Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

AMSTELAEDAMI
LUGD. BAT.
ULTRAJECTI
} Apud {
R. & G. WETSTENIOS.
SAM. LUCHTMANS.
JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

NAPOLI

FLAVII JOSEPHI

QUAE REPERIRI POTUERUNT,

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE,

Cum Notis & Nova verſione

JOANNIS HUDSONI, S.T.P.

Aulae B. Mariae Virginis Principalis, & Bibliothecarii Bodlejani.

Accedunt nunc primum Notae integrae, ad Graeca JOSEPHI *& varios ejusdem Libros,*

D. EDUARDI BERNARDI, JACOBI GRONOVII, FRANCISCI COMBEFISII, JO. SIBRANDAE, HENDR. ALDRICHII,

Ut & ineditae

In Univerſa FL. JOSEPHI Opera,

JOANNIS COCCEI, EZECHIELIS SPANHEMII, HADRIANI RELANDI, & ſelectae ALIORUM.

ADJICIUNTUR IN FINE

CAROLI DAUBUZ Libri duo pro Teſtimonio FL. JOSEPHI de Jeſu Chriſto;

Et ejusdem Argumenti EPISTOLAE XXX. virorum Doctorum, ut REINESII, SNELLII, JO. FR. GRONOVII aliorumque, Philologicae & Hiſtoricae; ut &

PETRI BRINCH Examen Chronologiae & Hiſtoriae Joſephicae; JO. BAPTIST. OTTII Animadverſiones ad JOSEPHUM & ſpecimen LEXICI FLAVIANI; CHRIST. NOLDII Hiſtoria Idumaea, ſeu de Vita & Geſtis Herodum &c. &c.

Quorum Syllabus exſtat ante initium Libri Primi Antiquitatum.

Omnia collegit, dispoſuit, & poſt JO. HUDSONUM *ad Codices fere omnes, cum inpreſſos, tum Manuſcriptos, praecipue* LUGDUNO-BATAVOS, *diligenter recenſuit, Notasque paſſim ſuas, & quinque in fine Indices adjecit*

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS;

Linguae Graecae, Hiſtoriarum & Eloquentiae Profeſſor, in Academia, quae Lugduni eſt, Batava.

TOMIS DUOBUS.

AMSTELAEDAMI, LUGD. BAT. ULTRAJECTI } Apud { R. & G. WETSTENIOS. SAM. LUCHTMANS. JACOBUM BROEDELET.

M. D. CC. XXVI.

ILLUSTRIBUS ET AMPLISSIMIS

ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE CURATORIBUS,

ALBRECHTO NICOLAO,

BARONI DE SCHAGEN, TOPARCHAE IN GAUDRIAAN, EQUESTRI ORDINI NOBILIUM HOLLANDIAE ADLECTO, MAGISTRORUM RATIONUM COMITATUS HOLLANDIAE PRIMO, JUDICII VENATICI ADSESSORI, AGRI RHENOLANDICI CURATORIBUS ADSCRIPTO, SOCIETATIS INDICAE ORIENTALIS RECTORI &c. &c. &c.

HERMANNO VAN DEN HONERT, J.U.D.

DORDRACENAE URBIS SENATORI AC CONSULARI, AGGERUM ALBLASSERWERDENSIUM COMITI &c. &c.

CORNELIO VAN VALKENBURG, J.U.D.

HARLEMENSIS URBIS SENATORI ET CONSULARI, EJUSDEM URBIS PRAETORI, AGGERUM RHENOLANDICAE PRAEFECTURAE ADSESSORI &c. &c.

EORUMQUE COLLEGIS

AMPLISSIMIS ET GRAVISSIMIS,

URBIS LUGDUNO BATAVAE CONSULIBUS,

CONRADO RUISCH J.U.D.
NICOLAO VAN BANCHEM J.U.D.
AEGIDIO VAN DER MARK.
THEODORO VAN GROENEVELD J.U.D.

ET

VIRO AMPLISSIMO

DAVIDI VAN ROYEN J.U.D.

ILLUSTRI CURATORUM ET CONSULUM CONSESSUI A SECRETIS,

NOVAM HANC JOSEPHI EDITIONEM

D. D. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

*

ILLUSTRES ACADEMIAE PATRES,

SCRIPTOR ISTE, VOBIS QUEM OFFERO,

QUIS, ET QUALIS SIT, SI QUAERITIS;

JUDAEUS EST FLAVIUS JOSEPHUS,

NOTUS OMNIBUS.

ANNALES QUI NOBILIS CONDIDIT GENTIS,

CUJUS DUCTOR COLONIAE DEUS;

FAMAMQUE, FALSIS TEMERATAM CRIMINIBUS,

VICTURIS CONTRA APIONEM DEFENDIT CHARTIS.

SACERDOTALI ORTUS GENERE,

PONTIFICES PROAVOS ET REGES VIDIT.

HINC AD HISTORIAM ATTULIT

SANCTAM MENTEM, FIDUM CALAMUM, CELSUM SPIRITUM,

TANTI VIRI MIRABILES NE LATERENT CASUS

MIRANDA MAXIME ORBI QUI PATEFECIT,

LEGI VOLUIT

VITAE SCRIPTOR IPSE SUAE:

NE VIDERETUR VIXISSE MALE, QUI SCRIPSIT BENE.

IRATI DEI JUDICIUM TREMENDUM

SENSERE SOLYMAE, DEVOTA CIVITAS;

HORRUIT HERODUM STIRPS EXCISA RADICITUS;

SUBIIT EXSTINCTUM MOSIS IMPERIUM.

FILIUM

FILIUM DEI, VITAE DUCEM, JESUM CHRISTUM,

JUSTUM, VERACEM, SACERDOTEM SUMMUM,

PATRIA ADORANT MOENIA, SED PROSTRATA;

SANCTA DESIGNANT ALTARIA, SED EVERSA;

UT DOMINUM AGNOSCIT TEMPLUM, SED DESTRUCTUM;

AB HOSTE, A SUIS, A COELO.

FLAMMIS IN PORTICIBUS, IN ADYTIS CREPITANTIBUS,

CLARA LUX ORITUR EVANGELIO.

PRAECO JOSEPHUS.

JUDAEUS UT SCRIBENS, AN CHRISTIANUS,

PARUM DIFFERT.

VERITATI SUA FAMA VEL AB HOSTE CONSTAT.

AUCTOREM HUNC MAGNUM,

NOBILEM, DOCTUM, DISERTUM, UTILEM,

SAEPIUS AD PRELUM REVOCARANT TYPI,

NON PRO SUO NITENTEM MERITO.

PLURES TENTARANT PER ORBEM ERUDITI,

INFAUSTO OMNES ADFLICTI SIDERE.

QUORUM FLEBILES AUXIT RUINAS,

SEPELIIT QUEM NUPER HEROUM ALTRIX,

UBI NOVAE FLORENT ATHENAE,

GENS ANGLICANA, MAGNUS HUDSON,

QUI LATIO QUOQUE PURIOREM DEDIT.

 HUJUS

HUJUS EGO SOLLICITA PREMENS VESTIGIA,
CONRADENS UNDIQUE FLAVIO QUAE PROSINT,
LABORIOSA HAEC EDIDI VOLUMINA,
ORBI BENE UT FACEREM ERUDITO,
VOBIS NON MINUS UT PLACEREM;
DECUSQUE BATAVO CONSTARET LYCAEO,
LUGDUNIQUE INCLYTUM VIGERET NOMEN;
CUJUS EX MEMBRANIS, SENIO VERENDIS,
JUVENTAS JOSEPHO, CEU PELIAE, DATUR.

JUDAEUM SCRIPTOREM TITUS IMPERATOR
BIBLIOTHECAE INSERUIT FLAVIAE,
IN ICONE SUSPEXIT ROMA.
VOS ME AD ALTA EVECTUM MUNERA
CONSPICUUM FLORI REDDITIS JUVENTUTIS,
ORNATIS TITULIS, INVITATIS PROEMIIS,
QUOD SPIRO, QUOD SPERO, VESTRUM EST.

L E

LECTORI BENEVOLO

S. D.

SIGEBERTUS HAVERCAMPUS.

RESPONDIT tandem votis noſtris eventus, neque conatus ille, viſus quibuſdam audax & periculoſæ opus aleæ, irritus fuit. Quaſi vero, aut equum *Sejanum* agitaret is, qui *Flavii* Operibus edendis incumberet; aut *Fulviam*, fatalem maritis ſuis uxorem, domum duceret; ſic omnes *Joſephum* edere cogitantes idem manere fatum, notiſſima inter Eruditos vagabatur fabula. Meticuloſus merito, imo ſtultus a cordatis viris vocari meruiſſem, ſi animum infringi hiſce plus quam anilibus nugis ſiviſſem. Ita videlicet mecum reputabam: omnes illos, qui tam longo atque difficili labori ſeſe adplicuiſſent, vel duodecima diei hora cœpiſſe ædificare, vel in longum laborum ſuorum procraſtinaſſe uſum; quin nec hoc mirum videbatur, vegeto corpore & virentibus annis abreptos quoſdam, qui in ea deſudarant palæſtra, quum miſceri quotidie funera ſenum juvenumque videamus. Imo tanto magis ſtimulum indies admoveri mihi ſentiebam, ut perficerem opus perfectoque gauderem, quod plures ante me vel ad primam lineam prolapſos, vel in medio curſu deſtitutos, vel denique, ad ipſam metam impacto vitæ curriculo, effuſos, in vanum exercuiſſet. Dederant in hunc Agonem olim & proximis quoque temporibus nomina *Bertrami*, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Cunæi*, *Petiti*, *Bigotii*, *Bœcleri*, *Noldii*, *Voſſii*, *Cocceji*, *Scotani*, *Boſii*, *Monachii*, *Bernardi*, *Spanhemii*, *Olearii*, *Gronovii*, *Relandi*; & quis non, qui vel inter principes Eruditi Orbis gradiebatur, vel inferi principiis illuſtri aliquo edito facinore ambiebat? Quorundam intra verba ſtetit fides; Plurimos in ipſo labore mors oppreſſit; Huic indignatio præreptæ laureæ, illi obortæ ſimultates, aliis alia obfuerunt.

Tandem (neque enim diſſimulanda ſunt merita aliorum, ſed ſua cuique jura reddenda) omnium omnem ſupercavit jactum *Joannes Hudſon*, vir Græce doctiſſimus, & cujus plurima in Helladem exſtant merita. Hic enim eſt, qui *Joſephi* nobis dedit Opera, non tantum ad perfectiſſimam, multorum annorum ſudore, limam revocata; verum, abdicata illa Veteri, & non uno nomine culpanda, quæ *Epiphanii Ruſinique* nomine fulgebat, Verſione; ad ipſa Græca prorſus Novam laborioſa concinnavit induſtria. Sed ipſe dum *Joſepho* ſuos indulget annos, laborem cepit multum, fructum laboris percepit nullum. Diſceſſit enim ad plures, dum ſuprema manus operi inponitur, & in Indice verſantur typi, præfandi quoque vice aliis derelicta. Avide hanc Editionem Batavi Germanique exſpectabant Bibliopolæ, ut addita nova quadam acceſſione hederam placentem ſuæ merci apponerent. Ea cauſſa *Gronovium*, *Olearium*, *Relandum* continuit, ne vel ante ſua publicarent, vel acrius etiam Scriptori huic incumberent, quam multum ſperata illa Editione frui liceret. Sic nulla præter Anglicanam illam Cl. *Hudſoni* præ manibus erat Editio, elegans certe, ſed pro more gentis pretioſa, nec facile omnibus comparanda. Quare, quum præclaro inſtituto laudatiſſima hæc Bibliopolarum Triga, qui jam ante magno ære *Jo. Cocceji* notatum emendatumque manu exemplar ſuum fecerant, atque de aliis ad novam locupletationem ſibi proſpexerant, mihi ſuum aperuiſſet conſilium revocandi *Joſephi* ad typos Batavos, quam maxime fieri poſſet luculenter &

operoſe; & ſtudii mei & officii eſſe exiſtimavi hunc amplecti laborem, atque in id incumbere, quo majore, quam hactenus, cum uſu fructuque haberetur atque legeretur ab omnibus nobiliſſimus Hiſtoriarum Auctor, & proximo poſt Sacros Scriptores loco *Flavius Joſephus.*

Prima inde mihi cura fuit, in omnes oras circumſpicere, atque Doctos ubicunque Viros ſollicitare de juvando hoc inſigni molimine meo, deque plurimorum Eruditorum votis bene mereri. Angliam tantum non expilaverat Cl. *Hudſonus*, omnibuſque ibi perluſtratis Bibliothecis, reſiduum inde nihil fecerat; miſſa & ipſi aliunde plurima erant ſubſidia. Et tamen poſteriorum curæ atque diligentiæ quædam reliquiſſe teſtari hæc Editio poterit, quæ novis Collationibus atque Acceſſionibus haud pœnitendis locupletata, dignitatem ſuam facile tuebitur. Principem certe merentur locum Codices duo *Lugd. Bat.* quos olim poſſedit *Iſaacus Voſſius*, quorumque excerpta quædam habuit Cl. *Hudſonus*, & copia itidem facta fuiſſe *Jo. Coccejo* notata manu ejus ad oram libri teſtantur. Hos diligenti cura inſpeximus, paſſimque varietatem illorum, ubi a *Voſſianis* excerptis diſcrepabant, per literas L. B. nonnunquam lineolis (L. B.) incluſas, ubi *Hudſonianis* Lectionibus interſeri neceſſe erat, adnotavimus. Uterque Codex in charta ſcriptus eſt, ſed notæ valde bonæ & antiquæ; Prior, qui olim pertinuit ad *Wilhelmum Nooms*, ut appoſitum nomen teſtatur, poſteriores Antiquitatum libros novem integros continet, non vero decem, uti perperam inpreſſum exſtat in Bibliothecæ Lugd. Bat. Catalogo Pag. 392. Num. 26. incipit enim ab initio libri duodecimi; & quoniam hi maxime libri corruptiſſimi olim erant, hinc *Boſii* editionem retardavit, quod integrum horum Codicem nanciſci nondum potuerit, hujus MS. excerpta interim plurimum deſiderans, ut ſcribit *Grævius* in Epiſtola ad *Heinſium*, quæ in noviſſima Collectione Cl. *Burmanni* occurrit Num. CLI. Eoſdem libros, ſed addito undecimo, exſtare accepi in *Mediolanenſi* Bibliotheca *Ambroſiana*, verum ita cum editis congruentes, ut vix inde diſcedere animadvertas. Placuit tamen ejus Codicis dare notitiam eam, qualis ad nos pervenit ex literis Clariſſimi Italiæ ſui luminis *Ludovici Antonii Muratorii. Vetuſtior* (inquit) *Flavii Joſephi MS. Codex pergamenus Ambroſianæ Bibliothecæ ſignatus Lit. F. n.* 128. *fol. minori, qui fuit olim Archiepiſcopi Philadelphiæ, mancus eſt, ac initium habet a libro* XI. *Hiſt. Judaicarum. Præſtantiſſimæ ceterum notæ, ac venerandæ antiquitatis. Prima pagella in ſuperiori externo angulo lacera: aliæ omnes integræ, nullaque temporis injuria vitiatæ, ita ut perſpicue legi poſſint ab homine vetuſtiorum characterum perito, vel in ejus codicis lectione parumper exercitato; nam litera* β *in eo ſemper hac forma ſcribitur u.* ν *vero u, ita ut ab* η, *quam frequentiſſime in eodem codice idem character repræſentet, nec minimum differat. Rari admodum nexus, at is in errorem facile inducit, qui* λ. *&* ι. *complectitur, ea forma perpetuo expreſſus, quæ pro litera* μ *in adjacenti verbo ſit accipienda. Subſcriptam præterea literam jota recentiorum more nullam habet, ſed vocali ſuæ adhærentem.*

Poſt eam partem hiſtoriarum ſequuntur libri Antiquitatum, ac demum vita Joſephi græce ſcripta, & typis vulgata.

Primæ pagellæ faciem alteram a prima integra linea fideliter exſcripſi, atque ita ſe habet; & præter τὸ ὕστερον πρότερον *duobus in locis, nil aliud variun notavi ab impreſſo, quo utor, Aureliæ Allobrogum typis Petri de la Roviere* 1611.

Καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσασι, καὶ τὰ ἀρχαίας ἀπολαύσασιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὸν κύρε ψυχὴν, ἐπίηστν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν. Ὅπ κύρ⊖ ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θε⊖ ὁ μέγις⊖ τ⁹ οἰκυμένης ἀπέδειξε βασιλέα. πείθομαι τῶτον εἶναι ὃν τὸ τ̃ ἰσραηλιτῶν ἔθν⊖ πρόσκυνει καὶ γὰρ τοὔνομα αὐτοῦ πρεῖπεν ὄνομα διὰ τ̃ προφητῶν. Καὶ ὅπ τ̃ ναὸν οἰκοδομήσω αὐτῷ ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίαι χώραι. ταῦτα δ' ἐγὼ κύρ⊖ ἀναγινώσκων τὴ βιβλίαν, ἃ, τ⁹ αὐτῷ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλι-

πέλιπε πρὸ ἐτῶν ἑξακοσίων καὶ δέκα. ἔστω γὰρ ἐν ἀποῤῥήτοι εἶπε ταῦτα λέγειν τ̃ θεόν. Οπ βέλομαι κῦρον ἐγὼ πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδείξας βασιλεία. πέμψαί με τ̃ λαὸν εἰς τὸν ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί με τ̃ ναὸν.

Ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν, ἢ καθασκαφῆναι τ̃ ναὸν ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ πεντεκόντα. Ταῦτ' ἂν ἀναγνόντα τ̃ κῦρον. Καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον ὁρμή τις ελα--βεν.

Addiderat Cl. idem *Muratorius* in ſuis ad me literis, miſiſſe ſeſe olim ad *Hudſonum* ipſum nonnulla adnotamenta ſua in antiquiſſimam *Joſephi* Verſionem Latinam, quam Ambroſianæ Bibliothecæ MS. Codex ex Ægyptia papiro conflatus, ac propterea venerandæ antiquitatis, complectitur, ſed nunquam certiorem ſeſe fuiſſe factum, an ad *Hudſonum* pervenerint. Ego vero perveniſſe quidem exiſtimo, verum uſui non fuiſſe, quod ille plane novam adornaverit verſionem. Quare ego quoque recipere non potui conditionem oblatam mihi ab Eruditiſſimo atque amiciſſimo viro *Petro Piovene* S. I. qui a Re Antiquaria eſt Sereniſſimo Duci Parmæ atque Placentiæ, unico in Italis oris literatorum Mecænati; Scripſit enim in Sereniſſimi Principis ſui Bibliotheca exſtare Exemplar Joſephi Latinum curioſiſſimum in pergameno XIII. circiter ſeculo elaboratum, & mirum quantum ab exemplaribus adhuc evulgatis diſcrepans; ordine primum deinde verbis.

Poſterior Codex MS. Bibliothecæ *Lugd. Bat.* Pag. 395. Num. 72. in charta ſerica conſcriptus, libros VII. de Bello Judaico omnes complectitur, in initio tantum & fine paullum mutilus; deëſt enim Prologus, & incipit Σπάσεως τοῖς δυνατοῖς Ἰουδαίων &c. finit vero aliquanto ab extremis poſtremi libri, in verbis Ἀντέχω δὲ &c. Exſtat præterea in eadem Bibliotheca pag. 402. Num. 7. Fragmentum *Joſephi* ex Libro Antiquit. XIV. quod in Græcis ante defuit, excerptum videlicet ex Codice illo inſigni Antiquit. L. B. de quo modo egimus. Comprehendit Decreta illa Romana & Aſiatica, quæ primus vulgavit, ingenti ex hoc MS. ſuppleta lacuna, *Jacobus Gronovius*, una cum Emendationibus quibuſdam in Suidæ Lexicon. Unde & hiantem illum locum in Editione ſua ſupplevit *Hudſonus*, paucula tantum in Notis ſuis ex *Gronovianis* Animadverſionibus excerpens, quæ ſuis locis a pag. 706. & ſequent. inſertæ integræ in hac Editione comparent. Inter alia collectanea reperta mihi etiam fuit Oratio *Agrippæ* & *Berenices* ad Judæos tumultuantes, quæ exſtat Lib. II. de Bello Cap. XVI. pag. 186. cujuſque Collatio exſtat inter Addenda pag. 781. Ipſe vero Codex reperitur in Catalogo Bibliothecæ *Lugd. Bat.* pag. 396. Num. 13. ut taceam Editionem unam atque alteram *Joſephi* ab *Iſaaco Voſſio* multis in locis cum MSS. ſuis, & ab aliis collatam, uti Editio Baſ. 1544. cujus mentio pag. 391. Num. 5. & Genevenſis, pag. 391. Num. 6. qui apparatus univerſus in præſtantiſſima illa Bibliotheca ſervatus, uſui noſtro inſerviit. Credideram & amplius quid ibi me inventurum ſi quum legerem pag. 403. Num. 34. memorari Lectiones *Flavianas* deſcriptas ex libris *Hermolai Barbari* & *Scipionis Catoromachi*; ſed animadverti nihil cum Flavio noſtro illis commune eſſe. Atque hæc quidem propius ad manum fuerunt; petita vero longius atque accepta ſunt ea quæ ſequuntur. Poſſedit *Fred. Roſtgardus* Nobiliſſ. Danus, exemplar MS. *Joſephi* de Bello Judaico præſtantiſſimum, quod itidem in Catalogo librorum ejus, menſe Januario hujus anni Hafniæ ſub haſta venditorum, pag. 459. Num. 151. ſic deſcribitur: *Joſephus de Bello Judaico, Græce. Codex MS. chartaceus, optimæ notæ, quadringentorum circiter annorum. Spiſſum volumen in* 4to *minori.* Integer vero iſte Codex eſt, atque nullo modo interruptus a principio uſque ad finem pergit; inque ejus calce adſcriptum erat notum illud de *Jeſu Chriſto* teſtimonium. In tempore collationem ejus inſtituerat vir doctiſſimus, & cum alias, tum hoc facto optime de me & eruditis meritus *Joannes Grammius*, Linguæ Græcæ in Academia

Hafnienſi Profeſſor; cujus liberalitate ex ſuis quoque MSS. tranſmiſſus ad me eſt accuratiſſima pariter Collatio librorum contra *Apionem*, ipſius, uti & ſuperior de Bello, manu inſtituta & ſcripta. Citatur ultima hæc nomine Codicis *Hafnienſis*, quoniam ita appellaverat quoque *Hudſonus*, qui non niſi pauca ejuſdem excerpta nactus fuerat. Numerum jam MSS. ſi quærimus denſitatemque Variantium Lectionem, immanem ſylvam ex Regiis Codicibus *Gallia* ad nos tranſmiſit; fuitque ibi fautor hujus Operis, atque indagator talium Theſaurorum *Jacobus Philippus D'Orville*, tum peregre ibidem Studiorum cauſſa agens; nunc vero poſt viſam quoque Britanniam, Italicis fruens opibus, & antiquum viſens Latium; cujus inde avide reditum exſpectamus, ut collectam undique eruditionem pleno ſinu in patriæ ſuæ gloriam effundat. Hæ vero Collationes & aliæ plures propter infinitum V. L. numerum, & quod ſerius veniſſent, in Addendis collocantur pag. 1. & ſeqq. Complectuntur autem libros de Bello Judaico ad ſex vel ſeptem MSS. collatos; inter quos Regius ſeculi undecimi, & inſigne Exemplar Bibliothecæ *Coiſlinianæ*. Liber deinde *Joſephi* de *Maccabæis* cum quinque Codd. Pariſienſibus miræ diſcrepantiæ collatus cernitur ibid. pag. 157. uſque 171. Vita dein *Joſephi* cum MS. Regio pag. 171. uſque 175. Ordo tum ſequitur & lectio capitum atque fragmenta quædam ex Regiis item Codd. pag. 176. uſque 180. Denique Variæ Lectiones excerptæ ex MSS. Codd. Regiis quinque in Antiquitates Judaicas, quarum magna parte uſus *Bigotius* fuit, & quæ paſſim in *Hudſonianis* titulo *Bigotianarum* citantur (ſicuti excerpta *Bigotiana*, nullo certo adſcripto Codice in plurimorum Doctorum Virorum manus atque Bibliothecas pervenerunt) ſed ſine auctoritate ulla ex quibus Codd. depromtæ eſſent; quare conſpectum earum accuratiſſimum invidere Curioſo Lectori nolui, præſertim quum plurima quoque occurrant in iiſdem quæ fruſtra in *Bigotianis* quæras; miſit hanc ultimam farraginem Pariſiis D. *Sallierus*, atque invenies pag. 424. uſque 481. quæ ultimæ Librum itidem de Vita, & alios contra *Apionem* cum MSS. collatos exhibent. Et hæc quidem de Codd. MSS. qui vel in tempore vel ſerius ad nos pervenerunt, quibuſque vel in Notis uſi ſumus, vel prout citius tardiusve ad nos venerunt, inter Addenda collocavimus.

Progredior ~~jam ad~~ Doctorum Virorum Curas quibus auctior hæc Editio quam *Hudſoniana* procedit, quæque vel editas ~~Notas~~ vel ineditas complectuntur. Editæ ſparſim fuerant Notæ *Edw. Bernardi* & *Henrici Aldrichii* ad aliquot Antiquit. & de Bello libros; item *Franciſc. Combefiſii* ad Librum de Maccabæis; *Jacobi Gronovii* ad Decreta Romana & Aſiatica: Ineditæ autem, & quas nunc primum damus, *Joannis Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, & *Hadriani Relandi*, quibus noſtras ſubinde animadverſiones correctioneſque adſperſimus. De ſingulis horum aliquid dicendum eſt, ut & inſuper de illis, in quas fruſtra inquiſivi.

Norunt omnes, magno impetu atque maximo labore ad *Joſephi* ſcripta provolaſſe virum undecunque doctiſſimum, & ab orientali præſertim literatura inſtructiſſimum, *Edwardum Bernardum*. Tota hiſtoria *Joſephi Bernardini* & abortivi veluti fœtus, expreſſe admodum continetur in Vita ejuſdem, quæ a *Thoma Smitho* edita eſt Londini MDCCIV. una cum *Roberti Huntingtoni*, Epiſcopi *Raphoenſis*, Vita & Epiſtolis. At quoniam iſtius libelli pauca admodum impreſſa ſunt exemplaria, & ob id in paucorum verſetur manibus, ipſa ejus verba apponam, prouti leguntur pag. 29. & ſeqq. *Jam ſibi redditus Bernardus, ad anteactos labores, iſto itinere per annum & ultra intermiſſos, alacriori animo reverſus eſt. Habuit vero, ſi quiſquam alius, vaſtum omniumque diſciplinarum capax ingenium, quod induſtriam, laxamentis debili infirmoque corpori ſuſtentando neceſſariis ægre cedentem, multo minus turpi*

otio

otio & ignavia obſoleſcentem, nunquam deſtituit. Veruntamen licet ſcientias Mathematicas ex inſtituto Profeſſionis diligenter quidem excoluerit, uti poſtea videbimus, tamen longe fortiori animi propenſione & genio ductus, amœnioris literaturæ, puta Hiſtoriæ, tum ſacræ tum prophanæ, omnium gentium omniumque ſeculorum, Chronologiæ & Antiquitatum ſtudium magis deperibat, habebatque in deliciis. Nec diu pulcherrima & maxime optanda ingenii vires hac ex parte late explicandi defuit occaſio. Ante plures annos D. Fellus, illius opera uſurus, Joſephi, *præſtantiſſimi Hiſtoricorum, & poſt Scriptores ſacros maxime æſtimandi, novam, eamque cæteris omnibus emendatiorem, editionem typis Sheldonianis adornare conſtituerat: ſed ab iſto propoſito, neſcio an ſubſidiis ad id opus complendum deſtitutus, an ex fama de V. Cl. Andrea Boſio fere ubique ſparſa, quod ille nimirum eundem quoque edendum deſtinaſſet, collectis undique e codicibus MSS. Viennenſibus, Lipſienſibus, Schluſingenſibus, quos ipſe, * Vir maxime induſtrius ſagaxque, & in Græcis literis excellens contulit, variantibus lectionibus, & etiam e Pariſienſibus & Florentinis, quorum nimirum lectiones amicorum ſuorum curæ ac humanitati debuit, aut aliorſum impeditus, tunc ſibi deſiſtendum eſſe pro prudentia ſua voluit, præſtolaturus, donec foetum iſtum nobilem, quem omnes pulcherrimum ſuiſque partibus abſolutum fore & ominabantur & optabant, prelum Lipſienſe, obſtetricante doctiſſimo Boſio, parturiiſſet. Ille iſta bona ſpe per multos annos concepta, & quæ luctuoſa Boſii, de re literaria ſcriptis ſuis hactenus præclare meriti, & opere deſtinato longe præclarius merituri, morte plane decollaverat, fruſtratus, metam, ſine læſa cujuſpiam æmuli curſoris in iſthoc ſtadio ambitioſe certaturi fama, jam attingi poſſe ſatis gnarus, iſtius incepti, auſpiciis ſuis, qui omnia in Academia potuit, maturandi ſive gloriam ſive onus in Bernardum curavit transferendum. Bernardus autem inſtar ſapientis Architecti de omni idonea re materiaria, inſtrumentis, reliquoque neceſſario apparatu, ante jacta ædium condendarum fundamenta, ſumme ſolliciti, quantum eſſet exemplarium manuſcriptorum, tum Græci textus, tum verſionis Epiphanianæ in noſtris Bibliothecis latentium, primo in uſus ſuos comparavit, ſchedis Boſianis, jam illo inſtigante, ab hæredibus ingenti pretio redemptis, & magni ſane faciendis: cum ex Samuelis Petiti largis commentariis longe antea in Bibliothecæ Bodleianæ gazophylacium ex Gallia tranſvectis, vix quippiam ſubſidii ad illuſtrandum textum colligi potuerit, (demptis exceptiſque quibuſdam e membranis Peireſcianis, ab illo Viro ingenioſiſſimo olim excerptis) † quos nimirum ſpiſſa Rabbinicarum obſervationum farragine ad nauſeam uſque oppleviſſet. Deinde, Bernardus, ſpecimine operis Joſephici edito, doctiſſimos Amicos ſuos per Galliam, Belgium, & Germaniam, alibique ſparſos, crebris literis ſolicitavit, ut ſuppetias in hac re omnibus profutura laboranti ferre vellent. Vix quicquam nuncii aut faventiori aure exceptum aut ſonantiori plauſu. Omnes bona dicere de opere & Editore certatim geſtiebant: & inter ipſos quoque D. Iſaacus Voſſius, acerrimus ingeniorum cenſor, imo laudum, quas aliqui jure vendicaverint, ſive ex exquiſitiſſimo judicandi acumine, ſive ex moroſitate indolis, ſæpe nimium quam parcus. Hiſce ſubſidiis inſtructiſſimus Bernardus grande hoc opus jam aggreſſus eſt; fruſtra querelas ſuas de hac palma ſibi prærepta interponente D. Monachio Leidenſi, inque illo, craſi licet labore continenti vigiliiſque pene exhauſta, ac viribus debilitatis, alacer & ſibi conſtans, neglecta bonæ valetudinis cura, diu perſeveravit. Unde vero contigerit, quod opus iſtud deſideratiſſimum & tanto molimine elaboratum, quaſi in medio abruptum, pro deplorato relinqueretur, ſalva & integra manente D. Bernardi fama, heic paucis indicabo. Multi verſionem Epiphanii, tanquam imper-*

** *fe-*

* Ad D. Boſium ſcripſit Bernardus A. M.DC.LXXIII. de hac, quam dudum aggreſſus eſt, editione, epiſtolam inter cæteras de eodem argumento ad illum datas editum, pag. 137. Vide epiſtolam Schelhammeri ad eundem, p. 462. Vide quoque D. Lionelli Jenkinſii epiſtolam ad eundem, p. 425. De literis vero hiſce D. Jenkinſii v. epiſtolam D. Ezechielis Spanhemii ad Boſium, p. 465.

† Vide epiſtolam Bredelii ad Boſium, p. 350.

fectam, indoctam, & Græco textui in quamplurimis parum respondentem, redarguentes, novam, vel saltem Gelenii interpretationem recognitam & emendatam, ubi iste Vir doctissimus præ festinatione aut oscitantia sensum Authoris non rite fuisset assecutus, importune & pene ingestis convitiis desiderarunt, & de variantium lectionum in molem vix tolerandam excrescentium copia acriter questi sunt. Quod & ipse primo inspectis perlectisque, D. Bernardi rogatu, antequam typis excluderentur, schedis, objectum iri facile præsentiebam, amice monens, in his tanto cum labore, ne dicam curiositate, annotandis, inque censum referendis, omnem operam inutiliter collocari: paucis tantummodo, quarum ope vera Græci, ubi aut luxatus aut corruptus jacebat, textus lectio erui & restitui potest, exceptis, & cum cura seligendis: exemplo Viri præstantissimi, & in hisce literis tractandis summo cum judicio exercitatissimi, Henrici Valesii, quod imitandum proposui: versionibus Rufini Aquilejensis & Epiphanii Scholastici sæpenumero ab illo consultis, inque novum examen, ubi opus erat, revocatis. Librarii autem, alii ex aliis transcribentes, voces sæpe aut mutarunt aut addiderunt, prout ipsis lubebat: unde pro numero exemplarium, si plura suppetiissent, feracior ejusmodi lectionum seges, non cujuspiam bonæ frugis, & plane resecandæ, continuo excresceret. Quod de quamplurimis quoque Græcis lectionibus, quarum tamen diversa ratio laboriosa exploratione melius indigeret, pariter dicendum est: sæpe enim pompæ quasi causa & ad ostentandam diligentiam ab Editoribus recentioris ævi accumulari solent. Maxime vero displicuit Commentariorum prolixitas, in quibus integræ Dissertationes, ad calcem operis meliori jure rejiciendæ, aut justo volumine seorsim edendæ, extra omnem, ut hi putabant Censores, necessitatem inseruntur. Hinc inter Curatores & D. Bernardum primo ortæ simultates, deinde mutua displicentia; & apertæ lites, utrisque, pro diversa, quam secuti sunt, sententia, argumentis ultro citroque agitatis tenacissime inhærentibus. Hoc ussit animum Bernardi, ægerrime ferentis, aliam methodum, contra quam ipse statuisset, sibi juberi ineundam. Cessant operæ Typographicæ, nec amplius jam, Democraticis Schismaticisque rempublicam literariam, pariter ac civilem & ecclesiasticam, turbantibus, præsertim post D. Felli, præcipui hujus editionis fundi, animam in cœlis receptam, de edendo integro Josepho sumptibus Universitatis erat cogitatum. Post sex septemve annos, D. Bernardus importunis trium bibliopolarum Oxoniensium precibus victus, opus illud denuo in manus sumpsit, jam contractiori forma ad modulum novi specimini publicandum: cum vero flagrante bello tanto oneri ferendo vix essent, paucis schedis impressis, jam suæ temeritatis satis convicti, & ipsi quoque destiterunt. Ita de Josepho ejusque Chronologia restituta conclamatum est: cujus tristi fato comites & assecla, Aristeas, Josephus Gorionides, & Hegesippus de excidio urbis Hierosolymorum, *prostrati, tantisque sub ruinis sepulti jacent. Quantum vero in omni literarum genere excelluerit Bernardus, qualem Polyhistora & Criticum, quanta subtilitate ingenii, quam solerti pollentem judicio, quam in intricatissimis temporum supputationibus accuratum, quam in Scriptoribus omnium generum, Latinis, Græcis, Chaldaicis, Syriacis, Arabicis, Armeniacis, Copticis, legendis familiarem, quam antiquitatum sacrarum prophanarumque probe callentem, in Scholiis, annotationibus, & dissertationibus in quatuor libros Archæologiæ Judaïcæ Flavii Josephi, & partem quinti, (in his enim solis illius sudavit industria, nec ultra in alienam provinciam extenditur) se præstiterit, supervacanei erit laboris hic pluribus ostendere: cum id jam omnes, distractis exemplaribus, norint, & ubivis sit testatissimum. Dolebunt mecum harum literarum studiosi & amantes, hisce, sive æquis sive iniquis, interpellationibus, grave istud damnum, quod vix seculum reparaverit, Reipublicæ literariæ contigisse.*

Hujus *Bernardi* Curas integras, prout ad Græca ipse edidit, suis locis adposuimus, excerpserat enim modo pauca quædam, quæ ad Varietatem Le-

Lectionis facerent; *Hudſonus*; quum *Græca* dico, intelligo Notas ejus in *Joſephum* inchoatas & editas, quæ *Græcam* ejus dictionem aut hiſtoriam illuſtrant; plura enim in ejus Editione *Latinam* Veteris Interpretis verſionem ſpectant, quæ nullum hic locum merebantur, quod aliam atque novam Cl. *Hudſoni* interpretationem ſecuti ſumus. Inter illos libros, quos de Bello edidit, in Primo atque parte Secundi crebro in Notis *Aldrichii* nomen legitur. Fuit autem *Henricus Aldrichius* Rector in Ædibus Eccleſiæ Chriſti; eratque omnibus humanioribus ſtudiis egregie excultus; muſices gnarus & Muſarum amicus, Poëta quoque haud mediocris; Indulgentia ſumma exſtitit erga Alumnos, præſertim Nobiles, qui ſub ejus auſpiciis vivebant, diſciplinæ alias Eccleſiaſticæ exactor rigidus, Presbyterianarum partium inimicus atrox, Regiæ vero auctoritatis propugnator acerrimus. Diu vixit in Academia ſumma cum gratia & virtutum omnium laude; perpauca ſcripſit, exque ſuis ipſe ſcriptis nihil fere edidit, factis vero ſuaviſſimam ſui memoriam amicis & poſteris reliquit.

Franciſci deinde *Combefiſii* Commentarium ad libellum de *Maccabæis* inter reliquorum Notas inſeruimus. Opuſculum hoc cum Notis ejus & nova contra *Eraſmum* Verſione editum erat in Auctario noviſſimo Bibl. Patrum, atque inde in *Joſephi* ſui Appendicem receperant *Lipſienſes* anno MDCXCI. Denique, & Præceptoris quondam noſtri honoratiſſimi, *Jacobi Gronovii*, doctiſſimis ad ingentem iſtam Lacunam, ab iſto primum expletam, Notis meritum locum adſignavimus.

Apparent autem nunc primum *Jo. Cocceji*, *Ezechielis Spanhemii*, atque *Hadriani Relandi* ad *Joſephi* Opera Omnia Notæ. Exemplar *Cocceji* ubique ad oras adſperſas habebat MSS. collationes, *Bigotianas* videlicet ex duobus Codicibus optimæ notæ ad Libros x. priores. Antiq. *Voſſianas* vero ad reliquos, ut & Libros de Bello. *Bigotianæ* quidem in plurimorum venerunt poſſeſſionem, nam & *Bernardus* habuit, & *Hudſonus*, & ipſe reperi in *Joſephi* Editione Baſileënſi ad marginem diligenter adſcriptas, habuique ex humanitate plurimum reverendi *Myſtæ* Harlemenſis Eccleſiæ *Abrah. Allardini*, qui inſuper alterum exemplar *Joſephi* poſſidet, in quo omnia illa, quæ ſua manu in meo *Jo. Coccejus* perſcripſit, alia nitidiore deſcripta exſtabant. Quorum librorum etſi propter Originales, aliosque a priore manu, non magnus mihi uſus eſſe potuit; volui tamen publice exſtare commendationem hanc honeſtiſſimam ſuaviſſimi quondam in literarum rudimentis, altioribuſque deinde diſciplinis, mei ſodalis. Multas conjecturas libro ſuo adſcripſerat *Coccejus*, quas fideliter ſub ejus immortali nomine publicavimus. *Relandi* vero meritum haud exiguum quoque erga *Joſephum* exſtitit; inſerta enim charta pura, ubique Notas ſuas & Animadverſiones ſeminaverat, in numerum molemque majorem excreturas, ſi per acerba, heu! tanti viri fata licuiſſet. Sunt tamen illæ tales, ut adfirmare auſim, plurimam Auctori Maximo lucem affundere, atque ingenium ſcribentis doctrinamque mirifice commendare. Debemus illas hæredum laudatiſſimæ benevolentiæ. Magna apud omnes Eruditos fama eſt *Ezechielis* illius *Spanhemii*, qui non modo ſuis præluxit majoribus, ſed inexpletam omnifariæ eruditionis videtur habuiſſe copiam. Notum erat nobis exſtare Codicem manu ejus notatum in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſiæ Regis, ſed ardua via adipiſcendi; tandem eluctatus moleſtias, ipſum Exemplar manu ejus ubique conſcriptum nactus ſum, mittente Cl. viro *Maturino Veyſſiére la Croze*, Regiæ Majeſtati a Bibliotheca, idque ex ſingulari humanitate Baronis *de Printz*, qui ipſe addita Latiniſſima Epiſtola, verbis quoque honorificentiſſimis munus illud exornavit. Et utinam immortalitate dignus ille Heros adhuc inter vivos verſaretur; quo omnes commendata illa tot virtutibus adſpicientes ora, ut *Joſephi* quoque *Spanhemiani* Servatorem

rem ſuſpicerent! In recenſendo autem *Joſepho* duo intendit Ill. *Spanhemius*, primum ut *Joſephi* dictiones & narrationem ubique inter ſe conferret, dein ut rariora verba atque ſignificantiores dictiones, quales multæ in nobili hoc Auctore occurrunt, ex *Homero*, *Æſchylo*, *Euripide*, *Sophocle*, *Heſychio* & aliis, illuſtraret; quæ quidem omnia plurimum ad Scriptoris hujus intellectum facere, nemo inficias iverit. Breves plerumque ejus Notæ ſunt, neque mirum, quum in ora Editionis *Geleniance Genevenſis* omnia illa ſcripſerit, manu difficili, per citationes locorum ad paginas, quæ ut Novæ huic Editioni per Capita & Paragraphos aptarentur, multo labore conſtiterunt. Haſce notas adepti ſumus, ubi typi perveniſſent jam ad finem Lib. Quinti. Uſi itaque mox ſumus illis ab initio Libri VI. & quæ notata erant ad Libros V. priores, inter Addenda ſeu Appendicem locavimus pag. 416. Exemplari *Spanhemiano* complures chartæ ſolutæ adjectæ erant, manu ejus deſcriptæ, quæ præter alia multa Indicem quoque Geographicum pulcherrimum, atque alios continebant Indices; unde apparet omnino animum ad *Joſephi* Editionem applicuiſſe inſignem illum Virum. Comprehendebant pagellæ iſtæ ſolutæ Chronologica *Joſephi*; Æras apud *Joſephum* in Hiſtoria Sacra & Externa obſervatas; Rectores *Syriæ* & *Judææ*; *Judææ* Præſides & Procuratores, nomina item aliorum Præſidum in *Joſephi* ſcriptis occurrentia; Obſervationes de *Joſepho* ipſo; Loca & Verba in *Joſepho* ſuſpecta & notanda; verba denique *Joſephi* apud *Heſychium* obſervata; Quæ omnia collocata ſunt in extremo Tom. II. pag. 402. & ſeqq.

Omnibus hiſce Variorum Doctorum Notis inter *Hudſonianas* locum dedimus, ſed ita, ut ſemper illorum nomen adpingatur, ubi vero nullum additum nomen eſt, eas ſciat L. B. *Hudſonianas* eſſe. Crebro autem in illis, ut & in Addendis (jam loco ſuo inſertis) & Addendis *Hudſonianis* nomina leguntur Eruditorum Virorum *Ibbetſoni* & *Lauthii*, quorum conjecturæ ibidem laudantur; in hoſce ante mihi ignotos inquiſitione facta, *Ibbetſono* prænomen *Richardo* dari agnovi, virumque ipſum privatam vitam & paucis notam egiſſe; *Lauthios* vero eſſe duos ejus nominis, in pagis prope Londinum degentes, quorum ulteriorem notitiam dare nequeo.

Jam tandem aliquid quoque adferam de iis, quæ feruntur in ſermonibus, Doctorum Virorum lucubrationibus, quæ vel interciderunt, vel in occulto ſervantur. Præter hoſce ſcilicet quos modo memoravi, notum eſt *Petrum Cunæum*, *Stephanum Le Moyne*, ſive *Monachium*, *Gottfridum Olearium*, & *Jacobum Gronovium* ſerio omnes de edendo *Joſepho* cogitaſſe. *Petri Cunæi* laborioſa commentatio, repetita ſæpius lucerna evigilata, voracibus flammis, ipſo quidem volente & coram jubente domino, abſumta eſt. Quum etenim Clariſſimum illud Academiæ noſtræ Lumen, quæ ultima ipſi fuit gravaretur ægritudine, ſentiretque ſibi vitæ lucem, ſe cito ſuis defuturum; captata occaſione quum juxta focum forte decumberet, neptem ſuam juſſit certum chartarum faſciculum (quo videlicet omnia quæ ad *Joſephum* adnotaverat comprehendebantur) ex Muſeo ſuo adferre, atque allatum coram oculis ſuis igni injicere; quod ita factum ex Ampliſſimis doctiſſimi iſtius Viri nepotibus intellexi. Incerta magis de *Monachii* laboribus fama eſt; volunt, denſum fuiſſe ipſi Volumen, in quod omnia (ut erat diffuſæ admodum eruditionis) quæ ad *Joſephum* aliquo modo trahi poſſent, conjiciebat; certum vero illud, ipſum dolore percitum, quod *Bernardus* novam hujus Auctoris Editionem occupaſſet, abjeciſſe per tempus conſilium ſuum de edendo *Joſepho*, atque plurima ex illo Obſervationum Oceano in Libros, quos ſub titulo Variorum Sacrorum edidit, derivaſſe. Dicitur tamen poſtea ad antiquum reverſus laborem; ſed intervenit ſuprema dies, atque ita imperfectum relictum non modo illud opus eſt, verum nuſquam quoque denſum illud

illud Volumen, multis ante (ut ferunt) viſum & oſtenſum, apparuit, licet etiam nomine Magiſtratus inquiſitio per Domeſticos eſſet habita, quod mihi etiamnum quædam ex illis ſuperſtes ita ſe habuiſſe adfirmavit. *Olearium* quod attinet, adfirmare nequeo, an aliquid ad prelum paratum habuerit; amici ex Germania nunciarunt mihi nihil ex lucubrationibus ejus in hunc Auctorem inveniri. *Jacobi Gronovii* denique ipſe aliquid vidi penes filium *Abrahamum*, inchoatum non perfectum, Notulas videlicet, quæ non ultra primum Antiquitatum librum pergerent, atque adeo vix ad vigeſimam nonam integri *Joſephi* partem pertinerent; ſcriptas in ſchedis tumultuariis; neque tamen illas neglectui habuiſſemus, ſi noſtri arbitrii ea res fuiſſet; famam vero Viri & Eruditionem multo melius tuebuntur doctiſſimæ illæ ad Decreta Romana & Aſiatica Obſervationes, quas ſuo loco inſeri curavimus. Nihil etenim, quod prece vel pretio acquiri potuit, a nobis fuiſſe prætermiſſum patere poteſt ex Notulis poſtumis *Joannis Sibrandæ* Franequerani, atque in patria ibidem Academia Prælectoris quondam Græcarum Literarum; quæ & ipſæ non ultra primum iſtum Librum progrediuntur, & tamen legi poſſunt poſt eundem pag. 60. & nobiſcum ultro communicatæ fuerunt a praeſtantiſſimo *Joanne Doitſma*, Hornanæ Scholæ prudentiſſimo Moderatore.

Et hæc quidem ſunt, quæ ad *Flavii Joſephi* contextum illuſtrandum ſumma cum cura a nobis requiſita, vel ultro a Viris Doctis, quorum nominibus publice a nobis honos (ut par eſt) habetur, ſuppeditata fuerunt. Quoniam vero Tomus Poſterior mole ſua Priorem minime æquaret, in illum conjecimus quæcunque vel ſerius accepimus, vel integros inplebant libellos, ad Joſephicam tamen ſcriptionem facientes. Unde præter illas, quas memoravimus, Collationes, invenies ibi Doctiſſimi Viri *J. Waſſe* Specimen Examinis V. L. *Hudſonianarum* pag. 51-56. *Jo. Alberti Fabricii*, Germanorum longe clariſſimi, Excerptum ex Bibliotheca Græca de *Flavio Joſepho*, ſed plurimum ab auctore, qui pro ſua humanitate id ad nos tranſmiſit, locupletatum, pag. 57-71. Sequuntur dein Præfatio *Arnoldi Peraxyli Arlenii*, longe pulcherrima ad *Diegum Hurtadum de Mendoza*, quæ præfixa Editioni *Baſileënſi* immerito ab aliis Editoribus fuit neglecta, pag. 72-75. aliarumque ſimul ſubſequentium Editionum Præfationes, ut & *Thomæ Ittigii* laudatiſſima Prolegomena, pag. 76-95. Appendix dein ad *Flavii Joſephi* Opera, quæ una cum *Ittigii* Prolegomenis in poſtrema Editione *Joſephi* Germanica exſtat, olim a *Jo. Alberto Fabricio*, ut ipſe teſtatur, tunc adhuc admodum juvene (vide ibidem paullo ſuperius pag. 76.) congeſta; qua continentur *Ariſteas* de LXX. Interpretibus, Fragmentum *Joſepho* tributum περὶ πάθους, & alia quædam, quæ inveniri ibidem poſſunt uſque pag. 156. interpoſitis dein quibuſdam V. L. habes Excerptum de *Joſepho* ex *M. Andreæ Frankenbergeri* Inſtitutionibus Antiq. & Hiſtor. pag. 182-185. quod excipiunt *Caroli Daubuz* Libri duo, quibus aſſeritur *Joſepho* ut legitimum Teſtimonium illud vexatiſſimum de *Jeſu Chriſto*, uſque pag. 232. quibus ob argumenti ſimilitudinem adjunximus xxx. *Epiſtolas Philologicas & Hiſtoricas* plurium eorumque celebriorum in literis Virorum, quæ minori olim forma editæ Noribergæ anno 1661. cura *Chriſtophori Arnoldi*, Eruditorum uſui minus patebant, & procedunt uſque pag. 285. Teſtimonium illud de Jeſu exſtat in Editione noſtra Antiqu. Lib. XVIII. Cap. III. §. 3. pag. 876. atque ibi cum verſaremur, de peculiari Diſſertatiuncula ſuper illud cogitatio animum ſubiit, cum alia, quæ Numiſmata, *Joſepho* illuſtrando ſculpta, explicaret (quæque hanc Præfationem meam ſequitur) ad finem Tomi II. adjicienda; Sed, ut verum fatear, quæ dici poſſunt, dicta ſunt omnia, & quantumvis clamitent Faber, & qui illum ſequuntur, omnino *Joſepho*, ita

ut legitur, tribuendum exiſtimo, quæcunque Scriptorem nobilem cauſſa ſtimulaverit, ut nobiliſſimum hoc emblema purpuræ ſuæ aſſueret.

Poſt hæc omnia occurrit *Petri Brinch*, apud *Danos* Collegii Medicei Inſpectoris Chronologiæ & Hiſtoriæ *Fl. Joſephi* Examen, quod editum *Hafniæ* A. MDCCI. rariſſime in hiſce terris viſum, ab amicis *Hafnienſibus* ad me transmiſſum eſt. Scriptum vero illud, in quo ab origine Mundi uſque ad mortem Herodis Magni Chronologiam Joſephicam examinat; & præterea ex Antiquitatibus ejuſdem Judaicis notat & examinat ea, quæ Scriptoribus Sacris V. T. parum conſentanea, vel certe illis non ſunt memorata, invenitur pag. 290-304. Et quoniam hic mentio incidit diſcrepantiæ cujuſdam *Joſephicæ* cum S. S. commodum inſerere heic lubet ſtricturas quaſdam, quas adſcripſerat in fronte libri ſui Reverend. *Albertus Alberthoma*, Eccleſiæ Lugd. Bat. quondam paſtor fideliſſimus, quique in literis plurimum ſibi vixit, miraque cura atque diligentia omnes Bibliothecæ ſuæ libros a capite ad calcem maxima cum attentione legerat. Joſephum inter illos avidiſſime pervolutaverat, ut adſcripta ubique loca ex aliis ſcriptoribus, inter legendum obſervata, abunde teſtabantur. Is itaque hiſce ipſis verbis ad hæc Capita ſeu Numeros retulit crimina quædam, ſeu aſtutias *Joſephi* noſtri.

I. *Plerumque Auctor* COPIOSIUS COMMEMORAT, *quæ a Moſe & Sequentium temporum Hiſtoricis Sacris compendio tradita ſunt, & narratione ſua quamplurimis Scripturæ locis lucem affundit: quod inprimis obſervare licet l. 4. c. 8. Antiq. ubi ſæpiſſime legum Moſaïcarum rationes & cauſas exponit.*

II. *Nonnunquam tamen (neſcio quo conſilio)* OMITTIT, *quæ tradiderant Scriptores Sacri: ita pauciſſimis mentionem facit raptus Eliæ: nihil quoque refert de Naamanis lepra ope Eliſæi curata.*

III. *Rurſus varia Hiſtoriæ Sacræ* ADTEXUIT, *quorum ſola fides penes noſtrum Auctorem eſt. Vide quæ ſcribit de Moſis rebus geſtis in Ægypto. ſic Plurima Hiſtoriæ Salomonis admiſcuit, de quibus altum in S. Litt. ſilentium.*

IV. ORATIONES *a ſummis viris publice habitas totidem quaſi verbis repræſentat, & velut integras exhibet, quorum fragmenta ſolummodo in S. Libris ſuperſunt, prout mos quoque eſt Hiſtoricis præſtantiſſimis Livio & aliis. Confer Voſſ. de Arte Hiſtor. c. 20. 21. & Juſtin. l. 38. c. 3. in f.*

V. *Ad eundem modum Epiſtolas, velut ex autographo recitat; e. g. literas Hirami & Salomonis.*

VI. *Inprimis notandum eſt*, AUCTOREM NOSTRUM SOLLICITE CAVISSE, NE NARRATIONES DE REBUS SACRIS MINUS PLACEANT GENTILIBUS:

1. *Hinc* MIRACULA *a Deo olim edita, ad captum Ethnicorum vulgo exponit. Exempla videri paſſim poſſunt.*

2. *Eo ſpectat formula, ſæpe ab Auctore uſurpata ut in fine Lib.* II. *&c.* SED DE HIS UT CUIQUE LIBET, ITA SENTIAT.

VII. *Sæpiſſime profert* TESTIMONIA AUCTORUM GENTILIUM, *ad confirmationem Hiſtoriæ Sacræ.*

VIII. *Plurimum quoque utitur* LOCUTIONIBUS, *Græcis & Romanis Scriptoribus uſitatis.*

1. *Eo quoque referendum eſt, quod Hebræorum menſes vulgo interpretatur mox adjecta appellatione Macedonum, aliquando etiam Ægyptiorum.*

2. SUPPUTAT *quoque* TEMPORA *per Olympiades & per annos Coſſ. Rom.*

IX. SOMNIA, *quæ viris quibuſdam Sanctis divinitus contigerunt, interpretatur fere (ut videtur) ex regulis Oneirocriticis Veterum. Erat autem Joſephus ipſe interpretandorum ſomniorum peritus, uti de ſe teſtatur.*

X. DIVINA ORACULA (*quæ Romanum Imperium ſpectant*) *ita vulgo exponit, ne ingrata queant eſſe Romanis. e. g. illa quæ notat de ſomnio Nabuchodon. & paſſim.*

XI.

XI. UT JUDÆORUM GENTEM *Ethnicis commendet,*

1. *Eorum hoſpitalitatem & benignitatem erga alias gentes maxime laudat.*

2. *Principum extraneorum munificentiam erga Judæos ſtudioſius etiam commemorat.*

XII. *Adde quod in Græcorum & Rom. gratiam cenſeat Joſephus ſacram Poëſin fere contineri metris earum gentium. Clerici Ep. Hieron. p.* 311. Hæc ille.

Similis fere argumenti ſunt Diſſertatiunculæ quædam, ſtudioſe conſcriptæ ab *J. B. Ottio*, atque ad nos tranſmiſſæ ab eodem Eruditiſſimo Viro, curante plurimum Reverendo *F. A. Lampe*, S. Th. celeberrimo in Ultrajectina Academia Profeſſore. Continent *Omiſſa Varia a Flavio Joſepho*, & inſuper *Centuriam Locorum N. T. cum Flavianis vel Phraſibus vel Hiſtoriis aliquid commune habentium &c.* quæ quidem ultima pars ſpecimen continet laboris utiliſſimi, ſi quis eum ſubire vellet, ut ad Raphelii morem, ſicut ille ex Polybio, Xenophonte atque Arriano collegit, quæ ad N. T. illuſtrationem faciant, *Joſephum* quoque accurata induſtria perlegeret; quem plurimum in phraſi ſua atque verbis cum S. S. N. T. convenire inter legendum ſæpiſſime deprehendimus. Miſit vero haſce Obſervationes inprimendas Auctor, ut ſalivam literatis moveat Lexici in *Joſephum* Operoſioris commemoratio atque promiſſio, in quo ſecundum literarum ordinem pag. 320. in fine, congeſta dicit quidquid vel *Joſepho* vel ex *Joſepho* S. S. lucem credidit adferre poſſe, & ſic quaſi *Concordantiam* fore *Joſephicam*. Verba ejus hæc ſunt: *Hanc Centuriam ſpeciminis ſaltem loco damus; poſſent enim in ſexcenta alia Scripturæ etiam Novi Teſtamenti loca pura ſiſti, quibus aliquid vel ex Joſepho lucis affunditur vel ex Scriptura ipſi. Majores noſtri labores ex quibus hæc excerpſimus, in modum Lexici conſcripti juſtum & magnum Volumen in Folio habent & quaſi Concordantiam, infinitis Obſervationibus refertam, cumprimis in iis quæ ad Geographiam pertinent, quibus parum aut nihil deſit, dein quæ rem Numismaticam veterem illuſtrant, conſignata enim ſunt non paullo minus quam mille Hebræa, Græca, Romana Numiſmata, quæ omnia vel abſolute vel quodammodo ad hunc Authorem referri poſſunt.* Ipſius Lexici Specimen habes pag. 319. ex quo conſilium & modus Viri Præſtantiſſimi omnibus patere poteſt. Sed in ejus Libri editione obſervandum erit, prius omnia *Joſephi* loca, quæ ex Veteribus ante *Hudſonum* Editionibus expreſſa ſunt, conferri ad noviſſimam debere, ut non ſolum Libri, Capita, Paginæ, ſed verba quoque reſpondeant; dein ut Numiſmata non alia adferantur, niſi quæ *Joſepho* illuſtrando faciant, eaque, ſi fieri poſſit, multa hactenus inedita oſtendant, Nummi ipſi juſta magnitudine, non veluti æquales picturæ ſculpantur, neque archetypis deteriores, in quo tantum propter inſcitiam artificum ex Typographorum avaritia peccari video, ut pluries, imo nonnunquam prima vice repetiti, vix umbram ſimilitudinis oſtendant. *Ottiana* iſta comparent pag. 305-323.

Sequitur dein pag. 324-329. Diſſertatio *Chriſtophori Cellarii* contra iſtum celeberrimum Novatorem *Joannem Harduinum*, qua contra illum *Flavii Joſephi* de *Herodibus* hiſtoriam a Νοθείας ſuſpicione vindicat. Agmen denique claudit Opuſculum Doctiſſimum, *Chriſtiani Noldii* Hiſtoria *Idumæa*, ſeu Diatribe de Vita & Geſtis *Herodum*. pag. 333-401. Quæ enim ſuperſunt ſuperius memoravimus, *Spanhemiana* videlicet & Collationes quaſdam MSS.

Univerſum Opus Indices claudunt; Auctorum videlicet, qui a *Joſepho* citantur; Vocum Græcarum, quæ obſervatu digniores apud *Joſephum* occurrunt; Chorographicus Regionum, Urbium, Locorum &c. multum ex ſchedis *Spanhemianis* ſuppletus atque emendatus, ſicuti in illo quoque Rerum, qui ſequitur plurimum Incomparabilis ejus viri nobis profuit induſtria. Index Quintus atque ultimus nomina habet Scriptorum quibus in Notis aliqua lux affunditur.

**** Et

Et tantum erat, *Candide Lector*, quod præfari neceſſe erat, ut & ſuſcepti Operis atque Benigniſſimi Numinis auxilio abſoluti, ratio conſtaret; ſuuſque honos haberetur tot Viris Clariſſimis, de *Joſepho* & Re Literaria optime meritis, a quibus maximum huic Editioni momentum acceſſiſſe fateor.

Tria reſtant verba. Sæpius in Notis ad Tabulas Numiſmaticas (præſertim ab Ill. *Spanhemio*) provocari videas; eratque animus ad finem Tomi Secundi illas ponere, ſed mutavimus poſtea conſilium, & melius duximus poſt hanc Præfationem eaſdem collocare. Adjunximus iiſdem brevem interpretationem, qualis ſcilicet pro *Joſepho* illuſtrando ſufficiebat, & paſſim quoque ſignificavimus ad quæ loca in Auctore noſtro pertinerent, & ubinam a *Spanhemio* vel Nobis in Notis mentio eorum injecta eſſet. Nummi vero inter eos haud vulgares occurrunt, & nonnulli qui nunc primum ex Muſæo noſtro, vel incogniti antea, vel integriores prodeunt; quod ſupereſt, labore Noſtro fruere, & Literarum Felicitati bene precare.

ADDENDA ET EMENDANDA.

De Bello Jud. Lib. II. *Cap.* VIII. §. 9. inter τὶς & ἀκόντων intercidiſſe σ'. exiſtimat *Petitus* in Var. Lect. p. 204. ſc. *invitis ſex è novem qui adſunt* Cap. XIV. §. 1. in initio pro ἐπιτροπὴν legit ἐπισκοπὴν *Caſaub.* Cap. XVI. §. 4. pag. 188. in Notis Hudſoni pro *cis Iſtrum*. repone *trans Iſtrum*. Ibid. pag. 189. in f. ad illa *Octo menſibus* conferri meretur *Lipſius* de Magnitudine Rom. II. 10. pag. 190. lin. 18. pro *pendit* lege *pendet*. Cap. XVIII. §. 1. pag. 197. ad primam notam addiderat in Add. *Hudſ.* Lectionem Γεβνῖτις ex Bod. rectam forſitan eſſe, & conſuli debere *Relandum* in Palæſtina pag. 199. Ibid. §. 3. p. 198. in verſione ad *diſſimulantes illorum fidem*, notaverat in Add. *Hudſon.* Fortè, *ineſcantes illorum fidem*. ut & §. 5. *audaciores--è medio--formidandos autem carcere detinebant* ſeſe malle. dubitatque an non Κίστιον Γάμον ſcripſerit *Joſephus* ibid. §. 11. in init. pro eo quod legitur Κίστον Γάμον. Cap. XIX. §. 5. Vide *Savilii* Notas ad *Tacitum* p. 115. Ed. *Arg.* §. 8. in f. pro *Betoron* repone *Bethera*.

SI-

SIGEBERTI HAVERCAMPI NOTÆ IN TABULAS DUAS NUMISMATICAS,

QUÆ CONTINENT NUMISMATA XLI. PRO ILLUSTRANDIS VARIIS JOSEPHI LOCIS.

Nummi, quibus Aſteriſcus apponitur, ex Muſæo Noſtro vulgantur.

TAB. I.

Num. 1. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΑΔΡΙΑΝΟC ΚΑΙCΑΡ. *Caput* Hadriani, *corona laurea, radiis inde erumpentibus, quaſi alter* Apollo, *decori. Ab altera parte dimidia ratis eſt, cum literis quibuſdam lectu difficilibus, ſed ex quarum reliquiis apparet pertinere Numiſma ad* Dorenſes, *qui ob beneficium aliquod ab* Hadriano *acceptum ſeſe* Sebaſtenos, *i. e. Cæſareenſes vocant.*

Doram, Phœniciæ *civitatem plus ſemel commemorat Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* VII. *pag.* 655. *&* 656. Joſephus. *Ubi enim prælium deſcribit inter* Antiochum *atque* Tryphonem, *& quomodo hic ex ſuperiore* Syria *ejectus fuerit in* Phœniciam, *addit inſecutum ad* Doram *uſque* Tryphonem, *qui eo ſe receperat, fuiſſe* Antiochum; *fuiſſe autem dicit locum munitum & expugnatu difficilem. Sita fuit hæc civitas in* Phœnicia *ad montem* Carmelum, *uti teſtatur* Flavius *Lib.* II. *Contra* Apionem §. 9. *pag.* 478. *ubi paullo ante lepidam fabellam ejuſdem* Apionis *commemorat, videlicet* dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum, qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus, deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumque illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines finxiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, ut procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Judæos quidem, inexſpectata viſione obſtupefactos, cum procul quidem abeſſent, quieſcere: Zabidum vero multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe cantherii caput (ita enim ſcripſit, facetus videri volens) & rurſus Doram velociter ſe contuliſſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quod aſinum, hoc eſt ſemetipſum, gravat Apion, facitque ſtultitia ſimul & mendaciis oneratum. nam & loca ponit, quæ nuſquam terrarum exſtant, & civitates earum ignarus transfert. Nam Idumæa quidem regioni noſtræ confinis eſt, poſita juxta Gazam, & nulla in ea eſt urbs Dora: in Phœnicia vero juxta montem Carmelum civitas Dora appellatur, quæ nihil commune habet cum Apionis nugis. quatuor enim dierum itinere diſtat à Judæa. Cur itaque nos præterea accuſat, quod non habeamus communes cum aliis Deos, ſi ſic facile credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis ſuper terram eum ambulantem intueri putaverunt? Scilicet enim manifeſtum quod lucernam nunquam prius conſpexerunt, qui tot & tanta lucernarum accenſionis feſta celebrarunt.

Integrum adduxi locum, quod ex eo appareat urbi Doræ (*licet perperam* Idumææ, *a qua, uti in Notis docemur, quatuor dierum itinere diſtabat, tributæ*) *adſcribi cultum* Apollinis, *ita ut* Apollo *Deus* Dorenſium *appelletur. Quod* Doræ *tamen* Phœniciæ *convenire ſingularis hic docet nummus, quem ſub* Hadriano *cuderunt* Dorenſes, *in quo ab altera parte* Apollinis *inſignia, radios præter laurum, Imperatorio addunt capiti; & ab altera parte navalem ſuam potentiam, per navis figuram exprimunt. Fuit enim hæc urbs eo nomine inclita, quare etiam* ΝΑΥΑΟΧΟC *ſeu* Navale *dicta fuit; uti obſervat* Spanhemius *ad Lib.* V. *Antiqu. Cap.* I. *pag.* 422. *in* Addendis. *Ipſum vero Nummum ſecum ex itinere* Græco *atque* Aſiatico *muſice redux adduxit Nobiliſſ. & Generoſiſſ.* Jo. Ægidius ab Egmont, de Nieuburg, *ipſumque inter reliqua omnis generis inedita Numiſmata, ex indulgentia ejus, in uſum meum, & aliquando forſan publicum, delineari juſſi.*

Num. 2. ΗΡΩC ΕΥΡΥΠΥΛΟC. *Caput Herois* Eurypyli; *ab altera parte* Paphiæ Veneris *templum, cum inſcriptione,* ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΕΠΙ CΤΡΑ. ΠΩΛΙΩΝΟC. Pergamenis *cur* Eurypylus *in Nummis decori ſit, erudite (ut ſolet) explicat* Spanhemius *de Uſu & Præſtantia Numiſm. pag. minoris Edit.* 479. *Adducimus vero Nummum hunc, ut oſtendamus, id quod dicimus in Notis ad Antiq. Lib.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 722. *ſemper nomen id efferri per duplex* Lamda, *&* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *æque ab Antiquis ac* ΠΟΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, quod & idem docet Nummus qui numero inferius* 32. *occurrit, & qui obſervatur Num.* 11.

Num. 3. *Caput biceps, virile atque muliebre; ab altera parte laureæ incluſa cernitur bipennis inter monogramma quoddam, botrum, atque pharetram, cum literis* ΤΕΝΕΔΙΩΝ. *Similes huic nummo (qui nunc primum ex Muſæo Nobiliſſimi* Markii *prodit) innuit Ill.* Spanhemius *in Notis ſuis ad Antiqu. Lib.* XI. *Cap.* VI. *pag.* 568. *ubi ad illa de Rege* Perſarum, *cujus thronum cum ſecuribus circumſtabant Satellites,* ἀξινήκεζαν ἢ τὸ θρόνον αὐτῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, *notat, ſic quoque ſecurigeros circa ſolium* Teni *aut* Tenedi *fuiſſe, quo ſecuri continuo plecterentur rei.*

Num. 4. ΜΟΚΑ ΙΕΡ. ΑCΥ. ΑΤΤΟ. *quæ epitheta declarant fuiſſe urbem* Mocam *Sacram, jure Aſyli gaviſam, & ſuis legibus uſam. Nummus vero ipſe, delineatus apud* Patinum *pag.* 184. Antonini Pii eſt, *atque Deam* Fortunam *in templo tetraſtylo exhibet. In alio ejuſdem urbis nummo (quem in* Severo *memorat Vaillantius pag.* 84. *nuſquam vero adhuc depictum offendi) eadem epitheta occurrunt; & muliebris deprehenditur figura, dextra præferens ſpicas & papaver, læva vero cornucopiæ tenens, ad indicandam regionis ejus ſummam fertilitatem. Fuit vero* Moca *civitas* Arabiæ, Maacha *aliis dicta, de qua Nota conſuli poteſt* Spanhemii, *qui hoſce citavit nummos ad Antiqu. Lib.* VII. *Cap.* VI. *pag.* 378.

Num. 5. ΣΕΡ. ΓΑΛΒΑ ΙΜΡ. CΑΕC. ΑΥG. *Caput* Galbæ *laureatum. Ab altera parte laureæ incluſa hæc legitur inſcriptio.* ΕΠΙ ΜΟΥΚΙΑΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ ΙΖΡ. *qua innuitur cujus fuiſſe anno æræ*

*****

An-

Antiochenſis CXVII., *de qua, uti & de Nummo hoc videndus* Noriſius *in celeberrimo de Epochis* Syro-Macedonum *libro pag.* 165. *Hujus* Muciani, Syriæ *Præſidis, ſæpius cum laude mentionem facit* Joſephus, *ipſumque hunc nummum citavit* Spanhemius *ad Lib.* IV. *de Bello. Cap.* 1. *pag.* 266.

Num. 6. ΝΕΡΩΝ. *Caput* Neronis *laureatum, & ab altera parte, pro fertilitate terræ deſignanda, Cornucopiæ gemina figura, cum inſcriptione* ΓΑΔΑΡΕΩΝ ΑΑΡ. Gadara, Cœle-Syriæ *urbs, cujus epocham docet Eminentiſſ.* Noriſius *pag.* 297. *& ſeq. crebro a* Flavio *commemoratur; narrat enim Lib.* 1. *Cap.* VII. *de Bello, pag.* 69. *& Antiquit. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. *inſtaurata fuiſſe* Gadara (Judæi *enim paullo ante everterant*) *a* Pompejo, *poſt devictum* Ariſtobulum, *in gratiam liberti ſui* Demetrii Gadarenſis. *Eandem urbem antea* Alexander Jannæus, Judæorum *rex, poſt decem menſium obſidionem expugnaverat, teſte eodem Antiqu. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 669. *poſtea vero* Herodes Magnus *minus civiliter* Gadarenſes *tractavit; unde acris Legatorum ad Cæſarem* Auguſtum *in* Syria *agentem expoſtulatio cum* Herode, *quem imperioſum, acerbum, atque tyrannum nuncupabant; quemque de vi, rapinis, & templorum everſionibus, ſed infelici ſucceſſu, accuſabant, teſte* Joſepho *Antiqu. Lib.* XV. *Cap.* X. *pag.* 775.

Num. 7. *Spectat & hic nummus ad* Gadara, *de quibus modo egimus; eumque deſcripſit* Noriſius *pag.* 300. *non autem depinxit, communicatam modo ſcripturam ejus a* Nicolao Toinardo *memorans; depinxerat vero jam olim* Æneas Vicus *inter* Neronis *Numiſmata, verum alteram tantum partem, quam itaque ſolam dare poſſumus. Legitur ibi præter inſcriptionem* ΓΑΔΑΡΑ *æra eadem, quæ in ſuperiori,* L. ΑΑΡ. *addita priori litera quæ nota anni apud* Græcos *eſſe ſolet; innuitur autem annus* CXXXI. *Male enim connectuntur apud Vicum literæ* ΑΑ. *quaſi* ΑΜ. *eſſent. Figura vero muliebris turrito capite, dextra lauream tenens, læva cornucopiæ, palmamque ad pedes, ad caput ſtellam habens, urbis* Gadaræ *Genium deſignat, quæ Neroni, tanquam Apollini alteri, victoras ſuas muſicas gratulari videtur. Capitis epigraphe apud Noriſium eſt* ΝΕΡΩΝ ΚΑΙΣΑΡ.

Num. 8. & 9. *Sufficit delineationem aureorum horum numiſmatum proponere, quæ paſſim apud Antiquarios,* Vaillantium, Begerum *&* Spanhemium (*ex quo pag.* 404 *&* 406. *deſumta ſunt*) *celebrantur & explicantur. Occurrunt in illis capita jugata* Ptolemæorum Ægypti *regum, quorum amorem & munificentiam in literas & literatos, & alii omnes paſſim, tum quoque* Joſephus *celebrat, ubi ſtudium Philadelphi pro conquirendis libris* Judæorum *Sacris, atque magnifica ejuſdem donaria,* Hieroſolymas *miſſa, commemorat Antiq. Lib.* XII. *Cap.* II. *pag.* 590. *ubi ipſos hoſce Nummos, in Notis, citat Spanhemius, cum inſcriptione* ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ. *in quibus a parte illa, quæ* ΑΔΕΛΦΩΝ *inſcribitur,* Ptolemæi Philadelphi, *ejuſque conjugis ſimul ac ſororis,* Arſinoës *jugata occurrunt capita; ab altera vero parte illa Ptolemæi Lagi atque* Berenices *pariter jugata ſpectantur. Putat vero male verti Ill.* Spanhemius *pag.* 406. *ab* Leone Allatio *in Monumento* Adulitano ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ *per* Deorum Fratrum, *atque ipſe mallet,* Deorum Fratris Sororiſque *; ſed fruſtra; quum pariter jam olim* fratres *inter Deos dixerit* Saturnum *&* Opem Tertullianus *Lib. Ad Nationes* II. *Cap.* XIII. Inceſto jam junctos Opem & Saturnum Fratres recepiſtis.

Num. 10. *Caput muliebre, ſine inſcriptione; ab altera vero parte eſt Aquila fulmini inſiſtens inter cornucopiæ & literam* Π. *cum inſcriptione* ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. *Protulit nummum hunc* Begerus *Tom.* III. *Theſ.* Brandenburgici *pag.* 33. *quod autem in hac pictura, capitis ornatum & ipſam aliquo modo faciem differre vides a* Begeriano *nummo, inde eſt, quod partem priorem juxta nummum, quem ipſi hujus Reginæ poſſidemus, pingi ſculpique curavimus, haud ingratam hanc varietatem rati fore Antiquitatum ſtudioſis in Nummo plane memorabili.*

Exiſtimat Cl. Begerus *faciem hanc muliebrem referri debere ad* Cleopatram, Ptolemæi Euergetæ, *tertii Ægyptiorum regis, ante* Berenices *ſcilicet,* Magæ, Cyrenarum *regis filiæ cum eodem nuptias, uxorem. Totum Viri Cl. argumentum ſola litera* Π. *nititur, quam ipſe pro numerali capit, atque ad annum æræ* Alexandrinæ LXXX. *refert, regnique adeo* Euergetæ XV. *ut ipſe computat. Verum ut alia taceam, ſublato fundamento hujus conjecturæ, & ipſa tota corruit, quum inſuper contra Hiſtoriarum nitatur fidem. Literæ ſimiles in Nummis* Ægyptiorum *non ſunt numerales, niſi litera inſuper* L. *quæ* Λυκαβάντος *denotat addatur, uti apud Vaillantium pag.* 124. *& alibi videre eſt, verum ſemper initiales ſunt alicujus urbis, quæ nummum iſtum cuderit; ſic ibidem apud* Vaillantium *& pag.* 111. 115. *&c. literæ* ΠΑ. *denotant a* Paphiis *cuſos nummos; uti pag.* 70. *litera* ΗΡ. *docent ab* Heracleopolitis *profectum nummum ibidem* Philopatoris; *& pag.* 84. ΣΑ. Salaminem *deſignare creduntur; atque pag.* 50 ΘΕ. Thebæos, *& ſic in cæteris. unde literam* Π. Peluſium, *vel aliam* Ægypti *urbem denotare exiſtimo; faciem vero illam ad aliam Reginam referendam eſſe, vel uno hoc argumento. Quum* Magæ *filiam* Berenicen *uxorem caperet* Ptolemæus, Euergetes *poſtea dictus, vivebat adhuc pater ejus* Philadelphus, *atque aliquot poſt annis vixit. Unde nequaquam uxori* Euergetis, *quæ ſtatuatur ei etiam ante* Berenicem *nupta fuiſſe,* ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ, *qui in hoc nummo legitur, titulus convenit. Quæ ut jam omnia mittam, ipſe meam ſententiam in medium adferam. Puto videlicet pertinere ad* Cleopatram, *filiam* Antiochi Magni, Syriæ *regis, quæ nupta fuit* Ptolemæo Epiphani, *quinto* Ægypti *regi, & cui in dotem pater dedit* Cœlen-Syriam, Phœnicen, Judæam *&* Samariam; *Supervixit ipſa marito, & magno in honore habita a filio, cui ob id* Philometori *cognomen fuit; majore multo* Ægyptiorum *deſiderio, ætate florente deceſſit; uti docet* Vaillantius *pag.* 88. *in præclariſſima ſua* Ptolemæorum *Hiſtoria. Eſt itaque ipſa hæc* Cleopatra *illa, cujus mentionem fecit Joſephus Lib. Antiqu.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 600. Poſtea autem (*inquit*) amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum collocavit, & Cœlen-Syriam, & Samariam, & Judæam, & Phœnicen dotis nomine tribuit. *Jam etenim bellum contra* Romanos *decreverat* Antiochus Magnus, *& ob id validas affinitates potenteſque ſocios quærebat. Eſt & denique ejuſdem hujus* Cleopatræ *alter mihi nummus, æreus quoque, & alio tempore publicandus, hoc paullo minor, cum ſimili typo, ſed litera urbis initiali* M. *qui ſimiliter Cl.* Begeri *penitus convellit ſententiam de æra hoc modo expreſſa.*

Num. 11. *Caput inberbe, nudum, quod ex falſa inſcriptione* ΟΤΗΔΙΟΣ ΝΑΣΩΝ Ovidio (*qui hinc in Editionibus Poëmatum ſuorum faciei filum ſortiri nunc ſolet*) *tribuitur ab Ill.* Spanhemio *pag.* 43. *Operis Minoris, ſeu* 54. *Majoris. Ab altera parte facies eſt barbata, quam* Jovi *tribuo, cum inſcriptione* MEN... ΑΣΙΟΥ.

Diximus ad Num. 2. *in antiquo ære &* ΠΩΛΛΙΩΝΑ *ſcribi, &* ΠΟΛΛΙΩΝΑ. *Plures vero nummos, hujus explicandi gratia, adducit Spanhemius, in quibus per* O. *non vero per* Ω. *prior pars nominis iſtius ſcribi ſolet, quem conſulat Lector erudiri cupiens. Certum quidem eſt, cuſum hunc nummulum ſub* Auguſto, *quod ex adſcriptis nominibus* Vedii, *&* Menandri *qui* Parrhaſii *filium ſe ſcribit, apparere poteſt. Depingit enim inter* Auguſti *nummos Goltzius tab.* LXXV. *Num.* 24. *unum, in cujus altera parte legitur* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΣ. *Templum eſt octo columnis ſuffultum, ad cujus latera caduceus eſt cum quatuor ſpi-*

ſpicis; ad Cæſaream *vero* Palæſtinæ *pertinere docet inſcriptio Num. ibidem* 23. *ubi legitur* ΟΥΗΔΙΟΣ ΠΩΛΛΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *juxta caput* Auguſti *ad cujus collum pharetra eſt. Idemque Templum in altero* Cæſarenſium *cernitur, citante* Vaillantio *in* Auguſto *pag.* 4. *cum eodem nomine; adſcribitur enim* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΡΑΣΙΟΥ. *& ad caput, quod* Auguſti *eſt, & nudum ſine laurea,* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *Denique ipſe* Spanhemius *in poſtrema atque majore Editione pag.* 54. *&* 55. Auguſti *pariter nummum citat, in quo Cæſaris ejus ab altera parte caput cum literis* ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ. *ab altera ſimile caput barbatum ut in hoc (quem explicamus) nummulo, & literis* ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΑΣΙΟΥ. *qui nummi omnes, ſicuti nimis aperte ad* Auguſtum *ipſum pertinent; ita nulla ratio eſt quare hunc* Auguſto *abjudicaremus, &* Ovidio *largiremur, niſi literæ* ΝΑΣΩΝ. *quas quidem ego quovis pignore auſim contendere non ita in nummo exſtare, vel recenti fabrica, in nummo cætera antiquo, artificio, ſordidis hominibus nimis familiari, exſculptos fuiſſe; ita ut ex literis* ΠΟΛΛΙΩΝ *remanſerint antiquæ poſteriores duæ, reliquæ vero* ΠΟΛΛΙ *ita mutatæ fuerint, ut litera* Ι. *in* Σ. *mutata fuerit, proxima* Λ. *lineolam in medio, ut* Α. *fieret, acceperit, deletis dein primis* ΠΟ. *tertia* Λ. *manſerit, verum virgulam ad latus, ut* Ν. *fieret acceperit; & ſic novus in nummis hoſpes* Ovidius Naſo *pro* Vedio Pollione *emerſerit. Uterque vero &* Menander *ille* Parrhaſii *filius, &* Vedius Pollio, Cupedii *filius, cum magiſtratus fuerint* Cæſarenſium *uno atque eodem tempore, Cæſari* Auguſto *nummos cuderunt; neque privato* Ovidio *id facere, florenti licet amicitia* Cæſaris *conſueverunt; vel, fulmine ejus afflato poëta, auſi fuerunt; vel denique poſt mortem, ad revocandam* Muſarum *Venerumque omnium Sacerdotis memoriam potuerunt; ut qui vivente adhuc* Auguſto *magiſtratu* Cæſareënſi *perfuncti fuerunt.*

Num. 12. *Rariſſimus hic nummulus nunc primum ex noſtro Muſæo prodit; neque enim ante quis unquam* Aretæ *Regis faciem in tanta Antiquitatis felicitate exhibuit. Reſervare eum conſtitueram, ut una cum aliis pretioſis antiquæ Monetæ reliquiis quæ in Muſæo noſtro aliorumque Belgarum ſervantur, aliquando operoſius prodiret in publicum; ſed in Flavii Joſephi gratiam exprimere eundem hic placuit; magnam enim ibi, ut ex Indice videre eſt, hiſtoriæ partem Aretas facit. Habet a priore parte caput Regis diademate cinctum; a poſteriore figuram muliebrem, ſtantem, dextra tenentem pateram, læva haſtam, cum inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΕΤΟΥ. *Nummulus hic ex ære eſt, rariſſimus, & optime conſervatus.*

Num. 13. M. SCAVR. AED. CVR. *in imo* REX ARETAS. *per tranſverſum* EX S. C. *Camelus, ad cujus pedes Rex genuflexus ramum profert. Ab altera parte* P. HYPSAE AED. CVR. *& in imo* C. HYPSAEVS COS. PREIVER. CAPTV. Jupiter *in quadrigis currentibus, dextra fulmen tenens, ſiniſtra habemas, in imo ſcorpio viſitur.*

Quæ ad hujus denarii explicationem pertinent, peti poſſunt ex Commentatoribus ad Familias Romanas, Urſino *&* Vaillantio; *quantum vero* Joſephicæ *hiſtoriæ illuſtrandæ huc iſte refertur denarius, inſpici meretur Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *ubi legimus redemiſſe* Aretam *Regem* Arabiæ *bellum trecentis talentis a* Scauro *& ipſo pacis ſatis cupido. Eadem fere leguntur de Bello Lib.* I. *Cap.* VIII. *pag.* 69. *ubi hunc quoque nummum in partes advocat* Aldrichius.

Cum autem Scaurus (*inquit*) in Petram Arabiæ *regiam* expeditionem feciſſet, & propter difficillimum ad eam aditum agrum in circuitu depopularetur, & exercitus fame laboraret, Antipater Hyrcani juſſu frumentum ex Judæa, & alia quibus opus erat *ei* præbebat: miſſuſque ad Aretam legatus à Scauro, quoniam ejus hoſpes eſſet, perſuaſit ei ut pecunia vaſtationem agri redimeret. & ipſe trecentorum talentorum ſponſor fit. Atque his conditionibus Scaurus bellum finivit: non minus quod ipſe hoc voluerit, quam quod Aretas idem concupiverit. *Alibi vero ſic ſcribit:*

Interea Scaurus, in Arabiam ingreſſus, Petram quidem ne accederet locorum difficultate prohibetur: quæ vero circa Pellam erant omnia depopulabatur; hoc tamen facto malis conflictatur. Nam exercitus fame laborabat: atque ad eam levandam conferebat Hyrcanus, per Antipatrum mittens victui neceſſaria; quem etiam ad Aretam, quaſi ei familiarem, delegat Scaurus, ut pecunia ille pacem ab ipſo redimeret. Atque perſuaſum eſt Arabi, ut trecenta daret talenta: & his conditionibus Scaurus ex Arabia exercitum educebat.

Num. 14. Judæam *a* Veſpaſiano Titoque *captam complures referunt nummi, cum pluribus typis atque inſcriptionibus a* Græcis *pariter &* Romanis *in horum, ut & in* Domitiani *honorem cuſis. Sola itaque raritas & inſignis inſcriptio nummum hunc, quem ineditum hactenus ex Muſæo noſtro damus, commendant. Cernitur in illo caput* Domitiani *laureatum, cum literis* ΔΟ..... ΚΑΙΣΑΡ. *ab altera parte Victoria, pedem globo imprimens, clypeo, palmæ arbori appenſo, inſcribit: in circuitu* Judæa *capta hiſce ipſis* Græcis *literis deſignatur.* ΙΟΥΔΑΙΑΣ ΕΑΛΟΣΙΑΣ.

Num. 15. *Neque hunc addidiſſem, quamvis non inter vulgares, nummulum, niſi eximia ars atque pulchritudo in integerrimo elucens denario plurimam illi gratiam adderent. Capita habet* M. Antonii *Triumviri fratriſque ejus Conſulis* L. Antonii, *cum inſcriptionibus* L. ANTONI COS. *&* M. ANT. IMP. AVG. III VIR. R. P. C. M. NERVA PROQ. P.

M. Antonii *amicitia Magnus factus eſt* Herodes, *qui illi ad extremum uſque fidus manſit, & turrim,* Antoniam *dictam, in ejus honorem ædificavit.* M. *vero* Antonii *plures in Familia* Antonia *apud* Vaillantium *exſtant nummi, qui cum rebus* Judaïcis, *Hiſtoria Joſephica & devicto* Ariſtobulo *communionem aliquam habent; ſed nolumus numero gravari.* M. *&* L. Antoniorum *facies repræſentaſſe contenti, quoniam utriuſque merita erga Judæos egregia fuerunt, ſicuti Decreta P. R. oſtendunt; in quibus* Marci *&* Lucii Antonii *nomina laudantur Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* X. §. 13. *&* §. 17. *pag.* 708. *&* 709.

Num. 16. *Magnum* Pompeji *nomen in Oriente fuit, ubi maximas res armis geſſit, plurimoſque partibus ſuis faventes Bello Civili invenit. Hujus* Pompeji *cum alias virtutes, tum continentiam, ut qui a ſacris pecuniis ornamentiſque Templi* Hieroſolymitani *nihil abſtulerit, merito laudat* Flavius *Antiqu. Lib.* XIV. *Cap.* IV. *pag.* 690. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ quibus libatur, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe Officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. *Quæ eadem fere reperiuntur Lib.* I. *de Bello Cap.* VII. *pag* 68. *Quare non injucundum exiſtimavi vultum ejus, qualem proxime ad veram venerandi ejus oris ſimilitudinem accedere puto, ex integerrimo, qui penes me eſt, denario depingere. In eo* Q. Naſidius, *cujus nomen legitur priſco more* Q. NASIDIV. *ſcriptum, infra navem cum velo expanſo & remigantibus, dum claſſi* Sexti

Pompeji *præfuit*, *ejus enim partibus*, *patris judicium in* Cneo *contra* Cæsarem *sequendo secutus*, *adhæsit*, Cnei Pompeji Magni *expressit vultum*, *in quo juxta* Lucanum *Lib.* VIII. ℣. 679. *agnoscitur*

—— —— —— illa verenda
Regibus hirta coma, & generosa fronte decora
Cæsarics.

Sive κόμης ἀναξολὴ, *ut Græci vocabant. Tridens vero ante vultum*, *& delphinus in imo*, *maris denotant imperium*, *adeoque* Neptuno *Regi* Cneum Pompejum *adæquant.*

Num. 17. & 18. *Græciæ Veteris*, *seu* Italiæ, *celebris admodum erat civitas* Tarentum, *ubi* Josephus *notat* Antipatrum, Herodis Magni *filium*, *accepisse ex* Judæa *literas*, *quæ* Pheroræ *obitum*, *malum ipsi omen*, *annunciaverint. Lib. Antiqu.* XVII. *Cap.* V. §. 1. *pag.* 836. *Plura hujus nobilis urbis*, *&* Lacedæmoniorum *olim coloniæ exstant Numismata*; *in quibus fere omnibus conditores ejus atque instauratores* Taras *&* Phalanthus *exhibentur*; *cujus generis & hæc duo sunt Numismata ex Musæo nostro*, *quæ in quibusdam minutiis ab hactenus editis discrepant*, *sed de quibus nunc quidem agere supersedemus.*

Regni Commagenes *crebra mentio occurrit apud* Josephum, *sed præcipue memorabilis est eversio regii ibidem nominis*, *quod immerito* Romani, *fisco suo studentes*, *sub ampliatore ejus* Vespasiano, *abstulerunt* Antiocho *ultimo*, *qui*, *si quis alius*, *una cum sobole sua*, *optime de istis Orbis domitoribus*, *atque de ipso Imperatore*, *fuerat meritus. Fatum miserandi istius Regis*, *qui ex summis opibus*, *senili ætate*, *nullo suo merito*, *ad privatam recidit fortunam*, *copiose descripsit Historicus Lib.* VII. *de Bello Cap.* XXVII. *pag.* 420. *Hujus* Antiochi, *filiorum itidem ejus*, *aliorumque* Commagenes *Regum quum residua Numismata sculpta invenerim Volumine* I. *Thesauri* Britannici *pag.* 108. *& seq. non ingratum Lectori meo fore spectaculum judicavi*, *si singula apponerem*, *sunt autem decem numero.*

Num. 19. ΒΑΣΙ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. *Caput regis* Antiochi *diadematum. Ab altera parte Laureæ includitur Capricornus*, *sub quo* Seleucidarum *nota*, *Anchora*, *conspicitur*, *cum inscriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Nummum hunc ad* Antiochum I. *pertinere credunt.*

Num. 20. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑ. *Caput regis* Antiochi *diadematum*, *ita ut extrema pars alterius nodi per collum diffluat. Ab altera parte Scorpio cum solita inscriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *laureæ incluſus cernitur. Nummus hic paullum differt ab* Haimiano, *quoniam ex meo dedi Musæo*, *tam pulchrum integrumque*, *ut vix unquam similem viderim. Putat autem* Jo. Massonus Antiocho III. *qui sub* Tiberio *decessit*, *esse assignandum.*

Num. 21. ΒΑΣΙ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput regis diadematum. Ab altera parte duæ cornucopiæ decussatim positæ*, *& inscriptio* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 22. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput diadematum* Antiochi *Regis*; *ab altera parte Scorpio Laureæ incluſus cum inscriptione* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

Num. 23. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ. *Caput Regis diademate revinctum*; *ab altera parte Laureæ incluſus Scorpio*, *cum literis* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ.

Num. 24. ΒΑCΙΛΕΥC. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟC. *Miseri regis* Antiochi *ultimi senile caput*, *ultima diadematis parte in collum diffluente. Ab altera parte Scorpionis typus & solita inscriptio.*

Num. 25. *Caput* Caji Cæsaris, *cum inscriptione* ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚ. ..... *Ab altera parte Regis cujusdam caput est*, *quem non male arbitratur* Haimius *pag.* 242. Antiochi *cujusdam* Commagenes *esse*, *& quidem ejus qui Caligulæ vixerit temporibus. Notas idem illas*, *quæ sub mento regii capitis visuntur se non capere asserit. Dolendum certe est circa oras non integriorem esse nummum*, *quæ videntur literas habuisse nomen & dignitatem depicti capitis indicantes. Sicuti vero testantur Scriptores*, Antiochum *quendam a* Cajo *donatum fuisse non tantum* Commagenes *regno verum etiam maritimis* Ciliciæ *oris*, *hic vero nummus in rei testimonium & gratitudinis ergo ab* Antiocho *cum sua non tantum*, *sed & Imperatoris* Romani *effigie percussus sit*, *ita in eodem vocare se* Commagenes *&* Ciliciæ *Regem potuit*; *ut literæ* IA. *quæ adhuc supersunt*, *reliquæ sint ex* KIA. *quæ* Ciliciam *designaverint.*

Num. 26. ΑΝΤΙΟΧΟ.. ΒΑΣΙΑ... *Caput Regis diadematum*, *quod impressas ad collum & mentum duas habet notas seu marcas* (*quales creberrimæ in Græcorum nummis*) *quibus inpressum est Cornucopiæ ducussatum*, *quod ad Num.* 21. *in* Commagenorum *quoque nummo vidimus*, *&* Seleucidarum *insigne Anchora. Ab altera parte Scorpio Laureæ includitur cum inscriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Pertinet vero nummus ad eundem*, *de quo modo*, Antiochum, IV. *videlicet*, *a* Cajo *atque Claudio ad honores evectum.*

Num. 27. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΟΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ. *Caput elegans* Jotapes *Reginæ diademate cinctum. Altera pars cum inscriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ *solitum Scorpionis & Laureæ habet symbolum.*

Num. 28. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΥΙΟΙ. *Regii juvenes equis insidentes. Ab altera parte Capricornus in Laurea*, *subtus Anchora est*, *desuper vero Stella*, *cum inscriptione* ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. *Juvenes illi duo filii sunt infelicissimi istius* Antiochi *ultimi* Commagenes *Regis*, Epiphanes *&* Callinicus, *quorum iras animumque ob ereptas Regni spes describit* Josephus *de Bello Lib.* VII. *Cap.* VII. *pag.* 420. *sicuti & mirabilem audaciam majoris*, *sive* Epiphanis, *dum cum* Macedonica *sua phalange vastissima* Hierosolymæ *mœnia vi superare conatur Lib.* V. *de Bello Cap.* XI. *pag.* 354.

Num. 29. ΙΟΤΑΠΗ..... *Caput muliebre. Ab altera parte caput juvenile est cum literis non satis cognitis.*

Longiorem vero de hisce omnibus sermonem instituerem, *nisi doctissimi viri* Jo. Massoni *diligentia*, *isto me onere levasset. Exstat enim ejus Dissertatiuncula super hosce Nummos ipsosque Commagenes Reges*, Antiochos *omnes dictos*, *Tomo Primo Thesauri sui* Britannici *pag.* 113. *a* Nicolao Francisco Haymio *insertus. At quoniam is liber rarior in hisce terris est*, *& non nisi magno parari potest*, *ipsa Clarissimi viri verba prout exstant subjiciam. Ita vero se habent:*

Cum plurium ANTIOCHORUM, in *Commagene* regnantium meminerint Scriptores antiqui; non erit inutile explicandis superioribus aliisque Nummis, qui diversos etiam vultus ferre videntur; si brevem & accuratiorem præmiserimus notitiam Principum, qui Regionem illam sub imperio tenuerunt, ex quo ampliſſimum *Seleucidarum* regnum ad anguſtos hoſce terminos redactum eſt, donec Romanorum Provinciæ formam, imperante Veſpaſiano, ſubiit.

I. Qui primus in hac ſerie occurrit, *Antiochus* nomine & *Commagenæ* Rex *Dioni* diſerte dicitur, in anni U. C. 685. actis (a), ut qui tum, & quidem poſt *Luculli* de Tigrane victoriam (b), ac Urbis, quæ *Tigranocerta* ab hoc Armeniæ Rege nominata fuerat, expugnationem, *in fidem receptus* eſt. *Appianus* vero, qui in *Luculli* rebus hunc *Commagenæ* regem non memorat, poſtea *Pompeji* contra *Mithridatem* geſta narrans, ſcribit, (c) Pompejum, *ſuperato Tauro* (d), *bellum Antiocho Commageno intuliſſe*, *donec & ille in amicitiam receptus eſt.* Deinde conſtitutiones Regnorum & Provinciarum à *Pompejo* factas tradens, addit, cum *Antiocho*

(a) Lib. 35. fragmentorum initio.
(b) Reportatam *pridie nonas Octobr.* ſi Plutarcho fides in *Lucullo.*
(c) De Bellis Mithr. p. 244. vid. & p. 251.
(d) Anno ſcil. U. C. 690.

tiocho Commageno commisisse Seleuciam, & quidquid ex incursu in Mesopotamia ceperat. Id *Strabo* antiquior Auctor confirmat quo ad *Seleuciam*, quam dicit *Castellum fuisse Mesopotamiæ ad Euphratis Pontem situm, in quo Tigranes Cleopatram, Selenem vocatam, interemit aliquandiu inclusam, cum Syriâ excidisset* (a).

Utrum vero hic *Antiochus Commagenus* idem fuerit cum *Antiocho* XIII. & ultimo Syriæ Rege, qui *Antiochi Pii* filius erat, disputant doctissimi viri. *Vaillantius* quidem unum eundemque fuisse affirmat; at fatebor, mihi rem obscurissimam videri, licet omnia Scriptorum antiquorum loca ad accuratum revocaverim examen, quod hîc prolixius discutiendum non puto.

Utut sit, recte videntur eruditi viri de primo *Commagenes* Rege *Antiocho* intelligere, quæ *Cicero*, dum *Ciliciæ* Proconsul erat, anno *U. C.* 703. scribit de *Rege Antiocho Commageno*, lib. 15. famil. Epist. 1, 3, & 4. Nullo saltem testimonio probari potest, hunc *Antiochum* esse diversum ab illo, qui paucis ante annis eam regionem, *Luculli & Pompeji* gratia, moderabatur.

Idem quoque omnino videtur, cujus *Julius Cæsar* meminit in descriptione Copiarum, quas *Pompejus* comparaverat ante *Pharsalicam* pugnam, anno U. C. 706. circiter medio commissam. *Ducenti* Equites, ait Cæsar (b), *ex Syriâ à* COMMAGENO ANTIOCHO, *cui magna præmia Pompejus tribuit, missi erant.* Hæc certe *præmia* manifeste indicant, eundem esse *Antiochum*, cui Pompejus, præter Commagenem, & alia in Mesopotamiâ dederat, *uti supra* vidimus.

An ille vero postea in Cæsaris amicitiam receptus, ac sic in regno confirmatus fuerit cum Cæsar in Syriam ex Ægypto sub Æstatis initium An. U.C. 707. venisset, expressis quidem verbis Historia non tradit. Id tamen ex *Hirtii* (c) narratione, de rebus à Cæsare in Syria constitutis, colligere fas est. *Commoratus*, inquit, Cæsar, *fere in omnibus Civitatibus*, [*Syriæ*] *quæ majore sunt dignitate, præmia bene meritis & viritim & publice tribuit; de controversiis veteribus cognoscit, ac statuit. Reges, Tyrannos, Dynastas Provinciæ*, [*Syriæ*] *finitimosque, qui omnes ad eum concurrerant, receptos in fidem, conditionibus impositis Provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimittit & sibi & Populo R. amicissimos.*

Igitur exinde credere licet, *Antiochum* illum haud alium ab eo fuisse, quem *Dio* ad annum *U.C. 716. lib.* 49. scribit oppugnatum & *Samosatis* obsessum à *Ventidio M. Antonii* legato ac ab ipso *Antonio*, in hujus amicitiam, ante urbis expugnationem, receptum esse. Quibus consona profert *Plutarchus* in Antonio.

II. Verum brevi post tempore Rex ille successorem habuerit MITHRIDATEM (d); quandoquidem *Plutarchus* ibidem inter Reges, qui cum copiis M. Antonio ante *Actiacam* pugnam, anno U. C. 723. adfuerunt, numerat *Mithridatem Commagenæ Regem.* Hunc autem locum haud satis attente doctissimus *Norisius* legerat, autumans (e) Plutarchum *recensere Mithridatis auxiliares copias bello Actiaco, in Castris Antonii;* quasi vero ipsemet Rex non interfuisset. Quid illi tum acciderit incompertum; novimus solummodo, alium continuo regnum occupasse.

III. Alter enim ANTIOCHUS *Commagenus à Dione*, sub fin. lib. 52. ad annum U. C. 725. memoratur, quem Augustus tum *ad se excivit, quod fratris sui, cum quo litem habebat, missum Romam legatum dolo occidisset. Eum*, subjungit Dio, *Antiochum in Senatum adductum, damnatumque interfecit.*

Quis vero fuerit iste *frater* hujus *Antiochi*, non aperit Dio, nec utrum tunc temporis adhuc in vivis successerit *Antiocho* fratri, seu potius *Commagenem* Augustus Romano subjecerit Imperio.

IV. At alius MITHRIDATES, decem circiter post annis, scilicet U. C. 734. Rex creatus fuit ab Augusto, in Syria degente ac Orientis Provincias ordinante, uti *Dio* ad eum annum lib. 54. testatur. *Mithridati cuidam*, ait, *Commagenem, quod ejus Rex patrem hujus Mithridatis occidisset, puero etiamnum attribuit.* Verum neque hinc patet, quis fuerit *Rex* ille, qui *Mithridatis patrem* occiderat; an jam ante defunctus, vel tunc demum Regno motus.

Igitur haud recte Ill. *Norisius* (f), tanquam ex utroque *Dionis* loco, asserit, 1°. *Antiochum* anno U.C. 725. condemnatum *fratrem* fuisse prioris *Mithridatis*; 2do. hunc ab illo fratre occisum, atque 3°. eundem esse patrem *Mithridatis* secundi, qui *puer* Antiocho successerit patruo. Nihil horum certe scribit *Dio*, nec ullo modo innuit; ut primo intuitu liquet. Imo potius contraria, præsertim quo ad duo postrema puncta, docet. Etenim diserte illo scribente, *Antiochum* esse ab Augusto neci datum, *quod fratris legatum occidisset*; manifestum est, eum simul non fuisse necis fraternæ reum; alias hanc certe graviorem mortis *Antiochi* causam multo-satius dedisset Historicus sapiens. Deinde *Dio* clare satis indicat, *patrem* posterioris *Mithridatis* regem non fuisse, sed potius hominem privatum; siquidem tradit, cum à *Rege Commagenes* occisum esse.

V. Proximus porro successor, quem Historia nobis monstrat, ANTIOCHUS est ille, cujus tantum mortem *Tacitus* ad An. U.C. 770. narrat (g). *Per id*, inquit, *tempus Antiocho Commagenorum, Philopatore Cilicum, Regibus defunctis, turbabantur Nationes, plerisque Romanum, aliis Regium imperium cupientibus.* Verum tunc Commagene facta est ab Imp. *Tiberio* Provincia Romana, remque anno sequente *Germanicus* in Orientem missus, perfecit. *Commagenis*, addit idem Auctor (h) *Q. Servæus præponitur, tum primum ad jus Prætoris translatis.* Quam mutationem *Strabo* (i) quoque, tunc libris Geographicis coronidem imponens, adnotavit, in Commagenes descriptione: Nunc, subdit, *Provincia facta est.*

IV. Iterum tamen ad jus Regium, mortuo *Tiberio*, rediit, anno U. C. 790. seu Æræ Christianæ vulgaris 37. Ad hunc enim Dio lib. 59. scribit, *Cajum* Caligulam ANTIOCHO, *Antiochi filio; Commagenem, paternum regnum, adjectis Ciliciæ maritimis, dedisse.* Hoc quidem regnum idem Imperator postea abstulit, licet ei *Antiochus* assentator & tyrannidis magister esset, teste eodem Historico ad An. U.C. 793. At ipsum statim reddidit *Claudius* primo imperii anno, prout *Dio* ad annum U. C. 794. narrat. *Antiocho*, ait, *Commagenen, quam idem Cajus ei dederat ademeratque, restituit.* Quod confirmat Josephus (k), scribens, *Antiochum Commagene, & parte quadam Ciliciæ donatum* à Claudio fuisse.

(a) *Strabo* lib. 16. pag. 749. ubi quidem MSS. pro τῷ Κομμαγηνῷ uti *Casaubonus* legit, habent τῇ Κομμαγηνῇ; sed prior lectio confirmatur illo *Appiani* loco.
(b) De Bello Civ. lib. 3. c. 5.
(c) De Bell. Alex.
(d) Eum forsan spectat Nummus Aleppo ad D. *Carol. Hedges* missus, ac à posticâ parte cum *Pallade* sic inscriptus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ. ab anticâ vero cernitur caput imberbe cum tiara, quæ Cassidi similis, uti repræsentatur apud Cl. *Spanhemium* T. 1. f. 482. qui ad Ponti Regem refert suum.
(e) De Epoch. Syrom. Diss. II. c. IV. p. 127.

Ad

(f) Ibid. p. 127. (g) Annal. lib. II. c. 42. (h) Ibid. c. 56.
(i) Lib. XVI. p. 749. sic & *Joseph.* Antiq. lib. XVIII. c. 3.
(k) Antiq. lib. 19. c. 4. ubi tamen vocem ex isto Dionis loco emendandam esse, recte jam notavit *Tillemontius* hist. T. 1. p. 1012.

Ad hanc autem *Ciliciæ* partem, *Antiocho* datam, pertinuisse *Clitas*, ejus oræ accolas, uti & Civitatem *Anemurienſem*, docet Tacitus ad annum U.C. 805. Annal. XII. c. 55. ubi narrat, *agreſtium Cilicum nationes*, *quibus Clitarum cognomentum*, tunc tumultuantes, & eam Civitatem obſidentes, ad officium reductos eſſe *à Rege ejus oræ Antiocho*, uti vocat. Eidem *& Armeniæ* partem tribuit *Nero*, ejus operâ in bello contra Parthos uſus, ex *Tacito* Annal. lib. XIV. c. 26. collat. cum lib. XIII. c. 7, & 37. Nec minus utilis fuit Romanis contra Judæos (a), quin & *Veſpaſianum*, ad Imperium nitentem potentiſſime juvit, cum eſſet *vetuſtis opibus ingens*, *& inſervientium Regum ditiſſimus*, uti habet *Tacitus*, Hiſt. lib. II. c. 81.

At tandem in ſenectute, cum ante felix & potens vixiſſet, *Antiochus* à Præto Syriæ Proconſule accuſatus, quod cum Parthis contra Romanos conſpiraſſet, regno fuit ſubmotus, *anno*, inquit Joſephus (b), *Veſpaſiani quarto*, ſeu U. C. 825. atque tranſlatus eſt, primum *Lacedæmonem*, deinde *Romam*, ubi honorifice habitus reliquam tranſegit vitam, cum duobus filiis, EPIPHANE & CALLINICO, de quibus plura inferius notabimus.

Sic demum *Antiochi* regnum in Provinciam Romanam à *Veſpaſiano* redactum eſt. Quod *Suetonius* his, in *Veſpaſiani* vita, verbis tradit c. 4. *Item Tracheam Ciliciam*, *& Commagenem*, *ditionis Regiæ uſque ad id tempus*, *in Provinciarum formam redegit.*

His præmiſſis ad ipſos tandem Nummos, ſupra exhibitos accedendum; & primum quidem ut melius diſtinguantur de poſtremis dicemus, quos certo ſcimus ad ultimum *Antiochum*, ejuſque familiam ſpectare.

Id genus autem ſunt tertius (in Tab. noſtra Num. 19. uſque 29.) & reliqui ad nonum uſque. Etenim, quod ad ipſum *Antiochum* attinet, tertius Nummus eandem prorſus faciem repræſentat, licet juveniliorem, ac quæ cernitur in IV. V. VI. (VIII. quoque) & VII. Jam vero ex IV. certiſſime novimus *Antiochum*, *eo ſignatum*, *in Cilicia* regnaſſe, quod de nullo alio, præterquam de poſtremo Commagenes Rege *Antiocho*, affirmari poteſt, uti ſuperius ex Hiſtoricis antiquis oſtendimus. *Lacanatas* enim *Ciliciæ* populum fuiſſe demonſtrat *Ptolemæus*, qui Geographiæ lib. V. Civitates *Ciliciæ* mediterraneas recenſens, primum ſingulis *Trachea*, ſeu *Aſperæ* regionibus ſuas adſcribit urbes, ſuoque ordine venit Λακανίτιδι regio, cujus Civitas apponitur Εἰρηνόπολις. Hæc autem apud ſcriptores ſequioris ævi in *Cilicia ſecunda* ponitur, ut fuſius videre eſt in Cl. *Cellarii* Geographia antiqua lib. III. c. VI. p. 144, 145.

Corrigendi vero ex hoc Nummo vulgares *Ptolemæi* codices, atque pro ΛΑΚΑΝΙΤΙΔΟΣ, legendum ΛΑΚΑΝΑΤΙΔΟΣ.

Cæterum parem huic Nummum habuit Cl. *Vaillant*, ut ipſemet indicat, hæc de *Auguſta*, Ciliciæ urbe ſcribens (c): *Hæc autem erat*, *cum* Lacanatide, *ditionis Antiochi Regis Commagenæ*, *ut confirmat noſter ejus Principis Nummus cum epigraphe* ΛΑΚΑΝΑΤΩΝ.

At errat celeberrimus ille vir addens (d), *utramque regionem*, *ut & regnum Commagenæ*, *Romanis acceſſiſſe anno U. C. 771. poſt mortem illius Principis*, Antiochi ſcil. anno antecedente defuncti. Etenim hicce *Antiochus* nullam *Ciliciæ* partem ſub ſua ditione unquam habuit; ut quæ demum *Antiocho* ejus filio data fuerit.

(a) *Joſeph.* de B. J. III. c. 2. & VI. c. 12. *Tacit.* Hiſt. L. II. c. 81. & L. V. c. 1. &c.
(b) De B. Jud. lib. VII. c. 27.
(c) Num. Impp. Gr. p. 261.
(d) Sic & p. 149. V. ΑΥΤΟΥCΤΑΝΩΝ.

Nec minus hallucinatur, dum *Auguſtanorum* Ciliciæ Populorum Epocham ab eodem anno U. C. 771. deducit; ſiquidem alibi demonſtrabo, eam haud ante annum 773. iniiſſe potuiſſe, præſertim *ex Elagabali* Numiſmate in eadem Gaza Nobiliſſimi Ducis Devoniæ inſcripto: ΑΥΤΟΥCΤΑΝΩΝ. ΕΤΟΥC. ΗϘΡ. anno 198.

Sed ut ad *Antiochi* Regis nummos revertamus, tertius, hîc exhibitus, faciem juvenilem repræſentans, ſub initium ejus regni cuſus nobis videtur, uti contra ſub finem ejuſdem ſcalptus eſt ſextus, vultum ſenilem ferens. Adde quod & forma litteræ *Sigma* (e) Veſpaſiani potius temporibus convenit.

Deinde quo ad Nummum Num. 27. hîc poſitum, non eſt dubitandum, quin ad uxorem ejuſdem *Antiochi* poſtremi pertineat; quandoquidem ex alio Nummo, in *Cilicia* maritima cuſo, conſtat, huic Regi *Jotapen* fuiſſe conjugem. Scilicet celeberrimi Antiquarii (f) jamdudum vulgarunt numiſma, à *Sebaſtenis* cuſum, in cujus antica parte idem *Antiochi* caput cernitur hac cum epigraphe: ΒΑΣΙΛ. ΜΕΓ. ΑΝΤΙΟΧΟΣ. ΕΠΙ. in Poſtica vero legitur circa muliebr. figuram ſedentem, *&c.* ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ. ΙΩΤΑΠΗ. ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ. Quem nummum ad alium Regem referri non poſſe, pluribus demonſtravit Ill. *Noriſius* adverſus *Seguinum & Harduinum*, qui eum *Antiocho* III. tribuunt.

Quibus addendum, Nummos hujuſce *Jotapæ*, quales plurimos in *Britannicis* (g) & aliis Muſæis tractavi, ejuſdem eſſe metalli, ſcalpturæ, ac formæ, cum aliis *Antiochi* IV. Nummis; atque in uno etiam, penes eruditiſſ. ac Reverend. Covel, idem occurrere ſigma, ſinuatæ ſcil. in rotundum figuræ, quam in VI. *Antiochi* Nummo cernimus. Caput enim Reginæ diademate redimitum & huic N. 27. geminum, ſic inſcribitur in *Covelliano* Nummo: ΒΑCΙΛΙCΑ (h) ΙΩΤΑΠΗ. ΦΙΛΑΔΕΛ. In aliis hæc ultima vox integre legitur, ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ, non vero ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, uti male *Seguinus* habet.

Num. 28. porro Nummus, hucuſque Antiquariis ignotus, ambos certe filios, *Antiochi* IV. *& Jotapes*, nobis exhibet, prout me docuerunt id genus nummi cæteris integriores. Talem & elegantiſſimum poſſidet ampliſſima & aliis rariſſimis undique congeſtis Cimeliis referta D. *Hans Sloane* Baroneti Gaza, in quo manifeſtiſſime ſub ipſis Principibus Equitantibus legitur ΒΑCΙΛΕΩC. ΥΙΟΙ. REGIS. FILII; quæ verba ſatis clare in aliis etiam cernuntur Nummis Gazarum Illuſtriſſimorum D. D. Ducis *Devoniæ*, ac Comitis *Pembrochiæ*, *&c.*

Itaque hîc habemus EPIPHANEM & CALLINICUM, quos ſupra diximus *Antiochi* IV. filios fuiſſe, & quos *Joſephus* à fortitudine in Romanos, & pietate in patrem laudat; de *Bello Jud. lib.* VII. *c.* 27. Ubi *Pæti* impetum narrans: *Antiochus*, inquit, *decrevit*, *toto regno*, *in quo erat ſtatu*, *relicto*, *cum conjuge ac liberis egredi.* —— *Pætus autem in Samoſatam*, *qui eam capeſſerent*, *mittit*, *& per eos civitatem tenebat* —— —— *Haud tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt adverſus Romanos aliquid bellicum gerere.* —— *Adoleſcentibus autem bellique peritis*, *vique corporis præſtantibus*, FILIIS *ejus*, *non erat facile in calamitate ſine pugnâ durare.* —— *Vehementi autem pugnâ per totam diem habitâ*, *inſignem demonſtrarunt fortitudinem*, *&c.* deinde narrat fu-

(e) Cujuſmodi occurrit in alio ejuſdem Regis Nummo, penes D. Car. Hedges, ſic: ΑΝΤΙΟΧΟC. ΕΠΙ. ΒΑCΙΛΕVC. ΜΕΓ.
(f) Vid. *Seguin.* Sel. Num. p. 402. ed. 2. *Harduin* de Popp. & urb. p. 587. Ed. 1. *Noris* de Epoch. p. 129. ſeqq.
(g) D. *Caroli Hedges* Equitis aurati, D. *Gulielmi Lloyd* filii Epiſcopi Vigor. D. *Falkner*, &c.
(h) Sic cum ſimplici C. tantum.

fugam *Antiochi* Patris, cum *Conjuge ac filiabus*, *in Ciliciam*, atque *Epiphanis* cnm decem Equitibus ad *Vologesem* Parthorum regem, cujus postea litteras ad *Vespasianum* commendatitias tulerunt, Romam, cum audivissent Patrem *Antiochum* regie *Lacedæmone* vivere. *Patre autem ad eos* [filios] *Lacedæmone statim advecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi* [scil. Romæ] *mansere.*

Nequaquam vero hîc omittendum est, *Epiphani*, de quo ceu majore natu loquitur ubique Josephus, desponsatam fuisse *Drusillam*, à Patre *Agrippa* majore, qui eam *sexennem* reliquit, cum *anno* Æræ nostræ XLIV. obiret; ex *Josepho*, Antiq. XIX. c. 7. Cujus loci interpretationem latinam, à *Gelenio* factam, Cl. *Norisius* tantum ob oculos habebat, cum scriberet (a), *Josephum* L. C. *auctorem esse*, *Antiochum* IV. *curasse*, *ut filio suo majori natu* Epiphani MARIAMNE *Agrippæ Judæorum regis filia decennis desponderetur*; quamvis ipsemet Eminentiss. vir, aliquot ante paginis, rectius dixisset, Agrippam despondisse *Drusillam filiam nondum* (b) *sexennem Epiphani majori filio regis Antiochi.*

Epiphanes tamen Uxorem non duxit *Drusillam*, quæ deinceps AZIZO regi *Emesenorum* data est à fratre *Agrippa* juniore: *Epiphanes enim*, narrat Josephus (c), *Antiochi regis filius recusavit ejus nuptias, nolens Judaicos mores amplecti, ut erat* Drusillæ *patri pollicitus.*

Cæterum & Princeps ille, *Antiochus Epiphanes* vocabatur, non secus ac pater, si *Josepho* fides, de B. J. Lib. V. c. 29. Gr. at Lat. L. VI. c. 12. Ut nullum sit dubium, quin *Epiphanes* fuerit cognomen huic familiæ fere proprium; quæque sit alias prima hujus tituli causa, origo, & significatio, de qua prolixe satis jam alii (d) tractarunt.

Ita & *Callinicus* aliud erat cognomen, quo alter *Antiochi* IV. filius à fratre majore distinguebatur; quemadmodum & aliis datum est, eâdem distinctionis causâ, variis Principibus, atque præsertim inter Seleucidas *Demetrio* III. ac *Antiocho* XIII. ultimoque Syriæ Regi, qui simul *Epiphanes & Philopator* cognominabatur; si quidem ejus sint, ut Antiquariis hucusque visum, Nummi (e) his signati titulis.

Unde, uti & ex *Anchorâ* in plurimis *Commagenorum* Nummis cusâ, non male colligere possumus, *Antiochos* hosce *Commagenos* revera ex *Seleucidarum* Gente suam originem duxisse. Videtur enim hæc *Anchora*, quæ & in aliis Seleucidarum Numismatibus scalpta, ad illam alludere, quam scriptores antiqui (f), traduns in *Seleuci* prioris femore signatam, cum nasceretur, atque sculptam in annulo, quem *Laodice* mater recepit ab Apolline, & filio dedit in futuri regni auspicium & augurium. Imo, si *Justino* credimus, *Originis ejus argumentum etiam in posteris mansit: siquidem filii, nepotesque ejus* ANCHORAM *in femore, veluti notam generis naturalem, habuere.*

Ad eandem quoque *Antiochi* IV. Commageni familiam forte spectat illa JOTAPE, cujus nomen & caput in Nummulo meo, supra N°. 29. conspicitur. Eadem certe non est facies, ac illa *Jotapæ* prioris, quam *Antiochi* IV. uxorem diximus; nec etiam ejusdem metalli, aut scalpturæ videtur nummus.

Jam vero novimus ex *Josepho*, non modo *Antiocho* IV. FILIAS fuisse, quibuscum uti & *uxore* in *Ciliciam* fugit (g); sed & unam ex illis filiabus, JOTAPEM quoque dictam, *Alexandro*, Judæo ex *Herodis* stirpe Principi, nuptam fuisse, *Antiq.* XVIII. *c.* 7. Hunc locum *Alexandri* genealogiam simul dilucide pingentem hîc dabimus integrum, ut continuo pateat hac de re Cll. virorum error. *Cæterum*, teste Josepho, *Alexander Herodis regis filius, qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit, è Glaphyrâ Archelai Cappadocum regis filiâ. Ex his Tigranes apud Armenios regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armeniis Rex à Nerone fuit datus, filiumque genuit Alexandrum. Hic Antiochi Commagenorum Regis filiam* JOTAPEN *duxit*, & Lesidis, Ἡσιόδῳ, *in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est.*

Inde, inquam, facile retegitur Recentiorum hallucinatio, qui scripserunt, *Alexandrum Jotapes* maritum, *pronepotem* Herodis magni fuisse. Sic præ cæteris hîc mihi nominandus Purpuratus *Norisius*, (contra *Seguinum & Harduinum* disputans, de Nummis, à *Sebastenis & Commagenis*, cum *Jotapes* nomine, cusis, quos illi tribuebant *Jotapæ* Alexandri conjugi,) eundem sequutus errorem hæc habet (h): *At nullus dubito utrumque nummum pertinere ad Jotapem uxorem Antiochi* IV. *regis Commagenes, ac matrem Jotapes, quæ Alexandro*, TIGRANIS, *regis Armeniæ*, FILIO, *ac Herodis Magni* PRONEPOTI, *nupta fuit.* Quibus gemina, sex post paginis, repetit: *Alexander erat filius Tigranis, qui Tacito* lib. 14. *dicitur* Cappadocum ex nobilitate regis Archelai nepos; *siquidem Tigranes patrem habuerat Alexandrum Herodis regis filium, ac matrem Glaphyram, filiam Archelai regis Cappadociæ. Hinc Vespasianus donavit Alexandro ac Jotapi insulam & Urbem Sebastem, quam ejusdem Alexandri laudatus proavus septem fere lustris possederat.*

At vero manifestum ex superioribus Josephi verbis fit, 1°. huncce *Alexandrum* fuisse Herodis M. *abnepotem*, non *pronepotem*, atque 2°. *Tigranem* ejus patrem, Armeniæ regem, fuisse Archelai *pronepotem*, non vero *nepotem*, ut male *Tacitus* scripsit. Hunc autem gravissimi alias Historici Romani errorem jam dudum doctiss. *Noldius* (i) sic recte confutaverat: "Nam eum Tigranem, *pronepotem* Ar-"chelai fuisse, præter Josephum, *Ant.* XIIX. *c.* 7. "ipsa rerum series ostendit. Quo pacto enim *Ti-*"*granes*, *nepos*, circa medium *Augusti* natus (Pa-"ter (k) non multo post *victoriam ad Actium* ab "*Herode* interfectus) sub *Nerone* (l) agere aut pati "potuit? quo profecto tempore natura eum aut "morte aut senio ita multaverat, ut rebus geren-"dis aptus tum haud esse potuerit.

Quo ad regionem, cujus rex *Alexander*, conjux *Jotapes*, creatus à *Vespasiano* fuit, partem *Ciliciæ* fuisse ex Josepho liquet; verum ejus nomen, librariorum culpâ, obscurum adhuc remanere mihi videtur. Etsi enim vox Ἡσιόδῳ, quæ in libris vulgatis, ac in Codice MS. Florentino legitur (m) mutetur ab *Harduino* in Νησιάδῳ, hancque emendationem suo calculo probet Cl. *Norisius*, qui nomen illud cum Jesuita intelligit de *Insula*, & *urbe*,

(a) De Epoch. p. 136. coll. p. 128.
(b) Hac voce non utitur *Josephus*, cui *Drusilla* dicitur omnino ἐξαετὴς.
(c) Joseph. Ant. L. XX. c. 5.
(d) *Joan. Marsham* Can. Ægypt. p. 54. *Henr. Noris* de Epoch. p. 129. - 131. &c.
(e) Qualem possidet Nobiliss. D. *Dux Devoniæ*; cum in alio, Gazæ Ampliss. D. Comitis Pembrochiæ ΔΙΟΝΥΣΟΥ insuper legatur cognomen; scil. integre: ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.
(f) *Appianus* in Syriac. p. 123. *Justin.* l. XV. c. 4.
(g) De B. J. lib. VIII. c. 27.
(h) De Epoch. p. 132, & 137.
(i) Histor. Idum. p. 367.
(k) *Alexander* nempe, qui ab *Herode M.* suo patre necatus, quique filium habuit *Tigranem*, primum in Herodis familiâ regem *Armeniæ*, atque adeo *nepotem* ejusdem Herodis M. simul & *Archelai* Cappadocis ex ejus filia *Glaphyra.*
(l) A quo *Tigranes* alter, de quo loquitur *Tacitus*, Rex Armeniæ datus est.
(m) Sic *Norisius* de *Epoch.* p. 135. testatur, atque in nonnullis Codd. latinis legi, *Isiados*, ac in aliis Ὑσιάδος, cum in Editione Gryphiana An. 1539. habeatur *Lesidi.*

be, primum *Eleuſa*, dein *Sebaſte* dicta; Attamen mihi perſuadere nequeo, eam emendationem facile poſſe ex linguæ Græcæ genio, aut ex Geographia probari.

Quidquid ſit, haud integrum dare poſſumus aſſenſum interpretationi, quam Cl. *Wildius* ſuo aſſignavit nummo (a), qui noſtro ſimilis, licet haud ita ſit integer. Affirmat enim, ut de re certâ, *Jotapam*, eo nummo inſculptam, Antiochi Commagenorum tertii reguli, filiam eſſe, Alexandro, Herodis M. pronepoti nuptam *&c.* ſcilicet haud ſatis caute ſuo Nummo eandem adaptat deſcriptionem, quam *Harduinus* de Nummo dederat à *Sebaſtenis* cuſo, quam vero pluribus *Noriſius*, toties *laudatus* (b), confutaverat.

Duo priores ſuperſunt nummi hîc exponendi; verum id paucis abſolvemus; ſiquidem nihil certi de his affirmare valemus, niſi eos æque inter ſe differre, in Regum imaginibus, ac ab aliis Nummis quos *Antiocho* IV. aſſignavimus. Addam tantum forte priore repræſentari *Antiochum* I. qui, cum per plures regnaverit annos, non niſi *ſenex* obire potuit, qualis in eo nummo facies cernitur. Ita & alter in 2°, ſenilis itidem, vultus forſan fuerit *Antiochi* III. ſub *Tiberio* defuncti, qui & prioris filius potuit eſſe. Sed de his conjecturas ulterius proſequi non placet; judicent eruditi lectores pro ut lubebit, atque candide noſtras excipiant ſtricturas, quas auctiores & forſan emendatiores aliquando dabimus, ſi quod jam ab aliquot annis molimur, opus, de *Syriæ Antiquitatibus*, edere liceat. Tum & alios, cum CLEOPATRÆ nomine, Nummos à *Commagenis* cuſos exhibere poterimus, ſi nos ſupremum Numen juverit.

Num. 30. *Numiſma eximium, metallo, pondere, pulchritudine, arte, raritate & integritate conſpicuum; ex puriſſimo autem eſt auro, pendetque unciam & monadas* 74. *Exſtat quidem apud Vaillantium & Haimium depictus, verum hic ex Muſæo noſtro neſcio quid plus vigoris animi ex viſu ſpirat; præterea id quod* Apollo *ſedens dextra tenet, nullo modo ſagitta in meo eſt, ut in reliquis, ſed bacillus potius, niſi regium ſit ſceptrum; neque enim retro pinnas habet, & in media parte craſſeſcit. Pertinet vero inſigne hoc numiſma ad* Syriæ *Regem*, Antiochum III. *cognomento* Magnum; *eundem illum, cujus expeditionem contra Judæam, & clementiam meritaque in victos & dedititios, epiſtolas itidem in illorum gratiam ſcriptas, luculenter commemorat* Joſephus *Antiq. Jud. Lib.* XII. *Cap.* III. *pag.* 597. *& ſeqq.*

Num. 31. Raphanæas, Syriæ *urbem, duobus in locis commemorat* Flavius *Lib.* VII. *de Bello Cap.* I. *in fine, ſeu pag.* 405. *ubi dicit duodecimam* Romanorum *legionem olim apud* Raphanæas *fuiſſe; atque iterum ibidem Cap.* V. *pag.* 411. *ubi Fluvium Sabbaticum labi ait medium inter* Arcæam, *regni* Agrippæ *urbem, atque* Raphanæas. *Hujus urbis eximium poſſideo Numiſma, primariæ magnitudinis, qualia Medallionum nomine vocant; non modo propter urbem ubi cuſum eſt, verum multo magis propter Auguſtæ cujus vultum refert, ſuſpiciendum. Exhibet enim ab altera parte caput* Anniæ Aureliæ Fauſtinæ, *quam* Elagabalus *olim inter alias conjugem ſibi adſcivit, cujuſque mulieris nummos rariſſimos eſſe norunt harum rerum periti. Adſcribitur* ANNIA AΥΡΗΛΙΑ ΦΑΥCΤΕΙΝΑ. *ad humeros, pro more iſtorum temporum luna creſcens conſpicitur; quaſi ut inter nymphas Diana, ſic inter* Romanas *nurus Auguſta pulchritudine maxime emineret. Ab altera parte Dianæ multimammiæ eſt ſymbolum, verubus ſuis innixæ, ante quam habitu muliebri ſtans figura cernitur, dextra haſtam tenens, læva veſtem ad latus convolutam ſuſtinens. Legitur in circuitu* ΕΠΙ CTP. ΚΥΡΙΝΟΥ ΡΑΦΑΝΕΩΤΩΝ *& inferius ærâ* ΑΟC. *ſub Stratego* Quirino *a populo* Raphanæarum *urbis. Eſt vero pulcherrimum & integerrimum Numiſma, quod omnino ab omni* νοθείας *ſuſpicione longiſſime abeſſe a quovis inſpiciente deprehendi poteſt; falliturque idcirco* Virginius Valſechus, *qui in Diſſertatione Hiſtorico-Chronologica de* M. Aurelii Antonini Elagabali *Tribunitia Poteſtate quinta, pag.* 68. *&* 74. *dubitat de fide hujus nummi atque typi, eo quod æra* ΑΟC. *quæ, juxta* Antiochenſem, *annum* CCLXXI. *deſignat, minus ætati* Elagabali *per omnia conveniat, atque ipſe ſimilem aliquem arte confectum noverit; quæ quidem argumenta contra eruditos oculos, veritatis teſtes, nihil valent.*

Num. 32. ΔΡΟΥΣΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΙ. Druſus & Germanicus Cæſaris Novi Dii, Fratrum amantes. *Sedet uterque Princeps; alter ſimpulum, alter lituum manu geſtat. Ab altera parte in corona quercea legitur* ΚΟΙΝΟΥ ΑΣΙΑΣ. Communitatis Aſiæ, *& in circuitu* ΕΠΙ ΓΑΙΟΥ ΑΣΙΝΙΟΥ ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. ſub Cajo Aſinio Pollione Proconſule. *Vide ad Num.* 2. *Hic vero deſumtus eſt ex Morellii ſpecimine Ed. Secundæ Tab.* XV. *Num.* 4.

Num. 33. Jovis Hellenii *meminit* Joſephus *Lib.* XII. *Antiq. Cap.* V. *pag.* 610. *ubi* Samaritæ *omnem cognationem cum* Judæis *abnegantes, ab* Antiocho Syriæ *rege petunt, ut Templum* Garizitanum, *quod nullo adhuc alicujus Dei nomine fuiſſet decoratum, conſecrari vellet* Jovi Hellenio, *quod ipſis, ut qui Græcos mores amplecti viderentur,* Syriæ *quoque rex conceſſit, ut in fine capitis legitur. Cultus autem hujus* Jovis Hellenii, *ſeu* ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ. *ut ex Dorica dialecto Nummi appellant, admodum inſignis inter* Græcos Græcorum*que fuit colonos; uti abunde docuimus ad* Philippi Parutæ Siciliam *Numiſmaticam pag.* 343. *Paſſim juvenili facie, lauru & nonnunquam ſpicis coronata, depingitur, & ab altera parte Aquilæ fulmini inſiſtens cernitur, cui ad latus Aſtrum adeſt. Ratio picturæ ejus eſt, quod a* Jove *& benigno ejus fidere fertilitatem terræ procedere Græci agnoſcebant.*

Num. 34. Rhodi *inſulæ* Rhodiorum*que plus ſemel mentionem apud* Joſephum *fieri invenias, fuitque ſemper multum apud veteres nobilitata, & eo quoque nomine felix, quod terræ motu aliiſve caſibus afflicta maximos Reges certatim beneficos ſibi experta fuerit. Ex eo itaque amore gloriæ, quo inpatienter ardebat* Herodes, *atque animi magnitudine ſingulari,* Ægyptiis *regibus aliiſque* Rhodi *cultoribus æquiparari ſeſe voluit, dum urbem* Rhodum, Caſſiano *bello afflictam, quamvis inops, & per tempeſtatem, facta quoque oneris jactura, illuc appuliſſet, fovit tamen atque ultra vires etiam ſuas recreavit; uti docemus Lib. Antiq.* XIV. *Cap.* XIV. *pag.* 727. *Pro ſua opulentia Græcarumque artium fama, ſemper urbs hæc pulcherrimos, frequenteſque adhuc in omnium cimeliis nummos, cudit. In iis paſſim Solis cernas radiatum caput, ad mirabilis iſtius coloſſi effigiem adumbratum, atque florem, unde urbi pariter atque inſulæ nomen. Singularem itaque* Rhodi *nummum produxit* Haymius *in Theſ.* Brit. *Tomo* I. *pag.* 138. *in quo a priori parte conſpicitur caput virile diadematum, a poſteriori Floris ſolita cum calyce adnato figura, caduceo præterea, litera* P. *quæ Rhodi eſt initialis, atque nomine* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ. *Docet ibidem literas* ΑΚΟΣ *recenti manu refectos fuiſſe, priores vero* ΑΡΙΣΤ. *vetuſtas eſſe & a prima manu, remanere præterea in reliqua nummi ora lituras aliarum, quæ olim exſtiterint literarum. Unde ipſe ſuſpicatur legi debere* ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ. *Caput itaque refert ad* Ariſtocratem, Rhodiorum *ducem, cujus meminerit* Suidas, *quemque idem ait ob magnam virtutis exſpectationem ad principatum a civibus fuiſſe evectum, ſed opinioni de ſe conceptæ minime reſpondiſſe. Plura contra hanc ſententiam proferre poſſem, ſed meam ſimpliciter proponere malo. Literæ* ΑΡΙΣΤ. *ſive* Ariſtacum, *ſive* Ariſtocra-

(a) Select. Num. T. V. pag. 41, 42.
(b) De Epoch. p. 132. ſeqq.

cratem, *ſive etiam* Ariſtotelem, Ariſtarchum, Ariſtomachum, *aliudve nomen expreſſerint, ad magiſtratum urbis* Rhodi *referendæ ſunt, prouti paſſim in eorundem* Rhodiorum *nummis magiſtratus nomen, nunquam vero caput, exprimitur. Et ſic apud* Choulium, *ubi de* Apolline *agit in libro de Religione* Romanorum, Ariſtocriti *nomen agnoſcitur, apud* Begerum *Theſ.* Brand. *Tom.* 1. *pag.* 412. Ariſtedæ; *apud* Goltzium *Tab.* XXIII. *Num.* X. Ariſtei. *Imo idem* Choulius *alteram nummi cujuſdam* Rhodii *partem profert (nam caput, quod Solis, ob præcedentes nummos fuiſſe videtur, non adeſt) in quo* ΑΡΙΣΤΑΚΟΣ *expreſſe legitur; eſt vero nummi typus ſimillimus noſtro, prout &* Ariſtei *ille* Goltzianus. *Eoſdem autem nummos cum hoc* Haymii *non eſſe, patet ex capite Solis, & quod ex argento ſint; hic vero ſit æreus & caput diadematum exprimat. Quoniam vero in omnibus idem Floris & Caducei typus obſervatur, credo eodem tempore & pari occaſione cuſos hoſce nummos fuiſſe. Caput vero ex diademate, non Principis vel Imperatoris exercitus, ſed Regis eſſe agnoſcitur; atque vel* Apollinis *Regis eſt, vel potuit eſſe* Hieronis Primi, *Syracuſanorum Regis; apparebit enim quædam ſimilitudo, ſi velis* Parutianam *meam inſpicere* Siciliam, *ibique Tab.* CXLVIII. *&* CXLIX. *quærere Num.* 18. 19. 20. *&* 24. *At quid* Hieroni Siculo *cum urbe & inſula* Rhodo? *Dicam. Ex* Rhodo *inſula per majores ſuos* Lindios *ortus fuit hic Hiero, uti demonſtravi in Commentariis* Parutianis *pag.* 344. 354. *&* 1026. *unde & ſymbola urbis* Rhodi *plus ſemel in nummis* Syracuſanis, *ſub eo rege cuſis, apparent, uti docui ibidem. Hinc* Rhodiis *impenſius ſtudens, plurima illis contulit beneficia. Memorabilis hiſtoria exſtat apud* Polybium; *narrat enim is Lib.* V. *pag.* 598. *quomodo poſt terræ motum iſtum, quo miſere afflicta fuerat civitas, & admirabilis ille Coloſſus Solis conciderat, ad omnes Reges Civitateſque legatos* Rhodii *miſerint, tanto cum ſucceſſu, ut ditiſſimi inde evaſerint. Munificentiſſimos inter enumerat* Gelonem *&* Hieronem *fratres, qui præter argenti talenta ſeptuaginta quinque, lebetes argenteos & alia tanta dederint dona, ut illa quoque inſuper ad centum aſſurgerent talenta; & poſt hæc & majora beneficia, quaſi dando beneficium tam præclaræ civitati, ipſi accepiſſent, ſtatuas in eorum Digmate poſuiſſe, Populum videlicet* Rhodiorum *a Populo* Syracuſano *coronatum. Neque miror ſane, ſe & aliis Regibus publice honorem aliquem* Rhodii, *ſapientes ſane viri, & ob prudentiam a* Polybio *laudati habuerint, &* Gelonem Hieronem*que præcipue, in poſterum etiam demereri ſibi ſtuduerint, ejuſque faciem ut Benefici alicujus Numinis (non tamen addito nomine, ne regem liber populus videretur agnoſcere) in ære ſignato publico nomine exſtare voluerint. Hos enim vel ſimiles honores intelligere videtur* Polybius, *dum pag.* 600. *concludit, immerito famam magnanimitatis & ſplendoris ſui temporis Reges captare ex minutis donis, quæ quandoque afflictis dare ſoleant, ob quæ tamen parem benevolentiam atque honorem a* Græcis *ſibi haberi poſtulent, atque antiquis Regibus ab iiſdem haberi eſt ſolitus. Adſpiravit itaque* Herodes *ad antiquam illam* Gelonis, Hieronis, Antiochi, Ptolemæique *in liberalitate* Rhodiis *præſtita gloriam; notatque inſuper Joſephus de Bello Lib.* 1. *Cap.* XXI. *eundem Rhodiis ad claſſem parandam inſtruendamque pecunias ſæpe multiſque in locis præbuiſſe.*

Num. 35. *Caput muliebre velatum & turritum. Ab altera parte* Minerva *gradiens dextra Victoriolam ſuſtentat, læva clypeo nititur, cum hac inſcriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ. *Exhibet nummum hunc* Haymius *Tom.* 1. *pag.* 146. *ad Philopatorem autem, ex ſtirpe Regis* Tarcondimoti, *regnantem in Ciliciæ maritimæ parte refert ibidem* Maſſonus. Ciliciæ *vero maritimæ ſæpius mentionem facit Joſephus, præſertim Antiq. Lib.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 671. *ubi quoque regionis ejus urbem Mopſueſtiam (cujus inferius nummum proferemus) nominat. Omnis vero oræ ejus olim* Pompeji *temporibus Rex erat* Tarcondimotus *quidam,* Romanis *fideliſſimus trans* Taurum *ſocius, uti eum laudat* Cicero *ad Famil. Lib.* XV. *Ep.* 1. *cujus filium ejuſdem nominis* Auguſtus *in regno confirmavit, quemque ſucceſſionem ſuæ poſteritati tradidiſſe aſſerit* Strabo *Lib.* IV. *pag.* 676.

Num. 36. *Caput muliebre velatum; ab altera parte eſt dimidia navis, cum inſcriptione* ΑΓΡΙΠΠΕΩΝ. *Urbs* Agrippias *ſæpius* Joſepho *memoratur, dicta ita ab* Herode, *quum antea Anthedon vocaretur, teſte eodem Lib. de Bello Lib.* 1. *Cap.* IV. *pag.* 60. *&* *Cap.* XXI. *pag.* 108. *ubi cum* Raphia *&* Gaza *conjungit; erat enim ſita ad mare viginti circiter ſtadiis a Gaza diſſita. Nomen in* Agrippæ, *qui gener Auguſti fuit, memoriam accepit; ſicuti Sebaſte ab ipſo* Auguſto *vocata fuerat; teſte eodem ibid. Cap.* V. *pag.* 64. *Numeratur inter reſtitutas & frequentatas a* Gabinio, *una cum* Jamnia, Raphia, *aliiſque paullo poſt Cap.* VIII. *pag.* 70. *Eadem fere exſtant Lib. Antiqu.* XIII. *Cap.* XIII. *pag.* 670. *Cap.* XV. *pag.* 674. *Lib.* XIV. *Cap.* V. *pag.* 691. *& denique Lib.* XV. *Cap.* VII. *pag.* 761.

Num. 37. *Caput virile barbatum, cum inſcriptione* ΠΕΡΓΑΜΟC. *Ab altera parte Clavæ cernitur involutus Serpens; ad latus eſt Cornucopiæ; in circuitu legitur* ΕΠΙ ΣΤΡΑ. ΚΛ. ΚΕΦΑΛΙΩΝΟC. *Herois* Pergami *illud caput eſt, nobiliſſimæ in Myſia civitatis* Pergami *conditoris, cujus urbis incolæ, ob Æſculapii gloriam ſymbolum ejuſdem Dei Serpentem baculo involutum, ſeu clavæ, in monetis ſuis referre ſolent. In hac etiam Græca urbe,* Græcorum *amantiſſimus* Herodes *benevolentiæ & ſplendoris ſui monumenta exſtare voluit.* Nonne, *inquit Flavius, de Bello Lib.* 1. *Cap.* XXI. *pag.* 109. etiam Athenienſes & Lacedæmonii, Nicopolitani, & in Myſia Pergamus Herodis ſunt plena donariis? *Exſtat vero* Pergami *hic nummulus apud* Haymium *Tomo* 1. *pag.* 129.

Num. 38. Herculis *caput ſacra ſibi fronde coronatum; ab altera parte inter duos ſtellatos* Dioſcurorum *pileos ſacra Hydria ſive cantharus ſerpente circumvolutus cernitur, cum inſcriptione* ΜΑΣΑΝΙΣΣΑ... *quod magiſtratus ibidem nomen eſſe videtur. De typo hoc conſuli poteſt* Haymius *Tomo* 1. *pag.* 129. Lacedæmonios *autem & alibi ſæpius laudat* Joſephus, *& de cognatione cum* Abramidis *gloriari ſcribit Antiqu. Lib.* XII. *Cap.* IV. *pag.* 606. *ubi* Arii Lacedæmoniorum *Regis Epiſtolam ea de re profert, cujus literas dicit fuiſſe quadratas, ſigillum vero Aquilam Draconem tenentem. Reſponſorias vero Jonathæ, Senatus Judæorum & Communis recitat idem Lib.* XIII. *Cap.* V. *ubi itidem de iſta cognatione agitur. Sed & alii* Lacedæmoniorum *nummi apud eundem* Haymium *& alibi inveniuntur.*

Num. 39. Tarſi, *nobiliſſimæ* Ciliciæ *urbis, meminit* Joſephus *Antiq. Lib.* IX. *Cap.* X. *pag.* 497. *ubi de* Jonæ *Prophetæ fuga agit; ſed & præterea Lib.* 1. *Cap.* VI. *pag.* 21. *primos gentium conditores enumerans,* Tharſum *quoque, ex* Japheti, *per* Jovanum *poſteritate,* Cilicibus *originem dediſſe aſſerit, qui ſcilicet olim* Tharſenſes *dicti fuerint ex conditoris nomine; unde metropoli quoque nomen* Tarſo, theta *in ſermone familiari in* tau *mutato. Antiquitatemque hanc ex Hiſtorico noſtro adnotavit* Stephanus Byzantinus *in ſuo de Urbibus libro; quare etiam ad d. l. dubitat Cl.* Relandus *an non* naves Tarſis *in SS. ad* Cilicias *referri poſſint. Non multa hujus urbis ante* Romanorum *Imperatorum tempora cuſa numiſmata exſtant. Elegans tamen hoc eſt, quod damus ex* Begero *Tom.* III. *Theſ.* Brand. *pag.* 66. *in quo videlicet* Jovis *atque* Herculis *ibidem cultus exprimitur; unde ab altera parte ſedentis* Jovis *eſt effigies, dextra victoriolam, læva haſtam tenentis; ab altera parte* Herculis *ſymbolum Clava in populea cernitur corona. Addi debuerant literæ numerales* HNP. *ſed cum non docuerit* Begerus, *quem ſitum in nummi area obtineant, ſufficere*

*** ***

mi-

mihi visum est, id solum monere. Referri possunt ad æram Seleucidarum, *& designare annum ejus* CLXXXVIII. *& victorias* Alexandri *Regis* Syriæ *ab ejusque ducibus reportatas.*

Num. 40. Seleuci *Sexti, vigesimi ex* Seleucidis Syriæ *Regis, interitum describens* Josephus *Lib.* XIII. *Antiq. Cap.* XIII. *ait illum a* Mopsuestienſibus, *a quibus pecunias exigere vellet; una cum regia & amicis fuisse crematum. Erat* Mopsuestia Ciliciæ *urbs, unicumque huius nummum inveni apud* Begerum *Tom.* III. *Thes.* Brand. *pag.* 67. *in quo ratio etiam nominis ejusdem ipso typo exprimitur. A priori enim parte* Jovis *caput est; posteriore* Mopsi *focus, unde & appellatam ita fuisse civitatem* Stephanus *& alii docuerunt; inscriptio vero* ΜΟΨΕΑΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *docet liberam fuisse & suis legibus usam; quali titulo plures* Antiochenſium *nummi, aliorumque superbiunt. Plura docta ad hunc typum congessit* Begerus; *illas vero notas, quæ in parte inferiori cernuntur, non attigit, quarum alteram monogramma (ut plura talia occurrunt) esse existimo; alteram æram indicare, & quidem* HΓ. *seu* PΓ. *ut innuatur cujus nummus anno centesimo tertio æræ* Seleucidarum.

Num. 41. *Caput diadematum* Mithradatis, Ponti*ci istius regis celeberrimi, illam animo insitam ferociam etiamnum sublimi ore spirans. Ab altera parte typus ei Regi solitus est, cerva pascens, cum inscriptione* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. *Singulare hoc numisma binis de caussis profero; eo quod doceat nomen hujus Regis* Mithradates, *cujus interitum refert Josephus Antiq. Lib.* III. *Cap.* III. *p.* 688. *& de Bello Lib.* I. *Cap.* VI. *pag.* 66. *non vero* Mithridates *scribi debere; tum, quod unicum hoc, visum quondam a me penes Nobiliss.* H. A. Marckium, *Dom. in* Leure, *sit toto orbe notum, ex auro purissimo atque indubitatæ fidei. Atque hæc in præsenti pro Josepho illustrando Numismata sufficiant.*

†JACOBI GRONOVII PRÆFATIO AD DECRETA ROMANA ET ASIATICA.

SI particula hæc debuit eruditiſſimo Joſepho, ſed luxato ſatis, ex hujus Academiæ bibliotheca reſtitui, habeo quod gratuler mihi, qui ad eam potui metari iter & apprehendere. Antiquos ejus ſcriptoris codices neſcio quo fato lacunis refertos eſſe apparuit ſatis ex ipſa Arlenii conqueſtione atque etiam ratione qua is in edendo fuit uſus, ut duos codices compoſuerit, quorum uterque alterius lacunas explere poterat. Ab eo tempore paulatim hîc illic aliquid erutum & productum eſt, ut docta ejus opera exſtarent integriora. Lectus ille mihi primum fuit accuratiſſime, ſed & jucundiſſime, quum Polybio puer admoverer, & in Suidæ fragmentis animadverterem per viros doctos aliqua iſti ſcriptori attribui, quæ erant Joſephi, prout mirabiliter & ſtyli modus & mentis placita in Joſepho & Polybio conveniunt, quæ tamen diſcerni oportet. In eo quiſquis legit libri XIV caput XVII, facile ille deprehendit circa finem aut quædam ibi excidiſſe, aut aliquid male poſitum eſſe, quum ſcribat pag. 485. παρεθήσομαι δὲ τὰ γενόμενα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, *apponam etiam facta ſenatuſconſulta & decreta Julii Cæſaris.* Attamen omnia vicina quæ ſequuntur, ſunt Julii Cæſaris; & mox eo occiſo M. Antonius & P. Dolabella præponuntur SCto, cui nec caput nec pes adeſt; mox adnectitur L. Lentulus quaſi ille poſt Dolabellam fuerit. Et ſic tum jactat multa etiam eſſe alia talia ab ſenatu aut Imperatoribus δόγματα aut ab urbibus ψηφίσματα & γεγράμματα, quorum nulla oſtendit in illis quæ vel antecedunt vel ſubjiciuntur; nempe quia forſan bene doctus librarius, ſed operæ fugiens, aut horrens ad turbam nominum, corripuit ſeriem narrantis late & exſpatiantis in hoc capite Joſephi; & quum per mentionem decreti ab Lentulo facti de Judæis in urbe Epheſo eſſet data auctori occaſio adnectendi alia decreta de Judæis apud Delios, Sardianos, Coos, Laodicenſes, Mileſios, Pergamenos, univerſa iſta immerito & inique ſunt faſtidita.

Hæc quum ægre ferrem & magno omnium ſilentio dolerem ita putidam & hiantem offenſam in tanto ſcriptore non commovere viros doctos ad remedium quacunque concurſatione petendum, denique etiam potui in ſermonibus cum fortuna de tanto flagitio queri, quoniam res non erat amplius obſcura aut ignorata. Quippe deploraverat jam palam Iſaacus Voſſius anno præcedentis ſæculi LXXII in ſcripto de Sibyllinis oraculis cap. 8. in hæc verba, quæ recognoſcas licet. [*Judæos autem magno iſtoc tempore numero habitaſſe in pleriſque fere Aſiæ urbibus, patet ex beneficiis a Populo Romano collatis, quorum exempla ex Joſepho alias dabimus. Neſcio enim qua ratione factum ſit, ut pleraque illa decreta abſint ab editis Joſephi exemplaribus, cum & in ſcriptis libris & in verſione exſtent antiqua, licet admodum mutila.*] Immo mox anno LXXXIV in Obſervationibus ad Catullum pag. 313 prolaturus decretum, quod exſtat pag. 21, hæc præmittit: [*Verum ut liquidius innoteſcat, quantopere olim Judæis familiares fuerint orationes in maris litore, adſcribam decretum Halicarnaſſeorum, quo Judæis licentia a Romanis conceditur, ut ritu patrio preces fundant litorales.*] Quo adſcripto dein pag. 314 addit: [*Integrum adſcripſi ψήφισμα, quoniam & hoc æque ac reliqua decreta, quorum mentionem facit Joſephus, abſunt a vulgatis hujus ſcriptoris exemplaribus.*] Quæ tam patulæ & conſpicuæ & publice utiles viri docti ejulationes non ſunt certe ejus generis, ut ſperni mereantur aut inter notitias Joſephi non recenſeri, quas tot cernimus ſane inanes & nihil utiles colligi. Joſephus utique præ debilitate hac mancus pergit hærere in eodem luto, etſi poſt id tempus de eo ſæpe ſit itum in conſilium. Sed etiam ſummopere ſtupeo, cur ipſe Voſſius, qui etiam adſcripſit in margine *hæc abſunt ab editis*, hoc ſtudiorum Græcorum & eorum hiſtoriæ ſupplementum, hoc nobile ſolennitatis in talibus decretorum formulis ſpecimen, hoc peculiare facti perquam memorabilis documentum & per quos & qua via id impetrari potuerit, indicium, evulgandi non obiverit ipſe decus, præſertim quum per tot annos bene ſyngrapha velut ſua ſe adſtrinxerit ac ſciverit ſe pollicitationi ſuæ inhærere. Sed obſtitit credo illi eadem cauſa, quam remoratam opinor fuiſſe etiam priores exemplaris illius poſſeſſores, quorum unus adſcribitur Wilhelm Nooms: quod etiam exemplar cujus chirographi ſit, ſane non probatiſſimi, patet ex varietate vel magis pravitate lectionum, quam ideo partim contextui ſubjeci, partim in notis memoravi. Nec aliud obſtitiſſe crediderim aliis editoribus ab producendo, ſicut forſan & librarios ſcribas deterrere potuit, quo minus ea ſuis locis collocarent ac bene depingerent, ut nunc forſan in multis etiam vetuſtis codicibus

† Quoniam inter reliquas Præfationes hæc neglecta fuerat, hoc in loco apponi curavimus.

cibus fruſtra quærantur. Erat magna hallucinatio in auctoritate præfixa vel ſenatus conſulto ſub Dolabella & Antonio, vel Lentuli decreto ſic repetito, ut pateat ſcribam invitum illa exaraviſſe. Ignorata norma fuit præfationum in SCtis & edictis, unde illa ſunt & in editionibus ita jejune contracta, & hîc tantopere involuta, ut bene vix queant expediri & purgari. Præſertim magna erat confuſio nominum propriorum, quum minus attenderetur in his Romana conſuetudo. His quum Romani adſueverint immiſcere tribum, ſed perpetua apoſiopeſi indicatam, os Græcum poſterioris temporis nequivit id recte percipere & hinc quoque in hac parte non vitioſe agere. In quo tamen omnem iram adverſus ſcribas deprecatur immenſa abſurditas Jo. Harduini, qui quum in Nummis Illuſtratis pag. 164 citaviſſet inſcriptionem ab Jac. Sponio publicatam, in qua occurrit *C. Sextilius P. F. Vot.* quam citavi pag. 35, velut rem inauditam & maximi momenti agens poſteriores literas explicat *Voturia*, & hinc tum tribum Voturiam, tum acumen ſuum in Plinii *Galeria* libro VII. ſect. L. reſtituta & Romana conſuetudine illuſtrata ex Aſconio Pediano jactans claudit [Vide in Plinianis notis & emendationibus ad lib. VII num. CXXXIX] ubi tamen nihil niſi hoc ipſum quoque reperies & rixam cum imperitis editoribus, qui eam vocem maſculino more ac ſono deformarint, ignari ſcilicet tribuum nomina ſolita ſic efferri. At, o bone, præſtitiſſet attuliſſe notam Pauli Manucii ad Ciceronem lib. VIII. famil. epiſt. 8. hanc, ubi agit de tribubus. [Galeria. Liv. lib. 27. Plinius lib. 7. cap. 49. etſi pro Galeria legitur Galerius. Sed corrigendus locus eſt ex antiquo libro avunculi mei Franciſci Aſulani.] Neque iſta verba latent in magno notarum corpore vix animadvertenda: immo illa ipſa ſolent adnecti Antiquitatibus Romanis Roſini, ut quibuſcunque adoleſcentibus exhibeantur. Cur igitur chartam ſic maculat & ſibi placere conatur? Sed vides hinc, quam poſſit conturbare homines nominum ratio. Non ideo tamen ſic contineri manum oportebat, aut adeo præclaram nitentis clavi purpuram ex veſte Judaica aboleri. Niſi fallor, unum hoc eſt monumentum, unde diſcimus, quomodo ab Imperatoribus SCta in provinciis ſolerent exſecutioni mandari, nempe ut in urbes, quas proponebant, ea mitterent addito mandato ſuo quod tacitas continebat minas, ni parerent. Itaque rurſus inſuere tentavi; fortunam præſtabit tempus. Vale, qui legis, & quod pag. 110 verſ. 29 excidit poſt vocem *omittente*, *ſed Dione apud Xiphilinum illic productum uſurpante*, appone.

DE-

DEDICATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

VIRO LONGE NOBILISSIMO
JACOBO BRUGES
DUCI de CHANDOS
MARCHIONI & COMITI
DE CARNARVON,
ET
BARONI CHANDOS
DE SUDELEY.

CUM post multorum annorum laborem improbum, & magnos sumptus Josepho impensos, pæne languerem, Tu solus, Vir illustrissime, benignitate Tua me labantem excitasti, & munificentia Tua effecisti, ut Operi tam difficili & laborioso par essem perficiundo. quapropter si quid fructus aut emolumenti ex meis Vigiliis capiat Respublica Literaria (capiet autem, uti spero, nonnihil) id omne Tibi acceptum referri debere palam aperteque profiteor. Josephum igitur meum Patrocinio Tuo demisse & humiliter commendo, quem accipias rogo, ut grati animi & observantiæ in Te meæ Testem perpetuum & monumentum futurum. Quod superest, Deum Optimum Maximum enixe precor, ut Te, Vir Nobilissime, Literis & Literatis præsidium certissimum, diutissime servet incolumem.

Tui

&

Dignitatis

Tuæ

Studiosissimus.

JOANNES HUDSON.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

COGITANTI *mihi ſæpenumero de Fatis Veterum Scriptorum, mirum omnino videri ſolet, neminem inter Eruditos extitiſſe, qui id Joſepho præſtaret, quod aliquammulti Auctoribus Joſepho multo vilioribus jamdudum præſtiterunt. Et neſcio ſane an rei difficultas quoſdam ab hoc opere aggrediundo abſterruerit;* [1] *nonnullis certe mors ipſa impedimento fuerit, quo minus opus aggreſſum laudabiliter conficerent. Utcunque autem hæc ſe res habeat, id felicitatis uni demum contigit Hudſono, viro in Litteris peritiſſimo, ut rem diutiſſime deſideratam fortunate abſolveret. Et dolendum equidem eſt, virum doctiſſimum prius mortem obiiſſe, quam merita ſua in Joſephum Ipſe Lectoribus ſuis commonſtraſſet. Hoc tamen poſſum pro certo affirmare, Me ſæpius ex ipſo audiviſſe, illi non animum fuiſſe, ut Prolegomena longa ad Joſephum conderet, ſed Præfatiunculam duntaxat, quid ab eo in ſua Joſephi Editione præſtitum fuerat expoſituram. illud alterum pridem factum fuiſſe optime cognoverat a nobili Eruditorum Pari, Thoma Ittigio in Prolegomenis Joſepho Lipſienſi præmiſſis, & Joanne Alberto Fabricio in* [2] *Bibliotheca Græca, Opere in ſuo genere eximio.*

Ad quartum uſque Indicem, qui eſt Scriptorum a Joſepho laudatorum, Operæ proceſſerant Typographicæ, cum Hudſonus noſter, paulo poſt moriturus, me accerſens, Joſephum ſuum mihi in manus tradidit; rogavitque, ut ſi quæ reſtarent peragenda ipſe perficerem. annui libentiſſime, ne aut juſto ejus deſiderio, aut neceſſitudini, quæ per plures annos inter nos interceſſerat, deeſſe aliquatenus viderer.

Hudſono ad manus erant omnes Veterum Joſephi Interpretum & Textus Græci Editiones. Codices MSS. itidem fere omnes vel ipſe oculis luſtraverat, vel Lectiones ex iis ab aliis collectas poſſidebat. Criticorum etiam ſcrinia poſt Litteras inſtauratas præſtantiſſimorum diligenter excuſſerat, & ſi quod lucis inde ad Joſephum ſuum illuſtrandum hauriri potuerat id omne in Notas ſuas tranſtulerat. quas qui ſtudioſe perlegerit, facile judicabit quanti Joſephus Hudſono noſtro conſtitit: nihil eſſe litterarum deprehendet ſive veteris ſive recentioris ævi, nihil Librorum ſive ſacri ſive profani argumenti, ad quod ille animum oculoſque non converterat.

Ex Libris Scriptis, quorum Lectiones ob oculos habuit, Busbequianus videtur eſſe reliquis brevior, & non omnino abſimilis illi Epitome Antiquitatum, quam adhibuiſſe ſe teſtatur Arnoldus Peraxylus in procuranda Editione Baſileenſi; aut Epitome MS. Librorum de Bello, qua, a L. Capello mutuo accepta, in condendis Annalibus ſuis Jacobus [3] *Uſſerius ſe uſum fuiſſe profitetur. Eſt autem Codex A. Busbequii, qui in Bibliotheca Cæſarea ſervatur; optimæ notæ; ut & alius etiam J. Sambuci, in eadem Bibliotheca repoſitus.*

Inter Schedas J. A. * *Boſii cæteris præſtare videntur Lectiones e Codicibus Tho. Reineſii, viri ſummi, exſcriptæ; & Caſparis Barthii, celeberrimi Polyhiſtoris, ad* [4] *veterem Joſephi Interpretum, poſt Teſtimonia dedimus recuſum.*

1 Inter quos eminent J. A. Boſius, Stephanus Monachius, Edvardus Bernhardus, Jacobus Gronovius, Godefridus Olearius, & Hadrianus Relandus.

2 Lib. IV. c. 6. quod quidem caput, in gratiam Lectorum, poſt *Teſtimonia* dedimus recuſum.

3 Vide ejus Epiſt. ad Arn. Boot.

* Quem limam Joſephi appellare ſolebat doctiſſ. Bernardus.

4 Colon. 1524. Fol.

PRÆFATIO EDITIONIS HUDSONIANÆ.

Interpretem [1] Notulæ. S. Petiti Conjecturæ, in Bibliotheca Bodleiana reconditæ, minus faciendæ; utpote nimium plus tribuentis Rabbinis, Magistellis istis, qui Antiquitates Judaicas primi omnium corruperunt. Sed Syllabum Codicum, per quos profecerit Hudsonus, ab ipso profectum, infra excusum exhibebimus.

*Textum Josephi diligentissime recognovit, & ad Codices correxit; Errores Typographicos, qui in priores Editiones irrepserant, studiose sustulit; nonnullos tamen aut ipse reliquit, aut fortasse etiam admisit, quos nihilominus omnes, quanta fieri potuit cura, * ad finem Operis emendatos reperies.*

Josephus Scaliger, recentiorum doctissimus, veterem Flavii Interpretem imperitissimum appellat; neque Sigismundus Gelenius, vir alioquin laude sua minime fraudandus, qui emendare & ad Græca Josephi refingere veterem illam Versionem conatus est, hac in parte, Eruditis satisfecit. Hinc novus Hudsono labor surgebat; nova Versione ab ipso donandus erat Josephus; quam tam pure tamque Latine elaboratam nobis dedit, ut cum Scriptis hujus generis præstantissimis merito conferri posse videatur.

Neque dubium esse potest, quin multi amicorum multa illi subsidia ad Josephum illustrandum subministrarent. Copiam Editionis Basileensis, manu Is. Casauboni passim notatæ, Principi debuit Criticorum Richardo Bentleio; Varietatem Lectionis è Codice quodam Regis Galliarum Michaeli Lequienio, Dominicanorum doctissimo; Observationes quasdam egregias viro eruditissimo Richardo Ibbetsono, discipulo olim suo, cujus conjecturas semper exosculatus est; Annotata illustris E. Spanhemii Cl. Jablonskio. neque prætereundus est Guilielmus Lowthius, Præbendarius Wintonienſis dignissimus, cui tantum debuit quantum familiarium nemini. Alia fortasse aliis.

De Josepho sic fere censuit Hudsonus: Scriptorem fuisse eloquentissimum, & veri studiosissimum; sectatorem in nonnullis Dogmatum S. Joannis Baptistæ, ac proinde Testimonia de Iesu Christo *& Jacobo Justo genuina esse; errores quos illi nonnulli eruditorum impingunt Librariorum potius esse quam ipsius Josephi; non esse Auctorem Maccabaici, ut neque Tractatus de Universo, qui sub ejus nomine etiamnum alicubi exstat.*

Quid autem censendum sit de ipso Hudsono, Ego quam potero brevissime expediam. Natus erat [2] Widopiæ prope Cockermutham in Agro Cumbrensi paulo post instauratam apud Britannos Monarchiam. Grammaticen in vicinia didicit ab Hieronymo [3] Hechstettero. Juvenis admodum Oxonium [4] missus, in Collegio Reginensi sub Tutela Thomæ Crosthwaitii, viri varia doctrina & humanitate in exteros ea tempestate celebris, Philosophiæ operam dedit; quam ita coluit, ut Litteras interim Humaniores nunquam neglexerit. illas enim per totum vitæ spatium mirifice dilexit, & tantos in iis progressus fecit, quantos nemo fere suorum æqualium, etsi vixerat in Collegio Litteratorum semper feraciſſimo. Non multo post quam gradum in Artibus Magistralem [5] susceperat, ad Collegium Universitatis commigravit. ubi electus in Socium, per multos annos officio Tutoris functus, Adolescentes ad Philosophiam & bonas litteras instituebat. Dum hæc solita diligentia curaret, Thomæ Hydeo, Linguarum pæne omnium perito, in Præfectura Bibliothecæ Bodleianæ ab Academia [6] sufficitur. quem quidem provinciam ad mortem usque summa cum laude administravit. Principalitatem postea Aulæ Beatæ Mariæ Virginis ab honoratissimo Academiæ Cancellario [7] obtinuit, rogatu Viri maxime famigerati Joannis Radcliffii, Medicorum omnium sui sæculi facile Principis. Edidit [8] Vellejum Paterculum, [9] Thucydidem, [10] Dionysium Halicarnassæum, Geographiæ veteris [11] Scriptores Græcos minores, [12] Longinum, [13] Mœridem Atticistam, & [14] Æsopum. Lactantium prelo paratum habuit; sed quid de eo factum sit, juxta cum ignarissimis scio. Alia minutiora sciens prætereo. Tandem anno MDCCXIX. *die [15] 27. Novembris, post diutinum languorem, magno litterarum damno, hydrope extinctus est. Uxorem duxit Margaretam, filiam D. Roberti Har-*

1 Ex manu Christiani Daumii.
* Suo loco ubique in Nova hac Editione sublatos aut correctos invenies.
2 Vulgo Wedehop.
3 Coll. Regin. Oxon. quondam Socio.
4 Anno 1676.
5 1684.
6 Anno 1701. mense Julio.
7 Anno 1712.
8 Oxon. 1693. 8°. & postea 1711.
9 Ibid. 1696. G. L. cum Scholiis, Fol.
10. G. L. cum Notis 2 Voll. Fol.
11. Quattuor Voll. in 8°. 1698, 1703, 1712.
12. Oxon. 1708. & 1718. 8°.
13. Ibid. 1711.
14. Oxon. 1718. 8°. cum nova Versione, & magna Fabularum accessione.
15. Hora 6 A. M. Ætatis circiter 57.

Harriſon Equitis Aurati; ex qua progenuit filiolam unicam, nomine itidem Margaretam, puellulam novem annorum, forma atque indole eximiam.

Viris eruditis ſuæ ætatis omnibus innotuit. hinc ipſi natæ doctorum amicitiæ, & cum multis litterarum etiam commercia. Tales erant in Italia Ludovicus Antonius Muratorius, Joannes Maria Salvinius, & vir illuſtris Franciſcus Blanchinius; In Gallia Joannes Boivinius, Ludolphus Kuſterus, & cujus amicitiam magni ſemper fecit Michael [1] Lequienius; In Germania Godefridus Olearius, Joannes Burchardus Menckenius, Joannes Chriſtophorus Wolfius, Henricus Ludovicus Schurtzfleiſchius, Joannes Georgius Eccardus, & quem præ cæteris coluit Joannes Albertus Fabricius; In Suecia Ericus Benzelius, a quo Philonem Judæum propediem exſpectamus; In Dania vir nobiliſſimus Friderieus Roſtgardus; In Belgio Jacobus Perizonius, Hadrianus Relandus, &, paulo ante obitum, Joannes Clericus. Notiores ſunt Angli, quam ut mea egeant nomenclatione.

Erat probitate antiqua, facie decora, ſtatura mediocri, valetudine firmiſſima, quam tamen ſtudiis & vigiliis nunquam intermiſſis penitus tandem labefactavit. Hæc habui in præſentiarum dicenda de Joanne Hudſono, viro doctiſſimo, & mei, dum viveret, amantiſſimo.

1 Damaſceni Editor.

Scribebam in Coll. *Regin.* OXON.
VI. Non. Maji MDCCXX.

VE-

VETERUM TESTIMONIA DE JOSEPHO, EJUSQUE SCRIPTIS.

SÆCULO II. à CHR. N.

I. *Suetonius Tranquillus in Veſpaſiano, c. 5.*

APUD Judæam Carmeli Dei oraculum conſulentem, ita confirmavere ſortes, ut quicquid cogitaret, volveretque animo quamlibet magnum, id eſſe proventurum, pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis *Joſephus*, cum conjiceretur in vincula, conſtantiſſime aſſeveravit fore, ut ab eodem brevi ſolveretur, verum jam Imperatore.

II. *Juſtinus Martyr in Orat. Cohort. ad Græcos, p. 10. Edit. Pariſ.*

Επὶ δὲ καὶ σοφώτατοι, φίλων τε καὶ Ἰώσηπος, οἱ τὰ καθ' Ἰουδαίους ἱστορήσαντες, εἰς σφόδρα δίκαιόν καὶ παλαιὸν τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντα Μωϋσέα μέμνηνται. ὁ μὲν γὰρ Ἰώσηπος, τὸ δίκαιον καὶ τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας καὶ λόγῳ τῆς ἀναγραφῆς τῶν βιβλίων σημαίνων βουλόμενος, ἀρχαιολογίαν τῆς ἱστορίας ἄνω γέγραφε· ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· τὸ παλαιὸν τῆς ἱστορίας Αρχαιολογίαν ὀνομάζων.

Quin & ſapientiſſimi illi Philo & *Joſephus*, qui res Judaïcas ſcripſerunt, ut admodum vetuſti & antiqui Judæorum principis Moyſis faciunt mentionem. Ipſe certe *Joſephus*, vetuſtatem rerum per ipſorum librorum inſcriptionem ſignificare volens, hiſtoriam exorſus ita ſcripſit; FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM LIBRI: vetuſtatem hiſtoriæ Antiquitatum nomine deſignans.

III. *Idem iterum, pag. 11.*

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οἱ ἔξωθεν τὴν ἡμετέρας θεοσεβείας καὶ τὴν ἀρχαιότητος Μωϋσέως ἱστοριῶν γεγράφασι· καὶ πάντα παρ' Αἰγυπτίων ἱερέων μεμαθηκέναι φήσαντες, παρ' οἷς οὐκ ἔτυχε Μωϋσῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσης τὴν Αἰγυπτίων παιδεύσεως μετασχεῖν ἠξιώθη, διὰ τὸ υἱὸν θυγατρὸς βασιλέως εἰς παῖδος ἀντὶ θεσθαι χώραν· καὶ διὰ τὴν περισπουδάστου παιδείαν πολλῆς ἠξιῶσθαι αὐτὸν, ὡς ἱστοροῦσιν οἱ σοφώτατοι τῶν ἱστοριογράφων, οἱ καὶ τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸ τῆς γλώσσης ἀξίωμα ἀναγεγράφθαι περιελόμενοι, Φίλων τε καὶ Ἰώσηπος. ὅτοι γὰρ, τὰς Ἰουδαίων ἱστοριῶν πράξεις, ὅτι μὲν ἐξ Χαλδαίων γλώσσης τὸν Μωϋσέα γεγενῆσθαι φασὶ· τὸν δὲ προγόνων αὐτοῦ διὰ λιμοῦ πρᾶσιν ὅτι τὸ φοινίκης ἔθνει τῶν Αἰγυπτίων μεταναστάντων, ἐκεῖ τὸν ἄνδρα τυχεῖν φασιν· ὃν δι' ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν ὁ Θεὸς τιμῆσαι οὐδενὸς, καὶ πάρχοντα καὶ στρατηγὸν καὶ νομοθετῶν ἠξιῶσθαι ἐξ ἑαυτοῦ γλώσσης ἠξίωσεν, ὁπλίσας ὅτι τὸ Αἰγύπτιε τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος ἐπὶ τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανελθεῖν ἐδικαίωσε.

Hæc ſunt, viri Græci, quæ de Moſis vetuſtate externi & à religione noſtra alieni homines, hiſtorias ſcribentes, tradiderunt: omnia iſta ſe ab Ægyptiis ſacerdotibus accepiſſe profeſſi, apud quos non natus ſolum, ſed etiam qui omni Ægyptiorum diſciplina imbueretur, dignus habitus eſt, propterea quod a Regis filia in filii locum fuerit adoptatus. Propter quam itidem cauſam magno eſt eductus ſtudio, quemadmodum in literas retulerunt ſapientiſſimi hiſtoriographi, qui de vita ejus & rebus geſtis generiſque ſplendore ſcribendi provinciam ſibi ſumpſere, Philon & *Joſephus*. Hi ſiquidem, Judæorum res geſtas memoriæ mandantes, à Chaldæis Moſen originem traxiſſe ſcribunt. Majores quippe ejus per famis cauſam è Phœnicia in Ægyptum tranſiiſſe, atque ibi virum eum genitum memorant: quem Deus ob præſtantem ipſius virtutem honore auctum, Principem, Imperatorem, & Legislatorem genti ſuæ præpoſuit, cum ex Ægypto Hebræorum multitudinem in regionem ſuam reverti, juſtum & æquum eſſe duxit.

IV. *Idem rurſus, pag. 14.*

Ταῦτα οὐ μῦθον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ελληνες, οὐδὲ πεπλασμένας ἱστορίας ἀπαγγέλλομεν· ἀλλ' αὐτοὶ, ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ γενόμενοι, καὶ τὸ ἴχνη τῶν οἰκίσκων ἐν τῷ Φάρῳ ἐπιχωρίως ἔτι σωζόμενα, καὶ παρὰ τῶν ἐγχωρίων τὰ πάτρια παρειληφότων, ἀκηκόότες, ταῦτα ἀπομνημονεύομεν· ἃ καὶ παρ' ἑτέρων ἔξεστιν ὑμῖν μανθάνειν, καὶ μάλιστα παρ' αὐτῶν τῶν τοῦτων ἱστορούντων, τοῦ Φίλωνος καὶ δοκίμων ἀνδρῶν, Φίλωνός τε καὶ Ἰωσήπου, καὶ ἑτέρων πλείονων.

Hæc vobis, viri Græci, non ut fabulam, neque ut confictam hiſtoriam, renunciamus: ſed qui ipſi Alexandriæ fuerimus, & veſtigia domuncularum apud Pharum adhuc reliqua viderimus, & ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus ſibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque (aliqua ex parte) intelligere poteſtis, & potiſſimum ex eis qui iſta ſcriptis ſuis inſeruerunt, ſapientibus & ſpectatis viris, Philone & *Joſepho*, & pluribus aliis.

V. *Idem*

V. *Idem (vel Auctor incertus) in Quæst. & Respons. ad Orthodox. p. 462.*

Si ignorantia, quæ præter voluntatem provenit, veniam secum affert, sicuti nos Scriptura docet, quomodo qui olim exstitere Judæi, & Christum per ignorantiam supplicio crucis affecere, plurimis & intolerandis affecti sunt calamitatibus, sicut in libris *de Excidio* eorum docet *Josephus*?

Εἰ συγγώμιλω ἡ ἀκούσιος ἐφέλκεται ἄγνοια, καθὼς ἐκ τ γραφῆς διδασκόμεθα; πῶς οἱ μὲν πάλαι Ἰουδαῖοι, τ χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες, πολιορκίαις κ ἀνυποστάτοις δεινοῖς ἐπεξέβησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τ Αλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ ὁ Ιώσηπος;

VI. *Irenæus, in Fragmento è Cod. Bibliothecæ Vindobonensis, p. 472. Edit. Oxon.*

Josephus ait, quod, quando in regali aula educabatur Moses, dux exercitus contra Æthiopes electus, & victor evadens, filiam Regis ejus uxorem duxerit: siquidem ex amore, quo ipsum prosequuta est, civitatem ei tradiderat.

Ιώσηπος φησιν, ὅτι, ἔτι παῖς ἐν βασιλείοις ἐτρέφετο Μωϋσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς ὑπ' τ Αἰθιόπων, κ νικήσας, ἠγάγετο τ θ βασιλέως ἐκείνε θυγατέρα· ἐπείπερ πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν προδίδωσιν αὐτῷ τὴν πόλιν.

VII. *Theophilus ad Autolycum, lib. 3. p. 257. Edit. Oxon.*

Quod autem attinet ad Phœnicum & Ægyptiorum testimonium, sicuti scripsere de temporibus quæ ad nos spectant, Manetho quidem Ægyptius, & Menander Ephesius, necnon *Josippus*, qui contexuit *Historiam Belli Judaici* cum Romanis gesti, ita & ista nobis sufficere in præsentiarum reor.

Τῆς μὲν οὖν φοινίκων κὴ Αἰγυπτίων μαρτυρίας, ὡς ἱστόρησαν περὶ τ καθ' ἡμᾶς χρόνων οἱ συγγεγράψαντες [a] Μανεθὼν ὁ Αἰγύπτιος, κὴ ὁ Μένανδρος ὁ Εφέσιος, ἔτι δ κὴ Ιώσιππος, ὁ ἀναγεγράψας τ Ιουδαϊκὸν πόλεμον, τ γενόμενον αὐτοῖς ὑπὸ Ρωμαίων, ἀρκετῶς ἤτω ἡμῖν τὰ εἰρημένα.

VIII. [b] *Clemens Alexandrinus in Stromatum lib. 1. p. 341. Edit. Paris.*

Flavius autem *Josephus* Judæus, qui Judaïcas composuit historias, colligens tempora, ait, à Mose usque ad David esse annos DLXXXV. à David usque ad secundum annum Vespasiani MCLXXIX. deinde ab eo usque ad decimum annum Antonini annos LXXVII. ita ut à Mose usque ad decimum annum Antonini sint omnes anni MDCCCCXXXIII.

Φλαύιος δ Ιώσηπος, ὁ Ιουδαῖος, ὁ τὰς Ιουδαϊκὰς συντάξας ἱστορίας, καταλογὼν τὰς χρόνους, φησὶν, ἀπὸ Μωσέως ἕως Δαβὶδ ἔτη γίγνεσθαι φησί· ἀπὸ δ Δαβὶδ ἕως Οὐεσπασιανοῦ δωδέκατος ἔτος, [ἔτη] ᾠοθ'. εἶτα ἀπὸ τούτου μέχρι Αντωνίνου δέκατος ἔτος, ἔτη οζ'. ὡς εἶναι ἀπὸ Μωσέως ἕως τ δέκατον ἔτος Αντωνίνου πάντα ἔτη ᾳωλγ'.

IX. *Tertullianus in Apologetico adversus Gentes, p. 19. Edit. Paris.*

Judæus *Josephus* Antiquitatum Judaïcarum vernaculus vindex.

SÆCULO III.

X. *Dion Cassius Histor. Rom. lib. 66. p. 745. Edit. Hanov. Vide infra in Joannes Xiphilinus.*

XI. *Minucius Felix, p. 36. Edit. Oxon.*

Scripta eorum relege, vel si Romanis magis gaudeas, ut transeamus veteres, *Flavii Josephi*, vel Antonii Juliani, de Judæis require.

XII. *Origines in Commentariis ad Matthæum, p. 223. Edit. Rothom.*

Usque adeo autem Jacobus hic Justitia sua apud populum celeber fuit, ut *Flavius Josephus*, qui XX. libris *Judaïcam Antiquitatem* conscripsit, rationem reddere volens, quare talia perpessus fuerit populus, ut Templum etiam dirutum fuerit, dicat hæc illis ira Dei contigisse, propter ea quæ adversus Jacobum, fratrem Iesu, qui Christus dicitur, perpetraverunt. Ac mirabile quidem illud est, cum Iesum verum esse Christum non crediderit, eum tamen tantam Jacobo justitiam testimonio suo tribuisse; dicit autem existimasse etiam populum, se hæc Jacobi causa sustinuisse.

Επὶ τοσοῦτον δ διέλαμψεν ἐν τ λαῷ ὅτι δικαιοσύνη, ὡς Φλάβιον Ιώσηπον, ἀναγράψαντα ἐν ἑπτὰ βιβλίοις τ Ιουδαϊκὴν Αρχαιολογίαν, τ αἰτίαν ἀποδοῦναι βουλόμενον δ τὰ τοιαῦτα πεπονθέναι τ λαὸν, ὡς κ τ ναὸν κατασκαφῆναι, εἰρηκέναι, κ μεῖζον θεοῦ τοῦτο αὐτοῖς ἀπηντηκέναι, [c] λέγει τὰ εἰς Ιάκωβον, τ ἀδελφὸν Ιησοῦ, τ λεγομένου Χριστοῦ, ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα. κ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι, τ Ιησοῦν ἡμῶν [d] κ καταδεξάμενος εἶναι Χριστὸν, [e] ὀφεῖλον ἦλον Ιακώβου δικαιοσύνῃ ἁμαρτύρητα τοσούτῳ· λέγει δ ὅτι κ ὁ λαὸς τοῦτο [f] ἐνόμιζε διὰ τ Ιάκωβον πεπονθέναι.

XIII. *Idem contra Celsum, l. 1. p. 14. Edit. Cant.*

Licet enim volentibus legere duos libros *Flavii Josephi* de *Judæorum Antiquitate*, ubi longam Scriptorum seriem citat in gentis ejus antiquitatis testimonium.

Δυνατὸν γὰρ τ βουλόμενον ἀναγνῶναι τὰ γεγραμμένα Φλαβίου Ιωσήπου περὶ τ τ Ιουδαίων ἀρχαιότητος ἐν δυσὶν· ὅπου πολλὴν συναγωγὴν συγγραφέων φέρει μαρτυρούντων τῇ Ιουδαίων ἀρχαιότητι.

XIV. *Idem*

a In *Suida Codd. Μάνεθως*. al. *Μανεθών*.
b Idem *Clemens* Strom. 5. meminit δ συνοδικῶν τῶν τ Μακαβαϊκῶν ἱστοριῶν. Vide *Huet.* D. E. p. 464. Edit. 8.
c Vide *Euseb.* Hist. Eccles. lib. 2. c. 23. p. 65. & *Syncellum* p. 339.
d Vide *Martini* Dissert. de Loco *Josephi*, p. 249.
e Vide doctiss. *Huet.* D. E. p. 52.
f Hæc de re plura mox infra.

TESTIMONIA.

XIV. *Idem iterum, p. 35.*

Εν γὰ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Ιεδαϊκῆς Αρχαιολογίας ὁ Ιώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ιωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γεγωνημένῳ, κ καθάρσιον τοῖς βαπτιζομένοις ἐπαγγελλομένῳ. ὁ δ' αὐτὸς, [a] καίτοιγε ἀπιστῶν τῷ Ιησ ὡς Χριστῷ, ζητῶν τ αἰτίαν τ τ Ιεροσολύμων πτώσεως, κ τ Γ ναῦ καθαιρέσεως· δέον αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἡ κ Γ Ιησ ὑπεδεξατο τότων αἰτία γέγονε τῷ λαῷ, ἐπεὶ ἀπέκτειναν τ προφητευόμενον Χριστόν· ὁ δ, κ ὥσπερ ἄκων ἁμαρτὼν τ ἀληθείας ψεύσμενος, φησὶ τοῦτο συμβεβηκέναι τοῖς Ιεδαίοις [h] κατ' ἐκδίκησιν Ιακώβ Γ δικαίε· ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησ Γ λεγομένε Χριστ, ἐπειδήπερ δικαιότατον [i] αὐτὸν ὄντα ἀπέκτειναν.

Nam *Joſephus* in XVIII. *Antiquitatum* teſtatur Joannem exſtitiſſe Baptiſtam, expiationemque baptizatis eſſe pollicitum. Idem, quamvis Ieſum parum cognoſcens pro Chriſto, dum quærit cauſam Hieroſolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuiſſet dicere id accidiſſe propter ejus populi contra Ieſum inſidias, quia Chriſtum à prophetis promiſſum interemiſſent) quaſi invitus haud procul à veritate diſcedens, ait hæc contigiſſe Judæis in ultionem Jacobi cognomento Juſti, fratris Ieſu qui dicitur Chriſtus, quia juſtiſſimum hominem occiderant.

XV. *Idem Lib. 2. p. 69.*

Τοῦτο γὰ ἤρξατο μὲν ἐπὶ Νέρωνος βασιλεύοντος, παρέτεινε δ ἕως τ Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἐ ὁ υἱὸς Τίτος καθεῖλε τ Ιερουσαλήμ· ὡς μὲν Ιώσηπος γράφει Διὶ Ιάκωβον τ δίκαιον, τ ἀδελφὸν Ιησ Γ λεγομένε Χριστ, ὡς δ' ἀληθὲς παρίστησι Διὶ Ιησοῦν τ Χριστὸν Γ Θεοῦ.

Hoc enim fieri cœptum eſt ſub Neronis imperio, duravitque uſque ad Veſpaſiani tempora, cujus filius Titus ſolo æquavit Hieruſalem; ut *Joſepho* videtur propter Jacobum juſtum, qui vocabatur frater Ieſu Chriſti, ut vero res ipſa clamat, propter Ieſum Chriſtum Dei filium.

XVI. *Idem rurſus, p. 167.*

Καὶ ὁ βυλόμενός γε [k] ἀναγνώτω τὰ Γ φλαβίε Ιωσήπε περὶ τ Ιεδαίων ἀρχαιότητος δύο βιβλία, ἵνα γνῷ τίνα τρόπον ἀρχαιότερος ἦν Μωϋσῆς τ κ χρόνων μακρὰς περιόδους κατακλυσμὸς κ ἐκπυρώσεις φησάντων γίγνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ.

Si quis certiora cupit cognoſcere, legat *Flavii Joſephi* libros duos de *Judæorum Antiquitate*, ut ſciat Moſem longe ætate ſuperiorem fuiſſe iſtis, qui juxta temporum viciſſitudines diluvia in mundo fieri & exuſtiones tradiderunt.

XVII. *Porphyrius de Abſtinentia, lib. 4.*

Οἱ μὲν τρίτοι [Εσσαῖοι] τοιοῦτο ἐπιοῦσι τὸ πολίτευμα, ὡς πολλαχοῦ Ιώσηπος τ πεπραγματευμένων ἀνέγραψεν. κ γὰ ὁ μὲν τῷ δευτέρῳ τ Ιεδαϊκῆς ἱστορίας, ἣν δ' ἑπτὰ βιβλίων συνεπλήρωσε, κ ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τ Αρχαιολογίας, ἣν Διὶ εἴκοσι βιβλίων ἐπεραγματεύσατο, κ ἐν τῷ δευτέρῳ τῷ πρὸς τοὺς Ελληνας, εἰσὶ δ δύο τὰ βιβλία. "Εἰσὶ τοίνυν οἱ Εσσαῖοι, Ιεδαῖοι μὲν τὸ γένος. ——

Tertius igitur iſte ordo hujuſmodi inſtitutis vivebat, ut ſæpius *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtatum reliquit: in ſecundo nempe libro *Judaïcæ Hiſtoriæ*, quam ſeptem libris abſolvit, & in decimo octavo *Antiquitatum*, quas viginti libris compoſuit; & in ſecundo *ad Græcos*, quod quidem duos libellos complectitur opus. "Eſſæi, "Judæi quidem natione ſunt, *&c.*

SÆCULO IV.

XVIII. *Euſebius Cæſarienſis lib. 8. Præparat. Evangel. c. 10. Edit. Pariſ.*

Τῶν δ' οἰκείων οἱ πρεσφανέστατοι καὶ μνήμης ἀληθοῦς τούτους ἠξίωσαν, Ιώσηπός τε καὶ Φίλων, καὶ ἕτεροι πλείους.

At Gentilium ſuorum clariſſimi, *Joſephus* & Philo, aliique complures, eoſdem memoriæ poſteritatis ſempiternæ, ſuis etiam operibus, commendare voluerunt.

XIX. *Euſeb. Demonſtr. Evangel. l. 3. p. 124. Edit. Pariſ.*

——— αὐτάρκης μὲν οὖν κ ἡ τῶνδε τυγχάνη πρὸς Γ Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν δ' εἶον ἂν πρεσεῖναι κ τῷ ἐξ Εβραίων Ιωσήπῳ μαρτυρεῖν χρήσασθαι, ὃς ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱστορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις.

"Γίνεται δ κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον Ιησοῦς σοφὸς "ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή· ἦν γὰ παρα"δόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "πληθὴ σεδομένων. κ πολλοὺς μὲν τοῦ [l] Ιεδαϊκοῦ "πολλοὺς δ κ Ελληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗ"τος ἦν. κ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόν"των χωρὶς Διαπιμηχότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύ"σαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰ αὐ"τοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφη-

Nam *Joſephus* in XVIII. *Antiquitatum* teſtatur Joannem exſtitiſſe Baptiſtam, expiationemque baptizatis eſſe pollicitum. Idem, quamvis Ieſum parum cognoſcens pro Chriſto, dum quærit cauſam Hieroſolymorum excidii, Templique demolitionis (cum debuiſſet dicere id accidiſſe propter ejus populi contra Ieſum inſidias, quia Chriſtum à prophetis promiſſum interemiſſent) quaſi invitus haud procul à veritate diſcedens, ait hæc contigiſſe Judæis in ultionem Jacobi cognomento Juſti, fratris Ieſu qui dicitur Chriſtus, quia juſtiſſimum hominem occiderant.

——— ego licet talium hominum de Salvatore noſtro teſtimonium nobis abunde ſatisfacere debeat, tamen nihil me præter propoſitum facturum arbitror, ſi quaſi ex abundantia quadam, Hebræi quoque *Joſephi* teſtimonio utar: qui in XVIII. Judaïcæ Antiquitatis libro, Pilati tempora in hiſtoriam ſuam referens, de Salvatore noſtro mentionem facit, his verbis:

"Exiſtit per idem tempus Ieſus ſapiens vir, ſi "modo virum eum dicere oportet, quippe qui "earum rerum auctor fuerit, quæ humanam fi"dem ſuperant. Docebat porro hic homines, "ſi quos veritatis ſtudioſos reperiebat: ergo mul"tos ſibi Judaicæ, multos etiam Græcæ factio"nis adjunxit. Chriſtus plane hic fuit: ſiquidem "cum magiſtratibus noſtris accuſantibus, illum "crucis ſupplicio affeciſſet Pilatus, non deſtite"runt, qui ab initio complexi fuerant: apparuit "enim illis tertio die iterum vivens, quemadmo"dum

[a] Vide Cl. *Spenceri* Annott. in *Orig.* p. 30. & *Huet.* ubi ſupra.
[b] Eadem fere habet *Euſebius*, paulo infra; & *Cedrenus* vol. 1. p. 206. *Edit. Pariſ.* Vide Epiſt. Cl. *Picquii* in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*, Vol. II. p. 34.

[i] Legendum potius, ἀνδρα.
[k] Al. ἀναγνώτω.
[l] Deeſſe videtur πρέπω, aut ſimile.

"dum

"dum divini prophetæ & hæc, & alia innumera-
"bilia de illo prædixerant, ex quo ad hunc uſ-
"que diem Chriſtianorum non defecit genus.

"τῶν παῤ αὐτοῖς προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκό-
"των. ὅθεν εἰσέτι νῦν ἀπὸ τῶνδε τῶν Χριστιανῶν ὁ σύμ-
"πας οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

XX. *Idem l.* 6. *c.* 11. *p.* 291.

At *Joſephus vice eorum*, quæ in ſacris libris ſcripta ſunt, *Judaicas traditiones* ſumma diligentia perſequutus eſt, utpote qui Hebræus ab Hebræis exiſteret.

Ὁ δέ γε Ἰώσηπος καὶ τοὺς ἔξωθεν Ἰουδαϊκὰς [m] διατυπώσεις ἀπηκριβωκὼς, ἅτε Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων τυγχάνων.

XXI. *Idem l.* 8. *p.* 397.

Atque optimus hujus rei teſtis eſt Hebraicus auctor *Joſephus*, qui in XVIII. Judaicæ Antiquitatis libro, quæ ad illa tempora pertinent, exponit: "Herodes, &c.

Μάρτυς δ' ἀξιόχρεως τούτων ὁ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων Ἰώσηπος, ὧδέ πως ἱστορῶν τὰ καθ' ἑαυτοὺς χρόνους ἐν [n] ὀκτωκαιδεκάτῳ Ἀρχαιολογίας. "τοῖς δὲ βασιλείαν, κ. τ.

XXII. *Idem in Hiſt. Eccleſiaſt. l.* 1. *c.* 4. *p.* 17. *Edit. Valeſii.* 1659.

Hujus porro deſcriptionis ſub Quirinio celeberrimus apud Judæos Hiſtoriarum ſcriptor *Flavius Joſephus* mentionem facit: aliam quoque narrationem de Galilæorum ſecta, qui iiſdem temporibus emerſit, ſtatim ſubnectens.

Ταύτης δὴ τῆς καθ' Κυρήνιον ἀπογραφῆς καὶ ὁ παρ' Ἑβραίοις ἐπισημότατος ἱστορικῶν φλαούιος Ἰώσηπος μνημονεύει, καὶ ἄλλην ἐπισυνάπτων ἱστορίαν τοῖς τῶν Γαλιλαίων καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφυομένους χρόνους αἱρέσεως.

XXIII. *Idem iterum*, *l. eod. c.* 6. *p.* 20.

Hujus rei locupletiſſimum teſtem habes *Joſephum*.

Ἔχεις καὶ τούτων ἀξιόχρεων τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα.

XXIV. *Idem rurſus*, *l. eod. c.* 11. *p.* 29, 30.

—— Joannem Baptiſtam ab Herode juniore capite truncatum fuiſſe ſacra Euangelii ſcriptura commemorat. Cui adſtipulatur etiam *Joſephus*, qui & Herodiadis ipſius nominatim meminit, & diſerte narrat, quomodo Herodes priore & legitima conjuge repudiata, quæ Arethæ regis Arabum filia erat, hanc fratris ſui uxorem à viro ſuo per vim adductam ſibi conjugem adſcivit: inque ejus gratiam necato Joanne Baptiſta, cum Aretha ob filiæ contumeliam infeſto bellum geſſit. Quo quidem in bello victum acie Herodem, & univerſum ejus exercitum deletum refert; hæcque omnia ob ſcelus adverſus Joannem Baptiſtam perpetratum ei contigiſſe. Idem *Joſephus* Joannem juſtiſſimum virum fuiſſe, & lavacri cujuſdam inſtitutorem affirmans, cum iis quæ in ſacris Euangeliorum voluminibus de eodem Joanne prodita ſunt, mirifice conſentit. Refert etiam Herodem Herodiadis culpâ principatu excidiſſe, & in urbem Galliæ Viennam ſimul cum ea eſſe relegatum. Et hæc quidem in octavo decimo Antiquitatum libro ab eo commemorantur, in quo etiam de Joanne ſcribit his verbis: "Arbi-
"trabantur quidam Judæorum divina ultione per-
"iiſſe Herodis exercitum, Deo cædem Joannis
"qui Baptiſta cognominatus eſt, vindicante.
"Quippe hunc Herodes obtruncaverat, cum eſ-
"ſet vir bonus, Judæoſque ad virtutis ſtudium
"excitaret, præcipiens ut juſte quidem inter ſe,
"erga Deum autem pie agentes, ad lavacrum
"accederent. Tunc enim demum acceptum
"Deo fore lavacrum ajebat, cum eo non ad ex-
"piationem criminum uterentur, ſed ad corpo-
"ris munditiem, ut mentibus jam ante per juſti-
"tiam expurgatis, corporis quoque adderent pu-
"ritatem. Cumque multi ad eum undique con-
"fluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirifice
"delectabantur) Herodes veritus ne tanta homi-
"nis auctoritas ſubditos ad defectionem impelle-
"ret, quippe qui nihil non acturi ex ejus conſilio
"viderentur; ſatius eſſe duxit priuſquam novi
"aliquid oriretur, illum è medio tollere, quam
"mutatione rerum facta, ipſe in maximum diſ-
"crimen adductus, ſeram pœnitentiam agere.
"Vinctus igitur ob hanc Herodis ſuſpicionem,
"& ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra me-
"minimus perductus, ibidem cæſus eſt.

—— Τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ νέου Ἡρώδου τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντος, μεμνημένη μὲν ἡ θεία τῶν Εὐαγγελίων γραφή. συνίστορεῖ γε μὴν καὶ ὁ Ἰώσηπος ὀνόματι τὸν τῆς Ἡρωδιάδος μνήμην ποιησάμενος, καὶ ὡς ἀδελφῆς γυναῖκα ἴσον αὐτὴν ἠγάγετο πρὸς γάμον Ἡρώδης, ἀθετήσας μὲν τὴν παρεστέρξαν αὐτῷ καὶ νόμως γεγαμημένην γυναῖκα· Ἀρέτα δ' ἦν αὕτη τοῦ Πετραίων βασιλέως θυγάτηρ· τὴν δὲ Ἡρωδιάδα ζῶντος Φιλίππου τοῦ ἀνδρός· δι' ἣν καὶ τὸν Ἰωάννην ἀνελὼν, πόλεμον ἄραι πρὸς τὸν Ἀρέταν. ὡς ἂν ἠμυναμένης αὐτὸν τοῦ θυγατρός. ἐν ᾧ πολέμῳ μάχης γενομένης, πάντα φησὶν τὸν Ἡρώδου στρατὸν διαφθαρῆναι· καὶ ταῦτα πεπονθέναι τὸν ὑπόδικα ἕνεκεν τοῦ κατὰ Ἰωάννου γενομένης. ὁ δ' αὐτὸς Ἰώσηπος ἐν τοῖς μάλιστα δικαιότατον καὶ βαπτιστὴν ὁμολογῶν γεγονέναι τὸν Ἰωάννην, τοῖς περὶ αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ Εὐαγγελίων γραφὴν ἀναγεγραμμένοις συμμαρτυρεῖ. ἱστορεῖ δὴ καὶ τὸν Ἡρώδην τὸ βασιλείας ἀποπεπτωκέναι διὰ τὴν αὐτὴν Ἡρωδιάδα, μεθ' ἧς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπελαθέντα, Βιέννην τὴν Γαλλίας πάλιν οἰκεῖν καταδικασθέντα. καὶ ταῦτά γε αὐτὸς ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἀρχαιολογίας δεδήλωται, ἔνθα συλλαβεῖν αὐτῷς περὶ τοῦ Ἰωάννου ταῦτα γράφει. "ποσὶ
"δὴ τοῖς Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ
"τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου καὶ ποινὴν
"Ἰωάννου τοῦ καλουμένου Βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον
"Ἡρώδης, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύον-
"τα ἀρετὴν ἐπασκήσαντας, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιο-
"σύνῃ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βα-
"πτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸν βάπτισιν δοκι-
"δεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινῶν ἁμαρτάδων
"παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώ-
"ματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκ-
"κεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ
"ἥδεσθαι ἐπιπλεῖσιν τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δεί-
"σας Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν αὐτοῦ τοῖς
"ἀνθρώποις, μὴ ἐπὶ νεοστάσει φέροιτο· πάντα γὰρ
"ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες· πολὺ κρεῖτ-
"τον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐπ' αὐτοῦ γενέσθαι, πρὸ-
"λαβὼν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γενομένης εἰς πράγμα-
"τα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ Ἡρώ-
"δου δέσμιος εἰς τὸ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ πρόσ-
"θεν μηνυθὲν φρούριον, ταύτῃ κτείνυται.

XXV.

[m] Indicare voluit Euſebius, *Joſephum* non uti promiſerat, exacte ſemper ſequutum Textum Sacrum, ſed ejus loco attuliſſe majorum ſuorum διατυπώσεις, ſive traditiones.

[n] Exſtat l. XX. c. 8.

TESTIMONIA.

XXV. *Idem ibid.*

Ταῦτα μὲν ὁ Ἰωάννης διελθὼν, καὶ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ τῶν αὐτῶν ὁ συγγράμματος ἱστορίαν ὧδέ πως μέμνηται. "γίνεταί τις κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς τὶς "σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ "παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων "τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν "Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ° Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. "ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων "ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιταμήσαντος Πιλάτου, "οὐκ ἐξεπαύσαντο, οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. "ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, "τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ "αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νυῦν τῶν Χρι- "στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦ- "λον." ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μεμαρτυρηκότος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀπόφυγή, τοῦ μὴ ἀναισχύντως ἀπελέγχεσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομνήματα; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐχέτω ταύτῃ.

Hæc *Josephus* de Joanne. Qui etiam in eodem libro ſervatoris noſtri mentionem facit, his verbis: "Iiſdem temporibus Ieſus quidam fuit "vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas "eſt. Erat quippe admirabilium operum effector, "doctorque eorum qui veritatem libenti animo "complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, "partim ex Gentilibus ſectatores ſibi adjunxit. "Hic erat Chriſtus. Quem à gentis noſtræ pri- "moribus delatum, cum Pilatus crucis ſuppli- "cio addixiſſet, hi tamen qui illum dilexerant, "eum deinceps colere non deſtiterunt. Tertio "enim die vivus ac ſpirans eis apparuit; prout "divini prophetæ hæc & alia quam plurima de "illo mirifica prædixerant. Abhinc porro Chri- "ſtianorum genus, qui ab eo nomen ſumpſere, "ad noſtram uſque ætatem continuatum manet." Hæc igitur cum ſcriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptiſta & de ſervatore noſtro in libris ſuis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his qui adverſus eos acta illa confinxerunt, quo minus impudentiſſimi eſſe convincantur? ſed de his ſatis.

XXVI. *Idem lib. 2. c. 10. p. 47.*

Θαυμάσαι δ' ἄξιον τὸ καὶ τὰ θεῖα γραφῶν καὶ ἐν τῷδε τῷ παραδόξῳ συμφωνίας, τίνι τὸν Ἰωσηπον ἱστορίαν καθ' ὧν ἐπιμαρτυρῶν τῇ ἀληθείᾳ δῆλός ἐστιν ἐν τόμῳ τῆς Ἀρχαιολογίας ἑνεικαιδεκάτῳ, ἔνθα αὐτοῖς γράμμασιν ὧδέ πως τὸ θαῦμα διηγεῖται. "τέλος δ' ἔτους, κ. τ. λ.

Cæterum mirari ſubit *Joſephi* Hiſtoriam, quippe quæ in hujus miraculi narratione cum divina Scriptura plane conſentiat. in ea enim veritatem teſtimonio ſuo ac ſuffragio perſpicue comprobat, cum rem geſtam in XIX. *Antiquitatum* libro exponit his verbis, &c.

XXVII. *Idem paulo infra, p. 49.*

Ταῦτα τὸν Ἰώσηπον μὴ τῶν ἄλλων τῆς θείας συντελεσθείσης γραφῆς ἀποθαυμάζω.

In his *Joſephum*, perinde ac in cæteris, magnopere admiror, qui cum Sacris literis in veritate adeo conſentiat.

XXVIII. *Idem rurſus, c. 23. p. 65.*

Οὕτω δὴ ἀρχὴ θαυμασίου τινὸς ἦν, καὶ ἀξιόλογος τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐπὶ δικαιοσύνῃ βεβόητο ὁ Ἰάκωβος, ὡς καὶ τὸν Ἰουδαίων ἐμφρονας δοξάζειν ταύτῃ εἶναι τὴν αἰτίαν τοῦ ἁμαρτήματος μὴ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ πολιορκίας τοῦ Ἱεροσολύμου· ἦν δ' ἰδέᾳ ἕτερον αὐτοῖς συμβῆναι, ἢ διὰ τὸ κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν ἄγος. ὁ γοῦν Ἰώσηπος οὐκ ἀπωκνησε καὶ τοῦτ' ἐγγράφως ἐπιμαρτύρασθαι, δι' ὧν φησι λέξεων· P "Ταῦτα δὴ συμβέβηκεν Ἰουδαίοις, κατ' ἐκδίκησιν Ια- "κώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου "Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα οἱ Ἰουδαῖοι "ἀπέκτειναν.

Porro Jacobus ob ſingularem juſtitiam adeo celebris apud omnes & admirabilis fuit, ut Judæorum prudentiſſimi hanc fuiſſe cauſam exiſtimaverint ſecutæ mox obſidionis Hieroſolymorum: quam quidem non ob aliud ſibi contigiſſe, quam propter ſcelus in Jacobum admiſſum, ipſe etiam *Joſephus* ſcripto teſtari minime dubitavit, cum ait. "Hæc omnia contigerunt Judæis pro- "pter Jacobum cognomento Juſtum, fratrem "Ieſu qui dicitur Chriſtus; qui cum eſſet o- "mnium conſenſu juſtiſſimus, nihilo minus à "Judæis necatus fuerat.

XXIX. *Idem lib. 3. c. 7. p. 82.*

q Περὶ μὲν οὖν τοῦ, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος καὶ τὰς φωνὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων πληθὺς τὸν μὲν λῃστὴν καὶ φονέα διὰ παντὸς παρῄτητο, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἐξ αὐτῶν ἐκέτευσεν ἀρθῆναι, τῷ παντὶ συμβεβηκότων ἔθνει, οὐδὲν ἂν δέοι τῆς ἱστορίας ἐπιλέγειν.

Ac de iis quæ univerſæ Judæorum genti poſt paſſionem Domini contigerunt, & poſt voces illas quibus latronem & homicidam morte liberari, ipſum vero auctorem vitæ à medio tolli populus omnis ſuccłamaverat, *Joſephi* narrationi quicquam addere minime neceſſe eſt.

XXX. *Idem iterum capp. 9. & 10. p. 84.*

Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν, ἄξιον μὴ δ' αὐτὸν Ἰώσηπον, τοσοῦτα τῇ μὴ χείρας συμβεβληκότα ἱστορίᾳ, ὁπόθεν τε καὶ ἀφ' οἵας ῥίζης ὥρμᾶτο, ἀγνοεῖν. δηλοῖ δὲ πάλιν αὐτὸς καὶ τοῦτο λέγων ὧδε· "Ἰώσηπος Ματθία- "θίου παῖς, ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεύς· αὐτός τε Ῥωμαίοις "πολεμήσας τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς ὕστερον συντυχὼν "ἐξ ἀνάγκης." μάλιστα δὲ τὸν κατ' ἐκεῖνο καιρὸν Ἰουδαίων, οὐ παρὰ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ

Porro his rebus, tandem ad exitum perductis, rationi conſentaneum videtur de *Joſepho* ipſo, qui hiſtoriæ, quam præ manibus habemus, tantum adjumentum contulit, quis, & unde, quove genere prognatus fuerit, exponere. id vero etiam ipſe declarat de ſe loquens his verbis: "Joſe- "phus Mattathiæ filius, natione Hebræus, do- "mo Hieroſolymitanus, ex numero Sacerdotum; "qui & initio adverſus Romanos pugnavi, & re- "bus poſtea geſtis neceſſitate coactus interfui". Hic

o Φύλαι ſc. niſi legendum Ἑλληνικοῦ. Vide n. XIX.

p Vide Cl. *Spencerum* in *Annott.* ad *Origenem* contra *Celſum*, p. 30. 31. & Celeberr. *Huetium* in *Demonſt. Evangel.* prop. III.

q Vide *Euſeb.* l. 3. c. 7.

r In *Prologo* ad *Bellum Judaicum*.

TESTIMONIA.

Hic vir omnium tunc temporis Judæorum præſtantiſſimus fuit, non modo popularium ſuorum, ſed etiam Romanorum judicio; adeo ut ipſe quidem in urbe Roma ſtatua donatus ſit: libri vero ab eo conſcripti in Bibliotheca publica fuerint collocati. Scripſit *Antiquitates Judaïcas* libris xx. *Hiſtoriam* vero *Belli Judaïci*, quod à Romanis ſua ætate geſtum eſt, complexus eſt voluminibus vii. quam non ſolum Græco, ſed etiam Patrio ſermone, ab ſe editam eſſe teſtatur. dignus omnino cui & hîc & in cæteris fides habeatur. Exſtant autem duo ejuſdem libri de *Judæorum vetuſtate* lectu digniſſimi. In quibus & *Apioni Grammatico* reſpondet, qui ea ætate volumen adverſus Judæos compoſuerat, & aliis nonnullis qui Judæorum origines perinde calumniari tentaverunt. In priore horum autem librorum, numerum Sacrorum voluminum, quibus vetus Teſtamentum conſtat, quænam ſint apud Hebræos extra omnem controverſiam poſita, utpote à majoribus tradita, declarat. —— —— —— Apud nos eſt & aliud non ignobile opuſculum ab eodem elaboratum *de Ratione ſummo imperio prædita*: quod quidem à nonnullis *Maccabaïcum* inſcriptum eſt, eo quod certamina contineat Hebræorum quorundam, qui, ut in *Maccabæorum* libris proditum eſt, pro Divini numinis cultu fortiter propugnarunt. Sed & ſub finem *Antiquitatum Judaïcarum* libri xx, propoſitum ſibi eſſe ſignificat, quatuor libros conſcribere *de Deo atque ejus natura*, ex opinione Judæorum, quam ipſi à majoribus acceperunt; item *de Legibus*, *cur earum præcepto quædam permiſſa ſunt*, *quædam vetita*. Alia præterea ab ſe elucubrata eſſe, ipſe in ſuis libris commemorat.

καὶ ὧδε Ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος· ὡς αὐτὸν μὲν ἀναθέσθαι ἀνδριάντος ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων πόλεως. τὰς δὲ ἀπογραφὰς αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔτι δὲ πᾶσαν τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι καταβεβλῆσθαι συγγράμμασι. τὸν δὲ ἱερέα καὶ αὐτὸν Ἰουδαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις· ἃ καὶ οὐ μόνον τῇ Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίῳ φωνῇ ἐκδεδόσθαι αὐτὸς ἑαυτῷ μαρτυρεῖ, ἄξιός γε ὢν καὶ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἕτερα δὲ αὐτοῦ φέρεται πραγματεῖαι δύο, περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος· ἐν οἷς καὶ ἀντιρρήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ Ἰουδαίων τιμωρίαν παντάπασι λόγον πεποίηται, καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ βλασφημεῖν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἐπεχείρησαν. τούτων ἐν τῷ πρώτῳ τὸ ἀξιόλογον τῆς παλαιᾶς τῶν ἐνδιαθήκων γραφῶν πίστεως, ἵνα παρ' Ἑβραίοις ἀναντίρρητος, ὡς ἂν ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως, διδάσκων. —— —— —— Πεποίηται δὲ καὶ ἄλλα σὺν ἀκριβείᾳ ἀπόδειγμα τῷ ἀνδρὶ, περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ· ὃ τινες Μακκαβαϊκὸν ἐπεγράψαν, τῷ τὰς ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἑξῆς καλυμένοις Μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας ἀνδριαμένων Ἑβραίων περιέχειν. καὶ πρὸς τῷ τέλει δὲ τῆς εἰκοσῆς Ἀρχαιολογίας ἐπισημαίνεται ὁ αὐτὸς, ὡς ἂν προῃρημένος ἐν τέτρασι συγγράψαι βιβλίοις κατὰ τὰς πατρίους δόξας τῶν Ἰουδαίων; περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν νόμων, ἃ τὰ μὲν κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται· καὶ ἄλλα δὲ ἐπὶ πᾶσι πραγματεῖαι, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

XXXI. *Idem in Chronico Græco, p. 64. Edit. Amſt.*

Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα συμβάντα, ἢ πραχθέντα, ἕως τῆς θείας ταφῆς, τοῖς Ἰουδαίοις, Ἰώσηπος ἐν τοῖς Μακκαβαϊκοῖς ἱερεῖ, καὶ Ἀφρικανὸς μετ' αὐτὸν ἐν Ἐπιτόμῳ.

XXXII. [s] *Idem ibid. p. 79.*

Συμφωνεῖ ὁ Ἰώσηπος ἐν τούτῳ τῇ πραξει τῶν Ἀποστόλων, ἔνθα τῷ θείῳ Παύλῳ ὑπὸ τοῦ Χιλιάρχου λέλεκται. οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ——.

XXXIII. *Idem in Commentariis in Pſalmos, p. 137. Edit. Pariſ.*

Quis porro Hiſtorias *Flavii Joſephi* percurrens, eorumque narratu comperiens, qua ratione obſidione concluſi fame & ſeditionibus interibant, non præſens dictum admiretur, "Et conclude "adverſus eos qui perſequuntur me."

Τὶς δὲ διελθὼν τὰς Φλαυίου Ἰωσήπου ἱστορίας, μαθών τε ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐν συγκλεισμῷ ἀπληφθέντες λιμῷ καὶ στάσει διεφθείροντο, ἂν θαυμάσαι τὸν ἐπαδὸν λέγοντα φωνῇ, "καὶ σύγκλεισον ἐξ ἐναντίας τῶν κατα-"διωκόντων με.

XXXIV. *Euſtathius in Hexaëmeron, p. 1.*

Clemens & Africanus, & præter hos Tatianus, & ex Judæis *Joſephus* & Juſtus, proprio quiſque modo, ab antiquis hiſtoriis ad id probandum præbitis, divinum Moyſem temporibus Inachi floruiſſe literis prodidere.

Κλήμης μὲν οὖν καὶ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς τούτοις Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἰοῦστος καὶ Ἰνάχου ἀκμάσαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσέα ἱστόρησαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας ὑποσχὼν τὴν ἀπόδειξιν.

XXXV. [t] *Auctor Chronici Paſchalis, p. 127, 128. Ed. Par.*

Feſtum quod Paſcha appellarunt filii Iſraël, Diabateria & Hyperbaſia alii nuncuparunt, quod colligere licet ex iis qui apud Hebræos doctrinæ laude claruerunt, Philone, inquam, & *Joſepho*.

Ἑορτὴν, ἣν Πάσχα προσηγόρευον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, Διαβατήρια καὶ Ὑπερβάσια ἑκάλουν ἄλλοι, ὡς ἔστι γνῶναι ἔκ τε τῶν παρ' Ἑβραίοις σοφῶν, Φίλωνος λέγω καὶ Ἰωσήπου.

XXXVI. *Idem ibid. p. 247.*

Anno xxxix. Chriſti in cœlos aſſumptionis, Titus Veſpaſiani filius Judæam urbemque Hieruſalem recepit, peragrata univerſa Palæſtina, ipſoque Judæorum everſo templo. Agebatur tum Paſchatis dies, cum urbem Hieroſolymitanam expugnavit, & undecies centena Judæorum millia, iis gladio interemptis, delevit, aliaque centum

Τελευτῶ ἐνιαυτῷ ἕτει τῆς εἰς οὐρανὺς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, Τίτος ὁ υἱὸς Οὐεσπασιανοῦ τὴν Ἰουδαίων παρέλαβεν, [v] καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ, περιελθὼν εἰς πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἱερὸν τῶν Ἰουδαίων κατέστρεψεν. ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτοὺς κατα-κόψας,

[s] Vide etiam *pp.* 52, 53, 78.

[t] De ætate ejus vide *Du-Freſne* in Præfat.

[v] Vertendum, *Judæam recepit, & Hieruſalem, peragrata univerſa Paleſtina, Judæorumque templum everſit.*

κόψας, καὶ ἄλλας ἢ μυριάδας ιε'. Ἀφῆκεν αἰχμαλώτων, νεανίσκων καὶ παιδίων ἀρρενικῶν καὶ παρθένων ἐφεξῆς, καθὼς Ἰώσηπος ὁ σοφώτατος χρονογράφος συνέγραψεν.

quinquaginta millia captivorum ex adoleſcentibus & pueris, & virginibus & puellis, ſub corona vendidit, ut tradit *Joſephus* doctiſſimus Chronographus.

XXXVII. *Baſilius Cæſarienſis in Homilia in Famem & Siccitatem, p. 358. Edit. Pariſ.*

Τὸ τῆς λιμοῦ πάθος καταισχύναζε πολλὰς πολλάκις καὶ τὰς ὁρμὰς κινῆσαι τῆς φύσεως, ἄψασθαι μὲν ἀνθρώπων τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ἐναποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα Ἰουδαϊκὴ ἐτραγῴδησεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ ἀρχιδιδάσκαλος συνεγράψατο, ὅτε τὰ δεινὰ τὰς Ἱεροσολυμίτας κατέλαβε, τῆς εἰς τὸν Κύριον δυσσεβείας ἐνδίκους τιμωρίας τινυόμενα.

Quid fames non cogit? naturæ leges ſæpe pervertere ac tranſgredi multis ſuadet, & hominum corporibus vel propinquorum veſci: matrem etiam quem peperit natum impulit in ventrem male recondere. Quam tragœdiam Judaïca commemorat hiſtoria, à *Joſepho* gravi Auctore conſcripta, quando videlicet diræ calamitates Hieroſolymitanos, pœnas juſtas propter impietatem in Dominum dantes, apprehenderunt.

XXXVIII. *Gregorius Nazianzenus in Orat. XXII. p. 398. Edit. Pariſ.*

Οὗτοι τίνες μὲν ὄντες, καὶ ὅθεν, καὶ ἐξ οἵας ὁρμώμενοι τὸ ἀπαρχῆς καὶ παιδεύσεως, εἰς τοσοῦτον ἀρετῆς καὶ δόξης προεληλύθασιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτησίοις πομπαῖς πομπῆς τε καὶ πανηγύρεσι, καὶ μείζονα τὸν ὁρωμένων τιμὴν παρὰ αὐτῶν δόξαν ἐναποκεῖσθαι τῶν ἁπάντων ψυχαῖς, ἡ παρὰ αὐτῶν βίβλος δηλώσει τοῖς φιλομαθέσι καὶ φιλοπόνοις, ἡ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος εἶναι τῶν παθῶν τὸν λογισμὸν φιλοσοφοῦσι, καὶ κύριον τῆς ἐπ' ἀμφω ῥοπῆς, ἀρετῆς τε φημὶ καὶ κακίας. ἄλλοις τε δὴ οὐκ ὀλίγοις ἐχρήσατο μαρτυρίοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς τούτων ἀθλήμασιν. ἐμοὶ δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν ἐξαρκέσει.

Quinam hi fuerint, & unde, & ex qua primum inſtitutione atque doctrina in eam virtutis & gloriæ magnitudinem evaſerint, ut tum annuis his Feſtis ornentur, tum multo major, quam quæ oculis cernitur, eorum gloria in omnium animis condita ſit, ſtudioſis ac diligentibus viris perſpicue liber ille declarabit, qui *Rationem animi perturbationibus imperare* docet; in ejuſque arbitrio eſſe, ut in utramque partem, hoc eſt vel ad virtutem vel ad vitium, propendeamus. Nam cum pleraque alia teſtimonia, tum horum quoque dimicationes ad hujus argumenti confirmationem attulit. Mihi vere hæc tantum dicere ſufficiet.

XXXIX. *Hegeſippus (ſeu potius Ambroſius) de Excidio Urbis Hieroſol. lib. 2. p. 200. Edit. Cadom.*

De quo (ſc. *Jeſu*) ipſi Judæi quoque teſtantur, dicente *Joſepho* hiſtoriarum Scriptore, quod fuerit illo in tempore vir ſapiens, ſi tamen oportet (inquit) virum dici; mirabilium &c. —— hoc dixit *Joſephus*, quem ipſi maximum putant: & tamen ita in eo quod verum loquutus eſt, [x] mente devius fuit, ut nec ſermonibus ſuis crederet, ſed loquutus eſt propter hiſtoriæ ſuæ fidem, quia fallere nefas putabat. non credidit propter duritiam cordis & perfidiæ intentionem: non tamen veritati præjudicabat, quod non credidit; ſed plus addidit teſtimonio, quod nec incredulus & invitus negavit.

XL. *Hieronymus in Epiſtola Paulæ & Eutocii ad Marcellum ab ipſo dictata, Tom. 1. p. 126. Edit. Froben. A. 1526.*

Denique etiam *Joſephum*, qui vernaculus Scriptor eſt Judæorum, [y] aſſerere, illo tempore quo crucifixus eſt Dominus, ex adytis Templi virtutum cœleſtium erupiſſe voces, dicentium, *Tranſmigremus ex his ſedibus.*

XLI. *Idem in Epiſtola ad Euſtochium, Tom. 1. p. 149.*

Tales Philo Platonici ſermonis imitator, tales *Joſephus* Græcus Livius in ſecunda *Judaïcæ Captivitatis* hiſtoria Eſſenos refert.

XLII. *Idem in Epiſtola ad Lucinium, Tom. 1. p. 197.*

Porro *Joſephi* libros, & Sanctorum Papiæ & Polycarpi volumina, falſus ad te rumor pertulit à me eſſe tranſlata: quia nec otii mei nec virium eſt, tantas res eadem in alteram linguam exprimere venuſtate,

XLIII. *Idem in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Tom. 1. p. 275.*

Ex Verſione Sophronii.

Ἰώσηπος Ματθαίου ἱερεὺς, Ἱεροσολύμων ἱερεύς, αὐτὸς Οὐεσπασιανῷ ἁλοὺς μὴ Τίτῳ δὲ ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθείς. ὃς, εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπὶ λόγους τῆς Ἰουδαϊκῆς ἁλώσεως τοῖς δύο βασιλεῦσι, τῷ τε πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, προσήνεγκεν, οἵ τινες καὶ τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ παρέδοσαν· καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς εὐφυΐας, ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ τῆς Ἀρχαιολογίας λόγους εἴκοσι, ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ἐγχῆς ἕως πολέμου δεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος, καὶ δύο Ἀρχαιότητος κατὰ Ἀπίωνος Γραμματικὸν Ἀλεξανδρέως, οἳ ἐπὶ

Joſephus, Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis Sacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tito filio ejus relictus eſt. Hic, Romam veniens, ſeptem libros *Judaïcæ Captivitatis* Imperatoribus patri filioque obtulit, qui [z] Bibliothecæ publicæ traditi ſunt: & ob ingenii gloriam Statuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti *Antiquitatum* libros, ab [a] exordio Mundi uſque ad decimum quartum annum Domitiani Cæſaris, & duos Ἀρχαιότητος adverſum Apionem Grammaticum Alexandrinum, qui, ſub Caligula

x Vide Edit. Colon. 8° p. 260.

y Vide Cl. *Picquii* Epiſt. in *Bibl. Crit.* R. P. *Simonii*. vol. 2. p. 35.

z Joſephus lib. de Vita ſua, dicit, δημοσιᾳ ἀποτεθεῖσαι. quæ verba haud ſatis commode reddidit; *Bibliothecæ publicæ traditi ſunt.*

a Περιοχὴ τῆς Ἀρχαιολογίας, tantum ab exordio mundi uſque ad annum XII. Neronis, ut conſtat ex fine *Antiquitatum*. *Antiquitates* vero Joſephus abſolvit & edidit anno decimo vertente Domitiani, ut conſtat ex earundem *Antiquitatum* fine.

la legatus missus ex parte Gentilium, *contra Philonem* etiam librum, vituperationem gentis Judaïcæ continentem, scripterat. Alius quoque liber ejus, qui inscribitur [b] περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta Martyria. Hic in decimo octavo *Antiquitatum* libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam vere Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum, "Eodem tempore fuit Iesus vir sa-"piens, si tamen virum oportet eum dicere. "Erat enim mirabilium patrator operum, do-"ctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plu-"rimos quoque tam de Judæis, quam de gen-"tibus, sui habuit sectatores, & [c] credebatur es-"se Christus. Cumque invidia nostrorum prin-"cipum, cruci eum Pilatus addixisset, nihilo-"minus qui eum primum dilexerant perseverave-"runt: apparuit enim eis tertia die vivens: mul-"ta & hæc & alia mirabilia carminibus Prophe-"tarum de eo vaticinantibus, & usque hodie "Christianorum gens, ab hoc sortita vocabu-"lum, non defecit.

Καλεῖται πρόσωπον ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ἐθνικῶν, καὶ καλὰ φίλωνος λόγον, περιέχοντα κατάγνωσιν τῶν Ἰουδαίων, ἔγραψεν. ἔστι δὲ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ ἐξαίρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ οἱ πάθοις τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἔτος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι ὑπὸ Φαρισαίων, καὶ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γενέσθαι προφήτην. καὶ διὰ τὸν σφαγέντα Ἰακώβου δὲ ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἔτως, "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν "χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν "χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκα-"λος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων, καὶ "πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ "ἐπηγάγετο, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν "πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμήκει "Πιλάτος, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγα-"πήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν "πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλ-"λα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἴς τε νῦν Χρι-"στιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἔλιπε τὸ φύ-"λον.

XLIV. *Idem ibid. cap. 14.*

Justus Tiberiensis, de provincia Galilæa, conatus est & ipse Judaïcarum rerum Historiam texere, & quosdam Commentariolos de Scripturis componere, sed hunc *Josephus* arguit mendacii. Constat autem illum eo tempore scripsisse, quo & *Josephus*.

Ἰοῦστος Τιβεριάδος, ἐπαρχίας Γαλιλαίας, ἐπιχείρησε μὲν καὶ αὐτὸς Ἰουδαϊκὴν ἱστορίαν συντάξαι, καί τινα ὑπομνήματα περὶ γραφῶν· ἀλλὰ τοῦτον Ἰώσηπος ἐλέγχει ψευσάμενον. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ συνέγραφεν, ὅτε καὶ Ἰώσηπος.

*XLV. *Idem libro secundo adversus Jovinianum, Tom. 2. p. 79.*

Josephus in secunda *Judaïcæ Captivitatis* historia, & in decimo octavo *Antiquitatum* libro, & [d] *contra Apionem* duobus voluminibus, tria describit dogmata Judæorum, Sadducæos, Pharisæos, & Essenos; quorum novissimos miris effert laudibus: quod & uxoribus, vino, & carnibus semper abstinuerint; & quotidianum jejunium verterint in naturam. Super quorum vita & Philo vir doctissimus proprium volumen edidit.

XLVI. *Idem libro secundo adversus Pelagianos, Tom. 2. p. 287.*

Unde & *Josephus*, Maccabæorum Scriptor historiæ, frangi & regi posse dixit perturbationes animi, non eradicari.

XLVII. *Idem in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Tom. 2. p. 332.*

Josephus, Antiquitatem approbans Judaïci populi, duos libros scribit *contra Apionem Alexandrinum Grammaticum*; & talia sæcularium profert Testimonia, ut mihi miraculum subeat, quomodo *vir Hebræus*, & ab infantia Sacris literis eruditus, cunctam Græcorum Bibliothecam evolverit.

XLVIII. *Idem in Epistola ad Marcellam, Tom. 3. p. 44.*

Quam vellem nunc tibi omnem habitum sacerdotalem exponere, & per singulas vestium species divina ostendere sacramenta. Verum quia in hoc ipso brevitatem epistolæ excessimus, & *Josephus* & Philo, doctissimi Judæorum, multique de nostris id latissime persequuti sunt, quorum, ut ajunt, voce audies me, quæ de cætero velis, præsens percontator præsentem.

XLIX. *Idem in Commentariis in Isaiam, cap. 54. Tom. 5. p. 293.*

Ad tempus Romanæ victoriæ universa referimus, quæ *Josephus* Judaïcæ Scriptor historiæ [e] septem explicat voluminibus, quibus imposuit titulum *Captivitatis Judaïcæ*, id est περὶ Ἁλώσεως.

L. *Idem in Comment. in Ezechiel. c. 38. Tom. 5. p. 628.*

Et revera nec in Genesi, nec in alio Scripturæ loco, nec in *Josepho* quidem, qui omnia Hebraïcarum gentium in primo *Antiquitatis* libro exponit nomina, hanc gentem potuimus invenire.

LI. *Idem in [f] Comment. in Danielem, c. 5. Tom. 5. p. 709.*

Sed juxta Berosum, qui Chaldæam scripsit historiam, & *Josephum*, qui Berosum sequitur, post Nebuchodonosor, qui regnavit, &c.

LII. *Idem*

b Vide *Petit.* Tom. 2. p. 342.
c Vide *Vossii* Chronol. Sac. p. 183. & *Martin.* p. 219.
d Nec disputans adversus Apionem *Josephus* mentionem facit Sectarum Judaicarum, nec ullibi tradit Essenos vino & carnibus abstinuisse, aut quotidie jejunasse; immo contrarium edocet lib. 2. *de Bello.* Sed qui *Essæi* perpetuo jejunabant, nec unquam carne & vino utebantur, sunt illi à *Philone* Judæo literis commendati. *Coteler.* in Notis ad Constit. Apost. l. 6. c. 6. p. 270.
e Ita etiam in *Comment.* in *Joëlem*, c 1. *Tom.* 6. p. 66.
f Vide eundem in Prooemio ad Daniel.

g Vide

TESTIMONIA.

LII. *Idem in* [a] *Chronico Euſebiano, lib. 2.*

[b] *Joſephus* etiam vernaculus Judæorum ſcriptor teſtatur (tempore Paſſionis Chriſti) auditam fuiſſe vocem dicentium, *Migremus ex his ſedibus.*

LIII. *Auguſtinus in* [i] *Epiſtola ad Heſychium, p. 750. Tom. 2. Edit. Benedict.*

Nam *Joſephus*, qui Judaïcam ſcripſit hiſtoriam, talia mala dicit illi populo tunc accidiſſe, ut vix credibilia videantur.

LIV. *Chryſoſtomus in Homil. XXXVI. adv. Judæos III. Tom. 4. p. 481. Edit. Frontonis Ducæi.*

Φέρε κ᾽ ἕτερον τ῀ εἰρημένων ἀποδείξωμεν μάρτυρα, ὃν μάλιστα ἀξιόπιστον εἶναι νομίζουσιν· Ἰώσηπον λέγω, τ῀ κ᾽ τὰς συμφορὰς αὐτῶν τραγῳδήσαντα, κ᾽ τ῀ παλαιὰν ἀφήγησιν ἀναφέροντα πᾶσαν· ὃς, μ῀ τ῀ τῦ Χριστῦ παρουσίαν γνόμενος, κ᾽ τὴν αἰχμαλωσίαν τ῀ ὑπ᾽ αὐτ῀ προρρηθεῖσαν εἰπών, κ᾽ περὶ ταύτης διελέχθη τ῀ αἰχμαλωσίας τῆς γνομένης, τ῀ τῦ προφήτου ἐρμηνεύων ὄρασιν. ---

Age proferamus & alium teſtem eorum quæ dicta ſunt, quem illi (Judæi) graviſſimum habent Auctorem: *Joſephum* loquor, qui calamitates illorum Tragicas deſcripſit, ac vetus Teſtamentum omne velut paraphraſi fuſius explicavit, qui fuit poſt Chriſti adventum, & captivitatem ab ipſo prædictam commemorans, de hac quoque diſſeruit, Danielis viſionem enarrans, &c.

LV. *Idem mox infra, p. 486.*

Σὺ δέ μοι σκόπει, ὡς εἰ κ᾽ Ἰουδαῖος ἦν ὁ ἀνὴρ ὁ ταῦτα γράψας, ἀλλ᾽ οὖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὑμετέραν ζηλῶσαι φιλονεικίαν.

Tu vero illud mihi conſidera, quod tametſi Judæus eſſet ille, qui hæc ſcripſit, *Joſephus*, tamen veritus eſt veſtram imitari pervicaciam.

LVI. *Idem in libro adverſus Vituperatores vitæ Monaſticæ, Tom. 4. p. 414.*

Ἐρῶ δ᾽ οὐκ ἐμὸν λόγον, ἀλλ᾽ ἀνδρὸς Ἰουδαίου, τ῀ τὰ ἐκείνων ἱστορήκοτος ἀκριβῶς.

Verbis autem utor non meis, ſed *Judæi*, qui eam hiſtoriam conſcripſit diligenter.

LVII. *Idem in Homil. in Acta Apoſt. Tom. 8. p. 488.*

Εἰ μὲν Χριστιανὸς ὁ ταῦτα γράφων ἦν, κἂν ὑποπτος ὁ λόγος ἦν· εἰ δ᾽ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαῖος ζηλωτὴς, μ῀ τὸ εὐαγγέλιον ἐλθὼν, πῶς ἂ πᾶσι καταδηλα τὰ γνόμενα.

Si quidem Chriſtianus exſtitiſſet horum Scriptor, ſuſpecta forſan eſſet oratio. At cum Judæus ſit, idque æmulator, qui poſt Euangelium floruit, quomodo non omnibus manifeſta quæ geſta ſunt?

LVIII. [k] *Ruffinus in Hiſtoria Eccleſ. Euſeb. l. 3. c. 9. p. 55. Edit. Baſ.*

Operæ pretium ſane eſt poſt iſta noſcere quis fuerit hic *Joſephus*, & unde, vel ex quo genere originem ducens, qui tantam nobis materiam rerum geſtarum cognitionemque præſtiterit. Exponit ergo etiam hæc ipſe de ſe, hoc modo ſcribens: "*Joſephus* Matathiæ filius, Hebræus genere, ex Hieroſoly-"mis ſacerdos, qui & ipſe primo bello Romanos oppugnaverim, & poſterioribus nihilominus interfue-"rim prœliis, neceſſitate conſtrictus." Conſtat igitur hunc virum per idem tempus non ſolum apud Judæos proprios cives, verum etiam apud Romanos habitum eſſe nobiliſſimum, ita ut literarum merito in urbe Roma etiam ſtatua donaretur, & libri ejus Bibliothecæ traderentur. Conſcripſit namque *Antiquitatem* Hiſtoriam in viginti libris. Belli vero *Judaïci*, cum Romanis habiti, Hiſtoriam ſeptem voluminibus comprehendit; quam non ſolum Græca facundia, verum & patrio, id eſt, Hebræo ſermone ſuis etiam civibus ſe edidiſſe confirmat. dignus cui præ cæteris omnibus debeat credi. Sed & alia ejuſdem viri exſtant de *Judæorum vetuſtate* duo Volumina, in quibus contradicere Apioni cuidam Grammatico videtur, qui illis temporibus adverſum Judæos ſcripſerat; & ad alios quoſdam, qui morem gentis Judæorum atque inſtituta laceraverunt.

SÆCULO V.

LIX. *Iſidorus Peluſiota, lib. 3. Epiſt. 19.*

Εἰ μηδὲν πλέον ἔχ᾽ γράμμα τ῀ νομοθέτου εἰρηκέναι ὁ παρὰ σὲ, ὡς ἔφης, διενεχθεὶς Ἰουδαῖος· εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐλέγχουσιν ὑμῶν τὴν ἀπαιδευσίαν οἱ δύο ἄνδρες οἱ μ῀ τὴν τῦ Χριστῦ παρουσίαν συγγραφεῖς παρ᾽ ὑμῖν γεγονότες, Φίλων ὁ θεωρητικώτα῀ κ᾽ Ἰώσηπος ὁ ἱστορικώτα῀. ὁ μὲν πᾶσιν σχεδὸν τὴν παλαιὰν [ἀφήγησιν] εἰς ἀλληγορίαν τρέπων, ὁ δ᾽ ἀφηγήσει χρώμενος· "τὰ μὲν αἰνιττομένῳ τῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δ᾽ ἀλληγοροῦντος μ῀ σεμνότη῀, ὅπου δ᾽ ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε ταῦτα ῥητῶς ἐμφαίζοντος.

Si Legiſlatorem nihil aliud præter literam dixiſſe Judæus is exiſtimat, qui tecum rixatus eſt, his ad eum verbis utere: Inſcitiam veſtram duo viri refutant, qui poſt Chriſti adventum apud vos literarum monumenta condiderunt; nimirum Philo contemplator egregius, & *Joſephus* inſignis hiſtoricus. Ille quidem dum univerſum pæne vetus Teſtamentum ad allegoriam trahit: hic dum ad hunc modum loquitur; "Legiſlatore alia com-"mode ac ſcite innuente, alia cum gravitate alle-"gorico ſenſu exponente, eademque omnia quæ "recte ac plane dici utile erat ad literam indicante.

LX. *dem lib. 4. Epiſt. 75.*

Εἰ τὰ ὑπάρχοντα τ῀ αἰτιῶν Ἰουδαίων, τ῀ κ᾽ τῦ Χρι-

Si vis cognoſcere quibus pœnis ſcelerati Judæi, con-

[a] Vide etiam p. 78.

[b] Iſta verba Euſebii Græce profert Syncellus. Idem habet Hieronymus in *Matt.* 27. & alibi. Verum in Commentariis in Iſaiam dicit, hanc vocem auditam fuiſſe ante excidium Hieroſolymitanum. Nonnulla etiam de Archelao manifeſte falſa affert Euſebius; adeo ut vel Euſebius inciderit in vitioſos *Joſephi* Codices, vel verba iſta non legerit in *Joſepho*, ſed ex alio forſaſſe auctore addiderit.

[i] Vide Epiſt. ad Lucinium, Tom. IV. part. 2. p. 578.

[k] Vide eundem, p. 48. & alibi paſſim.

[l] In *Proœmio Antiquitatum.*

contra Christum insanientes, affecti sint, sume *Josephi*, Judæi quidem, sed veritatis studiosi viri, historiam *de Excidio*, ut videas divinitus actam historiam, qualem nec tota series temporum vidit, ex quo & quamdiu homines exstiterunt. Nam ne quis denegaret fidem ipsorum calamitatibus, fidem omnem & exemplum superantibus, non extraneum aliquem (forsan enim, vel potius necessario, non inveniſſet fidem) sed hominem ex eadem gente & eorum observantissimum instruxit veritas, ut stupenda illa, quæ Judæis evenerunt, tragice describeret.

τοῦ ὑπολυπησάντων, γνῶναι βέλτ, ἔντυχε τῇ Ιωσήπου, ἀνδρὸς Ιουδαίου μὲν, φιλαληθοῦς ὄ, ωδὲ κ ἀλώσεως ἱστορίαν, ἵνα ἴδῃς θεήλατον ἱστορίαν, οἵαν οὐδὲ ὁ σύμπας εἶδε χρόνος, ἀφ' ἧς δὴ καὶ ἐφ' ὅσον ἄνθρωποι, ἵνα γὰρ μηδεὶς τοῖς ἀπίστοις αὐτῶν καὶ θεομάλοις ἀπιστήσῃ συμφοραῖς, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα· ἢ γὰρ ἂν ἴσως, μᾶλλον ὄ ἀναγκαίως ὑπεστήτη· ἀλλ' ὁμόφυλον αὐτὸν καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἀλλόκοτα ἐκεῖνα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη.

LXI. *Idem lib. 4. Epist. 225.*

Quoniam & Græcis & Barbaris & omnibus omnino hominibus videtur, & jure quidem, hostium testimonium fide dignum; Judæi vero, omnem excedentes improbitatem, non solum Prophetis fidem non habuerunt, sed ne quidem ipsi Deo; exstitit autem *Josephus* quidam, Judæus summus, & acer Legis propugnator, quique vetus Testamentum ex fide veri paraphrastice exposuit, & pro Judæis strenuissime se gessit, ac per omnia ipsorum res meliores, quam dici possit, ostendit, rerum autem veritati cedere dignatus est, (non enim impiorum sententiam secutus est) necessarium esse arbitratus sum, ipsius verba apponere. Quid igitur ait? "Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, "si tamen virum &c. —— Ego vero cum multis aliis in rebus valde miror hominis veracitatem, tum vero vel maxime in illis verbis, cum ait, "doctor "hominum, qui libenter veritatem suscipiunt &c.

Ἐπῳδὴ καὶ Ελλησι καὶ βαρβάροις καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ιουδαῖοι δὲ, πᾶσαν ὑπερβαλλόμενοι κακίαν, ὐ μόνον τοῖς θεοφήταις οὐκ ὑπίσθυσαν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγένετο δέ τις Ιώσηπος, Ιουδαῖος ἀνὴρ κ τὰ νόμιμα ζηλωτὴς, κ τὴν παλαιὰν διαθήκην μετ' ἀληθείας θεσφέσιος, κ ὑπὲρ Ιουδαίων ἄριστα ἀνθιστάμενος, κ πάντα τὰ ἐκείνων χρείττονα λόγου δοκοφαίνων, τῇ τ πραγμάτων ἀληθείᾳ θεσφωρῆσαι ἀξιώσας· ὃ γὰρ ἐζήλωσε τ ἀσεβῶν τὸν γνώμονι· ἀναγκαῖον οἶμαι τὲς ἐκείνου θεσφθέγκτους ῥήσεις. τί οὖν φησί; "Γίνεταί τ κατ' ἐκεῖνον τ χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, "εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρή ——. Ἐγὼ δ λίαν θαυμάζω τοῦδρὸς ἐν πολλοῖς μὲν τὸ φιλάληθες· μάλιστα δ, ἐν οἷς εἶπε, "διδάσκαλος ἀνθρώπων τ ἡδονῇ τοῦληθῆ δεχομένων ——.

LXII. *Cyrillus* [m] *Alexandrinus, lib. 5. Comment. in Joann. Evang. p. 517. Edit. Paris.*

Tanta quippe mala Judæos ex bello manent, ut illorum experimento genus omne mortis jucundius sit atque optabilius. Cæterum Judæorum eversionem, & incolarum captivitates, cædemque crudelissimam, civitatum famem, ac liberorum in iis comestionem in historiis suis *Josephus* commemorat.

Εἰς τοῦτο γὰρ Ιουδαίοις τὰ ἐκ τοῦ πολέμου συμβεβήκασι πάθη, ὡς τ ἐκείνων πεῖραν πᾶν εἶδος θανάτου γλυκὺν εἶναι καὶ αἱρετώτερον. τὴν δ τ χώρας αὐτῶν ἐξανάστασιν, κ τ ἐνοικιστῶν αὐτὴν τὰς τε ἐξανδραποδισμὸς, κ τὴν ὠμοτάτην σφαγὴν, κ τὰς ἐν ἑκάστῃ πόλει λιμὸς, τάς τε ἐν αὐταῖς τεκνοφαγίας ἱστορεῖ κ Ἰώσηπος ἐν οἰκείοις συγγράμμασι.

LXIII. *Theodoritus Episc. Cyrens. in Quæstionibus in Exodum, p. 110. Edit. Paris.*

Josepho autem credendum est in his rebus, ut qui gentis *suæ* mensuras probe norat.

Πιστέον δ' ἐν τούτοις Ιωσήπῳ, ἀκριβῶς τὸ ἔθνος τὰ μέτρα ἐπισταμένῳ.

LXIV. *Idem in Comment. in Daniel. p. 616. Edit. Par.*

Neque enim quæ à *Josepho* dicuntur cum Græcis Historicis consentanea sunt. Nec enim in illis facile licet invenire, Cyaxarem Astyagis filium, eundem *esse* Darium, quem iste narrat una cum Cyro contra Babylonem cum exercitu profectum: ita ut omnino *Josephi* oratio à fide abhorreat.

Οὐδὲ τ Ελληνικαῖς ἱστορίαις τὰ ὑπὸ τοῦ Ιωσήπου εἰρημένα συμβαίνει, οὐδὲ γὰρ ἐν ἐκείναις ἔστιν εὑρεῖν Κυαξάρου τ τοῦ Ἀστυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τ Δαρεῖον, ὃν ἔτος ἔφη σὺν τῷ Κύρῳ τὴν στρατιὰν κ τῆς Βαβυλῶνος ποιησάμενον· ὥστε παντάπασιν ἀπίθανα εἶναι τ τοῦ Ιωσήπου λόγον.

LXV. *Idem ibid.*

Hæc nos apertius edocent primus & secundus Maccabæorum libri; quæ & Josephus historiographus accurate conscripsit. ------

Ταῦτα σαφέστερον ἡμᾶς ἡ τ Μακκαβαίων βίβλος ἥτε πρώτη κ ἡ δευτέρα διδάσκει, κ Ἰώσηπος ὁ ἱστοριογράφος ἀκριβῶς ταῦτα συγγέγραψε -------.

LXVI. *Idem ibid. p. 697.*

Antiquos vero Judæos beatum Danielem maximum Prophetam vocasse, testis locuples est *Josephus* Hebræus, qui Christianam quidem prædicationem non admisit, veritatem tamen occultare non sustinuit.

Οτι δ οἱ πάλαι Ιουδαῖοι τ μακάριον Δανιὴλ μέγιστον ἀπεκάλουν Προφήτην, μάρτυς ἀξιόχρεως Ἰώσηπος ὁ Ἑβραῖος, τὸ μὲν Χριστιανὸν ὐ δεξάμενος κήρυγμα, τὴν δ ἀλήθειαν κρύπτειν οὐκ ἀνεχόμενος.

LXVII. *Philostorgius in Compend. Hist. Eccles. lib. 1. p. 468. Edit. Vales.*

Quarum denique librum à *Josepho* scriptum & ipse (aliis consentiens) ait; atque non tam hi-

Τὸ μέντοιγε τέταρτον [τ Μακκαβαϊκῶν] ὑπὸ Ιωσήπου γεγράφθαι κ αὐτὸς ὁμολογῶν, οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον

[m] Idem *Cyrillus* meminit *Josephi* Sanchoniatonis Interpretis. Vide l. 6. *contra Julianum*, p. 205. ed. *Lipsi.* & *Dodwellum de* Sanchoniathone §. v, vi.

[n] Vide

λον ἢ ἐγκώμιον εἶναι. Φησὶ, τὸ ωερὶ τ Ελεάζαρον ϗ τὰς ἑπτὰ παῖδας τὰς Μακκαβαίας διηγούμενον.

ſtoriam quam encomium eſſe, occupatum circa Eleazarum & Maccabæos ejus ſeptem filios.

LXVIII. *Hermias.*[n] *Sozomenus in Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 1. c. 1. p. 8.*

Καὶ Ιώσηπος ὁ Ματθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ωᾶσά τε Ιουδαίοις καὶ Ρωμαίοις ἐπιδοξότατος γνόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τ ωερὶ Χριστοῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖν οκνεῖ, ὡς ωᾶσαδόξων ἔργων ποιητὴν, ϗ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δ' περιφανῶς ὀνομάζει, ϗ τῷ σωτῆρι καταδικασθῆναι, ϗ τριταίων ζῶντα φανῆναι. καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια ωερὶ αὐτοῦ ωεφῆσθαι τοῖς θείοις ωροφήταις οκ ἀγνοεῖ. πολλοὺς γὰρ ὄντας ὡς ἐπαγόμενος Ελληνάς τε καὶ Ιουδαίους ἀγαπῶντας αὐτὸν μαρτυρεῖ, ϗ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἀπολεῖψαι φῦλον. καί μοι δοκεῖ ταῦτα ἰσορρῶν μονονουχὶ βοᾶν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις Θεὸν εἶναι τ Χριστόν. ὑπὸ δὲ τ ωᾶσαδόξου ωράγματος καταπλαγεὶς, ὡδί πως μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν ωεπιστευκόσιν ἀποσκήψας, μᾶλλον δὲ ϗ συνηδόμενος. ταῦτά μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως καταφαίνεται, μὴ τοὺς Εβραίους φθάσαι, ϗ ωερὶ τ ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. εἰ γὰρ καὶ Σίβυλλα καὶ χρησμοί τινες τῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ συμβεβηκότων, τὰ μέλλοντα ωροεμιμύσαντο, ἀ ωᾶσά τε τοῦτο δήπου πᾶσιν Ελλησιν εἰς δυσπιστίαν ἐγκαλεῖν ἐστιν. ὀλίγοι γὰρ οἱ παιδείᾳ διαφέρειν ἐδόκουν, τὰς τοιαύτας ἤδεσαν ωροφητείας, ἐμμέτρους τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄντας, καὶ σεμνοτέρους ωρὸς ὄγκον λέξεσι πεφασμένους. διὸ δὴ ἄρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τ ἄνωθεν ωρομηθίας, ἀπὸ συμφωνίας τῶν ἐσομένων, μὴ μόνον ἰδίοις ωροφήταις ἐνηχῆσαι τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ ἀθνείοις οκ μέρους· ὥσπερ εἴ τις μελοποιὸς διὰ χρείαν ωᾶσαξένου μέλους, ταῖς ωείραις τῶν χορδῶν ἐπιδεσμοῖ τῷ ωλήκτρῳ, ἢ τῆς ὕσπληγος ἐπέρας ωροσθείη.

Sed & *Joſephus* Matthiæ filius ſacerdos, vir cum apud Judæos, tum apud Romanos celeberrimus, veritatis de Chriſto teſtis eſt locupletiſſimus. Eum enim hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magiſtrum: Chriſtum vero diſerte nominat, & ſupplicio crucis addictum, tertia die vivum apparuiſſe, & alia plurima miracula à divinis vatibus de illo prædicta eſſe teſtatur. Multos præterea quos ille ad ſe pertraxerat, tam Judæos, quam Græcos, in illius amore perſeveraſſe affirmat; gentemque ejus nomine appellatam neutiquam defeciſſe. Ac mihi quidem videtur, dum iſta ſcribit, propemodum clamare Chriſtum Deum eſſe, operibus ipſius id evincentibus; verum rei novitate perterritus, media quadam via prætergreſſus eſt, eos qui in Chriſtum crediderant minime inſectatus, immo potius cum illis conſentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immerito mirari ſubit; cur Hebræi ante reliquos mortales ad fidem Chriſti non acceſſerint. Etſi enim à Sibylla & à quibuſdam oraculis, ea quæ Chriſto acciderunt, ante ſignificata ſint, non idcirco tamen Græci omnes incredulitatis accuſandi ſunt. Pauci quippe qui reliquos doctrina anteibant, hujuſmodi vaticinia noverant, utpote verſibus maxima ex parte conſcripta, & verbis gravioribus prodita quam quæ à vulgo capi poſſent. Fuit autem opus hoc divinæ providentiæ, meo quidem judicio, ut ad conſenſionem poſterorum, res futuras non propriorum tantummodo vatum, verum etiam externorum auribus aliqua ex parte inſinuaret. Perinde ac ſi quiſpiam muſicus ob peregrini cujuſdam cantici neceſſitatem, ſuperfluas chordas plectro percurrat, aut alias prioribus adjiciat.

SECULO VI.

LXIX. *M. Aurel. Caſſiodorus in Hiſt. Eccleſ. Tripartita, lib. 1. c. 2.*

Joſephus Mattathiæ filius atque ſacerdos, vir apud Judæos nobiliſſimus, necnon & apud Romanos digniſſimus, teſtis erat de veritate Chriſti. Vocare namque eum virum non audet &c.

LXX. *Idem in lib. de Inſtitutione Divinarum Literarum.*

Joſephus, pæne ſecundus Livius, in libris *Antiquitatum Judaicarum* late diffuſus, quem Pater Hieronymus propter magnitudinem prolixi operis à ſe perhibet non potuiſſe transferri. Hunc tamen ab amicis noſtris, quoniam eſt ſubtilis nimis & multiplex, magno labore in libris [o] xxii. converti fecimus in Latinum. Qui etiam & alios VII. libros *Captivitatis Judaicæ* mirabili nitore conſcripſit. quorum tranſlationem alii Hieronymo, alii Ambroſio, alii deputant Rufino. quæ dum talibus adſcribitur, omnino dictionis eximiæ merita declarantur.

LXXI. *Coſmas Indicopleuſtes, lib. 3. p. 174. Edit. Pariſ.*

Πρῶτος συγγραφεὺς ἐν κόσμῳ Μωϋσῆς, ϗ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀποδείκνυσιν, ϗ Ιώσηπος ἐν τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν.

Primus ſcriptor in orbe Moyſes, ut Euſebius Pamphili, & *Joſephus* in ſcriptis ſuis teſtificaverunt.

LXXII. *Evagrius Hiſt. Eccleſiaſt. lib. 5. c. 24.*

Πολλῷ δὲ ϗ Ιώσηπος ἐγεγράφει ἱστορίαν, χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

Sed & *Joſephus* copioſam nobis reliquit hiſtoriam, eamque utilem prorſus ac fructuoſam.

SÆCULO VII.

LXXIII. *Joannes Philoponus lib. 3. de Mundi Creatione, cap. 18.*

Τὸ δή, "γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τ ὕδατος", ἀ μεταξὺ λέγει τ κάτω ὕδατος τοῦ τ στερεώματος γενέσθαι φύσιν, ὡς Ιώσηπος ὁ Εβραῖος ἐν τῷ ωρὸ

Illud igitur, Fiat firmamentum in medio aquæ, "non arguit naturam Firmamenti exiſtere in medio aquæ hujus inferioris, ut *Joſephus* Hebræus

[n] Vide etiam p. 399.

[o] Sc. *Antiqq.* xx. (nam vita *Joſephi* pro parte habetur libri vigeſimi) & *contra Apionem* ii.

bræus vult in libro quem conſcripſit *de cauſa Univerſi*: dicens, "aquam tripartitam eſſe, & u-"nam quidem tertiam ejus in Firmamenti gene-"rationem coaluiſſe; alteram vero tertiam infe-"rius remanſiſſe: denique reſiduam aliam tertiam "per rarefactionem in ſublime una cum firma-"mento elevatam eſſe.

ὃ δ' Παυτὸς αἰτίας συγγράμματι βάλεται· P "εἰς "τρία, λέγων, διηρῆσθαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ μὲν τρί-"τον αὐτοῦ εἰς ὕφεζιν συμπαγῆναι τοῦ στερεώματος· τὸ "δὲ τρίτον ἐναπομεῖναι κάτω, τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον ἐν "τοῖς νώτοις εἰς ὕψος συναναχυφιθῆναι τοῦ στερεώμα-"τος.

LXXIV. *Joannes Malela in lib.* 10. *Chronographiæ, p.* 319. *Edit. Oxon.*

Hinc fatalia Judæorum tempora initium habuerunt, uti ſcriptis ſuis teſtatus eſt *Joſephus*, Hebræorum philoſophus, qui & iſta inſuper tradidit: Judæos nunquam à calamitatibus ſuis reſpiraſſe quidem, ex quo cruci Ieſum fixerunt, hominem illum bonum ac juſtum, ſi modo hominem (inquit) illum fas ſit dicere, & non Deum potius, qui talis fuerit. Hæc *Joſephus* ille Judæus in libris ſuis de Judæorum Antiquitatibus ſcripta reliquit.

Καὶ ἐξ ἐκείνου ὅλεθρος ἤρξατο τοῖς Ιουδαίοις, καθὼς Ιώσηπος ὁ Εβραίων φιλόσοφος ταῦτα συνεγράψατο, ἱκανὸς καὶ τοῦτο· ὅτι ἐξότε Ιουδαῖοι ἐσταύρωσαν Ιησοῦν, ὃς ἦν ἄνθρωπος ἀγαθὸς καὶ δίκαιος (εἴπερ ἄρα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον δεῖ λέγειν καὶ μὴ Θεὸν) οὐκ ἐξέλειψεν ὀδυνὴ ἐκ τῶν Ιουδαίας χώρας. ταῦτα ἐν τοῖς Ιουδαϊκοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐξέθετο ὁ αὐτὸς Ιώσηπος Ιουδαῖος.

LXXV. *Idem ibid. p.* 337.

Titus —— Hieroſolymas totamque adeo Palæſtinam vaſtavit, urbeque ipſo Feſti die capta, Judæorum Templum evertit: undecies autem centena millia Judæorum gladio interfecit; centum vero & quinquaginta millia juniorum & puerorum & virginum haſtæ ſubjecit. Id quod *Joſephus* ſapientiſſimus ſcriptis conſignavit; qui & ipſe Hebræus erat, & bello interfuit.

Ο δὲ Τίτος ---- ἐπόρθησε τὴν Ιερουσαλὴμ, καὶ πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὸ ἱερὸν τῶν Ιουδαίων κατέσρεψεν, ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ὅτε παρέλαβε τὴν πόλιν· καὶ ἀπώλεσε ψυχῶν μυριάδας ρί. ξίφεσιν αὐτὸς κατακόψας. ἄλλας δὲ μυριάδας ιέ. Διεπέμψατο αἰχμαλώτων, νεανίσκων, καὶ παίδων ἀρρένικῶν, καὶ παρθένων κορασίων. καθὼς καὶ Ιώσηπος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο· Εβραῖος δὲ ὑπῆρχε, καὶ παρῆν ἐν τῷ πολέμῳ.

SÆCULO VIII.

LXXVI. *Beda Presbyter in Epiſtola Apologetica, p.* 245. *Edit. Lond.*

Audiat *Joſephum*, hiſtoriographum Judæorum; qui, in libro primo Ἀρχαιότητος adverſus Apionem Grammaticum ſcribens, aperte & lucide monſtravit, & minorem annorum numerum eſſe veracem, & nequaquam Scripturam ſanctam à Judæorum gente eſſe falſatam, &c.

LXXVII. *Idem iterum, p.* 250.

Agnoſcas etiam qua opinione vulgus in ſex vel ſeptem millium venerit annorum, & qua ipſe auctoritate aſſertionem meæ computationis aſtruam; Hebraïca videlicet veritate, per Origenem prodita, per Hieronymum edita, per Auguſtinum laudata, & per *Joſephum* confirmata: quibus ego nullos invenio doctiores, &c.

LXXVIII. *Idem de Tabernaculo, &c. lib.* 1. *c.* 4.

Nequaquam putandum eſt, *Joſephum*, hominem Judæum, genere Sacerdotalem, ingenio excellentiſſimum, & in Scripturis divinis ſimul & ſæcularibus doctiſſimum ullatenus hoc potuiſſe latere, &c.

LXXIX. *Anaſtaſius Abbas in libro contra Judæos, ex verſione Fr. Turriani, in Tomo tertio Antiquarum Lectionum Caniſii, p.* 142.

Idem *Joſephus* auctor & ſcriptor veſter de Chriſto ait; fuiſſe virum juſtum & bonum, divina gratia oſtenſum ac declaratum, qui plurimos ſignis & miraculis juvaret.

LXXX. *Georgius Syncellus in Chronographia, p.* 226. *Edit. Pariſ.*

Hoc Chaldaïcarum rerum Scriptores Alexander & Abydenus teſtantur: quos etiam aſſentiente divina Scriptura cum aliis ſequitur *Joſephus*.

Καὶ τοῦτο μαρτυροῦσιν οἱ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγεγραμμένοι, Αλέξανδρος καὶ Αβυδηνός· οἷς καὶ Ιώσηπος, καὶ πάντες ἐν τούτῳ ἕπονται, συμφωνούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς.

LXXXI. *Idem p.* 334.

Et in hoc Apoſtolorum actibus concors eſt *Joſephus*.

Καὶ συμφωνεῖ Ιώσηπος ἐν τούτῳ ταῖς πράξεσι τῶν Αποστόλων.

SÆCULO IX.

LXXXII. *Georgius Hamartolus in Cod. Barocc. n.* 194. *fol.* 63. *b.*

Joſephus, qui in Judaïſmo manſit cæcutiens, Clemenſque & Africanus & Tatianus. ex circumciſis vero *Joſephus* & Juſtus narrant, Moſem divinum Inachi tempore floruiſſe, utroque ex hiſtoria antiqua hujuſce rei teſtimonia exhibente.

Ιώσηπος ἐν τῷ Ιουδαϊσμῷ μείνας τυφλώττων, Κλήμης τε καὶ Αφρικανὸς καὶ Ταπιανός. τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ιώσηπος καὶ Ιοῦστος κατὰ Ιναχον ἀκμάσαι τὸ θεοπέσιον Μωσέως ἱστόρησαν, ἰδίως ἑκάτερος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας τοῦτο ἀποδεῖξαι.

LXXXIII.

P Hæc verba non habentur in iſtius libri *Fragmento* quod hodie ſupereſt, & *Joſepho* adſcribitur.

TESTIMONIA.

LXXXIII. *Photius Patriarcha CP. in Bibliotheca, Cod. XLVII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήππου Ιουδαίου τὰ κατ' Ιουδαίους πάθη. ἔστι δὲ αὐτοῦ τὸ σύνταγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸν καὶ φέρουν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ ἀκριβείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι. πιθανός τε τοῖς δημηγορίαις, καὶ εὐτύχησεν, κἂν ὅτι ἐναντία ὁ καιρὸς καλῶν χρήσασθαι τῷ λόγῳ· δεξιός τε καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δέ, ὡς εἴ τις ἄλλος· καὶ πάθη τῷ λόγῳ παρασκευῆσαι ἐπαναγκάσαι, καὶ ἐγεῖραι πάθος καὶ σφαῦναι δοκιμώτατος.

Legi *Josephum* Judæum de Judaïcæ gentis calamitate atque interitu. sunt autem hujus operis libri VII. Candidus illi sermo, atque rationum pondus & momentum cum puritate ac jucunditate exprimit: in concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere: dextre quoque & copiose enthymematis in utramque partem utitur: sententiasque, si quis alius, adhibet: orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus leniendique est peritissimus.

LXXXIV. *Idem Cod. XLVIII.*

Ανεγνώσθη Ιωσήππου περὶ θεοῦ παντός· ὃ ἐν ἄλλοις ἀνέγνων ἐπιγεγραφόμενον, περὶ τοῦ θεοῦ παντὸς αἰτίας· ἐν ἄλλοις δέ, περὶ τοῦ θεοῦ παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. —— διέξεισι περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς· περὶ μέντοι χριστοῦ θεοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ· ἡμῶν ὡς ἦν εἰπεῖν θεολογεῖ, κλῆσίν τε αὐτῷ ἀναφηγούμενος χριστοῦ, καὶ τοῦτο ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὅπερ ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς [q] Ιωσήππου εἶη τὸ πραγμάτιον, ἀναπείσειεν. ἔδεν δὲ τοῦ φέροντος αὐτῷ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα θεοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν ἐπιγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ιωσήππου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ——.

Lectus est *Josephi* liber *de Universo*: qui etiam inscriptus legitur, *de Universi causa*; atque alibi *de Universi natura*. duos quidem sermunculos complectitur. —— De mundi generatione per compendium differit: de Christo autem vero Deo in nostrum ferme modum loquitur, & ipsam Christi appellationem explicat, atque quidem inenarrabilem ex Patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc ipsius *Josephi* opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem scriptis discedit. Comperi autem annotatum, non esse *Josephi* opus, sed Caji cujusdam presbyteri, &c.

LXXXV. *Idem Cod. LXXVI.*

Ανεγνώσθη Φλαβίου Ιωσήππου Ιουδαϊκῆς Αρχαιολογίας ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συνᾴδων. ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτισι δὲ μέχρι τῆς ἐσχάτης τοῦ [πολέμου] πρὸς Ρωμαίους Ιουδαίων πολέμου ——. ἔστι δὲ Ιωσήππος, γένος μὲν Ιουδαῖος, ἱερεύς, καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ ἐκ βασιλείας φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρός, ἔστι γὰρ Ασαμωναίων παίδων, οἳ ὕστερον μακρότερον τῶν ὁμοφύλων ἱεράτευσάν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὲ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου τοῦ πρώτου ἔτους τῆς Γαΐου Ρωμαίων ἡγεμονίας Ιώσηππος. ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· πρὸς δὲ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς ἐπέβαλε καὶ τοῖς παρὰ Ιουδαίοις αἱρέσεσι· τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῆλθε, ὑπὲρ δὲ πασῶν πεῖραν εἰληφότα ἐλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δὴ αἱ αἱρέσεις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοί. ἂς διελθὼν ἔρχεται ὅτι τὴν ἔρημον, καὶ παρά τινι σκληραγωγοῦντι ἀνθρώπῳ τινί, τὰ ἐρημικὰ ἀθλοῦντι βίον, ὅτι ἔτη τρία· ᾧ δὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν δένδρων, καὶ τροφὴ τὰ αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι, καὶ ψυχροῦ ὕδατος λουτρὸν πολλάκις, καὶ τὰ ἡμέρας καὶ τὰ νυκτός, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν δὲ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος ἐπανέρχεται πρὸς τὴν πόλιν, τοῦτο φαρισαίων αἱρέσεως στέργων, ᾗ καὶ τῇ παρ' Ελλησι Φασὶν εἰκέναι ὀνομαζομένῃ Στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ'. ἔτος πέμπεται πρὸς τῶν Ιεροσολυμιτῶν, τῶν ἐν Γαλιλαίᾳ πρωτοστατῶν. ἔρχεται γὰρ παραχρῆς ἐδέχετο τὰ Ιουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συνηλλοιωμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν Γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, εὖτε πρόσεση ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ὀνειδικὰς ὑποσχὰς, πάσας ἐξέφυγε· καὶ μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίοις πολλάκις ἐχρήσατο. καὶ τὰ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείως διενεγκὼν ἐν Ιωταπάτοις, ὅμως ζωγρίας Οὐεσπασιανῷ, Ρωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται· εἶτα τυχὰν λίαν εὐμενοῦς, αὐτός τε τότε καὶ ὑπατικὸν Ρωμαίων ἄρξαι. οὐκ αὐτὸς δὲ μόνος,

Legimus *Flavii Josephi* libros XX. *Judaïcæ Antiquitatis*. A mundi creatione juxta Mosem initium ducit, magna ex parte cum eo concinens. Est vero ubi & ab eo diversus abit. Pergit autem ad bellum ultimum Judæorum cum Romanis ——. Est quidem *Josephus* genere Judæus, sacerdos ipse, patrisque stirpem à sacerdotibus ducens: mater enim ejus regii sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissime inter contribules sacerdotio potita summo & regno. Natus ergo *Josephus* ex illa matre & Matthia, anno primo Caji Romanorum Imperatoris. Jam inde à teneris unguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit: annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Judæorum sectas appulit (tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est; ut, omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ fere sectæ illæ; Pharisæi, Sadducæi, & Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique viro tres annos utitur, qui solitariam erat vitam austere pridem complexus; cui vestimentum arborum folia, alimentum vero herbæ sponte natæ præbebant; & frigida insuper sæpius interdiu noctuque lavabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad undevicesimum ætatis annum urbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei fere similem faciunt, quæ apud gentes Stoïca est appellata. Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Jam enim turbari res cœperant Judæorum, multisque ipsi agitari tumultibus. Dein, Galilæorum ductor creatus, Rempublicam bene gessit, & multas variasque æmulorum in Republica administranda insidias evitavit: cum inimicis etiam moderatius agendo, non raro eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod adversus Romanos invitus suscepit, fortiter Iotapatis sustinuit; vivus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit: quem in se humanum sensit, ac perbenignum jam tum, & vero amplius postquam Ro-

[q] Vide Varia Sacra *Stephani Le Moine*, & Cl. *Cavei* Histor. Literar. Vol. p. 169.

Romanum obtinuit imperium. Neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos ejus Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, ut & Romana ſit civitate donatus, multiſque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoria LVI. ætatis anno, imperii vero Domitiani XIII.

ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων, Τίτου καὶ Δομιτιανοῦ, καὶ Δομιτιλλῳ βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταζῆναι. ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία ϛ΄. ἄγοντι ἐνιαυτὸν, Ρωμαίων Δομητιανοῦ ἔτους τρισκαιδέκατον.

LXXXVI. *Idem in Epiſt. 247. Edit. Lond.*

Vides hîc Philippenſes titulo ſe Romanos venditantes. Et poſt ea tempora *Joſephus*, à Judaïca propagine genuina genitus, & patriam ſortitus Hieruſalem, è ſacerdotum ſtirpe ſacerdos ipſe, tamen more Romano *Flavius* dicebatur. Quem illi honoris titulum Veſpaſiani prænomen dedit, cum illis communem, qui conſanguinitate cum Romanis efferebantur. Nec tamen *Joſepho*, qui Romanum & Flavium ſemet indigitabat, dicam aliqui ξενίας inſcripſere; quamvis ex invidia illi plures adverſarentur: nec quidem rapiebatur κατ' ἔνδειξιν ad judicii tribunal.

Ὁρᾶς ὅσως οἱ Φιλιππήσιοι τῇ Ρωμαίων ἑαυτοὺς ὀνησεμνιοῦσι κλήσει· ὥσπερ ὁ πάλιν, τούτων ὕστερον, Ἰώσηπος Ἑβραίων τε γνησίας ἀποφαίνεται σκελασήσας, καὶ αὐτὸ πατρῷον τὸ Ἱεροσόλυμα κεκληρωμένος, ἐξ ἱερέων τε καὶ ἱερεὺς, αὐτὸ τοῦτο χρηματίσας, ὅλως πρὸς τῇ Ρωμαίων κλήσει, καὶ τῷ Φλάβιος ἐπεγράφετο προσηγορίαν. ὁ γέρας ἡ ἐξ Οὐεσπασιανοῦ ἐπωνυμία τοῖς Ρωμαικῶς αὐχοῦσιν ὅλῳ συγγένειαν ἐδίδου· καὶ ὃ μόνον Ρωμαῖον αὐτὸν καὶ Φλάβιον ἀναγεγράφων ἑαυτῷ ξενίας ὁ Ἰώσηπος ἐάλω, καίτοι πολλῶν τῷ Φθόνῳ κατ' αὐτοῦ βαλλόντων, ἀλλ' οὐδ' ἔνδειξιν εἰσήχθη.

SÆCULO X.

LXXXVII. *Simeon Metaphraſtes in Commentario rerum Sancti Jacobi, ex Auctario Noviſſ. Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, parte prima, p. 520. & p. 526.*

Quinam non eos ſolum luiſſe pœnas, qui Juſto necem intulerunt, ſed & civitatem, in qua ſcelus iſtud perpetratum eſt, magnam accepiſſe cladem affirmarunt: ejuſque rei teſtis locupletiſſimus *Joſephus*, libro XX. *Antiquitatum* viri geſta, referens ——. Cæterum, poſt Jacobi necem, mala extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

Καὶ ἐνίους μὴ μόνον δίκας σκῆψαι φάναι τοὺς ἀνελόντας τὸν δίκαιον, ἀλλὰ καὶ πολλῇ τὴν πόλιν χρῆσαι συμφορᾷ, καθ' ἣν τὸ μῦσος ἐκεῖνο συμβέβηκε· μαρτυρεῖ τε τῷ λόγῳ Ἰώσηπος, ἔν γε τῷ εἰκοστῷ τῆς Ἀρχαιολογίας συγγράμματι τὰ κατ' ἄνδρα διεξιών ---. τὰ μέντοι κακῶν ἔχματα μετὰ τὸν Ἰακώβου τελευτὴν Ἰουδαίους κατέλαβε· καὶ μάρτυς τούτων Ἰώσηπος, μηδὲν τῆς ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

LXXXVIII. *Suidas in Lexico voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, veritatis amans, de Præcurſore, & de Domino noſtro & Deo & Servatore Ieſu Chriſto loquitur. Fuit autem Matthæi ſacerdotis Hieroſolymitani filius; & *Antiquitates Judaicas* libris XX. deſcripſit &c. Hic à Veſpaſiano & Tito ejus filio captus, uſque ad Hieroſolymorum expugnationem apud ipſos manſit; & cum ipſis Romam profectus, Libros ſeptem de Excidio Hieroſolymitano Imperatoribus obtulit, qui in Bibliotheca Publica ſunt repoſiti; & ob illius ſcripti celebritatem ſtatua donatus eſt. Scripſit etiam *Antiquitatum Judaïcarum* libros XX, ab exordio mundi uſque ad XIV annum Domitiani Cæſaris. Item duos alios Antiquitatum libros contra Apionem, Grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula à parte Gentilium legatus miſſus eſt, ut oratione quadam Philonem accuſaret, quæ Gentis Judaïcæ criminationem continet. Eſt & alius ejus Liber, omnino præclarus, *de Principatu Rationis*, in quo martyrii Maccabæorum meminit. Hic Libro decimo octavo *Antiquitatum* aperte fatetur, propter multitudinem miraculorum Chriſtum à Judæis interfectum fuiſſe; & Joannem Baptiſtam vere fuiſſe Prophetam; & propter cædem Jacobi Apoſtoli Hieroſolyma vaſtata fuiſſe. Sic autem de Domino noſtro Ieſu Chriſto ſcribit: "Eodem tempore exſtitit Ieſus", &c. Hæc *Joſephus* lib. XVIII. de Chriſto dicit.

Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος, φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ματθαίου παῖς ἱερέως ἐξ Ἱεροσολύμων· γεγραφὼς τὴν Ἰουδαϊκὴν Ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κ΄. ἔτους ἄλλως περὶ Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅτε τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἁλώσει καταλείφθη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἐπτὰ λόγους τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τοῖς βασιλεῦσι προσήνεγκεν, οἵ τινες τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη, ἔγραφε δὲ καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας λόγους κ΄. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς, ἕως πεντεσκαιδεκάτου ἔτους Δομητιανοῦ Καίσαρος· καὶ β΄. βίβλους ἐπὶ πρὸς ἀρχαιότητος, κατ' Ἀπίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως, ὃς ἐπὶ Καλιγούλα πρεσβεύτης ἀπεστάλη τοῦδε τοῦ μέρους τῶν Ἑλλήνων κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινὸς, κατάγνωσιν περιέχοντος τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους. ἔτι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, ἐνάρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τοῦ πάθους τῶν Μακκαβαίων ἐμνήσθη. ἔτους ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς Ἀρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸ ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι ὑπὸ Ἰουδαίων, καὶ Ἰωάννου τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγωνέναι προφήτην, καὶ διὰ τοῦτο σφαγὴν Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. γράφει δὲ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὅτως· "Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον" ——. τοσαῦτα Ἰώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιή. λόγῳ φησὶν.

LXXXIX. *Idem iterum voce* Ἰώσηπος.

Joſephus, Judæus, hiſtoriographus. Hunc Veſpaſianus cuſtodiri juſſit, ut eum Neroni mitteret. *Joſephus*, hoc audito, dixit, ſe cum ipſo ſolo velle

Ἰώσηπος, Ἰουδαίος, ἱστοριογράφος. τοῦτον φρουρεῖσθαι κελεύει Οὐεσπασιανὸς, ὡς ἀναπέμψων αὐτίκα Νέρωνι. τοῦτο ἀκούσας Ἰώσηπος, μόνῳ τι διαλεχθῆναι θέλειν

r Hic locus, quo nullus eſt in toto *Joſepho* illuſtrior & celebrior, doctorum virorum ingenia non parum exercuit, aliis eum παρεμπεφυρμένον & ſpurium, aliis vero ab ipſo *Joſepho* ſcriptum eſſe contendentibus. De hoc argumento plures diſſertationes in utramque partem editæ ſunt, & in omnium manibus verſantur; quæ ratio eſt, quare plura hîc non addam. *Ruſinus.*

s Re-

TESTIMONIA.

λεων ἔλεγεν αὐτῷ. μεταιρησαμένου δὲ ἐκείνου πάντας, πλὴν τοῦ παιδὸς Τίτου καὶ δυεῖν φίλων, "Σὺ μέν, "ἔφη, Οὐεσπασιανὲ, νομίζεις" ——. ὁ δὲ Οὐεσπασιανὸς πρόφασιν μὲν ἀπιστεῖν ἐδόκει, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐδόκει πανουργεῖν· ἀτρεκῆ δὲ τὸν Ἰώσηπον εὑρηκὼς, ἐδωρεῖτο ἐσθῆτι καὶ τοῖς ἄλλοις κειμηλίοις.

aliqua de re agere. Cum igitur ille omnes, præter filium Titum & duos amicos, summovisset, "Tu quidem, inquit, Vespasiane, putas &c. —— Vespasianus autem principio quidem nullam fidem his verbis adhibere videbatur, quod *Josephum* astute hæc comminisci putaret: sed cum postea, quæ dixisset, vera esse cognovisset, vestimentis & aliis pretiosis muneribus eum donavit.

XC. *Idem voce* φλέγων.

Τἐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος καὶ δεδοικὼς ἔοικε καὶ εὐλαβούμενος, μὴ πως ὀργισθεὶν Ἕλλησι.

Contra vero *Josephum* videri & timere & cavere, ne Græcos offendat.

SÆCULO XI.

XCI. *Georgius Cedrenus in Historiarum Compendio, p. 225. Edit. Paris.*

Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, φιλαλήθης ὢν, ἱερεῖ τε τὰ τότε, τῶτε πολέμῳ καὶ τῇ ἁλώσει ἐκείσε ἐντυχών.

Josephus Judæus, veritatis observantissimus, qui & bello & excidio urbis interfuit, historiam ejus rei descripsit.

XCII. *Idem paulo infra, p. 231.*

Αὐτὸν παρέξομεν τὸν Ἰώσηπον μάρτυρα, τὰ ἐκείνων φρονοῦντα. —— [t] σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες τοῦ ἀνδρὸς, ὃς, εἰ καὶ Ἰουδαῖος ἦν, οὐκ ἠθέλησε ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν.

Josephum ipsum, hominem ab ipsorum partibus, citare licet. —— Ac mihi veritatis studium in eo viro considera, qui, Judæus quamvis erat, Judaïcam tamen contendendi & mentiendi libidinem imitari noluit.

XCIII. *Joannes Xiphilinus in Epitome Dionis, in Vespasiano, p. 317. Edit. Francof.*

Ἰώσηπος ὁ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, ἀχθείς τε ὑπ' αὐτοῦ παρόντος καὶ δεθείς, ἐγέλασε καὶ ἔφη· "νῦν μέν με "δήσεις, μετ' ἐνιαυτὸν δὲ λύσεις αὐτοκράτωρ γενό"μενος.

At *Josephus* natione Judæus, ante ab eo captus constrictusque vinculis, ridens ait; "Nunc quidem me vincies: post annum autem solves, cum "fueris Imperator factus.

XCIV. *Theophylactus Archiepisc. Bulgariæ in Comment. in Matthæum, cap. 22. p. 219. Edit. Paris.*

Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, τιμῆσαι τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἀπώλεσε, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς καὶ ὁ φιλαλήθης Ἰώσηπος λέγει.

Misit autem rex exercitus suos, hoc est Romanos, qui inobedientes Judæos perdiderunt, & civitatem illorum Hierusalem succenderunt, ut testatur etiam *Josephus* [y] veritatis studiosus.

XCV. *Idem in Comment. in Joannem, p. 762.*

Ἡ πόλις αὐτῶν ἑάλω, καὶ ἡ θεήλατος ὀργὴ κατ' αὐτῶν ἐφέρετο· ὡς καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, διὰ τὸν θάνατον τοῦ [x] Ἰησοῦ τοῦτο αὐτοῖς γενέσθαι.

Civitas ipsorum capta est, & ira divinitus immissa undique in eos venit, sicut & *Josephus* testatur, propter mortem Iesu hæc eis evenisse.

XCVI. *Nicetas in Comment. in Gregor. Nazianz. Orat. de Macc.*

Τίνες οὖν εἰσι, καὶ διὰ τί ἔτω τετιμήκασι, δηλώσει σαφῶς ἡ βίβλος Ἰωσήπου· ἥτις φιλοσόφως ἐπιδείκνυσιν, ὅτι αὐτοκράτωρ τῶν παθῶν ὁ λογισμὸς, καὶ κυβερνᾷ τὸ ῥέπειν εἰς ἀμφότερα, ποτὲ μὲν εἰς ἀρετὴν, ποτὲ δὲ εἰς κακίαν. αὕτη γὰρ ἡ βίβλος, τὸ αὐτεξούσιον κατασκευάζουσα, πολλαῖς μαρτυρίαις εἰς τοῦτο ἐχρήσατο, ἐκ μὲν τῶν ἄλλων ἐκ τῆς τῶν Μακκαβαίων ἀθλήσεως.

Hi igitur quinam sint, & qua de causa tanto sint in honore, *Josephi* liber perspicue docebit: qui philosophice demonstrat rationem perturbationum esse magistram, dominamque propensionis ad alterutram partem, modo scilicet ad virtutem, modo ad vitium. Nam liber iste libertatem voluntatis astruens, multis eam ad rem confirmandam testimoniis adhibitis, Maccabæorum quoque inter alia profert in medium certamina.

SÆCULO XII.

XCVII. *Baldricus Archiepisc. Dolensis in Historia Hierosolym. l. 1. p. 85. Edit. Hanov.*

Quod (sc. excidium) quomodo acciderit, legenti gesta Titi & Vespasiani patebit; quam lectionem vir eloquentissimus *Josephus* stilo celebri consecravit.

XCVIII.

[s] Reliqua videsis in lib. 3. de *Bello Jud.*

[t] Certe hæc habuit ex *Chrysostomo*, cujus verba pagina abhinc sexta attulimus.

[y] Ita versionem supplevi: in qua deerat quod voci φιλαλήθης respondeat. Si è *Societate Jesu* fuerit Interpres, non miror. Nam *Loiolæ* discipuli *Josephi* nostri auctoritatem plerumque elevant.

[x] Forsan legendum Ἰακώβου. Hæc enim mala eis accidisse propter mortem *Jacobi*, alii *Josephi* testimonio nixi asseruntur.

TESTIMONIA.

XCVIII. *Joannes Zonaras in Præfatione ad Annales.*

Quia & hîc perſtringantur quæ de Servatore noſtro Ieſu Chriſto, deque Joanne Baptiſta ſcripſerit *Joſephus*.

Αλλὰ καὶ ἐνταῦθα σωτέτμηκται ὅσα περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Ιώσηπος συνεγράψατο, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου.

XCIX. *Idem in Annalibus, p. 267. Edit. Pariſ.*

Hoc tempore Dominus quoque noſter & Deus Ieſus Chriſtus in Judæa viſus eſt: de quo hæc verba habemus in *Joſephi Antiquitatum* libro decimo octavo: "Fuit hoc tempore Ieſus vir ſa-"piens &c. ——— In oratione vero ſua *ad Græ-cos*, quæ & contra Platonem inſcribitur, *de cauſa Univerſitatis*, cujus etiam S. Joannes Damaſcenus in Parallelis ſuis meminit, hæc dicit: "Omnes juſti & injuſti ad Dei Verbum ad-"ducentur; illi enim pater omne judicium de-"dit, &c.

Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ιησοῦς Χριστὸς ἐν Ιουδαίᾳ ἐφάνη· περὶ οὗ ταῦτα καὶ λέξιν φησὶν ὁ Ιώσηπος ἐν τῷ ιη λόγῳ τῶν Αρχαιολογίας· "γίνεται "δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ιησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ ------. ἐν δὲ τῷ πρὸς Ελληνας αὐτοῦ λόγῳ ὃς καὶ Πλάτωνος ἀπιγέγραπται περὶ τοῦ Παντὸς αἰτίας, ἃ καὶ ὁ ἅγιος Ιωάννης Δαμασκηνὸς μνήμην πεποίηται ἐν τῇ πεπονημένῃ αὐτοῦ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ Παραλληλα, ταῦτα φησίν· "πάντες γὰρ δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ λόγου "ἀχθήσονται ------.

C. *Michael Glycas in Annalium parte ſecunda, p. 158. Edit. Pariſ.*

Sic rem geſtam *Joſephus* recenſet, qui ſane nonnunquam fabulis conſentanea literis mandaſſe videtur.

Καὶ ὁ μὲν Ιώσηπός ἐστιν, ὅ τι μυθολογῶν ἔτω φαίνεται.

CI. *Idem parte tertia, p. 234.*

Hoc tempore ſapiens ille Philo & *Joſephus* claruerunt. *Joſephus* veritatis amans exſtitit. Nam & Baptiſtam Domini laudat, & Chriſtum conſimiliter virum ſapientem, & magnorum prodigiorum effectorem appellat; ac, poſteaquam crucifixus fuiſſet, die tertio vivum conſpectum eſſe tradit.

Τότε δὲ ὅ, τε Φίλων ὁ σοφὸς καὶ Ιώσηπος ἤκμαζον. ἔτος δὲ Φιλαλήθης ἐλέγετο· Διέφερε τὸ τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ Κυρίου ἐπαινεῖν, καὶ διὰ τὸ τοῦ Χριστὸν ὁμοίως ἄνδρα σοφὸν μαρτυρεῖν, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάτην, σωρωθέντα δὲ ζῶντα φανῆναι μετὰ τρίτην ἡμέραν.

CII. *Idem ibid. p. 238.*

Nam hæc omnia ſic prorſus evenerunt, id quod hiſtoria *Joſephi* teſtatur. Quippe ne Judæorum quiſpiam Hiſtoriæ fidem derogaret, non aliquem extraneum, ſed eadem natione prognatum & æmulatorem veritas excitavit, qui Judæorum calamitates inexplicabiles deſcriberet.

Πάντα γὰρ πεπλήρωται κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ Ιωσήπου· ἵνα γὰρ μηδεὶς Ιουδαίων ἀπιστήσειεν, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ δυσεξήγητα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

CIII. *Fulcherius Carnotenſis in Geſtis peregrinantium Francorum, p. 437. Edit. Hanov.*

Rex Aſſyriorum pugnans contra Syriam & Phœnicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Elyſæus rex. Nolebant enim regi Aſſyriorum Tyrii eſſe ſubjecti. Hoc per quinquennium actum eſt. De hoc Menander ſcribit, *Joſephus* quoque latius.

CIV. *Joannes Tzetzes Hiſtoriarum Variarum Chil. V. p. 347.*

In libro *Captivitatis* ſacrorum Solymorum
Admirandus *Joſephus* hiſtoricus Hebræus
Fatum injuſtum dicit magnifice, &c.

Εν βίβλῳ τῆ Αλώσεως τῶν ἱερῶν Σολύμων
Ο θαυμασὸς Ιώσηπος ἱστορικὸς Εβραῖος
Τὸν εἱμαρμένον ἄδικον λέγει μεγαλοφώνως ----.

CV. *Joannes Sariſburienſis in Polycratico, lib. 2. c. 9.*

Unde *Joſephus*: "Fuit autem iiſdem temporibus Ieſus ſapiens vir, ſi tamen virum eum appellare fas eſt, &c.

CVI. *Willermus Tyrenſis Archiepiſc. Hiſtoriæ lib. VIII. p. 746. Edii. Hanov.*

Hanc vero, ut referunt egregii Scriptores & illuſtres Hiſtoriographi, Hegeſippus & *Joſephus* Judæorum id exigentibus meritis, XLII°. poſt paſſionem Domini anno, Titus Veſpaſiani filius, Romanorum princeps, obſedit, obſeſſam expugnavit, & expugnatam dejecit funditus, &c.

CVII. *Idem in Præfat. ad lib. XXIII.*

—— orant inſtantius ut regni Hieroſolymorum ſtatus omnis, tam proſper quam adverſus, poſteritati noſtrâ ſignificetur operâ, ſtimulos addunt, proponentes Hiſtoriographorum diſertiſſimos, Titum Livium videlicet, Romanorum non ſolum proſpera ſed etiam adverſa mandaſſe literis; *Joſephum* quoque non ſolum quæ à Judæis egregie geſta ſunt, verum & quæ eis ignominioſa ſunt illata, longis tractatibus publicaſſe.

CVIII. *Gotfridus Viterbienſis in Chronico, p. 359. & p. 366. Edit. Francof.*

Bellum maximum inter Aretam regem Arabum & Herodem accidiſſe [z] refert *Joſephus*, propter peccatum

[y] Verba hæc reperiuntur in *Fragmento iſto*, quod edidit Cl. *Le Moine*, & *Joſepho* Editioni Lipſienſi ſubjungitur.

[z] *Antiquitatum* lib. 18. c. 7.

tum quod in Joannem Herodes perpetraverat. De Christo etiam idem *Josephus* sic scribit: "Fuit his temporibus Iesus, sapiens vir, si tamen virum nominari fas est &c. *Josephum* etiam, Judæorum prudentissimum & sapientissimum Sacerdotem, in vinculis tenebat Vespasianus. Iste autem *Josephus*, non solum inter Judæos, sed etiam apud Romanos, postmodum tantæ auctoritatis fuit, ut statua ei in Urbe donata, libri quoque ejus Bibliothecæ traderentur. Ejus autem [a] opera sunt in Historia viginti librorum *Antiquitatum*. Liber etiam [b] *Maccabæorum* secundus ab eo dicitur compositus.

SÆCULO XIV.

CIX. *Theodorus Metochita in Hist. Rom. p. 84. Edit. Lugd. Bat.*

[c] Πάντα γὰρ πεπλήρωται τὰ [τοῦτα] κατὰ τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου. [c] ἵνα γὰρ μηδεὶς Ἰουδαίῳ ἀπιστήσειεν. οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀληθὰ τὰ δυστεχήματα ἐκτραγῳδῆσαι πάθη αὐτῶν.

Omnia enim hæc impleta abunde nobis *Josephi* historia attestatur. Et nequis Judæus fidem non haberet, veritas non extraneum aliquem, sed è gente eadem virum æmulatoremque insignem excitavit, qui, quæ illi nefanda passi, tragica gravitate exponeret.

CX. *Nicephorus* [d] *Callistus Hist. Ecclesiast. l. 1. c. 10. Edit. Paris.*

Τῆς δὲ ἀπογραφῆς ταύτης, βαρείας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει γενομένης, καὶ ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν ἐμνημόνευσεν, ἅτω διεξιών· Κυρήνιος ἦ ------.

Census & descriptionis hujus, quæ gravis admodum Judæorum genti fuit, & ipse veritatis consectator *Josephus* in XVIII° Historiarum suarum libro meminit, hisce verbis: "Cyrenius, &c.

CXI. *Idem lib. 1. c. 15.*

Ας μὲν δυστεχίας λαμπρῶς ὁ Φιλαλήθης Ἰώσηπος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἰουδαϊκῇ διελήλυθεν ἱστορίᾳ.

Quas quidem calamitates luculenter veritatis amator *Josephus* in Judaïca temporum suorum historia commemoravit.

CXII. *Idem lib. 1. c. 39.*

Ἀκόλουθον δ' οἶμαι καὶ τὸν Φιλαλήθη παρ' Ἑβραίοις ἱστορικὸν Ἰώσηπον εἰς μέσον προθέμενον, οἷα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διέξεισιν ἐν τῷ ιη' τῆς Ἀρχαιολογίας, ὥσπερ τινα κορωνίδα τῇ πρώτῃ μοι τῶν ἱστορικῶν ἐπιθεῖναι· περὶ γὰρ τοῦ προδρόμου Ἰωάννου διεξελθόντων ὅσα μικρὸν ἄνωθεν διελάβομεν, εἶτα καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ λέξεσιν ἅτω φησί· "γίνεται "δ' κατὰ τοῦτον Ἰησοῦς -------.

Reliquum nunc esse puto, *Josephum* quoque veritatis amantem apud Hebræos historicum in medium producere, & quæ is in XVIII° *Antiquitatum* libro de Servatore nostro Iesu Christo scripta reliquerit, primo huic Historiarum libro tanquam coronidem apponere. Quum enim de præcursore Joanne, ea quæ paulo ante recensuimus, exposuisset, deinde de Christo verbis hisce ita scribit; "Exstitit eo tempore Iesus," &c.

CXIII. *Idem lib. 2. c. 13.*

Θαύματος οὖν ἄξιος ὁ Ἰώσηπος, ἅτω τοῖς θείοις συμφώνως γεγραφῆς.

Dignus certe quidem est *Josephus* iste admiratione, qui sic divinis consona literis scribit.

CXIV. *Idem paulo infra.*

Καὶ δὲ συὸ ἄλλοις καὶ τοῦτο θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως ὁ παρ' Ἑβραίοις Ἰώσηπος καθάπαν συμφώνως ἔοικε τῇ θείᾳ γραφῇ περὶ τοῦ πλούτου Ἡρῴδου.

Enimvero præter alia & illud quoque mihi in mentem venit, quod Hebræorum historicus *Josephus* in universum divinæ Scripturæ consona scribere videtur de morte Herodis.

CXV. *Idem lib. 2. c. 18.*

Κατὰ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους μικρὸν ὕστερον καὶ Ἰώσηπος ἐγνωρίζετο, ἀνὴρ καὶ ἔστος Ἑβραῖος μὲν γένος, καὶ ἐξ ἱερέων ὤν· ποσοῦτον δ' Ἀμφοτέρωθεν ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς καὶ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν καὶ πάτριον εἰς ἄκρον ἀσκῆσαι, καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἔστος συγγράμματα καταλέλοιπεν· ἃ φασὶ καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ συγγράμματα εἶναι, καὶ μάλιστα τὸν περὶ τῆς Αὐτοκράτορος λογισμόν. ἐν εἴκοσι μὲν οὖν λόγοις τὴν τε Ἀρχαιολογίαν ἅπασαν διεξέρχεται· ἐπεὶ δὴ αὖτις εἰς τὴν Ἱεροσολύμων συντέθεινται ἅλωσιν, ὃς λόγος ἔχει καὶ τὸν Καίσαρα Τίτον, ἰδίαις [e] χειρὶ γράφοντα χερσὶ, δημοσιεύσαι πανταχοῦ προστάξαι, καὶ τῇ ἐν Ῥώμῃ τῶν βιβλίων ἀναθεῖναι καταλογῇ. συντάσσονται δὲ αὖτις καὶ ἕτερα δύο λόγοι περὶ Ἀρχαιότητος· ἐν οἷς Ἑβραίους πρώτους εἶναι πάντων φησὶ, καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς διαλογίας γεγραφάς. ἔτι δὲ καὶ ἀντιῤῥήσεις πρὸς Ἀπίωνα τὸν Γραμ-

Eodem porro sæculo paulo post & *Josephus* floruit, & ipse vir Judæus genere, & ex Sacerdotibus ortus: tantum autem disciplinarum doctrina excelluit, ut summam & patriæ & Græcæ linguæ peritiam sit consequutus. Multa is quoque volumina reliquit: Maccabæorum certe libros ejus esse ferunt: potissimumque eum qui inscriptus est *de Imperio Rationis*. Viginti quidem libris *Antiquitates Judaïcas* est complexus: septem autem de *Bello Judaïco* Hierosolymorumque eversione composuit; quos fama fert, Titum Cæsarem manus suæ subscriptione publicari ubique, atque etiam in Romana bibliotheca reponi jussisse. Edidit etiam alios duos *de Vetustate Judæorum* libros, in quibus Hebræos primos hominum omnium exstitisse, scriptaque eorum cæteris vetustiora esse ait: præterea *contra Apio-*

[a] Videtur duntaxat *Antiqq.* Versionem inspexisse ab *Epiphanio Scholastico* adornatam, & parum admodum de aliis *Josephi* operibus resciviss̃e.

[b] Certe *quæritur* legendum.

[c] Iisdem verbis *Glycas* paulo supra.

[d] Vide ejusdem *Nicephori* l. 1. c. 20. & l. 3. c. 11.

[e] *Josephi* verba sunt ista, ὅσα χαράξας τῇ ἰδίᾳ χειρὶ τὰ βιβλία ἐπιστείλας πανταχοῦ προτάξαι, *ut invulgarentur, præcepit.*

Apionem Grammaticum, qui tum orationes adversus Judæos invectivas scripserat, & contra alios itidem, qui patria Judæorum gentis instituta & mores calumniari ausi fuerunt, refutationes composuit ——. Ad finem autem *Antiquitatum* libri vigesimi indicat, quatuor se scripsisse libros *de Deo* quæ Judæorum sint patriæ opiniones, de natura ejus, & de legibus, quare apud eos quædam licet facere, quædam vero sint prohibita. Alia insuper à se edita esse idem ipse in operibus suis asseverat ——. Tantopere autem historico, rebus gestis ad imitationem Thucydidis scribendis, stylo enitet, ut neminem in ea laude primas ferre patiatur: siquidem novis subinde gaudens argumentis, cum facilitate multa, nihil de artis vigore remittens, suavis admodum & lætus incedit: & cum mirifica ejus est eloquutio, tum in concionibus gloriam & laudem meruit singularem. nam Philo certe philosophiæ plurimum operæ navasse; at *Josephus* oratorum sacra magis coluisse videtur: & ille quidem, ad Platonem, hic vero, ad Thucydidem respexit.

ματικὸν, καὶ Ἰουδαίων τινὰ καὶ συνταξάντα λόγους, πεπαίκασι, καὶ ἄλλους, οἱ διαβάλλειν τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἐπεχείρησαν ἔθνους ---------. ἀφ' ὧν τῷ πέμπτῳ τῆς Ἀρχαιολογίας, ἐμφαίνει ἐν πᾶσαρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ ὅσαι πάτριαι δόξαι, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, δι' ἃ τι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἔξεστι πρᾶξαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δὲ αὐτῷ συγγεγράφθαι, ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ καταλέγει συγγράμμασιν ---------. τέσσαρσι δὲ τῷ συγγραφικῷ χαρακτῆρι ἀνῆκε, τὸν Θουκυδίδειον μιμούμενος, ὡς μηδένα τὸ ἐξ ἐκείνου ἐᾶσαι τὸ πρωτεῖον κληρώσασθαι. τοῖς καινοῖς ἀεὶ χαίρων τῶν ὑποθέσεων, καὶ μετ' εὐκολίας πάσης, μὴ δὲ τῆς τέχνης τόνου χαλῶν, ἁπλῶς μάλα καὶ ἱλαρῶς διέρχεται· ὑπερφυῶς ἐκφεύγων, κἂν τῷ δημηγορεῖν ἁλίσκηται. ὁ μὲν οὖν Φίλων, τῇ Φιλοσοφίᾳ φαίνεται τὸ πλέον ἐσχολακώς· Ἰώσηπος δὲ τὰ τῆς ῥητορείας ὀργίων ἔοικε πλεῖον μετεσχηκέναι· καὶ ἐκεῖνος μὲν, πρὸς τὸν Πλάτωνα ἀφορᾷν· οὗτος δὲ, πρὸς τὸν Θουκυδίδην.

CXVI. *Nicephorus Gregoras Historiæ Rom. lib. VII. p. 146. Edit. Paris.*

Accedebant & alii viri clari & spectati, ut reverentiæ & honoris causa in civitatem ascriberentur, & illustri aliquo nomine Romano ornarentur: quemadmodum *Josephus* Hebræus, ex Palæstina oriundus; & Ptolemæus, qui de rebus Astronomicis omnium optime scripsit. Illinc quippe uterque cognomen accepit, Flavii quidem *Josephus*, Claudii vero Ptolemæus.

Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐνδόξων καὶ ἐλλογίμων πρόσεισιν, ἵνα τῷ τῆς Ῥώμης δήμῳ αἰδοῦς ἕνεκα καὶ τιμῆς καὶ αὐτοὶ πολιτογραφῶνται, καὶ ὀνόματος ἀξιῶνται τῶν ἐπισήμων τῆς Ῥώμης· ὥσπερ ὁ ἐκ τῆς Παλαιστίνης Ἑβραῖος Ἰώσηπος, καὶ Πτολεμαῖος ὁ κράτιστα πάντων τὰς Ἀστρονομικὰς συγγραψάμενος ὑποθέσεις. ὁ μὲν γὰρ Φλαούιος ἐκεῖθεν ἐπωνόμασται, ὁ Ἰώσηπος· ὁ δὲ Κλαύδιος, ὁ Πτολεμαῖος.

CXVII. *Matthæus Monachus sive Blastares in Syntagmate Canonum, p. 201. Edit. Bevereg.*

Hebræorum doctissimi, illique præsertim qui Judæam incoluere, ut *Josephus* atque Philo, summi uterque philosophi, legale Pascha ante æquinoctium nequaquam celebrandum esse judicabant.

Οἱ μὲν οὖν λογιώτατοι τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Ἰουδαίαν οἰκοῦντες, οἷος ὢν Ἰώσηπος καὶ Φίλων, ἄνδρες Φιλοσοφίας ἁπάσης ἐπ' ἄκρον ἠλληλακότε, οὐκ ᾤοντο δεῖν πρὸ τῆς ἰσημερίας τὸ νομικὸν ἄγειν πάσχα.

SÆCULO XV.

CXVIII. *Wernerus Rolewink in Fasciculo temporum, p. 39. b. Edit. Francof.*

Josephus, Historiographorum nominatissimus, clarus habetur, natione Judæus. Verum [f] libri ejus in multis locis vitio Scriptorum ac longitudine temporis corrupti sunt.

CXIX. *Hartmannus Schedelius in Chronico, p. 110. Edit. Norimberg.*

Josephus Judæus, dictus Flavius, Sacerdos, & Mattathiæ ejus gentis Sacerdotis filius, Historicus quidem celeberrimus, multarumque rerum peritissimus: vir sane bonus & egregius, qui de Christo optime sensit. Is, cum singularis eruditionis esset, de *Judaïca Captivitate* scripsit libros VII. de *Antiquitatibus Judæorum* XX. & duos *adversus Apionem Grammaticum*. atque alia post se reliquit Scripta: quæ omnia à Rufino Aquilegiensi postea in Latinam linguam translata fuêre.

SÆCULO INCERTO.

CXX. *Theodorus Meleteniota in proœmio in Astronomiam, Edit. Paris.*

A Sethi quidem, Adami liberorum unius, posteris hæc est omni veneratione major inventa disciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati consona docent: idque *Josephus*, veritatis studiosus profecto & amans, Antiquitatum Judaïcarum libro primo scripsit.

Εὑρηταί γε μὴν τὸ τοιοῦτον ὑπερέρεμνον ὄντως μάθημα ἀφ' ὧν τοῦ Σὴθ, ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀδὰμ λόγος ἔχει· καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος Φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἰουδαϊκῶν Ἀρχαιολογίᾳ συγγέγραφεται.

CXXI. *Anonymus è Cod. Reg. 721. apud Cotelerium in notis ad PP. Apostol. p. 339.*

Quartus denique liber, illud *Rationem imperare affectibus*, & martyrium obitumque pro lege divina susceptum à Sanctis septem fratribus una cum matre & præceptore tradens diserte, Judæum *Josephum* habere conscriptorem opinionem præbet.

Ἡ δὲ τετάρτη, τὸ περὶ τοῦ Αὐτοκράτορα τῶν παθῶν εἶναι τὸν λογισμὸν, καὶ τὸν ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου μαρτυρίαν καὶ πλοῦτον τῶν ἁγίων ἑπτὰ ἀδελφῶν σὺν τῇ μητρὶ καὶ τῷ διδασκάλῳ τραγικώτερον διαγορεύσασα, Ἰώσηπον εἶναι συγγραφέα τῆς Ἰουδαίων ὑποθέσεως παρέχει.

CXXII.

[f] De *Græcis* an de *Latinis* nostri *Josephi* loquitur, non constat. Ea ætate *Versiones* omnium fere in manibus erant.

TESTIMONIA.

CXXII. *Anonymi Commentarius Rerum Jacobi Dei fratris, in Auctario noviſſimo Bibl. Gr. Patrum per Combefiſium, p. 526.*

Τὰ μέντοι κακῶν ἔχατα μ᾽ τὸν Ιακώβε πλόντὸν Ιυδαίοις κατείληφε. Ὁ μάρτυς αὐτῶν ὁ Ιώσηπος, μηδὲν τ᾽ ἀληθείας ἀποκρυψάμενος.

Cæterum poſt Jacobi necem malâ extrema Judæis obvenerunt: eorumque teſtis *Joſephus* Judæus, qui nihil veritatis celavit.

CXXIII. *Eucherius Epiſcopus in Epiſtola ad Fauſtinum Presbyterum de Locis Sanctis, in Bibl. Nov. MSS. P. Labbei, Tom.* I. *p.* 666.

Sed etiam *Joſephus*, nobilis Hiſtoricus Judæorum, ſitum totius regionis refert: cujus relationem hüic epiſtolæ inſerendam putavi, ut veritatem ſtudioſe inquirentibus majorem Judæus relator de Judææ ſitu fidem faceret.

CXXIV. *Computiſta quidam inter MSS. Digbæana in Bibl. Bodl.*

Joſephus edidit *Antiquitatum* libros XX. Ab initio Mundi uſque ad Domitiani annum XIV. annos V. DCV. ſupputat.

Freculpho Lexovienſi, Vincentio Bellovacenſi, aliiſque nonnullis locum inter Teſtimonia non dedimus, quod fere ad verbum exſcribant Hieronymum.

Ne

Ne vacua eſſet hæc pagina virorum poſt Litteras renatas doctiſſimorum judicia de *Joſepho* ſubjiciemus.

Joſephus Scaliger in Prolegomenis ad Opus de Emendatione Temporum, p. 17.

DE *Joſepho* nos hoc audacter dicimus, non ſolum in rebus Judaicis, ſed etiam in externis tutius illi credi, quam omnibus Græcis & Latinis.

Quod judicium adeo verum eſt, ut ne ipſi quidem ſucceſſerit Scaligero *reprehendiſſe aliquot in locis* Joſephum. *Iſ. Voſſius in Chronol. Sacra, c. 10. p. 137.*

Idem ibid. p. 24.

Joſephum reprehendit [Baronius] omnium Scriptorum veraciſſimum & religioſiſſimum.

Idem in Notis ad Fragmenta Græc. p. 45.

Adeundus eſt *Joſephus*, fidiſſimus, diligentiſſimus & eruditiſſimus Scriptor.

Idem in Elencho Trihæreſium Nicolai Serarii, c. 25.

Certe Bellarminus ſatis oſtendit nullum guſtum ſe habere Scriptorum *Joſephi*, ut neque conditor Annalium, qui in rebus Herodis & Belli Judaici maluit credere —— Euſebio, quam *Joſepho*, ſcriptori vernaculo, ex fide oculata aut ex Actis Herodis omnia ſcribenti.

Iſaacus Caſaubonus in Exercitationibus ad Baronium, Exercit. I. n. 3.

Joſephi amor veri notiſſimus, fides conſtantiſſima, niſi quid illi fortaſſe humanitus contigerit. —— cui ad penitus cognoſcenda illa, de quibus ſcribebat, omnia præſidia abunde ſuppetebant.

Daniel Heinſius in Ariſtarcho Sacro, p. 768.

Quod à *Joſepho*, maximo ſcriptore, libro Antiquitatum ſecundo, de barbaris dicitur, —— de antiquis quoque Patriarchis verum eſt.

Hugo Grotius ad Daniel. V. 31.

Joſepho magna fides haberi debet in rebus Herodis Magni, & deinceps. Item ubi externos auctores, non ubi Judæos, multa in Hiſtoria contra verum ſomniantes, ſequitur.

Idem ad Mat. V. 21.

Joſephus, quem patrii moris nihil latuit, ——.

Idem ibid. XIV. 3.

Joſephi ſumma fides & diligentia, & quæ paſſim in eo apparet intima cognitio rerum familiæ iſtius [Herodis] meretur, ne quid temere contra eum pronuntiemus.

Idem ad Luc. II. 2.

Qui *Joſephum* tam diligentem rerum Judaicarum inquiſitorem, & cui Romana quoque Archiva patuerunt, deceptum putant, eos ipſos valde decipi arbitror.

Richardus Montacutius in Analect. Diſſertationum Eccleſiaſticarum, Diſſert II. §. 2. p. 45, 46.

Fatentur omnes, Cardinali [Baronio] excepto, poſtquam receſſerimus ab Hiſtoria Sacra; ἀξιοπιστότατον ſemper habitum [*Joſephum*] rerum ſuæ gentis enarratorem.

Claudius Salmaſius de Trapezitico Fœnore, p. 103.

Rabbini omnes in alia ſunt ſententia & *Joſephus* ipſe, cujus auctoritatem pluris facio quam omnium Rabbinorum.

Dionyſius Petavius de Doctrina Temporum, X. 65.

Nobis facem præfert *Joſephi* præſtantiſſimi Scriptoris hiſtoria, qui unus Herodis initia reſque geſtas fideliſſime perſcripſit.

Samuel Bochartus in Geographia Sacra, II. 26. col. 137.

Fatendum eſt nos [*Joſepho*] plurimum eo nomine debere, quod * ſuæ gentis Hiſtoriam ſumma fide & ſedulitate ſcripſit.

Iſaa-

* In exoticis tamen illi non temere eſſe credendum cenſuit.

Iſaacus Voſſius ſub finem Reſponſionis ad Schotanum, p. 428.

Ad *Joſephum* dein calamum transfers, & ſcriptorum omnium accuratiſſimo & veritatis amantiſſimo dicam intendis.

Antonius Pagius in Apparatu Chron. ad Baronii Annales, p. 25.

Sed quis melius ſcire potuit quam *Joſephus?* Erat natione Judæus, Hiſtoriæ Judaicæ peritiſſimus, & ipſius Herodis tempori valde proximus, atque in geſtis ejus ſtudioſius perquirendis ac deſcribendis omnium diligentiſſimus.

Idem ibid. p. 32.

Joſephus rerum Judaicarum teſtis omnium optimus.

Idem ibid. p. 36.

Sed nunc inter eruditos fere convenit, *Joſephum* fuiſſe Hiſtoricum diligentiſſimum, magnamque fidem & eruditionem in iis quæ narrat elucere.

Idem in Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii, Vol. I. p. 13.

Joſephus accurate Herodis Hiſtoriam ex Romanis Auguſteæ ætatis ſcriptoribus, qui injuria temporis intercidere, exſcripſit.

Henricus Noriſius de Anno & Epocha Syro-Macedonum, p. 55.

Joſephus omnium accuratiſſime tempus imperii Galbæ, Othonis, ac denique Vitellii adnotavit.

Notæ Librorum ex quibus profecimus.

1. *Baſ.* Editio princeps Baſileenſis.
2. *Big.* Lectiones, quas vir Illuſtris Emericus Bigotius è codicibus perantiquis deſcripſit.
3. *Bod.* Codex Pembrochianus in Bibliotheca Bodlejana
4. *Busb.* Exemplar Busbequianum in Bibliotheca Cæſarea.
5. *Cæſ.* notat codicem in Bibliotheca Cæſarea, cujus Lectiones aliquot notavit Lambecius in Comm. l. 8. p. 37.
6. *Caji* Codex D. Caji apud Cantabrigienſes, cujus lectiones Hudſono dono miſit *J. Dawſon* de Haſlingfield in agro Cantab.
7. CA. in lib. de Macc. notat Cod. Cantuarienſem.
8. *Car.* Joſephi Μαχαβαϊκὸν è MS. vetuſtiſſimo Caroli I. Regis Angliæ, quod Alexandrinum etiam vocatur.
9. *Caſ.* Lectiones veteris Codicis Regis Galliæ, quas manus carpſerat Iſ. Caſauboni.
10. *El.* Liber *MS.* è Bibliotheca Viri venerabilis J. Mori Elienſis Epiſcopi.
11. *G.* Genevenſis Editio, excuſa A. D. 1611.
12. *Gall.* Cod. al. in Bibliotheca Regis Galliæ.
13. *Haſn.* Varietates Codicis Hafnienſis, quas olim huc tranſmiſit D. Wandalinus.
14. *Hen.* Codex Hennebergenſis, aut Schleuſingenſis.
15. *Lipſ.* Membranæ Lipſienſes.
16. *L. B.* Codices Lugduno-Batavi, præſtantiſſimi, quondam Iſ. Voſſii.
17. *Med.* Lectiones Mediceæ, à Bigotianis diverſæ.
18. *NC.* Bonæ notæ Exemplar in Collegio Novo apud *Oxonienſes.*
19. *Pet.* Variantes Lectiones Schedarum Peireſcianarum, quas Sam. Petitus notaverat in Comentariis MSS. in Bibliotheca Bodlejana adſervatis.
20. *Rhed.* Liber Rhedigerianus apud Vratiſlaviam.
21. *Roſt.* Lectiones Cod. Roſtgardienſis Dani V. C.
22. *Ruald.* Lectiones quædam Vaticanæ operæ Rualdi Harlemenſis.
23. *Samb.* Sambuci Exemplar, quod nunc ſervat Bibliotheca Cæſarea.
24. *Vat.* Lectiones aliæ Vaticanæ ab Hudſono ære ſuo comparatæ.
25. *Voſſ.* Lectiones Codicum Iſ. Voſſii.

Exemplaria Latina, Rufino & Epiphanio Interpretibus: ut & Notæ Boſii, Reineſii, Petiti, & aliorum, ita exprimuntur, ut nulla egeant explicatione.

FLA-

FLAVII JOSEPHI OPERUM
TOMO I. II. & III.

Hæc continentur.

TOMO I.

Flavii Josephi Antiqu. Jud. Libri XX. Pag. 1--958

TOMO II.

Flavii Josephi Liber de Vita sua 1---40
——— ——— *Libri VII. de Bello Judaico.* 41---436
——— ——— *Libri II. Contra Apionem.* 436---496
——— ——— *Liber de Maccabæis* 497---520

SEQUUNTUR DEINDE IN EODEM

TOMO II.

Variæ Lectiones in Fl. Josephi Libr. VII. de Bello Judaico, ex Codicibus Gallicanis. 1---56
Jo. Albert. Fabricii curæ auctiores de Fl. Josepho. 56---71
Præfationes Editt. Antiqu. 72---77
Thomæ Ittigii Prolegomena & alia, ab eodem Josephi sui Editioni addita. 78---156
Collatio Fl. Jos. Lib. de Maccabæis, de Vita sua &c. cum Cod. Parisiensibus &c. 157---181
Excerptum ex Institution. Hist. Frankenbergii. 182---185
Caroli Daubuz Libri II. pro testimonio Flavii Josephi, de Jesu Christo. 186---232
Epistolæ XXX. Philologicæ & Historicæ de Flavii Josephi Testimonio, quod Iesu Christo tribuit. 233---286
Petri Brinck Chronologiæ & Historiæ Fl. Josephi Examen. 287---304
I. B. Ottii Animadversiones in Fl. Josephum & Specimen Lexici Flaviani. 305---323
Chr. Cellarii Dissertatio de Historia Herodum contra Harduinum. 324---330
Chr. Noldii Historia Idumæa, sive de Vita & Gestis Herodum. 331---401
Ezech. Spanhemii Stemma & Prosapia Herodis Magni; Chronologica Josephi; suspecta in eodem & notanda verba; Notæ ad priores Fl. Josephi Libros, &c. &c. 402---423
Collationes MSS. Reg. Paris. &c. ad Fl. Josephi Libros XX. Antiq. & ejusdem Vitam. 424---481
Index I. Auctorum, quorum testimonio utitur Josephus. 482
Index II. vocum Græcarum, quæ apud Josephum occurrunt. Index III. Geographicus, Regionum, Urbium &c. &c. Index IV. Rerum amplissimus; & denique V. Auctorum, qui in Notis illustrantur, notantur, emendantur. 483. usque ad finem.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΠΡΩΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO PRIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Proœmium, operis universi rationem reddens,*
2. *Mundi constitutio, & Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami, & decem ab eo ætatibus usque ad diluvium.*
4. *De diluvio; & quomodo Noë, in arca cum familia servatus, habitavit in campo Sennaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii ejus in contumeliam Dei exstruxerunt, corruit; ut linguas suas mutarunt; atque ut locus, ubi hoc evenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverunt.*
7. *Quod gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa dicitur.*
9. *Quod, fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retro unde venerat est reversus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, ejusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami conjuge, ejusque obitu.*
16. *Quomodo è Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; & nativitate eorum.*
19. *De Jacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: & ut uxorem illic duxit, &, duodecim procreatis filiis, rursum in Chananæam revertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura ejus in Hebrone.*

α'. Προοίμιον [b] περὶ τ ὅλης πραγματείας.

β'. [c] Η τ κόσμ σύστασις, [d] κὴ διάταξις τ στοιχείων.

γ'. Περὶ [e] τ γένους Ἀδάμ, Ϛ [f] τῶν ἀπ' αὐτ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τ καταклυσμ.

δ'. Ως ὁ καταклυσμὸς ἐγένετο· Ϛ ὃν τρόπον [g] Νώε, σωθεὶς [h] ἐν λάρνακι μ τ συγγενῶν, κατώκησεν ἐν τῷ [i] Σινάρ πεδίῳ.

ε'. [k] Ως πύργος, ὃν Ϛ παῖδες αὐτ ἐφ' ὕβρ τ Θεο ᾠκοδόμουν, κατέπεσεν· Ϛ ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· Ϛ ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.

ϛ'. Ως οἱ Νωέ ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην [l] ἐπῴκησαν.

ζ'. [m] Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων ᾠκονομήθη.

η'. [n] Πῶς [o] Ἀβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατῴκησε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νυνὶ δὲ Ἰουδαίων λεγομένην.

θ'. Οπ, λιμοῦ τὴν Χαναναίων καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν [Ἀβραμος·] κὴ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ι'. [p] Ηδα Σοδομιτῶν, Ασσυρίων ὑπερατυσάντων αὐτοῖς.

ια'. Ως Ἀβραμος ὑπὲρ τῶν Ασσυρίων ὑπερατύσας ἐνίκησεν. κὴ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, κὴ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

ιβ'. Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατέστρεψε, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ιγ'. Περὶ Ισμαήλου τ Ἀβράμου, κὴ τῶν ἐκγόνων αὐτ Ἀράβων.

ιδ'. Περὶ Ισάκου, ὃς μόνος γνήσιος Ἀβράμου παῖς.

ιε'. Περὶ Σάρρας τ τ Ἀβράμου γυναικὸς, Ϛ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν.

ιϛ'. Ως ἐκ [q] Χετούρας, Ἀβράμου γαμηθείσης, [r] τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν Ἀβράμου ἔθνος ἐγένετο.

ιζ'. Περὶ τ Ἀβράμου πλούτου.

ιη'. Περὶ τῶν Ισάκου υἱῶν, Ησαύου Ϛ Ιακώβου, Ϛ γνώσεως αὐτῶν Ϛ διαφορᾶς.

ιθ'. Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ [s] τὸν ἐκ παιδὸς ἀδελφοῦ φόβον· [t] Ϛ ὡς γήμας ἐκεῖ, Ϛ δώδεκα γνησίους παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.

κ'. Ως Ισάκιος πλουτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

---

a Ita *Samb.* τῷ πρώτῳ λόγῳ *Vat. Basil. G.*

b Ita *Samb.* nulla hisce litera numerali affixa, sed sequentibus ad hunc modum, α'. Η τ κόσμ ——. β'. Περὶ γῆς ——. & sic deinceps, ut procœmio non numerato capita sint duodecim. In *Edit. Basil.* & *G.* τὴν αὐτὴν τ συγγραφῆς καὶ τ ὀκτὼ αὐτῆς ἀπέλιπον.

c Ita *Samb.* Τίς ἡ *Vat. Basil. G.*

d Sic in *Samb.* & *Vat.* in *aliis* ἡ διάτ.

e Ita *Samb.* Ϛ non agnoscunt *alii.*

f Ita *Samb.* & *Vat.* Ϛ αὐτῷ *alii.*

g Νῶε *Samb. Vat.* & LXX. Νῶχος *Basil. G.*

h Ita *Samb.* & *Vat.* ἐν deest in *aliis.*

i Ex *Samb.* & *Vat.* Σιναὰρ B. G. & LXX.

k Ita *Samb.* & *Basil.* περὶ Ϛ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ διαφωνίας τ ἀνθρώπων *Vat. G.*

l Κατῴκησαν *Vat.*

m Ως τ ἐθνῶν *Vat.*

n Ita *Samb.* Πῶς Ἀβράμ *Vat.* Ως Ἀβράμος *alii.*

o Aspirate in *Cod. Samb.* & in LXX. *Interpretum* Editione *Grabiana.*

p Ita *Samb.* & *Vat.* Η τ Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων *Basil. G.*

q Sic *Samb.* Χαττούρας *alii.* Χετούρας juxta LXX. *Interpr.*

r Ex *Samb.* refinxi. τὸ Τρωγλοδυτῶν γένος ἐγένετο *alii.*

s Ita *Samb.* τὸν ἀδελφοῦ *Vat. Basil. G.*

t Sequentia adjeci ex *Samb.* & *Vat.*

[a]Φ Λ. [b]Ι Ω Σ Η Π Ο Υ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[c]ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [d] ἐτῶν ,γωλγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER PRIMUS:

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

---

[c]ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις ἐμοὶ μίαν, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τὴν ἀπραξίᾳ γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, καὶ οὐκ ὀλίγον ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡρώμενοι δόξαν, ὅπῃ τῷ τὴν παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν· ἄλλοι δ', χάριν ἐκείνοις φέροντες ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸ [e] εἰς αὐτὴν πόνου καὶ δαπάνης δύναμιν ὑπέσχησαν· εἰσὶ δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' [f] αὐτῆς τῶν πραγμάτων τὴν ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, παῦσαι γραφῇ δηλώσῃ βουλαβεῖν· πολλοὺς δὲ χρησίμων μεγέθους πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, πρᾶξαι τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν αἱ πλεῖσται δύο καιροὶ συμβεβήκασι. τὸ μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ρωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρα μαθὼν, ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῇ γραφῇ [h] λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.

β'. Ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν [i] ἐγχείρησιν πραγματείαν, νομίζων ἅπασι [k] φανεῖσθαι τοῖς [l] Ελλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μέλλω γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν ἐκ τῶν [m] μεθηρμηνευμένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον [n] διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον, δηλώσειν· τινὲς ὄντες [o] ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς [p] θεοσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· πόσους τε πο-

PROOEMIUM.

AD scribendas historias qui se conferunt, eos non unam nec eandem studii sui causam rationemque habere video: sed plures, easque plurimum inter se differentes. Quidam enim, ut eloquentiam ostentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc disciplinæ genus feruntur: alii vero, ut illis gratificentur, de quibus scriptionem institutam esse contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, susceperunt: sunt quos ipsa rerum necessitas adduxit, ut quibus gerendis interfuerant, eas scripto complectentes memoriæ proderent: multos etiam magnitudo rerum utilium, in obscuro latentium, perpulit, ut narrationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex his jam dictis causis postremæ duæ mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judæi cum Romanis habuimus, ac res eo gestas, ac quem eventum nactæ sunt, experientia cognoscens, edisserere coactus sum, ut eos revincerem, qui scriptis suis veritatem depravarunt.

Historicorum scopus non unus.

2. Præsens vero opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus visum iri industria dignum. Comprehendet enim universam nostram Antiquitatem, & reipublicæ constitutionem, ex Hebraïcis literis translatam. Cogitaveram equidem & ante, jam tum quum *Historiam Belli* scriberem, docere; qui à prima origine Judæi, quam varia fortuna usi, & sub quali Legislatore ad cultum Dei cæteraque virtutes instituti, quibusque bellis per tot sæcula gestis, inviti ad po-

Antea Bellum, nunc Origines patrias scribit Josephus.

---

a Φλ.] *Nonnullis* Φλαβίου, *aliis* Φλαυΐου dicitur. prænomine hoc accepro, quod aliis quoque solenne fuit, à *Flavio Vespasiano*, qui civitatem ei concesserat. Vide *Testimonia*, p. 10. & 14.

b Ιωσήπου] Ιωσήππου scribitur, ut & Ιώσιππος & Ιώσιπος &c.

c Βίβλιον Πρῶτον.] Ita *Big. Samb.* & *Casa.* λόγος πρῶτος *Basa.* & *G.*

d Ετῶν ,γωλγ'.] Sic *Big.* & *Gall.* 1. aliis ,ωλγ'. ωλγ & ,γμ. Reponit *Is. Voss.* ,ψλγ'. *E. Bernardus* ,χλγ'. In Codd. *latinis* versionis *Epiphanii*, MMMCCXLVI. MMMCCLVI. MMDCCCLXII. & MMXXXII. Tanta in *numeris*, ex scribarum incuria, reperitur diversitas. in Editione *E. Bernardi* numerus nihil ab *Hudsi.* abit, sed in Notis insuper adnotatur *Hen.* & *Busb.* locum efferre Chiliadibus erasis.

e Προοίμιον.] Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας *Samb.* ad Marg. Προοίμιον τῆς αἰτίας τῆς συγγραφῆς, καὶ σκοπὸν αὐτῆς δείκνυσι. Κεφ. α. *Basa. G.* Absunt illa codd, *Hen.* & *Big.* Bern.

f Εἰς αὐτὴν.] Εἰς ταὐτὸν *Casa.* εἰς τὸ αὐτὸν *Samb.* Bern.

g Αὐτῆς τῶν πραγμάτων τὴν ἀνάγκης,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν τῶν πρ. ἀνάγκας *Basa.* & *G.* αὐτῶν τῶν πρ. ἀνάγκης *Hen.*

h Λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.] Λυμ. τῇ ἀληθείᾳ *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* phrasi proba atque Attica. *Bern.* ut constat ex *Suida*, v. λυμαινόμενον.

i. Εγχειρέσιμαι] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* προεγχειρέσιμαι *Samb. Vat.* & *Casa.* (addit *Bern.* & Cod. quidam *Ital.* haud male) ἐπιχειρῶ *Basa.* & *G.*

k Φανεῖσθαι] Φανεῖσαι *Vat.*

l Ελλησι] Forsan voce Ελλησι Ethnici omnes, non Græci soli sunt intelligendi.

m Μεθηρμηνευμένων] *Al.* μεθερμηνευομένων. scil. *Big. Samb.* & *Casa.* ut notavit *Bern.* prout editum est, aliter vero ut in N. *Hen. Basa. G.*

n Διενοήθην] Διενόουν *Hen. Vat.* διενόουν.

o Εξ ἀρχῆς] Abest à *Vat.*

p Θεοσέβειαν] Ita *Big.* (*Vat.*) & *Hen.* ἐυσέβειαν *alii.* scil. *Samb. Basa. G.* Bern. Ibid. καὶ ἄλλην τὴν ἀρετῆς ἄσκησιν *Hen.*

poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti. Sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud in opere ei proprie dicato exorſus uſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut uſu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnities mihi inceſſit, tantam materiam in alienam & peregrinam linguam traducturo. ſed fuerunt qui hiſtoriæ deſiderio ad opus me adhortabantur, & præcunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum vero rerum geſtarum notitiæ in primis avidus; ut qui ipſe, in maximis negotiis & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem, ſtudiumque veritatis inconcuſſum præ ſe tuliſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum utile aliquid & honeſtum molientium fautori, pudefactuſque videri ignaviam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod & illud mecum etiam atque etiam reputaveram, quod majores olim noſtri exteris ſua benigne communicare voluerint, & Græcorum nonnulli res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrarint.

Epaphroditus Neronis libertus, & herus Epicteti.

3. Comperiebam utique quod Ptolemæorum ſecundus, rex maxime diſciplinis libriſque collegendis deditus, magnopere contenderit Legem noſtram reique publicæ ex ea conſtitutionem in Græcum ſermonem tranſferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quiſquam noſtrorum Pontificum, hanc Regi iſti non inviderit utilitatem: reclamaturus omnino, niſi mos patrius nobis exſtitiſſet, res bonas & honeſtas celare nemineм. Proinde & mihimet convenire putavi, ut & Pontificis noſtri imitarer magnanimitatem, & hodie quoque permultos diſcendi cupiditate Regis illius ſimiles eſſe exiſtimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, ſed Legem ſolam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam miſſi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, ut quæ quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur; & diverſi quidem in his inopinati caſus, varia belli fortuna, multa Imperatorum præclara facinora, multæque Rerumpublicarum mutationes. In univerſum autem ex hac potiſſimum hiſtoria legentibus licet cognoſcere, quod his qui Dei

Legis Moyſaicæ verſio Græca Ptolemæo exponente.

Eleazarus P. M. & juſti illius Simonis fil.

An. 5000. hiſtoriam amplectuntur Biblia Hebraïca.

λέμως ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, [q] εἰς τ' πλάτ-
τῶν ἄκρης ἦλθες τοὺς Ρωμαίους κατέστησαν. [r] ἀλλ' ἐπεὶ μεί-
ζων ἐμοὶ ἡ τῶνδε τ' λόγε πρόθεσις, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον
[s] χωρίσας τῆς ἰδίας ἀρχαίας αὐτὸ ἐς τὸ πλῆ τὴν χρεία-
φίλῳ συνεμέτρησα. χρόνε γὰρ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ
τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοημένοις, ὄκνος μοι καὶ
μέλλησις [t] ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς
ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ [v] ξένης διαλέκτε συνήθειαν. ἦσαν
δέ τινες οἱ πάθος τ' ἰσορίας ἐπ' αὐτῷ με [x] πρότρεπον·
καὶ μάλιστα δὴ πάντων [y] Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν
μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκώς, [z] διαφερόντως γὰρ χαίρων
ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁ-
μιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι
γὰρ θαυμαστὸν [a] ἐπιδεξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,
καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς [b] ἀμεταχίνητον. τούτῳ δὴ πλησία-
ζοντες, [c] ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμέ-
νοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἑαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ
δόξομι ῥαθυμίᾳ τι λεῖον [d] ἢ τῷ προῒ [e] τὰ κάλλιστα χαί-
ρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι [f] κἀκεῖνο πρὸς
τοῖς εἰρημένοις λογιζόμενος [g] ὡς παρέργως, προῒ τι τ'
ἡμετέρων προγόνων, [h] οἱ μεταδιδόναι τ' πιστῶν ἤθελον,
καὶ προῒ τ' Ελλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡ-
μῖν ἐσπούδασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, [i] ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος,
μάλιστα δὴ βασιλέως προῒ παιδείαν καὶ [k] βιβλίων συνα-
γωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ' ἡμέτερον
νόμον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τ' πολιτείας, [l] εἰς
τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν· ὁ δ' τ' παρ' ἡμῖν ἀρ-
χιερέων ὐδενὸς [m] ἀρετῇ δεύτερος Ελεάζαρος, τῷ προ-
ειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαῦσαι τ' ὠφελείας οὐκ
ἐφθόνησε· πάντως ἀντιπὼν ἂν εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν,
τὸ μηδὲν [n] ἔχειν τ' καλῶν ἀπόῤῥητον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέ-
πειν ἐνόμισα, τ' μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυ-
χον· τῷ βασιλεῖ δ' πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν
εἶναι φιλομαθεῖς· ὐδὲ γὰρ πᾶσαν σκιᾶς ἔφη λαβεῖν
τὴν ἀναγραφήν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα [o] τὰ τ' νόμε παρέδο-
σαν οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἐξήγησιν [p] εἰς τὴν Αλεξάν-
δρειαν. μυρία δέ ἐστι [q] τὰ δηλούμενα διὰ τ' ἱερῶν γραμ-
μάτων, ἅτε δὴ [r] πενταχισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς
[s] περιειλημμένης· καὶ παντοῖαι μέν εἰσι πολέμων περι-
πέτειαι, πολλαὶ δ' τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδρα-
γαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνολον [t] δ'
μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τ' ἱστορίας, ἐθελήσας
αὐτὴν διελθεῖν, [v] ὅτι μὲν τοῖς Θεοῦ γνώμη καταπολεμθῶ-

σι,

q Εἰς τ'] Εἰς τὸ *Hen.*

r Αλλ' ἐπεὶ μείζων] *Al.* ἐπειδὴ μείζων ἐμοὶ ἡ τ' λόγε τῦδε πρόθεσις, κατ' αὐτόν. Sed ita ut editum *Big.*

s Χωρίσας τῆς ἰδίας ἀρχαίας αὐτῦ] Ita *Big.* & *Samb.* χωρίσας τῆς ἰδίας αὐτῦ ἀρχαίας *Baſ.* & *G.* χωρίσας τῆς ἰδίας τῇ ἀρχῇ αὐτῦ τῷ *Vat.*

t Ἐγίνετο] Εγένετο *Baſ* & *G.*

v Ξένης] *Al.* ξένῃ *Hen. Baſ. G.* Si itaque Græca lingua ipſi ξένη fuit Δέλεκτος, quæ lingua patria ipſi & domeſtica eſſe potuit niſi Hebræorum ſermo, qualis tunc erat. Unde accedere illis non poſſumus, qui Joſephum linguæ Hebrææ imperitum fuiſſe exiſtimant, quoniam videlicet in vocibus Hebræis convertendis in Græcum ſermonem errare nonnunquam dicitur. Ceterum ξένης invenitur in codd. quibuſdam MSS. ut ad Δελέκτε referatur. *Rel.*

x Πρότρεπον] Ita MSS. omnes πρόπεμπον in *Editis.*

y Επαφρόδιτος,] De eo videſis quæ congeſſit Cl. *Car. Daubuz* in parte tertia Lib. 1. *pro Teſtimonio Fl. Joſephi de J. Chr.*

z Διαφερόντως γὰρ χαίρων ἐμπειρίαις] *Vat.* Διαφερόντως γὰρ Δαφίρων ἐμπειρίας.

a Επιδεξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχύν,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* θαυμαστὸν φύσεως ἐπιδεικνύμενος ἰσχὺν *Baſ.* & *G.* φύσεως ἐπιδεξάμενος. *Hen.*

b Ἀμεταχίνητον.] Αμεταχινήτου. *Big.*

c Ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλὸν τι πράττειν] Sic MSS. ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλὸν τι ἄγοι in *Editis.*

d Η τῷ προῒ,] Η τῷ π. *Vat.*

e Τὰ κάλλιστα] Τὰ καλὰ *Hen.* ex invidiola. *Bern.* imo & *Vat.*

f Κἀκεῖνο] Ita *Samb. Vat. Caſ.* κἀκεῖνα *cæteri.*

g Ου παρέργως,] Sic *Samb. B. G.* & *Caſ.* οὐκ ἀλόγως *Big. Vat.* & *Hen.*

h Οἱ] Ita *Samb.* & mox οἵτινες. *Hen.*

i Οτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεύς] Ita fere omnes *MSS.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεύς. *Baſ.* & *G.* Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος μάλιστα δὴ βασ. *Vat.*

k Βιβλίων] Sic *Big. Samb. Hen. Vat.* βίβλων *Baſ.* & *G.*

l Εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν·] Ita in pleriſque *MSS.* εἰς τὴν Ελλάδα μετ. *Vat. B.* & *G.*

m Αρετῇ] Επ' ἀρετῇ. *Hen.* & *Big.* & *Vat.*

n Εχειν] Ita *MSS.* χεῖν in *Editis* ut & mox κἀμαυτῷ & μιμεῖσθ.

o Τὰ τ' νόμε] Hac de re videſis Annott. *H. Valeſii* ad *Euſebii Hiſt. Eccleſiaſtic.* L. V. c. VIII. *Ejuſque* Epiſtolam ad *Jac. Uſſerium* de Verſione LXX. ut & *R. P. Simonii Hiſt. Crit.* in *V. Teſt.* l. 2. c. 2. Id etiam Talmudici tradunt. Male ergo illi, qui univerſum Codicem ſacrum ab τοῖς ὁ verſum putant. *Rel.*

p Εἰς] Ita MSS. omnes, editi πρὸς.

q Τὰ] Delet *Gen.* vocem τὰ. & pro ἅ habet ἃ.

r Πενταχισχιλίων ἐτῶν] Chronologia Joſephi multum a vera differt: quare ubicunque characteres temporum notat, ad illos attendemus, ut ex omnibus ſimul errores, qui in numeros facile irrepunt, corrigantur, & computus Joſephi manifeſtus fiat. *Rel.* Chronologiam *Relandi* vide pag. ſeq. 3.

s Περιειλημμένης·] Ita pleriique *MSS.* ἐμπεριειλημμένης *alii* cum *Baſ.* & *G.*

t Δὲ μάλιστα] Sic *Samb. Vat. Caſ.* οὖ μάλ. & δ' οὗ μάλ. *alii* ut *editi Big.* δ' ὃ μάλιστα. in *Cocc.* exempl. inferius ſcriptum ἂν.

v Ὅτι μὲν τοῖς] *Al.* ὅτι τοῖς μέν. ſc. *Baſ.* & *Gen.* fruſtra autem hinc νόμοις ſuggerit *Hen.* imo & *Vat.* pro γνώμῃ. *Bern.*

κ Τὰ

CONSPECTUS CHRONOLOGIÆ FLAVIANÆ.

Chilias annor. L	*Chilias* II.	*Chilias* III.	*Chilias* IV.	*Chilias* V.	*Chilias* VI.
1.	1000.	2000.	3000. 3023. egred. Abrah. ex Chaldæa annos 75 natus. Antiq. 1. 8. 3100.	4000. a Davide ad urbem captam a Babyloniis anni 515. Ant. x. 11. Ant. 7. ult. 1300. anni a Davide ad Hyrcanum. 4102. templum a Salomone conditum. Antiq. VIII. 2. & ſtetit 470. annos. Ant. x. 11. Ita legendum videtur pro 3102. nam a diluvio ad templum ſunt anni 1444. (ut ibidem ait) & Ant. I. 4. conſtituit annos ad diluvium a mundo condito 2656 1444 4100. & ut illi duo in fine locum inveniant, ſcribe 1446, tunc reſultant 4102.	
			3197. Jacob migrat in Ægyptum. 3200. nam 215. annis poſt ex Ægypto migrat. Ant. II. 6. 3197 215 3412.		
			3412. exitus ex Ægypto, nam templ. Salomonis conditum a. 592. poſt exitum. 3466. ab hoc anno, quo terra diviſa a Joſua, uſque ad	uſque ad Salomonem ab Minæo. 1312. ann. Ant. VIII. 2. & 3. 4359. annis 947. poſt exitum ex Ægypto 10. tribus in Aſſyriam migrarunt. lib. IX. 14. 800. a Joſua 240. a Jeroboam. ibid.	
		2556. 100 annis ante diluvium nati filii Noachi. Ant. 1. 5.	3500. captas Hieroſolymas, anni 515. Joſ. Ant. VII. 3. 3513. ab Adamo ad templum exuſtum Ant. x. 11. hic alia chronologia utitur.		
		2656. diluvium 2656 anno diluvium contigiſſe ait. Ant. 1. 4.	3600.	a captivitate Aſſyriaca 10. trib. ad Babylonicam 130. anni. Ant. x. 11.	3412 947 4359 130 4489. captiv. Babylon.
		2700.	3700.	a tempore Eliſæi, ad Joſephum 1100. anni. lib. IX. 2. — a Jeſaia ad Cyrum a. 210. Ant. XI. 1.	
		2800.	3800.	a Jeroboam ad Joſiam 361. anni. lib. x. 5.	
		2900.	3900.		
		2948. Abraham naſcitur annis 292. poſt diluv. Ant. 1. 7. 2656 292 2948. Abrahami egreſſus, nam templum conditum 1020. annis poſt Abrahami egreſſ. lib. II. Antiq. VI. confirmat inter hunc egreſſum & exitum ex Ægypto eſſe annos 430. 2982 430 3412.		5000. annor. hiſtoriam ſe complexum ſcribit initio lib. 1. contra Apionem.	

voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succedunt supra quam credi possit, eosque felicitatis manet à Deo præmium: in quantum vero ab illarum diligenti observatione discedant, inextricabilia evadunt quæ alias facilia; & quicquid unquam, justum licet, agere instituerunt, in insanabiles desinit calamitates. Jam itaque lecturos hæc volumina adhortor, ut Deo mentem adhibeant, & Legislatorem nostrum probent, an naturam ejus, ut par est, consideraverit, & virtuti ejus convenientes semper operationes assignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conservans: tametsi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetustatem attinet, impune poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro sæcula etiam poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium res gestas, aut leges referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accurate suo quæque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos esse polliciti sumus, neque subtrahendo quicquam, neque adjiciendo.

Moyses supra annos bis mille antiquior Josepho historico.

Methodus & ratio Pentateuchi Moysaïci.

4. Cæterum quoniam ferme omnia pendent à Moysis Legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem forte legentium cogitatio subeat, quî factum sit, ut, quum operis inscriptio leges latas & res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem spectantia ei inseruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium duxerit, vel vitam suam recte instituturo, vel aliis leges posituro, ut in primis Dei naturam consideraret, atque ita, postquam opera ejus animo contemplatus est, exemplar omnium optimum pro sua virili imitari & sectari conaretur. Nam absque hac speculatione, nec Legislator ipse erit bona unquam mente præditus, neque scripta ejus aliquid apud accipientium animos ad virtutem momenti habebunt; nisi ante omnia edocti sint, quod Deus, cum sit parens omnium ac dominus, & universa intueatur, sibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circundat calamitatibus. Moyses itaque, hac doctrina cives suos volens instituere, non à pactis aut conventis & mutuo circa hæc jure leges auspicatus est, similiter atque alii: sed mentes eorum ad Deum mundique fabricam *contemplandam* attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines; cum jam ad pietatem haberet obsequentes, de cæteris omnibus eis facillime persuasit. Alii namque Legislatores, fabulas sequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis transtulerunt, multamque dede-

σι, καὶ [x] τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα [y] καταρθῶται [z] πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας παρόκειται παρὰ Θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀπο-στῶσι τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, [a] ἄπορα μὲν γένε-ται τὰ πράγματα, τρέπται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, ὁρῶν ἀποδάσωζιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχανόντας [b] τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τῷ γνώ-μῃ Θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὴν ἡμέτερον νομο-θέτην, [c] εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως [d] κατενόησε, καὶ τῇ δυνάμει περιττοῖς ἀεὶ τὰς πράξεις [e] ἀντέθηκε, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῶν παρ' ἄλλοις ἀσχήμονα μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον οὔπω μικρᾷ χρόνῳ καὶ [f] παλαιότητι, πολλὴν ἔχων ἄδειαν ψευδῶν [g] πλα-σμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλή-θει αἰῶνι ἀφ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν Θεῶν, μήτε [h] τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τοὺς νόμους ἀνε-νεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν τῇ ἀναγρα-φαῖς προϊὼν ὁ λόγος τῷ οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ ἀφ' ταύτης [i] ποιήσῃ τὴν πραγματείας ἐπηγγειλά-μην, ὀφθεὶς προθεὶς, ἀφ' αὗ παραλιπών.

δ'. Ἐπειδὴ [k] ἅπαντα κρεῖττον ἐκ τοῦ νομοθέτου σο-φίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, [l] ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσο-μένων ἀπιστῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ [m] νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον Φυ-σιολογίας κεκινύνηκεν. ἰσχὺν δὲ ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀ-ναγκαιότατον ἡγήσατο, [n] τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, [o] πρῶ-τον Θεοῦ φύσιν καταλαβεῖν, καὶ τὰ ἔργων τὰ ἐκείνου θεά-σασθαι τῷ νῷ γλιόμενον, [p] ὅτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄρι-στον μιμεῖσθαι, [q] καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πρέπειν κατα-κολυθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γλίσχρᾳ νῦν ἀγαθὸν τῷ νο-μοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς [r] θέας, ὅτε τὰ γραφησο-μένων εἰς ἀρετῆς λόγον ὅθεν ἀποδήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεὸς ὢν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς [s] ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς [t] μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦ-το δὴ παιδεῦσαι [v] Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑ-αυτοῦ πολίτας, τὴν τῶν νόμων θέσεως σὺν ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παρα-πλησίως· ἀλλ' ὅτι τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἅπαν κόσμον καταστεύ-ξειν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγών, καὶ πείσας ὅτι τὰ ὅτι γῆς ἔργων ἅπαν Θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, [x] ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔχειν ὑπαχθέντας, ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάντων ἔπραξεν. [y] οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις [z] ἐξακολυθήσαντες, τὰ ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς Θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην [a] μετέθησαν, καὶ πολλὴν

[b] ὑπο-

---

x Τὰ καλῶς νομοθετηθέντα] Τῶν καλῶς νομοθετηθέντων. *Vat.*

y Κατορθῶται] *Samb. Caſ.* κατορθῶνται reliqui. *Bern.*

z Πέρα πίστεως.] Ita *Samb. Caſ. Big.* παρὰ πίστιν &c. *Vat.* In *Editis* & *Hen.* MS. πέρα καὶ πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρ.

a Ἄπορα μὲν γίνε[ται] τὰ πράγμα.] Ex locutione Proverbiali, Θεοῦ παρόντος πᾶν ἄπορον πρᾶγμα, cujus, præter alios, meminit *Synesius* in *Epist.* CXXXVIII.

b Τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ] *Big. Hen.* & *Samb.* παρακαλῶ τοῖς βιβλίοις. *Gen. Baſ.* Bern.

c Εἰ τῷ τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως] Ita *Big.* & *Samb.* εἴ [ἔστε *Vat.*] τῷ φύσιν ἀξίως αὐτοῦ *Baſ.* & G.

d Κατενόησε.] Κατενόησα *Big.* & *Samb. Bern.*

e Ἀντέθηκε.] Sic *Big.* & *Hen.* ἀνατέθεικε *cæteri.* potius lege ἀνατίθηκε. *Hudſ. in Add.*

f Παλαιότητι.] Τὰς παλαιὰς πολλὴν εἶχεν. *Hen.* mala manu. *Bern.*

g Πλασμάτων.] *Al.* ἀσυγμάτων. minus recte. Περισμάτων *Big.* & *Samb.* ſed in margine hujus comparet πλασμάτων, quod & *Epiphanius* expreſſit. *Bern.*

h Τὰς τῶν ἀνθρώπων.] *Big. Samb. Caſ.* τὰς ἀνθρώπων cæteri. *Bern.*

i Ποιήσῃ.] Ita *MSS.* ποιήσων in *Impreſſis.*

k Διὰ τὰ πάντα.] *Big. Samb. Hen.* ἢ πάντα *Baſ. G. Bern.* (Imo *Big.* δὲ τοι πάντα) An fidem liberaverit, aliorum eſto judicium.

l Ὅπως ἂν μή τινες.] Ὅπως μή τινες *Big.* & *Hen.*

m Νόμων καὶ πράξεων.] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* περὶ λόγων καὶ πρά-ξεων *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

n Τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντα βίον οἰκονομήσειν.] Sic ex *Big. Samb. Vat. Hen.* in *Editis* τῷ τὸν & dein οἰκονομήσειν. *Hen.* etiam μέλλοντα. ut & *Vat.*

o Πρῶτον Θεοῦ φύσιν.] Ex *Big.* nam editi tranſponunt Θεοῦ πρῶ-τον φύσιν.

p Ὅτῳ.] Ita impreſſi, ſed *Big. Samb.* & *Hen.* ὅτως. *Bern.* qui & illud recepit in Contextum. Sed in *Coll.* noſtra *Big.* non apparet.

q Καθ' ὅσον.] *Big.* καθόσον.

r Θέας.] Impreſſi θεᾶς. *Bern.*

s Ἐξω δὲ.] *Al.* Ἐξωθεν δὲ β.

t Μεγάλαις περιβάλλει.] *Big.* & *Hen.* ἐπιβάλλει· ſed Iſocraticum περιβάλλει cæteri ſcriptorum, impreſſorumque. *Bern. Big.* μεγάλης ἐπιβάλλει. at *Vat.* μεγάλης μεγάλαις ἐπιβ. Adſcriptum erat Collationi, forte μεγαλομεγάλαις.

v Μωϋσῆς βουληθεὶς.] Ita in *MSS.* vox Μωϋσῆς deeſt in *Editis.*

x Ὅτε.] *Samb. Hen. Al.* ὅτι.

y Οἱ μὲν γὰρ.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ μὲν οὖν *Baſ.* & G.

z Ἐξακολυθήσαντες.] Ita *Big. Vat.* & *Caſ.* παρακολυθήσαντες *Samb.* ὑπακολ. *Hen. Baſ.* & G.

a Μετέθησαν.] Ita *Hen.* reliqui μετέθεσαν. *Bern.*

b ὑπο-

[b] ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης [c] ἀκραιφνῆ τὸ ἀρίστου τὸν θεὸν ἀποφήνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης [d] πρέπειν μεταλαμβάνειν· καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας [e] μηδὲ πιστεύοντας ἀσωφρονίστως ἐκόλασε. πρὸς τοῦτο οὖν τὴν ὑποθεσιν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, [f] ἐδὲν ἔτ' ἄλογον αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τοῦ ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου [g] δεξιῶς, τὰ δ' ἀλληγορουμένου μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' [h] ἐξ ἀδείας λέγεσθαι συνέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας [i] ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ φροιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νυῦ [k] μὲν ὑπερβαλέσθαι, θεοῦ δ' διδόντος ἡμῖν χρόνον, πρόσεσθαι μέλλω ταύτῃ χράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δ' [l] ὅπου τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς ὑστέρου ὧν ἐν τῇ τοῦ κόσμου κατασκευῇ εἶπε Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον [m] ἀναγεγραμμένα· ἔχει δ' ὧδε τὰ ὄντα.

runt improbis ſemet excuſandi materiam. at noſter Legiſlator, oſtenſo Deum virtutem habere puram & defæcatam, homines ſumma ope niti oportere cenſuit, ut de ea participent: in eoſque, qui neque ſapiunt hæc neque credunt, ſevere admodum animadvertit. Ad hoc igitur præſcriptum lectores obſecro ut hæc noſtra examinare velint. Sic enim conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei majeſtati, ejuſque erga homines amori parum congruum eſſe videbitur. Nam omnia ſumma concinnitate juxta univerſi naturam ſunt diſpoſita: nonnulla ſcite quidem innuente Legiſlatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quæcunque vero directe proponere utile erat, ea plane & diſertim explicante. Horum cauſas ſi cui in animo eſt ſigillatim perpendere, ei multa ſuborietur contemplatio & valde philoſophica: quam in aliud tempus differre mecum ſtatuo. Quod ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, opere hoc abſoluto ad illa quoque perſcribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem convertam, ubi pauculade mundi fabrica ex verbis Moyſaïcis prælibavero. Hæc autem in Sacris literis ſcripta reperiebam: atque ita ſe habent.

Opus à Moſe pro-miſſum de legis allegoriis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.

CAPUT I.

Conſtitutio mundi, & diſpoſitio Elementorum.

II.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. [o] ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν [p] κρυπτομένης σκότῳ, [q] πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιφέροντος, γλυκὺς φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γιομένου τούτου, καταπαύσας τὴν ὅλως ὕλην, [r] διεχώρισε τὸ τι φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ὄνομα ἔθετο [s] νύκτα, τῷ δὲ, ἡμέραν ἐκάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν ἀρχὴν [t] τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. [v] καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν [x] μίαν εἶπε. [y] τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νυῦ· ἐπεὶ [z] δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος προδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ [a] αὐτῆς ἐρμηνείαν [b] ἀναβαλοῦμαι. μετὰ δὴ τοῦτο, τῇ δευτέρᾳ τῆς ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν· [c] ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὐτὸν ἠξίωσε πεπάχθαι· κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ [d] νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν, [e] ἀρμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵησι τὴν γῆν, ἀναχέας

In principio creavit Deus cœlum & terram. Hæc cum ſub conſpectum non veniret, alta quippe caligine occultata, ſpiritu autem eam ſuperne permeante, lucem Deus fieri juſſit. Quæ cum effulſiſſet, tota mole conſiderata, lucem à tenebris ſecrevit. & tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellavit: & exordium lucis & quietis initium veſperam & mane nominavit. Atque hæc quidem prima dies exſtitit: Moyſes autem unam eam dixit. Cujus rei cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniàm pollicitus ſum me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus & hujuſce explicationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum univerſitati rerum ſuperimpoſuit, quòd ipſum à cæteris diſcretum *in ſublimi* per ſe collocatum eſſe voluerit; cryſtallumque ei circundans, terræque convenienter humidum ipſum faciens & pluvium, ut imbres eſſent ad *ſoli* fœcunditatem. Tertia vero die terram ſtatuit, mari

Opus Dei hexaëmeron, ex Gen. cap. 1.

Dies prima.

Secunda.

Tertia.

[b] Ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν.] Ita *Codd. MSS.* præter *Hen.* Iſte enim & Typographi præferunt ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς π. Sic etiam dudum legerat *Vet. Interpr.*

[c] Ἀκραιφνῆ τὸν ἀρίστου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὸν in *Editis.*

[d] Πρέπειν μεταλαμβάνειν.] Μεταλαμβάνειν πρέπειν *Hen. Bern.*

[e] Μηδὲ πιστεύοντας] Μὴ πιστεύοντας. *Samb.* & *Hen. Bern.*

[f] Οὐδὲν] Abeſt a *Vat.*

[g] Δεξιῶς] Ita in *MSS. Vet. Interpr.* & apud *Iſidorum Peluſiot.* lib. 3. Epiſt. 19. ἀξίως in *Editis.*

[h] Ἐξ ἀδείας] Δι' ἀδείας *Samb. Hen. Bern. Big.* vero *Collatio* mea habet ἐξ ἀδείας, ſicut eſt editum.

[i] Ἑκάστων] Sic *Big.* & *Hen.* ἑκάστου *reliqui.*

[k] Μὲν ὑπερβαλοῦμαι] Illud μὲν ex *MSS.* Legitur & ὑπερβάλλομαι. In *Coll. Bigot.* ſcilicet & *Vat.*

[l] Ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη.] *Al.* ἤδη ἐπὶ τ. ἀφ. τ. ſed ut editum *Big.*

[m] Ἀναγεγραμμένα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γεγραμμένα *alii.*

[n] Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.] Hoc quidem & cætera ſcias capitula omnia melioribus libris abeſſe. *Sambuci* vero codex ad marg. offert, Η τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων. Tum *Hen.* huc repetit, Φλ. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος πρῶτος. *Bern.*

[o] Ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν] Ita in *MSS.* ταύτης ὑπ' ὄψιν in *Editis.* Legitur tamen in *Vat.* δι' ὑποψεί.

[p] Κρυπτομένης σκότῳ.] Σκότῳ καλυπτομένης *Hen. Bern. Vat.* etiam duplicans βαθεῖ σκότῳ καλυπτομένης.

[q] Πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιφέροντος.] Non dubitandum eſt quin Joſephus per *ſpiritum* non *ſpiritum Sanctum* cum Eccleſia veteri, ſed *aërium* quendam *ſpiritum* intellexerit; quod etiam alios feciſſe teſtantur *Baſilius* & *Ambroſius* in Hexaëmeron & *Euſtathius Antiochenus.*

[r] Διεχώρισε τὸ τι φῶς] Ita fere *MSS.* διεχώρισε in *Editis.* τὸν ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς *Vat.* τὸ φῶς καὶ τὸ σκ. *Hen. Bern.*

[s] Νύκτα.] Vide *Glycæ* Annales, p. 5. *Edit. Pariſ.*

[t] Τοῦ φωτὸς] Male editis exciderat τοῦ φωτός. Ferunt enim iſtud membranæ omnes. *Bern.*

[v] Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη] Ita *Big. Samb. Vat. Caſ.* καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη *Baſ.* & *G.* αὕτη μὲν. (f. μὲν ὧδε) ἡ πρώτη *Hen. Bern.* accedit pariter *Vat.* in quo καὶ αὕτη μετὰ πρώτη ἡμέρα ὧδε.

[x] Μίαν εἶπε.] Idem Philo notat de κοσμοπ. Sic μίαν Σαββάτων pro πρώτην in N. T. videntur Græci μίαν pro πρώτην aliquando dixiſſe; quod πρώτην etiam pro πρωΐαν uſurparetur, vitandi ambigui cauſa. Solebant Ægyptii & Chaldæi primum diem hebdomadis μίαν appellare, uti Parrhaſius obſervat de ſeptenario dierum numero. Inde reor & Interpretes Alexandrini μίαν habent hoc loco & alibi, ut *Gen.* 18. 13. μιᾷ τοῦ μηνός. Diodorus Siculus lib. XVI. ἀπὸ τῆς μιᾶς τεσσαρακοστῆς ἄχρι τῆς τρίτης καὶ τεσσαρακοστῆς, *a prima & quadrageſima uſque ad tertiam & quadrageſimam.* Rel.

[y] Τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς] Nihil opus eſſe iſtiuſmodi vel *Judaïca* vel *Platonica* ἀξιωγία, animadverſum aliis; cum *unus* hîc pro *primo* ponatur. Teſtatur *Rulæus* pericopen hanc uſque ad τῇ δευτέρᾳ τοῦ &c. abeſſe a *Vaticano.*

[z] Δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων] Paulo ſupra, v. 18.

[a] Αὐτῆς] In *Editis* αὐτῶν.

[b] Ἀναβαλοῦμαι.] *Al.* ἀναβάλλομαι.

[c] Ὅτ' αὐτὸν] Ita *MSS.* in *Impreſſis* καὶ αὐτόν.

[d] Νότιον] In *Editis* male νότειον.

[e] Ἀρμοδίως.] Ita *Hen.* (*Vat.*) & *Vet. Interpr.* ἀρμονίως *cæteri.*

undiquaque circumfusam ; eademque die continuo plantæ simul & semina è terra sunt exorta. *Quarta.* Quarta vero die cælum sole ac luna aliisque sideribus collustravit : omnia eo motu cieri cursuque ferri jubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines plane indicarentur. *Quinta.* Quinta vero die animantia, cum natatilia tùm volatilia, illa quidem per profundum, hæc vero per aërem dimisit ; ea inter se communione jungens & commixtione, procreandi causa, & ut genus eorum crescceret simul ac multiplicaretur. *Sexta.* Sexta autem die quadrupedum genus creavit, masculum faciens & fœmineum : in hac vero hominem etiam formavit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quæ in eo sunt, Moyses conditum esse dicit : septima autem quievisse *Deum*, & ab operibus cessavisse. unde & nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes eam Sabbatum : quæ vox requiem, Hebræorum lingua, denotat.

Septima dies, quæ & sabbata i. e. requies.

Origo generis humani, Gen. c. 2.

2. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo ; immisitque in eum spiritum & animam. & hic homo vocatus *Adamus,* est Adamus : significat autem hoc, lingua Hebræorum, RUFUS, quoniam è terra rufa macerata est factus. talis enim est virgo terra & vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem & fœminam ei ostendens : & his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate & convictu fœminæ, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione perculsum, illi consopito costarum unam detrahens, finxit ex ea mulierem : ipsamque adductam ex se formatam agnovit Adamus. Issa autem, Hebræorum dialecto, vocatur mulier. nomen autem istius mulieris erat Evea : hoc enim significat matrem omnium viventium.

rufus.

Issa, mulier. *Eva,* viventium mater.

Paradisus in oriente, ubi florebant arbores vitæ ac scientiæ. Gen. cap. 2.

3. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis ; & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, cujus ope dignosceretur quid esset bonum & quid malum : inque hunc hortum introdu-

τῇ αὐτῷ τῷ θιάσασαν · [f] κατ' αὐτὴν ᾗ ταύτῃ τὴν ἡμέραν ὅλης φυτά τε ☪ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. [g] τῇ ᾗ τετάρτῃ διακοσμεῖ τ' ἀέρινον ἡλίῳ ☪ σελήνῃ ☪ τοῖς ἄλλοις ἄστροις · κινήσας αὐτοῖς [h] ἐπισείλας ☪ δρόμους, [i] οἷς ἂν αἱ τ' ὡρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ [k] ζῶά τε [l] κατ' αὐτὴν [m] νηκτὰ ☪ μεζόβρυα, τὰ μὲν κῇ [n] βυθῷ, τὰ ᾗ δι' ἀέρος ἀνῆκε · σωθησόμενα αὐτὰ κοινωνίᾳ ☪ μίξει, γονῆς ἕνεκα, κῇ ᾧ [o] σωαύξεσθαι ☪ πολυοναίζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ ᾗ ἕκτῃ ἡμέρᾳ [p] δημιουργεῖ τὸ τ' τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε ☪ θῆλυ ποιήσας · ἐν ταύτῃ ᾗ ☪ τ' ἄνθρωπον ἔπλασε. καὶ τ' κόσμον [q] ἐν ἓξ τ' πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς ☪ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι · τῇ ᾗ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι, κῇ λαβεῖν ἀπὸ τ' ἔργων ἀκηδίαν. ὅθεν ☪ ἡμεῖς σχολὴν [r] ἀπὸ τ' πόνων κῇ ταύτῃ ἄγομεν [s] τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν [t] σάββατα · δηλοῖ ᾗ ἀνάπαυσιν, κῇ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. [v] Καὶ δὴ ☪ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μῦ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο, περὶ τ' [x] ἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων ὅτως. ἔπλασεν ὁ Θεὸς τ' ἄνθρωπον, χοῦν [y] ἀπὸ τ' γῆς λαβών · καὶ [z] πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ [a] καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἦν, Ἀδαμος ὀνομάθη · σημαίνει ᾗ τοῦτο, κῇ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, [b] πυῤῥὸς, ἐπειδήπερ [c] ἀπὸ τ' πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης [d] ἐγεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ [e] παρθένος γῆ ☪ ἀληθινή. παρέσχησι ᾗ ὁ Θεὸς [f] τῷ Ἀδάμῳ κῇ γένη [g] τὰ ζῶα, θηλειά τε ☪ ἄρρενα ἀποδειξάμενος · καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς [h] ἔτι ☪ νῦν καλοῦνται. [i] βλέπων ᾗ τ' Ἀδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συναλίτησιν, οὔπω γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ὑπὸ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι ἔχουσι, μίαν [k] αὐτῷ κοιμωμένῳ πλευρὰν ἐξελὼν, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα · κῇ ὁ Ἀδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν [l] ἐξ ἑαυτοῦ γεγενῆσθαι. [m] Ἰσσὰ ᾗ, [n] κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα [o] τ' γυναικὸς [p] Εὔα ἦν · σημαίνει δὲ [q] τοῦτο πάντων τ' ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ ᾗ τ' Θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι, παντοίῳ [r] πεφυτευμένα φυτῷ · ἐν τούτοις δ' εἶναι ☪ τ' ζωῆς τὸ ξύλον, κῇ ἄλλο τὸ τ' φρονήσεως, ᾧ [s] διαγινώσκεσθαι [t] τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τι τὸ κακόν ·

[v] εἰς

f Κατ' αὐτὸν ᾗ ταύτῃ] Sic *Samb. Vat.* & *Cas.* κατ' αὐτὸν ᾗ τῷ reliqui, ut & *Bas.* & G. *Samb.* & *Cas.* κατ' αὐτὸν ᾗ τὴν *Big.* & *Editt.* κῇ ταύτῃ ᾗ, omisso etiam ἐθνὸς, *Henneb.* quæ solet fide. Nolo tamen philologos morari, quoties *Henneb.* historiæ hujus membris multis resectis, reliqua novis articulis, quod loquuntur Grammatici, simul connecti jusserit. *Bern.*

g Τῇ ᾗ τετάρτῃ] Τῇ τετάρτῃ ᾗ *Samb. Bern.*

h Ἐπισείλας] *Al.* ἐπιστείλας. sc. *Big. Samb. Hen. Vat.* ἐπιστείλας MS.

i Οἷς ἂν αἱ] *Al.* ὡς ἂν αἱ. & οἷς ἂν κῇ τ'.

k Ζῶά τε κατ' αὐτὸν νηκτὰ κῇ.] *Vat.* ζῶα νήκτα κῇ.

l Κατ' αὐτὸν.] Illa κατ' αὐτὸν non agnoscunt *Hen.* & *Vet. Interpr.* forte παυλοῖα. ut cap. IV. *Cocc.*

m Νηκτὰ κῇ] Ita *MSS.* νηκτά τε κῇ *u. Bas.* & G.

n Βυθῷ.] Sic *Big. Sam. Vat. Cas.* βάθῳ *Hen.* βάθῃ *Bas.* & G.

o Συναύξεσθαι] Συναυξάνεσθαι *Editorum* est. Sed aliud *Big. Coll.* & *Vat.* agnoscit.

p Δημιουργεῖ] Ἐδημιουργεῖτο τ' *Hen.* & *Vet. Interpr.*

q Ἐν ἓξ ταῖς πάσαις] Delet ὡς *Hen.* Bern.

r Ἀπὸ τ' πόνων] Ἀπὸ τ' πόνων σχολὴν ἄγομεν κατ' αὐτὸν *Hen.* Bern.

s Τῶν ἡμέραν.] Delet *Vat.*

t Σάββατα.] Credi posset Josephum ad vocem שבתא respexisse : sed malim ad usum suorum temporum, quando Σάββατον & Σαββάτων ἡμέρα de uno Sabbatho dicebatur. *Rel.*

v Καὶ δὴ κῇ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς] *Vat.* Μωϋσῆς ᾗ ἐφυσιολογεῖ & quatuor sequentes voces non agnoscit.

x Ἀνθρώπου κατασκευῆς] Τῆς τ' ἀνθρώπου *Samb.* Corruptor autem Josephi in Cod. *Hen.* minute, Μωσῆς ᾗ φυσιολογεῖ περὶ τ' τ' ἀνθρώπου. *Bern.*

y Ἀπὸ τ' γῆς λαβών.] *Samb.* & *Epiphan.* λαβὼν ἀπὸ τ' γῆς in reliquis. *Bern.*

z Πνεῦμα] Nota distingui πνεῦμα hominis & ψυχὴ. Ψυχὴν tribuit bestiis cap 4. *Rel.*

a Καὶ ψυχήν.] *Hen.* subdole τῷ κῇ ψυχῇ. *Bern.*

b Πυῤῥὸς.] Ita *Big. Samb. Vat. Cas.* & ita correxit *Cocc.* πύῤῥον reliqui. Vide *Vossii* Etymolog. v. *Homo.*

c Ἀπὸ τ'] *Vat.* ὅτι ὠπὸ τ'.

d Ἐγεγόνει.] Operæ *Bas.* ἐγεγόνη, formam Atticam præferunt. *Bern.*

e Παρθένος γῆ] Ἀδάμα, παρθενικὴ γῆ *Hesychio.* Virgo terra apud *Tertull.* p. 372. *Edit. Rigalt.* Sic *uvæ virgines, charta virgo* apud *Horat.* & apud *Martial.* pro *intacta.*

f Τῷ Ἀδάμῳ] *Vat.* αὐτῷ.

g Τὰ ζῶα.] Ζῶα sine articulo in *Cas. Vat. Hen.* Subin ἄῤῥενα scribunt *Samb.* & *Cas.* sicut Atticistæ. *Bern.* sequentes quatuor voces absunt a *Vat.*

h Ἔτι κῇ νῦν καλοῦνται.] Ergo non credidit linguam Adami interiisse, uti nunc multi opinantur. *Rel.*

i Βλέπων ᾗ τ' Ἀδαμον] Hæc usque ad αὐτῷ κοιμωμένῳ desunt in *Vat.*

k Αὐτῷ] *Vat.* Ϝ ᾗ Ἀδαμ.

l Ἐξ ἑαυτοῦ] Ita *Samb.* & *Hen.* ἐξ αὐτοῦ *alii.*

m Ἰσσὰ ᾗ] Sic cum *Epiphanio Scholastico* & *E. Bernardo.* Vide Corollarium VIII. ad *Rhenferdii* Dissertat. de fictis Judæorum hæresibus. Codices quidem scriptos alterius nominis Ἐΰεα & Εὔα menda possidet. Ἰσσὰ, lego cum *Epiphanio* scriba & *Burio* philologo. *Bas.* & *Hen.* ponunt Ησσὰ. Codices tamen scriptos alterius nominis Ἄϊεα menda possidet. Promtâ quidem hæc scribis ἀνεθρφίοις, loco ἐσσὰ. *Bern.*

n Κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον.] Κατ' ἑβραίων διάλ. *Samb.* κατ' ἑβραίους *Hen.* Bern.

o Τῆς γυναικὸς] *MSS.* quibusdam desunt τ' γυναικός. *Samb.* & *Cas.* & *Epiphanius.* τὸ ᾗ τ' γυναικὸς ὄνομα *Hen.* τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα cæteri. Nomen autem parentis nostræ scribitur εὔϊεα *Big.* εὐΐα *Samb. Hen.* & *Cas.* ἐΐα in excusis. *Bern.*

p Εὐΐα ἦν.] Ita *Samb. Hen.* & *Cas.* Εὔεα *Big.* Εὔα *Vat. Bas. G.* & LXX.

q Τοῦτο πάντων] Τοῦτο non agnoscit *Hen.*

r Τεθηλότα φυτῷ] Ita *Big. Cas.* & *Vet. Interpr.* παντοίῳ τεθηλότι φυτῷ *Hen.* & *Impressi.* παντοίων τεθηλότων φυτῶν *Samb.* & *Vat.*

s Διαγινώσκειν] Sic *Hen.* & *Samb.* & *Big.* διαγινώσκεσθαι *Vat.* & *Editi.* Forsan ᾧ ἂν διαγινώσκοιεν. ita conjecisse *Burium* suum *Bernardus* dicit.

t Τί τε εἴη.] Τί τὸ ἀγ. *Hen.*

γ Εἰς

ν εἰς τοῦτόν τε τ κῆπον x εἰσαγαγόντα τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τ φύλων ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδει δ' ἔστω ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέτταρα μέρη σχίζεται. y καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνει δὲ πλῆθος τοῦτο· ἐπὶ τοῦ Ινδικοῦ φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ελλήνων z Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τοῦ a Ερυθρᾶ b ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης c Φορᾶ, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ d ἄνθος· e Τίγρης δὲ f Διγλὰθ, ἐξ οὗ φέρεται τὸ μὴ g γενότητος ὀξύ. g Γηὼν δέ, ἀφ' τ Αἰγύπτου ῥέων, δηλοῖ τ ἀπὸ τ ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ελληνες προσαγορεύουσιν.

xisse Adamum cum uxore, præcipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab uno fluvio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quatuor partes dif- *Horti istius quatuor flumina.*
finditur. Atque Phison quidem (significat enim ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur; Græcis Ganges appellatus. *Phison, Ganges.*
Euphrates autem & Tigris in mare Rubrum exeunt: & vocatur Euphrates quidem Phora, *Phora*, Euphrates.
quod significat dispersionem aut florem; Tigris autem Diglath, quod exponitur cum an- *Diglath*, Tigris.
gustia velox. Geon autem, per ipsam Ægyptum fluens, significat ab oriente nobis exo- *Geon*, Nilus.
rientem: quem Græci Nilum appellant.

δ'. Ο δὴ h τοίνυν Θεὸς τ i Αδαμον τὸ τὴ γυναῖκα τ μὲν ἄλλων φυτῶν k σπέλδει γεύεσθαι, τ δὲ τ φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προφὴν ἀψαμένοις l ἐξ αὐτοῦ ὀλέθρον γενησόμενον. m ὁμοφωνοτάτων δὲ n κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, o συνδιαλυόμενος τῷ τε Αδάμῳ τὸ τῇ γυναικὶ, φανερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτὸς εὐδαιμονήσειν ἤκουε, p πεπεισμένους τοῖς τ Θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾶς προπετείας παρασκευάσας, ἀναπείσει καθάπαξ τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τ φυτοῦ τ φρονήσεως· q ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὴν τ τ ἀγαθοῦ τ τ κακοῦ διάγνωσιν, r ἧς γευομένης αὐτοῖς, μακάριον τ μηδὲν ἀπολείπουσα τ θεῖον βίον. καὶ παρακούει μὲν ἅτε τὴν γυναῖκα τ ἐντολῆς τ Θεοῦ καταφρονήσασα. γευσαμένη δὲ τ φυτοῦ, καὶ ἡδέσι τῷ ἐδέσματι, καὶ τ Αδαμον s ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίεσαν. t τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, u καὶ τὸ αἰσχύνης ὑπαθρον ἔχοντες, σκέπλῳ x ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν y ὀξύτητος τ τ διανοίας ὑπῆρχε. φύλλοις συκῆς z ἑαυτοὺς συνέρραπτον· καὶ παῦτα a ἐσκέπασαν· καὶ διὰ τ αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δαιμονεῖν, b ὅσων πρότερον ἐπανίζον διῤῥόντες. τ Θεοῦ δὲ εἰς τ κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Αδαμος, c πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς d ἑαυτῷ τὸ ἀδικεῖν, ὑπεχώ-

Lapsus hominis utriusque. Gen. c. 2. & 3.

ce-

ν Εἰς τοῦτον] Et hæc usque ad ἄρδειν absunt a *Vat.*

x Εἰσαγαγόντα] Ita & mox κελεῦσαι *Big. Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* εἰσαγαγὼν & σπέλδειν *Bas.* & *G.*

y Καὶ Φεισὼν μὲν·] Ita *Big. Samb. Hen Vat.* ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος *Vet. Interpr. Bas.* & *G.* Notat tamen *Rulæus* in *Coll.* sua *Vat.* deesse ὀνομαζόμενος.

z Γάγγης] Male Phison interpretatur Gangem, & Geon, Nilum. Quamvis enim auctores sequatur se antiquiores, longe abit à Moysis descriptione, & hac in re aliisque nonnullis *veritatem Hebraïcam* traditionibus *Judaïcis* incrustare videtur. Sunt qui (in hoc etiam errore versati) dicunt, quatuor fluvios ex Paradiso, subterraneis meatibus oceani spatia decurrentes, ad nostram terram permeare, &, ubi fluviorum scaturigines sunt, ex terræ penetralibus emergere: Geon, quem esse Nilum perhibent, in Æthiopia; Tigrim & Euphratem, in Persarmenia; Phison, quem Gangem dicunt, in India. Vide *Theophilum* ad Autolyc. l. 2. *Philostorgium* lib. 3. c. 10. *Theodoritum* in Genesim, *Severianum Gabalorum Episc.* de Mundi Creatione, & *Mosem Bar Cepham* de Paradiso. Pro λεγόμενος *Vat.* καλούμενος.

a Ερυθρᾶν] Id est in Sinum Persicum, qui à Veteribus mare Rubrum etiam appellatur. Vide Cl. *Cuperi* Observatt. l. 4. c. 18. & Cl. *Relandum* de situ Paradisi. *Hudsi.* Non hic nomine maris rubri sinus Arabicus est intelligendus, sed magnum mare, quod Asiam ab austro alluit, & in cujus sinum Persicum dictum Euphrates & Tigris illabuntur. Errant ergo, qui hic erasse Josephum putant. *Rel.*

b Απίασι θάλασσαν] Ita *MSS.* ἄπεισι *Vulgati.*

c Φορᾶ,] Ita *Codd. Græci. Φορᾶς Epiphanio Schol.* & *Scriptoribus Latinis. Φορᾶθ* reponi jubent alii. Vide *Hieronymum* Tom. 2. p. 175. *Edit. Benedict. Is. Vossium* ad Object. *Hornii*, c. 3. *J. Bæcleri* Dissert. Academ. p. 344. Legendum *Φορᾶθ*. פרת. *Rel.*

d Ανθος] Ονθος *Is. Voss.* suo ab ingenio, c. 3. contra *Hornium.*

e Τίγρης] Τίγρεις *Samb.* & *Hen.* cum *Latinis*, ut & *Vat.*

f Διγλαθ,] Hebr. *Hiddekel. Cocc.*

g Γηὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Γεὼν δὲ ἀφ' αὐτῆς Αἰγύπτου ῥέων· δηλοῖ δὲ τ Ν. *Bas.* & *G.*

h Τοίνυν Θεὸς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοίνυν neglexere *Typi.*

i Αδαμον] *Codd.* aliquot Αδὰμ forma referunt Hebræa. Sed in isthac voce cæterisque sponte sua Ἑλληνίζειν videtur *Josephus.*

k Σπέλδει] *Al.* σπέλδουσι. Sed illud ex *Coll. Big.* est.

l Ἐξ αὐτοῦ] Ita *MSS.* ἀπ' αὐτοῦ in *Editis.* ἁψαμένοις αὐτοῖς *Hen.* astute, inquit *Bernardus.* Ita quoque *Vat. Rulei*, ubi & mox abest γευσάμενον.

m Ομοφωνοτάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ὁμοφρονεστάτων in *Editis* & *Vet. interpr.* Scripturam, quam Textui inferram dedimus, à *Josephi* manu esse constat ex pagina sequenti, v. 8.

n Κατ' ἐκεῖνο καιρὸν] Τότε *Hen.* (& *Vat.*) pro κ. ὁν κ. mox articulus ante ὄφις excidit è *Typis.*

o Συνδιαλυόμενος τῷ τε Αδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ.] Hæc absunt a *Coll. Vat.*

p Πεπεισμένους τοῖς Θεοῦ] Et hæc ab eadem *Rulei Coll. Vat.* absunt, usque ad ἀναπείσει, sed & quæ mox sequitur, vox κακοήθως abest.

q Ἐν αὐτῷ λέγων] Et hæc a *Vat.* absunt usque ad γευσαμένη δὲ. sicut & paullo post τῷ ἰδίσματι.

r Ἧς γευομένης αὐτοῖς,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* γευσαμένους αὐτοὺς in *Editis.*

s Ανέπεισεν] *Vat.* ἔπεισεν.

t Τε ἑαυτῶν ἤδη] Vocula τε (quam agnoscit *Coll. Big.*) abest *Vulgatis.*

u Καὶ τὸ αἰσχύνης] Ita *MSS.* καὶ σκέπλῳ, reliquis intermissis, (editorum incuria, inquit *Bernardus*) *Bas.* & *G.*

x Εαυτοῖς] Αὐτῆς *Vat.*

y Οξύτητος τ τ διανοίας ὑπῆρχε.] Vide *Bæcleri* Exercit. in *Josephum.*

z Εαυτοὺς] Αὐτὰς *Impressi.*

a Εσκέπασαν] Σπεπάσαντες, καὶ τ. *Hen.* & *Vat. Rulei.*

b Περὶ τ αἰδοῦς] *Editis* deest περὶ. sed in *Coll. Big.* est περὶ. Ferunt omnes *MSS.* præter *Vat.* qui περὶ habet.

c Οσων πρότερον] In *Vulgatis* ὡς ἀν. contra *MSS.* mox τοῦ Θεοῦ *Hen.*

d Πρότερον εἰς ὁμιλίαν] Absunt a *Vat.* usque ad ἀδικεῖν.

e Ἑαυτῷ τὸ ἀδικεῖν,] Ita *MSS.* ut & αὐτὸν mox infra v. 42. αὐτῷ & αὐτὸν *Bas.* & *G.*

f Δι'

cedebat. Deo autem admirationem movit factum, causamque scisitabatur, ob quam, consuetudine sua antea gavisus, nunc eam refugeret & metueret. Illo autem nihil respondente, eo quod sibi conscius esset violati Divini præcepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, ut vitam felicem omnisque mali expertem viveretis, nulla animi solicitudine vexati, omnibus, quæ ad usum ac voluptatem suppeditant, mea unius cura vobis proventibus, absque ullo vestro labore ac miseria; ex quibus citius adveniet senectus, & vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis spretis præceptis, hanc voluntatem meam illusisti: neque virtutis est quod siles, sed malæ conscientiæ. Adamus autem excusabat peccatum, rogabatque Deum ne succenseret sibi, mulierem facti auctorem accusans, dicensque ab ipsa se deceptum peccavisse. Mulier rursus serpentem accusabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri consilio cessisset, pœnæ subjecit; dicens, terram non amplius ipsis suos fructus sponte daturam, sed laborantibus & opere attritis alia quidem exhibituram esse, alia vero non largiturâm. Evam autem parturitionibus, & qui eas comitarentur doloribus punivit; quod Adamum ipsis, quibus serpens eam decepit, seducens, calamitatibus involverat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre & malitiose se gesserat; venenumque linguæ ejus indidit, hominum generi hostem declarans, *eosque* admonens plagis caput *ipsius* impetere, quippe in quo & vis homini noxia resideret, & facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus posset: pedibus insuper ipsum privans, effecit ut humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, ista ipsis in pœnam constituens, transfert Adamum & Evam in alium locum.

Labore virili colitur terra, & angoribus fœminarum reparatur humanum genus.

Voce ac pedibus multatur serpens, lingua sua adhuc virulentior.

Adamus & conjux ejus Paradiso pulsi.

ρϛ· τ ὃ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πραττόμενον, ϗ τὴν αἰτίαν ἐπιωτάνετο, [f] δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει τοῦτον & προΐσται). Ε ὃ [g] μηδὲν φθεγξομένου, ἀλλὰ τὸ συγγινώσκειν ἑαυτῷ προβάλλει [h] τὴν Ε Θεὸν πρόταξιν· ἀλλ' ἐμοὶ μέν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα & κακῶν παντὸς [i] ἀπαθῆ βιώσετε, μηδεμιᾶ [k] ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυζιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, ϗ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου & παλαιπωρίας: [l] ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον [m] ἂν ἐπέλθοι, ϗ τὸ ζῆν ὑ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. [n] νῦν δ' εἰς ταὐτὸν μὲ τὴν γνώμην ἐνέβεσας, προπηλακίσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετὴν τὴν [o] σωτηρίαν ἄγει, ἀλλ' ὀλισθηρῶ. Ἀδαμος ὃ παρῃτεῖτο ἀμαρτίας [p] αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα δ' γεγονότος αἰτιώμενος, ϗ λέγων ὡς αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς [q] ἁμαρτεῖν. ἡ δ' αὖ [r] κατηγόρει δ ὄφεως. ὁ ὃ Θεὸς ἥδονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γενόμενον ὑπετίθει τιμωρίᾳ· τὴν γῆν [s] οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς [t] τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπών, [v] πονοῦσι ὃ τοῖς ἔργοις τρεφομένοις [x] τὰ μὲν παρέξειν, τῶν ὃ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐέαν ὃ τοκετοῖς τ ἐξ ὠδίνων ἀληδόσιν ἐκόλαζεν· [y] ὅτι τ Ἀδαμον, εἰς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις προβαλλομένη, συμφορᾶς περιέβαλεν. ἀφείλετο ὃ τ ὄφιν [z] τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ὅτι τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τ Ἀδαμον· ϗ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, [a] πολέμιον ἀποδείξας [b] ἀνθρώποις, ϗ ὑποτεθειμένου [c] κατ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς [d] ὡς ἐν ἐκείνῃ τύπτει κακῶν δ πρὸς ἀνθρώπους κράτει, ϗ τ πλευρᾶς ῥάχης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε [e] αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθ κατ τ γῆς [f] ἑλυσπώμενον [g] ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τ Ἀδαμον & τὴν Εὐέαν ἐκ Ε κήπου εἰς ἕτερον [h] χωρίον.

f Δι' ἣν πρότερον] Hæc etiam omnia a *Vat.* absunt usque ad πειράσαντας.

g Μηδὲν] *Vat. Rul.* pro μηδὲν habet μὴ. & quæ mox post φθεγξομένου sequuntur, omnia absunt, usque ad πρόταξιν. Sed & abest, quod paullo post sequitur πρὸς ὑμῶν, ut & ϗ κακῶν παντός.

h Τὴν Ε Θεοῦ πρόταξιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὴν Ε Θεοῦ ἐντολὴν ϗ πρόταξιν *Bas.* & *G.*

i Ἀπαθῆ βιώσετε,] *Big. Samb.* & *Caf.* βιώσεσθε (ut & *Vat. Rulei.*) *Hen.* & ad marginem *Samb.* βιώσεσθε ἀπαθῆ *Genevenses* Typi. Venit autem ex affectu Attico, quod nunc legis inter Josephi verba. *Bern.*

k Ξαινόμενοι] Ita *Big. Samb. Hen. Caf.* & *Vet. Interpr.* ξενιζόμενοι *Vat. Bas.* & *G.* lege κνιζόμενοι. *Cocc.* In *Vat. Rulei* abest tota pericope ab ἀπαθῆ usque ad φροντίδι, ut & quæ paullo post sequuntur ab ὅσα usque ad συντελεῖ. Dein quoque & ὑμετέρου & ϗ παλαιπωρίας. *Hav.*

l Ὧν παρόντων] Interserit ὁν *Vat.* sequentia desunt usque ad γήρους. *idem.*

m Αν ἐπέλθοι,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* οὐκ ἂν ἐπέλθῃ, ϗ τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂν ὑμῖν γήρους.

n Νυν δ' εἰς ταὐτὸν μὲ] Totum locum ita concipit *Vat. Rul.* εἴ τι μὲ εἰς ταὐτὸν τοῦ γλῶ· γῆρας τε θᾶττον ἐπέλθοι ϗ τὸ ζῆν ὑ μακρὸν ὑμῖν γήρους. Quæ vero mox sequuntur προβαλόμενος &c. rursus desunt usque ad πονηρῶ. Imo & a παρεκάλει usque ad χαλ. αὐτῷ ut & ϗ λέγων usque ad ἁμαρτεῖν, & paullo post, ἥδονα γ. σ. α. γ. pro ὑπετίθει τιμωρίᾳ, dein habet ν. αὐτὸν τιμωρίας. *Hav.*

o Σωτηρίαν ἄγεις,] *Gen.* male σκαπτὸν.

p Αὐτὸν,] Εαυτὸν *Hen.* αὐτὸν *Gen.* Bern.

q Ἁμαρτεῖν.] Ita *MSS.* ἁμαρτάνειν *Bas.* & *G.*

r Κατηγόρει] Κατηγορεῖτο *Hen.*

s Οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς] Legit *Big.* οὐκ ἔτι μὲν ὠδὶν αὐτοῖς τ ἑαυτῆς &c. quod non fuerat negligendum. *Hav.*

t Τῶν ἑαυτῆς.] Ita *Samb. Vat.* (sed *Vat. Rul.* ὠδὶ) & *Caf.* τ ἑαυτῶν *Big.* τα ἑαυτῆς *Bas.* & *G.*

v Πονοῦσι ὃ ϗ τοῖς] Hæc usque ad ἀξιώσειν, absunt a *Vat. Rulei. Hav.*

x Τὰ μὲν παρέξειν,] Ita *MSS.* τὸ μὲν π. τὸ δ' οὐκ *Bas.* & *G.*

y Οτι τ Αδαμον,] Et hæc absunt ab cod. *Vat.* usque συμφορᾶς περιέβ. *Hav.*

z Τὸν φωνὸν,] Sic in *MSS.* τ φωνῆς, ὀργ. ἐπὶ κακ. in *Editis* quæ sequuntur usque ad Αδαμον absunt a *Vat. R.* idem.

a Πολέμιον] *Vat. R.* πολέμιος idem.

b Ανθρώποις, ϗ ὑποτεθειμένου·] Ita *MSS.* αὐτοῖς & mox ὑποτεθέμενον in *Editis*, pro ὑποτεθέμενον. quo tempore, inquit *Bern.* valde sibi placent Athenienses.

c Κατὰ τ κεφαλῆς] Quia interpres vetus (Epiphanius scholasticus creditus) hæc reddit, *ut mulier ejus capiti plagas inferret*, notatum video ad marginem editionis Colonienſis annō 1534. *attendant ista nostri temporis Hebraïzatores, ut videant an non & Josephus legerit* ipsa; *non* ipse *aut* ipsum. Notum est quantas turbas dederit illud את, nec lubet hic repetere, quæ hinc & inde allata sunt. Ut dederim ita scripsisse veterem Interpretem, qui, ut sequentia docent, Josephi mentem assecutus non fuit, num ex Josephi verbis id potuit elicere? Nulla apud Josephum est mentio mulieris, nec ullum hactenus codicem Josephi conspectum memini, in quo hoc loco mulier commemoratur. *Rel.*

d Ως ὁ ἐκείνη] Absunt a *Vat. Rul.* usque ἐσομένης. *Hav.*

e Αὐτὸν ἀποστερήσας,] Αὐτῶν *Hen.* Hac de re vide *Basilium* de Paradiso, & *Thesaurum Theolog.* & *Philolog.* p. 60. & p. 76.

f Ιλυσπώμενον.] Ita *Samb.* & *Big.* εἱλισσώμενον *Hesych.* ἱλισσώμενον *Vat. Bas. G.* & *Hesych.* Hanc lectionem Josepho vendico ex codice *Sambuci*, Lexico Hesychii, & Tralatione *Epiphanii*. ἱλισσώμενον *Big.* parvo apice differt. Bern. *Vat. Rul.* ἱλυσσώμενος πεποίηκε. sequentia ad πάσχειν rursus desunt ibidem, ut & εἰς ε. χ. in fine Capitis. *Hav.*

g Εποίησε.] Πεποίηκε *Hen.* Bern.

h Χωρίον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόπον *Bas.* & *G.* Hic omittit quod de custodia Angelica habet *Moyses*: id forsan operi suo Philosophico reservandum ratus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τ γήρως Ἀδάμου, καὶ [i] τ ἀπ' αὐτ δέκα γενεῶν τ μέχρι τ καθακλυσμ.

[Γ]Ιγνονται ὑ αὐτοῖς, [k] παῖδες [l] ἄρρενες δύο. [m] προσηγορεύετο δ' αὐτῶν ὁ μὲν [n] πρῶτος [o] Καΐς, [p] κτῆσιν ὑ σημαίνῃ τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Ἄβελος ὑ ὁ δεύτερος, [q] σημαίνῃ ὑ [r] πένθος τοῦτο. γίνονται ὑ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν ἂν ἀδελφοὶ [s] διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. [t] Ἄβελος μὲν γὰ ὁ νεώτερος [v] δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο· καὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτ πραττομένοις παρεῖναι τ Θεὸν νομίζων, ἀρετῆς [x] προηνός. ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος [y] αὐτ. Καΐς ὑ [z] τἆτε ἄλλα πονηρότατος ἦν, κ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρᾶν ἐπενόησεν πρῶτος, καὶ [a] κτείνῃ τ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύσιν τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Καΐς [b] τὰς ἀπὸ τ γεωργίας & τῶν φυτῶν καρπὰς ἐπήνεγκεν· [c] Ἄβελος ὑ [d] γάλα, κ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. [e] ὁ ὑ Θεὸς [f] πίστῃ μᾶλλον ἥδετο τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις & κ Φύσιν γεγονόσιν πιμώμενος, ἀλλ' οὐκ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπ πλεονεκτ [g] κ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ Καΐς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τ Ἄβελον ὑπὸ τ Θεοῦ, κτείνει τ ἀδελφὸν, [h] κ τ νεκρὸν αὐτ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν [i] ὑπέλαβεν. ὁ ὑ Θεὸς, σωτὴς τὸ ἔργον, [k] ἦκε πρὸς τ Καΐν, ᾠδὶ δ' ἀδελφὸν πυνθανόμενος, [l] ποῖπατε εἴη· πολλῶν γὰ αὐτὸν οὐκ [m] ἰδεῖν ἡμερῶν, τ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον. ὁ ὑ Καΐς ἀποῤῥήμενος, κ οὐκ ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τ Θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν & αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῷ δελφῷ μὴ βλεπομένῳ. [n] παροξυνθεὶς ὑ, τῷ Θεῷ λιπαρῶς ἐγκειμένῳ & πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτ & τῶν ὑπ' αὐτ [o] πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ ὑ Θεὸς τἀντεῦθεν ἤλεγχεν ἤδη τ Καΐν, φονέα [p] τἀδελφοῦ γινόμενον· καὶ θαυμάζω, [q] φησὶν, εἰ

[i] Τῶν ἀπ' αὐτοῦ] Τῶν αὐτοῦ *Baſ. G.* Bern.

[k] Παῖδες] Sic *Samb. Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ παῖδες *Baſ.* & *G.*

[l] Ἄρρενες δύο.] Ibi *Hen.* ἄρσενες, litigium præſulum Corinthii & Theſſalonicenſis. Vincit autem Euſtathius: ἄρρενες enim rotundius fertur, & ore Attico. *Bern.*

[m] Προσηγορεύετο] Ita *MSS.* προσηγόρευ') *Editi.*

[n] Πρῶτος] Πρώτιος *Hen.* non incongrue. *Bern.*

[o] Καΐς,] N. abſorbetur uti Οὐάλης, *Valens* & apud noſtrum Πύδης, *Pudens. Rel.*

[p] Κτῆσιν] Κτίσις ſoli *Samb.* & *Big.* Κτίσις *Samb.* & *Big.* κτῆσις reliqua exemplaria Græca, quibuſcum facit *Epiphanii* Tranſlatio. Permutant profecto ſcribæ veteres recenteſque η & ι vocales literas errore haud levi. Iones tamen eis cauſam præbuere, qui hos phthongos communes habent inter loquendum, ut ψηνύθιον, ψιμύθιον, &c. *Bern.*

[q] Σημαίνῃ] Τοῦτο σημαίνῃ π. *Baſ.* & *G.*

[r] Πένθος τοῦτο.] Οὐδὲν τοῦτο legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Vide *Druſii* Obſervat. l. VI. c. XII. & *Iſ. Voſſ.* ad Objecta *Hornii*, cap. 3.

[s] Διαφόροις ἔχαιρον] Ita *Samb. Vet. Interpr.* & *Pet.* ἀγαθοῖς ἐχρῶντο *Vat.* (ſed in *Vat. R.* tota rurſus pericope deëſt) ἀγαθοῖς ἐχρῶντο *Big.* & *Caſ* ἐχρῶντο abſque ἀγαθοῖς *Baſ.* & *G.* Huds. *Samb.* & *Epiphanius*, & excerpta *Peyreſciana.* ἀγαθοῖς ἐχρῶντο *Big.* & *Caſ.* neutra lectio diſplicet. Quinimo exciderat ἀγαθοῖς nulla laude *Baſilienſium*, quos vel ad menda imitantur operæ *Genevenſes.* Mox *Peyr.* ὁ νεώτατος pro ὁ νεώτερος. *Bern.*

[t] Ἄβελος μὲν] *Vat. R.* Ἀβέλῳ δρεπτῆς ἐπιμελομένῳ, ποιμένικῷ δὲ ὁ βίος. Sed quæ ſequuntur καὶ πᾶσιν uſque προηνός deſunt.

[v] Δικαιοσύνης] Ἀρετῆς pro δικαιοσ. *Hen.* ſtulta cautio eſt. *Bern.*

[x] Προηνός.] Ita *Samb. Vat. Pet.* προήνεσεν. *Alii* cum *Baſ.* & *G.* προήνεσεν malit *Bernardus.* Huds. Προηνός *Samb.* & *Peyreſc.* προήνεσεν *Baſ.* cum aliis exemplaribus: mallem προένοσεν. Tintinnat autem auribus ingratis προήνεσεν cum verbulo ἐπεμελεῖτο. *Bern.*

[y] Αὐτῷ.] Αὐτῶ *Samb.* & *Pet.*

[z] Τά τε ἄλλα] Abeſt a *Vat. Rul.* & mox in eodem pro ἦν eſt ὦν, & deſunt καὶ πρὸς τ. κ. μ. α. & mox itidem ἀρᾶν.

[a] Κτείνῃ τ ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης.] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & κτείνῃ & τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ τοιαύτης αἰτίας *Baſ.* & *G.* ἐκτείνῃ vero habet *Vat. Rul.* & dein quæ ſequuntur poſt θ. τ. θ. δ. ων. ο. μ. &. α. τ. γε. & τ. φ. κ. ἐπη. uſque ad παροξυνθεὶς non agnoſcit.

[b] Τὰς ἀπὸ τ γεωργίας] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt τὰς.

[c] Ἄβελος ὑ γάλα,] Hæc & quæ ſequuntur, alio ordine legit Codex *Vaticanus* collatus a *Rulæo*, ita ſcilicet, τ Ἄβελ ὑπὸ τ Θεοῦ γάλα προσενέγκαντα & τὰ πρωτότοκα τ βοσκημάτων. τοῖς αὐτομάτοις ὑ μᾶλλον & κ Φύσιν γεγονόσιν ἥδετ'). τὸ θεῖον τιμώμενον ἢ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν πλεονέκτ & βίαν πεφυκότος. καὶ τ νικηθὲν ἀφανίσας λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ὑ Θεὸς ἤλεγχε τ Καΐν φονέα τ ἀδελφοῦ γινόμενον. τ δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτῆς ἡφίει ἱκετεύσαντα. ἐπέρχεσθαι ὑ αὐτὸν, & τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ τιμωρήσεσθαι κ τιλὶ ἑβδομάδα ἐπείλει χρόνων.

[d] Γάλα,] Στίαρ LXX. *Interpretes.*

[e] Ὁ ὑ Θεὸς] Ὁ θεὸς ὑ *Baſ.* & *G.* τὸ θεῖον *Hen.* qua ſolet religione. *Bern.* Eſt vero edita lectio in *Coll. Bigot.* Hav.

[f] Ταύτῃ μᾶλλον ἥδετ') τῇ θυσίᾳ,] *Joſephum*, Rabbinos ſequutum in cauſa probati & improbati ſacrificii, peccare oſtendunt *Cuneus* de Rep. Hebr. *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. *Bæclerus* in Diſſert. Academ. cum aliis quam plurimis.

[g] Κατὰ βίαν] Καὶ βίᾳ *Hen.* & *Pet.*

[h] Καὶ τ νικηθὲν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ,] Τὸ νικηθὲν αὐτ. π. ἀφανὶς *Hen* & *Pet.* genere tertio inquit *Bern.*

[i] Ὑπέλαβεν.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ* ὑπελάμβανεν *Hen. Baſ.* & *G.*

[k] Ἦκε] *Al.* ἦλθε. Ἦκε *Big. Samb. Caſ.* ἦλθεν *Baſ.* & *G.* Illud autem melius; ſiquidem ἥκω, δρτίως ἔχομαι. *Bern.*

[l] Ποῖπο'ε] Ποῖπορ' *Samb.* Bern.

[m] Ἰδεῖν] Ita *Big. Samb. Caſ.* ritu Attico. οἶδεν *Vat. Baſ.* & *G.* εἶδεν *alii.* Huds. Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* ritu Attico. ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν libri vulgati. εἶδεν enarrator *Severi* atque ſcriba *Caſſiodori*, nullo uſu. *Bern.*

[n] Παροξυνθεὶς ὑ,] Παροξυνθεὶς *Baſ. Gen.* cæteraque præter *Samb.* tum hic, tum ſupra. *Bern.*

[o] Πραττομένων,] Προσπομένων. *Big. Samb.* Bern.

[p] Τἀδελφοῦ] *Big. Samb. Baſ.* τοῦ ἀδελφοῦ *Hen.* haud curate. Adferunt inſuper mox *Big.* & *Samb.* φησὶν ὁ θεός; iſtud quidem diſertius. *Bern.*

[q] Φησὶν,] Φησὶν ὁ Θεὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

CAP. II.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus ab eo uſque ad diluvium.

NAti ſunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus eſt Caïs, quod vocabulum, ſi interpreteris, notat poſſeſſionem: Abelus autem ſecundus; quæ vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Et fratres quidem diverſis gaudebant ſtudiis. nam Abelus, natu junior, juſtitiam colebat; & omnibus, quæcunque gerebat, Deum præſentem ratus, virtuti proſpiciebat. paſtoralis autem ejus erat vita. Cæterum Caïs, quum alioquin valde improbus eſſet, & lucrum ſolum ſpectaret, terram etiam arare primus excogitavit, fratremque interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Caïs quidem ex agriculturæ & arborum fructibus obtulit: Abelus vero lac & primogenita pecorum. Deus autem hoc ſacrificio magis delectabatur, utpote ſponte & ſecundum naturam provenientibus honoratus, non iis quæ ex inventione hominis avari per vim producta erant. Quapropter Caïs, indignatus Abelum à Deo ſibi prælatum eſſe, fratrem interficit; atque, abdito ejus cadavere, rem clam fore putabat. Deus autem, cognito facinore, venit ad Caïn, de fratre perquirens, ubinam is eſſet: multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animadvertiſſet. Caïs autem dubius animi, nec habens quod reſponderet Deo, ſe quidem in anguſtiis verſari & ipſe primum ait, quod frater nuſquam compareat. Deo autem majorem in modum inſtante & accurate inquirente, indignatus ille, non ſe pædagogum, neque cuſtodem ejus, nec rerum ejus *obſervatorem eſſe*, dixit. Tum vero Deus Caïn illico redarguit, quod fratris necis auctor eſſet: & miror, inquit,

Fratres omnium primi, moribus diſſimilibus. Gen. c. 4.

Caïs, opes; Abelus, luctus.

Hic paſtor pius, ille improbus agricola.

Quæſita arte munera Deo minus placent.

quit, si de fratre nescis dicere quid factum sit, quem tu-met peremisti. Attamen illi, sacrificium facienti, ejusque merito exposcenti ne vehementius ei irasceretur, cædis supplicium remisit *Deus:* exsecrabilem autem fecit, posterisque ipsius, usque ad septimam progeniem, pœnam subeundam esse denunciavit; & ex ista regione cum cum uxore ejicit. Illo autem extimescente, ne *per terram* oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, jussit eum *Deus* nihil triste tali ex causa suspicari; sed, quod nec quidquam mali ex feris ei accideret, terram omnem impavide peragrare: ac, signo ei indito ut nosci posset, *è conspectu suo* abire præcepit.

Caïs Fratricida exsulat cum stigmate.

2. Caïs autem, multum terræ una cum uxore emensus, tandem Naïda condidit; id loci nomen est: atque illic habitare constituit, ubi etiam liberos procreavit. Cæterum pœna nequaquam ei cedebat in admonitionem, sed in malitiæ incrementum; voluptates quidem omnigenas sibimet indulgenti, etiamsi cum injuria secum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domesticas magna pecuniarum vi ex rapinis & violentia amplificans, & ad luxuriam ac latrocinia familiares suos invitans, magister illis exstitit ad pravam vitæ institutionem. Et simplicitatem quidem, qua prius vivebant homines, excogitatis mensuris & ponderibus immutavit; vitæ innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem & calliditatem vertens. Primus agris terminos posuit, urbemque ædificavit & muris communivit, in unum convenire cogens domesticos suos. Hanc autem civitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cujus filius fuit Mathusalas: hujus vero Lamechus, cui filii exstiterunt septuaginta & septem, ex duabus suscepti uxoribus, Sella & Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, & rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater ejus uterinus, musicam exercuit, psalteriumque & citharam invenit. Thobelus

Stathmica, Gromatica, atque ipsa Architectura ad Cain inventorem referuntur.

Gen. cap. 4. Prima urbium conditur Anocha, sive Henochia, in Naide regione.

Scenitarum princeps Jobelus, Jubalus musicorum, atque fabrorum Thobelus, aut Tubalcaïn.

τῶν ἀνδρῶν ἀγροικεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. τὸ μὲν οὖν ὅπως τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν [r] ἠφίει, θυσίαν τε ἐπιτελέσαντα, καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν [s] ὀργὴν ἐπ' [t] αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δ' αὐτὸν ἐποίησε, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ [v] τιμωρήσασθαι καὶ τὴν ἑβδόμην [x] ἠπείλησε γενεὰν [y] καὶ τῆς γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τὸ δὲ μὴ θηρίοις ἁλώμενον περιπίπτειν δεδιότα, καὶ τοῦτον [z] ἀπολῆται τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ [a] γένοιτο δεινόν, [b] διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἔπιβαλών, [c] ὡς γνώριμον ἂν εἴη, προστάξας ἀπέναι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν [d] ἱδρύετο μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ [e] αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, [f] ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ἄπο νεφέσια δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὔξησι τῆς κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκποριζων αὐτῷ τῷ σώματι, καὶ μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων [g] δέοι ταύτην ἔχειν. αὔξων δὲ τὴν οἰκίαν ὡλίσθη χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λησταῖς τοὺς ἐντυγχάνοντας φθάνων, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τὴν ἀπαγμοσύνην μὲν, ἢ πρότερον σωζόμενοι οἱ ἄνθρωποι, μέτρων [h] ὀπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεχήσαντο· ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τούτων ἀμαθίας, καὶ [i] τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν [k] ἀπαγαγών. [l] ὄρους τε τῆς γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πάλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ [m] Ἀνώχου, τοῦ πρεσβυτάτου [n] παιδὸς, Ἀνώχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώχου δὲ [o] Ἰαραδὴς ἦν υἱός. ἐκ δὲ τούτου [p] Μαρούηλος, οὗ γίνεται παῖς Μαθουσάλας, τοῦ δὲ [q] Λάμεχος, ᾧ παῖδες ἐγένοντο ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν [r] αὐτῷ φυέντες, [s] Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. τούτων Ἰώβηλος μὲν [t] ἐξ Ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπῆξατο, καὶ [v] κτηνοτροφίαν ἠσκήσατο. [x] Ἰούβαλος δὲ, ὁμομήτριος ὢν [y] αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε, καὶ [z] ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. Θόβε-

λος

---

r Ηφίει.] Ita *Samb. Hen.* & *Vet. Interpr.* ἀφίει *alii.* Ηφιει libenter restituo, verbulum Athenien sibus pernotum, propter codd. *Samb.* & *Hen.* necnon versionem Scholasticam. ἀφίει fuit cæterorum. *Bern.*

s Οργὴν.] Sic *Big. Samb. Vat. Casf.* & *Vet. Interpr.* ὀχλὼ *alii.* Huds. Conspirant in ea lectione *Big. Samb. Casf.* cum *Epiphanio* Græculo. ὀχλὼ λαβεῖν quod excusum erat, nec Deo decens existimo, nec παιδικὸν. *Bern.*

t Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

v Τιμωρήσασθαι.] Ita *Samb.* & *Casf.* τιμωρήσεσθαι *Hen.* τιμωρίσασθαι ferunt *cæteri.*

x Ηπείλησε.] Ηπείλει *Hen.* Bern.

y Καὶ τῆς γῆς ἐκείνης.] Totum hunc locum ita digerit Codex *Vat.* ex Collatione *Rulei.* καὶ τ. γ. ἐκείνης ἐκεῖσον ἐκβαλὼν σημεῖον ἐπέβαλεν ὡς γνωρίμου ἂν εἴη. ὁ δὲ μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς τόπον εὑρύετο ναΐδων οὕτω καλούμενον. ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. διδάσκαλος δὲ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς συντυγχάνουσι γέγονε· μέτρων ἐπινοίας καὶ σταθμῶν. ὅρους τε γ. πρ. εθ. καὶ π. ἐδείμ. Ανώχαν καλέσας αὐτὴν εἰς ὄνομα τοῦ πρεσβ. παιδὸς Ανώχ. τούτου δὲ Ιαρέθης υἱὸς ἦν. ὃν δὲ Μαρούηλ. οὗ παῖς Μαθουσάλα. τοῦδε Λαμέχ, ᾧ π. ὧν ἐπ. καὶ ἑβδ. ἐκ δ. γίν. ἀν φ. Σελᾶς καὶ Αδᾶς. τουτ. Ιωβ. μ. ἐξ Α. γεγ. σκ. επ. καὶ σφῶν. ηγ. μουσικὴν ἤσκησε καὶ ψαλ. καὶ κιθ. ἐπεν.

z Απολῆται.] *Al.* ἀπόλοιτο. Απολεῖ) *Samb.* quo abs modo gens Attica non horret. *Bern.*

a Γενέσθαι.] Γενέσεσθαι *Samb.*

b Διὰ πάσης ἀδείας χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον.] *Cocc.* legit καὶ δ. π. α. χ. γῆς, σημεῖον &c.

c Ως γνώριμον.] *Al.* ὦ.

d Ιδρύετο.] Cum in uno *MS.* sit ὁ δὲ ἐπ. & mox εἰς τόπον, mallem legere πολλὴν ὁ δὲ ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ναΐδα τόπον, vel πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν μετὰ τῆς γυναικὸς Καΐς, εἰς Ναΐδα ἱδρύεται τόπον. Apud *Thucyd.* ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρωϊάδας ἱδρυθείς, p. 72. *Edit. Oxon.* Huds. Καΐς δὲ τὴν γυν. εἰς τόπον ἱδρ. ναΐδων οὕτω καλούμενον, καὶ αὐθὶς *Hen.* Mox ἔνθα *Baf.* & *Hen.* & Επαυξησει *Samb.* pro ἐπ' αὔξησει. *Bern.*

e Αὐτόθι.] *Al.* αὐτοῦ.

f Ενθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο.] Ενθα αὐτῶν παῖδες ἐγένοντο *Vat.*

g Δέοι.] Δέει *Baf. G.* sed δέοι *Big. Samb.* &, si vis, *Schotanus.* Bern δεῖν *Cocc.*

h Επινοίᾳ.] Επινοίας. *Hen.*

i Τὸ μεγαλόψυχον.] Articulum τὸ, qui deerat in *Editis*, ex *MSS* restitui.

k Πεφαγαγών.] Ita *Big. Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* ἀγαγὼν in aliis *MSS.* & *Editis.*

l Ορους τε γῆς.] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅρους τε τῆς in *aliis MSS.* & *Editis.*

m Ανώχου.] Ita & mox Ανώχαν *Big. Samb.* & *Vat.* Ενώσου & Ενώσαν *Baf.* & *G.* Ενώχ LXX. *Huds.* Ενωσου atque ἐνώσαν eum Glyca Zonaraque obtinent Editores *Baf.* & *Gen.* Josephus autem ex Moyse, sacræ literaturæ principe, scripserat ἀνώχου hic, illic ἀνώχαν: sicut fidem adstruunt modo Cod. *Big. Samb.* & *Casf.* una cum scriba *Scholastico. Bern.*

n Παιδὸς.] Παίδων *Vat.*

o Ιαραδὴς] Ita *Hen.* & *Epiphanii* quidem *Jarath* non procul abest. Ιαρέδης *Vat.* & *Casf.* Ιαρεσιδης *Samb.* Ιάρεδ in *Editis*, Γαϊδὰδ LXX.

p Μαρούηλ.] Ita *Big. Samb. Vat. Casf.* & *Vet. Interpr.* Μαρυὴλ *Hen.* Μαλήλ in *Editis.* Μαὴλ & Μαλελεὴλ LXX.

q Λάμεχ.] Λάμεχ. *Hen.*

r Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

s Σελλᾶς.] Σιλλὰς *Hen.* σελλὰς *Samb.* hic sequiore, ille priore syllaba debili. *Bern.*

t Ἐξ Αδᾶς.] Ita *Hen. Baf. G. Vetus Interpr.* & LXX. ἐκ Σελλᾶς *Big. Samb. Vat. Casf.* communi vitio.

v Προβατείαν] Sic *Samb.* & *Zonaras.* κτηνοτροφίαν *cæteri plerique.*

x Ιούβαλος.] Pariter Ιωβαλ Zonaras & Eustath. atque Theophilus. Ιώβηλος *Big*, & *Samb.* indiligenter & confuse. *Bern.* Hic in MS. *Vat.* inquit *Phil. Rulcus*, nova sectio, quæ indicatur litera unciali. Legit autem sic. Ιωβ. ὃ τὰ πολ. μετῆλθε χαλκ. τε πρ. ἐξ. Αδαμὸς ὃ Αἴσλα μὲ ἐσφαγμένα, Καὶ ὃ Δμφ τὸ φονον πεφ. παιδοπ. ἦφ. καὶ γίνου αὐτῷ παῖδες αἰλ. τε πλ. καὶ ση. ὃς ἀρετ. ἐπιστηδ. καὶ μιμηθὰς τὲς ἀπογόνους ἀπέλιπεν, οἱ σοφίαν τε τῶν πρὸ αὐτῶν ἐφάνια καὶ τῶν τότ. Δμφκοσμ. ἐπενοήσαν ὑπὲρ ὃ μὴ φυγεῖν τὲς ἀνθρ. τὰ ἰών. πυθεσθήσεσθαι ἀδαν. Λδ. τοῦ ὁλ. ἐστεφ. τὸ μὲ κατ' ἰχν. π. τὸ ὃ κτ. βίαν καὶ πλ. ὑδ. Σηλᾶς δ. ποι. τ. μ. ἐκ πλ. τ. ὃ ετ. ἐκ λίθ. ἀμφ. συὶγ. τὰ ὡρ. ἵνα καὶ τ. πλινθίνω ἀφ. ὑπὸ τὸ ἐπομβρ. ἡ λιθ. μένη. μένει ἀχρὶ τοῦ δεῦρο κτῶν τῶν Σιελάδα. Hav.

y Αὐτῷ.] Αὐτῇ *Vat.*

z Ψαλτήριον καὶ κιθάραν.] Ita in *Editis*, *Eustathio Antioch. Zonara* & LXX. ψαλτικὸν καὶ κιθαρῳδὸν *Big. Samb. Vat.* & *Casf.*

a Τῶν

λος δὲ [a] τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας [b] ὑπερβαλών, τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος ἐκπορίζων, [c] χαλκείαν πρῶτος [d] ἐπενόησε. πατὴρ ἦν θυγατρὸς γνώμενος [e] Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· [f] ἐπεὶ τὰ θεῖα σοφῶς ἐξεπισάμενος, εὖρε δίκλιν [g] ἑαυτὸν ὑφέξοντα τῇ Καίνου ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ ἐπίστα φανερόν. [h] ἔτι γὰρ ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Καίνου τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους σωιέβη γενέσθαι, τῇ διδοχλῷ καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα τελοῦσα· πρός τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. [i] ὅλως δ' εἴτις ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' οὐ πονηρίᾳ ἦν θεασὺς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

γ'. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος· ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τι περὶ αὐτοῦ λόγον· Ἄβελα μὲν ἐσφαγμένον, Καίνου δὲ διὰ τὸ ἐκείνου φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας [k] ἐφρόντιζε. καὶ [l] δεινῶς εἶχεν αὐτὸν [m] γενέσεως ἔρως, ἔτη [n] τριακοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἠνυκότα τοῦ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια πολυτελῆ. γίνονται μὲν οὖν παῖδες [o] αὐτῷ, ἄλλοι τε [p] πλείους, καὶ Σήθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη [q] λέγειν· πειράσομαι δὲ μόνα τὰ τοῦ ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ὅτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν [r] δυναμένῳ, ἀρετῇ ἐπετήδευσε· καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄρχος, μιμητὰς [s] τῶν αὐτοῦ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. [t] ἅπαντες ἀγαθοὶ φύντες, [v] γῇ τε τῇ αὐτῇ ἀστασιάστοι [x] κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλου προσπεσόντος· σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὡς δὲ μὴ [y] διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, [z] μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· [a] προφρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τὸν ὅλων ἐσεσθαι, τὸν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ [b] πλῆθος ὕδατος· στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα. [c] ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παρέχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην δὴ ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δὴ [d] ἄχρι τοῦ δεῦρο

autem, *unus* ex altera uxore prognatorum, qui viribus omnes superabat, rem militarem egregie tractavit; cujus ope quæ ad corporis voluptatem faciunt sibimet comparans, opificium ærarium primus excogitavit. Lamechus autem filiæ factus pater, *cui* nomen Naamas; quoniam, rerum divinarum scientia pollens, viderat se pœnæ subjacere ob fratricidium à Caïi perpetratum, uxoribus suis hoc indicavit. Cæterum adhuc vivente Adamo, progeniem etiam Caïs sceleratissimam fieri contigit, cum per successionem & imitationem alius alio indies deterior evaderet: ad bellum quippe supra modum proclives erant, & ad latrocinia præcipites ferebantur. Summatim vero, si quis segnis esset ad cædem faciendam, saltem perditæ erat & profligatæ dementiæ, *in alios* contumeliosus & injuriosus.

Caïnitæ a malo parente pessimi.

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) posteaquam Abel fuerat occisus, & Caïs propter cædem ejus solum vertisset, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis desiderio tenebatur, annos *jam* agens triginta & ducentos; quibus cum accessissent alteri septingenti, *tandem* vita defunctus est. Et quidem illi nati sunt filii complures, & *inter hos* Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea sola, quæ ad Sethi posteros spectant, memorare. Is namque *à patre* educatus, & eo ætatis veniens, ut jam quæ recta essent discernere valeret, virtutis studiis semet addixit: &, cum ipse vir optimus exstitisset, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole præditi, tum eandem terram sine seditione incolebant beati (nulla re molesta illis, quoad viverent, accidente) tum sapientiam circa cœlestia & eorum ornatum excogitaverunt. Ne autem illa inventa homines effugerent, & antequam venirent in notitiam, intercidernt (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam & multitudinem aquarum, prædixisset Adamus) columnis duabus exstructis, una quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inventa *sua* utrique inscripserunt. Ut si eveniret lateritiam eversam iri per imbrium vim, lapidea superstes ostenderet hominibus *Astronomica* inscripta, simulque indicaret & lateritiam ab illis positam fuisse. Manet autem hodieque in ter-

Gen. c. 4. 25. & c. 5. 3.

Sethum genuit Adamus anno ætatis suæ 230.

Sethi nepotes, pietati & astronomiæ dediti, observationes suas cælestes duabus columnis inscripserunt.

Harum lapidea adhuc exstare dicitur in Siariade.

[a] Τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας.] Sic *Samb.* ἐκ τοῦ τῆς in *reliquis* & *Editis.* correxerat & *Cocc.*

[b] Ὑπερβαλών.] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπερβάλλων *alii.*

[c] Χαλκείαν.] Ita *Big. Samb. Vat.* Χαλκείαν τε, & mox πατὴρ τε in *Editis.*

[d] Επενόησε.] Εξεῦρε solus *Hen.*

[e] Λάμεχος,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ. Editi* non agnoſcunt Λάμεχος, ponuntque mox ὀνόματι pro ὄνομα.

[f] Επεὶ, τὰ θεῖα.] Ita *Big.* & *Vat.* ἐπεὶ γὰρ τὰ θεῖα *Baſ.* ἐπεὶ γὰρ ὁ Λάμεχος τὰ θεῖα *Gen.* ἐπεὶ ὁ Λάμεχος τὰ θ. *Samb.*

[g] Εαυτὸν.] Ita MSS. Editi αὐτὸν.

[h] Ετι γὰρ ζῶντος Αδάμου,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* imo *Samb.* legit Αδάμου τε. *Baſ.* omittit καί. *Gen.* anticipat, ἵνα καὶ ζῶντος.

[i] Ολως δ' εἴτις ὀκνηρὸς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἁπλῶς δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλου δέοιτο, ἵνα θρ. in *Editis.* Huds. *Big. Samb. Caſ.* & *Latinus* (ſi loqui licet) interpres. Valde diverſi nunc ſunt ab aliis Editores *Baſ.* & *Gen.* puta, ἁπλῶς δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν, ἢ ἄλλου δέοιτο. Ipſe igitur πρὸς τὸ κείμενον id feci, quod faciendum fuit: quamvis ὀκνηρῶς εἶχε ſatis venuſtum apparet. *Bern.*

[k] Εφρόντιζε.] Hæc Unus *Hen.* ex compendio.

[l] Δεινῶς] Ita *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* δεινὸς *Big.* & *Samb.*

[m] Γενέσεως] Lege γονῆς vel γόνης *Cocc.*

[n] Τριακοντ' ἤδη] *Samb.* ritu Athenienſium: τριακονθ' ἤδη cæteri. *Bern.*

[o] Αυτῷ,] Al. αὐτῇ.

[p] Πλείους,] *Sc.* filii XXXIII. filiæ XXVII. auctore *Cedreno*, Vol. 1. p. 8.

[q] Λέγειν·] Λαλεῖν *Big.*

[r] Δυναμένῳ,] Ita in *MSS.* δυνάμῳ in *Editis.*

[s] Τῶν αὐτῶν.] Sic *Big.* τοῦ αὐτοῦ αὐτῶν τοὺς *Samb. Vat.* & *Caſ.* τοῦ αὐτοῦ χρείαν ἔσχε. Cl. *Boſius.* τοῦ αὐτοῦ τοὺς *Baſ.* τοῦ αὐτοῦ τοὺς *Gen.*

[t] Οὗτοι] Ita *MSS.* οἱ δὴ in *Editis*, & *Zonara.*

[v] Γῇ τε τῇ αὐτῇ] Τῇ γῇ αὐτῇ *Big.* τῇ αὐτῇ γῇ *Vat.* & *Samb.*

[x] Κατῴκησαν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* καθικήσαντες ἐδαιμόνησαν ut & mox ἄχρι τελευτῆς in *Editis.*

[y] Διαφυγεῖν] *Al.* φυγεῖν. *Hen.* φυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα; neque hoc improbum valde aut abſurdum. *Bern.*

[z] Μὴ δὲ] Μηδὲ *Cocc.*

[a] Προφρηκότος] Προπεπρηκότος *Baſ.* & *G.* minus recte.

[b] Πλῆθος] Ita *Samb.* πλεῖστος *alii.*

[c] Ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην] Ita locum reſtituimus ex *Codd Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Ἵνα καὶ πλινθίνης ἀφανισθείσης &c. dein τὰ ἐγγεγραμμένα δηλοῦσα. καὶ πλ. *Baſ.* & *G.* Locum aliquatenus ſanavit *Voſſius* (l. 1. c. 9. de Arte Gram.) στιγμὴ ponendo poſt ἐγγεγραμμένα, eamque tollendo poſt δηλοῦσα. ſed interpolavit potius, quam recte emendatum dedit Cl. *Huetius* in Dem. Evangel. *Huds.* Ἵν' εἰ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι. Ita obſervant *Caſ. Big.* & *Samb.* Ἵνα καὶ τὴν πλινθίνης ἀφανισθείσης *Baſ. G.* & *Epiphan.* Cætera felicia erunt, ſi ὑποστιγμὴ recte conjeceris: quippe *fore illud*, inquit Joſephus, *obruta undis aliquando lateritia columna, altera ex ſaxo ſuperſtes oſtenderet Aſtronomica ſibi inſcripta, ſimulque indicaret luteam aliam ab illis poſitam fuiſſe. Viſitur autem monumentum lapideum hodieque in Siriade tellure.* Eodem facit & correctio Beati Voſſii, Artis ſuæ libro primo. Spiſſe tamen ac turpiter in hoc limo hærent Gelenius, Schotanus, aliique, quaſi Epiphanio, Joh. Antiocheno, & Euſtathio ne vix Antiocheno, Cedrenoque ſupine invocatis. Hanc demum ſententiam interpolavit potius in Opere Chriſtianiſſimo, quam recte emendatam dedit Doctiſſ. & Eloquentiſſimus Huetius. *Bern.*

[d] Αχρι τοῦ δεῦρο] *Caſ. Big. Samb.* qui ἄχρι δεῦρο etiam multat articulo. κατὰ τὴν συριάδα *Baſ.* & *G.* ubi loco vocalis quartæ cernis υ. ex correctione ſcribæ cujuſdam ſcioli ſive ſcholaſtici. κατὰ τὴν σιριάδα γῆν Nicephorus in Eclogis nondum editis. Cæterum κατὰ γῆν τὴν σιριάδα proferunt tribus ſyllabis Hen. Johannes Malela, Glycas, Cedrenus, Epiphanius Interpres, aliique; unde Eccleſiaſticorum in hiſtoriis σιριάδον ὄρος. Συριάδα quidem legerat Euſtathius ὑποβολιμαῖος. Tu demum *in terra Syria*, cum aliis Gelenii ineptiis putabis. Quid enim? ἐν τῇ

terra Siriade.

χ῾ γῆν τὴν [e] Σιελάδα.

CAP. III.

IV.

De Diluvio; & quomodo Noëus, in arca cum familia ſervatus, habitarit in campo Sennaar.

ΚΕΦ. γ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νώε῾, σωθεὶς λάρνακι μ῾ τ῾ συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σενναὰρ πεδίῳ.

ET iſti quidem per ſeptem ætates *eo ſtatu* perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in pejus mutati ſunt, neque Deum cultu debito & honore dignantes, neque juris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo majore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt ut Deum ſibimet infenſum reddiderint. Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſueſcentes, filios genuerunt injurioſos & omnis honeſti contemptores, propter potentiæ fiduciam: hiſce enim, quæ Gigantes auſos eſſe tradunt Græci, ſimilia & iſti perpetraſſe dicuntur. Noëus autem, quæ ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia gravatim ferens, ſuadebat ut in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne & ſe cum uxore & filiis eorumque conjugibus interimerent, ab ea terra diſceſſit.

Angeli Dei cum mulieribus commiſcentur.

Gen. c. 6.

Secedit Noëus.

Καὶ ἔτη μὲν ἑπτὰ [f] γενεὰς διέμειναν, Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι [g] τ῾ ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν [h] βλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνου μεταβάλλοντας πρὸς τὸ χεῖρον ὐκ τ῾ [i] πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς γενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ πειθόμενοι λόγον, ἀλλ' ἰῶ πρότερον εἶχον τ῾ ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τ῾ κακίας τότ' [k] ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἔπραττον· ἔνθεν [l] ἑαυτοῖς τ῾ Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ [m] ἄγγελοι Θεοῦ, γυναιξὶ συμμιγέντες, υἱέας ἐγέννησαν παῖδας, καὶ [n] πάντος ὑπερόπτας καλῶ, διὰ τὸ ὅτι τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια [p] γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων πεπλασμένοις λεγομένοις ὑφ' Ελλήνων, καὶ ἔτη δράσαι φασὶ δοκεῖν. ὁ [q] Νώε῾, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν [r] δυσχεραίνων, [s] καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅτι τὸ κρεῖττον [t] αὐτὸς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τ῾ ἡδονῆς [v] τ῾ κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μ῾ [x] γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τ῾ τούτοις [y] συνοικιζῶν, ἐξεχώρησε τ῾ γῆς.

Β' Ο δὲ Θεὸς τοῦτον μὲν τ῾ δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε [z] δ' οὐκ ἐκείνους μόνον τ῾ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν

τῇ Σηελαδιτῇ γῇ monumentum Sethanum ſuo ævo extitiſſe memoravit Manethos Hierophanta. *Bern.*

e Σιελάδα.] Sic *Big. Samb.* & *Caſ.* Συελάδα *Alii* cum *Editis.* Σιελδα *Malela, Glycas, Cedrenus,* & *Vetus Interpr.* unde Eccleſiaſticorum in Hiſtoriis Σιελδων ὄρος. Verum Σηελαδ ex *Joſepho* legiſſe videtur *Euſtathius Antioch.* unde *Iſ. Voſſio* de *LXX. Interp.* p. 271. & *Marshamo* in Can. Chron. p. 39. in mentem venit intelligi *Seirath* locum in Gilgalis, in quo lapides ſculptos memorat *Liber Judicum*, III, 26. Cl. *Dodwello* (in Append. ad Diſſert. Cypr. p. 29. & 36.) veriſimile videtur, terram *Siriadicam* in Ægypto quærendam eſſe. Vide *Eundem* in *Diſſert.* de *Sanchuniathone*, p. 26, 36. & Cl. *Fabricium* in Bibl. Gr. l. 1. c. XI. Adde Cl. *Stillingfletum* in Originibus Sacr. l. 1. c. 2. *J. H. Urſinum* in Exercit. Sacr. p. 215. & *Simonium* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 34. & Vol. 3. p. 347. cum multis aliis. *Huds.* Σηελαδα, *terram Serum* malim legere, uti & Syncellus & Manethos legerunt. *Syriam* nunquam vocat *Syriada.* Sic cap. 7. infra Συρίαν vicinam Indiæ facit: crediderim & illic Σηελαν legendum. *Rel.*

f Γενεὰς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἡμέρας *Baſ.* & *G. aliique.* Nonnulli, *Epiphanium* ſequuti in lib. 1. *contr. Hæreſes*, dicunt nequitiam cœptam eſſe tempore Jaredi. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 254. Vol. 2.

g Τῶν ὅλων,] Septem hic rurſus voces deſunt in *Vat.* ut & mox προϊόντος δὲ χρόνου.

h Βλέποντες.] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἀποβλέποντες. Sic Athenienſes ſophiſtæ ſunt locuti, conteſtantibus etiam *Big.* & *Samb.* & Glyca Siculo. ἀποβλέποντες *Baſ.* & *G.* Bern.

i. Πατρίων] Iſtud ex *MSS.* παλαιῶν *Baſ.* & *G.* Tota hæc pericope deeſt in *Vat.*

k Επιδεικνυντο] Ita *MSS.* ἐπιδεικνύμενοι *Baſ.* & *G.* quæ lectio ferri poteſt, ut etiam, ἀλλ' ἢ πρότ. in præcedentibus. Forſan tamen ἀλλ' εἰ προτερον, & dein ἐπιδείκνυτο.

l Εαυτοῖς] Ex *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

m Αγγελοι Θεοῦ,] Falſa hæc, ſed Antiquis tamen credita, ut *Philoni*, *Juſtino M. Tertulliano*, *Lactantio* &c. Vide hac de re *Heideggerum* in Hiſt. Sacr p. 206. *Raderi* & *Du Cangii* notas ad *Chronic. Paſch.* ut & *Dauſqueium* in *Baſilium Seleuc.* p. 328. *Gallæum* de Sibyll. Orac. vol 1. p. 69, 97. *Barthium* in Adverſ. p. 2267. *Seldenum* de *Dis Syris*, c. 3. *Bangium* in Cœlo Orientali, p. 33. &c. *Gataherum* de Stylo Novi Teſt. c. 13. *Spencerum* ad Originem, p. 69. *Colomeſium* in Opuſc. p. 78. & *Daviſium* in notis ad Commodianum, p. 201.

n Πάντος] Sic in *MSS. Vet. Interpr.* & *Glyca.* πάντως & πάντας *aliis.* abeſt a *Vat.*

o Ομοια·] Abſunt in *Vat.* uſque ad ὁ Νώε῾.

p Γὰρ τοῖς] Γὰρ haud curant *Hen.* aut *Baſ.* aut Interpres *Scholaſticus.* Bern.

q Νώε῾] Ita ſemper in pleriſque *MSS.* quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. Νῶε ſcribi forma nominis patria teſtatur *Joſephus*, c. 6. Νῶχος in uno *MS.* & *Edit. Baſ.* & *G.* paſſim. in altero *MS.* Νωεὶς ubique. Νώε῾. Ita reddo utriuſque orbis piiſſimo maximoque Imperatori ſuum nomen, quod Joſephus Græce ediderat, conſonantibus *Samb.* & *Caſ.* Proxime abeſt Νῶε diſſyllabum, quo uſi ſunt uno opere LXXII. Judæi Alexandrini; tum Philo, Julius Chronographus, & mille Patres Chriſtiani, præter ſanctiſſimos Apoſtolos, foliorumque Sibyllinorum ſtrictorem. Mox etiam profitebitur ipſe Joſephus Νῶε ſcribi forma nominis patria cap. 6. §. 2. Dein Νωεὶς Italorum ſi legerint, valde peregrinum eſt. Νῶχος vero *Baſ. Gen.* & Græcorum codicum pauciſſimos invaſit, plures Latinos; ſcriptura quidem recenti, at meliore quam *nichil* monaſticum. Repudiabis tamen *Noachus*, *Noemus*, *Nocha*, atque etiam *Noa*, ab uſu; qui potis, ὡς ἀκριβέσερα. Leguntur enim in libris divinis נוח. נעמה נעה, & ſimillima eorum. *Bern.*

r Δυσχεραίνων,] Quam Codex iſte *Vaticanus* ſit mutilus & mendoſus, cum ex ſuperioribus, tum & ex hiſce apparet. ita enim ſcribit, δυσχεραίνων ἐξεχώρησε τ῾ γῆς. καὶ δὴ Θεῷ εἰς θάλασσαν τὸν ἕτερον μεταβαλόντος, καὶ ὅσον ἦν αὐτοῦ ἀφθείρανθος, μόνος σώζει. δὲ ὑποθήκας λάρνακα τετράγωνον καλασκεύασε τὸ μῆκος πηχῶν τ' ν' ϗ, τὸ πλάτος. ς' λ'. τὸ βάθος. ιν' ἢ τὴ συν τῇ μ. τ. π. ἐ ταῖς ται. γυν. υἱόις. ταῦτα ἅπαντα ὅσα πτ. τὰς χρ. ἐπισε. ημ. ινθ. ζώασε παντ. πτ. ἀφθ. δὲ χθ. αὐ. ἄλλατε τὸν. ἐπάρκ. σ. αχ. ὧν ϗ λόγ Αδ. δίκ. συνέζη ϗ τοῦτο τὸ πάθος κ τὸ χιλιοσὸν πεντεκοσὸν ἐνὸν ἔτος λόγ Αδάμ. Hic nova diſtinctio in MS. notata litera unciali. Nec ulterius pergit Collatio *Philippi Rulæi* cum MS. Bib. Vat. *in* 4to. Numer. 984. ubi *integer* erat Joſephus, ſed valde compreſſe ſcriptus, nec admodum antiquus. Hactenus *Rulæus.* Sequuntur folia quædam vacua, unde apparet illum deſtitiſſe a labore fere ſupervacaneo, quum Codex ille valde mutile & vitioſe fuerit ſcriptus, nec nos deſtitutione ejuſdem collationis integræ multum amiſerimus. *Hav.*

s Καὶ τοῖς βελτίοσιν ἀηδῶς ἔχων,] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἀλγηδῶς ἔχων. (ἀλγηδόνας *Cocc.*) Hoc modo reſcripſi ex *Samb. Big.* & *Caſ.* acclamante etiam *Epiphanio.* Vulgatum fuerat, τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις δυσχεραίνων, καὶ ἀλγηδῶς ἔχων. *Burius* noſter ἀλγεινῶς. *Bern.*

t Αὐτὸς τὴν Διάνοιαν] Ex *Big.* & *Samb.* in aliis *MSS.* & *Editis* deeſt vox αὐτὸς.

v Τῶν κακῶν] Τῆς τ῾ κακῶν *Coll. Big.* inde & quod ſequitur δείσας μὴ Θ, nam in editis δείσας ϗ μὴ Φ.

x Γυναικὸς] Ita ex *Cod. Vat.* & *Vetere Interpr.* γυναικῶν in reliquis *MSS.* & *Editis.* Pro γυναικὸς facit *Joſephi* locus, infra, v. 33.

y Συνοικισῶν,] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* in *Editis* συνοίκων. Καὶ τ῾ τούτοις συνοίκων *Baſ.* & *G. cum ſuis omnibus*, *Epiphanius* laxior, quam Joſephus eſſe voluit. Scripſit ille & *horumce cum conjugibus*, καὶ τ῾ τούτοις συνοικισῶν, teſtibus *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern.

z Δ' οὐκ ἐκείνους] Ita ex *MSS.* ϗ οὐκ ἐκείνων μόνον *Baſ.* δ' οὐκ ἐκεῖνο *G.*

πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ ἀφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρόν, ἀπεπεμόμενός [a] τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν οὐχ ὅσα πρότερον ἔζων, [b] ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸν ὕδωρ μετέβαλε· καὶ οἱ μὲν ἄτως ἀφανίζονται πάντες. Νῶε δὲ σώζεται [c] μόνος, ὑποθεμένης μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν ὑπὸ Θεοῦ τοιαύτην. [d] λάρνακα τετράστεγον κατασκευάσας, [e] πηχῶν τὸ μῆκος [f] τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ [g] τριακονταπήχη τὸ βάθος, εἰς ταύτην [h] σύν τε μητέρι τῶν παίδων καὶ τοῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη· πρό τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικαιρήσειν ἔμελλεν, εὐθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς ἀναπλήρωσιν ὑπ' ἰδέαν αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, [i] συνεισκαλόμενος, ἄλλά τε τούτων [k] ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. Νῶε δὴ ἡ λάρναξ τάς τε τοίχους καρτερὰς, [l] καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη κατὰ τὸ ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ὑπικλύσεσθαι, μήθ' ἡπλᾶσθαι τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νῶε μὲν ἔτως μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται· Νῶε δὲ αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν πατὴρ Νῶε Μαθουσάλας. Ἔτος δὲ ἦν τοῦ [m] Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου. [n] Μαλελεὴλ δὲ Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ [o] Καϊνᾶ πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Ἐνώσου, [p] σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ἔνως δὲ ἦν Σήθου υἱὸς ἦν, τοῦ Ἀδάμου.

γ'. Σωσένη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νωέου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ [q] δυστρῷ, Δίῳ μὲν ὑπὸ [r] Μακεδόνων λεγομένῳ, [s] Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων· [t] ἔτως γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν [v] Νισᾶν, ὅς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον εἰς τὰ ἑορτὰς ὥρισε, καὶ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἑβραίους διαγαγών. ἔτος δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν· εἰ μέντοι γε [x] πράσεις καὶ ὠνὰς, καὶ τἄλλα διοικήσειν, τὸν πρῶτον [y] κόσμον διεφύλαξε. τὴν δὲ ἐπομβρίαν ἄρξασθαί φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ [z] προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἔτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε δισχιλίων [a] ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δὲ ὁ

vit, ſed, cum viſum eſſet ei univerſum genus humanum perdere, aliudque novum ſceleris purum inſtaurare, reſectoque vitæ ſpatio & non totidem annorum ac prius ſed centum & viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutavit: & ſic iſti quidem univerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſervatus, Deo ipſi hujuſmodi fabricam & viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, ut longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, & altitudo triginta, in eam cum matre filiorum & eorum conjugibus conſcendit, aliiſque, quæ ad uſus neceſſarios ſibi ſuppeditura eſſent, impoſitis, omnigeniſque animalibus, iiſque mare & femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, & ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; ut nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiæ cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſervatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex Maluelo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

Humanæ vitæ modulus anni 120.

Deſcribitur arca Noëi.

Gen. c. 6. & 7.

Noëi ſtemma.

3. Contigit autem hæc calamitas anno ætatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebræis autem Marſuane: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis *obſervandis* menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte *licet* ab eo in omnibus, quæ ad honores divinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen & emptionibus, & rerum cæterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſervavit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima die prædicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros

Cataclyſmus orbem invaſit menſe Octobri.

Duplex anni Hebraici initium.

[a] Τε αὐτῶν] Illud τε ex *MSS.*

[b] Ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν,] Joſephum hic falli notavit *Caſaubonus* (ad *Treb. Poll.* p. 219.) prætereaque ſibi non conſtare, quum ſub finem cap. VII. non poſt *Cataclyſmum*, ſed poſt *Moyſis obitum* hoc contigiſſe ſcribat. Vide etiam *Cuneum* de Rep. Heb. l. 3. c 2.

[c] Μόνος,] Ita ex *MSS.* in Editis μόνον.

[d] Λάρναξ] De fabrica Arcæ videſis *Buteonem* & *Hoſtum*, *Wilkinſium* in Tom. 1. Synopſ. Criticorum per *Polum*, p. 82. & *Stillingfleti* Origines ſacr. l. 3 c. 4.

[e] Πηχῶν τὸ μῆκος] Ita MSS. tranſponunt. *Editi* τὸ μ. π.

[f] Τριακοσίων,] Tot cubitis longitudo, latitudo atque altitudo arcæ definitur in Gen. 6. 15. unde diſcimus cubitos a Joſepho in his libris memoratos non eſſe diverſos a cubitis Hebræorum: licet nonnulli ſuſpicati fuerint, quia ſæpe diſcrimen eſt inter numeros cubitorum apud Joſephum & illos, quos ſcriptores ſacri aut profani inter Hebræos memorant, & quia Joſephus hos libros in gratiam Gentium ſcripſit, aliis cubitis Joſephum in his libris uſum ac Hebraicis. *Rel.*

[g] Τριακονταπήχη] Ita ex *MSS.* in *Editis* τριακοντάβαθος, dein σὺν τῇ μητρὶ.

[h] Σὺν τε] Συὶ τῇ Editi, at *Coll. Big.* σύν τε τῇ.

[i] Συνεισκαλόμενος,] Sic *MSS.* in *Editis* συνεισκαλούμενος.

[k] Ἑπταπλασίονα] De duobus & ſeptem *individuis*, non *paribus*, contra *Juſtinum Martyrem*, *alioſque*, verba accipienda eſſe docet *Heideggerus* in Hiſt. Sacr. p. 513. Vide etiam *Gallæum* de Orac. Sibyll. p. 127. Vol. 1.

[l] Καὶ τοῖς ἁρμοῖς] Ex *MSS*, addita ſunt illa καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη, quæ fruſtra quæras apud *Baſ.* aut *Gen.* aut *Vet. Interpr.*

[m] Ἀνώχου] Rurſum ex *MSS.* Ἀνώχου. in *Editis* Ἐνώχου. *Zonaras* aliique in hoc ſtemmate Ἐνὼχ reponunt ex LXX. Ut prius *Samb. Big.* & *Caſ.* ὠὼχου *Baſ.* G. atque Græciæ adeo ὠὼεβαεβαεμψης, dum litera ſibila veniret loco χ. Zonaras & vulgus ſcriptorum in hoc ſtemmate ὠὼχ reponunt, ex codice ϛ'. Sequitur in melioribus libris μαχαλὰλ; cujus loco impreſſum μαλάηλ tam *Genevæ* quam *Baſ.* Bern.

[n] Μαλελεὴλ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* in *Editis* Μαλαήλου.

[o] Καϊνᾶ] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Καίου.

[p] Σὺν ἀδελφαῖς] Σὺν ἀδελφοῖς, phaſma Gelenii. Aſtutior agit Zonaras, ubi Joſephum transformat p. 9. ἐξ ὠὼχ ὃ ἐπίχθη ὁ καϊνὰν, ἄλλος τε ἡοὶ ϵ θυγατέρες. *Bern.*

[q] Δυστρῷ,] Hunc appellat Marcheſvan: adeoque initium anni ea ætate conſtituit Joſephus in initio Tiſri, qui præcedit menſem Marcheſvan: unde & circa æquinoctium autumnale mundi fuiſſe exordium ſecundum ejus ſententiam colligitur. *Rel.*

[r] Μακεδόνων] Sc. *Syro-Maced.* non *Macedonum Europæorum.* Vide *Marshami* Can. Chron. p. 183.

[s] Μαρσουάνη] Ita cum *Vet. Interpr.* nec procul abſcedunt *Samb. Caſ. Syncellus*, & *Indices MSS.* in Archivis Pembrochianis, qui Μαρσουὰν appellant. Nulluſque dubito quin Μαρσουάνη *Editorum* fuerit a Librarii lapſu pro Μαρσουάη. Vide *Druſii* Obſerv. Sacr. l. 1. c. 13. *Samb.* & *Caſ.* Pariter Syncellus Tarafii, & Indices MSS. in Archivis Pembrocianis hunc menſem μαρσουὰν appellitant, *Epiphaniuſque* Latinis literis *Marſuane.* Excuſum fuit μαρσουάνη ὃ ἐστὶ ὀγδοίων· ἔτω γὰρ αἰγύπτιοι. Aliter *Caſ.* & *Samb.* & tranſlatio Latina. *Bigot.* etiam ἔτως ὃ οἱ αἰγ. Conjectura demum *Petit.* ἔτω παρ' αἰγυπτίοις, pro mendo impreſſo. *Bern.*

[t] Οὕτως γὰρ οἱ Αἰγύπτιοι] Sic ex *MSS.* in *Editis* ἔτω γὰρ Αἰγύπτιοι. Nonnulli conjecerant ἔτως ὃ οἱ Αἰγύπτιοι, aut ἔτω παρ' Αἰγυπτίοις.

[v] Νισᾶν,] Ita ex *Samb.* & *Heſychio.* Νισὰν *aliis.* Fortius exprimo τὸν λήγουσαν ex Cod. *Sambuci*, Heſychii Lexico Græco, & proſodia Judaica. νισὰν, *Baſ. Gen.* Georgius Chronologus, alii. *Bern.*

[x] Πράσεις καὶ ὠνὰς,] Eo ordine poſuerat Joſephus, ut ex *Samb. Big.* & *Epiphanii* verſione addiſcimus. ὠνὰς καὶ πράσεις *Baſ.* cum *Gen.* Bern.

[y] Κόσμον] Μῶα in *MSS.* Vulgatum tamen κόσμον retinendum eſſe ſuadet *Bernardus* ex *Heſychio*, qui καθάρσιον interpretatur. Favent *Vet. Interpr.* & *Comeſtor.* Μῶα *Big. Samb.* & *Caſ.* νόμον, *Junius* ex conjectura animi ſui. Adhuc tamen retineo vulgatum κόσμον: ſiquidem vox illa καταστασιν late ſignificat, Heſychio & conſimilibus teſtibus. Idem ipſum legerat librarius Caſſiodori; inde hæc dedit Latina *prioris ſeculi decreta ſervavit.* quin Comeſtor ab illo etiam *temporum decreta*, & *uſualem ordinem menſium ſervavit.* Bern.

[z] Προειρημένου] Sic in *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* προκειμένου.

[a] Ἑξακοσίων] Ita in Codd. omnibus, tam Græcis quam Latinis, tam *MSS.* quam *Editis.* Nonnulli legunt ὑπῆρχε ὃ χιλίων ἑξα-

bros autem ſacros relatum eſt tempus : iſtius ætatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales & obitus.

Gen. c. 5. 4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; *Patriarcharum παιδοποιίαι.* qui *Adamus* nongentos & triginta vixit annos. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim & nongentos vixiſſet annos, Caïnæ filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno *ætatis ſuæ* centeſimo & nonageſimo. iſte vixit quinque & nongentos annos. Caïnas vero, vivens decem & nongentos annos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque & nonginta & octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque & centum eſſet annorum. Huic, duo & ſexaginta & nongentos annos viventi, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum eſſet pater ejus. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum eſt, ut obitum ejus in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [& centeſimo]

an. ætat.
Adami 230.
Sethi 205.
Enoſi 190.
Cainæ 170.
Malaëli 165.
Jaredi 162.
Anochi 165.
Methuſ. 187.
Lamech. 182.
Adde his Noëi annos 600. Colliguntur itaque 2256 anni ab Adamo condito ad Diluvium.

χρόνῳ ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλοις · σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τὸ τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἀπογόνων ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

δ'. Ἀδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσιοστῷ ἤδη καὶ [b] Διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σὴθ γίνεται· ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σὴθ δὲ πέμπτον καὶ [c] Διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν Ἐνωσόν · ὃς, [d] δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, Καϊνᾶ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν μὲν ἑκατοστὸν καὶ [e] ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔστι δὲ ἐβίωσεν ἔτη [f] πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. [g] Καϊνᾶς δὲ, [h] βιοὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, Μαλάληλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτη γεγονὼς [i] ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔστι δὲ ὁ Μαλάληλος, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις, ἐτελεύτησεν, Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱόν. [k] Ὃν, ἔτος ἐξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον γεγονὼς, ἐγέννησε. τέτταρα, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, [l] Ἀνωχος υἱὸς Ἰαρέδ ἐγεννήθη, γεννηθεὶς πρὸ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ἔστι δὲ, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὅθεν δὴ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. [m] Μαθουσάλας δὲ [n] Ἀνώχου παῖς, [o] καθ' ἕτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν

ἑξακοσίων &c. Verum in Chiliadum numero cum *Joſepho* convenit *Eutychius Alex.* ut & *Joſephus Chriſtianus* in *Hypomneſtico* ſuo. Διακοσίων edidit *Bernardus.* quod ſane poſtulant numeri ſequentes. *Huds.* Hoſce quidem numeros capeſſam, ac volumine alio defendam, quantum adhuc licet, poſt If. Voſſium, Chronologiæ Joſephicæ egregium vindicem. Annorum tamen cccc. exceſſu, id fatemur, ex cauſa lectionis Hebraicæ, 1656. libri noſtri cuncti Græcique heic peccant, Latinique. Lectum enim eſt *Big. Samb.* atque *Cod. Gall.* N. *Caſ. Baſ* & *Gen.* ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. Aut conſenſu Latinorum, *Anni fuerunt duo millia ſexcenti quinquaginta ſex.* Ita compendiarius *Cant.* & *Comeſtor*, Joſephi nomine: multiſque ante iſtum ſeculis Hilarion, ut ex Uſſerio memorat Cl. *Boſius.* Neque adeo exemplar *Henneb.* movere quempiam debeat, quod tot illarum ætatum Epilogiſmo penitus omiſſo, juxta Editionem Judaicam ſtrictim ait, συνίεσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος, τὸ χιλιοστὸν [adde tu hecatontadas] πεντήκοστον ἔχειν ἔτος καὶ αὐτὰ αὐτά. Veruntamen ipſa tempora παιδοποιίας S. Patrum, cum ſexcentis Noë annis uſque ad Cataclyſmum, ſic volui, oram hujus paginæ exornant: unde confert ſumma accurata ann. MMCCLVI. Quot etiam annos præſtat Anianus Aſceta. Cum Joſepho autem & ſummatim convenit Eutychius Alexandrinus, & per ætates ſingulas. Convenit etiam Joſephus Chriſtianus, qui diſerte ait in Hypomneſtico ſuo, Ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ ἕως νῦν ἔτη βσξβ'. Idcirco Schotanum, Hornium, alioſque facetos homines cum ſimplici ſua Chiliade ultro prætermittimus. *Bern.*

b Διακοσιοστῷ] In *MSS.* τριακοσιαστῷ. *Caſ. Baſ.* & *Gen.* præter *Epiphanii* tot codices, Eutychium Patriarcham, Petrum Helluonem, illumque Joſephum, Cap. 2. §. 3. τριακοσιοστῷ *Big.* & *Samb.* necnon Gallicorum codicum quidam propter ſimiles lemniſcos τια. & λϛ. Tot inde centurias adſerit Petitus Sethi genitori, ſero & imprudenter. Schotanus in Bibliotheca ſua pretii nullius, aliique Judaiſtæ ἑκατοστῷ ſubſtituunt, numerum iniquum pro vero juſtoque. Idemque rurſum *Chriſtianus* anticipat Sethi παιδοποιίαν annis centum contra hiſtoriam Joſephi, atque etiam ἔκδοσιν τοῦ ὁ. nec non utriuſque Interpretes Latinos. *Bern.* Notum eſt mille annos in hoc computo præter verum adjectos. Sed nec ipſe ſibi conſtat Joſephus ſcribens Antiq. VIII. 2. quum templum a Salomone conditum eſt, fuiſſe annum a mundo condito 3102. & a diluvio 1444.

Summa

Adam	230
Seth	205
Enos	190
Cainan	170
Mahaleel	165
Jared	162
Enoch	165
Methuſ.	187
Lamech	182
Noach	600
	2656

adeoque τετρακισχίλια videretur legendum Antiq. VIII. 2. pro τρισχίλια. *Rel.*

c Διακοσιοστὸν] In Codd. Latinis *centeſimo & quinto anno.*

d Δώδεκα] Ita *Baſ. Gen.* & Eutychius Alex. quibuſcum conveniunt & S. Biblia, & Joſephi defloretor Zonaras. Præterea vero perpetuus eſt diſſenſus MSS. tam Græcorum quam Latinorum a lectione ſacra, de ætate integra Sethi, viri integerrimi. Statuunt enim illum annis 905. aut verbis ſuis, ut licet, ὃς πέντε ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καϊνᾶ &c. Puto itaque ϛ. dudum veniſſe loco ιμ. vel Sethum cum filio vitæ ſuæ numeros minores, Scribarum cura nulla permutaſſe. *Bern.*

e ἐνενηκοστὸν] Paſſim *Samb.* & *Big.* nec aliter Grammatici antiqui. ἐνενηκοστὸν *Baſ.* & G. & ſcripta ferme manu ſervili. *Bern.*

f Πέντε] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpres* in quibuſdam *Codd.* in aliis δέκα cum *Big. Caſ.* & *Vat.* Huds. *Baſ. Gen.* atque Eutychius, ſicut in ſancto volumine Moyſis legunt Judæi, Samaritæ, Græci, cæterique ab illis. Perverſitatem tamen codicum Joſephi ad ætatem Sethi ſupra adnotavi. Setho enim tribuerant *Big. Samb.* & *Caſ.* necnon *Epiphanius* interpres, annos duntaxat quinque ſuper nongentos: nunc vitam Enoſi metiuntur *Samb.* quidem δώδεκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις, atque *Big. Caſ.* cum ſarraco codicum Latinorum, potius annis 910. hoc eſt, δέκα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις, quot ſane annis vitam toleraſſe noſcitur Cainan prior. *Bern.*

g Καϊνᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Καινὰς *Baſ. G. aliique.*

h Βιὸς δέκα] In *Vat.* βιὸς ἔτη δέκα καὶ ἐνακόσια Μαλάληλον τὸν υἱόν. Μαλάληλον *Big. Samb.* & *Caſ.* μαλέηλον verſu hoc & ſequente, *Baſ.* & *G.* Hunc principem ſupra μαχάηλον, ludente ita calamo, nominatum eſſe monuimus. *Bern.*

i Ἑκατοστῷ] Ἑκατοστῷ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

k Ὃν, ἔτος ἐξηκοστὸν] Ita plane juxta *Samb. Big. Caſ.* & *Vat.* niſi quod ὃς in ὃν mutaverim cum *Bernardo*, auctoritate *Veteris Interpretis.* In *Baſ.* & *G.* ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννήσαντος ἐγέννησεν Ἐνωχον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτος πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, Ἐνωχὸν δὲ ὁ υἱὸς Ἰάρεδ ἐγεννήθη &c. *Huds.* Tantum vitæ uſum largiuntur prius Jaredo *Samb. Big.* & *Caſ.* & Eutychii Hiſt. & *cod. Gall.* N. quam pater eſſe potuit: ſicut fecerant & οἱ ϛ'. *Epiphanius* tamen paraphraſtes & Editores, tam *Baſ.* quam *Gen.* hic ſubornant pædogoniam ipſius Jaredi, ſub anno ætatis ſuæ CLXII. Confuſa erant & in hoc computo inepta ea, quæ Græce dederant Typographi *Baſ.* aut *Gen.* Aiebant autem illi, ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεννήσαντος, ἐγέννησεν Ἐνωχον, (quidni addam reliqua?) εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτος πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις (*Baſ. Samb.* & *Big.* ἐνακοσίοις) βιώσαντα, Ἐνωχον δὲ ὁ υἱὸς Ἰάρεδ ἐγεννήθη &c. Qua in ſententia præter ὃς, quem in caſum obliquum deduxi juvante meo *Scholaſtico*, nihil quicquam contra codd. *Big. Samb. Caſ.* aut *N. Gall.* permutavi. *Bern.*

l Ἀνωχος] Ἐνωχος υἱὸς. *Big. Samb.* & *Caſ.* Quando Ἀνώχου quidem legatur eiſdem in codicibus poſt tres aut quatuor hinc verſus, dubitare non debes quin utrobique ab α. inchoaverit Joſephus tam ſanctum nomen: præterea in ſuperiori paragrapho ita reperitur ſcriptum. *Epiphanius*, *Cui 962. annis viventi, Enoch filius ſucceſſit.* Soli *Baſ.* & *G.* Ἔνοχον δὲ ὁ υἱὸς Ἰάρεδ ἔσχε), præpoſtere ac abſurde. *Bern.*

m Μαθουσάλας] Ita *Vat. Caſ. Baſ. G.* & *Membranæ Latinæ.* Μαθουσάλα aut Μαθουσὰλ contracte in aliis *MSS. Huds. Caſ Baſ. G.* & *membranæ Lat.* Μαθουσάλα *Samb. N. Gall.* μαθουσὰλ *Big.* μετάφρασις. Quot autem hecatontadas in ſerie Patriarchali Joſephi deleverit furor Schotani, nulla memoria dignum reor. *Bern.*

n Ἀνώχου παῖς,] Ita *MSS.* quo modo reſcripſi v. 36. in *Editis* Ἐνώχου.

o Κατὰ ἔτος αὐτῷ] In *MSS. Gr.* & *Lat.* κατ' ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν. unde illud ἑκατοστὸν (quod exciderat conſonantia vocum ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν) reſtituit *E. Bernardus.* In *Editis* γεγονὼς ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστόν *Huds. Epiph* ſuppreſſis decadibus, *Mathuſalas Enoch filius, quinto ei & centeſimo natus anno.* Librarii autem Græci centuriam prætermittunt hujus παιδογονίας: quippe *Samb. Big. Caſ.* & *N. Gall.* γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν, λάμεχον &c. Sic erratum fuit ex conſonantia vocum Græcarum ἑξηκοστὸν & ἑκατοστόν. Reddidi itaque Joſepho quos numeros reliquerant Judæi Alexandrini, adſervatque Eutych. Patriar-

κοστὸν [καὶ ἕκαστον,] Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, [p] περὶ ἔτη γενομένους ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν [ἔτη] ἐννέα καὶ ἑξήκοντα [q] πρὸς ἐννακοσίοις. [r] Λάμεχος δὲ, ἄρξας [s] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ὅλοις ἔτεσι, [t] Νώεον τὸν πρωτόγονον διαδέκτην τῶν ὅλων· ὃς Λαμέχῳ γεγονὼς, [u] δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἤνυσε, [x] πεντήκοντα καὶ ἐννακοσίοις ἔτεσιν [y] ἦρξε τῶν πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη [z] τὰ προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω.

ε'. Ἐπισημαίνοντος δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ [a] ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ὅλαις κατέφερεν, ὡς ἐπὶ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν [b] ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον δι' μὴ διασωθῆναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἐχούσας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ [c] ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μιᾷ ἑβδόμῳ, [d] ἰσαμένου δὴ ἦν ἑβδόμη, [e] κατ' ὀλίγον ὑπονοστεῖν ἀποληγοντος. ἔπεφτε τε λάρναξ [f] περὶ ἄκραν τινὰ ὄρους ἐφεστίους τὴν Ἀρμενίαν, σωθεὶς ὁ Νῶε ἀνοίγει τοῦτο. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν περὶ αὐτῷ, [g] ἐπὶ χρηστοτέρας ἤδη γενομένῳ ἐλπίδος ἠρέμει. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωροῦντος δὲ ὕδατος, μεθήσει κέρακα· βουλόμενος μαθεῖν, [h] εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ δὲ ὕδατος, ἀσφαλὲς ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ, πᾶσαν ὥρων ἔτι λιμναζομένην, [i] πρὸς Νώεον [k] ἐπανῆλθε. μεθ' ἣν ἡμέρας ἑπτὰ, περιστερὰν ἐπὶ τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πρᾶττεται ἐξέπεμψεν. [l] ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, [m] καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην δὲ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, [n] τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίη-

triarcha, annorum quidem CLXV. Quod editum fuit *Baſ.* & ſubinde *Genevæ*, γεγονὼς ἔτη ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, λάμεχον &c ad Mathuſalam παιδοποιΐαν, non ad Enochum pertinet. *Bern.*

p Περὶ ἔτη] Ita cum *Codd.* aliquot *Epiphanii*, & LXX. *Interpretibus.* in *MSS.* Gr. & pleriſque *Latinis*, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὴν &c. in *Editis* ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια.

q Πρὸς ἐννακοσίοις.] Ita *Big.* & *Caſ.* καὶ *Samb.* ἐπὶ *Baſ.* & *G.*

r Λαμεχος] Λάμιχος bis terque *Samb.*

s Ἑπτὰ] Sic *Big.* & *Codex Hebræus* & *Eutychius Alexandr.* ἑπτὰ καὶ ἑπτακοσίοις *Samb.* & *Vat.* ἑπτὰ καὶ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Caſ.* ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr. Judæis Alexandrinis* placuit numerus DCCLIII.

t Νώεον] Νάεον *Big. Samb* & *Caſ.* velut ſupra; unde νάετον falſo calamo accepiſſe liquet codd. Italicos. νῶχον adhuc retinent *Baſ.* & *G.* Bern.

u Δεύτερον] Ita *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Verum καὶ ἑκατοστὸν non agnoſcunt *Samb Caſ Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

x Πεντήκοντα] Sic ex *MSS.* & *Epiphanii Codd.* illa πεντήκοντα καὶ in *Editis* deſiderantur. *Huds.* Hanc lectionem præbent *Big. Epiphanius* & *Eutychius.* Tota tamen centuria jam deficiunt *Samb. Caſ. N. Gall. Baſ.* & *G.* præter fidem Chriſtianorum atque Judæorum. Typographi enim ſic referunt, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἤνυσότι, ἐννακοσίοις ἔτεσιν. Verum *Samb* & *Caſ.* δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἤνυσότι, πεντήκοντα καὶ ἐννακοσίοις ἑτέροις, &c. Nemo autem neſcit Noeum duntaxat quinquaginta minus quam mille annos vixiſſe, adverſus typos *Baſ.* & *Gen.* DCCCCL. etiam obſervant MSS. *Joſephi* & Græca & Latina. *Bern.*

y Ἦρξε τῶν] *Samb.* & *Caſ.* ἤρξατο τῶν *Big.* ἤρξατο πραγμ. *Baſ.* & *G.* Bern.

z Τὸν προαναγεγραμμένον] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr*, in *reliquis* προαγεγραμμένον.

a Ὑειν ἀρξαμένου,] Pro ἱστορ. καὶ ὕειν ἀρξαμένου *Hen.* ὕοντος, quaſi pius. Idem poſt pauca, ἐφ' ἡμέρας. *Bern.*

b Ὑπερέχειν.] Illud ex *Big* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* in *Editis* ὑπερέχον. denique ὑπερέχε *Hen.* Huds. Ὑπερέχειν in verba Joſephi inſero, non nuperis grammatiſtis fretus, ſed melioribus, atque etiam ſcriptione *Big* & *Caſ.* ὑπερεχεῖν *Samb.* ἀδοκίμως. Impreſſum erat ὑπερέχον. *Hen.* denique modo alio ὑπερέχει. *Bern.* Ne autem fraudi Joſepho ſit verſio *Hudſoni*, qui πλείους *plurimis* vertens ad verbum, ambiguam facit ſententiam. Græca enim ſignificant univerſam multitudinem periiſſe, pauciſſimis exceptis, ita enim apud Polyb. Lib. 1. Cap. 3. οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων omnes fere Græcos ſignificat, & apud Xenoph. Cyrop. lib. 3. in initio, Armeniorum, veniente Cyro, οἱ μὲν πολλοὶ κατέμενον, quo univerſa multitudo, regio comitatu excepto, ſignificatur. Sed & apud Arrianum Lib. 1. Cap. 3. τῶν Ἀραξίους τοὺς πολλοὺς, totam fere gentis partem & longe maximum numerum denotant, ut & alibi. Neque ſuum πλείονας aliter accipi voluiſſe Joſephum patet ex pag. 13. pr. ubi clariſſime omnes, *Noacho* cum ſuis excepto, periiſſe dicit. *Hav.*

c Ἐφ' ἡμέρας] Ita *Samb. Hen.* & *Vat.* ἐφ' ἡμέρας *Baſ. G.* aliique. Huds. Mox *Ph Burius* ex verſione τῶν ο'. emendat ὡς μιᾷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι δὲ μιᾶς. *Bern.*

d Ἰσαμένου] Φθινομένου malit *Bern.*

e Κατ' ὀλίγον] Illa κατ' ὀλίγον ὑπον. ἀπολ. ex *MSS. Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Aliud quiddam in ſuo Codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quo inſtante paulatim inchoavit latens parere.* Huds. *Henneb.* vero pro illis Joſephi ὡς μιᾷ ζ'. ἰσαμένου δ' ἡ ἑβδόμη producit ex S. Bibliis κατὰ τὴν ἑβδόμην δὲ ἑβδόμης μιᾶς. *Bern.*

f Περὶ ἄκραν] Περὶ ἄκραν ὄρους *Vat.*

g Ἐπὶ χρηστοτέρας] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐπεὶ & dein γίγονεν.

h Εἴ τι] *Big. Caſ.* & *Samb.* εἰ καὶ τὸ ἄλλο *Baſ.* & *G.* Bern.

i Πρὸς Νώεον] Ita in omnibus *Codicibus Græcis* tam *MSS.* quam *Impreſſis* excepto uno *Henneb.* qui (*Joſephi* textum, prout ſibi viſum eſt, ubique mutans) cum paucis *Latinorum* & *Interpretibus LXX* ſupponit hoc loco, πρὸς Νώεον οὐκ ἐπανῆλθε. Non ita *Mich. Glycas*, p. 127. & *Comeſtor*, qui vulgatam lectionem teſtimonio ſuo comprobant. *Huds.* Πρὸς νώεον ἐπανῆλθε *Big. Samb.* & *Caſ.* πρὸς νῶχον ἐπανῆλθε *Baſ.* & *G. Epiphanii* pariter exemplaria meliora. Accipe illa *Comeſtoris. Et emiſit corvum qui non revertebatur. Tamen Joſephus ait, Quod cuncta reperiens inundantia, regreſſus eſt ad Noe.* Jungendus etiam hiſce *Michael Siculus* p. 127. Ὁ μὲν Ἰώσηπος ὑποστρέψαι φησὶ πρὸς τὸν κίβωτον λέγων καὶ τὸ κόρακα, ἀναπιέζεται τῇ δὲ Μωσέως ἱστορίᾳ Gen. c. 8. 7. Unus *Henneb.* ex Græcis codd. cujus ingenium ſupra ſatis dignovimus, & pauci Latinorum cum LXXII. Interpretibus, ſupponunt hoc loco, πρὸς νῶχον οὐκ ἐπανῆλθε. Quin etiam de eo corvo alibi nos fuſius fabulabimur. *Bern.*

k Ἐπανῆλθε.] Ἐπανέλθεν *Coll. Bigot.*

l Ἧς ἐπανελθούσης] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* ὑπανελθούσης ἢ πεπηλ.

m Καὶ] Γυὸς *Hen.*

n Τὰ ζῶα] Τὰ τε *Hen.* & codices quidam *Epiphanii.*

o Μεί-

Gen. c. 8. Diluvii hujus æſtus atque paroxiſmi.

Aves ab arca emiſſæ, ipſam ambire repetunt.

Navis ejus reliquiæ apud Armenios.

beris egreſſus, Deoque ſacrificans, una cum ſuis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion *vel egreſſorium* vocant: illic enim arcæ ſervatæ reliquias etiam nunc oſtendunt indigenæ.

Diluvii Noëi meminerunt Berosus, Hieronymus, Mnaſeas, & Nicolaus Damaſc.

6. Hujus autem diluvii & arcæ meminerunt omnes qui Barbaricas ſcripſere hiſtorias; quorum unus eſt Beroſus Chaldæus. nam, de diluvio referens, in hunc ferme modum loquutus eſt; „dicitur autem etiamnum in Armenia in Cordy„æorum monte pars eſſe aliqua ejus navigii: & „quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre. „eo autem ablato utuntur homines maxime pro „amuleto ad mala avertenda.„ Sed & Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & multi alii. Quin & Nicolaus Damaſcenus libro nonageſimo ſexto de his rebus narrat in hæc verba: „eſt ſuper Minyada in Armenia mons ingens, Ba„ris dictus, in quem multos diluvii tempore con„fugientes fama eſt ſervatos eſſe, & quendam in „arca vectum ad ſummum ejus jugum appuliſſe, „lignorumque reliquias diu conſervatas eſſe. Iſte „fortaſſe idem ille eſt de quo etiam ſcripſit Moy„ſes Judæorum legiſlator.

Immolatis hoſtiis Deo ſupplicat Noëus.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram aquis obrueret, Deo incenſis victimis de cætero ſupplicabat, ut priſtinum rerum ordinem ſervaret, & nullam in poſterum tantam induceret calamitatem, per quam univerſum animalium genus ſalutis diſcrimen adiret: ſed, cum de malis pœnam ſumpſiſſet, parceret iis quos ob bonitatem ſuperſtites eſſe voluit, & clade miſeranda liberare decrevit: alioqui illis fore ipſos infeliciores, & gravius damnatos, ſi non omnino ſalvi eſſent & incolumes, ſed alteri diluvio reſervarentur; cum & terrorem, quem primum incutiebat, experirentur, & interitum, quem poſterius afferret. Deum igitur orabat,

σιν· αὐτός τε μὴ τὸ γήρεως προσελθὼν, καὶ θύσας τῷ Θεῷ, πωλωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον [o] μέντοι τὸν τόπον τοῦτον [p] Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος [q] ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα [r] ἐπιδεικνύουσι.

ε'. [s] Τοῦ δὴ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται [t] πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας [v] ἀναγεγραφότες· ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν οὕτω πως διέξεισι· „λέγεται δὴ καὶ „τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ [x] Κορδυαίων „ἔτι μέρος τι εἶναι· καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀ„φαιροῦντας. χρῶνται δὴ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομι„ζομένῳ πρὸς τὰς [y] ἀποτροπασμούς.„ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἐγχωριολογίαν τὴν [z] Φοινικικὴν συγγεγραφὼς, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· „ἔστιν ὑπὲρ τὴν [a] Μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τὴν „Ἀρμενίαν, [b] Βάρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυ„γόντας ἐπὶ τὸ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει σωθῆναι, „καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν „[c] ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σω„θῆναι. γένοιτο δ' ἂν ἔτος, ὃν τινα καὶ Μωυσῆς ἀνέ„γραψεν [d] ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης.

ζ'. Νῶε δὴ, φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ Θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων κατα-ψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν τάξεως, καὶ [e] μηδὲν ἔτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ [f] κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος· ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φεισθῆναι [g] τοιεῖσθαι τῶν μετὰ χρηστότητος βεβιωφότων, καὶ τὸ δεινὸν μεταφυγεῖν κεκριμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ [h] χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ· τοῦ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορίαν [i] μαθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. δόμενῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκέλει,

---

o Μέντοι] Illud μέντοι ex *MSS.* deerat in *Editis.*

p Ἀρμένιοι] Scilicet Armenii ſua lingua vocabant locum eo nomine, quod Græce tranſlatum ἀποβατήριον ſonat. *Straboni* (l. 13. p. 591.) locus ad Seſtum ab exſcendendo è navibus Ἀποβάθρα dicitur. Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 2. p. 593. *Dauſqueium* in notis ad *Baſilium Seleuc.* p 333.

q Ἔτι νῦν] Sic in *Editis* & pleriſque *MSS.* verum in *Samb.* & *Vat.* ἔτι τῶν ἀνίτης οἱ. *Huds.* lege ἔτι καὶ τῶν. ut Cap. VII. *Cocc.*

r Ἐπιδεικνύουσι.] Videſis quæ in hujus rei teſtimonium attulit Cl. *Falconerus*, in lib. *de Inſcriptionibus Athleticis*, p. 202.

s Τοῦ δὴ κατακλυσμοῦ] Totam autem illam periochen denuo exverſione *B. Hieronymi* huc adponam; quorſum intelligatis plerique, quam præclare diſcrepat interpres ille a noſtro Græculo. *Meminit quoque Joſephus horum montium in primo antiquitatum Judaicarum libro, ſecularium literarum hiſtoricos proferens. Animadvertens, inquit, Noe terram diluvio liberatam, ſeptem alios dies abire permiſit: & univerſa animalia beſtiaſque patentibus clauſtris emittens, ipſe cum ſua prole egreſſus eſt, immolans Deo hoſtias gaudenſque cum liberis. Hunc locum Armenii exitum vel egreſſum vocant: ſiquidem ibi cultores illarum regionum, arcam primum ſediſſe teſtantur; & lignorum quædam ſupereſſe monumenta. Arcæ hujus & Diluvii, omnes qui Barbaras ſcripſere hiſtorias, recordantur. Quorum unus eſt Beroſus Chaldæus, qui ſuper diluvio referens, hæc locutus eſt: Dicitur autem hujus navis in Armenia propter montem Carduenorum pars aliqua permanere, & quoſdam bitumen ex ea avellentes circumferre; quo utuntur vel maxime hi qui luſtrantur, vel ſe expiant. Sed & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum pulchro ſermone conſcripſit: & Mnaſeas,* [aut *Manaſeas*] *& multi alii. Nicolaus quoque Damaſcenus in* XCVI. *libro refert: Eſt in Armenia ſuper Myniadem* [*Minuadem*] *mons nomine Beris* [*Baris;*] *ad quem multos in diluvio confugiſſe autumant, ibique ſalvatos eſſe: alios vero in arcæ alveo ſupernatantes, ad ejus verticem perveniſſe, & uſque ad multas ætates ligna arcæ monſtrari ſolita: quos quidem ego puto non eſſe alios, niſi eos quos Moyſes legifer Judæorum in ſuis voluminibus edidit.* Bern.

t Πάντες] Nonnulli illud πάντες abjiciendum eſſe cenſent.

v Ἀναγεγραφότες] Ita in *MSS.* & Euſebio. in *Editis* ἀναγεγράφοντες.

x Κορδυαίων] Vide *Zoſimum* p. 191. *Edit. Oxon. Epiphan.* adv. Hæreſes p. 5. & 6. & *Petavii* notas. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Grotium* in Gen. c. 8. & in Annott. ad lib. 1. de Ver. Chr. Relig. & *Bernegeri* Hiſt. Sacr. in Exercit. 18. p. 553. &c. & *Gallæum* de Orac. Sibyll. vol. 1. p. 156.

y Ἀποτροπασμούς.] Hac de re *Dauſqueius* ad *Baſilium Seleuc.* p. 333. *Falconerus* in Inſcript. Athlet. p. 200. *Gallæus* de Orac. Sibyll. p. 156.

z Φοινικικὴν] Reponendum eſt Φοινικιακὴν, nam Φοινικὸς pro Punico, non Phœnicio, ſolet uſurpari. Ita mox teſtatur Hieronymum τὰ Φοινικιακὰ ſcripſiſſe. Et ita plane ex Joſepho profert Euſebius. *Rel.*

a Μινυάδα] Nonnulli (contra fidem *MSS.*) malint Μιλυάδα. minus recte, ut oſtendit *Gallæus* de Sibyll. Orac. Vol. 1. 158, 159. & Vol. 2. p. 594. Vide & *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. & *Druſium* in loca diffic. *Geneſ.* p. 38.

b Βάρις] Βᾶρις circumflexe malit *Scalig.* Monti hoc nomen inditum eſſe plerique cenſent ab arca *Noëi*; quod Βάρις *navigium* ſonet, ut conſtat ex *Ammonio*, *Heſychio*, & *Scholiis* ad *Æſchylum* & *Euripidem.* Vide *Scaligerum* in notis ad *Fragmenta Veterum Græcorum*, p. 44. *Bocharti* Geogr. Sacr. l. 1. c. 3. *Huetii* Quæſt. Alnet. p. 187, 189. & de Demonſtr. Evangel. prop. 4. c 2. §. 38. & *Bernegeri* Hiſt. Sacr. Exercit. 18. Verum Cl. *Joach. Schroderus* Μάσις legendum eſſe contendit. Eſt enim (ut inquit ille in ſuis ad me literis) *Maſis* præruptus ille mons in campeſtri provincia *Araratenſi* ſitus, in quo *arcam* reſediſſe, præter conſtantem apud Armenos traditionem, teſtatur ipſe Geographus Armenus *Moyſes Cherenenſis.* Vide Diſſertationem ejus præliminarem ad *Theſaurum Linguæ Armenicæ*, p. 55.

c Ὀκεῖλαι,] Οἰκεῖλαι legit Euſebius. *Rel.*

d Ὁ Ἰουδαίων] *Al.* ὁ τῶν Ἰουδαίων νου.

e Μηδὲν ἔτι] Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* μηδὲν ἔτι τοιοῦτον *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν ἐπὶ τοσοῦτον *Baſ.* & *G.*

f Κινδυνεύσει] Κινδυνεῦσαι *G.*

g Ποιεῖσθαι] Ita *Big. Caſ.* & *Samb.* ποιοῦσθαι *Vat.* ποιήσασθαι *Baſ.* & *G.*

h Χείρω κακίαν] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* χεῖρον καταδεδικασμένους.

i Μαθόντας,] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παθόντας *Big.* παθόντες in *Editis.* utrumque viderat *Epiphan.* hic quidem, τὴν ἰσορίαν μαθόντας, & mox infra τὴν ἀπώλειαν παθόντας.

1. Æ.s.

2. Æ.s.

3. Æ.

4. Æ.s.

5. Æ.s.

6. Æ.s.

7. Æ.s.

8. Æ.

9. Æ.

10. Æ.s.

11. Æ.s.

12. Æ.s.

13. Æ.

14. Æ.s.

15. Æ.

16. Æ.

17. Æ.

18. Æ.

19. Æ.s.

20. Æ.s.

κάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν [k] ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως [l] ἔργοις τισὶ τοῖς ταύτης σεσηλιπαρῆντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδενὸς, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας [m] ἀπήλαυον, ὑστερήσειν ἀγαθῶν, [n] εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς [o] πάλαι ἐπερχόμενοι.

η'. Νωέου δὴ ταῦτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς, ὅτι δικαιοσύνῃ τε ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ πάσας τὰς εὐχὰς εἰς τέλος ἄξειν· ὅτι τοὺς διεφθαρμένους αὐτὸς λέγων ὀλέσαι, [p] κακίᾳ δὴ τῇ οἰκείᾳ ταύτῃ αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην· ὥστ' ἂν εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διανοοῖτο, σφᾶς ἀγαγεῖν [q] ἂν αὐτοὺς εἰς τὸ βίου. σῶφρον γὰρ εἶναι [r] τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι [s] τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεδιάσαιτό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὴ δ' λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἀπὸ τῶν ἀδικήματων [t] εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θαυμαλέντος. εἰ δ' ἀπὸ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸ ὄμβρων τὸ μέγεθος· ὃ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ἀπικλύσῃ τὸ ὑδωρ. φαινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, [v] τοὺς δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας· χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τῷ μετάρσιον χώραν ἔχειν καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. [x] σημανῶ δὲ ὑμῖν πάλαι ἐσομένην τοξείαν τῇ ἐμῇ· τῷ ἴριν ἀποσημαίνων, τόξον γὰρ εἶναι τοῦ Θεοῦ παρ' αὐτοῖς σκεῖνο νενόμισται. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, ἀπαλλάσσεται.

θ'. Νῶε δὲ, βιοὺς μὴ τῷ ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον [y] διδυμόνους [z] διαγαγὼν, τελευτᾷ· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν [a] ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον, καὶ τῷ βραχύτητα [b] τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τοῖς τῶν παλαιῶν, ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ διατείνειν χρόνον, πικραινόμενος μηδ' ἐκείνοις εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς [c] ἀφίχθαι. οἱ μὲν γὰρ [d] θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ γινόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἁπλουστέρας πρὸς τελείονα χρόνον [e] εἶναι, εἰκότως ἔζων τοσούτους [f] τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν διαγωγὴν, ὧν ἐπενόουν, [g] ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, τελέου ζῆν τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς σφᾶς ἔχειν. ἅπερ οὐκ

sacrificium animo placato acciperet, neve ulli posthac tantæ iræ terram subjiceret; ut in ea excolenda assidui, urbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona ulla, quibus ante diluvium fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam usque senectutem, longo vitæ spatio exacto, more majorum pervenientes.

8. Postquam vero Noëus hasce preces effudisset, Deus, virum ejus ergo justitiæ diligens, annuit, ut ei omnia ex votis evenirent; dicens se *diluvio* absumptos non perdidisse, sed ipsos pœnas pertulisse malitiæ suæ debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam præstiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, *inquit*, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt & virtutem, me compulerunt ad has pœnas ab illis repetendas. De cætero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis intercesseris. Nam si unquam tempestates solito majores excitavero, non est ut imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen ut ab nece humana abstineatis, ut cædis vosmet puros servetis, qui hujusmodi aliquid patrârint pœnis afficientes: aliorum omnium animalium usu vobis ad voluntatem & libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, & eorum quæ per sublime volatu feruntur, tantum ne *carnem* cum sanguine *comedatis:* nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore *ab ira* arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, hæc effatus atque promittens, abiit.

Noëi precibus annuit Deus.

Sanguinem humanum effundere nefas.

De Diluvio altero Iris interdicit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluvium trecentos & quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è vivis excessit, annos agens numero nongentos & quinquaginta. Nemo autem, qui cum vita hodierna ejusque brevitate illam antiquorum conferet, falsa putet quæ de illis memorantur: inde, quod jam vita hominum eo usque non producatur, conjiciens, neque illos ad vitæ illius longitudinem pervenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, & ab ipso Deo *recens* facti, victuque commodiore ad vitam longiorem uterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiæ & Geometriæ, quas ipsi artes invenerant, usum & *experientiam*, Deus illis

Vixit Noëus à Diluvio an. 350. ætate integra annos 950.

Primi hominum, recens opus & carum Deo, salubriori victu, Astronomiæ perdiscendæ causa mille prope annos vixerunt.

k Ἐπὶ τὴν] Ἐπὶ malit *Scholtenus.*

l Ἔργοις τισὶ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅπως τι τοῖς ἔργοις ταύτην ἀσεβήσ. *Huds.* Recte hæc legebat, & lepide interpretatus fuit, (quod sane *Comestor* mallet,) Scriba ille *Cassiodori, ut ejus operibus impinguati.* Honestius tamen multo oraverat Princeps εὐσοφίαν, *ut in tellure excolenda assidui*, &c. *Bern.*

m Ἀπήλαυον] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπέλαβον, ὑστερήσειν *Vat.* ἀπέλαβον, ὑστερήσειν *Basil.* & *G.* ἀπέλαυον, ὑστερήσειν edidit *Bernardus*; qui tamen fatetur Atticismum velle ὑστερήσειν præ alio modo. *Huds.* Ἀπέλαβον ὑστερήσειν *Casl.* ἀγαθῶν &c. *Basil.* & *G.* ἀπέλαυον ὑστερήσειν ἀγαθῶν· εἰς μακρὸν αὐτῶν γῆρας (αὐτῶν χρόνον *Big.* & *Casl.*) καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς τάχιον ἐπερχομένοις. *Samb. Big.* & *Casl.* Atticismus etiam vult ὑστερήσειν præ alio modo. *Bern.*

n Εἰς μακρὸν] Εἰς μακρὸν αὐτῶν χρόνον γῆρας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Πάλαι ἐπερχόμενοι.] In iisdem *MSS.* τάχιον ἐπερχομένοις.

p Κακίᾳ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* in *Basil.* & *G.* κακίας ἣν τὴν οἰκείαν ταύτην.

q Ἂν αὐτοὺς] Ex *MSS.* nam *Editis* abest ἄν.

r Τὴν ἀρχὴν] Τὸν ἀρχὸν vero *omnino*, *prorsus*, non *principium* aut *principio*. Vide *Jensii* Lect. Lucian. p. 352. *Huds.* Impressum fuit μηδὲ τὸν ἀρχὸν αὐτ. χαρ. ᾧ (& *Basil.* τὸ) ζῶ. Genev. autem fefellit, Buriumque nostrum, poëtæ celeberrimi locutio ὀδ. α'. 140. *Bern.*

s Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* & *Basil.* ᾧ ζῶ *Gen.* nescio an ex *Typothetarum* errore, an ex locutione *Homerica*, Od. α'. v. 140.

t Εἰσπραττόμενος,] Εἰσπραττόμην, mendum certius *Gen.* Et non longe, ἐπὶ πλέον *Hen.* Bern.

v Τοὺς δράσαντας] Sic *MSS.* καὶ δράσαντάς τι *Basil.* & *G.* Huds. Editi εὐδαιμονῶν, sed Georgius Syncellus chronographiæ pag. 42. ubi hæc Josephi citat, legit εὐδαιμόνως quod præfero. *Rel.*

x Σημανῶ] Ex *MSS.* σημαίνω *Basil.* & *G.*

y Εὐδαιμόνους] Εὐδαιμονῶν *Basil.* & *G.* prelo forsan errante.

z Διαγαγὼν,] Syncellus legit ἀφίγων. *Rel.*

a Ἐνακοσίων] Ἐνακόσια *Vat.* Huds. Per literas duas numerales id exprimitur apud Syncellum: atque ita & in aliis codicibus Josephi factum puto: unde tot errores in numeris. *Rel.*

b Τῶν ἐτῶν] Syncellus, τὸ ἡμερῶν καὶ τὸ ἐτῶν ἀπολείπων ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τὸ τῶν παλαιῶν. *Rel.*

c Ἀφῖχθαι.] Ἀφίκεσθαι Syncellus. *Rel.*

d Θεοφιλεῖς] Reddi etiam potest *Deo chari.* Vide *Gallæum* de Orac. Sibyll. Vol. 1. p. 72.

e Εἶναι, εἰκότως] Caute quidem *Samb.* subjicit εἰ καὶ ἔτας. Legerant enim Eusebius Pamphili, & G. Syncellus Tarasii, ἀφὸ τὸ τὰς, sive ἀφὸ τὰς προφὰς --- χρόνον ὅσας. Et supra G. Sync. ἀφικέσθαι pro ἀφῖχθαι. *Bern.*

f Τοσούτων ἐτῶν.] Τοσοῦτον *Samb.* cæteris renuentibus. πλέθη τοσούτων *Hen.* Mox, ἔπειτα δι' ἀρ. &c. G. Sync. ἔπειτα καὶ δι' ἀρ. καὶ διάχρησίαν Euseb. *Bern.*

g Ἀστρολογίας] Ita in *MSS.* in *Editis* & *Syncello* ἀστρονομίας. *Huds. Big. Samb. Casl.* Euseb. & Epiphan. ἀστρονομίας Impressio utraque, & Georgius Chronogr. subinde πλέον ζῆν Syncellus iste. εἰς ἔτη πλείονα ζῆν Eusebii Exemplaria excusa: εἰς πλείονα ζῆν, scripta manubus. Et post duo verba, παρέχειν more Attico, pro παρίχειν aut παρεῖχεν Vigeri correctoris. *Bern.*

lis prolixiorem largitus est vitam. quippe qui nisi ad sexcentos *minimum* annos (totidem enim magnus annus absolvitur) vivendo attigissent, nihil certi prædicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Græcos inter Barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam & Manetho rerum Ægyptiacarum scriptor, & Berosus Chaldaïcarum auctor; & Mochus & Hestiæus, prætereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, uno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus, & Hecatæus, & Hellanicus, & Acusilaus, Ephorus item & Nicolaus veteres mille annos vixisse tradunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

Annus Magnus DC. *communes colligit.*

ἰῶ ἀσφαλῶς [h] αὐτοῖς πρεσβεῖπεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· ἀφ' ὧν τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ πρῶτοι βαρβάροις συγγεγραμμένοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ [i] Μανεθὼν ὁ τὰ τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὰς, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ [k] Μῶχός τε, καὶ [l] Ἑκαταῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς [m] ὁ Αἰγυπτίος Ἱερώνυμος, οἱ τὰ [n] Φοινικικὰ [o] συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς [p] ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. [q] Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἰσχυροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. [r] πρὸ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, [s] ἔστω σκοπεῖτωσαν.

V. CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τῆς πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

Noëi nepotes descendunt in Sennaar.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluvium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem descendentes, illic habitare constituerunt: & aliis, qui propter diluvii memoriam campestria metuebant, & segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt, ut fidenti animo eorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Cæterum Deo jubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (ut nulla invicem paterentur dissidia, sed, ampliori terrarum spatio culturam adhibentes, fructuum abundantia potirentur) *illi* rerum imperiti dicto ejus non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, sibimet erroris conscii esse cœperunt. Postquam vero juventutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, ut *hinc* colonias ducerent. Illi vero, rati se

Colonias hinc ducere nolunt, ἀθεοι καὶ αὐτίχθονες.

ΟΙ δὲ Νωέως παῖδες τρεῖς ὄντες, [t] Σήμας, καὶ Ἰαφέθας, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τῷ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἐχοντας πρὸς τὸ ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταβαίνειν, ἔπεισαν [v] θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον [x] αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται [y] Σενναάρ. ὧν δὲ θεὸς κελεύσαντος [z] αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν σχεῖν ἀποικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες, ἀφθονίας [a] ἀπολαύσιεν τῶν καρπῶν· ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν δὲ θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶις περιπεσόντες [b] ἤθελον τὴν ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἤνθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς [c] συνεβούλευσε ποιεῖσθαι τὴν ἀποικίαν. οἱ δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες

---

h Αὐτοῖς πρεσβεῖπεῖν] Αὐτοὺς πρεσβεύειν μὴ ζήσαντας *Hen.* & mox, Διὰ τοσούτων ἐτῶν G. Sync. ἀφ' ὧν γὰρ τούτων Eusеb. edita & privata. Post paucula, οἱ παρ' ἑλλ. κ. βαρβάροις Eus. & G. Sync. *Bern.*

i Μανεθὼν] Varie scribitur, *sc.* Μανέθως, Μάνεθως & Μανέθων. *Huds.* Μάνεθως aut Μανεθὼς *Big. Samb. Cas.* Eusеb. & alii sexcenti. μανεθὼν *Hen. Gen. Bas. G.* Sync. & Epiphan. exitu tonoque trito Josephi. Notabis tamen simplicius poni μανεθῶν, pro καὶ γὰρ κ. μανέθως, in Chron. G. Sync. Proxime, ὁ τῶν τῶν αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφάς. *Big. Bas. Gen. G.* Sync. & Epiphan. ὁ τῶν αἰγυπτίων π. ἀναγραφὰς *Samb.* & *Hen.* ὁ τῶν τῶν αἰγυπτιακῶν π. ἀναγραφὰς Eusеb. Præp. Ev. p. 415. & MS. ὁ τῶν τῶν αἰγυπτίων π. συναγραφὰς *Hen.* & *G.* Cedrenus. *Bern.*

k Μῶχός] *Gallæus* (de *Orac. Sibyll.* Vol. 1. p. 62. & 63.) malit Μόλος vel Μόλων ex *Eusebio* de Præp. Evang. l. 9. c. 13. *Huds.* Μόλος incuria Eusebii, quando hanc periodum in suam σύνταξιν. jam dudum adscripserit, nescio an recentioris manus. MSS. enim Eusebii hic invasit error. Puri autem ejus manent libri omnes Josephi, & μῶχος præferunt, Græci, Latini, editi, inediti, ut omittam Cedrenum aliosque Josephi defloratores. Denique in Eusebiana Molonis historici nomen, Josepho quidem ingratum, fraudem illam attulit. Prætereo jam αἰσιαῖος, ἑκταῖος, ἑλλανικὸς, & consimilia codicum vitia: atque obiter adnoto ἰσιῶον placuisse Ionibus, ἰσιεῖον idem nomen populo Attico. *Bern.*

l Ἑσιαῖος,] Αἰσιαῖος Syncellus. Vulgatam scripturam sequitur Eusebius. *Rel.*

m Ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος,] Ὁ αἰγύπτιος *Hen.* τοῖς αἰγυπτίοις G. Syncellus p. 42. αἰγύπτιος G. alius. Mox, Φοινικὰ, errore *Hen. Gen.* atque Cedreni exscriptoris. Ibidem οἵτε τὰ φοινικικὰ, Eusеb. Edit. & MS. *Bern.*

n Φοινικικὰ] Φοινικὰ Syncellus. Hæc frequenter permutantur, qua de re alibi. mox idem συγγραψάμενοι, & παρ' ἐμοῦ. *Rel.*

o Συνταξάμενοι,] Sic *Big. Samb. Cas. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* συγγραψάμενοι *Vat. Hen. Syncell.* & Cedren.

p Ὑπ' ἐμοῦ] Al. παρ' ἐμοῦ.

q Ἡσίοδος] Ita in omnibus *MSS. Græcis.* in *Latinis* autem *Isiodus, Esiodus, Isiodorus,* & *Isidorus.* unde *Vossius* (de Hist. Gr. l. 1 c. 10.) malit Ἰσιδώρος, aut Ἰσιόδωρος, intelligendo *Isidorum Characenum*; qui (ut constat ex *Luciano* de Macrobiis) in Historia sua attulit exempla regum longævorum. *Huds.* Facit mentionem quoque Hesiodi & in Lib. 1. Contra Appionem, non longe ab initio. *Cocc.*

r Περὶ μὲν οὖν τούτων,] Hac aut simili loquendi modo sæpe utitur Josephus, non quod dubitet an verum sit quod traditur, sed ut liberum faciat arbitrium unicuique e Gentibus fidem habendi dictis ejus. Syncellus in chronographia totam hanc formulam omisit. Sed Eusebius habet loco citato. *Rel.*

s Οὕτως] Οὕτω *Big.*

t Σήμας, καὶ Ἰαφέθας,] Ita *Big. Cas. Vat.* Σήμας καὶ Ἰάφθας &c. *Bas.* & G. usus Græcorum Σήμης & Χάμης postulat. *Huds.* Σήμας τῆς Ἰαφέθας, καὶ χάμας *Big. Cas.* &, excepto medio fratrum, *Bas.* & *G.* Usus quidem Græcorum postularet σήμης & χάμης, χάμεως, in dissyllabis: quod tamen inter Canones Grammaticorum nec dum receptum vidi. Rectum est Ἰαφέθας, Ἰαφέθη, & melioribus codicibus adprobatum: laudo itaque *Big. Samb.* & *Cas.* Hoc nomen, contra etymon, contrahunt *Bas. Gen. Hen.* atque Tarasii Adjutor in Ἰαφέθ. s illi pariter cum circumflexu ultimæ dicunt σημᾶς, χαμᾶς, atque etiam oblique σημᾶ, χαμᾶ, ingratæ Minerva. Iterumne memorem *Hen. Gen. Bas.* & G. Sync. τὼχὲ scripsisse, quoties *Big. Samb.* & *Cas.* τωίσι. Inferius pro δεδιότας, legit Eustath. δεδοικότας. *Bern.*

v Θαρσήσαντας] Θαρσήσαντας *Big. Cas.* & Georgius Abbas. Θαρσωσάντας alii: a mendo *Bas.* Θαρσύναντας. *Bern.*

x Αὐτοὺς κατῴκισαν,] Huic lectioni vulgatæ adversantur *MSS. Gr.* & *Lat.* αὐτοὶ κατῴκησαν *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν *Big.* & *Vat.* αὐτοὺς κατῴκησαν *Cas.* & *Syncell.* Huds. Hanc lectionem teneo juxta cum Editoribus, atque interpretor, *quo eos deduxerant.* Adversantur adhuc MSS. Græca & Latina. αὐτοὶ κατῴκησαν reperio apud *Samb.* & *Hen.* αὐτοὶ κατῴκισαν in *Big.* αὐτοὺς κατῴκησαν, vel αὐτὸ, permitto G. Sync. & *Cas.* Bern.

y Σεναάρ.] Al. Σεναάρ.

z Αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπηίαν] Ita *Samb.* & *Cas.* à prima manu. αὐτοῖς, εἰ πολυανθρωπήσαν manus altera. αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπήσαν *Big.* αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν *Vat.* αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν *Hen. Bas. G.* & *Syncell.*

a Ἀπολαύσιεν] Sic *Big. Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαύσοιεν *Hen. Bas. G.* & *Syncell.* Huds. Verbum illud accentu submolestum, ex *Big. Samb. Cas.* & Epiph. ita adsero. ἀπολαύσοιεν jam peccavit festinus calamus, ut litera secunda sæpius solet: cui omnino errori indulgent *Hen. Bas. Gen.* & Georgius Monachus, qui producit ἀπθόνως ἀπολαύσοιεν, p. 43. sui Chronici. Mox ἁμαθίας haud recte scripsit Samb. propter ἀμαθεῖν, τὸ θερίζειν. *Bern.*

b Ἤθελον] Ita *Cas.* & *Epiphan.* ἠθόνουν *Big. Samb. Vat.* & *Syncell.* ἤχθοντο (*sc.* ἐλυπήθη) *Bas.* & *G.*

c Συνεβούλευσε] Ex *Big. Samb.* & *Vat.* συνεβάλλου *Bas.* & G. συνεβάλλου τῶν ἀποικίαν præcise *Syncell.*

ζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ ἢ ἰσχὺ αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τ Δυσερείας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν ἢ [d] τῷ βλασφημεῖν τ Θεῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ὀπιθολὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτὰς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες [e] ἀσθενέστεροι γένοιντο.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτὰς πρός τι ὕβριν Θεῦ καὶ καταφρόνησιν [f] Νεβρώδης, [g] υἱὸς μὲν ὢν Χάμυ τ Νωέως, τολμηρὸς ἢ ἐς χεῖρα γενναῖος. [h] ὃς ἔπεισεν αὐτὰς μὴ τῷ Θεῷ δοῦναι τὸ δι' ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ πεισθέντες ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἔτως νομίζων ἀπαλλάξειν τὸν ἀνθρώπους [i] τ φόβυ τ βλάβης τ Θεῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτῦ δυνάμει θαρσαλοίεν· [k] ἀμυνεῖσθαί τε τ Θεὸν [l] ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν [m] ἐπικλύσειν θελήσαντα. πύργον γὰ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι [n] δυνησείη, μετελθόντα ἢ ἐς τ τῶν προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ ἢ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδυ δόγμασιν ἕπεσθαι, [o] δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ Θεῷ· καὶ τ πύργον ᾠκοδόμων, οὐδὲν [p] ἀπολείποντες αὐτοῦ, οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε ἢ ταῦτον ὕψος, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μέν τοι πάχος ἰσὸ ἰσχυρὸν τοσοῦτον, [q] ὥστ' ὑπ' αὐτ' μείζεσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. [r] ᾠκοδόμηντο δ' ἐκ πλίνθυ ὀπτῆς, [s] ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ προῤῥέοι. ἔτως ἢ μεμισηκότας ὁρῶν αὐτὰς ὁ Θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν, ὅτι [t] μὴ δ' ὑπὸ τ πρώτων ἀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς γέσιν δ' αὐτὰς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ [v] τ πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν ἢ προσῆκεν τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργῆς· Ἑβραῖοι γὰ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. πρὸς ἢ τ πύργυ τούτυ, καὶ τ ἀλλοφωνίας τ ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ [x] Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· „ [y] πάντων ὁμοφώνων ὄντων [z] τ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τ οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτυ. οἱ ἢ [a] θεοὶ, ἀνέμυς ἐπιπέμψαντες, [b] ἀνέτρεψαν τ πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα σωνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν.„ πρὸς ἢ [c] τοῦ πεδίυ τ λεγομένυ Σεννααὰρ ἐν τῇ [d] Βαβυλωνίᾳ χώρᾳ μνημονεύει Ἑστιαῖος, λέγων οὕτως· „ τ „ ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τ[ο]ῦ [e] Ἐνυαλίυ Διὸς „ ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σεννααὰρ τ Βαβυλωνίας ἐλ„ θεῖν.

non ipsius benignitate vitæ commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus deberi existimantes, *Deo* non paruerunt: quin & huic, quod illius voluntati morem non gererent, adjecerunt, suspicionem esse, *Deum* ad colonias deducendas illos impellere, ut dispersi facilius possent opprimi.

Nebrodes tyrannidem affectat.

2. Ut eo contumeliæ in Deum & despicientiæ procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamæ, filii Noëi, vir audax, & manuum viribus præclarus: qui persuasit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam illis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc uno modo homines à Dei timore abduci posse, si ipsius potentiæ fidere perseverarent: Deumque se ulturum esse minitabatur, terram *nova* aquarum illuvie operire meditantem. Turrim enim se exædificaturum esse, celsiorem quam ut aqua eo usque posset ascendere, majorumque suorum interitum *vindicta* persequuturum.

Turris amplissima in Sennaar exstruitur, Nebrode auctore.

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quæ facienda visa sunt Nebrodi, ignaviam reputantes Deo cedere: turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, supra quam speraverant, numerosa operantium manu. Verum adeo crassitudine valida erat, ut spectantibns ab ea videretur imminui molis sublimitas. Ædificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solveretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem universos noluit, quamvis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: sed, linguis eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens ut ob sermonum diversitatem alii alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim ædificaverunt, propter confusionem linguæ, quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum omnes ho„mines una lingua uterentur, altissimam turrim „ædificare quidam cœperunt, velut per eam in „cœlum scansuri. At Dii,' ventis emissis, turrim „hanc evertêre, & suam cuique linguam attri„buêre. unde urbi Babylon factum est nomen.„ Ejus vero campi, qui Sennaar appellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit Hestiæus, Jove Enyalio ita dicens: „qui vero de sacerdotibus servati e„rant, ablatis Jovis Enyalii sacris, in Sennaar „Babyloniæ venerunt.

Dialectis variis dissipatur humanum genus.

Babel, confusio.

Turris Babylonia procellis corruit, Sibylla accinente.

Hestiæus de Jove Enyalio & Sennaar.

d Τῷ βλασφημεῖν] Τὸ βλασφ. τ. τ. θ. γν. ἢ κατ' ἐμβυλλὼ ἐπιτροεῖν. *Basil.* Bern.

e Εὐεπιχειρητότεροι] Ita in plerisque *MSS.* & *Basil.* & *G.* Δυσπιχειρητότεροι γένοιντο *Hen.* & *Syncell.*

f Νεβρώδης,] Sic passim *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* Ναβρώδης. *Hen. Basil.* & *G.* Νεμβρώδης *Syncell.* Νεβρὼδ *Niceph.* Forsan tamen Νεμρώδης. nam β & μ in *MSS.* facile commutantur.

g Υἱὸς] Ita ex *MSS. Vet. Interpr.* & *Eusthatio* ad Hexaëmeron. ὃς ἰὸς μὲ —— ἡνῶ, ἔπεισεν *Basil. G. Hen.* & *Syncell.*

h Ος ἔπεισεν] Deest in *Edit.* ὃς. additur vero recte ex MSS.

i Τῷ φόβῳ] Sic *Big. Samb.* & *Casaub.* ἔ φόβυ ἔ Θεῦ *Vat. Epiphan.* & *Syncell.* βλάβ ἔ Θεῦ *Basil.* & *G.*

k Ἀμυνεῖσθαί] Ἀμυνέσθαι *Hen.* & *Syncell.* ἀντιμυήσασθαι *Epiphan.*

l Ἠπείλει,] Ex *Big. Samb. Casaub. Hen.* & *Vet. Interpr.* πάλιν ἠπείλει *Vat. Basil. G.* & *Syncell.*

m Ἐπικλύσειν] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* ἐπικλύσαι *Hen.* & *Syncell.* ἐπικλύσασθαι *Basil.* & *G.* Huds. ἐπικλύσασθαι θελήσουσα. *Cocc.*

n Δυνησείη,] *G. Sync.* μὴ δυνησείη. In negativis ita luxuriant Athenienses. Mox μετελθόντα, Cor Criticum Schotani. *Bern.*

o Δειλίαν ἡγούμενοι] Δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν. *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* δειλίαν ἡγούμενοι εἴκειν *Syncell.* & *Epiphan.* δειλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκ. *Basil.* & *G.*

p Ἀπολείποντες] Ἀπολιπόντες *Basil.* & *G.*

q Ὥσθ'] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὡς *reliqui.* paulo ante ἰσχυὸν omittit *Syncellus.*

r ὨΙκοδόμηντο] Ὠκοδομῆσθ *Samb.* & *Vat.* Huds. Ὠικοδομῆσθ *Samb.* Bern.

s Ἀσφάλτῳ] Ἀσφάλτυ *Hen.* Mox αὐτὰς ἐρῶν *Casaub.* Ἀπὸ *Hen.* & Georg. Abbas. Isti mox ἑαυτῷ, pro ἑαυτῶν. *Bern.*

t Μὴ] Μηδ' *Cocc.*

v Τὸν πύργον] Ὠικοδόμυν τ πύργον *Hen.* Bern.

x Σίβυλλα,] Vide *Theophilum* ad *Autol.* p. 758. Edit. Oxon. *Cyrillum* contra *Julianum*, p. 9. *Edit. Lipsi. Cedrenum*, Vol. 1. p. xi. *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* Vol. I. p. 337. & Vol. II. p. 459. *Beveregii* Cod. Can. Vindic. p. 142. & *Cotelerium* in notis ad *Patres Apostol.* p. 48. *Huds. Samb.* eam quidem vocem προφητεύσ. Cæteri tamen omnes mediam acuunt, contra jus Grammaticum. *Bern.*

y Πάντων ὁμοφώνων] *Hen.* & *G. Sync.* illa serie, ὁμοφ. ὄντων π. ἀνθρώπων. Tum *Big.* & *Samb.* πάντων ὁμοφώνων ὄντων ἀνθρώπων *Hen.* denique paucis interjectis, ἢ ἐπὶ pro ὡς ἐπὶ. *Bern.*

z Τῶν ἀνθρώπων,] In plerisque *MSS.* deest τῶν.

a Θεοὶ,] In *Sibyll. Orac.* singulari numero Θεός.

b Ἀνέτρεψαν] Ἀνέστρεψαν *Vat.*

c Τῦ πεδίυ] Illa ἔ πεδίυ ex *MSS.* in *Basil.* & *G.* desiderantur.

d Βαβυλωνίᾳ] Ita *Hen. Basil. G. Euseb.* & *S. Hieronym.* Βαβυλωνίων *Vat. Big.* & *Samb.*

e Ἐνυαλίυ] Sic in *MSS.* & *Eusebii* Codd. in Præp. Evang. p. 416. Ἐνυαλίῦ in *Editis*, perperam. Vide *Seldenum* de Dis Syris, p. 213.

VI.

CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupaverint.

Gentium dispersio.

DE cætero igitur inde dispersi sunt, propter diversitatem linguarum coloniis passim deductis; & singuli terram *istam* occuparunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita ut omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam navibus trajicientes, insulas habitarunt; & gentium quædam nomina quidem à conditoribus imposita *hactenus* servant, at quædam etiam mutaverunt; aliæ vero, ut ad accolarum captum magis accommodarentur, *nominum* inversionem habuerunt. Græci autem hujus rei auctores extiterunt: qui, posterioribus sæculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, ut à se oriundis, reipublicæ formam constituunt.

Græci devitis gentibus nova dant nomina.

ΚΕΦ. ε'.

Ως οἱ Νώχε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκυμένλω ἐπῴκησαν.

[f] Σκίδναντας δὴ τὸ λοιπὸν ἐνθεῦθεν, ὑπὸ τῆ [g] ἀλλογλωσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γῆν [h] ἕκαστοι καθελάμβανον τὴν [i] ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγε ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, [k] μεσογείων τε καὶ παραλίων. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ, τὰς νήσους κατῴκησαν· καὶ τ ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ [l] μετέβαλον, [m] τὰ δὲ καὶ, πρὸς τὸ ἀκριβέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, προσῆκε ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτοις καταστάντες αἴτιοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονέστερον αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας [n] ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

VII.

CAP. VI.

Quæ gentes singulæ à suis auctoribus nomina traxerint.

Europæi ab Japhetho profusi.

FIliis Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant *homines*, ut quisque terram aliquam occupaverat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Isti vero terram possederunt, à Tauro & Amano montibus incipientes; & processerunt, in Asia quidem usque ad fluvium Tanaïm, in Europa vero usque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitaverat, gentibus sua indiderunt nomina. Qui enim nunc à Græcis Galatæ appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex Japhethi autem filiis Jovano & Made, *scilicet* ex Made quidem Madæorum gens descendit, qui à Græcis Medi nominantur; ex Jovano vero, Ionia & Græci omnes oriuntur. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra ætate Iberi

Gen. c. 10. & 1 Par. c. 1. Japhethi genus.
1. *Gomarus, à quo* Galatæ.
2. *Mageges*, Scythæ.
3. *Mades*, Medi.
4. *Jovanus*, Græci.
5. *Thobelus*, Iberi.
6. *Moschoches*, Cappadoces.
7. *Thiras*, Thraces.

ΚΕΦ. ς'.

Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν [o] οἰκησάντων προσηγορεύθη.

ΗΣαν δὲ τῶν Νώε παίδων υἱοὶ, ὧν ἀπὸ τιμῆ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα [p] καταλαμβάνοντες. Ιαφέθ μὲν οὖν τῶν Νώε παίδων ἕβδομος ἦν υἱός. καὶ οἰκοῦσι δὴ ἕτοι, ἀπὸ Ταύρε καὶ Αμάνε τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι· καὶ προῆλθον ἀπὶ μὲν τὸν Ασίας, ἄχρι πρὸς [q] Ταναΐδ@, ἀπὶ δὲ τὸν Εὐρώπης ἕως [r] Γαδείρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντ@, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐκάλεσαν ὀνόμασι. τὰς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ελλήνων Γαλάτας καλουμένας, [s] Γομαρεῖς δὲ λεγομένας, Γομαρὸς ἔκτισε· Μαγώγης δὲ τὰς [t] ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομαζομένας [v] ὤκισε, Σκύθας δὲ [x] ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένας. τῶν δὲ Ιαφέθ παίδων, [y] Ιωυάνε δὲ Μάδε. ἀπὸ μὲν τῆ [z] Μάδε Μαδαῖοι γίνονται ἔθν@, οἱ πρὸς Ελλήνων Μῆδοι κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ιωυάνε Ιωνία καὶ πάντες Ελληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ δὲ [a] Θώβηλ@ Θωβήλους, [b] οἵ-

f Σκίδναν᾽] Διασκορπίζον᾽, manus Italica (in ora *Big.*) quoniam Hesychius notaverat σκίδναν᾽, Διασκορπίζονται. *Bern.* Sed Σκίδνανται retinet Eusebius, qui hæc citat ac si Hestiæi essent non Josephi. *Rel.*

g Ἀλλογλωσίας] Male ὁμογλωσίας in *Eusebii Codd.* tam impressis quam editis. *Huds.* Ομογλωσίας Euseb. edita scriptaque Exemplaria: facile enim discedit M in bina ΛΛ Græca. Aut hoc illud maluit Demonstrator Evangelicus Præparat. suæ p. 417. σκίδνανται᾽ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τὴν ὁμογλωσίας τὰς συνοικίας ποιησάμενοι παντάχοῦ. Is enim ita scripsit. *Bern.*

h Εκαστοι] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Euseb.* in *Vat.* & *Editis* ἑκαστος.

i Εντυγχανουσαν,] Ἐντυχοῦσαν *Samb. Vat.* & *Euseb.* Huds. ἐντυγχανοῦσαν. *Big.*

k Μεσογείων τε] Μεσογαιών τε *Gen.* Hujus capituli & sequentis ἀποδείξεων vide in *Eustathio* ad Hexaëmeron.

l Μετέβαλον,] Μετέβαλεν *Cocc.* & mox idem ἔλαβεν pro ἔλαβον.

m Τὰ δὲ Ϲ,] In *Bas.* & G. ἃ δὲ κ.

n Ως ἀφ' αὐτῶν] Ως ἂν ἀφ' αὐτῶν *Bas.* & G.

o Οἰκησάντων] Οἰκισάντων. *Cocc.*

p Καταλαμβάνοντες.] Καταλαβόντες *Vat.*

q Ταναΐδ@,] Ταναΐδ@ Typographi *Bas.* aliique. Urbs autem tonum illum postulat, non fluv. Tanais. *Hen.* ibidem μίχει ποταμῷ ταν. *Bern.*

r Γαδείρων,] Ita distincte *Samb.* in aliis *MSS. Editisque* Γαδείρων γῆν ἣν, haud congrue. Quin & verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, quæ nec *Hieronymus*, nec *Epiphanius* videtur agnovisse, commode abesse posse existimat *Bernardus*. Huds. Quin verba ista, γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, si uncos subire jussero, sive penitus expungi, damnum adeo nullum Hieronymus aut Epiphanius, Interpretes, forte nec passurus Josephus. At vero quis me liberabit hac Babylone? Video enim hujus capitis corrupta pleraque & confusa, turpissime quidem apud Librarios Latinos. Dum illi vocabula propria à formâ Atticâ ad simplicitatem Hebraicam conantur reducere, dum male audiunt, male legunt, intelligunt pessime, surgit sponte moles aut arx atra errorum. *Bern.*

s Γομαρεῖς] Γομαρεῖς à γομαρὸς præstant *Bas.* & G. ἀναλογῶς. Ita ἀλικαρνασσὸς, ἀλικαρνασσεῖς. ταρσὸς, ταρσεῖς. Alio accentu *Samb.* γομάρεις abs γόμαρ@. Dein ut ἄψυρτ@ ἀψυρτῖς, sic in cod. *Hen.* γομαρεῖς illic, hic γόμαρ@: observat etiam γομαρεῖς Zonaras Secretarius, sed à γάμαρε deducit, ut *Gameritas* suas Epiphan. scriba, & Pseudo-Eustathius γαμαρεῖς, persuasi auctoritate τῶν ὁ. Neque omittendum videtur γομαρεῖς derivari à γομαρὲς lectionis *Cas.* (& *Big.*) modo facillimo, quam ἀληθὲς, ἀληθεῖς: siquidem ita amat Josephus. *Bern.*

t Απ' αὐτῦ] Ita *Samb. Hen. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐξ αὐτῦ *Zonaras.* τὰς ὑπ' αὐτῦ *Bas.* & G.

v Ωκισε,] Male in *Editis* ᾤκησε.

x Υπ' αὐτῶν] Νῦν pro ὑπ' αὐτῶν habent *Eustath. Zonaras*, *Aliique.* diserte ὑφ' Ελλήνων *Vet. Interpr.*

y Ιωυάνε] Ita *Big. Cas. Samb.* & *Vat.* Ιαυάνε *Hen. Bas.* & G. nominum varietatem portentosam pete, si lubet, ex *Hieronymo* in Traditionibus Hebraïcis, *Zonara*, *Eustathio* in Hexaëm. notisque *Allatii*, *Syncello*, *Auctore* Chron Pasch. *Cedreno*, *Malela*, *Anastasio Sinaïta*, *LXX. Heideggero* in Hist. Sacr. *Aliisque.* Vide *Bocharti* Geogr. Sacr. & *Grotium* in Annott. ad Lib. 1. *de Verit. Chr. Relig.*

z Μάδε] Μαδε priorum Typothetarum incuria exciderat: iidemque mox struxerant, γίνον᾽, ἔθν@ ὁ πς. De Madæis videsis *Jos. Medum* Lib. 1. p. 273, 281.

a Θώβηλ@] Ita *Samb.* unde soluto ω, Θεόβηλ@ Θεοβήλας apud *Hen.* & *Eustath.* Θόβηλ@ & Θοβήλας *Big. Cas. Vat. Bas. G. Huds.* Epiphanii codices omnes *Iobel*, *Iobelos*, propter consimiles

b οἵ-

[b] οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ιβηρες καλουῦται· καὶ [c] Μοσυχηνοὶ ἢ ὑπὸ Μοσόχυ κτισθέντες, [d] Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται. τὸ ἢ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν [e] Μάζακα, δηλῶσι τοῖς συνιέναι δυναμένοις, ὅτως ποτὲ προσηγορεύθην [f] πᾶν τὸ ἔθνος. [g] Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν· Ελληνες δὲ Θρᾷκας αὐτὸς μετωνόμασεν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶ Ιαφέθ παίδων καλοικεῖται. Γομάρ δὲ τριῶν υἱῶν γνομένων, [h] Αχάναξος μὲν Αχαναξας ὤκισεν, οἱ νῦν [i] Ρηγῖνες ὑπὸ τῶν Ελλήνων καλοῦνται· Ριφάθης δὲ Ριφαθαίους, τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους· [k] Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἱ δόξαν Ελλησι Φρύγας ὠνομάσθησαν. Ιωυάνυ δὲ τοῦ Ιαφέθ, [l] τελῶν καὶ αὐτὸ παίδων γνομένων, [m] Ελισᾶς μὲν Ελισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσί· [n] Θαρσὸς δὲ Θαρσεῖς, ὅτως γὰρ ἐκάλειτο τὸ παλαιὸν ἡ [o] Κιλικία. [p] σημεῖον δὲ, [q] Ταρσοὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ ταῦ πρὸς τὸ λῶ κλῆσιν ἀντὶ τοῦ θῆτα [r] μεταβαλλόντων. [s] Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὸ νῆσον ἔσχεν· [t] Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὸ πλεῖον τῶν παρὰ θάλασσαν, [v] Χεθὶμ ὑπὸ Εβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τῷ προσηγορίαν φυλάξαι· [x] Κίτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὸν καλεῖται, [y] μὴ δι' οὕτως λαφυγοῦσι τοῦ Χεθὶμ τὸ ὄνομα. Ιαφέθ μὲν δὴ παῖδές τε καὶ ἔθνη τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δι' ἴσως ὑφ' Ελλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν, τρέψομαι πρὸς τὸν ἀφήγησιν ὧν [z] κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα λαβὼν τὸ τῆς γραφῆς ὄμματος [a] ἡλλήνισεν πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων.

vocantur: & Moſocheni à Moſoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti ſunt. Antiquæ autem appellationis *non obſcurum* indicium habetur: urbs enim etiam hodie apud eos eſt Mazaca *nominata*, oſtendens harum rerum peritis, quod univerſa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires *de ſe* vocavit, quorum fuit princeps: Græci vero nominis mutatione Thracas fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortæ ſunt. Trium autem Gomari filiorum *unus* quidem Aſchanaxus Aſchanaxos condidit, qui nunc Rhegines nominantur à Græcis: Rhiphathes vero Rhiphathæos, qui vocantur Paphlagones, & Thygrammes Thygrammæos, qui, ut viſum eſt Græcis, Phryges vocantur. A Jovano autem Japheti filio, & ipſo tres filios habente, ortus Elyſas Elyſæis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Æoles habentur: Tharſus autem Tharſenſibus; ſic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem eſt, quod urbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta ſit Tarſus; theta ad nomen variandum ab eis converſo in tau. Chethimus autem Chethimam inſulam occupavit: ipſa vero nunc Cyprus vocatur. & ab ea inſulæ omnes, & pleraque loca maritima ab Hebræis Chethim dicuntur. Ejus vero, quod dico, teſtis mihi una urbium in Cypro, cui accidit ut nomen ſuum *adhuc* ſervaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Græcam immutarunt; ne ſic quidem à Chethimi nomine multum diſcrepans. Japhethi itaque filii & nepotes tot gentes condiderunt. Cæterum hoc unum, quod Græcis forſan parum exploratum, præmittam, deinde ad ea quæ ſuperſunt narranda revertar. Nomina ſiquidem propter ſcripturæ decorem Græci ad delecta-

Gomari tres. 8. *Aſchanaxus*, Rhegini. 9 *Riphathes*, Paphlagones. 10. *Thygrammes*, Phryges. *Jovani tres, omiſſo Rhodiorum patre.* 11. *Eliſas*, Æoles. 12. *Tharſus*, Cilices. 13. *Chethimus*, Cyprii. *Helleniſmum ſectatur Joſephus. Chamas Paleſtinam obtinet atque Africam.*

miles literas antiquas ι & τ. Rabbinis autem debet S. Hieronymus forte illud *Thubal*. Bern.

b Οἵτινες] Sic in *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* οἵτινες νῦν *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Μοσυχηνοὶ] Ita ex *MSS.* in *Hen.* & *Editis* Μεχινοὶ ἢ ὑπὸ Μίχυ. *Huds.* Καὶ μοσυχηνοὶ ἢ ὑπὸ μοσυχυ certa quidem lectio & comprobata ſcriptione multa, ut *Big. Samb.* atque *Caſ. Moſchini vero à Moſochim* pro *Moſocho*, Epiphanius. Variant hinc quantillum *Henneb.* ſcriptum & prelorum opera: vides etenim καὶ μεχινοὶ ἢ ὑπὸ μίχυ. Hujus ſane Principis nomen ſex punctis ornatum legitur hodieque apud Judæos. Alexandrini tamen Doctores μοσὸχ pronunciabant; quod & Joſephus Hieronymuſque fecerant. Falſus ille Euſtathius nobis dedit à μοσὸχ μεχινωαίους: Zonaras inſuper μεχινὼς ab eodem μοσὸχ. Mirum vero niſi ε vice ο ſæpe peccant tachygraphi. *Bern.*

d Καππαδόκαι] Non aliter *MSS. ſc.* forma Attica. Καππάδοκες in *Editis.* mox in *iiſd.* μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperflua. *Huds.* Valde gaudent Athenienſes declinationum prima, unde apud *Big. Caſ. Hen.* Nicephorum in Eclogis, Euſtath. & Zonaram legitur καππαδόκαι. In libris vero vulgatis obtinet vulgi καππαδόκες. Mox iidem μὲν γὰρ ἄρτι, media ſuperfluâ. Unus Schotanus καλουῶται ibidem reponi nititur pro κέκληνται), ex ignoratione Atticiſmi. *Bern.*

e Μάζακα,] Hujus præter *Ptolemæum* meminit *Strabo* l. xii. & *Plinius* l. 6. c. 3. & *Amm. Marcellinus* l. xx.

f Πᾶν τὸ ἔθνος.] In *Editis* deerat πᾶν.

g Θειρᾶς] Ita *Samb.* & *Vat.* accentum Hebraïcum ſervantes. Θειρᾶς ἢ Θίρας *Big.* & *Caſ.* Θείρης ἢ Θίρας *Hen. Baſ.* & *G. Huds.* Mox Θειρᾶς modulantur plerique, Synæreſi urgente. dein male *Samb.* γουίρυ. & ſtatim *Henneb.* γνομῶν. Iterumque peccat *Samb.* verbulo ὤκηται, ubi congruum erat ὤκισε. *Bern.*

h Αχάναξος] Sic *Big.* & *Hen.* unde (notante *Bernardo*) Latino Interpreti *Aſchenagus quidem Aſchenagos*, emollito x, ut *augeo* ab αὐξάνω. Sed Αχινάξης μὲν Αχινάξας *Baſ.* & *G.* Verſione tamen LXX. freti videntur *Samb. Vat.* & *Caſ.* ubi præbent Αχάναζος μὲν Αχαναίους. *Huds.* Αχάναξος μὲν ἀχαναίξυς, *Big.* & *Hen.* unde Latino Interpreti, *Aſcenagus quidem Aſcenagos*, emollito x, velut *augeo* ab αὐξάνω *rex regis*, &c. ἀχαναΐξης μὲν ἀχαναΐξης, *Hen.* ἀχαναΐξης μὲν ἀχαναΐξας, *Baſ.* & *Gen.* & Zonaras in Annalibus. Tum Euſtathius ἀχαναΐξης μὲν ἀχαναξαίους. Verſione tamen τῶ ο'. freti videntur *Samb.* & *Caſ.* ubi præbent ἀχάναζος μὲν ἀχαναίζους. Iſti mox ῥιγῖνες ſcriptitant, nullo commodo, & poſtea Hen. ῥιφαίδης. *Bern.*

i Ρηγῖνες] Corruptus eſt locus, nec dubitandum quin ab Aſchanaxis nomen habeat Aſcania *Homero* memorata. *Grotius* in Annott. ad lib. 1. *de Ver. Chr. Relig.* cui aſſentitur *Heideggerus* in Hiſt Sacr. p. 679. Verum Ρηγῖνες legendum eſſe cenſet Cl. *Joſ. Medus*, quem videſis in Operibus Anglicanis, l. 1. p. 280.

k Θυγράμμης] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Θυγράμμης ἢ Θυγραμμαίους *Baſ.* & *G.* Θοργάμμης ἢ Θοργαμμαίους *Vat.* & *Samb.* Θοργόμμης ἢ Θοργαμμαίους *Big.* & *Caſ. Huds.* Legerat pariter ante aliquot ſecula Zonaras, Θογγαμᾶς ἢ Θογγαμαίους. Hunc nepotem Japeti appellat S. Hieronymus *Thogorma*, Judæi fere *Thogarma*, ſed vetuſtiores Θογαμά. *Bern.*

l Τελῶν δ' αὐτῶ] Ex *MSS.* in *Editis* τριῶν αὐτῶ.

m Ελισᾶς] Ita *Big. Caſ. Samb. Vat. Hieronym.* & *Vet. Interpr.* Αλίσας μὲ Αλισαίους *Hen. Baſ.* & *G.* faventque *Zonaras* & *Euſtath.* Huds. Ελισᾶς μὲ ἰλισαίους, *Big. Caſ. Samb. S.* Hieronymus, & Caſſiodori amanuenſis. ἀλίσας μὲ ἀλισαίους *Baſ. Gen.* & *Hen.* Hoc ſuſtinet vox Hebraica אלישה; aut ita viderant Zonaras & Pſeudo-Euſtathius. Ait enim hic ἰλισᾶς (ſic lego) ἀφ' ὧ ἀλισαῖοι· alter etiam ἰλισὰς ſeu ἰλισὰ ἢ (derelicto ς) ἀλισαίων ἀρχηγέτης ἱδρύθη. *Bern.*

n Θαρσὸς] Θαρσὸς, *Samb.* & Stephanus, aut Hermolaus quidem Byzantius de Tarſo, Θαρσὸς ἢ ἐκαλοῦτο, ἧ Θαρσεῖς οἱ κίλικες, ὡς ἱστορεῖ ἐν ἀρχαιολογίᾳ. Alii hoc nomen παραξωίσασιν, ut *Baſ. G.* & *Hen.* Quinetiam Θαρσῆς Euſtathii, & Θαρσεὺς Zonaræ accedunt ad Θάρσις LXXII. Interpretum. *Bern.*

o Κιλικία.] Adeoque dici poſſet naves Tarſis eſſe Cilicias. *Rel.*

p Σημεῖον] Multis enim locis evenit, ut quæ populorum nomina fuerant, urbium facta ſint nomina.

q Ταρσοὶ γὰρ παρ'] Ταρσοὺς poſtulant initio tenui *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Hen.* præter Geographum Byzantium, S. Hieronymum, Zonaram, Nicephorum Call. remque ipſam. Θαρσὸς Genevenſes, atque Θαρσῆς Pſeudo-Euſtathius. Stulte autem faciunt qui hanc totam ſententiam, Joſepho præterito, ad Sciolos & Gloſſatores referunt. *Bern.*

r Μεταβαλλόντων.] Μεταβαλόντων *Samb.*

s Χέθιμος] Χέθιμα *Hen.* & Zonaras. χεθιμὰ *Baſ.* & *G.* χεθειμὰ Euſtath. χεθιμᾶ, *Samb.* Chethimam, Epiphan. *Bern.*

t Κύπρος] De Cypro jam luxuriat, contra ſolitum, *Codex Hen.* Κύπρος ἢ νῦν καλεῖται. τὴν Ελένην τοῦνομα ταύτη μεταθεμένων ἀπὸ τὸ τὴν παρ' αὐτῆς Θεὸν νομιζομένης ἐπώνυμον· τῷ γὰρ Αφροδίτῃ ἧ Κύπρον καλοῦσι, ἧ διὰ ταύτης νῆσοί τε πᾶσαι &c. Conſimiliter etiam Syncellus ad Χέθιμα, ἡ Κύπρος αὕτη ἐστὶ παρ' Ελλήνων ὅτω κληθεῖσα, λαβὼ τὸν παρ' αὐτοὶς Θεόν· τῷ Αφροδίτῃ ἧ Κύπρῳ ἀφοσιωσάμενοι.

v Χεθὶμ] Ita *Caſ. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Χετὶμ *Big.* Χελὶμ *Vat.* Huds. Tam varie ſonuit vox Hebraica כתים aut כתיים. κιτιαῖοι, & ſemel κητιεῖμ. Sed rerum Maccabaicarum ſcriptori pervetuſto χελὶμ, aliis Judæorum *Cittim*. Bern. Χεθὶμ *Big.* f. χελιὶμ. *Cocc.*

x Κίτιος] Sic in *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* Κίτιος *Vat. Baſ.* & *G.* Huds. Vix patior demum accumulari huc paralipomena Scribarum, aut vos admoneri de *Hen.* ἑλληνισάντων, *Caſ.* καλεῖται, ὅτω λαφ. aut mox τῶ παῖδες editorum. *Bern.*

y Μὴ δι' ὅτως] Μηδ'. *Cocc.*

z Κατέλιπον.] Ita *Big.* & *Samb. κατέλειπον ceteri.*

a Ηλλήνισαν] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* more Attico. ἐλλήνισαν *Baſ. G.* & *Hen.*

ctationem legentium mutaverunt. Noſtrates enim hujuſmodi eorum forma non utuntur : ſed idem apud nos perpetuo * ſchema obtinent, unamque terminationem : Noëus etenim Noë *apud nos* vocatur, & in omni ſchemate eandem formam ſervat.

Proſapia Chamæ.

2. Chamæ vero filii terram, quæ à Syria & Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt : quicquid ejus ad mare vergit occupantes, & regiones uſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino evanuerunt, aliorum vero multum immutatæ, atque ita in alias deflexæ, ut haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſervantur. Ex quatuor enim Chamæ filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit : nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſtræi etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione : Ægyptum enim Meſtren, & Meſtræos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem incolimus. Quin & in Libyam colonos deduxit Phutes, incolas ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem & fluvius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Unde & plurimos ex Hiſtoricis Græcis invenimus, qui hujus fluminis meminerunt, & regionis, cui Phyte nomen, ei adjacentis : traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab uno Meſtraimi filiorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero poſt cauſam adjiciemus, cur & eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamæ filius, Judæam, ut nunc vocatur, habitans regionem, illam à ſe Chananæam appellavit. Iſtis autem nati ſunt liberi. Chuſo quidem ſex : quorum Sabas Sabæos condidit : Evilas Evilæos, qui nunc Gætuli appellantur : Sabathes vero Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabari. Sabactes autem Sabactenos condidit : Ragmus vero Ragmæis ortum dedit,

1. Chuſus, à quo Æthiopes.
2. Meſtræmus, Ægyptii.
3. Phutes, Mauri.
4. Chanaanus, Chananæi.
Ex Chuſo.
5. Sabas, Sabæi.
6. Evilas, Gætuli.
7. Sabathes, Aſtabari.
8. Ragmus, Ragmæi.
9. Judadas, Judadæi.
10. Sabas Σαβᾶ σὺν, Sabæi.
11. Nebrodes.

νων. οὐ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος ἀλλ' ἕν τε αὐτῶν σχῆμα ἅπαν πελάτη μία · [b] Νώεος γέτοι Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἅπαντες τηροῦσι σχήματος.

Β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τὰ ὄρη λαβόντες κατέσχον · ὅσα πρὸς θάλασσαν [c] αὐτῆς ἐπέτεινε κατακλύζοντες, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι μετωνομίαι, τὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν · ἐνίων δὲ [d] μεταβαλοῦσαι, καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. [e] ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς μετωνομίας ὑπάρχουσι. πασάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, [f] Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος · Αἰθίοπες γάρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν [g] ὑπὸ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων, Χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ [h] Μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν μετωνομίαν μνήμη · τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους [i] ἅπαντες, οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοῦτος τὴν Λιβύην, Φοῦτας [k] ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ [l] Μαύρων χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς παλαιοὺς τῶν Ἑλλήνων ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας [m] Φούτης λεγομένης · [n] μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ [o] Μεσραίμου ἑνὸς [p] ἑνὸς, Λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ [q] Ἀφρικὴν προσηγορεύεσθαι συμβέβηκεν. [r] Χαναάνου δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην [s] οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ [t] Χαναναίαν προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες [v] ἐξ αὐτοῦ. Χούσου μὲν ἓξ · ὧν [x] Σάβας μὲν, Σαβαίους · Εὐίλας δὲ Εὐιλαίους ἐκάλεσεν, οἳ νῦν [y] Γαιτοῦλοι λέγονται · [z] Σαβάθης δὲ Σαβαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ [a] Ἀσάβαροι παρ' Ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ [b] Σαβάκτας Σαβακτηνούς · [c] Ραγμὸς

[b] Νώεος] Joſephum νώεος poſuiſſe ſupra docuimus ex ſcriptis libris, atque jam analogia grammatica itidem monſtrat. Namque à Noë quidem immobili (ut lingua ſacra poſtulat) facile deducitur νώεος vox πολύπλωτος, arte demum nullâ Græcorum νῶχος. Habes denique νώεος à *Big. Samb.* & *Caſ.* νῶχος fide reliquorum. Mox Henneb. πρὸς imperando : ſed pergamus potius ad aliud genus. *Bern.*

[c] Αὐτῆς ἐπέτεινε] Αὐτῆς ἐπέτεινε *Big. Samb. Caſ. Baſ. Gen.* αὐτῶν ἐπέτεινε Zonaras. αὐτοῖς ἐπέτεινε *Hen.* Vitioſe Euſtathius αὐτὴν πέτεινε. *Bern.*

[d] Μεταβαλοῦσαι,] Ita ex *MSS.* in *Editis* μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμιζομένας. Huds. *Big. Samb.* & *Hen.* ita amat gens Attica ϱ geminam & plane caninam. μεταβάλλουσαι καὶ μεταῤῥυθμιζόμεναι, Cæteri communi ita more Græcorum. *Bern.*

[e] Ὀλίγοι δὲ] Illa ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς μετωνομίας ὑπάρχουσι omittunt *Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Sed reſtituimus ex *MSS. Big. Caſ. Samb.* & *Vat.* pro quibus facit hæc *Euſtathii* paraphraſis, καὶ ἐνίων μὲν παντελῶς αἱ μετωνομίαι ἠμείφθησαν, ἐνίων δὲ εἰς ἑτέρας ἐνημείφθη δυσεπιγνώστως · ὀλίγων δ' ἔτι αἱ ὀνομασίαι ἀκέραιοι σώζονται.

[f] Χοῦσον] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat* & *Vet. Interpr.* Χουσαῖον *Hen. Baſ.* & *G.* Χοῦς *aliis.*

[g] Ὑπὸ ἑαυτῶν] Ὑπότε ἑαυτῶν *Hen.* concinnius.

[h] Μεσραίοις] Ita, & ſtatim Μέσρην & Μεσραίους in *MSS.* nec aliter *Procopius, Euſtath. Aliique.* Mollius autem Μισραίοις, Μέσρην & Μισραίους *Baſ. G.* & *Zonaras.* Huds. Correctionem ideo Boſianam, μισραίμοις, & proxime μισραῖμ nomen Patrium Joſepho ſcribente, minus quam probo, etſi ſequatur poſthæc μίσραμ. *Bern.*

[i] Ἅπαντες,] Sic cum *Editis.* Οἱ ταύτῃ καλοῦμεν *Samb.* οἳ ταύτην καλοῦμεν *Big.* & *Hen.* præciſe ἅπαντες καλοῦμεν *Vat.* & *Vet. Interpr.* Mendum in vulgata lectione eſſe exiſtimavit *Petitus*; atque hoc modo legit; ἅπαντες οἳ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν.

[k] Ἀπ' αὐτοῦ] Atticorum more, ἀφ' ἑαυτοῦ ſolus *Hen.*

[l] Μαύρων] Sic *Baſ. G. Hen* & *Euſtath.* nec aliter Romani appellant; ſic ipſi Mauri, teſte *Strabone :* Græci tamen *Maurusios*, & Μαυρίαν habent *Samb. Big.* & *Vat.* Μαυρίων *Caſ.*

[m] Φούτης] Φότη *Caſ.*

[n] Μετέβαλε] Μετέβαλε hîc pro μετέλαβε, notante *Caſaubono*, ſicut apud *Dionyſ. Halic.* Facilius tamen rectiuſque interpretati ſunt & *Zonaras* μετεβλήθη ἡ κλῆσις αὐτῆς, & *Epiphanius*, dicens, *mutatum eſt autem* (ſive *traductum*) *nomen* &c.

[o] Μεσραίμου] Μεσρέμου fecerat Joſephus ex Hebræo, ſi *MSS.* fides ſincera. Μεσραίμου aut Μεσρήμου maluit *Bernardus*, quod *Meſraim*, ut opinor, habuerit *Epiphanius.* Μισρέμου *Baſ.* & *G. Huds.* Μεσρέμου fecerat Joſephus ex Hebræo מצרים ſi libris veteribus *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* fides ſincera. Mallem productâ mediâ μεσρᾶιμου aut μεσρήμου. Μεσρεὶν Pſeudo-Euſtathii non caret vitio, leges ipſe μεσρεῖμ, ut *Meſraim* Epiphan. Interpres. μισρέμου extat typis *Baſ.* & *Gen.* neque oppido diſſonat μισρεὶμ Johannis Zonaræ. μισρεὶν reliquit Theologi cujuſdam inertia. Mox ἑνὸς omiſſum *Big. Samb.* & *Caſ.* ſecuris. *Bern.*

[p] Ἑνὸς,] In pleriſque *MSS.* omiſſum eſt ἑνός.

[q] Ἀφρικὴν] Ἀφρικὼ *Vat.* Huds. Ἀφρικὼ *Big. Samb.* & *Caſ.* Alius autem locus dabitur forte ad cap. 16. ea de voce diſputaturo. *Bern.*

[r] Χαναάνου] Ita ex *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Scriptura Moſaïca.* Χανανοῦ *Hen. Baſ.* & *G.*

[s] Οἰκήσας,] Οἰκίσας *Hen.*

[t] Χαναναίαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὴν Χαναὰν errarunt *Hen. Baſ.* & *G.* Utramque lectionem complexus eſt *Zonaras*, hiſce verbis Χαναὰν ἢ τὴν κληθεῖσαν ὕστερον Ἰουδαίαν συνοικίσας, Χαναναίαν αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ Χαναναίους τοὺς ἐξ αὐτῆς.

[v] Ἐξ αὐτοῦ.] Επῶς Euſtathius novitius contra fidem Flavii iſtius magnique Moyſis, imo contra ſuam ipſius recenſionem. *Bern.*

[x] Σάβας] Σαβᾶς & Δίλαᾶς ultimâ extensâ *Hen.* ſed σαβὰτ, δίλαὰτ Georgii ambo, Chron. Alex. Pſeudo-Euſtathius, aliique formâ Chaldæorum : Hebræa tamen volumina ſimplicius סבא & חוילה. *Bern.*

[y] Γαιτοῦλοι] *Al.* Γαίτυλοι. Male in *Editis* Γέτυλοι. Huds *Big.* & Geographorum gens. Attamen cod. *Samb.* & plerique Grammatici cum ſuo Herodiano γαίτυλοι pronuntiant, accentu promoto. Editorum denique γέτυλοι prohibet jus poëticum, ſimulque γετοῦλοι *Hen.* nec non falſi ac mendoſiſſimi Euſtathii. *Bern.*

[z] Σαβάθης] Σαβαθᾶς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox Σαβαθωαίους *Samb.* & *Vat.* Huds. Robur addunt τῇ λαγόσῃ *Big.* & *Samb.* σαβαθᾶς σαβαθωνοὺς autem tuentur *Big. Caſ. Hen.* Euſtathius, S. Hieronymus, & Epiph. librarius, contra *Sabinos Sabenoſque* Georgiorum, aut Chron. Alex. contraque σαβαθωαίους *Samb.* & pravum accentum Editorum. *Bern.*

[a] Ἀσάβαροι] Ita in *MSS.* Ἀσάβαρίοι in *Editis.*

[b] Σαβάκτας] Sic *Baſ.* & *Hen.* Σαβακάτας Σαβακατηνοὺς *Caſ.* Σαβακαθᾶς Σαβακαθηνοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Ραγμὸς] Ita vel Ῥαμᾶς ἢ Ραμαίους ex *Epiphanio* (qui habet, *Ram* aut *Rama vero Rameos*) ſcribendum cenſet *Bernardus*. Huds. Scribo Ῥαμὸς ἢ Ραμαίους, aut ῥαμᾶς ἢ ῥαμαίους; pariter Epiphanius, *Ram* aut *Ramas vero Rameos.* רעמה Ezech. 27. 22. ῥάμμα apud LXXII. atteſtante Hieronymo. Quinetiam Euſtathium emendo hac cauſa, ubi exſtant nunc ῥεγμαχὰ, ἀλκαῖοι, pro ῥαγμὸς

γμὸς δὲ Ραγμαίᾳς ὤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν [d] Ιωδαδας μὲν Ιωδαδαίως, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τὴ Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαίως δὲ [e] Σαβᾶς· [f] Νεβρώδης δὲ Χούσε ὑὸς [g] ὑπομείνας ὢν ἐν Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ [h] πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Μεσραίμε παίδων [i] ὀκτὼ γνωμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτε γῆν κατέσχον. μόνος δὲ [k] Φυλιστίνε τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, [l] Λυδιείμε, καὶ Ενεμίμε, καὶ Λαβίμε· ἓξ μόνα κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτῶν καλέσαντος. [m] Νεδέμε τε καὶ [n] Φεθρωσίμε, καὶ [o] Χεσλοίμε καὶ [p] Χεφθορίμε, [q] πλέον τῶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, [r] ὃν δηλώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνε παῖδες· [s] Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· [t] Αμάθης δὲ Αμαθινῖ κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμαθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν [v] ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· [x] Αρυδαῖος δὲ Αραδον τὴν νῆσον ἔσχεν· [y] Αρκαῖος δὲ, Αρκὴ τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δὲ

& duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadæorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, condens, sibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabæos: Nebrodes autem Chusi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, sicut à me etiam ante narratum est. Porro Mestraimo cum octo essent filii, illi à Gaza usque ad Ægyptum terram possederunt. Solius autem Phyliſtini cognomen regio retinuit: Palæstinam enim Græci partem ejus nominant. Reliquorum autem, Ludicimi, & Enemimi, & Labimi, (qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominavit) Nedemi etiam & Phethrosimi, & Chesloemi & Chephthorimi, præter nomina nihil plane novimus. Bello enim Æthiopico, de quo postea narrabimus, urbes corum eversæ sunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui & sui nominis urbem in Phœnice exstruxit, Sidon etiam à Græcis vocatur: Amathius autem Amathinen habitavit, quæ etiam adhuc supereſt, & ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab uno è successorum *Alexandri* filiis denominaverunt: Aruæus autem Aradum insulam habuit: Arucæus vero Arcen urbem in Libano sitam. Reliquorum se-

Mestræmi filii.
12. *Phyliſtinus*, Palæstini.
13. *Ludieimus.*
14. *Enemimus.*
15. *Labimus*, Libyes.
16. *Nedemus.*
17. *Phedrosimus.*
18. *Cheſæmus.*
19. *Chephthorimus. Chanaano prognati.*
20 *Sidonius*, Sidonii.
21. *Amathius*, Amathæi.
22. *Aruæus*, Aradii.
23. *Arucæus*, Arcæi. *His adde 7 gentes Chananeæ à Josue victas & subactas.*

γμὸς ῥαγμαῖοι. Schotano ῥίγμας ὃ ῥιγμαίως apud Josephum probatur. Excusum autem fuit ὤκησε pro ὤκισε, & paulo infra οἰκίσας pro εἰκίσας Minervæ ingratiis. Ρωμὸς ὃ ῥωμαίως Bas. Gen. & Hen. Ρεγμὸς aut ῥέγμος ὃ ῥιγμαίως Samb. & Big. Ρέκμος ὃ ῥικμαίως, Caſ. S. Hier. in Gen. & Paral. *Regma*, sed ad Ezech. *Raama*, & in MSS. *Reemma:* unde Isidoro *Rema.* Imo sophista Gazæus, *Regma à quo Ramai.* Bern. Ρωμὸς ὃ Ρωμαίως *Bas. G. & Hen.* Ρέγμος ὃ Ρεγμαίως *Samb. Vat.* & *Big.* Ρέκμος ὃ Ρεκμαίως *Caſ.* Huds.

d Ιωδάδας] Certissima lectio ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* unde Ιωδαδαὶ apud *Eustathium Antiochenum, Alioſque.* Ιούδας μὲ Ιωδαίως *Hen. Baſ. G. & Vet. Interpr.*

e Σαβᾶς·] Ita *Samb.* & *Epiphan.* Σαβᾶος *Hen. Baſ. & G.* Σάβαος *Caſ. & Vat.* (& *Big.*) Vide *Eustathium Antiochenum*, p. 52, 53.

f Νεβρώδης] *Sc. manens* [*post dispersionem*] *apud Babylonios* [*h. e. in nova urbe Babylone*] *regnavit*, ut paraphrasi illustrat doctissimus *Perizonius*, in Originibus Babylon. p. 320. *Huds.* Ναβρώδης *Hen. Baſ.* & *Gen.* νεβρώδης *Big. Samb.* & *Caſ.* Item νεβρωδ, præter LXXII. Doctores Alexandrinos, deflorator Josephi Eustathius. *Nebroth* aut *Nembroth*, Interpres vetus. De hoc malo nomine plura legas cap. 5. Mox Ετυράννησεν & ἐτυράννευσεν ad cod. *Hen.* manus indoctæ. *Bern.*

g Υπομείνας] *Id est*, casum eundem.

h Πρότερόν] *Sc.* p. 15. v. 26. *Huds.* Iterum pono μεσραίμ, ne forte idem nomen apud hunc historicum perquam accuratum, aliud esse appareret & non idem. Legunt tamen *Big. Samb. Caſ.* & *Hen.* quot scriptos codices numeramus, μεσραὶς: Typothetæ post illos μεσραΐς. Eustathius atque Zonaras hic loci μεσραὶν utrique pro Hebraico μεσραὶμ. Et Hieronymus MSS. *Mesdram*: Epiphanius *Mesroth.* Bern.

i Οκτὼ] At septem tantum in Sacro Codice. *Rel.*

k Φυλισίνε] Φυλισιεὶμ *Hieronymus*, *Zonaras*, aliique *Josephi* sectatores ex S. Scripturæ observantia.

l Λυδιείμε,] Ita ex vestigiis *MSS.* & *Veteris Interpretis* restituit *E. Bernardus.* Nam *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* habent Λυδιείμε ἐξ Εσεμελιείμε (vel Εσεμιτιῖμε aut Εσεμιῖμε) ἐξ Εσεμιᾶ, καὶ Λαβίμε. *Ludim*, *Anamim*, & *Labim* exhibet *Epiphan.* Λουμαὶν ἐξ Εναμὶα ἐξ Λαβῖμε in *Editis.* Huds. Audis ergo quid prela nostra sonant. Absurdi quidem sunt omnes libri alii. Impressum ante erat λουμαὶν ἐξ ουαμὶα: sustinerem sane in casu fœcundo, λυδαὶν ἐξ ουαμὶν, seu ουαμὶν etiam Schotani, pro nominibus antiquis לודים & ענמים aut Samaritice ענמים & להבים: aut typo illorum Chaldaico, quem servat Onceloſus quam לומים in sacris legenti Josepho ullus crederem. Tument codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* λυδιείμε ἐξ ουεμιῖμε, vel ουεμιτίμε, καὶ ουεμιᾶ: consimiliter Biblia Græca Compluti olim excusa, λυδιεὶν ἐξ αἰνεαμιεὶν, ad Gen. 10. 13. Concedunt autem propiores quantulo Georgii ambo, & Compilator Chronici Alex. & ipsi Interpretes Alexandrini cum suis λυδεὶμ, αἰνεμελεὶμ aut ουεμισιεὶμ. Postremo Epiphanius Interpres defendit mendum cod. *Hen.* & Typographiæ *Baſ.* aut *Gen. Ex aliis autem*, inquit ille, *id est Nomeo* (pro *Lomeo*, sicut χασμωνιεὶν in Biblicis Græcis pro χασλωνιεὶμ,) *& Anamia*, &c. *Bern.*

m Νεδέμε] Sic ex *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* Νυδεὶμ *Vat.* in *Editis* Νιθεὶμ. Attamen Νεφθεὶμ aut Νεφθοὶμ æquius (ut inquit *Bernardus*) postulat veritas Hebraïca. *Huds.* Mutavimus profecto δ literam medioxumam pro blæsa θ, suasoribus *Big. Samb. Caſ.* scriba Cassiodori. νεθὶμ exstat opera *Baſ.* & *Gen.* Attamen νεφθεὶμ, aut νεφθοὶμ postulat æquius Hebraica veritas. Hieronymo *Nephtuim*, aliis νεφθωὶν & νεφθαῖμ. *Bern.*

n Φεθρωσίμε,] Ita *Samb.* & *Epiph.* Φεδρασίμε *Big.* Φαιθρωσίμε *Vat.* Φαιθρωσίμε *Baſ.* & *G.* Meliora *Hieronymi* & *Epiphanii* exemplaria *MSS.* habent *Fethrosin.*

o Χεσλοίμε] Sic *Samb. Caſ. Vat.* & *Baſ.* unde *Chesloim* habet *Hieronym.* in Quæst. ut & *Isidorus.* Χεσλὺμε *Big.* Χεσλωιμ edi voluit *Schotanus.*

p Χεφθορίμε,] Ex veritate Hebraïca ita legi placuit *Bernardo.* in *MSS.* & *Editis* Κεφθώμε. *Huds.* Ita correxi contra omnia nostra exemplaria, propter fidem Hebraïcam כפתרים. χεφθώμε retinent *Big. Samb. Caſ. Baſ.* & *Gen.* tanquam à כפתוים; quinimo καφθωτεὶμ legitur apud G. Syncellum, alterumque Cedrenum. *Cephtosim* scripsit aut *Cephitos* Epiphanius Scholasticus. *Bern.*

q Πλέον τῶν ὀνομάτων,] Sic *MSS.* male *Baſ.* & *G.* πρὸς τ.

r Περὶ ὃν δηλώσομεν] *Samb.* & Schotanus. Alii καθ' ὑποθεσιν, δηλώσωμεν. *Bern.*

s Σιδώνιος,] Ita *Baſ. G.* & *Zonaras.* Σιδὼν in *MSS.* Huds. *Baſ. Gen.* & Zonaras. σιδώνιος *Hen.* σιδὼν *Big. Samb.* & Pseudo-Eustathius, & Tralatio τ ὁ. atque Hieronymiana. σιδὼν *Caſ.* Utramque equidem formam gentilem ferri admonet Magnus Etymologus & Stephanus Geographus. Illud tamen quod mox sequitur, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται, aut Patriarchæ nomen σιδώνιος, aut alium accentum, acutum puta, σιδὼν ipsius heic pingi postulat. Sic autem veterum Grammaticorum aliquis, σιδὼν ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν, σατείνεται· ἐπὶ δὲ πολίτης, συρέμεται. Σιδῶνα quidem obliquum usurpant poetæ plures, sed optimus σιδῶνος. Hisce consona suggerit Herodianus in Partitionibus Homericis. Mox ἐν τῇ Φοινικῇ *Hen. Big.* & Eustath. Cæteri articulum aspernantur. *Bern.*

t Αμαθὶς] Ex *Eustathio Antioch.* ita scripsit *Bernardus.* Αμαθὸς ὃ Αμαθῖ *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Αμαθὸς ὃ Αμαθιεὶς *Hen.* Αμαθεὶς ὃ Αμαθιεὶς *Big. Samb.* & *Vat.* Huds. Αμάθις ὃ ἀμαθῖ Schotanus conjector. ἄμαθος seu ἀμάθος ὃ ἀμαθῖ *Baſ. Gen.* & *Caſ.* ἀμαθεὶ ὃ ἀμάθῖ, Zonaras. ἄμαθος ὃ ἀμαθιεὶς, *Hen.* ἀμαθεὶς ὃ ἀμαθιοὶς *Big.* & *Samb.* ἀμαθεὶς ὃ ἀμαθσοῖς Cedr. & G. Sync. at Hebr. & LXXII. ἀμαθὶ. Cæterum κατῴκισε legendum cum *Hen.* & Schotano, ubi reliqui scriptores κατῴκησε posuere. Cl. *Bosius* etiam ὡὶ permutat pro ἥτις. Epiphanius denique vertit Latine *Amath* autem *Amatheos* (Hieronymo prius, & posterius Isidoro *Amatheus* i. e. ἀμαθαῖος, velut mox abs ערוכי ἀρκαῖος) *instituit*, *quæ etiam nunc &c.* Bern.

v Απογόνων] Απογόνων Πτολεμαίε ἀνέμασαν *Hen.* in margine. ἐπιγόνων malit *Scalig.* Sed ἀπογόνων hîc retinendum esse docet *Pearsonus* in Dissert. 1. *de Successione Episc.* &c. p. 90. *Huds.* Scaliger animadvers. ad Eusebium pag. 129. scribit legendum ἐπιγόνων. Intelligit vero Antiochum Epiphanem. Rufinus vertit ab uno priscorum, ut sine dubio legerit ἀφ' ἑνὸς τ προγόνων. Porro notat *partiarios imperii Alexandrei a scriptoribus Græcis nunc* ἐπιγόνους, *alias* Διαδόχους *vocatos.* Idem pag. 52. observavit ἐπιγόνες dici omnem posteritatem, sed κυρίως posteros τ ἐπὶ ἐπὶ Θέσεως. Ego nihil mutarem, aut Αντιόχων substituerem. Si ἀπογόνους retinendum est, aliud addi oportet cujus fuerint ἀπόγονοι. Ita Josephus hoc ipso libro cap. 10. τ γιγάντων ἀπογόνους & cap. 15. οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν. *Rel.*

x Αρυδαῖος] Sic in *MSS.* & *Editis.* Αραδαῖος *Hen.* Αραδὶος *Eustath.*

y Αρκαῖος] Iidem omnes nec non Cedr. G. Sync. aliique legunt cum Samaritis & LXXII. Alexandrinis ערוכי sive αρουκαῖος. *Erucæus* Epiphanius Scholasticus. Hieronymus atque Onceloſus *Aracæus* ab ערקי seu ערקא Pro ἄρκὴν *Hen.* legit ἀρκίλα, Josepho rursum vetante lib. v. harum Originum: sed ve-

ſeptem [Evæi,] Chettæi, Jebuſæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, præter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebræi urbes eorum exciderunt, quas ex hujuſmodi cauſſa afflixit calamitas.

Noëus inebriatus. Progenitoris facinus impudens ſeri luunt Chananei.

3. Noëus, terra poſt diluvium in primævam reſtituta naturam, ad *agriculturæ* opus aggreditur: & cum vitibus eam conſeviſſet, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiaſſet, atque vinum uſui eſſet idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore jacebat. Eum *forte* conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi vero patrem *reveriti* operuerunt. Ubi factum reſcivit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non inſectatus eſt; ſed poſteros ejus *diris devovit*. Quas cum cæteri evaſiſſent, Chanaani liberos ultio divina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

Aſiam omnem ab Euphrate, ampliſſimum imperium, occupat Semas.

4. Semæ vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam uſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem *poſteros* reliquit Elamæos, à quibus Perſæ originem duxerunt. Aſuras autem urbem Ninum condidit, & ſubjectos ſibi Aſſyrios nominavit; qui maxime *rerum geſtarum gloria* floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldæi vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramæi prognati, quos Græci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti; Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Uſus Trachonitidem quidem condidit & Damaſcum, quæ inter Palæſtinam & Cœle-Syriam media eſt. Armeniam vero D. Hieronymus itidem Latine reddidit *Arcas*, conſenſu Stephani Byzantini. *Bern.*

Semida
1. *Elamus*, Elamæi.
2. *Aſuras*, Aſſyrii.
3. *Arphaxades*, Chaldæi.
4. *Aramus*, Syri.
5. *Ludas*, Lydi. *Ab Aramo.*
6. *Uſus*, Damaſceni.
7. *Ulus*, Armenii.

z [Εὐαίε,] Illud Εὐαίε, quia ſuperfluum & præter numerum ſeptenarium, uncis incluſum dedi: non autem delevi, quòd exſtet in *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*. Huds. Εὐαίε ſuperfluum nomen, & præter numerum ſeptenarium, aut ordinem priſcum malæ illius perditæque proſapiæ Gen. 10. 16, 17. quem affirmat Joſephus, lunulis quidem conſtrinxi, non adeo delevi, quod omnibus codd. Græcis idem ſervaretur ac melioribus Latinis. Quinimo niſi reſtitiſſet Achimelechus Davidis comes, χετταίε affirmarem in ſerie iſta παρεληλυθὼν, tanquam à LXXII. illuc traductum; finxiſſe etiam Antiquarium Judæum ἰεδαίε & ἰεθαίε perinde ab חת, ſicut alibi ex חשבון ὑστεῖον excudit. *Bern.*

a Αμορραίε,] Illa Αμορραίε, Γεργεσαίε ex *Codd. MSS.* in *Editis* deerant. *Huds.* Scias etiam ἀμορραίους aut *Sambuci* ἀμορραίους alibi hujus Archæologiæ Joſepho magis approbari. *Bern.*

b Εὐδαίου,] Sic etiam in *MSS.* Εὐαίου *LXX.* Scripſerat forte *Joſephus* (inquit *Bernardus*) Χαναίου vel Εὐεραίου, aut denique cum *Syncello* Εὐιαίου aut Υιεῖου. *Huds.* Εὐδαίου aut *Eudæo* omnis noſtra membrana, pro חוי Hebraico ejus ordinis, ſive LXXII. ἰαίου. Scripſerat forte Joſephus χαναίου vel εὐεραίου, ut alibi οὐζης pro אוי ſeu ευι, vel denique cum Syncello Τaraſii ευιαίου, aut ἰαίου, prout ἀδία antea ex matre mortalium חוה. Video etiam in MSS. Mert. Hieronymi Quæſt. Hebr. nomen quintum *Ethæum*, non *Evæum* poni. Quid juvat adhuc notare σιναίου ſcribi libris Italicis (& *Big. Coll.*) & Samb. pro σεναίου, ibidemque illorum πλὼ τῶ ὀνομάτων τῶ, aut mox ναὶς vice vulgatioris νῶχος. *Bern.*

c Εν ταῖς ἱεραῖς] Repetit hic rurſus τῶ *Coll. Big.*

d Εχώρει·] *Big. Samb.* & *Caſ.* χωρεῖ par editionum. *Bern.*

e Χάμα] Χάμῳ *Vat.*

f Κατηρᾶσατο] Sic *MSS.* in *Editis* κατηρᾶτο.

g Χαναάνη] Ita *Samb.* & *Big.* Χαναναίου *Vat.* Χανααναίου *Big.* Χαναναίου *Baſ* & *G.* hic & ſupra, v. 11.

h Περὶ μὲν τούτων] Περὶ μὲν οὖν τούτων *Vat.*

i Τῶ μέχρι] Legiſſe videtur *Epiphanius*, οἱ πλὼ μέχρι ἐπ' ὠκεανοῦ Ασιαν κατ' ἰδίαν οἰκοῦσιν. nam vertit, *qui uſque ad oceanum ſeorſum habitant Aſiam.*

k Ελαμ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Ελυμ, dein Ελυμαίους *Baſ. G. Hen.* & *Zonaras.* Αἴλαμ ἀφ' ὃ Ελαμῖται in *Chron. Alex.* atque in *Vet. Interpr.* habemus *Elam ſiquidem Elamitas.* Hinc itaque Ελυμαίους malit *Bernardus*; quia formam illam Gentilem agnoſcit *Stephanus Byzantinus.* Huds. Ελαμ μὲν γὰρ ἐλαμαίους *Big. Samb.* & *Caſ.* ἔλυμ ——— ἐλυμαίους *Baſ. Gen. Hen.* atque Zonaras. αἴλαμ αἰλαμαίους Pſeudo-Euſtathius. αἰλὰμ & ἰλὰμ *i. e.* עילם ſacrorum Bibliorum Editoribus. S. Hieronymus ab hoc hiſtorico *Ælam* aut *Elam* à quo *Elamitæ*. Caſſiodori Epiphanius *Helam ſiquidem Helamitas*: pariterque Chron. Alex. αἰλὰμ, ἀφ' ὃ ἐλαμῖται, nomen ἐθνικον vel S. Luca teſte. Nec adeo diverſe G. Cedrenus & G. Abbas αἰλὰμ aut corruptius ἀλὰμ, ἀφ' ὃ ἐλυμαῖοι. Adjice his ſophiſtam Gazæum, quem docuit Joſephus atque prius Epiphanium αἱρετιοξότατω, *ab Ælam fuiſſe ortos Elymæos Perſarum vetuſtiſſimos.* Hinc itaque conſtitui placet in media pagina, Ελαμ μὲν γὰρ ἐλυμαίους &c. quin formam illam gentilem agnoſcit Stephanus Byzantius, qui jam pridem perlegerat hunc Joſephum & Strabonem ſane induſtrius *Bern.*

l Κατέλιπεν.] Ex *MSS.* in *Editis* κατέλειπεν.

m Ασσύρας] Ita *Big. Samb.* & *Hen.* Ασουρᾶς *Vat.* Ασσύρας *Baſ. G.* & *Caſ.* Huds. Ἀσσύρας *Big. Samb.* & *Hen.* nec non reddito Schemate primævo ἀσσυρ Hieronymus in Quæſt. Hebr. MS. & Epiph. Scholaſt. præclari codices, Zonaras, Pſeudo-Euſtathius, utrique Georgii in Annalibus, & plures ſi cupias. ἀσσύρας *Baſ. Gen.* & *Caſ.* velut ἀσσὺρ LXXII. ſenum aliorumque γινεσιώτων. Mox νῖνον compungunt accentu ſimplici, *Baſ. G.* & *Hen.* contra Grammaticos. Tum ὠνόμασεν obiter Zonaras & Schotanus. *Bern.*

n Οἱ μάλιστα] An propterea Lucanus Ninum urbem felicem vocat Lib. 3. v. 215.

Et felix (ſic fama) Ninos ——— Rel.

o Σύρους] Quos & *Arimos*, ut *Poſidonio* apud *Strabonem* placet, vocavit *Homerus.*

p Λυδους] Sic in *Editis.* Λούδους & Λυδους in *MSS.*

q Οὗσ] Ita *Big.* Ωσ *Vat.* Οὖσης *Hen. Baſ.* & *G.* Huds. Οὖσ *Big.* Ὦσης *Hen. Baſ* & *G. Eis* pro *Oys* aut, *Us* Epiphanius Interpres. S. Hieronymus à Joſepho, in Quæſt. H. MSS. *Us*; pariterque Euſtathius Ὑς: quomodo Philo & Euſebius ſcripſerant. In ſcriptis Divinis עוץ, Gen c. 10. & initio Paralip. ubi quædam exemplaria Græca monſtrant ὄζ. ſed plura ac vetuſtiora ὡς, quibus accedunt G. Sync. Cedrenuſque, & Chron. Alexandrini compilator. Præter hæc, codd. *Samb.* & *Caſ.* præbent perinde derivatum ἀσσ. Statim τραχωνίτιν Hen. & typi incorrecti τραχανίτιν Recte itaque Epiphanius *Trachonitidem* Bern.

r Οὖλος,] Ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Οτρος. *Hen Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Vide *Heideggeri* Hiſt. Sacr. p. 704. *Huds.* Optimos Latinorum codicum, tum etiam *Hen.* & utramque Editionem Græcam affecit ὄτρος aut *Otrus*, nomen à ſacris alienum. Id calligraphi pinxere dudum pro ἕλος, quod adhuc retinent *Big. Samb.* & *Caſ.* Inſuper ἑλ reperiri in Pſeudo-Euſtathio ς Cedreno, G Sync. aliiſque nil inſuetum poſt LXX. Alexandrinos, ab Hebraico חול. *Ul* S. Hieron. in Quæſt. H. & in Etymol. Iſidorus Dein *Eul* Procopius ex Gaza: & Samaritæ equidem nunc ſcribunt חויל, οἰλαῖς idem vertenti Græce. *Bern.*

ἄλλων ἐπὰ, z [Εὐαίε,] Χεττάίε, Ιεβουσάίε, a Αμορράίε, Γεργεσαίε, b Εὐδαίε, Σεναίε, Σαμαραίε, πλὼ τῶν ὀνομάτων, c ἐν τῆ ἱερᾶς βίβλοις εὑδεν ἔχομεν· Εβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις, ὐκ τοιαύτης αἰτίας ὐν συμφορᾶ γνομένας.

γ'. Νώε, μὴ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς γῆς καταλειθείσης εἰς τὴν αὐτῆς Φύσιν, ἐπ' ἔργα d ἐχώρει· καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα δὲ καρπῶ τελεσφορηθέντ καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρῆν εἰς χρῆσιν ὁ οἶν, ἥσας ὐν σὠχάμις ἦν. μεθυσθεὶς δὲ εἰς ὕπνον καταφέρε, καὶ γεγυμνωμέν ἀσχημόσμως ἔκειτ. θεασάμεν δ' αὐτὸν ὁ νεώτατ τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπήγελῶν δείκνυσιν· οἱ δὲ αἰσχύνθησι τ πατέρα. καὶ Νώε αἰσθόμεν, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχε· τῶ δὲ e Χάμα διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῶ μὲν ὐ f κατηράσατ, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων ἀσεβεσθέντων πλὼ ἀρᾶν, τὸς g Χαναάνη παῖδας μέτεσιν ὁ Θεός. καὶ h ὡς μὲν τούτων ὐν τοῖς ἑξῆς ἐρῦμεν.

δ'. Σήμα δ', τῶ τρίτῳ Νώε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες· οἱ i τὰ μὲχρι δ' κατ' Ινδίαν ὠκεανὸ κατοικοῦσιν Ασίαν, ἀπ' Εὐφράτ τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. k Ελαμ μὲν γὰρ Ελαμαίε, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, l κατέλιπεν. m Ασσύρας δ' Νῖνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τὸς ὑπηκόους Ασσυρίους ἐπωνόμασεν· n οἱ μάλισα εὐδαιμόνησαν· Αρφαξάδης δὲ τὸς νῦν Χαλδαίε καλεμένους Αρφαξαδαίε ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν. Αραμαίε δὲ Αραμ ἔσχεν, ὃς Ελλήνες o Σύρε προσαγορεύουσιν· ὃς δὲ Λυδὸς νῦν καλοῦσι, p Λύδος δὲ τότε, Λύδας ἔκτισε. τῶν δὲ Αράμε παίδων τεσσάρων ὄντων, q Οὖσ μὲν κτίζει τὴν Τραχωνίτιν καὶ Δαμασκόν· μέση δ' ἐστὶ τ Παλαισύνης καὶ Κοίλης Συρίας. Αρμενίαν δὲ r Οὖλ,

λ☉, καὶ [s] Γάθερ☉ Βακτριανὲς, [t] Μησᾶς δὲ [v] Μησαναίους· [x] Σπασίνυ Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλῆται. Ἀρφαξάδ δὲ παῖς γίνεται [y] Σάλης· τῦ δὲ [z] Ἔβερ☉, ἀφ' ὗ τὲς Ἰουδαίυς [a] Ἑβραίυς ἤρχηθεν ἐκάλυν. Ἔβερ☉ δὲ Ἰόκταν καὶ [b] Φάλεκον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ Φάλεκ☉, ἐπειδὴ κ' [c] τ' ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων πίπλε)· Φάλεκ γὰρ τ' μερισμὸν Ἑβραῖοι καλῦσιν. Ἰόκτα δὲ τῶν Ἑβέρ παίδων ἦσαν υἱοὶ, [d] Ἐλμώδαδ☉, Σάλεφ☉, [e] Ἀζερμωθὴς, Εἰρὰς, Ἐδωράμ☉, [f] Αἴζελ☉, [g] Δέκλας, Ἠβαλ☉, [h] Ἀβιμάηλ☉, [i] Σαβεὺς, [k] Ὀφείρης, [l] Εὐιλάτης, [m] Ἰώβαβ☉. ἅπαι γὰρ [n] Κωφῆν☉ πλησιῦ τ' Ἰνδικῆς, [o] καὶ τ' πρὸς αὐτῷ Ἀρίας πνὰ κατοικῦσι. ταῦτα μὲν οὖν τῶν Σήμυ παίδων ἱστορείσθω.

ro Ulus, & Gatherus Bactrianos, Meſaſque Meſanæos; *apud quos* Spaſini Charax, *ut* nunc appellatur. Ex Arphaxade autem progenitus eſt Sales, ex eo vero Heberus; unde Judæos ab initio Hebræos appellaverunt. Porro Heberus Juctan & Phalecum genuit. Vocatus eſt autem Phalecus, quod ſub habitationum diviſionem natus fuerit: Phalec enim Hebræis partitionem ſonat. Juctæ autem Heberi filio liberi erant, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Æzelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Evilates, Jobabus. Iſti à Cophene flumine Indiæ, Ariæque ad ipſum *ſitæ loca* quædam habitant. Hæc quidem de Semæ progenie dicta ſunto.

8. *Gatherus*, Bactriani.
9. *Meſas*, Meſanæi.
Arphaxadi familia.
10. *Sales.*
11. *Heberus*, Hebræi.
12. *Juctas.*
13. *Phalecus.*
14. *Elmodadus.*
15. *Salephus.*
16. *Azermothes.*
17. *Eiraës.*
18. *Edoramus.*
19. *Æzelus.*
20. *Declas.*
21. *Ebalus.*
22. *Abimaëlus.*
23. *Sabeus.*
24. *Opheires.*
25. *Evilates.*
26. *Jobabus.*

[s] Γάθερος] *Big.* & *Caſ.* γαθὶε poſt LXXII. Euſtathius, Cedrenus, G. Sync. Chron. Alex. & Procopius Sophiſta. γόθερος levi vulnere *Samb.* γίθερος, Schotanus, &, quod malo, Zonaras: apud quem reſtituo Βακτριανὲς ἢ ὁ γόθερος, ex ὁ ἕτερος. Simillima hujus ſunt γίθερις *Baſ.* & *G.* atque γεθήρης *Hen. Gether* denique perpetuum eſt libris Epiphanii Schol. & Hieronymi Presbyteri. *Bern.* Ita *Big. Caſ.* & *Vat.* Γόθερος *Samb.* Γεθήρης *Hen.* Γίθερις *Baſ.* & *G.*

[t] Μησᾶς] *Big.* & *Samb.* eo accentu, quod probatur ſcriptura Samaritarum Gen. 10. 23. μήσας *Baſ. Gen.* & *Hen. Meſa* Hieronymus in Quæſt. H. atque Iſidorus. *Mes*, Epiphanius, Μοσὸχ Euſtath. Cedr. G. Sync. &c. a LXXII. venit, aut a lectione Hebr. principio Paralip. ubi משך occurritque מש Moſaico. Mox Μεσλωίους Cedr. & G. Sync. nec non *Maones* Hieronymi, nomina ſuſpecta. *Bern.*

[v] Μησαναίους·] Μεσλωίους *Cedren.* & *Syncell.* quibus favet illud *Stephani Byzant.* Σπασίνου Χάραξ πόλις ἐν τῇ μέσῃ Ϝ Τίγρητος Μεσήνη.

[x] Σπασίνου] Epiphanius miſere, *nunc Arax.* Quod tandem hoc valli prorſus præterierint Hieronymus, Zonaras, atque Euſtathius, factum callide. *Bern.* Ita *Samb.* & ipſe *Joſephus* haud ſemel. Πασίνου Χάραξ cæteri *MSS. Baſ.* & *G.* pro Σπασίνου faciunt *Steph. Byzant. Leopardus*, *Bochartus*, *Cellarius* in Geograph Antiq. p. 488. cum multis aliis.

[y] Σάλης·] שלח Judæi alii præter LXXII. Alexandrinos, qui σαλὰ perpetuo dicunt, ut vel illi omnes verſus exitu. Cainanem itaque juniorem plane ignoratum liquet huic Hierophantæ Hieroſolymitano, quam S. Lucæ ejuſdem ſeculi ſcriptori memoratum & in Divinum genus fuiſſe inductum. Deinde ἔβερος lenius ſcribitur *Samb. Hen.* aliiſque, tum ordine ἦρχθεν ἑβραίοις, apud ſolum *Samb.* Impreſſum etiam erat Ἰουδαῖον accentu non ſuo. *Bern.* Sic *Big. Hen. Vat. Baſ.* & *G.* Σάλας *Caſ.* Σαλᾶς *Samb.*

[z] Ἔβερος,] Aſpirate ſcribitur in melioribus *MSS.* in *aliis* lenius.

[a] Ἑβραίους] Ratione petita ex *Gen.* c. 10. v. 21. in aliam ſententiam propendet *Seldenus* de Dis Syris, c. 2.

[b] Φάλικον] Φάλεγος *Baſ. G.* Φάλαγος *Hen.* Joſephus ſcripſit Φάλεκος termino Græco, conteſtantibus tam *Samb. Big. Caſ.* & Epiphaniis utriſque, quam Φάλεκ ſequente: quippe quum nomen illud omnium codicum conſenſum meruerit, *Big. Samb. Caſ. Baſ. G.* & *Hen.* & poſt illos Zonaræ, Pſeudo-Euſtathii, Procopii &c. Φαλεκ pro בלג ediderant Græce οἱ ὁ'. ut ex Philonis Lexico probatur, & S. Patrum commentariis. Ita γραφέον, καφέον. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* Φάλεγον, & dein Φάλεγος.

[c] Τὸν ἀποδασμὸν] Τὸν λάϊσολον τ' οἰκήσεων *Big. Samb. Caſ.* atque inſuper Gloſſator ad oram libri *Samb.* τ' λάϊσολον, τὴν ἴκεσιν καὶ ἐξέλευσιν. τ' λάϊσολον τ' λαϊκιῶν, Euſtathius. τὸν λαϊσολῶν τ' οἰκήσεων., *Hen.* proletarie. Multo aliter *Baſ.* & *Gen:* τ' ἀποδασμὸν τ' οἰκήσεως, aut potius τ' οἰκήσεων, quibus aſſentit Epiphanius, *diviſionem habitationum:* unde Doctiſſ. Grammaticus, ἀποδασμὸς (non ἀποδασὶς) ἀπομερισμὸς, in Lexidio. Utra harum Phraſium acceptior fuerit Joſepho, alii contendant: Ego Etymon priſcum expreſſe ſum ſecutus. *Bern.* Τὸν λάϊσολον τ' οἰκήσεων *MSS.* τ' λάϊσολον τ' λαϊκιῶν *Euſtath.* τ' λάποδασμὸν τ' οἰκήσεως *Baſ.* & *G.* in *Vet. Interpr.* habemus *diviſionem habitationum.* Huds. Λαϊσολον τ' οἰκήσεων MS. Sic infra cap. 15. οἰκιῶν φύλους, *coloniarum deductiones.* Rel.

[d] Ἐλμώδαδος,] Nomina quinque priora omittunt *MSS.* reddebant tamen LXX. Primum Ἐλμωδὰδ *Euſtathio.*

[e] Ἀζερμωθὴς,] Exſcriptores Joſephi ex filiis magni Arabis quinque priores levi calamo præterierunt. חצרמות reddebant οἱ ὁ'. Græcis literis ἀσαρμὼθ, ab illis Pſeudo-Euſtathius eiſdem. S. Bibl. Editio quædam Baſil. ἀτερμὼθ. Recte Joſephus ἀζερμώθης. Hieron. in Quæſt. *Aſermoth.* Epiphanius tamen *Aſarmoth* cum Eccleſia Græca. Imo primitias Joctanis ἀλμωδὰδ Euſtathius, ſicut Judæi appellant. Quartum inde nomen Joſepho εἰρᾶς, Hieronymo συζητητῇ & Epiphan. *Jare*, LXXII. Iterpr. Ἰαρὲχ. ירח optimo Moyſi. Proximus huic הרורם aut אדרים, Joſepho ἰδώραμος, Latinis *Aduram*, ἰδουρὰμ G. Syncello, ἰδωρὰμ Wolphio Typothetæ, ὀδορὰμ reliquis Editoribus Bibl. Græc. niſi ſi erraverint eo nomine. *Bern.* Al. Ἀζαρμώθης, Ἰαρὲχ, Ἰδωρὰμ.

[f] Αἴζελος,] Quantum autem patravi, quo reformarem demum tam barbara nomina, pauciſſimis dicam, ut hic locus poſtulat. Circa finem c. x. Gen. Judæi ſcribunt אזל ita & in Annalibus ſacris; unde ἔζαλις *Baſ.* & *Gen. Uzal.* Hieron. & Epiphanio Scholaſt. & Wolphio ἐζάλ. Ibidem Geneſeos Samaritæ גזל, Doctores Alex. αἰζηλ, Euſtathius & G. Sync. Ιεζηλ. Codiceſque *Big. Samb.* & *Caſ.* Λίζηλος pro Αἴζηλος, errore lubrico. *Bern.* Ita *Bernardus*, quod in *MSS.* fuerit Λιζηλος, prono errore pro Αἴζηλος.

[g] Δέκλας,] Sic *Vet. Interpr.* & *Hieronym.* in *MSS.* Δεκλαβὰς, in *Editis* Δαίλας. proximum Ἠβαλος omittunt *MSS.*

[h] Ἀβιμάηλ☉,] Ita *Samb.* & *Big.* Ἀβημάηλος *Vat.*

[i] Σαβεὺς,] Ex *Samb. Big.* & *Vat.* in *Editis* Σάφας. nec aliter in *Vet. Interpr.*

[k] Ὀφείρης,] Ὀφίρης debemus *Baſ. Caſ.* & *Gen.* ὀφείρης *Samb.* ὄφιρις *Hen. Ophir* Epiphan. & Hieron. ſed Ambroſio Mediolanenſi *Uphir*, propter ὑφὶρ LXXII. Judæorum. ὑφὶρ Pſeudo-Euſtathius, & Georgii duo. Arabum penultimus ὑϊλὰς ſcribitur *Baſ.* & *G. Evilat* S. Ambroſius ex Bibliis Græcis: ὑϊαλὰτ Editiones illorum Complutenſis & Wolphiana, tum etiam compilator Joſephi, nomine Euſtathius, nec non Euſebius Pamphili in Locis. Εὐϊλάτης *Caſ.* & *Samb.* Ευιλάνις *Big.* Ευϊλα, *Vatic. Alex.* aliaque eximia MSS. S. Bibl. Epiphanii dubia eſt lectio *Evila*, an *Evilat.* Noviſſimus denique omnium *Jobabus* haud quidem à prelis evaſit incolumis, quin Ιόβηλ☉ ederent *Baſ.* & *Gen.* pro Ιωβὴβ☉ aut potius Ιωβὰβ☉; ſicut fecerant LXXII, Interpr. Ιαβὰβ, abſque ſchemate Græco. Induſtrie vero ſcriptum fuit Ιωβαβ☉ apud *Big. Samb.* & *Caſ. Bern.* Ita *Samb.* & *Vat.* Ὀφίρης *Big. Baſ.* & *G.*

[l] Εὐϊλάτης,] Ex *Samb.* & *Caſ.* Εὐηλάτης *Vat.* Εὐιλάνις *Big.* Lectio *Epiphanii* dubia eſt, *Evila* an *Evilat.*

[m] Ἰώβαβ☉.] Sic in *MSS.* in *Editis* Ἰόβηλ☉ pro Ἰώβηβ☉ aut potius Ἰωβὰβ☉, ſicut Ἰωβὰβ abſque ſchemate Græco fecerant LXXII.

[n] Κωφῆν☉] Ita *Big.* & *Samb.* Κωφῆ *Vat.* in *Baſ.* & *G.* Κώφων☉. *al.* Κόφιν☉ & Κοφῆν☉.

[o] Καὶ τ' πρὸς αὐτῷ] Longe à vero remota eſſe vidi tam Editionum ἢ τ' πρὸς αὐτῦ συρίας τινὰ, quam caſu diverſo *Big. Samb.* & *Caſ.* ἢ τ' πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ, aut Epiphanii, *& poſita circa* (vel *circa eam*) *Syriæ loca quædam.* Propior accedit Hieronymus, *Poſſederunt autem a Cophene fluvio omnem Indiæ regionem, quæ vocatur Jeria.* Noſtra igitur à conjectura accipe hanc emendationem, ἢ τὲς πρὸς αὐτῷ ἀρίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne, vel Syros abs illo mille ſupra paraſangas abſiſtere, certum & in vetere Geographia obſervatum. Obfirmat etiam nobis animum Euſebius Cæſarienſis in Chorographia ſacra, ad regionem *Evilat*, cui nomen dederat Joctanidarum quidam: τῦτον ἢ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς Ἰώσηπ☉ ἀπὸ κωφλῶ☉ ποτάμυ τ' Ἰνδικῆς ἢ τ' πρὸς ἑσπέρᾳ καθικνῆται ἱστορεῖ. MS. ἢ τ' πρὸς ὀρίας &c. alteram tamen lectionem amplexus eſt Hieronymus hac paraphraſi, *Evilam refert Joſephus cum fratribus ſuis à flumine Cophene & regione Indiæ uſque ad eum locum, qui appellatur* Jerie, *poſſediſſe.* Alibi Locorum Biblicorum idem amicus Pamphili, ut MSS. produnt tam in *Sophira* quam *Ophir*, ἢ τ' πρὸς αὐτῆς συρίας ſive, edente Bonfrerio, ἢ τ' πρὸς αὐτῆς συρίας. Ibi tamen Hieronymus Interpres, ſed & tertio *Jeriam* ſuam repetit. Namque ad *Sophera. Filios Jeclan Joſephus refert à Cophene flumine & Indiæ regionibus uſque ad id locorum perveniſſe, ubi appellatur regio* Jeria *aut* Jeira. Vel denique ſcripſit Mattathiæ filius, ἀπὸ κωφλῶ☉ ποτάμυ τ' ἰνδικῆς, ἢ τ' πρὸς αὐτῷ συρίας; inde enim Cophes aut, Ariſtotele probante, Cophen profluit, ubi eminent maxime Caucaſii montes, & ex Tabulis Magni Ptolemæi degit gens Serica. Hinc tamen me vertam ad inſequentia verba Joſephi: de Cahtanidis enim jam dixi, quod ad imas paginas licuit. *Bern.* Longe à vero (inquit *Bernardus*) remota eſſe vidi ἢ τ' πρὸς αὐτὲ Συρίας τινὰ, ac τ' πρὸς αὐτῆς Συρίας τινὰ in *Big Samb. Caſ.* & *Vat.* aut *Epiphanii* illa *& poſita circa eam Syriæ loca quædam.* Propior *Hieronymus* accedit, *Indiæ regionem quæ vocatur Ieria*, ex illis *Euſebii*, ἢ τὲτον —— Ιώσηπ☉ ἀπὸ Κωφλῶ☉ ποτάμυ τ' Ινδικῆς ἢ τ' πρὸς Ι ρίαν [in *MS.* ἢ τ' πρὸς Οριας] καθικνῆται ἱστορεῖ. Lego igitur ἢ τ' πρὸς αὐτῷ Αρίας τινά. Rigari enim Arios Cophene amne certum eſt, ut Syros ab illo mille ſupra paraſangas abſiſtere. Forſan tamen, ἢ τ' πρὸς αὐτῷ Σηρίας ex *Euſebio* de Locis Hebr. v. Σοφειρὰ, & v. Ωφείρ. *Bernardo* præivit Cl. *Bochartus* [Geogr. Sacr. l. 2. c. 15.] in voce Αρίας. ſed Σηρίας rejicit. *Huds.* Σηρίας puto, uti ſupra de columnis Sethi. *Rel.*

Abrami genealogia. Gen. c. 11.

ς'. Faciam vero de Hebræis *quoque* ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragavus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; hujus vero *filius* Tharrus. Hic autem Abrami fit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno & nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluvium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum & viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum & triceſimum ſecundum: Ragavus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum & triginta. Iiſdem etiam annis Ragavum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto & trece-

ε'. Ποιήσομαι [p] δὲ καὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. [q] Φαλέκῳ γὰρ τῷ Ἑβέρῳ γίνεται παῖς [r] Ῥάγαυος· τούτῳ δὲ Σερῦγος, [s] ὃν Ναχώρης υἱὸς τίκτει, τούτῳ δὲ [t] Θάῤῥος. πατὴρ δ' ἔστω Ἀβραάμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νωέως· δευτέρῳ δ' ἔτει Ⓒ ἐνενηκοστῷ καὶ [v] διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Θάῤῥος μὲν γὰρ ἔτει [x] ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ τίκτει τὸν Ἀβραάμον· Ναχώρης δὲ Θάῤῥου, [y] εἴκοσιν αὐτὸς Ⓒ ἑκατὸν [z] ἔτος ἤδη γεγονὼς, [a] ἐγέννησε. Σερύγῳ δὲ Ναχώρης τίκτει, περὶ ἔτος [b] δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥάγαυος δὲ Σερῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἕβερος δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γόνῳ,

[p] Δὲ περὶ Ἑβραίων] In *Samb.* & *Vat.* δὲ *igitur.*

[q] Φαλέκῳ] Φαλέγῳ, ut prius *Baſ. Gen.* φαλάγῳ *Hen.* juxta ſcripturam reor Joſephi. φαλέγ Zonaras & MS. *Vatic.* Cæteri per κ. *Bern.*

[r] Ῥάγαυος·] Ita paſſim *Big. Samb.* & *Caſ.* Ῥάγαβος *Vat.* Ραγαῦς *Baſ. G.* & *Hen.* Huds. Ραγάῦ & Σερώγος mavult *Coc.*

[s] Ω Ναχώρης] Sic *MSS.* (ὃ Burius, inquit *Bern.*) ὧν in *Editis.*

[t] Θάῤῥος.] Ita in *Editis* & *MSS.* præter *Hen.* qui bis terve habet Θίῤῥος.

[v] Διακοσίοις] ccxcii. ſive δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις, nihil largius exemplaria omnia quot vidi Joſephi, Græca uſpiam aut Latina, & ab illis Zonaras, P. Comeſtor, alii. Id fuerunt jam pridem auſi curioſorum Theologorum nonnulli, quo conſentientem præſtarent Judæorum Hebraico codici ſummam rationis Joſephicæ; improvida quidem ac vaniſſima fraude, dum remanſerint adhuc his libris majoris computi membra. Proponam igitur ſtemma Abrami, decimi herois poſt Noe, ſecundum tres celebriores ſententias, tanquam à ſapientiſſimo Moyſe acceptas, Judæorum, Samaritarum una cum LXXII. Interpretibus Alexandrinis, ſed & Joſephi, ex correctione Iſ. Voſſii viri longe doctiſſimi.

Codex Hebræus Judæorum.		Samaritæ, tum LXXII. Int. & Eccleſia Græca.		Joſephi calculus, ex emendatione Voſſii & N.
Semas παιδοποιεῖ anno poſt diluvium	2.	2.		12. N. 2.
Arphaxades, ætatis ſuæ anno	35.	135.		135.
Salas	30.	130.		130.
Eberus	34.	134.		134.
Phalecus	30.	130.	Joſephi	130.
Ragavus	32.	132.		130.
Serugus	30.	130.	Codd.	132.
Nachores	29.	79.	120.	129. N. 129.
Tharrus, Abrami genitor.	70.	70.	70.	130. N. 70.
Jud. 292.	Gr.	942.	993.	1062. N. 992.
Adſcriptiſque Cainanis an.		130.		130.
Colligit G. Sync.		1072.	Voſſ.	1192.

Editio autem Compl. ϖ ο'. atque Roman. differt Nachoris pædogoniam ad ætatis ipſius annum 179. adeoque adſerto Cainane, conficit in toto annos 1172. patiterque ex opinione Iſ. Voſſii, Nicephori Patriarchæ, & G. Syncelli Conſtantinopolitani, nec non Eutychii Alex. aliorumque Chronol. receptis Cainanis ſecundi an. 130. cadet natalis Abrami juxta Biblia Græca in 1072. aut ex grandibus numeris Voſſii in an. 1192. poſt Cataclyſmum. Additis inſuper 100. Abrami ad Iſaacum progenitum, & ipſius Iſaaci vita integra (quam ex Moyſe ſuo tum audierat Joſephus) 185. an. intelliges illico quot annos colligat liber primus harum Originum, haud minus quam 3733. ſive ϛψλγ'. ubi codices Joſephi efferunt ϛωλγ'. anormi lemmate. Sed ut verum fatear, alterum illum Cainanem non amo, qui Abramum virum ſummum de loco decimo poſt Noe truderet, etiam Beroſo, Eupolemo, Molone, Joſepho, Zonara, Glyca, & centum aliis invitis. Neque quidem in hiſce Originibus, (ſicut non viſitur in Synagogis Samaritarum aut Judæorum, aut in Chronicis Euſebii Cæſarienſis, Juliive Africani) unquam comparuiſſe ullus credo. Quis enim ſcribarum Græculorum demum expungeret, quam potius illum aſſervaret D. Lucæ gratia? Mallem interim ſphalma illud, quod videtur, Codicis Evangelici omittere, dum totis paginis diſſertanti mihi opus fuerit & tempus. Vide tamen an prudens ac dignum ſit cum nonnullis veterum ad ortum Abrami CIↃI. aut CICLII. annos computare à Diluvio: quod fiet ſi deſcenderit novus Cainan cum totis ſuis 130. annis, Semaſque liberis dederit operam altero poſt diluvium elapſum anno, quo quidem pacto conſpirant infenſiſſimæ ſectæ, Samaritæ, Judæi Alexandrini, cætera natio Judæorum, & Eccleſia Chriſtiana, contra unum Mattathiadem. Emendandus eſſet propterea Joſephus hunc in modum, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ πενηκοστῷ πρὸς χιλίοις. Accreſcat porro ille numerus, 100. annis Abrami, 185. Iſaaci, nec non 2256. inter Orbem primo conditum & ſubmerſum, [quot ſane præter hunc verpum, Eutychius Patriarcha Alexandrinus, Georgius Homaidi filius, aliique agnoſcunt,] patebit ſtatim perioche libri primi Antiquitatum iſtarum annis 3593. ſive ϛϱλγ'. Qui has literas noverint, norunt etiam facili negletu in ω tranſire φ, & ϛ in λ. Ex illo calculo deduces ab Adamo ad imperium Artaxerxis Xerxe nati, quinquies mille annos, quod explicabant Biblia Hebraica ex ſententia hujus hiſtorici. Præterea alios quidem numeros, & Joſephi ſcriptis propiores hæc ſerio perpendenti mihi video provenire. Quandoquidem igitur codices noſtri ſeptem minus quam mille annos proponant inter Noe navigantis ſalutem & Abrami τεκνωσιν; permuta modo decem annos ſuperfluos Semæ poſt Diluvium cum novem illis, quos ad Tharrum parentem pertinere memorant Judaica, Samaritana, Græca, cæteraque Moſaicæ legis exemplaria, emicabit tibi ſumma an. 992. aut ſcribenti Græce pro ϛϡβ'. prodibunt πϊ'. & ϛβ'. ſimillima notatione; unde apud Joſephum reſtitues, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς ἐνακοσίοις: quomodo etiam in codicum Gallicorum aliquo ſcriptum eſſe ex Commentariis S. Petiti nuperrime edidici. Accedant adhuc anni 285. quot effluxiſſe ait ille Judæus ab Abramo nato ad obitum Iſaaci, atque inſuper 2256. ad Cataclyſmum à rerum conditu, confient inde 3533. aut pro iniqua ſumma ϛωλγ'. plane ϛφλγ'. quantum annorum explicet lib. 1. harum Originum. Vel Abramum puta anno 170. Tharri prognatum, δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς χιλίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν: capiet igitur liber 1. Antiquitatum annos 3633. ſeu ϛχλγ'. quo vix reperias quicquam Joſepho convenientius, ſive numeros ipſos ſpectes ſive notas numerorum. Attamen vincat veſtro arbitratu Arithmetica præſtantiſſimi Voſſii, locumque ſuum obtineat πρὸς τὸ κείμενον. A primordio vero rerum ad diluvium Samaritas numerare annos 1307. Judæos 1656. Joſephum 2256. Interpretes LXXII. eorumque ſequaces Demetrium Hiſtoricum, I. Africanum & mille alios, annos 2262. Euſebium denique dolo vix pio 2242. & compilatores ejus Nicephorum Conſtantinopolitanum, Georgium Taraſii Cancellarium tantundem, aut ignorare nefas aut obliviſci: tum etiam prætermiſſum fuiſſe Julio Chronographo, Joſepho Chriſtiano, Severo, aliiſque, biennium Semæ Diluvio proximum, annoſque adeo 940. tractari ab illis pro 942. Experiantur denique polyhiſtores ingenium ſuum, S. Bibliorum numeros, tum Joſephi, I. Africani, Septimii Afri, Clementis, Theophili, Philonis, ac Demetrii omnes digerant, componant, verſent, mutent, reſtituant, quo natalem annum Abrami tandem nobis juſto calculo exhibeant; hanc enim periodum multo difficillimam continet Chronologia ſacra. *Bern.* Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*, & ab illis *Zonaras. P. Comeſtor*, & *alii.* Ενακοσίοις N. ἑκατὸν καὶ χιλίοις *V.*

[x] Ἑβδομηκοστῷ] Ea eſt ſententia Hieronymi, Theodoreti, Procopii Sophiſtæ, illuſtris Voſſii, & meliorum Theologorum, ut Abramus vir eſſet annorum LXXV. cum parentem ſuum Charris defunctum ſepultumque Divino admonitu relinqueret, ex Gen. 12. & Act. 7. & Philone p. 415. atque etiam vita tota Patrum ſuorum ὀλιγοχρονιώτερος pareret, quod de illo idem aſſerit Philo. ἑβδομηκοστῷ ſemper ſcriptum, ſemper cuſum fuit uſque ad hos typos; veruntamen qua etiam ratione id apud Joſephum poſſit defendi alibi diſputamus. *Bern.* Τριακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ *V.*

[y] Εἰκοστὸν] Επτάβιον αὐτὸς καὶ ἑκ. *N.* & *V.*

[z] Ἔτος ἤδη γεγονὼς] Libri omnes Joſephi, εἰκοστὸν αὖτος καὶ ἑκατοστὸν ἔτος: niſi quod ἔτος à prelis ſuppreſſum fuerat. Novenarium huc numerum adjecimus, qui Hebraico Volumini hæſerat, magno arbitrio adjuti. Amiſſis autem centum annis, *Weſt.* 1. *Bal.* & alii pauci editorum, Nachori parenti adſcripſerunt an. 28. ex verſione B Hieron. *Bern.* Illud ἔτος è *MSS.* in *Editis* deerat.

[a] Ἐγέννησε.] Ἐγέννησε Σερῦγον· Σηϱ. male in *Samb. Caſ.* & *Baſ.* in *aliis* rectius omittitur Σερῦγον.

[b] Δεύτερον] Annos Serugi & Ragavi permutant codices cuncti Joſephi Latinique Græcique, contra utrumque volumen Hebraicum, & verſionem ϖ ο'. unde crebuit fides hunc primum genuiſſe 130. anno ætatis ſuæ, Serugum biennio tardius: verum in hac ſerie aliquid ſcribarum ſocordiæ impurandum video, quia ab imo gradu procederet, ſicut illa Moyſis à ſupre-

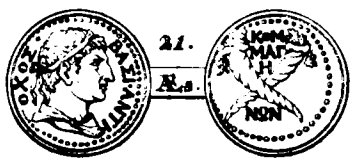
21. Æs.

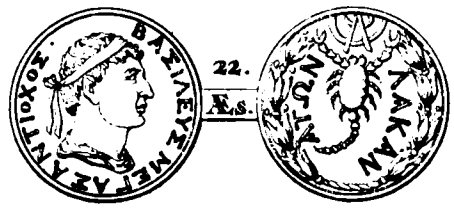
22. Æs.

23. Æs.

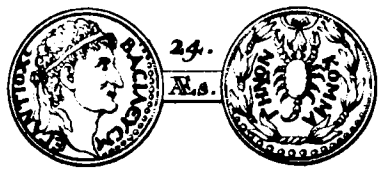
24. Æs.

25. Æs.

26. Æs.

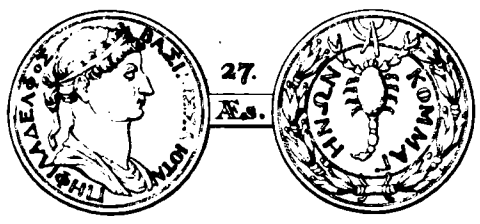
27. Æs.

28. Æs.

29. Æs.

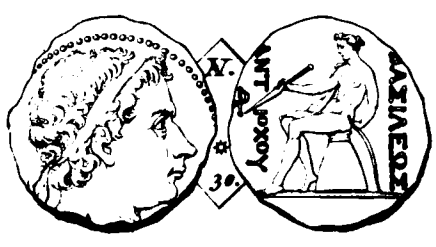
30. Æ.

31. Æs.

32. Æs.

33. Æs.

34. Æs.

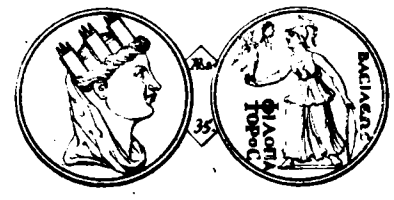
35. Æs.

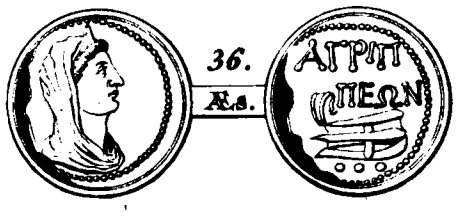
36. Æs.

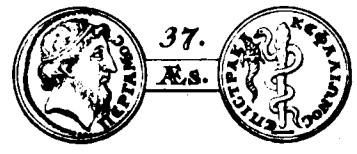
37. Æs.

38. Ar.

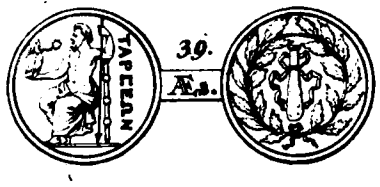
39. Æs.

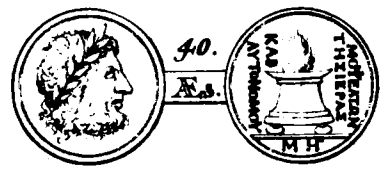
40. Æs.

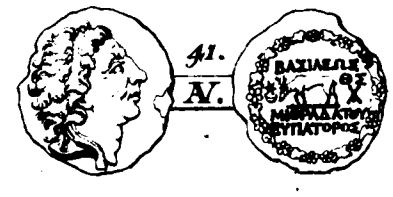
41. Æ.

κον, γμνηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ [c] Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν· [d] ὃν Ἀρφαξάδης [e] ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν [f] τῆς ἡλικίας ἔτος μετὰ τοῦτον ἑκατόν. [g] Σήμῳ δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη [h] δύο καὶ δέκα τῆς ἐπομβρίας γνόμενος. Ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μέν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ [i] Σάρραν καὶ [k] Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει [l] Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν [m] δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδάς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάρραν δὲ Ἄβραμος. Θάρρα δὲ μισήσαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς [n] Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας· [o] ὅπου καὶ Θάρρου τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. [p] σωτέμνεται γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον [q] ἐγίνετο, μέχρι τῆς [r] Μωϋσέως γενέσεως· μεθ' ὃν ὅρος ἦν ζωῆς ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, πᾶσι δ' ὁρίσαντος θεοῦ, ὅσοι καὶ Μωϋσῆν σωθέντα βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες [s] ἐγένοντο· [t] Οὖζος, Βαῦξος, [v] Καμούηλος, [x] Χάζαδος, [y] Ἄζαυος,

simo ſupra centeſimum genuit Phalecum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum & centeſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno ſupra centeſimum. Semæ autem filius Arphaxades erat, natus poſt annos duodecim à diluvio. Abramus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sarra & Melcha, inter Chaldæos eſt mortuus, in urbe quæ Ure Chaldæorum vocatur. & uſque nunc ſepulchrum ejus oſtenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt uxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Cæterum cum Tharrus odio haberet Chaldæorum terram propter *acerbum* luctum Aranæ, omnes ſimul migraverunt Charram Meſopotamiæ: ubi etiam Tharrum defunctum ſepeliunt, cum annos ducentos & quinque vixiſſet. Jam enim paulatim reciſa fuit vita hominum, breviorque facta uſque ad ortum Moyſis: poſt quem vitæ terminus annorum erat centum & viginti; eoſdem *annos in vitæ ſpatium* ſtatuente Deo, quos & Moyſen vixiſſe contigit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit; Uxum, Baüxum, Camuelum, Chazadum, Azavum,

Tharrus vixit annos CCV.

Humanæ vitæ terminus à Moyſe, anni CXX.

Familiæ Nachoris. Gen. c. 22.

premo deſcenderat; imo notat Cl. Boſius in codice Sambuci ad hunc locum nomenque Ραγαυος, quidpiam deſiderari. Servabis tamen numeros ſacros, ut fas eſt, hac emendatione. Ραγαύῳ δὲ σειρὸς τίκτει διὰ ἓξ δεύτερον καὶ τριακοσιοστὸν καὶ ἑκατοστόν, ὃς ναχώρῃ ἔσχεν ἔτη τριακοντὰ γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν· ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥάγαυος φάλεκος ἔσχεν. Pro vulgato σειρὸν δὲ ναχώρης τίκτει) &c. Schotanus denique ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς transformat ἐν δὲ τοῖς τριακονθ', & quod multo atrocius factum, omnes centurias hujus computi, tanquam male magnos numeros, delendas decrevit, contra omnes codices Græcos & meliores Latinos. Quamvis autem lectionem Græcam ad mentem D. Voſſii quatenus immutari placuit: Latina tamen hujus paragraphi curate exegi ex ipſis membranis Epiphanii. *Bern.*

c Σάλα] Ita placuit *Bernardo.* Σάλα *Big.* & *Caſ.* Σαλᾶ *Samb.* & *Vat.* Σίλα *Baſ.* & *G.*

d Ὃν Ἀρφαξάδης] Hic nonnulli volunt Canainis Junioris annos inſeri, ut *Zonaras*, *Euſtathius Antioch.* & *Iſ. Voſſius.* De eo videſis Opuſcula *Petri de Marca*, p. 43.

e Ἐτέκνωσε] Al. ἐγέννησε.

f Τῆς ἡλικίας] Illa τῆς ἡλικίας è *Codd. MSS.* deſunt in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Σήμῳ δ'] Σήμα *Baſ.* & *Gen.* quod Doriſmum ſapit. *Samb.* communius σημᾶ; quin ſolet ille codex nominum Hebraicorum ultimas ſyllabas roborare. *Bern.* Σήμα *Baſ.* & *G.* Σημᾶ *Samb.* & *Vat.*

h Δύο καὶ δέκα] Δωδεκα *Baſ.* & *Gen.* δύο καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Caſ. duodecim*, *Epiphanii* potiora & plura exemplaria, ut Voſſ. 1. Star. & Weſt. 2. Mert. Vig. Bal. Goul. Adde illis hiſtoriam Scholaſticam Petri: *Joſephus autem dicit, Sem filius Arphaxad natus eſt poſt annos duodecim facti diluvii: quod forte vitium ſcriptoris eſt.* Typographi Colonienſes & *Baſ.* ſubſtituerunt *duo*, religione Hebraici voluminis. Quinetiam de Epiphanio jam monere viſum eſt, nonnulla excuſorum exemplarium, ut Bal. Col. & Baſ. atqui ſcripta nulla præter Weſt. 1. per ſtemma illud Divini Abrami ad numeros verſionis Hieronymianæ conformari penitus & reſtringi. *Bern.* *Al.* δώδεκα.

i Σάρραν] שרי Pulchrum nomen & princeps iſtius ſexus viriliter efferebant Philo & Joſephus; unde apud *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* tum Zonaram & Euſtath. σάρραν extat; ſed mollius Græci plerique σάρᾳ & cum his *Baſ.* & *Gen.* Mox μελχὰν *Baſ. Gen. Hen.* & *Euſtathius* σὺν τοῖς ὁ'. ſicut ἰχθρὰν legitur. *Samb.* & *Big.* potius μελχᾶν, ritu ἀθλωᾶν. Imo μελχὰν θυγατέρα, *Hen.* ſolus. *Bern.* Ita in *MSS. Zonara* & *Euſtathio.* in *Editis* mollius Σάρᾳ.

k Μελχὰν] *Al.* Μελχᾶν.

l Οὐρῇ] Οὐρῇ *Big. Samb. Euſtathiuſque* MS. Cl. Voſſii. Onceloſus ſimiliter forma Chaldaica אורא. ὥρῃ *Baſ.* & *Gen.* G. Syncello pag. 95. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὺρ (l. ὧρ) τῇ πόλει. ὥρ G. Cedrenus. χωρὶ Iſ. Voſſius ex LXXII. ὧρ Euſebius ex Onomaſtico Hebraico Philonis, licet ipſe Philo legerat in tralatione LXXII. virali ἐκ τῆς χώρας τῶν χαλδαίων. Quid ſi illi etiam ſcripſerant, Gen. 11. & alibi, ὀρχόης ſeu ὀρχῆς τῶν χαλδαίων. Hanc autem civitatem ἰερίλω appellatam teſtatus eſt etiam Eupolemus in hiſtoria Judæorum Babyloniorum, nec non ναυαρχίνλω, h. e. πόλιν ναυάρχων ſeu urbem Hierophantarum, כמרים & forma patria כומרניא: quinimo ſedes illa אוריא, τῶν φώτων (quales erant Aſſyriorum Sacerdotes, viri conſulti & πεφωτισμένοι,) ἱερὶη nomine congruo vocabatur. Sed me tempero à charta Joſephi. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* Οὐρῇ. *Vat.* Οὖρῃ *Baſ.* & *G.* Vide *Iſ. Voſſium* de LXX. *Interpr.* p. 36.

m Δείκνυται.] Admonet Ill. Voſſius, poſt Georgium Syncellum hæc verba Euſtathii ex Joſepho fuiſſe deſcripta, Δείκνυται· ἀπίθανε δὲ ὁ ἁρὰν ἐν τῷ ἱμπνεισμῷ, ᾧ ἐπεύχεται ἄβραμ τὰ εἴδωλα ἅ παῖδες αὐτοῦ ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελίξαι αὐτά. γαμοῦσι δὲ &c. Audi vero quæ dicit Georgius Abbas in Chronico. p. 98. Τὰ δὲ εἴδωλα ἅ παῖδες σωλεύσας ὁ Ἀβραὰμ καθέκαυσε σὺν τῷ οἴκῳ συνκαλεκαύθη δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀρὰν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραὰμ σβέσαι τὸ πῦρ ἀπαδάζων. ἐνεδρίτῃ δὲ τῷ παλαιῷ αὐτῷ ἀπελθὼν τὰ εἰδωλολατρείας καὶ εἰδωλοποιίας, ὡς φησὶν ὁ Ἰώσηπος: nifi legere fas ſit ὁ δυσεβὴς ad hanc periodum. Tum alter Georgius de eodem facinore diſſerens, Λαυθανῇ νυκτὸς ὁ Ἀβραὰμ τὰ εἰδώλων ἐμπρήσας τὸν οἶκον, αὐτῶν δὲ ἐξαναλωμένων, οἱ ἀδελφοὶ νομίσαντες ἀναπηδᾶσαι, βυλόμενοι καὶ μέσον δὲ πυρὸς ἐξελέσθαι τὰ εἰδώλια. φιλοτιμώτερον δὲ ὁ Ἀρὰν τῷ παιδικῷ ἀποσφεγμάτῳ, καὶ μέσον διαφθείρει δὲ πυρὸς. Quinimo ante hos omnes Euſebius Pamphili, ut veriſimile eſt, Ἐπιτύχει Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα ἅ παῖδες αὐτοῦ, καὶ συνκαλεκαύθη αὐτοῖς ὁ Ἀρὰν θέλων σβέσαι τὸ πῦρ ἐν νυκτί. Tum etiam p. 95. Chronogr. ſuæ Georgius, Ὠφθη δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀβραὰμ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἔτι ὄντι, διαφθειρόμενόν τε τὰ ἅ παῖδες εἴδωλα, ὡς πολλαχοῦ ἱστορεῖ), καὶ καταπτύσαι ἐν νυκτί, ὡς φασὶν, καὶ συνκαλεκαύθη αὐτοῖς ἄρραν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, σβέσαι θέλων τὸ πῦρ ἐνάπτιον δὲ θάρρα, ὡς φασὶν· αἰνιττόμενός τινα τοῦτο καὶ τὸ γεγραφὸς· ὅτι καὶ ἀπέθανεν ἄρραν ἐνώπιον δὲ παλαιοῦ αὐτοῦ θάρρα ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν χαλδαίων, ἐν Σὺρ τῇ πόλει. καὶ ἐξῆλθε θάρρα σὺν ἄβραμ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν χαναάν· καὶ μεταγνοὺς ὤκησεν ἐν χαρράν, εἰδωλομανῶν ἕως θανάτου αὐτοῦ. Eadem plane narrat, Gregorius ſcriptor Syrus, p. 20. *Bern.* Hodiernis Joſephi exemplaribus nonnulla abeſſe exiſtimat *Iſ. Voſſius:* quæ ex *Euſtathio Antiocheno*, qui Joſephum licet diſſimulato nomine ſequutus eſt, ita reſarcit; δείκνυται). ἀπίθανε δὲ ἐν τῷ ἱμπνεισμῷ, ᾧ ἐπεύχεται Ἀβραὰμ τὰ εἴδωλα ἅ παῖδες αὐτοῦ, ἐν τῷ εἰσελθεῖν ἐξελίξαι αὐτά. γαμοῦσι &c. Verba intermedia non eſſe adſuta ab *Euſtathio*, ſed è Joſepho deſcripta, inde conſtat quod *Syncellus* (p. 98.) eandem memorans hiſtoriam Joſephum teſtem citet.

n Χαρρὰν] חרן, χαρὰν *Baſ.* & *Gen.* χαρὰν, *Hen.* χαρρὰν, *Big. Samb. Caſ. Epiphanius*, & LXXII. Interpretes & D. Lucas, Arabice حران. Gentium hiſtoricis Καρρὰ urbs eadem, quod Euſebius aliique adnotarunt. *Bern.* Ita ex quatuor *MSS. Vet. Interpr. aliiſque.* Χαρὰν *Baſ.* & *G.* Vide *Cl. Cellarii* Geogr. Antiq. vol. II. p. 444.

o Ὅπου κ'] Ita in *MSS.* in *Editis* ἔνθα δέ.

p Σωτέμνεται] Sic quatuor MSS. σωτέτμηται *Hen. Baſ.* & G. De vita hominum contracta videſis Joſephum p. 10. v. 27.

q Ἐγίνετο,] Ita *Vat.* & *Euſtath.* ἐγένετο *aliis.*

r Μωϋσέως] Sic *Vat. Samb.* & *Euſtath.* in *Editis*, *aliiſque* Μωσίως.

s Ἐγένοντο·] Al. ἐγένετο.

t Οὖζος,] Οὔζος *Samb.* ὖξος *Baſ.* & *G. Epiphanius*, *Uxos* ὦξ LXXII. Doctores, Philo, Euſebius, Hieronymis ab illis, ſed à Judæis idem *Hus*, עוץ. Importuni ſunt Schotani Boſiique ὦτος & οὖζος. Nomen proximum בוץ, βαῦξος Græca, *Baux* meliora efferunt Latinorum exemplarium; nec non Hieronymus ex Euſebio & LXXII. Interpr. Eat idcirco βοῦζος Schotani, quo hinc velit. Pauci intelligunt naturam literæ Z. *Bern.*

v Καμούηλος,] Reſcripſi καμούηλος. *Epiphanius* edidit paritet *Camuel*, ſicut poſtulant Judæi, Græci, Latini, omnes S. literarum Interpretes. μαούηλος cernimus in typotheſia *Baſ.* & *Gen.* μαθούηλος apud *Big. Samb.* & *Caſ.* utrumque ἀδύνατον. Sequitur corruptum diu nomen ζάχαιος apud cunctos codices Græcos, & vetuſtos Latinorum pro חשד Hebr. χαζὶδ aut χαζαθ Græcorum, *Chazat* Hieronymi ex Euſebio, *Caſed* ejuſdem interpretis ad ſacram paginam. Reddo veterem Joſepho ſcriptionem χάζαδος, ubi alii malunt χάταδος. *Bern.* Ita ex *Vet. Interp.* Μαούηλος in *Editis.* Μαθούηλος in MSS.

x Χάζαδος,] Sic ex *Hebr.* Χασὰδ aut Χασὰθ *Græcorum.* In *Joſephi* codicibus corrupte Ζάχαμος.

y Ἄζαυος,] Ἄζανος *Caſ. Epiphanius*, & Schotanus. ἄζεος, leviſſima mutatione *Big.* & *Samb.* ἄζαυος literæ Beta petiolo nimio, *Baſ.* & *Gen.* ווו Hebr. ἀζαῦ Viri Eccleſiaſtici, poſt LXXII. Judæos.

vum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Isti quidem legitimi Nachoræ filii fuêre: nam Tabæus, & Gaamus, & Tavaus, & Machas, ipsi ex Ruma concubina nati sunt. Bathuelo autem, uni è Nachoræ filiis legitimis, nascitur Rebecca filia, & Labanus filius.

[z] φελδᾶς, ιαδέλφας, βαθυήλ. ἔτοι μὲν ναχώρε παῖδες γνήσιοι· [a] ταβαῖ γὰ, καὶ [b] γάαμ, καὶ [c] ταύα, καὶ μάχας, ἐκ ρεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γενόμενοι. βαθυήλῳ δὲ, [d] τῷ ναχώρε γνησίων παίδων, γίνεται ρεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβαν υἱός.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ'.

Quomodo Abramus, generis nostri auctor, è Chaldæorum terra profectus, habitavit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Judæa appellatur.

Ὡς Αβραμος, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ιουδαίαν λεγομένην.

Abramus cum Loto fibi adoptato Chaldæam relinquit, annos natus LXXV. *Gen.* c. 12.

ABramus autem Lotum fratris sui Aranæ filium, Sarræ vero conjugis suæ fratrem, adoptavit, quod dubiam haberet spem liberorum legitimorum: cumque jam esset annorum septuaginta & quinque, è Chaldæa discessit, Deo jubente ut in Chananæam concederet, quam etiam ipse incoluit & posteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia & audientes persuadendi vi pollens, & de quibus conjecturam faceret *à vero* raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem præ cæteris sapiens haberi cœpisset, vulgo receptam de Deo opinionem innovare & *in melius* mutare secum statuit. Primus itaque ausus est declarare unum esse Deum rerum omnium opificem: de cæteris vero si quid ad felicitatem *vel minimum* conferat, *illud* ex hujus mandato unumquodque præbere, non ex vi sibi propria & *innata*. Hæc vero conjiciebat ex iis quæ in terra marique contingunt, quæque sol aut luna patitur, & ex omnibus quæ cœlo accidunt *mutationibus*. „Nam si (*inquit*) „vis illis insita esset, *certe* curam ordinis sui con„servandi haberent: ea vero *res istas* destitutas „esse manifestum est. neque enim ad nostram u„tilitatem suapte virtute fretæ operam confe„runt: sed imperantis potestati obsequium præ„stant: cui soli honorem & gratias tribui par „est.„ Propter ista cum Chaldæi & alii Mesopotamiæ incolæ contra ipsum seditionem agitarent, *inde* migrare factu optimum existimans, Deo volente & adjuvante terram Chananæam possedit. Illicque constitutus aram exstruxit, & hostiam Deo immolavit.

Ἀβραμος δὲ Λῶτον τὸν Ἀράνε τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τὴν δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφὸν, εἰσεποιήσατο, γνησίας παιδὸς ἀπορῶν· καὶ καταλείπει [c] τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μεταλθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, ὥστε τι ὧν εἰκάσθην ὀ [f] ἀληθεύειν. Διὸ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ [g] μείζω τ' ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, [h] καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. [i] πρῶτος ἐν τολμᾷ Θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τ' ὅλων ἕνα· [k] τ' δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς δύναμιν σωτηλεῖ, κατὰ προσταγὴν τοῦ τούτου παρέχειν ἕκαστον, καὶ ὰ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἴκαζε δὲ ταῦτα τοῖς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τ' ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ἀέρα συμβαίνουσι. [l] „δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοίας τ καθ' αὐ„τὰς διαξίας· [m] ταύτης δὲ [n] οὐ ὑστερούσης, φανε„ρὰς γίνεσθαι. μήδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν „συνεργοῖτο κατ' τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν τοῦ „κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν· ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ „τιμὴν, καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀπονέμειν.„ διὰ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τ' ἄλλων Μεσοποταμιτῶν σασισάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. [o] ἱδρυθεὶς τε αὐτόθι, βωμὸν ὠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ Θεῷ.

Summus hic Philosophus Auctorem Rectoremque unum Universi contra Magos mature asseruit.

Abramum laudant meliores gentium historici, Berosus, Hecatæus, Nicolaus Damascenus.

2. Berosus autem Abrami parentis nostri, suppresso tamen nomine, his verbis meminit; „decima post diluvium ætate apud Chaldæos vir „exstitit justus & eximius, rerumque cœlestium

β'. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Αβράμου [p] Βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων, [q] λέγων δ' ὅτως. „μετὰ τ' κα„τακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρ' Χαλδαίοις τις ἦν δί„καιος ἀνὴρ [r] καὶ μέγας, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἔμπειρος. „ Exa-

dæos. *Bern.* Ita ex *Hebr.* & *Vet. Interpr.* levicula mutatione Αζαῖος *Big. Samb.* & *Vat.* Αζαυος *Basil.* & *G.*

z Φελδας,] Φίλδας, ἰαπέλφας, פלדש ויולף *Basil.* & *Gen.* ἰαδιλφᾶς, ἰαδοφᾶς *Big. Samb.* & *Cas.* φαλδὰς, ἰελδαφ, LXXII. Metaphrastæ. *Hadelphas, Haduphas*, Epiphanius, *Pheldas, Jedaaph*, Hieronymus in Chronicis, sed in potiore opere *Pheldas & Jedlaph.* Bern. Ιαδιλφᾶς, Ιαδοφᾶς *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* Φαλδαὶς, Ιελδαὶφ LXX.

a Ταβαῖος] Ex טבח, ταβαῖος. Epiphanius, *Tabæus*, Post hunc γάδαμος *Big. Samb. Cas.* & *Gen.* tum etiam Epiphanius, errore exscriptorum valde vetusto: aut in hac profapia haud castissima forte legerat Josephus feriante lumine גרם pro vero nomine גחם sive LXXII. γαχὺ; ita etiam Philoni Eusebioque in Onomasticis scriptum. Hac de causa γαίμος repositi apud Josephum; alii potius γάχαμος, quibus nihil invideo. *Bern.*

b Γάαμος,] Ex Γαχὶμ in LXX. *Philone* & *Eusebio* in Onomasticis, Γάαμ fecit *Bernardus.* Γάχαμ volunt *Alii.* Γάδαμ in *MSS.* & *Editis.*

c Ταύα,] Hebræa veritas habet תחש, τοχὸς LXXII. atque Hieronymus ab Euseb. *Tochos*, ubi noster Ταύα, & Epiphanius *That.* Verum Schotanus adhuc restituere τάχας, mallem ipse ταῦς. Dein concubinæ nomen Rumæ reticet interpres Scholasticus. *Bern.* Ταῖα *Vat.* Τάχας malit *Schotanus.* Ταῦς *Bernardus.*

d Τῷ Ναχώρε] Τῶ *Samb.* & *Big.*

e Τὴν Χαλδαίαν,] Τὴν Χαρραίαν malit *Petitus* ex *Philone.*

f Διαμαρτάνων.] Ita in *MSS.* sonantius. in *Editis* ἁμαρτάνων.

g Μείζω] Sic in *MSS.* in *Editis* μεῖζον.

h Καινίσαι] Restitui ex libris scriptis *Big. Samb.* & *Cas.* Epiphanio adprobante, qui reddidit Latine *innovare.* Alii καὶ καινίσαι, unde Star. & West. 2. & *innovare* veteres Typi, καὶ νικῆσαι. *Bern.* Ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ νικῆσαι *Basil.* & *G.*

i Πρῶτος] Male Eustathius, G. Cedrenus, aliique quasi ex nostro μόνος ὅτος δημιουργὸν τ' πάντων Θεὸν ἀποφήνασθαι εἶναι. Consentiunt enim libri nostri in πρῶτος, sed & Zonaras, πρῶτος ἔγνω Θεὸν εἶναι, τ' τ' ὅλων δημιουργόν. Tum Eusebius, Πρῶτος ἀέρα μὲν δημιουργὸν τ' ὅλων τ' Θεὸν ἀνεκήρυξεν. Quin ipse ad hos Cedrenus p. 30. καθὼς ἡ φησὶν ὁ Ἰώσηπος, πρῶτος ἀέρα μὲν δημιουργὸν τ' Θεὸν ἐκήρυξε. *Bern.*

k Τῶν δὲ λοιπῶν] *Caterorum quantumvis quid ad felicitatem conferat, ipsius jussu conferre singula & non propria virtute.* Quum enim iis potentia adsit etiam providendi, ut ipsa optimo ordine moveantur, atque ea in ipsis non sit: clarum esset quod ne ea quidem, quæ, ut nobis melius sit, agunt, sua potestate sed imperatoris virtute subministrent. *Colc.*

l „Δυνάμεως] Rectius hæc intellexit Pseudo-Eustathius, quam Epiphanius aut Gelenius. Ait enim, Ἀφ' τι δὴ ἰσχύος ἄσης αὐτοῖς τ' ἑαυτῶν δυάξιος, προνοεῖν, ἀλλ' ὑστερούσης ταύτης ὐκ ἂν γὰρ τέτων γινώσκειν ἔχειν, ὅτι ὰ κατ' ἰδίαν ἰσχὺν σωτελεῖ, εἰ μὴ δοκεῖ διεργετεῖν τὰς ἀνθρώπους ὰ μικρῶς· ἀλλὰ καὶ βούλησιν δὲ ποιήσαντος. Πρὸς γοῦν τὴν δόξαν αὐτῆ ταύτην οἱ χαλδαῖοι, καὶ οἱ τὴν μεσοποταμίαν οἰκοῦντες διεφέροντο, καὶ ἀντεῖχον αὐτῷ· καὶ ἀναστὰς ὁ Θεὸς καὶ βουλόμενος Θεὸς, τὴν γῆν τ' Χαναναίων κατῴκησε. Hæc ille. *Bern.* Hæc non male explicat *Eustathius* ad Hexaëm. p. 58.

m Ταύτης δὲ] Hoc de loco videsis *Eustathium* in Hexaëmeron, p. 58.

n Αὐ ὑστερούσης,] Voculam αὐ restitui è *Cod. Samb. Bern.*

o Ἱδρυθεὶς] Ἱδρυθεὶς δέ τε αὐτόθι *Vat.*

p Βηρωσσὸς,] Βηρωσὸς *Hen.* atque *Berosus* in *Vet. Interpr.*

q Λέγων δ' ὅτως·] Ita ex *MSS.* in *Editis* λέγων ὅτως· μεθ' ἣν τ' κ.

r Καὶ μέγας,] Illud καὶ etiam ex *MSS.* & *Eusebio.*

s Πλεῖ-

Εκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης μνησθῆναι [s] πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος [t] κατέλιπε. Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει ἔτως· [v] „Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν „στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς ὑπὲρ [x] Βαβυλῶνος, „ [y] Χαλδαίων λεγομένης. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, [z] ἐξανασὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, „εἰς τὰ τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν, μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου [a] πληθύναντες. „περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα.„ [b] Τοῦ δὲ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ [c] Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

„peritus.„ Hecatæus vero non ejus tantum obiter meminit, ſed juſtum de eo volumen ſcriptum reliquit. Nicolaus autem Damaſcenus quarto Hiſtoriarum libro hunc in modum loquitur: „in „Damaſco regnavit Abramus, qui advena cum „exercitu illuc venerat ex regione, quæ, ſupra „Babylonem ſita, Chaldæorum dicitur. At non „multo poſt tempore, cum ſua multitudine etiam „hinc emigrans, in terram quæ tunc Chananæa, „nunc vero Judæa nominatur, ſedem tranſtulit, „una cum iis qui ab eo orti ſunt plurimi, quo„rum hiſtoriam in alio libro perſequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damaſcena regione celebre eſt; monſtraturque *illic* vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum.

Decima poſt Diluv. generatione emicuit ille Patriarcha.

Domus Abrami in Syria Damaſcena.

ΚΕΦ. η'.

Οτι λιμοῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν· καὶ, διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

Λιμοῦ δὲ [d] χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος [e] Ἀβράμου, [f] Αἰγυπτίους δὲ δαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν προθυμος, τῆς τε ἀφθονίας [g] τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν [h] λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν [i] ὀρεχθεῖσι κατακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν Σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ περὶ τὰς γυναῖκας τῶν Αἰγυπτίων [l] ὀπτιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνῃ ἐπενόησε τοιαύτῃ. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προστησάμενος, κἀκείνῃ τοῦτο ὑποκρίνασθαι (συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐκέλευσεν. ὡς δὲ ἦκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς [m] ὑπενόησε. [n] τό τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ [o] Φαραώθης ὁ βασιλεὺς [p] τῶν Αἰγυπτίων, ὑπὸ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις δρεπετεῖς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας, [q] οἷός τε ἦν ἅψασθαι τῆς Σάρρας. ἐμποδίζει δὲ ὁ Θεὸς [r] τὴν ἄδικον αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ σεισμοῖς τῶν πταισμάτων. καὶ [s] πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, τίνι μῆνιν Θεῷ τὸ δεινὸν [t] αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμηναν οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ὑβρίσαι ξένης τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς [v] ἠρώτα τὴν Σάρραν, τίς τε εἴη, καὶ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸν Ἀβράμον παρητεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν, ἀλλ' ὡς γυναῖκα αὐτοῦ, παρθένον περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν [x] ὡρ-

CAP. VIII. IX.

Quod, fame Chananæam premente, Abramus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro unde venerat eſt reverſus.

CUm autem fames poſtea in terram Chananæam incubuiſſet, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter ſeſe ad eos contulit; ſiut & ipſorum abundantia frueretur, & Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: ſi meliora traderent, eos ſectaturus; ſin verius ipſe ſentiret, eos ad meliora traducturus. Cæterum cum & Sarram ſecum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne *forte* rex ob venuſtatem conjugis eum perimeret, hujuſmodi artem excogitavit. Fratrem ejus aſſimulavit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipſum reſpondere monuit. Ut autem ventum eſt in Ægyptum, accidit Abramo haud ſecus ac ſuſpicatus eſt. Nam & omnium ſermone percrebuit uxoris ejus pulchritudo. unde & Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quæ fama acceperat non contentus; ſed & ipſam videndi flagrans deſiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Injuſtæ autem illius libidini Deus obſtitit, peſtilentiam & rerum perturbationem immittens. Ipſique ſciſcitanti, quid facto opus eſſet ut liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum eſſe, pronunciarunt ſacerdotes, quod in animo habuiſſet peregrini uxori injuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quæſivit, & ipſa quæ eſſet, & quinam ille quem ſecum adduxerat. Cum autem veritatem audiſſet, ſemet Abrahamo excuſabat; *dicens*, quod, ſororem eſſe exiſtimans, non vero uxorem ejus, illi animum adjecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad eum injuria afficiendum libidine incitatus.

Divites frugum Ægyptus: laſcivi Ægyptii.

Formoſæ Sarræ acceſſum luit rex Pharaothes. Gen. c. 12.

---

s Πλεῖόν τι πεποίηκε·] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* πλέον τι *Baſ. G.* aliique.

t Κατέλιπε.] In *Editis* κατέλειπε.

v Ἀβράμης] Ἀβράμης tam aſpere *Samb.* & *Hen.* & *Busb.* vel etiam quando hoc grande nomen illi ἀσπαρξωίζει ex uſu. Ἀβρέμης *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Ἀβραάμης ſcripturam fuiſſe Nicolai nobilis hiſtorici, cum Euſebio credo, & à divina quidem nominatione derivatam. Poſthæc Ἀβραάμ retinent tam ſcripti libri quam editi Euſebii. *Bern.* Ἀβράμης aſpere *Samb. Hen.* & *Busb.* Ἀβράμης levius *Baſ. Gen.* & *Caſ.* Ἀβραμος *Vat.* Ἀβραάμης ſcripturam fuiſſe *Nicolai* ex *Euſebii* codicibus conjicit *Bernardus.*

x Βαβυλῶνος,] Euſeb. Præp. Ev. p. 417. citat Βαβυλῶνα. *Rel.*

y Χαλδαίων] Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan.* atque *Euſeb.* Χαλδαίας *Big. Caſ. Samb.* & *Vat.*

z Ἐξανασὰς] Sic ex *Epiphanio* & *Euſeb.* μεθανασὰς *Big.* & *Caſ.* μεθανασὰς *Baſ. G. Hen.* & *Vat.*

a „Πληθύναντες.] Ex *Samb. Vat.* & *Euſebii MSS.* πληθύσαντες *Big. G.* & impreſſa *Euſebii.* πληθήσαντες *Baſ.* typothetarum forſan errore.

b Τοῦ δὲ Ἀβράμου] Τοῦ τε Ἀβραάμου *Euſeb.*

c Δαμασκηνῇ] Ita *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Δαμασκηνῶν.

d Χρόνοις] Vocem χρόνοις, in *Editis* omiſſam, ex *Big. Samb. Caſ. Vat. Euſeb.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus.

e Ἀβραμος,] Ἀβραμος *Samb.* & *Hen.* Ἀβραάμης *Euſeb.* ed. Ἀβράαμος idem MS. Subin τὰς Αἰγυπτίας *Big.* & *Samb.* & paulo poſt λέγοιεν τε impreſſi. Et Euſeb. MS. πειθόμβρος vice πυθόμβρος. *Bern.*

f Αἰγυπτίους] Τὰς Αἰγυπτίας *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τῆς ἐκείνων μεθέξων,] Τῆς ἐκεῖ μ. *Hen.*

h Λέγοιεν] Λέγοιέν τε in *Impreſſis.*

i Ὀρεχθεῖσι] Εὐρεθεῖσιν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Caſ.* Ὀρεχθεῖσιν καὶ ἀκολουθήσειν αὐτοῖς *Vat.*

k Μετακοσμήσειν] Μεταχομίζειν male in *Samb.* & *Hen.*

l Ὀπτιμανὲς,] Deſideratur ἐπιμανὲς in *Editis.* ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* repoſuimus.

m Ὑπενόησε.] Ἐπενόησε *Baſ. G.* & *Vat.*

n Τό τε γὰρ κάλλος] Sic ex *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τὸ γὰρ *Samb. Caſ.* & *Vat.* pro αὐτοῦ, mox *Big.* αὐτῷ.

o Φαραώθης] illud Θ non eſt in nomine Ægyptiaco ΠΟΥΡΟ. verum Artapanus laudatus Euſebio præpar. Evang. IX. 18. etiam id inſerit ſcribens Φαρεθώνης. *Rel.*

p Τῶν Αἰγυπτίων,] Τοῖς Αἰγυπτίοις *Vat.*

q Οἷός τε] Οἷός τε ἅψασθαι *Vat.*

r Τὴν ἄδικον] Ita ex MS. τὴν ἀδέκιμον in *Editis.*

s Πυθομένῳ] Θυρμῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

t Αὐτῷ παρεῖναι] Αὐτῷ *Vat.*

v Ἠρώτα] Ita in *MSS.* πρῶτα τὴν Σ—— ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ *Baſ.* & *G.*

x Ὡρμησμένος.] Ὡρμησάμενος *Vat.* ὁρμιμβρος *Big.*

tus. Quin & ei multum pecuniæ dedit, & ut Ægyptiorum eruditissimis familiariter uteretur: quo factum, ut virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior existiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, & alii aliorum ritus verbis elevarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes & veritatis plane expertes esse demonstravit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, & qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quæ docere suscepisset persuadendi vi polleret, eos & in Arithmetica instituit, & quæ ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum adventum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldæis enim in Ægyptum, indeque ad Græcos permanarunt.

Arithmeticam & Astrorum scientiam Abramus Ægyptios docuit; atque Græcos illi.

3. Postquam vero in Chananæam pervenit, terram cum Loto divisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Loto tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adjacentia, ab eo relicta, occupans, in urbe Chabrone habitavit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluvium Jordanem, non procul ab urbe Sodomorum, habitavit; quæ tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate & ira disparuit. At causam *hujusce rei* loco suo ostendam.

Sodomis Loto concessis, Chabrone degit ὁ περάτης. Urbs illa septem annis ante Tanim condita. Gen. c. 13, 10.

μημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, [y] καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν [z] αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' [a] ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· [b] συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, [c] καὶ διαπύων τοὺς λόγους ἐς ἐποίησιν τῶν ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ συνουσίαις ὡς συνετώτατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ ὐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσῃ διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ [d] περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ [e] τῆ Αβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, [f] Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ὐκ Χαλδαίων γὰρ τοῦτ' [g] ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν [h] ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ελλήνας.

γ'. Ως δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, [i] τῶν νεμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆ χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην [k] ὑπωρείαν, [l] ᾤκησεν ἐν τῇ [m] Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ [n] πρὸ Τάνιδος τῆ Αἰγύπτιᾳ. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην τῷ ποταμῷ Ιορδάνῃ εἶχεν, ὐκ ἄπωθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἣ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισεν καὶ βούλησιν τοῦ μῆνιν Θεοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν καὶ χώραν σημανῶ.

X. CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Sodomitarum clades ab Assyriis prælio accepta.

Ἡ τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασυρίων αὐτοῖς ὑποστρατευσάντων.

Duces quatuor Assyrii quinque regulos Sodomitarum ad lacum Asphaltitin devincunt. Gen. c. 14.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiæ imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, divitiis illis crescentibus pariter ac abundante juventute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, & Balenorum rex. suæ quisque ditioni præpositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diviso eos obside-

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ασυρίων κρατούντων τῆς Ασίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἴς τε πλῆθος ὑπεδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διεῖπον τὴν χώραν· [p] Βαλλὰς, [q] Βαρσὰς, [r] Σεναβάρης, καὶ [s] Συμόβορος, ὅ, τε Βαλλῶν βασιλεύς. μοῖρας [t] δὲ ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ασύριοι, καὶ μέρη ποιησάμενοι

γ Καὶ σωθῆναι] Καὶ σωλῶ *Samb.* & *Eusеb*, σωλῶαι *Big.*

z Αὐτῷ] Neuter Editorum interposuerat αὐτῷ. Eusebius tamen MS. τῷ τε ἀρ. αὐτῷ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῶν δὲ Edit. τῷ τε ἀρ. αὐτῇ, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ δ'. *Bern.* Ita ex *Eusebii MSS.* edidit *Bernardus.* in *Cod. Vat.* αὐτῇ Deest vox αὐτῷ in *Basi.* & *G.*

a Ἀλλήλοις] Παρ' ἄλλοις *Samb.* & *Casi.* contra *Basi. Gen. Epiph. Eusеb.* & ipsius Josephi mentem: quam hac paraphrasi, aperit Eustathius non veterrimus, Τὰς μὲ αἰγυπτίους ἀλλήλοις ἀνδοξεντας, & τὰ νόμιμα ἑαυτῶν διαβάλλοντας & ἀναπέπονσας, ἀποδειξει ἄδεμον ἄπαντας αὐτὰς μηδὲν ἀξιολογον μηδὲ φρονοῦντας μηδὲ θεσπίζοντας. *Bern.* Sic *Basi. G. Epiph. Eusеb.* & *Vet. Interpr.* ἀλλήλων *Vat.* ἄλλοις *Samb.* & *Casi.*

b Συμβαλὼν] Συμβάλλων *Vat.*

c Καὶ διαπύων] Διαπύοντων viri magni conjectura haud præclara. Statim μηδὲν ἀληθὲς ἔχοντας, *Samb.* & *Eusebii* impressa. *Bern.*

d Περὶ ἀστρονομίαν] Περὶ ἀστρονομίας *Hen. Glycas* & *Cedren.* ὡδὲ Λογολογίαν· *Eusеb.* & ipse *Josephus*, p. 14. v. 28. Intelligit autem ea voce (quod *Abbas Georgius* monuit) τῶν τῶν ἀστέρων θέσιν καὶ κίνησιν. *Bern.*

e Τῆ Αβράμου] Τῶ Αβράμου *Vat.*

f Αἰγύπτιοι] Εἰς αἴγυπτον, οἱ αἰγύπτιοι *Basi. Gen.* articulo superfluo. Quinimo εἰς αἴγυπτον prætermisit Eusebius sua sponte: atque etiam Eustathius, quando narrat diserte, ὡς δὲ τὰ παρουσίας αὐτῶ ἄπειροι τούτων ἐτύγχανον οἱ αἰγύπτιοι. Deinde inter codices Latinos *Star.* & *West.* 2. itidem neglexere. Postremo εἰς αἴγυπτον refert proxima sententiola. *Bern.* Οἱ Αἰγύπτιοι articulo superfluo in *Basi.* & *G.*

g Εφοίτησεν] Εφοίτησεν *Big. Samb. Hen. Eusebius, Magnus Drungarius Zonaras.* ἐπεφοίτησεν *Basi. Gen.* & *Casi.* ἐφύτευσεν, Stips aut magis stipes ille Cassiodori. κατηφοίτησε M. Glycas. *Bern.* Ita *Big. Samb Hen. Vat. Eusеb. Aliique.* ἐπεφοίτησεν *Basi. G.* & *Casi.*

h Ηλθε] Sic *Big. Hen.* & *Eusеb.* καὶ ἦλθε *Samb. Casi.* & *Vat.* ἀνῆλθε καὶ *Basi.* & *G.*

i Τῶν νεμόντων] Ita in *MSS.* τῆ ἧ π. *Basi.* & *G.*

k Υπώρειαν] Ex *Codd. Samb.* & *Vat.* verum in reliquis ὑπωρείων, tam in *MSS.* quam *Editis.* Huds. Est ad montes sita regio, non in summis montibus, sed ad radices vel latera montium, opposita tamen πεδίοις & campis: nam Chebron urbs sita est in regione montana. Nihil est certius. *Rel.*

l Ωκησεν] In *MSS.* ᾤκει δὲ vel ᾤκει δὲ. magis Attice. *Bern.*

m Χαβρὼ] Νάβρω aut Νεβρὼ *Basi.* & *G.* atque *Nabroch* in nonnullis *Epiphanii* Codd. in aliis *Nebroch* & *Ebron.* Verum Χαβρὼ vel Χαβρὼν scribendum, quo modo scripsit *Josephus* ex *Num.* 13, 23. ubi Χεβρὼν ediderunt LXX. *Bern.*

n Πρὸ Τάνιδος] Ita *Basi.* & *G.* πρὸ Ταπίδος *Vat.* Πρὸ Ζανίδος *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Forsan παλαιοτέρα δ' ἐστὶν, ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιδος τῆ Αἰγύπτιᾳ [οἰκισθεῖσα.]

o Επιδεδωκότων] Επιδεδοκότων in *Codd.* tam *impressis* quam *scriptis* præter *Samb.*

p Βαλλὰς,] Pentapolis Palæstinæ principes suis nominibus inter librarios dissidia & pugnas non leves concierunt. E Typographiis *Basi.* & *Gen.* prodiere, βαλλὰς (tanquam à בלע) βαρσὰς (quod permutavi in βαρσὰς) σεναβαρ (id esset שנאבר) καὶ συμόβορ, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας &c. *Big.* autem procurante, Βάλαχ, Βαλέας, σωαβάρης, ὅτε βαλλῶν βασιλεύς. Habitu etiam eodem volunt *Samb.* & *Casi.* nisi quod efferant ex ore medio βάλακ, pro βάλαχ. LXXII. Interpretes aliter referunt hunc barbarismum, βαλλὰ, (*Bella* idem apud S. Ambros. & Βαλὰκ Chrysostomi in Homiliis) Βαρσὰ, σεναὰρ, συμοβὲρ, καὶ βασιλεὺς βαλὰκ. Judæi vero atque Samaritæ correctius & certius, 1. ברע, quod Græce reddas βάρεα 2. ברשע, βερσὰ. 3. שנאב, σεναβῆ. 4. שמאבר, σεμάβαρ, aut Samaritico mendo, σεμάβαδ. 5. מלך בלע, βασιλεὺς βαλᾶ. *Bern.* Βάλακος *Samb.* & *Vat.*

q Βαρσὰς,] Ita ex LXX. Βαρέας in *MSS.* Βαρεὰς in *Editis.*

r Σεναβάρης,] In *MSS.* Σωαβάρης. in *Editis* Σεναάβαρος. in LXX. Σεννααρ.

s Συμοβορος,] Συμοβορός τε Βαλλῶν *Vat.*

t Δ' ἦρχον] In *Codd. Samb. Casi.* & *Vat.* δὲ ἦρχεν.

σαντες τ ᵛ στρατείας, ἐπολιόρκουν αὐτός. ˣ στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἷς ὑπατεύσας. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ὑπετάξαντο τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, καὶ τὰς ὑπαχθείσας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ἐπέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ʸ ἀπέστησαν. καὶ ἐπιβαίνει στρατὸς Ασσυρίων ἐπ' αὐτούς· στρατηγοῦντων ᶻ Αμραφήλου, ᵃ Αριούχου, ᵇ Χοδολλαμόρου, ᶜ Θαδάλου. ἦσαν τοίνυν τῶν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντες, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ Σόδομα, σταλαπελάζουσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νυνὶ μέν τοι τῶν Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ ᵈ Ασφαλτῖτις λεγομένη. ᵉ περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ᶠ ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτ ἦγεν, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

bant: singulis vero unus præficiebatur dux. Commisso autem prælio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos servivissent, & tributa illis imperata solvissent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio ductu & *auspiciis* Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. isti etenim Syriam universam diripuerunt, & Gigantum sobolem subverterunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat. nunc tamen, ex quo disparuit Sodomorum urbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captivitatem abducti; & in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat. *Hinc Lotus captus prælio.*

ΚΕΦ. ι'.

Ως Αβραμος ὑπὲρ τῶν Ασσυρίων ὑπερπαθούσης ἐνίκησεν· καὶ τούς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.

Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Λὼτα συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἰκτος περὶ τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμεινεν· ἀλλ' ἐπῆλθεις, ʰ καὶ κατὰ πέμπτην ὑπεσὼν νύκτα τοῖς Ασσυρίοις περὶ Δάνον· οὕτως γὰρ ⁱ ἡ ἑτέρα τῶν Ιορδάνου πηγῶν προσαγορεύεται πηγή· καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὕπνοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲν ὑπόνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι, ἢ διὰ μέθης ἀδυνατοι, ἔφυγον. Αβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι τῆς δευτεραίας ᵏ γενομένης σωρήλασεν αὐτοὺς ˡ εἰς Ωβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς· ὑπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ᵐ ἀλλ' ἡ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτοις στρατὸν ἀπει-

CAP. X.

Quomodo Abramus, Assyrios aggressus, victor extiterit; & tam captivos Sodomitarum, quam reliquam prædam victor reduxerit.

ABramus autem, ut calamitatem illorum acceperat, simul & metu de Loto cognato suo commotus est, & misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem venisset illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, & quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) & ex improviso & inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes: alii vero nondum in somnum delapsi; tamen præ temulentia pugnæ inutiles, in fugam se conjiciunt. Abramus autem eos persequutus est, & sequenti die coëgit semet recipere in Hobam, quæ Damascenorum est: ostendens victoriam non sitam esse in multitudine & militum numero, sed pugnantium alacritatem & virtutem copias quantascunque superare; utpote qui cum trecentis & duodecim è familia sua & tribus amicis tantum exercitum profligaverat. *Gen. c. 14. Assyriorum exercitum profligat Abrami miles domesticus. Danus bicipitis Jordanis fons alter. Hoba Damascena.*

ν Στρατείας,] Στρατιᾶς vulgare hoc nec non dictum *Bas. Gen.* & *Cas.* Malunt tamen Athenienses & cum his *Big.* & *Samb.* στρατίας, lente adeo ac σιμιῶς. Mox Στρατιᾶς δ' ἑκάστης *Bas.* & *Gen.* adversus omnem fidem cæteram. Mox ἐπιβάτησι puerili sono *Bas.* & *Gen.* deinde vero *Hen.* meticulosus scriba & minus fidelis pro καὶ Αβραάμ στρατὸς, &c. refert isthæc, καὶ αὖθις ἐπῆλθον αὐτοῖς οἱ Ασσύριοι. *Bern.* Ita cum *Big.* & *Samb.* στρατιᾶς in *cæteris.*

ξ Στρατηγὸς] Sic ex *MSS.* in *Editis* στρατιᾶς δ' ἑκάστης.

ο Απέστησαν.] Ita ex *MSS.* & *Theophilo Antiocheno* p. 162. *Edit. Oxon.* in *Editis* ἀπέστασαν.

π Αμραφήλου,] Iterum nobis agendum est cum nominibus longis & barbaris. Primum ducum Assyriorum nomine μαρφάδα vocant Editores, mutilo & quidem depravato, ἀμραφσιδὰ *Big. Samb. Cas.* & meliora exemplaria Latina; unde fiet ἀμραφήλου (prout *Amrafeli* etiam in libris nonnullis Epiphanii me legisse memini) aut cum Cl. Bosio ἀμραφηλὰ Φ. & Δ. conversis facili arte in Φ. & Λ. Nam אמרפל dicunt utraque natio Hebræorum, Græci ἀμραφὰλ, & ἀμραφὰθ in Hom. Chrys. Tum Ellasari dominus appellatur ἀριούχος apud *Big. Samb.* & *Cas.* ἀριόχος *Bas. Gen.* & Epiphan. Insequitur jam vox sesquipedalis כדרלעמר sive ut Ecclesia Græca modulatur χοδολλογομόρ: hinc χοδολλογομόρου in Edit. *Bas.* & *Gen.* & *MSS.* aliquot Epiph. Concinnius vero legunt *Big. Samb. Cas.* & vetustiora Epiph. χοδολλαμόρου, *Chodolamori*: uc nunc omittam χοδολλαομόρου prolixum Bosii. Iidem satis bene ultimum Principem nuncupant Θαδάλου nomine, *Thadalli* Latinis auribus, Hebræis תדעל: Græci viderant תרעל, quod est θαργὰλ illorum literis; ab hisce θαργάλου excepere *Bas.* & *Gen. Bern.* Ita ex quibusdam MSS. *Epiphanii* Αμραφήλου malit Cl. *Bosius.* Μαρφάδα *Bas.* & G. Αμραφσιδὰ *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

ρ Αριούχου,] Sic ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* Αριόχου.

σ Χοδολλαμόρου,] Illud ferunt *MSS.* & vetustiora *Epiphanii.* in *aliis* & *Bas.* & *G.* Χοδολλογομόρου.

τ Θαδάλου.] Ita *MSS.* Θαργάλου *Bas.* & *G.* ex *Hebræis.*

υ Ασφαλτῖτις] Al. Ασφαλτίτης. Videsis *Eustathium Antioch.* p. 59.

φ Περὶ μὲν οὖν] Illud οὖν abest quibusdam *Codd.*

χ Απέθανον,] Perite autem interpretatus est hic Judæus Mosaicam phrasin Gen. c. 14. 10. יפלו שמה, *ibidem ceciderunt.* Dein οἱ δὲ λοιποὶ, *Hen.* Subnectit idem ille ad ἐληλυθὼς hæc verba ne vix perferenda, οὐκ ἄποθεν τῆς σοδομιτικῆς πόλεως οἰκῶν. *Bern.* Επίσου *Hen.* ex *Bibliis S.*

ψ Αβράμου δὲ ἀκούσαντος] Sic ex *MSS.* Αβράμ δὲ ἀκούσαντος *Bas.* & *G.*

ω Καὶ τῆς] Τὸ ἕ delet *Big.*

α Η ἑτέρα] Nam alter & primus fons Jordanis erat in lacu Phiala ut docuit in lib. de bell. *Rel.*

β Εἰς Ωβὰ] Sic rescribere fum ausus, vel εἰς χοβὰ. Editum erat εἰς σωβᾶ, scriptum tot manibus εἰς σωβὰ, vel in cod. *Cas.* εἰς σαῶβ. Inter enuntiandum profecto tralatus fuit sibilus præpositionis εἰς in vocem sequentem. Gen. c. 14. 15. ἕως χοβὰ, עד חובה. *Epiphanius* sine causa hanc urbem Damascenam penitus delevit, & reliquit duntaxat, *expulit eos usque ad terram Damascenorum.* Bern. Hoc placuit *Petito*, atque ita *Bernardus* edidit, dubius tamen an εἰς Χωβὰ rescribendum. in plerisque *MSS.* & *Bas.* & *G.* Σωβᾶ litera σ præpositionis εἰς in vocem sequentem Ωβὰ traducta. εἰς Σαβὰ *Cas.* ἕως Χοβὰ vel Χοβὰλ LXX.

γ Αλλ' ἡ προθυμία] Ita *MSS.* ἀλλὰ εἰς προθυμία in *Editis.*

verat. At quotquot hoſtium è manibus effugerunt, ſine gloria *domum* reverſi ſunt.

Abramum victorem epulis, elogiis, votiſque magnis excipit Melchiſedeces.

2. Abramus autem Sodomitarum captivos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Aſſyriis, Lotumque cognatum ſuum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regium vocant: ubi recipitur à Solymæ urbis rege Melchiſedece. id vero nomen idem valet ac rex juſtus: & erat utique talis omnium conſenſu; ita ut propter hanc cauſam etiam Dei ſacerdos conſtitueretur. Solymam tamen Hieroſolymam poſtea vocarunt. Iſte autem Melchiſedeces militibus Abrami juſta dedit hoſpitalia, iiſque omnia ad uſus vitæ neceſſarios abunde ſuppeditavit: ſimulque ipſum in epulis cœpit laudare, Deoque gratias agere, qui hoſtes ſibi in manus compegerit. Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, ut prædam ipſe ſibi retineret; homines tamen ſuæ ditionis, quos ſalvos eripuerat ab Aſſyriis, repoſcebat. Abramus vero dixit ſe nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex præda ad ſe rediturum, niſi quantum domeſticis ſuis ad victum ſufficeret: portionem tamen aliquam amicis ſuis commilitonibus dari æquum eſſe. Primus horum Eſcholes vocabatur, & *ſecundus* Ennerus, & *tertius* Mambres.

Spolia decima ſacerdoti Dei donata.

Infinitam ipſi ſobolem pollicenti Deo quinque animantibus facit Patriarcha. Gen. c. 15.

3. Deus autem virtutem ejus extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res præclare geſtas donari par eſt. Cui ille, quorſum futura eſt mercedis retributio, cum deſint qui ſucceſſores eſſent? (adhuc enim erat ſine prole.) Tum Deus & filium illi naſciturum eſſe pollicitus eſt, & multam adeo ex eo fore ſobolem, ut cœli ſtellas numero eſſet æquatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, ut ipſe præceperat, ſacrificium obtulit. Erat autem ſacrificium hujuſmodi: juvencam *ſumens* trimulam, & capram trimulam & arietem ſimiliter trimulum, turturem quoque & columbam, *cætera*, ut juſſus fuerat, diſſecuit media, ſed aves non diſſecuit. Deinde priuſquam erigeretur ara, avibus cruoris deſiderio devolantibus, adfuit vox divina, denuncians, poſteris ejus malignos fore vicinos annis quadraginta in Ægypto: quo tempore gravia perpeſſos hoſtibus *tandem* ſuperiores evaſuros, devictiſque Chananæis regionem eorum & urbes occupaturos.

Poſt cccc. annos ſerviles Chananæa armis felicibus occupanda.

Sub ilice Ogyge habitat ὁ περάτης, non procul ab Hebrone. Gen. c. 16.

4. Abramus vero *tum* quidem habitabat circa

---

n Αὐτῶν] αὐτὴν *Sam.*

o Τὰς τε τῶν Σοδομιτῶν] Sic *Hen.* & *Cedren.* τὰς τῶν Σοδ. *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς Σοδομιτῶν *Baſ.* & *G.*

p Ἔνθα ὁ] Ἔνθα δὲ ὁ *Hen.*

q Ὡς ἀφ' ταύτῃ] Ita plerique *MSS.* ὡς ἀφ' ταύτῃ τῇ αὐλῇ. *Vat.* ὡς ἀφ' ταύτῃ αὐτῇ *Baſ.* & *G.* ὥστε. *Cocc.*

r Σόλυμα] Hebraica lingua *Salem* quod Græci paululum immutatum, ad ſuæ linguæ phraſim inflectendo, *Solyma* dixere.

s Ἱεροσόλυμα] Ita etiam *Theophilus* ad *Autol.* p. 163. *Edit. Oxon.* Verum (ut inquit *Hieronym.*) *Salem* non, ut *Joſephus* & noſtri omnes arbitrantur, eſt *Hieruſalem*, nomen ex Græco Hebraicoque compoſitum, quod abſurdum eſſe peregrinæ linguæ mixtura demonſtrat, ſed oppidum juxta Scythopolim quod uſque hodie appellatur *Salem*. Vide *Montacutium* contra *Seldenum*, p. 154. 155.

t Οὗτος ὁ Μελχισεδέκης] Videſis *Rigaltium* ad *Tertull.* p. 62.

v Αὐτῷ ποιήσαντα] Αὐτῇ *Vat.* & mox v. 21. αὐτῶν.

x Αὐτῷ ᾠδαχέναι] Αὐτῇ ᾠδαχῆν *Vat.* αὐτῇ ᾠδαχεῖν *Big. Samb. Hen.* & *Caſ.* in *Editis* ᾠδαχάν.

y Ἐχώλης] Hebræi Græcique ἐχωλ in Geneſi; eadem lectio apud Joſephum Typis vulgatum: atqui MSS. prorſus omnium ἐχών. De ſecundo amico nobiliſſimi Abrami quid amplius nunc monere fas ſit, quam Joſephi ἔννεως convenire cum Hebraico Judæorum ענר pro quo Samaritæ legunt ענרם *Arram*, & LXXII. αὐνᾶν. Epiphan. forte viderat in membranis Clariſſimi Caſſiodori ἔννεως ἄλλος, *Etner*, ſeu potius *Enner alius*. Comes tertius ſcribitur μαβρῆς in Editis, pro μαμβρῆς MSS. aut μαμρῆς, ממרי; ſed alterum probatius atque ἀτλικώτερον. *Bern.* Illa terminatio placuit *Bernardo*. in *Baſ. G.* & LXX. Ἐχώλ. in *MSS.* Ἐχών.

z Ἔννεως,] Αὐνᾶν in LXX. *Epiphanius* forte viderat in ſuis *MSS.* Ἔνναεως ἄλλος. nam habet *Etner*, ſeu potius *Enner alius*.

a Μαμβρῆς.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαβρῆς.

b Σὶ ἐπὶ τοιαύτας] Illud σὶ ex *MSS.* deerat in *Editis*.

c Παῖδα αὐτῷ] Σὲ non paret in excuſis. Παῖδα *Baſ. Gen. Epiphan. Hen.* tum harum Originum expilator Jo. Zonaras: &, ni fallor, Divinus Moyſes, Gen. c. 15. v. 4. & 5. זרע, interprete S. Paulo: imo Joſephus ipſe ſubjicit ſingulari Anaphora, πολλὰ ἐξ ἐκείνης ᾠδειν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb.* & *Caſ.* Bern. Ita *Baſ. G. Hen. Epiphan. Zonaras.* & mox ſubjicitur πολλὰ ἐξ ἐκείνης ᾠδειν. παῖδας tamen reperio apud *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

d Γενήσεσθαι] Γενήσεται ſiquidem ſcribas cum *Gen.* ſive ᾠδήσεται aliorum, ipſa ſententia nil quicquam variabit. *Bern.*

e Τελειάζουσαν,] Δάμαλιν τελείαν *Big. Samb.* & *Caſ.* ſicut Eſaiæ c. 15. 5. Huc equidem τελειᾶ Joſephum ſemel & bis ſcripſiſſe volo. *Bern.* In *MSS.* τελείᾳ.

f Αὐτῇ τοῖς ἐκγόνοις] Αὐτῷ *Vat.*

g Τετρακόσια] Ne dubites aliquantulum de hoc numero, vide & cap. V. libri inſequentis. *Bern.*

h Ἀβραμὸς] Ἀβρ. ᾧ καλῶμεν νῦν τὸ ὠγύτλω. *Baſ.* & *G.* ſuis typis. Noſtra autem editio ſcriptorum fidem habet, Epiphanio & Cometore conſentientibus. Sed de hac tam nobili arbore alibi libenter diſputamus. *Bern.* Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Ἀβρ. ᾧ καλῶμεν νῦν τὸ Ωγυτλα. ſed Ωγίτη malit *Reineſius*. Vide *Euſeb.* de *Locis Hebr.* p. 317. & 430. *Edit. Benedict.* & *Fileſaci* Selecta Sacra, l. 1. p. 207.

i Δρῦν·

λχμένλω [i] δρυῖ· ἔστι δὲ τὸ Χαναναίας τὸ χωρίον, [k] ὃ πόρρω τῆς Εβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυήσῃ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος δωρήσασθαι. ὃ Θεὸς εὐμενῶς προσεῖναι αὐτὸν παρορμήσας, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς [l] αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάρρα, ὃ Θεοῦ κελεύσαντος, [m] ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων Αγάρλω ὄνομα, [n] γένους ὂσαν Αἰγυπτίας, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γνομένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρραν ἐτόλμησε βασιλίζουσι, ὡς τῆς ἡγεμονίας ἀφιεμένης εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Αβραμος δὲ αὐτὴν πρὸς αἰκίαν [o] παιδόντος τῇ Σάρρᾳ, θρασυνὸν ἐπεβάλλουσιν οὐκ ὑπομένουσι τὰς παλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαστιάζει δὲ ἀπὸ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος [p] θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι, βίᾳ γὰρ μείζονος τύχεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὸν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γνομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς. πειθομένην μὲν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ πρόσωπον χωρεῖσαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσαι δὲ αὐτὴν ὀπίσω [q] γενέσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης [r] βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' ὀλὺ Ισμάηλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, ἀπὸ τοῦ εἰσακοῦσαι τὸν Θεὸν τῆς ἱκεσίας.

ε'. Αβραμῳ μὲν οὖν, ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς [s] ἔνατον δὲ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ Θεὸς [t] ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ [v] καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ισαακον· θηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, ἃ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος [x] μέχρις Αἰγύπτου. προστάττει δὲ, βουλόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τῆς τοιᾶς ὀγδόης ἡμέρας μὴ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ Αβραμῳ καὶ περὶ τοῦ Ισμάηλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιον τε [z] ἀπεσήμηνεν ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Αβραμος μὲν, ὅτι τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται [a] θαυσιακα, καὶ πάντες οἱ παρ' [b] αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς [c] Ισμάηλος· οὗ καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνὶς ἐτῶν.

ilicem, quæ vocabatur Ogyges: (eſt autem locus in terra Chananæa, non longe ab Hebroniorum urbe) & ægre ferens, quod uxor ei nihil peperisset, à Deo ſupplex petiit, ut prolem ſibi maſculam daret. Deo autem ipſum ut bene ſperaret adhortante, quoad cætera omnia *magno* ſuo commodo è Meſopotamia eductum, nec liberis carituram; Sarra, Deo præcipiente, unam ancillarum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipſa liberos ſuſcepturo. Et ancilla, cum gravida facta eſſet, auſa eſt Sarram imperium affectando contemptui habere; quaſi ad prolem ſuam perventura eſſet dominatio. Abramo autem ipſam Sarræ in pœnam ſubmittente, fugam meditata eſt afflictionum impatiens: Deumque implorabat, ut ſui miſereretur. Illi vero per deſertum abeunti obviam fit angelus Dei, jubens ut ad dominos reverteretur; fore enim meliore conditione, modo ſe modeſte gerat: nunc vero in his verſari malis, quod in dominam ingrata fuerit & arrogans. at enim ſi Deo nollet obſequi & ulterius pergeret, perituram eſſe dicebat: ſin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra poſtea dominaturi. His paruit, & reverſa ad dominos veniam conſequuta eſt. At non multo poſt peperit Iſmaëlum; quaſi quis dicat, * à Deo exauditum, eo quod Deus preces ejus exaudierat.

Ancilla Ægyptia, ad torum admiſſa dominatur, pellitur, redit, ſuaſu Angeli, Iſmaëlo gravida.

Iſmaëlus, Θεόκλυτος.

5. Jam vero Abramo, ſextum & octogeſimum annum agenti, natus eſt ille de quo diximus. Cum autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra naſciturum eſſe. juſſit autem eum vocari Iſaacum; prænuncians ex eo prodituras gentes magnas & reges, qui bellum geſturi omnem Chananæam à Sidone uſque Ægyptum occuparent. Præcepit autem, quod nollet genus ipſius cum aliis commiſceri, ut pudenda circumciderent, idque octavo die à nativitate. Cauſam vero noſtræ circumciſionis alibi declarabo. Conſulenti vero Abramo etiam de Iſmaëlo, an victurus eſſet, indicavit Deus longævum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, poſteaquam ob hæc Deo gratias egiſſet, ſtatim circumciſus eſt, & omnes qui cum eo erant, ſimiliter & puer Iſmaëlus: quo die, illo ad decimum tertium ætatis annum perveniente, ipſe nonum agebat ſupra nonageſimum.

Abramus an. 86. generat Iſmaëlum. & an. 99. circumciditur cum familia ſua. Genus Hebræum conſervat circumcidendo præputia. Sidonem inter & Ægyptum ſitus limes occiduus terræ Sanctæ.

i Δρυῖ·] Τερέβινθον poſtea dictam Euſebio, Hieronymo & aliis. *Rel.*

k Οὐ πόρρω] In hoc fallitur: nam de querceto *Mambræ* verum eſt, altera Abrami manſione, cujus mentio *Gen.* 18. v. 1. Convallis autem ſeu quercetum *Moreh*, in *Gen.* 12, 6. quod & *Oxygis*, in finibus erat Sicimorum, haud ita procul à Jordane. *Reineſ.* de Ling. Punic. p. 70. *Edit. Ultrajecti.* Huds. Joſepho illud ὁ πόρρω nonnunquam notat ſpatium ſatis magnum. Chebron ei dicitur ὁ πόρρω Ιερουσαλήμων, & Maſada ὁ πόρρω Ιερουσαλήμων, quæ tamen loca non minus 20 miliarium Romanorum intervallo Hieroſolymis aberant. At δρῦς ſeptem modo ſtadiis aberat Chebrone. *Rel.*

l Αὐτὸν] Αὐτῷ & mox ἠγμένῳ *Vat.* Huds. Dele αὐτὸν *Cocc.*

m Επικλίνει] Ad oram *Cod. Hen.* hæc appoſita eſt interpretatio, ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησιν.

n Γένους] Zonaras pariter αἰγυπτίαν τὸ γένος. Idem vero antè hæc pro ἐπικλίνει poſuerat συνκαλίκλασε, atque ἐπὶ κλίνῃ αὐτῷ τίθησι manus obſcura ad oram *Hen.* cod. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & gens Attica. γένος *Baſ. G.* & *Hen.*

o Παιδόντος] Scripta *Big. Samb.* & *Caſ.* percelebrium virorum; quo etiam conducit phraſis nota ἐπιβαλέσθαι λοιχείαν apud hiſtoricos Græcorum. ἐπενίσσειν oblatum à Typographis *Baſ.* & *Gen.* Bern. Ita ex *MSS.* in *Baſ.* & *G.* θαυδέοντος τῇ Σ. θρασυνὸν ἐπενίσσειν.

p Θεῖος,] Vox θεῖος ex *MSS.* deerat in *Editis.*

q Γενέσθαι] Γενέσθαι *Vat.*

r Βασιλεύσοντος.] Βασιλεύοντος *Samb.* & *Vat.* ex conſuetudine *Atticorum.* Bern.

s Ἔνατον] In *Hen.* & *Vat.* ἔναλον. contra canones Grammaticos. *Bern.*

t Ἀπήγγειλεν,] Ἐπήγγειλεν *Hen.* & *Epiphan.* non male. *Bern.*

v Καὶ ἐκ Σάρρας] Deeſt καὶ in *Editis.* debetur *MSS. Bern.*

x Μέχρις Αἰγύπτου.] Sed non pertigerunt fines Cananææ ad Ægyptum. Rhinocolura ultimus fuit, aut Gazæ vicina regio, uti ſacri ſcriptores loquuntur, terminus Cananææ; at inter Rhinocolura & Ægyptum ſolitudo ſatis magna interjacebat, quæ poſtea Auguſtamnica dicta eſt. Quia tamen ea ἐρημία (ita Joſephus ipſe appellat) erat, ferri poteſt ſi quis dicat inter Cananæam & Ægyptum nullam regionem (cultam videlicet aut habitatam, uti illæ erant) intercedere. *Rel.*

y Συμφυρόμενον,] Ita in *MSS.* recte igitur *Zonaras*, ἵν' ὂν τὸ γένος αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἀνεπιμιξίαν. in *Editis* autem abſurde συμφερόμενον. *Bern.*

z Απεσήμανεν] Απεσήμαινεν *Vat.*

a Παφυσιακα,] Illud magis Atticum. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* θαχρῆμα.

b Αὐτοῦ,] Αὐτῷ *Hen.*

c Ισμάηλος·] Ita *Baſ.* & *G.* Ισμάηλος τρισκαιδέκατον ἔτος ἦν· Αβραμος δὲ &c. *Hen.* Ισμάηλος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἦν· αὐτὸς &c. *Big. Samb.* & *Vat.* Bern.

* *A Deo exauditum*,] *Quaſi à Deo exauditus.* Ita libri noſtri veteres ac novi; & præter hos *Epiphanius* Scholaſticus, juxta alium ſenſum vocis Θεόκλυτος. Similiter Philoni, ἰσμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ: aut ex noſtra interpretatione, ἀκοὴ ὁ περήτιος. Apud Zonaram tamen legitur Θεόκλυτος, mendo Typothetæ: addit enim Monachus ille hanc cauſam nominis, ὡς δὲ θεοῦ τὰ ἱκετήρια Αβραὰμ ἀκούσαντος, καὶ παῖδα δόντος αὐτῷ. *Bern.* Ita etiam juxta *Philonem*, cui Ισμαὴλ, ἀκοὴ θεοῦ. *Suida* Θεόκλυτος, Θεότιμος, ὁ *Deo honoratus.*

XII.

CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

Sodomitarum mores exsecrabiles. Gen. c. 11. &c. 19.

PER idem igitur tempus Sodomitæ, opibus & magna pecuniarum vi elati, & in homines contumelioſi exſtiterunt & religione in numen vacui; adeo ut beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, & mutua conſuetudine & familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decrevit inſolentiæ pœnas ab illis repetere; & non ſolum urbem eorum evertere, ſed & eam regioni vaſtitatem inferre, ut nec amplius plantas nec fructum ullum ederet.

Tres Angelos hoſpitio excipit Abramus.

2. Cumque hæc Deus de Sodomitis decreviſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambræ pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutavit eos, & ad ſe adductos rogabat ut cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, juſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum & aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi præ ſe tulerunt quaſi comederent; & de uxore etiam inquirebant, ubinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: ajunt ſe aliquanto poſt reverſuros, eamque inventuros jam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, & dicente fieri non poſſe ut liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; & quod miſſus eſſet unus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas evertendos.

3. Hæc audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitas: & exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne juſtos & bonos una cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel decem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum urbem pervenerunt; & eos rogabat Lotus, ut ad ſe diverterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis æmulus erat & imitator. Sodomitæ autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum divertiſſe, ad vim & contumeliam formæ eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante ut continerent ſeſe, neve in peregrinorum probrum ruerent, ſed hoſpitii ſui jura revererent-

Mira Loti φιλοξενία.

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ καὶ μεγάλῃ χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς [d] τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γινομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισοξένοι, [e] καὶ τὰς πρὸς [f] ἀλλήλους ὁμιλίας [g] ἐκτρέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ὅπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτούς· [h] καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς [i] μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα δὲ Θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν [k] Σοδομιτῶν, Αβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους [l] ἐκαθίζετο ἐπὶ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὑτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδρούντων δὲ, ἄρτους τε προσέταξεν [m] εὐθὺς ἐκ σεμιδάλεως θρέψαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς [n] ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθιόντων· ἔτι τε καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. ἐπειδὴ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ διὰ ῥητοῦ αὐτῷ ἤδη μητέρα γεγονυῖαν. τῆς δὲ γυναικὸς [o] ἐν τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τῷ τεκνοποιίαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενηκοντούτιδος ἔτη ἐχούσης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμιμοῦσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους [p] τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι [q] πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων τῷ δὲ παιδὸς, δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Αβραμος ἤλγησεν ὑπὲρ τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν Θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε φείσασθαι, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς [r] συναπολλύειν τοῖς πονηροῖς. τοῦ δὲ Θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τῷ ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Αβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λὼτος αὐτοὺς ὑπὲρ ξενίων παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς [s] τῆς Αβράμου χρηστότητος. οἱ δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως διαφέροντας, καὶ πρὸς Λώτου [t] καταχθέντας, ὑπὲρ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτράπησαν. τοῦ δὲ Λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν [v] ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς

d Τὸ θεῖον] Τὸν θεὸν *Hen.* & *Vet. Interpr.*

e Καὶ τὰς] Lege καὶ εἰς τὰς vel ἐπὶ, ut mox. *Cocc.*

f Ἀλλήλους] Ita *Baſ.* & *G.* In *Samb. Big. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄλλους.

g Ἐκτρέπεσθαι.] Πρὸς ἄλλους *Big. Samb. Caſ.* & *Epiphanius. Hen.* vero καὶ εἶναι μισοξένοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι, & in Marg. ἐκτρέπεσθαι. Veruntamen *Baſ.* & *Gen.* quo rurſum modo ea excudi juſſimus, propter turpiſſimam ἀχημοσυνίαν iſtius nationis, quam graviſſime redarguit B. Paulus initio Epiſtolæ ſuæ ad Romanos. Facilior enim iſtius phraſis explicatio Sodomitis videtur minus convenire. Vix etiam conſiſtere poteſt meliorum membranorum πρὸς ἄλλους, quando in propinquo eſt μισοξένοι abſque tautologia. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Hen.* quam ſcripturam ſervavimus, ἐκτρέπεσθαι accipientes cum *Gelenio* minus uſitate pro *depravare, detorquere:* quòd *Joſephus* reſpicere videatur ad turpiſſimam iſtius gentis ἀχημοσυνίαν.

h Καὶ τὴν] Ita *Vet Interpr.* nec aliter *Baſ.* & *G.* niſi quod καταστρέψασθαι habeant. infra in *Joſepho*, παρεγένοντο οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν Σοδομίτων πόλιν. In *MSS.* καὶ τὰς τε πόλεις αὐτῶν καταστρέψασθαι. quo faciunt verba *Gen.* 19. 24. καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον.

i Μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν] Hinc colligitur, ut ex aliis locis apud Joſephum, eum non credidiſſe Sodomam aquis lacus Aſphaltitis immerſam fuiſſe. Quod & veroſimilius. Lib. v. cap. 5. de Bello Jud. Σοδομῖται a lacu Aſphaltite diſtinguit. *Rel.*

k Σοδομιτῶν,] Σοδόμων *Vat.*

l Ἐκαθίζετο] Ita *Big.* & *Samb.* cæteri cum *Editis* habent ἐκάθητο.

m Εὐθὺς] Illud εὐθὺς ex *MSS.*

n Ὑπὸ τῇ δρυῒ] Poſt paucula, ἔτι καὶ impreſſa. Et σάρρας, ne ambigeretur, pro γυναικὸς *Hen.* idemque ſtatim πῶς ἂν ſcripſit pro ποῖ ποτ' εἴη, ex Gen. 18. 9. LXXII. Interpretum: deinde καὶ ἥξειν. *Bern.* Ita *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῇ δρυῒ reliqui, ut & *Baſ.* & *G.*

o Ἐν τούτῳ] Sic *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ἐπὶ τούτῳ in *MSS.*

p Τοῦ Θεοῦ·] Articulum omittit *Hen.*

q Πεμφθείη] Μὲν ὁ εἷς *Baſ.* & *Gen.* ὁ εἷς, adhuc ſimplicius *Hen.* & in altero colo omnes iſti δύο ἦ. Articulos autem ſæpe omitti, moris fuit potius quam negligentiæ Atticæ. Plenius itaque *Big. Samb.* & *Caſ.* μὲν ὁ μὲν εἷς, & οἱ δύο ἦ membri ſequentis. *Bern.* Πεμφθείη μὲν, ὁ μὲν εἷς —— οἱ δύο ἦ *Vat.* πεμφθείη, καὶ ὁ μὲν εἷς & οἱ δύο ἦ *Big. Samb.* & *Caſ.*

r Συναπολλύναι] Συναπολύναι *Samb.* Mox τοῦ Θεοῦ ἦ, *Baſ.* & *Gen.* Bern.

s Τῆς Αβράμου] Ita ex *MSS.* in *Editis* τοῦ ἦ Αβρ.

t Καταχθέντας,] Καταχθέντας *Vat.*

v Ἐπ' αἰσχύνῃ] Ἐπ' αἰσχύνῃ *Vat.*

τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ ἢ ἔχουσιν ἀκριβῶς, τὰς θυγατέρας αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνων τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν λέγοντος [x] παρέχειν· οὐδ' ὅτως [y] ἠδέσθησαν.

δ'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἡμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τῷ εἰσοδον τοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. Λώτου δὲ, διὰ Θεὸν τοῦ μέλλοντων τὴν Σοδομιτῶν ἀπωλειαν αὐτῷ φράσοντος, [z] ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ γὰρ [a] μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν ἔξοδον, δίκην ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπέμπετο, [b] τὴν γῆν ὁμοίως [c] πυρώσει ἀφανίζων· ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται, τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀναγράφοντι πόλεμον. [d] ἡ δὲ Λώτου γυνὴ, πρὸς τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν σωτηρίως ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονῆσαι τὰ πρὸς αὐτὴν, ἀπηγορεύκοτος τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς ψῆφον ἁλῶν [e] μετέβαλεν. [f] ἱσόρηκα δ' αὐτὴν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. Διαφθαρεῖσα δὲ αὐτὸς μὲν τὰ θυγατέρων, εἰς βραχύ τι χωρίον καταφυγὼν [g] πρόσφατον ὑπὸ τοῦ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ ὅτως [h] Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, παλαιπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον [i] γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, [k] πεφυκόσαι λαθεῖν. ἐπῆλθε δὲ τοῦτο ὑπὲρ [l] μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος· εἶναι δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. [m] Ἀμμανον δὲ ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένος γὰρ ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. [n] καὶ πίπτει δ' αὐτῶν [o] ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος· Ἀμμανίτας δὲ [p] ὁ ἕτερος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λώτῳ μὲν τοιαύτην ἔσχεν τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.

tur; dicente etiam, si temperare sibi nequirent, filias se pro illis eorum libidini subjicere: neque sic quieverunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitiosa ad iram commotus, ipsos quidem excæcavit, ut introitum in ædes invenire frustra conarentur: Sodomitas vero universos ad interitum adjudicavit. Lotus autem, illi prænunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde discessit, & uxore & filiabus (duæ enim erant adhuc virgines) assumptis: nam sponsi *earum* despicatui habuere egressum, Loti monita stultitiæ figmenta esse dictitantes. Tum Deus telum in urbem conjicit, eamque una cum incolis combussit, terram *circa omnem* pari incendio devastans, quemadmodum mihi jam dictum est in historia Belli Judaïci. Cæterum Loti uxor, cum inter abeundum subinde ad urbem respiceret, clademque ejus paulo curiosius spectaret, Deo ista hæc facere prohibente, in statuam salis conversa est. Eam siquidem vidi, nam & hodie usque manet. Lotus autem cum filiabus evasit, ad locum parvulum quendam appulsus ab igne * in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebræi modicum vocant. Illic, ab hominibus desertus & victus penuria laborans, vitam miseram *aliquantisper* egit.

Sodoma cum malis civibus divinis ignibus combusta & delecta. Lib. 5. c. 21.

Loti uxor in columnam salsam vertitur. Hanc Josephus ipse viderat.

Zoor, medicum.

5. Virgines autem, universum genus humanum exstinctum ratæ, cum patre rem habent, prævidentes clam fieri posse. id eo agebant animo, ne genus *hominum* penitus interiret. Nascuntur autem liberi, ex seniore quidem Moabus, ac si quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit junior; *quod* nomen significat filium generis. Atque ex uno illorum prognati sunt Moabitæ, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitæ. utrique Cœle-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

Filiarum Loti incestus, ex opinione falsa.

Moabus, πατρόθεν. Ammanus, ἐκγενὲς.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ἀβιμελέχου· καὶ περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.

Ἄβραμος δὲ μετώκησεν εἰς Γέραρα τὴν [q] Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος χήμαλι τῷ Σάρραν· ὅμοια τοῖς περὶ ὑποκρινάμενος διὰ τὸ φόβον. ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα [r] τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραστὴς τῆς Σάρρας, φθεῖραι οἷός τε ἦν. ἐῤῥέπτου δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς, αὐτῷ [s] προπεσούσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνω-

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Ismaëlo Abrami filio, ejusque posteris Arabibus.

ABramus autem migravit in Gerara *urbem* Palæstinæ, Sarram pro sorore secum ducens: eadem, quæ antea, præ timore simulans. Metuebat enim Abimelechum, istius loci incolarum regem; qui & ipse Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. ejus vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immissus. Et cum medici salutem ejus desperarent, in somno per vi-

Forma Sarræ vel senescens Gerarorum principi damnosa.

α Παρέχειν·] Ita *Big.* & *Casaub.* παρέξειν cæteri.

γ Ἠδέσθησαν.] Ἐπείσθησαν *Basil. Gen.* & *Hen.* Fallere tamen, nisi credas verbum Rhetorum Græcorum ἡδέσθησαν usurpasse hoc in loco Josephum; quod fatentur etiam *Big. Samb. Casaub.* & *Epiphanius.* Pro τῷ εἰσιέναι mox *Hen.* τὴν οἰκίαν. *Bern.* Sic in *MSS.* in *Editis* ἐπεισθῆναι.

ζ Ἀπηλλάσσετο,] Ἀπαλλάσσει *Vat.*

α Μνηστῆρες] Μητέρες αὐτῶν *Hen.*

β Τῷ γὰρ] Hac serie vocum, συνιχῶς εἰς τὴν πόλιν ἀναστρ. *Bern.* Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἐν τῷ γῷ ὁμ. πυρ. ἀφανίζει *Hen. Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

γ Πυρώσει] Non aquis, uti Ant. 1. 3. de diluvio vocem ἀφανίζειν usurpaverat ἀφανισθῆναι ὑπὸ τοῦ ὑποβρυχίου. Si credidisset hinc ortum lacum Asphaltiten qui has urbes & regionem vicinam obtexerit, hic locus erat monendi illud: nec Josephus id prætermisisset. *Rel.*

δ Η ἢ Λώτου γυνὴ,] Η ἢ δὲ Λώτου γυνὴ πρὸς τὴν ἀναχ. *Big. Samb.*

ε Μετέβαλεν] Μετεβάλετο sine causa reponit *Schotanus* loco modi Attici μετέβαλεν. *Bern.*

ζ Ἱσόρηκα] Ἰσόρηκα *Big. Samb.* & *Vat.* Columnam eo tempore mansisse pro figmento habet *Simonius* in Bibl. Crit. Vol. 2. p. 343 *Josepho* tamen fidem adstruit *Clemens* in Epist. ad Corinth ut & *Irenæus* adv. Hæreses l. 4. c. 51. *Tertullianus* carm. de Sodoma, *alique.* Videsis *R. Heggii* Lectiones, p. 9. *Burtonum* ad *Clementis* Epist. p. 56. *Huetii* Quæst. Alnet. p. 193. & *Colomesii* Observatt. Sacr. p. 111.

η Πρόσφατον] Si faverent *MSS.* mallem πρόσφατον. qua voce utitur p. 13. v. 20. *Huds.* Notat Josephus se statuam illam vidisse, non se locutum esse alibi de illa, ut interpres Gelenius. *Rel.*

θ Ἑβραῖοι] Addit οἱ *Hen.*

ι Γένος ὑπολαβοῦσαι,] Ἡφανὶζ excusi libri forma verbi circumflexi. *Bern.* Vox γένος ex *MSS.* in *Editis* deerat.

κ Πεφυκόσαι] Ἐπινοήσασαι *Basil. G.* & *Casaub.*

λ Μὴ τὸ γένος] Sic ex *MSS. μὴ γένος Basil* & G.

μ Ἀμμανον] Ben ammi in sacris literis appellatur. *Rel.*

ν Καὶ πίπτει δ'] Κλῄζει δ' αὐτῶν ὁ μὲν Editiones ambæ, & *Casaub.* πίπτει δ' αὐτῶν ὁ μὲν, *Big.* & πίπτει δ' αὐτῶν ὁ δὲ *Samb. Hen.* & *Epiphanius* Scholasticus. Similiter in membro insequente, ὁ ἕτερος *Basil. Gen. Hen.* & *Epiphanius*, atqui ἡ, ἑτέρα *Big. Samb.* & *Casaub.* propter ἡ πρεσβυτέρα & ἡ δὲ νεωτέρα, quæ librarii isti legerant inter verba sacra Gen. 19 37, 38. Verum jam de patribus earum gentium loquitur Josephus, non de aviabus. *Bern.* Ita omnes *MSS.* præter *Casaub.* qui (cum *Basil.* & G.) habet κλῄζει.

ξ Ὁ μὲν Μωαβίτας,] ἡ *Big.*

ο Ὁ ἕτερος.] Rursus *Big.* ἡ ἑτέρα.

π Παλαιστίνης,] *Al.* Παλαιστίνης.

ρ Τῶν ἐπιχωρίων·] Βασιλέα τῆς χώρας *Hen.* quod facilius intellectu & vulgatius habuit. *Bern.*

σ Προπεσούσης] Παραπεσούσης *Big.* Bern.

* *In arctum*] *Al.* circumscriptum.

Gen. c. 20. visum aliquod admonitus est, ne injuriam inferat hospitis uxori. Mox, cum meliuscule se habere cœpisset, indicat amicis, hunc sibi morbum immisisse Deum ad vindicandum jus hospitis, ut qui uxorem illi inviolatam conservare voluerit: (non enim sororem secum ducere, sed conjugem legitimam) pollicitumque esse, sibimet posthac benignum fore, modo ille omni de uxore solicitudine liberaretur. Hæc loquutus, Abramum, suadentibus amicis, accersit; justitque ipsum jam conjugi non metuere, ne quid turpe sit passura: ejus enim curam habere Deum, uxoremque sub præsidio illius manentem sine injuria reportaturum esse. Sibi autem attestante Deo & mulieris conscientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expeturum fuisse, si nuptam esse scivisset; sed cum pro sorore *eam* habuerim, nihil injusti commisi. Ad hæc rogabat, ut æquo animo in se esset, Deumque propitium redderet; & sive apud se manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; sive abire mallet, † deducendum esse curare, sibique omnia subministranda esse quorum indigens ad ipsum se contulerat. Hæc loquuto ajebat Abrahamus, se de cognatione mulieris nequaquam mentitum esse; ipsam enim fratris filiam esse: & absque hac simulatione peregrinationem parum tutam existimasse. Et in quantum ægritudinis *ejus* causa non omnino exstiterit, sed suæ ipsius saluti studuerit, mansurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei concessit; mutuoque paciscuntur sine fraude vivere, juramento super puteo quodam facto, qui Bersubæ appellatur: at Fœderis puteum interpretari possumus. Sic autem hactenus à loci istius incolis nominatur.

Maritus idem patruusque Sarræ.

Pars regionis Gerarensis Abramo ex pacto conceditur.

Gen. c. 21. Bersubæ, Fœderis puteus.

2. Cæterum non multo post Abramo etiam filius nascitur ex Sarra, sicut ei prædixerat Deus: quem Isacum nominavit. hoc risus significatur. Nam quod Sarra * subriserit, Deo ipsam parituram esse dicente, cum grandis natu prolem non exspectaret, ita filium appellabat. nam ipsa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Istius autem ætatis utriusque anno ultimo nascitur puer; quem die statim octavo circumcidunt: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judæi in circumcidendis liberis observant.

Nascitur Isacus, risus ille & gaudium utriusque sensum.

Is præputium ponit an. patris c. matris xc. sueque vitæ sub oct. duum.

XIII. At Arabes ætatis anno tertio & decimo: nam Ismaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea ætate est circumcisus. de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

Ismaëli ac Isaci principum exemplis, circumciditur hodieque Arabs anno ætatis 13. Judæus octavo statim die.

3. Sarra Ismaëlum, ex famula ejus Agara na-

---

t Αὐτῷ] Αὐτὸ *Vat.*

v Αὐτὸν] Ἑαυτὸν *Vat.*

x Εὐμενῆ τὸ λοιπὸν,] In *Editis* interpunctione alia, ἀμφὶ, τὸ λοιπὸν ἀδικεῖν ἐκεῖνα ποιεῖ &c.

y Πεπομμένης] Πεπομφὼς *Bas.* & *Cas.* quod Grammatistæ, sicut puto, libenter admittent. *Bern.*

z Ἀγόμβους] Ita *Samb.* & *Cas.* ἀγόμβους οὖν οὐκ ἠδίκων *Vat.* ἀγόμβους οὖν οὐκ ἀδικῶν *Big.* ἀγόμβων οὖν οὐκ ἀδικεῖν *Bas.* & *G.*

a Παρακαλεῖ] Sic ex *MSS.* Παρακαλεῖν in *Editis.*

b Βαλομβῷ] Βαλόμβων ad cod. *Samb.* manus nova. *Bern.*

c Ταῦτ' εἰπόντος,] Ita *Samb. Vat. Cas.* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' εἰπόντος *Bas.* & *G.*

d Ἐψεύδεσθαι] Ψεύδεσθαι *Samb.* Bern.

e Ἐπὶ τὸ μηδὲν] Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod est ἀτλικώτερον. *Bern.* Forte ἐπ' αὐτῷ. *Cocc.* Ἐπὶ τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.* quod Ἀτλικώτερον esse existimat *Bernardus.*

f Καὶ παρ' αὐτῷ μένειν.] Καὶ omittunt tres *MSS.*

g Διανέμεται] Ibidem *Hen.* τῷ τε χώρᾳ pro γῇ. *Bern.* Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* νέμεται *Bas.* & *G.*

h Συνθέσθαι] Συνθέσθαι *Samb.* συνθήκας ποιῶν *Hen.* Illi mox ποιέμβοι τὸν ὅρκον. Puto Josephum scripsisse juxta Cod. *Cas.* συνθέσθαι --- ποιέμβοι, pro nitore solito. *Big. Bas.* & *Gen.* heic ποιούμβους, illic etiam peculiariter συνθέσθαι. *Epiphanius* denique *constituerunt que inter se* --- *facientes.* Bern. Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* συντιθέσθαι ——— ποιούμβους *Bas.* & *G.* sed *Bernardus* vult *Josephum* scripsisse juxta Cod. *Cas.* συντίθεσθαι ——— ποιούμβους, pro nitore solito.

i Βερσαβαί] Βηρσοῦβαι *Bas.* & *Gen.* βηρσαβεὲ, Ipse auctor hujus Archæol. l. 8. c. 7. βηρσαμὲ *Samb.* & *Cas.* βηρσαμὲ *Big.* ut errare potuerunt scribæ vix ἀβάβαιοι in nomine peregrino. Βηρσαβαὲ aut βηρσαβεὲ Philoni, Eusebio, Hieronymoque in

---

κότων, ὑπονώσας ὄναρ ὁρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τῷ ξένῃ γυναῖκα. καὶ, ῥᾷον διαπεθεὶς, φέρει πρὸς τοὺς φίλους· ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ τοιούτῳ ἐπαγάγοι τὸν νόσον ὑπὲρ σκολιάς ξένης, φυλάσσων ἀνύβριστον [c] αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελφῇ ἔοικεν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν· ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν [v] αὐτὸν [x] εὐμενῆ τὸ λοιπὸν, ἀδεῆ ἐκείνης περὶ τῆς γυναῖκα γινομένης. ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἀβραμον, συμβουλευσόντων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν, ὡς [y] πεπομένης τι τῶν ἀγροῖων, σκέλλοσι δεδιέναι· θεὸν γὰρ αὐτῷ κήδεσθαι, καὶ διὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνης μεμενηκυῖαν ἀνύβριστον νομίζειν. διὰ δὴ θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ διὰ τῆς γυναικὸς συνειδότος, ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τῷ ἀρχῷ, εἰ γαμετὴν ἴσαν ἠπίστατο· ὡς δ' ἀδελφὴν [z] ἀγόμενος οὐκ ἠδίκει. [a] παρακαλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν· παρ' αὐτῷ τε μένειν [b] βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπιέναι τε προαιρούμενον πέμψειν πομπῆς, καὶ πάντων ὅσων καὶ χρῄζων πρὸς αὐτὸν ἀφίξεται. [c] ταῦτ' εἰπόντος, Ἀβραμος ὅτι τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς [d] ἐψεύσθαι ἔλεγεν, ἀδελφὴν μὲν αὐτὴν εἶναι παῖδα, καὶ δίκαια τοιαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἐπιδημίαν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε [e] ἐπὶ τὸ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, προθυμηθῆναι δ' αὐτὸς περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν [f] καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν [g] διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ [h] συντίθενται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπέρ τινος φρέατος ποιάμενοι τὸ ὅρκον, ὃ [i] Βηρσυβαὶ καλοῦσιν· [k] ὅρκιον δὴ φρέαρ λέγοιτο ἄν. ἕτω δ' ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὀνόμασται.

β'. Γίνεται δὲ Ἀβραμῳ μετ' ὀλὺ καὶ παῖς ἐκ Σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [l] προείρητο· ὃν Ισακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαίνει. Διὰ μέντοι τὸ τῇ Σάρρᾳ μειδιάσαι, τεχεῖσαν φήσαντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετοῦ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν ἕτως ἐκάλεσεν. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Ἀβραμος. γίνεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν δὴ [m] μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι. καὶ ἐκεῖνα μὴ τοσαύτας [n] ἡμέρας ἔθος ἔχουσιν οἱ Ιουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς. Ἄραβες δὲ μὴ ἐτος τρισκαιδέκατον· Ισμαηλος γὰρ [o] ὁ κτίσης αὐτῶν τοῦ ἔθνους, [p] Ἀβραμῳ γινόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ. περὶ δὲ τούτων λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γεννηθέσα τὸν Ισμάηλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς Ἀγά-

Lexicis. באר שבע literis Moysis & Prophetarum. Scripsit forte Mattathiades βηρσαβεὲ, באר שבוער aut באר שבוע Comestor, *Berjabee.* Epiphanius Latine reddit de Josepho *Virejabe* q βηερσαβη *Bern* Βηρσοῦβαι in *Editis.* Βηρσαναὶ *Samb.* Βηρσαὶ *Big.* Βηρσαὶ *Vat.* Βηρσαβαὲ aut Βηρσαβεὲ *Philoni, Eusebio, altisque.* In *Vet. Interpr.* pro Βιερσαβη *Virisabe*, alibi *Josepho* Βηρσαβεέ.

k Ὅρκιον] Ὅρκια ὃ φρέαρ *Big. Samb.* & *Hen.* & post LXXII. Interpr. Eusebius, ac Hieronymus. Epiphanius *fœdus putei.* Verum Josephus reliquerat ὅρκιον ὃ φρέαρ. *Bern.* Ita *Bas.* & *G.* probante *Bernardo.* ὅρκια in *MSS. Euseb. Hieronym.* & LXX.

l Προείρητο·] Sic ex *MSS.* (ita & correxerat *Coccejus*) in Editis προείρηται.

m Μετ' ὀγδόην] Non debet verti *post octavum diem*, sed die octavo. Nec enim Judæi solent circumcidere nisi octavo die: & ipse Josephus antea notavit capite undecimo τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ die octavo post nativitatem id fieri consuevisse. Valet ergo idem in usu loquendi μετὰ ἡμέρας ὀκτὼ & τῇ ὀγδόῃ. Id illustrat verba Christi modo *die tertio* modo *post tres dies* se ex mortuis resurrecturum dicentis. *Rel.*

n Ἡμέρας] Vocabulum ἡμέρας præterierant operæ *Germanicæ*: sed librarii Græci Latinique non illud negligunt. *Bern.* Vocem ἡμέρας (quæ deerat in *Editis*) ex *MSS.* restituimus.

o Ὁ κτίσης] More majorum παλαιότατοι *Bas. G.* & *MSS.* κτίστης reperitur apud novissima *Lexica.* Bern.

p Ἀβραμῳ] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* Ἀβραμε in *Editis.*

† *Deducendum esse curare*] Nimis intricate vertit *Hudson*, quod ita melius potuerant, *collaturum sese, quod ad facilem faceret abitum, & cuncta illa, quorum* &c. Conser Suetonium in Nerone Cap. 30. *Haverc.*

* *Subriserit,*] Vide Cl. Fabricii Cod. Apocr. V. T. p. 366.

Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ὡς πρὸς ἴδιον [q] υἱὸν εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὑπὸ τῇ τῆς ἡγεμονίας ἀφανεῖ. πεῖσαι δ' [r] αὐτὴ τὸ Ισακον οὐκ ἠξίου συναναστρέφεσθαι [s] τούτῳ τὸ Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν [t] αὐτὸν δυνάμενον, ἅτε πατρὸς [v] αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῷ αὐτοῦ γνώμῃ εἶναι τὴν Σάρραν ἐπιστάτιν· πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δέ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἤρεσκεν τοῖς ὑπὸ τῆς Σάρρας προστατουμένοις, πεισθεὶς παρεδίδου τὸν Ισμάηλον τῇ μητρὶ, μόνῃ δ' αὐτῇ χωρεῖν δυναμένῃ· ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ [x] ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν [y] ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὕδατος γὰρ ἀναιζόντος, ὑπ' ἐλάτῃ πού θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρόσης τῷ ψυχῷ ἀφῇ, πορρώτερω. σωτυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει προκειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀναστροφῆς τοῦ [z] παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ προμένειν [a] ἐκ τοῦ Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, λαβὼν τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν λαμβάνει τοῦ παλιπωρίας.

δ'. Ανδρωθέντι δὴ τῷ παιδὶ γυναῖον ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' ἦν καὶ [b] αὐτὴ τὸ δεκαῦον· ἐξ οὗ πάντες Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα φῦλα· [c] Ναβαιώθης,

tum, primum diligebat; pari eum benevolentia, ac si ex se fuisset genitus, prosequens. alebatur enim in spem successionis. Verum postquam ipsa Isacum peperit, haud æquum censebat Ismaëlum cum hoc *puero* educari, utpote qui natu major, eumque injuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo ut eum una cum matre aliquo deducendum esse curaret. Ille vero primum non advertebat mentem ad ea quibus valde studebat Sarra: rem omnium atrocissimam esse ratus, puerum nondum adultum, & mulierem, cunctis quæ usui erant egentem, ablegare. Postea vero (nam & Deus quæ instituerat Sarra comprobavit) persuasus Ismaëlum matri tradidit, utpote qui solus iter facere adhuc non potuit: jussitque aquæ lagenam & panem ferentem discedere, quo eos necessitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere cœperat commeatus, solicita erat & anxia. At cum nihil fere aquæ supereſſet, puerum vix animam trahentem sub abiete deponens, ne ea præsente exspiraret, ulterius proficiscitur. Ipsi autem obviam veniens Dei angelus, & fontem in propinquo indicavit, & curam pueri educandi habere jussit: eam enim magnam felicitatem manere ex Ismaëli salute. Illa vero prænunciatis fidem habens, & cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura & benignitate miseriam evasit. *Ismaëlo matrique sitientibus adest Angelus Dei. Gen. c. 21.*

4. Puero igitur ætatis jam adultæ connubio jungitur mulier, oriunda ex Ægypto (unde & ipsa olim originem duxerat) ex qua Ismaëlo nati sunt *Duodecim Arabum Phylarchos ex Ægyptia procreat Ismaëlus. Gen. c. 25.*

[q] Υἱὸν εὐνοίας.] Vocem ὑὸν inserunt *Samb.* & *Big.* omittunt *ceteri.*
[r] Αὕτη] Αὐτὴ *Samb.*
[s] Τούτῳ τὸ] Τοῦτον τὸ *Vat.*
[t] Αὐτὸν] Ita *Basil. G. Cas. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν omittunt *Big. Samb.* & *Vat.*
[v] Αὐτοῖς] Αὐτοῦ *Hen.* & mox δι' ἑαυτοῦ.
[x] Ἐκέλευσεν] Ἐκέλευεν *Vat.*
[y] Ἐπιλέλοιπε] *Hen.* ἐπελελοίπει τὰ ἀναγκαῖα αὐτούς *Bern.*.
[z] Παιδίου·] Ita in plerisque *MSS.* παιδὸς *Hen. Basil.* & *G.*
[a] Ἐκ τοῦ Ισμαήλου] Ἐκ τοῦ αὐτοῦ *Hen.* ἐκ τοῦ παιδὸς *Vet. Interpr.*
[b] Αὕτη τὸ δεκαῦον·] Mox πάντες suppressit Epiphanii stulta cautio, parque Henneb. *Bern.* Αὐτὴ *Samb.*
[c] Ναβαιώθης,] Veruntamen de Ismaelitis, quos literæ vulgares *Saracenos*, vulgares tamen sacræque à grandi matre *Hagarænos* & *Agræos* nuncupant, bene lateque mereri, si valde discuperem, jam modo paginæ minus conceditur. Necessarium tamen esse duxi atque utile, ut viri eruditi uno conspectu intelligerent, quantum aut prava Scribarum industria aut nulla, qui Græce Latineve Josephum, quique Moysen hisce dialectis aliisque descripserint, passi demum fuerint antiquissimarum totius orbis invictarumque tribuum proceres. Primo autem horum Principum adhuc dum manet in Jemana, prospera Arabum regione, nomen priscum نابت aut نبت aut نبيت & نبات, unde arripuit Stephanus suum ναβάτης, (hæc enim sonorum discrimina perlevia habent Philologi Arabici) quod rite interpretaberis ἔθνος ἰσμαηλου. Quin minus adeo bene Philo, Hieronymus, aliique Critici sacri *Prophetiam* ea voce significari contendunt. Ab hoc patriarcha tribum veterem deduci titulo ذات النبات tum pagum insigniri video prope Meccam: & inter Eudæmones Amrum Ebn Malec, Mohammedem Ebn Said, aliosque plures gentilibus nominibus venisse ابن نبات & النباتي. Hunc hominem vocat Moyses Gen. c. 25. נבית scriptura Judæorum; atque plenius in textu versioneque Samaritica, & paraphrasi Onceloſi, nec non ex consensu Masore, tharum tam ad Gen. c. 36. quam 1, Par. c. 1. imo Esaiæ vatis c. 60. 7. נביות. Ad hæc Samaritæ, qui Arabice legem transtulere نباوت: quippe quatuor exemplaria Bibl. Samaritarum, & inter illa pervetus codex doctissimi Huntingdoni præferunt נבאות, vice notioris נביות. Arabs Waltonianus ونبيوت, Judæi Mauritii observantius نبايوث: LXXII. Doctores in Lege & Prophetis ναβαιὼθ, tribus aut quatuor syllabis. Josephus tandem ναβαιώθης inflectit, quod Epiphan. ut amat, repressit in *Nabaoth*. Euseb. etiam in Lexidio, ναβαιὼθ, χώρα ἐν ἀσσυρίᾳ. vide c. 60. Quinetiam Geographus Byzantius disserte illum principem describit, ubi ait ναβαῖοι, ἔθνος τῶν ἐσχατιῶν ἀραβίας, ἀπὸ ναβάτου τινός. Arabum istorum felicium aliquis dixerit, من النبات: quoniam النباط seu *Nabathæi* Græcis scriptoribus Latinisque, in Eremo spatiari noscuntur, quam hinc Cœle-Syri Judæique, illinc Chaldæi excludunt. Ναβάτης δέ ἐστιν ἀραβίτης, ait Stephanus Orientalium quidem originum sedulus sectator, ὁ ἐκ τοιχείας ῥυείσης: quod tantum abest a nugis Græculis, ut calumniatur insulsus ille Judæus, qui misera commentaria tanto Geographo nuperrime subjecit, nihil adeo certius occurrit notiusque Ismaelitarum Doctoribus, quam نبيذ spurium filiolum & expositum denotare, sive الصبي تلقيه امه في طريق, in Oceano Arabismi; sed نبيت aut etiam alia litera πνευματικῇ نابطة & نبيط, ignobilem prolem vilisque conditionis, خبيث & خسيس vel ex adagio significant. Quamvis autem amplissime pervagatum sit hoc nomen, per Arabiam Desertam & Saxeam, per Divitem alteram atque demum supra montes Chaldæorum; haud imperite tamen in Arabia pene insula cum Stephano sedem primam ναβαιὼθ sive ναβάτη quæritabis. Multa hanc opinionem juvant. Jemana ortus fuit prænobilis vir ابو حي, *decus Bani Nabat*, eadem Ebn Said *Nabatenus*, aliique multi: deinde نبيط & نبط, unde *Nabathæa* in Geographicis Græcorum & nostrorum hominum, ultima litera discrepat, sensu licet *pullulandi* cum nomine primi Ismaelitæ satis conveniat. Postremo Grammatici Geographi Arabum in Chaldæa terra statuunt *Nabathenos* cum suis ritibus ac Philosophia, *Vasithum* inter & *Basram*: haud quidem cis Euphratem ad Erythræum pelagus hanc gentem exporrigunt per deserta petrasque Arabum; quod tamen fecere Eratosthenes perantiquus & doctissimus Philologus, Artemidorus, Dionysius, Josephus Mattathiæ, Plinius, Ptolemæus, alii. Ad Bosram etiam Idumæam quod puto, non Chaldaicam reperiri asserit populum نبات Grande Arabum Lexicon. Certissimum autem est scriptores veteres, maxime Poetarum nationem, *Nabathæam* ad Arabiam totam tendere, sicut meliores vates in S. Bibliis *Cedarenorum* pandunt appellationem. Esaias idcirco c. 60. tam נביות quam קדר ita diducit, pariterque Jonathan interpres substituit *Oves Arabicas* pro צאן קדר. Istæ autem de maximo Ismaelitarum dictavi, quæ in his angustiis forte potui; subjiciam porro S. Hieronymi verba in Traditionibus Hebr. *Duodecim filii*, inquit ille ex Josepho, *nascuntur Ismaeli, è quibus primogenitus fuit Nabaioth: à quo omnis regio ab Euphrate usque ad mare Rubrum, Nabatena usque hodie dicitur: quæ pars Arabiæ est. Nam & familiæ eorum oppidaque, & pagi, ac munita castella, & tribus eorum hac appellatione celebrantur* (quid expectatis disertius?) *ab unoquoque ex his*; Cedar *in Deserto*, & Duma *alia regio*, & Theman *ad austrum*, & Cedma *ad orientalem plagam dicitur*. Paria habet Sophista Gazæus, qui non pauca delibavit ex Josephi Archæologiis ad Octateuchum: *Ismaelitæ, qui Agareni & Saracens, occuparunt universam solitudinem, qua se extendit ab Assyria versus orientem solem* (rectius *ab illo*) *usque ad mare Rubrum, & regionem quæ Abatene* (l. *Nabatene*) *vocatur, & ad præiacentem solitudinem usque in Ægyptum*. Quoniam vero Strabo adnotavit in pulcherrimo suo opere *Agricolas* præsertim vocari qui Syriæ Damascenæ ac Judææ ab oriente obsident, scias interim, tam أنباط quam نبايت ejus vitæ homines, seu فلاح denotare.

Princeps secundus nomen suum κάδαρ recte servavit apud

ſunt filii duodecim univerſi; Nabajothes, Cedar, Κήδαρ. [d] Αbdeel, [e] Maſſamas, [f] Idumas, [g] Maſ-

Joſephum, ex Hebraico קדר ſive patrio قادر. Ab eximia enim ſui virtute ac potentia, quam vir Dei etiam vocat כביר קדר, nomen ille nactus erat: non vero, quod aſſeruerunt Philo, Origenes ad Pſalmos, S. Hieronymus, aliique Theologi, tam Judæi quam Chriſtiani, ἀπὸ σκοδασμοῦ. قادر inſuper ſcribunt uterque Arabs in Archivis Illuſtriſſimi Laudi: قدر Judæi Africani, قيدلر Arabs Waltonianus, Syrus haud ſemel קדר. Vitio autem vetere ac perpetuo Samaritarum Hebraici codices reponunt קדר, & illorum paraphraſtes Arabicus قذن, pro celebratiſſimo vocabulo קדר. *Cedræorum* etenim propter juga Beatæ Arabiæ meminit, ubi loci *Rathenos* conſtituit, Cl. Ptolemæus ipſa anima Geographiæ; Stephanus *Cedroſorum* in Deſerta Arabiarum, *Cedarenorum* ibidem alii: dein inter primos Moſtarabes قيدر Phylarchum recenſent, ſcriptores patrii. Audite Philonem, ἔστι ἡ κηδὰρ, χώρα ἀνῳκισμένη, lego ἀραβείας, aut clarius S. Hieronymum, *Eſt autem* Cedar *regio in eremo Saracenorum, à filio Iſmaelis* Cedar *ita cognominata.* Veruntamen idem plane cecinerat à tot ſeculis nobiliſſimus Propheta Eſaias c. 42. 11. ישאו מדבר, οἰκοῦσιν ἔρημοι; ibi Jonathan חצריכם תשב קדר interpretatur, ut ſolet, perite, יתבין מדבר ערבאי *Arabiæ ſitientis incolas.* Hieronymus vero Rabbinis ſubmonentibus, *levet deſertum, in domibus* (rem miram) *habitabit Cedar.* Pro ſolita ſua facundia etiam Jeremias c. 2. 10. in caurum & vulturnum dimittit ingratos Judæos hiſce verbis, ἔλθατε εἰς νήσους κιτιείμ, καὶ εἰς κηδὰρ ἀποστείλατε. Et planiſſime omnium Ezechiel is inter Majores vates c. 27. ערב וכל נשיאי קדר, ἡ ἀραβία, πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. Jonathan Targumiſta illo Commate, וכל דברי ערב נבט. Id propter ἱστοροῦσι *Arabes, Nabatæi*, atque *Cedareni.* Adde hiſce Catenam Græcorum Patrum, χώρα ἣ κηδὰρ σαρακηνῶν, ἄσχετα ἡ ἐρήμη; & præ cæteris Theodoretum ad Jer. c. 49. חצור, ἤτοι αὐλὴ καλεῖ πᾶσαν τὴν τῶν σαρακηνῶν σύστασιν· ἐπειδὴ νομάδες εἰσὶν οἰκοῦντες σκηνὰς καθιχθύσεις. Iſque alibi ſuarum ἐξηγήσεων perſpicue & aſſeveranter enarrat de hoc ſecundo principe, ὁ κηδὰρ δεύτερος ἦν ἰσμαὴλ υἱός· οἱ ἀπ' αὐτὸν δὲ ἐπίκονοι ἀπὸ πόδων ἡ βασιλῶν μέχρι τήμερον ἐσκήνωνται). Tum itaque prope Themam cis montes Chaldæos caſtra poſuerant, quos *Martinos* quidem appellat Ptolemæus: quin etiam hos infeſtatores Babyloniæ, *Scenitas* quam proprie dici dudum obſervavit Plinius, veteris eruditionis apotheca: atque inſuper Gorionides ille Joſephus אהלי קדר in Hymnis Divinis *Arabum ſcenas* indicare aperte dixerat, teſte Abenesdra.

Archontem autem tertium LXXII. Alexandrini & utrique Arabes Magni Laudi ſuaviori hypertne appellant ابديل & ἀβδεήλ, aut mendo perfrequenti ναεδεήλ: & Ambroſius exinde *Nabdeel.* Simili modo Joſephi ſupellex tota, ἀβδεήλ, & *Abdeelus* ſervat, tanquam ex Hebræo אבראל. Philo etiam ne parcus videretur, duplicem formam interpretando ſuggerit, ſicut Hieronymus docet ad *Nabdeel*, puta *ſerviens Deo* & *urſus Dei*, quæ ſunt עבראל & עבריאל, aut tritum Arabibus nomen عبدالاله: atque rurſus ארבאל. Atat ὁ νομοθέτης reliquerat ſuo volumine ארבאל, ut Judæi Samaritæque ex tot monumentis Legis priſcæ facile nobis perſuadent: neque mirabuntur adhuc, quicunque libros orientales verſent, ארבל ſcribi nonnunquam, ב altera extrita, in Pentateucho Samaritico; aut verſionibus Arabicis Samaritarum, tum Judæorum & Græcorum, pro plenario ادبال, legi toties ادبل & ادبل, qua forma valde ſibi placent gens Arabum.

Dein ducis Mabſami gratum eſt nomen & odoriferæ regionis domino conveniens; cujus etiam ſoror paris ſuavitatis vocabulo בשמת inſigniebatur, Gen. c. 36. 3. מבשם quidem & מבשם accepimus à Scribis Samariticis, atque à Judæis Mixobarbaris: tenuius vero hoc enunciant Judæi cæteri de ſacro Moyſis volumine, מבשם, & ab his Antiocheni Chriſtiani haud ſemel מבסם, pariterque Arabes Waltonianus & Laudinus مبسام & مبسام: & Hieronymus à Judæis *Mabſam.* Semel lego μαδσαν in MS. Alexandrino, quod vocant. In cedicibus reliquis tralationis Græcanicæ μασσάμ, præter Cottonianum μασσάν, quocum Ambroſius facit inter Latinos. Inde Joſephi editio utraque obtinuit μάσαμ, ubi *Big.* & *Samb.* μασαμᾶς; Epiphanii denique excuſa pleraque *Mabſamus*, ſcripta varie referunt *Marſamus*; & *Maxamus*, Schotani inſuper conjectura probabilis μαψαμ: vel Joſephus potius ſcripſit olim μάσταμ ſeu μαστακᾶς; vel tu eliges ex tot vocabulis, quod ore Græco forte dignius exiſtimaveris. Neque omittendum alium eſſe ordinem Joſephi, quam Moyſes præſcripſerat in hoc ſtemmate: apud hunc reperis à tertio principe *Mabſam, Majma, Duma*, & *Maſſa*: apud Joſephum in impreſſis, ἰδουμᾶς, μάσαμ, μαίμας, μάσσας, atqui in membranis *Big.* & *Samb.* μασσακᾶς, ἰδουμᾶς, μάσαμ, μάσμας. Tum etiam ſcripta Epiphanii ea nomina diſponunt hunc in modum, *Marſamus, Maſmaſus, Idumas, Maſmiſus*, ſed & ejuſdem Scholaſtici τὰ ἐκ ὑπολήψεως, *Mabſamus, Maſmaus, Dumaus, Maſaus.* Cl. Boſius legendum monet, μασσακᾶς, ἰδουμᾶς, μαψαμᾶς, μασσᾶς: cui ſententiæ proxime accedo, reddito tamen ſecundum Epiphanium ordine ſacro, μασσακᾶς, μάσμας, ἰδουμᾶς, μασσᾶς, atque pergendo, χόδαδ, θεμαν, ἰετερ, ναφαις, (ubi *Big. Samb.* & *Caſ.* ναφαῖς,) καδμᾶς, pro Typographorum oſcitantium κάλμας, aut κάδμας Scribarum.

Mibſamam ſequitur, ſimillimo typo nominis משמע aut inter Samaritarum Philologos *Maſhmah*, مشمع. In opere polyglotto Waltoni Arabs ad Geneſin مشماع expreſſit, & Chronicorum initio mollius مسمع, Erpenianus Arabs مشمع, & Laudini ambo مسماع: viri Eccleſiaſtici ματμά, poſt LXXII. Judæos, ſed Complutenſes ματμάν, Ambroſius *Maſmam.* Joſephus demum, cujus verba nunc impendio ſectamur, μάτμας vertit ex Hebræo, ſi Scribarum veterum fides apud nos valeat, ut *Big.* & *Samb.* atque ex Latinis membranis *Voſſ.* 1. *Mert.* & *Vig.* ſed μαίμας vox inutilis ex *Baſil.* prodiit. Digne autem accedit ad literam *Moyſis Maſmaus* recentium Typothetarum, niſi ipſi id nominis ab Hieronymi *Maſma* forte derivaverint. At vero quod multum præſtat litibus iſtis librariis, quintum Iſmaelitam patria nomenclatura vocatum fuiſſe ajo ما السما, quo nihil beatius ſane contingit in Arabum climate. Hunc titulum poſtea vendicabant ſibi complures Reguli Arabiæ Petrææ: &, ne deſit huic opinioni fides ac firmitas, in S. Lege memorat ſummus Moyſes ماالذهب, inter principes Idumæos ad Gen. c. 36.

Cæterum aut jam dicta faciunt ſatis, aut dux iſte مسمع appellitari poterat ſua in tribu. Profeſſores literaturæ Aſiaticæ norunt quid velim, alii vix intelligerent, ſi verbis pluribus dicerem.

De proximo Phylarcho monere æquum tam à Moyſe quam Eſaia דומה ſcribi ſyllabis duabus, دومه etiam cantari adhuc *in conventiculis* Samaritarum; *Duma* reddidiſſe Hieronymum à labiis Doctorum Hieroſolymitanorum; δουμὰ forte LXXII. Alexandrinos, ſed & Aquilam Ponticum; Arabes tamen Syroſque دوما Eſ. c. 21. præter Mauritanorum دومه. *Nihilominus* Joſephus contra tam ſpiſſam fidem, cum obſcure ſcribi in membranis ſuis Hebraicis viderat ודומה Gen. c. 25. literam conjunctivam adeo contraxit in Jod; quod in optimis libris millies contingere nimia cura comprobarunt Maſorethæ. Exinde *Big.* & *Samb.* ἰδουμᾶς, atque ἰδουμᾶς ambæ editiones, tum Epiphanio paraphraſtæ *Idumas* aut *Ydumas.* Cum Joſepho paria peccarunt Annalium S. LXXII. aut ſane pauciores Interpretes Græci, & in Geneſi S. Ambroſius, ubi *Iduma* legerat. Nam Paralipom. principio, ubi idem regulus cum ſuis fratribus deſcribitur, cuncta plane Græcorum exemplaria habent ἰδουμά, velut ab authentico ידומה. ἰδουμά etiam in libris Moyſis ponunt Biblia Complutenſia, MS. Carolinum, & venerandus codex D. Cottoni viri docti & perilluſtris. Adde his apud Eſaiam vice משא דומה, Græcam Eccleſiam legiſſe omni ſeculo ὅραμα τῆς ἰδουμαίας, i. e. *Viſio Idumæa* ex vetere verſione Romana: ſive ut Arabum Chriſtiani loquuntur, الذبوة في ادوم, Ubi Aquila & poſt illum Hieronymus correxerunt, *Onus Duma*, quod *ſilentium* ſignificare aut *ſimilitudinem* adnotat Rector Bethleemiticus. Verum non deieram facilis τὰς γραμματείας τῶν ἰουδαίων; novi etenim δουμὰ apud Geographos Græcos, præcipue Glaucum in originibus Arabicis, & inſtauratorem Orbis Ptolemæum, necnon دومة الجندل *Daumatoljandal* apud Arabicos in Eremo iſtius climatis ad gradum LXXV. longi orbis, & pene XXX. lati, ob vetuſtatem oppidi celebrari: veruntamen *Idumæos* à parente *Ruſo* nomen ſuum traxiſſe, non ita ab hoc principe. Ptolemæus quidem, dum ampliat Græco more Arabiæ εὐδαιμονίαν, *Dumatham* collocat, ubi fecerit maxima lux horas pene XIV. inter celebriores Divitis Arabiæ, parte altera ſuorum γεωγραφουμένων; Calcoſendius tamen & plerique Arabum, qui ſuam Peninſulam fortunatam intimius noverint, دومة الجندل in extremo Deſertæ Arabiæ conſtituunt, qua Chaldææ committit, intervallo hebdomadali à Damaſco, & ipſius duplo à Medina: &, quod maxime opinionem noſtram adſtruit de duce *Tema*, idem polyhiſtor refert دومة الجندل fuiſſe قاعدة primariam ſedem regum *Temæorum.*

Iſmaëlitarum ſeptimus, משא ſcribitur ש plena aſperaque in membranis Hebr. Cuthæorum, pariterque مشا in paraphraſi horum Arabica, itidemque in ἐκδόσει Erpeniana. مسا & מסא Arabs Syruſque Waltoni, tum in Moyſe, tum extra eum. *Maſſa* משא lectio eſt Judæorum, μασσῆ Græcorum omnium & Antiſtitis Mediolanenſis, niſi quod Cottonianum exemplar & Euſebii Lexicon μασσσῆ nimia voce producant. Hæc etiam ludunt Joſephi Scribæ. μάσμας *Big.* & *Samb.* μάσμης legunt *Baſ. Gen.* & *Caſ. Maſmiſus* itaque ex Latinis *Voſſ.* 1. *Star. Weſt.* 2. *Goul. Vig.* & *Bal. Maſaus* tamen prodiit è prelis *Col.* & *Baſ.* Hieronymiani *Maſſa* perſimilis: μάσσα adeo vel μασσᾶς ſcripſit olim Joſephus. Hunc quidem ducem reliquiſſe ſui monumentum urbem μασσῆ, משא ſeu *Meſa* Gen. 10. 30. Grammaticis tam Samaritanis quam Judaicis, haud indubius aiò, tanquam limitem Arabum occiduum, quem Saadias *Meccam* interpretatur. Meccæ autem poſitum à littore Erythræo quis neſcit meorum lectorum? Addam his مساي

pla-

[g] Μάσμα, [h] Μάσσα, [i] Χοδάδ, [k] Θέμαν, rus, Abdeelus, Mabſamas, Idumas, Maſmaus, Maſ-

plagam occidentalem, ubi veſperaſcit dies, in libris Saracenorum denotare. Ait idcirco divinus Legiſlator Gen. c. 10. Cahtanidas late habitare ἀπὸ μασσῆ ἕως ἐλθεῖν εἰς σαφηρὰ, ὄρος ἀναβλῶν: ſive ex Ptolemæo, inter *Muzam* & *Sapharam* quam in regione thurifera eandem recte ſtatuit cum ظفار politiſſimus Golius, licet in vicinia ſit & aptus huic etymo locus صفير. Tantidem etiam ſuggerit Bochartus in priore magnorum Operum. Verum non tam arcte ſe continebant Joctanis genus, ſed inter Arabicum ſinum Perſicumque, per Arudam, Jemanam, Tehamam, Hajazam, & Nejdam latius multo habitabant, famamque ſuam alte adeo imprimebant, ut XL. rerum mortalium ſecula memoriam eorum uſque delere neutiquam poterant. Exiſtimo autem משא inter filios Iſmaeli Maſanorum gentem condidiſſe, quam inter Eremitas Arabum curare deſcripſit Cl. Ptolemæus.

Filius autem octavus Iſmaeli, ſi ſatis vacaret huic proſapiæ, moleſtiæ plurimum nobis equidem daret. Nam Maſorethæ minus ipſi ſibi conveniunt; dummodo הדר ſcribi jubent in venerando Moyſis opere, modo חדד Annalium S. priore, literis prima & poſtrema variantibus. Judæis etiam magiſtris obſequitur in hoc diſcrimine B. Hieronymus, adeoque heic *Hodad* Latine, ille vertit *Hadar*. Ambiguam porro invenimus tralationem Syrorum ex הדר & חדד adſervata tamen utrobique litera initiali. Veruntamen הדר legunt in Moyſe ſuo ſcribæ Samaritarum & Arabice iidem reddunt هدد *Hadad*. Arabs Walton. حذان dedit ad Geneſin, & in Chronicis هدد. Arabes etiam Laudini خدلد de Græco. Soli Judæi qui inter Mauros agunt, Legis ſuæ non immemores retinent in Geneſi حدس. At vero Samariticum הדר comprobant ſatis ac tuentur Onceloſi perantiqua paraphraſis Conſtantinopoli excuſa, Bibl. Veneta minuſculæ formæ cum Targumim, tum MS. Alexand. cujus lectio χοδδαδ 1. Par. 1. pro vulgatiori χοδδάν, aut Laudino & Complutenſi χολδάδ, & cujuſdam Editoris ἀδάδ, unde apud Ambroſium *Adad*: at omittam ſuſpecta vocabula χαλδὰ Cottoni, aliorum χοδὰν, atque *Choadad*, *præcipuum*, apud Interpretem nominum Hebraicorum. Viget autem adhuc herois illius honos in feliciori Arabia, valdeque ibi regionis prædicantur familiæ, non ſolum لدد & لد, à virtute & potentia Phylarchi ita nuncupata; ſed magis ipſius هدلد, quod nomen & Moyſes expreſſerat, inter tribus Jemanitidas præclare nobilis. Huic auten principi, quod de cæteris fere obſervavit Joſephus, هد virtus ſua & generoſitas animi nomen paravit. Cui hæc minus placent, alia noſtra conjectura fruatur: hæc vult in extremo telluris Palmyrenæ, cui Arabiam miſeram incumbere omnis monſtrat Geographia, urbem nomine ἄδαδα latam pluſquam gr. 34. à medio Orbe, longamque 72. ab hoc principe inſigniri, &, quod multo illuſtrius accidit, reges Damaſcenos ab eodem *Benhadad* ordine ſuo nuncupari, ne memorem ex ſacris libris Idumæos etiam dominos ejuſdem tituli בן הדד Verum ut ad Joſephum hinc pergam; anxiam quidem ſentio ſcriptionem noſtrorum codicum in hoc Iſmaelita: χόδαμ enim & Latine *Quodamus*, quocunque me verto, ita reperitur, præter operas Latinas *Baſil. & Colon.* quibus *Adadus* debetur. A manu Mattathiadæ ſtillavit ſine dubio nomen ΧΟΔΑΔΟΣ, unde ſcioli ad barbariſmum minuendum fecerunt χόδαμ. Adnotabis inſuper, hæc XII. nomina ab annalibus S. deſcripſiſſe Joſephum, verius quam de Moſaicorum libro primo, ubi חדד nemo legitur. Schotano denique remitto ſuum χόδαρ.

Principis autem noni nomen in Cœle-Arabia adſervant tam Θίμων à Chaldæa objectu montium diſſita, cui tribuit Ptolemæi κλίμαξ gradus XXXI. κγ΄ πλάτ & LXXXV. κε΄ μήκ. quam βασίθημα, Syriæ Damaſcenæ imminens pagus in lat. gr. 36. long. pluſquam 72. Arabice eum vocarem بر تيماء: ſicut tota illa eremus Scenitarum hodieque nuncupatur ſtricte بريّة aut corruptius *Beriara*. Idem ſane ſpatium vaſtum reperio in Annalibus ſacris. l. 1. c. 5. v. 9, 10, 11. vocatum olim מדבר ההגראים, ἀγαρλιτῶν ἤτοι ἀγραίων ἔρημον, qua Batanæam inter & Euphratem patet. Tam longe quidem famam ſuam expanderat Thema ille, ut S. Hieronymus ex Hebraico Judæorum תימא interpretatur. Nam Samaritæ in textu ſacro ſuiſque paraphraſibus legere malunt *Tima* תימה & بيمة. Syrus ad Geneſin *Thaima*, ſed principio Chron. atque Eſ. 21. 14. Θαιμὰ, תימנא. Arabs Walt. ſemel تيما, alibi cum Erpeniano تيمأ. Senes Alexand. perpetuo Θαιμὰν aut Θημὰν: quibus cum conveniunt, ut opus, uterque Arabum Laudinorum تيمن & Ambroſianum *Theman*. Similiter Joſephi libri omnes Græci Θίμα: ex Latinis etiam vetuſtiores *Themaſus*, niſi quod Mertonenſis meo judicio veram lectionem præferat *Themas*, aut Græce Θημᾶς. In hodiernum uſque diem permanere hujus principis gloriam fatentur ipſi Arabes in tribu تيم & oppido *Tima*, quod triduano itinere à Damaſco diſſidet, à Daumatoljandal dierum quatuor. Hinc reor locum vaſtum & immanem فلاة, ſimpliciter تيماء vocitari apud Grammaticos Arabum. Monet autem Calcoſendius تيما *Temam* triplicem reperiri per Arabiam, unum in Hajaza regione prope Meccam, præter caſtellum Medinenſe *Taima* (apud Geograph. Nub.) aliam in rure طي nobilis Jemanenſis, tertiamque quam volumus maxime بباديت الشام, *in Deſerto Syriæ*: ſic enim appellare ſolent Arabiam Deſertam, à ſua Cherſoneſo ſive جزيرة العرب tranſverſis montibus diſtinctam. Omitto autem facile Scriptores recentes, cum Iobi liber *Thema* infamet tanquam plagam intritam & calamitatem viatorum c. VI. 19. ἴδετε ὁδοὺς Θαιμανῶν. ארחות תימא Saadiæ ברארי תימא, ubi Syrus retinet תימנא Arabſque Walt. تيمن. Item Jer. c. 25. 23. pro תימא Hebraico, Græci legunt Θαιμὰν, & ab illis Arabs Bibl. Londinenſium ثامان Eſaias denique c. 21. 14. ubi ſimillima leges verbis Iobi; in *oraculo* ſeu *onere Arabiæ* declamat, ὕδωρ φέρετε οἱ οἰκοῦντες ἐν χώρᾳ Θαιμὰν, Hebr. ארץ תימא; Hieronymus Jonathanque interpretes, *terra Auſtri*, non optime. Conſtat igitur inter ſitientes Arabiæ incolas præcipuos fuiſſe Themitas à Thema Iſmaelita ſecundum Hebraicam veritatem oriundos, ſecundum Græcos vero à Themano Eſavi nepote, unde & Θαιμᾶνα in Geographicis Strabonis accuratiſſimi ſcriptoris. Idem ille תימא fortaſſe an partem quintam fecit felicis Arabiæ? ut incolæ ſolent eam plagam partiri, nomine تهمة & تهامة, de qua Geographorum Arabicorum nemo tacet.

De decimo vix variant manus ſcribarum: is enim in omnibus Joſephi codicibus ἰέτραρ appellatur, apud LXX. ἰετὲρ. Gen. c. 25. unde Ambroſii *Jatur*, aut 1. Par. 1. fortius ἰετὲρ, Hebraice יטור non ſemel, & in Arabicis verſionibus tam Samaritarum quam Judæorum يطور. Hunc patrem agnoſcunt *Ituræi*, qui in deſerta Arabia juxta Boſram habent, ut Strabo, Philo, Euſebius, aliique teſtantur; atque diu ante hos Paralip. S. Scriptor. l. 1. c. 5. 19. in bello Nabatheno ex familia Iſmaeli recenſuit *Hagareos*, *Ituræos*, *Naphæos* & (de quo inferius dicam) *Nodab*. הנראים יטור נפיש ונודב, quos omnes Syrorum ſimplicior ac vetuſtior tralatio, quam imitatur Arabs Waltoni, *Sacæorum* noto nomine سكان سماقا non immerito complexa eſt. De his enim opportune monet Ptolemæus in nobiliſſimo opere, ἀπ' ἀναβλῶν τὰ βαϊγανίας, ἡ σακκαία, καὶ ἐπὶ ταύτης ὑπὸ τὸ ἀλσαδαμον ὄρος οἱ τραχωνῖται ἄραβες. Arabicam autem Trachonitida cum Ituræa confundit ſæpius Euſebius in Geographico ſuo Lexico. Quinetiam niſi interveniſſet dux ille Iſmaelita, dicerem *Ituræos* nomen traxiſſe à jugis Alſadami ſub quibus delitebant: quippe ab الطور quod *montem* ſignificat, (& præcipue tremendum illud Sinai jugum in Arabia montoſa ſeu petræa inter Madianæos, quos ad extrema حجاز contulit Eutychius Alexandrinus) facile deducimus ἰτυραῖοι, ut ab التابور *Itaburium*; unde Philo in locis, ἰτυραία, ἐρημία. Vel idem potius parens fuerat unuſque طور atque يطور. Patet adhuc via alia conjectanti يطور itaque inter ſuos obtinuit nomen قطر aut قطرية qua audacia apud Arabes, veteres recentes, venit يحطان vice vocis ſacræ يقطان.

Penultimus horum ducum ναφαιτ nomine extat in *Baſ.* & *Gen.* editionibus Joſephi, necnon in Epiphanii codd. *Mert. & Bal. Naphæſus*. Quapropter ναφαῖ *Big. Samb.* & *Caſ. Naphæus* S. Hieronymi in Quæſt. Hebr. ſicut *Naphæſus* quorundam librorum, voces vix utiles æſtimabis. Moyſis Interpretes Græci ναφὶς exhibuerunt, Ambroſius *Naphes* ab his: ſed ubi Chronicorum legimus ναφισαῖ, atque initio quidem iſtius libri ναφὶς, ab Hebraico נפיש, quod Arabice ſcribunt Judæi plerique & totum genus Samaritarum نفيس. Hieron. ad S. Bibl. *Naphis*, & in locis idem *Nephes*, *refrigerium*, *vel anima*: imo Syrus aliquoties proponit נפש. Tribum autem Arabicam, cui hunc ſatorem præficerem, nondum ſane reperi: quærant hanc alii ſuo otio.

Noviſſimum incrementum Iſmaeli καδμαῖ appellabatur Joſepho, ut nos ignorare nolunt *Big. Samb.* & *Caſ.* exiguo mendo ab illis diſcrepat excuſum nomen καλμαῖ: impenſius tamen adprobo Epiphanii *Chodamas*, unde reſtitui poſſit Græco καδμᾶς ex Hebraico Samaritarum קרמה, ſeu قدمة, *Cadma*. Judæi ubique legunt קרמה *Cedma*, & Arabs Waltoni قدما, alius قدما. καδμὰ LXXII. Alexandrini, & MS. Alexand. ad 1. Paral. c. 1. καδμὰ, atque Cotronianum ad Geneſin καδμὰν. Hieron. denique haud ſemel *Cedma*, *orientalis*, *vel antecedens*. Ab illo parente Arabes Petræi Deſertique, quos profligaverat jampridem Nabuchodonoſorus, appellati ſunt Jerem. 49. 28. בני קדם, atque קדר à fratre hujus. Eodem facit egregius Divinarum literarum Interpres Theodoretus, εἰσὶ δὲ οἱ καδέμ, ἀπὸ ἰσμαηλ· τοῦτο γὰρ πᾶς ὁ καδέμ. Iſmaelita autem iſte poſtremus ſedem fixit in Eremo Arabum haud procul à ſinu Meſanio, ſi recte colloco; *Cadema* ſane ſcriptoribus patriis nuncupatur is locus. Neque abeſt longe nobile nomen يقدم; quam formam amant totus fere oriens, Arabes vehementer, velut fer-

Maſſaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphæſus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui *toti* Arabum genti & tribubus nomina ſua dederunt, cum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

Ιέτυρ[g], [l] Νάφαισος, [m] Κάδμας. ἔτι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου [n] καθήκουσαν πρὸς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, [o] Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ γὰρ ἔτι [p] οἱ τῶν Αραβίων ἔθνος, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι· διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Αβράμου ἀξίωμα.

XIV. CAP. XIII.

De Iſaaco Abrami filio legitimo.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ισάκου, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμου παῖς.

Filiolum jam exigit Deus ab Abramo, qui ſerus dederat. Gen. c. 22.

ISacum autem pater Abramus ſupra modum diligebat, ut unigenitum, & ſenectutis limine dono Dei ſibi natum. Hanc vero benevolentiam & amorem parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti ſtuderet, parentibus obſequium præſtaret, Deumque ſumma pietate coleret. Abramus autem ſuam felicitatem in eo poſuit, ut filium ſecurum à malis relinquens è vita excederet: id quod ipſi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens ejus erga ſeipſum obſervantiæ experimentum facere, apparuit ei, enumeratiſque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; ut & hoſtibus ſuperiorem eum fecerit, & præſentem felicitatem ſua ei benignitas dederit filium Iſacum, eundem popoſcit ut ſacrificium & victimam ſibi offerret; juſſitque ut ipſum in montem Morium ſubducens, holocauſtum *ſibi* faceret, poſtquam aram *ibidem* collocaverat. Sic enim ſe manifeſtaturum eſſe ejus in ipſum pietatem, ſi etiam filii ſaluti anteponeret quod Deo

Ισακον [q] ὁ πατὴρ Αβραμος ὑπερηγάπα μονογμῆ ὄντα, καὶ [q] ἔτι γήρως ὠδῖν δωρεὰν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ γνόμενον. [r] προεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἀμειβόμενος πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὰ πρὸς τοὺς πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδακώς. [s] Αβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν [t] ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπίστευε· τοῦτο μέντοι κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς, [u] διάπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς παρεχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσαι, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀσφαλῆ [x] ἔχοι τὸν υἱὸν Ισακον, ἠτήσατο τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον προσαχθεῖν· [y] ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, [z] βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἤδεσαν γὰρ ἐμφανίσων τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τὸ τοῦ τέκνου σωτηρίας προ-

fertur יצע pro יצץ, *ἰακὼβ*, *ἰσαὰκ*, & يملك ſive *ἰάμελιχος* inter Arabum reges amicitia M. Antonii infelix: imo apud ſuos عرب & يعرب idem iſte conditor Arabum. Præterea dux ille videtur nomen, conceſſiſſe מדבר קדמות Deut. c. 2. 26. τῆς *ἐρήμου κεδμὼθ* juxta *Esbus* Arabicum, بريّة قدموث paraphraſtis vernaculis: conſule de hac plaga S. Hieron. ad חסבון. Dignum autem eſt notatu alterum Laudinorum pro *Cedma* ſubſtituere هاجر, quaſi una eademque ſede *Cedmitæ* gauderent & Agræi: tum etiam قدم & قدمة inveniri inter *δήμους* felicioris Arabiæ, quiſquis Lexica Arabum MSS. verſari noverit. Harum denique literarum periti ultro mihi condonabunt, ſi vel contendero pro קרמה inter phylarchos Arabum celebrari hucuſque & جذام جذيم. Conſimili ritu Scriptores Saracæni vice illepidi monſtri كلباد ſcribunt ſæpius جالوث. Hieronymum autem fefellit reſponſo facili Rabbinus Hieroſolymitanus, cum illi dictaret *Nodab* Paralipomenon eundem fuiſſe hominem atque modo *Cedma* apud Moyſen. Ita ſolet indocta illa ſchola Sarram cum Iſcha, cum Cetura Agaram, imo cœlum cum terra permiſcere & confundere, ut aliquid dicere viderentur. Hæc ita ſcripſi de Iſmaelitarum Patriarchis volante calamo. Excurrant autem alii, quo viam paſſim aperuerint Edriſius & Abulphedas, per *cabilas* & pagos, per caſtra & puteolos vagi veteriſque populi: aut ſedulo perlegant quæcunque ad Mohammedica Abilfaragii adnotavit E. Pocockius, vir plane venerandus & Gaza ſapientiæ Orientalis, quotquot uſpiam illarum gentium ſcire mores, ſtudia, ac ſedes deſiderant, unde thus, myrrha atque balſama, & quod longe omnium cariſſimum, Biblia Divina ad nos veniunt. *Bern.*

d Αβδήλ,] Ναβδαὴλ LXX.

e Μαβσαμάς,] Ita ex *Vet. Interpr.* Μασαμὰς *Big.* & *Samb.* Μασαμᾶς *Vat.* in *Editis* Μάσαμος. in LXX. Μασσάμ.

f Ιδυμᾶς,] Sic *Big.* & *Samb.* Ηδυμᾶς *Vat. Baſ.* & *G.* Ιδυμὰ LXX. *Cod. Alex.* in *aliis* Δυμά.

g Μάσμα,] Ita ex *Vet. Interpr.* & Μασμὰ LXX. In *MSS.* Μασμας, in *Editis* Μάμασος.

h Μάσσα,] Μάσμος tam in *MSS.* quam *Editis.* in LXX. Μασσῆ, & in *Vet. Interpr.* habetur *Maſaus*, apud *Hieronymum* etiam *Maſſa*, unde Μάσσα reſcripſit *Bernardus*: cui tamen Μασσᾶς non diſplicet.

i Χοδάδ,] Ex lib. 1. *Paralip.* c. 1. (ubi LXX. *Cod. Alex.* habet Χοδδάδ) ita reſcripſit *Bernardus*, pro Χόδαμος tam *MSS.* quam *Editorum.* in Latinis codicibus *Quodamus* aut *Adadus*, aut *Chadadus.*

k Θίμαν,] Ita in quibuſdam *MSS.* Θείμαν *Vat.* quod propius accedit ad Θαιμὰν LXX.

l Νάφαισος,] In *MSS.* Ναφαῖς & Ναφθαῖος. in LXX. Ναφίς.

m Κάδμας.] In *MSS.* Κάδμας, in *Exuſis* Κάλμας, in LXX. Κεδμὰ & in *Epiphanii* codicibus *Cetmas*, *Cadomas* & *Chadomas.* unde *Bernardo* placuit Καδμᾶς. *Huds.* Credo Κάδμανος ſcripſiſſe Joſephum, quod inter A & Δ parva ſit differentia, & Gen. 25. *Cadma* appelletur ultimus filiorum Iſmaelis. *Rel.*

n Καθήκουσαν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ καθήκουσαν in *Editis.* καὶ ἐπέκεινα καθήκουσαν *Hen.* imperite. *Bern.*

o Ναβατηνὴν] Sic *Samb. Hen. Hieronym.* & meliores codices *Stephani Byzantii.* Videſis *Berkelium.* Ναβαλὴν *Big. Caſ. Baſ.* & *G.* Bern.

p Οἱ τῶν Αραβίων] Οἱ τὸ τῶν *Αἰγύπτιος* ἔθνος *Samb.* οἱ τὸ τῶν Αραβίων ἔθνος *Hen.* Mox ille idem διὰ τὸ δὲ Αβραμου ἀξίωμα. In hac ſententia inemendabile quoddam mendum viderat everri commentator p. 264. ubi tamen recta ſunt omnia & Atticæ elegantiæ. Ait autem doctiſſimus Judæus. *Hos illos eſſe, qui nomina ſua dederint & tribubus infelicium Arabum & adhuc amplius toti illi genti.* Legimus enim in hiſtoria vetere tanquam promiſcua nomina Arabes, Scenitas, Nabathæos, Cedarenos & Themanitas. Similia olim ſcripſerat gentis Judaicæ irriſor Molo, ut ex eo retulit A. Polyhiſtor his verbis, ἐκ μὲν τῶν *Αἰγυπτίων* γεγόνασιν Αβραὰμ ἔτη ιβ'. ὡς δὲ εἰς τὴν Αραβίαν ἀπαλλαγέντας διελθεῖν τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῆς ἰσχυρᾶς. ὅθεν ἴσως καθ' ἡμᾶς δοῦλοι εἶναι βασιλεῖς Αράβων, ὀνομάσαι ἐκείνοις. Vides nobilitatis ſuæ gentem obſervantiſſimam. Neque præterire fas eſt Artapani teſtimonium validum; εἶναι τοὺς τῶν Αράβων βασιλεῖς ἀπογόνους Ισραηλ, ὑὸς μὲν Αβραὰμ, Ισαὰκ δὲ ἀδελφούς. Quinimo hoſce filios Iſmaeli jam olim inter deos ſuos retuliſſe Arabes haud diffitentur ſcriptores vernaculi. *Bern.* Οἱ τὸ τῶν Αρ. *Samb.* & *Vat.* οἱ τὸ τῶν Αράβων γένος *Hen.* & mox διὰ τὸ δὲ Αβραμου ἀξίωμα. Vide *Euſebii* Præpar. Evang. l. 9. c. 18. & 19.

q Επὶ γήρως ὠδῖν] Phraſin illam priſcam & elegantem denuo reddunt nobis *Big. Samb.* & *Caſ.* quam *Epiphanius*, *Baſ. Gen.* & *Hen.* ſponte aut inconſulto præterierant: legunt etenim ſimplicius ἐπὶ γήρως. *Bern.* Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐπὶ γήρως καὶ δ. *Baſ. G. Hen.* & *Vet. Interpr.*

r Προεκαλεῖτο] Προσεκαλεῖτο *Baſ.* & *Gen.* contra meliores. Ita etiam *Hen.* ἐπιτηδείοντα, pro caſu recto. *Bern. Al.* προσεκαλεῖτο.

s Αβραμος] Αβραμός τε *Baſ.* & *G.* contra *MSS.*

t Εν μονῳ] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* ἐν μόνῳ τούτῳ υἱῷ καταλιπὼν *Baſ.* & *G.* Legerat forſan *Vet. Interpr.* μονογμεῖ υἱῷ καταλιπὼν, unde Latina illa fecerit *cum felicitatem ſuam legitimo filio relicturus eſſet.* Bern.

u Διάπειραν] Sic in omnibus *MSS.* διαπείραντα *Baſ.* διὰ τὸ πείραν *G.* ambo inficete.

x Εχοι τὸν υἱὸν] Modo Attico *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui, cum vulgo Græcorum: iidem mox θυμα accentu non ſuo. Epiphan. vero, ποιήσειε, καὶ ἔχοι τὸν υἱὸν Ισαακον; neſciebat enim ille Scholaſticus reliquum ſententiæ hujus rite adponere. *Bern.* Ita *Big.* & *Samb.* ἔχῃ reliqui.

y Εκέλευέ τε τοῦτον] Sed quod commodum Joſepho fauſtumque vertat, heic ſtatim incipit codex *Busbequianus*, qui ſimillimus plane *Hennebergenſi*, non ovum magis ovo apparet. *Bern.* Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ M. *Baſ.* & *G.*

z Βωμὸν ἱδρυσάμενον.] Illa βῶμον ἱδρ. (quæ deerant in *Editis*) ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* reſtituimus. *Bern.*

τιμήσῃς [a] τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Ἀβραμος δ', ὅτι μηδενὶ κρίνων θεμιτὸν εἶναι πρὸς Θεὸν δίκαιον, [b] ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων [c] οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, ὑπεκρυψάμενος πρὸς [d] τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ Θεοῦ προῤῥησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ [e] πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, [f] ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνῴδευσαν οἱ οἰκεται. [g] τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπιν ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, καὶ μόνῳ τῷ παιδὸς συναγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' ᾧ τὸ [h] ἱερὸν [i] Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔφερον δὴ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου [k] μόνου. τοῦ δὲ Ισακου [l] πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου [m] τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ [n] τὰ σὺν οὖσιν εἰς ὑπουργίαν [o] ἀνθρώποις προσαγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τὰ ἐπ' αὐτοῖς θαῤῥοῦντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλοι τῇ θυσίᾳ προσπυγχάνειν αὐτῷ.

γ'. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ὕλας ἐπενηνεύχει, καὶ λοιπὰ [p] πάντα διῤῥεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γεγενῆσθαι μοι „προσῆκε Θεοῦ, ἐπεὶ [q] παρῆλθες εἰς τὸν βίον, σὸν ἔσειν „ὅ, τι μὴ πρὸ τοῦ σοῦ ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμενον, „ἀφ' ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ὤμην, [r] ὡς σε ἰδοι„μι ἠνδρωμένον, καὶ τελευτῶν [s] διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς „ἐμαυτοῦ [t] καταλίποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ [v] Θεοῦ τε βουλομένου „σὸς πατὴρ ἐγνώσθη, καὶ πάλιν τούτῳ δοκῶν [x] ἀποτίθε„μαί σε, φέρε γενναίως τοῦ καθιέρωσιν· τῷ Θεῷ γὰρ [y] σὲ „προσχωρῶ, παύσης ἀξιώσαντα παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, „[z] ἀνθ' ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι [a] προστάτης καὶ σύμμα„χος, γνοὺς ἀπτυχεῖν. [b] ἐπειδὴ γεννηθεὶς ἀποθανοίη, ἃ „τὸ κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίᾳ gratum erat & acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin *potius* per omnia ei parere, quòd ejus providentia vivant *saltem* omnes quibus est ipse propitius, clam uxorem habens Dei mandatum, & quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus servis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; & biduum quidem comitati sunt eum servi. Tertio vero die, cum jam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero advenit ad montem; ubi postea rex Davides templum exstruit. Ferebant autem secum omnia quæ ad sacrificium usui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, & simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla præsto esset victima. tum quidem ille, Deum ipsis præbiturum esse, ajebat, qui & hominibus quæ deerant affatim suppeditare, & quæ haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

Fidem videndes & operta Abrami.

Mons Moriah primum Isaco obligato, dein Templo Dei verbi nobilis. v. Lib. 7. c. 10.

xxv. annorum juvenis ille ad aram poscitur.

3. Postquam autem structa erat ara, & ligni fustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium *sic* alloquitur: „O fili, te, mille votis à „Deo expetitum mihi nasci, ex quo in hanc vi„tam venisti, summa cura ac solicitudine educa„vi, nihilque erat in quo me beatiorem fore pu„tavi, quam ut te virum factum conspicerem, „morienque dominatus mei successorem relin„querem. Sed quoniam & Dei voluntate pater „tuus exstiterim, iterumque te ut illi placitum „est abdicem, forti animo fer hanc consecratio„nem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore jam affici vult, eo quod benignus mei „defensor fuerit & adjutor. Quum natus mo„riaris, non communi omnium more è vita egre„diens, sed à patre proprio rerum omnium pa„rens-

Isaco adeo immolando persuadet pater oratione pia plenaque animorum.

[a] Τὸ τῷ Θεῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* τὸ ᾧ θεῷ.

[b] Απαντα δ' ὑπουργεῖν,] Απαντας legisse videtur *Vet. Interpr.*

[c] Οἷς ἂν] *Big. Samb. Casar.* & *Epiphanius.* οἷς ἂν εὐμένης ᾖ, subdole omiserant *Hen.* & *Busb.* Idem fecerant Typographi absque dolo. Dein τὸ προῤῥηθεν permutant iidem *Hen.* & *Busb.* pro indubio τῷ δ' θεῷ προσέρηται. *Bern.* Itidem ex *MSS.* οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, quæ non agnoscunt *Editi.*

[d] Τῷ γυναικα] Deest in *Gen.* τῷ γυναικα, malo exemplo & negligentia.

[e] Πρὸς ἱερουργίαν] Πρὸς τὴν ἱερουργίαν *Samb.* & *Vat.*

[f] Απῆρε] Recte scripti libri κατ' ἔκθεσιν ὑπερσωπελικῶς μέσου. Prelis vero errantibus extat ἀπίᾳ, & subinde συνῴδευσαν. Ante hæc legebat *Samb.* πρὸς τὴν ἱερουργίαν. *Bern.*

[g] Τῇ τρίτῃ δ',] Τῇ δὲ τρίτῃ *Hen.* & *Busb.* Iidem mox atque *Epiphanius*, ἱδρύσθη, Cedrenus Historicus ἱδρύσατο: at Athenienses amant instantia temporum. *Samb.* denique cum istis scribit regium nomen Δαυίδης, absque C. *Bern.*

[h] Ιερὸν] Βωμὸν rectius scripsisset: nam *ierὸν* a filio Salomone conditum quis ignorat? *Rel.*

[i] Δαβίδης] *Al.* Δανίδης ὁ βασ. ὕς. ἱδρύσθη. at ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο Cedren. ὡς φησιν Ιώσηπος, ἐν τῷ περὶ Σιὼν *Syncell.* in hunc modum *Procopius Sophista* hac de re; *nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est, ostenditur. Josephus quoque Antiq.* l. 1. *Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane *Josepho*) *deinceps templum condidit.*

[k] Μόνου.] Addidi huc nomen ὑπεξαίρετον ex *Samb. Big.* & *Casar.* quo carent etiam *Hen. Busb. Epiphan.* & ἐκδόσεις ambæ *Graecanicæ.* Audiamus nunc sequaces Josephi de historia tam illustri. Inter illos G. Syncellus P. CP. p. 102. τῷ γυλ'. ἔτῃ δ' κόσμ. κέ. δ' ἰσαὰκ, ἀσεσωίσται ὁ ἀβραὰμ τὸ ἰσαακ, ὡς φησὶν Ιώσηπος, ἐν τῷ περὶ σιών. Ex hoc Georgio porro alius cognomento Cedrenus, τῷ κέ. ἔτῃ δ' ἰσαὰκ, ἀσεσωίσται αὐτὸν ὁ ἄγγελος εἰς θυσίαν ἐν τῷ ὄρει σιών. εἰς ἐκεῖνον γὰρ τὸν τόπον θυσιαστήριον ᾠκοδόμησεν ἀβραάμ, ἔνθα ὕστερον ὁ Δαβὶδ τὸ ἱερὸν ἱδρύσατο. Item pius ille Sophista ex Gaza: *Nunc vero & locus ubi Christus, cujus typus erat Isaac, crucifixus est. ostenditur. Josephus quoque Antiq. l. 1. Abramum ait illic obtulisse Isaacum, ubi Solomon* (*Davides* sane huic Judæo) *deinceps templum condidit.* Dein nobilis Asceta Zonaras, ἔκθεσι γὰρ καὶ πάντα ἐναυλῶν ὁ ἱβραῖος ἰώσηπος φησὶν εἶναι τὸ ἰσαακ, ὅταν πέρας ὁ θεὸς ἐπάγῃ τῷ ἀβραάμ. Reliquos vero non provoco in re certissima. *Bern.* Vox μόνου ex *MSS.* deerat in *Editis.*

[l] Πέμπτον] Ita ex *MSS.* πίμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος *Basil.* & *G.*

[m] Τί καὶ μέλλοι] Τί μέλλοι *Busb. Hen.* & *Epiphan.* nec male. *Bern.*

[n] Τὰ σὺν οὖσιν] Forte ἐν τοῖς. *Cocc.*

[o] Ανθρώποις προσαγαγεῖν,] Ita in *MSS.* in *Editis* ἀνθρώπους. casus utrosque admittit Hellenismus. Cum verbulo προσαγαγεῖν. *Bern.*

[p] Πάντα διῤῥεπῆ,] Ita ex *MSS.* καὶ λοιπὰ διῤῥεπῆ *Basil.* & *G.* καὶ λοιπὰ διῤῥεπὴς *Hen.* & *Basil.* respectu βωμοῦ.

[q] Παρῆλθες] Παρῆλθον *Basil* & *Hen.* jejune. *Bern.*

[r] Ως σὲ ἴδοιμι] Eustathius in Archivis Pembrochianis, ὤφελον, ὡς ἐπειδή με σὲ: Vossianus atque ille Leonis Allatii, ὤμην, ὡς ἐπειδή με σὲ: puta ita conscriptum pro ὤμην, ὡς ἰδοιμί σε, ex auditione prava. *Bern.* Ita *Big.* & *Casar.* ὡς σὲ ἰδοίμην *Samb.* & *Vat.* ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι *Basil. G.* & *Vet. Interpr.*

[s] Διάδοχον] Διάδοχον δρχῆς ἐ ita *Busb.* & *Eustath.* Pembrochianus. Cæteris placet λήδοχον τ δρχῆς τ. Articulorum enim apud Athenienses magna copia esse solet, ὡσεὶ κεφαλαίων. *Bern.*

[t] Καταλίποιμι.] Καταλελείποιμι *Basil.* & *Gen.* καταλιποῖμι *Big.* καταλίποιμι *Samb.* & *Eustathius* Pembr. καταλείποιμι denique recte *Casar.* & *Eustath.* vulgatus. *Bern. Al.* καὶ λείποιμι.

[v] Θεοῦ τε βουλομένου] Θεοῦ βουλομένου *Eustathius.* Mox idem cum *Epiphan.* Scholastico, ἀναθήσω σε, *te repono*: quod Josephus non dixit. Dein σε τῷ θεῷ *Samb. Eustathius*, & *Epiphanius* Interpres. Simpliciter τῷ θεῷ Josephi editio *Genevensis.* ὃ τῷ θεῷ Typographia *Basileënsis*, quod mutari volo in σὲ τῷ θεῷ. Veruntamen σε παρέχω, ut familiarius dictum, proferunt *Casar.* & *Big.* Bern.

[x] Αποτίθεμαί σε,] Αναθήσω σε *Eustath.* & *Epiphan.*

[y] Σὲ τῷ θεῷ] Ita *Samb. Eustath.* & *Epiphan.* vocem σὲ omittit *G.* ὃ τῷ θεῷ (forsan pro σὲ π.) *Basil.* σὲ παρέχω *Casar. Big.* & *Vat.*

[z] Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν καὶ εὐμένης *Vat.*

[a] Προστάτης] Προστατης in *Codd. Eustathii.*

[b] Επειδὴ γεννηθεὶς] Viderat sane heic loci *Epiphanius* ἐπεὶ δ' ἐγεννήθης, δόκιμε: imitatur ipse adeo Latinis vocibus, *Natus ergo morere.* Capiat autem Lector ex his, quod utile existimarit & correctius. *Bern.* Επεὶ δ' ἐγεννήθης, ἄπιθι πρὸς *Big. Samb. Casar. Vat.* & *Epiphan.* ἐπεὶ δὴ ἐγεννήθης δόκιμε.

„renti Deo ſacrificii ritu oblatus; ipſo ut reor „te dignum cenſente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quæ homi„nibus ſolet accidere, ex *hac* vita decedas; ſed „cujus animam ille cum precibus & ſolenni ſa„crificio exciperet, & apud te collocaret, teque „mihi curatorem & ſenectutis moderatorem præ„ſtabis, quem in finem te potiſſimum educavi, „Deum loco tui *hoc merito* excitaturus.

Dei maximè dictis parentiſque paret Iſacus.

4. Iſacus autem (eo enim patre erat, quem ſi quis nactus fuerit, generoſo oportet eſſe animo) libentiſſime ſermonem ejus accipit: atque hæc effatus, „quod neque initio dignus erat qui naſce„retur, ſi Dei patriſque judicium rejecturus eſſet, „ſeque non alacriter utriuſque placitis obſequen„tem præberet, quandoquidem, ſi vel pater ſolus „ita vellet, nefas eſſet non parere„, protinus ad aram & mactationem acceſſit. certeque peractum fuiſſet opus, ſi Deus *ei* non obſtitiſſet. Nam Abramum nomine inclamavit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine ſanguinis humani pueri cædem ſe ei imperaſſe, dicebat; neque illum, cui patrem ipſum fecerat, cum tanta impietate ſe velle auferre, ſed eo ut animum ejus exploraret, an etiam talia facere juſſus ei morem gereret. Cognita autem ejus promptitudine ac pietate præcellenti, ſe quidem iſtis delectari quæ ei dederat; illum autem non deſerturum eſſe, quem ſemper omni *ſua* cura ac liberis dignaturus ſit; futurumque filium ei maxime longævum, qui vita feliciter exacta filiis bonis legitimiſque principatum magnum relicturus eſſet. prædixit etiam fore ut genus ipſorum in multas gentes creſceret & divitiis floreret, ejuſque principes & auctores in ſempiterna memoria haberentur: utque poſteri, terram Chananæam armorum gloria poſſeſſuri, aliis omnibus invidiam concitarent. Hæc cum dixiſſet Deus, arietem ex improviſo eis *ante oculos* adduxit ad ſacrificium. At illi, præter ſpem ſibi redditi, nactique tantæ felicitatis promiſſionem, mutuo ſe complectebantur: & victima mactata reverſi ſunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus ſtudebant, benigne adjuvante.

Parcit Deus juveni, atque parenti ſpondet cum longævum hunc filium, tum ſoboleм inde perpetuam ac in Chananæa florentem.

Pro Iſaco improviſa victima cadit aries.

Abramus cum beato pignore ad Sarram redit.

„Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας πρεσπεμπόμενον, „ἄξιον εἶμή σε κρίναντα αὐτὸ μήτε νόσῳ μήτε πα„λεμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυ„κεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' ὀλίγων ἢ „καὶ ἱερουργίας ἐκείνου [c] τὴν ψυχὴν τὴν σὴν προσδέξο„μένου, καὶ παρ' αὐτῷ καθίζοντα· [d] ἔστι τέ μοι εἰς „κηδεμόνα καὶ [e] γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνατρε„φόμενον, τὸν Θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ [f] παρεσχημένον.

Ὁ δ' Ισαακ ἦν, πατρὸς γὰρ ἦν οἷος τυγχάνοτα γρῆναι ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους· καὶ φήσας, „ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν [g] ἦν „δίκαιον, εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, „καὶ μὴ πρόθυμον αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων [h] βουλήμασιν „εἶναι, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς τοῦτα προαιρουμένου „μὴ συγχωρεῖν ἄδικον ἦν, „ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ σαφοῦντος ἐμποδὼν τοῦ Θεοῦ. [i] βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν Αβραμον, εἴργων τὸ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ γὰρ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ προσάψαι τοῦ παιδός, ἔλεγλε, δέδε ὃ πατέρα ἔπεισεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τοῦτο βουλόμενος μὴ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι [k] θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιοῦτο προστασσόμενον ὑπακούοι. μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἥδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέσχεν, οὐκ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γῆρως ἀξιῶντα· ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα εὐδαιμόνως [l] παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις τῶν ἀδώδην μεγάλων ἡγεμονίαν. προσέθλε τε [m] τὸ γῆρας τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πολλὰ ἐπιδώσειν, καὶ μνήμιον αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γεγαρχαις· τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις καταστησαμένους, ζηλωτὸν ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ Θεὸς εἰπὼν, κριὸν [n] ἐκ τ' ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας [o] ἑαυτοὺς κεκομισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν [p] ἐπαγγελίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόησαν πρὸς τὴν Σάρραν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐβελήσαν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

XV. CAP. XIV.

De Sarra Abrami conjuge, utque ipſa vitam finierit.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάρρας τῆς Αβραμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέτρεψε.

Sarræ defunctæ Abramus ſepulchri locum acquirit Hebrone ſiclis 400. Gen. c. 23.

ET Sarra quidem non multo poſt tempore moritur, cum vixiſſet annos viginti ſeptem ſupra centum. Sepeliunt autem ipſam in Chebrone; Chananæis quidem è publico etiam fundum *eis* concedentibus in ſepulchrum: Abramo vero agrum

ΚΑΙ Σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν· [q] θάπτουσι δὲ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ [r] χωῦ αὐτῆς τὸ τάφον. Αβραμος δὲ ὠνησαμένου

c Τῷ ψυχῷ] Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt τῷ.

d Ἔστι τέ μοι] Ἔστι δέ μοι *Euſtathius* Antiochiæ, qui dicitur. *Bern.*

e Γηροκόμον,] Reſcripſi γηροκόμον ex *Big. Samb.* & *Euſtathii* exemplari Oxonienſi. Sic volet gens Cecropia à caſu ſuo γήρως. γηροκόμος autem uſus eſt proletarii. à recto quidem γῆς. Sed vero γηροκόμος ubi reperiatur cunque apud *Baſ. Gen.* alioſve vitio non caret. *Bern.* Itidem ex *MSS.* à caſu ſuo γήρως. al. γηροκόμον. in *Baſ.* & *G.* γηροκόμον.

f Παρεσχημένον.] In *Codd. Euſtathii* ὑπεσχημένον & παρεσχόμενον. *Epiphanius* etiam *præbiturus*. Bern.

g Ἦν δίκαιον,] Δίκαιον εἶλεν ἂν, *Euſtathius* deſcriptor Hexaëmeri. *Bern.*

h Βουλήμασιν] Μέλεσι *Baſ. Hen.* & *Euſtath.* MS. minimo diſcrimine. Inſolens eſt *Baſ.* & *Gen. Euſtathiique* βουλήμασιν. Cum aliis utere βουλεύμασι verbi notiſſimi incremento. Idem ſua phraſi imitatus eſt *Zonaras* μὴ δίκαιον εἶναι φήσας θεῷ καὶ πατρὸς αὐθεντείαν θελήματι. *Bern.* Ita ex *MSS.* male in *Editis* βουλήμασιν.

i Βοᾷ γὰρ] Libri Græci Latinique, præter *Gen.* qui tenet βοᾷ δέ. *Bern.*

k Θέλων αὐτοῦ] Hoc omiſit *Samb.* contra pleonaſmum Atticum, & tot libros aliorum. *Bern.*

l Παισὶν ἀγαθοῖς] Παισί τε *Hen.* & Et *Busb.* quo pacto cavent de Edomo. *Bern.* Παισί τε *Hen.* & *Baſ.*

m Τὸ γῆρας] *Al.* τὸ γῆρος αὐτῶν.

n Ἐκ τ' ἀφανοῦς] Hoc delicatius quam ἐξ ἀφανοῦς editionum, & ſimul comprobatum antiquioribus libris, ut *Big.* & *Samb.* &c. *Bern.* Sic ex *MSS* in editis ἐξ ἀφανοῦς.

o Ἑαυτοὺς κεκομισμένοι,] Lectio illa, quæ in editis eſt, ſcioli fuit, veteris an recentis cujuſdam non anquiro: *MSS.* vero Joſephi ſcriptoris ἀτύχως ἔτυ. Senſus tamen omnibus unus conſtat idemque, quem nec ignoravit Caſſiodori Scriba, *Hi vero præter ſpem ſemet ipſos amplexantes*, nec ita eleganter expreſſit. A principe vatum hoc habuit Judæus ille, ſicut alia non pauca; ubi Odyſſei carminis canitur εὐδυκέως ἐφίλει, & proxime εὐδυκέως ἐκόμιζε. Abramus igitur & Iſaacus ipſius χεῦνος ἀὸς ſe excipiebant præter omnem opinionem à morte aut luctu incolumes, idque, ut moris perpetui erat, dato oſculo. *Bern.* Ita *Big.* (in quo τεύχηκότες) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι, καὶ τ. ἀγ. ἐπαγγελίας ἀκηκοότες. *Huds.* Εαυτὸς κεκομισμένοι MS. forte ἔτω. *Rel.*

p Ἐπαγγελίαν] Ἀγγελίας ἀκηκοότες *Baſ.* & *Gen.* ἐπαγγελίας ἀκηκοότες *Caſaub.* manus: ſed & *Scholaſtici* noſtri, *Cum promiſſiones audirent.* Vel valeat adhuc magis lectio *Big.* & *Samb.* ἐπαγγελίας τετυχηκότες. *Bern.*

q Θάπτουσι] Καὶ θάπτει, ſine cauſa *Hen.* & *Busb.* & *G. Cedrenus*: ſed pariter *Epiphanius*, *ſepultaque eſt.* Bern.

r Χωῦ αὐτῆς τὸ ἄφορ.] Χωῦ *ſolum*, expreſſi ex *Big. Samb.* atque *Caſ.* Hæc vox ſeſellit Typographos nuperos & *Epiphanium* interpretem, & ni ſcaterent ſcripta Attica appoſitionibus, ſa-

tis

μένα τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων [s] παρ' Ἐφραίμα τινὸς ἐκ [t] τῆ Χεβρῶν. καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτὸ [v] ταυτὶ κατεσκεύασαν.

quadringentis ſiclis redimente ab Ephraïmo quodam Chebronenſi. ibique monumenta *ſibi* Abramus poſterique ejus exædificarunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ἐκ Χατύρης Ἀβραμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγενήθη.

Γαμεῖ δ' αὐτὸς [x] Χατύραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, ῥώμης τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ [y] συνιέναι· [z] Ζαμβράνης, [a] Ἰαζάρης, [b] Μαδάνης, Μαδιάνης, [c] Ἰωσύβακος, [d] Σοῦς. Φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες· καὶ Σόῃ μὲν [e] Σαβαθάνης γίνεται καὶ [f] Δαδάνης. τούτῳ δὲ Λατούσιμος, [g] Ἄσσυρις, [h] Λαώμης·

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta eſt.

POſt hæc autem duxit ille Chaturam, ex qua nati ſunt ei ſex filii, viribus ad labores & acri ingenio præditi; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Joſubacus, Suus. Ipſis vero liberi etiam naſcuntur: & Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem *fucrunt* Latuſimus, Aſſuris, Luomes: Madiano vero Ephas, Ophren, Anochus,

Abramb ſenis ex Chatura ingens incrementum. Gen. c. 25.

XVI.

tis crederemus dictum ab iis, καὶ δημοσίᾳ αὐτῆς τὸ τάφος. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* deeſt χωῶ.

s Παρ' Ἐφραίμα] Παρ' ἐφρίμα, libri plurimi *Epiphanii* & *Joſephi* plane omnes præter *Big.* & *Samb.* qui præferunt ΔΔΔ ἐφραίμα. Joſephum autem ſic ſcribere valde mirabuntur indiligentes S. codicis lectores, alii reperient עפרין *Efrain* 2. Par. c. 13. 19. ex auctoritate Maſoretarum; imo pro עפרין, ἐφραΐμ in Evangelio S. Johannis, ſi ſentiendum cum Philone, Joſepho ἄλλος. l. 4. B. Hieronymus, aliiſque noſtrorum doctorum, & cum ipſo Talmude. Quinetiam ſcribæ Jeroſolymitani aſcetam illum Bethleemiticum jam olim monuerant eodem V. 16. c. 23. Gen. & *Ephron* legi & *Efrun*, ſive ut hodieque viſitur עפרת & עפרן καὶ ἔπειτα. Quas vero ob cauſas id factum eſſet, ex magiſtris Hieronymi, aut ex Commentariis Majoribus, quos vocant Judæi, non licet eſſe mihi tam jucundo, qui heic aperirem. Scio etiam ab Hebraico עפרון defendi poſſe ἐφραΐν & ἰωζαβὰν propter morem Joſephi. Promiſcue autem ſcribi ἔφρων & ἐφρωμ, ἐφραὰν & ἐφραΐμ, ut μαδιὰν & μαδιὰμ, ἀγγλὼν & ἀγγλωμ, vel pueri norunt. *Bern.* Sic in *MSS.* παρ' Ἐφρίμα *Baſ.* & G.

t Τῆς Χεβρῶνος.] Varie ſcribitur hoc nomen in omnibus *Joſephi* Codicibus, ut Χαβρὼ p. 23. 215. (quam videſis) & Ἐβρὼν p. . quod ſemel notaſſe ſufficiat.

v Ταυτὶ κατεσκεύασαν.] Reddidi itaque Minervæ ſuum ταυτὶ ex MSS. *Big.* & *Samb.* loco impreſſi ταύτῃ. *Bern.* Ex *MSS.* in *Impreſſis* ταυτῃ.

x Χατύραν] Mallem tam heic quam ad verba Cleodemi vatis ſic pingere vetulo Abramo cupitum nomen, ſuadentibus *Big. Samb. Busb.* & *Caſ.* præ Χαιτύραν Editorum, aut χετύραν libri ſequentis c. 5. aut χετιύραν, ſeu ſono circumflexo χετῖύραν J. Africani, Euſebii, Euſtathii, Georgii Chronographi, Ambroſii Mediolanenſis; aliorumve ex Bibliis Græcis. Hebraice tamen legunt *Cetura* קטורה ſeu قَنُورَى tam Judæi quam Samaritæ, atque hi aliquoties קיטורה. *Busb.* denique vocem illam articulo format, τὴν Χαιτύραν ſeu Χατῖύραν. Zonaras τὴν Χετύραν. *Bern.* Ita plerique *MSS.* Χαιτύραν *Baſ.* & G. Χετύραν & Κετύραν *alii.*

y Συνιέναι·] *Big.* & *Samb.* συνεῖναι. Epiphanius vero alteram lectionem viderat. *Bern.* Συνῖναι *Big. Samb.* & *Vat.*

z Ζαμβράνης,] Ζαμεράνης ex Hebraico זמרן deduxerat dudum Mattathiades, retinentque *Big.* atque *Samb. Zambri* Epiphanius. Vulgatum eſt tamen ζεμβράνης *Baſ. Genevæque*: itidemque probatum Euſtathio. Varie apud Græcos hoc nomen refertur tam in Geneſi quam initio S. Annalium, ζεμρὰν Alex. & Compl. 1. Par. alibi ζ μεραῖν & ζεμεραῖμ SS. Ambroſio & Hieronymo, *Zamran* & *Zamram*: ζομερὰν frequentius in Bibliis Græcanicis. ζεμρεὰν J. Africano & G. Cedreno. זמרון *Zamrun* Hebraicis literis, aut زمرون Arabicis ſcribere ſolent Samaritæ: Judæi vero זמרן *Zimran.* Hic condidit ζαβρὰν ſeu ζαμρὰμ potius inter Arabes *Cinædocolpitas*: niſi cum Stephano legere oporteat ζαβρὰν ibi loci. Ἰαζάρης. Eo in nomine conveniunt libri omnes Græci, & Latinorum quicquid vetus. Fefellit Joſephum ut alios ſæpe litera λήγουσα ן. unde יקשר ſucceſſit vice יקשן. Vel manus Critica huc reſtituet *Ἰαζάνης*; cui emendationi favet Euſtathii *Ἰαζάν.* Eundem Abramidam denuo nuncupant S. Bibliorum editiones Græcanicæ *Ἰεζὰν* ſæpius, *Ἰεκὰν* Compl. cum G. Sync. & S. Ambroſio, *Ἰεκσὰν* Alex. 1. Par. & ibidem Hieronymus interpres. Correcte *Ἰεξὰν* ex Hebraico יקשן ſeu يقشن Cottonianus codex & Vatic. ad 1. Par. atque Cedrenus ille Georgius. Hinc Schotanus mutat licenter *Ἰεξανὴς* cum Joſephi *Ἰαζάρης.* Maſoretæ denique cum quarta vocalium pronuntiant utrobique *Jocſan.* Hunc autem ſtatuo Caſſanitarum patrem juxta littus Rubrum. Μαδάνης rectum nomen habet à Moſaico מדן i. e. μαδὰν, τοῖς ὁ'. B. Hieronymo, Samaritiſque interpretibus. Miſſa itaque facio μαλάνης *Big. Samb* & *Caſ.* μαδὼ Euſtathii, atque μαιὰμ & μαδὰλ aliorum Græcorum vitia. *Bern.* Sic in *MSS.* Ζεμβράνης *Baſ.* & *G.*

a Ἰαζάρης,] Ἰαζάνης reſtituendum cenſet *Bernardus*, cui emendationi favet *Euſtathii* Ἰαζάν.

b Μαδάνης,] Moyſes & auctor Chronicorum S. מדין. Judæi Alexandr. Samaritæ, & Eccleſiæ noſtræ ſcriptores idem ſuis vocalibus μαδιὰν. Joſephus & Euſtathius μαδιάνης, Judæi ſcribunt *Midian.* Ad hoſce principes pertinet illud Stephani, μαδιλωοὶ καὶ μαδιανῖ), (ſic enim ſcribendum) ἔθνος ἀφρείας. ἐπομβρὶ δ' ὅτι οἱ ἄφρεις τοῖς δυσὶ τύποις χρῶν). Imo duo ſunt nomina progenitorum. Ab altero horum celebre eſt oppidum propter littus maris Erythræi, μοδιάνα Ptolemæo, & ab altero μαδιάμα in eadem tabella. Rubri autem maris accolas ſcriptores Hebræi appellant *Madianitas*, reliquorum fratrum nominibus contemtis, Græci *Erembos* poſt Homerum, Hellanico, Ariſtarcho, Strabone, Dionyſio periegeta aliiſque digniſſimis teſtibus, aut proprie *Saracenos*, quod S. Hieronymus, Procopius, virique alii Eccleſiaſtici profitentur, & nonnunquam *Troglodytas*: Arabeſque ipſi *populum*, qui حجاج *Hagagum* incolunt. Diſerte Euſebius in Lexico, μαδιάμ, πόλις ἀφ' ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀβραὰμ καὶ χετούρας ἐπικληθεῖσα· κεῖται δὲ ἐπέκεινα τῆς ἀραβίας πρὸς νότον ἐν ἐρήμῳ τῆ σαρακηνῶν, ἡ ἐξυθρᾶς θαλάσσης ἐπ' εὐαγγλὰς. ὅθεν καλοῦνται μαδιανῖται, καὶ ἡ νῦν καλουμένη μαδιανά. *Bern.* Recte à Moyſaïco Μαδὰν. in *MSS.* perperam Μαλάνης.

c Ἰωσύβακος,] Quintus ex Catura naſcitur يشبق ſeu يشبق valde litigioſo nomine, ſi interpretes S. literarum aliquis conſulat. In hac autem columna Ἰωσύβακος, ut ſummatim dicam, repoſitum vides pro λωσύβακος *Big.* λαυσύβακος *Samb.* & *Caſ.* aut λεσεβὰκος *Baſ.* & *Gen.* & Euſtath. literæ Λ compreſſis cruribus. Verum etiam Ἰεσυβακος pro iſtis reddiderat nuper Chr. Schotanus. Epiphanii ſcripta nihil præbent nobis præter *Jesboc*, magis ex Bibliis Græcis Latiniſque quam Joſepho. Sunt etiam qui legunt σοβὰκ & *Sebac.* c. 1. ΔΔΔ. pro notiori typo Ἰεσεβὰκ. Joſephus legere potuit in Moyſe ſuo, ישבק *Joſabac.* Bern. Ita *Bernardus* pro Λωσύβακος *Big.* Λαυσέβακος aliorum *Codd.* & Λεσεβακος *Editorum.* In *Vet. Interpr.* habemus *Jesboch.* Ἰωσεβὰκος pro iſtis reddiderat *Schotanus.*

d Σοῦς.] שוח, *Sue* aut σουὲ in libris Divinis: unde σαύη, niſi fallor, in Geographumenis Cl. Ptolemæi. *Bern.*

e Σαβαθάνης] שבא *Saba* legitur in primo ac ultimo XXII. librorum S. quos agnoſcunt Judæi. Græci paululo variant: σαβὰ enim aut σαβᾶ aut σαβὰν ibi legimus; & in melioribus membranis, ut Cotton. & Alex. σαβὰν καὶ Θαμὰν, & in Exemplaribus Aldi & Wolfii σαβὰ καὶ Θαμὰν, pro unico nomine Hebraico שבא ſeu Arabico سبا, quod & *Mareb*, de quo nemo Geographorum tacet. Productius quiddam apud Moyſen legiſſe videtur hic Judæus, quam cæteri ipſius gentis, aut Samaritæ, aut Chriſtiani ſolent. Quorſum σαβακάνης appareat in cunctis codicibus Græcis Joſephi & *Sabathen* in Latinis, quærant alii. Schotanus minuit nomen illud ad σαβᾶς. Scripſit autem Joſephus in hoc ſtemmate vel cum antiquis ἀνιλιγράφοις Bibliorum Græcorum σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel σαβακαθάνης à שבכתא, aut σαβαθάνης à nomine proprio שבתא, σαυβαθα Ptol. aut denique de שבתים σαβάθιμος. Quinvero Criticæ noſtræ periculo leges in illo commate, καὶ Ἰωσυβάκου μὲ σαβᾶς γίνε) καὶ δαδάνης. Sic Moyſes etiam poſtulat. Nam vir ille divinus non à *Suo*, ſed *Jesboco* oriundos refert, feliciſſima Arabicorum nominum *Sabam* & *Dadanum.* Veteris tamen erroris factum eſt, quod *Suo* tribuatur apud Joſephum liberi non ſui: nam codices omnes quos aut *Euſtath.* Antiochenus, aut *Epiph.* ſcriba, & ullibi nos vidimus, eo vitio tenentur. Ne continuo ſectemur lectionem codd. *Big. Samb.* & *Caſ.* ſine cenſura ulla & ſuſpicione, opportune arguit præter ſupradicta δαχάνης, quod ſequitur in iſtis libris pro vero nomine Arabis δαδάνης, ſive דדן. *Bern.* In cunctis *MSS. Gr.* Σαβακάνης, in *Latinis* vero *Sabathen.* Forſan autem (inquit *Bernardus*) vel ex *Vett. Bibliis Gr.* Σαβᾶς καὶ Θαμᾶς, vel Σαβακαθάνης, aut Σαβαθάνης. Lege vero, καὶ Ἰωσυβάκου μὲ Σαβᾶς γίνε) καὶ Δαδάνης.

f Δαδάνης.] In *MSS.* Δαλάνης, facili errore.

g Ἄσσυρις,] *Big. Samb. Caſ.* & *Epiph.* ab אשורים, *Aſſurim* Hebraico. ἄσσυρ Gen. *Baſ.* & *Euſtath.* Bern. Sic *MSS.* Ασσυρ *Baſ.* & *G. Euſtath.*

h Λαώμης·] Reſcripſi Λαώμης propter לאמים, ſeu λαωμεὶμ & λοωμεὶμ S. codicis; ne amplius extaret λαώμης, mendum illud Typographorum priorum & ſcripturæ Græcanicæ, ut *Big. Samb. Caſ.* &c. Facilioris lapſus tamen erat λαώς Euſtath. Latinæ demum membranæ *Lomin* referunt. Diſquirant autem noſtri, tria illa nomina λατούσιμος, ἄσσυρις, & λαώμης, propria poſuerit Moyſes, num gentilia aut ἀποτηγορικά. Hoc

chus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupaverunt Troglodyticam, & regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem ut Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Hujus autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui & Malchus *vocatur*, „rerum Judaïcarum historiam contexens, sicuti fecerat & Moyses Judæorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Chatura liberos.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera & Jafra, urbem Aphram & regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam & Antæum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphræ

Madianitarum & Afrorum origo.

Laudat Alexander Polyhistor Cleodemi vatis Judaïcam historiam.

Ab Assuri nepote Abrami gens Assyria.

De Hercule vetus fabella.

[i] Μαδιάνῃ ἢ [k] Ηφᾶς, [l] Ωφρὶ, [m] Ανωχ, [n] Ελδᾶς, [o] Ελδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ὑμωνοῖς Αβραμος ἀποικιῶν ἡγεμόνας μηχανᾶται· καὶ τὴν τε Τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, [p] καὶ τὴν τοῦ Εὐδαίμονος Αραβίας, ὅσον ἀπὸ τοῦ Ερυθρᾶς θαλάσσης [q] καθήκει. λέγεται ἢ ὡς ἔστος ὁ [r] Ωφρὶς στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν· καὶ οἱ ὑμωνοὶ αὐτοῦ, κατοικήσαντες [s] ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος [t] Αφρικὴν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ [v] καὶ Αλέξανδρος ὁ [x] Πολυΐστωρ, λέγων οὕτως· „Κλεόδημος „ὁ ἢ Φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ [y] Μάλχος, ὁ ἱστο„ρῶν τὰ περὶ Ιουδαίων, καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ „νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς [z] Χατούρας Αβράμῳ „ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.„ λέγει ἢ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, [a] Αφέραν, [b] Σουρεὶμ, [c] Ιάφρην. ἀπὸ Σουρεὶμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ ἢ τῶν δύο, [d] Αφέρα τε καὶ Ιάφρα, πόλιν τε [e] Αφραν καὶ τὴν χώραν Αφρικὴν ὀνομασθῆναι. [f] τούτους γὰρ Ηρακλεῖ [g] συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ [h] Ανταῖον· γήμαντά τε τὴν [i] Αφρα θυ-

quidem credidere veteres Theologi, Hieronymus, R. Oncelosus, Targumista Jerosolymitanus à Jarchio citatus, aliique Doctores tam Judæorum quam Samaritarum, ubi verba Legislatoris Gen. c. 25. 3. sic interpretantur, *Erant autem Dadanidæ Mercatores, Artifices, atque Phylarchi*. quod Josephus pene dixerat, ὡσεί τε πόλεως καθηγεμόνι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. Video tamen *Allumæotas* in Arabica Tabula Ptolemæi. *Bern.* Ita *Bernardus* ex Λαωμεὶμ, & Λοωμεὶμ *S. Codicis*, pro vulgato Λαιδίης. Pro pius accedit Λαομ *Eustathii*, ut & *Laümim* codicum *Epiphanii*. Verum an tria illa nomina Λαιδσιμ, Λασσυρεὶς & Λαυμὶς propria posuerit *Moyses*, an Gentilia aut ἑρμηνευτικὰ, dubitare faciunt, qui verba *Gen.* 25. 3. sic interpretantur, *erant autem Dadamidæ mercatores, artifices, atque phylarchi*. quod *Josephus* pæne dixerat, ὡσεί τε πόλεως καθηγεμόνι καὶ δεινοὶ συνιέναι.

i Μαδιάνῃ] Ex *S. Codice* ita *Bernardus*. in *Editis* & *MSS. Gr.* Μαδιάν. in *Latinis* etiam *Madam* aut *Madan*, præter duos qui habent *Madian*.

k Ηφᾶς,] *Big.* ab עיפה Eustathius ἰφά. *Samb* & Editores tam Josephi, quam Bibl. Græcorum ἰώφ, nisi si Complutenses dederint hic γεφὰ, ut mox γοφὶς *Opher*. Antiquissima tamen Exemplaria versionis LXXII. ut Alex. Cotton. Cant. & S. Ambrosius, γεφὰς obtinent pro *Epha*, tam apud Moysen quam Prophetas, ut 1. Par. c. 1. & Es. 60 6. καμηλοι μιδιαμ και γαιφα; ubi Philo correctius legerat ex membranis Alexandrinis γαιφὰ, itidemque Hexaplorum S. conditor Quinimo pro עיפה Jonathan substituit הולד *Holad*, obscurum pro obscuro. Vir ille oppido غزة *Gasa* nomen dedit. Id tamen monendum puto *Hepham* cum suis fratribus ad *Madanum* genitorem tribui, Scriba nullo, nullo Typotheta refragante in Græcis Josephi, aut præter *Col.* & *Bas.* etiam in Latinis: quos à *Madiano* ortos scimus meliori fide voluminis Mosaici. Hic igitur Judæus scripsit forsan μαδιάνη ἢ ἰφᾶς &c. properanter; ubi tot Alexandrini, μαδιὰμ seu μαδιὰν ἢ γίφα &c. *Eustath.* insuper, mimus quidem Josephi, μαδάμου ἢ ἠφὰ. *Bern.* Ita *Big.* & *Vat.* Εφαὶ *alii* cum *Bas.* & *G.* in LXX. Γιφάς.

l Ωφρὶ,] עפר, quod Samaritæ pronuntiant *Apher*, Judæi *Epher*: Græci ἄφερ, qui & rarius γοφὲρ. Josephus vertit ὠφρὴς forma Attica, apud *Big. Bas.* & *Gen.* ὠφρὴς & ὠφρὶς *Samb.* & *Eustathio*: aut denique ὤφρλω vel ὠφρλὼ aut ὠφρλὼ; nam in ea lectione mox consentiunt ad λέγει) δ' ὡς ἔστος ὁ ὠφρλώ, *Big. Samb. Eusebii* MS. & *Eustathius*: sed ὁ ἀφρλὼ, excusa Exemplaria *Eusebii* & Θεοδώρητος, atque pariter *Busb.* & *Hen.* Bern. Quod Græcis Αφιὲ & rarius Γοφιὲ, in *Codicibus* nostris Ωφρης aut Ωφρὴς, aut denique Ωφρλω vel Ωφρλὼ aut Ωφρλῶ.

m Ανωχ,] Ita *Samb.* & *Eustath.* in *ceteris* Ανοχ. in *S. Literis* Ενὼχ. *Bern.* In Coll. tamen *Big. Cocc.* est Ανὼχ.

n Ελδᾶς,] Ελδ *Eustath.* ἰδηδᾶς manu fallente *Samb.* & *Big.* ἴδιδας accentu malo, *Bas.* & *Gen.* Cæteri omnes fere Judæi, Samaritæ, ac Christiani ἀδειδά. *Bern.* Ita meliores *Codd.* Εδιδὰς aut Εδιδᾶς *aliis.* in LXX. Αβειδὰ, aut Αδειφὰ, aut Αδορφά.

o Ελδᾶς.] *Eustathio* ἔλδ, *Samb.* ἐλδὰς. Judæis ac Samaritis *Eldaah*, אלדעה. Interpr. LXXII. modo ἐλδαὰ, modo ἐλδαγὰ: & apud Editores Complut. & S. Ambros. ϛαγὰ quasi רעה: & in MS. Alexandr. θεργαί. S. Hieron. in Qu. *Aledea*. Post pauca verba Epiphan. τρωλοδύτιν; norunt enim Philologi idem esse τρώγας aut τρώγλας, & τρωγλοδύτας. *Bern.* Ελδ *Eustathio*. in LXX. modo Ελδαὰ, modo Ελδαγά. Codice *Alex.* Θεργαμά.

p Καὶ τὴν τοῦ Εὐδαίμονος] Καὶ τὰ μέχρι τοῦ ἐν δ' ἀφανείας, *Eustath.* Quidni jam reducam ad Josephum, quæ verba ab illo decerpserat pridem S. Hieronymus in Qu. Hebr. *Nos quod incertum est relinquentes, hoc dicimus, Quod de Cetura nati filii Abrahamo, juxta historicos Hebræorum, occupaverint Troglodytin & Arabiam, quæ nunc vocatur Eudæmon, usque ad maris Rubri terminos. Dicitur autem unus ex posteris Abraham, qui appellabatur Apher, duxisse adversus Libyam exercitum, & ibi victis hostibus consedisse, ejusque posteros ex nomine atavi Africam nuncupasse. Hujus rei testis est Alexander, qui cognominatur Polyhistor, & Cleodemus cognomento Malchus, Græco sermone barbaram historiam retexentes.* Hæc ille presbyter. Paria etiam tradidit inter Græcos Nicias: ἐκλέξη καὶ Αφρικὴ ἀπὸ Αφρα τινὸς, συμπεθεμένου τῷ ἡρακλεῖ ἐπὶ τοὺς γυρτοὺς βοῦς. Ex nostro etiam Procopius Sophista, *A filiis Cetura gentes plurimæ sunt exortæ, quæ inhabitarunt Troglodyticam solitudinem, & Felicem Arabiam, huicque finitimam regionem & Madianiticam, & urbem Madian junctam solitudini supra Arabiam e regione Pharan ab ortu versus mare Rubrum.* Bern. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* καὶ τὰ reliqui.

q Καθηκέ.] Διήκει *Hen.* & *Busb.* contra libros cæteros Josephi & Eustathium. *Bern.*

r Ωφρὶς στρατεύσας] Ex τούτων τῆς ἀφρὶ καλουμένου, στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην, κατέχει αὐτὴν· καὶ ἀπ' ἐκείνου ἡ γῆ ἀφρικὴ μετωνόμασται, *Busb.* & *Hen.* ut à Josephi dictione audent discedere. *Bern.* Ita *Big. Samb. Eusebii MSS.* & *Eustath.* Αφρὶ *Bas. Hen. aliique.*

s Εν αὐτῇ] Εν αὐτοῖς *Vat.*

t Αφρικὴν] Αφρικὴν *Bas. Gen.* & *Big.* ἀφρείκην *Samb.* ἀφρικὴν cum vulgo Eustath. ἀφρικὰ Eusebii impressa, ἄφρικα ejusdem Exemplaria scripta. Cæterum ab Abramida עפר ἄφρας deduxit Josephus perite & ἐνύμως. Video tamen doctos viros alienam valde & ridiculam conjecturam Bocharti à פרי seu spicis fertilis Africæ petitam, illi veræ ac veteri originationi anteferre. *Bern.*

v Καὶ Αλέξανδρος] Καὶ non reperitur apud Eusebium, aut *Samb.* aut apud Hieronymum Epiphaniumque interpretes. *Bern.*

x Πολυΐστωρ,] Forsan ἐν τῷ περὶ Ιουδαίων συγγράμματι, cujus (præter *Clementem Alex.*) plures meminerunt, ut constat ex *Vossio* de Hist. Gr. c. 23.

y Μάλχος,] Μάλχος cum *Hen.* & *Busb.* & mille Græcis ita πεφώνηται. μαλχὸς excusum est hoc in loco, in aliis μάλχος. Dein *Malchus* legitur in Qu. Hebraicis S. Hieronymi, in historia Monachi Trecensis, & in Tralatione Epiphanii. Verum Syriaco schemate *Big. Samb.* μαλχὰς, Eusebius atque Procopius μαλχᾶς. Idem autem inter Græca nomina significat κλεόδημος, quod Syriace מלכא *Malca*. Bern. Vide paulo supra v. 4.

z Χατούρας] Iterum χατούρας *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* χατοῦρας *Big.* χαιούρας, prelorum inquies. χετούρας, Euseb. *Bern.*

a Αφέραν,] *Bas. Samb. Big.* & *Cas.* ἀφεῖραν *Gen.* ἄφιραν *Busb. Apheran, Epiphan.* ἀφὶρ, *Euseb.* ed. ἄφαρ *Eus.* MS. ἀφρᾶ Eustathius Thessalonicensis, ἀφρᾶν Procopius. *Bern.*

b Σουρεὶμ,] Libri excusi, & ex scriptis *Busb. Hen.* & *Cas.* σουρεὶμ pro אשורים Hebræorum: præter aliquot membranas *Epiphanii*. Alia σωρεὶν & σωρεὶμ more Chaldaico, ut *Big. Samb.* & quædam Exemplaria Epiphanii. ἀσωρεὶμ Procopius. ἀσωρὲ MS. Euseb. Edita vero ἀσὼρ, ut & Pseudo-Eustathii. *Bern.*

c Ιαφραν.] Ιαφραν, *Bas.* & *Gen.* ἰαφρᾶν, *Samb.* ἰαφρὰμ, *Busb.* & *Hen.* ἀφρᾶν *Euseb.* Japhran *Epiphan.* Bern.

d Αφέρα τε καὶ Ιάφρα,] Sic volunt recta nomina, quæ præcesserant, aut ἀφέρα τε καὶ ἰάφρα. Legimus autem in impressis ἄφρα τε καὶ ἰαφίρα: ita etiam in codicibus priscis. Ab Eusebio ἄφρα τε καὶ ἄφιρ. Latini libri habent Japhran & Apheran. ἀφρᾶ τε καὶ ἀφρᾶμα *Hen.* ἀφρᾶ τε καὶ ἰαφρᾶμα *Busb.* Bern. Sic ex v. 23. aut Αφιρα τε καὶ Ιάφρα. in *Editis* Αφρᾶ τε καὶ Ιαφίρα.

e Αφραν] *Al.* Αφρᾶν & mox Αφέραν aut Αφεράν.

f Τούτους γὰρ] Τούτοις γὰρ Ηρακλέα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Συστρατεῦσαι] *Samb.* συστρατεῦσαι, ab aliis Codd. *Bern.*

h Αντιαῖον·] *Big.* ἀντέον, Editores. Procopius, *In Libyam & contra Antæum* Eustath. de eisdem, οἳ ἦσαν ἡρακλεῖ συνεπάχθεν ἐπὶ ἀντιαῖον τὴν γηβυῆ στρατεύσαντι. *Antæi* tamen nulla fama ac mentio fertur in libris Epiphanii Scholastici, ex insciti viri nimia. Mallem demum cum Burio nostro heic recudere ἐπὶ λιβύην κατ' ἀντιαῖον. *Bern.* In Editis male Αντεον. Mallem (inquit *Bern.*) cum *Burio* rescribere κατ' Αντιαῖον.

i Αφρα θυγατέρα] Ita *Big. Samb. Cas.* & *Euseb.* Αφραν *Vat.* Οφραν in *Editis.*

k Δι-

θυγατέρα Ηεακλέα γημῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς [k] Διδωρον, τοῦτον δὲ γεγεννηκέναι Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς Βαρβάρους [m] Σόφακας λέγεσθαι.

filiam uxorem duxisse, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ὁ Ισακ ⟨ϖ⟩ γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν.

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam uxorem duxit.

XVII.

Ισάκῳ [n] δὲ, ὡς ποσαραικοστὸν ἔτος γεγονότι, γυναῖκα γῆμαι ἐφρόντιζεν ὁ πατὴρ Αβραμος Ρεβέκκαν, Ναχώρ παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμψας τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, [o] ἐνδοξάμενος μεγάλως πίστει. γίνονται δ' αὐτοῖς τοῦτον τὸν τρόπον· [p] ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, [q] ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅμα τὸ ταῦνιον ἡ μηδ' ὅλως ἐπιχωριάζειν [r] ἐκπεπιμμένα. οὕτω δὲ ἀπερχόμενον χρόνῳ, ἅμα τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, [s] θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας· ἔτι δὲ καὶ λῃστῶν ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφθείρει σὺν ἐνίοις μὴ προνοοῦσι τούτοις τοῖς ὁδεύουσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται [t] Χάρραν. καὶ γιόμενον ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει [v] πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ Θεῷ, Ρεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Αβραμος [x] μνηστευόμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, [y] εἰ κατὰ νοῦν τὰ αὐτοῦ μέλλοι ὁ γάμος οὕτω συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τῶν μὲν ἄλλων αἰτουμένων πότον δεηθέντων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ προσχούσης.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὑπὸ ταύτης οὖν [z] τῆς ἀμφοίας, ὑπὸ τὸ φρέαρ προσαγάγεται, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους πότον αὐτῷ προσχεῖν. τῶν δὲ ἐκτεθειμένων, [a] ὡς χρῄζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ προσχεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· [b] μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῷ θεῷ τὸν ξένον ὑπωλήθει δυσκολίας, πίνοντα ἄλλα κοινωνήσειν αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδοσαν, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ Φιλοφρόνως. ὁ δὲ ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων γιόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, [c] ἐπήνεσέ τε τῆς εὐγλωσσίας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείας πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἔφυγε, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτῇ [d] ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ νυμφεύσειν, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσημήνατο. καὶ Ρεβέκκα

Abramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, conjungere statuisset uxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptim, ad sponsalia facienda mittit famulorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus invicem femoribus suppositurum, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem & munera suis illic amicis, quæ ob raritatem, vel quod non omnino iltius essent regionis, magni æstimarentur. Is *aliquod* tempus itineri insumens, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter cæni spissitudinem, æstate vero ob aquarum inopiam, quinctiam latronibus loca iltic infestantibus, quos viatores, ni sibi caveant, haud facile effugiunt, *tandem* ad urbem Charram pervenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur oravit, ut Rebecca (ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate ejus hæ nuptiæ essent perficiendæ, inter illas inveniretur, & *hoc signo* dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi præbente.

Isaco quadragenario uxor quæritur apud Charram.

Sacramentum rite datum, tactis femoribus. Gen. c. 24.

Itur à Judæa in Mesopotamiam.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogavitque virgines uti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse *dicentibus*, (nam haud hausiu facilis erat aqua) una omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quæ ne aquam quidem impertirent; eique præbuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene speraret, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo & benignitatis laudavit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; scisciabatur etiam ex quibus esset parentibus, optavitque ut illis in emolumentum cederet talis filia; & despondeant, inquit, ut ipsis gratum est, in domum viri probi, parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei hæc non invidebat scire desideranti, sed & genus indicat. Et, Rebecca, in-

Bona indoles Rebeccæ.

k Διδωρον,] Hanc fabulam Malchi vatis nunc non tracto. Sufficiat dicere quantum de tribus verbis altercentur librarii & ab invicem dissentiant. δίδωρον dedere Typographi, *Ejdorum* vel δίδωρον Procopius ad Octateuchum S δίδωρ *Big. Samb.* atque *Cas.* & adhuc magis ad palatum Atticum διόδωρ Euseb. tam MS. quam ex prelis. δόδωρ non βόδωρ, Eustath. falso dictus. δόδωρ seu *Dodorum* & *Dodorim* vetustiores Latinorum codicum, alii vero *Diodorum*. δώδωρ pater Vossiorum. *Bern.* Sic *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* in *Editis* Δίδωρ. in *Eusebii* Codicibus Διόδωρ. Sed Δώδωρ malit *G Voss.* & mox Συφακας.

l Σοφῶνα,] Σώφωνα, *Samb.* σωδονα Eustath. σοφῶνα, *Bas. Gen.* & *Big.* & Procopius. σοφωνᾶν Euseb. Mirus autem est Epiphanius, *Soron* aut *Foron*: ut libri nostri monstrant, & historia Petri Manduconis. *Bern.*

m Σόφακας] Συφακας B. Vossius, ut libuit. σοφὰς Eusebius, & Procopius. σοφισὰς Eustathius. *Sorophacos* denique membrana & charta plurima Epiphanii. *Bern.*

n Δὲ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in aliis δή.

o Ενδοξάμενος] Reddo Josepho suum verbulum, ex scriptis *Big. Samb.* & *Busb.* atque de versione *Epiphanii.* ἐνδυσάμενος legebatur in *Hen.* cod. ἐγγυσάμενος aut ἐγγυασάμενος blandus error Editorum & Schotani. *Bern.* Sic ex *Big. Samb. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐνδυσάμενος *Hen.* & *Vat.* ἐγγυσάμενος *Bas.* & *G.*

p Υπὸ] *Samb.* ἐπὶ.

q Επειτα ἐπικαλοῦνται] *Big. Samb. Cas.* & Interpres Scholasticus. Aliis in libris similis sonus ἐπικαλοῦνται sequentis verbi absorpserat hoc epirrhema, quod & Cl. Bosius viderat. *Bern.* Vocabulum ἔπειτα (quod deerat in *Editis*) restituimus ex *MSS.*

r Εκτεθειμενθία.] Itidemque ἐκτεθειμηθία, quod omiserant *Bas.* & *G.* nec expressit *Epiphanius.*

s Θέρους] Θέρει *Vat.*

t Χάρραν.] Ita ex *Busb. Hen.* & LXX. in *aliis* Κάρραν.

v Πλείοσιν] Vocem πλείοσιν negligunt *Hen.* & *Busb.*

x Μνηστευόμενον] Sic agnoscunt *Big. Samb. Cas.* atque Scriba *Cassiodori.* μνησθεὰν ἐξαπέστελλεν *Basil.* aliique casu alieno ac tempore. Posthæc *Busb.* & *Hen.* παρεχόσης pro Josephico προσχόσης. *Bern.* Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* μνησθεὰν ἐξαπίς.

y Εἰ κατὰ νοῦν] Εἰ κὲ κτ' *Vat.*

z Τῆς Αμφοίας,] Illud τῆς ex *MSS.*

a Ως χρῄζουσῶν] Ita ex *MSS.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* κὲ χρ.

b Μία ἐξ ἁπασῶν] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanii Codd.* μίαν *Bas.* & *G.* dein ἐπιπλήττειν δυσκολίας τινός. ἀλλ' ἐ καινωνήσειν ὡς ἀνθρώπως αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδώσαν, λέγουσαν. κὲ παρέχει [παρέχειν *Schotan.*] αὐτῷ φιλοφρόνως. ubi *Hen.* & *Busb.* plurimis rejectis, retinent ἐκείνη φιλοφρόνως παρέχειν. In *Vat.* ιδια & ἐπιπλήττ. quoad reliqua facit pro *Editis.*

c Επήνεσέ τε] Επαινεῖ τε τ' *Vat.*

d Ονησιν τοιαύτης παιδός·] Γένησιν locum habere non potuit, nisi in paratypis *Bas.* & *Gen.* ὄνησιν ponunt Scribæ omnes, quod sensum commodum huc referre existimo. Imo vero tota illa sententia superabat captum Epiphanii notarii. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* γένησιν τ.

Bathuelo mortuo Labanus virginem hanc domumque tuetur.

inquit, mihi nomen eſt, pater vero meus Bathuelus erat, ſed ille jam quidem defunctus eſt: verum Labanus frater meus, qui domui univerſæ cum matre proſpicit, meæque virginitatis curam gerit. His auditis gaviſus eſt ob facta & dicta: quod perſpectum habuerit, Deum manifeſto ſibi in itinere adjutorem exſtitiſſe. Cumque protuliſſet monile & alia quædam ornamenta, quæ geſtare virginibus decorum eſt, obtulit *ea* puellæ, ut ei eſſent in remunerationem pro potu & in honorem: æquum eſſe, dicens, ut illa hujuſmodi præmia acciperet, quæ tot virginibus bonitate præſtaret. Simul petiit ut ad eos divertere liceret, à nocte ulterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii ſecum ferret, nuſquam eum tutius deponere poſſe dicebat, quam apud tales qualem eam expertus eſt. Conjecturam enim ſe facere de matris fratriſque ipſius humanitate, adjiciebat, quam parum difficiles eſſent, ex ea quæ in ipſa elucebat virtute: neque ipſis gravem fore, qui mercedem pro hoſpitio ſolveret, ſuiſque ſumptibus viveret. Illa vero, bene ipſum de parentum humanitate conjectare, reſpondit; increpabat tamen, quod illiberales eſſe ſuſpicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, ſi ille annuerit, eum deducturam eſſe ajebat.

Cœna heri ſui mandata exponit Eleazarus.

3. Ut igitur hoc facto adduxerat hoſpitem, camelos ejus ſervi Labani accipiunt, curantque: ipſe vero cœnaturus à Labano introducitur. Ac cœna peracta, ad ipſum matremque virginis ſic alloquitur. „ Abramus filius quidem eſt Tharri,

Nachores frater germanus Abrami, avus Rebeccæ.

„ veſter autem cognatus: Nachores enim, tuorum, „ô matrona, liberorum avus, Abrami erat frater, „ eodem patre & eadem matre prognatus. Is igi„ tur ad vos mittit, poſtulans hanc virginem filio „ ſuo accipere in matrimonium: quem legitimum „ habet, ſolumque in bonorum omnium hære„ ditatem eduxit. Qui, cum quidem potuiſſet „ illi ex iſtius regionis feminis vel opulentiſſimam „ capere, noluit *eam filio* connubio jungi: ſed, „ genus *ſuum* habens ſummo in honore, haſce „ nuptias verſat. cujus ſtudium & propoſitum „ nolite contemnere: nam Dei benignitate & a„ lia mihi in hoc itinere feliciter ſucceſſerunt, & „ puellam hanc & veſtras ædes inveni. Cum e„ nim prope ad urbem acceſſiſſem, virgines com„ plures videns ad puteum advenientes, *Deum* o„ ravi ut in hanc inciderem: quod & factum eſt. „ Has igitur nuptias, Dei præſentia conciliatas, „ vos quoque veſtra auctoritate ratas habetote: „ & Abramum, qui me tanto ſtudio huc miſit, „ puellam concedendo honorate. „ Illi vero, nam honeſta viſa ſunt ipſis & grata *quæ dicebat*, & Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditionibus: duxitque illam Iſacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iverant.

καμὲν, φησὶν, [c] ἐγὼ καλῶμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθήλῳ μὲν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβαν῾ῳ δ' ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερ῾ῳ, ὅ τε οἶκος παντὸς σὺν τῇ μητρὶ προνοούμεν῾ῳ, καὶ τὰ ἐμῆς παρθενίας [f] ὀπιμελόμεν῾ῳ· τούτων ἀκροασάμεν῾ῳ, ἐχαίρε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ἔτως ὁρῶν αὐτῷ τὰ ὁδῷ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προνομίσας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, ἃς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, [g] τὰ ὑπὲ τῷ πίειν χάριτ῾ῳ ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτῇ τυγχάνειν, ἀγαθὴ ὡδὲ τὰς τοσούτας παρθένους γινομένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, ὅ τε πρόσω χωρεῖν τὰ νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρούμενος· κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν, ἢ [h] τοιούτοις οἷς αὐτῆς ἐπρεφθη. τεκμαίρεσθαι δ' καὶ τὴν τὰ μητρὸς καὶ ἀδελφᾶ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἔλεγε, ὡς [i] ἃ δυσχεραίνουσιν, οὐκ ἂν ὠφελοῖ αὐτὴν ἀρετῆς· ἀδὲ γὰ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τὰ ξενίας τελέσας, καὶ δαπάνας ἰδίας χρησάμεν῾ῳ. ἡ δ' ὠφελεῖ μὲν τὰ τῶ γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν· ἐμέμφετο δ' ὡς [k] μικρολόγως ὑποπτεύοντα· πάντων γὰ ἀμισθὶ μεθέξειν. ὁηλώσειν μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον παὶδελφῷ, συγχωρῶντ῾ῳ ἄξειν αὐτὸν ἔλεγε.

γ'. Ὡς οὖ τάτα γινομένα παρῆγε τὸ ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτὰ φυλάσσοντας οἱ Λαβάνα θεράποντες [l] ἐπιμελοῦς· αὐτὸς δ' δειπνίσων [m] εἰσηγάγετο παρ' αὐτῷ. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τὸ κόρης. „ Ἀβραμ῾ῳ [n] Θαρρὰ μέν ἐστιν υἱὸς, συγγενὴς δ' „ ὑμέτερ῾ῳ· Ναχώρης [o] γὰ τάτων, ὦ γύναι, τὸ πάν„ δων πάππω῾ῳ, ἀδελφὸς δὲ Ἀβράμα, ὁμοπάτριός τε „ καὶ ὁμομήτρι῾ῳ. πεμπὶ τοίνυν ἅτ῾ῳ πρὸς ὑμᾶς, „ ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτᾶ λαβεῖν πρὸς „ γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτᾷ, καὶ μόν῾ῳ ὑπὲ τοῖς πᾶσι „ τεθραμμέν῾ῳ. ὧ τὸ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυναστὸν αὐτᾷ „ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν [p] ἀγαγέσθαι· „ τιμῶν δὲ τὸ γέν῾ῳ, τὸ γάμον [q] πολιτεύᾳ τᾶτον. ὅ τὴν „ ταχδὴν καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· [r] κατὰ γὰ Θεᾶ „ βούλησιν τά τε ἄλλα μοι καὶ τὴν ὁδὸν [s] ἀπήντησε, καὶ „ τὴν παῖδα καὶ τὸ ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰ πλησίον „ τὸ πόλεως ἐλθόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ὑπὲ τὸ „ φρέαρ προσερχομένας, ἠυξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. „ ὃ δὴ καὶ γέγονε. γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνησθόμενον „ ὑπαφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Ἀβραμον, [t] τὸ μὴ „ τοσαύτης ἀπεστερῆσθαι προθυμίας, τῷ καταγνῦσαι τὴν κό„ ρην τιμήσατε.„ οἱ δ', καλὰ γὰ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην ἐκ Θεοῦ σωθῆναι, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς [v] ἠξίουν τὴν θυγατέρα· [x] γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ἰσαὰκ῾ῳ, τὰ πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰ ἐκ τᾶ [y] Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας [z] ἐξεληλύθεσαν.

ΚΕΦ.

[c] Ἐγὼ καλῶμαι·] Ἐγὼ in *Excuſis* deeſt.

[f] Ἐπιμελόμεν῾ῳ.] Ita *Samb.* & *Caſ.* Atticorum more. ἐπιμελοῦμαι῾ῳ in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

[g] Τῆς ἐπὶ τῷ πίειν] *MSS. Gr.* & *Vet. Interpr.* ſequimur. in *Editis* ἐπὶ τῷ π. χ. ἀ. εἶναι λέγων, καὶ γέρας δίκαιον τοιοῦτον.

[h] Τοιούτοις] Ita in *MSS.* τάτοις *Baſ.* & *G.*

[i] Οὐ δυσχεραίνουσιν,] Sic *Baſ. G.* & *Caſ.* in *reliquis* δυσχερῶσιν. non adeo ad *Atticorum* guſtum.

[k] Μικρολόγως] Μικρολόγια *Vat.*

[l] Ἐπιμέλων·] Ita plane ſcribendum cum *Samb.* & *Caſ.* Vilius eſt ἐπεμέλων *Baſ. Gen.* atque *Schotani.* Bern. (Correxerat *Cocc.* ad oram ἐπεμελῶνθ, & mox pro ἠγάγετο, quod in veteri erat Edit. ἤγετο.) Ita *Bernardus* ex *Samb.* & *Caſ.* ἐπεμέλων *reliquorum* cum *Baſ.* & *G.* vilius putans.

[m] Εἰσηγάγετο] Sic *Big.* & *Samb.* εἰσήγετο παρ' αὐτῷ *Vat.* ἠγάγετο σὺν αὐτῷ *Baſ.* & *G.* & *Vet. Interpr.*

[n] Θαρρὰ] Ita *Hen. Buſ. Baſ.* & *G.* Θάρρα *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

[o] Γὰρ τάτων,] Sic *Baſ.* & *G.* ὃ τάτων *Big.* & *Hen.* γὰρ τάτων *Vat. aliique.* Mox Εἰς *Busb.* & *Hen.* pigre. *Bern.* Tranſpoſitio autem illorum ὦ γυναῖ ex MSS. certe *Bigotiana Coll.* ſequebatur alias poſt παίδων. *Hav.*

[p] Ἀγαγέσθ'·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀγέσθ.

[q] Πολιτεύᾳ τᾶτον,] *Baſ.* & *Gen.* αἰτεῖ πολιτεύᾳ τᾶτον *Big.* & *Caſ.* Sed *Samb.* margo tenet αἰτεῖ, media quidem pagina πολιτευᾷ. Alterum itaque horum videtur eſſe Gloſſema, inquiunt viri optimi Iſ. Caſaubonus & Andr. Boſius. Alterum eorum legerat duntaxat aut plane intellexerat Interpres ſcholaſticus *nuptias poſtulat.* Lego equidem lubenter πολιτευᾷ ſingulare. *haſce nuptias verſat*, aut τὸν γάμον αἰτεῖ πολιτεύειν τᾶτον, *de iſtis agitare poſtulat.* Bern. Αἰτεῖ πολιτεύ τᾶτον *Big.* & *Caſ.* πολιτεύᾳ *Samb.* in textu, in margine αἰτεῖ. in *Vat.* αἰτεῖ τᾶτον. Forſan (inquit *Bernardus*) τὸ γάμον αἰτεῖ πολιτεύειν τᾶτον, *de iſtis nuptiis agitare poſtulat.*

[r] Κατὰ γὰ Θεᾶ βούλησιν] *Al.* κατὰ γὰ Θ.

[s] Ἀπήντησε,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὑπήντησε.

[t] Τὸν μὴ] Ex *MSS.* articulum τὸ non agnoſcunt *Editi.*

[v] Ἠξίων] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Vat.* ἠξίουν *alii* cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[x] Γαμεῖ τε αὐτὴν] Sic in quibuſdam *MSS.* in aliis γαμεῖ τε ταύτην ὁ Ισ. in *Editis* γαμεῖ τε αὐτὴν Ισαὰκ῾ῳ.

[y] Χαϊδέας] Iterum χαϊδέας emendatur ex *Samb.* & *Caſ.* pro χαϊλέας excuſorum Codicum. *Big.* jam habet χατδέας. *Bern.*

[z] Ἐξεληλύθεσαν.] Ita *Samb.* ἐξεληλύθεσαν *Ceteri.* Atticiſmus exigit ἐξεληλύθεισαν. *Bern.* * Et ita correxerat *Coccejus.*

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ τ Αβραμ τελευτῆς.

Τελευτᾷ δὲ κ [a] Αβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πάσων ἀρετὴν ἄκρος, κ τῆς πρὸς [b] αὐτὸν παρὰ θεοῦ εὐσεβῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα κ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· καὶ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τ παίδων Ισάκου κ Ισμαήλου.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

XVII.

NON multo autem post moritur etiam Abramus, vir in omni virtute summus, Deoque pro sua in ipsum insigni pietate egregie charus. Vixit autem annos centum & septuaginta quinque: & sepultus est in Chebrone, juxta uxorem Sarram, à filiis suis Isaco & Ismaelo.

Anno etatis sue 175 obiit Abramus, vir piissimus ac prudentissimus. Gen. c. 25.

ΚΕΦ. ιή'.

Περὶ τ Ισάκου υἱῶν, Ησαύου κ Ιακώβου· κ γνήσεως αὐτῶν κ ἀγωγοφῆς.

Ισάκῳ δὲ [c] μετὰ τὴν Αβράμου τελευτὴν σκύλη τὸ γύναιον· κ, τῆς γαστρὸς [d] ὀπιμείζονα ὀγκουμένης, [e] ἀγωνιάσας ἀνήρετο τ Θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, κ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· κ ὃν μείζονος προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κ [f] τὴν προῤῥησιν κ Θεὸς δίδυμα παιδία· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ὅλη τὰς πόδας δασὺ φρικωδῶς ἦν, τὸ δ' νεώτερον εἶχεν προϊόντος αὐτοῦ κ πέρναν. ἠγάπα δ' ὁ [g] μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον, [h] Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως· Εβραῖοι γὰρ τὸ [k] Σηειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιάκωβος δ' ὁ νεώτερος [l] τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμοῦ δ' τὴν γῆν καταλαβόντος, Ισακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τ χώρας ἀφεθεὶς ὑπαρχούσης, ὅλη Γεράρων ἀπῆλθε, κ Θεοῦ κελεύσαντος. [m] ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, κ ξενίαν καὶ φιλίαν [n] τὴν Αβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμενος [o] κατ' ἀρχὰς, ὅλη ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναι πρὸς τὸ πᾶν [p] ἐκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τ Θεὸν τῷ Ισάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσούτῳ πρὸ αὐτὸν ἀφθόνῳ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δ' τοίνυν πάλιν ἐκ μεταβολῆς

CAP. XVIII.

De Isaci filiis, Esavo & Jacobo; ac nativitate eorum & educatione.

XVIII.

DEfuncto autem Abramo, ab Isaco gravida facta est uxor: ventreque ejus in majus intumescente, anxius Deum consuluit *Isacus*. Respondet autem, gemellos ei parituram Rebeccam, gentesque fore liberis cognomines: & quæ minor videbitur majori præcellet. Nec multo post, sicut prædixerat Deus, nascuntur ei gemini: quorum senior quidem à capite ad pedes supra modum hispidus erat, junior vero exeuntis ante se calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu majorem, Esavi ex pilositate cognomen habentem: nam Hebræi pilos vocant * Seïron. Jacobus vero minor matri charus erat.

Isaco nascuntur Esavus & Jacobus. Gen. c. 25.

Esavum diligit pater.

Jacobus matri Deoque charus.

2. Verum fame in *ea* terra grassante, Isacus, cum decrevisset ire in Ægyptum, Dei jussu Gerara se contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hospitium & amicitiam Abrami. Cumque eum initio magna benevolentia prosequeretur, restitit invidia, ne prorsus in eo effectu perseveraret. Deum enim videns Isaco propitium adesse, & tantopere illi favere, expulit eum. At il-

Isaco hospiti invidet princeps Palæstinus,

[a] Αβραμος.] Sic plures *MSS.* κ ὁ Αβρ. in *aliis* cum *Bas.* & *G.*

[b] Αὐτὸν.] Αὐτο *Samb.* male, nisi mox legeris θεία pro θεοῦ. Ebraïsmo imputandum Typoth. *Bern.*

[c] Μετὰ τὸν Αβράμου] Incogitantia Josephi. Utinam scripsisset, μετὰ τὸν Σάρρας τελευτὸν, quod verum. Nam ex Moyse refellitur alterum, nec cum reliquis harum originum, neque cum capitulo præcedente rite constat. Contextus equidem Mosaici ordine deceptus fuit ille Judæus. Veruntamen ante natos Saliano Schotanosve hæc animadverterat Monachus Trecensis, *Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli: vivebat ergo Abraham & adhuc quindecim annis. Hoc jam diximus, quia Josephus sic ait, Porro post mortem Abrahæ concepit uxor Isaac. Mortem eius forte appellans quia jam penitus effæto corpore generare desiit. Ipse enim textus literæ non esse dictum per recapitulationem satis indicat.* Bern.

[d] Επιμείζονα ὀγκωμένης,] Delicatius quidem est & urbe Palladis dignius ἐπιμείζονα. *Big.* & *Hen.* sive ἐπιμείζονα *Busb.* (ut χείρες pro viliori χέρες) quam Editorum prosodia soluta ἐπὶ μεῖζον. *Bern.* Istud, ut Ἀλλοτέρων, vulgato ἐπὶ μεῖζον prætulit *Bernardus*, auctoritate quorundam *MSS.*

[e] Αγωνιάσας] Αγωνιάσαν manus nova ad oram cod. *Hen.* atque amplius Cl. Bosius, ἀγωνιάσασα ἀνήρετο τ Θεὸν φράζει δ' αὐτῇ: quo diligentius imitarentur illud Moysis, v. 22. c. 25. Gen. ויאמר יהוה: והלך לדרש את יהוה. Josephus vero ad virum hoc consilii transtulit. Mox ἀσωθέτως & simpliciter *Busb.* cum *Hen.* ἠείθ. *Bern.*

[f] Τὴν προῤῥησιν Θεοῦ] Τὴν abest *Editis.*

[g] Μὲν πατὴρ] Illud μὲν etiam ex *MSS.*

[h] Ησαυον] Perpetua scriptura meliorum codicum, ut *Big. Samb.* & *Cas.* ἡσαῦ schematis Hebraici accentusque, ut fas fuit δασὺν, retinent *Busb. Hen.* & Zonaras, aliique originum Judaicarum compilatores. Ibidem λεγόμενον, &c. Librarii Græci aliquid heic tentarunt parum feliciter: legimus enim in cod. *Big. Samb.* atque *Cas.* ἠγάπα δ' ὁ μὲν πατὴρ τ πρεσβύτερον ἥσαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τ τριχώσεως. εἶχε δ' κ ἕτερον ὄνομα σιειρ λεγόμενον, ἀπὸ τ τριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σιειρ τρίχωμα λέγουσι. Pilositatem seu villum significat Hebræorum שער *Sear* & שעירה *Seira* Chaldæorum. Mihi demum placet Josephum hunc in modum emendanti, ἠγάπα δ' ὁ πατὴρ τ πρωτοτόκου σιειρ, vel ἥσαυον τ κ σιειρ. *Bern.* Ita passim *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ησαῦ aut Ησαῦ *alii.* Hic (inquit *Bernardus*) Librarii Græci aliquid tentarunt parum feliciter: legimus enim in *Big. Samb.* & *Cas.* ἠγάπα δ' ὁ μὲ πατὴρ τ πρεσβύτερον Ησαῦον λεγ. κ. ἐπ. τ. τριχώσεως. εἶχε δ' κ ἕτερον ὄνομα Σίειρον λεγόμενον ἀπὸ τ τριχώσεως. Εβραῖοι γὰρ Σίειρον τρίχωμα λέγουσι. Verba *Josephi* forsan hunc in modum refingenda, ἠγάπα δ' ὁ πατὴρ τ πρεσβύτερον Σίειρον λεγ. κ. ἐπ' τ. τριχώσεως, vel πρ. Ησαυον, τ κ Σίειρον λεγόμ. &c. Vide Tom. IIo. *Hieronymi* ex Editione *Benedicti.* p. 354, 355.

[i] Τῆς τριχώσεως·] Ex τ τριχώσεως, *Busb.* & *Hen.* χυδαίως κ ἀνοήτως. A pilis enim natalibus cognomentum ait traxisse Esavum, nomen tamen proprium inde accepisse Josephus non dicit. Quanquam hunc puerum Isaaci Hirtium nuncupatum credo utroque vocabulo Hebraico שעיר *Seir* & עשו *Esau.* Prius notum satis & confessum: עשו tamen priscis Hebræorum significabat quantum in dialecto Arabum لشوع *Aspao*, φερσόθριξ aut *asper setis*, quem adeo *Esavum* appellat S. Severus. *Esavum* autem hispidum pilisque horridum aliquem innuere nemo adhuc somniavit Rabbinorum Judaicorum seu Christianorum. Vel adhuc propius ad Etymon Moysis Gen. 25. v. 25. כאדרת שער, *instar vestimenti villosi, Esau* dictus fuit de ﬠَشْﻮ & ﬠَشْﻮ *gesa* & *gessa*, i. e. cilicio, quo totus à natura opertus videbatur. Unde vere quidem dixit sed mente ignara magnus Byzantii Drungarius, τῷ μὲ πρεσβυτέρῳ καθόλε ᾗ σώματος δασὺς ἐφύη θριξ· ὅθεν κ ἡσαῦ ἐκλήθη, ἀφ' τοῦ τρίχωσιν. *Bern.* Videtur deesse τὸ Σηείρ, quod nomen etiam Esauo fuerit. Opportune codex MStus hic facem præfert; in quo post τριχώσεως legitur Εἶχε δ' κ ἕτερον ὄνομα, Σίειρον λεγόμενον τ (legendum reor ἀπὸ τ) τριχώσεως. Εβραῖοι γὰρ &c. *Rel.*

[k] Σηειρον] Cocc. corrigit Σίειρον.

[l] Τῇ μητρὶ] Τῇ μητέρι contrahunt aliqui libri, ex vóce præcipitis vulgi. *Bern.*

[m] Υποδέχεται.] Καὶ ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, *Hen.* & *Busb.* sine causa & exemplo. *Bern.*

[n] Τὴν Αβράμου.] Τῦ Αβ. *Cas.*

[o] Κατ' ἀρχὰς,] Ita ex *MSS.* elegantia Attica. in *Editis* κατ' ἀρχάς.

[p] Εκωλύθη.] Sic in *MSS.* ἐκωλύεθ *Bas.* & *G.*

* *Seiron.*] Juxta schema Hebraïcum *Seir.*

ille, denuo Abimelechum præ invidia adeo mutatum expertus, tum quidem recessit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, pastores irruentes pugnam cient, ut opus *incœptum* impedirent: & cum ille contendere noluerit, visi sunt prævaluisse. Pedem autem referens alterum cavavit *puteum*: aliisque Abimelechi pastoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abscessit; prudenti consilio sibimet comparans securitatem. Dein *rege hoc* illi sponte præstante, ut absque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellavit; nomine spatium amplum significante. E prioribus autem unum quidem Escon vocatur, ac si quis diceret pugnæ *puteum*: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

Rooboth, *spatii satis.*

עשק *seu* ἔσκον, *pugna.* Sitenna, *inimicitia.*

3. Porro ita contigit, ut Isaco cresceret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra se auctas fore fortunas Isaci, cum & non sine mutuis suspicionibus simul vixerint, & ex occulta inimicitia secesserit Isacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodesset, Isaco ad injuriam acceptam ulciscendam conversо, rursus cum illo amicitiam renovat, uno è suis ducibus Phicolo secum adducto. Ac cum omnia, quæ poposcerat, nactus fuisset ex Isaci bonitate, qui veteri in se patremque gratiæ recentem donavit iram, domum est reversus.

Mox ille amicitiam ac fidem Isaci jurejurando sibi obligat.

Esavus anno ætatis XL. *uxores ducit Adam & Alibamam. Gen. c. 36. v. 2. & c. 26. v. 34.*

4. Isaci autem filiorum *alter* Esavus, cui impense faverat pater, quadraginta annos natus, uxores ducit Adam Helonis filiam, & Alibamam Esebeonis, virorum in Chananæis potentissimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam consilii cum patre communicans. Nam id sane non permisisset Isacus, si *filius* sententiæ ipsius stetisset: non enim illi volupe erat affinitates jungere cum istius regionis incolis. Nolens autem filio esse molestus, jubendo ut à mulieribus abscederet, secum statuit silere.

Isacus jam persenex filium suum majorem mittit venatum. Gen. c. 27.

5. Sed cum esset senex, & visu prorsus orbatus, Esavum ad se vocat; querensque de senectute, ut, vel sine defectu visus & cæcitatis calamitate, ipsum impedierit, ne Deo posset ministrare, jussit eum venatum exire, & quantumcunque poterat captantem cœnam parare; ut ea sumpta Deum precaretur, illi per totum vitæ curriculum auxiliatorem fore ac adjutorem: incertum quidem esse dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita discederet, Deum illi suis pro eo precibus propitium reddere.

βολῆς [q] τ ἀπὸ Ϝ βασκάνε παραχθεὶς Ἀβιμελέχε, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ λεγόμενον φάραγξα, χωρίον ἐ μακρὰν Γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βεληθέντ Φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχε ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν [r] ἀπεχώρησεν, ἀγνώμονι λογισμῷ κτώμεν ἀσφ [s] τὸ ἀδειαν. εἶτα αὐτομάτε φανέντ ἀσφ τὸ φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ φρεάτων τὸ μὲν [t] Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσε· [v] τὸ δὲ ἕτερον [x] Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημήνε τὸ ὄνομα.

γ'. Ισάκῳ μὲν ἐν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ἀπὸ μεγίθες πραγμάτων. [y] Ἀβιμέλεχ δὲ, [z] κατ' αὐτὸ φυσεσθαι νομίζων τ Ισακον, ὑποπτα μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνοδιαιτήσεως γινομένης, ἐπ' ἀ φανερᾶ δὲ ἔχθρα Ϝ Ισάκ ὑπεκστάντ, δείσας μὴ τῆς φρεάτερας αὐτῷ φιλίας· μηδὲν ὄφελ γένηται, πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν Ισάκ τραπέντ, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἕνα τ στρατηγῶν [b] φίκολον ἐπαγόμεν. πάντων ἢ τυχηκὼς ὧν ἠξίε, διὰ τὸ Ισάκ χρηστότητα, ὀργῆς προσφατα πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τ πατέρα γεγονυῖαν προτιμῶντ, ἀπῆρεν εἰς τὸ ἑαυτ.

δ'. Τῶν ἢ Ισάκ παίδων Ησαυος, πρεῖ ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐστοργάκει, παραφανεὶς γενομὲς ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὸ [c] Ηλωνος, καὶ Αλιβάμαν [d] τὸ Εσεβέωνος, δυνασθόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας· ἑαυτὸν ποιήσας τ πρεῖ τ γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲν τῷ πατρὶ [e] συμβουλευόμενος. ὁ ἢ [f] γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ισάκ, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γινομένης· ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ δι' ἡδονῆς πεπαίδαται συγγένειαν πρὸς τὰς ἐπιχωρίας. ὁ βουλόμενος δὲ ἀπεχθῆ εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίσασθ τ γυναικῶν, σιγᾷν ἐκέλευε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ [g] τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τ Ησαυον, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκα τῆς πηρώσεως καὶ Ϝ κ τὰς ὄψεις πάθης ἐμποδὼν ἐμοὶ αὐτῷ γεραπδεύειν τ Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται προθυμάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τῦτο [h] ἱκετεύσῃ τ Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τ βίον· ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε κ τελευτήσοιτε, πρὸ δὲ τύτε προθυμεῖν αὐτῷ βέλεσθαι [i] τ Θεὸν τ ἐμῆς τ ὑπὲρ αὐτ προθυμουμένου.

ς'. Καὶ

---

q Τῆς ἀπὸ Ϝ βασκάνε] Τῆς ἀπὸ delet *Big.* recte tamen faciunt cæteri quod itidem retinent. Mox vitiosum est Bibliopolarum μακρά. *Bern.*

r Ἀνεχώρησεν,] Ita *Basil.* G. & *Vet. Interpr.* ἀνεχώρησαν *MSS.*

s Τὸ ἄδειαν.] Τὸ ἀσυλίαν in quatuor *MSS.* minus recte.

t Εσκον καλεῖ,] Ἐχὸν *Samb.* De hac voce vide *Drusii* Animadvers. l. 1. c. 40.

v Τὸ ἢ ἕτερον] Ita ex *MSS.* τὸ ἢ δεύτερον in *Editis.*

x Σιτεννὰ,] Ita ex Impressis *Epiphanii*, vel Σιληνὰ, vel Συλεννὰ, aut Σιγνὰ, pro mendoso Συενὰ in omnibus *MSS.* pariter ac *Impressis.* Vox autem Mosaica & שטנרה *Bern.*

y Ἀβιμέλεχ] Mallem Ἀβιμέλεχ δὲ.

z Κατ' αὐτῷ φύσεως] Utrumque Atticum est. *Bern.* Καθ' ἑαυτὸ (aut αὑτῷ) φύσεως in *MSS.*

a Μηδὲν ὄφελ] Id nitidius credebatur Athenis, & probatum *Big.* & *Samb.* ὄφελ aliis. *Bern.* Ex *MSS.* in *Editis* ὠφέλ.

b Φίκολον] *Moyses* פיכל *Phicol*: unde feci φίκολον. Proclivi enim hypertheſi apud *Samb.* & *Casar.* & *Epiphanium* pro illo nomine legitur φίλοκον & φίλοχον, tum etiam φίλον ex defectu typorum *Basil.* & *Gen.* Bern. Ita ex S. Literis in duabus Editionibus *Epiphanii.* juxta *MSS.* ejusdem & *Josephi* Codd. Græcos Φίλοχον, proclivi errore. in *Basil.* & G. perperam Φίλον.

c Ηλων,] Hebraice עדה בת אלון, Gen. c. 36. 2. Nam. c. 26. v. penult. alia omnino leguntur, & *Elia* conciliatore dignissima. Verum de istis alio in opere. Heic ἤλων asperius, quam fas fuit *Basil.* & *Gen.* Bern. Cum leni *Samb.* in *aliis* aspirate.

d Τὸ Εσεβέων,] Par Editionum τὸ Δισεβέων *Samb.* & Exemplaria Epiphanii Metaphrastæ. τὸ Δεσεέων *Casar.* τὸ Δεξέων pro illo, *Big.* Corrigendum tamen suadeo κ ἀλιβάμαν τὸ ὦβ, aut ὠὴν & ὠὴλ σεβεών. Moyses pariter hanc *Sebeonis* neptem substituit Gen. c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini, אהליבמה בת ענה בן צבעון. Nam *Masoræ* בת צבעון (quam & S. Hieron. observat) aut unius & ejusdem fœminæ duas matres arguit, vel *Anam* fuisse naturæ promiscuæ monstrum, propter versiculum 24. istius capitis. *Bern.* Ita edidit *Bernardus.* pro τὸ Εὐσεβέων in *Impressis*, & τὸ Εὐβέων, Εὐέων, & Εὐεὼν in *MSS.* suadetque corrigendum, τὸ ὦβ, aut τὸ ὠὴν vel ὠὴλ Σιβεών ex *Gen.* c. 36. v. 2, 14. ut Samaritæ lectitant & Judæi Alexandrini.

e Συμβουλευόμενος.] Βουλευόμενος *Busb.* & *Hen.*

f Γὰρ ἄν] Vocula ἄν ex *Big.* addita est.

g Τὰς ὄψεις] Una voce *Busb.* & *Hen.* πεπηρωμένος, *luminibus obductis*, quod ait Severus. Sed & Zonaras γηράσας ἐπὶ τύτοις ὁ ἰσαὰκ κ τὰς ὄψεις πεπήρωτο. Idemque historia Scholastica, *senuit Isaac & videre non potuit.* Cæcitatem etiam indicant verba Moysis; Samaritis Interpretibus, ac inter Judæos Onceloso: non quod Salianus aliique contendunt. *Bern.* Τὰς ὄψεις πεπηρωμένος, sic. *Busb.* & *Hen.*

h Ικετεύσῃ τ Θεὸν,] Ita solent Attici, soli *Big.* & *Samb.* habent ἱκετεύσῃ.

i Τὸν Θεὸν] Infercierant operæ λέγων, quod sublatum reor ex MSS. Certe *Coll. Big.* non agnoscit.

ϛ'. Καὶ [k] Ησαυος μὲν ὅλη τὸ κυνηγήσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τ Θεὸν εἰς [l] τ εὔνοιαν ἀξιῶσα τ Ιακώβου παρακαλεῖν, κ) πρὸ τ τοῦ Ισαακ γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ δ' Ιάκωβος [m] ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς [n] πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' ὀπτὰς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρμα τ βραχίονα περιβαλών, ἵνα πιθανὸς γένοιτο πρὸς τὸν πατέρα διὰ τὴν δασύτητα Ησαυ εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, διὰ τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε· καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γνωσθῆναι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τοὐναντίον παροξυνεῖ τ πατέρα πιάσασθαι [o] ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ Ισαακ ἁπτομένου τῷ κ) τὴν φωνὴν ἰδίᾳ, προσκαλεῖται [p] τ υἱόν. ὃ δὴ τ βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν [q] αἰγέαν περιβέβλητο, παύσης ἐπιφώνου, φωνῆς μὲν [r] εἶπεν Ιακώβῳ προσῳκειωμένον, κ) μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ησαυ εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας τρέπεται [s] πρὸς εὐχὰς καὶ προσκλησιν θεοῦ· „ [t] Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, „ καὶ δημιουργὲ τ ὅλης ὑσίας, σὺ γὰρ [v] πατρὶ τῷ ἐμῷ „ [x] μεγάλην ἰσχὺν περιθήκας ἀγαθῶν, καί με τ παρόν- „ των ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γεννωμένοις ὑπέσχου βοη- „ θὸς εὐμενὴς καὶ [y] δοτὴρ ἀεὶ τ κρειττόνων ἔσεσθαι. [z] ταῦτ' „ οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ περίιδῃς με διὰ τὴν πα- „ ροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενος „ τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον [a] εὐμενῆς σῶζε, καὶ „ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον „ εὐδαίμονα, καὶ κτῆσιν [b] ἀγαθῶν, ὅσων σὺ δυνάμεις „ θαυμαστὸν· [c] ποίησας δ' αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, „ φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον.

ζ'. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυον ποιεῖσθαι τὰς εὐ- χὰς, παρεκάλει τ Θεόν. ἄρτι [d] δὲ πέπαυτο τούτων, κ) παρῆν Ησαυ ἀπὸ τ θήρας· κ) τ διαμαρτίας ὁ Ισα- ακ αἰσθανόμενος, ἠσυχίαν ἦγε. Ησαυος δὲ ἠξίου τ ὁμοίων τ' ἀδελφῷ θεοῦ δὲ τ παρόντος τυγχάνειν. ὃ δὲ παρὸν μένος, διὰ τὸ πάσας εἰς Ιακώβου τὰς εὐχὰς ἀνηλω- κέναι, πένθος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. κ) αὐτὸ τοῖς δά- κρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν πρὸς τὸ κυνηγήσιον κ) δυνάμιν σώματος ἐν ὅπλοις κ) πᾶσιν ἔργοις εὐδοκι- μήσειν αὐτὸν ἔφασκε, κ) [e] καρπώσεσθαι τιμὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, κ) τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος· δουλεύσειν δὲ τῷ ἀδελφῷ.

θ'. Ιάκωβον δὲ φοβούμενον τ ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ἐπὶ τ ἁρπαγῆς διαμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τ ἄνδρα [f] Μεσοποταμίαν ἀγο-

6. Et Esavus quidem ad venationem festinavit. At Rebecca, æquum censens Dei favorem pro Jacobo implorare, etiam præter Isaci institutum, ipsi præcepit hœdis jugulatis cœnam instruere. Jacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat cœna, pelle hœdina brachium circumvolvens, ut propter villosam cutem Esavum esse crederet pater (nam cætera omnia similis, ut qui gemellus, hoc solo differebat) solicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, ut eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, *quis istic erat* peculiari vocis sono intelligens, filium advocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hœdinam circumdederat, hispidum tractans *Isacus* exclamavit, voce Jacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esavus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum cœnasset, ad preces & vocationem Dei convertitur: dicens, „ Domine „ omnium sæculorum, & rerum universitatis „ conditor, tu etenim patri meo ingentem bono- „ rum vim proposuisti, & me præsenti felicitate „ dignatus es, posterisque meis pollicitus es, te „ benignum fore adjutorem & meliorum indies „ largitorem: hæc igitur fausti sancito auspiciis, „ neque me propter hanc debilitatem despicias, „ quæ facit ut magis etiam ope tua egeam. Ser- „ va mihi puerum hunc propitius, ac ab omni „ malo intactum custodi; illi vitam felicem con- „ cedens, & bonorum quæ potes impertire pos- „ sessionem. Fac autem eum inimicis quidem for- „ midabilem, inter amicos vero honoratum & „ gratiosum.

Utrosque interim fallit Jacobus, consilio matris.

Pro Esavi persona Deum cœcus pater orat.

8. Ac ille quidem, putans se Esavo bene precari, *sic* Deum invocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esavus: & Isacus, fructrationem præsentiens, quievit. At Esavus postulabat, ut similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero *id* negante, quod omnes in Jacobum preces erogaverat, fructrationem lugebat Esavus. Ejusque lachrymis commotus pater, futurum ajebat, ut venandi quidem exercitatione, & corporis viribus in armorum usu aliisque operibus ipse præcelleret, eamque gloriam tum ipsi tum ejus posteris sempiternam mansuram; sed fratri serviturum esse.

Venandi pugnandique famæ Esavi nepotibus concreditur: cæterum vero omnem benedictionem frater ipsius anteverterat.

9. Cæterum Jacobo fratrem metuente, ne pœnas à se exigeret, quod precibus esset fructratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito per-

Iras fraternas abscessu evitat Jacobus.

---

k Ησαυ] Passim *Big. Samb. Cas.* & aliquando *Bas.* ησαῦς *Busb.* & *Hen.* ησαῦς sæpius Editores. *Bern.*

l Τὴν εὔνοιαν] Articulum omittit *Vat.*

m ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ,] Υπηρέτει *Samb.* & *Epiphanius.* Cum reliquis Zonaras ad præsens, ὁ δὲ ποιεῖ κ) τὰς μητρικὰς ἐντολάς. *Bern.*

n Πεπυσμένος.] *Al.* πεπυσμένος.

o Ταύτας,] Ita *MSS.* in *Editis* ταῦτα. *Huds.* Quæ sequuntur ex *MSS.* certe *Coll. Big.* adstipulante transposita sunt, pro τ. δ. τ. π. *Hav.*

p Τὸν υἱόν.] Paulo aliter Epiphanius, quam nostra volumina Græca. *Isaac vero sentiens*, ait, *vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat*, aut, pro eo seculo, *vociferabat*. Quæ Græce reddas, κ) Ισαακ ἐπαθαπόμβρου τῷ δὲ Ιακὼβ φωνὴ, ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. Joannes etiam Protosecretarius consimili modo, Ισαακ δὲ τῇ φωνῇ τ Ιακὼβ εἶναι τ προσηύξατο πατρόμβρου, ἴχνησεν προσκαλεῖται αὐτόν, κ) τ χειρῶν ἁφάς. *Bern.* Αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* In suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, κ) Ισαακ ἐπαθαπόμβρου τῷ δὲ Ιακὼβ φωνὴ ἰδίως προσκαλεῖται αὐτόν. nam vertit, *Isaac vero sentiens vocem Jacob, proprio eum nomine vocitabat.* confer *Zonaram.*

q Αἰγέαν] Αιγαίαν perperam *Busb.* & *Hen.* Namque αἰγέαν formam habet Canonicam cum δορὰν subjecto nomine vel intellecto. *Bern.* *Al.* αἰγαίαν & αἰγίλου.

r Εἶπεν] Quin contracte ut amant *Busb.* atque *Hen.* φωνὴ μὲ εἶπεν Ιακώβου· τὸ δὲ τ τριχὸς βάθος, ησαῦ. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* φωνὴν.

s Πρὸς εὐχὰς κ) προσκλησιν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰς εὐχὰς πρὸς προσκλησιν θεοῦ *Bas.* & *G.*

t Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος,] Usitata Judæis phrasis רבון של כל עולמין *Rel.*

v Πατρὶ τῷ ἐμῷ] Τῷ πατρὶ τῷ *Vat.*

x Μεγάλην ἰσχὺν] Ita *MSS.* in *Editis* μεγάλων.

y Δοτὴρ ἀεὶ] Ita *Big.* & *Samb.* δωτὴρ *aliis.*

z Ταῦτ' οὖν] Ex *MSS.* τοῦτ' *Bas.* & *G.*

a Εὐμενὴς σῶζε,] Rectum nomen posui, Epiphanio & Casaubono sic volentibus. Omnibus enim in libris Græcorum εὐμενῆ offendimus absorpta ς a verbulo sequente. Mox δὸς αὐτῷ; Expilatores Josephi *Hen.* & *Busb.* deleto quidem διαφύλαττε: *Bern.* Ita juxta *Vet. Interpr.* in *MSS.* atque *Editis* εὐμενῆς, absorpta ς à voce sequenti.

b Ἀγαθῶν,] Ἀγαθὼν ὅσων *Vat.*

c Ποιήσας] Ποίησον δὲ modo suo iidem *Hen.* & *Busb.* Concinnius est *Big.* & *Cas.* ποιήσεις δὲ. Attamen *Samb.* & Editores legunt ποιήσεις δὲ, paulo confidentius. *Bern.* Ita *Big. Cas.* & *Vat.* in *Editis* ποιήσεις, & in *Hen.* & *Busb.* ποίησον.

d Δὲ πέπαυτο] Δὲ πέπαυ *Bas.* & *G.* in *MSS.* ἦ πέπαυτο; fertque illud dialectus Attica. *Bern.* Correxerat ita & *Cocceius*; nec video cur contra MSS. placitum *Hudsono* δὲ ἐπέπαυτο quasi Josephi reciperemus manum, ejecimus itaque, & MSS. lectionem ex Attica formula recepimus. *Haverc.*

e Καρπώσασθαι) Καρπώσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

f Μεσοποταμίαν] Impressum erat pro gentili Μεσοποταμίαν; quod tolerari potuit in alio scriptore præter hunc Judæum, leporis Attici callentissimum. *Bern.* Ita ex *MSS.* in *Editis* Μεσοποταμίαν pro gentili.

perſuaſit ut Meſopotamica Jacobo duceretur mulier cognata. Jam enim & Iſmaëli filiam Baſemmatham, invito patre, in conjugem acceperat Eſavus. Nam cum animo in Chananæos haudquaquam benevolo eſſet Iſacus, ut qui primas illius nuptias ægre admodum tulerat, Eſavus, gratiam ab eo initurus, Baſemmatham ſibi adjunxit, ſummo amore illam proſequutus.

Atqui Eſavus, quo parentibus gratificaretur, tertias nuptias inter Iſmaëlitidas ſibi querit. Gen. c. 27. 28.

γάθαι τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συζυγῆ. [g] ἤδη γὰρ καὶ τὴν τοῦ Ισμαήλου θυγατέρα, τοῦ πατρὸς ἄκοντος, Ησαυος παρειλήφει πρὸς γάμον [h] Βασεμμάθην. ἐπεὶ γὰρ εὐνόων τοῖς Χαναναίοις οἱ ὁ [i] ὡς ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τοῦ Βασεμμάθου [k] ὁ Ησαυος παρέλαβε, μάλιστα φιλοῦντα αὐτὸν ἀποδόσεως.

XIX. CAP. XIX.

ΚΕΦ. ιθ'.

De Jacobi fuga in Meſopotamiam, metu fratris.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον.

Jacobus ſub dio jacet.

JAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ut duceret avunculi ſui Labani filiam (nuptias fieri permittente Iſaco, ut uxoris conſiliis obſequeretur) per Chananæam iter faciebat: &, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam divertere. Sed ſub dio pernoctavit, capite lapidibus à ſe congeſtis impoſito: & per quietem juxta ſe vidit viſionem. Scalam ſe videre imaginatus eſt à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendiſſe, ſupra humanam naturam auguſtas; tandemque ſuper eam Deum manifeſto ſibi apparentem, nominatimque ſe vocaſſe, & hujuſmodi verba feciſſe. „Jacobe, cum ſis patre bono & avo ob ſuam „virtutem celeberrimo prognatus, de præſentibus laborare non decet, ſed meliora ſperare: „namque immenſa te bonorum manet abundantia & copia, meo ſub præſidio. Ego etenim „Abramum è Meſopotamia huc adduxi, pulſum „à cognatis, fecique ut patrem tuum omnes ſuſpicerent beatum. nec tua ſors deterior eſt futura. Quare & bono animo perge hanc viam „ire, me deductore fretus. Proſpere enim tibi ceſſuræ ſunt nuptiæ, quas animo agitaſti: „bonique tibi naſcentur liberi. Multitudo autem eorum erit innumerabilis, & inde majora ſobolis incrementa: quibus ego terræ hujus imperium dabo, & eorum poſteris, qui repleturi ſunt terram omnem & mare quàm late ſol aſpicit. Tu neque metuas ullum periculum, neque labores quantoſcunque numero defugias, me quæ tibi gerenda erunt providente & curante, etiam nunc multoque magis in poſterum.

Vidit per quietem formas quaſdam humana meliores ſcandere inter cœlum ac terram, atque in ſumma ſcala ipſum Deum. Gen. c. 28.

Bona omnia Jacobo pollicetur.

Ιακωβος μὲν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς καὶ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ὑπηρέψαντος Ισαάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πίθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ, διὰ τὸ ποὸς τοὺς ἐπιχωρίους μῖσος, παρ' ὐδενὶ μὲν ἠξίου καταγηθῆναι. ὑπαίθριος δὲ ἠυλίζετο, [l] τοῖς κεφαλαίοις λίθοις ὑπ' αὐτὸν συμφορυμένοις ὑπιπηδεῖς· καὶ τοιαύτης καὶ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ, θεὸν φανέντα αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἐδόκει ἐφικνουμένην καὶ θεοῦ βλέπειν, καὶ [m] δι' αὐτῆς ὄψεις κατιόσας, σεμνότερον ἢ καθ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ πλατύτερον ὑπὲρ αὐτὸν τὸν θεὸν σαφῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνομασί τε καλέσαι, καὶ παραθαρσῦναι τοιούτοις λόγοις. „Ιάκωβε, πατρὸς ὄντα σε „ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης διαφυλάττοντος, „κάμοῦ σὲ πρὸ τῶν παρόντων ἐπιμελῶς θεραπεύοντος, ἀλλ' ἐλπίζειν „τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονον ὑποδέχεταί σε μεγάλων „ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, καὶ τοῦ ἐμοῦ ὑπηκόους. Αβραμόν τε γὰρ [n] ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ' ἤγαγον, „ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐ„δαίμονα ἀπέφηνα. ὧν ἕκ ἤτω μοίρεσιν εἰς σὲ καταφθά„σουσι. θαῤῥῶν οὖν καὶ τούτοις πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ' οἷς „ἐπόθησας· [o] καὶ γνήσιοι σοὶ παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν ἤθεσι „αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ τούτης κράτος „τῆς γῆς δίδωμι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῶν, εἰ πληρώσαιεν „πάσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ [p] καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ „μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος „τῶν πόνων, ἐμοῦ παρόντος τοῖ πραχθησομένων φρόνιμα, „ἔντε τοῖς νοῦν καὶ πολὺ [q] πλέον ἐν τοῖς ὕστερον.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβου προαγορεύει. ὁ δὲ, εὐχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐπηγγελμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κληθέντος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι, [r] καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τῶν πεποιημένων [s] ποιήσεται, ἔτως αὖθις ἀφικόμενος. τιμῶν τε κεφὴ τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ

[t] Βη-

Hinc ille pulvinar ſuum erigit in altare & inungit: tum multas hoſtias atque opum ſuarum decimam Deo vitæ vovet.

---

g Ἤδη γὰρ] Ex fide *MSS.* ἤδη τε καὶ τὴν Ισμαήλου πατρὸς Ησαῦς παρειλήφει *Baſ.* & *G.* dices potius τὴν Ισμαήλου πατραδελφὴν, ſeu πάτρωος, ut legebat *Vet. Interpr.* qui vertit, *cum jam Iſmaëlis patrui filiam Eſau conjugem duxiſſet.* Bern. & Huds.

h Βασεμμάθην.] Nam βασαθάνην & βασαθέμαν vel βασαθλάαν *Big. Samb.* aut *Caſ.* non lectiones varias, ſed magis vitia libraria vocabis. Joſephus autem ſcripſit βασαμάθην aut βασεμάθην ex Gen. c. 36. unde & priorum Eſavi conjugum nomina ſumſerat, ut jam vidimus. Legitur etenim v. 3. ואת בשמת אחות נביות, καὶ τὴν βασεμὰθ aut βασεμὰθ θυγατέρα Ισμαὴλ ἀδελφὴν ναβαιὼθ, juxta codd. omnes Judaicos, Græcoſque. Samaritæ hic retinent *Mahalath* viz. מחלת בת ישמעאל אחות נביות: quæ fuit ſacra Moyſis ſcriptio Gen. c. 28. v. 9. ex conſenſu Exemplarium Græcorum, Judaicorum, & Samaritanorum. Diſputabunt igitur Theologi, an reſcribere opus apud Moyſen aut Joſephum cum heic tum alibi מחלת, μαελαθάην pro בשמת *Baſamatha*: vel ſua arte conciliabunt aliquando hos tres verſus, Gen. c. 26. 34. c. 28. 9. & c. 36. 3. Nam noſtri homines aut Rabbini nihil ibi ajunt ridiculo melius. *Bern.* Ita *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.* nec aliter *Joſephum* (ex LXX. *Gen.* c. 26. v. 34. & c. 36. v. 3.) ſcripſiſſe exiſtimo. in *MSS.* Βασαθάνη & Βασαθέμαν vel Βασαθλάαν, ſcribarum vitio. Confer, & concilia, ſi potes, *Gen.* c. 28. v. 9.

i Ως' ἐπὶ τοῖς] Sic in *MSS.* male in *Editis*, ὡς ἐπὶ τοῖς —— διακειμένου, οἷς εἰς τὸ ὁμ. &c.

k Ο Ησαυος] Illa ὁ Εσαυος ex *MSS.* deerant in *Editis*.

l Τοῖς κεφαλαίοις] Καὶ καθεύδων τοῖς κεφ. ἐπιθεὶς, τοιαύτην. *Big. Samb Caſ.* & *Vat.* Ibidem ſuis verbis *Hen.* & *Busb.* ὑπαυθρος ἢ αὐλιζόμενος, λίθους ὑπεθέτο τῇ κεφαλῇ, καὶ εἶδε τὸν ὕπνον ὁρᾷ ἔδοξε κλίμακα γῆθεν ἀφικνουμένην & θεοῦ. *Bern.*

m Δι' αὐτῆς ὄψεις] Διὰ ταύτης *Big.* & *Vat.*

n Εγὼ ὁμ. σ'] Εγὼ σὲ Μεσοποτ. *Samb. Caſ.* & *Vat.*

o Καὶ γνήσιοι σοὶ παῖδες ἀγαθοί.] Leg. forte, καὶ γ. σ. π. ἀγαθοὶ, μείζοσιν ἤθεσι αὐτῶν καταλιμπάνοντες. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι. *Cocc.*

p Καὶ γῆν] Ita *MSS.* καὶ deeſt *Editis*.

q πλέον] Ex *MSS.* πλεῖον *Baſ.* & *G.*

r Καὶ τῷ Θεῷ] Itidem ex *MSS.* pro vulgato τῷ δὲ Θεῷ.

s Ποιήσε],] Ita *Samb.* & *Vat.* ποιήσῃ], ἔτως *Caſ.* ποιήσῃ], ἔτος *Big.* ποιεῖ] ἔτως αὖθις ἀφικόμενος *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

t Βη-

[r] Βηθὴλ θέμενος. σημαίνῃ ὴ τῦτο [v] θείαν ἐσίαν, κ᾽ τὴν τ Ελλήνων γλῶτταν.

δ΄. Προιὼν ὴ ὅπι τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρῆν εἰς τλὼ Χαρράν. κὴ πιμένας ἐν τοῖς πρασείοις [x] καταλαβὼν κὴ παῖδας ἐφήβες κὴ παρθένες, ὡτέρ τινῳ ἱδρυμένες φρέατῳ, σωδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων πότε. εἴς τε λόγες αὐτοῖς ἀφικνέμενῳ, ἀνέκρινεν αὐτὲς, εἰ τυγχάνεσι Λάβανόν τινα παρ᾽ αὐτοῖς εἰδότες ἔτι βιόντα. οἱ ὴ πάντες [y] ὅπιστασθαί τε ἔφασαν. ὰ γὰ εἶναι τοιῦτον ὥστε ἀγνοεῖσθαι. κὴ συμπαιμάνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτᾶ, λὶ θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη. ὥ᾽ὰ γὰ πότης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέςερον, ὅσα πρὶ αὐτῶν ἀκέσαι πρθῆς. ταῦτα δ᾽ αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺ τοῖς ὅπικαλέσι τ πιμένων· κὴ δεικνύσι τ Ιάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξένῳ ἔτῳ [z] ἥκοι πρὶ τ πατρὸς [a] αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ ὴ, ἡθεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρᾳσία τ Ιακώβε, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, κὴ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτὰς, κὴ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος· [b] ἤυχετο ὴ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖτο δεόμενος.

ε΄. Ιάκωβος ὴ ὐχ ὑπὸ τῆς συγγνείας, ὐδὲ τῆς ἀφ᾽ ταύτλω ἀνοίας, ἀλλ᾽ ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡτιημένος, [c] ἐκπεπληγμό τε τ κάλλες ὁρῶν ἔτως ἔχεσαν ὡς ὀλίγαι [d] τ τότε γυναικῶν ἤνθεν, κὴ φησὶν, ἀλλ᾽ ἐμοὶ πρὸς σὲ κ τὸν πατέρα τ σὸν, εἴπερ Λαβάνε παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐσὶ πρεσβυτέρα [e] τ τε ἐμῆς κὴ σῆς γνώσεως· ἐκ Θάρρε γὰ Αβραμῳ, [f] κὴ Αρράνης, κὴ Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθυήλῳ ὁ σὸς πάππῳ Ναχώρε γίνεται παῖς, Αβραάμε ὴ κὴ τ Αρράνε Σάρρας Ισακῳ ἐμὸς πατήρ. ἔγγιον ὴ κὴ νεώτερον τῦθ᾽ ἡμεῖς τ συγγνείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλες ἔχομεν· Ρεβέκκα γὰ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνε πατρὸς τ σῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τ αὐτᾶ κὴ μητρός. ἀνεψιοὶ δ᾽ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε κὴ σύ. κὴ νῦν δεῦρ᾽ ἥκω ἀπασόμενός τε ὑμᾶς, κὴ τλὼ [h] πρέπσαν ἡμῖν συγγνώμην ἀνανεωσόμενος. ἡ ὴ ὑπὸ μνήμης, ὁποῖα φιλεῖ σωτυγχάνειν τοῖς νέοις, πρεπεπυσμένη ὥ᾽ὰ τ πατρὸς τὰ πρὶ τ Ρεβέκκας, κὴ τὰς γονεῖς εἰδυῖα πρθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τ [i] πρὶ τ πατέρα δόνοίας ἐνδακρυς γνομένη, πρεβάλλῃ τ Ιάκωβον· κὴ καταπασαμένη, τλὼ ὑκταποτίτλω κὴ μεγίςλω ἡδονλὼ αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ κὴ τοῖς ὅπι τ οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγλε, ὅπι τῇ μνήμῃ τ μητρὸς αὐτᾶ κειμένῳ, κὴ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχανονλι· φανεῖσθαι δ᾽ [k] ἂν ᾧ παντὸς ἀνταξιον ἀγαθᾶ. χωρεῖν τε ἐκέλευσεν ἤδη πρὸς τ πατέρα, κὴ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγεμένῃ, κὴ τ ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν [l] βραδυνονλα.

ς΄. Ταῦτ᾽ εἰπᾶσα, παρήγαγλ αὐτὸν [m] πρὸς τ Λάβανον. κὴ γνωρισθεὶς ὑπὸ ᾧ [n] μήτρως, αὐτός τε ἀδεὴς λῶ ἐν φίλοις γνόμενῳ, κἀκείνοις πολλὼ ἡδονλὼ παρεῖχεν ἀδοκήτως ὅπιφανείς. μετὰ ὴ ὰ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανῳ χαίρειν μὲν ἐπ᾽ αὐτῷ παρόνλι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ [o] δηλώσειν, ἔλεγε· τλὼ δ᾽ αἰτίαν δ᾽ ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε κ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, γνον Bethel, ædes Dei.

4. Illinc recta contendens ad Mesopotamiam, tandem pervenit Charram. At cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes; iis se immiscuit, potum desiderans. Et, cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nossent Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc supersit. Illi vero omnes & se novisse dixerunt (non enim talem esse, ut ignotus esse possit) ejusque filiam una pascere; seque demirari, quod nondum adsit. Ex ea enim, *inquiunt*, accurate de illis omnia, quae scire aves, poteras intelligere. Inter loquendum advenit puella cum pastoribus qui una descenderant: eique Jacobum ostendunt, dicentes, peregrinus iste venit ut de patre tuo sciscitaretur. Illa vero, puellariter gavisa Jacobi adventu, ipsum interrogabat, quisnam & unde ad eos veniret, & qua necessitate adductus: optavitque ut penes se esset illis suppeditare, quorum gratia venerat. *Ad suburbium Charræ Jacobus venit. Gen. c. 29.*

5. Jacobus autem, non cognatione, ejusve benevolentia, sed amore puellæ captus, & obstupuit, tali eam videns formæ venustate præditam, quali paucæ tunc feminæ florebant; & inquit, mihi tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea: Tharro enim Abramus & Arranes & Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelus tuus avus Nachoris fuit filius, Abrami vero & Sarræ Arranis filiæ pater meus Isacus. Quin & propinquius est & recentius cognationis pignus, quo sumus mutuo devincti: Rebecca enim mater mea Labani patris tui soror est, eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego & tu. Nunc autem huc venio vos salutaturus, ac affinitatem, quæ nos decet, renovaturus. At illa in memoriam revocans, quæ prius (ut adolescentulis solet evenire) à patre audiverat de Rebecca, probeque sciens nomen ejus grate accidere ad parentum aures, præ amore patris lachrymabunda complectitur Jacobum; &, postquam eum salutaverat, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliviscitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quovis bono conferendus. Atque ad patrem è vestigio ire jussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac privare voluptate. *Rachele genus & cognationem suam exponit.*

6. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnitusque ab avunculo, & ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexspectato adventu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies, Labanus, gaudere se quidem ejus præsentia magis quam verbis exprimere posset, ajebat: sed quam ob rem venisset relictis patre matreque grandævis, & qui ipsius obsequiis ægre ca- *Dein Jacobus fugæ suæ causas aperit apud Labanum avunculum.*

[r] Βηθὴλ] Βαιθὴλ *Vat. Zonaras, aliique.* perperam Βιθὴλ *Samb. Hen. & Busb.*

[v] Θείαν ἐσίαν,] Θείαν ἐσίαν καθ᾽ Ελλήνας *Hen. Busb. & Zonaras.* Nam illi Codices multa communia habent cum annalibus Johannis Protosecretarii. *Bern.*

[x] Καταλαβὼν παῖδας] Ita ex *MSS.* prius λαβών.

[y] Επίσασθαί τε ἔφασαν.] Itidem ex *MSS.* ἐπίσασθ᾽ ἔφασαν *Basˆ & G.*

[z] Ηκοι τὰ] Ηκοι *Big. & Samb.*

[a] Αὐτῆς ἀναπυθανόμενος] Illud αὐτῆς non agnoscit *Vat.*

[b] Ηυχετο] Ad vulgi modum εὔχετο, *Basˆ & Samb.* Bern.

[c] Εκπεπληγμό τε ᾧ κάλλες] Εκπέπληκε ᾧ κ. *Vat.*

[d] Τῶν] Τῶν τε *Basˆ & G.*

[e] Τῆς τε] Τῆς τ᾽ σῆς κ ἐμῆς, tres Codices MSS. Alio ordine impressi, & versio Epiphanii. *Bern.*

[f] Καὶ Αρράνης,] Illud κὴ ex *MSS.*

[g] Εγγιον ὴ] Εγγίον, contra Canonem libri omnes, præter *Samb.* Bern.

[h] Πρέπσαν ἡμῖν] Unico quidem Codicum Græcorum annitor qui fuit *Sambuci*, dum scriptum volo à Josepho πρεπᾶσαν pro πρεπαρέχειαν. Juvat & vetus versio, ubi *antiquam* legimus. πρέπειαν aliis omnibus observatum. *Bern.* In *Samb. & Vat.* πρθύπαρχειαν, pro πρεπαρέχειαν, ut dicit *Bernardus.* Juvat & *vetus versio*, ubi *antiquamque nobilitatem renovaturus* legimus.

[i] Περὶ τ πατέρα εὐνοίας [Εἰς τ π. *Vat.*

[k] Αν ᾧ παντὸς ἀνταξιον] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτᾶ.

[l] Βραδυνονλα.] βραδυνάτω *Vat.* atque ita vel αὐτᾶ βραδυνάτω legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nec ejus delectatione fraudari amplius illo tardante poterat.*

[m] Πρὸς τ Λάβανον.] Εἰς τ Λάβ. *Vat.*

[n] Μήτρως,] In *MSS.* μητρῶ, & μητρῷ. in *Editis* μητρώᾳ: atque ita apud *Demetrium* in *Eusebio.*

[o] Δηλώσειν, ἔλεγε·] Ita ex *MSS.* δηλώσειν *Basˆ & G.*

carerent, ab eo requirebat. ſeque enim ipſi, in omnibus quibus egeret, adjumento fore & auxilio. Jacobus autem rem omnem ei expoſuit, dicens: Iſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſavum; eum, quia fruſtratus fuerit patris precibus, matris aſtutia à ſe interceptis, velle ſe interimere, ut qui principatum à Deo deſtinatum ei præripuerit, una cum felicitate quam à Deo pater ei precari voluit. Atque hanc eſſe cauſam ſui adventus, accedente matris juſſu: nam & omnes quidem (addit) ſumus inter nos conſanguinei, ſed tamen genus generi mater præfert. Te vero proxime poſt Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione præſidium conſtituens, rebus, ut nunc ſunt, non diffido.

Amore Rachelæ Jacobus bis ſeptem annos ſervit avunculo. Gen. c. 29.

7. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum & matris gratia, cui licet abſenti ex ſuo in illum ſtudio affectum ſuum teſtatum eſſe voluit. Nam & gregum curam ſe illi demandare velle ajebat, ſummamque hac in re auctoritatem dare: & quandocunque ad ſuos reverti libuerit, cum muneribus rediturum eſſe, iiſque honoribus, qui tam arcta cognatione junctum deceant. At cum hæc læto animo acciperet Jacobus, diceretque ſe cum illo commorantem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter ſufferre; ſed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere poſtularet, quam cum ob alia ſummo honore proſequeretur, tum quod ipſius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellæ extorſit ut harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellæ nuptias, ut qui generum eo meliorem ſibi accidere non optaret. Sed id ſe facturum, ſi modo aliquamdiu ſecum maneat: in Chananæam enim non *libenter* miſſurum eſſe filiam; quin & ſororis affinitatis illic contractæ *propemodum* ſe pœnitere. His aſſentiente Jacobo, de ſeptem annis eſt conventum. Totidem enim ſocero ſervire ſtatuit, ut, facto virtutis ſuæ experimento, qui vir eſſet melius cognoſceretur. Labanus autem conditiones accipiens, cum elapſum eſſet tempus præſtitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Jacobo nihil *tale* præſentienti alteram filiam accubare facit, Rachela natu majorem, & facie parum liberali. Ille vero, vino & tenebris falientibus, cum ea congreſſus eſt; luce dein fraude animadverſa, Labani perfidiam incuſat. At ille veniam petebat neceſſitati, qua coactus hoc fecerit. non enim ex malitia illi Liam ſuppoſuiſſe, ſed alia cauſa graviori impulſum. Neque tamen vel minimo impedimento eſſe Rachelæ conjugio, ſed amanti illam collocatu-

ρῶνλα

---

p Επαμυύειν χρείαν.] Απαμωύειν *Gen.* & antea παρεξ μ̃ γδ, ex Criticis Schotani. *Bern.*

q Καζὶ τὼ τ μελλοὺς ὀφθαλμὼ·] Καὶ κ̃ in *Editis.*

r Κατ' ἐκεῖνον συγγμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* κατ' ἐκεῖνον *Baſ.* & *G.* καὶ πλέον τὰς κατ' ἐκεῖνον συγγμεῖς ἡ μ. *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *omnibus enim nobis ſunt fratres, ſed mater illius amplius cognationem metuens* &c. *Huds.* Verterant Genevenſes ita, *Præſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu Mater.* Quod ſatis ſecure *Hudſonus* ſequitur, dum ita refingit, *nam & omnes ſumus inter nos conſanguinei, & propiore adhuc gradu mater.* Joſephus id non videtur dixiſſe, quod & ſuboluit olim clar. *Coccejo*, qui in Exemplari meo ad marginem ita Interpretem caſtigaverat, *Nobis enim utriſque fratribus* (ἀδελφοῖς enim correxerat in interiore margine) *& plus illo fratre, mater* (*mihi*) *ſuccurrit.* Sic verbo προσλαμβάνειν utitur (addit) inferius μακαρίτης λέγοιθ' ἂν, ἐξ ὧν πρὸς ἔυνοιαν τῆ Λείᾳ προσελάμβανε. Verum de ſe ipſo hic non agit Jacobus, ſed aliquid proferre vult, quod auribus Labani gratum accidat, ideoque dicit ſuum genus præ alio elegiſſe matrem, quo ſe filium ſuum dilectum ablegaret. *Haverc.*

s Λαβαίος γ̃] Λαβανος κ̃ Δι̯ὸ & mox κὴ Δι̯ὸ γ̃ τὼ μ. *Vat.*

t Καὶ προνομίας] Ita in *MSS.* κ̃ πρ. τ τύτων *Baſ.* & *G.*

v Οσης εἰκός ἐσι] Itidemque ex *MSS.* in *Editis* ἧς εἰκ.

x Ασμφώς ταῦτα ἐκίνησεν.] Vox ἀσμφώς ex *MSS.* exciderat *Editis.*

y Πάντα μᾶλλον] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ πάντα πόνον ὑπομένειν *Hen.* & *Busb.* ex compendio. πάντα μ̃ τ παρ' αὐτῷ *Baſ.* πάντα μ̃ τ *G.*

z Ραχήλας γάμον,] Pulchrum hoc nomen Hebraice ſcribitur רחל *Rachel*, unde fecerant Impreſſores in caſu ſecundo ῥάχηλος: ſed urbanius *Big.* & reliqui omnes ῥαχήλας, abs ῥαχήλα. *Bern.* Sic paſſim in *MSS.* in *Editis* Ράχηλος ex recto Ράχηλ.

a Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῶ *Baſ.* & *G.*

b Διάκονος] Διάκονος τ, Editorum par. Δι̯άκονος ἀπὸ τ *Samb.* Bern.

c Αὐτῷ τ πρὸς αὐτὸν] Illud αὐτῷ (quod ſervant *MSS.*) deeſt *Editis.*

d Ηνάγκαζε] Ita in *MSS.* ἠνάγκασε in *Editis.*

e Μίνοι τινὰ χρόνον,] Μ.νοι *Busb.*

f Χαναναίας] Χαναναίαν *Vat.*

g Συναφθείσης.] Συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* Verum Joſephus phraſin alteram ab Olori filio huc tranſtulit ἔτ τ. α. κόδος ἐκεῖ συναφθέντος. *Bern.* Ita & *Thucyd.* p. 100. *Edit. Oxon.* συναφθείσης *Big.* & *Caſ.* minus recte.

h Αὐτῷ κέκρι̯ται] Αὐτῶν *Vat.* Huds. Lege κεκρίᾳ *Cocc.*

i Πρεῖον] *Samb.* πείρᾳ, ſonoritate Attica alii cuncti. *Bern.*

k Προσδεξαμένῳ] Προτιδεξάμενος *Vat.*

l Τὸ χρόνῳ διελθόντος] Ita *Big.* & *Caſ.* in aliis deeſt articulus.

m Προσθημένῳ] Προσαιθομένῳ *Vat.*

n Πρεσβυτέραν] Ita *MSS.* τὼ πρεσβ. *Baſ.* & *G.*

o Ετέρᾳ μείζονος] Sc. quod non moris eſſet apud eos ut juniores ante collocarent quam grandiores. *Gen.* c. 29. v. 26.

p Δύο

ρῶνλι [p] δώσειν τούτῳ μετ' ἄλλον [q] ἑπταετίαν. πείσεται γὰρ ὁ Ιάκωβος· ἄδην γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν Ραχήλαν παρέλαβεν.

η'. Ησαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, ἃς πατρὸς δόντος. [r] Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δῶλαι μὲν ἐδαμῶς, [s] ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ τὴν Λείας ἤπερ [t] δεινῶς ὁ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τε τέκνων γιγνομένων ἔσεσθαι [v] τιμία. [x] ἱκέτευέ τε τὸν Θεὸν διὰ παντὸς. καὶ γιγνομένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν [y] ἐπεστραμμένη δ' ἀνδρὸς, [z] Ρούβηλον [a] ὀνομάζει τὸν υἱὸν, διότι κατ' ἔλεον αὐτῇ δ' Θεὸς γένοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. πυκνουμένης δ' αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μὴ χρόνου· Συμεὼν, ἐπισημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν Θεὸν γεγονέναι· εἶτα [b] Λεύι, κοινωνίας οἷον [c] βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ιούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχήλα δ', φοβουμένη [d] μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον [e] φίλα τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, παραπαλακλίνει τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς [f] θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ελλήνων γλῶτταν· καὶ [g] μετὰ τοῦτον Νεφθαλεὶμ, [h] ἀμηχάνητον οἷον, διὰ τὸ [i] ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· παραπαλακλίνει γὰρ τὴν [k] αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς [l] Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, [m] μακαριστὴς λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὐκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμ-

rum esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Jacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellæ. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

8. Erant autem ambabus ancillæ, quas *eis* attribuerat pater; Liæ quidem Zelpha, Rachelæ vero Balla. nequaquam quidem servæ, subditæ tamen. Ac graviter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabatque, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominavit filium, eo quod miseratione Divina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii suscepti sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Levi, quasi firmator societatis: post hunc Judas, quod *nomen* gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Jacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod *nomen* Græci in sua lingua θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: & post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod *mater ejus* arte certaverit cum sororis fœcunditate. Idem autem & Lia facit, *eadem* contra sororis artificium arte usa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gadas; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus diceretur, quod Liæ celebritati

Origo Israelitarum, ex Gen. c. 29. & c. 30.

Ex Lia Rubelus, *Dei gratiâ.*

Symeon, ἐπακουσμός. Levi, ἑπισυζυκτής. Judas, *actio gratiarum.*

Tum de Bala Dan, *Deo vindice, seu* θεόκριτος. Nephthalim, *versutus, dolosus.* *Duo etiam ex Zelpha.* Gadas, *fortè fortuna:* Aser, *pinguis felix atque congratulatio.*

---

p Δώσειν ταύτῃ] Ex *MSS.* δώλῳ in *Editis.*

q Επταετίαν.] Hac de re videsis *Schotani* Bibliothec. part. 2. p. 343.

r Ζελφα] *Al.* Ζέλφαν (& Ζάλφαν) *Pr.* A. P. *Bern.* Βαλλαν (& Βάλαν.) *ut* Ζελφα *Pr.* Λειας, Ραχηλ δὲ Βάλλα legisse videtur *Vetus Interpr.*

s Υποτεταγμέναι] Nuncupantur autem ancillæ istæ S. in Pentateucho, זלפה & בלהה. Samaritis *Zalpha* & *Balha*, S. Hieronymo à Rabbinis *Zelpha* & *Bala*. Demetrio tamen & LXXII. Alexandrinis, ζελφὰ καὶ Βαλλά. *Bern.* Ita ex *MSS.* antea ὑποτεταγμένας δὲ αὐτοῖς. καὶ &c.

t Δεινῶς] Δεινὸς haud male exprẽssum fuit Typis prioribus: sed δεινῶς vidimus potius in MSS. & pridem sic *Epiph.* Scholasticus. Mox ἀνδρὸς Editores. δὲ ἀνδρὸς *Hen.* τ' ἀνδρὸς Reliqui. *Bern.* Itidemque ex *MSS.* δεινὸς in *Editis.*

v Τιμία.] Τιμίαν *Busb.* & *Bas.* & *Gen.* τιμία, fides antiquior & frequentior. Unde Zonaras, καὶ προσεδόκα μᾶλλον εὐλογίαν ἔσεσθαι, εἰ κοίλη καὶ γαστρὸς. *Bern.* Sic in melioribus *MSS.* τιμίαν *Busb. Bas.* & G.

x Ικέτευέ] Ita *MSS.* ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν in *Editis.*

y Επεστραμμένη] Επεστραμμένην ἀνδρὸς aut ἐπεστραμμένην δ' ἀνδρὸς in omnibus (præter *Big.*) *MSS.* at ἐπεστραμμένη δ' ἀνδρὸς Cecropidis proprium ac usurpatum. *Bernardus.*

z Ρούβηλον] Conveniunt codices Græci in ῥοὺβηλον, Latini omnes in *Ruben.* Pariter ῥουβηλὶς Josepho appellatur inferius tribus istiu Israelitæ. Cæterum ῥουβὴλ legisse me memini in MS. quodam σποραγωγικῷ. Eusebianæ inter verba Demetrii. ῥουβηλῖται iidem qui *Rubenitæ* in Constitutionibus Apostolicis, quas appellant. Tum רובל *Rubil* passim Bibliorum Syrorum. רובל itidem scribit in Annalibus suis Eutychius. Quinetiam Mar Gregorius interpretatur in Chronico רובל μέγας τῷ θεῷ, العظيم لله. ῥουβὴλ insuper in Lexico Ammonii redditur β emollita, πνεῦμα θεοῦ. Quin & ex Originibus hisce Judaicis Johannes Zonaras ita descripsit, ῥουβὶμ (l. ῥουβὴλ) διὰ κακὸν τὸ προσώπου, ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῷ γένοιτο δ θεός. Moyses tamen scripserat tricies ראובן aut sæpius, Græci ῥουβὼ, ῥουβὶν, & frequentissimo mendo ῥουβιμ, Samaritæ ex illo etiam charactere non suo רובים. Significat autem ῥουβὶν Philoni Alexandrino ὑὸς ὄψεως: Hieronymo inter Ascetas Bethleemiticos ὑὸς ὁράσεως, vel ὑὸς ὅρασις, ראות בן Atqui nomen illud innuit ἰδοὺ υἱὸς, *Ecce filium.* Longius autem petiit hujus Israelitæ nomenclaturam Josephus Sacerdos, cui equidem ῥουβηλος iste aut potius ῥουβηλος appellaretur, quasi רחום אל, ὡσὰν θεοῦ ἐλεήμονος: quomodo Bogomilorum secta sexcentis abhinc annis inter Christianos denotabatur. Conjectanti adhuc mihi magis probatur ῥοὺβηλος à *Numine provido & respectante.* Vel denique ῥουβὶωος scripsit Josephus. Exscriptores inde facili manu ῥοὺβηλος fecerunt. Voluit idcirco Judæus duntaxat intelligi *filium* fuisse *provisum*: Deo tamen favente tantum pignus concessum ex Moyse potius adjici, quam vocabuli vi consequi & doceri. Consimiliter Archæologus idem *Dan* interpretatur θεοκρίτον, quantum prorsus significat integrum nomen *Daniel*; causamque adeo nomenclaturæ simul comprehendit, qualem legimus c. 30. v. 6. דנני אלהים. *Bern.*

Conveniunt *Codices Græci* in Ρούβηλον, *Latini* omnes in *Ruben.* utrum Ρούβιμος vel Ρούβηλος fuerit à *Josepho*, dubitat *Bernardus.* Pronunciat *Is. Vossius*, nomen *Rubenis* vel *Rubelis* recte *Josephum* interpretari *misericordiam Dei.* Quis enim (inquit) nescit, non in Hebræa tantum, sed in omnibus linguis L in N sæpe transire, & B & M promiscuas esse literas.

a Ονομάζει τὸν υἱὸν.] Ονομαζει αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* fruſtra. Mox γενέσθαι *Busb.* item & *Hen.* ambo ex Annalibus Zonaræ. *Bern.*

b Λεύι,] Al. Λεβὶ & Λεβὶς. De interpretatione nominum filiorum Jacobi, videsis *Drusium* in Lib. 1. *Sulpicii Severi.*

c Βεβαιωτής.] Ita in *MSS.* in *Editis* βεβαιότης.

d Μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν] Aliter hæc pervertunt *Hen.* & *Busb.* post Bigles Dorigarium. μὴ δι' ἀτεκνίαν παραδοκιμηθῇ, παραλλάξειε. Ex eodem illi mox θεράπαιναν, pro θεραπαινίδα blandiore voce. *Bern.*

e Παρὰ τ' ἀνδρὸς] Sic *Big.* & *Samb.* in *ceteris* ineleganter παρὰ ἀνδρός.

f Θεραπαινίδα] *Al.* θεράπαινα, *ut* infra, p. 42. v. 4. & mox v. 42. Δᾶν.

g Μετὰ τοῦτον] Ita *Big. Samb. Vat.* μετ' αὐτὸν *Busb. Hen. Bas.* & *G.* ut infra, p. 42. v. 5.

h Αμηχάνητον] Edi nunc curavi ἀμηχάνητον ex *Big. Samb.* & *Cas.* pro εὐμηχάνητος *Bas. Gen.* & post J. Zonaram, ipsorum *Hen.* atque *Busb.* Posuit autem Josephus ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστον *nullis dolis expugnandus*; quomodo ἀμήχανον sæpius occurrit in vetustissimo Scriptore pro ἀπροσμάχητος, δεινὸς, καὶ κακομήχανον: maxime ubi asserit vates ille, σὺ δ' ἀμήχανός ἐσσι γεραιὲ· ἀπροσμηχάνητος, ἤτοι ἀκοπίαστον καὶ πρὸς πάντα ἕτοιμος; aut de Achille σὺ δ' ἀμήχανον ἔπλυ, iterum ἀπροσμηχάνητον, ἀκαμπὴς, πρὸς ὃν οὐδὲν ἐστὶ μηχανήσασθαι. Dein Cl. Vossius, propter tralationem veterem, *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματον mavult in Græco restitui. Sane נפתלים *Nephthalim*, aut Arabice افتعال *Intefalon*, *strophas dolosque nexos* denotant. Hæc probe confirmantur Jobi c. 5. v. 13. βυθὸν δὲ πολυπλόκων, נפתלים *Nephtalim*, ἐξέστησεν. Quid jam memorem ineptas aliorum Doctorum originationes, aut ἀμφισβήτησιν καὶ πλεονασμὸν Philonis, ἀνάληψιν Ammonii, *Conversionem Comparationemve* Hieronymi, aut *Athletam* Hulsii, & similium. Reperitur equidem νεφθαλεὶ apud *Busb.* & *Samb.* Cæteri tamen scribunt, cum LXXII. Interpretibus, Demetrio, Philonum juniore, & sanctissimis Evangelistis νεφθαλεὶμ, sicut unice dicimus *Baalim*, *Elohim*, *Misraim*, *Latusim*, &c. *Bern.* Ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* εὐμηχάνητον. Posuit certe *Josephus* ἀμηχάνητος pro δυσκατέργαστος, quomodo ἀμήχανος sæpius apud *Homerum* pro ἀπροσμάχητος, ut constat ex *Didymo.* Verum *Is. Vossius*, propter tralationem veterem *ex machinationibus*, ὐκ μηχανήματος mavult restitui.

i Αντιτεχνάσασθαι] Ita in plerisque *MSS.* in *aliis* & *Editis* ἀντιτεχνᾶσθαι.

k Αὐτῆς θεράπαιναν.] Sic in *MSS.* ἑαυτῆς *Bas.* & *G.*

l Ζελφᾶς] *Busb.* & *Hen.* καὶ γίνεται καὶ ὐκ ζελφᾶς. Alii γίνεται δὲ καὶ ὐκ ζελφᾶς. *Bern.*

m Μακαριστὴς] Ita de eo *Zonaras*, λέγοιτο δὲ μακαριστὸς, ὡς εὐκλείας

tati cumulus acceſſerit. Verum cum Rubelus, filiorum Liæ maximus, mandragoræ mala matri attuliſſet, Rachela, viſis iis, partem ſibi dari petiit, quod cibi iſtius deſiderio teneretur. Illa vero non annuente, jubenteque contentam eſſe, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, cripuerit: Rachela, emolliens animum ſororis, conceſſuram ſe ei dicebat, ut cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Jacobus, ut Rachelæ gratificaretur. Rurſum igitur ei filii naſcuntur: Iſſachar quidem, ſignificans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum benevolentiæ erga ſe: præterque hos filia Dina. Poſtea vero & Rachelæ natus eſt filius Joſephus. *id nomen* acceſſionem rei futuræ indicat.

Rurſum ex Lia Iſſacharis. *mercede conductus eſt.* Zabulon ἐυεχνεασμός. *Et filiola* Dina, κείτις. *Dein ex Rachela naſcitur* Joſephus ἐπόθησεν γένεσιν προσθήκην τινές.

9. Toto hoc tempore, quod viginti annos complectitur, ſoceri greges paſcebat & curabat. Eo autem elapſo, poſtulabat, ut cum uxoribus ab illo liceret diſcedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Uxores igitur pertentabat, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. Quibus cum grata res eſſet, Rachela, ſimulachris etiam Deorum, quos pro patriis colere receptum erat, ſecum ablatis, una cum ſorore fugiebat; ſimulque utriuſque liberi, & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam quæcunque poſſidebant. Abducebat autem Jacobus dimidium pecorum, ne præſentiente quidem Labano. Simulachra vero Deorum ſecum ferebat Rachela, edocta quidem à Jacobo hujuſmodi honorem Deorum ſpernere; ut, ſi à patre perſequente deprehenſi eſſent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

Poſt XX. annorum ſervitutem, clam Labano diſcedit Jacobus. *Gen. c. 31.* *Idola parentis Rachela ſurripit.*

10. Labanus autem, poſt unam diem cognito Jacobi & filiarum diſceſſu, indignatus inſequebatur eum cum valida manu: & ſeptima die aſſequutus eſt eos in colle quodam quieſcentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi ſe continuit. Deus autem, illi per quietem adſtans, monuit ut generum & filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos præ ira conſuleret; ſed cum Jacobo fœdus feriret: dicens, ſe illi propugnatorem futurum, ſi cum eo, propter pauci-

Labanus poſt ſeptimanam Jacobum fugientem conſequitur, ingratique animi accuſat, quicquam amplius Deo vetante.

Ῥαβήλα ἢ, ϗ πρεσβυτάτα [n] τ῀ ὑῶν Λείας, [o] Μανδραγόρα μῆλα κομίζοντ῀ τῇ μητρὶ, Ραχήλα ἰδεσαμένη παρεκάλῃ μεταδῦναι, δι' ἐπιθυμίας ϗ βρώματ῀ γλυομένη. τῆς δ' ὰ πθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς πρ῀ς τὸν ἀνδρός. Ραχήλα πεπαγῶσα τ῀ θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, πρ῀σχωρήσαν αὐτῇ πάνδρος ἔλεγε κοιμησομένα παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς ἢ πρ῀σιεμένης τὴν χάριν, Ιάκωβ῀ συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμεν῀. πάλιν οὖ γίνονται παῖδες αὐτῇ· [p] Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τ῀ ἐκ μισθ῀ γλυόμενον· [q] Ζαβυλὼν ἢ, ἠνεχυρασμένον δυνοίᾳ τῇ πρ῀ς αὐτὸν· [r] θυγάτηρ ἢ Δεῖνα· χρόνοις δ' ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπ῀ υἱός· πρ῀σθήκην γλυκομένα τινὸς δηλοῖ.

θ'. Τ῀τον ἀπαντῶ τ῀ χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν [s] εἴκοσιν, ἐποίμαινε τῷ πενθερῷ. μὴ ἢ [t] τ῀το ἠξίου, τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν, [v] ἀπαλλάττεσθαι πρ῀ς αὐτόν. ϗ ἢ πενθερ῀ μὴ συγχωροῦντ῀, κρύφα τ῀το ποιεῖν ἐπενόει. τ῀ γυναικῶν οὖ ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν. τ῀ δ' ἐχρ῀ν ἡδέως, Ραχήλα καὶ τὰς τύπας τ῀ Θεῶν, ὰς σέβειν πατρίας ὄντας νόμιμον ἦν, σωπανελομένη, σωαπεδίδρασκε μὴ τ῀ ἀδελφῆς· οὔτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς ὑοῖς, εἴ τί τις ἦν κτῆσις αὐτῶν. [x] ἐπήγετο ἢ Ιάκωβ῀ καὶ τ῀ βοσκημάτων πλὴν ἡμίσεαν, Λαβάνα μὴ πρ῀γνωκότ῀. τὰς ἢ [y] τύπας τ῀ Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, καταφρονεῖν μὲν τ῀ τοιαύτης τιμῆς τ῀ Θεῶν διδάξαντ῀ αὐτὴν Ιακώβ. [z] ἵνα δ' εἰ καταληφθεῖεν ὑπ῀ τ῀ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τ῀τοις πρ῀σφυγ῀σαι συγγνώμης τυγχάνειν.

ι'. Λάβαν῀ ἢ, μεθ' ἡμέραν [a] μίαν γνο῀ς τὴν τε Ιακώβ῀ ἀναχώρησιν καὶ τ῀ θυγατέρων, [b] δεινοπαθ῀ν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μ῀ δυνάμεως ἐπομέν῀· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ὄπτ πιν῀ λόφ῀ λαμβάνει [c] πρ῀καθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑσπέρα γὰρ ἦν, ἡσύχαζεν. ὄναρ ἢ ὁ θεὸς αὐτῷ ὀπτάσας, παρήνεσε Λαβόντι τ῀ χαλεπὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὰς ὑπ῀ θυμ῀ τολμᾶν, πονηρὰς ἢ ποιεῖσθαι πρὸς Ιάκωβον· αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτ῀ τῆς ὀλι-

κλείας τῇ Λείᾳ δι' τὸν πολυτεκνίαν, ϗ μακαρισμ῀ ἠξίωμέν῀ αὐτῆς.

n Τ῀ν ὑῶν Λείας,] Sic in *MSS.* in *Editis* τ῀ παίδων τ῀ ὑῶν Δείας.

o Μανδραγόρα] Vide *J. Ludolfi* Comment. in *Hiſtor. Æthiop.* p. 139.

p Ισσάχαρις] Ισσάχαρις, Ζαβυλὼν. Ισσάχαρις, *Caſ.* ισάχαρις. *Big. Hen.* & *Busb.* ισαχάρις *Samb.* ισάχαρ Euſtathius, Zonaras, aliique poſt LXXII. Interpretes. Idem Hebraice יששכר conjugatione ſecunda, *Iſſachar*, (ut יגמל *iggamal*) *conducitur præmio.* Hoc volo; ſed Hieronymus atque Rabbini veteres diviſim יש שכר h. e. verbis LXXII. Doctorum Alexandrinorum, ἔστι μισθός. *Bern.*

q Ζαβυλὼν] Ζαβυλων *Big.* Unum idemque innuere exiſtimo tria hæc vocabula חבלון, זבלון, & זברון, *Habulon*, *Zabulon*, & *Zabudon*, *pignus*, *dotem*, *depoſitum*; quod Arabes appellant ضبن & ضبن. *radhachon* & *Zabdon.* Neque aliud voluit *Lia* hac ſententia, וזברני אלהים אתי זבר טוב הפעם יזבלני אישי Vel *Zabulon* dicitur εὐχυμιασθεὶς ἐμοὶ, זבול לי. Voſſio placet זה חבל *hic oppignoratus:* Hieron. Onceloſo, & Samaritis *cohabitatio*, Philoni denique ῥύσις νυκτερινή; ſed Theologus ille Alexandrinus ſæpius hallucinatur, quam recte deducit nomina ſacra. *Bern.*

r Θυγάτηρ ἢ Δεῖνα.] Θυγάριον ἢ *Hen.* & *Busb.* Ibi δεῖνα, *Samb. Busb.* & *Hen.* δεῖνα in cæteris; quod etiam verſu Theodoti probatur. Mox Zonaras, τὸ ἢ ὄνομα πρ῀σθήκην τινὸς γλυκομένου δηλεῖ. Quippe יסף, πρ῀σίθησι. *Bern.*

s Εἴκοσιν,] Iſtud defendunt Dionyſius, aliique veterum Criticorum ad εἰκοσιέρεις & Mæonidæ. Communius tamen eſt εἴκοσι præ vocali, ut *Hen.* & *Zonaras* heic ſcribunt. *Bern.*

t Τ῀το ἠξίου,] Ita ex *MSS.* τ῀τον in *Editis.*

v Απαλλάττεσθαι πρ῀ς αὐτόν.] Υποχωρ῀σαι θέλων, ὁ συγκεχώρητο. ὅθεν κρύφα μ῀ τ῀ γυναικῶν σὺν ταῖς θεραπαινίσι καὶ τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν, καὶ τὴν κτῆσιν πρ῀σεπαγόμενος, καὶ τ῀ βοσκημάτων ἅπερ αὐτὸν ἦν ποιμαίνειν μισθὸς πρ῀σηνέμωτο· ῥαχὴλ ἢ καὶ τὰ εἴδωλα ἦν πατρὸς ἐπιφέρετο. ὐχ' ὡς τιμῶσα, ἀλλ' ἵνα ἔχοι ταῦτα καταφρονῶ, εἰ ἐπιδιωξας αὐτὸς ὁ πατ῀ καταλάβοι. Vide jam quam ſimillimi ſint hujus *Hen.* & *Busb.* ut de cætero chartæ hujuſce impendio parcamus. εἶτα σὺν ταῖς γυναιξὶν ἀπαλλάττεσθαι θέλων πρ῀ς ἑαυτὸν, ὁ συνεχωρεῖτο πρὸ ἦν πενθερᾶ. διὸ καὶ κρύφα μ῀ τ῀ γ. καὶ τ. θεραπ. σὺν τοῖς παισὶν ἀπεδίδρασκεν. ῥαχὴλα ἢ καὶ τὰς τύπας τ῀ θεῶν ἦν πατρὸς ἐπιφέρετο, καταφρονεῖν μὲν τ῀ τοιούτων τιμῆς διδάξασα αὐτὸν Ιακώβ· ἵνα δὲ &c. Hi illum expilarunt, Joſephum iſte. *Bern.* Τὰ εἴδωλα LXX. *Aquila* μορφώματα, *Symmacho* θεοφόρητα. Sunt qui opinantur fuiſſe Deos Penates ipſius, cui opinioni favet Joſephus. Vide *Druſium* & *Schotanum* ad *Sulpic. Sever.*

x Ινα δὲ εἰ καταληφθεῖεν] Nonnulli dicunt τύπας τ῀ Θεῶν fuiſſe Deorum ſigna, ſive imagines ad certum ſtellarum poſitum factas cum ſtellarum figuris, quas Rachela abſtulit, ne ex iis Labanus conſilium fugæ diſceret. Hic volui καταληφθεῖεν pro καταλειφθεῖεν, quod antea obtinuerat.

a Μίαν] Τρίτην *Big. Samb.* & *Caſ.* propter יום השלישי Geſt. 31, 22. Lectionem vero excuſorum exemplarium confirmat Epiphanius, & poſt eum P. Trecenſis. Nam λαξεῶν ἢ μεθ' ἡμέραν μίαν γνὸς, & Moyſis ἀπηγγελη ἢ λαξεῶν τῷ σύρῳ τῇ τελίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, diem inquam ſolidum inter abitum Jacobi tonſuræ tempore, v. 29. & nuncium delatum hero interceſſiſſe. Ne quem itaque moveant cavillæ Saliani aut Schotani. Aſturius autem *Hen.* & *Busb.* quam fidelius Τρίτα γνὸς diebus una aut tribus omiſſis. *Bern.* Τρίτην *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* propter Gen. 31, 22. μίαν *Baſ. G. Vet. Interpr.* & *P. Comeſtor.* Verum (ut inquit *Bernardus*) Joſephi μεθ' ἡμέραν μίαν γνὸς, & *Moyſis* ἀπηγγελη ἢ Λαξεῶν τῷ Συρῳ τῇ τελίτῃ ἡμέρᾳ, idem ſpatium denotant, *ſc.* diem ſolidum inter abitum Jacobi & nuncium delatum Labano.

b Δεινοπαθῶν] Ita in *MSS.* δεινὼς πεπονθὼν in *Editis.*

c Πρ῀καθιδρυμένους.] Πρ῀καθιδρυμένους *Samb.*

d Με-

ὀλιγότητ῾ χωρήσθεν αὐτῷ Δὲ μάχης. Λάβαν῾ ὢ, τοιαύτης αὐτῷ ὀπ ᾧ Θεῷ πεοῤῥήσεως γεγυμνένης, [d] μεθημέρην εἰς λόγυς τ῾ Ιάκωβον [c] πεοσκαλεσάμεν῾, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πεὸς αὐτὸν ἦλθε πιθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτ῾, πεοφέρων· ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πεὸς [f] αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ θεράποι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτ῾ κτήσεως. „ καὶ „ γὰ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζυξα, τῇ εὐνοίαν σε τὴν „ πεὸς ἡμᾶς τύτοις αὐξηθήσεθαι λογιζόμεν῾. σὺ ὢ, „ ὅτε τ῾ μητεὸς τ῾ ἑαυτ῾, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πεὸς „ ἐμὲ συγγενείας, ὅτε γυναικῶν ἃς ἔγημας αἰδῶ ποιη- „ σάμεν῾, ὅτε τέκνων ὢν εἰμὶ πάππ῾, ἐχρήσω μοι „ πολέμυ νόμῳ· κτῆσιν μὲν ἄγων τῷ ἐμῷ, θυγατέ- „ ρας ὢ ἀναπείσας [g] ἀποδρᾶναι τ῾ γεγυνηκότα· ἱερά τε „ πάτρια βαστάσας [h] οἴκοι φερόμεν῾, ὑπό τε τ῾ ἐμῶν „ πιμηθέντα πεογόνων, καὶ ὑπ᾽ ἐμᾶ θρησκείας τ῾ αὐτῆς „ σκεῖνοις ἀξιωθέντα. [i] καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες „ τὰς ἐχθρὰς ἔδρασαν, ὁ συγγμὴς σὺ, καὶ τ῾ μὲν ἀδελ- „ φῆς τῆς ἐμῆς ὢος, θυγατέρων ὢ τ῾ ἐμῶν ἀνὴρ, ξέν῾ „ ὢ καὶ ἐφέστ῾ τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνέν῾ ἔδρασας.„ τοῦτ᾽ εἶπον῾ Λαβάνυ, Ιάκωβ῾ ἀπελογεῖτ᾽· [k] μὴ μόνῳ πατρίδ῾ ἔρωτα τ῾ Θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσας, καὶ μὴ τοσῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν [l] αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταὐτόν. „ὑπερ ὢ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδι- „κῶν αὐτὸς ἂν ὑρεθείης ἐπ᾽ ἄλλῳ κρατῆ. ὑπὲρ γὰ ἧς „ ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ Φυλαχθείσης ὑφ᾽ ἡμῶν „ καὶ πλείον῾ γεγυμνένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς ἀ Δρα- „ μαρτάνεις τ῾ δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοῖραν αὐ- „ τῆς ὀλίγυ λαβόντες ἔχομεν. πεὶ μέντοιγε τ῾ θυγατέ- „ ρων, ἵνα μὴ κατ᾽ ἐμὲ κακυργίαν ἀπαναιήσαντ῾ „ ἀκηλυθεῖν, ἀλλὰ κατ᾽ εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ „ γαμετῆς πεὸς συνοικθῶτας εἶναι συμβέβηκεν. ἔπον- „ται τοίνυν ὐχ ὡς ἐμοὶ τοσῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυ- „τῶν.„ καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ ᾧ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλε- γε. πεοσενεκάλει ὢ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτ᾽· ὅτι μητεὸς ὢν ἀδελφὸς τ῾ αὐτ῾, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπὸ γμασιν ἐκτεχώσθε χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀεμ- θμὸν ἐν αὐτοῖς καταοχών. καὶ τὰ μὲν πεοφάσ῾ τ῾ γάμων ὑπ᾽ αὐτ῾ γνόμενα, καίπε [m] ὄντα χαλεπὰ, [n] κυφότεεα ἔφασκε· χείρω ὢ τὰ μὴ τὰς γάμυς, καὶ ἃ τις [o] ἐχθρὸς ἔφυγε ἄν. καὶ γὰ σφόδεα κακύργως ὁ Λάβαν῾ ἐχρήσατ᾽ [p] τῷ Ιακώβῳ. ὁρῶν γὰ αὐτῷ τ῾ Θεὸν πεὸς ὅ, τι βελήθε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτ᾽ τ῾ πιχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἔθ᾽ ὅτε μὲν ὅ, τι κ γνοιτ᾽ λυκὸν, [q] ποτὲ δ᾽ αὖ τὰ μέλανα τ῾ γινωμένων. [r] πλη- θυόντων ὢ τ῾ ἐπ᾽ ὀνόματι τῷ Ιακώβυ πικτομένων· τῇ μὲν εἰς τὸ παρὸν ὐκ ἐφύλαθε πίσιν, εἰς ἔτ῾ ὢ [s] πεὶ- ξειν ἐπηγγέλλετ᾽ τὸ ἐξῆς, Δι᾽ τὸ ἐπιφθονεῖν τῷ πλή- θι τ῾ κτήσεως· [t] ἐπαγγελλόμεν῾ μὲν, Δι᾽ τὸ δυσέλ- πιστον γνέσθαι τοσαῦτα, ψυδόμεν῾ ὢ [v] ὀπτωμένοις.

ιά. Πεὶ μέντοι τ῾ ἱεωμάτων, σκέλυσιν ἔδυναν ποιεῖσθαι. δεξαμένυ δὲ Λαβάνυ τῇ ἔδυναν, Ραχήλα

tatem contempto, manus conſereret. Tum Labanus, cum hæc ei prænunciaſſet Deus, ſequenti die Jacobum ad colloquium evocans, eique ſomnium narrans, cui fidem habens ad ipſum venerat, cœpit illum accuſare, exprobrans; quòd pauperem illum ad ſe venientem & omnium egenum ſuſceperit, & de ſuis facultatibus abunde ipſi ſuppeditarit. „Nam & filias meas, *inquit*, tibi con- „junxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos „tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipſius „matrem, neque cognationem qua mihi conjun- „ctus es, neque uxores quas duxiſti, neque libe- „ros quorum avus ſum, reveritus, non aliter quam „hoſtem me tractaſti: bona quidem mea diri- „piens, filiabuſque genitorem fugere perſuadens, „ac ſacra patria tecum domum aſportans, cum „apud majores meos tum apud me ſumma in ve- „neratione habita. Imo & quæ vix hoſtis hoſti „faceret, tu, cognatus, & e ſorore quidem nepos, „filiarum vero maritus, hoſpes inſuper ac do- „meſticus convictor mihi feciſti.„ Cum hæc dixiſſet Labanus, pro ſe reſpondit Jacobus: non ſibi ſolum, ſed omnibus, Deum indidiſſe patriæ amorem, æquumque eſſe ut ipſe poſt tantum temporis ad eam ſe reciperet. „Quod vero prædæ, *Egregie ſe* „inquit, *abactæ* crimen objicis, ipſe injuſtitiæ *defendit* „ſub alio judice damnareris. Cum enim gratiam *Jacobus ſi-* „mihi pro facultatibus tuis conſervatis & auctis *mulque im-* „debeas; quomodo fieri poteſt ut ſuper his non *probitatem* „recedas à juſtitia, qui ægre fers quod modicam *Labani re-* „earum partem abſtulerimus. Certè quod ad fi- *darguit.* „lias attinet, ſcito illas non ex malo mei abeun- „tis conſilio ſe mihi comites dare; ſed ex juſta „benevolentia, quam nuptas mulieres erga eos, „quibuſcum vivunt, habere contigit. ſequuntur „igitur non tam me, quam liberos ſuos.„ Atque hæc quidem dixit *Jacobus*, ut oſtenderet ſe injuriam *illi* non feciſſe. Inſuper autem querelis reum agebat: quod, matris ſuæ cum eſſet frater, filiaſque ei connubio junxiſſet, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, eum contriverit. Ac ille quidem, quæ ex cauſa & ſimulatione nuptiarum feciſſet, quamvis *per ſe* gravia, *ſibi tamen* leviora *fuiſſe* dicebat: nuptias vero inſequuta multo graviora, quæ inimicus ſane effugiſſet. Etenim Labanus valde inique Jacobum tractaverat. nam, videns eum in iis quæ voluit à Deo adjuvari, nunc pollicebatur ſe ei daturum *pecudum* quicquid album naſceretur, nunc autem rurſus quicquid nigrum. Cum autem creviſſent *pecora*, quæ Jacobi erant futura, non ſervabat fidem in præſens, ſed in proximum annum ſe daturum promittebat; quod *ei* * invideret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum non ſperaret tantum proventum; at mox, ubi provenerat, fallens.

XI. Veruntamen de ſacris *ablatis*, juſſit inqui- *Poſt hæc de* ſitionem fieri. Cum autem hoc in ſe recepiſſet La- *Diſpenatibus ſolicitum paren-* *tem ab uſu* *fœminarum* *eludit Ra-* *chela.*

d Μεθημέρην] *Al.* μεθ᾽ ἡμέραν. Sed πεὸς ἡμέραν *Hen.* & *Busb.*
e Πεοσκαλεσάμενος,] Πεοκαλεσάμενος *Samb.* & *Vet. Interpr.*
f Αὐτὸν] Αὐτὸν *Samb.*
g Αποδρᾶναι] Αποδρᾶναι cum accentu criſpo, *Big.* Altercentur autem de hac re, ut vacat, Ludorum magiſtri. Heic etiam πεοφεύγουσι *Busb.* & *Hen.* καλῇ γόῃ αὐτὸν Δι᾽ τ῾ δρασμὸν καὶ τὴν τ῾ βοσκημάτων ἀπαγωγὴν, καὶ τὴν τ῾ παλαίων θεῶν κλοπὴν. ᾧ ὢ πεὸς ταῦτα ἀπολογησάμενος, καὶ μηδὲν αἰδεσθεὶς ἀποδείξαντος, πεὶ ὢ τ῾ ἱερωμάτων ἱδρυνᾶ πεοσκυνήσας· ὁ λάβανος ἱδρυνᾶν ἤρξατο, & cætera paragraphi XI. *Bern.*
h Οἴκοι] Sciolus aliquis οἴχη adſcripſit codd. *Samb.* & *Caſ.* Quis enim Criticorum jam ſuſtineat trium verborum onus illud βαστάσας, οἴχη, & φερόμενος. *Bern.*
i Καὶ ταῦτα] Ita *Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ ταῦτα μήδ᾽ οἱ π. τ. ἐχθρὸς ἔδρασαν, ἀ συγγενὴς *Baſ.* & *G.* καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ τὶ οἱ πολ. &c. *Samb.* ἀξιωθέντα ταῦτα, ἃ μηδὲ οἱ π. τ. ἐ. ἔδρασαν, ἀ συγγενὴς *Big.*
k Μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* amplius quidem *MSS.* μήμη πατρίδος καὶ πατρῴδος, καὶ πάντων τ῾ οἰκεῖα διὰ ἐρωτικὴν τ῾ Θεόν· τ῾ ὢ ἐπιτρέψας. αὐτῷ ὢ μὴ μόνον (vel μόνῳ) πατρίδος ἔρωτα &c. forſan à *Gloſſatoris* alicujus manu.
l Αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταὐτόν.] Αὐτὸν *Vat.*
m Ὄντα χαλεπὰ,] Vocem ὄντα, quæ deerat in *Editis*, reſtituimus ex *MSS.*
n Κυφότερα ἴσαχι legerat *Epiphan.* nam vertit, *leviter ſuſtinuiſſet.*
o Ἐχθρὸς] Ita *Big.* & *Samb.* ὢν ἐχθρὸς ἔφυγε *Baſ.* & *G.*
p Τῷ Ιακώβῳ.] Articulum negligit *Vat.*
q Ποτὲ δ᾽ αὖ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποτὲ ὢ αὖ.
r Πλη θυόντων] *Al.* πλη θυνόντων.
s Παρίξειν] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* παρίξειν ἀπηγγέλλετο *Big.* gemino, ut amant Attici, augmento.
t Ἐπαγγελλόμενος] Sic ex *MSS.* in *Editis* καὶ ἐπαγγελόμενος.
v Ἐπιγθουμένοις.] Lege ἐπὶ γθουμένοις *Cocc.*
* *Invideret facultatum abundantiam:*] *Al.* concupiſceret facultatum abundantiam, *vel* oculos injiceret in fac. abund.

* Ka-

Labanus, Rachela, re audita, deponit ſimulachra in ſtratum cameli, in quo ipſa vehebatur: ſuperque ſedebat, dicens menſtruis ſe laborare. Ac Labanus quidem deſtitit amplius perſcrutari; credens filiam ſic affectam non acceſſuram eſſe ad ſimulachra. Porro jurejurando fidem dat Jacobo, ſe nullam ſibi factam injuriam in memoria habiturum: quin & ille *viciſſim*, ſe filias ejus amore proſequuturum. Atque hoc fœdus ab iis ictum eſt ſuper monte quodam, ubi columnam erexerunt aræ ſpecie. unde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta eſt. Convivio poſt fœdus celebrato, Labanus quidem *domum* reverſus eſt.

Apud Galadem colli nutriuſque familiæ pacta mutua, non ſine epulis.

πωλουμένη [x] καταπήδησι τὰς τύπας εἰς [y] τῷ σάγῳ ᾗ φερόσης αὐτῷ καμήλε· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τῷ πατρὶ φύσιν κάθαρσιν [z] αὐτῇ ἐνοχλεῖν. καὶ Λάβανος μὲν ἀφίσταται τῆς ἐπιπολαίου ἐρεύνης· σὺν ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιάδε πάθοις τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον, [a] ἀδένος αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων· ἀλλὰ κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτοῦ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰ πίστρα τὰς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο [b] ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς στήλῃ [c] ἀνέθεσαν καὶ βωμοῦ σχῆμα. ὅθεν [d] Γαλάδης λέγεται ὁ βουνός· ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δ' ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.

XX. CAP. XX.

De congreſſu Jacobi & Eſavi.

Labano dimiſſo, apparet Jacobo viam pergenti cohors cæleſtis pulchro omine. Gen. c. 32.

JAcobo autem in Chananæam iter pergenti viſiones obveniebant, de futuris ei ſpem ſummam afferentes: atque locum quidem *inde* appellavit Dei caſtra. At volens pernoſcere animum fratris erga ſe, præmiſit accurate cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, ut Eſavo dicerent. „Quod Jacobus ultro terram *patriam* reliquerit, ne cum fratre ſibi perirato habitaret; & nunc credens tantum temporis ſatis „valere ad gratiam reconciliandam, *tandem* reverterit, uxoreſque ac liberos adducens & facultates induſtria quæſitas, cum pretioſiſſimis quibuſque ſemet illi traditurus: quia bonorum maximum exiſtimat, quæ Deus largitus eſt cum „fratre communicare.„ Et illi quidem hæc nunciarunt. Eſavus vero *hac re* lætatur, fratrique in occurſum properat cum quadringentis armatis: Jacobuſque, audiens eum obviam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo ſpem omnem ſalutis reponebat; & ex præſentibus providebat, ut ipſe illæſus ſuos ſervaret, hoſtibus ſuperior, ſi quid injuſti intentarent. Iis igitur qui ſecum erant diſtributis; alios quidem præmittebat, alios vero poſt tergum proxime ſequi jubebat: ut ſi præmiſſi *forte* vi opprimerentur, Eſavo *illos* aggrediente, ad ſequens agmen haberent refugium. Atque hoc modo inſtructis qui ſecum erant, quoſdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea

Unde hic legatis ac muneribus miſſis animum fratris explorat.

Ordines explicat Jacobus cum familiæ ſuæ, tum etiam muneris præclari, quod ad fratrem conciliandum objecerat.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συνελεύσεως Ἰακώβου καὶ Ἡσαύου.

ΙΑκώβῳ δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν πορευόντι φαντάσματα συνετύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον [f] ἐκεῖνον προσαγορεῦσαι θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς [g] περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἕκαστα μὴ ἀκριβείας πέμπειν, δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν παρεῖσαν ὑποψίαν. [h] ἐνετείλατο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ἡσαῦν. „ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συμβαίνειν αὐτοῦ τῇ ὀργῇ, τὸ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι, καὶ νῦν τὸ χρόνον „ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι [i] διαλλάκτην, ἐπανήκει, γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ ᾧ προειμένῳ „βίᾳ, μὴ τὰ τιμιώτατα ἑαυτὸν ἐκείνῳ παραδιδούς· ὅτι „κρεῖττόν μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμ„βάνειν τῶν [k] ὑπὸ θεοῦ δεδομένων.„ καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδήλουν. Ἡσαῦς δὲ εὐχαρὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπαντᾷ σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· καὶ Ἰάκωβος, πυθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, λίαν ἐφοβήθη. τῷ μέντοι Θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε· καὶ παρηγορίαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς [l] ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. πέμπει οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν [m] πρόπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους [n] ἄσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν· ὅπως εἰ διαφθεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ὑπηρεμέντα τῇ ἀδελφῇ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. καὶ τέτταρας διαπέμψας τοὺς σὺν αὐτῷ τὸ πρόσω, πέμπει πηνὰς δῶρα νομίζοντας παιδελφῷ. ὑπεζύγια δὲ ἦν

[x] Καθίθησι] Ενίθησι *Hen. Busb.* & *Zonaras*, propter σάγῳ LXX.

[y] Τῷ σάγῳ] Τῷ σάγῳ recte *Baſ. Gen. Hen. Busb. Samb.* & *Caſ. Stratorium*, Epiphanius; ἐπιφόλιον J. Zonaras. Sed MSS. Florentina φελεόλαιον, ex gloſſemate. Legas enim in Lexicis Græcorum σάγη, φελεόλαιον, σκέπασμα. Imo φελεόλαιον hæſerat margini cod. inter Gallicos vetuſtiſſimi. Moyſes autem dixerat בכר *becar*, in clitella; εἰς τὰ σάγματα LXXII. Interpretes. Hoc in loco σάγιθησι *Hen. Busb.* & *Zonaras* reponunt pro καθίθησι, propter σάγαλον Alexandrinorum, Gen. c. 31. v. 34. *Bern. Moyſes* dixerat *becar*, i. e. *in clitella*. εἰς τὰ σάγματα LXX.

[z] Αὐτῇ ἐνοχλεῖν.] Ita ex *MSS.* in *Editis* αὐτῆς.

[a] Οὐδενὸς] Ita *Samb.* & *Caſ.* ἀδενὸς αὐτῶν *Big.* & *Vat.* μηδενὸς αὐτῶν *Baſ.* & *Gen.*

[b] Ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν,] Ita *Samb.* Conſimiliter *Epiph. Super montes quoſdam, in quibus &c.* Unde P. Manduco, *Joſephus dicit eos columnam in monte ſtatuiſſe ſub ſchemate aræ: forte acervum columnam nominavit.* ὑπὲρ ὄρων τινῶν libri plures. Quo facit formula ſacra v. 52. c. 31. Gen. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος μάρτυς καὶ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη, ἐάν τε ἐγὼ μὴ διαβῶ πρὸς σὲ, μήτε σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον (הגל הזה) καὶ τὴν στήλην ταύτην (המצבה הזאת) ἐπὶ κακίᾳ. *Bern. Al.* ὑπὲρ ὄρων τινῶν. pro hoc facit formula ſacra, *Gen.* c. 31. v. 52.

[c] Ἀνέθεσαν] Indocta manus cujuſdam Theologi correxit ἀνέθηκαν. *Bern.*

[d] Γαλάδης] Jacobo Hebræo גלעד *Galaad*, ſed Meſopotamitis יגר שהרותא *Jegar Sahadutha*; βουνὸς ἐπιμάρτυρος Græce reddas nomen utrumque. Judæi vero & Samaritæ, qui ſcribunt Arabice, ponunt جرس *Garas* pro jugo *Galaad*. Pro γαλάδης, *Big. Samb.* atque *Caſ.* ſcribunt γαλαδηνή. Libros autem Caſſiodori iſthæc puto interpreti ſcholaſtico obtuliſſe, ὅθεν γάλαδα λέγει ὁ βουνὸς· ἀφ' οὗ καὶ νῦν γαλαδῖτιν καλοῦσι τὴν γῆν. Quid autem opportunius quam illa Stephani Byzantii, γάλαδα, χώρα Ἀραβίας, καὶ γαλαδηνή. ἱστορικὸς δὲ ὁ δ'. ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας γαλαδῖτιν φησί. Ubi tamen noſtri codices retinent uſque γαλαδηνόν. *Bern.* Γαλαδηνὴν aut Γαλαδηνὴ *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Legiſſe videtur *Epiphan.* ὅθεν Γάλαδα λέγει ὁ βουνός. ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαδῖτιν καλοῦσι τὴν γῆν. Vide *Steph. Byzant.* v. Γάλαδα.

[e] Καὶ τῶν Γαλαδηνῶν] Illud καὶ ex *MSS.* deeſt in *Editis*.

[f] Ἐκεῖνον προσαγορεῦσαι] Hunc autem locum ſic reformant *Hen.* & *Busb.* φασὶ σημῆναι συνελύσαντα, ἀγαθὰ ἐπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸ μὲν τόπον ἐκεῖνον καλεῖ θεοῦ στρατόπεδον. *Bern.* Vox ἐκεῖνον etiam ex *MSS.*

[g] Περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,] Ita ex quatuor *MSS.* τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* haud contemnenda phraſi. *Bern.*

[h] Ἐνετείλατο] Sic in *MSS.* in *Editis* ἐνετείλατο, ut in LXX. *Gen.* c. 32. v. 19.

[i] Διαλλάκτην,] Ita meliores *Codd.* in aliis διαλλακτὴν, & mox ἐπανήκοι.

[k] Ὑπὸ θεοῦ] Ὑπὸ θεὸν δ'. *Vat.* ὑπὸ θεοῦ θεὸν *Vet. Interpr.*

[l] Ἀπαθὴς] *Samb.* ἀκαθεῖς, per vim vitiata locutione, quod omnes tamen haud credant. *Bern.* Ἀπαθεῖς *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[m] Προύπεμπε,] Rurſus προέπεμπε *Big.* & *Samb.* & ſubinde ἱππομόλους *Hen.* vice λειπομένους. Dein *Big.* πλησίον, ἐγγύς, ſuppoſitum à Sciolo. Verbum etiam proximum συλλάβοιεν legunt *Big.* & *Samb.* Mox ἵν' εἰ οἱ ἔμπροσθεν διαφθεῖεν ἐπιθ. τ. ἀδ. καταφυγὴν ἔχοιεν τ. ἐπ. Ita depravatores Joſephi *Hen.* aut *Busb.* Poſt hæc illi ipſi, ἄγουσι δὲ τὰ πεμφθέντα σὺν ἀγελ. pro ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες σὺν ἀγελ. & mox πολλοὶ pro πολλοί. *Bern.*

[n] Ἄσσον] Falluntur ergo, qui dicunt in N. T. Act. 27. 13. id non poſſe accipi, ac ſi ſolis poëtis hoc ſenſu uſurparetur, pro *celerius, citius*: alibi ἄσσον urbs Cretæ in Actis cap. 20. intelligitur. *Rel.*

ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἀπαγίζειν αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τὴν ὀργῆς, εἰ διαμένοι ὁ πεφυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρησοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τὰς σὺν αὐτῷ. καὶ χειμαῤῥόν τινα [p] Ἰάβαχχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακὼβος ὑπολελειμμένος, φαντάσματι συντυχὼν διεπαλαιεν, ἐκείνου πρωκατάρχοντος τῆς μάχης· ἐκφέρει τε ἅμα φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε [q] πρὸς τοῖς γεγυμνέναις ἀνδράσιν, καὶ μὴ [r] μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου. ἐκέλευέ τε [s] καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσραήλον· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, [t] τὸν ἀντισχόντα ἀγγέλῳ [v] θείῳ. ταῦτα μέντοι προὔλεγεν, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι [x] Θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν [y] φάντασμα τοῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις Ἰακώβος, [z] Φανουήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ [a] Θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένης διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ [b] νεῦρον τὸ πλατύ· αὐτός τε [c] ἀπέσχετο τότε βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἔθος ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δὲ ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προιέναι τὰς γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων. ἵνα πόῤῥωθεν ἀφορᾷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τῶν θελήσειεν Ησαυος. προσεκύνει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς [d] αὐτοῦ γενόμενον, ἅτε περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ Ησαυος, ἀπασαιμένος αὐτὸν, ἀνέρρεξε τῶν παρόντων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠρώτα τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν παρ' αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν [e] συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβου δὲ παραιτουμένου τὸν κόπον τῶν παιδίων, ὑπεχώρησεν εἰς [f] Σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν, πρωσαγορεύ-

vero conſtabant jumentis, ac multis variiſque quadrupedibus, quæque accepturis ob raritatem eorum futura eſſent in pretio. interjecto autem inter eos ſpatio mittebantur, ut continuo advenientes multi eſſe viderentur. nam *veriſimile erat* donis placatum remiſſurum iram, ſi adhuc excandeſceret. Quin & iis, qui miſſi erant, mandavit, ut blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem diſpoſitis, ſub noctem ſuorum agmen movebat. Cumque torrentem quendam Jabacchum nomine tranſiſſent: Jacobus pone relictus in ſpectrum incidit, & cum eo luctatur, certamen primùm ineunte: fitque ſuperior ſpectro, quod voce ſimul & verbis ad ipſum utitur, iiſque quæ acciderant lætari ſubmonens, neque ut adverſus exigua ſe prævaluiſſe crederet, ſed angelum Divinum viciſſe; atque hoc ipſum reputaret magnæ felicitatis eſſe prælagium, genuſque ejus nunquam deſiturum eſſe, neque mortalium quenquam ipſo viribus validiorem fore. Quin & præcepit; ut *ſe poſthac* Iſraëlum voIſraëlus, ἀγγελομάχος. caret: quod Hebraïca lingua ſignificat angelo Divino reluctantem. Hæc ſane prædixit, poſcente *id ipſum* Jacobo: nam cum ſenſiſſet angelum eſſe Dei, rogabat ut oſtenderet quid ſibi in fatis eſſet. His dictis, ſpectrum evanuit. Iſta læto animo accipiens Jacobus, locum Phanuelum nomiPhanuel. Dei facies. nat. *id* ſignificat Dei faciem. Cumque ei inter luctandum exortus eſſet dolor in lato nervo, cum ipſe illius eſu abſtinuit, tum nobis illo propter eum veſci non licet.

Jacobus cum angelo luctatur

In arena

Jacobus, atque vincit, ſed laſo femore.

3. Cognito autem fratrem jam non procul abEſavi ac Jacobi fraterna ſalutatio. eſſe, jubet uxores procedere ſeorſim, quamque cum pediſſequis ſuis, ut è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi hoc voluiſſet Eſavus. Ipſe vero, fratri propior factus, eum adoravit, nihil mali de eo cogitantem. Et Eſavus, eo ſalutato, interrogabat de turba liberorum & mulierum: & cum didiciſſet omnia, ipſe ad patrem eos deducere volebat. Jacobo vero prætendente laſſitudinem jumentorum, reverſus eſt *Eſavus* in Saïram. Saïra, νῦν loſa. illic enim habitabat, loco *iſti* nomine facto Vil-

loſa

---

o Τεθυμωμένου.] Τεθυμαμένου *Vat.*

p Ἰάβαχχον] *Samb.* autem Ἰάβοκχον ex verſione ו'. Epiphanius etiam ab Hieronymo, *Jaboc*. Cæterum inſignis hæc monomachia, quod puto, vado יבק. &, ſecundum Onceloſum, יבקע nomen fecit. Nam בָּקַע, אבק, & alio tempore אבק, *aggredi congreſſi ſe inter ſe atque colluctari* denotat. Hinc Procopio Ἰάβοκ, πάλη. *Bern.* Ἰάβοκχον *Samb.* ex verſione ו'. *Jaboc* habent *Epiphan.* & *Hieronym.* Inſignis hæc monomachia vado nomen fecit. hinc *Procopio* Ἰάβοκ, πάλη.

q Πρὸς τοῖς] *Baſ.* & *Gen.* Imo Epiphanius Scriba, *in his.* πρὸς abeſt cæteris libris. *Bern.* Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* πρὸς non agnoſcunt *MSS.*

r Μικρῶν] Dictione rudiori μικρὸν *Samb.* Sed & *modice prævaluiſſe* tranſtulit Scholaſticus. Mox ὑπερτερόν τινα τῶν ἀνθρώπων, Typi alii, contra Scriptorum ordinem. *Bern.* Μικρὸν *Samb.*

s Καλεῖσθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* καλεῖν.

t Τὸν ἀντισχόντα] *Baſ. Gen. Epiphanius* pariter Petruſque Scholaſtici, *Reluctantem angelo ſacro*, ſive quod ea tulit ætas, *angelum ſacrum*. Quippe ſignificat ישראל *Iſrael* (licet poſt cenſuram Hieronymi hoc inficientur noſtri Theologi) vocis ratione διαμαχῆ, ἤτοι ἀγγελομαχῆ. Etymon adeo aperit divinus Moyſes, Gen. c. 33. v. 28. כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל: *Decertaſti etenim cum angelis hominibuſque, & quidem viciſti.* Sic interpretor illa Hebraica. Iterumque Hoſeas Vates de eodem nomine c. 12. 7. וישר אל מלאך, *pugna itaque contendit cum angelo.* Ita in Arabum Lexicis سار *congredi, conflictari*: & in Judaicis סור *averſari.* Vel expeditius ישראל erit ἀγγελοχρίτης, *angelum qui devincit* Mecum ſane faciunt priſci Rabbinorum in magna Geneſi f. 154. ubi Moyſen ſuum explicant hiſce verbis, נתגוששת עם עליונים ויכולת להם ועם תחתונים ויכנלת להם, *Tu Superos lucta ſuperaſti, tu Inferos: Angelum illum*, inquiunt Magiſtri, *& Eſavum.* Nam נתגוששת διεπάλαιστ. Adde & Demetrii verba ex Polyhiſtoria Alexandri, πορευομένῳ μὲ Ἰακώβῳ εἰς χαναὰν ἄγγελοι ἐπὶ θεοῦ παλαῖσαι. Deinde aliquot noſtrorum codicum ut *Big. Samb.* & *Caſ.* exhibent ἀναστάντα ἀγγέλῳ, abſque θείῳ tam nobili epitheto. Eodem quidem modo S. Hieronymus in Q. Hebr. *Joſephus in primo Antiquitatum libro, Iſrael ideo appellatum putat, quod adverſum angelum ſteterit. Quod ego diligenter excutiens, in Hebræo penitus invenire non potui.* Cætera hujus S. Interpretis apponere vix vacat: hinc tamen bene intelligimus, pauco admodum Hebraiſmo, & exiguis veteris dialecti lexidiis Doctores Jeroſolymitanos eo ævo fuiſſe contentos. Inepta autem ſunt tam Philonis ἀνὴρ θεωρός, quam hujus & Euſebii τὸν ἐρῶν θεὸν, aut etiam Juſtini Apologiſtæ ἄνθρωπον νικῶν adverſus magnum Rabbinum Tryphonem, & S. Hieronymi *diſputator Dei*: aliorum inſuper ἰσχύων μὲ θεῷ aut *fortis contra Deum*, necnon Symmachi Interpretis ἠρξέθη ἰσχύι πρὸς θεὸν, quaſi à pietate recedunt. Adnectam huc & verba Zonaræ Græculi, qui haſce origines defloravit. καὶ ἰσραὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἐκέλευσε, τοῦτο δὲ οἱ μὲ ἄλλοι, νῦν ἐρῶν θεὸν ἑρμηνεύουσιν· ἰώσηπος δὲ τὸ ἀντισχόντα θείῳ ἀγγέλῳ σημαίνειν φησίν. ἰακὼβ δὲ τὸν τόπον καλεῖ φανουὴλ (sic & *Hen.*) τυ, ἐσι θεοῦ πρόσωπον. γεγομένου δ' ἐν τῇ πάλῃ τῇ πρὸς τὸν ἄγγελον ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, ἐκείνου τε τοῦ τότε βρῶσιν ἀπείπασθαι, καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ τῷ ἐκείνου γένει πᾶσιν ἀπηγόρευθαι. *Bern.*

u Θείῳ.] Θείῳ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Caſ.*

x Θεοῦ,] Ita ex *MSS.* in *Editis* Θεῖον.

y Φάντασμα] Φάσμα ἀφανὲς γίνεται *Hen.* & *Busb.* quia ſic voluere. *Bern.*

z Φανουήλον] Φανουὴλ ὀνομάζει *Vat.*

a Θεοῦ πρόσωπον.] Rectius πρόσωπον θεοῦ, *Samb.* & *Big. Faciem Dei*, Comeſtor. Doctoribus Alexandrinis, εἰδὼ θεοῦ, atque Aquilæ rigido interpretamento πρόσωπον ἰσχυροῦ. *Bern.*

b Νεῦρον] Id eſt, τὸ νεῦρον τὸ σωίζον τὴν κνήμην πρὸς τὸ μηρόν.

c Ἀπέσχετο] Sic *MSS.* ἀπέσχετ') *Baſ.* & *G.*

d Αὐτῷ γενόμενον,] Αὐτῶν γενομένων *Vat.*

e Συμβαδίζειν] Συμβαδίζειν ἤθελεν αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.*

f Σάειραν.] Recte excuſum fuit *Baſ.* & *Gen.* σάειραν. *Sairam* ſcripſit *Epiphanius.* σάειραν etiam *Busb.* & *Hen.* σίειραν *Caſ.* σίειραν *Samb.* atque demum *Big.* σίειραν, pro Hebraico שעיר. Hoc Samaritæ Arabice ſcribunt شعر *ſhair*, *hirſutum*, & notiori nomine interpretantur γίβαλα: quod jam pridem fecerant Philo, & paſſim Hieronymus, atque Interpretes Jeroſolymitani.

loſa ab hirſutie ſua.

ους τὸ χωρίον [g] ἀπὸ τ αὐτῆ τειχώσεως Δασεῖαν.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

Succoth, *Scenæ.* Sicimum *ſive* Salem, *urbs Chananæa.*

AT Jacobus pervenit ad Scenas, quas vocant etiamnum : unde Sicimum proficiſcebatur. Chananæorum autem urbs eſt. Sicimitis vero ſolennem diem agentibus, Dina, quæ Jacobi filia erat unica, urbem adiit ad viſendum cultum mulierum iſtius regionis. Eam vero cum conſpexiſſet Sichemes, Emmori regis filius, raptæ ſtuprum intulit : & amore correptus ſupplicat patri, ut ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Jacobum, obſecrans ut filio ſuo Sichemæ Dinam conjungeret legitimo connubio. Jacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam collocare, petiit ut ſibi daret poteſtatem deliberandi de quibus poſcebat. Diſceſſit itaque Rex, ſperans Jacobum has facturum eſſe nuptias. Jacobus autem, indicata filiis injuria ſororis, & Emmori petitione, poſtulabat eos conſultare quid factu opus eſſet. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero & Levi, uterini puellæ fratres, inter ſe conſentiunt ſuper tali facinore perpetrando. Cum feſtiva eſſet celebritas, & Sicimitæ ſeſe darent animorum remiſſioni & epulis, invadunt noctu primos cuſtodes & conſopitos trucidant ; urbemque ingreſſi mares omnes interimunt, ipſumque Regem inter illos & filium ejus : feminis vero parcunt. Iſtis autem patratis citra conſenſum patris, ſororem reducunt.

Stuprum Dinæ internecione Sicimitarum vindicatur. Gen. c. 34.

Sub feſto die hoc patratum eſt, Jacobo invito.

Deunculos Labani, luſtrata ſua familia, apud famoſam Sicimitarum quercum defodit Jacobus. Gen. c. 35.

2. Jacobo facinoris magnitudine perculſo, filiiſque ſuccenſenti Deus adſtans, bono eſſe animo jubebat ; luſtratiſque tentoriis ſacrificia celebrare, quæ primum cum iret in Meſopotamiam poſt viſionem in ſomnio voverat. Itaque dum luſtrat ſuos, incidit in Labani deos ; (neſciverat enim Rachelam eos ſurripuiſſe) eoſque apud Sicima in terra occultavit ſub quercu. Atque inde profectus ſacrificavit apud Bethela ; ubi ſomnium viderat, cum antea in Meſopotamiam iter faceret.

Hinc Jacobus Chebronem repetit.

3. Ex eo autem loco progrediens, cum in agrum Ephrathanum veniſſet, Rachelam ibi ex partu mortuam ſepelit ; quæ ſola cognatorum ſe-

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ ὕβρεως τ Δείνης.

Ιακωβ ὴ ἀφίκετο εἰς [h] τὰς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένας · ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν. Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. τ ὴ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δεινα, [i] ἡ θυγάτηρ Ιακώβ [k] μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, [l] ὀψομένη τ κόσμον τ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενον δ' αὐτὴν [m] Συχέμης, Εμμώρ τ βασιλέως υἱὸς, φθείρει δ' ἁρπαγῆς · καὶ δεηθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τ πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δ' πεισθεὶς ἦκε πρὸς τ Ιάκωβον, δεόμενον τῷ παιδὶ αὐτῷ Συχέμη συζεύξαι Δείναν κατ' νόμον. Ιάκωβος δ', ὅτ' ἀνεπιλέκτην ἔχων λόγῳ τὸ ἀξίωμα τ προσκαλοῦντος, ὅτι νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. [n] ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ιάκωβον παρέξειν τ γάμον. Ιάκωβος δ' τοῖς παισὶ δηλώσας τὴν τ φθορὰν τ ἀδελφῆς, καὶ τοῦ Εμμώρ τὴν δέησιν, ἠξίου βουλεύεσθαι · τί ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἡσύχαζον, γνώμης ἀπορούμενοι. Συμεὼν δ' καὶ [p] Λευὶς, ὁμομήτριοι τ κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλους συνθέμενοι τοιάνδε πρᾶξιν. ὅσης ἑορτῆς, καὶ τ Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν καὶ φωλίαν τετραμμένων, νυκτὸς πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνυσι κοιμωμένους, καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τ βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τ υἱὸν αὐτοῦ · φειδόμενοι δ' τῶν γυναικῶν. περάσαντες δ' τοῦτο δίκα τ τοῦ πατρὸς γνώμης, ἐπανάγουσι [q] τὴν ἀδελφήν.

β'. Ιακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ καλεπαινοῦντι πρὸς τοὺς υἱοὺς ὁ Θεὸς φθέγεται, ἐκέλευσε θαρρεῖν · [r] ἁγνίσαντὰ δ' τοὺς σκηνοὺς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἁπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψει τ ὀνείρου ηὔξατο. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἐκτυγχάνει τοῖς Λαβάνου θεοῖς · ἃ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τ Ραχήλας κλαπέντας · καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γῆν [s] ὑπὸ τὴν δρῦν. ἀπάρας τε τοὐντεῦθεν, [t] ἐν Βηθήλοις ἦλθεν · ὅπου [v] τὸ ὄνειρον εἶδεν, χωρῶν πρότερον [x] ἐπὶ τ Μεσοποταμίας.

γ'. Εντεῦθεν δ' πορευόμενος, ἐπεὶ καὶ τὴν [y] Εφραθηνὴν γένεσθαι, ἐνθάδε Ραχήλαν ἐκ τοκετοῦ θανοῦσαν θάπτει, μόνην

Mox λαὶ τ αὐτῆ τειχ. *Samb.* Et paragrapho exeunte δασείαν, cæteri præter librum *Samb.* forſan ἀτιωθῶς. *Bern.* Ita *Busb. Hen. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* perperam in *aliis* Σήιεγον, & Σήιεγον, & Σίιεγον.

g Απὸ τ αὐτῆ τειχώσεως] Imo a Seir, nomine proprio viri dicta eſt regio. Gen. 36. 20. Hic Seir ante Eſavum hic habitaverat. *Rel.*

h Τὰς ἔτι νῦν] Judæi ſcribunt ſuis literis סכות. Euſebius σκηνὴ, i. e. *tabernacula*, סוכות. *Bern.* Τὰς ἔτι κὴ νῦν *Vat.*

i Η θυγάτηρ] Θυγάτηρ δὲ τῷ Ιακώβῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

k Μόνη,] Μόνη παρῆλθεν legiſſe videtur *Epiphanius.*

l Οψομένη] Ωνυμένη aut ὠνησομένη legerat *Epiphanius.*

m Συχέμης,] In Hebræo idem legitur שכם, & nomen oppidanum ac virile. Interpretes autem Alexandrini urbem appellant σίκιμα, & protervum filium Emmori συχέμ. Joſephus illam σίκιμον, hunc συχίμλω ſecundum cod. *Samb.* Legitur autem in excuſis libris, συχέμις, & συχέμι oblique. Apud *Big. Hen.* & *Busb.* συχέμμης ac συχέμμη. Deinde Stephanus Martyr Metropolim illam Samaritarum etiam συχὲμ vocat. Stephanus autem Geographus σίκημον & σίκημα. *Perfectionem* tamen ſignificant, ut id moneam obiter, Neapoleos Palæſtinæ ambo priſca nomina *Salem* & *Sichem. Bern.* Hebræis idem nomen oppidi & viri. in LXX. urbs Σικιμα, vir Συχεμ. *Joſephus* illam Σίκιμον, hunc Συχεμλω appellat ſecundum *Cod. Samb.* legitur autem in *Editis* Συχεμις & Συχέμι oblique. Sed apud *Big. Hen.* & *Busb.* Σ χεμμης ac Σ χέμμη. *Stephanus* martyr urbem Σχὲμ vocat, *Stephanus* autem *Geographus*, Σίκημον & Σίκημα.

n Απῆι] Porro *Samb. Hen.* & *Busb.* & *Zonaras* accentu circumflexo ſcribunt δεῖνα, & δεῖναν. Cæteri cum Demetrio & Theodoto Φαληρεώτη. *Samb.* & *Epiphanius.* ἰάκωβον ἐλπίζων, reliqui. Subin Editores δηλώσας τοῖς παισὶ &c. Dein *Big.* & *Epiphan.* τὶ δεῖ ποιεῖν, tot cæteri. Mox *Samb.* κοιμωμένοις. *Bern.* Ita *MSS.* in *Editis* ἁπλ.

o Τί ποιεῖν.] *Al.* τί δεῖ ποιεῖν.

p Λαὶς,] Λαὼὶ *Vat.*

q Τὴν ἀδελφὴν.] Καὶ τὴν ἀδελφὴν *Vat.*

r Αγνίσαντὰ] Lege ἁγνίσαντα *Cocc.*

s Υπὸ τὴν δρῦν.] Diſerte ὑπὸ τὴν δρῦν, *Big. Samb.* & *Caſ.* תחת האלה *tachath haelah*, inquiebat Moyſes c. 35 v. 4. Gen. ὑπὸ τὴν θανμασίαν τερέβινθον, ἥτις μέχρι νῦν εἰς τιμὴν τ πατριάρχων ὑπὸ τ πλησιοχώρων τιμᾶτ, ait Chronologiæ Chriſtianæ princeps. Verum non male Epiph. *Baſ.* atque Gen. ὑπό τινα δρῦν, *ſub arbore quadam.* Excuſum erat ὐ βεθήλοις ſcriptum in βαιθήλοις. Zonaras etiam poſt LXXII. & mille alios ſacrorum Interpretum habet ὐ βαιθήλ. *Bern.* Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* non male *Epiph. Baſ.* & *G.* ὑπό τινα δρῦν *ſub arbore quadam.* ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ὐ Σικίμοις LXX. Vide *Euſebii Chronic.* & *Scaligeri* notas, p. 192, 253.

t Εν Βεθήλοις] Ita *Bernardus.* in *Editis* Βεθήλοις ut & in quibuſdam *MSS.* in aliis Βαιθήλοις.

v Τὸ ὄνειρον] *Al.* τ ὀνείρου. utrumque dici concedit *Apollonius.*

x Επὶ τ Μεσοποταμίας.] Επὶ τὴν Μεσοποταμίαν *Vat.* dein ἐντεῦθα ἦ πρ.

y Εφραθήνην] Ευφραθηνὴν *Big.* ἐφραθήνην *Hen.* & *Busb.* ἐφραθηνὴν ex conjectura optimi Boſii. אפרתה *Ephrata*, in ſanctiſſimo volumine. J. Zonaras ἐν τοκετῷ θανοῦσαν ὐ ἐφραθᾷ θάπτ. *Bern.* Ita *Baſ.* & *G.* Εφραθηνὴν *Big.* Εφραθήνην *Hen.* & *Busb.* Εφραθηνὴν *Vat.*

z Βενια-

νλω τῶν συγγλωῶν τ ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ἀ τυχεῖσαν. πενθήσας ᾗ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον [z] Βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τὴν ἐπ' ἀπῷ γλυομένῳ ὀδύνῳ τῇ μητρί. ἔστι Ιακώβ παῖδες οἱ πάντες· ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θήλεα ᾗ μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἕξ, δύο ᾗ ἐκ Ραχήλας, τέσσαρες ᾗ ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα [a] πάντων προεῖπον.

pulturæ honorem in Chebrone non assequuta est. *Eam* vero cum valde luxisset *Jacobus*, filium ex ea natum Benjaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Isti sunt omnes filii Jacobi: mares quidem duodecim, femina vero una. Horum octo legitimi. ex Lia quidem sex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex utraque duo. Quorum omnium nomina supra retuli. Benjamin filius doloris.

ΚΕΦ. κϚ'.

Ὡς Ισακ ὁ πλούτησας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

Παρὴν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένην. ἐκεῖ ᾗ Ισακ τὴν διαιταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιετρίβησαν· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ιάκωβ ὁ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ κ Ισακ [b] ὁ μετὰ πολὺ τ ἀφίξεως ᾧ υἱῶ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείοις προγονικῶν ἐν αὐτῇ τυγχάνοντ αὐτοῖς. ἐγένετο ᾗ [c] Ισακ ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος [d] ὑπὸ θεοῦ ᾧ Αβραμου τ πατρός. πολυχρονιώτατος δέ· βιώσας γὰρ ἔτη [e] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετ' ἀρετῆς, ἔτως ἀπέθανε.

CAP. XXII.

Mors Isaci, atque sepultura ejus in Chebrone.

INde autem venit Chebronem, urbem in Chananæa sitam. illic enim Isacus commorabatur. Atque paululum temporis una vixerunt: nam Rebeccam in vivis non inveniebat Jacobus. Moritur vero & Isacus non multo post filii *sui* adventum: & sepultus est à filiis in Chebrone, ubi erant monumenta paterna. Fuit autem Isacus vir Deo charus, multaque eum post Abramum patrem providentia dignatus est Deus. Valde autem longævus *erat*; nam cum vixisset annos centum & octoginta quinque *summa* cum virtute, defunctus est. *Mox Isacus, post annos vivendi* 185. *denatus, à filiis sepelitur.* Gen. c. 25. XX.

* Τέλος τῆς πρώτης βιβλίου.

Finis Libri primi.

z Βενιαμὶν] *Βενιαμὼ Hen. Gen.* & *Busb.* Iidem mox *γλυομένῳ τῇ μητρὶ ὀδύνῃ*. Pariter Protosecretarius Zonaras, *ᾧ τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε ἀφ' τῷ ἐπ' αὐτῷ γλυομένῃ τῇ μητρὶ ὀδύνῃ*. Recens hic Israelita, ut ex Gen. c. 35. v. 18. novimus, à moriente matre appellabatur בן עוני seu בר צערי *bar zaari*, lingua Rachelæ vernacula, i. e. *υἱὸς ὀδύνης μου*: sed ab altero parente בנימין, *υἱὸς ἐπιδέξιος*, aut juxta scripturam Samaritarum בִּנְיָמִים *Benjamim*, *dierum filius*; sero natus adeo erat & quidem ילד זקנים Gen. 44. 20. quod sane etymon & Aben Esdras adduxit, & veteres Judæorum Doctores pridem probarunt, fatente Hieronymo. Quin & de illo scribit Philo Alexandrinus, *ὁ μὲν πατὴρ βενιαμὼ, ἡ ᾗ μήτηρ υἱὸν ὀδύνης προσαγορεύει· φυσικώτατα μεθαρμοσθεὶς γὰρ ὁ βενιαμὶν ἐστὶν υἱὸς ἡμερῶν*. Josephus itaque male tribuit nomini *Benjamin* illam expositionem, quæ omnino ad *Benonin* pertinebat. Mavult tamen Cl. Vossius sic interpolare hunc Josephi locum, *τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον βενιαμὶν ἐκάλεσε, ἀφ' τερον καλόμενον βενονὶ ἀφ' τῷ ἐπ' αὐτῷ γλυομένῃ ὀδύνῃ τῇ μητρί*. Quoniam vero Origines aliique Doctores Alexandrini in Onomasticis suis sacris, quæ vidi, ipsum *βενιαμὶν* sunt interpretati *τέκνον ὀδύνης*: experiantur Critici num talem forte Etymologiam ex eo nomine extorquere possint, ut *Benonim* בן אונים, aut consimile. Nam *in Hebræo similitudo nominis resonat*, quod ait Hieronymus. Eo spectat quod in Commentario majore Rabbinorum adnotatum reperimus f. 161. b. ותקרא שמו בן אוני בר צערי בלשון ארמי ואכין קרא לו בנימין בלשון הקדש *Bern. Al.* Βενιαμω, & mox *γλυομένῃ τῇ μητρὶ ὀδύνῃ*, Recens hic Israëlita à moriente matre *υἱὸς ὀδύνης μου*, ab altero parente, *υἱὸς ἐπιδέξιος*, aut *υἱὸς ἡμερῶν*. Sunt qui censent *Josephum* male tribuere nomini *Benjamin* illam expositionem, quæ omnino ad *Benoni* pertinebat. Vide Cotelerium ad vol. 2. *Monument. Eccl. Gr* p. 548.

a Πάντων προεῖπον] ita *MSS.* πάντων deest in *Editis*.

b Οὐ μετὰ πολὺ] Μετ' ὀ πολὺ *Vat.* ὀ μετ' ὀ πολὺ *Big.*

c Ισακ] In *Samb.* & *Vat.* ὁ Ισακ.

d Υπὸ θεοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπ' αὐτοῦ μετ' Αβραμον.

e Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Plus quinquennio, quam exemplaria aliqua divini Moysis hodieque ostendunt, aut inter humanos Scriptores Demetrius. Quare Cl. Bosius hæc corrigit, sed manu dubia contra totam nostram supellectilem, *βιώσας γὰρ ἔτη πεντὲ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν*. P. Trecensis. *Nec multum etiam post adventum Jacobi completi sunt dies Isaac* 180. *annorum: vel secundum Josephum*, 185. Aliusque defloratorum Josephi apud Græcos: *θνήσκει ᾗ μετὰ βραχὺ καὶ ὁ Ισαακ· καὶ θάπτεται σὺν τῇ γυναικὶ ἀφ' ὧν προγονικῷ μνημείῳ, βιώσας ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν*. * Φλαυίου Ιωσήπου Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας α'. *Samb.* τέλος α'. λόγος· ὃς προεῖχε χρόνον ἐτῶν πολλ'. *Busb.* & *Hen.* Bern.

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULÆ POSTUMÆ.

In Librum Primum

JOSEPHI ANTIQ. JUDAIC.

Ad Prooemium.

Ἐκ τ ἱερογϊκῶν μεθερμηνευθέντων γραμμάτων.] Fortassis inde error natus, quasi *Josephus* sua Hebraice prius scripsisset, cum vertendum sit: *Ex Hebraicis literis* i. e. sacra scriptura Hebraica.

Pro τ lege τῶν, sc. in his φησί τε τ ἡμετέρων προγόνων &c.

Μυεῖα δ' ἐστὶ δηλούμενα ἀφ' τ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης.] Haud credendum, si computus hodierni Textus Hebraici non sit corruptus, quoniam ex illo modo colligi possunt quatuor millia annorum & duo.

Ad Lib. I. Cap. I.

Pag. 5. Ἐπλασεν ὁ Θεὸς τ ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τ γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν.] Nota, diversa esse πνεῦμα & ψυχή. Sic etiam senserunt Plotinus aliique, quemadmodum de iis testatur Nemesius de Natura Hominis Cap. I. in princip. Τινὲς μὲν οὖν εἰσι καὶ Πλωτῖνος, ἄλλο εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἄλλον τ νοῦν δογματίσαντες, ὡς τελεῖον τ ἄνθρωπον συνεστάναι βάλλει), σώματος, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ita ut πνεῦμα & νοῦς idem esse videatur. Adde ibi Notas.

Nob. Ludolfus putat אדמה *terra* non ab אדם *rubedo* deducendum esse, sed ex lingua Abyssinorum, in qua אדם est *jucundus fuit*, delectavit. Vide Pfeifferi Crit. sacr. cap. v. de Interpret. S. Script. sect. II. quæst. 3. §. 3. pag. 173.

Ἡσαὺ] Hebr. אישה *vira*, *virago*. Mutatur א in ἡ, ש in σσ, & ה in α. LXX. Genes. II. 23. solummodo habent: αὕτη κληθήσεται Γυνὴ. ὅτι ἐκ τ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη

Εὔα] Hebr. חוה. Mutatur ח in ε & ה in α LXX. Genes. III. 20 habent Ζωὴ, non recte, in aliis autem locis, εὔα.

Φεισὼν.] LXX. Genes. II. 11. Φισὼν. Τίγρις, LXX. Τίγρις.

Γηὼν ὁ δι' αὐτῆς Αἰγυπτίοις ῥέῃ.] LXX. habent Ψs. 13 Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεὼν. οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας.

Τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπέλαθον ἡμᾶς γεύσασθαι] Et mox: ἃ γευόμενος αὐτὸς. In his quid γεύσασθαι aut γευόμενος sit, nescio. Fortassis legendum: γεύεσθαι & γευόμενος, gustare, (sic habet edit. Basil. 1544. Gr.) &, gustantes.

Per serpentem Josephus nihil aliud intelligere videtur quam nudum animal illud, quod *een slange* dicitur, licet plerique intelligant diabolum forma serpentis indutum. Cum Josepho consentiunt Aben Ezra, R. Salomo Jarchi, Abarbenel, R. Lippman. Vide Rivini Dissertationem de serpente seductore cap. I. §. 3. pag. 23 —— 29. ubi varias de illo offendes sententias.

Ad Caput II.

Καΐς.] LXX. Κάϊν. Ἄβελ. LXX. Ἄβέλ.

Γίνου δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρας.] Hoc Scriptura Sacra non dicit in hac narratione, sed indicat tamen cap. v. vers. 4. καὶ ἐγέννησεν υἱὰς καὶ θυγατέρας. sc. Adam & Eva.

Πολλῶν γὰρ ἡμερῶν οὐκ οἶδεν αὐτὸν.] Forte legendum: οὐκ εἶδον i. e. non vidi.

Οὐκ ἔχων ὅτι λέγοι.] Legendum: ὅ, τι i. e. non habens, quod loqueretur.

Ἐκδάκ τῷ γυναικί.] S. Scriptura de eo nil memorat, sed sed post vers. 17. cap. IV. mentionem facit, Cainum cognovisse uxorem suam post expulsionem.

Bas. Ed. Post Καΐς ponit comma, non post τόπον.

Ἰδρυθ μὲν τ γυναικὸς Καΐς Ναΐδα, τοπον οὕτω καλέσθαι, καὶ αὐτόθι παιδίτας τὴν καθίκησιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο.] De ædificatione Naïdos, & procreatione plurium Liberorum præter Enoschum tacet S. Scriptura. Πλῆθ χρημάτων Lege: χρημάτων. Sic & Bas. Ed.

Ad probandum ex Genes. IV. 14. καὶ ἔσαι πᾶς ὁ εὑρίσκων με, ἀποκτενεῖ με, plures homines præter Adamum, Evam, suamque uxorem fuisse, facere videntur hæc Josephi verba: αὔξων ὁ τ οἶκον πλῆθ χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, ὡς ἡδονὴν καὶ λησταῖς τοὺς συντυγχάνοντας ἀναλῶν, διδάσκαλον αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τὴν ἁρπαγμοσύνην μὴ ἡ ὠθοῦσα συνεζων οἱ ἄνθρωποι μέτροι ἐπινοίᾳ καὶ σοφισμῶν μελετήσαι, &c. &c. &c.

Τὸ πόλιν ὁ τε ταυτὸν ἀπὸ σώσας ἐξ πρεσβυτέρας πασδὸς σώσαι ἀκούσεται.] Quod primum natus dicatur, oritur ex eo, quia plures statuerat liberos. Apud LXX. & filius & urbs dicitur Ενὼχ.

Thobel dicitur πατρὸς τε θυγατρὸς γενόμενον Ναιμᾶς ὀνόματι.] Male; nam Naama fuit soror ejus ex matre Sella. LXX. IV. 22. ἀδελφὴ ὁ Θοβὲλ, Νοεμά.

Seth dicitur natus anno 230. Adami. Sic & LXX. in loco Genes. v. 3. cum Hebræus textus habeat: 130.

De duabus illis columnis lateritia & lapidea vide Stellingfleet in Originibus Sacris.

Καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀναλεθλῆσθαι μένει δ' ἄχρι δεῦρο κατὰ τὴν Συριάδα.] Fortasse legendum: Λιθίνην, nam non verosimile est πλινθίνην στήλην permanere potuisse per longum adeo tempus, sustentantem diluvii aquas, aliasque aëris & aquæ injurias. Interpres Ed. Francof. 1580. sic vertit. *Ajunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporibus extat in terra Syria.*

Josephus cap. 2. lib. I. ubi de Sethi columnis loquitur, non dissertim affirmat a Setho positas fuisse; famam sequitur. Lateritiam columnam ad sua usque tempora permansisse ait κατὰ τὴν Συριάδα. Hæc Th. Gale annotat ad Herodot. lib. II. Cap. 106. ubi agitur de columnis a Sesostre erectis, quas ipse Herodotus viderat in Syria Palæstina.

Ad Caput III.

Ἐπὶ γενεᾶς.] Scilicet ab Adamo ad Mathusalem, nam ab Adamo ad Seth est una generatio, 2. a Setho ad Enoschum, 3. ab Enoscho ad Kenan, 4. a Kenan ad Mahalaleel. 5. a Mahalaleel ad Jered. 6. a Jered ad Henochum. 7. ab Henocho ad Mathusalem.

Ἀγγέλοι Θεοῦ] i. e. Angeli Dei. S. scriptura Gen. VI. 2. dicit filios Dei rem habuisse cum filiabus hominum.

Ἐξεχώρησε τ γῆς] Sc. ex illa, in qua habitabat. Fortassis vel nomen regionis omissum est, vel τὸ τ interpretandum per ταύτης i. e. ἐκείνης.

In verbis καταδίκαζε ὁ θεὸς ἐκείνους μόνον τ κακίας.] Bas. Ed. ἐκεῖνι μόνων. quid sit, ἐκεῖνι, prorsus ignoro; Fortassis vel τοὺς ἐκεῖ. i. e. illos qui istuc degunt, vel ἐκείνους legendum. Interpres Sigism. Gelenius vertit: *non ejus solum seculi homines.*

In verbis: ὡς σωτηρίαν ὁ Θεὸς, τοιαύτην.] Forte delendum comma post Θεὸς, ut sensus esse posset, si τοιαύτην referatur ad σωτηρίαν, hoc modo: *Ad tantam & talem conservationem sive salutem.*

Τετράσεγον] i. e. quatuor contignationum. Moses Gen. VI. 16. memorat tantum tres. Vel forte leg. Τρίσεγον.

Ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα ἀριθμόν.] i. e. & quibusdam ex his septenarium usque numerum. Verterem: *Aliaque ex his, septuplo numero.* Bas. Ed. τ. Post τούτων comma pone, & in ἑπταπλασίονα subaudi κατ', numero distributivo, κατ' εἴκοσι. i. e. viceni. κατ' δύο. i. e. bini. Vel potius τὸ ἑπταπλασίονα numero plurali accipe, & verte: *septupla numero.* LXX. Genes. VII. 2. ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ. Interpr. Ed. Francof. *Et quibusdam ex his septenarium usque numerum*; sc. introductis.

Ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνοῦται] i. e. qui ex Kenan gignitur. LXX. dicunt Genes. v. 14. Καϊνᾶν. Interpr. Francof. *Ex Cainane.*

Ἐν μηνὶ δευτέρῳ, εἰφ' ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, μαρσουάνῃ ὑπὸ ἑβραίων.] Et quæ sequuntur, curatius perpendenda.

Τὴν δ' ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἐβδόμῃ & πρὸ εἰκάδι.] LXX. Gen. VII. 11. Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ & Νῶε & δευτέρᾳ μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι & μηνὸς. Hebræus Textus habet: בשבעה עשר יום i. e. decima septima die; adeo ut differat a Josepho & LXX.

Χρόνῳ ὃν ὅτῳ ἀπὸ Ἀδάμου & πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε δισχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἑξ. ὡς ἀγεῖ φασται ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις &c.] Chronologiæ ratio non recte confici potest ex sequenti ejus computatione annorum, licet ipse mox dicat in his verbis: ταυτα συναγώγιμα τὰ ἔτη τ προγεγραμμένων συμπληροῖ χρόνον. Verum fortassis Codex noster corruptus erit. Nec sine ratione, nam verba illa ὃ, ἐνδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια non possunt referri ad Enoschum, quia ille tantum 905. annos vixit, teste mox ipso Josepho in his: ὃτ ἐνιαυτοὶ ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις; neque ad Sethum, quia obstat pronomen relativum, ὃς, quod non ad remotius sed proxime præcedens, si potest, referri debet verbum. Hoc licet fieret, nullus tamen

heic

* Usus est Auctor Editione *Basilienſi*.

heic nexus foret cum ſequentibus. Sethus cæteroquin revera quidem vixit 912. annos. Interpr. Ed. Francof. bis habet: *annis decem & nongentis.* In aliis differt multum ab hodierno textu.

Fortaſſis ſic vel ſimili modo emendandum: ἐγέννησεν ἔνωσον, δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ὀγδοήκοντα. ὃς ſc. Enoſch, Καινᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων &c. &c. Baſ. Ed. ſic habet: ἐνδιδοῦσι, τεκνώσας αὐτὸν πάλιν ἐκάλεσον καὶ ἐνενηκοσὸν ἔτος. ὑτος ἐβίωσεν. &c.

Aliud corruptionis ſpecimen videtur eſſe, quod non uti in reliquis factum eſt & neceſſario fieri deberet, memoretur annus Malaleelis, quo natus ſit Jared.

Aliud ſpecimen in his: ὃς . . . ſc. Jared, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑπτακοσίοις βιώσανλα,] quia ſi τὸ βιώσανλα hac forma ad Enochum relatum, uti Grammatica flagitat, illi applicari non poſſunt hi 962. anni, nam Enochus modo vixit 365. annos Geneſ. v. 23. Fortaſſis poſt ἔνωχον comma ponendum, pro βιώσανλα legendum βιώσας, illudque referendum ad ὃς id eſt Jared, conſentiente in his annis & ipſo Moſe Gen. v. 20.

Ο υἱὸς] omiſſo ſuo nomine dicitur Mathuſalem; quod cur factum, utrum per Joſephum, an librarios, neſcio. Poſt Ἀφθέχετα pone comma.

Τὰ, ὑτος ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις] refer ad Enochum; ut etiam ſequentia arguunt.

Quid in his verbis, καὶ ὑτος αὐτῷ γεγονὼς,] (Baſ Ed. αὐτῷ) τὸ, αὐτῷ ſibi velit aut ſignificet, ignoro. Delerem illud, ſi codices faveant. Nam Mathuſalem natus annos 187. genuit Lamechum Geneſ. v. 25. juxta Hebr. Textum, non autem LXX.

Neſcio quid hæc ſibi velint: ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια;] Nam Lamechi, ad quem iſta referenda, integra ætas non fuit 782. annorum, ſed 753. ſecundum LXX. aut 777. ſecundum Hebr. Text.

Nec hæc intelligo: ἀπὸ ἑξῆς ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι,] cur heic memorentur. S. Scriptura tale quid non memorat.

Male affectus & hic locus: ὃς λαμεχον γενόμενος, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λιγύπτου, ἑπτακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων.]

Lamechus non ex	LXX.	Hebr.	
natus annos	188.	182.	Geneſ. v. 28, 31.
genuit Noachum.			
Vixit.	753.	777.	

Ω· μηνὶ ἑβδόμῳ] i. e. menſe Septimo. Niſi ὡς heic abundet, neſcio quid denotet.

Ἰαμμὼ ᾗ λῶ ἐνοσμη.] Differt hæc lectio a LXX. qui habent ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι ᾗ μηνὸς. Hebræus Textus dicit: ſeptimo decimo die; Geneſ VIII. 4.

Ἀκοιβατέρον τὸ τόπον τοῦτον Ἀρμηνίοι καλοῦσι.] Accuratius examinandus hic locus.

Πρὸς ἀλεξιτηριασμὸς] i. e. amuleti vice; ſc. ad averruncanda loca.

Εἰσὶ γὰρ ἐν τῇ Μινυάδι μέγα ὄρος καὶ τῇ Ἀρμηνίᾳ, Βάλις λεγόμενον, &c.]

Εἰς τέλος ἀξένου.] Baſ. Ed. habet: εἰς τέλος ἄξενον.

Ὅσα τῇ μεσόγειον χώραν ἔχει καὶ φορᾷ.] In his quid φορᾷ ſit, ignoro.

Χωρὶς αἵματος. ὃ γὰρ ἐστὶν ἡ Ψυχή.] Sic & Levit. XVII. 11. & 14.

Εἰσὶν ᾗ ὑποχόμενος] i. e. Interpres Gelenius habet *mandatis & promiſſis.* Pro ᾗ, quod non valet, legendum eſt καὶ vel ſimile quid. ſic & Baſ. Ed. habet.

Διὰ τοσούτων] ſc 600. annis; ᾗ ὁ μέγας κατακλυσμὸς πληροῖ).

Conſideranda horum virorum nomina, Μαθίων, Βηρωσσὸς, Μωχος, Εσιαῖος, Αἰγύπτιος Ιερώνυμος, Ησιόδος, Εκαταῖος, Εκατικος, Ακησίλαος, Εφορος, Νικόλαος. Hi teſtantur, homines olim vixiſſe mille annos.

Ad Caput IV.

Εκατὸν ἔτεσιν ὕστερον ἢ ἐπομβρίας γενόμενοι] Moſes dicit Geneſ. v. 32. eos natos anno 500. Noachi, diluvium vero fuiſſe 600. anno Noachi Geneſ. VII. 11. ergo convenit Joſepho. Certum igitur tres ſimul eodem progenitos anno. Nec obſtat vers 10. cap. XI. Geneſ. quaſi Sem biennio poſt natus eſſet. Fruſtra ſimile quid in Abraami natalibus quæritur. Geneſ. XI. 26 coll. cap. XII. 4. & Actor. VII. 4.

Καλεῖ) σιναάρ.] In fine cap. h. σεναάρ. LXX. Σενααρ. Baſ. Ed. σεναρ.

Ναβρώδης.] LXX. Νεβρωδ.

Ως ἡμεῖς μὲν ὧν χάμας] Sic & Baſ. Ed. habet. Potius legerem: ὃς. Erat filius Chuſi, filii Chami.

Σιεύλλα.]

In Editione Baſil. Gr. 1544. Κεφάλαιον ε. incipit his verbis: Οὕτως ᾗ μεμιλώτας ὀρῶν αὐτὸς ὁ Θεὸς, &c.] definit vero in hæc: Ὧσιν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.]

Ad Caput VI.

Τὰς μὲν γὰρ τῶν ὑφ' ἑλλήνων γαλάτας καλουμένους, γομαρῆς ᾗ λιγομμένους γόμαρος ἐκάλουν.] Joſephum errare heic putat Cl. Bochartus, niſi Galatarum nomine Phrygas intellexerit, quorum ſedem Galatæ invaſerant, quapropter ipſe potius exiſtimat, terram Gomer eſſe Phrygiam, id eſt, τὴν Καταικαυμένην, ſic dictam ratione partis illius, quæ velut fulmine tata aut igne cœleſti ambuſta tota videtur in cineres & carbones reſoluta. Nam Hebræum גער inter cætera eſt conſumere. Hæc Καταικαυμένη eſt pr. Phrygiæ portio circa Ægyptum & Mæandrum & urbem Philadelphiam. Illud etiam patere addit ex Etymologia Phrygiæ, nam derivatur ἀπὸ ᾗ φρύγειν, id eſt, torrere. Vide ipſius Phaleg. lib. III. cap. 8.

Θόβηλοι ſive Ἰβηρες hi ſunt Tibareni, qui Moſchis tam vicini ſunt, ut teſte Strabone, partem Moſchicæ regionis teneant, eam nempe, quam Plinius ponit ad Iberum fluvium, genti cognominem. De Moſchis & Tibarenis hæc eſt Cl. Bochartti in Phaleg. Lib. III. cap. 12. ſententia. ſc. exiſtimat ille, Moſchos præter Moſchicam proprie dictam occupaſſe quicquid eſt montium a Phaſi uſque ad Pontum Cappadocicum, atque inde eſſe, quod illi montes Moſchicorum montium nomen eo uſque integrum atque illibatum ſervant, ut videre eſt in Strabone & Ptolemæo. Atque eos ſtatim excepiſſe Tibarenicas gentes ex Strabone colligitur, qui Tibareniam & Tibarenorum fines extendit uſque ad Pharnaciam & Trapezuntem, Moſchicoſque & Colchicos montes: ita ut medii fuerint inter Trapezuntios & Armeniæ minoris incolas. Porro paulo poſt addit, Tibareniam eſſe partem Cappadociæ.

Μαζακα] olim dicta Cæſarea, Euſebea, & Maza; erat autem Metropolis Cappadociæ. Vide Stephan de Urbibus in V. Καισάρεια & Μάζακα.

Αχαναξις ſive Ρηγῖνες] Aſcenaz quid ſit valde incertum, Joſephus Rhegines i e. ignotum per iguotius explicat; Ita de hoc loco teſtatur Cl. Bochartus.

Exiſtimat ille, e terra Gomer i. e. Phrygia majore, colonos duce Aſcenaz in minorem Troademque deductos ad Pontum uſque ſe diffudiſſe, qui cum ex accolarum nomine diceretur Aſcenaz, a Græcis paulum deflexa voce nominatus eſt Ἀξενος inhoſpitalis; & poſtmodum Εὔξεινος in contrarium verſa ſignificatione ad vitandam δύφημίαν. Vide illum in Phaleg. lib. III. cap. 9.

Θυγραμμαῖοι vel φρύγες.] Cl. Bochartis cit. lib. cap. 2. putat hos eſſe Cappadoces & Galatas.

Ἀλισαῖοι ſive Αἰολεῖς.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 4. putat Eliſam eſſe Peloponneſum, in qua eſt Elis veteſtiſſima & ampliſſima regio, cujus una pars ab Homero vocatur Aliſium.

Θαρσεῖς aut Κίλικες.] Cl. Bochartus cit. lib. cap. 7. ſentit Tarſis eſſe vel Hiſpaniam vel Hiſpaniæ partem, quam Tyrii maxime frequentabant.

Ταῦ ἀντὶ ᾗ θήτα,] ut in τάρσος & θάρσος.

Χίθιμα ſive Κύπρος] Sententiam Joſephi rejicit Cl. Bochartus, putatque כתים Cithim eſſe Italos. Vide cit. lib. cap. 5.

Notandum eſt, quod Joſephus dicat, modo tres eſſe Javanis filios, nempe, Aliſam, Tharſum, & Chetimum, cum Moſes Geneſ. x. 4. memoret quatuor, ſc. Eliſam, Tarſin, Chittim, & Dodanim.

Τὰ γὰρ ὀνόματα λαβὼν τὸ τῶν γραφῶν διάφορα ἐκλύσας πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντυγχανόντων. ὁ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν χῆμα καὶ τελείως μία. νῦν γέγοι, νῶε καλεῖται. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπὶ πάντες τηροῦσι χήματος] Interpres Sigiſm. Gelenius plus habet, quam Græcus Textus, ſc. hæc: *Adamus certe nobis Adam vocatur.*

Τῶν ὀρῶν.] Lege ὄρων i. e. montibus.

Αἰθίοπες . . . ἔτι καὶ νῦν . . . χυσταῖοι καλοῦνται.] Cum Joſepho in hanc ſententiam pedibus eunt, vulgatus Interpres, Philo, Euſebius, Hieronymus, Euſtathius in Hexæmeron, auctor Chronici Alexandrini, & chorus Patrum univerſus, imo plerique Hebræorum & Græcorum. Verum Cl. Bochartus cum Jonathane exiſtimat Chus & Chuſæos eſſe Arabiam & Arabes. Vide eum lib. IV. cap. 2 Phaleg. Cl. Bocharti ſententiam refellit cl. v. Albert. Vogtius in Miſcell. Bibl. Hept. IV. loc. 2. ad Soph. III. 10. pag. 136. —— 147. putatque per כושים intelligi debere non tantum eos, qui vulgo Æthiopes vocantur, ſed & qui his vicini occiduum ſinus Arabici littus memoratumque ſæpius Iſthmum inſederunt.

Τὰς ἐπιχειρεῖς] Lege: τὰς ἐπιχωρείας.

Μετέβαλε ᾗ ὁ νῶε ἐστὶν αὐτῇ ὄνομα, λὸν τῶν μεταφέρειν ἡμῶν ἔνιος, λίβυν λεγομένην.] Fortaſſis hic aliquid deeſt de nomine Libyæ. Nam τὸ μετέβαλε neſcio qua ratione commode ſit interpretandum, ſive, *mutavit* ſive *mutatum eſt*, nam neutrum huic loco convenire videtur.

Χαναὰν & Ιουδαία] Eadem. Sic & cap. VII. De ſex Chuſi filiis illorumque poſteris a Joſepho memoratis ſic ſentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 3. ex utroque Scæba Sabæos Joſephus indiſcriminatim deducit, id eſt, Meroïtanos; quippe Meroës nomen vetus aſſerit fuiſſe Saba. Tamen de Thuritera Sabæa intelligit Hieronymus. Cur iidem ex Chavila Gethulos, & ex Sabatha Aſtabarros derivarint, non puto aliam habuiſſe rationem, quam alluſionem nominum, quæ tamen valde non remota. Pro Rhegma & Sabteca Joſephus Rhomum & Sabactam ſcribit, & patres facit Rhomæorum & Sabactenorum, qui populi nuſquam ſunt. . . . . Dedanis item poſteros uterque locat in occidentali plaga Æthiopiæ. Sed pro Dedane & Dedanæis Judam & Judæos perperam ſcripſit Joſephus. Paulo poſt hæc addit. Itaque his relictis, nos aſſerimus omnes Chuſi filios, quos hic nominat Moſes, habitaſſe circa mare Perſicum, præter Nimrodum, quem Babylonem migraſſe teſtatur Moſes; hæc ille.

Σάβας, unde Σαβαῖοι. Εὐίλας, unde Εὐίλαιοι ſive Γέτυλοι. Σαβάθης, unde Σαβαθηνοὶ ſive Ασαβαρῖοι. Σαβάκθας, unde Σαβακτηνοί. Ῥᾶμος, unde Ρωμαῖοι. Cujus filii Ιούδας, unde Ιουδαῖοι αἰθιοπικὸν ἔθνος, & Σαβᾶος, unde Σαβαῖοι.] Multum in his nominibus Joſephus ab Hebræo Geneſ. x. 7. textu differt.

Καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται.] Sc. cap. 4.

Τῶν ᾗ μισραίμ παίδων ἑπτὰ ῥηθήσονται.] Moſes Gen. x. 13. 14. modo ſeptem memorat; ſi locus ille verſ. 14. non ſit corruptus, nam nulla convenientia videtur eſſe inter Chaſluhim & Phuliſtim, certe non tanta, ut Phuliſtim a Caſluhim eſſent aut

dicerentur. Josephus videtur ibi legisse: & Phulistim, ut sit filius Misraim, a quo Philistim populus. LXX. conveniunt cum Hebræo Cl. Bochartus dicit Phulistim ortos esse ex Casluhim i. e. Colchis, & Caphthorim i. e. Cappadocibus IV. 32. De hoc loco Josephi sic sentit Cl. Bochartus lib. IV. cap. 25. Josephus (sc. in explicandis his populis) maluit nodum secare quam solvere. Et cum in aliis aliquid conetur, hic palam profitetur se uno solo excepto de iis populis nihil quidquam scire, nisi quod illorum urbes Æthiopico bello, de quo deinceps acturus est, subversæ & deletæ sunt. Et mox: Tantum Lector id meminerit, sex gentium destructionem, cujus Josephus Auctor est, tam esse commentitiam quam illud ipsum bellum, quo vult esse deletas; Nec cujusquam industriam remorari debere tam futilem assertionem. Hæc ille.

Αμάθη ab accolis, Επιφάνεια ab Macedonibus dicitur.]

Σήμα τῷ τρίτῳ τὴν νῶχα ἡῶν.] Si tertius, ergo minimus, atqui Chamus tamen dicitur a Josepho paulo ante νεώτατος τῶν παίδων.

Χαλδαῖοι sive Ἀρφαξαδαῖοι] Cl. Bochartus lib. II. cap. 4. Nam quod Josephus & alii volunt Chaldæos olim ab eo dictos Arphaxadæos merum somnium est. Putat autem ipse Arphaxad Assyriæ parti Arphaxitidi, quæ Ptolemæo Arrapachitis, indidisse nomen.

Lydorum vocabulum Cl. Bochartus lib. II. cap. 12. aliunde deducit.

Οὖτος,] Mosi dicitur חול Hul vel Ehul. Quænam heic convenientia? Cl. Bochartus lib. II. cap. 9. suspicatur Otum scripsisse, nomen in fabulis notissimum, ut inde Otenem deduceret, quæ Armeniæ pars est inter Cyrum & Araxem.

Καὶ γέθεες βεκελαυὸς] Cl Bochartus lib. II. cap XI. sic dicit. Fallor aut Syrus auctor aliquis scripserat Gether habitasse בגתרא Begethera, id est, in Gethera urbe vel regione, ubicunque tandem fuerit Pro quo Josephus legit Bagtra vel Bactra, quasi de Bactris ageretur.

Μησαναῖοι sive πασιν χαρξ.] Cl. Bochartus II. XI. Nihilo magis arridet Josephi sententia, qui pro Mas Mesam scribit, ut ab eo derivet Mesæneos populos prope Pasini castrum circa ostia Tigridis. Nempe ignorabat Mesanæos eosdem esse cum Mesenis seu incolis τῆς Μεσήνης. Græco vocabulo ita dicitur regio interamna. Stephanus: Σπασῖνοι χάραξ, πόλις ἐν τῇ μέσῃ τοῦ Τιγρητος Μεσήνη. Hæc ille.

Καὶ τὸ ἔθος αὐτῶν Συρίας τινὰ.] Cl. Bochartus lib. II. cap. 15. sic existimat: Itaque haud dubie Josephi locus in mendo cubat. Et pro Συρίας, vel ut legerunt Eusebius & Hieronymus Σηρίας aut Ιηρίας rescribendum est Αηλας, ut hæc sit mens Josephi, habitasse filios Jectan a Cophene fluvio Indiæ, καὶ τὸ ἔθος αὐτῶν Αηλίας τινὰ & Ariæ quæ ad ipsum est loca quædam. Aria nimirum Cophenem seu Cophetem amnem attingit, Asia inquam late sumta, prout præter Arios proprie dictos, Gedrosos etiam & Arachotas, & Paropamisadas complectitur. Probatque deinde, maximam partem populorum Asiæ deduci ex filiis Jectan, teste Eustathio Antiocheno in Hexæmero.

Ὧν παχώρης ἡὼς τίκτεται.] Lege: ἕως, sc. σιρὰγε. nisi desit aliquid.

Ος δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ νώχου, δεύτερος δ' ἦν καὶ συνεπικοσιωστὸς τοῦ ἐκ Δηγκοσίας μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐγένετο.] Si Terach sit decimus a Noacho post diluvium, necessario interserendus est Καινᾶν. Josephus dicit Terachum natum esse anno 292. sed Moses 320. si vero de Abraamo intelligit, ille natus est 70 Terachi, sive 390. adeoque scripsisse debuisset, τριακοστοι., nón Δηκοσίοις, & numerus 92. positus pro 90. in quo nulla difficultas.

Recte Josephus dicit Abraamum esse natum anno Terachi 70 cum & Moses idem dicat Genes. XI. 26.

Ναχώρης ὁ Θάρρου, εἰκοσὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε.] Moses dicit 29. & post natum Tharam vixisse 119. LXX. habent 179. & post 125.

Σερούχῳ ὁ ναχώρης τίκτεται τοῦ ἔτους δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 22. dicit 30. & post 200. LXX. vero 130. & post 200.

Ραγαῦς ὁ Σέρουγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν] Moses Gen. XI. 20. habet 32. & post 207. LXX. vero, 132. & post 207.

Εν ᾧ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν] Id est, 130. sic & LXX. Moses habet 30. Gen. XI. 18.

Ἕβερος ὁ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν χρόνοις φάλεγον.] Sic & LXX. Moses vero habet 34. Genes. XI. 16.

Γεννήσεις αὐτὸς ὑπὸ σέλα, Ἕβερος τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατόν.] Sic & LXX. Moses autem 30.

Ος sc. Σέλαν, Αρφαξάδης, ἐτέκνωσε καὶ πέμπτῳ καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν.] Moses Gen. XI. 12. habet 35. LXX. conveniunt cum Josepho in numero annorum, sed addunt, natum iis esse Cainan, non vero Selam. Quid de Cainane sit, fusius dispiciendum.

Σίμα ὁ ὡς Αρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δώδεκα τὸν ἐπομβρίας χρόνον.] Moses & LXX. dicunt, Arphaxadem natum esse anno secundo post diluvium. Gen XI. 10.

Γαμβρὸν ὁ τας ἀδελφιδᾶς.] De Milcha testatur Moses Gen. XI. 29. quod sit filia Haranis, fratris Nachoris. & de Sara Abraam, quod ἀδελφὴ sua sit Genes. XX. 2. 12. Quæ Iisca Genes. XI. 29. sit, sive eadem cum Sara, sive non, ignoro. Vide infra ad cap. XIX.

Θάρρης ὁ μιγεὶς τὴν Χαλδαίαν ἀφ' τὸ ἀράνε πέδου.] Moses de eo nil refert; Stephanus vero in Actis cap. VII. 2. 3. dicit, Abraamum Dei jussu evocatum & egressum esse ex Ure Chaldæorum, h e. antequam habitaret in Charrane.

Χαρρᾶν] LXX. Χαρράν. Vide Cl. Bochart. Phaleg. lib. II. cap. 14. sic & infra hoc eod. lib. cap. 19.

Μεθ' ὃν sc. μανῶσιν, ἐξ ὧν ἦν ἕκαστον ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι ταῦθ' ὁρίσαντος ὁ θεὸς, ὅσα καὶ μανῶσιν συνέσει βιῶναι.] Duplici modo heic Josephus contrariatur Historiæ Sacræ; 1. Genes. VI. 3. dicitur, Deum jam tum ante Diluvium contraxisse hominum ætatem in 120. annos; adeoque 2. falsum est, post tempora Mosis vel cum ipso Mose hoc incepisse & quidem ex instituto Dei, cujus nusquam ulla mentio.

In nominibus filiorum Nachoris a Josepho paululum differunt LXX. Genes. XXII. 21 —— 24.

Ad Caput VII.

Lotum Aranis filium dicit esse fratrem Saræ, quo ipso probatur Abraami sororem hanc Saram non esse. Idem ipse Abraamus sic etiam testatur Genes. XX. 12. Sic & ipse Josephus mox cap. XII. & cap. XIX. dicitur filia Aranis. ibi vide quæ notata.

Καταλείπει τὴν Χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη.] Mirum est Josephum heic dicere, quod Abraamus ex Charrane discedens reliquerit Chaldæam, cum eum jam ante illam reliquisse cum Patre suo testetur ipse Josephus, quando ex Ur abierit, cumque Josephus Ur adscribat Chaldææ, Charranem vero Mesopotamiæ, adeoque ipse ostendat Chaldæam diversam esse a Mesopotamia; verba ejus hæc sunt capite præcedenti: Θαῤῥῶν ὁ μισησαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Αρείου πένητος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Stephanus ἀγωνομάσητος in Act. Apost. cap. VII. 2. 4. sentit Mesopotamiam & Chaldæam esse unam eandemque regionem, cui adscribit Ur, nam ita dicitur v. 2. ὀφθεὶς ἡ δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Αβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαῤῥάν. & ψ. 4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαῤῥάν. Ad quem locum vide quæ notavit Car. Mar. Du Veil.

Κελδσαίῳ Θεῷ.] Stephanus adscribit isti tempori, quo Ure degebat. Actor. VII 2. Moses cum Stephano sentire videtur Genes. XII. 1 si verba sic vertantur: *Deus dixerat*; in tempore sc. plusquam perfecto, ut ajunt; quasi respiceret ad præterita, non futura. Ceteroqui bene ipsi convenit cum Josepho.

Ad Caput VIII.

Quæ de causa, ob quam Abraamus in Ægyptum profectus esset, referuntur, non conveniunt omnia cum Mose, qui solam famis mentionem facit Genes. XII. 10.

Φαραώνης.] LXX. Φαραώ.

De Arithmetica & Astronomia ab Chaldæis orta, per Abraamum Ægyptiis tradita, & dein ad Græcos perlata vide.

Ναῦρω.] LXX. Χεβρών Genes. XIII. 18. De Tani vide Psalm. LXXVIII. 12.

Chebronem septem annis ante Tanin conditam esse præter Josephum testatur Moses Numeror. XIII. 22. ἐκ ἀποθεν τῆς Σοδομιτῶν πόλεως. LXX. vero Genes. XIII. 12. Λὼτ ὁ κατῳκισεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. Vide Hebræum Textum.

Ad Caput IX.

Βαλλας, Βαρεὰς, Σινάβαρος, καὶ Συμόβας, ὅτι βαλεῖν.] LXX. ita Genes. XIV. 1. vocant: Βαλλὰ, Βαρὰ, Σεναὰς, Συμοὺρ, Βαλὰκ. Hoc ultimum est nomen urbis sc. Zoar, non Regis. Aliter paulo Hebræus Textus. Corruptus heic Josephus in his: ὅτι βαλεῖν. Fortassis Βαλὰκ erit.

De duplici prælio ab Assyriis commisso cum Sodomitis non memorat Moses, neque de tributo iis imposito. Alios tamen populos in expeditione Kedor-Laomor fusos victosque, antequam cæderentur Sodomitæ, refert Genes. XIV. 5. 6. 7.

Μαφθὰ, Αμιχὰ, Χοδολογομόρ, Θαργαλά.] LXX. sic eos vocant Χοδολογομόρ, Θαργάλ, Αμραφὰλ, Αριώχ.

Τὰς τῶν γιγάντων ἀπογόνους.] Lege: ἀπογόνους. LXX. Gen. XIV. 5. inter cæsos ante Sodomitas referunt γίγαντος τὸν ἐν Ασαρὼθ.

Φρέατα ἀσφάλτου.] LXX. Gen XIV. 3. ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλυκὴν· αὕτη ἡ θάλασσα τῶν ἁλῶν. & ψ. 10. ἡ δὲ κοιλὰς ἁλυκὴ, φρέατα ἀσφάλτου.

Σοὺρ οἷς καὶ λαὸς ἤγετο τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθὼς.] Hoc Moses non refert. Vide Gen. XIV. 12.

Ad Caput XI.

Επὶ πισῶν.] Lege: ἐπιπεσὼν, i. e. aggressus, invadens.

De Dane, altero Jordanis fonte, vide.

De modo, quo cæsi sint Assyrii, nihil habet Moses.

Σωκᾶ.] LXX. χοκὰ. Gen. XIV. 15.

De Τέλσι φίλοις nihil Moses, nisi Josephus velit ψ. 13. 24.

Πεδίον βατιλικὸν est κοιλὰς ἡ Σακὲν. Gen. XIV. 17

Σημαινῷ ὁ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. Hebr. VII. 2. dicitur βατιλεὺς δικαιοσύνης.

Quid αὐτὸ in his, Δι' ταύτην αὐτὸ τὴν αἰτίαν.

Σελυμα.] Sive Ιερυσολυμα.

Τῷ Αβράμῃ ἑρμηνεῦσαι.] Non dicit hoc Moses Genes. XIV. 18.

Τὴν δεκάτην τῆς λείας.] Hebr. VII. 4. sic dicitur: ᾧ καὶ δεκάτην Αβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Ubi ἀκροθίνια non sunt primitiæ frugum, uti Crispinus in Lexico suo vult, sed manubiæ, spolia, uti apud Herodotum, & Thucydidem notante Stephano in Thesauro; sed quid Stephano sint primitiæ manubiarum pro ἀκροθίνια, vix capio.

Εχὼλ, ἔσηρος, μαῤῥῆς.] LXX. Genes. XIV. 24. habent: Εσχὼλ, Αὐναν, Μαμβρῆ.

Josephus heic innuere videtur, quod ea quæ Genes. XV. 1. &c. narrantur, accipienda sint, quasi Deus Abraamo ibi mercedem promitteret, propter res bene gestas contra Assyrios.

De Abraami habitatione τοῦ τὴν Ωγύγιον καλουμένην ὁρῶν, nihil Moses.

Σάῤ-

Σάρρα Θεῷ κελεύσαντος.] De quo nihil Moſes Gen. XVI. 1. 2.

Πιθοκοιηνομήσω.] Forte μήν ſc. Sara; vel μήος ſc. Abraam.

Πρὸς τὸν διαστάσας.] Quis præter Abraamum? Sara utrique *διαστασα* ipſi mox Joſepho. Lege itaque: ὡσὲς τ διαστάτω.

Ad Caput XI.

Καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλας ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι.] Sigiſm. Gelenius ſic vertit: *denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabant.* Intelligit ſcilicet, turpiſſimum illud & nequiſſimum Sodomiæ crimen. Verum ex Græcis verbis hoc elici poſſe non videtur, cum ex vi ſtationum ita interpretanda ſint: *& evitare mutuas converſationes.*

Τρεῖς ἀγγέλους.] Græci LXX. Interppr. Geneſ. XVIII. 2. τρεῖς ἄνδρες habent; quorum duos tamen XIX. 1. vocant *duo* ἀγγέλοι. Quidam hæic S.S Trinitatis tres perſonas intelligendas eſſe putant; ſed non recte, cum fuerint revera ἄγγελοι, explicante ipſo Apoſtolo ad Hebræos cap. XIII. 2. Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

Αὐλῶν.] LXX. σηλῶς. Gen. XVIII. 1.

Μάχοι.] LXX. ἀπαλοὶ μαχηταί. Gen. XVIII. 7.

Μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀγαθόν.] Atqui tamen Lotus erat bonus, cui propterea Deus etiam pepercit. Sed locutio bona, ſi maxima pro parte accipiatur, & ne uno fere excepto. Ejuſmodi plura.

Οἱ δ ἄγγελοι.] duo fuerunt, non plures. Verum pluralis numerus ſæpe pro duali ſumitur.

Καὶ τὰς θυγατέρας, ἐνὸ δ ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀπαλαῶν.] Sic & Hebræus Textus. Sic & LXX. Geneſ. XIX. 8. εἰσὶ δέ μοι *δύο* θυγατέρες, αἵ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Atqui tamen Geneſ. XIX. 14. dicitur ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי כנתיו. LXX. ſic vertunt: Ἐξῆλθε δ Λὼτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτῆς τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτῆ. Quomodo hæc difficultas tollenda? dubito, utrum hoc, ut vertam: *Sponſos ducturos filias ſuas*; nam חתן etiam ſponſus eſt, ubi Pſalm. XIX. 6 ubi LXX. ψ. 5. habent νυμφίος. Et Jeſa. LXII. 5. ubi & LXX. νύμφιος. Sic eſt alibi. לקחר quod eſt præteritum, pro futuro accipiendum eſſet. An vero dicam illos generos cum filiabus matrimonio conjunctos eſſe, ſed nondum cum illis rem habuiſſe; ubi de Joſepho, qui dicitur Matth. 2. 24. παρελήφθη, i. e. in matrimonium legitimum duxiſſe Mariam, atque non ante, ſed demum poſt natum Chriſtum γινώσκειν αὐτὴν, ſive rem cum illa habuiſſe. Qua ratione & Lothi filiæ, licet eſſent ductæ, commode dicerentur, αἵ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα. Verum tamen a Joſepho dicuntur παρθένοι, qua voce innuitur illas nondum conjugii vinculo copulatas eſſe cum viris. Regeri poteſt, παρθένους etiam eſſe, quæ, licet nuptæ, nondum virginitatis jure deſtitutæ, ſive defloratæ ſint. Sic Maria dicitur παρθένος. Sic & Sirachid. XV. 2. γυνὴ παρθενίας talis appellatur. Sed hæc omnia curatius examinanda.

Ἱστόρηκα δ' αὐτοῖς.] Sc. in Hiſtoria belli Judaici, cujus paulo ante meminit. Vide lib. V. cap. 5. de Bell. Jud.

Διαφεύγῃ —— εἰς βραχύν τινα χωρίον καθέχων, ἀπεγεφύρωτο ὑπὸ Ἑβραίων.] Locus procul dubio corruptus. Quid enim illud κατέχων i. e. occupans, niſi addendum τὸ vel τοῦτο; id eſt, occupans illud circumquaque cinctum ab igne.

Ζοὼ.] Eſt צוער LXX. Σηλὼρ Gen. XIX. 22. 23.

Μωαβ.] i. e. ἀπὸ πατρός. LXX. Gen. XIX 37. Μωὰβ i. e. ἐκ τοῦ πατρός μου. Αμμανος i. e. γένους υἱός. LXX. ψ. 38 Αμμὰν i. e. υἱὸς γένους μου. In Textu Hebræo non eſt tale quid. Moabitæ & Ammonitæ ſunt in Coele Syria ex mente Joſephi.

Ad Caput XII.

Βασιλεία τ ἐπιχωρίων.] LXX. Gen. XX. 2. dicunt Βασιλῶς Γέρων.

Ἐλεγε μηδ' ἂν ἐρεχθῆναι τῷ ὠρχιῷ.] Lege: αὐτῷ.

Βηρσουβὲε] i. e. ὀρκίου φρέαρ. LXX. φρέαρ ὁρκισμοῦ vel ὅρκου. Gen. XXI. 14, 31, 33.

Μετ' ὀγδόην ἡμέραν.] LXX. Gen. XXI. 4. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. Octavus dies erat, quo circumcidendi erant Judæi, ut patet ex Levit. XII. 2, 3. adeoque non poſt octavum, ut ſequeretur ex Joſephi verbis; nam μετὰ denotat *poſt*. Conveniret ille cum Luca in Euang. cap. II. 21. καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον. Vide Bynæum de Natali Chriſti.

Ἀραβες δ μὲν ἴτ περιπαιδίκαθν.] Locus hic corruptus, nam nullus in eo ſenſus.

Ἐπὶ ᾧ.] Lege: τῇ.

Τῆς ἀγεμονίας.] Moſes dicit, in hæreditatis legem. Vide Geneſ. XXI. 10.

Εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν] Proprie eſt in coloniam mittere, velut colonum. Simpliciter ἀπεσταλκέναι αὐτὸν dicitur Abraamus a LXX. Geneſ. XXI. 14.

Ὁ Θεὸς ἠρέσκετο.] i. e. Deus acquieſcebat, delectabatur.

Καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, καὶ φόβον τῆς ταλαιπωρίας.] Hæc non referuntur in Sacra Scriptura. Vide Geneſ. XXI. 19, 20, 21.

Αὕτη] Sc. Hagar. Forte legendum: Ἀγαρ.

Joſephus: Ναβαιώθης,] LXX. Ναβαιὼθ. Joſeph. Καδαρᾶς.] LXX. Gen. XXV. 13 — 15. Καδὰρ. Joſ. Ἀδβιηλ.] LXX. Ναβδεὴλ.

Joſ. Ηδυμᾶς.] LXX. Δουμὰ. Joſ. Μάσαμ. LXX. Μασσὰμ.

Joſ. Μάμασ.] LXX. Μασμὰ. Joſ. Μάσμη.] LXX. Μασσῆ.

Joſ. Χόδαμας.] LXX. Χοδδὰδ. Joſ. Θιμανὸς.] LXX. Θαιμὰν

Joſ. Ἰέτυρ.] LXX. Ἰετοὺρ. Joſ. Ναφασ.] LXX. Ναφὶς.

Joſ. Κάδμας.] LXX. Κεδμὰ.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καθεῖχον, καταπολλὰ τὴν χώραν ὀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν Ἀρσίων ἔθνος &c.] LXX. Geneſ. XXV. 18. ſic habent: Κατῴκησε δ ἀπὸ Εὐιλὰτ ἕως Σὲρ, ἥ ἐστι κατ' ὀφθαλμοὺς Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν πρὸς Ασσυρίους. &c. &c. &c.

Ad Caput XIII.

Διαβήσεσθαι.] Diſtingue & lege: ἀβήσεσθαι.

Καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ἄνω.] LXX. habent Geneſ. XXII. 3. Ἀναστὰς δ Ἀβραὰμ τὸ πρωὶ, ἐπίσαξε τὸν ὄνον αὐτοῦ.

Εἰς τὸ ὄρος] ſc. μανιὰν, ἐφ' ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. Nuſquam quod ſcio legitur in S. S. Davidem exſtruxiſſe Templum in monte Moria; verum hoc conſtat, Solomonem Templum exſtruxiſſe in illo monte, ſc. ex 2 Chron. III. 1. David quidem animo illud facere deſtinaverat, verum à Deo per Nathanem impeditus fuit. 2 Sam. VII. 5. 17. Joſeph. VIII. 2. adeoque Joſephum heic erraſſe putem, vel codicem hunc eſſe corruptum.

מוריה] Moria nomen hoc non tantum huic monti proprium fuit, ſed omni Montano, quod circumcirca hunc montem locatum fuit, nam מורה ab Aquila per καθοπτὴ, a LXX. Gen. XXII. 2. per τὸν γῆλὸν τὸν ὑψηλὸν, redditur. deſcendit autem a ראה videre. Cæterum cum mons Zion, Acra, cæterique montes vicini æque fuerint excelſi, & natura excelſiores, quam mons Moria, non eſt dubium, quin hoc nomen ad illos montes etiam ſpectavit, qui valde conſpicui fuerunt. Omne igitur hoc Montanum (nam & הר eo ſignificatu frequenter gaudet) vocatum, eſt ארץ המוריה terra Moriæ, & conjunctim ſumtum eſt. Vide Camp. Vitringæ Obſervat. Sacr.

Πίστιν τε καὶ εὐκοσμίαν ἔτι ἄγουσι] Sc. ἰσαὰκ. Hoc non memoratur Geneſ. XXII.

Τῷ δ Ισαὰκ —— τόν τε βωμὸν καθοσιωσάμενον.] Geneſ. XXII. 9. καὶ φκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀβραὰμ τὸ θυσιαστήριον. Igitur Moſes & Joſephus differunt in ædificatore altaris.

Ἀνθρώπους.] Lege: ἀνθρώπους.

Καθίζουσι.] Lege: καθίζουσι.

Κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρηγαγὼν.] Hebr. Text. Geneſ. XXII. 13. והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו ובו & *ecce arietem poſt tergum inter vepres hærentem cornibus ſuis.* LXX. καὶ ἰδὲ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ, Σαβὲκ τ κέρατι. Jonathan: בחרישותא *in ſilentio inter frutices.* Onkelos: באילנא in Arbore. Syrus: בסוכתא *in Ramis.* Arabs: in Ramis Arborum. Aquila: ἐν συχνῷ; *in condenſo* ſc. arborum.

Ad Caput XIV.

Καὶ τὰ μνημεῖα Ἀβραμός τε καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῷ ταύτῃ κατεσκεύασαν.] Vide Actor. cap. VII. 16. Geneſ. XLIX. 30. 31. 32. & cap. L. 13.

Ad Caput XV.

Χαττίραν.] LXX. Χετλούρα. Gen. XXV. 1.

Ζεμβρανίτης.] LXX. τ Ζαμβρὰν. Ἰαζάρης.] LXX. τ Ιεζὰν. Μαδάνης.] LXX. τ Μαδὰλ. Μαδιάνης.] LXX. τ Μαδιὰμ. Λυσίφακος.] LXX. τ Ιεσβὰκ. Σὰε.] LXX. τ Σωὲ.

Καὶ σὺν μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης.] LXX. ſic ψ. 3. cap. cit Gen. habent: Ιεζὰν δ ἐγέννησε τ Σαβὰ, καὶ τ Δεδάν. Differunt igitur Joſephus & LXX. in patre horum filiorum, utrum Suus, an Jectan fuerit.

Τούτου δ', Sc. Δαδάνου, λατούσιμος, ἄσσυρος, λαούης. LXX. Υἱοὶ δ Δεδὰν Ασσουρείμ, καὶ Λατουσιείμ, καὶ Λαωμείμ.

Μαδάνης δ, πάππος, ἄφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἐλδᾶς.] Sic ψ. 4. habent LXX: Υἱοὶ δ Μαδιὰμ Γωφὲρ, καὶ Αφεὶρ, καὶ Ενωχ, καὶ Αβιδὰ, καὶ Ελδαγά.

Ab his dicitur Τραγλυδότις καὶ εὐδαίμων Ἀραβία occupata. Quod curatius conſiderandum. Vide Geneſ. XXV. 6.

Ἀφερικα.] Appellata ab Ἄφρης.

Αλιξανδρος ὁ πολυίστωρ.] Quis aut qualis ſit.

Κλεόδημος ſive Μαλχὸς.] Quis aut qualis.

De σημείῳ.] Unde Ασσυρία; atque Αφρὰ & Ἰάφεθος, unde Αφρα & Αφερικα; nec non de Ορφα uxore Herculis ejuſque filio δεδωρον, ac illius Sophon, a quo barbari Σοφάκης, ulterius inquirendum.

Ad Caput XVI.

Ἰσάκῳ δὲ ἀεὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι,] Sic & Geneſ. XXV. 20.

Ρεβέκκαν τ κατὰ μὲν παιδὸς θυγατέρα ᾗ ἀδελφῆ.] Locus manifeſte corruptus, nam nullus in eo ſenſus, quocumque modo explices, ſive θυγατέρα per neptem, quod falſum; ſive ᾗ ἀδελφῇ referas ad Ναχώρου, quod ἀδύνατον. Procul omni dubio legendum; ᾗ Βαθουὴλ, qui erat pater Rebeccæ, filius ſive παῖς Nachoris. Vide Geneſ. XXIV. 15. 24. 47. ſic & mox ipſe Joſephus, & cap. 19. Locus recte ſe habet; legendum & conſtruendum eſt ſic: Ρεβέκκαν θυγατέρα παιδὸς Ναχώρου ᾗ ἀδελφῆ, id eſt, Rebeccam filiam filii, (qui erat Bethuel) Nachoris fratris ſc. Abraami, nam Nachor erat filius Terachi.

De modo aliquem ſibi devinciendi vide Geneſ. XXIV. 1, 2, 3 — 9.

Εἰς πόλιν αὐτοῦ πατρίδα χαίρειν:] LXX. Geneſ. XXIV. 10. habent: καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ.

Εἰς τοὺς ὑπωρείους.] LXX. ἔξω τ πόλεως πρὸς τὸ φρέαρ τ ὕδατος.

Καὶ προελθοῦσα ὁμοίωσίν τι καὶ τύπως κόσμου, ὃς ἐνεστηρίζετο φορεῖν παρθένοις.] LXX. Geneſ. XXIV. 22. habent: ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ ἀπὸ δράχμου ὁλκῆς, καὶ δύο ψιάθια ἐπὶ ταῖς χερσὶν αὐτῆς, δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐτῶν.

Na-

Nachor erat frater Abraami ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος. De eo nihil Moſes ait, aut negat.

Οἱ γὰρ ὑπ' ἐκείνων εἰς τὰς Δεπτικίνας ἐξεληλύθησαν.] Verba hæc heic prorſus ἀσυντιθέντα ſunt: Fortaſſe referenda ſunt poſt illa hujus capitis: τὰς βαρβάρους σοφάπας λέγειν.

Ad Caput XVIII.

Ισάκῳ δὲ μετὰ τὸν Ἀβραάμου τελευτὴν συνῆν τὸ γένναιον.] Erroris heic Joſephus accuſandus eſt, nam Iſaaco, nato annos ſexaginta hi nati ſunt filii Gen. xxv. 26. ille Iſaaci annus incidit in annum Abraami centeſimum ſexageſimum, nam centeſimus Abraami annus erat natalis Iſaaci Geneſ. xxi. 5. & ipſo Joſepho teſte ſupra cap. 12. Abraamus autem mortuus eſt anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo quinto Geneſ. xxv. 7. & ipſo iterum Joſepho teſte ſuperiori cap. 17. Itaque Rebecca uterum non geſſit, aut peperit Eſavum & Jacobum poſt mortem Abraami, ſed decem quidem annis ante.

Ησαῦ λεγομένου κατ' ἐπανυμίαν τῶν πεπιχώσεως.] LXX. Geneſ. xxv. 25. ἔλος, ὅτε δορᾷ, δασύς· ἐπανόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτῷ Ησαῦ.

Ἑβραῖοι γὰρ τὸ σήειρον, πίχωμα λέγουσιν.] Vocabulum σήειρος videtur eſſe Hebraïcum שער quod notat pilum, πίχωμα, reperiturque Gen. xxv. 25. ubi אדרת שער, chlamys villoſa, piloſa. Verum quomodo שער, ſive σήειρος convenit cum עשו, Eſavi nomine, ἠσαῦ, Ego certe non video. Quid & unde illud, & qua ratione inde deducitur?

Ροβεκὰ &c. διερύκωσεν ἀπονημαίνῃ τὸ ὄνομα.] LXX. Geneſ. xxvi. 22. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτῷ, Εὐρυχωρεῖν. Hebr. Text. רחובות.

Ἐχθραν] dicitur Hebr. עשק.

Κοκον: μάχλν.] LXX. Ἀδικία. Hebr. עשק.

Σύνναν ἔχθραν.] LXX. Ἔχθρεια Hebr. שטנה.

Τεσσαρακοντα γυναῖκας ἔτη.] Vide Geneſ. xxvi. 34. γαμεῖ ἄδαν τὴν Ἤλωνος, καὶ ἀλιβάμαν τὴν Ἰσυβίωνος. LXX. Geneſ. xxvi. 34. Ην δὲ Ησαῦ ἐτῶν τεσσαρακοντα, καὶ ἔλαβε γυναῖκα Ιωδιθ, Θυγατέρα Βεὼχ Ἑ· χετθαίαν, καὶ τὴν Βασεμαθ, Θυγατέρα Ελὼν χετθαίαν. Geneſ. xxxvi. 2. Ησαῦ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ ἀπὸ τῶν Θυγατέρων τῶν χαναναίων· τὴν Ἀδὰ, Θυγατέρα Αἰλὼμ Ἑ χετταίαν· καὶ τὴν ὁλιβεμὰ, Θυγατέρα Ανὰ Ἑ υἱὸ Σεβεγὼν Ἑ Εὐαίου. & ψ. 3. Ἑ τὴν Βασεμαθ, Θυγατέρα Ισμαὴλ, ἀδελφὴν Ναβαιὼθ.

Τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὁμοίως, πλὴν τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.] LXX. Geneſ. xxvii. 22. 23. Ηγίσατο δὲ Ιακὼβ πρὸς Ισαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἑ ἐψηλάφησεν αὐτὸν Ἑ εἶπεν, Ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ Ιακὼβ· αἱ δὲ χεῖρες, χεῖρες Ησαῦ. Καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτὸν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες Ησαῦ Ἑ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. Ἑ εὐλόγησεν αὐτόν. Ipſe Joſephus.

Ad Caput XIX.

Καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις καλούσας, σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας.] Geneſ. xxviii. והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. LXX. vero ſic habent: Ἑ οἱ ἄγγελοι Ἑ Θεοῦ ἀνέβαινον Ἑ καλίβαινον ἐπ' αὐτῆ.

Καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους.] Geneſ. xxviii. 13 —— 15. ubi aliter referuntur verba Jehovæ ad Jacobum.

Ελαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν.] Sc. Abraamum. Hoc nuſquam legitur in hiſtoria Abraami.

Βηθὴλ . . . σημαίνῃ δὲ τοῦτο θείαν ἰσχὺν κατὰ τὴν τῶν ἐπιτήδειον γλῶτταν.] Geneſ. xxviii. 18. וקרא את שם המקום ההוא בית אל. LXX. vero ſic: Καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα Ἑ τοπου οἰκίνε, οἶκος Θεοῦ.

Τῆς ἀββάνης σαββας.] Ubi hoc memoratur? Certe non in ſacro Codice; in eo enim Geneſ. xx. 12. וגם־אמנה אחתי בת־אבי הוא אך לא בת־אמי ותהי־לי לאשה. LXX. vero ſic habent: Καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μου ἐστὶν οὐ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ οὐ μητρὸς· ἐγένετο μοι εἰς γυναῖκα. Hæc Sara ſupra cap. 7. dicitur ἀδελφὴ Abraami. Et cap. 12. Soror Loti, filii Aranis. Nam אח ἀδελφὸς & אחת ἀδελφὴ reſpectu ad patruum aut avunculum, materteram aut amitam habito, notat filium vel filiam ex fratre aut ſorore. Sic Lot reſpectu ad Abraamum patruum ſuum, cum ſit filius Aranis, fratris Abraami, appellatur ab ipſo אחין frater ſuus. LXX. ἀδελφιδᾶς αὐτῦ. Geneſ. xiv. 14. 16. & mox hoc eod. cap. 19. πᾶσι τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι. Sic etiam Jacob a Rachele dicitur ἀδελφὸς Ἑ πατρὸς αὐτῆς Gen. xxix. 12. & reſpectu ad Labanem avunculum, cum ipſe ſit filius Rebeccæ, ſororis Labanis, appellatur ab ipſo Labane אחי frater meus. LXX. ἀδελφὸς μου. Sic & Sara reſpectu ad patruum Abraamum, cum filia ſit Aranis, fratris Abraami, appellatur ἀδελφὴ, אחותי ſoror mea. verum enim vero licet hæc ſpecioſe dici poſſent, tamen nullus dubito, Saram fuiſſe ſororem ὁμοπάτριον Abraami, nam illa ipſa expreſſe ab ipſo Abraamo dicitur בת־אבי filia patris mei, non vero בת־אמי, filia matris meæ; adeoque ſequitur, Saram eſſe filiam Terachi (hic pater Abraami erat) non vero Haranis, qui frater Abraami erat; quin imo Joſephum errare, quando dicit illam eſſe ἀδελφιδῆν Abraami, cap. 7. illius ἀδελφὴν eſſe Lotum. filium Haranis cap. 8. eam eſſe παῖδα ἀδελφῦ i. e. fratris Abraami, qui erat Haran cap. 12. & heic τὴν ἀββάνης σαββαν. Sed hæc jam ſufficiunt.

FINIS

JOANNIS SIBRANDÆ NOTULARUM POSTUMARUM IN LIBRUM PRIMUM FLAVII JOSEPHI ANTIQUITATUM JUDAICARUM.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SECUNDO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ως Ησαυ & Ιακωβ, Ισάκου παῖδες ὄντες, [b] διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυ μὲν τὴν Ιδουμαίαν κατέσχεν, Ιάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

1. QUomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, habitacula diviserunt: & Esavus quidem Idumæam tenuit, Jacobus autem Chananæam.

β'. Ως [c] Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυώτων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

2. Quomodo Josephus, Jacobi filiorum natu minimus, ex somniis, futuræ suæ felicitatis prænunciis, fratribus invisus erat.

γ'. Ως αὐτὸς ἔτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ τοῦς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνόμενος ὀπάονι ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχειρίους.

3. Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium sibi à fratribus conflatum, & ibi factus clarus & illustris, fratres habuit sibi subjectos.

δ'. Η δὲ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γνεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ [d] τὸν γνόμενον λιμόν.

4. Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

ε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθῆσαι [e] ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

5. De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

ϛ'. [f] Η Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή.

6. Quomodo Moyses natus & nutritus erat.

ζ'. [g] Ως Μωϋσέως ἡγεμόνος τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι· καὶ ἡ θάλασσα αὐτοῖς, διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, ἀναχωρεῖσα [h] φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

7. Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt: atque mare scissum ipsis, Ægyptios fugientibus, viam aperuit.

---

a Ως Ησαυ] Ita *MSS.* in *Editis* πῶς Ησαῦς.

b Διείλοντο] Itidemque ex *MSS.* διείλαντο *Basil.* & *G.*

c Ιώσηπος,] Ιωσὴφ *Big.* & *Cas.*

d Τὸν γνόμενον λιμόν.] Retinui genus Atticum cum *Basil.* & *G.* τῷ γνομένῳ λιμῷ ad vulgus deduxerant *Samb. Big.* & *Cas.*

e Επ' ἔτη τετρακόσια.] *Big*, & *Samb.* ἐπ' ἔτη τριακόσια. Mihi magis placet lectio vulgatior ἐπ' ἔτη υ'. tot fere annos serviles, à tribus Patriarchis aut posteris Hebræis præcipue in Ægypto consumptos, de natali Isaaci secundum Moysen & Stephanum pectora διάνοιαν supputanti. Certum enim est sæpiusque Josepho adnotatum in hoc opere. 215. annorum moram tristem à Jacobi descensu Hebræos in Ægypto traxisse. BERN.

f Η Μωϋσέως] Suppeditarunt nobis id argumenti *Samb. Cas.* & *Vat.*

g Ως Μωϋσέως] Prius erat excusum, Ως Μωϋσέως αὐτοῖς ἡγ. τ. Αἴγ. ἐξέλιπον. Κεφ. ϛ'. Ως ἡ θαλ. τοῖς Εβραίοις διαπορ. &c. Κεφ. ζ.

h Φυγεῖν] Φυγῇ *Big.* & *Samb.*

[a]ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

[b] Περιέχει ἡ βίβλος ἔτη [c] διακόσια εἴκοσι.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SECUNDUS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

CAP. I.

Quomodo Esavus & Jacobus, Isaci filii, diviserint habitationem: & Esavo quidem Idumæa, Jacobo Chananæa contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii ejus, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esavus quidem, urbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; & in Idumæa regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex hujusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando & labore in canum ductu famelicus reversus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inveniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, ut *de eo edulio* sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame ejus id efficiente, ætatis prærogativam pro cibo dare compulit: neque is, urgente inedia, primogeniti jure cedere recusabat, interposito jurejurando. unde ob cibi istius rubedinem ab æqualibus inter ludendum Adomus

Esavus à rubente jusculo, quod contra pretium primogeniti juvenis sitiebat, Edomi infame cognomentum traxit. Unde regio Idumæa.

Adoma, *rubrum.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ησαῦς καὶ Ἰάκωβος, Ἰσάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαῦς μὲν Ἰδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ, μεμερισμένοι τὴν οἴκησιν ἀφ' ἑαυτῶν ἀλλήλους, ἔσχον ἣν ἔλαβον [d] ταύτην καὶ κατέσχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, τὴν Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν [e] Σαείρᾳ διῴκησε· καὶ τὴν Ἰδουμαίας ἦρχεν. ἔθνος καλέσας τὴν χώραν [f] ἀπ' αὐτοῦ. [g] Αδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, καὶ ταύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ἀπὸ ὥρας ποτὲ καὶ πόνου καὶ τοῦ κυνηγέσιον λιμώττοντος ἐπανῆλθεν· [h] ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· [i] ἐπιτυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακὴν ἑψοῦντι πρὸς ἄριστον αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ [k] τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου προσφαγεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δ' ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ καὶ φαγεῖν, σωτηρίᾳ χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν [l] ἠνάγκαζε· κἀκεῖνος, ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προσαχθεὶς, ἀπεχωρεῖ τῶν πρεσβείων [m] αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἐνθεν διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος, [n] ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ παιδιὰν Αδωμος ἐπεκλήθη· [o] Αδωμα γὰρ

E-

---

[a] Φλ. Ιωσήπου] Φλαβίου Ιωσ. Ιουδ. ἀρχ. λόγος δεύτερος *Basil.* & *G.* Αρχαιολογίας Ιωσήπου λόγος δεύτερος *Busb.* & *Hen.*

[b] Περιέχει] Hoc libro explicari historiam annorum 220. ab obitu Isaaci ad celebratissimam illam Hebræorum Exodum de Ægypto, multa fide discimus, ut ex Græcis *Big. Samb Busb. Basil.* necnon codicibus tribus Regis Christianissimi, tum ex membranis Latinis *W.* 1. *Cantabr. Bal. &c.* Namque modum & rationem excedit numerus 422. quem Typographi *Paris.* & *Col.* nobis dedere. BERN.

[c] Διακόσια εἴκοσι.] Ita *codices* omnes *Græci* & plerique *Latini.* Modum excedit numerus ccccxxii. quem nobis dedere Typographi *Paris.* & *Col.*

[d] Ταύτην κὲ κατέχον.] Ita *Big. Samb. Casa.* & *Vat.* ταύτην κατέχον *Busb.* & *Hen.* ταύτην κατεῖχον *Basil.* & *G.*

[e] Σαείρᾳ διῳκῆσε.] Σαείρᾳ *Vat.*

[f] Απ' αὐτοῦ] Αφ' ἑαυτοῦ *Zonaras.* atque *à semetipso* reddit *Vet. Interpr.* HUDS. Lege ἀφ' αὑτοῦ. COCC.

[g] Αδωμος] Εδωμος γὰρ. *Samb. Casa. Zonar.* & *Eustathius* falsus ex scriptura Judæorum LXXII. & mille aliorum אדום, *idúm.* Cum Josepho tamen Samaritæ, & ipsi Arabes scribunt لذوم & لذوم quod est *rubrum.* Alteram tamen formam melius refert nomen regionis Idumææ, prima syllaba levi. Quin ἰδουμαίους illam gentem appellitat Uranius, (sic volo pro σύρους, quod imperitia Editorum factum est ex ουῶι ϗ) Scriptor vetus in Commentariis Arabicis. BERN. Ita *Hen* & *Busb.* Εδωμος ὁ *Big.* Εσαμος γὰρ *Samb. Casa. Vat.* & *Zonaras.* Αδωμος ὁ *Basil.* & *G.*

[h] Ἔτι δ' ἦν] Ita *Big. Samb. Casa.* & *Vat.* in *Editis* ἔτι παῖς ὤν.

[i] Ἐπιτυχὼν] Περιτυχὼν *Vat.*

[k] Τοῦτο ἔτι μᾶλλον] Τοῦτ' ἔτι *Basil.* & *Gen.* præter os Atticum. τοῦτο ἔτι μᾶλλον *Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Ηνάγκαζε·] Ita *Big.* in *cæteris* ἠνάγκασε.

[m] Αὐτῷ] Μεθ' ὅρκων αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[n] Υπὸ τῶν ἡλικιωτῶν] Ita *Bernardus* ex *Codd. Impressis* unâ cum *MSS.* nam in *MSS.* ὑπὸ τ. ἡλ. κὲ παιδιὰν Εδωμος ἐπικλήθη, in *Editis* ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν Αδωμος καλεῖται, κὲ παιδιὰν ἐπικληθείς.

[o] Αδωμα] Consentiunt jam *Big. Samb. Casa.* & *Epiphanius* Interpres. κὲ παιδιὰν ἐδωμος ἐπικλήθη. ἔδωμα γὰρ ἑῤ. *Basil.* & *Gen.* ἄδωμος καλεῖται, κὲ παιδιὰν ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑῤ. Verum parcius *Hen.* & *Busb.* ἄδωμα ἐπικληθείς. ἄδωμα γὰρ ἑῤ. J. *Zonaras*, qui cum duobus illis sæpe ad verba convenit, ὅθεν ἐδωμ ἐπικλήθη, διὰ τὴν ξανθότητα τοῦ φακῆς, σφόδρα γὰρ ἐῤ τὸ χεῖλον τοιαύτη. ἐδωμ ὁ παῦ ἑβραίοις τὸ ἐρυθρὸν ὀνομάζεται. Neque præteribo alterum Josephi expilatorem, nomine vix suo *Eustathium.* τὸ δὲ σύρων χθίος οὐ δεῖ κατὰ συνέσεκεν· οἱ γὰρ ἰδουμαῖοι σκαλινοί, τὸ πρὶν ἰδουμαῖοι δὲ ἀπὸ ἐπικληθέντες, διὰ τὸ ξανθὸς ἐπιθυμῆσαι αὐτὸν φακῆς ἰδουμὰ γὰρ οἱ ἑβραῖοι τὸ ξανθὸν λέγουσι. ὕστερον δὲ σύροι μετωνομάσθησαν, σύρος τινὸς ἐνόμαῖε δὲ ἔθνος αὐτῶν κρατήσαντος. Hæc ille ad *Opus Brevit.* Docuit autem nos omnes ὁ νομοθέτης c. 25. Gen. v. 30. hunc principem, quando olim latrante stomacho exclamavit ad fratrem, מן האדם האדם *min haadom haadom* (unde lectio ἄδωμα & ἄδωμος apud Josephum firmatur) *de rubro obsecro, de rubro illo*, cognomen inde sustuliisse ridiculum magis nescio an miserum & mordax. Quanquam etiam à prima sua conditione appellationem illam meruerat ubi exiit Pyrrhus plane, *Adomoni* ארמוני כלו כאדרת שער, ut loquitur Moyses v. 24. hirci similior quam partus humani, corio obductus vice cutis. Inter Arabes vero atque Æthiopes لادم

&

Εβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι · [p] καὶ τὴν χώραν ἔτως [q] προσηγόρευσαν. Ἕλληνες δὲ αὐτὴν ὅτι τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

β'. Γίνεται δὲ καὶ παιδῶν πέντε ὁ ἀριθμός. ὧν [r] Ἰάους μὲν καὶ [s] Ἰάλομος καὶ [t] Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς [v] Ἀλιβάμης τέκνα · τῶν δὲ λοιπῶν, [x] Ἀλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, [y] Ραγουήλος δὲ ἐκ [z] Βασεμάθης [a] ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ἰαούς μὲν ἔστι παῖδες τρεῖς. [b] Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε · [c] Θήμανος, [d] Ὁμερος, [e] Σαφὼς, [f] Γόθαμος, [g] καὶ Κάναζος. Ἀμάληκος

nominatus erat : (Hebræi namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellavit. Græci vero ipsam, ut honestiori vocabulo uterentur, Idumæam denominaverunt.

2 Genuit autem filios numero quinque. Quorum Iaus quidem & Ialomus & Coreus ex una muliere Alibama nomine : reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei sunt nati. Hos quidem filios habuit Esavus. Aliphazæ autem quinque legitimi filii fuere: Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, & Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa

Progenies Esavi. Gen. c. 36. & 1 Par. c. 1.

& *colorem fuscum*, & *cerium* denotat. BERN. *Εδωμα Big. Samb.* & *Caf.* Ε.ωμων *Vat.* simili plane modo *Vet. Interpr.*

b Καὶ τῶ χώρᾳ] Ita *Big. Vat.* & *Epiphan.* τῶ ὃ χώρᾳ *Baf. G.* & *Caf.* τῶ χώρᾳ *Hen* & *Busb.*

q Πεζοπηγόρευσαν.] In literis optimis tellus illa, quæ à Libani jugis usque ad mare Erythræum præcingit Palæstinam, אדום *Edom* passim appellatur. BERN. Πεζοπηγόρευσαν *Vat.* quod melius quam vulg. προσηγορεύσαν, & mox Ἕλληνες ὃ αὐτῶ *Samb. Caf.* & *Vat.*

r Ἰαους μὲ καὶ] *Samb.* ἰαῦς. Pentateucho Samaritano, יעוש ipsiusque versione Arabica يعوش, quod Josephus voluit, & Syrus insuper atque Arabs Waltonianus. Hoc enim nomine ζωστικως potuit significari, quod Arabibus عايش aut ῥηματικῶς (ut fieri in propriis adsolet) يعيش. Masoretæ in Chronicis S. & in Lege c. 36 v. 18 Gen יעוש *Jehus*, alibi vero יעיש *Jehus*, nescio an fallente calamo ἰεὺς Doctores Alexand nam ἰεὺλ veterum exemplarium Pentateuchi, ut Alex. Vatic. Wolfianique, aut etiam ἐκ Δηϊλιτ. proclivi vitio propagatum fuit, & ad manus Eusthathii tandem devenit. Ille est B. Hieronymo *Jehus* : & *Hieus* Epiphanio Scholastico. BERN. Ἰεὺς LXX.

s Ἰαλομος κ'] Hebraice יעלם i. e. *Jahlam*, Samaritis Judæisque Interpr tibus, necnon Syris in simpliciori sua versione. Altera Syrorum enim *Hilam* עילם 1. Par. 1. & alibi *Jahlon* refert, sicut *Ihelon* & *Ihelom* Translationis Hieronymianæ MSS. Pseudo-Eustathius post LXXII. Metaphrastas ἰεγλωμ aut ἰεγλόμ. ἰεγλαὶμ Eusebius in Onomastico. Quinetiam *Samb.* ἰελωμος, & *Big.* ἰέλωμος : Epiphanius ad hos, *Hielon* pro *Hielom* aut *Ihelom. Baf.* & *Gen.* ἰέλαμος. Scripsi ἰάλομος, tanquam à *scientia* aut *robore*, scilicet de יעלם Chaldæorum aut يعلم Arabico, nomen ipsum arcessens. BERN. Ita *Bernardus*, ex voce Chaldaïca aut Arabica, quæ *scientiam* aut *robur* significat. Ἰέχλωμο. *Samb* & *Vat* Ἰέ ωμος *Big.* Ἰόλαμος *Baf.* & G. in *Codd. Vet. Interpr.* habemus *Ihelom*, *Jaelom*, & *Hielon*. Ιεγλὸμ LXX.

t Κόρεος] Κο.ρος *Baf.* & *Gen.* κόρεος cæteri codices Josephi. χορὶ οἱ ο'. Moyses, קרח *Corah* Vide libri superioris c. 18. sect. 4. אהליבמה *Aholibama* & *Oholibama* Judæi. *Oolsbama* Interpres S. nominum. *Ahalibuma* atque *Ahlibama*, reliquiæ δωδεκαφυλ. ἀλιβαμὰ Biblia Græca in Chron. sed apud Moysen ἀλιβεμὰ, *Vatic.* ἀλιβεμὰ Alex. Compl. & *Eusthathius*. *Ahlibema* Syri Arabesque. Nunc ad hasce origines *Alibama nomine* pars antiquior codicum *Epiphanii*. ἀλιβαμὴς τέκνα *Baf.* & *Gen.* ἀλιβάμ.ς *Big* & *Samb.* ἀλιβάνης *Caf* Hæccine fuerit alio nomine dicta *Judith* inter uxores Esavi à Chananæis quæsitas, jam non moror. BERN. Ita *MSS* K.ρ.ς in *Editis*. Κορὶ LXX.

v Ἀλιβάμης] Sic *Baf. G. Hen.* & *Busb.* atque *Alibama* in melioribus *Epiphanii* Codd. Ολιβαμὴς *Big. Samb.* & *Vat.* Ολιβάμης *Caf.* Ολιβεμὰ LXX.

x Ἀλιφαζης] Divinæ literæ אליפז, Judæisque Græcisque ἀλιφὰζ 1. Par. 1. sed his in Pentateucho ἀλιφας Et Aristeas eo seculo ἀλιφὰν in obliquo البغاز *Alifaz* Samaritæ, البغاز *Alifaz* Arabs Waltonianus. Cassiodori manus *Eliphath*. Huic mater erat ערה aut עדה, ut Samaritæ scribunt literis alienis : ἀδὰ eadem Græcis ac Latinis. BERN. Ita edere visum est *Eliphaz quidem ex Ada* in *Vet. Interpr.* & Ἀδὰ & Ελιφὰς *in* LXX. Ἐλιφάζης μὲ ἐξ Ἀδάσης *Samb* & *Vat.* Αλιφάζης μὲ ἐξ Ασης *Baf.* & G.

y Ραγου.ὴλ] Vis tota librorum Græcorum, & *Raguhel* Cassiodori Scriba. Ecclesia Græca cum Philone ῥαγουὴλ, ita in illa Eusthathius. Apud fundum Mosaicum reperias רעואל, رعوال, *Rehuel*, aut S. Hieronymo edente *Rahuel*. Θεόφιλ. idem nobis Græce explicantibus. BERN.

z Βασεμὰθης] De illa fœmina insignis lusus est & horunce Scribarum, & etiam Sacrorum. ἐκ βαθμὰθης *Big.* ἐκ βασεμὰθης *Samb* cum *Caf.* ἐκ βασεμαὶθ Eusthathius, secundum Biblia Græca. Impressa denique Josephi ἐκ μοσαμὰθης. S. Hieronymus de nominibus Hebraicis, *Basemoth* : sed idem ille ad Gen. c. 26. 36. *Basemath*, ex Hebraico בשמת. Arabs Waltoni بـاسمـات, Erpenii بشمت. Mallem tamen apud Josephum scribere ἐκ μαελὰθης vel μαελὰθ pro ἐκ μοσαμὰθης. Nam per c. 36. Geneseos (quo difficilius quidem vix reperias in toto opere Moysis) pro *Basemath* Judæorum Græcorumque, Synagoga Samaritica ubique legit *Mahalath* מחלת. Ismaelitis quidem ista c. 28. v. 9. ejusdem libri, Judæis Christianisque simul profitentibus, merito appellabatur μαελὰθ. Nomen autem utrumque *Mahalath* & *Basemath*, suavem nympham aut

Glycerium significat. Ita sane concedetur *Adæ* Chananitidi gratissimum cognomentum *Basemath* ex consensu omnium Exemplarium c. 26. 34. quin suavitatem meram etiam denotat nomen *Ada*, aut Typo Syriaco *Adiatha* עדיתא. Istud si recusaverit, vel ad Rabbinorum longa deliria ultro abeat quisquis, vel cum Riveto, Mercero, aliisque Theologis in hoc nodo genium suum frustra deterat. BERN. Ita *Samb.* & *Caf.* Μοσαμὰθης *Baf.* & G. Μωσεμὰθης *Vat.* Βαθμὰθης *Big.* Βασεμαὰθ *Eustath.* ex LXX. Μαελὰθης vel Μαελὰθης malit *Bernardus*, quod Synagoga Samaritica ubique legat *Maalath*.

a Υπῆρξαν] Ita *MSS.* ὑπῆρξαὐ in *Editis*.

b Αλιφάζῃ] In *MSS.* Ελιφάζῃ.

c Θήμανος,] Recte expressum ex Hebraico תימן *Theman*, aut potius quod Samaritæ enuntiant تيمن *Theman*. Θέμανα, *Big. Samb.* & *Eustathius*. ἀνὴγορεμα LXXII. Interpr. Θαιμὰν alia, alia Θεμὰν. *Themanæos* Herodoti ab illo homine deduxit Maximus Grotius. At multo certiora adfert Eusebius Pamphili in Lexico suo Geographico. Θαιμὰν, χώρα ἡγεμόνων Ἰδουμ. ἐν τῇ γεβαλίτιδι, ἀπὸ Θαιμὰν υἱοῦ ἐλιφὰζ υἱοῦ Ἠσαῦ. ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη ἐστὶ Θαιμὰν, ἀπέχουσα πιπτῶν ἀμφὶ τὰ ιε σημεῖα, ἐν ᾗ καὶ ἐδείκνυτο Φρέαρ τοῦ Ἰὼβ. Et inferius, Θαιμὰν, ὡς ἐζεκ.ὴλ, πόλις τῆς Ἰδουμαίας · ὡς δὲ Ἰσαΐας, πόλις τῆς ἀραβίας, ἐν ᾗ τὰ Ἀδδὰ, πόλις ἦσαν ἐναλίων. Cur autem *Themani* parens in libro Jobi, c. 2. 11. vocaretur *Themanites*, Theologi explicent. BERN. Θέμανος in *MSS.* in LXX. Θαιμὰν, & in *Eusebio* de Locis Hebr. quem videsis.

d Ομερος,] Ομερος *Baf. Gen.* & *Epiph.* accurate. Nam Genesis habet אומר i. e. ὠμὰρ, secundum exemplaria Judaica atque Syriaca ; sed אמר ἀμὰρ aut ὑμὰρ inter Samaritas. Doctores insuper Alexandrinos ὑμὰν legisse ostendit codex *Vaticanus* ad Gen. & editio Wolfiana ad Paralip. Cætera tamen pleraque ἀνὴγορεμα Græcorum error invasit : unde ὠμὰν legitur in MS. Alexandrino, aliisque Bibliis, unde ὄμαν etiam in exemplaribus Josephi *Big. Samb.* & *Caf.* Atque pridem in Lexico Eusebii ὠμὰν, λαὸς exponebatur ab hoc capite. ὑμὰρ autem *Eusthathii*, aut ὠμὰρ ex codice Pembrochiano propius accedit ad Hebraicum *Omer* tamen, si interpretere, ὤμος, aut ὁ ἄρχων. Ab illo *Amorrhæorum* appellatio, in Originibus sacris atque etiam hisce Josephi per prolepsin aliquando usurpata. BERN. In *MSS.* Ομαν & Αμαν. in LXX. Ωμὰν & Ωμὰν. in *MS. Eusthathii* Ωμὰρ, & in *Codd. Epiphanii* habemus *Omer*, *Omar*, & *Omor*.

e Σαφὼς,] Sequitur Eliphazi filius mutilo nomine *Ophus* ex membrana multa Epiphanii, pariterque ὄφως juxta ὀνδίσους *Baf.* & *Gen.* Præterea *Big. Samb. Caf.* & *Pseudo-Eusthathius* temeraria imitatione LXXII. Interpretum, σώφαγς nunc scribunt ; quod nominis amico cuidam Iobi competit, magis quam Eliphazi. Sufficit nobis, quod Judæi ac Samaritæ retinent in opere Mosaico יעפ i. e. *Zepho*, Rabbinis & S. Hieron sive *Sapho* صفو Criticis Samaritarum, Syrorumque. Idem in Chronicis variante calamo veterum Masoretarum יצפ *Zephi* scribitur, & adeo apud Hieronymum Interpretem. Restitui itaque Josepho huic nomen honestum σάφως, à *claritate*, quod est Arabum صفو *Sapho* percommode acceptum. BERN. Ita ex Mosaico *Zepho* aut *Sapho* restituit *Bern.* In *Editis* Οφως, & *Ophus* in *Vet. Interpr.* in *MSS.* Σωφας ex Σωφὰρ in LXX.

f Γόθαμ.] Ita *Big. Samb.* & *Caf.* Ἰόθαμ. *Baf.* & *Gen.* Facile enim permiscentur invicem tam scribentibus quam assa pronuntiantibus elementa γ & ι. Idem in editione LXXII. ad Gen. γοθὰμ aut γοθὸμ, & ad initium Paralip. γοθὰμ & γοθὰμ Hebraice געתם *Gahatham* & *Gatham* S. Hieronymo. Arabice جعثم *Gahthamo* & *Gohthamo*. Sic autem *pygmæum* & *homuncionem strigosum* vocitabis. Quibus autem etymologiæ ridiculæ forte impensius placent, consulant Onomastica Philonis & Eusebii Dein ex legitimis Eliphazi vocatur postremus apud Josephum ὁ κάναζ., ut tam *Baf.* quam *Genevæ* excusum fuit pro καὶ μάναζ., ex Hebræo וקנז *Ucenaz*, aut *Ucanaz*, & *Canaz*, quomodo legunt Samaritæ Ibidem ὀκίνεζ. *Samb.* & *Caf.* ὀκίνεζ. *Big.* κενὶξ & κενὰξ Eusthatius. κενὶζ LXXII. Interpretes. *Canaz*, Syri Arabesque. *Cannaz*, Epiphanius. Ab *æmulando* tamen hoc nomen habuit ille Eliphazides, conditor gentis Cenezææ : nam Gen. c. 15. 18. καὶ τὰς κενεζαίους ex præoccupato legitur. BERN. Ita *MSS.* Ἰόθαμ. in *Editis*, Γοθὸμ in LXX. & Γοθὰμ ad initium *Paralipom.*

g Καὶ Κάναζ.] Ita ex *Canaz* in melioribus *Epiphanii* Codd. Οκίνεζ. *Samb.* & *Caf.* Ὀκίνεζ. *Big.* & *Vat.* Ὀκιναζ. *Baf.* & *G.* καὶ Κενὶζ LXX.

mnaa concubina ipſi genitus. Iſti habitarunt Idumææ regionem, quæ Gobolitis dicta eſt, eamque, quæ ab Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Cum enim late olim pateret Idumæa, univerſa idem nomen tunc obtinuit, parteſque ejus appellationes ab habitatoribus inditas poſtea conſervarunt.

Gobolitæ & Amalecitæ.

ὧν νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς [h] Θαμνάης ὄνομα. ἔτοι κατῴκησαν τῆς Ιδουμαίας τὴν [i] Γοβολῖτιν λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ Αμαλήκης κληθεῖσαν [k] Αμαληκῖτιν. πολλὴ γὰρ οὖσα ποτὲ ἡ Ιδουμαία, τότε πᾶσιν αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων ἐπωνυμίας διεφύλαξεν.

II. CAP. II.

Quomodo Joſephus, filiorum Jacobi natu minimus, propter ſomnia, futuræ felicitatis prænuncia, in fratrum invidiam incurrit.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνυώτων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Et opibus & liberorum ſolertium progenie claret Jacobus.

JAcobo autem contigit tantam felicitatem aſſequi, quantam vix alius quiſquam. Nam & opibus excellebat inter iſtius regionis incolas, & propter filiorum virtutes ad invidiam felix erat ac conſpicuus: nihil enim eis deerat, ſed & ad opera manuum & laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam utique ipſius felicitatis curam gerebat *cæleſte* numen; ut etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, adverſis maximus ei acceſſerit bonorum cumulus, & per ipſum ejuſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præmunierit: ex hujuſmodi occaſione. Joſephum ex Rachela ſibi natum Jacobus cum ob corporis venuſtatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) præ cæteris liberis amabat. Is parentis affectus odium & invidiam fratrum in eum concitabat, *ut* & *prædictio* ex ſomniis, quæ ſibi viſa patri ac fratribus indicavit, in argumenta felicitatis ſibi promiſſæ: cum natura hominum proclivis ſit ad res proſperas vel conjunctiſſimorum æmulandas. Viſiones autem, quas per quietem viderat Joſephus, hujuſmodi erant.

Delicia patris atque fratrum odium Joſephus, pulchræ indolis vultuſque puer.

Ἰακώβῳ γὰρ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ περιβλεπὴς ἦν· ἀδενὴς γὰρ [m] ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὐψυχοι, καὶ δεινοὶ [n] συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς κἀκ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν προσλαβεῖν· καὶ ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως ἄπιον, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. [p] Ἰώσηπον ἐκ Ραχήλας [q] πεπαιδοποιημένῳ Ἰακώβῳ, μᾶλλόν τε τὴν ἔξω σώματος εὐχρίειαν [r] καὶ μᾶλλον ψυχῆς ἀρετήν· φρονήσει γὰρ διέφερε· τῶν ἄλλων [s] πλέον ἢ ἐγὼν ἠγάπα. τοῦτο προσὸν [t] τῶν ἀδελφῶν ἤ τε ἔξ πατρὸς ὀργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος, [v] ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, [x] ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλομένῃ· ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων [y] καὶ τοὺς τῶν οἰκειοτάτων ὠφελείας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

β'. Ex-

h Θαμνάης] Θαμνάτης *Baſ.* & *Gen.* Θαμνᾶς *Euſtathius.* Θαμάης, non bene *Big. Samb.* & *Caſ.* Quippe Samaritis, Syris, τοῖς σ'. & Hieronymo *Thamnah* ثمنع, Judæorum Scribis *Thimnah* ex Hebraico תמנע; *vetitam* hanc Latine dicas. Reſpondeant autem fide bona, ut fas eſt, Theologi noſtri, an legendum 1. Par. 1. 36. ובן תמנע עמלק καὶ ἐκ Θαμνᾶς ἀμαλήκ: aut præſtat deſipere mentis cum verpis Rabbinis. BERN. Ita *Baſ.* & G. rectius quam Θαμάης ut in *MSS.* nam Θαμνὰ in LXX.

i Γοβολῖτιν] Γοβολίτιδα *Hen.* & *Busb.* Hanc tamen ditionem circa Petram, quæ primo *Nabatæa*, mox *Idumæa* appellabatur, & *Petræa* Arabiarum, ut Joſepho *Gobolitis* tum heic tum alibi ſuarum originum, ita dicta eſt *Gebalitis* aut *Gebalena* Euſebio Pamphili, Stephano Byzantio, aliiſque veterum Philologorum. Utile autem eſt Stephani vel Hermolai Grammatici verba huc addere. γέβαλα, τρίτη μοῖρα τῆς παλαιστίνης. ἰώσηπος. τὸ ἐθνικὸν γεβαλίτης, ὡς βαζηλίτης, δαζηλίτης. γεβαλίτης τε καὶ αἱμαῖτις (lego ἀμαληκῖτις) καὶ τὴν ἰδουμαίαν χώραν μεταπομάδη. Tum alibi, ἐσὶ καὶ γέβαλα χώρα ἀραβίας. καὶ τὸ ἐθνικὸν γεβαλίτης, τῷ τύπῳ τῆς ἰσχωείων, quod Arabiſtæ non neſciunt. Diſerte tamen magis Euſeb. in Onomaſtico S. ἰδουμαία, χώρα ἐστὶν, ἐξ αὐτῆς παρωνύμως ὀνομασθεῖσα· ἐστέτερε αὐτὸς ἐνδεικνύμενος. ἐσὶ δὲ ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν γεβαλίτις καλουμένη· ἣ καί τινα αὐσῖτις, χώρα δὲ ἰώβ. Idem de *Rooboth* ditionis Idumææ, Gen. 36. 37. ἔτι καὶ νῦν ἐσὶ φερόμενον ἐν τῇ γαβαλίτιδι. BERN. In tribus *MSS.* Γοβολίτην. Ex *Euſebio*, & *Steph. Byzant.* in voce Γέβαλα, ubi Αμαληκῖτις pro Αιμαυῖτις reponi jubet *Bern.* Γεβαλίτιδι.

k Αμαληκῖτιν.] Αμαλεκίτιδι *Big.* ἀμαλεκίτιδι *Busb.* atque *Hen.* עמלק autem vox eſt Arabica & quidem ἀπωθητικὸν. Sed Rabbini gens ingenioſa & etymis excudendis nata ab ἐκλάψει hoc nomen deducunt: ab his & S. Hieronymus quandoque ineptire didicit. BERN.

l Ως Ἰώσηπος,] Contractius *Busb.* Περὶ τῶν ὀνείρων, ὧν εἶδεν Ἰωσήφ.

m Ὅλως ὑστέρουν,] Vox ὅλως debetur *MSS.* deerat in *Editis.*

n Συνιέναι.] De eiſdem Philo, Alex. οἱ δὲ εἰς σωφροσύνην ἀκραδεῖς, καὶ δεινοὶ συνιέναι ἰχνηλατῆσαι πρᾶγμα ἀηλίμβολον ἔοικε σοφασμοῖς. p. 527. BERN. In *MSS.* συνεῖναι. Scripſit forſan συνιῶν. quod Attice dictum eſt.

o Ποιῆσαι τὸν ἀπὸ Αἰγύπτου] Ποιῆσαι *Vat.*

p Ἰώσηπον] Nobiliſſimum illum Oneirocritam ex Hebræo יוסף *ἰωσὴφ* nuncupant LXXII. Doctores Alexandrini, Philo uterque, Artapanus, Tr. Pompejus, Scriptores divini N. T. aliique: unde *ἰώσηφον* ubique occurrit in codd. *Big.* & *Caſ.* Verum Editores *Baſ.* & *Gen.* tum *Busb.* atque *Hen.* legunt ultima tenui *ἰώσηπον.* Quin vero ita ſexcenties ſcribitur id nomen Judæis acceptiſſimum in hiſce originibus. Scribæ equidem Chriſtiani τὸ μὲν καλὸν ἰώσηφον ἤτοι ἰωσὴφ abs harum originum Scriptore, aliiſque multis *ἰωσήποις* eo modo diſtinguere voluerunt. BERN. Ἰωσὴφ LXX. Ἰώσηφον *Big.* & *Caſ.*

q Πεπαιδοποιημένῳ] Ita *Big Samb. Vat.* & *Caſ.* πεπαιδοποιησάμενῳ *Baſ.* & G. ἐκ Ραχήλας χῶν *Busb.* & *Hen.*

r Καὶ μᾶλλον ψυχῆς ἀρετήν.] Καὶ τὴν ψυ. *Busb.* & *Hen.* Dein illorum imitatione l. *Zonaras*, ἰακὼβ ἦ ἐκ τῆς ῥαχὴλ ἰωσὴφ, μᾶλλόν τε τὴν ἔξω σώματος εὐφυΐαν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν, πλέον τῶν ἄλλων παίδων ἠγάπα. ἥ τε γὰρ ἔξω πατρὸς ὀργὴ, καὶ οἱ ὄνειροι, ὃς ἐθεάσατο, εἰς φθόνον αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς κεκινήκασι. Adde his verba Artapani antiqui Scriptoris, qui ait τῷ Λεβιαὰν ἰωσὴφ λάβρον ἡνίοχ, ἡδὺν ἦ ἰακώβῳ, συνετῇ ἦ καὶ φρονήσει πρὸ τοὺς ἄλλους διενεγκόντα, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλεύθησαν. πατροδόμητον ἦ τὴν ἐπίσασιν, (edit. ἐπισυσασιν,) δεηθῶσαι τῶν ἀγνοούντων ἀράδων, εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτὴν ἀφικομένην. τοὺς ἦ τὸ ἑσπερχαιόμενον ποιεῖν. Huc etiam accedat hiſtoriarum Philippicarum Epitomator l. 36. *Minimus ætate inter fratres Joſeph fuit: cujus excellens ingenium veriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt. Sed Iſraelem felix decem filiorum proventus majoribus ſuis clariorem fecit.* Hæc Juſtinus, necnon Trogus quaſi σαμαείζων. Conveniunt autem magis (ut amant) in ea cauſa Philo & LXXII. Judæi ὁρῶν ὁ πατὴρ, inquit ille, p. 526. αὐτῷ φερόμενα ὀνείρατα καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἰδιώτην, ἐθαυμάζε καὶ προσεῖχε· καὶ τὸ ἀκριβὲς ἦν μᾶλλον ἐσκόπει, ἐπειδὴ ὀλίγον ἦν. Sed tot Interpretes, ὅτι ἦν γήρως ἦν. Joſephus tamen interpretatur בן זקנים cum Onceloſo, בר חכים prudentia provectum, haud ætate. BERN. Μᾶλλόν τε τὴν ἔξω τοῦ ψ. *Busb. Hen.* & *Zonaras.* Videſis *Artapanum* apud *Euſeb.* p. 429. *Philonem* p. 526. & *Trogi* Epitomatorem l. 36.

s Πλέον ἦν ἠγάπα.] Πλεῖον in quatuor *MSS.* non ut Athenis ſolent.

t Τῶν ἀδελφῶν] Illud τῶν ex *MSS.*

v Ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων] Ita *Baſ. G. Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* Facilius *Busb.* & *Hen.* cum *Zonara* καὶ τὰ ὀνείρατα. *Epiphanius* vertit *ſive ſomnia.* ἢ καὶ τῶν ὀνειράτων, aut ἤ τ' ἐκ τῶν ὀνειράτων, aut καὶ τῶν ὀνειράτων. *T. Faber.* (Epp. Vol. 2. p. 304.) mavult ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων ἀποβάσις. adjiciendo verbum, quo ſæpe utitur *Joſephus*, ut mox p. 50 v. 20. Licet emendare, ἥτε ὄψις (aut κρίσις) τῶν ὀνειράτων. BERN. & HUDS.

x Ἐπ' εὐδαιμονίᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* εὐδαιμονίαν καταγγελλόμενα. *Epiphanius* habet *eo quod profectum ejus annunciarent.* Hinc *Bernardus* legit ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλόμενα.

y Καὶ τοὺς] Illud καὶ ex *MSS.*

β'. Ἐκπεμφθεὶς μὲν τῶν ἀδελφῶν [z] ὑπὸ δὲ πατρὸς ἐπὶ συλλογῇ τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν [a] κατὰ τὴν σωτηρίαν ὑπαφοιτώντων καὶ τὰς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κελεύουσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέφερε, λέγων, ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα [b] τῶν πυρῶν ἀρεμεῖν ἐφ' ᾧ κατέβηκε τόπῳ· τὰ δὲ ἐκείνων προσκυνεῖν [c] προσιόντα [d] αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήπῳ τούτων ἀδεῶς, [e] ὡς ἀγνοήσαντι αὐτοῖς ὃν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποήσαντο μηδὲν [f] εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

γ'. [g] Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. ἥλιον γὰρ ἔδοξε, τὴν σελήνην προσκαλούσα [h] καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν προσφὰς τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων προσπυσχανόντων, διεσάφησε, καὶ τί βούλεται σημαίνειν φράσαι [i] προσκαλεῖ. ὁ δὲ [k] ἥσθη τῷ ὀνείρατι· τὴν γὰρ προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ ἀφνοίᾳ συλλαβὼν καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. εὐδαιμονίαν γὰρ [l] τῷ παιδὶ [m] κατήγγελλε, καὶ καιρὸν ἥξειν [n] θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι [o] τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον· τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς εἰκάζων. Illa hucusque. Paria habet delibator harum historiarum Zonaras, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων προσκυνεῖν ἰδόκει αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγούμενος, παρόντων καὶ τῶν συγγενῶν, τὴν δήλωσιν ἐζήτει μαθεῖν. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν κατήγγελλε τῷ παιδὶ· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμηθήσεσθαι καὶ προσκυνηθήσεσθαι. Habuit autem Josephus ante suos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δὲ ἰατρὸς ὀδὲν ὑποδύεται, ὀλίγας ὕστερον ἡμέρας ὄναρ ἰδὼν ἕτερον καὶ πλουσιώτερον τοῦ προτέρου, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφηνεν. ὦφθη γὰρ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἕνδεκα ἀστέρας ἅπαντας προσκυνῶν αὐτόν, ὡς τὸν πατέρα θαυμάσαντα τὸ ἀγγελθὲν τῇ Δημοίᾳ, ταπεινούσας καὶ σκοτεινὸν τὸ ἰσόμοιρον. Mox ille Philosophus Δημὼ μὲν γὰρ ἥλιον τὸν πατέρα, Δημὼ δὲ σελήνης τὴν μητέρα· Δημὼ δὲ τοὺς ἀστέρας τοὺς ἀδελφοὺς ἀπεικάζεσθαι ἔοικεν. BERN. Sic in omnibus *MSS.* καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς *Baf.* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videsis p. 16. *Edit. Baf.*

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰακὼβος τοιαύτην οὐκ ἀπαιτέως τὴν ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποίησατο· [r] τοὺς δὲ ἀδελφοὺς δὴ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλοντα τὰ σημαινόμενα Δημὼ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ [s] ἕξειν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφῷ, καὶ ὧν σωματαλαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν, κοινωνοὺς [t] ὡς τῆς ἡλίκου ἅτας καὶ τῆς εὐδαιμονίας [v] ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειζόνως ἐπ' αὐτοῖς ἐσόμενον. 2. Missus cum fratribus à patre ad fruges messis tempore colligendas, visionem vidit ab iis quæ dormientibus obversari solent *longe* diversam: quam experrectus fratribus interpretandam narravit, dicens, suum quidem sibi visum, præterita nocte, tritici manipulum, eo quo posuerat loco, immotum stare; illorum vero accurrentes ipsum venerari, ut solent dominos servi. At illi, cum intellexissent visionem ei potentiam rerumque magnitudinem prænunciare, & fratres quoque in ejus potestate futuros, Josepho quidem, ac si iis plane ignoratum esset somnium, nihil tale interpretati sunt; sed *taciti* precabantur ne quid horum, quæ suspicati sunt, ei *unquam* eveniret: eoque etiam majore in eum odio exardere perseverarunt. *Vidit per quietem fratres ipsum adoratum venientes aristarum instar capita inclinasse. Gen. c. 37.*

3. Deus autem, adversus eorum invidiam contendens, alteram visionem Josepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol sibi visus est arripere lunam & reliquas stellas, ac in terram descendere, ipsumque adorare. Hanc visionem patri, etiam in præsentia fratrum, nihil ex iis mali suspicans, exposuit; obsecratque, ut quid sibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero somnio lætatur: ejus enim præsagium mente colligens, & eventum sapienter conjiciens, gaudebat ob ingentia illi prænunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore esset, & veneratione dignus haberetur: solem quidem & lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia & aleret, alter vero formam rebus & vim cæteram impertiret; stellas vero fratribus, cum & ipsi undecim essent sicut & stellæ, tum à sole & luna vim suam habeant. *Somnium aliud Josephi. Parentes tanquam maxima siderum, fratres* XI. *ut minora, ad genua ejus humiles delabi.*

4. Et Jacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Josephi valde contristavit tale præsagium. Ac incitati sunt adversus eum, veluti extraneum quempiam, bona somniis istis prænunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros esse verisimile erat, ut generis participes ita & felicitatis socios futuros: atque adolescentulum *Hinc illa fratrum suorum simultas, consilia dira, insidiæ.*

[z] Ὑπὸ δὲ πατρὸς] Vestigia Philonis sui premit Josephus in hoc somnio. ἔδοξα, φησὶν ὁ Ἰωσὴφ, ἅμητου καιροῦ ἐφεστῶτος, καὶ πάντας ἡμᾶς ἀφικομένους εἰς τὸ πεδίον ἐπὶ τὸν τῶν καρπῶν συλλογὸν, δρέπανα λαβόντας θερίζειν· αἰθνίδιον δὲ τὸ μὲν ἐμὸν δράγμα ὑπανίστασθαι, καὶ μιμησομένου ἐγερθὲν ὀρθὸν· τὰ δὲ ὑμέτερα, ὥσπερ δὴ συνηθροίζετο ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑπείκοντα, καὶ μὴ τιμῆς τῆς πάσης προσκυνεῖν. Josephum deinde suis verbis traduxit Zonaras, ubi hoc visum ita enarrat. ὡς ὥρα θέρους ἐδόκει μὴ τοῦ ἀδελφῶν θερίζειν, δράγματα δεσμεῖν καὶ τιθέναι· καὶτὰ μὲν αὐτοῦ ἑστάναι, τὰ δὲ τῶν ἀδελφῶν προσερέχοντα προσκυνεῖν τοῖς αὐτοῦ Neque multo diversi sunt codices *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συλλογῇ καρπῶν ὡς ὥρα θέρους ἐπέμφθη μὴ τοῦ ἀδελφῶν· λέγων ἐδεῖν τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα τοῦ πυρῶν ἑστάναι ἐφ' ᾧ καὶ ἔβηκε τόπῳ, τὰ δὲ τῶν ἐκείνων προσερέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ· οἱ δὲ συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀδεῶς αὐτῷ διεσάφησαν. Sic illi usque ad finem hujus Paragraphi. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τῷ δὲ π. *ceteri.* Vestigia *Philonis* (p. 540.) premit *Josephus* in hoc somnio. Suis verbis hoc visum enarrat *Zonaras*, neque ab eo multum discrepant *Hen.* & *Busb.*

[a] Καθὰ τὴν συνήθειαν] Καθὰ συνήθειαν *Vat.*

[b] Τῶν πυρῶν] Illud τοῦ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Προσκυνεῖν αὐτὸ,] Προσκυνεῖν αὐτῷ Phrasi Athenarum Christianarum *Baf. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN.

[d] Αὐτὸ,] Ita *Big. Samb. Caf.* & *Vat.* αὐτῷ *Hen. Busb. Baf.* & *G.* Verba sequentia in *MSS.* conservata, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ, omiserunt *Baf.* & *G.*

[e] Ὡς ἀγνοήσαντι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris*, ὡς ἀγνοοῦσιν τὸ ὄναρ αὐτοῖς.

[f] Εἰς τέλος παρελθεῖν] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπ. *Baf.* & *G.* εἰς τέλος αὐτῶν παρελθεῖν ὧν ὑπ. *Vat.*

[g] Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ *Baf.* & *G.* τῷ δὲ παρ' αὐτοῖς φθ. *Vat.*

[h] Καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας,] Accipite Josephi breviaria *Hen.* & *Busb.* εἶδε καὶ δευτέραν ὄψιν τὸ θεῖον Δημὼ τὸ φθόνου τοῦ ἀδελφῶν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ. τὸν ἥλιον ἔδοξε σὺν τῇ σελήνῃ, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας ἐπὶ τὸν γῆν ἐλθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ καὶ τοῦ ἀδελφῶν τυχόντων διεσάφησε, τί σημαίνῃ φράσαι προσκαλῶν. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν τῷ παιδὶ κατήγγελλε· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕσεσθαι τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, τοὺς δὲ ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς εἰκάζων. Illa hucusque. Paria habet delibator harum historiarum Zonaras, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀστέρων προσκυνεῖν ἰδόκει αὐτῷ. ταύτας τὰς ὄψεις τῷ πατρὶ διηγούμενος, παρόντων καὶ τῶν συγγενῶν, τὴν δήλωσιν ἐζήτει μαθεῖν. ὁ δὲ εὐδαιμονίαν κατήγγελλε τῷ παιδὶ· καὶ καιρὸν ἥξειν, καθ' ὃν ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν τιμηθήσεσθαι καὶ προσκυνηθήσεσθαι. Habuit autem Josephus ante suos oculos βίον πολιτικὸν Philonis, ubi hæc legis: ὁ δὲ ἰατρὸς ὀδὲν ὑποδύεται, ὀλίγας ὕστερον ἡμέρας ὄναρ ἰδὼν ἕτερον καὶ πλουσιώτερον τοῦ προτέρου, τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφηνεν. ὦφθη γὰρ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἕνδεκα ἀστέρας ἅπαντας προσκυνῶν αὐτόν, ὡς τὸν πατέρα θαυμάσαντα τὸ ἀγγελθὲν τῇ Δημοίᾳ, ταπεινούσας καὶ σκοτεινὸν τὸ ἰσόμοιρον. Mox ille Philosophus Δημὼ μὲν γὰρ ἥλιον τὸν πατέρα, Δημὼ δὲ σελήνης τὴν μητέρα· Δημὼ δὲ τοὺς ἀστέρας τοὺς ἀδελφοὺς ἀπεικάζεσθαι ἔοικεν. BERN. Sic in omnibus *MSS.* καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς λοιποὺς *Baf.* & *G.* Paria cum *Zonara* habent *Busb.* & *Hen.* quem videsis p. 16. *Edit. Baf.*

[i] Προσκαλῶν.] Ita cum *Vat.* in *aliis* προσκαλῶν.

[k] Ἥσθη τῷ ὀνείρατι·] Ita *Baf.* G. & *Vat.* ὁ δὲ ἡσθεὶς *Big. Samb. Caf.* & *Vet. Interpr.*

[l] Τῷ παιδὶ] Τῶν παιδίων *Vat.*

[m] Κατήγγελλε,] Sic, ut amat *Josephus*, in *Big. Samb.* & *Vat.* κατήγγελε *Hen.* & *Busb.* κατήγγελλον *Editionum* par.

[n] Θεοῦ δόντος,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Θεοῦ ζῶντος in *Editis.*

[o] Τίμιον] Sic in *MSS.* τιμῆς καὶ προσ. *Baf.* & G.

[p] Ἄλλῳ ἰσχὺ ἐκλείποντος,] Vocem ἄλλῳ restituimus ex *MSS.*

[q] Καὶ γὰρ τούτους] Iterum ex *MSS.* in *Editis* τῷ τούτους ἕνδεκα εἶναι, καθάπερ τοὺς ἀστέρας.

[r] Τοὺς δὲ ἀδελφοὺς] Ita *MSS.* τοὺς ἀδελφοὺς *Baf.* & *G.*

[s] Ἕξειν,] Ita *Big.* & *Vet. Interpr.* ἥξειν *reliqui* omnes.

[t] Ὡς τῆς ἡλίκου ἅτας] Illud ὡς ex *MSS.*

[v] Ἐσομένους·] Ἐσομένους, ἀνελεῖν ἀρμ. *Samb.* & *Epiphan.*

lum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis jam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima & pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem non præmonentes quod istic abituri essent. Ille vero, quod hoc nesciret, & nemo ad eum à gregibus adveniret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, tristi & solicito animo rem agitans, illisque valde metuens, mittit Josephum ad greges cogniturum de fratribus, & quid agant renunciaturum.

εάκιον. καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τῇ βουλῇ, [x] ἐπεὶ τὸ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ὅτι Σικίμων τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγελὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἐκτρέφειν· αὐτόθι τ πουμνίων [y] ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ δ' μηδὲ ὑπὸ τ πουμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα [z] τ περὶ τ παίδων αὐτῷ τ' ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, [a] σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν ὑφάνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὢν, πέμπει τ Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τ ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III.

Quomodo Josephus à fratribus, quod ejus odio flagrarent, in Ægyptum venditus, & clarus ibi factus & illustris, fratres in sua potestate habuit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς [b] Ἰώσηπος, ἔτους εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τ ἀδελφῶν διὰ τὸ φθόνον αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμενος ὄνησιμος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχείριους.

Pro fratre apud cæteros intercedit Rubelus, oratione pia ac facunda.

ILli autem, ut fratrem ad se venientem conspexerunt, gavisi sunt, non quasi ob adventum familiaris *alicujus* & à patre missi, sed tanquam inimici, & in manus suas Dei voluntate traditi: ac confestim, & ne occasionem ex manibus elabi sinant, ad illum perimendum sese expediunt. Rubenus vero, inter istos natu maximus, cum eos ita se habere vidisset, superque ea re consentientes, tentabat *eorum impetum* continere: ostendens facinus fore audacissimum simul ac scelestissimum. Ut nefarium quidem & Deo visum iri, & hominibus flagitiosum, etiam non consanguinei cædem perpetrare; multo autem scelestius fratris necis reos deprehendi; quo sublato etiam in patrem redundaret injuria, materque in luctum & orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, conjiceretur. Igitur ut ipsos reveriti, reputantesque secum quantum perpessuri essent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incœpto desisterent tam audaci, obsecrabat; etiam præ timore Dei, qui spectator ac testis foret consilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abstinerent, fore ut *Deus* illos amaret, ad pœnitentiam sanamque mentem adductos: sin pergerent ad opus, nullas esse pœnas quas ab eis ob fratris cædem non repeteret; ut qui providentiam ejus ubique præsentem violassent, cui nihil latere potest, sive in solitudine peragatur, sive in urbium frequentia. Ubicunque enim est homo, existimandum ibi Deum quoque adesse. Quin & propriam conscientiam, si hoc ipsum patrare auderent, sibimet adversaturam esse ajebat: quam nemo potest fugere, sive bonam conservare studeat, sive talem nactus fuerit, qualis ipsos insectatura est, si fratrem interfecerint. Insuper autem hæc prædictis adjiciebat, nefas esse cuiquam fratrem, licet injustum, interimere: satius vero esse ita amicos non ulcisci & persequi, si quid peccasse videantur. Josephum vero, qui nequaquam malignus in ipsos exstiterit, occiderent: cujus ætas

Οἱ δ', τ ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥσθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τ χεῖρον αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν πεδηδοκότος· ἀναιρεῖν τι ἤδη, [c] καὶ μὴ τ ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν, [d] ὠρμήκεσαν. [e] ἔτω δ' αὐτοὺς Ρουβήλου ἱρῶν ἐχόντως ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξιν [f] ὠμογνωκότας, ἐπῴρατο κατέχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μεγέθος τ τολμήματος, [g] καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνδρὸς χεῖρας ἡσυχῆσαι φόνου, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ [h] πατήρ τε ἀναιρεμένῳ συναδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν, ὑ κατ' ἀνθρώπινον [i] γινομένου νόμον, συγκαταπατᾶται. [k] τούτων δ' οὐ αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσοντα τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου προφερόμενους, ἀποχέσθαι τ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τ Θεὸν δείσαντας, [l] ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἦν καὶ τ βουλῆς αὐτῶν τ [m] ὅτι τ ἀδελφὸν γνησίου. ἀποσκήψας τ μὲν πρόξεως ἀγαπήσειν, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας· προελθόντας δ' ὅτι τοῦργον οὐκ ἔστιν ἰὼν οὐκ [n] εἰσπράξαιτο τ ἀδελφοκτονίας δίκην, [o] μιάναντας αὐτοῦ τὴν παντοχοῦ παροῦσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τ ἐπ' ἐρημίαις πραττομένων ὑστεροῦσαν, μήτε τ κατὰ τὰς πόλεις. [p] ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τ Θεόν. τό τε συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον οἷον αὐτοῖς σωποιήσειν τ ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν [q] ἀποδρᾶσαι. προστιθεὶς δ' καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν μὲν ἀδικήσαντας κτείνειν ὅσιον· καλὸν δ' καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἔτω φίλοις, ὑπὲρ ὧν [r] ἁμαρτάνειν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δ' μὲν πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γενόμενον [s] ἀφοσιοῦσθαι· ᾧ [t] καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τοῦ [v] παρ'

a Ἐπεὶ τὰ τ συγκομιδῆς] Ita in *MSS.* ἐπειδὴ τ συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας ἔχει, ἐπὶ Σικιμῶνι *Baſ.* & *G.*

b Ἐπιμελοῦντο,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιμελοῦ) *Vat.* ἐπεμέλουν *Baſ.* & *G.*

c Τῶν περὶ τ παίδων] Sic *Big.* & *Samb.* τ περὶ τ παίδων *Alii.*

d Σκυθρωπότερον] Σκυθρωπολέρων *Vat.*

e Ἰώσηπον,] Hypotheſin paulo breviorem habet *Busb.* περὶ τ περὶς τοὺς ἐμπόρους Ἀραβας πράσεως Ἰωσὴφ.

f Καὶ μὴ τ] Καὶ μὴ τ ὸ ποσὶν ὑπερβαλέσθαι *Vat.*

g Ὡρμήκεσαν.] Ὡρμησαν *Hen. Busb.* & *ſ. Zonaras:* at perfecto tempore Joſephus. Mox ἔτως δ' *Samb.* correcte. BERN.

h Οὕτω δ' αὐτὰς] Οὕτως δ' αὐτὰς *Samb.*

i Ὠμογνωκότας,] Ita *Big.* & *Samb.* ὠμογνώκοτας *alii.*

k Καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσος.] Sic in *Big.* & *Samb.* quibus etiam convenit *Vet. Interpr.* τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος in aliis *MSS.* & *Editis.* Hiſce ſimilia retulit *Philo*, p. 528. B. ἐπὶ τοσοῦτον προῆγον ἐργῶν &c.

l Πατήρ τε ἀναιρεμένῳ] Πατὴρ τε ἂν *Vat.*

m Γνησίου,] Ita *Baſ.* G. & *Epiphan.* Γνόμου *Big.* & *Samb.* Γνώμης *Vat.*

n Τούτων δ' οὐ] Τούτων τε οὐ *Vat.*

o Ὃς θεατὴς] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς θεατὴς in *reliquis.* ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρ corrigit *T. Faber*, in Epp. Crit. l. 2. Ep. 68. mox. idem ſine neceſſitate ἀπειλόντων μὲν &c. dein εἰλόντων. iterumque infeliciori conjectura, οὐκ ἔστιν ὃν οὐκ εἰσπράξαιτο τ. ἀ. δίκην, μὴ διδόντας αὐτῷ. BERN. & HUDS.

p Ὅπου γὰρ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὅπου γὰρ ἀνθρωπος ἂν ᾖ in *aliis.*

q Ἀποδρᾶσαι.] Ex *Big.* & *Caſ.* ἀποδρᾶναι *Samb. Vat. Baſ.* & G.

r Ἁμαρτάνειν ἔδοξαν] Ita *Big. Caſ* & *Vat.* ἁμαρτεῖν ἔδοκεν *Baſ.* & *G.*

s Διαφθείρασθαι·] Διαφθείρασι optimo temporum *Baſ.* & *Gen.* Scripſit vero Joſephus ἀφοσιοῦσθαι, *Big.* & *Samb.* adprobantibus. BERN. Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀφθείρουσιν in *Editis.*

t Καὶ τὸ τ ἡλικίας] Illud καὶ ex *MSS.*

v Παρ'

[v] περὶ αὐτῶν ἐρωνίζεται κηδεμονίαν. ἥ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ [x] χείρω τιὼ πρᾶξιν αὐτῶν πήνει· λέγε φόνον [y] τ τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ ξ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκώτων, [z] ὧν τὸ ἴσον [a] ἀπολαύσεσι κοινωνοῦντες αὐτῷ [b] τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὲ [c] ἡὼ αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα Θεὸς Ιωσήπῳ δώσῃ· προσήκειν οὖν τιὼ ὀργιὼ [d] κ λέγε τὸν αὐτὸν καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν, εἰ τ ὑπ' [e] αὐτῷ ξ Θεοῦ κεκριμένον τ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναιεν, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ ταῦτα [f] χαρίσεται.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ρουβηλος ταῦτα λέγων, κ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω κ δεόμενος, ἐπέρατο [g] τ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν ἀποτρέπειν. ἐπεὶ δ' ἤδεν μετριωτέρους ὑπὸ τ λόγων ἑωρᾳ γεγενημένους, ἀλλὰ σπουδὴν ἔθηκε τιὼ ἀναιρέσει, [h] συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτὸν ὀλιγώτερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τ ἀναιρέσεως. καὶ γὲ [i] ἀμυνομένοις παρήνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι [k] λέγων αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τ' ἀνελεῖν τ ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακὸν οἷς νεῶ σφαγιεῖ πεφεύγας [l] ἔλεγε. ἐν γὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν· ἃ μέντοι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κακόπερον· ἠξίου γὲ αὐτοὺς αὐτόχειρας μὲν μὴ γενέσθαι ταδελφῶ· ῥίψαντας ἢ εἰς τ φρεάτιον λάκκον ἕτως ἀποθανεῖν ἐᾶσαι, [m] καὶ τό γε μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων ἢ τούτοις τ νεανίσκων, φρεατίαν Ρουβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλωδίῳ σκάψας, ῥέμα καθίμησεν εἰς τ λάκκον· καὶ γὲ ἱκανῶς ἀνυδρος ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπῆλλαττεται κ ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ἁρμοδίων.

γ'. Ιούδας ἢ, καὶ αὐτὸς ὢν τ Ιακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Αραβας ξ Ισμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Συρικὰ φορτία κομίζοντας [n] Αἰγυπτίοις ἐκ τ Γαλαδηνῆς, μὴ τιὼ ἀναχώρησιν τιὼ [o] Ρουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τ Ιώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Αραψίν· ἐκεῖνόν τε γὲ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, [p] κἂν τεθνήξεσθαι πρὸς τοῖς ξένοις, αὐτούς τε ξ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδιδοῦσι τ Ιώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ ξ λάκκου μονῶν εἴκοσιν, τενεra miſericordiam potius commoveret, curamque ab iis & tutelam impetraret. Cauſa etiam cædis plurimum auget facti hujus indignitatem, quod ob invidiam futuræ ejus felicitatis viam ei adimere ſtatuerint, qua ex æquo fruituri erant conſortionem cum illo habentes ſociabilem, utpote qui non alieni eſſent ſed cognatione conjuncti. Debere enim exiſtimare ipſorum eſſe quicquid Joſepho largietur Deus: ac proinde par eſſe ut cogitarent, iracundiam *cæleſtem* gravius illis incubituram, ſi eum perimendo, qui ab ipſo Deo omni bona fortuna dignus eſt habitus, hunc ipſum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus eſt felicitate.

2. Ac Rubelus quidem hæc dicens, prætereaque pluribus etiam *illos* obſecrans, conabatur eos à fratricidio abſterrere. Poſtquam autem ipſos nihilo placatiores factos viderat, ſed in eo eſſe ut ad cædem properarent; conſilium dedit ut ſaltem necis modo malum paululum mitigarent. Ultionem etenim meditantes primum admonuit, ut oratione flecterentur. Cum vero prævaluiſſent ut fratrem tollerent, dicebat fore ut leviori peccato tenerentur, ſi in iis ad quæ jam hortatur ſibimet pareant. Sic enim finem ſuum, ad quem feſtinant, conſequuturos eſſe; ſed alio modo, ac (ut in dubiis *licet conjicere*) minus odioſo. Nam obteſtatus eſt ipſos, ne ſuas ipſi manus fratri injicerent, ſed in proximum puteum conjectum illic emori ſinerent, atque ita * pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hiſce aſſenſum dediſſent juvenes, Rubelus, puerum abducens & fune religans, leniter eum in puteum demiſit; erat enim bene ſiccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit paſcua commoda quæſiturus. *Joſephus in lacum ſiccum demittitur, ſuadente Rubelo.*

3. Judas autem, qui & ipſe unus è Jacobi filiis, conſpicatus mercatores Arabas generis Iſmaëlitici, aromata & Syras merces deferentes ad Ægyptios è terra Galadena, poſt diſceſſum Rubeli conſilium dedit fratribus, ut Joſephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamſi & illum, quam longiſſime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen ut hoc pacto ſemet ſceleris puros conſervarent. Hoc igitur cum placuiſſet conſilium, Joſephum ex puteo receptum vi- *Viginti drachmis minis venditur Iſmaëlitis, annos habens XVII. Gen. c. 37.*

---

v Παρ' αὐτῶν ἐρωνίζε] Ita ex Epiphanio correxi, pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν librorum Græcorum, quot verſare mihi adhuc licuit. Schotano placet ἀπ' ἡμῶν αὐτῶν. Attamen tota hæc oratio in perſonis tertiis occupatur. Mox *Big.* κηδεμόνιαν ſyllabis quatuor, abſque exemplo. BERN. Ita *Vet. Interpr.* correxit *Bernardus* pro παρ' ὑμῶν αὐτῶν *librorum Græcorum*, quot verſare mihi adhuc licuit.

x Χείρω] Ex *MSS.* quod Ατλικώτερον *Editorum* χείρονα.

y Τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν] Ita *Big.* & *Samb.* τ ἐσομ. *aliis.*

z Ὧν τὸ ἴσον] Ὧν τ τὸ ἴσον *Vat.*

a Απολαύσεσι] Απολαύσει *Samb.* & *Caſ.*

b Τῆς μετουσίας,] Ita *Libri* omnes *Gr.* pariterque *communione* in *Latinis*. Locutio illa πλειονάζει. ut *ſociabilis conſortio* apud *Livium*. κοινωνίας reponit *T. Faber*. BERN. & HUDS.

c Ην αὐτῶν] Εἶναι *Big.*

d Καὶ διὰ τοῦτο] Ita *Big.* & *Samb.* κ διὰ τοῦτο τὸ *Caſ.* κ δι' αὐτὸ τὸ αὐτὸν *Vat.* κ διὰ τὸ καλῶς &c. *Baſ.* & *G.*

e Αὐτῷ ξ Θεοῦ] Illa ξ Θεοῦ ex *MSS.*

f Χαρίσεται.] Χαρίσηται *Big.* non male. Sæpius autem legimus ejuſmodi parencliſes in hoc Scriptore, quas Athenæ quidem neutiquam damnarent. Alii omnes χαρίσηται. BERN. Ita *Big.* & *Vat.* χαρίσηται in *reliquis*.

g Τὸν ἀδελφοκτονίαν] Sic *Samb.* & *Vat.* τοῖς τ ἀδ. *ceteri.*

h Συνεβούλευε] Συνεβούλευσε *Vat.* ut habetur mox infra, v. 32. συνεβουλεύθη *Hen.*

i Αμυνομένοις] Αμυνομένῳ malit *Heraldus*, Digreſſionum l. 2. c. 8.

k Λέγων αὐτούς.] Faber λόγοις αὐτῶ, phraſi Joſephi ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. BERN. Θέλων αὐτὸς *Heraldus*, λόγοις αὐτῶ legendum eſſe contendit *T. Faber*. phraſi *Joſephi* (ut inquit *Bernardus*) ita violata. Inſtanter etenim ibidem ſignificat modus πεπεῖσθαι, ritu Attico. Simile quid habet *Joſephus*, p. 23. v. 29.

l Ελεγε.] Vox ἔλεγε ex *MSS.* nam abfuit *Baſ.* & *G.*

m Καὶ τό γε μιανθῆναι] Latine diceres, *pollutas manus lucrifacere*, quod eſt *fratricidii crimen evitare*: aut phraſi Orientis, יד אל תשלחו בו, Gen. c. 27. 22. Senſum illum obtinuiſſe dictionem Græcam nos docet D. Lucas ejus ævi Scriptor: κερδῆσαι ὕδωρ habet iſte in Actis ſacris. Non placet itaque manus *Big.* aut *Samb.* hoc in loco κ τό γε μὴ μιανθῶσι τὰς χεῖρας αὐτὸς κερδαίνειν. Tantidem narrat & Philo, ὁ πρεσβύτατος πειρᾶται μὴ ἐφάψασθαι ξ μιάσματος, ἀλλ' αὐτὸς μόνος εἰς ὑδὼρ τ ὀρυγμάτων ῥίψας. ——— συναινεσάντων ἢ, ὁ μὲν σπεύσιων ἐπασάξεται· οἱ ἢ ἀπολέμιον συλλαβόντες, ἅπασαν ἀπαμπίσχουσι τιὼ ἐσθῆτα· κ τ μὲ καθιᾶσιν εἰς βαθεῖς βόθρους. Quin ex hoc potius Judæo Johannes Zonaras, ῥᾳδίως ἢ συνεβούλευε, μὴ αὐτόχειρας γενέσθαι ξ ἀδελφῶ· ἀλλ' εἰς τ παρακείμενον λάκκον ῥίψαι αὐτὸν, ἵνα ἀπαθὴς οἷος κ ἔτω μετελθὼν ἔσοιτο τὸ κακόν. συναινεσάντων ἢ τῷ λόγῳ τ νεανίσκων, λαβὼν ὁ ῥᾳδίως τὸ μειράκιον, ῥέμα καθίμησεν εἰς τ λάκκον. BERN. Καὶ τόγε μὴ μιανθῶσι *Big. Samb.* & *Vat.* Vide *Philonem* p. 528. ex quo ſua hauſiſſe videtur *Zonaras*, p. 16.

n Αἰγυπτίοις] Εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *Gen.* ex verſione τ ο'. Pariter de illo facinore Philo, ὁμοίην ἢ τῇ ἡμέρᾳ κ' τινα συνηυχίαν ἔμποροί τινες ἀδοιπόρουν τ ἔθνος ἐχόντων ἀπ' ἀραβίας εἰς αἴγυπτον κομίζειν φόρτον· οἷς ἀνελκύσαντες τ ἀδελφὸν πιπράσκουσιν, ἀγνοοῦντι μὲν τιὼ γνώμῃ ξ καθ' ἡλικίαν τιθέντι. Paulo etiam diverſus ab his Artapanus, πυθόμενοι ἢ ἰουδαῖοι, ait, τιὼ τ ἀδελφὸν ἐπισύσαντα, δεηθῆναι τ ἀσυγενίστων ἀράβων εἰς τιὼ αἴγυπτον αὐτὸν ἀγαγέσθαι· τὸν ἢ τὸ σύστυχανόμενον ποιῆσαι· εἶναι γὲ τὸν ἀράβων βασιλέα λαγόνην ἱερᾶν, ἧς ξ ἀδελφὰς, ἰσαὰκ οἱ ἀδελφοί. BERN. Ita in *MSS.* εἰς Αἴγυπτον *Baſ.* & *G.* ex verſione LXX. Pariter de illo facinore *Philo*, p. 528. Paulo etiam diverſus ab his *Artapanus* apud *Euſeb.* in Præp. Evangel. p. 429.

o Ρουβήλου] *Al.* ξ Ρουβήλου.

p Κἂν τεθνήξεσθαι] Mox δόξαν οὖν ὅτω fruſtra *Busb.* & *Hen.* tum etiam ἀποδιδοῦσι pro ἀποδιδόντι. *Zonaras* vero, κ δόξαν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις αὐτὸν ἀποδίδοσθαι μιᾶν εἴκοσι, ἐτῶν ἐπταικαίδεκα γενόντα. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* κἀντεθνήξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε.

* *Pollutas manus lucrifacerent.*] Quod eſt, *fratricidii crimen evitare*. Sic κερδῆσαι ὕδωρ in *Act. Apoſtol.*

viginti minis vendunt mercatoribus, annos septendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, insciis fratribus Josephum servare secum statuit. Ac dum inclamanti non respondere, ille, suspicatus post discessum suum interemptum esse, fratres incusabat. Cum vero rem gestam ei enarrassent, lugere desiit.

Rubeli pietas.

Tunica Josephi tanquam discerpti affligunt animum Jacobi cruentantque ingratissimi filii.

4. Ut primum vero hæc in Josephum à fratribus perpetrata essent, consultare cœperunt quid demum agerent; ut patris suspicionem evitare possent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Josephus ad eos venerat, (nam ipsam ei demisso in puteum detraxerant) discerptam sanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam ostendere, ut ei videretur *filius* à feris devoratus. Atque hoc facto venerunt ad senem, cum jam aliquid de filio resciviſſet. Ajebant autem Josephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi evenerit, tunicam tamen istam cruentatam & laceram inveniſſe. unde & illis crevit suspicio, belluarum incursu mortem oppetiisse; si ea indutus domo exiverit. Jacobus autem cum exiguam spem habuisset, fore scilicet ut aliquo captivus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione discessit. At manifestum necis indicium tunicam ratus (agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres miserat) postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi interiisset. Atque tam male erat illi, ac si unius pater exstitisset, & aliorum consolatione privatus; etiam, priusquam cum fratribus colloqueretur, Josephum à feris discerptum periisse conjiciens. Sedebat autem sacco amictus & dolore oppressus, ut neque filii consolando quicquam proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

ἐπλακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ρ&βηλ@ ὴ, νύκτωρ ἐπὶ τ λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τὸς ἀδελφὸς λαθὼν τ Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλεμένῳ μὴ ὑπήκουσε· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μ τὴ ἀναχώρησιν αὐτ, κατεμέμφετο τὸς ἀδελφός. τ ὴ τὸ πραχθὲν αὐτ φρασάντων, παύεται ᾧ πένθος [q] Ρ&βηλ@.

δ'. Ὡς ὴ ταῦτα ωρὸς τ Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο· τί πιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας ωρὸς τῷ πατρὶ γλυφεῖεν, ἐζήτουν. καὶ δὴ τ χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν ωρὸς αὐτὸς ὁ Ἰώσηπ@ ἐνδεδυμέν@, ωρινήκεσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθίεσαν εἰς τ λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς ἀλφαπαράξασιν αἵματι [r] τράγων μολῦναι· καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέρονλας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμέν@. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον ωρὸς τ πρεσβύτην, ἤδη τ ωρὶ τ υἱὸν εἰς γνῶσιν [s] ἀφιγμένων. ἔλεγον ὴ τ μὲν Ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, [t] ὅθ' ἥ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα ὴ τοῦτον εὑρεῖν αἱμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, ωρὸς θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμέν@ οἴκοθεν ἐξέλθοι. Ἰάκωβ@ ὴ ἐπὶ κυφοτέραις ὢν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένου δῆθεν αὐτῷ ᾧ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τ λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῖς τ πλαστῆς ἐναργῆ τ χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμψαι ωρὸς τὸς ἀδελφός· ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν ὅτως διήκειτο ἐπὶ τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τ ἐξ ἄλλων [v] ωρομυθίας ἐστερημέν@, ὅτως ἰσ ωρὸς τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο ὴ [x] σακκίον ἐξαψάμεν@ καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς [y] μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γενέσθαι, μήτε κάμνοντα ταῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

CAP. IV.

Insignis Josephi continentia.

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπ ἁγνείας τὸ ἐπιφανές.

Domus Petephrenæ procurator Josephus. Gen. c. 39.

JOsephum autem venditum à mercatoribus cum emisset Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis præerat, *eum* summo in honore habuit. Nam & disciplinis liberalibus eum instituendum curavit, & victu meliore, quam pro servili conditione, uti permisit, eumque suæ domui præfecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtutem, qua præditus erat, propter hanc *sui status* mutationem deseruit: sed ostendit prudentiam difficillima quæque in vita posse superare, si quibus adsit pura & infucata, nec ad præsentem tantum felicitatem accommodata.

Juvenem decorum male deperit hera sua. Gen. c. 39.

2. Cum enim uxor herilis, cum ob formæ e-

Ἰώσηπον ὴ, πωλέμενον ὑπὸ τ ἐμπόρων, ὠνησάμεν@ Πετεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτι@, ἐπὶ τ Φαραώθ μαγείρων ᾧ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· [z] παιδείαν ὴ τῷ ἐλευθέριον ἐπάδυε, καὶ ἀφίτη χρήσασθαι κρείττονι τ ἐπὶ δόλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τῷ τ κ τ οἰκων [a] αὐτῷ ωροσοίαν. ὁ ὴ τούτων τε [b] ἀπέλαυε, καὶ τῷ ἀρετῷ, ἥτις ἦ ωρὸς αὐτὸν, ἀσ' ὑπὸ τ μεταβολῆς [c] ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τ ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ ωρὸς πὰς εὐπραγίας πὰς κ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

β'. [d] Τῆς γὰ ᾧ δεσπότου γυναικὸς, ἀφ' τε τῷ εὐμορ-

[q] Ρ&βηλ@.] Sic *MSS.* ὁ Ρ&βηλ@ *Basil.* & G. Rubeli autem expostulationem quære apud *Philonem*, p. 528.

[r] Τράγων μολυσμ·] Ita in *MSS.* τράγου *Basil.* G. *aliique.*

[s] Αφιγμένων.] Sic *Casil.* & *Samb.* ἀφιγμένον *cæteri.*

[t] Οὔθ' ἥ κέχρη·] *Zonaras* etiam phrasi consimili, μήθ' ὅπως διέφθαρ·ῇ γνῶναι. Idem proxime χιτῶνα διῤῥωγότα pro λελακισμένον. Philo etiam dixit καθηκισμένον κὲ καθεχισμένον. BERN. Ita *Big. Samb. Busb.* & *Vat.* ὅτ' εἰη *Basil. G.* & *Casil.* ὅτ' εἰ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[v] Παραμυθίας ἐστερημέν@.] Ita *Samb.* politice quidem. Reliquis Δραμυθίας. Utrumque autem scribi permittit morosus ille Apollonius. BERN. Sic *Samb.* in *reliquis* Δραμυθίας. utrumque approbat *Apollonius.* In sequentibus pro ὅτως ἰὼ παρὰ τῷ κακῷ, mallem rescribere, ὅτως ἰὼ παρ' αὐτῷ κακῶς. nam *Epiphanius* ad hunc modum locum vertit, *ita enim erat apud semetipsum male, priusquam cum fratribus* &c.

[x] Σακκίον ἐξαψάμ@.] Σάκκον *Busb. Hen.* & *Zonaras* ex LXX.

[y] Μήτε ὑπὸ παίδων.] Ex *Big.* & *Samb.* μήθ' ὑπὸ π. in *aliis.* & subinde ῥᾴον. Sed ibidem αὐτῷ ῥᾴονα *Big. Casil.* & *Vat.* Non opus ergo correctione Attica *Fabri*, αὐτῷ ῥᾴον γλυκάζ. BERN. & HUDS.

[z] Παιδείαν ὴ τῷ ἐλευθέριον] Pharaonis autem œconomus in libris Græcis, quot vidi, nuncupatur πετεφρὴς, quod olim placuit & Interpretibus Alexandrinis: sed *Putiphares* semel legi, sæpius *Petephres* in exemplaribus Epiphanii; hoc autem similius Judæorum aut Samaritarum scriptioni פוטיפר. Unde S. Hieronymus in Tradit. *Venditus est igitur Joseph principi exercitus & bellatorum, non* Petephre *aut* Petephri, *ut est in Latino* (ita quidem reperias apud Ambrosium & Augustinum) *sed* Phutiphar *Eunucho.* Cæterum hunc δεκιμάγειρον cum suavissimo Prædicatorum Johanne à פוטיפרע Josephi socero nomine ac conditione distinguere, potius quam ita confundere, uti amant Interpretes LXX. Josephus, veteres alii Judæorum magistri apud Hieronymum & Genesin magnam. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* παιδείαν τε in *reliquis.*

[a] Αὐτῷ ωροσοίαν.] Illud αὐτῷ etiam ex *Big. Samb.* & *Vat.* deest *cæteris.*

[b] Απέλαυε.] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπέλαβε in *aliis.*

[c] Εγκατέλειπεν·] Εγκατέλιπεν *Samb.*

[d] Τῆς γὰ ᾧ δεσπότου γυναικὸς.] De eodem autem flagitio inde *Zonaras* Drungarius, τ ὴ ᾧ δεσπότου γυναικὸς ἀφ' τε εὐμορφίαν κὲ τῷ αὐτῇ δεξιότητα ἐρωτικῶς ἀφατιθείσης, κὲ λόγως ωρὸς μίξεως ωροσαγαγούσης, παρέπιμπτι τῷ ἀξίωσιν. Hic quidem Josephum, Josephus Philonem verbis simillimis expressit. Sic autem Hierophanta Alexandrinus, τ γὰ εὐμορφίας ἐπιμανεῖσα τῷ νεανίσκῳ, κὲ ἀκαθέκτως ωρὸς τὸ πάθ@ λυτίωσα, τὸς ωρὸς μίξεως λόγως ωροσφέρει ἐρωμένῳ ἐνωλικμένῳ, κὲ μηδ' ὅλως προσίεσθ ὑπομένοντι. BERN. *Zonaras* in hisce *Josephum*, at *Josephus* verbis simillimis expressit *Philonem* in pag. 532.

e Δι-

μορφίαν καὶ τὴν τῶν πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ πείσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὴν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησαμένην τὸ τὴν δέησιν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τῆς τότε δυλείας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ πρόσθεν ἀφορώσης, τὸ καὶ ῥᾳδίως τὴν μεταβολὴν ὑφαμένουσα· τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πεισούσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης πρὸς μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὡς χρῆναι ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ [c] δίδοναι χάριν, ἐν ᾗ τε πειαμένη καὶ τοσούτης ἠξιωκότος τιμῆς ἀδικίαν σωφέσειν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ [f] κρατεῖν τε τῶν πάθους κἀκείνην [e] παρεκάλει, τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ πύθεσθαι τὸ ἐπιθυμίας προβαλλόμενον· ἐκπλήσεσθαι γάρ τε αὐτὴν τῶν μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἕλοιτο, ἢ πρὸς τῶν καταπεφθῆς [h] ἔσαι. καὶ γὰρ εἰ τὴν δεσποίνην δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν [i] προστεγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παῤῥησίαν. [k] τὸ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσης τὸν Ἰώσηπον ἀντιποιεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέραν πάλιν πεῖραν [l] προεθυμεῖτο καταπειράσασθαι.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης, [m] κατὰ τὸν εἰς τὴν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ [n] Φοιτᾶν νόμιμον ἦν· σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, ἠρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. καὶ γινομένης [o] αὐτῇ ταύτης, [p] λιπαρεστέρους ἔτι τῶν πρώτων αὐτῷ προσῳήσατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν [q] αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἰδέναι, καὶ μηδὲν ἀντιρρηκέναι· κατά τε τὸν τοῦ προκαλοῦντος ἐντροπὴν καὶ τὸ τοῦ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ' ἧς βιαιοτέρα γίνεσθαι δέοντα ἴσως τοῦ κατ' αὐτὸν ἀξιώματος [r] ταπεινοτέρα γίνεσθαι. φρονήσει τε καὶ νῷ ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ὀπίσω τοῖς παρελθοῦσιν [s] ἄγνωμον διορθώσεται. εἴ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλοῦς· νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι, καὶ τὴν ἑορτῆς καὶ τὴν πανηγύρεως τὸν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἴ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρύπτειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπτιμένειν. προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον· ἄμεινον ἦ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποστραφέντα τὸν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν τῆς σωφροσύνης δόκησιν [t] ὀπίσω θέμενον. ὃ γὰρ αὐτὸν τῶν ὠφελήσειν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ὀπὶ τὸν ἀνδρί· προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας [v] φέροντας.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἅτε εἰκότως αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἐπίστευεν, ὅτ' ἠναγκασε φόβος· ἀλλὰ τῷ δέησιν ἀντίσχειν, καὶ τῷ ἀπλαῆ σὺν ἐνδοῦναι, [x] δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῶν

legantiam tum ob dexteritatem ejus in rebus agendis, amore esset incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore ut facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positurus quòd hera illum peteret, (nam ad habitum servitutis præsentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, & sermones sereret de concubitu; *ille* preces ejus repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quæ illi, qui eum emerat & tanto dignatus erat honore, in injuriam cederet & contumeliam. Quin & ipsam admonebat ut cupiditatem reprimeret, desperationem *illi* injiciens optatis potiundi, (sic enim fore ut ei sedaretur impetus, cum omni de spe decidisset) sibique constitutum esse dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obsequi. Quamvis enim & heræ adversari servum non deceat, hujusmodi *tamen* mandatis non obedire multum habeat excusationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exspectanti restiterit Josephus. Et quum graviter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare statuit.

3. Cum igitur publicum festum instaret, cujus celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, ægritudinem caussatur apud maritum, captans solitudinem & otium ad Josephum exorandum. Quod cum nacta esset, blando magis sermone quam antea eum aggreditur. Ut satius quidem fuerit eum primis cessisse precibus, neque aliquid contradixisse; & propter reverentiam compellantis, & affectus vehementiam, qui cogeret eam, quæ hera sit, sua dignitate humiliorem se gerere. Nunc autem prudentiæ magis convenienter agendo, quicquid prius desipuerit licebit emendare. Sive enim secundas preces desideraret, has adesse & cum majori studio: se enim ægritudinem simulasse, atque festo & celebritati ipsius consuetudinem prætulisse. Sive prioribus ob diffidentiam repugnasset sermonibus, indicio esse crederet, nullam latuisse fraudis malignitatem, quod in eadem voluntate perstaret. Quare & præsentium bonorum emolumentis frui exspectaret, quorum jam particeps erat, si ejus desiderio annueret, & majora etiam consequuturum, si suæ morem gereret voluntati: ultionem autem & odium ab illa, si petitionem repudiaret, & castitatis existimationem mallet illibatam servare, quam heræ gratificari. Eam enim ipsi nequaquam prodesse, si ei accusationem instrueret, & se ab illo tentatam esse ad maritum mentiretur: magis enim Petephren suis sermonibus fidem habiturum esse, quam illius, veritati licet maxime consentanea proferat.

Res insidiosa est amor, plenaque artium.

4. Hæc loquente muliere & illachrymante, neque misericordia eum recedere à castitate suasit, neque metus coëgit: sed precibus restitit, minisque non concessit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbissima quæquæ sufferre, quam præ-

Speculum castitatis purissimum Josephus.

---

e Διδόναι χάριν,] Δοῦναι *Samb.* & *Vat.*

f Κρατεῖν τε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κρατεῖν τὰ τοῦ π. *Bas.* & *G.*

g Παρεκάλει,] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσκαλεῖ in *aliis.*

h Ἔσαι.] *Al.* ἴσεται.

i Προστεγμάτων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* πραγμάτων *Big. Cas. Bas.* & *G.*

k Τῆς δ' ἔτι μᾶλλον] Sic *Bernardus* ex aliarum lectionum vestigiis. τῇ δ' ἔτι μ. τ. ἔρωτα, μὴ προσδοκώσῃ *Bas.* & *G.* τὸ δ' ἔτι —— τὸ μὴ προσδοκώσης *Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* τὸ δ' ἔτι —— μὴ προσδοκώσης *Big.*

l Προεθυμεῖτο] Ita *Samb. Cas.* & *Vat.* προεπιθυμεῖ τὸ κατεργ. *Big.* προεπιθυμεῖν κατεργ. *Bas.* & *G.* Alia locutione *Busb.* & *Hen.* δευτέραν εὐτυχῆ πεῖραν, aut quod *Zonaras* dixit δευτέραν ἐπενεγκεῖν πεῖραν.

m Κατὰ τὸν] Κατὰ τὴν ἑορτὴν, id est in festo. alibi μὴ τὴν περσικὸν irrepsit in Josephum pro κατὰ τὸν. REL.

n Φοιτᾶν νόμιμον ἦν·] Φοιτῶσαι *Vat.*

o Αὐτῇ ταύτης,] *Big. Samb.* & *Cas.* Neque tamen facilius rejicies emphasin Atticam *Bas.* & *Gen.* ἡ ἡγουμένης αὐτῆς ταύτης. Fefellit autem Fabrum ars sua, dum reponeret ibidem καὶ ἡγουμένης ἑορτῆς ταύτης: supra enim præfatus est archæologus, δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισούσης; jam respicit τὴν σχολήν. BERN. Ità *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* ἡγουμένης αὐτῆς ταύτης *Bas.* & *G.* frustra reponit *Faber*, καὶ ἡγ. ἑορτῆς ταύτης. nam ταύτης respicit σχολήν.

p Λιπαρεστέρους] Vulgo legunt *Bas.* & *Gen.* λιπαρεσίους: cæteri habent λιπαρεσιέρους, quo schemate comparandi gaudent valde Ionesque Atticique: sed & fundum λιπαρὴς agnoscunt Hesychius, Photius, aliique Lexicographorum veterum. In eadem clausula προσῆγε λόγους *Busb.* atque *Hen.* BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* λιπαρωτέρους.

q Αὐτῷ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν] *Al.* αὐτόν.

r Ταπεινοτέραν γενέσθαι.] Ita in *MSS.* ταπεινοτέρων *Bas.* & *G.*

s Ἄγνωμον διορθώσεται.] Ἀγνώμων *Samb.* tanquam ab ore & spiritu Attico.

t Ἐπίσω θέμενον.] Ita *Samb. Big. Cas.* & *Vat.* δόκησιν προθέμενον *Bas.* & *G.*

v Φέροντας.] Φέρων *Samb.*

x Δείσας παθεῖν ἀδίκως,] Ita *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* δείσας καὶ παθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* De voce παθεῖν vide Annott. ad *Mar-*

præsentibus acquiescere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod sibi conscius erat se juste esse periturum. Ipsam quoque nuptiarum monuit, jurisque conjugalis & consuetudinis; obsecrans ut his plus daret quàm momentaneæ libidini explendæ: cum hæc quidem paritura sit pœnitentiam, quæ ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac *præterea* metum ne deprehendatur, beneficium vero *solum* si lateat peccato ignorato: mariti vero licere congressu frui sine periculo; insuper & magnam, dicebat, habituram esse conscientiæ fiduciam tam apud Deum quam homines; magisque ipsi dominaturam dum impolluta maneat, & potiori heræ jure in ipsum usuram, quam si pudore teneretur ex peccati societate. Nam longe præstat manifestis fidere quæ ex recta vivendi norma fiunt, quam latenti delicto.

Stupri tandem intentati Josephum incusat impudica fœmina.

5. Hæc atque plura hisce similia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque à prava affectione ad rationis arbitrium revocare. At illa vehementius instabat, injectisque manibus, cum de persuasione desperaret, vi subigere voluit. Ut vero illam iratus fugisset Josephus, veste prius relicta quam ipsa prehenderat, (nam & illam ei cedens è cubiculo prosiluit) *illa* verita ne marito suo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit ut Josephum prior falso ad Petephren deferret; atque hoc pacto ulciscereturˌ graviter contempta, injuriam sibi factam. Nam prudentis esse, atque mulierem decere rata est, ut accusationem præoccuparet. Ac mœsta quidem sedebat & confusa; dolorem ex tentata pudicitia esse animo iracundo simulans, qui erat ex frustrata libidine. Marito autem reverso, & ad hunc aspectum turbato, causamque scisciteˌ Josephum cœpit accusare; "Et vel moriaris, mari-
"te, inquiit, vel servum nequam, cubile tuum
"violare nitentem, merita pœna castiga. Ille,
"immemor & qualis in ædes nostras venerit, &
"quanta ex tua benignitate fuerit assequutus, at-
"que pro ingrato habendus nisi in omnibus se
"nobis bonum exhiberet, insidias struxit ut con-
"jugium tuum contumelia afficeret; idque festo
"die, tua observata absentia. Adeo ut in quan-
"tum modestus antea videbatur, propter tui
"metum se continuit, non quod probo esset in-
"genio. Talis autem factus est, quod præter
"meritum atque spem ad honorem provectus
"fuerit; ac si æquum esset ut ille, cujus fidei &
"dispensationi omnia tua bona commissa esse
"contigit, servisque natu grandioribus præfici,
"uxorem etiam tuam attrectaret". Cum vero loquendi finem fecisset, vestem *ei* ostendit, quasi, cum tentasset *ei* vim facere, eam reliquisset. Verum Petephres, cum neque lachrymis uxoris,

χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ [y] συνηδὲ δικαίως ἀπολαμένῳ. γάμῳ τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τ' ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ παρούσῃ καίρῳ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει· τῆς μὲν καὶ μετανοίαν ἐξούσης αὐθις ἐπ' ὀδυνῃ γλυκυμένῳ, οὐκ ἀπὸ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον [z] τοῦ καταφωρον γενέσθαι, [a] ἀλλὰ χάριν ἕξειν λαθεῖν ἀγνοούμενα καλῶς· τὴν δὲ πρὸς τ' ἄνδρα κοινωνίας ἀπίλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον, καὶ πρὸσέτι πολλῷ [b] ἔλεγε πλείω ἀπὸ τῆς συνειδότος καὶ πρὸς τ' θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτῷ [c] μᾶλλον δεσπόσῃ μείνασα καθαρᾷ, καὶ δεσποίνης ἐξουσίαν χρήσηται πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὁ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. [d] πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν [e] ἐπὶ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.

ε'. [f] Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, πλὴν τ' γυναικὸς ὁρμὴν ἀπισχεῖν ἐφέρετο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀπισρέφειν, ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ παῤῥησίᾳ· καὶ ἀπικαλεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ἀναγκάζειν, ἀπαγξᾶσθαι [g] τοῦ πείθειν, ἤτελεν. [h] ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος ἀποσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατασχόντος· καὶ τοῦτο αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· ἀποδειδιὼς ἡγουμένη μὴ καπείπῃ πρὸς τ' ἄνδρα [i] αὐτῆς, καὶ τ' ὕβρεως ἀποδιαλυᾶς ἔχοντα, φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τ' Πετεφρὴν ἐγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν [k] αὐτῇ δεινῶς ὑποπτευομένη. ἀποδιαβαλεῖν δὲ τὸν Ἰωσήπου, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ [l] καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ Ἰδαμαρτεῖν τ' ἐπιθυμίας λύπῃ, ὡς ἐπὶ πείρᾳ Ἰδαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ [m] τἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν παραχθέντι, καὶ πυθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τ' κατηγορίας [n] τ' Ἰωσήπου κατήρξατο· "καὶ τεθναίης, εἶ-
"πεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον, κοίτῃ μιᾶναι τὴν σὴν
"ἐθελήσαντα, κόλασον. ὃς ἔθ' οἵῳ τ' ἦν εἰς τ' ἡμέτερον
"οἶκον ἀφῖκται μνηθεὶς ἐσωφρόνησεν, [o] ἔθ' ὅσων ἐκ
"τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἀν
"εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβού-
"λευσε ὑβρίσαι γάμιον τ' σὸν, [p] καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν
"σὴν ἀπουσίαν ἀσφαλάξας. [q] ὡς ὅσα μὲτρίως ἐδό-
"κει πρότερον, ἀφ' τ' σὸν φόβον ἠρέμει, καὶ οὐχὶ φύσει
"χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ
"παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ὦ
"τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν ἢ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν
"[r] ἐξεγχείρει, καὶ τ' πρεσβυτέρων οἰκετῶν ἐπιμεληθῆναι,
"τούτῳ ἢ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός". παυσαμένη δὲ τ'
λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὁτ' ἐπεχείρει
[s] βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. [t] Πετεφρὴς δὲ μήτε δα-
κρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε ἢ εἶδεν ἀπιστεῖν
ἔχων,

cum Antoninum, p. 228. *Edit. Oxon.*

y Συνηδὲ] Sic *Big.* συνοίδε *Basˌ G.* & *Vat.* συνίδῃ *Samb.*

z Τὸ καθάπαξ γνῶναι] Τὸ μὴ καθάπαξ γνῶναι in quatuor *MSS.*

a Ἀλλὰ χάριν δὲ λαθεῖν] Ita *Big. Vat.* & *Casˌ* καὶ χάριν in *Editis.*

b Ἔλεγε] Illud ἔλεγεν ex *MSS.* omiserunt *Basˌ G.* & *Vet. Interpr.*

c Μᾶλλον δεσπόσῃ] Δεσπόσῃ μᾶλλον, dein χρήσεται *Samb.* & *Vat.*

d Πολὺ δὲ κρεῖττον] Πολὺ δὲ καὶ κρ. *Vat.*

e Ἐπὶ γινωσκομένοις] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ γινομένοις *Basˌ* & *G.*

f Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, πλὴν τ' γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο,] *Hen.* & *Busb.* studiose dissentiunt, atque jam ajunt, ὁ δὲ πολλὰ καλεπαθὼν, τ' γυναικὸς τὴν ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο. BERN.

g Τοῦ πείθειν,] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ πείθειν.

h Ὡς δὲ ἐξέφυγεν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ὡς δ' ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς Ἰώσηπος, καὶ ἀποκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατασχόντος αὐτοῦ οὐ τοῦτο, ἐξεπήδησε δ' ὅπως. quod facilius & ab *Epiphanio* fere expressum hisce verbis, *cumque fugisset iratus Josephus, illa ejus tenente vestem qua se exuerat, exsilivit à domo.*

i Αὐτῆς,] Sic in *MSS.* in *Editis* αὐτῆς ὕβρεως.

k Αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὴ δεινῶς ὑπεφαινομένη *Basˌ* & *G.*

l Καθῆστο μὲν] *Zonaras* deflorator, & nostrorum MSS. quatuor: excusum fuit καὶ κεκάθιστο, quem Æolismum Mœnides ipse probaret, si jam viveret; quin prius tantidem dixerat ille de implacida mente Junonis, καὶ ῥ' ἀκέοντα καθῆστο, ἐπιγνάμψασα φίλον κῆρ. BERN. Ita quinque *MSS.* & *Zonaras.* in *Editis* κεκάθηστο.

m Τἀνδρὶ,] Τῷ ἀνδρὶ *Big.* Elegantius cæteri & cum his Zonaras. Paulo post τ' καθηγορίας δ' Ἰωσήπου *Hen.* & *Busb.* BERN.

n Τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο·] Illud τ' ex *MSS.*

o Οὔθ' ὅσων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὅθ' ὧν *Basˌ* & *G.*

p Καὶ ταῦτ'] *Al.* καὶ ταῦτα.

q Ὡς ὅσα] Ὅς ὅσα *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Ἐξεγχείρει,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐγχείρει.

s Βιᾶσθαι] Βιάσασθαι cæteri omnes præter *Big.* ex quo excudimus βιᾶσθαι. Legimus enim apud veteres Grammaticos, βιᾶται, γυναῖκας βιάζεται, idemque inter Musas Herodoti. Philo denique & Zonaras Secretarius βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν. BERN. Sic *Big.* probante *Bernardo*, quod *Veteres Grammatici* habeant βιᾶται, γυναῖκας βιάζεται. in *Editis* βιάσασθαι. in *Philone* & *Zonara* βιάζεσθαι ἐπεχείρησεν.

t Πετεφρὴς] Ποτιφαρὴς malit *Bernardus.*

τ' πλέ-

ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι [v] πλέον νέμων, ὅπῃ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δὺς δὴ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δὴ εἶναι κατακρίνας τὸν Ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῶν κακούργων [x] εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ὅπῃ δὴ τῇ γυναικὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητι μᾶλλον σωφροσύνην αὐτῆς μαρτυρῶν.

neque quibus *illa* dixerat & *ipse* viderat, fidem derogare potuerit, suoque erga illam amori plus aequo tribuerit, in rei veritatem inquirere destitit. Uxori autem pudicitiæ laudem concedens, at Josephum nequam esse judicans, illum quidem in maleficorum carcerem conjecit; de uxore vero meliorem habuit opinionem, quod ejus modestiæ & castitatis testis exstiterit.

ΚΕΦ. ε'.

Οσα συνέβη τῷ Ιωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰωσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν, οὐδ' ἐπ' ἀκριβεῖ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἑτοίμην· τὰ δεσμὰ γὰρ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν [y] δεδεκότων θαρρῶν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ὃ πίστεως τοῖς κρείττοσιν ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ κατανοήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μορφῆς, [z] ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτοῖς κἄφορον ἐποίει· θᾶττόν τε [a] χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τοῖς τὰ ἔργα παλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος μὲν βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτοῦ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος, καὶ [b] συνδιαφέρων τῷ Ιωσήπῳ τὰς πέδας συνηθέστερος αὐτοῦ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ σωτὴρ αὐτὸν εὐθὺς ἐκ τοῦ πρώτου προσηγορεύθη, ὄναρ ἰδὼν ἐξέτασιν, θαλλοὺς δηλονότι εἴ τι σημαίνοι, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ ζῆν αὐτοῦ ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας παρεσήσιν.

β'. [c] Ἔλεγε δὴ οὖν ἰδεῖν καὶ τοὺς ὕπνους τριῶν κλημάτων πρωϊκὰς ἀμπέλους [d] βότρυς ἐξ ἑκάστου [e] ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, [f] καὶ τούτους αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως· διηγήσεως τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν· ἠξίου δὴ, εἴ τι μεμοίρασται σωτέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν παρρησίαν τοῦ ὄψεως. ὁ δὲ θαρρεῖν [g] τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν· τοῦ βασιλέως μνήσοντος αὐτοῦ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ πάλιν εἰς ταυτὸν αὐτὸν [h] ἐπανάξοντος. καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν [i] ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Θεὸν ἀνθρώποις προσφέρειν· [k] ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ ἀπένδετο, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον [l] οὖν φῂς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ τοῦ σοῦ [m] προσθεῖναι τὸν βασιλέα. καλῶ πίνων ἴσθι σοι τὸν ὄψιν γεγυμνέλον, καὶ προμηνύσειν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσούτοις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέντοι τούτων

CAP. V.

Quænam Josepho in carcere contigerunt.

JOsephus itaque omnia ad se quidem spectantia Deo committens, neque ad se defendendum neque ad rem gestam accurate narrandam semet accinxit: sed vinculis & necessitati tacitus succubuit, Deum, qui calamitatis causam noverit & veritatem, iis potentiorem esse confidens, qui se in vincula conjecerant. cujus providentiam confestim expertus est. Nam custos carceris, diligentiam ejus fidemque in jussis exsequendis perspiciens atque formæ dignitatem, vincula ei relaxavit, malumque levius *aliquanto* reddidit ferendumque: quin & cibo meliore, quam reliquos vinctos, uti permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paululum respirarent, secum forte colloquentibus, ut solent miseriarum similitudine conjuncti, seque invicem de causis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in custodiam detrusus, eademque cum Josepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus est; eique (nam *cæteros* anteire intelligentia existimabat) somnium visum exposuit, obsecrans ut præsagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis ex Rege miseriis solicitudinem etiam ex somniis numen adjecerit.

Josephi vinctum carcer obscurare non potuit. *Gen. c. 40.*

2. Ajebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites & ex iis uvarum racemos è singulis enatos pendere, grandes jam & vindemiæ maturos, eosque se expressisse in poculum quod Regi erat in manu: &, cum mustum esset percolatum, Regi porrexisse ut biberet, illumque benigne accepisse. Quod ergo viderat ejusmodi esse ostendebat: rogabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, ut ei narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono animo esse jussit, & intra triduum exspectare liberationem è vinculis, Rege ministerium ejus desiderante, eumque ad illud revocaturo. Ostendit enim vitis fructum Dei munere hominum in utilitatem esse concessum: qui & illi offertur, fidemque inter homines & amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes & mœrores eo utentibus discutiens, & ad voluptatem *plurimum* conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus uvarum racemis expressum accepisse Regem. Scito igitur bonam tibi visionem esse oblatam, quæ præmonstrat fore ut ex hac, quæ te jam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti per somnos. Sed fac, cum hæc

Pocillator regis Ægyptii de mero somniat. *Gen. c. 40.*

[v] Πλέον] Πάλαι *Samb. Vat.* & *Cas.* πάνυ *Vet. Interpr.*

[x] Εἱρκτὴν] Ita plerique. mitius nonnullis εἰρκτήν.

[y] Δεδεκότων θαρρῶν] Ita *Big.* & *Samb.* δεδηκότων conjecerat *Schotanus.* δεδωκότων *Basil. G. Vat.* & *Cas.* ἠδικηκότων *Vet. Interpr.*

[z] Ὑπανίει] Ita plerique *MSS.* ὑπανίει τι τοῦ δ. *Basil. G.* & *Cas.* & mox ἐλαφρότερον ἐποίει.

[a] Χρῆσθαι] *Al.* χρήσασθαι.

[b] Συνδιαφέρων] Ultro discedunt *Hen.* & *Busb.* συνέκλεισε, aut συνέκλεισε· ὃς συνηδίσθη τῷ Ἰωσήπῳ γενόμενος. Cum illis una abit Zonaras. ὃν ἡ (εἱρκτὴ δηλονότι) ὁ οἰνοχόος φυγὼν κατ' ὀργὴν συνέκλεισε, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ· οἷς συνήθης γενόμενος, ἠξίωσε φράσαι τὴν ἀνατροπὴν τῷ δηλωτῆρι. BERN.

[c] Ἔλεγε δὴ οὖν] De Pincernæ somnio videsis *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

[d] Βότρυς ἐξ ἑκάστου] Βότρυας *Samb.* & *Vat.*

[e] Ἀποκρέμασθαι,] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* ἀποκρεμᾶσθαι *Basil. G.* & *Big.*

[f] Καὶ τούτους αὐτοὺς ἀποθλίβειν] Sic *MSS.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *Basil.* καὶ τοὺς αὐτοὺς *G.*

[g] Τε παρεκάλει,] Illud τε non agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[h] Ἐπανάξοντος.] Ita *Samb. Cas. Big.* & *Vat.* ἐπανάξειν *Basil. G. Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀμπέλινον] Sic in *MSS.* vitiose in *Editis* ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν ἀνθρώποις παρ.

[k] Ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ ἀπένδετο,] Ὅστε *Basil. G. Cas.* & *Vat.* ὃς in reliquis.

[l] Οὖν φῂς] In *Big. Samb.* & *Vat.* ὃ φῂς. & in aliquot *Epiphanii* Codd. *hoc ergo quod dicis.*

[m] Προσθεῖναι] Ita *Samb.* & *Vat.* προσθέσθαι in *aliis.*

hæc verâ esse expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem prædicentis: & in libertatem restitutus ne nos despexeris, quos hic conclusos relinques, ad ea quæ prænunciavimus discedens. Non enim ut fontes in vincula fuimus conjecti, sed ob virtutem & modestiam ad maleficorum pœnas subeundas damnati sumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, nostræ voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (ut par erat) ex hoc somnii interpretamento gaudebat, & conjecturæ eventum exspectabat.

Caput sibi ab alitibus impetitum videt per quietem pistor regius.

3. Servus autem *alius* quidam, Regis pistoribus præfectus, in vincula una cum pincerna detrusus, cum talem Josephus dedisset illius visionis interpretationem, spei plenus (nam & ipse etiam somnium viderat) rogat eum sibi indicaret, quidnam præteritæ noctis visio portenderet. erat autem hujusmodi. Tria, inquit, canistra super capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obsonio & variis eduliis refertum; qualia regibus apparari solent: devolantes autem alites absumpsisse omnia, ab ipso illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem præsagium simile illius, quod contigit pincernæ, exspectabat. Josephus autem ratiocinando conjiciens de somnio, præfatusque quod mallet ei lætiorum esse interpretem quam quæ somnium sibi prænunciaret, dicit, duos omnino vitæ dies ipsi supereſſe, (hoc enim significant canistra) tertio vero cruci suffixum alitibus fore cibum, & nequaquam sibi opitulari posse. Hæc quidem utrique accidêre similiter ac dixerat Josephus. Nam die prædicta, cum natalitium suum Rex celebraret, præpositum pistoribus in crucem egit: pincernam autem è vinculis eximens pristino ministerio restituit.

Post biennium carcere liberatur Josephus, pincerna serius impetrante.

4. Josephum vero, cum duos *ferme* annos in vinculis mala toleraſſet, nihilque à pincerna ex prædictorum memoria juvaretur, Deus *ipse* carcere liberavit, talem ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum sub eandem noctem in somniis duas visiones vidisset, pariterque utriusque interpretationem; hujus quidem oblitus est, illas vero memoria tenuit. Gravatus igitur iis quæ conspexerat, (nam & tristia ei videbantur) prima luce

πρεσβεῖς δ' πρὸς καταγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθά· καὶ ἡμῶν ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ ἀφείδης ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενον. [n] οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα & σωφροσύνης τὰ τῶν πανούργων ὑπομένειν κατακεκρίμεθα· ἀδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὰ παῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ ἀφεμένειν τῶν δεδηλωμένων τῷ τελώτην.

γ'. Δῆλον δέ τις ἦν τῶν σιτοποιῶν πεπαιμένον τοῦ βασιλέως, σωδεδεμένον τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτῳ ποιησαμένῳ [o] τοῦ Ἰωσήπου ἀφὶ τῆς ὄψεως ἐκείνης τὴν ἀποφασιν, εὐέλπις ὤν· [p] & γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένον· ἠξίωσε τὸν Ἰώσηπον φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλοῖ βλέπειν τὰ ἀφ' τῆς παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἦν δὲ τοιαῦτα. [q] τρία, φησὶ, κανᾶ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔδοξα, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψα τε καὶ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται· κατιπταμένας δ' οἰωνὰς ἅπαντα δαπανῆσαι, [r] καὶ μηδένα λόγον αὐτοῖ ποιεμένας [s] ἀποσοβῆσαι. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ δ' οἰνοχόῃ προσεδόκα. ὁ δὲ Ἰώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπών, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν [t] ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτῷ γεγονέναι, καὶ ἐκ οἵων τὸ ὄναρ [v] αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας ἔτη δ' ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ γὰρ κανᾶ τῇδε σημαίνει· τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναστανρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι [x] πετηνοῖς, ἀδὲν ἀμυνεῖν ἑαυτῷ δυναμένον. καὶ ἦν ταῦτα τέλος, ὅμοιον οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν, [y] ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ [z] γενέθλιον ποιλεκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε· τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ἐπὶ τὰ αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

δ'. Ἰώσηπον δὲ [a] διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς καταπαθεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου καὶ μνήμιλιν τῶν προειρημένων ὠφελήμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τὸν εἱρκτῆς, τοιαύτῳ αὐτῷ τινὶ ἀποπλαγιᾷ μηχανησάμενον. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τινὶ αὐτινὶ ἑστέρων ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενον δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, τούτης μὲν [b] ἠμνημόνησε, [c] τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθόμενον [d] οὖν ὅτι τοῖς ἐωραμένοις· καὶ γὰρ ἐδόκει συν-

[n] Οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες] Ἐξαμαρτῶντες cæteri omnes, *Big.* excepto. Utrumque enim licet veterum Scriptorum jure. Ibidem *Samb.* & Epiphanius, οὐδὲν γὰρ ἐξαμαρτῶντες. Somnium vero pocillatoris regii hunc in modum ex Josepho Drungarius Biglæ. ὁ μὲν γὰρ οἰνοχόος ἄμπελον ὁρᾶν ἔδοξεν ἐξ ἧς τρία ἐφύοντο κλήματα, ὧν ἀπηωρεῖτο μιγάλοι καὶ πίπεροι βότρυες. τούτους δ' ἀποθλίβειν εἰς φιάλην καὶ ἀποσπόγγειν τῷ φαραὼ, καιῶνον λαβεῖν ἀποσπονδάς. ἀγαθὰ γοῦν σημαίνειν αὐτῷ τὸ ὄνειρον ἐξηγεῖτο ὁ ἰωσήφ. ἐν γὰρ τρισὶν ἡμέραις τὰς ἀθαγούσας εἰς τὸ ἀθέτερον δικαιοσυνήσει Ἀφρικόνημα· καὶ ἠξίει μεμνῆσθαι αὐτοῦ. Philonem autem legerat ipse Josephus hæc talia referentem post LXX. Interpr. de pincerna somniante. ἔδοξα μιγάλην ἄμπελον ὑπερφυέναι τριῶν πυθμένων ἐν διειρεσάζειν τέλεχος τεθηλῦαι καὶ βοτρυοφορεῖσαν, ὡς ἐν ἀκμῇ τὸ ὀπώρας· ὑποπερκαζόντας δὲ τὸ σαφυλῆς ῥίψαι τὸ βοτρύων, καὶ εἰς ἔκπωμα βασιλικὸν ἀποθλίβειν· ὅπερ ἐναντίως ἔχον ἀκριτον ἀθέατον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ μικρὸν ἐπισχών, εὐτυχίαν ὑπὲρ ἡ φαντασία σοι καθηγεμὼ, καὶ τὸ ἀθέτερας ἀφέλκυσιν δρχῆς. αἱ γὰρ τρεῖς ῥίζαι τὸ ἀμπέλου, τρεῖς ἡμέρας ὑπογράφουσι· μεθ' ἃς ὑποστηθήσεταί σου ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταπεμψάμενον σεβίσει παρέξει τὸν ἀμυησίαν. ἐπιστρέψει δὲ καὶ τὸ αὐτῆς μεθεστοιῶσαι τάξεως, καὶ ὑπὸ βεβαιώσεις τὸ δρχῆς οἰνοχοήσεις, ἀναδὺς ἔκπωμα τῷ διατότῃ· καὶ ὁ μὲ ἐγεγήγεμὲ ταῦτ' ἀκούσας. BERN. Ita ex *Big.* edente *Bernardo.* in *aliis* οὐδὲ (vel οὐδὲν) γὰρ ἐξαμαρτῶντες.

o Τῷ Ἰωσήπου] *Al.* τῷ Ἰωσ. π. τ. ὄ. ὀνείρου.

p Καὶ γὰρ αὐτὸς] Corrigit Cocc. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς.

q Τρία,] Vide *Philonem*, p. 539. & *Zonaram*, p. 17.

r Καὶ μηδένα λόγον] Ita ex *Big.* *aliis* abest καὶ.

s Ἀποσοβῆσαι.] Ἀποθοιῶσι *Big.* ἀποθοιῶσι verbulo vano *Baſ.* & *Gen.* Scripsit autem Josephus cum *Samb.* *Caſ.* *Hen.* *Busb.* *Bunio*que meo ἀποσοβῆσαι: difficile autem & hoc durumque fuit pro genuino nostri Scholastici. BERN. Sic *Caſ.* *Samb.* *Vat.* *Hen.* & *Busb.* in *Editis* verbulo vano ἀποθοιῶσι.

t Ἑρμηνευτὴς] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deest ὤν.

v Αὐτῷ δηλοῖ,] Αὐτῷ abest *Vat.*

x Πετεινοῖς,] Sic *Big.* *Samb.* & *Vat.* in *aliis* τοῖς πετεινοῖς.

y Ἀμφοτέροις ἔλαβε.] Ἀμφοτέρῳ ἔλαχε *Busb.* & *Hen.*

z Γενέθλιον] Juvat & à Zonara somnium idem excipere. ὁ δὲ χισιθοποιὸς τρία κανᾶ ἐδόκει φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· δύο μὲν ἄρτων πλέρη, τὸ δ' ἕτερον ὄψα καὶ ποικίλων βρωμάτων. τὰ δὲ ἀφεκτυγίωαι ὑπὸ πτηνῶν καθιπταμένων. ἔφη δὲ καὶ τούτῳ ὁ ἰωσὴφ τὰ τρία κανᾶ τρεῖς ἡμερῶν εἶναι σημαντικά· καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μέλλον αὐτὸν κρεμασθήσεσθαι, σαρκοφάγους ἴσχειν βορὰν πετηνούς. γέγονε δ' ἐπ' ἀμφοῖν, ὡς ἰωσὴφ ἐξηγήσατο. Propter reprehensores Josephi fas erit & Philonis verba subnectere, ut ambo ab his, vel forte Judæus neuter videatur suo merito redargui. ὁ δὲ χισιθοποιὸς, ait ille, ἀποδεξάμενον τὴν ἀφέλειαν, ὡς καὶ αὐτὸς εὐτυχὴς ὄναρ ἰδὼν· ἐπὶ δ' οὐ μετρίως παλίμφημον ἀπατηθεὶς τοῖς ἑτέρου χρησοῖς ἐλπίσι, φησὶν· ἀλλὰ καινὰ καινοφανῆ ἰδόξα, καὶ τρία πλήρη κανᾶ πεμμάτων κομίζειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· τὸ δ' ἀνωτάτω πλῆρες εἶναι παντοίων ἐδυῶν, οἷς εἶωθε χρῆσθαι τὸν βασιλέα. ποικίλας δ' εἶναι τὰς ἀφ' ὧν δίαιταν βασιλικὸν σιτοπόνων ἀφειρεσίας. ὄρνεις δὲ καθιπτάμενος ἀρπάζειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἁπλήστως ἐμποριεῖσθαι, μίχρις ἂν παντ' ἀναλῶσαι, καὶ μηδὲν τῶν διεσπιθέντων ἀπολιπέσθαι. ὁ δὲ, ἐξυλόμενος, εἶπε, μὴ ἀθρεῖσθαί σοι τὴν φαντασίαν, ἣ φανεῖσαν ἰσυχαθίαν, ἢ εἰ καὶ διηγεῖταί τις μικρὰν γοῦν, ἵνα μὴ καζικύσωμι, τῶν ἰαμῶν ὕπνον ἡδέσθαι τὴν διήγησιν· ἀκοὴ γάρ τις ἀΐγειος εἶναι καιῶν. ——— τὰ τρία κανᾶ σύμβολον τριῶν ἡμερῶν ἐστι· ἐπιχὼν ταύτας ὁ βασιλεὺς, ἀνασκολοπισθῆναί σε, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπολυμθῆναι κελεύσει· καὶ καθαπτόμενα ὄρνεα τῶν δεσμωθέντων σαρκῶν, ἄχρις ὧν ὅλως ἐξαναλωθῇς. ὡς δ' αἱ τρεῖς ἡμέραι διῆλθον, ἡδέλιος ἐπέσχε βασιλέως· ὃν ἡ πάντες οἱ κατὰ τὴν χάριν ἐπαιγνέζον, ἀμφιέσσας δ' οἱ ἀφὲ τὰ βασίλεια. ἐσωμμένον οὖν τὸν τέλη, καὶ τὰ θεραπείας δύσχρηστος ὡς ἂν δημοθοινίᾳ, τὸν κατὰ τὸ δεσμωτήριον δύσχυρον ἀπομηθεὶς, ἀχθέσας καλεῖ, καὶ διασάφησε τὰ ἂν τὰ ὀνείρων ἀμφιβόλως ἐπιτρέψαι. ἀποκτείνας τὸν μὲν ἀνασκολοπισθῆναι τὴν κεφαλὴν ἀπολυμθέντα, τῷ δὲ τὴν δεσμὸν ἐν διεῖπε ἀφέτερον, ἀπενέμεν. BERN. Ita in *MSS.* in *Editis* γενέθλιον τεθυκὸς. Vide *Casaub.* contra *Baronium* p. 613.

a Διετῆ] Διετεῖ χρόνῳ soli *Samb.* & *Big.*

b Ἠμνημόνησε,] Ita *Samb.* *Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ὑμνημόνευσε, non probante *Bernardo.*

c Τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν.] Forte τὰ δὲ ὀνειράτων μνήμην κατέσχεν. COCC.

d Οὖν ὅτι] Illud οὖν conservavit *Samb.* excciderat è *reliquis*, præterea in *Cod. Vat.* καὶ τεθορυβημένον ἐπὶ τοῖς &c.

e Ταῦτ'

convocavit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Hæſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animadverſiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Joſephi, ejuſque in ſomniis *enarrandis* intelligentiæ. Regeque adito, indicavit ei de Joſepho, & de viſione in carcere ſibi oblata, ejuſque eventu juxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum præpoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit juxta ſomnii enarrationem, prædicente Joſepho. ipſum autem à Petephre quidem coquorum præfecto vinctum eſſe, ejus utpote ſervum; at dicit ſemet cum paucis Hebræum eſſe genere, *atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiveris nec propter mala, quæ jam patitur, deſpexeris, diſcere licet quæ tibi prænunciant ſomnia. Rege itaque jubente ut coram ſiſteretur Joſephus; veniunt quidem *non multo poſt* quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum & ornatum, prout iis Rex mandaverat.

ε. Ille vero, eum dextra prehendens, inquit, "O juvenis (tibi enim ſervus meus optimi pariter "ac rerum intelligentiſſimi teſtimonium dedit) "fac me etiam eorundem bonorum participem, "quibus & iſtum impertiviſti, enarrando præſagia "ſomniorum quæ mihi per quietem obtigerunt. "Hoc autem volo, ne quid ſupprimas, oratione "ad gratiam aut voluptatem ficta adulando, ſi "paulo horridior ſit veritatis aſpectus. Nam viſus "ſum mihi, ſecundum flumen inambulanti, videre "boves, benè ſaginatas & magnitudine præſtantes, "ſeptem numero, à fluento ad paludes gradientes: "alias vero totidem numero è paludibus iis ob"viam factas, macie valde extenuatas ac viſu fœ"das; quæ, cum devoraſſent ſeptem illas bene "paſtas & magnas, nihil profecerunt, miſere à "fame attritæ. Poſt hanc viſionem experrectus è "ſomno & turbatus, mecumque reputans quid "ſibi velit hæc rerum imago, ſopore oppreſſus "rurſum obdormivi; & ſecundum video ſomnium "priori multo mirabilius, quod me magis etiam "exterret perturbatque. Spicas ſeptem videre vi"ſus ſum ab una radice enatas, capita jam graves "frugis pondere ejuſque maturitate inclinatas, vi"cinas etiam alias pari numero ſpicas, pauperes "& præ ſiccitate graciles & infirmas, quæ con-

Joſepho ſa-muia politica, pranſa dextra, narrat Pharaothes.

Gen. c. 41.

ver-

ἀνυθρωπαὶ [c] ταῦτ' αὖτῳ· [f] συνεκάλεσε μεθ' ἡμέραν Αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τῶν ὀνείρατων τὴν κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τότ' ἦ οἰνοχόον ὁρῶντα [g] φαρμάθε τὴν σύγχυσιν ὑπάρχειαι μνήμη [g] τοῦ Ἰωσήπου, καὶ τῶν [h] περὶ τῶν ἐνειράτων συνέσεως. καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῳ φερόμενον· ὅτι τε [h] σωφρονεῖν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, κἀκείνῳ τῷ [i] συμβαίνῃ καὶ ἐξήγησιν ὀνείρατος, Ἰωσήπου προειπόντος. [k] δεδέσθαι ἦ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφρῆ τὸ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὡς δοῦλον· λέγει ἦ αὐτὸν Ἑβραίων ὄντα ὀλίγοις εἶναι ἡβῶντα, ἅμα καὶ [l] πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μετασπεμψάμενος, καὶ μὴ λάβῃ τινὰ ἄρτι κακοπραγίαν αὐτὸς καταγνούς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ' ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κελεύσαντος οὖν βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸν τὸν Ἰώσηπον παραγαγεῖν· τὸν μὲν ἤγειρον ἄγοντες [m] οἱ κεκελευσμένοι, [n] τημελήσαντες καὶ κοσμήσαντες τὸ προσταγμα τοῦ βασιλέως.

ε'. Ὁ ἦ, [f] δεξιᾶς αὐτὸν λαβόμενος, "ὦ νεανία, "φησὶν· σὺ γάρ μοι νοῦν ἄρις καὶ σαφείαν ἱκανώτα"τος ὑπὸ οἰκέτου [o] τοῦ μοι μεμαρτύρησαι· τ' αὐτῶν ἀ"γαθῶν, ὧν ἐμὲ τούτου μεταδέδωκας, [p] ἀξίωσον κἀμέ, "φράσας ὅσα μοι καὶ τοὺς ὕπνους ὀνείρατος ὄψεις προ"σῆλθεν. βέλτιστον δέ σε μηδὲν [q] ὑποστελλόμενον φόβῳ "κολακεύσαι [r] λόγῳ ψεύδεῖ καὶ τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἂν "παλιηθὲς σκυθρωπώτερον ᾖ. ἔδοξα γὰρ πλησμόν βα"δίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ μεγάλῃ διαφερού"σας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ [s] τοῦ ναματος χωρεῖν "ἐπὶ τὸ ἕλος· ἄλλας ἦ ταύτας τὸν ἀριθμὸν πρόσπλη"σίας ὀκ τοῦ ἕλους ὑπαγθῆναι, λίαν κατηχνωμένας καὶ "δεινὰς ὀφθῆναι, [t] αἳ κατεσθίουσαι τὰς εὐτραφεῖς καὶ "μεγάλας οὐδὲν ὠφελοῦσαι, χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ "πεπτυχωμέναι. μεθ' ἣν ταύτην τὴν ὄψιν [v] διεγερθεὶς ὀκ "τοῦ ὕπνου, καὶ πεπερασμένου, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάν"τασμα παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι [x] πάλιν εἰς "ὕπνον· καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρᾶ πολὺ τοῦ πρώτου θαυ"μασιώτερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ὀκφοβεῖ καὶ ταράττει. σπά"χυας ἑπτὰ ἐώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἀναφυέντας, καρποβα"ρεῖς ἤδη καὶ κεκλιμένας ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ πρὸς ἀ"μῆλον ὥρας· καὶ τούτοις ἑτέρας ἑπτὰ σπάχυας πλησίον, "[y] λιφερουῦπας καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ αὐθροσίας, οἳ δαπανῶν

ε Ταῦτ' αὐτῷ·] Ταῦτ' ἐμοὶ *Vat.*

f Συνεκάλεσε] Ita *Samb. Big.* & *Vat.* in *aliis* καὶ συνεκάλεσε, aut συνεκάλεσε οὖν.

g Τοῦ Ἰωσήπου,] Sic *Samb.* & *Vat.* in cæteris ἀεὶ ὁ Ἰωσήπος.

h Σταυρωθῆναι] Σταυρωθῶναι *Vat.*

i Συμβαίνῃ] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* συμβαίνῃ.

k Δεδέσθαι] Διεδέσθαι ἦ ὑπὸ Πετεφρῆ *Vat.* in *Baſ.* & G. Πετεφρεῦς. in *Hen.* & *Busb.* Πετεφρῆ·

l Τῆς πατρὸς δόξης.] Ex *Samb.* & *Vat.* in *aliis* deeſt ὁ.

* *Atque patre*] *Atque patris gloriam* juxta *Epiphanium.*

m Οἱ κεκελευσμένοι,] Ita ex *Samb.* & *Caſ.* οἱ κεκλεσμένοι μὲ μεθήσωσι *Vat.* τὸ κεκλεσμένοι ποιῆσαι μὲ μεθήσωσι *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.*

n Τημελήσαντες] Apud *Philonem*, p. 541. οἱ δ' ἀκολούθησις, καὶ ταῖς χρυσᾶς λαμπρὰν ἐσθῆτα ἀναλάβοντες, καὶ τὰλλα φαιδρώσαντες εἰσάγουσι πρὸς βασιλέα.

o Τοῦ μοι μεμαρτύρηται·] *Al.* τοῦ ἐμοῦ.

p Ἀξίωσον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἀξίωσον φράσαι.

q Ὑποστελλόμενον] Ὑποστελλόμενον *Busb.* & *Hen.*

r Λόγῳ ψεύδεῖ] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) In *aliis* ψεύδῃ λόγῳ καὶ τῷ ας.

s Τοῦ ναματος·] Aut male viderat ὁ ποταμὸς, aut ſane *paſſum* poſuit indoctiſſimus Interpretum Epiphanius vice *fluminis*. BERN.

t Αἱ καταθίουσαι] Καὶ *Hen.* & *Busb.*

v Διεγερθεὶς] Διεγερθεὶς ὀκ ἦ ὕπνου τεθεραπευμένος *Vat.*

x Πάλιν εἰς ὕπνον·] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ πάλιν.

y Λιφερουῦπας] Sic volo, aut paulo lenius λιπερουῦπας, tanquam ἀδρανεῖς. Quippe apud Photium, Heſychium, alioſque Grammaticos, λιπερῆντες, ὁ ἀδύνατον τόπον, ὁ πενιχρὸς aut ταπεινὸς λέγοντες, ubi alia protſus nunc leguntur. λιφερουῦπας enim expreſſerunt præter *Busb.* & *Hen.* vel Impreſſores Joſephi. Hoc tamen immutarunt cum nominis voce facili διαφθορέντας plerique Scribarum Græculorum, ut *Samb. Caſ.* & *Big.* Deſcriptionum autem utriuſque ſpectri, ex Philone comparatam, quia opportunius haud potuit, Joſepho jam ſtatim ſubnectimus. μετὰ γὰρ διετῆ χρόνον τῷ βασιλεῖ τὰ μέλοντα τῇ χώρᾳ συμβαίνειν ἀγαθὰ καὶ κακὰ, διὰ τῶν φυσιολογίας δι' ὀνείρου διασαφεῖ), ταύτην ὑποτιμησάμενος ἕνεκα βεβαιοτέρας πίστεως. ἴδοξε γὰρ ἐπὶ βοὰς ἀνιέναι ἐκ τοῦ ποταμοῦ πίονας, καὶ σφόδρα εὐσάρκους καλὰς ὀφθῆναι, καὶ νεμομένας ἐν ἐνδόξοις ἕλεσι· μεθ' ἃς ἑτέρας ἀριθμὸν ἴσας, ἀσαρκίᾳ τοσοῦτον ὑπὲρ τὰς πρώτας ἀποκλινούσας, εἰδεχθεστάτας ἀναλθεῖν καὶ συνέμεσθαι ταῖς πρώταις. εἶτ' ἐξαπιναίως ὑπὸ τῆς χειμῶνος καταβρωθῆναι τὰς ἀμείνους· καὶ μηδὲν ἄμεινον μηδὲ τὸ βρωχθὲν ταῖς ἐμφορηθείσαις πρὸς ὄψιν ἐπιδεῖσθαι ταῖς γαστρίσι· ἀλλ' ἢ μᾶλλον, ἢ ἐκ' ἴσον ἐσάλθαι. ἀδημονήσαι δ' καὶ ταραχθεὶς πάλιν, ἑτέρᾳ πλειόνων φαντασίᾳ. τοιοῦτον γὰρ ἐπὶ πυρὶ στάχυς ὁλοκληρίστατος ἑνὸς πυθμένος, ἰσοβάτους τοῖς μεγίστοις, αὐξομένους καὶ τιθηλάτας ἀρεσθαι πρὸς ὕψος μάλ' ἀρίστους. εἶθ' ἑτέρους ἐπὶ λεπτοῖς καὶ ἀσθενέσι ἀκμαιοφυΐᾳ πλησίον, ὑφ' ἃν ἐπιδεδραμέναι καταποθῆναι τὴν εὐσαρκον πυθμένα. Omitto cætera, quamvis digna recitari, & feliciſſimæ eloquentiæ. Quot profecto plauſtris commentariorum utilius nos careremus, ſi totum Moyſen tali modo enarraſſet ille Judæus. Adiiciam huc & Zonaræ, qui Atticiſmos Joſephi cum ſequiori phraſi commutare amat, ſicut commutant *Hen.* & *Busb.* εἶτα τῷ φαρμὰ ὁ θεὸς ὄψεις ὀνείρων ἐπιπέμψαι διὰ τοῦ, καὶ τοὺς θαλάσσους ἀμφοῖν. ὁ ἦ τὴν ὄψιν ἐμμηνεύσειν, τὴν ἦ ἐξαγόρευσιν ἐπελάθετο. συνεκάλεῖ τοίνυν τοὺς τὴν αἰγυπτίων σοφὴν καὶ ἀπαγγελικὴν αὐτοῖς τὰ ἐνύπνια, καὶ τῶν θάλασσαν ἀπαιτεῖ. δυσχεραίνουσι δ' οἱπίνων, ὀργίζεται). ὁ δ' οἰνοχόος, εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλά τοτε πρὸς μνήμην ἦκε τοῦ Ἰωσήπου, καὶ διδάσκει τὰ ἐκείνου τὴν φαρμὰ ἄγνοιαν τοίνυν αὐτίκα. ὁ δὲ φησι νυκτὸς, φράσαι μοι τὴν κρίσιν τῶν ἐνυπνίων, ἔπειτε τεθέαμαι. ἴδοξε βόας δίτροφεῖς ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἦ πολλαχοῦ πρὸς τὸ ἕλος χωρεῖν. ἑτέρας δ' ἐκ τοῦ ἰσχνὰς ἢ τοῦ μείνας λιμῷ ἦ ἄλας ἐξελθούσας συναπᾶσαι τούτοις· ἢ βραθλῶσι παρὰ τὴν δίοδον τὰς σώστας ἢ πίονας, ἢ μείνασι τοῖς αὐτοῖς οὐσίας ἰσχνὰς. αὐθις δ' ἀρᾷ στάχυας ἐκ μιᾶς ῥίζης μιᾶς, θαλερὰς ἢ κεκλιμένας τῷ βάρει τῷ ἦ καρπῷ. πλησίον δ' αὐτῶν ἑτέρους ἐρᾷ στάχυας, ἀδρανεῖς ὑπὸ ἀδρόσιας καὶ πρὸς ὄψιν αὐθὶς. οἱ καὶ ὑπήλιπον

"verſæ ad conſumendas & comedendas ſpicas "ſpecioſas attonitum me reddiderunt.

Boveſque ſpicæque ſeptem macræ diuturnam famem ſignificant, Joſepho interprete.

6. Ad hæc Joſephus reſpondens, ait, "ſomnium "quidem, iſtud, ô Rex, duplici licet ſpecie viſum, "unum tamen & eundem futurorum eventum "ſignificat. Nam quod boves conſpexeris, ani- "mal aratri labori natum, ab exilioribus devora- "tas, & ſpicæ à deterioribus abſumptæ, tot an- "norum famem & ſterilitatem Ægypto prænun- "ciant, quot felicitatis præceſſerint; horumque "frugum ubertatem à totidem ſequentium ſteri- "litate abſumendam. Erit autem tanta rerum ne- "ceſſariarum inopia, ut ei difficulter ſubveniri "poſſit. id quod inde conjicio, quia macræ bo- "ves, devoratis pinguibus, ſatiari non potuerint. "Deus certe hominibus futura prædicit, non ut "eos terreat & contriſtet; ſed ut ea præſcientes "prudentia, cum advenerint prænunciata, levio- "ra faciant. Tu ergo, ſi prioris temporis pro- "ventus ſepoſueris & diſpenſaveris, inſequentem "penuriam Ægyptii non ſentient.

Conſilium Joſephi de Ægypto ſervanda.

7. Rege autem admirante Joſephi prudentiam & ſapientiam, atque percontante quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum ubertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: ſubjecit ſuaſitque, frugum parſimoniam adhibendam eſſe, & non ad affluentiam uſque Ægyptios iis uti permitteret, ſed quantum ad luxuriam ſolent ex abundanti expendere, illud in neceſſitatis tempora reſervandum. Quin & hortabatur, ut frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat unicuique ſuppeditari quantum ſat eſſet ad victum. Pharaothes autem, Joſephum ob utrumque, tam ſomnii interpretationem quam conſilium, admiratus, ipſum huic diſpenſationi præficit, ut ageret quæcunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem eſſe exiſtimaret: conſilii auctorem maxime idoneum eſſe ratus ad id ipſum exſequendum. Ille vero, hac poteſtate à Rege auctus, ut & ejus ſignaculo uteretur & purpuram geſtaret, curru per univerſam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde ſingulis dimetiens quantum ad ſementem atque alimentum ſufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

Inde multus viri honos, purpura, currus, aliaque inſignia.

"ϗ καταθίειν τὰς ὡφελίας τραπέντας ἐκπλήξειν μοι παρ- "εχον.

ε'. Ἰώσηπος ὁ Ὑσπολαβών, [z] "ὁ ὄνειρος μὲν ἕτος, "εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς, "μίαν καὶ τὸ αὐτὸν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. τό, "τε γὰρ τὰς βῶς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνέ- "νον, ὑπὸ τῶν χθόνων κατεσθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ "τῶν ἐλατόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγύπτῳ & ἀκαρπίαν "ὑπὲρ τοσαῦτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον "[a] εὐδαιμονήσασιν· ὡς τῶν τούτων εὐφορίων τὸν ἐτῶν ὑπὸ τὸ "μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν [b] ἴσον ἀφορίας [c] ὑπαναλωθῆναι. "[d] γνώσει δὲ ἡ ταινία τῶν ἀναλισκομένων σφόδρα δυσκατόρθω- "τον. σημεῖον δέ, αἱ γὰρ καλλιχνωμέναι βόες δαπανήσασαι "τὰς κρειττόνας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς "οὐκ ὑπὲρ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προ- "δείκνυσιν· ἀλλ' ὅπως [e] προγνόντες κρείττοσι σωφρο- "σύναις τὰς πείρας τῶν καταγγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιεύ- "σόμενος [f] τὰ λοιπὰ τὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον γενόμενα, παρὰ- "σὸς [g] ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελευσομένην συμφορὰν.

ζ'. Θαυμάσαντος δὲ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν δὲ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοι- κονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ πρὸς τὴν μὴ ταύ- την· ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπο- τίθετο καὶ συνεβούλευε φειδοῖ πολλῇ τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατὰ πρόνοιαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπερβεπῶς· ἀλλ' ὅσον ἂν [h] καὶ τροφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ προνοίας, τοῦτο τηρεῖν εἰς τὸν ἐνδεᾶ καιρόν. ὑποτίθεσθαί τε παρῆνει λαμ- βάνοντα τὸν σῖτον πρὸς τῶν γεωργῶν, τὰ δράκη μόνον εἰς δράτροφὴν χορηγοῦντα. φαραώθης δὲ ἀμφοτέρων θαυμά- σας [i] Ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως & ὀνείρατος καὶ τῆς συμβου- λίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν, ὥστε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρουσα [k] ὑπολαμβανοί· τὴν ἐξουσίαν τὸ πράγματος ὁδὸν καὶ προσκύνημα ἄρχοντος αὐτῆς ὑπολαβών γένεσθαι. ὁ δέ, τού- της αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφρα- γῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν [l] ἐνδύσασθαι, δρᾶν τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματος, ἤγε τὸν σῖτον πα- ρὰ τῶν γεωργῶν, τὸν δέκατον πρός τε αὐτὸν καὶ δράτροφὴν ἑκάστοις ἀπομετρῶν· μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ.

τὰς δικάπρεις τε καὶ ὡφελίας. Hæc Drungarius. BERN. Ita cum *Busb. Hen. Baſ.* & *G.* vel paulo lenius λιπερνῆντας. in διεφθορότας immutarunt *Samb. Caſ. Big.* & *Vat.* Utriuſque ſpectri deſcriptionem elegantiſſimam videre licet apud *Philonem*, p. 540, 541. ſuo modo etiam tentavit *Zonaras*, p. 17.

z Ὁ ὀνειρος μὲν ἕτος,] Ita in *MSS.* articulum non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

a Εὐδαιμονήσασιν· ὡς τῶν τούτων εὐφορίων τὸν ἐτῶν ὑπὸ τὸ μὴ τοσοῦτον ἀριθμὸν] *Hen.* & *Busb.* ex mala induſtria, εὐδαιμονητάσην. & τὴν τούτων εὐφορίαν ὑπὸ τὸ μὴ ταῦτα ἴσων ἀναλωθῆναι. BERN.

b Ἴσον ἀφορίας] Ισον *Samb. Buriuſque* noſter ex conjectura. HUDS. Imo & *Coll. Big.* quæ penes me eſt: malebat vero ad oram ἐτῶν *Coccejus.* Ισον autem ſatis bene convenit cum ἀριθμὸν, quare quum & optimis MSS. firmetur & ſæpius plura conjungant adjectiva veteres, non dubitavi recipere, ejecto *Hudſoniano* ἴσων. HAVERC.

c Ὑπαναλωθῆναι.] Ita in pleriſque *MSS.* ἀναλωθῆναι *Busb. Baſ.* & *G.* nec aliter *Philo* & *Zonaras.*

d Γνώσει δὲ] Sic *Samb. Caſ.* & *Vat.* γνῶσι δὲ *Big. Baſ.* & *G.*

e Προγνόντες] *Al.* προγνωκότες.

f Τὰ λοιπὰ τὰ πρῶτον χρόνον] Ineleganter *Busb.* & *Hen.* τὰ λοιπὰ τὰς ἐπὶ χρόνους τὰς πρώτας γενησ. π. αἰνισπ. ὠγύπιος τὴν συμφοράν. Iterum Johannes deflorator, ὁ δ' ἰωτὸφ καὶ διπλᾶ φησιν, ὦ βασιλεῦ εἰσὶ τὰ σύσσια, ἀλλὰ μίαν ἔχουσι τὴν μεδότων τὴν ἐκλωσιν. οἵ τε γὰρ βίες ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονῶν ὑπὸ τῶν χειρόνων καλιεθιόμβοι, καὶ οἱ θαλλοῦσες στάχυς ὑπὸ τῶν ἀδρανῶν δαπανώμβοι, λιμὸν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τῇ χώρᾳ συ καταγγέλλουσιν οὐ ἰσαρίθμοις σεαυτῆς, δίθυμηθείσῃ πρότερον τοῖς καρποῖς. ὡς τὴν τούτων δίφορίαν ἀναλωθῆναι ὑπὸ τὸ ἐπειλα. εἰ δὲ σὺ ταμιεύσεις τὰ πρωτέρας διδαιμονίας εἰς τὰς τὰ ἀφορίας σεαυτὰς, θήσεις τοῖς αἰγυπτίοις ἀνεπαίσθητον τὸ δυσύχημα. Utar & Philone, ſed temperanter. ὅσα μέλλῃ ποιεῖν ὁ θεὸς, σὺ τῇ χώρᾳ. φησὶν, προμεμύσυκέ σοι, τὰς μόνοι διτὰς φαυλασίας, μὴ ὑπολάβῃς εἶναι διτὰς ὀνείρας. εἷς ἐστὶ, τὸν ἀναδίπλωσιν ἔχων ἡ πρώτην, ἀλλὰ πρὸς ἴλεσχον βεβαιοτέρας πίστεως. αὖτε γὰρ πίονες ἑπτὰ βόες, καὶ οἱ εὔθλασοι & δύβαλες ἑπτὰ σάχυς σεαυτὰς ἑπτὰ δηλοῦσι δίθνιας & διετηρίας. & ἑπτὰ ἑτέρας λιμὰ, αἱ ἐπαισθοσαι ἑπτὰ βόες λεπτὰ & εἰδεχθεῖς, καὶ οἱ παρεφθαρμένοι καὶ μεμυκότες ἑπτὰ σάχυς. ἕξῃ μὲν ἐν ἑπταετίᾳ πρότερα πολλὰν καὶ ἄφθονον ἔχουσα δικαρπίαν, πλημμύ- ρει· μὲ ὑπὸ πᾶν ἔτος & πολαμὰ λιμνάζοντος τὰς ἀρούρας· τὸ δὲ πεδίον ὡς ἂν σωτέρου εὐτυχίᾳ χειμῶνι. ἕξῃ δὲ μὴ ταῦτα σεαυτὰ πάλιν ἑπτα- ετία, χαλεπὴν ἔνδειαν & πάνυ τὸ ἀναλωσαν ἐπιφέρουσα, μὲτ' ἀνα- χεομένου δὲ ποταμοῦ, μήτε τὸ γῆς λιπαινομένης· ὡς πρότερας εὐθυμίας ἐπλατύνθη, & ἐστὶ λείψανον παλαιᾶς εὐετηρίας ἦν, ἀναλωθῆναι. τὰ μὲ οὖν δράτροφεως ταῦτ' ἐστίν. ὑπῆρξε δέ μοι & ὀκλαλεῖ τι θεῖον, ὑπο- βάλλον τὰ ὡς ἐν τούτῳ σωτήρια &c. Inauditerat ſane de excellenti & onirocritico Joſephi ingenio & Pompejus hiſtoricus, ex quo hæc talia retulit Juſtinus. *Peregrinis mercatoribus deportatus in Ægyptum, cum magicas ibi artes ſollerti ingenio percepiſſet, brevi ipſi regi perearus fuit. Nam & prodigiorum ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit. Nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur, adeo ut etiam ſterilitatem agrorum ante multos annos providerit: periſſetque omnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus rex edicto ſervari per multos annos fruges juſſiſſet. Tantaque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine ſed à Deo reſponſa dari viderentur.* BERN.

g Ἀνεπαίσθητον] Vide *Juſtinum* ex *Trogo Pompejo*, l. 36. c. 2.

h Καὶ ἃ τροφὴν] Ita *Samb.* καὶ τροφὴν ἀναλώσωσιν *Caſ.* & *Vat.* Sed duntaxat ἀναλώσωσιν *Baſ.* & *G.* omiſſo καὶ τροφὴν.

i Ἰώσηπον,] Τὸν ἰώτηπον *Hen.* & *Busb.* Iidem illi τὸ συμβελὲς pro τὸ συμβελίας. Dixerat enim Zonaras in eadem hiſtoria φαραὼ ὁ τὸν ἰωτὸφ σπλαγείς σοφίαν, δράτε τὸν ἐξήγησιν & τὴν συμ- βελὴν, αὐτὸς ὁ τούτων ἴφη κρατὶς τε & σύμβελος & οἰκονόμος ἔστη τὸ βελόμενον· & παρέχειν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν αὐτὲ, ὥστε σφραγῖδι χρῆ- σθαι τῇ φαραὼ, & πορφύραν ἐνδύεσθαι, & ἐλαύνειν ἐφ' ἁρμαβος. BERN.

k Ὑπολαμβάνοι·] Ita *Big.* & *Samb.* ὑπολαμβάνοι *ceteri.*

l Ἐνδύσασθαι,] Sic *Big. Caſ.* & *Vat.* ἐνδύεσθαι in *aliis.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Πῶς ὁ Ἰώσηπος ἐπίσημος ἡμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς ἔχειν ὑποχειρίους.

Τριακοστὸν ἦ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ [m] διεληλύθη, καὶ τιμῆς ἀπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν [n] Ψοθομφάνηχον, ἀποδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς σωτέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον·

CAP. VI.

Quomodo Joſephus in Ægypto inclaruit, fratreſque ſibi ſubjectos habuit.

ÆTatis annum trigeſimum jam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui & illum ob incredibilem prudentiam Pſothomphanechum cognominavit. ſignificat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed & conjugium nactus eſt honoratiſſimum. nam in matrimonium ac- *Is annos natus* XXX. *res Ægyptias adminiſtrat, nomine peregrino* Pſothomphanechus, *i. e. enigmatum detector.*

[m] Διεληλύθη,] Αὐτῷ διεληλύθη *Busb.* & *Hen.* cum verbi termino Attico. αὐτῷ διεληλύθει alii omnes libri. *Απέλαυε Samb.* & *Epiphan.* ἀπέλαεε reliqui librorum ſcriptorum impreſſorumque. BERN. Ita ex *MSS.* in *Editis* διεληλύθει & mox ἀπέλαεε.

[n] Ψοθομφάνηχον,] Illud feci ex pluribus codd. Joſephi, ut *Samb. Caſ. Busb* & *Hen.* neque aliud viderat dudum *Zonaras*, licet excuſum extet τοθομφάνηχον in Johannis iſtius Annalibus. Legerat forte & inter Coptica Bibliothecæ Vaticanæ Ψοτομπανηχ Oedipus Ægyptiacus. Ψοθεφάνεχον ex Italicis membranis Joſephi deſcripſit aliquando illuſtris Bigotius. Ψονθομφάνηχον expreſſerunt ad vulgus *Baſ.* & *Gen.* κομφθομξανὶχ Joſephus Chriſtianus c. 64. Huic autem Judæo ψονθοφάνηχον potius attributum, ſi accederent Scribæ, omnino ſecundum Rabbinorum veterum lectionem צפנת פענח Perverſe equidem variant Epiphanii Interpretis exemplaria: quorſum *Pſonthonpanicos* reperias apud *Viſſ.* 1. *Mert.* & *Vig. Pſonthonphanicos* in *L.* & *Weſt.* 2. *Somphonphanicos* habent *W.* 1. *Bal.* & *Goul. Pſontonpanicos V. Sophonphanicos P.* & oblique *Pſonphthonphanicon*, *Baſ* & *Col.* Quo autem modo ediderint Judæi LXXII. nomen hoc peregrinum, dum in Pharo Alexandrina Moyſis ſui volumen Græce transferrent; toc ἀνάγραφα olim aut nuper comparata, Reverendique Theologi Chryſoſtomus, Theodoretus, Hieronymus, & ante multa ſæcula ipſe Philo Judæorum Ægyptiorum decus ſaluſque tam in Lexidio ſuo ſacro, quam in commentario περὶ τῶν μεγιστοκρατούντων, haud ſinit noſmet ignorare. Veruntamen ὁ νομοθέτης quid poſuerit, propter ἔκδοσιν Alexandrinam quam dixi, & Maſoram cum Samaritarum, tum Judæorum, ambiguum ſentio & anxium affirmatu: abeſt enim procul ab hoc titulo mali doli ſuſpicio. Appellant itaque prudentiſſimum Patriarcham nomine ſuo Ægyptio ſynagoga Samaritana צפינתי פענח סיפיחתיפאנ, quod fide mihi conſtat MSS. Reverendiſſimi Laudi & Doctiſſimi Huntingtoni præter Moriniana atque Uſſeriana. Eundem tamen Chriſtianorum Coptitarum Eccleſia, Philo ante hos, & LXXII. Judæi Alexandr. Ψονθομφανὶχ. Gens cætera Judæorum ex Pentateucho ſuo literis Aſſyriacis deſcripto צפנת פענח: quod ſonat vocalibus animatum, vel σοφνὰθ παανὶχ, & correptim ψονθαπανηχ: aut ſecundum meliora MSS. Seldeni Bodleïique nec non impreſſa Bombergi σαφενὰθ παανὶχ, quomodo audierat etiam à Magiſtris Jeroſolymitanis S. Hieronymus. Syri denique Arabeſque noſtræ maxime Confeſſionis ex Bibl. Hebraicis heic ſcribere malunt صفنث فعنح σάφναθ πάναχ. De ſono exotico ſatis. Hoc igitur nomen clariſſimus Philo in ſuo forte Onomaſtico explicuerat una voce Græca ἀνευρετίστης, quod Procopius Gazæus atque Scholiaſtes Romanus adnotant. Veruntamen quod illi ambo affirmant κρυπτῶν εὑρέτης ex eodem interprete adponi ad ψονθομφανὶχ, rectius adrogatur Joſepho meo quam Philoſopho Alexandrino. Diverſus interea deprehenditur à ſe Philo & dubiæ ſententiæ de hac voce. Siquidem in libro ſuo de Politica, cui Joſephum meritum titulum fecit, veriſſime ait, Τὸν ὑ ἰωσὴφ μετονομάζει ὁ βατιλεὺς ἀπὸ τ ἀνευρετὴν κρυπτῶν ἑλληνιϛὶ γλώττῃ σωτὴρ προσαγορεύσας. Cui convenit & ſenioris Philonis carmen —— ἀνείρων θεσπιτής. Attamen libello de Polyonymis Alexandrinus ille Judæus cordatis lectoribus valde diſplicet, præſertim ubi dicit, ſonos abſque ſenſu captans, ψονθομφανὶχ ὑπὸ τ χώρας βατιλέως ἐπικληθεὶς: ſtatimque ὁ ὑ ψονθομφανὶχ (aut ψονθωφανὶχ) ποῖός ἐϛι θεατώμεθα. ἑρμηνεύϛ οὗ, ὁ λάτρεϛις κόσμου κρύπτου, quod eſt צופן רזין בינה. Coptitis denique in Onomaſtico, quod mendoſe edidit Kircherus, πιϛοτοπάνιχα, المنظر *augur* Joſephi vero interpretationem & inculcat Zonaras, & abunde confirmant Eccleſiæ Chriſtianæ Doctores. Namque Theodoretus ὁ συζητητὴς, τίνα ἑρμηνείαν ἔχει τὸ ψομιθομφανὶχ; τ λεληθότων ἑρμηνευτὴν αὐτὸν κέκληκεν, ὡς τὰς ἀνείρους ἀφοριϛὰς. Idem ſonat & nobile os Johannis CP. ψομβονφανὶχ τ κρυπτῶν γνώϛης ἑρμηνεύϛ). ἐπειδὴ γὰρ τὰ πᾶϛιν ἀγνωϛα εἰς φανερὸν ἤγαγε σκευάϛιν τῶτο κυτὸ ὁ φαραὼ τὸν σωτῆρα αὐτῷ ἐπέθετο. Deinde S. Hieronymus, quid veteres Scriptorum, præcipue Joſephus, in hoc Etymo ſenſerint, lubentius quam ille his verbis declarat. *Sontemphanec corrupte dicitur. Nam in Hebræo legimus Zaphanet phane*: aut juxta antiquiſſimum codicem, quam jam pridem habuit Teutbertus, nunc Doctiſſ Mareſchallus tenet, Somthofanec *correpte dicitur. Nam in Hebræo legimus* Saphineth ſane, *quod interpretatur* abſconditorum repertor; ſic κρυπτῶν εὑρετὴς apud Matthathiadem. Id ita repetit ex more Petrus Scholaſticus. *Vocavit autem Joſephum lingua Ægyptiaca* Zaphanet phane i. e. Salvatorem mundi: *quod Græce* Pſontofanec *dicitur*, *Hebraice autem ſonat* abſconditorum inventorem. Poſtremo Chronicum quod vocant Alexandrinum, Hebraicarum legum-latorem hujus cognominis participat, atque ait ſua fide, τ μετὰ μῦ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγὰς οἱ αἰγύπτιοι ψοιθομφανχθὴ μετονηγόρευσαν· ὁ ἑρμηνεύϛ ὡ ἀπεκαλύφθη τὸ μίλλον. Conveniunt etiam de illa origine miro pacto Scriptores Aſiatici Judæi, ſive Samaritæ, ſive Chriſtiani. Antiquiſſimus horum Onceloſus pro nomine Ægyptio proprioque Chaldaicam iſtam μετηγορίαν ſubſtituit, גברא דמיטמרין גלין ליה aut ex MS. Bodleiano גברא דטמירן גלין ליה, *cui viro panduntur arcana.* Hunc ſequuntur Antiocheni aliique Chriſtianorum Syrorum, verſione ſua vetere ac planiſſima

ܓܒܪܐ ܕܓܠܝ ܠܗ ܣܬܪ̈ܝܢ ?ܣܦܢܬ ܦܥܢܚ

Illud etiam admonuit dudum Octateuchi S. enarrator Gazæus, ὁ σύρος ἔχει, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Quin id accurate quidem refert Pentateuchum Arabicum inter Cimelia Clariſſ. Seldeni, quod verſarant dudum ſcripſerantque manus Syriacæ, صفنتغنح تاولة البادية له الخفيات *Saphnetphane, quod interpretabere, cui declarantur occulta.* Conſimili modo in Archivis Laudinis ſcholion hoc adjectum reperi ad صفنتغنح Pentateuchi alterius Arabici. *Alia ἀνάγραφα agnoſcunt* الطاهرة له الخفيات *cui abdita revelantur patentque.* Vix aliter Paraphraſtes Hieroſolymitanus Jonathanis nomine notus. גברא דטמירן מפרכם *qui occulta occulta eſſe non ſinit, quin prodat.* Similiter Judæi Mauruſii كاسف الاسرار *myſteriorum explicator & lux.* Ad hos Aaron & Saadias, Doctores Judæorum illuſtres, موضح الخفايا *qui obtecta pateſacit & profert.* Diu etiam ante iſtos Johannes & Hezekias צפונות מופיע τ κεκρυμμένων ἐκφάντωρ. Rabbini inſuper Conſtantinopolitani lingua, quam rari callent, κρυφιοφανιρωτές. Judæi etiam per Hiſpaniam & Italiam docti indoctique, *cui aperiuntur operta.* Addes his, ni tædeat, gematriam Baalhaturim, מגלה נסתרים, & מגלה התעלומות Abrabanelis Rabbini glorioſi, atque Jarchii מפרש צפונות *rerum abſtruſarum interpres*, tanquam pro Hebraicis vocibus צפנת פענח. Quin etiam addubitet licet Salomon de typo quadrato פענח, eundem forte reperiunt Bechæus Nachmanideſque in Liturgumenis ſuæ factionis, (fo. 110.) ubi canitur המפענח נעלמים i. e. גלא רזין, *qui declarat abſcondita exponitque.* Multo autem facilior fertur nominis hujus explicatio apud Hargarizim. Legunt enim iſtius jugi cultores, ut ſupra diximus, *Sephinathiphaane*; interpretanturque adeo in proſeuchis טמירתי גלא, ἀπεκαλύφθη μοι τὸ ἄπιϛμα, ſenſu percommodo & analogiæ Hebraicæ tenaci. Quocirca فعن *faana* pro *aperuit, manifeſtum expanſumque dedit*, ſi Judæi forte ignorent, Arabes callent. Multa interim vocabula Judæorum, Ægyptiorumque communia jactari, ut ιομ, θομ, σαρ, ἰμι, μωτ, καϛ, atque c. nemo eruditior inficiabitur. Quapropter dialectum patriam haud longe ſupergreſſus eſt Joſephus, quum hunc titulum *rerum ſecretarum declaratorem* interpretabatur. Paulo tamen aliter nomen illud perhoneſtum exponunt Samaritæ in Arabica ſua verſione (qua utor ex Bibliotheca D. Tayleri doctiſſimi viri, meoque animo chariſſimi) كنز العالم, *condus ſcientiæ*, aut, ut verbis Trogi ſcriptoris extranei Joſephum Patriarcham collaudemus Philippicarum l. 36. *cui nihil divini juris humanique incognitum videbatur.* Jam venimus profecto ad S. Hieronymi interpretamentum, quod per Eccleſias Latinas hodieque legitur ad Gen. c. 41. *Et vocavit eum lingua Ægyptiaca* ſalvatorem mundi, pro vetere illo apud S. Ambroſium, *Et vocavit Pharao nomen Joſeph* Pſonthonphanech. Veruntamen eruditiſſimus ille Presbyter, qui apud Alexandriam annos multos egerat ſub Didymo Theologiæ Chriſtianæ magiſtro, ſcriptionem Philonis atque LXXII. ſelectorum Judæorum reprehendit, qui ſexcentis retro annis Joſephi nomen Ægyptium in ipſa Ægypto reddiderant Græcis literis ψονθομφανὶχ, eamque concedere jubet Rabbinorum veterum novorumque צפנת פענח. Neque hoc illi ſatis videbatur animadverſum, niſi & novam explicationem adjungeret, quam illi ſane Rabbini nunquam ſomniarunt. *Licet Hebraice*, inquit ille, *hoc nomen* abſconditorum repertorem *ſonet: tamen quia ab Ægyptio ponitur ipſius linguæ debet habere rationem. Interpretatur ergo ſermone Ægyptio* Saphanet phane *ſive ut* LXX. *transferre voluerunt* Pſonthophanech, ſalvator mundi. Alibi etiam *Porro ab Ægyptiis didicimus, quod in lingua eorum* (Saphanet phane, aut potius Græcum ψονθοφανὶχ) *reſonet* ſalvator mundi. Qua-

re

Tum ex Asanetha filios duos suscipit, Manassen i. e. obliviosum, atque Ephräimen, quasi restitutorem.

accepit Petephræ, unius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Asanetham, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero & liberi ei nati sunt, ante *agrorum* sterilitatem. natu quidem grandior erat Manasses: quod *nomen* idem valet ac oblitus, quia *scilicet* ad felicitatem evectus in calamitatum venerit oblivionem. Ephraïmes vero junior, quo significatur restitutus, quia redditus fuerit majorum suorum libertati. Cum autem Ægyptus, juxta Josephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset, anno *demum* octavo eam invasit fames; &, quod malum improvisum illis acciderat, universi eo graviter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Josephum accersit;

Ægypti multarumque gentium salus Josephus.

qui frumenta illis assignabat, factus ex confesso populi servator. Nec solum istius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: æquum esse existimante Josepho, ut omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subveniretur ab iis, qui in abundantia vivunt.

Fratres suos decem Josephus durius excipit. Gen. c. 42.

2. Mittit igitur & Jacobus, Chananæa *à fame* graviter vexata, (terram enim omnem continentem invaserat hæc calamitas) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognovisset, quod & exteris eo foro uti liceret: solum Benjaminem secum retinens, quem ex Rachela susceperat, uterinum Josephi fratrem. At enim illi, ut in Ægyptum venêre, Josephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim erat, nisi quod ex ipsius voluntate gerebatur; & tum demum regem coluisse hominibus proderat, cum iis curæ esset Josepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam juvenis admodum ab eis abscesserat, & jam ad istam ætatem pervenerat, ut, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnosceretur, præsertim cum de eo in tanta dignitate constituto ne minimum quidem suspicari potuerint) tentandum existimavit, quidnam voluntatis

ἄγεται γὰρ [o] Πετεφρῆ θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον, [p] Ἀσανέθην ὀνόματι. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. [q] Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος· σημαίνει δ' [r] ἐπίληθον, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα [s] λήθην εὑρέσθαι τῶν [t] ἀτυχημάτων. ὁ δὲ νεώτερος [v] Ἐφραΐμης· ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι [x] αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δ' Αἰγύπτου κατὰ τὴν Ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαρίως ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, [y] ὁ λιμὸς ἥπτετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει· καὶ, διὰ τὸ μὴ προῃσθημένοις ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν, πονούμενοι χαλεπῶς πάντες ὑπ' αὐτοῦ, [z] εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας [a] συνέρρεον. ὁ δὲ Ἰώσηπον ἐκάλει· κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγενημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τοῦ πλήθους. καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις [b] προὐτίθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.

β'. Πέμπει [c] δὴ καὶ Ἰάκωβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκτετρυχωμένης· πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινόν· τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατεῖχε Βενιαμὶν [d] ἐκ Ραχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετύγχανον τῷ Ἰωσήπῳ, χρῄζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. [e] ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ· διὰ τὸ μειράκιον μὲν [f] αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν χαρακτήρων ἐνηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν [g] αὐτοῦ δυναμένοις· διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδου, κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμά-

re hæc talia nos debemus ascetæ Bethleemitico, ille ita Coptis ipsis, qui tum in monasterio Nitriensi philosophabantur. Invenio etiam in apotheca illustrissimi Laudi, quo firmior nobis constat sententia, in Pentateucho quodam Arabico, quod descripserat pridem manus Ægyptia, intra oram صفنتفعنح, adnexa hac interpretatione عالم الخفايا, *occulta scientia sagax*, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά, plane ut Syrus in scholiis Romanis, quæ appellantur: ad marginem tamen ejus codicis pingitur ritu Coptico ψονθομφανὴχ itidemque Arabice بسونتفانح; quod ibidem explicatur مسلم الدنيا, *servator mundi.* Sophronius denique vel aliquis alius piorum hominum suo studio cavit, ne Græci hanc Etymologiam amplius nescirent: unde legimus in Octateucho Coll. Universitatis, quod vocant Oxonienses, ψονθομφανὴχ, ὅ ἐστι ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Diceret sane Ægyptius πσωτεμφανὴ *salus seculi*, aut injecto pronomine proprio, πσωτεμφανί, *eo quod orbem terræ*, sic ait Hieronymus, *ab imminente famis excidio liberavit.* Existimo autem nobilem hunc βελζομανήν (nisi LXXII. nos fallant Judæi) ab Apophi rege olim vocitatum fuisse πσωθουμφαννι, *arcanum ille clausumque mihi reclusit*: aut proxime ad Hebraicum Τcβαννετηπqnαnnι, *doctrinam mysticam aperuit & declaravit mihi.* Hæc obiter. BERN. Sic *Cas. Busb. Samb.* & *Hen.* nec aliud viderat *Zonaras*, licet excusum exstet Τοθομφάνηχον. in *Bas. G.* & *Vat.* Ψονθομφάνηχον· atque ita vel ψονθονφάνηχον in LXX.

o Πετεφρῆ] Πετεφρῆ *Busb.* & *Hen.* Πετεφρῆ, aut Πετέφρη LXX.

p Ἀσανέθην] Ita ex אסנת *Bas. Gen. Big.* & *Cas.* اسنث *Asaneth* Pentateuchi Samaritani versio Arabica. ἀσενὲθ LXXII. & S. Hieronymus, ἀσνὰθ Masorethæ Judaici. ἀσενέθην apud Josephum scribunt *Hen. Busb.* & *Samb. Zonaras* ab illis ἀσενέθ. BERN. Ita *Bas.* G. *Big.* & *Cas.* Ἀσενέθην *Hen. Busb. Samb.* & *Vat.*

q Μανασσῆς] Sic *Samb.* & *Vet. Interpr.* Μανάσσης μὲν ἦν ὁ πρ. *Vat.* Μανασσῆς ἦν ὁ πρ. *Big.* & *Zonaras.* Μανασσῆς μὲν πρ. *Bas.* G. *Busb.* & *Hen.*

r Ἐπίληθον] Ἐπιλῆθον *Hen.* volente Grammatico Ascalonita, & Scriptoribus Atticissimis, ut de ἀγνῶμον jam diximus. Nihil enim minus quam νηπιθὶς optimi vatis meditatus est Josephus: quoniam valet משנה inter Judæos conjugationis asperæ participium *oblivionem inducens*. Accentum tamen promoveri jussit voce Græca Aristarchus, lima vetustissimi poëmatis, & quidem promovent *Big. Samb. Bas. Cas. Gen.* & *Zonaras*, sed & plurima exemplaria Homeri. BERN. Ita *Hen.* volente *Grammatico Ascalonita*, & scriptoribus *Atticis*, ut de ἀγνῶμον jam diximus. in *reliquis*, accentu promoto, ἐπίληθον. Videsis *H. Stephanum* in *Thes. Ling. Gr.* voce ἐπιλήθω.

s Λήθην εὑρέσθαι] Λήθειν εὑρέσθαι *Big.*

t Ἀτυχημάτων.] Ita ex *MSS.* in *Editis* tamen non male δυστυχημάτων.

v Ἐφραΐμης·] Juvabo etiam tuos oculos, mi Lector, metaphrasi hujus paragraphi ex *Zonara.* προσηγόρευσε δὲ αὐτὸν ὁ Φαραὼ τοθομφάνηχον· σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. συζεύγνυσι αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἀσενὲθ κεκλημένην, τὴν θυγατέρα τοῦ ἐν ἡλιουπόλει ἱερέων πρωτεύοντος· ἐξ ἧς αὐτῷ γίνονται παῖδες πρὸ τοῦ λιμοῦ, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦν μανασσῆς. ἐπίληθον δὲ δηλοῖ, ὅτι λήθην εὕρατο τῶν ἀτυχημάτων. ἐφραὶμ δὲ ὁ νεώτερος· ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτῷ τὴν τῶν προγόνων ἐλευθερίαν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Ἐφραιμῆς. Videsis paraphrasim hujus loci in *Zonara*, p. 17.

x Αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ] Αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν *Vat.*

y Ὁ λιμὸς ἥπτετο] Articulum restituimus ex *MSS.*

z Εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας] In quatuor *MSS.* ἐπὶ τάς.

a Συνέρρεον.] Συνέτρεχον *Busb.* & *Hen.* ex Glossario.

b Προὐτίθη μόνον,] Προὐτίθει *Big.* & *Samb.* modo vulgari. dein μόνοις *Busb.* & *Hen.*

c Δὴ καὶ Ἰάκωβος,] Ita pro δέ rescribendum esse placuit.

d Ἐκ Ραχήλης] Ita ex *MSS.* in *Editis* Ραχήλας.

e Ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ·] *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ γνωρίσας αὐτοὺς, μὴ ἐπιγνόντας αὐτόν. Pariter Johannes Annalista, ὁ δὲ μὴ γνωσθεὶς ἐπέγνω τοὺς ἀδελφοὺς, phrasi Josephi in vilius mutata. Mox αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι *Bas.* & *Gen.* & paulo inferius iidem, ἐλθεῖν αὐτοῖς δυναμένοις. Repetemus jam Philonis nonnulla; qualia olim legerat apud eum & quidem versaverat ob animum noster Judæus, ἐν δὲ τούτῳ καὶ ὁ πατὴρ ὑποστενάζοντων ἤδη τῆς ἀναγκαίων, ἀγνοῶν τὴν τοῦ παιδὸς εὐτυχίαν, ἐκπέμπει δέκα τῶν υἱῶν εἰς σιτωνίαν· τὸν νεώτατον οἴκοι κατασχὼν, ὃς ἦν ὁμομήτριος τῷ βασιλείας ὑπάρχῳ ἀδελφός. καὶ οἱ μὲν εἰς αἴγυπτον ἐλθόντες ἐντυγχάνουσιν ὡς ἀλλοτρίῳ τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ τοὺς πεπρακότας θεασάμενος, εὐθὺς ἐγνώρισεν ἅπαντας, ὑπὸ μηδενὸς αὐτὸς γνωρισθεὶς τὸ παράπαν. BERN.

f Αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι,] Αὐτὸς ἀπαλλαγῆναι *Vat.*

g Αὐτοῦ δυναμένοις·] Sic in *MSS* in *Editis* αὐτοῖς. HUDS. Viderat & *Cocc.* qui hæc libro suo alleverat, f. αὐτοὺς δυναμένους, vel εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτῷ δυναμένους. *Ex Philone* (*p.* 549. & 550.) hæc desumpsisse videtur *Josephus.*

h H-

πραγμάτων ἔλεγλο [h] ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς σωνεληλυθέναι, πεφασίζεσθαι δ' συγγένειαν· ὡ γὰρ εἶναι δυσαλον ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας [i] καὶ τὰς μορφὰς ἕτως ἐπιφανεῖς ἐκτεθραφῶναι, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ὅσης τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὥσπερ δ' ἔχων γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τλὼ ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ' ἐπύθετο, μαθεῖν τε βυλόμενος καὶ τὰ [k] περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· [l] ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι δι' ὀλίγου.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν [m] περὶ τὰδελφὸν κατὰ νοῦν λαμβάνοντες· καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρυβήλου πρωηγοροῦντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, ὁ κατ' ἀδικίαν δεῦρο ἥλθομεν, ὅδε [n] κακουργήσοντες τὸ βασιλέως πρᾶγμα· σωθῆναι δὲ χρήζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ἱκετεύοντες· οὐ γὰρ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἡκόμεν τὴν ἀγορὰν ἔτι σιτὰ πρότεθεικέναι, πᾶσι τὸ σωζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, [p] φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον [q] καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν Ἰάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ᾧ [r] γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων φειδόμενοι ἥμεν εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὰ [s] πράγματ' ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, τε γὰρ πατὴρ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος [t] ἤρηται, κἀ ἡμεῖς ἀπὸ τε τῆς ἐπὶ τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς ἔτι πρεσβύτου παλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· [v] ἥκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν [x] καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν Βενιαμὶν τῷ [y] νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες. δυνάσθαι γὰρ πέμψας εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψευδὲς ἐστι τῶν λεγομένων.

δ'. Καὶ Ρυβήλου μὲν τοιούτοις ἐπῆρτο πείθειν τὸν Ἰώσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω [z] φρονῆσαι. ὁ δὲ, τὸν Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν σὺν ὁπλίταις ὁπόσοις βούλεται, τότε μὲν εἰς τλὼ εἱρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ὕστερον σχολῆς βασανίσων, ἐνέβαλεν. τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεί, φησὶ, διαχυβεύεσθε, μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασιλέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς ᾧ λέγετε, [a] πείσετ' ἄν με ταῦθ' ἕτως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν [b] ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ, μηδὲν ὑβρισικὸν πάσχοντα· ἀποκομίσαντες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε [c] πρὸς ἐμὲ, τὸν ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τάχα γὰρ ἔσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας". οἱ δὲ ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τλὼ Ἰωσήπου συμφοράν· ὡς δὲ τὰ κατ' ἐκεῖνον [d] βυλευθέντα, πεπραγμένα [e] αὐτοῖς ἐκ θεοῦ, τάχιστα πρὸς ἐπέσυεν. Ρυβήλου δὲ πολὺς ἦν ἐπιπλήττων [f] αὐτοῖς τὴν μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γένεται· φέρειν

in omnibus haberent. Nam & frumentum eis negavit, dixitque eos ad res Regis explorandas venisse: ipsosque quidem è diversis regionibus convenisse, cognationem vero simulare: vix enim fieri posse, ut homo privatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum & regibus raro liceat esse tam beatis. Hæc autem sibi agenda esse voluit, ut de patris statu certius cognosceret, & quid illi acciderit, ex quo ipse discesserat; scire etiam volens, quid de Benjamine sit factum: veritus enim erat, ne ipsum etiam, paria ac in se audendo, de medio sustulerint.

Apologia Rubeli pro domo sua.

3. Illi autem perturbati erant & timore perculsi, maximum quidem periculum sibimet imminere existimantes, nihilque de fratre secum in animo cogitantes: paululum vero compositi ad singula, præloquente Rubelo natu maximo, responderunt. "Nos quidem, inquit, neque ut injuria "aliquem afficeremus, neque Regi damnum ali-"quod illaturi, huc venimus; sed ut à malis ser-"varemur expetentes, ratique in vestra humanitate "refugium habere à calamitatibus, quæ patriam "nostram affligunt; quos non solum civibus vestris "sed & exteris frumentum venale proposuisse au-"divimus, eo vobis constituto, ut omnes, qui-"bus salute opus est, salvos præstaretis. Fratres "autem nos esse & ex eodem sanguine, indicio "quidem est, quod forma cuique propria sit cum "exigua ab invicem dissimilitudine. Pater nobis "est Jacobus, vir Hebræus, cui duodecim nati "sumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum "omnes essent superstites, satis feliciter egimus: "verum, Josepho, uno è fratribus exstincto, res "nostræ jam inde in pejus lapsæ sunt. Nam & "patrem ex eo luctus cepit perpetuus, & nos ex "defuncti calamitate ac senis miseria affligimur. "Et nunc venimus ad emendum commeatum, "Benjamini fratum natu minimo mandantes, ut "patrem diligenter curaret ac res domesticas ad-"ministraret. Potes autem, nostram ad domum "mittendo, pro certo scire an quid falsi narrave-"rimus.

Benjaminem accersitum dimittuntur fratres cæteri, præter Symeonem obsidem. Gen. c. 42.

4. Et Rubelus quidem hujusmodi verbis tentabat persuadere Josepho, ut de eis melius sentiret. Ille vero, comperiens Jacobum in vivis esse, fratremque *Benjaminem* non periisse; tunc quidem eos in custodiam conjiciebat, tamquam per otium quæstioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, asseveratis vos non venisse ad "res Regis lædendas, fratresque esse, & ex *eo* patre "cujus esse dicitis, facietis mihi fidem hæc ita se "habere, si quidem unum ex vobis apud me reli-"queritis, nihil contumeliæ passurum; frumen-"tumque ad patrem exportantes, rursum ad me "revertamini, fratrem, quem illic relictum esse "dicitis, vobiscum adducentes. hoc enim veritati "erit argumento". Illi vero eo magis in malis e-"rant; atque lachrymabant, ac frequenter inter se deplorabant calamitatem Josephi, quasi ob ea quæ in illum excogitaverant, pœnas ab eis repetente Deo, in has miserias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando *scelere* eorum pœnitentiam, quæ Josepho ad nullam rem utilis erat: illos ve-

[h] Ηκειν·] Εἶναι *Vat.* & *Vet. Interpr.*
[i] Καὶ τὰς μορφὰς.] Ita ex *MSS.* καὶ μορφὰς *Bas.* & *G.*
[k] Περὶ Βενιαμὶν] Περὶ τὸν Βεν. *Vat.*
[l] Ἐδεδίει] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* ἰδεδίη *alii* cum *Bas.* & *G.* ἰδίδιν ab usu Attico malim. BERN.
[m] Περὶ ταδελφὸν] Sic in *MSS.* τοῦδὰ τ. *Bas.* & *G.*
[n] Κακουργήσοντες] Κακουργήσαντες *Vat.*
[o] Ἐπεχόντων] *Al.* συνεχόντων.
[p] Φανερὸν.] Ita ex *MSS.* φανερὸν κ' in *Editis.*
[q] Καὶ μὴ πολὺ] Καὶ ὁ πολὺ *Vat.*
[r] Γεγόμεθα] Γενόμεθα *Samb.* & *Vat.*
[s] Πράγματ'] Ita ex *Samb.* πράγματα *in reliquis.*
[t] Ἤρηται,] Scripta manu. Expressum erat typis ἔρηται. Epiphanio Interprete *trahit*: unde Burius heic restituit ἤρται. BERN. Ita in plerisque *MSS.* at ἐρεστήσαθ & ab alia manu ἤρεθ *Vat.* ἔρηται *Bas.* & *G.*
[v] Ηκομὲν τε] Ηκομὲν τοίνυν *Vat.*
[x] Καὶ τλὼ κ' τ' οἶκον] Καὶ τλὸ τ' οἶκον *Samb.*
[y] Νεωτάτῳ] Νεωτάτῳ ἀδελφῶ *Vat.*
[z] Φρονῆσαι.] Ita ex *MSS.* φρονεῖται in *Editis.*
[a] Πείσετ' ἄν με] Πείσαιτ' ἂν *Samb.* πείσητε *Hen.* & *Busb.* & mox καταλείποιτε *Bas.* & *G.*
[b] Ἐξ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν *Samb.* alterum est propriùm Atticorum.
[c] Πρὸς ἐμὲ,] *Al.* πρός με.
[d] Βυλευθέντα,] Ita in *MSS.* βυληθέντα in *Editis.*
[e] Αὐτοῖς ἔκ Θεοῦ,] Αὐτῷ *Vat.*
[f] Αὐτοῖς τ' μετανοίας,] *Al.* αὐτοῦς. & mox in *Editis* Ἰωσήπου.

vero obsecrabat, ut mala quæcunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiserit Deus, ut injuriam fratri factam ulciscereturt. Hæc autem inter se colloquuti sunt, linguam suam Josepho non intellectam credentes. Omnes vero incessit mœror ex Rubeli sermone & factorum pœnitentia, ut qui hæc secum non * reputassent, pro quibus pœnas luentes Deum justum esse judicabant. Josephus autem, eos in has angustias adductos cernens, in lachrymas prorumpebat: nolensque ut à fratribus observaretur, semet subduxit: ac, parvo tempore interjecto, ad eos revertitur. Atque tum retento Symeone, ut qui obses esset dum fratres redirent: jussit eos domum abire, ubi primum frumentum in foro *sibimet* comparassent; servo mandans, ut, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in sarcinas reposita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

Lingua Hebræa Ægyptiis ignorata.

Jacobo vix tandem subducitur Benjamin, filiis licet novem fameque id urgentibus. Gen. c. 42, & 43.

5. Jacobi autem filii, ubi in Chananæam pervenerunt, patri omnia, quæ in Ægypto illis acciderant, nunciaverunt. & quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, non persuaserint; utque Symeonem reliquerint apud Præfidem, donec Benjamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adstrueret: atque patrem orabant, ut nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Jacobo vero displicuit quicquid fecerant filii; atque ægre ferens Symeonem illic detentum, insipientis esse putabat Benjaminem etiam *his malis* adjicere. Et ille ne quidem Rubeli supplicantis, suosque pro illo filios dedentis (ut, si quid mali Benjamini acciderit in itinere, illos avus interficeret) verbis movetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magisque illos perturbabat argentum, quod in saccis occultatum invenerant. Cæterum deficiente jam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Jacobus, necessitate adactus, secum statuit Benjaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, si promissis abeuntes non steterint. Ac cum indies magis magisque *regionem* infestaret fames, & filii precibus instarent, nihil aliud, quod in præsenti faceret, restabat. At cum Judas, cætera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut suspicione mali de eo solicitum esse, nihil enim ei præter voluntatem Dei posse accidere, quod & prorsus evenire necesse est, etiamsi domi maneat; ne sic manifesto ipsos exitio adjudicet, nec, ob inanem de

Audacissimus Israëlitarum Judas.

ol' αὐτὰς πᾶν ὅ, τι [g] καὶ πάθοιεν, κατ' ἐκδικίαν ἐκείνε ὁρῶντ@ [h] αὐτὰ ℨ Θεὸ, καρτερῶς ἠξίε. ταῦτα ol' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλες, ὐχ ἡγέμενοι τ Ιώσηπον γλώτης τ[ὴ] αὐτῶν συνιέναι· κατήφεια ℨ πάντας εἶχε πρὸς τὰς Ρυβήλε λόγες καὶ τ πραγμάτων μετάμελ@, ὥσπερ ὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφιζομένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τ Θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων ol' ἔτως ἀμηχανῦντας αὐτὰς [k] ὁ Ιώσηπ@, ὑπὸ ℨ πάθες εἰς δάκρυα πρέπιπε, καὶ μὴ βυλόμεν@ τοῖς ἀδελφοῖς γνέσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρ[ε]· καὶ [l] Διαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτές. καὶ [m] Συμεῶνα καταλαχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδε τ ἀδελφῶν γνησόμενον, ἐκείνες μεταλαβόντας τῆς [n] ἀγορᾶς ℨ σίτε προσέταξεν ἀπέναι· κελεύσας τ ὑπηρέτ[η] παρῆμεν, ὁ πρὸς τὸ ὠνεῖ εἶεν τ[ὸ] σίτε κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραξεν.

ε'. Οἱ ℨ Ιακώβε παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸ Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κ τ Αἴγυπτον αὐτοῖς [o] συμβάντα· κ ὅτι κατάσκοποι [p] δόξειαν ἀφῖχθαι τὸ βασιλέως, κ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, κ τ ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν πρὸ τῷ πατρὶ, ἀπιστῆσαι, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα πρὸ τῷ [q] στρατηγῷ, μέχρι [r] Βενιαμὶν αὐτὸς ἀπιὼν, πίστις οὕτω τ εἰρημένων [s] παρ' αὐτῶν γένηται· ἠξίεν τε τ πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τ νεανίσκον. Ιακώβ ℨ ὡδὲν ἤρεσκε τ τοῖς ὑοῖς πεπραγμένοις· κ πρὸς τὸν Συμεῶν@ ℨ κατοχλεῖ [t] λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο προσθέναι κ τ Βενιαμίν. [v] καὶ ὁ μὲν ὡδὲ Ρυβήλε δεομένε, κ τὰς αὑτε παῖδας ἀντιδίδοντ@· ἵν' εἴ τι [x] πάθοι Βενιαμὶν κ τ ἀποδημίαν, ἀποκτείνειε αὐτὰς ὁ πάππ@· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ ℨ ἠπόρεν ὅλῃ τοῖς κακοῖς· καὶ μᾶλλον αὐτὰς ἐταράττε τὸ ἀργύριον ἐν τοῖς [y] σακίοις τε σίτε καταχεχρυμμένον εὑρεθέν. τε ℨ σίτε [z] τε κομισθέντ@ ὑπ' αὐτῶν [a] ὅλη λείποντ@, κ τε λιμε μᾶλλον ἀπτομένε, βιαζομένης αὐτὸν τ ἀνάγκης, ὁ Ιάκωβ@ ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τ Βενιαμὶν μ τ ἀδελφῶν· ὐ γὰ ἦν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ μ τ ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. καὶ ℨ πάθες οὐ χείρον@ καθ' ἑκάστ[η] ἡμέραν γινομένε, κ τ ὑῶν δεομένων, ὐκ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παρῦσιν. Ιέδα ℨ, τολμηρὸ τἄλλα τ Φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένε πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ· [b] ὡς ὐ προσῆκον μὲν αὐτὸν πρὸ τὰδελφῦ δεδιέναι, ὐδὲ [c] ταὐτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν, προαχθήσεται γὰ [d] ὐδὲν τ πρὸ τὸ ἀδελφὸν, ᾧ μὴ παρέσται ὁ Θεὸς, [e] τῦτο ℨ συμβήσεσθαι πάντως κ παρ' αὐτῷ μένοντα, φανερὸν ol' ὅτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μη-

[g] Καὶ πάθοιεν,] Illud κ deest *Vat.*

[h] Αὐτὰ ℨ Θεὸ,] Αὐτὸ *Vat.*

[i] Αὐτῶν συνιέναι·] Αὐτῶν *Samb.* αὐτὸς *Vat.*

* *Reputassent,*] Vel *supputantes.* tali enim sensu verbum ψηφίζομαι accipi necesse est: nisi malimus delere ὐκ, aut τοιαμβάνειν pro ψηφισαμβάνειν legere. *Gelenius* vertit hoc modo, *& scelus perpetratum damnabant, ac si non ipsi essent auctores facinoris, cui tum justissimam pœnam à Deo judicabant instigendam.* Verum *Epiphanius* ad hunc modum, —— *pœnitentia rerum gestarum, cur ipsi non cogitassent illo tempore, pro quibus, cum tunc punirentur, Deum esse justissimum judicabant.*

[k] Ο Ιώσηπ@,] Ita in *MSS.* articulum omittunt *Bas.* & *G.*

[l] Διαλιπὼν,] Iterum ex *MSS.* Ἀφλείπων in *Editis.*

[m] Συμεῶνα] Ex שמעון *symeona* heic & passim *Big. Cas. Samb. Busb. Hen.* & *Epiphanius.* σιμεῶνα toties *Bas.* & *Gen.* συμεὼν Testamenti Veteris Interpretes, itidemque Scriptores Novi. *Simon* idem vocatur Ecthlipsi Syriaca. BERN. Sic *MSS.* Σιμεῶνα *Bas.* & *G.* Σιμεῶνα ℨ καταχὼν *Vat.*

[n] Αγορᾶς] Ex *MSS.* ἀγοραστίας in *Editis.*

[o] Συμβάντα·] Ita plerisque *MSS.* & ex illis *Zonaras.* in *aliis* cum *Bas.* & *G.* συμπεσόντα.

[p] Δόξειαν] Illo commate, κ ὡς κατασκόπως δόξειαν *Busb.* & *Hen.* Imo versus ille πρὸς τῷ πατρὶ ἀπιστηθεῖν· ὡς καταλείποιέν τε συμεῶνα omissus *Big.* & *Cas.* propter Scribas oscitantes. Postremo ἀπιστῆσαι legit *Hen.* syllaba extrita. BERN. Rursus ita ex *MSS.* in *Editis* male ὀοξειεν.

[q] Στρατηγῷ,] Ea vox jam perdiderat illa ætate respectum ad militiam, & præfectum notabat. REL.

[r] Βενιαμὶν] Sic in plerisque *MSS.* in *aliis* Βενιαμὶς αὐτός. in *Editis* Βενιαμὶν ὡς αὐτόν.

[s] Παρ' αὐτῶν] In nonnullis *MSS.* παρ' αὐτῷ ἡθοιῆ, & παρ' αὐτῷ ἡθῇ.

[t] Λυπηρῶς φέρων,] Inde Johannes Drungarius κ λύπλω αὐτῷ ἡ ℨ συμεὼν ἱκοιῆ καθέχεσις· δοκῶ τι τ Βενιαμὶν ἀπαχθῆναι εἰς αἰχμαλωσίαν ὑ κατάνδρωσιν. BERN. Ita *Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* λυπηρῶς εἶχε· κ λυπηρῶς φέρων θάλλον ἀγανῶς in *Editis.*

[v] Καὶ ὁ μ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* κ ὁ μ πατὴρ ὡδὲ P. *Bas.* & G. κ ὁ μ Ρυβήλε frustra *Big. Cas.* & *Vat.* & mox ἑαυτὸ *Big.* & *Vat.*

[x] Πάθοι Βενιαμὶν] *Al.* πάθοιεν.

[y] Σακίοις] Σακκίοις Typothetæ: verum lenius *Big.* & *Samb.* ut maluerunt οἱ ὦ ἄσῳ. Ait enim in Lexico suo Clariss. Photius σάκ@· οἱ ἀττικοὶ λέγυσι δι' ἰὼς κ. BERN. Ita Attici, teste *Photio.* in *Editis* σακκίοις, & absque ὦ τοῖς.

[z] Τὸ κομισθέντ@] Articulum addidimus ex *MSS.*

[a] Επιλείποντ@,] Επιλιπόντ@ *Busb.* & *Hen.*

[b] Ως ὐ προσῆκον] Illa ὡς ὐ προσῆκον μ αὐτῷ supplevimus ex *MSS.* HUDS. Tentaverat ante ita Cocc. μὴ λίαν πρὸ τὰδελφὸ δεδιέναι, ὐδὲ τὸ τυχὸν δ. υ. λαμβάνειν; πραχθήσεταζ &c.

[c] Τὰτυχὸν] Rarissima voce *Bas.* & *Gen.* quam *adversum* interpretatur Epiphanius, & Hesychius *modicum.* Glossematis insuper alius manifestum est *Big. Samb.* & *Cas.* τὰ δεινὰ, pro τ' ἀτυχὸν Josephi. BERN. In quatuor *MSS.* τὰ δεινὰ δ' ὑπ.

[d] Οὐδὲν τ] Οὐδὲν αὐτῶν *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

[e] Τῦτο ℨ] Τῦτο ol' αὐτῷ συμβ. *Vat.*

μηδὲ τὼ ἐκ φαραώθε τ̃ τροφῆς ὑπολείκειν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι [f] ἀλόγῳ ωεὶ ℈ παιδὸς δέος, φροντίζειν ℈ κ τ̃ Συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τ̃ Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος [g] ἀπολῆται· [h] πιστεύσας ℈ ωεὶ αὐτ̃ τῷ Θεῷ ωροσηυχοντος, [i] κ αὐτ̃ ὡς σῶον ἐπανάξοντος τ̃ ἰδιον αὐτῷ, ἢ [k] συγκαίρεψοντος ἅμα ἐκείνῳ τ̃ βίον, πρόθεις Ἰακωβος παρεδίδε τ̃ Βενιαμὶν, κ τὼ πυρὸν ℈ σίτε διπλασίονα, τ̃ τε ωροσὼ τοῖς Χαναναίοις γινωμένων, τό τε τ̃ βαλάνε μύρον κ [l] σάκτιν, τερέβινθον τε κ μέλι, δωρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰὼ ωροσὼ ℈ πατρὸς ὑπὲ τ̃ παίδων ἐξόδῳ δάκρυα, κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὼ, τὸς ὑὸς εἰ κομιεῖται σώας ἐκ τ̃ ἀποδημίας, ἐφρόντιζεν· [m] οἱ ℈, εἰ τ̃ πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον, κ μηδὲν ὑπὸ τ̃ ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος. κ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς [n] ὑπέμενεν· οἱ ℈ ἐχώρουν τὼ ἐπ' Αἴγυπτον, μ̃ κρεῖττον ἐλπὶς τὼ ὑπὲ τοῖς παρ̃σι λύπαις ἰώμενοι.

ς'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὼ Αἴγυπτον, καπάγοντας μὲν ωροσὼ τὸν Ἰώσηπον. φόβος ℈ αὐτὸς οὐχ ὁ τυχὼν διεπάρασε, μὴ ωεὶ τ̃ς ℈ σίτε τιμ̃ς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες· κ ωερὶ τὸν ταμίαν ℈ Ἰωσήπε πολλὼ ἀποδολογίαν ἐποιοῦντο, κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, κ νυ̃ ἥκειν [o] ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ ℈ [p] μηδ' ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντος, [q] ἀνείθησαν τοῦ δέους. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, [r] ἐτημέλει σωιεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τούτῳ κ Ἰωσήπε ἀπὸ τ̃ς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, κ πυθομένῳ ωεὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι [s] καλαλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ ℈, μαθὼν ωεὶόντα τὸν Βενιαμὶν, εἰ ὅτος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, κ γὼ ἰὼ αὐτὸν ἑωρακὼς, ἀνέκραγε. [t] τ̃ ℈ φαινόντων αὐτὸν εἶναι, Θεὸν ὑπὲ πάσιν [v] εἶπεν εἶναι ωροστάτην. ὑπὸ ℈ πάθους ωεραγόμενος εἰς δάκρυα, μεθῆκε· μὴ βουλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ὑπὲ δείπνου τε αὐτὸς ωροελαμβανε, κ κατακλίνοντας [x] μὲν ἕτως ὡς καὶ ωρὸ τῷ πατρί. πάντας ℈ αὐτὸς ὁ Ἰώσηπος δεξιώμενος, [y] διπλασίοις μοίραις τῶν αὐτῷ ωροκειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

ζ. Ἐπεὶ ℈ μ̃ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράπητο, κελεύει τ̃ ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δῦναι μεμετρημένον, κ τ̃ τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς [z] σακίοις· εἰς ℈ τὸ Βενιαμὶν Φορτίον κ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει ℈ ταῦτα, ὀφθέραν βουλόμενος τ̃ ἀδελφῶν λαβεῖν· [a] πότερόν ποτε βοηθῆσι τῷ Βενιαμὶν

puero metum, ipſos privet rerum ad victum abundantia, quam illis ſuppeditabit Pharaothes; Symeonis autem ſaluti etiam proſpicere par eſſe, ne, dum Benjaminem ire prohibet, illum perire ſinat: ipſoque inſuper hortante ut filium Deo crederet, ſeque aut illum ſalvum reducturum eſſe aut una cum illo periturum, tandem Jacobus cedens tradidit *eis* Benjaminem, & duplex frumenti pretium, atque munera Joſepho ferenda ex proventu Chananææ, myrobalanum & ſtacten, terebinthum & mel. Multæ vero à patre, filiis digredientibus, fuſæ ſunt lachrymæ, & viciſſim ab illis. Nam ille quidem *anxie* cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus ſit; illi vero an patrem bene valentem inventuri, mœrorique ex eorum abſentia non ſuccumbentem. atque in hac triſtitia integrum diem exegerunt. Et ſenex quidem laſſatus domi ſubſtitit: illi vero viæ in Ægyptum inſiſtunt, dolorem ex præſentibus meliorum ſpe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum perveniſſent, ad Joſephum quidem adducuntur. Timor autem eos non mediocris perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo illud ſecum abſtuliſſent: quod mox apud Joſephi diſpenſatorem diligenter excuſaverunt, dicentes, domi ſe in ſuis ſaccis reperiſſe pecuniam, & jam venire illam ſecum reportantes. Eo vero negante ſe ſcire quid illi dicerent, metu liberati ſunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curavit, *probeque pexum dedit*, ut inter fratres verſaretur. Interea autem Joſepho à miniſterio Regis reverſo, munera que ad ipſum adduxerunt, & ſciſcitanti de patre dixerunt, ſe illum bene valentem inveniſſe. At ille, cognito Benjaminem ſupereſſe, percontatus eſt, an hic (nam & ipſum viderat) eſſet frater natu minimus. Illis vero ajentibus hunc ipſum eſſe, dicebat Deum res omnes adminiſtrare. Ex animi autem commotione ad lachrymas adductus, ſeceſſit, ne à fratribus obſervaretur. Ipſoſque *mox* ad convivium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, diſcumbunt. Joſephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Benjaminem portione duplo majore quam reliquos ſecum diſcumbentes honorabat.

Fratres ſuos iterum adventantes convivio excipit Joſephus. Gen. c. 43

7. Veruntamen cum poſt cœnam ſomnum caperent, diſpenſatori negotium dat, ut & frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in ſaccos clam reponeret: in Benjaminis vero ſarcinam etiam ſcyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Hæc autem faciebat, volens fratrum animos pertentare; an quandoque fratri opem laturi eſ-

Quo reſpectorum animos pertentaret, fratrem minimum furti alligat Joſephus. Gen. c. 44.

---

f Αλόγῳ] Ita *Samb. Vat.* & *Caſ.* ἀλόγως ωεὶ ℈ παιδὸς φοβεῖσθαι in *Editis*.

g Ἀποληται] *Samb.* ἀπόλωμαι ab antiquiſſimo ἀπόλωμαι BERN.

h Πιστεύσας] Πιστεύσαι in aliquot *MSS*.

i Καὶ αὐτὸς] Mox ὑ συγκαίρεψοντας ἅμα ἐκείνῳ τ̃ βίον, refugiſſe ſcias manus *Big.* & *Caſ.* BERN. Ita ex *MSS.* κ αὐτῷ ὡς ὄντα σῶον in *Editis*.

k Συγκαίρεψοντος] Συγκαθερέψαντας *Big.* & *Caſ.* συγκαθερέψαντος *Samb.*

l Σάκτιν,] Ita in *MSS.* vel σακτὼ. in *Editis* σάκλης. HUDS. Et σάκλη eſt liquor balſami. Num Joſephus credidit balſamum in Palæſtina tum creviſſe? At ipſe dicit balſami fruticem a regina Schebæ Salomoni donatum, & tum demum ibi plantatum. An per σακτὸν aliam reſinam intelligit. REL. Vide Theophr. De Plantis 5. 4. 2. & Dioſcorid. 4. 154. COCC.

m Οἱ ℈.] Εἰ ℈, οἱ τ̃ π. *Baſ.* & *G.*

n Ὑπέμενεν·] *Al.* ὑπέμειναν.

o Ἐπανάγοντες αὐτό.] Sic *Samb.* & *Vat.* ἐπαναγόντων αὐτῷ τοῦτο *Baſ.* & *G.* ἐπανάγοντες αὐτῷ τοῦτο *Caſ.*

p Μηδ' ὅ, τι] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* μηδολωῶ εἰδέναι in *Editis*.

q Ἀνείθησαν] Ita *Big.* & *Samb.* ἀνέθησαν *Vat. Baſ.* & *G.* ἀνέθησαν maluit *Burius*.

r Ἐτημέλει] Inſcitum eſt Typographorum ἀπέλυσεν hoc in loco. Rectius ἐτημέλει, *ornabat*, *probeque pexum dabat*. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπέλυσεν in *aliis*.

s Καλαλάβοιεν] Unica literula immutata non deteriorem facit ſenſum *Cocc.* legendo καλαλίποιεν, i. e. *quod eam incolumem reliquiſſent*. HAVERC.

t Τῶν ℈ φαινόντων] Sic *Big. Samb. Caſ.* & *Vet. Interpr.* τ̃ ℈ φαινόντων, τ̃ Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶπεν εἶναι πρ. in *Editis*. τ̃ ℈ φαινόντων αὐτὸν εἶναι, ὑπὸ ℈ πάθους *Vat.* reliquis in medio omiſſis. ὑπὸ ℈ πάθους *Samb.*

v Εἶπεν εἶναι] Forte εἶπεν ἀγχοῦ εἶναι αὐτῷ. Vetus *ait*, *Deum ſemper omnium ei eſſe ſuffragatorem*. Hæc ad oram COCC.

x Μὲν ἕτως] Illud μὲν ex *MSS.*

y Διπλασίοις μοίραις] Hæc autem ſuo more contraxit *Johannes Zonaras*, ἰωσὴφ ℈ τ̃ βενιαμὶν ἰδὼν, κ συνθρυπτόμενος, ἵνα μὴ δακρύων καταφανὴς γένοιτο, μείζοσι. εἶτα ἐπὶ δεῖπνον προσκαλεσάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, κ διπλασίοις μοίραις ἐδεξιοῦτο τ̃ βενιαμίν. Atqui optimus Moyſes ſcripſerat πενταπλασίοις. Comeſtor autem Trecenſis (ut crederes) conciliari iſthæc voluit hunc in modum. *Diſpoſuit Joſeph fratres ſecundum ordinem etatis eorum, ſicut in domo patris ſedere conſuevcrant: datiſque partibus mirabantur, quod pars Benjamin quinque partibus excederet. Joſephus autem dicit*, Benjamin duplicibus partibus honorabat. *Utrumque autem ſtare poteſt, ſi quinque ciborum fuerunt impoſitiones; & de qualibet duplum dedit.* Perite equidem. BERN. In *S. Literis* πενταπλασίοις. *Petrus Comeſtor* iſta hoc modo conciliari voluit, *quinque ciborum fuerunt impoſitiones, & de qualibet duplum dedit.*

z Σακίοις·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* σάκκοις.

a Πότερόν ποτε βοηθῆσι] Πότερον βοηθῆσι *Vat.*

eſſent furti alligato, & periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reverterentur. Servo, ſicut juſſus erat, ita faciente; mane diluculo Jacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, & duplici lætitia affecti, cum ob eum *reſtitutum* tum quod Benjaminem aſportarent, ſicut patri pollicitiſunt. At illos *ſtatim* circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Benjaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore & hoſpitio dignatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi *ab iis* appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, ſe *ſcilicet* hoſpitio liberali & familiariter à Joſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi injuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis benevolentiæ ergo propinavit, ſecum auferre ſuſtinerent, Joſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro injuſto poſtponentes. Itaque pœnas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes evaſerint, ſervum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Hæc & alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba ejus ludibrio habebant, ſervumque ob ſermonis levitatem mirabantur, *utpote* actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inventum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, ut data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, jubent eos periculum facere; atque omnes pœnæ ſubjicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate conjunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum pœnas daturum ajebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad conquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Benjaminem pervenerunt; non neſcientes quod in ejus ſacco ſcyphum occuluerint, ſed ut ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque cæteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Benjamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conviciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris jam confectam haberent. Ut vero Benjaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inveniunt, confeſtim ad lamenta & ploratus verſi ſunt: & dilaceratis veſtibus, cum fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Benjaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia

κλοπῆς ἐναγομένῳ, καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν· ἢ καταλιπόντες, ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιοῦσιν δ' οἱ τοῦ οἰκέτου τὰ [b] ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν ὁδὸν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ Ιακώβου παῖδες [c] ἀπήεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ [d] διπλοῦν χαρὰν χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ ὅτι τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς [e] ὑπέσχοντο. [f] παρελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ τοῦ Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. [g] παραχθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν [h] πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν ὑφ' οὗ δεσπότου, κακίστους ἀπεκάλουν, οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο, [i] τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ιωσήπου, ἀλλὰ μνήμης λαβόντες, οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδικεῖν ἡρέσθαι· σκύφον δ', ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς [k] προὔπινεν, ἀραμένοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκως τὴν τε πρὸς Ιώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ὑπὸ δευτέρῳ θέμενοι. τιμωρίαν τε οὐ [l] αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν, ἁλόντας τὸν θεὸν, ὑφ' ὑποφράγματι μὴ τὸ κλοπῆς, [m] εἰ καὶ τὸν ἀφανισθέντα οἰκέτην διέλαθον. [n] πυνθανομένοις τε ταῦτα πρὸς τῶν παρόντων εἴημεν, ὡς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι καλαζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πλέονα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐπύθετο. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τὸ μὴ αὐτοὺς, ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κατηγορίας τὸν οἰκέτην ἐφυβρίζον, τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακκίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέσχον, ἀλλ' ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· τοσοῦτον [o] ἀποδεῖν τοῦ γνώμην κακουργῆσαι. τῆς μέντοι ζητήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτῃ χρῆσθαι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφημένος, ἅπαντας κολάζειν. ἦσαν γὰρ [p] αὐτοῖς συνειδότες, ἧττον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκινδύνου. οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιεῖσθαι· τὴν μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶναι, ὃς τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος [q] πεποιῆσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεριελθόντες καὶ τὴν ἔρευναν, ὅτι τὸ τελευταῖον Βενιαμὶν ἦκον· οὐκ ἀγνοοῦντες ὅπη εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸ [r] σκύφον εἶεν ὑποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι δι' αὐτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους, ἐν τῇ περὶ τὸ Βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθαῤῥουν δ' ὡς δὴ ἐν ἐκείνῳ τὸ κακουργίας ἁλῶναι μέλλοντι, ἐκάκιζόν τε τοὺς ὑπολοιπομένους, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένους ἤδη πεπορεῦσθαι. ὡς δὲ τὸ δι' Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸ σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἅμα τοὺς ἐτράποντο· καὶ τὰς στολὰς [s] ὑπερρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὑπὲρ τῆς μελλούσης κολάσεσθαι τὸ κλοπῆς, [t] αὐτούς τε λυπούμενοι τὸ πατέρα περὶ τὸ Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ δόξαντας ἤδη λαφύγειν τὰ σκυθρωπὰ λαφθο-

νηθῆ-

[b] Εντεταλμένα,] Ita in omnibus *MSS.* ἐπεταλμένα in *Editis.*

[c] Απήεσαν.] Sic in *MSS.* perperam in *Editis* ἀπίεσαν.

[d] Διπλοῦν χαρὰν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διπλῇ χαρᾷ in *reliquis.*

[e] Υπέχοντο.] Ex *MSS.* male autem in *Editis* ὑπέσχετο. in quibus etiam articulus omiſſus eſt ante Βενιαμὶν in verſu 41.

[f] Παρελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἱππεῖς,] *Zonaras* ſtratagema illud, ſicut *Hen.* & *Busb.* quam breviſſime perſtrinxit, παρεκυκλοῦσι δὲ ἀπίοντας αὐτοὺς ἱππεῖς, ἐπεσκαλοῦντες τῷ τοῦ σκύφου κλοπῷ· καὶ ἐρευνῶντες εὑρόντες τὸ σκύφον τοῦτο τῷ φόρτῳ βενιαμὶν. BERN.

[g] Παραχθέντες] *Coccejus* legere jubet παραχθέντας, quod alium efficit ſenſum, nec ipſum incommodum. Pro vulgata tamen ſtant MSS. HAV.

[h] Πυθόμενοι] Πυθομένοις *Big.* & *Samb.* πυθομένους *Vat.* παραχθέντας & πυθομένους legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Similes tamen caſuum viciſſitudines occurrunt apud optimos Atticiſmi magiſtros. HUDS. Lege πυθομένους Vetus *turbatos, ſciſcitantes illi, malevolos appellabant.* Non negaverim tamen ἀκολουθεῖν reperiri in caſtigato ſermone, ut Actor. 20. 3. COCCEJUS.

[i] Τὴν ξενίαν] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὴν ξενίαν in *Editis.*

[k] Προὔπινεν,] Iterum ex *MSS.* περὶπινεν *Baſ.* & *G.*

[l] Αὐτοὺς ὑφέξειν] Αὐτοῖς *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[m] Εἰ καὶ τὸν] In *Editis* καὶ τὸν δ.

[n] Πυνθάνεσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* quibus conſentit *Vat.* niſi quod ὃ pro τὸ habeat poſt πυνθάνεσθαι. *Epiphanius* legiſſe videtur, πυνθάνεσθέ τε τῶν τί παθόντες εἴημεν, ὦ δ. ἐ. γνώσεσθε. in *Editis* τί παθοντῶν εἶεν, & mox κολαζομένοις. dein καὶ ante ταῦτα omittit *Vat.*

[o] Αποδεῖν δὲ γνώμη] Attico ritu pro ἀποδεῖν in *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπεῖναι in *Editis.*

[p] Αὐτοῖς συνειδότες,] Εαυτοῖς *Vat.*

[q] Πεποιῆσθαι.] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* male ut & in *Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι.

[r] Σκύφον] Sic in *MSS.* τὸ σκύφον ὑποκεκρυφότες *Baſ.* & *G.*

[s] Επικαταῤῥήξαντες,] *Al.* ὑπερκαταῤῥήξαντες & καταῤῥήξαντες. mox ὧδε v. 37. deeſt *Editis.*

[t] Αὐτούς τε λαφυσσαμένους] Εαυτοὺς *Vat.* ut & mox v. 41. ubi αὐτοὺς habent *Baſ.* & *G.*

[v] Αχον-

νηθῆναι. τῶν ᾗ ωὲι τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τ τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτὲς αἰτίες ἔλεγον, βιασαμένες [v] ἄκοντα αὐτῆς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖ ἱππεῖς ωᾦγαλαβόντες τὸν Βενιαμῖν ἦγον [x] ωὸς Ἰώσηπον, καὶ τ ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ ᾗ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, [y] τὲς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι· "τί δὴ, φησὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ ωὲι τ ἐμῆς "φιλανθρωπίας, ἢ ωὲι τοῦ Θεοῦ τ ωρονοίας, τοιαῦτα "πράττειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; "τῶν ᾗ ωᾦγαδιδόντων αὐτὲς εἰς κόλασιν [z] ὀφλὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμῖν, [a] καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τ εἰς Ἰώσηπον αὐτῆς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλύπτων [b] μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τ κατ' τὸν βίον ἀπηλλακται σκυθρωπῶν, εἰ ᾗ ωέφευγεν, ὅτι τ ωᾦγὰ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτὲς [c] ἀλιτηρίες τοῦ ωατρὸς, ὅτι [d] τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ὀφλὶ Βενιαμῖν ωροσθήσουσι. [e] ωολὺς ἦν κἀνταῦθα Ῥᾳβηλ@, αὐτῶν καθαπλόμεν@. Ἰωσήπ@ [f] ᾗ τὲς μὲν ἀπολύοντ@, ὡδὲν γὰ αὐτὲς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ᾗ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντ@· ὅτε γὰ τὸν ἀπολύειν ἀφ' ὧν ὡδὲν [g] ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγε, ὅτι συγκολάζειν ἐκείνες τῷ τὴν κλοπὴν [h] ἐργασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένῳ, τὲς μὲν ἄλλες ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ ωρὸς τὸ πάθ@ ἀφωνία, Ἰούδας ᾗ, ὁ καὶ τ πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, [i] καὶ πάλλα δραστήρι@ ὢν ἀνὴρ, ὑωὲρ τ παιδὸς σωτηρίας ἔκρινε [k] ωᾦγαβαλέσθαι. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ ωρατηγὲ, ωεπολ- "μήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ ᾧ κόλασιν "ὑωοσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα "μὴ ωάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς ᾧ νεωτάτ γέγονεν. ὅμως "ᾗ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τλὺ δι' αὐτ σωτηρίαν ἐλπὶς [l] ὑωο- "λέλειπται ωᾦγὰ τ σῆς χρηστότητ@, [m] ἐγνωμένης τλὺ "ᾧ κινδύνῳ ἀφυγλύ. καὶ νῦν μὴ ωρὸς τὸ ἡμέτερον ἀ- "φορῶν, μὴ ᾗ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ ωρὸς τὴν "[n] ἑαυτῆ φύσιν, καὶ τλὺ ἀρετλὺ σύμβελον ωοιησάμεν@ "ἀντὶ τ ὀργῆς· ἣν οἱ ωάλλα μικροὶ [o] ωρὸς ἰσχύ@ λαμ- "βάνουσιν, σὺκ ὀφλὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀφλὶ "τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· γνῶ ωρὸς αὐτὴν μεγαλό- "φρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑωὸ αὐτῆς, ὥστε ἀποκλεῖσαι "τὲς ἀφ' αὑτὲς ὡς ἰδίας ἔτι τ σωτηρίας ἀντιποιμέ- "νες, ἀλλὰ ωᾦγὰ σῶ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰ "ἀδὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν ωαρέξεις αὐτήν. [p] ἀλλὰ καὶ πά- "χιον ἐλθοῦσιν ὀφλὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτ, καὶ τὴν ὑωο- "χίαν τ τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν [q] τοῖς οἰ- "κείοις; ὅσα κινδυνεύοντας αὐτὲς ὑωὸ τοῦ λιμοῦ ἀφ- "φαρῆναι [r] ωᾦεῖσωσε. ἀφαιρᾖ δ' οὐδὲν ἢ μὴ ωᾦεῖδεῖν "ἀποθλυμένες ὑωὸ ἐνδείας τ ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολά- "σαι δόξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ ωᾦεῖ τ ἀνέργασίαν τ ἀπὸ σοῦ "λαμπρὰν ᾗομένῳ φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, "ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ δίδομένη. σώσεις γὰ οὓς εἰς τοῦτ καὶ "ἔτρεφες· καὶ ψυχὰς, ἃς ὑωὸ λιμοῦ καμεῖν σὺκ εἴα-

evaſiſſe viderentur, fortunæ invidia in calamitatem inciderint. Atque tam hujus fratris infortunii, quam futuri ex eo patris mœroris ſe auctores fatebantur, qui invitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Benjaminem comprehenſum ad Joſephum retrahunt, fratribus etiam ſequentibus. Ille autem illum in cuſtodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, ô ne- "quiſſimi, aut de mea humanitate aut de provi- "dentia Dei ſenſiſtis, ut talia in benefactorem & "hoſpitem perpetrare auderetis"? Illis vero *vicarios* ſemet in ſupplicium offerentibus pro ſalute Benjaminis, atque in memoriam revocantibus quam ſcelerati fuerant in Joſephum, eumque beatiorem prædicantibus, ſi mortuus quidem eſſet, quod è vitæ calamitatibus ſit exemptus; ſi vero in vivis eſſet, quod vindicta fruatur, qua injurias illi ab ipſis factas perſequitur Deus: ſemet vero patris peſtem & perniciem vocantibus, quod *veteri* de Joſepho mœrori, quo hactenus jacuit, novum ex Benjamine adjecturi ſint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Joſepho autem illos quidem dimittente, ut qui ipſi nullam fecerint injuriam, pueri vero ſupplicio ſe contentum eſſe dicente, (neque enim hunc abſolvere in gratiam inſontium, ſapientis eſſe dicebat, neque illos una cum furti manifeſto punire) abeuntibus etiam ſecuritatem ſe daturum promittente, alii quidem ſtupefacti ſunt & præ dolore obmutuerunt, Judas vero, qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, & vir cætera ſtrenuus erat & efficax, decrevit ſe pro fratris ſalute periculo objicere. "Et nefaria quidem, inquiit, in te, ô "Præſes, perpetravimus, & ſupplicio digna, cui "nos omnes ſubjici debere æquum eſt, licet non "omnium ſit culpa, ſed unius natu minimi. no- "bis tamen, ſalutem propter ipſum deſperanti- "bus, ſpes aliqua effulſit ex tua bonitate, pro- "mittente & ſpondente ex periculo effugium. "Ac nunc ad nos non reſpiciens, neque facinus "quod patravimus intuens, ſed ingenii tui indo- "lem, & virtutem in conſilium aſſumens potius "quam iracundiam, (à qua homines cætera pu- "ſilli animos accipiunt, eam non in maximis ſo- "lum, ſed in quæcunque inciderint, adhibentes) "hanc ipſam contemne & deſpice, neque ab ea "te vinci patere, ut eos perimas, qui ſibimet ſa- "lutem adhuc vendicare non poterant, ſed eam "à te accipere enixe petunt. Etenim neque nunc "primum iſto munere nos ornabis: ſed & ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum veniſſemus, "commeatus etiam copiam feciſti, tantum *ali-* "*menti* ad familiam deferendum ſuppeditans, "quantum eam, in ſalutis diſcrimen à fame ad- "ductam, incolumem ſervavit. Equidem nihil "intereſt, utrum non deſpicias pereuntes egeſta- "te rerum neceſſariarum, an illos ad ſupplicium "non damnaveris, quos deliquiſſe homines ſuſpi- "cantur, quibuſque præclaram tuam invident "beneficentiam. Eadem plane gratia eſt, modo "ta-

Hujus dramatis vigor & epitaſis. Gen. c. 44.

Oratio ſua de pro Benjamine peroratio facunda quidem & animoſa. Vide Gen. c. 44. v. 18.

v Ἄκοντα] Ita *Samb.* ἄκοντα αὐτὸν τ π. *Vat.* ἄκοντα τ π. *Baſ.* & *G.*

x Πρὸς Ἰώσηπον,] Πρὸς τ Ἰώσηπον *Vat.*

y Τὲς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι·] Hîc *Zonaras*, Ἰωσὴφ ᾗ τέτες ὀνειδίσας ὡς ἀχαρίστες, ἠλάθησε μ τὲς λοιπὲς, μόνῃ ᾗ δρκεῖτο τῇ Βενιαμῖν καρδίᾳ· τὲς ᾗ ἀπειλὰ συνέσχεν. BERN. Ita plerique *MSS.* in *aliis* cum *Baſ.* & *G.* τὲς ᾗ πενθίμοις.

z Ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμῖν,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὸ in *ceteris.*

a Καὶ πάλιν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ πάλιν Ἰωσήπ@ ἀναμιμνησκομένων, κἀκεῖνον &c. quibuſdam prætermiſſis.

b Μακαριώτερον,] Μακαριώτερον αὐτῶν *Samb. Caſ.* & *Vat.*

c Ἀλιτηρίες] Ita ex *Samb.* in *ceteris* ἀλιτηλίες.

d Τῇ λύπῃ,] Τλὺ λύπλω *Samb.*

e Πολὺς δ' λῶ κἀνταῦθα] Ita in *MSS.* πολὺς δ' λῶ σὐταῦθα ὁ P. *Baſ.* & G.

f Δὲ τὲς μ ἀπολύοντ@,] Μέντοι τὲς μ. *Vat.* δὴ τὲς *Vet. Interpr.*

g Ἐξαμαρτόντας] Ἐξαμαρτάνοντας *Baſ.* & *G.*

h Ἐργασαμένῳ·] Ita in *MSS.* εἰργασαμένῳ in *Editis.*

i Καὶ πάλλα δραστήρι@] Καὶ deeſt *Big.*

k Παραβαλέσθαι.] Παραπολέσαι *Vat.*

l Ὑπολέλειπτ᾽] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑπολέλειπ᾽.

m Ἐγνωμένης] Sic *Samb.* & *Caſ.* ἐγνωμένης *Big.* & *Vat.* ἐγνωμένῃ & mox τλὺ κινδύνῳ φυγλύ in *Editis.*

n Ἑαυτῆ φύσιν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σαυτῆ in *aliis.*

o Πρὸς ἰσχύ@] Forte ωᾦ ἰσχύ@. COCC.

p Ἀλλὰ καὶ τάχιον] Sic plerique *MSS.* ἀλλὰ τάχιον in *aliis* cum *Baſ.* & *G.*

q Τοῖς οἰκείοις,] Ita *MSS.* καὶ τοῖς οἰκείοις in *Editis.* & mox ὑωὸ λιμῷ.

r Περιέσωσε.] Περιέσωσαν *Vat.*

"tamen diverſo collata. Servabis enim quos in "hunc finem paviſti; & vitam, quam fame labo- "rare noluiſti, tua gratia ſalvam retinebis. Quam "magnum & mirabile eſt vita nos donare, & li- "beralitate efficere ut inopia circumdatis maneat "incolumis. Imo Deum arbitror viam ad hæc "muniviſſe, cui viſum eſt ut nos, ad virtutem "tuam illuſtrandam, in has calamitates incidere- "mus: ut gloriam etiam adipiſcaris ignoſcendo "peccantibus, quod tibi injuriam intulerint; & "non ſolum eos perhumaniter ſublevando, qui "alia de cauſa tuo egeant auxilio. Etenim per- "magnum quidem eſt opem iis ferre, qui ad in- "opiam redacti ſunt: multo tamen majus & præ- "ſtantius illos ſervare, qui ob ſcelus in ſe perpe- "tratum pœnas erant luituri. Nam ſi parva ſup- "plicia delinquentibus remiſiſſe magnam condo- "nantibus laudem attulerit; certe iracundiam "tum cohibere, ubi vita peccantium ei, quem "læſerint, in pœnam obnoxia eſt, ad Dei natu- "ram proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis "exſtitiſſet pater, qui Joſephi interitum lugendo "oſtendit, quam graviter tulerit liberorum amiſ- "ſionem, nequaquam pro noſtra ſalute verba fe- "ciſſem, niſi forſitan tuis moribus hoc donaſſem, "qui præclarum ducis etiam illis incolumitatem "dare, quos mortuos nemo ploraret; ſed æquo "animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, pertu- "liſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos "miſeret, tametſi juvenes adhuc & vix ullo ex "vitæ commodis fructu percepto moriamur, ſed "de patre cogitantes ejus ſenectutem miſericor- "dia proſequamur, has tibi preces ſupplices offe- "rimus; vitamque noſtram à te deprecamur, cu- "jus in pœnis profundendæ poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus "eſt, neque nos tales futuros genuit; ſed probus "& honeſtus, & qui talia experiretur non com- "meritus, & qui nunc quidem, nobis peregre "profectis, ſolicitudine curiſque diſcruciatur. "Cum autem de noſtro interitu audierit, ſimul- "que de cauſa ejus, eo facilius in animnm indu- "cet ut vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet "mœrore conficientis accelerabit noſtræ infamia, "facietque ut triſtem de vita exitum habeat; ut "qui, priuſquam rumor de nobis divulgetur, feſ- "tinarit ſemet ſenſibus orbare. His igitur per- "penſis, tametſi iram tibi commoveat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictæ gratiam facito; "& plus illius miſeratio apud te valeat, quam no- "ſtra nequitia: atque ejus ſenectutem, qui, nobis "pereuntibus, in ſolitudine vivet morieturque, "reverere, patrum nomini hunc muneris hono- "rem deferens. Nam hoc agendo parentem "tuum honoras, & tibimet aliquid tribuis, cum "jam hac gaudeas appellatione: quæ tibi ſalva "conſervabitur à Deo omnium patre; quem & "ipſum propter commune nomen hac pietate "honorare exiſtimaberis, ſi patris noſtri miſeri- "cordia moveris, ea tecum reputans quæ paſſu- "rus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quæ no- "bis dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem "habeas, *iterum* dare, adeoque ipſum in benigni-

"σις, τηρήσῃς τ ἑαυτοῦ δωρεᾶς. ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ "μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν, καὶ ἀφελέσθαι δι' ὧν αὖ) "μένουσιν ἀπορωμένοις. οἶμαί τε τ Θεον αἰτίαν σκο- "σκοῦσαι, βαλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀ- "ρετὴν σεσόντος, ἡμᾶς εἰς τὰ μείζονα συμφο- "ρᾶς· ἵνα καὶ τῶν εἰς [s] αὐτὸν ἀδικημάτων συγγι- "νώσκων [t] φανῇς ἐπαινετὸν, ἀλλὰ μὴ σὺς μόνους τὰς "κατ' ἄλλων σεφάσιν δεομένους ἐπιεικείας φιλάν- "θρωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν [v] γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί τι- "νας εὐ καταστάντας εἰς ἀρετὴν, ἡγεμονικώτερον ἢ σῶ- "σαι τοὺς ὑσέρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην "ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖ- "ναι τοὺς σλημμελήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑσερ- "ηθοῦσι· τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑσὲρ ὧν τὸ "ζῆν ὑσευθυνον τῇ κηδεσόῃ γένεται τῶν ἠδικηκότων, "θεᾷ φύσῃ σεσοικέναι. καὶ ἔγωγε, [x] εἰ μὴ πατὴρ ἡ- "μῖν ἦν, [y] πῶς ἂν παίδων ἀποσολῇ ταλαιπωρεῖ λέγε "τῆς ἐπὶ Ιωσήπῳ τελευτῆς ἐπιδεδειγμένος, οὐκ ἂν "τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους "ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἦν, "[z] σώζειν αὖσῳ καλῶς [a] ἔχοντα καὶ τούτους οἳ λυπήσον- "ται τεθνηκότων οὐκ [b] ἔχοντας· παρεισομεν δ' ἂν αὖ- "τοὺς πεισομένους ὅ, τι καὶ θελήσας. νυῦ δ', ὃ γὰρ "ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τ "βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δ' τοῦ πατρὸς λο- "γιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταύ- "τας σοὶ τὰς δεήσεις σεσφέρομεν· καὶ σαρακαλέμεθα "ψυχὰς [c] τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον κακούργημα "σρὸς τιμωρίαν σαρέδωκεν. ὃς ἅτε πονηρὸς αὐτὸς, ἅτε "τοιούτους ἐσομένους ἐφύτευσεν· ἀλλὰ χρηστὸς ὢν καὶ σα- "ρασκευὰς τοιούτων ἐχὶ δίκαιος, καὶ νυῦν μὲν ἀσοδημούντων "παῖς ὑσὲρ ἡμῶν φρονήσει κακοσαθεῖ. πυθόμενος δὲ "ἀσολωλότας, [d] καὶ τὴν αἰτίαν, ὑσομενεῖ λέγε τούτῳ "πολὺ μᾶλλον τ βίον [e] καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδοξον αὖ- "τὸν τῆς ἡμετέρας καθαιρεθῆς [f] φθήσεται λαχρησόμε- "νον, καὶ κακὴν αὐτῷ σοιήσῃ τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀσαλλα- "γὴν, σρὸν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς σευ- "σόντος [g] αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεσαγαγεῖν. γνώμε- "νος οὖν ἐν τούτῳ [h] τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία "σὲ σαροξύνει νυῦν ἡ ἡμετέρα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δί- "καιον χάρισαι τῷ σατρὶ, [i] καὶ δωνηθήτω σλέον ὁ "σρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας σονηρίας· καὶ γῆ- "ρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀσο- "λαμένων αἰδέσαι, τῷ σατέρων ὀνόματι τούτῳ χαρι- "ζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ Φύσαν- "τα τιμᾷς, καὶ [k] αὐτῷ δίδως, ἀσολαίων μὲν ἤδη τῆς "σεσονηρίας· ἀσῃρῆς δ' ἐσ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος "ὑσὸ Θεοῦ τ πάντων σατρὸς, εἰς ὃν κατὰ χρηνωνίαν "καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος [l] εὐσεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμε- "τέρου σατρὸς οἴκτον λαβών, ἐφ' οἷς σείσεται τῶν σαι- "δων σερούμενος. σὺν οὖν, ἃ σαρέσχεν ἡμῖν ὁ Θεὸς, "σαῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελέσθαι, δοῦναι· καὶ μηδεν "ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χάρισι. τῆς γὰρ [m] ἐσ' ἀμφο- "τέρων δυνάμεως τετυχηκότα καλὸν τούτῳ ἐν τοῖς ἀγα-

s Λυτὸν] Σαυζῳ *Samb.* & *Vat.*

t Φανῇς ἐπ]αινετὸν,] Φανεὶς *Big.* & *Samb.* non ineleganter.

v Γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί] Illud δὲ ex *MSS.* deeſt in *Editis.*

x Εἰ μὴ πατὴρ] Εἰ μὴ πατὴρ ἦ ἐπὶ τῇ Ιωσήπου τελευτῇ λύπης ἔτι διαφλεγόμενος, οὐκ ἂν ἔγε καθ' ἡμᾶς ἕνεκεν τῆς σωτ. *Vat.*

y Πῶς ἐπὶ παίδων ἀπ]ολῇ] In *Big. Samb.* & *Caſ.* ὃς ἐπὶ π. in *aliis* cum *Editis* πῶς ἐπὶ & dein ἀπολλῆς, & porro τῇ ἐπὶ Ιωσήπου.

z Σώζειν αὖτῳ] Σώζειν ἀεὶ καλῶς ἔχοντα καὶ τοὺς οἷ λ. *Vat.*

a Εχοντα καὶ τουτους] Ἔχοντ καὶ τοὺς ο. λ. τ. οὐκ ἔχοντας, καὶ παρεί- χομεν &c. COCCEJUS.

b Εχοντας·] Ita *MSS.* in *Editis* ἔχοντες παρείχομεν ἄν.

c Τὰς ἑαυτῶν,] Illud τὰς ex *Big.* & *Samb.* in *ceteris* deeſt.

d Καὶ τὴν αἰτίαν,] Ita cum *Baſ.* & G. niſi quod mutaverim ὑσομένῃ in ὑσομενεῖ & ἀσόθησις in φθίσις), auctoritate *MSS* quam minimum volens recedere à vulgata lectione. καὶ δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ὑσομένῃ γὰρ λέγε ταύτην *Samb.* καὶ δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ὑσομένῃ, λέγε γὰρ ταύτην *Big.* καὶ δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ὑσομένῃ, λέγε γὰρ ταύτην *Vat.* καὶ τὴν αἰτίαν οὐκ ὑσομενεῖ, λέγε γὰρ ταύτην π. μ. τ. β. καταλιπεῖν· καὶ τ. &c. edidit *Bernardus.*

e Καταλίτων·] Καταλίτη *Vat.*

f Φθήσε]ται] Ita *Samb. Caſ.* & *Vat.* ἀσθήσε]ται *Baſ.* & G. φθίσε]ται *Vet. Interpr.*

g Αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν] Exſtat *Big. Samb* & *Vat.*

h Τῶν λογισμῶν,] Τὸν λογισμὸν *Big.* & *Samb.*

i Καὶ δωνηθήτω] Illud καὶ addidimus ex *MSS.*

k Αὐ τῷ δίδως,] Σὺν τῷ *Samb.* & *Vat.* HUDS. Et Vetus, qui *tibi* effert. COCC. qui idem mox αὐτὸν mavult pro αὐτόν.

l Εὐσεβεῖν δόξεις,] Εὐσεβὴς *Vat.* mox δόξης *Big.*

m Ἐσ' ἀμφο]τέρων] Ita *Big.* & *Caſ.* ἐσ' ἀμφο]τέρῳ *Samb.* ἐσ' ἀμφοτέροις *Vat.* ἐσ' ἀμφοτέρα *Baſ.* & G.

"ἀληθοῖς ἀποδείκνυσθαι· καὶ παρὸν [n] καὶ ἀπολλύειν,
"τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ σὺ ὑπαρχούσης
"ἀπολωλέναι, μόνον δ' ἀπιστεράφθαι τὸ σώζειν
"ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει,
"μᾶλλον [o] αὐτῷ φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς
"σώσῃς, ἀδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχησεν. οὐδὲ
"γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε θεὸς
"τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' ἐπι-
"σχεῖν [p] δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς καταφορᾶς
"τοῦ βίου. [q] καὶ τοσούτου δεησόμεθα, φράτερες, κατα-
"κρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγκλάσαι
"καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κοινωνησάσας. ἐγὼ γὰρ
"ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὀλίγου λύπῃ τεθνηκότος [r] ἀδελ-
"φὸν ἑαυτοὺς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονηροὶ γε-
"γονότες ἄτοπος ἀποθανεῖν. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν ἥ-
"μαρτε, καὶ μήπω [s] τῷ φρονεῖν [t] ἠρεθισμένος, καὶ
"ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμῃ νέμειν, σὺ
"καταλιπὼν [v] παύσομαι περαιτέρω λέγων. ἵν' εἰ μὲν
"κατακρίνεις ἡμῶν, [x] τὸ μὴ λεχθέντα δόξῃ βε-
"βλαφέναι σὲ τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀ-
"πολύσας, κἀκεῖνα τῇ αὐτῇ χρηστότητι συμβοὼν
"[y] ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, ὃ σώσας μόνον ἡμᾶς,
"[z] ἀλλὰ καὶ ὧν ἀφ' οὗτοι δικαιότεροι μᾶλλον φανῆ-
"ναι τυγχάνειν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐ-
"τῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν
"κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ [a] τιμωρησάμενος ἀντὶ
"τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον· [b] εἶτα καὶ
"κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ [c] πρὸς χρείας σοι
"ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον
"τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑπο-
μένειν ὑπὲρ [d] τῆς ἀδελφῆς σωτηρίας ἡδέως ἔχων,
ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἴπως ἐκμα-
λάξειε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ [e] καταπραΰνειεν, [f] ἀγωνι-
ζόμενος. πρᾶττον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, [f] δα-
κρύοντες καὶ προδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ Βενιαμὶν ψυ-
χῆς [g] ἀπολυμένης.

ι'. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ
μηκέτι δυναμένου τὴν ὀργὴν φέρειν ὑποκρίσιν, κε-
λεύει μὲν ἀπιέναι τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς
ἀδελφοῖς [h] ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, ποιεῖ
γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν
"ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ διανοίας τοῦ περὶ τὸν ἀδελφὸν [i] ἡμῶν ἐπαι-
"νῶ, καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐν τοῦ [k] περὶ ἐμὲ βε-
"βουλευμένων θεάσκω, πάντα ποιήσας ὅπερ πεῖρα
"τοῦ ὑμετέρας φιλαδελφίας. [l] ὁ φύσει δὲ περὶ ἐμὲ νομίζω
"πονηροὺς γεγονέναι· θεὸς δὲ βουλήσει τε καὶ νεύματι
"τοῦ τὰ ἀγαθὰ διαπλάσαντος, καὶ τοῦ εἰς ὕστερον ἀν-
"δρωμένης ἡμῖν σῳζομένης. πατρός τε ἐν σωτηρίαν ἐγνω-
"κώς [m] οὐκ ἐλπισθείσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν
"ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνη-
"μονεύω. παύσομαι δὲ [n] τοῦ ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ,
"ὡς συναιτίοις τῶν τῷ Θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὸ
"tate quam maxime referre. Pulchrum enim est,
"siquis tantundem ad utrumlibet valeat, sese ad
"aliorum utilitatem *non damna* comparare: &, cum
"possit perdere, suum hac in re jus, tanquam si
"nullum habuisset, plane negligere, sed tantum ad
"servandos homines potentiam sibi datam existi-
"mare; & quo pluribus salutem quis dederit, eo
"se illustriorem fore. Tu vero nos omnes servare
"potes ignoscendo fratri, in quibus egit infeliciter:
"neque enim nobis vita erit vitalis, eo pœna sub-
"lato, quibus ad patrem, nobismet solis salvis,
"redire non licet: sed hîc nobis ferendum est, qua-
"si delicti ejus essemus participes, quicquid frater
"tulerit. Atque in tantum te, Præses, obsecrabi-
"mus, ut, si fratrem nostrum morte mulctaveris,
"nos, non secus ac sceleris ejusdem socios, eodem
"afficeres supplicio. Nobis enim satius videbitur,
"ut tanquam eodem crimine condemnati moria-
"mur, quam ut nosmet fratre defuncto præ mœ-
"rore conficeremus. Et quod juvenis admodum
"deliquerit, nondumque prudentia roboratus, &
"quod humanum sit similibus non gravatim ve-
"niam tribuere, tuo permittens *hæc omnia* judi-
"cio finem dicendi faciam. ut, si nos quidem
"damnaveris, mihi vitio vertatur quod non o-
"mnia dixerim quæ tuam in nos iram lenirent:
"si vero absolveris, quod clementiæ & bonitatis
"tibi conscius illud statuisse existimeris; non so-
"lum nos servans, sed & istam nobis gratiam fa-
"ciens qua multo justiores esse videbimur, ut qui
"plus quam nosmetipsi nostræ saluti prospexeris.
"Sive igitur hunc velis perimere, me vicario ad
"supplicium accepto, patri eum remittito: sive
"ad servitium malis addicere, ipse tuis ministe-
"riis magis sum idoneus, & ad utrumvis, ut vi-
"des, subeundum aptior atque paratior". Judas
itaque, qui lubenti animo quidvis pro fratris sa-
lute pati voluit, semet Josephi pedibus advolvit,
iracundiam ejus si quo modo mitigare & placare
posset, magnopere laborans. Similiter & fratres
omnes sese prosternebant, lachrymantes, & semet,
ut pro Benjamine mortem oppeterent, offerentes.

10. Josephus autem misericordia victus, simu- *Fratribus*
latam irati personam ferre amplius non potuit, *suis nunc* β
jussitque ut abirent qui præsentes aderant, ut *aperit Jose-*
summotis arbitris semet aperiret fratribus. Cum *phus.*
autem *omnes* discessissent, facit ut à fratribus ag- *Gen. c.* 30.
noscereturque, & infit: "Pietatem vestram & amo-
"rem erga fratrem nostrum laudo, & perspectum
"habeo vos *in eum* meliore esse animo, quam ex-
"spectaveram ex iis quæ in me *alim* excogitasti;
"ut qui in hoc omnia hæc fecerim, ut fraternæ
"vestræ benevolentiæ caperem experimentum.
"Non enim natura vos in me malignos exstitisse
"reor: sed Dei voluntate, qui præsentibus bonis
"frui concedit, & futuris, si nobis propitius esse
"perseverarit. Quando igitur & patrem, contra
"quam speraveram, incolumem este compererim,
"& vos conspexerim tali affectu fratrem prose-
"quentes, non amplius eorum, quibus in me deli-
"quis-

n Καὶ ἀπολύειν,] Ita *Big.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολαύειν *Basil.* & *G.* καὶ παρὸν καὶ ἀπολύειν *Samb.* καὶ παρὸν ἀπολύειν *Vat.* καὶ παρὸν ἀπωλύειν *Casl.*

o Αὐτῷ φαίνεσθαι] Ita *Samb.* αὐτὸ *Big.* & *Vat.* αὐτὰ *Basil.* & *G.*

p Δεῖ κοινωνῆσαι] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* δὴ κοινωνῆσαι ἢ αὐτῆς.

q Καὶ τοσούτου] Καὶ ἢ σοῦ δεόμεθα *Vat.*

r Τἀδελφὸν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀνελεῖν ἀποίους, ἀλλ' ὁμοίως. *Epiphanius* habet, *non enim patimur nos ipsos quasi propter mortui tribulationem afficere, sed tanquam similes ejus malitiæ existentes* &c.

s Τῷ φρονεῖν] Ita quidem *Samb.* in *aliis* τὸ φρ.

t Ἐρεθισμένος,] Ita *Big. Samb.* & *Casl.* ἐρεθισμένος *Vat.* σπερεισμένος *Basil.* & *G.*

v Παύσομαι] Sic *Samb. Casl. Vat.* & *Vet. Interpr.* παύσομαι in *cæteris.*

x Τὸ μὴ λεχθέντα] Ita *Basil. G.* & *Casl.* ἡμῶν τὸ λεχθέντα δόξῃς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Ἀπεψηφίσθαι] In *Vat.* ἃ πέμψεις γε νομισθῇς.

z Ἀλλὰ καὶ] Ita *Big. Samb. Casl.* & *Vat.* ἀλλὰ καὶ οὐ δικαιότερος *μ.* in *Editis.*

a Τιμωρησάμενος] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τιμωρούμενος.

b Εἶτα καὶ κατέχειν] Εἶτε καλαχεῖν σοι δ. *Vat.*

c Πρὸς χρείας] Ita *Big.* πρὸς τὰς χρείας in *cæteris.*

d Τῆς τἀδελφῆς σωτηρίας] Τῆς ἀδελφῆς *Big.*

e Καταπραΰνειεν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπραΰνειν in *Editis.*

f Δακρύοντες] Vocem δακρύοντες (quæ deerat in *Editis*) supplevimus ex *MSS.*

g Ἀπολυμένης.] Ἀποκυμένης *Big.* quod admitti potest de futuro. Θανυμένης *Samb.* eodem intellectu.

h Ποιήσῃ φανερόν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ποιήσῃ.

i Ἡμῶν ἑαυτῶν,] *Al.* ὑμῶν.

k Περὶ ἐμὲ] Περὶ ἐμὲ *Vat.*

l Οὐ φύσει] Ita in *MSS.* φύσει ἢ ἐδεῖ in *Editis.*

m Οὐκ ἐλπισθεῖσαν,] Ita *MSS.* οὐδ' ἐλπ. *Basil.* & *G.*

n Τῆς ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἑαυτῶ πονηρίας *Vat.* & mox v. 2. omittit ἔχειν.

o Τῆς

"quisse videamini, recordabor. Porro desinam ob "ista ut maligna odium intendere: ac vobis gratias "me habere profiteor, qui mecum in causa fuistis, "ut Deus ita nobis in præsens prospiceret. Vosque "ipsos volo etiam hæc oblivioni dare, & lætari "magis, quod male tunc consulta bene cesserint, "quam contristari ob ea quæ indigne facta esse eru- "bescitis. Ne igitur vos dolore afficere videatur, "quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec ma- "le vos habeat rei gestæ pœnitentia, quando con- "sultis vestris non respondent eventus. sed, lætitia "exsultantes ob ea quæ Deus effecerit, discedite, "patri hæc renunciaturi; ne forte solicitudine de "vobis male macerato, summam mihi eripiat feli- "citatem, si mori contigerit priusquam in conspe- "ctum meum veniat, & horum bonorum fiat par- "ticeps. Hunc ipsum vero, & conjuges vestras & "liberos, totamque cognationem assumentes huc "commigratote. Non enim decet, ut mihi charis- "simi ab hac mea felicitate longe absint: præser- "tim cum fames adhuc quinquennium duratura "sit". Hæc cum dixisset Josephus, fratres comple- ctitur. Illi vero in lachrymis erant ac mœrore: me- moriam ilicet eorum quæ in eum consuluerant & statuerant, atque etiam pœnæ, quam commerue- rant, metum sustulisse visa est fratris æquitas. Mox convivium est sequutum. Rex autem, cognito fra- trum Josephi adventu, vehementer gavisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, præbuit eis currus frumento onustos, atque aurum & argentum, *munera* ad patrem deferenda. Illi autem, plura *adhuc* à fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos do- nata, majorem *etiam* iu modum muneribus cumu- lato Benjamine, abierunt.

Hoc contigit anno secundo famis. Gen. c. 45. 6.

Israëlitæ patrem suum repetunt regiis muneribus aucti.

"παρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλο- "μαι καὶ αὐτὸς λαθόντας ἥδεσθαι "μᾶλλον, [o] τῆς τότε ἀθυμίας εἰς τοῦτον ἐλθούσης "τέλος, [p] ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς ἡ- "μαρτημένοις. μὴ ἐν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ' ἐ- "μοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ με- "τάνοια, τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ Θεοῦ γεγενημένοις, ἄπι- "τε, ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί· μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ "ὑμῶν φροντίσιν ἀναλωθεῖς, ζημιώσῃ με τὸ κάλ- "λιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν "καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὑπάρχων. "αὐτὸν δὴ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέ- "κνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες "ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ὑπεύθυνος εἶναι δεῖ τῶν "ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους· ἄλλως "τε καὶ ἔτι λιμοῦ λοιπὰ ἐπὶ πενταετίαν [q] ὑπομε- "νοῦντος". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος ἠσπάζετο τοὺς ἀ- δελφούς. οἱ δὲ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· [r] τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐ- δὲν ὑπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν ὠχρίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας τοὺς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥδη τε μεγάλως, καὶ, ὡς [s] ἐπ' οἰκείοις ἀγαθοῖς παρεῖχεν [t] αὐτοῖς ἀ- μάξας σίτα πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὑπομε- μίζειν τῷ πατρί. [v] λαβόντες δὲ πλείω σὺν τοῖς ἀδελφοῖς, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστον ἰδίας, πλειόνων ἠξιωμένων Βενιαμὶν παρ' αὐ- τοῦ, [x] ἀπῆσαν.

Israëlitæ patrem suum repetunt regiis muneribus aucti.

Η δὲ πατρὸς αὐτοῦ μὴ τὴν ἡδονὴν πᾶσιν ποιεῖσθαι μετά- βασις, ἀλλὰ τὴν ἡδομένου λιμόν.

Quomodo Jacobus cum tota progenie ad filium migravit, urgente fame.

CUm vero Jacobus, filiis reversis, de Josepho intellexisset, quod non solum mortem effu- gerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splen- dida fortuna viveret, una cum Rege res Ægypti administrans, & pæne totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quæ nunciabantur incredibile putabat, animo comple- ctens cum Dei magnificentiam, tum ejus erga se benevolentiam, tametsi aliquantisper *ut videbatur* intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Josephum properans.

IV. *Apud Beersaben mactatis victimis, de itinere Ægyptio Jacobus Deum consulit. Gen. c. 46.*

2. Postquam autem venerat ad puteum fœde- ris, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque

Ως δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος [y] τὰ περὶ τοῦ Ἰωσήπου ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τοῦ θανάτου [z] διαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ [a] καὶ ζῇ μὴ λαμπρᾶς δυσμενείας, βασιλεῖ συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν χεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέ- λειαν, ἄπιστον μὲν ὤδεν ἐδόκει τὰ [b] ἠγγελμένα, λογιζό- μενος δὲ Θεοῦ τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔ- νοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ [c] διέλειπεν· ὥρμητο δὲ εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

β'. Ως δὲ κατέσχεν [d] ἐπὶ τὸ ὄρχιον φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενος [e] μὴ διὰ τὴν εὐδαι- μο-

o Τῆς τότε ἀθυμίας] Ita *Samb.* & *Cas.* τῆ τότε ἀθυμίας *Big.* & *Vat.* τῆ τε ἀθυμίας *Bas.* & *G.*

p Η δυσφορεῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μὴ δυσφο- ρεῖν *Cas. Bas.* & *G.*

q Ὑπομβῶντος.] Sic in *MSS.* ὑπομένοντος in *Editis.* ἐπιμέ- νοντος *Burius* ex conjectura. Verum enim ὑπομβωσάτου pro- bum est & receptum. BERN. & HUDS.

r Τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων] Locus dubius: ego illic in- tellectum faciliorem, quasi veriorem & ipsum Josephi consti- tui. λύπῃ τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς ὤδεν ὑπο- λιπεῖν ἐδόκει *Samb.* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων, καὶ τιμω- ρίας οὐ αὐτὲς (l. αὐτοῖς) ὤδεν ὑπολιπεῖν ἐδόκει *Big.* Tandem *Bas. Gen.* & *Epiphanius* sensu alio, λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευ- μένων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει. BERN. Ita plane *Big.* nisi quod mendosum οὐ αὐτὲς mutaverit in οὐ αὐτοῖς. Forsan tamen τῶν δὲ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτοῖς κ.τ.λ. &c. nam in *Samb.* λύπῃ τῶν βεβουλευμένων, καὶ τιμωρίας αὐτοῖς ὤδεν ὑπολ. in *Vat.* λύπῃ ἦσαν τῶν ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίας αὐτὲς ὤδεν ὑπολ. in *Editis* λύπῃ, τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν οὐ αὐτοῖς ὑπολιπεῖν ἐδόκει. *Epiphanius* vertit, *Illi vero in lachrymis & tristitia con- stituti, super eo quod cogitaverant contra illum, potius eis videbatur esse supplicium bona voluntas fratris.* HUDS. In versione *Huds.* erat impressum *licet*, nescio consultè, an temerè: exigua mu- tatione reposuimus *ilicet*, quomodo & Græca postulant, & *Hudsonia* forsan ipsa manus scripserat. HAVERC.

s Ἐπ' οἰκείων] *Gen. Epiphan. Burius*que. καὶ ὡς ἐπ' οἰκείῳ ἀγατε- θεὶς ἀγαθῷ *Samb.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίῳ ἀγατιθεὶς ἀγαθῷ *Big.* καὶ ὡς ἐπ' οἰκίων ἀγατιθεὶς ἀγαθῶν *Bas.* Litem autem hanc versent Gram- matistæ, an οἰκεῖος reddat οἰκεῖος & οἰκία, ut χοῖρος à χοῖρος. Nam οἰκεῖος rite recensetur inter verbalia BERN. Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' οἰκείῳ ἀγαθεὶς ἀγαθῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

t Αὐτοῖς φωκᾶς] Αὐτὲς *Samb.* ut referatur ad ὑπεκουίζειν.

v Λαβόντες.] Ita plerisque *MSS* λαβέντες *Bas. G.* & *Cas.*

x Ἀπῆσαν.] Ἀπῆσαν *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* dialecto Attica atque tempore nimis perfecto. ἀπίεσαν *Bas.* & *Gen.* incon- gruum, sicut *Big.* ἀπῆσαν pro ἀπῆαν. BERN. Sic *Samb. Cas. Busb.* & *Hen.* ἀπίεσαν in *aliis.*

y Τὰ περὶ] Τὰ περὶ Ἰωσήφου *Vat.*

z Διαπεφυγὼς] Διαπεφωγὼς *Samb.* & *Cas.* alia voce. BERN.

a Καὶ ζῇ μὴ] Καὶ ζῇ, καὶ μὴ λαμπ. εὐδαιμονίας *Bas. Big. Samb.* & *Vat.*

b Ηγγελμένων,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπηγγελ- μένων *Cas. Bas.* & *G.*

c Διέλειπεν·] *Al.* διέλιπεν.

d Επὶ τὸ ὄρχιον] Vide *Var. Lect.* ad p. 29. v. 25.

e Μὴ διὰ τὴν] Ita *MSS.* verum μὴ hic omittunt *Bas.* & *G.* & mox adjiciunt ante ἐκεῖσε. quod & faciunt nonnulli *MSS.*

μονίαν [f] τῷ ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, οὐκέτ' εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μεταβάντες κατάσχωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπηγγείλατο· ἅμα τε μὴ δίχα Θεοῦ βουλήσεως γιγνομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον [g] ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ· πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου παραγενέσθαι, καταφέρεται, [h] σκέψων ἐν ἑαυτῷ τὸν τοῦτον τὸ λογισμὸν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπισὰς δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνόμασι καλέσας, πυνθανομένῳ [i] τίς ἐστιν, "ἀλλ' ἃ δίκαιον, εἶπεν, "Ἰακὼβ Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸν ἀεὶ προγενεστέρων καὶ βοη-"θὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενό-"μενον. στερομένῳ τε γὰρ σοὶ τὸν ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς "[k] πάντως ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὲ εὔνοιαν εἰς "τὴν Μεσοποταμίαν μόνος σταλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν "ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπιγόμενος πλήθους καὶ χρημά-"των ἐνόησας. [l] παρέμεινέ τε σοὶ γνεσία πᾶσι προνοίᾳ "τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τὸν ὑπὸν ἐδώκεις Ἰωσήπου, "τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἦγαγον, καὶ "τὸν Αἰγύπτιον κύριον, ὡς [m] ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασι-"λέως, ἐποίησα. [n] ἥκω τε νῦν ὁδόν τε ταύτης ἡγεμὼν "ἐσόμενος, καὶ βίου [o] σοὶ τελευτὴν ἐν τοῖς Ἰωσήπου "χερσὶ γνησομένην [p] προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τοῦ "σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, κα-"ταξήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν [q] ὑπέσχημαι.

δ'. Τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς [r] καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. ἦσαν δ' οἱ πάντες [s] ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλοῦσιν τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα

ne propter ubertatem Ægypti, dum filii istius regionis habitandæ amore tenerentur, soboles eorum non rediret in Chananæam, occupatura eam juxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius clade aliqua multaretur; præterea autem veritus ne prius è vita excederet, quam in Josephi conspectum veniret, in somnium delabitur hæc secum in animo revolvens.

3. At Deus ei *in somnio* superveniens, ipsumque bis nomine appellans, interroganti quisnam "esset, ait, "haud fas est ut Jacobus ignoraret "Deum, qui majoribus tuis & post hos etiam "tibi perpetuo adjumento fuit & auxilio. Cum "enim & patri in animo fuisset te principatu "privare, hunc ego tibi conservavi. & cum, me "tibi favente, solus in Mesopotamiam profectus "esses, & bonas feciſti nuptias, & reversus es li-"beris multis & facultatibus auctus; meaque pro-"videntia tibi incolumis permansit tota tua pro-"genies; & Josephum, quem ex filiis amisisse vi-"debaris, ad majorem felicitatem perduxi, & Æ-"gypti dominum, ut paululum à Rege differat, "constitui. Nunc quoque venio, & viæ hujus "dux tibi futurus, & tibi prænuncians inter ma-"nus Josephi te è vita exiturum, atque stirpem "tuam per multa sæcula potentem fore simul & "illustrem indicans, eamque in istam terram me "deducturum esse, quam *tibi* pollicitus sum. *Responsum Divinum.*

4. Hoc somnio fretus eo libentius in Ægyptum concessit, cum filiis & omnibus eorum *liberis*. Erant autem in universum septuaginta. Et quidem nomina illorum, maximeque propter eorundem difficultatem, *semel* mihi visum est non re- *Recensentur Jacobi filii* LXX. *suis nominibus ex Gen. c.* 46.

[f] Τῷ ἐν Αἰγύπτῳ,] Τῶν ἐν Αἰγ. *Vat.*

[g] Ἀφόδου] Καθόδου *Vat.*

[h] Σκέψων ἐν ἑαυτῷ] Ita in *MSS.* male in *Editis* σκέψων ἐαυτῷ.

[i] Τίς ἐστιν,] Pro Mosaico הנני c. 46. 2. BERN. Sic *Cas. Bas. G.* & *Vet. Interpr.* τί ἐστιν *Big. Samb. Vat.* & LXX.

[k] Ταὐτὸν ἐγὼ παρέσχον.] Ita *MSS.* ἐγὼ παρέσχον absque ταὐτὸν in *Editis.*

[l] Παρέμεινέ τε σοὶ] Sic *Samb.* & *Vat.* παρέμεινέ τε σι in *cetetis.*

[m] Ὀλίγῳ διαφέρειν] Ὀλίγον *Vat.*

[n] Ἥκω τε νῦν] Perperam in *Editis* ἵκω.

[o] Σοὶ τελευτὴν] Σὲ *Samb. Cas.* & *Vet. Interpr.* non male.

[p] Προδηλῶν,] Προθυμῶν *Vat.*

[q] Ὑπέσχημαι.] Ita in *MSS.* ὑπέσχηκα in *Editis.*

[r] Καὶ πᾶσι] Scribis omnibus Græcis Latinisque probata lectio. Atqui vero καὶ πασὶ τοῖς τούτων, quod est *nepotibusque* sive ובני בניו Moysis c. 46. 6. non inscite substituerunt modo Typographi *Bas.* & *Gen. Busb.* & *Hen.* denique pro solita astutia, σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν. BERN. Sic in plerisque *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ πασὶ τοῖς τούτων *nepotibusque* in *Edutis.* σὺν τοῖς μετ' αὐτὸν *Ben.* & *Busb.* pro solita astutia.

[s] Ἑβδομήκοντα.] Numerum illum exhibent ἀντίγραφα sane omnia Josephi cum heic tum c. 9. sect. 3. necnon ejus exscriptores P. Comestor, Epitomator *Cant.* aliique. Nisi quod in Annalibus Zonaræ legitur excusum ἦσαν δὲ ἑβδομήκοντα πέντε, pro Josephi illo ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα, sive ἦσαν δ' ὁ. πάντες. Vel secutus est ille Doctorum Alexandrinorum computum. Illos enim Judæos ad v. 20. c. 46. Gen. unde LXXV. evaderent animæ, contra exemplaria omnia Hebraica, aut paraphrases, & commentaria tam Judæorum quam Samaritarum, contra Epiphanium in hæresium summa Arcula, contra Hieronymum, contra Eutychium Patriarcham, gentesque totas Christianorum Syrorum Arabumque, contra Josephum Judaicarum originum scientissimum, contra Ezechielum in Tragœdia patria, ubi canit Ἀφ' ὃ δ' ἰακὼβ γῆν λιτὴν χαναναίαν Κατῆλθ' ἐς αὐγυπτον ἔχων ἐπτάκις δέκα Ψυχὰς σὺν αὐτῷ: nepotes quinque Josephi asseruisse familiæ hisce verbis, ἐφύσθη δὲ υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ παλλακὴ ἡ σύρα [τ] μαχεὶρ. μαχεὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσῆ, σουταλαὰμ καὶ ταὰμ. υἱοὶ δὲ σουταλαὰμ ἦσαν, ex editione Romana & versione quadam S. Hieronymi quam subjiciam; sed potius ἐδέμ juxta exemplar Alexandrinum cæteraque tam impressorum quam scriptorum, qui & Græcis & Samaritis vocatur ἐδὲν Num. c. 26. v. 36. vice Judaici *Heran* ערן, ut sæpissime accidit. Ex tralatione vetere Italica, quam S. Ambrosius sequi amat, *Fuerunt autem filii Manasse, quos peperit de concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam & Taam. Filii autem Sutalaam, Edem.* Vel ut S. Hieronymus de Græco reddidit, *Facti sunt autem filii Manasse, quos genuit ei concubina Syra. Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manasse, Suthalaam & Thaam. Filii vero Suthalaam, Edom.* Quin & Philo meminit horum proneporum in Onomastico suo sacro ad librum Geneseos, atque etiam ἐκ τῶν σπαιζευμάτων, p. 430. ἐπιλαβανομένῳ δὲ (nam Manasse ὑπὸ λήθης interpretatur ille Doctor) παλαιᾶ ἀναμνήσεως σύρα δὲ γήρᾳ, ἀλαζὼν καὶ ὑπερήφανος. συρία γὰρ ἑρμηνεύεται μετιωρία. τὸ δὲ παλαιὸν ταύτης ἀναμίξεως ἦσαν υἱοὶ μαχεὶρ, οὓς ἕβδομοι καλοῦσιν οἱ ἕλληνες, πατρὸς, lego πρωτήρου; tantum enim מכיר denotat. Mox Philo: λέγεται γάρ, ἐγένετο υἱοὶ μανασσῆ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ σύρα, τὸν μαχεὶρ· μαχεὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. Istius etiam ævi Scriptor felicissimus ac Divinus Lucas Apostolicorum Actuum c. 7. asserit nomine Stephani Hellenistæ totum genus Israeliticum, Josepho olim invitante, εἰς Ψυχὰς οἑ. descendisse in Ægyptum. Hunc præclarum medicum Philoni adjunxi, ne diutius existimarent viri docti, propter auctoritatem ejus vim feciſſe sciolos Christianos versioni Doctorum Alexandrinorum cum Gen. c. 46. 27. tum Exodi versu quinto, ubi omnia penitus exemplaria Græca pleno numero exhibent animas ἑβδομήκοντα πέντε: plurima etiam multo Deut. c. 10. 22. tantidem adnotant, licet apud me plus valeat auctoritas codicis Vaticani, & ipsius Hieronymi in Quæst. H. *Hanc rem*, sic ait, *ne videamur adversum Scripturæ auctoritatem loqui, etiam* LXX. *Interpretes in Deuteronomio transtulerunt, quod in* LXX. animabus ingressus est Jacob in Ægyptum. Attamen illum profecto Deuteronomii locum respexit Sanctissimus Diaconus, בנשמים ירדו נפש, εἰς ὀ. Ψυχὰς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς αὔγυπτον, Apologiæ suæ versubus 14, 15, quos nunc non repetam. Quam etiam certissimus esset de hac lectione & securus S. Chrysostomus Hom. suarum 65. ad Gen. nos docet: καὶ ἰωσὴφ μὲν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἠθροισμένον αὐτῷ ἔπεισεν ἰσυγχαίειν ἄν· ὡς εἶναι μὲν καὶ ἰωσὴφ τὰς πάσας ψυχὰς, οἑ. τὰς ἔτεκεν τὸν ἀριθμὸν ἡμῖν μὴ ἀκριβείας ἐπεσημήνατο ἡ θεία γραφή; Dein, ἀπὸ γὰρ τούτων τὸν οἑ. Ψυχῶν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἐξετάθη τὸ γένος τὸν ἰσραήλ. Eundem numerum & ponit, & ex commentariis Origenis ad Exodum mysticum esse affirmat S. Ambrosius. Ante hos vero Clemens Theologus Alexandrinus non solum sic supputasse LXX. Interpretes contendit, sed & causam illam præbuisse Historicis Græcis, qui totidem numero gentes ac dialectos per orbem terrarum perferre existimarent. ὁ Δωρεὺς γὰρ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὸν ἰσοραλκῶν, καὶ ἔθνη καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγουσιν εἶναι. ἐπακούσασα δὲ φωνῆς μωσέως λεγούσης, (Exodi ab initio) ἦσαν γὰρ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς αὔγυπτον κατελθοῦσαι. φαίνομαι γὰρ εἶναι καὶ τὴν ἀληθῆ λόγον αἱ ἑβδομάδες λεγόμεναι, εβ'. ὡς αἱ ἡμέτεραι διαδιδόασι γραφαί. αἱ γὰρ ἄλλαι αἱ πολλαὶ, ἐπὶ κοινωνίᾳ ἀριθμὸν δυὸ ἢ τριῶν ἢ καὶ πλείονων γίνονται). Habes igitur c. 46. Gen. insignem & antiquissimum dissensum Bibliorum Græcorum & Hebraicorum: sive LXXII. Interpretes Alexandrini in membranis Eleazari ita scriptum legerant, sive ex Paralip. priore, ubi duntaxat in Hebraico volumine notatur concubina Syra, atque maxime ex Num. c 26. sua sponte transformarant, & effinxerant. Hæc enim alieniora sunt quam pia

recenſere. Ut tamen eos redarguam, qui nos non διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι φθάσω τοὺς ἀχ

ars Conciliatorum quaquam componet. Septuaginta deinde Iſraelitarum numerum, aut ſuper illos adhuc quinque ex Geneſeos c. 46. varii varie colligunt. Nos Joſephum prememus, qui antiquo illo ac ſanctiſſimo genere fretus ſuper ſtemmata Romana ſeſe akum efferebat.

Filii			
4 Rubeli	5.	1 Dani	2.
6 Symeonis	7.	4 Nephthalimi	5.
3 Levi	4.	*De Bala adeo*	7. ζ.
3 & 2 Judæ	6.		47.
4 Iſſacharis	5.		54. νδ.
3 Zabulonis	4.		
Lia mater	1.	7 Gadis	8.
Dina Filia	1.	6 & 1 Aſeri	8.
Cum ſuis Lia	33. λγ'.	*Ita Zelpha orti.*	16. ις'.
2 Joſephi	3.		54.
10 Benjamini	11.		
Nati ex Rachela	14. ιδ'.	Capita itaque	70. ο'.
	33.	colliguntur	
	47. μζ'.	cenſu iſto,	

præter Jacobum auctorem generis. Tantidem ante bis mille annos aſſeruiſſe videtur S. Moyſes ſtatim verſu quinto Exodi, ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש: Iſraelem hinc excludi verum eſt & neceſſarium, comprehendi vero catachreſi quadam Liam veriſimile; nam Gen. c. 49. 31. quatenus nos finit dubitare. Concilient deinceps alii ſuo ſtudio c. 46. Geneſeos verſiculum 15. cum 26. ſi matrem ſuſtulerint, ut conſtet domus Liæ capitibus XXXIII. vel ſi hanc referant in cenſum, ne redarguatur illico numerus LXVI. commate 26. à Moyſe compoſitus. S. Hieronymus, Salianus, Uſſerius, aliique Doctores leviter hoc prætereunt. Rabbini audent vel illudentes *Par.* 84. *Breſit rabba*, Moyſis parentem inducere; alia Jacobum bis ſcribere in Catalogo. Auguſtini etiam ſententiam, quæ Jacobi deſcenſum ad vitam ejus ultimam, aut porro ad obitum Joſephi extendit, obtinere hodieque apud Theologos video, manifeſta Moyſis injuria. Colo equidem ſapientiam ſobriam, atque hinc pergo ſponte ad nomina Iſraelitica.

1. Pro Reubeno principe Iſraelitarum Joſephus perpetuo ſcribit ῥουβηλ, atque forma tribuaria ῥουβηλις. Similiter ريوبيل & ريوبين plerique omnes Chriſtiani, qui Syre intelligunt aut Arabice. Etymon etiam accedit, quod Sanctiſſimus Moyſes dederat Gen. c. 29. 32. כי ראה יהוה בעניי: aut preſſius adhuc explicando ראה בי אל, *memet Deus reſpexit, me propitius.* ῥουβὴλ vero ac ῥουβὴν, ריאובן, Philoni interpreti ὀφθὴν, *filium perſpicacem* denotat. Auxit equidem ראובן *Reuben*, *Ruben*, vel *Rauben* nomen Iſraelicum quatuor nepotibus.

2. *Enoch* חנוך, Græcis ἐνὼχ, Samaritis & Arabibus حنوك. Philoni ἐνὼχ, ἰσταυισμὸς. Epiphanii Scholaſt. exemplaribus editis *Henoch*, ineditis *Enoch*: ita & Euſtathio Antiochiæ. Joſephi codices ſervant αἰνώχης.

3. Fratrem hujus פלוא, فلوا, φαλὰ, & *Phallu* Critici ſacri pene omnes ita appellitant, Judæi, Samaritæ, quotquot nationum Chriſtiani, Euſebius, Ambroſius, Hieronymus, cæteri. Habuit & φαλὲ, διχοτομὴς, Etymologicum ſacrum Judæorum Alexandr. Quapropter plerorumque exemplarium Græcorum φαλὲς Exodi c. 6. & initio Annalium, & paucorum ad Geneſin, ſicut φαλὸς Vaticani, φαλὲλ Alexandrini codicis & aliorum, φαλὲχ & *Phalla* in membranis Hieronymi, vix pura exiſtimabis. Ad Joſephum tamen *Phalus* legunt *Frob.* & *Col.* *Phaluch W.* 1. *Vig. Bal. Goul. Bodl. & Exc. vetera. Phalech. Voſſ.* 1. *Mert. L. Star. V. & W.* 2. Pro his facit φαλὶς Euſtathii & φάλης *Baſ.* atque *Gen*: illis quidem favet φαλὲς *Big. Samb.* & *Caſ.* quorum auctoritate magis ducimur.

4. Proximus vocatur Hieronymo *Heſron* ex Hebraico חצרון, quod Samaritis & Arabibus حصرون *Haſron.* Idem B. Lucæ, interpreti S. Matthæi, Philoni, & aliquot exemplaribus ἑσρὼμ. *ιορωμ.* In codice antiquo Bezæ ad tertium Evangeliſtam ἀσρὼμ, *Aſron*; pariterque ἀσρὼν in MSS. Vaticano & Alexandrino, & editionibus Aldina Complutenſique apud Geneſin & Exodum. *Aſron* etiam habet S. Ambroſius, & omnia Græcorum ἀνάγραφα ad Num. c. 16 ἀσρὼμ eadem ad initium Paralip. S. præter ἰσρὼν codicis Alexandrini Imo Judæ Nepos frequentius in V. T. ἰσρὼν aut potius *Eſron* adſcribitur. Ad Matthæum Hieronymus *Eſrom* reddidit poſt Originem *ſagittam videns* vel *atrium eorum*, alius τοξον αἰώνιον. Legimus inſuper ἀσρὼμ apud Euſtathium in Archivo Pembrociano. In libris Epiphanii ſcriptis perpetuo *Eſrom* aut *Eſron*. Sed *Frob* & *Col.* excuderunt contra morem veterem *Ezron* hoc loco, & mox inter filios Phares *Hezron.* Verum Phareſidarum alterum *Baſ.* & *Gen.* typo tam Græcis quam Hebræis notiſſimo ἰσρὼν ſcribunt, ſed tres veteres libri ἰσρὼν: quin hic Rubeli filius ἀσραὶων vocatur *Samb* & *Caſ.* ἰσραὶμ *Big* & Typothetis. Cæterum חצרון utrobique ſcripſerat Moyſes quatuor aut quinque literis, quod Joſephus ſacerdos hic *Aſſeron*, illic enunciabat *Eſron*: qui vel inde accepit, vel obtulit nomen urbi Judaicæ ἱσρὼν, quæ & ἀτὰρ in hiſtoria Joſuæ ducis.

5. Ultimus Rubelitarum Samaritis كرمي *Carami*, cæteris χαρμὶ vocatur ex conſenſu. Ita Epiphanii etiam exemplaria: Græca autem cuncta Joſephi χαρμιῶν, ex quo Boſius retraxit χαρμὶς & χάρμιν. Impune tamen ſcribere potes χαρμίας. Philo interpretatur χαρμὶ, ἡ ἀμπελὼν μου.

6. Ex Symeone, (quem σιμεῶνα vocant Editores Joſephi, & MS. Vaticanum ad 1. Paral. c. 4. Samaritæ سمعان *Symeam*, alii συμεῶνα) procreati ſunt liberi ſex. Quorum primus.

7. *Jamuel* appellatur Philologis Samaritarum in duobus prioribus libris Moyſis, nec non B. Hieronymo, & Epiphanio Scholaſtico, ἰαμουὴλ Euſtathio MS. & Interpretibus LXX. & Philoni, & in Chronicis S. *Jemuel* etiam S. Ambroſio ipſiſque Judæis ab Hebraico ימואל, pro quo alibi voluminis Moſaici ſcribitur נמואל, ναμουὴλ, ut *Iota* Chaldæorum tranſire ſolet in *Nun*; quamvis & Samaritæ نمويل *Namuel* agnoſcant Num. c. 26. Imo frequenter legimus in Optimis libris ejuſmodi paranomaſias: & quidem paulo præceſſerat in eo capite Eliabi filius *Namuel*. Hinc Hieronymus *in Traditionibus*, ubi vehementer Judaizat, *Mutantur vero nomina quædam ſuis rationibus. In Geneſi ſcribitur* Jemuel, mare Dei: *in Paralipomenis* Namuel, loquens cum Deo. Joſephi codices Græci, quotquot vidimus, ἰαμουὶλ & ἰαμηὶλ referunt, unde Schotanus fecit ἰαμὲηλ, Burtuſque ἰαμιὴλ. Typographis denique noſtris obtuli ἰαμὴηλ.

8. *Jamin*, ימין, ἰαμὶν, Joſepho ἰάμειν, vel ἰάμιν juxta codd. *Big.* & *Samb.* felix nomen nobiſque parum moleſtum: nimirum de accentu alii litigent.

9. Quid vero faciemus cum nomine אהד aut אחד, quod pronuntiarant olim Judæi Alexandrini & Hieroſolymitani tempore Hieronymi cum *He* media, *Ahod* i. e. *inclytus*, ſive ἀὼδ & ἀὼθ, ut Græci poſſunt. Maſorethæ vero hinc aliquot ſeculis *Obad*: Syrus Waltoni Judæique mixobarbari *Ahad* اهد. Laudinorum codicum alter in Geneſi habet اهوث & ſuper verſum ἰαὼθ, alter اهود ibidem: ſed ad Exodi c. 6. ambo conveniunt in *Ahad* اهاد. Samaritæ ſcribunt id nominis cum *Cheth* media, & pronuntiant *Ahad* احد, ſicut MSS. Morini & Huntingdoni atteſtantur ad Geneſin & Exodum, ſed & Paraphraſes Samaritica & Arabica contra textum Londinenſem. *Ochad* אחד etiam legitur apud Jonathanem. Deſiderabis omnino illud nomen in ſtemmate Symeonis juxta utrumque codicem Hebraicum Num. c. 26. 12. adeoque in verſione LXXII. Omiſit etiam *Abadum* Chronicorum S. Scriptor, qui deduxit genus Hebræum ſecundum ordinem tribuum à Moyſe obſervatum capite illo Numerorum. Unde conſtat ab aliquot millibus annorum illum hominem in Cenſualibus ſacris haud comparuiſſe. Joſephus autem vix ſervavit eum ex libro *Breſit*; nam pro אהד ἀνάγραφα Græca exhibent ναὼδ, Epiphaniana *Aoth* & *Haoth*, præter *Aboth Goul.* & *Mert.* Sed *Frob.* & *Col.* in nominibus propriis S. Hieronymum potius ſequuntur quam Epiphanium Scholaſticum. Monſtrum itaque nominis ναὼδ Clariſſ. Boſius feliciter emendavit, qua adeo forma nunc excuditur. Scripſit enim Joſephus ἀὼδ, ἄωδ, ἄωδ, aut ἄωθ. Rabbinicum autem eſt, quod memorat Hieronymus in Paralip. *Ex filiis Symeon ſextus tollitur, eo quod nulla progenies de illo proceſſit.*

10. Ex Hebraico יכין *Jachin* ſeu ἰαχὶν Mattathiades deflexit ἰαχὶς teſte *Big.* Nam *Samb.* legit ἰαχὶν: *Baſ.* cum *Gen.* ἰάχιν. Præterea יריב & ἰαριὶβ legitur pro eodem nomine, Paralip. priore, haud levi diſcrepantia. Hieronymus vero Rabbiniſmi avidus perperam confudit *Zara* cum *Jachin*, cum *Jarib* alium prorſus virum *Ohad.*

11. Simonidarum penultimus audit Gen. c. 46. זרח, Judæis *Sochar*, *Sachar* Syris; Samaritis tam Gen. quam Exodo per *He* צרח, صهر, *Sahar*, LXXII. σαὰρ, Ambroſio poſt illos *Saar*, tum Hieron. à Judæorum Doctoribus *Sohar.* Eundem appellant omnia Exempl. Num. c. 26. & 1. Par. c. 4. inſolita enallaxi זרח, *Zerach*, Hieron. *Zara*, LXXII. Int. ζαρὲ. & gentiliter ζαρεὶ: niſi quod Octateuchum Oxon. ſervet etiam in Num. σαὰρ. Scribæ Epiphanii mire ludunt in hac voce. *Salier* ponunt *Voſſ.* 1. *Goul* & *Weſt.* 2. *Salter Mert. Sager Bal. Saber, Exc. W.* 1. *Vig.* & *Bodl.* tanquam à σαὺιρ, σαὶγιρ, σάαις, aut σαὶρ, Joſephi exemplaria Græca plane conſentiunt in σάαις.

12. Ea autem propago in *Saulum* deſinit natum ex Phœniſſa, quem cum *Zimri* confundit Paraphraſtes Jeroſolymitanus. Pro שאול aut σαὺλ vitioſe legitur in MS. Alexandrino σαμουὴλ, in Græcis Joſephi vulgatis σάαρος, & in libris non vulgatis ὀλσαφὲς. Reponimus huc vocem in Judaicis originibus tritam σαὺλ.

13. Tribus ſacræ Princeps in obliquo ſcribitur *Samb.* λεὺι, & aliquando λεὺὶ: cæteris vero λεβὶ. Idem Judæis ac Samaritis dicitur *e* producta *Levi* لاوي; LXXII. Interpr. λεὺὶ.

14. Ab illo emicuit جرشون *Gerſon* γηρσὼν, ſeu גרשון ut Moyſes qui optime noverat, bis terque ſcripſit in Divino ſuo volumine. Veruntamen Auctor Chronicorum S. modo גרשון, modo retulit גרשום; pariterque interpretatur Hieronymus ex Philone de nominibus propriis Geneſis, *Gerſom*, *advena ibi*, vel *ejectio eorum.* γηδσὼν frequens vitium imputabis Bibliorum Græ-

ἐχ Χαλαμβάνην ἡμᾶς ἐκ τῆ Μεσοποταμίας, ἀλλ' ex Meſopotamia oriundos exiſtimant, ſed ex Ægypto;

Græcanicorum. Deinde apud Joſephum Typographi expreſſerunt γήλοσιις, pro γήσοιις codicum *Big. Samb.* & *Caſ.*

15. קהת Maſorethis *Ceath*; Samaritis, Græcis, Syris, Arabibus, Philoni, atque S. Hieronymo ab ore Judæorum, *Caath*: unde Joſephi χάαθ, ut ille nimio opere Græciſſat.

16. De tertio Levita mora nobis exigua. Hic μεραρί, מררי appellatur in Sacris codd. & in illis Joſephi μεραρίν ut *Caſ.* vult; aut μεραρίν, ut reliqui. Optimus Boſius hanc hyperthefin emendat, ſcribitque μεραρίς.

17. Nobiliſſimus *Judas*, vel, ſi Hebraice ſcribas יהודה, præter *Er* & *Onan* mala germina, quæ admonente Moyſe de hoc cenſu Joſephus merito abſcidit, tres filios aluit & nepotes duos.

18. Horum primus σάλας ex *Samb.* libro, aut juxta cæteros Joſephi σαλᾶς nuncupatur. Codices Epiphanii obtinent hic *Silom* & *Silon*, ex verſione ϛ'. Illi enim pro Hebraicis שלה שלע, *Sela Selani*, ſcribunt σηλὼμ aut σειλὼν, & de populari σειλωνί. Rabbini olim perſuaſerunt Hieronymo *Salam* hunc non alium fuiſſe quam שוכל 1. Paralip. c. 4. 1. contra c. 2. v. 3. ejuſdem libri.

19. Huic proximus פרץ, φαρὲς, cui nomen venit ἀπὸ φραγμᾶ, ut Philo docet. Quoniam φαρὶς jam oſtendunt libri Joſephi in recto, ſed colo ſequente φαρέτρα *Big.* & φαρέστρα cæteri omnes, nomen φαρέτρᾳ Græco ritu etiam heic produxi.

20. Pro ſacro זרח, *Zara* ſeu ζαρὰ, vides in impreſſis Joſephi ζάρας: ſed vero MSS Græca ζαρωνᾷ legunt, ut ſupra χάρμιν ex כרמי. Scripſit forſan Mattathiades ζάρᾳ: Epiphanii codices dant *Zare*, aut vitio auditus *Jare*.

21. Phareſſo natus eſt חצרון, ἀσρὼν ſæpius; & aliquando ἐσρὼν & ἐσρωμ in Bibliis Græcis. Inde *Eſron* & *Eſrom* in MSS. Epiphanii. ἀσρὼμ vidi in Euſtathii codice manuſcripto. Joſephi denique Editoribus ἔσρων, Scribis debes ἔσρωνᾳ; ita quidem *Big. Samb.* & *Caſ.*

22. Alter Phareſſida vocatur Joſepho ἄμυρᾳ ex editionibus *Baſ.* & *Gen.* ſed ex MSS. *Caſ. Big.* & *Samb.* ἀμαρᾳ: quod mire confirmant membranæ Epiphanii, quippe ubique vidimus earum *Amor* & *Ammor*. In cunctis equidem dialectis, ſacris profaniſque, facillime permutant ל & ר, propter ſimilem ſonum, dum audiuntur: atque porro apud Judæos characteres illi parvulo apice differunt. Legerat itaque Joſephus in ſuis Bibliis חמור pro חמול, aut potius Librarii Græcanici diu errarunt in ea voce pro ἄμαλᾳ. Quinetiam חמול *Hamul* ſive ἀμαὴλ & χαμαὴλ, quod ab Hieronymo omnibuſque Rabbinis legitur in Moyſe, & in Chronicis, & in editione Complutenſi tranſlationis Græcæ ad Num. c. 26. & 1. Paralip. c. 2. & in editione Romana ad Numeros; videtur fuiſſe contractum ex חמואל & حموال & ϛ σαμαρειτικᾷ: quod Biblia Syriaca Græcaque magis ſequuntur. ἀμαὴλ enim habet Aldus ad 1. Paralip. c. 2. ἰαμαὴλ MS. Alexandr. Oxon. & Aldus ad Num. 26. *Jamuel* Hieronymus ex Philone. ἰαμαὴλ plerique codices LXXII. Interpr. & S. Ambroſius. Idcirco pro *Ere* & *Onane* meliora nomina, ſive in Ægypto, ſive maturius ea data fuerint, *Aſronem* & *Hamulum* referri in hunc cenſum ſapiens nemo mirabitur.

23. יששכר, Interpr. Græcis & Latinis ἰσσάχαρ, Samaritis *Jaſaſchar* يششكر, Epiphanio ſcribæ Syriſque & Euſtathio MS. *Iſachar*, quatuor liberis, Arithmeticæ artis perperitis (ſic Jonathan voluit) familiam Jacobi adauxit. In caſu fœcundo appellatur ille apud Joſephum hoc in loco ἰσσαχάρης *Caſ.* teſte, ἰσσαχχάρης *Samb.* ἰσσαχάζης *Big.* ἰσχάρης *Baſ.* & *Gen.* Juſſi tamen ἰσσαχάρης novis typis imprimi.

24. Primitiæ Iſaſcharis θωλὰς Joſepho aut potius θωλᾶς ſcribitur, Hebraice תולע, θωλᾶ in Bibliis Græcis, Philoni θωλὰ, σκωληξ.

25. Lucem deinde vidit פוה. *Phua* habet tralatio Hieronymi, φωᾶ & φωὰ LXXII. Interpr. & Pentateucha Arabica in Theſauro Laudino. Verum etiam in S. Chronicis Judæorum *Phuath* פואה: necnon פואה. فوّة *Phawah* in Samaritarum volumine. Hinc nomina ἰεννιὰ, Judæis פוני *Phuni* Num. c. 26. Cuthæis Græciſque פואי φωὰ. Admiranda tamen eſt Joſephi ſcriptio φωρᾶς ſecundum *Caſ.* & *Samb.* aut ex *Baſ. Gen.* & *Big.* φωρᾶς. Apud Epiphanium etiam reperimus *Phuras* per totum acervum chartarum ac membranarum: nam *Phura Col. Frob.* & *Pariſ.* ab Hieronymo traductum eſt. Correximus itaque mendum vetus, & repoſuimus φωᾶς, Boſio haud invito. φωὰ denique interpretatus eſt Philoſophus Alexandrinus, ὦδε εἰμί.

26. Nihil temere dicendum de hoc puero. Biblia enim Hebraica & Paraphraſes in manibus Judæorum ad Geneſin hunc nuncupant יוב. *Job* S Hieronymus ibidem & in Lexidio Hebraicorum nominum. אויב *Oiab* Syrus *Walt.* Arabſque illius يوب. Præterea *Job* defendunt codices omnes Epiphanii Scholaſtici, necnon ἰὼβ Editiones Græcanicæ Joſephi. ἰώβηθ ſervatur apud *Big. Samb* & *Caſ.* Vergimus jamjam in contrarium. Judæorum enim Biblia & Maſoræ ſacræ, tum etiam Paraphraſes Iſaſcharidam ipſum ſemel quidem appellant *Job*, biſque *Jaſub* ישוב, ut Num. c. 26. & 1. Par. c. 7. Maſorethis jubentibus. Samaritæ vero tam Gen. c. 46. quam in Numeris unico nomine *Jaſub* ישוב, يشوب: nam *Juſub*, *Juſubi* Num. c. 26. mendum Bibliorum Londinenſium. LXXII. Interpretes in Lege & in Chronicis perpetuo ἰασοὺβ, juxta meliora exemplaria. Unde *Jaſub*, *converſio* in Etymologico Hieronymi. Video tamen ad Gen. c. 46. in editione Romana pro ἰασοὺβ MS. Alexandrini & Euſtathii ad Hexaemeron, aut frequentiori ἰασοὺβ, excudi ἰασὼμ, ut alternant μ, & litera ſecunda in MSS. *Aſum* etiam legerat ſuo ævo S. Ambroſius, imo ἀσὼμ Philo jampridem in ſuo Lexidio explicarat ad Geneſin ἀνοῦια: neque ſane hoc nomen cum ſuo interpretamento S. Hieronymus Latinis auribus invidit. Quinetiam ايشوب referunt MSS. Laudina Moyſis primo, يـاشوب in quarto ejuſdem. Quandoquidem vero *Jaſub* perpetuum ſit Samaritanis ac Græcis. & frequens quidem Judæis una cum Gentili typo ישובי, necnon membranis Græcis Joſephi eximie probetur, migret modo in verſum Græcum ſuo ordine, ἰασουβ, *Job* in Latino hæreat: quia id vocabuli tuetur Hieronymus in Quæſt. *Jaſub*, *in Geneſi Job nominatur*: *Job interpretatur* ululatio, *Jaſub* revocans.

27. Noviſſimus Iſaſcharidarum appellatur σαμάρων in ἀδότῳ utraque Joſephi, σαμάρωνᾳ *Caſ.* ζαμάρωνᾳ *Big.* ζαμάωμος *Samb. Semrom* & *Semron* melioribus codd. Epiphanii: nam *Eſron Vig. Bal. Exc.* & *Bodl.* nimis perverſum. Placet autem præ cæteris σαμάρωνος Cl. Boſii. שמרון enim pronuntiant Judæi *Simron*, Hieronymuſque cum in Quæſt. tum alibi à labellis Magiſtrorum *Semron* & *Simeron*. Ita Syrus Arabſque Polygl. Lond. Apertius vero Samaritæ شمرون *Samron*, atque Græci in optimis membranis σαμερὼμ, & adhuc ſonantius σαμερὼν, ζαμερὼμ, ζαμερὼν, exceptis in Paralip. Romanæ editionis σεμερὼν, nec non Aldinæ, & Complutenſis σομερὼν. Hac autem de cauſa magnus Artifex δωτεραστεῖον Rabbi *Meir* totum Samaritarum genus cavillabatur, quod non à Joſepho beatiſſimo Iſraelita, ſed potius deſcenderent à שמרן Iſaſcharæ filio. Reſpondit vero ejus ſectæ Patriarcha idiotæ ſciſcitanti, חיך מן ריוסף אפקך כן ישששכר לא איזלך. Tam vana eſt illa S. Hieron. adnotatio, *Simeron ubi nomen eſt hominis*, *per i. ſcribitur*, *ubi civitatis*, *per a. Samaron*.

28. Ζαβουλὼν, צבולן, زبولن tres filios ſecum tulit in Ægyptum.

29. Primus horum סרד. σαρεὰδ Joſepho, *Sarad* pari modo ſcribitur in exemplaribus MSS. Epiphanii interpretis, & in Paraphraſibus Samaritanis. σαρὶδ & σιρὶδ apud LXXII. & S. Hieronymum. Verum genus Zabulonium omnino prætermiſit Chronicorum S. Scriptor.

30. Medius eſt אלון, ἤλων, aut ἤλαν *Samb. Ilon* Epiphanio; Hieronymo *Elon*, Ambroſio Græciſque ἀιλὼν.

31. Hunc ſequitur יחלאל, raucum nomen plagaque gutturis. Hoc enuntiant ſuis vocalibus *Jahleel* paſſim Judæi; *Jahelel* & Num. c. 26. *Jalel* Hieronymus; يحلال *Jachelel* Cuthæorum reliquiæ; atque يحلابل ſono vix alio Arabes Chriſtiani. مسلما Syri mendo repetito. MSS. Laudina in Numeris يهليل *Jahlil*, & ad *Gen.* ſincerius يحليل. Biblia Græca hic multum variant. MS. Alexandrinum primo Moyſis legit ἀλοὴλ, Vaticanum ἀχοὴλ; *Achoel* etiam S. Ambroſius. Edita per Aldum Wolphiumque ἀὴλ, aut ſolutius ἀϊὴλ: ita Laudinarum prius, atque Octateuchum Oxonienſe; a quibus haud diſſentit Euſtathius excuſus, ſcriptus enim habet ἰεωὴλ. Conſpirant autem Exemplaria Græca S. Bibliorum Num. c. 26. in ἀλλὴλ, & pro familiari ἀλληλί. Hieronymus in Lexico S. nominum יחלאל *Jaelhel* aut *Joalel*, *vita Dei*, ſive *exordium Dei* vel *præſtolans Deum*. Sic ad Joſephum via paratur. Ipſius codices plane omnes nomen præbent vitioſum ἰαννὴλ. Epiphanius tamen legerat in Bibliotheca Piiſſimi Senatoris ἰαχὴλ; inde *Voſſ.* 1. *Mert. W.* 2. *Star. V.* & *Goul. Jachili*. Cærerorum eſt *Jahel*, ut *Vig. Bal. Exc. P.* & *Bodl.* Reddimus igitur poſtliminio huic Judæo ſuum ἰαλὴλον: quippe ni balbutit nimium ἰαλλὴλ Cl. Boſii.

32. &. 33. Venire tandem jubet Joſephus in hunc cenſum magnam parentem *Liam* cum *Dina* imminuta filia. Quorſum rite conſtat Epilogiſmus ſapientiſſimi Legiſlatoris Gen. c. 46. 15. idque ſine *Jochabeda*, quam in ipſo deſcenſu Jacobi enatam ad numerum forte explendum fabulantur Rabbini, mendaciorum ſtudioſiſſima natio.

34. His adjunxit doctiſſimus Judæus merito ordine nobilem prolem Rachelæ τῆ μακαρίδῃ, quatuor atque decem capita. Longe tamen eminet ex illis decus Joſephi, qui migrationis Hebraicæ auctor fuit.

35, 36. Joſepho naſcuntur ex nympha Heliopolitana נשה ואפרים, μανασσῆς atque ἐφραίμης; paſſim itaque ſcribuntur in his originibus. Invenias tamen ἐφραμῆς; velut *Baſ Gen. Big.* & *Caſ.* cum aliquot codd. Latinis in luſtratione iſthac Iſraelitarum, & alibi ἐφραμῖν populare nomen, edidere; rarius adhuc μανασσῆς, unde Gentium *Mnaſeas*.

37. Βενιαμὶν, quod nomen *Samb.* deflectit βενιαμεῖ in caſu liberali, matri quidem infauſtum, ſed meliori parenti felix, latiſſime diffudit proſapiam ſacram. Ecce enim ex uno juve-

gypto, mihi esse necessarium putavi nomenclatu- Αἰγυπτίοις εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνημονεῦσαι τὰ ὀνόμα-

ne decem Israelitas: quippe ex *Bala* sex filios fuisse prognatos ante diabasin infanum creditu, post illam ab hoc censu alienum. Sic æstimato de verbis illis Græcorum Bibliorum ἐγέννησεν δὲ καὶ αἱ παλλὰ, γηρᾶ &c. Gen. c. 46. 21.

38. Mosaicum בלע Hieronymus *Bela* pronuntiat, Judæi *Belah*, Syri atque Samaritæ *Balah* بلع. Græci ad *Gen.* βαλὰ, cæterubi βαλέ. Hieronymus ex Originis Vocabulario *Bale, devorans.* S Ambrosius *Eala.* Apud Epiphanium *Bolus* ex MSS. *Voss* 1 *Mert. Vig. Bal. Exc. Goul.* & *Bodl.* & *Bolas L.* at *Bela Frob.* & *Col.* ex Bibliorum versione vulgata acceptum. Repones apud Josephum βολᾶς Bosii, vel βόλαν, βόλανος, & βολὰς, pro βόλατ Schotani conjectantis, necnon βολοσσὸς *Bas* & *Gen.* Typographorum, Scribarumve *Big. Samb.* atque *Cas.* βολοσσός. Hinc nomen secundum parvulo Loti refugio in agro Sodomeno.

39. Benjamitarum alter Josepho appellatur βάχχαρις aut βαχχάρης in MS. *Samb.* quin *Bechor* habent Tralatio Hieronymi, & codices Epiphanii, quot cum tædio versavi, præter *Becher Col.* & *Frob.* Ex בכר faciunt Samaritæ *Bacar* بكر, Judæi *Becher*; Arabs Walton. *Bachir*, Syrus *Akbar* Ambr. & emendati libri Græcorum in Moyse βοχορὸς; corrupti χοβὲς, ut MS. Alex. Aldina ἔκκοσις, & quædam aliæ. Plurimorum tamen Exemplarium 1. Par. c. 7. est *Zachir.* Mirum equidem hunc quarto libro Legislatoris penitus omitti cum suæ familiæ copia, quam recitat auctor Chron. S. Quinvero temerarium esset βίχρις & βιχρεὶ, quod Num. c. 26. 35. ex Hebræo retinet editio Complutensis, huc ab Ephræmitis detrudere. Experiar potius quid alii ab ingenio possunt. Conferant insuper 1. Par. c 8. 1. את בלע בכרו אשבל השני cum præcedentis capitis versu 6. בלע ובכר וידיעאל שלשה, at mente recta & pia.

40. Tertium itaque Benjamin, an secundum filium habuit *Asbelum*, ἀσβήλον? nam de nomine consentiunt Exemplaria Græca Josephi, & Epiphaniana pleraque. *Asbolus* vero is dicitur *Mert. Asbelus P.* & *Bal. Asbelus Star.* Et divisim *Bodl. Asa, Belus* ad mentem Magistri Hugonis. Ex Hebræo אשבאל واشبال *Asbel* reddunt multi plurimi Sacrorum Interpretum; verum ἀσυὴλ & ἀσυὴλ, aut ἀσυὴλ ἀσυὴλι typis Complutensibus ad Num. c. 26. malunt Græci, ubi Laudina اسبول *Asbol.* Annalium S. Scriptor miscet omnino nomina ἀσυὴλ atque ἀσυήλ.

41. Concinnior videtur Bosio γήρας, nobis γηρᾶς, γήρᾳ aut γήρου, quam Editorum γήλως apud Josephum, quamque γήρᾳ *Big. Samb.* & *Cas. Gera* & *Jera*, ut solet fieri ex g uda, in MSS. *Voss.* 1. *V. Star.* & *W.* 2. In Hebraico codice Judæorum scribitur גרא *Gera.* Samaritarum altero גרה, جرح *Gerah* & *Garrah. Geras* autem, filius potius quam nepos Benjamini, Catalogum militis Israelitici Num. c. 26. plane evitavit.

42. Sequitur inde suo ordine נעמן, Ambrosio, Philoni, & melioribus ϛ'. exemplaribus νοεμὰν utrobique legis Mosaicæ; sed νοεμὰ, νααμὰν Compl. & μααμὰν MS. Alex. ad c. 8. l. 1. Paral Hieronymo *Naaman*, Judæis atque Samaritis *Nahaman* נחמן. Unde concedimus Historico huic νααμάνης, pro νααμάνης *Big. Samb.* & *Cas.* aut ναιμανῆς *Bas.* & *Gen. Naaman* enim reperitur in tot codd. Epiphanii, excepto *Noeman Col.* & *Frob.* Postremo Biblia Samaritana hunc puerulum & *Aradum* fratrem tam Αἰθμοῦς quam Geneси Benjamino patre natos testantur: Græca & Judaica statim ad Balam referunt. Inchoant enim Samaritæ v. 40 Num. c. 26. ולארד משפחת הארדי modo aperto ac simplici. Masora tamen antiqua Judæorum subobscure ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת הארדי: quare inferunt ei commati LXXII Interpretes atque Hieronymus לארד, *de Hered familia Hereditarum.*

43. Sextus feminita difficile pronuntiatu nomen habet אחי, *Echi* & *Ebi* ab ore Judæorum. Idem Ambrosio & pluribus Græcorum ἀχχὶς, ἀγχὶς MS. Alex ἄγγις Eustathii MS. Pembroc. Syro *Achi.* Samaritæ legunt in numero uberi, ut *Mophim, Hophim,* ita אחים أحيم *Achim.* Haud alius est, sed idem ἀχὶα seu *Ahoe* אחוח 1. Par. c. 8. 4. Diversi etiam apparent codices Epiphanii & nimium ab Hebræo dissentientes. Nam *Asa* tenent *Bal. Goul. W. Vig.* & *Bodl. Hisar* & *Isar* (cujus ultima litera pertinet ad *Ros*) *Voss.* 1. *L. Exc. Star. W.* 2. *Mert. Echi* denique *Col.* & *Frob.* ex Bibliis Latinis reformatum est. Hunc cum fratre adjungunt MSS. Josephi Græca *Big. Samb.* & *Cas.* in ἰησουὲ, distinguunt Typographi, ut Ἰὴς, ἰὼὰς. Referibo Ἰὴς καὶ ἰὼὰς, vel sine copula. Bosius fecit Ἰὴς aut Ἰὴ, ἰὼὰς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter Ἰγης, ἰῶς. Veruntamen Librarios Græcos hæc nomina in unum contraxisse miror minus, dum אהירם *Ahiram*, ἀχιραμ & ἀχειρὼμ preli Complutensis Num. c. 26. ex eisdem vocibus, aut vice, ἰουλιμ ראש ingruente ἰὰμ, jam olim coaluisse asseritur.

44 De *Ros* satis dixi nisi locus sit conjectanti ἀρὼς scripsisse dudum hunc Archæologum pro ארש, ἀραὼς Hebraico. Quinimo Syrus legit ܐܪܘܣ ἀρὼς, quo certius exprimeret literam iracundam R: quidni suadet etiam Epiphanius, cujus *Aredia ros* hujus stemmatis extremo rite dividitur in *Ared* & *Aros* Josephi?

45, 46. Consimili typo juncti *Mophim* & *Hophim* Hieron. & Arabibus, *Mupim* & *Hupim* Judæis Hispanis, & Masoretis adhuc fortius eloquentibus *Muppim* & *Huppim* מפים וחפים. Cæterum Samaritæ legunt in libro *Bresit* c. 46. plerumque מפים ואפים *Mephim* & *Aphim*; sed Trilinguis Morini & Paraphr. Arab. Tayleri nostri מחפים וחפים מחפים وحفيم *Mohasim* & *Hasim*, alius מאפים והפים *Masim* & *Hopim*, Huntingdoni codex vetus מפים וחפים, ὡς ϛ' ἰουδαϊκὸν. S. Ambrosius & prisca Exemplaria LXXII. Interpr. μαφὶμ seu μαμφὶν atque ὀφιὰν. Syro Walt. *Masim* & *Hasim.* Epiphanii pariter codices in *Ophim* ac *Opim* prorsus conveniunt, in altera voce minus. *Notim* enim atque *Nothim* ex vitio præbent *Voss.* 1. *Exc. L. Mert. Vig.* & *Bodl.* neque melius *Mobin* neque *Mobim Goul. V. W.* 2. *Star.* aut *Nochim Bal.* & *P. Muphim* denique & *Huphim Frob.* & *Col.* ex versione vulgatissima S. Bibl. Josephi utraque editio νωφθεὶς: sed *Big.* νώμφθης, *Samb.* νωμφθῆς, Eustathii MS. μωφὶ, excusa Exemplaria ναμφὶ. Proponit Bosius liberaliter μῶμφις, μῶφις, μώφιμ, μώυφιμ: ac pro fratre hujus ὄπις; nam ὀπαὶς, heic habent Josephi libri, recentes veteresque. Muto autem ὀπαὶς in ὄπφις vel ὀπφίμης, μώφεης in μώμφις, aut productim μωυφίμης. Haud prætereundum reor Moysis libro penultimo recenseri in Samaritico שופם & familiari nomine שופמי, *Supham Suphami*, شوفم شوفمي pro *Muphim* ejusque progenie: *Hupham*, seu חופם, حوفم pro חפים Geneseos, Græceque τῷ σωφὰν δῆμος ὁ σωφανὶ· καὶ τῷ ὀχὰμ δῆμος ὁ ὀφαμὶ, ut Complutenses expresserunt; quippe multo plures *Opham* prætermittunt ac immerito. In Judaico שפופם *Sephupham* duplicata media scribunt Masoretæ, gentile tamen שופמי haud geminant. Hieronymus *Supham, Suphamita*, utrumque simpliciter legerat, quamvis ad 1. Par. c. 8. 4. sustinuerit *Sephupham*, ut Græci σεφωφαῖον, ex Hebraico שפופן; quod ibi ponitur in familia Benjamini pro *Supham*, idque nominis pro *Muphim*, sicut חורם *Hurum* & ἀωρὰμ Compl typis vice *Achiram* eadem serie, hoc pro *Achi*, *Ram* vel *Ros.* Quinvero bis posuit illa nomina S. Annalium Conditor Nam libri prioris c. 7. v. 12. occurrunt iterum ושפים וחפם *tum Suppim atque Huppim*, vel *Sepham quoque & Hapham* Hieronymo Interprete; aut Græcis καὶ σωφὶν καὶ ὀφὶν, vel ex MS. Alexandr. καὶ σαφὶμ καὶ ὀφὶμ, Compl. σαφὰν καὶ ὀφὰν, Ald. σαφὰν καὶ ὀφὰν.

47. Hanc tribum claudit ἀαρὼδ, quomodo legimus pro σάρωδ codd. vulgatorum privatorumque. *Ared Ros* ex Epiphanianis recte servant *Goul. W.* 2. *Star.* & *V. Ared*, *Jaros Frob.* & *Col.* Nam *Ros* suo loco exciderat forte, Scribarum incuria. *Ared* duntaxat *Voss* 1. *Mert. Bodl. Vig. L.* & *W.* 1. Ita & S. Hieronymus in Bibliis, quæ Latine edidit. *Ard* Judæi unica syllaba, Samaritæ *Arad* duabus. γηρᾶ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀρωδὶ, ita LXXII. Interpretes, S. Ambrosius de Josepho, Pseudo-Eustathius, aliique contra Mattathiadem, & utramque Synagogam Judæorum atque Cuthæorum, imo contra sese: quippe ajunt Doctores Alexandrini Num c. 26. 40. καὶ ἐγέννησεν τὸν βαλὲ υἱὸὺς καὶ νοεμὰν, pro *Ared* & *Noeman*, sive ארד ונעמן Hebraice.

48, & 49. Habes igitur veros ac ingenuos Israelitas XLVI. si numeres: sequuntur tres alii & viginti ex binis libertabus acquisiti. οὗτος equidem & νεφθαλὶς seu νεφθαλῆς *Samb.* a Bala famula nascuntur.

50. Descendit autem Nephtales in Ægyptum terram liberis fultus quatuor, quorum maximus יחצאל *Jahzeel* Judæis, Hieronymo *Jusiel*, *Jesiel* & in Lexico *Jeseel.* Ex Pharo Alexandrina ἀσιὴλ, & ἀσιηλὶ de genere: *Asiel* adeo S. Ambrosio, & ἰχιὴς μὲν ὁ θεὸς Philoni explicanti. Paralipomenon Interpreti Græco correctius ἰασιὴλ l. 1. c. 7. 13. aut a Compl. & Aldinis prelis ἰεσσιὴλ: Samaritis يعصال *Iesiel.* Eustathio falso ἀσιὴλ, & in Lexidio quodam Græco, ἀσαὴλ, ἰσχυρὸς θεὸς ἰσχυρόν. In Epiphanianis *Enol* & *Enul* vitio perpetuo; nam *Jahzeel Frob.* & *Col.* sumptum fuit ex Hieronymo. ἰλὴθ & ἰλίηνος Josephi αὐτὸς ἐφφα, ἰεζίηλος maluit Bosius. Nobis placet ΙΕΣΗΛΟΣ, pro ΕΛΙΗΝΟΣ aut pejore *ENULUS.*

51. Nephtalidarum alter γῶνις *Big.* & *Samb.* ὡς δῶρις, aliis γώνης, Epiphanio Scholastico & S. Ambrosio *Gunis.* LXXII. Alexandrinis γωνὶ, Samaritis & meliori genti גוני, جوني *Guni.*

52. Tertius יצר *Jeser* Hieron. ἰασὰρ, τοῖς ο'. ad *Gen. Issuar* Ambrosio, & Laud. 1. ἰασὰρ Eustathio. Libro Numerorum ἰεσὶρ, ἰεσερὶ MS. Vaticanum, Alexandrinum ἰεσρὶ, ἰεσιρὶ: & ad Chron. l. 1. c. 7. 13. καὶ σὰρ idem codex, sed Vatic. καὶ ἀσὰρ, Ald. & Compl. καὶ ἰεσσὶρ. Hieronymus de nominibus Hebr. *Jesar*, *figmentum.* De eisdem alius ἰεσσὰρ, ἰσχυρός. يصري يصر, *Jasar Jasari* in prosenchis Samaritarum. Interpres vetus Josephi *Saris*, libri Græci σάρις, aut ex *Big.* & *Samb.* σάρρος, vel σαῦρις. Bosius restituit ἰεσσάρης. Atat hoc nomen incipit, qua syllaba desierat γωνὶς, licet Scribæ aliter existimabant. Unde ἰεσσαρὴς vel ἰσσάρης denuo extare volo.

53. Novissimus eorum σέλλιμος, quod legunt *Big.* & *Cas.* aut σέλλημος Sambuci. Prius excusum fuerat ελλιμος, suppressa Σ. Librarii profecto per plures eunt vocales in versione Latina, *Sillim, Mert. V.* & *P. Selim, Voss.* 1. & *W.* 2. *Sallim, Goul. Vig. Bal.* & *Bodl. Sellim, L. Silam, Col.* & *Frob.* σηλὶμ Eustathius. S. Ambrosius ad Gen. & S. Hieronymus ad Num. atque ibi LXXII. Interpretes σελλὰμ, superius vero συλλὰμ. His in locis שלם scribunt Judæi pronuntiantque *Sillem*, sed 1. Par. c. 7. 13. שלום *Sallum.* Samaritæ bis in Moysis volumi-

μάτων. Ιακώβ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων Ιώσηπ@· ἤδη [t] προαφῖκτο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν ἅπ τοὺς [v] ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ρουβήλ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, [x] Ανώχης, [y] Φαλλοῦς, [z] Ασσάρων, [a] Χάρ-

ram dare. Certe quidem Jacobi filii erant duodecim: ex quibus Joſephus antea abierat. Eos itaque qui illum inſequuti ſunt, & horum progeniem memorabimus. Rubeli quidem filii erant quatuor; Anoches, Phallus, Aſſaron, Charmis. Sy-

mine pingunt cantillantque שלום שלום *Salum.* S. Hieronymus in Qu. *In Geneſi iſte Sellum, Sillem ſcribitur. Sellum interpretatur pax, Sillem recens.*

54. Accedat poſt illos חשם, حوشيم, Laudinorum priore, unicus filius Dani: quianam in Hebræo dicitur בני דן, more Genealogorum tabulæ aliquo relicto. Quinimo in Pentateucho R. Meir nobiliſſimi Deuterotæ pridem legebatur בן דן vide f. 182. γενέσεως μεγάλης. Joſepho ὦσις, aut *Samb.* ὄσης, ad normam Græcam vocatur. Epiphanio itaque *Us* & *Hus*: nam *Aſom Col.* & *Frob.* adoptatum a Græca verſione Geneſeos, ubi ἄσημ legitur pro *Huſim* S. Hieronymi, Judæorum, Syrorum, Arabumque. *Aſon* itidem in Commentariis S. Ambroſii. Apud Samaritas vero *Aſim* אשים S. Chronicorum l. priore Maſoretæ plenius ſcribunt חושים, quod Græcis ὠσίμ, rurſuſque Hieronymo *Huſim* c. 8. Huc autem pertinere quod legitur 1. Chron. c. 7. 12. בני עיר (χυσὶμ) חשים, καὶ ὑοὶ ὦρ, ὠσὶμ, non nimis affirmo, aut quadantenus referre Gen. c. 46. v. 23. ובני דן חשם, ὑοὶ δ' δὰν, ὠσὶμ: affirmo tamen in Moyſis codice, *Huſim* hypotheſi facili in *Suham* permutari Num. c. 26. 24. ubi filium ſolum Dani שוחם شوحم, & שוחמי ἐθνικῶς, *Suham, Suhamita* nullum non tenet Samaritarum exemplar aut Judæorum, ac Græca plurima σαμὶ, σαμὶτ.

55, 56. Recenſuimus igitur LIV. capita: reſtat jam *Selphæ* proles, *Gades*, *Aſſeruſque*, & qui naſcuntur ab illis. Gaditarum autem pleias ſic procedit, ex Moyſe & Joſepho. Nam Chronica S. id genus omittunt.

57. Gades, Græce Δὶτύχιος, primum genuit σαφωνίαν. Ita *Big.* & *Samb.* ζοφωνίαν a prelis prioribus. Huc alludunt codices Epiphanii, *Gophoron Voſſ.* 1. *V. Star. W.* 2. & *Goul.* aut aſperius *Zophoron* & *Zophorom* (pro *Zophoni*,) *Mert. Bodl. W.* 1. *Bal. P.* & *Exc. Zephoron Vig. Foroni. L.* Euſtathio ex LXXII. Int. σαφών. Boſio ingenioſe σαφιώνλω. Quamvis enim Samaritæ & Græci utrobique Moſaici operis legerint צפון, صفون, σαφὼν, & Maſoretæ quidem Judæorum ὡ ἀριθμοὶς צפון, צפוני, *Sephon, Sephoni:* ad Geneſin tamen iſti homines צפיון *Sephion* præferunt, Hieronymuſque imitatur. Philo σιφὼν, ἰπποκαμπος; pariterque Laudina MSS. صبفون utrobique.

58. Αγη Cl. Boſius, nos αὐγὴ correximus, pro vulgato ſcriptore ὄγη. *Javim* enim & *Javin* (quod in Epiphanii codicibus cernitur, præter *Agi Col.* & *Frob.*) primam literam furripuit à fratre majore, quapropter de proprio valet *Avin* i. e. αὐγὴ: perierat nimium craſſis Scribarum auribus ſicca conſona γ ὄγις autem repræſentat חגי aut חגי Hebræorum. Conveniunt tamen S. Libri Judæorum, Samaritarum, & Chriſtianorum in *Haggi*, ἁγὶς, حجي, qnomodo animant illi vocabulum Moſaicum חגי.

59 Σὼν à שוני defendunt Joſephi Editores *Baſ.* & *Gen.* شوني *Suni* etiam Cuthæorum Judæorumque, & σωνὶ Doctorum Alexandr. Num. c. 26. Quippe illi σωῦνις ſcripſere Gen. c. 46. & ab eis Ambroſius, Euſtathiuſque. Idcirco & σωῦνη in caſu querulo obtinent Joſephi MSS. *Big.* & σωὶνλω *Samb.* & *Caſ.* In Epiphanio leginus *Unin* & *Unim* paſſim pro *Sunin*, ut ἀυὲβ@ pro σαυὲβ@ & ζαυὲβ@ in Bibliis Græcis.

60. Hunc ſequitur ordine אצבן, luſus labiorum. *Eſebon* enim pronuntiabant Rabbini ævo Hieronymi, ſerius tamen *Esbon.* Ὀσσοβὰν LXXII. Interpr. cuncta exemplaria pro ἀσσαὼν. Ambroſius ſimiliter è Græco *Thaſabon.* Hieronymus ex Philone *Thesbon. feſtinus ad intelligendum.* Libri Samaritarum אצבעון, اصبعون *Asbahon.* Chronicorum Hebræorum Interpres Græcus l. 1. c. 7. ἰσεβὼν aut ἀτεβὼν. Joſephi hujus codices ex conſenſu ζαὲβων, & Epiphaniani *Zabron.* Præſtat tamen legere ζαὲβωια aut ἀζαὲβωνα. Heic etiam paululo diſſentit Numerorum liber à Geneſi, & domum adeo אוני, أزفي, *Ozni* vel ἀζὶνὶ ſubſtituit juxta Hebraicum utrumque pro *Ejebonia.* c. 26. 15. quod literæ profecto Aſſyriæ facilius, quam Samaritanæ patiuntur.

61. In hoc nomine convenit ſatis Joſepho cum Maſoretis & Hieronymo, contra Samaritarum, Syrorum, Arabumque Chriſtianorum, vel Alexandrinorum Interpretum ערי, عدي, ἀὲδὶ; aut ad Gen. ἄρδις, quod *Aedis* Ambroſio, & Laudino altero. Siquidem ab ערי *Heri* Judaici voluminis, ἀνεἰνλω deflectit Mattathiades, ſicut *Baſ.* & *Gen.* vulgarunt; ἀνεἰνλω ſcribunt modo *Samb.* & *Big. Hairim* conſimiliter ex Latinis *Bodl. W.* 1. *Goul.* & *Bal. Aurim Voſſ.* 1. *Mert. L. V. W.* 2. & *P. Harim. Exc.* & *Vig.* Cæterum id nominis corripit Boſius in ἄὲρι atque ἤερι.

62. Penultimum Gaditarum ἐρωὶδλω nuncupant Editores Joſephi, Scribæ veteres, & Euſtathius; ἐρωὶδλω Sambucus. Epiphanii codices *L. Star Voſſ.* 1. *W.* 2. *V.* & *P. Rothin*; *Rodin* & *Rodim* reliqui, præter *Erodi Col.* & *Frob.* Boſius hoc immutat cum ἔρωδη, aut ἐρωὶδλω. Hebraicum Judæorum in Numeris legit ארוד *Arod*, in Geneſi ארודי *Arodi*; Samaritæ vero & Syri ſub forma Gentili utrobique ארודי, اروذي *Arudi* vel *Arvadi*: nec non Interpretes Alexandrini heic ἀερχαδὶς, unde *Aroedis* Ambroſii & MSS. Laudinorum, illi ἀρωαδὶ. Poſt Philonem Hieronymus *Aroedi, vindemiator ſufficiens.*

63. Venimus ad noviſſimum familias ἀριηλὰν vel ἀρὶηλαν, ut ſcribunt *Samb. Big.* & *Caſ.* atque ἀρίηλοι prelorum *Baſ.* & *Gen.* Eundem Euſtathius appellat ἀρὶλλω, Joſephi Interpres Scholaſticus *Arihel* & *Ariel.* S. Hieronymus ac Doctores Judaici perpetuo *Areli* אראלי: Samaritani vero ארולי *Aroli*, & juxta codicem Anglicanum ארואלי *Arvali.* LXXII. Int. ad Geneſin ἀριηλὶς, vel ἀρουὶς ſecundum Ambroſium & MS. Alexandrinum, & ad Num. ἀρὶηλ. *Arieli, leo Dei mei*, S. Hieronymus de Lexicis Græcorum.

64. Filiolam Aſeri, quæ Græce quidem perierat, propter patrii nominis ſimilitudinem, huc ex Epiphanio reſtitui. ἀτάρα ὃ σάρα λὼ Δυγάτης. Boſius idem viderat, ἀτάρα δ' λὼ σάρα Δυγάτης. Codices tamen uno modo, ſcripti impreſſique, ἀσυρίσσας τ' λὼ Δυγάτης; niſi ſi *Samb.* legerit ἀσυρὶς pro ἀσυρὶσσας. *Ara* & *Arra* occurrit in MSS. Epiphanii ſuppreſſo ſibilo, velut ſuperius in *Suni*, שרח Hebraicum Samaritæ, LXXII. Int. Ambroſ. Hieron. aliique reddunt σάρα, Judæi paſſim *Serah.* Interpres Græcus Annalium S. σαρὰ aut σαρὰ.

65 Ad imam tabulam pertinent quinque filii Aſeri. Maximus horum ימנה *Imnah* vocatur Judæis, Hieronymo *Jamna*, ſæpius illi cum Ambroſio *Jemna*, *Jemnitarum* pater. Græce ἰεμνὰ in Gen. & Chron. atque ἰαμὶν Num. c. 26. يمنة *Jamnah* Samaritis. Quinvero *Jomnis*, ut ad Joſephum tranſeam, reperitur in codd. omnibus Interpretis Scholaſtici, præter *Col.* & *Frob.* ἰώμνης in Græcis, quæ vulgantur ſive privatim ſervantur. Nullum jam opus ἰώμνης Cl. Boſii.

66, 67. Bis aut ter in Sacris ישוה וישוי, quod eſt *Iſva & Iſvi* per ora Judæorum, *Jeſua & Jeſſui* Hieronymo presbytero, ἰεσυὰ καὶ ἰεσὺλ Gen. c. 46. apud LXXII. Int. & S. Ambroſium, & Laud. 1. veteri vitio, pro ἰεσυὰ, ἰεσυὶ. Melius itaque in Græco ἰεσυὰ, ἰεσυὶ; ubi Complut. expreſſerunt ἰασυὰ, ἰεσυὶ, Aldus ἰάσυδ καὶ ἰεσυὶ, Urbis Typographi συία καὶ ἰεσὶ. Laudina شوي pro *Jeſui* ſemel iterumque. Cuthæi pronuntiant *Jeſuah*, *Jaſui.* Prior quidem iſtorum fratrum omittitur Num. c. 26. in Hebraico Judæorum cum ſua familia, poſterior ibidem in codice Samaritico: ambo tamen extant in Geneſi, Chroniciſque Sacris, & in Originibus Joſephi. Harum Interpres legit *Iſus*, *Joſe*, quod eſſet ἰσοῦς, ἰωσῆς. *Big.* & *Caſ.* viderant in membranis Græcis ἰησοῦς, ἰώσηπ@, ἰησοῦς, præter modum: *Samb.* ἰεσυσώσην, ἰησοῦς. Adhuc ſimplicius editum fuit *Baſ.* & *Gen.* ἰεσυς, ἰησους. Jam vero excuditur correctio Boſiana ἰσοῦς, ἰσοῦς.

68, 69 Et hæc nomina παρηχῶσι, quanta fides conſtat codicum Joſephi, βάρις inquam ἀδωαρὶτ: nec non in verſione antiqua *Ubbaris* vel *Ubaris*, & *Abar*: *U* pertinet ad vocem præcedentem; aut omnino deſcripſerat Joſephus ἄδωαρις ex Moſaico ובריעה aſſumpto ſyncategoremate ו, quod alibi fecit. ברית ſonat Samaritis Alexandrinis βαρὶὰ, Judæis aliis & S. Hieronymo & Interpreti Gr. Chronic. βαρὶά. Placuit fortaſſe ex Joſepho βαρὶας. Fit autem ἄδωαρις ex חבר, i. e. χώβις Interpreti Chron. S. & Samaritarum Doctoribus qui χόβος, & alicubi χοβὶρ in verſione ᾱ ο', *Choborque* Ambroſio, *Heber* Judæorum vulgo. In Myriobiblo Pembrochiano ἴβερ, φίλ@.

70. Tum ſeptuageſimus Iſraelita acceſſit מלכיאל μελχίηλ@ ſcriptione perpetua. Nam ab illis animis divinum Patriarcham excipit hic Judæus & tanquam totius gentis caput ac titulum extollit. Moleſtiæ tantum nobis creavit tenera quidem Jacobi familia: nec omnia nomina ſatis excuſſa puto, quin cum Joſepho patriarum Originum conſultiſſimo ἐπόπτῃ laborem operis ac difficultatem potius incuſandum. Hanc autem gentem non fuiſſe Ægyptiam oriundo, tot nomina quæ ſub Perſarum Græcorumque imperiis diu præcipua tribuum perſeverarant, abunde adverſus calumniam Gentium comprobant. BERN. Ita in omnibus *Joſephi* exemplaribus cum hic tum c. 9. §. 3. nec aliter ejus exſcriptores *P. Comeſtor, Epitomator Cantuar. aliique:* niſi quod *Zamaras* habeat ἑβδομήκοντα πέντε, ſecutus *Doctorum Alexandrinorum* computum; qui *Gen.* c. 46. v. 20. exhibent οε'. contra libros omnes Hebraicos, eorumque Paraphraſes & Commentaria, contra *S. Epiphanium, Hieronymum, Eutychium Patr. Ezechielum Tragicum.* Vide *Grotium* ad *Act. Apoſt.* c. 7. v. 6. & *Bernardum* ad hunc *Joſephi* locum.

t Προαφῖκτο.] *Al.* προαφῖκτο.

v Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* ἐκ τούτου in *Editis.*

x Ανώχης,] Sic in *Joſephi* Codd. Gr. *Enoch* & *Henech* in Latinis. *Philoni aliiſque* Ενὼχ. Videſis *Editiones* LXX. *Euſtathium Antiochenum* in Hexaëm p. 75.

y Φαλλοῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* Φαλοὺς *Vat.* Φάλλης *Baſ.* & *G.*

z Ασσάρων,] Sic *Samb.* & *Caſ.* Εσσάρων *Big. Vat. Baſ.* & *G.*

a Χάρμις.] Ita *Boſius* ex Χάρματος *Joſephi* in Codd. omnibus, & Χάρμι aliorum. Impune (inquit *Bernardus*) ſcribere potes Χαρμίας.

Symeonis vero ſex; Jamuelus, Jaminus, Quodus, Jachinus, Soarus, Saulus. Levi vero tres nati ſunt filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Judæ vero filii erant tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Phareſſo nepotes, Eſronus & Amyrus. Iſacharæ vero quatuor; Thulas, Phuas, Jaſubus, Samaronus. Tres autem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Jaleleum. Et hoc quidem genus è Lia: & cum ipſa etiam aſcendit filia ejus Dina. Iſti omnes triginta & tres. Rachelæ filii erant duo. quorum *alteri* Joſepho quidem duo nati ſunt filii; Manaſſes & Ephraïmes: alteri vero Benjamini decem; Bolavus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes, Jes, Ros, Momphis, Opphis, Aradus. Iſti quatuordecim una cum prius numeratis fiunt numero quadraginta ſeptem. Et legitimum quidem Jacobo genus hoc erat. E Balla vero famula Rachelæ ipſi naſcuntur Danus & Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Jeſelus, Gunis, Iſſares & Sellimus: Dano vero unicus erat filius *nomine* Uſis. His ad jam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem & Aſerus ex Zelpha *quidem* erant: ipſa vero Liæ famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam. Aſero autem filia erat Sara, & mares numero ſex; quorum nomina, Jomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus & Melchielus. Iſti

μις. Συμεῶν ὧν ἓξ, [b] Ιαμούηλος, Ιάμιν, [c] Οὐόδος, [d] Ιαχῖν, Σόαρ, [e] Σαοὺλ. τρεῖς ὧν [f] Λευὶ γεγόνασιν υἱοὶ, [g] Γηρσόμης, Κάαθος, [h] Μαραρεί. Ἰούδα ὧν παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, [i] Φάρεσος, [k] Ζάρας· [l] ἡ ὠνοὶ ὧν δύο γεγονότες ἐκ Φαρέσσου, [m] Εσρων, ὁ [n] Αμυρ. [o] Ισαχὰρ ὧν τέσσαρες, Θωλᾶς, [p] Φουᾶς, [q] Ιάσουβος, [r] Σαμάρων. τρεῖς ὧν Ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον, [s] Ηλωνα, [t] Ιάληλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· [v] καὶ αὐτὴ συναναβὰ καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἅπαντες καὶ τριάκοντα. Ραχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ιωσήπῳ [x] μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, καὶ Εφραΐμης. Βενιαμὶν [y] ὧν τῷ ἑτέρῳ δέκα, [z] Βόλαος, [a] Βάκχαρις, Ασάβηλος, [b] Γηρᾶς, [c] Νααμάνης, [d] Ις, Ρῶς, [e] Μόμφις, [f] Οπφις, [g] Αραδος. ἅπαντες τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον [h] κατηλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸ ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γένος [i] Ιακώβῳ ἦν τοῦτο ἰδίῳ. ἐκ Βάλλας δὲ αὖτ' γίνονται Ραχήλας θεραπαινίδος, [k] Δάνος, καὶ Νεφθαλῆς, ὧν τέσσαρες εἶπαν παῖδες, [l] Ιέσηλος, [m] Γένις, [n] Ισσάρης τε καὶ [o] Σέλλιμος· [p] Δάνῳ ὧν μονογενὴς ἰδίῳ παιδίον Οὖσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προφημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. [q] Γάδης ὧν καὶ Ασηρ ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· [r] τῆς Λείας ὧν αὕτη θεραπαινίς. [s] παῖδας δὲ ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, [t] Σαφωνίαν, [v] Αὔγιν, [x] Σουῖν, [y] Αζαβῶνα, [z] Αηρίνλω, [a] Ερωέδλω, [b] Αριηλᾶν. Ασὴρ ὧν ἰδίῳ θυγάτηρ [c] Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, [d] Ισοῦς, Ισοῦις, Βάρις, Αβαρός

b Ιαμούηλος,] Ita *Bernardus* ex *Jamuel* in *Vet. Interpr.* & Philologis *Samaritarum*. Ιάμιλος aut Ιάμηλος in *Joſephi* Codd. ut & mox Ιάμινος aut Ιάμωνος.

c Οὐόδος,] Ita *Boſius* pro monſtro nominis Πόθωδος, quod in libros omnes *Joſephi* irrepſerat. In *Vet. Interpr.* aut *Aoth* aut *Haoth*. Vel Οὐόδος cum *Boſio*, vel Οὔαδος, Αωδος, aut Οὔοθος ſcribi placuit *Bernardo*.

d Ιαχῖνος,] Ita *Big.* ex Hebraïco *Jachin*. Ιαχλῶος *Samb.* Ιάχλωος *Vat. aliique*.

e Σόαλος.] Ex Σαοὺλ in *S. Literis*, *Gen.* c. 26. & *Saul* in *Vet. Interpr.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* Σάαρος, in *MSS.* Οὔλσαρος.

f Λευὶ γεγόνασιν] Sic in pleriſque *Joſephi* libris. Λευὶ & aliquando Λευῆ in obliquo habet *Samb.*

g Γηρσόμης,] Ita *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* Γήλσιμις *Baſ.* & G.

h Μαραρεῖος.] Sic *Boſius* ex Μαραΐεως & Μεραΐεως in *Joſephi* Codd. & Μεραεὶ in *S. Literis*.

i Φάρεσσος,] In *Big.* & *Vat.* Φάρεσος, & in aliis Φαρές. Sed quòd in omnibus mox ſequatur Φαρέσσου, placuit hic edere Φάρεσος.

k Ζάρας·] Pro Ζαρᾶ in *S. Literis*. in impreſſis Joſephi Ζάρης, in *MSS.* Ζάρμος. unde forſan Σάρμος ſcribendum, ut placuit *Bernardo*.

l Υἱοὶ ὧν δύο γεγονότες] Ita ex *MSS.* in *Editis* οἱ ὧν δύο γεγονότες.

m Εσρωνος,] Sic in *MSS.* Εσρων *Baſ.* & *G.*

n Αμιρος.] Αμιρης *Vat. Caſ. Big.* & *Samb.* & in *Vet. Interpr.* habemus *Amor* & *Amnor*. Forſan tamen Αμυλος aut Χαμυλος ex *S. Biblis Hebr.*

o Ισαχάρ] Ita *Vat.* quod prætuli Ισαχάρ *Bernardi*. Ισσαχάρ *Caſ.* Ισσασχάρ *Big.* Ισχάρ *Baſ.* & *G.*

p Φωᾶς,] Sic *Boſius* & *Bernardus* ex *S. Literis Hebr.* & *Arab.* in *MSS.* *Joſephi* pleriſque Φωρᾶς. in *aliis* cum *Baſ.* & G. Φερᾶς.

q Ιάσουβος,] Ita *Big. Samb.* & *Caſ.* forſan ex Ιασοὺβ LXX. Ιωὼβ *Baſ.* & G. atque *Job* apud *Vet. Interpr.* Ιάσημος *Vat.* pro quo facit *Aſum* apud *Ambroſium* & Ασὲμ apud *Philonem* in Lexidio.

r Σαμάρωνος.] Ex *Boſii* conjectura ita *Bernardus*. Σαμάρων *Baſ.* & G. Σαμάρωνος *Caſ.* Ζαμάρωνος *Vat.* & *Big.* Ζαμάρωμος *Samb.* in *Vet. Interpr.* habemus *Semrom*, aut *Semron*, aut *Simron*.

s Ηλωνα,] Ἤλωνα *Samb.*

t Ιαλήλον.] Ita *Bernardus* pro vitioſo Ιάνηλος in Codd. *Joſephi*. Ιάχηλος in ſuo *Codice* legiſſe videtur *Epiphan.*

v Καὶ αὕτη συναναβὰ] Ita *Vat. G.* & *Vet. Interpr.* καὶ αὐτὴ *Big.* καὶ αὕτη *Baſ.* καὶ αὐτὴ *Samb.*

x Μὲν δύο γεγόνασιν υἱοὶ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *aliis* μὲν γεγόνασιν, ritu Attico.

y Δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα,] Καὶ τῷ *Vat.*

z Βόλανος,] Ita ex *Bolus* apud *Epiphanium*, vel Βάλανος ex Samaritarum *Balah*, aut Βαλᾶς cum *Boſio* reponendum cenſuit *Bernardus*. in *Joſephi* Codd. Βολοσσὸς aut Βολοσσὸ, aut Βολοσσός.

a Βάκχαρις,] Βαχχάρης *Samb.* in *Epiphanii* Codicibus *Bechor*.

b Γηρᾶς,] Ita ex *Gera* apud *Epiphan.* & Γηρᾶ LXX. verum Γήρους aut Γήρους reſcribi placuit *Bernardo*, pro Γήλας *Editorum*, & Γήρασος *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Νααμάνης,] Ex *Naaman* (ut puto) apud *Epiphan.* & *Hieronym.* & *Bibliorum* Editionem *Complut.* ita edidit *Bernardus*. In *Editis Joſephi* & *Vat.* Ναμανῆς, in *Big. Samb.* & *Caſ.* Ναεμάνης.

d Ις,] Ισις, Αρὼς *Baſ.* & G. Ισαρὲ *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* hinc Ις Ρῶς repoſuit *Bernardus*. Fecerat Boſius Ης, aut Ηι, Ρῶς, aut una voce *Ehiveros*, & aliter Ιγης, Ρῶς. Credit tamen *Bernardus* Αρὼς ſcripſiſſe *Joſephum*, pro Οὐαρὼς Hebraïco.

e Μομφις,] Νομφθῆς *Big.* Νομφθῆς *Samb.* Νομφθεὶς *Vat. Baſ.* & G. in *Euſtathii Antioch. MS.* Νομφί. & apud *Epiphan.* exſtat *Mophim*. hinc Μόμφις maluit *Bernardus*, aut productim Μομφίμης.

f Οπφις,] Ita, vel Οπφίμης pro vulgato Οπφεῖς reſcribi placuit *Bernardo*.

g Αραδος.] Sic etiam *Bern.* pro Σάραδος *Editorum aliorumque*, & Σαρωὶ *Big.* & *Samb.*

h Καταλελειμμένοις] Καταλελεμμένοις *Gen.* & *Vet. Interpr.*

i Ιακώβῳ] Ιακωβεῖ *Vat.*

k Δάνος,] Suprà p. 41. Δὰν & Νεφθαλείμ.

l Ιέσηλος,] Ασιὴλ in LXX. & alibi Ιαζιὴλ. unde Ιέσηλος *Bernardo*, pro Ελίλμος aut Ελήνος in *Joſephi* Codd.

m Γένις,] *Al.* Γένης.

n Ισσάρης] Ισσάχαρ LXX. in *Joſephi* libris Σάρης, Σάρρις & Σάβις. ex quibus Ισσάρης excudit *Bernardus*, ις ex voce Γένις repetito & adjuncto Σάρης.

o Σέλλημος·] Ita *Big.* Σέλλημος *Samb.* in *Editis aliiſque* Ελλιμος, ſuppreſſa Σ.

p Δάνῳ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* Δάνῳ μὲ in *aliis*.

q Γάδης] Supra p. 52. Γάδας & Ασὴρ.

r Τῆς Λείας] Ita *Big.* ἡ Λείας in *ceteris*.

s Παῖδας] Sic in *Big. Samb.* & *Vat.* παῖδες in *aliis*. quod *Bernardo* ſolœci ſuſpectum.

t Σαφωνίαν,] Ita *Big.* & *Samb.* Σοφωνίαν *Baſ.* & *G.* Σοφωνίαν *Vat.*

v Αὔγιν,] Ita ex *Avin* & *Vet. Interpr.* reſcripſit *Bern.* Οὔγιν in *Joſephi* Codd.

x Σοῦιν,] Sic *Baſ.* & *G.* & *Suni* in *Vet. Interpr.* Σαύνις aut Σαύνλω in *MSS.*

y Αζαβῶνα,] Ita ex Hebraïco *Bernardus*, niſi quis malit Ζαβεῶνα. Θάσσεαν in LXX. Ζάβεων in *Joſephi* Codd. Gr. in Lat. *Sabron* & *Ezebon*.

z Αηρίνλω,] Αηρλώλω *Big.* & *Samb.*

a Ερωιδλω,] Ερωιδλω *Samb.* & *Vat.*

b Αριηλᾶν.] Ita ex *MSS.* Αελίηλον in *Editis*.

c Σάρα,] Ita *Bernardus* ex *Euſtathio Antiocheno* ad Hexaëm. p. 76. & *Vet. Interpr.* qui habet, *Aſer fuit filia Sara*, aut *Ara*, aut *Arra*, ſuppreſſo, ut ſæpe fit; ſibilo. præeunte quidem *Boſio*, qui legerat Ασὴρ δὲ ἰδίῳ Σάρα θυγάτηρ. In *Editis Joſephi* Ασηρώνης τε ἰδίῳ θυγάτηρ. in *MSS.* Ασηρ τε, vel Ασηρωνίς τε &c. ſine nomine filiolæ, quæ propter patris nominis ſimilitudinem exciderat.

d Ισοῦς,] Ita ex correctione *Boſii*. Ησους & Ιώδης *Baſ.* & *G.* Ιώσους, Ιωσῆ, Ιωδὸς vel Ιωδὶς. *Samb.* & *Vat.* Ιωσῆς, Ιώσηπος, Ιωδὶς *Big.* & *Caſ.* in *Epiphanii* Codd. MSS. *Iſus*, *Joſe*; quod eſſet Ισοῦς, Ιωσῆς.

e Μελ-

ρός τε καὶ [c] Μελχήλ. τούτων [f] ἑνδεκα ὄντων καὶ [g] προσηρημένων [h] τοῖς πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῖ), [i] μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς Ιακώβου.

ε'. Μαθὼν δ' Ιώσηπος καταγγελλόμενον τὸν πατέρα· καὶ γὰρ προλαβὼν Ιούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν· ὑπαντήσαι βουλόμενος ἔξεισι, καὶ κατ' Ηρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης μικρᾶς δεῖν [k] ἐξέλιπεν. ἀλλ' [l] ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ιώσηπος· καὶ αὐτὸς μὲν περιττῶς διανηθεὶς ὡς μὴ πάλαι παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, ὅ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἥττων ἦν πάθους. ἔπεμπε τοὺς μὲν ἡρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ τοὺς πέντε τῶν ἀδελφῶν [m] ἐπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προσγενόμενον μὲν τὸν υἱὸν τὸν Ιάκωβον. ὁ δὲ [n] τοῦτο χαίρων ἤκουσε· καὶ τὸν Ιώσηπον [o] ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ [p] τρεφόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τοῦτον ὑπάρξειε διάγειν. ὁ δὲ ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ [q] τούτῳ μόνῳ προσανέχειν· ὅ τε μὴ [r] διαζωγρουμένους, ἀλλ' ἐν ποτῷ τυγχάνοντας ὑπομελοῦσάν τε πατρὸς [s] προνοούμενος. ὅ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν περαίνοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ [t] ἀπηρημένον ἐστὶ περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

ς'. Τοῦ δὲ Ιακώβου προσηγμένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ [v] ἀσπαζομένου τε καὶ κατισχομένου πρὸς τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. ὁ δὲ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγενῆσθαι φήσαντος, ἐθαύμασε μήκους τὸν ζωῆς τοῦ Ιακώβου. εἰπόντος δὲ ὡς ἥττονα τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ηλιουπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

ζ'. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπαρώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπαρδεύοντος, ὅ γὰρ [x] ἦν ἔτος, [y] μήτε ὕοντος τοῦ Θεοῦ· προνοίαν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπὸ ἀγνοίας [z] πεποιημένων, καὶ τοῦ Ιωσήπου τὸν σῖτον ὀλίγου χρήματος αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ [a] ταῦτ' αὐτοῖς [b] ἀπέλιπε, τὰ βοσκήματα τῶν [c] ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τοὺς οἰκέτας. οἷς δὲ καὶ [d] γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ὑπὸ τιμῆ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τὰς προσόδους κυρίας γενομένης, μετῳκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. [e] ἐδουλώθη τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχρήμονα τῆς τροφῆς [f] ὑπαγωγὴν αὐτοὺς κατηνάγκασε. λωφήσαντος δὲ καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ὑπερβάντος, καὶ τούτοις τοῖς καρποῖς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ιώσηπος εἰς ἑκάστην [g] παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐτῇς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παραχωρούσαν

cum sint sexdecim, si adjiciantur ad quinquaginta quatuor, prædictus numerus completur, hisce non annumerato Jacobo.

5. Josephus autem cognito patrem adventare (etenim Judas frater præcurrens ipsi id significaverat) obviam iturus egreditur, atque ad Heroum urbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna lætitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Josephus cum excitavit recreavitque: quamvis & ipse quidem præ *nimia* voluptate vix potuit semet sustinere, non tamen similiter ac pater animo affectus. Deinde jusso quidem eo lente procedere, ipse vero assumptis quinque fratribus properavit ad Regem, nunciaturus ei adesse cum familia sua Jacobum. Ille vero lætus hoc accepit, jussitque Josephum sibi dicere, quanam via vivendi potissimum delectarentur, ut illos eum vitæ cursum sequi permitteret. Atque ille optimos pastores eos esse respondit, nihilque aliud egregie præter hoc ipsum curare: ita præcavens, tam ne forte distraherentur, sed una habitantes patris saluti prospicerent; quam ut cum Ægyptiis majorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis studia institutaque impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa pascua versari.

Ad Heroum urbem congrediuntur Jacobus & Josephus. Gen. c. 46.

6. Jacobo autem ad Regem accedente, ipsumque salutante ac regno ejus bene precante, interrogavit eum Pharaothes, quantum temporis jam vixisset. Illo vero se centum & triginta annorum esse dicente, Jacobum ob longævitatem admiratus est. Cum vero adjecisset, se majorum suorum vitæ annos non assequutum esse, concessit ei cum liberis suis Heliopolim habitare. illic enim & Regis pastores habebant pascua.

Regi Ægyptio benedicit Jacobus annos natus cxxx. & ab illo Heliopolitem Nomum impetrat. Gen. c. 47.

7. At fames *indies* Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magisque ingravescebat, neque fluvio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluviam immittente; neque populo *universo* ex inscientia *futuri* vel minimam sui curam adhibente, Josephoque illis *non nisi* pecunia numerata frumentum dante. Ut autem nummi deficere cœperunt, pecoribus & mancipiis commeatum emerunt. Porro & quibus agri fuerunt, illis cedebant, ut alimentum sibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum possessiones in jus Regis deveniissent, alius alio migrare jussi sunt, ut Regi certius accresceret dominium in fundos istorum omnium, præter Sacerdotum. his enim sua conservata est terræ portio. Imo dira hæc necessitas non corpora solum illorum, sed & animos in servitutem redegit: & deinde ad victum modis inhonestis parandum eos compulit. Fame autem cessante, & fluvio terram *rursus* inundante, fructusque ea uberrime ferente, Josephus ad unamquamque adiit civitatem, ejusque populo convocato, eandem ter-

Fames ex humili Nilo cæloque sicco.

Providentia Præfecti vertit feliciter.

Ægyptus tota, præter agros Sacerdotum, quintam regi solvit. Gen. c. 47.

e Μελχίηλος.) Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* perperam Μελκιήλος.

f Ενδεκα ὄντων] Sic rescripsi ex *Cas.* ἑκκαίδεκα *Big. Samb.* & *Vat.* atque *sexdecim* in *Vet. Interpr.* ἕνδεκα forsan Typothetarum vitio in *Bas.* & *G.*

g Προστεθειμένων] Προτεθειμένων *Vat.*

h Τοῖς πεντήκοντα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῖς προσηρημένοις πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν *Cas.* & *Vet. Interpr.* τοῖς προτεθειμένοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν *Bas* & *G.*

i Μὴ συγκαταλεγομένου] Ita in *Editis* μὴ σ. α. δὲ πατρὸς Ιακώβου *Big. Samb. Vat.* & *Cas.* Ajunt plane exemplaria Latina *reputato eis Jacob* tantundem vero pernegant Græca omnia; sicut calculus prodit, Dina non repudiata. BERN.

k Ἐξέλιπεν.] Ita ex *MSS.* ἐξελειπεν in *Editis.*

l Ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν] Ἀνεζωποίησεν *Vat.*

m Ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα,] Ita *MSS.* ἐπείγεν *Bas.* & *G.*

n Τοῦτο χαίρων ἤκουσε·] Τούτων *Vat.*

o Ἐκέλευεν] Ἐκέλευσεν *Samb.* & *Cas.*

p Τιρπόμενοι] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* διατερπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. εἰσὶ διατερπόμενοι. COCC.

q Τούτῳ μόνῳ] Τούτων *Vat.*

r Διαζωγρουμένους,] In *Editis* διαζωγρώμενος.

s Προνοούμενος.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* προσαιρόμενος

t Απειρημένον] Videsis, præter alios in *S. Biblia* commentatores, *H. Grotium* in *Gen.* c. 46. v. 34. & c. 43. v. 32.

v Ασπαζομένου] Ασπασαμένου *Samb.*

x Ηυξε,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interp.* αὐξάνει *Bas.* & *G.* & mox ὅτε pro μήτε in *Vat.*

y Μήτε ὕοντος τοῦ Θεοῦ·] An hoc mirandum? at nunquam pluere in Ægypto scribunt veteres. Videlicet in hac [i. e. inferiore Ægypto] & olim & nunc pluit, sed non in superiori, quæ proprie Ægyptus. REL.

z Πεποιημένων,] Πεποιημένοις *Vat.*

a Ταῦτ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* ταῦτα τούτοις *Vat.* ταῦτα αὐτοῖς *Bas.* & *G.*

b Απέλιπε,] Utrumque venit pro ἐξέλιπε LXXII. Int. sive Mosaico חדל: hoc quidem vulgo, illud apud delicatiores. BERN. Ita *Big.* & *Busb.* ἀπέλειπε *Bas.* & *G.* ἐπέλειπε (*Cocc*) *Hen. Samb. Vat.* & *Zonaras*

c Εωνοῦντο] Ωνοῦντο *Big.* & *Samb.* sine augmento.

d Γῆς τις] Ita *Big.* & *Samb.* γῆ τις ἦν, μοῖρα ταύτην *Bas.* & *G.* οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν, μοῖρα ταύτης *Vat.*

e Εδουλώθη] Ita *MSS.* ἐδούλευε τ' αὐτῶν *Bas.* & *G.*

f Ὑποφείαν] Ἀποφείαν graves oculi *Epiphanii.* BERN.

g Παραγινόμενος πόλιν,] Ita *Samb.* in *aliis* προσγινόμενος.

b Βα-

terram quam illis cedentibus Rex ſibimet vendicare ſoluſque *ea* frui poterat, in integrum eis reſtituit; & hortatus eſt ut illam pro propria habentes colere non gravarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam, jure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum *iterum* dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, & ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Joſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem benevolentia non mediocriter crevit. Illaque quintas frugum ſolvendi conſuetudo ad ſeros Reges *firma & ſtabilis* permanſit.

των [h] βασιλεὺς ἔχειν [i] ἐδωάτῳ καὶ καρποῦσθαι μόνῳ, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τῷ πέμπτῳ τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ [k] τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, [l] ἣν δίδωσιν αὐτοῖς ἔσεσθαι αὐτό. τοὺς δὲ [m] παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς γῆς καθισταμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο τὰ [n] προστάγματα. καὶ τότῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ ἐν τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω γε τῷ εὐνοιαν τῷ βασιλεῖ [o] παρ' αὐτῶν. [P] ὅ, τε [q] τελεῖν τῷ πέμπτῳ τῶν καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν [q] ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII.

De obitu Jacobi & ſubinde Joſephi.

Jacobus natus 147. moritur, an. 17. quam Ægyptum petierat; filiis ſuis prius benedicit, necnon adoptatis Ephraïme Manaſſeque, ſed & de ſepulchro patrio ſecurus. Gen. c. 47, 48, 49.

JAcobus autem, cum annum decimum ſeptimum in Ægypto exegiſſet, & morbo laboraſſet, in conſpectu filiorum *ſuorum* è vita exceſſit, prius quidem illis felicitatis poſſeſſionem precatus, & more prophetico vaticinatus, ut ſingulorum poſteri terram Chananæam habitaturi eſſent (id quod longo poſt tempore factum eſt) Joſephi vero laudibus percenſitis, quod *non ſolum* fraternarum injuriarum obliviſceretur, ſed & eo majori illos proſequeretur benignitate, iſta illis bona accumulans, quæ nonnulli vix benefactoribus ſuis rependerent, mandavit filiis ſuis, ut Joſephi liberos Ephraïmen & Manaſſen in ſuum numerum referrent, cum eis *ſorte* diviſuri Chananæam, (de quibus poſtea loquemur) popoſcitque ſimul ut in Chebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cum vixiſſet annos quinquaginta minus tribus & centum, nemine quidem majorum ſuorum pietate erga Deum inferior; id vero præmii pro meritis aſſequutus, quod tribui par eſt bonitate adeo præcellentibus. Joſephus autem, Rege *id* permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic ſepelivit. Cæterum fratribus recuſantibus cum eo reverti (nam metuebant ne patre defuncto in ſe vindicaret, quæ *antea* in eum malo animo cogitaverant, cum non amplius eſſet cui ſuam in eos benignitatem donaret) ſuadet eis nil extimeſcere, neque ipſum ſuſpectum habere. Et cum illos ſecum reduxiſſet, magnas *eis* poſſeſſiones largitus eſt; nec unquam eos ſumma benevolentia proſequi deſtitit.

Funus Iſraëlis magnifice curat Joſephus. Gen. c. 50.

Deceſſit & Joſephus, vir Divini ingenii, ætatis anno 110. Gen. c. 50.

2. Moritur autem & ipſe cum vixiſſet annos centum & decem, vir admirabili virtute præditus, & ratione omnia moderans & gubernans, ſuaque poteſtate bene & ſapienter uſus. id quod ipſum ad tantam felicitatem apud Ægyptios provexit, aliunde ad illos venientem, & tantæ calumniæ, de qua jam diximus, ignominia notatum. * Moriuntur vero & fratres ejus, cum feliciter in Ægypto vixiſſent. Et illorum quidem

Patriarcharum corpora mature condebantur in Chebrone: Joſephi vero oſſa in Exodo demum efferuntur.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τελευτῆς Ιακώβου καὶ Ιωσήπου.

ΙΑκωβος μὲν ἐπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς καὶ προφητείαν, [r] πῶς μέλλοι τῶν ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· [s] τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ιωσήπου δὲ ἐγκώμιον διεξελθών, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ [t] καὶ τούτοις πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἀδὲ δυνάμεις πᾶσαι ἠμείψαντο, [v] προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ιωσήπου παῖδας Εφραΐμῃ καὶ Μανασσῇ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶσιν, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τριῶν [x] δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ θεῷ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν [y] τυχεῖν τοὺς ἔτους ἀγαθοὺς γεγονότας. Ιώσηπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ καὶ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν [z] μὴ βουλομένων αὐτῷ συναποδημεῖν· δείσας αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσωνται τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν, [a] οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιντο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα· [b] πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δι' ἔχθραν αὐτὸν δι' ὑποψίας. [c] ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ πρὸς αὐτοὺς φιλοφροσύνῃ χρώμενος οὐκ [d] ἀπέλιπε.

β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν ἡγούμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν μεμιδούμενος. ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ πρὸς τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς παρεγένετο, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δὲ [e] αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ὅπου τῆς Αἰγύπτου. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῶν οἱ δυνάσται

---

h Βασιλεὺς] In *Vat.* ὁ βατιλεύς.

i Εδωάτῳ καὶ καρπεύσθαι] Sic *MSS.* impreſſum fuit ἐδωάτῳ, καὶ καρπεύσθαι μόνον εἰς &c

k Τελοῦντας] Ita *Baſ. Gen. Busb. Hen. Zonaras* atque *Epiphanius.* Non repudiabis tamen τελεῖν meliorum codicum *Big. Samb.* & *Caſ.* BERN. *Al.* τελεῖν.

l Ην δίδωσιν] Ita *MSS.* ἧς in *Editis.*

m Παρ' ἐλπίδας] Sic *MSS.* παὸ ἐλπίδα *Baſ.* & *G.*

n Προστάγματα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* πρόσταγμα. ut & mox ὁ Ιωσηπος, dein καὶ πλείω τιμῶ.

o Παρ' αὐτῶν] Ita *Samb.* παρ' αὐτῶν in *cæteris.*

p Ο, τε] Οὐτε *Vat.*

q Υστέρων βατιλέων.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὕστερον in *reliquis.*

r Πῶς μέλλοι] Πῶς μέλλοιεν οἱ ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν κατοικεῖν *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτο δὴ καὶ] Τοῦτο ὁ δὴ καὶ π. *Vat.*

t Καὶ τούτοις πλέον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ πλέον in *Editis.*

v Προστέταξε] *Hen.* & *Busb.* ἀποστέλλει, vel *Zonara* invito. Mox Ινα] *Baſ. Gen.* & *Big.* ἵνα τοὺς *Samb. Busb. Hen.* & in Annalibus *Zonaras.* Dein δίοντα *Hen. Busb. Baſ. Gen. Zonaraſque.* διόντων *Big.* & *Samb.* Utrumque caſum admittit ars Grammatica. BERN.

x Δίοντα] Διόντων *Big. Samb.* & *Vat.*

y Τυχεῖν τοὺς ἔτους] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθοὺς γεγονότα *Baſ.* & *G.* ἧς δίκαιον ἦν ἔτους ἀγαθοὺς γεγονότα legiſſe videtur *Vetus Interpr.*

z Οὐ βουλομένων] Alio verbo *Busb. Hen.* & *Zonaras* διδιότων. BERN.

a Οὐκ ἔτι ὄντος] Οὐκέτ' ὄντων *Samb.*

b Πείθει μηδὲν] Πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι *Samb. Busb. Hen. Epiphanius* Interpres; & *Zonaras* Hiſtoricus. Cæteri μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει. BERN.

c Αγαγὼν] Αγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ πρῶτον πολλῷ, ἐχαρίσατο *Hen. Busb* & *Vetus Interpr.*

d Απέλιπε.] Απέλειπε *Baſ.* & *G.* ἀπέλιπε *Caſ. Samb.* & *Vat.* probante *Bernardo.*

e Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Big.* & *Caſ.*

* *Moriuntur vero*] Al. *illic vero & fratres moriuntur* &c.

ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ [f] ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον [g] ἐξέλιπον,

corpora posteri eorum & filii post tempus aliquod deportantes,* in Chebrone sepeliverunt: sed tum demum Josephi ossa in Chananæam detulerunt, cum ex Ægypto egressi essent Hebræi. ad hoc enim ipsos juramento adstrinxerat Josephus. Itaque ut se habuerit horum unusquisque, & quibus illi laboribus exerciti Chananæam obtinuerunt declarabo; ubi pauca de causa prælibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις ὖσι [h] πρὸς πόνους, καὶ τἄ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς πρὸς Φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, καὶ φθόνου τῆς εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ [i] τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ [k] τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πολλῆς χρημάτων ἤδη λαμπρὰς, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους κατελάμβανον. ὧν τε ἦσαν [l] εὖ κατὰ Ἰωσήπου πεπυσμένοι διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τὴν βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετεληλυθυίας, δεινῶς [m] ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς [n] διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι τῇ πόλει, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπικαίνοντα. [o] πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτρυχον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι πυνθάνῃ. καὶ [p] τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον [q] ἐπὶ ταύτῃς διήνυσαν τῇ παλαιπωρίας· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπλέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας [r] θέλοντες, οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ὑπαγμάτων.

β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων [s] αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία δ' μᾶλλον ἀγνοῆσαι τὸν ἀφανισμὸν δ' ἣν ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσετίθετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· [t] καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τὰ μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεταί τινα "κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς τεθραμμένος "μὲν τὴν [v] τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξηθεὶς δὲ τοὺς "Ἰσραηλίτας τεθραφεὶς. ἀρετῇ δὲ πάσας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ [x] ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας ἀφανίζειν, φυλάσσειν τε τὰς [y] ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς τοκετοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων [z] αὐτὰς ἐκέλευε μαιεύεσθαι, αἳ διὰ συγ-

CAP. IX.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos quadringentos.

V.

ACcidit ut Ægyptii, cum essent delicatuli & ad laborem segnes, & maxime præter cæteras voluptates quæstuum amore tenerentur, male vellent Hebræis, eorum felicitati invidentes. Cum enim Israëlitas numero & multitudine crescere, atque ex virtute & ingenio ad labores facto divitiarum copia & abundantia florere animadverterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri suspicabantur. Et cum jam Josephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas obliterasset, regnumque ad aliam familiam jam devenisset, inhumane tractabant Israëlitas, varioque labores iis *atterendis* excogitabant. Nam & fluvium in multos rivos deducere jussi sunt, & muros civitatibus circundare, & aggeres, ne aqua super ripas effusa in illis stagnaret. Pyramidibus etiam exstruendis homines nostros adhibentes deterebant, cogendo eos varias artes ediscere & laboribus ferendis assuescere. Et quidem per annos quadringentos has perpessi sunt miserias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, ut Israëlitas nimio labore perderent, illi vero, ut mandatis abunde satisfacerent.

Ægyptiorum nova dynastia Pyramidum, canalium, mœniumque magnis substructionibus Israëlitas deterit. Exod. c. 1.

Illi cccc. annorum miseriam in Ægypto tandem deserunt.

2. Dum vero in illis occupati essent negotiis, etiam cur genus nostrum magis adhuc exstinctum cuperent Ægyptii, hujusmodi quiddam accidit. E Sacrorum scribis quidam (illi enim periti erant in conjectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "nascturum illo circiter tempore Hebræico "sanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum qui- "dem dominatum valde deprimeret, Israelitas ve- "ro extolleret: virtute etiam fore præcellentissi- "mum, & gloria per omnis ævi memoriam cele- "brem". Rex autem perterritus ex illius sententia mandavit, ut quicquid virilis Israëlitarum stirpis deinceps nasceretur in fluvium projicientes interimerent; atque ut obstetrices Ægyptiæ Hebræarum mulierum parturitiones explorarent, partusque illarum observarent; (nam illas *solas* Hebræis ob-

De Moysè vaticinium præclarum: quod edicto suo de abolendis Hebræorum parvulis invertere nequit rex Ægyptius. Exod. c. 1.

[f] Ὕστερον,] De hoc loco videsis *Ludovicum de Dieu* in *Acta* App. cap. VII. v 15. 16. & *Carpzovii* Dissertationem de Sepultura Josephi, p. 9.

[g] Ἐξέλιπον.] Ita *MSS.* ἐξέλειπον in *Editis.*

[h] Πρὸς πόνους,] Πρὸς πόνοις *Samb.* & *Cas.*

[i] Τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ omittunt *alii.*

[k] Τὴν πρὸς τὸ πονεῖν] Sic ex *MSS.* τὴν abest *Editis.*

[l] Εὖ κατὰ Ἰωσήπου] Illud εὖ negligunt *Samb. Cas.* & *Vat.*

[m] Ἐνύβριζόν] Ita *MSS.* ἐνύβριζον τοὺς Ἰσραηλίτας *Bas.* & *G.*

[n] Διώρυχας] Scripsit Josephus διορυχὰς, aut cum *Busb. Hen. Samb.* (*Coccejo*) & *Zonara* διώρυχας genere sequiori. Vitiosa enim sunt διωρυχὰς *Bas.* & *G.* atque διωρυγὰς *Eustathii.* διώρυγας vero plebejum. BERN.

[o] Πυραμίδας] Vide Cl. *Perizonii* Origines Ægyptiacas, c. 21.

[p] Τετρακοσίων] Καὶ τετρακοσίοις rescribit *Petitus.* Verum (inquit Bochartus) scripserat Josephus καὶ πολλῶν ἐτῶν χρόνον. semidoctus autem aliquis oræ Codicis apposuit τετρακοσίων, quæ vox postea in textum irrepserit. Sed proculdubio respexit vetus illud Oraculum Abramo datum, *Gen* c. 15, 13. ad quem locum vide *Grotium.* Hac de re fuse disserit *Eustathius* in Hexaëm. p. 9. Videsis *Allatii* Notas. HUDS. Vossius Introd. Chron. p. 85. censet num. mutari oportere. Conf. cap. 13. inf. COCC.

[q] Ἐπὶ ταύτῃς] De numero cccc. ne dissensus ullus Scribarum. Quinimo respexit Mattathiades vetus illud oraculum Abramo datum Gen. c. 15. 13. Quam vanissima itaque jactantur Doctorum hominum jurgia, ne quid gravius dicam, de calculo, qui sane Josephi hujusce literis sanctior multo constat. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτοῖς in *ceteris.*

[r] Θέλοντες,] Sic *MSS.* ἐθέλοντες in *Editis.*

[s] Αὐτῶν] Αὐτοῖς τῶν πραγμάτων *Big. Samb. Vat.* & *Cas.*

[t] Καὶ γὰρ] Pro hoc Hierophanta Jannem Jambremque duo nomina substituit Jonathan Uzelides ad Exodi initium. Mox ἀρετὴν δὲ πάντας ὑπερβ. Glycas & Hamartolus. Iisdem etiam παρ' ἑβδόμοις pro τῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν. & Ὠδῖνας *Samb. Cas. Glycas*, & *Hamartolus* Græculus. ὀδῖνας *Big.* ὀδυνὰς *Bas.* & *Gen.* Zonaras phrasin alteram præterit, καὶ τὰς τοκετὰς τῶν Ἑβραίων γυναικῶν τὰς Αἰγυπτίας μαίας διαφυλάττειν. BERN. Ita *MSS.* mutile excusum erat, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ περὶ τὸν &c.

[v] Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.* τὴν abest *Editis.*

[x] Ἐκείνου κελεύει] Ἐκείνου πᾶν τὸ γ. dein ῥιπτοῦντας κελεύει διαφθείρειν *Vat.*

[y] Ὠδῖνας] *Al.* ὀδυνὰς.

[z] Αὐτὰς ἐκέλευε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὰς ἐκέλευσε *Glycas* & *Hamartolus.* ἐκέλευον αὐτὰς in *ceteris.*

* *In Chebrone*] Josephum contra *S. Bochartum* defendit *Fr. Spanh.* in Hist. Jobi c. 11. HUDS.

Obſtetrices Ægyptiæ partubus Hebraïdum admoventur.

obſtetricare juſſit, quæ veriſimiliter, cum ejuſdem eſſent gentis, Regis voluntati obſequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, & clam ſervare fœtus auderent, cum tota familia perimendos eſſe edixit. Igitur gravis hæc perpeſſuris viſa eſt calamitas, non eo ſolum quia liberis orbarentur, & parentes ipſi natorum interitûs miniſtri eſſe cogerentur; ſed quia in ea erant cogitatione, fore ut genus ſuum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipſiſque non multo poſt moriendum eſſet, malo premebantur difficili & inconſolabili. Atque illi quidem in hac miſeria conſtituti erant. Sed fruſtra quis Dei conſilio obnititur, mille licet artes ei obſtruendo adhibeat. Nam & puer, de quo Sacrorum ſcriba præmonuerat, eluſis regiis inſidiatoribus clam fuit educatus: & qui prædixerat, in iſtis, quæ ex illo *nato* acciderent, verax eſſe comprobatur. Atque hoc modo evenit.

Ad vota Amarame per quietem reſpondet Deus.

3. Amarames, vir nobilis inter Judæos, de gente univerſa ſolicitus, ne interiret defectu juventutis *in ſpem ſucceſſionis* nutriendæ, & quod ad ſe attinebat valde anxius (nam uxor ejus uterum ferebat) in ſummas eſt anguſtias adductus. & ad implorandum Dei auxilium converſus orabat, ut tandem ſortem eorum miſeraretur, qui cultus ejus obſervatores exſtiterant religioſi, illoſque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, ſpemque *Ægyptius* eriperet totius gentis *hominis ætate* perituræ. Deus autem illius miſertus, ejuſque flexus precibus, adſtitit ei per quietem, atque illum hortatus eſt, ut de futuris non deſperaret: dixitque ſe pietatem illorum in memoria habere, ſeque pro ea præmia digna ſemper repenſurum; ut qui jam quidem illorum majoribus dederit, ex paucis in tantam creſcere multitudinem. Et Abramum quidem, ſolum è Meſopotamia in Chananæam profectum, cætera felicem exſtitiſſe, &, cum uxor ejus, antea ſterilis, poſtea, ut ipſe voluit, fœcunda evaſiſſet, liberos ſuſcepiſſe; atque Iſmaëlo quidem ejuſque poſteris Arabum regionem reliquiſſe, Cheturæ autem filiis Troglodytidem, Iſaco vero Chananæam. Et quas res, inquit, præterea bello meis auſpiciis fortiter geſſerit, niſi animo eſſe impio & ingrato videamini, meminiſſe oportet. Contigit etiam ut Jacobus inter exteras gentes inclareſceret; ob magnam felicitatem in qua & ipſe vixit, & quam liberis ſuis & nepotibus relinquebat. quo *ſane* cum ſeptuaginta omnino in Ægyptum adveniente, jam ultra ſexcentorum millium numerum creviſtis. Nunc autem me & ſaluti veſtrum communi proſpexiſſe ſcito, & tuæ etiam gloriæ. Puer enim ille, cujus ortûs metu ſanguinis Iſraëlitici fœtus perdere in animum induxerunt Ægyptii, tibi naſcetur. Et illis quidem latebit qui ejus vitæ in exitium inſidiantur, atque mirum in modum eductus Hebræorum genus ex Ægyptia ſervitute

Arabiam Iſmaëlo conceſſit Deus, filiis Cheture Troglodytiticen, atque Chananæam Iſaaco.

Ex LXX. Iſraëlitis pluſquam ſexies centena hominum millia annis ducentis, Deo volente, procreantur. Ex. c. 12. 37.

ἡμέραν ἔμελλον μὴ φθαρήσεσθαι [a] τῷ δ' βασιλέως βούλησιν· τοὺς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας [b] τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τέτταρας ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ ἡμέρᾳ προσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, [c] ἃ καὶ παίδων ἀπεστερουῦτο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ τοῖς τῶν ἀπωλείαν ὑπάρχειν τῶν ἡμυνομένων· ἀλλὰ καὶ ἡ ὀδύνοια τὴν τοῦ ἡμέρας αὐτῶν ὑπολείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, [d] αὐτῶν τε ἀβιωσομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσαι δ' ἂν δόξεις τὸ τοῦ Θεοῦ γνώμης, ἅπαν μηχανήσαιμεν. ὁ, τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ὑπὲρ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. [e] γίνεται δ' ἔτως.

γ'. [f] Ἀμαράμης τῶν εὖ γεγονότων μὲν τοῖς Ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ παντὶ τῷ [g] ὑπιτραφησομένῃ νεότητι [h] ὑπολίπῃ· καὶ χαλεπῶς [i] ἐπ' αὐτῷ φέρων, σκιᾷ γὰρ αὐτῷ τὸ γυναῖον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. [k] καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, πρὸς καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῶν εἰς αὐτὸν θρησκείας προσβεβηκότων· δῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν [l] ἱκεσίαν ὑπικλασθεὶς, ἐφίσταται κατὰ τὸν ὕπνον αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπογινώσκειν αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει· τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε [m] διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ [n] τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ ἔθνος τοσοῦτον πλῆθος αὐτὸν ἐξ ὀλίγων. καὶ Ἀβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν προαγόμενον εὐδαιμονῆσαι πάντα ἄλλα, καὶ τὴν γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔσεσθαι τὴν αὐτοῦ βλάστησιν. ἀγαθῆς πρὸς τὸν ἡμόμενης, τεκνῶσαι παῖδας· καὶ καταλιπεῖν μὲν Ἰσμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀράβων χώραν, [o] τοῖς δ' ἐκ Χετούρας τὴν Τρωγλοδύτην, Ἰσάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. ὅσαπερ [p] πολεμῶν ἔδωκε τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν [q] ἠνδραγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε καὶ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχοντες. Ἰάκωβον δὲ καὶ τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν. ὅτι τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ [r] παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν. ἓξ μὲν ἑβδομήκοντα τὸν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένων, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη [s] γεγόναται. νυῦν δέ με δεῖ καινῆ συμφέροντα ὑμῶν [t] ἔτε προνοούμενον, καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ ὅτος, ὃν τὴν [v] γένησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρινάν ἀπολλυσθαι τὰ ἐξ Ἰσραηλιτῶν πεπτόμενα, [x] σὸς ἔσαι. καὶ λήσει μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ φυλάσσοντας, τραφεὶς δὲ θαυμαστῶς, τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τὸν παρ' Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει· μνή-

a Τῷ δ' βασιλέως] Τῷ omittit *Vat.*

b Τὸ τεχθὲν] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ τεχθὲν, τέτταρας ἀν. *Baſ.* & *G.* τὸ τεχθὲν αὐτοῖς τέτταρας *Vat.*

c Οὐ καθὸ παίδων] Οὐ μόνον καθὸ παίδων malit *Burius.*

d Αὐτῶν τε ἀβιωθησομένων,] Ita *Big.* αὐτῶν δὲ in *reliquis* præter *Vat.* qui habet αὐτῶν ἀβιωθ.

e Γίνεται] Illa γίνεται δ' ἔτως repoſui ex *MSS.*

f Ἀμαράμης] Hebraïs עמרם *Amram*: Græcis ἀμαράμ, ἀμέραμ, &, quod Epiphanius Cyprius inter alias nugas retulit, ἀβράμ. Samaritarum quibuſdam ⟨illegible⟩. BERN.

g Ἐπιτραφησομένῃ] Ita è *Cod. Vat.* ἐπιτραφησομένῃ *Samb.* ἐπιτραφησομένης *Big.* & *Caſ.* ἐπιτραφησομένης *Baſ.* & *G.*

h Ἐπιλίπῃ·] *Al.* ἐπιλείπῃ.

i Ἐπ' αὐτῷ φέρων,] Sic in *MSS.* ἐφ' ἑαυτῷ in *Editis.*

k Καὶ πρὸς ἱκετείαν] Ita tono Attico, *Busb.* & *Hen.* καὶ πρὸς ἱκετίαν *Baſ.* & *G.* καὶ πρὸς ἱκετείαν *Samb.* πρὸς ἱκετείαν σὺν *Big.* πρὸς ἱκετείαν σὺν *Caſ.*

l Ἱκεσίαν ὑπικλασθεὶς,] Sic *MSS.* ἱκετείαν iterum *Baſ.* & *G.*

m Διὰ μνήμης] Ita *Big. Samb Caſ.* & *Vat.* ἀβὰ μνήμῃ *Baſ.* & *G.*

n Τῶν ὑπὲρ ταύτης] Articulum omittit *Vat.*

o Τοῖς δ' ἐκ Χετούρας] Τοῖς δὲ Χετούρας *Big.* & *Samb.* τοῖς δ' ἐκ Χαετούρας *Baſ.* & *G.* Vide ſupra ad p 43. v. 7.

p Πολεμῶν] Ita *MSS.* in *Editis* πολεμων, tono pravo.

q Ηνδραγάθησε,] In quatuor *MSS.* ἠνδραγάθησε· καὶ ὑμεῖς ἀβὰ μνήμης ἔχετε.

r Παισὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι *Baſ.* & *G.* & mox κατέλειπον.

s Γεγόναται.] Sic *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Epiphan.* γεγόνατι perperam *Hen. Baſ.* & *G.* tum *Busb. Hen.* μυριάδας.

t Ἔτε προνοούμενον,] In *Vat.* ἔτι πρ.

v Γένησιν] *Al.* γένεσιν & γενεσιν.

x Σὸς ἔσαι.] Σῶς *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σῳῶν malo legere pro pronomine iſto. Reſtat autem σὸς *Baſ. Gen. Big.* & *J. Zonaræ.* Mox ἀπολύσῃ *Samb.* Huc reſpexit egregius Syncellus Taraſii: καίτοι τοιοῦτοι ταῦτα ἐξαρανίσας· καὶ ὅτι προχειρηματίσω θεόθεν τὰ κατ' αὐτὸν τῷ πατρὶ Θεοφίλῳ ὅλα, καθώς τινες τῶν ἐκ Ἑβραίων ἱστορήκασιν· ὅτι γε δὴ ἱερεμίᾳ καθηγήσεται, καὶ ὅτι τὸν αἰχμαλωσίαν τὴν δυναστείαν θείῳ συντελέσῃ πολέμῳ. BERN. Ita in pleriſque. σῳῶν *Samb.* & *Caſ.* nullo uſu. σῴσειν malit *Bernardus.*

y Μή-

μήμης δ', ἐφ' ὅσον [y] μένῃ χρόνον τὰ συμπαντα, τεύξεσθαι παρ' ἀνθρώποις, οὐχ Ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοὶ τοῦτο χαριζομένοις σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ [z] γεγησομένοις. ἔσεσθαι δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου.

liberabit; memoriamque in omne ævum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebræos, sed & alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem & ipsi tantæ celebritatis frater, ut meum habiturus sit sacerdotium & qui ab eo oriundi in perpetuum.

δ'. Ταῦτα τὴν ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἐξεγερθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἐδήλου τῇ [a] Ἰωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἐπὶ μεῖζον διὰ τὴν τοῦ ὀνείρου προρρησιν αὐτοῖς συνίστη. ἐδεδοίκεσαν γὰρ οὐ παιδὸς μόνον φύλακες ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέθη τοσαύτης εὐδαιμονίας [b] ἐσομένου. τοῖς μέντοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς [c] τῆς γυναικὸς παρεῖχε, λαθούσης τοὺς φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν, [d] καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι λανθάνοντες· [e] ἔπειτα ἡ δείσασα Ἀμαράμης μὴ καταφωρᾶται γένηται, καὶ πεσὼν [f] ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπόληται [g] μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τὰ θεῖα τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ, ἔγνω μᾶλλον ὑπὸ τούτῳ ποιήσεσθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ τροφήν, [h] ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκώς. τοῦτο δ' ἦν ἀδηλον, ἐναποκινδυνεύουσαν τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ· [i] τὸν δὲ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπορίσειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ οὗ μηδὲν [k] ψεύδεσθαι τῶν εἰρημένων. [l] ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται [m] πλέγμα τι βύβλινον ἐμφερὲς τῇ καλουμένῃ κιστίδι, μέγεθος [n] αὐτῷ ποιησάμενοι αὔταρκες εἰς τὸ μετ' ἀβρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ δὲ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐνθέντες τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ὑπὲρ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐφαλάσσων ἔφερε· [o] Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ πολυθρύλητος ὑπὸ τῆς μητρὸς [p] ἀντιπαρεξῆλθε, [q] ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν [r] ἀνθρωπείαν σοφίζειν, πᾶν δ' ὅ, τι καὶ βουληθείη [s] πράττειν αὐτοτελῆς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τὰς ὑπὲρ ἰδίας [t] ἀσφαλείας ἄλλων κατακεχυμένους ὄλεθρον, καὶ πολλῇ [v] περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, σωζομένους δ' ἐκ δόξης καὶ κεδνὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν διεσκομένους τὴν διάνοιαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. [x] τοιοῦτον γάρ τι, καὶ πρὸς τὸ παῖδα τοῦτον γενόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus *rem omnem* indicat Joachebelæ. ea enim ipsi uxor erat. Atque major adhuc metus illos incessit ex iis quæ prædicta erant in somnio. Jam enim non de eo ut puero tantum timebant, sed ut qui ad tantæ felicitatis fastigium perventurus esset. His tamen, quæ prænunciata erant à Deo, fidem fecit mulieris partus; quæ, propter dolorum lenitatem, & quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses *puerum* domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, & in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, & irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed & ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus ejus securitati provisurum esse existimabat, ut dictis suis constaret veritas. Hæc cum decrevissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structurâ similem, ea magnitudine ut infantulum satis commode exciperet. Deinde in ea bitumine illita & munita (nam aquæ per plicaturas aditui præcludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen projicientes salutem ejus Deo committunt. Et fluvio quidem *secundo* vehebatur: Mariamme vero pueri soror jussu matris ex adverso *per ripam* ambulat, ut observaret quo tandem fiscella deportaretur à flumine. Et tunc demonstravit Deus, *nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quodcunque sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem *usque* voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet utantur diligentia; illos vero, qui ex *arcano* Dei consilio in periculum conjici videantur, præter opinionem servari, & ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod & huic puero accidit, *clare* indicat Dei potentiam.

Divinum oraculum Joachebelæ sua narrat Amarames.

Hinc metus major ac solicitudo, denique consilium de infante ad Nilum exponendo. Ex. c. 2.

Papyro navigantem fratrem observat pia Mariamme.

ε'. [y] Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα διὰ τὰς ἡιόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ

5. Thermuthis Regis erat filia. Hæc dum propter ripam fluminis sese oblectaret, & fiscellam à flu-

Thermuthis infantem reperit, atque adhibita etiam matre curat pro filio.

---

y Μάτ̃ς] Μαῖ̃ frustra *Hen.* & *Busb.* & Εὖ ἴσεσθαι nimio opere *Samb.* BERN.

z Γενησομένοις.] Γενησομένοις *Samb.*

a Ἰωαχεβέλῃ.] Emendabis Ἰωαχεβέδῃ, aut Ἰωχαβέδῃ, ut facillime permutant Δ & Λ. nam hujus matronæ nomen Hebræis Ἰωχαβὲδ seu *Jochabed*. Vide *Exod.* c. 6. v. 20. BERN.

b Ἐσομένου.] Ita ex *MS.* in *Editis* ἐσομένης.

c Τῆς γυναικὸς] Illa τῆ γυναικὸς adjeci ex fide *MSS. Big.* & *Samb.*

d Καὶ τὸ μὴ] Καὶ διὰ τὸ *Glycas*, & *Hamartolus*.

e Ἔπειτα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* ἐπεὶ δὲ δείσασα. at εἶτα δείσασα *Glyc.* & *Hamart.*

f Ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τὴν τοῦ *Bas.* & *G.* ὑπὸ τὸν τοῦ *Vat.*

g Μετὰ τοῦ παιδίου,] Μετὰ τοῦ παιδίου, τῷ Θεῷ πεπιστευκὼς τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν, ἢ τῇ λήσεσθαι. τοῦτο γὰρ ἦν ἀδηλον &c. *Vat.* omissis verbis aliquot.

h Ἢ τῷ λήσεσθαι] Ita ex tribus *MSS.* τῷ τε λήσεσθαι *Bas.* & *G.* τοῦ λήσεσθαι *Epiphan.*

i Τὸν δὲ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Vat.*

k Ψεύδεσθαι τῶν] Ita quatuor *MSS.* ψεύδεσθαι in *Editis*, ψεύδεσθαι in *Vet. Interpr.*

l Ταῦτα κρίναντες] Forsan ταῦτα κρίναντος. nam in aliquot *Epiphanii* exemplaribus *Hæc cogitante.*

m Πλέγμα] Sic *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πλέγμα βύβλινον. in aliis πλέγμα τι βύβλ. & πλέγμα τε βύβλ. & πλέγμα τε βύβλινον.

n Αὐτῷ ποιήσαντες] Ita *Cas.* & *Vat.* αὐτῇ *Bas.* & *G.* αὐτὸ *Big.* & *Samb.* non male.

o Μαριάμμη] Μαριάμμη non semel *Big. Samb. Cas. Bas.* & *Gen.* Frequentius tamen מרים scribitur in his originibus *μαριάμμη* & *μαριάμη*. Quinetiam heic piam istam puellam *Hen. Busb.* & *Zonaras μαριάμην* nuncupant. Idem denique nomen, quod *μαριὰμ* in V. T. & apud Ezechielem Tragicum, tamque *μαριὰμ* quam *μαρία* fertur in Novo, *sublime* equidem significat quantum Syris ܡܪܝܡ *Mariam* & *Marim*. BERN. Ita *Hen. Busb.* & *Zonaras*. Μαριάμη *Big. Samb. Cas. Bas.* & *G.* Ἀριάμη ἢ ἢ π. *Vat.* Idem nomen quod Μαριὰμ in V. T. tam Μαριὰμ quam Μαρία fertur in *Novo*.

p Ἀντιπαρεξῆλθε,] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* παρεστὼς *Zonaras* eodem animo. alienum est ἀντιπαρεξῆλθε *Editorum*, *aliorumque*.

q Ὅποι φερόμενον] Φερόμενον ὅποι χωρήσει *Vat.*

r Ἀνθρωπείαν] Ita *Samb.* ἀνθρώπειαν *Big.* ἀνθρωπίνην *Bas.* & *G.* ἀνθρωπίνην *Vat.*

* *Nihil quidem humanam valere sapientiam;*] *Gelenius* reddit, *nihil humana sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotenti conficiuntur.*

s Πράττειν αὐτοτελὴς] Πράττειν, αὐτοτελὴς ἀγαθοῦ τυγχάνον *Vat.*

t Ἀσφαλείας ἄλλων] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὠφελείας *Cas.* ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας *Bas.* & *G.* ne quid forte desideraveris.

v Περὶ τούτου χρησαμένους] Illa περὶ τούτου non agnoscunt *Big.* & *Vat.*

x Τοιοῦτον γάρ τι,] Τοιοῦτο *Vat.*

y Θέρμουθις] Θερμουθὶς accentu præcipiti *Bas.* & *Gen.* & *Syncellus Tarasii*. Illustris hæc fœmina nominatur haud proprie Georgio isti alterique *φαείᾳ*, quod est *Regina nostra*. Artapano

flumine deferri animadverteret, missis qui natarent, jubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alveolo conspicata puerum, magnopere gavisa est cum ob ejus magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim favore Deus Moysem prosequutus est, ut fecerit ab illis ipsis nutriri & educari, qui propter ejus nativitatem malorum extrema decreverant, & cæteros ex Hebræorum stirpe perdere *minati fuerant*. Itaque jubet Thermuthis mulierem *alicunde* adduci, quæ puero ubera admoveret. Qui cum non admitteret mammam, sed *eam* aversaretur, idemque, aliâ post aliam advocatâ, faceret, Mariamme quæ hisce interfuit, non quasi data opera sed *forte* spectatum veniens, nihil agis, inquiit, ô Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quæ nulla cum eo cognatione junguntur. Si enim Hebræam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, jussit ipsam *Regina* hoc negotium exsequi, & lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reversa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mamillam accipiens, ei adhærere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

ῥοΰματος ϑεασαμένη τὸ ϖλέγμα, κολυμβητὴς [z] ὀπτὸν ϖέμπτ, κελεύσαζα τὴν κοιτίδα, [a] ϖρὸς αὐτὴν ἀκκομίσαι. ϖροσηγμένων ϑ τ [b] ὀπὶ τᾶτο ἐκελεύσεν, καὶ τ κοιτίδ ἰδοῦσα τὸ ϖαιδίον, ὑϖερηγάπησε μεγέθες ἕνεκά τε κ κάλλες. τοσαύτη γὰ ὁ Θεὸς [c] ϖερὶ Μωϋσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ὑϖὸ [d] ϖάντων τ τὰ ἔθνη κατεψηφισμένων ἀϕ' ἑαυτᾶ γένεσιν, [e] κ τ ἄλλων τ ἐκ Ἑβραίων γένες ἀπώλειαν, ϖοιῆσαι τροφῆς Ϲ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύσ τε γυναῖον ἡ Θέρμεθις ἀχθῆναι, ϖαρέξον ϑηλὴν τῷ ϖαιδίῳ. μὴ [f] ϖροσιεμένε ϑ αὐτ τὴν ϑηλὴν, ἀλλ' ἀϖοϖραφέντ, κ τᾶτ' ὀπὶ ϖολλῶν ϖοιήσαντ [g] γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη ϖροσπλάκσα [h] τοῖς ϑρωμένοις, ἐκ ὥςε ἐκ ϖρόνοιάς δοκεῖν ἀλλὰ κ ϑεοῦ μάτην, εἶπε, ὦ βασίλισσα, ταύτας ὀπὶ τροφῆ Ϝ παιδὸς μεταλαβῆ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν [i] ϖρὸς αὐτὸ συγγενὲς ἔχσιν. εἰ μέντοι τινὰ τ Ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσας, τάχα ἂν ϖρόσοιτο ϑηλὴν ὁμοφύλε. δόξασαν [k] ϑ λέγειν εὖ, κελεύσ τᾶτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι, καὶ τῶν γαλαχσῶν τινα μεταλαβεῖν. ἡ ϑ, τοιαύτης ἐξσίας λαβομένη, παρῆν ἄγσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένην. κ τὸ ϖαιδίον [l] ἀσμενίσαν [m] πως ϖροφύετο τῇ ϑηλῇ· καὶ, δεηθείσης τε τ βασιλίδ, ϖισθύετο τὴν τροφὴν τοῦ ϖαιδὸς ϖρὸς τὸ ϖᾶν.

Moyses nomen Ægyptium, quasi ereptus ab aquis. *Ex. c. 2. 10.*

6. Deinde & ipsi, utpote qui dejectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, yses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex utrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus prædixerat, magnitudine animi & laborum despicientia Hebræos *omnes* antecellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus.

ς'. [n] Κᾀτ' αὐτὴν τὴν ὀπίκλησιν ταύτην κ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο, εἰς τ ϖοτα μὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰ ὕδωρ [o] μὼ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, [p] ὑσῆς ϑ τὺς ἐξ ὕδατ σωθέντας. σωθέντες ουὖ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν ϖροσηγορίαν αὐτοῖς τούτων τίθενται. καὶ λύ ὁμολογυμένως κατὰ τὴν Ϝ Θεοῦ ϖρόρρησιν [q] φρονήμαλός τε μεγέθ καὶ ϖόνων καταφρονητὴς Ἑβραίων ἄνηρ. Ἀβραμ γὰ αὐτῷ ϖατὴρ ἕβδο-

Ex ordine septimus ab Hebræa gentis principe.

μ.

no eadem μίρρις ex מרים *Miriam* nomen corruptum confusumque debet: unde acceperat itidem Chronicon Alexandrinum: Lyon denique Eutychio Alexandrino. BERN. Illo accentu in *MSS.* & *Eustathio Antioch.* Θερμυθις in *Editis.* ὁ δ' αὐτὸς ὡς τῇ ϑυγατρὶ Φαραὼ Θερμοῦθι [l. Θερμούθιδι] τῇ κ Φαρίῃ, βασιλίδι ὕϖη ἱστορηθεὶς *Syncell.* p. 120. *Edit. Paris.* Μεθιδις [l. Θέρμυθις] ϝ ἡ ϑυγάτηρ Φαραὼ, ἡ κ Φαρεὶς, βασιλὶς ὕϖα τότου ἀνελομένη &c. *Cedren.* p. 42. *Edit. Paris.* Haud proprie (inquit *Bernardus*) illis Φαρία aut Φαρεὶς, i. e. *Regina nostra*, dicitur. Aliis Μίρις, nomine ex *Miriam* corrupto, appellatur. Videsis *Euseb.* de Præp. Evang. IX. 27. HUDS. صابوت Zecuthis appellatur illa ab Abulcasimo meo in MSto. suo, ubi agit de nominibus propriis in Alcorano occurrentibus. Crediderim legendum esse in Josepho Θεσβῶθις, si illum velimus similiorem reddere scripturæ Abulcasimi, quoniam β & μ, uti est notissimum, in scriptura Græca facile permutantur. REL.

z Επτέμπτ,] Ita in *MSS.* ὀκτέμπτ *Bas.* & *G.*

a Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς ἑαυτὴν *Big. Samb.* & *Vat.*

b Επὶ τᾶτο] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τούτῳ in *aliis.*

c Περὶ Μωϋσῆ] Περὶ τ Μωϋσῆ *Vat.*

d Πάντων τ τὰ ἔθνη] Ita *Big.* & *Samb.* πάντων τὰ ἔθνα κατ. *Vat.* πάντων τ κατ. *Bas.* & *G.*

e Καὶ τ ἄλλων] Καὶ κ τ *Samb. Vat.* & *Cas.* recte, dicit BERN.

f Προσιεμένη] Προσιεμένη *Vat.* & *Busb.*

g Γυναικῶν,] Vocem γυναικῶν reposuimus ex *MSS.*

h Τοῖς ϑρωμένοις,] Τότε τοῖς *Samb.*

i Πρὸς αὐτὸ] Eleganter & ἀτυκπικῶς *Big.* & *Samb.* licet παιδὸς præcedat in ea periodo. πρὸς αὐτὸν *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al.* πρὸς αὐτό. HUDS. Lubuit tamen *Hudsono* contra MSS. reponere αὐτὸν, quod merito ejecimus, quum recte animadverterit Atticissimum in omnibus tantopere Auctori magno placitum *Bernardus*, ita enim millies loquuntur elegantiores, ut simul & ætatem & genus respiciant. Ælian. V. H. 1. 30. de Galete Ptolemæi amasio, ὁ μ ἵππος σὺν τῷ βασιλεῖ τὸ μειράκιον. & de Alcibiade rursus 2. 1. & alii alibi. HAVERC.

k Δὲ λέγειν εὖ,] Οὐ pro ϝ *Vat.* & mox καλῶς λέγειν, σαφῶς *Bas. G.* aliique. λέγειν εὖ, κελεύσ *Vat. Big.* & *Samb.*

l Ασμένισαν] Ασμένως *Hen.* & *Busb.* Statim *Samb.* δεηθείσης τε. BERN.

m Πως προφύετο] Illud πως deest *Vat.* & mox τε post δεηθείσης.

n Κᾀτ' αὐτὴν] Ita *Big.* & *Samb.* κ αὐτὴν aliis.

o Μὼ οἱ Αἰγύπτιοι] Μῶ αἰγύπτιοι καλοῦσι *Samb.* μῶς αἰγύπτιοι καλοῦσιν *Hen.* & *Busb.* μὼ vel μῶν καλοῦσιν αἰγύπτιοι Glycas & Hamartolus. μῶς καλοῦσιν αἰγύπτιοι Johannes Zonaras. *Moy* Ægyptii *vocant*, Epiphanius à manu Cassiodori. Pseudo-Eustathius αἰγύπτιοι γὰρ τὸ ὕδωρ μῶν προσαγορεύουσι, κ τὸ σὺς (MS. ὑσῆς) σωθῆναι. BERN. *Al.* μῶϛ & μῶν & μῶν. quo modo *Vet. Interpr. Josephus* ipse lib. 1. contra *Apionem* & *Clemens Alex.* p. 343. *Edit. Paris.* Hac de re videsis *Gaulminum* in notis ad *Vitam Moysis*, p. 195. *Lambecii* Prodromum, p. 120. *Allatium* ad *Eustathii* Hexaemeron, p. 297. *Sam. Morinum* de utilitate ling. Orient. p. 40. ejusque Explicationes Sacr. & Philolog. p. 6. *I Loydii Dictionar.* v. *Moyses. Leidekkerum* de Rep. Hebr. p. 189. præcipueque *Kircheri* Prodromum Ling. Copt. p. 136. & *Salmasii* Epist. LX. & LXXVIII.

p Υσῆς] Υσης *Bas* & *Gen.* ὑσῆς *Samb.* & *Zonaras.* ὑσῆς *Busb. Hen.* G. Glycas, & Hamartolus. Philo Alexandrinus simplicius sensit de illo nomine, εἶτα δίδωσιν ὄνομα ϑεμίνῃ μαστῷ ἐτύμως, ἀϕ' τὸ σῶσ ϝ ὕδατ αὐτὸν ἀνελέσϑ. τὸ γὰ ὕδωρ μῶς ὀνομάζουσιν αἰγύπτιοι. Ante hunc in Tragœdia, quam ex versione τ ὁ'. condiderat nomine *Exodi* seu *Exagoges* Ezechielus vates, memoratum erat ὄνομα ϑ μαστῷ ἀνάμασϑε, ϝ χάριν Υγεῦς ἀνέλε ποτωμίας ἀπ' ἠόν. Ex illis denique Alexandrinorum Theologorum decus Strom. primo. εἶτα τίθεμι τῷ παιδίῳ ὄνομα ἡ βασιλὶς μωσῆ ἐτύμως, ἀϕ' τὸ ἐξ ὕδατ ἀνελέσϑ αὐτό. τὸ γὰ ὕδωρ μῶν ὀνομάζουσι αἰγύπτιοι· εἰς ὃ ὀκτίθεϑ τεθνηξόμ. καὶ γάρ τοι μωσῆ τ ἀπτυόμενα τῷ ὕδατι προσαγορεύει. Idem Scriptoribus Gentium *Musus* & *Museus*. Quod vero eundem *Monios* dictum testetur Ægyptiace Aben Esdras ex scripto quodam Sabæorum, speciem veri claram habet: quippe *amon* illud in Ægypto significat, quod in divinis literis משה, *extrahere* utrumque. Pertinent enim hæc ad etymon sui nominis, quæ notavit ipse Exodi principio, כי מן המים משיתיהו Rabbinos tamen Judæorum, & lumen eruditionis in Ecclesia Christiana Hieronymum, aut recentioris famæ Huëtium Goliumque in hac origination vicit Cl. Salmasius. Illi σαλπίϛρα exponunt, Philo semel λῆμμα; hic etiam cum Philone, Josepho, aliisque veterum mavult adhuc disertius *exceptum ab unda servatumque*, *mousi* ut norunt Copticæ. Dixit itaque nurus Ægyptia, *tuonesi*, *tuli ex aquis*, quo luæ indulgentiæ memoriam pulcherrimo homini maturius imprimeret. Cætera tamen hujus Originationis, atque ipsum ψευδεπίγρ, lubens permitto clarissimis viris *Mareschallo* & *Fabro*, qui nullam veterum literaturam perire penitus huic Academiæ patiuntur, quin suo studio erigant atque demum excolant. Moneo tamen quasi abeundo ὑδροφύτ pro ὑλοφύτ, notissimam illam Scaligeri correctionem, virque Græcam in carmine Orphéo (quod Judæorum aliquis ex *Elle Semot* Legislatoris jampridem compilavit) melius permutari ad hunc modum:

Ως λόγ ϑεσπίσϑ, ὡς ναιλοχίους διέταξε.

ϑαυμασίως γὰ αὐτὸν, sic ait nobilissima Thermuthis, κ ϖρῶτ τ ϝ ποταμὸ λαβοῦσά χαρι, ἰμαυτὸς μ' ἀγηταμένη παῖδα ποιησασϑ. BERN.

q Φρονήμαλός] Ita *Samb Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* prius mancedegebatur φρονητὴς Ἑβραίων ἄνηρ.

r Λύ-

μος. Ἀμαραμῳ μὲν γὰρ [r] αὐτὸς ἦν παῖς. [s] ὁ δὲ Καάθ· ὃς πατὴρ Λόυις ὁ Ιακώβου, ὃς ἦν Ισάκῳ γνήσιος. Ἀβραμος δὲ ἕτερος ἦν. σαφεῖς δὲ ἐκ τῆς ἡλικίας ἐφύετο αὐτῷ· ἔτι δὲ τούτης μέτρα πολὺ [t] κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν τοῖς παιδεύμασι, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς γνησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. [v] καὶ τρισὶ μὲν οὕτω γεγονόσιν θαύμασιν ὁ Θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρεν [x] ἀνάξημα· πᾶσι δὲ καλὸς ἐδείκ [y] ἀφιλότιμος ἦν ἕτοιμος, ὡς Μωϋσῆν θεασάμενοι μὴ ἐκπλαγῆναι τὸ ἄμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένοις συντυγχάνοντας, ἀπιστρέφεσθαι μὲν ἐπὶ τὸ ὄψεως [z] τοῦ παιδὸς· ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ [a] προσευχολεῖν αὐτῷ. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ καὶ ἄκρατος περὶ αὐτὸν ἦν, [b] καπῖχε τοὺς ὁρῶντας.

ζ'. Ὅτε δὲ αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις [c] παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας ἐκ μεμοιχαμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν Μωϋσῆν πρὸς τὸν πατέρα, [d] ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς [e] Φρονήσοιτο Λαοδοχῆς, εἰ καὶ βουλήσοιτο θεὸς μὴ τόκοι παιδὸς γνησίου· πρὸς αὐτόν τε ἔλεγε, "ἀναθρεψαμένη "παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμα- "σίως δὲ αὐτὸν καὶ [f] ἀβδὰ τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάρι- "τος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, σὸν "δὲ βασιλείας Λαοδοχον". ταῦτα λέγουσα, τὸν μὲν πατρὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφος. [g] ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμενος, [h] κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τοῦ θυγατρὸς ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. καταφέρας δὲ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, προελόμενος αὐτὸν καὶ νηπιότητα ὑβρίζειν, ἐπέβαινέ τε [i] αὐτὸ τοῖς ποσὶ, καὶ τοῦτ' ἔδοξεν οἰωνὸν [k] ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ἐπὶ [l] τῇ καταπτώσει τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένῃ, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν [m] ἀνεπεγεγὼς, "οὗτος, εἶπε, βασι- "λεῦ, παῖς ἐκεῖνος, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς "ἀφόβοις εἶναι. [n] καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει γε γο- "νότος, ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ πατῶν τὸ διά- "δημα. [o] τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐ- "τοῦ δέος ἄνες· Ἑβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα καὶ δι' αὐτοῦ χάρι- "σας ἀφελοῦ". Φθάνει δὲ αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσουσα· καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν δὲ Θεὸς προσποιήσαντος, ᾧ πρόνοια τοῦ Μωϋσέως [p] σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρῆν ἐλπίζειν εἶναι πρὸς τὰ ὅλων· δι' ὑποψίας δὲ εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ. [q] μηδενὸς δὲ ὄντος φανεροῦ, διὸ καὶ

Etenim is Amaramæ filius erat. Ille vero Cathi, cujus pater Levis, & Levis Jacobi filius, qui natus erat Isaco. Hic vero filius erat Abramí. Puero autem, non pro ætate, accrevit ratio & intelligentia: sed ejus modulum longe excedens, senilis sapientiæ, etiam * dum eruditione institueretur, haud parum ostendit; & quæ tum gerebat majorum, cum ad virilem ætatem perveniret, gerendorum spem fecêrunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus staturæ proceritatem: venustate autem tanta fuit; ut nemo ab omni elegantia adeo alienus esset, quin Moyse conspecto ejus formæ præstantia percelleretur. Multisque accidebat, ei dum circumferretur obviam factis, ut sese quidem *non solum* ad conspectum pueri converterent; sed, relictis seriis negotiis, etiam ei curiose contemplando vacarent. Nam & puerilis gratia, quæ in eo erat multa & cum simplicitate conjuncta, spectantes *ita* retinebat *ut inviti discederent*. *Moysis vel triennis forma ac statura admirabilis.*

7. Hunc, tanta forma & indole, Thermuthis sibi filium adoptat, quod sobole legitima careret. Et cum aliquando Moysem ad patrem adduceret, hunc illi ostendit, quasi de successore cogitârit, si ita voluerit Deus ut sibi filius non nasceretur: atque ad ipsum *sic* loquebatur, "Nutrivi puerum *Act. v. 7.* "forma divinum, & animo generosum; at cum *Exod. ii. 10.* "mirabiliter ipsum ex fluvii benignitate accepe- "rim, mecum quidem statui ut mei filius esset, "tui vero in imperio successor". Hæc dicens infantem deposuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens & pectori apprimens, filiæ gratificaturus comiter diadema *suum* ei imposuit. Moyses autem in terram dejicit, pueriliter scilicet illud circumvolvens, susque pedibus conculcavit, idque visum est *Ægypti* regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conspexisset Sacrorum scriba, qui ex ejus nativitate Ægytiorum imperium depressum iri prædixerat, ad eum necandum accurrit, & terribiliter exclamans, "Hic "est, inquit, ille puer ô Rex, quem si occide- "rimus, nos securos fore declaravit Deus. Et *am-* "*plissimum sacro* vaticinio dat testimonium, insul- "tando tuo regno & diadema calcando. Hunc i- "gitur perimens, Ægyptios quidem illius metu "libera, Hebræis vero spem & fiduciam, quam "in eo posuerant, adime". Ipsum autem prævenit Thermuthis, quæ *puerum* abripuit: & ad eum tollendum segnior factus est Rex, quod Deus, cui curæ erat Moysis salus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratissime. Et Hebræis quidem contigit, ut ex eo magnam de summa rerum spem concíperent: Ægyptiis vero, ut suspecta esset ejus institutio. At cum nemo appa-

r Αὐτὸς ἦν παῖς.] Ita *Big. Vat. Bas. G.* & *Zonara*. ἦν ὁ *Samb.* & *Cas.*

s Ὁ δὲ Καάθ·] Zonaras ad hoc genus ἐκ δὲ ἐξ ἀβραὰμ ἐδείκνυτο ἡ ἀνωτέρω. ἀμαραὰμ γὰρ αὐτὸς ἦν παῖς. καάθ δὲ τῷ ἀμαραμ ὁ πατήρ. ὁ δὲ λόυι, καὶ ὁ ἰακὼβ ὁ λόυι ἰακὼβ δὲ ἐτέχθη τῷ ἰσαάκ· ἰσαὰκ δὲ ἐξ ἀβραάμ. Idem testatus est & Numenius de antiquissimo Legislatore, ἐδείκνυ γένεσιν γονεῖς &c. putando à nobili Chaldæo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habent καὶ Λόυι antea perverse editum, Καάθ δὲ ὁ πατὴρ, ὁ δὲ Λόυι, καὶ Λόυι δὲ Ιακώβου, ὃς ἦν Ισάκῳ γνησίως. Moysem septimum ab Abramo exstitisse testantur *Zonaras*, *Numenius*, *aliique*.

t Κρείττων,] Ita in plerisque *MSS.* κρείττων in *Editis*.

* *Dum eruditione*] Forsan *inter ludendum*, ἐν παιδιᾷ.

v Καὶ τρισὶ] Sic *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τρισὶ μὲν αὐτοῦ γεγονόσιν *Bas. G. Glycas*, *aliique*.

x Ἀνάστημα·] Secutus sum *Bas. G.* & *Zonaram*, cum apud *Hesychium* sit ἀνάστημα, ὕψωμα at ἀνάξημα habent *Big. Samb. Vat. Glycas*, *Hamartolus*. & *Vet. Interpr.*

y Ἀφιλότιμος] Ita *MSS. Glycas*, *Suidas* & *Hamart.* ἀφιλόμενος *Bas.* & G. ut Ἀλιωτίτης probante *Bernardo*.

z Τοῦ παιδός·] Τῷ παιδὶ *Vat.*

a Προσευχολεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Cas.* προσαχολεῖν *Bas. G.* & *Vat.*

b Καπῖχε·] Sic *MSS.* κατέχιε in *Editis*.

c Παιδοποιεῖται,] Sic *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* ὑοιεῖται αὐτὸν *Exp. ἰσποιεῖται αὐτὸν M. Glycas.* BERN. Παῖδα ποιεῖται *Big. Samb. Cas.* & *Vat.* sed compositè in *aliis*.

d Ἐπεδείκνυε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπιδείκνυτο τοῦτον *Vat.* ἐπιδείκνυσί τε τοῦτον *Bas.* & *G.*

e Φρονήσοιτο Λαοδοχῆς,] Aut verbis *Pseudo-Eustathii*, ἀξιοῦσα ποιῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτῆ Λαοδοχον. BERN.

f Παρὰ τοῦ ποταμοῦ] Sic in *MSS.* παρ' αὐτῆς in *Editis*.

g Ὁ δὲ λαβὼν] *Al.* ὁ δὲ καὶ λαβών.

h Κατὰ φιλοφρόνησιν] *Eustathio* alia voce χαριτωδέστερον. καὶ φιλοφρόνησιν & καταπληκτικῶς *Samb.* liber. BERN.

i Αὐτὸ τοῖς ποσὶ.] Ita *Samb.* & *Big.* αὐτῷ *Bas. G. aliique*, velut v. 36. ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ.

k Ἐπὶ τῇ] Ἐπὶ τὰ βασιλείας *Vat.*

l Τῇ καταπτώσει] Illud τῇ ex *MSS*,

m Ἀνεπεγεγὼς,] Ita Atticorum more pro φανεπεγεγὼς edidit *Bernardus*, ἀνακεκαγὼς εἶπε *Bas.* ἀνεκεκαγὼς εἶπε *Gen.* ἀνακεκαγὼν οὗτος εἶπε *Samb. Hen. Vat. Busb.* & *Zonar.*

n Καὶ μαρτυρεῖ] Καὶ reposuimus ex *MSS.*

o Τοῦτον οὖν ἀνελὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτον ἀνελὼν in *Editis*.

p Σωτηρίας ἦν.] Sic *Samb.* & *Vat.* τὰ σωτηρίας in *reliquis*.

q Μηδενὸς δὲ ὄντος] Ita in *MSS.* nisi quod *Samb.* interpolet ἦ μηδὲν ὄντα καὶ συγχυσιν malo fuco. & *Vet. Interpr.* in *Editis* μηδ' ἑνὸς ὄντος φανεροῦ, καὶ ἀκέκλειστο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγχυσιν ἀλλὰ τὰ ἰσποιήσεως, ἢ τὰ ἄλλων τινὸς, ᾧ πλέον ὑπὲρ ἀφελείας τῶν Αἰγυπτίων ἐν δὲ σοφιδίαις θηρίῳ παρῆν. Cape quod præstare videtur. BERN.

pareret, (etiamsi ipsum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quispiam) cui ad Ægyptiorum utilitatem promovendam ex futurorum præscientia magis fidere daretur, ab ejus cæde abstinuerunt.

ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγωμὴ διὰ τῆς εἰκαστικότητος ἢ τ' ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπῆρ ὠφελείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τὸ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν παρῆν, ἀπέχοιτο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

CAP. X.

Quomodo Moyses bellum gessit adversus Æthiopes.

Bellum Æthiopicum.

ET quidem Moyses, eo quo diximus modo natus & educatus, cum adulta esset ætate, Ægyptiis quantum virtute valeret, seque ita comparatum esse ut res quidem illorum deprimeret, Hebræorum vero afflictas erigeret, ex hujusmodi occasione ostendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi sunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam *cum injuria conjunctam* ulturi: prælioque superati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad suos se receperunt. Æthiopes fugientibus instabant: & ignaviæ sibi versum iri reputantes, nisi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: prædæque dulcedine degustata, sibi non temperarunt quin indies novos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum pervagantibus nemo cum armis obviam iret, progressi sunt usque ad Memphin & mare, quod nulla civitas eorum vim sustinere potuerit. Hac calamitate pressi Ægyptii ad oracula & divinationes confugiunt. Illis vero cum hoc consilium dedisset Deus, ut in auxilium advocarent Hebræum, filiæ imperat Rex ut sibi Moysem concederet, qui copiis suis præficeretur. Illa ipsum Regi in manus tradidit, jurejurando prius obstricto, ne quid mali in perniciem ejus strueret: magni beneficii gratiam sibi pro hoc auxilio deberi existimans, & sacerdotibus exprobrans, quod eos non puderet nunc ejus opem desiderare, qui prius ut hostem occidendum esse monuerant.

Ibes hominesque Ægyptii Æthiopes cum suis serpentibus profligant, Moyse duce ac auctore.

2. Moyses autem, à Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribæ gentis utriusque *hac re* gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus ejus virtute devictis, foret ut Moysem dolo tollerent: Hebræorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum servitutem effugere, Moyse duce & imperatore. Ille vero, ut hostes occuparet priusquam de adventu suo cognoscerent, copias *statim* eduxit. non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terræ. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim hæc via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, & noxiis viribus & insolito aspectu plurimum differentes, & in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed & sublimes ex improviso malum inferant) commentus est, ut securum & innoxium iter

ΚΕΦ. ι'.

Οπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνησθείς τε καὶ τραφείς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς Αἰγυπτίοις [r] τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ὑπὸ παφνώσοι μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. [s] οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· [t] καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν [v] φεύγοντες. ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες Αἰθίοπες· καὶ [x] μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπιπολαίου ἦν, καὶ γλυσάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ' αὐτῶν ἀπέχοντο. ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτοῖς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, [y] προύβησαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσσης, οὐδεμιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῷ δὲ κακῷ πιεζόμενοι, πρὸς χρησμοὺς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. συμβουλευομένοις δ' αὐτοῖς ἐκ Θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ φράζειν τὸν Μωϋσῆν, [z] στρατηγὸν αὐτῷ γνησόμενον. ἡ δὲ ὅρκοις [a] ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν δόλῳ κακὸν, φράσειν· ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνασα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα δὲ τοὺς [b] ἱερεῖς, οἳ, κτείναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, [c] οὐκ ἠδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ὄψεως.

Β'. Μωϋσῆς δὲ ὑπό τε τῆς [d] Θερμούθιδος φραθεὶς καὶ ὑπὸ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τούς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τ' Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι· οἱ δὲ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς [e] ἐσομένου τοὺς Αἰγυπτίους, διὰ τὸ Μωϋσέως αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ, φθάσας [f] περὶ ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον, αὐτοῦ, τ' στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε· καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα δὴ αὐτοῦ σωτέρου θαυμασίως ἐπιδείξιν ἐποίησατο. τὸ γὰρ γῆς χαλεπὸν ὄσον ὀδοῦσθαι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν· παμφορωτάτη γάρ ἐστι [g] τούτων, ὡς καὶ τὰ περὶ ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ [h] καὶ τῷ τὴν ὄψεως ἀπωθεῖσθαι διαφέρουσα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πτηνά, ὡς λαθοῦσα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσδομένους ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλα-

r Τῷ ἀρετῷ] Τῷ οἰκείαν ἀρετὴν Hen. & Busb. Mox manus secunda ad cod. Samb. καὶ τῷ ἐπὶ πάσιν. & Ἐφερον καὶ ἦγον Big. & Samb. Correcte reliqui ἔφερον καὶ ἦγον, *prædam omnem retulere, vivam, aut non vivam*, ut Critica vetus Græcorum docet. BERN.

s Οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς] Ita in quatuor *MSS.* οἱ δ' ὀργῇ *Bas. G. aliique.*

t Καὶ τῇ μάχῃ] Καὶ δὲ μάχῃ in aliquibus *MSS.*

v Φεύγοντες.] Sic in *MSS.* in *Editis* φυγόντες.

x Μαλακίας ὑπολαβόντες] Μαλακίαν *Vat.*

y Προύβησαν] Καὶ προέβησαν *Hen.* & *Busb.* προέβησαν *Eustath.* BERN.

z Στρατηγὸν] Irenæus ex Josepho hæc memorat. Vide nuperam editionem anni 1710. pag 347. Ἰώσηπός φησιν, ὅτι ἐπὶ Αἰθίοπας βασιλέως ἐπεξιόντος Μωυσῆς, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς καὶ τ' Αἰθίοπων καὶ νικήσας, ἠγάγετο τὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνου θυγατέρα· ἐπιπέμψαντος πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν προδιδόναι αὐτῷ τὴν πόλιν. *Josephus dicit, Mosen quum in regia educaretur ducem belli Æthiopici creatum esse, & postquam eos devicerat, filiam regis illius uxorem duxisse, quæ amore ejus tacta urbem ei prodiderat.* REL.

a Ποιησαμένῳ,] Ποιησαμένου *Samb.* & *Vat.*

b Ἱερεῖς,] *Al.* ἱερέας, κτεῖναι, προαγορεύσαντες. & ἱερέας, εἰ, κτεῖναι προαγορεύσαντες.

c Οὐκ ἠδοῦντο] Οὐκ ἤδεσαν *Epiphanius* Sciolus videtur, vel neutiquam intellexisse quid hic Judæus dixerit. BERN.

d Θερμούθιδος] Θερμούθιδι quicquid nobis suppetit librorum. aliquanto post *Samb.* κατεργασάμενοι, cæteri tempore infinito. BERN.

e Ἐσομένου] *Al.* ἐσομένης.

f Περὶ ἢ πυθέσθαι] Πρὶν ἢ πυθέσθαι *Samb.* & *Vat.*

g Τούτων.] Τοῦτον hic reposuimus ex *MSS.* quod in *Editis* male inferebatur post ὄφεων.

h Καὶ τῷ τὴν ὄψεως] Illud καὶ ex *Cod. Vat. Edit. Bas.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* deerat.

i Ἰσε-

ἀελαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βιβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας [i] ἰβέων, ἐκόμιζε. [k] πολεμιώτατόν ἐστι [l] τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένους, καὶ [m] ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων [n] ἁρπαζόμενοι καταπίνουσι. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ θεὸς μόνον τὰ τῶν ὄφεων γένη ἄχρι. καὶ περὶ μὲν τούτων παρίημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ἑλλήνων τίς [o] ἴβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ πεπολεμώσας χρώμενος. τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἅμα πεφασθεῖσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίων, ἀφαιρεῖται· τάς τε πόλεις αὐτῶν [p] ἐπιὼν καταστρεφόμενος, καὶ φόνῳ πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπεπάτητο. καὶ τῆς ἀπὸ Μωϋσῆν εὐπραγίας γυμνούμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν· ὡς περὶ ἀνδραποδισμῷ καὶ παντελεῖ [q] ἀναστάσεως τὸ κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. καὶ τέλος σωτελασθέντες εἰς [r] Σαβὰ πόλιν βασίλειον ἧσαν τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης [s] Μερόλι [t] μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας [v] ὕτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νείλου περιέχοντος αὐτὴν καὶ [x] κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπου καὶ [y] Ἀστοβόρα δυσμάχητον τοῖς [z] πρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ἧσται [a] νήσου οἰκείᾳ, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τὰς πολεμίους προβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥστε [b] ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων· ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τῆς πόλεως τὴν ἅλωσιν. φέρουσι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ τὴν τοῦ στρατεύματος δόξαν· εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι περιόντα τὴν [c] στρατείαν καὶ μαχόμενον γενναίως ἐποσκοποῦσα, καὶ [d] τὴν διάνοιαν τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς σωτηρίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς [e] κατ' αὐτῶν καλῶς θωμένοις, τοῦ περὶ τῶν ὅλων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτός. καὶ [f] πεμόντος τοῦ πάθους πέμπει [g] πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, διαλεγομένη περὶ [h] γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ὅτι τῷ προδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ [i] ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, τὴν κρατηθεῖσαν τῆς πόλεως μὴ [k] προδώσεσθαι τοὺς σωθέντας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ [l] τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι περιόντα τὴν στρατείαν καὶ μαχόμενον γενναίως ἐποσκοποῦσα, καὶ τὴν διάνοιαν τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς σωτηρίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς κατ' αὐτῶν καλῶς θωμένοις, τοῦ περὶ τῶν ὅλων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτός. καὶ πεμόντος τοῦ πάθους πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, διαλεγομένη περὶ γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ὅτι τῷ προδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστις ἐνόρκους ἢ μὲν ἄξεσθαι γυναῖκα, τὴν κρατηθεῖσαν τῆς πόλεως μὴ προδώσεσθαι τοὺς σωθέντας· φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων

exercitui præstaret, stratagema plane mirandum. Fiscellas enim *quasdam* è papyro in cistarum formam conficiendas curavit, & ibibus complens secum deportavit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum. nam & eos insectantes fugitant, & inter fugiendum sicut à cervis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt & man uetæ, inque serpentum genus solum immaniter sæviunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, cum non ignorent Græci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram istis bestiolis refertam, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus usus serpentium vim debellavit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus supervenit, & cum iis congressus victoriam reportavit, spemque Ægypti occupandæ illis abstulit: urbes etiam eorum adortus evertit, & ubique magna cædes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter gestas, nullo labore fatigabatur: adeo ut Æthiopibus captivitatis atque excidii periculum immineret. Denique in urbem Sabam regiam Æthiopiæ compulsi, quam postea Cambyses, à sorore sua nomine impositio, Meroën appellavit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille pæne inexpugnabilis, Nilo ipsi circumfuso & circundato, aliisque fluviis, Astapo & Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Urbs enim ad interiora sita *ut* insula habitatur; quod murus validus illi circumductus sit, & hostibus quidem objectos fluvios habeat, atque aggeres magnos post murum ad inundationes arcendas, cum fluvii intumescentes majori cum impetu deferantur: quæ & *nunc* iis, qui flumina trajecerant, urbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo ægre ferret Moyses exercitum otiosum desidere, (nam manus conferere non ausi sunt hostes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Hæc Moysen exercitum mœnibus admoventem, & egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quæ excogitaverat & aggressus erat mirata, ipsumque & Ægyptiis, libertatis desperantibus, felicitatis auctorem exstitisse existimans, & Æthiopes, *modo* gloriantes de rebus præclare contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehementi ejus amore capta est. Atque *indies* crescente affectu, servos sibi fidissimos ad ipsum mittit, conjugium suum offerens. Illo vero assentiente, ea conditione ut sibi traderetur urbs, fideque jurejurando firmata, se ducturum eam uxorem, atque urbe dedita pactis mansurum esse: dictum factum. Et postquam sævitum est in Æthiopes, actis

Sabam (quæ & Meroë) metropolin totius Æthiopiæ, seque una Moysi dedit Tharbis.

i Ἰβέων,] De iis videsis *Herodotum*, l. 2. c. 75 & 76. & *Plutarchi* Sympos. l. 4. probl. 5.

k Πολεμιώτατόν] *Al.* πολίμιον.

l Τοῖς ὄφεσι] Illud τοῖς ex *MSS.*

m Ἀφισάμενοι] Ἐφισάμενοι *Vat.* ἀνθισάμενοι *Glyc.* & *Hamartolus.* Mox ejusdem indocta manus ἄγελαι. BERN.

n Ἁρπαζόμενοι] Βασαζόμενοι καθάπτονται *Vat.* Hac de re vide *Plinii* Hist. Nat. Tom. 2. p. 132. *Edit. Paris.*

o Ἴβεως] In *Editis* ἴβιδος contra usum *Josephi* & auctoritatem *MSS.*

p Ἐπιὼν] Ita *Big.* & *Samb. Basil.* alique. ἔπεισι *Zonaras.*

q Ἀναστάσεως] Facilitatis causa ἀκαταστασίας heic reposuit secunda manus *Samb.* BERN.

r Σαβὰ] Σαβᾶν *Samb.* σαβὰν *Hen. Busb.* & *Zonaras.* σαβᾶ *Georgius Syncellus*, & σαββᾶ alter *Georgius.* Eusebius in Lexico sacro, σαβὰ, πόλις αἰθιόπων βασιλική· ἣν φησιν ἱστορικῶς καμβύσης ὀνομάσαι μερόλι, ἐξ ἰδίας ἀδελφῆς ἐπιθέτῳ τοιούτῳ. Quis non miretur Originis temeritatem, si ad Canticum Salomonicum hæc talia unquam scripserit? *Invenimus autem hujus reginæ* (Sabæ) *etiam Josephum in historia sua facere mentionem, addentem etiam hoc, quod postea quam regressa est à Salomone, Cambyses rex miratus ejus sapientiam, quam sine dubio ex Salomonis sapientia susceperat, cognominavit, inquit, nomen ejus Meroen. Refert autem quod non solum Æthiopiæ, sed & Ægypti regnum tenuit.* BERN. *Al.* Σαβᾶν & Σαββᾶν.

s Μερόλι] Vide *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* v. Μερόη.

t Μετωνόμασεν,] Ita *MSS.* in *Editis* ἀνόμασεν.

v Οὕτω καλουμένης,] Sic in *Cod. Vat.* τοῦτο in *cæteris.*

x Κυκλουμένου,] Κυκλωμένου *Vat.*

y Ἀστοβόρα] Ita *Samb.* & *Geographi Vett.* Ἀσταβόρρα & Ἀστοβόρρα *alii.*

z Πρωμένοις] Sic in *Samb.* πειρωμένοις in *reliquis.*

a Νήσου οἰκείᾳ),] Ὡς νήσου *Burri* nostri jam usus nullus; vel equidem νήσῳ, quod proclivius erat. BERN. Νήσου καλεῖ) *Vat* ὡς νήσου οἰκεῖ) legisse videtur *Vet. Interpr.*

b Ἀνεπίκλυστον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀνεπίκλυστος *Basil. G. aliique.*

c Στρατείαν] Στρατείαν ex *Samb.* & non στρατιὰν cum *aliis* excudi fecit *Bernardus.*

d Τὴν ἐπινοίας] Τὴν ἐπίνοιαν habet *Eustath.* ad Hexaëm.

e Κατ' αὐτῶν] Ita *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Epiphan.* nisi quod ἐχάτων pro ὅλων substituant *Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῶν καθεθυμένοις τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον *Basil.* & *G.*

f Πεμόντος] Ita in *MSS.* in *Editis* αὐξοντος δὲ π.

g Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τινα τῶν πιστοτάτων *Vat.* & in nonnullis *Epiphanii* Codd *fidelissimum servorum.*

h Γάμου.] *Al.* γάμων, ut & mox v. 46. τὰς γάμους.

i Ποιησαμένου] Ποιησαμένων *Vat.*

k Προδώσεσθαι] Προδώσειν *Vat.*

l Καὶ τὴν ἀναίρεσιν] Μετὰ τὴν *Samb. Busb.* & *Hen.*

actis Deo gratiis, nuptiæ à Moyſe celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus *victor* domum eſt reductus.

πων εὐχαριστήπας τῷ Θεῷ, συνεπλή τ γάμον [m] ὁ Μωϋσῆς· καὶ τὰς Αἰγυπλίας ἀπήγαγε εἰς τὴν ἑαυτῶν [n] γῆν.

CAP. XI.

Quomodo Moyſes ex Ægypto aufugit in Madianam.

Ab ingrata Ægypto ad Troglodytas ſe furripuit Moyſes. Ex. c. 3.

ILli vero, quod ſalutem à Moyſe acceperint, odium illi pro gratia repoſuerunt, ſtudioque majori ei ſtruxerunt inſidias: ſuſpicantes quidem ne rebus proſpere geſtis elatus aliquid novi in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, ut eum interficeret. Illi autem & ipſi hac de re inſederat cogitatio, partim ex invidia ob *nuperam* Moyſis expeditionem, partim ex metu depreſſionis; inſtigatus vero à Sacrorum ſcribis, vehementi flagrabat deſiderio Moyſem perimendi. Verum ut primum de inſidiis audiverat *Moyſes*, clam ſe ſubduxit. Atque viis *paſſim* à cuſtodibus obſeſſis, per ſolitudinem fugam inſtituit, & * qua *evaſurum* inimici minime ſuſpicabantur: & quamvis ciborum laborârit inopia, eam tamen patienter & magnanime ſuperat. Et cum ad urbem Madianam perveniſſet, in Rubri quidem maris litore ſitam, ab uno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, ſuper puteum quendam ſedens à laſſitudine & miſeria quieſcebat, cum meridies eſſet, non procul ab urbe: ubi ei ſuboritur negotium ex conſuetudine & more illic viventium, quod virtutem ejus illuſtravit, & ad meliora viam aperuit.

Mox idem ille de filiabus Ragueli præclare meretur.

2. Cum enim iſtis regionibus aquarum ſit penuria, operam dant paſtores ut primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhauſta, ſua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt ſeptem virgines ſorores, Ragueli ſacerdotis, & ab iſtius loci incolis magno in honore habiti, filiæ: quæ patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc miniſterium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, ſatis aquæ pecoribus ſuis in alveos, ei uſui paratos, è puteo extraxerant. Paſtoribus autem aliquanto poſt venientibus & virgines depellentibus, ut aquam ſibimet haberent, Moyſes, rem indignam ratus virgines non reſpicere injuriam paſſas, ſinereque vim virorum plus valere quam jus feminarum, illis quidem obſtitit inique agere volentibus, iis vero, ut par erat, auxilium tulit. At illæ, hoc beneficio accepto, patrem *ſuum* adeunt, & paſtorum injuriam, & quomodo ab hoſpite adjutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi hæc gratia periret, meritumve deſideraretur præmium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudavit animum, tum juſſit Moyſem coram adduci, ut ejus remuneraret benevolentiam. Poſtquam vero aderat, & indicavit ei filiarum de ejus ope & auxilio teſtimonium, & virtutem ejus admiratus, non in ingratos hoc

ΚΕΦ. ιά'.

Πῶς ἔφυγε ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπλε εἰς Μαδιλωήν.

Οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἅπλεσθαι τ κατ' αὐτὸ βελδυμάτων ἠξίουν· ὑπονοοῦντες μὲν μὴ διὰ τὴν δύρεαγίαν νεωλερίσῃ καὶ τὴν Αἴγυπλον, διδάσκοντες δὲ τ βασιλέα περὶ τ ° σφαγῆς. ὁ δ' [p] καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν δ' πράγμαλος ὑπόνοιαν, ὑπό τε φήμης τῆς Μωϋσέως ςρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους παφνώσεως· [q] ἐπαχθεὶς δ' ὑπὸ τ ἱερογραμματέων, οἷός τε λὼ ἐγχεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσῃ. φθάσας δ' τὴν ὑπο-βελὴν [r] καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπέξεισι. καὶ τ ὁδῶν φυλαλομένων, πορεύεται διὰ τ ἐρήμης τ ὁρασμὸν, καὶ ὅθεν ἦν [s] ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάτετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ερυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένῃ, ἐπώνυμον δ' ἑνὸς τ Αβραμῳ γνωμένων ἐκ [t] Χετούρας ὑῶν, καθεδεὶς ὑπό τινος Φρεατος, ἐκ δ' κήπου καὶ τῆς παλαιπωρίας ἠρέμει, μεσημβρίας ἄσης, ὀλίγον τῆς πόλεως· [v] ἔνθ' αὖπως συνέβη καὶ περίζις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συνήσεζα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖτον ἀφορμὴν παρασχεῖν.

β'. Τῶν δὲ χωρίων [x] δυσύδρων ὄντων, προσπελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ Φρέαλα· ὅπως μὴ [y] προεξαναλωμένα δ' ὑδάλος ὑπὸ τ ἄλλων, σαυνίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. συνέβαινον δ' οὐ διὰ τὸ Φρέαρ ἑπλὰ παρθένοι ἀδελφαὶ Ραγουήλου θυγατέρες, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένης πομῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἱ, τ δ' πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ τοιοῦτον ὑπουργίαν εἶναι & γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φήσασαι τὸ αὔταρκες ἐκ δ' Φρέαλος ἀνέσασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις [z] εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν δ' ὕδαλος ἐγεγένηνται. ἐπισσόντων δ' [a] ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ δ' ὕδαλος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι πρεσβεῦειν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τ ἀνδρῶν [b] ἐάσας κρείττονα γνώσῃ δ' τ παρθένων δικαίᾳ, τοὺς μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, τ δ' παρέσχε τὴν δέησιν βοήθειαν. αἱ δ' διεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τ πατέρα, τήν τε ὕβριν τ ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν δ' ξένου· παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γνώσῃ τὴν ἐπιοῦσαν, μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑςερῆσαι. ὁ δ' πάς τε παῖδας ἀποδέξας τ περὶ τ διεργετηκότα σπουδῆς, καὶ τ Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευσεν [c] ἄγειν αὐτῷ τυχόντα χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν, [d] τὴν τ θυγατέρων [e] ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τ ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων,

m Ο Μωϋσῆς·] Ita *Samb.* & *Vat.* ſine articulo in *ceteris.*

n Γλῶ.] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* vox γλῶ *Editis* exciderat.

o Σφαγῆς.] Tuam itaque fidem ô DrungarI, καὶ διὰ τ φόνου δ' αἰγυπλίου, δ' τ ἱερατῖον μαρίζοντος, ὡς τῇ βίβλῳ φανερώτερον τ ἡμέτερος (ἐξόδου quis neſcit) οἱ καὶ τοῦτο παρίδρυμβρ ὁ ἰούνιος. BERN.

p Καὶ καθ' αὐτὸν] Καὶ abeſt *Vat.*

q Επιχθεὶς] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεχθεὶς ὑπὸ τ *Baſ. G. Big.* & *Caſ.* διὰ *Hen.* & *Busb.* mox οἷος τ' λῶ iſti duo. BERN.

r Καταμαθεῖν,] Ita *MSS.* καθαμαθεῖν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.*

s Υπόνοιαν] Υπόνοια *Samb.* à manu ſecunda.

* *Qua* evaſurum *inimici minime ſuſpicabantur*:] In *Epiphanii* Codd. aliquot, & *qua opinio erat non intercepturos inimicos.* in aliis nihil omnino reſpondet Græcis.

t Χετούρας] De ſcriptura hujus vocis videſis p. 43. & p. 98.

v Ενθ' αὐτῷ] *Al.* ἐνθάνθα αὐτῷ.

x Δυσύδρων ὄντων,] In pleriſque *MSS.* ἀνύδρων.

y Προεξαναλωμένα] Ita MSS meliores. Dein *Hen.* σαυνίζῃ, *Busb.* σαυνίζῃ perite Quinimo *Erembos* Optimi vatis, & accolas alios intimi Arabum ſinus, qua ab Euronoto abſceditur, humili Troglodytarum appellatione etiam venire apud Hiſtoricos veteres, nemo forte ignoravit præter unum Chriſtianum. Mox ἐπέσασαν *Hen.* BERN. Ita melioris notæ *MSS.* ἐξαναλωμένα in *aliis.*

z Εἰς δεξαμβράς,] Sic in *MSS.* corrupte in *Editis* ταῖς δεξαμέναις.

a Ποιμένων] Ita *Baſ. G.* & *Epiphan.* haud tamen inconcinnius *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ποιμένων ταῖς παρθένοις, ὡς αὐτὸς δ' ὕδαλος κρατεῖν.

b Εάσας] Εᾶσαν *Samb.* & Critici aliquot Homerici. Subinde eadem *Samb.* manus πρὸς τ ἀνηγεθικόν. BERN.

c Αγειν αὐτῷ] *Al.* ἀγαγεῖν.

d Τὴν τ θυγατέρων] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν περὶ τ θυγατέρων.

e Απεσήμανεν] Απεσήμηνεν *Samb.* & *Vat.*

f Υπερ-

μάζων, ὃν εἰς ἀναισθήτους ὑπεργεσιῶν καταθέσθαι τὴν ὑπηκοΐαν ἔλεγεν· ἀλλ' ἱκανὸς κτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τὰ ἀμοιβῆς [f] ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον τῆς ὑποσχέσεως. ποιεῖ δ' αὐτὸν ἰδίων, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ὑπομελητὴν καὶ δεσπότην.

beneficium collocatum ajebat; foreque ut non modo parem ei gratiam referret, sed & paullo cumulatiorem. Postea aliquanto ipsum in filium adoptat, eique filiarum unam matrimonio elocat: ad hæc pecorum, in quibus universæ olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum constituit.

Raguelis Moysem sibi generum adoptat, reique pecuariæ curatorem.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ θάμνου ἀβατόρου καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τούτων τυχὼν παρὰ τοῦ [g] Ιεθεγλαίου· τοῦτον γὰρ ἦν [h] ὄνομα τῷ Ραγουήλῳ· διῆγεν αὐτόθι νεμόμενον τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὄπισθεν τὸ [i] Σινᾶιον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πώμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, [k] καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πάσης, [l] καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεὸν, ὑπὸ κατανεμηθείσης πρότερον, ὑπὸ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν νεμόντων. ἐνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ [m] τυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ [n] θάμνον βάτου νεμόμενον, τοῦ πρὶν αὐξηθέντος ἐν τῷ χλόῃ τό τε ἄνθος [o] αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης [p] ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτὸν μὲν ἔδεισε τοῦ ὄψιν παράδοξον γινομένου. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον φωνῆς ἐκ πυρὸς ἀφιείσης, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένης λόγους· οἷς τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντι παρελθεῖν εἰς χωρίον, [q] εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμηνε, καὶ σωφρόνισεν τὴν φλογὸς [r] ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ δέχεσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν [s] τούτοις θειότερον. [t] προηγόρευέ τε τοῦ ἐσομένου αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ [v] ἀνθρώποις, διὰ Θεὸν συμπαρόντα· καὶ θαρρήσας ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησὶ, ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἀβραμος ὤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς σωφρόνως [x] αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους [y] ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευε [z] χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκπλέοντι τὸν τόπον. ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς [a] τε εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ, ὦ δέσποτα, καὶ τοῖς πατράσιν ἐμοῖς προσκυνητῇ, καὶ μεγίστοις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἰδὼς φανερὸν γιγνόμενον, μανιώδεστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν [b] ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοικοῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moysis.

ET Moyses quidem istis affectus beneficiis à Jetheglæo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus pascendis occupatus. Postea vero cum pecus pasceret, in montem Sinæum, ut appellabatur, pastum egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus est, & pascuis commodissimus, herbis utpotè optimis abundans, &, quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem ejus & flores innoxia flamma præteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet & vehementer emicuit. Ille autem & rei quidem novitate & miraculo perculsus est. Adhuc vero multo magis obstupuit, cum vocem ignis emitteret, & nominatim ipsum compellaret istiusmodi verbis; quibus & temeritatem ejus reprehendit, qui non sit veritus locum sacrum adeoque hominibus hactenus inaccessum calcare, & consuluit ut quam longissime à flammis abscederet, & sibimet quidem hac visione satisfaceret, *non indignus ea* propter suam ac majorum suorum virtutem *habitus*, cæterum ulterius nihil curiosè inquireret. Quin & prædixit ei quantum honorem & gloriam, Dei auspiciis & auxilio, consequuturus esset apud homines; jussitque fidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatosque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam & terram, inquit, istam beatam habituri sunt, quam Abramus gentis vestræ auctor olim tenuit, & bonis omnibus affluent, ad hæc *utique* te eos tuaque sapientia deducente. Verum posteaquam Hebræos ex Ægypto eduxerit, jussit ut illo in loco sacrificium gratiarum actionis sibi offerret. Et hæc quidem verba ex igne Dei voce emissa audivit.

Raguelo cognomentum Jetheglæus, *aut* Jothorus.

Rubus Sinæa (mirum aspectu) tota ardet, neque tamen absumitur. Ex. c. 3.

Sanctum Sinæ jugum atque inaccessum.

Ex vepri flagrante faustissimum oraculum.

2. Moyses autem iis quæ viderat attonitus, multoque magis his quæ audierat, infit, potentiæ quidem tuæ diffidere, Domine, quam & ego veneror, & majoribus meis præsentem fuisse novi & propitiam, majoris esse dementiæ reor quam quæ in me potest incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo privatus, & nullis viribus munitus, vel popularibus meis persuadere potero, ut, relicta ter-

Legationem Ægyptiacam excusat Moyses.

---

f Υπερβάλλειν] Ὑπερβαλεῖν *Samb.* quod ut Ἀτθικώτερον malit *Bernardus.*

g Ιεθεγλαίου] Ex יתרו *Josephum* more Græcorum Ιεθεγλαίου formâsse credo. Pro Ιεθεγλαίου *Editorum* Ιοθόρου habent *Big. Samb. Cas. Vat.* & *Zonar.* imitando *Interpretes* LXX. Denique *Jethelec* aut *Jechelech* aut *Gechegleth* habent *Epiphanii* Codd. BERN.

h Ὄνομα] Videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 310.

i Σινᾶιον] Σίναιον *Samb.* & *Zonaras.* Perrexit igitur jam à socero nobilis pastor in ortum ad Arabum petras propinquas, אחר המדבר ejus libro 2 c. 3. Vide Proto-martyrem Act. S. c. 7. 30. Nam in Moyse idem vocatur חרב. Mox Ὀρῶν, ὄρος *Bas.* & *Gen.* BERN. *Al* Σίναιον.

k Καὶ ὡς νομὰς] Illud καὶ ex *MSS.*

l Καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν] Καὶ ὃν ἔχειν *Vat.*

m Τυγχάνει θαυμάσιον.] Ita *MSS.* συνηυχάνει in *Editis.*

n Θάμνον βάτου] Ita ex sententia *Bosii* edidit *Bernardus*, favente *Syncello*, qui habet θάμνον βάτου. prius erat θάμνου βάτου in *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* θάμνου βάτου.

o Αὐτοῦ παρῆλθεν] Αὐτῆς *Vat.*

p Ὑπαρχούσης.] Οὔσης *Vat.*

q Εἰς ὃ μηδεὶς] Illud εἰς abest *Vat.*

r Ὡς πορρωτάτω] Voculam ὡς addidimus ex *MSS.*

s Τούτοις] Lege τότε. COCC.

t Προηγόρευέ τε] Ita ex *MSS.* προσηγόρευε ᾗ in *Editis.*

v Ἀνθρώποις,] Rursum ex *MSS.* ἀνθρώπων *Bas.* & *G.*

x Αὐτὸς ἡγουμένης.] Ita *Hen. Busb. Gen.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* αὐτῆς *Big.* & *Bas.*

y Ἐκ τῆς Αἰγύπτου,] Ita ex *MSS.* ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου in *Editis.*

z Χαριστηρίους] Sic in *MSS.* à *Typothetis* εὐχαριστηρίους ἀφικόμενον.

a Τε εἶδε.] Illud τε ex *MSS.* atque etiam ᾗ paullo inferius.

b Ἡγοῦμαι.] Ἡγοῦ *Vat* & *Bas.*

terra quam nunc habitant, me ſequantur quo ipſe eos deducturus ſum; vel, etiamſi perſuaſero, quo modo Pharaothen eo redigam ut dimittat Hebræos, quorum opera & labore Ægyptiorum felicitas augetur.

Mox ſcipio in draconem verſus, ſubita dextræ lepra, & lympha in ſanguinem corrupta, tot miracula cunctantem ducem excitant. Ex. c. 4.

3. Deus autem ipſi de omnibus bene ſperare conſuluit, ſe *ei* adfuturum eſſe pollicitus: & ubi verbis opus, ſuadelam in labris ſeſſuram eſſe; ubi vero operibus, vim magna patrandi largiturum. Mox juſſit ut virga in terram projecta fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco *humi* repebat, & in ſpiras convolutus caput ſurſum attollit, quaſi perſequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam converſus eſt. Poſt hoc dextram in ſinum abdere præcepit. Cum vero paruiſſet, candidam protulit, & colore calci ſimilem: deinde priſtinam ad formam reverſa eſt. Juſſus porro aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum mutatam. Hæc autem dum miraretur, ut animum reciperet hortatus eſt *Deus*, & pro certo haberet maximum ei adjutorem affore; utque apud omnes his prodigiis uteretur ad fidem faciendam, te à Deo miſſum id ſolum agere ut mandata mea exſequaris. Fac quod impero, nec mora ſit ulla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebræis etiam duram ſervientibus ſervitutem producas.

Proprium Dei nomen (quod fari ſibi nefas putabat Joſephus) mortalium primus Moyſes audierat. Ex. c. 3. 14, 15.

4. Moyſes autem nihil amplius dubitans de iis quæ promiſerat Deus, ſpectator utique tot ſignorum factus & auditor, precatus ut eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, ſupplex orabat ut ſibi nominis ſui notitiam non invideret, ſed de ſui appellatione certiorem faceret, quem conſpectu & colloquio ſuo dignatus fuerat; ut illi aliquando ſacrificaturus nominatim ejus præſentiam invocaret. Tum Deus nomen ſuum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas eſt. Moyſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunque res poſtularet, talium prodigiorum facultas aderat. Præter cætera portenta maxime de veritate perſuaſus ob rubum ardentem, credenſque Deum auxiliatorem ſibi fore propitium, & populares ſuos ſe liberaturum eſſe ſperabat, & Ægyptiis cladem illaturum.

πρὸς ἦν [c] αὐτὸς ἡγεμών· [d] ἢ κἂν ἐκεῖνοι πάθωσι, πῶς ἂν βιασάμενος [e] Φαραώθην ὑπηρέτην τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις & τοῖς ἔργοις τὴν εἰκείαν αὔξησιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ὁ δὲ Θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβάλετο θαρρεῖν, ὑπισχνούμενος αὐτὸς [f] παρέσεσθαι· [g] καὶ ἃ μὲν δεῖ μὲν λόγων, πάθῳ παρέξειν, ἃ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν γῆν ἀφεῖσα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δέκατον εἶπε, καὶ συνειλημένος [h] σπειρηδὸν ὡς διώκοιτο ἐπ' ἀμυνῇ τῷ κεφαλῷ ἐπανέτεινεν· εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπαγαγὼν δὲ λάβοιτο καὶ [i] πτέρνᾳ τῷ χρόαν ὁμοίαν [k] προσκόμισεν· εἶτ' εἰς τὸ σκῆψες κατῆκε. κελευσθεὶς δὲ καὶ ὕδατος λαβὼν ὑπὸ τὸ γλῶ ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γιγνομένην. [l] θαυμάζοντα δ' ὑπὸ τούτοις [m] θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον· καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι πᾶσι χρῆσθαι, ὅτε πεμφθείς [n] ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς· κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι [o] μελλήσαντά τε ἀπιέναι εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπείγοντα· καὶ μὴ τρίβοντα τὸ χρόνον, πολεῖν ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, [p] θεατὴς γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γιγνόμενος· εὔχεται αὐτῷ καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ [q] δεηθείς, ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν ἣν ἰδίᾳ φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτοῦ μετασχεῖν καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν· [r] ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς [s] ἱερείοις προσκαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἃ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. θεῖόν ἦς ἃ μοὶ [t] θέμις εἰπεῖν. [v] Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἃ τότε μόνον, ἀλλ' ὁπότε δεηθείη, συνετύγχανεν. ἐξ ὧν ἀπάντων πλέον πρὸς τὰ ἀληθείας τῷ πυνθάνεσθαι, καὶ τὸ Θεὸν εὐμενῆ πρόσεστιν ἔχειν πιστεύων, τάς τε οἰκείας σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς περιβαλεῖν.

CAP. XIII.

Moyſes & Aaron in Ægyptum reverſi adeunt Regem.

Moyſes Ægyptum repetit, adjutus anclusque fratre & uxore & duobus liberis. Ex. c. 2. & c. 4.

CUmque fama accepiſſet Pharaothen Ægytiorum regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, petiit à Raguelo, ut ſibi non gravate concederet, cognatorum ſuorum bono in Ægyptum proficiſci: &, *poſtquam hoc impetraverat*, aſſumpta Sapphora, quam *ibi* duxerat, Ragueli filia, libe-

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὅτι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον [x] ἐλθεῖν· καὶ Σαλαβὼν τὴν [y] Σαπφόραν, ἣν γεγαμήκει Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖ-

---

e Αὐτὸς ἡγεμών·] *Vat.*

d Η κἂν ἐκεῖνοι] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἢ εἰ κἂν *Vat.* in reliquis κἂν ſine ἢ.

e Φαραώθην] Φαραὼ *Vat.*

f Παρέσεσθαι·] Συνέσεσθαι *Hen.* & *Busb.* BERN.

g Καὶ ἃ δ'] Sic in quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ἃν & mox ἂν δ' ἔργων.

h Σπειρηδὸν] Σπειρηδὼν *Baſ. G. aliique.* perperam.

i Τιτάνῳ] At nivi comparatur in Exodo hic candor. ſed Judæi in lepra & candorem nivis, & calcis, & lanæ diſtinguunt, & tribus nominibus diverſis nuncupari putant. REL.

k Προσκόμισεν·] Interpretando *Hen.* & *Busb.* ἐξωμόσεν: ita & *Zonaras.* BERN.

l Θαυμάζοντα] Θαυμάζοντος *Vat.*

m Θαρρεῖν] *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Zonaras*, atque gens Attica, affirmante politiſſimo hominum Eratoſthene. Θαρσεῖν *Big.* & *Samb.* BERN.

n Ὑπ' ἐμοῦ] Sic *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπ' αὐτοῦ *Samb.* & *Caſ.* probante *Bernardo.*

o Μελλήσαντά τε] Ita *Vat.* & *Samb.* μελλήσαντα *cæt. Baſ.* & *G.*

p Θεατὴς γε] Sic *MSS.* Θεατὴς τε in *Editis.*

q Δεηθείς,] Δοθείσης *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

r Ἵνα θύων] Ratio hæc eſt non *Moyſis*, ſed *Joſephi*, labentis in *Gentilium* ritus. nam *Dii* in ſacris eorum *ſinguli* ἐξ ὀνόματος invocabantur, ut conſtat ex *Servio* ad *Virgilium* in *Georgic.* l. 1.

s Ἱερείοις προσκαλῇ·] Ita *Vat.* ἱερείοις προσκαλεῖ *Big.* & *Samb.* ἱερεῖς προσκαλῇ *Baſ.* & *G.*

t Θέμις εἰπεῖν.] Θεμιτὸν *Samb.* & *Vat.*

v Μωϋσῇ] Μουσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις MSS. τὰ σημεῖα ταῦτα excuſa exemplaria. Vel legendum μωυσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, BERN. Sic in *Editis.* Μωϋσῆς μὲν τοῖς σημείοις τούτοις in *MSS.*

x Ἐλθεῖν·] Ita *MSS.* & *Vetus Interpr.* ἀπελθεῖν *Baſ.* & *G.*

y Σαπφόραν,] *Big. Samb.* & Interpres *Scholaſticus.* Uſitatum vero aliis σεπφώρα propter auctoritatem LXX. Interpr. ex Hebræo צִפֹּרָה, quod *Sippora* hodieque enuntiant Judæi. *Luſcinia* itaque dicta eſt hæc femina. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* Σεπφώραν propter auctoritatem τῶ ο'.

παῖδας [z] Γηρσὸν καὶ Ελεάζαρον, ὥρμησεν [a] ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. τ ἢ ὀνομάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνῃ κατὰ Εβραίων διάλεκτον, ὅτι [b] εἰς ξένην ἢν γῆν· Ελεάζαρος ἢ, συμμάχῳ τῷ πατρῴῳ Θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γνωσθέντων δ' αὐτῶν τοῖς ἐν [c] τ ὄρει, ὁ ἀδελφὸς Ααρὼν ὑπήντησε ἔ Θεοῦ κελεύσαντος· ὡς ὃν ἀποσημαίνῃ τι ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ ἔ Θεοῦ τὰς ἐντολάς. ὡσαύτως δ' αὐτοῖς ὑπήντιαζον Εβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες· οἷς Μωϋσῆς [d] τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τοῖς ὄμμασι. οἱ ἢ ὑπ' ἐκπλήξεως τ [e] παρὰ δόξαν αὐτοῖς [f] ὁρωμένων ἀνεθάρσησαν, καὶ περὶ τ ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς Θεοῦ προνοουμένου τ ἀσφαλείας αὐτῶν.

β'. Επεὶ ἢ καταπιθεῖς εἶχεν ἤδη τοὺς Εβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τ ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τ βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἴγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων [g] καταφρονούμενους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τ χώρας, ἐδήλου, στρατηγίαν καὶ πόνους χρησίμους ὡς περὶ οἰκείων, [h] ὅτε κινδυνεύσειεν ὑπὲρ τούτων ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς δικαίας νομιζόμενος ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σινᾶον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς ἔ Θεοῦ φωνάς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτυχε αὐτῷ προσάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, [i] καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμπόδιον ἵστασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος ἢ ἔ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ [k] παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶον ὄρος γινόμενα. ὁ ἢ ἀγανακτήσας πονηρὸν [l] μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν [m] ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν ποιησάμενον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπιχειροῦντα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, [n] κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδείξαι ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τῶν περὶ τούτων ἐπισήμων, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπορος ὢν αὐτὸς εἰς Θεὸν δυνατὸς, τὸ γοῦν ἐπ' αὐτῷ δοξάζειν ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν· [o] καὶ μεθημένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν. Μωϋσῆς δ' ὁ καταφρονούμενος, ὁ δ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τ Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ· [p] τόσῳ ἢ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τ τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τ ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω ἢ ὁ κατὰ γενεὰν καὶ πλάνῳ τ ἀληθοῦς δόξης πάμα, κατὰ ἢ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ἐπὶ [q] τ γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἠθέλησε δ' ἐπειθέτο· καὶ τὰς τῶν

risque ex ea susceptis, Gerso & Eleazaro, properavit Ægyptum ire. Istis autem ex nominibus Gersus quidem juxta Hebræorum linguam significat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus vero, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe à limitibus abessent, Dei jussu *ei* obviam fit Aaron frater: cui indicavit quæ *sibi* in monte acciderant, quæque sibi præceperat Deus. Illis autem ulterius progressis occurrerunt primores Hebræorum, qui de adventu ejus inaudiverunt. quibus Moyses miracula, quod sibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos posuit. Illi vero in admirationem eorum, quæ inopinato viderant, traducti, animum sumpserunt, & de omnibus spem bonam conceperunt, tanquam si Deus securitati eorum provisurus esset.

Apud novum Pharaothen & sua merita exponit Moyses & prodigia montis Sinai.

2. Cum vero Hebræos jam sibi obsequentes haberet Moyses, eoque deductos ut in potestate ipsius se futuros pollicerentur, & præ se ferrent libertatis desiderium, Regem adiit reipublicæ gubernaculo nuper admotum, atque ei commemoravit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vastantibus, contemptui habitis profuerat, militiæ labores, tanquam suorum rem egerit, perferens; ipsumque edocuit, ut pro istis summum adierit discrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quæ sibi in monte Sinæo contigerant, cum voces à Deo prolatas, tum & rerum miracula, ad fidem iis quæ mandaverat faciendam, sibi visa, sigillatim exposuit; eumque obtestatus est, ne incredulus Dei voluntati esset impedimento.

Artes Ægyptiacas, sed & Divinas calluit Moyses.

3. Rege autem *illum* irridente, re ipsa ei specimen dedit Moyses prodigiorum quæ in monte Sinæo conspexerat. At ille indignabundus ipsum quidem sceleratum appellat, ut qui olim ex servitute Ægyptiaca evaserit, & nunc per fraudem & malitiam redierit, id agens ut præstigiis & magicis artibus populum traheret in sui admirationem. Dumque hæc diceret, jubet sacerdotes *suos* eadem ostenta sibi repræsentare, quòd Ægyptii etiam istarum artium scientiam habeant, * & non solus ipse divina polleat virtute, eò scilicet miri aliquid in medium afferens, ut apud rudes & indoctos fidem inveniat, *eosque decipiat*: ipsisque virgas suas projicientibus, in dracones *confestim* vertiæ sunt. Moyses autem, his nihil perculsus, dixit, ne ipse quidem, ô Rex, sapientiam Ægyptiorum despicio: attamen quæ ego operor tanto præstantiora esse ajo quam istorum magiam & artem, quanto divina ab humanis distant. Ostendam vero quæ mea sunt non præstigias esse & simulationem veritatis, sed Dei providentia & virtute in conspectum venire. Cumque hæc dixisset, virgam in terram demittit, jussitque eam in colubrum sese explicare. Illa dicto paruit, & Ægyptiorum

Act. Apost. c. 7. 22. & Justinum Hist. l. 36. c. 2.

Moysis virga magorum Ægyptiorum præstigias devorat. Ex. c. 7.

---

z Γηρσὸν] Illo tono *Samb.* & *Basil.* γῆρσον *Big. Bas.* & *Cas.* γηρσὼν *Zonaras*, & Syrus in Bibl. Walt. In volumine suo Moyses, גרשם, quod γηρσὰμ Interpr. LXX. *Gersom* Masora Judæorum, quo istum distingueret forte à propatruo גרשון, *Gerson.* BERN. *Al.* Γῆρσον. Γηρσὰμ LXX.

a Ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον.] *Al.* εἰς τὴν Αἴγυπτον

b Εἰς ξένην] Pariter Etymologiæ sacræ studiosus Philo, vocabulo illo diviso, ξεν ἐκεῖ. Imo consule parentem ipsum c. 2. Exodi, aut potius c. 18. Nam in priore loco (extra versionem Beati Hieronymi, tum Syrorum Arabumque illas, & editionem Complutensem Bibl. Græc.) vane quæres ἐλιέζερ. aut *Eliezerum* Moysis, ejusve etymon. Dicant porro Critici quo merito frater ejus præsertim memoretur, ipse tamen nullam nomenclaturam ibidem meruerit. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Cas.* εἰς ξένην γῆν *Bas. G. Vat. aliique.*

c Τῶν ὄρων,] Τῶν ὄρων *Samb.* commodè, & ut *Zonaras* maluit, si movere liceat lectionem tot codd. Græcis Latinisque probatam, atque magis ex Moyse c. 4. 27. Indicat forsan Josephus Montem Dei bicipitem, qui & extremæ Ægypto imminuit. BERN. Ex *Samb* in *Editis*, *aliisque* perperam ὀρῶν. si quis ὀρῶν malit ex *Moyse* in *Exod.* c. 4. 27. forsan intelligendus est *Mons Dei* biceps, qui & extremæ Ægypto imminuit.

d Τὰ σημεῖα διηγούμενος,] Sic in *MSS.* in *Editis* τ σημεῖον, ἐπὶ π. & mox παρέσχε τὴν ὄψιν.

e Παρὰ δόξαν] Παραδόξως *Vat.*

f Ὁρωμένων] Ita *MSS.* γινομένων in *Editis.*

g Καταφρονούμενος,] Vide *Hesychium.*

h Οὐκ τε κινδυνεύσειεν] Sic in *MSS.* in *Editis* τὰς τε κινδυνὼν ὑπὲρ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμ. ὁ δικ. νο. ἀπεδίδασκεν.

i Καθ' ἕκαστον] *Al.* καθέκαστον.

k Παρέσχεν] Ita *MSS.* παρῆν *Bas.* & *G.*

l Μὲν αὐτόν] Illud μὲ abest *Vat.*

m Ἐξ ἀπάτης] Forte ἐπ' ἀπάτῃ. Vetus *pro seductione remeasti.* COCC.

n Κελεύει τοὺς ἱερεῖς] Verbum κελεύει (quod *Editis* exciderat) restituimus ex *MSS.*

* *Et non solus ipse*] Ita vertit *Epiphanius*, ac si diversam à nostra lectionem habuerit: & *quasi non solum Moses peritus esset rerum, quas ipse per Deum posset explere: ut quod erat valde mirabile, si etiam ab alio fieret, ostenderetur quomodo* (al. *quoniam*) *humana doctrina constaret.*

o Καὶ μεθημένων] Ita ex *MSS.* in *Editis* καὶ θεμένων βακτηρίας, mance.

p Τόσῳ ἢ μέντοι] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τόσῳ μέντοι *Bas.* & *G.*

q Τῆς γῆς] Illud τ deest *Vat.*

rum virgas, quæ draconum ſpecie oculis obverſabantur, unam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reverſam ſuſtulit Moyſes.

Creſcit Hebræis laterum labor. Ex. c. 5.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commovetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia & calliditate, præcipit *operarum exactori* Hebræis præfecto, ut nullam eis à laboribus requiem concederet, ſed graviori quam antea operandi neceſſitati parêre cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus urgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum ærumnæ illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creverit labor pariter ac miſeriæ. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit, neque Hebræorum querelis & increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra utrumque animo, nullum laborem recuſavit ut ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit ut ei ſuaderet dimittere Hebræos ad montem Sinæum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum *diſertim* præcepiſſe) neque contra voluntatem ejus reſiſtere & repugnare: ſed, ipſius benevolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi poteſtatem facere; ne forte contranitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale cum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus utique neque terra, neque aër amicus, neque progenies ut fert natura; ſed inimica omnia & infeſta. Atque hæc mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul & populum Hebraïcum ex eorum regione, illis invitis, egreſſurum eſſe.

Sevam regis indolem iterum attentat Moyſes. Ex. c. 7.

Αἰγυπτίων βακτηρίας, [r] αἱ δρακόντες ἐδόκουν, πρόσω κατήσθιε, μέχρι πάσας [b] ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς [t] τὸ ἑαυτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται Μωϋσῆς.

δ'. Ο δ' βασιλεὺς ὅδεν τι μᾶλλον τούτῳ προσχωλὴ καταπαλήσεται· προσοργισθεὶς δ', καὶ μηδὲν αὐτῷ προσχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὰ ὄπι τῶν Ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείονι [v] τῷ πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δ' ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων· εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπλα τοῖς ἔργοις παλαιπωρεῖν ἐπιὼ, νυκτὸς δ' σωάγειν τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ [x] διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς παλαιπωρίας [y] δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ', ὅτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τῷ τε ψυχῇ προσταπεινομένου πρὸς ἑκάτερον, ὅπι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, [z] ὑπέμενεκε. καὶ προσηνώμενος πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπειθεν αὐτὸν [a] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ὅπι τὸ Σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι· καὶ μηδὲν ἀνύπερθέτειν οἷς ἐκεῖνος βέλεται, τὴν δ' ὀμόνοιαν αὐτοῦ πρὸ παντὸς [b] ποιούμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τοὺς ἀντιπεράτουντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσαι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ὅτε μὲν τούτοις, ὅτε δὲ τοῖς φίλος, ὅτε γονεὺς τέκνων τῇ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὸς πάντα καὶ πολέμια. [c] πεπρῆσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, [d] μὴ δὲ καὶ τοὺς Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, [e] ἀκόντων ἐκείνων.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

Ægyptios decem plagis plectit ſanctiſſimum & vindex Dei Numen.

Plaga I. Nili cruor. Ex. c. 7.

Dulce tamen bibunt Hebræi.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις.

Rege vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad ejus monita advertente, mala graviſſima in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod *Deus* oſtendere voluerit Moyſem in iis quæ prædixerat ne quidquam mentitum eſſe; & *poſtremo* quia hominum intereſt, ut diſcerent ea obſervare & facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad iniquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei juſſu ſanguineus fluebat, adeo ut ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed & iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebræis vero dulcis & potabilis, & nihil à natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in

Τοῦτ' δ' βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τὰς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ὁπωσοῦν ἔπι ποιούμενος, πάλιν δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερον [f] τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βέλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσόμενον ὀπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθοῦσι φυλάττεσθαι [g] αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προτρέψῃ [h] ἁμαρτήμασι τὰ ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐρρύη, πίνεσθαί τε μὴ [i] δυναμένους· καὶ [k] πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. [l] ἐχὶ τὴν χρόαν δ' μόνον ὧδε τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις [m] πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ἦν δ' τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δ' γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν ἐκ τῆς φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας

---

r Αἱ δρακόντες] Ita *Big.* & *Zonaras.* αἱ δρ. ἐδόκουν εἶναι *Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* οἱ δρα. ἐδ. π. *Baſ.*

s Ανηλωσεν.] Ανάλωσεν *Samb. Vat.* & *Busb.*

t Τὸ ἑαυτῆς σχῆμα] Sic in *MSS.* in *Editis* τὸ αὐτῆς.

v Τῶν πρότερον] Mox πλινθίαν *Hen.* Verum tam Joſephus quam Doctores Alexandrini diphthongo juvant penultimam ejus vocis. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὸ πρότερον *Caſ.* τοῖς πρώτερον in *reliquis.*

x Διπλασίονος ὄντος] Eo modo *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.* καὶ δὲ δεινὸν διπλασίαν αὐτοῖς καὶ τὰ ταλ. *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* verſiculo omiſſo.

y Δι' ἐκεῖνον] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* δι' ἐκείνων cæteri, velut τῶν ἔργων intelligant.

z Υπέμενεκε.] Sic in *MSS.* antea circumferebatur ὑπῆρχε.

a Απολύειν] Απολύειν *dimittere*, ita in cantico Simeonis, REL.

b Ποιούμενον,] Ita *Vat.* in *aliis* ποιουμένου.

c Πεπρῆσθαι] Πεπρᾶσθαι *Samb. Vat.* & *Busb.*

d Μὴ δὲ] Ita *Baſ. G.* & *Big.* μὴ καὶ δὲ τὸν *Samb.* & *Vat.* τὸν δὲ τὸν *Hen.* & *Busb.*

e Ακόντων ἐκείνων.] Καὶ ἀκόντων *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

f Τισι συμβάντα] Ea forma *Samb.* τότε συμβ. *Big. Caſ.* & *Vat.* τισι συμβάντα τότε τοῖς *Baſ.* & G.

g Αὐτὰ] Forte ταῦτα COCC.

h Αμυνῆ] Αμωμῆ *Samb.*

i Δυναμένους·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* δυναμένοις in *aliis.*

k Πηγὴν] Vide *Senecam*, l. IV. *Nat. Quæſt.* cap. 1. & *Heliodorum* in *Hiſt. Æthiop.* l. 2.

l Οὐχὶ τὴν χρόαν] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἐχὶ δὲ τὴν χρόαν μόνον *Vat. Baſ.* & G.

m Πίνειν ἀλγήματα] Vocem πίνειν inſeruimus ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.*

n Αφο-

ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας ϖϐὶ τ Αἰγυπλίων, ϖωεχώρ τοῖς Εϐραίοις ἀπιέναι· καὶ ξ κακῦ λωφήσαντ, πάλιν τῷ γνώμῳ μεπίϐαλεν, ϭὐκ ἐπιτρέπων τὴν [n] ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ο ὁ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντ καὶ μ τὴν ἀπαλλαγὴν τ συμφορῶν ϭὐκ ἔπι σωφρονεῖν ἐθέλοντ, ἄλλῳ τοῖς Αἰγυπλίοις ἐπιφέρ πληγήν. βατράχων πλῆθ ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεϭόσιερ. μεσὶς ὁ τέτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς [o] Διαμωμένυς τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμϐάνειν, ἀναποθνησκόντων καὶ ϖαυδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦπε χώρα [p] αὐτῶν μεσὴ κακῆς ἦν ἰλύ, γλυκομένων τε καὶ ἀποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς ὀζομένοι καὶ ποτοῖς, καὶ τοῖς· δωνοῖς αὐτῶν ἐπιπλάζοντες. [q] ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ [r] ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ὑπὸ ὧν τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπλίων, τ Μωϋσῆν ϭκέλδυσεν ὁ βασιλεὺς [s] οἴχεϭαι τοὺς Εϐραίυς λαϐόντας. [t] περσχῆμα [v] τοῦτ' εἰπόντ, ἠφάνισε τῶν βατράχων τὸ πλῆθ· καὶ ἦπε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέϭησαν. Φαραώθης ὧ, ἅμα [x] τοῦτε πάθυς ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τ αἰτίας ἐπελέλησο καὶ τοὺς Εϐραίυς κατῖχε· καὶ, ὥσπερ πλειόνων πεθημάτων φύσις βελόμεν μαθεῖν, ϭὐκ [y] ἔτ' ἠφίει τοῖς ϖρὶ τ Μωϋσῆν [z] ἐξιέναι, φόϐῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει παῖτῶν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλυ κακοῦ ϖεϭϭολῆ [a] μετῆκε τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. φθορῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπλίοις ἐξήνθησεν ἄπειρόν τι πλῆθ [b] ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυϭο, μή τε λυτροῖς μήτε χρίϭεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένο αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ ϖρὸς τοῦτο τὸ δένον ὁ τῶν Αἰγυπλίων Βασιλεὺς ταραχθεὶς, καὶ δείσας ἅμα τ ὄλεθρον ξ λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην ὧ τ ἀπωλείας λογισάμεν, ἐξ ἡμίσυς ὑπὸ φαυλότητ ἡναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ Εϐραίοις αὐτοῖς ἐδίδυ τὴν [c] ἄφοδον· καὶ [d] ϖρὸς τοῦτο λωφήσαντ, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρα τ ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίυ. ϖροσεξαγριαίνῃ δὲ τ Θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ τὴν ϖρόνοιαν· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνυ, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπλον ὑπὲρ τ Εϐραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν ϐδεὶς ἀπηντήκει ϖρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυϭο, καὶ ἡ γῆ τ ὀπιμελείας τ ϖρὸς τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ. Τῷ ὧ Φαραώθ μήπ' ἔτως εἰκῆ τοῖς ξ Θεῦ βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀζιοῦντ, [e] καταλιπεῖν ὧ τοὺς παῖδας, ϭὐκ ἠνόρ τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς ἔτ μείζοσιν [f] τῶν ϖεϭενδεδημηκότων μετερχόμενον βασανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκωμένο τὰ σώματα, τῶν ἔντὸς διαφθειρομένων. [g] καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπλίων ἔτως ἀπώλλυτο. μήπ' ὑπὸ ταύτης ὧ τ πληγῆς σωφρονιζόμενοι anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebræos abire: &, cum malum ceſſaſſet, rurſum à ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit *Rex*, & à calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At verò fluvius iis etiam abundabat, ut nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum animalium cruore polluta & inquinata, multis in ea morientibus ſimul & putreſcentibus. Quin & tota terra Ægyptiorum fœdata erat turpi limo, enaſcentibus ſubinde ranis & intereuntibus: domeſticam etiam vitæ eorum conſuetudinem turbarunt, in eduliis & potu repertæ, & in lectis eorum *paſſim* oberrantes. *Denique* & odor gravis erat & fœtidus ex ranis continuo exſpirantibus & in limo putreſcentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moyſem cum Hebræis diſcedere jubebat Rex. Illico, cum hæc dixiſſet, evanuit ranarum multitudo: terraque ſimul & flumen ad priſtinam naturam redîre. Pharaothes vero, ut primum terra eo malo liberari cœperit, & cauſæ illius oblitus eſt & Hebræos detinuit: &, quaſi plurium calamitatum vîm experiri vellet, Moyſem populumque ab egreſſu prohibuit, quem prius, timore potius compulſus quam prudentia ductus, illis conceſſerat. *II. Fœda copia ranarum. Ex. c. 8.*

3. Rurſum igitur alterius mali inflictione aſtutiam ejus perſequitur numen. Pediculorum enim vis innumera è corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, ut qui neque lavacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, ſimul etiam metuens ne populus intereat, ſecumque reputans grave interitûs probrum, dimidia ex parte à prava ad ſaniorem mentem reductus eſt. Nam Hebræis quidem ipſis abeundi veniam dat: cumque ad hoc à malo reſpiraret, liberos & uxores ùt reditûs obſides relinqui poſtulabat. Quo fit ut Deum magis irritaret, exiſtimando ſe poſſe providentiam ejus fallere; quaſi Moyſes, non vero ille, pœnas ab Ægyptiis propter Hebræos expeteret. Nam beſtiolis variis & multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem opplevit: quæ & hominibus ipſis exitio fuerunt, adeo ut terra ab agricolis neglecta jacuerit & inculta. Si quod vero *animal* interitum ex illis effugerit, hoc ipſum morbo, cujus impetum hominesſuſtinuerunt, conficiebatur. *III. Ægyptus pediculis vexatur. IV. & V. Omne genus monſtra, dein peſtis venit. Ex. c. 8, 9.*

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire juberet, relinquendos vero liberos *poſtularet*, non cunctatus eſt Deus variis malis & gravioribus iis, quæ prius populo inſederant, malitiam ejus perſequi & caſtigare: ſed fecit ut corpora illorum fœde puſtulis exulcerarentur, interioribus *lenta tabe* conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam re- *VI. Ulcus frequens ac flagrans. Ex. c. 9.*

VII. Ranæ diræ grandinis. Ex. c. 9.

n Αφοδον αὐτοῖς.] Ita ex *Big. Samb. Vat.* & *Caſ.* ἔφοδον *Hen.* & *Busb.* ἔξοδον *Baſ.* & G.

o Διαμωμένυς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *aliiſque* Διαμιμουμένυς.

p Αὐτῶν μεσὴ] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτῶν.

q Οδμή τε] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ὥσε χαλ.

r Εν αὐτῇ διεφθαρμένων.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* de limo intelligendo. καὶ ζώντων διεφθ. *Big. Samb. Caſ.* & *Vat.*

s Οἴχεϭαι] Οἰχέϭαι *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam temporis infiniti. BERN.

t Παραχῆμα] Sic *MSS.* in *Editis* καὶ παρ.

v Τοῦτ' εἰπόντ,] Ταῦτ' *Samb.* & *Vat.*

x Τοῦτε πάθυς] Ex *Samb.* & *Vat.* Ϛ πάθυς in *ceteris.*

y Ετ' ἠφίει] Rurſus cum *Samb.* & *Vat.* ubi malunt *alii* ἔτι ἐφίει.

z Εξιέναι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὴν ἔξοδον.

a Μετῆκε] Sic *Samb.* & *Epiphan.* ut ſolent *Attici.* μεθῆκε *alii.*

b Ενδοθεν ἀναδιδομένων·] Hinc conſtat ſatis Matthathiadem haud conſuluiſſe LXXII. Interpretes, quod viri doctiſſimi credidere, ſed cum Phariſæis Jeroſolymitanis rectius vertiſſe כנים in σκνίπας, animal paulo familiarius quam σκνίπες ſentiuntur. Artapanus tamen & Ezechielus vates σκνίπας cum ſtolidiſſimi principis hoſtibus, ex Doctoribus Alexandr. recenſent. Mox πολλυτῷ *Baſ.* & *Gen.* & χρίσεσι *Samb.* male audiendo. BERN. Eo modo *Big. Samb. Caſ. Vat.* & *Vet. Interpr.* τ ἔνδον ἀναδιδ. *Busb.* & *Hen.* in *Editis* πληθ ἔνδον ἀναδιδ.

c Αφοδον·] Iterum ut ſupra v. 14. ἄφοδον. in *Editis* ἔξοδον.

d Προς τοῦτο] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ϖρὸς τοῦτο Ϛ πάθυς *Hen. Busb. Baſ.* & G.

e Καταλιπεῖν ὧ] *Al.* καταλείπειν.

f Τῶν ϖεϭενδεδημηκότων] Ita *MSS.* in *Editis* ἐνδεδημηκότων.

g Καὶ τὸ πολὺ] Καὶ οἱ πολλοὶ τ Αἰγ. *Vat.*

respiscente, grando (qualis neque prius de cœlo Ægyptio decciderat, ei dissimilis quæ alibi tempestate hiberna descendit, eaque major quæ vere adulto ab incolis ad boream & septentrioni subjectis conspicitur) superne delata, fructus eorum fregit & contrivit. Deinde locustarum gens *immanis* germen omne depascit, quod illæsum à grandine reliquum factum est: adeo ut nulla prorsus fructuum, ex terra colligendorum, spes Ægyptiis resederit.

VIII. Locustarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atque pressus. Ex. c. 10.

7. Cuilibet sane, qui non improbus æque fuerit ac insipiens, sufficerint jam dictæ clades, tum ut in sapientia proficeret, tum ut consideraret quid è re sua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum *mali* causam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat, & sponte sua meliora *consilia* prodidit & *deseruit*. Moysem itaque Hebræos cum uxoribus & liberis jussit abducere, facultates tamen suas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus absumpta erant, relinquere. Dum vero Moyses contenderet parum æqua ab eo postulari (oportere enim ipsos ex rebus suis Deo sacrificium offerre) & tempus multis verbis ultro citroque habitis tereretur, densæ tenebræ omnique prorsus lumine vacuæ circumfusæ sunt Ægyptiis; adeo ut visu obsesso spirituque ab *aëris* crassitie intercluso *nonnullis* miserabiliter emori contigerit, atque *alios* incesserit metus ne à caligine absorberentur. Deinde his post tres dies totidemque noctes discussis, cum nondum pœnitendo adductus est Pharaothes ut liberum Hebræis exitum permitteret, Moyses ad eum accedens ait, quousque repugnabis Dei voluntati? ipse enim jubet Hebræos dimitti: fieri aliter non potest ut à malis liberemini, nisi hæc feceritis. Rex autem, iis quæ dixerat incensus, minatus est cervicibus caput illi abscindere, si rursum accederet & hac de re molestiam ei exhiberet. Moyses vero dixit, se non amplius de his verba facturum: sed illum ipsum, cum primoribus Ægyptiorum, *ultro* Hebræos imploraturum esse, ut *quamprimum* discederent. atque his dictis abiit.

X. Primogenitorum strages. Ex. c. 11, & 12.

8. Deus autem, ostendens adhuc una plaga percutiendos esse Ægyptios ut cogerentur Hebræos dimittere, jussit Moysem edicere populo ut in promptu habeant sacrificium, præparantes illud decima Xanthici mensis in quartamdecimam (qui mensis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebræos autem Nisan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) *dein* ut & ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. Et ille quidem, cum Hebræos ad egressum expeditos haberet, & per tribus dispositos, in uno loco *eos* continebat. Quartadecima autem illucescente, omnes, cum jam in eo essent ut egrederentur, sacrificabant, atque sumptis hyssopi fasciculis, domos suas sanguine *conspergentes* purificabant: cumque cœnas-

νυ δ' βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον δ' κατ' Αἴγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε [h] ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος καπιόσῃ, μείζων δ' τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, κατενεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπεφτο φῦλον ἀκρίδων ὀπινέμεται τὴν ὑπὸ τ χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν ὠραν· ὥστε πρὸς ἀκρίδες πάσαις τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τ γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

ε. Ηρκεῖ μὲν οὖν τ δίκαια πυνήσαι ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σώφρονα καὶ δ συμφέροντος τὴν διάνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δ' ὁ τοσοῦτον ὑπὲρ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὲρ κακίας, [i] αἰσθόμενος τ αἰτίας, ὅμως ἀντιφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐκὼν προδότης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τ Μωϋσῆν [k] μετά τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους· τὴν δ' λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφορμούσης αὐτοῖς τ οἰκείας. τοῦ δ' Μωϋσέως ἐκὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τελουμένου διὰ τούτου τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγος ἄμοιρον προσχεῖται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ὃ τάς τε ὄψεις [l] ἀποκλειομένοις καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφερομένοις ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταπεθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. εἶτα τούτου διασκεδασθέντος [m] μὴ τρεῖς ἡμέρας καὶ [n] τοσαύτας νύκτας, ὡς δ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησίν· ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὕτως [o] ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους· καὶ σοὶ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς [p] μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ δ' βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς [q] εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς δ' οὐκ ἔτι αὐτὸς ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους ἔφησεν· αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, [r] σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τ Αἰγυπτίων, προσκαλέσαι τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.

ς'. Ο δ' Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσεῖ προαγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμως ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ [s] δεκάτῃ δ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς προσαγορεύεται μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, [t] Νισὰν δ' παρ' Ἑβραίοις, Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους [v] πάντα ἐπιθυμοῦντας. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίας, [x] ἐν τ' αὐτῷ συνεῖχεν. ἐνάτης δ τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς [y] ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἐφύριζον, ὑστάτην [z] κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τ κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι.

VIII. Locustarum nubes. Ex. c. 10.

IX. Horror triduanæ caliginis atque pressus. Ex. c. 10.

X. Primogenitorum strages. Ex. c. 11, & 12.

h Ομοία τῇ] Ita ex *Vet. Interpr.* ὅμοια aut ὁμοίᾳ in *ceteris*. Num potuit (inquit *Petitus*) ignorare *Josephus*, quod hyeme non grandinat. nam (ut dicit *Arist.* in *Meteorol* l. 1. c. 12.) χάλαζα γίνοι') ἔαρος μὲν καὶ μεταπώρου μάλιστα, εἶτα καὶ τ ὀπώρας. χειμῶνος δ' ὀλιγάκις, καὶ ὅταν ἦτον ἡ ψῦχος. rescribo igitur, μήτε ὅμοια τῇ παρ' ἄλλοις, ὥρᾳ κὶ μείονος καλούσῃ, neque *similis ei, quæ alibi cadit, tempestiva & sola*, i. e. *non admixta pluvia*. Annon hæc Gallica nive frigidior sit conjectura, judicent alii.

i Αἰσθόμενος] Αἰσθανόμενος δ τ. in *MSS.*

k Μεθ' ἑαυτοῦ τε γυναικῶν] MSS. eo modo, propter משכם in volumine S BERN. Sic ex *MSS.* in *Editis* μεθ' ἑαυτοῦ τε γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τ.

l Ἀποκλειομένοις] Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Vat.* ὑποκλειομένοις ὑπὸ παχ. in *Editis*, versiculi dispendio.

m Μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας.] Exod. 10. 22. non nisi tres dies. REL.

n Τοσαύτας νύκτας,] Ἴσας νύκτας *Hen.* & *Busb.* Tantum itaque spatium denotant Moysis שלשת ימים. Quinimo Jonathan Rabbinus paria sensit cum Josepho isto תלתא יומין קרא פריורז כסוף Ex. c. 10. 24. dein Bosius atque Epiph. εἰ μὴ vel ἢ μὴ. Verumtamen merum μὴ valet idem, aut quidem præstat. BERN.

o Ἀπολύειν] Ut modo supra. REL.

p Μὴ ταῦτα ποιήσαντας.] An εἰ μὴ τ. vel ἢ μὴ τ. legendum dubitat *Bosius*. veruntamen merum μὴ valet idem, aut præstat.

q Εἰρημένοις,] Ita meliores *Codd.* in aliis (cum *Basil.* & G.) προειρημένοις.

r Σὺν καὶ τοῖς.] Σὺν τοῖς πρ. *Big.* & *Vat.*

s Δεκάτῃ] Josephum itaque nullo merito αἰτιᾶται jam incusat Clariss. Bochartus. BERN. Ita *Big. Samb. Casaub.* & *Vet. Interpr.* cum *Moyse*, Misna Pharisæorum, & *Ezechielo Tragico*. τεσσαρεσκαιδεκάτῃ perperam legerant *Busb. Hen. Basil.* & G. illa πρὸς τ. δ. Ε. μηνὸς non agnoscunt *Vat.* & *Zonaras*.

t Νισὰν] Ita *MSS.* Νεισὰν in *Editis*.

v Πάντα ἐπιθυμοῦντας.] Απαντα *Samb.* & *Vat.*

x Εν τ' αὐ ῷ συνεῖχεν.] Φρατρίας δὲ αὐτῷ *Basil.* & *Gen.* Φατρίας δὲ τ' αὐτῷ *Samb.* atque *Busb* pro suavitate Attica. Φρατρίας δὲ ταὐτῷ *Big.* συσχηνείς vertit Judæus alius in *Exagoge*. BERN.

y Εφοδον ἔχοντες] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* sed superius inferiusque, ἄφοδον. in *Editis* passim ἔξοδον.

z Κόμας ἀναλαβόντες·] Κόμας *Samb.* & *Vat.*

γοι. ὅθεν νυῦ ἔτι κ᾽ τὸ ἔθος ἄγοντες θύομεν, τλὺ ἑορτλὺ [a] Πάσχα καλοῦντες. σημαίνῃ δ᾽ [b] ὑπερβασία· διότι κατ᾽ ἐκείνλυ τλὺ [c] ἐπιφέραν ὁ Θεὸς [d] αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπλίοις ἐπαπέσκηψε τλὺ νόσον. ἡ γὺ φθορὰ τ᾽ πρωτολόκων κατ᾽ ἐκείνλυ ἔπεσε τλὺ νύκλα τοῖς Αἰγυπλίοις· ὡς [e] συνελθόντας πολλὺς τ᾽ περὶ τὸ βασίλειον ἀλιλωμένους τῷ φαραὼθ συμβελεύειν ἀπολύειν τὺς Ἑβραίους. κὴ Μωϋσλῆ καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι προσέταξεν· εἰ δ᾽ χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τλὺ Αἴγυπλον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. [f] δώροις τε τὺς Ἑβραίους ἐτίμων· οἱ μὲν ὑπὲρ δ᾽ τάχιον ἐξελθεῖν· οἱ δ᾽ κὴ κ᾽ γλτνιακὴν προὺς αὐτὺς σωηθέν.

sent, tanquam exituri, reliquias carnium exusserunt. Unde mos inolevit ut etiam nunc ita sacrificaremus, festum illud Pascha nuncupantes. transitum autem *id* significat; quod illo vespere Hebræos præteriens Deus, pestem in Ægyptios immiserit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo ut plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, ut Pharaothi persuaderent dimittendos esse Hebræos. Atque ille, accito Moyse, jussit *eos* abire: ratus fore, ut, si ex regione discederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebræos etiam muneribus prosequuti sunt: alii quidem ut citius exirent, alii vero propter vicinitatis consuetudinem. *Pascha celebratur.* *Hebræorum abscessum magnis donis emercatur Ægyptus.* *Ex. c. 12.*

ΚΕΦ. ιε΄.

Ὡς Μωϋσέως ἡγεμόνος τὴν Αἴγυπλον ἐξέλιπον.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐξέπεσον, κλαιόντων κὴ μελανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τ᾽ Αἰγυπλίων. τὴν δ᾽ πορείαν ἐποιοῦντο κ᾽ [g] Λητὺς πόλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὺ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπλον. σωτόμως δ᾽ ποιούμενοι τὴν [h] ἀφεδὼν, εἰς [i] Βελσεφῶντα χωρίον τελπνὸν προσαγόρευτον τ᾽ Ἐρυθρὰς θαλάσσης. μηδενὸς δ᾽ τῶν ἀπὸ τ᾽ γῆς ὠφελούντες διὰ τὴν ἐρημίαν, [k] πεφυραμένους τοῖς ἀλφίτοις κὴ πεπηγότι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότλτος, τοῖς ἀπ᾽ αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. κὴ τούτοις ὀλίγοις τελέσαντ᾽ ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὺς πλείονα γὺ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπλου ἐπεφέροντο, [l] κὴ ταῦτα τὴν τροφὴν παμφθορμένοις κὴ πρὺς ἀναγκλν, ἀλλὰ μὴ πρὺς κόρον αὐτῆ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμλν τ᾽ τότε ἐνδείας ἑορτλὺ ἄγομεν ἐφ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ, τλὺ τ᾽ ἀζύμων [m] λεγομένλν. τὸ μὲν οὖν [n] πᾶν πλῆθος τ᾽ μεταναστάντων γυναιξὶν ἅμα κὴ τέκνοις σκοπῆσιν ἐκ διαρίθμλτον ἦν· οἱ δ᾽ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν [o] ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

β΄. Κατέλιπον δ᾽ τλὺ Αἴγυπλον μλνὶ Ξανθικῷ, πέμπτλ κὴ δεκάτ κ᾽ σελλίνλ· μ᾽ ἔτη [p] τετράκοντα κὴ πεντακόσια ἀ τ᾽ προγόνου ἡμῶν Ἀβράμου εἰς τλὺ Χαναναίαν ἐλθεῖν· τ᾽ δ᾽ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τλὺ Αἴγυπλον γενομένης, [q] διακοσίοις πρὺς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὑστε-

CAP. XV.

Quomodo Hebræi Moyse duce Ægyptum reliquerunt.

ET illi quidem egressi sunt, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolim, tunc desertam. illic enim postea condita est Babylon, cum Cambyses Ægyptum devastaret. Celerrime autem & per viarum compendia abeuntes, tertia die accesserunt Belsephontem, locum ad Rubrum mare situm. Cum vero terræ fructuum copiam nullam haberent, quod essent illa loca deserta, panibus victitabant, qui de farina leviter subacta & exiguo calore percocta facti essent. Atque his ad trigesimum usque diem sunt usi: nam ad longius temporis spatium ea ipsis non sufficiebant, quæ *secum* ex Ægypto attulerant; idque victum *parce* ex necessitate dispensantibus, & non ad satietatem eo utentibus. Unde in memoriam istius inopiæ per octo dies festum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium una cum liberis & uxoribus tanta erat, ut haud facile numerando percenseri potuerit; qui vero ad militarem ætatem pervenerant, sexcenta erant millia. *Letopolim trajiciunt Hebræi, ubi postea Babylon.* *Tertia die Belsephontem pervenitum est.* *Ex. c. 12. & 14.* *Azymarum festum octavo die agunt.* *Ex. c. 12. c. 13. & Lev. c. 23.* *Israëlitæ militaris ætatis exeunt numero 600000.* *Ex. c. 12.*

2. Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo, postquam Abramus pater noster in Chananæam venit, & post Jacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo quintodecimo. Moy- VI. *Exodus Hebræorum, Epocha nobilissima.*

---

a Πάσχα καλοῦντας,] Non præteribis *Φάσκα Big.* & *Caſ.* פסחא equidem vocabulum Syriacum aut Chaldaicum expressit Græcis literis Josephus: Græco etiam charactere Evangelistæ & Apostoli N. T. suoque Onceloſus, Uzelides, Rabbinorumque multi πάσχα aut πέσχα, potius quam Moysis פסח, quod est Masorethis enuntiantibus *pesach*, S. Hieronymo *phase*, Samaritis φάχ, Syris φέχ, Theodotioni *Φασέχ*. BERN. *Φάσκα Big.* & *Caſ.* Videsis *Theodoreti* Quæst. in *Exodum*, p. 89. & *Casaub.* contra *Baron.* p. 462. Inferius Φάσχα dicitur.

b Υπερβασία·] Diceres typo festivo ὑπερβάσια. Dein pro τλὺ ἐπιφορὰν *Big. Samb. Caſ.* & *Glycæ*, retulerunt ἡμέραν *Baſ. Gen.* atque *Epiph.* non male. Omitto autem τλὺ νύκλα *Zonaræ*, tanquam quæsitum. Ibi αὐτῶν ὑπερβὰς tria MSS. Aliter *Baſ. Gen. Busb. Hen.* atque *Jo. Zonaras*. Quinimo audi hunc Drungarium, τὸ δ᾽ πάσχα, ἄλλοι μ᾽ ἀλόσασιν σημαίνειν φασὶν, ἰσσπ᾽ δ᾽ ὑπερβασίαν: aut potius Theodoretum in Quæstis, τὸ δ᾽ πάσχα, ὁ μ᾽ φίλων ἑρμηνεὺς ἀλόσαλήλεκε· ὁ δ᾽ ἰσσπ᾽ ὑπερβασία (Sic MS. Barocc. 123.) ὁ δ᾽ συμμαχ᾽ ὑπερβασις. ὁ δ᾽ Θεοδοτίων φασὶν (MS. φάσεχ: Masoretæ etiam hanc vocem παραξιώσει.) αὐτλὺ τλὺ ἑορτλὺν πεθεικὼς φανλύ. σημαίνῃ δ᾽ τὸ ὄνομα τ᾽ ἑορτλὺν παρελθεῖν τλὺ σωτηρίαν. Probavit & S. Hieronymus Etymologiam Judæorum; unde in Lexidio S. Phasech, *transgressus* vel *transcensio*. Vide infra l. 3. c. 10. §. 5. Mox τλὺ νύκλα neglexit *Epiphanius*. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Caſ. Baſ.* & *G.* & in *Theodoreti MS. Barocc.* loco jam citato. ὑπερβασίαν *Hen. Busb. Glycas, Syncellus, Zonaras* & *Vet. Interpr.*

c Επιφέραν ὁ Θεὸς] Sic *Big. Samb. Vat. Caſ.* & *Glyc.* ἡμέραν *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῶν ὑπερβὰς.] Ita in quatuor *MSS.* & *Glyca.* αὐτὺς *Baſ. G. Busb. Hen.* & *Zonaras.*

e Συνελθόντας] Συνελθοντων *Vat*

f Δώροις τε] Δώροις δ᾽ *Vat.* & mox ὑπὲρ αὐτῶ, dein οἱ δ᾽ καὶ γ.

g Λητὺς πόλιν,] Plane ad Delta sinistrum, Arabiam versus, ut Strabo docet; cujus Geographica hic profecto Judæus diligenter perlegerat. Urbs ea in Hebraicis literis סכות *Sochoth* nominatur; Arabicis vero العريش, propter Hebræorum prima castra. Petro etenim Monacho minus credendum, qui *Etham* Latopolin interpretatur. BERN.

h Αφεδὼν,] Αμφεδὼν *Samb.*

i Βελσεφῶντα] Hebraice בעלצפון. Hanc non aliam esse existimo à præsidiaria urbe *Clysmate* seu قلزم *Colzom*, ut Scriptores vernaculi scribunt, ad conum occiduum Sinus Arabici, cujus originationem ab illis frustra expetit Doctissimus Golius. *Suez* سويس deinde est Arsinoes oppidum, quod Clysmati imminet. BERN. Ita *MSS* in *Editis* Βελσεφῶντα. Hanc non aliam esse à præsidiaria urbe *Clysmate* existimat *Bernardus*.

k Πεφυραμένοις] Sic in *libris plerisque*. πεφυρμένοις *Hen. Busb.* & *Cedrenus.*

l Καὶ ταῦτα] *Al.* κ᾽ ταύτλυ τλὺ τρ. mox illa κ᾽ πρ. αὐ. ἀ. μὴ π. κ. ἀ. χρωμένοις desiderantur in *Big.* & *Caſ.*

m Λεγομένλν.] Λεγομένων *Vat.*

n Πᾶν πλῆθ᾽] Απαν *Samb.* deest *Vat.*

o Ἑξήκοντα] Περὶ ἑξήκοντα μυριάδας *Samb.* & *Vat.* εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας *Interpretes* LXXII.

p Τετράκοντα] Vide *Annott.* ad p. 97. ut & *Petavii* librum inscriptum *La pierre de touche Chronologique.* l. 3. c. 4.

q Διακοσίοις] Ita *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen. Zonaras* etiam deflorator, ὧν δ᾽ τ᾽ Ιακὼβ εἰς Αἴγυπλον παρουσίας μ᾽ ἐνιαυτοὺς διακοσίους κ᾽ πενλεκαίδεκα. Idem postulat periocha hujus libri, aliique epilogismi Josephi. Veterum autem Scribarum prona δεξιοκῆ dudum factum est, ut denario minus legerint *Epiph. Scholastic.* necnon è membranis Græcis *Big. Samb.* & *Caſ.* διακοσίοις καὶ τέτοις κ᾽ πέντε ingrata Palladę, pro διακ. καὶ τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς. Annos autem cccexx peregrinantis populi Oraculo vetere dictos, inter descensum & περσῶν Assyria relicta atque hunc

ce-

Moyſes autem annum tunc agebat octogeſimum; Aaron vero frater ejus triennio erat major. deportabant etiam ſecum oſſa Joſephi, prout ille filiis ſuis mandaverat.

Efferuntur Joſephi oſſa. Ex. c. 12. & 13.

Impetus ultimus Pharaonis. Ex. c. 14.

3. Ægyptios autem de Hebræorum egreſſu pœnituit: Regeque ægre ferente, quaſi iſta, *quæ acceperant*, *mala* Moyſis imputanda eſſent præſtigiis, contra eos proficiſci conſtituerunt. Arreptiſque *ſubito* armis & *reliquo* apparatu eos perſequebantur, in *ſervitutem* retracturi ſi modo aſſequi daretur. etenim non amplius eos Deo ſupplicaturos eſſe; quippe quod illis exitus *jam* contigerit. Exiſtimabant etiam facile *ſe* illos ſuperare poſſe, utpote inermes & itinere defatigatos. Atque obvium quemque rogitantes qua tenderent Hebræi, curſu incitato *eos* inſequebantur; tametſi illac difficile fuerit iter, non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebræos *ideo* abduxit, ut ſi Ægyptii, facti pœnitentes, cum infeſtis agminibus illos ſequi vellent, pœnas malitiæ pactique violati perſolverent: Palæſtinis etiam, quos ob veterem ſimultatem ſibimet infenſos habuerunt *Hebræi*, vel quovis modo, dum iter faceret, latere volens. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. Proindeque populum ducens non recta contendit Palæſtinam: ſed per deſertum, multis confectis itineribus, maliſque preſſus, Chananæam ingredi voluit. His acceſſere Dei mandata, jubentis populum adduci ad montem Sinæum, illic *ei* ſacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebræos aſſequuti fuiſſent, ad pugnam ſeſe accinxerunt, eoſque multitudine circumfuſa in arctum redigunt. nam currus ſexcenti eos ſequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, & ducentis millibus peditum: viaſque *omnes* obſederant, quibus Hebræos è manibus evaſuros eſſe exiſtimabant; inter præcipitia inacceſſa celeberrimum Exitum rite comprehendi quidni perſuadeant Samaritarum τὸ ἐσφαικὸν, atque paraphraſes illorum, aut LXXII. Doctores Alexandrini, vel Talmude atteſtante; Demetrius abs illis, tum maxime Apoſtolorum penultimus aut plane princeps S. Paulus, necnon ævo ſequente harum Originum Scriptor, qui itidem ſponte profitetur ad finem hujus libri, ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἅπερ ἕκαστον τούτων παρέδωκα: atque demum, quem in Chronol. S. hoc multa ratione comprobaſſe liquet, ſcientiſſimus Voſſius. Ea etiam amplitudine verba codicis Judaici Exodi c. 12. 40. explicat atque tuetur Reverend. Uſſerius. Joſephi inſuper dicto inhæſit Severus, ubi ait *Populum egreſſum fuiſſe ab eo quo primum Abraham terram Chananæorum acceſſerat, anno trigeſimo & quadringenteſimo.* BERN. Ita *Baſ. G. Vat. Busb. Hen. Zonaras* & *Severus.* Cum *Vet. Interpr.* (qui denario minus perperam legerat) conſentiunt *alii.*

Exercitus Ægyptius conſtabat curribus DC. & L. millibus equitum, peditumque CC. millibus. Ex. c. 14.

Hebræos prudenti conſilio propter mare Rubrum circumduxit Moyſes. Ex. c. 13.

r Μωϋσῆ δ' ἐγιγόνει] *Hen.* & *Busb.* μωυσῆ ϑ γεγόνει cæteri. BERN.

s Ἐπεκόμιζον] Ἐπεκουίζονϑ *Samb. Hen.* & *Busb.* Aut verbis *Zonaræ*, ἐκ ϑ μωυσῆ τότε ζωὴς ἔτϖ ὀγδοηκοστὸν· ἀαρὼν ϑ τελευτᾷ ἐπιφερῆ. συνεπάγονϑ ϑ καὶ τὰ ὀστᾶ Ϝ ἰωσὴφ, πληϑύνει τὸν ϑϑλλὸν Ϝ ἀνδρός. BERN. *Al.* ἐπεκομίζονϑ.

t Τῶ Μωϋσέως] Τὸν Μωϋσέως *Samb.* & *Vat.*

v Γεγονότων,] Alii ſic diſtinguunt, γεγονότων ἐπ' αὐτὸς, ἰγν.

x Καὶ πρὸ ἑκάτον] Ita *Big.* & *Vat.* καὶ πρὸ ἑκάτων *Samb.* & *Epiphan.* πρὸ ἑκάτον ϑ *Baſ.* & *G.* καὶ παρεκάτοϑι malit *Bernardus.*

ρον. r Μωϋσῆ δ' ἐγεγένει μὲν ἔτϖ ὀγδοηκοστὸν ἤδη· ὁ ϑ ἀδελφὸς αὐτ' Ααρὼν τρισὶ πλείοσιν. s ἐπεκόμιζον ϑ καὶ τὰ Ϝ Ιωσὴφ ὀστᾶ, πᾶσι' ἐκεῖνος τοῖς ἰδίοις αὐτ' κελεύσαν ϑϖ.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ὕστερον τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόησαν· καὶ Ϝ βασιλέως δεινῶς φέροντϑ, ὡς κατ' γοητείαν t Ϝ Μωϋσέως τούτων v γεγονότων, ἐπ' αὐτὸς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ ϑϑμαρκοῦντ' ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτὸς εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰ ϑκ ἦν αὐτὸς ἐντυχεῖν τῷ Θεῷ· τοῦ γὰ ἔξοδον αὐτοῖς γεγενέναι κρατήσαν ϑ ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπ' ἐλάβον, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τ ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. x καὶ παρ' ἕκαστον ἀναπαυομένους ἢ χωρίσαν, ἐπέπαρτο τὴν δίωξιν. καίτοι χαλεπὸς ὢν ὁδοῦ ἦναι τῆς γῆς, ἀ ρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. Μωϋσῆς ϑ ταύτῃ τὸς Ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν', εἰ μεταγνόντες οἱ Αἰγύπτιοι ὀλίγειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ ϑϑβάσεως τ ὠμολογημένων ὑπάσχοιεν· καὶ ἀμφὶ y Παλαιστίνας, δυσμενῶς ἐχόντας καὶ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἔσαν, z ὁπωσοῦν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπερχόμενϑ. a ὅμορϑ γάρ ἐστι τῇ τ Αἰγυπτίων χώρᾳ. καὶ ἀμφὶ τοῦτ' τὸν μὲν b ἄγεσαν εἰς τὴν Παλαιστίνων ϑκ ἀπήγαγε τ λαόν· ἀλλὰ ἀμφὶ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠβούλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὸν Χαναναίαν. ἐπὶ ϑ καὶ ἀμφὶ τὰς ἐντολὰς Ϝ Θεοῦ κελεύσαντϑ ἀγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὸ Σινᾶον ὄρϑ, ἐκεῖ ποιήσοντας c τὰς θυσίας. καταλαβόντες ϑ τὸς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην παρεσκευάζοντο· καὶ συνελαύνουσιν αὐτὸς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰ αὐτοῖς ἅρματα εἶπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τάς τε ὁδὸς ἀπεφράγνυσαν, αἷς φεύξεσθαι τὸς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, d μεταξὺ κρημνῶν αὐτὸς ἀπορρηγάτων καὶ τ θαλάττης ἀπολαμβάνοντες.

y Παλαιστίνας,] Suidas gentilia ambo poſuit, παλαιστινός. ὁ ϑ παλαιστίνης, παλαιστίνϑ. Sic enim lego. BERN. Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Παλαιστινὸς *Big.* & *Samb.* Παλαισπνὸς habet lib. III: 5. VII: 89. *Herodotus*, ut & alibi *Baſ.* & *G.*

z Οπωσοῦν ἐβουλεύετο] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἀπάγειν ἐν ἐϑ. *Big. Samb.* & *Caſ.* ἀπαγαγὼν ἐν ἐϑ. *Vat.*

a Ομορϑ γάρ ἐστι] Viderat itaque Joſephus apud hiſtoriæ veræ parentem, l. VII. ἅτοι ϑ οἱ *Φοίνικες* (ὀλιγότοι οἱ ὑπὸ τῇ παλαιστίνῃ) τὸ παλαιὸν οἴκουν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ ἐρυθρῇ ϑαλάσσῃ. σεισθεῖσαν ϑ ὑπερεκάνης, ἀφ' ἧς εἰσὶ τὸ ἔσχατ' ϑάλασσαν. ἀφ' ϑ ταύτης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέγα αἰγύπτιον πᾶν, παλαιστίνη καλέϑ. Egregium plane & antiquiſſimum inter Gentes de Exodo Iſraelitarum & de regione Palæſtina teſtimonium. BERN. Egregium plane & antiquiſſimum inter gentes de Exodo Iſraelitarum & de Palæſtina teſtimonium dat nobis *Herodotus*, Lib. VII. c. 89.

b Ἄγεσαν] Ἀπάγεσαν *Samb. Vat.* & *Caſ.*

c Τὰς θυσίας.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς deeſt *Editis.* ut & mox οἱ ante Αἰγύπτιοι.

d Μεταξὺ κρημνῶν] Retulit mihi ex Ægypto redux Enemannus, ſe illa via ex Ægypto ad montem Sinai profectum fuiſſe, qua ſuſpicabatur Iſraelitas olim iter feciſſe & deprehendiſſe tractus montium varios ita verſus ſinum Arabicum excurrere, uti mihi ſic depinxit. Vide A. B. C.

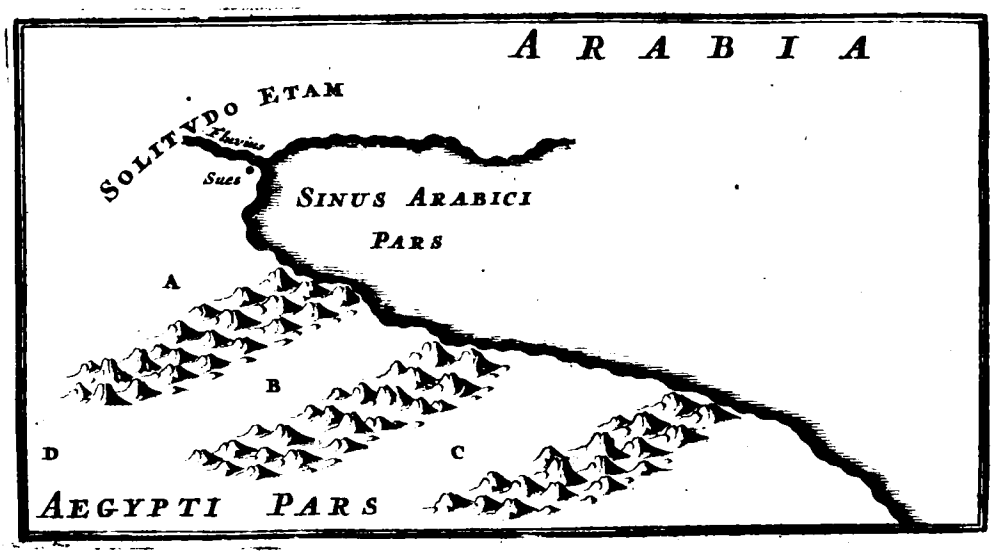

Pu-

νοῦλες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος [c] ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. τοιγαροῦν ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν τοὺς ὄρους τοὺς Ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σῶμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι· ὅπως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυναμένους, μήτε φυγῆς ἀποδέσιν ὁρῶντες, ὅπλων τε παντοίων εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς· ἐν ἐλπίσι δὲ [f] πάντα ἀπολέσθαι καθεστήκεσαν, εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς [g] τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. καὶ τῷ Μωϋσεῖ ἡπιῶντι, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ὑπ' αὐτοῦ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τῷ προφήτῃ παρορμῶντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδιδόναι τε [h] σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ παρακεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁπόθεν ἐκ τούτων ὑπονοοῦντων.

ε'. Μωϋσῆς δ', καίπερ ἀγριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὅτι αὐτοὺς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ κατεφρόνει· τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσχηκότος, καὶ μηδὲ τότε αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [i] ἡγουμένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ στὰς ἐν μέσοις, [k] "οὐδὲ ἀνθρώποις, εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον "ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλον-"τα· εἰ δὴ τοῦ Θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας, "μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ὃ πάντ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, "ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δου-"λείας οὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. [l] μᾶλλον δ' ἐχρῆν "ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγυμνασμένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν "Θεόν· ὃ καὶ [m] τὸ νῦν εἰς ταὐτὸν ἡμᾶς συνεκκλεῖσθαι "τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων [n] ὅτ' οὐκέθ' "αὐτοὺς νομίζητε σωτηρίαν ἕξειν, ἔνθ' οἱ πολέμιοι, [o] οὐκ "ἐκτῶν ῥυσαμένων τὴν τε ἰσχὺν ὑπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, "καὶ τὴν [p] περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ὃ γὰρ ὑπὲρ μικροῖς τὸ θεῖον "τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν [q] οἷς ἂν εὔνοιαν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' "ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνως ἐλπίδα μὴ βλέπει πρὸς τὸ κρεῖττον "παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπισευκότες, ᾧ δύνα-"μις ἐστὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τὴν τηλικαύτην "ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ [r] καταπέπληχθε τὴν "Αἰγυπτίων παρασκευήν. μήδ' ὅτι [s] θάλασσα καὶ κα-"τόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχουσι, διὰ "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· ἥμοιτο γὰρ ἂν καὶ "ταῦθ' ὑμῖν πεδία ὑπὸ θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πε-λαγος.

& mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, præruptus & invius, fugamque prohibens. Hebræos itaque montem inter & mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; ut ipſis præcluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga evadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis præter *a/periorem* pereundi ſpem ſupererat, ni ſeſe Ægyptiis voluntarios dederent. Moyſem etiam incuſarunt, ſignorum obliti quæ pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, ut Prophetam *ad bene ſperandum* hortantem, & ſalutem illis pollicentem, præ incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreverint. Quin & luctus erat & lamentatio mulierum & liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus & mari ſimul & hoſtibus circumquaque incluſi, nec de ulla ex hiſce effugiendi via cogitarent.

Hinc ejulatus Hebræorum & tumultus, ſpes nulla. Ex. c. 14.

5. Moyſes autem, utut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque * ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui & alia *omnia* quæ prædixerat pro eorum libertate præſtiterat, & tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſervitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, ſi in præ-"ſenti res veſtras bene geſſerint, haud æquum "eſſet diffidere, veluti ad eaſdem in poſterum "gerendas minus idoneis: nunc vero de Dei pro-"videntia vos deſperare, ſummæ eſſet dementiæ; "qui omnia *ea* in vos contulit, quæ per me pro "ſalute *veſtra* ac liberatione à ſervitute etiam nihil "ſperantibus promiſit. Magis autem oportet vos, "in anguſtiis ut putatis conſtitutos, Deum auxi-"liatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc lo-"cum nunc concludi voluit, ut, cum neque voſ-"metipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his dif-"ficultatibus vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos "eripiendo cum ſui potentiam oſtenderet tum cu-"ram ejus in nos *ſingularem*. Deus enim iis, quos "benevolentia proſequitur, parvis in rebus ſuum "non accommodat auxilium: ſed tum demum, "cum videat hominibus nullam ſuperceſſe ſpem "*cogitationemque* meliorum. Unde vos tali adju-"tore fretos, qui & parva in magna poteſt extol-"lere, tantarumque copiarum vires imminuere & "debilitare, ne terreat Ægyptiorum apparatus. "neque propter fugam mari & montibus à tergo "impeditam de ſalute deſperate: nam & iſti, Deo "*ita* volente, vobis erunt in planiciem, & mare "vertetur in terram.

Salutis Divinæ impatientem populum vix compeſcit Moyſes. Ex. c. 14.

CAP.

Putabat ipſe Iſraelitas jam ad ſolitudinem Etam provectos (vide Exod. 13. 20.) quum juſſi ſunt a Deo regredi (vide Exod. 14. 2.) & inter Migdol & mare caſtra metari & quum fugere non poſſent niſi per mare, fuiſſe in loco hic per B indicato, ubi concluſi erant hinc & inde montibus, & ab anteriori parte, ubi D eſt, Pharaonis exercitum fuiſſe. Poſſet tamen, mea ſententia, credi eos fuiſſe in A. Hinc etiam doceri evidenter putabat, qua ratione dici poſſet in Etam fuiſſe Iſraelitas, antequam tranſgreſſi erant mare, & in Etam veniſſe poſtquam mare tranſierant. Narrabat porro ſe circa urbem Sues, quam dicebat eſſe debere neceſſario veterum Heroopolin, quod alio loco in vicinia eſſe non poſſet, cymbula fluvium trajeciſſe. REL.

e Ὁδῶν ἄπορον,] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis* ὁδὸν ἄπορον. καὶ φ. καταλαμβανόμενοι τ. ἐ. τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θαλ.

f Πάντα ἀπολέσθαι] Mox καθεστήκεσαν vulgarius *Hen.* & *Busb.* BERN. Πάντως *Big.* & *Vat.*

g Τοῖς Αἰγυπτίοις] T. A. ἐθελουσίους *Big.* τὸ κατ' Αἰγυπτίοις ἐθελουσίως *Samb.* atque ita *Vat.* niſi quod τῷ habeat pro τό.

h Σφᾶς] Σφὰς *Samb.* & *Hen.* Mox θαλάττῃ παρακεκλεισμένων libri plerique, ſæpius tamen per ſibilum. Ibidem *Hen.* & *Busb.* θαλάσσαις παρακεκλεισμένων. BERN.

* *Suam contra Deum ſententiam tulit;*] Ita placuit interpretari vocem κατεφρόνει. eo fere modo quo apud *Thucyd.* (p. 67. *Ed. Oxon.*) καταφρόνησις explicat *Scholiaſtes.*

i Γεωμένους,] Γενομένοις *Vat.*

k Οὐδὲ ἀνθρώποις,] Οὐδὲν εἶπε *Vat.*

l Μᾶλλον δ' ἐχρῆν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis*, μᾶλλον δὲ χρὴν ὑπὸ ἀπόροις γεγυμνασμένους β.

m Τὸ νῦν εἰς ταὐτὸν] Illud τὸ abeſt *Big.* & *Samb.*

n Ὅτ' οὐκέθ' αὐτοὺς] Ita *Samb.* & *Vat.* ὅτ' οὐδ' αὐτοὺς *Big.* ὅτε οὐδ' αὐτοὶ *Baſ.* & *G.* malo ὀθ' οὐδ' αὐτοί. BERN.

o Ἐκ τούτων] Ita *MSS.* in *Editis* ὁ ἐκ τούτων.

p Περὶ ἡμᾶς προνοίαν.] Περὶ ὑμᾶς *Big.* & *Samb.*

q Οἷς ἂν εὔνοιαν] Sic in *MSS.* in *Editis* ὅσων εὔνοιαν δίδ.

r Καταπέπληχθε] Ita *Big.* καταπεπλῆχθαι *Baſ.* & *G.*

s Θάλασσα] Ita *Samb.* & *Vat.* Θάλασσα καθέστηκεν ὑμῖν καὶ ὄρη *Big.* Θάλασσα καθέστηκεν ὑμῖν, ὄρη τε *Baſ.* & *G.*

VII. CAP. XVI.

Quomodo mare, ſciſſum Hebræis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ἡ θάλασσα, τοῖς Εβραίοις διιχνευμένοις ὑπὸ τ̃ Αἰγυπτίων ἀναχθεῖσα, φυγῆν δι' αὐτῆς παρέσχεν,

Oratio Moyſis ad Deum pietatis ac fidei plena.

HÆc cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, &, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre è re ſua eſſe exiſtimabant. Ut primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, ut auxilio ſibi foret & adjumento, invocat, hiſce verbis: "Tu quidem, ô Domine, "minime ignoras, quod fruſtra viribus aut cogi-"tatione humana nitimur, ut mala præſentia vi-"temus atque effugiamus. Sed jam tuum eſt ali-"quid plane ſalutare exercitui expedire, qui tuæ "obſequendo voluntati Ægyptum reliquit. Nos "enim, alia omni de ſpe dejecti, & conſilio de-"ſtituti, ad te ſolum confugimus, opem tuam "implorantes: & *jam* ſuſpenſis animis exſpecta-"mus quid tua nobis conſtituat providentia, ut "ex Ægyptiorum ira furentium manibus eripia-"mur. Quicquid autem hoc ſit quam ocyſſime "veniat, tuam nobis potentiam oſtendens: atque "populo, ex rerum deſperatione in pejus labenti, "animos reſtitue, & in ſalutis ſpem fiduciamque "erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, quam "quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero & mons qui nos circumdat. "Ita ut hic quidem, te jubente, aperiri poſſit; "mare vero in terram converti. Poſſumus etiam "per aërem ſublimes ferri & evadere, ſi eo modo "nos ſervari velit tua potentia.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἠξίου αὐτὸς [t] ὅπλοις τῷ θαλάσσαν, τ̃ Αἰγυπτίων ὁρῶντων. [v] ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ πεπαλαιπωρημένοι τ̃ διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην [x] ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' πρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν [y] τ̃ Θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν σκάλλ [z] λέγων· "ὁρᾷς αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς, "[a] ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τ̃ παρόντων ἔτι κ̃ "ῥώμῃ ἔστι κατ' ὀλιγωρίαν ἐστὶν ἀνθρωπίνῃ. ἀλλ' [b] ἤδη "τι πάντως σωτήριον χρατῷ, [c] τῷ κ̃ τὴν σὴν βού-"λησιν ἀφενὶ τὴν Αἴγυπτον, σὸν ἐστὶν ἐκπορίζειν. ἡμεῖς "τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν "ὑπὸ σὲ [d] μόνε καταφεύγομεν· κ̃ εἴτι φθάσῃ τ̃ σῆς "προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι [e] τ̃ Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς "διωκόμενοι ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δ' τάχος τάχους, τὴν "σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δυνάμιν· κ̃ τ̃ λαὸν, ὑπὸ ἀνελ-"πιστίας καταπεπληγότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάσχησον εἰς "θυμηδίαν, κ̃ τὸ πρὸ τ̃ σωτηρίας θάρσος. [f] ἐν σοὶ "ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς ἐπίροις· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θά-"λασσα, σὸν δ' τὸ περικλεῖον ἡμᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιχθῆναι "μὲν τάχος σὸν κελεύσαντος, ἠπορῶμεν δ' κ̃ τὸ πέλα-"γος. εἶναι δ' ἡμῖν ἀποδρᾶναι κ̃ δι' ἀέρος, δόξαν "ἰσχύι τ̃ σ̃ τάχιον ἡμᾶς σώζεσθαι τ̃ τρόπον.

2. His Deum precatus mare virga percutit. *Mare rubrum virga percuſſum ſinu patente refugit.* Iſtud vero ictu retunditur; &, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebræi. Moyſes autem Dei præſentiam perſpiciens, & mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: juſſitque Hebræos ſequi, ſemita incedentes à Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam *Deo* gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

Sicco pede trajiciunt Hebræi.

Β'. Τοσαῦτα δ' πιθόμενος τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δ' ὑπὸ τ̃ πληγῆς ἀνεκόπη· [g] κ̃, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφίησι τὴν γῆν ὁδὸν Εβραίοις εἶναι κ̃ φυγήν. Μωϋσῆς δ' ὁρῶν τ̃ θεοφάνειαν ξ̃ Θεοῦ, κ̃ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τ̃ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν [h] αὐτῇ· κ̃ τοὺς Εβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι θείᾳ ὁδοῦ ποιούμενους τὴν πορείαν, κ̃ τῷ κινδύνῳ τ̃ παρόντων πολεμίων ἡδομένους, κ̃ χάριν ἔχοντας θεῷ τὴν εὐλόγως οὕτως ἐξ αὐτ̃ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei præſentia ſe fretos exiſtimantes, primum inſanire viſi ſunt Ægyptiis, ut qui in manifeſtam ſeſe conjicerent perniciem. Poſtquam vero eos ſatis ſalvos longius aliquanto proceſſiſſe conſpexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate objecta, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſis in tranquillum cederet mare: & præmiſſis equitibus *in vada* deſcendebant. Hebræi vero, dum illi arma induerent & aliquantiſper id agendo morarentur, in adverſum littus incolumes evaſerunt. Unde & Ægyptii ad eos perſequendos facti ſunt audaciores, ac ſi foret ut illi ſimiliter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebræis ſolis conſtitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium ſalutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea uti volunt. Itaque cum jam univerſus Ægyptiorum exercitus *in*

Rex Ægyptius, mox coëuntibus aquis ſimul atque cælo ruente, cum omni exercitu deletus eſt. Ex. c. 14. &c.

Γ'. Τῶν δ' οὐκ ἐνενοήτων, ἀλλ' ἐμένων μὴ ἀτυχεῖν ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς ξ̃ Θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν [i] αὐτὰς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν, ὡς δῆτι πρόδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς δῆτι τὸ πολὺ προκεχωρήκοτας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ῥηξομένου ξ̃ πελάγους· καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Εβραῖοι δ' καθοπλιζομένους κ̃ τ̃ χρόνον εἰς [k] τοῦτο τρίβοντας ἔφθασαν [l] δῆτι τῷ ἀντιπέρας γῆ ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν κ̃ θαρσαλεωτέροις [m] συνέβαινε πρὸς τὴν δίωξιν, ὡς ἐδόκει δ' αὐτῶν πεπομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Εβραίοις γεγυμνένην, ἀλλ' ἐχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τ̃ κεκινδυνευκότων πεπειμένην, ἀλλ' ἐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις [n] χρήσασθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τ̃ Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δῆτι-

t Ἐπὶ τὴν θάλασσαν,] Ἐπὶ θάλατταν *Vat.*

v Ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν,] Ita *Samb. Vat. Caſ.* & *Vet. Interpr.* ἐν ὄψει τε γὰρ ὄντων, κ̃ *Big.* ἐν ὄψει γὰρ ὄντων, κ̃ *Baſ.* & *G.*

x Ὑπερβάλλεσθαι] Ὑπερβαλέσθαι *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda.

y Τὸν Θεὸν ἱκέτευε,] Articulum dedimus ex *MSS.*

z Λέγων·] Οὕτως; poſt λεγων adjiciunt plerique *MSS.*

a Ὦ δέσποτα,] Illa ὦ δέσποτα deſiderantur in *Editis* & *Vet. Interpr.*

b Ἤδη τι πάντως] Εἰ δεῖ τι *Big.* & *Samb.*

c Τῷ κ̃ τὴν σὴν βούλησιν] Articulum negligit *Vat.*

d Μόνε καταφεύγομεν·] Μόνε non agnoſcit *Vat.*

e Τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς] Τῆς τ̃ Αἰγ. *Vat.*

f Ἐν σοὶ ἀλλοτρίοις] Οὐκ ἐν ἀλλ. *Vat.*

g Καὶ, εἰς ἑαυτὴν] Maris à Moyſe diſciſſi fama quædam ad Ichthyophagos uſque pervaſit, quam figmentis involutam refert *Diodor. Sic.* in *Bibl. Hiſt.* l. 3. p. 174.

h Αὐτῇ·] Ἐν αὐτῇ *Vat.*

i Αὐτὰς Αἰγύπτιοι] Εἰς αὐτὰς *Samb.* forſan ἑαυτούς.

k Τοῦτο τρίβοντας] Ita *MSS. Vat.* τοῦτο *Baſ.* & *G.*

l Ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας] Sic in nonnullis *MSS.* & *Zonara.* εἰς τὴν ἀντιπέρας *Baſ.* & *G.* ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας *Big.* & *Vat.* Ad idem littus egreſſos eſſe, colligere licet ex *Num.* c. 33. v. 7 & 8.

m Συνέβαινε] Eodem modo in *MSS.* συνέβαλε *Baſ.* & *G.* vitio forſan Typothetarum.

n Χρήσασθαι] Ita ex *MSS.* in *Editis* χρῆσθαι.

ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ συγκαταλαμβάνῃ ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιὸν τοὺς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ [o] συσσεσεισμένης ἀστραπῆς· καὶ κεραυνοὶ ἐφ' ἑκάτερα κατωνέχθησαν. ὅλως δ' ὅθεν ἦν τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μῆνιν Θεοῦ συμπίπτοντων ἀνθρώπων, ὁ μὴ τότε σωθῆναι· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

δ'. Τοὺς δ' Ἑβραίους [p] οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ὑπὸ τῇ χαρᾷ τὴν παράδοξον σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ· βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν Θεὸν ἅπασι ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον [q] ἅπας ἐκφυγόντες, καὶ συστάντες τοὺς ἐχθροὺς ὑπιδόντες κεκοσμημένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντας τὸ παρὸν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ [r] παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν Θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τὸ ὑμενείας ἐξάμετρα συνέθηκεν, ἐν [s] ἑξαμέτρῳ τόνῳ πεποίηκεν.

ε'. [t] Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἅπαντα ἕκαστον τούτων παρέδωκα. [v] θαυμάσαι δὲ μηδεὶς τὸν λόγον τὸ παράδοξον, εἰ δεχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, [x] εἴτε κατὰ βούλησιν Θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε [y] καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τὸν Μακεδόνων [z] χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως οὐκ ἔχουσι παρέσχε τιμῶν δι' αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν [a] τοῦ Θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. περὶ μὲν οὖν τούτων [b] ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

ς'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, περισυνεχθέντα τῷ σφετέρῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο [c] ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἤγεν ὅπου τὸ Σιναῖον ὄρος· θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ σώτρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ [d] προείρητο.

Τέλος τοῦ βιβλίου δευτέρου.

vada intrasset, rursus se diffundit mare, & cum impetu à ventis propellentibus delatum Ægyptios fluctibus circundatos obruit. Imbres etiam de cœlo descenderunt, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: insuper & fulmina *crebrò* jaculabantur nubes. Ad summam concursus erat omnium, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos opprimebat caliginosa & tenebricosa. Ac isti quidem universi adeo perierunt, ut nec nuncius cladis ad domi relictos reverteretur.

4. Hebræi autem vix se præ gaudio continuerunt ex tam insperata salute & hostium strage; existimantes semet in firmam stabilemque libertatem vindicari, nemine superstite qui illos in servitutem retraheret, præsertim cum Deum manifesto adeo sibimet in subsidium venientem habuerint. Et illi quidem ipsi, quod periculum ita effugerint, hostesque præterea maximo post hominum memoriam supplicio affectos viderint, in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses canticum in Deum componit versibus senariis, quod & laudes ejus complectitur, & gratiarum actiones ejus ergo benevolentiæ. *Gaudiis exsultant Hebræi, & hymno nobilissimo Dei laudes celebrat Moyses.*

5. Et ego quidem prout sacris in libris scriptum reperiebam, horum unumquodque memoriæ prodidi. Nemo vero narrationem ut incredibilem miretur, si antiqui homines & malitiæ expertes in maris sciissura viam ad salutem invenerint, sive Dei voluntate sive sponte naturæ: quandoquidem heri & nudiustertius * iis, qui sub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, cessit Pamphylium mare; & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus ejus opera ad Persarum imperium evertendum uti decrevisset. id quod & omnes testantur, qui Alexandri res gestas scriptis mandarunt. At enim de his quisque, ut libuerit, sentiat.

6. Postera vero die cum æstus ventis adjuvantibus arma Ægyptiorum in littus ejecisset, ubi tum Hebræi castra posuerant, Moyses, hoc ipsum conjiciens Dei providentia factum esse, ne posthac arma desiderarent, ea colligens, iisdemque tegens munitosque Hebræos, duxit eos ad montem Sinæum, Deo illic sacrificaturus, & munera pro salute populi oblaturus, prout ipsi antea imperaverat Deus. *Israëlitas à mari armatos ad montem Sinæum deducit Moyses.*

Finis Libri secundi. ΤΑΔΕ

[o] Περισεσεισμένης] Sic in plerisque *MSS.* περὶς ἐξαστράπτοντος *Samb.* & *Casaub.* περισεσεισμένης *Basil.* & *G.*

[p] Οὐδὲ κατασχεῖν] Οὐ κατασχεῖν *Vat.*

[q] Οὕτως ἐκφυγόντες,] Οὕτως ἐκφυγόντες, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύσοντας τὸ παρὸν ἀνθρώπων *Vat.* ἀνὰ νύκτα καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν &c. *Vat.*

[r] Παιδιαῖς] Παιδείαις *Big. Basil.* & *Gen.* παιδιᾶς ex re, *Hen. Busb. Casaub. Samb. Burius, Schotanusque*, præter tres libros *Regios.* Mox τὸν ὕμνον ἐξάμετρον *Basil.* & *Gen.* aut de priore *Hen.* atque *Busb.* & aliquot codd. *Gallici.* BERN. Ita ex *MSS.* παιδιᾶς *Basil.* & *G.*

[s] Ἑξαμέτρῳ] Accedit potius (ut dicit *Scaliger* in Animadvers. ad *Eusebium*, p. 7.) ad Tetrametrum Iambicum, quam ad Hexametrum Heroïcum. Vide *J. Crojum* in N. T. p. 95. *Lambecii* Prodromum ad Hist. Lit. p. 163. & *Leydeckerum* de Rep. Hebr. p. 207. Vertitur *Senariis.* Minus recte, ut constat ex Lib. VII. p. 216. Edit. *Basil.* p. 92. HUDS. Nunc ignota plane est ratio carminum Hebraicorum. REL.

[t] Ἐγὼ μὲν] Vide *Relandi* Palæstin. p. 277.

[v] Θαυμάσαι] Θαυμάσῃ *Samb.*

[x] Εἴτε κατὰ βούλησιν] Hac de re videsis *Allatii* notas ad *Eustathii* Hexaëm. p. 301, 309.

[y] Καὶ τοῖς περὶ] Ita in *MSS.* in *Editis* καὶ τοὺς περὶ. Commentus est *Homerus* (ut verbis utar Cl. *Huetii* in *Quæst. Alnet.* l. 2. c. 5.) Neptuno, super fluctus currum agenti, mare aquas diduxisse. ubi (*sc.* ad *Iliad* γ'.) notat *Eustathius*, scriptum reliquisse *Callisthenem*, mare Pamphylium Alexandro non viam solum patefecisse, sed tanquam regem esse veneratum aquis assurgentibus & intumescentibus. quo exemplo usus est *Josephus* ad conciliandam apud Gentiles prodigiosæ maris sciissuræ fidem.

* *Iis, qui sub ductu erant Alexandri Macedoniæ regis, cessit*] Al. *Alexandro Macedonum regi cessit* &c.

[z] Χθὲς καὶ πρώην] Ἐχθὲς *Samb.* & *Vat.*

[a] Τοῦ Θεοῦ θελήσαντος.] Ita visum est etiam *Appiano* de *Bell. Civ.* l. 2. *Arriano* de *Exped. Alex.* l. 2. sed error revincitur ex *Strabone*, l. 14. p. 666. (qui scribit Alexandrum maris æstu observato exercitum transmisisse &c.) & ex *Artemone* in prima *Senecæ* suasoria, & *Plutarcho* in *Vita Alex.* p. 674.

[b] Ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.] Hoc loquendi modo non indicat Josephus, se dubitare, verumne sit, quod dicitur de transitu Israelitarum per Mare Rubrum: sed tantum, quia Gentibus scribit, his verbis utitur, ut si hæc iis fidem superare videantur, suo fruantur arbitrio, nec propterea a legendis reliquis, quæ traditurus est, absterreantur. Nam ipsum non dubitasse hac de re, satis ostenditur ex modo quo narrat, & quod ex Sacris Voluminibus se hæc edoctum testetur. Infra lib. III. cap. 10. utitur eodem loquendi modo, postquam dixerat falso credi Mosen & Israelitas ob lepram Ægypto pulsos, περὶ τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ, σκοπείτω. Num & hoc incertum esse ibi dicere voluit, Sic lib. III. 4. ubi de adscensu Mosis in montem Sinai *de illis*, inquit *quisque sentiat; ut volet.* Ita eadem clausula librum hunc terminat, agens de divinitate legum Mosaicarum. Antea lib. I. cap. 4. Ubi de Noacho quod tantus natu diem obierit, eadem verba usurpat, &, uti hic, exempla ex historiis Gentium profert, ut probabilior ipsis res fiat. Ita & lib. IV. 6. de Bileamo. Infra quoque cap. 4. libri octavi, postquam dixit solos esse Judæos inter Syros in Palæstina qui circumcidantur quod δῆλον est, quod liquido constat: addit tamen, *de his quisque, ut volet, arbitretur.* Sic librum decimum & decimum octavum iisdem verbis terminat. confer & lib. XII. cap. 13. in fine & lib. XIX. cap. 1. Quum his verbis tam frequenter uti soleat in libris Antiquitatum, non memini in libris de Bello vel semel illa legisse. Quod si me fugerit, id tamen puto in caussa esse, quamobrem toties in libris Antiquitatum legatur, quod hos in usum Gentium scripserit. Possemus ex aliis scriptoribus, qui iis verbis usi sunt in rebus certissimis, uti sane ipsis persuasum erat, hoc quicquid est, confirmare, nisi rem ad liquidum esse perductam putaremus. REL.

[c] Ἐκδιδούσης,] Εἰσδιδούσης *Casaub.* & *Vat.*

[d] Προείρητο.] Ita in *MSS.* in *Editis* προείρηται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗ ΤΡΙΤΗ.

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO TERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. [b] Ως Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτ ἀναλαβὼν, ἤγαγε ἐπὶ τὸ Σιναῖων ὄρ☉, πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

β'. Ως πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· καὶ [c] Ἰσραηλῖται τλῶ πολλῶ τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλον [d] πλήθυν.

γ'. Οπ τ̃ πενθερὸν αὐτ Ἰοθόρλω Μωϋσῆς, ☉δηγμένον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

δ'. Ως ὑπέθετο Δφιπάξαι τ̃ λαὸν αὐτῷ κ̃ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄπαξλον ἕνεκα τοῦ πρώτου· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ̃ τὴν ὑ πενθερ☉ ☉δηγήσεσιν.

ε'. Ως ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρ☉, καὶ λαβὼν ☉δὸν ὑ Θεοῦ τὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

ς'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν κατεσκάσατο ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν ὑ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ ὑ ἀρχιερέως· ☉ῖα τ̃ ὑ Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ τ̃ ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ ☉ῖα τ̃ ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τ̃ ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

η'. Ως ἐκεῖθεν ἄρας Μωϋσῆς ἤγαγε τ̃ λαὸν εἰς τὺς ὅρους τ̃ Χαναναίων, καὶ τὺς κατασκεψομένους αὐτῶν τήν τε χώραν καὶ τ̃ πόλεων τὸ μέγεθ☉ ἐξαπέστειλεν.

θ'. Οπ τ̃ πεμφθέντων μ̃ ποταραχθῆν ὑποστειλάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων ὡς ἀξιομάχους αὐτὺς, ἀλλὰ τὴν τ̃ Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δ☉αμιν· τὸ πλῆθ☉ ταραχθὲν ☾ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν [e] ὡς τε καταλεῦσαι ☉δὲ μικρὸν τ̃ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι δυλεύειν διεγνωκότες.

ι'. Καὶ ὡς ὀπὶ τούτῳ Μωϋσῆς ☉ανακλήσας, τ̃ Θεὸν αὐτοῖς ὀπὶ ἔτη [f] τεσσαράκοντα, τὴν ὀπὶ τ̃ ἐρημίας διατριβὴν, ☉οήπεν ὠργῖσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν [g] τὴν Χαναναίαν.

1. Quomodo Moyses populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

2. Quomodo Amalecitæ populique finitimi bellum inferentes Hebræis, ab iis devicti sunt, & Israëlitæ magnam exercitus sui partem amiserunt.

3. Quod Jethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

4. Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

5. Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

6. De tabernaculo, quod Deo statuit & sacravit Moyses in solitudine, templum specie referens.

7. Qualia fuerint vestimenta sacerdotum & Pontificis: de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum & sacrificiorum ritibus: atque de festis, & ut dies singuli dispositi erant: tum leges aliæ.

8. Quomodo Moyses castris motis populum duxit ad Chananæorum confinia: & quosdam dimisit ad explorandam regionem & urbium magnitudinem.

9. Qui missi fuerant, post XL. dies reversi, suorum deprimunt vires & Chananæorum potentiam extollunt: quo fit ut multitudo, timore perculsa & in desperationem acta, ad Moysem lapidandum incitaretur, consilio inito de reditu in Ægyptum ad serviendum.

10. Utque Moyses, hanc rem indigne ferens, prædixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in solitudine, illis succensere: & neque in Ægyptum reversuros esse, neque occupaturos Chananæam.

[a] Εν τῇ τριτῇ] Ita ex *Samb.* edidit *Hudson.* At *Bernardi* aliorumque editiones reliquique libri ὁ τῷ τρίτῳ λόγῳ Ιωσήπ ις.

[b] Ως Μωϋσῆς] Capitum periochas desumpsi ex *Codd. Samb.* & *Big.* placuit tamen vulgata hîc subjicere. Κεφ. α'. Πῶς Μωϋσῆς τ̃ λαὸν ἐξ Αἰγύπτ ☉ος τὸ Σινᾶον ὄρ☉ ἐξήγαγε. Κεφ. β'. Περὶ τ̃ τ̃ Ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥτ̃ης, καὶ ὅσῳ ὠκ τ̃ πολεμίων λείαν Ισραηλῖ ἐπ̃ήσαντο. Κεφ. γ'. Ποίας συνέβαλε Ραγουήλ☉ τῷ γαμβρῷ Μωϋσῇ ἔδωκεν. Κεφ. δ'. Πῶς Μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ Σινᾶον ὄρ☉, καὶ λαβὼν ☉δὸν Θεοῦ τὺς δέκα λόγους πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. ε'. Περὶ τ̃ σκηνῆς ἣν Μωϋσῆς ἐποίησεν ὡς τ̃ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένῳ ναῷ ὁδὸν διέφερεν. Κεφ. ς'. Περὶ τ̃ κίονῶν, ὡ ἡ Μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐνεπέθησεν. Κεφ. ζ'. Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμῶν τ̃ ὡ τῇ σκηνῇ. Κεφ. η'. Περὶ ☉ τ̃ ἱερέων καὶ ☉ ἀρχιερέως στολισμῶ. Κεφ. θ'. Περὶ τ̃ ☉ Ααρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τίνα ☉δὲ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. ι'. Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ ☉δὲ καθαρμῶν. Κεφ. ια'. Νόμοι καὶ ἄλλη ☉δὲ τοῦ πολεμικοῦ. Κεφ. ιϛ'. Σῴσις καὶ Μωϋσέως δι' ἀπειλοῦ, καὶ τ̃ ταπεινοτάτων κόλασις. Κεφ. ιγ'. Περὶ καθαιρέσεων οἳ ἐξεπορήσαντες τὴν Χαναναίαν γλῶ, καὶ ἐπανελθόντες τὺς Ισραηλίτας ἐξεφόβησαν.

[c] Ισραηλῖ] Vocem Ισραηλῖ addidi ex *Epiphanio*.

[d] Πλήθυν.] Deest *Big.*

[e] Ως τε ☉δὲ μικρὸν καταλεῦσαι] Mox *Big.* δυλεύειν, non male. Dein ☉οσκῆπτεν ὀργίαζ *Big.* BERN. Perperam καταλεῦσαι in *Big. Epiphanius* vertit, *paulatim Moysem desereret.* Lege ex Cod. *Vatic.* ὥστε καταλεῦσαι ☉δὲ μικρὸν τ̃ M. HUD. in *Add.* Legebatur ante ὡς κ τ̃ M.

[f] Τεσσαρακοντα,] Sequentia (quibus nulla apposita erant commata in *MSS.*) ita distinguenda esse censeo, nisi quis malit ἀργίαζ pro ὀργῖαζ.

[g] Τὴν Χαναναίαν.] Vel cum *Big.* τὴν Χαναναίαν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
[a]ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [b] ἐτῶν β'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER TERTIUS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

ΚΕΦ. α'.

[c] Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος· πολλὰ παλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς Ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ἔτυχε γενομένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα πλέως ἦσα ἐρήμου, κἀ τῶν πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἀπορος, ἀναιζῆσαι τ' κἀ ὕδατος εἰς τὸ ἔχαλον, κἀ μὴ μόνον ἀνθρώπους τι ὠφελῆσαι ἐνδεὲς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, [d] κἀ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἦδεν ὄ, τι κἀ φύσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην τ' ἦσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδιον, ἐπέχειν ἀπελθεῖν σῖτα ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τ προωδοιπορημένης ὕδωρ, ᾧ φρατηγὸς κεκελεύκει· κἀ τοῦτο δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ἐπιπόνως διὰ σκληρότητα [e] τ γῆς. κἀ τὸ διέμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἄ πότιμον ἦν, κἀ τοῦτο ἦ σπάνιον. ἀφικνοῦνται ἦ τοῦτον ὁδεύοντες τ τρόπον [f] περὶ δείλην ὀψίαν [g] εἰς Μαρὰ τόπον, ἔτως διὰ τὸ ᾧ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. Μάρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. κἀ αὐτόθι πεπλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας κἀ τῇ τ τροφῆς ἐνδείᾳ, [h] κἀ γὰρ κἀ τότ' αὐτοῖς πλέως [i] ἐπιλελοίπει, καταίγοντες. [k] Φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ μᾶλλον ἔμενεν· ἀδ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ φρατῷ, βεβαιότητα μέντοι παρέχον αὐτοῖς θύμιαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. κἀ γὰρ ἤκουον ὠφελεῖ τ [l] ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζειν εἶναι· πικρὸν

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinæum, graviter afflictum & attritum ex itinere.

QUUM autem hoc modo inſperata Hebræis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinæum ducerentur, graviter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, ut nec quidquam in hominum uſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, & ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero hujuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis juſſu, ſecum deferebant ex locis, quæ jam pertranſierant: ea vero abſumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terræ. ac, cum inveniretur aqua, amara erat & nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum pervenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim *lingua Hebraica* Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) *ad tempus* permanſerunt. Nam puteus *illic* erat, quamobrem eo magis *ibidem* morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis utpote locis inventus. Quin & ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat & nul-

Quam fiticuloſam Arabiam patiuntur Hebræi.

---

[a] Βιβλίον Τέτον.] *Al.* λόγος τρίτος.

[b] Ετῶν β'.] Ita *Busb. Big. aliique.* ἐτῶν μ'. *Samb.* proclivi errore. ἐτῶν νϛ'. aut νϐ'. *Baſ.* & *Hen.* immodice.

[c] Ὡς Μωϋσῆς] Propoſuit autem vice veteris lemmatis Editor *Baſ.* & abs illo *Genevenſes* hæc verba, Πῶς μωυσῆς τ λαὸν ἐξ αἰγύπτε πρὸς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγε. Mox Παραδόξως *Hen.* dein Οὕτως *Samb.* ubique præ litera conſona. Subinde σίναιον idem liber, & *Hen.* & *Busb.* σιναῖον reliqui omnes. BERN.

[d] Καὶ νοτερὸν] Καὶτοι γε (prout in ora *Cod. Samb.*) legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[e] Τῆς γῆς.] Articulum omittit *Vat.*

[f] Περὶ δείλην ὀψίαν] Veſperam intelligit diei tertii quam à mari Rubro evaſerant. BERN.

[g] Εἰς Μαρὰ τόπον,] Εἰς μαρὰ τ τόπον *Samb.* εἰς τόπον μὰν pro μαρὰ *Hen.* & *Busb.* μαρὰ autem ſcripſit Joſephus ſemel iterumque, toties *Mar* Interpres Scholaſticus. Quis autem Hebraizantium neſcit tam מר *Mar* quam מרה *Marah* apud S. Scriptores ſignificare τὸ πικρὸν: aut impotenter talia objici à Schotano Zonaraque, κἀ ἔτως ἴσχυσεν εἰς τόπον ἀφικέσθαι· ἐνταῦθα φρέαρ ἦν, ἐξ τὸ ὕδωρ διὰ πικρίαν ἄποσον· κἀ τὸ ὄνομα τῷ τόπῳ ἀπ' τ ἐξόδου βίβλος (ἀλλὰ κἀ τῶν ἀριθμῶν) μαρρὰν (l. μερρὰ ex LXX.) ἐνομάζεται. ὃ ἐστι μικρὰν αὐτὸν κληθῆναι διὰ τ ἰδιότητα συνιέντες. Idem locus Syris Arabibuſque *Mariri* nuncupatur, atque etiam *Morath* Syris, nec non *Amari fontes* Plinio de Natura. BERN. Collatio manu *Iſ. Voſſii* facta ad *Edition. Baſ.* ab hoc Libro incipit, & pergit uſque ad Cap. VI. Lib. VIII. verum non additur, ex quo Codice ſit deſumta. Legit illa quoque hoc loco τ τόπου. HAV.

[h] Καὶ γὰρ] Ita *Big.* κἀ γὰρ τότ' *alii.* HUDS. Coll. *Voſſ.* κἀ γὰρ τοτ' κἀ αὐτοῖς. HAV.

[i] Ἐπιλελοίπει,] *Al.* Ἐπιλελείπει.

[k] Φρέαρ γὰρ ἦν,] *Epiphanius* vertit *erat enim illic puteus valde dirus, qui nec ſufficere* &c. ac ſi legiſſet φρέαρ γὰρ ἦν δεινὸν μάλα· διὸ αὐτὸ μ'.

[l] Ἐξερευνώντων] Ita (Coll. *Voſſ.*) *Big. Samb. Vet. Interpr.* ἐξαιρούντων *Baſ.* ἐξανούντων *Gen.* HUDS. *Baſ.* ἐξαιρουσῶν. Vet. *ab exploratoribus.* f. ἐξαιρούντων. COCC.

nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed & ne jumentis quidem ferenda.

Mar, *ſive amarum puteorum injecta aſſula edulcat Moyſes a Deo doctus. Ex c. 15, 23. Num. c. 33, 1. Eccleſ. c. 38, 5.*

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex & virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiæ opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi impetus retuderat puerorum & mulierum turba, imbecillior quam ut ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt anguſtias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe convertit, ut aquæ vitio præſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque *illi* hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes *forte* jacentem, arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebræis, Deum preces ipſius exaudiviſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad juſſa ejus exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet ut aqua in melius mutaretur, jubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque *aquam* exhaurire, dicens, majore ejus parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis ictibus exercitata & expurgata, mox potabilis evaſit.

Apud Elim ſtationem populus conſedit ſub die tricesimo ſui erroris. Ex. 15, 27. Num. c. 33, 9. Et Severus l. 1. c. 27.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim pervenerunt, è longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam & palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmæ enim illæ, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles & humiles admodum ob aquæ penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet & arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant & aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo & aquæ emerſio, rari erant humoris effluxus: & quamvis in arenam defoderent, ni-

---

m Hν,] *Al.* ἦναι. HUDS. Leg. λὼ. Vet. *exiſtebat.* COCC. Ita & Coll. *Voſſ.* & *Big.*

n Οὐ γὰρ καθαρὸς λὼ τροφὴς,] Ita *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Οὐ γὰρ ἰχθυὸς λὼ τροφὴς *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

o Ἀλλὰ διέφθειρε] Sic (niſi quod παίδων pro παῖδες repoſuimus ex *Vet. Interpr.*) *Big.* & *Samb.* (& Coll. *Voſſ.*) paululum variante *Vat.* qui habet ἀλλὰ διέφθειρε τὸ γλυκαῖον π. τ. κ. γ. ὄχλος ἀσθενέστερος ἢ κατ' ἐκείνους [*al.* ἐπ' ἐκείνους] διδασκαλίας. in *Editis* ἀλλὰ διεφθείρθη τότε γλυκαῖον παῖδές τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, ἢ ἐκείνων διδασκαλίας εὐ χαλεπωτέρους λὼ, τλὼ σ. Dubium quidem dictum, & quod tres ſenſus præbet, cum unus uni ſententiæ, niſi immodice ſapimus, in his ſcriptis ſufficiat. BERN. *Epiphanius* legiſſe videtur, ἀλλ' ὡς διεφθείρθη τὸ κατ' ἐκείνους γλυκαῖον, παίδων τε καὶ γυναικῶν ἀσθενέστερος &c. nam vertit, *neque enim inimicus erat hoſtis, quatenus vim inferenti neceſſitate potuiſſet & fortitudine reſiſtere. Sed dum iſto modo eorum deficeret virtus, nihilque prodeſſet doctrina verborum, calamitatem omnem ſuam Moyſes propriam faciebat.*

p Τῶν ἀπάντων] Τῶν adjecimus ex *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.*

q Ἀποβυσθὸς] Ita *Samb.* τομάδος *Vat.* in *aliis* ἀπὸ τομάδος vitioſa dialyſi. ἀποτμὰς eſt χίζα, *Heſychio* explicante. quidam in margine *Cod. Samb.* intepretatur ξύλον ἐκτετομμένον. *aliis* ἀκόντιον dicitur, i. e. *a quarterſtaffe* inter arma Britannica.

r Μέσῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μέτλω in *Editis.*

s Αὐτῷ τῷ ὄχῳ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπὸ τοῦ ὄχους *Baſ.* & *G.* ἀπὸ τῶ ὄχων edidit *Bernardus.*

t Ἐπιθυμοῦσιν] Sic plane & mox ὑπερχώσιν in *Big. Samb.* & *Vat.* ἂν non agnoſcunt *Baſ.* & *G.* unde eſt quod habeant ὑπερχοῦσιν.

v Μεταβάλοι] Ita in nonnullis *MSS.* & *Vet. Interpr.* in aliis μεταβάλλοιτο vel μεταβάλοιθ', & dein ἐπὶ κρεῖττον vel ἐπὶ τὸ κρεῖττον. in *Editis* μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κελ.

x Ἐπόνει·] Ἐπόνει legebat *Vet. Interpr.* nam reddit, *& illi quidem laudaverunt dictum.*

y Γεγυμνασμένον] Hoc nulla cum laude Joſephi adnotarunt Græci ac Latini. Nam filius *Calliſti* in Eclogis, Ἀκαιρον πρᾶγμα λέγῃ ἰώσηπος· πῶς δ' ὕδατος δ' ἐν τῇ μερίδι, ὅτι ἡ κίνησις ἡ πολλὴ ἐγλύκανεν αὐτό. Dein *Zonaras* Drungarius, ὁ δὲ ἰώσηπος ἔοικε μὴ πιστεύων ὡς θαυμαίῃ τῇ γλυκάσει δ' ὕδατος, ἀλλὰ φυσικῶς αὐτὸ γλυκαινθῆναι δοξάζων. λέγῃ δὲ, ὅτι τὸ ξύλον ὁ μωυσῆς εἰς τὸ ὕδωρ βαλὼν, ἐξαντλεῖν τὸ φρέαρ ἐκέλευσε. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν· τὸ δ' ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ δ' ἄπονον [m] ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ δ' τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ὁρῶν δ' ὁ Μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ δ' πράγματος τὸ ἀναντίλεκτον· [n] ἦ γὰρ καθαρὸς ἦν σφατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ τ' ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, [o] ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γλυκαῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλεπωτέροις λὼ, τλὼ συμφορᾶν τὼ [p] τ' ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ ἤδη ἐπ' ἄλλον τινὰ σωτέρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τ' Θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τ' παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασχεῖν. καὶ καταινοῦντος δ' Θεοῦ τὼ χάριν, λαβὼν [q] ἀποτομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ [r] μέσῃ, καὶ κ' μῆκος τὼ τομὴν ποιησάμενος· ἔπειτα μηδεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔφθη τὸν Ἑβραίους τ' Θεὸν ἐπήκοον [s] αὐτὸ τ' ὄχων γεγονέναι, καὶ ὑπερχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον [t] ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποιοῦντων ἂν [v] μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύῃ τὸν ἐν ἀκμῇ πρεσβύτας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος δ' πλείονος. καὶ οἱ μὲν [x] ἐπόνουν· τὸ δ' ὑπὸ τ' συνεχῶν πληγῶν [y] γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς [z] Ηλιν ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν μὲν ἀγαθὴν ὀραθῆναι· καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν· [a] πλησιάζουσι δ' ἀπηλέγχετο πονηρά· καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ πλείους ἑβδομήκοντα, δυσαυξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι δι' ὕδατος ἀπορίαν, ψαφαρᾶς δ' παντὸς ὄντος χωρίου· ἔστι γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὄσων τ' ἀριθμὸν, [b] νοτερόν τι καὶ πρὸς [c] ἄρδευσιν αὐτοῖς [d] δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναχεῖν, [e] ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι· καὶ διαμω-

μενοις

ὑπὸ τ' συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον, ἤδη πότιμον λὼ. Inde alius Græculus ad cod. *Busb.* ὁ τ' ὢν θεῷ θαυμασιουργίας σοι δοκεῖ τὸ γλυκανθῆναι τὸ ὕδωρ ἰώσηπε, ἀλλ' ἐκ φυτικῆς ἀκολουθίας. Aſceta inſuper Trecenſis, *Joſephus videtur velle, quod aquæ vitium hoc contraxerant, quia ſemper immotæ fuerant. Præcepit enim fortibus*, inquit, *ut haurirent aquam & plurimam prius effunderent, ut ultima quæ remaneret, frequentibus concurſionibus exercitata & purgata fieret potabilis.* Chriſtiani equidem Theologi pariter ſentiunt de lacuna Probatica, quam B. Johannes in Evang. laudavit. Attamen quamvis diſertiſſimus Philoſophorum Judaicorum Philo admirandam hanc hiſtoriam ſecus narraverat, Joſephus ab eo abit, quamvis Philonem ea de cauſa perlegeret. Verſabantur itaque tum olim multæ fabulæ ſacræ per ora Phariſæa, quibus hodie neſcio quanto malo caremus. BERN. *Joſephum* (vel in *Exterorum gratiam*, vel quod *Fabulis Phariſaicis* nimium crediderit) rei miraculum elevare adnotarunt *Veterum* nonnulli, ut *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Zonaras* in *Annalibus*, p. 22.

z Ηλιν ἀφικνοῦνται,] Quomodo ſcribunt *Big.* & *Samb.* ἦλιν *Hen.* & *Busb.* ἱλὼ Typographi. *Helim* Epiphan. αἰλεὶμ LXXII. Interpr. ex אילם Hebraico: quos ſecutus eſt Philo, Euſebiuſque cum mille aliis Chriſtianorum. Idem Scriptoribus exoticis αἴλανον & *Elana*, & ايلة. *Elim* denique Sextam manſionem nuncupatam credes tanquam *nemus* aut φοινικῶνα. In hoc enim nomine omnino ludunt Philo Judæus, & Hieronymus noſter. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* aſpirate *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἱλὼ in *Editis.* Αἰλεὶμ LXX. *Interpr.* quos ſequutus eſt inter alios *Philo* & *Euſebius.* Scriptoribus exoticis (ut dicit *Bernardus*) Εἴλανον & *Elana* dicitur. HUDS. Forte Ιλεὶμ COCC.

a Πλησιάζουσα] Πλησιάζουσι δ' ἀπηλ. *Vat.*

b Νοτερόν τι] Νοτερὸν δὲ Coll. *Big.*

c Ἀρδεύσιν αὐτοῖς] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Neque plus MSS. adhuc vidimus ad hunc librum *Baſ.* tamen & *Gen.* & Interpres *Scholaſticus*, quod & Helleniſmus expetit, πρὸς ἀρδεύσεις. Mox ἄλλο μηδὲ δυναμένων manus ſecunda *Samb.* BERN. Ita in quinque *MSS.* πρὸς ἀρδεύσεις *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

d Δι' ἐλπίδα] Lege κατ' ἐλπίδα. COCC.

e Ικμάδες ἦσαν] Ικμάδες γὰρ ἦσαν *Samb.* HUDS. Ita & Coll. *Voſſ.* ſed *Coccejus* in ora libri mei jubet legere *ei μὴ ἰκμάδης ἦσαν* &c. HAV.

μένοις τὸν ψάμμον ὅδεν ἀπήγαμ. [f] κἂν τι ὀλίγον πλέζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον [g] εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολεροῦ εἶναι. καρπόν τε φέρειν ἦν ἀδύνατα τὰ δένδρα, διὰ στάσιν τοῦ ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ προσκλήσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν καταβόων αὐτοῦ, τὴν παλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. τελευτῆσαν γὰρ [h] ἐκεῖνον ὀδύρεσθαι ἡμέραν, ὅσαι μὲν ἐπεφέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωτὰ· μηδενὶ δὲ προτυγχάνουσες, δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τοῦ ὅλου. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὸν Δία νοσίαν ὄντες, καὶ οὐ μνήμην εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον· καὶ [i] βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶ συμφορᾶς.

δ'. Ὁ δ'; ἔτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαῤῥῶν καὶ τῷ συνειδότι τοῦ περὶ τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ὑπὸ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὀργισθῆναί τε κεχαρισμένῳ ὢν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, [k] καταπαύει ῥᾳδίως τὸν ὀργῆς, μὴ τὰ παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν διεργεσιῶν πρὸς καλῶν· μηδ', ὅπερ νῦν πάσχουσι, τὸν Δία νοίας [l] ἐκβάλλειν τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεὰς, ὧν μεγάλων καὶ οὐ προσδόκητα τυχόν γεγομένων· προσδοκᾶν δὲ καὶ τὸν παρόσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας οὐ τὸν τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς [m] δοκιμάζοντα τοῖς ἀρετοῖς αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα [n] γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς [o] ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, ὅτι περὶ τοῖς ὑπομονοῖς ὅτι περὶ τοῖς μνήμοις τῶν εὖ γεγονότων, ὅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἐκείνου γνώμης, καθ' οὓς ἐκλελοίπασι τοῖς Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸ ὑπηρετοῦν αὐτοῦ διαπεφευγότας, καὶ τοῦτο μηδὲν αὐτοὺς διαψεύσαμενον, περὶ ὧν εἶπόν τε καὶ πεάσθειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος. [p] καταμελρεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς πρὸς τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ὕδωρ καὶ ἄποτον, αὐτοῖς δὲ πότιμον καὶ γλυκύς. πῶς τε διὰ τὴν θαλάσσης, ἀναφυγούσης [q] αὐτοὺς πορρωτάτω, [r] καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ πάσῃ σωθείσαν μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὑπίδοιεν ἀπολωλότας· ὅτι τε στανίζοντας ὅπλων εἰς ἀπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων κατεσκόπτεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρήσεσθαι [s] δόξαντας γεγονέναι ὑπὸ σώσεν ὁ Θεὸς ἐκ θαλάσσης· καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ [t] ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὸν τὴν πρόνοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ὑπεροχὴν μηδὲ βεβαίαν [u] γνέσθαι, εἰ μὴ θαυμάσια, [x] πείν τινος πεφθῆναι δυσκόλως, πάρεσιν· ἡγεμένους δὲ ὑπὸ κατ' ὀλιγωρίαν [y] μέλλειν τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὑπὸ πείρας τὴν ἀνδρείας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ τὴν ἐλευθερίαν

hil *fere* eis occurrebat. Et si quid modicum in manus distillaret, adeo turbidum erat, ut *potui* inutile invenerint. Quin & arbores debiliores erant quam ut fructus ederent, propter inopiam aquæ, qua eliciuntur & refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter *furiose* exclamabant, dicentes ipsum in causa fuisse quod tantum miseriæ subirent, & tot mala experirentur. nam, cum ille dies tricesimus esset, ex quo iter ingressi sunt, commeatum omnem secum deportatum absumpserant: nihilque *ad famem levandam* reperientes, paululum aberant ab omnium rerum desperatione. Defixi autem in mali præsentis cogitatione, nec in memoriam revocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moysis virtus & sapientia, *vehementer* duci succensebant, & in eo erant ut illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem. *Hinc prope seditio redintegratur gentis mala & semper querule. Ex. c. 16.*

4. Ille vero, multitudine irritata & acriter in ipsum concitata, Dei auxilio fretus, sibique conscius, quod summa fide contribulium saluti prospexerit, prodit in medium dum vociferarent & saxa manibus arriperent. Cumque esset aspectu gratissimus & populari facundia quam maxime polleret, ad iras *eorum* leniendas aggreditur, obsecrans ne, in præsens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum oblivionem caperent: nec, quia nunc *inedia* laborent, ex animo ejicerent Dei gratiam & munera, quibus *sane* permagnis & præter opinionem cumulati fuerant: sed sperarent *potius* etiam de præsenti anxietate se Dei providentia liberandos, quem verisimile est (ad probandam eorum virtutem, & quantum tolerantiæ haberent, utque memoria prius edita tenerent miracula, & annon ad illa respicerent in angustias nunc adducti) rebus hisce adversis illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte se gesserint, nec promeritorum bene meminerint, cum Deum ejusque voluntatem, quam sequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipsumque ejus ministrum tam iniquis odiis persequantur, quem, nec in iis quæ dixerit, aut ex Dei jussu fieri præceperit, quicquam mentitum esse compererant. Deinde singula enumerat: ut magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod eos contra Dei mandatum detinere conderint: & quo modo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis vero dulce fuerit ac potabile: atque ut per mare, longissime ab ipsis refugiens, novam euntes viam, hac ipsi re salutem quidem acceperint, inimicos vero internecione deletos spectaverint: quod etiam, cum arma non habuerint, ea ipsis abunde suppeditarit Deus: & ut sæpe alias cum in extrema pericula conjecti viderentur, ipsos ex improviso servarit Deus: & cum *tanta* illi potentia, ne nunc quidem de ejus providentia desperarent, sed lente exspectarent, *quid acciderit*, cogitantes quidem non sero venire auxilium, si non statim, priusquam duriusculi aliquid fuerint experti, adveniat: secum vero reputarent non ex *rerum suarum* negligentia cunctari Deum, sed ad fortitudinem illorum explorandam, & libertatis amorem; ut sibi constaret *Vide lib. 2. c. 14. & c. 16.* *Pulchre tamen stat Moyses, ut virum strenuum & pium decuit.*

an

[f] Κἂν ἢ ὀλίγον πλέζον] Ita *Bas.* & *G.* κἂν εἴ ἢ ὀλίγον *Big. Samb.* & *Vat.* pleonasmo Atticorum.

[g] Εὕρισκον] *Al.* (ut Coll. *Big.*) εὑρίσκεθ.

[h] Ἐκείνου ὀδυρόμενοι] Vocem ἐκείνου (quæ deerat in *Editis*) reposuimus ex consensu omnium *MSS.* præter unum è *Codd. Vat.* qui habet ἐκείνων ὀδυρόντων.

[i] Βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν,] Ita *Big. Samb. Hen.* (Coll. *Voss.*) & *Busb.* quo modo & mox infra p. 120. v. 10. βαλεῖν *Vat.* tantum adeo sufficit pro λίθοις βαλεῖν in *Bas.* & *G.*

[k] Καταπαύει] *Al.* καταπαύσειν.

[l] Ἐκβάλλειν] *Al.* ἐκβαλεῖν.

[m] Δοκιμάζοντα] Δοκιμάζειν τε τὸν *Samb.*

[n] Γίγνοντο] Ita *Samb.* & *Vat.* γίγνοιθ *Big.* γίνοιτο *Bas.* & *G.*

[o] Ἄρτι χαλεποῖς·] Sic in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) ἄρα in *Editis.* HUDS. Τοῖς ἄρα τοῖς. COCC.

[p] Καταμελρεῖται] Καταμελρεῖ τε π. *Big. Samb.* καταμελρεῖται πάντα, πῶς τε θαῤῥεῖν Αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτοὺς *Vat.*

[q] Αὐτοὺς πορρωτάτω,] Ita *Samb.* in *aliis* αὐτοῖς.

[r] Καινὴν ὁδὸν] Ita in *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* ἐπὶ τὴν ὁδόν.

[s] Δόξαντας γεγονέναι] Sic *MSS.* (Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* δόξαν.

[t] Ἀπογινώσκειν] Ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν *Samb.* & *Vat.* distincte autem *Epiphan.* ἐκ θαλάσσης, καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ ἀπογινώσκειν ἢ μηδὲ νῦν.

[u] Γενέσθαι,] *Al.* γίνεσθαι, & mox εἰ μὴ πεῖν τ.

[x] Πείν] l. καὶ πεῖν. COCC.

[y] Μέλλειν τὸν Θεὸν,] Ita *MSS.* in *Editis* μέλλειν τὴν τοῦ Θ.

[z] Ἀφθό-

an quandoque pro ea victus inopiam & aquæ penuriam fortiter tolerare possitis, an pecudum more potius servire parati estis dominis, & qui in suos usus & ministeria saginare volunt: denique se quidem non tam de sua salute solicitum esse, cui nihil mali eveniret, si injuste moreretur; quam de ipsorum incolumitate, ne, dum se lapidarent, Deum condemnare existimarentur.

Et populi turbas pacat, & Deum propitium reddit pia Moysis facundia. Ex. c. 16.

5. Illos igitur hoc modo mitigavit, & à lapidibus quidem jaciendis furentes continuit, & ad corum quæ excogitaverant pœnitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitæ necessitatem adeo commoveri, secum statuit Deum precibus & supplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori conscenso, à Deo deposcebat & auxilii aliquid populo & liberationem à summa rerum inopia, (in ipso enim & alio nemine sitam esse ejus salutem) utque iis ignosceret quæ populus eo miseriæ adactus patravit, qui, ut ingenium est hominum, in infortuniis querulus esse solet & difficilis. Deus itaque & se provisurum esse promisit, & subsidium illis desideratum *mature* allaturum. Moyses autem, cum hæc à Deo accepisset, descendit ad multitudinem. Illi vero, ut eum conspexerunt ex Dei promissionibus gaudio suffusum, mœrorem lætitia mutarunt: atque is, in medio concionis stans, dixit se venire, ut præsentibus incommodis remedium à Deo afferret. Et aliquanto post magna vis coturnicum (quod genus avium præ cæteris alit sinus Arabicus) advolavit, interjectum mare transgressa: &, simul volandi labore fatigata ac propius quam aliæ *volucres* terram accedens, in Hebræos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi à Deo paratum, suæ subveniunt & medentur inopiæ. Tum ad vota Deo reddenda se convertit Moyses, ut qui opem illis quam ocyssime & juxta promissum tulerit.

Coturnices in Israëlitarum castra advolant. Ex. c. 16. Num. c. 11. & Ps. 78.

Dein Manna de cœlo descendit. Ex. c. 16. Num. c. 11. Ps. 78. Sap. 16.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis *subsidio* mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhæresceret, Moyses, suspicatus & illum in cibum eorum à Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem & pro nive habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, ut opinati sunt, de cœlo descendere, sed *cibum* in eorum salutem & nutrimentum. Et cum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suavitate & delectatione referebat. at *aspectu* simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini *par*.

ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερόν ποτε καὶ τροφῆς ἀπορέων καὶ ποτίμου ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσται ἐνεγκεῖν γενναῖοι, ἢ δειλίαν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς περὶ τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας [z] ἀφθόνως τρεφομένοις· δειλίαν γὴ [a] λοιπὸν ἂν ἄτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, πίστεσθαι γὰρ ἄδην κακὸν ἀδίκως ἀποθανών, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τοῦ Θεοῦ [b] κατακρίνειν νομισθῶσιν.

ε'. [c] Οὕτως οὖν ἐπράϋνεν αὐτούς, καὶ τῆς μὲν τοῦ [d] βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν [e] ἐπέστρεψε. παθεῖν δ' οὐκ ἀλόγως αὐτοὺς ἀφ' τοῦ ἀνάγκου τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ' [f] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ καὶ παράκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς [g] ἐπί τινα σκοπιὰν ἤτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν ἀπορίᾳ γὰρ εἶναι τοῦ σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ· [h] συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαιτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένωσιν ὄντος. ὁ δὲ Θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν ἣν [i] παθοῦσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἐώρων καὶ τῆς ἐπαγγελίας τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγηθότα, [k] μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ στὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς [l] παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν πρὸ τοῦ ἐνεγκόντων ἀπορων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, πρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἄδην ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν [m] ὑπερελθόν. καὶ, ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πλήσεως καὶ [n] πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ πόθεν μηχανησαμένου, τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' ὀλίγας τρέπεται τοῦ Θεοῦ, ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένην τὴν ἐπικουρίαν.

ς'. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς [o] κατέπεμπεν ὁ Θεός. ἀνέχοντος γὰρ τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ὄψεως, δρόσος κατελείφθη. καὶ προσπηγνυμένης τῇ χερσὶ, Μωϋσῆς, ὑποπτεύσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς [p] παρὰ τοῦ Θεοῦ, [q] γεύεταί τε, καὶ ἰδὼν τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντας καὶ νομίζοντας νίφεσθαι, καὶ [r] τὴν ὥραν εἶναι [s] τοῦ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὡς τοῦ ἐκείνων ὑπολήψιν ἀπ' ὀλίγου καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευομένους τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δὲ, μιμούμενοι τὸν ἡγεμόνα, ἥδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ

---

z Ἀφθόνως] Ἀφθόνοις περιφόμενοι *Big.* & Coll. *Voss.*

a Λοιπὸν] Εἰπὼν ἂν ἄτ. *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.* utrumque, λοιπὸν εἰπὼν, viderat *Epiphan.* nam vertit, *adjiciens super hæc dicebat.*

b Καταχειρίειν] Id verbum non ausi sunt describere *Big.* & *Samb.* sed ejus loco καταφρονεῖν. Josephus tamen voluit, sicut nuper *Bas. Gen.* & jam nostræ Operæ rursus excudunt: quod & vertit *Epiphanius* in Latinum *condemnare.* BERN. Καταφρονεῖν soli *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.*

c Οὕτως οὖν] Illa ἄτως οὖν præterierant *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

d Βάλλειν ὁρμῆς] Ita in *iisd. MSS.* βαλεῖν *Bas.* & *G.*

e Ἐπέστρεψε] *Al* ἔστρεψε. HUDS. Coll. *Big.* & *Voss.* ἐπέστρεψεν habent. HAVERC.

f Ἱκετείαν] *Samb.* & manus Atticæ solent. ἱκετίαν *Bas.* & *Gen.* BERN.

g Ἐπί τινα] Ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὰν *Big.* ἐπί τινα σκοπιὰν ὑψηλὴν *Samb.* Is S. oratorum mos fuit.

h Συγγινώσκειν τε] Ita *MSS.* συγγινώσκειν δὲ in *Editis.*

i Παθοῦσι.] Sic in *MSS.* in *Editis* ἰδιοῦσι.

k Μετέβαλον] Ex *MSS* μετέβαλλον *Bas.* & *G.*

l Παρὰ τοῦ Θεοῦ] Ὑπὸ τοῦ Θ. *Vat.*

m Ὑπερελθόν·] Ἐπιλθὸν *Hen.* & *Busb.* ὑποπλεῖν *Cedren.*

n Πρόσγειον] Mox ἄλλων ἰῶντο *Schotanus.* Dein periodo exeunte ἰῶντο *Hen.* & *Busb.* BERN. Πρόσγειον *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* dialecto alia.

o Κατέπεμπεν] Καταπίμπλ *Hen.* & *Busb.*

p Παρὰ τοῦ Θεοῦ,] Παρὰ Θεοῦ *Vat.*

q Γεύεταί τε] Τε post γεύεται omittunt quatuor *MSS.*

r Τὴν ὥραν εἶναι τοῦ ἔτους] Id putabant, quia ex Ægypto venientes judicabant uti signa tempestatum in Ægypto observaverant, ubi hyeme tonitrua & fulmina & pluviæ contingunt. Scholiastes Arati. Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις κεκεμέναι εἰσὶν αἱ ὧραι τοῦ ἔτους καὶ ὁ Χειμὼν ἔχει τὰ σημαινόμενα οἷον ἀστραπὰς καὶ βροντάς· καὶ θέρος ὁμοίως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἀκριβεῖ εἰσιν καὶ αἴσιαι καὶ πολλάκις ἐν καιρῷ θέρους βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται καὶ νέφη. *Apud Ægyptios tempestates anni suas habent notas, uti hyems fulmina ac tonitrua. Atque ita æstas. Sed in aliis regionibus non habent illæ adeo sua indicia, & ipsa æstate sæpe numero fulmina, tonitrua & pluviæ contingunt.* Fateor tempus quo hæc acciderunt non fuisse hyemem, secundum divisionem anni Judaicam, sed nec æstas erat: atque si ὥρα χειμῶνος & θέρος opponantur, certe χειμὼν magis erat quam θέρος. Verum in Ægypto nunquam pluit. Ita veteres scripserunt. Sed jam alii notarunt hoc de Ægypto superiore intelligi oportere. Pro ἔτους MS. habet ὑετῶν. Nota & ὥρας ἔτους. Ita Attici loquuntur: aliis καιρὸς ἔτους dicunt. Observatio est Moeridis Atticistæ. REL.

s Τοῦ ὑετοῦ] Ita in *MSS.* in *Editis* τοῦ ἔτους.

τὸ ᾗ μέγεθος, τῷ ἡμιλάνδρᾳ ἀπέρμαλι. καὶ [t] περὶ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτὰ ἐσπουδάκεσαν. [v] παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσου [x] πᾶσιν ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν· ὡς οὐκ ἀπολείψοντος αὐτοῖς τὸ βρῶματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν διὰ ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες, οὐδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ [y] κακοπαθῆσαι· ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον εὕρισκον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ὑπιοῦσαν ὄνησις [z] οὐδ' ἥτις ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμυδρᾷ δὲ τοῖς παύτῃ νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν. [a] ἔστι δὲ καὶ νῦν ὕσπερ πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν ἀφατροφήν. καλοῦσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ [b] μὰν ἐπερώτησις καθ' ἡμετέραν ἀφέλκυσιν, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες ἀπὸ τοῖς ἀπ' ἐρανοῦ [c] πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διεπέλων. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ ποσαρέκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ. Ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς [d] Ραφιδὶν ἦκον, [e] παλαιπωρηθέντες [f] ὑπὸ τοῦ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε τῇ πρότερον ἡμέραις [g] πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὴν Μωϋσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὑπὸ λιτὰς τρέπεται τοῦ Θεοῦ· προσκαλῶν ὡς τροφὴν [h] αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν [i] προσκρεῖν, ἀφθονουμένης καὶ τὸ ὑπὸ [k] τροφῇ χάριτος ποτοῦ [l] μὴ παρόντος. ὁ δ' οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο. τῷ δὲ Μωϋσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖτο πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ὁ [m] προσδοκήσειν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλῆξαντα τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτόθι προσκειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἀπορίαν [n] ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ ἐξ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, προσγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, πεμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν [o] ἀφορῶντα· καὶ γὰρ ἤδη καὶ [p] ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ πίστεως τῆς ἀναγκαίας ἔλεγεν τὸν Θεὸν, καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν δὲ ἐλπιθεῖσαν· ἐκ τῆς πέτρας πλησμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγήτων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας πεπαλαιπωρημένοις ἀνάγκη [q] γλοιὸς κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χαυόσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τῷ προσδοκήσῃ τοῦ γεγονότος κατ-

Ei quidem colligendo valde ſtudebant. Juſſi autem erant omnes aſſaronem (menſuræ id genus eſt) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere ſatagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui ultra præſcriptum modum proceſſerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam aſſarone non amplius inveniebant. at quicquid in craſtinum relinquebatur nemini erat uſui, à vermibus & amaritudine corruptum. Adeo divinus & incredibilis erat hic cibus: qui vero eo veſcebantur, alio non egebant victu. Quin & hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum & tunc in Moyſis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebræi: nam man ſecundum noſtram loquutionem interrogationis particula eſt, cum quid ſit rei percontamur. Et illi quidem iſtis, quæ ad eos cœlitus delapſa ſunt, continuo gaudebant. Hoc autem victu per annos quadraginta uſi ſunt, quamdiu *ſcilicet* in ſolitudine permanſerunt.

Aſſaron עומר *ſeu Ex. c. 16. 36.*

Manna vulgaris copia in Arabia.

Manna; quidnam apud Judæos.

Erranti Iſraëli eum cibum per annos XL. demetiebatur Deus.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim perveniſſent, ſiti extrema laborantes, quod præcedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, & tunc ſiccam omnino & aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe cœperunt: rurſumque in Moyſem convertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum evitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans ut qui victum illis in egeſtate dederat, nunc & potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe & aquarum abundantiam, unde minimum ſperaret. Tum jubet ut virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde & copiam ejus ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum ut ſine labore & exercitio illis affluere. Moyſes, cum hæc à Deo accepiſſet, revertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum & ad eum *ſubinde* reſpicientem: jam enim illum conſpexerant è ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Ut venit, ajebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluvium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum *primo* auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti *fere* enecti & itineribus miſere attriti neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes & virga *eam* percutit, eaque *ſtatim* dehiſcente erupit aqua copioſiſſima & limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatæ novitate perculſi ſunt, & ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſe-

Ex. c. 17. v. 6.

Tandem juxta Raphidim virga ſua petram percuſſit Moyſes, indeque manavit aqua. Ex. c. 17. Num. c. 20. Pſ. 78. & 105. Sap. c. 11. 1 Cor. c. 10.

da-

t Περὶ τὴν συλλογὴν] Sic *MSS.* περὶ συλλ. *Baſ.* & *G.*

v Παρήγγελτο] Ita *Busb.* & *Hen.* παρήγγελε τὸ *Big.* παρηγγέλλετο δ' *Samb* & *Vat.* παρεγγέλλει) ᾗ *Baſ.* & *G.*

x Πᾶσιν ἀσσάρωνα,] Πᾶσιν omiſerant *Baſ.* & *G.* tum ἀσσαρῶνα *Big.* & *Samb.* tono denſo, ut & mox ἀσσαρῶνος. עמר enim in ore Chaldaïco ſignificat τὸ δέκατον, quantum *Gomer* reſpectu *Ephæ* rite poteſt. BERN. Infra Cap. VI. §. 6. ipſe Joſephus, ἡμίεκτον Ἑβραῖον ἴσον κοτύλαις Ἀττικαῖς ἴσχε. HAVERC.

y κακοπαθῆσαι·] Coll. *Big.* κακοπαθεῖν.

z Οὐδ' ἥτις ἦν,] Ita *Samb.* ὐ δὴ τις ἦν *Big.* & *Vat.* ὐδεμία *Baſ.* & *G.*

a Ἔτι ᾗ καὶ νῦν] Ἔτι ᾗ καὶ νῦν πᾶς ἐκεῖνος ἔστι) τόπος *Vat.* Mannam in Arabia reperiri omnes veteres & novi ſcriptores teſtantur: ſed eandem eſſe cum ea qua Iſraëlitæ divino beneficio paſti ſunt, non niſi temere fortaſſean queat adſtrui. Vide *Grotium* in *Exod.* cap. XVI.

b Μὰν ἐπερώτησις] Μὰν voce circumflexa *Baſ.* & *Gen.* Cæteri facilius & melius μὰν ſeu מן. Syros enim & Arabes, (quorum ſane regio ob dulciſſimam illam pruinam celebratur, ubi tum olim conſederant Hebræi) interrogat vocula *Man*, τίς δὴ vel τί δή; Grotium tamen in Ægyptum ſeduxerunt Rabbini. At vero novo de cibo fruſtra rogitabat Hebræa natio, *quis eſſet, quive nominis.* BERN. Ita ex melioribus *MSS.* in *Editis* μᾶν circumflexe. quæ vocula (ut ait *Bernardus*) apud Syros & Arabes interrogat, τίς δή, vel τί δή; *Grotius*, ſequutus *Rabbinos*, ex Ægyptiaco idiomate deducit, quod ex eo multa tunc retinuerint Hebræi, ut poſtea etiam plurima à vicinis gentibus vocabula traxerint, præcipue in calamitate Babylonica. Videſis *Druſium* in *Difficiliora Exodi*, c. 27. & *Queſt. Hebr.* l. 1. c. 62. *Salmaſium* in *Commentariis* de *Manna*, & *Buxtorfii* Hiſt. *ejuſdem*, c. 2. & *Gallæum* de *Orac. Sibyll.* p. 295. vol. 1.

c Πεμφθεῖσιν] Καθαπεμφθεῖσιν *Samb.* & *Big.*

d Ραφιδὶν] Ραφιδὶν recte *Samb.* & *Zonaras.* In Hebræo רפידים, quod ἐπικυρτικὰ interpretor, contra veteres novoſque Etymologos. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonaras.* in *Editis* Ραφιδείν.

e Παλαιπωρηθέντες] Παλαιπορέσαντες *Vat.*

f Ὑπὸ τοῦ δίψους] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπὸ δίψους in *aliis.*

g Πίδαξιν] Pro gloſſa in Coll. *Big.* & *Voſſ.* adſcribitur πηγαῖς. HAV.

h Αὐτοῖς ἔδωκεν] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

i Προσκρεῖν, ἀφθονουμένης] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* προσκρεῖν ἀφθονουμένοις, καὶ &c. *Baſ.* & *G.* προσκρεῖν ἀφθονουμένοις *Vat.*

k Τροφῇ] Τῇ τροφῇ Coll. *Big.* & *Voſſ.*

l Μὴ παρόντος.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ παρόντος ὄδιν. ὐδ' εἰς μακρ.

m Προσδοκήσειν.] Προσδοκήσειαν *Big. Samb.*

n Ὧν δέονται·] Οὗ δέονται) *Vat.*

o Ἀφορῶντα·] Ὀφθαλμοῖς *Vat.*

p Ἐθεώρουν] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* ἐθεώρουν. & mox καὶ κεχαρῆσθαι.

q Γλοιὸς] Γέιη) *Vat.* qui mox τε poſt πλήττει non agnoſcit.

datam esse comperiebant: ac bibentibus jucundum ac dulce erat fluentum, & quale Dei munere concessum esse apparuerit. Moysem itaque in admiratione habuerunt, utpote à Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantæ illi curæ fuerint, sacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literæ, in templo *Hierosolymitano* repositæ, quod Deus prædixerit Moysi, se hoc modo aquas è rupe eliciturum.

ωλάγησαν, καὶ ωερὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος [r] αὐτοῖς ἔληγεν· καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ [s] γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη Θεοῦ τὸ δῶρον δόντος [t] ἐφαίνετο. τόν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ὅτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τοῦ Θεοῦ ωερὶ αὐτὸς ωρόνοιαν. δηλοῖ δ' [v] ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τοῦ Θεὸν Μωϋσῆ ωροφητεῦσαι, ὅτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

CAP. II.

Quomodo Amalecitæ populique finitimi, bellum inferentes Hebræis, devicti sunt, & magnam exercitus sui partem amiserunt.

Amalecitæ, Arabiæ Petrææ incola, delassatos Israelitas armis aggreditur. Ex. c. 17.

HEbræorum autem fama longe lateque pervulgata, & sermone de illis increbrescente, contigit ut non mediocris timor indigenas occuparet: & missis ultro citroque legationibus se invicem cohortabantur, ut copias conjungerent, & ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Cæteros vero ad hoc incœptum impulerunt Gobolitidis & Petræ incolæ; qui vocantur quidem Amalecitæ, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet & omnes circumcirca populos ad bellum Hebræis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, & qui ex Ægyptiorum servitute evaserant, insidias sibi struere & *exitium moliri* dictitantes. Quem *sane* contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur & opibus affluant, & fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; pœnas ab illis & de solitudine & ob ea quæ illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum urbibus nostris & divitiis manus injecerint. Majoris enim prudentiæ est summa ope niti, ut hostium potentia, cum primum crescere cœperit, labefactetur; quam, ubi paululum adoleverit, cavere ne ulterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere & irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem præcidunt. Hisce ad vicinos & ad invicem per legationes agitatis, decrevêrunt Hebræos prœlio adoriri.

Militem Hebræum alloquitur Moyses.

2. Moysi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis & molestiæ attulerunt indigenarum apparatus. Et cum jam in eo essent ut congrederentur, & belli fortunam tentare & periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebræorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, & cum hominibus pugnatura bene instructis & præparatis. Eos itaque Moyses consolari cœpit, & bono animo esse hortatus est, *utpote* Dei auctoritate fretos; à quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum *validumque*, & nulla

---

ΚΕΦ. β'.

[x] Ὡς ωολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ ωέριξ ἡττήθησαν· καὶ τὴν ωολλὴν τῆς ωρατιᾶς ἀωέβαλον ωληθώ.

ΤΟΥ δὴ τ' Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη ωολλοῦ καὶ ωάντας λεληθόμενα, καὶ τὰ ωερὶ αὐτῶν λόγα Φοιτῶντος, ἐν φόβῳ ωοιέσαινεν ὀλίγους μικρῷ τοὺς ὑωηκόους εἶναι· καὶ ωρεσβευόμενοι ωρὸς ἀλλήλους ωαρεκάλουν ἀμυνεῖν, καὶ ωειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας ἀναιρεῖν. ἐτύγχανον δὲ οἱ ωερὶ τοῦτο ἐναγωνίζες, οἵ τε τὴν [y] Γοβολῖτιν καὶ [z] τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τ' ἐκείσε ἐθνῶν ὑωῆρχον. ὧν ωέμωντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ωλησιόχους ὑωὲρ τ' ωερὶ Ἑβραίους ωόλεμον ωαρεκάλουν· ωρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυωτίων ὑωοδραμόντα δουλείας [a] ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. [b] ὃν οὐ καλῶς ἔχει ωεριορᾶν, ἀλλὰ ωρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ ωαρελθεῖν εἰς εὐωορίαν, καὶ [c] αὐτοὺς τῆς ωερὶ ἡμᾶς κατάρξαι μάχης. [d] θαῤῥήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς ωαρ' ἡμῶν ἀωαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκλω αὐτοὺς καὶ ωερὶ τῆς ἐρήμου καὶ τ' ἐν αὐτῇ ωραχθέντων ἀωαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅωλον τοῖς ωόλεσιν ἡμῶν ἐς τοῖς ἀγαθοῖς ὑωερβάλλουσι τὰς χεῖρας. [e] οἱ δ' ὑερχομένῳ δύναμιν ἐχθρῶν ωειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ [f] σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ ωροκόψασαν μείζω κωλύοντες γωνέσθαι. οἱ μὲν γὰρ ἐξ ωρωίας δοκοῦσι νεμεσᾶν· οἱ δ' ἀδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν [g] κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα [h] τοῖς τε ωλησιόχοις καὶ ωρὸς ἀλλήλους ωρεσβευόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', ὀδὲν ωροσδοκῶντι ωολέμιον, ἀωορίαν καὶ ωαραχὴν ἐνεωοίησε τὰ τ' ὑωηκόων. καὶ ωαρόντων ὑωὲρ τοῦ μάχης ἤδη καὶ [i] κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεωῶς τὸ τ' Ἑβραίων ωλῆθος· ἐν ἀωορίᾳ μὲν ὂν ἁωάντων. [k] μέλλον δὲ ωολεμεῖν ωρὸς ἀνθρώωους τοῖς ἅωασι καλῶς ἐξηρτισμένους. [l] θαμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἦρχεν, καὶ θαῤῥεῖν ωαρεκάλει τῇ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ ωεωιστεύκοτας· ὑφ' ἧς εἰς τοῦ ἐλευθερίαν ἠρμένοι, καταγωνίσθαι τοὺς ωερὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. [m] ὑωολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα ωολὺ, καὶ ωάντων ἀωροσδόκητος, ὅωλων, ζωημάτων, τροφῆς,

---

τ Αὐτοῖς ἔλιχθ'] Ita *Samb.* & unus è *Codd. Vat.* in altero deest αὐτοῖς. in *Editis* αὐτῆς, scilicet τ' πέτρας.

s Γλυκὺ τὸ νᾶμα,] Sic in quinque *MSS.* (& Coll. *Big.* & *Voss.*) in *Editis* καὶ γλυκύδωρον ὕδωρ.

t Ἐφαίνετο.] Illud ἐφαίνετο ex *Codd. MSS.* deerat in *Editis.*

v Ἐν τῷ ἱερῷ] In atrio servabatur Codex sacer, & quidem varia exempla, ad quæ recurrebant, quum de lectione ambigeretur. In Gemara Hierosolymitana Taanith. fol. 68. 1. legitur, tres codices fuisse in atrio in quorum uno sic, sed in duobus aliter scripta est vox aliqua. Talmudici etiam ספר העזרה *Librum atrii* commemorant, ex quo publice pericopæ quædam a Rege legebantur. Hæc est γραφὴ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη. REL.

x Ὡς ωολεμήσαντες] Aliter libri vulgati κεφ. β'. ωερὶ τ' τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅτι ἐκ τ' ωολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐλάβοντο. *De Amalecitarum & sociorum clade, & de præda quæ Israelitis inde obtigit.* BERN.

y Γοβολῖτις] Ita in quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* Γαβολῖτις. Γαυαλῖτιν ex errore legerat olim *Stephanus Byzantius.* Forsan Γεβὰ *Ptolemæi*, in Arabiæ Petrææ θέσει c. XVII. tab. IV.

z Τὴν] Οἱ τὴν. COCC.

a Ἐφεδρεύειν] Ἐποδρεύειν *Samb.*

b Οὐ δὲ καλῶς ἔχει] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gen.* ὃ *Bas.* & *Vet. Interpr.*

c Αὐτοὺς] Αὐτὸν *Samb* & *Big* & Coll. *Voss.*

d Θαῤῥήσαντας] Θαῤῥήσαντας *Vat.*

e Οἱ δ' ὑερχομένῳ ἐώσαιν] Οἱ ὑερχομένῳ δ. *Vat.*

f Σωτῆναι] Σωτῆναι. COCC.

g Κατ' αὐτῶν] Καθ' αὐτῶν bene *Samb.* & *Epiphan.* Alii etiam vix aliter κατ' αὐτῶν. BERN. Καθ' αὐτῶν *Samb.* vult ita & *Coccejus.*

h Τοῖς τε ωλησιόχοις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τοῖς ωλ.

i Κινδυνεύειν] Κινδύνευον Coll. *Big.*

k Μέλλον] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* μέλλων & mox τοῖς ωᾶσι.

l Παραμυθίας] Scribæ Græcorum & cum his *Epiphanius* παραμυθεῖας *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* ut jam rursus expressimus. Mox literis *Genev.* haud bene ἡσυχίους. BERN

m Ὑωολαμβάνειν] Ἀναλαμβάνειν, & mox ἐναγ ωολυ *Vat.*

n Κρί-

φῆς, τ̃ ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιήσεως πολεμῆσιν ἄνθρωποι, [n] κεινοῦσις ἐν τῇ ϖϖρὸς Θεὸν συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ δὲ τ̃ ἐναντίων ὀλίγον, ανοπλον, ἀσθενες, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἵοις αὐτοῖς σύνοιδεν ὄντιν, νικᾶσθαι βουλόμενον τ̃ Θεόν. εἰδέναι δ' οἱ τ̃ ἅπαντα δυνάμενον, ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τ̃ πολέμων. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν μένειαν τὴν ϖϖρὸς τ̃ Θεὸν νενικῆσθαι. νυνὶ δὲ [o] χρέσθαι παρεκάλει ϖϖροθυμοτάτους, ὡς τ̃ ἁπάντων ὑπαρχοντας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τ̃ ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ ϖλῆθος λόγοις· συγκαλῶν τοὺς τε Φυλάρχους καὶ [p] τ̃ ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς δὲ ἀκροᾶσθαι τ̃ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὀλίγοι τ̃ κίνδυνον τοὺς ψυχὰς ἠρμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τ̃ κακῶν· καὶ τ̃ Μωϋσεῖ σκέλλον ἄγειν αὐτοὺς ὀλίγοι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, [q] ὡς τ̃ ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν ϖροθυμίαν αὐτῶν. τὸ δὲ τ̃ πληθους ὁπόσον ἁπᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ, [r] Ναυήνου μὲν υἱὸν, Φυλῆς τ̃ Ἐφραϊμίτου· ἀνδρειότατον [s] δὲ καὶ πόνους ὑποστῆναι [t] δυνικὸν, καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τ̃ Θεὸν [v] ἐκτενῶς, καὶ [x] Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖϖρὸς [y] Θεὸν εὐσεβείας πεποιημένον [z] τιμώμενόν τε ϖϖρὸς τοῖς Ἑβραίοις. [a] βραχὺ δέ τι ϖϖρὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τ̃ ὁπλιτῶν ὑπὲρ φυλακῆς παίδων καὶ γυναικῶν ὧν τε ϖϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου· καὶ νυκτὶ μὲν πᾶσιν [b] ἐν παρασκευαῖς ἦσαν, τ̃ τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς ϖϖροσέχοντες, ὡς ὁρμησόντων ὑπὲρ τοῦ μάχου ὁπόταν κελεύσειεν [c] αὐτοὺς Μωϋσῆς. διηγερμένῃ δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τ̃ Ἰησοῦν ὃν τρόπον σκευάζειε τὸ στρατόπεδον. [d] ἡγεμένης δὲ ὑπερφαίνειν τ̃ ἡμέρας, [e] αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τ̃ ὕσης ϖερὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε διὰ τ̃ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας ϖϖρὸς τοὺς ἐρχομένους ὑπὲρ τοὺς γεγυμνασμένους. τ̃ τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπασι ἤδη τὸ ϖλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲν, cum

re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisve, quibus homines accincti prœlium fidenter committunt; quod ea *omnia* in Dei auxilio habituri sint: hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi è talibus, quales eos esse cognovit, ipsos vinci *plane* noluerit Deus. In memoriam vero revocarent, qualis adjutor exstitit, cum ejus opem experirentur in multis & bello gravioribus *periculis*. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame & siti, cum montibus & mari omnem fugæ viam claudentibus, hæc ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc conserrent; ut qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

Tum huic præficit Jesum Ephraïmitam Naveni filium. Exc. c. 17.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes & optimates convocans, tam singulos quam simul omnes. Juniores quidem admonuit ut senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, & ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore ut à malis liberarentur: Moysique instabant, ut eos jam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferberet & *languesceret impetus* Ex tota autem multitudine militiæ idoneos deligens, iis præfecit Jesum, Naveni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, & laborum patientissimum, & ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysemque *observantem ut* doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebræos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locavit ad præsidium puerorum & mulierum * & in commodum totius exercitus: & per totam quidem noctem sese præparabant, vel armorum quicquid erat elaboratum expedientes, vel ad duces *suos* attendentes; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum *signo dato* juberet Moyses. Quin & Moyses noctem insomnem egit, dum Jesum edoceret quo modo aciem instrueret. Die vero illucescente Jesum rursus etiam admonuit, ut in prœlio spei de se conceptæ respondere studeat, & ex hac expeditione existimationem sibi apud milites ob res gestas comparare. Similiter Hebræorum optimum quemque seorsim hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. Et ille quidem,

---

n Κεῖνοντας] Κεῖνοντες *Samb.* & *Big.* Hoc sumas, licet, aut illud. Postea *Samb.* εἰδέναι δ' οἷος. BERN.

o Γειάζ] Γινιαζ *Vat.*

p Τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους] Lege τοὺς κ. τ. κ. i. COCC.

q Ὡς τ̃ ἀναβολῆς] Ciceronis similis oratio ad Pompejum, apud Lucanum VII: 81.

Quid Mundi gladios a sanguine Cæsaris arces?
Vibrant tela manus: vix signa morantia quisquam
Exspectat: propera, ne te tua classica linquant.

HAVERC.

r Ναυλοῦ] Ita mallem, quam pati ναυήχου aut ναυήχου codicum & MSS. & impressorum Josephi, aut Epiphanianorum *Nave*, vel denique exitu barbaro ναῶ Drusii, modici ingenii laudisque Theologi. Moyses, qui bene illum virum, filiumque ejus optime noverat, non dubito quin scripserit suis literis נון; id ab arbitrio pronunciantis vel *Nun* sonat, vel *Naven*, vel *Naun*, quod Alexandrinis Doctoribus placuisse reor. Inde pridem corruptum referri Ναυῆ in Bibliis Græcis: quin & in Philonis Lexidio Ναυῆ, *pulchritudo* i. e. נוי aut *germen*, quod est נובח elemento alieno. BERN.

s Δὲ κ̃] Illud κ̃ omittit *Vat.* mox in *nonnullis* γνησίου.

t Γενικὸν,] Male metuebant Editores ab hoc epitheto, quod Pollux aliique multi memorant, atque etiam hoc in loco *Big.* & *Samb.* pro γνησίου *Basil.* & *Gen.* BERN.

v Ἐκτενῶς,] Εὐπρεπῶς *Vat.*

x Μωϋσῆν] Ni sic placeam, leges ipse cum *Samb.* & *Big.* μωυσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖϖρὸς αὐτὸν δυσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ϖϖρὸς τοῖς ἑβραίοις. Excusum fuit malo casu μωυσῆ: quorsum obvenit παρεμπλωσία Gelenii Schotanique. BERN. Ita placuit *Bernardo.* in *Editis* Μωϋσῆ &c. nec aliter *Vat.* nisi quod mox αὐτὸν habeat pro Θεὸν. Verum in *Samb.* & *Big.* Μωϋσῆν διδάσκαλον τ̃ ϖϖρὸς αὐτὸν δυσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε ϖϖρὸς τοῖς Ἑβραίοις.

γ Θεὸν] Αὐτὸν Coll. *Big.* & *Voss.* Post vocem, quæ sequitur, excidisse forte ὄντων existimat *Coccejus.* HAV.

z Τιμώμενον τε] Non sine causa ita auget Coll. non tantum *Big.* sed & *Voss.* unde non dubitavi recipere, & vertere *habitumque*; significat enim Mosem a Deo constitutum vindicem voluntatis suæ, & ut talem a populo Israëlitarum habitum, qui utique alias illi non paruissent. HAVERC.

a Βραχὺ] Immutavi ita ad scripta *Big. Samb. Hen.* atque *Busb. Epiphanius* juvat lectionem vulgarem, βραχὺ δέ τι ϖϖρὸς τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων κ̃ γυναικῶν ὧν τε ϖϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου. Ibi tamen loci syllabam ϖϖρὸς prætermiserant *Big.* & *Samb.* BERN. Ita immutavi auctoritate quinque *MSS.* in *Editis* βραχὺ δέ τι ϖϖρὸ τὸ ὕδωρ ἔταξε· τ̃ πλείσων ἐπὶ φυλακῇ παίδων κ̃ γυναικῶν ὧν τε ϖϖρὸς ϖαντὸς στρατοπέδου. Ibi tamen loci voculam ϖϖρὸς prætermiserant *Big. Samb.* & *Vat.* Legerat autem aliquid *Epiphanius*, secus atque nostra exemplaria Græca ostendunt: nam vertit, *quod posset decenter Deum & Moysem pietate colere, esseque apud Hebræos aptus*, vel *& qui erat in omnibus Hebræis placens.*

* *Et in commodum totius exercitus:*] *In præsidium castrorum & imbellis multitudinis* reddit *Gelenius.*

b Ἐν παρασκευαῖς] Sic *Big.* & *Samb.* ἐν παρασκευῇ *alii* cum *Basil.* & G.

c Αὐτοὺς] Ita in *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.*

d Ἡγεμένης] Sic *Vat.* & G. ἡγεμόνης *Basil.* ἐρχομένης *Samb.* & *Big.*

e Αὖθις] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὖθις *aliis.* & mox παρακαλεῖ *Basil.* & G.

cum ita animaſſet & præparaſſet exercitum, diſceſſit ad montem, Deo ſimul & Jeſu exercitu commiſſo.

Dein prelium commiſſum ab alto ſpectavit Moyſes, & elevatis in cœlum manibus hoſtes in noctem afflixit. Ex. c. 17.

4. Congrediebantur itaque adverſi exercitus, & ad manus res veniebat, magna utrinque cum alacritate & plurima ad invicem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyſes manus extenſas ſuſtulit, Amalecitas afflixerunt Hebræi. Moyſes igitur, cum fatigatus manus protenſas amplius elevare non potuiſſet, (quoties enim eos demitteret, toties Hebræos hoſtibus ſuccumbere contigit) Aaronem fratrem, & ſororis Mariammes maritum, Uronem *nomine*, ſuas, utrinque adſtantes, manus jubet ſuſtinere; neque eum adjuvantes permittere ut labore fatiſcerent. Quo facto Amalecitas magna ſtrage fuderunt Hebræi, eoſque internecione deleverant, niſi noctis interventu ab occiſione manus abſtinuiſſent. Victoriam autem pulcherrimam & maxime opportunam majores noſtri reportarunt: nam & bellum *ultro* inferentes profligarunt, & circumhabitantibus terrorem incuſſerunt: acquirentes ſibimet, ſtrenuos excipiendo labores, rerum magnarum & ſplendidarum abundantiam. Hoſtium etenim caſtris potiti, tam in uſum privatum quam in publicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam neceſſariis ad victum egebant. Nec in præſens tantum eis profuit hæc pugna proſpere pugnata, ſed etiam in poſterum ceſſit iis in emolumentum: inde enim non corpora ſolum hoſtium in ſervitutem adduxerunt, ſed & animos *ſubegerunt*; atque omnibus circumquaque gentibus, poſt cladem iſtam *Amalecitis* illatam, formidoloſi exſtiterunt. Quin & ipſi divitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, ut & vaſa ærea quibus ad cibum coquendum utebantur, * magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum & apparatum ſpectantia, præda quoque varia jumentorum, & quæcunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Unde & ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebræi, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe cœperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque hujus quidem pugnæ hic finis erat.

Poſt victoriam, Moyſe largiente præmia ſtrenue merentibus, encomium Jeſu, Hebræis cunctis feriæ, atque ara Deo victori dicata, Amalecitarum denique reliquiis excidium præſcriptum. Ex. c. 17.

5. Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadavera ſpoliavit, & arma, quæ fugientes abjecerant, collegit, & ſtrenue merentibus præmia diſtribuit: Jeſumque ducem pro concione laudavit, toto exercitu iis quæ geſſerat atteſtante. At nemo quidem ex Hebræis prœlio cecidit: ex hoſtibus vero

ἄτως ᾠδιαθησάμενος τὸ στράτευμα τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ἀφὶ τῶν ἔργων ᾠδηγωνίζετο, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, Θεῷ τε καὶ Ιησοῦ ᾠδιδοὺς τὸ στράτευμα.

δ'. Προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι· καὶ χειρῶν ἦν ἡ μάχη, ᾠθυμίᾳ τε καὶ [f] ἀφικελεύσμῳ τοὺς πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν οὖν Μωϋσῆς [g] αὔθις [h] ἀνίσχοι τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Αμαληκίτας κατεπόνουν οἱ Εβραῖοι. τοῦ δὲ πόνου τοῦ [i] ἀναπαύσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς ἐχ ὑπομένων· ὁσάκις γὰρ αὐτὰς [k] καθίοι, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους [l] αὐτὸς συνέβαινε· κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ααρῶνα, καὶ τὸ ἀδελφῆς [m] Μαριάμμης τὸ ἄνδρα [n] Οὖρονα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ ἀφικερατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἀπιτρέπειν κάμνειν [o] βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο γινόμενος [p] κατακρατοῦντες ἐνίκων τοὺς Αμαληκίτας οἱ Εβραῖοι· καὶ πάντες [q] ἀπολώλεσαν ἄν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. [r] νίκην δὲ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· [s] καὶ γὰρ τῶν ἀπερατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τὰς οἰκείους ἐφόβησαν, ἀπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. [t] ἑλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλοῦτος τε μεγάλος δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, ὥστε τῶν ἀναγκαίων τροφῆς πρότερον ἀπορήσαντες. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὖθις αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ συνειρημένη μάχη· ἐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ἀπερατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς οἰκείοις ἅπασι μετὰ τῶν ἐκείνων ἦτταν ἐνέβαλον φοβεροί. αὐτοί τε τοῦτο μεγάλα διώφελον προσέλαβον· πολὺς μὲν γὰρ [v] ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὰ δίαιταν, [x] πολὺ δὲ ἄσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι [y] περὶ τὰς ὁπλήσεις, ἥτε ἄλλη σκευοποιία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξοδοῦσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπερεπλήσθησαν [z] ἐπ' ἀνδρείᾳ Εβραῖοι, καὶ πολλὴ μετεποίησις ἀρετῆς ἐν αὐτοῖς· πρός τε [a] τὸ πονεῖν [b] ἦσαν ἀεὶ, τοῦτο πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ τούτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας.

ε'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντοίας [c] τῶν φυγόντων συνέλεγε· διεστοῦσί τε τιμὰς ἐδίδου· καὶ τὸ στρατηγὸν Ιησοῦν [d] ἐνεγκωμίαζε, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανεν δὲ Εβραίων μὲν [e] οὐδείς· τῶν δὲ πολε-

[f] Διαπελέσμῳ] *Thucydidem* imitatur, apud quem (p. 221. *Edit. Oxon.*) ᾠθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ ᾠδιαπελέσμῳ.

[g] Αὖθις] Forte ὀρθὰς. Vet. *Manus extendebat ad Cœlum.* COCC.

[h] Ανίσχοι τὰς χεῖρας,] *Al.* ἀνίσχας.

[i] Ἀναπαύσεως] Ita *Samb. Big.* & *Zonaras.* ἀπαστάσεως in *Editis*, *aliisque.*

[k] Καθίοι,] Sic in *MSS.* καθίη in *Editis.*

[l] Αὐτῷ συνέβαινε·] Αὐτῷ *Vat.*

[m] Μαριάμμης] Occurrunt & formulæ μαριάμμης *Samb.* & μαριάμης *Big.* tum hoc in loco, tum in aliis. BERN. Vide p. 99. v. 32.

[n] Οὖρονα,] Fecerat ita *Joſephus* ex חור *Hebræo*, aut חורא *Syriaco*, eſtque imitatus *Epiphanium*. Atqui ὦρον *Big.* (Coll. *Voſſ.*) *Samb. Hen. Vat.* & *Busb.* deflexum crede ex ὡς LXXII. BERN.

[o] βοηθοῦντας.] Forte βοηθοῦσας. COCC.

[p] Κατακρατοῦντο] *Al.* καθακρατοῦντες, & ἀνὰ κρατοῦντο, & ἀνακρατοῦντες.

[q] Απολώλεσαν ἄν,] *Al.* ἂν ἀπολώλεσαν contra morem *Atticorum.*

[r] Νίκην δὲ] Δὲ nolunt *Big.* & *Samb.* Mox Διαπερατευσάντων *Gen.* he bis dicerent forte ἐπιπερᾳδευσάντων in eodem tmemate. BERN.

[s] Καὶ γὰρ] Καὶ γὰρ καὶ τῶν *Vat.*

[t] Ελόντες] Ita *Vet. Interpr.* ἑλοῦσα δὲ καὶ τὸ *Baſ.* & *G.* ἑλοῦσα τὸ σχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

[v] Αργυρός τε] Sic in *MSS.* in *Editis* ὁ ἀργυρός τι καὶ ὁ χρυσός.

[x] Πολὺ δὲ ἐπίσημον] Hic notat pecuniam ſignatam, cui ἄσημον opponitur. REL.

[y] Παρὰ τὰς ὁπλήσεις,] Περὶ τὰς ὁπλήσεις nec male *Samb.* παρὰ τὰς ὁπλίσεις *Schotanus* nec male nec bene, ſed indifferenter. Mox ἐξοδοῦσιν typis parcis. BERN. Coll. *Voſſ.* ἀεὶ τὰς πλήσεις, non aliter, quam in ſuperioribus, ubi eadem varietas & confuſio ſcripturæ agnoſcebatur. HAVERC.

* *Magnus quoque numerus rerum ſignatarum,*] Ita in *Vet. Interpr.* & *Sperlingio* (de Nummis non cuſis p. 86.) qui *Gelenium* reprehendit, quod ex ἐπισήμῳ πλήθει *pecuniam ſignatam* nobis exſculpſit, vertendo *magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia* &c, cum vaſa etiam ſignis ſuis elaborata ſint, & veſtes ἐπίσημοι dicantur, quæ figuras intextas habent. Mihi ſane vox ἐκαλέρων ſuſpecta eſt, & ſi abſque ope *MSS.* conjecturis indulgere liceret, mallem ſic legere, πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος κρατήρων.

[z] Ἐπ' ἀνδρείᾳ] Probum & ἐπ' ἀνδρίᾳ *Big.* BERN.

[a] Τὸ] Pro τὸ malebat τῷ *Coccejus*, quod & exſtat in Coll. *Big.* HAV.

[b] Ησαν ἀεὶ,] Ita ex *MSS.* antea ἦσαν, ὃ τοῦτο.

[c] Τῶν φυγόντων] Ita *Big.* & *Samb.* τῶν φυγόντων *Hen.* & *Busb.* φυγόντων duntaxat *Baſ. G. aliique.*

[d] Ενεγκωμίαζε,] Ita *Vat.* ἐγκωμίαζε *Baſ.* & *Big.* ἐκωμίαζε & ἐκεκωμίαζε *Alii.*

[e] Οὐθείς·] Ita *Big.* & *Samb.* οὐδείς excuſa. Imo οὐδὲ εἷς *Hen.* & *Busb.* BERN.

λεμίων ὅσους ἐδύ ἀριθμῷ γυῶναι δυναῖον ἦν. θύσας ἢ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, [f] ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τ Θεόν· προεφήτευέ τε πανωλεθρίᾳ τὺς Αμαληκίτας ἀπολυμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἅτε τὸ Εβραίοις ὑπεστρατοπεδευκὸς, καὶ παῖται ἐν ἐρήμῳ τε γῇ [g] καὶ παλαιπωρημένοις. τόν τε [h] στρατὸν δείπνοις ἀνελάμβανεν. καὶ παύτῃ μὲν τῇ μάχῃ πρώτῃ μαχεσάμενοι πρὸς τὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν, μετὰ [i] τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, οὕτως ἐπολέμησαν. ἐπεὶ ἢ τὴν τῶν ὑπατικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας [k] ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τὺς Εβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε σπουδαιοτέρους. πολὺ δὲ ἦν ἤδη τὸ [l] ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προιὼν κατ' ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ὄρει τὸ Σινάϊον ὄρος· ἐν ᾧ καί τι θεῖ τ θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

totidem, quot vix numerando conſequi potuerunt. Cum vero gratiarum actionis ſacrificium offerret, aram poſuit, Deum VICTOREM appellans: prædixitque internecione delendos eſſe Amalecitas, foreque ut nemo ex iis in poſterum ſupereſſet, quod Hebræos ultro armis aggreſſi fuerint, idque in ſolitudine & *ſumma* inopia conſtitutos. Et *tunc* exercitum epulis adhibuit. Atque hæc quidem prima pugna, quam poſt exitum ex Ægypto contra hoſtes bello eos laceſſentes commiſerunt, ita pugnata eſt. Cum vero convivium ob partam victoriam Moyſes egiſſet, & Hebræos per aliquot dies poſt prœlium refeciſſet & recreaſſet, inſtructis agminibus *eos* eduxit. jam enim multi erant levis armaturæ milites. Et tardiuſcule progrediens, tertio menſe, poſtquam ex Ægypto moverat, ad montem Sinæum pervenit: in quo miraculum de rubo, aliaſque viſiones ei contigiſſe prius memoravimus.

Exitus menſe tertio ad montem Sinæum pervenitur. Ex. c. 19.

ΚΕΦ. γ'.

[m] Οτι τ πενθερὸν αὐτῦ Ιοθόρην Μωϋσῆς, θεραπεύοντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινάϊον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

CAP. III.

Quod Jethronem ſocerum ſuum Moyſes, ad ſe venientem in montem Sinæum, lætus exceperit.

ΚΑΙ [n] Ραγουήλου ὁ πενθερὸς τὴν αὐτῦ πιωθυομένου δυναξίαν, ἀσμένως [o] ἀπήντα. Μωϋσῆς ἢ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτῦ δεχόμενος καὶ τὺς παῖδας, ἥδετο ὅτι τῇ ἕξ πενθερᾷ ἀφίξει. καὶ θύσας [p] δωμῇ τὸ πλῆθος ἕξ θάμνυ πλησίον, ὃς ἀμφεφλεγῇ ἕξ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκασοι τ δωμίας μετελάμβανον. [q] Ααρὼν ἢ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλου προσλαβόμενος, ὕμνυς τε ἦδον εἰς τ Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ ποιητὴν γεγενημένον· καὶ τ στρατηγὸν ἐφήμουν, ὡς κατ' ἀρετὴν ἐκεῖνυ πάντων αὐτοῖς [r] κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλος [s] πολλὰ μὲν ἐγκώμια ἕξ πλήθυς [t] ὅτι τῇ πρὸς τ Μωϋσῆν δικαιοσύνῃ διεξῆλθε· ἐθαύμαζε ἢ τ Μωϋσῆν τ ὑπὲρ σωτηρίας τ φίλων ἀνδραγαθίας.

Raguelus autem ſocer, res ab eo feliciter geſtas fama accipiens, gratulabundus *ei* obviam venit. Et Moyſes, *cum eo* excipiens Sapphoram uxorem ſuam & filios, de ſoceri adventu valde gaudebat. Cumque rem divinam & ſacrificium confeciſſet, populo convivium apparat non procul à rubo, qui conflagrationem ex igne evaſerat. atque multitudo quidem, per tribus ſuas diſpoſita, ſigillatim epulis accumbebat. Aaron vero & Raguelus cum ſuis hymnos in Deum cecinerunt, ut qui ſalutis & libertatis auctor eis exſtiterit & largitor; ſimulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod ejus virtute cuncta eis ex animi ſententia ceciderint. Inſuper & Raguelus, in ſua ad Moyſem gratiarum actione, multa populo præconia tribuit: Moyſem vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum ſalute tantum fortitudinis *in laboribus & periculis* oſtenderit.

Moyſi genero ſuo gratulatur Raguelus, ſed maxime Deo Vindici. Ex. c. 18.

CAP.

---

[f] Νικαῖον] *Samb. Hen.* & *Busb.* νικαῖον, ut paſſim illis οἰκεῖον. *Big. Baſ. Gen.* & Stephanus Byzantius νικαῖος, atque pariter alteram vocem preſſe denotant. Diſertius itaque *Deo Trophæo noſtro* ſive τῷ τροπαιούχῳ inſcribi hanc primam aram Iſraelis liberati tradidit Judæus iſte, quam ante eum Alexandrini τῇ καθαρυγῇ μυ. BERN.

[g] Καὶ ταλαιπωρημένοις.] Illud καὶ deeſt *Vat.*

[h] Στρατὸν] Ita *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* στρατηγὸν *Baſ.* & *G.*

[i] Τὴν ἐξ Αἰγύπτου] Sic *MSS.* in *Editis* τὴν Αἰγύπτιον.

[k] Ἐπ' ὀλίγας] *Samb.* ἐπὶ ὀλίγας, idemque parvo intervallo καθ' ὀλίγον unice. BERN.

[l] Ὁπλιτικὸν] Sumpſi ex *Big. Samb.* & *Burio* noſtro ὁπλιτικὸν, ut uſitatius. Verum & ὁπλητικὸν *Baſ.* & *Gen.* haud alienum video à Canone Grammatiſtarum. BERN.

[m] Οὐκ τ πενθερὸν] *Baſ.* & *Gen.* hoc capituli ibidem præpoſuerunt, Κεφ. γ'. Ποίας συμβουλὰς ὁ Ραγουήλου τῷ γαμβρῷ μανοῦ ἔδωκεν. BERN.

[n] Ραγουήλου] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut amant περιεργοῦσιν, ubique ῥαγουήλου & ῥαγούηλον appingunt. *Big. Baſ. Gen. Euſtathiuſque* ῥαγουήλου, quem Moyſes ipſe appellat modo רעואל, modo יתרו, forte & חובב, aut potius ابو حبيب; contribules etiam Arabes vocant شعيب *Soebum*, ut jam omittam & nugas Rabbinicas. BERN.

[o] Ἀπήντα.] Ita immutavi ex Epiphanio. Vel hoc modo forte licet, ἀπλώτα τῷ μανοῦ, καὶ τὸν σαπφώραν διχόμυος καὶ τὺς παῖδας αὐτῶν· ἤδε·) ἢ μανοῦς ἐπί. Extat enim tam in MSS. quam in impreſſis libris patente errore, ἀπλώτα τόν τε μανοῦν καὶ τὸν σιπφώραν (aut ex codd. *Samb.* & *Big.* σαπφώραν) διχόμυον καὶ τὺς παῖδας αὐτῶν· ἤδε·) ἢ μανοῦς ἐπὶ τῇ &c. Nil aliud intellexit ex Joſepho Jo. Zonaras, aut Pſeudo-Euſtathius. Quorum ille ad Hex. ait, καὶ ὁ ῥαγουήλου ὁ καὶ Ιοβὲρ, διώνυμον δὲ ἱστόρηται, ἀφικνεῖ) πρὸς τ μανοῦν, ἐπαγόμενον αὐτῷ τὸν γυναῖκα καὶ τὺς υἱύς. Protodrungarius pariter Tom. 1. Annalium, ἐπὶ τὸ ὄρος σινᾶ καὶ ῥαγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτῦ ἀπλώτησεν αὐτῷ. θεασάμενον δὲ τ γαμβρὸν τὸ ὄχλου πεζεύοντα ὀνίως, & reliqua. Verum propter vitium librarium, Joſephum ipſum lubentius criminantur hoc in loco Salianus Schotanuſque & conſimiles Originum Judaicarum cenſores. BERN. Ita cum *Bernardo* immutavi ex *Vet. Interpr.* Exſtat enim tam in *MSS.* quam *Impreſſis* patente errore, ἀπλώτα τόν τε Μανοῦν καὶ τὸν Σιπφώραν [*al.* Σαπφώραν] διχόμυον καὶ τὺς παῖδας αὐτῶν· ἤδε·) ἢ Μανοῦς ἐπὶ τῇ &c. Nec aliud intellexit *Euſtath.* ad *Hexaëm.* p. 89. καὶ ὁ Ραγουήλου ὁ καὶ Ιοθὲρ, διώνυμον δὲ ἱστόρηται, ἀφικνεῖ) πρὸς τ Μανοῦν, ἐπαγόμενον αὐτῷ τὸν γυναῖκα καὶ τὺς υἱύς. nec *Zonaras* in *Annalibus*, p. 23. ἐπὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ Ραγουὴλ ὁ πενθερὸς αὐτῦ ἀπλώτησεν αὐτῷ. θεασάμενον δὲ τ γαμβρὸν τὸ ὄχλου πεζεύοντα ὀνίως &c.

[p] Εὐώχει] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐωχεῖ *Vat. Baſ.* & *G.* An *Raguelus* tam laute fecerit, an *Moyſes*, quærant alii. *Moyſis* tamen ipſius verba favent ſocero ſuo, nec abhorrent illa *Joſephi*. BERN.

[q] Ααρὼν] Ααρών τε *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Κατὰ νοῦν] Καθ' ἑνὸς *Samb.* ex more. BERN.

[s] Πολλὰ μὲν] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis* πολλὰ μὲν ἐγκώμια δὲ πλήθυς ἐποιεῖτο. ἔπειτα πρὸς τ Μανοῦν τ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τ φίλων ἀνδραγαθίας. Diverſus ab his *Epiphan.* qui vertit, *Et Raguelus quidem multa encomia plebis apud Moyſem de eorum fortitudine dixit, quod pro cunctorum ſalute ſic laboraverunt univerſi.*

[t] Ἐπὶ τῇ πρὸς τ Μανοῦν δικαιοσύνῃ διεξῆλθε·] *Big.* & *Samb.* Aliter ſane *Baſ.* & *Gen.* ἐποιεῖτο· ὑπὲρ τα πρὸς τ μανοῦν τ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ, &c. Diverſus & Epiphanius maluit eſſe his. Quære tu ſcripta meliora. BERN.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei ut populum antea incompositum divideret, præfectosque designaret, qui millenis & centenis præessent: & ut ex soceri consilio singula hæc constituit Moyses.

De populo ordinando prudentissimi Ragueli consilium. Ex. c. 18.

CRastina vero die Raguelus, animadvertens, ut Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controversias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, utpote qui æquo jure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; &, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod jure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putavit, neminem volens impedire quo minus præclaro ducis judicio arbitrioque frueretur. Turba autem summota Moysem sibi assumpsit, & cum soli essent, quid facto opus esse sibi videbatur, eum edocuit: consuluitque ut minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipse vero gravioribus tantummodo *negotiis* interesset, & universorum saluti provideret. Nam & Hebræorum quamplurimos repertum iri, ad jus dicendum satis idoneos; tot vero myriadum incolumitati prospicere neminem posse, præter Moysem ipsum aut sui similem. Itaque cum probe noveris (inquit) qua parte cæteris omnibus præstes, quantumque Deo ministrando contuleris ad res populi tuendas augendasque; permitte ipsis ut lites dijudicandas etiam ad alios deferant: tu vero soli numinis cultui deditus esto, haud parum de populo solicitus in meliorem statum & dignitatem vindicando. Meo igitur consilio circa res humanas usus exercitum accurate recense, & per dena millia distributis duces ex iis delectos præfice: dein millenis pariter. Divido autem post eos in quingentos, ac rursus in centenos, tum in quinquagenos: & principes super eos constitue, qui per tricenos divisos disponant, & per vicenos, ac denos connumeratos. Præsit autem his unus aliquis, qui à numero eorum quibus præest appellationem accipiat. Illi vero, à populo universo comprobati habitique pro viris virtute & justitia præstantibus, de controversiis eorum sententiam ferent. Ac si quæ res paulo major existat, ad potiores dignitate ejus cognitionem deferent: sin & illis videatur ad judicandum nimium difficilis, ad te eam remittent.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑπέθετο Δραπάξαι τ λαὸν αὐτῷ κ χιλιάρχας καὶ ἑκαλοντάρχας, ἄπαικλον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κ τῶν ξ πενθερὸς παραίνεσιν.

ΤΗ ὑ ὑστεραίᾳ θεασάμενο ὁ Ραγουὴλο τ Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ [x] μόνως ἂν ξ δικαίᾳ τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ Δραπητὴς αὐτοῖς [y] ἔτο γένοιτο, καὶ ὥσθ' τοῖς ἡττωμένοις κῶφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην [z] ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βουλόμενο ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι ξ στρατηγῷ θέλουσιν. [a] παυσάμενον ὑ τοῦ θορύβου ὥσθ' ἁλαλαβοῶν, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ [b] χρὴ ποιεῖν· καὶ συνεβάλετο τ μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι παλαιπωρίας ἑτέροις ἐκκῆναι, πρεῖ ὑ τ μειζόνων καὶ τ σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθὸς, κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὑρεῖν· φροντίσαι ὑ πόσων μυριάδων σωτηρίας, σὸκ ἄλλον τινὰ δυνάσθαι μὴ Μωϋσῆν γνόμενον. [c] αἰσθανόμενο οὖν τ ἀρετῆς, [d] φησὶ, σωτοῦ, καὶ οἷο γέγονας ἐπὶ [e] τῷ τ λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τ ἐγκλημάτων διαίταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' [f] ἄλλων· [g] σὺ ὑ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθο ἀπαλλάξεις τ νῦν πορείας. ὑποθήκαις ὑ ταῖς ἐμαῖς [h] πρεῖ τ ἀνθρωπείων χρησόμενο, τ στρατὸν ἐξετάσῃς ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυριάς τούτων κεκριμένους ἀρχοντας ἀποδείξεις· εἶτα κατὰ χιλιάς. διαιρήσῃς ὑ [i] μετ' αὐτὰς εἰς πεντακοσίους, κ πάλιν εἰς ἑκατὸν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα [k] μεριθέντας διακοσμήσουσι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα [l] συναριθμουμένους. ἔσῳ δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν προστηγορίαν [m] ἀπὸ τοῦ τ δεχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. [n] οἱ ὑ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους ° παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, πρεῖ τε τῶν [p] διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι. κἂν ἡ τι μεῖζον [q] ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὴν πρεῖ τούτων διάγνωσιν ἐπανοίσουσιν· ἂν ὑ κἀκείνοις διαφύγῃ τὸ πρεῖ ξ πράγματο δύσκολον, ὀπὶ σὲ τοῦτο ἀνα-

---

ν Τῇ ὑ ὑστεραίᾳ] מִמָּחֳרָת ex literis Moysis. BERN.

x Μόνως] Ita *Big.* & *Samb. μόνον* in *Editis. μόνον ὡς ἂν* ξ δ. *Vat.*

y Οὕτο γένοιτο,] Οὕτο non agnoscit *Vat.*

z Οὐ κατὰ πλεονεξίαν] Ita *Samb.* & *Vat. ἢ κατὰ πλεονεξίαν αὐτῷ νομίζουσι πάσχειν Big. ἢ πλεονεξίαν πάσχειν αὐτὸ νομίζουσι Basil.* & *G.*

a Παυσάμενον] Παυσαμένῳ *Samb.*

b Χρὴ ποιεῖν·] Δεῖ ποιεῖν *Vat.*

c Αἰσθανόμενο] Αἰσθομένο *Vat.*

d Φησὶ,] Ex *Samb. φησὶν αὐτῷ Big. φησὶν αὐτῷ* in *aliis.*

e Τῷ τ λαὸν] Articulum, qui deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.*

f Ἄλλων·] Ita *MSS. ἀλλήλων* in *Editis.*

g Σὺ ὑ πρὸς μόνῃ] Vocibus Hebraicis היה אתה לעם מול אלהים BERN.

h Περὶ τ ἀνθρωπείων] Ita ex *Vet. Interpr.* non sine auctoritate *MSS. πρεῖ τ ἀνθρωπίνων Samb. πρὸς τ ἀνθρωπείων Vat.* in *Editis* deest *πρεῖ.*

i Μετ' αὐτὰς] *Μετὰ τούτους Busb.* Et superius κ τ στρῶν ἐξετάσαι. mox Εἶτα τ'. *Hen.* & *Busb.* BERN.

k Μεριθέντας] Ita *Vat. Basil.* & *G.* in *aliis μεμιθέντες.*

l Συναριθμουμένους.] *Big.* & *Samb. συναριθμοῖς.* At vero *Hen.* & *Busb.* κ κ δέκα συναριθμοῖς. Vult itaque Flavius quemlibet Pentecontarchum, causa exempli, apud Hebræos præfuisse Decurionibus quinque, Icosarchis binis, & Triacontarcho unico. Unde Zonaras Juris-Consultus, κ κ μυρίας ἀρχοντας ἀποδεικνύει τ γαμβρὸν συνεβούλευεν ὁ Ραγουὴλ· εἶτα κ χιλίας, κ κ πεντακοσίας ἑτέρους ἐφισᾶν. κ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κ πεντηκοντάρχας ποιεῖν· κ ἐν τελάκοντα, κ εἴκοσι, κ δέκα ἐφισᾶν τὰς διακοσμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius Moysis c. 18. v. 21. in *Tribunos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decanos*, quos Hieronymus vocat. BERN. Ita quidem *Zonaras*, κ κ μυρίας ἀρχοντας ἀποδεικνύει τ γαμβρὸν συνεβούλευεν ὁ Ραγουὴλ, εἶτα κ χιλίας κ κ πεντακοσίας ἑτέρους ἐφισᾶν· κ ἐπὶ τούτοις ἑκατοντάρχας κ πεντηκοντάρχας ποιεῖν, κ ἐν τελάκοντα κ εἴκοσι κ δέκα ἐφισᾶν τὰς διακοσμήσοντας. Simplicior tamen exstat distributio ipsius *Moysis. Exod.* c. 18. *in Tribunos, Centuriones, Quinquagenarios, & Decanos*, quos *Hieronymus* vocat.

m Ἀπὸ ξ τ δεχομένων] Ἀπὸ ξ δεχομένων ἀριθμοῦ *Hen.* & *Vet. Interpr.*

n Οἱ ὑ δοκιμασθέντες] Ita *Basil. G.* & *Epiphan. οἱ* ὑ deest *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox legunt *οἱ πρεῖ τε* διάφ.

o Παντὸς εἶναι] *Big. Samb.* & *Epiph. πάντως* Typographi priores. Moyses Josephusque requirunt viros optimæ famæ, *δυνατοὺς, θεοσεβεῖς, δικαίους.* Gelenius adhuc & Seldenus IC. plebis Hebraicæ suffragia necessaria quo tales præfecti creentur, ex verbis Josephi perverse eliciunt. Vox autem populi tantum valuit in Ecclesia Judaica, quantum jam inter Christianos in Episcoporum Ordinationibus valet. Non facit illa Præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant. BERN. Ita ex *MSS. πάντως* in *Editis.* Male nonnulli (inquit *Bernardus*) plebis Hebraicæ suffragia necessaria esse ad tales præfectos creandos ex his verbis *Josephi* eliciunt. Vox enim populi non magis valuit in Ecclesia Judaïca, quam inter Christianos in Episcoporum ordinationibus valet. non facit illa præsulum quospiam, vetat tamen ne fiant.

p Διαφόρων] Διαφορῶν *Samb.*

q Ἐπὶ τοὺς] Ita in quinque *MSS.* male in *Editis, ἐπὶ τὸν ἐν ἀξιώματι τὸ πρεῖ* ξ πρ. versiculo omisso.

r Μωϋ-

ἀναπέμψασιν. ἔσται γὰρ ἄτοις ἀμφότερα, καὶ τὰ δίκαια Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσεδρεύων εὐμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσας τῷ στρατῷ.

β'. Ταῦτα Ραγουήλ προσεινέσαντος, [r] ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην [s] τὴν ἐκείνου· οὔτε τὸ πρῶτον τὴν εὕρεσιν οὐκ [t] ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸ ἐξευρηκέναι τῷ πλήθει. [v] καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ὁ Ραγουήλην ἐγεγράψειν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προφρημένην· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος παλαιᾷ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν κἀκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτης δικαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

Sic enim fiet utrumque, ut & jus suum consequantur Hebræi, & tua in Deum assiduitate ipsum exercitui magis propitium reddas.

2. Ad hæc autem hortante Raguelo, consilium ejus libenter admisit Moyses, moxque *omnia* disposuit prout ille suggesserat: rei hujusce inventionem non dissimulans, neque eam sibi arrogans: sed populo palam faciens, quis eam primus excogitaverit. Quin & in libris suis Raguelum memoriæ prodidit, ut qui ordinationem prædictam invenerit: factu optimum ratus verum bene meritis testimonium tribuere, quamvis & aliorum inventa ei in gloriam cedant cui adscribuntur. Adeo ut ex hoc liceat intelligere, quam spectatæ integritatis fuerit Moyses. Sed hac quidem de re in aliis *institutæ* scriptionis locis opportune *sententiam nostram* declarabimus.

Moysis præclara fides ac modestia.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

Μωϋσῆς γὰρ συγκαλέσας [x] τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς συνεσόμενος τῷ Θεῷ, [y] καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. σκηνὰς δ' ἐκέλευσε πλησίον μεταστήσασθαι τῷ ὄρει, τὴν χρείαν τοῦ Θεοῦ [z] προπαιδεύσας. ταῦτ' εἰπὼν [a] ἀνῆλθε πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον [b] τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν πρανῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον [c] οὐκ ὂν ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὁρᾶσθαι δίχα πόνου τὴν ὄψεως δυναμένοις· ἄλλως τε, [d] καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι [e] περὶ τούτου τὸ Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν, φοβερὸν [f] ἰδεῖν καὶ ἀπρόσοιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετοικήσαντες, καὶ τὰς ὑποφορίας τοῦ ὄρους [g] καταλαμβάνοντες· ἡρμένοι ταῖς διανοίαις, ὡς μὴ τὴν [h] ἐπαγγελίας τῶν ἀγαθῶν, ἣν πρότεινεν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸ στρατόπεδον ἐθεώρουν· καὶ παραλουόντες τὴν ἄλλην ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ συνουσίας [i] τῶν γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε· καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῆ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. τῆς τ' οὐσίας ἀφθόνως ἐχρῶντο πολυτελεστέρας, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν [k] ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις [l] σκεπτικῶς ἠσκηκότες.

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν [m] ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρίτῃ δ', πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀναφανῆναι, νεφέλη τε [n] ὑπερίζουσα τοῦ παντὸς στρατοπέδου τοὺς Ἑβραίων, ὄμβρον τοῖς ὁρῶσι φοβερὸν ἐπαγομένη, καὶ τὸ χωρίον ἅπαν τὰς σκηνὰς ἠσαν πεποιημένοι περιέσχε. καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν [o] κατήγιζον, ἀστραπή τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς

CAP. V.

Quomodo Moyses in montem Sinæum conscendit, & acceptas à Deo leges Hebræis dedit.

CUm autem populum convocasset Moyses, ipse quidem ad montem Sinæum se abire dicebat: ut qui cum Deo versaturus, & oraculum aliquod ab ipso acceptum eis reportaturus esset. Illos vero prope montem Sinæum castra locare jubet, præcipue Deo viciniores futuros. Hæc cum dixisset in montem Sinæum ascendit, omnium regionis istius celsissimum; & ob nimiam altitudinem & abrupta præcipitia non solum hominibus invium, sed & vix sine fatigatione oculorum aspiciendum: cum & alias, propter pervulgatum de eo sermonem: Deum illic habitare, tremendus esset & inaccessus. Hebræi autem juxta mandatum Moysis castris motis radices montis occupant: animis erectiores & alacres, quasi cum bonis promissis, quorum spem illis dederat, à Deo reversurus esset Moyses. Convivia autem agentes ducem exspectabant, castitatem servantes cum in cæteris, tum per triduum abstinendo à mulierum congressu, sicut eis ipse præceperat; precibus etiam Deum solicitantes, ut, placide benigneque Moysem excipiens, munera ei donaret, quæ vitam facerent beatiorem. Victu itaque sumptuosiore utebantur, & simul cum conjugibus ac liberis cultum habitumque decorum & splendidiorem induunt.

2. Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priusquam sol oriretur, nubes circumfusa totis Hebræorum castris incumbit, qualem antehac nunquam conspexerant, & spatium omne, ubi posuerant tabernacula, complexa est. Ac cum reliquum cœli in sereno esset, *subito coorta tempestate*, cum venti vehementes largum concitantes imbrem ruebant, tum

Tremendum Sinæ fastigium ascendit Moyses.

Populus interim Hebræus lustratur, epulatur, castisque Deum precibus solicitat. Ex. c. 19.

Sed die tertia procellis, nubibus, fulgoribus etiam ac fulmine præsentem Deum agnoscit.

---

r Ο Μωϋσῆς] Articulum restituimus ex *Big.* & *Samb.*

s Τὴν ἐκείνου·] Τὴν deest *Vat.*

t Ἀποκρυψάμενος.] Ita *MSS.* in *Editis* οὐκ ἀποκρυψόμενος.

v Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ᾗ] Καὶ τοῖς βιβλίοις ᾗ ῥαγουήλου (*Samb.* ῥαγούηλου) ἐγέγραψεν *Big.* atque *Samb. Epiphanius* vero ἐν τοῖς βιβ. ἐγέγραψεν, vel ἐγέγραψεν. Recte itaque *Epiphanius* & *Genesius in libris suis*, quibus profecto nihil melius unquam scriptum. Schotanus tamen *in libris sacris* præsertim exponit, haud bene. BERN. Καὶ τοῖς β. & mox ἐγέγραψεν *Big.* & *Samb.* ἐν τοῖς β. ἐγέγραψεν vel ἐγέγραπται legisse videtur *Vet. Interpr.*

x Τὸ πλῆθος,] Sic *MSS.* τὸ πλῆθος in *Editis.*

y Καί τινα λαβὼν] Eo modo *Big.* & *Samb.* & lubenter Cl. *Bosius.* Verum cum Editoribus facit *Scholasticus* famulus Cassiodori: idcirco malunt tres illi καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον, ἐπανῆξων πρὸς αὐτούς. His favent & consequentia Josephi, ut μὴ τὴν ἐπαγγελίαν τῶν ἀγαθῶν ὧν πρόκειται αὐτοῖς, ἐπανήξοντος μουσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ; moxque ταυτὴ δῶρα δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται BERN.

z Προδιδάσκων.] Προδιδάσκων Vat.

a Ἀνῆλθε] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνῆλθ *Baf. G.* & *Vat.*

ἄνεσι *Big.* (*Voss. Coll.*) & *Samb.*

b Τῶν ἐν ἐκείνοις] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Voss.* Coll.) & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῶν ἐκεῖ ὀρῶν.

c Οὐκ ὂν ἀναβατὸν,] Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll. Voss.*) in *aliis* οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὁρᾶσθαι μὴ δίχα π.

d Καὶ διὰ τὸ λέγον εἶναι] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.* in *aliis* deest. HUDS. Confer. p. 105. v. 15. & 128. v. 8 HAVERC.

e Περὶ τούτου] Περὶ τοῦ Θ. & περὶ τοῦτον τ. in aliquot *MSS.*

f Ἰδεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *aliis* deest ἰδεῖν.

g Καταλαμβάνοντες·] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καταλαμβάνοντο.

h Ἐπαγγελείας] Ἐπαγγελίας *Samb.*

i Τῶν γυναικῶν] Τῶν γυναικῶν *Samb.* & *Vat.*

k Οὐδὲ τι] Οὐδὲ ἐν τ. *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

l Ἐκπεπτικῶς.] *Al.* ἐκπεπτωκῶς.

m Ἡμέρας] Ἡμέρας *Big.* & *Samb.*

n Ὑπερίζουσα] Ὑπερέσχε δὲ π. *Vat.*

o Κατήγιζον,] *Bas. Gen. Hen.* atque *Busb.* Propter Grammaticas factum esse video, quod κατέφερον exhibeant *Big.* & *Samb.* nisi Epiphanius idem si forte in suis membranis offendisset,

tum fulgura micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulminibus ex alto demiſſis plane indicabant præſentiam Dei, * qui propitius aderat ad ea quæ volebat Moyſes. Atque hæc quidem velim lectores accipiant, prout cuique libuerit: mihi vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in Sacris libris conſcripta habentur. Hebræi itaque, hiſce viſis & audito horribili clangore, valde tremefacti erant, (iis enim antea non aſſueſcebant) & rumor vulgatus de monte, quod crebro eum Deus inviſeret, mentes eorum inſolito pavore defixit. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti & *ſoliciti*: & Moyſen ira Dei periiſſe rati, & ſemet ſimiliter perituros eſſe exſpectantes.

Hebræorum terror ex Dei præſentia, & de Moyſe ſolicitudo.

Mox emicat Moyſes Dei voluntatis interpres.

3. Dum ita eſſent animis conſternati *improviſo* apparuit Moyſes, geſtiens lætitia & mirum in modum elatus. Itaque ut ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, & ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, & Moyſem adventantem fugiunt quæ cœlum paulo ante perturbarunt. Poſt hæc igitur in concionem populum convocat, auditurum quæ mandata a Deo referat. Quem ubi conveniſſe animadvertit, ſtans in excelſiore loco, unde ad omnes dimanaret vox, "Deus quidem, inquit, eadem qua antehac bene-"volentia me excepit, ô *viri* Hebræi: atque ut "vitæ feliciter agendæ pariter ac reipublicæ bene "conſtituendæ viam ac rationem vobis ſuggerat, "caſtris veſtris *jam* præſens adeſt. Quare per i-"pſum perque ipſius magnifica opera *vos obſecro*, "ne contemnatis ea quæ dicturus ſum, ad me con-"cionantem reſpicientes; nec quod lingua homi-"nis hæc ad vos loquatur, *ea vili pendatis.* Sed "mandatorum præſtantiam cum expenderitis, "cognoſcetis etiam majeſtatem illius qui ea ex-"cogitavit, & noſtrum in commodum memet al-"loqui non dedignatus eſt. Non enim Moyſes "Amaramæ & Joachebelæ filius, ſed is qui Ni-"lum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua fe-"cit, & Ægyptiorum contumaciam variis calami-"tatibus fregit; qui per mare viam vobis munivit; "cui in mentem venit omnium egenis cibo cœ-"litus demiſſo ſuccurrere; qui potum deſideran-"tibus uberrimos ex petra fontes elicuit; à quo "Adamus *cum poſteris ſuis* accepit quicquid è terra "marique provenit; per quem Noëus diluvium "effugit; à quo Abramo huc illuc vaganti terra "Chananæa indulta eſt; per quem Iſacus paren-"tibus ætate provectis natus eſt; per quem Jaco-"bus duodecim filiorum virtutibus eſt inſignitus; "per quem Joſephus Ægyptiorum in poteſtatem "dominatus eſt; ille (*inquam*) vobis, me inter-"prete uſus, iſta dat præcepta. Sint autem vobis "ſacroſancta, & conjugibus ac liberis chariora ha-"beantur. Summa vobis erit felicitas, dum ea cu-"ſtodiatis; nec terra vobis ſterilis fiet, nec mare "tempeſtatibus agitatum, nec fœtus veſtri præter "naturam edentur; atque hoſtibus maximo eritis "terrori: (Dei enim in conſpectum veniens, vo-"cem ejus immutabilem audivi) adeo illi curæ "eſt veſtra progenies ejuſque conſervatio.

Mira luce vultus atque orationis Dei laudes ac benefacta genti ſuæ deprædicat.

4. Cum hæc dixiſſet, populum coram adduxit

Decem præcepta legis ſua voce edentem Deum audiunt Hebræi.

ὁρῶσιν· καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤγελεν εὐμενοὺς ἀδιατυχόντως. καὶ ἀεὶ μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντυγχανόντων· ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη πᾶσα ἱερεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. [P] τοὺς γε μὴν Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ παῖς ἀηθεῖς ἀφεστὼς ψόφος δεινῶς ἐτάραξεν· ἀήθης τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν· καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶν ὁ τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττε. καθεῖχον [q] δὲ αὐτοὺς πρὸς τοῖς σκηναῖς ἀχθόμενοι· καὶ τόν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπὸ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες.

γ'. [r] Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, χαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθείς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ἐπανίησι τὰς ἐλπίδας· αἰθρίος τε καὶ [s] καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγενομένου. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, πᾶς [t] ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὅθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, "καθάπερ καὶ πρότερον ἐμοῦ προσεδέξατό με· καὶ, "βίον τε [v] ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ἀπο-"γορεύσας, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς "γοῦν αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργων, ἃ [x] δι' ἐκεῖνον ὑμῖν ἤδη πε-"πραγται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὰ "λέγοντα ἀφορῶντες· μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀν-"θρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τὴν γ' ἀρετὴν αὐτῶν κα-"ταπονήσαντες, [y] ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τῆς γενομέ-"νης [z] τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ "φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐκ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαράμου καὶ "[a] Ἰωχαβέλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡματωμένον ἀ-"ναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆναι, καὶ ποικίλοις δαμά-"σας κακοῖς [b] τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρόνημα· ὁ διὰ θα-"λάσσης ὁδὸν ἡμῖν διορύξας· [c] ὁ καὶ τροφὴν ἐξ ἀ-"φανοῦς μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις· ὁ πόθον ἐκ "πέτρας ἀναβλύσας ἀπανίζουσιν· ὃν Ἀδαμος τῶν "ἀπὸ [d] γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνων· ὃν "ὃν [e] Νῶε ὑπὲρ τὴν ἐπομβρίας διέφυγε· δι' ὃν Ἀβρα-"μος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τοῦ [f] Χανα-"ναίαν κατέσχε γῆν· δι' ὃν Ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη "γονεῦσι· δι' ὃν Ἰακωβος δωδεκα παίδων ἀρεταῖς "ἐκοσμήθη· δι' ὃν Ἰώσηπος ἐδεσπότευσε τῶν Αἰγυπτίων "δυνάμεως· ἅπερ ὑμῖν τάδε χαρίζεται τὰ λόγια "δι' ἐρημικέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν [g] γενέσθωσαν, "[h] καὶ τέκνων πολεμαρχητότεροι καὶ γυναικῶν. δίδα-"μονα γὰρ ἀφέξετε βίον τάδε ἑπόμενοι, καὶ γῆς [i] ἀπο-"λαύσεσθε καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ "[k] τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν τικτομένων, καὶ πολε-"μίοις [l] ἔσεσθε φοβεροί· τῷ Θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, "ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην· ἕτως ἐκείνῳ τε "γῆς ὑμῶν καὶ τάδε μέλει διαμονῆς.

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν [m] προάγει τὸν λαὸν γνωρίζειν [n] ἑαυτῷ καὶ τέκνοις,

διῆλθε. Ad illud colon λαὸν *Hen.* & *Busb.* vitio perfrequenti. BERN. Καὶ ἐστρογγύλῳ *Big.* (Coll. *Voſſ.*) & *Samb.* καὶ κομιζόμενος *Vat.*

* *Qui propitius aderat*] In *Vet. Interpr.* omnibus quibuſcunque Moyſes volebat propitii.

p Τὰς γε] *Al.* τὰς δὲ.

q Δὲ αὐτοὺς] Δὲ αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.* mox ὑπὸ ὀργῆς *Samb.*

r Οὕτω] Οὕτως *Samb.* Paulo poſt ἀπαλλάσσει *Hen.* & *Busb.* propter *Zonaram.* BERN.

s Καθαρὸς] Ita ex *MSS.* in *Editis* perperam καθαρὸς ἀὴρ.

t Ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος] Ἐπ' ὑψηλοῦ *Vat. Hen.* & *Busb.* & mox πάντες *Vat.* & paulo infra ἐπίσχῃ με.

v Ὑμῖν] Ἡμῖν *Hen.* & *Busb.*

x Δι' ἐκεῖνον] *Al.* δι' ἐκείνων.

y Ἐπιγνώσεσθε] Ἐπιγνώσεσθ *Samb.*

z Τῷ ἡμετέρῳ] Τῷ ὑμετέρῳ *Samb.* atque ita in aliquot codicibus *Epiphanii.*

a Ἰωχαβέλης] Ita *MSS.* in *Editis* Ἰωχαβήλης.

b Τὸ τῶν] Τὸ Αἰγυπτίων φρ. *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Imo quantum ad *Big. Coll.* illa habet Αἰγύπτιον. HAV.

c Ὁ ἐκ προφανοῦς] Ita *MSS.* ὁ ἐκ τοῦ πρ. in *Editis.* Παραχὺ pro ἀδιαχὺ in *Add.* reponi *Hudſonus* jubet.

d Γῆς] *Al.* γῆς τε.

e Νωε] Libri duo ſcripti excuſique totidem νῶχος in hoc Encomio Dei. BERN.

f Χαναναίαν] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* Χαναναίων in *reliquis.*

g Γενέσθωσαν,] Γινέσθωσαν *Samb.* BERN.

h Καὶ τέκνων] Καὶ παίδων *Vat.*

i Ἀπολαύσεσθε] Ἀπολαβέσθαι *Samb.* & *Vet. Interpr.*

k Τέκνων] Eadem phraſi utitur p. 108. v. 29.

l Ἔσεσθε φοβεροί·] Ita *Big.* & *Epiphan.* εἶσεσθε in *aliis.*

m Προάγει] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* προστάσσει Typothetæ: quod eſt Moſaicum נצה, ἐξήγαγε, Ex. 19. 17. BERN.

n Ὁμοῦ] *Al.* ἅμα.

o Πα-

τέκνοις, ὡς ἀκούσαιεν ὑπὸ Θεοῦ λεγομένων πρὸς αὐτὸν περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀσθενῶς εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν [o] παρηχουμένης εἰς ἅπαντας, ὡς λαφυγεῖν [p] μηδένα καὶ λόγων ὧν Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. ὧν ὁ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, [q] τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι Θεός ἐστιν εἷς, [r] καὶ τοῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιησαμένους προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δέ, ἐπὶ μηδενὶ φαύλῳ τὸ Θεὸν ὀμνύναι· ὁ δὲ τέταρτος, φυλάττειν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ δὲ ἕκτος, [s] ἀποχέσθαι φόνου· ὁ δὲ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ δὲ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ δὲ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δὲ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, [t] ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ περὶ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις ἡ συλλόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν, ἠξίουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ κομίζειν. ὁ δὲ τούτους τε ἔθετο, καὶ περὶ τῶν ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμανε χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων [v] εἰς ἑτέραν ἀναπέμψομαι γραφήν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ [x] Σιναῖον ὄρος [y] ἀνῆκε, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις. βλέποντων δ' αὐτῶν ἐπιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνου τριβομένου, πεπαρῳχηκέναι γὰρ ἡμέρας δύο καὶ τεσσαράκοντα ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συμπεπτωκότων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὅτου ἐλύπησεν αὐτούς, [z] ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. ἦν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις· τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων ἡμέρους προσιπεσόντας, καὶ μάλιστα [a] ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἡσαν διακείμενοι παύτῃ τὴν ψῆφον ἔφερον· τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ [b] μηδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ ἡμέρους προσιπεσόντας ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταῤῥῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσέτι δὲ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἷς τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλως δυνατὸν, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, [c] καὶ ὅτι ὑπονοεῖν αὐτοὺς [d] εἶναι προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ ἀνδρὸς, ὅτι μὴ λυπεῖσθαι [e] καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο. τὸ δὲ γραῶδες οὐκ ἐθάῤῥουν μεταγαγεῖν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ προμένειν [f] προειρηκότος.

η'. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν [g] οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεύσασθαι. χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὴν στρατιὰν ὀφθεὶς, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ

cum conjugibus & liberis, ut Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, ut quæ minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures pervenit, ut nemo non clare exciperet singula præcepta, quæ Moyses duabus tabulis conscripta reliquit. Nobis *quidem* nefas est illa totidem verbis evulgare, sententiam *tamen* eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum præceptum, Deum esse unum, eumque solum colendum: secundum, nullius animalis simulachrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non dejerandum: quartum, diem unumquemque septimum sancte observandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: sextum, à cæde abstinendum: septimum, non adulterandum: octavum, non furandum: nonum, falsum testimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiscendum. *Divinæ legis summarium.*

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quæ loquutus est Moyses, magnumque ex prædictis gaudium accipiente, dimissa est concio. Proximis vero diebus ad tentorium *ejus* ventitantes, postulabant ut etiam leges à Deo ad ipsos afferret. Ille vero & istas posuit; & de universis quo modo agenda essent deinceps præscripsit: quorum meminero tempore opportuno. Majorem autem legum partem in alium librum remitto, seorsim de illis commentaturus. *At legum adhuc divinarum syntagma exposcunt Hebræi. Ex. c. 21, 19.*

7. Cum eo loco res essent, Moyses iterum in montem Sinæum ascendit, postquam hoc ipsum prædixerat Hebræis. Illis autem spectantibus ascensionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor incessit Hebræos ne quid illi gravius accidisset: & ex omnibus, quæ pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod sibimet persuaderent Moysem periisse. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent eum ferarum incursu laniatum esse, & maxime qui illum odio habuerunt in ea erant sententia: alii vero ad Deum concessisse. Prudentiores autem, & qui ex neutra opinione aliquid sibi voluptatis caperent, ut in feras incidens discerperetur humanum arbitrantes, utque à Deo ad se translatus esset ob virtutem suam verisimile credentes, hac cogitatione sortem ipsius lenius ferebant: semet vero tali præside & curatore orbatos existimantes, qualem alium vix sibi datum iri sperarent, in magno erant luctu; & neque *mali* suspicio sinebat eos boni aliquid de viro exspectare, neque *spe adempta* poterant non lugere summoque in mœrore versari. At inde castra movere non ausi sunt; quod Moyses *abiens* eis præceperit illic manere, *reditumque suum præstolari.* *De Moyse suspicio varia, Deo an bestiis cesserit. Ex. c. 32. 1.*

8. Cum vero quadraginta dies totidemque noctes jam præteriissent, *tandem* advenit, nullo alimento, quali homines assuescunt, degustato. Eo autem conspecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis expositi, quantam de eorum salute *Verum post XL. dies jejunus ad populum descendit Moyses cum typo Tabernaculi & duabus legum Tabulis manu Dei scriptis. Ex. c. 24. 31. 32. & 34. Deut. c. 9.*

---

o Παραχυομδρὶς] Παραγυομδρὶς *Vat.*

p Μηδένα ϵ λόγων] Μηδένα λόγον *Hen.* μηδέν. καὶ λόγον δὲ &c: & sententia exeunte πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις *Baſ.* & *Gen.* & fortean *Epiphan.* BERN.

q Τὰς δὲ δυνάμεις] Ita in *MSS.* in *Editis* τὰς δυν.

r Καὶ τοῦτον δεῖ] Quatuor manus Scribarum: Impressorum illæ καὶ τοῦτον, pigre. Josephus equidem, sicut testantur libri cuncti, quos terimus aut à Græcis aut à Latinis exaratos, legem δεκάλογον serie continua descripsit, non plane versibus decem: quod tamen in editionibus Græcanicis *Baſ.* & *Gen.* factitatum constat. Mox ἑξδόμης *Busb.* BERN. Sic *Vat.* καὶ δεῖ τοῦτον in *aliis MSS.* verum in *Editis* deest δεῖ. Decalogum, juxta *Josephi* codices tam Gr. quam *Lat.* serie continua descripsimus; non plane versibus decem, ut in *Editionibus Baſ.* & *Gen.* Vide ad Belli Jud. lib. 1. cap. 33. §. 2.

s Ἀποχεῖσθαι φόνου·] Ἀπέχεσθαι *Samb. Vat. (Coll. Voſſ.) Hen.* & *Busb.* & mox ἐπιθυμίας *Hen.*

t Ἀκροασάμενον] Ὡς ἀκροασάμενον *Samb. (Coll. Voſſ.)* & *Vat.*

v Εἰς ἑτέραν] Vide *notam* ad versum ult. capitis VII.

x Σιναῖον] Σινάειον *Samb. Busb.* & *Hen.* σινᾶον ubique *Baſ. Gen.* & *Big.* Ibidem ἐπὶ pro εἰς *Samb.* BERN.

y Ἀνῆκε,] Ita *MSS.* ἀνίει in *Editis.*

z Ὡς τὸ] Ὡς τὸ *Coll. Big.*

a Ὅσοι] Καὶ μάλιστα ὅ οἱ πρ. *Vat.*

b Μηδ' ἕτερον] Ita, vel μηδὲ ἕτερον in *MSS.* in *Editis* μηδὲν ἕτερον.

c Καὶ ὅτι] Sic in *MSS.* καὶ ὅτι τὸ ὑπ. *Baſ.* & *G.* Aliquid amplius habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *& neque opinari poterant in tanta mora illius, quod viro boni aliquid accidisset.*

d Εἶναι] Εἶναι COCC.

e Καὶ καθηφιᾶν ἠδύναντο.] Ita *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ καθηφεῖν ἠδ. *Samb.* & *Vat.* καὶ καθηφεῖν ἐδύναντο *Baſ.* & *G.*

f Προειρηκότος.] Προειρηκότος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Οὐδενὸς] Sic *MSS.* οὐδενὸς τῶν ἀνθρωπίνων *Baſ.* & *G.* ut & mox τροφείαν.

lute curam adhibuit Deus: dicens, ſibi per illos dies oſtenſum eſſe, quomodo bene beateque viverent & rempublicam adminiſtrarent; poſtulareque Deum ut Tabernaculum ei conficiant, in quod deſcenderet quoties illis adeſſet, ut etiam alibi migrantes id nobiſcum circumferamus, & non amplius opus ſit in montem Sinæum aſcendere, ſed & ipſe ventitans inter nos habitaret, precibus noſtris præſens *& propitius*. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine & forma quas ipſe præmonſtravit, vobis ad illud fabricandum non ſegnem operam conferentibus. Cum hæc dixiſſet, duas tabulas eis oſtendit, inſcripta habentes decem præcepta, quinque in utraque. Et ſcriptura erat à manu Dei.

αὐτῶν ἀπεδήλα, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσοιτ[h] πολιτεύόμενοι· λέγων, [i] αὐτῷ κατὰ πάντας ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκηνὴν ὅτι βέλτιον ἡγεῖσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτὸς συναγόμενον, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τὸν ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν [k] συσκηνῇ, συναγχάνων τε [l] ἡμετέραις εὐχαῖς· ἡνήσει δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς [m] ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένας ἐχούσας τὰς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo ſtatuit & ſacravit Moyſes in ſolitudine, templum ſpecie referens.

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ τῆς σκηνῆς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὡςε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

Admiranda Iſraëlitarum pietas. Ex. c. 25. aut c. 35. & 36.

ILLI vero iis rebus læti, quas viderant & à Moyſe acceperant, nihil operæ ſtudiique, quantum in ſe erat, deſiderari voluerunt. Sed afferebant argentum ſimul & aurum, & æs: lignaque optimæ materiæ, & quæ haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; & pelles ovinas, alias quidem hyacyntho, alias vero cocco tinctas, alias purpuræ flore colluſtratas, alias vero *lacteo* candore imbutas: lanaſque prædictis coloribus fucatas, & linum byſſinum: lapilloſque *pretioſos*, quibus homines, auro vinctis & incluſis, ad ornatum ſumptuoſiorem utuntur: atque inſuper vim magnam odoramentorum conferebant. ex hujuſmodi enim materia Tabernaculum exſtruxit. Illud vero nihil à templo portatili & ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, & ab omnibus majori quam pro facultatibus ſuis munificentia, architectos operibus præficit ex mandato Dei; & quos ſane populus, ſi illis liberum fuiſſet, elegiſſe voluit. Illorum autem nomina, nam & in Sacris libris ſunt perſcripta, hæc erant: Beſalelus quidem Uri filius, ex tribu Judæ, nepos autem Mariammæ ſororis Moyſis: Eliabus vero Iſamachi *filius*, tri-

Οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τὸ κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς [n] οὐ καταλείπουσι. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ [o] χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τὰ καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν [p] ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείους τε τρίχας, καὶ δορὰς προβάτων, [q] καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἄνθει, ἕτεραι δὲ λευκῷ παρεῖχον τῷ χρόᾳ· ἐρυθρά τε τοῖς προειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον· [r] λίθους τε, οἷς ἐνδεδεμένους χρυσῷ καθειργνύντες [s] ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πολὺν πυθέσθαι φορὸν. ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζε τὴν σκηνήν. [t] ἡ δ' ὑδὲν μεταφερομένη [v] καὶ συμπερινοστοῦντι ναοῦ διέφερε. τούτων δὴ τῶν σπουδῇ συγκομιζομένων, ἑκάστου καθ' ὁπὸ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, [x] ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γιγνομένης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, [y] ταῦτα ἦν· [z] Βεσάληλος μὲν [a] Οὐρὶ παῖς, τῆς Ἰούδα φυλῆς, [b] ἰωνὸς δὲ Μαελάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ σπα-

Beſalelus atque Eliabus Architecti ſacri. Ex. c. 31.

h Πολιτεύόμενοι·] Perperam πολιτεύόμενος in *Editis*.

i Αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis*. αὐτὸν αὐτῷ *Vat*

k Συσκηνῇ,] Συσκηνῇ καὶ συναγχάνῃ *Samb.* συσκηνῇ συναγχάνῃ *Big.* (imo *Big. Coll.* & *Voſſ. Coll.* σκηνῇ συναγχάνῃ) τῇ σκηνῇ συναγχάνῃ *Vat*

l Ἡμετέραις εὐχαῖς] *Al.* ὑμετέραις.

m Ἐπιδείκνυσιν,] Ἐπιδεικνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἐχούσας *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Aliter *Epiphan. Baſ.* & *Gen.* Notatur autem in cod. *Busb.* παραλείπεις, ἰώσηπε, τὴν μοχθηρίαν αἰδοῖ τῶν ἀναγνωστῶν. BERN. Ita *Vat Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιδείκνυσιν ἐγγεγραμμένας, ἐχούσας *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Busb.*

n Οὐ καταλείπουσι.] Οὐκ ἀπολείπουσι *Vat.*

o Χρυσὸν,] Ita in *MSS.* χρυσίον in *Editis*.

p Ὑπὸ σήψεως] Ὑπὸ τῆς σήψεως *Vat.*

q Καὶ τὰς] Τὰς duntaxat *Baſ Gen. Hen.* aut *Busb.* In melioribus quidem literis nuncupantur licia, & fucis iſtis imbuta & pura, c. 25. 3. תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (*Coll Voſſ.*) in *reliquis* ϗ deſideratur.

r Λίθους τε,] Ita *Baſ.* & *Gen* niſi quod hi legerint κατειργόντες, illi καθειργμένους. Verum aliter *Big Samb* & *Epiphanius*, λίθους τε τούτοις (filis crede variis) ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειρξαμένους, οἷς ἄνθρωποι κ. χ. π. Mihi placent Editores. Tum πολυτελεῖς *Hen.* & *Busb.* BERN. Sic in *Editis*. λίθους τε τούτοις ἐνδ. χρ. καθ. οἷς ἄνθρωποι &c. in *MSS.*

s Ἄνθρωποι] Οἷς ἄνθρωποι *Coll. Big.*

t Ἡ δ' ὑδὲν] In *Samb.* ἥδ' ὑδέν.

v Καὶ συμπερινοστοῦντι] Καὶ περινοστοῦντι *Vat.*

x Ἀρχιτέκτονας] Ita in *MSS.* in *Editis* τοὺς ἀρχ. & mox κατ' ἐντολὴν Θεοῦ.

y Ταῦτα ἦν·] Ταῦτ' ἦν *Samb.*

z Βεσάληλος] Propter Moyſis ſanctiſſimos libros huc reſtitui βασάληλος, Illo enim rite ſcribente, Deoque indigitante, בצלאל nomen habuit nobiliſſimus Artifex, Ex. c. 31. 2. quaſi diceremus Latine *Gratia Dei*; tantum *umbra* ejus indicat βεσελεήλ idem LXXII. Interpr. *Baſalâl* Samaritis. *Bezalel* Judæis per Europam, *Baſtiel* aliis pleriſque. Verum apud Joſephum Lambda alterum diu periit. Unde *Beſechel* in codd. Epiph. βεσάληλος in lectionibus *Big.* βεσήληλος ex *MSS Samb* βασάληλος penes Typographos *Baſ.* & *Gen.* Tum *Samb. Busb.* & *Hen.* ὑρῆ legunt pro ὑρὶ *Big. Baſ.* & *Gen.* ſive אורי S. Pentateuchi, quod *Ignatius* interpretaberis. BERN. Ita ex *Sacris literis* voluit *Bernardus*. (ita & *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Βασάληλος *Baſ. G.* & *Vat.* Βεσάληλος *Big.* Βεσήληλος *Samb.* Βεσελεὴλ LXX.

a Οὐρὶ παῖς,] Οὐρῆ *Samb. Busb.* & *Hen.* Ωρῆ *Vat.*

b Ἰωνὸς] Vel ἰωδὸς ἢ μαε. Libri excuſi ſcriptique ἰὼς ἢ μαελάμμης, vel μαελάμης *Big.* vel etiam μαελάμνης *Samb.* Atat ego non ſentio adeo leve ac curioſum ingenium hujuſce Scriptoris, qui de eodem homine ſcriberet ὑρὶ παῖς, ἰὼς ἢ μαελάμμης. Imo Joſephus paulo ante *Uri* parentem ὦρα aut ὦρον appellitaverat, eique dederat Moyſis ſororem, ſicut Rabbini etiam conſentiunt. Literæ denique ſacræ ſatis monent de hoc genere, Ex. c. 31. 2. & c. 35 30. & c. 38. 22. בצלאל בן אורי בן חור aut toties בן חורי בן חיר ϗ τὸ σαμαρείτικον, aut ex codice doctiſſimi Tayleri, بصلال بن حوري بن حور. Iterumque Judæi 1 Chron. c. 2. 20. & 2. lib. c. 1. 5. Reperias etiam inter Traditiones Hebraicas Hieronymi, quas plurimas Phariſæis ſui ſeculi debuit acceptas, *Chalubæum* aut *Calebum* ſecundis nuptiis potitum fuiſſe *Azuba*, *ex qua ſuſcepit*, ſic ait, *Hur virum Mariæ ſororis Moyſi, patrem Uri, avum Beſelehel.* Audiendus & magnus Tarafii Syncellus, τοῦτον τὸν βεσελεὴλ ἰώσηπος ἱστορεῖ εἶναι μαελάμης τῆς ἀδελφῆς μωυσέως λέβιβαιον ϗ ὃς ὡς σαφῶς τῶν ἀκριβῶν ἀκοῖλις τὰς χεῖρας μωυσέως ϗ ὃς ἀμαλὴκ· ϗ πιθανὸς ὁ λόγος. ἄλλοι δὲ ὄζιηλ φασιν εἶναι ἄνδρα μαελάμης, οὐκ ἔχοντες λέξαι πόθεν. Eo autem modo illos nepotes ſi adfirmaverit cum Hieronymo & cum curtis Doctoribus, qui Talmud molem quidem Babylonicam conſtruxerant, à Jephonida derivari, quiſquis rem plane mirabilem dicet & præter ſtomachum P. Comeſtoris. BERN. Ἰωνὸς vel ἰωδὸς placuit *Bernardo*, qui ἰὼς *aliorum* rejecit: quod *Joſephus* paulo ante (ſc. p 124.) *Uri* parentem Οὐρὶα aut Ωρὶον appellaverit, eique dederit Moyſes ſororem. Vide *Exod.* c 31. v. 2. c. 35. v. 30. & c. 38. v. 22. confer *Syncellum*, p. 135. & *Hieronym.* in Quæſt. Hebr.

c Ελι-

στρατηγῶ· [c] Ελίαϐ ἢ Ισαμάχῳ, Δάνιδ φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος ἅτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισμένοις [d] ὑπῆλθεν, ὥστε Μωϋσῆς [e] ἀνεῖρξεν αὐτοὺς, ὑποκηρύξαμενος μὴ δεῖν [f] τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ [g] οἱ δημιουργοὶ [h] προειρήκασι. ἐχώρουν δὲ ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευήν· καὶ Μωϋσῆς αὐτοὺς ἕκαστα ἐδίδασκε τὸ μέτρον, καὶ τὴν ὑποθήκην παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ μέγεθος, [i] ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ [k] καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔδει τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

β'. [l] Πάντων δὲ ἐν ἑτοίμῳ [m] γεγενημένων, χρυσίου τε [n] καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν· προεῖπεν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας καὶ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν ἄθριον ἀφημετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα [o] πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος· [p q] κάμακας ἔστησε [r] χαλκέας [s] πεντεπήχεις τὸ ὕψος, [t] καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὸν ὀπισθίους, δέκα δὲ τὸν ἐν πλάτει κειμένων τὸ καλόπιν. κρίκοι δὲ τοῖς καμάκων ἑκάστῃ [v] προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα· βάσεις δὲ [x] χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλώδια τὴν δοχὴν ἦλων χαλκέων [y] πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἷς, καθ' ἑκάστην κάμακα [z] παρέντες τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου [a] μαλακωτάτη ἀφ' ἁπασῶν [b] ἑπτή, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατῆσαν μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη· προεφέπτασαν [c] ἅπαν ἐν

bus Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem incœptam promovebat, ut Moysi visum esset eos inhibere, jubendo *per castra* proclamari non opus esse pluribus. id quod jam dixerant & *monuerant* artifices. Itaque ad Tabernaculi structuram aggrediuntur: Moyse eos singula de mensuris edocente, prout ei suggesserat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, sacrificiorum & *sacrorum* usui inservientium. Quin & æmula virtus feminarum enituit circa vestes sacerdotales, & alia quæ desiderabantur ad ornatum operis & Dei ministerium.

Elegantes Israëlitarum manus exercent vestes & vela sacra.

2. Cum autem omnia *jam* præsto essent & parata, & aurum & argentum, & æs, & textilia, Moyses, indicto *solenni* festo & sacrificiis pro cujusque facultatibus, tabernaculum erigit *hoc modo*. Atrium primo dimensus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos æreos statuit altitudine quinque cubitorum, secundum longiora latera viginti, secundum transversa à tergo decem. Annuli autem vallis singulis inerant. Capitella quidem *vallorum* argentea: bases vero deauratæ, & subacutæ tanquam ima hastarum; æreæ autem quà in terram defixæ. * Annulis innectebantur funes, ab *altero* capite clavis æreis cubitalibus religati, qui per singulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde byssinum mollissimum unumquodque *trium* laterum pervadebat, & è capitellis pendens ad basim ampliter defluebat; omnem per circuitum locum cir-

V. Antiquis maclatis auspicantur fabricam sacram.

Atrium sanctum.

c Ελίαϐ] Ex Hebraico אהיסמך בן אחיאב Græce factum volo ἐλιαϐᾶς ἢ ἰσαμάχῳ, aut ἐλιαϐ ἢ ἀσισαμαχῳ. Legebatur tamen ubique Bibliothecarum ἐλισαζὸς, aut rectius ἐλίσαζ ἢ ἰσαμάχῳ; nam perversum est *isachaim Samb.* Defendit etiam *Epiphan.* vitium vetus. ubi ait, *Et Helifas Isamach* aut *Isamach filius.* Alii forsan Josephum emendarent deductis vocibus, ἐλιαϐᾶς ἢ ἀχισαμάχῳ, contra morem Sacerdotis hujus aut Doctorum Alexandrinorum. Hi etenim ἐλιαϐ nuncupant virum Fabrorum sacrorum βηζαλ. Samaritæ *Ahliab*: Gens Judæa Hieronymo tum florente *Ooliab*, hodierna *Aholiab.* BERN. Ita edidit *Bernardus*: qui tamen ex Hebraïco Græce factum malit Ελιαϐᾶς ἢ Ισαμάχῳ aut Ἐλίαϐ ἢ Ασισαμάχῳ. In *Cod. Vat.* (& *Coll Voss.*) Ἐλίαζ ἢ Ισαμάχῳ. in *altis* Ἐλίσαζ ἢ Ισαμάχῳ.

d Υπῆλθεν,] Υπῆλθεν aut ὑπῆλθον in omnibus præter *Vat.* qui habet ἐπῆλθεν.

e Ανεῖρξεν] Ανῆρξεν *Samb.* ut ab ore Attico.

f Τοὺς ὄντας.] Τὰ ὄντα legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Δημιουργοὶ] Isti apud Moysen, οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου. BERN.

h Προειρήκασι] Προειρήνεσαν *Vat.*

i Οσα τε δεῖ] Ita *Bas.* & *G.* ὅσα τ' ἴδιᾳ *Vat.* ὅσα τε δὴ *Samb*, & *Big.*

k Καὶ γυναῖκες] Ita *Big* & *Samb.* in *aliis* καὶ αἱ γυν.

l Πάντων] Sic in *MSS.* in *Editis* πάντων ἢ ἑτοίμων γεγενημένων.

m Γεγενημένων,] Γενομένων *Coll. Voss.*

n Καὶ ἀργύρου,] Auro, argento, & ære Voss. 1. Mert. *V. Star. & W.* 2. Auro & argento, *reliqui librorum. Hinc Josephi codices Græcos emendabis*, χρυσίου τε καὶ ἀργυρείου καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, *Forte enim exciderat* καὶ ἀργυρείου, *Scribis aliud agentibus: id tamen metalli commemoravit* ὁ νομοθέτης, *Exod. c.* 25. 3. BERN. Illa καὶ ἀργύρου inserui ex auctoritate *Veteris Interpretis* & ipsius *Josephi* paulo supra, p. 130. in initio Cap.

o Πήχεων,] Παχῶν passim *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* πηχέων toties *Bas.* & *Gen.* itemque ἀργυρέα, χαλκαῖ, & similia parcius memoranda. BERN.

p Κάμακας ἔστησε χαλκέας] In sacro codice non dicitur æneas fuisse atrii columnas: & in Exodo, ubi docetur quid ex ære collato factum sit, non nisi bases & paxilli, quibus columnæ firmabantur, ex illo confecti leguntur. Si & columnæ integræ ex ære fuissent, illic recenseri inprimis debuissent. Malim ergo Philonem sequi qui ligneas fuisse scribit. REL.

q Κάμακας] Quas Κάμακας i. e. χάσμακας, *vallos* appellitare Josephus, Philo κίονας mavult. & plures Alexandrini σύλας, omnes ex עמרים Conditoris. BERN. Κάμακας ἢ ἔστησε *Vat.*

r Χαλκέας] Χαλκέας *Big.* & *Samb.* contra Atticorum morem.

s Πενταπήχεις τὸ ὕψος,] Ita in sacro Codice disertis verbis scribitur. Judæi in Gemara Eruvin. fol. 2. 2. volunt altitudinem 5 cubitorum non ab ipso solo esse ducendam, sed id velle scriptorem sacrum, columnas has & vela iis appensa 5 cubitorum altitudine eminuisse supra altitudinem altaris in atrio constituti, קומה חמש אמות החוא משפת מזבח ולמעלה *altitudo 5 cubitorum intelligi debet de altitudine ducenda a summo altaris sursum.* Videlicet quia altaris altitudinem non 3 cubitorum spatio definiunt, quæ ipsi datur in sacro codice (quamque illi non de toto altari sed superiori parte, quæ proprie מזבח dicitur, intelligunt) sed id in tabernaculo æque altum fuisse fingunt ac in templo primo & secundo, id est, decem cubitos, ne altare & quæ in eo fiunt conspici ab unoquoque extra vela possent, vela altius tollere necesse habent & 15. cubitos iis altitudinis dare. REL.

t Καθ' ἑτέραν] Καθ' ἑκατέραν πλευρὰν *Vat.*

v Προσῆσαν.] Προσήτησαν *Vat.*

x Χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς,] Verum in istis vallis nihil auri reperit *Moyses*, qui solus *scriptorum* hanc scenam unquam viderat: quin sæpius affirmat harum columnarum bases ex ære fuisse conflatas. Leges itaque apud *Josephum*, βάσεις ἢ χαλκαῖ σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Bases autem æneæ fuerant & subacutæ, tanquam ima hastarum.* Vel plenius adhuc βάσεις ἢ χαλκαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς· χαλκαῖ ἢ ἦσαν (αἱ κάμακες δηλονότι) ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. *Ex ære steterant columellarum scapi*; quod potius habeo, quam hanc descriptionem *Philonis*, ὕλη ἢ τῶν σύλων τὰ μὲν σύμπας κίονος, τὰ δ' ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ἄργυρος. ἀπαύστων ἢ αἱ βάσεις χαλκαῖ. *Epiphanio* denique convenit cum *libris Græcis* de *basibus deauratis* ex veteri vitio. BERN. At statim docet χαλκᾶς fuisse, quod & sacro codice traditur. Si voluisset inauratas dicere, non dixisset hoc loco χρυσᾶς, sed κεχρυσωμένας aut simile quid. Et unde hausit inauratas fuisse? Suspicor aut delendam omnino vocem χρυσαῖ aut χρυσοῖς legendum. Σαυρωτῆρες erant χρυσοὶ, nam & aliqui tum imam tum summam hastæ partem σαυρωτῆρας dixere. Summa pars qua hostis petitur ferrea esse debuit, ima ornatus causa inaurari potuit. Aureæ itaque cuspidi hastæ, i. e. imæ similes has bases fuisse vult. Non tamen desunt qui σαυρωτῆρας nuncupent ferrum humo infixum, cui hasta ipsa infigitur. Vide Eustathium ad Iliad. κ. 344. Et certe has bases convenientius cum hujusmodi ferro, quod hastæ partem imam excipere solet, comparaverit, quam cum ipsa parte ima hastæ. Plutarchus in Apophthegmatibus pag. 183. Δημήτριος ὁ τῷ αἰγιαλῷ καθίζοντι τῷ σαυρωτῆρι ἐδόκει· Φεῦγε Μιθριδάτα. *Demetrius in litore scripsit acumine hastæ, Fuge Mithridates.* Hic videtur imum hastæ acumen intelligi, quod solo infigitur. REL.

* *Annulis innectebantur funes,*] *Epiphanius* reddit, *pertingebantque funes ab annulis ductæ usque ad capita clavorum æneorum, qui erant magnitudine cubiti, & per singulas tabulas in terram valide positi* &c.

y Πηχυαίων] Ita *Big.* in *aliis* male πηχυαίου. HUDS. Paxillos i. e. יתרות, qui funes tendebant columnas fulcientes, cubiti magnitudinem habuisse non legitur in codice sacro. REL.

z Παρέντες] Παρθέτες *Vet. Interpr.* id est *valide positi.* COCC.

a Μαλακωτάτη] Ποικιλωτάτη *Vat.*

b Επτή.] Sic *Big. Samb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπιή.

c Απαν] Απαν κύκλῳ *Vat.*

circummuniens, ut nihil à pariete differre videretur. Atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; utrinque habentes geminatos vallos inſtar veſtibulorum. Hi quoque ex argento facto & expolito toti conficiebantur, præter baſes: illæ enim æneæ erant. Ab utroque autem veſtibuli latere adſtabant tres valli in *ligna* portas ſuſtinentia intromiſſi & firmiter depacti: & ab illis quidem circumductum erat linteum è byſſo contextum. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus, in altitudinem vero quinque) oppanſum erat velum ex purpura & cocco, hyacintho & byſſo contextum, multis variiſque picturis, abſque *tamen* animantium formis, decoratum. Intra portas autem aſperſorium erat æneum, cum † crepidine ex eadem materia: in qua ſacerdotes manus abluerent & pedes perfunderent. Atque ſeptum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

Portæ Septi S. oppanſum Velum πολύμιτον.

Aſperſorium *ſive* labrum æneum. *Ex. c.* 30. 18, 19.

3. Tabernaculum autem poſuit in ejus medio, verſum ad orientem; ut mox ſol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et ejus quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat auſtralis, alter vero ad aquilonem obverſus, & à tergo erat occaſus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulæ ligneæ ex utroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatæ, latitudine vero unius & dimidii cubiti, & craſſitudine quatuor digitorum. Laminæ autem aureæ illis undique fabricatæ erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas baſes immiſſi, (illæ vero ex argento quidem factæ) & utrique baſi foramen ad cardines ſuſcipiendos. Plagam vero occidentalem tabulæ quidem ſex muniebant: adeo autem omnes firmiter inter ſe aptæ erant & connexæ, ut non perceptis commiſſuris in unum parietem coaleſcere viderentur, ab interiori & exteriori parte auro ob-

In medio atrio orienti ſoli patuit Tabernaculum. Ex. c. 26.

κύκλῳ τὸ χωρίον [d] ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἦτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλάγαι ἓξ ἑκάστη. τὴν δὲ τετάρτης [e] πλαγίας, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον ἓξ πέντε λίθων, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγέσαν κατὰ πύλας· ἐν αἷς [f] ἀνὰ δύο κάμακες εἰσήκεισαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. [g] ὅλαις δὲ αὐταῖς ἄργυρος λίθος [h] ἐπικεχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τῶν πυλῶν τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, [i] αἱ τοῖς πυλίχνοις [k] ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν [l] δὲ βύσσινον ὑφος σινδόνος ἦν πεπηγμένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας· μῆκος μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθος· ὕφος ἦν [m] πορφύρας καὶ [n] φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένον, πολλῶν αὐτῷ συναϋφάντων καὶ ποικίλων, ὁποῖα μὴ ζώων [o] ἐξετυποῦτο [p] μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν [q] περίρραντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον· ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν ἓξ αἰθρίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵδρυσιν αὐτὸς κατὰ μέσον, τετραμμένην [r] πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφῇ [f] τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἦν πήχεις ἑξήκοντα τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἦν δέκα [s] διεσχάς· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος νότος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ [t] βορέαν ἐτετράπτο, καθ' ὅπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίστασθαι δὲ αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς ἓν [v] πλάτος διεστῶτες πήχεως τὸ καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκωμέναι παντάχοθεν χρυσῷ, διά τε τὴν ἔνδοθεν καὶ τὴν ἐκτὸς μερῶν. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάτῳ προῆσαν τρόφιγγες, [x] ἐλαυνόμενοι [y] καθ' δύο [z] βάσεων· αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· [a] πυλὶς δὲ ἑκατέρα τούτων προῆν δεχομένη τὴν τρόφιγγα. ἓξ δὲ καθ' δύσιν τοίχῳ κίονες μὲν ἓξ ἦσαν· συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἀρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τῷ συνε-

[d] Ως μηδὲν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ὡς ἂν μηδέν.

[e] Πλαγίας,] Iterum ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* πλαγίων in *aliis*.

[f] Ανα δύο] *Samb.* ἀναδύο accentu Attico. BERN.

[g] Ολαις] Ita *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* vulgo ferebatur ὕλη δὲ αὐτῆς.

[h] Επικεχαλκωμένος] Ita ex ſeqq mox v. 31. lego pro ἐπικεχαλκωμένος. (ita & *Coccejus* emendaverat) Vocis interpretationem, quam dedimus, non rejiciet, qui rem ipſam perpenderit, & illud *Heſychii*, χαλκεύς, πᾶς τεχνίτης, καὶ ὁ ἀργυροκόπος καὶ ὁ χρυσοχόος. In *Cod. Vat.* ἄργυρον λί.

[i] Αἱ τοῖς πυλίχνοις] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οἷς πυλίχνοι ἐμὸ.

[k] Εμβεβήκεισαν] Ενεβεβήκεισαν. COCC.

[l] Δὲ βύσσινον] Illud ὃ omittit *Samb.*

[m] Πορφύρας] Ita lego cum *Vet. Interpr.* ex ſeqq. p. 109. v. 10. & *S. Literis* (*Exod. c.* 25. v. 3.) quæ memorant *hyacynthum*, *coccum*, *purpuram* & *byſſum*, veluti quatuor elementorum imagines. Ut enim (ait *Groſius*) intimum adytum mundi ſupercœleſtis, ita Templi pars maxima mundi aſpectabilis ferebat imaginem; ſeptem lychni planetarum, duodecim panes zodiaci ſigna. Antea editum erat πορφύρας φοινικοῦν, συν &c.

[n] Φοινικοῦν σὺν ὑακίνθῳ] Πορφύρας καὶ φοινικοῦν, ὕφος λῶ, ita *Epiph.* πορφύρας φοινικοῦν σὺν ὑακ. *Big. Samb.* & *Baſ.* ἀνυδέτους. *Gen.* temerè φοινικας: parique in eadem ſententia *Samb.* πεποιημένων. Sacrum itaque Peripetaſma referebat divitem ſanguinem purpuræ Tyriæ ארגמון, πορφύρας: vermium coccinorum ruborem vegetum תולעת שני, φοίνικα, LXX. κόκκινον, barbare σκαρλάτον: conchyliorum ſaniem cœruleam תכלת, ὑακίνθον: atque etiam lini puri candorem [משור] שש, βύσσον. BERN.

[o] Εξετυποῦτο] *Coll. Voſſ.* ἐξετυπῶντο.

[p] Μορφάς.] Fortè μορφαῖς. COCC.

[q] Περίρραντήριον] Plures codices περιρραντήριον, contra uſum Urbis. Dein χαλκοῦν aut χαλκέον Editores, ut in nominibus metallicis peccare ſolent. Mox miſera καθαχεῖν & καθαιχεῖν *Hen* & *Busb.* BERN.

† *Crepidine*] Al. *ſaphio* aut *pelvi*.

[r] Πρὸς ἀνατολάς·] *Al.* πρὸς τας ὠρας.

[f] Τὰς ἀκτῖνας.] Τὰς ἀκίδας Typographi μαλ' ἀτεχνίζοντες. Mox εὖρος *Samb.* & *Busb.* & eo ſpiritu ſæpius. BERN.

[s] Διεσχάς·] Διεσχάς *Big. Samb. Busb.* & Interpres *Scholaſticus*, contra *Gelenium* ambaſque editiones Græcas: ubi habes ἐπὶ δέκα δυὸ εἰσχάς, *latum fuit cubitos duodecim*, ſextante quidem moduli ſuperfluo. BERN. Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπὶ δέκα δυὸ εἰσηκάς, *latum fuit cubitos duodecim*. HUDS. At decem modo cubitos latum fuit tabernaculum, uti aliunde conſtat. Quod ſi latitudo externa tabernaculi intelligatur, ea fuit 12 cubitorum, ſi aſſeres ſinguli craſſi fuere cubitum, & ſi Judæos ſequimur, Raſchium, Aben Ezram & alios. Verum non videtur Joſephus latitudinem tabernaculi externam deſcribere, ſed internam, quia longitudinem deſcribit internam, 30 nempe cubitorum. An ergo ſcripſit δέκα; Nam & ipſe non credidit aſſeres ſingulos craſſos fuiſſe cubitum, uti alii opinantur, ſed 4 digitos modo. Adde quod mox ſcribat ſex aſſeres, qui ad occidentem erant & cum angularibus totam latitudinem tabernaculi efficere debent, facere 9 cubitos & iis addi angulares duos ἐκ πήχεως τετραμμένους, *ex cubito ſectos*, ſic ut certe ex his latitudo trium cubitorum naſci non poſſit, ut hi tres adjecti prioribus novem efficiant latitudinem duodecim cubitorum. Denique ſcribendum hic eſſe δέκα firmatur ex iis, quæ mox de Sancto Sanctorum tradit illud πανταχόθεν fuiſſe 10 cubitorum: unde efficitur Joſephum credidiſſe latitudinem tabernaculi, cujus hæc pars erat 10 cubitorum fuiſſe. In MS. eſt ἐπὶ δέκα διεσχάς, quod ſuſpicionem noſtram firmat. REL.

[t] Βορέαν] Ferocius paulo *Samb.* & *Big.* βορρᾶν aut βορρᾶ. Mox καταλειπετο *Baſ.* & *Gen.* BERN.

[v] Πλάτος] Πλατος ſcriptio eſt *Big. Samb. Vat.* & *Epiphanii*. A typis βάθος. Legerem potius εἰς ἓν πλάσι διεστῶτες π. τ. καὶ ἡ. τὸ ὃ ἑπτάχους δ. τ. Ibidem *Samb.* πήχεως τε; *Baſ.* & *Gen.* πηχέως τε; & ſubinde χρυσῷ, ἀργυρᾶ, & ſimilia. BERN. Dein τὸ ὃ πάχος δακτ. τ.

[x] Ελαυνόμενοι] Ελαυνόμεναι *Vat.* & mox τῷ ενέφιγγα.

[y] Καθ' δύο] *Coll. Big.* ἐπὶ δύο. *Voſſ.* ἐπὶ τὸ ουο.

[z] Βάσεων·] *Big.* & *Samb.* manus ſecunda ἐπὶ βάσεων. Alterum præſtat. BERN.

[a] Πυλὶς δὲ ἑκατέρα] Ita in pleriſque *MSS.* (*Coll. Voſſ.* πυλὰς) in *aliis* cum *Editis* πυλη. *Bernardo* autem placuit πυλὶς, *portula*, *foramen*, *receptaculum*; ſicut opera cardinata exigunt.

[b] Χρυ-

σωέλθσιν, [b] χρύσεον τό τε ἔνδοθεν καὶ τὸ ἐκτός. ἀνελόγᾳ γὰρ ὁ τῶν πλίνθων ἀριθμὸς· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε [c] βάθ@ τρίτον ἀποδεμῆς ἑκάστ@ αὐτῶν, ὡςε συμπληροῦσθαι [d] τὰς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατ' ὀπίσθιον τοῖχον· ἑννέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ πλίνθοι παρέχουσι [e] συνεισελθούσης· [f] δύ' ἑτέρας ποιοῦσι πλίνθους ἐκ [g] πήχεως τετμημένας, ἃς ἐγγωνίας ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένας. ἑκάστ@ δὲ τῶν πλίνθων [h] κρίκους εἶχε χρυσοῦς κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον [i] προσφυεῖς, ὥσπερ ῥίζαις τισὶν ἐμπεπλεγμένους καὶ στίχον πρὸς ἀλλήλους τεθραμμένους τῷ [k] πρὸσφάναι· καὶ δι' αὐτῶν ὑπέρυσι σκυτάλιδες ἐλαιωμέναι, [l] πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθ@, συνδεσμ@ ἦσαν τῶν πλίνθων, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδ@ ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ γρόφιγγι [m] κοχλίᾳ τρόπον δεδημιουργημένῳ. [n] κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ὑπὸ δυσὶ πάσσιν ἴσαι τῶν πλίνθων, εἰς ὑπὸ συνέβαινον [o] πλάγιαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρᾳ τοίχᾳ τῶν ὀπισθίων, [p] κρυπτόμεναι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς [q] τῷ θήλει δὲ ἄρρεν@ συνελθόντ@. τοῦτο μέντοι, πρὸς τὸ [r] μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὸν σκηνὴν συνεῖχεν· ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὸν ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκ@ αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μοῖρ δέκα πήχεας ἠρμοσμένους ἐκ δὲ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπικειμένους, διαλείπουσας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. [s] τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν ἄδυτον ὑπῆν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὸν μέντοι διαμέτρησιν τὸν ταὐτὸν δὲ σκηνῆς [t] πρὸς μίμησιν τὸ τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρ@ τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ὑπῆν ἄβατον, ὡς θρανὸς [v] ἂν εἴη τῷ Θεῷ· οἱ δὲ εἴκοσι πήχεες, ὥσπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμ@ ἀνθρώποις, ὅτως τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ, ἐξ ὧ τὸν εἴσ-

ductum. Utroque ex latere sibi respondebant tabulæ, erant enim numero viginti. & unaquæque *latitudinis quidem* erat *unius cubiti & dimidii*, crassitiei *vero* quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In postico autem pariete (novem enim cubitos *tantum* efficiebant sex *ejus* tabulæ conjunctæ) duas alias tabulas faciunt ex uno cubito divisas, quas angulares posuerunt ad instar majorum tabularum adornatas. Singulæ autem tabulæ annulos habebant aureos fronti extrinsecus adaptatos, veluti radicibus quibusdam ordine defixos, sibi invicem undique respondentes: & per eos repagula deaurata trajiciuntur, ad tabulas conjungendas; capite uniuscujusque vectis in caput alterius admisso per vertibula cochleæ ad similitudinem affabre facta. * Ad posticum autem parietem † una phalanx per tabulas omnes discurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commissuris jungerentur masculo & femina inter se coarctatis. Atque ita cautum est ut tabernaculum nulla ventorum vi aliove impetu agitaretur, sed perquam securum staret & immobile.

4. Intus autem ejus longitudine in tres partes divisa, ad decem cubitos à fundo statutæ sunt columnæ quatuor *loco* adaptatæ, eodem opere & ex eadem materia cum aliis factæ, & basibus similibus impositæ, paululum ab invicem disjunctæ. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi sacerdotibus patebat. Atque contigit ut talis tabernaculi dimensio rerum universitatem *quodammodo* referret. nam tertia pars quæ intra columnas quatuor, quo nec sacerdotibus fas accedere, erat veluti cœlum Deo sepositum: viginti vero cubitorum spatium, tanquam terra & mare ad quæ hominibus datur accessus, solis sacerdotibus * concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, *Adytum, sive Sanctum Sanctorum. Vide Ex. c. 26. & 36. & c. 7. §. 8. hujus libri.* *Introitus Sanctuarii.*

b Χρύσεον] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* χρυσίον.

c Βάθ@] Mox ῥαθ@ repositi, vice πλάτ@ à Scribis Typographisque diu accepti. Crassæ enim steterant sacræ tabulæ digitos quatuor. Epiphanius etiam pro suo ingenio reddidit *Altitudo* (βαθ@) *tertiam partem palmæ.* Nostri tamen Theologi errare malunt cum Rabbino Jarchio qui אמה pro טפח, spissitudinem cubitalem eis asseribus dederat. Mox τὸν neglexit *Big.* quod nunc quandam Emphasin præstat. Dein *Samb.* ait πήχεις ἐπ' αὐτῶν. BERN. Βάθ@ quidem vice πλάτ@ cum *Bernardo* reposui. Suspicor tamen nonnulla excidisse, aut δὲ τοῦτο repetenda esse ex v. 10. cum ita *Epiphanius* vertat; *Ex lateribus autem tabulæ erant numero viginti*: al. *numero respondentes*) *quarum habebat latitudo mensuram unius & dimidii cubiti, altitudo tertiam partem palmi; & ita triginta cubitos adimplebant.*

d Τὰς τριάκοντα] *Coll. Big.* τριάκοντα.

e Συνεισελθούσης] Συνελθούσης in quibusdam *MSS.* (*Big.* & *Voss. Coll.*)

f Δύ' ἑτέρας] Δύο ἑτέρας *Big.* & *Samb.* & cum illis Interpres Scholasticus. Scripsit forte Sacerdos δύ' ἑτέρας, vel adeo non scripsit. Eo loci ἐκ πηχέ@ *Big.* ἐκ πηχέων cæteri. Mox *Samb.* ἐπ' ἴσης. BERN. Ita auctoritate *Vet. Interpretis* (imo & *Coll. Big.* & *Voss.*) pro αὖ ἑτέρας cum ΔΥ in ΑΥ facillime transeat.

g Πήχεως] *Big. Coll.* πήχε@.

h Κρίκους] Correxi adeo ex interpretatione *Epiph.* cum prius vulgaretur typis, κρίκοι εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυῆ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένους κ. τ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάναι. *Samb.* & *Big.* προσφυὴς pro προσφυῆ: horumque alter pro προφάναι voce recta scripsit propter usum προφέρεσθαι. Atticismus adhuc sustinebit πεπλεγμένοι & τετραμμένοι. BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanii* interpretatione, *singula vero tabulæ annulos habebant aureos, per exteriores frontes emicantes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad invicem per circuitum respicientes.* cum prius vulgaretur κρίκοι εἶχε χρυσοῦν κ. τ. ἑ. μ. προσφυὴ, ὡς ῥ. τ. ἐμπεπλεγμένους κ. τ. π. ἀ. τετραμμένοι τῷ προφάναι.

i Προσφυεῖς,] Προσφυὴς in quibusdam *MSS.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & mox τῷ προφέρεσθαι.

k Προφάναι·] *Coll. Voss.* προφέρεσθαι.

l Πέντε πήχεων] Vitio Typorum nuperorum πέντε πηχῶν ἑκάστης. Exponit itaque Antiquarius Moysis sui חמשה בריחים Ex. c. 26. 27. πενταπήχεις σκυταλίδες, contra reliquos omnes Interpretes. BERN. Ita in *MSS.* πέντε πηχῶν ἑκάστης perperam in *Editis*. HUDS. At alii inter Judæos putant hæc transtilla adeo longa fuisse, ac ipsum latus tabernaculi, cui applicabantur; atque ita de transtillo, quod per medios asseres permeabat ab ortu versus occasum, scribitur in Midrasch schir hasschirim fol. 12. col. 2. חבריח שלושים ושתים אמה היה *Transtillum hoc longum erat* 32. *cubitos*: videlicet 30. cubitos absumebat longitudo tabernaculi interna, unum crassitudo asserum occidentalium, dimidium hinc & dimidium inde spatium, quo contrectari debuit. REL.

m Κοχλίᾳ τρόπ@] *Samb.* Κοχλιᾶ alii. κόγχᾳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligit autem Flavius *commissuras pyxidatas.* κοχλίας enim, κοχλος, & κόγχος inter alia. *quoddam concavum* significant & *lingularum capax.* Affigebantur autem, quod reor, arrectariis tabulis sui cardines hac forma ∞. BERN. Eo modo *Samb.* κοχλιᾶ *alii.* κόγχᾳ legerat *Epiphan.* quod idem est. Intelligere videtur *commissuras pyxidatas.*

n Κατὰ δὲ τὸ ὄπισθεν τοῖχον] Sic in *MSS.* (nisi quod in *Coll. Voss.* fit τοιχῶν) & *Vet. Interpr.* in *Editis* κατ' δὲ, vel κατ' δὲ τὸ ὄπ. μία &c.

* *Ad posticum autem parietem.*] *Epiphanius* vertit, *Et post tergum parietum in longitudine positorum unus erat ordo.*

† *Una phalanx per tabulas omnes discurrebat,*] Non ita velim intelligas ac si *una duntaxat* esse *phalanx*: sed quot erant *vectium ordines*, toties eis respondebat *una phalanx.*

o Πλάγιαι καὶ αἱ] *Sambucus*, quem jam cæteris antefero, legit πλάγιοι καὶ αἱ τελοῦσαι πλάγιαι αἱ τελοῦσαι *Bas.* & *Gen.* πλάγιαι καὶ αἱ τελοῦσαι *Big.* Duriora hæc erant, quam *Epiphanius* Latina faceret. Ait autem Judæus, extrema vectium lateralium in capita prælongi vectis occidentalis admissa. BERN. *Sambuci* cod scripturam hanc cæteris cum *Bernardo* antefero. πλάγιαι αἱ τελοῦσαι *Bas.* & G. πλάγιαι τελοῦσαι *Vat.* πλάγιαι καὶ αἱ τελοῦσαι *Big.*

p Κρυπτόμεναι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς] Ita *Bas.* & G. nisi quod γιγλυσμοῖς habeant (cum aliquot *MSS.*) pro γιγλυμοῖς. καὶ κρυπτόμεναι συνέβαινον [συνέβαινον *Vat.*] αὐτοῖς γιγλ. *Samb.* (*Coll. Voss.*] & *Vat.* καὶ κρ. σ. σὺν ἑαυτοῖς γιγλ. *Big.*

q Τῷ θήλει] Sic nunc quoque loqui solemus *Cochlea mas*, *Cochlea femina*, quarum una alteri inseritur. REL.

r Μήθ' ὑπ' ἀνέμων] Sic *Samb.* & *Vat.* in *Editis* μὴ ὑπ' ἀν. & mox ἐρημίᾳ.

s Τὸ δὲ ἐνδοτέρωθεν] Terminationem localem rejicit *Big.* & absque necessitate τὸ δὲ ἐνδοτέρω αὐτῶν. BERN. Τὸ δὲ ἐνδοτέρω (ἐνδοτέρω *Coll. Big.*) *Vat.*

t Πρὸς μίμησιν] Καὶ μίμησιν *Vat.*

v Ἂν εἴη] Αὐτῷ τῷ Θ. *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) ut infra αὐτῷ τοῖς ἱερεῦσιν.

* *Concedebatur.*] In Græcis οἱ δὲ εἴκοσι π. ——— ἐπιστέγασμ@; quod enallagen Atticam sapit, pro numerosiori ἐπιστεγάσθη; præsertim cuique χωρίον intelligenti. BERN.

itus, columnas quinque ſtatuerunt æreis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi & purpuræ, & hyacinthi & cocci coloribus *pulchra diverſitate* contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquaverſum, columnis obductum; quæ, per tranſverſum templi poſitæ, adytum intus concluſum tenebant. & hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Specioſa autem erat *hæc* cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis univerſis intexta, quæ ei in ornamentum cederent, præter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, textura, & colore ſimilis, quinque columnas ad introitum *ſanctuarii* obtegebat, à ſummitate ad medias columnas ab annulo ad angulum cujuſque columnæ dependens. At reliquum *ſpatii* ſacerdotibus ſubintrantibus in aditum patebat. Huic autem *velo* linea prætenta erat cortina pari magnitudine, funibus in alterutram partem adducenda, annulis velo pariter ac funibus adaptatis, ut aut expanderetur aut contractum ſiſteretur ad angulum, quo liberior eſſet proſpectus, & præcipue in feſtis diebus. nam in reliquis, ac præſertim cum nivoſa eſſet tempeſtas, operimento erat velo variis coloribus diſtincto. Unde & poſt templum à nobis exædificatum obtinuit, ut hujuſmodi linteum aditibus eſſet oppanſum. Præterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo & viginti, aureas habentia commiſſuras, ita inter ſe maſculo & femina ad contactum implicitis coaptata erant, ut unum eſſe viderentur; dein expanſa obtegebant & ſuperiora, & parietum partem utramque lateralem ſimul & poſticam, ad terram uno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem & alia ſtragula ejuſdem latitudinis, uno quidem numero plura, in longitudinem vero

Velum Adyti.

Operimentum intimum.

Tabernaculi Tegumentum ſecundum.

ὁδον ἦσαν πεποιημένοι, [x] κίονας ἔσησαν χρυσέας, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτας, πέντε τὸν ἀριθμόν. καπεπέτασαν δὲ τοῦ σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας [y] καὶ ὑακίνθου καὶ φοινικοῦ [z] βαφαῖς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα πανταχόθεν, ᾧ καπεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ, διαιροῦντες τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς [a] ἅγιον ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, [b] ἅγια ἁγίων τὸ ἅγιον. [c] ὡραῖον δὲ ἦν τὸ φάρσος, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐκπρεπὲς ὂν [d] ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ [e] χροᾷ θαυμαστόν [f] τοὺς ἐν τῇ εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος κρίκου κατέχοντος αὐτὸ, ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν εἰσοδυομένοις. ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες [g] φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων [h] διπλοῦν, τῶν κρίκων τῷ τε ὑφὶ καὶ τῷ κάλῳ [i] διακονούντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν· [k] ἐμποδὼν δὲ μὴ ἐσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα [l] ἐν ταῖς διπλοῦς ἡμέραις. [m] κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ νιφετώδης, παρεπτέτατο, σκεπαστὸν ἐπὶ τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμενε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν εἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥστε τοῦ σινδόνα [n] ποικιλτέρου παρεκτείνεσθαι τὰς εἰσόδους. [o] δέκα δὲ ἄλλα φάρση, πήχεων τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἐχούσας [p] γομφίους, διὰ συναφῆς [q] θηλυός τε καὶ ἄρρενος συνειλεγμένας, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ' ὑπερτεινόμενα τοῦ ναοῦ [r] τό τ' ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἐσώπας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον [s] πῆχυν ἀνέχουσα. [t] ἴσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾶς

[x] Κίονας] Scribæ autem Græculi intendunt τὸ ἀμεθόδευτον his verbis, κίονας ἔστασαν (aut Ioniſmo *Samb.* ἔστασαν) χρύσεοι χαλκείας βάσεσιν ἐφεστῶτες. BERN In quibuſdam *MSS.* κίονες ἔστασαν (vel ἔστασαν, ut *Coll. Voſſ* & *Big.*) χρύσεοι χ. β. ἐφεστῶτες. (vel ἐφεστώτας ut *Coll. Voſſ.*) atque in iiſdem καὶ omittitur ante ὑακίνθου.

[y] Καὶ ὑακίνθου] Prius hoc καὶ non agnoſcit *Coll. Big.*

[z] Βαφαῖς] Βαφῆς συγκεκραμμένοις editio utraque. βαφῇ συγκεκραμμένη MSS. duo. βαφαῖς συγκεκραμμένοις *Epiphanius Schol.* Valent & alteræ lectiones, ne fortè expungeres. BERN. Ita cum *Epiphanio* edidit *Bernardus* in *MSS.* βαφῇ συγκεκραμμένοις vel συγκεκραμένοις. qui & mox dant καὶ πρῶτον μὲ ἦν πήχεων &c.

[a] Ἅγιον ἐκαλεῖτο] Si & Sanctum & Sanctum Sanctorum ἅγιον appellatum fuit, non debuit ab aliis reprehendi Paulus ſcribens Hebr. 9 25 Pontificem ſemel in anno in τὰ ἅγια ingreſſum non ſine ſanguine, quod etiamſi de ſolo Sancto intelligatur, veriſſimum eſt: ſed demus Sanctum Sanctorum hoc nomine innui, Ἅγιον nomen utrumque ſpatium comprehendit Et non ignoraſſe Paulum Pontificem ingredi ſolere in Sanctum Sanctorum liquet & commate ſeptimo. Ergo τὰ ἅγια eſt מקרש, uti Levit, 19. 30. Græci habent, id eſt, Sanctuarium ſive Sanctum & Sanctum Sanctorum. REL.

[b] Τὰ ἁγίων τὸ ἅγιον.] Id confirmat modo notata, ſic ut conclave interius pars fuerit τῶν ἁγίων (quo nomine tabernaculum univerſum ex duobus conclavibus compoſitum dicitur) ſed pars Sanctior τὸ ἅγιον ipſius ἁγίων. Τὰ ἐσώτατα τῶν ἁγίων appellat Philo, & Ezechiel cap. 41. 23. קרש הקדשים hoc vocat, & partem priorem היכל. Cæterum quum hoc conclave Sanctum dicitur Sanctorum non eſt, quod hoc alio reſpectu ita nuncupatum credamus, quam quod ſit Sanctiſſimum. Ita & ſacrificia quædam appellantur קדש קדשים *Sancta Sanctorum* id eſt Sanctiſſima. Sic in Gemara Hieroſolym. Megilla 72. 2. & Hieroſ. Avoda Zara 42. 3. uti & in Midraſch Coheleth. 113. 2. legitur Nachumum quendam ob ſingularem Sanctitatem nuncupatum איש קדש הקדשים ἅγιον ἁγίων. REL.

[c] Ὡραῖον δὲ ἦν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὡραῖον δὲ τὸ φ. in *reliquis*.

[d] Ὅτα κόσμον οἴσειν] Eo modo in quinque *MSS.* ἃ κόσμος εἶναι ἔμελλον in *Editis*.

[e] Χροᾷ] Χρυσῷ omnes, excepto *Samb.* BERN.

[f] Τοὺς ἐν ταῖς εἰσόδοις] *Al.* τοὺς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις.

[g] Φάρσος,] Φάρριος *Coll. Big.* at *Voſſ.* Φάρος.

[h] Ἐπιβατεφὲς,] Ita *Samb.* & *Big.* in *cæteris* ἐπιβαλέμενον τῶν κρ. omnes ambigue. HUDS. Vet. *funibus eam per annulos ducentibus ac retrahentibus.* Lege ἀπὸ κάλων ἑπτὰ ἐπιβατεφῆ. COCC.

[i] Διακονούντων] *Big.* διαιρουμένων, (& *Coll. Voſſ.*) vitio literulæ. Mox Typothetæ aliud agentes, ἐμποδὼν οὖν ἰσόμενον πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι. Tum perperam *Samb.* ἐμποδὼν οὖν ἰσομένων &c. Dein Tempore nedum perfecto Editores παρέμενον. Tenaces augmenti *Baſ. Gen.* & *Big.* ᾠκοδομησαμένων. BERN.

[k] Ἐμποδὼν] Ita MSS. Ed. ἔμποδον. leg. ἐμποδὼν vel ἐμπόδιον, *Vet.* non legit οὖν, cùm vertit: *impediret aſpectum intuendi ſacrificia.* COCC.

[l] Ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις.] בימים טובים id & Talmudici ſcribunt, ſacerdotes juniores admiſſos ad conſpectum Sancti feſtis majoribus, quum ceteroquin non liceret ſacerdotibus intrare in Sanctum aut vaſa illius conſpicere, niſi illis, quorum opera ibi requirebatur. REL.

[m] Κατὰ δὲ] Καθ' ἃς καὶ τὰς λοιπὰς; legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[n] Ποικιλτέρου] Editi faciunt cum plebe Græca τοιούτου τρόπου. Scripto vero ritu Attico, quem poſt Dionyſium nos comprobamus literis noſtris. Mox δώδεκα δὲ ἄλλα φάρση in MSS. editiſque legebatur Græce, contra Epiphanium Interpretem & contra fidem ſacram. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* quod ut Ἀτικώτερον *reliquorum* τοιούτου τρόπου comprobamus.

[o] Δέκα δὲ] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis*, δώδεκα in *Editis* & *MSS.*

[p] Γομφίους,] Iterum *Big.* & *Samb.* γιγλύμους, eodemque accentu Suid. & Etymologus. Sed γιγλυμοὺς *Baſ.* & *Gen.* pro γιγλυμέας. BERN.

[q] Θηλυός τε καὶ ἄρρενος] Potes cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Θηλύας καὶ ἄρρενας, *annulos uncinoſque*, quod voluit *Epiph.*

[r] Τό τ' ἐφύπερθεν] *Samb.* τότε ἐφ' ὑπερθεν. Oriens autem ultra cubitum iſtius aulæi haud inſumebat: vel tantum replicabatur à fronte tabernaculi; vel id denique dependebat à poſtica humum uſque. BERN.

[s] Πῆχυν] Inde liquet Joſephum exiguam craſſitudinem dare aſſeribus, & illam fere pro nihilo habere ac negligere: nam quia aſſeres alti fuere 10 cubitos, & latitudo interna tabernaculi fuit 10 cubitorum ſi aſſeres cubitum unum craſſi fuiſſent, debuiſſet velum 28 cubitorum, non uno ſed duobus cubitis utrimque a ſolo remotum fuiſſe. Inde etiam diſcimus, Joſephum ſupra non ſcripſiſſe 12 cubitorum fuiſſe latitudinem tabernaculi, ſed debere ſubſtitui in contextu numerum 10., quoniam tunc non potuiſſet velum unius cubiti duntaxat ſpatio a ſolo abeſſe. REL.

[t] Ἴσαι] *Samb.* ἴσαν. Nam de illa vocula Rhetoreſque Poetæque ſolent diſſonare. Mox *Baſ.* & *Gen.* μίαν. BERN.

μιᾶ

μιᾶ πλείας τ ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τελάντια πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφασμέναι δ' ἐκ τριχῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτυργίαν τ ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐπέπαντο [v] μέχρι τ γῆς κεχυμέναι· [x] κατὰ θύρας [y] ἀστώμαλι παραπλήσιον καὶ [z] παστάδι παρεῖχον, [a] ᾗ ἐνδεκάτῳ φάρσει εἰς τοῦτο παρειλημμένῳ. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἐκ διφθερῶν καταπεπασμέναι [b] ὑπερήσαν. σκέπη καὶ βοήθεια τ ὑφαντοῖς [c] ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγονημένοι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πόρρωθεν θεωμένους· τὴν γὰρ [d] χροὰν τοῖς κατὰ τ ἀέρα συμβαίνουσιν ἡδέως ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τ τριχὸς καὶ τ διφθερῶν πεποιημέναι [e] κατήεσαν ὁμοίως τῷ θυρεῷ τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τὰ ἀπὸ τ ὄμβρων ὕδατα ἀποματαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὰ τοῦτον πήγνυται τ τρόπον.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ Θεῷ [f] ξύλων ἰσχυρῶν τὰ φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ἀδυναμένων. ἡ δὲ [g] ἱερὸν μὲν καλεῖται κατὰ τὰ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ [h] πέντε σπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος, τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ [i] πάντ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν [k] περιελήλατο πᾶσι, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὰ ξύλωσιν· στρόφιγξί τε [l] χρυσέοις τὸ ἁρμόσαν περισωμένον εἶχεν θαυμασίως, ὁ παντάχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τὰ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. [m] καὶ καθ' ἕτερον δὴ τοῖχον τ [n] ἀπιμηκεστέρων κείμενοι [o] περήσαν χρύσεοι δύο, ᾗ παντὸς [p] διήκοντες ξύλου· καὶ δι' αὐτῶν [q] μέντοι σκυταλίδες ἀπίσχυσαι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν, ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινουμένη. οὐ γὰρ ἐπὶ ζύγων σκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ἀπήρτηται αὐτῆς ἦσαν [r] πρόσωπα δύο· [s] Χερουβεῖς μὲν αὐτὰ Ἑβραῖοι καλοῦσι. ζῶα δ' ἐστὶ πετηνά, μορφὴν δ' οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων ἀφομοιῆσαι. Μωϋσῆς γὰρ φησὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ [t] προσυπεῖς ἑωρακέναι.

magis porrecta: conſtabant enim iſta triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem ſubtilitate qua priora è lana, ad terram uſque prolixius aliquanto demiſſa erant: ad oſtia faſtigii & antarum ſimilitudinem referebant, ſtragulo undecimo in hunc uſum aſſumpto. Alia rurſus è pellibus facta his ſuperinducta erant, quæ contra æſtus & pluvias *coloribus variegata* protegerent. Aſpectu ejus è longinquo quidem homines obſtupeſcebant: adeo enim micabant colores, ut cœlum intueri viderentur. Operimenta autem è pilis & pellibus ſimiliter prominebant, ac velum ad portas oppanſum; ut *ſcilicet* ardores & imbrium injuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum conſtructum eſt. *Pellibus inſuper hæc omnia obtegebantur. Ex. c. 26.*

ſ. Facta eſt autem & arca Deo *ſacra*, ex lignis natura validis & quæ cariem non ſentiunt. Hæc vero Eron quidem dicitur lingua noſtra vernacula. Hujuſmodi autem erat ejus fabrica. Longitudo ei quidem erat * quinque ſpithamarum: latitudo vero & craſſities trium ſingulatim erat ſpithamarum. Intus autem & extra auro tota obducta eſt, ut plane occultaretur ejus materies: & aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod undique ei ad amuſſim reſpondebat, nulla ex parte vel tantilla ſcitam ejus aptamque junctura impediente aſperitate. Porro utrique longiorum *laterum* parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; & per eos vectes deaurati utrinque trajecti, ut earum ope, quoties occaſio poſtularet, de loco in locum moveretur. non enim ſuper jumentis vehebatur, ſed ſacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem ejus impoſitæ erant effigies duæ: quas quidem Cherubes appellant Hebræi. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in vivis unquam conſpexerat. Aſt hæc dixit Moyſes ſe ab ima- VI. *In Adyto ſervatur Decalogi Apotheca deaurata, ſive* Arcula *ſacra.*

---

v Μίχρι τ γῆς] Judæi in Gem. Schabbath fol. 98. 2. non modo uſque ad terram pertigiſſe vela putant, ſed & partem ſoli texiſſe. למה מסכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולין מהלכין אחריה *Cui rei ſimile erat tabernaculum? Mulieri in publicum prodeunti longa toga, cujus ſyrmata humum verrunt poſt eam.* REL.

x Καὶ θύρας] Καὶ κατ' θύρας malit BERN.

y Ἀστώμαλι] Ergo & templo hac in parte fuit ſimile, quod ἀστώμως habuit. REL.

z Παστάδι] *Big.* & *Samb.* ſed caſu proximo Editores παστάδα. Pars illa antica domuum Græcis προθύρα & παστὰς (potius quam πρόστασις) appellabatur, ut Pollio aliique Architecti adnotarunt. Epiphanius jam *Thalamos* cogitat, nedum quod ſtructum maxime extat. Lego etiam, καὶ κατ' θύρας ἦστ. &c. Prave *Baſ.* & *Gen.* ὑπερήσαν, rurſuſque de eiſdem tegminibus καλύπτουσαν. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* παστάδα. Verum προθύραις exhibet *Vat.* & paulo ante ὡς ἀστώμαλι.

a Τῇ ἑνδεκάτῳ] Putat ergo totam cortinam quatuor cubitorum ultra longitudinem tabernaculi additam: ſic ut 44. cubitos hoc velum habuerit, & ab occaſu abfuerit a ſolo unum cubitum, ſi craſſitudo aſſerum in cenſum non veniat, & una cortina fuerit ab anteriori parte replicata. REL.

b Ὑπερήσαν.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑπερήσαν & mox καλύπτουσαν in *reliquis.*

c Ἔν τε τοῖς καύμασι] Aliis typis ἐν τοῖς καύμασι. Ita & Epiphanius. Theodoretus autem ex ſacerdote Judæo καὶ δέρρεις ἦν ἐκ τριχίνας ἡ σκιὰ ἐπικειμένας, καὶ μέντοι καὶ διφθέρας ποικίλας· ὥστε καὶ τὸ ὑετῶν ἀπείργειν καὶ τὸ φλογμόν. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* ἐν τοῖς κ.

d Χροὰν] Χροιὰν *Baſ.* & *Gen.* prorſus ἀνάλογον: χροιὰν vulgare, ſed à Palladio χρόαν, Theogneto aliiſque teſtibus idoneis. BERN.

e Κατήεσαν] Ita MSS. Editi καλύπτουσαν.

f Ξύλων] *Hen.* & *Busb.* ἐκ ξύλων ἰσχ. BERN.

g Ἑρὸν] Moyſes ipſe præfectus & norma ſacri operis ארון ἑρὸν hanc nuncupavit, & quidem priori brevi, ut volunt Maſorethæ: Gens Arabum العرا, *Eran.* Judæi χαλδαΐζοντες eandem ארונא ἀρῶνα aut ἐρῶνα, quomodo Joſephum ſcripſiſſe aio. Unde ἡ δὲ ἱερώνυμον apud *Big.* & *Samb.* atque ἡ ἡ ἱερώνυμία & ἱερωνυμία in codd. *Busb.* & *Hen.* ut Scribæ peccarant contra Judæi hujus ἡ ἡ ἐρῶνα μῦ. *Heron* tamen Epiphanii Interpr. Epit. Cant. & P. Scholaſtici, necnon ἡ ἡ ἐρῶν μῦ *Baſ.* & *Gen.* emendationem illam obtulerunt, quam modo in pagina media vides. Prope γλῶτταν libri novi aliique. Tum εὖρος *Busb.* & *Samb.* BERN. Ita ex *S. Literis* edidit *Bernardus*: quamvis more Judæorum χαλδαΐζοντων *Joſephum* ἀρῶνα aut ἐρῶνα ſcripſiſſe exiſtimarit, In *Græcis* mira eſt hallucinatio. nam in *Baſ.* & *G.* ἡ ἡ ἐρῶν, in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἡ δὲ ἱερώνυμον. atque ἡ ἡ ἑρώνυμία & ἱερωνυμία in *Codd. Busb.* & *Hen.* ἡ δὲ ἱερὸν *Vat.* Latinis *Heron*, ut *Epiphanio*, *Epit. Cant.* & *Pet. Comeſtori.* HUDS. Hebr. ארון. Ἱερώνυμον eſt in MS. REL.

h Πέντε σπιθαμῶν.] Σπιθαμὴ eſt palmus major παλαιστὴ palmus 4 dignitorum; vid. Vitruvium & Hieronym. qui palmam & palmum diſtinguit. REL.

* *Quinque ſpithamarum:*] *Quinque dodrantum* reddit *Hoſius* in Tractatu *de Fabrica arcæ Noëi.*

i Τάντ'] Τὰ τε *Busb.* & *Hen.* τὰ ἐντὸς *Coll. Big.*

k Περιελήλατο] *Big.* & *Samb.* magis ex uſu περιελήλατο. *Baſ.* tamen *Gen. Busb.* atque *Hen.* proprie & κατ' ἀλήλεκτον. Vide Philologos ad vatem ſummum: nam geminum Atticiſmum refert id verbi. Paulo infra χρυσοῖς in editis & χρυσοῖ, quomodo Joſephus neutiquam ſcripſit. Et ſubin ἴσον penes *Samb.* BERN. Περιελήλατο ſoli *Big.* & *Samb.* minus κατ' ἀλήλεκτον.

l Χρυσέοις] Ita *Big.* & *Samb.* & mox χρύσεοι. in *aliis* χρυσοῖς & χρυσοῖ. quo modo *Joſephus* neutiquam ſcripſit.

m Καὶ καθ' ἕτερον] Καὶ abeſt revera *Samb.* & *Vat.* imo poterat reliquis abeſſe. Ibidem *Hen.* & *Busb.* Καθ' ἑκάτερον τοῖχον αὐτῆς. BERN.

n Ἀπιμηκεστέρων] Contra alii inter Hebræos arcam ita in Sancto Sanctorum locatam volunt, ut longitudo ejus ab auſtro verſus ſeptentrionem protenderetur. Quumque vectes ipſi extremitate ſua in velum dirimens Sanctum a Sancto Sanctorum impreſſionem fecerunt, debuerunt annuli concipi ad latera arcæ breviſſima, non longiſſima. REL.

o Περήσαν χρύσεοι δύο,] Ita è *Vat.* ut p. 137. in medio περήσαν in *aliis.*

p Διήκοντες ξύλου·] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *aliis* διήκοντος. proclivius eſſet χρύσεοι δύο ἀλλ' ᾗ παντὸς διήκοντες ξύλου.

q Μέντοι] Fefellit Typothetas μέντοι pars καθαφάλκη. In eodem verſu ἑκάτερον τοῖχον *Gen.* BERN. Illud μέντοι ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* inſeruit *Bernardus.* pro quo μὲν ἔτι habet *Vat.*

r Πρόσωπα] Sed προσώπατα in marg. correxerat *Coccejus*, quod poſtea confirmatum vidi ex *Coll. Voſſ.* HAV.

s Χερουβεῖς] Χερουβεῖς *Samb.* accentu merito; χερουβεὶμ *Big. Baſ.* & *Gen.* χερουβεῖμ ex LXX. cum *Hen.* cum *Busb.* tum *Latini* omnes. Atqui vero monſtra illa alata alibi ſecurius tracto: operam enim ſuam præter ſcriptores miſere luſerunt de Cherubinis pictores Judæi Chriſtianique. BERN. Χερουβεὶμ *Vat.* Χερουβὶμ LXX.

t Προσυπεῖς ἑωρακέναι.] Προσυπεῖς *Hen.* Paulo ante nominale προσύ-

imaginibus in Dei throno expreſſis accepiſſe. In hanc arcam repoſuit duas tabulas, in quibus decem præcepta conſcripta eſſe contigit; quinque quidem in ſingulis, duo vero cum dimidio in unaquaque pagina. ipſamque *arcam* intra adytum recondit.

VII. *In Sacrario ſacerdotum ponebat* mensa sacra.

6. In ſacerdotum ſacrario menſam collocavit, Delphicis non abſimilem: longitudine quidem duûm cubitorum, latitudine vero cubiti unius, & altitudine trium ſpithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem ſui parte deorſum perfecte & accurate facti, ſimiles iis quos ſpondis adhibent Dores; ſurſum vero abacum verſus quadrangulari opere erant. At *menſa* excavatur per unumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte ſuperiorem & inferiorem ejus corporis partem. Singulis autem ejus pedibus affixi erant annuli, non ſeparati ab operculo; in quos immiſſi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum menſa cohærebant annuli, cavitas erat: neque enim perpetui erant, ſed prius quam in orbem coirent, deſinebant extremitatibus ſuis in acumina, quorum unum in prominentem menſæ partem inſerebatur, alterum in pedem. atque his per viam aſportabatur menſa. Super hanc (nam poſita erat in ſanctuario verſus ſeptentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, ex farina mundiſſima duorum aſſaronum: quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. Panibus autem impoſitæ erant duæ phialæ aureæ thure plenæ. Poſt ſeptem vero dies alii panes inferebantur, feſto *ſcilicet* quod nos Sabbatum appellamus: diem enim *quemlibet* ſeptimum Sabbatum vocamus. At quod-

ϛ'. Εν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται [x] Δελφικαῖς παραπλησίαν· τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεως, καὶ σπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. [y] ἦσαν δ' αὐτῇ ποδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω [z] τελέως [a] ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς [b] προσπηγνύουσι τὰς κλίνας ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον [c] πεπράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. [d] κοιλαίνεται δὲ [e] καθ' ἕκαστον πλάγιον, κοιλαίνοι πως καὶ πελαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἕλικος παρειθέσης τό τε [f] ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ [g] ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, [h] σὺν ἄπωθεν τοῦ ἡμίσους, δι' ὧν [i] ἦσαν [k] στελεοὶ χρύσεοι, ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες, [l] ἐξαίρετοι. [m] κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ καλὰ τῆς κρίκους [n] κοινωθείσας· οὐδὲ γάρ εἰσι διηνεκεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπρον, [o] εἰς περονίδας τινὰ ἀρχὰ τελευτῶσιν, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ παρεκτὸς ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδὰς σκομίζετο. ὅπερ ταύτης, ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ [q] νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον [r] ὁ πάρος τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν [s] ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καλὰ ἐξ [t] ἀπαλλήλους κειμένους, [v] καθαροῦ πάνυ τοῦ ἀλεύρου σὺν δύο [x] ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Ἑβραίων ἐπὶ κοτύλας Ἀττικὰς ἕξ. [y] ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο δύο φιάλας χρυσέας, [z] λιβανωτοῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν [a] ἄλλοι σκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλυμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τοῦτο γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦ-

---

πρόσυπον usurpabat, jam Flavius adfert hujus ἀνθήγωγον, ut Philoxenus contendit, aut potius ἀπὸ τυπῆς. BERN.

ν Καὶ μέτωπον,] *Hen.* etiam ἀνὰ δύο ἥμισυ καὶ μέτωπα. Supraque idem συμπέπεκτο, loco nimis perfecti temporis: ubi ſtatim ἀναπέπλε ut ſolet *Samb.* conjungere. BERN.

x Δελφικαῖς] *In Sacrario ſacerdotum* (ἐν τῷ ναῷ) *ad aquilonem ſtabat* Menſa ſacra, שלחן, *Delphicæ ſimilis*, ἰσχυούσης, *longa duos cubitos, lata unum, altaque* ½ *cub. cui lorica cum coronulis plane aurea* (מסגרת זר, *labium cum limo* Epiph. *labium & corona*, Hieron. στεφάνη καὶ κυμάτια, LXX.) ἐπίθεμα ἑλικοειδὲς, *ſub abaco ſupraque eum cavo palmari præcluſerat. Geſtabatur vero manubriis bis geminis, opere cardinato ad partes pedum quadratas adfixis, quod Moyſi* טבעות לבתים לבדים *Habet hæc 12. prægrandes panes azymos ordine gemino* (ב מערכות, β' θέματι Int. LXX. καθ' ἓξ ἀπαλλήλους κοινούς Joſ.) *dictos Moyſi* לחם פנים, *quod eſt* panes altrinſecus ordinati, *vel* לפני יהוה ad menſam Dei adpoſiti, LXX. ἄρτοι ἐνώπιοι, *Aquilæ & Onceloſo* ἄρτοι προσώπου, *Symmacho & aliis pleriſque* ἄρτοι προθέσεως) *figuram ſuam quadratos, quemque ex ſimilæ* aſſaronibus *duobus*, עשרנים ב', *qui ſunt* gomori *duo, aut* ⅕ ephæ, *aut bis ſeptem* heminæ *Atticæ. Placentas illas duas* phialæ *aureæ*, בזיכין *Moyſi Maimonis*, כפת *Moyſi Amrami, coronabant, plenæ thuris, imo ſalem injiciunt Doctores Alexandrini & Patres Talmudi. Novos deinde panes viderat ſeptima quæque lux*, שבת *Hebræis*, σαββάτα *Chaldæis vocata. Hoc de ritu Ex. c. 25. & Levit. c. 24, necnon alibi Flavius.* BERN. Non ad *Delphicam* Apollinis ut male nonnulli, ſed ad formam abaci reſpicit.

y Ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες,] Vide *Reland.* de Spoliis Templi Hieroſ. p. 89.

z Τελέως ἀπηρτισμένοι,] i. e. perfecti pedes, pedibus veris animalium omnino ſimiles, uti & in arcu Titiano Romæ exhibentur. REL.

a Ἀπηρτισμένοι,] Ἐξηρτισμένοι *Vat.*

b Προσιβάζει] Sic volo magis quam ſingulare προσίβησι editorum, aut ſcriptorum librorum Ioniſmum προσιβέασι. Supra reſtitui typum Atticum, ubi omnes libri ἐν τῷ ναῷ vulgi modo. BERN. Ita *Bernardus.* in *Editis* προσίβησι. in *MSS.* προσιβέαζι. (Sed quibuſdam. nam in *Coll. Voſſ.* & *Big.* προσιβάζι.)

c Τετράγωνοι] Τετράγωνον *Vat.*

d Κοιλαίνεται] Videntur deſcribi κυμάτια στεφάνῃ vel opus interſtitio limbi ſuperioris & inferioris. REL.

e Καθ' ἕκαστον] *Samb.* καθέκαστον.

f Ἄνω καὶ τὸ κάτω] unus limbus cingebat menſæ ſuperficiem, alter connectebat pedes eratque in medio altitudinis menſæ, uti in arcu triumphali Titi videre eſt. REL.

g Ταύτῃ] Eo modo *Baſ. Gen.* & *Samb.* omniſque pictura ſacra. Verum veteri mendo ὑ κάτωθεν *ſuperius*, *Big.* & *Epiphan.* Mox in excuſis ἴεσαν. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ταυτῶ in *reliquis.*

h Οὐκ ἄπωθεν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* ὑ κάτωθεν.

i Ἦσαν] Eo modo *Big.* & *Samb.* in cæteris Ἴεσαν.

k Στελεοὶ] Heſychius: Στελεὸν ὑστέρως τὸ ὑ πελέκεως ξύλον. COCC.

l Ἐξαίρετοι.] Οὐκ ἐξαίρετοι *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte ἐξαιρεῖσθαι. COCC.

m Κοῖλον γὰ] Κοῖλον γὰ εἶχον juxta quoſdam *Epiphanii* codices.

n Κοινωθείσας·] Mallem κοινωθέν. Codices etiam nonnulli Latinorum eo loci plane indicant κοῖλον γὰ εἶχον. BERN. Κοινωθὲν malit *Bernardus.*

o Εἰς περονίδας] Εἰς περονίδας *Big.* & *Samb.* Vide *Villanpandum* in *Ezech.* tom. 2. p. 353. & *Rhenferdii* Diſſert. de *menſa & panibus Propoſitionis.*

p Τῆς τραπέζης,] Intelligit tabulam menſæ ipſi impoſitam, ut Pollux τράπεζα diſtinguit a tripode, cui inſiſtit, VI. 12. REL.

q Νεῷ] Ναῷ *Hen.* & ſtatim διετέθησαν.

r Οὐ πέρι ὃ μυχοῦ,] Talmudici locant in medio fere, vel in tertia parte Sancti, quæ velo interiori proxima erat. REL.

s Ἄρτων τε] MSS. quatuor δ' ἄρτους & Jac. Capellus. Ubi editiones binæ ἄρτων τε, nec minus eleganter. BERN. Ita in *Editis.* in *MSS.* δ' ἄρτων. nec minus eleganter.

t Ἀπαλλήλους] Ἀπαλλήλους *altrinſecus*, *Big.* & *Samb.* manu priore, leviter ne prætereas: licet ſuccurrat ea forma præter noſtra Lexica. ἐπ' ἀλλήλους reperitur in prioribus editionibus, necnon apud *Busb.* & *Hen.* Verum ἀπαλλήλων, aut ἀπ' ἀλλήλων diſtinctius permutavit *Samb.* manu ſecunda, alludit & Scholaſticus, *ſenos per partem.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀλλήλους. Verum ἀπαλλήλων aut ἀπ' ἀλλήλων à manu ſecunda in aliquot *MSS.*

v Καθαροῦ] Καθαροῦ ex ſcriptis *Big. Samb.* & *Busb.* Aliunde καθαρὸς, quod probavit diu Interpres Latinus. *Hen.* ibi καθαροῦ πάνυ ἀλεύρου σὺν β'. ἀσσαρέων· ὃ μ. ἑβραίοις ζ'. κοτ. ἀτ. ἔχων. Pro ἀσσαρέων in obliquo repoſui contra libros cunctos potius ἀσσαρώνων, ſyllaba adfixa, quam alibi Sacerdos retinet. BERN. Sic in *MSS.* in *Editis* καθαρὸς.

x Ἀσσαρώνων·] Ita pro ἀσσαρέων ex aliis *Joſephi* locis reposuit *Bernardus.*

y Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων] Judæi alii volunt non ſupra panes has acerras poſitas, ne pondere ſuo panes læderent, ſed in ipſa menſa juxta panes. REL.

z Λιβανωτοῦ] Λιβάνου *Baſ. Gen. Hen.* atque *Busb.* & Bibl. Interpretes LXX. λιβάνου MSS. duo heic loci, ut Joſephus voluit: licet לבונה vulgo apud Judæos, & λίβανος non rarius quidem inter Græcos tam fructum arboris ſignificet quam ipſam arborem. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *aliis* λιβάνου. quæ vox non raro apud Græcos tam fructum arboris ſignificat quam ipſam arborem.

a Ἄλλοι σκομίζοντο] Οἱ ἄλλοι, ut Atticos ſcriptores novimus articulorum prodigos, ita *Baſ. Gen.* & prior manus *Samb.* BERN. Ita *MSS.* in *Editis* οἱ ἄλλοι. quod ferri quidem poteſt. nam Atticos articulorum prodigos novimus.

λᾶμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τοῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν.

ζ. [b] Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵστατο λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη [c] διάκενος, στεθμὸν ἔχουσα [d e] μνᾶς ἑκατόν. [f] Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς ἣν τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ [g] σφαῖρα καὶ κρίνα σὺν ῥοίσκοις καὶ κρατηρίοις· ἑβδομήκοντα [h] δὲ ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως [i] συνετέθη πρὸς ὕψος, ποιήσεως αὐτὴν συγκειμένην εἰς μέρος εἰς ὅσους τοὺς [k] πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλάς, καταλήλας ἐν [l] στοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δὲ ἐπιφέρονται αὐτῆς ἑπτὰ κατ' μίαν, τὸν πλανήτων τὸν ἀριθμὸν [m] μεμιμημένοι. ὁρῶσι δὲ εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, [n] λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, [o] ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πρόσθεν ἦν σκιά, μὴ [p] σηπόμενον, [q] στερεὰ δὲ πεποιημένον αὐτῷ λεπίς. πηχυαῖον μὲν κατ' πλάτος ἑκάστῳ τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. [r] ἐπῆν δὲ ἐχάρα χρυσᾶ [s] ὑπεστρεγνεσῶσα, ἔχουσα κατ' γωνίαν ἑκάστῳ [t] στέφανον, καὶ [v] τεῖχον δὲ σκιοειδοῦσα χρύσεον· [x] ᾧ καὶ κέρατα καὶ σκυταλίδες [y] προσῆσαν, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστῳ πλάτει πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος [z] τρισὶν,

nam huic rei excogitandæ anſam dederit, alibi dicemus.

7. Ex adverſo autem menſæ propius meridianum parietem ſitum erat candelabrum ex auro fuſo & ſubinani, centum minarum pondo. Hebræi quidem cincharas nominant: quod, ſi Græce interpreteris, talentum ſignificat. Diſtinctum autem erat ſphærulis, liliis, granatis, & craterculis: (illorum vero omnium ſumma erat LXX.) ex quibus ab ſimplici baſi compoſitum in altum aſſurgebat, in totidem calamos ſtructura ſua diſtributum, quot planetas cum ſole perhibent. Exibat autem in ſeptem capita, una eademque ſerie æquis intervallis diſpoſita. Porro & in illis lucernæ præfulgebant, in ſingulis ſeptem, planetarum numerum referentes: reſpectanteſque ad orientem & meridiem, candelabro oblique poſito. Candelabrum ſacrum.

8. Inter lychnuchum autem & menſam interius, ut jam dixi, *poſita ſtabat* [1] ara ſuffitus, è ligno quidem, unde & priora facta ſunt inſtrumenta non putreſcente, ſolida vero lamina incruſtato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimpoſita autem erat craticula aurea, [2] habens ad unumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem auream: cui adjuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam à ſacerdotibus deportari poſſet. Sed & pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare æreum, [3] ſubligneum & illud, quinque cubitos longum & totidem latum, & tribus altum, ſimiliter auro ornatum, [4] laminis æreis ad- Ara ſuffitus. Altare holocautomatum.

b Κατὰ] *Ad latus meridionale* Sancti *è regione Menſæ ſtabat, ut fas fuit*, VII. *planetarum typus*, מנרת הזהב, Candelabrum *Sacrum*, ἀθάνατος λύχνος λεγόμενος παρ' ἰουδαίοις, *inquit Diodorus libro* 34. *ex auri fuſi atque ſubinanis* (מקשה, *hoc aliis quidem* ductile, *atque* LXX. τορευτὸν) *talento* ἑκατομναίῳ, (*quod* ככר מאל' ἕλκρασι, *Judæi quidem* ככרין & ככרא *i.* κίγχαρες *vocant, atque hodie de Græco* Cintarin, *pondere Siclorum ſuorum* 3000. *aut librarum Romanarum* 125. *pretioque librarum Sterlingiarum omnino* 3750.) *atque ex baſi ſimplici in ſeptem calamos capitaque adſurgens alta æque, tum lucernis totidem* נרות יהיו, *tum etiam* 26. *Sphærulatum* (כפתרים, LXX. σφαιρωτῆρων, *Joſ.* σφαιρίων.) *Liliorum* 22. (פרחים, κρίνων LXX. *Int. Joſ. & Onceloſo*, ὠῶν *Symmacho*) *Scyphorumque* 22. *cum granatis ſuis*, (ῥοίσκων καὶ κρατηριδίων *Joſ.* κρατῆρα ἐκτετυπωμένον καρυΐσκοις LXX. *Int.* κρατῆρα ἐξηνυγδαλωμένον *Aquilæ*, *Moyſi magno* משקדים גבעים) *ornamentis haud minus ſeptuaginta præfulgebat, ad auſtrum atque orientem oblique reſpectans. Ex. c.* 25. *c.* 37. *& c.* 40. 24. *& Num. c.* 8. 2. *Iterumque in his Orig. l.* 3. *c.* 7. §. 8. BERN.

c Διάκενος,] Intus cavum fuiſſe lychnuchum hac voce indicat, uti mox balteum ſacerdotalem vocat διάκενον & ſimilem exuviis ſerpentis. Sed in Sacro codice. מקשה fuiſſe dicitur, quod *ſolidum* notare vulgo creditur. Verum nil obſtat, quominus & מקשה διάκενον fuerit, ut notet aliquid ex ſolo auro conflatum, uti tubæ Num. 10. 2. REL.

d Μνᾶς] Μνᾶς *Samb.* accentu declivi ac debili. Tum ἑβραῖοι μν *Baſ. Gen.* cum *Hen. & Busb.* ὡς ἑβραῖοι μν *Big. & Samb.* correcte. ὁ ἑβραῖος *Epiphan.* BERN.

e Μνᾶς ἑκατόν.] Illæ centum Minæ conficiunt Talentum, adeoque neceſſe eſt, ut talentum valeat 450. lib. Monetæ *Anglicanæ*. Vid. *Prideaux* in Præf. ad Connex. p. 19. pr. Vol. HUDS. In *Add.*

f Ἑβραῖοι μν] Ας Ἑβραῖοι μν *Samb. & Big.* (*& Coll. Voſſ.*) Vide *Villalpandi* Apparat. part. II. p. 408. & p. 410.

g Σφαῖρα] 4 genera ornamentorum lychnuchi recenſet, uti & in arcu Titi Veſpaſiani conſpiciuntur, orbes, flores, mala & crateres. REL.

h Δ' ὧν] *Baſ. & Gen.* δή. Attamen numerus ille LXX. particularum rite confiet, ſi armaveris ſingulos candelabri ramos ab Ex. c. 25. v. 32. &c. tribus ſphærulis, tum ad haſtilis inferiora poſueris alias quatuor, & pro commiſſuris calamorum adhuc tres, necnon in ſummo haſtili (ſic puto) ſphærulam XXXIam. Namque de liliis & ſcyphis jam claret ratio. Vide §. 8. capitis ſequentis. BERN. Sic *MSS.* in *Editis* δὴ τὰ π.

i Συνετέθη] Diſtinguunt alii hunc in modum, συνετέθη, πρὸς ὕψος ποιήσεως &c.

k Πλανήτας] *Samb.* πλάνητας. Mox perinde eſt ſive ſic ſcribas, ſive cum *Big. & Samb.* ἐν στίχῳ. BERN.

l Στοίχῳ] Στίχῳ *Coll. Big.*

m Μεμιμημένοι.] Ita *MSS.* in *Editis* μεμίμθμοι.

n Λοξῶς] At Talmudici volunt ramos lychnuchi ab ortu verſus occaſum fuiſſe protenſos. REL.

o Ξύλινον] Lege ξύλω. COCC.

1 *Ara ſuffitus*,] *Inter Panes & Lumina cis Velum Sanctiſſimum* venitebat Ara ſuffitus, מזבח הזהב & מזבח הקטרת, θυσιαστήριον θυμιάματος LXX. *Int.* θυμιατήριον *Philoni & Joſepho, ex ligno perpetuo & χρυσολόπῳ parallelipedon altitudinis bicubitalis baſiſque ex quadro cubiti unici: cujus ſummitatem ſeu* craticulam (ἐχάρα *Joſ.* ἐχαρίδα LXX. *& S. Hieron.* אגרא Onceloſo, *Moyſi* גג) *condecorabat* זר זהב corona auri *ſolius, tum ſuſum* cornua *ſeu pinnæ, & juſum* annuli cum vectibus. *Ex. c.* 30. *c.* 35. *& c.* 40. BERN.

p Σηπόμενοι,] Cum *Epiphanio* lego σηπέμενον. in *cæteris* σηπέμενα. HUDS. Lege σηπομένη. COCC.

q Στερεὰ δὲ πεποιήκατο αὐτῷ λεπίς.] In Gemara Enuvin. fol. 19. 1. docetur quam hæc fuerit στερεὰ ἀλλὰ מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב עומד כמה שניכם ולא שלט בו האור, *altare aureum, quod non erat teclum auro craſſiori quam eſt denarius, multos annos perduravit, nec ab igne læſum fuit.* REL.

r Ἐπῆν] Ἐπῆν τε ἐχάρα χρυσᾶ *Vat.*

2 *Habens ad unumquemque angulum coronam*,] Coronas ex auro puriſſimo *Mert. Col. & Frob.* Coroneas aureas puriſſimas (--mos mos *Voſſ.* 1.) ſex, *Voſſ.* 1. *V. W.* 1, 2. *Big. Bodl.* Coronas puriſſimas ſex, *Bal. & Goul. Hoc mendum vetuſtatem habet, & Comeſtorem olim perculit.* Joſephus addidit, *ſic ait P. Trecenſis*, quod per angulos ſingulos coronas ſex habebat ex auro puriſſimo, quod ſingulariter forte in Exodo dictum eſt ita: Facieſque ei coronam auream per gyrum. *Putabis tamen Epiphanium retuliſſe duntaxat*, coronam ex auro puriſſimo, ſed & annuli &c. *Sic nunc juvare hunc Scholaſticum placet & cum Joſepho ſuo forte conciliare.* BERN.

s Ὑπεστρεγνεσῶσα,] Contractiori Athenienſium præterito, quo maxime κῶμα ſibilus fœmineus evitatur, *Samb. Busb. & Hen.* Alii perperam ὑπεστρεγνεσῶσα, vice ὑπεστρεγνεσῶσα. BERN. Ita *Samb. Busb. & Hen.* in aliis perperam ὑπεστρεγνεσῶσα vice ὑπεστρεγνεσῶσα.

t Στέφανον,] *Epiphanius* στέφανος ἐκ σφαιρῶν χρυσῶν. *Big.* στέφανον καὶ ἓξ δι' ὧν σκιοειδοῦσα χρύσεον, καὶ κέρατα. Imo *Samb.* legit χρύσεον καὶ κέρατα: moxque ille προσήσαν pro προσῆσαν reliquorum. BERN. In *Vet. Interpr.* ad hunc modum, *habebatque per angulos ſingulos coronas ex auro puriſſimo ſex, & annuli & vectes inerant* &c. ac ſi in ſuo codice habuiſſet στεφάνους ἓξ ἐκ σφαιρῶν χρυσῶν. ſed (ut inquit *Bernardus*) juvare licet hunc *Interpretem*, ſcribendo *ſed & annuli* &c. & cum *Joſepho* ſuo forte conciliare. χρύσεον mox *Coll. Big.*

v Τεῖχον δὲ σκιοειδοῦσα] Quod ſi legas καὶ τέτταρα σκιοειδοῦντα. Videtur enim cornua Altaris στέφανος appellaſſe. Vide Exod. 30: 2. 3. COCC.

x Ὧ καὶ κέρατα] Ita legendum cenſeo cum *Editis.* in *Cod. Vat.* ᾗ καὶ κε. in *Samb. & Big.* deeſt ᾧ.

y Προσῆσαν,] Sic *Samb. & Big.* in cæteris προσῆσαν, & mox ἐν αἷς in *Vat.*

3 *Subligneum*] *Vel.* ſubligneum, & illud quinque &c. ὑπόξυλος, καὶ αὐτὸς ἑκάστῳ &c.

z Τρισὶν,] Τείχεσι *Big. Vat. & Samb.* (*Voſſ. Coll.* τείχεσιν) τρισὶν *Baſ. Gen. & Epiph.* Mox τῇ ἐχάρᾳ *Samb.* cum *Big.* Dein *Samb.* καταφλεγόμενον. BERN.

4 *Laminis æreis adopertum*,] Ex laminibus æris, *ſcripſerat Epiph. Voſſ.* 1. *Mert. & melioribus codicibus comprobantibus. Ad clauſulam* graticula, *Voſſ.* 1. *Item* retiarum, *Voſſ.* 1. *L. Mert. W.* 1, 2. *Star. V. Vig. & Bodl.* Retiaculorum, *Goul. & Bal.*

adopertum, cum crate ad ſimilitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis à foco *ſuperne* decidebat, quod baſis ei non omnino ſubjecta eſſet. Cæterum è regione aræ præſto *inſuper* erant infundibula, phialæ, thuribula, crateresque ex auro: quæcunque vero alia *aderant* inſtrumenta, ſacro miniſterio deſignata, * ex ære conflata erant omnia. Atque hoc modo ſe habuit Tabernacullum, una cum apparatu ſuo.

[a] ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, [b] δικτύῳ [c] τὴν ἐσχάραν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐσχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ἀφαπτοῦς ἐσχ. ὑποκειμένης. [d] ἀντικρὺ δ' [e] ἐστήκει βωμὸς θυμιάσεως καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἐκ χρυσοῦ· ὅσα δὲ ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τις ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

VIII. CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

Qualia fuerint veſtimenta ſacerdotum & Pontificis M. de Aaronis ſacerdotio, variiſque purificationum & ſacrificiorum ritibus: atque de feſtis, & ut dies ſinguli diſpoſiti erant: tum leges aliæ.

Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ δὲ Ἀαρὼν ἱεροποιίας, καὶ τῶν ἀγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

Chaanæ, *Sacerdotes.* Rabchaanes, *Pontifex. Veſtitus vulgi ſacerdotum.*

FActæ ſunt autem & ſacerdotibus veſtes, cum aliis omnibus, quos Chanæas vocant, tum etiam ipſi Pontifici, quem Anarabachen appellant. ſignificat autem *vox iſta* principem ſacerdotem. Et aliorum quidem veſtes hujuſmodi eſſe contigit. Quando autem ad ſacra miniſteria accedit ſacerdos, purus factus juxta præſcriptam in lege puri-

Γίνονται δὴ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, [f] οὓς [g] Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν [h] Ἀναραβάχλιν προσαγορεύουσι. σημαίνει δὴ ἀρχιερέα. τὰ μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολῶν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τὰς ἱερουργίας ὁ ἱερεὺς, ἡγνοικὼς λοῦται ὁ νόμος [i] ἁγνείαν [k] προσαγορεύῃ, πρῶτον μὲν ἀποτίθεται τὴν [l] μαναχα-

Scholaſticus forte ediderat retiarii *vel* reticuli. *Ea enim de cauſa diſſerit P. Comeſtor*, Joſephus autem ſic: Cui ſuberat craticula in modum reticulorum facta. Suſcipiebat enim terra ignem qui de craticula ferebatur: quia baſes non erant ei ſubjectæ. Caſſiodorus tamen Senator (*quem Epiphanius iſte bene noverat*) in pictura quam fecit, cujus in expoſitione Pſalmorum meminit, quatuor pedes in utroque altari fecit. BERN.

a Ομοίως] Ομοίως κεκοσμημένος, *exempto hinc auro. Quam ſane lectionem præ altera ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος Joſephi nomine eligo: ita etiam Moyſes poſtulat.* BERN. Ομοίως κεκοσμημένος legebat *Vet. Interpr.* quæ ſane lectio alteri præferenda eſt, præſertim cum *S. Literis* magis conſona ſit. Mallem equidem ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένῳ, *tanquam ſi auro eſſet ornatum.* ſc. quod aurum fulgore ſuo referret, ut alibi loquitur *Joſephus.*

b Δικτύῳ] Ex ſacris literis non liquet in ſummo fuiſſe aliquam craticulam vel opus reticulatum. E contrario opus reticulatum extendit ſe ab imo uſque ad medium altaris, adeoque in ſummo non. REL.

c Τὴν ἐσχάραν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* τῇ ἐσχάρᾳ.

d Ἀντικρὺ] Ita & in templo Secundo vaſa miniſterii erant in menſa argentea juxta altare verſus occaſum. REL. *Coll. Big.* ἀντικρύς.

e Ἐστήκει] *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺς δ' ἐστήκεισαν τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου. οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχον. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἐστήκεισαν (*Busb.* ἐστήκεισαν ἀντικρυς) τοῦ βωμοῦ οἰνοχόαι τε (οἰνοχόαι *Busb.* & *Hen.*) καὶ φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅτα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. Ærea quidem pro *aureis* non permutare ſtultiſſimum eſſet (Scribis aliquot Latinis Græcilque cunctis invitis) dum id monent Sanctiſſimi libri, Ex. c. 27. 3, 19. Verum de hac ſententia, ſicut nos illam contextu emendavimus, inconſultis codd. Gallicis nunc plus nos dicam: niſi tu ſtatim legere malis, ἀντικρὺ δ' ἐστήκεισαν τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου. οἰνοχόαι τε καὶ φ. σ. θ. καὶ κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα πάντα ὑπῆρχον. Pro *aureis* etiam ſtat Johannes Zonaras, ἀντικρὺς τοῦ βωμοῦ τοῦ ξυλίνου φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐστήκεισαν, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμασο, χρύσεα πάντα. BERN. Ita quidem edidit *Bernardus* partim ex conjectura, partim ex *Exod.* c. 27. v. 3. & 19. ἀντικρυς δ' ἐστήκεισθ τοῦ βωμοῦ τοῦ χρυσίου οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυίσκαις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν· ὅσα τε ἄλλα σκ. π. τ. ι. π. χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν *Big.* & *Samb.* ἀντικρὺ δ' ἐστήκεισθ (ἐστήκεισθο ἀντικρὺς *Busb.*) τοῦ βωμοῦ οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅτα τε ἄ. σκ. π. τ. ι. π. χρύσεα π. *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* ἀντικρὺ δ' ἐστήκεισθο τοῦ χρυσίου οἰνοχ &c. ut in *Baſ.* & *G.* habet *Cod. Vat.* Pro *aureis* etiam ſtat *Zonaras*, ἀντικρὺς τοῦ βωμοῦ τοῦ ξυλίνου φιάλαι καὶ κρατῆρες σὺν θυίσκοις ἐστήκεισθο, καὶ ἄλλα σκεύη ἃ πρὸς ἱερουργίαν ἡτοίμασο, χρύσεα πάντα. Denique *Bernardus*, his omnibus perpenſis, hanc lectionem ſubjicit, ἀντικρὺ δ' ἐστήκεισθο τοῦ βωμοῦ χρυσίου. οἰνοχόαι τε κ. φ. σ. θ. κρατῆρσιν, ὅσα τε ἄλλα —— χάλκεα π. ὑπ. HUDS. Poſt κρατῆρσιν dele ἦσαν. COCC.

* *Ex ære conflata erant omnia.*] Aurea, *Mert. L. & Epit. Cant.* de vetere vitio *exemplarium Græcanicorum, quod hodieque perſeverat metallo permutato,* χρύσεα πάντα ὑπῆρχε, *pro æquo juſtoque* χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχε. *Namque mandaverat optimus Ex.* c. 37. 3. πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις χαλκᾶ; *ita & effectum legimus* c. 38. 3. *quem verſum repetit modo Flavius. Hinc pars plurima codicum Epiphaniorum jam obtinent* æneа *aut* æreа, *ut Voſſ. 1. U. W. 2 Star. Goul. Bal. Vig. Col. & Frob.* BERN.

f Οὓς] *Coll. Voſſ.* ἃς & mox pro ὃν habet λῶ.

g Χαναίας καλοῦσι,] Joſephus vernacule ſolitus erat dicere כהנא *Cahanaia*, & jam Græco more ſcripſit χαναίας aut χαναίας, pro כהנים *Cohanim* veteris populi. Proxime venit ἃς χαναίας *Baſ.* & *Gen.* Sed ἃς χαναιάς *Big.* & *Epiphanii* hinc diſtat, & longius ἃς χαναναίας *Samb. Busb.* & *Hen.* atque ita *quat Chananæas* MS. *Lipſ.* BERN. Χαναναίας in *MSS.* Χαναίας legit *N. Fullerus* in *Miſcel.* l. 4. c. 15. Χαάνας ſive Χάνας voluit *Braunius* in libro primo de *Veſt. Hebr. Sac.* p. 18. HUDS. כהנים vel כהניא. REL.

h Ἀναραβάχλιν] Arabarchin, *manuſcriptorum quaſi plauſtrum. Inde Petrus Scholaſticus*, Quatuor erant veſtes tam ſacerdotibus minoribus, quos Chananæos vocabant, quam principi ſacerdotum, quem Arabarchum appellabant, communes: & aliæ quatuor poſt illas, quibus ſolus Arabarchus utebatur. Rurſum Criticæ noſtræ periculum feci, & pro ἀναραβάχλιν *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* aut ἀναραβήχλιν *Big.* & *Samb.* aut *Arabarchin Epiphanii* & P. *Trecenſis*, ex dialecto Jeroſolymitana ſubſtitui χαναραβάθλιν, quod eſt כהנא רבא *Cahana rabba*, etiam Judæis Syriæ Babyloniæque, ut liquet ex Lev. c. 21. 10. 2 Reg. c. 23. 4. Zach. 3. 1. & aliis ex locis. Typum eundem retulit Judas Princeps codice *Conſtitutionum Patriarum*: alias enim is imitatur Moyſis dictionem concinniorem, הכוהן הגדול *Cohen gadol*, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας LXXII. Interpr. ὁ ἀρχιερεύς Philoni, Scriptori Machabaicorum, Joſepho, S Paulo, atque etiam hiſtoricis Gentium. Quinimo *Arabarchin* compoſitæ vocis ratio apud Joſephum non inique ferret manum emendantem ῥαβαχαάνλαν, aut ῥαβαχαναίλω, aut ῥαβαχοάνλω, ab Hebraico רב הכהנים *Rabcohanim* (ſic dicunt vates veridici רב טבחים i. רב קטוליא, & רב סריסים) vel à Chaldaico רב כהניא *Rab cahanaia*, & רבא דכהניא Sacerdotum pariter Jeroſolymitanorum primas *Rab cohane* כהנא רב ſæpius appellatur in libris receptis Novi Teſtamenti & in dubiis Veteris, quandoque idem *Rab cumre* כמרא רב. Nimis vero alienum video ab hoc nomine *Alabarchen* Voſſii parentis, tanquam *Præpoſitum Albo Sacerdotum*; ſic quidem adſerit vir clariſſimus. BERN. Ita *Baſ. G. Vat. aliique.* ἀναραβήχλω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Arabarchen* & *Arabarchin* in *Epiphanii* libris, Χαναραβάθλω malit *Bernardus* ex *Cahana rabba*; aut Ραββαχαάνλα, aut Ραββαχαναίλω, aut Ραββαχοάνλω ab Hebraico *Rabcohanim*, vel à Chaldaico *Rab cahanaia* Alii Χαναβαθάχλω volunt. Vide *Braunium* loco jam citato, & *Seldenum* in lib. *de Succeſſ. in Pontif. Hebr.* cap. 1. HUDS. Factum ex כהנא רבא χανα Ραββα. REL.

i Ἁγνείαν] Expreſſi itaque ex *Samb.* juxta catabibaſmum Cecropidarum, adprobante Dionyſio Grammatico. Item ex illo codice & *Big.* vides jam ἀφαγ. pro ἁγνείαν προσαγορεύῃ Editorum. BERN. Ἁγνείαν *Samb.* Atticorum more.

k Προσαγορεύῃ,] Διαγορεύῃ *Samb.* & *Big.* & *Coll. Voſſ.* προσαγορεύῃ *Coccejus* volebat.

l Μαναχαλῶ] Scribo apud Joſephum μαχαναλῶ, μαχανάλω, aut μεχανοῖν: ubi vitioſa hypertheſi legebatur in editis μαναχαλῶ, & in privatis libris μεναχαλω, necnon in Fpiphanianis *Manachaſin*. Melius profecto expreſſit Hieronymus ad Fabiolam de his veſtibus *Machinaſen*, ut in MSS. legitur pro *michenſe* Eraſmi, aut *maſchinaſe* typis aliis. Namque femoralia Græci ἀναξυρίδας: Scythæ primum, tum Celtæ, jamque Europa plurima *bracas* vocant. Chaldæi מכנסין *micneſin*, aut in numero medio *micneſain* & *macneſain*, necnon ex conjugatione ſecunda *mecanneſin* & *mecanneſain*, περισκελίδες, *conſtrictoriæ*, ἵνων ἀφ' ὧν ἐκβαίνειν μὴ εἰς κίνδυνον τοὺς πόδας, ut cum Joſepho loquamur: horum etenim utrumque indicat verbulum כנס. Inde μαχαναλῶ literis Græcis. Moyſes tamen, Ezechielis, vateſque alii ipſam materiem continuo addunt מכנסי בד *micneſe bad*, & מכנסי פשתים. Eadem LXX. Interpretibus περισκελῆ λε-

νᾶ,

ναχασλὼ λεγόμενον. [m] Βάλεται δὲ πρωκτῆρα μὲν δηλονότι. [n] Διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥάπτον ὀκτὼ βύσσου κλωσῆς [o] εἰργνύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν [p] ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας· [q] διατέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ πλαδυτῆσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος περὶ αὐτὰ διασφίγγεται.

tutem † primo quidem induit Manachasen, uti vocatur. idem enim denotat ac constrictorium. Est autem subligar circa verenda subtile ex byssо retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: * atque ab homine medio subsciſſum, ad ilia desinens ligaminibus *suis* stringitur. Manachase, *femoralia.*

Β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ [r] λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. [s] Χεθομένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis syndonis byſſinæ. Chethomene quidem Chethomene, *tunica ſtricta,* ap-

νᾶ, Judæis Byzantinis σαρβάλα, Onceloso מכנסין רבוץ, Syrisque hujus æmulis βρεξώματα βύσσινα, Interpreti Solymitano καὶ λίξι *bracæ byſſinæ*, pariterque Talmudistæ Solymitano אברקין pro מכנסין, Judæis Arabissantibus سراويلات من عشر *feminalia linea*, Samaritis etiam سراويلات بياض, aut sua dialecto סריני עואר aut עבאר pro Chaldaico חור, σαρβάρας λευκάς. Arabi Laudino سراويل من كتان, aliis Arabum ὅταν μηδίζωσι سراويلين من كتان *bracæ lineæ.* Cæterum סרבלין *Sarbalin* Danielis prophetæ veri, siquis alius, imo Syrorum passim, σαραβάρας LXXII. Alexandrinorum, J. Pollucis, Hesychii, Photii, aliorum nescio quot: tum σαραβάλα Aquilæ Theodotionisque Interpretum ad Dan. c. 3. Arabum denique سراويلان, à Parthis talia omnia originem ducunt, qua شلوار *Salvar*, φαινόλια ipsi nuncupant; ὅτι شلة σκέλη, τὰ αἰδῶ ἀμφικαλύπτει. בתי שוקים, i. e. σκελίας, ἀναξυρίδες, aut phrasi Comica θύλακοι περὶ τοῖν σκελοῖν. Eadem prorsus mente *Sarabin* interpretantur Doctores aliquot apud clarissimum Saadiam & post illos Tanchumus Lexicographus, Hieronymus noster *braccæ*, & ubi Originem interpretatur *campestria* & *feminalia lina*; necnon Talmudici corruptores Hellenismi פמילניא. Hinc corriges scholia Romana, σαραβάρα, ὑπὸ τῶν ποδῶν λιγόμβια ὑφασία, me authore pro ridicula voce μακία· ἴδοι γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ἀναξυρίδες πεσσαγορδόμβια. Quippe identidem dixerat Eustathius ad vatem Gentium, τὸ καλύμμα μὲν τῶν αἰδῶν βωμοῖσι μὲν βρέκαν φασὶν, ἕτεροι δὲ ἀναξυρίδα. Quare à S. Hieronymo forte requirat aliquis, cur *Sarabala* affirmarit sermone Chaldæo haud *cruralia* quam crura ipsa primo usu denotasse: consimile licet dixerat de Persis Julius in Onomastico, τὰς μὲν ἀναξυρίδας καὶ σκελίας καλοῦσι. Has tamen voces, atque σαραβάρας Persicas esse oriundo multi Grammatici fatentur. Hesychius σκελίαι, τὰ σκελῶν σκεπάσματα, πάρθοις σαράβαρα. Photius, Suidas, & Antonius, σαραβάρα, ἱδῶς περσικὴ· ἔνιοι δὲ λέγουσι βραχία. Quod ita placuit doctissimo Polluci, ὡς ἀελιοφάνης ὁ νεφ. περσικὰς τὰς ἀναξυρίδας ἔοικε καλεῖν. Idemque alibi de vestimentis, καὶ περσῶν μὲν ἴδιον, κάνδυς, καὶ ἀναξυρὶς, καὶ κυρβασία, ἣν καὶ ἰδάειν (sic emendo) καὶ πῖλον καλοῦσι. ὁ δὲ τοῖς σκύθαις ἀλῶφαινος, σαραβάρα καὶ χιτῶνας πάλιν ἐνδύνοντας. Strabo etiam appellat *Sarabara* ἀναξυρίδα τετραπλῆ, vel, ut malim legi, ἀναξυρίδα περισκελῆ. Illa enim de habitu militis Persici à Musa quadam Herodoti explicavit magnus Geographus. Ait igitur Halicarnassensis l. 7. c. 61. ὧδε δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας, &c. Intimam hanc vestem nomine alio vocant Persæ *Tonban* تنبان, ut *sacculum duplicem* ea repræsentat. Nomen autem vetus *Bracca*, ut poetæ scribunt, ac *Braca*, sicut plures, deduci volo ab aoristo Getici verbi *Brican*, tanquam à βίγνυμι seu βάκω Græcum βάκος & usu privato βρέκος: id vesti bifidæ convenit. Ita Diodorum tueor adversus Salmasium, Braunium, aliosque. Cæterum ni videretur hæc ætas Theologorum fabulis Rabbinicis propior magisque credula quam historiæ veteri, haud sustinuissem statim omnia ex Hieronymo adjungi, viro licet Judaicarum ἀγχόστιον satis avido. *Discamus primum*, ait ille, *communes sacerdotum vestes & pontificum. Lineis feminalibus quæ usque ad genua & poplites venirent, verenda celantur: & superior pars sub umbilico vehementer adstringitur, ut si quando expediti maclant victimas &c. non pateat quod opertum est. Vocaturque lingua Hebraica hoc genus vestimenti* machinase (*Froben.* michnese) *Græce* βρισκελὶς (*MS. Coll. N.* βρισκιλὶς, *Erasmo Correctore* περισκελῆ) *à nostris* feminalia *vel* bracæ *usque ad genua pertingentes. Refert Josephus: nam ætate ejus adhuc templum stabat, & necdum Vespasianus & Titus Hierosolymam subverterant, & erat ipse de genere sacerdotali, multoque plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur; hæc feminalia de byssо retorta ob fortitudinem solere contexi, & postquam incisa fuerint, acu consui. Non enim posse in tela hujusmodi fieri.* Fecit quidem nuperrime tales contextus Braunius Noviomagensis, cui tamen Theologo haud invideo suam ὑφάνειαν. Quid enim illa ad Pontificem Judaicum, sacrive scriinii arma? Phineasus sane protovestiarius nihil unquam simile somniavit, aut sinciput aliquod Talmudicum. Quinimo ejusmodi futuras in feminalibus vestibus aut manicatis בתפירה committi, non prohibet מעשה אורג, ut Magistri ultro fatentur. Sed de *Bracis*, quas etiam *Pharisaicas* פמלניא של פרשים Pharisæorum filii appellant, jam satis. Hanc autem sacrificulorum pudicitiam à gente Aaronis didicisse Ægyptios, quam hos Græcis Romanisque eam tradidisse, minus credit quidam vir doctus, plus cæteri. BERN. Ita in *Editis.* μβραχασλὼ in *MSS.* sed μαχασασλὼ, μαχασαχὶν, aut μιχάνιν reponi jubet *Bernardus.* μιχασλὼ legendum esse conjicit *Braunius*, lib. 1. p. 345. HUDS. מכנסים, femoralia. REL.

† *Primo quidem induit Manachasen, uti*] *Quatuor* vestes byssinæ, (*vel* Albas *forte appellant Pharisæi* בגרילבן, *vel sine dubio* בגרי הבר & בגרי בון) *quibus Sacerdotes saltem loti Optimo operabantur. Primo.* Femoralia, מכנסים micnesim *aut* micnesaim *Judæ Judæorum Præfecto, jam* μαχασασλὼ *Josepho, eidemque alibi* τὸ τῶν μηρῶν διάζωμα. Bracæ *Ambrosio & Hieronymo, sed curtæ lineæque, quæ ab iliis ad genua insertis meris pedibus pertinebant, atque* κατὰ ὑποζωμὸν *propter umbilicum constringebantur* בטין כים, ὅπερ μαργαρίτιον, *quod ait Maimonides; sed commode, non arctissime,* לא ביוץ, לאבוקע, *monente Ezechiele. Ex. c. 28. 42. & c. 39. 28. Lev. c. 6 10. & c. 16. 4. Ezech. c. 44 18. Et Josephi Bell. l. 6. c. 15. Secundo.* Tunica stricta, *teres, talaris, duplex, cum teniis scapularibus* (παρωμίσιν) *& adsutis manuleis* ἐπικαρπίοις, *Talm. babyl.* Iomæ *c. 8. Subucula quidem Sacerdotis Maximi* (ὑποδύτης:) *atque sola Tunica cæterorum. Moysi* כתונת Chetoneth. *Jos. l. 6. c. 6.* ἁλωτ. *& Chaldæis,* לתונא χεθὼν, *& Cettona. Græcis* ἰτυκὼς *Atticeque* χιτών. *Priscis quidem Ægyptiorum* καλάσιρις, ταυτέοι χιτὼν ποδήρης ἐυσσωθὲς, ἔστι λινοῦς χιτὼν ἱρατικὸς, *ex Herodoto, Hesychio, atque Eustathio. Coptitis atque etiam Samaritis in versione S. Pentateuchi* قبص, *unde* Camisia *& quandoque Samaritis* كمراعة, ποδήρης. *Persis denique* کابُس *& aut pro plebe* χείμαρρος *nomine vernaculo* کابس. *Ex. c. 28. c. 29. c. 39. Lev. c. 6. c. 10. & c. 16. Tertio. Hanc præcinxit* Zona, אבנט, ἀβανὲθ *Jos. & Hieronymo*, Abnet *Masoretis, fascia lata digitos ferme quatuor Josephi, aut tres Maimonidis, longa tamen quæ multoties circum pectus Sacrum convoluta ad talos tandem desineret, credes in* XXXII. *cubitos profundi & πλάδυσιν ῥαπτὸν, Iomæ, c. 7. f. 44. Talm. Jeros. Subcava, ut vestis quam lubrica serpens exuit: stamine byssino, atque insuper coccі purpura hyacinthique coloribus (fila quos ebiberant lanea, Massicla* Celaim. *c. 9. 1. & Talm. Jeros. f. 34. & Talm. Bab.* Iomæ *f. 12.) intextis, Phrygienices flore præcipuo decorata. Rabbinis* מעשה רוקם או מעשה ציור מחט או עבד מחט, *ad Ex. c. 38. 18. & Iomæ Babyl. T. c. 9. Vide porro Ex. c. 28. c. 29. & c. 39. Lev. c. 8. & c. 16.* BERN.

m Βάλε῎ται] Βάλε῎ται τοῦτο *Samb.* (*Coll. Voss.*) *& Vat.*

n Διάζωμα] Alibi (*sc. l. 3. c. 15.*) διάζωσμα. Utramque tamen formam lex Grammatica sustinet. BERN.

o Εἰργνύμενον,] Poëticum tamen istud dicunt Grammatici, εἰρνύμενον esse Atticum. *Contextum* vero exponunt Hieronymus Epiphaniusque Latinus. Factum hoc erat ὀκτὼ βύσσου κλωσῆς, שש משזר, teste Moyse, qui jusserat fieri. BERN. Fortè εἰργασμένον. COCC.

p *Atque ab homine medio subsciſſum,*] *Epiphanius* reddit, *scinditur autem ultra medietatem deorsum, & super lumbos adstringitur.* Nec multo aliter *Braunius* vertit, *divisum usque ad medietatem, sed circa ilia constrictum.*

p Ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας·] Ita *Big. & Vat.* ὥσπερ ἀναξ. *Bas. & G.* ὡς ὧδε *Samb. & Vet. Interpr.*

q Διατέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ,] Διαστέλλεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ. Ait autem hæc femoralia ab homine medio oblique in anterius succisa, ad ilia substringi ligaminibus suis שעזים, quæ vocant *Deuterota.* Videamus tamen interpretamenta vetera recentia, quid valeant, Epiphanii puta Scholastici: *Scinditur autem ultra medietatem deorsum, & super lumbos adstringitur.* Aut Hieronymi Presbyteri, *Superior pars sub umbilico vehementer adstringitur.* Tum Sigism. Gelenii, *Atque ita circum ilia constringunt*: aut Braunii loco ultimo, qui nescit quid in humanis sit τὸ ἥμισυ, *Divisum usque ad medietatem, sed circa ilia constrictum.* Adhuc autem vanior est interpretatio Gallica Arnoldi, & typis nullis digna, non iteratis. BERN.

r Λίνεον] Λινοῦν *Bas. & Gen.* ut σινδόνιον passim. BERN.

s Χεθομένη] Χεθωμένη καλεῖται utraque Editio. χεθομένη μὲν καλεῖ῎) Librarii duo, & cum eis Epiph. *Chethomene quidem vocatur.* Cl. Bosius χεθονέθη μὲν καλεῖται ab Hebraica forma כתונת *Chethoneth.* Mihi probatur magis Chaldaica pro ævo illo Josephi כתונא *Chettona*, aut notis Græcis χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ῎). Diutius quidem dictioni Barbaræ χεθομένη inhæserat μὲν particula vix sua, ut nos docent Epiphanius Petrusque Scholastici. BERN. Ita *MSS.* insuper adjicit *Vat.* λίνεον ὃ τοῦτο. In *Editis* χεθωμένη καλεῖ῎). Cl. *Bosius* legit χεθονέθη μὲν καλεῖ῎) ab Hebraïco *Chethoneth.* Verum *Bernardus* malit χεθώνη vel χεθόνη μὲν καλεῖ῎) à Chaldaïco *Chettona.* Vide *Braunium* de *Vestitu Sac. Hebr.* l. 2. c. 1. p. 457. 461. & 463. HUDS. Videtur vox in plures dividenda, ut scripserit χεθο μὲν ἡ καλεῖ῎) aut χεθὸν, nam N finale sæpe absorbetur uti Γαβαὼ, βαυθωρὼ, pro Γαβαὼν, Βαυθωρών. REL.

appellatur. Hoc lineum ſignificat: nos enim linum chethon nominamus. Eſt autem hoc indumentum tunica uſque ad talos demiſſa, corpus arcte ambiens, & manicas circa brachia adſtrictas habens: quam accinctam gerunt & conſtrictam paulo ſupra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero ſubinani, ut ſerpentis exuviæ videretur. Flores autem intextos habet cocco & purpura, hyacintho atque byſſo variegatos: at ſtamen ejus ex ſola byſſo. Et à pectore incipiens, atque ſemel ac iterum circumducta illic ligatur; & multa quidem defluit uſque ad talos, quamdiu ſacris non operatur ſacerdos: ſic enim ſpectantibus decora videtur. Cum vero ſacrificare oportet & altaris miniſterium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, ſuper humerum lævum *illam* rejicit. Hanc quidem Moyſes nominavit Abaneth: nos autem, à Babyloniis edocti, ipſam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis inſignitur. Hæc tunica ſimum quidem nuſquam habet, ſed amplam circa collum aperturam, quæ † certis quibuſdam funiculis, ex ora & à pectore & à tergo dependentibus, ſuper utramque ſcapulam aſtringitur. Vocatur autem Maſſabazanes.

Abaneth aut Emian, *zona.*

Maſſabazane, *tunica lanata.*

[t] σημαίνῃ · [v] χεθὸν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ [x] τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιεζωσμένῳ τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας [y] περὶ τοῖς βραχίοσιν καταπεφιγμένῳ· ὃν ὑπιζώννυνται κατὰ σῆτος, ὀλίγον τῆς μαχάλης ὑπερέχοντα τὴν ζώνην περιάγοντες, [z] πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς [a] πέντε δακτύλους, λελεπτυσμένως δὲ ὑφασμένην ὥστε λεοντείδα δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται, [b] φοινικι καὶ πορφύρᾳ μὴ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα· σήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν δεχὴν τῆς ἐλίξεως [c] κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· τότε γὰρ ὑπερέπτασαι ὅτως ἔχῃ τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ παρασκάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ ἁψασθαι, ὅπως μὴ [d] κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὑπὲρ τὸ λαιὸν [e] ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν [f] ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν· ἡμεῖς δὲ, ὡς καὶ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, [g] ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν. ὅτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ἔστι δ' ὁ χιτὼν κολπωτὸς μὲν ὑδαμόθεν· λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸν [h] βρογχωτῆρα καὶ αὐχένα, ἀρπεδόσιν ἐκ τῶν ὤμων καὶ τῶν [i] κατὰ στέρνον καὶ μεταφρενον ἠρτημένοις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν καταγλεῖδα. [k] μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Ὑπὲρ

t Σημαίνῃ·] Σημαίνῃ expunxerant *Big.* & *Samb.* induſtria non bona. BERN.

v Χεθὸν γὰρ] Sive duplici vocali ſcriptum repereris χεθὼν cum *Big.* & *Samb.* ſive ſimplicius χεθὸν, ut jam tertio Typotheræ fecere, aliud neutiquam denotabit quam כתן *Cettan* Chaldæorum, imo τὸ παλαιὸν ἑβραϊκὸν: vel Arabum كتان *Cettân*, quod *Linum* vocant nurus Latinæ. Idcirco à fundo כתן enaſcitur τὸ βυσσινοῦν כתונת, *veſtis linea* quam proprie, ut ἐχίσαρχοι plerunque quæri ſolent: necnon derivatum aliud כתונרת & כתונא more Syriaco, unde χιτὼν Græcorum; deinde in Latio *Tunica*, ἀπὸ χιτωνίου. Quippe à dialecto Hebræa, licet docti viri indoctique hujus ſeculi ſecus ſentiant, nulla vox Latina deſcendit; ſtatim ab Æolide omnis. BERN.

x Τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν] Τοῦτο ἔνδυμα *Samb.* Mox ὑπὲρ ἄνω libri plerique, ſed & πλατείαν ὡς. Porro autem manicæ illæ adſutæ ad carpos ſacerdotis conſtringebantur, quomodo etiam ſuper pectus ipſius tunicæ oræ ſolebant. Adponam & verba Hieronymi, qui Joſephum explicat ex profeſſo abſque ulla ratione operis teſſellati. Omittere autem decus tantum haud potuit vel hic Flavius, qui eam ſtolam ſæpius geſtaverat: quinimo תשבץ minus aliquid ſignificare noverant uterque. *Secunda ex lino Tunica eſt ποδήρης, id eſt, talaris, duplici ſindone, quam & Joſephus byſſinam vocat, appellaturque Chetonet i. e. χιτὼν, quod Hebræo ſermone in Lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta eſt & ſtrictis manicis, ut nulla omnino in veſte ſit ruga, & uſque ad crura deſcendat. Solent militantes habere lineas, quas Camiſias vocant, ſic aptas membris, &c.* Cum Joſephi deſcriptione ſatis etiam convenit Moyſis Maimonidis Syntagma conſcriptum libris XIV. mille annis poſt exciſum ſacerdotium Judaicum cap 8. §. 16, 17, de *Supellectile ſacra.* Ibi equidem aſſerit celebris ille JC. Tunicas ſacerdotis maximi minimique teſſellis fuiſſe diſtinctas, ut plumarii ſpiſſiora veſtimenta & tapetia ſolent conficere, reticuli modo: tum manicas de tela alia his adſutas בתפירה, ex *Jome* c. 7. f. 72. b. Tunicas denique demitti ad talum, ad carpum manuleas, latas tamen haſce ut palmus. Veruntamen de כתונת תשבץ χιτὼν ποδήρης, valde ambiguum reſtat, veſtis *fimbriis fortis*, an *uncinis ſtricta annuliſque* ita intelligatur. Vel, quod Onceloſo, & Rabbinorum nationi, imo LXX. Alexandrinis placuiſſe video, διχυωτὴ, κοσύμβοις, *teſſellis, fundis, ocelliſve ſuis ubique intexta & illuminata.* Ea felicioribus Arabum حلة *Holla*, aliis مبطنة موشاة. Judæis Mauruſiis تونبه معينة *ſtola ocellea*: Maimonidi ex Onceloſo מרמצא פראכיוֹדיס, ſeu *reticulata* כמו בית הכוסורת. BERN.

y Περὶ τοῖς βραχίοσιν] Περὶ τὰς βραχίονας *Vat.*

z Πλατεῖαν] Ita *Samb.* in *reliquis* deeſt μέν.

a Τέσσαρας δακτύλους,] Ita & alii Judæi. REL.

b Φοινικι] Φοινιξὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Φοινιξὶ καὶ πορφύρᾳ *Vat.*

c Κατὰ στέρνον] Ita è *Cod. Samb.* & è *Joſepho*, infra v. 39. in *reliquis* κ. στέρνων.

d Κινουμένης] Imo ad rem transferunt codd. *Big* & *Samb.* κινουμένης, i. e. *ſuperfluo cinguli agitato.* BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* κιν μῶν.

e Ωμοφορεῖ.] Phraſi faciliori *Big.* & *Samb.* ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸν λαιὸν ὦμον φορεῖ. BERN. Ωμον Φορεῖ in tribus *MSS.*

f Ἀβανὴθ] Ἀβανὴθ αὐτ. ὠν. Moyſes plane ſcripſerat אבניט aut אבנט. quod alii Judæorum tribus ſyllabis enuntiant, duabus alii. Recte etiam monet Joſephus ἱμάντα ποικίλον, ᾧ ἔνι πάντα τοιαῦτα), המין ſive המיינם *imian* vel ἐμιάναν (*Hemianan* Epiphanio reſcribente) vocati à Doctoribus tam Solymitanis quam Babyloniis. Ita המין atque המיינם poſuit pro Moſaico אבנט inter veſtes ſacras Onceloſus, ſicut ante nos advertit Maimonides; *Emian* אמיאן Samaritica verſio, quæ ſolet fere Onceloſi verba excipere. המיינא *Hemiana* ὁ σύρτης ad Pentabiblon Moyſis, deinde המין *Hemian* pro Cingulo ſacro uſus eſt ſudas compilator ἀσυλλογιστῶν, ex apophthegmate Johannis Bracidæ ad finem *Erubin.* Iterum ille codicis *Succa* c. 5. balteorum המיינים (אבנטים) uſum aliquem docet in *Beth-Joab.* Tranſiit etiam ad Arabes vox illa همیان *Hemiân* ab Aſſyriis: hi à Perſis prius eam acceperant, tanquam hominis medii ornamentum انرمیبان & میبانبند, vel Getice *Middanband.* *Camura* קמורא etenim ſua voce idem nuncupant Babylonii, & ab illis Jonathan Paraphraſtes. Arabes inſuper περιζώσεως proprio حزام *ghezâm*, & acquiſito vocabulo بند. Quinetiam vocis Moſaicæ ſimilis fertur بند *Band* inter Parthos & Scythas: diſſimilis tamen valde *balteus* Tuſcorum & Mox Latinorum. Provenit enim hoc à βαλάντιον, zona nummaria, ſicut balneum ἀπὸ βαλανείου. Lubenter itaque deduco אבנט nomen ἀναγωγὸν abs Arabum ابط *Ibt*: quorſum iſthoc ſignificat περίζωμα μαχαλῶν καὶ περίτεγνον ſive ἐπίρρημα, qualis Comica pectora obſervabat olim faſcia. BERN. אבנט Hebr. REL.

g Εμίαν] *Al.* ἰμίαν aut ἰμιάναν. HUDS. A Babyloniis vocem hanc accepere, uti recte notat Joſephus. Perſice همیان Emiân notat balteum. REL.

‡ *Certis quibuſdam funiculis,*] Naſtoli & naſtuli, *præcipua exemplaria, duo Voſſ. 1. L.U & Mert. Petrique Cantoris.* משבצרת, μικροῖς, ἀμπιδίσκοις, ἀρπεδόναις, *uncinos, ſic vocat Epiph. voce Germanica, quam à Latinorum* uncinulus *vel* nexulus *aut à Græco* ἀνασολὸς *dudum deformatam eſſe exiſtimo.* Naſtalæ, *expreſſum typis plurimis.* Naſtulæ, *Vig.* Neſtali, *Star. & W. 2. Voſſius ad margtnem ſui codicis adnotavit de eodem vocabulo*, Naſtalæ, *i. e.* infibulæ umbilicis tectæ, quaſi dicas naſatas thalas ſive tallas. *Petrus Scholaſticus de eis*, Naſtulis hinc inde ſuper humeros capitium conſtringentibus. BERN.

h Βρογχωτῆρα] Ita ex Conſtantino Lexicographo emendarunt Genevenſes. βρογχωτῆρα aut βρογχοτῆρα prius ſcriptum, excuſum prius fuerat. Quocirca arctiorem fuiſſe adfirmat hic ſacerdos ſuam tunicam, quam plicas aut ἐπιπτυχὰς ποδαυχενίους unquam admitteret: laqueis adeo ſeu telamonibus byſſinis hanc conſtrictam tenuiſſe, qui capitio præamplo fimbriatoque tam pone quam ante adfixi, ſuper claviculas geſtantis committerentur, tunicamque adeo corrigerent. Mirum quantum hallucinati ſunt Theologi in hac ſententia, veteres recenteſque. BERN. *Al.* βρογχοτῆρα aut βρογχωτῆρα.

i Κατὰ στέρνον] *Big.* καὶ τὸν κατὰ στέρνον καὶ μεταφρενον *Samb.* καὶ τὸν κατὰ στέρνων καὶ μεταφρενον *Baſ.* & *Gen.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* hic & ſupra κατὰ στέρνων.

k Μασσαβαζάνης] Placet mihi μασσαβαζάνη ἢ (vel μασσαβαζάνης ἢ, ut mox μασναιμφθης,) quod eſt τὸ κοσυμβωτὸν, משבצת *meſtabzana.* Vel ex conjugatione alia Syrorum Chaldæorumque משבצא *meſubbeza*, *operis laqueati*: inde apud Joſephum leges, μασσαβαζᾶ μὲν καλεῖ). Ait enim filius Maimonis tunicis κοσυμβωταῖς ſacerdotum quemlibet rite feciſſe, negat hoc Eſdræ filius abſque cauſa. Vel Moſaicum משבצות *Meſbezoth*, λοξοὶ, συσφίγξεις, καὶ ἀρπεδόνες, more Solymitano deflectens Mattathiades, olim ſcripſerat ταῦτα ἢ μασσαβαζὰν משבצן)

γ'. Τπὲρ δὲ τ κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὰ διικνέμενον εἰς πᾶσαν αὐτλὼ, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκὸτα μέσης. καλεῖτα μὲν [l] μασναεμφῆς. τῇ δ' καλασκιᾷ τοιᾶτός ἐστιν ὡς σεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματ@ [m] λινέᾳ ταινία πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰ ὑπιπυσόμενον ῥάπετα πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπεριέρχετ) διήκουσα [n] μέχρι μετώπυ, τλώ τε ῥαφὴν τ ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλω δ τῷ κρανίῳ [o] γινομένη ὑπίπεδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ ῥεπρύῃ πονοῦντ@ περὶ τὴν ἱερουργίαν. [p] καὶ ὁποία μέν ἐστιν ἡ τ πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

3. [1] At ſuper caput geſtat pileum [2] non faſtigiatum, neque totum caput incingentem, ſed paulo plus quam medio ſuperimpoſitum. nominatur quidem Maſnaëmpthes. Tali autem modo adornatur ut corona eſſe videatur, ex lineo texto inſtar faſciæ craſſæ concinnata: etenim in orbem ſæpius replicatur atque conſuitur. Deinde ſindon deſuper pileum integit, uſque ad frontem deſcendens, & faſciæ commiſſuras atque id quod in eis deforme erat occultans, & toti cranio preſsè adhærens. Aptatur autem accurate, nè ſacrificanti forte delabatur. Et *jam* qualis quidem ſit totius ſacerdotum turbæ amictus, declaravimus. *Meſnepheth, Tiara.*

δ'. Ο δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖ) μὲν καὶ [q] ταύτῃ, πᾶσαν λιπὼν ὄπιθεν τ προειρημένων· ἐπενδυσάμεν@ δ' ἐξ ὑακινθίνου

4. [3] Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur, ex veſtibus memoratis nullam omittens; [4] ſed illi ſuperinducens tunicam hyacinthinam, *Veſtitus Pontificis maximi.*

(משבצן *Meſabbezan*) καλεῖ), *Conſtricloria quidem ſic vocantur.* Vel denique ſecundum Epiphanium interpretem, Joſepho denuo reſtitues, τὸ δ μασσαβαζάνη (ἤτοι μασσαβαζωθη) καλεῖ). Hoc quidem appellatur κατάμωσις, quod eſt typis Aſſyriis משבצנותא & משבצתא, *Meſabazanutha* ac *Meſabazatha.* Talia equidem ſcripſiſſe me commemini ad Stephanum *le Moine*, quando ille correctiones aliquot Braunianas, necdum impreſſas, mihi propoſuiſſet. Attamen viri Rev. משבצאא deformis vox eſt, & Chaldæis ignota. Alius inſuper Theologi divinatio, ὡ κίσω τ ζωνης ἀιαδεῖ) pro μασσαβαζάνης καλεῖ), miſera ſatis & Helleniſmi inanis. Conveniunt autem ἀνίγραφα Græcanica Joſephi in μασσαβαζανης, aut apud *Samb.* μασσαβαζάνης καλεῖ); ſed Scholaſticus amplius aliquid ait, *Hoc etiam Maſſabazan vocatur.* Præterea Interpretes LXXII. S Bibl. in ſuis membranis repererant Ex. c. 28. 39. ומשבצת הכהונת, *Tunicaque telamones*, pro receptiori ושבצרת הכתנת; vel emendabis potius verſionem Græcam iſtum in modum, καὶ κοσμωσεις τ χιτῶνα ὡς βύσση, καὶ ποιήσεις πίλαν, Cætera quæ ad hanc veſtem pertinent, Hieronymus dicet: *Tertium genus eſt veſtimenti, quod illi adpellant* Abaneth, *nos Cingulum vel Baltheum vel Zonam poſſumus dicere. Babylonii novo vocabulo* Hemianin (Ita Eraſmus numero plurium, tanquam המיגין. Sed privo המין *Hemian*, rectius libri veteres) *vocant. Diverſa vocabula ponimus, ne quis erret in nomine. Hoc cingulum in ſimilitudine pellis colubri, qua exuit ſenectutem, ſic in rotundum textum eſt, ut marſupium longum putes. Textum eſt autem ſubtegmine ..cci, purpura, hyacinthi, & ſtamine byſſino, ob decorem & fortitudinem; atque ita polymita arte diſtinctum, ut diverſos flores ac gemmas artificis manu non textas ſed additas arbitreris. Lineam tunicam, de qua ſupra diximus, inter umbilicum & pectus hoc ſtringunt baltheo, qui quatuor digitorum habens latitudinem, & ex una parte ad crura dependens, cum ad ſacrificia curſu & expeditione opus eſt, in lævum humerum retorquetur.* BERN. Hoc modo (favente *Cod. Samb.*) edidit *Bernardus*, cum antea eſſet μασσαβαζωνης καλεῖ). atque alias ſubjicit conjecturas, ut μασσαβαζάνη δ καλεῖ), vel μαζαβαζὰ μὴ καλεῖ), vel ταῦτα δ μασσαβαζὰν καλεῖ), vel denique τὸ δ μασσαβαζάνη (ἤτοι μασσαβαράθη) καλεῖται.

ι *At ſuper caput geſtat pileum*] *Quarto. Ornabat tandem capita ſacra* Tiara מצנפת Meſnepheth *Fide Prefecto* τ Αλεξανδρέως, *& prius Moyſi*, (*imo huic paſſim pro* pileis *flaminum non maximorum,* מגבעות μιτραὶ, *i. e.* قلانس καλαύκια *aut* כובעין:) *Onceloſo & Joſepho* מצנפתא, μασνάφθης: *Interpretibus* LXX. *& Hieronymo, vocabulis Perſicis* κίδαρις (*plana quidem, non recta, non* خريسة, *non* κυρβασία, *ſed ut Homeri* καθαπτὸν) τιάρα, μίτρα, *nunc Parthis ipſis* دستار Daſtar, *&* دلبند Dolband, *tutamen cerebri. Interpreti Samaritico* מעטפרת maataphe, *quem ſane reſpexit Scholiaſtes Romanus, ubi ait,* κίδαριν, ἤγουν τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον ἤτοι μίτραν. *Nam in textu illo Moyſes Judæique Samaritæque omnes lectitant* מצנפת. *Arabibus* Emam عمام. *Græcis* πῖλ@, *traductum de vocabulo Perſico* فيلة, *quod materiem meliorem hujuſce redimiculi indicat. Galerus idem Ulyxeus, ut Hieronymus judicavit, vel, ut alii,* Calamaucum *ſeu* καμελαύκιον. *Faſcia ſane byſſina,* XVI. *cubitos longa, Maimonide expandente, quæ multis voluminibus ſuper tempora eſque conſutis invicem inſumebatur, niſi quantum deſſueret tam cranio ſummo quam futuris ſpirarum obtegendis, atque demum ſub occipitio revincireturr. Ex. c.* 28. *c.* 29. *& c.* 39. *Lev. c.* 8. *& c.* 16 *Zach. c.* 3. 5. BERN.

2 *Non faſtigiatum*,] In modum parvuli calamauci, *vera ac vetus ſcriptio, ut Voſſ* 1. *Mert. Bedæ Presb. & Petri Scholaſtici.* Parvuli calamaci, *Vig. Bal. Goul. Frob. & Col.* Parvi calami, *Star. & W.* 2. Calamaucum *vero dicitur proclivi hyperbibaſmo pro* camelaucum, *ſive* καμελαύκιον, *quod inter λέξεις ῥωμαϊκὰς recenſent Suidas & Baſilicorum Gloſſatores, necnon agnoſcunt Hiſtorici Imperii Occidentalis. Cæterum* καμελαυκίαν *exponitur ab Horo Philologo* καυσία *ſeu galerus Macedonicus; à ſcholiaſte Ariſtophanis* πιλίδιον τηλεθῶν τὸ ωὐτίον, *haud diſſimile adeo Ulyxei: à Tzetzium altero* πῖλ@ ἀσκὸς, *quo caput ruſticum defendit Vates Aſcræus: planeque* κίδαρις *ab Etymologo magno. Omitti jam licet Voſſii ſenioris correctionem, nempe* camacidii *aut* camicidii *pro* calamauci: *quippe* Calamaucum, galerus *paſſim in Gloſſis Latinis, & in Græcis* πῖλ@. *Commodum autem fuerit verba Petri Trecenſis huc adducere.* Quarto ſimplicem tiaram geſtabat in capite, à cidari Pontificali plurimum differentem. Erat enim in modum parvi calamauci vel caſſidis, modice medietatem verticis excedens: dicebaturque *Manepheth* (*l. Maſnepheth*) habens vittas, quæ involutæ ſæpius nectebantur, ne facile laberetur: habens deſuper aliud velamen byſſinum uſque ad inferiora barbæ deſcendens, &c. *Scripſerat enim Nic. de Lyra, partim ex Joſepho partim ex Jarchio Rabbino*, Tiaram ſive Mitram de byſſo in capite ſacerdotis poſitam, quæ tendebat ſuperius in acutum, & cum cinctura ſive bendello ligabatur ſub mentone: ita quod nuditatem colli tegeret & mitram fortiter teneret ne caderet de capite ſacerdotis miniſtrantis, celans pilei ligaturas & totam capitis ſuperficiem, aptatumque perfecte ne laborante ſacerdote ruerer. *Diuque ante illos Beda Eccleſiæ Anglicanæ presbyter*, Qualiter autem tiara hæc fuerit facta Joſephus docet dicens, Super caput autem geſtat pileum in modum parvuli calamauci aut caſſidis, quod extenditur, &c. Joſephus ſuperadditum eſſe narrat aliud majus velamen, quod tamen cujus eſſet coloris non oſtendit. *Unde liquet Epiphanii verſionem dudum viſam fuiſſe verſatamque noſtro Bedæ.* BERN.

l Μασναεμφθής.] Sonantius quidem μασναεμφθὶς *Baſ. Gen. & Epiphanii* Interpr. Sed μισναίφθης *Samb. & Big.* propius Chaldaico, quod jam maxime exprimere conatus Joſephus notis Atticis, מצנפתא *maſnephtha & maſnaphtha.* Sic autem reddunt Onceloſus, Jonathanis Rabbini alii, Syrique, quod fas eſt, Moyſis Dictatoris μυστικὸν מצנפת *meſnepheth*, ut Judæi hodieque vocem illam animant; *maſnepheth*, ut P. Comeſtor poſt Hieronymum. Hæc *redimiculum* denotat: Cl Boſius μασναφάης legere maluit apud Joſephum ſuum. BERN. Μασναίφθης *Big. & Samb.* μασναίφθης *Vat* μασναφάης voluit *Boſius.* μασνίφθης malit *Solerius* in lib. *de Pileo*, p. 257. HUDS. MS. Μασναίφθης. מצנפת videtur vox eſſe, quæ, ſubſtituto A pro I (more Syrorum in hujus formæ vocibus, quæ a Mem & Chirek incipiunt) degeneravit in hanc: nam מגבעות, quod nomen tribuitur in ſacris literis pileis ſacerdotalibus, longius abit. Verum, dicet aliquis, Joſephus hic eſt in deſcribendo ornatu ſacerdotum, non autem Pontificis maximi, de quo mox aget: & pilei ſacerdotum nomine מצנפת in ſacris literis dici non ſolent, ſed cidaris Pontificis. Fateor: ſed doctores Judæorum, uti voci עצרת & aliis ſignificationem diverſam ab illa, quæ in Sacro Codice eſt, dederunt, ita Pileum Sacerdotis ordinarii Mitznepheth appellant. REL.

m Λινέᾳ] Ita *Bernardus* è *Cod. Big.* in *reliquis* λιναίᾳ.

n Μέχρι μετώπυ,] Μέχρι τ ἴσω *Big. & Samb.* In hac quidem ſententia parum nos juvat eruditio Græcanica Hieronymi Presbyteri aut Epiphanii Scholaſtici. BERN.

o Γινομένη] Γινομένη *Big & Samb.* Diffuſius quidem reliquis omnibus Chriſtianorum philologis Tiaram ſacerdotalem deſcribit Hieronymus hiſce literis ad Fabiolam. *Quartum genus eſt veſtimenti Retundum Pileolum, quale pictum in Ulyxeo conſpiclmus* (id eſt, *in Ulyxi*, ſicut legerat olim Beda noſter. Typum adeo utrumque comprobant Scriptores boni. Quippe in Tabula errantis Laertiadæ ex auſis Nicomachi artificis conſtat Galerum Nauticum capiti πολυτρόπῳ fuiſſe impoſitum.) *quaſi ſphæra media ſit diviſa, & pars una ponatur in capite. Hoc Græci & Noſtri Tiaram, nonnulli Galerum vocant. Hebræi* miſnepheth (aut *maſnepheth* ex Hiſtoria Scholaſtica.) *Nam habet acumen in ſummo, neque totum uſque ad comam caput tegit, ſed tertiam partem à fronte inopertam relinquit: atque ita in occipitio vitta conſtrictum eſt, ut non facile labatur ex capite. Eſt autem byſſinum, & ſic fabre opertum linteolo, ut nulla acus veſtigia extrinſecus appareant.* (MSS. forinſecus pareant.) *His quatuor veſtimentis, id eſt, Feminalibus, Tunica linea, Cingulo quod purpura cocco byſſo hyacinthoque contexitur, & Pileo de quo nunc diximus, tam Sacerdotes quam Pontifices utuntur. Reliqua quatuor, Mail, Ephod, Hoſen, & Sis Zaab, proprie Pontificum ſunt.* BERN.

p Καὶ ὁποία] *Baſ. & Gen.* καὶ ποία. BERN.

3 *Summus Pontifex & hoc quidem modo ornatur*,] *Veſtibus adhuc aliis quatuor fulgebat deus Pontificis Maximi, Magno Macedoni venerabile,* δέχαμαι *l.* 11. *c.* 8. BERN.

q Ταύτῃ,] Vel ταύτῶ, quæ ſcriptio fuit *Samb.* BERN.

4 *Sed illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam*,] *Quinto* מעיל Mail *Hieronymo ab ore Talmudiſtarum*, μεὶλ *aut correcte* μεὶλ *Joſepho & Maſoretis*, Pallium *Hieronymo ipſi ad Fabiolam*, LXXII. *Int. aliiſque melius* ἱματισμὸν, *imo Flavio Judæo* ἅλωσ. *l.* 6. *c.* 15.

illis ſuperinducens tunicam hyacinthinam. Eſt autem & hæc talaris, ſecundum dialectum noſtram [s] Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad inſtar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adſutæ erant fimbriæ, ita adornatæ ut mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non ſine multo decore inſerta erant; ita ut inter duo tintinnabula malum Punicum, & inter duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [6] Hæc autem tunica non conſtat ex duabus plagulis, ut futuras habeat in humeris ac lateribus; ſed unicum eſt veſtimentum in longum undique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens [7] non obliquam, ſed in longitudinem diſciſſam, à pectore uſque ad interſcapilium medium. Ei vero adſuitur limbus, ne ſciſſuræ deformitas appareret. Similiter etiam aperta eſt, qua manus exſeruntur.

Tunica hyacinthina μεείρ dicta. Zona cum tintinnabulis appenſis.

κίνθε πεποιημένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ ὅτος· [r] μεείρ καλεῖται κ' τ' ἡμετέραν γλῶσσαν. [s] ζώνη δ' ἐπίσημος ποικίλη τὴν ἰδέαν παραπλησία τοῖς πρόσθεν· βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἦν ἠνθισμένη, χρυσῷ συνυφασμένῳ. [t] καλὰ πέζαν δ' αὐτῷ περιέρραμμένοι θύσανοι [u] ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς [v] μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καλὰ πολλὴν ἐπιτιθοῦσιν τ' ὑπερεπείας· ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον, καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν [x] ὅτος οὐκ ἐκ δυοῖν πεπτιμμάτων, ὥστε ῥαφὰς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν πλαγίων πλευρᾶν· φάρσος δ' ἐν ἐπίμηκες ὑφασμένον ἐστὶν ἔχον [y] βροχωτὸν ὁ πλάγιον, ἀλλὰ καλὰ μῆκος ἐρρωγὸς πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πέζα δ' οὕτω [z] περιέρραπται. ὑπὲρ δὲ μὴ διελέγχεσθαι τ' τομὴν τὴν δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες [a] διέρχονται χιτός ἐστιν.

ε'. [b] Ἐπὶ

ποδῆρες καθύπερθεν ὑακίνθινον ἔνδυμα: Tunica ſuperior *P. M. ex duabus plagis hyacinthinis ad latera humeroſque conſuta, præter ſchiſma geminum loco manicarum, capitio amplo & inducta fimbria valde munito, θυσανωτῷ: tum ad talos limbo ſonante ex appenſis* LXXII. *tintinnabulis aureis,* (פְּעָמִים, κώδωσι,) *totque globis tinctæ lanæ, ſpecie malorum Punicorum* רִמּוֹנִים, ῥοῶν: *ſic enim numerant Patres Traditionis Judaicæ, Maſſicta* Sebachim *c.* 10. *ſic Hieronymus ab illorum diſcipulis. Zona denique Ephodæ quinquecolori hac veſtis impediebatur. Ex. c.* 28. *&* 39. BERN.

[s] *Meeir nominata.*] Methyr, *Voſſ.* 1. Methir, *Col. Frob. Goul. & Bal. Legerat enim Epiphanius* μεθείρ *in muſæo Caſſiodori, ſicut præſtant plerique noſtrorum codicum.* Mechir, *Mert. V. W.* 1, 2. *& P. Trecenſis, tanquam è Græco* μεχείρ, *quod propius abeſt ab Hebraico* מְעִיל *i. e.* Meil *ſeu* Meghil, *ut Maſoretæ nunc adpungunt; nam S. Hieronymus à Tiberienſium ſchola* Mail *audierat, quod MSS. & Editio Lugdunenſis docet. Quinetiam* Machil *reperias apud Iſidorum Hiſpanum. Haud difficile quidem fuit Scribis Græcis, & mox Latinis à ſcriptione vetuſta Joſephi* μεγεὶλ in μεχεὶλ, μεθεὶλ, *imo diſcedere porro in* μεθείρ & Methir. *Moyſes tamen ſcripſit* מְעִיל, *quod eſt vere* ἐπένδυμα. Mox *Epiphanius vitio ſui ſeculi illepide junxit* malagranatorum, *& ſubinde* malagranatum *atque* malagranata, *quod MSS. & editionibus plurimis proditum. Vix melius expreſſerunt Frob. aut Star. aut Epit. Cant. & N. de Lyra,* malogranatorum, &c. BERN.

[r] Μεείρ καλεῖ] Μεθείρ *Baſ. & Gen.* & tota moles *Epiphanii Petri*que Scholaſticorum. μεείρ *Big.* atque *Samb.* μηεὶρ *Hen.* μεεὶρ *Busb. Mail* Hieronymus ad Fabiolam. Legerat enim ille in vetuſtiſſimo ac ſanctiſſimo volumine מְעִיל הָאֵפוֹד & מְעִיל, quod LXXII. Interpretes varie reddiderunt: modo ὑποδύτης χιτὼν (nam ὑποδύτη & ἐπενδύτη voces ſunt Braunii, non Ariſtarchi,) ſub Ephoda, *ſubtunicalis* adeo B. Hieronymo Epiſt. cxxx. modo ἐπενδύτης ſane ſupra Tunicam κοτυμβωτὸν תשבץ עַל כְּתֹנֶת, quam & ὑποδύτην λινοῦν Flavius nuncupat, de Bellis Patriis. Alexandrini adhuc מְעִיל vertunt στολὴν eximie, & ποδήρη, & ποδήρης τ' ἐπωμίδος, & ὑποδύτης ποδήρης, quos & Philo ſecurus eſt; tum tot iidem διπλόϊς & ἱμάτιον interpretantur. Aquila Ponticus χιτὼν ἀσημαλέος. Onceloſus מְעִיל, Judæi alii ممطر *Memtar*, Jonathanis מנטר, Targumiſta Samariticus قبشت دبشت phraſi exotica: Ægyptii καλάσιρις, Perſæ ad Biblia ſacra ζαβάρδυσος, زربوس, *Tunicarum ſuperior*; Syri denique פרישא. Reſcribo autem apud Joſephum μεεὶλ vel μεγεὶλ cum omnibus Rabbinis, ex quo ἀφ' τῶν ᾠδῶν τ' βιβλιογράφων jamdudum factum liquet μεείρ, ſeu μέειρ & μεγείρ propter γ βραχίων, & abinde μεθείρ. מְעִיל vero *ſuperulam* ſive ἐπενδύτην quam proprie ſignificat ab עָלָה origine. Veruntamen ſimilem credes hanc veſtem Colobii demiſſioris, aut plane Habitus Purpurei, quem appellant Doctores Oxonienſes. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μεθείρ in *Editis.* ſed μεεὶλ vel μεγεὶλ reſcribendum cenſet *Bernardus.* HUDS. מְעִיל Hebr. MS. Μεείρ. REL.

[s] Ζώνη ποικίλη] Nonnemo legit ζώνη —— ἀξιοποικίλητος. BERN.

[t] Καλὰ πέζαν] *Samb.* καλαπέζαν. BERN.

[u] Ῥοῶν] Ροιῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Alterum tamen Joſephi & Atticorum. BERN.

[v] Μεμιμημένοι] *Big.* & *Samb.* μεμιμημένον. Utrumvis heic dici Grammatici forte tibi concedent. BERN.

6 *Hæc autem tunica non conſtat ex duabus plagulis,*] *Vertitur,* Eſt autem hæc Tunica ex duabus inciſionibus. *Sic ſcriptorum quicquid aut excuſorum: niſi quod Col. impreſſum feratur* tunica non ex duabus inciſionibus, *velut hodie obſervant omnes codices Græcorum. Star. & W.* 2. *explanate,* tunica ex duobus locis inciſa, ita ut conſuta ſit ſuper humeros & per latera: & uno velo in longum texta, unde & ad collum tantummodo habet ſectionem, non è latere ſed in longum fiſſa, à pectore uſque ad medias ſcapulas. BERN.

[x] Οὗτος] Plane *Epiphanius, Eſt autem hæc Tunica ex duabus inciſionibns:* quo facit & Talmud Judæorum. Inficiandi autem particulam manus indocta jamdudum adjecerat. Hinc liberis in Græcis, οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν. Quinimo *Comeſtor* Trævenſis amplius dicit de iſta hyacinthina, *Eratque duabus inciſionibus facta, conſuta ſuper humeros & per latera, in modum Dalmaticæ.* BERN. Οὐδὲν ἐκ δυοῖν ſine negandi particula edidit *Bernardus*, quod ea caruerint codices *Epiphanii.* Ex illis vero excidiſſe ſuſpicor, cum mox in *iiſdem* ſequatur, ſed *uno velo in longum undique circumtexta.*

[y] Βροχωτὸν] Ibi βροχωτὸν πλάγιον quicquid eſt exemplarium, præter βροχωτὸν πλάγιον *Genevenſium.* Feci tamen cum *Epiphanio* βροχωτὸν ὁ πλάγιον, *Ad collum ſectionem non è latere.* BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* cum *Bernardo*, in Græcis omnibus βροχωτὸν vel βροχωτὸν πλάγιον.

7 *Non obliquam,*] *Conſenſu ſummo* non è latere ὁ πλάγιον. *Accedit & Petrus Cantor,* Capitium habens non ex tranſverſo ſuper ſcapulas ſed in longum, ſectionem habebat à pectore uſque ad medias ſcapulas. BERN.

[z] Περιέρραπται,] *Baſ.* & *Gen.* περιέραπται. Audi jam defloratorem Joſephi. *Veſtimentorum, quæ proprie ſunt Pontificum* (ita ſcribit Presbyter Chriſtianus Epiſt. 128.) *Primum eſt* מְעִיל Mail, *id eſt, Tunica talaris, tota hyacinthina, ex lateribus ejuſdem coloris aſſutas habens manicas* (facile ne credat lector; licet Rabbini nonnulli idem cum Hieronymo noſtro adfirment:) *& in ſuperiori parte qua collo induitur aperta. In extrema vero parte, id eſt, ad pedes* 72. *ſunt tintinnabula, & totidem mala Punica, iiſdem contexta coloribus, ut ſupra* Cingulum: (uno ſane minus, ut Biblia Judaica referunt.) *Inter duo tintinnabula unum malum eſt, inter duo mala unum tinnnabulum; ut alterutra ſibi media ſint: ut cum ingreditur Pontifex in Sancta ſanctorum* (הקדש *Sanctum* jam abunde ſufficit, quod Moyſes Ex. c. 28. 35. & Lev. c. 16. 4. atque poſt multa ſecula δούτερώσις Judæ principis demonſtrant. Nam *Albis* ſolis ingreſſus eſt Expiator τὰ ἁγιάσματα.) *totus vocalis incedat, ſtatim morituras, ſi hoc non fecerit.* Eundem tamen errorem erravit Theodoretus in Quæſt. ὑποδύτην μὲν καλεῖ τ' εἰδότερον χιτωνίσκον, ἐπενδύτην τ' χιτῶνα τ' ἔξωθεν. ὑακίνθινον δ' τοῦτον ἐξιέναι προστάξει, καὶ ποδήρη προσηγόρευσεν, ὡς μέχρις ἄκρων διικνοῦσθαι τ' ποδῶν. ἀπηρτῆσθαι δ' τούτῳ καὶ κώδωνας χρυσοῦς καὶ ῥοΐσκους· ἵνα εἰς τὸ ἄδυτον καὶ ἀοράτως τ' σκηνῆς εἰσιὼν, μὴ εἶεν τῶν λειτουργίαν ἐπιτέλη. De hoc melius cenſuit Theodotus in Compendiis. Cæterum adponam huc verba Judæi Alexandrini, lecta dudum Theodoreto atque Hieronymo. ἱερεὺς ἐξῆλθε ἱματισμὸν κατεσκεύασεν ὁ τεχνίτης τῷ μέλλοντι δέχεσθαι καθίσασθαι, παρακάλυμμα καὶ θαυμασιώτατον ἐχόντων ἐν τοῖς ὑφάσμασι συμπλοκήν· τὰ δ' ὕφη διττὰ ἦν, τὸ μὲν ὑποδύτης, τὸ δ' προσαγορευόμενον ἐπωμίς. ὁ μὲν δὴν, ὑποδύτης ἀμφιστόμους ἰδέας. ἀλλ' γὰρ ὑακινθινος, ἔξω δ' κατεζώστο καὶ ποδῆς ἐχούσας μέχρι. ταῦτα γὰρ ἑπτοικίλῳ χρυσοῖς ῥοΐσκοις καὶ κώδωσι καὶ ἀνθινοις πλέγμασι, ex quibus forte enaſci videbantur mala Granatica. Nam Doctores LXX. רִמּוֹנִים luxurioſe verterant ἐξωθέτους ῥοὰς ῥοΐσκους. Poſt pauca rurſum Philo, δ' τοῦτον δὲ τ' ποδήρη ἅτος ὁ χιτὼν σύμπας ἐστὶν ὑακίνθινος, ἄειρε ἐκμαγεῖον. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας, καὶ πόκου τινὰ ποδήρη, ἀνωθεν δὲ τ' μὴ στελλήσω καὶ μέχρι τ' γῆς ταθεὶς περάτων πάντη κεχυμένος. ὅθεν καὶ ὁ χιτὼν δὲ εἰρνὰ ἄχρι ποδῶν πτερὰ ὅλον τὸ σῶμα πέχυται. ἐξ αὐτῶ δ' κ' τὰ σφυρὰ ῥοΐσκοι ἐ ἀνθινα ἐ κώδωνες εἰσί. τὰ μὲν ἀνθινα σύμβολον γῆς, &c. Ait inſuper Moyſes Maimonis c. 9. de Supellectile ſacra, Phariſæorum ex ſententia maxime ad c. 7. *Jomæ*, & *Sebachim*, c. 10. *Pallium* illud (מְעִיל) duobus membris ſeu alis (כְּנָפַיִם ב'. β'. περιμήκεις Joſepho) ſub peritonio firmiter contexto & διόλου utrinque abſque manuleis patuiſſe, ut loricæ feciales ſolent. Ab ima inde veſte dependiſſe θυσάνους, quatuor quemque & viginti liciorum (i. e. 3 x 8. Alii potius dicerent lemniſcos filorum 4 x 6, ſive ex quatuor funiculis ſextulicibus: ſiquidem שש משזר *byſſum retortam* in illo opere commemorant Samaritæ, Onceloſus Judæus, & Interpretes Alexandrini Ex. c. 38. 23. iterumque Ex. c. 39. 24. At præceptores Hieronymi, & Talmudiſtæ *Jomæ* f. 71. Judæorumque reliqui aut alterum aut ambo vocabula שש משזר omittunt:) qui in pomorum Punicorum modum, vix dum obſcitantium שלא פיהן פתחו, arte plumaria convolvebantur, itemque רמונים וענבולים, campanulis LXXII. ordine inſertis diſtinguebantur, quaſtotidem malleoli animarent. BERN.

[a] Διέρχονται] Forte ἐπιέρχονται. *Vetus* vertit: *unde manus egrediuntur.* COCC.

b Επὶ

ϛ'. [b] Ἐπὶ δὲ τούτοις τέλιον ἐνδύε[ι] [c] ἣν λεγόμενον ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δὲ ἐπωμίδι παραπλήσιον. γίνε[ται] γὰρ τῶνδε τὸν τρόπον. ὑφαίνεις ὅπου βάθος [d] πηχυαῖον ἐκ τῶν χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ [e] συμπεποικιλμένον,

ϛ'. [8] Super has *veſtes* tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Græcanicæ ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita ut medium pectoris intectum relinquat, manicis *Tunica ſuperior Ephodes nominata.*

b Ἐπὶ ϛ τούτοις] Ἐπὶ ϛ τούτῳ *Busb.* Ita *IV.* 2. & *Star.* inter Latinos, *ſuper hoc.* BERN.

c Τὸν λεγόμενον ἐφώδην,] *Baſ.* & *Gen.* τὸ λεγόμενον ἐφώδη, *Hen.* & *Busb.* ἐφωδὶ contractiori. τὸ λεγόμενον μὲν ἐφωδὶν *Vat. Big.* & *Samb.* Namque pro אפור Hebraico in Bibliis LXX. Int. ſcribitur ἐφωδ, ut Jud. c. 17. ϛ. & 1 Sam. c. 2. 18. Flavius autem Græcis literis expreſſit dialecti ſuæ אפודא *Ephoda*, quam tenent in ſacris Onceloſus, Jonathanis, & ad Hoſ. c. 3. 4. Syrus Targumiſta. BERN.

8 *Super has* veſtes *tertiam etiam induit vocatam Ephoden,*] *Sexto. Supra Tunicam Hyacinthinam præfulgebat indumentum* τετραγωνον, *Moyſi* אפור, LXX. ἐφωδ, *aut ſæpe explicando* ἐπωμὶς. *Hoc proprie* כתף Superhumerale *B. Hieronymo, aut, quod tantidem valet*, Humerale *S. Aug. Joſepho* ἐφωὶς *ex gloſſa Solymitana* איפורא, *quam Onceloſus Jonathanisque conſervant. Samaritis* אפורת, *vel hiſce & Judæis quotquot Arabice norunt*, Sodra صدرة, *atque* قبا Cappa *voce exotica. Syris* פרתא Fedta *ore parco. Perſis* بروان brivan *&* μανδύη. *Aquilæ Pontico* ἐπένδυμα, *ut Theodoretus Procopiuſque admonent. Ratio autem nominis primi clare elucet ab Lev. c. 8. 8. ubi Moyſes, ut fratrem ſuum in P. M. rite conſecraret, præcinxit ipſum cingulo Ephodæ* ויאפד לו בו, *Samaritis* שנא, *Judeis* חגרא, LXX. *Interpr.* συνέσφιγξεν αὐτῷ τὸ αὐτὴ, *& alibi* אפורת συνάψεις. *Sacra hæc Lorica, ſeu Tunicula Pectoralis ac* Guppa גבא 1 *Sam. c. 2. Græcanicæ* ἐπωμίδι *& curtæ Caracallæ, aut* Paludamento feciali *non abſimilis, de auro & quatuor prædictis coloribus ante & a tergo ad cubitum unum intexta erat, præter pectus medium quantum Oraculo inſerendo præciſe vacabat, manicis an inſtructa. Hujus duas plagulas ſub collo adfibulabant* ἀπικίνακοι *aureoli, quibus inſidebant Sardonychum par grande,* [שתי אבני שהם *Moyſi auctori, jam* σμαράγδοι *Int.* LXX. *alibi* σάρδιοι, σαπφειροι, πῆκτοι, *& apud eoſdem neſcio quales: Berylli i. e.* בולא *&* بلور *de Græco corrupta, Onceloſo, Uzeliadæ, Samaritis, Saadiæ V. Cl. Syro Waltoni, Judeis Mixobarbaris, aliis multis Judæorum: ſed Aquilæ, Symmacho, reliquoque* ϛ'. *atque S. Hieronymo in verſione jamdiu vulgata* Onychini; *quales ferme &* σαρδονυχες *Joſephi, cui de Antiſtite ſuo inſanum non credere.*] *nominibus Hebraicis bis ſex Tribuum inſculptum, Iſraelitarum ſenioribus dextrum lapidem occupantibus, hunc in modum, quem & Rabbino Iarchio perplacuiſſe video.*

Dextra Liæ.	*Siniſtra aliarum.*
ראובן	דן
שמעון	נפתלי
לוי	גד
יהודה	אשר
יששכר	יוסף
זבולן	בנימין

At vero ſecundum Doctores Solymitanos, ordine iſto

τὰ ἰπιδέξια. κί. γεμμῶν.	τὰ ἀριστερᾷ. κί. γεμμῶν.
ראובן	גד
שמעון	אשר
לוי	יששכר
יהודה	זבולן
דן	יוסף
נפתלי	בנימין

Adhæc Ephodæ adſuebatur textus conſimilis Zona *Joſepho flamini*, חשב האפור *Moyſi*, *Onceloſo & Jonathani* המיאן Hemian, המיאנא Hemiana *Syro*, *Arabi* شغشج *σάφραγον*, *Perſæ* بند, Baltheus *Hieronymo*, *Samaritis* مشدא العبا Ephodæ cingulum, *pariterque Judæis Mauruſiis* حزام الصدرة. *Commentatoribus inſuper S. Literarum* בירות או כשתי רצועות או כאבנט יוצא משני צדדי האפור. *Quæ cetera ambiret, atque etiam ſuper futuram renodata, fimbriis tandem bullatis perpulcre dependeret: Ex. c. 28. c. 29. c. 39. & Hoſ. c. 3. & Joſ. alibi l. 6. c. 15.* BERN.

d Πηχυαῖον] *Samb.* & Interpolator Heſychii illo caſu. Alii eleganter πηχυαῖος. Honeſtior equidem eſt dictio Joſephi, ut πυγαῖος vel πυγαῖον, (nam Braunii βαθος πυγαῖα, non eſt boni otii;) ne unquam admitteret. Verumetiam πηχυαῖον ab aliis ſcapularibus ſatis deſcendit, ſicut ad amicum quendam nuper ſcripſi & adfirmavi. Pariter Procopio Gazæo *Epomis ſacra* tunica brevis dicitur, uſque ad præcordia pertingens inſtar thoracis. BERN. Πυχαῖον *Vat.* quod pro πυγαῖον ſcriptum arbitraretur *Bramius.*

e Συμπεποικιλμένον,] Συμπεποικιλμένην, ἀδιάπυκτον *Baſ.* & *Gen.* voce iſthac inutili. συμπεποικιλμένα ἀπίρατον *Big.* συμπεποικιλμένα ἀδιάπυκτα *Samb.* priore vix ſana. Scripſi itaque cum Heſychio & B. Hieronymo, συμπεποικιλμένην ἀδιάπυκτον. Epiphanius denique interpres viderat ἀδιάπυκτον heic loci. Subinde pro χειρίσιν τε ὑσκημένον Eucherius Lugdunenſis aliique Patrum legiſſe videntur χειρίσιν ἀνηκημένον, ἢ ὑπὸ ὑσκημένον, *Græci* ἐσκημένον, *abſque manicis*: cui opinioni accedit & Cohors Rabbinica. Aſceta Bethleemiticus ad Fabiolam: *Sextum eſt Veſtimentum, quod Hebraica lingua dicitur Ephod.* LXX. ἐπωμίδα, *id eſt, Superhumerale appellant*; Aquila ἐπιβλημα (MS. Coll. Novi ἐπένδυμα, i. e. *Deſuperveſtimentum.* Editio vetus ἐπίφαλμα i. e. *Superveſtimentum:*) *nos Ephod ſuo ponimus nomine. Et ubicunque in Exodo vel in Levitico Superhumerale legitur, ſciamus apud Hebræos Ephod appellari. Auri autem lamina, id eſt, bracteæ mira tenuitate tenduntur:* (Ed. Vet. *tunduntur.* Quin Cathedræ Moyſis hæc talia accepta debuerat Philo, & noſter Hieronymus Philoni. Nam Ex. c. 36. 3. וירקעו את פחי הזהב וגו׳) *ex quibus ſecta fila torquentur, cum ſubtegmine trium colorum, hyacinthi, cocci, purpuræ, & cum ſtamine byſſino. Et efficitur Palliolum miræ pulchritudinis perſtringens fulgore oculos, in modum Caracallarum ſed abſque cucullis. Contra pectus nihil contextum eſt, & locus futuro Rationali derelictus. Sed in utroque humero habet ſingulos lapides, clauſos & adſtrictos auro, qui Hebraice dicuntur* Soom, *ab Aquila & Symmacho & Theodotione* Onychini, *a* LXX. Smaragdi *transferuntur: Joſephus* Sardonicas (*aut* Sardonychas) *vocat; cum Hebræo Aquilaque conſentiens, ut vel colorem lapidum vel patriam demonſtraret. Et in ſingulis lapidibus ſena* (*Edit. Vet.* bis ſena) *Patriarcharum nomina ſunt; quibus Iſraeliticus populus dividitur. In dextro humero majores filii Jacob, in lævo minores ſcripti ſunt: ut Pontifex ingrediens Sancta ſanctorum,* (Miſnam adeo Judæ principis haud legerat B. Hieronymus, quod & ille fatetur ad Algaſiam:) *nomina populi, pro quo rogaturus eſt Dominum, portet in humeris.* Pariter ille ad Marcellam matronam. *Ubicunque in* LXX *Interpretibus, hoc eſt, in codicibus noſtris* ἐπωμὶς *i. e. Superhumerale legitur, in Hebræo ſcriptum eſt Ephod.* (Idemque ad Hoſ. c. 3. à LXX. ἐπωμὶς dicitur, i. e. *Superhumerale*, ab Aquila ἐπένδυμα i. e. *Superindumentum.*) *Quod quare alibi interpretari voluerint, & alibi non interpretatum reliquerint* (Sic lego propter ἐφωδ Jud. c. 8. 27. & c. 17. 5. necnon ἐφωδ βαδ 1 Reg. c. 21. aut veteri vitio ἐφωδ βαρ, quod neque Aquila vitavit rigidi ingenii verpus. Vertit enim ille ἐπένδυμα ἐξαίρετον.) *non eſt mei judicii, cum hoc ipſum in pluribus fecerint: ut quæ alibi aliter atque aliter expreſſerant,* (ut ἐπωμὶς, ſæpe, ſemelque ἱερατεία) *noviſſime tranſlationis varietate laſſati, ipſa Hebræca verba poſuerint. Aquila autem id quod illi* χιτῶνα *dixerunt,* ἐνδυμα *dixit ex Hebraico Cetoneth: Et quod Hebræo ſermone vocatur Mail, illi* ἐπένδυμα i. e. *Superiorem tunicam, Aquilas dixit* ἐπιβλημα. ἐπωμὶς *vero, quod Hebraice dicitur Ephod, ſuperius pallium ſignificat, quo tota ſacerdotalis protegatur ambitio.* Ita locum deſperatum D. Eraſmo B. Rhenano aliiſve, reſtitui denuo ac emendavi. Corruptiſſimus enim legebatur in omnibus exemplaribus Typothetarum & Scribarum. Statim ille presbyter Chriſtianus, *Verum quia in hoc ipſo brevitatem Epiſtolæ ſubinde exceſſimus, & Joſephus ac Philo viri doctiſſimi Judæorum, multique de noſtris* (quid tempus potuit & barbaries, unde bonis illis libris fere careremus!) *id latiſſime perſecuti ſunt, quorum ut ajunt voce audies me. Nos ut ſcis Hebræorum lectione detenti, in Latina lingua rubiginem obduximus. Unde ignoſce ariditati, &c.* Philo igitur in vita antiquiſſimi Legiſlatoris, ἐν ᾧ ἐπωμὶς ἐκπρεπέσταν ἔργον καὶ τεχνικώτατον, ἐπισήμη τελειωθεῖσα κατεσκεύαζετο τοῖς ἀθεμίτοις χθιζὸν, ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ καὶ κοκκίνῳ, σπιλαπλεκομένῳ χρυσῷ. πέταλα γὰρ εἰς λεπτὰς τελίχας καταβληθέντα πᾶσι τοῖς νήμασι συνυφαίνεται. λίθοι δ' ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων ἐνημοίζονται σμαράγδοι πολυτελεῖς ἑνὸς, (ἑξαπλοῖς καὶ) ἐμπλοκισθεῖσι, οἷς ὀνόματα τῶν φυλάρχων ἐξ ἑκατέρου ἐνεχαράχθη, δώδεκα τὰ σύμπαντα. Quinetiam accuratius cæteris Flavius ipſe hiſtoricus Bellorum patriorum l. 6. c. 15. Ephodam depingit cum ſuo Oraculo. ἐ ᾧ ὃ ἔνδυμα (חמיל) τῷ ἑτέρῳ ἀθετηλῶσα ταινίᾳ, πέντε διηθισμένη ζώνας πεποικιλτο, χρυσοῦ τε καὶ πορφύρας καὶ κόκκου, ἀθέσεώς τε βύσσου καὶ ὑακίνθου. τούτοις ᾧ καὶ ἐπωμίδα κεκραμένῳ εἶχεν, ἐν ᾗ πλείων χρυσὸς ἦν. (Frequentius idcirco aurum, quam Talmudiſtæ torquent) χῦμα μὲν οὖν οὐδὲν ἦν ἀθρόον εἰχε. δύο δ' αὐτοῦ σύστοιχοι ἀσπίδισκαι χρυσαῖ, κατεκέκλειντο δ' ἐν ταύταις κάλυκες τε καὶ μέγιστοι σαρδόνυχες τοὺς ἐπωνύμους τῶν ἓξ ἐθνους φυλῶν ἐπιγεγραμμένους. καθ' ᾧ δ' ἑτέρου ἄλλοι ἀθρόησταντο λίθοι δώδεκα, κατὰ τρεῖς εἰς τέσσαρα μέρη διηρημένοι. σάρδιον, τόπαζος, σμάραγδος· ἄνθραξ, ἴασπις, σαπφειρος· ἀχάτης, ἀμέθυστος, λιγύριον· ἴονξ, βηρυλλος, χρυσόλιθος. ὧν ἐφ' ἑκάστῳ πάλιν εἷς τῶν ἐπωνύμων ἐγέγραπτο. Alia adhuc tradunt de Ephoda & Logéo Patres Talmudici, quæ poſt Maimonidem nunc breviſſime proponam: ut uno conſpectu videat rerum Hebraicarum ſtudioſus, quid de Pontificis ornatu præcipuo ſcriptores antiqui retulerint. Ephodes equidem, ſicut & Pectorale, texebatur filis 28. Namque filum unum auri eductı cum ſex hyacinthinis contorqueri, pariterque de reliquis tribus coloribus mos fuit, quod Doctores Babylonii edocent *Iomæ f.* 72. Tribus vero membris conſiebat Ephoda, quorum primum & maximum & propie dictum אבור, erat plagula lata ut dorſum humanum, eoque ferme παχεῖα, longa ad talos uſque ab alis ſcapularum מכנגד אצילי הירכים. Secundum puta נחפורת, Humeralia huic adſuta & adornata duabus gemmis quadratis *Shohamim*, quæ palis aureis intertæ referebant inſcripta nomina XII. tribuum literis bis 25. juxta conſtitutionem

cis quoque ornata eſt, atque plane in tunicæ formam facta videtur. 9 Lacunæ vero veſtis inſcritur

[f] ἀπεμπλυκὸν δ' ἐστὶν τὸ μέσον καταλιμπάνον, χωρίον τι ἠσκημένον, καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶν εἶναι πεποιημένον.

tionem illuſtris *Rabcahanæ*, (i. e. ὁ ἀρχιερεὺς) *Sotæ f.* 36.

Sed Gloſſator Talmudicus hac ratione nomenclaturam ordinat, Sardonyche

Læva.	Dextera.	Siniſtro.	Dextero.
שמעון	ראובן	בנימן	ראובן
יהורה	לוי	דן	שמעון
זבלון	ישששכר	נפתלי	לוי
δ. דן	נפתלי	גד	יהורה
ζ. אשר	ε גד	אשר	ישששכר
β. בנימן	α יהוסף	זבולון	יוסף

Placet denique ſibi Chaninas f. Gamalielis ſerie α, β, γ, δ, ε, ζ. Membrum tertium fuit חשב האפור, duo ſegmenta ſeu faſciæ pari arte pictæ, & tanquam *brachia* ירורת Ephodæ adfixæ, quibus diſtringebatur ſubtus Pectorali Tunica Hyacinthina. Meruit & Nicolaus (qui ævi ſequioris Theologos ab Allegoria, arte ſtultorum, ad verum ac ſobrium ſuis commentariis reduxit) ejus ut deſcriptio Rabbinica quaſi adferretur in medium. *Quantum ad formam Superhumeralis, ubi flores & conſimilia, non aliqua animalia figurata, erat veſtis quadrata altera parte longior, habens in medio aperturam, per quam intrabat caput ſummi ſacerdotis: & latitudo illius veſtis tangebat humeros. Longitudinis autem ipſius una pars pendebat ante operiens pectus, & altera pendebat retro operiens dorſum uſque ad renes. Latera autem utriuſque partis jungebantur in lateribus Sacerdotis nodulis aureis. Super humeros autem &c.* Simplicius adhuc de hac veſte agens Davides Cimchiorum, *Duas plagulas* ב' לברים, *lumbis haud demiſſiores*, ſic ait, *anticam poſticamque zona adtexta coercuit.* Claudat denique agmen P. Trecenſis, qui Archæologica Joſephi atque etiam Commentaria Lyrani Ex-Judæi ſolens deflorat. *Secunda*, inquit, *veſtis* (P. M. priva) *erat Ephod ſimilis Superhumerali Græcorum, de prædictis quatuor coloribus auroque contextum, ſine manicis admodum Colobii, deſcendens uſque ad renes, adeo ut ſupercingi poſſet ſuperiorem partem Tunicæ Hyacinthinæ tegens, inferiorem relinquens intactam: Oræ vero laterum uncinis & annulis aureis jungebantur. Aperturam habens in pectore quadram ad magnitudinem palmi, in quam Logion inſerebatur. In hujus parte ſuperiori ſuper utrumque humerum inſibulati erant duo lapides Onychini, Sardonyches ſecundum Joſephum, in quibus erant inſculpta* XII. *nomina filiorum Iſrael provinctalibus literis linguæ Hebræa, juxta ordinem nativitatis eorum, ſex nomina ſeniorum in humero dextro, minorum in ſiniſtro. Habebat autem capitium ex tranſverſo ſuper humeros fortibus loris contextum.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* συμπεποικιλμένος περίπλυκτον *Vat.* in *Editis* συμπεποικιλμένος περίπυκτον.

[f] Ἀπεμπλυκὸν] Malim περίπλυκτον. *Vet.* vertit: *amplectens omnem pectoris locum.* Ad verbum: *circumplicatum relinquit pectoris medium.* COCC.

9 *Lacunæ vero veſtis*] *Septimo. Quadrum ex ſpithama vacuum ab Ephoda relictum occupabat eque ſuper pectus Pontificis* Oraculum *Hebraicum, Legiſlatori dictum* חשן המשפט *aut præſertim* חשן choſen, *Joſepho* ἐσήης *ab* חשוא *ſeu* חשנה, *quomodo ſcribunt Interpretes Samaritani: Onceloſo* החשנא Chuſna, *Epiphanio & Cometori viris Scholaſticis* Eſſin. LXXII. *Judæis ſub Philadelpho, Sirachidæ ſub Euergeta Ptolemæorum, Philoni etiam & Joſepho* λόγιον & λογεῖον, *pleniuſve* λογεῖον τ' κρίσεως. Rationale *inde vix recte, &* Rationale judicii *S. Hieronymo, Epiphanio, aliiſque doctorum. Quapropter vocem Moſaicam non inique referes ad Æthiopum* Chaſaſa *ſciſcitari,* χρᾶζ, *aut ad* حس Haſs *Arabum &* חוש Chus *Chaldæorum,* Prudentia, αἴσθησις, Ratio. *Vel idem denique valebit vox ſacra cum* חשן Choſen *Aſſyriorum,* θησαυρίδιον, Apotheca judicii, *quod eſt* Oraculum *Divinum.* Τοῦτο δ' μίμημα λίθων παρ' αἰγυπτίοις ἡ ἀλήθεια, ἐπιχωρίως μέθοδον λεγομένη· ζωδίων γὰρ πολυτελῶν λίθων ἅβροι τ' τεχνῖται ἐν ἀρχιδίκαις, ὃς καὶ ἀρχιερεὺς, ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως ἐρτημένον. *Vide Diodorum & Ælianum hiſtoricos. Noſtris tamen Theologis magis placet* Pectorale *&* Pectorale judicii, *ſed & hoc priſcis. Legit enim Syrus* פרישא ודינא, *Samarita Arabiſſans* صدى حكم σάδαε, *Judæi inter Barbaros extraque vagantes* بدنة الحكومة βάδανα, *quod eſt* θωρακίδιον τ' κρίσεως *ſive* γνάλον χρησμολογικὸν, *ſi Græce vis reddi. Quinvero* ἐφωδίδιον *occurrit in verſione* τ' ο'. *ad Ex.* 28. 4. *Sic variant clientuli Ptolemæi. Quæ quidem ex cauſa deduces* חשן *ab* Haſena ὑσσὸς præcinxit: *vel a* خشن Chaſen, *ut* θωρακίδιον *gemmis aſperum: quinetiam* حشا Haſa *denotabit* ἐπίπλαστμα Pectorale. *Pannus equidem ille* ἀφοδιθίδιος, ποικίλμιτος, διπλᾶς, *ſubcarus,* (*quod volunt nonnulli pro capſa* τ' φώτων) *atque* τετράγωνος *ex latere dodrantali,* (*id* זרת *Moyſi,* & σπιθαμὴ, شبر, *necnon* חצי אמה *cæteris ejuſdem gentis*) *Ephodæ obfirmabatur ſupra quidem duabus catenis ſeu funiculis auri contorti* (ב' שרשרות מגבלות מעשה עבות או קליע זהב טהור) *qui ab annulis ejus ſuperioribus & extantibus ad fundas humerales Ephodæ* (משבצות זהב) *pertinerent: infraque duabus vittis hyacinthinis, quæ a Pectoralis annulis inferioribus & ſubinſutis (nam annulos aureos habuit Logion, quot angulos) in binos annulos Cingulo Ephodæ ſub axillis infixos inurrebant. Ornabat denique hoc* περίπλυκτον XII. *gemmarum auro inſitarum* (משבצים זהב; τετράσιχον) (ב' טורים או סדרין או صف) *quibus inſcripta fulgebant nomina tot tribuum populi Sacri, ordine quidem natalitio* (כהלרותם) *in Tabula priore, teſtibus Joſepho Hierophanta, Jonathane Paraphraſta, Uzielida, Salomone Jarchio, Moyſe Maimonis, Epiphanio Cyprio p.* 225. *& p.* 231. *Hieronymo ad bonam Fabiolam, altiſque, ſicut ſupra in Epomide.*

Vel in verſubus prioribus juxta Tabulam poſteriorem apparebant Leidæ ſex, & in diſtricho ſequente par triplex ex Balla, Zelpha, atque Rachela. Ea fuit ſententia Philonis de Allegoriis legis ſuæ, ubi ait, Ο τε Φερεμὼθ ὁ Φερεών, οἱ δύο λίθοι. μήποτε ὁ ἰούδας & ὁ ἰοσάχαρ. ὃν μὲν οὖν ἐξομολογήσεται ὁ ἰούδας σύμβολον, ἐφ' ᾧ & ἴσαχαρ ὕμνησαι ἤκουσε· ὃν δὲ ἐργαζόμενον ὁ καλὰ ὁ ἰοσάχαρ. & ἐπὶ τῶν ποδήρους φησὶ, & συνυφανὲς αὐτῷ λίθον τετράσιχον. λίθων στίχος ἴσασι σάρδιον, τοπάζιον, & σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς· ῥουβὶμ, συμεὼν, λευὶ. & ὁ στίχος, Φησὶν, ὁ δεύτερος ἄνθραξ, & σαπφειρος [& ἴασπις.] ὁ δ' σάπφειρος πρᾶσινος λίθος ἐστὶν. ἐγγίγλυπται μὲ τῷ ἄνθρακι ὁ ἰούδας· τέταρτος γάρ. τῷ δ' σαπφείρῳ ὁ ἰοσάχαρ, τυτέστιν ὁ ποιῶν. ὠκεανὸς γὰρ οἱ ἐν ἀσκήσει ψυχὴ τ' τεύχοντα πόνον. *Hanc etiam ſeriem adfectant Talmuniſta Jeroſolymitanus, Cantici Salomonici Enarrator, Semot & Bemidbar rabbut foliis* 96. *&* 136. *b. & pars potior Talmudiſtarum. Attamen R. Chaninas Patres poſteriores ordinat illo pacto* Benjamin, Dan, Naphtali, Gad, Aſer, *&* Joſeph. *Placet altera hac ſerics Ainſworthio Anglo Braunioque Batavo, niſi quod Braunius legat verſu tertio* 7. *Naphtali* לשם, 8. *Dan* שבו, 9. *Gad* אחלמה: *ſed Commentator Magnus Judæorum ad Numeros ordine inverſo* 7. *Dan* לשם, 8. *Gad* שבו, 9. *Naphtali* אחלמה. *Poſtremo nequid Reſponſo Prominenti,* (כי הכתב בולט, *inquiunt Miſnici*) *literarum forte deeſſet, ora ſuperior Pectoralis inſculptum referebat* יצחק יעקב אברהם, *inferiorque* ישראל או שבטי ישורון או ירח. *Hæc talia Schola Solymitana ad* Jomam, *& mox Auctores* Siphre *aliorumque veterum Commentariorum. Amat adhuc magis faſtus Abarbinelis Iſraelidarum ordinem Caſtrenſem, iſtum quidem ex Num. c.* 2. *Juda, Iſaſchar, Zabulon: Ruben, Simeon, Gad: Ephraim, Menaſſeh, Benjamin: Dan, Aſher, Naphtali: ſed impotenter. Quamquam multis ſeculis ante natum Abarbinelem R.* Catina קטינא *i. e.* Doctor Subtilis (λεπτὸς ſive ingenioſus *B. Hieronymo ex Syriſmo*) *diſſertatiuncula quadam idem probaverat.*

Alio quidem ordine poſuit B. Johannes æternæ urbis fundamenta XII. *lapides non alios. Jacent ibi* ἴασπις, σάπφειρος, χαλκηδὼν: σμάραγδος, σαρδόνυξ, σάρδιος: χρυσόλιθος, βήρυλλος, τοπάζιον: χρυσόπρασος, ὑάκινθος, ἀμέθυσος; *ſive a pectore Aaronis, ſive a capite Regis Tyrii, ſive ab Eſaiæ c.* 54. *de novis Solymis hæc decora ſumpſerit Theologus. Fulgebat autem Ithobalos hac ſerie lapidum meliorum ex Ezech. c.* 28. 13. σαρδίος, τοπάζιος, σμάραγδος: ἄνθραξ, σάπφειρος, ἴασπις: λιγύριος, ἀχάτης, ἀμέθυσος: χρυσόλιθος, βηρύλλιον, ὀνύχιον, *ſi* LXXII. *Judæos contra nepotes illorum ſequi velimus: nam in Hebræo deſideratur verſus unus, ſive lapides* 3, 4, 5, *Tabulæ prioris. Sic enim illud,* אדם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר ונפך וברקת. *Aut Hieronymo interprete, Sardius, Topazius, & Jaſpis: Chryſolithus, & Onyx, & Beryllus: Sapphirus, & Carbunculus, & Smaragdus.* At in LXX. *ait ille Præsbyter,* diverſo ordine, nominibuſque aliis, XII. lapides continentur. Sed & Aquila & Symmachus ac Theodotio in præſenti loco multum inter ſe & LXX. interpretes, non ſolum ordine, ſed & numero diſcrepant atque nominibus. In Apocalypſi quoque Johannis paululum extremis partibus ordine commutato, iidem in fundamentis Hieruſalem ponuntur lapides. Sed & in pectore Pontificis per quatuor ordines in Rationali, iidem lapides deſcribuntur. Quorum colores atque naturas & efficientias ſingulorum, non eſt hujus temporis differere, ſed proprium volumen deſiderant: ita ut in Ezechiele & in Exodo & in Apocalypſi & in Eſaia, ſibi omnes lapides & lapidum ordines comparati, magnam & legenti & differenti faciant quæſtionem. Super quibus & vir Sanctus Epiphanius Epiſcopus, proprium volumen mihi præſens tradidit. Et XXVII. lib. Plinii Secundi naturalis hiſtoriæ, poſt multiplicem omnium rerum ſcientiam, de gemmis & lapidibus diſputat. *Idem ad Fabiolam piam fœminam,* in ſingulis lapidibus ſecundum ætates XII. tribuum ſcripta ſunt nomina. Hos lapides in diademate regis Tyri, & in Apocalypſi Johannis legimus, de quibus extruitur cœleſtis Jeruſalem: & ſub horum nominibus & ſpecie, virtutum vel ordo vel diverſitas indicatur.

Tabula prior, juxta LXXII. *Joſephum, & Uzielidam Interpretes.*

1. ראובן.	2. שמעון.	3. לוי.	ברקת
Odem.	*Pitda.*	*Levi.*	*Bareceth.*
Σάρδιον LXX. *Hier. & Joſ.* ἀλ. ς'.	Τοπάζιον LXX. *& Hier.*	Σμάραγδος LXX. *& Hieron.*	
Σαρδόνυξ *Joſ.* ἀχαπλ.	Τόπαζος *Joſ. bis.*	Σμάραγδος *Joſ.*	
סמקן *Onc. Jon. Jeroſ. & Uz.*	ירקן *Onc. Jon. Uziel. & Jeroſ.*	ברקן *Onc. Jon Uz. & Jeroſ.*	
		Κεραύνιος *Symmacho.*	

μένῳ. τῷ δὲ ἀμαχένῳ ᵍ τάτε ᵍ ἐνδύματι ʰ σιώεις fructum amplitudine palmi, auro & iisdem quibus Epho-

יהלם	נפתלי. 6.	ספיר	דן. 5.	נפך	יהודה. 4.
Jahalom.	*Naphthali.*	*Sapphir.*	*Dan.*	*Nophec.*	*Juda.*
Ἰασπις LXX. & *Hieron.*		Σάπφειρος LXX. *Hier. Uz.* & *Ieroſ.*		Ἄνθραξ LXX. & *Joſ.*	
Σάπφειρος *Joſ.*		Ἰασπις *Joſ.*		*Carbunculus Hier.*	
סבהלום *Onc.* & *Jon.*		שבוז *Onc.* & *Jon.*		אופרגרין *Onc. Jon.* & *Uzel.*	
כרכורין *Uziel.*					

אחלמה	ישששכר. 9.	שבו	אשר. 8.	לשם	גד. 7.
Achlamah.	*Iſaſchar.*	*Schebo.*	*Aſher.*	*Leshem.*	*Gad.*
Ἀμέθυστος LXX. & *Hieron.*		Ἀχάτης LXX. & *Hier.*		Λιγύριον LXX. & *Hier. ex MSS.*	
Ἀχάτης *Joſ. in Ant.*		Ἀμέθυστος *Joſ.*		Λιγύριος *Joſ. in Ant.*	
Λιγύριον *Joſ. περὶ ἀλ.*		טרקיא *Onc.*		Ἀχάτης *Joſ in Bell.*	
עין עגלא *Onc.* & *Jon.*		ערקין *Jon.*		קנבירי *Onc.* & *Jon.*	

ישפה	בנימן. 12.	שהם	יוסף. 11.	תרשיש	זבולון. 10.
Jaſphe.	*Benjamin.*	*Shoham.*	*Joſeph.*	*Tarshish.*	*Zabulon.*
Ὀνύχιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*		Βηρύλλιον LXX. & *Hier. ad Eſ.*		Χρυσόλιθος LXX. & *Hier.*	
Beryllus Hier. ter.		*Onychinus Hieron. ſæpius.*		Χρυσόλιθος *Joſ. Ant.*	
Βήρυλλος *Joſ. in Ant.*		Ὀνυξ *Joſ. in Ant.*		Ὀνυξ *Joſ de Bell.*	
Χρυσόλιθος *Joſ. περὶ ἀλλω.*		Ἐμέραλδος *Joſ. de B.*		כרום ימא *Onc. Jon. Uz.* & *Ieroſ.*	
פנטירין *Onc. Jon.* & *Uziel.*		בורלא *Onc. Jon.* & *Uz.*			

Tabula poſterior ex Rabbinis aliquot, & Ainſvortho, & Braunio.

יעקב	יצחק	אברהם
3. לוי. ברקת	2. שמעון פטדה	1. ראובן. אדם
Smaragdus.	*Topazius.*	*Sardius.*
6. זבולון. יהלם	5. יששכר ספיר	4. יהודה. נפך
Adamas Braun.	*Sapphirus.*	*Carbunculus.*
Sardonyx Ainſ.		*Chalcedonius Ainſ.*
9. גר. אחלמה	8. נפתלי. שבו	7. דן לשם
Amethyſtus.	דן *Braun.*	נפתלי *Braun.*
	Achates Braun.	*Hyacinthus.*
	Chryſopraſus Ainſ.	
12. בנימן. ישפה	11. יהוסף. שהם	10. אשר. תרשיש
Iaſpis.	*Beryllus Ainſ.*	*Chryſolithus.*
	Sardonyx Braun.	

שבטי ישראל

1. אדם, אדם, ὀδὶμ, lapidum Pontificalium primum, & Reubeno principi Iſraelitarum merito conceſſum. Joſephus jam in hiſce Originibus interpretatur σαρδόνυχα, pariterque *Commentator Major* ex Rabbinicis שרדנין, & ab illo R. Nathan Lexicographus. Nam *Sarda gemma*, quod ait facundiſſimus Plinius, *nomen cum Sardonyche communicavit*, imo cum aliis, unde σαρδαχάτης. Alibi tamen Joſephus σάρδιον, ut l. 6. ἄλλων. & Scriptor *Semot rabbot* אדום *Rubeum*, vel, ut, Barbari amant *Rubinum*. Quinetiam LXX ubique S. Literarum σάρδιον, totieſque S. Hieronymus *Sardium*, quos imitantur Syri Arabeſque ad Ezech. 28. 13. Abrahamo Medico *Rubinus*, itemque Judæis per Hiſpaniam, niſi quod Abarbanelis *Granatum* exponat, alii aliquot ejus tribus *Carneolum Corneolumve*. Cæterum aio אדם ad Sacrum cor, fuiſſe *Sardiorum* ex genere fœmineo, quod rubicundius aliis viderat σὺν λίθων diſcipulus Ariſtotelis, imo perſpexerat, ſanguinis quam unguium humanorum ſimilius. Hanc *Sardam* vocat Plinius Naturalium ultimo, *ut Sardibus* (Lydorum puta) *primum repertam*, (aut ibi ſane crebrius venditam una cum veſtibus pretioſis Perſarum eodem fuco,) *ſed laudatiſſimam circa Babyloniam*. Neque aliter differit de hoc lapide Antiſtes Salaminius, qui Cæcilium nunquam legerat. Τὸ λογεῖον ὁ μὲν πρῶτος λίθος σάρδιος. ἔστι δὲ πυρωπὸς τῷ εἴδει, καὶ αἱματοειδὴς, (ita in Orphicis σάρδια δ' αἱματόεντα.) ἐν βαθυλῶνι δὲ τῇ ἄνω ἀσσυρίᾳ γίνεται. ἔστι δὲ διαυγὴς ὁ λίθος. Idem ſuadet omnis ferme antiqua Interpretatio. Ita סמקן *Samcan*, ἐρυθρία, *ſuave rubens* Onceloſo perveteri ſane Legis paraphraſtæ, veroque Jonathani ad Prophetias. סמוקתא *Semucta* Uzielidæ, סומקא Syro ad Exodum, סמוק Interpreti Samaritarum, סמקתא Targ. Jeroſolymitano. Et ex eadem indole ياقوت أحمر Arabi Walt & احمر *ahmaro* Interpr. Samaritanorum alteri, Judæoque Africano. Inde אחמר apud Targum Cantici Salomonici c. 6. 14. Hoc etiam confirmatur ſcholiis ad Acharnenſes Pacemque Ariſtophanis, μὴ τι βάψω βάμμα σαρδιανὸν. τυτὶ, μαζίζων σε ἐργοποιήσω τοῖς αἵμασι. ὃν εἰς τὴν σάρδιν (nam σαρδὼ vitioſum) τὴν λυδίας πυρρὰν βάμμα γίνε. Veruntamen & ruborem præcellentis lapidis & interpretationem Joſephi tuetur quaſi Epiphanius ad Diodorum ubi agit de Sardiis ἔστι δὲ καὶ ἄλλη σαρδόνυξ, ὃς καλεῖται μολοχίας. (*præcipuum illud* interpretator & βασιλίτης, ملكاع, vel ملاحة *pulcrum formæque excellentis*: τὴν δὲ αὐτῆς ἰδέαν ἐνυχάνει ὑπερχλωρίζειν. Ubertim Plinius de illis, *Inveniuntur in India trium generum, Rubrum, & quod Demium vocant à pinguedine*, (emendari placet, *& quod Demium* دموي & دمي *vocant à ſanguine*: *tertium quod argenteis bracteis ſublinitur* id quidem ſignificat Arabum ملاحة. Verum שהם Ezechielis nihil ad Sardios facit, neque aliud denotat quam *amuſſis* סהם Syrorum Chaldæorumque, quicquid viri docti docent poſt Cimchios.

2. Sequitur gemma Simeonis פטדה πιτδὰ, فطدة: cujus de colore diſſentiunt Judæi Chriſtianique nuperi, fulvus is eſſet, an prorſus viridis. De nomine tamen mira illorum & veterum conſenſio. Τόπαζον appellat Joſephus, qua forma Orpheus fictus & Dionyſius Periegeta erant uſi: τοπάζιον Alexandrini, S. Hieronymus, & infinitus numerus Theologorum præter Græcos profanos. Imo vero ab Hebraico פטדה *pitda*, *potęda*, aut *patda* venit τοπαξιον antiquum, & τοπάζιον vulgi, necnon πλάζιον, aut lenius πάζιον Heſychii. Veriſimilius autem habeo πάζιον & τοπάζιον λίθος πολύτιμος, in Lexicon Heſychii cum multis aliis commigraſſe ex Scholiis SS. Patrum, præſertim de ψ. ρλή. σλχ. ρκε'. ηγάπησα γὰρ τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ τὸ χρυσίον καὶ τὸ πάζιον, מחהב ומפז, *mizzahab umippaz*: quomodo antiquitus lectum fuiſſe arguit MS. Alexandrinum. Magis tamen obtinuit ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον, quod eſt Theodoreto interprete, ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθων πολυτελῶν. Doctores enim LXX. antea vocem illam Hebraicam פז λίθον τίμιον interpretati fuerant ψ. ιη'. καὶ κ'. pro Obryzo, quod oportuit cum S. Hieronymo & Paraphraſta Chaldæo, niſi ſi propter fulgorem flavedinemque ſuam Topazus, quandoque פז inter Hebræos, velut χρυσόλιθος & χρυσόχρως apud Græcos dici meruerit. Pergit Epiſcopus Cyrenſis, τὸ γὰρ τιμιώτατον λίθων τοπάζιος. εἰκὸς δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῦτον (hiſtoria quidem Agatharcidæ tantum comprobat) φορητὸν τὴν ἄλλων. Hæc exſcripſit quidem Theodorus, & ſimilia ab Athanaſio S. Auguſtinus ad ψ. ρλή. *Super aurum & topazion. Hoc enim in alio* ψ. *legimus, Super aurum & lapidem pretioſum multum. Topazion enim perhibent eſſe lapidem pretioſum.* Τοπάζιον vero Arabicum quid ſonare & Troglodyticum præter Plinium nemo doctus, ſpero, negabit; aut valere verbum *quærendi* Græcorum aſſeret nemo. Pauci etiam lapidi huic inſulam Topaziorum nomen ſuum dediſſe, ſed accepiſſe quidem eam putabunt à lapide, ſicut in ſinu eodem à Sapphiro revera tulit inſula Sapphirena: adverſa licet his tradiderint Alexander Polyhiſtor, Rex Juba, Plinius Secundus, necnon Ambroſius, Epiphanius, & è noſtris alii. Haud vero mirandum, ſi Topazii patriam fecerint Stephanus Byzantius νῆσον τινα ἰνδικὴν, Epiphaniuſve πόλιν τῆς ἰνδίας. Solet enim Troglodytica totaque Arabia apud Scriptores Græcos Indiæ nomine comprehendi, parique amplitudine vocis כוש in Bibliis Divinis. Unde lapis iſte Arabicus in Jobi libro פטרת כוש nuncupatur. Audiamus vero de Topazii origine Agatharcidam Ptolemæo Philometori haud ignotum, hujus adeo verba ultro ſequuntur Diodorus Straboque viri in hiſtoria celebres, hos etiam Euſtathius Theſſalonicæ aliique. Τὰς μὲν μελιτογενεῖς καὶ τὸ ἀκάθαρτον κόλπον ἀφεῖναι, ait Cnidius, νῆσόν τινα

Essenes, *Logion sive Oraculum, vulgo Rationale.*

Ephodes coloribus eleganter intertextum. Essenes

κειῆ), τῷ μὲ θίζ πελαγίᾳ, μῆκ⊃ ἔχ⊘α σαδίων ὡς ὀγδοήκοντα· ἢν καλ⊘ῦσι ἰ⊘ιώδη. Diceres جبوت & جبه *Serpentaria.* Videant alii, an hoc idem adstruat C. Plinius. *Egregia etiam nunc Topazio gloria est suo virenti genere,* (id jam distinguit vir clarissimus ab altero χρυσοφαῆ & Haventiore:) *& cum reperta est, prælata omnibus. Id accidit in Arabia insula, quæ Chytis vocatur, in qua Trogodytæ prædones, cum diutius fame ac tempestate pressi herbas radicesque effoderent, eruerunt Topazion. Hæc Archelai sententia est.* Hanc etiam diducit S. Ambrosius ad ψ. ειή. Aut idem Caius in Geographicis l. 6. c. 29. *Omisit Juba & tertiam Berenicen, quæ Epideros, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente,* ὃ κόλπ⊘ βαθυ⊘ίτ⊘ Arrianus dicit, *ubi fauces Rubri maris* VII. *M. P. passuum,* (sic libri meliores, & LX. *Stadia* Strabonis Arrianique bene conveniunt. Puto itaque *Chytin* insulam, hodieque *Cambela* vocari in Geographia Arabica, quæ cc. M. passibus abest à Babolmandabo, & oppositæ Jemanæ castellum *Hacam* prospicit.) *ab Arabia distant. Insula ibi Chytis Topazion ferens.* Pergit modo Agatharcides, ⊘ὑτερ⊘ μ⊘ γέμ⊘ζ⊘ παῖζ⊘ιαν ἐρ⊘ιτῶν, ἐφ' ἡμῶν ὑ⊃ ἰλαθέρ⊘ν τ⊘ύτ⊘ν. Hoc ita pridem fecerat Ptolemæorum Euergeta, monumento Adulitano nobilis. Unde paulo demissius loquitur ea de re ὁ γεωγρά⊘⊃. λ⊘ὺ ἠλαθ⊘ῆσθ⊘ τ⊘ὺ ἐρ⊘ιτῶν ὁ βασιλ⊘ύς, ἄμα κ⊘ὶ ἀφ' τὰς φθορὰς τ⊘ῦ σ⊘ματ⊘ζ⊘ιδ⊘ῶν ἀν⊘ῤ⊘ώπ⊘ν ὑπ⊘ τ⊘ῦ θηρ⊘ίων, κ⊘ὶ ἀφ' τὰ τοπάζι⊘. Pariter Diodorus, qui & Agatharchidæ Peripatetici (ut claret) Regumque Ægyptiorum Commentaria hac de causa versaverat, ὑ⊃ τ⊘ῖς μ⊘γ⊘θυσ⊘ίοις χρόν⊘ις ὑπὸ τ⊘ῦ κ⊘ῖ τὴν ἀλ⊘ξάνδρ⊘ιαν βασιλ⊘ίων ἐτῶν ἐξημι⊘ρώθη Φιλάδ⊘λφ⊘ς, ὡς μηδὲν ἓν κατ' αὐτὸν ὁρᾶσθ⊘ι τ⊘ῦ σωτηρ⊘ιῶδ⊘ς ζώων. ὁ δ⊘ξαλ⊘ιπ⊘ίστ⊘ν ὑ⊃ τὴν αἰτί⊘ν τ⊘ῦ φ⊘ῶς ἡμέρ⊘ζ⊘ιν Φιλάδ⊘λφ⊘ς. ἀ⊘ὶ σ⊘ζ⊘λειπ⊘ίστ⊘ν ὑ⊃ γὰ⊃ ἐν τῇ νήζ⊘ ταύτῃ τὸ καλ⊘ύμ⊘ν⊘ν τοπάζι⊘ν. ὅπ⊘ρ ἐσ⊘ι λίθ⊘⊃ ἀφανόμ⊘λ⊘⊃ ἐπ⊘ιτ⊘ρπ⊘ὺς, ὑάλ⊘ πα⊘ιμφ⊘ρὲς (hinc ὑαλοειδέες τοπάζοι Orpheo gemmario) κ⊘ὶ θαυμαστὴν ἐ⊘ιχ⊘ιζ⊘ν πρόσ⊘ψιν πα⊘ιέχ⊘μ⊘ν⊘⊃· διὸπ⊘ρ ἀν⊘ιπί⊘ατ⊘ν τοῖς ἄλλ⊘ις τ⊘ῖς θ⊘ῶσι, θανατ⊘ύμ⊘ν⊘ν πα⊘ντ⊘ὸς ὑ⊃ σ⊘φ⊘στ⊘λύτ⊘ντ⊘⊃ ὑπὸ τ⊘ῦ καθ⊘ιστ⊘μ⊘ένων ὑπὸ αὐτ⊘ῶν φυλάκων. Hujus descriptionis fontem jam vide. ὑ⊃ ταύτῃ γίν⊘ται τῇ νήσῳ, ait Cnidius, κ⊘ὶ τὸ καλ⊘ύμ⊘ν⊘ν τοπάζι⊘ν. ἔσ⊘ι ὑ⊃ τ⊘ῦτ⊘ λίθ⊘⊃ ἀφανόμ⊘λ⊘⊃, ὑάλ⊘ σ⊘ζ⊘μφ⊘ρὴς, ἠδ⊘ῖαι ὑ⊃ χρυσ⊘ῷ (malo cum Diodoro ἐ⊘ιχρυσ⊘ν) θ⊘ωρ⊘ίαι ἀπ⊘ιδ⊘ές. Idem & verbis vix aliis princeps Geographorum. λίθ⊘⊃ ὑ⊃ ἔσ⊘ι τὸ τοπάζι⊘ν ἀφανὲς, χρυσ⊘ειδὲς ἀπλάστ⊘υ φ⊘ίγ⊘⊃, ὅζ⊘ν καθημιρὲς μὲν ὀ ῥᾴδι⊘ν ἰδ⊘ῖν ἐσ⊘ι· σ⊘ζ⊘αυγ⊘ῖται γὰ⊃. νύκτ⊘ωζ ὑ⊃ ὁρ⊘ᾶσ⊘ιν, κ⊘ὶ συλλ⊘έγ⊘ντ⊘ς &c. Agatharchides enim tradiderat, ὁ ὑ⊃ ταῖς πέτρ⊘αις λίθ⊘⊃ τὸ μὲν ἡμέρ⊘ν ὑπὸ τ⊘ῦ φ⊘ίγ⊘ζ⊘ ⊘ς κρατ⊘ύμ⊘ν⊘⊃, ἀφ' τ⊘ὸ πίν⊘⊃ ὀ γίν⊘ται σύνδηλ⊘⊃. σκότ⊘ς ὑ⊃ ἐπισάντ⊘⊃, ὡ⊃ ὦ π⊘τ' ἂν ἢ πιφυκὼς, ἀφαλάπτ⊘ πάντ⊘θ⊘ν. Diodorus etiam illa transcripsit in suam Bibliothecam, ὁ ὑ⊃ σ⊘θ⊘ιρημέν⊘⊃ λίθ⊘⊃, φυόμ⊘ν⊘⊃ ὡ⊃ ταῖς πέτρ⊘αις, τὸ μὲν ἡμέρ⊘ν ἀφ' τὸ πίν⊘⊃ ὀχ ὁρᾶται, κρατ⊘ύμ⊘ν⊘⊃ ὑπὸ τ⊘ῦ φ⊘ί⊘ ⊘ς τ⊘ῦ ἡλί⊘υ φ⊘ίγ⊘⊃· τ⊘ὸ ὑ⊃ νυκτὸς ἐπιγιν⊘μέν⊘ις ὡ⊃ σκ⊘ότ⊘ς ἀφαλάπτ⊘, κ⊘ὶ π⊘ρρ⊘ωτέρ⊘ω δῆλ⊘ν ἐσ⊘ι ὡ⊃ ᾧ π⊘τ' ἂν ἢ τ⊘ύτ⊘ῳ. Jam decolore Topazii conciliare licet Judæos scriptores Græcosque, Braunio aliisque invitis. Constat enim ex tribus probatissimis scriptoribus & pervetustis, hanc gemmam tam flavedinem auri præ se quam vitri virorem ferre: aut, nisi nos nimirum fallat Pictavii honos Hilarius, *Topazion diversorum colorum permixtione omnium pretiosissimarum gemmarum speciem continere.* Vel etiam Doctor Hipponensis ad Psalterium: *Aureum colorem Topazius & ætheream habet claritatem, & cum splendore solis tangitur, omnium superat claritatem gemmarum.* Judæi quidem *jarcan* ירקן pro פטרה exponunt. Sic Jonathan ad Ezech. & in Lege Onceloſus: similiter Uzielides & Interpres Solymitanus ירוקתא *jeructa* & *jarcatha*, Samaritani יריק *jaric*, Chaldaicus Jobi Paraphrastes מרגלא ירקא. His autem vocabulis gemmæ Topaziæ viror indicatur, atqui ὑπ⊘ξανθ⊘⊃ & ⊘ἰσ⊘ίν⊘⊃, ut matura porra solent venire. Unde ירקון *jeracum* in volumine Hebræo, & برقان *jarcan* in Lexicis Arabum τ⊘ὸ ἴκτ⊘ρ⊘ν π⊘ν⊘ν, *morbum sub aureum* certo denotant. Acceperat etiam Plinius à Lithographis sui ævi (maxime à Xenocrate Ephesio, ut statim patebit) *circa Alabastrum oppidum Thebaidis Topazios* duplici genere enatos *Prasoiden atque Chrysopteron* (pro hoc nomine, aut *Crysoëleron* S. Ambrosii, vel χρυσόπτ⊘ν Eusebii, nam illi omnes ex Lithognomone Ephesio hæc talia descripserant, repono *Chrysophaen*, χρυσοφαῆ; aut verius χρυσόχρ⊘ων, *Chrysochron*) *similem Chrysoprasо.* Ille sane virebat magis, hic rutilabat. Cecinit & Dionysius Alexandrinus γλαυκιόωντα λίθ⊘ν κ⊘θ⊘ρ⊘ῖο τοπάζ⊘ν. Neque aliter interpretabere Alexandrum Cornelium, quando ait ἐ⊘ικ⊘ὸς κ⊘ὶ ⊘ὐ τῇ τ⊘ῦ τοπαζί⊘υ λίθ⊘ι ὁμ⊘ώνυμ⊘ν τ⊘ὸν ἰ⊘ὸν ⊘ἶν⊘ν ὑ⊃ τὴν χρ⊘ιὰ τὴν ἐ⊘ὺ νέ⊘ν ἐλαί⊘ν· succum enim Palladis flavere suave quis nescit. Excusabis idcirco Epiphanium Pontificem Christianum, quod de Topazio hunc in modum constituat. Λίθ⊘⊃ ὑ⊃ τοπάζι⊘ν ἐ⊘υρ⊘ὸν τῷ ε⊘ἴδ⊘ι ὑπ⊘ὸ ἄνθρ⊘ακ⊘ ⊘ς· (cujus ille mox εἶδ⊘⊃ ὀξυζ⊘ώνικ⊘ν declarat:) ε⊘ὕ⊘ηται ὑ⊃ ὑπ⊘ὸ τοπάζ⊘ι πόλ⊘ι τ⊘ῦ ἰν⊘ίκ⊘υ ὑπὸ τ⊘ῦ ἐκ⊘ίν⊘τ⊘ ποτ⊘ι λί⊘ους λατομ⊘ώντ⊘ν ὑπ⊘ὸ καρδί⊘ι ἑτ⊘έρ⊘υ λίθ⊘υ· ὧν ⊘ἱ λατ⊘ομοῦντ⊘ες θ⊘εατάμ⊘ν⊘ι φ⊘αύδ⊘ῃ, κ⊘ὶ ὑπ⊘⊘ε⊘ίζαντ⊘ες ἀλαβ⊘άστ⊘ν τ⊘ι (lego ἀλαβ⊘άστ⊘ιν⊘ς τι⊘ί· eandem quippe historiolam attingit Salaminius, quam recentem sua ætate legerat è Græco Plinius, legerat post aliquot secula Eusebius Pamphili.) ἀπέδ⊘σθ⊘ ὀλίγ⊘ τιμ⊘ήματ⊘⊃. Θ⊘ύδ⊘σι⊘⊃ ὑ⊃ ⊘ὖ⊘ν ὑπ⊘ὸ λ⊘ύσ⊘ιν⊘ν τ⊘ῇ κατ' ⊘ἰκ⊘ίαν κωμ⊘ῃ βασιλίσσ⊘ῃ. (*Berenicen* dedit, cujus nomen diu servabat *Ophiusæ* proxima ripa: non *Arsinoen* quod affirmat Abrahamus in Shilte hagibborim, ex libris Christianorum recentium cum fastu Judaico & perridiculo, plane adversus Plinium philosophum, Jubam regem, & S. Ambrosium) ἡ ὑ⊃ λ⊘ε⊘ὶ⊘ζ⊘ ὑπ⊘ὸ τ⊘ῦ α⊘ὐτ⊘ῆς ἀφ⊘θάλμ⊘ὰ μέσ⊘ν ⊘ἰ⊘ῶν ⊘ἰ⊘ρ⊘ύθ⊘ῃ. Cape colorem hujus gemmæ à Theodoro Heraclea ad ψ. ειή. ε'. ρκέ. ἰγὼ, ait Paraphrastes ille ante Theodoretum, πιπ⊘ίας ἔτ⊘ας ἤγημ⊘αι τὰς σὰς σ⊘ίβ⊘ας χρυσ⊘ίῳ κ⊘ὶ λίθ⊘ων πολυτ⊘ελ⊘ῶν. ὁ γ⊘ὰ⊃ τοπάζι⊘⊃ ἴσ⊘ως τότ⊘ μᾶλλ⊘ν τιμώμ⊘⊃ ὦ· ἔσ⊘ι ὑ⊃ τὸ χρῶμα πρασοειδὲς, κ⊘ὶ χρυσοχρ⊘ὲς, α⊘ὐγ⊘ειδὲς κ⊘ὶ ⊘ἰρ⊘ᾶδ⊘ς, κ⊘ὶ εὐανθ⊘ές. Compertum etiam est *asfaro* اصفر, quo nomine, פטרה Moysis interpretari solent Samaritæ, subflavi, icterini, citrinique coloris quicquid indicare. זרגא *zarga* insuper Syrorum in Pentateucho eximie notat fucum χρυσόπρασ⊘ν. Quapropter ex duum generum Topaziis, viridius seu *zaberged* ubique S. Literarum intellexit Arabs per *Pitda*, & Clarissimus Saadias ad Jobi caput metallicum; ubi legi ex MS. optimi Huntingdoni الزبرجد الحبشيه loco פטרת כוש. Pariter Judæi per Hispanias hodieque Pontificis M. gemmam secundam *Smaragdum* vocant nimis honeste. Verum à زبرجد, ne hoc reticeam, rite deducitur Græca vox σμάρ⊘αγδ⊘⊃: sed ex Græco ad Arabes Persasque iterum rediit vocabulum زمرد *zommorod*, aut *esmeralda* à labio Hispano; alii forsan aliud credent. Deinde שומפון in *Semot rabba* corruptum satis ex voce τοπάζι⊘ν: attamen עקיק Targumistæ ad Canticum Salomonis, & נרכתא Interpretis Arabici Ezech. c. 28. ad Chalcedonios & Amethystos pertinere scio, non ad hunc lapidem. Fuse denique præ cæteris de Topazio agunt ad Hymnorum sacrorum longissimum Eusebius Pamphili, & abs illo Nobilissimus & sanctissimus Ambrosius, quorum verba Epiphanii causa adscribere haud piget vel meipsum hucusque provectum. Π⊘ρὶ ὑ⊃ τοπαζί⊘υ λίθ⊘υ τ⊘ι⊘ύτα ἰσ⊘ορ⊘ῶμ⊘ν ἐσ⊘ι⊘ρ⊘ῶμ⊘ν ὐ⊃ τῷ ἐπιγ⊘γραμμέν⊘ῳ ξυν⊘κράτ⊘ι λιθογν⊘ώμ⊘ν⊘ι· ὅτ⊘ι γίν⊘ται ὑ⊃ ἐν Αἰθι⊘ο⊘ίᾳ π⊘ρὶ π⊘όλιν ἀλάβ⊘αστρ⊘ν, ἣ⊃ σ⊘υναγ⊘ορεύ⊘ται ὑπὸ ἐ⊘ίν⊘υ τ⊘ινὸς Φ⊘ιλ⊘ήτ⊘ρ⊘υ τ⊘ούτ⊘ υ· λ⊘ὺ ἰσ⊘ορ⊘ῶσι σ⊘υναγ⊘ορ⊘ευόμ⊘ν⊘ν τ⊘ὸ τοπάζι⊘ν. κ⊘ὶ μικ⊘ὸ ἐλάττ⊘ω· τ⊘ὸ χρῶμ⊘ ὑ⊃ τοπαζί⊘υ πρασοειδὲς κ⊘ὶ χρυσ⊘ειδὲς (vel χρυσόχρ⊘ων: nam χρυσόπρασ⊘ν nil valet) χρυσοπράσ⊘υ σ⊘υμπλησίον. κατ' ἀμφ⊘ὸ ὑ⊃ ἐπιτ⊘ίνασι τὰς χρ⊘ὰς κ⊘ὶ λαμπρ⊘ότ⊘ρ⊘ν. ἔσ⊘ι ὑ⊃ κ⊘ὶ (injicio huc πρασοχρ⊘ὲς) ⊘ἷ⊃ κ⊘ὶ θ⊘αλερ⊘ὸν ἄγ⊘ν⊘ν ⊘ἷ⊃ κ⊘ὶ χρυσόχρ⊘ων· τῷ ὑ⊃ μεγέθ⊘ῃ κ⊘ὶ πάν⊘ς ὑπ⊘ερ⊘ῶν τ⊘ὺς χρυσοπράσ⊘υς. ἔσ⊘ι ὑ⊃ κ⊘ὶ τὸ εἶδ⊘ός⊘ ὁ λίθ⊘⊃ λιπαρ⊘ὸς ⊘ἰσ⊘ονὼς κ⊘αθ⊘ιστ⊘ομέν⊘ῳ ὑπὸ ἡλί⊘υ. ἔσ⊘ι ὑ⊃ κ⊘ὶ ὡραιότ⊘⊃ κ⊘αθ⊘ε⊘ῆκ⊘ς. κ⊘ὶ νυ⊘ὶ ἐσ⊘ι⊘ ὁ πάν⊘ υ σ⊘ε⊘απέδ⊘⊃, κ⊘ὶ ἐλαττ⊘ον θαυμαζόμ⊘ν⊘⊃ ἀφ' τὸ πλῆθ⊘⊃, ἢ τ⊘ὸ (lego τότ⊘ι) κ⊘ῦ τὴν ⊘ἀρ⊘ώτ⊘ν ⊘ἰ⊘ρ⊘ίζ⊘ιν. ἄ⊘αγ⊘ον ὑ⊃ κ⊘ὶ σ⊘ε⊘απέδ⊘ασ⊘ν ν⊘ομίσ⊘ι· Φύσ⊘ι ὑ⊃ ἔχ⊘ λιαπόρ⊘ως τ⊘ὸ τοπάζι⊘ν π⊘αχ⊘ωέ⊘ς, κ⊘ὶ σ⊘ὺ τ⊘ῆς χρ⊘είας μ⊘ε⊘ᾶς. ἔσ⊘ι ὑ⊃ κ⊘ὶ τ⊘ὸ λίθ⊘ν ⊘ἐ⊘ύγλ⊘υφ⊘ος. Latina rarius foleo adponere, sed jam Antistes Mediolanensis suadet ad ψ. ειή. *De Topazio quidem invenimus scriptum in historia Xenocratis, qui scripsit quasi lithosnomon* (scribe tu, *quasi lithognomon*) *nasci eum vel inveniri* (imo γίν⊘ται lectum est pro ε⊘ὕ⊘ηται apud Epiphanium de Pectorali Pontificis Hebraici) *circa Thebaidis civitatem Alabastrum: vel circa Topazion, ut aliqui putant; unde & nominatus est ab eo loco in quo gignitur.* Mox idem Ambrosius, *Duorum colorum est in hoc lapide crasis, hoc est, quædam temperata permixtio, Prasoides & Chrysocleron* (MSS. *Chrysopa*) *similis Chrysopraso secundum utrumque velut quasdam extendens colorum figuras, & plenius quidem à peritis fertur extendere. Est autem parychrus* (*parochrus* lego) *& satis purus, & Chrysochrus, & pinguis & resplendenti similis, maxime cum solis splendore percutitur.* (Aliter sane Gentium Historici. Vides heic quantum in Græcis conturbat bonus Ambrosius) *Est autem pulcherrimus & mirabilis super omnes Chrysopraso magnitudine, ut dixi, usu pinguior. Natura hujusmodi, ut si polire & levigare eum velis, asperetur magis, usu minuitur. Est autem quodam genitali opere naturæ euglyphus, hoc est, bene figurabilis, & summo studio dignus habetur. Difficile invenitur & repertus insignitur: raro tamen in usu hominum est.*

3. Versus primi lapidem ultimum Levi sacræ tribui datum ברקת βαζίκαθ, & Ezech. 28. βαζικαθ, برقش, aut ad dialectos suas deflectunt Judæi, unde ברקן *barcan* Onceloſi, Jonathanis, & Paraphrastæ ⊘ἀμαθ⊘ύς, ברקתא *barcatha* Uzielidæ, & Solymitani, ברקא συ⊘αζίντ⊘ν, בארק etiam & ארנק metathesi Samaritica: aut hunc potius naturæ virorem nitidissimum *Smaragdum* interpretantur; quod volunt οἱ ο'. (etiam Ezech. c. 28. ubi alium profecto ordinem illi tuentur, quam habet Hebræus) Josephus, S. Hieronymus ex placito istorum, & Interpres Samariticus per suum اخضر ἄξαθ⊘ν. Verum Rabbinorum pars maxima commutant hanc gemmam oculorum delicias cum sequente נפך: ברקת vero nunc aliter exponunt, Arias à Judæis suæ gentis *Chrysolithus*, Abarbanelis, & Interpretes Anglicani *Carbunculus*, lapis quatenus præfulgidus. Abrahamus in Shilte Hagibborim, & diu ante ipsum Symmachus S. Bibliorum interpres optimus quidem ex LXXV. κ⊘αύνι⊘ς: quo eos profecto induxit notissimus sensus vocis ברק, κ⊘αυν⊘ὸς & ἀστ⊘ραπή. Quanquam & *Ceraunius* (quem σίνωπ⊘ν appellat Epiph.) locum suum habeat in Dactyliothecis, Tavosius in Pentateucho suo Persico pro *bareceth* reponit Arabicum الماص *Almas*, quod est Adamas, ne forte pretiosissima rerum careret penitus Thorax sacer. Onceloſus denique, Jonathanes, aliique Targumistæ, & abs illis Syrus aliquid gemmarum heic intellexerunt præter Smaragdum, non docent tamen quo in lapidum genere consistat ברקא aut ברקן. Hac & sequente gemma, Jacuto puta rubro & Smaragdo viridi sternitur ὁδὸς Paradisi Mahommadicæ.

4. Incipit autem versus secundus à tribu Judæ ac lapide נפך, نفك, νόφ⊘κ; aut LXXII. Interpr. ν⊘ὸφ⊘κ Ezech. c. 27. 16. quod *Carbunculum* denotat illis Alexandrinis cum alibi tum Ezech.

αὐτοῖς [l] τῷ ἐφῴδῃ βάμμασι διωχισμένον. [k] ἐστι γὰρ

zech. c. 27. 13. Joſepho etiam, S. Hieronymo, Judæis Hiſpaniarum, Abrahamo Medico, Syriſque interpretibus. Iſtorum enim צדירא *Rubinum* ſignificat, ſicut Arabum صدي *Sadi* rubedinem rubiginemque. Accedit ad hos Targum Solymitanum, in quo כרכונא *Cadcodna* dicitur κατ' ἀγλωσσίαν pro ברכר *Cadcod*, vel *Chodchod* ut Hieronymus ſcripſit de vocis ſignificatu plane ignarus. Eſt autem Pyropus, lapis ἀνθρακίζων, ut cum Epiphanio loquamur, à כדור *Scintilla*, atque *torris*. Eodem plane modo interpretabere Latine Jonathanis בצרירא pro בפוך ἀνθρακα Hebraico Eſ. c. 54. i. e. εἰς ἄνθρακι, vel ἄνθρακα quaſi נופך, quomodo legerant LXXII. aut ὡς ῥίμμασι cum tribus aliis Judæis. Nam fucus iſte ſcintillæ inſtar micat, ut norant nurus delicatæ. كحلي *Cohli* inſuper Arabum Walt. & Erpen. & כחלי *Chahali* Targumiſtæ Cantici Regii (qui ſolens ἀφωνίζει) *Stibii* gratiam ſignant. Opportune igitur adnotavit ex Commentariis regiis Jubæ C. Plinius, *Smaragdum, quem Cholon vocant, in Arabia ædificiorum ornamentis includi.* Neque diſſentiunt omnino Ainſworthus aut Commentator major *Semot* f. 96. ubi leges כרכרינין: quippe *Chalcedonius* aut *Charchedonius*, (nam utrumque occurrit apud vetera ſcripta, & vice ἄνθρακος ſimplicius equidem χαλκηδὼν in Apocalypſi ſacra) ex *Carbunculis* præcipuis æſtimatur: ſive ille à magna Carthagine, ſive ab Hebræo potius כרכר (pro quo LXXII. Interpr. χόρχορ quandoque ſubſtituerunt) nomen forte ducat. E contra, Samaritæ in verſione ſua Arabica נפך interpretantur *Smaragdus*, زمرد, זמרגדו. Pariter Onceloſus veruſque Jonathan אזמרגדין *Eſmargedin*: Ben Uziel אזמורד. Hi etenim omnes ſignificationem veterem veramque ipſius בכקן ita tranſtulerunt in *Nophec* lapidem quartum: cui quidem rei tinnitus gemmularum proximarum ירקן ברקן *jarcan*, *barcan* occaſionem fortaſſean dederit. Idem ſane adfectant per verſus omnes Pectorales ritu magico ac ridendo Samaritæ in verſione vernacula, *Samuc*, *ſamac*, *ſamacmac* &c.

5. Quintus lapis Dano datur nomine ספיר σαπφείρ, سفيس, σαφείρ Etymologo Magno Græcorum, S. Hieronymo & τοῖς ὁ. vel decies τάπφειρος. Inde Uzielidæ & Paraphraſtæ Solymitano ספירינן & סמפורינא, Targum Cantici אספור, Syro perpetim ספילא, ſemelque Paraphraſtæ Samaritico ספירה, & in Hebræo Tobiæ ספיר. Onceloſo quidem ubique, & ſæpius vero Jonathani rara voce שבוז *Shabzir*, Jobique interpreti Aſſyrio שבוזא, & Paraphraſtæ Samaritico ſemel שבזון *Shabzun*. Sic dictum credo fuiſſe Sapphirum vel Jaſpida πολύγραμμον, tanquam شبس, שבש & שבץ, *ramulis lineiſque variam*, elementis ז & צ permutatis, & vocabulo quadrato, ut fieri ſolet. In verſionibus Arabicis Samaritarum, Judæorum Africanorum, & Clariſſimi Saadiæ tam ad Legem quam ad Hagiographa ספיר redditur الماء *Maha*, eſt enim generis Cryſtallini: & in Onomaſtico Coptitarum, Cαπφιρος, العقيق i. e. Carchedonia, aut ex Barbahlul Jaſpis quædam. Tavoſo is vocatur زمرد Smaragdus. Non multum ſane abludunt ſuo fuco à Sapphiris Chalcoſmaragdi Cyprii, aut Smaragdi Medici, *quos equidem è Sapphiro* ait Plinius, condus ipſe gemmarum omniſque pretioſæ naturæ. Quinetiam ad Logium ſacrum adnotavit Sophiſta Gazæus, *Sapphirus haud abſimilis perhibetur Smaragdo:* utriuſque ſpecies quædam colorem cœli præferunt. Adamantius idem dixerat ad Lamenta Jeremiæ c. 4. 7. σαπφείρα ἀπόπασμα αὐτῶν. οἱ ὁμιλητὴς, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπόπασμα, πολιτείαν ἐρρύτον ἴχνος· τοῦτο γὰρ ἦν σαπφείρα τὸ χρῶμα. Hieronymus ad Eſaiam, *Porro Sapphirus qui ponitur in fundamentis cœleſtis Jeruſalem, cœli habet ſimilitudinem & ſuperioris aëris; ἀεροβατεῖ μὲν καὶ φερόμενον τὸ ἥλιον. Ezechielis quoque Scriptura commemorat, quod locus in quo thronus Dei ſit, Sapphiri habeat ſimilitudinem, & gloria Domini in hoc colore conſiſtat, qui portat imaginem ſupercœleſtis.* Vel Græce eadem accipe à Procopio Cæſarienſi, ἡ δὲ σαπφειρος ἐρρύτον ἴχνος τὸ χρῶμα. καὶ ἔστι τὸ ἰξεικὸν καὶ ὁ τόπος ὁ ὑπουράνιος ἔστι θεόπτης ἔστι θεῖος ὡς σάπφειρος (campus quidem cæruleus auro interſtinctus) ὅτω τοίνυν αἴρῃ, λέγε τὸν τῶν εἰκόνα ἔστι ὑπερκειμένης φορεῖν. Deinde de indole hujus gemmæ rectius ſentjes, ſi colores Saadiæ atque Eſdraidæ Judæorum inter ſe miſcueris: nam cærulum conſtat ex rubro & albo (ſive Cryſtallino Gaonis quem laudavi, ſive Adamantino Medrash veteris:) nimirum quo vultu emicare ſolet ῥοδοδάκτυλος ἠώς. Unde verſus ſeculo non bono nati,

Sapphiri ſpecies digitis aptiſſima regum,
Egregium fulgens puroque ſimillima cœlo

Proponit etiam nobis Epiſcopus Salaminis Cypriæ inter ſacrorum lapidum fulgores σάπφειρον ποικιλόχρυσα, ὡς βλάττης τὸ εἶδος. ποικὰ δὲ ἡ χρόα τέτυ ὑπάρχουσιν. ἔστι γὰρ ὁ βατιλικὸς χρυσοειδής. Aut verbis Plinii, *Sapphirus aureis punctis collucet. Cæruleæ & Sapphiri, raroque cum purpura. Optimæ apud Medos. Quæ ſunt ex eis Cyanei coloris, mares exiſtimantur.* Quod vero apud Flavium Sacerdotem, qui duodecim hoſce ignes de pectore Principis ſui ordinis reſplendentes ſæpius viderat, ספיר bis redditur ἴασπις, totieſque ſextus lapis יהלם, σάπφειρος, vel vitio communi librariorum in totum deputandum, vel erit cognationi evidenti ipſarum gemmarum. *Cyanos* enim Plinii, ſive *Jaſpis ſtellata rutilis punctis*, aut *Jaſpis Phrygia & purpuraſcens* Epiphanii, aliorumque ἴασπις ἀετίζουσα à Sapphiris nihil aut perparum differunt, quod & Theophraſto ſummo Lithographo videbatur. Sapphirus autem Arabum medicis & interpreti Prophetarum Sacrorum الفيروزج *Fairuzeg*, ſeu per ora Perſica Turcicaque بيروزج (niſi quis dicat utramque vocem à πράσινος deflecti. Nam ex Philone jam vidimus Sapphirum videri λίθον πράσινον.) aut peculiarius *Sapphirus opaca*, quam noſtri Gemmarii Turcoida appellant. Poſtremo Commentarius major tam *Semot* quam *Bemidbar* explicat ספיר Moſis per כוחל; quod *Stibium*, aut maxime *cæſium cœli fucum* ſignificat vagis Judæis, Arabibus & atræ genti Æthiopum, aptumque ſuerat vexillo Iſaſcharis ſolis lunæque orbibus nobili, ut priſci Rabbini imaginabantur. Pretioſus hic lapis ex quo Veritatem πεφίκασι, ob pectus geſtabat Pontifex Ægyptius, Æliano referente, imo de quo exciſæ ſunt Tabulæ δικαλογεῖα, ſicut tradunt Rabbini, nomen præbuit *Sapphirenæ* inſulæ Arabicæ, & ille vel ſua *pulchritudo* mali ingenii fœminæ Sapphiræ. Venit autem ספיר gemma ab Arabum صفر *Saphar*, quod *nitorem, almam lucem*, & *Auroræ decus* eximie ſignificat: unde יספר Jobi c. 38. *decoravit* ex mente Cimchii parentis. Imo ספיר laxius aliquando interpretanti Jonathani אבן טבא *lapis bonus ac pulcher*. Nam *Saphir*, ait Hieronymus ad Michææ vaticinium, *Syro Hebraœque ſermone dicitur pulchrum.* Breviter itaque expendimus, ut cum Dionyſio canere licet,

Χρυσείης κυανῆς τε καλὰ πλάκας σαπφείροιο.

6. Verſum ſecundum claudit ἰαλὸμ יהלם, gemma Naphtalis: يشلم Tavoſo, Jonathani priſco atque Onceloſo παρονομαζόμενον סבהלה *Sabhalom*, indeque interpreti Samaritico צבלום *Zabalom*. Hanc vetuſtiſſimi Criticorum. S. Jaſpida interpretantur, ut LXXII. Alexandrini, etiam ad Ezech. c. 28. 13. S. Hieronymus ubique ex profeſſo, tum etiam Epiphanius Cypri. Qui facit & כרכורנן Uzielidæ, forte & χαλκηδόνιος Johannis Revelatoris. Nam כרכור Eſaiæ vatis Symmachus quidem χαλκηδόνιον reddidit, ſed Hieronymus & LXXII. ἰάσπιδα. Præter Theologos Chriſtianos, Abarbanelis, Abrahamus Medicus, Judæi Byzantii Hiſpaniæque יהלם Adamantem interpretantur, atque adeo لماس Almas Rabbinus quidem Hiſpanus, quem præter morem ſuum valde laudat Abeneſdras. Adamas enim ab infracta ſua duritie alios omnes lapides ירשם וישבר i. e. יהלם domare ſolet & deterere. Nam ut Hieronymus refert ex Xenocrate ad Amoſi c. 7. *Cum vicinum aurum longo uſu conſumatur, ſolus adamas non atteritur, & nulla lima minui poteſt; ſed è contrario limam terit, & quicquid attigerit, lineis ſulcat.* Tavoſus aliquando اللازورد *Lazured* aut corruptius *Lazuli*, quod eſt κύανος. Ab hoc minimum abludit σάπφειρος Fl. Joſephi tam in Originibus quam Bellis patriis. Pro יהלם Arabica Waltoni Erpeniique ponunt بهرمان *Carbunculum*, Syrorumque ſimplicior verſio بصلا *Necatho*. Targum Cantici גיהר *Gihar* à *claritate*. Idem Targumiſtæ Jeroſolymitano dicitur עין עגלא, *Ocellus vitulinus*, aut Plinio *Ægophthalmos*. Cognatos autem admodum & conſimiles aliqua ſui ſpecie exiſtimabis Adamantem, Cryſtallum, καὶ ὑδαλίσκον ἴασπιν, quod canit Poëta Afer. *Jaſpidum enim multa ſunt genera*, ait Hieronymus. *Alius eſt enim Smaragdi habens ſimilitudinem, qui reperitur in fontibus Thermodoontis fluminis, & vocatur Grammatias: quo omnia phantaſmata fugari autumant. Alius viridior mari & tinctus quaſi floribus: hunc in Phrygiæ monte Ida & in profundiſſimis ſpecubus ejus naſci autumant. Alium vero juxta Iberos Hyrcanoſque & mare Caſpium reperiri*, (hunc Dionyſius appellitat ſubnigrum, ſeu ὑπερμέσαν ἴασπιν) *& præcipue circa lacum Neuſin.* Talia carpſerat ex libello Epiphanii ille Aſceta, ἴασπις, ait Epiphanius, ἔστι τῷ εἴδει σμαραγδίζων. ἔστιν ἡ τὰ χείλη ἔστι θεμιδόντου ποταμοῦ διείσκιται, καὶ ἔδει ἀμαθύντα τῷ τὸ νύκτερ. τοῦτο ἡ ἄκρα εἶναι φαντασμάτων οἱ μυθολόγοι λέγουσι. ἄλλη δέ ἐστι γλαυκοτέρα θαλάσσης, ἄλλη ἡ βαθυτέρα τῷ ἄνθει τῇ βαφῇ, ὡς τοῖς ἀπηλιώτοις, ὡς τῷ ὄρει τὸ ἴδης ὡς τῇ φρυγίᾳ, ὁμοιάζουσα πορφύρᾳ τῇ λεπ ἔστι αἵματος κόχλου, διαυγεστέρα μᾶλλον, ὥσπερ οἶνῳ ὁμοιάζουσα, ἢ ἀμεθύστῳ ξανθοτέρα. ἡ μὲν μιᾶς χροιᾶς, οὐδὲ τὴ αὐτῆς δυνάμεως. ἄλλη ἡ μὲν ἐστι χαυνοτέρα καὶ λιμνοτέρα, ὅτε πάνυ φιλοῦσα, ὅτι πάλιν ἀπολείπουσα. ἄλλη ἡ χρυσάλλῳ ὕδατι ἐμοιάζει· ἀφείθη ἡ καὶ παρ' ἤπειρόν τι καὶ ποιμέσι ὑρεινῶν τοῖς κατὰ τὴν καππαδοκίαν γλιῶ· καὶ ἄλλος ἴασπις ὁ παλαιὸς καλούμενος, ἡ πάνυ λάμπουσα, χλωρὸς, ὅτις ἴχνη γραμμὰς μίσας· καὶ ἄλλος ἴασπις ὅμοιος τῇ χιόνι ἡ ἀφρῷ θαλάσσης. Vis autem eadem Jaſpidum ac Adamantum, *lymphationes abigunt, metuſque vanos expellunt à mente*, Plin. l. ult. c. 4. ambo ἀναλύουσι. De præcipuis Indiciſque Adamantibus idem adnotavit, *non in auro naſci, ſed quadam Chryſtalli cognatione. Siquidem & colore tranſlucido non differt, & laterum ſexangulo lævore, &c.* Xenocrates de eodem lapide, *Parvus eſt & indecorus ferrugineum habens colorem & ſplendorem Chryſtalli.* Σάπφειρον denique bis poſuiſſe Joſephum pro Hebræo יהלם, pro ספיר ἰάσπιδα, non adeo imperite factum putabit, quiſquis illarum gemmarum ingenia ac cognationem perpenderit; quid enim apparet eſſe Sapphirus, niſi Jaſpis pellucida? Heic quidpiam pervertiſſe Librarios viri docti ſuſpicantur, ſed conjectura ſubleſta.

7. Septimo lapide expreſſum fuit felix nomen Gadis. Hunc לשם, λίγυρον, لشم vocat Moyſes, iſque ſolus inter Scriptores ſacros aut non ſacros. λίγυρον eundem interpretatur Joſephus, λιγύριον οἱ ὁ. & poſt illos B. Hieronymus. Onceloſus equidem, & ille Uzielides, Syra natio, Sectaque Samaritica *Cancrin*, קנכינין, קנונינן, קנתרין, קנכירין, totidem à Græco

[Rationale] significat. Ad amuſſim autem com-

κεγχρίτης, *milii granis velut ſparſis*, ut Plinius ait. *Topazium* Judæi aliquot Hiſpani; nam qui ad Conſtantinopolim confugerant, eum βάγλωνον ſunt interpretati. R. Saadias, R. Jonas in Lexico Cimchiano, Judæi Africani, in Syria Samaritæ *Leſem* explicant clarius quam reliqui Interpretes Arabica voce جزع *gizʿa*, quæ ὀνύχιον ſignificat. Ainſworthus, Braunius, & diu ante hos S. Chryſoſtomus, Epiphanius, Hieronymus, & Scholiaſtes Græcus ad Biblia Græca, & Gloſſator ad Latina *Hyacinthum* reddunt; neque abeſt longe ירוק *jeruc* Samaritani Paraphraſtæ, aut يشم *jaſim* Perſici: imo vox hæc prope accedit ad Moſaicam, ut Aſia ludere amat in ſonis. ἰσοδυναμοῦσιν & يشب, يشم, لشم *Jaſpidas virescentes* ſignificant. Multum etiam valet, quod B. Johannes de pectore pretioſo P. M. fundamina Novæ Urbis deſumens, *Hyacinthum* ſubſtituerit vice *Ligurii*. Poſuit autem pro *Leſem*, Bemidbar rabba τὸ σαπφείρινον, Semot rabba כרחלין *Cerulum* χρυσοειδές: pariterque *Turcoida* & *Cyanon* interpretatur Abrahamus Harophe, & alii recentium Judæorum. Targumiſta Solymitanus זוין *zuzin*, quia ſic voluit. *Amethyſtum* autem Abarbinelis, *Beryllum* Targumiſtæ ad Canticum, *Achatem* aliorum prætereo. Audiamus potius quid ad Fabiolam piam fœminam dixerit Monachus Bethleemita. *Satis miror, cur Hyacinthus pretioſiſſimus lapis in horum numero non ponatur, niſi forte ipſe eſt alio nomine Ligurius* (perperam edidit Eraſmus *Lyncurius* adverſus codices priſcos. Nam hoc aliud eſt, & *Succinum* potius quam *Hyacinthi* quoddam genus aut alterius gemmæ, quod ſuo ævo videre potuit reconditæ naturæ diligentiſſimus ſcrutator Plinius. Rectè Heſychius λυγκούριον, ἤλεκτρον. Theophraſtus quidem, Demoſtratus, aliique veterum cum Lyncurio Electro majoris pretii gemmam λιγύριον aut λιγγύριον male confuderunt: unde Plinius Epiphaniuſque miſere palpant.) *Scrutans eos qui de lapidum atque gemmarum ſcripſere naturis, Ligurium invenire non potui.* Videbis jam quam expreſſe hæc ab Epiphanio tranſcripſerat celeberrimus iſte Aſceta. Τῷ ϛ λιγυρίῳ τὸν εὐσεβῆ ἀναμὼς ἔγνωμεν. ὅτε ὁ θεῖος φυσιολόγος (non apud Theophraſtum? λυγκούριον itaque reſcribes aliquoties in libello iſtius Peripatetici περὶ λίθων.) ὅτε ὁ θεῖός τισιν ἐκ παλαιοῦ τοῖς περὶ τῶν μεμερασμένων. [Hinc Pſellus λυγκούριον recenſet inter ἀγνώστους gemmarum] εὑρομεν ϛ λαγκούριον ὅταν καλούμενον λίθον, (Zenothemis id tradidit:) ὃν τινες τῇ τραπῇ Δημόκριτος λαγούριον καλοῦσι. καὶ τάχα τοῦτο εἶναι τὸ λιγύριον. ἐπειδὴ αἱ θεῖαι γραφαὶ τὰ ὀνόματα ἑτέρως μετεποιήσαντο· ὡς τὸ σμάραγδον πράσινον [at innuit אבן השהם, quem LXX. Gen. 2. 12. λίθον πράσινον interpretantur, ſæpius σμαράγδον, quandoque σάπφειρον & σαρδίον.] καὶ ὅτι πῶς ἂν τῇ τοῦ λίθου τούτου ὁμοιομερίᾳ, ἐὰν ἐμπνεύσῃς ἐν ὑακίνθῳ, καὶ τοιγε ἀθόλωτον ἐν σύτῃμι ὄντος λίθου. ὥστε εἰς νοῦν ἡμᾶς λαβεῖν, μήποτε τὸ λιγύριον τοῦτο καλεῖ ὁ θεῖος γραφή. ὑακίνθος οὖν τὰς μὲν ἰδέας ἔχει διαφόρους. ὅσῳ δὲ διαυγέστερος τῇ χροιᾷ, τοσοῦτον ἀναλαμπρότερός ἐστι τοῦ ἄνθους. ἔοικε δὲ ὑακίνθος τῇ ἰρίδι, ὑποπορφυρίζων ποσῶς i. e. quo flore gaudet herba cognominis: τούτῳ δὲ χρῶνται. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λίθος καλεῖται θαλασσίτης. (*Vitreus* Plinio.) ὁ δὲ δεύτερος ῥοδίνος· ὁ τρίτος νάτιος, (miſere hanc vocem torquet Cl. Salmaſius, quæ notiſſima eſt in Latio) ὁ τέταρτος λίγυς χαντικώς (malo καπνίας.) ὁ δὲ πέμπτος πυρίλλινος, aut σανδάλινος, qui eſt Onyx: *is enim rubri coloris circulos habet albis cingentibus zonis*, ait Beda noſtras ex Plinio. Candicantium vero hyacinthorum ſpecies diverſas accurate recenſet Plinius l. ult. magni operis. Uno verbo tot colores induit hyacinthus, tam variam ſpeciem admittit, ut ſecuris liceat eo nomine raram vocem לשם interpretari. Quinimo color maſculus igneuſque ipſius Lingurii, quem celebrant Theophraſtus Pliniuſque, Hyacinthum ſive *Jacut* perpulchre repræſentat.

8. Pergimus hinc ad *Achaten* Aſeri, quod interpretantur LXXII. Judæi, S Epiph. atque Hieronymus, tum etiam Commentator major *Semot*, Moſaphiaſque Judæus ex Hebræo שבו سبو ſibò: hoc tamen ſervatur adhuc apud Perſas in شوه *Shavah*, vel *Shabah* شبه, ut Tavoſus ſcribit. Convenit & vox Arabica سبج *Sabag* i. e. aliis Arabum سبج *Siha*, & quod reor טבאנא apud Targumum Cantici eximii. Quocirca pro שבו in verſionibus ſuis ponunt Judæi Maurusii & Samaritæ necnon in Lexico Hebraico D. Cimchius سبج, & Cl. Saadias سبج, i. e. Achaten, ſive lapidem ſubnigrum & πυρίλλινον, צבע שלו מעורר שחור ולבן, ut vult Commentator major *Bemidbar*. Onceloſus reddidit ſua dialecto *Tarcia* טרקיא: quo *Dendrachaten*, *Cerachaten*, aut *Thraciam* innui malim, quam *Turcoida* ſeu *Turcinam*, ut plerique amant Judæi Chriſtianique; recentiora enim reor hæc nomina, quam Onceloſi ætas ſuſtineat. Poſt Onceloſum *Shebo* expoſuit *Tarica* טריקא Paraphraſtes Samaritanus, Uzielides bis טרקין *Taracin*: nam ערקין vitii librarii manifeſtum. Judæi Hiſpanici atque Byzantini *Turcinam*, ſeu κύανον explicant, niſi quod Abarbinelis *Topazion*, Abrahamuſque Medicus *Hyacinthum* malint ſuo ex ingenio, & Targumiſta Cantici βήρυλλον. Λίθος ϛ ἀχάτης, inquit Epiphanius, ὑπελήφθη εἶναι πυρίλλινος καλούμενος, ὃς ὑπὸ τ ὑακίνθου δύεται ϛ. θαυμαστὸς δὲ ἐστι τῷ εἶδει ὑποκυανίζων. ἔξωθεν ὡς πέρσαν λώκλιν ἔχων, μαζικῶς πρότον ἡ ἐλεφαντίνη. Cedit valde in honorem hujus gemmæ, quod Pſellus poſt alios in eo notavit,

Ἐν ᾧ οἱ δύεις ὁρῶν ὑάλινοι ἵστανται,
Σαρδίαθ' αἱματοειδῆ, καὶ αἰγλήεντα σμάραγδον.

μὲν καλεῖται. ἡ σημαίνει δὲ τὸ καλὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν

Ἐν δ' ὄγε μιλτοπάρῃσι· ἀτὰρ καὶ χαλκὸν ἐν αὐτῷ
Δύεις, καὶ χρυσῷ ἐαροτρεφέϊ μήλοιο.
Ἀλλ' οἷος πάντων ἀθρόϊστος, εἴκελος ἠέρι
Εἶδος ἔχων ἀκάνθῃ ἀκαμαντοβόλοιο λέοντος.

Ex Judæis unus Joſephus ſemel atque iterum ἀμέθυστος adpoſuit loco שבו, vel ſic patrarunt Librarii. Et pro eodem ὀνύχιον præſertim reponit faber *Shilte hagibborim*.

9. Iſaſchari tribuitur nonus lapis אחלמה, ἀχλαμὰ, احلم; cujus profecto meminit nemo præter τ νομοδέτου, niſi quod חלמה eam inter Arabes appellitari affirmet Cimchius. Hunc vero non male referes inter *Onychas* aut *Amethyſtos*. Prius ideo genus ſpectant עין עגלא *Æneglà* Onceloſi, Paraphraſtæ Samaritici Syriacique, עין עיגל Uzielidæ, لاوجشم Tavoſi, βάθυλμος Judæorum Byzantinorum: quicum conveniunt Plinii λυκόφθαλμος & αἰγόφθαλμος, & tam hujus quam B. Johannis in Apocal. σαρδόνυξ: & عين الشمس αἰλουρόφθαλμος Ægyptiorum. Lædit inſuper جزع *Onyx* capita melancholica, quod Serapio poſt alios fatetur; lædit & *Achlama* ſecundum Abenesdram, Cimchium, alioſque ejus hæreſis. Quinimo אהלמה nomen peterem, non ἀπὸ τ ὀνειρώξεως, על שם החלמות cum Rabbinis pleriſque, potius abs Arabum حلمة *Hulama* & Syrorum חלמתא *Helmatha*, quod *pupillam* denotat, quomodo & Bar Bahlul in Lexico patrio deſcripſit עין עגלא, ſive ab Hebræo חלמות, Chaldæove חלמון, & *Chalamtha* חלמתא Syrorum, quod *Ovi vitellum* ſignificat: utraque ſane *colorem carneum*. Scriptorum pars cætera conſpirant in אחלמה ἀμέθυστος. Ita οἱ ο'. Epiphanius Cyprius, S. Hieronymus, Judæi per Hiſpanias. Accedit *Heimeſin* הימיסין *Semot rabba*, quod eſt Græcum ἀμέθυστος, aut potius ἀμαθιστής: tum etiam Paraphraſtæ Samaritani *Bahramân* بهرمان, i. e. *Carbunculus* ἀμεθύζων, ut habet gaza Plinii. Deinde Cl. Saadiæ & Judæorum Africanorum الفيروزج *Fairuzeg*, & in Apocal. S. Johannis البزادي *Bazadi* pro ἀμέθυστος inter fundamenta Urbis pretioſæ. Poſtremo affirmat Commentarius Major τ ἀριθμῶν, אחלמה צבע שלו, דומה ליין צלול ἀχλαμὰ οἰνωπὸν εἶναι τῇ χροιᾷ, quomodo & *Amethyſtum* depingit Peripati decus ſecundum. Quippe Amethyſtum exiſtimo dictum, quod ſobrie vini colorem bibat, & quaſi ad pudorem violæ declinet: ſed Magi & Magis gens credula ebrietatem gemma hac purpurea quatenus leniri ex appellatione ipſa ſuſpicati ſunt. Quid tandem Epiphanius? ἀμέθυστος κτ' τὴν αὐτὴν ὡσαύτως φλογίζων ἐστὶ βαθεῖς· λαμπρότερος ϛ ὁ ἐν ᾧ μέσῳ, οἰνωπὸν ἀπεμπύρισμα εἶδος· ἡ ϛ μορφὴ αὐτῷ ἀμέθυσος. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐπὶν ὑακίνθῳ καθαρῷ ὑποπλήσιος, ὁ ϛ ἀμαυρὸς κόκκῳ. Scias autem exemplaria Joſephi tertio Antiquitatum *Achatem* pro *Amethyſto* hodieque oſtendere, atque libro penultimo Bellorum *Ligurium* pro eodem.

10. Verſus ultimus incipit ab honore Zabulonis תרשיש, ترشيش, quod vocabuli θαρσεῖς ſcripſerunt Doctores Alexandrini ad vaticinia Ezechielis atque Danielis & ad c. 5. 14. Cantici Regii, & θαρσὶς ſæpius οἱ τρεῖς. Hunc fuiſſe veterem *Chryſolithum* aut *Topazium* recentium gemmariorum, magno conſenſu interpretum traditur, cui vix obſiſtere queat pervicacia Rabbinica. תרשיש ſeu καρχηδόνιον interpretatur الحجر الذهبي Scholion Pentateuchi *Laudini*, & *Bogadi* بجاذي ipſum Pentateuchum *Seldeni*, & Lexica Coptica. Χρυσόλιθος equidem pro תרשיש bis terque Judæi LXXII. ſemel illi ἄνθρακι ſeu بهرمان, de fulgore axium Cherubicorum agentes. Eſt enim *Carbunculus Carchedonius* (de quo Archelaus, Plinius, Epiphanius, multi multa) ex genere χρυσολίθου. Poſuit etiam Joſephus loco decimo χρυσόλιθον, Epiphanius iſtum eodem ordine, & præ cæteris Johannes ὁ θεσπέσιος gemmam eandem ordine alio. *Chryſolithus* ubique tranſtulerunt Aquila Judæorum & noſter Hieronymus, ſeveri interpretes, Syruſque ad Cantici c. 5. 14. Eundum lapidem præſtitit Sexta ἔκδοσις, omniſque vetuſtas, præter *Hyacinthum* Symmachi Triumvirorum prudentiſſimi, quod à Theodoreto ac Hieronymo diſcimus Ezech. c. 10. alibique. Nam *Aquila Hyacinthum poſuit*, quod nunc legitur apud Hieronymum initio Ezechielis plane vitioſum eſt pro *Symmachus h. p.* At nihil iſti inter ſe differunt, σμάραγδος ὑακινθίζων Plinii, *Hyacinthus aureo colore tranſlucens*, & *Chryſolithus* ejuſdem, necnon *Chryſopraſus* apud *Semot rabba*: ſic enim explico, קרומסטין, *qui lapis cœli habet ſimilitudinem*. Idem valet & ἐξήγησις Abenesdræ ad Cant. c. 5. 14. כתרשיש שיש בה תמונות ככוכבים נקנצים. Facit huc & Lexicon Cimchii ex Gerſamida, אבן יקרה ויגיה נוטה לעין התכלת תרשיש. *Hyacinthum* adeo illud interpretantur Abraham הגבור, Ainſworthus, Braunius, & alii. Arabs Waltonianus poſuit hoc loco مشف *Meshaffon*, *Jaſpida*, aut *lapidem purum* & διαφανῆ. Forſterus aliique Confeſſionis Lutheranæ *Turcoida*: Abarbinelis Judæus פירולא βήρυλλον exponit. Audiendus eſt demum Epiſcopus Cyprius de Logeo Aaronico; ί. λίθος χρυσόλιθος. τοῦτόν τινες χρυσοειδύλλιον κεκλίκασι. χρυσίζων μὲν ἔστι· διαφανὴς ϛ ὡς τῷ φρεατὶ διαπίπτῳ διὰ τὸ τεῖχος τ ἀκαμψιτιδος βασυλῶνος. σωματικοῖς ϛ δεῖσι καὶ κοιλιακοῖς ἰαματικὸς ὑπάρχει. Inde ſic ſcribit decus Hipponenſe ad ψ. κϛ'. *Chryſolithus aureum habet fulgorem, & ſcintillas emittere videtur, & nocturnos timores pellere aſſeritur.* Onceloſus tamen, quem inter vetuſtiſſimos Divinæ Legis Inter-

πᾶν [m] λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς ᾧ [n] ἐφῴδὴ ὅπερ ὑ- plet illud Ephodæ *ſpatium* quod *vacuum* à texentibus

terpretes recte exiſtimabis, & ab illo Paraphraſtes Samariticus propter Hebraici vocabuli תרשיש latos ſenſus, *pelagi color cæruleus*, כרום ימא κῆρμα ἰάμμα interpretatus eſt & Uzieli des peculiarius *cæſius vultus maris Mediterranei*, כרום ימא רבא. Paria ad Danielem ſuadet Eudoxus Commentator, τὸ θαρσὶς χρυσόλιθον ἔφη. ὁ δὲ ἑβδομήκοντα κοινῶς τὸ χρῆμα λέγει. Quinimo כרום ימא, aut χρῶμα θαλάσσης denotat ex Græco: aut *gemmam marinam* ab Arabum *Carama* كرامة *pretioſa res gemmeaque*, quod in animo videtur habuiſſe Tavoſus, cum Perſice verteret مرواريد *Margarita:* aut denique inter Chaldæos כרום ימא *Glaucum mare*, μέλαινα πόντου Mæonidæ. *Cæſium* inſuper ſignificat ازرق *azraco*, quod eſt interpretamentum תרשיש lapidis apud Samaritas, Judæos Libycos, & Illuſtrem Saadiam. Verum non nuper obvenit, quod Judæi θαρσὶς reddiderint mare ipſum, ימא. Per Prophetas priores cæteroſque id fecit Jonathan perantiquus Targumiſta. Ἱλοῖα θαλάσσης expreſſerant aliquando οἱ ο'. ex אניות תרשיש Eſaiæ vatis, ſæpius S. Hieronymus: qui etiam à Phariſæis ſui temporis acceperat, *Hebræi putant lingua propria ſua Mare Tharſis appellari: quando autem dicitur Jam, non Hebraico ſermone appellari, ſed Syriaco.* Ad Marcellam idem presbyter Chriſtianus, *Quæris ſi Tharſis lapis Chryſolithus ſit, aut Hyacinthus, quod diverſi interpretes volunt, ad cujus coloris ſimilitudinem Dei ſpecies ſcribatur. Quare Jonas propheta Tharſis ire vellet, &c. Reſpondeo homonymum eſſe vocabulum, quod & Indiæ regio ita appelletur, & ipſum mare; quia cæruleum ſit, & ſæpe ſolis radiis percuſſum colorem ſupraditlorum lapidum trahat, & à colore nomen acceperit:* (ut *cærula verrunt* apud Maronem) *licet Joſephum* τ *pro* θ *litera mutata, Græcos putet Tarſum appellare pro Tharſis.* Idem ad vatem κήτεσιν. Tharſis *Joſephus interpretatur Ciliciæ civitatem* (imo plus dicit, ad pontum Euxinum ejectum Jonam:) *quantum vero in Paralip. libris intelligi datur, quidam locus Indiæ ſic vocatur. Porro Hebræi* Tharſis *mare dici generaliter autumant. Secundum illud*, Spiritu vehementi confringes naves Tharſis. *Et in Eſaia*, Ululate naves Tharſis. *Non igitur Propheta ad certum fugere cupiebat locum: ſed mare ingrediens, quacunque pergere feſtinabat.* Iterumque Rector Bethleemiticus, *Joſephus* Tharſis *urbem Tarſum arbitratur*, [LXX. *Carthaginem*,] *alii regionem putant Indiæ: & hoc nomen etiam de duodecim gemmis lapidem appellari, qui apud nos vocatur Chryſolithus, ob marini coloris ſimilitudinem. Neque enim Jonas de Joppe navigans ad Indiam poterat pervenire: ſed ſimpliciter ire in pelagus, & ad quaſcunque inſulas pergere.* Præiverat huic Euſebius in Onomaſtico ſacro, Θαρτεῖς vel θαρσεὶς, ὅθεν ἤρχετο τῶν θαλασσίων χρυσὸς, ᾧ μία τῶν ἰωσηπίου ταλάντων ἐστὶν ἡ δ' χιλιάς· ᾧ ἡ ἐξεικὰλ, καρχηδόνι. αὐτὴ γὰρ παρὰ τοῖς ο'. κεφάλης καρχηδόνος τὸ ἔδαφος ἔχει θαρσεῖς. ἄλλοι δὲ τὴν ἰνδικὴν ὑπειλήφασιν. Concedunt autem in opinionem Rabbinicam ex Græcis Paraphraſtes *Corderii*, atque Theodorus Heracleenſis ad ψ. inauguralem ναί. λέγει ὅτι καὶ οἱ τὰ παρὰ θάλασσαν οἰκοῦντες ἄνεμον ἀφανίσωσι. θαρσῆς γὰρ τὴν παραθαλασσίαν καλεῖ τόπον. Sic in Catena Græcanica alii. Dico igitur ſtrictim (nam hæc longe perſequi haud licet) תרשיש Carthaginem denotare, ut Doctores Alexandrini Eſ. c. 23. 1. & aliquoties verterunt ad Ezechielem: ſive à mero ac muſto תירוש id nominis meruerit, οἴνασσαν etenim etiam appellari olim memorat Stephanus Byzantii: ſive à ترس *Tars, munimentum ac præſidium*, ſicut Tyrus eſt צור, ὀχύρωμα: & ipſa forte Carthago aut καρχηδὼν, כרכתא *carcetha*, quod *Arcem* ſignificat; perinde ac loco eodem *Burſa*, בצרא βύρσαν, *Acropolis*, conditore *Zoro* i. e. viro Tyrio, ut recte retulit Philiſtus, ſed non recte accepit Bochartus p. 511. *Punicorum.* Nam à תרשיש Jaonida Tarſum Cilicum conditam ac nobilitatam fuiſſe exiſtimo, potius quam à Sardanapalo Aſſyrio: non ita ab illo Tharſi Tharſiſque nepotibus Carthaginem editam, quæ juxta plurimos nomine *nova* קרתא חדתא, ſed ortu *Urbs antiqua fuit* vel ex nomine Punico καδμεὰ קרמת; hanc *Tyrii tenuere coloni*, non filii Javanis. Verum ſi תרשיש mare ſimpliciter ſignificare oporteat, exponant verporum utut aſtutiores hæc verba ſacra כי אני תרשיש למלך בים, ὅτι ναῦς θαρσὶς (θαλάσσης ἄρχ.) τῷ βασιλεῖ σι τῇ θαλάσσῃ, μὴ ἡ νηῶν χιρὰμ. μιὰ (lege potius alio accentu μιᾶ) ἀλλ' ἢ τριῶν ἐτῶν ἤρχετο τῷ βασιλεῖ ναῦς σὺν θαρσὶς (melius אני תרשיש ναῦς θαρσὶς) χρυσίν καὶ ἀργυρίαν καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων καὶ πιθήκων καὶ ταώνων. Ubi rectiſſime Jonathan אני ספינת אפריקא *Navis quidem Africana &c.* Ita ille alio loco. Quocirca *Tharſis* proprie ſignificat *Carthaginem*, tum quod ex uſu eſſet negotioque *Carthaginienſium*, naves, gemmas, inſulas eorum, & quandoque totum *littus Africanum*, *mareque Mediterraneum.* Hinc LXXII. Judæi qui in Pharo Alexandrina literis divinis olim vacabant, ab Eſaia תרשיש אניות, πλοῖα καρχηδόνος ſunt interpretati, de urbe vicina & θαλασσοκρατέσῃ minime tum decepti. Similiter illi bis terque in vaticinio Ezechielis: atque ſemel contra magiſtros Tiberienſes Hieronymus, Ezech. c. 27 12. *Carthaginienſes negotiatores tui.* Opportune inſuper monet idem Commentator ad Eſ. c. 23. 6. עברו תרשישה, ſive ut Alexandrini rite tranſtulerant, ἀπέλθατε εἰς καρχηδόνα: *Legimus autem in hiſtoriis Aſſyriorum, obſeſſos Tyrios conſcenſis navibus fugiſſe Carthaginem, ſeu ad alias Ionii Ægæique maris inſulas* Quis etiam neſcit θεοὺς καρχηδονίους, quando Tyrum obſidebat maximus Macedo, ſuperſtitione ſua coram Hercule periiſſe? Theodoretus ad γ'. βχτιλ κεφ. κβ'. ὁπόταν θαρσεῖς ἰδιάζῃ τινα χώραν ὀνόμασεν. εἰ δὲ τὴν ἐξεικὰλ ἑρμηνεύσαντες τὴν καρχηδόνα τῆς γῆς λίθυης φασκαθηρῶν ἁπάλειταν. Et verterum aliquis ad ψ. οα'. βατιλᾶς θαρσεῖς. θαρσεῖς ᾗ οἱ ᾗ τὴν καρχηδόνα τὴν τῆς λιβύης φασκαθηρῶν. οἱ ᾗ τὸ θαρσὶν, εἰς ὧν ἐφυλλωσιν. οἱ ᾗ χρῆμα ὑακινθ. ὡς σὺ τῷ, ὡς εἰδῶ θαρσεῖς. Egregie vero Heraclea antiſtes Theodorus ad ψ. οζ'. ἡ. κατεάξεις πᾶσας θαρσεὶς, quod eſt, *corrumpes naves mercatorias graveſque*, quales viri Carthaginienſes ædificant & regunt. θαρσὶς ᾗ ἡ & τόπος ὄνομά ἐστιν ᾗ ταῦτα γίγονεν, inquit ille, ἡ θαρσεὶς τὴν λιβυκὴν λέγει καρχηδόνα, ἥτις τότε ναυκρατοῦσα πολὺ τῶν ἁπάντων πόλεων διέφερεν. Quando igitur *naves Tharſis* dicuntur ex fœdere improbo exſtructæ fuiſſe in Aſiongabero apud ſinum Elaniticum, ad formam modulumque *Actuariarum Carthaginienſium* factas intelliges, בתבניית האניות הנעשות בתרשיש, *inſtar ſeogyulæ Tunetanarum*, ut inter Judæos vir doctus explicat. Imo vero hujuſmodi *Onerariæ* Ariſtophani Comico diſerte appellabantur φοινικικὰ σκάφη: ſed poſtea Romanis rerum dominis *Naves Alexandrinæ* nuncupatæ. *Tarteſſus* autem Bætica ſive *Gades*, (quas per תרשיש innui Pinedius, Bochartus, Grotius, atque Bootius,) commode ſane aurum, argentum, ſtannumve, ſed nullo modo merces reliquas 1 Reg. c. 10. 22. & 2 Par. 9. 21. ebur, ſimias, aut pavones præſtare poterant Claſſi Regum Palæſtinorum: poterat omnia Carthago, Metropolis Libyæ, & Emporium commune Africanarum gentium & Hiſpanicarum. Carthaginienſes à Bæticis & aliunde metalla deportabant in urbem Didûs, hæc & ſimul Libycas merces ad Tyrum inde invexit Navis Salomonica. Hæc abunde confirmat Divinum Augurium de ampliſſimo imperio Salomonis. ψ. οα'. ἡ. à mari ad mare dominaturi, ad Mediterraneum à Mortuo, ἀπὸ θαλάσσης αὐτῶν ἕως θαλάσσης ἑσπερίων, ab auſtro: βατιλεῖς θαρσεῖς, Reguli Africani ad occidentem, & à borea νῆσοι præcipue Ægæi maris Ioniique, δῶρα προσοίσουσι: tum ab oriente βατιλεῖς ἀράβων (ἤτοι σαβὰ) καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. Ibi Theodoretus, θαρσεῖς τὴν καρχηδόνα ἢ λιβύης φασκαθηρῶν ᾗ ὁ μακάριος ἡσαΐας ᾗ ὁ θαυμάσιος ἰεζεκιὴλ ὀνομάζουσι. ἀλλὰ λιβύες τὰ ἑσπέρια ἢ οἰκουμένης κατέχει τμήματα. αἰθίοπες ᾗ τὰ ἑῷα ᾗ νότια· ἄραβες ᾗ τῶν μέσων ἤπειρον· οἱ ᾗ νησιῶται ἢ θαλάσσης τὰ μέσα. Mox Suidas hæc ab eo tranſcripſit. Nondum tamen à nautis repertam credo *Tarſin*, quam in Oceano Indico Judæi Chriſtianique Regibus Hebræis adeo expetitam referunt. Pauciſſimis itaque: תרשיש & אבן תרשיש *Tharſis lapis* ob pectus Aaronis non alius eſſe videtur, me judice, quam *Garamanticus* & *Carchedonius* Theophraſti Pliniique Philoſophorum, *ſic vocatus*, inquit Secundus, *propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Notat idem *in Garamantitis fulgere aureas guttas: Arabicaſque fumidæ Chryſolitho ſimiles Sandaſtris* inveniri. Compertum etiam eſt gemmam quamlibet aureolam, ſive auri punctis ſive lineis ſive plurima facie illuſtretur, χρυσόλιθον nuncupari apud ſcriptores gemmarios. Veruntamen Chryſolithos quatuor in genera præcipua diſtribuit Abrahamus Medicus. Sunt autem Arabicæ, Germanicæ, Indicæ colore cæruleo & ſubaureo, ſeu ſpecie ξανθῆς ἐλαίας, quod placet Commentatori Numerorum majori, vel denique κυάνου θαλάσσης, quomodo vati viſæ ſunt rotæ Cherubicæ Ezech. c. 1. & c. 9. Ex quarto genere ſunt Æthiopicæ, ſolis inſtar fulgentes.

11. Joſepho ſervatur lapis penultimus שהם, σοὰμ interpreti Græco 1 Par. 29. 12. Judæis שוהם, & pectoris & humerorum ſacrorum decus. Hunc *Beryllum* aut βήρυλλον interpretatur LXXII. ſeniores Exodi c. 28. 20. & c. 39. 13. Ezech. 28. 13. de pretio Principis Tyrii, Joſephuſque l. 6. περὶ ἄλωτ. ſi ſcribarum manus ordinem juſtum gemmarum haud corruperint. Similiter ex Græca voce Onceloſus ubique Pentateuchi Moſaici, & Jonathan priſcus ad Ezech. c. 28. 13. שהם interpretantur *Burla* בורלא, Uzielides modo בורלין *Burlin*, modo בירלוות חילא, i. e. البلور العنزين Saadia interprete ad Jobi c. 28. 16. ubi Targum habet *Berulin jacar* יקר בירולין. ὁ σύριος בורלא *Berula*. Rabbini Chriſtianique Arabiſſantes بلور *Ballur* itidem ex Græco, licet contrarium aſſerat profundiſſimæ eruditionis ſcriptor S. Bochartus: nam بلور vox eſt Cahtanidis priſcis ignorata. βηρύλλιον adhuc ſive بلور oſtendunt nobis pro σοὰμ Hebraico R. Saadias, Judæi Africani, exemplaria ambo Illuſtriſſimi Laudi, Magni Seldeni unicum, Tavoſi τὸ περσικὸν, & ad Exodi c. 28. Samaritarum philologi. Namque hi Gen. c. 2. 12. Ex. c. 25. 7. & c. 35. 9 שהם permutaſſt cum Arabico *Maha* المها, quod *Beryllum*, & *Cryſtallum*, & *Opalum*, & Plinii *Irida* denotat. Unde in Onomaſtico Coptitarum reperimus ἠέριμος, المها البلور. Imo ἰνύχιον valet *Maha* inter albicantes lapides, ſi verbum originis reſpexeris. *Beryllos* autem Chryſtallo ſimillimas & viderat Plinius, & nimis norant Indi falſarii, neque præteriit A. Boetius lima naturæ pretioſioris. Non aliter Epiphanius de lapide Joſephi, λίθος βηρύλλιον γλαυκίζων μέν ἐστι, θαλασσοειδὴς: (*probatiſſimi Beryllorum*, ait Plinius, *viriditatem puri maris imitantur*,) ἔχων εἶδος ὑδατοειδέσας ὑακίνθ. (quarto loco numerat idem Cajus *Beryllos* ὑακινθίζοντας,) γίνεται ᾗ χρῶμα τὸ τέρμα ἓν ὅσης ταύρ. εἰ δέ τις θελήσῃ κατ' αὐλικὸν ἓν κλῖμα τοῦτον ἀναλαβεῖν, (lego ἀναπτύξαι. Quippe apud Beitaridam idem dicitur وقد يستقبل به عين الشمس فينظر الي عين السعاع الذي قد خرج من الحجر مما سقته الشمس بضوئها) φαίνεται ὡς ὕελος κέγχρος ἔχων ἔνδοθεν ἀφεγγῆς. ἀλλὰ δὲ τὴν βήρυλλος τοῦς κόρεις ἓν ὀφθαλμῶν ἓν ὁράκοντος ἐστὶ χρῶμα, ἐφ' ᾗ

tibus juxta pectus relictum est. Illi vero committitur annulis aureis unicuique angulo appositis, similibus Ephodæ annexis qui istis respondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter se connectendos. [10] Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt ut spatiola tæniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero juxta humeros connectunt sardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, ut idoneum esset fibulis. His autem insculpta erant filiorum Jacobi nomina, literis vernaculis nostræ linguæ; in utroque lapide sena. At natu majores dextrum humerum obtinebant. Quin & Essenen ipsum duodecim lapides distinguunt,

φαίνοντες καλὰ ςῆθος ἐξέλιπον. ἐνῦτα δ' ὑπὸ κρίκων χρυσέων ἀπτῶ τε καὶ γωνίαν ἑκάςῳ, καὶκείνῳ τῶν ἴσων ° προσκεκλωσμένων, ῥάμμασίν ὑακίνθ ἁλῶντο εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας καλάδεςιν τοῖς κρίκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῦ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορπᾶζι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο καλὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον τέλ ἐπ' αὐτὰς ὑπῆθεον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ τ P περονίζιν ὑπτιῆδειον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τύτοις τῶν Ιακώβ παίδων τὰ ὀνόματα κρώμμασιν ὑπιχωρίοις γλώσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καλὰ ἓξ τ λίθων, q ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ καλὰ ὦμον τ δεξιόν. ὑπίασι ᾗ κρ r τ ἑσπηνίω λίθοι δώδεκα

με-

ᾗ ἄλλη πάλιν ὁμοία κρᾷ. Præterea pro שהם tres Judæi dederunt ὄνυξ Gen. c. 2. 12. Hieronymo nostro attestante: ubi LXX. maluerant ὁ λίθος ὁ σμάραγος, ipseque Hieronymus *Lapis Onychinus* & illic & in Exodo & in priore Paralipomenon. Editio autem Complutensis λίθος ὄνυχος inter Anathemata Regia exponit 1 Par. c. 29. 2. ita etiam Theodoretus Commentator, pro λίθους σοὰμ plurium exemplarium. Ονυξ etiam Flavius reddidit in his Originibus, quæ gemma gereret Josephum Patriarcham. Eadem mente patri Onirocritæ tribuitur in *Semot Rabba* פראלוקין, qui est ἀβλάδικος Plinii in genere Onychino. Ne dubites amplius, Alexandrini doctores ad mineram Jobi c. 28. 16. ultro interpretantur יקר בשהם, ἐν ὄνυχι τιμίῳ, & ibi Hieronymus *Sardonychio pretiosissimo*. Sic enim legendum esse suadet Scholiastes Græcus, ἐν σαρδόνυχι ἢ σαρδονυχίῳ. Huic etiam fundæ respondere videtur σαρδόνυξ Beati Johannis sub fine Apocalypseos. Imo par gemmarum ἐκπωμίων, quibus splendebat P. M. Josephus (quod tam ex Hieronymo quam ab exemplaribus Flavii ipsius supra admonitum) σαρδόνυχας vocavit, *cum Hebræo Aquilaque consentiens*. Harum enim nomenclatura variat apud Doctores Alexandriæ, ubi Hebræum certo retinet ἀβνὴ σοὰμ. Hanc enim ob causam Ex. c. 28. 9. c. 35. 27. & c. 39. 5 λίθος τ σμαραγδ, *inter Erythræos surgentia colla smaragdos* agnoscunt illi, & post illos Procopius. *Hæc gemma*, sic ait Gazæus, *pallida est, & nigrum colorem lucido admixtum tenet, cælumque colore refert*. Et antiquius Philo philosophus, οἱ ἐπὶ τ ἀκρωμίων σμάραγδοι δύο λίθοι ἀβρίβειᾶς μιμήσεως τ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον. ἐπιμαρτυρεῖ ᾗ κ ἡ χρσά· σμαραγδ ᾗδ ἴοικεν ἡ ᾗ παντὸς ἱερᾶ φαιδρία. Deinde Abrahamus Harophe שוהם pectorale *Smaragdum* esse pronuntiat, contra reliquos magistros suæ perfidiæ. Adde his, inter pia munera Exodi c. 25. 7. & c. 35. 9. offerebant Israelitæ שהם אבני, λίθους σαρδίου ἤτοι σαρδίους LXX. Interpretibus. Adeo quidem dissimiles sibi & oblivioni videntur illi senes, eodem libro sacro, capite quasi eodem שהם vertunt modo *Smaragdum* πρὸς τὴν ἐπωμίδα, modo *Sardium*, quam interpretationem amat Origenes, modo *Beryllion* inter decora Logei, & in Genesi iidem *lapidem prasinum* Hevila tellure ortum. Tot vero pretiosorum lapidum, ut in paucum plura jam contraham, maxime secundum seriem seu tabulam priorem eos æstimantibus, cognationem inter se & similitudinem quandam obtinent, ut mirandum minus, si vel LXXII. Interpr. vel Josephus, vel pars alia Israelis, pro altero alterum substituerit, *Onyx, Sardonyx, Sardius, Beryllus, & Chrystallus*. *Nicolo* enim, quod ab ὀνύχιον corruptum fuit, Hebræum שהם posse putant Judæi Hispanici: eaque voce ait Abarbinelis *Chrystallos* atque gens gemmariorum tam *Onychas* quam *Sardonychas* denotari. Propterea Hebræum שהם, tanquam المسحم à *zonis lineisque*, quas in gemmis Onychinis perpetuas esse tradunt Plinius & mille alii, id nomen tulisse reor. Quorsum שהם *Sahm* apud Arabum Philologos *sagitta, δόναξ, radius, linea, stria*.

12. Duodecim lapidum ultimus ישפה, יְשְׁפֵה, *iaspis* ex Masora, aut potius *iaspis*, Benjamino Israelis senescentis deliciis inscribitur. Hujus vocabuli sonoritatem plane neglexerant, quod mirandum, vetustiores Judæi. Unde Exodi capitibus 28 & 39 & Ezech. c. 28. (ter enim in Hebræo codice legitur ישפה) ὀνύχιον reddidere LXXII. Interpretum senatus, hisque addicti Chrysostomus, Epiphanius, Sanctorum virorum alii multi; similiterque Arabes Laudini vertunt de Græco جرغ ملون *Geza malowan*, quod est *Jasponyx* Plinii. Tavosus habet بيجاذ *Bigada* in Lege, Arabsque Waltoni ad Ezech. بجادي *Bogadi*, *Carchedonius*. Hieronymus presbyter ישפה ter commutavit in *Beryllus*, quomodo Josephus pridem fecerat in Archæologicis suis. Dein verus vetusque vatum interpres Jonathan ישפה transtulit פנתירין *Panterin*: ad Legem Onceloſus פנטירי *Panthere*, & post illos Uzielides מרגניית אפנטורים *gemmam aphanthorin*, & Targumista Cantici אפנטור *aphanthor*, Græce παιθηλάν. Tales sunt λεόντ & παρδάλ in Alphabeto gemmario Plinii. Imo vero פנטירי Onceloſi haud differt ac Opali genere nobilissimo *Paderote*, de quo Plinius fuse ac frequenter.

Nam niger & rubeus, viridis, pallensque videtur,
Purpureus roseusque simul, sparsique coloris;

quomodo & *Pantheron* lapidem laudat incelebris poeta Marbodæus. Judæorum tamen nepotes per Hispanias Græciamque ἰασπις (quod facile factu) pro ישפה Moysis supponunt: cum his Abrahamus Harophe, Abarbinelis, atque consimili modo Interpretum Christianorum natio. Vocem autem Hebraicam, quam ad שפה causa indicta refert Cimchius, ab Arabum dialecto adfini potius arcescendum reor, qui ut sonis colludere amant, candidarum gemmarum tria genera, ἰασπώνυχα, ὄνυχα, λαδικοπέρυλλοι يشم, يشب, يسف, *jaspis, jasb*, & *jasm* appellitant: velut in hoc ultimo versu sacri logii Samaritarum paraphrastes crepat ἰώβαὲ, ἀέαὲ, ἀέαίβαὲ de *candore*, quem putat istarum trium gemmarum. يشم quidem, quomodo Samarita ἀμαείζων ad Moysen reddiderat ישפה, deflexit propter speciem aliam ab يشف. ἴασπιν vero, quod loco Mosaicæ vocis reponunt Saadias, D. Cimchius in *Miclol*, Judæique Africani, atque etiam Ezech. c. 1. 16. μάσπφοι يشف, etymon suum referunt à *translucido* شف σίπφοι, & شفاف σιπφώτον. Namque *viret & sæpe transluret Jaspis*, ait Pliniorum Secundus in Natura, *etiamsi vicia à multis, antiquitatis tamen gloriam retinens*. Mox inter jaspidas idem auctor recenset *Cyanon, & cyanei coloris Sapphiros, quæ mares i. e.* meliores *existimantur*. Gemma denique Sapphirus (ut nihil veteris interpretamenti omittamus) *cæruleo colore pellucida est & diaphana*, Boetio definiente. Non igitur ex oscitantia Scribarum, qui tot exemplaria LXXII. Interpretum, S. Hieronymi, Flaviique Josephi duobus etiam tribusque in locis omnino corrumpere non poterant, sed illorum Interpretum ex industria inter lapides sacros יהלם aut ספיר Græce redditur ἴασπις, ישפה vero ὀνύχιον aut βήρυλλ, quem sua *perspicuitas* الشف, *viriditasque puri maris* (ut Plinii verbis utar) probissime commendant. De Onyche vero tradit Epiphanius Magnus. ὅτ ὁ λίθος ξανθὸν πάνυ ἔχ τὴν χροιάν. εἰσὶ ᾗ κ ἀλλοι ὀνυχίτ ὁμωνύμως καλούμενοι, οἵτινες κρᾷ τῷ μιλτοχρόῳ εἰσὶ παπλήσιοι. ἄλλοι δέ πε κ τ λίθου τ μαρμαρίνου λεγ ᾗ ἐοικμίᾳ, ψιλοδονύμως ὀνυχίτ καλοσι ἀφ' ᾧ καθαρὸν τ λευκότητ. Qua vero occasione ordinem sacrum lapidum ἐπισημίων inverterint scribæ Græcanici ac Latini ad l. 6. Josephi de Bello patrio, ubi eousque devenero Deo faciente, amplius docebo. Hæc jam exiguo prorsus otio scripsi, & infra dignitatem *Thoracis Pontificii*, quî Principum nostrorum thesauris totis pretiosior merito stetit & fulgentior. BERN.

g Τάτε] Vocem τάτε (quæ deerat in *Editis*) inserui ex *MSS*.

h Σωίσι] Σωίσι *Big.* (σωίσι *Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

i Τῷ ἐδώτῃ] Ita *Busb.* & *Hen.* τῷ ἐδώδῃ in *Editis* τῷ ἐφόδῃ *Big. Samb.* & *Vat.* quod forsan à *Josephi* manu.

k Εσλώις] Εστοὶ μ καλ. *Hen.* Aliis omnibus ἐσλὼ μ καλεῖ). Scripsit potius Josephus ἐσλώις καλῆται. BERN. Ita edidi cum *Bernardo* auctoritate trium *MSS.* qui infra habent ἐσλώλω.

l Σημάις] Vult dicere, ut reor, idem quod ἐσλὼ Hebræi vocant, Græcos appellare λόγιον, non quod eadem vis sit & origo vocis חשן apud Hebræos & λογίου apud Græcos. REL.

m Λογιον.] Λογεῖον *Big.* & *Samb.* sicut exemplaria plurima Bibliorum Græcorum. λόγιον *Basil. Gen. Hen.* & *Busb.* quinimo & רזיר i. e. Philo Judæus, & mille alii. Mox ἀκριβῶς ᾗ ἐφόδῳ *Big.* atque *Samb.* BERN. Id varie notat. Sed videntur Græci hoc λόγιον appellasse, quod per illud Deus responsa daret populo suo. Glossæ veteres. *Responsum*, λόγιον. Servius ad Æneid. IV. 146. *Apollinem cujus* λόγια *id est responsa*. λογεῖον hic habet V. C. in Josepho. REL.

n Εφώδ] Εφόδῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

o Προσκεκοσμημένων,] Προκεκοσμημένων *Vat.*

10 *Cæterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus,*] Al. *& ne laxum sit quod inter annulos relinquitur, ejus futura filo hyacinthino firmata est.*

p Περονισιν] Περώνας *Vat.*

q Εκατέρωθεν.] *Basil.* & *Gen.* Aut ἑκατέρω si vis cum *Busb.* & *Hen.* aut ἑκατέρων ex MSS. cæteris. Supra σαρδόνυχες *Big.* & *Samb.* Reliqui per ο simplex. BERN. Εκατέρῳ *Busb.* & *Hen.* ἑκατέρων in reliquis *MSS.*

r Τὸν ἐσλώλω] Jam τ ἐσλώλω *Hen.* & *Busb.* recte. Quocirca hellenismus modusque Flavii exigebant, ut supra restituerem

ἐσ-

μεγέθ ϗ καλλει διαφέροντες, ὰ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμ☉ διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. ἔτι μέντοι, κατὰ στίχον τρεῖς ὄντι πετάρων διακείμενοι γραμμῶν, ἐνήσκλωτο τῷ ὕφ. χρυσὸς δ' αὐτὸς ἐκπεπιέρχεται τὰς ἕλικας ἐνπηγεὶς τῷ ὑφαι, ὡς τὸ μὴ διαρρεῖν ἔτως [a] πεποιημέν☉. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ [c] σαρδόνυξ, [r] τόπαζ☉, σμάραγδ☉· ἡ δευτέρα δ' ἀνθρακα παρέχεται, ϗ ἴασπιν, ϗ σάπφειρον· τ δ' τρίτης [x] λίγυρ☉ μὲν ἄρχει, εἶτα δ' [y] ἀμέθυστ☉, ἀχάτης δ' τρίτ☉, ἔνατ☉ ὢν τοῖς πᾶσι· τετάρτ δ' [z] στίχ χρυσόλιθ☉ μὲν πρόκειται, μετὰ δ' αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλ☉, πλευτῷ☉ ὕστ☉. γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τ Ιακώβ υἱῶν, ὃς καὶ φυλάρχας νομίζομεν· ἑκάστ τ λίθων ὀνόματι [a] τετιμημένα, κατὰ τάξιν ἣν ἕκαστον αὐτῶν [b] γνήσεσθαι συμβέβηκε. τ οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὑτὰς ἐνεγκεῖν τὸ βάρ☉ τ λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πίζῃ [c] ἔξ ἐσήνα, ἥπερ ἀνήκει πρὸς τ τραχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι πιθοι, δεξομένους ἁλύσεις εἰρασμένας, αἳ σωῆσαν κατ' ἄκρον τ ὤμων σφαῖς ἐκ χρυσᾶ πεπλεγμέναις σωάπτουσαι· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσταμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ πρόσχον τ νωτιαίας πίζης ἔξ ἐφόδ. καὶ τοῦτο ἦν ἀσφάλεια τῷ ἐσήνῃ πρὸς τὸ μὴ διαρρεῖν. ζώνη δ' τῷ ἐσήνῃ [d] περιερράπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μετὰ χρυσοῦ περιφερής· ἡ περιοδεύουσα δεῖται πάλιν ὑπὸ τῇ ῥαφῇ, καὶ καλλικρημνᾶται. τὰς δὲ θυσάνας [e] χρύσεαι σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάλας ἐμπεδέχουσιν αὖ-τάς.

eximia magnitudine & pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari potest. Et isti quidem, terni in eadem serie per quatuor versiculos dispositi, sindoni inserti erant: *aurum vero illis circumdederunt per spiras stamini intextum de industria, ne possent excidere. Et in prima quidem triade sardonyx, topazus, smaragdus; secunda vero præfert carbunculum, jaspida, sapphirum; in tertia quidem præfulget lyncurius, deinde amethystus, tertius vero achates, qui & nonus omnibus; in quarto versu principem locum tenet chrysolythus, post illum onyx, dein beryllus, omnium ultimus. In *istis* autem universis inscriptæ erant literæ *nominum* Jacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, unoquoque lapide nomine insignito, juxta ordinem quo singulos nasci contigerit. Cum igitur per se *illi quos diximus* annuli infirmiores essent, quam ut pondus gemmarum sustinerent, alios duos majores in extremitate Essenæ, quà pertingit ad collum, texturæ consertos dederunt, catenas arte factas suscepturos, quæ coëunt ad summitatem humerorum & ligamentis aureis operæ plexili *illic* junguntur: quarum *catenarum* extremitas ascendens reducitur post tergum, & annulo qui est à tergo in Ephodæ fimbria connectitur. id quod præcipue sustinet Essenen, ne quo pacto defluere posset. Essenæ autem assuta erat zona coloribus jam dictis & auro distincta: quæ totum complexa, rursumque supra futuram nodo constricta, deorsum propendere sinebatur. Fimbrias vero; ab extremitatibus zonæ dependentes, excipiunt fistulæ aureæ, easque omnes ipsæ includunt.

ζ. [f] Πῖλ☉ δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, ὡς δο-

7. † Accessit demum ei convolutæ byssi pileus, qua- Pileus *Pontificis.*

ἰσλὼης καλ. pro ἐσλὼ ϖ καλ. *Essm* utrobique posuit Epiph. Josephus tamen Græce repræsentabat חשנא Syrorum atque jamdudum Solymitanorum. Onceloſus aliique Doctores malunt חושנא, *ὑσλίης*, ab *ὑσλὼ* sive *choſen* חושן primitivo. BERN.

* *Aurum vero illis circumdederunt*] *Aurum vero illis ſubtenditurpalas injungens texto, ſic factum, ut non diſcederent ab ſe invicem.* COCC

s Πεποιημμένοις.] Πεποιημμένοις (*Coll. Voſſ.*) *Big. & Samb.*

t Σαρδόινυξ,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* σαρδώνυξ. *Baſ. & Gen.* σαρδόνυξ. Is lapis l. VI. Bell. Jud. vocatur σάρδι☉, cum Ss. Interpretum cohorte; quod paulo melius expreſſum videtur, ut diſtingueretur adeo ab Onyche שהם *Soham*, quo pectus humeroſque ſibi ornabat Pontifex. BERN. Σάρδι☉ *Joſepho* l. VI. *de Bello Jud.* & *Interpretibus* LXX.

v Τόπαζ☉,] Τοπάζιον LXX. De hoc aliiſque Lapidibus videſis *S. Epiphanium* Tom. 2. p. 225. & Quæſtiones *S. Anaſtaſii Sinaitæ*, p. 327.

x Λίγυρ☉] Λιγύριον (cum LXX) alibi appellat *Joſephus*.

y Ἀμέθυστ☉,] Ἀμέθυστ☉ *Baſ. & Gen.* Posteriores autem ordines pro ritu Græco recenſet Mattathiades Bell. l. 6. non, ut hic, à dextro in lævum more patrio. Putat adeo ad lineas, ἀχάτης, ἀμέθυστ☉, λιγύριον: ὄνυξ, βήρυλλ☉, χρυσόλιθ☉. BERN.

z Στίχ] Manuſcripta cuncta στίχ: Excuſa στοῖχ. Originis ſenſuſque unius vox utraque: *verſum* enim denotant. Posthæc ἐπιτέτμητ☉ *Baſ. & Gen.* BERN.

a Τιμημένα,] Κεκοσμημένα *Samb.* ex induſtria. BERN.

b Γενήσεσθ] Γεγονῆσθ. COCC.

c Τῇ ἐσλὼϊ,] Ἐσλὼϊ, ἤπερ *Samb.* ἐσλωῒ ἧπερ plures: & ſubinde ἀσφάλεια τῷ ἐσλωῒ, itemque ζώνη ϗ τῷ ἐσλωῒ. Mox *Samb.* κ' ἁλύσεις. BERN.

d Περιερράπτο] Περιέρραπτο *Big. Samb. & Hen.* περιέρραπτ *Busb.* περιερέραπτο *Baſ. & Gen.* ſicut Josephus tulit ſtudio Atticiſmi. BERN.

e χρύσεαι] *Samb.* χρυσέαι tot alii. BERN.

f Πῖλ☉ δ'] Valet proſodia iſthæc *Samb. & Busb.* Cæteris πῖλ☉ ϗ nimis acute. BERN.

† *Acceſſit demum ei convolutæ byſſi pileus*,] *Oſiand.* Acceſſit demum capiti magni Sacerdotis, ſi Phariſæis credimus, profugis ſaltem atque ἀνιέραις, præter המצנפרת *Miſnephet* Exod. c. 29. 37. convolutæ byſſi Tiaram, ut tuis cæterorum Sacerdotum, vel equidem humiliorem quam רמגבעות *migbaot* v. 42. qui ſunt *pilei acuti nauticique*, inſtar Dolbendæ Turcicæ (quod adſerunt propter נבץ i. e. כבץ Etymologicis nimis ſtudentes, Eſdraides, Maimonis filius in Grandi opere, Rabbinorum alii, omnino contra τιάραν ὀξέλω quam Primati ſuo imponit Joſephus:) etiam ציץ זהב *Lamina auri*, lata binos digitos (codice *Shabbat* f. 63. b. (quæ per frontem mediam (quippe Tephillarum gratia dicunt verpi κατὰ παρομοιόσιν שיערו נראת בין ציץ) ad aures ambas Præſulis pertinens, nobiliſſimum titulum קדש ליהוה

κοδὶς λαδμαὶ, קדש לה Philologis Judæ ac Iſraelis, ἁγίασμα κυρίᾳ ἤτοι κυρίῳ LXXII. Interpr. *Sanctum Domino* apud Hieronymum Presbyterum, ſicut Optimus juſſerat Ex. c. 28. 36. aut Joſes Deuterota ſcriptum offenderat verſu unico in urbe Roma, vel duobus iſtis verſiculis קדש ליהוה, quod Thalmudiſtæ plures, Illuſtris Aaron ad *Semot* MS. & Maimonides in corpore Juris Judaici, ritu ſolenni ſtetiſſe autumant, extante cælatura, באותיות בולטות כריגר זהב *Gittin.* c. 1. aut in Arabico Rabbi Aaronis כאגרת אחרצה באפראת. Nam ἐπιτυπώσεις σὺ αὐτῷ ἐντύπωμα σφραγίδ☉ פתוחי חתם, imperat ipſe Dominus. Atque inde duabus, aut ſecundum S. Iarchium & A Dioridam tribus vittis hyacinthinis, פתיל תכלת Ex. c. 28. & c. 39. πλὴν τεσσάρων utrobique numero minimo, *vitta hyacinthina* B. Hieronymo, חוטא תכלתא Onceloſo, Tiaræ alligabatur. Quin vero ea ſemper veneratio valuit inter Phariſæos hujus Corollarii tantaque ſuperſtitio, ut quicquid forte erratum eſſet circa ritus ſacros, excepto פגול *Exoleto*, præſente M. Pontifice ἐξιλάσκεται τὸ πίλημα מרצה הציץ על המטא omnino creditum ac profeſſum, Maſſictis *Zebachim* c. 8. definente atque *Menacot* c. 3. §. 3. Hos enim docuerat Cathedra Moyſis, *Sacra Lamina* munitum Aaronem נשא אהרן עון הקדשים, ἐξαίρειν τὰ ἁμαρτήματα τ ἁγίων, Ex. c. 28. 38

Sin fides prior conceſſerit Flavio Joſepho, qui hæc ſæpius viderat, ſæpe tractaverat, charum Deo caput Ornamenta quatuor decorabant. Cidari adeo ſuper byſſina, *μιτνέφετ* & Chaldaico uſu *μετναφθα* Ex. c. 28. 37. &c. c. 29. 6. verſionibus Arabicis tam Samaritarum quam Judæorum العمامة *Emama*, Tiara ut geſtant hodieque Examen Mohammedis, & in Paraphraſi Samaritica מעטפרת *tegmen* & *amiculum* capitis, quod in Scholiis Romanis exponitur κατὰ τὸ σαμαρειτικὸν πίλιον, ἤτοι κατ' ἐπέρων γραφὴν μίτρα: quomodo & LXXII. Int. מצנפרת tranſtulerant Ex. c. 29. 26. ambigue: adſutus *Apex* ſeu *Pileus* hyacinthinus eminebat, πῖλ☉ ἐξ ὑακίνθ☉ Joſepho hiſtorico tam heic quam lib. 7. Bellorum, fortaſſean de Moyſis פארי המגבעות, qualis erat λόφ☉ ὑακινθοβαφὴς Regis Suſiani apud Xenophontem. Verba autem ſacra Ex. c. 29. B. Hieronymus *Coronulas* vertit, Judæi LXXII. τὴν μίτραν, שבת ſeu *decorem Tiararum* Onceloſi egregia Tranſlatio: atqui de *Vinculis hyacinthinis* eadem intelligunt Maſoretharum filii. Vel ſane eo animo ceperat Joſephus dictum Divinum Ex. c. 28. 37. ושמת אתו על פתיל תכלת *Poneſque ſis ſuper petbil teceleth*, ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθ☉ κλωσμάτος, quod de *filis* & *ligaminibus defluentibus* incongrue dicitur. Certum etiam פתיל inter alia *faſciam*, *bracteam*, *operculum*, סמאם *Semam* aut in ἀεθμοῖς, planeque *Tutulum* ſignificare. Tum circa hunc *Corona aurea* στέφαν☉ χρυσε☉ noſtro Flavio, aut decentius apud Moyſen Ex. c. 39. 30. נזר הקדש (ציץ) *Nezer hacodes*, ἐπὶ χρυσῷ B. Hieronymo, R. Saadia, Samaritis, Syriſque modo adprobantibus, στέφανα ἁγία: quanquam alii adpo-

qualis fuit cæterorum ſacerdotum ante memora-

poſite legerint צין נור הקדש; quoniam Ex. c. 29. נור הקדש i. e. زهرة القدس Samaritis, تاج القدس Judæis, τὸ πέταλον τὸ ἁγίας μα LXXII. Int. *Lamina Sancta* Hieronymo, כליל הקדש *Corona S.* in Paraphraſi Samaritica; vel צין ſolum propriumque ſignificat, vel etiam quicquid P. M. Tiaram ante poneque cingebat. Ira quidem cyrbaſiam ſuam aureo diademate impeditam jactabat olim βατιλεὺς ὁ μέγας. Corona autem Archieratica ordine triplici fulgebat, calyculis quaſi hyoſcyami efflorescens, frontem præter ſacram, aut maxime locutione Moſaica אל מול פני המצנפת על מצח אהרן i. e. Hieronymo interprete, *eritque ſuper tiaram imminens fronti Pontificis.* Huic enim debebatur decus præcipuum & divinum, τὸ ζαπὸ Moyſi legumlatori, quod eſt *foliolum* aut *bracteа* melioris metalli, omnino טס שלך והב Judæis Scholæ Babylonicæ cod. *Shabbat.* & Paraphraſtis Samaritanis: τελαμὼν χρυσοῦ Joſepho Mattathiæ, Doctoribus Alexandrinis πέταλον χρυσοῦ, *Lamina aurea* Hieronymo Epiphanioque inter Latinos, צפיחת מורהב Aaroni inter Carræos. Petalo autem ſacro (quod etiam *pittacium*, عصابة *vittam* & *anadema* cum Criticis Judæorum Samaritarumque, aut כהר כהונה *Coronam Sacerdotalem* phraſi Talmudica atque *Corollarium* ex Plinio, ac *Mitram* ab Heſychio recte vocaveris) ad tempora viri ſummi porrecto, literis quatuor vocalibus Samaritarum ſculptum fuerat 𐤉𐤄𐤅𐤄 nomen Dei proprium ſummeque venerandum. Hunc autem typum Joſephi confirmat in vita Moyſis facundiſſimus Philo, ubi ait. χρυσοῦν δὲ πέταλον ὡσανεὶ σφραγῖδα ἐδημιούργουν, τετράμετρα ἔχον γλυφὰς ὀνόματα, ἃ μόνοις τοῖς ὅσια καὶ ὁσίως κεκαθαρμένοις θέμις ἀκούειν καὶ λέγειν ἐν ἁγίοις, ἄλλῳ δ' οὐδενὶ τὸ παράπαν ἐξόν. ἦν δὲ τετράγραμμα τὸ τὸνομα φησὶν ὁ θεολόγος εἶναι [Unde Ex. c. 28. 39. juxta τὸ ἔλαιον adpingebatur in antiquis exemplaribus LXXII. Interpretum, ſicut Hieronymus ad Marcellam, auctor prologi in Pentateuchum Arabicum Illuſtriſſimi Laudi, & noſtrorum Theologorum aliquot ſuis oculis ſunt experti, literis quidem Aſſyrii ut poſt Eſdram oportuit, non Samaritanis, יהוה ſeu Græciſſante calamo ΠΠΙΙ.] μίτρα δὲ ἦν ὑπὲρ αὐτὸ ἐξ μὴ φαίνειν τὸ πέταλον. (Iſta eſt χρύσεος σφὶς Joſepho) ᾗ ἦν κίδαρις ὑπτία ὑπάρχουσα. κιδάριν γὰρ οἱ τῶν Βασιλεῖς αὐτὴν ἀγαλλόμενοι ἐκάλουν: non quidem *depreſſam* illi, ſed omnino erectam cidarin gerebant, quod etiam de Pontificia adfirmat Flavius. Et alibi Philo, κίδαριν δὲ αὐτῷ ἐπιτίθησι τὴν διάδημα καλουμένην, ἐφ' ἧς ἐγκεκόλαπται τῷ ἱερωμένῳ τῷ θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερᾶται πάντων, καὶ οὐ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπάρχουσα δὲ τὸ χρυσοῦν ἐστὶ πέταλον, ᾧ τὰ τετράγραμμα αἱ γλυφαὶ γράμματων ἐκτετραγώνιζον· ἐξ ὧν ὄνομα ἦν ὅπερ φασὶ μυρίοις. Pie ac perite hæc de יהוה omnium vocum pretioſiſſima & ἀρίστημα ut mox videbimus, Grandis Senatus Theologi tradiderant, & poſt illos Johannes initio Apocalypſeos de eodem Etymo, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος] ὡς ἔχοιεν ἀνάλογον καθάπερ ἐκεῖνος θεὸς ὑπάρχων τὸ ὄντων. ἑρμηνεία γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἵλεως δυνάμεις αὐτῷ. τοῦτον τὸν τρόπον ὁ λόγιος ἀνὴρ διακοσμεῖ τὰς ἱερουργίας· ἵν' ὅταν εἰσίῃ τὰς πατρίους ὠχὰς τε καὶ θυσίας ποιησόμενος, συνεισέρχηται (ô magnificum!) πᾶς ὁ κόσμος αὐτῷ, δι' ὧν ἐπιφέρει μιμημάτων. αἴρος μὲν τὸ πόπλον, ὕδατος τὸ λίνεον, γῆς δὲ τὸ ἄνθινον, πυρὸς τὸ κόκκινον, ἁρμονὶᾳ τὴν ἑπτάμοιρα. καὶ κατ' εἶδος τῶν δυοῖν ἡμισφαιρίων τὰς ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ συμφυὰς δύας φέρειν, ἐφ' ὧν καὶ ἑκάτερον γλυφαὶ ἓξ. δὲ ζωοδόχους τὰς ἐπὶ τὰ εἴρενα δώδεκα λίθους ἐν τρισὶν καὶ τετράδας στοιχῆς· δὲ συνέχοντας καὶ διοικοῦντας λόγῳ τὸ σύμπαν, τὸ λόγιον. ἀναλόγως γὰρ ὧν τὸ ἱερώμενον τῷ δὲ κόσμῳ πατρὶ, ᾧ δεδώκηπω χρῆναι τελεοῦται τὴν ἀρετὴν ᾗ (lego potius λόγῳ) ὡς τε κτήσεσιν ἀκτητημάτων καὶ χορηγίας ἀφθονωτάτων ἀγαθῶν. Mox addit M. P. βραχὺ κόσμον εἶναι. Digna hæc erant quæ reſcires, vir Chriſtiane, & ad Joſephum opportuna. Agit etiam de nomine יהוה Clemens, Scholæ Chriſtianæ decus. p. 562. κύριος δ' ὁ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων παρῳδὸς μιμούμενος τὸ τέλος ἀληθινῶν παλαιῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ τετράγραμμον, ὃ μόνοις εἰς μόνοις τὸ ἀδύτοις βάσιμον λέγει ἰαὲ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Hoc Sanctiſſimum nomen Oracula gentium, & propago minus Chriſtiana Gnoſtici (quorum amuleta plurima ſervant Europæorum Principum gazæ) ἰάω Judæis docentibus reddidere: quinetiam hæretica illa γνῶσις nihil mihi videtur aliud quam turpis confuſio cum nominum tum religionum Judaicæ, Chriſtianæ, & Ægyptiacæ. Accedit huc B. Hieronymi *Jaho* ad ψ. 8 Nam certum eſt & à Reverendo Victorio probatum plurima iſtorum Commentariorum ſcripſiſſe Rectorem Bethleemiticum, præſertim hæc, יהוה אדננו *Nomine dominus noſter. Prius nomen Domini apud Hebræos quatuor literarum eſt Jod He Vau He, quod proprie Dei vocabulum ſonat, & legi poteſt Jaho* (ita MSS. & typi ſinceri,) *& Hebræi* ἀρίστην, *id eſt ineffabile opinantur. Secundum vero Adonai omnium commune eſt: quod ſæpe & in hominibus ponitur.* Noſtris paſſim Theologis placuit magis vocalibus *Jehova* Percommoda autem videtur Samaritarum enunciatio ἰαὲ, quod eſt noſtris literis *Jahveh.* Sed Photium audiamus ex commentariis recentibus ad Lev. c. 24. 15. ὃς καθρώσῃ θεὸν, αὐτὸς ἁμαρτίαν λήψεται. ὁ τὴν ἀληθῆ θεὸν ἐπαρώμενος, ἢ ἄλλως ἐπαρεῖται αὐτῷ, ἔνοχός ἐστιν ἁμαρτίας· ἢ ἐς τιμωρίαν ἐπαράσθω τελούτω. τὸ δὲ, ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου δὲ θεοῦ, τοιοῦτόν ἐστιν· ἀτειρῆται μὲ τοῖς ἰουδαίοις τὸ δὲ θεοῦ ὄνομα, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖ τὴν Θεὸς φανῶ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπιλείπων ὅλως ἐκφέρεται. ἄρρητον δὲ (nimirum quod ait Maimonides pro gente ſua שם בן ד אותיות אשר לא יקרא כבני אתיותו ſive, ut olim dixit Abinas Babylonius de optima voce, ſcribor יהוה, legor אדני.) καὶ ἀνεκφοροι παντελῶς, πλὴν ὅτα γε τοῖς

ωλησίως εἰργασμένῳ τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν· ᾧ ὑπὲρ αὐτὸν

δεχιερεῦσι μόνοις, ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι δὲ δείκνυται διατετύχηκε. διὸ καὶ δὲ γράμμασι τοῖς παρ' αὐτοῖς ἐνεγράφοντο· ξένοις δέ τισι καὶ παρὰ νόμοις γραμμάτων τύποις (literis intelligit Samaritanas aut IIHI, an errat Patriarcha?) χρωμένοις, οἷα δὴ μυστικωτέροις συμβόλοις αὐτὸ παρυπτιάσαιεν. τεσσάρα δὲ τὰ γράμματα ἦν· ἐξ ὧν καὶ τετράγραμμον αὐτοῖς ἐνομάζετο. ἐν ἴσῳ τοίνυν, φησὶν, ὑπῆρχε παρ' ἰουδαίοις ἀρχαιοῦ αἱ τε τῶν θεῶν καὶ ἐνομάσεις, τιτίσι, τὸ ἄφρηκτον ὀνόμα αὐτῷ ἄλφ χιλίων καὶ μάλιστα κοινῶς ὠφελημένον ἀκοαῖς. διὸ καὶ ἑκατέρωθι ἀκριβῶς ἐπεκτείνεται ἡ ζήτησις. Dein, τὸ ὀνομά μου ὅπερ ἐστὶν οὐσιωδέστατον ἐπίκλησις, τοῦτό σοι διευκρίνεται ἀποφωνήσομαι, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. Exodi c. 6. 3. τοῦτο δὲ ἔδειξε μὲ ἑβραίοις λέγει αἰὲ, ἔδειξε δὲ τοῖς σαμαρείταις ἰαοὲ. γοῦσι δὲ καὶ γράμμασι τούτοις ἰαὲ ἄλφ ἠὲυ ἦὲ· (Sic & Procopius. Scribes itaque ἰωὲ, ἠὲ pro εἰ ſeu *He*, ἠὲυ, ἠὲ: vel leges יהוה forma probabili *iaFi*, ex IV. elementis Græcis ἰῶτα ἄλφα ἠὲυ ἦτα.) δι' ὧν δηλοῦται τὸ ἀναρχόν τε καὶ τὸ ἀτελεύτητον δὲ θεοῦ. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα καὶ τῷ χρυσῷ πεταλῳ ἐγκεχαραγμένον ἐν τῇ δεχιερατικῇ ταινίᾳ σεσημεῖοις ἀρμοζόμενον, τὸ δὲ δεχιερέως ἱερουργεῖ τε ἐκστατικῶς. ἅμα μὲ φοβερῷ σεβασμιον τοῖς ὀφθαλμοῖς δεινὸς· ἅμα δὲ παρεγλυκάμενον αἰεὶ οἷον τὸ δεχιερατικὸν νεῦον συναλλάσσῃ τῷ θεῷ, μηδέποτε τὸ ἀπειθεῖν συναισθέσθαι ἐκ μικρομεροῦς ἀφαιρημένον ἐπὶ τὰ γένια δὲ ἄκρα ἐστὶ τὸ ματαιότητος καθαρεύειν. Hæc ille ad Amphilochium ſcripſerat, Theodoreti Zetetica delibans. Sic vero Cyrenſis ad Ex. c 6. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. τοῦτο δὲ [Fallere. Non enim Judæi Ineffabile & ἀκατανόμαστον putant ῥηματικὸν perſonæ primæ, ſive אהיה *Ehieh*, ὑπάρχω: ſed nomen ſumtum à tertia ſubſtantialis verbi היה aut perſona יהוה. Ab iſtis enim perſonis, maxime à tertia accipere ſolent propria ſibique vendicare Judæi, Syri, Arabes. Unde redarguitur vana indoles ac ſuperſtitio Phariſæorum Maſorethorumque, qui ſuis vocalibus ultro animant nomen אהיה *Ehieh* Ex. c. 3. 13: verum verbi ſimillimi perſonam tertiam יהוה nullis quidem precibus, præmiis nullis recte audent pronunciare. Sonat autem יהוה vel *Jahavoh*, ut יעקב *Jacob*; vel *Jahvoh*, ut יקום *Jacom*: quomodo vult hinc contracta vox יה *Jah*, ſeu ἰὰ apud Hieronymum, Heſychium, Maſorethas Judæorum, & per templa utriuſque Religionis quotquot modulantur ſacrum ἀλληλούια. Ita יהוה efferre didicerat ἰάω ipſe Apollo Clarius, Diodorus Hiſtoricus, Valentinus & ſibilans ſnario Ophianorum. Idem pollet *Jaho* B. Hieronymi. Sanchoniatho aliique Phœnicum idem numen appellitabant *Jehvoh* ſeu *Jehevoh*, ut יהוה *Jeheros*, quod eſt ἰαὼ Græcis characteribus Philonis; quanquam Theodoretus l. 2 Therapeutices ἰάω legerat apud locum inſignem Porphyrii. Adhæc dices *Ibveh* inſtar יגלה *Igleh* & יחוה *ichie*, aut *Jeheveh*, typo *Jechezeh* יחוה, aut *Jehveh*, ut ab אהיה *Ehieh*, ſecundum voculationem Maſorethorum Ex. c. 3. quod ὁ ὤν redditur à LXXII. Judæis & à B. Johanne Theologorum Chriſtianorum principe. Vel Samaritarum ritu cantillabis *Jahveh* aut *Jahaveh* exemplo יחנה *Jachaneh*; ἰαὲὶ idem Græci enunciant gutturi ſuo parcentes: aut *Joharve*, modo יחורה *Jechavve*, de quo ambigebant olim Talmudiſtæ. Vel placebit *Joveh*, ut יאמר *Jomer*; aut *Jovah*, ex formis יאבד *Jobad* & ישורה. Vel denique inſtar numinis ejus æterni, ita nomen Dei tempora omnia in ſe contineat, Abeneſdra & Bechæo Allegoriſta probantibus, proferaturque *Jehovah*, quaſi ex יהוה הוורה הוה conflatum, i. e. ὁ ἰσόμενος καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος· quod olim inſcriptum fuit fano Saitico, & adhuc legitur in Apocalypſi Sacra: aut pro auribus Atticis ἰουνὰ ac ἰωῦᾶ, & Latine *Jova* ſeu *Jovah*. Stulte autem faciunt, qui inde *Jovis* appellationem arceſſunt. Verum enim, ut ζυγὸς *Jugum*, ita dicitur in Latio interpolatis jamdiu vocibus Creticis, διὸς βάλανος *Juglans*, Δὶς *Jovis*, διὸς vel θεὸς δῶρις *Dionis*, Δὰς πατὴρ *Jupiter*, ὶὸς πατὴρ & διὸς πατὴρ *Dieſpiter*, ζὰν & Δὰν *Janus*, ὄανα *Jana*, διώνη *Juno*, & horum ſimilia, de quibus noſtri Grammatici ſed & veteres rariſſime cogitarunt. Lectionem autem *Jova* ſeu *Jehova* mire confirmant nomina ſacra, quibus incurrit diſſyllabon Divinæ appellationis, ut יהושפט *Joſaphat* ἰωσαφὰτ Græcis Interpr. Veteris Novique Teſtamenti, quod eſt Hieronymo *Dominus judicavit*, θεόκριτος, aut Philone & Euſebio explicantibus κρίσις κυρίου. יהורים *iaoadè*, *Joiadahe* Hieron. i. e. θεολογίας, ſeu θεοῦ γνῶσις Philoni. יהוהם *iaθeu*, apud Heſychium ex SS. Patribus ἰαὼ συντέλεια. יהותנן ἰωάννης *Domini gratia*: unde leges in eodem Lexico ἰωάννης, χάρις κυρίου, ἠ ἐχαρίσατο ὁ κύριος, pro vulgato ἰὼ, χάρις ἠ ἐχαρίσατο. יהורם & ירמיהו *Iehoram* & *Jeremiahu*, ἰωρὰμ & ἰερεμίας, utrumque Hieronymo interpreti *excelſus Domini*, à *Deo promotus.* Ita יכניהו & יהויכין *Jeconiahu* ſeu *Coniahu* & *Jehoiacin*, i. e. θεὸς κατήρτισε, ἑτοίμασε, Euſebio & Hieronymo *Præparatio Domini*: cum centum aliis. Unde Galatinus f. 48. יהוה, *non Jova, ut quidam ex noſtris ajunt, nec Jeova, ſed Jehova, ſicut ſcribitur cum apicibus & punctis, ut ipſe Capnio optime noſti, pronunciandum eſt: quamvis Judæi illud pronunciare ut ſcriptum eſt, non audeant.* Porchetus tamen hoc prior efferebat f. 75. *Juhovah*, ut *Juhudah* craſſo more. Redeo ad Theodoretum.] πρὸς ἰσραηλίους ἄρρητον ὀνομάζεσθαι. ἀπεῖπε γὰρ αὐτοῖς τοῦτο ἀλλὰ τῆς γλώττης ἐκτέθειται. γράφεται δὲ ἀλλὰ τέτρασιν στοιχείοις, ἀλλὰ καὶ τετράγραμμον (ita Scholæ Babylonicæ f. 71. Cidduſim שם בן ד אותיות) αὐτὸ λέγουσι· τοῦτο δὲ καὶ τῷ πεταλῳ ἐπιγέγραπται τῷ χρυσῷ, ὃ τῷ μετώπῳ δὲ ἱερέως ἐπιτίθεται, τῇ ταινίᾳ δὲ κεφαλῆς ἐκτεθειμένον. καλέσει δὲ αὐτὸ ταυαρέτας μὲ ἰαὲὶ, ἰαβὲοι δὲ ἰαὲ, vel ut monſtrant libri Pembrociani ἰαεά. Confuſa ſunt hæc. Cuthæi enim *Jahve* enunciabant auguſtiſſimum & in Lege perfrequens nomen Dei 𐤉𐤄𐤅𐤄, & cum hi tum Judæi omnes ſuis vocalibus efferebant אהיה ſive verbum ſive nomen

à

τὸν δὲ συνερράμμένον ἕτερον ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμέ-

tus: ſuper ipſum vero & alius erat conſutilis ex hya-

à Deo aſſumtum *Ehieh*, vel *Eie* Maſoretharum veterum, quorum ex ore pendebat Hieronymus v. Epiſt. 137. aut *Ahiah* ex Bibl. Syriacis ad Ex. c. 3. 14. quod eſt literis Græcis ἀϊα, & interpretanti ἰαώ. Nonnulli tamen vel apud Theodoretum legunt, ἰαδδαὶ ἢ ἰαὼ· ὁ μεθερμηνεύεται ὁ ὢν καὶ ὁ ἐσόμενος. Legerat autem ille Euſebii ἀποδεικτικῶν l. 11. p. 519. ubi ait Doctor Cæſarienſis, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ πετάλου τῆς ἐπισημασίας ἀποφθεγγόμενον ἀπορρήτως ἀποστηρεῖται φωνὴν ἐμφαίνει· [Hierophantæ quidem Ægyptiorum. Paria enim de illis tradit Demetrius libello περὶ ἑρμηνείας. Ἐν αἰγύπτῳ δὲ καὶ ἱερεῖς θεοῦ ἐπὶ τὰ ἐπὶ τοῦ φορέως ἱερὰ φωνήεντα οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἔχοντες καὶ ἀεὶ καὶ ἀεὶ κιθαρίζοντες, τὸ γράμμα τοῦτο ὁ ἦχος ἀκούει τὸν σύριγγα.] Nihil enim promtius fuit hac muſica. Inde inter Cantica Notkeri aliorumque Eccleſiaſticorum paſſim reperias modum *Euouæ.*] ἢ δὲ τετραγράμματος στοιχεῖων [יהוה, aut Græce ιεοι voce πάνυ ἐμμελεῖ.] ἑρμαίων παῖδες σημειοῦμενοι. [Quocirca Anaſtaſius de nominibus Divinis agens, καὶ τὸ ἄφθεγκτον τέλος, ait, ὃν ἔστι τὸ τετραγράμματον ἰαὼ ἢ ἰὰ ἡ, יהוה, ὁ θεός.] ἐπὶ τὸ ἀνωνύμῳ δὲ θεοῦ δυνάμεως καθάπτονται, ἀλεκτρύόν τι τοῖς ποσοῖν καὶ ἀπόρρητον τοῦτ' εἶναι πᾶσι δοκοῦσι πατρὸς ἀληθοῦς. [Ut licuit ex cautela Phariſaica maxime poſt everſas Solymas.] Καὶ τὸ πᾶς' ἑλλησὶ δὴ σοφῶν ἔσχ οἰσθ' ὁπόθεν τις τοῦτο μαθὼν λώϊστα, ἀδύτοιο δὲ ἐκῶν φάτιος· Ἐπεὶ με φωνέοντα θεὸν μέγαν ἄφθιτον αὐτὴ Γράμματα. Poſtquam enim Græce ſcribere didicerant callidum genus ſacerdotes Ægyptii, ſeptem planetas celebrabant tot vocalium modulatione α ε η ι ο υ ω, tonoſque adeo χάλκους ἀφθίτους repræſentabant. Nimirum u Porphyrius commentatur ad Grammaticum Thracem, tribuitur α σελήνῃ, ε ἑρμῇ, η ἀφροδίτῃ, ι ἡλίῳ, ο ἄρει, υ ζηνὶ, & ω κρόνῳ, ex ſchemate Pythagoræ & Chaldæorum: aut potius cum Ægyptiis & Platone α σελ. ε ἡλ. η ἑρμ. ι ἄφρ. (vel alterne ex libro vetere ἀπὸ κόσμου, η ἀφρ. ε ἑρμ.) ο ἀφ υ ζηνὶ, ω κρ. Alium licet ordinem ex ſuperſtitione Mithraica ſed & Ophiana olim notavit Celſus, fidei noſtræ acerrimus hoſtis, v. p. 290. Orig. Sex quidem Ægyptios veteres vocalibus literis fuiſſe uſos credo more Hebræorum; dubito de ſeptima, niſi illa eſſet ε opi. Imo hoc Oraculum Ethnicum deſideratur in MS. cod. quem ſervat in hac urbe Collegium Joannenſe, nota mihi domus & chariſſima. Similiter doctiſſimus Hieronymus ad Ezech c. 6. *Quando duo* Dom'ni Domini *junctа ſunt nomina*, (ita Ezech. c. 16. & paſſim אדני יהוה, quod eſt ἀδωναὶ ἰλωμ, Jonathani & Maſorethis enuntiantibus, atque τοῖς ὁ. ἀδωναὶ κυρίῳ, huic denique Hieronymo *Dominus Deus*) *prius nomen* (אדני) *commune eſt* (ſicut Gen. c. 18. 12. & 1 Sam. c 26. 19. Phariſæis adeo dictum הכינוי ἐπώνυμον, Maſſicta *Sota* c. 7 §. 6. & T. B. f. 38. titulo eodem, & T. Jeroſ. f. 25. a. *de Senatu*) *ſecundum* (יהוה) *proprie Dei*, [Idcirco vocatur ſimpliciter השם το ὄνομα, apud Deuterotas *Synhedrin* c. 7. §. 5. & *Sota* c. 7. §. 6. & in ſcholis Babyloniis *Sota* f. 38. & inter Doctores Urbis f. 25. a. *Synhedrin* שם המיוחד ושם המפורש i. e. ονομα ἰδιάζειν καὶ ἴδιον. Vide Siphre f. 7. c. & Maimonidem *More* l. 1. c. 61, 62. & Eſaiam vatem c. 42. 8. & ex minoribus Oſeam c. 12. 6. Ambo autem illi imitantur Moyſen omnium poetarum præſtantiſſimum Ex. c. 15. 3. & c. 3. 15.] *quod appellatur* ἄῤῥητον *i. e. ineffabile* [Suis quidem literis à nemine vel Sacerdotum proferendum extra Ædem Solymitanam, ſed potius cognominatim, ſono ἀδωναὶ: ut de יהוה reverentia cavit antiqua διάτεσις *Sotæ* c. 7. § 6. adeoque extincto dudum ſacerdotio Judaico haud fandum amplius. Exſortem ideo quemque dixit æternæ vitæ Abbas Saul Maſſictæ *Synedrin* c. 11. §. 1. תחונת השם באותיות. Ubi opportune adnotat R. Menas T. H. f. 28. b. Cuthæos prolati profanatique יהוה nominis teneri. כנון אלין כותאי דמשתכיען, neque minus apte ſed conciſe de proprio nomine ὃ ἐστιν Jacobus Achæ, נכתב ביור הא ונקרא באלף דלת: *ſcribitur quidem per Jod He*, i. e. יהוה: *legitur vero ſecundum Aleph daleth*, ſive *Adonai* אדני. Conſules etiam *Peſachim* f. 50. a. *Cidduſim* f. 71. a. T. B.] *& quod ſcriptum fuit in Lamina aurea, quæ erat in fronte Pontificis.* Idem ad doctiſſimam fœminarum Marcellam, *Nomen Divinorum nominum*, τετραγράμματον, *quod ἀνεκφώνητον i. e. ineffabile putaverunt aliqui, his literis ſcribitur Joth, he, vau, he: quod quidam non intelligentes propter elementorum ſimilitudinem, cum in Græcis libris* (ſubinde in Syriacis Arabicisque, ut Gregorius Arabſque *Laudinus* teſtantur) *repererint* IIIII فيغي *legere conſueverunt.* Idemque ad Eſ. c. 26 4. In Hebraico tria habet nomina (יה יהוה צור) *Sour*, *Adonai*, *Ja*, quorum aliud *inviſibilem* (*vel* invincibilem) aliud *ineffabilem*, aliud *robuſtum* ſonat. Euſebius etiam de v. 9. ϕ. 91. κύριε ἐλπὶς μου· τὸ κύριε ἀντὶ τοῦ τετραγράμμου ὀνόματος (יהוה) οὐ τῷ ἑβραϊκῷ φέρεται· ὅπερ ἀνεκφώνητον εἶναι λέγουσιν ἑβραίων παῖδες, ἐπὶ μόνου τοῦ θεοῦ παραλαμβάνειν εἰώθασιν. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου ἀκριβῶς οὐ πλείσσας κείμενον γραφὰς προαπιδείξαμεν p. 435. Dem. Evang. Iterum vero peccat Præſul Cyrenſis l. 5. nugarum hæreticarum p. 260. τὸ δὲ αἰὰ (malo ἰὰ i. e. יה) ἢ ὄντως. τοῦτο iterum interpolo, τὸ δὲ τετραγράμμον) καὶ ἀνεκφώνητον ἰὼ παρ' ἑβραίοις, σαμαρεῖται δὲ ἰαβὲ (imo ἰαοὲ) αὐτὸ λέγουσιν ἀγνοοῦντες τὴν τοῦ ῥήματος δύναμιν. Nec immunis videtur Adamantius ab inſcitia p. 297. adverſus Celſum, ubi ait, οἱ δὲ ὀφιανοὶ ὅτι τὰ μαγικὰ ποιήσαντες, ὅτε τὰ τῶν θείων γραφῶν ἀγγελικώτερα, πάντ' ἴσασιν ὑπὸ μαγικῶν (minime gentium. Hebraica enim ſunt & hæc nomina, non Perſica, non Ægyptiaca, quod voluit Cl. Salmaſius) τὸν ἰαλδαβαὼθ (quod eſt in ſicco ore *Elohe Sabaoth* אלהי צבאות i. e. ἀδωναὶ δυνάμεων LXXII. Judæis, aut ſeniori τῶν πρώτων, κύριον σαβαώθ. Theodoreto alicubi ἰαδαβαὼθ, יהה צבאות, idemque corrupte dicitur

Σαυθαβαὼθ in Diagrammate Celſi. Verum de his alibi liberalius.) καὶ τὸ ἀναφωνον forte השמים, ὑψίστου Celſo p. 18) καὶ τὸ ἀγαθὸν. (i. e. אור, quod ex Oratione Ophiana p. 297. ſatis conſtat.) λέγει δὲ τὸ ἐν ἑβραϊκοῖς γεγραμμένον ἰαωΐα (lege ἰαω ἢ αἰὰ, vel ἰὰ cum Grotio) παρ' ἑβραίοις ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ σαβαὼθ καὶ τὸ ἀδωναῖον, ἐστὶ τὸ ἰλωαῖον. τὰ δὲ λεγόμενα τὸ γεγραμμένα λαμβάνεται ὀνόματα ἱερώνυμα ἐστὶν ἑνὸς θεοῦ. ὅπερ μὴ συνιέντες (imo ex induſtria ut ſemi-Judæi poterant) οἱ ἐχθροὶ θεῷ, ὡς ἐκ αὐτοῦ ὁμολογοῦσιν, φήθησαν ἄλλον εἶναι τὸν ἰαὼ, ἕτερον δὲ σαβαὼθ, ἐκ τρίτου δὲ τοῦτον τὸν ἀδωναῖον, ὃν λέγουσιν αἱ γραφαὶ ἀδωναῖ· ἐκ δευτέρου τὸν ἰλωαῖον, ὃν οἱ προφῆται ὀνομάζουσιν ἐβραϊστὶ ἰλωΐ, l. ἰλωΐμ. Suaſit autem reverentia numinis Divini ac Benedictionis Sacerdotalis, tum etiam varia illa, quam ſupra vidimus quadriliteri יהוה enunciatio, ne proprium Dei nomen per ora plebeia jactaretur: ſed ante tempora Alexandri M. vel ut Phariſæi loqui amant, ab obitu S. Simeonis (v. cod. *Joma.*) ejus loco veniret titulus Domini אדוני, aut quod Juſtiſſimus ille Pontifex maluit, formula *Adonai Elohe haſabaoth* יהוה אלהי הצבאות. Sic enim interpretor nomen δωδεκαγράμματον, quod commemorat Talmudum, Maimonides vero & Bechæus haud recte perceperunt. Acceſſit etiam Interpretibus LXXII. alia cauſa, mollities linguæ Græcæ, quæ ne dimidiam partem Divinæ vocis יהוה exprimi ſuſtineret; inde illi & Apoſtoli Domini noſtri κύριον, aut vulgi modo illud ἀδωναὶ reddiderunt ubique S Librorum. Ita tres Judæi ſub Antoninis, ita cæteri hucuſque Judæi. Quoniam vero admodum diligenter de ſanctiſſimo nominum egit Moyſes Maimonis in מורה, eo lectorem meum ablego. Conſtat autem ſupra cæterum ornatum Aaronis Coronam Nomine tanto inſignitam inſcriptamque merito deprædicaſſe virum Eccleſiaſticum c. 45. 10. πέταλον χρυσῆν ἱερατείᾳ κεκαλλωπισμένον, (quomodo & Joſephus voluit,) σύστημα σφραγῖδος ἁγιάσματος, καύχημα τιμῆς, ἔργον ἰσχύος, ἐπιθυμήματα ὀφθαλμῶν κεκοσμημένα. ἐνδοξία, ἐφ' αὐτῇ ἡ γίγαντος τοιαύτης ἕως αἰῶνος. De eiſdem Sancti capitis decoribus Origenes Homiliarum Leviticarum ſexta paſſim legitur, *Adhuc ornatus addendus eſt, neceſſe eſt ut accipiat etiam Coronam. Propterea accipit primo Cidarin, quod eſt vel operimentum quoddam capitis, vel ornamentum. Et poſthæc imponitur ei Mitra. Ante faciem i. e. à fronte Pontificis Lamina aurea ſanctificata, in qua ſculptum dicitur vocabulum Dei.* Et mox diſcrete cum Joſepho, *Mitra tibi & Lamina aurea caput coronet &c.* Sic ergo ſtetit coram Deo Summo Summus ejus Sacerdos, totius gentis Hebraicæ typus, longe venerabiliſſimus mortalium, veſtibus octo ſplendidioribus (בגדי זהב *Iomæ* c. 2.) exornatus, Brachis, Tunica ſtricta, Baltheo, Pallio, Ephoda, Logio, Tiara, & Lamina: vel juxta Moyſen & Joſephum חצנפת החשן והמכנסים האפוד המעיל האבנט הכתנות. Ordine eodem apud Flavium in Originibus Belliſque patriis, ipſiuſque defloratores, quam apud Maimoniden c. 10. *Supellectilis ſacræ* ex Doctoribus Babyloniis ad *Iomæ* c. 2. & 3. obſervato. Nam Judas Princeps c. 7 §. 5. ejuſdem codicis ex fortuito ordinem turbavit. Has equidem veſtes Romani rerum domini Judææ obſequentis pignus pretiumque meritum aliquandiu obſervabant. Tantum etiam decus in Bacchum ſuum transferri voluit Plutarchus, ſed Aaronis manifeſta injuria. Deſcribitur adeo l. 4. *Sympoſ.* ἰνδαῖον ὁ ἀρχιερεύς, μιτροφόρος τε περιὼν καὶ ταῖς ἱεραῖς (præſertim in Oſchophoriis,) ἐσθῆσι χρυσοπάστοις (ita hic Sophiſta dehoneſtat Ephodam Sancti Præſulis) ἐμμελῶς· χιτῶνα δὲ ποδήρη φορῶν τὴν (המעיל) ἐποδύτην, quos tamen in Templo nullus geſtabat: unde veriſimilius ſubſtituas ποδήρη φορῶν κροσσωτὸν aut θυσανωτόν. Pergit enim Plutarchus de eadem Tunica, κώδωνες δὲ πολλοὶ καλαχρέουσαν τὸ ἐθάτερος, ὑποκομπῶν ἐς ἓν τῷ βαδίζειν. Quapropter ritu merito ſe ſubmiſit humani generis ſanguiniſque contemtor Alexander, cum viderat olim Jadduam præ Judæis ἐν τῇ ὑακινθίνῃ ἐποχεύσῃ στολῇ, καὶ ἐπὶ τὴν μίτραν ἔχουσα τὴν κίδαριν, ἐν χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ θεῖον ἐγέγραπτο ὄνομα ἐν προσιόντι μὲν, προτεκμαίρει τὸ ὄνομα (יהוה השם,) ἐν τῇ ἐκχειρίᾳ πρῶτον ἁπάσαι, o. BERN.

g Υπὲρ αὐτὸν ὃ συνερράμμενον] Υπὲρ αὐτὸν ὃ συνερραμμένος *Baſ. Gen. & P. Comeſter.* ὑπὲρ αὐτὸν ὃ συνερραμμένος *Big. Samb Hen. & Busb.* Sic autem Flavius libro penultimo Bellorum de eadem mitra. τὴν δὲ μίτραν βυσσίνῃ μὲν ἔσκεπε τιάρᾳ· καθύπερθε δ' ὑακίνθῳ. ἧς δὲ χρυσοῦς ἄνθος ἐφάπτου, σύμπαμα φέρον τὰ ἱερὰ γράμματα· ταῦτα δ' ἐστὶ φωνήεντα τέσσαρα. Veriſſime. Verbis idem ſuis Rufinus interpres: *Caput autem byſſinus tiaras tegebat, hyacinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat aurea ſcripta ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia.* Parcius autem quam vellem argumentum illud tractat frater Rufini non cariſſimus. *Octava eſt Lamina aurea, id eſt Sis zaab*, ait ille ad Fabiolam ſuam, *in qua ſcriptum eſt nomen Dei Hebraicis quatuor literis Joth, He, Vau, He, quod apud illos Ineffabile nuncupatur. Hoc ſuper Pileolum lineum & commune omnium Sacerdotum in Pontifice plus additur, ut in fronte vitta hyacinthina conſtringatur, totamque Pontificis pulchritudinem, Dei nomen* (editum fuit *Dei vocabulum*) *coronet & protegat.* Huc etiam pertinet Allegoria Procopii Sophiſtæ, *Hæc capitis ornamenta* Exodi c. 28. 36. *ſiquis & alium requirat ſenſum, oſtendunt repoſita eſſe illis qui pie vixerint, coronam inenarrabilibus ſculpturis expolitam & exultam.* Quinetiam à lectione Moyſis atque Joſephi inſtructus hæc ſcribere potuit Theodoretus Quæſt. 60. in Ex. de Papa Hebræo. ἐπίκειται δὲ τῇ μίτρᾳ πέταλος τὸ μετωπον, ᾧ μίτρῳ εἶπον οἱ ο'. (Ex. c. 39. 28. פארי תכונתיו) ἔχει δὲ σὺν μέσῳ πέταλον αὐτῇ χρυσοῦν, ἐγγεγραμμένον ἔχον τὸ θεῖον τὸ ἄφθεγκτον ὄνο-

Corona *aurea frontem cingens.*

hyacintho variatus. Cingit autem *frontem* & aurea corona, triplici ordine fabrefacta; è qua exſurgunt calyculi aurei, ſimilitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, ſed quam Græci rei herbariæ periti Hyoſcyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen nihil amplius de ea ſciverint; iis, qui ita ſe habebunt, eam non piget deſcribere. Planta quidem eſt quæ ſæpe in altitudinem creſcit ultra tres palmos, buniadi ſimilem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparaverit) folia vero crucæ. Porro è ramis emittit calyculum ipſis arcte adhærentem. veſtiturque tunica quadam quam ſponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea eſt magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non abſimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. *Calyculus* ima ſui parte alterum ſphæræ

ν. [h] περιέχει δὲ στέφανος [i] χρύσεος, [k] ὑπὲρ τρισὶ-χίου κεχαλκωμένος· θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος [l] τῇ σακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὁπομεμιμημένος, [m] ὃς δὲ κύαμον Ἑλλήνων δι' ὃν καὶ τιμὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες θεσσαλοράδυσιν. εἰ δὲ τὶς [n] ἢ θεασάμενος τῷ βοτάνῃ ἀμαθίᾳ τούτῳ ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ἐπισάμενος. [o] οὐκ ἰδὼν ἀναγνωρίσῃ· τοῖς ἔτω δὴ ἔχουσι [p] σημαίνω τὸ τρόπον τοῦτον. βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις [q] αὐξανομένη τὸ ὕψος. τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι· πιστὴ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τὶς εἰκάζων αὐτήν· τὰ δὲ φύλλα τοῖς δἰζώμοις. οὐ μέντοι τὸ κλάδων ἀνίησι κάλυκα περιεχῆ τῷ κλωνί· πρίεται δ' αὐτῷ ἔλυτρον, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὐτὸ περὶ τὸ καρπὸν [r] μεταλλεῖν ἠργμένης. ὁ δὴ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ [s] σκυταλίσκος μικρᾶς δακτύλου, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τῷ περιγραφῇ. σημαίνω δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ἀ μεμαθηκόσι. σφαίρας εἰς δύο μέρη

μα, ὃ καλοῦσιν ἑορταῖοι τετιμάγραμμον. ὑπλάθειον δὲ τὸ λαὸν παιδιὰν ὁ δεσπότης θεὸς, δι' αἰνίγματος τοῦτο ὑπεδήλωσεν· ἐπιγράψεις αὐτὸ φησὶν ἁγίασμα κυρίου. Deinde inter Anglos Beda ait de Tiara Pontificis ſui hæc talia teſtari Joſephum: *Pileum autem ſimiliter operatum habet Pontifex, ſicut cæteri Sacerdotes, & alium conſutum ex hyacintho variatum. Circumdatur autem ei & aurea Corona tribus vicibus facta, ſupra quam adſurgit in media fronte quaſi calyculus quidam aureus, ſimilis herbæ quæ apud nos Achoro nuncupatur, quam Græci Hyoſcyamum dicunt. Paulo poſt deſcripta ejus mirabili varietate ſubintulit dicens, Habet autem florem ſimilem plantagini, & per circuitum tota Corona his floribus eſt cælata ab occipitio uſque ad utrumque tempus. In fronte vero hoc idem non habet: ſed Lamina eſt aurea, quæ ſacris literis Dei nomen habet inſcriptum.* Supra enim dixerat venerabilis Saxo, *Sanctum autem Domini* (quo pro Comeſtor poſuit *Aioth Adonai*, non *Codes Adonai*) *quod in lamina ſculpi jubetur nomen ejus & venerabile* (lego *Inenarrabile*) *ſignificat: quod apud Hebræos quatuor literis vocalibus ſcribi ſolet, hoc eſt, Joth, Ee, Vau, Ee. Cujus interpretatio lingua eorum Ineffabile ſonat: non quia dici non poteſt, ſed quia nihil de eo dici digne poteſt. Hæc quidem de ſecundo velamine & coronis Pontificum aureis Sacra Scriptura tacere videtur. Coronarum vero breviter fecit in ſequentibus mentionem, dicens, Et mitras cum Coronulis ſuis ex byſſo. Poterat quidem intelligi utraſque ex byſſo factas eſſe, ſi non Joſephus Coronas eſſe aureas deſignaret; qui ſanctæ adhuc Templo & Legali obſervantia celebratæ, cum eſſet de genere Sacerdotali, facillime potuit modum Sacerdotalis inſtrumenti, non tantum legendo ſed & videndo cognoſcere.* Sic Noſtras. De eodem ornamento maxime ex Joſepho diſſerit Nicolaus Ex-Judæus, *Erat mitra* (quæ communius Tiara vel Inſula dici poteſt, ſpecialius Cidaris, niſi fallatur P. Trecenſis,) *hyacinthina, poſita in capite ſummi Sacerdotis ſuper aliam mitram byſſinam: habens in inferiori parte ſemicirculum aureum pulchre fabrefactum, procedentem ab occipite ad utramque aurem. Ultimum ornamentum erat Lamina aurea, pendens in fronte ſummi Sacerdotis, ligata cum mitra filis hyacinthinis, in qua erat nomen Domini tetragrammaton inſcriptum. Nec erat facta ad modum lunæ coniculatæ, ut dicunt aliqui, habentis cornua ſuperius & convexum inferius: ſed ad modum Coronæ, unde & Corona vocatur in Litera. Non tamen erat Corona perfecta, ſed ſolum protendebat ab aure in aurem, tranſiens ſuper frontem, ut dicunt Joſephus & R. Salomo: ita quod ipſa cum ſemicirculo prædicto, quod erat in parte poſteriori capitis, faciebat coronam perfectam.* Hucuſque Nicolaus. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Petrus Comeſtor.* nec aliter *Joſephus* ipſe lib. VI. *de Bello Jud.* In *MSS.* ὑπὲρ αὐτου ϛ σων.

h Περιέχει ϛ σέφανος] Sic *Big. Baſ. G.* & *Epiphan.* in *reliquis* ἐπεξέχει ϛ σέφανος.

i Χρυσεος, ἐπὶ τρισοιχίαν κεχαλκωμένος·] Apollonius Sophiſta lexico inedito Iliadis & Odyſſeæ (vide Montfauconii Bibliothecam Coiſlinianam pag. 465.) χάλκεα. Συνήθως τὰ ὅπλα καὶ τὰ ὁπωσδήποτε ἐπὶ τῶν παλαιῶν χρήσεως· καθὸ καὶ τὸ Hoiodou

Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἦεν σίδηρος.

Διόπερ χάλκεον εἶχον κοπίδα καθάπερ σιδηρᾶν εἶχον τὴν αἰχμὴν, καὶ χαλκεὺς καὶ ἴσως νῦν ὁ σίδηρον κατεργαζόμενος. Ομηρος ϛ καὶ τὸ χρυσοχόον λέγων ὅτως

——— Ηλθε ϛ χαλκεὺς
Οπλ' ὅτι χερσὶν ἔχων ———

Ærea. *Ita ſolet arma appellare etiam quæ Ferrea erant, ob antiquum uſum: nam veteres teſte Heſiodo*, in ære operabantur nec ferrum nigrum erat. *Inde eſt quod χάλκεον dicatur telum etiamſi ferream habeat cuſpidem, & χαλκεὺς faber ferrarius. Homerus etiam illum qui in auro fundendo verſatur ita nuncupat his verbis:* venit χαλκεὺς arma manibus gerens REL.

k Εἰς τρισοιχίαν] Εἰς τρισιχίαν *Samb. Hen.* & *Busb.* ſenſu ſonoque haud diverſo, ut Græci nunc audiunt. BERN.

l Τῇ σακχάρῳ] Reſcripſi τῇ σακχάρῳ ex libris *Hen.* & *Busb.* Proximum eſt τῇ σακχάρῳ lectionis Bigotianæ. Longinquius abſunt τῇ ἀκα. aut τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci* & τῇ δακχάρῳ *Baſ.* & *Gen.* Remotiſſimum vero quod *Epiphanius*, & ab illo *Beda*

Petruſque Scholaſtici legerant, *Similis herbæ, quæ apud nos Aechoro nuncupatur.* Venit enim inter herbas veneni ac veſaniæ *Hyoſcyamus* ſive *Bengus* (i. e. τὸ φίτυ) Avicenna, Serapione, & in Simpliciori medicina Beitarida & Abengeſla atteſtantibus. Unde in Lexicis Ægyptiacis, ὑοσκύαμος, البنج وهو السكران, *Apollinaris refertur inter toxica & cicutas.* Quocirca σάκχαρον Joſephi haud alia eſt, quam planta illa temulenta Syrorum minimeque ſobria شحرة *Shacruna*, Arabumve شوكرون *Shaucruno*, & correctius *Sucarran* سوكران (à שכר ſeu شحرة, μεθύσκω, ὑοσκυαμὼν Pherecrati,) κώνειον, aut herba quævis *phreneſin & ebrietatem* i. e. سكر *Sacar* inducens. Idem docuit Galenum & mille alios doctores Botanicus Anazarbenſis libro 4. luculentiſſimi operis, de Hyoſcyamis nigris ſubflaviſque: αὐθότεροι ϛ ἔτοι μανιώδεις ἐπιφέρουσι καὶ καρώδεις, quod eſt Plinio Metaphraſta, *inſaniam gignentia capitiſque vertigines.* Idem de herba hac fanatica monuerat ante illos omnes Xenophon. Alibi etiam Plinius affirmat de hoc frutice Alcidæ, ſane furentis, *Natura vini, ideoque mentem caputque infeſtans*, quod eſt ipſum سكران. Videtur adhuc Pandectes ille Naturæ ab Herbariis Arabum l. 25. c. 4. ſcripſiſſe *Altercum*, atque itidem defloratores ejus Largus & Apuleius, pro voce vera السكران *Alſecran*, aut *Aſſecran*: quamvis doctiſſimus Rhodius *Venenum hoc* (ſic nominant illud Hiſpani, eademque ex malitia *Belinuntiam* Galli) hodieque Arabibus dici *Alteric.* Quandoquidem vero Propheta furor quidem eſſe apparet, idem frutex *Apollinaris* vocatur, & πυθώνιον, atque διοσκύαμος inter Græcos: pariterque Hierophantarum Ægyptiorum dialecto σαφθὼ, Dioſcoridis & Apulcii falſorum teſtimonio non falſo, tanquam *Planta Divina*, COΦ†, quod Syrus diceret שיח אלהא θεῖον ἕρπον. Quippe σὸ Ægyptiis φύτευμα, & φθὼ ſummum Numen ſignificare, certum equidem, ſi non notum ſatis. Hinc jam pergo, quo me ducet Flavius. BERN. Ita *Bernardus* ex *Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb.* Proximum eſt τῇ σακχάρῳ lectionis *Bigotianæ.* Longinquius abeſt τῇ σακμαχάρῳ *Sambuci.* In *Cod. Vat.* τῇ ϛ ἀκχάρῳ (unde forſan vulgatum τῇ δακχάρῳ) quo fere modo legiſſe videntur *Epiphanius*, *Beda*, & *Petrus Comeſtor*, qui omnes habent *Accharo.*

m Ὡς ϛ κύαμον] Υοσκύαμον, quod eſt *ſuum peſtis*, junctim cum vulgo *Samb.* & *Hen.* BERN. & *Vat.* Magnitudo & forma calicis hyoſcyami hæc eſt. REL.

n Η θεασάμενος] Maneat ita prior τυποθεσία. Ait enim Sacerdos amborum gratia ſe ſtatim deſcripturum, qualis ſit planta Apollinaris, ſiqui nomine ignorato naturam ejus vel ſæpius viſæ haud certo tenuerint, ſive præter nomen fruticis nihil amplius de eo ſciverint. Cæteri autem libri, ut *Big.* & *Samb.* μὴ θεασάμενος proponunt, repugnante tamen phraſi ἀμαθίᾳ τούτῳ, quod eſt, *nomenclaturæ ignari.* Epiphanium adjunges illis ſcribis; ſic enim tranſtulit, *Nequis autem, cum non viderit hanc herbam, per ignorantiam naturam ejus ignoret.* BERN. Μὴ θεασάμενος in pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.* quod, ut notavit *Bernardus*, repugnat phraſi ſequenti ἀμαθίᾳ τούτῳ. Forſan tamen admitti poteſt hæc lectio, ſi cum *Cod. Vat.* mox negligatur ἢ particula.

o Οὐκ ἰδὼν] *Baſ.* & *Gen.* οὐκ ἂν ἰδὼν γνωρίσῃς *Big. Vat.* & *Samb.* At Joſepho placuit fortean phraſis altera. BERN.

p Σημαίνω] MSS. Græca, necnon Latina Scholaſtici eo modo. δὴ ἔχουσι σημανῶ *Baſ.* ϛ ἔχουσι σημανῶ *Gen.* BERN.

q Αὐξανομένη] Αὐξομένη *Samb.* Mox περίπλους nullius modi *Baſ.* & *Gen.* Dein καθεννὸς *Samb.* BERN.

r μεταλλεῖν] Scripti ita futuro tempore. Editi μεταλλᾶσθαι. BERN.

s Σκυταλίδος] *Condyli*, inquit *Voſſius* pater. Verum σκυταλὶς & φάλαγξ dicitur Græcis, pars illa articulorum, quæ inter condylos ſubſidit. Mox πφαίρης *Baſ.* & *Gen.* BERN.

t Pe-

μέρη τετμημένης, ᾧ ἐπὶ τῷ πυθμένι τῷ ἐπέρᾳ τομῇ ἔχῃ φυόμενον ἀπὸ ῥίζης [t] περιφερής· εἶτα σωτὸν κατ' ὀλίγον, ὑποχθιλαινώσης ἀκριβῶς τὴν ὑποχωρήσεως, ἀνθρωπίνῃ πάλιν ἐρέμα κατὰ χεῖλος, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς τετμημένον. ἐπίθεμα δὲ αὐτῷ ἡμισφαίριον περιπέφυκε, κἀκριβῶς ἂν εἴποι τις τετορνευμένον· ὑπερανεστῶσας ἔχον τὰς ἐντομὰς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παραπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολῆγούσας τὸ ἄκρον. φυλάττει δ' ὑπὸ τῷ ἐπιθέματι τὸν καρπὸν ἀμφικύλος καλυκοῦς, ὅντα βοτάνης σπέρματι τὸ σιδηρίτιδος ὅμοιον· ἀφίησιν δὲ ἄνθος [x] τῷ τῶν μήκωνος [y] πλατυγωνίῳ δυωδμένου δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τούτου μὲν στέφανος [z] ἐκκεχάλκωται, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τὸ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν [a] ἐφιελὶς οὐκ ἔπῳσι· λεγέσθω γὰρ ὕτως ὁ καλυξ· [b] πέλαμὼν δέ ἐστι χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ Θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ. Θαυμάσαι δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἢν, ὡς ἐκφαυλίζοντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν [c] προῃρήμεθα, ἀφειδέστερον ἐχόντες. εἰ γάρ τις τὴν σκηνῆς κατανοήσαι τὴν πῆξιν, καὶ τὰ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τότε σκοπῶν οἷς νῦν τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα· τόν τε νομοθέτην κύριον [d] θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς [e] ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀνεχομένους. ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν καὶ ἀφιερώσεως τῶν ὅλων, εἴπερ ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μὴ σπουδῆς σκοπεῖν, κύριος γενόμενος. τὴν τε γὰρ σκηνὴν, τριάκοντα πηχῶν ὕσαν, νείμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, [f] ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν [g] ἀποσημήνας· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπίβατα· τὸν δὲ τρίτον μοῖραν μόνῳ φυλάξαι τῷ Θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα [h] θεοὺς ἄρτους, ἀποσημήνας τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μοίρας διῃρημένον. τὸν δὲ λυχνίαν ἑξ [i] ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, διφυᾶ στεφάνης ἐκ τούτου φύεται. ἐπὶ δὲ τοῦ μετώπου οὐκ ἐπεβάτευεν ἐφιελὶς οὕτω γὰρ ἂν καλοῖτο ὁ καλυξ· πέλαμος δέ ἐστι χρυσοῦν, ὃ ἱεροῖς γράμμασι τὸ τοῦ Θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπιτετμημένον ἐστί. καὶ τοιοῦτος μὲν ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus noſtrum perpetuo proſequuntur, tanquam numen iſtud, quod illis venerari ſolenne eſt, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, & ſacerdotis veſtimenta reſpiciat, & vaſa quibus in ſacro miniſterio utimur, Legiſlatorem *noſtrum* & virum divinum *exſtitiſſe* comperiet, falſoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam & horum unumquodque ad imaginem alicujus in rerum univerſitate & ſimilitudinem factum inveniet, quiſquis, procul habens invidiam & judicium adhibens, ſingula expendat. Nam cum & Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diviſerit, & duas partes ſacerdotibus reliquerit, quaſi locum calcandum & communem, *iis* terram & mare repræſentat, (illa enim omnibus pervia ſunt) tertiam vero partem ſoli Deo ſepoſuit, eo quod & cœlum hominibus inacceſſum. Quin & duodecim panibus, quos menſæ impoſuit, denotat quot menſes annus explicat. Candelabrum ve- *Tabernaculum, & Vela &c. quarum rerum ſymbola.*

divisæ ſegmentum refert, ab ipſa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intuſque ut procedit pulchre excavatus, rurſum ſenſim dilatatur cum inciſuris circa labra, quales in umbilico mali Punici videmus. Tale autem ei tegumentum adnaſcitur, ut ſphæræ dimidium videatur, accurata (ut quis dicat) ſubtilitate tornatum, & intra eminentes incluſum inciſuras, quas dixi forma mali punici aſſurgere, ſpinoſas admodum & in acutos plane mucrones deſinentes. ſervatur autem ſub hoc operculo totius calyculi fructus, plantæ ſideritidis ſemini perquam ſimilis: florem vero fert, qui foliorum papaveris crepitantium ſimilitudinem habere exiſtimetur. Atque huic quidem ſimilis facta eſt corona ab occipitio ad utraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) ſed lamina aurea, quæ ſacris characteribus Dei nomen inciſum habet. Atque hujuſmodi quidem erat Pontificis ornatus.

t Περιφερὴς·] Περιφερὴς MSS. noſtra Græca. Περιφερῆ *Baſ.* & *Gen.* parſque major codicum Epiphanianorum. Jam autem circumitu quodam deſcribit Judæus *Segmentum hemiſpherio majus.* BERN. Ita ex *MSS* Περιφερῆ in *Editis.*

u Περιπέφυκε, κἀκριβῶς] At vero *Big.* & *Samb.* citra particulam emphaſis, περιπέφυκεν ἀκριβῶς ἂν εἴποι τις. τέτορ. BERN.

x Τῷ τῶ μήκωνος] *Big.* & *Samb.* ut amant Homerus, Thucydides, & plane gens Attica, teſte Dionyſio. τῷ δὲ μήκωνος Typi priores, non ſine exemplo. BERN. *Al.* τῷ δὲ μήκωνος.

y Πλαταγωνίῳ] Πλαταγωνίῳ *Big.* & *Samb.* quod paſſim legitur apud veteres ſcriptores, Theocritum, Pollucem, alios. Rarum eſt τῷ πλαταγῶνι Typographorum *Baſ.* & *Gen.* Hujuſce equidem genus eſſe deterius putavit Scholiaſtes Theocriti, quaſi ἢ πλαταγῶνι. Viderat etiam *Epiphanius* interpres formulam πλαταγῶνι heic loci. Deſcribit autem Flavius hac occaſione *Hyoſcyamum ſulvum* ſeu *Syriacum*, qualem in Herbario vivo Cl. Huntingtoni nos nuper vidimus, aut Paludanus ad Cluſium pridem miſerat, aut demum in *Horto Oxonienſi* vir de florente Natura meritiſſimus D. Moriſonus magna cum cura & lumine expreſſit. Radice quidem tanquam buniadis, erucæ foliis: ſiliquis quantus eſt humanæ manus articulus minimus, quave forma cytini ſe aperiunt malorum Punicorum: ſideritidis ſemine, floribuſque papaveris, ita de caule ſeſquicubitali & hirſuto ramulos ſpargit Apollinaris, in ipſis juncturis quinquecuſpidum calycum pulchro ordine fœcundos, quos dimidiæ ſphæræ, naturæ toreuma clarum, coronant. Vel crede nobis ita depingentibus, vel magis Sapientiſſimo Pedacio de herba malæ indolis, formæ optimæ. ὑοσκύαμος, θάμνος ἐστὶ καυλὸς ὠτὶς πηχεῖς, (πολλοὺς equidem Oribaſio & Apuleio,) φύλλα πλατέα, ἐπιμήκη, ἰσχνόμηλα, μέλανα, δακτύλου ὄνυχι ἢ τῷ καυλῷ ἐφιζοῦς περιφύλλοις (ὠιδὴ cum Saraceno, vel βαλλωτὶ cum Apuleio, vel jam nihil huc reſcribe:) ὥσπερ ῥοιᾶς κύτιναι, περιφυλλοῦσι ἀσπιδίσκοις ἀπεμάλοις μεσοῖς, ὥσπερ μήκωνος Tum de genere flavo, ὁ δέ τις ἀνθῇ μηλινοειδῆ (*Melini coloris* recte Serapio, atque Galenus. μηλοειδὴς Correctores Dioſcoridis, & Apuleius μελανοειδὲς, perperam cuncti.) φύλλα καὶ λοβὸς ἀπαλώτερα, σπέρμα ὑπόξανθον ὥσπερ ἰρύσιμον; *Irionis ſemini ſimile*, inquit Plinius. Hæc etiam Apuleius tranſtulit recte & eleganter, *Symphoniaca thyrſo eſt fruticoſo, multirami, foliis nigris, ſciſſis, hirtis: balanos generans, ut eſt mali Punici ampullaceum appellatum, obſtruſos quidem ſcutulis & ſemine, paulo longiori papavere. Sed ſunt differentiæ ejus tres. Nam altera flore purpureo & ſemine nigro, altera flore nigro ac ſemine fulvo: ſed utraque ſumentes in furiam mittit, &c.* BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πλαταγῶνι in *Editis.*

z Ἐκκεχάλκωται,] Ἐκκεχάλκωται μὲν ὂν τούτου στέφανος *Hen.* BERN.

a Ἐφιελὶς] Ἐφιελὴς *Busb.* & *Hen.* auribus pravis captatunt. ἰφιελὶς ſcripſiſſe Joſephum *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* ſuo conſenſu obfirmant: nam alibi vocabulum illud fruſtra quæres in libris Græcorum. Servabitur autem Analogia, ſi cum veteribus Grammaticis hypotheſi quadam ἴιλλω fiat ex ἁλίω. Unde ἴιγλα, ἰείσμαδζα apud Patrem Elegantiarum, & ἴιλος *malum Convolvuli*, pro ἱλεὸς in Lexico Heſychii. Exinde etiam, & facilius fluit ἰφιελὶς Joſephi, tanquam *Redimiculum, Involucrum*, aut *Voluta*: ita enim apparuit horum Calycum περισχία in diademate Pontificis Hebraici. BERN. Hoc vocabulum non alibi, quod ſciam, occurrit: ideoque illud interpretati nolui, quamvis *redimiculum, involucrum, volutam*, aut ſimile quid ſignificare videatur.

b Τελαμὼν] Acuitur iſtud in codice *Samb.* τελαμών δέ ἐστι. Statim *Busb.* ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ Θεοῦ πρωτηγορίας ἐπιτετμημένος ἐστί. *Hen.* ἐπιτετμημένος ἐστὶ non recte. Dein ἐστὶν ὁ κόσμος *Samb.* ἐστὶ κόσμος cæteri. BERN.

c Προῃρήμεθα,] Προῃρήμεθα *Baſ.* & *Gen.* προῃρῆσθαι libri veteres, ac res ipſa. BERN.

d Θεῖον ἄνδρα,] Moſen ipſum ἄνδρα appellat. Num ergo Jeſum Moſi prætulit de hoc dubitans an ἀνδρα dicere ipſum fas ſit? Id teſtimonium Joſephi de Chriſto ſuſpectum reddit. REL.

e Ὑπὸ τῶν ἄλλων] Ἀπὸ τῶν ἄλλων *Vat.*

f Ὥσπερ βατόν τινα] *Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν τόπον *Samb.* cum *Big.* Puto Flavium hunc jam olim edidiſſe ὥσπερ βατὸν τινα καὶ κοινὸν τόπον: vel βατὸν huc inſertum Scribarum cura nimia. Mox θάλατταν à *Samb.* BERN. Ita è *Cod. Vat.* quo modo legendum eſſe olim conjecerat *Bernardus*: quod ὥσπερ βατὸν βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν reperuerit in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὥσπερ βέβηλόν τινα καὶ κοινὸν in *Editis* & *Vet. Interpr.*

g Ἀποσημήνας·] *Busb.* ἐκλεῖ.

h Θεοὺς ἄρτους,] Καθεὶς *Vat.*

i Ἑβδομήκοντα μορίων] Incertum eſt quomodo has partes numerari velit; nam pocula flores & mala non tot numero fuere;

vero in partes ſeptuaginta diſtribuens, tot ſedes decanorum innuit, ejuſque ſeptem lucernis planetarum curſum *oſtendit*: totidem enim numero ſunt. Vela quoque è quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam & byſſus terram videtur deſignare, quod ex ea naſcatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore ſit fucata; aërem autem voluit ſignificari per hyacinthum; coccus etiam pro ignis ſymbolo haberi poteſt. Præterea & Pontificis tunica, cum ſit lintea, terram repræſentat; hyacinthus vero cœlum *aëreum*, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum ſonitum: atque epomida, è quatuor coloribus factam, Deique ocu-

[k] τὰς τ̃ πλανητ̃ων δεκαμοιρίας ἡνίξατο· καὶ λύχνους ἑπτὰ αὐτ̃ης ἐπὶ ἁ, τ̃ πλανητ̃ων τὴν φορὰν, τοσοῦτοι γάρ εἰσι τ̃ ἀριθμόν. [l] τάτε Φάρσον, ὡς τεσσάρων ὑφαντ̃ων, τὴν τ̃ στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥτε μὲν βύσσ῾ον τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἀφ᾽ ὧ τὸ ἐξ αὐτ̃ης [m] ἀνεῖσθαι τὸ λίνον· ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι [n] τ̃ κόχλου τῷ αἵματι· τ̃ δὲ ὑάκινθ῾ον τὸν ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθ῾ος· καὶ ὁ φοῖνιξ δ᾽ ἂν εἴη τεκμήριον τ̃ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς χιτὼν τὴν γῆν, [o] λίνε῾ος ὤν· ὁ δὲ ὑάκινθ῾ος τ̃ πόλον, ἀστραπὰς μὲν κατ̃ τὰς ῥοΐσκους ἀπεικαζόμεν῾ος, βροντ̃ς δὲ κατ̃ τ̃ κωδώνων ψόφον· καὶ τὴν [p] ἐφαπλίδα [q] δ᾽ πάντας τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων γεγρά-

si ſtandum teſtimonio Talmudicorum. Verum, quoniam Talmudici numerum florum, craterum & malorum non niſi ex verbis Moſis petunt, & ſæpe nimis adhærent literæ, non crediderim plura non fuiſſe ornamenta atque illi exiſtimant. In lychnucho certe arcus Titiani plura ornamenta ſunt: & quoniam ramus tertius & quintus in eo ſatis eſt integer, in eorum ſingulis ſeptem diſtincta obſervo ornamenta. Quod ſi in ſecundo ramo, qui tertio major eſt, novem, in primo undecim ornamenta ſtatuantur, & in ſtipite medio 16, efficient ſeptuaginta. REL.

k Τὰς τ̃ πλανητ̃ων] Sic emendo. Intelligit enim Joſephus Decanorum ſedes LXX. quas tabula quadam expoſuit J. Maternus pſeudoſophiſtarum princeps. *Decamoria* heic habent exemplaria vetuſtiora *Epiphanii*, pro *Decamoerias* aut *Decatemoria* vocibus probis. Pariter *Petrus* helluo, *Per ſeptem lucernas Candelabri dicit Joſephus figurari ſeptem planetas: per* LXX. *ejus partes Decarmoniam* (lego *Decamoeriam*) *planetarum, forte quia quiſque planetarum habet decem dignitates vel poteſtates.* Extat autem τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας in utriſque editionum. τὰς τ̃ πλανητ̃ων δώδεκα μοίρας aut δωδεκαμοίρας, apud *Hen.* & *Busb.* Legit vero *Samb.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, atque *Big.* τὰς τ̃ ζωδίων δωδεκαμοιρίας. BERN. Sic emendavit *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* qui habet *ſeptem planetarum decamoria*, pro *decatemoria* aut *decamærias*. Intelligit enim *Joſephus* Decanorum ſedes LXX. quas Tabula quadam expoſuit *Julius Firmicus Maternus*. In *Editis* τὰς τ̃ πλανητ̃ων δωδεκαμοιρίας. in *MSS. Samb. Beg. (Coll. Voſſ.)* & *Pat.* τὰς τ̃ ζωδίων δώδεκα μοίρας, aut δωδεκαμοιρίας.

l Τάτε Φάρσον,] *Al.* τάτε γὰρ Φάρσον.

m Ἀνεῖσθαι] *Hen.* & *Busb.* Tenent autem ἀνῆσθαι, pro vulgatioribus ἀνεῖσθαι & ἀνεῖσθαι *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum λῖνον corroborant Typographi *Baſ.* & *Gen.* & Lexicographorum haud pauci. At vero rectum eſt λίνον, ſicut acuunt jam *Samb. Hen.* & *Busb.* De puero enim Apollineo λῖνον ſcribi olim monuerat verus Didymus ad optimum Poëma. BERN.

n Τ̃ης κόχλου] Τ̃ων ἰχθύων τ̃ῷ αἵματι *Samb.* & *Big. Piſcium ſanguine Epiphanius* interpres. Probatur tamen lectio altera typis *Baſ.* & *Gen.* atque calamis *Busb.* & *Hen.* & hiſce verbis B. Theodoreti de Velorum ſacrorum coloribus. ὁ μὲν ὑάκινθ῾ος τ̃ῷ ἀέρι πρόσοικε, τὸ δ᾽ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς τ̃ῷ πυρί· τὸ δ᾽ ἁλικρινὲς μανύει τὸν θάλατταν. ὁμοίην γὰρ τρίχα τ̃ κόχλου, ἐξ ὧ τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα. ἡ δὲ βύσσ῾ος τὸν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φύεται λίνεται. Hæc ſumſerat Antiſtes Cyrenſis ex *Congreſſu erudito* Philonis, ubi legitur, σύμβολον δὲ γῆς μὲν ἡ βύσσ῾ος· φύεται γὰρ ἐκ ταύτης ἀέρ῾ος δὲ ὑακινθ῾ος· μέλας γὰρ ἔτ῾ος φύτ῾ι. ὕδατ῾ος δὲ ἡ πορφύρα. τὸ γὰρ τ̃ βαφῆς αἴτιον ἐκ θαλάττης ἡ ὁμωνυμοῦσα κογχύλη. πυρὸς δὲ τὸ κόκκινον· ἐμφερεῖς γὰρ φλογί. Hieronymus inſuper ad Fab. ſuis literis Joſephum expreſſit impendio, *Purpuream mari deputatur, quia ex ejus cochleolis tingitur.* Κόχλος autem refert Joſephus in ſexum ſequiorem, ſicut ſæpe ſcriptores Græci. Amant enim delicata natio Athenienſes terminationes maſculas articulis fœmineis debilitare. Veruntamen hæc talia, quibus adeo commendatur Philoſophia Peripatetica, ex Philone ſuo cum cura traduxerat Flavius. Ait igitur doctor Alexandrinus etiam in Moyſis encomio, τὰς μὲν τ̃ ἁφασμάτων ὕλας ἀέρι καὶ γῇ δίκαιον ἐπικεῖσθαι σὺν μυρίοις ὅσοις ἰλόμβ῾ος τοῖς στοιχείοις ἰσαρίθμοις, ἐξ ὧν ἀπετελέσθη ὁ κόσμ῾ος, κατ̃ ὡσαύτως αὐτὰ λόγον ἔχουσας. ἡ μὲν γὰρ βύσσ῾ος σὺν γῆς, ἐξ ὕδατ῾ος δ᾽ ἡ πορφύρα. ἡ δ᾽ ὑάκινθ῾ος ἀέρι ὁμοιοῦται· φύσ῾ι γὰρ μέλας ἔτ῾ος. τὸ δ᾽ κόκκινον πυρὶ· διότι φοινικοῦν ἐκάτερον. ὧν γὰρ ἀναγκαῖον ἱερεῖ καθοσιούμενον χρῆσθαι τῷ πατρὶ κατ̃ ἐγκόσμιον ἕκαστος, τὰς ὁμοίας λαβεῖν αἰτίας, αἷς αὐτὸς τὸ ὅλον ἐδημιούργει. Mox memorat ille τὸν λυχνίαν σὺν τοῖς ποτίοις, δι᾽ ἧς αἰνίττεται τὰς τ̃ φωσφόρων κινήσεις ἀρίστων. ἐπὶ δ᾽ πάσῃ, λαμπάδιά τε κατ̃ λύχνοι ἑπτὰ, σύμβολα τ̃ λεγομένων παρὰ τοῖς φυσικοῖς ἀνδράσι πλανητ̃ων. ὁ μὲν ἥλι῾ος, ὥσπερ ἡ λυχνία, μέσ῾ος τ̃ ἓξ τεταγμέν῾ος σὺν τεταρτ̃ῃ χώρᾳ φωσφορεῖ τοῖς ὑπερῳ πέρι κατ̃ τοῖς ὑφ᾽ αὐτὸν ἄστροις. ἡ δ᾽ πρὸς ἑσπέραν πίθηκος τοῖς βορείοις, ἐφ᾽ ἧς ἄρκοι κατ̃ ἅλες. Quinimo γῆς δ᾽ εἰκόνα δηλοῖ ἡ πρὸς ἑσπέραν, inquit Clemens ſexto τ̃ στρωματέων, ubi perſequitur Arithmeticam ſacram Philonis, ſicut quinto p. 562. myſticas ejuſdem Anagogas de ornatu Tabernaculi Pontificiſque Hebraici retulerat κατ̃ λέξιν. Inde Origenes apud Alexandrinos ſuos factum ſimile homilia quadam in Exodum excuſat, aut obliquius doctiſſimum Clementem inſimulat. *De quatuor illis, ex quibus conficiuntur vel Pontificis indumenta, vel cætera quæ ad ſacrum parantur ornatum, dixerunt quidam ante nos: & ſicut non decet aliena furari,* (utinam vero abſtinuiſſes cautius Adamanti!) *ita conveniens puto bene dictis alterius non abuti fatentem. Iſta ergo quatuor elementorum, ex quibus & mun-*

dus conſtat & corpus humanum, tenent figuram. Hyacinthus ergo ad aërem refertur, hoc enim ipſe indicat color: ſicut coccus ad ignem. Purpura aquæ tenet figuram, quaſi quæ de aquis accipiat fucum. Byſſus terræ, quia oritur ex terra. Vide inſuper Flavium ipſum c. 14. l. 6. ἀλλοτ. Poſtremo ex hoc Judæo quam Philone Sacrarum veſtium myſteria Fabiolæ ſuæ jamdudum expoſuit B. Hieronymus: illum conſulite. Simon vero aliique doctores Urbis *Iomæ* f. 44. b. T. Jeroſ. octo Pontificalibus, tunica, bracis, pileo, baltheo, pectorali, ephoda, pallio & corolla, totidem vitia hominum expiari exiſtimabant, dolum malum aut homicidium, libidinem, faſtum, furtum, judicium perverſum, idololatriam, calumniam, & blaſphemiam in Deum aut impudentiam frontis. Tabernaculi vero utenſilia Uzielides à majoribus Rabbinis Exodi c. 40. modo Phyſico explicat atque ἀλληγορᾷ, ſicut Joſephus & Philo probarunt, v. 4. Menſam, inquit, ad ſcenæ latus Boreale conſtitues, qua de plaga pluviæ veniunt matreſque meſſium & ubertatis מטול מסטר צפונא כתיב עותרא דמתמן זלחן רסיסי יעל עיבין למהפרנסא בהון דירי עלמא. Dein ad meridiem pones Candelabrum c. 39. 37. ותדלק ית נוצינהא ז כל קבל ז טוכיה cum lucernis ſeptem, inſtar tot planetarum. Namque ab illa præſertim parte ſolis lunæque via cernitur, inde etiam artium ac ſapientiæ via. מטול מסטר דרומא שבילי שמשא וסיהרא ותמן איסרטון דנהורי ותמן גנוזי תבמתא דמתילין לנהורי v. 5. Pones & Aram Thymiamarum, propter Theologiam ſtudiumque Legis, quo ſuavius nihil. מטול חכימיא דיסקין כאוויהא וריחהון נריף ת׳ כקטרת בוסמיא. Tum portam defendes velo, veluti juſti ſua pietate patriam protegunt. מטול צדיקיא דחפין בזוזתהון על עכוא בית ישראל v. 6. Cæterum Eleemoſyna ad portas divitum plane valet Deo judice, (quod & Paulus noſter ſcripſit) quantum holocauſta altaris præ foribus ſacris aut Templi aut Tabernaculi. מטול עתיריא דמסדרין פתורא קדם תרעיהון ומפרנסין מסכניא ומשתבין חוביהון כאילו מקרבין עלתא על מרבחא. Concha ſuis aquis v. 7. indicat lacrymas pœnitentium ושרין עקומיתהון ת׳ כמיא. v. 8. Idem exponit ambitum Atrii & portam ejus de Heroibus antiquis præſidio Iſraelis, & de Heroinis, quarum gratia Gehennæ portas devitant puerorum Hebraicorum animæ. Quatuor ordines gemmarum innuunt tot mundi plagas c. 28. 17. סידרין דמרנלין ד׳ קביל ד׳ פריגונין דעלמא. Urim deinde Ex. c. 28. 30. Thummimque Pectoralis abſcondita Reipubl. Hebraicæ declarant, futuraque quaſi in antecellum præſtant, Præſule per illa conſulente, quæ ſibi inſculptum oſtenderent nomen Dei magnum, ſanctum, τὸ αἰώνιον αἴτιον, Abyſſi grandis ſigillum, clavis myſteriorum, & præſentiſſimum amuletum. Tam prope abſunt Rabbini ab ineptiis Gnoſticis. אוריא דמנהרין מליהון ומפרסמין טמירין דביה ישראל והומיא דמשלימין בעובריהון לכנא רבא דחבע אולפן מן קדם יי כהון חקיק ומפרש שכא רבא קדישא דביה אתכריין תלת מארז ועישרתי עלמיא וחקיק ומפרש באבן שתירז דכה חתם מארי עלמא פום תהומא רבא כן שרויא וכל מאן דמדבר ההוא שכא קדישא בשעת אניקי משתזיב וטמירן מגליין. Quinetiam imaginem mundi vides, ait antiquus doctor Nehemiæ, (Jalcut. f. 113.) in Tabernaculo Moſaico, אהל מועד כנגד מעשה בראשית: Cœlum terramque depicta in Aulæis, Concham tanquam modulum maris: tum animalia juxta fert Altare majus, minus fumat plantarum & aromatum præcipuis; Candelabrum denique ἐπταλύχνιον ponitur pro ſole, luna, reliquiſque vagantium ſtellarum. Adjungam hiſce interpretationem Maimonidis ſimplicem quidem & utilem, Zabiorum ſi ritibus minus adverſaretur, ex l. 3. c. 45. *More.* Par Cherubium naturam Angelicam monſtrant; negat Candelabrum, ne triſtis & obſcura ſit Ædes Dei. Femoralia continent virum Dei à cultu Phogorico. Suffimenta ſalubria erant grataque Sacerdoti & Iſraelitæ, ac reverentiam conciliabant. Veſtes ſacræ textu fiebant abſque acu, firmæ adeo & formæ certioris. Omitto cætera. Mirum tamen ingenium huic Rabbino tam lubrice faviſſe, perinde ne cauſam ac rationem ullam forte ſciret, cur Panes olim ad Domini menſam adponerentur. BERN. Ita *Baſ. G. Busb.* & *Hen.* & *Theodoretus* in *Exodum* ex *Philone Judæo* in *Moyſis encomio.* τ̃ ἰχθύων τ̃ῷ αἵματι. *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.*

o Λίνεος ὤν·] Λίναιος ſolus *Samb.*

p Ἐφαπλίδα] Ἐφαπλείδα & paulo infra ἐφαπλείδος *Big. Samb.* & *Vat.* quo modo αὐλητὴς, ἐφεσὸς, aliaque leguntur.

q Τ̃ πάντ᾽ες τὴν φύσιν] Τ̃ πάντ᾽ες φύσιν *Big.* Accepit autem τὴν ἐφαπλίδα inſtar Adjecti. Cæteri potius per Adpoſitionem,

ut

ϑαι [r] δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ, χρυσῷ σωυφασμένῳ κατ' ὑπόνοιαν οἰκείαν τὴ σεσεύσης ἅπασιν αὐγῆς· καὶ τὴ [s] ἑσπήνιον ἀναμέσον ὄντα [t] τὴ ἐφαπτίδα ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸ μεσώταλον τόπον ἔχει· [v] ζώνη τε σεσοδωσα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ ἔστι [x] ἐμπεριειλημφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τὼ [y] σαρδονύχων ἑκάτερον, οἷς ἐνεπόρπωσε τὴ ἀρχιερέα· [z] τὴν δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τὰς μῆνας ἐθελήσει τις νοεῖν, εἴτε [a] τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν [b] ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ελλῆνες καλοῦσι, τὴ κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν [c] ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ [d] τὸν οὐρανὸν τεκμηριοῦν ὑακίνθινος πεποιημένος· [e] εἰ γὰρ ἂν ἄλλως ὑποφαινεσθαι [f] αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τὴ τε στεφάνη [g] ἠγλαϊσμένον καὶ ταύτῃ [h] χρυσέᾳ, ἀφ' ἣν τὴν αὐγὴν ἥκιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅπῃ τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, [i] πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

lis ſubjectam, univerſi naturam indicare, auroque contextam *eſſe*, ex cogitatione, ut reor, ſplendoris quo res omnes illuſtrantur: Ellenem quoque in epomidis medio ad inſtar terræ collocavit; nam & ipſa medium mundi occupat: zona item, qua cingitur, oceanum ſignificat; qui utique univerſa circumplectitur. Solem autem & lunam indicant duo ſardonyches *humerales*, quibus Pontificis pallium fibulavit: duodecim vero lapides ſive quis ad menſes referri velit, ſive ad eundem aſtrorum numerum in circulo, quem Græci zodiacum vocant, à genuino intellectu non aberraverit. Denique & pileus mihi videtur cœli præ ſe ferre imaginem, cum ſit ex hyacintho, (alioqui enim Dei nomen geſtare non poterat) & corolla illuſtretur aurea, propter ſplendorem quo maxime delectatur Deus. Et hæc quidem ad hunc modum declarata *in præſens* ſufficiant; cum ſæpius & plurima, unde virtus Legiſlatoris eniteſcet, res ipſæ nobis ſuppeditaturæ ſint.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τὴ τοῦ Ααρῶνος ἱερωσύνης.

Ως δὲ [k] τὸ σεσειρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὑπισχνεῖται ὁ Θεὸς Μωϋσῆ τῷ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι [l] τὸν ἀδελφὸν σεσοέπαξε δοῦναι, ὡς ἀπάντων δι' ἀρετὴν τὴ τιμῆς δικαιότερον τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τῷ τε ἀρετὴν [m] αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς [n] ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐ-

CAP. VIII. IX.

De Aaronis Sacerdotio.

QUam primum autem *Tabernaculum* prædictum conſummatum erat, donariis *vero* nondum *rite* conſecratis, Moyſi apparuit Deus, juſſitque ut ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ut qui cæteris ob virtutem ſuam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem advocato, virtutem illius & benevolentiam *erga ipſos ſingularem* enarravit, & pericula quæ pro illorum ſalute adi-

Moyſes fratrem ſuum Aaronem Sacerdotem ab Oraculo renunciat. Lev. c. 8. Ex. c. 28.

re

---

ut loquuntur Grammatiſtæ. Hanc inſuper ſententiam ita diſtinxerunt Editores *Baſ.* & *Gen.* καὶ τ. ἰ. τ. π. τ. φύσιν ὧν δ'. γενέαζ, δειχθεῖσαν τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἰκείαν τ. π. ὠ. αὐγῆς. Aliter Scribæ. Pro δειχθεῖσαν legunt *Busb. Hen.* & *Epiphanius* δοχθεῖσαν, *quando Deo placuit*, imo cod. *Hen.* à manu prima δεχθεῖσαν. Mox τὴ ἐσπήνιον ſubſtituit, refragantibus libris veterum. Habent illi τὴ ἐσπήνιόν. Reddemus rurſus Philoni, quod ſuum erat. Ολη μὲν δὴ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἰδέα ἀπεικόνισμα γέγονε καὶ μίμημα τοῦ κόσμου: male excuſum fuit, & à Theologis noſtris arreptum temere λόγου. ὁ παθήσεως σύμπας ἰδὼν ὑακίνθινος, αἰθέρος ἀπαύγασμα. φύσει γὰρ ὁ ἀὴρ μέλας. ἐξ αὐτῶν δὴ καὶ τὰ σφυρὰ τὰ μὲν ἄθυτα (quæ fruſtra quæras in Hebraico, apud LXXII. Interpr. non fruſtra) σύμβολον γῆς. οἱ δὲ ῥοῖσοι, ὕδατος. οἱ δὲ κώδωνες, τὴ ἀέρος καὶ συμφωνίας τούτων. τὸν δ' ἐπωμίδα ὑφηνῶ σύμβολον ὁ λόγος εἰκότως ἐσχατιοῖς χρώμασι διαστίζει. πρῶτον μὲν οἱ ἐπὶ τοῖς ὠμοπλάταις σμαράγδοι δύο λίθοι ἐμφερεῖς (ἄνθρακας vocat ambos Clemens & proxime σμαράγδους ſuo nomine, p. 564.) μυνύουσιν ὡς μὲν οἴονταί τινες (cum his Rabbinis quam antiquis eadem ſenſit Joſephus, & ex noſtris Clemens:) ἀστέρων τὸν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἡγεμόνας, ἥλιον καὶ σελήνην· (atqui modo illos indicat Clemens, modo τὸν τε κρείττονα καὶ τὸν σελήνην.) ὡς δ' ἂν ἐγγυτέρω τῆς ἀληθείας (vix credo) προσερχόμενος εἴποι, τὴ ἡμισφαιρίων ἑκατέρου. συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ χροιά. σμαράγδῳ γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ παντὸς ὑγρᾶς φαντασίᾳ καὶ τὸν ὄψεως προσβολήν. ἀναγκαίως δὲ καὶ ἑκάτερον τῶν λίθων ἓξ ὀνόματα ἐγγλύφει· διότι καὶ τὴ ἡμισφαιρίων ἑκάτερον δίχα τέμνον τὸν ζωοφόρον ἓξ ὑπερλαμβάνοντα ζῴδια. ἔπειδὴ οἱ δώδεκα εἰσὶ καὶ λίθοι ταῖς χροιαῖς ἀλλήλοις ὅμοιοι, διῃρημένοι εἰς τέσσαρας σίχους ὡς πρέπει, τιθεῖσι ἑτέρῳ δείγματι ἴσον ἡ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου διάστασιν ἑκάστῳ λίθῳ ἀντὶ ἑξαδήμου ἐπιτιθέντες τὴ κεφαλὴ, δικαίως τὸν ἱερώμενον τῷ Θεῷ, καθ' ὃν χρόνον ἱερατεύει, ἀποφέρειν ἁπάντων, καὶ μὴ μόνον ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ βασιλέων. ὑπερφέρει δὲ χρυσὸν ἴσῃ πέταλον, ᾧ τὴ τετάρτῃ καὶ γλυφαὶ γραμμάτων ἐνεσφραγίσθησαν. ἐξ ὧν ὄνομα τοῦ ὄντος φασὶ (vere, certe) μυήσεσθαι· ὡς ἐκ' οἷον τε ὂν ὧδε καταλήψεως θεῷ συνιῶσί τι τῶν ὄντων. ἀμυδρὰ γὰρ πάντων ἐστὶν ἡ ἀγαθότης καὶ ἴλιγγος δύναμις αὐτῆς. Hæc pius ille Philoſophus. BERN.

r Δειχθεῖσαν] Pro δειχθεῖσαν (cum *Hen.* & *Busb.*) legit *Epiphanius* δοχθεῖσαν *quando Deo placuit*. Hanc inſuper ſententiam ita diſtinxerunt *Baſ.* & *G.* ὧν τεσσάρων γλυφαῖς, δειχθεῖσα τῷ Θεῷ χρυσῷ συνυφασμένῳ, κατ' ἐπίνοιαν οἰκείαν &c.

s Εσπήνιον] Ita *Bernardus.* in libris tamen omnibus hic loci ἐσπήνιον. At infra (poſt paucas paginas) habemus τὸν ἐσπήνιαν, adeo ut incertum ſit quo modo ſcripſerit *Joſephus.*

t Τῆς ἰφαπτίδος] Εφαπτίδος *Big.* & *Samb.* ἐφαπτίδος *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* Scripſit forſan utrobique Joſephus forma legitima ἰφαπτελίδα & ἰφαπτελίδος. Ita αὐλητελς, ἰτεσελς aliaque leguntur. Quinetiam de Pallio ait Theodoretus, σκέλδες γὰρ αὐτῷ καὶ ἰφεσελίδα γλυφαζ, ἃ οἱ ὁ. ἐπωμίδα ἐκάλεσαν. ἐν γὰρ ταῖς βασιλείαις εὑρίσκομεν ἰφὸδ αὐτὸν καὶ γλαῦκαν ὠνομασμένον. Verum τὸν ἰσεσελίδα etiam φαινόλην vocabant perveteres Græci, unde deductum eſt demum Latinorum *Pallium.* BERN.

v Ζώνη] Ζώνη τε σεσοδώσας *Samb.* & *Vat.* ζώνη τε σεσιδέωται *Hen.* & *Busb.*

x Εμπεριείληφε] Εμπεπείληφε *Iidem.*

y Σαρδονύχων] Σαρδωνύχων *Big.* & *Samb.* ut ſupra. Scriptio utravis adſumi poſſet, quandoquidem à Sarda gemma & ungue humano nomen illud colligi debuit. σαρδόνυξ inſuper in Exemplari Alexandrino Apocalypſis S. ſcriptum memini. BERN.

z Τὸν δ'] Τὸν τε *Hen.* & *Busb.* Mox *Hen.* νοήσει τις. *Busb.* ἐννοήσει τις. BERN.

a Τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν] Τὸν ὅσους ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Ἀστέρων,] Ἀστέρων *Big. Vat. Epiph.* & margo cod. *Samb.* οἴκων *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* atque verſus ipſe *Samb.* MS. Hæc à Firmico *Domicilia* nuncupantur. Tum *Big.* & *Samb.* conſentiunt in τὸν ὅσους ἀριθμὸν τῶν οἴκων. BERN.

c Ἁμάρτοι.] *Hen.* ἁμάρτη. & in colo eodem hic & *Busb.* τὰ κατ' ἐκεῖνον. Dein πῖλος *Baſ.* & *Gen.* contra præſtantiſſimos Grammaticos. BERN.

d Τὸν οὐρανὸν] Τὸν οὐρανὸν τεκμηρίων *Samb. Busb.* & *Hen.* τὸ οὐρανὸν τεκμαίρειν *Big.* Neque hoc facile prætermittes, à futuro gravis verbi τεκμαίρω affectu Attico circumflexum; ſicut alterum à nomine diminuto τεκμήριον. *Epiphanius* interpretatur Cœlum imitari. Typi tamen Græci *Germanorum* hoc ponunt τοῦ οὐρανοῦ τεκμήριον. Exinde dixit de Reverendiſſimo Aarone Reverendus Theodoretus, ἐπὶ κεῖσθαι τὴ κεφαλῇ κίδαριν τὸ οὐρανὸν μιμουμένην. BERN. Sic in quinque *MSS.* in *Editis* τοῦ οὐρανοῦ (*Coll. Voſſ.* τεκμηρίων) τεκμήριον.

e Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως] Vult dicere: laminam nomine Dei inſcriptam non geſtaſſe Pontificem niſi quando πῖλον hyacinthinum gereret, quem præter πῖλον communem ei cum Sacerdotibus cæteris gerebat, uti mox dixit. REL.

f Αὐτῷ] *Hen.* αὐτοῦ.

g Ηγλαϊσμένον] Sive τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Samb.* & *Big.* ſive τῇ στεφάνῃ ἠγλαϊσμένον *Busb.* & *Hen.* neutiquam placent. dein χρυσέᾳ ab ore Attico. χρυσείᾳ *Big.* & *Samb.* ut durum vulgus. BERN. Ηγλαϊσμένον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* non probante *Bernardo.*

h Χρυσέᾳ, ἀφ' τὸν] *Coll. Big.* χρυσείᾳ τὸν αὐγὴν.

i Πολλάκις καὶ] Πολλάκισι σὺν π. *Samb.* πολλάκις καὶ σὺν πολ. reliquorum omnium! BERN. Πολλάκις ἢ καὶ *Vat.*

k Τὸ σεσειρημένον] Τὰ σεσειρημένα legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

l Τὸν ἀδελφὸν] Τῷ δ' ἀδελφῷ *Big.* & *Samb.* in re graviſſima. Anteaque τὰ εἰρημένα *Busb.* pro τὸ εἰρημένον. Mox una voce *Busb.* σεσταλκμένῳ, clauſulæ illius loco. BERN.

m Αὐτοῦ] An αὐτῷ ſuſtineat ingenium mite ac modeſtum Legiſlatoris? Nam ejus orationis vigor vergit potius ad pronomen αὐτοπαθές. Philo tamen, quem prope ſequitur in hac deſcriptione Flavius; ad Aaronem encomia talia pertinere docuit. Mox διεξῇ *Baſ.* & *Gen.* extra formam. BERN.

n Υπομείνειεν] Υπέμενεν *Samb.* & *Coll. Voſſ.* at *Big.* ἔμενεν.

re ſuſtineret. Cumque verba ejus ſummo cum applauſu acceperint, ſtudiumque erga illum non mediocre ſignificarint, "Viri, inquit, Iſraëlitæ, jam "quidem ad finem perductum eſt opus, quale, pro "noſtra virili, effici Deo placuit. Quandoquidem "vero Tabernaculo eum excipere cogitatis, ante "omnia proſpiciendum eſt de Sacerdote futuro, "qui ſacris operabitur, preceſque pro vobis con"cipiet. Atque ego, ſi res mei eſſet arbitrii, me"ipſum *forſan* hoc honore non indignum judica"rem, tum quod omnes natura ſui amantes ſint, "tum quod mihi conſcius ſim, quantum pro veſtra "ſalute laboraverim. Nunc autem Deus ipſe Aa"ronem *quidem* dignum hoc honore exiſtimavit, "atque hunc in Pontificatum coöptavit, quo ne"minem è vobis juſtiorem noverit: ſcilicet hic ſto"lam Deo ſacram induet, altarium curam ſuſci"piet, de ſacrificiis providebit, preces pro vobis "Deo fundet, prompte & libenter exaudituro, "tum quod generis noſtri curam gerit, tum quod "illas per virum, quem ipſe elegit, oblatas reci"pere non gravabitur". Hebræis grata fuit hæc oratio, & ſuo quoque aſſenſu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus & prophetiam, ſimul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem & ipſi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

Aaronis filii Nabadus, Abius, Eleazarus & Ithamarus Ex. c. 28. & Num. c. 3.

τῷ, καὶ τὸ θεῖ αὐτὸν προθύμον ἐνδεικνυμένων, "ἄν"δρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, "οἷον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δικαιον ἡμῖν. [o] ἐπεὶ "δ' εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ"μῖν [p] ἱερατεύσαντα καὶ ὑπηρετήσοντος τῇ θυσίας καὶ "τῇ ὑπὲρ [q] ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τὸ σκέ"ψεως [r] ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρι"να· λέγω τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι "πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι θεῖ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας "συνοίδα. νυνὶ δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τῆς τιμῆς ταύ"της ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸ δικαιότε"ρον [s] μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς· ὡς ἔστος ἐνδύσεται στολὴν τῷ "Θεῷ καθωσιωμένην, καὶ [v] βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ "προσοιαν ἱερείων, καὶ τὰς [x] ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσε"ται πρὸς τὸν Θεὸν ἡδέως ἀκουσόμενος, [y] ὅτι τε κήδεται "μὲν ὑμέτερος, καὶ πρὸς ἀνδρὸς [z] ὃν αὐτὸν ἐπελέξα"το γινομένας προσδέχεται ταύτας". Εὐσεβεῖοι [a] δὴ πρέ-σκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονία. Ααρὼν δὲ [b] λέγε τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς τὴν τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δὲ [c] αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸ χρόνον τέσσαρες· [d] Νάδαβος, [e] Αβιὲς, Ελεάζαρος, Ιθάμαρος.

β'. Οσα

o Επεὶ δ' εἰδέτε] *Baſ.* & *Gen.* Latine dicas, *Quandoquidem tabernaculo Numen excipere cogitatis.* Alii omnes aliter, *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπεὶ ᾔ εἰ τοῦτον. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* in *ceteris* ἐπεὶ ᾔ εἰ τοῦτον. HUDS. *Vet.* ve tit: *qui Tabernaculum oportet jam dedicari.* Forte leg. ἤδη δεον. COCC.

p Ιερατεύσαντα] Τεραστεύσαντα editores ambo tempus anteverterunt. BERN.

q Ημῶν] Υμῶν *Samb.* & ſupra v. 37. ὑμῖν.

r Επιτραπείσης,] Cæteri ἐπιτραπείσης pro ἐπιτραπείσης, aut vice ἐπιτραπείσης *Sambuci.* BERN.

s Κάμνοντι] Καμόντι *Vat.*

t Μᾶλλον ὑμῶν εἰδώς·] Υμῶν μᾶλλον εἰδώς· ὡς ἔστος *Samb.* μᾶλλον ὑμῶν, εἰδὼς ὡς ἔστος *Baſ.* & *Gen. Epiphanius* ſimiliter ὑπονοίζει, *Hunc ſacerdotem nobis credidit juſtiorem, ſciens quia dignus induetur.* Hoc eſt, τοῦτον ἥρηται ἱερέα δικαιότερον μᾶλλον ἡμῶν· εἰδὼς ὡς ἄξιος ἐνδύσεται. Nam Philo dixerat, τὸ μὲ ἀδελφὸν ὁ μωυσῆς ἀρχιερέα κζ τὰ χρησθέντα λόγια ἤρθη. Tum Johannes Joſephi defloretor, ἀρχιερέα ᾔ ὁ Θεὸς τὸν ἀαρῶνα ἐψηφίσατο· συναθροίσας ᾔ τὸ πλῆθος ὁ μωυσῆς, ἄνδρες ἔφη τὸ μὲ ἔργον τετέλεσται, τὸν ᾔ δ' ἱερᾶς τιμῆς ὁ Θεὸς τὸν ἀαρὼν ἀξιοῖ. BERN. & HUDS.

v Βωμῶν ἐπιμέλειαν] Miniſterium altaris utriuſque ſacerdotum erat proprium, uti conſtanter Judæi tradunt. Levitæ miniſtrabant ſacerdotibus, ſed altare exterius non adſcendebant: ad interius quoque non licebat iis accedere. REL.

x Υπὲρ ὑμῶν] Υπὲρ ἡμῶν in codicibus *Epiphanii.*

y Οὅτε κήδεται] *Big.* & *Samb.* ὅτε κήδεται γνήσιος δὲ ἡμέτερος *Baſ.* & *Gen.* ὁ τε κήδ. γ. δὲ ἡμέτερος *Epiphanius.* Ubi ἀνασάλμον ſcripſit male *Samb.* & ſubinde ὑπ' ἀνδρὸς, pro παρ' ἀνδρός. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* antea ὅτε κήδ.

z Ον αὐτὸν] *Big. Samb.* & *Epiphanius* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο. Probo tamen non minus quod nuper & nunc excuſum eſt. Supervacua etiam videtur correctio Reverendiſſimi Montacutii, ὃν αὐτὸς ἐπελ. γιν. προσδέξεται. BERN. Sic *Baſ.* & *G.* ὃν αὐτὸς ἐξελέξατο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

a Δὲ ηὐσκοῦν] Τε ηὐσκοῦν *Samb.*

b Διά τε] Hæc ſine diſtinctione legunt *Samb.* & *Epiphanius* Moyſis gratia, διά τε τὸ ἦθος καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἀρετὴν τ' ἀδελφοῦ. Nos cum editoribus Aaroni diſtinctius tribuimus τὴν προφητείαν propter Ex. c. 7. 1. ואהרן אחיך יהיה נביאך. BERN.

c Αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ παῖδες in *aliis.*

d Νάδαβος,] Joſephus itaque per hyperthefin ſcripſit paſſim pro νάδαβος. Quippe exemplaria Græca Latinaque conſentiunt in *Nabado*: niſi quod codex *Hen.* νάδαδος forte ſervet ex נדב nomine vero. Pariter γ'. *Bar.* c. 14. 20. & c. 15. 25. antiquiſſimi libri oſtendunt ναδαβ & ναδαὶ pro נדב. BERN. *Joſephus* per hyperthefin paſſim ita ſcripſit pro Νάδαβος, conſentientibus omnibus exemplaribus tam Græcis quam Latinis.

e Αβιὲς,] Ab Hebraico אביהוא *Abihu.* Pro eo legitur ἀβιοὺδ ubique exemplarium Græcorum. Nec aliud interpretatur Euſebius in ſuo Lexidio inter Nomina Exodi. Nam אביהוד in Hebræo iſtius libri haud uſquam occurrit. Ita ex vetuſtiſſimo mendo ὑὸς ναυῆ auditur per Græciam Chriſtianam pro ὑὸς ναυῆ. Philo autem exponit vocabulum ἀβιὲς, ſic enim apud ipſum ſæpius ſcribitur, tanquam ultima litera ſuperflua. Quorſum ait, ναδαὲ μὲ ἐκούσιος ἐρωμενεύεται —— καὶ ἀβιοὺδ, πατὴρ μου: rectius καὶ ἀβιοὺ, πατὴρ μου ἐστὶ, id vult אביהוא. Hujus autem paragraphi argumentum plurimum ſumſit Joſephus è tertio libro Philonis de Legiſlatore. Κατὰ τὸ εἰκὸς ἱερᾶ κατασκδασθέντος, ἔδει δὲ ἱερῆς τὰς ἐπιτηδειοτάτας αἱρεθῆναί τε δὲ θαυμαθὲν ὃν τρόπον τὰς θυσίας ἀνάγε τε δὲ ἱερεργεῖν προσῆκε. τὸν μὲ οὖν ἀδελφὸν ἐξ ἁπάντων ἐπικρίνει ἀκριβείας, τοὺς δ' υἱοὺς παῖδας ἱερεῖς ἐχρηματίσε· προσομιλῶ δὲ τῷ οἰκείῳ ἦθει οἴδεν ἀνεπιτήδειον δὲ οὐδεμίᾳ ἀρετῇ τοῖς ἀνδράσιν ὑπάρχοντα. σαφὴς ᾔ κρίσις. δεύτερον γὰρ, δυο δ' ἦσαν, αὐτῷ τάττει δὲ γήρως ἐξίωσε. καθίστη ᾔ μὴ τὸν δὲ ἄπαιδος ἔθνους γνώμης, [Hac autem occaſione diligentiſſimus Philonis ſectator Adamantius, quid ſecundum Regulam antiquam in ſacris Ordinationibus plebi Chriſtianæ fuerat conceſſum, ita explicat. *Convocavit*, inquit, *Moyſes Synagogam Lev. c. 8. 6. & dicit eis. Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus. Licet ergo Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen convocatur & ſynagoga. Requiritur enim in Ordinando Sacerdote & præſentia populi, ut ſciant omnes & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, nequa poſtmodum retractatio cuiquam, nequis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod Apoſtolus præcepit in Ordinatione Sacerdotis dicens, Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.*] ὡς τὰ λόγια ὑφηγεῖτο, καιρὸν τρόπον δὲ ἄξιον ἰσορροπῶν. λαὸ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ὕδατι πηγῆς τῷ καθαρῷ, κἄτῳ δὲ ζωικῷ. κάρτα τοὺς ἱερᾶς ἀναδιδόντων ἐθῶντας, τῷ μὲ ἀδελφῷ τὸ προδρέμειν δὲ τῷ ἐπαμοιβὰ, οἱονεὶ θώρακα, τὸ παντοίκιλον ὕφασμα δὲ μίτρα δὲ παιδὶς. τοῖς δ' ἀδελφιδοῖς χιτῶνας λινᾶς, ζώνας τε δὲ ποικιλῆ πᾶσιν. ὡς ᾔ τοὺς ἐσθητίζειν ἤσκηκεν αὐτοὺς, χειμερίοις δώδεκάσι λαοῖν, ὃ μυστικῆ τέχνῃ καὶ εἰσηγάσθη, τὸν τε βωμὸν δὲ τὸ λυχνίαν καθέζεσθαι, ἐπιῤῥάνων ἐπαφὰς, καὶ τἄλλα ὅσα ποιεῖ θυσίας χρηστικὰ. καὶ τελούμενον προσαγαγὼν τὸν ἀρχιερέα (הקריב) τοῦτο λέγε τῷ κεφαλῷ ἀλείφει. ταῦτ' ἐπιτελέσας, σφαγὰς ἀρθώσας κελεύει μόχον δὲ κριὸς ἑνὸς. τὸ μὲ, ἵνα θύσῃ ποιεῖ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων· αἰνιττόμενος ὅτι παντὶ ψυχικῷ καὶ σωματικῷ ᾖ, παρ' ὅσον ἦλθεν εἰς ψύξιν, σ μονὲς τὸ ἁμαρτάνον ἐστὶν· ὡσὶς δὲ τὸν θεὸν σύχαις καὶ θυσίαις ἀναγκαῖον ἐξομνύζειν, μὴ ἀμελητὰς ἐπίθοιτο. τὸ δὲ κελῶν, τὸ μὲ ἕτερον εἰς ὁλοκαύτωμα σύχαιστήριον τοῦ τῶ ὅλων διοικήσεως· τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὸν τοῦ ἱερωμένων ἀρὸ καθάρσεως ἀγνόλικῆς παντέλειαν, ἐν ἐτύμως τελειώσεως σκάλεται, איל המלאים, Lev. 8. 21. καὶ λαὸ αἷμα δὲ αὐτὸ πῖσα μίξη δὲ σῶμα δὲ· ἐκ τοῦ τελουμένου ἱερέων, ἐς ἄκρου, ἄκρου χεῖρες, ποδὸς ἄκρου, δεξιὰ τὰ σύμπαντα· αἰνιττόμενος ὅτι δεῖ τὸν τέλειον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ βίῳ παντὶ καθαρεύειν. θυσίας δὲ ἐπὶ ταῖς προτέραις ἄλλας ἀναγκαίους, τοῦτο μὲν τοῦ ἱερέως ὑπὲρ αὐτῶν, τοῦτο δὲ τοῦ γενετῆς ὑπὲρ ἅπαντος δὲ ἔθνους· μωυσῆς μὲν εἰς τὴν σκηνὴν εἰσέρχεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἐπαγόμενος. ὀγδόη δ' ἐκ τελευταία ἡμέρα καὶ τελευταία· ἐν γὰρ πρότερον ἐπὶ ἱερατεύοντων αὐτόν τε καὶ τοὺς υἱοὺς ἀγγελίζειν. εἰσελθὼν δ' ἀνεδίδασκεν οἷα ὑπηγητὴς ἀγαθὸς, εὐμαθῆ γνώμενον, ὃν χρὴ τρόπον τὸν ἀρχιερέα τοὺς ἴσω ποιεῖσθαι λειτουργίας. εἶτ' ἐξελθόντες ἀμέτοικοι, καὶ τοὺς χεῖρας ἀνατείνοντες πρὸς τὸ κεφάλης, εὐχὰς τίθεσθαι τῷ ἔθνει τοὺς προηκούσας ἀπὸ καθαρᾶς καὶ ἐσωφρόνης γνώμης. ἔτι δ' εὐχόμενον, τερατωδέσαιέν τι συμβαίνῃ· ὡς γὰρ τὸ αὐτὸν, εἴτε αἰδέσεως ἀπόπασμα δὲ καθαρώτατον, εἴτε αἰῶνος καὶ τοῦ τοιχείων φύσεί μεταβολὴν ἀναλυόντος εἰς πῦρ, αἰσθήσιον ἀθρόον φλὸξ διεκαῇ· καὶ συνδρομὴ ῥύμη φέρεσθαι μέν ἐπὶ τὸ βωμὸν, τὰ δ' ἐξ αὐτοῦ πάντα ἐξαναλίσκῃ, ὡσὲ οἶμαι σαφεστάτου δηλοῦσιν, ὅτι δεῖν ἀνδρὸς ἐπιφοσωνῆς ἐπιτελεῖτο. Graviſſimam hanc hiſtoriam, qua facundius nihil aut potentius ſcripſit Philo, jam reticere non potui, ſive Hebraicorum ſive etiam Chriſtianorum Pontificum, quam magnam meritamque habeo, veneratione. Ritus enim nonnullos Judaicos, quos maxime S. Paulus æternarum rerum ſymbola eſſe oſtendit, in Religionem noſtram transferri utile erat factum, & honeſtum, & antiquiſſimum. BERN. Scriptoribus nonnullis Αβιοὺδ dicitur, aliis vero Αβιὲς.

f. Πα-

β'. Ὅσα δὲ τῶν περὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν [f] παρεσκευασμένων ἦν περίεργα, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσος σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν, [g] μήτ' ἐκ κονιορτοῦ βλάπτῃ. [h] τό τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν, [i] εἰσφορὰν [k] αὐτοῖς προσέταξεν εἰσφέρειν σίκλον τὸ ἥμισυ κατ' ἄνδρα. [l] ὁ δὲ σίκλος, νόμισμα [m] Ἑβραίων ὢν, [n] Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέτταρας. [o] οἱ δὲ ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ [p] πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. [q] ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων [r] οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς [s] περὶ τὴν σκηνὴν χρείας [t] ἀνηλώθη.

γ'. Ἡγνίζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας, τρόπῳ τοιούτῳ τοιάμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. [v] σμύρνης ὀπὸς

2. Quæcunque vero in Tabernaculi fabricam parata supererant, jussit ea in vela tectoria ipsius Tabernaculi, lychnuchi, & thuribuli, aliorumque vasorum impendere; ut hæc, dum in itinere deportantur, neque pluvia vel minimum læderentur, neque pulvere. Atque populo iterum convocato, * imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum. Siclus autem nummus est apud Hebræos, qui valet quatuor † drachmas Atticas. Illi vero prompto obsequio jussa Moysis exsequuntur; ad numerum sexcentorum quinque millium & quingentorum & quinquaginta. Argentum autem conferebant *soli* ingenui, à vigesimo & deinceps ætatis anno usque ad quinquagesimum. Quicquid vero collatum erat in usus Tabernaculi insumptum est.

3. Præterea & Tabernaculum & sacerdotes lustravit, purificatione ad hunc modum facta. ‡ Myrrhæ * electæ siclos quingentos, totidemque ireos, *Eundem Moyses septem diebus rite consecrat, populo spectante & plaudente. Lev.* c. 8.

f Παρεσκευασμένων] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* παρασκευασμένων.

g Μήτ' ἐκ κονιορτοῦ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* μήτε κονιορτῷ *Baf.* & *G.*

h Τότε πλῆθος] Ita cum *Vet. Interpr.* τότε πλῆθος in *Editis.*

* *Imperavit ut viritim contribuerent dimidium siclum.*] *Præter anathemata spontanea, Deo imperante seu tributum sacrum seu λύτρον ὑπὲρ ψυχῆς,* בסף הכפרים & תרומה ליהוה *i. e.* LXX. *Interpr.* & *Jos.* εἰσφορὰ κυρίῳ, 603550 *Josepho, aut justo numero* 603550 *semisiclos in usum Tabernaculi pendunt tot viri Israelitæ à* XX. *annis ad* L. *recensiti,* בקע לגלגלת מחצית השקל, *sive ut in nummis vere Hebraicis circa Urnam Aaronicam conscriptum vidimus,* מחצת השקל. *Exodi c.* 30. 13, 14. & *c.* 38. 25, 26. *Valet autem Siclus Hebraicus* חשקל, *quantum argenti Stater sive τετράδραχμον Atticum, vel δίδραχμον Alexandrinum secundum Interpr.* LXXII. *Inde ajunt isti Ex. c.* 38. 26. δραχμὴ μία *i. e. Becà* τῇ κεφαλῇ, τὸ ἥμισυ δὲ σίκλου. *Vide & Gen. c.* 24. 22. *Ex Moyse autem claret Siclum colligere* XX. Geras גרה, *quæ sunt* Meæ *totidem* מעות *Onceloso, Samaritis* دوانيق *q. e.* δανάκαι *Hesychii, atque* Oboli τοῖς ὀ'. *partemque feciisse* $\frac{3000}{2 \times 3000}$ *Talenti Hebraici. Æstimantur adeo capita Israelitica* 603550. *Talentis centum plus Siclis* 1775 $= \frac{6035550}{2 \times 3000}$. *Ex. c.* 30. & *c.* 38. & *Num. c.* 1. BERN.

i Εἰσφορὰν] In εἰς φορὰν male divisit *Vet. Interpr.*

k Αὐτοῖς] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

l Ὁ δὲ σίκλος,] Hanc Josephi sententiam alio loco confirmavimus uberius. Subjicimus tetradrachmum Atticum, argenteum, Siclo æqualem.

REL.

m Ἑβραίων] Ἑβραίων soli *Big.* & *Samb.*

† *Drachmas Atticas.*] Id est, quatuor novem denarios Mon. *Ang.* Videsis *Prid.* Præf. ad pr. vol. p. 17. HUDS.

n Ἀττικὰς] *Josephum* (cui tuto hisce de rebus fidendum esse pronunciat *Theodoretus*) de valore *Sicli* tuetur *Villalpandus* in *Apparatu*, p. 386. ut & *Heideggerus* in *Hist. Sacr. Patriarch.* p. 41. & *Relandus* in *Dissert.* de *Nummis Samaritanis*, p. 188. quibus adjicias *Ciacconium* de *Ponderibus*, p. 69. & *Sperlingium* de *Nummis non cusis*, p. 54.

o Οἱ δὲ] *Samb.* οἱ δ'. *Hen.* & *Busb.* οἳ. BERN.

p Πεντακισχίλιοι] Πεντακισχίλιοι *Big. Samb. Baf. Gen. Busb. Hen. Epiphanius* Int. Epitom. *Cant.* & *Johannes Zonaras* contra secundum librum Moysis c. 38. 25. quartumque ipsius statim versu 46: licet plerique Theologorum diversas fuisse πεντακισχιλίας illas contendant. Quippe recensio militiæ Hebraicæ, quæ exigebatur in eremo Sinæa Exodi anno secundo. ineunte, 603550 viros ingenuos præcise collegerat, qui Græcorum more supputanti omnino comparuerint ἑξήκοντα μυριάδες καὶ ΓΦΝ'. Scribæ autem veteres apud Josephum Γ commutarunt in Ε, numerorum nimis prodigi. BERN. Ita libri omnes *Josephi* contra *Moysem* in *Exod.* c. 38. v. 25. Scribis veteribus apud *Josephum* commutantibus Γ in Ε.

q Ἔφερον] Εἰσέφερον ὃ *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

r Οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* quibus ex *Latinis* favet *Vossii* codex, *a viginti annorum ætate & usque ad L. constituti.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι *Baf.* & *G.* οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἄνω ἐτῶν ἄχρι *Vat. Hen.* & *Busb.* non male.

s Περὶ τὴν σκηνὴν] Περὶ τὴν σκηνῆς *Vat.*

t Ἀνηλώθη.] Ἀνηλῶθη recte & Attice *Big.* cum *Samb.* à verbo primario ἀλόομαι. ἀναλῶθη *Baf. Gen. Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

‡ *Myrrhæ electæ siclos quingentos,*] *Nobilissimum & Sanctissimum* Chrisma *Ex. c.* 29. 7, 21. *c.* 30. *à v.* 23. *c.* 37. 29. *c.* 40 9, 10. *Lev. c.* 8. 10, 11, 12. *Num. c.* 35. 25. *c.* 7. 1. & *Eccles. c.* 45. 18. & ψ. 132. 2. שמן המשחה & משחת קדש. *Ædem magnumque Sacerdotem Dei cum suo ornatu in omne ævum consecrari* קדש *dignum erat ac justum, (quove contra pretiosum non erat Talmudo profitente* Ceritot *f.* 5. *Oleum illud Balsamum* שמן אפרסכון *quo rex* δικαιοῦλας *Jehus olim inungebatur,) cum Hinno* הין *sive Biconcio Attico olei ex oleis miscebat præcipua aromata & fragrantissimos sudores* besamin ros בשמים ראש, *quod est* ראש בשמים rase besamin, *sicut Salomo rex explicat c.* 4. 14. *sui Cantici: quippe in aridis aromatum præstat summæ arboris cortex, & in fluoribus primæ omnium lacrymæ.* Myrrhæ *quidem purè sponteque stillantis* מר דרור *Siclos i. e. semuncias Atticas* 500. *totidemque siclos* Casiæ קדה, ἴσως LXXII. & *Josepho, ac* קציעה *nuvias Judæorum reliquis.* Cinamoni *vero* Calamique קנמון וקנה בשם *semuncias alterutrius* 250. *Simul grata pondera* 1500 *siclorum, Talmudistis licet refragantibus* Ceritot *c.* 1. & *Maimonide c.* 1. §. 2. Cele micdas. *Quamvis enim* שקל *absit à textu Hebræo tam Samaritarum quam Judæorum, recte tamen interpretantur illa pondera de siclis totidem Doctores Alexandriæ, ut alibi Sacrorum librorum, Josephus etiam, Onceloscus, Paraphrastes Jerosolymitarius & Neapolitanus, & familiaris Rabbinorum Hieronymus: quin statim sequitur in contextu Moysis super hac re* בשקל הקדש.

Præterea imperatum est Altare Aureum מזבח הקטורת & מזבח הזהב, *ante soles orientem occidentemque quotidie pretiosissimo thymiamate adolere,* קטורת הסמים וקטורת תמיד מעשה רוקח במלח טהור קדש *Ex. c.* 30. 7, 8, 9, 34. *c.* 31. 11. & *c.* 37. 23, 29.

Deinde oleo puro (שמן זית זך כתית) *ac perpetuo, Ex. c.* 27. 20, 21. *Lev. c.* 24. 1, 2, 3, 4. & *Num. c.* 4. 16. & *præter Moysen Hecatæo teste, p.* 408. φωταγωγοὺς. *Eusebiana, Candelabri* מנורה שבעה נרותיו *tres luces interdiu, nocte omnes* (הדלקת או הטבת) *alere & conservare,* semilogo *quidem olei singulas* κατὰ δωδεκάτην Menacot *c.* 9. §. 3. 11. *Maimon.* Tamidin *c.* 3. §. 10, 11. *pro tempore nimirum* interveſpertino, *Moysi* בין הערבים *i. e. discipulis Moysis* מערב ער בקר. *Nam ex prisco ritu* אין מתנכין ארז הכנורית *אלאבהדלקת* ונרותיה בין הערבים. *Imo per diem quinque vitæ arsisse refert Reis Lacis, qui floruit tempore M. Constantini,* Iomæ *f.* 33. (*Vide etiam tu Mishnam Tamid c.* 3. 9. & *c.* 5. & *c.* 6. & *Maimonidem de* Jugi officio *c.* 3. 16.) *præsertim* בין מערבי לנרות *lucernæ medioxumæ & versus Sanctissima repandæ flammam, Pharisæis consentientibus omnino in Massictis* Ciddusin *c.* 2. & Tamid *c.* 5. & *Maim. in hilcot* Tamidin *c.* 3. 13. *Hanc autem si extingueretur, sicut contigit revera circa Passionem Domini nostri Jesu Christi, ab Holocaustomatum Altari refici quasi igni Cœlesti oportuit,* Tamid *c* 5. *f.* 63. *a. Simile de suffitu sacro docet G. Syncellus p.* 136. περὶς αἰωνίας τὰς θυσίας ἀκαλύκους αἱὶ, ἐξ ὧν καὶ θυμιᾶν ἐχελῶ. *Subjiciam jammodo* Thymiama *Rabbinicum nominibus Hebraicis atque etiam Arabicis confectum.* 1. Stacte, נטף *seu* עור בלסאן, *aut interprete Symeone Gamalielis præclaro Nomodidascalo* שרף הנוטף מעצי הקטף *quod est Lacryma Balsami* 2. Onyx, שחלת, צפורן *Talmudistis &* שפרא *Onceloso.* 3. Galbanum צצרשי"ב, *vel* חלבנה *i. e. Styrax liquida.* 4. Thus לבונה. לבאן, מיעה סאילה. 5. Myrrha מר, מסך. *Suo pondere quodque in* LXX. *minas* כנין, *quæ possunt* 7000 *denarios aureos.* 6. Casia קציעה *Myropolis Hebræis Arabicisque.* 7. Nardus spicata שבלת נרד, נגבל אלנטרין *vitiose apud Maimonidem pro* שבלת אלנארדין; *quod etiam per metaplasmum in duobus libris Evangelistis appellatur* νάρδος πιστικὴ *ex Latino.* 8. Crocus, כרכם, זעפרן. *Horum singula ad minas* XVI. *Addantur eis* 9. Costi, קושט, *duodecim minæ.* 10. *Novem minæ* Cinamoni קנמון, עור זית & ξύλου. 11. *Tres minæ* Corticis aromatici *Acori Agallochi Casiæ aut similium,* קלופה, קשור סליחת. *Dein quadrans cabi* מלח סדומית וכפת הדורן Salis Sodomeni (*ex Moysis* ממלח) & Succini Jordanici. *Tum* Ambari عنبر *aut herbæ cujusdam* καπνώδους *quantum poterant. Postremo conficiebatur Thymiama cabis novem* Saponis Carsinensis *cabisque* XXI. vini Cyprii. *Nam hæc quinque præter aromata* IV. *à Deo præscripta Ex. c.* 30. *injicere audent Pharisæi, unde crescret quotidianum Suffimentum mna una super* 368. & *tribus demum in vigilia lomæ.* Ceritot *f.* 6. *a.* & *Maimon.* Cele micdas *c.* 2. §. 3. BERN.

* *Ele-*

ireos, ex cinnamomo autem, & calamo (nam & hic adoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum ponde-

λέκτᾳ σὺν λιβανωτοῦ πενταπλασίας, καὶ [x] ἰρεως ἴσας, [y] κιναμώμου ἥ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος [z] θυμιάματος,

* *Electæ*] Id eſt *puræ ſponteque ſtillantis.*

[y] Σμύρνης] Hebræus habet מר דרור *mor deror*, σμύρνης ἐκλεκτῆς Interpr. LXX. atque σμύρνης ἐπιλέκτου Hiſtoricus noſter, ut דרור conveniret cum ברור. Onceloſus *mira dacia* דרא מירא, *myrrhæ puræ & ab omni vitio liberæ.* Libentius tamen interpretor ראש מר דרור, τὸ ἄνθος (quod eſt τὸ ὁμόχροον ſecundum Theophraſtum & rem ipſam) σμύρνης ἑαυτῆς. Quippe سى *darra*, *ſtillare* in Lexicis Arabum. Judæi Mauruſii, R. Saadias, & Samaritarum philologi phraſin eandem interpretantur preſſius المسك الخالص *meſc* ſeu *moſchus ultro lacrymans*, Tavoſus مسك انزان *moſchus ſincerus.* Ubi *moſchus* non teſtes dorcadis Indicæ, ut Maimonides medicus, Abeneſdras philoſophus aliique exiſtimarunt, ſed myrrhæ arboris ſuccum denotat. Prius equidem valde alienum fuiſſet ab oleo ſancto & incruento, à *mor* Moſaico. Quinetiam hoc idem coarguit, quod poſtea vidi, M. Nachmanis ad Legem & A. Davidis in Scholiis *Cele micdas* c. 1. §. 3. Verum R. Hiæ מר דרור vocatur لبني الذهبان λοβνακ ἐσσᾶν, *Styrax aureus* ſeu *Gebalites.* Sæpius enim hæc lacryma pro myrrha malo dolo venditur. BERN.

[x] Ἰρεως ἴσας·] Pro קרה *Ciddah*, quod קציעה *Caſia* nuncupatur in Hymno Regio 45. 9. & Onceloſo aliiſque Paraphraſtis Chaldæis קציעתא aut קציעא. Judæi Alexandrini ad Moyſis Pentateuchum ἰρεως interpretati ſunt, ἴρεως etiam Flavius noſter. Verum οἱ ο' in Pſalmis malunt κασία pro קציעות, quinetiam MS. Oxon. & S. Ambroſius κασία ponunt in Exodo. Iris autem ſpecie ſatis diſſimilis a Caſia, herba enim magis quam frutex videtur, odorem tamen conſimilem habet ac Plinio teſte nobiliſſimum, ſed & folia ſimillima. Accepit vero vel ſuam ob indolem Caſia nomen קדה inter Hebræos, tanquam *odoratiſſima* rerum & *frangantia* mera. Εὔοσμον adeo ſignificat *Ceda*, *Cada*, *Cadia*, قدي قداة قدو, ſimileſque typi Arabum & Æthiopum & Trogodytarum dialectis. Vel ſane קרה eſt قدة *Cedda* Arabicum, quaſi lignum *decorticatum*: nam *Caſiæ corticem, contra atque in Cinnamo, levari & exinaniri pretium eſſe* ait Cajus in Hiſt. Naturæ. Hoc idem confirmat vocabulum קציעה, ſeu קציעא Chaldæis perfrequens, (unde κασία Græcorum, atque etiam nomen proprium ſuaviſſimæ Jobitidi:) quod rite interpretaberis κάρφος, σκυδαλμὸς, & *cortice nudus* baculus. Quippe קצע & قضع, *cute reſecta aut abraſa denudare.* Accedit huc & vox Arabica سليخة *Selicha*, qua Interpres ſacer reddidit Hebraicum קציעה in Pſalmis, & Medici Arabum Dioſcoridis κασίαν interpretantur. Significat autem سليخة τὸ ἀπολισθῆσαι, *cute ac cortice ſpoliatum.* Deinde Cl. Saadias, Judæique Africani קרה verterunt قشط *Coshṭ*; quod ἀπολίπισμα ſive φλοισμὸς denotat ſuo etymo ab Arabum قشط *Caſhata*: Arabes ipſi frequentius *Coſt* قسط, à quibus ſuaviſſimus κόστος ad Græcos venerat. Pariter Maimonides Cele micdas c. 1. §. 3. קשט חקרה היא inaccurate & præter Talmud, ubi *Coſt* & *Ceſia* diſerte diſtinguuntur ab invicem. Poſtremo Caſiæ genus optimum, quod γίζῃ appellitari ſuo in agro nos monet Pedacius aliique, جزر nomen nanciſcitur à *cute reſecta & detracta.* Nam جزر, ἀφαιρέσιμον, φλοιόν. Tum idem equidem Botanicus inter nobiles Caſias recenſet μωτὼ, quaſi diceretur *Caſia mortua nihilque ſpirans*, tum δάκας aut δάκα i. e. דקה & دقران, *ſurculus*, *virga.* Tradiderunt autem Nomodidaſcali *Ceritot* f. 5. quod ſubinde urgent Abeneſdras & David Cimchius, Thuribulum ſacrum (פטום הקטרת) præter alia aromata ſpiraſſe קציעה *κασίαν*, omnino pro קרה Legiſlatoris, quod Samarites reddidit ſimpliciter *Od* العود, ξύλον. Alia plurima nunc omitto. BERN. Ita etiam LXX. ad *Moyſis* Pentateuchum. verum in *Pſalmis* malunt κασία. quinetiam *MS. Oxon.* & *S. Ambroſius* κασίαι ponunt in *Exodo.*

[y] Κιναμώμου] Κιναμώμου ἥ καὶ καλάμου *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* κιναμώμου καὶ δίκα καλάμου *Big.* κιναμώμου δίκα καὶ καλάμου *Samb.* Peregrinum hoc vocabulum per ν geminum ſcribitur in exemplaribus Herodoti atque Ariſtotelis, eis præſertim in locis unde ſimplici liquidaque litera id citaverant Euſtathius & Etymologus. Quin κιννάμωμον etiam increbuit in Lexicis aliiſque libris Græcorum, Hippocratis, Dioſcoridæ, Strabonis &c. velut convenientius Hebraico קנמן, quod *Cinnamon* fortiter enunciant Judæorum philologi. Veruntamen notiſſimus verſus Dionyſii φῦλα φοινίσσης ἀκηράτου κιναμώμου, & codices Theophraſti, quo doctius nemo diligentiuſque aromata tractavit, ſed & lenitas Attica, κιννάμωμον Joſephi ſatis tuentur. *Cinamomum* ſubinde reddidit Latinis literis Epiphanius. Adblandiuntur quidem & veri ſpeciem ſaltem ferunt, quas excogitavi originationes Hebraicæ vocis קנמן; unde Græcum κιννάμωμον, ſicut ab uſu Aſſyriorumque ⲕⲁⲛⲙⲁ, קנמא, *Canomo* & *Cunema* venit Genus quidem deterius & lignoſius κίναμον & κίναμι Nicandro in ſalubri carmine: hinc etiam *Caunima* Mercatorum Malabaricorum. Una ſit illarum קנא חמאם, *nidus columbæ ſive avis* κιναμωμολόγου, qua de poſt Herodotum ſapiens Stagirita nono Hiſtoriæ Animalis & Dionyſius in Geographicis. Alia قناة حماما, *Canna Amomi.* Tertia equidem proxime acceſſerit ad Hebraicum ab Arabico قنم *Canemon*, *valde olens*; ſi forte apud Joctanidas vocabulum illud tam ὀσμωδὲς notaret, quam ὀζώδες certo denotat. Vel quarto modo קנמון deſcendet à קנה, קניא, ſeu قناة, *Canna*, *fiſtula*, veluti ארגמן in Moyſis volumine ab ارجوان: quippe Cinnamomum συναγωγὰς pretiumque ſui corticis. Conſtat etiam Interpretes Alexandrinos Jer. c. 6. 20. קנה הטוב reddidiſſe Græce κιννάμωμον, & Theodotionem id interpretamenti in ſua verſione retinuiſſe. Ibidem inſuper adnotavit S. Hieronymus, *Calamum ſuaveolentem de terra venire longinqua propheticus ſermo teſtatur, ut intelligamus Indiam*, imo plagam Sinarum adhuc ſemotiorem, *de qua per mare Rubrum plura veniunt aromata. Hoc genus pigmenti medici* κασίαν συναγωγὰ *appellant.* Præterea Nachmanides contendit Moyſis primi קנה Arabici interpretanti valere דרציני *Darſinum*, idemque קנילה κανέλα, cujus calamus odoratiſſimus Dioſcoride Plinioque probantibus: ſed Abrahamus ben David mavult idem reddere cum Arabibus אזכר, cum Græculis χοινικοῦς. Caſiam idcirco & Cinnamomum à mercatoribus promiſcue venire Theophraſtus, Dioſcorides, Plinius, omniſque ætas recens vetus taxavit. Adde his Serapionem alioſque Arabum κάλαμον Dioſcoridis paſſim interpretari قصب الذريرة *Caſabodarira*, quod tamen S. Bibliorum interpretes aliquot Judaici Chriſtianique ſubſtituunt pro קנמון. Cæterum jamdudum periit (mirum creditu) nomen קנמון in Arabia & Troglodytica, ubi ipſe frutex fragrantiſſimus omnium reperitur: quanquam vocem hanc eſſe Hebraicam Thalia Herodoti hinc à tot ſeculis pronuntiavit, ὄφελεν ἥ λίγεσι μεγάλας φωτίειν ταῦτα τὰ κάρφια, in Arabiam licet de patria Bacchi, τὰ ἡμεῖς δὴ φοινικῆν μαθόντες (quod Plinius temere interpretatus eſt, *privatim Phœnicem* avem fabulis natam) κιννάμωμον καλέομεν. Nihilo adhuc minus Avicennam videmus, Serapionem, Beitaridem, cæteroſque medicos Arabum, *Cinnamonum* ad Serum ſolum primo referre, non ſuum. Hinc illi ubique reddunt Galeni Dioſcoridiſque κιννάμωμον voce ne vix ſua ſed Perſica دارصيني *Darſini*, δαρσίνιον, quod eſt *frutex Sinicus.* Ita Moyſis ſui קנמון בשם *Cinnamon beſem* exponit Tavoſus δαρσὶν ἑψὰ, دارصين بويا, *Darſin Aromaticum*, ſive ξύλα σπικᾶ τὸ εὐωδιάζειν. Arabes etiam Chriſtiani Eccleſ. 24. 20. & Jer. 6. 20 دارصيني adhibuerunt pro *Cinnamomo*: necnon duo Pentateucha Arabica Laudi, unicum Seldeni. Notavit etiam Aben David ad Maimonidis Jad, Cinnamomum Arabice appellari à patria ſua عود هندي *Lignum Indicum*: ſed Moyſes iſte ſimplicius interpretatur עץ ad dialectum Arabum. Dicitur autem præſertim קנמון בשם Ex. c. 30. κιννάμωμον εὐώδες Interpr. LXXII. quod eſt *Moſylicum* Dioſcoridæ, *Troglodyticum* Plinii, *Sinenſe* Serapionis, quorſum diſtingueretur à Geniſta reliquiſque Pſeudocinnamomis, tum etiam à Xylocinnamis Pedacii Botanici, à Taro, Cancamo, Zingibere, ipſoque Cinnamo, quod *Carfe* قرفة Serapion, κανέλα & κανθα afflicta Græcia appellitant. Deinde Cinnamomum odoris præſtantioris ſeu בשם קנמון Saadias & complures critici ſacri interpretantur, ut ſupra monui, قصب الذريرة, καταξοδαρείφ, quod eſt καλαμῷ θυμιᾶσαι. Similiter Coptitæ & Arabes, عود البخور *Lignum ſuffitus*, & quandoque قرفة aut عبير. Judæorum nonnemo عنبر *Ambarum*: Samaritæ كافور طيب, *Camphora odorata*; Judæi denique Mixobarbari قرفة الطيب *Cortex aromaticus.* Ita quidam ſolent Interpretes optimarum literarum appellationes *aromatum* male miſcere & confundere. Καλαμον denique ſeu plenius קנה בשם *Cenebajem*, *Calamum aromaticum* Unguentum ſanctum redolebat. Accedit enim *beſem* (qua de voce ejuſve cognatis בושמא, בשמנא, בשמא, בשם, *boſem*, *boſma*, *beſmana*, & *boſmena*, derivo Balſamum, quo nihil pretioſius, nihil fragrantius natura educat, tanquam *Odoramentum*, *Aroma*, *Suavitas.* Nam بلسان Arabum è Græco deflectit.) ne inſipidum, ſurdum, & minus quam optimum Calamorum aut præfulvum Oleo ſacro addere fas eſſet. BERN. δίκα *Coll. Big.* σίκα & καγλάμου *Coll. Voſſ.*

[z] Θυμιάματος.] Θυμιάματος *Baſ.* & *Gen.* Joſephus autem ſcripſit θυάματος, ut ſuadent meliores libri *Big.* & *Samb.* neque aliud viderat Epiphanius. Herodotum diligenter legerat Joſephus, ubi vocabulum iſthoc occurrit. Unde Euſtathius θυάματα παρ' ἡροδότῳ τὰ εὐώδη θυμιάματα. φησὶ γοῦν, σμύρνης ἀκηράτου (quod מר דרור Moyſi) καὶ κασίας καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων. Atque ante hunc præſulem Photius Patriarcha, θυμάτων, θυμάτων, μύρων, ἀρωμάτων, θυμιαμάτων. Similiter Heſychius θύματα, μύρον, ἄρωμα. BERN. Ita *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* θυμιάματος in *Editis* minus recte.

a Τῶν

τ῀ᾳ, ἡμίσαν [a] τῶν ϖρότερον ὁλκήν, κεκομμένα [b] δύειν ἐκέλευσεν, [c] ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ [d] εἰν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀκτιχόεσιον δύο χόας Ἀττικὰς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα ἡδοσμότατον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν [e] αὐτὰς τάς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων [f] κεκαθάρικε, τά τε θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ϖοῖα ποικίλα κατὰ τὴν σκηνήν, ὅπου καὶ χρυσοῦν θυμιατήριον μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο· ὧν [g] ϖαραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γίνηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τὰς ἡμέρας, [h] ϖρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον καὶ ϖρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐχρῆν, ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν [i] εἰς τοὺς λύχνους· ὧν τοὺς μὲν [k] τρεῖς ὅλῃ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς ϖρὸς τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄρισοι τῶν δημιουργῶν [l] Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. [m] τῶν γὰρ ἐνδυρημένων τοῖς ϖροτέροις αὐτοὶ ϖροεθυμήθησαν ἀμείνονα ϖροσεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπόνοιαν ὧν ϖρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μέντοι Βεσάληλον σωίβη κεφὴν τὸ κεφάτιον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος [n] εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς ϖρῶτος ἐτελεύτα. ἀρχομένου δὲ δευτέρου ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ τοῦ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ τοῦ Ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ ϖάντ' ὅσα ϖερὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

ris, contusa subigi jussit, iisque cum olei olivarum hine (hoc enim mensura est Hebraïca quæ capit duos choas Atticos,) permixtis & arte unguentariorum decoctis, unguentum suavissimum confici. Ac deinde *Moyses* illud accipiens ipsos & sacerdotes & totum Tabernaculum inungendo purificavit, simul etiam suffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, super aureum thuribulum *adolenda*, valde pretiosa comportabantur. quorum naturam enarrare supersedeo, ne lectoribus tædium afferam & molestiam. Oportebat autem bis quotidie suffitum facere, ante ortum & circa occasum solis, oleumque purificatum ad lucernas servare: quarum tres quidem super sacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur.

4. Jam cum omnia accurata essent & perfecta, *sacrorum* opificum præstantissimi visi sunt Besalelus & Eliabus. nam ipsi aliorum inventis meliora addere studuerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda & efficienda suopte ingenio idonei. Contigit tamen ut Besalelus præcellere existimaretur. Tempus autem septimestre, & non amplius, in hoc opere absolvendo consumptum est: & post hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, Hebræorum vero Nisan, ipso novilunio Tabernaculum *Deo* consecrarunt, & omnia ejus vasa à me *paulo ante* recensita.

5. *O-

a Τῶν ϖρότερον ὁλκὴν,] Iterum ex *Big.* & *Samb.* τ῀ ϖρότερον in *reliquis*.

b Δύειν] Δυεῖν *Big.* & *Samb.* (εἶν δύο *Coll. Voss.*) δυοῖν *Vat.* perperam sane, cum *Hesychius* δύειν interpretetur τύπτειν, καὶ βρέχειν, μίσγειν, μαλάττειν BERN. & HUDS.

c Ἐλαίᾳ] Ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ *in Samb.* & *Epiph.* Namque ἐλάϊνος dicitur forma μετωνυμικὴ ab ἐλαία, ut Grammatici advertunt ad alterum poema Mæonidæ. ἐλαίᾳ δ' ἐλατίνῳ εἶν *Baf.* & *Big.* Alienum autem est ab hoc sanctissimo Chrismate *Spathes contusa pinguedo*, sive *Oleum Elatinum*. In MS. Sambuci hæc sententia ita distinguitur in partes, ὁλκὴν κεκομμένα· δύειν ἐκέλευσεν ἐλαίᾳ τε ἐλαίνῳ εἶν· μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ὀκτιχόεσιον, δύο χόας (ambigue & contra Canonem) ἀττικὰς δεχόμενον· ἀναμίξαντας &c. Veruntamen vas Hebraicum הין *Hin*, LXX. Interpr. & Josepho εἶν, Onceloso ἵνα הין, cepisse quantum oleum duobus congiis Atticis esset implendis, hoc est, libras Romanas Anglicasve tam pinguis placidique liquoris bis decem, cum Josepho SS. Patres nostræ Ecclesiæ consentiunt, Apollinarius in Scholiis Romanis, Hieronymus ad Prophetias, & Theodoretus Cyri Quæst. 64. in Exodum, ubi quæritur, Τί ἐστι τὸ εἶν; μέτρον ἑβραϊκόν. δέχεται δὲ, ὡς φησὶν ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιεσάτιον δὲ ἐν τούτοις αὐτῷ ἀκριβῶς ἔβδομον τοῦ μέτρου ἐπισαμβάνει. Unde recte putavit Epiphanius Cyprius τὸ ἄγιον ἐν ξεστῶν εἶναι ϛ'. continere novem sextarios bilibres, sive 18. libras Romanas olei. Congius enim Atticus recipit olei libras Romanas decem, sed Romanus duntaxat novem. Conveniunt autem isthæc mensura eadem ex Judæorum κατεσπαρμένοις: Hin, semisatum, 3 cabi, 12 logi seu 48 rebiitæ, 72 ova plena gallinæ, Ephæ sive Bati pars sexta. Quandoquidem vero duæ Cotylæ sive sextarius Atticus continet 20 uncias Romanas olei, 12 sextarii sive bicongium Atticum, quantum est *Hin* Hebraicum Josepho æstimatore, admittet 20 libras Romanas olei. Modus autem iste plus triente superat Staticam Rabbinorum, Maimonidis, Tanchumi, Davidis Fesani, & aliorum. Logo enim suo concedunt illi ferme 13 uncias, sive drachmas 104. Unde *Hin* vas δωδεκάλογον replebunt 13 libræ Romanæ olei. Verum alibi de hisce ex professo tractamus. Sufficiat vel divertendo admonere lectores meos utrumque Pentateuchum Arabicum in Archivis Laudinis ἐν vertisse in قرق mensuram Medinensem *Ratalorum* seu librarum 16 capacem, mediumque adeo tenuisse inter modulos Josephi & Rabbinorum. Olei vero requirebatur minimum libras Atticas xx. quo eliquescerent libræ LXII. sive sicli sesquimille aromatum ritu myrepsico decoctorum, [vide *Ceritot* f. 5. & Maimonidem initio *Cele micdas:*) atque adeo gemino flumine decurrerent à fronte ἐπὶ τὸ κάγκανα, τὸ κάγκανα ἀκαῶν. BERN. Ita *Samb.* (*Coll. Voss.* correctio *Cocceji*) & *Epiphan.* Ἐλαίᾳ δ' ἐλατίνῳ *Big. Vat. Baf.* & *G.*

d Εἶν,] הין Hebr. REL.

e Αὐτὰς] Αὐτάς τε τὰς ἱερείας *Big.* & *Samb.*

f Κεκαθάρικε,] Ἐκαθάρισε (—κε *Baf.*) τά τε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Baf.* & *Gen.* κεκαθάρικε τὰ θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ ταῦτα ποικίλα καὶ τὸν σκηνὸν, ἐν δὲ *Samb.* & *Big.* Contra tot libros Græcos & mille Latinos jam typis Scheldonianis emendari volo κεκαθάρικε· τά τε θυόμενα &c. (Ita & in ora libri *Coccejus.*) Intelligit enim Flavius nobilissima illa suffimenta seu θυώματα קטורת, quibus intra Ædem quotidie adolescebat Altare Aureum, Deo præscribente sibique vendicante Ex. c. 30. 34. &c. & Ezech. c. 16. 18. Scio tamen θυόμενα posse defendi consuetudine summi poetæ, ὐδ. ξ'. ἀρσμαῖα θύουσι θεοῖς, ἤτοι τὰς ἀπαρχὰς ἐθυμίων καὶ τὰς παλαιὰς, quod adnotavit Thessalonicensis. Et ἰλ. ζ'. θυέεσσι, θυμιάμασι, ut Grammatici omnes fatentur. Photio itaque θύειν, ἁρμᾶν καὶ θυμιᾶν. Hesychioque θυσιάσαι, θυμιάσαι: sic enim restituendum. Unde Etymologo majori θύα dicuntur proprie τὰ θυμιάματα, sive γᾶς παῖδες phrasi Philochori: sacrificia autem cætera per abusum. Et alibi λαὸς δ' θύω τὸ θυμιῶ, καὶ τὸ τεθυμμένον τὸ ἀλφ πυρὸς βεβλημένον. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐκαθάρισε (—κε *Baf.*) τάτε θυόμενα, πολλὰ δ' ἐστὶ ταῦτα καὶ ποικίλα *Baf.* & *G.* Defendi tamen potest θυόμενα (ut notavit *Bernardus*) auctoritate *Vett. Grammaticorum*, qui ad *Iliad* ζ'. θυέεσσι interpretantur θυμιάμασι.

g Παραλείπω] *Big.* ϖαραλίπω.

h Πρὶν τε ἀνασχεῖν] Judæi in codice Tamid serius omnino (postquam agnus sacrificii jugis jam erat jugulatus & membra ad clivum altaris delata, quod nonnisi orto sole fieri consuevit) suffitum oblatum volunt. At Philo lib. de victimas offerentibus, etiam scribit ἔνδον ϖρὸ βαθυῶ ἕρεσθαι fuisse incensos odores. Postea Josephus noster scribit, ἀρχομένης ἡμέρας, *circa diei initium* fuisse agnum hunc jugulatum. REL.

i Εἰς τοὺς λύχνους·] Φυλάττειν εἰς τοὺς Ν' λύχνους *Busb.* εἰς τοῦ τοὺς λύχνους. Literam prolapsam corrigo εἰς τοὺς Ζ' λύχνους. Tot ille luces superius ex Moyse observarat c. 7. §. 7. Candelabrum sacrum coronasse. BERN. Εἰς τοὺς ϛ'. λύχνους *Busb.* unde legendum conjicit *Bernardus*. εἰς τοὺς ζ'. λύχνους. nam totidem luces Candelabrum sacrum coronarunt.

k Τρεῖς] In Siphra, antiquissimo in Leviticum commentario, & in Talmude plus uno loco, traditur noctu septem lychnos arsisse, interdiu unum, e quo videlicet accendebantur circa vesperam reliqui sex lychni. Non memini ullum legere scriptorem Judaicum, qui tres interdiu lychnos arsisse affirmet. REL.

l Βεσάληλος] Βεσελέηλος *Samb. Hen. Busb.* & infra *Big.* Heic autem legit *Big.* βασιλέηλος. *Baf.* & *Gen.* ubique βεσέληλος. Quibusvis horum non incongrue redditur in Græcum nomen בצלאל. BERN. Vide pag. 130. v. penult. Βεσελέηλος *Samb. Hen.* & *Busb.* atque ita *Vat.* licet infra Βεσέηλον habeat. Βασελεηλος *Big.* & mox Βεσελέηλος. ubique Βεσέληλος in *Baf.* & *G.*

m Τῶν γὰρ ἐνδυρημένων] *Epiph.* ex incuria lectitaret τῶν γὰρ ἐξευρημένων τοῖς ϖροτέροις ϖροεμήσαν seu ϖροτεμήσαν. Respexit autem Josephus ad hæc verba viri divini, לחשב מחשבות לעשות בזהב וגו', ἔργῳ ἀξιοῦσαι καὶ ἐπιτελεῖν. BERN.

n Εἰς τὸ ἔργον διῆλθε] Διῆλθεν εἰς τὸ ἔργον *Samb.* Inde Zonaras deflorator: ἐποιήθη δὲ ἡ σκηνὴ μησὶν ἑπτά. Diuque ante illum Tarasii doctissimus Syncellus, φησὶ δὲ ἰώσηπος, ὅτι οὐ ἐπὶ μησὶν ἐτελειώθη πάντα τὰ ἔργα τῆ σκηνῆς, καὶ τῇ πρώτῃ ἐμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους τῆ ἐξόδου ἔτη, lego ἑπτὰ nil convenientius. τοῦτο δὲ ἡ γραφὴ τῆ ἐξόδου μαρτυρεῖ, πάντως οὐ τούτοις ἔχουσα. BERN.

ς'. * Oſtendit autem Deus ſibi gratum acceptumque eſſe hoc Hebræorum opus; & non fruſtra eos laboraſſe *præ ſe tulit* contemptu ejus usûs: ſed acceſſit ad hanc Ædem & in ea habitare dignatus eſt. Præſentiam porro ſuam ita declaravit. Cœlum quidem purum erat & ſerenum, ſoli vero Tabernaculo incumbebat caligo, non profunda admodum & denſa nube illud circundans, ut talis eſſe videretur quali hyeme aſſueſcebant, nec tamen rara adeo & ſubtili ut viſus eam penetraret: ſed ſuavis ab ea ros diſtillabat in argumentum Dei præſentiæ iis qui hoc volebant pariter & credebant.

6. Moyſes autem, cum artifices qui talia adornârant & confecerant, dignis cohoneſtaſſet præmiis, in atrio Tabernaculi mactabat, prout ei Deus præceperat, taurum & arietem & hœdum pro peccatis; (nam de ſacrorum *quidem* miniſteriorum ritibus, cum de ſacrificiis agam, dicturus ſum, ſimul & de victimis quas ſolidas igni cremari juſſerit lex, quarumque partem in epulas cedere permiſerit) & † dein hoſtiarum ſanguine & veſtimenta Aaronis & ipſum cum filiis ſuis conſperſit, aqua fontana ac ſimul oleo eos purificans, ut Dei fierent *ſacerdotes*. Atque hoc modo per ſeptem dies *continuos* ipſos & veſtitum eorum curabat: Tabernaculum item & ejus vaſa *omnia*, oleoque ante ſuffito, ut modo dixi; & ſanguine taurorum & arietum & hœdorum, unoquoque die è ſingulis unius, occiſorum. Octavo autem *die* feſtum indixit populo, & *quemque* pro facultatibus *ſuis* ſacrificare præcepit. Illi vero inter ſeſe *liberalitate* certantes, & alter alterum iis quæ offerebant ſu-

ε'. [o] Ἐπέδειξε δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡδέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφαυνεια [p] τῆς χρήσεως· ἀλλ' [q] ἐπεξενώθη καὶ κατασκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ. τὴν δὲ παρουσίαν ἔτως ἐσήμηνεν. ὁ μὲν ἀέρα νὺξ καθαρὸς ἦν, ὑπὸνερ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, ὥστε [r] βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, [s] ὡς εἶναι δόξαι χειμέριον, ὥστε μὴν [t] λεπτῷ ἔτως ὥστε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καθικνῆσαι· ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔρρει, καὶ Θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστεύκοσι.

ς'. Μωϋσῆς δὲ, τοὺς τέκτονας οἷους εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιούτους [v] εἰργασμένους τιμήσας, [x] ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ, καὶ προσαγὼν ὁ Θεῷ, [y] ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγειν [z] γὰρ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν [a] μέλλω τὰ πρασσόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις [b] δηλώσων περί τε ὧν [c] ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τὰ βρώσιμα ἐφίησιν ὁ νόμος· καὶ τὸ αἵματος τὸ τεθυμένων τὴν τε σφαγὴν τῶν Ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν [d] ἔρρανεν, ἀφαγίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ Θεοῦ γένωνται. ὑπὲρ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐτελέτευε. τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε [e] προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων [f] καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς τοῦ θεοῦ. τῇ δ' ὀγδόῃ [g] κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε τοῦ δυνάμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι, [h] καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκαστος ἔθυ-

φέροι,

[o] Ἐπέδειξε δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς] Ὁ Θεὸς δ' αὐτὸν ἐπέδειξε *Samb.* ἔδειξε δ' αὐτῷ ὁ Θεὸς ἡδὺν τὸ ἔργον *Hen.* Similiter *Zonaras*, ἔδειξε δ' ὁ Θεὸς τοῦ γνώμιμον αὐτῷ τὸ ἔργον ἡροίσθαι, παρουσίαν σὺν τῇ σκιᾷ. ὕτω δὲ τὴν παρουσίαν ἐδήλωσεν. ἀχλὺς ὑπὸ τὸν σκηνὸν μόνον ἐβόσκετο· ὕτε βαθεῖα ἦν συμπεπιλημένη ἦν νέφους ἰμερικὸς, ὕτε πάνυ λεπτή τις ἦν ὀμαλὸς, ὡς δι' αὐτῆς διανεῦσαι τὴν ὄψιν. ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτῆς ἔρρει δρόσος. Mox ὑπερφαυνεια *Samb.* Talia enim διφορεῖται apud Grammaticos. BERN.

* *Oſtendit autem Deus*] *Deſcendit itaque Maximus Hoſpes in novam Ædem*, (ναὸν modo, modo σκηνὴν appellat Flavius,) *atque claro ſub cœlo nubem profundam roribus magis quam atram præſentis Numinis argumentum offert*, Ex. c. 40. 34. &c. *Quin ſymbolum iſtud Divinæ Majeſtatis meruit vocari* כבוד יהוה, δόξα *vocis Interpretibus* LXX. جلال السلمة *Samaritis*, *Saadiæ aliiſque Judæis* نور الله τὸ θεῖον φῶς: *pariterque phraſi Legiſlatoris ipſa nubes verſu ultimo nuncupatur* ענן יהוה nubes Domini *Hieronymo interprete*. *Onceloſo* ענן יקרא דיי, *Uzielidi & Solymitano Paraphraſte* ענן יקר שכינתה דיר. *Nam oi ο'. ſimplicius ajunt* νεφέλη Κυ, *quod eſt* ענן יהוה. *Ibidem Saadias perite* غمام من عند الله, *quod Samaritis & Judæis plerisque redditur* غمام الله. *Maimonidi Philoſopho* האור הנברא Lux creata, *l.* 1. *c.* 64. More. *Nicolao Lyrico* Nubes glorioſa. *Neque aliter accipies Ex. c.* 24. 16. 1 *Reg. c.* 8. 10, 12. *Ezech. c.* 43. 4, 5, 7. *& Eſaiæ c.* 4. 5. *Hic quidem deſinit Exodus ſeu* Elleſemot, *Moſaicorum ſecundus. Tertius vero liber* Vaicra *dictus &* Leviticus *ſive* תורת הכהנים, *anios inde menſis juſſa continet.* BERN.

[p] Τῆς χρήσεως] *Vet.* vertit: *In pulchritudine illius ædificii.* Quid ſi legerit κτίσεως vel οἰκήσεως COCC.

[q] Ἐπεξενώθη] Aut verbis Moyſis (על אהל מועד) שכן עליו יכבוד יהוה מלא את המשכן. תיקן. BERN.

[r] Βαθεῖ] Βαθὺ *Baſ. & Gen.*

[s] Ὡς εἶναι δόξαν χειμέριον,] Ὡσεὶ εἶναι δόξαν *Vat.*

[t] Λεπτῷ] Λεπτὸν in *MSS.* (λυπτὸν *Coll. Voſſ.*) Ejuſmodi σολοικισμοὶ ſæpius occurrunt in ſcriptis Atticis.

[v] Εἰργασμένους] Ἐργαζομένους ſolus *Samb.*

[x] Ἔθυεν ὁ τῷ] Ἔθυε τῷ *Big. & Samb.* ἔθυεν ὁ τῷ *Zonaras.* BERN.

[y] Ταῦρον δὲ κριὸν δὲ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων·] Quid? mactabat Moyſes pro fano ac ſacerdotibus dedicandis præter taurum arietes duos, ὁλόκαυτον איל העלה alterum, alterum τελειωθῆναι איל המלואים; non שעיר שיכם לחטאת, non hircum aliquem tota illa ſeptimana Conſecrationis Lev. c. 8. Die autem ſequente novus Pontifex Optimo obtulit quaſi populi peccantis nomine χίμαρον ἐξ αἰγῶν Lev. c. 9. Octiduum enim Aaroni conſecrando imputant Philo & Cimchius Judæi. Hic quidem Grammaticus ad Ezech. c. 43, וכן על החטאת שהקריב אהרן ביום השמיני למלואים נשרף. Veruntamen ſoſephi dictum mire convenit cum ritu, quem laudat Ezechielus c. 43. 19, 22, 23, 25, 26, 27. initiandorum Sacerdotum ex proſapia Sadocena; ſive hæc à Sadoco primo Præſule Templi Salomonici, ſive ſerius deducatur à Joſua Joſedeci Templi Zorobabelici etiam primo Antiſtite. *Septem autem diebus*, ait vates Cherubicus, *facies* vel *offeres* bircum aut *hœdum pro peccato*, ἕριφον τῶν ἁμαρτίας Interpr. LXX. שעיר חטאת *quotidie*, & *vitulum de armento* פר בן בקר *μόσχον ἐκ βοῶν*, & *arietem de pecoribus* איל מן הצאן *κριὸν ἐκ προβάτων*, *immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud. Et implebunt manum ejus* ומלאו ידו. Ubi LXX. Interpr. ἐμπλήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν, ſtaminum equidem illas, ſicut Ex. c. 29. 9. prius imperatum fuerat. *Expletis autem diebus*, δηλονότι δὲ περαιουμένῃ, *in die octava & ultra facient Sacerdotes ſuper altare holocauſta veſtra, & quæ pro pace offerent: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.* Hæc autem talia ab Aaronis initiatione, cujus Moyſes auctor erat, biſque ipſe in ſacro ſuo volumine meminerat, deumbrata eſſe nemo non intelligit. Attamen propter hunc typum religionis Judaicæ Ezechielo cœlitus oſtenſum ſacrificium conſecrandorum Pontificum quatenus immutari poterat. Sicut oſtiolum auſtrale Portæ ſanctæ non auſi erant viri Domus ſecundæ unquam aperire, quaſi in eadem illa deſcriptione Deus hanc firmiter occluſerat. Malunt tamen Commentatores Judaici, Salomo, Cimchius junior, alii, hircum hunc τελειωτικὸν ad Domum tertiam, quam diutius expectarunt, porro rejectare. Quatenus diſertis verbis affirmarunt Talmudici corporis conditores, Formam Conſecrationis ſeculo Eſdræ fuiſſe nullo modo diverſam à Cæremoniali Moſaico. BERN.

[z] Γὰρ ἐν τοῖς] Illud γὰρ è *Cod. Samb.* more *Atticorum* inſertum dedimus.

[a] Μέλλω] Μέλλω, τὰ πρ. π. τὰς ἱερ. οὐ σκ. δηλώσων, περί τε ὧν ὁλοκαυτοῦν κελεύει *Baſ.* & *Gen.* μέλλω τὰ πρ. π. τὰς ἱερουργίας, οὐ σκιώδεις δηλώσων περί τε *Samb. Big.* & *Epiphanius*: niſi quod prior manus in codice *Sambuci* ſcripſerat ὁλοκαυτῶν typo alio ἀπαρεμφάτῳ. BERN.

[b] Δηλώσων] Δηλώσω *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

[c] Ὁλοκαυτεῖν] Ὁλοκαυτῶν *Samb* & *Vat.*

[d] Ἔρρανεν,] Ad marginem MS. *Samb.* ἔρρανεν ἀφαγίσας &c. Ex. c. 8. 30. ויז על אהרן ויקדש את אהרן ונו׳. BERN.

[e] Προθυμιωμένῳ] Ita *Vat. Baſ. G.* προθυμένῳ *Big. Samb. Hen. Busb. Vat. Baſ.* & *G.*

[f] Καὶ κριῶν] *Epiphanius* τῶν ταύρων ἐ ἐρίφων. Credes Joſephum heic ſcripſiſſe τῶν ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς τοῦ θεοῦ: qua in re à Moyſe paululum diſſentit. Aut jam bina ſacrificia memorare duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis. Mox σφαγέντων *Hen.* & *Busb.* Ibi καθεκάστην ἡμέραν *Samb.* BERN. Καὶ τῶν κριῶν *Vat.* ἐ ἐρίφων legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Forſan (inquit *Bernardus*) ſcripſerit *Joſephus* τῶν ταύρων ἐ κριῶν ἐ ἐρίφων ἐ ἑκάστην &c. niſi dicamus jam bina ſacrificia memorari duntaxat ὑπὲρ ἁμαρτάδων, ſuppreſſo ariete Initiationis.

[g] Κατήγγελεν] Ἐγγυᾶται *Hen.* & *Busb.* Κατήγγειλεν ἑορτὴν τῷ Θεῷ τοῦ τὸν λαὸν, καὶ θύειν *Vat*

[h] Καὶ ὑπερβάλλειν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καὶ ὑπερβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ἔθυ-

φέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπηκοον. ἀπτομένων ἢ τ[i] ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, [k] καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

ζ. Συνέβη ἢ καὶ Ααρῶνι συμφορά τις [l] ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γυναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα· ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στερρὸς ἦν, καὶ κατ' βούλησιν τοῦ Θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ παστάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάδαβος καὶ Ἀβιῦς, κομίσαντες ἐπὶ τὸ βωμὸν ἐκ ὧν προεῖπεν Μωυσῆς [m] θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν· κατ' πυρὸς [n] ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁρμὴν βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν δεξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν ὕτως ἀπέθανον. [o] Μωυσῆς ἢ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τὰ παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ φέρον δόξαν ὕτω γεγονυίαν ἀφεστηκέναι· μόνους ἢ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τὰ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκρίναντας τὴν εἰς τὸν Θεὸν τιμὴν τοῦ πρὸ αὐτοὺς σκυθρωπάζειν. ἤδη γὰρ Ααρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν [p] ἠμφίεστο.

η'. Μωϋσῆς [q] δὴ πᾶσιν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν

perare contendentes, dictis *ejus* paruerunt. At victimis aræ impositis repente ex illis spontaneus ortus est ignis, flammâque *suâ* fulguris coruscationi similis visus, qui omnia super altari *penitus* absumpsit.

7. * Statim autem ab hoc *miraculo* contigit & Aaroni quædam calamitas, si ut homo & pater spectetur, quam tamen fortiter pertulit. quod & animo esset ad omnia quæ acciderent bene confirmato, & existimaret hoc non sine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, ut jam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus & Abius, afferentes in aram victimas, non quas præscripserat Moyses, sed quibus prius uterentur, *subitis* flammis ambusti intereunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora & facies eorum *avide* depascere cœpisset, à nemine restingui potuit. Atque illi quidem ita è vita excesserunt. Moyses autem mandavit patri eorum & fratribus, ut corpora portarent & extra castra deferentes magnifice *ea* sepelirent. Cæterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem ægre ferens: solos vero fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, ut qui Dei honorem suæ ex illis tristitiæ præponerent. Jam enim Aaron sacrum amictum gestabat.

Aaronis filii, Nabadus & Abius, subitis flammis ambusti intereunt.

8. Moyses itaque, omnibus recusatis honoribus, quos *ita in fratrem translato, Moyses jam prophetiæ legisque scribendis natus est.*

ἐπιφέρει, τοῖς λεγομένοις ὑπακούων.

i Ἱερείων] Ita *Big.* & *Samb.* ex dialecto. Imo ἱερῶν, ἀττικὴ λέξις ἡ λέξις ἐπὶ τῶν ἁπλῶς σφαζομένων, ait Eustathius verbis vetustioris Critici ad Necyomantiam variis; ubi Didymus mavult θρέμματα interpretari, ut Inferias optimi scriptoris quatenus excusaret. Τῶν ἱερῶν *Bas. Gen. Hen. Busb.* atque *Zonaras* cum vulgo. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* ex *Attica* dialecto, ut pluribus nos docet *Meris*, p. 22. *Edit. Oxon.* In *aliis* τῶν ἱερῶν.

k Καὶ πάντα ἐδαπάνα] Αὐτόματον καὶ ὅμοιον ἀ. λ. ὁ. τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα *Bas. Gen. Hen.* & *Busb.* De his per compendium Johannes magnus Biglæ Drungarius, sive ὁ ἄρχων τῆς νυκθφυλάκων, μωσῆς ἦθυσεν ὡς τῷ τῆς σκιωτῆς αἰθερίῳ ἱφ' ἡμέρας ἑπτά. τῇ ἢ ὀγδόῃ ἐορτὴν ἐπήγαγε τῷ λαῷ, καὶ θύειν ἐπέταξεν. οἱ ἢ ἀμάλοις ἐμιμήσαντο ἐπιπεσόντων ἢ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ, πῦρ ἀπῆλθεν αὐτόματον καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῷ βωμῷ ἐδαπάνησεν. De hoc miraculo quod differuit olim disertissimus Philo, & Flavium pridem legisse & nosmet adhuc repetere juvat. Μωυσῆς γὰρ εἰς σκιωτὴν εἰ ἐρχοῖ τὸν ἀδελφὸν ἐπαγγέλλεται. ὀγδόῃ ἢ τῷ τελευταῖς ἡμέρᾳ καὶ τελευταίᾳ. τὰς δὲ θυσίαν ἐπὶ ἱεροφαντῶν αὐτὸν τι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀφγίαζειν. εἰσιλθὼν ἢ ἀναδιδάσκει εἰα ὑφηγητὴς ἀγαθὸς ἀναθῆ γνώμων, ὃν χρὴ ποιεῖν τὸν ἀρχιερέα τὰς ὅσιον ποιοῦντας λειτουργίας. Similiter in Commentario vetere suæ factionis, quem Salomo Jarchius laudat Lev. c. 9. 23. נגבנם משה עם אהרן ללמור על מעשרת הקטרת. ὡὶ' ἐξελθόντες, pergit Philo, ἀμφοτέρους καὶ τὰς χεῖρας ἁγνίσαι. ὡς τὸν κεφαλὰς. Ita Deuterotæ *de Officio Jugi* c. 7. 2. הכהנים נושאים את ידיהם במקדש עלגבי ראשיהם, & Gemaristæ titulo eodem f. 33. & *Sotæ* f. 38, 39: atque demum M. Maimonis c. 14. §. 9. *de Oratione*. Δύχας τίθη τῷ ἴθνει τὰς θυσιακὰς δὶ καθαρᾶς ἐ ὁσιωτάτης γνώμης. ἔτι δ' δύχονται περιλοιδεῖσθαί τι συμβαίνῃ. ἐν γὰρ τῷ αἰθύτου, εἴτε αἰθέρος δὶ καθαίρεται, εἴτε αἰθὲρ δὶ καθαιρόμενος τὸν στοιχεῖον φύσει μεταβολὴ [sic ista distinguit Novæ Academiæ recutitus philosophus] ἀναλυθίν εἰς πῦρ, αἰφνίδιον ἀθρόα φλὸξ διακαής, καὶ συνθὲν ἐνίοτε φέρεται ἐπὶ τὸ βωμόν. τὰ δ' ἐξ αὐτῆς πάντα ἐδαπανᾶται, θεὸς οἶμαι σαφεστάτην δείκνυσι, ὅτι ἐθὲν ἄνθ' θείας ἐπιφοιτήσεως ἐπιτελεῖται. δυεῖν γὰρ ἐξαιρέτων εἵνεκ' ἐπὶ τοῖς ἁγίοις θυσιαστηρίοις ἐπιτελεῖται· μὲ μόνον ἐν οἷς ἄνθρωποι ἀκμάζουσι, ἀλλὰ καὶ τῶν καθαρωτάτων τὴν ὑσίας πυρὶ τὸ χρεωδὲς ἐ πᾶν ἡμῖν μὴ προσάψαι τοῦ βωμοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲ ἐᾶσαι ἵσως ἀναμιαίχθαι κρέας. ποθὲν ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἀγορᾶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ἀφιέντας ἐν πανηγύρεσι καὶ ἑορταῖς &c. Inde asseruit Josephus, τὴν δ' ὀγδόην ἑορτὴν καταλέγεσθαι τῷ λαῷ καὶ θύειν προστάξε καὶ δυνάμει, &c. Illi etenim Judæi aliique nonnulli cap. 7. Num. cum Lev. c. 9. anno altero Exodi inchoante conjungunt. Plures tamen ἀναβάσεις Patriarcharum in mensem secundum ejus anni dilata narrant. Monet insuper Georgius Chronographus Aaronem liberos suos seniores sub auspiciis Sacerdotii extemplo amisisse, ὅτι πῦρ χθονίους τοῖς θυσιαστηρίοις προσκύσαν, ὅπερ προσηνέχθησαν. πυρὸς αἰωνίου τὰς θυσίας καταναλίσκοντος ἀεί· ἐξ οὗ καὶ θυμιᾶν ἐκελεῦσε. Puto Syncellum excerpsisse ista de *Parva Genesi* Rabbinorum. BERN. Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* πάντα δ' ἐδαπάνα cum *Big.* & *Samb.* maluit *Bernardus*. in *Editis* duntaxat πάντα ἐδαπάνα.

l Ἐκ τούτου,] Perperam ideo (ut notavit *Bernardus*) ad calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυεσμοὺ deflet gens Judæorum, ex *Megillat Taanit*, aliisque *Ritualibus*.

* *Statim autem ab hoc* miraculo *contigit & Aaroni quædam calamitas*,] *Statim ab hoc miraculo (perperam adeo ad Calendas Nisan Aaronidarum ἐμπυεσμοὺ deflet jejuna gens Judæorum, ex* Megillat Taanit *aliisque Ritualibus*,) *Nabadus & Abius ob ritum*

Sufficndi, (θυμάτων Josephi *i. e.* θυμιαμάτων *ut supra*) *saltem pro*pter Sacrum *temeratum*, *vel* igni vili, ὃ Στοιδότῳ, *ut plerique interpretantur Lev. c. 16. 12. & c. 1. 7. aut simplicius*, contra Canonem, *illum iniquam nuper datum Ex. 30. 9. Ait enim Moyses Lev. c. 10.* ויתנו בהן אש (איש במחתתו) ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא צוה אתם (עליה) *in Masora Judæorum* עליהן וישימו, *quod est*, *Auſi sunt isti Suffitum alium*, *quam Deus jam modo præscripserat*, *apud ipsum plenis thuribulis adolere. Symeon quidem aliique Talmudistæ adhuc liberalius exponunt* אש זרה *de sacris quovismodo violatis: aptius vero Zonaras de eodem facinore*, & *ad mentem Flavii*, ναδὰβ ἢ ἀβιοὺ ἐθυσάτην τὰ ἀλλοτρίαν θύσαντες, &c. *Certe pœnas dederant suæ ἐπιτελεσιουργίας Aaronidum pessimi iidem & primi*; *aut verbis Eleazari Nomodidascali* כי הורו הלכה בפני משה *Sanctuarii*, *aut propius ut aliqui volunt*, *ii subitis flammis ambusti intereunt. Moyses id expressit solito suo pleonasmo* ותצאנה אש מלפני יהוה ותאכל אותם וימתו לפני יהוה. *Hanc ustulationem* (שריפה, ἐμπυρισμὸν) *ex Sanctissimo profanis naribus adflatam retulit Pharisæus nomine Josis filius Dosithei*, Synhedrin *f.* 52 *a. Eandem multi ab æthere*, *Tyranus ab Altari majore*; *Josephus vero ab aerris subito effusam credidit. Dein atrum funus extra castra ducunt patrueles*, *lugente multum populo. Namque ipse pater hanc orbitatem fortius tulerat*, *quam sibi vestes oleo Consecrationis jam recentis fragrantes illico disrumperet aut deponeret. Lev. c. 10. Num. c. 3. 4. & 1 Par. c. 24 2.* BERN.

m Θυμάτων,] Supra θυμιαμάτων. & si hîc ità legeretur, cum aliis conciliaretur *Josephus*, qui illos periisse dicunt vel propter sacrum temeratum igni vili, ὃ Στοιδότῳ; vel quod ausi fuerint suffitum alium, quam Deus præscripserat, apud ipsum plenis thuribulis adolere. HUDS. Confer sacrum codicem, ubi aliter. REL.

n Ἐπ' αὐτοὺς] Ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

o Μωϋσῆς ἢ κελεύει] Emendo tamen adversus omnia exemplaria. quæ usquam vidi, μωυσῆς ἢ κελεύει τὸν πάππων αὐτῶν ἐ τοὺς ἐξαδέλφους. Sic enim Moyses ille jusserat, consobrinos suos Misaelum & Elisaphanum Lev. c. 10. 4. *Agite*, *efferte hinc vos agnatos vestros*, קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש ונו׳. Ambiguum autem (nisi prius illud verum fuerit) quo jure, si hi sacrificuli in Adyto sufflati expirassent, ab aliis manibus quam fratrum germanorum & Chrismatis sacerdotalis consortium inde deportarentur. Nam in illo primordio Ecclesiæ Judaicæ duntaxat quinque viris stetit Sacerdotium. Putabis itaque cum Uzielida Aaronis liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi tradidisse: salva fuerit adeo Res Sacra sartaque. BERN. Contra omnia *Exemplaria* (ex *Levit.* c. 10. v. 4.) hoc modo legendum esse pronunciat *Bernardus*, Μωϋσῆς ἢ κελεύει τὸν πάππων αὐτῶν καὶ τοὺς ἐξαδέλφους. existimans *Aaronis* liberos minores fulgurita illa corpora ad ostium Tabernaculi *Misaëlo* & *Elisaphano* tradidisse, ut inde ab illis deportarentur.

p Ἡμφίεστο.] *Sambuci* solus codex habet ἠμπίεστο tempore nimis perfecto. Miseram hanc historiam ita contraxit Zonaras Drungarius. ναδὰβ ἢ καὶ ἀβιοὺ ἐθυσάτην τὰ ἀλλοτρίαν θύσαντες, κατακαίεται τὰ σίερνα τε καὶ τὰ πρόσωπα, πυρὸς ἐξαφθέντος αὐτομάτου ἐ φλεξαντος αὐτούς. ὧν τὰ σώματα ἔξω τῆς παρεμβολῆς κομισθέντα, ἐτάφησαν. BERN. Ἡμφίεστο solus *Samb.*

q Δὴ πᾶσιν] Ita pro ἢ ex *Vet. Interpr.*

quos in ſe populum collaturum eſſe viderat, ſoli Dei miniſterio ſemet addixit. Et adſcenſu quidem in montem Sinæum abſtinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis reſponſa retulit quæ à Deo *ſupplex* rogabat: & hominis privati habitu contentus, & cæteris omnibus magis adhuc unum è populo referens, idque agens ut nihil ab aliis differre exiſtimetur, niſi quod *communi* eorum ſaluti proſpicere videretur. Præterea autem vivendi rationem deſcripſit & leges poſuit, quibus obſervandis & Deo placere poſſent, & vitam inculpatam agere. Iſta autem *omnia*, Deo illi dictante. ordinavit. Nunc igitur ad vitæ inſtituta legeſque orationem converto.

9. Veruntamen quod de Pontificis veſtitu prætermiſi, *prius* perſequi volo: nam is omnem prophetis fraudem & præſtigiarum anſam præcidebat. Verum ſi qui eo devenerint ut Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando ſacris intereſſe velit vel non adeſſe: id quod non Hebræis ſolum manifeſtum eſſe voluit, ſed & alienigenis qui huic forte ſpectaculo intervenirent. Nam ex lapidibus, quos ſuper humerum Pontificem ferre prædixi, (erant autem ſardonyches, atque eorum naturam oſtendere ſupervacuum puto, cum à nemine ignorentur) contigit ut alter micaret, quoties Deus ſacrificiis *propitius* adeſſet, qui in dextro humero fibulæ vice portabatur; *eximio* fulgore inde exſiliente, ut etiam procul poſitis illuceſceret, cum prius lapis eo careret ſplendore. Et certe hoc ipſum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed quod hoc *multo* mirabilius eſt jam dicturus ſum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Eſſenæ adſutos geſtat, Deus victoriam pugnaturis prænunciabat. Tantus enim ex iis † effulgebat ſplendor, cum nondum exercitus moveretur, ut toti populo manifeſtum fuerit, eorum auxilio adeſſe Deum. Unde & Græci, qui noſtras ſolennitates reverentur, quod ne quidem hiſce contradicere potuerint, Eſſenen appellant Λόγιον *Oraculum*. Ceſſavit autem Oraculum & ſardonyx fulgorem emittere, annis jam ‡ ducentis antequam ego hæc

Oraculum ceſſavit annis 174. ante excidium Templi ſecundi.

ἑώρα τὸ πλῆθος οὐπω παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ [r] τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τὸ μὲν εἰς τὸ Σινᾶον ἀνόδων ἀπείχετο, εἰς ἣ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοούμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔπι ἣ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι καὶ τὸν ὑπαγορεύσιν παρὰ Θεοῦ σωσεπάτερ. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας [s] καὶ τῶν νόμων.

θ'. Ο μέντοι περὶ τῆς [t] τοῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βούλομαι· ἐδαμόθεν γὰρ [v] προφητῶν κακουργίας [x] καταλέλοιπεν ἀφορμή. εἰ δέ τινες τισὶ γένοιντο παρεγχωρεῖν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα [y] δ' εἶναι τὸ Θεὸν συμπυγχάνειν [z] τοῖς ἱεροῖς [a] κατέλιπεν, ὁπότε θελήσαι, καὶ μὴ παρεῖναι· ὃ [b] τοῦτο δ' ἐν Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις τοῖς συμπυγχάνουσι. τὰ γὰρ λίθων ἃς ὑπὲρ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα προεῖπον· [c] σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πρεπωδέστατον, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων· συμβαίνει λάμπειν, ὁπόταν τοῖς ἱερουργίαις ὁ Θεὸς [d] παρῇ, τὸ ἕτερον τὸ ὑπὲρ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὃ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' σκαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. Διὰ γὰρ τῶν [e] δώδεκα λίθων, ἃς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς [f] ἐνερραμμένους [g] τῷ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμαίνουεν ὁ Θεός. [h] τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη, Διὰ τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δυνασθαι τούτοις, τὸ ἐσθῆτι λόγιον καλοῦσιν. [i] ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν [k] ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνιέναι τὴν γραφήν, τοῦ Θεοῦ

[r] Τῇ τοῦ Θεοῦ] Articulum τῇ adjecimus ex *Big. Samb.* & *Vat.* ut &, poſt v. ſex, articulum τοὺς ante νόμους.

[s] Καὶ τῶν νόμων.] Καὶ τῶν νόμων αὐτῶν legerat *Vet. Interpr.*

[t] Τοῦ ἀρχιερέως] Illud τοῦ pariter ex *MSS.*

[v] Προφητῶν] Συκοφαντῶν κακουργίας καταλέλοιπεν ita ſponte mutarunt *Big.* & *Samb.* quod cæteri ex ſententia Joſephi expreſſerant σεσοφισμένων κακουργίας καταλέλοιπεν ἀφορμήν. Aut indiligenter factum eſt συκοφαντῶν, ex ὑποφητῶν ipſius Flavii. *Epiphanius Prophetarum* reddidit. BERN. Συκοφαντῶν κακουργίας καταλέλοιπεν *Big. Samb. (Coll. Voſſ.)* & *Vat.* Forſan tamen factum eſt συκοφαντῶν ex ὑποφητῶν *Joſephi.* In melioribus *Epiphanii* codicibus *prophetarum*, in aliis *detrahentium.*

[x] Καταλέλοιπεν] Κατέλιπεν *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte, κατέλιπε μάρτυρας vel quid ſimile. Senſus: Deus, ſi quis falſus Propheta ſub nomine Dei loqui falſa tentaret; voluit ſacerdotes eſſe teſtes, in ſua poteſtate eſſe, adeſſe, ſi velit, vel abeſſe: & hoc non tantum Hebræis, ſed & peregrinis, qui adeſſent, voluit conſtare. COCC.

[y] Δ' εἶναι] Forte δὲ εἶναι. COCC.

[z] Τοῖς ἱεροῖς] Τοῖς ἱερεῖς *Big. Samb.* & *Epiphanius.* τοὺς ἱερεῖς Editionum par. *Samb.* tamen ita diſtinguit κατέλιπεν· ὁπότε θελήσειε δὲ ὑπαξείναι· καὶ τ &c. BERN. Ita ex *Big.* (*Coll, Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis aliiſque* τοὺς ἱερεῖς.

[a] Κατέλιπεν,] Fortaſſis an verbum κατέλιπε huc deſcenderat ex verſu ſuperiori κατέλιπεν ἀφορμὴν: nam ſine incongruo abeſſe poteſt, vel jam adeſſe. Quinimo id adſeruit interpres Scholaſticus, *ſcire dereliquit.* BERN. Verbum κατέλιπεν ex ſuperiori verſu huc deſcendiſſe cum *Bernardo* ſuſpicor, nam ſine incongruo abeſſe poteſt, vel jam adeſſe. Quinimo id aſſeruit *Vet. Interpr.*

[b] Τοῦτο δ' ἐν] *Baſ.* & *G.* τοῦτ' ἐν' & mox τὸ ἢ *Hen.* & *Busb.*

[c] Σαρδόνυχες] Hic σαρδωνυχες in pleriſque *MSS.* contra *Vat. Baſ.* & *G.* & utriuſque linguæ poëtas. BERN. & HUDS.

[d] Παρῇ,] Παρῇ *Samb. Big.* παρεῖ *Baſ.* & *Gen.* παρεῖη *Hen.* & *Busb.* BERN.

[e] Δώδεκα λίθων,] Conſimilia narrat *Nicephorus* in *Eclogis*, & *Georgius Syncellus:* atque ante eos *Chryſoſtomus* orat. tertia *adv. Judæos*, *Theodoretus* in *Quæſt. Biblicis* haud ſemel, & *Cyrillus Alexandrinus* lib. XI. *de Adorat. Spirit.*

[f] Ἐνερραμμένους] Ἀνερραμμένους *Busb.* & *Hen.* ἐνερραμμένους ritu Attico *Big.* & *Samb.* Editores ἐνεγραμμένους, ut Græcum vulgus. BERN. Sic *Big.* & *Samb.* ritu Attico. ἀνερράμμενους *Hen.* & *Busb.* ἐνεγραμμένους *Baſ.* & *G.*

[g] Τῷ ἐσθῆτι] Τῷ ἐσθῆτι *Samb. Baſ.* & *Gen.* τῷ ἐσθῆτα jam nunc *Big.* atque mox in quarto caſuum τὸ ἐσθῆτα codex omnis. τῷ ἐσθῆτι *Busb.* atque *Hen.* Reponere malui ἐσθῆτι & ἐσθῆτα, ut alibi libri noſtri. Variant enim nimium Librarii in vocibus ignotis. ἐσθῆτα vero eſt שתן, ἐσθῆτις שתנא à Syris. Statim νίκην *Hen.* Et poſt paucos verſus *Busb.* γνώριμον εἶναι τῷ παρεῖναι τὸν Θεὸν &c. BERN. Ἐσθῆτι, ut & mox ἐσθῆτα & ἐσθῆτις cum libris noſtris alibi reponere placuit ex Syris pro ἐσθῆτι, ἐσθῆτα & ἐσθῆτα, quæ omnia hic loci repræſentant, excepto quod infra paulo ante finem ἐσθῆτις habeat *Vat.*

[h] Τοσαύτη] Non is ſum ego, qui *Joſepho* (ut aliis ſolenne eſt) hac in parte falſi notam auſim inurere; cum fortaſſe Deus, qui *piſcinam Betheſdæ* Judæis reliquam fecit, ut ſe omnem populi ſui curam non abjeciſſe teſtaretur, hoc etiam miraculum (aliis tum prophetiis ceſſantibus) exſtare voluerit.

† *Effulgebat ſplendor,*] Vide *Philonem Jud. de Monarchia* lib. 2. *Chryſoſt.* 37. adverſus Judæos, & *Auguſtinum* lib. 2. Quæſt. ſuper Exodum. Adde *Prideauxii* Connex. Hiſt. V. & N. T. part. 1. p. 154. &c. HUDS. in *Add.*

[i] Ἐπαύσατο] Splendorem illum, utpote qui non totam oraculi hujuſce naturam compleverit, poſt Captivitatem, quâ *Urim* & *Thummim* cecidiſſe dicuntur, permanſiſſe veriſimile facit *Spencerus* in Differtat. *de Urim & Thummim.* cap. 4. §. 8.

[k] Ἔτεσι διακοσίοις] Annis 200. ante Joſephum lucere deſierunt. At erant nihilominus lapides in pectorali Pontificis, quod & Talmudici fatentur; ſed oracula Deus per illos non edidit. Ne quis errorem in numeris ſuſpicetur, ſciat & Syncellum in chronico ita ex Joſepho citare pag. 134. REL.

‡ *Ducentis*] Vide *Caſaub.* contra *Baronium* p. 231. HUDS. in *Add.*

θεῷ [1] δυχερᾶναντ☉ ἐπὶ τῇ ϖ☉βάσει τῶν νόμων · περ-

conſcriberem, cum Deus moleſte ferret tranſgreſſio-

[1] Δυχερώναντ☉] Δυχερᾶναντ☉ *Hen.* Hæc ita delibavit Nicephorus in Eclogis ſuis, Τὰς ἐπὶ τ ὦμον ☧ ἀρχιερέως ὀυὸ σαρδώνυχας, καὶ τὰς ιβ'. λίθους τὰς ἐπὶ τῷ στήθ ſ ſημαίνειν ἀεὶ ἀφ' ἑ αὐγῆς ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ ἱσταμένου ἅς τε πόλεων καὶ τ λοιπῶν τὴν ἐκλαζιν· καὶ ἀφ' τοῦτο λόγιον λέγεσθ τὸ ἐπὶ ☧ στήθους. παύσασθ ὅ τῷ τοιαύτῃ ἐνέργειαν ϖ☉ ἐτῶν σ'. ☧ ταῦτα τ ἰώσηπον γράψαι, ἀμαρτύρ☉ ☧ λαῷ. Similiter Georgius Chronographus, ϖ☉ τούτου ☧ λογίου φησὶν ἰώσηπ☉ ὡ πρῶτ, ὅτι οἱ ὀὺο σαρδώνυχες οἱ ἐπὶ τ ὤμων ἀρχιερέως, καὶ ἐπὶ ☧ στήθους δωδεκάλιθ☉, λόγιον ἐκάλουν· ἀφ' τὸ σημαίνειν ἐκ τε τ αὐγῆς τὰ χρηστὰ, καὶ ὡς τ σκοίτους τὰ δεινὰ ὲν πολέμοις καὶ ἄλλοις παιδείοις πράγμασι τῷ ἱσραὴλ. ἡ ὃ τοιαύτη σημασία, δήλωσις ἐλέγετ καὶ ἀλήθεια, ὲν τῷ λογίῳ θεόθεν ἀναφαινομένη· ἥτις κ' ἀμεμφὲς ☧ λαῷ, φησὶν, ἐπαύσατ ἐνέργεια τ ἰωσήπου χρόνων ϖ☉τέρων ἔτεσι ἀφικοσίοις. Nec alia mente dixit prædicator χρυσορρήμων concione tertia adverſus Judæos, Κείσω γὰ, ὅτι τὰ τείχη κατέσκαψαν ἄνθρωποι, ---- μὴ καὶ τὰς ϖ☉φήτας ἄνθρωποι ἔπαυσαν; μὴ τὴν ☧ πνεύματος χάριν ἀπέλιπον; μὴ τὰ ἄθλα τὰ σεμνὰ τὰ παρ' ὑμῖν αὐτοὶ κατέλυσαν; οἷον τὸ φανὲν ὲν ☧ ἱλαστηρίῳ φῶς τὸ ἐπὶ τῷ χειρωνακτηθὲν ὑφ' ὑμῶν ὲνέργειαν, τὸ δήλωσιν (אורים) τὸ ἐπὶ τ λίθων ☧ ἱερέως; ἐ γὰ ἄνθρωπ☉ εἰς τ ναὸν εἰσῆγε τῦρ, ἀλλὰ φλὸξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα ὕτω τὸν ἐπὶ τ ϑυσίας ἀφικοίαν ἐπλήρω. καὶ πάλιν ἀνὰ μέσον τ χερουβὶμ ὲν ☧ ἱλαστηρίῳ φανή τις ἐφέρετ, καὶ τὰ μέλλοντα ϖροῤῥήγε. πάλιν ἐπὶ τ λίθων τ ἐπὶ ☧ στήθους ☧ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δήλωσιν, ἐγίνετ τις ἔκλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε. ϖ☉ὸς τούτοις, ὡίκα χειρὸς ἅδε, ἡ ☧ πυθμαίν☉ χεῖρας ἐφίπτατ καὶ τὸ ἔλαιον ὑπεπήδα, καὶ ϖ☉φῆτ τούτοις δικόνουν τοῖς πράγμασι. Doctiſſimus etiam Theodoretus in Quæſt. Biblicis haud ſemel, ὲν ☧ τῷ στήθ τὸ καλούμενον λόγιον, λογικῶ συγκαλύπτ☉ καρδίαν. εἶχε ὃ καὶ τοῦτο ιβ'. λίθους ϖ☉σημασμένους, ἀφθόρου ἔχοντας χρώματ. ἀφ' ☧ τούτων ἑνὸς πολέμου συγκροτηθέντ☉ ἡ νίκη ἢ ἧττα· ϖ☉άγαγε γὰρ φησὶν ὁ σαὰλ τὸ ἐφόδ. εἶτα τὸν νικῶν μαθὼν ἐπήγαγε, συνάγαγε τὸ ἐφόδ· καὶ ὕτως ἐξώπλιζε τ λαόν. ἀφ' τοῦτο εἰρηκὼς ὁ τ ὅλων θεὸς· καὶ ἐπιθήσεις (Ex. c. 28.) τὸ λόγιον τ κρίσεως ἐπὶ τὸ στῆθ☉ ἀαρών, καὶ συνάψεις αὐτὸ τῷ δήλωσιν καὶ τῷ ἀληθείαν. καὶ δήλωσιν μ' ἐκάλεσε τὰ ἐνεῖθεν μιμνύσαι· ἀληθειαν ὃ, τ μιμνμάτων τὸ ἀψευδές. Dein Procopius ad Exodi c. 28. 30. Καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. *Incertum eſt*, inquit, *an alii hic intelligendi ſint lapides, vel capienda ſit duorum nominum quaſi in tabella quadam inſcriptio*: ſic interpres non optimus. Et alibi, δότε λαῷ δήλως αὐτῷ ☧ ἀλήθειαν. *Inter* XII. *enim lapides in pectorali ſitos* Claritas *erat* & Veritas, *per alios duos lapides repræſentatæ*. Hæc aſſerit Theologus Gazæus propter Cyrillum Alexandriæ, qui lib. XI. de Adorat. Spiritali inter alia narrat: Καὶ ϖ☉ός γε τούτοις συναπαλλειφθαί τι καὶ ἑτέρων τῶν ιβ'. λίθοις ϖ☉επιβάλῃ, λέγων· καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. ὁ μὲν ἴσως ἐστὶ καὶ ἀμφιβολίαν ὑπάρχειν, πότερον δὴ λίθους ἢ ὡς ὲν μικρῷ πινακίῳ γλυπτὰ ϖ☉σείληχεν. Paulo poſt idem Patriarcha, εἴτ' οὖν εἶεν καὶ ταῦτα (δήλως intelligit) λίθοι, εἴτ' ὡς ὲν πίναξι χρυσῇ τ ὀνομάτων γραφὴ, πολυπραγμονήσῃ ὁ λίαν ὁ λόγ☉. Verum ille ad Oſeæ c. 3. paulo fidentior, εἶτα ϖ☉σέταχε ἐξ ὁμοιό☉ τ φυλῶν ιβ. τῷ τεχνήματι σοφῶς ὑποτίχους ὑφαίνειν λίθους· δύο γε μὴν ἑτέρους μεταξὺ τ ἄλλων, οἷς ἐπ' ὀνόματα ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια. Adamantius etiam ex hoc myſterio ſuum φιλονικισμὸν & allegorizandi cacoethes acriter defendit, Λογεῖον inquit hom. VI. in Lev. *ſapientiæ ſtudium eſt, quia ſapientia in ratione conſiſtit: ſed quæ ſit ſapientiæ hujus & rationis virtus oſtendit. Impoſuit enim ſuper eum Logium, & impoſuit ſuper Logium manifeſtationem & veritatem. Non enim ſufficit Pontifici habere ſapientiam & ſcire omnium rationem, niſi poſſit etiam populo manifeſtare quæ novit, &c. Hoc eſt ergo* ſuperpoſuiſſe rationali manifeſtationem & veritatem. *Infelices illi, qui hæc legentes, omnem intelligentiam ſuam erga ſenſum veſtimenti corporalis effundunt. Dicant nobis quale eſt veſtimentum manifeſtationis, aut indumentum quale eſt veritatis? quæ mulieres iſta texuerint, in quo hæc unquam ſint confecta textrino?* De *Eſſene* inſuper hæc inſeruit Græculus quidam lexico Suidæ contra Manuſcriptorum fidem, loco non ſuo ad ἱρὸν, quod nugacius eſſe arbitror, quam jam repeterem inde, vel de Quæſtionibus Anaſtaſii Niceni, aut de adſumento Epiphanii p. 250. vol. 2. Conſtat tamen iſtum συζητητὴν ex commentariis Cyrilli Alexandrini corrupiſſe ſententiam veterem, maxime ubi ait, ὁ ὃ ἱερεὺς καταλείπων εἰς τὸ ἐφὸδ, ἐρώτα τ θεόν. καὶ εἰ μὲ ἀρίστον λῷ τῷ θεῷ τὸ ἐρώτημα, εὐθέως ἔγραψεν ὁ αὐλάμας λίθ☉, καὶ ἐφιγγοβόλῳ ἀκτῖνας ἐκπεμπων. εἰ ὃ ἔστ ἄριστον, ἔμενεν ὲν τῇ ἰδίᾳ τάξει ὁ λίθ☉. Prope hinc abeſt opinio Saxonis doctiſſimi Bedæ. *Pones autem in rationali judicii doctrinam & veritatem. Ideo* doctrina & veritas *in rationali judicii ſive literis impreſſa, ſeu nominis tantum ſacramento erant impoſita, ut Pontifex eadem veſte indutus meminiſſet ſe rationibus doctrinæ & veritatis inquirendis per acceptum ſacerdotium fuiſſe conſecratum. Ut quod exterius typicum in veſte præfulgebat, intus in corde veraciter expreſſum coruſcaret.* Βαθὺ ☧ λογείῳ τὸ χρῆμα (ut cum Cyrillo & Abenefdra dicam) ſolicitum habuit S. Auguſtinum, *In quali re vel metallo poneretur ſuper rationale* (haud intra ipſum) *Demonſtratio & Veritas, quoniam talia dicit fieri in veſte ſacerdotis quæ corporaliter fiunt, invenire difficile eſt. Fabulantur tamen quidam, lapidem fuiſſe cujus color ſive ad adverſa ſive ad proſpera mutaretur, quando ſacerdos intrabat in ſancta: & hoc eſſe quod ait, Et afferat Aaron judicia filiorum Iſrael ſuper pectus ſuum; oſtendens videlicet in illa Demonſtratinne & Veritate, quid de illis judicaverit Dominus. Quanquam poſſit intelligi Demonſtrationem & Veritatem literis impoſitam ſuper Logium.* Talia refert Doctor Occidentis. Reſponſi itaque *certi clarique* ſymbolum, ut veri Dei oracula eſſe poſſunt, aut etiam argumentum *ſapientiæ* ac *probitatis* Pontificis Hebræi, (prout gemmea illa ἀλήθεια, quam à collo Sacerdotis Judicifque pariter ſummi Ægyptiorum dependiſſe legimus, mentem æqui prudentem atque tenacem denotabat,) אורים ותומים. *Urim vethummim*, quod eſt *lumina & perfectiones*, φωτισμοὶ καὶ τελειώσεις in ſevera Tranſlatione Aquilæ, δῆλοι (unde forte Oraculo Apollineo nomen,) & quandoque δηλώσεις καὶ ἀλήθεια LXXII. Alexandrinis, convenientius quidem periapto Sapphirino Præſidis Ægyptii, aut *doctrina & perfectio* in Vulgatioribus Bibliis Latinorum, poſt Joſephum de *luce mera, mira, ac perfectiſſima*, haud diverſa de re exponunt Origines, Chryſoſtomus, Hieronymus, Chriſtianorum quidam alii, & ex Magiſtris Judæorum non pauci. Nemo enim adhuc auſus erat in plicas Sacratiſſimi Thoracis icunculas fatidicas aut par homuncionum Magicorum ante Abeneſdram Aſtrologorum inducere. Hic vero pro אורים ותומים ſubſtituit τελίσματα χαλδαϊκὰ & μορφώματα (quomodo Aquila תרפים interpretatus erat) צורות שישרת בעלי הכוכבים, referente ad Legem Nachmanide, non Maimonide, quod viri docti ſcribunt. Quorſum ægrius fero ab aliquot Chriſtianorum Doctorum tam pravam conjecturam Abrahami Judæi prolixo ac ſedulo opere defendi, & unicum à rerum conditu verum vereque venerandum Oraculum in ſacerrimum idololatriæ argumentum converti. Prudentius ſane, ſi hiaret unquam latus dextrum Pectoralis, Dei Summi nomen τετραγράμμου, quod Uzielides, Jarchius, Levis Gerſonis, & Iſaacus Aramæ, aliique fecerunt, aut hoc nobile attributum, divinum hunc titulum, ὠείμ ϑεθυμμὶμ, τὸ φῶς καὶ τὸ τέλειον, aut *Lumen puriſſimum perfectiſſimumque*, ὅτι ὁ ϑεὸς φῶς ἐστὶ, 1 Joh. 1. 5. vel Jus etiam δικαίωσιν, meliori an manu quam Beſeleli in tabella aurea gemmeave expreſſum, loculo ſacro indere. Prudentius porro cum Saliano & Græcis quibuſdam juxta duodecim gemmas ſolidi & clauſi undique Logii, ſic volunt *Urim* & *Thummim* literis ſcriptis adfigere. Non poterant equidem expedire ſe Judæi abs criminationibus Philoſophorum, ſi Abeneſdræ opinio increbuiſſet uſquam, non Idololatriam prorſus evitare & ſuperſtitionis Ægyptiacæ perridendam mimeſin; neque ſe tueri ipſum Pontifex Dei contra verba digiti Divini, ὃ ποιήσεις σεαυτῷ ϖ☉ὸς εἴδωλον, ὅὐὲ παντὸς ὁμοίωμα: aut dicto Strabonis hominis incircumciſi de Lege eadem, ἐὰν δεῖ πᾶσαν ξοανοποιΐαν. Idola tamen ſunt tui Teraphim, vir docte: Urim tui ſunt ſimulacra, ſunt ſculptilia. Quis interim Hebræorum vel Sacerdotum, ſeverus licet & cunctator, imagines fata eloquentes & ἀνθρωπόμορφους victoriarum ſponſores illubenter adoraret, tanquam rem ſanctiſſimam Deoque plenam? Aut ex contrario, quis prudens ſcienſque Antiſtes talia teleſmata ſuo de pectore confeſtim non rejectaret odio merito vanitatis Ægyptiæ? Refutat etiam egregie commentum illud toties à Reverendo Viro vocatus laudatuſque Diodorus ſuæ Bibliothecæ libro XL. ἄγαλμα ὃ ϑεῶν τὸ σωφρονεῖν ἐ κατασκεύασεν ὁ μανοῦς· ἀφ' τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τ ϑεόν. τὰς ὃ ϑυσίας ἐξημελημένας συνεσήκε τ ϖ☉ὸς τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κτ τ βίου ἀγωγάς. ἀφ' ᾗ δὴ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. Fatetur etiam Strabo Moyſen inter ſuos Religionem & cultum inſtituiſſe liberum quidem ϑεοφορείαις καὶ ἄλλαις ἀγαλματείαις ἀτόποις, liberum itaque duobus geniis Chr. Caſtrenſis. Falluntur autem nimium noſtrates Hegus & Spencerus, quod Philonem Judæum ſuæ ſententiæ patronum exiſtiment, aut ejus hæc verba de idolorum quorundam theca interpretentur, τὸ ὃ λογίον τετράγωνον διπλοῦν κατεσκεύαζε, ὡσανεὶ βάσις· ἵνα δύο ἀρεταὶ ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε ☧ ἀλήθειαν. Quod eſt Spencero Paraphraſtæ, *Logium eo fine duplex factum, ut illius fundum vel medium* (at nihil tale, concavum nihil intellexit Judæus dixitve, ſed pannum firmitatis cauſa duplum, quo lapides bis ſex cum ſuis palis recte ac fortiter ſuſtineret) *eo felicius duabus imaginibus ferendis inſerviret: quæ quidem imagines Manifeſtatio & Veritas dictæ ſunt.* Alioquin ait ſe neſcire *cur* λογίου ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, *virtutes quaſi in imaginibus ferre* dixerit. Aliter tamen Origenes, Hieronymus, Beda, S. Eccleſiæ Patres alii Græci Latinique ſentiebant, qui ob animum oculoſque habuerunt verba illa Philonis. Quinimo qualem rem putarit eſſe δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, ipſe Philo exponit p. 824. ubi phraſis magis claret, quam aliquis judicii non intercepti aut Græce callens obſcuram & difficilem ſentiat. Ecce illum libro II. de Divina Monarchia, ſeu contra Idololatras. σύμπας ὃ ὁ τόπ☉ καλεῖ) λογεῖον ἐτύμως· ἐπῴδη τὰ ὐ ἀρχαῖα πάντα λόγοις καὶ ἀναλογίαις δεδημιούργη) καὶ συντέτακ). ἐπὶ ὃ ☧ λογείῳ διττὰ ὑφάσματα καταποικίλῃ, ϖ☉οτραγῳδοῦσιν τὸ μὲ δήλωσιν, τὸ δ' ἀλήθειαν. αἰνίττετ) ὃ ἀφ' μὲ τ ἀληθείας, ὅὐ μᾶλλον τὸ ϖ☉ὸς ἅπασι ψεῦδ☉ ἐπισοβεῖν ὑ ϑεμιτῶν· ἀφ' τ δηλώσεως, ὅὐ αἱ κατ' ἀρχὰν φύσεις ἴσασι δηλοῦσι τ παρ' ἡμῖν, ἃ καθ' αὑτὰ πάντως ἂν λῷ ἄγνωστα. Dixerat idem p. 670. ex Tralatione LXXII. Alexandrinorum, *Logium quadratum duplexque fecit, inſtar baſis, quo virtutes geminas Manifeſtationem inquam & Virtutem ſuſtineret.* Sic vertenda ſunt Græca ſuperius memorata. Quippe baſium & firmitas & figura quadrata eſſe ſolet: at loculi ratio omnis excluditur. Iterum p. 672. χῆμα ὃ τετράγωνον τῷ λογείῳ. χρὴ γὰ τ τ φύσεως λόγον καὶ τ ☧ ἀνθρώπ☉ βιοπλάνῳ πάσῃ παρ' ἃ καὶ τὰς εἱερωθείσας ἀρετὰς ϖ☉οτεκλήρωσεν αὐτῷ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. ὁ μὲν ἀπὸ καὶ δυοῖ λόγοις τοῖς καθ' ἕκαστον ἡμῶν, δύο ἀρεῖας ἀπαύστους εἰκότως. τῷ μὲ ϖ☉οφορικῷ δήλωσιν, τῷ ὃ κτ' ἀλήθειαν ἀλήθειαν. Ne cogites, quæſo, de imagunculis diploidi Rationalis inſerendis, ἀγαλματοφορεῖν ſimplicius ſignificat *geſtare, ferre*, ac *repræſentare*. Leges enim paulo poſt apud hunc Philoſophum, cui quidem id verbum peculiare eſſe videtur & proprium, p. 673. propter

siones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem cœptam narrationem perſequar.

ἐν ὧν ἐρῶμεν δικαιρότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὴν ἐξῆς λόγον.

ι'. Ka-

Ephodam πολύμιτον quatuorque quaſi elementis variam, τὸ μίμημα τῆς κόσμου σύνθεσιν, ὀφείλει (ὁ ἀρχιερεὺς) τῇ ἀληθείᾳ τὸ ἀδέσποτον δίκην ἀγαλματοφορῶν (quod eſt, *Univerſi ferens exemplar*) αὐτὸς πέπλον τινὰ φέρειν τὸν τῆς κόσμου φύσιν μεθηρμόσας, καὶ βραχὺς κόσμος εἶναι. Huc ſane reſpexit Heſychius illo interpretamento, ἀγαλματοφόρος, ὡς ἄγαλμα (φέρων, ſi volo) σὺν τῇ ψυχῇ. Necnon eadem Suidas & Antonius Philoſophus in Lexicis, ἀγαλματοφορούμενον, ἀγάλματα ἤγουν τύπους (ideas) τῶν νοητόντων φέρων σὺν ἑαυτῷ· ὅτως φίλων. ἄγαλμα παῦν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται), hæc & alia veterum Lexicorum; κἂν ἐναλλὰξ ᾖ, κἂν τε εἶναι, opportune addit Etymologus; Euſtathius inſuper definite ad ιλ'. δ'. ἄγαλμα λέγει) παντα χῶ τῷ ποιητῇ πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται)· ἀχ ὡς ἡ συνήθεια, τὸ ξόανον. Etymologus etiam ἄγαλμα, ἀγαλλίαμα, καλλώπισμα, ex ſcholiis majorum ιλ'. δ'. ad optimum vatem. Ita me legiſſe memini in Apocryphis Bibliorum ἄγαλμα τὴ πολυοχλίας in melioribus codd. pro ἀγαλλίαμα. Pariter ex ipſo Philone Heſychius ἀγαλματοφορεῖας, καλλωπίζειας. Fuſius adhuc Suidæ Lexicon, ἀγάλματα τὰ τῶν θεῶν μιμήματα, καὶ πάντα τὸν κόσμου τινὸς μετέχοντα. ὅμηρος, βασιλῆι ᾧ κεῖ) ἄγαλμα. καὶ ἡσίοδος, τὸ ὅρμον ἄγαλμα καλεῖ· διερπίδης τὸ ἐπὶ τιμαῖς κόμον Cippum: ἄγαλμα, εἴδωλον, βρέτας, χάρμα, καλλονὴ, καύχημα, ἀνδριάς, ἐπιγραφή. Quapropter ſidera cœli decora, quæ Templi Dei ἀναθήματα vocat Philo, aliquis gentium ἱερὰ ἀγάλματα prius nuncuparat. Quid plura? πολλὰ δ' ἀγάλματ' ἀνῆψεν, ait Mæonides in Ulyſſe ſuo γ'. 274. ἐναίλια ὑφαντὰ eadem interpretatur Didymus verus, alii ἀναθήματα, ſicut ὀδ. μ, 347. Iterum ὀδ. τ. 257. κείνῳ ἄγαλμ' εἶναι, *quo ornaretur*. Nec omittas incomparabilis Poetæ verſum de indumento non diſſimili *Rationali* Hebraici, ὀδ. σ. 299. ἱδμιον ὦσεν ἀμφὶ στέρνοις ἀμφιπολὶς ἄγαλμα, *Monile ſervus adportabat, perpulchrum ſane ornamentum.* Modeſte quidem Magnus Grotius ad Oraculum Pontificale retulerat *Veritatem Sapphirinam*, quæ ob pectus Judicis Ægyptii rite dependebat, tanquam imitamen impotens ac puerile: at majori mox fiducia, majori adhuc errore Spencerus ac Marshamus noſtri à gemma illa Ægyptia Divini Urim originem audent deducere. Sive tamen huc traducas, ſive illuc, aliena erit Tralatio ac violenta. Aptabatur enim ad tribunal cervici ἀρχιδικαστὸς torques pretioſo *Veritatis* ſimulachro gravis, ut inſigne neceſſarium ſui officii, juriſque tum dicendi nota. Submonet adeo Hiſtoricus Siculus, τὸ δ' ἀμφισβητήσιον ἠχοῦν, ἐπειδὴ τὴν τὰ ἀληθείας εἰκόνα ἀρχιδικαστὴς περιέθετο. Præterquam enim quod κλοιὸς χρυσοῦς רבד הזהב ab omni ævo dabatur rerum Ægyptiarum adminiſtratoribus, ut ex Joſephi honore pareſ atque è monumentis Hieroglyptarum, non ſymbolum ullum aptius, non circumponi potuit collo Præſulis dignius μνημόσυνον Integritatis illius ac Sapientiæ, quas ſupra cæteros mortales excolere oportet Fori dominos ſemperque profiterit. Id factum revera retulit Ælianus l. 14. c. 34. *Variorum*; id ſignificatum voluere Hierophantæ. Has etenim ambas virtutes, Fidem dico ac Sapientiam, tum apud Hypophetas Ægyptios tum Bibliorum S. Scriptores aliam vox אמרת & *methmei* i. e. ἀληθείαι interpretando denotabat, ſicut in peroratione Joſuæ morientis, c. 24. 14. λατρεύσατε κυρίῳ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, βραχμὴ ἐθέμην תמים ובאמת. Eaſdem quidem virtutes jam à Deo per miraculum Pontifici ſuo affuſas, dum nomine ejus Reſponſa redderet, notione eminenti ſignificabant אורים ותומים. Bulla itaque Ægyptia, quod vides, ad Aaronem noſtrum neutiquam pertinet, οὐδὲν πρὸς ἐνθυμιατικόν. Ex Octateucho equidem Juris patrii, non aliunde pronuntiabat ἀρχιδικαστὴς Ægyptius, melioris partis libello ad icunculam *Veritatis* rite admoto. Præterea Maimonidem in Joſephi ſententiam conceſſiſſe ex Opere Maximo ipſius abunde patet, necnon Joſephus Carus Aſariaſque Idumæus de eo fatentur. Quandoquidem illa Moyſis c. 10. §. 10. de *ſacra Suppellectile* עשו בבירת שני אורים ותומים כדי להשלים שמנרת בגרים ואעפ שלא היו נשאלין בהן מפני שלא היתה שם רוח הקדש, *Apparata quidem fuere ſub Æde ſecunda Urim Thummim, haud tamen conſulta defectu Sancti Spiritus*, animadvertat auctor *Ceſeph Miſne* ex c. 1. *Cidduſim* f. 31. fuiſſe deſumpta ביתי בירת שני בקשו חכמים אבנים לאפוד וגו', *Stante adhuc Templo ſecundo Aſcalonem petebant Sapientes quæſitum lapides pro Ephoda:* idem plane denotat *Urim* apud Maimonidem, quod in Talmudo *Abanim*. Dein ut pretium hinc æſtimes S. Oraculi, muteſcentis licet jam ævo extremo Templi & ſubobſcuri, *Demæ gemmario*, ſic referunt Doctores Babylonii, *pro parte quadam decoris* δωδεκαλίθου *numerabat Rab Cahana* דינרי זהב *Daricos* 80000. ſive ſexagies mille libras Sterlingicas. Quapropter c. 9. *Cele micdas*, ubi accurate egerat Maimonides de Eſſene aliiſque veſtibus Sacerdotum faciendis, ne verbulum injecit de Urim Thummimve: verum enimvero capite ſequente Reſponſum Divinum אורים dictum & תומים; literis gemmarum eminentibus jam olim editum aſſerit. Quinettam deplorandæ ſtultitiæ eſt Gorionidæ iſti fidem ullam habere, qui vel Annio pravior, partim ex Talmude, ex Fl. Joſepho partim, ſed & ab Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus peſſimis opus illepidum compegit. Pro voce non humana, quam auditam contendit vir doctus Urim conſulenti, verba Joſephi (cujus liquet ſatis ſententia) πυνθανομένοις ἠμῖν φανὴν ἡ δίδωσιν ὁ θεός, de Saulo ſciſcitatore nequam & fruſtraneo, nequicquam detorquet: quoties enim reſponſum erat, Dei organon adſtitit Pontifex, Dei ſententiam elocutus eſt. Quomodo de Eleazaro narrant Doctores Babylonii in *Baba batra* c. 8. cum olim diſtribueretur Palæſtina inter victores Iſraelitas: *Dixit hic Præſul Spiritu San-*

clo dirigente, adſtante tum apud illum Joſuæ Imperatore, adſcendit Zabulon, ſimulque Acco ſors ſua: pariterque de cæteris tribuum ipſe prænuntiavit, ויורה מכיון ברוח הקדש ואמר זבולון עולה וחוחם עכו עולה עמו וגו'. Scholæ quidem Jeroſolymitanæ hac de re olim diſputabant Gemara Jeroſol. *Joma* c. 7. ſed Moyſes duo, Maimonides & Coſenſis, aliique Judaici juris conſulti ſententiam alteram de *literis emiſſatiis* potiorem faciunt ſuamque. אורת חני תני הכתוב בולט מאן דאמר הקולל יורה שומע ורהא רכתיב וישמע את הקול. Occurram nunc cæteris Doctorum objectiunculis. Fruſtra illi urgent cum Nachmanide את חשן משפט *δείξιν* Exodi c. 28. 30. ונתת את האורים ואת התומים: dum talia ſæpius legantur in Sacris, ut ſtatim in Geneſi וישכן את הכרובים, ἔταξε τὰ χερουβίμ, quorum equidem mentio nulla præverterat. Inſiſtunt adhuc impotenter locutioni Hebraicæ ונתת אל החשן הכושפט את האורים וגו', *Pones autem inde in Rationali Judicii Doctrinam &c.* Jonathan recentior, Salomo, Gerſonides ex Judæis, Chriſtianorum etiam multi, quo Eſſenis plagulas rurſum aperirent aut tabulas reconditum aut idola. Verum אל in hoc verſu non ſolum ante על (quod Maſorethæ adnotarunt ח"א אל על) ſed etiam pro illo ſcribi codex Hebræus Samaritarum, ad Exodi c. 40. 20. Græcuſque Judæorum Alexandrinorum facile perſuadent. Hic enim legit Ex. c. 28. 30. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τὸ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν: *Superimpones Rationali Judicii*, ut Eccleſiæ veteris Doctores ſunt interpretati. Ille autem adhuc uberius, ויישרת את האורם ואת התמים ונתתה על חשן המשפט (non ut Judaicus ונתת אל את האורים ואת התמים: *Dein fabricatis Urim* (ſeu *Orim* vel *Arim*, nam *Vau* non legitur in ea voce apud Samaritas) *& Thummim* (vel *Thammim*) *impones ea ſuper Pectorale Judicii.* Pariter natio illa in utraque ſuarum verſionum Syriaca & Arabica. ותעבר את נאוריה ואת שלמיה ותתן אל השן רינה את נאוריה ואת שלמיה. وتصنع الانوار والكمل وتجعل علي صدر الحكم الانوار والكمل. Atque, ut ſcias ex diligentia hæc acceſſiſſe textui Hebraico, eadem repetito legunt Cuthæorum nepotes ad Ex. c. 39. 21. inter ſacra opera. Unde poſt verba iſthæc, ἵνα μὴ χαλᾶται (יזר vel יזר) τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, hoc amplius additur ויושיבו את האורים ואת התמים כאשר צוה יהוה את משה. Interpres adeo Syriacus iſtius factionis ואכרו את נאוריה ואת שלמיה וגו', necnon Arabicus وصنعوا الانوار والكمل &c. *Fecere inſuper Urim Thummimque, quomodo Deus Moyſen juſſerat.* Rurſumque Lev. c. 8. 7, 8. quando primum Pontificem inveſtivit frater ויתן עליו את האפד וישם עליו את החשן ויתן אל (Maſorethæ iterum על) את החשן את האורים ואת התמים. Quod Tralatio Græca rite expreſſit, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα· —— καὶ ἐπέδηκεν ἐπ' αὐτῷ (vel μετ' αὐτὸν) τὸ λογεῖον, ἐν ἐπέδηκεν ἐπὶ τὸ λογεῖον τὴν δήλωσιν ἐν τὴν ἀλήθειαν. Paraphraſes pariter Samaritarum Arabicæ & Syriacæ, ויהב על חשנה את נאוריה ואת שלמיה. وجعل علي الصدر الانوار والكمل. Sed & Chriſtiani apud Syros ויהב על פרסא, *Pojuitque ſuper Thoracem, &c.* Onceloſi tamen vetuſtiſſima verſio pro אל החשן legit ubique בחושנא, ἐν λογείῳ; indeque Cl. Saadias في البدنة. Hieronymi etiam illa pervulgata, *Quod* humerale *aptavit Rationali, in quo erat Doctrina & Veritas.* ambigue. Quoniam vero Exodi c. 39. Eſſenis modus & fabrica accurate deſcribitur, lapidumque adhuc ordines, nomina, & occellatura explicantur omnino abſque Urim & Thummim: & viciſſim Lev. c. 8. in Aaronis καταστολισμῷ memorantur Urim & Thummim, tanquam Rationalis dignum ἐπίθημα (dicitur enim אל החשן את האורים avt על ויתן) tacita interim gemmarum tetraſtœchia: idem ſane v. 30. c. 28. Exodi Epanalepſi quadam ſubſtitui exiſtimabis, atque aliis verbis intelligi, quod præcedente verſu dictum fuit; quinetiam poſt ambos illos venire epiphonematis loco diligentem Pectoris deſcriptionem. Perpende rite illa commata, ita cum priſcis Judæorum Chriſtianorumque deprehendes opus Urim & Thummim à Gemmario minime diſtingui. Pariter enim Aaroni imperatum, v. 29. pretioſe inſculpta *nomina filiorum Iſrael in Rationali Judicii* (בחשן המשפט i. e. ἐν λογείῳ μαντικῷ) *portare ſuper pectus ſuum, quando ingrederetur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.* Atque itidem v. ſ. 30. *Pones autem in Rationali Judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpectu Domini ſemper.* Bis dictum, perpetuo hos lapides, hæc ferat ille ſplendida ſymbola, ut διαπρέπον magnorumque eventuum Divinum dictatorem decet. Hujuſmodi vero repetitiones in libris Sacris occurrere ſæpe & Criticorum ſobrii & inſani jam adnotarunt. Allegorias autem & Rhetorum ſchemata jam inter opera & colores Beſelelis plumarii inducere, alienum prorſus exiſtimo & violentum: quamvis viri plurimi Eccleſiaſtici *Doctrinam & Veritatem*, quas Rationali Judicii adponi ὁ κρείττων juſſerat v. 30. ſolum de ſapientia & integritate ipſius Pontificis, minime de re ſenſili oculorumque deliciis accipi voluerunt. Sed è contra paucis fortaſſe placebit interpretatio facilior & ſimplicior, *Superaddes Pectorali Oraculo lucem & perfectionem*, i. e Gemmarum ordines puros, claros, ſummaque arte expolitos dabis. Veruntamen nobiliſſimum hoc Oraculum, quod reverenter & de ar-

duis

ι. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμη-

10. Tabernaculo jam dedicato, & omnibus quæ ad *Munera Deo oblata.*

duis duntaxat Reipublicæ negotiis jurisve sacri controversiis consulere solebant Principes ac Seniores Hebræorum, Num. c. 27. 21. & in Misna *Joma* c. 7. §. 5. quomodo vel de plano Delphico refert Plutarchus: ὐδὲ γὰρ ὁ θεῖνα ἐπίσαινε περὶ ἀνὶς ἀνθρωποῖς χειροτόμ@, ὐδὲ ὁ δεῖνα περὶ ἐργασίας· ἀλλὰ πόλεις μέγα δυνάμθμαι (ita Tribus Israelitides) καὶ βασιλεῖς καὶ τύραννοι, (Saulus, Davides, Ozias) μέτριοι ὐδὲν φροντίζοντες ἐνετύγχανον τῷ θεῷ περὶ πραγμάτων· non alia voce editum erat quam Summi Sacerdotis ejusve Vicarii, multo minus Idolorum præcordialium sibilis, ut noster contendit, neque etiam sono solo ac impersonali, ut alii quidam. Illud enim בת קול sive *vocem assam* appellitant Judæi, atque loco Urim demum substitutum Philosophos suos Simonem, Hillelem, Jonathanem, Johannem Zacchæi, aliosque perculisse perhibent. ὐ γὰρ ἐςι θεῦ ἡ γῆρυς, ut de Pythio ad verum θεοπρόπιον rursus Chæronensis Sophistæ verba transferam, ὐδὲ ὁ φθόγγος, ἀλλὰ τῆς ἀρχιερέως. ἐκεῖνος δὲ μόνας τὰς φαντασίας παρέχει, καὶ φῶς ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖ πρὸς τὸ μέλλον. Quod & Heracliti Apophthegma jactat, τὸ μαντεῖον τὸ ἐν τοῖς Δελφοῖς, ὔτε λέγει, ὔτε κρύπτει, ἀλλὰ σημαίνει. Aut Adamantium nostrum potius audiamus adversus Celsum p. 334. οἱ ἐν τοῖς ἰυδαίοις πρεσβυτ.) (maxime Pontifices & Triumphorum arbitri: quamvis hosce sub imo gradu Vatum detrudant Rabbini, Prophetarum, Excommunicationum, terminorum aliorum vanissimi distributores) διὰ τὸ πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἵν᾽ ὔτως ὀνομάσω, ἀφῆς τὸ καλυμθμου ἁγίε πνεύματος, διορατικώτεροί τε τῶν ἐγίνοντο, καὶ τὴν ψυχὴν λαμπρότεροι. Quocirca admirandam illam animi facultatem statim Sacerdoti à Deo inditam fuisse, pectoralium lapidum insolitus fulgor & ipsi & Regi sciscitanti populoque simul spectanti ostendebat & confirmabat. Sic olim serenissimus Legislator à monte Dei vultu radiante descendens, non ingenii humani commenta, sed jus Divinum Hebræis se tulisse demonstrabat. Hinc illa Pontificis veneratio, is honor, quem etiam Scriptores Gentium celare noluere. τὴν ἀρχιερέα νομίζυσιν οἱ ἰυδαῖοι, inquit Diodorus lib. xl. αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεῦ προσταγμάτων· (quomodo dixerat de eo vates patrius Malachias c. 2. 7. (כי מלאך יהוה הוא) ὅσι παρεχείμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν προσκυνεῖν αὐτὸν, &c. Quinetiam ab hoc Oraculo, quod Ephodæ nexu firmissimo adjunctum erat, hoc crede præcepto, *Ut ferat Aaron Oraculum seu Responsi Decretorii symbolum* חשן המשפט *pro filiis Israel coram Domino jugiter* לפני יהוה תמיד, obtinuit phrasis illa apud Judæos, רוח אלהים לבשה את זכריה, τὸ πνεῦμα θεῦ ἐνέδυσε ζαχαρίαν τὴν ἀρχιερέα. Insulsum valde commentum est quod legitur c. 5. Josephi falsi & Rabbinici ex editionibus Veneta ac Pragensi, (nam editio Munsteriana, & MS Arabicum Gorionidæ penes Cl. Huntingtonum nugis hisce carent) *fassum fuisse Magno Macedoni Hananiam Pontificem* (sic eum vocat ille Nebulo, sicut Talmudistæ Simeonem pro vero nomine Jaddua) *ab exilio Babylonio usque abscondita fuisse clam Judæis Urim & Thummim*, מיום גלות תבית הזה בגלות בבל נעלמו (נגנזו) ממנו האורים והתומים, *rogaturum tamen O. M. de eventu belli Persici precibus suis: quo facto misit per Angelum*, inquit, *in Spiritu Sancto*, שלח במלאכו ברוח קדש. Quasi alterum horum non esset superfluum, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, aut διʼ ἀγγέλου: vel suæ factionis Patriarchæ (ad *Sota* c. 9.) non affirmassent Spiritum S. æque ac Urim ignotum fuisse Templo secundo.

Verum de tempore, quando hoc Oraculum deseruisse tandem ingratos Judæos planeque evanuisse affirmat Josephus, multa eum fidentia atque crista reprehendunt sugillantque recentis ævi Theologi, Schotanus, Braunius, aliique dictis Pharisæorum freti. Fertur enim inter δευτερώσεις Codicis *Sota* c. 9. §. 11. משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים, *Cum vatibus prioribus*, Samuelem volunt Davidemque ita intelligi Huna nomodidascalus & Spencerus noster, cæteri melius quotquot Prophetarum Ædem priorem viderant, *interiisse una Divinam hanc* ἀπόδειξιν *Urim Thummimque*. Quippe per ora Doctorum jactabatur & hæc sententia, Nachmane Gemarico attestante, משחרב מקדש ראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבירת דויד, *Ab excidio Templi Salomonici sublatum esse Levitis jus suburbicarium, necnon siluisse inde Oraculum Pontificale, ac vacasse Thronum Davidis.* Docet etiam Misna *Joma* c. 5. משניטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים, *Ex quo ablata est Arca*, quam cum Tabernaculo altum occuluisse Jeremiam clam cæteris mortalibus, præter Judam Lacisionem, Josephum ben Gorion, aliosque Rabbinos, ex priscis ἀναγραφαῖς enarrat Jason Cyrenæus l. 2. Macc. c. 2. *nimirum, à prioribus prophetiæ seculis*, cum jam perlata esset Arca inter Israelitas per annos mille, aut nongentos parco computo apud auctorem Cosri, τὸ ἁγιώτατον *lapidem solum habet.* Fabulam autem hujusce similem legas apud Gregorium Syrum de Phineeso defossore Supellectilis Divinæ. Insuper de quinque desideratis Ædis posterioris, modo rem veram dixerint, inter se satis consonant Scholæ Judæorum, Babylonicæ ac Palæstinæ. Nam R. Achas, Samuel bar Janna, aliique doctores Urbis ad *Taaniot* c. 2. f. 65. a. secta ingeniosa & imaginatrix ex Haggæi verbulo אכבד, pro quo legi jusserant Scribæ veteres *Eccabedah* אכבדה, eliciunt propter omissam ה Domum Zorobabelicam quinque his decoribus caruisse, *Igne Sacro*, *Arca fœderis* (*cum Propitiatorio & Cherubinis*, inquiunt Babylonii) *Urim Thummimque*, *tum Oleo Consecrationis* (aut *Shecina* ex traditione Babylonica, *Spiritu* denique *Sancto.* ה׳ דברים היה המקדש האחרון חסר מן הראשון ואלו הן אש וארון ואורים ותומים ושמן המשחה ורוח הקדש על שם וארצה בו ואכבדה. Sed apud Rabbinos Transeuphratenses hoc modo, מאי דכתיב וארצה בו ואכבר וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחסר הא׳ אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש אורים ותומים. Attamen gratis hæc dicuntur & fide Talmudica. Quocirca ignem ὐρανοπετῆ non defuisse prorsus novo holocautomatum Altari, quin pridem defossum Jeremia auctore, docent adeo Commentaria ipsius ἀπόκρυφα, quæ vel Hebraice aliquando legerat Ecclesia Nazarena, & ab his S. Hieron. ad Matth. c. 27. Hunc denique ex liquido, mirum factu, excitasse Nehemiam focoque sacro reddidisse, satis probant literæ Senatus Solymitani ad Aristobulum virum philosophum & χρισῶν ἱερέων stirpe nobili oriundum reliquosque per Ægyptum Judæos missæ Μακκαβ. l. 2. quarum auctoritas opus omne Talmudicum annis multis superat. Quin vero Rabbanistæ magis forte credant Gorionidæ, qui eadem refert lib. 1. c. 17. sui ἀποθησαυρίσματος. Porro autem *ignem sacrum* non sine prodigio suscitatum denuo legimus, cum fanum Dei repurgaret Clarissimus Judas l. 2. Macc. c. 10. καὶ νεὼν καθαρίσαντες ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν· καὶ πυρώσαντες λίθυς, καὶ πῦρ ἐκ τύτων λαβόντες, ἀνήνεγκαν θυσίας μετὰ διετῆ χρόνον. Ista enim sic explicat gratus dignusque Rabbinulis historicus Gorionides, *Edito tum altari novo invocatoque Numine Igni Sacro, statim ille erumpens de saxo altaris ligna historiasque jam impositas voravit. Insuper hunc vivum servavit Altare ad tertiam μετοικεσίαν, sive luce continua ad Templi secundi excidium.* ויבנו מזבח חדש ויתנו בשר הזבח עליו ויערכו עצים ואש הקדש לא מצאו ויקראו אל יי ותצא אש מן האבן אשר על המזבח ויתנו עצים עלירה ותחי האש ההיא עד הגולה השלישית. Idemque Arabice in Bibliis Londinensibus, licet editores hoc nescirent, وبنوا مذبحا جديدا وامر تقرب القرابين عليه وصلوا الي الله عز وجل في اظهار نار مقدسة تبقي علي المذبح فخرجت نار من بعض حجارة المذبح فاحرقت الحطب والقربان ومنها بقيت النار في المذبح الي الجلية الثالثة. Et adhuc disertius falsi Josephi exemplar Huntingtonianum, وبنوا مذبح جديد وجعلوا عليه الحطب والقرابين. ثم صلوا ودعوا الي الله عز وجل وسالوه ان يظهر لهم نار علي المذبح واستجاب الله دعاهم وظهرت نار من حجارة المذبح بقدرة الله فاحرقت الحطب والقرابين. ثم بقيت بعد ذلك ولم تنطفي من ذلك الوقت الي ان خرب القدس في المرة الثانية. Hæc igitur contra fabulas Talmudicas valde opponas pro Igni Cœlesti apud Ædem secundam. Deinde שכינה *Præsentiam* summi Numinis in Æde sua & διοικητικὴν Canonicum, & maxime sub Onia III. P. M. καὶ τῶν ἀνδυμάτων κυρίε καὶ πάσης ἐξυσίας δυνάσης ἐπιφάνειαν μεγάλην adversus vim sacrilegam Heliodori declarat secundus Maccab. c. 3. ubi prodigiorum satis, agnovitque sero ipse Heliodorus περὶ τὸν τόπον (τὸν ναὸν δηλονότι) ἀληθῶς εἶναί τινα θεῦ δύναμιν. Quinimo *Spiritum Sanctum* רוח הקדש minime alienum fuisse ignotumque Domus secundæ cultoribus, sed occupasse magis Sacerdotum piorumque hominum multa pectora, licet non κατ᾽ ἀκριβῆ διαδοχὴν, velut sub regibus Judaicis contigerat, passim testatur in scriptis suis Josephus; dum Jadduas & Johannes Hyrcanus magni Pontifices animisque magnis, Judas Essenorum decus, aliique Divinandi charismate decorati memorantur. Omitto nunc indubia nomina vatum Haggæi & Zachariæ: quos diu vixisse sub altero Templo, atque ad Simeonis Justi pontificatum, quando primum malunt Talmudistæ *Bathcol* fuisse auditum vice רוח הקרש, nimirum ad exortum Sadducismi annumque xl. Templi restaurati Prophetis nobile domum prorogasse, innuunt ad *Joma* c. 4. veteres Scholastici, & sæpius in Cosri adfirmat Judas Levita Religionis Judaicæ sapientissimus defensor. Prava tamen industria commenti fuerant Doctores Talmudici, simul cum Malachiæ anima avolasse hinc Spiritus S. gratiam, nihil relinqui Divinum in terris aut expectari præter Susurrum quendam, quo forte fidem derogarent non solum votis ac spei flagranti Hillelistarum Sammeanorumque de Messia vero temporibus Herodianis compasituro: sed atrocius, tot vaticiniis Zachariæ, Symeonis, Annæ, Elizabethæ, & Mariæ de salute mortalibus tum nascente, tot Oraculis ipsius Jesu, tot prædictis Apostolorum ejus, mirifico linguarum ac prophetiarum donis famosissima Pentecoste in primam Christianorum Ecclesiam effusis. Veruntamen illo omnino eventu probatum est, quod diu jam dixerat inter Ædis secundæ architectos Haggæus, μεγάλη ἔςαι ἡ δόξα τῦ οἴκυ τύτυ ὑπὲρ τὴν πρώτην. Ne & hoc taceam, egregiam crevisse gloriam Domus secundæ ex tot donariis Regum Ægypti, Syriæ reliquæque Asiæ, ex tantis sumtibus Symeonis pontificis, de quibus fuse Maccabaica. Adversatur etiam sententia Rabbinica verbo veteri Hoseæ c. 3. 4. ubi optimus promissor post annos multos ἀνάρχυς καὶ ἀνιέρυς, sic erant illi Babylonicæ calamitatis, ad jus cultumque intermissum reversuros ait Judæos. Quandoquidem vero Sacra & Canonica Judæorum Scriptura pertinuit ad imperium Artaxerxis μακρόχειρος, sicut opere alio affirmat Josephus, & gesta Mardochæi exposcunt,

ad ſacerdotes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſecum in eodem tentorio habitare ratus eſt, & ad ipſum ſacrificiis honorandum & laudibus perſequendum ſemet convertit, quaſi jam ab omni mali exſpectatione liberatus eſſet, & meliora in poſterum ſibimet polliceretur: Deoque munera tam privatim quam publice per ſingulas tribus offerebat. Principes enim tribuum bini convenientes vehiculum & duos boves afferebant. Illa itaque ſex erant, & tabernaculum in itineribus deportabant. Ad hæc unuſquiſque *eorum* phialam adducit, & lancem, & acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem & ſuffimentis refertam; lanx autem & phiala, erant enim argenteæ, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenæ autem erant ſimulâ oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis u-

μένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πληθος ὁμόσκηνον [m] αὐτῷ τ Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ [n] αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῆ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων [o] ἐπιθυμοῦντες· δωρεάς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ κατ' ἰδίαν, [p] ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε γὰρ Φύλαρχοι καθ' ἓξ δύο σκηνάσαντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν. [q] ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, [r] καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρεκόμιζον. πρὸς τούτοις ἕκαστος Φιάλην τε κομίζει καὶ θυτήριον καὶ θυΐσκην· τὴν μὲν, [s] Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη [t] θυμιαμάτων, τὸ δὲ [v] τρυβλίον καὶ ἡ Φιάλη, [x] λεγύρεα δὲ λῶ, σίκλους μὲν [y] δὴ αἱ δύο [z] διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν Φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων [a] ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ἅπτὶ τῷ βωμῷ χεῶντες πρὸς

scunt, plus LX. annis poſt Templum conſummatum, deſeruit tardius illud Sanctuarium atque etiam charum pectus Pontificis vis Spiritus Divini, quæ eſt *מעילא*, quam afflicta Rabbinorum natio conqueritur. Serione autem illi dicant *Unctionis Oleum* in Templo poſteriori deſiderari, qui *Sabbat* f. 21. b. ex una lenticula מפך אחד P. M. ſigillo notata per octiduum Templi ejuſdem à Maccabæo repurgati lampades omnes miraculo facto illuſtrari contendunt, indeque *Feſtum Luminum* nomine ſuo ac tempore merito celebrari? Obſtat autem quam maxime figmento Rabbinico de evanidis gemmis Pontificum quotquot ſub Æde nova Deo Creatori miniſtrarent, interdictum Hatirſatæ, qui cum vatibus poſterioribus אחרונים, ut loquitur Talmudum in *Sota* c. 9. §. 11. *Synhedrin* c. 1. §. 13. & *Megilla* f. 16. una floruit, libri ſui c. 7. 9. ita definitum ævo ac præciſum, *Donec ſteterit Sacerdos Urim Thummimque inſtructus, tantæ controverſiæ dirimendæ par.* Hoc fruſtra eludere tentat Nachman Gemaricus ex locutionibus diſſimilibus & remotis valde, עד שיתיו מתים ויבא משיח בן דויד, *Dum mortui ſurrexerint, aut huc venerit Meſſias Davide oriundus.* Ruit igitur *quinque defectuum* fabula, quam nec Aſarias Idumæus concoquere unquam potuit. Altera vero ſententia, qua ſe obſtrinxit Spencerus, inauditum adeo fuiſſe etiam ſub Templo priore Urim, tam ſacris ſcriptoribus quam Rabbinicis, præſertim Rabbæ Samuelidæ Talmudiſtæ ex 2 Paral. 26. 5. diſputanti, omnique plane veruſtati adverſatur. Unde ſola manet Joſepho ſacerdoti meritaque fides. Vir enim iſte prænobilis, ut erat Sacrorum Rituum ſuæque pariter originis ſtudioſiſſimus indagator, Oraculi hujus exitum ignorare haud potuit.

Præterea, quod præcipuum eſſe video in hac cauſa, nullum tempus aptius occurrit digniuſque, quando fulgores ſui Oraculi extingueret iratum Numen, Pontificique ſilentium imponeret, quam κατ' ἐπίδοσιν ἱερωσύνῃ hoc loco retulit Joſephus. Ea fuit virtus Johannis Hyrcani, pietas tanta, prudentia, fortitudo, & conſtantia, ut cum meliori anima abſcedere haud poterat diva Ἀλήθεια: tanta ſtatim nequities faſtuſque Ariſtobuli & ſuccedentium ei Pontificum, tot flagitia & parricidia, nihil mirum ſi à tam cruentis & pollutis pectoribus abhorruerit S. Dei Spiritus, ſive hac occaſione in ſedes meliores ſuperaſque omnino ſe receperit. Quippe de Johanne illo in ſcriptis ſuis encomia ſparſit Joſephus, nullis aut pauciſſimis mortalium conceſſa. Μακαριστὸς ὢν, ait ipſe initio Bellorum, πρίν γε τὰ κρείττονα μόνον εἶχε, τῷ τε θεῷ δι' ἔθνους καὶ ἀρχιερατεύειν καὶ προφητεύειν. ὡμίλει γὰρ αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ὡς μηδὲν τῶν μελλόντων ἀγνοεῖν. Tum in Archæologicis eundem magnum principem, magnum ſacerdotem, malleumque ſuperſtitionis Samariticæ ita exornat libro XIII. τὴν ἀρχὴν λαβὼν στρατηγὸς τοῦ ἔθνους τὸ μέγιστον πρόσταγμα ἔτεσι λά. τελευτᾷ. ἔξων τοῦτο δὲ θεῖ κρείττις ἀρχῆς δι' ἔθνους καὶ τ ἀρχιερωσύνης τιμῆς καὶ προφητείας. Vel aſſentiant verpi ſuo Gorionidæ, ut legitur in Bibliis Waltonianis & Bibliotheca doctiſſimi Huntingtoni, *Poſtquam Hyrcanus acceperat literas Senatus Romani ſibi tanquam Regi Judeorum inſcriptas*, يسمي ملك منذ ذلك الوقت وكان قبل ذلك انما يسمي الكاهن الاكبر فقط فاجتمعت البيه منزلة الملك ومنزلة الكهانة. وهو اول من سمي ملك في اليهود في مدة البيت الاثاني. Quantus autem idem vates fuerit, cum docuit nuncium Divinum de prælio Sebaſteno, quod ipſum perculit dum operaretur forte die graviſſimo τ ἱλασμῶν in Adyto, l. 4. c. 5. Joſephi Rabbinici, Munſtero edente, tum præſagia minus fauſta quæ in ſomniis de Alexandro ſibi ſucceſſuro cœlitus ſenſerat, c. 7. ejuſdem editionis Bibl. Polygl. c. 26. Idem adverterat Julius Chronographus, τότε ἐπὶ διοφιλίᾳ, ſic dicit Africanus ille de יוחנן כהן גדול, πολλὰ μαρτυρεῖ ὁ ἰώσηπος. Addo ego, καὶ πολλὰ μὲν οἱ Φαρισαῖοι. Nam de hoc Præſule intelligi oportet quæcunque narrantur in Maſſicta *Sotæ* c. 9. §. 10. non ita de atavo ipſius, quod opinantur Rabbini recentiores, hiſtoriarum bonarum lues. Herois autem hujus filius maluit multo Rex apparere quam Pontifex: quorſum occiſis Alexandra genitrice fratreque Antigono, & arrepto ſibi Davidis diademate, Augurium Divinum profanavit jureque merito ami-

ſit, conſilii ſacri prorſus inexpertus. Unde rite dictum primo Maccab. c. 14. 41. votis Populi ac Cleri Judaici, Demetrio omnino aſſentiente, conſtitui Simonem ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἕως τοῦ ἀναστῆσαι πιστὸν προφήτην, quod eſt, dum venerit Elias aut Moyſi compar aliquis, qui poſſet ſacerdotium tribui ſuæ, ſuæ regnum poſtliminio reſtituere, thronumque Davidis ſtabilire. Conſimili autem phraſi male utitur maximus Grotius ex l. 1. Macc. c. 4. 46. adverſus prophetias ſecundæ Ædis. Fas etenim fuit Altaris polluti ſaxa recondi in הר הבית, μέχρι τοῦ προφητεῦσαι τ προφήτου δηλοῦντα περὶ αὐτῶν, tempore inquam Alcimi ψευδοπείρου. Quanquam nemo non fatebitur rarius effulſiſſe Rationale durante Domo illa, divinandique honorem Judæis tum parcius fuiſſe conceſſum, aut nullum plane inter eos comparandum cum Vatibus Biblicis, Elia Eſaia & Jeremia, ante tempora Chriſtiana emicuiſſe. Sic enim interpretabere illud Maccabaicum, ferociente Bacchida ἐχθρὸς θλίψις, ἃ ἡμῖν οὐκ ἐχθρὸς ἀφ' ἧς ἡμέρας ὤφθη προφήτης αὐτοῖς. Quandoquidem ſub Alexandro Magno Scriptorum Divinorum aliquot uſque floruiſſe Jaddua יידוע Pontificis nomen indicat, quod centum plus annis recentius noſcebatur quam illa Eſdræ & Nehemiæ. Vide hujus librum c. 12. v. 11, 22, 26. Ne tamen Pontifices Simonem ſequentes jam memorare opus ſit, aut ſtultum Hyrcanum, aut monſtrum illud Hebraicum Jannæum, καὶ τ ἡμῶν ἐ δ θύειν ἀναξιον, aliave nomina Sacerdotum Regentium Deo Populoque Judæorum inviſa: illa quidem ſecula corrupti Sacerdotii notavit, quod mirabere, Strabo Geographus. οἱ δ' μαντῶ Ἀμφιδεξάμενοι, ab illo enim genus hieraticum deducit, χρήσας μὲν ἅπασι δικαιοπραγοῦσι ἐ δ θεοσεβῶς ὡς ἀληθῶς ὄντες· ἔπειθε ἐφεσμένον ἐπὶ τὸ ἱερατεύειν τὸ μὴ πρῶτον δεισιδαιμόνων, ἔπειθε τυραννικῶν ἀνθρώπων, &c. Tum de Amphiarao Trophonio aliiſque diſſerens θεοσεβεῖς, τοιοῦτο δέ ἐς ὃς οὐδ ἐ ὁ μαντὶς, addit, καὶ οἱ Ἀμφιδεξάμενοι οἰκεῖον· τὰς μὲν ἀρχὰς λαβόντες ὑ Φαύλων, σκηπτοφόρους δ' ἐπὶ τὸ χρᾶσθαι. ἤδη δ' οὐδ Φαυλεῖς τυραννικῆς τ ἰσοδίας, πρῶτον μὲν διὰ ἱερέως ἀπέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα ἀλέξανδρος. τότε δ' ἦσαν ἡσὶ γέροντές τε καὶ ἀριστοβουλος. Nam Ariſtobuli patris faſtum, qui vix annum integrum manſerat, ſcriptor bonus prætermiſit. Denique à felici obitu optimi Hyrcanorum, atque adeo ſub infelici brevique regno Ariſtobuli filii ejus, ceſſerant anni plane ducenti, ut alibi commonſtramus, ad penultimum Domitiani Cæſaris, quum hæc talia ſcriberet Mattathiades, ducentis etiam annis Matthia atavo ſuo gibboſo ſerior. Hinc equidem ſilere Pectus Pontificis, hinc extingui ſacram lucem Eſſenæ. Ardua res eſt & rara, quod vides, à lectione Rabbinorum non delirare. BERN.

m Αὐτῷ τ Θεόν] Ἑαυτῷ *Big.* & *Samb.* quod non plus valet quam *αὐτῷ reliquorum.*

n Αἰνέσεις,] *Αἰσεις* male legerat *Vet. Interpr.*

o Ἐπιθυμοῦντες·] Lege ἐδυώντες. COCC.

p Ἀνετίθεσαν] *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Hen. ἐτίθεσαν*: quia præcedens *ἰδίαν* præpoſitionem huic verbo abſtulerat. BERN.

q Ἓξ μὲν οὖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* perperam antea in *Editis* ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις &c.

r Καὶ τὴν σκηνὴν] Καὶ τὴν σκηνὴν *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Samb.* κατὰ τὴν σκηνὴν *Baſ.* & *Gen.* excuderunt, prætermiſſo penitus παρεκόμιζον, pro καθα, aut καθ' ἃς, aut καθ' ἃς καὶ τὴν σκηνὴν. BERN.

s Δαρεικοὺς] Δαρεικοὺς ſcripſit *Samb.* Imo ſic jubet Chœroboſcus Grammaticus Œcumenicus: ſic alii magiſtri literarum. Corripitur enim hoc nomen ex δαρειακὸς. Legimus tamen apud *Baſ.* & *Gen.* δαρεικούς. BERN. Ita ſolus *Samb.* Sic vero cum *aliis* jubet *Chœroboſcus.* in *cæteris* cum *Editis* Δαρεικοὺς.

t Θυμιαμάτων,] *Gen.* θυμιασμάτων.

v Τρυβλίον] *Samb.* utrobique τρύβλιον, dimoto accentu quem poſtulabat quidem τροπικοεπιτμὸς δακτυλικός. BERN. Φιάλαι, τρυβλιον, θυΐσκην hæc conveniunt Hebræis קערה, מזרק, כף. Num. 7. REL.

x Λεγύρεα] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀργυρᾶ in *reliquis.*

y Δὴ αἱ] Illud δὴ additum è *Big.* & *Samb.*

z Διακόσιοι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* Ἑξακόσιοι.

a Ἐλαίῳ] Ἐλαίῳ πεφυραμένων *Samb.* ex uſu frequentiori. Iro quidem comminabatur aliquando Ithacæ dominus phraſi eadem —— καὶ τ κλία φύζω αἵματος, τοιοῦσι δ' αἵματος μελ-

πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν [b] σὺν ἀρνίῳ τῷ ἐτησίων [c] ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς [d] χίμαρρον ὑπὲρ παραιτήσει ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας [e] θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν [f] ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτει μὲν δὴ θύεσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, καθὰ πᾶσαν ἡμέραν [g] εἷς. Μωϋσῆς δὲ σκηνὴν ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ [h] Σινᾶϊον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, [i] ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τὴν σωτηρίαν. ὃς, κρείττονας ἢ καθ' ἡμᾶς σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸ ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα σωθέντα φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ διὰ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, [k] γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς σωθῆναι περὶ τῶν νόμων.

tuntur) præterea vitulum & arietem cum agno anniculo * in holocauſtum, ſimulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed & principum quiſque alia offerebat ſacrificia, quæ ſalutaria appellantur, per ſingulos dies boves duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hœdis. Atque ita quidem iſti per duodecim dies *continuos* ſacrificant, ſingulis diebus unus. Moyſes autem non amplius Sinæum jugum aſcendens, ſed in tabernaculum ingrediens à Deo accepit omnia de rebus agendis & de legibus ferendis. Quas, meliores quam ut ab humana ſapientia excogitari poſſent, in omne ævum religioſe obſervari contigit, quod divinitus datæ crederentur: adeo ut nec in pace ex luxuria, nec in bello ob neceſſitatem harum aliquam violare ſuſtinerent Hebræi. Sed de his quidem dicere ſuperſedeo, quòd alio in libro de Legibus ſcribere inſtituerim.

ΚΕΦ. Θ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸ λόγον μοι περὶ θυσιῶν [l] συνεσῆναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ [m] τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου σωτηριάμενα, κατὰ δύο γίνονται τρόπους. ὁ μὲν [n] ὁλοκαυτῶσαι πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ χαρισηρίου τέ ἐστι, καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ τοῦ πρώτου. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ κριὸν καὶ ἔριφον· ταῦτα μὲν ἐπέτρεψα, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖτην θύειν καὶ προσηγορίας. [o] ἄρρενα δὲ [p] ὁλοκαυτῶσαι τὰ πάντα. σφαγίων δὲ τούτων, τὸ κύκλον τῷ αἵματι [q] δεύσει δὲ βωμοῦ [r] οἱ ἱερεῖς· εἶτα [s] καθαροποιήσαντες διαμελίζουσι·

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NUnc paucas quaſdam *leges* commemorabo, de purificatione & ſacrificiis latas. etenim contigit ut mihi incideret ſermo de ſacrificiis. Sunt enim duo ſacrificiorum genera. Horum quidem unum pro privatis, alterum vero pro univerſo populo factum: atque *iſta* duobus modis peraguntur. In uno quidem totum quod immolatur igne conſumitur, ac inde ſortitum eſt holocauſti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione *inſtitutum* eſt, & in epulum ſacra facientibus cedit. De priore autem *primum* agam. Privatus homo cum holocauſtum faciat, mactat quidem bovem, agnum & hœdum: hos quidem *duos* anniculos; boves vero licet immolare etiam grandiores. ſed maſcula *oportet* eſſe omnia quæ ſolida concremantur. *Ritus Holocautomatum. Lev.* c. 3.

ἀνῷ, inquit magnus Commentator. Verum LXXII. Alexandrini dictionis Hebraicæ ſatis tenaces, ἐν ἀλαὶφ πεφυσμένῳ ex Moyſe idem reddiderunt. BERN. Sic *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀλαὶφ *Baſ.* & G. ἐν ἀλαιῷ ex *Moyſe* reddiderunt LXX.

b Σὺν ἀρνίῳ] Μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἑτησίῳ Typi priores male conjecti, pro *Bigotiano* σὺν ἀρνίῳ ἑτησίων, כבש אשר בן שנתו toties Num. c. 7. quod ἀμνὸν ἐνιαύσιον vertunt LXXII. Judæi, modo ἄρνα, modo ἀρνίον. Ovile autem quicquid, ut Talmuda admonent, XIII. menſem ſuperaret, ætatemque adeo כבש *agni* excederet, inter אילים i. e. *arietes* porro numerabatur. Quocirca probo minus hanc *Samb.* lectionem σὺν ἀρνειῷ τῷ ἑτησίων: quanquam Herodianus in Grammatica Generali & Scholiaſtes Homericus tam ἀρνειοῖς, ἀρνοῖς, quam ἀμνειοῖς, ἀμνοῖς quaſi Synonyma juxta poſuerint. Certum enim eſt apud optimum Poetarum ἀρνειούς, ſæpius autem occurrit, pecus majuſculum אילים *arietes* partemque meritam hecatombæ denotare. Præterea in opere Heſychiano & in Lexico Attico Iſtri tertius annus datur ἀρνειῷ, ſicut ſecundus ἀμνῷ, ἀρνὶ primus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* quod præfero σὺν ἀρνειῷ τῷ ἑτησίων *Sambuci.* in *Editis* σὺν ἀρνίων ἑτησίων.

c Ὁλομελῆ] Quum holocauſta fuerint, in partes debuerunt ſecari antequam offerrentur. REL.

* *In holocauſtum,*] *Al* ſolidum ſacrificium.

d Χίμαρρον] Eo modo *Big.* & *Samb.* in reliquis χίμαρρόν τι ὑπὲρ π.

e Θυσίας σωτηρίους λεγομένας] Θυσίας σωτηρίου *Big.* & *Samb.* ut ſæpiſſime Interpretes LXXII. ex זבח השלמים Moſaici codicis. Sed *Baſ. Gen.* & *Epiphanius* σωτηρίους. S. Hieronymus περὶ τὰς γραφὰς, *Sacrificia* aut *Hoſtiæ Pacificorum.* Statim *Big.* λεγομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, δύο βόας. BERN.

f Ἐτησίοις] *Samb.* σὺν ἀρνίοις ἑτησίοις, quod idem eſt. In Lexicis ſuis Heſychius Photiuſque ἔτεοι, ἐνιαύσιον; ſive τὸ κατ' ἔτος, ἑτήσιον. Legiſlatoris autem כבשים בני שנה v. 17. Joſephus dubie, LXXII. Alexandrini in genus ſequius tranſtulerunt: hic quidem σὺν ἀρνάσιν ἑτησίοις vel ἑτησίοις, illi vero καὶ ἀμνάδας εἰσαμνοίας. Ut ſcias jam in Pacificis admitti fœmineum, quod profecto ad Holocautoma haud licuit. BERN. Ἐτησίοις *Samb.* & *Vat.*

g Εἷς.] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν σκηνὴν. Μωϋσῆς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Σινᾶϊον ὄρος·] Σινᾶϊον, ἀλλ' εἰς Typographi. εἰναιον ὄρος, εἰς *Samb.*

i Ἀνεμάνθανε] *Baſ.* & *Gen.* ἀνεμάνθανε τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων. *Big.* ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ, περί τε τῶν πρακτέων. *Samb.* denique & *Epiphan.* ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ Θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων. Sicut de ſe Moyſes ille adfirmavit Num. c. 7. ult. ורבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת, vocem quidem ſe ab Adyto exaudiiſſe, quoties Deum conſultum de rebus Hebræis Sanctum ingrederetur. BERN. Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀνεμάνθανε τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ παρά τε τῶν πρ.

k Γραφὴν ἑτέραν] Hinc nonnulli (ut ex pag. 129. v. 25.) colligunt *Joſephum* librum peculiarem compoſuiſſe *de Hebræorum Legibus.* Forſan tamen hic reſpiciat ad ea quæ *de Legibus* ſcripſit *lib.* IV. c. VIII.

l Συνεσῆναι] Ἐσῆναι à typis prioribus. Libri ſcripti compoſitum præbent. Utrumque fas dicere vel mediis Athenis. BERN. Ita *Big.* & *Coll. Voſſ.* & *Samb.* ἐσῆναι in *cæteris.*

m Τῶν ἰδιωτῶν,] Ita & Judæi in Talmude diſtinguunt ſacrificia in publica של ציבור & privata של יחיד. Quod autem ad duo referat ſacrificia omnia, holocauſta & ſalutaria, & ſacrificia piacularia ac reliqua ſalutaribus uti ſpecies eorum addat, eſt quod in Levitico hic ordo obſervetur, quodque ita diſpeſci poſſint

1. In ea quæ tota Deo cedunt, ut holocauſta.

2. In ea quæ vel dominis vel aliis cedunt, uti ſalutaria.

Quamvis hæc diviſio variis de cauſis minus accurata ſit. REL.

n Ὁλοκαυτῶσαι] Bis ὁλοκαυτῶσαι *Big.* & *Samb.* quod Iones malint. Valde autem cognatæ ſunt συζυγίαι circumflexorum & permutabiles. Ideoque ſubtilius diſtinguit inter πολεμεῖν & πολεμοῦν ac ſimilia verba *Euſtathius*, quam auctoritas veterum ſuſtinet. Præterea ad exitum hujus paragraphi ὁλοκαύτωσις ſequitur typum tertium Contractorum. Mox *Samb.* ἀφετῆτο. BERN. Ter ὁλοκαυτεῖται *Big.* & *Samb.* ὁλοκαυτεῖσθαι *Coll. Voſſ.* τὸ μὲν ὅλης ὁλοκαυτῆ *Vat.*

o Ἄρρενα] Ideo Hebræi dicunt אין עולה נקבה *Nunquam holocauſtum eſt generis fœminini.* Quæ contra dici poſſunt, alio loco excutimus. REL.

p Ὁλοκαυτῆ] *Big. Coll.* rurſus ὁλοκαυτεῖται.

q Δεύσει] Βρέξει *Big.* ex *Gloſſario.*

r Οἱ ἱερεῖς·] Accurate diſtinguit ſacerdos noſter officium ſacerdotum ab iis, quæ privati Iſraëlitæ præſtare poterant. Victimam holocauſto deſtinatam ipſe Iſraëlita jugulare poterat: ideo dixit ἀνὴρ ἰδιώτης θύει, ſed quum ſparſio ſanguinis poſtulaverit manum ſacerdotis, addit τὸ κύκλον &c. οἱ ἱερεῖς. REL.

s Καθαροποιήσαντες] Diviſum *Big.* & *Samb.* καθαρὸ ποιήσαντες. Elegans tamen videtur illa Syntheſis, & ab Urbe Palla-

tur. His autem occisis sacerdotes sanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim dissecant, & salé conspersa in aram imponunt, ligno in eam congesto & igne erumpente. Pedes autem victimarum & intestina diligenter purgata cum cæteris *membris* adolenda adjiciunt, pelles sacerdotibus sibimet habentibus. Et holocausta quidem ad hunc modum fiunt.

De victimis Pacificis. Lev. c. 3.

2. Cum autem pro gratiarum actione sacrificant, animalia quidem mactant ejusdem generis: ista vero integra & anniculis majora, ac maria cum feminis. Hæc autem cum immolantur, aram quidem sanguine intingunt: renes autem & omentum, & omnem adipem cum fibra jecinoris, simulque caudam agni superponunt aræ. At pectus & crus dextrum sacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quæcunque vero superfuerint igni comburunt.

Modus hostiarum pro peccatis aut erroribus tam privatis quam publicis. Lev. c. 4, 5 & 9. & Num. c. 15.

3. Similiter autem ac in dicto modo sacris operandi pro gratiarum actione hostias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiscendi victimas majores, *ii* par columbarum aut turturum *immolarunt*: quarum altera quidem Deo adoletur in holocaustum, alteram vero in cibum dant sacerdotibus. Accuratius autem de istis animalibus offerendis agam cum de sacrificiis dicturus sim. Qui autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum & hœdum feminam eorundem annorum offert. Ac sacerdos quidem sanguinem fundit in aram, sed non sicut prius, verum angulorum ad extremitates: renesque & reliquam adipem cum fibra jecoris altari admovent. Sacerdotes vero tollunt sibi & pelles & carnes, quas eadem die absumunt in fano. lex enim in crastinum non relinqui sinit. Qui vero peccat quidem, sibique conscius est, sed neminem habet qui ipsum possit arguere, arietem immolat lege præcipiente: cujus carnes in templo sacerdotes similiter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis *suis* sacrificia facientes, eadem offerunt quæ privati: in eo vero differunt, quod victimas adducant taurum & hœdum, masculos.

De sertis & libationibus. Num. c. 15. & c. 28. & Lev. c. 2.

4. * Porro lex præcipit, ut in publicis & privatis sacrificiis farina mundissima afferatur: cum

καὶ [c] πάσασθαι ἀλεῖν ὅπι τ̃ βωμὸν ἀναπθέαζι, ῥιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγομένυ. [v] τὰς δ' πόδας τ̃ ἱερείων καὶ τὰ καλὰ νηδυὼ σκαθάραντες ἀκεραίως, τοῖς ἄλλοις καθαγιαθησόμενα [x] παρατιθέασι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τ̃ ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν ὅτος.

β'. Τὰς δ' χαριστηρίους θυσίας ὅπιπλουτοῦντες, [y] τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν· ὁλόκληρα δ' ταῦτα καὶ τῶν [z] ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄῤῥενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίττουσι μὲν αἵματι τ̃ βωμόν· τὰς δὲ νεφρὰς καὶ τ̃ ὅπιπλουν, καὶ πάντα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς [a] τὴν ἀρὰν τῆς ὀρνὸς ὅπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ ῥῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι παραχόντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας διωχοῦσι τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἂν δ' ἀν περισσεύσῃ, κατακαίουσι.

γ'. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων [b] ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τ̃ ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνατοῦντες πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, περιστερὰς ἢ τρυγόνας δύο· ὧν τὸ μὲν [c] ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς [d] βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τ̃ θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κ̃ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο [c] προαπεσὼν, ἄῤῥενα καὶ ἔριφον ἡλικίαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι ὀδὲ τ̃ βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς· καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην [d] πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ ἧπατος ὅπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τὰς τε δορὰς ἀποφέρουσι καὶ τὰ κρέα, [e] ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τ̃ ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον [f] ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δ' [g] ἁμαρτὼν μὲν, [h] ἑαυτῷ δ' συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τ̃ [i] ἐλέγχοντα, κρεῖον θύει, ἣ νόμος τοῦτο κελεύων· ἃ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθήμερον [k] σιτοῦνται. οἱ δ' ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον [l] ἐκθυόμενοι, τ' αὐτὰ μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις· ἀμνὰς δὲ τῷ προσάγειν θύματα, [m] ταῦρον, ἔριφον, [n] ἄῤῥενας.

δ. Νόμος δ' τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλευρον ὅπιφέρεσθαι καθαρώτατον· ξηνίῳ μὲν [o] ἀσσα-

dis. BERN. Id fiebat stante templo 11. in conclavi lavantium, ubi sordes crassiores demebantur, & deinde in atrio super mensas marmoreas. REL.

t Πάσασθαι] Mollius hoc & bono tempore. πάσαντις pro πάσασθαι, *Big.* & *Samb.* BERN.

v Τὰς δ' πόδας] Ita & in codice Misnico Tamid III. 1. pedes & intestina ultimo loco recensentur inter membra agni, ad altare delata. Nota כרעים dici, quod hic crura non indicat sed πόδας, uti & Philo lib. de victimis, pag. 839. & de allegor. Leg. p. 87. κοιλίαν καὶ πόδας reddidit quod Levit. 1. 9. כרע וכרעיו. At cur Josephus πόδας & τὰ κατὰ νηδυὼ reliquis adjecta scribit? quia videlicet hæc in patina בוך solebant ad altare singulatim deferri, uti in Tamid IV. 3. docetur. REL.

x Περιστιφέρουσι,] Περιφέρουσι *Vat.*

y Τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα] Id est, ex triplici genere, boum, ovium, caprarum. REL.

z Ἐπετείων] *Bas.* & *Gen.* ἐπετειῶν repugnante Prosodia. BERN.

a Τὴν ὀρνὸν] Quia caudæ ovium pingues erant in illis regionibus admodum. REL.

b Ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ] Καὶ ὁμοίως τῷ περὶ τ̃ χαριστηρίων τ̃ ἱερουργίας τρόπῳ γίνε) *Big. Coll. Voss.* & *Samb.* minus concinne. Melius *Bas. Gen.* & & *Epiphanius.* BERN. & HUDS.

c Ὁλοκαυτεῖ) τῷ Θεῷ,] Ὁλοκαυτεῖ) τῷ Θεῷ· τὸ δ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα *Big.* & *Samb.* BERN.

d Βρῶμα] Βρῶσιν *Coll. Big.* & *Voss.*

e Προαπεσὼν,] *Big.* & *Samb.* προπεσὼν. Mox iidem præsentius jam καταλείπειν. BERN.

d Πιμελὴν] *Big. Coll.* πιμελῆ.

e Ἐν' ἐκείνης καταπαύσαντες τ̃ ἡμέρας] Quia addit εἰς τὴν αὔριον nihil superstes linqui oportere, suspicari licet per eundem diem ἐκείνην τὴν ἡμέραν non intelligi spatium temporis diurni quod cum occasu solis finem capit, uti apud Judæos sol occasus diem indicat & terminat. Sed quum de sacrificiorum comestione agitur dies præcedit noctem, uti Judæi loquuntur. Ita enim Lev. 7. 15. legitur, *ipso die sacrificii comedetur, nil remanebit usque ad mane.* Ita & mox de sacrificiis pro delicto scribit αὐθημερὸν eodem die (videlicet adjecta nocte) comedi debere. REL.

f Ἀπολιπεῖν] Ἀπολείπειν *Coll. Big.*

g Ἁμαρτὼν] *Al.* ἁμαρτῶν.

h Ἑαυτῷ δ' συνειδὼς] Hic agit de sacrificiis pro delicto אשמות dictis, ubi nota illa a sacrificiis piacularibus differre, quod homo ipse quidem conscius sit culpæ suæ, non vero alii eum accusent. Ita de depositio quod clam est apud aliquem infra lib. IV. 8. scribit μηδένα εἶναι τ̃ ἐξελίσχοντα neminem esse qui coarguere illum possit. REL.

i Ἐλίσχοντα,] Ἐξελίσχοντα *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

k Σιτοῦνται.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *aliis* σιτεῖται.

l Ἐκθυόμενοι,] Ἐκθυόμενα, ταῦτα *Bas.* & *Gen.* ἐκθυόμενα ταῦτα *Big.* Mox *Bas.* τὸ προσάγειν ex vitio. BERN.

m Ταῦρον,] Distinctius dico, פר לכהן או לקהל ושעיר לנשיא, juvenco faxit pro Sacerdote aut Ecclesia, sed pro Principe hirco. Hic χίμαῤῥος Interpr. LXX. ille μόσχος. Ibidem pro ἄῤῥενας, sic autem medio deliquente Attice prolatum tradidit Eratosthenes auctor optimus, *Big.* & *Samb.* substituunt ἄρσενας; quomodo Homeri ætate Cecropidæ omnes omnino pronuntiarant, strenue ut tum fas erat & viriliter. BERN.

n Ἄῤῥενας.] *Big. Coll.* ἄρσενας.

* *Porro lex præcipit,*] ומנחותם ונסכים, *ex Num. c.* 15. & *c.* 28. & *Lev. c.* 2. *Poscebant autem nomine* מנחה *victimæ singulæ, agnus* כבש, *aries* איל, *taurusque* פר, *similæ* סלת σεμιδάλεως assaronem *unum, duos, tres: atque ex oleo, pariterque ex vino libando quadrantem* hinis, *trientem ejus, unumque pro bove* hinem. *Capit autem* הין hin *duos congios Atticos, aut Rabbinis æstimatoribus quantum* LXXII. ovis *gallinaceis sit replendis.* Assaron *vero seu* Omer, עשרון או עמר *potest partem decimam* איפה Ephæ, *vel cum Talmudistis ova* 43⅕. *Vide Exodi c.* 16. *ult.* BERN.

o Ἀσσάρων] *Samb.* ἀσσαρῶν. At vocatio nominis peregrini à Masorethis repetenda, qui ultimam syllabam premunt in recto ἀσσαρὼν, עשרון. Sic volunt etiam *Big. Bas.* & *Gen.* BERN. Vide pag. 121. v. 3.

p Ka-

σάρωνος μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο [p] καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ [q] μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τυθησομένων· ἐπὶ μὲν βοὶ [r] εἵνος ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος [s] τοῦτο τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ πετάρτη μερὶς [t] ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷν μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων· [v] δύναται δὲ δύο χόας Ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἶνος παρῆγον. ἀπένδυσι δὲ [x] περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις, θυσίαν οὐκ ἀπὸ τελῶν, [y] ἐπενέγκαι κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἀπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα· τὰ δὲ λοιπὰ οἱ ἱερεῖς εἰς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθέισαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρασται, ἢ ψωμένων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ [z] ὁποσονοῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ γεγεννηκότος ἐπὶ τὸ αὐτό· ἀεὶ δ' ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γενηθῆναι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς [a] πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν [b] ὑπολιπεῖν ἐστι νόμιμον, τοῦ ἱερέων [c] μέρος ἴδιον λαβόντων.

agno quidem assaronis mensura, cum ariete vero duorum, & cum tauro trium. Hanc consecrant super altare oleo subactam. Nam & oleum affertur ab immolantibus; pro bove quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia hujus mensuræ pars, & pro agno pars quarta. Hin autem mensura Hebræorum antiqua, duosque potest choas Atticos facere. Eâdem vero mensurâ vinum quâ oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hostiam non immolans, ex voto similam afferat, ejus primitias pugillum unum in aram conjicit: reliquum vero *ejus* in alimentum sacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo subigitur) aut panibus *inde* confectis. Quantumcunque autem apportet sacerdos, necesse est ut totum crematur. Porro lex mactari vetat fœtum eodem die & loco cum parente; & aliàs quoque, nisi octava veci à partu dies illuxerit. Fiunt autem alia sacrificia pro morbo depellendo aut alia de causa, in quas libamina cum victimis expenduntur: quorum in crastinum aliquid relinqui fas non erat, sacerdotibus partem suam inde sumentibus.

Sacerdoti cedebant sacrificiorum privatorum mole, unum præter pugillum.

Lex fœtum mactari vetat simul cum parente, aut omnino illum prima vivendi septimana. Lev. c. 22. v. 27. &c.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διετέτακται.

CAP. X.

Quomodo de festivitatibus & singulis diebus fuerit constitutum.

ΕΚ δὲ τοῦ [d] δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν [e] σφάττεσθαι τὸν αὐτελῶν, [f] δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγουσης· καὶ ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις [g] Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἀπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν [h] δεκάσιν ἐναυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριόν· ἔριφον δὲ ἐπὶ ἀπολύσεσιν ἁμαρτάδων, [i] εἴ τι καὶ λήθην ἔχοιτο.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ [k] μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθήσεις τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

PUblicis autem impensis lex jubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac vespere: septima vero quaque die, quæ Sabbata appellatur, duos jugulant, eodem modo sacrificantes. At Neomeniarum solennitatibus & quotidianas hostias immolant, ac *præterea* duos boves cum agnis anniculis septem, & arietem: hœdum vero pro expiatione peccati, si quod obliviscentibus forte obrepserit.

Sacrificia statuta, sumptusque publici. Quotidiana, Sabbatina, Neomeniarum solennia. Num. c. 28. & Ex. c. 29.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetæum, præter jam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hœdum pro peccatis.

3. *De-

---

[p] Καθαγιάζουσιν] *Big. Bas. Gen.* & *Epiph.* καθαγίζουσι *Samb.* Sicut superius legerant Genev. §. 1. hujus, τοῖς ἄλλοις καθαγισθησόμενα προσεπιφέρουσι. Tria enim illa καθαγίζω, καθαγιάζω, καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi superque aras comburendi* vim habent. Unde Hesychio καθαγίζω, συντελίζω (Suidæ καύζω) καὶ καθιερώζω. Huic etiam & Photio καθαγιάζεται, ἀφιερῶται. Quare Salmasius male mutavit καθαγίζω Hesychii, quia significabat insuper μιαίνω, apud Sophoclem in καθαγίζω. Certe apud Etymologum M. ἄγος, μίασμα: sicut ἁγίζω, μιαίνεις in parecbolis Homericis. Unde συναγίζειν, φονεύειν. Apud illum etiam legis ἀγίζειν, καθαγιάζειν. BERN. Καθαγίζουσι *Samb.* Verum tria illa καθαγίζω, καθαγιάζω, & καθαγίζω, *consecrandi, Deo offerendi, adolendi, superque aras comburendi* vim habent, ut ex *Hesychio, Suida* & *Photio* in Lexicis constat.

[q] Μεμαγμένον] *Vet.* μεμιγμένον legit, *mixtum.*

[r] Εἴνος ἥμισυ,] *Big.* εἰνὸς. *Samb.* εἰνὸς. Subinde vero utrisque ὃ ἦν μέτρον, pro ὃ ἦν. Theodoretus εἶν legerat, ubi ἀνὶ γεγράφασι LXX. Interpr. ἴ. hodieque ostendunt. Hieronymus insuper de Onomastico Sacro Philonis hoc transtulit, In *mensura liquentis materiæ.* BERN.

[s] Τούτου τρίτου] *Samb.* τρίτου τούτου.

[t] Ἐπ' ἀρνίῳ.] Ἐπ' ἀρνίῳ. לכבש Num. c. 15. 5. τῷ ἀμνῷ LXX. Interpr. לאמרא Onc. pro *agno. Big.* ἐπ' ἀρνεῷ, quod est idem cum ἐπ' ἀρνίῳ, seu ἐπ' ἀμνείῳ & ἐπ' ἀμνίῳ ex Grammatica Catholica Herodiani. *Samb.* ubique ἐπ' ἀρνειῷ, qua de forma supra diximus. Mox Ἔφαιον *Samb.* BERN. *Al.* ἐπ' ἀρνείῳ. ut *Coll. Big.* & mox ἴν. Vide p. 169. v. 2.

[v] Δυνάται δὲ] Hanc elegantiam à *Bas.* & *Gen.* retinemus. Mutarunt autem *Big.* & *Samb.* in facilius, ὃ δυνάται δύο χόας (χοᾶς S.) ἀττικοὺς, exempto ποιῆσαι. Theodoretus ramen Qu. 64. in Ex. τί ἐστι τὸ ἓν; μίτρον ἰδιαίτερον οἶνος καὶ ἐλαίου. δέχεται δὲ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, δύο χόας ἀττικούς. πιθανὸν δὲ τὸ τούτοις αὐτὸ, ἀκριβῶς δὲ ἴσως τὰ μάτρα ἐπισκοποῦσι. Ex Josepho etiam delibatum putabis, quod adnotavit S. Hieronymus ad c. 4. Ezech. *Porro Hin duos choas Atticos facit: quos nos appellare possumus* (hoc adjicit) *duos sextarios Italicos. Ita ut Hin mensura sit Judaici sextarii nostrique Castrensis, cujus sexta pars facit tertiam partem sextarii Italici.* BERN. In *Big.* & *Samb.* ὃ δυνάται δύο χόας Ἀττικοὺς, sine ποιῆσαι.

[x] Περὶ τὸν βωμὸν] Vinum libabatur infusum in simpulum, quod insertum erat summo altaris ad angulum notozephyrinum, uti in Tamid legitur. REL.

[y] Ἐπενέγκαι] Ἐπενέγκαι *Samb.* Sed sententia ὑποτάξει magis desiderat, ut ἐπενέγκῃ. Mox ἢ ἐψηθεῖσαν *Samb.* BERN. Ἐπενέγκαι *Samb.* melius ἐπενέγκῃ. HUDS. & COCC.

[z] Ὁποσονοῦν,] Ὁπόσον *Big.* ὁποσονοῦν *Bas.* & *Gen.* ὁπόσον δὲ *Samb.* Rescribes autem cum tono Attico ὁποσονοῦν, vel retinebis ὁποσονοῦν aliarum editionum. BERN. *Al.* ὁποσοῦν. *Coll. Big.* ὁπόζον *Cocc. ejus* ὁπωσοῦν.

[a] Πέμματα] Εἶδος πλακοῦντος huc migravit in codd. *Big.* loco πίμματα: quoniam Hesychius dudum notaverat in Lexico suo πίμματα, εἶδος πλακοῦντος. BERN.

[b] Ὑπολιπεῖν] Ἀπολιπεῖν soli *Big.* & *Samb.*

[c] Μέρος ἴδιον] Hanc portionem Legislator appellat תרומה, ἀφαίρεμα LXX. אפרשותא Onc. BERN. Illud μέρος ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. & COCC.

[d] Δημοσίου] *Coll. Voss* δημόσιον.

[e] Σφάττεσθαι] *Big.* & *Samb.* cum vulgo σφάζεσθαι. BERN.

[f] Δεχομένης τε] *Big.* δεχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγουσης. Recte adeo interpretatus est Flavius ἱερογραμματεὺς verba Mosaica בנקר ובין הערבים, de quibus nimium litigant Ecclesiæ nostræ atque etiam Judaicæ Theologi. Primum enim diei trihorium ultimumque, nisi forte frequentia Paschatis amplius exposceret, sacrificiis jugiter offerendis impurabantur. Atqui tempus hoc posterius, הערבים *Haarabaim* τὰ ἑσπέρια nuncupari existimo: quoniam in magna Parasceua distribueretur inter מנחה & פסח, sacrificia utraque vespertina, aut juxta phrasin Talmudicam εἰς ἑσπέραν μεγάλην καὶ πικράν, מנחה גדולה ומנחה קטנה. Unde Judæi Alexandrini בין הערבים transtulerunt Græce ὡσαμέσι τῶν ἑσπερινῶν Lev. c. 23. 5. BERN. *Al* ἀρχομένης τῆς ἡμέρας.

[g] Σάββατα] Unum Sabbathum σάββατα dicebatur eo tempore, quod ex dialecto id ætatis usitata, qua שבתא appellabatur, repeti potest, vel aliunde: de quo alibi latius. REL.

[h] Δεκάσιν] Iterum ἄρναζιν acuit in prima *Samb.* BERN.

[i] Εἴ τι καὶ λήθην] *Bas.* ἤτι καὶ λήθην. *Samb.* εἴτι καὶλήθην; hoc enim affectat passim BERN.

[k] Μηνὶ,] Scilicet *Neomenia* mensis *Tisri*, qui in *Septembrem* Romulidum & Macedonum *Hyperberetæum* incurrit.

3. * Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum lunam ad veſperam uſque jejunant: eodemque die immolant taurum & arietem & ſeptem agnos, & pro peccatis hœdum. Præterea autem afferunt duos hœdos; quorum alter quidem vivus extra fines in ſolitudinem emittitur, in averruncationem & expiationem peccatorum futurus pro populo univerſo: alterum vero in locum puriſſimum ſub urbe educentes, illic cum ipſa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non à populo adductus, ſed proprio Pontificis ſumptu paratus. Quo occiſo, & ſanguine ejus ſimul & hœdi in fanum *interius* illato, aſpergit digito ſepties tectum totieſque pavimentum ipſius, rurſuſque toties fanum *exterius* etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum *altare* majus *ſpargit*. Præterea, extremitates *tauri hircique* & renes & adipem cum fibra jecinoris altari imponunt. Præbet autem *de ſuo* Pontifex arietem in holocauſtum Deo.

Lev. c. 16. & c 23. & Num. c. 29.

4. † Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,

γ'. Δεκάτῃ ἢ ἓ αὐτοῦ μηνὸς καθ' ἑσπέραν [1] ἀφανιζόντες ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἕτερον. προσάγουσι ἢ δύο [m] περὶ τούτοις ἑτέρους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν [n] ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποπροπασμὸς καὶ ἀφάνισις ἁπάσης πάντως ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος· τὸν δ' [o] ἐν τοῖς προαστείοις εἰς [p] καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαίεται ἢ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ ἓ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ἓ ἀρχιερέως παρασκευή. ἓ δὲ σφαγέντος, εἰσκομίσαντες [q] εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἑτέρου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ [r] τὸν ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸς τὸν χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν [s] περὶ τῷ μείζονι, κομίσας εἰς τὸ αὔθετον. περὶ τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς νεφρὰς καὶ τὸν [t] πιμελῶ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος προσφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχει ἢ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαυτώσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ ἢ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, τρεπομέ-

ve

l Διανηϛεύουϲι] Διανηϛεύουϲιν ἕωϲ ἑϲπέραϲ, θύουϲιν *Big.* cum *Samb.* mox ὁ τοῖϲ. Illi ſtatim ταῦρον καὶ κριοὺϲ δύο. BERN.

* *Decimo vero ejuſdem menſis ſecundum*] *Venit mox decima dies Tiſri* יום הכפורים LXX. *Interpr.* ἡμέρᾳ ἐξιλασμοῦ, *Phœniſeis præſertim* ὁ ἡμέρᾳ יומא, *præter arietem eximium P. M. variaſque jejunantis populi victimas, duobus hircis averruncis, θεοθύτῳ altero, altero* ἀποπομπαίῳ, *atque luſtrationibus vel rerum ſacerrimarum, Adyti velo tum ſubducto, criminumque totius gentis expiatione venerabilis. Vide Levit. c. 16. & c. 23. & Num. c. 29. necnon Maſſictam* Joma *in corpore Talmudico, aut cum notis doctiſſimi Sheringami.* BERN. *Decima deinde luna ejuſdem menſis* vertit *Geleſius.* Vide Cl. *Seldenum* de *Anno civili.* c. 20.

m Περὶ τούτοις] Forſan περὶ τούτῳ.

n Ὑπερόριον ἐρημίαν] *Big.* ὑπερορίαν ἐρημίαν. Locus autem ille שעיר החטאת hirci exulantis cum crimine Cleri Populique Hebraici vocatur apud Moyſen ארץ גזרה & חמדבר, γῆ ἄβατος & ἔρημος LXXII. Interpr. Quinimo diſtinctius in Talmudo nomine ſuo ſituque צוק ן רים מירושלם, σκῶλος ταδίως ἐσπιπτούσα αἰφ' ἱεροσολύμων ἀπέχων. BERN. Locus ille *hirci exſulantis* cum crimine Cleri populique Hebraïci dicitur γῆ ἄβατος & ἔρημος LXX. *Interpp.* quinimo à *Talmudicis* σκῶλος ταδίως ἐσπιπτούσα αἰφ' ἱεροσολύμων ἀπέχων.

o Ἐν τοῖς προαστείοις] *Sub urbe ſancta* rite dixit *Joſephus* ſuo ſæculo pro phraſi *Moyſis* quam per ἔξω τῆς παρεμβολῆς reddunt LXX.

p Καθαρώταλον] *Big.* & *Samb.* καθαρώτατον *Baſ.* & *Gen.* præter Canonem Grammaticum, quem tamen tam poetæ quam λογογράφοι ſæpe negligunt. Geminorum vero hircorum alter cadebat ſua ſorte ליהוה, quod eſt, Deo & Altari: alter damnabatur לעזאזל, i. e. τῷ τραγηλάτῃ & ſolitudini. Significat enim עזאזל *abactor*, ſive عازل: vel ἀποπομπή, vel amplius τραγοποιία, vel denique paſſive ὁ τραγὼν ὁ ἀποπεμπόμενος ſive ἀποπομπαῖος, quomodo Rabbini Græcæ linguæ gnari ignarique fere explicant. Mox ὁ τοῖς προαστείοις, *ſub urbe ſancta* rite dixit Joſephus ſuo ſeculo pro phraſi Moyſis ducis מחוץ למחנה; ſive ἔξω τῆς παρεμβολῆς, LXX. Judæis Pauloque Apoſtolo interpretantibus. BERN.

q Εἰς τὸν ναὸν] Potius εἰς τὸ ἄδυτον, אל דביר, oppoſitum jam contra coli proxime ſequentis τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν, & ſubinde tertii εἰς τὸ αὔθετον. Tunc enim ſuccedere fas erat Pontificem ſummum אל מבית לפרכת, ἐσώτερον ἓ καταπέτασμα i. e. ſub velo ſecretiori. Lev. c. 16. 15. & planiſſime v. 2. אל הקדש מבית לפרכת אשר אל פני הכפרת אשר על הארון, LXX. Interpr. εἰς τὸ ἅγιον ἐσώτερον ἓ καταπέτασμα εἰς προσταγὴν ἱλασμοῦ, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου ἓ μαρτυρίου. Iterumque v. 16. וכפר על הקדש, *expiabit adeo ipſum ſacrarium*, τὸ ἁγιάσαι. Ita & *Joma* c. 5. §. 1. Adde & Flavium ἄλων. l. ult. λιθοξόου γὰ (ἐσθῆτα ὁ ἀρχιερεὺς) ἐλάμβανεν, ὁπότε εἰσίοι (ſic legendum) εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσῄει ἢ ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνα (vel μόνον) τὸν ἡ νηστείαν ἦθος ἡμέρᾳ πάντας τῷ θεῷ. Deinde locutionem Hebraicam v. 15. על הכפרת ולפני הכפרת, percommode expreſſit Joſephus verbis Græcis εἰς τὸ ἔσωθεν καὶ εἰς τὸ ἵλαστρον. Quod eſt Miſna *Joma* c. 5 §. 3. למעלה לא על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמלים ולמטה כמצליף: quippe על הכפרת נוגעים אלא לארץ נמלים, atque prius ex ſententia Talmudiſtarum Urbis de eodem cruore f. 42. c. אין צריך שיהא נוגע ארץ כפורת. BERN.

r Τὸν ὄροφον] Surſum ſpargit ſemel ſanguinem, ſepties deorſum: adeoque verſus ὄροφον ſpargit, non ὄροφον τῷ δακτύλῳ ῥαίνει, & ſemel modo, non ἑπτάκις. REL.

s Περὶ τῷ μείζονι,] Forte περὶ τὸ μείζω, *circum Altare majus.* Typographi enim ediderant περὶ τῷ μείζονι. BERN. Forte περὶ τὰ μείζονα COCC. Non circa altare fundebatur, ſed uno in loco ad angulum altaris notozephyrinum in baſi vel crepidine, uti Talmudici notant. REL.

t Πιμελῶ] Πιμελῷ ubique MSS. חלב autem in hoc ritu Lev. c. 16. 25. tota viſcera complectitur, quod Joſephus Sacrificulus ignorare non potuit. Neque aliud ſonat διὰ τρίχωϲ 7. c. 6. Jomæ, והוציא את איכוריהן נתנן במגיסן והקטירם על גבי המזבח, *juvenci autem hircique uſtulandorum viſcera ſcutella excepta ſuper Altare adolebantur.* Cæterum quam vana ſit querimonia Saliani & Sheringhami περὶ τῶν ἐξοχῶν, pro Joſepho paſſim declarat liber Leviticus in ſimilibus ſacrificiis. Dein vox illa ἐξοχαὶ non ſolum *caudas* cæteraſque animalis appendices denotare, ſed & congrue poteſt *Exta* Latinorum, Patrumque Miſnicorum איברים Imo maximè credas Flavio, qui toties viderat hujus piaculi חלביו, & יתרת על הכבד, & החלב, τὰς ἐξοχὰς & τὸν νεφρὸν & τὸν πιμελῶ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος & ὕπαλ. ſuper Altari magno fumantes. BERN.

† *Die vero quinta-decima ejuſdem menſis,*] *Dein ſub æquinoctio autumnali, à die Tiſri* XV. *ad* XXII. *ejuſdem menſis exactum, celebrabatur larga & latiſſima feſtivitas, Lev. c.* 23. 40. *Num. c.* 29. & *Deut. c.* 16. ושמחת לפני יהוה, *vicesimque* שבעת ימים, *omnino lætabere dabiſque te hilaritati, ſic juſſerat ipſa Sanctimonia, Moyſi* חג הסכות חג ליהוה, *Onceloſo & Jonathani vero* חגא דמטללא, *Samaritis* حج التظليل, *Gerinida & Hebræorum aliis* حج عيد المظال *aut* حج: & *adhuc præclarius* Hag. חג יעבור, *Exech. c.* 45. *ult.* 2 *Par.* 5. 3. & *hujuſce Archæologiæ l.* 13. *c.* 21. *ubi Jannæus de ponte ſacro turbatur: atque ſimpliciter* חג *ubique operis Miſnici. Item* ἡ ἑορτὴ τῶν σκηνῶν LXXII. *Int. & Jaſons l.* 2. *Macc. c.* 10. 6. *atque* ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας *aliquoties in verſionibus Græcis V. T. Deut. c.* 16 16. *Zach. c.* 14. 16. *tum etiam* 1 *Macc. c.* 10. 21. & *in utraque epiſtola Senatus Solymitaris l.* 2. *Macc. c.* 1. *necnon Johannis Evangeliſtæ c.* 7. *Philanisidem planiſſime oculati, ſed & Plutarcho ſcriptori peregrino, quis addere amplius voluit μυρίᾳ παρ' ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτῃ ἑορτῇ: merito & velut arguerat dudum S. Zacharias extremo vaticinio contra Ægyptios.* סוכות *denique pro feſto eodem offendimus apud Rabbinitas. Ubi hornarum frugum datori Optimo repenſum Deut. c.* 16. 13. 15. & *Ex.* 23. 16. באספך מגרנך ומיקבך, *quod eſt verbis ſophiſtæ Charonenſis de feriis eiſdem* ἀνωμάζοντος ἓ πανηγύρεις. *Scenopegia adeo vocantur* חג האסף *i. e.* θαλύσια, ἑορτὴ συντελείας *Int.* LXXII. & *perſpicue* ἑορτὴ συλλογῆς *Aquilæ,* συλλογὰς *Symmacho, Samaritico in ſcholiis Romanis* συναγωγῆς. *Quippe verſio Samaritica ibi reddiderat ex Onceloſo, quod exiſtimo,* חג כנושות, & *ſubinde Arabica tranſlatio Neapolitanis nota* حج الجمع. *Pridem enim adnotavit Moyſes ille doctor dubitantium l.* 3. *c.* 43. *ab Ethicis Stagirita, gentium pleraſque* πανηγύρεις *pompis ſacris victimiſque Euchariſticis impendio vacaſſe. Quinetiam convenit juſto anni tempore, Eireſiona jactata, rituque plurimo cum Scenopegiis Hebraicis hilaris illa & Athenienſibus gratiſſima Septimana, quæ Pyanepſia & Theſmophoria in ſe comprenderat. Rerum ubi, inquam, largitori gregibus armentisque votis ſacrificatum. Numerat enim Cæremoniale Moſaicum undeducenta animalia litanda diiſce feriis, præter Eccleſiæ victimas quotidianas votaque privata. Tum vero, ædibus ſuis ultro ſpoliatis ac deſertis, Miſna* Succa c. 2. §. 9. כל ז' היושבים תחת הסוכה עושה סוכתו תחת כפת ובתוך ערי חומה עושה סוכתו בראש גגו ובתוך ערי, *ſæpellocidem adeo domus ac ornatum cunctum in ſcenam transferri docuit, ut vetenem illam* διάπειραν *explicant Scribæ Jeroſolymitani. f.* 53. שיהא אוכל בסוכה ושותה בסוכה ומקרר סליו לסוכה, *in agros & plateas effuſi gens Hebræa, ſeptem dies jucundos agebant ſub frondais ac pellucentibus ætegis; aut Romane loquendo ſub umbris. Serio enim cavent Nomodidaſcali* Succæ c. 1. §. 1. ut levia illa tecta ſolem autumnalem arceant potius quam admittant. סוכה שהצל חמתה מרובה מן הדפנות פסולה. *Nec aliter de his philoſophus Charonenſis quarto* Συμποτικῶν· πρῶτον μὲν ἡ μεγίστη καὶ τελειοτάτη ἑορτὴ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχει καὶ ὁ πρῶτος διατρίψας ἐνιαυτὸς. τὴν γὰρ λεγομένην πανήγυριν, *lego* μὴ γὰρ τὴν λεγομένην πανήγυριν, *poſt* Joman, *Tiſri poſt*

γε τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ ᾽ ὡς τὴν χειμέριον ὥραν, tempore ad hyemem jam vergente, tentoria figere

poſt diem decimum mœſtiſſimumque, ἀκμάζουσι πυγνυτῷ πρωΐζως τι ἀσθενοῦσι) *mantodatæ ὀπωρας. Tuguria ita ſua feſtiva intra extra adornare amat hodieque Judæorum calamitas. Sæpius autem in Miſna inculcatur illud genti ab otio haud alienæ*, tempore Hag ſub fronde bibere ex profeſſo & quantum decima quarta menſa conſumat veſci לאכול בסוכה וגו׳ חייב אדם ׳י׳ טעורת, præmiſſa toties hac benedictione בסכות לישב וצונו אקב׳ א׳: atque, credis, ibidem dormire: domi vero rarius eſſe aut raptim. Succa *c.* 2. 4, 5, 6. maxime adhuc indulgere genio extremis utriſque diebus Feſti, quos σαββαθὰ appellat Lex Divina, lautitiis reliquorum Sabbatorum, *Miſna* σαββὰτ *c.* 16. 2, *&c.* aut uberioribus longe celebrandos. *Unde Plutarchus de bacchationibus cultuque Sabazii inter Judæos*, αὐτοὶ ϑ τῷ λόγῳ μαρτυροῦσιν, ὅτι σαββάτιον τιμῶσι, (*malo* ὅτι σαββάζιον τιμῶσι ἐν τοῖς σαββάτοις) μάλιστα δ᾽ πίνειν καὶ οἰνοῦσϑ ἑορταλοῦντες ἀνάπλεως. ὅϑεν ϑ καλύσι τι μεῖζον, λύγυ διδόναι γε πάντας ἀεχρῖτε νομίζοντες. ϑ ταῦτα μ᾽ οἰκεῖα φαίη τις ἂν ϑ ἑορτῷ οὐ αὐτοῖς. *Sic autem lætari verpi, ſic commeſſari audent, quaſi memores Moyſis ducis patrumque ſuorum, qui per erema & inaqueſa Arabiæ olim vagabantur. Quapropter in Liturgicis canitur*, ומנים לששון את יום תג הסכות זכר ליציאת מצרים. *Quintiam gratias illi reddunt Deo, dum in tabernaculis rite convivantur*, על פרי תגפן ועל תבוות השדה ועל הארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לעמך ישראל לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם ׳י עליך ובנה ירושלם עיר הקדש במהרה בימינו והעלינו לתוכה ושמחתנו בה ונשבע ממנה ונברך עליה בקדושת. *Neque aliter. Breviaria Judaica tempore S. Hieronymi, qui ad Zachariæ c.* 14. *ubi reliquias Gentiliſmi adoratum miſerat ὁ ἅγιος ad Scenopegin Solymitana, talia refert*: Hæc quoque, *agit autem de feriis* Succoth *per univerſum orbem celebrandis*, Judæi caſſa ſpe in mille annorum regno (*ita à Phariſæis acceperat Johannes Theologus* τὴν χιλιὰς βασιλείαν) futura promittunt, cujus ſolennitatis iſtud exordium eſt: Egreſſus populus Iſrael de Ægypto per vaſtam ac terribilem ac latam ſolitudinem, in qua non erat domus, villa, oppidum, ſpecus, faciebat ſibi tabernacula atque tentoria, (quæ nunc à ſimilitudine parvulæ avis papiliones vocantur) in quibus cum conjugibus morarentur ac liberis, & cibum caperent, & per diem ſolis ardores, & per noctem humorem & frigus & roris injuriam devitarent: juſſumque eſt ut in menſe ſeptimo quinta decima die menſis fieret tabernaculorum ſolennitas. Et cum te, inquit, interrogaverit filius tuus cras, dicens, quid ſibi volunt hæc tabernacula? Reſpondebis ei, multo tempore peregrinati ſumus in Ægypto, de qua eduxit nos Dominus in ſolitudinem, (*vide Lev. c.* 23. 43.) & idcirco tabernacula ſuſcitamus, ut beneficiorum Dei omni tempore recordemur, cum cœperimus habitare in urbibus. Præcepit quoque ut facerent tabernacula de ligno pulcherrimo, quod Judæi cedrum, *lego citrum* אתרוג, vocant, & de palmarum ramis, ac frondibus ligni denſiſſimi & ſalicis & populi. Hiſtoriæ jecimus fundamenta. *Hæc ille presbyter Chriſtianus. Scenas autem iſtas è ſundo, quantus cubitorum ſepties ſeptem, non erigunt ſupra cubitos* XX. *neve infra decem palmos*, Succa *c.* 1. 1. *& c.* 2. 7. *Maim.* Sophar *c.* 5. 5. *quo caperent ſingula humani corporis partem præcipuam & dimidia majorem, ſimulque menſam totam; faſtigio* גג *denique illas non ſtrictiori quam palmari coronant. Quanquam Helena* Adiabenorum *regina* (Lydorum *ajunt Doctores Jeroſolymitani* Succa *c.* 1. *col.* 2. חילני מלכות רלוד: *utraque enim gens* ἀφροδίσιος,) *ſub altiori tecto ſeriabatur Judaiſmo quondam percita. Adhuc Phariſæi in navi tabernas ſolemnes, plauſtro, dorſove cameli, aut ſumma arbore, modo ibidem haud aſcendatur utrovis* Jomtob *defigere; imo ex rapto iidem boni viri tuguria illa condere permittunt* Succa *f.* 27. *& Maim.* Sophar. *c.* 5. 25. *Deinde bis ſeptima pompa Templum repetentes, apud Altare holocauſti vibratis rite faſcibus Cleroque præeunte Hymnum magnum* הלל רבה, *ab initio* ψ. 113. *ad coronidem* ψ. 118. *accinebant* Succa *c.* 3. §. 9. *Jamque poſt Ædem dirutam circa Pulpitum* התיבה, *ea gratia in Synagogam mediam tranſlatum, die ſeptimo Feſti obire ſepties mos & ritus vult, ſceptra ſua ſaligna* הערבה *quatientes ac* ὑμνολογοῦντες. *Maimon. conſule* Sophar *c.* 23. *pro ceteris. Puerulos etiam admiſerunt in hanc Panegyrin Traditionum Patres, quamprimum iſti artem agitandi Lulabi addiſcerent, ſynchy* κιφ. γ. כדי להנהם במצות, *addunt Anteceſſores Babylonii, f.* 42. *a. Diu etiam obtinuit, faciente fortean Jochanane Doctorum Judaicorum apice, ἐφευρόντι ſacra in Panegyri vibrare* נענע, *emittendo retrahendoque vicibus tribus verſus plagas quatuor mundi, dein ſurſum & jurſum.* Succa *f.* 37. *b. & Maim.* Sophar. *c.* 7. *Hanc porro agitationem fieri oportuit interdiu, quoties abiturus è Scena ſua faſcem pro more quiſque attolleret & benediceret, & maxime initio & fine* Hallel *majoris una cum brevi hac Letania* אנא ה׳ הושיעה נא, *Miſna* Succa *c.* 3. 9. *& Gemara f.* 30. *& 38. Dum vero ſtaret adhuc Templum & bonos Aaronidum, die primo Feſti etiam Sabbatino,* ἡ ϑ πρώτη τῶν σκηνῶν διαθὲ τὸ σάββαθ, *Phariſeis docentibus in ſua Deuteronomio, ubique Judæa regionis* במדינה *agitabat Lulabus; atqui in Templo Urbeque ſanctia* במקדש *cum illo die, tum ſex ſequentibus. Verum ſtatim à triumpho Titi Romani juſſerat celeberrimus Rabban Zaccheides tota ſeptimana ſacra univerſam Judæam εἰς μνημόσυνον ϑ ναῦ ſceptris frondeis mucare, Miſna* Succa *c.* 3. 12. *& Talmudi Babyl.* 41, *& 43. excepto duntaxat Sabbato. Quippe profligato jam Synedrio M. ambigua ferebantur menſium initia mediave, quod Maimonides ſponte fatetur* Sophar *c.* 7. 13, 16, *&c. Mergex autem* לולב Lulab *&* לולבא Lulabba, *qui &* ὠσαννὰ הושענא *vocatus, quod ſimul cum epiphonemate ſacro* אנא ה׳ הושיעה נא ה׳ הושיעה נא *toties jactaretur, (quanquam recentiores Judæi hoc nomen potius tribuant ſingulari illi ſalici* הערבה, *quam ſeptimo Feſti* ὡσαννὰ ῥαββὰ הושענא רבא *aut-* תע הערבה *quaquaverſum vibrare mos:) ſive, ut Græce licet appellare,* κορυθαλία, κᾶμϐος, *& maxime cum Joſepho* ἐφεστώτα, *ramos* myrteos הדס *& ſalignoſque* ערבה *cum ſpadice eminente ſuper cæteros* לולבא, *telluris ſanctæ felicia munera* Succa *f.* 32. *Talm. Babyl. & in Exegeſi Jonathanis Lev. c.* 23. 40. *colligebat, addito inſuper* malo Perſico *ſive* ἐυηλείῳ אתרוג. *Hoc enim lævam manum implent, ſicut jam dicto termite dextram, Talmudiſta plurimi poſt Rabbam indeque porro miſera Judæorum ſecula, donec exeunte Feſto pomum illud eſſe liceret, Miſna* Succa *& f.* 31. *Talm. Babyl. & Maim. c.* 7. 6. Sophar. *Nonnulli autem Gemaricorum dextram manum tam Thyrſo Citreo quam Lulabo armarunt; magis ex more Joſephi hujus. Regerit adeo R. Aquibæ collega ejus Eleazarus* Succa *f.* 34. יכול והא אתרוג עמהם באגודה אחת, *fas eſſe citrum cum cæteris faſce unico colliganti. Hoc idem probat* διατριβὴς τῶν σκηνοφορίων *ſeu μιναχὼτ c.* 3. 6. *ubi quatuor arborum genera ad Lulabum quæruntur; tum etiam ex* Colbo *f.* 81. *a. Quinimo præter pomum unum, unum ſpadicem ſeu* לולב (*quippe vox ea apud Miſnam modo thyrſum palmæ ſignificat & quidem proprie, modo faſciculum ex hac arbore cum myrto, & ſalice collectum, inſerto forte citro*) *ad Lulabum expoſcit vetus* ἐξήγησις (*quam commendarat magna auctoritate Rabban Iſmael T. Babyl.* Succa *f.* 34. *b.*) *tres minimum myrti ramulos, duas virgas ſaligneas, omnes ſpadice pedali palmum unum, ut minimum, breviores*, Succa *f.* 32. *b. T. Bab. & Maim. Sophar c.* 6. 8. *& c.* 7. *ubi* אלגלסטון *deſcribit vir doctus* מרורת של דקל קורטם שיתפקרו, תעלין שלהן לבאן ולבאן, Sceptrum palmæ foliis nondum apertis. *Sic eum docuerant Patres Babylonii* Succa *f.* 32. *a. Maſſicle autem* Succæ *c.* 3. §. 4. *conveniunt Rabbini egregii Iſmael & Tryphon in* ג׳ הדסים ושתי ערבות ולולב א׳ ואתרוג א׳. *Aquibas interim permiſit ramos omnes ſingulares. Cunctis etiam conſentiens* Menacot *c.* 3. 6. Ramorum genera quatuor ad Lulabum ex neceſſario requiri ד׳ מינין שבלולב מעכבים זה את זה. *Pariterque Moyſes Maimonis c.* 7. 5. Sophar, Hæc quatuor לולב ſpadix, הדס myrtus, ערבה ſalix, atque אתרוג citrum conferre omnes debent ad Ritum Lulab למצות הלולב, τῷ δισμῷ τῶν βαΐων. *Non ſufficit pars harum, non arbores aliæ ad faſcem Feſtivum, ſive* בשם לולב לאגודה אחת כי לולב שאינו אגוד פסול, *quod loquuntur Scholaſtici f.* 33. *a.* Succa. *Mirum tamen Buxterſium aliosque multos Theologos, tam arbores illas* Lev. *c.* 23. *quam plures c.* 8. Nehemiæ. *Scenis duntaxat Judæorum compingendis, quod & Sadducæi jam olim contenderant, non pro enchiridiis ferialibus adſumi. Adverſantur tamen his Joſephus, Doctores* διατριβῶν, *& multorum ſeculorum notiſſima conſuetudo. Rejiciuntur denique ab hac pompa Citria perforata, putria, compreſſa, imo ex* Turim *Spharica, nimis nigra ut homo Æthiops, aut viridia nimis & albitantia, immatura, petiolo* בוכנה *apiceque* רך *ſeu* מיטמה *ſpoliata, Miſna* Succa *c.* 3. §. 5, 6, 7. *& T. Jeroſ. f.* 53. *& T. Bab. f.* 32, 34, *& 36. Sed redeamus rurſum ad Sympoſia Plutarchi.* ὅσοι σκηνὰς τὰς καθῆξιν: *ut ſane Moyſes ab Oraculo Sinaï Lev. c.* 23. 42. בסכות תשבו ז׳ ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכות, οὐκ ἀλλαχοῦ μάλιστα ϑ ὑπὸ ϑ ἀμφιστελλομένους. *Id vult* הכלל *ſive Canon Deuteromii Phariſæi Maſſicla* Succa *c.* 1. 4. כל דבר שאינו מקבל טומאה וגידלו מן הארץ מסככין בו, Quicquid ſolum produxerit polluti incapax tabernaculis ὅσοις ἱερὸς fas fuerit contegendis. *Laterum vero major adhuc dabatur licentia, §.* 5. ϑ τὸν ϑ πλίνθων ϑ ἰσοπλεύρων σκηνὴν ἀνομάζουσιν. *Phariſæus equidem diceret* יום טוב ראשון של חג, Scenopegiorum panegyris prior, atque ex opere proprio κατασκευάζεις סכה Succa. ἀλλ᾽ ὅτι ϑ ὕστερον ἐπίσης, אחר חולו של מועד, poſt hexaemeron levioris obſervantiæ, ἄδειαν ἱερτὴν (*nam & Deuterota Judaici admonent*) *ſolarem Scenopegiorum eſſe per ſe feſtum, novamque plane ſolennitatem & quartum* Regalium *inducere*, השמיני חג בפני עצמו וחגל בפני עצמו Succa *f.* 48. *a.* Joma *f.* 3. *a. T. Bab. & paſſim.* ἄδειαν ἱερτὴν, *ſic calumniatur Charonenſis*, οὐκ ἂν δι᾽ ἀνάγκην, ἀλλὰ ἀνάγκης βασχὼ καλυμμένης τιλοῦσιν. ἐστι ϑ ϑ κεφαλοφορεῖα τις ἱερτὴ, גיסון הכתר מצורת *ſive* ὑφάσματα *in Miſna Phariſæorum: vel ad meliora exemplaria* κεφαλοφορεία τις ἱερτὴ, ϑ ὑφασμάτια πᾶς αὐτοῖς. *Idem enim* ὑφάσμ *&* πλαίσ *&* κεφάλ. *Magiſtris autem Judaiſmi ritus iſte vocatur* מצות גמילת הלולב. ἐπὶ ϑ ὑφάσεως ἔχοντες, גומלין הלולבין, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιόντων, *nil certius. Verumenim à Doctore quodam Miſnico & quaſi condiſcipulo S. Pauli hæc talia acceperat Plutarchus ante excidium Ædis Divinæ.* εἰσιλθόντες ϑ ὅτι δεῦρο σὺν ἔπρῳ. *Dicam igitur extemplo.* εἰκὸς ϑ βακχεῖον εἶναι τὸ ποιούμενον. *Veſpertina quidem tripudia, geſticulationes, cantiones,* αὐλήματα, *aliaſque ceremonias* Betſoabæ *durante Scenopegiorum ſolennitate, à Bacchatione haud plurimum differre exiſtimo. Impium tamen eſſet & ϑ τὸ κακοηθὲς τ πλαστέον idem de diurna Liturgia diebus extremis magniſque Feſti iſtius dicere unquam aut cogitare.* ϑ γὰρ σάλπιγξι μιᾷ φωνῇ שופרות σοῖς, *tubis unius palmi præter linguam & κώδωνα ex cornu arietino ac Simeone Gamalielis æſtimante* כדי ויאחזנו בידו ויראה לבאן ולבאן; *aut cum* χαλκοσίρῳ תצוצרות *unius cubiti ex metallo. Videto f.* 27. μισναϊκὰ, viddæ *f.* 26. *& μισνὲν ταμὶδ c.* 7. §. 3. ὅσπερ ἐφεστῶτες τοῖς διονοίοις ἀναπαλίμβολος τ ϑεὸν χεῖρ). *Hoc maxime fecerant Sacerdotum Hebraicorum natio Neomenia Tiſri, quæ inde appellatur* מועד זכרון תרועה *Interpr. LXX. i. e.* Feſtum ambubaiarum, *Num. c.* 29. 1. *& c.* 10. *& Lev. c.* 23. 24. ϑ πλατίζοντες ἱερεῖς σαλπίσουσιν, ἃς αὐτοὶ λαβόντες σαλπιοῦσιν. *Verum de Levitarum* כנור *ſonos, conſules l.* 1. *Par. c.* 15. *Joſephi hu-*

re & coinpingere jubet ſingulos per familias, præ metu frigoris ſibimet cavendo ab anni tempeſtate: [x] σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει κατὰ οἰκίαν ἕκαστον, [y] τὸ χρυσοῦν ὑφορωμένους ὅτι [z] φυλακὴ τοῦ ἔτους· ὅταν τε πα-

huius l. 7. c. 10. ἀρχαιολ. *& codicem* Eracin *in corpore Talmudico. Differò tamen hinc reliqua Plutarchi, loco alio dignius repetenda. Iterum ad Scenas Judaicas. Septimo autem die Feſti, qui* ὡσαννὰ ῥαββὰ *appellari meruit atque in recentiori Judaiſmo* הוֹשַׁעְנָא רַבָּה, *bis ſepties obibant Altare grande Clerus cum plebe, modulantes toties Hallel magnum, necnon blandulam hanc ſalutationem* יופה לך מזבח יופה לך מזבח, Bene tibi, tibi pulchre Altare; *aut ex formula Lazari* מזבח ליה ולך יופה *Miſna* Succa *c. 4. 5. Die etiam iſto, qui profectò ultimus fuerat* τῆς ἀρχαιοτάτης; *ex veteri obſervantia (nam recentiores vel octavam in Tabernaculis malunt conficere, quam computiſtis ſuis nimis credere, Maimon.* Sophar *c. 6. 13.) Citreum de ſuo quemque ferre opportebat, ſicut primo Feſti Faſcem proprium, Miſna* Succa *c. 3. 11. & c. 4. 5. Maim.* Sophar *c. 8. 10, 11. Hoc quidem ſeculo in media Europa unum pomum nomine totius Synagogæ defertur. Verum tanta copia reperiebantur iſta mala tempore ac ſolo veterum Doctorum, ut liceret viris κατ' ἐξόδιον comeſſe citrea parvulorum, Miſna* Succa *c. 4. 7. Hunc porro morem de jugo Sinæo acceptum perhibet Maimonides* Sophar *c. 7. 20. & c. laudant etiam Deuterotæ aliquot Miſna,* Succa *c. 4. §. 5, 6. ut præter* ערבה של לולב *ſalicem Lulabi; quiſque altam* בפני עצמו, *quæ ex ſalicto* מוצא Moſæ *Joſ. c. 28. 6. quam* Coloniam *vocant Doctores Urbis ſanctæ, & O Bartenorius noverat nomine priſco, ſæpius accipiebatur, Miſna* Succa *c. 4. 4. magnis cum clangoribus & lætitia ad Aram holocauſti deportaret, ibique relinqueret quovis ſeptem dierum ſalicem unam, excepto forte Sabbato, ſi advenerat: tum enim infixæ manebant pellubris aureis in Templi peribolo. Hodieque Judæi, (quia ſecunda illa ſalix Lege ſcripta haud nititur* הערבה אינה בפירוש בתורה, *ſive ut loquitur R. Zabed T. Bab.* Succa *f. 44 a.* לירח ליה עיקר בתורה, *ſed duntaxat more ſtat Prophetarum* במנהג נבואים, *aut verbis Jochananis Talmudiſtæ* הערבה יסור נביאים,) *ſeptima feriarum Scenicarum, non aliis, ſalice prehenſa humum bis terve percutiunt aut vaſium aliquod, in recordationem Templi, abſque omni benedictione ſalicis. Maim.* Sophar *c. 7. 22. Noctibus vero lævioribus Feſti* בחול של מועד, *nam extremi utrinque dies Sabbataque ab his ludis abhorrent, noctibus* εὐανλοις בלילן של חליל *inquies cum Phariſæis, in Atrio fœminarum, longum id erat cubitos 187. Talm. Jeroſ.* Succa *c. ult. prope* ἀνταλλαγμα בית שואבה *auro flammiſque lampadum tum magnifice illuſtrato ſpectabat populus, vir fœminaque, de altiori illa pegmate, ſenes Iſraelis, ſenatores, Academiarum rectores, Doctores, omniſque hæreſis aſceias,* חסידים ואנשי מעשה, *quid creditis? ludentes, ſaltantes, geſticulantes, plaudentes, ut ætas illa potuit & cantillantes facibus præcedentibus, atque (ut Plutarchus maluit) bacchantes, &* διατόνους *modo Spondeum melos Talm. Jeroſ. ad* Succæ *c. 5. 6.* אשרי מי שלא חטא ומי שחטא יהוה מחללו, Felix quiſquis non delinquit, aut cui donatum eſt delictum, *modo Lydium ac molle* אשרייך ילודתי שלא ניישרת ארח וקונתי, Bonos lacertos, qui nec ſenem fallunt: *ſimulque tibiis* חליל של בירח שואבה *& audaci Syriæ muſica chorum canum irritante, præter voces, citharas, nablia, cymbala, organa alia Levitarum, quæ vel Jerichunta excitarent à tot ſtadiis, Talm. Jeroſ. ad* Succa *c. 5. 3. Hinc apophthegma Phariſæorum paulo jucundiorum,* Hilaris eſſe haud novit, qui ſit ludorum Betſoabæ inexpertus, Succa *ibidem:* כל מי שלא ראה שמחת בירח שואבה לא ראה שמחת מימיו. *Poſt noctem autem intempeſtam hiſce tripudiis ac tereti ſimis finem tandem imponunt* ἱεροκαπηλαι *ſive Sacerdotes duo, qui a Porta ſuperiori* שער הליון *per Odei gradus quindecim perque Atrium mulicbre multoties clangentes* τότε ἐρχεσθον *&* τὰ παραγωγὰς, (ita interpretor תקינו והריינו) *ad Portam Nicanoris deſcenderant* לשער היוצא למזרח, *ibique converſis ad occidentem vultibus, hæc talia ſolenniter profeſſi fuerant,* Deo quidem contempto Orientem ſolem adoraverunt patres noſtri, (*etiam* φοινικολάτρης *Abraamus:*) nos autem ad Deum, ad Deum ora noſtra convertimus, ואנו ליהוה וליהוה עינינו, *Miſna* Succa *c. 5. §. 4. Sic habes Ceblam Judaicam, fundumque Ceblæ Chriſtianæ. Templa enim noſtra, ſicut olim Fidelium vultus inter precandum Montem Ædis Solymitanæ, dilectum Chriſto Jeſu locum ac frequentatum, ex compoſito reſpectabant. Octavam denique diem Feſti, quæ Tiſri* XXII. *Moyſes ex mente Dei vocat* Haſeret עצרת, *ἀπαράξει Joſephus, Onceloſus, & Chaldaizantium alii: ſive vox illa* τὸ ἐξόδιον *denotet cum* LXX. *Interpr. i. e.* Concluſionem *cujuſque* Regali. *Iis enim exituris hoc tribuit Moſes aut Phariſæi. Sive cum eiſdem interpretibus Alexandrinis & plurimis Rabbinorum* τὴν πανήγυριν, *ubi omiſſis rebus famulis pia gens uni Deo omnis ſimul vacaret, congrua ſatis jactatur utravis originatio. Fertur adeo præceptum &* Ἀγαθὸν Lev. *c. 23.* ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ἐξόδιόν ἐστι. *S. Hieronymo* Dies celeberrimus eſt, עצרת היא, ἐὸν λατρεύσῃ ποιήσεις ἐν αὐτῇ. *Et v. 39.* καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἡ. ἀναπαυσις וביום ח' שבתון *Quinetiam de tribus Feſtis majoribus v. 2. 4.* αὗ) αἱ ἑορταὶ κυρίου, מועדי יהוה Synaxes ſacræ, *ἃς καλέσετε κλητὰς ἁγίας* מקראי קדש. *Adhæc B. Johannes c. 7. Evangelii, ex arbitrio Scribarum ſui ſeculi Octavum Scenopegiorum nuncupat τὴν ἐσχάτην καὶ μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν. Hunc enim juſſerant Phariſæi* præ cæteris cunctis colere & celebrare, & pro Feſto ſingulari habere, tanquam ſine ſcena, ſine termite, ſuo ex ritu & libationibus ſatis inſignem, *Miſnæ* Succa *c. 5. & ibidem Talm. Jeroſ.* בח חזרו פיים כברגלים וגו' החג רגל בפני עצמו וגו' לכבוד יט' האחרון של חג. *Inde crepant Doctores, qui viderant incendium Ædis ſecundæ Miſna* Succa *c. 4. 8. per octiduum celebrari hymnum* Hallel *&* השכרה Pacificorum gaudia *ob honorem diei Octavi, quo præparentur digniùs Hebræorum animi ad ſummam noviſſimamque Feſti lætitiam. Inſuper tam beatæ lucis gratia rite ſolvi ſcenas,*

deturbari menſas agreſtes, ædibus ſuam ſuppellectilem denuo reddi die ſeptimo exeunte, ibidem docent Deuterotæ. Huc; huc referunt Talmudici Divinum iſtud jus ac indulgentiam eximiam והירח אך שכח. *Vide Maim. ad* ἀπάτης. Succa *c. 4. 8. Poſt hæc ſub veſperam ad Altare magnum,* ἐπὶ τὸν μέγαν θυσιαστήριον τῆς φλεδονίου, *quam accurate explicat* ἀπάτης συνηγὰ *c. 3. 9. & Talm. Jeroſ. ad c. 5. 2. cum vino ſimul aquas potentes Siloæ (*σιλωὰμ *vocant Joſephus & Fidei noſtræ Evangeliſtæ, Rabbini* שילוח) *ſimpulis aureis libabant ſacrifici, tubis interim & muſicæ ſacræ aura omni perſonantibus, populoque adplaudente ex formula,* ἆρε, ἔπαρσι τὴν χεῖρά σε, הגבה ידך. *Sic ſolebant propter quendam Sadducæorum, ut refert Scholiaſtes Babylonia* Succa *f. 48. qui ſacram lympham in pedes ſuos profuderat. Sive ex Miſna* Succa *c. 4. 9. ad verba* שפיים אחרית נסך אחר על נבי רגליו ורנמוהו כל העם באתרוגיהן. *Hunc autem Alexandrum Jannium fuiſſe exiſtimo, regem malum, pontificem pejorem, quem Saducæiſmo infectum penitus factio Phariſæa, tempore Scenopegiorum malis Perſicis armata, de Altari pepulerat. Profitetur enim Jochanan gloria Rabbaniſtarum T. Bab.* Succa *f. 44.* ניסך המים *ritum iſtum deſcendiſſe per tot ſecula de monte Sina* הלכה למשה מסיני, *quarum* παραδόσεων *Sadducæos negligentes ſemper fuiſſe conſtat. Inde Maimonides ad* Tamid *c. 10. 8.* Sacerdotem illum in libatione errantem, quem nube adeo citreorum obruebat populus feſtivus, inter hæreticos & Epicuræos annumerant Patres. Contendunt autem hi à Clericis ὑδαποστόλους tempore Hagi præter Legem conſumi, meliuſque plane omitti שאמרו אפיקורוס הוא שהן אוכזרין אין מנסכין מים. *Hæc in ſpem pluviarum, præſertim proximam &* πρωϊμων יורה *ſeu* רביעות. *Quippe ſtatim ab hoc Feſto decretum ferebatur in Cœlis de pluviis ac proventu anni totius, Muſſ.* Taanit. *c. 1. & c. 3.* כתב נירונין על המים. *Idcirco irati numinis credebatur, quoties imbres* primarii, יורה *ſeu* בכיר, *ſolennitatem Scenarum & pietatem populi præverterent,* Succa *c. 2. 9* quaſi dominus in os pocillatoris ſui oblatum cyathum rejectaret, הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו כיתון על פניו. *Has tamen libationes Dominus noſter & Meſſias Jeſus, cum tempore tam feſtivo in Urbe concionem haberet,* Johan. *c. 7. 37, 38. ad* profuſionem Spiritus ſancti, *conſentiente Phariſæorum hæreſi, pie ac ſapienter tranſtulit. Conſimili modo Joſua ben Levi in Talmudo Jeroſolymitano ad* Succa *c. 5. 1.* Bethſoabam *appellitari monet Atrii muliebris puteum, quoniam inde hauriebatur* πνεῦμα τὸ ἅγιον, *tantidem vaticinante olim Eſaia c. 12. 3.* ושאבתם מים, καὶ ἀντλήσετε ὕδωρ μετ' ἀγαλλιάσεως ἐκ τῶν πηγῶν τῶν σωτηρίου, *quod poteſt Jonathane interprete* ותקבלון אלפין חדרת, Accipietis quidem novam doctrinam cum gaudio. *Hæc eſt Theologia Chriſtiana, hæc ſane Evangelium Jeſu Chriſti. Sed deſcendamus rurſus ad terrena. Minatur Vates Zach. c. 14. gentibus quotquot ad Solymas ſolennitate Scenarum non aſcenderint, annos aridos famelicoſque* לוא עליהם יהיה הגשם. *Nec ſane diſſimile de* εἰρεσιώνῃ *i. e. de Lulabo Attico pollicetur Scholion pervetuſtum apud Etymologum M.* σεσηθὼς μὲν εἰρεσιώνη ἰκετεία τῷ ἀπόλλωνι. καταχύσματα δὲ καὶ κύλικα οἶνον κεφαλαίων καταχύσεις, αὐτὸς ἐπιλέγεται.

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πλοτους ἄρτους,
Καὶ μέλι καὶ κοτύλην καὶ ἔλαιον ἀμπνέυσασαι.
Καὶ κύλικ' ἀζώρου οἴνου. ——

Quomodo & Stromatum ſuorum ἀκαρπίαν *commendat noſter Clemens p. 476. Hoc argumentum denique claudat Philo,* τελευταία δ' ἐστὶν ἑορτὴ, *ait ille vel Judæorum veterum alius libello* περὶ ἐβδομάδος, τὴν σκηνοπηγίαν, *ex Lege quidem cum* Encœnia *atque* Purim *nihil ad numeros ſacros conferrent atque ritu duntaxat Eccleſiaſtico ſtarent, non Moſaico,* ὡς παραγομένην σκηναῖς, καιρὸν ἔχειν τὴν μετοπωρινὴς τροπῆς. ἐξ ἧς ἐνὸς παρέντος, τότε δὴν ἑορτὴν τιμᾶν, τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν καὶ ἀσκίου φωτὸς συγχωρῆσαι, καὶ τὸ ὡρσίκειον μὴ τῶν ἀκάρπων καιρῶν τελειοῦν δύκαιρεσίαν τῷ τελεσφόρῳ. καὶ μὴν ὁ σκηνὰς ὡρσάμενος ἀμαιτᾶν τὸ χρεὼν τῆς ἑορτῆς· ἤτοι ἀφ' ὃ μηκέτι εἶναι χρεία τὸ ὑπαίθρῳ διάγειν τὰ περὶ γεωργίαν ἀκαιρούσας, ἢ εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς ὡρογόνων μακρᾶς ὁδοιπορίας, ἣν δὶ ἐρήμης ποιεῖσθαι βαθείας σκηνὰς πολυτρὸς χρῆσθαι καθ' ἕκαστον σαλμὸν ἐνδιατωμένους. πρωτήκης γὰρ καὶ ὁ πλέων πείας μεμηνὰς, καὶ ἀλόξιας ὁ δόξῃ, καὶ ὁ εἰρήνην κτησάμενος. ἐπᾶν δὲ ἡμέρας ὀγδόην ἐπισφραγίζῃ, καλέσας ἐξόδιον αὐτὸν· ὃν ἐπεὶ μὴ ὡς ἔοικε μόνον τῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἑτησίων ὅσας κατηριθμήσαμεθα. τελευταία γὰρ ἐστὶ ἡ σωτηρία, καὶ συμπέρασμα σαθρώτερον καὶ ἀγιώτερον. BERN.

[y] Πρὸς τῷ χειμέριον ὥραν,] At die 15 Tiſri erat tempeſtas anni (certe hic dies ultimus erat illius tempeſtatis) חום *calor* dicta Talmudicis. Quo jure ergo Joſephus ſcribit annum id temporis vergere ad hyemem? Nempe omnino vergebat annus in hyemem, nam jam a die 15 menſis Ab, calor ſolebat imminui, & notant Judæi ideo his diebus celebrari voluiſſe Deum feſtum tabernaculorum, quod tempus hoc frigidius commorationi in tentoriis minus aptum eſſet, & ideo Pontifex M. qui die 10 Tiſri ſe lavare frigida ſæpe debuit, non admabat intercalarem annum, quod ita in dies frigidiores incideret id feſtum. REL.

[x] Σκιὰς] Unde & Feſtum hoc dicitur ἡ ἑορτὴ τῶν σκιῶν, atque ἡ ἑορτὴ τῆς σκιοπηγίας, & à *Philone* σκιαὶ, ut & à *Plutarcho* σκιὰ, qui (lib 4. *Symposi.* probl. 5.) μεγίστη παρ' Ἰουδαίοις καὶ τελειοτάτη ἑορτὴ appellat, p. 671. *Edit. Pariſ.* quo in loco pro τῇ γὰρ λιγοκείνη ἡσίαν lego μὴ γὰρ τῇ λιγ. & pro ὅτι σαββάτου τιμῶντι malo ὅτι Σαββάζιον τιμῶσιν οἱ τοῖς σαββατικοῖς, & pro κραιπαλοφόλε demum κραιπαλοφόλε. BERN.

[y] Τὸ χρυσοῦν] Τότε χρυσοῦν *Big. Sanſ. & Vat*

[z] Φυλακὴ] Sic fere *Ælian. in Var. Hiſt. l. 1. c. 5.* τὸ μὲν γὰρ

πατρίδων ὑπιτυχοιεν, ὡς ἀφικνουμένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν ἀπὸ τοῦ ναὸν μητρόπολιν ἔξουσιν, [a] ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ [b] ἑορτὴν ἄγοντας [c] ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν [d] εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κεράτι φοίνικος [e] πεπυημένην,

& quando in patriam venirent, ad eam urbem accedere, quam propter templum metropolim habituri sint, atque octo diebus festivitatem agentes & holocausta facere & pacificas Deo hostias tunc offerre *præcepit*, manibus ferentes falciculum ex myrto & salice cum spadice palmæ compositum, addito *Lev. c. 23. v. 40.*

δίλεας ὡς ὑφορᾷτο), ὡδί μὲ φυλάττε) ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν τοῦτο, *nam escam non suspectam habet, nec sibi ab ea cavet* &c. Cum *Josepho* familiaris sit verborum trajectio, forsan ἕως ad κρύος referendum, ut sensus sit, *anni frigus ex cautione suspectum habentes.* Si cui hoc displiceat, videat annon vertendum, *de anno jam affecto sibimet cavendo frigus suspectum habentes* aut *frigus suspectum habentes ex cautione* (vel *observatione*) *anni* tempestatis.

a Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ] Proprie 7 dierum erat festum tabernaculorum, sed ἐξόδιον, עצרת, uti octavus dies ejus festi aliquando consideratur. REL.

b Ἑορτὴν] Ἑορτάς τε ἄγοντας *Big. Samb. & Vat.*

c Ὁλοκαυτοῦν] *Coll. Big.* ὁλοκαυτεῖν.

d Εἰρεσιώνην] *Samb.* εἰρεσιῶνος pro εἰρεσιώνας aut εἰρεσιώνας. Ita *Ramos* Epiphanio. Grammatica equidem Græca formam utramque patitur; hanc tamen frequentiorem fecit cultus Apollinis. BERN.

e Πεποιημένην,] Rescripsi πεποιημένην *compositam*, ex libris *Samb.* & *Big.* At πεποιημένη *Basil.* & *Gen.* typis suis ediderant. De Enchiridio autem festivo, quod componunt quatuor arbores semper virentes & ἀτάκτως, *Deo* præcipiente Lev. c. 23. 40. Josephum explicabis hunc ad modum. Φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην לולב λαλαῦ, μυρσίνης ערבות vel הרס *gaddûr* ἢ ἀδδάς, καὶ ἰτέας ערבי נחל & ערבין, *garâb nachal amnicolas salices*, σὺν κεράτι φοίνικος בכפות תמרים *bekappôt temarîm*, *cum spathulis palmarum* πεποιημένην, ἢ μᾶλλον ἢ τὴν πεφσίας καρπόν, *addito pomo citri* אתרוג *Etrog*, פרי עץ הדר *peri ets hadar*, ἤτοι μηλέων ἀγλαοκάρπων, phrasi Mosis & Homeri maximorum poetarum. Convenit utrisque perennitas, Τῶν ὄπωρ' ἐκλείπει καρπὸς ἀπίλλυ), ὡδὶ ἐπιλείπ Χείμαῖ ὡδὶ θέρε. Aut verbis Azaidæ, quæ de Talmudo excerpsit magnus Commentator ἢ λαβίλκυς *parasa.* 30. *Etrog dicitur* הדר לשנרז שהדר באילנו משנה, Agnoscit enim Thessalonicensis ad ὁδ. ἡ. ιτ'. μᾶλον vocitari, non solum malorum vulgare, ἀλλὰ καὶ τὸ τὴ πεφσίας καρπὸν καὶ τοῖς ὕστερον ὄντι γεμῶ καὶ τὸ κιτρίον. ὃ δὴ κίτρον ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ὡς φησι παμφίλ σὺν τῷ ἀβεὶ γλωσσῶν, καλεῖ) ἢ καὶ κιτρίον ἀπὸ λίβυσι μᾶλον ἐπιφανον. ὅτι καὶ χρύσεον, καὶ μᾶλον φιλίππε, ἢ ἀριστάρκε crede; qui hoc genus mire amabat. Verum פרי עץ הדר indifferenter vertunt καρπὸς ξύλου ὡραίου, seu seu Interpretes LXX. & Samaritæ in Arabicis & Judæi Mauritii & Tavosus μηδίζων. ἄλλοι, εὐδόξε, i. e. משבח. Ita quidem paraphrases Chaldaicæ Samaritarum & Jonathanis Uzielis. *Fructus arboris pulcherrimæ*, B. Hieronymus. Explicatius tamen Syrus *Fructus pulcherrimarum arborum, poma puta citria.* Nobilissimus Targumista Onceloſus פרי אילנא אתרונין, Solymitarius תרונין, & Saadias vir clarus *Fructus arborum pulcherrimarum.* Huc allusit florida paraphrasis Cantici Salomonici, c. 2 3. ὡς μᾶλον σὺ τοῖς ξύλοις ἢ θρυμὲ, *sicut cæteris sylvæ præstat malus Persica, & per totum mundum celebratur* היכמרז דמשבח אתרוגא ביני אילנים סרק וכולי יעלמא מוריקן יתירז. Huc etiam Scholion Oneirocriticum Talmudistarum Babyloniorum f. 57. *Beracot. Etrogum* אתרוג *in somnis quicunque viderit, sciat pulchrum se & honorabilem apparere Deo respectante & æstimante*, תרוג לפני קונו. τὸ γὰρ κίτρον εἰς ὄψιν καὶ πλοῦτον ἀγαθόν, ait & Achmedes. Vide Vaicra Rabba parasa 30. multam allegoriam de membris Lulabi sacri: unde probatur clarissime quod nunc volumus. Josepho enim & priscis Rabbinis de hoc fasce satis convenit, eodem modo Legis verba explicant. Dicit ille, dicunt hi, ἀδὺς *pulchram arborem* Mosis sui esse τὸ μᾶλον τὴ πεφσίας, ut hoc capite. Rursumque Flavius æquo nomine κίτρεον l. XIII. Orig. ubi refert de Jannæo, rege infulato & tribulo Pharisæorum. ἐπαύσεν γὰρ ἐκ' ἀλέξανδρον τὸ ἔθνος ἢ ἱερᾶς ἀγορίας. καὶ ἐσῶτος αὐτῷ ἐπὶ ἢ βωμὸν καὶ θύειν μέλλοντος, κιτρίοις αὐτὸν ἐβαλλον· νόμε ὄντος ἴδια τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ ἔχειν ἕκαστον θύοντας ἐκ φοινίκων καὶ κιτρέων. Quod verbis Hebraicis Josephi non veri non male expressum cape, בחיות תא הסכות יעל חמלך על המובח כחק הכתנים או תחילו הקדושים המה החכמים לשחוק באתרוגין ובמקלות התמרים וגו׳. Aut uberius è codice optimi Huntingdoni,

وصعد الاسكندر علي المذبح في وقت القربان علي رسم الكهنة فابتدوا قوما من اليهود في هذا العيد يلعبوا بسغف النخل واتصل لعبهم علي ما جرت به العادة فرمي به بعضهم اترجه فاصابنا الملك.

Observat autem Galenus suo seculo, quod Josepho proximum venit, μηλίας μηδικῆς καρπὸν οὐκέτι μᾶλον μηδικὸν, ἀλλὰ κιτρέον ὑπὸ πάντων ὀνομαζόμενον. Persica vero & μᾶλα περσικὰ aliquid mollius & præcocius denotasse quam jam meditamur. Similiter Tryphon & Ismael & Pharisæorum alii in corpore Juris secundarii *Succa* c. 3, 4, 5, 6, 7. multum de magnitudine figura ac integritate Citri festivalis disceptant, certi plane hoc malum intellexisse Amramidem, quando *speciosissimum fructum* & *gloriam paradisi* הדר per scenas circumferri feriantibus jusserat. Inde ad hanc διατέμνεται ר׳ ישמעאל אומר-אתרוג אחד probe adnotat Schola Solymitaria *Succa* f. 53. sui Talmudi, ר׳ ישמעאל דרש פרי עץ הדר אחד. Huc accedit Maimonides, Tanchumus, M. Cosensis, & quicquid extat uspiam Judæorum, Caraitæ sint aut Rabbanitæ, quicquid Samariticæ hæresis. Ritus etiam & religio gentis utriusque per longa secula idem comprobat. Tantum denique elogium Mosis meruit decor pomi, quem plerique homines חוורא דרהבינא, μῆλον χρυσοῦν, Græci Romanique: Dioscorides, Galenus, Virgilius, Plinius, & mille alii *Medicum Persicumque* appellitant à solo patrio, Plinius *Assyrium* etiam ab origine, Tanchumus Lexicographus *Citrum Arabicum* الاترج العربي, Germani *Pomum Judaicum* ab his feriis. Medi ipsi & Parthorum proceres, qui primi omnium has delicias visu, odoratu, gustu manibusque conceperant, ترنج τέρεξ nominarunt, & Assyrii suo more תרוג τέρεγ, & ab his Paraphrasis Legis Solymitana. Arabes etiam forma simplici ترج τάργ seu τάργ, ut in versu illo, الاضمعي وهاب لجثمان الحمامة اجفلت به ربيح ترج والصبا كل مجفل. Hi sunt typi primi. Nam derivatorum magna seges subvenit. تريجة *tariga*, ترنجة *toronga*, اترج *otrog*, اترجة ὀτρόγγα, & اترنج *otrong*. Chaldæi porro Judæique à Chaldæa liberi de *terog* fecerant אתרוג *etrog*, quod passim legitur in Misna: אתרונין aut תרונגיא. τέρογγα Onceloſus ac Jonathan, Syrus Sacrorum interpres ܐܬܪܘܓ θάργα, Neh. c. 8. 16. ubi Targumista legerat olim הדר pro הרס Esdræ Critici sacri. Isa Grammaticus ܐܬܪܘܓ *ethroga*, literula diversa: quanquam & طارج Arabibus *bonum nitidumque* denotet, quod est הדר in Hebræorum Levitico. Attamen ab *Etrog* אתרוג aut potius à Punico כדור *ceddor*, τὸ σφαιροειδὲς, deflectit Hesperii mali nomen κίτρον & κίτριον. Falluntur enim Pedacius Medicus, Plutarchus Sophista, & Pamphilus Grammaticus, qui isthæc vocabula Romani soli existimarunt. Serius multo viderat Italia hunc fructum, quam nomina κίτριον & κιδρόμηλον Græcis literis legerentur, quod dudum degeneravit in κιδρόμηλον apud Dioscoridem & Plinium, & adhuc mollius in ὀδρόμηλον in simplicibus Serapionis Arabis: unde & jocus Talmudicus הדר ὕδωρ, f. 35. *Succa.* Præterea תרונגיא τερογγία pro Citreo legitur in Talmudo Urbis *Succa.* c. 3. 12. asperitate oris Parthici. Deinde vero non ab auro, quod Cl. Salmasius, & pater Vossiorum, & ab illis hucusque credidere Etymorum fabri, nomen venit malis Arantiis Aurantiisve: sed à Maurorum الترنج & التريج *Attoreng* & *Otreng*. Hinc etiam Bæticum *Turonia*, & ab altera voce Persarum quasi sonis colludentium نارنج *Nareng*, pro Citrio rotundiore ac minori, *Narania* per Hispaniam reliquam; & νεράγγια apud Græculos. Unde Scholion ad Nicandri μῆλον νεράγγιον, μᾶλον μηδικόν. Quanquam poma Aurantia, quæ hodie esse solent & nuncupare, orbe suo ac colore manifeste recedant tam à Lemonibus quam à Citreis. Facit hoc soli indoles & nostra incuria. Lemones etiam nihil aliud credes quam pravitatem quandam citreorum, ubi aurum crustæ, magnitudo, odorque nobilis pomum destituit. Propterea ليمو & ليمون λιμὼ & λιμὼν appellatur Medicis Arabum Ebn Sina, Ebn Gezna, Ebn Cobti, Ebn Beitar, siquid judico, à ليم & ليمو; hæc *vitium* indicant. Pariter à natura *acerba* fructus idem χομμὶδ لماض appellatur, & Interpreti Græco quam quidem dictionem indubie usurpat Josephus Judæus, Theophrastus autem ambigue, unum idemque significare, forma insuper omnium scripta vireſque Rhasis ἐξύκιτρον. Citreum vero, malum Medicum, Assyrium, Persicum, & quandoque Malum Persicum, prædictæ satis demonstrant. Φυλὴ γὰρ ἐσὶ περσία, audis jam βῆτα Peripateticorum, καρποφορεῖν δὲ ὅλῳ ἢ ἔτος ἐπαλλήλως. αὐτὸ ἢ τὸ μῆλον ἐπίμηκες, ἐρρυλλωμένον, χρυσίζον τῇ χρόᾳ ὠδὲς μὴ βάρος, σπέρμα ἔχον ἀπίῳ ἐοικός. Idem de Citreis Malisque Medicis sapientissimus Pedacius in materie suæ artis, Natura Plinii, & scripta alia. Species autem secunda patet satis verbis Legis, כפרת תמרים *kappôt temarîm*, vel *kappôt temarîm*, (nam de numero disceptant Scholastici *Succa.* f. 34. b.) καλλυντρία φοινίκων, & nostro Hieronymo *Spathulæ palmarum*, Onceloso λαλαῦσιν i. e. σπάθαι, *Lulab* Gemaristis *Succa.* f. 32. a. Pariter Syris ܠܘܠܒܐ ܕܬܡܪ̈ܐ, Arabibus *Lobbo' Inachal*. Et trium Judæorum alicui βάϊα voce Ægyptia. Vocabatur autem Pharisæis Enchiridion festivum λαλαῦς à virgis seu scopis palmeis, quæ longitudine ac firmitate præstabant cæteris tanquam truncus & columen totius fascis. Hinc etiam constat Eiresiona sua admonitos Judæos, quam esset res Hebraica in melius mutata, dum pro Arabiæ eremis & inaquosis fruerentur jam tellure fructiferarum pulchrarumque arborum ac fluviorum felici.

Nul-

dito Perseæ pomo. Prima autem dierum sacrificium *jubet* esse holocautoma ex tredecim bobus & agnis uno adhuc pluribus & arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione peccatorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum & arietum una cum hœdo mactatur: per singulos vero dies bovem unum subtrahentes, ad septem *tandem* deveniunt. At octava die feriantur ab omni opere: & Deo (prout ante diximus) vitulum immolant & arietem & agnos septem, & pro peccatorum expiatione hircum. Atque hæc quidem Hebræi, tabernacula figentes, more instituto que patrio celebrant.

τοῦ [f] μήλου τοῦ τῆς Περσέας [g] προσόντος. εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν [h] τὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων καὶ κριῶν δύο, κατὰ παραίτησιν ἁμαρτιῶν ἐρίφου προστιθεμένου. ταῖς δ᾽ ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τῷ ἐρίφῳ θύεται· ὑφαιροῦντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. ἀνίενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων [k] παραιτήσεως ἔριφον. καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς [l] πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

Mense Xanthico aut Nisan, *sole jam arietem obtinente, visaque lunæ die* XIV. *ad vesperam mactatur agnus* Paschalis. *Ex.* c. 12. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 2. *Deut.* c. 16. *Matth.* c. 26.

5. † Mense autem Xanthico, qui nobis Nisan

έ. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς [m] Νισὰν παρ᾽ ἡμῖν κα-

Nulla autem regio palmis frequentior aut gratior quam Judæa. Imo vero ubi crescere melius oporteat τὴν φοίνικα quam in Phœnice ipsa? quam in palmeto Hierichuntio ad centesimum stadium exporrecto? Convenit tertio inter Josephum & Pharisæos de significatione phrasis Esdræ עלי עץ עבות aut vocum Mosaicarum ענפי ענף עץ עבות καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ ἑλληνικὸν, quæ sonant incerta mente LXXII. Interpr. κλάδους ξύλου δασέος ἢ μᾶλλον δασέος, ἢ πλεκτοῦ Paraphrastæ Samaritani. הדס adeo ramosque *Myrti* heic intelligi docent Flavius ille, Oncelosus, Uzielides, Misnæ Compilator, Doctores Babylonii, tum Auctor Pesictæ f. 30. c. Maimonides, & secula tota Judæorum. Nullam enim suavium fruticum myrto densiorem videmus aptioremque coronis. Unde Gemarista non male, ת"ר ענף עץ עבות שענפיו חופין את עצו זה הדס, *Succa.* f. 32. b. T. B. Quapropter Elia opus esse credo, qui verba Esdræ l. 2. c. 8. 16. commode ac juxta ritum populi Judaici explanet: ubinam φύλλα ξύλου δασέος עבות à foliis Myrteis עלי הדס omnino destinguuntur. Nisi forte hæc à manu ad pastophoria, à Lulabo ad Tuguria transferri malis, quorum tam à myrto quam aliis densitas & verbenarum plexilium decor accedere potuit. Veniunt postremo ad Eiresionam (quid notius?) *salices de torrente* ערבי נחל. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* pro πεποιημένη *Editorum, aliorumque.* Similique phrasi usus est *Josephus* p. 150. f. 151. a. m. & in f. 157. in medio. Siquis malit πεποιημένη, vertendum, *manibus gestantes myrti salicisque ramum cum spadice palmæ apparato*, aut *elaborato.* ac si palmæ ramus elaborari consueverit, additis quibusdam ornamentis, ut fieri solebat in *Ethnicorum* εἰρεσιώναις. Vide *Schol.* ad *Aristoph. Plut.* v. 1055. & ad *Equites*, v. 725.

f Μήλου] *Gelenius* vertit, *ex quibus mala Perseæ dependeant.* quasi mala illa ex aliarum arborum ramis dependerint iisque adaptata fuerint. quod non dicit *Josephus.* Verum ex *Antiqq.* l. 13. c. 21. & ex *Macc.* l. 2. c. 10. v. 7. verisimile est ramos cum pomis adhærentibus gestatos fuisse; vel in altera saltem manu poma gestata.

g Προσόντος.] *Adesse* debuit, non *dependere*, male Interpres. REL.

h Τὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν] Articulum τὴν inseruimus ex *Big.* & *Samb.*

i Καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν,] Ita *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τῷ Θεῷ καθάπερ εἰρήκαμεν *Vat.* καὶ τότε καθάπερ εἰρ. in *Editis*, simili fere verborum sono. Mox *Big.* & *Samb* καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων καὶ παραιτήσεως, ex ubertate Attica. BERN.

k Παραιτήσεως] Καὶ interserit *Coll. Big.*

l Πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι] *Big.* & *Samb.* πηγνύουσιν, quoniam hunc casum solvere amant οἱ ἀστικοί. Vulgus πηγνῦσιν. *Bas.* & *Gen.* πήγνυσιν. BERN. Πηγνῦσιν *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Mense autem Xanthico,*] *Mense Xanthico aut* Nisan, *qui & primus in anno sacro Hebræorum, sole jam arietem obtinente, visaque lunæ die* XIV. *ad vesperam mactatur agnus Paschalis. Postridie incipit Festum Azymorum. Tum die* XVI. *Nisan altari boni Dei injicitur frumentum primum, pugillus farris hordeacei de Assarone toto exemptus. Vide Exodi c.* 12. *c.* 23. *& c.* 34. *Lev. c.* 23. *&* 2 *Num. c.* 9. *& c.* 28. *Deut. c.* 16. 2 *Reg. c.* 23. 3 *Esdræ c.* 1. *Matth. c.* 26. *& alibi N. T.* BERN.

m Νισὰν] Νισὰν *Samb.* νισὰν modo *Big. Bas.* & *Gen.* Attamen illi omnes νισὰν passim scripserunt his in Originibus, aut νισᾶν voculatione longa pro nomine Babylonio ניסן *Nisan*, sicut animant Judæorum ἱερογραμματεῖς in ultimis Librorum Sacrorum. Significat autem *Nisan* vernum anni tempus, quo flores frugesque novas aperit læta iterumque juvenis natura. Idem plane quod vox Hebraica אביב *abib*, & tam Hebræorum quam Ismaelitarum אב *ab*, hora novi proventus, τὸ ἔαρ καὶ τοῦ σίτου ἐκβολή. Etymo itaque suo attingit *Nisan* Arabicum νασὰ نشا, producere, procreare, atque ناشي, نشوا, نشاة, βλάστημα, νεόβλαστον, frugum recens ἔκδοσις, quod ἔκφυσις audit apud miseros Græculos, annique primitiæ: atque συζυγία quarta انشا & انشان *insan*, unde *Nisan.* Sic nostrum stat augurium. Aliud autem placet Bocharto virorum doctissimo; Nisan adeo Hebræis nuncupatum mensem Martium, mensem ניסן signis militum educendis notabilem. At vicinior erat vox Persica نشان νισᾶν, σημεῖον, sit bellicum, sit aliud. *Tisri* תשרי insuper, tanquam *initium* anni Civilis (sic enim steterat apud plerasque gentium, suadente mundi conditu) deflectimus à שרי *ordiri.* Hoc vidisse postea vidimus doctorem Abarbinelem. Dicitur idem l. 1. Reg. ירח איתנים, *mensis primordialis*, ירחא קדמאה Chaldæo interpretante, ab איתן εἰσιὼν, εἴσοδος, *introitus.* Vel sane *Proventuum mensis* & *autumnus*, ab *Altao* أتا, *Proventus*, ὀπώρα. Nisan vero, Jar, aliaque nomina menstrua merx Esdræ aliorumque Scribarum sacrorum, qui ab Assyria forte redierant. Inde admissa videntur in Paraphrases Oncelosi & Jonathanis, in corpus Misnicum cæteraque scripta Rabbinica. Multum tamen errant in Etymis istorum vocabulorum viri docti professione Judaica aut meliore: neque recte affirmavit optimus Golius Chaldæorum numinum his nominibus celebrari quot menses. Quid enim? de æquinoctialibus jam statuimus firmiter & certa fide. Deinde Jar איר *clarissimus* mensis isthanc appellationem meruit, sed & σὺ dici ἀπὸ τῆς λαμπρότητος καὶ ἀγλαΐας, quod אור & זיו: sive solum sive cœlum illa tempestate anni respexeris. Digne equidem à Magis idem appellabatur گولان *mensis roseus*, digne à Jonathane זיו ניצניא *Siu nisanata*, hora pulchra florum, γ'. βασ. c. 6. 37. Proximus autem mensis, cum Junio Julioque Romanis communicans, apud Syros حزيران, חזירן, χαζιρὰν nomen obtinuit *Tropico* mensi debitum. Quippe hoc tempore contingit Solstitium Æstivum, unde mox incipit remeare חזור seque sol ad Æquatorem *convertere.* Certum adeo & jam compertum tam ὀξὺς Theonis quam *Chaziran* Syrorum ad Bacchum nihil facere aut ad Osiridem: quicquid contrarium animo concepit suo magnus Golius. Curdis etiam hoc tempus Chaldæisque סין nominatur à סיאה & شاو maxima solis *declinatione*, & ut jam diximus, ab orbe medio recessu. Nisi malis hoc nomen arcessi ab Æthiopum שוי, aut Arabico شاوية, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ξανθὸν, mensis *siccus* aut spicis flavis decoratus maturoque frumento. Sequitur *Tammuz*, cui nomine suo cessit ἀστυέλος πόσις ἄδωνις, i e. Onomacrito, Theocrito, Macrobio, Maimonide ex commentariis Zabiis, ac mille aliis submonentibus, sol ipse illustris qui jam satis superque αὐγὴ θέρμας ἀργυρόκαρπον. Vel melius simpliciusque indicat חמה inter Syros Arabasque τὸ καῦμα, τὸ θέρος. Nam ex adagio Talmudico *Sabbat* f. 53. a. בתקופת תמוז *Tecupha Tammuzia nihil rerum friget præter asinum.* Hinc in quibusdam ἀντιγράφοις Jonathæ ad Ezechielem, תמוז idem quod צים, *à sole nimium præsente ustulata & quasi Æthiopica dæmonia.* Post hunc venit אב *Ab* seu *Ob*, ἡ ὀπώρα. Ita vocatur in Syria ܐܒܐ & ܐܒܐ *Eba*, & Euphraten ultra אבביא, *fructus*, *tempus malorum*, mensis gratus agricolis *utilisque valde*, λῷος adeo apud Macedonas. *Elul* mensis, quem jam Curdi *Ilun*, *aridum* malunt vocari, nomen suum certius retulit à Chaldaico הלולא *hillula*, à *jubilis*, *lætitia*, & *bacchatione*, quæ autumni comites accedunt. Vel ab אלה & אללה *allah*, quod Assyriis denotat *frumentum demessum, domique ductam Cererem.* Attamen nihil mihi exploratius quam מרחשון *Marchesvan* & *Bul* sic dici Judæis, ut oportuit mensem ὄμβριον, *pluvium* & à Jove tristi madentem. Nam Syrorum Æthiopumque populis ῥέχας רחש *maduit:* atque ὑετῷ archas, *imbuit imbre rigavitque.* Pariter Arabum literatis βόλα & βῶλα, بلة & بالة, *mador*, *mensisque* ὑδρόχοος. Ita & בול. Hoc volo. Alii etymon vocis petant à מבול *mabbul*, κατακλυσμός: vel cum Talmudistis & Jonathane abs יבול *iebul*, *proventus*, *messisque jam collecta.* Interpretatur enim iste syllabam βὼλ, מיסף אבביא ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν. Habes jam *torpidum* frigidumque mensem *Casleu* כסלו. Nam كسل *cesel*, *torpor*, *rigor:* atque كسيل *casil* & *caslan* كسلان, *deses*, *piger*, νωθρός, *frigidus.* Sive dici velis ab *Orione occidente*, *cesila* כסילא i. e. נפלא *niphla* interpreti sacro: convenit adhuc etymologia supradicta. Illo enim temporis, ut Ascræus cecinit —— κρύος ἀνέρας εἴργει Ἰχάνει, vel poeta Solensis è Diebus Hesiodi —— ὅτε δύεται ἠῶθι πρὸ Ἀβρέος ᾠρίων, —— τότε δὴ κρύος ἐκ διός ἐστι Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον, *extrema*, inquit, *nautis rigent membra.* Tum cedit lente *Tebeth* טבת. Syris *is Canon* prior, sicut *Shebat Canon* posterior vocatur è Græco; quoniam duo isti menses hominibus nostræ Fidei reducunt indices & auspicia anni multo celeberrima. Sic est Jesu Christi Natalis dies, Circumcisio, atque Epiphania. Forsan טבת idem significat inter Chaldæos, quod

καλεῖται ᾗ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, [n] τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ᾗ σελήνῳ, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεζομένου· τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τὸ ὑπὸ Αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν· ᾗ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντας Αἰγύπτου θύσαι [o] προεῖπον ἡμᾶς, [p] Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. ᾗ δὴ πολοῦμεν αὐτὴν κατὰ [q] φρατρίας, μηδενὸς τῶν πεθυμένων εἰς τὴν ὁπισθοῦσαν τηρουμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἀναδέχεται [r] τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτή, [s] ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα, καθ' ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι [t] σφαττόμενοι δύο, ᾗ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται, προσῳδημένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν καθ' ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ [v] ἕκτῃ δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτῃ, τῶν καρπῶν ἀνα-

vocatur & anni initium eſt, die decimaquarta ſecundum lunam, ſole in ariete exiſtente (hoc enim mente liberati à ſervitute ſumus Ægyptiaca) ſacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe jam dixi, Paſcha nominatum, quotannis mactare lege ſancivit. & quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in craſtinum ſervantes. Die autem quinta-decima Paſchalem excipit Azymorum feſtivitas ſeptem dierum; per quas panibus non fermentatis veſcuntur: ac ſingulis diebus tauri duo jugulantur, & aries ſan. *Ex.* quidem unus, agni vero ſeptem. Atque hæc quidem holocauſta fiunt, hirco etiam reliquis adjecto pro peccatis, in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima ſexta eſt) ex frugibus *iſta die* demetſis (non enim an-

Feſtum Azymorum incipit die XVI. Niſan

Tum die XVI. Niſan *offertur* Frumentum *primum. Ex.* c. 12. c. 23. *Lev.* c. 23. *Num.* c. 28.

quod מצבות *μασσέβοτ ſtabulum, ſtativa* in Phœnicia. Undecimus menſium Aſſyriacorum שבט *σεβὰτ ἢ σεβὰτ, acerrimum tempus hiemis*, ſic ait Hieronymus ad Zach. c. 17. & *in lingua noſtra in* virgam *vertitur*. Obſervant autem Columella, Palladius, Plinius, aliique naturæ ruſticæ cultores, ab idibus Januariis ad idus proxime ſequentes commodum fieri acervos virgarum שבטים: inſerendis ſurculis, שבטים iterum, amygdalarum, tuberum, Perſicorumque: ridicis vel etiam paliſ conficiendis idoneum tempus eſſe. Quin ſub nonis Februariis partes vinearum propter brumam aut frigora omiſſæ nunc palandæ & alligandæ ſunt, arbuſtorumque ſive putatio ſive alligatio finienda eſt: maturæ plantæ שבטים pomorum de ſeminariis in ſcrobes transferendæ. Populos & ſalices & fraxinos priuſquam frondeant, plantaſque ulmorum nunc ponere utile eſt. Sarmenta quoque vineis nondum foſſis atque arbuſtorum ramos ad ſepem adplicare oportet. Arundineta nunc ponere, vel etiam priſtina colere. Saliƈta facere vel deputare: geniſtam ſemine vel plantis in paſtinato vel etiam ſulco deponere. Duodecimus denique menſis *Adar* אדר audit apud Chaldæos Perſaſque, at diverſa ratione. Nam hi juxta Deos annum in menſes diſſipant: Chaldæi ſecundum tempeſtates aëris & *διοσημεῖα*, quod ſupra probatum. Notat autem *ἀδὰρ* & *ἰδὰρ* אדר, tempus ſulcandi areaſque deſcribendi pro ferendis omne genus ſeminariis. Hoc enim præcipit honos agriculturæ M. Varro *fieri inter Favonium & Æquinoctium vernum* l. 1. c. 29. Pariterque Columella, *His diebus commode inſtruuntur horti*. Necnon eiſdem ferme verbis Palladius de *Martio* inſtante, *Nunc horti optime ſumunt cultionis initia*. Hæc igitur nunc ſcripſi, Joſepho quaſi invito, de re difficili & à doctiſſimis priſci recentiſque ævi derelicta. BERN. Ita in melioribus *Codicibus*. quo ſane modo ſcribendum, aut Νισᾶν. in *aliis* perperam Νισσάν. Significat autem *Niſan* vernum anni tempus, quo flores frugeſque novas aperit læta iterumque juvenis natura. idem plane quod vox Hebraïca *abib*, & tam Hebræorum quam Iſmaëlitarum *ab*, hora novi proventus, ut adnotat *Bernardus*, quem videſis in hunc Joſephi locum, ut & S. *Hieronymum* ad *Aggæi* cap. 2. *Bucherium* de *Can. Paſch.* p. 343. & *Seldenum* de *Anno Civili*, c. XX.

n Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] Τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ᾗ σελήνῳ *Samb.* & *Epiphanius*. De hoc tempore notavit S. Hieronymus ad Aggæi c. 2. *Niſan apud Hebræos menſis eſt primus, qui appellatur Menſis novorum, eo tempore quo Paſcha faciunt, id eſt, incipiente Veris exordio: qui ſecundum Lunæ curſum ſæpe quandam partem menſis Martii poſſidet, interdum incipit in Aprili.* Pariter Lyricus Ex-Judæus ad Moyſen ſuum, *Apud Hebræos ſecundum communiorem opinionem September eſt primus menſis ſimpliciter, quia in eo creatus fuit mundus, & uſque ad illud tempus vocabatur primus apud Hebræos. Sed ex iſto notabili beneficio i. exitu de Ægypto, quod Deus eis præſtitit menſe Niſan, vocatus eſt de cætero primus menſis anni. Ex. c. 12. Is autem plus minus concurrit cum Martio & Aprili: tamen quia ſemper incipit à principio lunationis propinquioris æquinoctio vernali ante vel poſt; dicitur autem æquinoctium eſt propinquius principio Martii quam fini, quoniam eſt XII. die Martii ſecundum veritatem, licet aliter ſignetur in Calendariis noſtris, patet quod primus Hebræorum magis correſpondet Martio quam Aprili. Ita & ſeptimus menſis eorum, qui dicitur Tiſri, concurrit cum Septembri & Octobri vario modo in diverſis annis.* BERN.

o Προεῖπον] Προεῖπεν *Samb.* ad *Moyſen* hoc transferens.

p Πάσχα λεγομένην,] Quanquam *φάσκα* legatur in editis l. 5. *Ἀρχ.* c. 1. & l. 17. c. 11. hoc tamen in loco & pluribus aliis τύποι cum MSS. conſentiunt in lectione meliori. Veruntamen ex Chaldaiſmo פסחא *πίχα* aut *πάχα* petita forma placet Onƈeloſo, interpreti Samaritico, Syro, LXXII. Helleniſtis Alexandrix, præter mille alios, Ezechielem tragicum, Philonem philoſophum, & proceres Confeſſionis noſtræ, pro Moſaico פסח *Peſah*, ut Maſorethæ enuntiant, Hieronymuſque noſter à ſuis Rabbinis audierat. Ad Matth. c. 26. Presbyter ille Chriſtianus, *Paſcha quod Hebraice dicitur Peſah à tranſitu nominatur, eo quod exterminator Iſraelitas pertranſierit, nec percuſſerit eos.* Sic prius cecinerat Ezechielis *Exodo* dramate, ὅπως παρέλθοι θεὸς ἐξ αἰῶνος ἄνω. *Vel ipſe Dominus*, ſubjicit Hieron. *præſens auxilium populo ſuo, deſuper ambulaverit.* Exodi c. 12. 23. ופסח יהוה על הפתח, ubi idem Hieronymus, *Et tranſcendet oſtium domus*. Hinc ſane Joſephi ὑπερβασία l. 2. *Ἀρχ.* c. 14. §. 10. Proprie enim ſignificat פסח *πάρεσις*, *venia*, *vindicta omiſſa*. Iterum Monachus Bethleemæus ad Eſ. c. 31. *Pro* tranſeunte *in Hebraico* Paſoah פסוח, *in Tribus* ὑπερβαίνων. *Ex quo manifeſtum eſt* Paſcha, *hoc eſt*, Phaſe Domini tranſitum [idem *Siri* سري apud Arabes] *non* paſſionem ſignificare. Et alibi ille, *A* Philiſtiim Palæſtina, *ſicut & apud nos pro Hebraico* Peſah *Græcum & Latinum* Paſcha *celebratur*. Tum ad Michææ יעבר על הפשע ſcholiolum adpoſuit, *Unde à tranſitu* (ſic eſt עבר) *Phaſe i. e. Paſcha nomen accepit*. Adjicit hiſce Aſceta Trecenſis rationem aliam, *Et aggreſſus eſt Iſrael iter* tranſeundi *ex Ægypto*. Origenes autem hæc ad ſenſum myſticum transferens p. 392. adverſus Celſum ait, τὸ πάχα ἑρμηνεύεται Διαβατήρια. Dixerat enim Philo, à quo noſter Adamantius totis tomis nugari didicit, in vita Legumlatoris, Τῷ δεκάτῳ τῆς ἐκεινης ἰσημερίας σχεδὸν ἀναγεφύρᾳ μὲν μονοῖς, οὐ ταῖς τῶν σωιαυλῶν ἀφελόδοις ἀναθεῖς, ἐκ ὤκιας ἔνιοι χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα μᾶλλον, ἢ ταῖς τῆς φύσεως χάρεσιν ἃς ἀνέτειλεν ἀθρόπους. ᾗ γὰρ τεύτῳ τὰ μὲ σταρτὰ ἡ ἀναγκαία τροφὴ τελειογονεῖται. τῷ δὲ μηνὶ τούτῳ περὶ τεσσαρεκαιδεκάτῳ ἡμέρᾳ, μέλοντος ἤδη σεληνιακῆς κύκλε γένεσθαι πληθυσμὸς, ἄγελαι τὰ Διαβατήρια δημοσιεύεται ἑορτὴ, τὸ καλδαϊσὶ λεγόμενον πάσχα, MS. *Φάσκα*. οὐ γὰρ οἱ ἰδιώται προσάγεσι τῷ βωμῷ τὰ ἱερεῖα, δύνασι δ' οἱ ἱερεῖς· ἀλλὰ νόμος προσέχει σύμπαν τὸ ἔθνος ἱερᾶσθαι τῇ κθ' μιᾷ ἑκάστης τὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ἀναγομένης τότε ᾗ χειμερινῆς. Iterumque ille ad Decalogum, οὐ ἑορτὴ, ὦ ἱερεῖοι πλείω γλώττης πάσχα προσαγορεύεσι, θύεσι παιδιηρεῖ αὐτῶν ἕκαστος, τὴς ἱερεῖς αὐτῶν οὐκ ἀκριβίοντες, ἱερουσιῶν δὲ νόμος χαλεπαθρεῖ (nemo Solymitarius ſic diceret) τῷ ἔθνει παῦλ μίαν ἡμέραν ἐξαίρεθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς αὐτηρεσίαν θυσιῶν. Deinde libro de hebdomade numero valde feſtivo: μᾶ δ' ἑβδομάδων ἴσην ἑορτὴ τετάρτη τὰ Διαβατήρια, ὧ οἱ ἱερεῖοι πάσχα καλοῦσιν, οὐ ἢ θύσι παιδιηρεῖ, δρέπομβοι μᾶ μεσηκοσίαν ἴσως ἑορτὰς. ὑπομιμνῆσκε δ μεγίστης ἀποικίας ἴσην ἡ ἑορτὴ ᾗ χαλεσίεως. ἀπολιπόντες γὰρ μεγάλην ἀνθρωπίας ᾗ ξενιτασίας ἐπιτηδεύσαν, ᾗ τὸ χαλεπώτατον τὰς δ' θεῖ τιμὰς ἀλόγοις ζώοις προσιμῶσαν, ὑπὸ δ' ἄγαν σκληρείας ἔθνος, ἱερεῖς ἀπὸ ἀκριβοῦντες. τὸ δ' τότε παραχθὲν δρᾶν ἐκώλυεν ὁ νόμος ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν ἑκάσην εἰς δίκαιρεσίας ὑπόμνησιν. ταῦτα μὲ ᾗ παλαιὰν ἀλήθειαν, sanam quidem & gravem, ἱστορῶσιν. οἷς δ' τὰ ῥητὰ πίστιν σοῦ ἀληθείαν ἴδοι, ψυχῆς κάθαρσιν αἰτίσεται τὰ Διαβατήρια. Similiter eo ævo ſummus ſanctiſſimuſque doctor Paulus priore Epiſtola ad Corinthios, τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ὥστε ἑορτάζωμεν οὐ ἀζύμοις εἰλικρινείας ᾗ ἀληθείας. Philo pergit, ἑκάστη δ' οἰκία καὶ οἰκῶνος τὸ χρόνον ᾧτινι ἱερεῖ ᾗ σεμνότητι ἀφιέρωται, τὸ ἐπὶ τὰ συσσίτια συνειλεγμένων ἀγαθύμοις ἀφειρωτηρίοις κεκαθαρμένων. οἱ δ' ἀγιγόνασιν, οὐκ ἐς τὰ ἄδικα συμπόσια, χαριέμενοι γαστρὶ δι' οἶνον ᾗ ἐδεσμάτων· ἀλλὰ πάτριον ἤθος ἐκπληρώσαντες μετ' ὀλίγης τι ᾗ ὑμνων. Vellem carmina poetæ Hebræi de eodem feſto, delector enim priſcis ingeniis, huc etiam reddere quidem emendatiora poſt Euſebium,

Ὁ μὲς ὁ δ' υἱῶν πρῶτος ἑαυτῷ πίλει,
Ἐν τῷ δ' ἀπάξω λαὸν εἰς ἄκλον χθόνα.

Sed operæ Sheldonianæ vetant cætera. Κατὰ φατρίας *Samb.* ex dialecto eleganti ſuavique Urbis doctæ, quam Hori, aliorumque Grammaticorum Sophiſtarum Lexica comprobant. Cæteris ᾗ φρατρίας, בחבורות *per ſodalitia*, phraſi τῶν δευτερωτῶν c. 7, 8, 9. *Peſachim*, atque Onceloſi paraphraſtæ præſtantiſſimi Ex. c. 12. 56. Ubi legis בחבורה חרה pro Moſaico בבית אחר. Stetit enim menſa Paſchalis decem convivis pauciſſimis, quod Joſephus Antiquarius l. 15. & Uzielides ad Legem teſtantur. Vide porro de his epulis Peſachim c. 8. 7. Hiſtoriam Scholaſticam l. 2. c. 25. & præſertim *Exodum* Moyſis c. 12. 3, 4. BERN.

q Φρατρίας,] Φατρίας *Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

r Τῷ δὲ Πάσχα] Τῷ Πάσχα in omnibus *MSS.* & mox v. 16. σφάζοντες. & v. 17. ὁλοκαυτοῦται in aliquibus *MSS.*

s Ἑπτὰ ἡμέρας ἔσα,] Caſum hunc ſine cauſa mutat *Samb.* pro ἡμέρας. BERN.

t Σφαττόμενοι] *Coll. Big.* σφάζονται & mox ὁλοκαυτοῦται.

v Ἕκτη δ' ἐστὶν αὕτη ᾗ δεκάτη,] Ergo primus dies azymorum

ante eas attingun:) partem ſumunt: ac æquum eſſe rati Deum primum honorare, à quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias oferunt. * Siccato ſpicarum manipulo & contuſo, atque à furfuribus repurgatis hordeis, ad altare aſſaronem Deo adducunt; ac pugillum unum ex eo *in aram* injicientes, reliquum ad uſum ſacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice privatimque meſſis faciundæ poteſtas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocauſtum Deo.

ἐς ἐφόδιον, ὁ δὲ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τὸν Θεὸν ἡγούμενοι πρῶτα δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' οὗ τὰ ἀπαρχὰς αὐτῶν ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ὑποφέρουσι [x] τρόπον τοῦτον. Φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα καὶ [y] πίσσοντες, καὶ καθαρὰς [z] πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσφέρουσι [a] τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα [b] ὑπιβάλλοντες, τὸ λοιπὸν [c] ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὑπὲρ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν [d] ἀρνίον εἰς [e] ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

Feſtum Pentecoſtes. *Lev.* c. 23. *Deut.* c. 16.

6. † Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificium ſ'. [f] Ἑβδόμης δὲ ἑβδομάδος διαγινομένης μετὰ τοῦτο

eſt 15, & Paſcha, quod die 14 jugulatur, antevertit feſtum azymorum. REL.

x Τρόπον τόνδε.] Τὸν τρόπον τοῦτον *Big. Samb.* & *Vat.*

y Πίσσοντες,] Editum fuit πίσσαντες pro πίσσοντες, aut pro lectione *Samb.* quam Lectori jam reddimus ὡς τῷ κειμένῳ. Vide tamen hunc ritum Moſaicorum tertio l. c. 23. v. 10. & c. 2. 14. Φρύξαντες τὸ σταχύων τὸ δράγμα ἀπαρχὴν τῷ Θεῷ, ἤτοι χίδρα νέα πεπρογμένα ἐ ανῷ, quod dialecto Legiſlatoris ſonat את עמר ראשית קצירכם אל אביב קלוי באש גרש. Hæc loci *Big.* & *Samb.* καὶ πίσσαντες, καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες. Quomodo *Epiphanius* agnoverat, *Et contundentes, & munda ad coquendum* (potius *ad molendum*) *hordea facientes* Concinnum, rectum eſt, καὶ πίσσαντες καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες: *Pinſentes puraque acerum hordea reddentes.* Quo declaratur vis vocis quadratæ כרמל, *nudatum ſua gluma & exaſtratum*, קלי in Paraphraſi Samaritana. Perges, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα πρ. τῷ Θεῷ Nam עמר *Gomer* utrumque ſignificat in Jure ſcripto, manipulum & quantum farris manipulus ſolet reddere. Non omittes Miſnam *Menacot* hac de cauſa c. 5. aut Maimoniden in *Tamidin* c. 7. aut præcepto ajente 199 *Samag.* BERN.

z Πρὸς ἀλεσῶν] Πρὸς ἀλεσμὸν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* minus recte. Vide *Bonfrerium* ad *Levit.* p. 692.

a Τῷ Θεῷ] Lege τῷ Θεῷ. *Vet.* vertit *ara Dei.* COCC.

b Ἐπιβάλλοντες,] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἐπιβαλόντες τῷ βωμῷ in *MSS.*

c Ἀφιᾶσιν] Ἀφίασι *Samb.*

d Ἀρνίον] Ἀρνεῖον *Samb. mal.* Ἀρνικῶς. Nam hoc erat *Moyſis* πρόβατον ἐνιαύσιον, *Levit.* c. 23, 12. BERN.

e Ὁλοκαύτωσιν] *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* ὁλοκάρπωσιν. Utrumque enim promiſcue poſuerant Seniores Alexandrini, εἰς ὁλοκάρπωσιν atque εἰς ὁλοκαύτωσιν, vice Hebraici לעלה. BERN.

f Ἑβδόμης δὲ ἑβδομάδος] *Baſ.* & *Gen.* ἑβδόμης ἑβδομάδος. *Big.* & Epiphan. ἑβδόμης ἧ ἑβδομάδος. De his helluo hiſtoriarum Scholaſticarum, *Ab hac* XVI *die ſeu Luna Niſan dicit Joſephus numerari* VII *hebdomadas, poſt quas ſtatim erit Pentecoſte. Alii ab altera die ſabbati, quod erat in diebus Azymorum: quia litera hiſtoriæ videtur ſic ſonare. Alii ab ipſa prima die Azymorum: ne plures quinquaginta dies inter Paſcha & Pentecoſten inveniantur.* Interpretes enimvero LXXII. Joſephus Mattathiæ, Onceloſus, Uzielides, Judas nobilis conditor Miſnæ, tota ſecta Rabbanitarum rite juſteque explicant Moyſis ſui מכחרת השבת μιμησχορεῖ ἀναβεβὰτ, Lev. c. 23. 11, 15. ab oblatis primitiis adoreis die Niſanis decimo ſexto. Nam in Lege Divina dies extremi feſti Azymi aut Scenopegiorum, imo quævis panegyris ſacra מקרא קדש *mikra kodeſh*, appellantur *feria*, שבת & שבתון, Lev. c. 23. v. 8, 24, 32, 38. Iidem corpore Talmudico uterque paſſim inſigniuntur יום טוב *dies ſolennior feſti.* Unde *Menachot* c. 10. §. 3. ubi docetur *ritus manipuli ſacri* מצות העומר, Synedrii ſacri delegati ter inculcant meſſori, *Sabbatum hoc eſt; hoc, hoc revera Sabbatum:* præſertim adverſus pravam opinionem *Baithoſæorum*, quos *Saducæos* nuncupant ab altero principe ejus hæreſis Joſephus & Evangelii Chriſtiani deſcriptores Σαδδουκαῖοι, & Talmudiſtæ Babyloniæ: recentior autem Rabbiniſmus חקראים *Caraitas*, מכחשים *Apoſtatas Epicureos, Hæreticoſque.* Ajunt enim iſti & jam à tot ſeculis vehementer contendunt עומר התנופה γόμῳ αἴτινα τὸ δράγμα ἢ ἐπιθήματος ἤτοι ἀφορίσματος, veſpere ut contigerit Sabbati proprie dicti שבת בראשית, jure Moyſis ac vera religione demetendum; non ita deſinente die primo Azymorum, ſive מן מחר המצות ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν ἀζύμων, מבחר יומא טבא, aut plenius מבחר יומא טבא קמאה דפסחא, quomodo reddunt v. 11. Interpretes Legis, LXXII. Græce, duoque Chaldaice: Latino ſermone itidem dixeris, *à craſtino prioris ex diebus bonis quos vocant Paſchatis.* Sic autem eſt δευτέρωσις quam ſupra laudavi היו עושים שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב כיון שחשכה אומר להם בא השמש אומרים הין בא שמש אומר להם שבת זו אומרים הין שבת זו שלשה פעמים על כל דבר ודבר מפני הביתוסים שהין אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב (T. Bab. הצדוקים) Primum autem diem Azymorum *Sabbatum* appellari Lev. c. 23. 11, 15. veriſſima adeo ἐξηγήσει credidere Phariſæorum nepotes, ut religioſe obſervarent ipſi & ſeculis futuris injungerent ספירת העומר τὸν ἐπαρίθμησιν τοῦ δράγματος ab ineunte die XVI. Niſan, ut Judaici moris diem inchoare, nempe ſtatim à veſpere primo Azymorum, מתחל ליל יו בניסן כונה והולך מט' יום, & quidem ſtantes שעומרין, rem feriam agentes, ac doxologia toties præfata, T. B. ab *Menachot* f. 66. & *Peſachim* f. 139. d. Omnes denique ritu iſto Pentecoſtes ſupputandi obligant ומצורה על כל אחד ואחד לספור. Talm. Bab. f. 68. *Menachot*, Maimon. *Tamidin.* c. 7. 22. &c. Leges etiam de hac litigioſa ceremonia f. 65. T. Bab. *Menachot*, & *Megilla* f. 21 a. Librum *Cofri* & τετράτευχον *Turim* Nemo autem famæ clarioris, nemo antiquior de hac opinione Theologorum Judaicorum legitur poſt interpretes Alexandrinos, quam Philo p. 766. καὶ ἔτι τῶν ἡμέρων ὡς ἡ σοφοφιλὸς δράγμα χαιρετήριον δικαιοσύνης καὶ φειδοῦς γῆς πειθαρχοῦν δι' ἐσταχύων πλημμύρους. καὶ τῶν ἀπὸ ταύτης καταριθμουμένων ἑπτὰ ἑβδομάσι πεντήκοντα ἡμέραι, ὡς ἡ σοφοτάτη ἀρετὴ ἐνδεῖ, οἱ καλοῦσι πεντηκοστὸν ἑορτήν. לחם בכורים. ἐπιδόσεις εἰσὶν ἀπαρχὴ γενημάτων καὶ καρπῶν ἡμέρᾳ τροφῆς, ἵνα ἄνθρωποι τῷ ἡμερωθέντι (credas!) ζῴων ἀπέναντι ὁ θεός. Idem ille, aut potius homo eadem hæreſi tinctus, ſed doctior p. 1191. ἑορταὶ δ' εἰσὶν ἡ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀζύμου ἑβδομάδος ἡμέρα, ἥτις ἀπὸ τῆς συμπεπτωκότος φιλοσοφίας δράγμα העומר, &c. Dein ἡ ἑβδόμη τῷ δράγματι πεντηκοστὴν ἴσην ἑορτὴν μίζουσι, merito itaque jure ספירת עומרא dicta Joſepho aliiſque doctoribus Judæorum; ἀπὸ γὰρ ἑκτοῦ τῆς ἡμέρας πεντήκοντα ἀριθμοῦ), i. e. ex Rituali *Colbo*, בלקוט שמי של פסח אשר תספרו לספירת העומר והוא תחלת יום יו תספרו ערבית מתחילין לספירת העומר והוא תחלת יום יו בניסן בלילה. Nam ut docet Oſaias לוי לעצרת ששי לוי מניין לעצרת חשלמין כל שבעה ἐπτὰ ἑβδομάδων ἑορτὴ ἀριθμὸν ἐπισφραγιζομένης μονάδος, quod eſt עוצרת. σεσημείωται δ' ἐλαχίστη ἡ κῆ τ πεντηκοστὸν ἀριθμὸν εἰσαγομένη ἑορτὴ πρωθυστερημάτων. εἰ γὰρ δύο ἑξημμάδων ἄρτους ὁ πυρὸς γεγενότας ἑορτὴ σοφοφίλων, ἀπαρχὴ σίτου τ ἀρίστης φορᾶς. Pentecoſte inter Phariſæos, Sacer equidem Codex nil tale dicit confitente Abarbinele, *Aſarta* appellitari meruit tanquam ſeptem ſeptimanarum *complementum* & ἐπιστρέφοντων. עצרת autem & עצרתא, *clauſula, terminus, concluſio, perfectio* תשלומין: ultra quod ספירת העומר hebdomadum ſupputatio legitima haud tendit. Iſtius profecto ſupputationis cauſa divinitus dictum videtur & imperatum Lev. c. 23. 15. וספרתם *Numerabitis ergo ab altero die ſabbati*, Deut. c. 16 9. ἑπτὰ ἑβδομάδας ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ: תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית, *poſtridie ſeptem ſeptimanarum integrarum.* Hic *limes* erat, hæc *meta* hebdomadum inter Exodum famoſum & Dationem Legum, inter primitias hordei potioriſque Cereris. Sicut ſeptima dies Azymorum clauſula vernarum feriarum: & octava Scenopegiorum τὸ συμπλήρωμα τῆς ἑορτῶν τῆς μεθορτασμῶν. Hoc forte voluit & Religioſiſſimus Medicus c. 2. Apoſtolicorum, καὶ τὸ τῷ συμπληρώσαι τὸν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, vel τὰς ἡμέρας ἑ Latino Syroque, *finito manipulari computo.* Similiter antiqui Scholaſtici, χαγιγά, c. 2. §. 4. עצרת שהי לחיות בערב שבת בש' אומרים יום טבות אחר השבת וכו' אומרים אין לה יום טבות ומורים שהם חל להיות בשבת שיום טבות אחר שבת ואין כהן גדול פותלבש בכלין ומותרין בהספן ובתעניות שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. *Quoties feſtum Pentecoſtes pridie Sabbati acciderit, Holocauſta Comparitionis pro Jom tob*, tantum enim ſignificat locutio vetuſta יום מכוח, *differri jubent Shammæani in Sabbati craſtinum; Hillelæi non differri. Sin vero Pentecoſte fuerit dies Sabbatina, utrique conveniunt cras mactanda eſſe τὰ ἐπιφώνια: tum etiam P. M. veſtitu ſuo aureo abſtinere, lugere defunctum, qui fuerit, & affligi jejunio, ne forte aliis confirmaretur error eorum, qui ajunt Pentecoſten ſemper ſequi Sabbatum proprie dictum.* שהיו הצדוקים אומרים לעולם עצרת אחר השבת, ut Bartenorius explicat. Vide & *Menachot* f. 65. Cum Saducæis vero de computo Pentecoſtes eadem ſentiunt Scholæ Samaritarum, quod Exomologeſis illorum nuper à Neapoli ad nos miſſa declarat, & maxime illa locutione שבע שבתות. Variis autem nominibus inſignitur hoc feſtum. Moyſi vocatur חג הקציר & חג השבועות *feria hebdomadum, feriaque meſſis*, Deut. c. 16. 10. Ex. c. 23. 16. & Num. c. 28. 26. adhuc ſimplicius αἱ ἑβδομάδες שבועות, quod & Liturgicon Judæorum accepit, & יום הבכורים ἡ ἡμέρα τῶν νέων. Ubi optimus vetuſtiſſimuſque interpres Onceloſus כשבעתיכם reddit dialecto Judææ liberatæ & ex placito Phariſæorum ביצרתכון βεβαιωτικῶς, nec aliter Uzielides. Hieronymuſque noſter conſimili ratione, *expletis hebdomadibus veſtris.* Unde Deuterotæ cavent *Biccurim* c. 1. 3. לא מביאין בכורים קורם לעצרת מפני הפתוב וחג הקציר בכורי מעשיך. Scholæ enim Hillelis & Shammæi, ut

* *Siccato ſpicarum manipulo & contuſo,*] *Vel*, ſiccantes ſpicarum manipulum & pinſentes, puraque acerum hordea reddentes.

jam

τῶν τῶν θυσίων, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τ ἑβδομάδων ἡμέραι παραφυόμεναι [g] καὶ ἐννέα, τῇ Πεντηκοστῇ ὡς [h] Ἑβραῖοι Ἀσαρθὰ καλοῦσι, [i] σημαίνει γὰρ τοῦτο Πεντηκοστὴ, [k] πρόσ-

cium tranſacta (iſtæ autem hebdomadarum dies ſunt quadraginta novem) quinquageſima die, quam Aſartha vocant Hebræi (denotat enim hoc *nomen* Pen-

jam monui, Lev. c. 23. & Neh. c. 8. tanquam Moyſen & Eſdram principes ſuos imitando, qui noviſſimum diem Paſchatis octavamque Scenopegiorum vocaverat עצרת, ſive ἐξόδιον bonis Interpretibus Ptolemæi Philadelphi עצרא & עצרתא, Maim. Tamidin c. 7. 22. diem quinquageſimam poſt exactas à nocte XII. Niſan ſeptem ſeptimanas *ſupputationis complementum* συντελίσμα συμπέρασμα, & *colophonem* nominarunt. Vide vim verbi עצר Jobi c. 29. 9. 1 Par. 21. 22. & Num. c. 16. 48. ἐκόπασεν ἡ θεομηνία. Quapropter Num. 29. 35. *Die octavo aſereth erit vobis*, Scholiaſtes Græcus lectum docet ἐν τῷ σαμαρειτικῷ τελείωσις ἐπισχύσεως pro ἐξόδιον. Int. LXX. Vel uſurparunt Nomodidaſcali reſtricte חג χάγ pro Scenopegiis, ita עצרת *aſereth* pari rigore pro Pentecoſte. Utraque vox idem ſignificat, *dies celeberrimus* phraſi Hieronymi, feſtum eximium, ἀργίασμα, *feria indicta*. Hinc 2 Reg. c. 10. 20. קדשו עצרה לבעל, ἁγιάσατε τῷ Βάαλ ἑορτὴν ἀργίαν, *diem indicite ſolennem Belo*. Joel. c. 1. 14. ועצרת ἐξόδιον ἀργίαν. Et Interpretes ambo Samaritarum apponunt Deut. c. 16. 8. τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἑορτὴ τῷ κυρίῳ σου, חג לי אלהיך sive حج لله الهك. Sed properandum eſt hinc: modo recorderis idem feſtum *Pentecoſten* יום החמשים ex more vocari tam Lucæ Evangeliſtæ quam Joſepho Antiquario. Hic enim ait l. 2. Bellorum c. 2. πεντηκοστὸν καλοῦσιν ἑορτὸν ἴδιον ἣν ἑορτὴν πας' ἑκάστοις ἡγουμένην ἑβδομάδας, ἧς τ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἀπογραφεῖσαν ἔχουσαν. Idem ferme ſignificant hæc quinque עצרת, חג, מועד גדול, שבתון, & יום שבע. Unde Amos c. 5. 21. ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכם, large dictum. Quinetiam Aſartæ tam Legiſlatoris quam Phariſæorum *obſervantiæ eximiæ* adeo & *coërcitionis* ſacroſanctæ dies ſteterant, ut nihil humani operis, ſervile nihil admiſerint עצרת היא כל מלאכת עבודה לא תעשה. Unde Talmudum haud infeliciter עצרת deducere videtur לפי שעצור בכל מלאכת. Quo accedit etiam Mattathiades Archæol. l. 13. c. 16. de feria Pentecoſtali. ἐ γὰρ ἦσαν ἰουδαίοις ὅτι ἐν τοῖς σαββάτοις, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ, בעצרתא, ἀδύνατον. Quod tamen in diebus interciſis ſive intermediis τ μεγάλων illiſque omnibus ê *Corpore Traditionum* licitum fuerat & conceſſum. Conſenſum habes Salomonis, Cimchii junioris, recentiumque Interpretum. Nam Aquila, Symmachus, atque illo ævo Jonathan עצרת potius συναγωγὴν & συνόδου reddiderunt in Vaticiniis minoribus. Quinimo σαββάτου δευτεροπρώτου apud S. Lucam, quo nihil forte litigioſius reperias in Novo Codice, Aſartam hanc denotabit; dico *Feſtum primitiarum alterarum*, חג או שבתון של בכורים שתים, τὸ σαββάτου τ δευτέραν πρωτοψωμάτων Helleniſtarum locutione i. e. *feria primi tritici*. Jam enim hordeum primum conſecrarat dies XVI. Niſan Ira שני מעשר, δευτεροδεκάτη appellatur noſtro Hieronymo eruditione Rabbinorum delibuto. Aut credes σαββάτου δευτεροπρώτου vel δευτέρου, (poterat enim Sciolus πρῶτον heic ſubjicere, cum legeret v. 6. ᾗ ἐθυσίαζε ᾗ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ) dixiſſe Evangeliſtam שבת בראשית Sabbatum proprie, quod ſecundum forte advenerat poſt diem XVI. Niſan, quo exacto cœpit ספירת העומר. Dies enim hinc ſeptimus numeranti rite שבוע אחד *Septimana prima* vocabatur, decimus quartus שבוע שני *Septimana ſecunda*, &c. ut *Samag*, *Colbo*, *Turim*, Juris Judaici compendia nos docent. Idcirco Feſtum Azymorum præcipue nuncuparetur τὸ πρῶτον, trium Regalim primum. Vel, quod eodem temporis incidit, σαββάτου δευτεροπρώτου phraſi parca vulgi arripuit ille pro שבת שני מן יום טוב הראשון של פסח. Præceſſerat ergo Sabbatum πρωτόπρωτον, proximum illud *priore Jom tob* feſti Azymorum. Nulla enim conciliatio Criticorum Sacrorum, quam legere adhuc potui, de deuteroproto, animo meo placet; non Scaligeri, non Grotii, non Lightfoti noſtratis. BERN.

† *Hebdomada vero ſeptima poſt hoc ſacrificium tranſacta*] *Feſtum Pentecoſtes* יום חמשים יום חמשים *appellant Chriſtiani Judæique*, & *hi adhuc plenius* יום חמשים מספירת העומר, Quinquageſima à manipulo rite agitato, *aut Græcis literis Jaſonis, Philonis, B. Pauli, Joſephi & aliorum*, ἡ ἡμέρα τ πεντηκοστῆς, & ἡ πεντηκοστή. *Idemque phraſi Legis* χὰγ σιβδὼτ & ἑορτὴ ἑβδομῶν τ πρωτοψωμάτων, *feſtum plane* πυρομητῶν בכורי קציר חטים *ipſi Amramidæ Ex. c.* 34 22. & c. 23. 16. primi tritici gaudia, *ſicut ſolennitas Paſchalis induxerat hordeum primum. Aguntur jam gratiæ Deo Largitori pro ſegete matura; ut factum Paſchate pro ſpicis virentibus & ſpe bona meſſis. Nam, quod maxime facit in cauſa Rabbanitarum, juſſum Deut. c. 16. 9. Enumeratis prorſus ſeptem ſeptimanis & peractis, ποιήσεις τὴν ἑορτὴν τ ἑβδομάδων· ἀρξαμένῃ σοι δρέπανον ἐπ' ἀμητῷ, מיום החל הרמש בקמה, ἄρξῃ ἐξαριθμῆσαι ἀπὸ ἑβδομάδας, aut Onkeloſo interprete* בחצר עמרא רא רומתא, ſtatim à demeſſo dragmate ſacro עמר התנופה. *Unicus enim dies felicitas hæc fuit, quicquid viri docti in contrarium diſſertant, donec ſeculo altero poſt ſcriptam Mijnam Judæamque derelictam Computiſtarum Rabbanicorum ſuſpicio aut ignorantia biduum adjeveraſſet. Vide* Colbo *f.* 58. *b, c.* & Menachot *f.* 65. *T. B. Idem probat hujus Panegyris nomen Phariſaicum* עצרת, & עצרתא, ἀσαρθὰ *Flavio huic & amplius literis Arabicis* العنصرة Anſara & يوم الخمسين, *ſic enim legendum in Bibl. Polyglottis Act. c.* 2. *ſic vocatur feſtum illud* ܥܨܪܬܐ *per Syriæ Eccleſias. Hoc, præter alios in lectionibus variis memorandos, teſtantur Calcoſendius, Macriſius, Majudius ſcriptores percelebres in ſuis Calendariis. Addit inſuper Majudius* عبد العنصرة *appellari Hebraice* عصرتا *aſarta, & ex Lege* عبد الحصاد, celebritas demeſſionis, δηλονοτι & πρωτοψώματος πυρίνου: *quomodo idem celebrat G. Elmacinus parte priore ſuorum Annalium. Preterea Macriſius tradit in Hiſtoria Memphitica, Judæos* ραββανίζοντας الربانيين *ſuo ævo hæc ſolennia egiſſe nominibus* عبد العنصرة, عبد الاسابيع necnon عبد الخطاب τ νομοθεσίαν, *in memoriam concionis Sinææ*, quando Hebræis jus dictabat Optimus Maximuſque, denegaſſe tamen, *quod odio demum Saducæorum decretum exiſtimo*, huic feſto ſeptimanæ dies, III. V. & VII. ſive גהן. *Afferebat autem Pentecoſte ad Ædem elevabatque Munus Novum* מנחה חדשה *Lev. c.* 23. 17 *tibi humani ſapidique primitias* בכורים לי המץ & *ex ſimila triticea aſſaronum duorum tot panes, diſerte* שתי לחם שתי עשרנים *in Syſtemate Miſnico, ubi & granditas panum docetur* VII. *palmos longorum, in latum quatuor, cum palmari profunditate: unde* μεγαλόρτια *meritum feſti nomen, lices illi minores paulo fingerentur quam panes* l'anim: *Moyſi* שתים לחם תנופה, ἄρτους ἐπίθεμα, *duo* ἄρτους LXX II. *Interpr. Chaldæiſque* תריתין נריון placentas binas. *Simul cum panibus,* ὡσαύτως ἐπιθύσω, על לחם *inquit Lex*, עם הלחם חובה של לחם & *ajunt Moſaicæ cathedræ infamia Talmudici* בתורת כוהנים, *ſive* ἐ τὸ λευϊτικὸν c. 23. 18. *T. Bab. Menachot f.* 48. & *hiſce addictiſſimi Maimonides*, Tamidin *c.* 8. *aliuſque Moſes* Samag *pr.* 202. *duo offerebantur agni* σωτήριοι, *cœna mox iidem Sacerdotalis. Holocaustoma ad hæc* τ νέας πασσοφορίας *agno ſeptem, duo cadebant arietes, (Joſephus alterum arietem expunxit,) juvencus unicus, atque etiam hircus* περὶ ἁμαρτίας. *Inſuper, præter Officium juge, nomine Muſaph i. e. Epactarum ſacrarum, ſicut ritus fieri in Paſchate & in Neomeniis, ita in ſolennitate Pentecoſtes*, ἐν ἀριθμοῖς c. 28. 27. בהוסף הפיקורים, *explicant adeo expenduntque verba Moſaica Filii Miſnæ, ne forte ruga ulla aut* ἐναυλοφάνεια *in tam ſancto volumine appareat, immolabantur rurſus* לעולה *agni ſeptem; juvenci tamen & aries converſim, unus hic, illi duo, cadebat & hircus piacularis. Denique quoad Lectiones & Pſalmodiam hujus feſti Chriſtiani quatenus convenimus cum Judæis, patebit continuo Liturgica Eccleſiæ utriuſque conferenti.* BERN.

h Ἑβραῖοι] Ἑβραῖοι omiſſum MSS. *Big.* Neque ullibi Sacrarum Literarum viri Divini Pentecoſten ſolennem ἀσαρθὰ typo Syriaco, aut ἀσαφὼ more Palæſtino appellarunt. Veruntamen hoc nomen acceſſit *Strictioris obſervantiæ diei* ab Academiis Judaicis, ut jam dixi, & probat ſatis Mattathiades, & ſeculo ſequente Judas Rabbinorum facile princeps in Corpore Miſnico βικχυρὶν c. 1. 3. χαγιγὰ c. 2. 4 paſſimque: & Ethnarcha illo major Onceloſus, præſertim ubi ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν בעצרתיכון ſubſtituit Num. c. 28. 26. loco Moſaici בשבעתיכם *in ſeptimanalibus veſtris*: ut legimus conciſe in traditionum volumine חג הפסח, סכה & סכות, pro חג הסכות, פסח Aut perpendent ſerio Theologi, caſu quodam vetuſtiſſimo בשבעתיכם huc num venerit vice ממושבתיכם, *in habitationibus veſtris*, Lev. c. 23. 17. ubi ritus idem deſcribitur. Quod autem ſubjicit ſtatim Joſephus, σημαίνῃ δ ἀσαρθὰ πεντηκοστὴν, ſic autem libri omnes referunt, Græci Latinique; verum non habet; aut formari poteſt in melius, ſi reſcripſeris τῇ πεντηκοστῇ ὡς ἑορταῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι· σημαίνῃ δ τοῦτο πανήγυριν, vel ἀργίαν. Nam vox iſta proxime apparet in paragrapho. Significant autem formulæ עצרא, עצרתא, ut ſupra vidimus, *ſolennitas gravior, feſtum majus & ſumma continentiæ:* quod indicat etiam Amramides quando voce *aſereth*, factum hoc ter in Pentateucho Sacro, locutionem ſatis diſertam continuo adplicat כל מלאכת עבודה לא תעשו עצרת היא, *opus familiæ*, vel ut Scævola Romanus recte accepit, *quod prætermiſſum non noceat, ne agitor.* Transferre autem placuit Phariſæis a reliquis Regalim in Pentecoſten nomen *Aſarta*, *peculiaris obſervantiæ*, quod unicum diem, ut ante perſtrinximus, ea celebritas ſumeret, cum Paſchalia & Scenopegia ſeptimanam totam aut ſupra explicarent: ſive quod memoriam hæc reduceret Legis olim de Sina magna cum religione & ſolennitate, cum *reſtrictionibus ſeveris* rituque graviſſimo בעצרת, ad univerſam Hebræorum σωμάχιν, עצרה iterum, promulgatæ: את יום חג השבועות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה זמן מתן תורתנו את יום חג השבועות, quod feſtivo hoc biduo (ſic enim mos eſt recentior) è breviario ſuo bis terque cantant Judæi. BERN. Vocem Ἑβραῖοι omittit *Big.* neque ullibi in *S Literis* Ασαρθὰ vocatur *Pentecoſte*. Sed *Aſarta*, vox Chaldaïca (ut ex *Bernardi* Annotatis prolixis me monuit *Cl. J. Gagnier*) ſive Hieroſolymitana, ex Hebræa *Aſara* tempore *Joſephi* accipiebatur pro Feſto *Pentecoſtes*. Nam cum vox illa proprie ſignificet *clauſulam*, *terminum*, *concluſionem*, ſive *perfectionem* & *complementum*, ideo adhibita eſt pro fine *ſeptem ſeptimanarum* temporis *Paſchalis*, ſive termino dierum L. i. e. pro eo *Feſto* quod *Græci* appellarunt Πεντηκοστὴ.

i Σημαίνει] Recte; non quod vi originis ſuæ idem notet Ασαρθὰ & Πεντηκοστὴ, ſed quod Judæis in uſu quotidiano idem notet Ασαρθὰ עצרתא quod Pentecoſte, quum in ſacris literis hoc nomen aliis feſtis tribuatur. REL.

k Προσάγουσι] Πεντηκοστὴ καθ' ἣν προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτον (ἀρ-

Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, è farinæ quidem triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectæ; in ſacrificium vero agnos duos. Et hæc quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad cœnam parantur; & nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin & immolant in holocauſtum vitulos tres & arietes duos & agnos quatuordecim; duos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum celebratur, in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo ab operibus laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omnibus & lege præſcriptum ſacrificii genus & laborum expers otium, & poſt ſacrificium epulæ.

Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus.

7. † Ex publico quidem ſuppeditatur * panis *ſacer* non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur *ſimilæ* aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis è regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent uſque ad proximum Sabbatum: & tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero *ablati* ſacerdotibus in cibum dantur; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata uti ſolent: aliud vero *thus* loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, & quotidie bis, offert *Deo* farinam oleo maceratam, & modica coctione duratam: eſtque *menſura ejus* farinæ aſſaron unus. Hujus autem unam partem dimidiam mane, alteram vero veſpere in ignem injicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ἀγγέλοις τῷ Θεῷ [l] ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μὴ ζύμης γεγονότων· θυμάτων δὲ ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ [m] προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται· καὶ καταλιπεῖν οὐδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑπερθεσιν συγκεχωρημένον. [n] ὁλοκαυτωθησομένης μόσχης τε θύσει τρεῖς [o] καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας πεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δὲ [p] ἡδεμία τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ὑπὲρ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν ἢ διδάσκειν· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀπολαύπωρον, [q] καὶ πρὸς δικαίας εἰσὶ πεθυκότες.

ζ. Ἐκ μέντοι ζύμης καινὸς σῖτος ὀπτὸς ἄμοιρος· ἀσσάρωνες δὲ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τὸ ἀναλοῦν. [r] ὀπτῶν· ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ τοῦ Σαββάτου· τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται, καὶ ἐξ εἰς ἀλλήλους πεταμμένοι. δύο δὲ χρυσέων [s] ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων [t] ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ὑπὲρ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ [v] ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνης ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσήνεγται. θύει δὲ [x] ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλαδρον [y] ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ [z] πεπηγὸς ὀπτῇ βραχείᾳ· καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων ὁ ἄλδρος. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ [a] πρωΐ, τὸ δὲ ἕτερον δείλης ὑπιφέρει [b] τῷ πυρί· τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νυνὶ περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

CAP. XI.

De Purificationibus.

Tribus Leavitis vitæ in perpetuum luſtrata, data Deo, graviſſimiſque myſteriis conſecrata. Num. c. 3. Lev. c. 8. & c. 9. Ex. c. 29.

MOyſes autem tribum Leviticam à populi communitate ſegregans, ſacram utique futuram, aqua è fonte perenni ipſam purificavit, & ſa-

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἁγνειῶν.

Μωϋσῆς δὲ [c] τὴν Λευϊτὴν φυλὴν ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ κοινωνίας [d] ὑπεξελόμενος ἱερᾶς ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενναοῖς, καὶ θυσίας ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις

ſtati quinque, atque in craſſo ſeptem digitorum, Menacot c. 11. §. 4. *Horum inſuper ordines thuris lances duæ coronabant*, Lev. c. 24. Matth. c. 12. *Deinde munus proprium Pontificis*, תקנתם דאפיה כוהן גדול חביתי *appellant Doctores Maſſicla* Menacot c. 4. 5. *& paſſim. ſimilaginis aſſaronem oleo ſubactæ & ſubfrixæ mane ſimul & veſpere inſumſit.* Lev. 6. 20. BERN.

* *Panis ſacer non fermentatus*;] Ad verbum, *cibus cocti*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani facierum*.

tum ſanctitatis, Big. & Samb. (*τῶν Samb.*) ἀλφίτων μὴ πυρίνων Big. & Samb. *Panes de alphita ſiccata factos cum fermento aſſariorum duorum*, Epiphan. Reliqui πεπηγοσιὸν, προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτοι ἀλφίτων μὴ πυρίνων ἀσσάρωνας δύο, μὴ &c. לחם & על הלחם Lev. c. 23. 17, 18. *panem*, maſſam ac materiem binarum placentarum חלות נ, καὶ τὸ σαμαρειλικὸν καὶ τὸ χαλδαϊκόν. BERN. Καθ' ὃν προσάγουσι Big. Coll. Voſſ. Samb. & Vat.

[l] Ἄρτον] Duos panes, ἄρτους δύο, offerebant. Res nota eſt. REL.

[m] Προσάγειν] *Vet.* quidem *offerantur*, quaſi προσάγεται. COCC.

[n] Ὁλοκαυτωθησομένης] Ὁλοκαυθησομένης δὲ μόσχης S. Big. & Samb.

[o] Καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας πεσσαρεσκαίδεκα,] Ita codex, omnis Græcus Latinuſque, ac Hiſtoria Scholaſtica *Petri*. Verum S. Moyſes jubet arietes duos tertiumque לעולת hoc feſto adolere. Scribes itaque denuo apud Joſephum, μόσχους τε θύσει τρεῖς, καὶ κριοὺς τρεῖς. BERN. Ita in libris omnibus tam *Græcis* quam *Latinis*, & in Hiſtoria *Petri Comeſtoris*. Sed in *S. Literis* jubet *Moyſes* arietes duos tertiumque hoc feſto adolere. unde ſcribendum cenſet *Bernardus*, καὶ κριοὺς τρεῖς.

[p] Οὐδεμία] *Samb.* οὐδὲ μία.

[q] Καὶ πρὸς δικαίας] Viderat fortaſſis *Scholaſticus* in Muſeo *Caſſiodori* ſui καὶ ὅτα πρὸς δικαίας εἰσὶ πεθυκότες. BERN. Καὶ ὅτα πρὸς δίκας. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ſed in omnibus & legitima immolationis ſpecies, & vacationis certus eſt modus, & eorum quæ ad epulandum immolantur.* unde & ipſe ſic mallem interpretari, *ſed in omnibus lex præſcripſit & quale debet eſſe ſacrificium; & qualiter laborum expers otium, & de quibus epulandum poſt ſacrificium*

† *Ex publico quidem ſuppeditatur*] *Ex publico inſtaurabatur cibus ſacer ac fermento purus*, לחם קדש 1 *Reg.* 21. 4. *& frequenter* לחם פנים *bis ſex* Panes Propoſitionis, *ſicut vertunt utriuſque Inſtrumenti Interpretes.* LXXII. *equidem alibi* ἄρτοι προκείμενοι, *ſæpius* ἄρτοι ἐνώπιοι. *Pariter Aquila Onceloſuſque, ſi duo unquam illi fuerint*, ἄρτοι προσώπων ἦτοι אפיים. *B. Paulo* προθέσεως ἄρτων. *Symmacho adhuc & Interpreti Samaritico* ἄρτοι προθέσεως: *continuo enim ſe coram poni illos juſſerat* ὁ ἐντειλάμενος *Ex. c.* 25. 30. לפני תמיד. *Iſta ratio nominis: haud vero, quod Ben Zoma Phariſæus fuerat opinatus Miſna* Menacot *c.* 11. §. 4. *quaſi* πολύπλευροι *&* πολυσχιδεῖς ἢ πολυσχιστοι *h. e. quadrati. Quanquam ea omnino figura fingerentur, magniſque inſuper modis, palmos decem longi panes,*

* *Panis ſacer non fermentatus*;] Ad verbum, *cibus cocti*, qui frequenter *panis propoſitionis*, & *pani facierum*.

[r] Ὀπτῶν] ἀνὰ δύο] Ὀπτῶνται δὲ ἀνὰ δύο διαμεθέντες Big. Samb. Caſ. & Vat.

[s] Ὑπερκειμένων] Ita *Samb.* in *aliis* ὑποκειμένων, contra ritum. HUDS. In Siphra & alibi volunt in ipſa menſa locatas fuiſſe acerras. REL.

[t] Ἄλλοι] Ita & Talmudici tradunt alias acerras recenti thure repletas in Sanctum illatas. REL.

[v] Ὁλοκαυτοῦσι] Talmudici non in hunc ignem vel focum, quo holocauſta cremabantur, injectum thus volunt, ſed alterum focum altaris. Sed Joſephus vel ad ſolum altare tabernaculi, quod hic deſcribit, reſpicit; ubi non eſt credibile focos plures fuiſſe, vel generatim ignem altaris exterioris vocat ighem holocauſtorum, uti & altare holocauſtorum nuncupatur. REL.

[x] Ὁ ἱερεὺς] Intelligit Pontificem Maximum, cujus cruſtula 12 חביתין quotidie offerri conſueviſſe etiam Talmudici tradunt. REL.

[y] Ἐλαίῳ μεμαγμένον,] Sic *Big.* & *Coll. Voſſ.* ἐλαίᾳ μεμαγμένον *Samb.* ἐλαίῳ μεμιγμένον *Baſ. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐν ἐλαίῳ ποιηθῆσαι dicit *Moyſes* in *Levit. c.* 6. *v.* 21. BERN. & HUDS.

[z] Πεπηγὸς ὀπτῇ βραχείᾳ·] מרבכת *marbeceth* recte exponit Joſephus *ſemicoctum, ſemifrixum.* Talmudici pariter אופה מעט בין בשל ונא, *Menacoth* f. 50. b. tam hoc quam אופני מנחות. Idem מרתחת *merattecha* Interpreti Solymitano, & Samag. 186. & Maimon. *de Sacrificandi ritu* c. 13. BERN.

[a] Πρωΐ,] Ita *Big.* & *Samb.* τὸ πρωΐ in *Editis*, *aliiſque*.

[b] Τῷ πυρί.] Quia oblatio erat ipſius ſacerdotis, tota igne conſumi debuit. REL.

[c] Τὴν Λευΐτην] Sic *Big.* & *Samb. Coll. Voſſ.* λευΐτικὸν. in *reliquis* τὴν Λευϊτικὴν φυλήν.

[d] Ὑπεξελόμενος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* more Attico. Ὑφελόμενος typi priores. Amant ſane Attici verba præpoſitionibus con-

πας [c] νομίμως παρέχονται τῷ Θεῷ· τλώ τε σκλωὴν αὐτῆς καὶ τὰ σκάφη [f] τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπλω τ σκλωῆς ἐπεπόιητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγεμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωζιν. ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

β'. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον [g] ὅπ τρέφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι [h] διατελοῖεν· περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τ γραφῆς γίνηται, διελθόμεθα· τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλλυσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρλυσε τλῶ χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων. καὶ [i] κρέως δ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώων τλῶ βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίπλω τε καὶ σπλάγχνου αἰγείου, καὶ προβατείου, καὶ δ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

γ'. Ἀπήλασε δὲ τ πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας, καὶ τοὺς [k] περὶ τλῶ γονλῶ ῥεομένους. καὶ τὰς [l] γυναῖκας ἤ, αἷς ἡ τ κατ' Φύσιν [m] ἔκκρισις ἦπιοι, μετέῤῥισε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμλω· μεθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρεύσας ἐνδημεῖν ἐφάνσιν. ὁμοίως δ καὶ τοῖς κηδεύσαζι νεκρὸν μὴ τοσούτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τ δ' ὑπὲρ τ ἀριθμὸν τούτων τ ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τλὼ μὲν ἑτέραν [n] καθαγνίζειν δεῖ, τλῶ δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δ θύσι καὶ περὶ δ τλῶ γονλῶ ῥεομένου. [o] ὃς δ' ἂν καὶ τὰς ὕπνους ἀποκρίνοι γονλῶ, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν [p] ἐξουσίαν ἔχ. τὰς δ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τ πόλεως, [q] μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. [r] ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τ Θεὸν ἀπολυθῇ τ νόσου, καὶ τλῶ [s] ἐῤῥωμένλω κομίσηται χρόαν· ὁ δὴ ποιῶτος ποικίλαις ἀμείβεται θυσίαις τ Θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐρῶμεν.

δ'. Οθεν καὶ καταγελάσειέν τις τ λεγόντων Μωϋσλῶ, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τι ἀπ' Αἰγύπλω φυγεῖν, καὶ τ ἐκπεσόντων ἀρὰ τούτλω τλῶ αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τλῶ Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτ' λῶ ἀληθὲς, [t] οὐκ ἂν Μωϋσῆς ὅτι τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον λῶ αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγμένων ἀντηρκέναι. καὶ ταῦτα, ᾧ καὶ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, [v] καὶ οὐ μόνον [x] ὑγρείας καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀπτημοστάτας σπαθείας σεσθλομένων, καὶ τὰς [y] πολιτικὰς ἀρχὰς πεπλημμένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων [z] εἰσιέναι. ὥστ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιοῦτῳ τινὶ συμπλώματι περὶ τὴν [a] χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σπὼ αὐτοῦ πληθος ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ

De carne morticina, de sanguine, aliisque cibis immundis ac vetitis leges. Lev. c. 7. c. 17. & c. 11. & Deut. c. 14.

Lepræ & vitiorum similium infamia. Lev. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. & Num. c. 5.

Moysi genti que Hebræa vitiligine, maculam veterem & tenuitatem, abstergit Josephus tum hoc tum libris contra Appionem.

crificiis quæ hujusmodi occasione Deo solent offerri: atque Tabernaculum & sacra vasa Levitarum curæ commisit, & alia quæcunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; ut qui sacerdotibus, prout illi præciperent, ministraturi essent. jam enim Deo consecrati erant.

2. Et de animalibus discrevit singula quæ comederent, itemque à quibus penitus abstinerent. De quibus, si quando nobis oblata fuerit scribendi occasio, edisseremus, causas etiam adjicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum esse præceperit, ab aliis vero jusserit abhorrere. Sanguinis certe cujuscunque vescendi usu interdixit, quod animam ipsum & spiritum putaret. Quin & carnis sponte mortui animalis esum *omnino* prohibuit: atque à reticulo & adipe caprino, & ovillo, & bubulo abstinendum esse præmonuit.

3. Expulit autem civitate etiam lepra infectos, & genitura fluente laborantes. Porro & mulieres, quibus adesset secretio naturalis, seorsum habitare voluit usque ad septimam diem; post quam cum hominibus tanquam puras versari permisit. Similiter etiam & funus curantibus post totidem dies licebat cœtui interesse. Si quis autem ultra hunc dierum numerum pollutione teneretur, præcipitur agnas duas mactare: quarum alterum quidem adolere oportet, alterum vero sacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo sacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem passus sit seminis profluvium, si in aquam frigidam ingrediatur, parem potestatem habet ac ii qui cum uxoribus *legitime concubuerunt, Leprosos autem in perpetuum à civitate abegit, cum nemine commercium habituros & *tanquam* nihil à mortuis differentes. Si quis vero precibus à Deo impetraverit ut hoc morbo liberetur, sanumque colorem *aliquando* recipiat: is quidem variis Deum remunerat sacrificiis, de quibus posthac agemus.

4. Unde *profecto* alicui liceret & illos irridere, qui dicunt Moysem, lepra infectum & ipsum ex Ægypto profugisse, & ob eandem causam ejectis ducem factum illos in Chananæam perduxisse. Si enim hoc verum exstitisset, nequaquam Moyses in sui dedecus & opprobrium ejusmodi legem tulisset: cui & ipsum, si ab alio lata fuisset, reclamare voluisse probabile est. Præsertim cum apud gentes quamplurimas lepræ sint, & honorem assequantur; tantumque abest ut contumelia afficiantur & exsilio, ut *è contra* & militiæ magna obierint munia, & domi rem publicam administrarint, & in loca sacra & templa ingrediendi potestatem habuerint. Adeo ut nihil impedierit Moysem, si tali aliquo coloris *male sani* vitio aut ipsi aut multitudini quæ cum eo erat dignitas imminueretur, quo

contra Græcum vulgus asperare. BERN. & HUDS.

c Νομίμως] Sciolus ad membranam *Sambuci* νομίμοις. BERN.

f Τὰ ἱερὰ,] Τὰ ἱερατικὰ καὶ τὰ ἄλλα *Big. Coll. Voss. & Samb.*

g Ὅτι τρέφοιντο,] Probum illud & Atticum. *Burius* (ut & *Coccejus*) noster maluit ᾧ τε aut ὅτινι. BERN.

h Διατελοῖεν·] Ita *Big. Samb. & Busb.* ἀφιτελεῖεν in *reliquis.*

i Κρέως] Sic *Big. Samb. Hen. & Busb.* κρέων in *cæteris.* Mox αὐτομάτου ζώου τλῶ βρῶσιν ἐκώλυεν. ἐπίπλοόν τε καὶ σπλάγχνα αἰγεία καὶ προβατεία καὶ δ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν *Hen.* BERN. & HUDS.

k Περὶ τλῶ γονλῶ ῥεομένους.] Περὶ f. delendum, & sic mox. COCC. זיבים Hebræis: hos urbe non excludunt Talmudici in Kelim. 1. 8. sed solo monte templi. REL.

l Γυναῖκας ἤ,] Γυναῖκας ἤ οἷς *Big. Coll. Voss. & Samb.*

m Ἔκκρισις] Forsan ἔκρυσις.

n Καθαγνίζειν] Καθαγνίζειν δεῖ cum MSS. aut καθαγίζειν δεῖ cum Editis, utrumlibet congrue dicitur de holocautomate seu עולה, imo hoc Athenas redolet. Attamen agna לחטאת (duas enim requirebant hæc vitia) familia sacra vescebatur. BERN. Hoc malui ex quibusdam *MSS.* in *aliis* cum *Editis* καθαγίζειν δεῖ.

o Ὃς δ' ἂν] In suo *Codice* ὁσάκις aut ὡς δ' ἂν forte reperiebat *Vet. Interpr.* qui reddit *quoties per somnum* &c.

p Ἐξουσίαν ἔχ.] *Id est*, ad vesperum ei licebit hominum consuetudine frui. Vide *Levit.* c. 15. v. 19.

* *Legitime concubuerunt,*] *Hoc est*, legitimis diebus, quibus *scilicet* menstruæ non sint.

q Μηδενὶ] Ita ex *MSS.* μηδὲν in *Editis.*

r Ἂν δέ τις] *Samb.* ἐὰν δέ τις. *Hen. & Busb.* ἐὰν δέ τις. Mox *Basil. & Gen.* ἀποκρίσεται nullo verbo. BERN.

s Ἐῤῥωμένλω] Ἐῤῥωμένῃ legerat *Epiphan.* nam interpretatur *sani colorem.*

t Οὐκ ἂν] Ordine alio *Samb. & Vat.* οὐκ ἂν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ Μωϋσῆς τοιαῦτα &c.

v Καὶ οὐ μόνον] *Big. & Samb.* ἀπολαυόντων· οὐ μόνον &c. Scriptum olim putabis ἀπολαυόντων· καὶ μόνον. BERN.

x Ὑγρείας καὶ φυγῆς] Ὑγρείας καὶ ἀτιμίας καὶ φυγῆς *Big. & Coll. Voss.* ex glossemate, ut puto. BERN.

y Πολιτικὰς ἀρχὰς] Periere tamen hæc *Big. & Coll. Voss.* propter catalexin —— ομένων. Maxime autem intelligit Flavius nobilem illum Syrum, quem olim Elisæus vates Divina arte sanavit. BERN.

z Εἰσιέναι.] Inde colligitur lepram contagiosam non fuisse. REL.

a Χρόαν] Χρόαν ἢ, τῷ σπὼ αὐτῷ *Basil. & Gen.* nisi quod retineant λῶ vulgare. Verum MSS. *Big. & Samb. Epiphanio* etiam adstipulante, χρόαν ἢ το (*Big.* ἢ τὸ, *Epiphanius* addit αὐτὸς, ἢ τὸ) σπὼ αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο. Neutram profecto lectionem jure damnarent Aristarchi. BERN. Ita è *Cod. Samb. & Coll. Voss.* nisi quod ἢ αὐτὸς ex *Veteri Interprete* adjecerimus. χρόαν ἢ τὸ σπὼ αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο *Big.* In *Editis & Vat.* χρόαν ἢ,

quo minus meliora de iſtis ſanciret, nec quid damni malive hujuſmodi ſtatueret. Sed manifeſtum eſt quod invidia moti hæc de nobis loquantur. Moyſes autem labis hujus immunis, inter populares ſuos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis poſuit, Dei honori proſpiciens atque conſulens. Verum de his quiſque ſentiat prout libuerit.

Puerperarum luſtratio. Lev. c. 12.

5. Mulieres autem, poſtquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut ſacri quid tangere uſque ad quinquageſimam diem, ſi mares fuerint enixæ: ſi enim feminas ediderint, duplex conſtitutus eſt dierum numerus. Veruntamen, cum poſt tempus ut diximus præſtitutum intraverint, victimas mactant, quas ſacerdotes Deo offerunt.

De conjuge ſuſpecta. Num. c. 5.

6. At ſi quis uxorem ſuam adulteratam ſuſpicetur, is farinæ hordeaceæ aſſaronem affert, atque ejus pugillus unus in aram Dei conjicitur, reliquum ſacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero ſacerdotum aliquis ſtatuens ad portam, quæ ad templum obverſa eſt, & capitis ejus velamen detrahens, Dei quidem nomen in membranam inſcribit, jubetque conceptis verbis jurare, quod nulla maritum injuria affecerit, & ſi pudicitiam violaverit, ut crus ſuum dextrum luxetur, uteroque inflata moriatur: ſin vero nimio amore & ex eo nata zelotypia maritus in temerariam ſuſpicionem devenerit, ut decimo poſt menſe maſculum pariat. Juramento autem peracto, *ſacerdos* nomen *Dei* à membrana *aqua* delens in phialam exprimit; ſumptoque templi pulvere, in quem forte incidit, atque *in phialam* inſperſo, mulieri dat ebibendum. Illa vero, ſi injuſte acculata fuerit, & gravida facta

μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀφλοῦσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν ὑπὲρ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] παραγόμενοι. Μωϋσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις ὑπὲρ τ νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ τιμῶν τὸ Θεῖον τῷ πιῶν. ἀλλὰ ὑπὲρ μὲν τούτων ἕκαστος τοῖς αὑτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπειδὰν τίκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκονθ' ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὑπὲρ θηλυτοκίας [f] νενόμικεν. εἰσιέναι μέντοι, [g] μετὰ τὸν προειρημένον περίοδον, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ὰς οἱ ἱερεῖς πρὸς τ Θεὸν ἀναφέρουσιν.

ς'. [h] Αν δέ τινα νοσήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις [i] κατὰ τὴν γυναῖκα, κομίζει κελεύσας [k] ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τῆς τῶν ἱερέων καλᾶ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ πεφαρμέναι πρὸς τ ναόν, καὶ τ κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν ἐκ Θεοῦ [o] τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τ ἄνδρα, ἀλλ' ἐὰν ᾖ τὸ σῶφρον, ἐκ δεξιᾶς σκέλους ἔξαρθρον ἡνέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηδεῖσαν ὕστως ἀποθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς ἐκ ἔρωτος καὶ τ διὰ τὸν ζηλοτυπίας περπίπτῃ ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἰς κεκινημένον, μιᾷ δεκάτῳ γράψαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελειωθέντων, τ διφθέρας ἀπαλείψας ὕδωρ [s] εἰς φιάλην σπάζει· προσθεὶς τε [t] ὀπ ἐκ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας σκεπᾷν δίδωσιν. ἤδη, εἰ μὲν ἀδίκως ἐπελή-

τῷ σιῶ αὐτῷ πλήθει εἰλίᾳ ἂν τομωτέτηται.

b Παραγόμενοι.] Παραγορεύόμενοι *Vat.*

c Επειδὰν] Επειδὰν *Hen.* Mox ille cum *Busb.* σκώλυσε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχρι μ'. ἡμ. ἂν ἄρρεν ᾖ τὸ τεχθέν. BERN. Vulg. ἐπειδὴ ἀν. verum ita *Hen.* prout in Notis docuit *Bern.* & recepit in contextum. *Hudſ.* HAV.

d Εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε,] במקדש eſt in Levit. 12. Talmudici in Kelim. cap. 1. miſn. 8. ſcribunt puerperis non licuiſſe extimum illud ſpatiorum quæ templum cingebant ingredi, quod הר הבית dicitur, id eſt mons templi. Adeoque τὸ ἱερὸν hic erit mons templi, uti & מקדש Talmudici aliquando tam late extendunt, ut ipſum montem templi complectatur. Vide Codicem Schecalim. 1. 3. REL.

e Θυσιῶν ἅπτεσθαι] Eſt partes ſacrificiorum attingere aut comedere. Levit 12. בכל קדש לא תגע dicitur, *ſanctum non attinget.* Id hic Joſephus explicat. קדש ſunt, *Θυσιαί.* Ita & Judæi alii loquuntur. Primitiæ & decimæ non ſunt קדש. Adeoque puerpera de iis comedebat, non de קדש. Vide Negaim. XIV. 3. REL.

f Νενόμικεν.] Συμβέβηκε pro νενόμικεν habent *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat* εἰ θηλυτοκία συμβέβηκεν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

g Μετὰ τὸν προειρημένον περίοδον,] Μετὰ τὰς πρώτας. πρώτας *Hen.* & *Busb.* BERN.

h Αν δέ] Εάν τις ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κελεύσας ἀλεύρου ἀσσάρωνα *Cedrenus* ex *Joſepho.*

i Αὐτῷ] G. Cedrenus p. 68. qui hoc examen deſcribit è Flavio, ἐὰν τις ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαι αὐτῇ τὴν γυναῖκα, κομίζει κελεύσας ἀλεύρου ἀσσάρωνα, &c. BERN.

k Αληλεσμένης ἀσσάρωνα] *Big* ἀληλεσμένης. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἀσσάρωτα pro ἀσσάρωνα. BERN.

l Επιβαλόντες] *Big. Samb. Hen.. Busb.* & *G. Cedr.* ἐπιβάλλουσι *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* BERN.

m Πύλας,] An certius hoc deſcribunt Miſnici c. 1. 5. περὶ σωτῆρος. מעלין אותה לשער המזרח שערי ניקנור פתח שער ניקנור, vel לשערי המזרח לשערי ניקנור, ut in editione Bombergi. *Adducitur ea ad portam Orientalem præ valvis Nicanoris.* Nam, ut ſubnotant Gemariſtæ Urbis Sanctæ, de ἔναντι κυρίου, Num. 5. 18. כל מקום שנאמר לפני יהוה הוא שער ניקנור. Larius alii hæc verba interpretantur, nimirum malæ famæ fœminam vi rapi ab exteriori חיצון porta Orientis ad ſuperiorem העליון, quæ atrium Iſraelis à muliebri gradibus etiam præſtructis diſtinguebat. BERN. Portam Nicanoris fuiſſe tradunt Talmudici locum, ubi conſtitueretur mulier adulterii ſuſpecta. REL.

n Αζελῶν,] Id eſt פרוץ ראש Talmudicorum. REL.

o Τὴν προσηγορίαν] Mirum hoc neſciiſſe nomodidaſcalos ævo Antoninorum, adeoque certaſſe ſecum, num ſolus verſus XXI. ubi quidem occurrit Nomen Sanctiſſimum, hum è ſacris plures atramento ἀνομώτῳ dire ſchedulæ rite inſcriberentur: quam הספר Lex vocat, Miſna המגילא, Joſephus ἡ διφθέρα, εὐξεσθῆ. Quippe rudem & impolitam pellem, רפתרא etiam dictam, rejiciunt Patres Sotæ c. 2. 4. BERN.

p Τὸν ἄνδρα,] Georgius τὸν τ ἄνδρα. Subinde ille illepide σκιλῶς ἀξέθαι ἔξαξέθαι χλιάς: BERN.

μιαν τοιαύτην ὀφλοῦσαν ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν ὑπὲρ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας [b] παραγόμενοι. Μωϋσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις ὑπὲρ τ νενοσηκότων ἐνομοθέτει, καὶ τιμῶν τὸ Θεῖον τῷ πιῶν. ἀλλὰ ὑπὲρ μὲν τούτων ἕκαστος τοῖς αὑτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, [c] ἐπειδὰν τίκωσιν, [d] εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ [e] θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι πεντηκονθ' ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὑπὲρ θηλυτοκίας [f] νενόμικεν. εἰσιέναι μέντοι, [g] μετὰ τὸν προειρημένον περίοδον, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ὰς οἱ ἱερεῖς πρὸς τ Θεὸν ἀναφέρουσιν.

ς'. [h] Αν δέ τινα νοσήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις [i] κατὰ τὴν γυναῖκα, κομίζει κελεύσας [k] ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα [l] ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τῆς τῶν ἱερέων καλᾶ τὰς [m] πύλας, αἳ δὲ εἰσὶ πεφαρμέναι πρὸς τ ναόν, καὶ τ κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον [n] ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν ἐκ Θεοῦ [o] τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι [p] τ ἄνδρα, ἀλλ' ἐὰν ᾖ τὸ σῶφρον, ἐκ δεξιᾶς σκέλους ἔξαρθρον ἡνέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα [q] πεπηδεῖσαν ὕστως ἀποθανεῖν· [r] ἂν δὲ ὑπὸ πολλῆς ἐκ ἔρωτος καὶ τ διὰ τὸν ζηλοτυπίας περπίπτῃ ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἰς κεκινημένον, μιᾷ δεκάτῳ γράψαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ὅρκων τελειωθέντων, τ διφθέρας ἀπαλείψας ὕδωρ [s] εἰς φιάλην σπάζει· προσθεὶς τε [t] ὀπ ἐκ ἱεροῦ γῆς εἴ τι προσύχοι, καὶ καταπάσας σκεπᾷν δίδωσιν. ἤδη, εἰ μὲν ἀδίκως ἐπελή-

q Πεπηδεῖσαν] Recte *Big.* & *Samb.* τὴν γαστέρα πεπηδεῖσαν, *utero inflatam & obtumidam.* Sequitur enim de plaga eadem, τὴν κοιλίαν ὑδέρᾳ καταλαβοῦσαν. Pariter ad Moyſen v. 21. Interpr. LXX. בטנך צברת τὴν κοιλίαν σου πεπερισμένην, & v. 27. צבתרת, בטנה, πεπήδησε) τὴν κοιλίαν, Hier. *inflato ventre*, & idem v. 23. *utero tumeſcente.* Onceloſus inſuper, Saadias, & omnis Rabbinitas צבה exponit נפיחא πεφυκὰ, atque יבצרת, inflatum, διεφθαρμένος, πεφυσημένον, ἐμπεπλησμένον: neque aliter Doctores Samaritani, ſive Arabice ſive vernacule ſcriptitent. Cæterum legitur ſæpius πέσσειν eo animo in optimo carmine. Unde Grammatici veteres Didymus, Heſychius, aliique ad Ἰλ. κ. 481. ὁ δ' ἄκμος πέσσει, ἐσθίει. Et Ἰλ. π. πέσσει χαυών, ἐξεσθίει: & phraſi dilecta idem vates δαπτὸν ἀναπέσσας, ἀναφυσήσας Did. & Heſych. & Etym. M. Hi autem ſubjiciunt, ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὰς πεφυσημένας πεπεσσομένας φαμέν. Euſtathius adhuc inſtat, ἤτοι γεμίσας τὰς ὀφθαλμούς. Herodianus etiam in Partitionibus nondum editis, λέγει δὲ πέσσω, πέσθω. δύο δὲ σημαίνει τὸ πέσθαι, φυσᾶν καὶ ἐμπυελίζω. Attamen operæ Complutenſes legerant in Sacris ——— κοιλίαν σου πεπερισμένην *diſruptam*, Theodoretoque explicante ῥηγνυμένην. Hieronymus etiam hanc interpretationem involvit, ubi reddit v. 21. *Et tumens uterus tuus rumpetur*, ex Hebraico ואורח כמגן צבורה. Apud Joſephum modo πεφυσῆσθαι prætulerunt *Hen. Busb. Baſ.* & *Gen.* Quinetiam πεφυσῆσθαι notione εἰδαλίου aut defendi ex πεφυσῆσθαι, ἐξωφθεῖς Suidæ; πεφύσθαι Φυσᾶται Heſychii: κεκενωπεμένος, ἢ δύσπνοιαν ποιεῖ, καὶ πίμπρησι (καὶ ἐπιτείνει) τὰς λαγόνας, καὶ οὐ τύπτει φυσᾶται ἢ ἴδρωσι, Apſyrti veterinarii c. 46. de arte ſua: aut hæc omnia exiſtimabis culpa libraria acciditſe vice η vocalis præcedentis. Poſtremo ob oculos habuit Epiphan. Scholaſticus τὴν γαστέρα πυθῆσθαι, *utero pertuſo.* BERN. Ita *Big.* & *Samb.* (& *Cocc.*) recte ut conſtat ex v. 15. & ex LXX. in *Num.* c. 5. v. 21. *Didymo* in *Homeri* Il. A'. v. 481. *Heſych.* & *Etym. M.* In *Editis aliiſque* πεφυσῆσθαι.

r Αν δέ τινα πολλῆς ἐκ ἔρωτος] Cedrenus ἐὰν δέ τινα πολλῆς ἔρωτος καὶ τ διὰ ταῦτα (*Busb.* & *Hen.* διὰ τοῦτον) ζηλοτυπίας. BERN.

s Εἰς φιάλην σπάζει·] Eadem & phraſis Miſnæ c. 2. 2. מילי של חרש חרשה, pro כלי חרש Amramidæ, Onceloſive מן רחפף. Ibidem εἰς φιάλην σπάζει convenit verbo Legis ומחה אל מי המרים, aut Onceloſi, Deuterotarum Judaicorum, Samaritanorumque ויטחן, καὶ ἐξαλείψῃ εἰς τὸ ὕδωρ ἐκ ἱλασμόν. BERN. In Miſna Sota etiam מיאלי φιάλη appellatur. REL.

t Εκ ἐκ ἱεροῦ] Εκ τ ἐκ ἱεροῦ γῆς ἔστι πεφυσιγμένοις Cedr. ὁπ ἐκ ἱεροῦ γῆς ἔστι πρὸς τοίχοις *Epiphan.* ignarus nimis Sacræ Legis, ubi imperatur v. 17. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς καὶ τ γῆς τ ἔστω ἐπὶ ἐκ ἱδάφους τ σκηνῆς, בקרקע המשכן. Deuterotæ inſuper monent pulverem in pavimento dextro Ædis ſervatum hac cauſa ſub marmor cubitale c. 2. 2. Quinetiam ſtatim à potu amaro livere uxor falſa luemque cœlitus impreſſam oſtendere, niſi nos fallat ſecta plurima Phariſæorum Sotæ c. 3. 4, 5. ואין זכות תולה במים המרים, vixque annum ultra vitam miſeram prorogare. Contraria omnia evenire docent Magiſtri Babylonii Sotæ f. 26. & Maim. in libello cognomine c. 3. conjugi innocenti, meliorem ſolito

vul

χλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κατὰ τὴν χρείαν· ψευσαμένη δ' τὸν ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις, καὶ τὸν Θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὕδερι καταληφθέντος. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τὰ ἁγνείας τὰ [x] ἐπ' αὐτοῖς ταῦτα Μωϋσῆς [y] τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμους δ' αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

est, exactoque tempore suo filium enititur: si autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque juramento adstrictam fregerit, mortem obit ignominiosam, crure illi decidente, & aqua intercute ventrem occupante. Atque hæc quidem sunt quæ Moyses popularibus suis de sacrificiis & purificatione eorum præscripsit: leges autem eis tales *insuper* posuit.

ΚΕΦ. ιϚ'.

Νόμοι Διάφοροι.

Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας εὐδαιμονεῖν τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τῇ τε πόλει καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητρᾴζιν, [z] ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς σωτείναι γαμετῇ, καὶ [a] πίτθαις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς [b] ἐκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν, μηδὲ τῷ αὐτὸς τὰ [c] ἄρρενα μίξιν πιμᾶν, διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. κατὰ δὲ τοὺς εἰς ταῦτ' ἐξυβρίσαντας, θανάτου ἔζημε τὴν τιμωρίαν.

β'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ διαλαμπουσῶν τὴν ἁγνείαν ἐπίσης. [d] τούτων τε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργεται, καὶ προστάττει γαμεῖν τὰς [e] ἠπαρθενευμένας ἐκώλυσε· μήτε θέλειν, [f] μήτ' αἰσχυνάλωτον γαμεῖν αὐτὸς [g] κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ πορνείας καὶ [h] πανδοκεύειν πεπραγμένας τὸν βίον, [h] μηδὲ τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν ἐφ' οἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μόνοι δὴ πεθνηκότος ἀνδρὸς [i] ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. [k] μόνῃ δ' αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅταν δὲ νεκρῷ προσῇσιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν δ' κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ [l] τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεταῤῥᾶσιν. ἀφελεῖς δ' εἶναι [q] πάσαν ἀφέλειαν. τὸν δ' [r] μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τὰς ἱερᾶς σκέλυσι τὰ γέρα· ἀναβαίνειν

CAP. XII.

Leges variæ.

ADulterium quidem in universum prohibuit; felicitatis esse reputans, ut viri de nuptiis recte sentiant; atque reip. simul ac familiis expedire, ut legitimi sint liberi. Item matribus misceri, ut omnium nequissimum, vetuit lex: atque etiam cum noverca, & materteris, & sororibus, & filiorum uxoribus rem habere, ut flagitium abominandum detestatus est *Moyses*. Quin & prohibuit ad mulierem menstruis pollutam accedere, aut bestiarum concubitum petere, aut coitûs cum maribus amore ardere, *turpem* & improbam ex eorum pulchritudine *fibimet* quærentes voluptatem. Iis vero qui hæc *præcepta* insolenter ausi fuerint transgredi, pœnam capitalem irrogavit. *Incestus & turpes concubitus mcrte vindicantur. Lev. c. 18. & c. 20.*

2. At sacerdotibus puritatem etiam duplo majorem *quam reliquis* præscripsit. Nam & ab istis similiter eos abstinere voluit, prætereaque lege cavebat ne mulieres in uxores haberent quæ prostitissent: imo & servam aut captivam ducere prohibuit, aut quæ ex caupona aut hospitio publico vitam sustentassent, aut quæ à prioribus viris quacunque de causa repudiatæ fuissent. Summum vero Pontificem ne mortui quidem uxorem in matrimonium accipere permisit, licet hoc aliis sacerdotibus liberum reliquit. Huic autem injunxit solum virginem ducere, eamque servare. Ob eandem rationem neque ad mortuum accedit Pontifex: cum tamen cæteris sacerdotibus licitum sit ad fratres & parentes & liberos mortuos accedere. * Item corpora integra habere *jubentur*, & ab omni *Sacerdotum honestas, ac præcipua M. Pontificis. Lev. c. 21.*

vultum, valetudinem firmam, partum facilem masculumque. BERN. Ex τ Ϝ ἱερῦ γῆς Cedren. ὡσαυτίας τι καὶ Ϝ ἱερῦ γῆς *Vat.* ὡσ Ϝ ἱερῦ γῆς ὡ τι ὡσ τοίχοις legerat *Vet. Interpr.* ignarus Sacræ legis, *Num.* c. 5. v. 17.

v Αὐτῇ,] Georgio αὐ·ᾶς.

w Ἐπ' αὐτοῖς] Τῆς ἐπ' αὐτῆς *Bas.* & *Gen.* τ ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Epiph.* ἐπ' αὐταῖς pro ἐπ' αὐτῆς ante editorum, sonoritatis similis gratia. BERN. Ita pro ἐπ' αὐτῆς *Editorum*, quod ex simili cum ἐπ' αὐτᾶς sono ortum, rescripsit *Bernardus*. ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτῇ *Vat.*

x Τοῖς ὁμοφύλοις] Non iis tantum, qui ex sua tribu, Levi nempe, erant adulteria & alia crimina interdicta, sed Israelitis. Unde discimus Josephum voce ὁμοφύλων complecti totam gentem Hebræorum. Ita mox opponit ὁμοφύλους & ἀλλοτριοχώρους REL.

y Ὡς κακὸν μέγιστον] Ὡς abest *Big.* & *Samb.*

a Πίτθαις,] Πίτθαις vel πιτθαῖς (nam de accentu hujus vocis aut πηθαῖς Grammatici nolunt altercari) *Big. Burinsque* meus. Verum ab auribus Atticis neutiquam abhorreat *Samb.* πιτθίοι, aut πεθύοι *Busb.* πεθύοι scripsit *Hen.* sicut πίθαις excusum est *Bas.* & *Gen.* pro suaviori πήθως. Hasce autem tales vocat Legumlatorum castissimus אחות אבין & אחות אבך c. 18. *sorores*, *amitas atque materteras*. BERN. Ita *Big.* in *Editis* πίτθαις. forsan Ἀτικώτερον & suavius πιτθίοι *Samb.* aut πεθίοι *Vat.*

b Ἐκφαυλον ἔχον] *Bas. Gen.* & *Epiphan.* Male MSS. ἔκφυλον. Nam ἔκφαυλον ἀδὶ ἐκ est תועבה & זמה Legis Connubialis v. 17, 22, 23, 29. BERN. Ἐκφυλον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

c Ἄρρενα] *Big.* & *Samb.* ἄρσενα, contra usum Atticum. Ibidem μίξιν *Samb.* BERN.

d Τούτων τε] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* τούτων γὰρ in *reliquit*.

e Ἠπαρθενευμένας] Ἐταιρευμένας mendum *Bas. Gen.* & *Big.* ἑταιρηκύιας à verbo circumflexo *Busb.* ἑταιρεκύιας etiam *Samb.* Typo autem barytono quam contracto notat illud τὰς πεπορνευκυίας ἢ ἑταιρευκυίας, ut exponit Etym. M. Hujus generis est זנה apud Moysen libro suo tertio, qui est de moribus Sacerdotum. BERN.

f Μήτ' αἰσχυνάλωτον γαμεῖν] Id in Lege Dei vetitum non est: nisi credatur latere sub חללה. sed Judæi id per sequelam inde eliciunt, quod suspecta sit integritas puellæ, quæ captiva fuit. Ideo & postea regi ex familia Chasmonæa reprobratum fuit, maternum genus a captiva ductum esse, ideoque ad Pontificatum eum ineptum. REL.

g Κεκώλυκε,] Τεθέληκε legisse videtur *Epiphanius*. Verum illa γαμεῖν αὐτὸς κεκώλυκε non agnoscit *Vat.*

h Μηδὲ] Ex *Coll. Big.* Editi μήτε.

i Ἠξίωσε] Sufficit hoc in loco *Sambuci* ἠξίωσε γυναῖκα. *Busb.* etiam & *Hen.* ne γαμεῖν bis poneretur, malunt ἠξίωσε γυναῖκα λαβεῖν. Similiter *habere permisit uxorem Epiphanius*. BERN.

k Μόνῃ δ' αὐτῷ] Μόνῳ δ *Big. Samb. Hen.* & *Epiph.* Atque tantidem profecto valebit μόνῳ atque μόνῃ in hac sententia, si elegantia quæramus. BERN.

l Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι] Τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι *Bas.* & *Gen.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Busb.* & *Hen.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι eodem animo *Samb.* necnon τοῖς ἑαυτῶν προσιέναι *Big.* BERN. Ita *Bas.* & *G.* τοῖς αὐτῶν προσιέναι *Vat.*

q Πᾶσαν ἀφέλειαν.] Ἀσφάλειαν error cod. *Samb.* ἐξ πᾶσαν ἀφέλειαν *Big.* Sacerdotibus etenim aliquoties hoc imperavit Sanctissimus היתם לי קדשים, ἔσεσθέ μοι ἅγιοι. BERN.

* *Item corpora integra habere* jubentur,] Ita placuit locum interpretari ex istis *Hesychii*, ἀφελὴς, ἀσινὴς, καθαρὸς, ὁλόκληρος, ὁ μήτε πλειόζων μήτε δέων τι Ϝ σώματος. Cæteri fere ad hunc modum, *Iidem jubentur simplices esse omnique fuco carere*. Videsis *Etym. M.* voce ἀφελές.

r Μὴ ὁλόκληρον] Id est aptas non habens & integras omnes partes corporis. Hoc explicat quod alibi in lib. de bell. scribit eos qui ob πήρωσιν non ministrabant in altari, partes tamen accepisse e cibis. Illud πήρωσιν per *cæcitatem* reddidit Interpres. Ita alibi hanc vocem esse reddendam non nego, uti quum Josephus lib. VI. de bell. cap. 16. scribit πεπήρωνται δ, *cæci enim redditi sunt*. At πηρὸς est qui non ὁλόκληρος. Zozimus histor. lib. VI. pag. 828. ita opponit ὁλόκληρον ἔχειν τὸ σῶμα & μέρος τι Ϝ σώματος πεπηρωμένον. Demosthenes oratione περὶ στεφάνου pag. 146. τὸ σῶμα πεπηρωμένον, *truncum mutilatum*, ubi Scholiastes,

Abstemii adjunto sacrifici, sine vitio victimæ. Lev. c. 22. & c. 10. Ezech. c. 44.

mni vitio pura. Si cui tamen sacerdotum defectu aliquo laborare contigerit, jussit & suam cum sacerdotibus partem accipere: verum ad altare ascendere & fanum intrare prohibuit. Nec solum in sacris obeundis puros esse voluit: sed & operam dare ut in quotidiana vitæ consuetudine sese irreprehensibiles præstent. Ideoque qui sacram sibi vestem induunt, & ab omni culpa vacui sunt & præter cætera casti & abstemii; vini usu, tantisper dum stolam gerunt, interdicto. Præterea & victimas mactant integras, omnique vitio carentes.

Septimo quoque anno ab agricolarum ferro innoxia erat terra San*cta.*

3. Atque hæc Moyses etiam vitæ suæ tempore observata tradidit: de quibusdam vero, cum in solitudine viveret, in futurum prospexit; ut illa terram Chananæam adepti facerent. † Septimo quoque anno agris dedit requiem & ab aratione & consitione, sicut jam ante populo septima quaque die remissionem à laboribus dederat. Quin & quæ sponte sua terra *hoc anno* ferret, publica esse *jussit* & promiscui usus tam extraneis quam contribulibus, nihilque ex iis servari. Idemque fieri *voluit* post septimam annorum hebdomadem. atque hi quidem omnes sunt *anni* quinquaginta. Annus autem hic quinquagesimus Jobelus appellatur ab Hebræis: in quo debitores à mutuo liberantur, servi liberi dimittuntur, quos, contribules cum essent & legem aliquam violaverint, servitutis pœna affecit, utpote mortis supplicio exemptos. Porro & agros pristinis dominis restitui præcepit, hunc in modum. Instante Jobelo, quæ vox libertatem significat, conveniunt venditor agri & em-

Dein post septem annorum Hebdomadas Jobelus, *sive* Jubelæus, *felicitas seculi, Annusque Magnus Hebræorum. Lev. c. 25. & c. 27. Num. c. 36. Jos. c. 6. Philo, p. 1183. & Tacitus, l. 5. Hist.*

ἢ ἐπὶ τ̃ βωμὸν καὶ εἰσιέναι εἰς τ̃ ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαροὺς εἶναι, σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν δίαιταν, [s] ὡς αὐτὴν ἄμεμπτον εἶναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ περὶ πάντα καθαροὶ καὶ νηφάλιοι· [t] πίνειν οἶνον [v] ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. [x] ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ [y] κατὰ τ̃ ζωῆς χρόνον τ̃ αὐτοῦ γινόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε· τ̃ δ' αὖθις καίπερ ἐπὶ τ̃ ἐρημίας διαιτώμενος προενόησεν, [z] ὅπως ἐπειδὰν τὴν Χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τ̃ ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. [a] καὶ τ̃ αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τ̃ γῆς κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσι τὴν χρῆσιν, [b] τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν [c] φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο [d] μεθ' ἑβδόμην ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μέν ἐστιν [e] ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ [f] πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς Ἰώβηλος· ἐν ᾧ οἵ τε χρεῶσται τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται, οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ παραβάντας τι τῶν νομίμων [g] τῷ σχήματι τ̃ δουλείας ἐκόλασε, θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τ̃ τρόπον. [h] ἐνστάντος τ̃ Ἰωβήλου, [i] ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅ, τε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πρια-

stes, πεπηρωμένον ἤγουν βεβλαμμένον. Libanius declamatione 43. p. 906. χεῖρας ἐπήρωσαν, *manus absciderunt* Aristides declamatione adversus ineptos Sophistas, πηρωθέντας αὐτοὺς ἤτοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὰς χεῖρας ἢ καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τ̃ σώματος, *mutilatos vel oculis vel manibus vel alia corporis parte.* Ἀδύνατοι dicebantur Græcis milites τὸ σῶμα πεπηρωμένοι teste Harpocratione ad illam vocem. ὅσοι διὰ πήρωσιν ἀπόλεμοι ἦσαν, quotquot ob mutilationem militare non poterant, scribit Arrianus de exped. Alexand. Veteres glossæ: Mutilatio πήρωσις σώματος. Josephus ipse infra lib. VII. 2. πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, *cæcos & claudos.* Utrique πεπηρωμένοι, non soli cæci. Sic lib. VII. 6. de Mephiboseth claudo πεπηρωμένος τὰς βάσεις. Sic lib. IV. 8. ὁ πηρώσας qui mutilaverit aliquem, ubi Gelenius male, *excæcaverit.* Plutarcho ἀνάπηρος & ὁλόκληρος opponuntur in apophthegmatibus & alibi. REL.

s Ὡς αὐτὴν] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ταύτην in *Editis*, *aliisque.*

t Πίνειν οἶνον] Inter res prohibitas sacerdoti ministrant, etiam יין vinum recensent Talmudici: & plus quarta parte logi bibere non licuisse definiverunt. REL.

v Ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι] Id est quamdiu sacris operantur in templo: nam extra tempus ministerii & quando extra templum versabantur, vestes sacerdotales non gerebant, quas in templo servabant præfecti amictui sacerdotali. REL.

x Ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα] Ἔτι δὲ καὶ ἱερεῖα *Samb.* ἔτι δὲ καὶ ... *Epiphanius* pravis ocellis. Ibi loci *Samb.* καταμηδέν. BERN.

y Κατὰ τ̃ ζωῆς χρόνον] Κατὰ τ̃ τ̃ ζωῆς χρ. *Vat.* & *Samb.*

z Ὅπως ἐπειδὰν] Sic *MSS.* ὡς ὅπως in *Editis*, nimis liberaliter.

† *Septimo quoque anno*] *Septimo quoque anno terram Sanctam ab agricolarum ferro innoxiam & quietam dicit O. M. Dein post septem annorum hebdomadas sive* שמטות *: Nam Chronologi illustres Scaliger & Petavius frustra defendunt imperitiam Rabbinorum aliquot Illustrium sive Gaonim f. 9.* ע *; contra Misnicorum Seburaeorumque Scholas antiquiores* Eracin *f. 11. b. & f. 12. contra Africanum, Eusebium, Hieronymum, & ceteros Scriptores Christianos, contra Josephum hunc tam heic quam c. ult. § 30. & Philonem p. 1187. & p. 767. & doctissimos Judaeorum, contra verba disertissima Legis Divinæ, & præter analogiam manifestam τ̃ πεντηκοστῆς & τ̃ πεντηκοστοῦ, quæ appellant cum Moysis tum Christi discipuli. Adde insuper sponte confitentes Gemaristas in* Eracin, *ex nimio studio supputandi per solos Sabbatismos ab excisa dudum Æde secunda, (anno autem Sabbatico hæc demolita erat) neglectam fuisse rationem veram & veterem Jubilæi miseræ exulique genti:* יובל ושנת החמשים Jobelus, *felicitas seculi, Annusque Magnus Hebræorum, atque recte interpretanti* ἐλευθερία, ἄφεσις, σάχθεια ; Restitutio, Recuperatio, *servos patrios liberat, obæratos solvit, prædia extra urbes heris pristinis per compensationem restituit. Consule Lev c. 25. & c. 27. Num. c. 36. & Josuæ c. 6. Philonem etiam egregie dissertantem p. 1183, &c. de hebdomade numero quam sacro: Talmudum insuper Babylonicum in* Eracin, *& Maimonidem Jad tit.* Semitta & Jobel, *& Samag.* 153 עשין. *Et Corn. Tacitum l. 5. Historiarum.* BERN.

a Καὶ τ̃ αὐτομάτως] Ita in *MSS.* ἐπὶ τ̃ in *Editis.*

b Τῶν τε ὁμοφύλων] Τοῖς ὁμοφύλοις καὶ ἀλλοτρίοις *Busb.* & *Hen.* & *Vet. Interpr.*

c Φυλάττοντας.] *Big.* cum *Samb.* φυλάσσοντας. Mox ποιεῖν δὲ τοῦτο καὶ *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN.

d Μεθ' ἑβδόμην] Ita *Josephus* tam heic quam alibi, & *Philo*, p. 767. & p. 1187.

e Ἔτη τὰ πάντα] Ἔτη πάντα *Samb.* & *Big.* BERN.

f Πεντηκοστὸς] Aliis *quadragesimus nonus.* qua de re magna inter viros Eruditos controversia. Vide *Scaligerum* in *Animadvers. Euseb.* p. 15. & p. 34. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 9 c. 27. *Cunæum* de *Rep. Hebr.* l. 1. c. 6. & *J. Clericum* ad *Levit.* c. x.

g Τῷ σχήματι] Servi quomodo inter Judæos esse potuerint; hic explicat. REL.

h Ἐνστάντος] Ἐνστάντος γὰρ τ̃ Ἰωβήλου juxta *Vet. Interpr.*

i Ἐλευθερίαν] Perite. Nam יובל ἰωβὴλ Octateuchi & Misnæ, יובלא *Jobela* Onceloso, יובילה Paraphrastæ Samaritico, ἰώβηλος Josepho, ἰωβαὴλ & ἰαυβαὴλ يوبيل in versione Arabica Samaritarum, *Jubilæus* Hieronymo, proprie significat ἐλευθερία, ἀπολύτρωσις, ἀποκατάστασις, ἀναγωγὴ, Restitutio, velut Jer. c. 31. 9. *Benevolentiæ ergo ipsos reducam ac restituam*, ἐν παρακλήσει ἀνάξω αὐτοὺς, בתחנונים אובילם. Quorsum συζυγίας *Hophal* futurum יובל *Jubal*, *Jobal* & *Jobel*, *restituitur*, *revertit*, ut in nominibus virorum festorumque propriis fit, migravit facile in ἐλευθέρια, *Liberalia*, ἀφέσια, Moyse volente: Hujus enim nominis rationem satis abunde explicat ipse Legislator, nisi Theologi Judæorum, & jam meliores nimium affectarent nugas Pharisaicas. Ait itaque ab Oraculo יובל היא תהיה לכם תובלו איש ושבתם איש אל אחוזתו, quod est, *Jobelus hic vobis erit: quisque adeo rem pristinam patriam repetet.* LXXII. Interpr. ἀφέσεως σημασία αὕτη ἔσται ὑμῖν, καὶ ἀπελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. Et statim בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחוזתו, *Redibunt cuncti anno illo Jobelæo ad propria*: ἐν τῷ ἔτει τ̃ ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς, ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. Iterumque Amramides וקראתם דרור, *Hunc annum Libertatis vocabitis*, خلاص Interpreti Samaritico, חירותא Chaldæorum non uni: *Remissionem vocabis*, inquit Hieronymus. Accurate: ut à *Remissione* ἐπ' ἀφέσει seu השמטה, alia voce יובל Quinquagesimalem isthanc distingueret. Conveniunt in hac interpretatione plurimi Criticorum Sacrorum LXXII. Alexandrini quandoque יובל vertunt Græce ἄφεσις, Num. c. 36. 4. ἐὰν γένηται ἡ ἄφεσις; ac sæpissime היובל, ἀφέσεως σημασία, *Libertas prædicta*, *Remissio promulgata clare & κλαγγηδόν*, aut una voce τὰ ἀφέσια. Pariter Aquila exponit שופרות היובלים in l. Josuæ, τὰς σάλπιγγας τ̃ ἀφέσεως. Saadias Rabbinus illustris, & Judæi Maurusii pro יובל, quoties occurrit in Lege vetustissima, reddunt اطلاق ἔκλυσις, *dimissio, remissio*, ἐλευθέρωσις. Idem urget Abrahamus Abenesdras יובל כמו שלוח, *Jobel* est *Silluch*, ἀπόλυσις, *manumissio*. Tum Moyses Nachmanis ait Annum L. *Jobel* nuncupari in Sacris, לא על התקועה רק על הדרור, *Restitutæ Libertatis* causa ἐτύμως; non *Clangoris*. Deinde Syro ubique Bibliorum S. vice Jobel ponitur φωναία פוניא, i. e. ἐπάνοδος, ἐπανέλευσις (κατὰ τοὺς ό. Lev.

πριάμενον, καὶ [k] λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνασμένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν δυναμένων τὸν ἀγρὸν ὁ πωλούμενος δέχεται· [l] τὸν ἀγρὸν ὁ πωλούμενος· ἐὰν δὲ ἀναλώματα ὑπερβάλλοντα, ὑπὲρ δὲ λείποντα [m] καταλαβὼν [n] τὸ ἰκνούμενον ἐξίστατο τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναμφοτέρων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς [o] πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς καὶ κώμας πεπραμένοις· πρὸς γὰρ [p] τὸν ἐν πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ πληρωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, [q] ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι· εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σιναῖον καθιδρύσῃ τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένην [r] παρέδωκεν.

δ'. Ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν καὶ στρατὸν τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη [s] κατὰ νοῦν ἔχων ἅπαντα. [t] προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευίτιδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λεῦται, καὶ πάντων ἀπελεῖς. θυομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν [v] μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλιτεύειν [x] δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἀντὶ δὲ Λευὶ κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας [y] Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου παῖδα, καὶ Ἐφραίμου ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῷ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ [z] παραδοῦναι τοὺς παῖδας, ὡς καὶ πρόσθεν.

ptor, atque fructus æstimantes simul & expensas in agrum factas, si fructus majores exstiterint, agrum recipit venditor: sin vero superent expensiæ, accepto quod defectum suppleat, possessione cedit *emptor*. Cum autem pares fuerint fructus & expensæ, antiquis possessoribus *agrum* assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quoque jus obtinere voluit, cum in villis sitæ venduntur: nam de iis quæ in urbe veneunt aliter statuit. *Scilicet*, si quidem intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptorem domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus, emptori possessionis jus confirmat. Hanc Moyses legum constitutionem, dum in castris sub monte Sinæo exercitum teneret, à Deo accepit; atque literis consignatam Hebræis tradidit.

4. Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur, [1] deinceps ad exercitum recensendum semet convertit, quod jam tum in animum induxerit res ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Levitica, imperat censum accuratum omnium, quotquot militari essent ætate. Levitæ enim Dei sacrati erant ministerio, & à *cæteris* omnibus immunes. Lustrato igitur exercitu, inventi sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti & quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo usque ad quinquagesimum. At vice Levi in principum numerum cooptavit Manassen Josephi filium, & loco Josephi Ephraïmen. Nam à Josepho obsecrabat Jacobus, ut sibi filios suos in adoptionem daret, sicut supra diximus. XI. *Israëlitarum recensio.*

5. [2] Ca-

Lev. c. 29. 13.) ἀναπομιδὴ, ἀπάντησις. Reversio, Reditus, חזרת האחזורת phrasi Rabbinorum, ἀπάλλαξις. Ab illa quinquagesimali solennitate, quam clangor insignis rite induxerat, σάλπιγξ etiam meruit היובל appellari, ut constat Ex. c. 19. 13. כמשוך היובל, quod reddo ὁπότε σῶμεν σάλπιγξη: sive ad instar clangoris Jobelæi quasi scripserat ὁ θεὸς, ut v. 19. כמשוך בקרן היובל או בשופר. Nihil enim buccina Jubilæa validius inter voces humanas, nihil audiebatur productius. Quin antiquiores docuerant parem esse rationem, ritum similem Jobelæi indicendi, atque cujusvis Anni Novi; tum clangi utrumque cornubus quibuscunque præter bubula, *Ros hassana* c. 3. 2, 5. aut ex opinione Sapientum aliquot Neomeniam Tisri caprinis, vel juxta placitum R. Judæ, communem annum τῶν κεράτων, Jobelæum τῶν αἰγείων, ר' יהודה אומר כראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. Nostros autem Commentatores seduxit simul cum Jarchio, Maimonide, Bartenorio, Kimchio, & ante illos Paraphrasta Chaldæo Vatum priorum, qui vocatur magnus Deuterota R. Aquiba, qui cornu arietis Isacii apud Sinæum sonuisse credidit, data tum Lege Hebraica. Is enim, (si rem veram dicunt Babylonii, f. 26. a. *Ros hassana*) cum à pastore Arabe didicerat (דכרא) arietem appellari inter Nomadas יובלא *Jobela* (puta literis vernaculis ايبلي *Obalio*, ايبلي *Ibolo*, ut אבולא *Ebbula* Chaldaicis, quasi primas virque gregis: vel perperam accepit Rabbinus ille arietem unum pro grege toto, אבולא *Ebula* Syris, ابول *Ebbaulo* & ابلة *Obolla* Arabibus:) illico ad Annum liberum Hebræorum buccinis rite promulgandum voculam transfert, duplici licet ac perdura Catachresi. Quippe hac ratione יובל primo significabit דכרא ὁ κριὸς, secundo קרן של איל *Cornu arietinum*. Unde Jonathan interpretatur בשופרות היובלים Jos. c. 6. כשופריא דקרן דכריא, ἐν ταῖς κερατίναις MS. Oxon. & Aldino, ubi Arabs reddit ابواق الجلبة tubis clangentibus, LXXII. Interpr. ἐν σάλπιγξιν ἰεραῖς, Hieronymus rectissime, *Buccinis quarum usus in Jubelæis*. Tertio adhuc denotabit יובל, ut ex Moyse notissimum שנת חמשים. Quid vero non admittunt Rabbanitarum pueri? Obtinuit inde auctoritate Aquibæ, quod per mille annos arietinis solis proclamarentur tam annorum initia singulorum quam Libertas (uti liceret fieri misero populo) καὶ πιστηκοῦσι: invitis scholis totis Pharisæorum συλχέσιν. Temere etiam factum, quod viri docti *Jubilum* vocem Latinam ab Hebraico יובל aut יבל, sit *clangor*, sitve jam *buccina*, deducendam affirment. Venit Jubilum ab *ἰαλέμα* Cretico. BERN. Ab היובל quod *ἰλάσθησαν* fierent & liberæ possessiones, redeuntes ad pristinos dominos. REL.

k Λογισάμενοι] Λογισάμενοι *Busb.* & *Hen.*

l Τὸν ἀγρὸν] Τὸν κάρπον *Vat.*

m Καταλαβὼν] *Epiphanius, recipiens emptor.* Verum *Bas.* & *Gen.* καταβάλων, *Big.* & *Samb.* καταβαλὼν: ut Scribæ peccare possunt. BERN. Ita *Bernardus* ex *Vet. Interpr.* apud quem *recipiens emptor.* in *Editis* & *MSS.* aut καταβάλλων aut καταβαλὼν.

n Τὸ ἰκνούμενον] Τὸ ἱκανούμενον *Vat.*

o Πρότερα νεμηθεῖσι.] Πρότερον νεμηθεῖσι *Samb. Hen.* & *Busb.* πρότερον ἀλλοτεμηθεῖσι *Vat. Coll. Voss.* & *Samb.* in margine.

p Τὸν ἐν πόλει πεπραμένων,] Ita quatuor *MSS.* in *reliquis* & *Editis* τὸν ἐν τῇ πόλει.

q Ἀναγκάζει τὸν] Ἀναγκάζειν *Vat.*

r Παρεδίδωκεν.] Αὐτὸς παρεδίδωκεν juxta aliquot *Epiphanii* Codices.

1. *Deinceps ad exercitum recensendum*] *Sic fuit pacis opus: sequitur de militia Hebræorum. Ad censum*, פקורה, ἐξέτασιν *Jos.* ἐπισκοπὴν *Int.* LXXII. *Nam* ἐπιζητῆσαι *editionis Romanæ* v. 18. c. 1. *neque Atticum neque Græcum, quam existimabant contra Nobilius & Grotius; sed errore librario prognatum, pro meliori verbo* ἐξήτασαν *aut* ἐπηξήτασαν. *aut* ἐξητάσθησαν *ipsius Josephi, aut demum* ἐπεσκέψασθαι LXXII. *Interpr. versu illo* 18. *ex Hebræo* יתילדו *q. e.* יתיחסו *Onceloso optimo Metaphrastæ. Ad censum itaque secundum, vel tertium Saliano aliisque æstimantibus, Phylarchis* נשיאי ישראל *duodecim cognitibus veniunt, Exodi mense Jaro, anno secundo ætatis militaris, quam Moyses à* XX. *annis orditur, Josephus historicus in* L. *terminat, Rabbinorum aliquot in annum* LX; *quomodo de Levitis sacro jam numero defuncturis Lex ipsa definierat, capita* 603550. לגולגלותם כל יוצא צבא, *sicut Num. c.* 1. & *c.* 2. *certo legunt omnia Biblia Commentatoresque Sacri, præter hunc Flavium. Hujus tamen ἀντίγραφα, quot Epiphanius Scholasticus, Zonaras Drungarius, Epitom. Cantuar. aut nosmet versavimus, colligunt militum nomina cuncta* 603650. *Viderat adeo Josephus in membranis Legis* שש מאות *pro* חמש מאות, *aut Librariorum Græcanicorum negligentia jampridem peccatum fuit in nota* $\overline{\chi}$ *pro* $\overline{\Phi}$; *facilius quam in voce* ΕΞΑΚΟΣΙΟΙΣ *pro* ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣ. *Ephramitis equidem vice Josephi Patriarchæ cooptatis, Manassitisque loco Levitarum gentis sacræ bellique immunis.* C. 1. & 2. τῶν ἀριθμῶν. *Ex. c.* 30. 2. & *c.* 38. 25. BERN.

s Κατὰ νοῦν] *Samb.* καθ' ἑνῶν.

t Προστάσσει] Προστάσσει τε *Busb.* & *Hen.* ut & mox ἀκριβῶσαι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑξ.

v Μυριάδες ἑξήκοντα] Ita in omnibus *Josephi* libris & *Zonara* ejus Exscriptore. Viderat ideo in membranis *Legis* שש מאות pro חמש מאות, aut *Librariorum Græcanicorum* negligentia jampridem peccatum fuit in nota $\overline{\chi}$ pro $\overline{\phi}$.

x Δυναμένων,] Δυναμένων τὸν ἀπὸ εἴκ. *Samb.* & *Big.*

y Μανασσῆ τὸν Ἰωσήπου] Μανασσῆ τοῦ ἰωσήφου *Bas.* & *Gen.* Sed & illi mox ἀντὶ τοῦ ἰωσήπου, necnon πρὸς ἰωσήπου ritu MSS. μανασσῆ τοῦ ἰωσήπου *Busb.* & *Hen.* BERN.

z Παραχεῖν τοὺς παῖδας,] Παραχεῖν παῖδας *Big.* & *Samb.* Occurrebat *Epiphanio* ibi loci ἐν τῷ vel τῷ ποιητὰς αὐτῷ παραχεῖν παῖδας. Hanc autem historiam expilavit Zonaras Annalista hunc in modum. Μετὰ ταῦτα ἀριθμήσας διέγνω τὸν λαὸν καὶ εὑρέθησαν τὸν ὁπλα φέρειν δυναμένων μυριάδες ἑξήκοντα καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. ἦσαν δὲ ἦσαν οἱ τὸ εἰκοστὸν ὑπερβαίνοντες ἐνιαυ-

Forma caſtrametationis Hebræorum. Vide Num. c. 2. & c. 4. & c. 10.

ς'. [2] Caſtra autem figentes Tabernaculum in medium acceperunt, trium tribuum tentoriis ſingula ad latera poſitis: interque ea patebant viæ. Forum etiam adornabatur, reliquæ venales ſuo quæque loco diſpoſitæ erant: & omne genus opifices ſuas habuere officinas: atque civitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem circa Tabernaculum ſacerdotes quidem primi occupabant: *iſtis* proximi erant Levitæ, numero omnes (nam & illi, quotquot maſculi quidem erant triginta dies nati, recenſebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit ut nubes incubaret Tabernaculo, tantiſper illis veluti præſente Deo eodem loco manere viſum eſt; illinc vero migrare, cum ſede aliò moveret.

Levitarum recenſio.

Ritu nubis Æds S. incubantis ſive tollentis ſe, ſeratoædûsis ordinatur. Ex. c. 40. Num. c. 9. & c. 10.

6. Primus autem & [3] buccinæ formam excogitavit, & ἄχελ & πειῆκοσι ἐλελακώτες. αὐτὶ ὃ τ λοιπῆς φυλῆς τοῖς φυλάρχοις κατέλεξαν τὸ. παῖδας & ἰωτὴρ τ μανασσῆ κ τ ἰφραίμ, κ τῆ Δανιηλῆ & ωζπάτος ιακώβ. BERN.

2. *Caſtra autem figentes*] Ita cum *Vet. Interpr.* ad hunc modum *Gelenius* reddit, *Compacto autem Tabernaculo in medium caſtrorum illud acceperunt.*

a Οδοί τε Δι] Ita *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁδοὶ ὃ Δι μέσων *Baſ.* & *G.*

b Οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλ] Οὐδ' ἰνί τε ἄλλῳ ἢ πόλ *Samb.* Ubi *Baſ.* & *Gen.* ἀλλῳ, ἢ πόλ. BERN.

c Δισμύριοι κ τριχίλιοι] Δισμύριοι κ τριχίλιοι ωθς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Baſ. Gen. Busb. Hen.* & *Zonaras.* δισμύριοι κ διχίλιοι ωθς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα *Big.* & *Samb.* Pariter tota plauſtra codd. Epiphanii: *Inventique viginti duo millia octingenti octoginta.* Scriberem ſane τρισμύριοι ωθς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, perinde ac opinaretur Flavius Num. c. 3. recenſitos duntaxat pueros Levitarum, loco primogenitorum, quos tribus XII. Deo auctori hominum rerumque cunctarum debuerânt; ſed c. 4. additum numerum Levitarum ætate jam integra & liturgica. Vide Epilogiſmum.

d Ἐφ' ὅσον] Ἐφ' ὅπου *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

e Αὐτοῖς] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

f Εὗρε ὃ] Cum grano ſalis accipiendum; quod Moyſes non invenerit, ſed à Deo didicerit hujuſce buccinæ confectionem. Vide Diſſertat. *Joan. D'Outrein* de Tubis Argenteis, p. 88. ad finem Libr. Tertii. vide *Relandum* Palæſt. Sacr. p. 277. HUDS. in *Add.*

g Βυκάνης] חצוצרה ἀσωρᾷ dicitur & σάλπιγξ alibi, uti שופר βυκάνη. Illa tuba, hæc buccina. Sed tempore Joſephi, uti & nunc, confuderunt jam חצוצרות & שופרות. REL

h Ἐξ ἀργυρέας] Ἐξ ἀργύρου πεποιημένης *Hen.* & *Busb. Ex argento factæ* Epiphan. Alterum elegantius & Joſepho aptius. BERN. Ἐξ ἀργύρου πεπεισμένης *Idem.* quod, ut elegantius & *Joſepho* aptius, probat *Bernardus.*

3. *Buccinæ formam*] *Fabricatur Buccina una atque altera*, βυκάνη *Joſepho*, σάλπιγξ *Int.* LXX. & ψ. 98. 6. σάλπιγξις ἐλατὰ *quidem Ægyptiacis*, Tubæ ductiles *S. Ambroſio*, *Arabi* بواق الخافقة Tubæ tinnientes à metallo, *ſicut ibidem* שופר κερατίνη. بوق βὰκ *Interpretibus Samaritanis, Saadiæ etiam & pleriſque Judæorum: unde* בוקא *Syris*, & *mox* βυκάνη *Jaonis filiis.* نفير, *Tavoſo μηδίζουσι, S. Hieronymo* Tuba, *Moyſi autem* חצוצרה Haſoſera, ἀσωρᾷ *Joſepho & Doctoribus διδασκάλοις in* Roſſana, Succa, Sabbath, Tamid, *aliiſque codicibus ſuis, Onceloſo & Talmudiſtis Solymitanis*, ἀσωρᾶθα, *ex argento porrecta ferme ad cubitum, medio modo inter tibiam ac tubam Græcorum. Metallo autem ſuo atque figura claſſicum* חצוצרה *diſtinguebatur à* שופר σωφὰς, *tuba recurva corneaque petita à fronte caprorum aut arietum: quæ* buccina *in verſione S. Hieronymi*, κερατίνη *aliquoties in verſione* ο'. *atque in illa Symmachi optimi interpretis, necnon* קרן הכפוף *apud Doctores Miſnicos Gemarieoſque. Quinvero apud Syros Chaldæos Arabaſque in ſcriptis ſacris profaniſque nonnunquam* κέρας *ſive* קרנא *aut* قرن *uſurpari de tubis etiam metallinis, velut apud Latinos lituus capitur. Quo etiam animo dixit Joſes Phariſæus* Ros haſſana c. 3. 3. הלא כל השופרות נקראו קרן. *Quamobrem ferebatur olim in ſcholis Babyloniis illud Apophthegma*, Ob reverentiam ſabbati Haſoſera loco non movetur, movetur Sophar non minus quam tuba. טלטלין את השופר וחצוצרות אינם מטלטלין. *Cod. Sabb. f* 35. *b. Fatetur autem Chaſdas doctor antiquus jam poſt exciſum Templum confuſe ac promiſcue uſurpari* שופרא & חצוצרתא, *ſicut in Lulabo* צפצפא & ערבה, *necnon* פתורתא & פתורה, *pro abaco menſave. Audito etiam Hieronymum virum Eccleſiaſticum ad Oſ.* c. 5. 8. In Gabaa itaque & Rama clara buccina & tuba pertonate: quorum buccina paſtoralis eſt, & cornu recurvo efficitur: unde & proprie Hebraice *Sophar*, Græce κερατίνη appellatur. Tuba autem de ære efficitur vel argento, qua in bellis & in ſolennitatibus concrepabant. *Altera autem buccinarum convocantur Principes, populus totus ambabus; ſicut ex Moyſe Flavius, Salomo Jarchius, Abr. Abeneſdras, tres illi multique alii Rabbini comprobant. Quinetiam primus clangor moverat caſtra Orientalia, quæ proprie Judaica: ſecundus Auſtralia ſive Reubenica; tertius* πρίτυλος *Occidentale Ephræmita duce: quartus excitabat tribus Aquilonares ſub Triphylarcho Danita. Perſonabant etiam hæ tubæ ad ſacrificia Eccleſiæ*, בקרבן צבור *Jarchio Num. c.* 10. 16. *pro* יעלותיכם, *tam Sabbatis quam diebus altis. Quod præter Joſephum Deuteronomiæ in* Officio quotidiano *c.* 7. 3. (*ad Salianos velut refutandos aptum natumve*) *adnotarunt.* Ad libamina & hymnodiam, *dicunt illi ut rem notiſſimam*, duo ſacerdotes cum tot buccinis argenteis à Menſa Adipum pergebant ad Cymbalyſtam clangentes, ושתי חצוצרות של כסף בידם תקיעו ותריעו ותקיעו ונו'. σωίτονοι κ ωδεσωφόμοι, ὀρθῶ κ πολυσαμπὲς ἢ τραχῶδες, *rectum fractum*, ſimplicem varium, modum utrumque (*quorum ergo conſulendi Phariſæi ad finem Maſſiclæ* Ros haſſana:) clangoreque præſertim firmo ſimpliceque populo jamjam adoraturo indicium rite faciebant. *Idem patres docent* Ros haſſana c. 3. 4. In jejuniis (בתעניות, *tempore ita poſcente, propter Num.* c. 10. 9.) prolixius perferri ſonitum buccinarum metallinarum (שתי חצוצרות) quam cornearum (שופר): attamen in Neomeniis longius productiuſque audiri *Sopharum* quam *Haſoſram: quoniam majores in-*

Buccinæ forma.

Levitæ à die 30. ad annum ætatis ſuæ 30.

Num. cap. 3.

v. 22. Gerſonitæ	7500
v. 28. Caathitæ	8600
v. 34. Meraritæ	6200

v. 39, & 46. Summa adſcripta. 22000 ἀνεγράφοις omnibus Legis, Judaicis, Samaritanis, Græcis, cæteriſque. Exemptis adeo Levitarum ipſorum prototociis ccc. quomodo hunc modum Biblicum diſſolverat olim apud Centurionem ſciſcitantem Johannes Zaccheides nobilis Deuterota Becoroth f. 5. a. obſervata analogia primogenitarum, quam intellexit Muiſius vix magis quam Contaricanus Epiſcopus, plaſma facetum Muiſii. Primitias enim maſculas Hebræorum putavit Zaccheides (ut mira & prodigioſa ſemper cogitant Rabbini) triceſimum quodque cranium incipiendo ab anno XX. ætatis, aut ab ipſa infantia מכו' חדש ומעלה duntaxat ſeptuageſimum tertium. Idemtidem arguunt numeri Moſaici, qui feruntur.

Summa vera Levitarum juniorum		22300
Adde Levitas νεωκόρας repertos inter ann. 30. & 50. ex Num. c. 4. 48.	}	8580
		30880

Habes ergo Levitarum quicquid non decrepitum emeritumque, ſive Fl. Joſephi πρωτομέλους ωθς ωπ', vel ſic tenuem ſatis tribum, minimamque inter curias Iſraeliticas. Si hæc minus placeant, culpandi erunt Scribæ veteres tam Judæorum quam Samaritarum, quod totum à portionibus colligendis diſſentire ſuſtinerent. Minuendus adeo numerus Caathitarum, & pro שמנת אלפים ושש מאות, ſcribendum facile שמנת אלפים ושלש מאות, ſicut factum 1 Par. c. 11. 20. de Abiſæo heroe. Vel id aſſerendum quod ex Cabala Talmudica ſupra retuli. Capita autem Meraritica recenſuit exemplarium Græcorum pars maxima ς κ Ν', pro Hebraico ששת אלפים ומאתים וחמשים, quem computum obſervant vel Græca Oxon. MS. & editionis Complutenſis. Codex autem vetus Saravii amplius exhibet ς κ C' κ Ν', 6250: ששת אלפים ומאתים וחמשים. Joſephus denique liberalior cæteris numeravit Meraritas ς ϡΠ, aut ζ ϡΠ', i. e. ושבע מאות ושמנים, aut ששת אלפים שבע. Aut Flavius ipſe ediderat δισμύριοι κ διχίλιοι ωθς ωΝ', nam facile permutant Ν & Π, tum etiam in Hebraicis חכמשים & שמנים. Iſta autem non ſunt hujus otii BERN. Δισμύριοι κ τριχίλιοι ſoli *Big.* & *Samb.* quam lectionem ſequuti ſunt codices omnes *Latini.* τρισμύριοι ωθς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα, ex *Num.* c. 3. collato cum cap. 4. malit *Bernardus*, aut δισμύριοι κ διχίλιοι ωθς ωΝ'. vice ωΠ'. quod Ν & Π facile permutentur. Videſis ad *Joſephi* Origines, hoc in loco.

πεποιημένον. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον· στενὴ δ' ἐστὶ [i] σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα, παρέχουσα δὲ [k] εὖρος [l] ὄγκῳ ὅσον τῷ σώματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τῆς σάλπιγγι παραπλησίως [m] τελοῦν. ἀσωρὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς παρακέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο [n] τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ [o] μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος, ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων· [p] ἀμφοτέραις δὲ σημῆναι τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μετακινουμένης τοῦτο ἐγίνετο. [q] ἀποσημαίνοντος τὸ πρῶτον, οἱ περὶ τὰς ἀναπαύλας ἐσκηνωκότες ἀνίσχεσαν· καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ [r] πρὸς τὸ νότον αὐτῆς καθεστῶτες. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τὸ περιισσῶν ἐξ φυ-

gitavit, *illam* ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum ſe habet. Longitudine quidem eſt paullo minus cubitali: ſed fiſtula ejus anguſta eſt, [4] tibiâ craſſior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quæ ad ſpiritum excipiendum idonea ſit, ſimiliter ac tuba in campanulam deſinens. Hebraïca lingua vocatur Aſoſra. Duæ autem factæ ſunt: & alterâ quidem ad populum exciendum & in concionem congregandum utebantur. Etenim unâ ſignum dante *ſacerdote*, principes convenire oportebat ad conſultandum de rebus ſuis: utrâque vero populum univerſum convocabat. Quoties autem Tabernaculum moveretur, hæc fieri conſueverunt. Cum primum *buccinâ* ſignum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque ſonante buccina, qui ad meridionalem *Tabernaculi* plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter

interpretati fuerant וכרון תרועה השופרות, וכרון תרועת השופרות, Ros haſſana c. 3. 5. *Talm. Jeroſ. Abenejdras etiam admonet expoſuiſſe veteſtiores Commentatorum Num. c.* 10. 10. ביום שמחתכם, *ὁ τῷ σαλπίτῃ. Dein inter gaudia Betſoabi ſeu τῆς ἀντλησέως noctibus Scenopegiorum vides uſum harum buccinarum*, Succa c. 5. 4. *Nomen vero traxit* Haſoſera *ab* anguſtia *ſui foraminis*, χαρεία حصريه i. e الضيف. *Quorſum recte eam appellat Joſephus* στενὴ σύριγξ, *& Plutarchus ejuſdem temporis ſcriptor* μικρὸν σάλπιγγα. *Vide Num. c.* 10. *&* c. 31. 6. *&* ψ. 98. 6. *&* 2 *Paral.* 15. 14.

Caſtra Hebræorum in Eremo ſub Telarchis * * * * *quatuor, præter ingentem numerum peregrini ac imbellis populi.*

קדמה κατ' ἀνατολάς.

*

3 *Zabulon* 57400.	1 *Tribus Juda ſub leone colligit milites gentiles* 74600.	2 *Iſſachar* 54400.

11. *Aſer* 41500. — *Moſes Imperator & Aaron Pontifex cum filiis.* — 5 *Simeon* 59300.

*

צפונה, πρὸς βορρᾶν.	10 *Dan ad aquilam reſpicit cognata nomina* 62700.	*Merarita à tabulatis*, 6200.	ÆDES DEI.	*Caathita ab aris rebuſque ſanctioribus*, 8600.	4. *Reuben ſub ſigno Humano*, על דגל הראובני, *alit belli viros* 46500.	תימנה, πρὸς νότον. Hier. *ad plagam meridianam*, דרומא Oncel. & Imerpr. Samar.

12 *Nephthali* 53400. — *Gerſonitæ à tapetibus ſacris*, 7500. — 6 *Gad* 45600.

*

9 *Benjamin* 35400. — 7 *Ephraim pone bovem collocat armatos* 40500. — 8 *Manaſſes* 32206.

ימה, θάλασσαν. Hieron. *ad plagam occidentalem* Onc. & Iut. Sam. מערבא.

Educebatur autem exercitus Exodi anno ſecundo dieque XX *ſecundi menſis, Sinaa relicta, hoc ordine, Moyſe quaſi teſte Num. c.* 10. *Tribus* 1, 2, 3, *Gerſonitæ ſubinde & Merariæ, cum plauſtris plenis velorum lignique ſacri. Cum* 4, 5, 6. *Caathitæ, deportatores ſecretioris ſupellectilis, &* ἅγια, משאי נשאו ממקרש, v. 21. *Sequuntur è Num. c.* 2. 17. *reliquæ* 7 8, 9, 10, 11, 12. *Joſephus tamen aliique aliquot Criticorum ſacrorum Levitas cunctos tuentur in mediullio gentis armatæ, inter Gad & Ephraim. Nequaquam vero antecеſſerat triduo militem Arca Divina, quomodo ex Judæis Chriſtianiſque non pauci male interpretantur Num. c.* 10. v 33, 35. וארון ברית יהוה נסע לפניהם וגו׳. *Ait igitur verbis iſtis bonus dux*, Proceſſit equidem per triduum coram illis Arca fœderis Divini, oſtenſum eis ſtationem proximam, nube adeo ſubſiſtente atque rurſum incubante. *Ita mox* בנסע הארון, cum elevaretur Arca, *Hieronymo interprete*. BERN.

i Σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα,] Σύριγξ (σύριξ *Big.* eliquatione Æolica) αὐλοῦ βραχέος βραχυτέρα *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* BERN.

k Εὖρος] Variant *Codices.* in *nonnullis* εὖρος, in *aliis* aſpirate cum antiquis aliquot *Grammaticis.*

l Ἀγκῶνι] Δονκῶν *Vat.*

4. *Calamo cantatorio* in *Vet. Interpr.*

m Τελοῦν.] Τελοῦντα Libri quatuor MSS. Requiritur τελεῖ eo loco, vel τελεῖσι, vel τελοῦνται, vel potius εἰς τε κώδωνα ταῖς σαλπιγξὶ παραπλησίως τελοῦσα, ἀσώρους καλεῖται κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν. *Samb.* ἀσωρους (quod eſt Moyſis חצצרת i. e. *Haſoſra*, atque ritu Maſoretarum per proceleuſma χασοσρᾶ. Vel expreſſit Joſephus Syriacum חצצרא *Haſoſra*, qua etiam forma quandoque uſi ſunt Onceloſus & Uzielides.) καλεῖ] κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν *Busb.* & *Hen.* ἀσώρους καλοῦ] κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, haud otioſe. Nam Doctores Jeroſolymitani Ros haſſana c. 3. 4. & Babylonii Sabbath f. 36. imo Interpr. Samaritani, atque Paraphraſtæ Chaldaici ad Legem, ad Pſalmos, & Prophetas, reponunt etiam typum vernaculum חצוצרתא *Haſoſartha* pro Moſaico חצצרת. Inde correptum *Aſoſtra*; niſi & aſperitas elementi *Sade* in Hebraico identidem poſtulat, ut fertur בצרה βόσορ, ita חצצרת ἀσώσορ. BERN.

n Πρὸς τοὺς] Τῷ πλήθει εἰς τὰς ἐκκλ. *Samb.* & *Epiphan* τῷ πλήθει τὰς ἐκκλ. *Big.* BERN. Εἰς τὰς ἐκκλησίας *Samb.* & *Vat.*

o Μίαν] Fortè μιᾷ. COCC.

p Ἀμφοτέραις] Ἀμφοτέρας *Big.* & *Samb.* præceſſit enim μίαν.

q Ἀποσημαίνοντος] Ἀποσημῆναι *Vat.*

r Πρὸς τὸ νότον αὐτῆς] Οἱ πρὸς τὸ νότον αὐτῆς *Big.* & manus altera *Samb.* Eandem lectionem urget & verſio Epiphanii, *Qui ad Auſtrum reſidebant.* Plane תימנה *auſtrum verſus* in libro quarto Moyſis c. 2. & c. 10. Mox enim τὸ κῦ λίβα vertit Flavius ex Hebraico ימה, i. e. LXXII. Alexandrinis θάλασσαν, *mare verſus Mediterraneum*, quod eſt *ad ventum Africum*, νοτοζέφυρον ἢ λιβοφοίνικα, reſpectu Idumææ Judææque. Confirmat autem Joſephus lectionem LXXII. Interpretum Num. c. 10. v. 6. Καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι κῦ νότον MS Alex. aliis κῦ λίβα. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τρίτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι θάλασσαν. καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν τετάρτην, καὶ ἐξαρεῖσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. Quod eſt Hebraice ותקעתם תרועה שלישית ונסעו המחנות החנים ימה. ותקעתם תרועה רביעית ונסעו המחנות החנים צפנה. Hos autem verſus duos neque Critici Judæorum neque illi Samaritarum agnoſcunt amplius. צפנה autem à Samaritis male ſubſtitutum apud aciem ſecundam, ſatis indicat vetuſtiſſimis *Sopherim* utriuſque gentis Iſraeliticæ & Judææ cauſa vocum ſimilium, maxime terminantium, ימה תימנה & צפנה, *ſilentio* fuiſſe neglectum. Idem etiam arguitur ex c. 2. & hoc ipſo c. 10. τῷ ἀριθμῶν. Omnes denique acierum Hebraicarum plagas in membranis ſacri Archivi ibi adnotatas fuiſſe ſuo tempore ſatis jam declarat Joſephus. BERN. Ita (cum antea eſſet πρὸς

Paſcha ſecundum in eremo apud Sinæum celebrant Hebræi, anno jam exacto poſt primum illud & excepto Chriſtiano omnium nobiliſſimum. Num. c. 9.

ter ſex tribus præcedentes & ſex ſubſequentes. Levitæ vero omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem ſonitum pars caſtrorum occidentalis movebatur: ad quartum vero ſeptentrionalis. His buccinis utebantur etiam in ſacris miniſteriis, quandocunque victimas *ad aram* adducebant, tam Sabbatis quam cæteris diebus. Tunc autem primum, poſt diſceſſum ex Ægypto, ſacrificium Paſchale dictum celebratur in deſerto.

λῶν ἀκομίζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἓξ. Λεῖται [a] δὲ τοῖς σκηνὴν πάντες ἦσαν. τέλπον δὲ σημαίνοντος, τὸ κέρας τετραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος [c] ἐκινεῖτο· καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. τοῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτε τὰς ἱερουργίας ποιοῖς αἷς προσάγοντες [v] ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὴν Πάσχα λεγομένην ὅτι τὴν ἐρήμου.

CAP. XIII.

Quomodo Moyſes duxit populum ex monte Sinæo ad fines Chananæorum.

XII.

Seditio Hebræorum contra Moyſen.

NOn multo poſt à Sina monte caſtra moventur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Eſermoth. Atque illic rurſum populus ſeditionibus agitari cœpit, Moyſique objicere mala quæ in peregrinatione perpeſſi ſunt, & quod ipſo illis ſuadente regionem fertiliſſimam relinquere, eam quidem amiſerint, atque pro felicitate, quam ſe daturum eſſe pollicitus eſt, in hiſce miſeriis errabundi verſentur, aquarum inopia laborantes, &, ſi contingeret ut etiam manna deficeret, proculdubio *fame* perituri. Cumque gravia convicia viro *optime merito* facerent, unus aliquis eos quidem admonebat, ut neque Moyſis & eorum quæ pro communi *omnium* ſalute præſtiterat immemores eſſent, neque de Dei ope & auxilio deſperarent. Verum hoc ipſum multitudinem vehementius commovebat, atque tumultuans ferocius in Moyſem invecta eſt. Moyſes autem, ut ipſos adeo ſpe dejectos confirmaret, promiſit *atque in ſe recepit*, licet ab illis contumelioſiſſime habitus, eis parare ſatis magnam carnium copiam, & non in unum tantum diem ſed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, unde poſſet tot hominum millibus carnes promiſſas miniſtrare? Deus, inquiit, & ego, quamvis male apud vos audientes, nunquam deſinemus veſtri curam gerere: id-

Deus iratus depluit Coturnices.

que *quod prædixi* non longe à vobis abeſt. Simul ac hæc loquutus eſt, caſtra undique coturnicibus complentur, atque eos circumſtantes colligebant. Veruntamen Deus non multo poſt in Hebræos, ob inſolentiam eorum & maledicta, animadvertit. magnus ſiquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus *iſte* cognominatur * Cabrothaba, id eſt, Buſta cupiditatis.

ΚΕΦ. ιή'.

Ὡς ἀπὸ ὄρους Σιναίου ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τὸν λαὸν εἰς τοὺς ὅρους τῶν Χαναναίων.

ΚΑΙ βαδίζουσιν ἀπανίστανται ἐκ Σιναίου ὄρους· καὶ τόπους τινὰς ἀμείψαντες, ὡς ἐν ὀλίγοις δηλώσομεν, [x] εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ λεγόμενον παρῆλθον. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὰ Μωϋσεῖ αἰτιᾶσθαι τῶν τε κακῶν τὴν ἀποδημίαν αὐτοῖς πεποιημένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, [y] τὴν μὲν ἀπολέσαι, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν τούτοις [z] ἀλῶσιν τὰ πλανήτοις ὕδατος μὲν σπανίζοντες, εἰ δὲ καὶ [a] τὴν μάννα ἀπολιπεῖν συμβαίνῃ, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις [b] αὐτοῖς παρῆν, μήτε [c] Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ τὴν κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τὰ ἐκ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος [d] πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκκίνητο, καὶ θορυβῶσιν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπείνετο. Μωϋσῆς δὲ, προθεραπεύων αὐτοὺς ἔτως ἀπεγνωκότας, [e] ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτῶν [f] ἔτως πεῦσθεισμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ἔτι τούτῳ, καὶ τὸν ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσούτους [g] ἀπορήσαι μυρίασι τοῖς προειρημένοις; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι [h] κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποκαίημεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠρέτιζον αὐτοὺς [i] προσιόντες. ὁ μέντοι Θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοὺς Ἑβραίους τῷ εἰς αὐτὸν θρασύτητι καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται [k] Καβρωθαβά, [l] ὅ ἐστι Ἐπιθυμίας μνημεῖα.

ΚΕΦ.

τὸ νῶτον) ὲ *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda, *conſentiente Epiphanio*, qui reddit *ad auſtrum*.

s Διὰ τοῦτο] Illud ϗ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

t Ἐκινεῖτο] Ἐκινεῖτο *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Subinde κέρας βορρᾶν *Baſ.* & *Gen.*

v Ἦσαν] Illud ἦσαν prætereunt *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

x Εἴς τι χωρίον Ἐσερμωθ] Εἴς τι χωρίον ἐσερμωθ *Big. Samb.* & ex Latinis Mert. Quod eſt Hebraice ſcribenti חצרמות *Haſermuth*, Atrium lethi ſive ſepulchrum, nimirum *Adrymetum*; & mox æquo nomine קברות *χεβρώθ*. εἴς τι χωρίον ἐσερμωθ *Baſ. Gen.* & L. Col. Frob. ex codicibus Epiphanianis, tanquam חצרימות *Heſarimuth*, αἱ ἐπαύλεις ϗ πλάτων. εἰς τι χωρίον σερμωθ *Busb.* & *Hen.* Ita σαρμωθ legitur in tralatione ϗ ο'. Gen. c. 10. pro חצרמות. Veruntamen Epitom. Cant. & pleraque exemplaria Epiphanii retinent *Eſerioth*, quod huc occurrit pro Hebræo חצרות *Eſaroth*, ſtationum Hebraicarum XIV. ut Ambroſius, Hieronymus; aliique omnes dinumerant præter hunc Flavium, non XIII. proximave Sinææ. Deinde propter vindictam Divinam dici potuiſſe *Monumenta luxus* ſive קברות התאוה: etiam θανάτου, ἐμπυρισμὸς ex Num c. 11. 3. At vero ἀπῆρεν alius eſſe manſionis, niſi nimis faventes Joſepho, exiſtimabimus. Ait ille, Εἴτε στασιάζει ὁ πλῆθος τὸ μωϋσῆν αἰτιώμενον, ὅτι γῆς ἀγαθῆς αὐτοὺς ἀποστήσας, οὐ ἐρήμου πλανᾶται πεπείκει. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* atque unus è *Codd. Latinis.* εἴς τι χωρίον Ἐσερμωθ (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* εἴς τε χωρίον Εἰσερμωθ *Baſ. Gen.* & aliquot Codd. *Epiphanii.* εἰς τι χωρίον Σερμωθ *Busb.* & *Hen.* verum in *Epit. Cant.* & aliquot libris *Vet. Interpr.* habemus *Eſerioth.* Vide Cl. *Seldenum* de *Synedriis Hebr.* l. 2. c. 4. p. 199.

y Τὴν μὲν ἀπολέσαι,] Αὐτὴν μὲν conjicit (cum *Coccejo*) Cl. *Bigotius.*

z Ἁλῶσιν] *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Eo modo & membranæ quibus eſt uſus *Zonaras* monachus: quorſum aſpere *Baſ.* & *Gen.* ἁλῶσιν] ταλαιπωρίαις, ab ἅλω, τὸ ποδῶ, τὸ συμβαίνω. Addit autem Joſephus ὕδατος μὲν σπανίζοντος ſuper cæteras querelas opportune ſatis, quicquid Salianus Schotanuſque in adverſum diſputant. Legitur enim in Num. c. 11. v. 6. ועתה נפשנו יבשה אין כל זולתי אל המן עינינו, nunc ϗ ἡ ψυχὴ ἡμῶν κατέξηρται, Quid enim peponum, quid obſecro olerum jam in inaquoſis Arabiæ? BERN.

a Τὴν μάννα] In quibuſdam *MSS.* τὴν μαννὰ & τὰ μαννά. in *Coll. Big.* τὸ in *Voſſ.* τοῖς τὸ μάννα.

b Αὐτοῖς παρῆν,] Αὐτοὺς *Vat.*

c Μωϋσέως] Μωσέως *Samb.* & colo altero μήτε ἀπογινώσκειν. BERN.

d Πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκκινήθη,] Πρὸς τοῦτο ex conjectura *Bigotii.*

e Ὑπέκειτο,] *Busb.* & *Hen.* ὑπῳκείτο.

f Οὕτως ἐξευτελισμένον,] Οὕτως deeſt *Samb.* & *Vet. Interp.*

g Ἐπορίσαι] Ἐπορεύσαι *Big.* haud recte. Quoniam typus ille Barytona præpoſita ſuſtinet, non ita adverbia aut nomina. BERN.

h Κακῶς ἀκούοντες] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κακῶν. illa οὐκ ἂν ἀ. ὑ. π. ὑμῶν deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

i Προσιόντες] *Busb.* & *Hen.* ἐξιόντες.

k Καβρωθαβά,] Ita *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphan.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα *Big.* Καβρώθαβα ἐπιθυμίας μνημεῖα λέγεται *Samb.* & *Vat.* Nomen certe Hebraïcum *Chabroth Ataba* conciſe concinneque (inquit *Bernardus*) per Καβρωθαβὰ aut Χαβρωθαβὰ expreſſit *Joſephus*: per Hebraïcarum dictionum conjunctionem depravatam, ait *Seldenus*, Lib. 2. de *Synedriis*, c. 4. p. 199. *Hieronymo* in Manſionibus *Cabaroth Ataba*, ſicut lectum in *MSS.*

l Ὅ ἐστι] Delet *Coll. Big.*

* Cabrothaba,] *Ad murmur Hebræorum de herbis raris, carne nul-*

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένας τ Χαναναίων τὴν τε χώραν καὶ τ πόλεων τὸ μέγεθ◎ ἐξαπέστελεν· ἔπ ᾗ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μὴ προαρκέσωσι τοσαυταπλασίων ἡμέραν, καὶ λεγόντων ◎ὐκ ἀξιομάχους αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπερεξαρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθ◎ παρακληθὲν ἐ πᾶν εἰς ἀπέγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεῦσαι τ Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, θελόντων διεγνωκότες.

CAP. XIV.

Quomodo Moyses miſit qui explorarent Chananæorum regionem & civitatum magnitudines: dein quod his qui miſſi fuerant poſt XL. *dies reverſis, & dicentibus quam ipſi imbelles eſſent, & Chananæorum extollentibus virtutem, multitudo turbata & in deſperationem verſa ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum, ad ſerviendum.*

XIII.

Ἀναγαγὼν δ' αὐτὰς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς [m] εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα, πλησίον ὄσαν [n] τοῖς Χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπὴν ἐνοικεῖσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθ◎. καὶ κατασὰς, "δύο, φησὶ, "[o] κέκτησθ◎ ἡμῖν ἔτι θεῷ πρέποντα ἀγαθὰ, ἐλευθε- "ρίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμον◎· τὴν μὲν ἤδη δόντ◎ "ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ἤδη τοῖς "ὅροις καθήμεθα· καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἡττώμενος ὑ μό- "νου [p] ὁ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' ἅπὸ τὸ πᾶν ἀθροι- "σθὲν αὐτῶν ἔθν◎. προσκαθαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔρ- "γον· ὑ γὰρ [q] ἀμαχητὶ προσχωρήσουσιν ἡμῖν τ γῆς, "ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν "δ' κατασκόπους, οἳ [r] τ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσου- "σι, καὶ πόση δύναμις [s] αὐτῆς. πρὸ δ' πάντων ὁμονοῶ- "μεν· καὶ τ θεὸν, ὅς ἐστιν ἀεὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ "σύμμαχ◎, μᾶλ' τιμῆς ἔχωμεν.

Β'. Μωϋσέως δ' ταῦτ' εἰπόντ◎, τὸ πλῆθ◎ [e] αὐτὰν τιμᾶς ἀμείβεται· καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωσιμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. [v] οἳ, διεξελθόντες ἀπὸ τῶν [x] πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν [y] ἅπασαν, ἦλθόν τε Ἀμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρ◎· καὶ τὴν τε τ γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, ποταμόν τε [z] Ἰορδάνην διαβάντες [a] ἡμέραις εἰς πᾶν κατεχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔπ ᾗ καὶ καρπὸς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων ὑπερβολῇ, καὶ τῷ πλήθ τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθ◎· φοβοῦντες ᾗ πάλιν αὐτὸ τῷ τ κτήσεως ἀπόρῳ, [z] ποταμός τε [a] Ἀρνὼν

M Oyſes autem illinc eos ſubducens in locum, qui dicitur * Fauces, in Chananææ terræ confinis *ſitum*, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque *in medio* conſtitiſſet, "Deo, inquit, nos duobus bonis im- "pertire in animo olim habente, libertate & feli- "cis terræ poſſeſſione, alterum quidem ejus be- "neficio jam obtinetis, alterum vero mox aſſe- "quuturi eſtis. Nunc enim in Chananæorum fi- "nibus conſidemus: nec per regem unquam ſta- "bit, aut civitatem *ullam*, aut confertas totius "gentis copias, quo minus in terram eorum in- "vadamus. Ergo parati ſimus ad rem fortiter ag- "grediendam: non enim ſine prælio regione ſua "nobis ceſſuri ſunt, ſed poſt magna cum illis cer- "tamina eam occupabimus. Mittamus autem ſpe- "culatores, qui & terræ ubertatem & incolarum "vires explorent. Ante omnia vero unum atque "idem ſentiamus: & Deum, qui ſemper nobis opem "& auxilium tulit, *magno* in honore habeamus.

Jam in eremo Pharanetica de Paleſtina explorandâ apud populum deliberat Moyſes. Num. c. 13. *& Deut. c.* 1.

2. Hæc cum dixiſſet Moyſes; populus ejus conſilium probat laudatque: & *mox* exploratores eligit duodecim, *viros* dignitate eminentiſſimos, ex unaquaque tribu unum. Qui, à finibus Ægypti omnem Chananæorum terram perluſtrantes, & ad Amathen urbem & Libanum montem perveniunt: exploratæque regionis ſimul & incolarum natura, poſt quadraginta dies toti huic negotio inſumptos, reverſi ſunt. Inſuper & fructus illius terræ ſecum afferentes, pulchritudine eorum & *immenſa* bonorum copia, qua regionem iſtam affluere enarrabant, populi animos ad bellum inferendum erexerunt: rurſus autem *ab incœpto* deterruerunt acquirendi difficultatem repræſentando,

Exploratores, regione perluſtrata, reverſi terrorem inferunt populo. Num. c. 13.

nullæ, mannaque nimia apud Adrymetum *Petræa non ſine lacrymis queritantium, per triduum propter caſtra ingrata depluit iratum Numen quantum coturnicum* שלוים, *ad cibum, dicam magis ad crapulam ſupereſſet & peſtem. Hinc itaque peruntı vigenti tria millia helluonum, ſi Severus recte putavit. Manet tamen loci nomen infame* Prave appetentium tumuli, *ſive* LXXII. *Alexandrinis Joſephoque interpretantibus μνημεῖα ἢτοι μνήματα τ ἐπιθυμίας. Aviditas heic jacet. Nomen etiam Hebraicum* קברות התאוה *χαβρωθ ἀταβὰ, conciſe concinneque expreſſit Flavius χαβρωθαβά. Hæc idem protrahunt alii. Hieronymus in Manſionibus* Cabaroth ata va, *ſicut lectum in MSS. & prioribus* τ τυπογεγραμμένων. *Nam* Cibaroth ataave *Eraſmus induxit aliunde Interpretes denique noſtri ad puncta Maſorethica accurarunt* Kibroth hattaavah. *Lege Num. c.* 11. *& Pſalmos* 78. *&* 106. BERN.

m Εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα,] Quatuor libri MSS. & ambæ editiones excuſorum, nec non *Zonaras* in Annalibus hanc lectionem ſuſtinent. Pauxillo inde abeſt *Epiphanii* verſio, *in terram quæ vocatur convallis*, effecta adeo de Græco *εἰς γῆν καλουμένην Φάραγγα*. Joſephum tamen ſcripſiſſe reor *εἰς τὴν καλουμένην Φάρανα* (cum *Schotano*, vel *Φάραν* cum *Boſio* conſentiente) —— *χαλεπὴν ὄσαν ἐνοικεῖσθαι*, tot verba Græca pro במדבר *bemidbar pharan*, ſecundum Judæos, aut במדבר פארן *βεμιδὲαρ Φαρὰν* in exemplaribus Samaritics: & in verſione Doctorum LXXII. *ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαρὰν*, Num. c. 13. 1. Longe autem per Idumæam patuit eremus Pharanetica, haud minus quam octodecim ſtathmos Hebraicos complexa; ut Ambroſius, Hieronymus, aliique doctorum noſtrorum, tum etiam Judaici adnotarunt, ut hiſtoria Moſaica omnino poſtulat. Aut aliquis forte ſuſpicabitur poſuiſſe Flavium *εἰς τὴν καλουμένην βάραγγα* pro ברנע ſeu *Cades Barnea*, unde emiſſos ſcimus Palæſtinæ Exploratores iniquos, Num. c. 13. 27. & Deut. c. 1. 19. Agit autem Lex Divina de hiſce locis tanquam communibus aut vicinis, de deſertis, inquam, *Pharan*, *Zin* & *Cades*; cujus oppidum præcipuum *Petra*, ſed & *Arce*, *Rekem* & *Rekema* appellatur, quod eſt *ſilex*; tam Joſepho quam Onceloſo aliiſque Paraphraſtis ſacris. BERN. Ut *Cariath* & *Kerjath* permutatur. Eſt & abſorptum unum Theta a vicino, uti ש in ירוש שלם Ieruſalem REL.

* *Fauces*,] *Al.* Vallis, *aut* Convallis.

n Τοῖς Χαναναίων ὀρείοις] Τοῖς Χ. χαμαίοις *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* τ Χ. γῆς *Busb. Hen. & Zonar.*

o Κέκτησθ◎ ἡμῖν] Τὰ θεῖ κρείττον◎ ὑμῖν *Samb.* Codex idem paulo poſt *χαναναίας* γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις: ſubinde προσκαθαζώμεθα. BERN.

p Οὐ βασιλὰς] Οὐ βασιλὰς, ἢ πόλις *Vat. & Vet. Interpr.*

q Ἀμαχητὶ] *Big. & Samb.* ἀμαχεὶ: alterum vero pro urbe Palladis. Mox *Baſ. & Gen.* τ γῆς *Hen.* τῆς τ γῆς *Busb.* Perinde *Zonaras καθαπερ πρότερον ἔφθασε τὴν τε δυνάμιν* τ *χαναναίων καὶ* τ γῆς τὴν ποιότητα. At *Big. Samb. & Epiphan.* τὰς ᾗ γῆς, *hujus terræ*. BERN.

r Τῆς τε] *Coll, Big.* τ ᾗ.

s Αὐτῆς.] Αὐτοῖς *Samb.* αὐτῶν *Busb. & Hen.* quo facit *Epiphanii* verſio, *quæ virtus in ea ſit habitantium*, ex *Num.* c. 13. v. 19 BERN. & HUDS.

t Αὐτὰν] Αὐτὴν τε *Samb.*

v Οἱ, διεξελθόντες] Οἱ ᾗ ἐξελθόντες *Big. Coll. Voſſ. & Samb.* οἱ διελθόντες *Hen. Busb. & Zonaras.*

x Πρὸς Αἰγύπτῳ] Ipſa quidem Cananæa Ægyptum non attigit, ſed ſolitudo illas ſegregabat, quæ ut videtur, negligitur uti regio minus culta & habitata, ſic ut Cananæa dici poſſit ſe extendere uſque Ægyptum ea ratione. Aut loquitur Joſephus, uti ſcriptores qui poſt Alexandrum Magnum vixêre; quando Ægyptii regionem maritimam a Peluſio uſque Rhinocolura poſſederunt. REL.

y Ἅπασαν,] *Big. & Samb.* Vulgarius πᾶσαν. BERN.

z Ποταμὸς] Quinam ſunt illi ποταμοὶ; nullum in Cananæa erat flumen navigerum excepto Jordane. Sed videntur & Arnonem innuere, de cujus tranſitu vide infra lib. IV. cap. 4. REL.

a Διαβλὰς] Διαβὰς *Baſ.* & *Gen.* à βαίνω, βὰς, βῆναι. Ita legis

do, dicentes flumina illis objici ampla adeo & profunda, ut pertranſiri nequeant, monteſque arduos & impervios iter agentibus, atque urbes non ſolum mœnibus ſed & operibus & munitionibus validas eſſe. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem ſe reperiſſe ajebant. Atque ita exploratores, cum obſervaſſent omnia apud Chananæos paullo majora iis in quæ poſt exitum ex Ægypto inciderint, & ipſi animis conſternati erant, operamque dederunt ut parilem multitudini terrorem incuterent.

Hinc populo metus, lamenta, convicia in Deum ac Moyſen jacta, deque Ægypto repetenda conjuratio. Num. c. 13.

3. Illi autem, ex iis quæ audierant, ſibi difficile admodum fore exiſtimarunt, ſedes iſtas occupare: atque ex concione dimiſſi, cum uxoribus & liberis ſortem ſuam domi lugebant & deplorabant: ac ſi Deus revera nihil auxilii dederit, ſed verbis tantum *multa & magna* promiſerit. Rurſumque Moyſen increpabant, ipſumque & fratrem ejus Aaronem pontificem inclamabant. atque *ita* quidem inquieti & in utrumque convicia jactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, *illud* in animo habentes, ut, lapidatis Moyſe ac Aarone, in Ægyptum reverterentur.

Jeſus Chalebuſque turbam ſtellere perorando nituntur. Num. c. 14.

4. Ex ſpeculatoribus autem Jeſus Naueni filius tribus Ephraïmitidis & Chalebus de tribu Judæ * attoniti in medium procedunt: & multitudinem compeſcebant, obtecrantes ut fiduciam ſumerent, & neque Deum mendacii inſimularent, neque iis *temere* fidem haberent, qui vanis ſermonibus de Chananæorum rebus credulos territarent; ſed eos potius ſequerentur, qui ad felicitatem & bonorum poſſeſſionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtituram viris ad rem fortiter gerendam exercitatis: præſertim cum Deum adjutorem habituri ſint, & pro illis in acie præliaturum. Proficiſcamur igitur, inquiunt, contra hoſtes, abjecto omni *metu & difficultatum* ſuſpicione: Deoque pro duce freti & innixi nos viam *ad victoriam* monſtrantes ſequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mitigare nitebantur. Moyſes autem & Aaron, in terram procidentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed ut populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum præſentium anguſtiis & aſperitatibus turbatos. Tum nubes aderat, & ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei præſentiam indicabat.

βίους, τὸ ποδόδους apud Etymologum M. & operum Homericorum enarratores. BERN.

b Λέγοντες] Ελεγον *Busb.* & *Hen.*

c Τεθεαμένοι] Θεασάμενοι *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

d Πάντων,] Πάντα *Vat.*

e Καὶ πλάγιζαν,] Καὶ πλάγιζαν *Samb.* & *Big.* κατεπλάγιζαν *Baſ.* & *Gen.* pro κατεπλήγιζαν, quod probum & Joſepho dignum. Epiphanius viderat cum lippis κατεβάκησαν aut κατετε ήκεσαν, Scribo jam κατεπλήγιζαν, more optimi vatis etiam de animis humanis. BERN. In ſuo *Codice* κατεβάκησαν, aut κατετεῖχεσαν habuerat *Epiphan.* nam vertit, *& ipſi tabuerunt.*

f Επιχειρῶντο.] Volo Επιχειρῶντο, vel ἐπιχειρῶντο. Nam MSS. Italica habent ἀδιαλειφῶντο, ex quo Cl *Bigotius* deformavit ἐποιοῦντο. BERN. Forte ἀδιασκιάζειν ἐπιχειρῶντο. COCC.

g Μόνῳ] Μονοι *Samb. Coll. Voſſ.* & *Vat.*

h Καταλύσαντες] Καθαλύσοντες *Vat.*

i Τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ααρῶνα,] Fruſtra hæc taxant in Joſepho Salianus Schotanuſque. Certum eſt enim ſuis verbis aut fide Jephonniden vix continuiſſe plebem à Moyſe incuſando obruendoque, Num. c. 13. 31. καὶ κατισχύσητε χάλιβ τὸν λαὸν ὡδὲ μωσῆ, על משה; ſicut etiam legunt Synagogæ Samaritanæ. Et c. 14. 2. καὶ διεγόγγυσαν ἐπὶ μωσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. Vide Deut. c. 1. 29, 30. ubi ſimilem orationis Chalebicæ ad Hebræos rebelles habuiſſe ſe fatetur mortalium clementiſſimus. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τὸν τε Μωϋσῆν καὶ τὸν Ααρών. De re ipſa vide *Num.* c. 13. v. 31. c. 14. v. 2. & *Deut.* c. 1. v. 29, 30.

k Ιησοῦς] Ιησοῦς τε *Samb.* & *Big.* ut & mox καὶ μὴ ψ. & ſtatim μηδὲ πιστεύειν.

* *Attoniti*] *Al.* metuentes *eventum.*

l Μήτε] Et hic & mox iterum μήδὲ *Coll. Voſſ.* & *Big.*

m Παρορμῶσιν.] *Samb.* παρεμῶσι. Mox κἀτε γὰρ τὸ ὄρος *Baſ.* cum *Gen.* BERN.

n Ησκηκόσιν] Ησκημένοις *Samb.*

o Αυαβίας] Απονοίας apud *Zonaram.*

p Εἰς τὸ πλῆθος,] Εἰς τὸ πλῆθος *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.*

q Κινηθέντα] Eodem animo *Hen. Busb.* & *Zon.* ὀργισθῆναι τὸν θεὸν καὶ τὸν &c. BERN.

CAP. XV.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, prædixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: & neque in Ægyptum reverſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananæam.*

Quadraginta annorum vitam vagam ex oraculo denunciat Moyſes populo rebelli; ſed filiis horum pollicetur meliora. Num. c. 14. & c 32. & Deut. c. 1.

MOyſes *ſolito* majori fiducia accedit ad populum, iiſque indicavit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum

ΚΕΦ. ιε'.

Ως ὅτι τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας τὸν θεὸν αὐτοῖς ὅτι ἔτη τεσσαρακοντα, τὴν ἐπὶ τὴν ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργίσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ἀναστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

ΜΩϋσῆς δὲ διαρόησας πάρεισιν P ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν θεὸν ἐδήλω q κινηθέντα ὡς τὴ ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν· οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν

οἶαν ἢ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθεσίᾳ [e] τοῖς τέκνοις ὑπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τ [s] μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τὸν Θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πολίκνων ἀφεσεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γεγόνασιν· ὅτε νῦν, τῇ τ κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀληθεστέροις [t] τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ἀθρόους [v] ἐξαφανίσαι τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔφυε διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν [x] ἀπαρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσίους ἢ ποιήσειν καὶ ἀπολιδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς παρανομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μέντοι [y] τοῖς ἡμετέροις ὡμολόγησεν [z] τὴν γῆν ὑποστήσειν· κἀκείνους τ ἀγαθῶν, ὧν [a] ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσαμεν μεταδώσειν, [b] ποιήσειν δεσπότας.

β'. Ταῦτα δὴ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο· καὶ τὸν Μωϋσῆν παρεκάλει [c] καταλλάξαι αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ [d] τῆς ἄλης τῆς κατ' τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς οἰκήσειν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν [e] τὸν Θεὸν τοιαύτην πεῖραν ποιήσεσθαι· μὴ γὰρ κατ' κακοήθειαν παροξυνθῆναι τὸν Θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτὸς, ἀλλὰ γνώμην [f] καταψηφισάμενον αὐτῶν. καὶ δεῖ μὴ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡδέως τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν, [g] ἀπὸ τοῦ συμφορᾷ πεῖσθαι.

γ'. Θαυμαστὸς δὴ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι πεῖσαι ὧν ἂν εἴπειεν, ὃ παρ' ὃν ἔζη χρόνον [i] ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ὃς ἐκεῖ, Ἑβραίων ὃς ἐκεῖ, [k] καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος [l] ἐὰν ἀκοσμῇ, πλημμελεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν [m] δύνωνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπων [n] αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. [o] ἤδη δέ [p] τινες καὶ τὸ ὑπὲρ Εὐφράτου, μιλίων ὁδὸν πεζάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν ἅγιον παρ' ἡμῖν ἱερὸν μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τὰ ἱερεῖα μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος ὅτῳ τινὶ τὰ νομιζομένων, [q] οὐδ' ὧν τὰ πατρῷα [r] ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' οὐδ' ὅλως εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες ἀπίασιν, ὑπακούειν τοῖς Μωϋσέως προστάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατ' βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τὰ ἐλέγχοντα περὶ τούτων αὐτοὺς οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ σωφρονεῖν φερόμενοι. οὕτως ἡ νοῦς

esse: non tamen quantum peccata mererentur, sed quale patres in admonitionem solent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingresso, & internecionem populi futuram cum lachrymis deprecanti, Deum quidem commemorasse, quot ab ipso acceptis, quantisque cumulati beneficiis ingrati esse perrexerint: & quòd nunc, speculatorum timiditate & ignavia seducti, illorum sermonibus plus veritatis inesse existimarint, quam suis promissionibus. atque hanc ob causam non omnes quidem exitio daturum, neque *totum* genus eorum deleturum, quod cæteris mortalibus omnibus prætulerat: Chananæorum tamen terram ut illi occuparent non concessurum, aut ut ejus copia & abundantia *ipsi* fruerentur; sed facturum esse ut sine lare & sine urbe per XL. annos in deserto vitam tranducerent, hanc pœnam pro peccatis persolventes. Liberis tamen nostris hanc terram se traditurum esse pollicebatur: illosque bonorum affluentiæ, cujus vosmet morum petulantia participes esse noluistis, dominos esse constituturum.

2. Cum autem hæc Moyses ex oraculo Dei renunciasset, magnopere calamitatem suam lugebat populus: Moysemque obsecrabant, ut pro illis apud Deum intercederet, & à vita vaga in solitudine liberatis urbes *habitandas* daret. Ille autem dicebat, Deum hujusmodi tentationem ægre laturum esse: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum esse Deum, sed consilio in eos sententiam protulisse. Ne mirum autem videatur & incredibile, quod Moyses, cum unus vir esset, tot hominum millia concitata sedaverit, & ad mentem saniorem & mansuetiorem reduxerit. Deus enim illi præsens adstitit, fecitque ut sermonibus ejus victa cederet multitudo; præsertim cum non obtemperando sæpiuscule experta esset quam parum sibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum causa illis exstiterit.

Serius sapit mala gens Hebræorum. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

3. Cæterum vir ille non solum ea, qua vixit, ætate in admiratione fuit ob *singularem* virtutem, & vim qua pollebat impetrandi dictis suis fidem; sed &, nunc dierum, nemo est Hebræorum, qui non, perinde ac si præsens esset ac moribus inpositos puniturus, pareat legibus quas sancivit, etiamsi peccantes latere posse speraret. Quin & alia quidem plurima auctoritatis ejus plusquam humanæ argumenta sunt. Olim enim cum quidam trans Euphratem habitantium, in honorem nostri Templi quatuor mensium iter magno cum periculo & sumptu emensi, Deo sacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyse hoc illis interdicente qui moribus nostris non instituti sunt, & ex patria consuetudine nobiscum non versantur. Atque alii quidem non omnino sacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant sacrificiis, plurimi autem omni prorsus aditu ad Templum prohibiti discesserunt; quod multo maluerint Moysis legibus & institutis obtemperare, quam convenienter voluntati suæ agere; neminem licet, qui

Moysis Legumlatoris auctoritas integra, amplissima, perpetua.

---

r Τοῖς τέκνοις] *Al.* τὰ τέκνα.

s Μελλούσης] Μελλούσης αὐτῶν, *Samb.*

t Τῆς ὑποσχέσεως] Τῆς ἐπιχείσεως ἡγήσαντο *Samb.*

v Ἐξαφανίσαι] Ita *Big.* & *Zonar.* in *Editis* ἐξαφανίσῃ.

x Οὐ παρέξειν] Sic in quatuor *MSS.* in *reliquis* cum *Editis* ὃ παρέξει.

y Τοῖς ἡμετέροις] Eo modo *Samb. Vat. Baf.* & G. τοῖς ὑμετέροις *Epiphan.* & Cl. *Bigotius* ex conjectura. αὐτῶν *Busb. Hen.* & *Zonar.*

z Τὴν γῆν] Τὴν γὰρ ὑπάρξειν *Big. Coll. Voss.* & *Samb.*

a Ἑαυτοῖς] Ἑαυτοὺς *Big.* & *Samb.*

b Ποιήσειν δεσπότας.] Ita ex *MSS.* in *Editis* ποιήσει.

c Καταλλάξαι] Καταλλάκτην *Samb.* & profecto Canon veterum Grammaticorum. BERN.

d Τῆς ἄλης] Recte *Samb.* τὴν ἄλην, quod est τὴν πλάνην. τὴν ἄλητας *Big.* & *Coll. Voss.* τὴν ἀμαρτίας in reliquis *MSS.* & *Editis.*

e Τὸν Θεὸν] Ὁ Θεὸς τοιαύτην *Big. Coll. Voss. Samb.* & *Vat.*

f Καταψηφισάμενον] *Big.* & *Samb.* καταψηφισταμένου. BERN.

g Ἀπὸ τοῦ] Ἐκ τοῦ *Samb.* ὑπὸ τῆ *Big.* ὑπὸ τοῦ *Baf.* & *Gen.* BERN.

h Ἰσχύος τῆς] Καὶ τῆς πιστεύεσθαι *Samb.* imperfecte. BERN.

i Ὑπῆρξε μόνον·] Ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν· οὐδεὶς γὰρ Ἑβραίων *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

k Καθάπερ παρόντος] Illud καθάπερ libris *Mediceis* omissum notat *Big.*

l Ἐὰν ἀκοσμῇ,] Ita *Samb.* & *Coll. Voss.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Vat.* ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχῇ *Big.* ἂν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ *Baf.* & G.

m Δυνῶνται.] Fortè δυνῇ. BIGOT.

n Αὐτοῦ δυνάμεως ἐστιν.] Ἐστιν αὐτῷ δυνάμεως *Samb.* cum *Big.* αὐτῷ δυνάμεως ἐστιν *Baf.* & Gen. BERN.

o Ἤδη δέ] Καὶ τοῦτ' οὐκ ἐλάχιστον, ὅτι ἤδη in quodam *Cod. Florentino.*

p Τινες] Uti Helena, Adiabenorum regina; de qua in lib. XX. c. 2.

q Οὐδ' ὧν τὰ] Fortè οὐδὲ τὰ.

r Ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων.] Ita *Big. Samb. Coll. Voss.* & *Epiphan.* Absque *MSS.* conjecerat Cl. *Seldenus*, ἡμῖν αὐτοῖς τὰ συντυχόντων, in lib. 2. de *Synedriis*, p. 101. ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντος *Vat.* ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος *Baf.* & *G.*

s Καὶ

qui illos impedirent, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reverebantur. Ita legum conſtitutio, quæ Deo accepta deberi viſa eſt, fecit ut ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin & paulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, & Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram urgeret, ut aſſaron *frumenti* quatuor drachmis veniret, & allati eſſent farinæ in feſtivitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta & unus, Attici vero quadraginta & unus) nemo tamen ſacerdotum *famelicorum* auſus eſt vel micam unam *iſtius* comedere, cum tanta terram premeret annonæ egeſtas, præ legum reverentia & metu iræ, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantæ tunc geſtæ fuerint: quandoquidem & hodie uſque ſcripta à Moyſe relicta eam vim habeant & auctoritatem, ut etiam noſtri fateantur inimici, quod Deus *ipſe*, Moyſe ejuſque virtute uſus, talem vivendi rationem inſtituerit. Sed hæc quidem unuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

Finis Libri tertii.

μοθεσία ϗ Θεὸν δοκοῦσα τ ἄνδρα πεποίηκε τ αὐτὸ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ὁ μὲν οὖν καὶ τοῦδε ϗ πολέμου μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίου Ρωμαίων ἄρχοντος, Ισμαὴλος ὁ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τηνικαῦτα χώραν ἡμῶν [s] καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τ [t] ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλδύρου ϗ τὴν ἑορτὴν τ Αζύμων εἰς κῶμας ἑβδομήκοντα· μέδιμνοι ϗ ὅτοι [v] Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ [x] τριακόντα, Αττικοὶ ϗ τεσσαρακοντα εἷς· ὧδεις ἐτόλμησε τ ἱερέων [y] κρίμνου ἐν φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης· δεδιὼς τ νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, [z] ἣν καὶ ὅτι ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥστ' ἂν δεῖ θαυμάζειν ὡς τ τότε πεπραγμένων· [a] ὁπότε μέχρι ϗ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥσε ϗ τὰς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ἐστὶ Θεὸς, ϗ Μωϋσέως καὶ τ ἀρετῆς τ ἐκείνου. ἀλλὰ ὡς μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινι δοκεῖ, [b] διαλήψεται.

Τέλος τοῦ τρίτου βιβλίου.

TA-

s Καταλαβόντος,] Τοτέτε vel ὅτως ἰσχυρῶ καταλαβόντος in ſchedis *Bigotianis*. Gravis illius famis (de qua in *Antiquitatum* l. 20. & in *Actis Apoſt.* c. 11.) meminerunt *Africanus*, *Taciti*, *Phlegon*, atque *Dio* ad annum Urbis 795. BERN.

t Ασσαρῶνα,] Ασσάριον, ut prius, *Samb.* BERN.

v Σικελοὶ μέν] *Baſ.* & *Gen.* σίκλοι inficete *Big. Vat.* & *Samb.* σικελικοὶ I. Capellus de ponderibus, abſque neceſſario. Epiphanius vero interpres reliquerat *Siculi*; quod poſtea oſcitantia librariorum deflexum in *Singuli*. Heic enim legi maluit idem Capellus. μέδιμνοι ϗ (vel μόδιοι ϗ) ὅτοι σικελοὶ μέν εἰσὶ τριάκοντα, vel εἷς τριάκοντα· ἀττικοὶ ϗ τεσσαρακοντα εἷς, aut τεσσαρακοντα εἷς. *Nam vel hic locus plane corruptus eſt*, ait ille cultor juſtitiæ, *vel ſic intelligendus videtur, ut ſumatur μέδιμνος vox pro modio. Modium autem Atticum eundem eſſe cum Hebræo, jam ſupra diximus. Dicit ergo Joſephus unumquemque eorum capere tricenos Siculos modios, Hebræos vero quadragenos.* Αρχαιολ. l. 15. c. 11. ὁ ϗ κόρος δυσὶ) ἀττικοὺς μεδίμνους εἶχε. *Hic vel legendum* μετρητὰς *vel* μεδίμνους σικελικοὺς: *ut cauſa erroris ſit, quod Sela vel medimnus Siculus vini tantundem pendet atque medimnus Atticus olei.* Poſtea Cl. Salmaſius in Epiſtolis reſtituit, μέδιμνοι ϗ ὅτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς ϗ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ϗ ἑπτακόσιοι. Nam 70 + 10 faciunt 700. Alibi tamen affirmat Joſephus Corum unum colligere tritici quantum decem Medimni Attici, tum etiam Satum Hebraicum paria facere cum ſeſquimodio Italico. *Big.* & *Samb.* μέδιμνοι ϗ ὅτοι σίκλοι μὲν εἰσὶν εἷς ϗ τριακόσιοι, ἀττικοὶ ϗ τεσσαρακοντα εἷς. *Sed vereor*, ait optimus *Boſius*, *ne aliud lateat: nimis enim hæc recedunt à libris.* Ad hæc *Epiphanius Scholaſticus* haud aliter legerat in codicibus *Caſſiodori*, quam *Baſ. Gen.* & jam tertium ex hoc Theatro impreſſum vides, præter τεσσαρακοντα ϗ εἷς, pro inconnexo τεσσαρ. εἷς. Differri autem uſque noſtram ſententiam de menſuris illis fas & æquum, donec Herodis primi magnifice geſta tractabimus, otii fortaſſe largius indepti. BERN.

x Τριάκοντα,] Locum hunc corruptum eſſe pronunciat *Villapandus* in *Apparat.* part. ſecunda. p. 442. *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* habent τριακόσιοι pro τριάκοντα. atque ita *Salmaſ.* in *Epiſtola* LXVII. qui præterea legit Αττικοὶ ϗ ἑπτακόσιοι. Vide *Greſpſium* de *Menſuris Hebraïcis*, p. 400. in *Crenii* Faſciſculo ſecundo.

y Κρίμνου ἐν φαγεῖν,] Κρίμνου ἐμφαγεῖν *Big.* & *Samb.* ὧδεις τ ἱερέων ἔφαγεν φαγεῖν legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

z Ην] Ην ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει *Vat.*

a Οπότε μέχρι] *Big.* & *Samb.* ἑπότε ϗ μέχρι ϗ νῦν, ut articulis redundat Oratio Attica. Sub fine libri hujus ἀφαιρεῖται] *Baſ.* & *Gen.* verbo inepto. Temporis etiam tranſacti didaſcaliam ſubjicit *Busb.* ΤΕΛΕΙΟΣ ὁ λόγος χρόνον ἐτῶν δύο. Ita etiam *Big.* Gallicorumque codicum 1, 2, 3, 6. & præ illis volumen S. Moyſis. *Samb.* vero ν voculæ præcedentis, perperam iteravit, ΤΕΛΕΙΟΣ ὁ λόγος ἔτος χρόνον ἐτῶν νβ'. BERN. Οπότε ϗ μέχρι ϗ νῦν *Big.* & *Samb.* Atticorum more, qui articulis redundant.

b Διαλήψεται.] Ita *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* ἀφαιρεῖται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΤΕΤΑΡΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ἑβραίων, [a] δίχα τῆ Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧτται.

β'. Στάσις Κορέα [b] καὶ τῶ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάμενοι διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ· τῆ δὲ ἱερωσύνῃ Ἀαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις [c] ἐν τῆ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ε'. Ὡς [d] Σηχὼν καὶ Ὤγην τὼν Ἀμορραίων βασιλέων νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν ἀμφοτέρων, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Ἑβραίων.

ς'. Περὶ [e] Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ [f] ποιὸς ἦν τὸν εἶδος.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατόπεδον ἐκθέμενοι, ἐκείνους ἐπολέμησαν αὐτῶν.

η'. Ἡ Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

1. *Hebræorum, invito Moyse, cum Chananæis pugna & clades.*

2. *Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.*

3. *Quomodo seditionis concitatores Dei voluntate exstincti sunt; atque Aaron Moysis frater & filii ejus sacerdotium tenuerunt.*

4. *Quæ Hebræis in solitudine per annos octo & triginta obvenerunt.*

5. *Quomodo Moyses, devictis Sechone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.*

6. *De Balamo vate, & qualis vir fuit.*

7. *Ut Hebræi cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.*

8. *Leges à Moyse datæ, & quomodo ex hominibus est sublatus.*

ΦΛ.

a Δίχα] Διὰ *Big. & Samb.*
b Καὶ ὁ πλήθους] Καὶ πλήθους *Samb.*
c Ἐν τῆ ἐρήμῳ] Ἐν ἐρήμῳ *Vat.*
d Σηχὼν] Σηὼν *Vat.*
e Βαλάμου] Hunc equidem librum in quinque capita distribuunt exemplaria pleraque Latina, Græcanica in octo. In MSS. tamen Græcorum permutant capitula tertium & quartum. BERN. Βαλαὰμ *Samb.*
f Ποιὸς ἦν] Ista καὶ ποιὸς &c. ex *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUARTUS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

ΚΕΦ. α'.

Ebræίων, ἅτινα τοῦ Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧττα.

CAP. I.

Hebræorum, invito Moyſe, cum Chananæis pugna & clades.

Deliberant Hebræi, num invito Oraculo Chananæos adgrederentur. Num. c. 14. & Deut. c. 1.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς [b] αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὢν, [c] ἐπένει, καὶ κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τὴν Χαναναίων [d] πεῖραν λαμβάνειν. ἐπεὶ δὲ ἠξίουν, τοῖς Μωϋσέως παθαρχοῦντες λόγοις, ἠρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ ἅτινα ἀπὸ ἐκείνης εὐθυμίας κρείττονα αὐτοὶ τὰ πολεμίων [e] νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ παραγματεύεσθαι μένειν αὐτὸν ἀπόρους ὑπενόουν, [f] ἵν' ἀεὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ βοηθείας [g] δέωνται. πολεμεῖν δὴ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν οὐχὶ [h] Μωϋσῆ χαριζόμενον ὑπερόπτειν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοῦ ἔθνους ἅτε τοὺς πρόγονους ὧν [i] ἐπιτρόπους· καὶ ἅτε τοῦ αὐτῶν ἀρετοῦ, πρότερόν τε σφᾶς ἀφελεῖν τοῦ ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλόμενος πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καὶ [k] καθ' αὑτοὺς ἱκανοὺς κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωϋσῆς [l] ἐθελήσῃ τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῷ τὴν παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως Μωϋσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν ὡς τοῦ τούτου βάλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ ἡδὺ αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων [m] ὄντων τῆς Αβραμιαίας γενεᾶς, ἀλλ' αἵπερ ἕνα τοῦτον τοῦ Θεοῦ παρεχόμενοι, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν

HEBRÆOS autem vita in ſolitudine acta, dura illis pariter ac injucunda, fecit ut, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananæis. Noluerunt enim, Moyſis monitis obſequendo *ſeſe caſtris continere* & quieſcere: ſed etiam præter illius voluntatem ſe poſſe hoſtes ſuperare exiſtimantes, ipſum accuſare cœperunt, & in ſuſpicionem vocarunt quod modis omnibus ageret ſumma rerum inopia illos detinere, ut ſemper ejus auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananæis gerendum aggreſſi ſunt, dicentes Deum non tam propter Moyſen illis opem tendere & porrigere, quam quod illorum genti in commune proſpiceret, proavorum gratia quos ſua dignatus eſt cura ac tutela; illoſque & prius ob ſuam virtutem in libertatem aſſeruiſſe, & nunc quoque, ſi rem ſtrenue geſſerint, adjutorem futurum. Quin & ajebant, ipſis per ſe ſatis virium eſſe ad *eas* gentes debellandas, etiamſi Moyſes Deum ab ipſis alienare vellet, omninoque illis expedire in ſua eſſe poteſtate, & non ſibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca ſervitute Moyſis dominatum *æquo animo* ferre, ejuſque ad arbitrium ex vana perſuaſione vivere, quaſi Dei numen, pro ſua in ipſum benevolentia, eum ſolum de rebus noſtris præmoneret, tanquam non omnes eſſemus

ex

[a] Ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.] Φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος δ'. Περιέχει ἡ βίβλος (ὁ λόγος *Busb.* ὁ τέταρτος ἀπὸ λόγου *Hen.*) χρόνον ἐτῶν ἡ καὶ τριάκοντα *Big. Samb Hen. Busb. Baſ.* & *Codices* Regis Chriſtianiſſimi 1, 2, 3, 6. Tot enim ceſſerant à miſſis Exploratoribus ad obitum Moyſis, ut conſtat ex ipſius ſcripto pentateucho. Vide etiam capitulum tertium hujus libri. BERN.

[b] Αὐτοῖς] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt αὐτοῖς.

[c] Επένει,] *Baſ. Gen.* & *Samb.* Nam ποιεῖν, ποιεῖν homines literati adnorunt. Veruntamen ἐπίεζε *Big.* & altera manus *Samb.* huc traduxerunt in contextum ex Gloſſemate vetuſto. Ibidemque MSS. reſerunt ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν: Excuſa ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὤν. Alii alio modo inter verba diſtinguunt, βίος ἀηδὴς καὶ χαλεπὸς ὢν ἐποιεῖ (i. confecit ἐξεποίει) καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. Dicit enim Moyſes de eo facinore, Num. c. 14. ויעפלו לעלות, aſcendere tamen ſunt auſi, καὶ διαστάντες ἀνέβησαν: idemque ipſe alibi interpretatur ותזר ותעלו, καὶ διαστάντες ἀνέβητε. Idem poſt Joſephum expreſſit Jo. Zonaras, εἶτα συμμίξαι τοῖς χαναναίοις ἤθελον, καὶ ταῦτα κωλύοντος τοῦ θεοῦ καὶ προσβαλόντες ἡττήθησαν. BERN. Sic placuit verba diſtinguere & interpretari, accipiendo ἐποῦ pro ἐποίει, alii hoc modo interpungunt, Εβρ. δ'. ὁ κ. τ. λ. βίος, ἀηδὴς ἀ κ. χ. ὤν, ἐποῦ, καὶ κ. τ. Θεοῦ τὴν Χαν. *Hebræos autem vita injucunda & dura in ſolitudine male habebat, præſertim cum Deus eos rem experiri cum Chananæis prohibuiſſet.* Sed in *Big.* & in margine *Samb.* (& *Coll. Voſſ.*) habemus ἐπίεζε. atque ita forſan legerat *Vet. Interp.* qui vertit, *cogebat etiam prohibente Deo* &c.

[d] Πεῖραν] Πείραν *Baſ.* & *Gen.* Mox ἠρεμεῖν *Samb.* BERN.

[e] Νομίζοντες,] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* νομίσαντες.

[f] Ἵν' ἀεὶ] Καὶ ἵν' ἀεὶ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[g] Δέωνται.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* δέοντ'. HUDS. Correxit ita & *Cocceius*, qui pro ϑ mavult ſtatim δῆ.

[h] Μωϋσῆ] *Big.* Μωϋσεῖ.

[i] Επιτρόπους.] *Epiphanius* interpunctum viderat, ἐπιτροπεύσας, καὶ διὰ τοῦ αὐτῶν ἀρετοῦ. πρότερόν τε &c.

[k] Καθ' αὑτοὺς] Ita *Samb.* καθ' ἑαυτοὺς *Big.* κατ' αὐτοὺς in *Editis*, *aliiſque.*

[l] Εθελήσειε] Ita edidit *Bernardus* ex conjectura *Bigotii.* ἐθελήσῃ *Baſ. Gen. aliique.* ἐθελήσῃ *Samb.*

[m] Εκ τῶν] Fruſtra *Big.* ἐκ γῆς A. καὶ γ. ὄντων· ἀλλ' ἄρχων &c. ἀλλ' αὐτὸν ἕνα τούτοις legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

n El-

τὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε σωφρονεστέρους [n] εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες, κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, [o] θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύοντι προσέχοιεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτῃ αὐτοῖς χείρω σωφρονεῖν εἶναι δοκεῖν, ἐπὶ τοὺς πρὸς [p] τοὺς Χαναναίους μάχῃ [q] ἧσσον ὡρμημένοι· τὸν Θεὸν προηγησάμενοι κρατήσειν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῦ νομοθέτου συνεργίαν [r] προσμένοντες.

2. Quum ergo hoc sibi melius fore statuissent, in hostes profecti sunt. Atque illi quidem, neque *feroci* eorum impetu neque *irruentium* numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebræorum edita est strages, & reliqui, dissipata eorum phalange, milites, insequente eos hoste, turpiter ad castra confugerunt: &, quod res præter spem tam male cecidissent, animo despondentes, nihil amplius boni exspectabant; hinc conjicientes calamitatem à Deo esse, quod sine illius consensu ad pugnam exissent. *Pœnas luit miles cæde multa, fugaque turpi.*

β'. Ὡς δὲ ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκριναν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὑπ' καταπλαγέντες αὐτῶν τοῦ ἔφοδον ὑπὸ τοῦ πληθοῦς, γναισίως αὐτοὺς ἐδέξαντο, τῇ τῶ Ἑβραίων ὑποθυήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, ὑπὸ φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενον [s] εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσχωρῆσαι πανταπάσιν ἀθυμοῦν, [t] ὑπὲρ ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον [v] ὅτι καὶ ταῦτα κατ' μῆνιν Θεοῦ παθοιεν, προεξορμησάντων ὑπὸ τὸ πόλεμον τὸ ἐκείνου δίχα βουλήσεως.

3. Moyses autem suos quidem videns accepta clade consternatos; metuens vero ne hostis *recenti* victoria elatus & majoris gloriæ appetens impetum in eos faceret, factu optimum ratus est, ut longius à Chananæis in desertum cum copiis discederet: atque populo hanc potestatem ei rursus deferente (jam enim intellexit nihil ipsi sine illius auspiciis & consilio prospere cessurum) motis castris penitius in desertum ibat; existimans illic eos *libenter* quieturos esse, & non prius velle cum Chananæis manus conserere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent. *Recreditur in profundam eremum Chananæis progressus, Moyse adeo imperante.*

γ'. Μωϋσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τοῦ στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τοὺς ἔρημον· καὶ τοῦ πλήθους ὑπειξάντος αὐτὸ πάλιν ἐκείνῳ, σωθῆναι γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας καὶ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναζήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

ΚΕΦ. β'.

Στάσις Κορέως καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

CAP. II.

Seditio Coræ & plebis contra Moysen & fratrem ejus de Sacerdotio.

Ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα [x] πρὸς τὰς κακοπραγίας [y] δυσαρέστοις εἶναι καὶ δυσπειθέσι, τότε καὶ τοῖς Ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν [z] μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγήσεσθαι τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοὺς, οἵαν [a] οὐκ ἴσμεν ὅτι παρ' Ἕλλησιν ὅτι πρὸς βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν· ὑφ' ἧς ἅπαντας [b] ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, ὑπ' μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὑπὲρ

Quemadmodum autem magnis exercitibus usu venire solet, & præcipue cum ex rebus adversis morosi fiant & immorigeri, id ipsum etiam Judæis accidit. Quum enim essent *numero* sexcenta millia, & propter multitudinem, etiamsi prospere fluerent omnia, ægre forsan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia & calamitatibus premerentur, & sibimet invicem & duci valde succensebant. Quapropter tanta eos seditio adorta est, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros unquam fuisse accepimus: à qua omnes in extremum discrimen adductos liberavit Moyses, immemor injuriæ, quod haud *Exercitus seditione corrumpitur. Num. c. 16. & c. 26. 27.*

[n] Εἶναι, εἰ τ.] Εἶναι, τ. ἀλαζ. *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[o] Θελήσωσιν,] Θελήσειαν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[p] Τοὺς Χαναναίους] Articulum negligit *Vat.*

[q] Ἧσσον ὡρμημένοι·] Ὠρμήκεσαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Adscripserat oræ Codicis sui *Bigotius*, forte ἴσως vel ἧττον.

[r] Προσμένοντες.] Legerat *Epiphanius*, προσμένοντες, ἕως ἂν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκριναν. καὶ τοῖς π. in *Vat.* ἕως ὧν.

[s] Εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συνέφυγε·] Hoc idem observavit Codex Samariticus Divinæ legis, Codicisque Judaici Interpretes LXXII. Num. c. 14. 45. καὶ ἐπέβαλε αὐτοῖς, καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως ἐρημώ καὶ ἀπεσφάγησαν εἰς τοὺς παρεμβολοὺς, וישמו אל המחנה. Animadvertebat autem Masoretica jam hæc à multis seculis, vel S. Hieronymo antiquioribus, præterierunt, ut Biblia vulgata, obeli in codd. Laudinis, aliaque demonstrant. *Zonaras* insuper descripsit idem suis verbis ex Josepho, καὶ οἱ μὲ ἔπεσον, οἱ δ εἰς τοὺς παρεμβολοὺς συμπεφεύγασι. Mox καὶ τὸ *Big.* & *Samb.* BERN.

[t] Οὐδὲν ἔτι χρηστὸν] Καὶ οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκων juxta *Vet. Interpr.*

[v] Ὅτι καὶ ταῦτα] Ὅτι ταῦτα *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὅτι ταῦτα καὶ κ. μ. Θ. πάθοι προεξορμήσαντα ἐπὶ τ. *Vat.*

[x] Πρὸς τὰς κακοπραγίας] Πρὸς τὰς κακοπραγίας *Vat.*

[y] Δυσαρέστους] Ita *Bas. Gen.* & *Epiphan.* δυσαρεστίας tamen adprobo *Big.* & *Samb. Gentem* itaque *indomitam*, notat Flavius, *saniſque consiliis male venientem*, quod de eadem illa etiam Severus vere dixit BERN. Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* δυσαρεστίας *Big. Samb.* & *Vat.* quasi *gentem indomitam* notaret Iosephus, *saniſque consiliis male venientem.* quod de eadem illa etiam *Severus* vere dixit.

[z] Μηδ' ἐν ἀγαθοῖς] Μηδὲν ἀγαθοῖς *Samb.*

[a] Οὐκ ἴσμεν] Ita *Samb.* in *Editis* cum *aliis* οὐκ ἴσμεν. Sunt qui (*Big.* in ora codicis sui & *Scotanus*) voculas istas expungi malint. Verum hoc facto legendum esset οἶα, & dein γενομένην.

[b] Ἀπολέσθαι] *Big.* & *Samb.* ἀπολιωθῆναι κινδυνεύσαντας ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε μωϋσῆς, qua in re Criticis pravorum seculorum gratificantur. Legerat & illa *Epiph.* excessu eodem apud suum Cassiodorum. BERN. Ἀπολιπέσθαι [ἀπολείπεσθαι *Vat.*] κινδυνεύσαντα ἢ ἀπολέσθαι ἔσωσε M. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita fere *Epiphanius*, qui vertit, *per quam omnes deserendos à Deo* (ἀπολιπέσθαι ὑπὸ Θεοῦ) *atque perditionis periculum suscepturos eripuit Moyses.*

haud procul esset quin mortem oppeteret ab illis lapidatus. Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, ut malum aliquod gravius paterentur: sed licet adversus Legislatorem suum, & mandata, quæ ipse per Moysen illis dederat, insolenter se gesserint; eos tamen è calamitate eripuit, quam illis *proculdubio* importasset seditio, nisi eorum saluti ipse prospexerat. Hanc itaque seditionem, quæque ea sedata *salubriter* constituit Moyses, *mox* enarrabo, ubi primum causam, unde orta est, exposuero.

II. *Antilogia* Κορέ, *quam coarguit S. Judas sua Epistola.* *Num. c. 16. v. 32.*

2. Cores, maxime inter Hebræos, *ut res tum gentis erant*, genere opibusque pollens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritissimus, videns Moysen in excelsa dignitate constitutum, vehementer invidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione conjunctus) ægre *illud* ferens, quod semet ipse hoc honore digniorem judicarit, ut qui illo ditior esset & nascendi forte non deterior. Atque inter Levitas (nam tribules erant) & præcipue inter cognatos *Moysen* inclamabat, rem indignam esse dictitans, ut Moyses sibimet gloriam aucupari aggrederetur, malisque artibus illam acquireret, simulando *scilicet* se Dei observantissimum esse; cum quidem contra leges fratri Aaroni sacerdotium detulerit, non communi populi suffragio, sed suo ex arbitrio; &, haud secus ac tyrannus, honores pro libidine distribuerit. Gravius autem esse *dicebat*, quam violentia uti, injuriam latenter inferre: quod non solum invitos, sed & nihil prorsus de insidiis cogitantes opprimat. Quisquis enim sibi conscius est, se dignum esse qui *honores* accipiat, persuasione nititur ut obtineat, idque non audens *aperta* vi grassari: qui vero nequeunt *eos* juste assequi, à violentia quidem, boni *moderatique* videri gestientes, semet abstinent; sed arte dolosa utuntur, ut ad optatum perveniant fastigium. Permagni populi interesse, ut hujusmodi quid molientes, etiam dum se latere existiment, ad supplicium pertrahantur; neque sinere ut *novis* potentiæ incrementis augescant, in manifestos postmodum hostes evasuri. Quam enim rationem & Moyses afferre potest, cur Aaroni ejusque filiis sacerdotium contulerit? Nam si Deus ex Levitica tribu alicui honorem *istum* tribuere decreverit, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, opibus atque æta-

Præfert Cores Dathamen aut Abiramum Moysi duci, atque ipsum semet Aaroni Pontifici.

ὁ Θεὸς ἢ ἠμέλησε & μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν δεινῶν· ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ & παρασκευάζειν αὐτοῖς [c] ἀναγιγνωσκόντων δεινῶν εἰ μὴ παρενόησε. τίνα τε ἂν εἶεν, καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα Μωυσῆς ἐπολιτεύσατο διηγήσομαι, παραδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

Β'. [d] Κορῆς, Εβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσέα καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ [e] φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής· [f] ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης [g] δικαιότερον αὐτὸν κτᾶσθαι ἐκεῖνον μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς [h] ὑπέλαβε. διόπερ τοῖς Λευίταις, φυλέτης δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διὰ τοῖς συγγενέσι κατεῖδε, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσέα δόξαν αὑτῷ θηρώμενον καταποθάσσειν, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι τοιαύτην ἐπὶ προφάσει τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν. διόπερ τὸν μὲν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ' αὐτὸν ψηφισαμένου, [i] τυραννικῶς τε τρόπῳ [k] καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν [l] θελήσῃ. χαλεπώτερον [m] ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι [n] τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἀκόντας, μηδὲ συνιέντας τὴν ἰσχὺν [o] ἀφαιρεῖται. ὅστις γὰρ αὐτὸν συνοίδεν ἑαυτὶ λαβεῖν [p] ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ [q] θεασαμένους· οἷς ἦν ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, [r] βίαν μὲν, ἀεὶ δὲ βουλόμενοι δοκεῖν, ἐπιφέρουσι· [s] τύχη δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατόν. συμφέρειν ἦν τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἐπὶ λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενον Μωϋσῆς, Ααρῶνι μὲν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ [t] τῆς Λευιτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ Θεὸς τινὶ προσαχεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος [v] τυγχάνειν· ἡλικίᾳ μὲν ὁ αὐτὸς ὢν [x] Μωϋσῇ, [y] πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. [z] εἰ ἢ τῇ ἀρετῇ-

c Ἀναγιγνωσκόντων] Ἂν γιγνομένων δεινῶν καὶ παρενόησε *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Scribi poterit tanquam ex *Epiphanio*, γιγνομένων vel ἀναγιγνωσκομένων δεινῶν εἰ μὴ παρενόησε, si illud rescriptu esset necessarium BERN.

d Κορῆς,] קרח, *Calvaster* ex nomine. Κορὲ aut *Core* scribunt *Big. Hen. Busb.* & *Epiphanius*, & mille alii propter versionem τοῦ ὁ. Quod autem sequitur ἱκανὸς εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσέα καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου· καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής· ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτὸν κτᾶσθαι ἐκεῖνον μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς ὑπέλαβε. διόπερ τοῖς Λευίταις, φυλέται δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα διὰ τοῖς συγγενέσι κατεῖδε, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσέα δόξαν αὑτῷ θηρώμενον καταποθάσσειν, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι τοιαύτην ἐπὶ προφάσει τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν. διόπερ τὸν μὲν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἱερωσύνῃ Ααρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ' αὐτὸν ψηφισαμένου, τυραννικῶς τε τρόπῳ καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ. Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυραννικῶς ἢ in *reliquis*. & in *Editis* σὺν τέλει ponitur ante τυραννικῶς, & commate distinguitur post θελήσῃ.

e Φυλέτης] Ejusdem tribus homo, tribulis, sed ὁμόφυλος est, qui de eadem gente Israelitica videlicet (quem & συγγενῆ appellat Josephus) uti ὁμόφυλοι συγγενεῖς in Scholiaste Oppiani lib. 1. Halieut. ψ. 249., & ὁμόφυλος, qui Israelita non est. Ita & infra v. 7. de φυλέταις tribus Menassitidis scribit. REL.

f Ἀχθόμενος,] Ἀχθόμενος ἦν ὅτι *Big.* (ὃ τι *Tar.* ad.) & *Samb.* καὶ ἀχθόμενος ὧν ὅτι *Epiphan.*

g Δικαιότερον] Δικαιότερος *Epiphan.* & *Zonaras.* δικαιότερον αὐτὸς κτᾶσθαι *Vat.*

h Ὑπέλαβε.] Ἀπέλαυε *Samb.* & quod videtur, *Big.* Quid enim jam valet ἀπέλαβε? BERN.

i Τυραννικῶς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* τυραννικῶς ἢ in *reliquis*. & in *Editis* σὺν τέλει ponitur ante τυραννικῶς, & commate distinguitur post θελήσῃ.

k Καταχαριζόμενον] Καταχαριζομένῳ in quatuor *MSS.* καταχαριζομένῳ *Vat.*

l Θελήσῃ.] Ἐθέλοι *Busb.* ἐθέλῃ *Hen.*

m Ἤδη τυγχάνειν] Δὲ pro ἤδη legisse videtur *Vet. Interpr.*

n Τό τε] *Tar.* τῷ τε.

o Ἀφαιρεῖται.] Ἀφῄρηται *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* id tamen nisi in rectum simul restituas ἄκοντας & συνιέντας, haud licebit. BERN. & HUDS.

p Ἀξίῳ, πείθει] *Coll. Big.* ἀξιοπιθεῖ. *Coccejus* malebat ἀξίῳ, πειθοῖ.

q Θεασαμένους.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Θεασαμένῳ *Bas.* & *Gen.* cæterique *MSS.*

r Βίαν μέν,] Βίᾳ *Big. Samb.* & *Vat.*

s Τύχῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι] Nihil muta. Nam *Bigotii Tar.* τύχῃ δ' οἴεται κακουργοῦσι δυνατόν debile est & miserum: alterum robur Atticum habet. BERN. Τύχῃ δ' εἶναι κακουργοῦσι δυνατόν *Big.* Illud εἶναι pro οἴεται probat *Bernardus*; sed κακουργοῦσι rejicit.

t Τῆς Λευιτιδος] Ἐκ τῆς Λ. *Vat. Bas.* & *G.* nec aliter *Zonaras.*

v Τυγχάνειν·] Ita MSS. *Big.* & *Samb.* typique *Basileënses.* Convenit huic versio *Epiphanii*, & historia *Zonaræ*. τίνι γὰρ λόγῳ, ἔλεγεν, ἀκρωτ καὶ τοῖς αὐτοῦ περὶ τῶν ἱερωσύνῃ ἀφίστε μέν; εἰ μὲν ὡς ἐκ τῆς Λευιτικῆς φυλῆς ἐγὼ ταύτης τυχεῖν δικαιότερος· ἡλικίᾳ μὲν ὁμοίως ἔχων, πλούτῳ ἢ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. Pariter τυχεῖν· ἡλικίᾳ *Busb.* & *Hen.* Verum *Genevæ* excusum fuit τυγχάνειν· ἡλικίᾳ &c. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Bas.* quibus favent *Zonaras* & *Vet. Interpr.* ut & *Busb.* & *Hen.* qui habent τυχῶν. in *reliquis* τυγχάνειν.

x Μωϋσῇ,] Recte μωσῇ *Hen.* & *Busb.* Placet modus μωυσῇ *Big.* & *Samb.* μωυσεῖ *Bas.* & *Gen.* BERN.

y Πλούτῳ] Inde Synh. f. 110. a. diverbium Ris Lacis Talmudistæ, ὁ πλοῦτος ἢ κοῦφος, pro divitiis pernicioſis, sive עשיר שכור לבעליו לרעתו Eccles. c. 5. 14. BERN.

z Εἰ ἢ] Inde carptim *Zonaras*, εἰ δ' ἑτέρᾳ φυλῇ προσκληρωθῶμεν διὰ ταύτην, προβιβασθέντες ἢ τὸ ῥᾴστιμα ἀφ' περισσοῦ βίου καὶ λήψονται ταύτην ἀθεώτατα καὶ ἀσεβέστατα. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus*, p. 25.

a Δι-

πρεσβυτάτη τ̃ Φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ρυβήλε τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν [a] Δαθάμης καὶ [b] Αβιράμης [c] καὶ Φαλαῦς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντες τῶν ταύτῃ τῇ Φυλῇ νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.

γ'. Εβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ [d] Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δ' εἰς ἑαυτὸν ἐπεσπάτο τὴν τοῦ πλήθους τιμὴν μεταῤῥῦσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως [e] μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δὲ [f] εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τ̃ ἀκροωμένων προσιεμένων τ̃ κατ' Ααρῶνος ἐλαύνειν, [g] ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δ' οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρῶν, ἀπειδόντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τ̃ Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ [h] τ̃τον αὐτὸν ἀτιμῶσαι. ἀνηρέθιζε δ' καὶ τὸ πλῆθος· καὶ βάλλειν τ̃ Μωϋσεῖ ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ [i] πάντες ἐβόων, διώκειν τ̃ τύραννον, καὶ φ' ὑπ' αὐτοῦ δυλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια πρόσταγματα κελεύοντος. τ̃ γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τ̃ [k] ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς [l] τὴν τιμὴν παρελθεῖν, ἐκ τοῖς πολλῶν ἀνοδεεστέροις ταύτην φέρουσαν [m] προσνέμειν· [n] κέρδους τι παρασχεῖν Ααρῶνι ταύτην, [o] ἢ τῷ πλήθει ποιῆσαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἀδελφῷ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δ' τὴν Κορέου διαβολὴν ἐκ πολλοῦ [p] προϊδὼν, καὶ τ̃ λαὸν [q] παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἐδεισεν· ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τ̃ πραγμάτων καλῶς ἐβουλεύσατο, καὶ τ̃ ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης [r] τυχεῖν, ἀλλ' ἐ κατὰ τὴν [s] αὐτοῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ἐδέν ἐποιήσατο λόγον· πρὸς δὲ τ̃ [t] Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ τ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ, φησὶν, ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τούτων "ἕκαστος, ἀπεδήλωσ δὲ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄν- "δρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ τ̃ ὅμιλον δὲ πάντα τ̃ "ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν [u] ὧν ὑμῖν "οὐκ πλούτου καὶ τ̃ ἄλλης ἀξιώσεως ὑπαρχει. καὶ νῦν "Ααρῶνι τὴν ἱερωσύνην, οὐκ ἐπιδὴ πλούτῳ προέχει, "σὺ δὲ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς [x] μεγέθει χρημάτων ὑπερ-

te majorem. Si vero antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo jure Rubeli tribus *hanc* dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes & Abiramus & Phalaus. illi enim ex ista tribu natu maximi, & *reliquis* magis divitiis abundantes.

3. Hæc itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicæ prospicere: revera autem hoc tantum agebat, ut populi consensu *Pontificatus* honorem ad se transferret. Et ille quidem hæc maligne, specioſa *tamen* oratione, ad tribules suos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, & unoquoque audientium *de suo* aliquid adjiciente conviciis in Aaronem, totus criminationibus istis completur exercitus. Erant autem qui cum Core conjungebantur ducenti & quinquaginta è viris primoribus, connitentes ut & Aaronem Moysis fratrem è sacerdotio deturbarent, ipsumque Moysen ignominia afficerent. Quin & multitudo seditione agitatur; & ad Moysen lapidandum se contulit, & in concionem turba confusa magnoque cum tumultu congregata est. Atque ante Tabernaculum Dei universi vociferabantur, summovendum esse tyrannum, populumque ab eo serviendo liberandum, qui Dei obtentu dura & difficilia imperat. Deum enim, si ipse sacerdotem futurum elegisset, dignum aliquem ad hunc honorem provecturum fuisse; neque istum, qui multis esset inferior, ejuscemodi dignitate cohonestare voluisse: & si eam Aaroni dare decrevisset, populi suffragio potius daturum fuisse, quam fratris judicio permissurum.

§. 3. Procerum sece-dentium non minus quam CCL. plebique multa persuasit Cores.

4. Moses autem, Coræ licet calumnias multo ante præsenserat, populumque jam viderat irritatum, nihil extimuit; sed fretus fiducia ex rebus bene consultis & administratis, scienſque fratrem Dei consilio non sua gratia ad sacerdotium perveniſſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; sed ad Coren versus & vocem quantum potuit attollens (cum cætera quidem solers esset, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel unus "quivis ex istis (designabat enim ducentos & quin- "quaginta viros) honore digni videmini, nec po- "pulum universum simili dignatione prohibeo, "etiamsi vobis divitiis & cæteris dotibus conce- "dant. Et nunc Aaroni sacerdotium detuli, non "quod opibus præcellat, tibi enim ampliores "quam utrique nostrum facultates; neque pro- "pter

Moyses de fratris Pontificatu ad miracula Deique testimonium provocat.

[a] Δαθάμης] Δαθάμης καὶ ἀβειρώμης *Baſ.* & *Gen.* δαθάμης καὶ ἀβειρώμης MSS. quatuor. καὶ Φαλαῦς *Samb.* καὶ Φαλαῦς *Big. Baſ.* & *Gen.* καὶ ἀφαλὴς *Hen.* & *Busb. Dathan*, & *Abiron* vel *Abirom*, & *Falus* Epiphanius. Locum autem hunc diu corruptum ita primum à Josepho constitutum fuisse credo, δαθάμης (vel δαθάμης) καὶ ἀβειρώμης καὶ αὖτις Φ Φαλαῦς, vel Φαλᾶς; פלת aut פלו. Nominat enim Legislator lib. IV. seditionis istius principia, קרח *Corach*, Samaritis idem *Carach*, דתן δαθάν i. e. ὁ δυνατός, & אבירם *Abiram*, quomodo Judæi ac Samaritæ jam à plurimis seculis legerunt, quasi παρὰ μετέωρος; pro quo ἀβειρὼν visitur in translatione LXXII. Alexandrinorum & apud S. Hieronymum, & ἀβείρωμος in codicibus aliquot, cum Josephi, tum Epiphanii; deinde בן פלת אן, ἂν, τουτέστιν ὁ πλάτος, βὲν φάλεθ, aut more Samaritarum & Judæorum LXXII. ἀὺν ὑὸν Φάλεθ, S. Hieron. *Hon filius Pheleth.* Heic tamen nomen parentis, tacito filio, Josephus nulla incuria ponere potuit, nulla voluit industria. Deputabis ergo hoc cum cæteris mendis librariorum & quidem perveterum. Vel Flavius Græce dixit Φαλαθῆς aut Φαλαῖς à Φαλαθῆς ac Φαλαῖς, quod est פלתי, *Phalethæus*, aut *filius Phaleth*, בן פלת אן פלת. BERN. Ita cum *Bernardo* (quomodo & emend. *Coccejus*) placuit rescribere. Δαθάμης *Vat.* & *Vet. Interp.* Δαθάμης in *Editis* & *reliquis MSS.*

[b] Αβειρώμης] Ita *Bernardus.* Αβειρώμης *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Αβειρώνης *Vat.* Αβειρὼν in LXX. *Interpp.*

[c] Καὶ Φαλαῦς] Καὶ Αφαλὴς *Busb.* & *Hen.* καὶ Αὖτις Φ Φαλάθ rescribendum censet *Bernardus* ex istis τ̃ LXX. Αὺν ὑὸν Φαλὲθ, quod haud verisimile sit *Josephum* posuisse nomen parentis, tacito filio. Verum καὶ Φ vel καὶ ὑὸς Φαλαῦς malit *Cotelerius* (in Notis ad *Constitut. Apostol.* p. 106.) ut intelligatur *On*, de quo *Num.* c. 16. v. 1. HUDS. Num. 16. 1. On appellatur filius Peleth. REL.

[d] Κορῆς] Iterum *Cod. Vat.* Κορὲος. in *reliquis* tamen Κορῆς vel Κορὲ, ut supra p. 196. in principio.

[e] Μετ' εὐπρεπείας] Μετ' εὐπρεπείᾳ Ϛ *Big.*

[f] Εἰς τοὺς πλείονας] Εἰς πλείους *Busb.* & *Hen.*

[g] Αναπίμπλαται] Αναπιμπλᾶ) *Big.* Αναπιπλᾶ) *Samb.*, *agitatus est*, Epiphanius. Scripsisse Flavium existimo ἀναπίπλαται) à πίπλημι. BERN. Αναπιμπλᾶ) *Big.* ἀναπίπλαται) *agitatus est* juxta *Epiphan.* ἀναπίπλαται) à πίπλημι *Josephum* scripsisse existimat *Bernardus.*

[h] Τ̃τον αὐτὸν ἀτιμῶσαι.] Forsan τοῦτο legerat *Epiphan.*

[i] Πάντες ἐβόων,] Σπεύδοντες ἐβόων ἔχειν τ̃ τύραννον *Big.* & *Samb. Clamabant omnes, exeat tyrannus*, Epiphan. Legerat itaque vir Scholasticus πάντες ἐβόων (vel ἐβόων cum *Baſ.* & *Gen.* nam peramant Attici υ diphthongum) ἴεναι i. e. ἀναχωρεῖν, vel ὑπείκειν τ̃ τύραννον. BERN. Σπεύδοντες ἐβόων ἔχειν τ̃ τύραννον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* In *Vet. Interpr.* habetur, *clamabant omnes, exeat tyrannus*, quasi (ut ait *Bern.*) legerat πάντες ἐβόων (vel ἐβόουν) ἴεναι (i. e. ἀναχωρεῖν) vel ὑπείκειν τ̃ τύραννον.

[k] Ιερωσόμενον] Lege ἱεραστόμενον. COCC.

[l] Τὴν τιμὴν] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

[m] Προσνεῖμαι·] Ita in *MSS.* in *Editis* προσνεῖμαι.

[n] Κέρδους τι παρασχεῖν] Κερδαναί τι *Big.* & *Vat.*

[o] Ἐπὶ τῷ πλήθει] Ἐπὶ τὸ πλῆθος *Samb.*

[p] Προϊδὼν,] Προϊδὲς *Vat.* puta pro προειδὼς.

[q] Παροξυνόμενον] Ita *Big. Samb.* in *Editis* perperam παροξυνόμενον, pro παροξυνομένου aut παροξυνόμενον.

[r] Τυχεῖν,] Τυχόντα *Busb.*

[s] Αὐτοῦ χάριν,] Αὐτῷ *Big.*

[t] Κορῆν βοῶν] *Samb. Busb.* & *Hen.* ὦ κορῆ; quod Aristarcho acceptius à recto nomine κορέας, κορῆς. Jam *Baſ.* & *Gen.* ὦ κόρη à κορὴς, sed mox iisdem κορῆ excusum fortiter. BERN.

[u] Ὧν ὑμῖν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἂν ὑμεῖς οὐκ πλ. κ. τ. ἄ. ἀ. ὑπάρχετε, i. e. ἐπιτυγχάνετε, ἀπολαύετε.

[x] Μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις,] Quamvis divitiæ Corachi non ita extollantur in V. T. Judæi tamen, & qui ab iis hau-

"pter generis nobilitatem, hoc enim Deus no-
"bis commune esse voluit quibus eundem dedit
"progenitorem; neque amore fraterno inductus,
"quem similiter & alter vendicaret, fratri indul-
"gebam. Etenim si, honorem *istum* largiendo,
"Dei legumque rationem non habuissem, nequa-
"quam memet præteriens alteri benignus exstitis-
"sem, quando ipse mihimet vicinior sim fratre,
"& meipsum arctiori quam illum necessitudine at-
"tingam. Neque enim sapientis erat mihimet in-
"ique agendo periculum creare, ut alteri exinde
"felicitatem pararem. Sed & ego neque is sum
"qui injuria vos afficiam: neque Deus sustinuisset
"aut se contemni, aut vos ignorare quidnam illi
"gratissimum præstetis: sed cum is ipse suum ele-
"gerit sacerdotem, fecit ut nulla hac ex re cul-
"pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non
"meo beneficio, sed Dei judicio sacerdotium ac-
"ceperit, in medio tamen illud deponit & *relin-*
"*quit*, ab iis * vendicandum qui de eo disce-
"ptare volunt; postulans, quòd ab hoc ipso *aliis*
"ad munus illud *obeundum* jam prælatus fuerit,
"ut res arbitris permittatur, sibique fas sit pariter
"ac aliis ei assequendæ operam dare; pluris æsti-
"mans vos sine seditione conspicere, quam *istam*
"possidere dignitatem, tametsi vestris etiam cal-
"culis comprobatus eam gesserit. Haud enim vi-
"tio vertendum, si quod Deus dederit vestro etiam
"consensu accipere existimemur. Quin & ho-
"norem, quem ille ultro detulit, salva pietate re-
"cusare non licuit: immo à ratione prorsus alie-
"num *non accepisse*, Deo istum in omne ævum lar-
"giri dignante, firmamque ejus possessionem nobis
"pollicente. Quamobrem denuo judicatum fa-
"ciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immola-
"re, rebusque Divinis præesse. Incongruum enim
"*foret*, ut Cores, honorem *istum* ambiens, Deo
"hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potesta-
"tem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad
"hanc causam attinet, desistite. Mane vero, quot-
"quot de sacerdotio contenditis, adestote, & quis-
"que secum domo afferat thuribulum cum suffiti-
"bus & ignem. Sed & tu, Core, cede Deo judi-
"cium, & hac in re ejus opperire sententiam, &
"temetipsum non facias Deo superiorem: sed po-
"tius accede, ut hoc modo exploretur an tibi ho-
"nos *iste* decernendus sit. Æquum autem esse ar-
"bitror ut Aaron etiam ad hanc disquisitionem ad-
"mittatur, *præsertim* cum & ejusdem sit generis,
"& de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi pos-

"βάλλεις, ὃ μὴν ἀσφ' ἀληθείᾳ, κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ'
"ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς τ αὐτὸν δοὺς πατέρα, οὐδὲ διὰ φι-
"λαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε, τοῦτο φέρων
"ἔδωκα τῷ ἀδελφῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τοῦ Θεοῦ καὶ
"τ νόμων τ τιμὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ πα-
"ρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ, συγγενέστερος ὢν [y] ἐμαυ-
"τῷ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ [z] πρὸς
"ἐκεῖνον διακείμενος. καὶ γὰρ ὅτι σωφρὸν, ἐν τοῖς κιν-
"δύνοις ἐμαυτὸν [a] ὑποβαλόντα τοῖς ἐκ ᾧ φθονομένοις,
"ἄλλῳ τὴν [b] διὰ τοῦτο εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ'
"ἐγώ τι κρεῖττον ἢ κακουργεῖν· ὅ, τε Θεὸς οὐκ ἂν
"προεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' [c] ὑμᾶς ἀγνοεῖν-
"τας [d] ὅ, τι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐ-
"τὸς, ὑπολεξάμενος τ [e] ἱερωσόμενον αὐτῷ, τὸ καὶ τοῦτ'
"αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ὁ μὲν ἐξ ἐμῆς χάριτος
"[f] λαῶν, [g] ἀλλὰ κατὰ κρίσιν Θεοῦ, καταπέμψειν αὐ-
"τὸν εἰς μέσον ὑπεδικάσιμον τοῖς βουλομένοις· [h] ἐκ τοῦ
"τὸ προελθεῖς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπερεπαινῶν;
"[i] καὶ τὸ νεῶ αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸ αὐτοῦ ἀποδόσθαι;
"προτιμῶν [k] ᾧ τὸ γέρας ἔχειν. τὸ μὴ ἐπισπάζοντας ὑμᾶς
"ὁρᾶν, καί τοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγ-
"χάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐκ [l] ἀμαρτάνομεν τοῦτο
"καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἢν ᾖ καὶ τὸ
"μὴ [m] προσεῖναι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀσε-
"βές· καὶ πάλιν [n] ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν
"τοῦ Θεοῦ, παντὶ πᾶσιν [o] ἀλόγιστον. κελεύει τοίνυν [p] πά-
"λιν αὐτὸς, [q] τίνα βούλεται τὸν ἱερέα [r] ὑμῶν αὐτῷ
"θυσίας ὑπολεῖν, καὶ προεστάναι τ ἀσεβείας. ἄτο-
"πον γὰρ [s] Κορῆν, ἐφιέμενον τ τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ
"τινι [t] προσχεῖν πάντων ἀφελέσθαι τ Θεόν. τ οὖν
"σάσεως καὶ τ διὰ τοῦτο παραχῆς [v] παύσασθε. πρὸς
"ὃ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀνίμεισθε, κομίζων ἕκας-
"θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν [x] θυμιάμασι καὶ πῦρ πάρ-
"τε. καὶ σὺ ᾖ, [y] Κορῆ, [z] προχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ
"Θεῷ, τὴν ὑπὲ τούτοις αὐτοῦ [a] μένε ψηφοφορίαν, ἀλ-
"λὰ [b] καὶ μὴ σαυτὸν πρὸ τοῦ Θεοῦ κρείττονα· [c] προ-
"χώρησον ᾗ κελεύομεν· οὕτως γὰρ ἐκ τοῦ γέρως. ἀνεμέ-
"σιον δ' οἶμαι καὶ Ἀαρῶνα προσδέξασθαι συγκελευ-
"όμενον· χώρας μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν ᾖ μεμ-
"φῆναι τοῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυ-
"νάμενον. [d] καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φα-
"νερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ [e] θυμιωμένων ὑμῶν, ἔσ-
"ται ἂν τὴν θυσίαν [f] ἡδίω κρίνειν ὁ Θεὸς, οὕτω
[g] ὑμῖν

hausere, Mohammedani, multi sunt in divitiis Corachi prædicandis. REL.

y Εμαυτῷ τἀδελφῷ,] Εμαυτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

z Πρὸς ἐκεῖνον] Illud πρὸς negligit *Vat.*

a Ὑποβαλόντα] Ita in *MSS.* in *Editis* ὑποστησάμενον.

b Διὰ τοῦτο] Διὰ τοῦτ' εὐδ. *Big.* & *Samb.*

c Ὑμᾶς ἀγνοοῦντας] Ἡμᾶς *Big.*

d Ο, τι καὶ ποιοῦντες] Ita placuit legere, paucula mutando; cum antea esset, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε favente primum *Gelenio*, qui vertit, *quid illi* &c. dein *Epiphanio*, qui habet —— *ei præstatis.* ὅτι καὶ ποιοῦντας αὐτῷ χαρίζεσθε *Big.* ut & *Samb* à prima manu, sed ab altera χαρίζεσθε.

e Ιερωσόμενον] Legit iterum ἱερασόμενον *Cocceius* in libri sui margine.

f Λαῶν,] Λαὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ἀλλὰ κατὰ] Ita *Big.* & *G.* ἀλλὰ μὴ κῦ κρ. *Samb. Vat.* & *Bas.* Forsan sic, ὃ μὲ ἐξ ἐ. χ. λαῶν, ἀλλὰ μὲν κῦ κρ. *non quidem ex mei gratia, at certe ex Dei judicio.*

h Ἐκ τοῦ] Hunc versum præteriit lumen Scholastici, propter similia initia ὐκ ᾧ & καὶ ᾧ. Pro ὐκ ᾧ habes apud *Big.* & *Samb.* ὐκ τοῦτο: quinimo *Tar. Big.* inserere audet οὐκ ἀξιῶν ὑπερεπαινῶν. Deinde καὶ τὸ νεῶ occurrit in codd. *Big.* & *Samb.* Mox; Περὶ αὐτῷ *Tar. Big.* & *Samb.* ἀποδόσθαι· ἀθλεῖ τοῦτο γέρας. *Big.* ἀποδόσθαι· ἀθλεῖ ᾧ τὸ γέρας. BERN. Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.* Malebat *Cocc.* διὸ ὐκ) *Samb.* & *Vat.* ὐκ ᾧ in *reliquis.*

* *Vendicandum*] Ita placuit interpretari, quod *Hesychio* ὑπεδικάσιμον, ἀνθυποτείσιμον.

i Καὶ τὸ νεῶ] Iterum ex *Big.* & *Samb.* in cæteris καὶ ᾧ νεῶ. Forsan melius καὶ νεῶ.

k Τὸ τὸ γέρας] Sic mallem cum *Big.* in *aliis* τοῦτο γ.

l Αμαρτάνομεν] Ita cum *Vet. Interpr. Bigotio* & *Burio.* in aliis omnibus ἁμαρτάνοιμεν.

m Προσ εἶναι] Προσίσεσθαι *Samb* & *Vat.*

n Αξιοῦντ ος] Ita *Big. Samb.* & *G.* ἀξιοῦντας *Bas.* ἀξιοῦντα *Vat.*

o Ἀλόγιστον.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* εὐλόγιστον, nimirum πρόσεσθαι, *honoremque suscipere Deo largiente omnino prudens fuerit.*

p Πάλιν αὐτος,] Καὶ πάλιν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Busb.* & *Hen.*

q Τίνα βούλεται] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τίνας.

r Υμῶν αὐτῷ θυσίαν] *Al.* ἡμῶν.

s Κορέ,] Ita *Samb.* à Κορέας, Κορῆς, Κορέα. *ceteris* Κορὲ à Κορεὺς, Κορεῦ.

t Προσχεῖν] Παρέχειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Παύσασθε.] Ita *Big Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πανσασθαι.

x Θυμιάμασι] Ita *Busb. Hen.* & *Zonar.* θυμ. κ. πῦρ πορεῖτε *Bas.* & *G.* pro πάρεισι, ut πάρεσι pro πάρεισι *Epiphanius* videtur legisse θυμιάμασι, & dein cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) καὶ περὶ πάρεστε.

y Κορῆ,] Κορέ *Vat.* ut supra Κορέ p. 196. in princip.

z Προσχωρήσας τὴν κρίσιν] Ita *Bas. G. Busb.* & *Hen.* προσχωρῆσαι τὴν κρίσιν εἰ θέλῃς τῷ Θεῷ, καὶ τ. ἐ. τ. αὐτῷ ψηφοφορίαν *Big.* & *Samb.* προσχώρησον τὴν κρίσιν τῷ Θεῷ, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐ. μὴ ψηφοφορίαν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Μένε] Delet *Coll. Bigot.*

b Καὶ μὴ σαυτὸν] Ἀλλὰ μὴ *Samb.* καὶ μὴ absque ἀλλὰ *Epiphan.*

c Προσχώρησον] Προσχωροῦ ᾧ *Big.* & *Samb.*

d Καὶ θυμιάσατε] Καὶ abest *Samb* & *Vat.*

e Θυμιωμένων] Θυομένων *Samb.*

f Ἡδίω κρινεῖν] Ἡδίων κρίνειν ὁ Θεὸς *Bas.* & *Gen.* ut πλείων com-

" ε ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ὀπτὶ παιδελφῷ
" h διαβολῆς ὡς κεχαρισμένῳ τῷ θεῷ παρὰ αὐτοῦ φυ-
" μενῷ.

"fit. Ubi vero conveneritis, in conſpectu populi
"thura adolete, ſuffituque facto, cujus ſacrificium
"Deo acceptius fuerit, is vobis conſtituetur ſa-
"cerdos; cui nihil de fratre poteſt objici: quaſi
"per gratiam ab ipſo dignitatem acceperit.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τὴν στάσεως καταρξαμενοι διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ· τῷ δὲ ἱερωσύνῃ Ααρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater & filii ejus ſacerdotium tenuerunt.

ΤΑῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται καὶ ὁ ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τὰ εἰς Μωϋσῆν ὑποψίας. i ἐπήνεσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις· καὶ γὰρ ἦν καὶ εὐδοκεῖ χρηστὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διελύοντο τὸ σύλλογον. τῇ δ' ὑπιούσῃ σωρηλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, προσδοκῶμενοι τὴν θυσίαν, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τὸν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. παρεσκευάζετο δὲ εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρα δὲ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τὸ ἐσομένων· καὶ τὸ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακοῦργων, τὸ δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. k ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῆς στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. ὁ γὰρ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταβοᾶν τὸν ἐν πόλει, καὶ πρὸς ὃ τις εἴποις, πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην l τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ Μωϋσῆς m Αβίραμον καὶ Δαθάμην ὑπηρέτας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, καὶ πρᾶγμάν τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' ἔφη n ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ Μωϋσῆν ἐκφεύξεσθαι κατὰ τὸν λαόν. πάντας ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον· ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀπολαβεῖν αὐτῷ τοὺς o πρώτους p ἀνδρώσας, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς περὶ q Δαθάμην, οὐκ ἠγούμενον εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσοντας. οἱ δ' αὐθὶς ἀντιπίπτουσι κωλύουσιν. r οἱ δὲ περὶ Δαθάμην, πυθόμενοι τὰ Μωϋσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τοῦ πλήθους πρὸς αὐτοὺς s προσιόντα, t προελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί καὶ u μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἵ τε προεστῶτες ἦσαν περὶ αὐτοὺς, x ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωϋσῆς, ἀμυνούμενοι.

HÆc cum dixiſſet Moyſes, multitudo & tumultuari & de Moyſe male ſuſpicari deſtitit. Dicta autem collaudarunt, iiſque acquieverunt: ſimul enim erant & populo è re ſua eſſe videbantur. Et tunc quidem cœtus dimittitur. Ubi vero poſtera dies illuxit, frequentes convenerunt, ut ſacrificio intereſſent, judicioque ex illo de iis qui *cum Aarone* ſuper ſacerdotio contendebant. Contigit autem ut tumultuoſa eſſet concio, populo eventus exſpectatione ſuſpenſo: & aliis quidem voluptati habentibus, ſi Moyſes improbus eſſe deprehenderetur; ſapientioribus vero, ſi moleſtia & perturbatione liberarentur. Metuebant enim ne gliſcente indies ſeditione illis deperiret pulcher rerum ſuarum ordo. Ita enim à natura comparatum eſt vulgus, ut magiſtratibus obloqui gaudeat, & à cujuſvis conciuncula circumlatum motibus cieatur & agitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum & Dathamnen viatoribus, juſſit ut ad condictum venirent & *rei ſacræ faciundæ eventum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, ut Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quæſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi juſſis, Dathamnen ejuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos & contumaces recta contenderet. Illi vero è veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum uxoribus & liberis ante Tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei à Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

Ut vidit Moyſes ſchiſmaticorum contumaciam, magno rurſum animo Deum obteſtatur. III.

β'. Ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναρχὼν, y μεγίστῃ ἐκβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι παρὰ τῷ πλήθει γενέσθαι, "Δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' οὐρανοῦ "τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης· σὺ γὰρ ἐμοὶ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in cœlum ſublatis, magna voce exclamabat, ut à tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domine cunctorum in cœlo & terra ac mari (nam tu ,, mi- *Moyſis precatio ad Deum.*

comparatum ex πολὺς. Cæteris ἰδίῳ. Præterea legitur in *Busb.* κρίνοιεν, in *Hen.* κρίνειεν, manuque abs altera *Samb.* κρίνει, imo à tertia κρίνῃ. Drungarius in Annalibus de re eadem, καὶ Συμφέρειν ὑμῶν σώσπιον ἢ λαῷ, ἔπερ ἂν τῷ θυσίαν ἰδίῳ κρίνῃ ὁ θεὸς, διὸ ἔσεσθαι ὑμῖν ἱερεύς. BERN. Ita *MSS.* in *Editis* ἰδίῳ. & mox varie in *MSS.* κρίνοιεν, κρίνειεν, κρίνῃ & κρινεῖ.

g Ὑμῖν] *Busb.* ἡμῖν.

h Διαβολῆς ὡς] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ὡς.

i Ἐπήνεσαν ὃ τοῖς εἰρημένοις·] Ἐπῄνεσαν ὃ τὰ εἰρημένα *Big.* & in codice *Samb.* nova manus. Ἔτι ὃ ἐπὶ τὰ εἰρημένα *Tar.* in ſchedis *Bigotianis.* Hoc vano metu factum è Græculis, quaſi id verbuli nomina caſus tertii juxta ſe haud ſineret. *Zonaras* etiam ait, ἐπῄνεσε ταῦτα τὸ πλῆθος. Mox σωρηλθεν *Samb.* σωῆλθε τὸ πλῆθος *Busb.* & *Hen.* BERN.

k Ἐδεδίεσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἐδεδίεσαν *Baſ.* ἐδεδίεσαν *Gen.*

l Τρέπων,] Τρέπειν ἐθορύβει *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.*

m Αβίραμον καὶ Δαθάμην] *Baſ.* & *Gen.* Dicitur equidem *מרים* ex מרה, & perinde *μαραμην. Big.* & *Samb.* ἀβειρῶνα καὶ *Δαθάμην. Hen.* & *Busb.* ἀβειράμον & *Δαθάμην. Statim ὑπηρέτας *Baſ. Gen.* & *Big.* tanquam ab ἐρέω, i. e ἐρέτας. Hinc & χερσὶ δικέτας, Principi Heliconis Vatumque parenti. Præterea viri nimis ingenioſi apud Thebas ſe Bœotias reperiſſe gaudent Abironem & Dathanum, ſub nominibus forte Auguris Argivi *Amphiarai* & *Baſonis* affinis. Amphiarai enim cauſa ζεὺς κεφαινὸν βάλων, ait Apollodorus Grammaticus l. 3. ſic Diodorus Pauſanias aliique, τῷ γλῶ διεσχίσθη. ὁ δὲ σὺν τῷ ἅρματι & τῷ ἡνιόχῳ βάραθρον, ὃς δὲ ἵπποι ἐλαττόνως ἐκρύφθη. Ergo δάθαμι volunt ex דתן, contra repetitam ſæpe lectionem Pauſaniæ? BERN. Ἀβειρῶνα & *Δαθάμην Big.* & *Samb.* Ἀβειράμον & *Δαθάμην Hen.* & *Busb.* Ἀβειράμην & *Δαθάμην Vat.* Vide *Annott.* ad p. 197. in principio.

* *Rei ſacræ*] Sacerdotium exſpectarent *Vet. Interpr.* ſacris intereſſent *Gelen.*

n Ὑπακούσεσθαι] Ὑπακούσεσθαι *Big.* & *Samb.* ὑπακούσασθαι *Hen. Busb.* & *Vat.*

o Πρώτους] Πρῶτους *Baſ. Gen. Big.* & *Hen. Primores.* πρεσβύτους *Busb. Samb.* & *Zonaras, Senatores.* זקני ישראל ζικνὶ ἰσραὴλ iidem Moyſi c. 16. v. 25. חכמי ישראל Paraphraſtæ Samaritico: *Majores natu* & *Nobiles populi*, Epiphanio Scholaſtico: atque poſt paucula huic Flavio ὁ πλῆθος οἱ ἀξιόλογοι. BERN.

p Ἀξιώσας,] Vel κελεύσας legerat *Zonaras*, vel ἀξιώσων ita interpretatus eſt.

q Δαθάμην,] Hic & inferius *Δαβάμ *Big.* & *Samb.* Δαθάμην *Hen.* cum *Busb.* BERN. Ita *MSS.* ut v. 20.

r Οἱ δὲ περὶ Δαθάμην,] I. e. Datham ipſe. nota phraſis. Confer Num. 16. 27. REL.

s Προσγινόμενον,] Προσῆλθόμενον *Big.* & *Samb.*

t Προελθόντες] Προεξελθόντες *Vat.*

u Μέλλοι] *Al.* μέλλῃ.

x Ὡς εἰ] Ὡς εἰ βίαν ἄν τινα προ. *M.* ἀμυνούμενοι *Samb.*

y Γίγαντος] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* atque μέγα βοήσας interpretari videntur *Busb. Hen.* & *Zon.* γίγαντον βοήσας *Big. Coll. Voſſ.* & *Samb.* Ita γίγαντος λόγος *Philoni Judæo* idem quod περφοβικός. atque in *Lexicis* veteſtis γίγαντον, μεγαλόφωνον, ἐξαίσιον. Similia etiam habet *Didymus* ad phraſin *Maonidæ* dilectam γίγαντα βοήσας. BERN.

"mihi rerum geſtarum teſtis fide digniſſimus, quod
"nihil abſque tua auctoritate fecerim; ut qui mi-
"hi in agendis auxilium porrexeris, Hebræorum
"in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus) adſis *precor* o-
"rationis meæ auditor. Tibi enim nec facta *no-*
"*ſtra* latent nec cogitata: ideo *quæſo* ne dedigne-
"ris veritatem patefacere, oſtendens quam ingra-
"to in me animo exſtiterint. Sane quæ antequam
"naſcerer acciderint omnium optime noſti; quip-
"pe non auditu accepta, ſed tui præſentis dum fie-
"rent oculis ſubjecta. Verum *nunc* rerum illarum
"quas iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen
"non verentur, te mihi teſtem *certiſſimum* conſti-
"tue. Ego cum vitam agerem quietam, id quod
"mea virtute & tua voluntate atque Ragueli ſo-
"ceri mei beneficio conſequutus eram, relicta ta-
"men ea qua fruebar felicitate, memetipſum totum
"dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an-
"tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro
"ſalute magnas ærumnas pertuli, omnique peri-
"culo memet cum alacritate objeci. Nunc igi-
"tur quoniam in maleficiorum ſuſpicionem vene-
"rim hominibus, qui meo labori & ſolicitudini
"ſuam acceptam debent vitam & incolumitatem;
"plane tu, qui mihi ignem illum oſtendiſti in
"monte Sinæo, & vocem *divinam* tunc me audi-
"re voluiſti, meque prodigiorum illic loci edito-
"rum ſpectaculo dignatus es; qui me in Ægy-
"ptum properare juſſiſti, tuumque conſilium po-
"pulo iſtic aperire; qui Ægyptiorum felicitatem
"labefactaſti, nobiſque ex *dura* illorum ſervitute
"fugam paraſti, & Pharaonis dominatum meo im-
"perio ſubjeciſti; qui nobis viæ ignaris & *obſeſſis*
"pelagus in terram convertiſti, & mare fluere in-
"hibitum Ægyptiorum ſtrage intumeſcere feciſti;
"qui inermes armorum præſidio muniviſti; qui
"aquas inquinatas nobis potu jucundas ſcaturire
"reddidiſti, laticeſque nobis ad extremam inopiam
"redactis è petra eduxiſti; qui terrenis in cibum
"deſtitutos ſervaſti alimento è mari ſuppeditato;
"qui è cœlo victum demiſiſti antea inviſum *pari-*
"*ter ac inauditum*; qui legum *à Deo ferendarum*
"cogitationem nobis injeciſti, & reipublicæ ad-
"miniſtrandæ rationem deſcripſiſti; Veni, o-
"mnium rerum Domine, mihi in judicem teſtem-
"que integerrimum, quod neque præmium à quo-
"quam Hebræorum, ad jus æquumve perverten-
"dum, acceperim, neque pauperem, meliorem
"cauſam habentem, ab adverſario divite vinci fi-
"verim; neque ita memet in poteſtate adhibue-
"rim, ut detrimentum caperet reſpublica; in cul-
"pæ tamen ſuſpicionem incidi, à ſtudiis meis a-
"lieniſſimæ, tanquam non juſſu tuo, ſed meo be-
"neficio, in Aaronem contulerim ſacerdotium. Ita-
"que & nunc oſtende, quod omnia tua providen-
"tia gubernes ac modereris; & nihil temere &
"ſponte ſua, ſed tua voluntate motum ad finem
"pervenit: & quod curam geris eorum, qui He-
"bræos auxilio adjuverunt, vindicta perſequendo

"πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ
"σῇ γένεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεπ-
"έμασας, οἷόν σε πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος·
"ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων. σὲ γὰρ οὔτε [z] πρᾶτ-
"τόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει· ὡς τ' οὐδὲ φθονήσῃς μοι
"τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν [a] ἔμπροσθεν φέ-
"μενος. τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς ἡλικίας,
"αὐτὸς [b] οἶσθ' ἀκριβέστερον· σὺ γὰρ ἦσθα μαθὼν, ὄψει
"ἢ [c] τότ' αὐτοῖς παρὼν γενομένοις. ἃ δ' ἔμπροσθεν [d] τούτου,
"καίπερ ἀπιστούμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τού-
"των μοι γοῦν μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταση-
"σάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δ' εὐβουλίᾳ, καὶ
"[e] τούτου Ραγουήλου μοι δι' πνεῦμα καταλιπόντος, ἀ-
"φεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐ-
"πέδωκα ὑπὲρ τούτων παλαιπωρίας. καὶ πρότε-
"ρον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑπὲρ
"τῆς σωτηρίας μεγάλας ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ κιν-
"δύνῳ τὸμὸν ἀντιπέξας προύθυμον. νυνὶ οὖν ἐπὶ κακοῦρ-
"γοις ὑποπτεύομαι παρ' ἀνθρώποις, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν
"καμάτων ὑπάρχει τὸ σωθῆναι, εἰκότως ἂν αὐ-
"τοὺς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φλέξας κατὰ τὸ Σιναῖον,
"καὶ τὴν [f] αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε σήσας, καὶ θεα-
"τὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνον ὁ τόπος
"ποιήσας· ὁ κελεύσας [g] ἐπ' Αἰγύπτου σταλῆναι, καὶ τὴν
"σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων δι-
"δαιμονίαν σείσας, καὶ τὴν [h] ὑπ' αὐτῶν δουλείας δρα-
"σμὸν ἡμῖν ἐπενέγκων, καὶ [i] μικροτέραν ἐμοὶ τὴν φα-
"γεῖν ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχου-
"σι τὴν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομ-
"μένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἔπικυμήνασι ὀλέθροις·
"ὁ γυμνοῖς ἔσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος·
"ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι ποιήσα-
"σας, καὶ πλέως [k] ὑστεροῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν
"ποῦον μηχανησάμενος· ὁ τ' γῆθεν ὑπαρχμένους εἰς τρο-
"φὴν [l] λιμώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' ἀέρ-
"νῦ τροφὴν καταπέμψας [m] ἐ πρότερον ἰσορηθεῖσαν· ὁ
"νόμων ἔπινοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ λιμπαξιν πο-
"λιτείας· ἐλθὲ, Δέσποτα τῶν ὅλων, δικαίης μοι
"καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, [n] ὡς ἔτι [o] δωρεὰν ἐγὼ
"παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ δίκαιον πεφυκάμην,
"ἔτι πλούτου κατίδοιμι πενίαν νικᾶν δυναμένην,
"οὔτ' ἔπι βλάβῃ δι' κοινοῦ πολιτεύσαιμι, εἰς ἀλ-
"λοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἔπινοίας πά-
"ρειμι, ὡς οὐχὶ σοῦ [p] κελεύσαντος. Ἀαρῶνι δοὺς τὴν
"ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. σῴζησον δὴ
"καὶ νυνὶ, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, [q] καὶ
"μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βεβου-
"λόμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται· ὅτι δ' φρον τί-
"ζεις τῶν Ἑβραίων [r] ἐπαινίων, [s] μετελθὼν Ἀβίρα-
"μον καὶ Δαθάνην, οἳ σε κατηδικάζησιν ἀναι-
"δησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τύχης νικωμένην. πιστὸς

[x] Πεπραγμένων] Πεπραγμένων τί *Samb.* τὶ *Coll. Voſſ.*
[a] Ἐπίσθιον] Ἐπισθοφόμενος *Vat.*
[b] Οἶσθ'] *Samb.* & *Big.* οἶδα.
[c] Τότ' αὐτοῖς] Ita *Samb.* & *Vat.* τότε cum *Editis* omittunt *Alii.*
[d] Τούτου,] Τούτοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*
[e] Τοῦτο Ραγουήλου] Τοῦτον *Big. Samb.* & *Vat. Interpr.*
[f] Αὐτοῦ] *Big. Samb* & *Epiphan.* σεαυτοῦ. Idem autem valet αὐτοῦ hoc in loco. BERN.
[g] Ἐπ' Αἰγύπτου] Ἐπ' Αἴγυπτον *Vat.*
[h] Ὑπ' αὐτῶν] *Al.* ὑπ' αὐτοῖς.
[i] Μικροτέραν] *Gen.* μικροτέρων ἐμοῦ. *Epiphan.* μικροτέρων ἐμοί. Cæteri, ut excuſum vides. Paria legimus Chriſtiani Hebr. c. 11. BERN. Paria legimus *Pſ.* 105. & 106. & *Hebr.* 11.
[k] Ἀποροῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν] Ἡμῖν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ποῶν *Baſ.* & *Gen.* ἀπολοῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν πότον *Tar. Big.* accentu pravo vocis πότον, Manuele Græculo adeo profitente poſt meliores. BERN. Ἀπολοῦσιν *Big.* ſic p. 188. v. 21. τέλειον ἀπολέμιοι.
[l] Διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης·] *Big.* ex Gloſſemate aut ex verſu ſequente, εἰς τροφὼ καταπέμψας, λιμώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης. *Epiphanius* fortean viderat λιμοκτόνους. BERN.
[m] Οὐ πρότερον] Antea ergo manna illic non deſcenderat. REL.
[n] Ὡς ἔτι] Σὺ οἶδας, ὡς ὅτι legerat *Idem.* Hîc reſpexiſſe videtur ad *Num.* c. 16. v. 15. & ad 1 *Sam.* c. 12. v. 3.
[o] Δωρεὰν ἐγὼ] Sive cum natione Samaritarum, &, quod jam notarunt Phariſæi ad Megillæ officium f. 71. d. Talm. Jeroſ. & f. 9. b. Talm. Babyl. cum LXXII. ſuæ factionis Doctoribus, Flavius etiam legerit ἀεκὶ θυμ. c. 16. 15. חמור, חמוד, חנם, ἐπιθύμημα; ſive cum reliquis Judæis חמור חמורו, ſicut inclamatum 1 Sam. c. 12. 13. τίνος ὄνον εἵληφα; quod Rabbini veteres haud neglexerunt Nedarim f. 38. Connectit autem illa Decem Legum tabula, לא תחמד חמורו. BERN.
[p] Κελεύσαντος] *Big.* Κελεύσοντος. mox *Baſ.* & *Gen.* ὃ καὶ νυνὶ.
[q] Καὶ μηδὲν] Καὶ οὐδὲν *Hen. Busb.* & *Zon.* BERN.
[r] Ὀνειδόντων,] *Baſ.* & *Gen.* ὀνειδισάντων, μετελθὼν ἀδικημάτων καὶ θανάτου, (καὶ θανάτου *Gen.*) οἳ σε. *Big. Samb.* & *Epiphan.* σὺ. μετελθὲ ἀδικημάτων καὶ θανάτου· οἳ σε. *Hen. Busb.* σὺ. μετελθὼν ἀδικήματον καὶ θανάτου· οἳ σε. paullo poſt *Samb.* ὅτως. BERN.
[s] Μετελθὼν] Μέτελθε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat. Interpr.*

[s] Ἀπο-

"ἢ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, ἵστω μεμνώ-
"των κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κενῶς σε ζῆν
"αὐτὰς μεταστήσας, μηδ' ὡς [t] ἀποθανόντας κατ' αν-
"θρώπινον ἐξεληλυθότας ἢ βίᾳ φανέντας νόμον· ἀλ-
"λὰ χάνοι πρὸ αὐτοὺς ἅμα τῇ γρεᾷ καὶ τοῖς ὑ-
"πάρχουσιν, ἢν πατοῦσι [v] γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἀπό-
"δειξις [x] ἂν ἰσχύοι ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία,
"[y] σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς πᾶσα πείσεσθαι πρὸ σοῦ
"δοξάζοντας [z] σὺν ὅσια· δύρεξείλου γὰρ ἂν ἵστως ἀ-
"γαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προστάσσοις. εἰ δ' ἀληθεῖς
"πεποίηται τὰς κατ' ἐμοῦ ἀραβολάς, τὰς μὲν ἀπε-
"θεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ, ὃν δ' ἐπηρε-
"σμοῦ ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον πιέσθαι ἐμόν· καὶ
"δίκην εἰσπραξάμενος [a] τὸν ἀδικῆσαι θελή-
"σαντα λαὸν, ἢ λοιπὸν βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰ-
"ρήνην, σῶζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προσ-
"τάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τῶν
"ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς δί-
"καιον ὑπὲρ τῶν ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας ἰσρα-
"λίτας πρωρείαν ἐκτίνειν.

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύσαντος, στῆναι μὲν αὐ-
φνίδιον ἡ γῆ· σάλος δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ
ἐξ ἀνέμων βίας σαλευομένων κύματος, πᾶς μὲν ἐδεί-
σεν ὁ λαός. παταγὴ δὲ καὶ σκληρὸς ῥαγδὴ ἦχος, ἧ
τοὺς ἐκείνων σκηνὰς [b] σωίζησιν ἡ γῆ, καὶ πανθ' ὅσα
[c] φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς [d] αὐτήν. ἠφανισμέ-
νων δ' ἵστως, ὡς μηδ' ὀφθῆναί [e] τινας γνῶναι· [f] συν-
ῆλθε πάλιν τὸ γῆς τὸ [g] περὶ ἐκείνοις κεχωσὸς καὶ καθί-
σατο, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων [h] φανε-
ρὸν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἵστως ἀπώλοντο, θεί-
δειξις τὸ ἰσχύον δὲ θεὸν γνόμενοι. [i] ὠδύραντο δ' [k] ἄν
τις ἀ μόνον τὸ συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὑτὴν ἕσης
ἀξίας οἴκτου· ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα [l] παθόντων ἐφάν-
σαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰρ συμπεφορημένων σκυλαθόμενοι,
πρὸς τὴν ὄψιν δὲ συμβεβηκότος βεβαίωσιν τὴν κρίσιν·
καὶ νομίζοντες ὡς [m] ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ
Δαθάμην, ἀσμένως ἐλυπήθησαν.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τὸ ἱερωσύνης [n] ἀμιλ-
λωμένους, ἀλλὰ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ πρόσ-
δεκτον τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς [o] ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχει-
ροτονημένος. [p] συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακο-

"Abiramum & Dathamnem, qui ſtupiditatis te
"accuſant, quaſi meis artibus conceſſeras. Mani-
"feſtum autem in eos dabis judicium, qui inſa-
"nientes tuæ detrahunt gloriæ, ſi non aliorum
"more è vita diſceſſerint, ne quis morientes nihil ni-
"ſi quod humanitus accidit paſſos exiſtimet: ſed
"terra, quam calcant *indigni*, dehiſcens cum fami-
"liis & facultatibus eos abſorbeat. Hoc enim omni-
"bus erit in demonſtrationem potentiæ tuæ, & ad
"doctrinam; iis autem *inſigni* documento, qui talia
"perpetraturi ſint, male de te cogitantes: ſic & e-
"go comperiar fidelis tui miniſter in iis quæ fieri
"imperas. Sin vero commiſerim flagitia quæ in
"me conferunt, eos illæſos omniſque mali immu-
"nes cuſtodi; &, quam illis imprecatus ſum, in
"me recidat pernicies: pœnaque ab eo exacta, cui
"in animo erat populum tuum injuria afficere, pa-
"ceque & concordia in poſterum ſtabilitis, mul-
"titudinem ſerva tuis præceptis obſequentem; ei-
"que concede ut vitam agat ſecuram, & ſuppli-
"ciorum, quæ luunt ſcelerati, expertem. Tu e-
"nim noſti haud juſtum eſſe, ut Iſraëlitæ univer-
"ſi pœnas eorum nequitiæ debitas perſolverent.

3. Hæc ubi lachrymans dixiſſet, repente qui- *Statim à precibus lacrymiſque Moyſis cœtum ſchiſmaticorum hiatu profundo diſſiliens hauſit tellus.* dem terra movetur; atque agitatione ſimiliter ac in mari facta, cum à ventorum vi concientur fluctus, univerſi quidem attoniti ſunt. Sono autem & gravi ſtrepitu excitato, juxta eorum tentoria ſolum ſubſidit, & illos, & quicquid eis carum erat, abſorpſit. Iſtis autem ita deletis, ut ſciri non poſſet an ulli illic viſi fuerint; rurſus terra, circa illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit & conſtitit, ut ſpectantibus ne minimum ejus, quod illi acciderat, veſtigium apparuerit. Et iſti quidem hoc modo exitio dati ſunt, in *magnum* argumentum Dei potentiæ. Eſt autem ut illos lugeret aliquis non ſolum propter calamitatem, vere miſeratione dignam; ſed & quod ex iſtis quæ perpeſſi ſunt gaudium *non mediocre* ceperint cognati. Nam neceſſitudinis obliti, ad aſpectum eorum quæ evenerant, judicium Dei læti comprobarunt; ratique Dathamnen cum ſuis, ut *reipublicæ* peſtem & perniciem, periiſſe, *ipſorum vicem* minime dolebant. *Num. c. 16. & c. 26. Deut. c. 11. Pſ. 106. & Eccleſ. c. 45.*

4. Moyſes autem evocat qui de ſacerdotio con- *Mox Core aliosque CCL. ignes Divini penitus abſumunt; acerris tantummodo ſervatis in memoriam rei.* tenderent, ad explorandum quinam futuri eſſent ſacerdotes; ut *ſcilicet* cujus ſacrificium Deo magis gratum & acceptum foret, is *in ſacerdotium* cooptaretur. Cum vero conveniſſent ducenti & quin-

[t] Ἀποθανόντας] Ἀποθανόντας ut ſuperfluum & à gloſſatore adjectum tolli hinc jubet *Tar. Big.* ſed immerito. BERN. & HUDS.

[v] Γῆν.] Γῇ ſolus *Samb.*

[x] Ἂν] Delet *Coll. Voſſ.*

[y] Σωφροσύνης ἢ εἰς τὰς ταῦτα πείσεσθαι] *Epiphanius* ἵστω γὰρ σωφρονίσεις τὰς. *Tar. Big.* ex conjectura σωφρονίζεις τ' εἶη ἢ. Malo tamen correctionem faciliorem inferre, hanc puta, χρήσιμος, καὶ διδασκαλία σωφροσύνης εἰς τὰς ταῦτα &c. BERN. Ὅσια edidit *Huds.* correxerat quoque ita *Coccejus.*

[z] Οὐκ ὅσα·] Οὐχ ὁσίᾳ *Baſ.* & *G.* convenientius ἀχ ὁσίᾳ, *mente improba.* BERN.

[a] Τὸν ἀδικῆσαι θελήσαντας λαὸν,] Σὺν *Gen.* emendat *Cocc.* σὸν quomodo legiſſe videtur & Vetus Interpres. HAV,

[b] Συνίζῃσιν] *Big. Zon. Hen. Busb. Schotanuſque* à συνίζω. συνίζῃς *Samb.* Verum *Baſ.* & *Gen.* συνίζῃσιν ἡ γῆ inductum à συνίζημι, ſicut συνίσημι paſſim offendunt Grammatiſtæ. *Epiphanius* autem arripuit συνεχίσθη ἡ γῆ, *ſciſſa eſt terra*, pro *collapſa illa eſt*, ac *ſubſedit*, ſive codex *Caſſiodori* ei lectioni faveret, ſive phraſis Moyſis ob animum verſaret illius Scholaſtici ותפתח הארץ את פיה. BERN. Vulgatam lectionem retineo. συνίζῃσιν *Big. Zon. Hen.* & *Busb.* συνεχίσθη legiſſe visus eſt *Epiphan.* συνίζῃ etiam hoc loco ferri poteſt.

[c] Φίλα] Καὶ πάντ' ὅσα φίλα τούτοις ὦ *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* καὶ πάντ' ὁ α φύλαι (aut potius φῦλαι) αὐτοῖς ὦ *Baſ.* & *Gen.* Ambigue quidem *Zonaras*, Ταῦτα εἶπε δακρύων, καὶ σείει μὲν ἀθρόον ἡ γῆ. σκληρὸς δὲ ῥαγδὴ ἦχος, συνίζῃσι πρὸς τὰς ἐκείνων σκηνὰς, καὶ αὐτὰς τε καὶ τὰ αὐτῶν εἰς τὸ χάσμα κατολίσθησι· καὶ ὕστερον αὖθις συνῆλθε τὸ διεστός. Φῦλα adeo expones את בתיהם, *gentiles eorum*; aut Onceloſo arbitro אנש בתיהון; quippe Deut. c. 11. 6. diſtinguit ipſe Moſes inter בתיהם & אהליהם. Ad ſchiſmatis etiam hujuſce affines vocem φῦλα abſque vi extendi poſſit. Plures interim legunt φίλα, quæ ſunt liberi, famuli, tabernæ, opeſque reliquæ Apoſtatarum v. 30. את בתיהם ואת כל אשר לחם, ſive ex verſu 32. את בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש. Dixit adeo Philo, tanquam nomine Legiſlatoris graviſſime interminantis p 693. κατασκαφὴ γῆς ὁρῶ διλωσιμβρίης ἐπὶ μήκιστον ὀρυσσόμενα, πολυανθρώπους ἀποκυμβώσας, συζήνοιας (φῦλα Joſepho) αὐτάνδρους ὑποσυρομβίους καὶ συνκαταπιομβρίους οἰκίας, ζῶντας ἀνθρώπους εἰς ἅδου κατεχομβίους. ἐπεὶ δ' ἠσύχασε, ῥήγνυ.) μὴ ἡ γῆ σεισμῷ τινα χθόνα· ῥήγνυ.) ἢ καθ' ὃ μέρος μάλιστα αἱ σκιναὶ τῶν αὐτοῦ ἦσαν, ὡς ὑπενεχθείσας ἀθρόως ἐπικυρτώσεως. τὰ γὰρ ἀραστάσα μέρη πάλιν συνῆλθε, τῆς χρείας ἀποτελεσθείσης ἧς ἕνεκα διεζώχθη. Acute Theodoretus de hac clade, οἱ ἀμφὶ μέσης θαλάσσης ὠδύσαντες, ὡς τῇ γῇ κατεπόθησαν. BERN. Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* φύλα, ut exponas *gentiles eorum.*

[d] Αὐτὴν.] Αὐτὴν *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[e] Τινας γνῶναι·] Τινὰ *Samb.* HUDS. Fortè μηδὲ φθῆναί τινάς γνῶναι. V. *ut ne occurrerent quidem illud agnoſcere.* innuit celerius quam quis ſentiat abſumtos fuiſſe. COCC.

[f] Συνῆλθε πάλιν] Συνῆλθε τὸ π. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Περὶ ἐκείνοις] Περὶ ἐκείνους *Busb.* & *Vat.*

[h] Φανερὸν εἶναι] Φανερὸν *Epiph.* necnon *Tar. Big. Schotanuſque* ſuo ab ingenio: ſine cauſa quidem hi omnes. BERN. Φανερὸν *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* ſine cauſa, ut putat *Bern.*

[i] Ὠδύραντο] Ita *Big.* ὠδύρατο *Samb.* ὠδύρετο in *Editis.*

[k] Ἂν τις] Forte ἄτις vel ὅστις. COCC.

[l] Παθόντων] Παθόντας ἔφθασαν *Vat.*

[m] Ἀλιτηρίους] *Samb.* ἀλιτρέας. Mox δαθάμην idem *Samb.* dein δαθάμιν aut δαθάμιη *Big.* BERN.

[n] Ἀμιλλωμένους,] *Samb.* & *Hen.* Alii attenuant vocalem primam ἀμιλλωμένους. Dein *Tar. Big.* contra libros ἱερέων. BERN.

[o] Ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχειροτονημένος.] Ἡδίων, ἐκεῖνος εἴη *Big.* & *Samb.* manus altera. Aliis ἥδιον &c. ut *Baſ. Gen. Hen. Busb.* & altera *Samb.* BERN.

[p] Συνελθόντων] Ἀνελθόντων *Vat.*

quinquaginta viri, qui cum propter patrum virtutem habiti ſunt in honore à populo, tum propter ſuam qua majoribus ſuis præluccebant, prodierunt etiam Aaron & Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quæ ſecum attulerant. Tantus autem ignis *ſubito* effulſit, quantum manibus factum nemo *unquam* conſpexerat, aut ex ignibus ſubterraneis erumpentem, aut è ſylvis vi ventorum alliſis & attritis ſponte proſilientem; ſed qualis, Deo jubente, accendi poterat, fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cujus in illos impetu univerſi, tam ducenti & quinquaginta viri quam Cores, ita ſunt abſumpti, ut ne cadaverum quidem reliquiæ comparuerint. Solus autem Aaron ſuperfuit ab igne illæſus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demiſerit. Moyſes autem, his pereuntibus, illud agens ut ſupplicii hujus indicium eſſet ad memoriam ſempiternam, volenſque ut ſeri nepotes factum agnoſcerent, præcepit Eleazaro, Aaronis filio, ut acerras illorum *ad aram æneam deponeret, poſteris in monumentum eorum quæ paſſi ſunt, & quod *falſo* ſibi perſuaſerint Dei potentiam circumveniri*
IV. poſſe. Et Aaron quidem, cum non amplius Moyſis munere, ſed Dei judicio omnibus patefacto, ſacerdotium obtinere viſus fuerit, cum filiis ſuis iſto honore jam ſatis firme perfruebatur.

σίων ἀνδρῶν, οἱ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ δι' τὸ αὐτῶν ἢ κἀκείνους [q] ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Ααρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τῆ σκιρωῆς πάντες [r] καθηγίαζον ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις [s] ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε γὰρ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἱστόρησέ τις· [t] οὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν [v] καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης [x] πρὸς αὐτὸ σωματειώδους αὐτομάτως ἐξεκρύσθη, ἀλλ' [y] οἷον Θεοῦ κελεύσαντος ἀφθεῖη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον· [z] ὑφ' ὃ πάντες, οἵ τε δικάσιοι καὶ [a] οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, [b] αἰζαντος [c] ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. σωεισώζεται δ' μόνος Ααρών, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τῷ τ' Θεὸν εἶναι τ' δὲ [d] ἔδει καίειν ἀπεστελκότα. Μωϋσῆς δ' τούτων [e] ἀπολομένων, βουλόμενος τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη σωσδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους [f] αὐτῷ μαθεῖν, [g] ἐκέλευσεν Ελεάζαρον τ' Ααρῶνος υἱὸν τὸ θυμιατήρια αὐτῶν [h] σωρὶ τ' χάλκεον καταθέσθαι βωμόν· [i] ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη [k] τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τῷ ἰσχυρῷ τοῦ Θεοῦ [l] νομίσαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. καὶ Ααρὼν μὲν οὐκ ἔτι τῇ [m] Μωϋσέως χάριτι τῷ δεχειροτονήτῳ ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ κρίσει φανερᾷ γιγνομένῃ, μᾶλλον τ' ὑῶν ἤδη βεβαίως ἀπέλαυε τ' τιμῆς.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deſerto per annos octo & triginta obvenerunt.

Deinde Moyſis gratiæ nimiæ apud Deum omnem ſui calamitatem imputant Hebræi. Num. c. 16. 41.

NOn ita tamen contigit ut deflagraret ſeditio, ſed ut multo magis creſceret & acrius ingrueret. Subjiciebatur autem cauſa cur in pejus indies verteretur, ex qua malum nunquam ceſſaturum eſſe veriſimile erat, ſed longo tempore duraturum. Cum enim jam animos hominum occupaſſet perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum niſi in gratiam Moyſis iſta facere: huic autem acceptum referebant, quod Deus adeo illis ſuccenſeret & iraſceretur non tam punitorum iniquitate commotus, quam à Moyſe ſolicitatus. Et illos quidem periiſſe *dicebant*, non ob aliud delictum, quam quòd Dei cultui & religioni ſtuduerint: ipſum vero talium virorum & omnium optimorum interitu populum multaſſe, ut nunquam reus fieri amplius poſſet, inſuper & fratri indubie confirmatum iret ſacerdotium. poſthac enim neminem illud affectaturum eſſe, cum aliis id in per-

ΚΕΦ. δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Εβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΤΗΝ μέντοι στάσιν οὐδὲ ἕτως σωέβη παύσασθαι, πολλῷ δ' μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβανε δ' τ' ὀπὶ τὸ χεῖρον σωοκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον σωδιαμένειν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισδικότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τ' τοῦ Θεοῦ σωρονοίας, οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τ' εἰς Μωϋσῆν χάριτος τοῦ Θεοῦ πεσεῖχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῷ ὀργῷ τοῦ Θεοῦ [n] γίνεσθαι τοσούτων, οὐχ ὅτως δι' τὴν τ' κηλαθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν [o] ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι σωεὶ τῷ τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν· [p] τ' δ' τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τ' λαὸν, [q] σωὸς τὸ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην, ἔτι καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον [r] ταὐδελφῷ σωβεβαιῶν. οὔθ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλον [s] ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ἱερῶσθαι κακῶς ὑπολω-

q Υπερεβάλοντο·] Υπερεβάλετο *Big.* Dein Κορὶς *Big.* BERN.

r Καθηγίαζον] Καθήγιζον *Hen. Busb.* & *Zon.*

s Οσα κομίζοντες] Οποῖα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

t Οὐδὲ] Οὔτε *Hen.* & *Busb.*

v Καύματος,] *Tar. Big.* καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης σωὸς αὐτῶν. *Epiphanius* σωὸς αὐτὸ. *Comeſtori* καθ' ὑποδρομὴν κεραυνοῦ &c. Ait enim, *Quantus ignis nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum, aut violentia ſpirituum, viſus eſt unquam exilire.* BERN. Ita *Big.* & *Vat.* in *reliquis* καύματος.

x Πρὸς αὐτὸ] Πρὸς αὐτῶν *Big* & *Vat.* σωὸς αὐτὸ *Vet. Interpr.* σωὸς ὑποδρομὴν κεραυνοῦ legiſſe videtur *P. Comeſtor*, qui ita dicit, *quantus ignis, nec de terra prolatus, vel concurſione fulminum aut violentia ſpirituum viſus eſt unquam exſilire.*

y Οποῖον] Οἷον *Hen.* & *Busb.* ὁποῖον *Vat.*

z Υφ' ὃ πάντες,] Ita quatuor *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Zon.* ἀφ' ὃ *Vat. Baſ.* & *G.*

a Οἱ πεντήκοντα] Illud οἱ omittit *Vat.*

b Αἴζαντος] Ita è *Cod. Samb.* edidit *Bernardus.* (ita & emendaverat *Coccejus* & præfert *Coll. Voſſ* & ipſa *Bigot.*) ἄξαντος *Vat.* (αὔσαντος *Tur.*) ἄξαντος *Baſ.* & *G.* *veniente* reddit *Vet. Interpr.*

c Επ' αὐτοὺς] Οὕτως *Tar.* ut Ora Cod. *Coccejani* teſtatur. HAV.

d Εδει καίειν] Εδικαίου pro ἰδοὺ καίειν *Vet. Interpr.* legiſſe exiſtimat *Bern.*

e Απολομένων,] In *MSS.* ὀπλομένων & ὀπλυμένων & ἀπλυμένων & ἀπωλυμένων. in *Editis* ἀπωλωμένων. *Epiphanius* legiſſe videtur ὀπλυμένων aut ὀπλυομένων.

f Αὐτῷ] Αὐτῶ omiſit *Big.*

g Εκέλευσεν] Εκέλευσιν *Baſ.*

* *Ad aram*] Juxta S. Literas, *ut acerras æra æneæ affigeret*, aut *diductis in laminas aram æneam incruſtaret.* καὶ σωοίθεσαν αὐτὰ σωέπθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ LXXII.

h Παρὰ τ' χάλκεον] Περὶ *Zon.* & *Vet. Interpr.* nam vertit, *circa altare æneum collocare.*

i Ως ἂν] Ita MSS. Editi ὡσὰν.

k Τοῖς αὖθις] Τῶν γεγονότων καὶ τοῖς μετέπειτα *Busb. Hen.* & *Zon.*

l Νομίσαν] Col. *Big.* νομίσειαν.

m Μωϋσέως] Μωσίως jam *Big.* & *Samb.* quomodo equidem Joſephum ſcripſiſſe exiſtimo. BERN.

n Γίνεσθαι τοσούτων,] Γενέσθαι forſan legerat *Vet. Interpr.*

o Εξαμαρτάνοντας,] Εξαμαρτάνοντας *Big.*

p Τὸν δ' τοιούτων] Τῶν δ' *Big.* & *Samb.* Μωϋσῆν δ' juxta *Vet. Interpr.*

q Πρὸς τὸ μηδεμίαν] Περὶ τῷ *Tar.* apud *Big.* & *Epiph.* σωὸς μηδεμίαν *Big.* σωὸς τὴν μηδεμίαν alii omnes. Proxime ἐζημειωκότα exemplaria cætera, ſi exceperis *Sambuci* membranas. BERN. *Al.* σωὸς τῷ (ut Cocc. in marg. *Tar.* utrumque ibidem delet) & σωὸς μηδ.

r Ταὐδελφῷ σωβεβαιῶν.] Τῷ ταὐτὸ *Samb.* & *Big.*

s Ανθιποιήσασθαι,] *Al.* (ut *Tur.* & *Co.c.*) ἀνθυποιήσασθαι. *Big.* delet καὶ.

t Nun-

λωλότας. ἔπι γὰ μὲν καὶ ϖᾶσι τὰ οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ καὶ ϖλήθυς, μειῶσαί τι τὴν Μωϋσέως μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

β'. Μωϋσῆς δ', καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ σωισταμένων ἠκροᾶτο τὸ θροῦβον, δείσας μή τι [c] νεωτερίσωσι πάλιν, καὶ ζητήσαί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνάγει τὸ ϖλῆθος εἰς ἐκκλησίαν· καὶ [v] ϖειμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ ϖλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις ϖροειπὼν, νομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, [x] οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημείῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, νομίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ααρὼν, ἐπιγράψας [y] Λεῖπιν ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Θεοῦ κατατίθησι. [z] τῇ δ' ἐπιούσῃ [a] ϖροελθὼν τὰς βακτηρίας· γνώριμοι δ' ἦσαν, [b] τῶν τότε ἀνδρῶν καταση μηναμένων αὐτὰς οἵπερ ἐνόμιζον, καὶ τοῦ ϖλήθους. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὗπερ αὐτὰς χήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμενηκύας ἔβλεπον· ἐκ δὲ τοῦ Ααρὼν βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφύτας ἐώρων καὶ καρπὸν ὡραῖον. [c] ἀμύγδαλα δ' ἦν, [d] ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγῆτες δ' ἐπὶ τῷ ϖαραδόξῳ τῆς ἰδέας, εἰ [e] καί τι ἀφ' μίσους [f] ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ααρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τὴν τοῦ Θεοῦ ϖερὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, [g] ἐπιφθονοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Ααρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ἧς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε

niciem ceſſiſſe compererit. Ad hæc etiam cognati exſtinctorum multis agebant apud populum, ut Moyſi arrogantiam aliquantulum minuerent: id quod in ſuam incolumitatem eſſet & ſalutem.

2. Moyſes autem, qui & multo ante populum motu cieri & perturbari reſciverat, metuens ne qui rurſum res novas molirentur, & magnum aliquod malum accideret, in concionem multitudinem congregavit: & patienter audivit *quæ dicerent*, nihil in ſui excuſationem conatus, ne vulgus magis irritaretur. At hoc ſolum principibus tribuum præloquutus eſt, ut virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas: illum enim accepturum eſſe ſacerdotium, in cujus virga ſignum Deus ediderit. Quod ubi placuit, *ſignatas* attulerunt cum alii, tum Aaron, inſcriptum habens in ſua tribum Leviticam: atque eas Moyſes *accipiens* in Dei Tabernaculum depoſuit. Sequenti vero die virgas protulit; facile enim agnoſci poterant, quod eſſent & à principibus qui *eas* adduxerant & à cætero populo notatæ. Et alias quidem videbant eadem ſpecie manere qua eas acceperat Moyſes: ex Aaronis autem virga ramos & germina exorta ſpectabant, fructuſque maturos. Amygdalæ enim erant, quod ex eo ligno facta eſſet virga. Mira autem ſpectaculi novitate attoniti, omiſſis odiis quibus fortaſſis tam Moyſen quam Aaronem proſequerentur, in admirationem ferebantur Dei judicii: & de cætero, cum non potuerint non iis applaudere quæ Deus decreverat, conceditur Aaronem rite habere ſacerdotium. Et illi quidem, ter divinitus electo & *fauſtis auſpiciis comprobato*, ſtabilis manſit dignitas. Hebræorum au-

Sceptrum Aaronis, una nocte germina, flores, nuceſque proferens, inter aridas virgas cæterorum principum, familiæ Aaronicæ Sacerdotium jam tertio confirmavit. Num. c. 17.

[c] Νεωτερίσωσι] *Baſ.* & *Gen.* νεωτερήσωσι. *Big.* & *Samb.* νεωτερίσωσι, ex uſu. Juvabit & Philonem adducere de confirmatione admiranda ſacerdotii Aaronici. Επεὶ δ' ἡ μία τάξις, (tribus licet unica, ut ſcipio Pontificis monſtrat, Num. c. 17. 3.) τῶν ἱερωμένων, ἡ ϖολλοῖς ϖολλαχῆ μυρίων κακῶν αἰτία γεγονυῖα ἀεὶ στασιάσαι τάσις ἐπεπόλαζε (quale equidem in Eccleſia Chriſtiana excitarunt ſera factio Presbyterani;) καινοῦσθαι τὸ νεανίευμα ἐπιθυμοῦντα τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν σκηνὴν τιμὴν ϖροσαπάσασθαι βαλομένων. καὶ τῶν δυμαρῶς ἐλπίσαι ἔστιν, ϖολλαπλάσιοι τὸ ἀριθμὸν ὄντες. ——— ἐφ' οἷς εἰκότως ἀπαθὴς ὁ μωϋσῆς, λόγοις μὲ ἀναδιδάσκειν οὐκ ἐθονίμαζε· ἐνεστυγεῖ δὲ τὸν θεὸν ἐμφασεῖς, λαβεῖσας αὐτοῖς ϖροφῆτας ϖερὶ τοῦ μηδὲν ἐν ὕστερα καὶ τὴν τοῦ ἱερωσύνης αἵρεσιν. οἱ δὲ κελαδοῦσι, ῥᾴδιος λαβεῖν τοὺς φυλάρχους ἰσαρίθμους. καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀνόματα φυλάρχων ἐπιγεγράψαι τοῖς ἴνδεκα, τῇ δὲ λοιπῇ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἀρχιερέως· εἶτ' εἰς τὸ νεὼ ἄχρι τοῦ ἀδύτου εἰσιτήριον. ——— Τῇ δ' ὑστεραίᾳ λογίων πληχθεὶς, ἅπαντος δὲ ἴδιος ϖροσῆκε, εἰσέρχεται, καὶ τὰς ῥάβδους ἀνομίζει· τὰς μὲν ἄλλας ὡδὶ ἀφόρους ἰχούσας, μίαν δ' ἐφ' ἧς τὸ ὄνομα ἐπιγεγραμμένον τοῦ ἀδελφοῦ τεθαυματουργημένην. εἶναι γὰρ φυῆς δίχροις ἅπασι δίδυς βλαστὸς ἐξέφυσε, καὶ ὑπὸ δίφορείας καρπῶν ἔδοξεν. οἱ δὲ καρποὶ κάρυα ἦσαν. Verum paulo poſt nucis iſtius ſpeciem ipſe declarat, λέγει μὲν τοι καὶ τὸ ἐν ἔαρι βλαστάνον εἰαθότων δένδρων ἡ ἀμυγδαλὴ πρῶτον ἀνθεῖ, διαλογιζομένη φορὰν ἀκαρφόρων: quod Plinius itidem notavit in Hiſtoria Naturæ florentis, *Ex his quæ hieme concipiunt, floret prima omnium amygdala menſe Januario; Martio vero poma maturat.* Quare etymon ſui *Saced* à שקד *maturavit, adproperavit, feſtine enixus eſt*, arceſcunt non tam Rabbini Judæorum, Jarchius, Eſdraides, aliique, quam veri Dei veriſſimum Oraculum Jer. c. 1. 11, 12. Vati enim de viſo affirmanti מקל שקד אני ראה, directe reſpondit Optimus כי שקד אני על דברי לעשתו. Virgam amygdalinam creviſti; ſic alluſum ego volui & ἀνηγορεύθην. Brevi enim effectum dabo, quod de populo Judaico apud me conſtitutum eſt: haud citius florent amygdalæ, quaſi ex adagio. Quinimo ſi mihi credere velitis adverſus Criticos Græcos alioſque, incerti accentus vocabulum ἀμυγδαλὴ proceſſit ab Hebraico מגדלות *migdaloth, germina ſurculi*, hoc vero à גדל, *crevit, pullulavit.* Erudite igitur, ut ſolet, S. Theodoretus ad Jer. c. 1. 11. ἵν' ταῦτα δείκνυσιν αὐτῷ ῥάδδον καρυΐνην, ἡ κεῖται τὸ σύμβολον (שקד חוטרא דלוזא pariter in Syro Walt.) καὶ τὸ ἐπαγόμενον (שקד) ἀμυγδαλινην. ἐκεῖ γὰρ ὕστερ κἀκεῖνοι τὴν ῥάδδον ὠνόμασαν ἡ δὲ ἀμυγδαλίνη ῥάδδος τὸ ταχὺ τῆς τιμωρίας αἰνίττεται· ϖρὸς γὰρ τὸ ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον αὐθεῖ. Aut verbis Jarchii כי השקד מבחר ליוצא פרח קודם לכל האילנות. Chryſoſtomus ad idem oſtentum, τὸ δὲ καρυΐνην, ἀμυγδαλίνην τινὲς ἐκμώσαν. ὁ δὲ ἐβραῖος ὕστερ ἔχει· βακτηρίαν ἐγρηγορέναι ἐγὼ ὁρῶ. ἡ γὰρ ἐγρήγορσις καὶ τὸ ἀμύγδαλον ἀφ' τοῦ αὐτῶν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ ϖροφέρει) ῥημάτων. ἐπαγγὲ γὰρ καλῶς ἐωρακας &c. τυτίεται, ϖάντι αὐτοῖς μικτιθυμῶ, ἀλλ' ἐπάγω τὴν ψῆφον. Idem etiam adfert Hieronymus, Critica Rabbinorum præ cæteris Eccleſiaſticorum virorum delibutus, *Pro virga vigilante* (ſic etiam legitur in vulgatiſſima ipſius verſione) LXX. *Baculum nuceum tranſtulere. Nam* Saced *nux dicitur, vigilia autem, vel vigil, ſive vigilare appellatur* Saced. *Ab eo igitur quod dicitur nux, propter verbi ſimilitudinem* (ut accidit in χίνω & πίνω Danielis) *ad vigilis intelligentiam alluſit. Pro baculo nuceo virgam vigilantem Aquila & Symmachus, Theodotio vero amygdalinam tranſtulerunt.* Neque aliud ſane intellexerunt LXXII. Interpretes quam reliquorum ubique Judæorum Samaritarumque amygdalas ſeu לוז, ubi κάρυα ponunt vice Hebraici שקדים *ſtaphylæ*. Nam pro melioribus illis nucibus κάρυα merito uſurpari à plurimis veterum Scriptorum, ſicut inter Laconas veniebant μυκηρεῖ, Heracleon, Seleucus, Pamphilus, Heſychius, aliique Grammatici Græci, præter Servium ex Latinis ad opus Ruſticum Maronis. BERN.

[v] Περιμένων ἠκροᾶτο] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ἀεὶ μὲν ἂν *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Οὗπερ ἂν] Legerat *Epiphanius*, ὅπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημείῃ τῇ βακτηρίᾳ δόξαν. νομίζουσιν οὖν οἵ τε &c.

[y] Λεῖπιν] Λεῖπιν *Baſ. Gen.* & *Epiph.* Λεῖτιν *Big. Samb. Hen. Busb. Zonaraſque.* Perinde autem valet, ſive tribum ſive tribunum interpretere hoc in loco. Conſtat enim ex deſcriptione Moyſis, tam tribuum (quas Hieronymus Lyranuſque tredecim recenſent, propter ambigue dictum v. 6. בתוך מטותם; Philo Joſephuſque & Judæorum cæteri una pauciores) quam nomina Principum ſuorum fuiſſe inſculpta tot virgis, præſertim vero virgam hieraticam nomina Aaronis proavique ejus, Deo jubente, tuliſſe. Audi tamen Johannem Drungarium ἄγαν ψιτταχίζοντα· Ἐκκλησιάσας δὲ πάλιν ϖροεῖπε τοῖς φυλάρχοις ἥκειν, τὰ δὲ φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμμένα νομίζουσας· ἐκείνῳ τὴν ἱερωσύνης ἐπιμονὴν, ὅπερ ἂν τῇ βακτηρίᾳ σημεῖον γένηται ἐκ Θεοῦ. νομίζουσιν οὖν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ααρὼν ἐπιγεγραφὼς τῇ βακτηρίᾳ Λεῖτιν· ἃς ἐν τῇ σκηνῇ δὲ Θεῷ κατέθετο μωσῆς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ϖροελθὼν ταύτας καὶ αἱ μὲν ἄλλαι οἷαί ϖερ ἐτύγχανον, ἔμενον· ἡ δὲ Ααρὼν ἐβλάστησε κλάδους τε καὶ καρπούς. τὸ δὲ καρποὶ ἦσαν βδέλλῃ κάρυα λεγόμενα, ἀμύγδαλα δὲ ὁ ἰώσηπος. ἐξεπλάγησαν οὖν πάντες, τρὶς τὰ Ααρὼν χειροτονήσαντος δὲ Θεοῦ. BERN. *Al.* Λεῖτιν. perinde autem valet, ſive *tribum* ſive *tribunum* interpreteris hoc in loco. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 636. & *Schotanum* in *Bibliotheca*, tom. 2. p. 302.

[z] Τῇ δὲ] *Big. Coll.* τῇ δ'.

[a] Προελθὼν] *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* προελθὼν Et in Numeris ſacris ויוצא משה, LXXII. καὶ ἐξέωισε μωσῆς. *Protulit ergo*, S. Hieronymus. *Big.* & *Samb.* προελθὼν. *Hen. Busb.* & *Zon.* ϖροσελθὼν. Philoni ἐκκομίζει. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* προελθὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[b] Τῶν τότε ἀνδρῶν] Καταση μηναμένων αὐτὰς τῶν τότε ἀνδρῶν οἵπερ ἐνόμιζον, καὶ τοῦ πλήθους *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* niſi quod hic videtur legiſſe, οἵπερ ἐνόμιζον ἅπαντες τοῦ πλήθους

[c] Αμύγδαλα] Τὸν δὲ καρπὸν (ut inquit *Zonaras*) ἡ μὲν τοῦ Λεῖτικοῦ βίβλου κάρυα λέγει. Videſis *S. Theodoretum* ad *Jer.* c. 1. v. 11.

[d] Εκ τούτου] Εκ τοιούτου ξύλου *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

[e] Καί τι] Κοί τινι *Big. Samb.* & *Vat.*

[f] Ην] Legè ἦ. COCC.

[g] Επιφθονοῦντες] Ita *Big.* (*Cocc* in marg.) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπιφοβοῦντες *Baſ.* & *G.*

autem ſeditio, quæ longo viguerat tempore, hoc modo conquievit.

Cedunt Levitis decimæ reditus annui, atque XLVIII. *urbes, una cum agro circumſaſo ad cubitos bis mille. Num. c. 35. Joſ. c. 21. & 1. Par. c. 6. Num. c. 18. Deut. c. 18. & Ezech. c. 44.*

3. Moyſes itaque, quia tribus Levitica bellorum & expeditionum immunis erat, Dei *utpote* miniſterio dicata, ne forte rerum inops, & in parandis ad vitam neceſſariis occupata ſacrorum curam negligeret, mandavit Hebræis, ut, cum Deo volente terram Chananæam poſſiderent, urbes XLVIII præclaras & eximias Levitis diſtribuerent, & agrum pro mœnibus ad cubitos bis mille in circuitu iis aſſignarent. Ad hæc autem & populo imperavit, ut annui fructus decimas ipſiſque Levitis & ſacerdotibus penderent. Atque hæc quidem ſunt quæ accipit hæc tribus à populo. Neceſſarium autem duxi, quæ ab omnibus *collata* ſacerdotum propria ſint *paucis* declarare.

Opes & facultates Sacerdotum Hebræorum. Joſ. c. 21. Num. c. 18. Num. c. 15. Num. c. 6. Num. c. 18. Lev. c. 27. Deut. c. 18.

4. [1] Ex quadraginta quidem & octo civitatibus, juſſit ut Levitæ concederent eis tredecim; & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas ipſis impertirent. Præterea autem ſanciit, ut populus primitias frugum omnium è terra naſcentium Deo offerret: & ex quadrupedibus, quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, immolandum ſacerdotibus adducat, ut eo cum familiis veſcantur in Urbe Sacra. At pro eis quæ comedere patria lex vetat, dominum fœtus ſeſquiſiclum dependere *præcepit*, pro homine vero primogenito ſiclos quinque. Deberi eis etiam *voluit* primitias tonſuræ ovium: & ut triticum pinſentes, panemque conficientes de quavis maſſa libum eis præberent. Qui vero voto concepto ſemetipſos *Deo* conſecrant (Nazaræi quidem iſti appellantur, comam nutrientes & vino abſtinentes) [2] horum tonſuras, cum cæſariem ſacrificio adhibito dedicant, ſacerdotibus, *ut in ignem victimæ ſuppoſitum injicerent*, dari

τῶν πμῶν. ἡ δ' τ Εβρ̃αίων στάσις, πλὴν ἀκμάσαζα χρόνον, τοῦτον [h] ἐπαύθη τ τρόπον.

γ'. [i] Μωϋσῆς δ', ἐπεὶ πολέμικ καὶ στρατιᾶς ἡ τ Λβι-τῶν ἀφεῖτο φυλή, θεραπεύσει τ Θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν [k] τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένης τοὺς Εβραίους ἐκέλευε καζανεῖμαι τοῖς Λβίταις ὀκτὼ κ τεσσαρά κοντα πόλεις ἀγαθὰς κ καλάς· τῆς τε [l] περὶ αὐτῶν γῆς [m] περιχάψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τ τειχῶν αὐτοῖς [n] ἀνεῖναι. [o] κ πρὸς τούτοις δ' κ τ λαὸν ἐξέπεμψε τ ἐπιλείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λβίταις κ ἱερεῦσι τελεῖν. κ ἃ μὲν ἡ Φυλὴ [p] παρὰ τοῦ πλήθους λαμβάνῃ, ταῦτ' ἐστιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια παρὰ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ'. [p] Τῶν μὲν τεσσαρά κοντα κὴ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα παραχωρῆσαι τοὺς Λβίτας [q] αὐτοῖς προσέπεμψε· κὴ τ δεκάτης, ἧς παρὰ τ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δ' ἀπαρχὰς τ λαὸν [r] δίκαιον τῷ Θεῷ πάντων τ ἐκ τ γῆς φυομένων καρπῶν ἀπιφέρειν· κὴ τ τετραπόδων δ' τ εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὰ γιννηθὲν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καθαγίσαι παρακελεῦσαι τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτὰς πανοικὶ σπένδειν ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τ δ' [s] ἃ νενομισμένων ἐσθίειν παρ' αὐτοῖς κ τὰς παλαίας νόμους, τὰς δεσποίνας τ πλημμένων σίκλον κ ἥμισυ αὐτοῖς [t] ἀνενεγκεῖν· ἀνθρώπου δ' πρωτότοκα πέντε σίκλους. εἶναι δ' ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τ τ πρεσβάτων κεφάς· τὰς τε [v] πίονας τ ὄιον κ δέρματα μένας, τ πυμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν [x] αὐτὰς καθιερῶσιν δύχην πεποιημένοι· [y] Ναζαραῖοι δ' ἤτοι καλοῦνται, κωμῶντες κ οἶνον ἃ προσφερόμενοι. [z] τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν [a] ἐπὶ θυσίᾳ [aa] τε δρῶσι, τὰς

h Επαύθη τ τρόπου.] Επαύθη *Samb.* πέπαυτο *Hen. & Busb.*

i Μωϋσῆ δ', ἐπεὶ] Ita *Baſ. Gen. Zon. Busb. & Hen.* Verum *Big. Samb. & Epiphan.* Μωυσῆς δ' πολέμικ κ στρατιᾶς (*Hen. & Zonaras* στρατείας) τὴν τ Λβιτῶν ἀρίστην φυλὴν, θεραπεύσειαν τ Θεὸν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τ εἰς τ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ ἱερῶν· κ βάλησιν δ' τ Θεῷ &c. Adponam juxta & verba *Zonarae*, Επεὶ δ' πολέμων κ στρατείας ἡ τ Λβιτῶν ἀφείτο φυλὴ, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν τ ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τ λειτουργίας τ ἱερῶν, ἐκέλευε μωυσῆς τὴν χαναναίαν κληρωσαίνης τοὺς Ἑβραίους ὀκτὼ κ τεσσαράκοντα πόλεις κατανεῖμαι τοῖς Λβίταις, κ γῆν περὶ αὐτῶν. κ δικαίαν τ ἐπετείων καρπῶν αὐτοῖς τε & τοῖς ἱερεῦσι τελεῖν· & ἅμα τε πλῆσαι τούτοις χορηγεῖν τ λαὸν διεῖξαι· ὧν τὸ καθήκαστον ὁ ζητῶν, τὴν τ Λβιτικὴν βίβλον ἀναπτύξας, εὑρήσει. In hac periodo Θεραπεύσειαν *Tar.* emendantis pro Θεραπεύσειε, cives Palladis nihil morarentur. BERN. Sic *Baſ. G. Busb. & Hen.* Μωϋσῆς δ' πολέμικ κ στρατιᾶς [*al.* στρατείας] τὴν τ Λβιτῶν ἀρίστην φυλὴν, θεραπεύσειαν [f. θεραπεύσειαν] τ Θεόν· ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μ. ξ. τ. ἐ. τ. β. ἀ. ἀ. τ. ἱερῶν. κ βάλῃσιν δ' τ Θ. &c. *Big. & Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* Μωϋσῆς δ' ἐπιόντ῀ πολέμικ κ στρατιᾶς τὴν τ Λβιτῶν ἀρίστην φυλὴν θεραπεύσειαν τ Θ. *Vat.*

k Τῦ Θεῦ] Articulum negligit *Vat.*

l Περὶ αὐτῶν] Πρὸς αὐτῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

m Περιγράψαντας] Ita *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis* ἐπιγράψαντας.

n Ανεῖναι.] *Hen.* ἀνεῖμαι pro ἀνανεῖμαι, atque *Samb.* ἀνῶαι pro indefinito altero ἀνεῖναι. πρὸς τούτοις δ' κ, expuncto etiam κ priore. Ibidem κ τ λαῶν ἐξέταξε *Busb.* BERN. Ανεῖμαι pro ἀνανεῖμαι *Hen.*

o Καὶ πρὸς τούτοις] Illud κ non agnoſcunt aliquot *MSS.* in quibus mox τ λαῶν ἐξέταξε.

p Τῶν μ̃ τεσσαράκοντα] Τῶν μ̃ τεσσαράκοντα ὀκτὼ *Big. Hen.* & meliora exemplaria *Epiphanii.* Dein male *Big.* & *Samb.* τοῖς λβίταις αὐτοῖς. *Busb.* & *Hen.* diſertis verbis τοῖς ἱερεῦσιν τὰς λβίτας. Mox quoque δικαίαν *Tar. Big.* inficete. BERN.

1. *Ex quadraginta quidem & octo civitatibus,*] *Hæc delibavit S. Hieronymus Epiſt.* 128. XLVIII. Civitates ad habitandum Leviris & Sacerdotibus ſeparantur. Sex urbes fugitivorum trans Jordanem & intra Jordanen eliguntur; & finis exilii, mors pontificis eſt. Æditui (νεωκόροι) & janitores accipiunt decimas: & rurſum decimas decimarum offerunt ſacerdotibus, tanto illis minores quanto ipſi majores populo. Primitiæ ciborum & omnium frugum atque pomorum offeruntur Antiſtiti: ut habens victum & veſtitum, abſque ullo impedimento ſecurus & liber ſerviat Domino. Primogenita mundorum animalium accipiunt ſacerdotes, & immundorum pretia. Hominum quoque primi partus redimuntur: & quia conditio una naſcendi eſt, pretium æqualiter offertur; ſic moderatum ac leve, ut nec dives intumeſcat, nec tenuis prægravetur. Vicinus & mercenarius excluduntur à convivio ſacerdotum. Servis ciborum reliquiæ conceduntur. *Jam tunc rejiciebantur Phygellus & Hermogenes, & recipiebatur Oneſimus.* Nunquid Deo de bobus cura eſt? Utique multo magis de jecore bovis, arietis, necnon hircorum, & armo dextro, pectuſculo, & ventre quo ſtercora digeruntur: quorum duo in eſum accipiunt ſacerdotes, tertium Phinees meretur in præmium. De victimis ſalutaribus, adeps quo pectus obvolvitur, & pinnula jecoris offeruntur ſuper altari: ipſum vero pectus & brachium dextrum dantur Aaron & filiis ejus, legitimum ſempiternum à filiis Iſrael. *Talia Rector Bethleemiticus.* BERN.

q Αὐτοῖς προσέπεμψε·] Id eſt, τοῖς ἱερεῦσιν, ut diſertis verbis habent *Busb.* & *Hen.*

r Δίκαιον τῷ Θεῷ] Ανομίαν (ἴσ. δικαίων) *Big.* ex conjectura, inficete, ut cenſet *Bern.*

s Οὐ νενομισμένων ἐσθίειν] Antea locutus fuerat de iis, quæ ab his ſecreverat, & illa appellavit εἰς θυσίας νενομισμένα. An ergo idem eſt νενομισμένον εἰς θυσίαν & νενομισμένον ἐσθίειν? Ita ſe res habet. Tres ſpecies ex animalibus domeſticis, boves, oves & capræ ſunt ſolæ aptæ ut offerantur in altari & ſolæ eſu licitæ Judæis. Adde θύειν ipſum mox quoque uſurpare de jugulatione animalis ad uſum privatum & profanum. REL.

t Ανενεγκεῖν·] Ita *Baſ. G.* & *Hen.* ἀποτυρίσειν *Busb.* ἀναφέρειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

v Πίονας] Gloſſæ in *Coll. Voſſ.* χανδύονας. & ad πυμμάτων ibidem καρκυδυμάτων. HAV.

x Αὐτὰς καθιερῶσιν] Αὐτοῖς *Samb.* & *Vat.* ἑαυτὰς *Hen. Busb.* & *Cedren.* p. 69.

y Ναζαραῖοι δ'] Ναζαραῖοι δ' καλοῦ) *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* ναζιραῖοι δ' ἤτοι καλοῦ) *Hen. Busb. Cedr. Big.* & *Samb.* lidem in Bibliis Græcis ναζηραῖοι, appellantur & ναζαραῖοι in volumine Chriſtiano. Interpretes autem LXXII. ἡγιασμένοι ubique reddidere, S. Hieronymus *Nazarei.* BERN. Illud δ' ἤτοι, quod deerat in *Editis*, ſupplevimus ex quinque *MSS.* & *Cedreno.* Ναζαραῖοι *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Ναζιραῖοι in *MSS.* Ναζηραῖοι LXX. Vide *Grotium* ad *Matth.* c. 2. v. 23.

z Τούτων,] Τούτοις δ' ὅταν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) τούτους δ' ὅταν *Vat.* & *Cedren.*

2. *Horum tonſuras,*] *Cum capillum conſecrant, victimas eorum ſacerdotibus cedere* reddit *Gelen.* At *Epiphanius* juxta *Voſſii* cod. *horum quando capillos ſacris liberant & cum ſacrificio faciant, ceſaries tondetur apud ſacerdotes.* Sic *Xylander* ad *Cedrenum*, p. 69. *hi cum comam tondent, ſacrificio adhibito eam Deo offerunt, ſacerdotum opera.*

a Επὶ θυσίᾳ] Neque hoc concoquere potuit *Tar. Big.* ſed in ἐπιθυσιᾷ τε permutatum cupit. BERN.

aa Τε δρῶσι,] Lege δ' δρῶσι. COCC.

[b] τὰς κεφὰς νέμεσθαι τοῖς τὰς ἱερέας. καὶ οἱ [c] κορβᾶν αὐτὰς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ Ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀφίεσθαι τῆς [d] λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν δεῖγμα, γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα [e] τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι τοῖς τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν, ὠμοφαγίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀνάγκαιον κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν [f] ἔνυδρόν τε καὶ [g] χελιδόνιον

placuit. Item qui ſemet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, ſi ex Hebræo interpreteris, donum Deo ſignificat) cum à miniſterio, *cui ſemet devoverant*, liberari geſtiunt, ſacerdotibus pecuniam numerare *mandavit*, mulierem quidem ſiclos triginta, virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum ſuppetit pecuniæ, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. Quin & ſi quis mactet domi *bovemovemque* ad privatum epulum non ob cultum divinum, neceſſe habet ſacerdotibus offerre omaſum, pe-

[b] Τὰς κεφὰς] Græci etiam (notante *Grotio*) comas Diis ſacrabant, ut Achilles Sperchio, Ærinus Æſculapio.

[c] Κορβᾶν] Ita *MSS.* κορβᾶν in *Editis*. HUDS. i. e. ſi quis votum fecerit dicens, *ſim korban*. REL.

[d] Λειτουργίας] Λειτουργίαις *Big. Samb. Busb. & Hen. Cedrenus* etiam βουλόμενοι ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι καταβαλεῖν τὸ δεῖγμα· γυναικὸς μὲν λ' σίκλους, ἀνδρὸς δὲ ν'. Mox τοῖς καὶτοικον θύουσι ſuo more *Samb.* BERN.

[e] Τῶν ὡρισμένων] Τῶν ὡρισμένον ἔχωσι χρήματα *Vat.*

[f] Ἔνυδρόν τι] Dicit itaque Joſephus ſacerdos, ad Clerum Divino jure pertinere, quoties Laicus familiæ alendæ cauſa bovem ovemque mactaverit, ἔνυδρόν τι (Deut. c. 18. 3. הקבה *κηδὰ*, quod eſt ſua ab origine κοιλία, deliciæ ſane veteres: ſive ventriculus Hieronymo Interprete, & prius LXXII. Alexandrinis ἔντερον, aut magis λῶτερον cum Ariſtophane, Eubulo, Demoſthene Bithyno, & lima Atticiſmi Phrynicho. Judæis Samaritiſque ڤبا *cebba*, ἐχῖνος. Idemque inſolitis vocabulis Syrus reddit ענותא, *γυναῖθα*, & Paraphraſtes Samariticus רקית. Sane ex ventriculis brutorum ruminantium, quot vel ipſe Stagirita, vel Grammatici ad Nicandri Ariſtophaniſque carmina amant numerare, inferior ac pinguior debet heic intelligi, & maxime omaſi cupediæ; non vas lactis, ut exiſtimavit Bochartus. Pergit Flavius:) καὶ χελιδόνιον (*Pectuſculumque*, חזה in libro Moyſis Num. c. 15. 18. *ſηθώνιον* paſſim LXXII. Interpr. S. Bibliorum, necnon in veterinariis Apſyrti, ingratiis tamen Atticiſtarum aliquot veterum. Deſcendit igitur à χέλυς χελώνη & χελώνιον, ڤلبا, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur, ut lyra chordis. Ita κιθάρα & κίθαρος, ڤوڤڤ. Imum etiam ventriculum ſignificant, præter λῶτερον LXXII. πλόδερον, μυαλὶ Judæorum Byzantinorum, & *muletta* N. Lyrani ad hunc locum. Hæc nobis confirmant Galenus in Lexico Hippocratico, in ſuo Catholico Heſychius, atque etiam M. Etymologus. Quoniam tamen Joſephus non ſacram victimam, non Num. c. 18. 18. ſed videtur Deut. c. 18. 3. & opus lanionis domeſtici reſpexiſſe, χελώνιον etiam alio ſignificatu donabimus; quo reſpondeat Hebraico Maſoretarum הלחים, aut illi Samaritarum הלחם & הלחם, necnon LXXII. Doctorum στομάχια, Onceloſi לוענא, Syri פכה, & Samaritarum ליחיה & الحنكين. Quod ſic præſtamus. χελώνη, χέλυς & κελύνια Heſychio interprete; & in eodem theſauro literaturæ Græcæ, χηλὴ, γνάθος. Namque forcipes ſunt utræque; ſunt & labia χείλη, & Æolice χέλλα. Accedit & collegium Judæorum Alexandrinorum de Moyſe jam diſceſſuro, δεῖ ἐρθάρησαι τὰ χελύνια αὐτῦ, ut ex editione Complutenſi & Manuſcripto Carolino legimus, *neque corrupta ſunt mala ejus, neque collapſus eſt genarum honos*. ולא נם לחח aut ולחיו; ſicut נסס Chaldæorum, Arabumque ناس *ἐναγχάλη*, mutatus eſt, languit. Aut quia ſynagogæ Samaritiçæ Judaicæque retinent לחה, mallem interpretari colon iſtud hunc in modum, *nondumque evanuerat decor vultus ejus*. לחה enimvero *forma eximia, venuſtas, oris pulchritudo*; quam Moyſes profecto admirabilem tulerat & pene Divinam. Ita Grammatici Æthiopum gentis haud pulcherrimæ nos docent. Onceloſus tale quid ob animum habuit. ולא שנא זו יקרה דאפוהי *neque immutatus fuit ſplendor eximius oris ejus*; atque Interpres Jeroſolymitanus ולא אשתנן זיהון דאפוי. Adhuc de χελώνιον & χελώνιον Interpres Syrus, ولا انقبض فمه *necdum genæ illæ rugas ſenſerant*. Et MS. ἡ χειρωνὸς ἡ βασιλίσσης عارضيه ولا ينقبض, i. e. ὀδὲ ἐρρύηδεν ἡ σιαγόνες αὐτῦ. Idem ſane didicerat à Rabbinis S Hieronymus, *neque dentes illius moti ſunt, aut exciderant*, i. e. *aufugerant*, ipſis verbis Uzielidis ולא נתרון ניבי לסתיה Quippe illi leniendo Catachreſin Hebraicam ſic verterant, potius quam ולא נם לחה, *atque nondum maxilla*, ὀδοιθοφόρος, *eum deſtituerat*. Perperam itaque χελωνίον Bibliorum Græcorum *labium* interpretantur & alii, & animalium Sacrorum Deſcriptor mille aliis major. Cum Chaldæo iſto faciunt Seldeni Arabs ولا ينسبخ وجهه, *vultus ejus non decidit*, i. e. genæ illi haud ſubſiderant, ut vetulæ ſolent: vel potius ولا تشبخ وجهه, *nihilque ſenile viſum in ore illo*; quomodo legit G. Homeidides in Chronicorum tomo priore: tum etiam Gregorius Nyſſæ antiſtes de Moyſe maximo, ἡ ἢ δυλείας ταύτης καὶ ἑτέρου γνώσεως φησὶν ὁ λόγος, τὸ μήτε ὀρθαλμὸν ἀμαυρωθῆναι, μήτε σφόδρα τὸ ἀγαθοειδῶς. Inſuper in Commentario vetere *Peſicta Zutratha*, ולא נם לחה כי קרן עור פניו שלא נשתנה ארמורה פניו מרמורה שהיתה מהר סיני עדיין כאילו חי *Moyſi haud evanuit unquam ſplendor venerandumque illud vultus decus, quo à monte Sinæo dudum deſcenderat*. Atqui præ his omnibus audiendus eſt Philo, Philoſophiæ Judaicæ caput, p. 832. Ἀπὸ ἢ τῆ ἕξω ἢ βουῦ θυομένων ἕνεκα κρεωφαγίας, (quid diſertius? quid Joſepho utilius?) τέλη ἀποδιδόναι τῷ ἱερεῖ δίδοσθαι, βραχίονα καὶ σιαγόνα καὶ τὸ καλούμενον λῶτερον. τὸ ἢ λῶτερον ἔκφυσις, aut poſthæc melius ἀπόφυσις κοιλίας ἐστίν. Omaſum enim intelliges; non omentum. Illa autem gratia ſuæ Fabiolæ Latine olim interpretatus eſt S. Hieronymus Epiſtola 128. *Hæc de victimis, & iis quæ offeruntur in altari, & quæ Sacerdotibus dantur à Domino. Cætera & alia tria, exceptis primitiis hoſtiarum, & de privato & de macello publico, ubi non religio, ſed victus neceſſitas eſt, Sacerdotibus membra tribuuntur, brachium, maxilla, & venter. In brachio opera bona intelliguntur. Maxilla eloquentem eruditumque ſignificat. Venter receptaculum ciborum in ſcorto Madianitide ſacerdotali pugione confixus, univerſos hominum labores & momentanea blandimenta gulæ, ſtercoris fimo* (פרש) *condemnat*. Huc etiam adponenda exiſtimavi paucula placita Doctorum verporum ex Talmude Babylonio, Cholin f. 131, & 132. אחר השוחט לאכילת אדם או לאכילת גוים או לאכילת כלבים או לרפואת חייב כמתנות, *Munuſculis, quæ vocant, tenetur omnis mactatus, cibus ſit Iſraelita aut Ethnici, ſit σκύβαλον, ſitve φάρμακον*. Obligantur & ſodalitia menſæve communes illis donis, f. 136. ובהמת חשוחטים חייבת שנ' וזבחי הזבח: legis enim in Lege, ἐκδέχ ἢ θυόντων τὰ θύματα. Et f. 132. הכהנים פטורים מן המתנות שנ' מאת העם מאת זובחי זבח והלוים הם ספק אם הם בכלל העם לפיכך אין נוטלין מהם *Sacerdos ſacerdoti non ſolvit. Ambiguum vero an* מאת ἢ λαῦ *complectatur etiam Levitas. Quare & hi liberi ſunto à Mattanoth*. והמהנות עצמן אסורין לישראל לאוכלן אלא כדשות כהן *Idiota veſcitor τοῖς δώροις ad menſam Sacerdotis*. Sacerdoti tamen licet, (f. 130.) ut res minime ſacras Ethnico iſta vendere, vel dono rurſum Iſraelitæ reddere, vel denique canibus objicere. Deinde ad hanc cœnam *μάλα κοσμῶ* admittitur fœmina quævis Hieratica, ejuſque gratia conjux Laicus: והכהנת אוכלת המתנות אינה שהיא נושאת לישראל מפני שאין בהן קדושה ולא עור אלא שהבעל אוכל מהנות בגללה. מקום שאין בו כהן מעלה המתנות כדמים f. 134. ואוכלן מפני הפסד כהן ויתן הדמים לכל כהן שירצה *Cæterum ubi Sacerdotem nullum habeat vicinia, ſatis eſt donis recte æſtimatis pretium eorum, ut ferat occaſio, cuilibet iſtius ordinis perſolvere*. Belle autem conſentiunt cum expoſitione myſtica Hieronymi, quam ſuprà diſtrinximus, verba Joſuæ Gemariſtæ *Cholin* f. 134. ויקח יהושע חמורתו וזיו אומרים הזרוע מנגד היר שנ' ויקח תמה בידו ומחיים כנגד תפילה שנ' ויעמוד פנחס ויתפלל וקנות במשמעות שנ' ואות האשה אל קבותה. Difficilium atque inſigniorum Commatum S. Scripturæ Explanatores (iidem enim in Peſicta zutratha appellantur f. 76. d, דורשי רשומות, quales profecto ab Eſdra Criticorum Sacrorum *Alpha* per omne ævum audivit Eccleſia Judaica) brachium & quidem dextrum dari volunt Clero Hebraico; quod nobiliſſimus Zelotes Num. c. 25. 7. *pugionem manu arripuerat*. Dein malas, ſymbolum orationis: dicit enim hymnus ſacer, *Et oratum ſurgente Phineaſo*. Poſtremo de ventriculo, ex litera ſacra facile conſtat v. 8. *Madianitida quidem Lazarides confoderat* בקבתה. Sic ergo meruit Phineaſus, Phariſæis probantibus ex v. 13. Tertiam vero illarum partium, quas Patres Miſnici μαστῶνι χειρὸς, & μαστωνὰτ, τὰ δῶρα, eximie appellarunt propter verba Oraculi, Deut. c. 18. 3. Καὶ αὕτη ἡ κρίσις (munus debitum, משפט) ἢ ἱερέων τὰ ἔνδα ἢ λαῦ, מאת העם ולא מאת הכהנים, ſicut explicant priſci Doctores ſive Amoræi, & præ cæteris Rabba collega Abæi, qui propter conjugem ſuam ex hieratica gente oriundam, *munuſcula illa ſacerdotalia* מתנות כהונה etiam diu poſt excidium Templi alterius ſibi vendicarat, *Cholin* f. 132. Tertiam inquam καὶ ἢ βραχίονα ἢ δεξιὸν ἢ θύματος Joſephus clare expreſſit pro Moſaico הזרוע: ut inter *carnes privati laris*, ἐν τοῖς κοινοῖς בחולין, idem membrum ſignificet חזרוע quod in S. victimis בסוקרשין Num c. 18. 18. שוק הימין armus dexter. Quod ipſum etiam adfirmant Scholaſtici Babylonii ex priſca traditione, f. 134 b. *Cholin*, תנו רבנן הזרוע זרוע ימין. Modulum autem hujus munuſculi habes in Maſſicta *Cholin* c. 10. §. 4. Judas enim armum ſine pedibus voluit intelligi, Patrum alii (quorum ſententia in morem abiit) crus totum, ut in oblatione Naziræi Num. c. 6. זרוע בשלה & in pacificorum שוק הימין Num. c. 18. Dein לחי ſeu *malas*, iidem ad curculionem extendunt ער פיקה של גרגרה. Judæi Babylonii etiam *linguam* addunt, atque inſuper noſter Hieronymus ad Mal. c. 2. 3. Quinimo Phariſæi per totum caput 10. *Cholin* ea differunt, quæ ad Flavium illuſtrandum faciunt: pauca nunc adferam. Tria illa הזרוע והלחיים והקבה Deut. c. 18. 3. Sacerdotibus de carne domeſtica, aut propter vitium aliquod ab altari redempta, aut quorum primogenitura haud conſtat, (hoſtiæ enim ſacræ ſanæque ſolverat Iſraelita שוק והזרה, quod Joſephus in-

pectuſculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyſes rerum abundantiam ſacerdotibus conſtituit, præter ea quæ ex victimis pro populo piacularibus illis obveniunt, prout in libro proxime præcedente declaravimus. Ex iis autem omnibus, quæ ſacerdotibus tribuere ſolenne eſt, ut famuli, filiæ, & uxores participarent, edixit; hoſtiis exceptis, quæ pro peccatis offeruntur. illas enim ſoli *è* ſacerdotum *familia* maſculi eodem die in templo abſumunt.

Poſtbæc Iſraëlitis tranſitum negat Rex Idumæus, πατρικὴν ἔχθραν ζωπυρῶν. Num c. 20. Dent. c. 2. & ſuſe Philo p. 639.

ϛ'. Hæc autem cum Moyſes poſt ſeditionem conſtituiſſet, caſtra movens cum omnibus copiis & exercitu ad Idumææ limites pervenit: ac, miſſis ad regem Idumæorum legatis, petebat, ut per ſuos fines eum ire pateretur, † obſides etiam quoſcunque accipere libuerit daturum pollicens, ſe ab omni injuria & maleficio temperaturos; præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi *poſcebat*, perſoluturus & aquæ pretium, ſi rex ita juberet. Ille vero, cum ea, de quibus Moyſes legationem miſerat, ſibi diſplicerent, noluit iter concedere, ſed cum armatis copiis Moyſi obviam occurrit, eos prohibiturus ſi ſe invito tranſire conarentur. Moyſes itaque (nam ei oraculum ſciſcitanti auctor erat Deus ne pugnam auſpicaretur) exercitum ſubduxit, circuitu per deſertum iter facturus.

κὴ τὸ δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. [h] κὴ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαύτην, [i] πάρεξ ὧν κὴ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, δωρεὰν ἐπενόησε. πάντων δὴ [k] τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε κὴ τοὺς οἰκέτας, κὴ θυγατέρας κὴ γυναῖκας· [l] ἐξὸν τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀποφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ [m] ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων [n] αὐθημερόν.

ϛ'. Ὡς δὴ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθε πρὸς τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἤδη. καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα [o] τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου [p] δίοδον αὐτῷ [q] παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὡμολόγει· ἀγορᾶν τε τῷ στρατῷ χορηγήσειν, [r] κἂν τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσῃς καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς σὺν ἀρεσκόμενος, ὅδε συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἔνοπλον τὴν στρατὸν ἀγαγὼν [s] προσαπήντα τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸν εἰ τολμήσειαν βίᾳ περαιοῦσθαι. κὰι Μωϋσῆς· [t] ἄρχειν γὰρ μάχης ὐ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου [v] ἐκπερίων.

ϛ'. Τό-

terpretatus fuit σῆθος κὴ κοιλία τὴν δεξιὰν l. 3. c. 9. §. 2.) largiri tenentur, aut pretium horum, Judæi proſelytique nati intra Palæſtinam extrave, Templo ſtante aut ſubruto, כפני הבית ושלא כפני הבית, ſic Deuteronæ. Vide etiam Gemariſtas à f. 130. *Cholin*, & *Samag* præcepto 142. Subjiciam enim ſyllabum redituum jure Divino & pacto Salario, בכלל ופרט בכורות מלח, Sacerdotibus conceſſorum capitulis XXIV. prout eum certa & antiquiſſima traditione acceperant Hias bar Rab, Chaſdas, aliique Doctores Gemarici, *Baba cama* f. 110. & *Cholin* f. 133. b. Maimon. *Jad* f. 442. initio *Biccurim*. Videbis autem ipſe, ut ſapis, Philonem egregie de his diſſertantem titulo, *τὰ τῆ ἱερέων γέρα*.

1. בשר חטאות הבהמה וחטאות העוף. Victimæ pro peccatis. Lev. c. 26. 25.
2. בשר האשם בין תלוי בין ודאי. Hoſtiæ pro delictis. Lev. c. 7. 1, 6. Quinque autem numerantur, נזילות מעילות שפחות חרופות נזיר מצורע.
3. זבחי שלמי הציבור. Pacifica Eccleſiæ. Lev. c. 23. 19.
4. לוג שמן של מצורע. Oleum leproſi purgandi. Lev. c. 14. 10.
5. מותר העומר. Reſiduum manipuli Paſchalis. Lev. c. 23. 10.
6. שתי הלחם. Par panum Pentecoſtalium. Lev. c. 23. 27.
7. לחם הפנים. Panes propoſitionis. Lev. c. 24. 9.
8. שאר מנחות ישראל. Pacificorum privatorum quod reſtaret. Lev. c. 6. 16.

Octo iſta in Sanctuario Sacerdotes jus erat comeſſe, nomine ἀγιώτατα, קדשי קדשים, quod eſt, לפנים מחומת העזרה, Maimonide interprete, aut locutione Talmudi לפנים מן הקלעים, *Zebach.* c. 12.

9. עורות העולות ועורות הקדשים. Pelles hoſtiarum, *Sanctiſſimarum* quidem ex mente Maimonidis, aut *Sanctarum* in Gemara.
10. חזה ושוק של שלמים. Pacificorum pectus armuſque dexter. Lev. c. 7. 31, 34.
11. המורים מן התורה. Oblata ἐπὶ θυσίᾳ ἐξομολογήσεως. Lev. c. 7. 12, 14.
12. המורים מאיל נזיר. Oblata cum ariete Naziræi. Num. c. 6. 17, 20.
13. בכור בהמה טהורה. Brutorum non immundorum primogenita. Num. c. 18. 15.
14. הבכורים. Frugum primitiæ. Num. c. 18. 13.

Quinque hæc, aut ex Talmudicorum placito iſthæc quatuor, עורות קדשים מורים מתורה ואיל נזיר הבכורה והביכורים: quippe hi contendunt חזה ושוק incluſa capitibus III. & V. ut *minoris ſanctitatis*, קדשים קלים. Tot intra muros Solymarum conſumebantur: ſed decem alia ubilibet Terræ Sanctæ, בגבולין.

15. התרומה *Truma* major. Num. c. 18. 12.
16. תרומת מעשר. Decimæ decimarum Leviticarum. Num. c. 18. 28.
17. החלה. Libum de pane pinſendo. Num. c. 15. 20.
18. ראשית הגז. Vellera prima. Deut. c. 18. 4.
19. שדה אחוזה. Fundus dedicatus Deo, neque ante annum Jobelæum redemtus. Lev. c. 26. 16, 21.

Verum hæc duo habebantur ὡς καινὰ, חולין ולא קדש: petenda tamen, inſtar trium ſuperiorum, ex ſolo Iſraelis. Quinque autem, quæ ſequuntur, ubique orbis terrarum Sacerdotibus ſuis perſolvebant Judæi.

20. התרומה, & ſtylo doctorum תרומת שדה. Ἀναθέματα, præſertim ager devotus & ἀνάθεμα. Num. c. 18. 14. & Lev. c. 27. 28.
21. גזל הגר. Raptum ab extraneo. Num. c. 5. 8. & Lev. c. 6. 5.
22. המתנות. Tributum ex macello. Num. c. 18. 3.
23. פדיון הבן. *Λύτρα* filii primogeniti. Num. c. 18. 15.
24. פדיון פטר חמור. Primogenitum aſini redemtum. Ex. c. 34. 20. Num. c. 18.

In hoc ſenſu capitula 14, 15, 16, 17, & 19. fœminas familiaſque hieraticas rerum uſu fructuque admiſerunt. Tam ſplendide itaque vixerant Sacerdotes alterius Teſtamenti, & more principum. BERN. *Ariſtophani, aliiſque ὠνείδεσι*. HUDS. Hæc tria Hebræis ſunt זרוע *brachium*, (vel armus dexter) קיבה, ולחיים *venter* & *maxilla*, quæ ex animantibus profanis & in uſum culinæ mactatis dantur. At חזה ושוק *pectus* & *crus* ſacerdotibus dantur ex ſacrificiis ſalutaribus. Hæc Latinus interpres non ſatis diſtinxit. REL.

g Χειλώσιον] Χειλώσιον, σῆθος, quod pectora animantium tumeant velut cortex teſtudinis, vel ſuis coſtis compingantur ut lyra chordis. Quoniam vero *Joſephus* videtur reſpexiſſe potius ad *Deut.* c. 18. v. 3. quam ad *Num.* c. 15. v. 18. licet Χειλύνιον interpretari *maxillas*. nam *Heſychio* χειλὼ, χεῖλος, καὶ μίσος τὸ ἱερεῖον, atque iterum χηλὴ, γνάθος. itemque LXX. *Deut.* c. 34. v. 7. οὐδὶ ἐσθάρη τὰ χελύνια αὐτῆ, *neque corrupta ſunt malæ ejus*. BERN. & HUDS.

h Καὶ τοῖς μ̄] Hæc omnia uſque ad δίδωσιν αὐτοῖς deſunt *Coll. Voſſ.* ſequentibus adſcripſerat *Coccejus*, lege πάρεξ ὧν ὑπὲρ. *Vet. ex his, quæ pro peccatis populus ſacrificans præbet.* HAV.

i Πάρεξ ὧν] Ita (inquit *Bern*) ex *Epiphanio* expreſſi. Prius erat παρέξων ὧ ὑπὲρ ἁμαρτ. & in *Vat.* παρέξων ὑπὲρ ἁμ. & in *Big.* παρέξων ὦ ὑπ. Sed in *Samb.* πάρεξ ὧν ὑπὲρ ἁμ. HUDS. MS. παρεξ ὧν ὑπὲρ, ex his quæ pro peccatis ſacrificans populus dat. REL.

k Τῶν τοῖς ἱερεῦσι] Illud τῶν ſupplevimus ex *Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐξὸν τῶν] Nam ſacrificiâ piacularia erant ſanctiſſima קדשי קדשים. REL.

m Ἐν τῷ ἱερῷ] Et quidem ἐν τῷ ἔνδον ἱερῷ, id eſt in atrio magno, בעזרה. REL.

n Αὐθημερόν] i. e. uſque ad proximum mane. Dies enim & nox ſequens erat tempus eorum comeſtioni deſtinatum. REL.

o Τῶν Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίας *Vat.*

p Δίοδον αὐτῷ] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* (*Coll. Voſſ.*) & *Busb.* ſic & mox inferius, in *reliquis* ᾗ ὁδὸν. eſt qui conjecerat τὴν ὁδὸν.

q Παρασχεῖν, κὴ ἐγγύας,] Παρασχεῖν πίστεις, ἃς *Big. Samb. Vat.* & forte *Epiphan.*

† *Obſides etiam*] *Cautiones quas ipſe vellet accipere* juxta *Vet. Interpr.*

r Κὰν τιμὴν] Καὶ τιμὴν ἧς ὕδατος αὐτοὺς κελεύσῃς καταβαλεῖν *Big.* & *Samb.* κὴ τιμὴν τ. ὕ. αὐτὸς κελεύσῃς καταβαλεῖν juxta *Vet. Interp.* χορηγῆσαι, τιμὴν τ. ὕ. αὐτοὺς κελεύσεις *Vat.*

s Προσαπήντα] Αὐτῆς χώρας δὴ ὁ βασιλεὺς μὴ προῦλας ἐκπέμψαντα τῷ Μωϋσῇ *Zonaras*· τῷ Μωϋσῇ omiſit *Vet. Interpr.* HUDS. Cum codice *Big.* facit *Coll. Voſſ.* cui adſcriptus erat ille Theocriti locus in Dioſcuris verſu 62.

Δαμοτέ, κεἰ ἂν ἧς γε πιεῖν ὕδατος σύ γε δοίης;

t Ἄρχειν γὰ] Ἀρχὴν *Vat.*

v Ἐκπερίων] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & huc *Epiphanius* conve-

ϛ'. Τότε δὴ καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ [x] Μαριάμμῃ τελευτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' οὗ τῶν Αἰγυπτίων κατέλιπε, μηνὸς ἓνὸς Ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι [y] Σὶν· καὶ πενθοῦσα [z] ὅλας τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόσχον [a] θήλειαν, ἀρότρου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, [b] ὁλόκληρον ἔτι ζυγοῦ πᾶσιν, μικρὸν ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἱερεὺς ἔθυσέ τε, καὶ [c] αἵματος ἐπάκις ἔρρανε τῷ δακτύλῳ [d] ἀντικρὺς τοῦ σκηνῆς τοῦ Θεοῦ· ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς [e] δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς [f] ἅψαντας τοῦ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον [g] εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, [h] βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς

6. Eo etiam tempore Mariamma ejus ſoror diem obiit ſupremum, anno quadrageſimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, [1] menſis Xanthici neomenia ſecundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, ſumptu publico ſepeliverunt, ſuper quodam [2] monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipſam per triginta dies luxiſſent, Moyſes hoc modo luſtravit. Juvencam; inter arandum quidem agrumque colendum nunquam jugo ſubditam, totam vero integro corpore rubeam, paululum extra caſtra educens pontifex, in loco puriſſimo eam immolavit; ejuſque ſanguinem ſepties digito aſperſit, Dei verſus Tabernaculum: deinde, ſolida juvenca ita ut procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum medium in ignem injiciunt, ſimulque hyſſopum & lanam coccineam. Hujus autem cinerem univerſum homo purus colligit, & in locum mundiſſimum reponit. Paulum itaque hujus cineris in fontem immittentes cum hyſſopi ramulo, ejuſdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, à mortuo pollutos die tertia

Anno Exodi XL. *Jocorem ſuam Mariammam amiſit Moyſes.*

Ritus Vaccæ Luſtralis. Num. c. 19.

venit, *iter faciens*, nec non ea *Zonaræ*, καὶ αὐτὸς ἀφ' ἧς ἐχρῆσε ἐχρήσε, μὴ δέχεσθαι μάχης συμβουλεύοντος τοῦ Θεοῦ. at ἐκπεφάνθαι peragrando in *Baſ.* & *G.* haud male. ἐκπεφεύθαι *Big.* ἐκπεφωῦθαι *Vat.* eſt (*Tar.*) qui conjicit ἐκπεφανῶν.

x Μαριάμμῃ] Μαριάμμῃ *Big. Samb.* & *Zonaras*, propius ad מרים aut מרימא. Sic autem Drungarius, τότε καὶ μαριάμμη τίθησι τοῦ μωυσέως ἡ σύγγονος, μὴ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* nec aliter p. 100. v. 12. Μαριάμμῃ *Vat. Baſ.* & *G.* HUDS. Ita flexit nomen Mirjam; atque ita Rufinus legit in libris de bello, ubi in Græco nunc Μαριάμμη eſt. MN deprehendo & in aliis nominibus uſurpatum a Græcis ſcriptoribus, uti noſtro, Δαθάμης pro Dathan in codd. MSStis Μαριάμμη & Μαριάμης permutantur. REL.

1. *Menſis Xanthici*] *Anno Exodi* XL. *ineunte ſororem ſuam Mariammam amiſit Legiſlator, novilunio Niſan ſeu menſis Xanthici, die primo anni Hebræi, ſi Joſephi codices Græcos & Excerpta Nicephori ſequamur; aut decimo, ſi Latinos: quem adeo diem decimum nota nigra* צום *adpungunt Judæorum Calendaria Hebraice Arabice ve deſcripta, in Aſtronomia ſua Arabica Maſudius, nec non Seder Olam Rabba, Megillath Taanith, aliaque Chronica Rabbinorum. Veruntamen Eutychius Patricii filius Georgiuſque Homeidi, Chronographi Alexandrini, in diem ſextum Niſan ſeu Pharmuthi Sibyllæ hujus* (*vide*] *onathanem & S. Hieron. ad Mich. c.* 6. 4. *& Moyſen Ex. c.* 15. 20.) *obitum referunt, inque ætatis annum* CXXVII. *Deinde Mariammam ſepelit Eccleſia Hebraica, Stathmum jam* 33. *nacti, modo ſplendido meritoque apud montem Sin* (*per Sade, ut monet Hieronymus ſcriba Chriſtianus*) *Judææ auſtrali imminentem, Num. c.* 20. 1. *Joſ. c.* 15. 3. *Num. c.* 34. 3, 4. *Hunc locum appellat Moyſes libris ſuis quarto quintoque tanquam montibus aſperum,* τῶν ἐρημον σὶν, מרבר צן; *alioque nomine & ille & Davides* ψ. κή'. τῶν ἔρημον κάδης, *Num. c.* 33. 36. מרבר צן הוא קרש, *& c.* 27. 14 *& Deut. c.* 32. 51. חטם מי מריבת קרש מרבר צן. Cades *vero audit* Recemus *& apud Philonem in Lexidio S. & Joſephum hunc, Onceloſum, Saadiam, alioſque multos Judæorum Syrorumque*; Petraque *eadem in Gentium ſcriptis. Suadet hoc & nomen* Sin: *quippe* סבאן & صوان Sawan & Seian, πέτρα *dialecto Arabum, & populis Æthiopum* צון Savane, Arx. *Vel denique* Sin, *cacumen illud in finibus Idumæis ſubjacenſque deſertum abs hoc magnifico funere nomen tulit.* צין *equidem* σιὼν & σιωνὰ *monumentum & præſertim* ἐπιτάφιον *denotat. Poſthac populum iuclu* τριακονθημέρῳ *pollutum rufa bove luſtrat Legumlator. Celebrant inſuper diſcipuli Joſis Talmudi codice* Taanith *f.* 9. *præ ceteris paſtoribus bonis altoribuſque Iſraelis* (פרנסים שובים לישראל) *maxime hos tres, Moyſen & Aaronem & Mariam; quorum meritis per eremum* (*ſic volunt*) *à Deo conferebantur Cibus Manna, Nubes tutelaris, atque Aqua ſequax,* באר וענן ומן. *Inde moriente Maria defecit aqua, Num. c.* 20. 1, 2. *De his autem dicitur Zach. c.* 11. 8. אחכיד אתנ' הרועים בירח אחר: *diem licet obierit Maria in menſe Niſan, Aaron in Ab, & in Adar Moyſes: Quoniam, exponente Ris Lacis, cum Moyſe noviſſimo fratrum tria dona ſupradicta omnino expiraverant. Scholaſtici equidem Judæorum & Hieronymo noſtro eandem exegeſin ſuggeſſerant. Ait enim iſte ad Zach. c.* 11. 8. Tres paſtores, qui in uno menſe ſucciſi ſunt, Moyſes videlicet & Aaron & Maria. Quorum Maria in menſe primo, qui vocatur Niſan, mortua eſt in deſerto Sin: & in eodem loco propter Aquam Contradictionis eodemque menſe Moyſes & Aaron condemnati ſunt, ne terram repromiſſionis intrarent. Atque ita factum eſt, ut è tribus paſtoribus, alius præſenti morte ſuccideretur, alii ſententia mortis futuræ. BERN. *Menſis Xanthici luna prima* reddit *Gelen.* Et quidem (ut inquit Cl. *Seldenus*, lib. de *Judæorum* anno Civ. c. 20) recte ſatis, ſi juxta *Thucydidis* neomeniæ Lunaris notionem *Joſephus* ſit intelligendus &c. In quibuſdam *Vet. Interpr.* exemplaribus, *Xanthici m. initio ſecunda luna*, ut & *decimo die X. m. initio ſecunda luna.* at in pleriſque, *decimo die X. m. initio ſecundum lunam.* Legerat itaque (ut ait *Bern.*) in ſuis Codicibus *Epiphan.* μηνὸς ἧ Ξανθικῦ δεκάτῃ, *vel* δεκάτῃ ἡμέρᾳ κῆ σελήνου. *i. e.* Xo die menſis Xanthici, à prima face facieque lunæ viſæ ſupputandi, velut *Hebræo* faſ erat: non à ſynodo vera luminarium; multo minus ab initio fixo menſis & ad rationes ſolis definito, ut anno *Macedonico* ac *Juliano* obſervatum. Vel ſcriptum fuit olim, δεκάτῃ ἧ Ξανθικῦ μηνὸς ἀπὸ νουμηνίας κῆ σελήνου. Quineriam חדש & primum diem menſis & menſem totum denotare, ex ſacris literis omnes ſciunt. *Decimo die X. m. luna ſecunda* in *Epiſt. Cant.* Sed *P. Comeſtor* habet *in initio m. X. qui & Niſan. ſecundam lunam.*

y Σὶν·] Ex יצ σεὶν, *Baſ.* & *Gen.* haud male, ut diſtingueretur à סין. σὶν quatuor MSS. Joſephi, nec non S. Biblia in manibus Græcorum: niſi quod aliquando tam in his perperam legatur σινὰ & σινὰ typo locali, quem literatores vocant, quam in Chronicis G. Syncelli Cedrenique, pro recto nomine σὶν. BERN. Ita in quatuor *MSS.* nec non in *Bibliis Gr.* niſi quod aliquando tam in his quam in *Cedreno* & *Syncello* perperam legatur Σινὰ & Σινὰ pro Σὶν. Ex יצ Σεὶν *Baſ. G.* & *Vat.* haud male, ut diſtingueretur à סין.

2 *Monte qui Sin appellatur*;] *Ita exemplaria excuſa ſcriptaque omnia, præter typos* Col. *&* Froben. *His autem expreſſum*, qui vocatur Hor, *operis oſcitantibus. Veruntamen unde, obſecro, factum quod apud S. Ambroſium manſione* 33. *hæc legantur* Epiphanianis *verbis ſimillima aut potius eadem:* Hæc Maria diem ſuum obivit. Quod Joſephus quoque deſcribit, dicens: Tunc itaque ſororem ejus Mariam finis vitæ accepit, cum XL. compleſſet annum ex quo Ægyptum dereliquit: ſepelieruntque eam publice nimis ſplendide. BERN.

z Ἐπὶ τριακοντα ἡμέρας] Illud ἐπὶ non agnoſcit *Vat.*

a Θήλειαν,] Θελείαν *Baſ.* & *Gen.* Paulo poſt ὁλόκληρον καὶ ζυγοῦ, hoc maluit ingenium *Tar. Big.* Dein *Samb.* ἄπαθες, more Poetarum. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἔρρανε. BERN.

b Ὁλόκληρον] Eſt (*Tar.*) qui malit ὁλόκληρον καὶ ζυγοῦ.

c Εἰς χωρίον καθαρώτατον,] Stante Templo mons olivifer is locus fuit & χωρίον καθαρώτατον ubi vacca rufa cremabatur. Supra lib. III. cap 10. eodem loquendi modo utitur ſcribens hircum, ſocium emiſſarii ὡς τοῖς ἀποπομπαίοις comburi, εἰς καθαρώτατον χωρίον. REL.

d Ἀντικρὺς] Ἀντικρυς *Baſ.* & *Gen.* Hoc, aut potius ἀντικρὺς Phrynicho Atticiſmi æſtimatori ſevero extra carmen placuiſſe video. ἀντικρὺ *Samb.* cum Johanne Laborioſo aliiſque Grammaticis. BERN. Ἀντικρὺ *Vat. aliique.* Hujuſce ritus (præter *Moyſen* in *Num.* 19.) meminit & *Philo*, p. 848. Huc præterea alludunt S. *Paulus* & *Barnabas* in *Epp.* ad *Hebræos*: hic c. 8. ille c. 13.

e Δαμαλίδος,] *Baſ. Gen.* & melior manus *Sambuci.* Ita καὶ ὑποκορισμὸν à δαμάλη venit δαμαλὶς, δαμαλίδος, פרה; ut αἰγαλὶς abs αἰγιάλη. Moveri tamen malo accentum in priora, δάμαλις, δαμάλιδος & δαμάλεως duplici genitivo Attico. Rurſus à δαμάλη formatum eſt δάμαλις abſque diminutione, paſtoribus Græcis & Æolibus valde volentibus; ſicut à πίθαρος πίθαρις, ἄκρας ab ἄκρη. Cæterum *Big. Basb. Hen.* & correctior cod. *Samb.* δαμάλεως heic loci reſtituunt. BERN. Aut δαμαλίδος, aut cum *Codd. MSS.* (*Big. Coll. Voſſ.*) δαμάλεως malit *Bern.*

f Οὗν δὲ τοῦ νεκροῦ] Illud δὲ non agnoſcit *Vat.* Locum hoc modo legendum vertendumque cenſet *Bonfrerius* ad *Num.* c. 19. τοὺς δὲ ἅψαντας τοῦ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες, καὶ ὕσσωπον βαπτίσαντες, ῥάναντον &c. *igitur à cadavere pollutos, cineris paululum in fontem immittentes, & hyſſopum intingentes, adſpergebant die tertia & ſeptima.* totum illud τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν in textum irrepſiſſe exiſtimans. Vide *Lorinum* in *Num.* p. 701.

g Εἰς πηγὴν] Num & hic, uti mox, montem oliviferum intelligit? Certe Talmudici partem cinerum vaccæ rufæ in hoc monte aſſervatam fuiſſe volunt. Malim credere locum alium purum innuere voluiſſe Joſephum. REL.

h Βαπτίσαντες] Nil jam valet conjectura *Tar. Big.* βαπτίσαντες μὴ καὶ τῆς τέφρας. BERN.

tia & ſeptima *puri aliqui* conſpergebant: & ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam devenirent, ſervari præcepit.

πηγῶ, ἔρραινον τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν · [i] καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τῷ δὲ καταλθοῦσιν εἰς τὰς κληρώσεις προσέταξε ποιεῖν.

Aaron in culmine montis Hori, ſpectante populo, cum ſtola Pontificia vitam ſimul exuit. Num. c. 20. & c. 33. Deut. c. 10. & c. 32.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem *ejus* lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, eum cum copiis omnibus duxit *Moyſes* per ſolitudinem & Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolim ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum *locus* circundaretur monte excel-

ζ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην γινομένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. [k] ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν [l] Ἄρκλα λεγόμενον, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζόμενον · ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀνα-

i Καὶ καθαροὶ] Καὶ periit *Big. Samb.* & *Vat.* nec agnoſcit *Vet. Interpr.* qui ſupra legiſſe videtur *οἱ δὲ ἀπ. ν. μιαιφονοι, hi ergo qui morte polluti erant* &c. perperam ſane, cum ex *S. Literis* conſtet, vel *pontificem* vel *alium aliquem purum* pollutos conſperſiſſe.

k Ἐλθὼν δ' εἰς] Ἐλθὼν εἰς *Samb.* Statim vitio Typorum *Baſ.* & *Gen.* νενομίκασι. BERN.

l Ἄρκλα λεγομένην,] Ἀρκλὼ *Samb.* Quanquam ἀρχαίας ac ἀρχέας, quorum Arabum meminerunt aliquoties Geographi veteres, Eratoſthenes, Dionyſius, Strabo, Plinius, Ptolemæus, aliique, ab حجر *hagar* tanquam *rupium* incolas traxiſſe pro certo habeam, vix ab הגר parente altera Iſmaelis; nollem tamen heic loci reſcribi eo prætextu cum viris optimis A. Boſio & L. Capello ἀγρέα, i. e. חגרא vel חגרת. Subeſt autem facilior correctio, (ſatis enim diſcrepant inter ſe elementa γ & κ, quicquid virorum doctorum plerique ſecus arbitrentur,) πρότερον ῥεκεμὲν vel πρότερον τὸ ῥεκέμ, aut ῥακέμ, aut ῥεκάμ, aut ⊕ ח emphaſin ἀρεκέμ, à *ſilice* accepta olim nomenclatura, vel à Regulo Arabum *Recemo* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. quod Joſepho inferius probatum c. 7. §. 1. hujus libri. Sicut συρεχθα Ptolemæi l. 5. c. 17. à צור Quinqueviro, & ab חור *Ura* Plinii l. 5. c. 24. imo Euſebio ipſa Idumæa ſeu Gebalena, unde montem *Seir*, *Gebal* appellat Syrus Arabſque, ἡ ἀμφὶ τὴν πέτραν nuncupatur. Petram enim Arabiæ Saxoſæ Metropolin (ut Joſephus, Procopius, aliique laudant) omnibus fere S. Bibliorum interpretibus רקם *Recam* & *Recem* vocari Chaldæis, Syris, Arabicis, 2 Reg. c. 14. 7. fidem, ſeu veram ſeu Judaicam, Samaritanam, aut Mohammedicam profeſſis, ſuperius monuimus. Cæterum nobile illud emporium, & mercium Syriacarum, Ægyptiarum, atque Punicarum umbilicus, πέτρα ſcriptoribus Græcis, Syris רקם, Hebræis vatibus הסלע (ut Eſaiæ c. 42. 11. & 2 Reg. c. 14. 7.) & ipſis Arabibus الحجر *Hagar*, à multa rupe, quæ locum ambit, ὑψηλὸν περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, quod jam ait Joſephus poſt Strabonem Geographum ſibi valde dilectum. Hic autem l. XVI. utiliſſimi operis, Μητρόπολις δέ τ' ναβαταίων ἔστιν ἡ πέτρα καλουμένη. κεῖται γὰρ ἐπὶ χωρίου τ' ἄλλα ὁμαλῶ καὶ ἐπιπέδου, κύκλῳ δὲ πέτρα φερομένη· τὰ μὲν ἐντὸς ἐρημία ἀπέχουσι, τὰ δ' ἐκτὸς πηγὰς ἀφθόνους ἔχοντα εἰς τε ὑδρείαν καὶ κηπείαν. χώρα ἔρημος ἡ πλείστη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς ἑσπέραν. ταύτῃ δὲ καὶ ἐγγύθεν ἐστὶ τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸς ἡμερῶν εἰς Ἐλαχίαν εἰς δὲ Φοινικῶνα πέντε. Plinius etiam, qui Strabonis illa eadem ob oculos verſaverat, Naturæ l. 6. c. 28. *Deinde Nabathæi oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. M. *paſſuum amplitudine, circumdatum montibus inacceſſis, amne interfluente. Abeſt à Gaza, oppido littoris noſtri,* DC. M. Immodico numero, ut Scribæ audent; nam hic Plinius vel ab Elana tantum CL. M. paſſuum Gazam removet. Hæc eſt illa μεγάλη πέτρα ἡ ἐπὶ τῆς ἀραβίας Joſephi l. 6. quam Amaſias Idumææ domitor denotavit novo nomine יקתאל *Iekthoël*. Puto enim כרך ſeu *Crac* Guilielmi Tyrii & Brocardi, eſſe potius κεφάλη Ptolemæi quam πέτρα; & ſitus idem ſuadet. Edriſius etiam & Ebn Haucel in *Arabia Hagagia* في الحجاج Climate tertio الحجر ἔγγυς urbem ponunt, nobilem ſatis familia atque colymbethra Thamudi ثمود, (Θαμυδηνοὶ gens ea Diodoro Ptolemæoque;) & excelſis undique montibus circumdatam, qui الاثالب ἀβάλιβα ſeu ῥαγάδες appellantur, eo quod eminus conjuncti, prope cernentibus diſtincti adpareant. Diſtat hic locus, ait Illuſtriſſimus Abulfedas, à جهة الشام dimidio tantum diurni itineris. Nam *Syriæ Palmyrenæ ſolitudines uſque ad Petram urbem pertinere*, Plinius in grandi opere affirmavit l. 5. c. 24. nec non memorat Xiphilinus ex Dione Palmam ſive בלעם Syriæ principem hanc regionem occupaſſe, τὴν ἀραβίαν τὴν πρὸς τῇ πέτρᾳ p. 344. Huic Claudius in Geographumenis dat long. 66. 45. lat. 30. 20'. Abulfedas long. eidem 67. 30'. lat. 28. 30'. Præterea Euſebius in Topographia ſacra hunc locum Joſephi valde juvat, ubi ait, Πέτρα, (ſic cod. MS.) πόλις ἐν γῇ ἰδουμαίᾳ τῆς ἀραβίας· ἣν τις ἐπεκλήθη ἰεκθαὴλ, ἡ καὶ ῥεκὲμ παρ' ἀμφοτέροις ὀνομάζεται. *Petra civitas*, Hieronymo interprete, *Arabiæ in terra Edom, quæ cognominata eſt Jecthael*, (2 Reg. c. 14. 7.) & à Syris (πρὸς τοῖς σύροις: utrumque dicere licet, & hoc & alterum,) *Recem dicitur*. Alibi etiam amicus ille Pamphili, Ῥεκὲμ, αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις τῆς ἀραβίας, ἣν ἐβασίλευσε ἰοκὰμ ὁν ἀπέλοι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ. λέγεται δὲ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς μαδιάμ. Hieron. *Recem, hæc eſt Petra, civitas Arabiæ, in qua regnavit Recan.* Num. c. 31. 8. & Joſ. c. 13. 21. ῥοκὰν vulgares libri, meliores ῥοκὲμ. Unde Epiphanius de peſte Melchiſedeciana, οἱ μὲν τῇ ἀραβίᾳ τῇ πέτρᾳ ῥεκὲμ τε καὶ ἰδαμ καλουμένῃ. Sicut mox in hoc libro fatebitur Joſephus urbe Recema præclarius nihil reperiri in Arabia Petræa. Rurſum vero Euſebius, Κάδης, ἔνθα ἡ πηγὴ τοῦ κρίσεως. καὶ κάδης βορειότερον, ἔρημος ἡ ἐπιτελοῦσα πέτρα πόλις τῆς παλαιστίνης (ita & Suidas. Valde autem ambiguus eſt Diodorus de hac Petra, l. 3. p. 176. Quinvero πέτρα πόλις νῦν τῆς τρίτης παλαιστίνης, inquit Hermolaus in compendio Geographiæ Byzantinæ, quod ſub imperio Chriſtiano fecerat;) ἔνθα ἀναβᾶσα ἐτελεύτησε μαριάμ, καὶ μυστὴς Μώσεως πάλαι τὴν πέτραν, καὶ ὕδωρ παρέσχε διψῶντι τῷ λαῷ. καὶ εἰσὶν ἕως ἔτι νῦν (atque multos poſt annos multi viderunt illud pulchræ vatis monumentum) τὸ μνῆμα τῆς μαρίας αὐτοῦ. Hoc itidem repetam verbis Latinis S. Hieronymi; *Cades ubi fons eſt judicii: & Cades Barne in deſerto, quæ conjungitur civitati Petræ in Arabia. Illi occubuit Maria, & Moyſes rupe percuſſa aquam ſitienti populo dedit. Monſtratur ibidem uſque in præſentem diem ſepulchrum Mariæ.* Hæc ille Credo equidem *Petram* inter rupium aſpera, quod Geographi Græci Arabiique demirantur, irriguam factam, amœnam, Aretharum بيت الحارث & mille regum ſedem felicem, ex quo Hori vicini montis latus (quippe cacumen ejus immobile & perpetuum decus effert in cœlos, primi maximique Hebræorum Sacerdotis ſepulchrum) Divina virga caſtigavit eliquavitque Moyſes, Num. c. 20. 11. ac per tot ſecula ſub Aarone bibiſſe Arabiæ dominos. Namque Euſebius & Hieronymus, Geographiæ ſacræ principes, aperte teſtantur, ὡς ὀρεινὸν τὸ ὧ τελευτᾷ ἀαρὼν, πλησίον πέτρας ταύτης· ἐν ᾧ καὶ εἰς ἔτι νῦν δείκνυται (ſed & hi prono pede peregraverant loca ſacra) ἡ ἐπὶ μωυσέως ῥαγεῖσα πέτρα. *Or, mons in quo mortuus eſt Aaron, juxta civitatem Petram. Ubi uſque ad præſentem diem oſtenditur rupes, qua percuſſa Moyſes aquas populo dedit.* Pro *Horo* poſuit Uzielides montem אוכנם *Omanos*, عمان: haud recte, nec tamen peſſime. Nam, ut Plinius demonſtrat, *à Petra incoluere Omani ad Characem uſque. Urxus* etiam ex recentioribus Judæis teſtatur in libello de Cippis ſuorum Doctorum monſtrari adhuc, בהר חהר קבור אהרן הכהן בכיורה סגורה ויש עליה כיפה גאה והולכים שם היהודים להשתחות ומתפללין עלי קברו הוא מונע אותם והישמעאלים תופסין אותו בטהרה ובכבוד גדול. Sepulchrum Aaronis illuſtri fornice adornatum, & tam Mohammedanorum quam frequentia Judæorum viſentium celebratum. Adjunge his Hieronymum noſtrum, *Triceſima quarta manſio quam plerique interpretantur lumen*, [*ſic Philo fecerat in Onomaſtico ſacro*, Ωρ, φῶς, *ex libro Numerorum*,] *nec errarent, ſi per Aleph literam ſcriberetur*, ut אור. *Alii peſſime*; & *ipſi verum dicerent, ſi eſſet Ain poſitum*, pura עור. *Nonnulli foramen: quod poſſet accipi, ſi Eth haberet elementum*, quaſi חור. *Cum autem legatur per He, magis mons intelligitur: & legi poteſt*, Aſcendit Aaron Sacerdos in montis montem, *quod eſt Hebraice* אל הר ההר el hor hahar, i. e. *in verticem ejus. Moritur autem eo anno, quo novus populus repromiſſionis terram intraturus erat in extremis finibus terræ Idumæorum.* Quamvis autem cum beato Moyſe, qui bis terque hoc adfirmat, omnis hiſtoria in Horo periiſſe fratrem ejus conſentiat; in Deuteronomio tamen lectum eſt tam Helleniſtis quam vernaculis Judæis per quam multa ſecula c. 10. Καὶ ἐκεῖ ἐτάφησεν ἐκεῖ βηρώθ· υἱοὶ ἰακὰν μισαδαί: quomodo Euſebius etiam acceperat. Ait enim, μισαδαὶ ὧν ἰακὰν (ita MS.) τόπῳ ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἔνθα ἐτελεύτησεν ἀαρών, *Miſaida*, Hieronymo interprete, *locus in ſolitudine in quo obiit Aaron.* Aut potius μοσηρᾷ, i. e. *vinculum* ſeu *diſciplina*, ſicut Complutenſes ediderant, & Hieronymus interpretatus fuerat in Numerorum propriis, ubi addit, *Maſeroth*, (LXX. μασηρωθ, quomodo & Samaritæ pronuntiare ſolent) *quod in noſtris codicibus* Mazuroth *legitur: vel hoc corriges ex Maſoretis* מוסרות Moſeroth. Pergit Moyſes, ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם *V. L. ex Beroth filiorum Jacan in Moſera, ubi Aaron mortuus & ſepultus eſt*: confuſis aut inverſis ſtationibus XXVII. XXVIII. & XXIV. ut nulla arte Doctorum Judæorum, noſtrorum adhuc nulla ſolvi & commode explicari poſſint. Sin vero veteris & Moſaici characteris codices ſequamur, quos ævo longo cultores Hargarizin lotis manibus verſant, redditis denuo verſubus duobus (ſicut olim ſcribebant) ſtatim fluent omnia ſine obſtaculo, quod amant Moſaica, plana ac perſpicua. Modum illum vide Deut c. 10 6.

ובני ישראל נסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן . .
משם נסעו ויחנו הנדגדה משם נסעו . ויחנו
ביטבתה ארץ נחלי מים משם נסעו . .
ויחנו בעברנה משם נסעו ויחנו בעציון גבר . .
משם נסעו . . ויחנו במדבר צן הוא קדש משם נסעו . .
ויחנו בהר ההר . . וימת שם אהרן ויקבר שם . .
ויכהן אלעזר בנו תחתיו.

Fi-

ϛὰς Ααρὼν [m] ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κατεύθυνες γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ παραδοὺς αὐτὴν Ελεαζάρῳ τῷ παιδὶ, ὃς ὢν ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἡ ἀρχιερωσύνη [n] παραγίνεται, θνήσκει δὲ τελευτήσας εἰς αὐτὴν ἀφορῶντος· τῷ μὲν οὖν τελευτήσας ἔτη, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κατὰ σελήνην νουμηνίαν, μηνὸς ὄντος [o] παρὰ μὲν Αθηναίοις Εκατομβαιῶνος καλουμένου, [p] Λῶος δὲ παρὰ Μακεδόσιν, [q] Αββὰ δὲ παρ' Εβραίοις.

so, Aaron in verticem *quendam* ascendens (præmonitus à Moyse quod moriturus esset) in conspectu totius exercitus (è regione enim locus erat * *ubi constiterunt*) stolam pontificalem exuit, ipsamque tradens Eleazaro filio, ad quem ætatis prærogativa pertinebat sacerdotium, vita decedit, populo inspectante: moriens quidem eo ipso anno, quo sororem amisit, cumque annos centum complesset & viginti tres. Dies autem obitus incidit in mensis initium secundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombæon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebræis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σιχῶνα καὶ Ωγλω τοὺς Αμορραίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τῇ χώρᾳ δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

CAP. V.

Quomodo Moyses, devictis Sichone & Oge Amorrhæorum regibus, deletisque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ in sortem dedit.

Ενθεν δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, [r] ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸ στρατὸν, παρῆν [s] ὅπι πάταμον [t] Αργῶνα· ὃς, ἐκ τῶν [v] Αραβίας ὀρῶν ἁρμώμενος, καὶ διὰ [x] πάσης ἐρήμου [y] ῥέων, εἰς τὴν Ασφαλτῖτιν λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβῖτιν καὶ [z] Αμωρῖτιν. γῆ

AT cum finitus esset luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyses, inde cum exercitu proficiscens, castra admovet ad fluvium Arnonem: qui ex Arabiæ montibus ortum ducens, & totam solitudinem evagatus, in Asphaltitin paludem influit, terram Moabitida & Amoritida disterminans. Tellus autem ista frugifera est, atque ex

Sichon Amorrhæus vetat Israëlitas fluvium Arnonem transire. Num. c. 21. Deut. c. 2. Jos. c. 12. & Jud. c. 11. 18, &c.

Filii autem Israël profecti sunt de *Maseroth*, & castrametati sunt in *Bene Jacan*. Indeque profecti, castrametati sunt in *Gadgad*. Unde moventes, castrametati sunt in *Jetebatha* terram torrentium aquarum. Abhinc discesserunt & venerunt in *Abrone* vel *Abarne*. Inde etiam profecti, castra posuerunt in *Asiongaber*. Hinc autem moventes, sistunt in deserto *Sin*, quod est *Cades*. Hoc demum relicto, castrametati sunt in *Hor*. Ubi mortuus est Aaron, ubi & sepultus, Eleazaro in Sacerdotium ejus succedente. Paraphrastæ Sam. qui cætera omnia repetit, במור מורדת *in ὄρει ὀρεινῷ*, quomodo S. Hieron. etiam explicat ad Stathmos Hebraicos. Interpres Arabicus eadem suggerit: وبنو اسرايبل رحلوا من مسبروث *Maſiroth* ونزلوا في بني يعقن *Jacan* * من هناك رحلوا ونزلوا في جذجذه * من هناك رحلوا ونزلوا في يطبثه *Jatbatha* ارض ذات انهار * من هناك رحلوا ونزلوا في عبرنه *Abrane* * من هناك رحلوا ونزلوا في عصيون جبر * من هناك رحلوا ونزلوا في بريه صان *San* هي قدس * من هناك رحلوا ونزلوا في جبل هور *Hor* vel *Haur* * ومات هناك هرون ودفن هناك ولم العزر ابنه عوضه. Ut vero hæc absolvam. Ἀρκιέμ loco isto scriptum olim viderant in Josephi *ἀντιγράφοις* Eusebius Hieronymusque. Unde in Onomasticis suis referunt ambo, Ἀρκιέμ, *Artem*, κώμη Ἰώσηπον. αὕτη ἐστὶ πέτρα, πόλις ἐπισημος τῆς παλαιστίνης. Obsecro, quid certius? Necnon Adamantius de eisdem, *Posthæc adplicatur ad Pharan Cades*, aut Φαρὰ κάδης, *quod est fructificatio sanctæ. Inde adplicatur in montem Or, quod interpretatur Montanus*. BERN. Ἀγὲλ ab *hagar* malint *A. Bosius* & *L. Capellus*. Subest autem facilior correctio, Ρεκίμ, aut ob ה emphasin Ἀρεκίμ. nam apud *Eusebium* de *Locis Hebr.* Πέτρα, ἣ καὶ Ρεκὲμ ὀνομάζεται, & Ρεκέμ, αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις Αραβίας. In eodem etiam Ἀρκὲμ, κώμη Ἰώσηπον, πόλις τῆς Παλαιστίνης. unde forsan in suis *Josephi ἀντιγράφοις Eusebius Hieronymusque* Ἀρκίμ habuerint. *Bern.* ad *Josephum*, hoc in loco. Verum Αρκη vel Αρκὴ cum *Cod. Samb.* in *Josepho* legerat *Steph. Byzant.* atque forsan Ἀρκὶμ hic rescribendum. Vide *Fulleri* Miscell. l. 3. c. 2. & *Bocharti* Geog. Sacr. l. 1. c. 44 HUDS. רקם Arkem, vel Arkiem, uti nomen hoc urbis Petræ infra cap. 7. scribit. REL.

[m] Επ' αὐτὸ,] Επ' αὐτῷ *Samb.* ibi διδηλοκότος *Baſ.* & *Gen.* BERN.

* *Ubi constiterunt*] *Ubi erat populus constitutus* in *Vet. Interpr.*

[n] Παραγίνεται,] Παραγίνεται, *Tar. Big.* BERN.

[o] Πρὸς μὲν Αθηναίοις] Τῷ αὐτῷ μ. *Vat.*

[p] Λῶος δὲ παρὰ] Lous, λοῦς, *Mert. & L. Epiphanius vero (sic reor) literis Latinis fecerat* Loeus, *à* λοῦς, *aut* λωὶς *adscripta* ι, *quod antiquis exemplaribus perpetuum. Inde tot menda nostrorum codicum.* Locus, *Voss.* 1. Locos, *Vig.* Lochis, *Sar. & W.* 2. Lochos, *Col. Frob. W.* 1. *Bodl & Bal.* Sedebat, *aut* Sedebath, *ex* σεδιὰδ, *an* σαββὰ, *Col. Frob. Bodl. Voss.* 1. *Mert. & P. Comestor.* Sedebach, *W.* 1. *Bal. & Goul.* Sebath, *L. Quod autem sequitur*, apud Romanos nuncupatur Augustus, *Epiphanio quidem deberi scias, non Josepho. Veruntamen in mensem illum Cæsareum protinus incurrunt* Ab *Hebræorum*, *& Athenienſium* Hecatombæon. *Epitom. Cant.* Aaron ascendens montem, qui Petra dicitur, videntibus cunctis mortuus est anno eodem quo & soror, cum vixisset annis tribus & triginta & centum, secunda luna in mense Augusto. *Tum Petrus Comestor*: Eleazaro Pontificatus accessit per ætatem primogenito, per ignem assumto. Et mortuus est Aaron in monte Hor. In Deuteronomio dicitur Musera, locus sepulturæ Aaron: qui usque hodie monstratur in montis vertice. Mortuus est autem XL anno egressionis, cum esset CXXIII annorum, eodem anno quo & Maria, mense quinto, qui & apud Hebræos dicitur Sedebat, apud Romanos Augustus, prima die mensis secundum lunam. *Similiter Ambrosius, gloria Mediolanensis Diœcesis, ad Mansionem* 34. In Hor monte Moyses, verbo Dei Pontificalibus Aaron indumentis nudato, Eleazar filium, cui propter ætatem Pontificatus obveniebat, universo vel mirante populo qui ex adverso stabat, protinus vestivit; ibique Aaron vita functo, *&c.* BERN. *c. 11. 18, &c.*

[q] Αββὰ δὲ] Typographi licet Scribæque omnes ediderant μασεδὰ, σαββὰ δὲ: aut σαββᾶ δὲ *Big. & Samb.* acies tamen tota Criticorum facile ita emendandum clamat, atque nunc emendavimus. Calendas enim Mensis Quinti secundum formam novam anni, quibus se fratrem carissimum amisisse noverat Moyses, Num. c. 33. 38. primum notare diem mensis אב, aut ex dialecto ἀββὰ, aut potius ἀββὰ, اصا, i. e. *ὀπώρας, pomorum maturorum utile tempus*, Doctores docent Babylonii *Ros hasana* f. 2, & 3. verbis multis, Uzielides ad Legem, Auctor Megillath Taanith, tot Judæorum Calendaria, Masudius Astronomus, Eutychius & Homeidides in Annalibus, Hieronymus ad Zachariæ vaticinia, aliique multi. Nos etiam alibi, tam hunc miserrimum mensem, quam cæteros Hebraicorum cum fastis Gentium ex industria conciliamus. BERN. Ita post alios quamplurimos emendandum censuimus, cum antea in *Editis* esset Σαββὰ, litera Σ à voce præcedenti attracta. Vide Cl. *Seldenum* de *Succeſſ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 1. *Jac. Cappellum* in *Hist. S. & Exot.* p. 85. *Bochartum* in *Hierozoico*, parte secunda, c. 13. p. 424. & *H. Dodwellum* in Dissert secunda *de Vet. Cyclis*, p. 92. in *Vet. Interpr.* corrupte *Sedebat*, aut *Sedebath* &c. qui præterea inscite addit è suo, *apud Romanos vocatur Augustus*, cum in mensem *Julium* incurrant *Ab* Hebræorum & *Hecatombæon* Athenienſium. HUDS. סיון Σιωὰν. Σαββὰ in MS. REL.

[r] Επεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν,] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τοῦτ' ἐλ. in *Editis*, *aliisque.*

[s] Επι πόταμον] Επὶ τὸ ποτ. *Vat.*

[t] Αργῶνα·] *Hen. Busb.* & infra cæteri omnes. Heic vero Ἀρνῶν *Baſ. Gen. Big* & *Samb.* ut in obliquis solent αι ο'. Heic ארנון *Arnon* scribebatur tam in libris Moysis, quam in illo *Bellorum Domini*. BERN.

[v] Αραβίας] Αραβίας ἐρῶν *Samb.* & *Epiph.* ἀραβίας ὄρεων *Baſ.* & *Gen.* ἀραβίας ὄρεων *Big.* Verum flumen illud apud Moysen dicitur ἐξέλκει ἀπὸ τῶν ὀρέων τῶν ἀμορραίων, היצא מגבול האמרי Num. c. 21. 13. Mox μέσης sine causa substituit *Tar. Big.* pro πάσης. Dein Αμμοβίτιν *Hen.* ἀμμωβίτιν *Busb.* BERN.

[x] Πάσης ἐρήμου] Est qui conjicit μέσης ἐρ.

[y] Ῥέων,] *Coll. Voss.* θέων.

[z] Αμωβίτιν. [*Al.* Αμμωβίτιν & Αμμεβίτιν.

ex ſe ſatis fructuum ſuppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, miſit legatos Moyſes, oratum ut ſibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quaſcunque vellet, adhibitis, ut ſibi nihil foret quidquam injuriæ, nec agri ejus detrimenti aliquid caperent, nec qui ſub ejus ditione ſint incolæ: ſeque rerum venalium foro in eorum commodum uſuros, etiamſi & illis aquam addicere & vendere voluerint. Sichon vero, tranſitum negans, *mox* copias ſuas omnes armatas educit; & ſe quammaxime comparabat, ut Hebræos ab Arnone trajiciendo prohiberet.

V. *Juventus Hebraïca, ſimul cum Raguelo, copias Amorrhæas proſternit, eorumque regionem læta occupat.*

2. Moyſes autem, cum animadvertiſſet Amorrhæum hoſtili in ipſos animo eſſe, haud ferendum contemptum ratus eſt: ſecumque ſtatuens Hebræos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in ſeditionem inciderant, & quam tunc difficulter admodum ferebant, conſuluit Deum, an ipſum armis dimicare pateretur. Deo vero *annuente* & victoriam *inſuper* pollicente, magna cum fiducia ad certamen ſe accinxit, militibuſque animos accendit: nunc eos orans atque obſecrans pugnandi cupiditatem explere, præſertim cum Deus illis conceſſerit, ut *tandem* voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam *diu* deſiderarunt, poteſtate, armiſque ſumptis, ad pugnam incundam properabant. Amorrhæus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius ſui ſimilis; ſed & ipſe timore perculſus eſt ad conſpectum Hebræorum, & exercitus ejus, qui ita ſe prius gerebat ut fortiter animatus eſſe videretur, tunc ſe perterritum oſtendit. Primo itaque congreſſui non auſi reſiſtere, impetumve Hebræorum excipere, terga vertunt: hoc modo ſuæ potius ſaluti ſe conſulturos eſſe exiſtimantes, quam prælium committendo. Munitis enim Urbibus plurimum fidebant; quæ illis, in eas vi compulſis, nihil profuerunt. Hebræi namque, ut eos cedere deprehenderunt, ſine mora illis inſtabant: ſolutiſque eorum ordinibus, in formidinem conjiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga ſeſe in urbem recipiebant: Hebræi autem non ſegnes erant & defeſſi in perſequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, perſeverantiam adjicientes, cum eſſent funditores optimi & cujuſcunque è longinquo jaculationis *in primis* periti, *ideoque* propter armaturam leviorem ad inſequendum agiles & expediti, curſu adæquabant hoſtes; & eos, qui longius aufugerant quam ut comprehendi potuerint, fundis & jaculis aſſequebantur. Multa itaque cædes facta eſt, & effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos ſitis magis, quam hoſtium aliquis. erat enim æſtatis tempus. Et quamplurimos, deſiderio potus ad fluvium adductos, & quotquot denſis agminibus fugerant, circumſtan-

Celebratur hæc victoria Num. c. 21. Deut. c. 1. v. 2. c. 3. v. 4. & c. 29. Joſ. c. 12. & c. 13. Jud. c. 11. Amos. cap. 2. Pſ. 135. & 136. nec non à Philone p. 642.

ὁ δ' αὕτη καρποφόρος, καὶ πλήθος [a] ἀνθρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν [b] Σιχῶνα, [c] τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας [d] ταύτης, ἀπέστελλε Μωϋσῆς, τῷ γραλῷ [e] δίοδον αὐτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσοι πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τοὺς ἐποικοῦντας ὧν [f] Σιχὼν ἐπεφάτο· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ [g] ἐκείνων λυσιτελὲς, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν [h] ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ἀρνούμενος ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον γραττὸν, καὶ τοὺς Ἑβραίους [i] ἀμβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Β'. Μωϋσῆς δ', ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορράϊον διακείμενον, ὅτι προφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν [k] ἔγνω· καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς τρισίασίν τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διανοεῖται, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Δοὺς δὲ ὁ Θεὸς καὶ νίκλιν [l] ἀποσημήνας, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τὸ τῶ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' [m] αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς παλαιοπλίας ἀναλαβόντες, ὀξέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δ' Ἀμορράϊος οὐκ ἔτ' ἦν ὁποῖόν[τ]ος ὅμοιος [n] αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε καταπλαγὴς τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχεσθαι δοκοῦσα αὐτὴν [o] εὔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπελέγχθη πεφοβημένη. [p] τὴν πρώτην οὖν σπουδὴν οὐκ ὑπομείναντες ἀντισχεῖν, καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται· [q] τοῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες [r] ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ ταῖς πάλεσιν ὅσαις ὀχυρᾶις, παρ' ὧν ὠδέν αὐτοῖς ὄφελος ἐς εἰς πόσας [s] συνδιωθισθεῖσιν. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας [t] αὐτοὺς εἶδον, ὠθοῦς ἐνέκειντο· καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀποῤῥαγέντες ἔφευγον ὀπὶ τὰ πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τὴν διωξιν σὺν ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς [v] προπεπονήκεσαν προσεπιπαλαιπωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, [x] διὰ τὴν [y] ὁπλισιν ἧσσον ὑγιαλῆ κεῖσθαι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετίθεον τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς [z] πορρωτάτω δ' συλληφθῆναι γενομένους, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. Φόνος τε ἦν γάνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ [a] διαφεύγοντες. ἔκαμνον δ' ὀπὶ δίψει μᾶλλον ἢ πίνι τῶ πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὀπιθυμίας δ' πιεῖν ὀπὶ πολὺν τοὺς πολίτας [b] παρεσχήκεσαν, καὶ ὄσον συνεστραμμένον [c] ἔφυγε, πρεσταίνες ἔβαλλον· καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκροτίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες [d] διέφθειρον. ὑπεθυμήκει δ' αὐτῶν καὶ [e] Σι-

[a] Ἀνθρώπων] Ita è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque*, ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγ.

[b] Σιχῶνα,] Ita *Baſ.* & *Gen.* & prius Moyſes סיחון סיחו, ſeu *Sihon*; acuunt enim Maſoretæ ſyllabam ſequiorem. σηχώνα & in recto σηχών paſſim ſcribunt *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Sic ſcriptum viderat & *Epiphan* Samaritæ cantillant potius σαιχών: Hieronymus *Sehon* edidit ſua in verſione, Alexandrini σηών. BERN. Ita *Baſ.* & *G.* & prius *Moyſes* Σιχὼν ſeu *Sihon* acuunt enim *Maſorethæ* ſyllabam ſequiorem. Σηχώνα & in recto Σηχών paſſim *Samb. Big. Hen.* & *Busb.* Σηὼν & Σηῶνα *Vat. Zon.* & LXX.

[c] Τὸν βασιλεύοντα] Τὸν βασιλέα *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

[d] Ταύτης.] [Ταύτης ἧς ἀπ. *Big.*

[e] Δίοδον αὐτῶν.] Ita quinque *MSS. Zonar.* & *Vet. Interpr.* (*Coll. Voſſ* pro αὐτῶν habet αὐτὸν) in *Editis* διόδους ἐφ' αἷς &c.

[f] Σιχών] Σηὼν *Big.* σηχὼν *Samb.* & *Busb.* σηχών *Hen.* BERN.

[g] Ἐκείνων.] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* cum *Editis* ἐκεῖνον.

[h] Ἐθέλοιεν.] Ἐθελοι *Vat.* ἐθελοῖεν *Samb.*

[i] Διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα] Hi ſunt fluvii illi de quibus ſuperius p. 190. lin. 1. REL.

[k] Ἔγνω·] Ἔγνωκε τὸν *Samb.* & *Epiphan.*

[l] Ἀποσημήναντος,] Ita quatuor *MSS. Zonaraſque* ex dialecto *Attica*, in *Editis*, *aliiſque*, ἀποσημάναντος.

[m] Αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* & mox χρήσασθαι *Big.* & *Samb.*

[n] Αὐτῷ·] Αὐτῶν *Vat.* & forſan *Vet. Interpr.* qui habet *inſiſtentibus populis cum jam non eſſet æqualis.*

[o] Εὔψυχον εἶναι] Ἐμψυχον *Big.*

[p] Τὴν πρώτην] Καθ' τὴν ας. ex mala *Tar.* & *Big.* conjectura. BERN. & HUDS.

[q] Τοῦτ' αὐτοῖς] Τοῦτο ἐκείνοις *Baſ. Gen.* In ea ſententia ὑπολαβόντες μᾶλλον ἢ τὸ μάχεσθαι *Tar. Big.* BERN.

[r] Ἢ τὸ μάχεσθαι] Eſt qui (*Tar.*) conjicit μᾶλλον ἢ τὸ μ.

[s] Συνδιωθισθεῖσιν.] Ita *Samb.* in *reliquis* cum *Editis* συνδιωχθεῖσιν. συνεξελαυνομένοις legiſſe videtur *Epiphan.*

[t] Αὐτοὺς εἶδον,] Ita *Big.* & *Samb.* ὡς ὄντας ἴδον δὲ αὐτοὺς εἶδον σὺν. *Vat.* ὡς σὺν ὄντας αὐτοὺς δὲ αὐτοὺς εἶδον σὺν. *Baſ.* & *G.*

[v] Προπεπονήκεσαν] Προσπεπονήκεσαν *Samb.* & *Big.*

[x] Διὰ τὴν.] Καὶ διὰ τὴν *Vat.*

[y] Ὁπλισιν.] *Al.* ὅπλεσιν.

[z] Πορρωτάτω δ'] Πορρωτάτω συνληφθῆναι *Big.* & *Samb.* Verum Corrector codicis *Sambucani* πορρώ δ' συλληφθῆναι *Hen.* πορρωτάτω δ' συλληφθῆναι BERN. Πορρωτάτω συν. *Big. Vat.* & *Samb.* à prima manu, ab altera πόρρω δ' συλ.

[a] Διαφεύγοντες.] Ita quatuor *MSS.* in *Editis* & *aliis* διαφυγόντες.

[b] Παρεσχήκεσαν,] Καταβεβήκεσαν *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* καταπεφεύγασιν legiſſe viſus eſt *Vet. Interpr.*

[c] Ἔφυγε,] Ἐφύγη *Big.*

[d] Διέφθειρον.] Ita *Big.* & *Samb.* διέφθειρεν in *reliquis.*

[e] Σι-

[c] Σιχὼν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴ ἀφθονίαν τ' ἐκ γῆς εἶχον, μεσῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διεξῆλθ [f] πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα φερόμενον, [g] ἀλισκομένων καὶ τ' [h] πολεμίων· ἦδεν γὰρ ἐν τούτων οὐδὲν ἐμπόδιον, ἐπεὶ μαχίμων παντὸς ἀπηλλότριον. Ἀμορραίους μὲν οὖν τοιοῦτος πάθος κατέλαβεν, ὅτε φρονήσεως δεινὸς, ὅτε ἀγαθὸς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Ἑβραίοις δὲ τῶν ἐκείνων γῆν [i] παρελάμβανον. ἔστι δὲ [k] χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον [l] νήσῳ τὴν φύσιν [m] ὑπάρχον. ἔστι μὲν Ἀρνῶνος ἀπὸ μεσημβρίας [n] ὁρίζοντος αὐτὸ, [o] Ἰαβάκχης δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτοῦ πλευρὰν περιῤῥέοντος· ὃς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, ἐκείνῳ καὶ ἔστι ὀνόματος μεταδιδωσι. τὸ μέντοι γε [p] πρὸς τῇ δύσει ἔστι χωρίον, [q] περίεισιν αὐτὴν [r] Ἰορδάνης.

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, [s] ἐπιτίθεται τοῖς Ἰσραηλίταις Ὤγης, ὁ τῶν [t] Γαλαδηνῶν καὶ [v] Γαυλανίτιδος βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ σπεύδων μὲν ὡς [x] ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλος τυγχάνοντος. εἰρὼν δὲ ἐκεῖνον ἤδη πεφονευμένον, καὶ [y] ἅτως ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν· [z] περιέσεσθαί τε νομίζων, καὶ τὴν ἀρετῆς [a] αὐτῶν πεῖραν βουλόμενος λαβεῖν. Διαμαρτὼν [b] δὲ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀπεθνήσκει καὶ τὴν μάχην, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διεφθείρετο. Μωϋσῆς δὲ, τὸν ποταμὸν [c] Ἰάβακχον περαιούμενος, διεξῆλθε τὴν Ὤγου βασιλείας, πάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας· οἱ καὶ πολὺτῳ διέφερον πάντων [d] τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ, διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλήθος χρημάτων. [e] Ὤγης δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος

tes telis petebant; eosque jaculis simul & sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebræi autem cæsos spoliabant prædamque agebant: ac terra illis rerum *omnium* copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris supereſſet; insuper & milites ubique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, præsertim cum fortissimus quisque occubuisset *in prælio*. Atque hujusmodi quidem calamitas illata est Amorrhæis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebræi vero terram eorum *sibimet* acceperunt. Est autem regio tres inter fluvios sita, insulæ plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Jabaccho vero latus ejus septentrionale ambiente: qui in Jordanem fluvium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terræ ad occasum, illud Jordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum movet * Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, & festinans quidem ut suppetias ferret Sichoni, amico suo & socio. Comperto autem quod is jam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebræis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens & ipse in prælio perit, & exercitus ejus ad unum interimitur. Moyses autem, Jabaccho fluvio trajecto, Ogis regnum peragrabat, & urbes evertens & incolas omnes ferro perimens: qui cunctos istius terræ *homines* divitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat *corporis* magnitudo & pulchritudo, qualis paucis

Posthæc Oges, Batanæa sive Galaditidis ac Gaulanitidis rex, Israëlitis urbes non minus quam munitas LX. opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c. 3. Jos. c. 12. & c. 13. 1 Reg. c. 4. & Philo p. 643.

[e] Σιχὼν] Σιχὼν *Basil.* & *Gen.* σηχὼν *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* Aut horum quodvis dices, Aristarchis non invitis, aut etiam σιχών. BERN.

[f] Πᾶσιν ἀδεῶς] Πᾶν ἀδεῶς *Tar. Big.* haud perite. BERN. Πᾶν è conjectura alicujus, non probante *Bernardo*.

[g] Ἁλισκομένων καὶ] Forte καὶ ἁλισκομένων τ'. COCC.

[h] Πολεμίων·] Secunda manus *Samb. Hen.* & *Busb.* πόλεων. Convenit illis & *Zonaras*. Alterum tamen Josephi fuerat. BERN. Πολεων *Samb.* à manu secunda, & *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Zonaras*. non adeo recte.

[i] Παρελάμβανον.] Περιέλαβον *Hen. Busb.* & *Zonaras. Epiphanius, late ceperunt*, ἀπυζω ἐλάμβανον, aut περιελάμβανον pro παρελάμβανον, ut errare solent calami. BERN.

[k] Χωρίον] Χωρίον ὃ τριῶν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[l] Νήσῳ] Sic *MSS.* τῇ νήσῳ in *Editis*.

[m] Ὑπάρχον. Ἔστι μὲν Ἀρνῶνος] Ὑπάρχει *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[n] Ὁρίζοντος] Ὁρίζοντος αὐτὸ *Big. Samb.* & *Epiphanius.* ἀκτῶς αὐτῆς *Basil.* & *Gen.* ἀκτῆς αὐτὸ *Tar. Big.* At vero ista conjectura ἀκτῶς præstaret, aut ἀκταῖς αὐτᾶ, si esset opus. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ὁρίζοντος ἀκτῶς αὐτῆ in *Editis*, *altisque*. Sunt qui conjiciunt ἀκτῶς αὐτὸ, & ἀκταῖς αὐτᾶ.

[o] Ἰαβάκχης] Hoc Ἰαβάκκα & mox ἰάβοκον *Basil.* & *Gen.* Ἰαβώκα *Big. Samb.* & *Epiphanius*: pauloque inferius omnes pariter ἰάβωκον. At ex judicandi facultate *Tar. Big.* Ἰόβακκον, *Buriusque* Ἰάβοκκον, nos Ἰάβοκχον. Quinimo illorum codicum aliquot Ἰαβάκχα exhibent Ἰάβχ. l. 1. c. 20. §. 2. BERN. Similiter p. 167. v. ult. *al.* Ἰοβάκκα & (*Coll. Voss.*) Ἰαβώκα. vide etiam infra v. 26.

[p] Πρὸς τῇ δύσει] Πρὸς τὴν δύσιν *Vat.*

[q] Περίεισιν] *Basil. Gen.* & *Samb.* περίεισιν, ut ab ἴημι Attici malunt Ionesque vice verbi communis περίειται. *Tar. Big.* huc introducere voluit περίεστιν. BERN. Ita *Basil. G. Samb.* & *Vat.* Atticorum Ionumque more vice verbi communis περίεσται.

[r] Ἰορδάνης.] Ἰορδάνης jam libri cusi scriptique: at supra εἰς τὸν Ἰορδάνην iidem omnes. BERN. Ὁ Ἰορδάνης *Vat.* in *Editis*, *altisque* Ὁ Ἰορδάνος.

[s] Ἐπιθεται] Ἐπιθεῖτο τοῖς *Vat.*

* *Oges, Galadenæ & Gaulanitidis rex,*] *Posthæc Oges Batanæe, sive pinguium terrarum Galaditidis ac Gaulanitidis præpinguis ingensque dominus, dialecto quidem Moysis* יעוג מלך הבשן, *Oneloso semper, sapiusque Jonathanibus vero falsoque, tum Syris Chaldæisque aliis, ex abusu vocis vetusto populari lepidoque* מתנן *malvas, & matisvas; nisi à statione, quæ* LXX. *Interpretibus* ματέαναι *aut* ματθαναὶν, *Hebræis* Matthana מתנה, *nomen illud traduxisse fuerat: de ea Eusebius, αὕτη νῦν λέγεται ματθανά. κεῖται δὲ ἐπὶ δένδρων ἀπὸ σημείων ιβ'. ὡς ἀναβολὰς μηδαίων, pro* בתנן *Batnan etiam Syrorum, & בותנין Uzielidæ, בתנין Samaritarum,* بثنية *Judæorum simulque Samaritarum in versionibus Arabicis S. Bibliorum, aut βατανεὰς aut βαζηναία* Batanæa *Josephi hujus, Cl. Ptolemæi, Eusebii Cæsarienſis, Hieronymi Presbyteri, &c.* βατανίτις *denique Cyrilli, Theodoreti, Hieronymi etiam, aliorumque Ecclesiasticorum. Hanc regionem à* Bethsan *ita cognominatam putarunt Georgius S. Tarasii, alterque Cedrenus, quod ajunt,* λὰν βασαν, ἡ ἐστὶ σκυθόπολις. *Monstrum itaque istud, cujus lectum ex chalybe cubitos quadratos* 4 x 9 *amplum servarat Philadelphia fertilis Cœles Syriæ: Sic enim tam* Ammon *&* Amman, *quam* ῥαββὰθ ἀμμὰν, ῥαββαθάμανα, רבת בני עמון, Rabbath *&* Rabba *&* Rabbatha, *Ammanitarum Metropolin, jam à secundo Ptolemæorum Ægyptiorum fuisse appellatam sæpius inculcant Eusebius in Geographia sacra, in Commentariis sacris Hieronymus, Stephanusque Byzantius in Geographia communi: victori Israelitæ urbes non minus quam munitas* LX, *opes immensas, & vitam suam cedit. Deut. c.* 3. *Jos. c.* 12. *&* 13. 1 *Reg. c.* 4. 18. *& Philo p.* 643. *qui bello illo Batanæo Asianos omnes territos credidit.* BERN.

[t] Γαλαδηνῶν] Γαλαδίτου καὶ γαυλανίτιδος *Zonaras.* γαλαδηνῆς καὶ γαυλανιτιδος *Basil. Gen.* & *Epiphan.* γαλαδιτῆς καὶ γαλανίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Vide supra de Galadena l. 1. c. 19. §. 11. ex Geographo Byzantio. Eadem tellus γαλάτις Polybio p. 577. γαλααδῖτις nuncupatur Eusebio Cæsarienſi & Scholiastæ ad Jerem. c. 49. & Suidæ Grammatico. Atque etiam Hieronymo modo *Galaaditis*, modo *Gerasena*, sicut Saadias alicubi in Commentariis Sacris *Galaad* interpretari amat جرس, γέρασα noto Græcis nomine. Gaulanitidi vero Asylum גולן Deut. c. 4. 45. nomen pridem addidit. Unde Eusebius, γαυλὼν ἡ γαυλὰν, πόλις ἱεραΐκὴ καὶ φυγαδευτήριον ἐν τῇ βατανίτιδι. καὶ νῦν γαυλὼν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ βατανέᾳ. ὁμώνυμος δὲ τῇ κώμῃ καὶ ἡ περίχωρος. Statim *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ συμμαχίᾳ. Mox ut prius *Samb. Hen.* & *Busb.* σηχὼν. *Big.* σήχων. BERN.

[v] Γαυλανίτιδος] Γαλαυτίδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* (Γαυλαΐτιδος *Coll. Voss.*) Verum *Eusebio* Γαυλὼν ἡ Γωλὰν ἐν τῇ Βατανίτιδι. καὶ νῦν Γαυλὼν καλεῖται κώμη μεγίστη ἐν τῇ Βατανέᾳ. ὁμώνυμος δὲ τῇ κώμῃ καὶ ἡ περίχωρος.

[x] Ἐπὶ συμμαχίαν] Ἐπὶ συμμαχίᾳ *Hen.* & *Busb.*

[y] Οὕτως ἔγνω] Οὕτος *Big.* & *Samb.*

[z] Περιέσεσθαί] Καὶ περιέσεσθαί τε *Vat.*

[a] Αὐτῶν πεῖραν] Ita è *MSS.* in *Editis* deest αὐτῶν.

[b] Δὲ τῆς ἐλπίδος,] Sic *Big.* (*Tar. Coccejus*) *Samb* & *Vat.* δὴ τῆς *Basil G. altique.*

[c] Ἰάβακχον] In *Editis* Ἰάβοκον. in *MSS.* Ἰάβωκον & Ἰόβακον. unde nonnulli conjiciunt Ἰόβακκον, Ἰάβοκκον, & Ἰάβοκχον. Vide p. 167 v. ult & supra, v. 12.

[d] Τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ,] Τῶν ἐκείνῃ ἠπείρῳ *Big.* τῶ ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν *Samb.* τῶ οἰκοικούντων ἐκείνῃ ἠπείρων δὴ ἀρετὴν τῆς γῆς *Vat.* τῶν ἐν ἐκ. ἠπείρῳ καὶ ἀρετὰς καὶ πλ. *Vet. Interpr.*

[e] Ὤγης δὲ] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) Ὤγης ὃ in *Editis*. quo admisso, mox ὁ ἴγνι legendum. HUDS. Nota decorum illud εἰς ὃ ἄριστον συζύγιον. HAV.

cis admodum *contigit*. Erat etiam vir ille manu *adeo* ſtrenuus, ut præclara ejus facinora reſponderint ſtaturæ proceritati & formæ decori præcellenti. De viribus autem ejus & amplitudine conjecturam fecerunt ex cubili in Rabatha urbe regia Ammanitidis capto: è ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero uno cubito duplici majore. Eo itaque cadente, Hebræis non ſolum in præſens res feliciter ceſſerunt, ſed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Urbes enim ſexaginta egregie munitas, ejuſque imperio ſubjectas ceperunt: multamque prædam & ſeorſim ſinguli & communiter omnes adepti ſunt.

λῶ, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἦν ἡ χεὶρ [f] γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τοῖς δὲ μεγάθεσι καὶ τῇ ὑπερεπίασι πλεονεκτήμασι. τὴν δὲ ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγαθος ἐπεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν [g] Ραββαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῶν Ἀμμανίτιδος· τῇ μὲν καταστάσει σιδηρέαν, τεσσάρων μὲν πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ διπλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τούτου τοίνυν [h] πλαίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος διεσώζετο. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας, ὑποτελεῖς ἐκείνῳ, παρέλαβον· καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπῆρξαν.

CAP VI.

De Balamo vate, & qualis vir fuit.

Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, caſtra metatur in planitie Moabitica propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis. Num. c. 22.

MOyſes itaque, exercitum ducens Jordanem verſus, in magna planitie è regione Jerichuntis caſtra metatur. Illa autem urbs eſt opulenta, palmarum feraciſſima, & balſami copia abundans. Jamque cœperunt Iſraëlitæ animis efferri, & magno pugnandi deſiderio flagrare. Ac Moyſes, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo prius immolaſſet & populum epulis ex-

ΚΕΦ. ϛ'.

Περὶ Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἴδει.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, [i] ἀγαγὼν τὴν δύναμιν [k] ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ, [l] καὶ τὸ μέγα πεδίον Ἱεριχοῦντος [m] ἀντικρύς. πόλις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, καὶ βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς [n] πολέμους ἐπιθυμίαν ἐτερέτηνον. καὶ Μωϋσῆς [nn] ὀλίγων ἡμερῶν θυσίας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ,

[f] Γυναικὸς ὁ ἀνὴρ,] Ita *Big.* & *Samb.* in reliquis deeſt articulus.

[g] Ραββαθᾶ πόλῃ τῶν βασιλείων] Τῶν βασιλίων *Big.* τῆ βασιλείας *Epiphanius.* Melius alii. Nam in genere *Rabbath* רבת, i. e. עיר רבת, & dialecto Philadelphena רבתא aut קרתא רבתא, ῥαββᾶ & *Cartha rabbatha*, πόλις βατίλεως, *ſedes regia*, μεγαλοπολις ipſa voce. Unde Doctores Alexandrini בני עמון רבת interpretati ſunt τὸν τῆ ἄκρας τῶν ὑῶν ἀμμών. Huc pertinere putabis hæc Euſebii Loca ſacra: Ἀμμὼν καὶ ἀμμὼν ἡ νῦν φιλαδελφία, πόλις ἐπίσημος τῆς ἀραβίας. (Joſepho quidem l. 1. c. 11. §. 5. τῆς κοίλης συρίας; quod etiam Stephanus Byz. Cl. Ptolemæus, Plinius Secundus, & ipſe rex Antiochus bene norant. Quippe ut Syrus Arabſve ea potitus eſſet, ita climatis nomen ſolebat hæc urbs variare.) κατώκουν δὲ αὐτὴν ἀστιεργοὶ οἱ ῥαφαεῖμ, ἔθνος ἀρχαῖον, ὅπερ ἀνεῖλον οἱ υἱοὶ λωτ οἱ ἀπὸ ἀμμών. Idem alibi ῥαββὰ (*Rabbath* Hieronymo interpreti) πόλις βατιλείας ἀμμών. αὕτη ἐστὶ φιλαδελφία· μίμνῃ) αὐτῆς καὶ ἱερεμίας. Plinius inſuper monet hanc & Damaſcum Raphanamque ex decem urbibus illuſtribus Syriæ in Arabiam recedere. Idem animadvertit S. Hieronymus ad Ezech. c. 25. *Filii Ammon habebant Metropolin nomine Rabbath, quæ hodie à rege Ægypti Ptolemæo cognomento Philadelpho, qui Arabiam tenuit cum Judæa, Philadelphia nuncupata eſt. Dicitur autem quod Nabochodonoſor capiet urbem Rabbath: quæ vel proprie hoc appellatur nomine, vel ob magnitudinem; Rabbath enim maxima dicitur.* Et ad Ezech. c. 21. 20. *Cum venerit ad ſolitudinem ad bivium* (שנים דרכים) *terræ Arabiæ, quæ appellatur filiorum Ammon; quarum una via Jeruſalem ducit ad dextram partem; ſiniſtra vero ad Rabbath filiorum Ammon: quæ eſt civitas Metropolis, & hodie Philadelphia nominatur.* Diverſa quædam ibidem Græce commentatus eſt B. Theodoretus: Ὡς δὲ εἰκότι φησὶ Ἀχίγγαιον μίαν εἶσιν ὁδὸν δίχα μεριζομένην, καὶ τὴν μὲν κατ' εὐθὺ τὴν ἱερουσαλὴμ φερούσην, τὴν δὲ εἰς τὴν ῥαββὰθ τὴν ἀμμῶν ἀφιστώσαν. Ῥαββὰθ δὲ τῶν ἀμμῶν εἶπεν, ἐπειδὴ ἐστι καὶ ἑτέρα ὁμώνυμος, ἡ δὲ ἀμμάν. Ταύτην δὲ τὴν δὲ ἀμμὰν φασί τινες εἶναι τὴν ὑπ' ἀραβίας φιλαδέλφειαν καλουμένην, ἥτις μίσγει νῦν ἀμμὰν τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ ἀστεργερδέλφειαν. Idem Antiſtes ad Jer. c. 49. ῥαββὰθ πόλις λῶ τῆς ἀραβίας. Polybius enim in bellis Antiochi & Ptolemæi meminerat ejus p. 577. nomine Ῥαββαθάμανα τῆς ἀραβίας, imo ἐπὶ βυνῶν κεῖσθαι τὴν πόλιν, δύο τι τόπους μόνον ἔχειν ἀστοδον. Mirum tamen Polybium non *Philadelphiam* hanc nuncupaſſe, ſed jamdiu à morte Ptolemæi cognominis vetus nomen nimiſque longum barbarumque retinuiſſe, niſi alia urbs *Philadelphia*, alia forte *Rabatammana*. Theodoretus etiam, quod videmus, de eo dubitavit. Victor tamen ad Jeremiæ c. 49. λῶ δὲ ζῇ πόλις ἀμμών, καὶ νῦν δὲ κώμη ὡς ἀπὸ δεκαπέντε σημείων ἀπὸ ῥαββὰθ, τῆ νῦν καλουμένης φιλαδελφίας. Olympiodorus quidem ſimplicius, ῥαββὰθ πόλις ἀμμανιτῶν. οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν ἀμμανῖται, ἀπὸ δὲ ἄμμων ὄντες: ſic enim Joſephus pronuntiarat יעמן S. Codicis. Deinde B. Hieronymus ad Amoſi primum, *Super tribus ſceleribus filiorum Ammon, qui de Lot ſtirpe generati ſunt, & habitant in Arabia ubi nunc eſt Philadelphia. Ignem ſuccendam in muro Rabba*, רבה, *quæ fuit Metropolis Ammonitarum.* Hanc urbem Syriæ Arabiæque confinem, & regionis Decapolitanæ non minimum decus neque præteriit Byzantinus ille Stephanus, Ῥαββαθάμμανα, πόλις τῆς ἐσωτέρας ἀραβείας. Iterum, Εἰσὶ καὶ ἀμμανῖται, ἀφ' ὧν μία. φησὶ δὲ τὰ κατὰ τῶν ἀραβῶν, ὡς ἱστορεῖ, puta ἀρχ. l. 1. c. 12. ἐκλήθησαν δὲ ἀπὸ ἀμμὼν δὲ παιδὸς λὼτ καὶ τῆς θυγατρὸς. Tertioque, Καὶ φιλαδέλφεια, τῆ συρίας ἐπιφανὴς πόλις, ἡ ἀστιεργοὶ ἄμμανα, εἶτ' ἀσάφη, (ne vix accedo) εἶτα φιλαδέλφεια, ἀπὸ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου. ὁ πολίτης φιλαδέλφευς. τὸ δὲ φιλαδέλφειος, ἐπιχώριον. οὕτω γὰρ ἱστορεῖ κ'. τῆ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. BERN.

[h] Πλαίσαντος,] Πεσόντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

[i] Ἀγαγὼν] Καὶ ἀγαγὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ,] Ἐπὶ τῆ Ἰορδάνη *Big.* & *Samb.*

[l] Κατὰ τὸ μέγα πεδίον] *Caſtris itaque noviſſimis exercitum ſuum conſtituit Moyſes, de Madianitis debellandis meditans, in planitie Moabitica; præſertim enim dictus eſt ille locus* ערבות מואב *i. e.* πεδιὰς μωάβ, ערבות τὰ τίμπη, *ſive Joſepho interprete tum hoc tum alibi* τὸ μέγα πεδίον, *quaſi* ערבה רבה: *Michæque Vati c. 6. 6.* שטים *i. e.* χοῖνοι, *aut potius* χῖνοι LXXII. *Interpr. ſatſin Euſebio*, Setim *Hieronymo*, & *Jonathæ Judæo* כישר שטין ἡ πεδιὰς σιτσὶν, *propter Jordanem fluvium è regione Jerichuntis* יחו *i. e. Cosmæ dialecto Chananæa, aut* בקעא *ῥιχὰ Arabica; cujus palmas odoraque balſama nulla non concelebrat hiſtoria. Vide Num. c. 22. & de Jerichunte Strabonem p. 525. Flaviumque l. 5. Bellorum c. 26. ubi ſuaviſſimam urbem ſua cum paradiſo pulchre deſcribit.* BERN. *Sc.* in planitie *Moabitica*, quæ nonnullis dicitur ἡ πεδιὰς Σιτσὶν. Vide *Euſebii* Onomaſt. v. Ἀραβὼθ Μωάβ.

[m] Ἀντικρύς.] *Big.* & *Samb.* ἀντικρύ. Attice pinges ἀντικρὺς aut ἄντικρυς, cum *Baſ. Gen. Hen.* & *Busb.* Eodem animo ἱεριχοῦντος ἔναντι *Zonaras* in Annalibus. De loco autem illo בערבות מואב מעבר לירדן יחו Num. c. 22. 1. c. 33. 48. & paſſim, ubi jam caſtra ſecunda poſt XL poſuerant Hebræi, finemque attigerant longi erroris, hæc docte diſſerunt Euſebius Hieronymuſque: Ἀραβὼθ μωάβ, ἔνθα διέτριψεν ἠριθμημένη ὁ λαὸς (ὁ μὲ ἀκύλας ἐρημικὰ, (quod addo) ὁμαλὰ, (ὁ δὲ σύμμαχος) τὴν πεδιάδα τοῦ μωάβ, ἣ ἐστιν ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ καὶ ἱεριχώ. καὶ ἐστὶ τόπος εἰς δεῖγμα δεικνύμενος τοῖς ἀπὸ τῆ ὄρει φογὼρ, ὃς προφάσει) ἀπιόντων ἀπὸ λιβιάδος ἐπὶ ἰεσσὺς (l. ἰσσοὺς) τῆ ἀραβείας, ἀντικρὺ ἱεριχώ. Ἀραβὰ ἀκύλας κενὸν ἄλσος (emendo ἀκύλας ὁ τοῖς ὁμαλοῖς, σύμμαχος) ὁ τῆ πεδιάδι, θεοδοτίων ὁ δυσμῶν, καὶ πάλιν ὁ τῆ οἰκουμένῃ. Vide Job c. 39. 6. *Araboth Moab, ubi ſecundo numeratus eſt populus, quod Aquila interpretatur humilia ſive æqualia Moab, hanc habens conſuetudinem, ut eremum propter planitiem ὁμαλῶ i. e. æqualem interpretetur & planam. Denique Symmachus pro Araboth Moab, Campeſtria Moab tranſtulit.* (Hunc ſane interpretem imitatur Rector Bethleemiticus in verſione ſua Biblica, & ad Manſiones Hebraicas. Quinimo τὴν πεδιάδα ſeu *prata plana* Moabi indicant משרי Onceloſi & Uzielidis, atque בקעא & בקעה Samaritarum.) *Et eſt uſque hodie locus juxta montem Phogor euntibus à Libiade in Esbum Arabiæ* (חשבון) *contra Hiericho, qui ita appellatur Araba. Hanc ut ſupra Aquila tranſtulit planam, Symmachus interdum campeſtrem, interdum inhabitabilem; Theodotion occidentalem*; Doctores equidem Alexandrinos ſecutus. Alibi iidem, Βεθφογὼρ πίσγα ἐστὶν ἰορδάνου, πόλις ὑῶν ῥαβὶν πλησίον τοῦ φογὼρ פעור, ἀπέναντι ἱεριχώ, ἀπωλίφου λιβιάδος σημείοις ϛ'. Quod eſt verbis Hieronymi πολυγλώττως, *trans Jordanem*, (quomodo loquitur Lex Divina בעבר הירדן, licet Moyſes cis beatum illum fluvium haud unquam pedibus ſteterat) *juxta montem Phogor, contra Hiericho, ſex millibus paſſuum ſupra Libiadem.* Noſtis jam locum fatuo Balaco, Moabitis ſimul & Madianitis inceſtis turpibuſque ſemper nationibus fatalem; quantum profecto pratum inter Tiberiadem & Aſphaltitin ſiniſtris aquis Jordanes amnis rigat. BERN.

[n] Πολέμους] Πολεμίους *Big.* & *Samb.*

[nn] Ὀλίγων ἡμερῶν] Forte δι' ὀλίγων ἡ. COCC.

Θεῷ, καὶ τ̃ λαὸν ὠωχήσας, μέρ⟨ος⟩ π τ̃ ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, [o] δηώσοντ⟨ας⟩ τὴν Μαδιανιτ⟨ῶν⟩ γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν [p] ἐκπολιορκήσοντ⟨ας⟩. ⟨ἔ⟩ σ⟨ὶ⟩ [q] ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτὸς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτ⟨ην⟩.

β'. [r] Βάλακ⟨ος⟩ ὁ τ̃ Μωαβιτ⟨ῶν⟩ βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπὶ τὰς Ισραηλίτας τοσ⟨οῦ⟩τ⟨ον⟩ [s] φυομένης ἐώρα, καὶ πρὸς τ̃ αὐτ̃ πραγμάτων [t] λίαν ἐλαφ⟨ὸς⟩ ἦν. καὶ γ⟨ὰ⟩ρ [v] ὐσ⟨ὶ⟩ ἐπέπυστο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὰς Ἑβραίας, ἀπηγορευκότ⟨ος⟩ τ̃ Θεῷ, κλησαμένας τὴν Χαναναίων· [x] καὶ ῥᾴ⟨ον⟩ ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω [y] τοῖς λόγοις. κ⟨ὰ⟩ πολεμεῖν μὲν ὑπὲ τ̃ [z] ὑπεραγίας, θεάσας τε ὑπὸ τ̃ κακοπραγίας [a] κατειλημμένους, οὐκ ἔκρινε. κωλύσαι δ⟨ὲ⟩, εἰ δύναιτο, ἠθέλησε [b] μεγάλως, λογιζόμεν⟨ος⟩ πρεσβεύσασθαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. [c] οἱ δ⟨ὲ⟩, ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτ⟨ου⟩ Βάλαμ⟨ος⟩, μάντις ἄριστ⟨ος⟩ τ̃ τότε κ⟨ὰ⟩ πρὸς αὐτὸς ὑπιτηδείως ἔχων, [d] πέμπουσι μ⟨ὲ⟩ν τ̃ Βαλάκ⟨ου⟩ πρέσβεις [e] ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, παρακαλέσοντ⟨ας⟩ τ̃ μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν [f] ἐπ' ἐξωλείᾳ τ̃ Ισραηλιτῶν ἀρὰς [g] ποιήσηται. παρασκευασάμενος δ⟨ὲ⟩ τὰς πρέσβεις δέχεται [h] ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ [i] δει-

cepiſſet, copiarum partem *ſatis magnam* ad Madianitarum terram populandam vaſtandamque emiſit, & ad patrias eorum urbes expugnandas. Bellum autem iis intulit, ex hujuſmodi cauſa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia & ſocietate cum Madianitis junctus, ubi Iſraëlitarum potentiam tanta incrementa cepiſſe viderat, de regno etiam ſuo in magna erat ſolicitudine. Non enim audiverat Iſraëlitas terram aliam quæſituros eſſe (cum hoc vetaret Deus) poſtquam Chananææ poſſeſſionem adepti eſſent: ideoque celerius quam prudentius ſtatuit *eos* artibus & fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos proſpero rerum ſucceſſu elatos, & qui ex adverſis animos majores ſumpſerant, haud ſibi commodum judicavit: ſed *potius* prohibere, quantum in ſe erat, ne potentiores evaderent; id ſibi faciendum cenſens, ut legatos ad Madianitas de rebus ſuis mitteret. Illi vero, quod eſſet Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore præſtantiſſimus & cum iis neceſſitudine junctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis viros honoratiſſimos, qui vatem accerſerent, ut Iſraëlitas diris devoveret. Legatos quidem, VI. *Balacus, copiis ſuis diffiſus, Balaamum vatem accerſit, ut diris devoveret Iſraëlitas. Num. c. 22. Deut. 2. 9.*

[o] Δηώσοντ⟨ας⟩] Ita in *MSS.* (& *Tar.*) in *Editis* perperam δεισάντ⟨ας⟩.

[p] Ἐκπολιορκήσοντ⟨ας⟩.] Πολιορκήσοντ⟨ας⟩ *Vat.*

[q] Ἐκπολεμωθῆναι] Id placet mihi cum *Big.* & *Tar.* Quomodo apud Heſychium legitur ἐκπολεμῶσαι, πολεμοποιῆσαι. ἐκπολεμωθῆναι *Baſ. Gen.* & *Hen.* BERN. & HUDS.

[r] Βάλακ⟨ος⟩] בלק *Balacus, Philoni* βαλάκης, *Moabitis ſuis & auxiliis Madianicis diffiſus pro viribus ac victoriis Iſraelitarum, ad diras imbelleſque execrationes convertit, accerſito hariolo Adiabeno,* מן ארם מהררי קדם או ארם נהרים *Num. c.* 23. 7. ὐκ μεσοποταμίας LXXII. *Interpr. nomine Balamo,* בלעם Bilham *Maſoretis,* βαλαὰμ LXXII. *Interpr. Philoni, Samaritis, & ex noſtris Petro Judæque, & quidem ab ore Rabbinorum* Balaam *Hieronymo interpreti, necnon ipſa dialecto Meſopotamena* בלעם Balhamo, *quod eſt* בלען Balhan *Chaldaica,* helluo, comeſtor, pernicies ciborum: *ſicut ἐτυμολογικὴ* לבע pernicies hominum, ἐκπορθήτης, τειχισβλήτης. בן בעור *natus Behoro ſeu Boſoro,* בן בצר & βοσὲρ *in altera Epiſtola beati Petri, ubi tamen loci Eccleſia Syra lectitant* בר בעור: *ſicut dicuntur liberius* עאן & צאן, ערע & ארע, צר & ער, *&c. propter ſimilia & æque aſpera elementa* ע & א. *Balhamus ſeu* βαλαμ⟨ος⟩ *iſte,* תכושם *i. e.* ὁ οἰωνοσκόπ⟨ος⟩ *dictus eſt Joſuæ duci, i.* ⟨ὁ⟩ φωσφόρος *S. Petro, Talmudiſtis i.* κοινὸς רשיע, *omnibus eodem animo. Quocirca S. Hieronymus in Quæſtionibus Rabbinicis:* Ex genere Bauz, *ſeu* Buz, eſt Balaam ille divinus, ut Hebræi tradunt, qui in libro Job dicitur Eliu: [*Imo ex* Booz *atque* Ruth *augurem illum ſatum referunt Talmudiſtæ, nec vero tempora conveniunt, Synhedrin f.* 105.] primum vir ſanctus & prophetes Dei, poſtea per inobedientiam & deſiderium munerum, dum Iſrael maledicere cupit, divini vocabulo nuncupatur. *Idem plane in corpore Talmudico occurrit inter apophthegmata Johannis Amorei, qui cum Hieronymo noſtro ſeculo eodem floruit, f.* 106. *a. Synhedrin,* ואור בלעם הקוסם נביא שקר הוא "אר יותנן בתחילה נביא ובסוף קוסם *quod eſt in Peſicta* אר אשר תכרך מבורך לפי שהיה ממשפחת קמואל אבי ארם ומדבר הירז נרוח הקדש ומכיון שערת העכם. *Hæc ita adducere debui, ut ſciant literarum Hebraicarum oſores vel nugas Rabbinicas vetuſtatem habere commentationibus Eccleſiæ noſtræ (hoc addo) plerumque majorem. Veruntamen Adamantius pro ſua indole quam audaci Balami hujus vaticinia ſermone patrio conſcripta docuiſſe aſſerit tres Magos, cur ac quando infantem Jeſum olim irent adoratum: quod ineptum & infra fidem Chriſtianam. Prudentius tamen adnotarunt in Peſicta majore priſci Doctores Judæorum excelluiſſe opulentum (rarum & illud)* אין לך נכיא ונריב באומות העולם יותר מבלעם הרשע *hunc augurem præ cæteris profani orbis arte ſua, Quinetiam extra Iſrael quandoque audiri prophetiam veram aſſeritur hoc exemplo, εἰς καθάρσι⟨ν⟩ τ̃ ἐν τοῖς ἡμέρ⟨αις⟩ ἐκείν⟨ης⟩,* למרן ליום הדין *Peſicta f.* 56. *Quoniam autem movi jam hanc literaturam, pergam & iſthac ab Origene deſcribere,* Ajebat ergo magiſter quidam qui ex Hebræis crediderat, tali Moab uſus eſt exemplo, Sicut ablingit vitulus &c. *Num. c.* 22. 4. כלחך השור; ob hoc ſine dubio, quia vitulus ore abrumpit herbam de campo, & lingua tanquam falce quæcunque invenerit ſecat. Ita ergo & populus hic, quaſi vitulus, ore & labiis pugnat, & arma habet in verbis & precibus. *Conveniunt profecto & huc Commentaria Judaica; ſunt enim Phariſæi admodum ſimiles inter ſe ævo eodem aut diverſo.* ראו מואב את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם מרת ישראל כי אין כחו אלא נבפיו אמרו (וקני מרין) אף אנו נבוא עליהם באדם שכחו בפיו: כלחך השור מרח שור כחו בפיו אף הם כוחם בפיהם. *Magus autem legatos Moabitas ad flumen Euphraten in* Pathuris, פתורה *Legiſlatori* משורה φαθυρᾶ *toties Paraphraſtis Samaritanis, laute excipiebat. Quinetiam monent Hieronymus noſter, & verſus Uzielides* hariolationem Onirocritam & בחור חלמיא *ea voce indicari. Leges tamen hanc hiſtoriam verbis Moyſis Num. c.* 22. *c.* 23. *& c.* 24. *aut illis Philonis* ἔ ἐχηγητ̃ *p.* 436. *&c. vel Originis* φιλονίζοντ⟨ος⟩ *ad ἀριθμ. homil.* 13. *&c. neque omittenda ſunt Joſ. c.* 13. 22. *& c.* 24. 2. *Judic. c.* 11. 25. *Deut. c.* 23. 4. *Michæ c.* 6. 5. 2 *Pet.* 2. 15. *aut Apoc. c.* 2. 14. BERN. *Philoni* Βαλάκης, p. 643.

[s] Φυομένης ἑώρ⟨α⟩,] Φυσομένης *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) φυσωμένης *Vat.* HUDS. Forte φυσωμένης, quanquam & Vet. *tanto cremento proficere.* COCC.

[t] Λίαν ἐλαφ⟨ὸς⟩] *Samb.* ἐλαφὸς λίαν λῶ. BERN.

[v] Οὐσ⟨ὶ⟩ ἐπέπυστο] *Baſ. Gen.* & *Epiph.* ὐσ⟨ὶ⟩ πέπυστο. *Big.* ὐσ⟨ὶ⟩ ἔπυστο: atque *Samb.* perite ὐσ⟨ὶ⟩ ἐπέπυστο. Quippe ſic aiunt Scholæ Hebraicæ de Num. c. 22. 1, 2. אעם שאמר " לישראל אל תצר את מואב היו מתראין מהן *Idcirco haud neceſſariam offendo correctionem hanc aut interpretationem in bibliotheca Schorani,* κ⟨ὰ⟩ γ⟨ὰ⟩ρ ὐσ⟨ὶ⟩ πέπυστο γ⟨ὰ⟩ρ ἄλλ⟨ην⟩ γ⟨ῆ⟩ν πολυπραγμονεῖν τὰς Ἑβραίας (ἀπηγορευκότ⟨ος⟩ ἔ Θεοῦ) κληρομίους τ⟨ῆ⟩ς Χαναναίας. *Non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* BERN. Ita *Samb.* (& correxit *Cocceius*) idemque forſan voluit *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) qui habet ὐσ⟨ὶ⟩ ἔπυστο. in *Editis* ὐσ⟨ὶ⟩ πέπυστο pro ὐσ⟨ὶ⟩ ἐπέπυστο. Locum ſic legit vertitque *Schotanus,* ὐσ⟨ὶ⟩ πέπυστο γ⟨ὰ⟩ρ ἄλλ⟨ην⟩ γ⟨ῆ⟩ν πολυπραγμονεῖν τὰς Ἑβραίας (ἀπηγορευκότ⟨ος⟩ ἔ Θεοῦ) κληρομίους τ⟨ῆ⟩ς Χαναναίας. *non credebat enim aliam terram non quærere Hebræos (cum tamen vetuiſſet Deus) acquiſituros Chananæam.* Verum *Epiphanius* hoc modo, *denique non credebat terram aliam Hebræos quærere quam ſuam, cum promiſiſſet utique Deus Ch. illos poſſeſſuros.* ac ſi legiſſet ὐσ⟨ὶ⟩ ἐπέπυστο & dein ἀπηγορευκότ⟨ος⟩, atque κληρομίους.

[x] Καὶ ϑᾶττ⟨ον⟩ ἢ] Illud κ⟨ὰ⟩ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τοῖς λόγοις.] Conjectura miſera *Tar. Big.* τοῖς νέοις, & ex verſione *Gelenii* concepta. BERN. Forte ἔργοις. COCC.

[z] Εὐπραγίας, ϑεάσας τε] *Baſ.* & *Gen.* ὐπραγίας ϑεασαμένοις γεγ⟨ρ⟩αμμένοις ὑπὸ τ̃ κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔκρινε *Big.* & *Samb* ὐπραγίας ϑεάσας τε λαὶ τ̃ κακοπραγίας, vel ϑεάσας τε τ̃ κακοπραγίας *Tar. Big.* Schotanus ſaltem de graviore quodam vitio queſtus eſt. Sed vel excuſos codices Rhetorum tropus verſioque Scholaſtici ſatis tuentur, vel ſcribendum ἐπὶ τοῖς ὐπραγίαις, ϑεάσ⟨ας⟩ τε ὑπὸ τ̃ τ̃ πολεμίων κακοπραγίας κατειλημμένους. Mox *Samb.* δ' οἱ. & dein πρεσβεύσασθαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ̃, ἰὼ γάρ —— πέμπουσι *Baſ.* & *Gen.* πρεσβεύσαι (aut κ⟨ὰ⟩ πρεσβεῦσαι *Big.*) πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ δ̃, ἰὼ γάρ —— πεμπτ *Samb.* & *Big.* λογιζόμεν⟨ος⟩ κ⟨ὰ⟩ πρεσβεῦσαι πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ̃, ἰὼ γάρ —— πέμπουσι Epiphanii in oculis. BERN.

[a] Κατειλημμένους,] Forte ἐμπεπλεσμένους. COCC.

[b] Μεγάλως,] Ita *Samb.* μεγάλως λογιζόμεν⟨ος⟩, πρεσβεύσας πρὸς *Baſ.* & *G.* μεγάλως, λογιζόμεν⟨ος⟩ κ⟨ὰ⟩ πρεσβεῦσαι *Big.* (*Coll. Voſſ. Tar.*) & *Vet. Interpr.*

[c] Οἱ δ̃] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* ὁ δ̃, ἰὼ γάρ τις —— πέμπτ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.*

[d] Πέμπουσι] *Big.* & *Coll. Voſſ.* πέμπτ.

[e] Ἀνδρας τ̃] Ἀνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* cum *Gen.* ἄνδρας τ̃ παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Big. Samb.* & *Tar.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Burius* meus. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων *Baſ.* & *G.* ἀνδρας τὰς παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους *Vat.*

[f] Ἐπ' ἐξωλείᾳ] *Baſ.* ἐπ' ἐξωλίᾳ. BERN.

[g] Ποιήσ⟨ηται⟩.] Ποιήσαιτο *Vat.*

[h] Ξενίᾳ φιλοφρόνως.] Ἐπὶ ξενίᾳ *Vat.*

[i] Δειπνίζας] *Samb.* δειπνίζας, verbo agentis & excipientis epulis. Alterum præſtat. Verum de hoc augure & de Moabitarum Principe juvat forte adnotare ex Philone, Οὗτ⟨ος⟩ ὁ πό-

dem, poſtquam advenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque cœnæ adhibuiſſet, Dei ſententiam, quæ foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſivit. Deo autem ei, *ne una cum illis iret*, obſtante, ad legatos revertitur, præ ſe ferens alacritatem & ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubjiciens Deum voluntati ejus reſiſtere, qui ipſum ad tantam *famæ* celebritatem vera loquendo prædicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe *ajebat:* ſimulque ſuadebat, ut, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum hæc dixiſſet, legatos dimiſit.

Tum Balamus, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, ſeſe comitem dat legatis. Num. c. 22.

3. Madianitæ vero, inſtante adhuc magis Balaco [1] & magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. [2] Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem gerere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quod *iterum* tentaretur, imperat ut legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum hæc [3] juſſiſſe ut ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria utrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum *ſibi obviam* venientem, cum Balamo *de via declinavit* ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quæ ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam læſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina *iterum* percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum ut injuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non in-

Aſina, Dei angelo in via ſtante, verberibus affecta Balamum alloquitur.

πήσεις ἀνέκρινε τὸν δὲ Θεὸν ἀφάνειαν, τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανῖται ᾠδικαλᾶσι. δὲ δ' ἐμποδὼν στὰς ἀφικνεῖται πρὸς τὰς πρέσβεις, πρόθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς [k] ἃ δέονται τυχεῖν, [l] τὸν δὲ Θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν ὀπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν παύτης προφήτην ἀγάγοι. τὸ γὰρ ἐρατὸν, [m] ᾧ καταρασάμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ᾠδικαλᾶσι, δι' ὀργὴν εἶναι τῷ Θεῷ· συμβάλλοι τε διὰ παύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτὸς χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὸς Ισραηλίτας [n] καταλυσαμένους. καὶ τὸς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανῖται δὲ, Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρὰν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος [o] χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δὲ, καὶ [p] τὸ πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. [q] ὁ δ' οὐχ ὑπολαβὼν ἀπάτην ταῦτα τὸν Θεὸν κεκελευκέναι, συναπήει τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ [r] κατά τι στενὸν χωρίον προειλημμένου [s] αἱματιαίας διπλαῖς, ἡ δ' ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαυλῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον [t] πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναιθήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ [v] πρὸς τὸν θριγκόν. ὡς δ' ἐγκλίνουσα τὸ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλησιν Θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα κατεμέμφετο [x] τὸν Βάλαμον ὡς [y] ἄδικον,

λεμος (perſtringit autem iſte bellum Amorrhæum) ἅπασι μὲν τοῖς ἀνιαροῖς ἔθνεσι φοβερὸν ἐνεργάσατο, ἀλλ᾽ οὐ τοῖς ἀνοήτοις. εἰς δὲ τὸν ἀσυγκρίτων βασιλέων, ὀνόματι βαλάκης, μεγάλων καὶ πολυανθρώπων τὸν ἰσχὺς μοῖραν ὑπερβάλλον (Ita ſolent Scriptores Judaici omnis ævi ex rebus parvis magnas confingere, modicoſque tumulos ad ſidera uſque efferre, lectore tamen ridente.) πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἀπίστων, ἄνλαρχος μὲν ὑπατεῖν οὐκ ἐδοκίμαζε. τὸν ἀπορθήσεως δὲ ὅπλων ἐλπίδι πόλεμον ἀλλοδαπὸν, ἐπ' οἰωνοῖς δὲ καὶ μαντείας ἐξέπεσε, νομίζων ἁρπαῖς τισι δυνήσεσθαι τῶν ἄλλων ἰσχύσαι τὸ ἐρᾶσθαι καθελεῖν. ἀνὴρ δὲ ὢν κατ' ὄκνον τὸν χρηστὸν ἐπὶ μαντείαν περιβόητον μισοπόλεμόν τε ἀνθρώπων καὶ ἱμεμνῆτο τὰ μανίας εἴδη. οἰωνοσκοπίαν δ' ἐν τοῖς μάλιστα συνεκτησάμενος ἐθαυμάζετο. φασὶ γὰρ τοῖς μὲν ἐπομβρίας θέρος ἀνακάζοντος· τοῖς δὲ αὐχμόν τε καὶ φλογμὸν ἐν μέσῳ χειμῶνι· τοῖς δὲ ἐξ εὐετηρίας ἀφορίαν, καὶ ἐμπαλιν λιμὸν φορᾶς· ἐνίοις δὲ πλημμύρας ποταμῶν καὶ κατάσεις, καὶ θηρείας λοιμικῶν νοσημάτων καὶ ἄλλων μεῖζον· ὧν ἔκαστον ὁ προθεσπίζειν δοκῶν ὀνόματός τε ἔτυχε. —— ὁ δὲ οὐκ ἀπὸ φρενήματος ὑψηλοῦ καὶ βεβαίου, ἀλλὰ τὸ πλέον ἀστιζόμενος· ὡς δή τις ἐλλογίμων προφητῶν γεγονὼς, καὶ μηδεὶς ἄλλος χρησμῶν εἰωθὼς πράττειν τὸ προφάσει, ὑπανοιδεῖ λέγων οὐκ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν τὸ θεῖον. Hic itaque unus ad Paraſam *Balac*, proſufus adeo, loco eſſe queat Steuchi, Cornelii Lapidei, Lorini, Menochii, & ſimilium, quorum ſane commentis conſumitur & ætas & ingenium Theologaſtrorum. BERN.

k A δέον] τυχεῖν,] Lege ὧν. COCC.

l Τὸν δ' Θεὸν] Τὸν Θεὸν δ' ἀνθλέγειν *Samb.* & *Big.*

m Ω καθαρσόμενον] Eſt (*Tar. Big.*) qui malit ᾧ καθαρσόμενον, ſine cauſa.

n Καθαλυσαμένους.] Καθαλυσσίνους *Hen.* & *Busb.*

1. *Et magna pollicente,*] Ita placuit δεκζιν λιπαρὴν προφέροντος· interpretari, convenienter *Sacris literis*, atque etiam *Philoni*, qui ad Balamum allata prodit πλείω χρήματα, καὶ σεμνοτέρας δωρεάς.

2. *Atque ille,*] *Chreſmopola Euphratenſis, ſecunda magiſque magnifica legatione victus, experitur rurſum Oracula, ſed jam dubia, dictis prius quaſi adverſa & involuta, ut Numinis eſſe poſſunt offenſi valde & aſpernantis, Num. c.* 22. 20, 22, 25. *O Joſephum optimarum literarum egregium interpretem! Malam tamen viam, obſtante Angelo vindice,* τῷ κατηγόρῳ שטן ſatan *apud Aquilam, quem putant Theodoretus aliique Eccleſiaſtici Michaelem fuiſſe, Magus molitur, ex ſcotomate avaritiæ cæcior Tireſia, ſtupidior aſina. Pigra enim beſtia planeque ἄμυστος ἀφρονός τε, qua tunc vehebatur, ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξαμένη (quod profecto de bove mirum minus, quam in Gentium hiſtoriis frequens, ut facile ſemper fuit noſtro generi* δαιμόνιον) ἐκνενυκε τὸν δὲ προφήτην δεδραγυῖαν, *quod ad ſuos ſcripſiſſe creditur B. Petrus poſt Moyſen* ἀριθμ. *c.* 22. *Attamen jumento Balamico os aperiebatur præter naturam, aut juxta commentum priſcorum Phariſæorum loquendo, creabatur iſtud veſpera primi Sabbati cum cæteris rerum prodigioſarum. Vide horum* Capitularia, אבות *c.* 5. §. 6. & περικτὸν μικρὸν, & *Coſri p.* 254. *Cavebunt adeo pii hominum ne accedant ad Literaratores Judaicos, Saadiam, Samuelem Hophnidem, Samuelem Cantorem, neque ad Moyſen natum Maimone l.* 2. *c.* 41. Doctoris: *qui enigmata, phantaſmata,* בחלום או בכראה הנבואה, *aut plane ſomnia eſſe, non verum rem geſtamque palam ferre arbitrantur, quæcunque ſuper aſino loquente ac diſputante narraverat melior Moyſes. Inſuper hac de re poſt Chiam doctorem dicere aliquid voluit Abeneſdras Aſtrologus, nec quidem potuit præter ridicula ac vaniſſima. Cæterum cum loquaci mandibula illi iſtius, cumque malo onere ejus pueriliter ludunt Doctores Ænigmatici, præſertim Adamantius Hom.* 14, & 15. *Abeat ergo hinc Mohammedicæ ſuperſtitionis dignus præco.* BERN.

o Χαρίζεσθαί τι τοῖς *Vat.*

p Τῆς πείρας] Quid ſi τὰς πείρας. COCC.

q Ὁ δ' οὐχ ὑπολαβὼν] *Big. Samb. Epiphan. Schotanus*que, uti exigit ea ſententia. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτη typis haud integris *Baſ.* & *Gen.* Ait enim hac de cauſa Comeſtor, *Joſephus videtur velle, quod Dominus iratus, quaſi ironice dixerit ei, Vade cum eis. Quod quia non intellexit, obſtitit ei angelus.* BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* (*Cocceius*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' ὑπολ. unde *Schotanus* legendum eſſe conjecerat, ὁ δ' μὴ ὑπολαβὼν: inſuper adjiciens, *eſt enim* ἀπάτη ἀγαθή. de qua videſis *H. Steph.* in *Theſ. Gr.* voce ἀπάτη. Arbitror ipſe, *Joſephum* male de Deo pronunciaſſe.

3. *Juſſiſſe ut ipſum ludificaret,*] *Juſſiſſe fallacia* (hoc eſt, *tentando*) interpretatur *Clericus* ad *Num.* c. 22.

r Κατά τι στενὸν χωρίον] Ita *MSS.* in *Editis* κατὰ τι τὸ στενὸν χ. HUDS. Τι τῶν στενῶν χωρίων, ut mox τι τῶν ἱερῶν. REL.

s Αἱματιαῖς διπλαῖς,] *Baſ.* & *Gen.* αἱματίαις διπλαῖς accentu male promoto. Hoc idem in Sacris גדר כזה וגדר כזה. BERN.

t Πρὸς τὸ θριγκόν.] *Baſ. Gen.* & *Hen.* πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν, pro τῶν θριγκίων. *Zonaras* huc, ἡ ὄνος ἡ ὁ βαλαὰμ ἐπωχεῖτο, συνεῖσα δὲ θείου πνεύματος (ſic Dei *angelum* vocat Joſephus, pariter ut Philo eundem θείαν ὄψιν) ὑπὲ τὰς πληγὰς ὑπεδίδου. BERN. Sic *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* πρὸς τὸ ἕτερον *Baſ. G.* & *Hen.*

v Πρὸς τὸ θριγκόν.] Vel leges cum *Hen.* & *Busb.* πρὸς τὸ θριγκίον. Attamen *Baſ.* & *Gen.* rurſus præter uſum ac ritum Græcanicum πρὸς τὸ θριγκόν. BERN. Πρὸς τὸ θριγκίον *Vat. Hen.* & *Busb.* & forſan ſupra πρὸς τὸ ἐτ. τῶν θριγκίων. Verum rurſus hic πρὸς τὸ θριγκὸν *Baſ.* & *G.* præter uſum ac morem Græcorum.

x Τὸν Βάλαμον] *Baſ.* & *Gen.* τὸ Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀδικοπραγίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πλὴν ὅτι πληγὰς ἐπιτρέφει, μὴ συνιεὶς ὅτι &c. *Big.* & *Samb.* τὸ βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τοῖς πρότερον ἀδικοπραγίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, πληγὰς ἐπιτρέφον· μὴ συνιεὶς ὅτι. Compendio *Hen.* & *Busb.* φωνὴν ἀνθρωπίνην ὑπὸ θείαν βούλησιν λαβοῦσα, ἄνδικον ἐκάλει τὸν βάλαμον, πληγὰς ἐπιτρέφοντα ὅτι, οὐ θεὸς οἷς αὐτὸς ἐποίησεν ὑπηρέτης εἰργε): *Zonaras* haud diſſimiliter. Vide quomodo admirandam hanc hiſtoriam deducit Philoſophus Alexandrinus, δελεαζεις μὲ τοὺς ἐθέλοντας προσέχειν, καὶ τὰς μεθόδους ἐλπίζει, καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν ᾠδικαλᾶντων καταδεδεῖς, ἐνεδίδου· πάλιν προσαπιζόμενος (nil ſanctius ſenſit de hoc ſortilego mens Philonis) τὸ θεῖον, οὐκ ἐφ' ὑγιεῖ. τὴν γὰρ ὑστεραίαν παρεσκευάζοντο τὴν ἔξοδον, ὁπόταν διαγένοιτο ὑφ' ὧν ἔλεγε πληχθεὶς ἐναργέστατα φαντασίας ἀναλαμβάνων μηκέτι μένειν, ἀλλὰ τοῖς πρόσθεν ἀκολουθεῖν.

κην, ὅπῃ ταῖς πρότερον ἀφικνείαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νεῦ [z] ἢ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ σωεὶς ὅτι νεῦ κατὰ Θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς [a] ἔπεισεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. παρατρομένῳ δ' αὐτῷ ἀφὶ τὴν τῆς ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνην ἅμα, ἐπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν· ὡς ἀχρὶ μὴ κτήνους ὄντος αἰτίας, τὴν ἢ ὁδὸν αὐτῷ ἀφικωλύοντος προφὶ γνώμην [b] τοῦ Θεοῦ ἡγουμένην. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προστάξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς [c] κατὰ νοῦν αὐτῷ ποιήσαι, τοῦτο σημαίνειν.

ε'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, ἦκεν πρὸς Βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως [d] ἐκπρεπῶς, ἡδέως προσαχθεὶς ὅπῃ τι τῶν ὁρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχοι στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἐκέτο, τοῦ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς σκῆνος, βωμούς τε σκέλλουσεν ἐπὶ δείμασθαι τὸν βασιλέα, καὶ ταύρους καὶ κριοὺς [e] παρασκευάσαι. ὑπουργήσαντος δὲ ἀφὶ ταχέων τοῦ βασιλέως, [f] ὁλοκαυτεῖ [g] τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν [h] σημαινομένην. [i] ὁ δὲ οὐδὲν φησὶν, "ἕτος δαίμων, ὦ "ὁ Θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμ- "μαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῶν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπέ- "νευσεν. ὡς ἐδέν ἐστιν ἀνθρωπεῖον ἦθος, ὃ μὴ κατ' "ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ κα- "λῶν πονημίας ὑμεῖς ἀμείνους [k] κεκρίσεσθε, καὶ πα- "σὶ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα [l] καταλείψετε, Θεοῦ μό- "νους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν ἥλιος "ἅπτεται πάντων εὐδαιμονέστεροι τοῦ ἐκεῖ τοῦ ἡλίου σκοπεῖζον- "τος. γῆν τε οὖν, ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔσχλε, κα- "θέξετε, διαλύσουσι ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις· καὶ "τοῖς "ἐκ αὐτῶν κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θά- "λασσα. ἀρκέσετε ἢ τῷ κόσμῳ φθαρεῖν ἑκάστη γῆ [m] τοῦ

telligens se jam Dei consilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inservire posset. Dum vero ille voce humana asinæ attonitus turbatusque constiterit, manifesto ejus in conspectum se dedit angelus, ipsumque reprehendit ob asinam verberibus multatam; quod in culpa non esset jumentum, sed ipse obstaret ei contra Dei sententiam iter facienti. Balamus autem perterritus *actutum* redire voluit: sed Deus eum ad pergendum, quo instituerat, impulit; præcipiens, ut quicquid ei in mentem subjecerit, id *Balaco* significaret.

4. Et ille quidem, postquam hæc Deus ei imperaverat, pervenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, [d] petebat ut ad jugum quoddam montium deductus Hebræorum castra oculis perlustraret. Ipse etiam rex præsto erat, ut vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui à castris *Hebræorum* stadiis sexaginta aberat. Ille autem cum eos vidisset, regi mandavit ut septem aras exstrueret, & totidem tauros & arietes adduci curaret. Cumque rex è vestigio ista subministrasset, holocausta immolat, ut *Israelitarum* fugam significari perspiceret. quo facto, ita loquutus est: "*En* felix ille *populus*, cui & dedit Deus immensa bonorum copia "& abundantia frui, & in omnibus suæ providen- "tiæ auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul- "la usquam terrarum gens est, quæ vobis virtute "& rerum optimarum honestarumque studio par "similisve habebitur: atque ista liberis, qui majori- "bus suis prælucebunt, relinquetis; Deo vos solos "hominum *benigne* respiciente, eaque vobis larga "manu suppeditante, unde omnium, quos sol aspi- "cit, felicissimi esse possetis. Istam itaque regio- "nem, ad quam *possidendam* vos misit, obtinebi- "tis, posteris vestris in æternum servituram: eo- "rumque nominis gloria replebitur terra universa "simul & mare. Satis quidem eritis mundo, ut "unaquæque orbis pars suas vestra ex progenie "habeat incolas. Est ideo ut miremini, ô beate

Balamus, de vertice montis Baal Hebræis maledicturus, numinis plenus magna eorum encomia edicit, & majora adhuc illis pollicetur. Num. c. 23.

ϑεῖν. ἤδη ἢ αὐτῷ προσερχομένῳ γίνεται κατὰ τὴν ὁδὸν σημεῖον ἀρίδηλον, ἐφὶ ᾧ τὴν χρείαν ἐφ' ᾧ συνέστηναι εἶναι παλίμφημον. Quippe post pauca ex Moyse satis nota, τὸ παρ' ἑκάστῳ χωρίον ἦναι, refert porro ἦσαν σώματα καὶ φρέγματοι πλησίον. ἐπεὶ δὲ τούτοις προσηρέχθη φειδόμενον, γένος καὶ κτήματος καὶ πόδας ὁ διακόπτης πιεζόμενος καὶ ὀλιβόμενος ἀπεδύρετο. ἐφ' ᾧ ὡς ἔοικε ϑεία τις ὄψις· ἐφ' τὸ μὴ ζῷον ἐπιφοιτῆσαν ὑπὸ πολλῶν ϑεασάμενον ὑπέπηξε· ὁ δ' ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν, εἰς ἔλεγχον ἀναισθησίας. ὑπὸ γὰρ ἀλόγου ζώου παραδηλοῦτο τὰς ὄψεις ὁ μὴ μόνον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ τὸν κοσμοποιὸν αὐτῶν ὁρῶν. Verum sedulo abstinet hic Philosophus à loquela Asini. μόλις δὲ τὸ ἀνθρωπόφωνον ἐφὼν ἄγγελον οὐκ ἐπεδὲ τοιαύτης ἐφ' ᾗσας ἀξίας, ἀλλ' ἵνα τῷ ἀτιμίᾳ καὶ ὑβρίσει αὐτῷ καταλάβῃ, ὡς ἐκ ἀνοίας καὶ λίβος ἐπεσπέσθη συγγενικῶς διόμνυσι ὑπ' ἀγνοίας, ἀλλ' ὁ καθ' ἑκάστου γνώμῃ ἁμαρτάνοι. τότε μὲν οὖν ὑπερχόρευσε δέος, ἐπυνθάνετο τὸ φανείσης ὄψεως, εἰ ἀναπαμπῷ πάλιν τῷ ἐπ' οἴκου. ἡ δὲ συνιδοῦσα τὴν εἰρωνείαν καὶ χλευάσασα· τί γὰρ ἴδῃ πυνθάνεσθε περαίνεται ὄντως ἐμφανῶς, ὃ τὰς ἀπειδείξεις ἔχειν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ μὴ διομόσαι τ' ἐκ λόγων ἀληθείᾳ πίστεως. εἰ μὴ ἄρα ὀφθαλμῶν ὦσι πιστότερα, καὶ πραγμάτων ῥήματα. βάδιζε εἶπεν ἐφ' ᾧ ἀπόδυσις ἐδόν. ἐπεὶ δὲ ἤδειν, ἐμοῦ τε λαπτία ὑπηχοῦντος κἀκ τῆς ἀφροίας καὶ τὰ φωνῆς ὄργανα τρέποντος, ἢ δίκαιον καὶ συμφέρον. διοχλοῦσι γὰρ ἐγὼ τὸν λόγον, ϑεατίζων ἕκαστα ἀφὶ τῆς γλώττης ὁ συνιόντος. Hæc ille, tanquam Scholasticus. BERN. Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis* & *Vat.* τὸν Βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ τοῖς &c. in *Big.* & *Samb.* τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον· ἐπὶ τ. π. δ. μ. ἴ. ἐγ. αὐτῇ, πληγὰς ἐπιφέρῃ· μὴ συνιεὶς ὅτι &c. Compendio, iisdemque verbis *Hen. Busb.* & *Zonaras*, p. 21. Videsis *Philonem*, p. 644.

f Ἀσίκου,] Forte ἀδίκως & mox μηδὲν ἔχων. COCC.

z Δὲ πληγὰς ἐπιφέρῃ.] Illud ἢ omittunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* ut *alii* omnes νεῦ præter *Baſ.* & *G.* HUDS. Lege ἐὰν. COCC.

a Ἔπεισεν] Forte ἔπεισδεν. COCC.

b Τοῦ Θεοῦ ἡγουμένου.] Articulum negligit *Vat.* ut & mox αὐτὸς, v. 31.

c Κατὰ νοῦν] *Samb.* καταναῦν.

d Ἐκπρεπῶς,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἐξαιρέτως, ſenſu non alio.

4. *Petebat ut ad jugum quoddam montium deductus*] *Mox de vertice montis Baal idoli Moabici prope Areopolin, Moyſi* במות בעל, LXX. *Interpr.* εἰλὴ ἢ βαάλ, *Onc.* רמת רחלתא למואב, *& priſcis Commentatoribus* או בירת גליא שלו, *Balamus magnus exercitum Hebræum in Magno Campo liberius agentem* VIII. M. *paſ-*

ſuum intervallo reſpectans, male licere maluit Sacræ Genti, victimis adeo juxta ſeptimanam conditi orbis ritu antiquiſſimo mactatis, ſtatim plenus veri bonique Numinis, horum encomia edicit; majora eis inſuper pollicetur, infinitam ſobolem. Chananæam breve triumphandam, dein orbis totius imperium. Sic præter Joſephum Num. c. 23. v. 9. explicat Uzielides, ואמר לבדד מושב עמא בלחודוהון עתידין למיחסן עלמיא. BERN.

e Παρασκευάσαι.] Παρασκεύασε *Hen.*

f Ὁλοκαυτεῖ] Plures libri ὁλοκαυτοῖ, ut *Big. Busb. Hen.* & *Zon.* Superius *Hen.* κελεύσας ὁλοκαυτῶσαι. BERN.

g Τυθέντας,] Ita *Baſ.* & *Samb.* in *reliquis* θυθέντας.

h Σημαινομένην.] Ex *Epiphan. Hen.* atque *Busb.* reſtitui ὁ λαὸς φησὶν &c. Unde *Zonaras*, καὶ εἰς ὄρος ἀνέβαινε, ἐπλά τε ταύρους ὁλοκαυτώσας, καὶ τοσούτους κριοὺς, ὡς εἶδε τροπὴν σημαινομένην, ἐ μόνον ἐ κατηύξατο τὴν ἐβραίων· ἀλλ' ἐπιθειάσας, αὐτός τε καὶ τὸ γένος ἅπαν αὐτῶν ἠυλόγησε καὶ ἐξύμνησε. Verum *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* σημαινομένην. ὁ δὲ ὡς φησὶν ὅτος ὁ εὐδαίμων, ὦ, aut ὅτος εὐδαίμων, ὦ *Samb.* BERN.

i Ὁ δὲ οὐδὲν φησὶν,] Cum in *Editis* fuerit, ὁ δὲ ὡς φησὶν ὅτος ὁ εὐδ. & in *Codd. Samb.* & *Vat.* ὁ δὲ ὡς φησὶν ὅτος εὐδ. ideo leviculam mutationem legendum cenſui, ὁ δὲ οὐδὲν φησὶν, ὅτος εὐδ. nec, ut mihi videtur, ſine auctoritate *Epiphanii*, qui ex *Cod. Voſſii* ſic ſe habet, *immolavit holocauſta, ut fugam videret ſignificari. quo facto cæpit è diverſo benedicere, dicens, Hic populus felix* &c. quæ poſtrema verba favent lectioni *Codd. Hen.* & *Busb.* (ὁ λαὸς, φησὶν, ὅτος εὐδ.) quam amplexus eſt *Bernardus*. Olim ex *Zonara* conjeceram, τυθέντας. ὡς τροπὴν εἶδεν σημαινομένην, ὁ λαὸς, φησὶν, ὅτος &c.

k Κεκρίσεσθε,] *Big. Samb. Tar.* & *Busb.* κεκθήσεσθε editionum par. Quoniam reſpectu Iſraelis, ſic uſque gloriantur profugi miſerique Phariſæi, Synhedrin f. 39. a, b. & Peſicta f. 57. ſicque Num. c. 23. v. 9. ultro interpretantur, reliquas omnes gentes mortalium כאין pro nihilo habere Conditorem & prorſus negligere. BERN. Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* κεκθήσεσθε in *Editis*, *aliiſque*.

l Καταλείψετε,] Καταλείψειν *Baſ.* & *Gen.* καταλήψεσι *Tar. Big.* & *Samb.* καταλείψετε codex Caſſiodori correcte. Tolerari etiam poteſt ante excuſum. BERN. Ita *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* καταλείψειν, in *Big.* & *Samb.* καθαλήψετε.

m Τῶν ὑφ' ὑμῖν] Τῶν ἀφ' ὑμετέρων γῆνας *Big.* & *Samb.* τὰς ὑμετέρας γῆνας *Tar.* conjectoris. τ' ἐφ' ὑμῖν ἑτέρων γῆνας *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* quod eſt dictum præciſe pro οἰκ τ' ἐφ' ὑμῖν ἑτέρων γῆνας οἰκήσεας, τὰς ἀφ' ὑμετέρων γῆνας *Epiphanius*. BERN. Eo modo

Baſ.

"exercitus, qui ex uno parente in tantam creviſtis "multitudinem. Quin vos jam non adeo multos "terra excipiet Chananæa; orbem vero terrarum "ſcitote vobis in perpetuum fore habitaculum: "pluresque numero, quam ſunt ſtellæ cœleſtes, "per inſulas pariter ac continentem vitam agetis. "& cum tot tantique fueritis, non defeſſus erit "Deus, pace quidem rerum omnium abundantiam "largiendo, bello vero victoriam & imperium. "Vobiſcum dimicandi deſiderio ardeant inimici; "atque ita demum efferantur, ut ad arma manuſ- "que conſerendas vos provocent. Non amplius, "ut conſueverunt, cum victoria revertentur, nec "ut inde lætitiam capiant liberi & uxores. In "tantum eam, qua polletis, fortitudinem provi- "dentia ſua Deus extulit, qui poteſt & quod ſu- "pereſt minuere, & quod deeſt ſupplere.

Contra propriam indolem bis terve populo Hebræo bene ac feliciter dicit Balamus, urgente Dei ſpiritu. Num. c. 23. & 24.

5. Et ille quidem talia *clare* vaticinatus eſt, extra ſe raptus, ſpirituſque Dei inſtinctu ad ea concitatus. Balaco autem hæc indigne ferente, ipſumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus à ſociis accepturus eſſet; nam cum veniſſet diras hoſtibus imprecatum, *è contra* illos *coram* laudarit & mortalium beatiſſimos prædicarit: "ô Balace, inquit, rebus omnibus rite "perpenſis, num exiſtimas in nobis ſitum eſſe quid "dicamus aut taceamus, cum nos Dei ſpiritus oc- "cuparit? voces enim ille quaſcunque vult & ſer- "mones emittit, nobis non ſentientibus. Equi- "dem & ego illorum bene memini, quibus e- "gentes vos & Madianitæ magno ſtudio me huc "ἐφ' ὑμῖν ἑτέρᾳ γῆς οἰκήτορας. [n] θαυμάζετε τοί- "νυν, ὦ μακάριε στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς "πατρὸς γεγόναπε. ἀλλὰ [o] τῶν νῦν ὑμῶν [p] ὀλίγων ἡ Χα- "ναναία χωρήσει γῆ, τὴν δ' οἰκουμένην οἰκητήριον δι' "αἰῶνος ἴσε ποιημένην [q] ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑ- "μεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν "ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσούτοις δὲ ὄσιν, οὐκ "ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγα- "θῶν ἐν εἰρήνῃ [r] χορηγὸν, νίκην δὲ καὶ κράτος ἐν "πολέμῳ. [s] παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῦ ποιεῖς ὑμᾶς πολέμε "λάβοι, καὶ θεσσωθεῖεν ὥστε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέ- "ρας χεῖρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ ἂν [t] ὑποτρέψει ἔτι ὁ νικηφό- "ρος, ὀδὲ ὥστε παῖδας εὐφρᾶναι καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον "ὑμῖν [v] ἀνδρείας τὸ θεῖον [x] ἐκ θεοῦ προνοίας [y] ἀνήρη, "ᾧ καὶ τὰ πρεπτὰ μειοῦν ἰσχὺς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι.

6. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπῃνίαζεν, οὐκ ὢν ἐν ἑαυ- τῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ [z] κεκινημένος. τοῦ δὲ Βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ παραβαίνειν [a] αὐτὸν τοὺς σωθέντας ἐφ' οἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· [b] ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατάρᾳ τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· "[c] ὦ Βάλακε, "φησὶ, πρὸς τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶ- "ναί τι πρὸς τὰ τοιάτων σιγᾶν ἢ λέγειν, [d] ὅταν ἡμᾶς τὸ "τοῦ Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τότε "καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ γὰρ μέμνη- "μαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ [e] Μαδιανῖται δεηθέντες ἐκπαθοῦ "με

Baſ. G. Busb. Hen. & Vat. quod eſt dictum præciſe pro ἐκ τῶν ἐφ' ὑμῖν ἑτέρᾳ γῆς οἰκήτορες· in *Big. & Samb.* τῶν ἀφ' ὑμετέρων γένους. Eſt qui conjecerat, τοὺς ἀφ' ὑμετέρας γένους οἰκ. HUDS. Forte ἐξ ὑμετέρας. *Vet. & omni terræ habitatores ex veſtro genere prædentes.* COCC.

n Θαυμάζετε] Ita *Vat. Busb. & Hen.* θαυμάζεσθε νῦν ὦ μακ. *Big. & Samb.* θαυμάζετε τοίνυν ὁ μ. *Baſ. & G.* θαυμασὸς τοίνυν ὦ μακ. *Vet. Interpr.*

o Τῶν νῦν] Lege τοὺς νῦν ὑμᾶς ὀλίγους. COCC.

p Ὀλίγων] Ὀλίγοι *Hen. & Busb.*

q Ὑμῖν·] *Al.* (*Big. & Coll. Voſſ.*) ὑμῶν.

r Χορηγὸν,] Ita *Vat. Busb. & Hen.* in *cæteris* χορηγεῖν, quod tolerari poteſt.

s Παῖδας] Καὶ παῖδας legerat *Epiphan.* HUDS. Lege *si* παῖδας. COCC.

t Ὑποτρέψῃ] Ita *Baſ. & G.* ὑποτρέψῃ *Big. & Samb.* ὑποτρέψει *Busb. & Hen.* ὑποτρέψειέ τις τις *Vat.*

v Ἀνδρείας] Εὐανδρίας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Samb.*

x Ἐκ Θεοῦ] Εἰς Θεοῦ προνοίαν *Vat.* Videſis *Philonem*, p. 644. & 645.

y Ἀνήρη,] Ita *Big.* ἀνήρῃ *Baſ. Gen. Busb. Hen. & Samb.* ἀνείρῃ *Tar. præſtabitur Epiph.* Sectemur modo verba Philonis, elegantia, egregia, atque novis quotquot paraphraſibus multo illuſtriora. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἕῳ τ μάντις ὁ βαλάκης ὄφελα- βὼν, ἐπὶ γεώλοφον ἀνήγαγεν, ἔνθα κ σήλη συνέβαινεν ἱδρύσθ, ὑφ' οἷ ἑλχώεσι προσκυνῶν· (Uzielidæ רפיעור דחלתא לרמרז, *ἐπὶ τὸ ὑ- ψηλὸ δ εἰδώλου φογὼρ, ad collem Priapeium.*) μέρος δ' ἐνθένδε καθεωρᾶτο τ τῆ ἐρήμου ἐρρωπισάεις, ὃ καθάπερ ἀπὸ σκοπιᾶς ἐπι- δείκνυ τῷ μάγῳ. ὁ δ θεατὴς φησι, σὺ μὲ ὦ βασιλεῦ βωμοὺς ἑ- πτὰ δειμάμενον, μοχὸν ἐφ' ἑκάστῳ κ κριὸν ἱερεύσαν. ἐγὼ δ ἐπτακαι- δέκα (quod eſt v. 3. וילך שפי, *divertit adeo in ſemitam*, διολι- ψίας ἔνεκα. שפי *ſecreto*, vel pro על שפי ἐπὶ τὸ διεκβολὴ, ἤτοι ἐπὶ τὸ ἄτρεπτον, על שכלא κ τ συφορ Jer. c. 12. 12. Theodoreto Bibliiſque Polyglottis conteſtantibus. Aut maxime, ut interpres Arabicus in manibus Samaritarum, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν, نغضي متحفيا. Hoc volo. Similiter Onceloſus & Scriptor *Siphre* interpretantur, κ ἐποεύθη μόνος. יחודי.) πρόσκομαι δ θεῷ τι λεκτέον. ἔξω δ προελθὼν, ἔνθας αὐτίκα γίνεται, προσηλικῶ πρόσωπ ἐπιφοιτήσαντος· ὁ πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἔντεχνον μαντικὴν σο- φισείᾳ ὑπερβάλλον τ ψυχῆς ἤλασε. Διὸς γὰρ τὸν λῷ ἱερωτάτῳ κα- τακωχῇ συνοικιστὰς μαγικῇ. Idem expreſſit ſuis verbis Flavius, οἶδεν γὰρ ὡ ἡμῖν ἔτι, φθάσαντες εἰσελθεῖν ἐκείνη ἡμέτερον. Quapropter Rabbini veteres ſæpius hunc hariolum animum mutaſſe volunt; propheram modo falſum, modo verum, rurſus falſum eundem retuliſſe. Ne omittas tamen Samaritarum Scholas legiſſe clare v. 5. κ ἀνέβαλεν ὁ ἄγγελος θεῦ ῥῆμα εἰς τὸ στόμα δ βα- λαὰμ, ولقن ملاك الله خطابا بفي بلعام contra omnia exemplaria Judæorum, Alexandrinorum, Babyloniorum, vel Jeroſolymitanorum, contra & immenſam vim Commentatorum. At vero inter Amoræos ſcias virum celebrem Eleazarum de angelo potius quam de præſente ac inſtigante Deo accepiſſe Moyſis ſui verba וישום יהוה דבר בפי בלעם ר' אליעזר אומר מלאך T. B. Synhedrin f. 105. b. Jam Philo: ἐφ' ὑποτρέ-

"ψας, κ τὰς τε θυσίας ἰδὼν κ τὰς βωμοὺς φλέγοντας, ὥσπερ ἐκμη- νυθεὶς ὑποβάλλοντες ἑτέρᾳ θεωτέρᾳ τάδε. i. e. משלו משא *inſit vaticinari, carmen ſuum incipit.* Namque מסאל, *mythos, ſpes, λόγιον.* v. 7. Ἐκ μεσοποίας μετεπέμψατό με βαλάκης, μακραν τῶν ἀπ' ἀναβολῶν φειλάρμοι ἀποδημίαν, ἵνα τίσῃ τὰς ἐβραίας ἀρᾶς. v. 8. ἐγὼ δ τίνα τρόπον ἀρήσομαι τοῖς μὴ καθαρεύουσι ὑπὸ θεῦ. v. 9. Θεώ- σομαι δ αὐτὸς ὀφθαλμοῖς ἀφ' ὑψηλοτάτων ὀρέων, κ τῇ διανοίᾳ κα- ταλήψομαι. i. e. σωσω αὐτὸν Interpr. LXX. Ita אשורנה Interpreti Samaritico, *conſiderabo eum, & depræcabo.* βλαψω δ οὐκ ἀν δυναίμην τ λαὸν· ὃς μόνος καθαρεύει· μὴ συναριθμούμενος ἑτέ- ροις ἔθνεσιν. ὁ κ τόπων ἀποκληρωσιν κ χώρας ἀπόμοιρον, ἀλλὰ κ τὴν τ ἐξαιρέτων ἐθῶν ἰδιότητα, μὴ συναπομιγνυμένων ἄλλοις εἰς τὸ τ παιδείων ἐκδιαίτησιν. Aut juxta Targum Urbis eodem illo verſu, בנמוסי יעמיא לא מתערבין, *à ritibus gentium ſemper abhorrentes.* Convenit Procopius Gazæus ſuo Commentario, *Legibuſque ac loco à cæteris disjunctli erunt.* v. 10. τίς ἐπ' ἀκριβείας ἐσ- σε τὴν πρώτην καταβολὴν τ τούτων ὑφύσεως; יעקב יעפר *pulverem Jacobi* dicit tropo Moſaico propter Oraculum celeberrimo illi Pancratiaſtæ datum Gen. c. 28. 14. Quod eſt *ſoboles iſthæc, nepotes:* τὸ σπέρμα ἰακωβ, نسل & سلالة, יעקא, & יעולמיא, extra Catachreſin LXX. Interp. R. Saadiæ, atque Paraphraſtæ Samaritarum MS. Onceloſo, aliiſque. Inſuper רבין ישראל vel מרבין perite traduxerant LXXII. Interpretes δῆμοι ἰσραήλ. Sic ſtetit tetrarchia quævis, quomodo Onceloſus vertit הרא כארבין משריתא רישראל. Vel *quadratum* vocata ἡ παρεμβολὴ à forma copiarum Hebraicarum: ſive ſimplicius cum Samaritis רבע eſt *cætus*, πλῆθος. Pergit Philo. τὰ μὲ σώματα αὐτοῖς ἐξ ἐναντίων διεπλάσθη σπερμάτων· ὁ δ θεῖον ἔσχεν αἱ ψυχαὶ, ἀφ' κ γεγόνασιν αἰσίσποροι θεῦ. ἀπόῤῥητοι μὲν ἡ ψυχὴ τ σωματικὸν βίου· ἐν ψυχαῖς δικαίων καταριθμηθῇ, οἷας εἶναι συμβέβηκε τὰς τούτων. Recte adeo ille explicuit Ptolemæicorum interpretum arduam hanc ſententiam, κ ᾠοῖς τὸ σπέρμα μὲ ὡς τὸ σπέρμα τούτων, de vita futura, quæ ſæpius in Sacris vocatur אחרית, i. e. τὸ τέρ- μα, τὸ ἔσχατον. BERN. Forte ἀπόῤῥητα. COCC.

z Κεκινημένος.] Νενικημένος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vet. Interpr.*

a Αὐτὸν τὰς συνθήκας] Αὐτῶν *Big. & Samb.*

b Ἐλθόντος] Ἐλεόντα *Iidem.*

c Ὦ Βάλακε,] *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ. & Gen.* τῷ βαλὲκ φησὶ. *Tar.* κ ὁ βαλαὰμ φησὶ. *Epiphanius* ὁ δ βάλαμος τῷ βαλάκῃ φησὶ. *Zonaras* ſimiliter, δ δ βαλαὰκ δυσχεραίνοντος ἐπὶ τού- τοις, ἔφη ὁ βαλαὰμ· οὐκ ἐφ' ἡμῖν ποτὲ τ τοιάτων σιγᾶν ἢ λέγειν ἐ- στί, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ὅτε ἡμᾶς τὸ δ θεῦ λάβῃ πνεῦμα, ὡς ἐκεῖνο βούλε- ται φωνὰς ἀφίησι δι' ἡμῶν. ἐμοὶ δ χαρίζεσθε βουλόμενοι σοι, βωμὸν αὐθις ἑτοιμάσατε. κ θύσατε δύο τοίνυν κ πάλιν, κ πίσω ἴστε σώματα π- λεμίων, ὅσα τε βασιλεύσιν ἴσαι πάθη, κ ὅσα ταῖς πόλεσι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. & Busb.* τῷ βαλὰκ φησὶ *Baſ. & G.* τῷ βαλάκῳ φησὶ *Vat.* eſt qui (*Tar.*) conjicit κ ὁ βαλαὰμ φησὶ. in *Vet. Interpr.* ὁ δ Βάλαμος τῷ βαλάκῳ φησὶ. Similiter & *Zonaras*, p. 27.

d Ὅταν] *Samb.* ὅτ' ἄν.

e Μαδιανῖται] *Samb.* Μαδιλαῖται.

f Καὶ

"με προθύμως ἠκόντισε. [f] καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἄφιξιν
"ἐπιποιήσειν· ἵν' τέ μοι δι' ἐμοῦ μηδὲν ἀδικήσαι σε
"τῷ ἐπιθυμίαν. κρείττων ἦ ὁ Θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι
"διεγνώκειν. [g] παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν
"φύσει τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε
"μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι
"ἢ τῷ σκείνῳ βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάνειν
"τὸ εἰσελθεῖν σκείνῳ ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ πρόθυμον τοῦ
"τον, ὅτ' ἐπαινέσαι [h] προεθέμην, ὅτ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον
"αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς [i] ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ'
"ὀμενὴς αὐτοῖς ὅτου ὢν, καὶ πανεύδων αὐτοῖς εὐδαί-
"μονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον προξενεῖν, ἐμοὶ πιστῶν
"ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέστη. νυνὶ δ', χαρίζεσθαι γὰρ
"αὐτῷ σοὶ διὰ πανδὸς ἐστί μοι καὶ Μαδιανίτης, ὧν ἀ-
"πώσασθαί μοι τοῦ ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπὲς, φέρε βω-
"μούς τε ἐπάρας αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν πα-
"ρασκευάσωμεν· εἰ πείσαι τὸν Θεὸν δυνη-
"θείη ἐπιτρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀρᾶσαι [k] ἐνθῆ-
"σαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, οἷς μὲν πρόσθε
"τὸ θεῖον οὐκ ἐπέτρεψε τοὺς καθ' ἑαυτὸν Ἰσραηλιτῶν [l] ἀρᾶς·
"πεσὼν δ' ἐπὶ στόμα, πάλιν προὔλεγεν ὅσα τε βασι-

"adductum voluiſtis, eaque cauſa veni: atque id
"in votis habui, ut in omnibus tuo deſiderio ſa-
"tisfacerem. Sed in iis Deo cedere neceſſe erat,
"quibus gratificari vobis conſtitueram. Nam in-
"firmi plane ſunt, qui aliquid futuri de rebus hu-
"manis ſuo ex ingenio volunt prænoſcere; ut non
"iſta, quæ menti ſuggerit Deus, eloquantur, ſed
"contra illius voluntatem nitantur. Quampri-
"mum enim pectus afflatu divino concitatur,
"nihil amplius noſtrum inde promitur. Mihi ſi-
"quidem non erat in animo aut exercitum hunc
"laudibus extollere, aut bona iſta recenſere qui-
"bus Deus progeniem illorum impertire cogita-
"vit. Cum enim illis benignus ſit & *propitius*,
"& modis omnibus agat ut eos vita beata & glo-
"ria donet immortali, mihi verborum iſtorum
"auctor fuit, fecitque ut ad illius voluntatem
"loquerer. Nunc vero, (nam & huic maxime
"ſtudeo ut tibi atque Madianitis rem gratam fa-
"ciam, quorum preces haud fas eſt mihi repu-
"diare) age, alias aras erigamus, atque munera
"& victimas, ſimiliter ac ante, libemus, ſi forte
"Deum flectere poſſem, ut exſecrationibus hoc ge-
"nus hominum devovere liceat". Cumque Balacus
id fieri permiſiſſet, & ſacra iterum facienti Deus
non

[f] Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ δι' ἃ τῷ ἄφιξιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[g] Παντελῶς] Ita ex *Vet. Interpr.* (& *Big.* atque *Coll. Voſſ* niſi quod pro παντελῶς γὰρ habeant καὶ παντελῶς) cui fere conſentit *Samb.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν φύσει τὰ ἀνθρωπίνων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὡς μὴ &c. nec longe abit *Vat.* καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν φύσει τὰ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων ὥστε μὴ &c. contractius in *Editis* φύσει τὰ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ &c.

[h] Προεθέμην,] Προεθέμην *Vat.*

[i] Εμηχανήσατο] Eſt (*Tar. Big.*) qui conjicit, δωρεᾶς ἐμηχανήσατο διελθεῖν, parum eleganter & ſine auctoritate *MSS.* BERN. & HUDS.

[k] Ενθῆσαι.] Ενθύσαι *Baſ.* & *Gen.* Alterum equidem probum eſt; hoc eſſe videtur non cautis. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis* ενδύσαι.

[l] Ἀρᾶς.] Ἀρᾶς. Θύσας δὲ καὶ τρίτον, ἄλλων πάλιν ἀναστάντων βωμῶν, ἐπὶ τοῖς μὲ κατηράσατο τοῖς Ἰσραηλίταις· *Big.* & *Samb.* iſthæc inferebant huc, reveriti ne ex auſpiciis hujus magi unum forte apud Flavium deſideraretur, quod & *Sibotanus* queritur. Abſunt tamen ea cuncta ab exemplaribus *Græcis Baſ. Gen. Hen.* ac *Busb.* & à Latinis *Epiphanii.* Dices itaque Joſephum δὶς τοῦ θυτοῦ jam tertium experimentum improbi vatis includere, vel ob conſimilia cola Ἰσραηλιτῶν ἀρᾶς & τοῖς Ἰσραηλίταις, omiſſos fuiſſe verſus duos; qua fert mens Cl. *Boſii.* Vel denique, quod paragrapho ſequente narrabitur, cum non auſus eſſet iterum auguria dira moliri, לא חלן כפתים בפיהם לקראת נחשים c. 24. 1. abeundo tamen carmen tertium Deo faciente ceciniſſe, ac ſubinde (ô ſcelus) ingenio ſibi reddito, conſilium peſſimum addidiſſe de Venere Madianitide. Subjiciam vero, ut recte meretur, Commentarium Philonis ad ἀξίωμ. c. 23. 11. παυσαμένου δὲ, ἐπὶ καίρειας, εἶπεν ὁ βαλάκης, ἐκθεῶν μεταλληθείς, δύχας τιθέμῳ σοι ἐκείνοις οὐκ ἐνυθρίας; ὁ δὲ καθεχῆς ἀνεθείς, ἀδιακρίτως, εἶπεν, αἰτίαν ὑποθέμενος συκοφαντήμῳ. λέγω γὰρ ἁδὺ ἴδιον, ἀλλ' ἅτε ὑπαγήσῃ τὸ θεῖον. νομίζας δὲ ὁ βασιλεὺς ἢ τὸ μάντιν ἁπατᾶν, ἢ τὸ θεῖον τρέπεσθαι, καὶ ταῖς τοῦ τόπου μεταβολαῖς τὸ τοῦ γνώμης ἰσχυρὸν ἀλλάττειν, εἰς ἕτερον ἀπαγαγὼν χωρίον, οὐ λόθρα πάνυ παρακινήσας ἐπεδείκνυτο μέρος τι τοῦ ἀνυπάλλου τροπῆς. καὶ τὰ ἴσα τοῖς πρόσθεν ἱερεῖσι καταβύσας, ἐξέπεμπε τὸν μάντιν ἐπ' οἰωνοὺς καὶ φήμας αἰσίους. ὁ δὴ μανθεὶς ἐξαίφνης θεοτροφῆται, καὶ μηδὲν συνιείς, ὥσπερ μεταπεισάμενον δὴ λογισμῶ, τὰ ὑποβαλλόμενα ἐξελάλει, προφητεύων τάδε. V. 18. Ανατελεῖ ἄνευ βασιλεῦ, καὶ ὕσει ἐπαιωρήσας. Quod eſt LXX. Interpr. σπόρισμα μέγιστος, pariterque Syris Samaritaniſque Paraphraſibus σπορισμὸς μὴ τὸ μεγιστόλεον אצירת לסיעותי. Hebræum עדי האזירה plures vertunt *attende mihi.* Utrumque commodum & præter culpam. v. 19. Οὐκ ὡς ἄνθρωπος (addo ὁ θεὸς) ἀλαζονευθῆναι (ita tres Interpretes Judaici, ita reddit ille alio verbo pro LXXII. Interpretum ἀλαζονευθῆναι, τουτέστιν ἐξαπατηθῆναι, teſte Menandro ejus ævi fabulatore; *fruſtrari* apud interpretem Origenis. Quinetiam expreſſum ibi ἀλαζονεύσασθαι typis Complutinis, pro Hebraico כזב ישנא, *animum mutat*, μεταποεῖ juxta Octoteuchum Collegii Univerſitatis: Judæis LXX. idem ἀπειληθῆναι, *metu duci, terreri*, Hom. XVI. Origenis.) καὶ ἄπαξ εἶπεν, οὐκ ἐμμενῶ; φθέγξεται, καὶ οὐ ποιήσει, ὃ μὴ τελέσῃ τῷ λόγῳ; βεβαίως. ἐπεὶ ὁ λόγος ἔργου ἐστὶν αὐτῷ. v. 20. Παρειλήφθην δ' ἐπ' εὐλογίαις, ἃ κατάρασις ἐγώ. Adeoque εὐλογήσω אברך, καὶ τὸ σαμαρειτικὸν καὶ τὸ ἑβδομηκοντικόν. Neque diſſentiunt Onceloſus & Uzielides. v. 21. Οὐκ ἔστι πόνος ἢ μόχθος οὐ διεξοδεύσει. Cur obſecro B Habbacucum non taxant noſtri magiſtelli, quod eo plane ſenſu acceperit Phraſin Moſaicam לא הביט און ולא ראה עמל initio ſui vaticinii. ὁ θεὸς αὐτῶν προσαπίζει φαντασίᾳ. Aut Onceloſo exponente מלכותן בניהון שכינתי.

v. 22. Ος καὶ τοὺς τῶν αἰγυπτιακῶν μύθων κακῶν ἀπαιδεύσιν, ὡς ἵνα ἄνδρα τὰς τοσαύτας μυριάδας ἀναγαγών. Præclarum interpretem! Quos ludos faciunt noſtri de locutione ſacra לו כתוקפורא ראם, ὡς δέξα μονοκέρωτος αὐτῷ. *Denſo agmine & junctis armis bene defenſo Ægyptum reliquerat natio Hebræa*, id dici illic credo. v. 23. Τοιγαροῦν οἰωνῶν ἀλογίᾳ καὶ πάντων τῶν κατ' μαντικὴν, ἵνα τῷ θεῷ κότους ἡγεμόνι πιστεύοντες. V. 24. Ορᾷ δὴ λαὸν ὡς σκύμνον ἀνιστάμενον, καὶ ὡς λέοντα γαυρούμενον. διωκηθήτε δῆτας, καὶ ποτῷ χρήτε τροπαιτῶν αἱμάτων· καὶ κατεσθίητε σῖτα, ὕπνου, ἀλλ' ἐγρηγορώς τὸ ἐπινίκιον ἄστρον ὕμνον. Verum poſt tertias victimas, αὐτὸς ἀνίστησι τὸ εἰκὸς ἐπὶ κλιδόνας καὶ οἰωνὸς ἴδῃ, ποικὰ τῷ αὐτῷ τέχνῃ κακίσας, ὡς χρῆναι καθάπερ γεωργὸν ἐξίτηλον ἡγούμενον. πρανόμῳ δὲ καὶ τῷ ἐρίμῳ, ὁρᾷ Φυλὰς ἱερατοποδύτας ἱερεῖς· καὶ τότε πλήθει καὶ τῷ τάξει, ὡς πόλεως ἀλλ' ὁ στρατὸς ἀγαπλαγεὶς, ἔνθεος γίνομαι ἀναφθέγξεται. De c. 24. v. 3. Τάδε φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθῶς ἀνήρ. שתום העין, *clare videns*, ſive נבוא רשעיר חזי, ut malunt Onceloſus, Patres Talmudici titulo עין, Syrus, Arabs, Mauruſque, in Bibliis quæ verſamus, librique Samaritarum, contra noſtri Hieronymi, trium Helleniſtarum, & recentium Rabbinicorum ש lene ac λαμόκικῶν. v. 4. Οσις καθ' ὕπνον εἰσαγεῖ φαντασίαν ἐδὲ θεῖς τοῖς τῆς ψυχῆς ἀκοιμήτοις ὄμμασιν. Ita נופל pro שכיב ſeu נאים accipiunt Onceloſus, Saadias, & Abeneſdras, cujus verba Hebraica Philonis Græcanicis æque reſpondent, אעא שחורת ישן רואה בעיני כטעם ולבי ער. Melius tamen reddes *pronus corpore*, ut numen rite conciperet, *ſed oculis apertis.* v. 5, 6. Ως καλοὶ σου οἱ οἶκοι, τέκνα Ἰακώβ; [nam שהלין extat in Moyſis volumine:] αἱ σκηναί σου ὡς νάπαι συσκιάζουσαι· ὡς παράδεισοι ἐπὶ ποταμῶ, ὡς κέδροι παρ' ὕδασι. v. 7. Ἐξιλάσιται ποτὲ ἀνθρωπος (ô ſuavia tempora Chriſti!) ἐξ ὑμῶν, καὶ ἐπικρατήσει (tantum enim phraſis Hebraica præſtabit, ſive ζαρὰ legas ſive ζαρὰ) πολλῶν ἐθνῶν. Haud aliter Onceloſus vetuſtiſſimus Sacrorum Interpretum poſt viros Alexandriæ LXXII. יסני מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין *Rex de filiis ejus emicabit, qui regat populos multos.* Syrus, נפוק גברא מן בנוהי ורביא במיא סגיא *Prodibit vir de filiis ejus, ubique per aquas ſemen ſuum ſparſurus.* Paraphraſtes Solymitanus & Uzielides יקום מלהון לבניהון (Jeroſ.) מלכיהון ופרוקהון כנחון ובהון יהוי ורביא בני ריעקוב ישלפון בעמכין סגיאין *Surget illorum de ſtirpe rex redemptorque vernaculus; unde porro nepotes Jacobi late populis dominabuntur.* Hæc plana ſunt & antiquæ ἐξηγήσεως. Augur enim במשלו figurate dixerat, *Fluet aqua de ſitula ejus, eritque ſemen ipſius in aquis multis.* Iſtud ita ſolves, Nunquam ſterilis ariduſque jacebit Iſrael, quin continuo ſobolem fundat deriveturque per orbem terrarum regendarum. Cupiebat equidem ſordidus vates atque imprecabatur, quod ait Johan. Amorræus *Synhedrin* f. 105. b. לא יהיה לה מלך כן מלך לא *Hebræos unquam principum ſucceſſione aliqua haud regi*; prædixit tamen contrarium nolente animo יזל מים מדליו. Hic voluit מלכותן שולטת באומות לא תהא, *Gentibus cæteris ne unquam genus Jacobi imperaret*: maluit autem Deus per os iſtius nebulonis ורעו במים רבים: quod ipſum & *Peſicta minor* exponit, מלכותן של ישראל עתידה לחות על כל מלכי הארמי Statim Philo, καὶ ἐπιβασίαν ἡ τῶδε βασιλεία καθ' ἑκατὸν ἡμιεργοῦ πρὸς ὕψος δρέψεται. In libris Divinis καὶ ὑψωθήσεται ἡ γὼγ *& exaltabitur quam Gog*, S. Cypriano, ἡ βασιλεία, καὶ αὐξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ. Origenes Hom. 17. *Gog* (potius ἡ γὼγ ſeu מגוג, pro quo ψωχ excuſum Compluti) *ſuper tecta interpretatur: & in loco iſto non pro gentis alicujus nomine, ut putatur, poſitum eſt; ſed, ut in aliis nonnullis, ipſe ſermo Hebræus non interpretatus relictus eſt, & ob hoc quaſi de gente aliqua dictum videtur. Eſt ergo ſermonis conſequentia talis*, Et exaltabitur ſuper tecta regnum ejus & creſcet regnum ejus. Ibi Samariticum καὶ ὑψωθήσεται (ut Diodorus teſtatur) ὑψώσει γὼγ מגוג מלכות.

non annuiſſet ut Iſraëlitas diris proſequeretur, in faciem pronum ſe ſternens prædixit, quæ calamitates regibus & urbibus clariſſimis, quarum quaſdam tum ne habitari quidem contigit, eſſent eventuræ, & quæ ſuperioribus ſæculis hominibus terra marique acciderunt uſque ad noſtram ætatem. Et cum hæc omnia convenienter ejus vaticinio evenerint, hinc licet conjicere, * quod in reliquum tempus *alia* ſimiliter eventura ſint.

Balamus, jam reverſurus dirarum impotens, ſuaſit Balaco viros Iſraëlitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta.

6. Balacus autem indignatus, quod ſibi Iſraëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero jam digrediens, cum in eo eſſet ut Euphratem trajiceret, accito Balaco & principibus Madianitarum, "Balace, inquiit, & vos qui "adeſtis Madianitæ, (oportet enim me præter Dei "voluntatem à vobis gratiam inire) Hebræorum "quidem genus nunquam funditus peribit, nec bel- "lo, nec peſte, nec inopia terræ fructuum; nec alio "caſu inopinato delebitur. Dei enim providentiæ "intereſt eos ab omni malo ſervare, neque ſinere "ut ejuſmodi clades eis obveniat qua omnes in- "terituri ſunt. In mala autem nonnulla & cala- "mitates ad breve tempus incident; à quibus li- "cet deprimi humique affligi videantur, poſtea "tamen refloreſcent, cum eos timere cœperint "qui damna illis intulerant. Vos autem, ſi ali- "quantiſper de illis victoriam reportare velitis, "voti eritis compotes, modo de mea ſententia "feceritis. Filiarum *nimirum* formoſiſſimas, quæ "pulchritudine ſua inſpicientium modeſtiam ex- "pugnare & vincere poſſint, ad ſummam ele- "gantiam cultas & ornatas mittite, ut ante ca- "ſtra eorum obverſentur; atque jubete, ut juve- "nibus complexus expetentibus faciles ſe præ-

λεῦσιν ἔσεσθαι, καὶ ὅσα πολεσι τ m ἀξιολογωτάτας, ὧν ἐνίαις ἀδ' οἰκείαδή πως συμέβαινε τὴν ἀρχήν· n ἅτε καὶ ο προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γιγόμενα p τοῖς ἀνθρώποις, ἀφ' γῆς q ἢ θαλάσσης, εἰς μνημεῖον τὴν ἐμὴν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων οἷον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμήροιτ' ἄν τις ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον.

ς'. Βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταρᾶσθαι γνώσεσθαι τοὺς Ισραηλίτας, ἀποπέμπει τ Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. r ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη καὶ πὶ τῷ περαιᾶν τ Εὐφράτην γιόμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τ s Μαδιανιτῶν· "t Βάλακε, φησὶ, καὶ τ Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ γάρ με "καὶ θεοῦ βάλησιν τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ μὲν Ε- "βραίων γνος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς u καταλάβοι, "ἔτ' ἐν πολέμῳ, ἔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ x ἀπάνθ τ ἀπὸ γῆς "καρπῶν· ἔτ' ἄλλη τις αἰτία θεήλατος διαφθείρειε. "προνοια γάρ ἐστιν y αὐτῶν τῷ Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς "κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, "ὑφ' ᾧ z καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα "τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν παθόντες δοκοῦντες, a εἶτ' ἀν- "θήσουσιν ὅτι φόβῳ τ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. "b ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ καιρὸν κατ' αὐ- "τῶν κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαν- "τες. τ θυγατέρων τὰς c μαλις' ὡραιοτάτας, καὶ βιάσασθε "καὶ νικῆσαι τὴν τ ὀρῶντων σωφροσύνην ἱκανὰς ἀφὰ τὸ "κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν ὅτι τὸ μάλ- "λον ὡραιοτάτας, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ σκηνῶν "στρατοπέδου, καὶ d δεομένοις συμεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσέ-

Ita noſtri codices, pariterque Paraphraſis Samaritarum עם اجوج *pro Agogo*. Nam גוג, ياجوج, اجوج id indicant quod φαίθων Græcum. Idem ſignificat & אגג. Symmachus inſuper legerat & Theodotio cum Samaritis & LXXII. Interpretibus. Imo me judice hoc oraculum reſpexit magnanimus vates Ezechielis c. 38. & c. 39 ſui libri. Canit ideoque Balamus *virum Hebræum, qui longe præcelleret Aſiæ minoris dominis, divitiſque Lydiæ regibus.* Doctores autem Talmudici, S. Hieronymus ab eis edoctus, exemplaria omnia Maſoretarum præferunt מאגג, ὑψωθήσεται ὑπὲρ ἀγαγ: quo de nomine Saulus poſt annos quingentos triumpharat, deleta tum gente mala Amaleci. Hoc probo magis ex v. 20. hujus capitis. מאגג etiam legerat Flavius meus; percipies forte, ſi ſerio in ariolum attenderis. Paria ſenſit ſuper eo verſiculo cum Philone Doctor ille è Babylonia tit. Synhedrin f. 105. b. לא תהא יזרה וירם מאגג מלכו לא תהא אימת מלכותן ותנשא מלכותו, & regnum ita Hebræis dici exiſtimavit potens ac terribile. Neque minus acute Peſictæ Auctor, *Quippe ſub Agago cæpit Regnum Iſraelicum*, וירם מאגג מלכו ימי אגג כרך יעבלך התחילה מלכותן של ישראל: *aſſurget autem illud ad decus & apſidem ſuam ſummam longo ſeculo Chriſti. Sicut legitur Eſ. c. 52. 13. Intelliget ſervus meus, exaltabitur, elevabitur, & erit ſublimis valde*, v. 8. Ο λαὸς ἡγεμὼν τ ἐπ' αἰγυπτίοις πάσης ὁδὸ κέχρηται θεῷ καθ' ἓν κέρας (iterum ille conferto fortique adeo agmine, pro כתונפורת ראם) ἀγοῦν τὸν πληθυσμόν, τοιγαροῦν ἴδοι ἕνεκα πολλὰ ἐχθρῶν, καὶ ὅσον εν αὐτοῖς πῖον ἄχει μυελὸν λήψεται, καὶ τὰς ἐκπολίσεις ἀπολεῖ τὰς δυσμενεῖς. v 9. Ἀναπαύσεται καθάπερ λέων (זה כלך הכשיח כאריה, ait vetus Judæorum Commentarius) ἢ σκύμνος λέοντος· μᾶλλα καθ' ἑρμηνείαν ἰδιαῖς ὑδέναις, φόβον τοῖς ἄλλοις συνεργατικῶν, ſane: αὐλιῶν ὃς ἂν αὐτὸν διανυκτερεύσας ἐγείρῃ. οἱ μὲ ὀλιγωρῶντές σε ἀδικίας ἄξιοι· καθάρσιοι δ, οἱ καταρώμενοι. Deinde Balaco valde ſtomachanti dixit augur, Philone forte à Patribus referente, τὰ μὲ πρότερα πάντα ἐστὶ λόγια καὶ χρησμοὶ· τὰ δ μέλλοντα λεγόμενα, γνώμης τ ἐμῆς εἰκασίᾳ. καὶ τ δεξιᾶς λαβόμενος, μόνος μόνῳ συνεβάλετο, ὅτι ὧν ὡς ἂν οἷόν τε ἦ φυλάξασθαι τ ἀπάτηλον σκαιὸν, ἀσύνετον καὶ ηγορῶν αὐτὸ μίγιστον. οἶσθ γάρ, εἶπεν, αἱ ἐ χάριτες γυναῖκες, ὦ βασιλεῦ, ἀφθέρειαν τὴν ὄψιν ἐτέραν. ταῖς οὖν πρεσβυτάταις ἐγὼ ἐπιτρέψω μισθαρνῆσαι καὶ δημοσιεῦσαι, ἁλίκης δύσεσθαι τὴν πόστησιν τ ἀνδράσιν. τραχηλιζόμενοι δ τοῖς ἐπιθυμίαις, πρὸς ὑπερβολὴν ὀργῆς τε καὶ πάχεσιν. πρὸς δ τ ὅτου ἀφικνεῖσθαι ἰσραὴλ λεγέτω φρυατόμων τις τ ἐπὶ τὴν θήραν ἀλειφομένων, ὃ θέμις τ ὁμιλίας σοὶ τ ἐμῆς δόλιον ἀκούειν, πρὶν ἂν ἐκδιαιτηθῆς μὲ τὰ πάτρια μεταβαλὼν δ τιμᾶς ἀπὸ ἐγώ. οἱδὲ γὰρ ἐσομένοις μίαν ὁδὸν ἀλώσεως διανοίας. Sic erat conſilium Balami: quod pene eiſdem verbis memorat Paraphraſis Urbis ad v. 14. δεῦρο συμβουλεύσω σοι, τί ποιήσῃ ὁ λαὸς οὗτος τ λαῷ σου, *Peccatum Deo inducas, ſuadeo, Hebræorum gentem: hoc ni feceris, eam profecto haud vinces unquam*, חטי יתהון ואין לא ליט את שליט בעמא האלין. Fuſius autem, imo antiquius coparum linopolidumque Moabitarum laqueos atque lenocinia auctore Balamo, explicarunt Doctores Babylonii Synhedrin f. 106. a. (infit augur improbus) אלהיהם של ישראל שונא זימה הוא והם מתאוים לכלי פשתן בוא ואשיאך עצה ישה להן קלעים והושיב בהן זונות וקנרה מבחוץ וילדה מכפנים וגו. Tempero jam à Peſicta & Tanchuma, ab explanatione Uzielidis, & à Chronicis Samaritarum, ubi id ſcelus late exponitur. BERN. Cum *Bigotiano* concordat *Coll. Voſſ.* quæ mox habet ἐπὶ τὸ σῶμα. HAV.

m Ἀξιολογωτάτας,] *Baſ. & Gen.* ἀξιολογοτάτας. Mox ἀδ' οἰκείας τω *Big.* ἀδὲ οἰκείας Cedrenus p. 69 BERN.

n Ατε καὶ] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. & Vet. Interpr.* εἴτε καὶ πς. in *reliquis.*

o Προϋπῆρξεν] Ita ex *Samb.* in *cæteris* προϋπῆρξεν.

p Τοῖς ἀνθρώποις,] Τούτοις ἀνθρ. ex alicujus (*Tar. Big.*) conjectura.

q Η θαλάσσης,] Η ἀφὰ θαλάσσης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

* *quod in reliquum*] Al. *quid & in poſterum futurum ſit*, legendo ὅ, τι.

r Ο δ' ἀπιὼν] *Cum apud avarum ſuum animum indignaretur vates, jam reverſurus dirarum impotens, ni conſilium malum mala execratio eſt, mercediſque profanæ vacuus; ſuaſit maxime Balaco viros Iſraelitas legione pulchra Madianitidum corrumpere, neutra adeo gente inulta. Hæc autem talia pervetuſta quadam paradoſi acceperant Philo Alexandrinus p. 647. Fl. Joſephus, atque ejus ævi decus Chriſtianum B. Johannes. Arguit enim graviter Theologus ille c. 2. quod Eccleſia Pergamena à ſe non repelleret τὰς κρατούσας τὴν διδαχὴν βαλαὰμ, ὃς ἐδίδασκε τ βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τ υἱῶν ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. Argumentum tamen illud in genere præbuerat ipſe Moyſes his verbis libri ſui penultimi. c. 31. 16.* Nonne Madianitides iſtæ deceperant filios Iſrael ad ſuggeſtionem Balaam? *Vide porro Orig. Hom 20. in Num.* BERN.

s Μαδιανιτῶν·] *Al.* Μαδιμιτῶν, paſſim.

t Βάλακε, φησὶ,] Hoc conſilium Bileami in MSto Chronico Samaritano, Philone & aliorum Hebræorum ſcriptis eodem fere modo narratur. REL.

u Καταλάβοι] Καταλάβῃ *Hen. & Busb.*

x Σπάνῃ] Ita *Big. & Samb.* ἀπάνῃ in *Editis.* καὶ πασῶν τ ἀπὸ γῆς σιτήσεσι καρπῶν *Vat.*

y Αὐτῶν.] Sic quinque *MSS.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸ *Baſ. & G.*

z Καὶ ἀπόλοιντο] Αν ἀπώλλυντο. *Big.*

a Εἶτ' ἀνθήσουσι] Ita *Big. Samb. & Vat.* μᾶλλον ἀνθ. in *Editis.* εἶτ' ἂν συνέτησιν ἐπὶ φόβῳ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας legerat *Epiphan.*

b Υμεῖς] Υμεῖς δ νίκην *Vat. & Vet. Interpr.*

c Μάλις' ὡραιοτάτας,] Ex pervetuſta traditione, quam probat *Petr.* 2. Ep. c. 2. v. 15. *Jud.* v. 11 *Joann.* in *Apocal.* c. 2. v. 15. & *Philo*, p. 647. argumentum tamen illud in genere præbuerat *Moyſes* in *Num.* c. 31. v. 16. Vide *Orig.* in *Homil.* 23. in *Num.*

d Δεομένοις] Δεομένους ſoli *Big. & Samb.*

e Επι-

"προσεύξαιτο. ἐπιδὰν δὲ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυ-
"μίαις, καταλιπέτωσαν· καὶ παρακαλούντων μένειν,
"μὴ πρότερον [e] ἀπιτωθέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς
"ἀφέντας τοὺς [f] πατρίους νόμους καὶ τὰ τούτοις αὐτοῖς ἡγεμονοῦν
"τιμᾶν Θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν.
"οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν Θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ ὁ μὲν [g] τοῦθ'
ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.

ζ'. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων [h] τὰς θυγατέρας καὶ
τῷ σκέψασθαι παραγίνεσθαι, οἱ τὰ Ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὴν
εὐπρεπείας αὐτῶν· καὶ [i] παραγινόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς,
παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὸ τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ
ὁκνεῖν τὸ τοῦ πλησιάζειν σωτηρίας. αἱ δὲ
ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, [k] συνῆσαν αὐτοῖς. ἐν-
δηούμεναι δὲ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὸν ἐπιθυ-
μίας ἀκμαζούσης, πρὸς ἀπελαγὶν ἐγίνοντο. τοὺς δὲ
ἀθυμία δεινὴ πρὸς τῷ ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλα-
βε, καὶ λιπαροῦντες ἐνέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλ-
λὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας
ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ
ὀμνύντες ἔλεγον [l] καὶ Θεὸν μεσίτην ὧν [m] ὑπισχνοῦντο
ποιήσειν, δακρύοντές τε καὶ παντοίως [n] ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς
τῶν γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δὲ ὡς δεδου-
λωμένους αὐτοὺς κατενόησαν, καὶ πολέως ὑπὸ τὴν σωτη-
ρίας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι [o] νέων, οἶκοί τε εἰσι πα-
"τρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν
"γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. [p] κατ' οὐδ'
"ἑνὸς ἦν τούτων πόρον ἐνθάδε δίκαιον ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν
"ἤκομεν, οὐδ' ἐμπορευόμενοι [q] τῷ ὥρᾳ τοῦ σώματος
"προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας
"ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτοις ὑμᾶς πι-
"μῆσαι ξενίοις δεομένους ἐπείσθημεν. καὶ νῦν, ἐπεὶ
"φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόργως ἔχειν καὶ [r] λυπεῖσθαι
"μελλόντων ἀναχωρεῖν, [s] οὐδ' αὐτὰ τῷ δέησιν ὑμῶν
"ἀποτρεφόμεθα· πίστιν δὲ εὐνοίας λαβοῦσαι, τῷ μό-
"νῳ ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸ μεθ'
"ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διανύσαι. δέον γὰρ [t] μὴ καὶ
"χρόνον τὴν ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε
"καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγινώ-
"σκειν τι ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν". τὰ δὲ [u]
βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μη-
δὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ χαρᾶς πρὸς αὐτὰς [x] πάθους· "ἐπεὶ
"ταῦτα, ἔφασαν, ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δὲ ἔργοις καὶ
"τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα [y] χρῆσθε. ὡς
"καὶ τὰς [z] τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ πο-
"τὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη [a] βουλομένους ἡμῖν
"συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ οὐκ ἂν
"ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ
"πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς [b] ἡμῖν
"θεοὺς προσκυνεῖν. μέμψαιτο δὲ οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς
"λιὼ [c] ἀφίχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς [d] προτρέπιοθε·

"beant. Ubi vero cupidine captos & irretitos
"viderint, *subito* fugam simulent: ac obsecranti-
"bus ut maneant, non prius annuant quam iis
"persuaserint, ut, relictis patriis legibus & cultu
"Dei à quo eas acceperint, Madianitarum &
"Moabitarum Deos colant. Sic enim illis suc-
"censebit Deus & irascetur. Et ille quidem, cum
hæc suggessisset, abiit.

7. Madianitis vero, sicut ille monuerat, filias *Stratagema meretricium. Vires Hebræas jam solvit Moaba. Num. c. 25.* suas mittentibus, Hebræorum juvenes illarum formâ & venustate *mirifice* capiuntur; & in colloquium venientes enixe petebant, ne sibi ex earum pulchritudine & familiari cum illis consuetudine voluptatem invideant. Illæ quidem, lubenter hæc verba accipientes, eis consensserunt. Cum autem amore illaqueatos vinctosque tenerent *puellæ*, & cupidine vehementer flagrantes *viderent*, decedere parabant. Tum juvenes, dum in eo erant mulieres ut abirent, gravis mœror occupabat, precibusque supplicibus instabant ne eos desererent; sed conjuges illis futuræ & facultatum suarum omnium dominæ secum maneant. Insuper & hæc jurisjurandi religione firmabant, Deum promissorum testem sponsoremque invocando, lachrymisque & modis omnibus agendo ut eas ad miserationem flecterent. Illæ vero, ut eos suæ libidini subjectos & consuetudine sua firmiter devinctos animadvertunt, *hujusmodi* ad illos verba facere cœperunt.

8. "Nobis, juvenum optimi, lares penatesque *Nurus Madianitidis oratio venusta, delicata, pernicio-sa. Vide similem in* Tanchuma *ad parasam* Balac. "patrii sunt, magnæque domi facultates, nec de-
"sunt nobis parentum cognatorumque benevo-
"lentia & affectus. Imo nullius istiusmodi rei in-
"opia huc ad vobiscum colloquendum venimus,
"neque corporis forma quæstum facturæ vobis
"supplicibus aures adhibuimus: sed vos viros es-
"se bonos justosque reputantes, ut tali vos ho-
"spitalis amicitiæ gratia donaremus, precibus ve-
"strîs adductæ fuimus. Et nunc, quoniam ma-
"gno nostri amore vosmet teneri dicitis, & non
"minori, nobis digressuris, tristitia affici, neque
"nos preces *quidem* vestras aversamur: sed cum eam
"benevolentiæ vestræ fidem acceperimus, quæ
"sola nobis alicujus æstimari mereatur, libenter
"vobiscum ut legitimæ uxores vitam agemus. Jam
"enim periculum est, ne, cum nostræ consuetu-
"dinis satietas vos ceperit, nos hinc cum injuria
"& contumelia ad parentes nostros ablegetis. At-
"que ita sibi ignosci, ista caventibus, postula-
"bant". Illis vero fidem, quamcunque vellent, se daturos pollicentibus; nihilque eis præ affectus magnitudine & amoris ardore contradicentibus; "Quandoquidem, inquiunt, ita vobis visum est,
"& moribus vitaque ab aliis diversissime utimini,
"ut & cibos vobismet proprios, nec potum cum
"aliis communem habeatis; necesse est, si vultis
"nobiscum habitare, Deos nostros colatis. Nul-
"lum enim aliud signum erit *indubium* præsentis
"vestræ, quam jactatis, in nos benevolentiæ, aut
"futuræ *pignus*, nisi eosdem nobiscum Deos ado-
"retis. Nec vobis vitio verti debeat, si Deos
"ter-

e Επιδυέτωσαν,] Επιδυσάτωσαν *Samb.* (*Coll Voss.*) & *Vat.*

f Πατρίους] *Big.* πατρώους. Horum enim adjectorum usus promiscuus. Mox *Samb. Hen.* & *Busb.* μαδιηνιτῶν, sicut supra infraque illi tenent BERN. πατρώους amat & *Coll. Voss.* HAV.

g Τοῦθ'] ταῦθ' *Coll. Big.*

h Τὰς θυγατέρας] Hac de re videsis *Hottingerum* in *Smegmate Orientali*; p. 446.

i Παραγινόμενοι] Παραγιγνόμενοι in tribus *MSS.*

k Συνῆσαν] Forte συνῆσαν. COCC.

l Καὶ Θεὸν] Τὸν Θεὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

m Ὑπισχνοῦντο] *Al.* ὑπίσχοντο.

n Ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς] Αὐτοὺς *Big.* & *Samb.*

o Νέων,] Νεανιῶν *Big.* (νεανίων *Coll. Voss.*) & *Samb.*

p Κατ' οὐδ' ἑνὸς] *Big.* & *Samb.* κατ' οὐδενὸς ὧν τούτων ἐπιθυμοῦσα ἐνθάδε ἦκόσας ἡμᾶς, εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. Rescribo clarius ab *Epiphanio*, κατ' οὐδενὸς ὧν τούτων ἀπορεῖ ἐνθάδε ἥκουσα ὑμῖν εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν. BERN. Κατ' οὐδενὸς ὧν τούτων ἐπιθυμοῦσα ἐνθάδ' ἥκουσαν ἡμεῖς εἰς *Samb. Big.* [*Coll. Voss.*) & *Vat.* κ. ὐ. δ. τ. ἄπορεῖ ἐνθάδε ἥκουσα εἰς legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Τῷ ὥρᾳ] Ita *MSS.* in *Editis* τῷ ὥρᾳ τῷ σ.

r Λυπεῖσθε] Λυπεῖσθαι *Big.* & *Samb.*

s Οὐδ' αὐτὰ] *Samb.* αὐτὰ. Præfero tamen demonstrationem Atticam οὐδ' αὐταὶ τῷ. Nam οὐδ' αὐτὰ τῷ expresserant typi *Bas.* & *Gen.* Post paucula *Samb* ἀγαπήσομεν. BERN.

t Μὴ καὶ χρόνον] Μὴ καίρον *Samb.* & *Vet. Interpr.*

u Βούλονται] Βάλωνται *Big.* & *Samb.*

x Πάθους] Ποθῶ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Χρῆσθε.] Ita *Big.* (*Tar.* & *Cocc.*) & *Samb* in *cæteris* χρῆσθαι.

z Τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους] Ideo Rutilius Judæum vocat *Humanis animal dissociale cibis.* REL.

a Βουλομένους] Βουλομένοις malit *Schotanus*; & mox ἔχειν τὸ τῶν.

b Ἡμῖν Θεοὺς] Illud ὑμῖν ex *MSS.*

c Ἀφῖχθε] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *aliis* ἀφίχθαι.

d Προτρέπιοθε·] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* (σπεύδιοθε *Coccejus*)

"terræ, in quam perveniſtis, proprios veneremi-
"ni: præſertim cum noſtri in honore ſint omni
"populo, veſter vero apud neminem *præterquam*
"*vos*. Oportere igitur illos dicebant aut eadem
"quæ aliis *cultu proſequenda* exiſtimare, aut alium
"terrarum orbem quærere, ubi ſoli ex legibus ſi-
"bi propriis vitam inſtituant.

His illecebris capti Hebræi jus de connubiis, de cibis, deque cultu Dei unici confeſtim violant. Num c. 25. Deut. c. 4. Joſ. c. 21. Hoſ. c. 9.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honeſtiſſima viſa eſt hæc oratio: quo factum eſt, ut, illarum poſtulationi & *illecebris* concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos eſſe exiſtimarint, illiſque gentium iſtarum ritu libare decreverint, cibis etiam peregrinis utebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis præceperat, deinceps faciebant: ut jam per totum late exercitum ſerperet juvenum inſolentia, & ſeditio priore pejor gliſceret, periculumque eſſet ne patria inſtituta penitus in deſuetudinem abirent. Juventus enim, deguſtatis ſemel peregrinis moribus, inexplebili deſiderio in eos ferebatur: & ſi qui primorum populi ob majorum virtutem illuſtres exſtiterint, mali hujus contagione & ipſi erant afflati.

Laſcivie iſtius dux Zambrias, Symeoni progenitori multum ab ſimilis.

10. Quin & Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui conſueverat Chosbiæ Madianitidi, Suris filiæ, gentis iſtius Dynaſtæ, juſſus à muliere ut contemptis Moyſis placitis ſui ad arbitrium ſe componeret, illi obſequutus eſt; ſacra more non patrio faciendo, & uxore ducta alienigena. Cum vero res ita ſe haberent; Moyſes, veritus ne quid pejus accideret, convocato in concionem populo, neminem quidem nominatim accuſavit, nolens eos in deſperationem adducere, qui, modo laterent, ad ſanitatem redire poterant. Dicebat autem, "ut ea patrarint, quæ & ſibimet & ma-
"joribus in dedecus cedunt & opprobrium; quòd
"voluptati indulgere maluerint, quam Deo ſer-
"vire, vitamque ad ejus præſcriptum agere: o-
"portere tamen, ut & adhuc ipſis bene ſit, pœ-
"nitentiam agere, iſtud demum fortitudinem eſ-
"ſe exiſtimando, non ut legibus vim inferant,
"ſed ut cupiditates pravas compeſcant. Præterea
"autem abſurdum eſſe ajebat, quod cum in de-
"ſerto modeſte vixiſſent, nunc bonis circumfluen-
"tes ſupra modum inſanirent, & quæ per inopiam eſſent adepti, per affluentiam perditum irent". Et ille quidem, hæc iis ſubjiciendo, ætate minores in melius mutare conabatur, rerumque geſtarum ad pœnitentiam adducere.

Zambria adverſus legem Moyſaicam oratio.

11. Proxime autem cum ſurrexiſſet Zambrias, "Sed tu quidem, inquiit, ô Moyſes, utere legi-
"bus quibus ſtudium adhibuiſti, & *quibus* pluri-
"mum firmitatis ac roboris ex conſuetudine ac-
"ceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſæpe jam pœ-
"nas luiſſes, & *tuo malo* haud tutum eſſe verba
"dare Hebræis didiciſſes. Me certe iis, quæ tu

"κὴ παῦτα, τ̃ μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαν-
"τας, ℰ δ' ὑμετέρα πρὸς μηδένα τοιούτα τυγχάνον-
"τ⊖. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ τ̀ αὐτὰ πᾶσιν [c] ἡγη-
"τέον, ἢ ζητεῖν ἄλλω οἰκεμένλω, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι
"κ τοὺς ἰδίους νόμους.

θ'. Οἱ δ' ὑπὸ ℰ πρὸς αὐτὰς ἔρωτ⊖ κάλλιστα λέ-
γεσθαι παῦτα ὑπολαβόντες, κὴ ⊖ℰδόντες [f] αὐτὰς εἰς
ἃ προεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεὰς τε πλεί-
ονας εἶναι νομίσαντες, κὴ θύειν αὐτοῖς κ νόμον τ̃ ὑπε-
χώρλον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε
βρώμασιν ἔχαιρον, κὴ [g] πάντα εἰς ἡδονλὴν τ̃ γυναι-
κῶν ὑπὶ τἐναντίον οἷς ὁ νόμ⊖ αὐτῶν [h] ἐκέλυσε ποιῆν-
τες διετέλουν· ὡς δ' ἀφ' ἁπάντων ἤδη ℰ στάσ τλὴ ⊖ℰ-
νομίαν χωρεῖν τ̃ νέων, κὴ στάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τ̃
προτέρας ἐμπεσεῖν, κὴ κίνδυνον παντελῆ τ̃ ἰδίων ἐ-
θισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰ τὸ νέον γλυσάμενον ξενι-
κῶν ἐθισμῶν ἀπολήσως [i] αὐτῶν ἐκφορεῖν· κὴ εἴ τι-
νες τῶν πρώτων ἀνδρῶν δ' ἀπὸ πατέρων ἀρετὰς ὑπεφανεῖς
ἦσαν, [k] συνδιεφθείροντο.

ί. Καὶ [l] Ζαμβρίας ὁ τ [m] Συμεωνίδ⊖ ἡγέμον⊖
φυλῆς, [n] Χοσβία συνὼν Μαδιανίτιδι, Σύρε θυγατρὶ
τῶν ἐκείνη δυναστλόντ⊖ ἀνδρὸς, κελλυθεὶς ὑπὸ τ
γυναικὸς πρὸ τῶν Μωϋσεῖ δοκθέντων τὸ πρὸς ἡδονλὴν αὐ-
τῇ γλησόμενον, [o] ἐθεράπλυεν αὐτλί· ὁ θύων τὰ πά-
τρια, καὶ γάμον ἡγμέν⊖ [p] ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις
δ' ὄντων τῶν πραγμάτων· δείσας Μωϋσῆς μὴ γλητά
τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τ λαὸν, ἐδενὸς
μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βλλόμεν⊖ εἰς ἀθύνοιαν
παθεῖσαι τοὺς ἐκ ℰ λανθάνειν μετανοῆσαι δλαμένλς.
ἔλεγε ℨ, ὡς οὐκ ἄξια δρᾶεν [q] ἔθ' αὐτῶν ἔτι πα-
τέρων, τλὴ ἡδονλὴν προτιμήσαντες ℰ Θεὸν καὶ ℰ
κατὰ τοῦτον [r] βιῶν· προσήκειν ℨ, ὡς ἔτι καὶ [s] κα-
λῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέσθαι, τλὴ ἀνδρείαν
ὑπολαμβάνουσιν οὐκ [t] ἐν τῷ βιάζεσθαι τὰς νό-
μλς, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν τ ὑπθυμίαις εἶναι.
πρὸς τούτοις ℨ δὴ εὔλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας
αὐτὰς ὑπὸ τ ἐρήμλ, νλῦ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας
παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τ ἐνδείας δι' ὑ-
περβολὴν αὐτῶν [v] ἀπολέσθαι". κὴ ὁ μὲν ταῦτα λέγων
ἐπῆρτο τὰς νέας ἐπανορθοῦν, κὴ εἰς μετάνοιαν [x] ἀπά-
γειν ὧν ἔπραττον.

ια'. Ἀναστὰς ℨ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ
"μὲν, εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐσπού-
"δακας, ἐκ [y] τ πιθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς
"παρεχημέν⊖. ἐπεὶ, μὴ τοῦτον αὐτῶν ἐχόντων τ τρόπον,
"πολλάκις ἂν ἤδη κεκλασμέν⊖ ἔγνως ἂν σὺκ ὀπα-
"ρελογίστως Ἑβραίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ
"[z] προστάτ-

in *Editis* προτέπεσθε.

e Ηγητέον,] Lege ἡγεῖσθ. COCC.

f Αὐτὰς] In *Editis* αὐτὰς εἰς ἃ προστεκαλοῦντο. in *MSS.* ἑαυτὰς εἰς ἃ προεκ.

g Πάντα εἰς ἡδονλὴν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *aliiſque* πάντες.

h Ἐκέλυσε] *Al.* ἐκέλυε.

i Αὐτῶν] Illud αὐτῶν inſeruimus ex *Big.* & *Samb.*

k Συνδιεφθείροντο.] Συνεφθείροντο *Vat.*

l Ζαμβρίας] *Zimri* Maſorethis, *Zamri* Hieronymo, *Zambri* Syro Interpreti, & Ζαμβρῆς LXX.

m Συμεωνίδ⊖] Ο τ συμεωνίτ⊖ *Baſ.* & *Gen.* לשמעני λαστεμεωὶ apud Moyſen. ὁ τ συμεωνίτιδ⊖ φυλῆς ἡγεμον⊖ MSS quatuor, & Annalis Zonaræ. BERN. *Al.* Συμεωνιό⊖ & Συμεωνιτιό⊖.

n Χοσβία] Sic reſtitui hunc locum. Legebatur vulgo χοσμὶ συνῶν μαδιανίτιδι θύρε. In codice *Euſeb.* χοσμῆ, & in *Hen.* χασμῆ, imitatione LXX II. Interpretum, qui χασβὶ reddiderant malum nomen. Apud *Big.* & *Samb.* reperio χοσβία συνὼν μαδιανίτιδι θύρε. *Epiphanius* creverat ocellis non acutiſſimis χοσαμῆ συνὼν μαδ ανιτιδι θύρε, ſeu pravius μασιανίτη δύρε, *Chorami* (pro *Choſami*) *Madianitidem mulierem Dieri cujuſdam filiam. &c. Suram* vero (צור סוּר & סוּרס Flavio ἰσχυρὸν) partem quintam regni Madianici hanc *Fraudem* genuiſſe (quippe כוזבי aut כוזבית tantum indicat) ſuis literis docuit Moyſes Num. c. 25. Haud errabit equidem, quiſquis כוזבי Græca forma χοσβὶ donaverit, aut χοσβία. In iſthac Scribæ Typothetæque forte conſenſerunt §. 12. hujus capitis. Eadem שולנית appellatur in ſcholis Babyloniis. Vide Synh. p. 82. b. BERN. Ita ex *Big.* & *Samb.* reſtituit *Bernardus*, niſi quod pro Οὔρε maluerit Σύρε ex Hebraïco צור. In *Editis*, *aliiſque* Χοσμὶ συνῶν Μαδιανίτιδι Οὔρε· Vide §. 11.

o Ἐθεράπλυεν] Juxta *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐθεράπλυεν· ὅτε θύων τὰ π.

p Ἀλλόφυλον.] Non ex alia tribu, ſed ex alia gente, quæ non eſſet Iſraelitica. Ita hæc vox Joſepho uſurpatur. Ideo mox γυναῖον ξενικὸν vocat. REL.

q Οὔτ' αὐτῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* οὐκ αὐτῶν.

r Βιῶν·] Sic quinque *MSS.* in *Editis* βίᾳ. *Vet. Interpres* legiſſe videtur, κὴ κ τοῦτον βιάζεσθαι, & ei placentia violarent.

s Καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι,] Καλῶς αὐτοῖς ἂν ἔχειν *Big.* & *Samb.*

t Ἐν τῷ βιάζεσθ] Εἰς τὸ β. *Iidem.* HUDS. Ut & *Coll. Voſſ.* εἰ τῷ amabat *Coccejus.* HAV.

v Ἀπολέσθαι] Ἀπολέσαι *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀπολέσαθαι *Big.* αὐτὰ ἀπολέσθαι ex conjectura.

x Ἀπάγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἄγειν.

y Τῆς συνηθείας] Τῆς τοῦτον ἀνθείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

z Προστάτ-

"[z] προστάξεις τυραννικῶς λάβοις. ὃ γὰρ ἄλλό π μέχρι "νῦν, ἦ, προφάσει νόμων καὶ τ Θεοῦ, δουλείαν μὲν "ἡμῖν, ἐρχλὼ ἢ σαυτῷ κακουργεῖς· ἀφαιρούμενος ἡ- "μᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κ τ βίον αὐτεξούσιον, ὃ τ [a] ἐλευ- "θέρων ἐστὶ καὶ δεσπότου σὺκ ἐχόντων. χαλεπώτερος "δ' ἂν [b] ἦτ Αἰγυπτίων Ἑβραίοις φύοιτο, πιμωρεῖν "ἀξιῶν κατὰ τὺς νόμυς τῷ ἑκάστ προὺς τὸ κεχαρισ- "μένον αὐτῷ [c] ποίησιν. [d] πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς "πιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα "καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι πρόθηρμένος, καὶ κατὰ τ "ἀπάντων δόξης ἰσχυρὰν [e] τῷ ἑαυτῷ καπισκδιακώς. "ἃ δὴ πράττω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπραττα [f] πρὸ "αὐτῶν ὁμολογεῖν σὺκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε "ξενικὴν, ὡς φῆς, ἤγαγον· παρ' ἐμαυτῷ γὰρ [g] ἀκούεις "τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ' ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ "λαθεῖν προεθέμην· θύω τε Θεοῖς οἷς θύειν [h] μὴ νο- "μίζετε, δίκαιον ἡγούμενος πρὸς πολλῶν ἐμαυτῷ πρᾶγ- "μα εὐσεβὲς τῷ ἀληθεῖ, καὶ ὐχ ὥσπερ σὺ τυραν- "νίδι ζῆν, τῷ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τ βίου πάντος "ἀνηρτημένος. [i] χαρείη τ' ἂν οὐδείς, κυρώτερον αὐ- "τὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινό- "μενος.

ιϛ'. Τ ἢ Ζαμβρίς ταῦτα, περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τ ἄλλων τινες, εἰπὼν· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τ μέλλοντ, καὶ τ νομοθέτην ὀρῶν μὴ πε- ραιτέρω τῷ ὀργίσαι αὐτ προαγαγεῖν σὺν τ [k] ἀνδρὸς Ζηλωτοῦ· περίστεσε γὰρ, μὴ πολλοὶ, τ κ τ λόγων ἀσελγείας αὐτ μιμηταὶ γνώμενοι, παράξωσι τὸ πλῆθος· κ Ζαλύεται μὲν ὅπῃ τύχοις ὁ σύλλογος. προελήλυθ δ' ἂν ὅπῃ πλεῖον ἡ τ κακὸν πέρας, μὴ φθάσαν[l] Ζαμβρὶς τελευτῆσαι σὺν τοιαύτης αἰτίας. [l] Φινεέσης, [m] ἀνὴρ πάντ ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων,

"tyranni more imperaveris, obsequentem non ha- "bebis. Non enim aliud quidquam hactenus, "quam, sub legum ac religionis prætextu, nobis "quidem servitutem, tibimet vero dominatum "malis artibus adstruisti; voluptatem nobis ac ad "arbitrium vivendi libertatem adimens, quæ li- "berorum sunt & nullius sub imperio degentium. "Hebræos sane gravius, quam Ægyptii, premet, "[1] qui ad leges exigere & punire voluerit quic- "quid voluntati nostræ morem gerentes feceri- "mus. Multo autem tu justius pœna afficiaris, "quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quæ "omnium consensu erant approbata; atque ita "hoc comparaveris, ut tua, contra quam alii "sentiunt universi, valeret sententia. Cum vero "quæ nunc facio recte facta esse existimem, ita "postea de iis coram confiteri non me pigebit. "Et mulierem peregrinam, ut ais, in uxorem "duxi: (accipis quidem à meipso facta mea, ut "ab homine libero;[2] neque enim in animum in- "duxi, ut laterem) & sacra Diis facio, quibus li- "bare nefas ducitis, æquum esse existimans mul- "tas vias persequi ut tandem ad veritatem perve- "niam, & non sicuti sub tyrannide vivere, in "uno vitæ totius spem omnem reponendo.[3] ne- "que erit cur quis lætetur, qui meis in rebus "meipso plus arbitrii se habere ostenderit.

12. Cum autem hæc Zambrias de iis, quæ ipse pariter ac alii quidam male commiserunt, protulisset, populus quiescebat, quod solicitus quidem esset metu de futuris, Legislatorem vero perspicere sibi videretur amplius nolle contende- re, ne hominem insolentem magis irritaret. Me- tuebat enim, ne multi, ad verborum ejus intem- perantiam sequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimissa est concio. Fortasse autem ulterius mali vis serpsisset, ni *ma- ture* sublatus fuisset Zambrias hujusmodi ex cau- sa. *Num. c. 25.*

Phineeses Eleazari filius Aaronis nepos, vir validi corporis, animoque adhuc major, zelo Dei percitus, Zambriam Chosbiamque lancea transfigit.

[z] προστάξεις] *Samb. Busb. & Hen.* προστάσσοις. Ad clausulam λάβοις *Hen.* BERN.

[a] Ἐλευθέρων] Ἐλευθερίων in duobus *MSS.* (ἐλευθερίου in *Coll. Voss.* Est (*Tar.*) qui malit ἃ τ ἐλευθέρων.

[b] Οὕτ] Οὕτως *Big. & Samb.* & mox ἤθοιτο.

[c] Ποίησιν.] Βούλησιν *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.*

[d] Πολὺ δ' ἂν] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis* πολλῷ. HUDS. Lege πολλῷ. COCC.

1. *Qui ad leges exigere*] *Epiphanius* vertit, *qui castigare voluerit secundum sibi placitas leges facta cujuscunque.*

[e] Τῷ ἑαυτῷ] *Bas. & Gen.* τῷ σαυτῷ (idem denotat ἑαυτῷ inter cives Palladis) κατασκδιακὼς (typis forte prioribus καταασκδιακὼς) ἀτοπίαν. ἐγὼ ᵹ, ἂν σιφίλω εἰκότως ἂν πράξω νυνὶ, κρίνας *Big.* & *Samb.* Jam silet *Epiphanius.* BERN. Τῷ σαυ- τῷ καταασκδιακὼς ἀτοπίαν. ἐγὼ ᵹ, ἂν σιφίλω εἰκότως ἂν πράξω νυνὶ, κρίνας *Big.* (*Coll. Voss*) *Samb. & Vat.*

[f] Πρὸ αὐτῶν] Abundant hæc. COCC.

[g] Ἀκούεις] Ἀκούσῃ τὰς [ἐμὰς *Vat.*] ἐμ αὐτῷ πράξεις *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.*

[h] Μὴ νομίζ τε,] Mοι *Big. & Samb.*

2. *Neque enim in animum induxi,*] *Epiphanius* reddit, *non enim latere proposui, nec pro me alter delator erit,* quasi aliquid amplius in *suo codice* habuerit, quam in *nostris* exstat.

[i] Χαρείη] *Bas. & Gen.* χαιρήσῃ) ἂν. Hunc versum difficilem sensit *Epiphanius* præter ingenium suum. BERN. Ita *Big. & Samb.* Χαιρήσῃ) *Bas. & G.* HUDS. χαιρίζαν malo. COCC.

3. *Neque erit cur quis lætetur,*] In *Vet. Interp.* juxta *Vossii* Cod. *nemo autem magis se expositurus sit quam ego, qui mentem meam de iis, quæ fecerim, enunciem.* in *Gelenio* autem sic, *nemo mihi rem gratam fecerit* &c.

[k] Ἀνδρὸς] *Al.* Ἀνδρός.

[l] Φινέσης,] *Phineeses* פנחס קנאה *Phinées ὁ ζηλωτὴς Uzielidæ, & adhuc fortius apud Patres Babylonios f.* 82. Synhedrin, *& in Levitico Magno* Parasa 33. קנאי בן קנאי *καναῖος ὁ καναὶς propter zelum Levis, sed ignomine idem* Putielides, *Pontificum Hebræorum tertius, vir validi corporis; hoc de illo testantur Philo, Josephus, & Johannes ramus Pharisæi* Synh. *f.* 82. *b. animo adhuc major, jamque zelo Dei percitus, Ælfm. c.* 25. 9. *Zambriam Chosbiamque, incestos conjuges, in thalamo* כוזבה הקברה: *idem* fornix, camera, τέγος *Aquilæ,* σκηνὴ *Josepho,* האהל القبة *& pariter Saadiæ, Salomoni, Cimchioque, Symmacho* κοιτῶνα, *non* πυθμένα: *sed interpretibus Ptolemæi regis* fornax, *ubi offenderat, vindice pilo ambos transfodit modoque merito jungit.* רומח *vero Josephus perite interpretatus est* ῥομφαίαν, *i. e. lancea Hispanorum, seu framea Alemannorum ex etymo. A Græcis enim in Germaniam illatum est hoc vocabuli, licet aliter existimabat Corn. Tacitus. Hastam longam* ῥομφαίαν *vocant Hesychius & Photius, Rumicem Festus, Gellius Rumpiam è Græco.* רומח *insuper* σκηπτοῦχος τοῖς ὁ. δέκα *Aquilæ, & Symmacho contus. Hoc autem exemplo pars sincera juvenum, sumtis animis plusquam suis, cognati exercitûs libidinem atque apostasiam ferro castigat: sæviit & latius pestis. Ita* 24000 *Hebræos perdidit Venus Moabica. His porro vindictis promerui Phineeses, Num. c.* 25. 12. *Mal. c.* 2. 5. *diuturnum ac ferme continuum Primatum suæ stirpis, necnon* בוירת שלום *i. e. eam vivendi felicitatem, ut post longa sæcula Christus olim adventarit orbem terrarum judicatum, hoc Angelo fœderis, hoc patre patrato inductus; ita suadet filius Uzielis. Lege itaque Num. c.* 25. & Ψ. *c.* 106. 28. *Eccles. c.* 45. 28. 1 *Macc. c.* 26. 54. & 1 *Cor. c.* 10. 8. *Pestilentiamque f.* 58, 59. *Et Paraphrasin Jonathæ, unde hæc assumsi:* והנא גור לירת ית קימי שלם ואעבריניה מלאך קיים ויחי לעלמא למכשרא נאולתא בסוף יומיא. *Tantidem etiam eruitur ex antiquo monumento Rabbinorum* סיפרי: תחת אשר קנא לאלהיו ותחר אשר הזירה למורת נפשו וכפר על בני ישראל לא נאמר אלא ויכפר שיער עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר ער שיהיו המיתים. *Statimque colligit idem Commentarius,* XVIII *Pontifices hoc homine prognatos præfuisse Ædi priori, imo* LXXX *Secundæ, ubi mitra pretio plerunque verterat. Simile insuper Adamantius noster à similibus:* ὡς ἀμφίτομοις, ἐκ οἶδα πόθεν κινούμενοι, οἱ ἐσφοῖ ἐδιδόασι, φιτοὺς τ ἐλεαζάρ ὑὸν αὐτὸν εἶναι ἡλίου, καὶ τὸ ἀθάνατον σὺν τοῖς ἀριθμοῖς αὐ- τῷ ᾳβ τ ὀνομαζομένης εἰρήνης ἐπηγγέλθαι. *Atqui eisdem pene verbis Rabbi Lazarus* ἐν τοῖς κεφαλαίοις, חיסב הקדוש ברוך הוא שמו של פנחס בשמו של אליהו. Apocrypha *igitur jam vocat Origines Sacrarum Literarum exegeses, quæ à Pharisæis acceptæ per tot sæcula miseri Judaismi percolarunt. Inde ait Samuel Laniadus ad c.* 20. *Judicum ex Davide Cimchiorum,* מקצרי רזל אמרו כי פנחס זה אליהו. *Eandem paradoxin tangit Abenesdras, Abarbanelis, Explanatoresque alii, ut scias Rabbinos non nuper delirasse in Sacris; utinam & nostri homines temperantius egissent in tam Divino codice. Addam huc & adnotationem Rabbinicam Hieronymi ad ultimam mansionem Hebraicarum.* Phinees zelatus zelum Domini, accepit præmium in æternam memoriam, armum victimæ. *Ita enim Jonathan, post Doctores Ænigmaticos,* Cholin *fol.* 134. *b, interpretatur Num. c.* 25. *v.* 13. ᾧ ἔσαι αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐ- τοῦ μετ' αὐτὸν ᾳβ τ ἱερατεία αἰωνίας, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε τῷ θεῷ αὐτοῦ· quia prenserat ille lanceam brachio suo וברעיה, scortumque percusserat אל קבתרה, orèque tenus בפומיה oraverat (ψ. 110. פלל·) causa populi Hebræi, commeruit sane pro toto Sacerdotum ordine tria illa dona seu μετάλλου, armum, malam, & ventriculum, יכנו כהניא לתלת מתנן ורדוא ולעא וקיבתא. *Vide Num. c.* 25. 1 *Cor. c.* 10. 8. ψ. 106. 28, 29, 30. *Eccles. c.* 45.

ſa. Phineeſes, vir cætera juventutis facile princeps, patriſque dignitate omnium ejuſdem ætatis eminentiſſimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, & Moyſis ex fratre nepos) doloris acerbitate victus ob ea quæ patrârat Zambrias, &, antequam ex impunitate in majus aliquod facinus creſceret inſolentia, ſupplicium manu ſua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti eſſent *flagitii* auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque præcellenti corporis robore, ut non prius, cum periculum aliquod aggredi conſtitueret, ab eo deſiſteret, quam illud expugnaſſet & victoriam de eo reportaſſet) Zambriam, in tentorium ipſum conſequutus, pariter ac Chosbiam eodem lanceæ ictu interemit. Juvenes autem omnes, qui virtutis aliquid ſibi vendicarent & honeſtatis ſtudio tenerentur, Phineeſis fortitudinis exemplo accenſi, ejuſdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges *patrias* violârant, horum egregia virtute perempti ſunt. Peſte autem *reliqui* omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot è cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad hæc impulerunt, à Deo pro ſceleris ſociis habiti, pariter ſublati erant. Mortui ſunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

Phineeſis exemplo ſincera pars juvenum, cognati exercitus libidinem atque apoſtaſiam ferro caſtigat. Dein ſævit latius peſtis. Num. c. 26.

καὶ τῷ Ϛ πατρὸς ἀξιώματι [n] τὰς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζαρ γὰρ Ϛ ἀρχιερέως ὢν υἱὸς ἦν, Μωϋσέως δὲ [o] ἀδελφοῦ ἰδιοῦς· ἀθυμήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ Ϛ Ζαμβρίᾳ, καὶ μὴν ἰσχυροτέραν γνώμην τὴν ὕβριν ὑπὸ τ [p] ἀδείας, ἔργῳ τῷ δικῇ [q] αὐτὸν εἰσπράξασθαι βιάζηται, καὶ κωλύσαι βιαίῳ τῷ θανάτῳ εἰς πλείονας, τῶν δεξαμένων ἀ κολαζομένων· τόλμῃ δὴ [r] καὶ ψυχῆς καὶ σώματος [s] ἀνδρεία τοσοῦτον ἀπέλιπεν, ὡς μὴ ἀθρόως, εἴ τινι συρραὴ τῶν δεινῶν, ἀπαλλάττεσθαι, μὴν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκῃ τῷ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν· ὅπλῳ τῷ Ϛ Ζαμβρίᾳ σκληρὸν θάνατον ὁμοίως, αὐτόν τε παίων τῇ [t] ῥομφαίᾳ καὶ τὸν [v] Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ Ϛ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τῆς [x] Φινεέσ τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ὅπλῳ τοῖς ὁμοίοις [y] Ζαμβρίᾳ τῷ αἰτίαν εἰληφόσιν. ἀπώλλυντο μὲν δὴ καὶ ὑπὸ τῆς τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τ θανησιμαίων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες καὶ λοιμῷ, τοῦτο ἐπισκήψαντι θεοῦ τῷ νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες, κωλύειν δέον, ἐξώτρυνον αὐτοὺς ὅπλῳ ταῦτα, [z] συναδικεῖν τῷ θεῷ δοκοῦντες, ἀπεθνῄσκον. [a] ἀπώλλυντο μὲν δὴ οὐκ τ πάντων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων καὶ [b] δισμυρίων.

ιγ'. Τὰ

45. & 1 *Macc. c.* 26. 54. BERN. Ita alibi apud *Joſephum*. Φινεὲς in *Editis*, *Aliiſque*, juxta *Interpretes* LXX. Φινεάσης malit *Bern.* Eandem hiſtoriam habes apud *Philonem*, p. 105. & *Zonaram*, p. 27. Vide infra, p. 222. v. 14.

m Αὐτῷ] Καὶ αὐτῷ *Samb.*

n Τοὺς ἡλικιώτας] Πολὺ τοὺς ἡλικ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

o Αδελφοῦ ἰδιοῦς·] Μωσέως ἀδελφοῦ ἰοῦς *Baſ.* & *Gen. m.* ἀδελφοῦ παιδὸς ἰοῦς vel ὑὸς *Big.* & *Samb. Fratris Moſi nepos*, Epiph. *m.* ἀδελφοῦ ἰωνὸς bene *Tor.* Excudi novis typis juſſi ἀδελφοῦ ἰδιοῦς, ſive ἰοῦς. Sufficeret tamen pro *nepote* μωϋσέως ἀδελφοπαιδοῦ aut ἀδελφιδοῦ, omiſſo altero ἰοῦς preli *Baſil.* BERN. Ita cum *Bernardo*. ſi quis ἰσιος malit, per me licet. In *Editis* Μωϋσέως ἀδελφοῦ ἰοῦς. in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Μωϋσεως οἱ ἀδελφοῦ παιδὸς ἰοῦς *Epiphanius* vertit, *fratris Moyſi nepos*. Eſt qui conjicit, M. ἀδελφοῦ ἰωνός. Sufficeret tamen pro *nepote* Μωϋσέως ἀδελφοπαιδοῦ aut ἀδελφιδοῦ.

p Αδείας,] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἀδικίας.

q Αὐτὸν εἰσπράξασθαι] Hoc modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν.

r Καὶ ψυχῆς] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

s Ανδρεία] Ita *Big.* quod licet per Grammaticum Dyſcolum. ἀνδρία *Samb. Busb. Hen. Gen.* & *Baſ.* ex meante Hori Philologi. BERN. *Al.* ἀνδρεία, & mox ἔσχεν.

t Ρομφαίᾳ] Ρομφαία *lancea* Hiſpanorum, ſeu *framea* Alemannorum. ῥομφαίαν *haſtam longam* vocant *Heſychius* & *Photius*.

v Χοσβίαν] Χοσζίαν *Samb.* χασβίαν *Hen.* & *Busb.* Hanc enim *Decipulam*, Veneris Madienæ ædituam primariam, Græci χασβὶ, Syri ܟܣܒܝ appellitant, & Samaritæ in ſuis paraphraſibus לְכַזְבָּה, puto pro לְכַזְבָּה, ἡ ψεῦσις. BERN. Ita etiam ſupra p. 220. v. 21. Χοσβίαν *Hen.* & *Busb.* Χασβὶ etiam & Χασβὶ appellatur.

x Φινεὲς] Nomen zelotæ פִּנְחָס, quod *Grandis* & εὐμεγέθης i. فنحس ſuo etymo indicat, *Pinhas* enunciat Maſora Samaritarum ac Judæorum, φινεὶς verſio Alexandrina, *Phinches* Syrorum illa, φινχὰς Arabicæ aliquot. Idem apud Joſephum ſcribitur ſæpiſſime φινεέσης, φινεέσ, nonnunquam φινεέσσ, & juxta codd. *Busb.* & *Hen.* φινεάσσ, rarius φινεὶς obſervato termino Hebraico. Mihi placet forma recta φινεάσης. Eandem autem hiſtoriam ex Moyſe ſic prius diduxerat Philo: Ο ὃ βαλάκης οὐκ ἀπὸ σκοπὸν νομίζας εἶναι τὰ λεχθέντα (à Balamo nimirum conſultore peſſimo) τ κρ' μοιχῶν νόμον διδασκαλίαν, καὶ τὰς ἐπὶ φθορᾷ καὶ πορνείᾳ κεκλῶσι ἀνελὼν, ὡς εἰ μηδὲ τὴν δρχὴν ἐγεφύρωσαν, (hæc inconſiderate dicta & impotenter, ut ſunt multa apud Philonem:) ἀνέδην ἐπιτρέπῃ ταῖς γυναιξὶ τὰς ὁμιλίας ποιεῖσθαι, δεδοίκασι γὰρ ἀδείας, τὴν πληθὺν τ μυριακὸν ἐπάγουσι, πολὺ πρότερον τὴν ἀθροισιν αὐτῶν ὀπατῶσαι ἢ τρέψασαι ταῖς γοητείας πρὸς ἀσέβειαν· ἦσαν υἱὸς δ δρχιερέως φινεὲς ἐπὶ τοῖς γινομένοις σφόδρα χαλεπῶς, ἐνεανιεύσατο νεανείαν ἀνδρὶ καλῷ καὶ ἀγαθῷ προσήκουσαν. ἰδὼν γάρ τινα τ ἀπὸ Ϛ ἡδονὰς θυσίας καὶ εἰσιούσας πρὸς πόλιν, μήτε κεκυρῶσθαι εἰς τὸ δαιμόνιον, μήτε λανθάνειν τοὺς πολλοὺς πειρώμενον, μὴν' οἷα φιλεῖ κλέπτοντα τὴν εἴσοδον· ἀλλὰ μετ' ἀναιδείας θράσος τὴν ἀκοσμίαν ἐπιδεικνύμενον, καὶ φρυαττόμενον, ὡς ἐπὶ σεμνῷ, πράγματα τῷ καταγελάστῳ· πάνυ πικρανθεὶς καὶ πληγωθεὶς ὀργῇ δικαίᾳ, ἐπεισόδημὰν ἔτι κατ' εὐνὴν κειμένῳ ἀμφοτέρους, τόν τ' ἐρασὴν καὶ τὴν ἑταίραν ἀναιρεῖ, διότι ἀπορῶν ὑπηνέτρια σκηνίσμοις. τοῦτο θεασάμενοί τινες τὸ δράδειγμα τ τὴν εὐσεβείαν καὶ θειοτέραν ἐζηλωκότων, ἀπεσάξαντο μανίαν ἐμιμήσαντο, καὶ πάντας τοὺς τελεθέντας τοῖς χειροποιήτοις συλλήβδην καὶ φίλους ἡδέως ἀνελόντες, τὸ μὲν μίασμα τῆ ἔθνους ἐκαθάρθησαν, ἀλλὰ τ τ ἀπηνεστάτην ἀπαιτοῦντες τιμωρίας. τετρακισχιλίους δὲ φασι πρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. ὡς ὃ ἀρχιερεὺς γέρας ἐπέθηκε τῷ υἱῷ Ϛ δρχιερωσύνῃ, ὃς πρῶτος ἐπὶ τὴν ἀμείναν ἀρκτον, ἑξῆς δ' ἄλλοι μυρίοι. φασὶ δ' χρησμοῖς δωρησάμενον ὁ θεὸς φινεὲς τὸ μέγιστον ἀγαθὸν εἰρήνην, ὃ μηδεὶς ἑκὼν ἀνθρώπων ἄλλῃ· ὡς τῇ εἰρήνῃ, καὶ παῖδας παίδων ἱερωσύνης αὐτῷ καὶ γένει κληρονομίαν ἀναφανεῖν. Alibi ille ænigmatum doctor, Φινεὲς ὃ ἱερεὺς ὁ ζηλώσας τ ὑπὲρ τοῦ ζῆλον, τ σεβασθέντα, τυ. ἐστι τ ζηλωτικὸν λόγον λαῶν, οὐκ ἐστὶ δ πρὸ ἢ ὑπερβαίνοντα τὴν μαθιανῖτιν. ἢ χάλκεον ἄθλον καὶ κλῆρον λαμβάνῃ δίτ. ὃν, εἰρηνῶν καὶ ἱερωσυνῶν. Et de nominibus permutatis, Τοῦτο ἔπαθεν, ἵνα ὁ εἰρηνικὸς καὶ ἱερεὺς δ θεοῦ τραπὸς φινεὲς, ὑπερμαχῶν οὐκ ἐπιλοίδορος ἦλθε, φύσει μισοπόνηρος ὢν καὶ ζῆλῳ τ καλῶν κατεχόμενος σεβασθέντα λαῶντι, τὸ δ' ἔστι. ἠκονημένον καὶ ὀξὺν λόγον, ἐξεπύθετο ῥᾳδίᾳ καρτερᾷ χρησάμενον καθαιρετήσαι. &c. Zonaras per compendium itidem dixit, Ζαμβρὴς μὲ φύλαρχος ὢν φυλῆς τ συμεωνίδος, καὶ μαδιανίτιδι συνοικῶν, καὶ φανερῶς ἐκείνης ἐρῶν, μισθὸς κατηναδόσατο, καὶ μὴ ἂν ποτε τὴν γυναῖκα καταλιπεῖν διωμόσατο. ὁ φινεὲς δ' δ ἀρχιερέως ὢν παῖς δ ἐλιάζαρ φθονήσας, οὐκ ἀνέσχε παίων τῇ ῥομφαίᾳ τὸν μαδιανῖτην καὶ τ ζαμβρὴν, ἕως καὶ ἄμφω ἀπέκτεινεν. ὃν καὶ ἄλλοι νέοι, οἷς ἀρετῆς ἔμελε, μιμησάμενοι, ἀνῄρουν τ νέων τοὺς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοφύλοις συνομήσαντας. ἀπώλυντο δὲ ἄνδρες οὐκ ἐλάττους μυρίων καὶ τετρακισχιλίων. BERN. Hic loci φινεάσσ *Busb.* & *Hen.* Vide ſupra p. 221. v. ult.

y Ζαμβρίᾳ] Ita *Vat.* ut & ſupra p. 222. v. 21. Ζαμβρὶ in *Editis*. Ζαμβρία *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Ζαμβρῇ *Hen. Busb.* & *Oecumen.*

z Συναδικεῖν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* συναδικεῖν τ Θεὸν *Vat.* in *Editis* ἀδικεῖν τῷ Θ.

a Απώλυντο] Ita duo editorum, ac privatorum librorum duo; ſed & *Zonaræ* Annalis. ἀπώλυτο *Bigotius*, *Sambucus*, & *Epiphanius*. BERN. Απώλυτο *Big. Samb.* & *Epiphan.*

b Δισμυρίων.] Deſideraverat enim ſub hoc facinore de ſuis copiis Clementiſſimus Imperator haud minus quam ארבעה ועשרים אלף, τέσσαρας καὶ εἴκοσι χιλιάδας, c. 25. 9. Quanquam ἀνάγραφα harum Originum vetera novaque millenarium unum diſſimulant, puta *Caſſiodori*, *Big. Samb. Hen. Busb. Drungarii*, *Zonaræque*. Veruntamen miror magis quod B. Paulus apud Judæos Corinthios adfirmarit Epiſtola priore, cecidiſſe olim mœchæ gentis ὡς μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδας; cum Philo eodem plane tempore inter verpos Alexandrinos ſcripſerit de ea calamitate, ut ſupra monui, τετρακισχιλίους πρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι μιᾷ ἡμέρᾳ. Oecumenius legerat forte in exemplari aliquo V. T. καὶ ἐπεσον οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. Verum ex fraude Libraria. Unde neceſſe habuit & hæc ſubnectere, τινὲς δ' τ ἀναγεγραμμένων τὰ πλείω εἰκοσιτέσσαρες ἔθεσαν. Vetus ille mos, ex novo ut Scioli Græcanici corrigerent vetus Inſtrumentum; at deplorandæ plane fatuitatis apparet, propter Synagogas Scholaſque adeo frequentes Judæorum ac Samaritarum. Dicendum igitur Zelotarum gladium ſuſtuliſſe mille milites pollutos, cæteroſque telo Dei fuiſſe peremptos. Aut Deſcriptores Epiſtolarum Paulinarum pro εἰκοσιτέσσαρες χιλ. jampridem præcipitaſſe εἰκοσιτρεῖς χιλ. Nihil ſane boni huc attulit ex jure Rabbinico ὁ ἐλαιοβάπτης. BERN. Ita cum *Schotano* reſcripſit *Bernardus* ex *Num.* c. 25. v. 9. quanquam in *Codd.* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* ſit τετρακισχιλίων & μυρίων. *B. Paulus* in Ep. 1. ad *Corinth.* c. 10. v. 8. dicit εἴκοσι τρεῖς χιλιάδας cecidiſſe: cum *Philo* eodem fere tempore ſcripſerit τετρακισχιλίους πρὸς τοῖς δισμυρίοις ἀναιρεθῆναι. Dicendum igitur

ιγ'. Τοῦτο ἢ τούτης παροξυνθεὶς τ αἰτίας Μωϋσῆς, ὅτι τ [c] Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. περὶ ὧν τ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μ μικρὸν [d] ἐρῶμεν, πρόθεσιν ποιησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. [e] δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τὴν ἔ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ Βάλαμον, ὠφεληθέντα ὑπὸ τ Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπιβλάψωσι τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ὑ δυνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην δ' ὑποθέμενον, ἧ χρησαμένων τ πολεμίων ὀλίγου τὸ τ Ἑβραίων φῦλον διεφθάρη τοῖς ὑπτιοδόκμασι, [f] νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν γνωμένου μάρτυρος ἔ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τ ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς τισι [g] δοκεῖ, ἔστω σκοπεῖσθαι.

13. Hæc autem causa fuit, cur Moyses, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miserit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius istud, à quo digressi sumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par esse arbitror, ut Legislatoris hac in re consilium non prætereamus sine laude. Balamum enim (qui à Madianitis accitus ad Hebræos exsecrandos, & Dei quidem providentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo secius tamen tale consilium dedit, ut, hostibus eo usis, parum abfuerit, quin populus universus suis *de religione* studiis depravaretur, quibusdam vana de iis opinione infectis) magno *quidem* dignatus est honore, quod scriptis mandarit ejus vaticinia. Et quando ei licuisset omnem ex illis famam & gloriam sibi tribuere & privatim vendicare, præsertim cum nemo esset testis qui eum falsi arguere potuerit, illi *tamen* testimonium perhibuit, ejusque memoriam literis consignavit. Sed hæc quisque ut libuerit, ita consideret.

Balami vaticinia haud dissimulat Moyses, Historicorum primus ac integerrimus.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως ὅτι Μαδιανίτας Ἑβρῶοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

CAP. VII.

Ut Hebræi cum Madianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

Bellum Madianiticum, Principum quinque exitio & spoliis opimis memorabile, Num. c. 25. & Ios. c. 13. 21. & Philo, p. 649. Copias Hebræas tum duxerat Phineesses.

ΜΩϋσῆς ἢ, ὥσπερ ὧν κ [h] προεῖπον, ὅτι τὴν [i] Μαδιανῖτιν γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας [k] δισχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς τ ἴσον ἀριθμὸν ὁπλίσαντος· [l] καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε [m] Φινεέσιον, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, φυλάξαντα τοῖς Ἑβραίοις [n] τοὺς νόμους, καὶ τ παρανομοῦντας τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησάμενον. Μαδιανῖται ἢ, [o] προπυθόμενοι τ στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἡθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τ χώρας, ᾗ προσδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμενοι πρείμενον αὐτούς. ἐλθόντων ἢ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τ Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον· οἵτε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ἦσαν· [p] Ωεός τε καὶ [q] Σύρης, ἔτι ἢ Ροβέης τε καὶ [r] Οὐρης· πέμπτος ἦ Ρέκεμος, ἣ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τ Ἀραβίων ἔχουσα γῆς, καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντων ἔ Ἀραβίων ἔ [s] κτίσματος βασιλέως τὸ ὄνομα [t] Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. τραπέντων ἢ τ πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκήτορας γυναῖκάς ἅμα καὶ ἀφθείρανται

Quinque autem erant; Oëus & Sures, quin & Robees & Ures: quintus vero Recemus, cui cognominis urbs in terra Arabiæ primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Græcis Petra dicta. Fusis fugatisque hostibus, regionem eorum diripuere Hebræi; multumque prædæ capientes, & incolas, *viros* cum mulieribus, interficientes, solis vir-

Areceme, Petra, Arabiæ cognominis metropolis.

---

tur Zelotarum gladium mille sustulisse, cæterosque telo Dei fuisse peremptos: aut mille *primorum* periisse, reliquos è *plebe*.

c Μαδιανιτῶν] Quoties, obsecro, monebimus *μαδιλιτῶν* scribi in membranis *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* & quandoque *μαδινιτῶν*, pro *μαδιανιτῶν Bas. Gen. Stephanique Byzantii.* Agnosco tamen perlubenter *μαδιλωαίων* cum LXXII. Interpr. & *μαδιλιτῶν* formas alias gentiles, Arabibusque dilectas. Mox *στρατιὰν ἐξέπεμψε Hen.* BERN.

d Ἐρῶμεν,] Ἐπαγγελλόμεν *Big. ἀπαγγελλόμεν Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

e Δίκαιον] *Al.* δίκαιον ἐ ἐπὶ τ. & in *Vet. Interp.* δίκαιον γὰρ ἐ ἐπὶ τ.

f Νοσησάντων] Νοσήσαντων *Samb.*

g Δοκεῖ,] Δοκῇ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δοκεῖ, ὅτω ἐ σκοπεῖσθαι ὧδε τούτων *Vat.*

h Προεῖπον,] Προείπομεν (*Coll. Voss.*) *Samb.*

i Μαδιανῖτιν] *Al* Μαδιανίτιν, & Μαδιανιτῶν.

k Δισχιλίους,] Εἰς δισχ. *Samb. Big.* & *Vat.*

* *Pari ex unaquaque tribu numero delecto:*] Sc. *mille.*

l Καὶ στρατηγὸν] Ita *Bas. G. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐ στρατηγὸν αὐτῶν *Big.* στρατηγὸν δ' αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* στρατάρχην αὐτῆς *Zonaras.*

m Φινεέσιον,] Sic placuit rescribere ex p. 224. v. 2. Φινεὲς *aliis.*

n Τοὺς νόμους,] Præsertim Halacam illam *de ulciscendo connubia Syriaca*, sicut Doctores Babylonii tradidere, ופנחס ראה מעשה בני ישראל וגזר תלכה הבועל ארמית קנאין ופוגעין בו. Vide Pesictam, atque Uzielidis Paraphrasin Num. c. 25. 7. BERN.

o Προπυθόμενοι] Ita (correxerat & *Coccejus*) *Vat. Samb.* à manu secunda. & *Vet. Interpr.* προθυμούμενοι *Bas. G. Big.* & *Samb.* à manu prima.

p Ωεὸς] Principum Madienorum primus in optimis libris vocatur ווי, quod est *uvi*, aut ab ore Syro & Samaritico *Avi*. In codicibus cunctis Josephi seu Græcis seu Latinis ὀχ vel *Och*. Facile enim commutantur invicem νώ, νῶχ, & similia. Scripsit sane Flavius ϋϊ aut ὔϊ. Secundus ὄσυς Big. ἰασύης Samb. σύεγης Hen. & Busb. aut correcte σύης apud Bas. & Gen. *Sur* Epiphanio & Hieronymo pro Hebraico צור, صور. Is erat Chozabæ lascivæ puellæ parens alter infelix. Tertius Regulorum nomen habuit רבע *Rebah*, Hieronymo *Rebe*, LXX. Interpr. ῥοβὶ aut ῥεβὶκ, aut ῥοβὸκ pro ῥοβὰγ aut ῥοβοῦ. Josepho concinne ῥοβέης; indeque *Robe* & *Robeth* apud Interpretem Scholasticum. Quartus est ὄρης Flavio, Epiphanio *Hiur*, quasi ἰούρης vel ὄρης: LXXII. Interpr. ὦρ, Moysi חור i. e. χὼρ. Ultimus pentarchiæ Madinaiticæ רקם, Interpr. LXXII. ῥεκὸμ, Judæis cæteris *Recem*, aut Græco ritu ῥέκεμος, *Recem* & *Regem* Epiph. qui Arabiæ Petræ Metropolin de se insignivit, ut putant. Vellem enim contra tot exemplaria Josephi, *Bas. Gen. Big.* & *Samb.* & *Arecen* aut *Arecem* Epiphanii, & contra Onomasticon Eusebii, rescribi potius τὸ ὄνομα ῥεκέμη. Imo vox ipsa ῥεκέμη aut رقيم *Petram* significat, ut supra diximus, & cum emphasi ἡ ῥεκέμη. BERN. Ita *Bernardas*, cui tamen non displicet Εὐϊος. in *Editis*, *alisque* Ωχος. Sed facile commutantur invicem, ut Νώχος, Νῶχος, & similia.

q Σύρης,] Ασυρ *Big.* (*Coll. Voss.*) Ιασύης *Samb.* Ασυρίης *Vat.* Σύεγης *Hen.* & *Busb.*

r Οὔρης·] *Hiur* apud *Epiphan.* quasi Ιούρης vel Οὔρης. Οὖρ LXX. unde Οὔρης placuit *Bernardo*. In *Editis* Οὔρης.

s Κτίσματος] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* κτήματος.

t Ἀρεκέμη] Ρεκέμη *Vat.* unde præfixo articulo *Areceme* aut *Hareceme*, & per apocopen *Arce*. de qua supra ad p. 208. v. penult.

v Φι-

virginibus peperceruntque hoc à Moyſe in mandatis acceperit Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi *victor in caſtra* rediit; prædam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ovium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum & argenteorum vim ingentem, ad uſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductæ ſunt etiam & virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque prædam partitus, ejus quidem partem unam quinquageſimam Eleazaro dedit & ſacerdotibus, Levitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiave eis inter fruendum oborta.

Jeſum ſucceſſorem ſuum declarat Moyſes, Deo ſic volente, Num. c. 27. Deut. c. 34. Joſ. c. 1. & Philo, p. 698.

2. Moyſes autem, jam ætate provectus, Jeſum deſignavit, qui ſibi in prophetæ & ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo jubente ut ſummum rerum imperium ei deferret. Jeſus etenim omnem juris divini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe præceptore uſus.

Gadis ac Rubeli tribubus integris dimidiaque Manaſſitidi trans Jordanem ex voto conceditur regio Amoritis, paſcuis felix. Num. c. 32. Deut. c. 3.

3. Per idem tempus duæ tribus Gadis & Rubeli & dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero & aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obſecrantque Moyſen, ut ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos prælia contra Chanaæos metu detrectaſſe, & pecorum curam ut honeſtam *otioſe deſidendi* occaſionem inveniſſe, ignaviſſimos eos appellat, & qui ſpecioſum timiditati ſuæ prætextum excogitarunt. Velle quidem eos à labore vacuos luxu ætatem agere, cum *cæteri* omnes ærumnas pertulerint, ut terræ quæſitæ forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum præliorum diſcrimina, ut terram à Deo Jordanem trajicientibus promiſſam caperent, devictis illis quos à nobis pro hoſtibus Deus haberi juſſerat. Illi vero ducem gravius commotum videntes, juſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, ut id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, ut, præda in locis tutis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina & prælia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, ajebant, poſtquam oppida in præſidium liberorum & conjugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, una cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum pontificem & Jeſum ac cæteros magiſtratus, *eorumque præſentia* illis concedit Amoritidem ea lege, ut cognatis tribubus *cum*

πες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τῷ τοῦ Μωϋσέως [v] φινεέσῃ κελεύσαντι. ὃς ἦκεν ἄγων τ' στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον· βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ [x] πεντακισμυρίας, ὄϊς δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας· χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκοπῆς, ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἀφθονίας σφόδρα ἐτύγχανον. ἦχθησαν δὲ [y] καὶ παρθένοι πρὸς δισχιλίας καὶ [z] τρισμυριάδας. Μωϋσῆς δὲ [a] μερίσας τὴν λείαν, τὸ μὲν ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν Ελεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, λαβὼν δὲ τὸ ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δὲ λοιπὴν νεμεῖ τῷ λαῷ. καὶ δίκαιον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκυθρωπῆς ταύτης ἀπολαύειν [b] ἐμποδιζομένοις.

Β'. Μωϋσῆς δὲ, γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, Δεύδοχον [c] ἑαυτῷ Ιησοῦ καθίστησιν ὅτι τε [d] τὰ προφητείας, καὶ στρατηγὸν εἶπε δήσεσθε γησόμενον, κελεύσαντος δὲ καὶ θεοῦ τούτῳ τὴν προστασίαν ὑπερέψαι τ' πραγμάτων. ὁ δὲ Ιησοῦς πᾶσιν ἐπεπαίδευτο τὴν τοῦ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, [e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.

Γ'. Κἂν τούτῳ δύο Φυλαὶ Γάδ τε καὶ [f] Ρουβήλ καὶ τὸ [g] Μανασσίτου ἡμίσεα, πλῆθος τετρακοσίων χιλιάδων καὶ πολλῶν καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τ' Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν [h] Αμωρῖτιν προσοικεῖν, δοκιμήσαν ἅμα. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήμασι τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς, δείσαντας τὴν πρὸς Χαναναίους μάχην, προφάσει ὑπερεπῆ τὴν τ βοσκημάτων ὑπιμέλειαν [i] ὑρῖσθαι, κακίσας τε ἀσπερ καλῶς, καὶ δειλίας [k] ὀνείδισμα προφάσει ὑπενόησαντας. αὐτοὺς μὲν βέλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως ἀφέμενους, [l] πάντων τεπαλαιπωρηκότων ὑπερ τ κτήσασθαι τὴν αὐτομένην ὑπ' αὐτῶν γῆν· [m] μὴ θέλειν δὲ, σωσαμένους τ' ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν, ἣν ἔμελλον αὐτοῖς τ Ιορδάνῃ ὁ θεὸς προδώσειν [n] ὑποσχήσθαι, ταύτην λαβεῖν, καταφρονήσαντας ἐς σκέψιν ἀπόδειξιν ἡμῶν πολεμίους. [o] οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, [p] ἀπελογοῦντο· μὴ δι' φόβον [q] κινδύνων, μηδὲ δι' τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν [r] πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι πρὸς τὰς ἀγῶνας [s] καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτὸ δίδοντος, [t] συναπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ελεάζαρον [v] τ' ἀρχιερέα καὶ Ιησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν [x] Αμωρῖτιν αὐτοῖς ὑπὸ τῷ συμμα-

[v] Φινεέσῃ] Ita *Vat.* in *cæteris* Φινεέ, Φινὲς, aut Φινεές.

[x] Πεντακισμυρίας,] Βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας καὶ ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας hæc *Epiphanius* offenderat. βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄεις (*Big.* ὄϊς) δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Big.* & *Samb.* βόας μὲν γὰρ διχιλίας καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας Typographi *Germanici.* Emendo potius Moyſe duce, βόας μὲν γὰρ δισχιλίας καὶ πεντακισμυρίας· ὄϊς (ſic enim ſtringunt nomen bidentum Ariſtarchus & Ptolemæus: Heſychius vero aliique adfectu Attico vel in ſyllabam contrahunt εἰς) δὲ πεντακισχιλίας πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα· ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας. Dabimus itaque viliſſimæ prædæ ſuum numerum. BERN. Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ὄνος non ὄϊς habeat *Samb.* & σὺν pro πρὸς *Vat.* πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* Forſan ex *Moyſe* in *Num.* c. 31. ἑπτακισμυρίας, dein ὄνους δὲ ἑξακισμυρίας καὶ χιλίας.

[y] Καὶ παρθένοι] Καὶ αἱ π. *Big.*

[z] Τρισμυριάδας.] Δισμυριάδας ſolus *Big.* perperam.

[a] Μερίσας τὴν λείαν,] Ita *Vet. Interpr.* & quatuor *MSS.* (*Coll.* etiam *Voſſ.*) in *Editis*, *Aliiſque*, μερίσας τὴν λείαν, τὸ πεντηκοστὸν &c.

[b] Εμποδιζομένοις.] Lege ἐμποδιζόμενοι. COCC.

[c] Ἑαυτῷ] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Τὰς προφητείας,] Num. c. 27. 18. de Jeſu, איש אשר רוח בו; quod etiam Onceloſo & Jonathani interpretibus נבר די רוח נבואה ביה. BERN.

[e] Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.] Μωυσέος ἐκδιδαξ. *Samb.* πασῶν μ. ὃ διδάξαντος *Hen.* & *Busb.* BERN.

[f] Ρουβήλ] Ρουβὶμ *Busb.* & *Hen.* Ρουβὶμ *Zon.*

[g] Μανασσίτου ἡμίσεα,] Μανασσήλου ἡμίσεια *Samb.* μανασσήλου ἡμίσεια *Busb.* μανασσίλου ἡμισέα *Baſ.* & *Hen.* BERN.

[h] Αμωρῖτιν] Al. Αμορίτην, & Αμορίτιν. Vide p. 209. v. ult.

[i] Εὐρῆσθαι,] Εὕρεσθαι *Big.* & *Samb.* & hic cod. à nova manu εὑρίσθαι. Αἱρῆσθαι *Baſ.* & *Gen.* Cape quod vis. Supra δείσαντας ἅπ. χαν. μάχης *Busb.* & *Hen.* BERN.

[k] Εὐχήμονα] Αχήμονα *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Πάντων] Πάντων ἢ in quatuor *MSS.*

[m] Μὴ θέλειν δὲ,] *Coll Big* μὴ δὲ θέλειν δὲ.

[n] Υπόσχησθαι,] Ita *Baſ. Samb.* & *Vat.* Dicas etiam ὑπέχησθαι, aut ὑπέχοιτο pro mendo *Genevenſi* ὑπέχου). BERN.

[o] Οἱ δ' ὁρῶντες] Οἱ δὲ *Samb.*

[p] Απελογοῦντο·] Male in impreſſis, ἀπελογοῦτο.

[q] Κινδύνων,] Τῶν κινδύνων *Big. Samb.* & *Vat.*

[r] Πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν,] Ita quatuor *MSS.* in *Vat. Baſ.* & *G.* πεποιεῖσθαι pro ποιῆσθαι.

[s] Καὶ τὰς μάχας] Καὶ τὰς μάχας inſeruimus ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[t] Συναπεῖναι] Lege συναπίεναι. COCC.

[v] Τὸν ἀρχιερέα] Articulum negliget *Vat.*

[x] Αμωρῖτιν] Rurſum ἀμορίτιν *Baſ.* & *Gen.* ἀμωρίτιν *Samb.* ἀμανορίτιν *Big.* ἀμμορίτιν *Busb.* & *Hen.* pro האמרי ארץ ἔρεις ἀμορεὰ, ut legit Maſora Judaica. BERN.

μαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν [y] ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες δὲ ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ [z] κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμπεδεύξειν μέλλοιεν αὐτοῖς [a] ἕως ἂν ἐμπόδια ᾖ πονεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὴ καὶ Μωϋσῆς τὰς [b] δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γεγραμμένας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις· καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσαις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν [c] συγχωρῆ πολιτήσαντα καθόδου, ἐκόντων ἐξεῖναι τοῖς πεφονευμένοις συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπιτρέπει. αἱ δὲ πόλεις αἱ τοῖς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· [d] Βόσορα μὲν ἐπὶ τοῖς [e] ὅροις τῆς Ἀραβίας, [f] Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ [g] Γαυλανὰν ἐν τῇ [h] Βαταναιάδι. κτισαμένων δὲ αὐτῶν καὶ [i] τὴν Χαναναίων γῆν, [k] τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἔμελλον ἀνατεθήσεσθαι τοῖς Λευιτῶν πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς [l] κατοικισμὸν, Μωϋσέως ἐπισείλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων [m] μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ [n] Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἐκ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοιέ τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, "μετὰ δὲ κλήρου πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι· εἰ δὲ [p] ἐξ *copiis suis* auxiliarentur, donec cum *Chananæis* esset debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, urbesque validis operibus munientes, in illis deposuerunt liberos, & conjuges, & cætera quæcunque secum asportata labori essent impedimento.

4. * Quin & Moyses decem urbes *in ea regione* exstruit, inter illas quadraginta octo *sacras* recensendas; quarum tres in Asyla tribuit, quò percussores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: statuitque exsilii tempus vita pontificis, sub quo profugisset homicidii reus, definiendum. cujus post obitum domum reverti permisit, cognatis interempti *durante exsilio* potestatem habentibus homicidam *impune* occidendi, si eum extra urbis fines egressum deprehenderent. præterea vero nemini *eum perimere* licebat. Urbes autem, in perfugium constitutæ, hæ erant: Bosora quidem in Arabiæ finibus, Arimanum vero in terra Galadena, & Gaulanan in Batanæade. At, cum Chananæam adepti essent, tres alias Levitarum civitates perfugis ad habitandum assignaturi erant; *hoc illis* Moyse imperante.

Ex XLVIII *urbibus Sacris trans Jordanem* x *condidit Moyses: tresque cæteris editiores homicidis fortuitis aperuit, adversus familiæ imminutæ vindices. Num. c.* 35. *Jos. c* 20. *&* *Philo, p.* 693.

5. Moyses autem, eum adeuntibus primoribus tribus Manassitidis, eique indicantibus, ut præcipuus quidam ex sua tribu paterfamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem masculis non relictis, sequioris tamen sexus aliquibus, atque eum interrogantibus, an "filiabus cessura esset hæreditas, "respondit, siquidem cuiquam ex tribulibus nu- "pserint, ei tribui cum sorte sua accedere, sin vero "vi-

Decretum Moysis de hæreditate filiarum, si pater sine prole masculi deceserit. Num. c. 36. *Jos. c.* 17. *Philo, p.* 688.

y Ἕως ἂν καταστήσωνται] Ita (ut & in *Coll. Voss.*) in quatuor *MSS.* ἕως κατ. *Bas.* & *G.* μέχρι ἂν κατ. *Vat.*

z Κτίσαντες] *Big. Bas.* & *Gen.* Ita Moyses se jubente factum memorat Num c. 32. 24, 34. Significat autem jam ובנו, *Agite, instaurate, bene munitas date*, ne quid amplius, non *à fundo extruite*, quod profecto id temporis haud permitteret. Verum *Samb.* & *Epiphanius* heic legerant κήσαντες respectu לאחוזה, quod sæpe visitur eo capite. Mox τὰ ἄλλα *Big.* & *Samb.* BERN.

a Ἕν ἂν ἐμπόδια] *Big.* & *Samb.* ἕως ἂν ἐμπόδια. Contractius quidem *Big.* & *Drungarius*: αἱ φυλαὶ δὴ γάρ τι καὶ μεῖνον, καὶ τὸ ἓξ μασσητὴ ἡμίσεια, ἐσεσθε μετεως τὴν τῶν ἀμορραίων γῆν κατοικήσασι αὐτοῖς. ὁ δὲ θεὸς αὐτὸς ἀπεκάλει, καὶ μὴ θέλοντας τὸ κατὰ χαναναίους μάχης κοπον ἔχειν τοῖς ὁμοφύλοις. ἀπελογοῦτο δὲ ἐκεῖνοι μὴ τοῦτο εἶναι· ἀλλὰ πληθὺ βουκημένων ἀθλιωμένους, βάλεσθαι ταῦτα ἐν τῇ χώρᾳ καταλιπεῖν, ἀγαθῇ τυχαίσῃ κατὰ τετραποδων τροφὴν· ἵν' εἶεν αὐτοὶ κατὰ τὰς ἀγωνίας τοῖς ὁμοφύλοις συνεπαίροντες εὐζωνοι. ἐπήνεσε ταῦτα μωσῆς, καὶ τὴν ἀποδεξιν αὐτοῖς κατεκλήσεσεν ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας. BERN. A ἕως ἐμπόδια *Big. Samb.* & *Vat.*

b Δέκα πόλεις,] Quatuor erant urbes Leviticæ in portione tribus Gad, duæ in tribu dimidia Manassis, & quatuor in Ruben, uti & in codicibus quibusdam Hebræis Jos. 21. legitur: sed id comma in codicibus vulgatis non extat, cujus tamen sententiam ex hoc quoque testimonio Josephi confirmare possumus. Δώδεκα pro δέκα hic habent codd. quidam MSS. REL. (*Coll. Big.* & *Voss.*) præfert δώδεκα. HAV.

* *Quin & Moyses decem urbes* in ea regione *exstruit,*] *Ex Hebræorum Urbibus Sacris quadraginta & octo, trans Jordanem decem condidit Legislator: tresque illarum, cæteris editiores, homicidis fortuitis aperuit adversus familiæ imminutæ vindices, quo forte novum Pontificem securi operirentur. Sunt autem istæ* Bosora, בצר βόσορ LXXII βοσορ *Judæis aliis, βασορ Samaritis, in campis Moabicis, qui vocantur in Lege, ad fines Arabiæ, & Jericunti recte oppositæ: &* Ramoth *vel* Arima *in regione Galadena; tertiaque urbs Batanææ nomine* Gaulana. *Perlege Num. c.* 35. *Deut. c.* 4. 41, *&c. Jos. c* 20. *&* c. 21. *à v.* 11. 27. *&* *Deut. c.* 10. *tum Philonem de Profugis, & p.* 693. *præcipue vero placita Deuterotarum & Gemaristarum Urbis codice* Maccoth *c.* 2. *à §.* 4. *Tria autem alia Asyla* (יערי מקלט) *cis amnem Mosaicis oppositi Jesus, è fastigiis tot montium pari ab invicem intervallo erecta, quod in Chorographia sacra probe notandum* ἡυλσοίχων ἢ χεῤῥαὼν ἐ βόσορ, συχὲμ ἐ ῥαμὼθ, καδὶς ἐ γωλάν. *Talm. Hierosol.* Maccoth *f.* 31. *d. & Babyl. f.* 10. *&c. Moysi itaque, sicut alia multa, Asylorum indulgentiam pro cæde involuntaria debent juris Græcanici, Romanique architecti. Ritus idem in Ecclesia Christiana jamdiu obtinuit. In ejusmodi etenim casibus mitius quam nece nocentis animadverti, non solum rescripta Hadriani, Antonini, Alexandri, aliorumque Principum, sed ipsa humanitas dictat.* BERN.

c Συνεχώρησε] *Bas.* & *Gen.* συγχωρεῖ. *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* συνεχώρει Posthæc *Samb.* οὐκ ἐπιτρέπει, ἀὸὲ ἡ πόλεις. BERN.

d Βόσορα μὲν] Βόσορ LXX. Βοσορ *Judæis*, Βασορ *Samaritis*, urbs ad fines Arabiæ & Jerichunti recte oppositæ HUDS. Est בצר, Betzer, non confundenda cum *Bostris*, urbe postea Arabiæ dicta. REL.

e Ὅροις] Οἴκοις *Big.* & *Samb.*

f Ἀρίμανον] Ἀριμαθαιὸν *Samb.* manu priore. ἀρίμαν *Epiphanius*, tanquam à plurativo Chaldæorum רמן *Raman*. Puto Josephum edidisse suo ævo ἀρίμαν, vel ἀριμάθαν. Legimus adhuc in versione Græca S. Bibliorum modo ῥημὼθ, modo ἀριμὼθ & ἀρημὼθ, modo ἄριμα, pro Hebræo רמה, רמתא, רמתים, ראמת, *Rama, Ramatha, Ramathim* & *Ramathaim, Ramoth*, imo *Remoth* juxta Grammaticos Samariticos. Eligebantur equidem sex urbes Refugii, ut oportuit, omnes quasi ראמורת ἀπὸ, & super collibus suis satis conspicuæ & excelsæ. Fit autem ex הרמה ἄριμα, & ἀρίμαθα ὁπ ראמורת, adsciscente א sonum ac vim ע Græcanicæ, ut sæpe amat. BERN. Vide *Cellarii* Geogr. l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Est Ramoth. REL.

g Γαυλανὰν] Sic volo, pro גולן Moysis, *Golan* Maforæ Judaicæ, γαυλὰν Samariticæ, & γαυλὼν Interpretum Ptolemaicorum. Nunc habet *Big.* & *Samb.* καὶ γαύλαναν ἢ *Bas.* & *Gen.* καὶ γαυλαδηνὰν δ'. *Epiphanius* γαύλαλιν ἢ. An emendari præstat vitium typorum *Basilienſium* hunc in modum, ἐ γαύλανα ἓ μασσητὴ, tu vide, & æstimato. BERN. Gaulon. REL. Cum *Coll. Big.* consentiebat *Coll Voss.* HAV.

h Βαταναιάδι.] Ita *Bas.* & *G.* perite. dicitur enim Βατανὰς & Βατανίας, ut Παναὰς. Legerat autem *Epiphanius* Βαάλδι & *Big.* & *Samb.* Βαλαΐτιδι pro Βατανίτιδι vel Βαταναΐτιδι. BERN.

i Χαναναίων] Merito nomen Cananææ soli regioni ad occasum Jordanis tribuit. Tribus Ruben, Gad & dimidia Manasse non habitarunt in terra Cananæa. REL.

k Τρεῖς ἕτεραι πόλεις] Ἡυλσοίχων ἢ χεῤῥαὼν καὶ Βόσορ, Συχὲμ καὶ Ραμαὼθ, Καδὶς καὶ Γωλάν.

l Κατοικισμὸν,] *Al.* καθοικισμόν.

m Μὲν ὡς] Illud μὲ ex *MSS.*

n Σολοφάδης] Verum equidem propter librarios disceptatur magis hodieque de nomine hujus patriarchæ, quam olim actum de hæreditate ejus adeunda. *Basileënsibus*, eorumque æmulis si credas, tot filiarum miser pater erat σαλπαάδης; si *Busbecio, Hen.* & *Bigotio* ὀλοφάντης, sive *Sambuco* ἐλόφαυλις, aut *Epiphanio* denique ἐφόρατις. Reddo autem postliminio apud hunc Antiquarium σολοφάδης ὄνομα. Nam Masorethæ Judæorum nos docent pronunciare צלפחד (id nomen *melioris commatis prole destitutum parentem præcisumque*, sive *orbum* i. صلفع aut صلفع denotat, quod nostri Hebraistæ vix credant, *timoris umbra* adeo obsessi:) σιλοφὰδ, & Latine *Selofhad*, aut cum Judæis per Hispanias *Zelophad*. Idem semipater Samaritis Judæisque Africanis σαλαφὰδ, LXXII. Alexandrinis σαλπαὰδ (unde σαλπαάδης in excusis Josephi) & σαλφαὰδ, Philonique vel ab his σαλπαάθ. BERN. Ita *Bernardus*, vel Σιλοφάδης. in *Editis* & *Vat.* Σαλπαάδης ex Σαλπαὰδ *Interpretum* LXX. uti *Philoni* ab his Σαλπαάθ. Ολοφάϊτις *Busb. Hen.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* Ολόφαυλις *Samb.* Οφόρατις juxta *Vet. Interpr.*

o Πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι·] Πρὸς αὐτὰς συνοίκους ἀπιέναι (quomodo & hic, ut superius, mavult *Coccejus*) *Hen.* & *Busb.*

p Ἐξ ἄλλης] Licitum ergo erat uxorem ducere ex tribu non sua. REL.

"viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in tribu "paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſancivit, uniuſcujuſque hæreditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

"ἄλλης γαμοῖντό [q] πισι φυλῆς, [r] τ κλῆρον ἐν τῇ πα- "τρῴᾳ φυλῇ [r] καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάστ τ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ [s] διεπάξαρ.

CAP. VIII.

Leges à Moyſe datæ, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

Comitia πανεθνεία apud Abylam in campis Moabicis. Num. c. 36. 13. Vide l. 5. c. 1.

1 CUM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione advocata apud Jordanem, ubi nunc urbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, hujuſmodi ſermonem habet.

VIII. *Moyſis jam morituri Paraneſis paterna ac pia, ex Deut. c. 4.*

2. "Viri commilitones & longæ ærumnæ ſocii, "quandoquidem ita jam videtur Deo, & oportet "me, ad tempus viginti & centum annorum ſenectute provectum, è vita emigrare, atque *ita contigit ut* rerum trans Jordanem gerendarum vobis "non futurus ſim adjutor & auxiliator, à Deo *ut-* "*pote* prohibitus, æquum exiſtimavi ne nunc qui- "dem meum pro veſtra felicitate ſtudium omit- "tere; ſed & vobis æternam bonorum fruitionem "comparare, & mihi ipſi memoriam, vobis melio- "rum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam "propoſuero, quomodo & vos felices eſſe poſſitis, "natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſio- "nem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum au- "tem dignus cui credatur, tum propter præteri- "tas pro vobis contentiones, tum quia animæ ad "exitum perductæ cum omni virtute commercium "habent. O filii Iſraëlis, una omnibus hominibus "felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus "poteſt & dignis dare, & fontibus auferre; cui ſi "præſtiteritis vos ipſos quales & ipſe vult, & e- "go *vos eſſe* admonco, mentem ejus aperte intel- "ligens, nunquam infeliciter agetis, neque un- "quam beati eſſe deſinetis, atque omnibus con- "ſpicui: ſed & poſſeſſio bonorum, quæ nunc ſunt "vobis, firma manebit, & celerem futurorum præ- "ſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obe- "diatis, quibus vos obſequi vult Deus: & neque "legibus præſentibus aliam præponatis inſtitutionem; neque contempta pietate, quam nunc

ΚΕΦ. η'.

Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ΤΩΝ δὲ πεσαρεσκονθ' ἐτῶν [t] ὧνδε τριάκονθ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ὅπι τῷ Ιορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν [v] Αβιλὴ, φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντ@ δ λαὸ παντὸς [x] λέγει τοιάδε.

β'. "Ανδρες συστρατιῶται καὶ τ μακρᾶς κοινωνοὶ πα- "λαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦντ ἤδη, [y] καὶ τῷ γήρᾳ "χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με δ ζῆν "ἀπελθεῖν, καὶ τῶν [z] πέρα δ Ιορδάνε συμβησομένων "ὑ μέλλω βοηθὸς [a] ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχ@, κωλυό- "μεν@ ὑπὸ δ θεδ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκα- "ταλιπεῖν τὸμὸν ὑπὲρ τ [b] ὑμετέρας εὐδαιμονίας σπέ- "θυμον· [c] ἀλλ' ἀίδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τ "ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτῷ, γινομένων "ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τ κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποθέμεν@ "ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς "[d] αὐτῶν καταλείπητε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀίδιον σταθε- "μεν@, ὅτως ἀπέλθω δ βίε. πεισθέσθαι δ' ἄξιός εἰμι "μάλ τε πὰς σπέρον ὑπὲρ ὑμῶν Φιλοτιμίας, καὶ "μάλ τὸ πὰς ψυχὰς ὅπι πλουτῆ γινομένας μετ' ἀρετῆς "πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλε, μία πᾶσιν ἀνθρώ- "ποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόν@ "γὰρ ὅτ@ [e] δοῶσαί τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι "τ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ὦ παρέχοντες ἑαυ- "τὰς, [f] οἵας αὐτός τε βέλεται, κἀγὼ τὴν μάλιστα "αὐτὸ σαφῶς ἐξεπισάμεν@ σπουδαιῶ, [g] οὐκ ἂν ὄντες "μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ' ἢ [h] παύ- "σησθε· ἀλλ' ὧν τε νῦν [i] ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις "βεβαία [k] μενεῖ, τ τε [l] ὀπίσω παχεῖαν ἕξετε τὴν "παρουσίαν. [m] μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βέλεται ἕπεσθαι, "τούτοις πθαρχεῖτε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων "ἄλλω [n] σπουδήσητε μάλλον, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν "σπεὶ

[q] Τισι φυλῆς,] Τισὶ non agnoſcit *Vat.*

[r] Καταλιπεῖν.] *Al.* καλαλειπειν.

[s] Διεσάξαθ.] Διεσάξω *Big.* Verbis aliis aliquot rem eandem dicit *Zonaras* I. C. τεθνηκότ δὲ τινσ ἐν τ μακαστῇ φυλῆς ἐπὶ θυγατράσι μόναις, ἐρωτηθεὶς μωυσῆς, τίνσ ὁ κλῆρος ἔσοιθ, ἀπεκρίνατ· εἰ μέν τισι τ φυλετῶν συμοικήσουσιν αἱ παρθένοι, μὴ δ κλῆρ@ πρὸς ἐκείνης χορέσαι· εἰ δ μνησθοιν@ τισιν ἐξ ἑτέρας φυλῆς, τ κλῆρον ἑάσασαν ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ. καὶ ὅτ@ μέλλοιεν ἑκάστ κλῆρον ἐν ταῖς φυλαῖς διεσάξαθ. BERN. Vide *Zonaram* in *Annalibus* p. 28. & *Philonem*, p. 688.

[t] Παρὰ τριάκονθ' ἡμέρας] Πρὸς τριάκονθ' ἡμ. *Hen.* & *Busb.*

1. *Cum autem anni quadraginta,*] *Sequitur* Miſna *vera ac vetus i. e. Deuteronomion, duorum menſium liber. Celebrantur igitur neomenia Adari, ex Deut. à c. 4. ad c. 31. anno* XL. *Exodi.* [*Atqui prius ſecundum Chronica Rabbinorum, quando deeſſent dies* 36. *aut ex Deut. c.* 1. 3. *adhuc* 60. *i. e.* ἑξήκοντ' ἡμέρας. *Quippe morti jam propinquus, repetitis concionibus ad pietatem juriſque ſui obſervantiam novum populum hortatus fuerat optimus Moyſes.*] *Comitia πανεθνεία apud Abilam*, אבלה שטים, *ἀσὶλ σατείμ*, Abel haſitim, *Num. c.* 33. 49. *aut Num. i.* 25. 1. *Joſ. c.* 2. 1. *Simplicius* Setim *aut* Sittim, *quod Flavius recte interpretatur πεδίον φοινικόφυτον*, *alii* Convallis Acaciarum السنط مرج, *aut* Cedrorum *ex ſententia Talmudiſtarum, aut* Spinarum Albarum *cum B. Hieronymo & Judæis non paucis. Aliis forte placeat* Abel Satim, *& ſimpliciter* Abila אבלת *cum Joſepho, Philone, noſtroque Hieronymo, à Moyſe ibi loci totis triginta diebus* defleto *id vocabulum arceſcere. Urbs erat regionis Perææ, in campis Moabicis ſub monte Phogore, à Jordane amne* XL. *ſtadiis diſſita. Qua de conſule hunc ſacerdotem ἀλωτ. 2. 22. & ἀρχαιολ. 5. 1. & Geographumena Euſebii Stephanique: tum hæc loca ſacra, Num. c. 36. 13. Deut. c. 1. 1, 3. c. 3. 29. c. 34. 8. Joſ. c. 2. 1. & c. 3. 1.* BERN.

[v] Αβιλὴ,] *Idem* forſan locus qui *Num.* c. 25 v. 1. *Sittim* dicitur, & Num. c. 33. & 49. *Abelſattim*, i. e. *Abel* in *Sittim*, diſcriminis cauſa, quia plura Palæſtinæ oppida *Abel* ſive *Abila* nominata. quod vocabulum etiam à *Moyſe* ibi loci totis triginta diebus defleto arceſſi poteſt.

[x] Λεγφ τοιάδε.] Unde *Zonaras*, ὧνδε δ μ'. διελπλυθότων ἐτῶν ἑξὸν δ τ αἰγύπτ@ οἱ ἰσραηλῖ@ ἐξελπλύθασι, τελάκονθ' ἐνδιατῶν ἡμερῶν, ἀθροίσας τ λαὸν μωυσῆς, ρκ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατήγγειλε τέλ@· καὶ πολλὰ προαινέσας, καὶ νόμους δὲς ἐν βίβλοις, καὶ τὰ δ σφετέρας πολιτείας διέταξεν, καὶ τὰ ἑξῆς. BERN.

[y] Καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον] Τὸ γ. χρόνον ἠνυσμένον *Baſ. Gen.* & *Epiphan.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἰώβηλαίων *Big. Samb. Buriuſque.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ i. εἰκ. κ. ἑ. ἰωβηλαίῳ *Tar. Big.* καὶ τῷ γήρᾳ χρόνων εἴκοσι κ. ἑκατὸν ἰωβηλαίων *Glycas* atque *Hamartolus*, imi ſubſellii hiſtorici. καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον i. εἰκ. κ. i. *ἰώβηλον Hen.* & *Busb.* Typos tamen priores ne moveas, ſuadeo, tot ſcribarum lubitu. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Burius* è conject. καὶ δ γήρᾳ χρόνον i. εἰκ. κ. i ἠνυσμένον *Baſ.* & G. καὶ τῷ γήρᾳ, χρόνων i. εἰ. κ. i. *ἰωβηλαίων Glycas* & *Hamartolus.* eſt qui conjicit καὶ τῷ γήρᾳ χρόνῳ —— *ἰωβηλαίῳ.* HUDS. Lege δ γήρως χρόνῳ. COCC.

[z] Πέρα δ Ιορδάνε] Πέραν in quatuor *MSS.* Atticorum more.

[a] Ὑμῖν ἔσεσθ] Ὑμῶν ſoli *Big.* & *Samb.*

[b] Ὑμετέρας εὐδαιμονίας] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἡμετέρας.

[c] Ἀλλ' ἀίδιόν] Ἀλλ' ἰδιόν τε *Big.* & *Epiphan.*

[d] Αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν] Αὐτῶν & ἑαυτῶν *Aliis.* καὶ παισὶν ἑαυτῶν *Vat.*

[e] Δοῶσαί τε ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* δοῶσαί τε τοῖς *Baſ.* & *G.* δοῶσαί τε τῶν τοῖς in *Vet. Interpr.* ἐμὲ δοῶσαί τε ταῦτα τοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[f] Οἵας αὐτός τε βέλε],] Οἷοις *Hen.* & *Busb.*

[g] Οὐκ ἂν ὄντες μακαρισταὶ] Legendum forte, οὐκ ἂν ἀτυχήσητέ ποτε ἢ ὄντες μακάριοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι παύσεσθε. COCC.

[h] Παύσησθε·] Παύσεσθε *Samb.* παύσασθε *Big.*

[i] Ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν] Ἡμῖν *Samb.*

[k] Μενεῖ,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Aliis* μένει.

[l] Ἀπόντων.] Μὴ παρόντων (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *Vat.*

[m] Μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς] Εἰ μόνον οἷς ὑμᾶς &c. *Epiphan.*

[n] Προθυμήσητε] Προθυμήσιτε *Samb.* & *Vat.*

"ωεὶ τ̃ Θεὸν [o] ἔχεῖε, καζαφρονήσανῖες εἰς ἄλλα [p] με-
"ταχήσησθε τρόπον. τῶτα γ̃ ωεράτζονῖες, ἀλκιμώτ̃οι
"μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων [q] ἔσεσθε, κ̃ μηδενὶ τ̃ ἐχθρῶν
"ἀναλωτοι. Θεὸς γ̃ ωαρόντ@ ὑμῖν βοηθ̃ , [r] ωάντων
"ωεφρονεῖν εὔλογον. ἡ δ' ἀρετῆς ἔωαθλα ὑμῖν μεγάλα
"κεῖται ωρὸς ἅωαντα τ̃ βίον κτησαμένοις. [s] αὐτὴ γε ωρῶ-
"τον ἀγαθῶν τὸ ωρόσβιστόν ἐστιν, ἔωειτα κ̃ τῷ τ̃ ἄλλων
"χαρίζεται ωεῖσσαν· ὡς κ̃ ωρὸς ἀλλήλους ὑμῖν [t] χρω-
"μένοις αὐτῇ μακάριστον [v] ωοιεῖται τ̃ βίον, [x] κ̃ τ̃ ἀλλο-
"φύλων ωλέον δοξαζομένους, [y] ἀδηρίτως κ̃ ωᾶσι τοῖς
"αὖθις τῷ εὐκλειαν ὑμῖν ὑωάρξαι. τούτων δ' ἂν ἐφι-
"κέσθαι δυνηθείῆε, εἰ τ̃ νόμων, οὓς ὑωαγορεύοντός μοι
"ἅ Θεοῦ σωωεταχάμην, κατήκοοι κ̃ φύλακες [z] γνώσεσθε,
"κ̃ [a] μελετήσητε τῷ σώσειν αὐτῶν. ἄωειμι δ' αὐτὸς χαί-
"ρων ἐωὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ωᾶσιωέμεν@ ὑμᾶς
"[b] νόμῳ τε σωφροσύνης κ̃ κόσμῳ τ̃ ωολιτείας, κ̃ τ̃ τ̃
"στρατηγῶν ἀρετᾶς, οἳ ωρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῶν ἅ συμφέ-
"ρον@. Θεός τε ὁ μέχρι [c] νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ'
"ἃ βούλησιν κἀγὼ χρησιμ@ ὑμῖν ἐνῴμουν, [d] ὁ μέχρι ἅ
"δεῦρο ὑμῖν σήσῃ τῷ αὐτ̃ ωρόνοιαν· ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐ-
"τοὶ βούλεσθε χρόνον τόνδε ἔχειν ωροσάτῶν ἐν τοῖς τ̃
"ἀρετῆς ἐωιτηδεύμασι μένοντες, ἐωὶ τοσόνδε αὐτ̃
"[e] χρήσεσθε τῇ ωρομηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσον-
"ται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑωόμενοι τῷ εὐδαιμονίαν ἕξετε,
"ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ@ κ̃ Ιησοῦς, ἥτε γερουσία κ̃
"τὸ τέλη τ̃ Φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γι-
"νώσκοντες ὅτι ωάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, κ̃
"ἄρχειν [f] ἴσοντα ωαρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτ̃. τῷ τε
"ἐλευθερίαν [g] ἡγεῖσθε, μὴ τὸ ωροσαγανακτεῖν οἷς ἂν
"ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες ωράττειν [h] ἀξιώσουσιν. νῦν μὲν γ̃
"ἐν τῷ τὰς ἀνομίας ὑφέξειν, ἐν τούτῳ τῷ ωαρρη-
"σίαν τίθεσθε· ὁ δὴ ἅ λοιωὸν Φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμει-
"νον ἕξει τὰ ωράγματα. μηδὲ τῷ ἴσῳ ὅτι τούτοις ὀρ-
"γῷ ωοτε λαμβάνεῖε, ἢ κατ' ἐμὲ ωολλάκις ἐτολμή-
"σῆε χρῆσθαι· γινώσκετε γ̃ ὡς ωολεμίοις ἐκινδύνευ-
"σα [i] ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑωὸ τῶν ωολεμίων. ταῦ-
"τα δ' οὐκ [k] ὀνειδίζων ὑμᾶς ωροσῆμῖν· ὀ γ̃ [l] ἐωὶ
"ἐξόδῳ ἅ ζῆν δυχεραίνονῆας καταλιωεῖν [m] ἠξίουν εἰς
"ἀνάμνησιν [n] Φέρων, μηδὲ ωαρ' ὃν ἔωαχον αὐτὰ κακι-
"ρὸν ἐν ὀργῇ γνόμεν@· ἀλλ' ὥῆε τοσ̃ σωφρονήσαν ὑ-
"μᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' [o] ἀσφαλὲς εἶναι,
"κ̃ μηδὲν εἰς τοὺς ωροεσηκότας ἐξυβρίσαι. Δι' ὃν ωλή-
"τον, ὃς ὑμῖν ωολὺς Δι' ὅλου τ̃ Ιορδάνου κ̃ τῷ Χα-
"ναάαν κ̃ησαμένοις ωρισήσεται. ἐωεὶ ωροαχθέντες εἰς
"καταφρόνησιν ὑωὸ αὐτ̃ κ̃ τ̃ ἀρετῆς ὀλιγωρίαν,
"ἀπολεῖτε κ̃ τῷ εὔνοιαν τῷ ωαρὰ τοσ̃ Θεοσ̃. ωοιή-
"σουῆες γ̃ τοῦτον ἐχθρὸν, τῷ τε γῷ, [p] ὧ κλᾶδε
"κρατηθέντες ὅπλοις, [q] ὑωὸ τῶν ωολεμίων αὖθις ἀ-
"ερga Deum habetis, ad alios mores deficiatis.
"His autem faciendis omnium ad præliis dimi-
"candum eritis fortissimi, & nulli hostium ex-
"pugnabiles. Deo enim vobis auxilium feren-
"te, consentaneum est ut omnes despiciatis.
"Virtutis autem præmia vobis magna sunt pro-
"posita, si eam in omnem vitam possederi-
"tis. Ipsa nempe primum bonorum est anti-
"quissimum; deinde aliorum abundantiam con-
"ciliat: siquidem, dum ea inter vos utamini,
"vitam vobis beatissimam facit, magisque lau-
"dari quam externos, & ut sitis in gloria apud
"posteros certissima. Hæc autem assequi poteri-
"tis, si obedientes fueritis, & legum, quas Deo
"mihi dictante condidi, custodes, earumque in-
"telligentiam meditemini. Discedo autem ipse
"vestris bonis lætus, commendatis vobis & legi
"modestiæ & institutionis reipublicæ honestati,
"& virtutibus imperatorum, qui utilitatis vestræ
"curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus
"rexit, cujus voluntate & ego vobis utilis fui, *non*
"*tantum* hucusque à vobis providentiam suam
"non intermittet; sed quamdiu ipsi, in virtutis
"studiis manentes, eum præsidem habere voletis,
"tamdiu providentia ejus utemini. Sententias
"etiam optimas, quas sequendo felices eritis, vo-
"bis exponent Eleazarus pontifex & Josua, se-
"natusque & tribuum magistratus: quibus non
"gravate obtemperate, intelligentes, omnes qui
"pulchre sciunt parere, etiam imperare scitu-
"ros, si ad ejus rei potestatem pervenerint. &
"libertatem *esse* existimate, non ægre ferre quæ
"duces vos facere postularint. Nunc enim liber-
"tatem in eo ponitis, ut beneficos contumelia af-
"ficiatis: quod sane si deinceps cavebitis, vobis
"res melius se habebunt. Neque unquam tantam
"contra eos iram sumite, quanta sæpe ausi estis
"adversus me uti: probe enim nostis, ut sæpius de
"vita à vobis, quam ab hostibus, periclitatus sum.
"Hæc autem vos monui, non ut exprobrem,
"(nolim enim in exitu vitæ, hæc in memoriam
"revocando, vos offensos relinquere, cum ne eo
"quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim
"iratus) sed ut vos doceam in posterum in hoc
"ipso tute agere, ut nulla superiores injuria
"afficiatis opibus elati, quæ vobis, trajecto Jor-
"dane, & Chananæam adeptis, multæ ade-
"runt. Nam si ab iis ad fastidium & contem-
"ptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam be-
"nevolentiam perdetis. Cum vero hunc vobis
"inimicum feceritis, rursum etiam terram,
"quam possidebitis, maximis cum probris amit-
"tetis, armis victi ab hostibus; & per orbem
"dissipati, totam terram & mare servitute vestra
"re-

[o] Εχετε,] *Coll. Voss.* & *Big.* ἔχοντες.
[p] Μεταχήσησθε τρόπον.] Μεταχήσεσθε *Samb.* & *Vat.*
[q] Εσεσθε,] Ita *Big.* (& *Coccejus*) & *Samb.* in *ceteris* ἴσεσθε.
[r] Πάντων ωεφρονεῖν εὔλογον.] Πάντα *Big.*
[s] Αὐτὴ γε ωρῶτον] Ita *Bas.* & *Gen.* ἀρετὴ γε ωρῶτον ἀγαθῶν ωροσβολίον ἐστι, liber Cassiodori. αὕτη γε ωρῶτον ἀγαθὸν τὸ ωρόσβιστον ἐστι *Big.* αὐτὴ γε ωρῶτον ἀγαθῶν κ̃ ωρ. ἱ. *Tar. B. Burius* noster huc ωροσβολίον reposuit loco ωρόσβιστον, sicut olim viderat *Epiphanius*, aut magis visus est vidisse. BERN. Αρετὴ γ̃ ωρ. ἀγ. ωροσβολίον ἐστι *Epiphan.* αὕτη γε ωρῶτον ἀγαθὸν τὸ ωρ. *Big.* αὕτη γε ωρῶτον, ἀγαθῶν *Samb.* Est (*Big.* in ora Cod. sui) qui conjicit, αὕτη γε ωρῶτον ἀγαθῶν κ̃ ωρ.
[t] Χρωμένοις] Χρωμένης *Big.* & *Samb.*
[v] Ποιεῖται] Ποιεῖ *Samb.* ωοιεῖ *Big.* Sed non dubito quin ωοιεῖ sit pro ωοιήσεται præsens pro futuro *Atticorum* more, de quo *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* c. 6. p. 138. Atque *Antiqq.* p. 50. v. penult. nunc mallem cum *Editis* retinere ωοιεῖται, quod auctoritate *MSS.* mutavi in ωοιήσεται.
[x] Καὶ τ̃ ἀλλοφύλων] Καὶ ὑωὸ τ̃ ἀλλοφ. *Epiphan.*
[y] Αδηρίτως] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* & *Vet. Interpr.* deest ἀδηρίτως, non male.
[z] Γνώσεσθε,] Sic *Big.* & *Samb* in aliis γνῶσθε.
[a] Μελετήσητε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* μελετώητε *Vat.* (μελετῶτε *Tar.*) in *Editis* μελετῶντες.
[b] Νόμῳ τε] Νόμων τε σωφροσύνης *Epiphan.*
[c] Νῦν ἡγεμονεύσας] Τὸν νῦν *Vat.*
[d] Οὐ μέχρι ἅ δεῦρο] Οὐ μέχρι ἧ ἅ δεῦρο *Vat.*
[e] Χρήσεσθε] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* prout alii conjecerant, χρήσασθε *Samb.* χρήσεσθε *Bas.* & *G.*
[f] Ισοντας παρελθόντες] *Al.* ἴσοντας.
[g] Ηγεῖσθε,] Ηγεῖσθαι *Vet. Interpret.* ἐλεύθερίαν αὐτὸ ἡγεῖσθε *Vat.* mox μὴ τῷ ωροσ. *Big.*
[h] Αξιώσουσιν.] Αξιοῦσι *Samb.* & *Vat.* ἀξιοῦσι *Big.*
[i] Εφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν,] Ita ex conjectura Cl. *Burii* (conjecit ita & *Coccejus*) edidit *Bernardus.* ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑωὸ τ. *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐφ' ὑμῶν ὑωὸ τ̃ π.
[k] Ονειδίζων ὑμᾶς] Sic *Samb.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Vet. Interpr.* in *aliis* ὀνειδίζειν.
[l] Επ' ἐξόδῳ] Eo modo *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἐπ' ἐξόδῳ *Big.* (*Coll. Voss.* etiam ita corrigente *Coccejo*) *Bas.* & *G.*
[m] Ηξίουν] Forte ἀξιῶν. COCC.
[n] Φέρων,] Forte φέρων. COCC.
[o] Ασφαλὲς εἶναι,] Ασφαλεῖς *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
[p] Ὧ κλᾶδε] Ὧν τῶν κλᾶδε *Big. Samb.* & *Vat.* Forsan ὧν κλήσεσθε, aut *Atticorum* more præsens pro futuro.
[q] Υπὸ τ̃ πολεμίων] Υπ' αὐτῶν αὖθις *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑωὸ τ̃ αὖθις *Vat.*

"replebitis. Vobis autem, horum periculum "facientibus, inutilis erit pœnitentia, & le- "gum non ſervatarum recordatio. Quare ſi vul- "tis has vobis manere, cum hoſtes ſuperaveri- "tis, nullos ex iis relinquite: ſed & omnes de- "lere vobis expedire exiſtimate, ne eis viventi- "bus, moribus illorum *forte* deguſtatis, pa- "triam corrumpatis inſtitutionem. Præterea "moneo, ut & aras & lucos & templa, quot- "quot habebunt, dejiciatis, & genus & me- "moriam eorum igni aboleatis. nam ita ſolum "firma erit vobis bonorum propriorum ſecuri- "tas. Ut autem propter meliorum ignoran- "tiam natura veſtra in deterius non feratur, & "leges vobis, dictante mihi Deo, compoſui, "& reipublicæ inſtitutionem, cujus ſi ſerva- "veritis honeſtatem, omnium feliciſſimi judica- "bimini.

3. Hæc loquutus, tradit eis leges & reipublicæ ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum & jam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum & ſtudiorum quæ pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, & de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis proviſurum *exiſtimantes* quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quæ illi in deſerto per iracundiam fecerant, pœnitentes: ita ut univerſus populus, in lachrymas prolapſus, ex his rebus majore affectus ſit dolore, quam ut verba poſſent conſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; coſque à cogitando ſe lachrymis dignum eſſe abducens, admonebat ut reipublicæ inſtitutione uterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

Jus publicum Hebræorum nova methodo.

4. Volo autem, ubi prius *pauca* dixero de reipublicæ inſtitutione, Moyſis virtuti & dignitati conſentaneâ, & lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, ut ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re à nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Cæterum hoc novum factum eſt à nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, & ut quidque à Deo ſciſcitatus erat. Hujus rei gratiâ operæ pretium eſſe exiſtimavi, hoc præmittere; ne in aliquam à tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi *à Moyſe* aberraverimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem civitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus & cauſis edendum diſtuli, quem Deo adjuvante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

Commentarium de jure privato, moribuſque patriis promittit Joſephus.

Deo uni Deique peculio una urbs ſancta, templum etiam unum. & pro victimis altare unum. Deut. c. 12.

5. Cum igitur terram Chananæorum adepti, otiumque ad uſum bonorum nacti, deinceps jam ur-

"φαιρεθήσεσθε μὴ μεγίστων ὀνειδῶν· καὶ σκεδασθέν[τες] "δὲ τῆς οἰκουμένης, πᾶσιν ἐμπλήσε[τε] τὴν γῆν καὶ θά- "λασσαν τῆς [r] αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τάντων πεί- "ρατα λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετανοια, καὶ ἡ τῶν ὑ "φυλαχθέν[των] νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τά- "τους ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων [s] μηδένας ὑπολεί- "πεσθε κατοικοῦντας αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλύναι "[t] κρίνα[τε] συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ὦσιγυδαίμε- "νοι τῆς ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, διαφθείρη[τε] τὴν [v] πα- "τρώαν πολιτείαν. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους "ἂν ἔχοιεν καταῤῥίπτειν ὠδίνω, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὰ "γλύμ[μα] αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν ἄτως ὑμῖν "μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. "ἵνα δὲ μὴ δι' ἁμαθίαν τοῦ κρείττον[ος] ἡ Φύσις ὑμῶν "πρὸς τὸ χεῖρον ἀποκλίσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, "ὑπαγορεύσαν[τός] μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς [w] κόσμον "φυλάξαν[τες] [x] ἁπάντων εὐδαιμονέσ[τατοι] κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νό- μους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ὑπεζήτησιν ἐποιοῦντο ἔτι στρατηγοῦ· μεμνημένοι τε ὧν [y] κινδυνεύσα[ντες] καὶ προθυμηθέν[τες] περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόν[των] ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥτίνός τε ἔτι Θεῷ [z] προνοησομένου διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν προκαλούμενον. ὧν τε ὑπὸ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῷ μεγανο- οῦντες, ἠλγουν· ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπε- σόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας [a] τὸ ὑπ' αὐ- τῶν ποιῆσαι πάθος. Μωϋσῆς δὲ αὐτοὺς παρηγόρει· [b] καὶ ἔτι δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς, χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ἕτως διελύ- θησαν.

δ'. Βούλομαι δὲ, τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωϋσέως [c] ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μα- θεῖν [d] παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχανομένοις οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἀρχῆθεν ἕως, ἕτως ὑπὸ τὴν τῶν ἄλλων [e] τροπὴν ἐφάνη διήγησιν. γέγραπται δὲ [f] πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλι- πεν· ὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέν[των], ὐδὲ ὅ, τι μὴ κατελέλοιπε Μωϋσῆς. νενεωτέρισται δὲ ἡμῖν τὸ καθ' ἕκαστα τάξαι· ἀπορούμενον γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατα- λειφθὲν γραφέντα, [g] καὶ ὡς ἕκαστόν τι προσῆκε τῷ Θεῷ πύ- θεσθαι. τοῦτο χάριν ἀναγκαίαν ἡγησάμενος προδιασείλα- σθαι, μὴ καί τις ἡμῖν προσῇ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόν- των τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γνῶναι. ἔχει δὲ ἕτως ἡ διάταξις [h] ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. ὃς δὲ [i] κοινὸς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν [k] περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἔκδοσιν· ἣν [l] συναντιλαμβανομένου θεοῦ με- τὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Χαναναίων γῇ κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοι-

r Αὐτῶν δουλείας.] Eſt qui malit ὑμῶν.

s Μηδένας ὑπολίπητε] Μή τινας ἀπολίπητε Hen. & Busb.

t Κρίνα[τε] Coll. Voſſ. & Big. κρίναν[τες].

v Πατρῴαν] Big. & Samb. τὴν πάτριον πολιτείαν, quod eſt Attici- cum. τὰ πάτρια διαφθείρητε Busb. διαφθείρητε Hen. Statim Samb. εἰ δὲ καὶ βωμούς. Dein καταβάπτειν Samb. BERN.

x Ἁπάντων] Ita Big. (Coll. Voſſ. Sed Voſſ. mox quoque τὸ ἂν agnoſcit) & Samb. πάντων Baſ. & G. πάντων ἂν δοῦ. Vat.

y Κινδυνεύσει] Sic Big. Samb. & Vat. in Editis κινδυνεύσοι.

z Προνοησομένου] Eo modo Big. (Correxit ſic quoque Coccejus) Samb. & Vat. προνοησαμένου Baſ. & G.

a Τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσα[ι] Big. ἐπ' αὐτὸν. Samb. ὑπ' αὐτὸν. Me- lius Baſ. Gen. & Epiphan. Pro ſententia illa Hen. & Busb. ex compendio, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα. BERN. Sic Vat. Baſ. & G. ἐπ' αὐτὸν Big. ὑπ' αὐτὸν Samb. HUDS. Forte τὸ αὐτῶν. COCC.

b Καὶ ἔτι δακρύων] Reddenda ſunt huc verba illa Jo. *Zonaræ*, ὁ δὲ μωσῆς οἰκεῖον αὐτοῖς κατέλιγεν τέλος· καὶ πολλὰ προσηύξας, καὶ νόμους δὲ ἐν βίβλοις καὶ τὴν σφετέρας πολιτείας διάταξιν, καὶ στρατεύ- σας καὶ τὰ ἁμαληκιτῶν συντελάρμου, περὶ τὰ φυλακῆς τε τῶν νόμων ὀρ- κον ἀπαιτήσας αὐτοὺς, καὶ τὰ δημαγωγὸν ἐπιὼν προθύμους ἐπὶ τοὺς χαναναίους στρατεῦσαι. ἰδοὺ, φησιν, πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπεμι προ- γόνους· τῆς δὲ μοι καὶ τῶν ἡμερῶν τὰ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισεν ὁ θεός. τὸ δὲ πλῆθος ἐδάκρυσι, καὶ ὧν ὁ θεῖος αὐτῶν ἀποβλητος, καὶ τοσοῦτος ὡς καὶ αὐτὸν μωσῆν νικηθῆναι τῷ πάθει, καὶ προενεγκεῖν δά- κρυα. BERN. Καὶ τὰ δακρύων Busb. & Hen. Vide Zonaram, p. 28.

c Ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ] Ἀξιώματι τὰ ἀρετῆς Samb. Vat. & Epi- phan. ἀξιώματι καὶ τὰ ἀρετῆς (Voſſ Coll.) Big.

d Παρέξων δι' αὐτῆς] Eſt qui malit (Tar.) παρέξας.

e Τροπὴν τῆς διηγήσιν.] Τὸ ἐπεσθαι ſoli Gen. & Vet. Interpr.

f Πάντ' ὡς] Πάντ' ὅτα Big. Samb. & Vat.

g Καὶ ὡς ἕκαστόν] Καὶ ὡς ἕκαστον π. Vat.

h Ἡμῖν τῶν νόμων] Ἡμῶν ſolus Big.

i Κοινὸς ἡμῖν] Sic Big. (Voſſ.) Vat. & Samb. in cæteris κοινὸς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε.

k Περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν] Hoc idem opus pollicitus eſt ſub fi- nem *Præfationis* ad *Antiquitatum* libros. HUDS. Adjecit Tar. τῷ ἱερῶν. HAV.

l Συναντιλαμβανομένου] Ita Big. Samb. & Vat. in Editis, Aliiſ- que συλλαμβανομένου.

m Περαι-

λοιπὸν ἤδη κτίζειν [m] προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα [n] πράξετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων γῆς [o] ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ᾧ ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας [p] ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ [q] κατειργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ [r] κονιάμασι χρισθέντες ὑπερέπειές τε εἶεν καὶ [s] καθάροι πρὸς τὴν ὄψιν. ἡδεῖ [t] ἐπὶ τοῦτον προσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ καθ' ὁμαλῆς γιγνομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς ἔστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

5'. Ὁ δὲ [v] βλασφημήσας Θεὸν, κατακλυσθεὶς [x] κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπέσθω.

ζ. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς μὲν ἀποφώσει [y] πόλιν τὴν νεὼν τρὶς ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονῶσι, καὶ [z] συνιένται ἀλλήλοις [a] καὶ συνδιαχόμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ [b] εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐμποιήσαντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους [c] αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

bes ædificare ſtatueritis, ſi hæc facietis, quod Deo gratum eſt præſtabitis, & firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Una urbs ſacra eſto, in pulcherrimo *totius* terræ Chananææ loco, & ob præſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque unum in ea templum, & ara una ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis; qui tectorio illiti decentes ſint, & aſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terrâ *leniter* per acclive ad illam aggeſtâ. [1] In alia autem urbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt unus, unumque Hebræorum genus.

6. [2] Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac ſine honore & obſcure ſepeliatur.

Quam pœnam luit, qui Deo male dixerit. Levit. c. 24. Vide Philonem, p. 682.

7. [3] Conveniant autem in urbem, in qua Templum conſtituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebræi tenuerint: ut Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & de futuris eum precibus demereantur; atque conſuetudinem inter ſe habendo, ſimulque epulando benevolentiam alant. honeſtum enim eſſe, ut qui ſint ejuſdem generis, corundemque inſtitutorum participes, alii aliis non ignoti ſint. id quod ex hujuſmodi conſociatione futurum eſt, dum *mutuo* aſpectu & alloquio ſui recordationem efficiunt: nam ſi abſque communitate maneant & conſortio, erit ut à ſe invicem alieniſſimi habeantur.

De tribus Feſtis Hebræorum majoribus. Ex. c. 23. & 34 & Deut. c. 16.

8. [1] Fru-

m Προαιρεῖσθε,] Lege Προαιρεῖσθε. COCC.

n Πράξετε,] Πράξαντες *Vat.* πράξοιτε *Tar.* ſicut προαιροῖτε ſuperius pro προαιρεῖσθε.

o Ἐν τῷ καλλίστῳ] Ita & Joſephus lib. VII. cap. 1 de bello, regionem circa Hieroſolymas uti amœnam deſcribit, ut Strabo & alii audiendi non ſint. REL.

p Ἐξελῆται.] Ἐκλέξῃ *Big.* (*Coll Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Κατειργασμένων,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* κεκατεργασμένων.

r Κονιάμασι] Lapides albi apparebant, & quotannis (ſtante templo ſecundo) ſolebant dealbari. REL.

s Καθάροι] Καθαροὶ ſoli *Hen.* (καθαρεῖ *Tar.*) & *Busb.* alterum ut Ἀνακώτερον probante *Bernardo.*

t Ἐπὶ τοῦτον] Sic *Big. Samb.* & *Epiphan.* (*Coccejus*) in *aliis* ἐπὶ τούτων, *ſc.* λίθων. eſt (*Tur.*) qui conjicit ἐπὶ τούτῳ.

1. *In alia autem urbe neque ara neque templum eſto;*] *Deo uni Deique peculio genti Hebreæ convenit una Urbs Sancta &* יחידה, *Deut. c. 12. & 14. Hanc eſſe* Jeruſalem, ירושלם הקדושה, *ac* עיר חקדש, *aut Syre* קריתא קדישא, *&* מרינת קודש, *Judæi quidem profitentur, Eſ. c. 48. 2. & c. 52. 1. Neh. c. 11. 1. Dan. c. 9. 16, 24. Hymnique integri 48, & 47. Necnon 1 Mach. c. 2. 7. 2 Mach. c. 1. 12. & vehementer Philo ad Caium p. 1031. &c. atque Maim.* Beth habechira *c. 7. Chriſtiani Matth. c. 4. 5. c. 27. 53. & Apoc. c. 21. 1. Mahommedani proprio nomine* Cuds & بيت المقدس *εἴκημα ἅγιον: profanarum porro gentium Scriptores, Regeſque maximi, & quaſi genus humanum, ultro agnoverunt, præter Samaritas Harque Garizin cultores; ſed & nummi Hebraici, charactere equidem Samaritano impreſſi, idem demonſtrant. Templum* היכל *etiam unum, & pro victimis Altare unum* המזבח *&* הכזבח העולה, *& Diodoro Siculo βωμὸς ὑπαίθριος, Philonique βωμὸς ἴναμος, lapidis impoliti, ſeu de* tellure virgine מהבתולה, Middot *c. 3 4. ἐξ ἀγνῶν λίθων Hecatæo in* Euſeb. *ἐκ λίθων λογάδων ἀκμήτων Philoni p. 850. obducto albario. Sic tunc viderat Joſephus ſacerdos, ſic Deuteroteæ docuerant ſeculo proxime ſequente.* ומלבנים המזבח פעמים בשנה לא היו סרין אותן בכפים של ברזל שנגרא לקצי יכיו של אדם. Bis quotannis Altare incruſtratur & dealbatur, idque ſine ferro, metallo perniciali, *ait Judas princeps* Middot c. 3. §. 4. *quo per clivum modeſte aſcenditur,* ולא בכבש ולא במעלות במדרגות *i. e. Exod. c. 20. 24, &c. Deut. c. 27. 5. Et in Maſſicis Phariſæorum* Middot *c. 3. §. 3, 4: necnon in* Zebachim *T. Bab. f. 54. & 61. b. Item egregie in Commentario* Mecilta *f. 27. d. In* Samag *Vetitorum 290, 291. Et apud Maimonidem de Æde Electa.* BERN.

v Βλασφημήσας Θεὸν,] *Big.* & *Samb.* ὁ δὲ βλασφημῶν τολμήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας imperite. *Busb.* & *Hen.* ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας. BERN. Βλασφημήσαν τολμήσας Θ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

x Κρεμάσθω δι' ἡμέρας,] Κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb*

2. *Qui autem Deo male dixerit,*] *Qui Deo* O *M. maledixerit, ô ſcelus!* ὁ βλασφημῶν, *Moyſi* המקלל נוקב שם יהוה *&* (*v.* Synh. *T Bab. f. 56. a.*) *Oncelo ſo* דיפרש שמא דיהוה *&* ראגנו, *paſſim* LXX. *Interpr.* ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα ἐπ' εὐχῇ, *&* ὁ καθαρεύων θεόν. ὁ σαμαρείτης מקסם שם יהוה *&* מקללה, *ſive Arabice* السخف *&* من سبى اشم الله. *Cl. Saadias* من سب الاسم وشتمه. *Uzielides* דמפרש ומחרף שמא רבא ויקירא *&* מרגזא : *&* *Jeroſolymarius* יכאן חרף שכא *&* ואור ואגנו *v.* 14. מחרפא דחריף שמא קדישא וכוי *atque mox. Interpretes* LXX. *Philoque Alexandrini, tum priſci Phariſæi, ab illis etiam Onceloſus, Uzielides, aliique Judæi, aut, quod factum nollem Chriſtiani fere veteres ac recentes indulgenter adeo explicarunt v.* 15. *&* 16. *c.* 24. *Lev ut blaſphemiam capitalem decernerent, quæ adverſus nomen Dei proprium & τετραγράμμου* והמיוחר על שם המפורש *facta fuit: ſed contra* ἀλωνεὶ, ἰλωείμ, *aliorumque cognominum Divinorum obtrectatores* על שם רכינוי, *ſcutica vel ἀστοβισμῷ,* באזהרה ובכרזה *Talm. Jeroſ.* מצאי סנהדרין *f. 25. a. & Talm. Bab.* מצאי סנהדרין *f. 36 a. non ſaxo & patibulo vindicandum. Legis enim Maſſ.* Synhedrin *c. 7. 5.* המגדף אינו חייב עד שיפרש השם, ὁ μεγαδηκτὴς, Convitiator, *ut atrociſſimus plane Divinitatis violatæ non tenetur, niſi notato nomine* יהוה. *Iniquum vero ac magis ridiculum quod refert Commentator Gazæus, ad Num. c.* 16. Nec deſunt, qui ſub verbo ὀνομάζειν, volunt ſignificari, nequis aggrediatur aperire & patefacere nomen Dei quadriliterum *Juſtius tamen ſentiunt de tanto crimine,* ברכת השם או גרופת השם, *quo infamatur Numen Æternum, quo rerum omnium Pater ac Dominus læditur, Theologi Samaritani, Meir Deuterota, Aquila interpres, Amorræi quidam in Talm. Jeroſol. Hieronymus noſter in Bibliis vulgatis, & R Moyſes in ſuo Jad c.* 26. Synh. *Lapidatur, inquam, tale monſtrum, ſuſpenditur per diem, dein funere inhoneſto abſconditur. Lev. c* 24. 11, 16. *& c.* 21. 23. *Vide jam concordiam Joſephi & Doctorum Miſnæ. Aiunt illi codice de* Synhedriis. *c.* 6. 4. כל הנסקלין נתלין דברי רבי ואחי אינו נתלה אלא המגדף והעובר עבודה זרה ומתירין אותו מיד ואם לן עובר עליו בלא תעשה כי קללת אלהים תלוי. *Dein pergunt Phariſæi §.* 5, 6. לא היו מחאבלים אלא אוננים שאין אחריות אלא בלב ולא קוברין אותו בקוברות אביהיו אלא שני בתי קברות היו מתוקנין לבית דין אחד לנסקלין ולנשרפין אחד לנהרגין ולנחנקין. Lapidatum ne plangiro, neve in ſepulchrum patrum inferto, ſed in carnificina publica abſumendum abdito. *Verum* מצאי ב"ד βλασφημοῦντα εἰς τὸ θεῖον *pia fertur & elegantiſſima diſſertatio Philonis p.* 612. *Denique de* diis peregrinis haud temere infamandis *inferius agit Joſ. §.* 10. BERN.

y Πόλιν τὸν νεών] Πόλιν καὶ τὸν νεὼν τρὶς δ' ἔτους ἐκ τῶν περάτων *Tar. B.* abſque neceſſario. Reſcriberem potius πόλιν ἐπὶ τὸν νεών, ſi opus. BERN. Eſt qui malit (*Tar.*) πόλιν καὶ τὸν νεὼν τρὶς δ' ἔτους ἐκ τῶν περάτων potius reſcriberem πόλιν ἐπὶ τὸν ν. ſi opus. Hic enim verborum ordo: συνερχέσθωσαν δὲ εἰς πόλιν μὲν ἀποφώσει τὸν νεών.

3. *Conveniant autem in urbem,*] *De tribus feſtis majoribus Hebræorum, quæ Phariſæi* ἁγιαλία, *quaſi* πεζοπορίας *vel* ἱλαστήρια *apellitant, conſulendi ſunt illi Doctores Maſſicta tota* Hagiga, *Maimonides in Jad ſub titulo cognomine, Sichemitæ in ſua* ἐξομολογήσει, *& præcipue Ceremoniarum Hebraicarum pater Ex. c.* 23. 14, 17. *c.* 34. 23. *& Deut. c.* 16. 16. BERN.

z Συνιένται] Συνιόντες *Vat.*

a Συνδιαχόμενοι] Ἠὲν ὠχαδόμενοι aut ὠχαριζόμενοι legerat *Vet. Interpr.*

b Εἶναι μὴ ἀγνοεῖν] Ut Attici ἀπραγμάτους loqui gaudent, gaudet & Joſephus; vide §. 10. unde εἶναι *Tar. Big.* huc interpolari minime debet pro εἶναι. BERN.

c Αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.] *Baſ.* & *Gen.* αὐτοὺς. Sed vero MSS. quatuor & verſio Epiphanii commendant potius αὐτοῖς. Tranſeat tamen hinc αὐτῶν *Tar.* correctoris. BERN. Ita ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὺς in *Editis.*

Præter Trumam grandem imperata erat δευτερόδεκάτη. Deut. c. 14. Lev. c. 27.

8. [1] Frugum etiam decuma vobis excepta esto, præter eam quam sacerdotibus & Levitis dandam esse instituistis: quæ quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur *pecunia* & *ad* sacrificia eorum in urbe Sacra. Æquum enim esse proventibus terræ, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

η'. Εσω ὴ καὶ δεκάτη τ καρπῶν [d] ἐξαίρεσις ὑμῖν, χωρὶς ἧς [e] διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δίδοσθαι· ἡ πιπρασκέσθω μὲν [f] ἐπὶ τ παλιόδων, εἰς ἣ τὰς θυσίας ὑπηρετείτω καὶ τὰς ἱυσίας [g] αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι τ ἐκ τ γῆς ἀναδιδομένων, ὧν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι [h] ωξιόχρησεν, ἐπὶ τιμῇ ξ δεδωκότος ἀπολαυειν.

Ex mercede scorti, aut ex admissura canis Deo munus non offertur. Deut. c. 23. Philo, p. 869.

9. [2] Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat à scelere profectum. non autem quidquam pejus esse potest corporum turpitudine. Similiter nequis ex admissura canis, seu venatici seu custodis ovilium, præmium accipiat, ut ex eo Deo sacrificet.

θ'. [i] Εκ μισθὸς γυναικὸς ἠταιρημένης ἱυσίας μὴ τελεῖν· ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. [k] χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη τ ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' οἰκείου κυνὸς, ἤτοι θηρευτικὰ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ὃν τύτου θύειν τῷ Θεῷ.

Diis alienis non maledicere, neve sacra peregrina compilare &c.

10. [3] Nemo autem Diis, quos *esse* cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat. Ne liceat sa-

ι'. Βλασφημείτω δὴ μηδεὶς [l] Θεὸς, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζει. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον

d Ἐξαίρεσις ὑμῖν,] Sic *Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Bas.* & *G.* ἐξαίρεσις ἡμῖν *Vat.* ἐξαίρεσις ὑμῖν *(Coll. Voss.) Big.*

1. *Frugum etiam decuma*] *Verum præter* Trumam grandem תרומה גדולה, *quæ Sacerdotibus præciderat quintam proventuum telluris sacræ, atque residui decimam nomine* πρωτοδεκάτης מעשר ראשון *Levitis mox decimandis erogatam, adhuc imperata fuit Deut. c. 14. 22. &c. & Lev. c. 27. 30. (sic enim decreta illa Divina interpretantur Talmudistæ, Uzielides, Auctor* Pesictæ minoris, *i. e. Scholiorum veterum f. 73. d. Maimonides passim, & ejus superstitionis cæteri)* δευτερόδεκατη *sive* מעשר שני *quam vocant antiquissimi Scribæ, pars decima frugum reliquarum, ut eo sumtu sacrificaret atque Solymas intra epularetur piorum Israelitarum quisque. Bethania vero* בית הנו *hoc decimum in ritu misere prævaricata, tribus annis præverterat Templi secundi excidium,* Baba mesia *f. 88. a. Maimonidem jam prætereo, titulumque affirmativum* Samag 136. *Extat enim Rabbanitarum veterum Massicta satis ampla* περὶ μααστὲρ σενι: *quinimo Tobias Nephthalita de sacro tributo initio suo libelli.* Καγὼ μόνος ἐπορευόμην πολλάκις εἰς ἱεροσόλυμα σὺν τοῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται καθ' τῷ ἰσραὴλ σὺ παρεμβάλλεις αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τ γενημάτων καὶ τὰς πρωτοκαθελίας ἔχων. καὶ ἐδίδουν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον. Τῷ δὲ δεκάτῳ (מעשר ראשון, *recte in editione Fagiana*) ἐπώλουν τοῖς υἱοῖς λευι τοῖς θεραπεύουσιν εἰς ἱερουσαλημ. Καὶ τῷ δευτέρῳ δεκάτῳ (*Syro* ויעשרא תרינא, *Fagio Munsteroque Editoribus* ומעשר שני) ἀπεπεμπόμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ ἐσαπαξ αὐτὰ σὺν ἱεροτελουσίοις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. Καὶ τῷ τρίτῳ (מעשר שלישי *in Hebraico Tobiæ, quod est* מעשר יעני *in opere Misnico;* ἐδίδουν οἷς καθήκε (לגר ליתום ולאלמנא *ait Munsterus, Hieronymus* Proselytis & advenis, *atque* לברך חבית Templo instaurando *Fagius;* καθὼς ἐνετείλατο θεόδοτος ὁ μήτηρ ξ πατρὸς μου· διότι ὀρφανὸς κατελείφθην ὑπὸ ξ πατρός μου. BERN.

e Διεταξατε,] Διετάξατο *Big.* διέταξα τοῖς ἱερεῦσι &c. *Samb.* διέταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. διετάξατο ὁ &c. *Epiphanius* à membranis *Cassiodori* Ex-Consulis Verum comma illud χωρὶς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερ. καὶ λ. εἰρηται, plane significat *Hen.* & *Busb.* χωρὶς τ ἱερ. καὶ λ. δευτερομήνις, nihil amplius, i. e. *præter Decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum Sacerdotum Levitarumque reservatas.* BERN. Διετάξατο *Big.* διεταξα τοῖς *Samb.* & *Vat.* διεταξα τοῖς τε ἱερεῦσι *Bosius* ab ingenio. χωρὶς τ ἱερ. καὶ λ. δευτερομήνις *Hen.* & *Busb.* & nihil amplius i. e. *præter decimas, quæ Magnæ quæve Primariæ appellantur, in usum Sacerdotum Levitarumque reservatas.* Vide hac de re Cl. *Seldeni* curas secundas ad *Sect.* 2. de *Decimis. G. Guisium* ad *Zeraïm*, tit. *Pea*, sect. VIII. & J. *Clericum* in Append. *Comment.* in *Num.* p. 558.

f Ἐπὶ τ παλειόδων,] *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τ παλειόδῃ, i. e. ἐπὶ τ φυλῇ, *Hesychio* interprete.

g Αὐτῶν τας] Illud αὐτῶν male omittitur in quibusdam (*Coll. Big.* & *Voss.*) *MSS.*

h Παρεχρησεν,] *Bas.* & *Gen.* προσέχρησεν. *Big.* & *Samb.* παρέχει. *Tar. B.* παρ ξ. Vel scripsit Josephus ἐπιδοκοῖη. BERN. Ita legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo edidit *Bern.* παρέχειν *Bas.* & *G.* παρεχει *Big.* (*Coll. Voss.* volebat ita *Cocc.* quoque) & *Samb.* est qui conjicit παρέξῃ, aut ἐπιδοκοῖη.

i Εκ μισθὸς γυναικὸς] Εκ μισθὸ ὃ γυν. *Vat.* Hanc legem impudicæ Syrorum superstitioni opposuit *Moyses.* Noverat etenim *Lucianus* (p. 878.) festo Adonidis Byblii id patratum, ὁ ὃ μισθὸς εἰς τὰ Ἀφροδίτης θυσία γίνεται. BERN.

2. *Ex mercede mulieris prostitutæ ne fiant sacrificia:*] *Ex mercede scorti, aut, quod consimile est, ex admissura canis Deo Venerando munus non offertur. Flavius adeo sacerdos egregie exponit Deut. c. 23. 18. Aliter nostri Theologi ex Talmudo Rabbanitarum. Hanc autem legem impudicæ superstitioni Syrorum opposuit Amramides. Noverat etenim Lucianus* (p. 878.) *festo Adonidis Byblii, deastri inimium victimi Judæis, id patratum:* ὁ ὃ μισθὸς εἰς τὰ ἀφροδίτης, θυσία γίνεται. *Quid planius? aut ad volumen Moysis opportunius? Philonem adde, p.* 860. Πάνυ καλῶς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν κτήσεσι γέγραπται, μίσθωμα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι, πρόφασις τῶν ἰδίων ὀφρων, καὶ ἐλαφρύνης ἕνεκα ληπμάτων αἰσχρῶν ἐπανειδίσεον βίον. *Haud alienæ Romani Juris Tabulæ,* Ad divos adeunto caste: Nec ulla vitiorum sacra solennia obeunto: Donis impii ne placare audeant deos; *præsertim Cicerone explicante. Vide & Massicam* Temuræ *c. 6. §. 2. ubi Moysis* μιχὶς κιλεὶ *exponunt Tannæi cum* LXX. *Græcis* ἀπ' αἵματος κυνὸς, *sive ex formula* הא לך כלה חלפן כלבא, זה תחת כלב זה, *Gemarici* חליפי הכלב, *Onceloso* פירוג כלב, *Solymitario* פירנא כלב, *Sichemita*; *nemoque Judæus vel Samarites, præter Josephum hunc* admissi canis meritum. *Quinvero Deuterotæ permittunt altari Dei, inversis adeo terminis,* ἐχόντων κυνὸς ἢ πόρνης τιμὴν, אהבן כלב ומתיר זונה הרי אלו כוחרין שנ שניהם ולא ארבעה. BERN.

k Χείρω δ',] *Tar. B.* inducit χείρων pro χείρω. Fortean χείρων legerat olim *Epiphanius.* Pallas tamen non vult moveri suo loco χείρω δ' οὐκ ἂν εἴη. BERN. Χείρον juxta *Vet. Interpr.* Est qui malit χείρων. (*Tar.* & *Cocc.*) sine causa.

l Θεὸς,] *Exod.* c. 22. v. 28. magistratus Θεὸς vocant LXX. unde forsan factum (sicuti post alios notavit *J. Clericus*) ut legem *Moysaïcam* in alienum sensum torserit *Josephus*, in salubre monitum Judæis tunc temporis inter *Romanos* Idololatras versantibus. HUDS. Ita explicare videtur dictum Dei אלהים לא תקלל. Eodem modo Josephus in libro II. contra Apionem p. 1077. hæc verba explicat μήτε βλασφημεῖν τοὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις, *vetitum esse maledicere Diis altarum gentium.* Et si Judæi id temporis ea verba crediderunt hoc voluisse, mirandum non est Act. 23. 5. Apostolum reprehensum quod Pontifici Maximo obloquutus fuisset, dixisse, si sciviset Pontificem esse, non ita fuisse locuturum, quoniam noverat scriptum esse, *Principi populi non maledices.* Poterat enim quis regerere: at sciebas judicem esse & unum ex Elohim, de quibus eodem commate quod laudas scriptum est, non habebis eos neglectum, aut non leves illi tibi debent videri. Quod si crediderint, uti Josephus, hoc mandatum de Elohim non spectare ad judices ὁμοτύλους, sed Deos gentium, mirum non est id Apostolo objectum non esse. Mox etiam in quibusdam codd. legitur τινι τ θεῶν. REL.

3. *Nemo autem Diis, quos esse cæteræ civitates existimant, contumeliam dicat.*] *Divos non temnere, Ex. c. 22. 28.* אלהים לא תקלל ἐλοιδορήσεις λῶ τινα κακῶς. LXX. *Interpr.* θεὸς δ κακολογήσεις. *S. Hieron.* Diis non detrahes; *quod est* Judici ne maledicito, neve eum vili pendito, דיאנא לא תקיל לשבב *Samaritico Paraphrastæ, Onceloso, Saadiæ, cæteris S. Literarum luminibus, & Talmudistarum plerisque. Unde Theodoretus* τὰς κρίσεις ὀνομάζει θεὸς, (*ut sane c. 21. 6.* אל האלהים *interpretari oportet* ad Magistratum) ὡς κ μίμησιν ξ τ ἐλων θεὸν κρίνειν παρεσκευάκει· ἐγὼ φησιν, εἶπον (ψ. πά.) θεοί ἐστε κ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. *Verumenim nihil inter homines divinius reperio, quam jus dicere hominibus. Aut ob animum suum habuit Flavius* (*nam de Judicum reverentia aget inferius* §. 12.) *decretum illud Divinum Lev. c. 24. 15.* איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חצאו, Quicunque maledixerit Deo suo, *Ethnicus aut Israelita Deo vero falsove*, impunis ne abeat. *Ita enim Moysen suum explicat Meirus Deuterota* Synhedr. *f. 56. a.* להשוות נוי וישראל איש כי יקלל אלהיו מכל מקום. *i. e. ex Scholio Similiter Amoras quidam T. Jeros.* Synh. *f. 25. a. blasphemis pœna, pro gradu ac conditione varia sceleris ipsius, aut fertur Admonitio Ex. c. 22. 28. aut Excommunicatio Lev. c. 24. 15. aut Mors certa v. 16.* אוהרה למנוף מנין אלהים לא תקלל *&c. Arguit autem R. Ismael Ex. c* 22. 28. *loqui de Judicibus* בדניים הבתוב מדבר, *adeoque ad cognomina Dei ipsius minime pertinere. Jactantur tamen apud nos (hoc addunt patres Solymitani) duæ opiniones de pœna Blasphemiæ, quorum altera placuit obtrectatorem Divinorum Epithetorum* עוזיזיא ע אוסיאמא, *propter leges Ex. c. 22. 28. & Lev. c. 24. 15. altera eundem sola admonitione, ex formula Ex. c. 22. 28. atque nomine* περιῤῥήματος *violatorem Excisione & Morte, vi decretorum duorum Lev c. 24. v. 15, & 16* נאן דמר על הכינויים באוהרה וכרת אלהים לא תקלל ויגור איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו בכרת. ויגל שם המיוחר בכיתה ונוקב שם יהוה מות ימות. ומאן דמר יגל הכינויין באוהרה אלהים לא תקלל. ויגל שם המיוחר בכיתה וכרת ונוקב שם יהוה מות ימות. ואיש איש כי יקלל אלהיו וגו'. *Denique Scholæ Babyloniæ multum altercantur Synh. f. 66. a de sententia Legislatoris Ex. c. 22. 28. utrum ille intellectum vellet* אלהים חול, *aut* אלהים קדש, Deum summum, an mimos summi, *i. e* דיינים. *Sed pergamus hinc. Neve sacra peregrina compilare, neve quoquomodo allatis uti.* ἀναξήκατα γὰρ ἐστι ταῦτα, ὃ μὴ ἀναδέχεσθαι, *uti decemur lege de Idolis penitus abolendis Deut. c. 7. 25, 26.* לא תחמר כסף וזהב עליהם ולקחת לך ולא

σμένον [m] ἢ τινι Θεῷ καμήλιον λαμβάνειν.

ια΄. [n] Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωστὸν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου σταλὸν φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταυτὸν ἀποδεδεῖχθαι.

ιϐ΄. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ τὴν θυσίαν δι' ἑπτὰ, τὴν σκηνοπηγίας ἑορτὴν ἀγούσης, ὁ ἀρχιερεὺς, [o] ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ καθεὶς ἑαυτὸν, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι.

cra extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. † Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est.

12. Multitudine autem, cum instaret Umbraculorum festum, in Sacram urbem congregata ad sacrificia septennalia, pontifex in edito suggestu stans, unde *clare* posset audiri, leges omnibus recitet:

Vestem filis laneis lineisque confectam nemo Israelitarum præter sacrificos induat. Deut. c. 22. Lev. c. 19. Post septennia quæque, pontifex in Scenopegiis coram populo leges remum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra citet. Deut. c. 31.

והאבנט שש משזר מן הכלאים, רלא חביא תועבה אל ביתך והייתי חרם כמהו *Paulo post ex tradito veterum confirmatur*, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין עראי בכלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c.* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & vermezo.* אמר הכתוב בנגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או מאחד מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כיון תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאכא והולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרמז. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jeros. a majoribus acceptum refert Cingulo byssino* באבנט שלבוץ *usum fuisse P. M. die magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש בו כלאים. *Deinde* מה בנגדי אהרן יש בו כלאים. אף בנגדי בנין בהן כלאים. *Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ויגל מר נחלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ועשית לאהרן ולבניו וגו מה בנגדי אהרן יש בו כלאים אף בנגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis initio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביר ליה תכלת והכלת עמרא הוא, *quid planius? nam sic nescit baltheumque palliumque Jacrum flamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4 b.* שהרי לכהנים בעזרה כלאים בעזרין עבורת אבנט של כלאום הוה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus τὸ ἐ ἐφυχὺς, ubi Jarchius Scholiastes,* ואת האבנט שש משזר ומה שש כיתנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O. M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37. More. Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis ἐπεφυχίοις erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jeros. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

Post septennia quæque læto tempore τὰ ἀφέσεως redeunte, מקין שבע שנים במויר שנה השמטה: LXX. *Interpr.* ᾧ ἐπὶ ἔτη, لانقضا سنين ὁ συμαρέτης; *protinus in Scenopegiis Pontifex maximus coram populo ætatis omnis ac conditionis Leges Divinas ab Ambone rite recitabat. Sic Josephus ex Deut. c. 31. 10. quod etiam exemplo pii & doctissimi Esdræ confirmatur Neh. c. 8. 1, 2. Quandoquidem vero Chasmonæi diu gauderent corona utraque tam Regni quam Sacerdotii, unde istam opinionem arripuerant Diodorus Trogusque historici à Sacerdotibus semper Regi Judæos; proclive sane fuit fabris τῆ ἑορτῆς solennem hanc lectionem in munera Regia,* פרשת המלך *referre. Declarant etenim illi Masicla* Sota *c. 7 §. 7, 8.* מרשת המלך ביצר מוצאי יום טוב חראשון (האחרון *Talm. Jeros. & Pesicta minore*) של חג השמינית במוצאי שביעית עושין לא בימה של עץ ביעורה והוא יושב עליה שנ' מקץ שבע שנים במויר וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכג' וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב. וקורא מתחילת אלה הדברים ער שמע ושמע והיה אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות ער שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: *Scenopegiorum vergente die principe, heptaeteridis sacræ initio, Regem in Atrio muliebri erecto pegmate sublimem, ex volumine Moysis per manus Aditui, Præfecti Ecclesiæ, Syncelli, ipsiusque tandem Pontificis tradito sedendo legisse coram Israele sex priora capita Deuteronomii, tum etiam c. 11. à v. 13. c. 14. 22. c. 26. 22. c. 17. 14. atque c. 27. & 28. populo denique instar Pontificis benedixisse, excepta absolutione peccatorum, cujus loco tria festa majora commemoravit. Addunt jane Pharisæi, magni Heredis nepotem, cum in Regia illa Lectione verbis sacris lacrymas suas quondam misciuisset tanquam exsors Davidicæ domus, blan-*

arte hominum quam à cælo tinctæ, hoc est, cum laneæ tum lineæ, nia quæque, pontifex in Vel quid apertius hoc Commentario Hierosolymitano ad eandem Mis- Scenopegiis nam, Cabala quidem certa accepimus lino, haud lana amictos P. *coram popu-* M. in Adytum penetrasse, propter Lev. c. 16. 2. Extra Sanctissi- *lo leges re-*
כלאים heterogenea vestimenta concessa fuisse Pontificibus & *mum igitur laneis indui fas fuit. Quinimo constat ex Lege sacra*
imperata his verbis, ואבנט שש משזר הכלת וגו *Paulo post ex tradito veterum confirmatur*, Vestitus heterogenei interdictum in Sanctuario neutiquam valet, תני אין עראי בכלאים בבית המקדש. *Maimonides etiam adnotat ad c.* אין אסור *Massictæ* Cilaim, *Jussum in lege, vestes sacerdotales ut fiant duntaxat ex quatuor coloribus sive omnibus sive singulis: ex illis itaque in genere lini reperiri* byssum; hyacinthum *vero*, purpuram, *ac* coccum *de lana prorsus intelligi talibus fucis infecta & imbuta, ut cyano, lacca, & vermezo.* אמר הכתוב בנגדי כהונה כלם שלא יהו אלא מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר או מכלם או מאחד מהם ושש הוא פשתן ותכלת הוא צמר צבוע כיון תרשיש וארג מן הוא נקרא בערבי ארגואן והוא הצמר הצבוע בצבע לאכא והולעת שני הצמר הצבוע בשני והוא הכרמז. *Similiter Eleazarus Doctor Urbis Ioma f. 44. b. Talm. Jeros. a majoribus acceptum refert Cingulo byssino* באבנט שלבוץ *usum fuisse P. M. die magno Expiationis, per reliquum annum* Cingulo heterogeneo, שיש בו כלאים. *Deinde* מה בנגדי אהרן יש בו כלאים. אף בנגדי בנין בהן כלאים. *Vincit Rabbi, ubi contra Eleazarum istum contendit etiam Sacerdotes minime magnos in Sanctuario diversi filii zona fuisse accinctos,* ויגל מר נחלקו על אבנטו של כהן הריוט שרבי אומר יש בו כלאים. ועשית לאהרן ולבניו וגו מה בנגדי אהרן יש בו כלאים אף בנגדי בניו בהן כלאים. *R. Ismaelem adde istis initio* Iebamoth *f. 4.* כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביר ליה תכלת והכלת עמרא הוא, *quid planius? nam sic nescit baltheumque palliumque Jacrum flamine byssino confecta. Deinde* Eracin *f. 4 b.* לכהנים ישהרי בכלאים בעזרין עבורת אבנט של כלאום הוה רכתב. *Dum sacris operarentur, indultum est Sacerdotibus τὸ ἐ ἐφυχὺς, ubi Jarchius Scholiastes,* ואת האבנט שש משזר ומה שש כיתנא תכלת עמרא. *Simplicitatem morum hac lege suo populo commendat O. M. non adeo evitavit ritum flaminum Chaldæorum, qui lana linoque commixtis operabantur, ut voluit Maimonides Zabaicorum pessimus interpres l. 3 c. 37. More. Nam & veri numinis Sacerdotes, quod nos jam probavimus, Moysesque iste ultro fatetur, ad altare stolis ἐπεφυχίοις erant usi. Solet autem maximus Grotius aliique juris Divini Interpretes, Maimonidi ductori nimium fidere, sicut hic Vasiadæ ac consimilibus compilatoribus nugarum Persicarum & Babyloniarum. Exigua tamen pars istarum ineptiarum vetustatem aliquam habet. Consule jam Moysen Deut. c. 22. 11. & Lev. c. 19. 19. tum Pharisæos Cilaim c. ult. Ioma f. 44. b. T. Jeros. & f. 69. T. Bab. Jebamoth f. 4, 5 Besa f. 14. b. Menachot f. 39. b. Sabbath f. 27. & Nazir f. 41, & 58. & Maimonidis Iad in extremis Cilaim.* BERN.

Vel textilem ac Phrygioniam والخيط والنسوج المجدول : (*utramque enim comprehendit* נוז :) *vel denique propter coactilem* لتلبد, *quæ est* שוע. *Bochartus quidem* Saatnez *format ex* נז *& verbo nescio cujus* שעט *pro Arabico* ساط, *tanquam* textus mixti. *Grotius alitique Ægyptum hac causa repeti jubent, sed frustra. Quid vero?* שעטנז *&* שעטנין *ex scriptura Hebraica Samaritarum, opus* implexum, *me judice*, filisque contortis varium *indicat, τὸ κλωστὸν, τὸ πλεκτὸν. Idem plane in libris Arabum* تشبيص وتشغيز. *Quippe* Saatnez *in genere denotat τὸ ποίκιλμα, non præcise* lini lanæque miscellam; *ut Davides Cimchius, S. Bochartus, & alii multi existimarunt. Vetat igitur jus Mosaicum, nequis gentis Hebrææ ex lana & lino variatam vestem gerat, præter Sacrificos. Verumenim* vestes aureæ *Pontificis Magni, & reliquorum* Cingula, *byisso lanaque intertextis effulgebant. Falsi adeo crimen Josepho Sacerdoti de sua stola falso & ridiculo objicit vir doctissimus in opere Hierozoico. Docent equidem Patres* Cilaim *c. ult. §. 1.* Vestes ex lino lanaque promiscuis confectas, non aliam variegationem decreto Mosis prohiberi Deut. c. 22 11. hasque solas lepra tangi, Lev. c. 13 47. *addunt tamen sedulo,* Sacerdotes in Sanctuario facere lana linoque implexis ornatos, *haud alio genere*, אין הכוהנים לובשין לשמש במקדש אלא צמר ופשתים. *Cæterum* צמר *sive* lanam *intelligunt Gemaricæ Urbis, quæ simplicius & sine epitheto dicitur*, צמר שאין לו לווי. *Pariter de* פשתים. *Mox iidem Doctores*, Lepræ vitium capiunt vestes tam coloratæ, quam non coloratæ; *aut phrasi æqua*, tam

o Ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ] Ita etiam Talmudici tradunt. REL.

5. *Ad sacrificia septennalia,*] *Post septennia quæque læto tempore τὰ ἀφέσεως redeunte*, מקין שבע שנים במויר שנה השמטה: LXX. *Interpr.* ᾧ ἐπὶ ἔτη, لانقضا سنين ὁ συμαρέτης; *protinus in Scenopegiis Pontifex maximus coram populo ætatis omnis ac conditionis Leges Divinas ab Ambone rite recitabat. Sic Josephus ex Deut. c. 31. 10. quod etiam exemplo pii & doctissimi Esdræ confirmatur Neh. c. 8. 1, 2. Quandoquidem vero Chasmonæi diu gauderent corona utraque tam Regni quam Sacerdotii, unde istam opinionem arripuerant Diodorus Trogusque historici à Sacerdotibus semper Regi Judæos; proclive sane fuit fabris τῆ ἑορτῆς solennem hanc lectionem in munera Regia,* פרשת המלך *referre. Declarant etenim illi Masicla* Sota *c. 7 §. 7, 8.* מרשת המלך ביצר מוצאי יום טוב חראשון (האחרון *Talm. Jeros. & Pesicta minore*) של חג השמינית במוצאי שביעית עושין לא בימה של עץ ביעורה והוא יושב עליה שנ' מקץ שבע שנים במויר וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונתנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכג' וכהן גדול נותנו למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב. וקורא מתחילת אלה הדברים ער שמע ושמע והיה אם שמוע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות ער שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: *Scenopegiorum vergente die principe, heptaeteridis sacræ initio, Regem in Atrio muliebri erecto pegmate sublimem, ex volumine Moysis per manus Aditui, Præfecti Ecclesiæ, Syncelli, ipsiusque tandem Pontificis tradito sedendo legisse coram Israele sex priora capita Deuteronomii, tum etiam c. 11. à v. 13. c. 14. 22. c. 26. 22. c. 17. 14. atque c. 27. & 28. populo denique instar Pontificis benedixisse, excepta absolutione peccatorum, cujus loco tria festa majora commemoravit. Addunt jane Pharisæi, magni Heredis nepotem, cum in Regia illa Lectione verbis sacris lacrymas suas quondam misciuisset tanquam exsors Davidicæ domus, blan-*

tet: neque mulier, neque pueri ab audiendo arceantur, imo ne servi quidem. decet enim eas animis inscriptas & memoriæ servari, ita ut nunquam deleri possint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem caussari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit autoritas, utpote quæ eis prædixerint quæ sint passuri, animisque per auditum quæ jubent inscripserint, ut eis semper præsens sit earum consilium; quo spreto deliquerint, & sibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri discant, *ut* disciplinam pulcherrimam & felicitatis causam.

Dei beneficia mane & vespere mente grata recolenda. Deut. c. 6. Num. c. 15.

13. [9] Bis quoque die, cum primum illuxerit, & cum hora somni appetit, *omnes grata mente* commemorent beneficia, quæ Deus è terra Ægyptiorum liberatis præstitit: lege nobiscum nata gratiarum actionem postulante, ad præterita quidem reprehendenda, ad futura vero invitanda & *demerenda*. Ostiis autem suis præcipua inscribant, quæ eis bene-

καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν· ἀλλὰ [p] μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τὴν ψυχὴν ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, [q] ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. ἔτως γὰρ [r] καὶ ἧττον ἁμαρτήσονται, μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴν τοῖς ἁμαρτάνουσιν [s] ἔξουσι παρρησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ τὴν ψυχὴν ἐγγραφάντων διὰ τὴν ἀκοῆς ἀκολουθίαν, ὥστε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν [t] ἣν ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τὴν ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες [v] πρώτους τοὺς νόμους μάθημα καλλιστον καὶ τὴν εὐδαιμονίας αἴτιον.

ιγ'. [x] Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας, [y] ἐρχομένης τε αὐτῆς καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον [z] ὥρα τρέπεται, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ τὰς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε· δικαίας ὄσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γλυκυμενης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων, ἐπὶ δὲ προτροπῇ τῶν ἐσομένων. ὀπισγράφειν δὲ καὶ τοῖς [a] θυρώμασιν αὐτῶν τὰ

blandientis populi acclamatione fuisse erectum, ἀχλὼς ἄτλα ἀγείροντα, ἀχλὼς ἄτιμα. Adulatores denique ipsos perculisse eodem die justum ac sincerum Numen narrant Doctores Solymitani f. 22. a. תני ר' חנינא בן גמליאל הרבה הללים נפלו באותו היום שהחבטו בו. *Adjiciam postremo ex Talm. Jerof. f 75. d. Scholion Lazari Azariadæ ad Deut. c. 31. 12. ubi Optimus τὰ ἔκγονα,* الاطفال, *vel parvulos Israelitas tam nobili Anagnostæ adesse jusserat,* האנשים נאין ללמד והנשים לשמוע והטף ליתן שכר למביאיהן. *Hoc enim ad Josephum facit, qui jam* גרן *τὰ δοῦλα interpretatur. Vide Chagigæ f. 3. T. Bab. & Maimon. c. 3. tituli cognominis. Deinde vero de liberis suis in Lege Dei erudiendis maxime admonentur Judæi officio suo quotidiano κατὰ στίχον; tum apophthegmatis Aquibæ, Ismaelis, Doctorumque aliorum utroque Talmudo ad c. 1. §. 7.* κιδδουσιν *f. 30. & 40 & σύνοψ f. 42. T. B. unde etiam plurima describsit Maimonides sub titulo* Talmud Tora, *& Conditor* Turim *c. 245, 246.* Iore dea. BERN.

p Μήτε οἱ δοῦλοι.] Μηδὲ *Vat.*

q Ὡς μηδέποτε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. & Vat.* Sed ὡς deest *Editis, Aliisque*

r Καὶ ἧττον ἁμαρτήσονται,] Καὶ non agnoscunt *Samb. Vat. & Epiphan.*

s Ἐξουσι παῤῥησίαν,] Ita cum *Vet. Interpr. & Castalione.* in *Editis* ἄξουσι. in *Big. Samb. & Vat* αὔξουσι.

t Ἧς ὀλιγωρήσαντες] Ὧν *Big. & Coll. Voss.*

v Πρώτους τοὺς νόμους] Πρῶτον *Busb. Vat. & Vet. Interpr.*

x Δὶς δ' ἑκάστης] Quia Deuter. 6. 7. legitur, quum is cubitum & quum surgis. REL.

y Ἀρχομένης] Ita *MSS.* ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς in *Editis.*

6. *Bis quoque die, cum*] *Primo. Judæorum quisque mane & vespere Dei Optimi beneficia, præcipue nobilissimum exitum Patrum suorum ab Ægypto, mente grata recolat; adeoque recitet distinctius (ritum enim illum respexit ὁ σωτὴρ Matt. c. 22. 37. atque eundem equidem ritum seculo proximo Josephus)* κεφάλαιά σοι. *Has, inquam, tres periochas Divini Juris, Deut. c. 6. 4, 5, 6, 7, 8, 9. & c. 11. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. simulque Num. c. 15. 37, 38, 39, 40, 41. Ab hoc officio incipit opus Misnicum Illustrissimi Judæ, Maimonidisque* Ahaba, *qui est secundus librorum* Iad: *ne allegare alios opus sit de cerimonia isthac Judæorum, quam neque ignis neque ensis, neque exilium, neque ulla invisæ gentis calamitas adhuc abolere potuit. Secundo. Eadem Dei magnalia, ex Deut. adeo c. 6. v. 4 --- 9. & c. 11. 13 --- 21 transcripta; fas esto ædibus suis adfigere ad postes januarum. Unde ipsæ schedulæ nomen* מזוזות *μεζοζωθ seu φλιὰ meruerunt apud Pharisæos,* Menachot *f. 33, 34, 43, 44. & Ioma f. 11, & 12, ubi ea late describuntur, veluti & in* Iore Dora *c. 285. & in* Iad *Maimon. c. 5, & 6 περὶ τῶν Φυλακτηρίων. Tertio. Idem denique monumentum compactum crede ex schedula una, aut quatuor pro fronte, tot periodorum sacrarum plenis,* קרש לי והיה כי יביאך ה' שמע. והיה אם שמע *Exod c. 13 2 -- 10. & Exod c. 13. 11 -- 16. & Deut. c. 6. 5 --- 9. & Deut. c. 11. 14 --- 21.* συνᾳσθόλως μοι, ὁ κατ' ὀφθαλμῶν, *& media fronte & læva brachio Israelita quisque gerat, pretiosissimum omnium ornamentum: quod in Evangelio Dominus noster Φυλακτήρια appellat, quasi* sedulo observandæ Legis monita, כשמרות, conservatoria, *ab Exodi c. 13. 10* ושמרת את החקה הזאת חקת תפלין, *& Deut. c. 6. 12.* השמר לך פן תשכח את יהוה: *velut prisci Doctores interpretantur* Mecilta *f. 8. d. &* Menachot *f. 36. b. Legis autem Interpres optimus & antiquissimus post collegas Alexandrinos Onceliosus, & Pharisæi in corpore Misnarum, & ad sanctissima Evangelia Syrus eadem decora nuncupant* תפלין τετράδια, *sive τὰ περιτυκτήρια, quibus sine pius Judæus non orat, tam* תפלין יד *quam* תפלין ראש *libris vero suis sanctissimus Moyses,* אות על יד וטטפות בין עינים, *Ex. c. 13 9, 16. & Deut. c. 6. 8. & c. 11. 18. quod interpretor* brachialia *&* stalagmia. *Namque* Totaphot *sunt gemmæ stillantes sive pendulæ, planeque* νετιφωθ נטפות *Esaiæ perspicacissimi Prophetæ, quales quidem inter ocellos præferre amant nurus Asianæ. Talia crede frontem exornasse nobilissimæ Vatis, nomine Hebraico* טפים tuppim, *& nocaton* נקט *in versionibus Arabicis Samaritarum. Isti etenim in Paraphrasi vernacula* τυπτιν *reponunt constanter loco Mosaici* τοφαφωθ. *Ejusmodi fuerant & Arabissarum* نتفات notafaton, *stillæ frontis pretiosæ aut* margaritæ, *aut* נזמי האף *phrasi alia Esaiæ. Dixit itaque haud inconcinne Legislator Hebræus* תנטפות *pro* תנמפות *ex verbalibus Hiphil* frontalia, ἄμπυξες: *quomodo interpretatur R. Abuhas vocem difficilem, & Pharisæi certo ipsam acceperant in Masicla* περὶ στολῆς c. 6. 1. *inter ornamenta sexus pulchrioris. Eadem & ratione Auctor* Tosephot Menachot περιδεσμὶς *suggerit pro* טוטפת. *Critici sacri plerique, ut advertit R. Nathan,* diadema *intelligunt ea dictione, & quicquid sincipiti religatur,* חבוש. *Interpretes* LXXII. *perprave* ἀσάλευτα *reddidere ex Hebræo, cum potius* ἀσάλευτα *& mottantia etiam ex versione Hieronymiana, guttas puta inter cilia fluctuantes, virtute &* טף *verborum oporteret; sicut* נטפות *ναβέναι Theodotioni virisque illis* LXXII. *Pessime vero Munsterus Grotiusque ex nuperis Kalbinis vocabulum* Totaphot *interpretantur* conspicilla מראות, *tanquam origine Ægyptiacum. Aquila* מטפות *vertit τὰ ἐπιτίθεμενα* gestamina, *vel, quod & Syrus in veteribus Bibliis voluit,* insignia, notas. *Hieronymo nostro & Saadiæ Judæorum* منشورة, expansum quid, *& obductum fronti: Auctori* Mecilæ, loculi gemmarii; *Esdraidæ,* monilia; *Judæis Hispaniæ,* membranula; *Byzantinis,* schedula; *illis vero Africæ modo τὰ μηνιαιωθα* العصابة الذلرون. *modo* vitta. *Similiter* טוטפת *in Misna exponunt Moyses Maimonides & O. Bertinorius sic,* vitta ad aurem utramque pertinens; *neque aliter Davides inter Cimchios. Et diu ante illos Josephus Babylonius & Bona ex Doctoribus Urbis* קובטירה *καλυπτρᾳ seu* טוטפת, *quod ex altero Græco depravavit ars Rabbinica, &* הרמיתא דקטיפתא, *h. e. κεφαλόμιον, vel forte περικεφαλαία ἀπὸ ἐρίου Jonathas insuper Legis illud verbum* χλιόωπες, אצינורות *reddidit. Exquisitum enim jam modo existimo,* τοἀφωθ *aut* ridimiculum عصابيب, *aut* frontis decora pendula *significare ἀληθῶς καὶ ἐντύπως. Lege jam diligenter diligentissimum Scriptorem Mosen Maimonis codice* Tephillin, *&* Samag *mandato 22. necnon R. Jacobi* τετρατοιχο. *l. 1. c. 23. &c. unde intelligas forte sacra sua amuleta haud aspernisse unquam nostro Hieronymo Magistros Tiberienses. Sic enim adfirmat vir beatus ad Evangelium Matthæi:* Pharisæi male interpretantes Deut. c. 6. 8. *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos,* scribunt in membranis Decalogum Mosis, id est, decem verba Legis: complicantes ea & ligantes in fronte, & quasi coronam capiti facientes, ut semper ante oculos moverentur [ὥστει τοἀφωθ:] quod usque hodie Indi & Persæ & Babylonii faciunt, & qui hoc habuerit, quasi religiosus in populis judicatur. *Et post pauca idem doctissimus Asceta.* Pectoriola ille Decalogi *Phylacteria* vocabant, quod quicunque habuisset ea, quasi ob custodiam & monimentum (*vel* munimentum) sui haberet. Non intelligentibus Pharisæis, quod hæc in corde portanda sint, non in corpore Alioquin & armaria & arcæ habent libros, & notitiam Dei non habent. Hoc apud nos superstitiosæ mulierculæ in parvulis Evangeliis & in Crucis ligno, & in istiusmodi rebus, quæ habent quidem zelum Dei, sed non juxta scientiam, usque hodie factitant. *Hæc ille. Quinetiam sacris illis Alexiteriis semet tuentur Talmudici adversus hominum dæmonumque malitiam, atque contra animi sui affectus pravos, quibus equidem nihil mortalibus inimicius.* Beracot *Talm. Jerof. f 2. d. &* Arba Turim *parte prima c. 37. & Maimon.* Tephillin *c. 5. §. 25.* BERN.

z Ὥρα τρέπεται,] *Tar. B.* ὥρα τρέπει) infeliciter, ut solet. BERN.

a Θυρώμασιν] Hoc est quod præceptum de Mezuza appellari solet. Pharisaico more interpretatur verba Dei Deut. 6. 9. in his enim latere putant legem de מזוזה. REL.

τὰ μέγιστα ὧν [b] εὐηργέτησεν αὐτὲς ὁ Θεὸς, [c] ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀμφαίνειν· ὅσα τε τῇ ἰσχυῖ ἀποσημαίνειν δύναται ⸗ Θεὸς καὶ τὴν πρὸς αὐτὲς εὔνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τ κεφαλῆς καὶ ⸗ βραχίονος· [d] ὡς περιβλέπον πανταχόθεν τὸ πρὸς αὐτὲς πρόθυμον ⸗ Θεῦ.

ιδ'. [e] Ἀρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πάλιν [f] ἄνδρες ἑπτὰ, οἱ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ δίκαιον ἀπροσδεᾶ προαιρεσιν κέκτηνται· ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ [g] δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τ [h] τ Λευιτῶν φυλῆς. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ⸗ πόλεσιν [i] ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖ-

fecerit Deus, itidemque in brachiis quisque oſtendat: & quæcunque Dei potentiam indicare poſſunt & *ejus* erga ipſos benevolentiam, fronti & brachio inſcripta gerant, ut undique perſpicuum ſit Dei erga eos ſtudium.

14. Qualibet autem in urbe [1] præſint ſeptem viri, & in virtute & in ſtudio æquitatis exercitati: unicuique autem [2] magiſtratui tribuantur duo miniſtri è tribu Levitica. Quin & ii, quibus in civitatibus jus reddere obtigerit, omni in honore habeantur; ut neque liceat ulli illis præſentibus *alicui* maledicere, neque inſolentius agere: [3] verecunda eorum re-

Magiſtratus Judaici baſis. Deut. c. 16. 18.

ve-

b Εὐηργέτησεν] Εὐεργέτητεν ſoli *Big.* & *Samb.*

c Ἔν τε βραχίοσιν] Sunt qui ex *Exodi* c. 13. v. 9. & 16. & *Deut.* c. 6. v. 8. hoc à *Joſepho* (ut & à *Juſtino* in coll. cum *Tryphone*) deductum eſſe putant. *Grotius* tamen, *Hieronymum* ſequutus, iſtis locis nihil aliud *Iſraëlitis* juberi exiſtimat, quam ut beneficia liberationis ex Ægypto & præcepta divinitus data animo infigant; non minus quam quæ memoriæ cauſa in manibus gerere, aut ob oculos ponere ſolemus. HUDS. Tephillin innuit, & ⸗ βραχίονος, id eſt, manus ſiniſtræ & frontis, τ κεφαλῆς, uti mox loquitur. Hæc Phariſæi gerenda eſſe hoc modo putant, inter quos Joſephus erat. Karæi enim illa ignorant. REL.

d Ὡς περιβλέπων] Forte deſideratur ἑαυτ. COCC.

e Ἀρχέτωσαν] Ἀρχέτωταν *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

f Ἄνδρες ἑπτὰ,] Joſephus infra hoc ipſo capite de depoſito agens τὰς ἑπτὰ κρίσεις *ſeptem Judices* memorat, & ipſe narrat ſe 7 Judices conſtituiſſe in ſingulis urbibus, quæ ipſi erant ſubjectæ: ſed olim quoque fuiſſe 7 Judices in urbe unaquaque conſtituendos non legitur in ſacris literis; juſſit Deus שופטים legere, ſed numerus non additur Deuter. 16. 18. REL.

1. *Præſint ſeptem viri,*] *Magiſtratus Judaici baſis Deut. c. 16. 18.* שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך, κρίσεις καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καθιστήσεις σεαυτῷ ἐν τῶις πόλεσί σου, ἤτοι ἐν πάσαις ταῖς πύλαις σου. *Is itaque ſeptemviralis* סנהדרין של שבעה (*namque Dii iſti* numero impare gaudent, *hoc eſt*, אין בית דין שקול, *quod toties inculcant Judæorum Scholaſtici*) *federat per urbes, ut ſemel iterumque docet Joſephus. Verum ille in numero Judicum Civilium,* σοφίᾳ שפטים *Hebræorum Legum latori,* Sufetis *Pœnis,* δικασταῖς דיינין *tot Profeſſoribus in* Talmudo *Juris Moſaici, tot Interpretibus ad* Micra, *falli haud potuit; allectis equidem Scribis binis de tribu Levitide. Huc etiam convenit antiqua* διάταξις c. 4. §. 3. περὶ συνεδρίων. In hemicyclio ſedebant Patres, coramque eis ſtabant Scribæ duo, lævus dexterque, collectum ſuffragii, סנהדרין היה כחצי גורן עגולי כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וגו'. *Hos collegas Amramides forte nuncupat* σατράπας שטרים, *atque hoc in capite Flavius* ὑπηρέτας, *quod eſt* Miniſtri Curiæ, Servientes ad Legem, *aut vocabulo Fori Romani* Officiales. *Onceloſus, Uzielides, Aquila & Theodotio* שטרים *interpretantur* Exactores, Quæſtores, ἐκδικοῦντας, φορολόγους, פורעניים, σαρκὶν, סרכין, *ſive* πεμπτῆρες. *Jarchius, Maimonides, Judæi Hiſpanienſes, & nonnulli Talmudiſtarum adhuc vilius intelligunt* Accenſos, Lictores, Apparitores, בעלי אגרופים נוגשים, ἤτοι κονδυλιστάς. *Attamen ex uſu honeſto & neceſſario* Soterim *Judæi Alexandrini paſſim vocant* γραμματεῖς, *& in Deuteronomio (mirum!)* γραμματεισαγωγεῖς, *quos* Notarios Clericoſque *Fora noſtra amant, pauloque laxius* Procuratores *ac* Cauſſidicos: *Pariter eoſdem appellitant* ספרים *&* ספריא, Scribas *plane, Symmachus ad Proverb. c. 6. Paraphraſtæ Samaritarum, Syrorumque. Valet enim* σωτὴρ *Hebraicum, quantum inter Arabas* سوطر *&* مسيطر Scriba, *à ſcribendo* سطر Satara. *Honeſtius adhuc eundem titulum evehunt interpretando S. Hieronymus* Magiſtri, *Abeneſdras* מושלים Præſides, *&* Præfecti, *planeque* السطرون: *Tavoſus ita* ⵎⴰⵙⵜⵔⴰⵏ, *Judæique ora Africana* ⵔⵔⵓⵙ. *Clariſſimus Saadias & Interpres Samariticus* عرفا ὕπαρχοι *& Adſeſſores. Ex his ſeptem niſi forte tres Collegæ adeſſent, damni, doli, leviſſimiſve in actionibus nihil quicquam decernebatur. Multa præterea cauſa Judices numero quinque: tum intercalatio anni, & alia quædam pluſquam privati commodi, ſeptem Sapientum juſtam Curiam definitu poſtulabant. Hoc fatetur celeberrimus Deuterota idemque Præſes quondam Synedrii ſummi Simeon Gamalielis initio Cod.* סנהדרין: *hoc in morem ceſſit, Maimonide aliiſque conteſtantibus. Idem quoque confirmatur ipſius Simeonis exemplo, qui octavum Sapientum Samuelem Exiguum,* שמואל הקטן, *taxavit temeritatis, quod ultro ſeſe adjunxerat ſeptem Arbitris anni intercalandi, atque ad inſtar Eldadi extra juſtum numerum conciliabulo acceſſerat, T. Jeroſ.* Synhedrin *f. 18. c. Inſuper in cauſis capitis adſciſcebant ſibi ſeptemviri bis ſeptem Adſeſſores, ut vita Iſraelitæ poſtulabat* בריני נפשות Synh. *c. 1. 4. & c. 4. 33. & Talm. Jeroſ. f. 19. d. ex Sacerdotibus & Levitis, horumve adfinibus. Unde cum Scribis duobus, qui ex ſubſelliis* XLVI. Candidatorum *ſive* Advocatorum *ſumebantur* מן שורות של תלמידי חכמים, *emicuit* Curiæ minoris *modus capitibus* XXIII. סנהדרין של כג או סנהדרין קטנה. *Hoc ſane pacto Phariſæos nepoteſque demum illorum conciliavi cum Joſepho ſacerdote de modulo* Curiæ minoris, סנהדרין קטנה. *Id nuper tentavit Grotius, vir alioqui conſultiſſimus juris humani Divinique, nec rem potuit efficere. Seldenus noſter, non affectavit quidem, falſi Flavium criminari contentus; ubi ſtultiſſimum eſſet eum Archæologum numerum verum notumque haud poſuiſſe. Atque tandem enarrat Flavius Deut. c. 17. 8. de Appellationibus ad* Senatum magnum *Urbis ſacræ actu ultimo deferendis, deque cauſarum arduis. Conſtabat autem venerandam illud Concilium,* סנהדרין הגדולה או בית דין הגדול או בירת דין שבלשכת גזית או בירת דין הגדול במקדש, *T. Jeroſ.* Synhedrin *f. 19. c. & Miſnæ cognominis c. 10. 2. & f. 30. a. ex Pontifice ſummo familiæ Aaronicæ, & ex Propheta vice Moſis, qui* Hannaſi, *i. e. Præſes ſæpius certiuſque vocatur in libris Phariſaicis, Miſna, Gemariſque ambabus, &c. rarius* ראש בירת דין או ראש הישיבה *T. Jeroſ.* Synhedrin *f. 18. c. apudque Divinum Moyſen* ὁ κριτὴς, השופט *i. e* Sufes, Ephorus: *atque ex* וקנים *Senatoribus ſeptuaginta, quos prudentia magis quam ætas provexerat, Num. c. 11. 16. & Joſephus bis terque in Originibus patriis. Namque,* ἡ τασιλεόνλις, *ait, Mattathiades,* ὅ, τε ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία. *Vel per* Hannabi *intelligit ille ipſe ex Deut. c. 18. 15. cum ſuæ factionis plurimis, Jeſum altoſque Præſides grandis Senatus; vel quemque ex ordine Prophetarum, cui non obedientis ibidem ſcelus capitale declaratur: quo etiam modo de Pontificis Judiciſque* הכהן והשופט *decretis ſtatutum fuerat Deut. c. 17. 12. Sic enim Phariſæi commation iſtud Moſaicum interpretantur aggravantque* Synhedrin *c. 10. 2.* ὁ ἀνθιστάμενος τοῖς δόγμασι τ ἱερέως βουλῆς ἀπέχονται. *Quinetiam hac occaſione exponit Flavius Ex. c. 22. 28.* אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר, ὥστε μὴ βλασφημεῖν *&c. quomodo apud Ananiam eximium Doctor noſtræ Fidei fecerat ævo eodem in Senatu magno Act. c. 23. 5.* ἄρχοντα δὲ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς, *ſecutus verſionem* τ ο'. *aut verbis Severi noſtri,* Principem populi non eſſe increpandum. *Complures autem Patrum illorum conſcribebantur ex tribu Levis, qua juris Moſaici ſtudio præ cæteris omnibus ea vacaverat. Præterea recte monent Talmudiſtæ titulo* Synhedrin *c. 1. 6. T. B. & Jeroſ. f. 18 b, c. paſſimque vaſti operis, capita* LXXI. *Senatum integrum collegiſſe. Sæpe enim in iſto præſidebat Pontifex maximus: aut ſi forte in alium aliquem deferretur titulus* Hannaſi *&* Hammuphla, *qui eſt* ὁ συζητητὴς ⸗ αἰῶνος τούτου, *in literis beatiſſimi Pauli,* Primas *in annotatis Scholaſticorum Urbis* Synh. *fol. 30. a. ad* יפלא *Moſis Deut. c. 17. 8. & in Lexicis Rabbinicis.* מגיד שבמופלא שבבירת דין תכתוב מרבר. מופלא חרב והגדול שבכלם. *Interfuit tamen magnus Sacerdos tanti officii gratia, Præſidique vix ſecundus, Cæſaribus rerum dominis. Namque olim oraculi pectoralis merito Regi proximum locum ac dignitatem ſibi vendicaverant Pontifices, & ſubinde in familia Chaſmonæa, Davididis neque renuentibus, plane regnaverant. Ad ſacrum hoc Concilium pertinebant cauſæ publicæ & graviſſimæ, ratio belli paciſque, Pſeudo-Prophetarum & Idololatrarum flagitia, creatio inferiorum Judicum & correctio, & res ſimiles.* Synhedrin *c. 1. 5. & c. 10. 2, 4. Quapropter tempore Joſephi hiſtorici, præter Regum placita, parebant Judæi in cauſis privatis Curiis urbicis ſeptem Judicum, pluribus in re capitis adſidentibus in portis Templi, vel ubique civitatum Paleſtinarum; in publicis vero cauſis grandi Senatui Urbis apud Ædem Divinam in* Camara perpoliti lapidis, *quæ vocabatur (quanquam afflicta res Judæorum nobiliſſimum illud Concilium à* Solymis *demum in* Jabnam *ſive* Jamniam *eduxit:) decies ſeptem capitibus, præter Præſidem & Pontificem: ſiquando hic propter ætatem cauſamque aliam minus aptus videretur tanto præſidio, quippe* משנה לראש *Vice-Præſes, ſeu* אב בירת דין Comitiorum Pater *recenſebatur è numero* ᾱ ο'. *ſede dextima. Veruntamen* סנהדרין של שלושה, Triumviralis Conventus *de re pecuniaria, rectius* Arbitrium *quam* Curia. (*quod etiam Traditionum Patres indicant* Synhedrin *c. 31.*) *in nulla Joſephi æſtimatione erat, de quo tam multa Talmudici. Vide Miſnam* Synhedrin *c. 1. §. 6. de Conciliis legitimis, magno & parvo.* BERN.

g Δύο ἄνδρες ὑπηρέται] Levitæ illi, qui bini ſingulis apparebant Judicibus, erant ἱερογραμματεῖς. nec alii (ut opinatur *Dodwellus* in *Paranesi*, p. 23.) à ⸗ λαοῦ γραμματεῦσι, quorum mentio in *Matth.* 2. 4.

2. *Magiſtratui tribuantur duo miniſtri è tribu Levitica.*] *Præfecturis vero ſingulis* vertit *Seldenus* de *Synedriis Jud.* l. 2. c. 6. §. 4. *Unicuique principatui* &c. habet *Epiphan.*

h Τῶν Λευιτῶν] De miniſtris ex Levitis eligendis in V. T. non memini legere. Deut. 16. 18. quia שומרים in plurali invenitur, duos minimum, videtur notare. REL.

i Ἐν ἁπάσῃ τιμῇ] *Samb.* ἐν πάσῃ.

3. *Verecunda eorum reverentia*] *Seldenus* (de *Synedr.* l. 2. c. 6.) hoc modo interpretatur, *ſic enim fiet, ut aſſueti homines revereri*

verentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, ut Deum contemnere non audeant. Judices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad jus corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe coarguat. haud enim congruum publica facere judicia, aut ad lucrum *privatum* aut ad *alicujus* dignitatem reſpiciendo, ſed æquitatem rebus omnibus præferendo. Nam ſi hoc non egerint, Deus contemni videretur, eiſque infirmior judicari, quibus ob potentiæ metum ſuum adjecerint ſuffragium. nam æquitas eſt potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate præditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod ſi judices de relatis ad eos pronunciare neſciant (talia autem hominibus non raro accidunt) ad urbem Sacram cauſam integram remittant, & convenientes pontifex & propheta & ſenatus etiam id quod ſibi viſum fuerit decernant.

Teſtes adhibendi in foro bonæ famæ, viri duo treſve.

15. [a]Uni autem teſti ne credatur, ſed tribus, aut ut minimum duobus: quorum teſtimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum ne ſit teſtimonium, propter levitatem & ſexus earum audaciam. Ac ne ſervi quidem teſtimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non teſtari conſentaneum eſt. Quod ſi quis judicetur falſa teſtatus, convictus eadem patiatur, quæ is paſſurus erat, contra quem dictum eſt teſtimonium.

Lex inquiſitionis in cædem clàm patratam. Deut. 21.

16. Si autem [s]cæde facta in agro aliquo, auctor non inveniatur, neque ullus ſuſpectus ſit ex odio interfeciſſe, magna quidem cum diligentia eum quærant, indicii præmiis propoſitis. Cum autem nemo ejuſmodi *quid* indicaverit, magiſtratus oppidorum agro ubi cædes facta eſt vicinorum, & ſenatus congregati, ſpatium à loco ubi mortuus jacet *circumquaque* metiantur. At quod oppidum occiſo proxi-

νας· τ πρὸς τὰς ἐν ἀξιώμασι τ ἀνθρώπων αἰδῶς [k] αὐτῶν εὐλαβεστέρας, ὥστε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπερχομένης. οἱ δὲ δικασταὶ [l] ἀποφήναντες κύριοι τοῖς τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν· πλὴν [m] εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τις αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τ δικαίων [n] ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ὁ καλῶς ἐλέγχῃ αὐτοὺς ἀποφαινόμενος. ὅτι γὰρ κέρδος χαριζομένους [o] ὅτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὰς ποιεῖται τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δικαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὕτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος [p] προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρῖσθαι. [q] τῷ γὰρ Θεῷ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τ Θεὸν δυναλωτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τ ἐπ' αὐτοῖς προστεταγμένων ἀποφαίνασθαι, συμβαίνῃ δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία [r] καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιέ. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς [s] ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ πιστὰ τὰ προβεβιωμένα. [t] γυναικῶν δὲ μὴ ἕνα μαρτυρίαν διὰ κουφότητα καὶ θράσος τ ἤθους αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὴν τ ψυχῆς ἀγένειαν· ὃς ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδῆ [v] μαρτυρήσας πιστευθῇ, παρέτω ταῦτ' ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

ις'. Αν δὲ πραχθεὶς φόνος ἔν τινι χώρᾳ μὴ [x] εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοήταί τις ὡς διὰ μῖσος [y] ἀπεκλονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς σπουδῆς, μᾶλλον δὲ πρόθυμοι. [z] μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μᾶλλον τ· αἱ δὲ καὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία [a] συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τ τόπου [b] ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν.

magiſtratus; eorum religioſiores inde etiam à numinis contemptu longius ſemoti fuerint.

[k] Αὐτῶν ἀλαβεστέρους] Αὐτοὺς *Hen.* & *Busb.*

[l] Αποφήναντες] *Coll. Big.* ἀποφαίνεσθαι.

[m] Εἰ μήτε] Lege εἰ μὴ COCC.

[n] Ενδείξη,] Ενδείξει *Samb. Hen.* & *Busb.*

[o] Οὐτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὰς] Ita *Baſ.* & *G.* niſi quod mutaverimus προσῆκε in προσῆκον auctoritate *MSS.* (*Coll.* certe *Big.* & *Voſſ.*) in quibus ὅτι ἀξιώματι προσῆκον ποιεῖται. Juxta *Vet. Interpr.* ὅτε ἀξιώματι προσῆκε ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις.

[p] Προσνείμῃ] *Al.* προσνίμοι.

[q] Τῷ γὰρ Θεῷ ἰσχύς] Τῆς γὰρ Θεᾶ ἰσχύος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[r] Καὶ τὸ δοκοῦν] Nonnullis abeſt καί. (mavult κἄν *Coccejus*) & ſatis commode. HUDS. Deut. 17. 9. non niſi Judex & Sacerdotes memorantur. REL.

[s] Η τὸ τελευταῖον δύο.] *Hen.* ἢ τὸ ἔλαττον. Eodem equidem ſenſu cæteri, ſed phrāſi ἢ τὸ τελευταῖον. Rurſus *Hen.* ἐν ἕνα ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία, nimium ſibi placens. Statim ἀγένειαν *Baſ.* & *Gen.* BERN.

4. *Uni autem teſti*] *Teſtes autem adhibentor in foro bonæ famæ viri duo treſve Maſſicla* περὶ πληγῶν *c.* 1. (*unicum tamen valuiſſe volunt Talmudici, cauſa Zelotypiæ Num. c.* 5. & *Homicidii occulti Deut. c.* 21.) *non genus leve procaxque fœminæ, non pravum ſervi. Ferto vero teſtis falſus, quod ferre alterum voluit, Deut. c.* 19. 15, 16. & *c.* 17. 6. & *in codice Chriſtiano Matth. c.* 18. 16. *Joh. c.* 8. 17. & *Hebr. c.* 10. 28. *Idem porro urgent Phariſæi* περὶ συνεδρίων *c.* 3. 3, 6. & *c.* 4. 5. & *integro capite* 5. *necnon Miſna* περὶ ὁρκων *c.* 4. 1. & *T. Bab. eodem titulo f.* 30. & *Nezicim codice primo* Samag *Legibus prohibentibus* 213, 214. *ajenteque* 119. *Maimonides* περὶ μαρτυρίων *f.* 742. *&c. Similia tamen aut Hebraicis graviora ex Paulo & Ulpiano, Romanæ juſtitiæ ocellis, adducit in collatione ſua Lic. Ruſinus* περὶ τ ψευδομαρτυρίας. *Quinvero jampridem è codice Moſaico receperant Ægyptii, ut alia plurima, ita & hanc legem: Οἱ ψευδῶς τινῶν κατηγορήσαντες, ὤφελον τοῦτο παθεῖν, ὃ τοῖς συκοφαντηθεῖσιν ἐπετάχθη προσῆκον, εἴπερ ἔτυχον καταδικασθέντες. Denique de ſervorum mulierumque indole ſuſpecta merito vide operis Juſtinianei D. l.* 22. *tit.* 5. & *Cod. l.* 4. *tit.* 20. *de Teſtibus, tum Harmenopuli* τὸ προχειρον. *l.* 1. *tit.* 6. & *Phormionem ingenioſiſſimi Afri Act.* 2. *ſc.* 1. 62. BERN.

[t] Γυναικῶν] De ſervorum mulierumque indole ſuſpecta videſis *Juſtinianum*, D. l. 22. tit. 5. & *Cod.* l. 4. tit. 20. *de Teſtibus.*

[v] Μαρτυρήσας] μαρτυρίαν, παρέτω (*Coll. Big.*) *Busb.* HUDS. Forte πιστευθῇ. Vetus, *eſt conjunctus.* Lege *convictus.* COCC.

[x] Εὑρίσκηται] *Al.* φέρεται & μήτ' ὑποτοπεῖται.

5 *Cæde facta*] *Pro cæſo forte homine clam teſte & inquiſitoribus,* (*vias etenim hac de cauſa exploratoribus fuiſſe obſeſſas* ותקון הדרכים, & *inquiſitionem* החקירה *factam Maimonides l.* 3. *c.* 10. Doctoris ſui *à majoribus Rabinis confirmat, quod Seldenus noſter neſciit aut noluit dici l.* 3. *c.* 7. *de* Synhedriis. *Sin vero unus aut una ſe ſicarium teſtaretur cognoviſſe, omiſſum omnino* τὸ καθάρσιον, Sota *c.* 9. 8. & *T. Bab. f.* 47. *b.* & *T. Jeroſ. f.* 23. *b.*) *Urbis cadaveri omnium proximæ, ut judicaverit Magiſtratus vicinus,* (*quibus adjungunt Deuterotæ Senatores Solymitanos quinque, vel ex ſententia Simeonis tres,* Synh. *c.* 13. & Sota *c.* 9. 1.) *piaculum eſto junicis in loco ſterili & ſalebroſa decollatæ cruor; quo Levitæ* (*eo titulo Sacerdotes proprieque dictos Expiatores ſæpius in Syſtemate ſuo comprehendit* ὁ νομοθέτης) *præſipuique Civium, cum ſtatis quibuſdam obteſtationibus & ſupplicationibus, puras manus rite proluant. Habes ſacras illas formulas Deut. c.* 21. & *Phariſæorum ſupplementa Maſſicla* Sota *c.* 9. & *ibidem T. Jeroſ. f.* 23. & *T. Bab. f.* 45. & *c. necnon in* Iad *Maimonidis f.* 581. de Homicidis *c.* 9, & 10. *Ita plane crepant Tabulæ duodecim Hermodori,* Quod expiari poterit, Sacerdotes publici expianto. *Homicidia vero occulta Periſtiarchi purgant jure Draconis, jure antiquiſſimo Græcorum. Juvencam autem luſtralem,* [y]*quam Moyſes appellat* הינקת הצרופה ἐγλὰς ἀρυφὰ, LXII. *Alexandrini ex illo,* ἡ δάμαλις ἡ νεόζυγος κεκομμένη: *Joſephus* τὰς τένοντας κεκομμένη, *tendones enim apud antiquos nervi cervicales: Deuterotæ denique* à poſtico collo ſeceſpita obtruncata vitula עגלה ערופה בנקעון מאחריה) *cadere ſas fuit in ſalebris, ut jam dixi pro phraſi Moyſis* נחל איתן. *Iſtiuſmodi locus Joſepho interpreti* φάραγξ αἰπεινὸς ἀφύτευτος καὶ φυτῶν; *Phariſæis etiam ad* Sota *c.* 9. 5. נחל קשרה, aſpretum, locus durus & inferax, φάραγξ τραχεῖα LXX. *Interpr. & Hieronymo noſtro:* φάραγξ ἔρημος *Onceloſo & Syrorum Paraphraſtæ. Nam ineptum ſatis* rapidus torrens נחל ששותי בחוקה *Maimonidis & Abarbinelis ad Deut. c.* 21. *ritus hujus locum ſacrum.* BERN.

[y] Απεκλονηκώς.] Απεκλωνώς *Vat.* (& *Cocc.*) & dein ζητείτω *Busb.*

[z] Μηδενὸς] Μηδενὸς δὲ μηνύοντος in quinque *MSS.* μηδενὸς δὲ τοῦτον μηνύοντος legiſſe videtur *Epiphanius.* HUDS. Lege τ τοιοῦτον. COCC.

[a] Συνελθόντες,] Συνελθεῖσαι *Busb.* & *Hen.*

[b] Οπου κεῖται] Εν ᾧ κεῖται *Samb.* & *Vat.*

c Πλη-

ρων. ἡ δ' ἂν ἡ [c] πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πελάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον δρότερῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὰς τένοντας κωφάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς [d] οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναδησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε ὁρᾶσαι, μήτε [e] ὁρωμένῳ συμπαρατυχεῖν, ἀπικαλεῖσθαι δ' ἵλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι [f] τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάσῃ.

ιζ'. [g] Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος· καὶ [h] μὴ λάθοι πᾶσι ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην φυλάττοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας

mum fuerit, ejus [1] magiſtratus juvencam, quam emerint, in vallem & locum non commodum aratro & ſtirpibus adducant, boviſque nervos abſcindant: fumenteſque aquam & *manus lavantes* ſuper caput bovis ſacerdotes & Levitæ & ſenatus illius oppidi, proclament ſe manus puras à cæde habere, neque feciſſe, neque cum fieret adfuiſſe, Deum autem precari *ſibi uſque* propitium *fore*, & ut nullum poſthac tam atrox facinus terræ accidat.

17. [2] Optimatium quidem dominatio & vita ſub ea optima eſt: neve vos capiat alterius inſtitutionis reipublicæ deſiderium, ſed hac contenti eſtote, leges pro dominis habentes, & ex illorum præſcripto omnia *Lex Regis. Deut. 17.*

[c] Πλησιαίτη πόλις,] Ita in quinque *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* πλησιαστάτη π. tam πλησιαστάτη quam πλησιαίτατος uſurpant Attici, & quidem in genere ſequiori.

1. *Magiſtratus juvencam,*] *Al.* cives, & oppidani.

[d] Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται] In ſacro codice non niſi ſacerdotes adfuiſſe leguntur: ſed fraudi forſitan fuit Joſepho, quod legatur Deut. 21. ונגשו הכהנים בני לוי & *accedent ſacerdotes, filii Levi*, ac ſi adjecta copula legeretur ſacerdotes & filii Levi. Sed etiam ex iis, quæ adduntur, eos elegiſſe Deum ad benedicendum populo & judicandum de rebus, clarum eſt ſacerdotes intelligi, etiamſi non liqueret ſacerdotes, hic ut alibi ſæpe, appellari filios Levi. REL.

[e] Ὁρωμένῳ] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ὁρωμένων *Baſ. G.* & *Vat.*

[f] Τοιοῦτον δεινὸν] Ita *Baſ.* & *G.* ut vult Atticiſmus. in aliis τοιοῦτο.

[g] Ἀριστοκρατία] Vide *Cauſaub.* ad *Baronium*, p. 359. *Montacutii* Orig Tom. 2. p. 178. & *Coringium* de *Rep. Hebr.* cap. 42.

2. *Optimatium quidem dominatio*] *Vetat rerum Dominus Deut.* 17. *ne Regi Hebræo divitiarum, ejuorum, præſertim Ægypti terræ ingratæ, uxorumve nimium accedat, Legum & Religionis tuendæ ergo: aut ſi hæc proterve patraverit, Numen Æternum vindex erit, v.* 20. *Phariſæi autem, boni viri, reges ſuos duodeviceſima uxore petulanti equidem licentia vexant, Maſicla* Synhedrin *c.* 2. §. 2. *Addit inſuper Flavius, ſicut in Scholis didicerat Phariſæorum, quibus fama & auctoritas ſub ambiguo & linolaneo (Sic volo. Eundem etenim hominem duas ſimul coronas ferre, neutra pars fert Religionis veræ, non Chriſtiana* 1 *Pet. c.* 5. 3. *non Moſaica Num. c.* 25. 13. *v.* 89. 6. *nec mens Joſephi* δεχαεολ. *l.* 13. *c.* 19. *Multo minus admiſit Canon ſacer alienum ex parente meliori in Regnum Hebræum, quanquam Herodis filiis contra modum & jus in iſto apice adulabantur Phariſæorum ſecta* Cidduſim *f.* 176. *b.* & Jebamot *f.* 45. *b.*) *Chaſmonæorum principatu ſupra modum creverat, Ariſtocraticorum haſce cupedias:* Præter ſententiam Pontificis & Senatorum Regem nihil agere, (*tales enim in rebus arduis conſulere Regum prudentia ſemper fuit & voluntas*) luxuriam ejus vitiaque mature eſſe coercenda; in Theſi denique, Unius Dominio, (*quo tamen nihil agnoſcitur in terris, nihil in cœlis antiquius*) longe præſtare Ariſtocratiam. *Nimirum ubi Phariſæi pars eſſe regiminis poſſent, ubi ipſi dominari. Quanquam eodem illo ſeculo inter Judæos celeberrimi axiomatis fide jactaretur,* Sublimiorem haberi Regum ſuorum majeſtatem, quam Senatui magno eos ſubeſſe, aut etiam præeſſe coram deceret, *Maſicla* συνεδρίων *c.* 2. 28. κείνει ὁ βασιλεὺς, δεῖ κείνεται, המלך לא רגים ולא אותו. *Hoc quidem jus erat, hæc majeſtas ſtirpis Davidicæ, non ſolummodo Regum Iſraelitarum, i. e. Machabæorum, ut nugatur Joſephus Gemariſta f.* 19. *Cauſam etiam hujus legis dicet Maimonides,* שאסור לחלוק עליו Regi enim omnino retragari nefas. *Convenienter & Gemara Solymitana* Synh. *f* 19. *d. c.* 2. 2. *& nomine Jeremiæ Anteceſſoris* δεδαελμ ραββα *f.* 295. *d. ex* Ψ. 17. 2. ולא רנין המלך על שם מלפניך משפטי יצא, Quippe à te, ô Domine, judicium meum prodit, à numine tuo venit. *Addit inſuper Commentator grandis vetuſque Pentateuchi*, Ex hoc allegato R. Jeremiæ Ψ. 17. 2. ſatis conſtat, à Deo ſolo judicari Regem, à nemine mortalium, חי אין בריה רן ארת המלך אלא הבה"ו. *Quid vero? iſta talia contra Reges haud effutierat Joſephus, ſi recte revocaſſet in mentem, & neglectis novis dogmatibus Hillelis & Sammeæ, reſpexiſſet Davidis ſui Salomoniſque tempora Aurea, Deoque αὐτοκράτορες gratiſſima; vel etiam reliquam Judææ liberæ & florentis imaginem. Plena enim cum poteſtate & παμβασιλείᾳ, qualem unquam Aſia ſenſerat, in rebus non ſacris ſacriſque utramque ſæpe, ſemper alteram Hebræorum nationem ad Aſſyrios uſque victores rexerunt Davidis nepotes, ut Annales veri Divinique demonſtrant:* 2 *Chron. c.* 34. 3. *c.* 35. 3, 4. 1 *Reg. c.* 2. 27, 31. *Eccleſiaſticis c.* 8. 4. 1 *Chron. c.* 24. 3. 2 *Chron. c.* 31. 2, 4, 13. & *c.* 30. 2, 4. & *c.* 29. 4, 30. 1 *Reg. c.* 12. 8. *Jer. c.* 38. 4, 5, 16. *c.* 26. 19. 2 *Chron. c.* 19. 5, 6, 8, 9. & *c.* 26. 32. 2 *Sam. c.* 8. 15. & *c.* 15. 2. & 1 *Reg. c.* 3. 28. *Succenſuit autem aliquando ὁ κρατίστος Regem ſibi inſtar Gentium, verius Idola Ludoſque ſacros inſtar Gentium (ut recte perſpexit vetus Auctor* Siphri) *poſtulantibus Hebræis: quoniam per complura ſecula, turbida quidem & infelicia magis quam fauſta, pro diſcrimine Reip. ubi tamen nullum apparet veſtigium Synedrii Magni, quod perpetuum à Synæo monte perſeveraſſe mentiuntur Rabini & Theologi aliqui his meliores; quin nullum etiam poſtea oſtendunt* Chronica Regia: *Duces, Judices, aut Dictatores miris animis & vix humano ſpiritu pollentes ipſe excitaſſet, non habita ratione familiæ cujuſdam tribuſve. Talis enim diſciplina, & Theocratia merito vocatur in S. Literis, & ni ab ingrato vaniſſimoque populo contemni unquam nequit, gratia Dei pluſquam ordinaria diducta. Verumenim in frequentibus illorum temporum ἀκεφαλίαις degebant populus Hebræus abſque omni magiſtratu, præter Monitores Sacerdotes, & placidum moderamen Patriarcharum* ראשי אבות, Jud. *c.* 17. 6. & *c.* 21. 25. *Videlis jam Deut. c.* 17. *à v.* 14. 1 *Sam. c.* 8. 5. & *c.* 10. 18. *Et, ſi pudor ſit ad Muſam Herodoti* περὶ μοναρχίας *recte diſſertantem remitti hominem Chriſtianum, conſules potius Caroli prioris defenſorem Salmaſium, Coringium* πολιτικὸν κλάρε, *doctiſſimum Petitum, necnon Montacutium & Caſaubonum dignos eminentiſſimo Baronio Antagoniſtas; nec præteribit vir vanus Schickardum, Grotium, Seldenumque ab incertis Talmudicorum commentis male omnes ſuſpenſos incertoſque. Verum nos hanc rem præclarius tractabimus, niſi optandum hujus ævi homines ſanctius ſuſpiciant coronata capita & poſt Deum venerentur, in cauſa Herodis audacis & magnanimi juvenis Antiq. l.* 14. *c.* 17. *quam in Jannæum imperite transferunt Talmudi an Turris Babyloniæ Conditores,* Synhedrin. *f.* 19. *a. Attamen de Rege ob luxuriam vapulante, non verbum equidem in Talmudo, Siphri, (ut fallit Batavos Germanoſque ſuos Schickardus,) aliove vetere ſcripto uſquam invenies dictum. Debetur itaque turpe illud commentum laſcivo pecori Rabinis recentibus, præcipue Maimonidi c.* 3. de Regibus, & *c.* 10. de Conciliis, *qui* Legum prohibentium *verberi vel corpora Regia ſubjicere eſt auſus, in ſtatu miſero,* ἀναξίῳ, *diſperſoque malæ gentis tam pædagogice ſæviens pro jure non bono* Synhedrii *jamdiu expuncti, Moyſi vero & Prophetis ſemper ignorati. Nihil vero mirum, quod Davidi Regibuſque aliis minime parcat ille Doctor, quem de Meſſia ſuo vile omnino & abjectiſſimum ſenſiſſe comperimus, c.* XI. περὶ μεσσίᾳ. *Stupendum magis fatuo ita interpretamento interdicti Moſaici* לא ירבה, & *abuſui Gloſſæ Babyloniæ f.* 21. *b.* Synhedrin, לעבור בלא תעשה, *quaſi Phariſæorum flagellum trilix & horribile quævis ἀνόμων πάντων omni ævo fuiſſet perſecutum, Chriſtianos non indoctos unquam credidiſſe, aut deliberationem admoviſſe. Cavebitis ergo, vos Principes,* ἀπὸ διδαχῆς γραμματέων καὶ φαρισαίων ὑποκριτῶν, *quod eſt notis notioribus, à diſciplina* Rabinorum, Jeſuitarum, & Presbyterianorum. *Habemus ſane νόμον βασιλικὸν Deut. c.* 17. *habemus exempla plurima Regum Hebræorum ſacris literis deſcripta, unde redargui facilis error ille ſordidus fanaticuſque Maimonidis, Levis Barcelonitæ, & aliorum Neotericorum. Decreta tam vilia, ſummatim aio, maleque cohærentia recentis Rabbiniſmi haudquaquam percellere* ἱερὸν ἰσχυρὸν, כלך יבית דויד: *an vero apud miſeri populi Regulos & Cozibiadas ea unquam valuerint, nulla docet hiſtoria. Præterea haud ſimpliciter interdictum erat Regibus Hebræis, uxores ſibi, divitias, equoſque conquirere, juſſum potius, Talmudo fatente. Abſque verbere igitur innotuit ea Principum protervitas, juxta lenimen vulgatiſſimum Deuteronomii* περὶ πλήθους *c.* 3. 4. כל מצות לא תעשה שיש בהן קום עשה אין חוכין עליהן, Nemo vapulat ob legem prohibentem, qua aliquid affirmativum includitur. *Dein quis modum in his rebus menſuramque præter Regem ipſi ſcribere potuit & definire? Quandoquidem vero jub Templo ſecundo, jugo Græco vix excuſſo, per annos* CXXX. *ab Antiocho illuſtri ad magnum Herodem, Ariſtocratice regerentur Judæi, ſummamque ſuarum rerum, belli pacique cauſas haberent (niſi vis intervenisſet ac tyrannis, ut ſæpius) penes Synhedrium grande Clericorum & Laicorum,* τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἀρχιεντίμων, *ſic ex monumentis publicis nuncupat Machabaicus, modo idem* τὸ δεχιερέα καὶ τὸν γερουσίαν καὶ τοὺς ἱερεῖς, *modo* τοὺς ἰουδαίους καὶ τοὺς ἱερεῖς, *modo* τὸ δεχιερέα καὶ τὸ δῆμον τῶν ἰουδαίων· *viri Chaſmonæi, qui Pontifices forte veri fuerant, veri Reges emergere de ſua tribu haud poterant; ſed Duces duntaxat militiæ & Ethnarchi, idque* τῇ δόξαντα τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν ἱερέων, 1 *Mach.* 14. 35, 41: *proclive itaque fuit per inſulam Pontificiam diminutum iri decus Principis, nomenque Regium pati, quod ad Sacerdotem proprio & commerito jure pertineret. Clerici profecto cæterique* LXXI. *Synhedrorum (pars autem fuit longe major Clericorum, ſicut Rabini vetuſti, Scriptoreſque Gentium referunt) Sacerdotem Summum, ut meruerat, aut in jus poterant vocare, aut ſibi in Præſidium, & in Moyſis Cathedra, Cathedra Hannaſi,* Maſicta Synhedrin *c.* 1. §. 6. *collocare: quod eſt verbis* ὀδυρερώσεως *Phariſaicæ* Synh. 2. 1. כהן גרול שחטא מלקין אותו וגו' כהן גרול ורנין אותו; *ubi Lazarus, Ris Lacis, aliique Urbis Doctores vere ſevereque adnotant, Eximitur idcirco Rex à ſententia ſcuticaque Senatoria, Anteceſſoribus itidem confitentibus.* BERN.

[h] Μὴ λάθοι] *Big.* & *Samb.* eodem ſonitu μὴ λάθῃ. BERN.

omnia agentes. satis enim idoneus est Deus, qui *vobis* præsit. Verum si regis cupiditas vos incesserit, is sit consanguineus, semperque ei cura sit justitiæ reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque summam prudentiæ; nihilque sine pontifice & senatorum sententia faciat: neque multis utens conjugiis, neque pecuniæ vim ingentem aut equorum multitudinem sectans; quæ consequutus leges insuper habere & fastidire possit. Prohibeatur autem, si quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus vestris expediat.

Termini patrum aut sociorum loco non movendi. Deut. c. 19. & 27.

18. [3] Terminos terræ ne liceat movere, neque propriæ, neque alienæ eorum quibuscum vobis est pax: sed caveatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in sempiternum positus; quippe cum bella inde nascantur & seditiones, quod ultra terminos progredi velint avari. Neque enim à legibus transiliendis longe absunt, qui *agrorum* limites de loco suo dimovent.

Arborum vescarum fructus ante quartum annum nec Deo offerendi, nec comedendi. Lev. c. 19.

19. [4] Qui terram conseverit, si stirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipse *ad victum* utatur: non enim ex eis suo tempore provenerunt. naturâ autem immature conatâ neque Deo convenit neque ipsi domino uti. At quarto *anno* vindemiam omnium, quæ provenerint, metat, (tunc enim est tempestivum) collectamque in urbem Sacram ferat, & cum aliarum frugum decimis insumat, epulans cum amicis & cum pupillis & mulieribus viduis. Quinto autem anno stirpium fruges percipiendi potestatem habeat.

Simplicitas in omnibus, vita casta, & connubia paria imperantur. heterogenea etiam tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam prohibita.

20. [5] Terra vitibus consita ne seminetur. ei enim satis est hanc stirpem alere, & ab aratri laboribus esse liberam. Bubus aretur terra, & aliorum animalium nullum ad idem cum eis jugum subeundum adigatur; sed & illis fiat aratrum suis convenienter generibus. Semina autem sint pura & incommista; neve bina & trina serantur. natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur

τας [i] καὶ κατ' αὐτὰς ἕκαστα πράττοντες. δέκει γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἔτι [k] ὁμόφυλος· προνοία δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς διάπαντὸς ἔστω. [l] Διαχωρείτω δ' ἔτι τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ πλείονα δ' φρονεῖν, πρασσέτω δ' μηδὲν [m] δίχα δ' ἱερέως καὶ τῆς τ' γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ [n] πλήθει οἰκων χρημάτων [o] μηδ' ἵππων, ὧν αὐτῷ διαφθειρομένων ὑπερήφανος ἂν τ' νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ', εἴ τέτων τι διὰ πενίης ἔχοι, γίνεται δ' συμφέρον ὑμῖν δυναλώτερος.

ιή. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ὅς ἐστιν [p] ἡμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεσὶ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ [q] στάσεων γινομένων, ὅταν δ' πλεονεκτοῦντας πρόσωτέρω χωρεῖν βέλεται τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι δ' καὶ τὰς νόμους ὑπερβαίνειν τὰς τ' ὅρον μετακινοῦντας.

ιθ'. Γλῶ ὁ φυτεύσας, πρὶν ἐτῶν πεντάρων ἂν καρπὸν [r] προβάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς [s] χρήσθω· ἀ γὰρ κ' καιρὸν [t] τέτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασαμένης δ' τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ Θεῷ ἀρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δ' τετάρλῳ [v] τρυγάτω πᾶν τὸ [x] γιόμενον· τότε γὰρ ὥριον εἶναι· κ' σωαγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν νομιζέτω, κ' σὺν τῇ δεκάτῃ δ' ἄλλα καρπὸν μ' τ' φίλων διαχέμενος ἀναλισκέτω, κ' μετ' ὀρφανῶν κ' χηρδυσῶν γυναικῶν. πέμπτῳ δ' ἔτες κυρίως ἔστω τὰ φυτὰ καρπὸν δοτά.

κ'. Τῶν ἀμπέλοις καταφύλον γλῶ μὴ σπείρειν. δέκει δὲ αὐτῇ τρέφειν τὸν τὸ φυτὸν, κ' τ' ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. βασὶν ἀροῦν τῷ γλῶ, κ' μηδὲν τ' ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλῃ ἄγονται· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γῆν κἀκείνοις πιεῖσθαι [y] τὸ ἄροτρον. εἶναι δ' [z] καθαρὰ τὰ σπέρματα κ' ἀνεπίμικτα· κ' μὴ σπύδυο κ' τρία σπείρειν. ἀ γὰρ τῇ τ' ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τῷ φύσιν.

[i] Καὶ κατ' αὐτὰς] Ita *Epiphan.* κ deest in *Editis.* in *Big.* & *Samb.* κ' κ' τέτας.

[k] Ὁμόφυλος.] Ita explicat Josephus id quod Deus Deut. 17. jusserat Hebræos regem eligere ex fratribus suis, non נכרי extraneum אשר לא אחיך הוא *qui frater vester non est.* REL.

[l] Παραχωρείτω] Παραχωρείη *Samb.* & *Big.* Διαχωροίη *Vat.*

[m] Δίχα δ' ἱερέως] Talmudici penes Synedrium magnum fuisse summam rerum scribunt, ita ut rex sine illius consensu de bello gerendo aliisque rebus majoris momenti non potuerit decernere. Vide Sanhedrin. 1. 5. REL.

[n] Πλήθει] *Big.* & *Samb.* πλήθη.

[o] Μηδ' ἵππων,] *Samb.* μηδὲ ἵππων. Subinde ἂν αὐτῷ γεγονότων *Hen.* cum *Busb.* BERN.

3. *Terminos terræ ne liceat movere,*] *Terminos patrum tuorum aut sociorum loco ne moveto. Deut. c. 19. 14. & c. 27. 17. Job c. 27. 2. Prov. c. 22. 28. & statim c. 23. 10. Sanxit insuper Romanorum secundus,* Qui terminum exarasit, ipsus & boves ejus sacri sunto. *Vide etiam leges Agrarias Licinii, Julii, Tiberii, Nervæ, Hadriani, aliorumque Imperatorum inter sententias Pauli Romani, in collationibus Rufini, & in Pandectis Justinianeis l. 47. tit 21. & adhuc diligentius apud Scriptores Gromaticos.* Terminorum avulsor, si per vim palam patraverit, rapti גולה: sin secreto, tenetur furti גנבה. *Siphri, sive* Extravagantium Rabanicarum *fol. 45. d.* BERN.

[p] Ἡμῖν εἰρήνη·] *Al.* ὑμῖν.

[q] Στάσεων γινομένων,] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* στάσεως.

4. *Qui terram conseverit,*] Περὶ φυτῶν ἀκροδρύων & ἀκαθάρτων *strictim agit Moyses Legislator, Lev. c. 19. 23, 24, 25. amplius Judas Princeps ejusque secta Masicta integra* Orla ערלה, & Maaser seni *c. 5. Moyses Maimonis* Iad *c. 9. 10.* περὶ δικαίων δωτέων, & *Consensis ille Moyses* καθαρώτατος ἐκ. *Cæterum Doctor dubitantium rursus abutitur* Agricultura Nabatæa *Vaxiadæ p. 450. de fundo ac ratione hujus legis, quæ sane facilior communiorque apparet, quam ipse aut Abenesdras existimabant, aut Grotius ab illis. Primos enim fructus arborum consecratu sibi postulavit bonorum omnium Auctor & Dator, sed jam bonæ conditionis ut fas dignumque, & autumno quarto plusquam exiguos, plusquam raros: ante vero ab his tanquam præputiatis & impuris rerum abstinendum. Quippe* עיקר ערלה מאום, *Levitici Commentario parvo f. 25. b. Observabis deinde quam perite expedivit Flavius phrasin antiquam* כל פרין קדש הלולים ליהוה, πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῶ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ, *ubi ait,* κ σωαγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, *&c. Similiter Patres Deuteroseon,* נטע רביעי דינו להאכל בירושלם לביעליו בכיעשר שני. *Codice* περὶ δευτερωδεκάτων, & *alibi Operis Misnici,* & Pesicta Zutarta, *ubi superius.* BERN.

[r] Προβάλῃ] Sic *Busb. Hen. Samb.* & *Vat.* προσβάλῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Epiphan.* βάλῃ *Bas.* & *G.*

[s] Χρήσθω·] Ita *Busb.* & *Hen.* Atticorum more. χρήσθω *Big.* & *Samb.* χρήσω *Vat. Bas.* & *G.* ut *Græcorum* nemo.

[t] Τέτον ὑπ' αὐτῶν] *Al.* τέτων.

[v] Τρυγάτω] Ita in quinque *MSS.* (*Coll. Voss.*) & *Vet. Interpr.* τρυγήτω *Bas. G.* & *Castal.*

[x] Γιόμενον·] *Hen.* & *Busb.* γιόμενον. Mox *Samb. Busb.* & *Hen.* μετά. Dein *Hen.* & *Busb.* χρεῶν. BERN.

5. *Terra vitibus consita*] *Morum quidem simplicitatem, vitam castam, & connubia paria homines omnino docet Maximus, ubi heterogenea negat tam sementis faciendæ, quam brutorum copulandorum ad jugum vel ad naturam. Vetat autem vehementer confusa ista Lev. c. 19. 19. Deut. c. 22. 9, 10. & 2 Cor. 6. 14. & Israeli & Noachidis, quod est, toti generi nostro,* Pesictæ minoris *f. 25. a. Hæc porro decreta late explicant, terroreque undequaginta inculcant Scholæ Pharisaicæ ad Masictam* Cilaim, *& ab illis Maimonides suo in* Iad *titulo eodem, &* Samag *Interdicto* 181. *& R. Lævis in* Catechesi *capitibus* 249, 250, 568, *&* 571. *ubi ἀκριβολογεῖ,* בל חכם לב מזהיק יקח מזר שלא למנזרת שני אנשים לעולם ברבר מן הרברים שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בהנהגתם כמו צדיק ורשע *quo plane modo super idem interdictum fecerat sanctissimus Paulus,* μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ κ ἀνομίᾳ· τίς δὲ συμφώνησις χριστῷ πρὸς βελίαλ. *Adde his* Maccot *c. 3.* Baba mesia *f. 91. &* Cholin *f. 115, 116. & Commentaria magna Pentateuchi Hebraici f. 236, 269, 297. Procopium ad Deuteron. & Philonem p. 712. ubi impuritatem & naturam imbecillem asino objicit, ne cum bove jugum unum subeat: quod & Rabini veteres & Abenesdras dudum animadverterunt. Repetit etiam hac causa Maimonides* Rustica *Vaxiadæ, & odio Chaldaismi contendit temere in Terra sancta vitium ordines frumento omni liberari.* Mores enim veteris fuit, *ait Auctor Agriculturæ Nabatææ,* conserere cum vitibus juxta hordeum, vindemiæ felicioris causa, *p. 451, & 504. Verum hæc procul à Moyse.* BERN.

[y] Τὸ ἄροτρον.] Sic *Big.* & *Vat.* in *reliquis* τὸ ἄροτρον. HUDS. Lege τ' ἄροτρον COCC.

[z] Καθαρὰ] Ita habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθαρώτατα σπέρματα.

σιν. μὴ ἢ κτλώσεσιν ἐπάγῃ ὅσα μὴ συγγνῷ. δέον γὰρ ἐκ τούτου μὴ ἀφαιρῆ τὴ μέχρι τ [a] ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀπιμία, τλὼ λοιπὼ ἀπὸ τ πρὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβεῖν. δεῖ ἢ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κῆ μίμησιν ἡ μεταστροπή τις τ κῆ τλὼ πολιτείαν ἔσιτο. [b] ἀλλ' ὡς ὁ πρὶ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι δ' κατ' αὐτὰς ἀμέμπτως.

καὶ. Ἀμῶντας ἢ κὴ σπαιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. [c] καταλιπεῖν δέ τινα κὴ τῶν δραγμάτων τοῖς βίᾳ πανίζουσιν, [d] ἔρημον εἶναι κὴ εὕρημα πρὸς ἀφθροφλύ. ὁμοίως ἢ κὴ τ τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ὀπιφυλλίδας τοῖς πένησι· [e] κὴ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι δ καρπᾶ πρὸς συλλογλὼ τοῖς ἐξ ἰδίων σὺκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. ὰ τοσαύτη [f] γὰ ἂν ἐκ τ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ὄφελος τοῖς δεσπόταις γίνοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι· τὸ τε θεῖον τλὼ γλῶ [g] προθυμοτέραν εἰς τλὼ ἀφθροφλὼ τῶν καρπῶν [h] ἀπεργάσεται, μὴ δ καθ' αὑτὰς προνοουμένοις λωσιτελᾶς, [i] ἀλλὰ κὴ τ τῶν ἄλλων ἀφθροφῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τὰς σταχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὀπὶ τ [k] ἄλωνος. ὰ γὰ εἶναι δίκαιον εἴργειν τὰς συνεργασμένας τᾶ καρπᾶ, κὴ πρὸ τλὼ γεύεσιν αὐτᾶ ποιήσαντας. [l] μηδὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τὰς ὁδῷ βαδίζουσας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ὀπιτρέπειν [m] ἐμπίπλασθαι, κὰν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κὰν ξένοι, χαίρουσιν ὀπὶ τῷ [n] παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν. [o] ὀπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ τρυγῶντες [p] ὧν εἰς τὰς λοιπὰς κομίζουσιν εἰρήκασιν τὰς ὑπαυλιάζουσας [q] ἐπιθύειν. ἄδικον γὰ ἀγαθῶν, ἃ κῆ βούλησιν Θεᾶ [r] παρῆλθον εἰς τ βίον, φθονεῖν τοῖς ὀπιδεομένοις τούτων. [s] Πα-

quæ non ſint generis ejuſdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehoneſtamentum etiam ad homines uſque tranſeat, ſumpto ante principio ab iis quæ levia habentur & parva. Oportet autem nihil ejuſmodi eſſe conceſſum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio conſequatur imitatione expreſſa. quapropter & leges vulgaria non negligunt, ſcientes providendum eſſe ut nihil in eis poſſit reprehendi.

21. *Metentes autem & demeſſa colligentes ne ſpicilegium faciant: ſed & nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, ut qui inſperato proſint & ad alimoniam inveniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; & olearum frugum nonnihil prætermittatur, ut ab iis colligatur qui de ſuis quæ percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis; quantum gratiæ, *modo hoc non fiat*, ex egentibus veniet: & Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, ſi non ſuæ *tantum* utilitati proſpexerint, ſed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim æquum eſt eos à fructu arcere qui una laborarunt, ejuſque in procreationem ſeſe delaſſarunt. Neque viatores fructus maturos guſtare prohibeantur, ſed permittatur eis tanquam ſuis expleri, ſive indigenæ ſint ſive peregrini; gaudentes quod illis concedere poſſint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat aſportare. Neque vindemiantes obvios iis veſci prohibeant, quæ in torcularia deferunt. iniquum eſt enim bona, quæ ex voluntate Dei ad victum provenerunt, iis invidere, qui frui deſiderant eorum tem-

Spicas & manipulos facta meſſe forte relictos, ut & vineæ olivetique reliquias, quas decidua, pauperibus cedere. Deut. 24.

Boum ſplecas terentium ora non ligandа. Deut. 25. 1 Cor. 9.

Viatores à fructibus guſtandis non arcendi. Deut. 23.

a Ἀνθρώπων] *Al.* ἀνθρωπείων & ἀνθρωπίνων.

b Ἀλλ' ὡς] Excuſum bis fuit ἀλλ' ὡς ὁ πρὶ τ τυχόντων μέλει. *Big.* & *Epiph.* ἀλλ' ὡς ὅτε πρὶ τ τυχ. ἀμελεῖται. *Samb.* ἀλλ' ὡς ὅτε πρὶ τ τυχ. ἀμελεῖται. Vel leges ἀλλ' ὡς οὗ πρὶ τ τ. μέλῃ. BERN. Ita *Big.* & *Epiphan.* nec aliter *Samb.* & *Vat.* niſi quod in uno ὅτε reperiatur pro ὁ, & in altero ὁδὶ. excuſum bis fuit, ἀλλ' ὡς ὁ πρὶ τ τυχόντων μέλῃ τοῖς ν. Eſt qui conjicit, ἀλλ' ὡς ὧν πρὶ τ τυχόντων μ.λῃ τοῖς ν.

* *Metentes autem*] *Imperantur porro huic populo opera miſericordiæ & officia humana, ut ſunt iſthæc. Primo. Præter agrorum angulos, quos Phariſæi minus valere nolunt parte meſſis ſexageſima Maſictæ* Pea *c.* 1. §. 2. *Spicas atque manipulos facta meſſe forte relictos,* πᾶα κὴ λέιτθ κὴ γόμις, *pauperibus cedere. His etiam largiri vineæ olivetique reliquias,* γαλαὼτ, *quæ ſunt decidua, vindemiatoris oblivia, & rhagologia:* κὴ φίεσθ, ἐπιφυλλίδας δηλονότι *Joſepho, Aquilæ & nonnunquam Interpr.* LXX. *vel his* κὴ ῥᾶγας *ſeu* ῥάγας, *ut legerat Philo abs eiſdem Interpretibus, p.* 703. *Vide jam catera codicis* פאה, *Maimonidis capita quinque priora de* Jure pauperum, מתנות עניים. *Bene enim convenit inter Joſephum & Patres διατεσάρων tam de crimine quam de pœna,* Maccot. *c.* 3. §. 9, 10, 11. *Plectebatur adeo* בן הכורת *maſtigia, quicunque his talibus contraria fecerat, duræ Ægypti ſatis immemor, tredecim ictibus triplicis ſcuticæ, quod eſt huic Hiſtorico & Divino Paulo* πληγαῖς τεσσαρακοντα παρὰ μίαν, *aut verbis Phariſæorum* מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנ' במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים. אין אומרים אותו אלא במכורת, *Deut. c.* 25. 3. *Maſictæ* Maccot *c.* 3. § 10, 11. *& T. Bab.* Synh. *f.* 10. *&* Maccot *f.* 22, 23. *& Maimon.* הראויות להשתלש Synh. *c.* 16. *magno opere, & Uzielides ad Deut. c.* 25. 3. *Secundo. Bovem* (ἢ κτῆνος ὅλως Baba cama *c.* 5. §. 7.) *triturantem fiſcella non capiſtrari, Deut. c.* 25. 4. 1 Cor. *c.* 9. 9. *&* 1 Tim. *c.* 5. 18. *Philo p.* 711, 712. *Talmudici* Iebamot *f.* 4, 43. *&* Meſia *f.* 88, 90, 91, 92. *& præcipue Miſna* Meſia *c.* 7. §. 2. *Maimonides cum illic, tum c.* 13. §. 2. *grandioris corporis de* Conducto שכירות, *&* Turim *titulis* 337, 338. *Adde veterem Commentarium* Siphra *f.* 252. *c. T. Bab.* Meila *f.* 13 *a. & Bartenorium ad ſecundam διατέσσων capitis* VII. Meſia. *Unde profecto conſtat à Gamaliele aliiſque iſtius ævi Scholaſticis edoctum beatum Paulum hoc Axioma, mite quidem & Moſaicum, à brutis operis ad humanas, ad ſacras tranſtuliſſe.* Τὸ μὴ γὰ τ ἀναγωγῆς κὴ αὐτὸ ζ τὸ πρόχειρον, διστυβὲς; *quod ait Theodoretus ὁ συζητητὴς. Flagitioſa tamen eſt interpretatio Lazari Azariadæ Gemara* Iebamot *f.* 4. 1. *& Uzielidæ Paraphraſtæ ad Moyſis Deuteronomion. Quinvero in Iſraelitas ἀγυμνάζοντας, ſordidos ita & crudeles, ut ora induſtriis beſtiarum obſtruerent fallerentque, flagro undequadrageſimo, acerba quidem, ſervili & condigna infamia, eſt ſævitum: quam etiam in cauſa Regia Grotius Seldenuſque, ut abſurdum parit abſurda, contra Moyſen Moyſiſque Succeſſores, & contra humani generis ſenſum permittunt. Tertio. Autumni tempore pomis ac uvis non prohiberi viatorem, neque æſtate vulſis ſpicis,* קטפרת מלילות, *quantum modo apud fundum tuum eſſe volet. Deut. c.* 23. 24, 25. Baba meſia *c.* 7. §. 2, *&c.* Talm. Jeroſ. *f.* 11. *b.* T. Bab. *f.* 87, *&c. & in* Iad *Maimonidis c.* 12. מתנות עניים. *Namque Moyſis ſui indulgentiam.* בי תבא בכרם ובקמת רעך. *Onceloſus, Uzielides, & omnis Schola Talmudica præſertim intepretantur* "ארי תתגרו וגו, Conductus ſi fueris vindemiatum, ſive meſſum. *Liberalius tamen idem fas exponit Matthiades, & in Evangelio ſuo ὁ ἀληθινός.* BERN.

c Καταλιπεῖν] Jam *Hen.* & *Busb.* καταλείπειν, & mox ἀπολείπειν. BERN.

d Ἔρημον εἶναι κὴ εὕρημα] Ἔρημον εἶναι τούτοις πρὸς ἀφθροφλὼ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* ἐρημ. εἶ. τούτοις ἀφὸ προφλὼ. *Samb.* HUDS. pro iis habet MS. τούτοις, ſic ut εὕρημα gloſſa ſit vocis ἔρημον. REL.

e Καὶ τ ἐλαίων] Sic in quinque *MSS.* in *Editis* κὴ ἐλαιώνων. HUDS. Deut. 24. 20. confer codicem Pea VII. 1. REL.

f Γὰρ ἂν ὄκ τ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Baſ. G. Aliiſque* γὰ ὄκ.

g Προθυμοτέραν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* προθυμότερον, non male.

h Ἀπεργάσεται,] Ita ex *MSS.* in *Baſ.* & *G.* ἀπεργάσει.

i Ἀλλὰ κὴ] *Al.* ἀλλὰ κὴ τ ἄλλ.

k Ἄλωνος.] *Al.* ἄλωνος. in *Vat.* ἄλω, *Atticorum* ritu.

l Μηδὲ ὁπώρας] Prima denſa libri noſtri ſcripti aut impreſſi typis, tanquam ab ἵπωμαι & ἁπάζομαι, *tempus cum fructibus ſuis, quod horam*, i. e. *meſſem frumentumque ſectum lectum continuo excipit.* Idem μεθέπωρον appellatur Didymo, Heſychio, aliiſque Criticorum non vetuſtiſſimorum. Hujus autem Judæi totiuſque nationis hoſtis Apion, & Grammatici plerique lenius efferunt ὀπώρας, λαὸ τ ὀπᾶ ſine ſenſu bono hoc vocabulum arceſcentes. Dicerent potius ἡ τ ὄπιος ἥβη τ τεσσαρᾶς ὥρας, ſive τὸ ὀπίσω τ ὥρας, *quod æſtatem ſequitur.* Recte Euſtathius ὀπώρα ἡ μὴ τὸ θέρος ὥρα, à Poëta ſuo edoctus, κὴ φασὶ ἱλάσιοι ἐξ ἰς. θέρος ἐ ἐς ὀπώραν. Diſtinctius etiam Didymus, ὀπώρας καλεῖ ὁ μεταξὺ θέρους κὴ φθινοπώρου καιρός. BERN. Alii lenius, ὀπώραν, efferunt.

m Ἐμπίπλασθαι,] *Big.* & *Samb* manu altera ἐμπίμπλασθαι, altera ἐμπιμπλᾶσθαι. *Baſ.* & *Gen.* ambabus utrique ἐμπιπλᾶσθαι, ut vel tono agnoſcat originem primam à circumflexo πλάω. Bene mox *Samb.* προχεῖν. BERN. Ita edidit *Bernardus.* ἐμπίπλασθαι *Big.* & *Samb.* ἐμπιμπλᾶσθαι *Baſ.* & *G.*

n Παρέχειν] Παρεχεῖν *Samb.*

o Ἐπιφέρεσθαι] Epiphanius, *Portare vero nihil eis liceat. Baſ.* & *Gen.* pariter ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς ἐξέστω, *at ſecum inſuper ferre quicquam illis haud liceat.* Quod eſt phraſi obvia *Big.* & *Samb.* ἀποφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω, *inde tamen nihil iſti ſecum auferunto.* BERN.

p Ὧν εἰς] Ὧν ἂν εἰς τὰς λοιπὰς κομίζωσιν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ἐπιθύειν.] *Hen.* ἐπιθύειν puta pro ἐπιγεύειν. BERN. Forte ἀπεθεῖν. COCC.

r Παρῆλθον] Παρῆλθεν *Samb.*

tempeſtivitate, & vigente & abire properante, prout Deo viſum fuerit. Quinetiam ſi qui præ verecundia attingere dubitent, ut capiant hortentur, Iſraëlitas quidem ut ſocios & propter cognationem *rerum ſuarum* dominos; homines vero, qui alicunde advenerint, obſecrantes ut iis *munuſculis* uti velint hoſpitalibus, quæ Deus ipſis tempeſtive præbuerit. non enim *ſibi* impendio eſſe putandum eſt, quæ quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam ſuppeditante non ſolum ad fruendum, ſed etiam ad liberaliter dandum, volenteque & aliis hoc modo ſuam erga populum Iſraëliticum benevolentiam & felicitatis ſuppeditationem innoteſcere, dum etiam cum illis ea communicent quæ ipſis abunde ſuperſunt. Qui vero contra hæc fecerit, plagis undequadragenis à publico fuſtuario acceptis, pœnam hanc fœdiſſimam liber perpetiatur; quod lucro ſerviendo dignitatem *ſuam* læſerit. vobis enim pulchrum *erit*, calamitates in Ægypto & per ſolitudinem expertis, eorum curam gerere qui in ſimilibus verſantur; & opum abundantiam ex miſericordia Dei providentiæ adeptis, hanc eandem egentibus ex ſimili ſenſu impertiri.

μῆσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τὸ ὥρας ἐν ἀκμῇ τι ἔσης καὶ ἀπροθύμως ὑπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἰη. κἂν τῶ αἰχμώσης τινὰς οἰκονομῆται ἄψασθαι, λαβεῖν [s] παρακαλείτωσαν, ὄντας μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν [t] συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους [v] ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες, ὧν ὁ Θεὸς [x] καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ οὐκ ἠητέον, ὅσα τις καθ' χρηστότητα [y] παρίησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· καὶ Θεοῦ τὴν ἀφθονίαν τὰ ἀγαθῶν χορηγοῦντος, [z] οὐκ ἐπὶ τὸ καρπᾶσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δίδοναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένῳ τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν [a] φέρειν τὰ Ισραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τὰ δαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, οὐκ ὀλίγα γὰρ ὠφελοῦντος αὐτοὺς κἀκείνους μεταδιδόντων. ὁ γὰρ ποιήσας πολλὰς [b] μοῖρας λιπάσας παραφέρουσα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαῶν, τιμωρίαν ταύτην αἰρήσεται ἐλάττονα τὰ μενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ τὴν ἐρημίαν, φύσιν τὰ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐπαρχόντων ποιεῖσθαι· καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέους [c] καὶ φύσεως τοῦ Θεοῦ, τῷ αὐτῷ τρόπῳ [d] ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

Decuma tertia viduis & orphanis dividenda. Deut. 26.

22. *Præter duas decimas, quas quotannis ſol-

κβ'. [e] Τὰς γὰρ δεκάτας δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου φοῶσι

---

s Παρακαλείτωσαν] Ita *Baſ. G. Hen. Busb.* & *Vat.* Verum παρακαλῶσι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* per ectaſin *Atticam* pro παρακαλοῦσι. BERN. & HUDS.

t Συγγένειαν] *Big* & *Samb.* συγγένειαν. *Baſ.* & *Gen.* præter conſuetudinem συγγενίαν. Hoc quidem pro συγγοιαν, aut pro συγχωρίαν voculatione Attica. BERN.

v Ξενίων τυχεῖν] ξενίας τυγχάνειν ἀξιοῦντες *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντας *Vat.*

x Καθ' ὥραν] Καθορᾶν legerat *Epiphan.*

y Παρίησιν] Παρεῖσιν ἀνθρώποις *Idem.* παρίησιν ἀνθρώποις *Hen.* & *Busb.* παρίησιν ἀνθρώπων *Vat.*

z Οὐκ ἐπὶ τὸ] Οὐκ ἐπὶ τὸ [τῷ *Big.*] καρπᾶσθαι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τὸ [τῷ *Big.* & *Coll. Voſſ.*] τοῖς ἄλλοις μεταδιδόναι [διδόναι *Vat.*] φιλοτίμως *Big. Samb.* & *Vat.*

a Περὶ τὴν] Περὶ τὸν ἰσραηλιτῶν λαὸν *Big.* & manu altera *Samb.* & inter Latinos codex *Lipſienſis.* περὶ τὸν ἰσραηλίτων λαὸν, *Samb.* manu altera, & quaſi ἐκαλέσχεν *Epiphanius.* Mox κἀκείνους μεταδιδόντων, typis *Genevæ.* BERN.

b Μοῖρας λιπάσας] Μὴ λειπούσας *Samb.* corrupte, ut ſatis demonſtrant cætera exemplaria Græca, Latina plane omnia, utque §. κβ'. hujus capitis adnotat clariſſimus *Boſius.* Jam *Hen.* & *Busb.* ὁ π. τ. ποιῶν, πλαγὰς μιᾶς λειπούσης τεσσ. τ. δ. σκύτει λαμβάνων. BERN. In V. T. præcipiuntur 40 dari, uti noſtri id explicare ſolent: at Judæi 39. & ita Paulus quoque fatetur ſe 39. accepiſſe. REL.

c Καὶ φύσεως ἧς Θεοῦ,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt καί. HUDS. Forte ἐξ ἐλέους καὶ φύσεως. Vet. *Ex miſericordia & providentia Dei.* COCC.

d Ἐξ ὁμοίου πάθους] Ἐξ ὁμοιοπαθοῦς *Vat.*

e Τὰς γὰρ δεκάτας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τὰς δεκάτας τὰς δ. *Baſ.* & *G.*

* *Præter duas decimas,*] *Sumebant equidem de proprio Patres familias Judaicas, aut Proſelyti, per Palæſtinas Syriaſque, aut ſi vellent Samaritæ,* & נכרים, *quod eſt, Gentiles & Chriſtiani, Maſiclis* Trumot *c.* 1. 1, 3. *c.* 3. 4, 9. & *c.* 4. 4. Biccurim *c.* 1. 2, 4, 5, 11. Challa *c.* 4. 11. & Talm. Jeroſ. *f.* 64. *b.* Iad *Maim. f.* 443. *Primo.* Primitias, בכורים βικκυρίμ, πρωτογενήματα *Interpr.* LXX. ἀπαρχαὶ *Joſepho*, Primitiva & Primitias *B. Hieronymo aliiſque innumeris, qualia* Θαλύσια *vocavit Mæonides* ιλ. ῑ. 530. *frumenti fructuumque ſuorum* τὸ πρῶτον γένημα, *ſcirpo* בכורי *ante ſignatum* Biccurim *c.* 3. 1. *nimirum ex his ſeptem, tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis Punicis, olivis, & dactylis, tot dapibus Palæſtinæ Deut. c.* 8. 8. & *Miſna* Bicc. *c.* 1. 3, 10. *unde Talm. Jeroſ. f.* 64. *b.* פירות האילן בכלל פירות האדמה & *f.* 65. *c.* כי אלו מן המובחר, *partem bonam* & θέσις καὶ τὸ ὀπώρας, *indeterminatam quidem Miſna* Pea *c.* 1. 1. & Bicc. *c.* 2. 3. *aut ſexageſimam ex Gemara, ut munus parciſſimum, eaſque ad Jeroſolyma lento itinere magna cum pompa & lætitia, præeuntibus tibicine, cophinis & bove* ἱλαροτροφοῦντος & χρυσοκεράτου, & *ad quamque ſtationum centies decantato* שכחתי באמרים לי ℣. 122. *comportabant, apud Ædem Dei* במקום βαμμακώμ, *tempore aliquo inter feſta Pentecoſtes & Encæniorum, quod eſt, nec ante oblatum Gomer, neo poſt Autumnum, rite agitandas & offerendas. Sedulo autem de his primitivis Sapientes Judæorum Maſiclis* Biccurim, Pea, & Challa, & *Apophthegmatum Legalium Collector tit.* συνωνύμων *ſui* Iad *f.* 442. & *mille alii Conciſionis Rabinicæ: præcipue vero ſacrorum rituum Auctor Exodi c.* 23. *c.* 34. & *c.* 35. *Deut. c.* 26. *Lev. c.* 23. & *Num c.* 15. *Secundo. Dein ſeparabant de* πρωτογενείας, & *de frugibus conditionis melioris,* (Trumot c. 24. מן היפה) & *quidem uſu jam dignis & apparatis, apud Deuterotas* מן הנגמרים *&* τετελειωμένων, *aut locutione Moſaica* מלאתך ורקבך *Ex. c.* 22. 29. *i. e. è farre poſt trituram coacervato, ſimiliterque de aliarum frugum cumulis, & ex uvarum olivarumque preſſarum lacrymis ſeu fluore, perite adeo verterunt oi o'.* τὰς ἀπαρχὰς ἀλωῶν καὶ ληνῶν *a* χρονίσαντες: *tradebantque heri Sacerdotibus, qui collectum venerant, ex jure Divino Deut. c.* 18. 4. *Ex. c.* 12. 29. *Num. c.* 18. 12. *Moyſi & Deuterotis* התרומה חגדולה *τῷ τεύμῳ, ſive his* התרומה *τῷ τεύμῳ τῷ μεγάλῳ*, LXX. *Interpr. modo* τὸ ἀφαίρεμα, *modo τῷ ἀπαρχῷ*; *Onceloſo, Jonathani, & pleriſque Maſorethis* אפרשותא & התרשה *το ἀφόρισμα, aliis τῷ ἔξαρσιν, quæ etiam ſecuit areæ torcularis, ſed & velleris partem non minorem ſexageſima vel pro oculo malo & avariſſimo. Is enim modus Ezechieli vati notatus c.* 45. 13. זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מכחמר החטים וששיתם האיפה מכחמר השעורים, LXX. *Int.* αὕτη ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφορίσετε, ἑκτὸν μέτρου (*Jonathani pariter* חדמן שתא) בכוכלתא לחד גומר (*leges* χόμορ) & πυροῦ, καὶ τὸ ἑκτὸν & εἴδος לחד קופא & κόμορ (*i. e.* ῑ. μέτρα לחד קופא & χόμορ) τὰ κριθῶν. *B. Hieronymus*, Et hæ ſunt primitiæ quas tolletis, ſextam partem Ephi de coro frumenti, & ſextam partem Ephi de coro hordei. *Doctiſſimus Presbyter* Trumot *Primitias ad ſacrum* κείμηλον *interpretatur, quod vides, & diſtinctius in Commentario* Primitiva: *imo aliquando ſanctiſſimus Moyſes eadem* ἀπαρχείματα *nuncuparit* ראשית *ſcilicet,* τὰς ἀπαρχάς; *unde magna confuſio apud Scriptores Chriſtianos Judæoſque de Primitiis. Inde etiam indulgentia Scribarum antiquorum, ſiquis ante* Biccurim *de cado acervoque ſuo forte* Trumam *demſerit: quandoquidem in Lege* ἀφαίρεμα & ἀπαρχὴ תרומה וראשית *nuncupetur tam grandis* Truma *Deut. c.* 18. 14. & *Ex. c.* 25. 2. *quam* Biccurim πρωτολεῖα, *ſeu Primitiæ proprie dictæ Deut. c.* 26. 2. & *Deut. c.* 12. 17. *Nam* Biccurim, *non* Trumas *ad Solymas deportare imperatum Iſraelitis, poſt Aquilam adnotat Auctor* Siphra *f.* 42. *idemque Compilator* Siphre. *Videamus autem quid de hac re Tiberienſes docuerant olim noſtrum Hieronymum,* Δεκάδα *i. e.* decimam partem omnium frugum [כישי ראשון *Phariſeis, Trumot. c.* 3. 6. Ita in genere quicquid in cibum mortalium è tellure creverit, decimatur, *inquiunt Anteceſſores initio Maſictæ* περὶ δεκατῶν, [כל שהוא אוכל ונשמר וגרוליו מן הארץ חייב במעשרות Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rurſus ex ipſis decimis, Levitæ, hoc eſt, inferior miniſtrorum gradus, decimas dabat Sacerdotibus, & hæc eſt quæ appellatur δευτερολευιτική. *Locutione quidem Talmudica* מעשר המעשר Maaſer hamaaſer, *ſeu* δεκαπλοδεκάτη, *ſeu centeſima; necnon* תרומת מעשר Trumat maaſer, τὴ δεκάτης τὸ ἀφαίρεμα. Erant quoque & aliæ decimæ (מעשר שני) quas unuſquiſque de populo Iſrael in ſuis horreis ſeparabant, ut comederet eas, cum iret ad Templum, in urbe Jeruſalem & in veſtibulo Templi, & Sacerdotes & Levitas invitaret ad convivia. Erant autem & aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco ſermone appellantur πλουσιοδεκάται. *Quod eſt phraſi Miſnica* מעשר עני, Trumot *c.* 9. 3. & *paſſim.* Atvero Primitiva quæ de frugibus offerebant, non erant ſpeciali numero definita, [*Ita de* Bicurrim *illuſtriſſimus Judas primis verbis Maſictæ* Pea, Modum & menſuram certam (שיעור) non habent Angulus pauperum, Primitiæ בכורים, Oblatio Regalim, Eleemoſyna, aut νομοδιδασκαλίαι. *Pariterque de* Trumot *c.* 1. 7. "אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין וגו, *vel ut Rabini ſolent dicere* באמר לא במדה.] ſed offerentium arbitrio derelicta. Traditionemque accepimus Hebræorum, non Lege præceptam, ſed Magiſtrorum (חכמים) arbitrio inolitam: qui plurimum, quadrageſimam partem dabat Sacerdotibus: qui minimum, ſexageſimam: inter quadrageſimam & ſexageſimam licebat offerri quodcunque voluiſſet. [*Hæc ſane diſcipuli ſui gratia ex Judæ Syntagmate Miſnico tranſtulerat Doctor Tiberienſis Trumot c.* 4. 3. עין יפה אחד מארבעים בירת שכאי אומרים משלשים

τὴν πλεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευίταις, τὴν δ' ἑτέραν τοῖς vere præcepi, alteram quidem Levitis, alteram vero

משלשים והבנינית מהכשים והחריעה משלשים Avara manus tollit Trumæ nomine *τὸ ἑξηκοστὸν*, modica *τὸ πεντηκοστὸν*, ſed liberalis *τὸ τεσσαρακοστὸν*: aut ex placito Sammaiſtarum *τὸ τεσσαρακοστὸν.*] Quod igitur in Pentateucho dubium relictum eſt, hic ſpecialiter definitur propter Sacerdotum avaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, id eſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum quæ gignuntur à terra. Si enim Corus, qui Hebraice appellatur Homer, & LXX. dicitur Gomor, triginta habet modios; Epha quoque & Batus decima pars eſt Cori; præcipiturque, ut ſexta pars tam Ephæ quam Bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus Modiis dimidium faciunt Modium: perſpicue ſupputatur ſexageſimam partem primitiarum Sacerdotes accipere debere. *Talia Hieronymus, talia & Salomo Jarchius ad idem Vaticinium. Caterum de primitiis vellerum, ἀκριβῶς* הגז ראשית *accuratiſſime agunt Patres* Cholin *toto capite* XI. *& poſt illos Gemarici f.* 139, *& c. T. Bab. & ab illis Maimon. f.* 445. *a.* Iad. *Flagellabat autem hoc tributum ovile vel quinque bidentum Paleſtinarum, (ſive exterarum κατὰ τὴν δωτίνην, refragantibus licet Joſe Elæo, & ex recentioribus Maimonide,) velleris cujuſque Selaim quinque Judaicis, aut decem Selaim Galilæis, quæ exæquant viginti zuza Judaica,* Cholin *c.* 11. *& Trumot c.* 10. 8. *vel ut Babylonii adnotant f.* 136. *a, b.* Cholin. *τῷ ἑξηκοστῷ & πέμπτῳ. De cæteris* Trumis *extat Maſicta prolixa Phariſæorum, cum commentariis ſuorum nepotum valde prolixis. De Primitiis* בכורים *ſive Βικκυρίμ ſtudioſe agit Moyſes c.* 26. *libri ultimi,* ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך וגו *(Onceloſo* מריש כל אבא) *τὴν γῆς σου, etiam Phariſæis interpretantibus* Biccurim *c.* 1. 2. *κατὰ ἐμβαλεῖς εἰς τὸ κάρταλλον, voce Alexandrina Interpretes* LXX. *Moyſi* בטנא *βατίνη, mollita voce* צנא, *quæ Deuterotis* Caniſtrum *denotat, ſicut* Senna סאנא *apud Arabes: in Targumo Onceloſi & ubique Talmudorum* בסלא *&* בכר *i. e. ἐν καλῷ, in quaſillo: κατὰ τύπον εἰς τὸ τόπον, & c. Pertinebat igitur ad hunc ritum, Primitias legere, & ad Templum corbe deportare: tum eas Sacerdote manus dirigente coram Deo elevare, recitareque palam formulam ἀφορμὴ ὠδεῖν v.* 5. *offerre pacifica, & ὁμολογεῖν, & profiteri δικαιώσεις à ſe probe pieque jam præſtitas: denique in Urbe Sancta pernoctare. Dicam jam a Phariſæorum reſponſis* Maſicta Biccurim *c.* 2. *quomodo inter ſe differant hæc tria, Biccurim, Truma, & Decimæ.* 1. *Truma & Biccurim (nam & hæc Trumæ vocantur Deut. c.* 12. 17. *cum c.* 26. 4.) *requirunt, ſiquis Laicus (*זר*) cogitato eas comederit,* מיתה *manum Dei vindicem; ſi incogitanter, ſuper pretium frugis partem quintam* חומש: *tanquam opes propriæ (*נכסי הכהן*) Sacerdotum, permutantur pro ſervo, beſtia munda, aut pro fundo coëmendo, exſolvendo debito & c. Bic. c.* 3. 12. *aut* Cuſtodibus Ædis *erogantur: & ſi minores fuerint parte centeſima cumuli communis (*חולין*) in quem ſorte inciderint, eum haud conturbant, i. e.* יעולין בא ואראה: *denique nec illota manu, nec ab hemerobaptiſta unquam attingantur.* 2. *Biccurim vero & Decimæ apportantur ad Ædem, tenentur Confeſſione* ורוי, *Planctum prohibent Deut. c.* 26. 11, 14. *penitus expenduntur & ἐκκαθαίρεται) Deut.* 26. 13. *ante exitum trieteridis: & ſi forte commiſceantur, apud Solymas cum* Cholin *aut ſecum, hominem Laicum aut brutum veſci eis nefas.* 3. *Truma & Decimæ aream totam continent ab uſu fructu, donec eximantur, καθάρα δίκη: menſuram proventus certam habent; illa τὸ πεντηκοστὸν ex decreto Phariſæorum, hæ à Moyſe τὸ δέκατον: ſumuntur de ſeptem quæ celebrantur, deque reliquis frugum generibus, etiam ex condicto & ex recuperato: ad Templum & Tenupham haud obligantur.* 4. *Biccurim vero ad agrum ipſum pertinent, ibique deſignantur, non ab area & torculari capiuntur; imo agrum totum, ſi pius Iſraelita velit, vindicant auferuntque: atque, ut ſupra dixi, cum Euchariſtico ſacrificio, (propter Deut. c.* 26. 11.) *& cantilena & ſolenni agitatione offeruntur; indeque in Urbe Sancta pernoctant heri.* 5. *Poſtremo* Trumat Maaſer *Num. c.* 18. 26. *Maimon. de Jure Pauperum c.* 6. 6. *i. e. δεκατοδεκάτη, quam ἀπαρχῶν ἀπαρχὰν & λόγον ἐκλεκτὸν appellat Philo, & Scriptor melior μαασὲρ ἀπαρχὴ, & τεσσαρὰ ἀρωνὰ, quamque Levitam Sacerdoti fas ſolvere, inſtar* Trumæ grandioris *acervum vetat, donec ipſa eximatur, uſurpari, eſtque menſuræ definitæ: at tamen ex incorrupto carpitur, ſicut biccurim ſolent, pro fructu marcido & poſt notationem corrupto,* ושלא כן המוקף *Tertio. Poſt exemptas Primitias Trumaſque* בכורים ותרומות, *reſidui proventuum terræ quorumcunque unde veſcimur, Deut. c.* 14. 22. *&* 2 *Par.* 31. 5. *pecorumque decimam menſura, pondere, & numero certo captam & accuratam* Trumot *f.* 52. *&* Abot *f.* 10. *imo Scribarum præſcribentium κομινανηδνοσμελα χανοδίκαλα Matth. c.* 23. 23. *Luc. c.* 11. 42. *& Juris Judaici Maſictis* Maaſerot *& c.* 2. 1. Demai, Joma *f.* 83. *b. &* Rollana *f.* 12. *T. Babyl. & Maimonidis hilcot* Maaſer *c.* 1. *f.* 434. *d. Et ſollicite Doctores Urbis f.* 48. 3. גמ' *δεκαίωσι* quidem ſemen quicquid habet, quicquid veget natura, etiam כצלין, צנונות, חרובים, שתלים, לוף, כרשין, aut ſiquid hiſce vilius creſcit: *ibidemque ait Iſa bar Juda,* Sapientes decimant olera, המעשרות לירקות מדבריהם. *Levitis vel Leviſſis, aut quidem Sacerdotibus ex ſanctione Eſdræ nobiliſſimi Scribæ, multatis adeo τοῖς νεωτέροις Talm. Jeroſ. f.* 56. *d. & Talm. Bab.* Cholin *f.* 130. *& Maimonidi ad ultima Maſictæ* Maaſer Seni, *& Siphre f.* 20. *b. tribuebant Laici, dominuſve vel conductor. Non enim Levitis ſolvebant Levitæ aut Sacerdotes, Talm. Jeroſ. ad μαασὲρ σεὶ c.* 5. 9. *& Talm. Bab. f.* 130. *& χολὶν. Hæc autem omnia tradebantur nomine* מעשר ראשון *à ἀρχάτης δεκάτης, aut loquuntur Judæorum Patriarchæ, metu vero vindictæ Divinæ* מיתה; *ita Moyſen interpretantur Num. c.* 18. 21, 22, 24. *Cæterum primis illis decimis, ut καινοῖς* חולין *minimeque ſacris rebus, veſci licuit plebeios, etiam parum puris, Num. c.* 18. 30, 32. *& ibidem Siphre f.* 20. *b. Quarto. Tum reliquæ frugis decimam, ſicut juſſum erat Deut. c.* 14. 22, 24. מעשר שני *δευτέρᾳ δωτίνῃ voce Phariſæorum, ejuſve pretium parte quinta adauctum, apud urbem Solymas patres cum familiabus ſuis hoſpites læti impendebant & pollucebant. Num, ut ajunt Phariſæi Maſicta περὶ δεκαίων δωτίνων,* מעשר שני ניתר לאכילה ולשתיה ולסיכה. *Quinto. Quinetiam tertio quoque anno, ſive bis quavis heptaëteride (annis enim ſeptimis ſive Sabbaticis Terræ Sacræ cultoribus ceſſabant omnino ἔργα & δῶρα) decima ejus quod reſtaret, titulo τῆς τρίτης δεκάτης apud Joſephum, pariterque* מעשר שלישי *initio Tobiæ, quod exemplaria Hebraica, Græca, & Syriaca conteſtantur v.* 7. *adverſus cavillationem Joſephi Scaligeri. Quis enim non videt Hieronymum ab Hebraico abiiſſe boni Naphthalitæ & à rei veritate, ubi verterat,* Ita ut in anno tertio proſelytis & advenis miniſtraret omnem decimationem. *Tertias inſuper decimas arguit Deut. c.* 26. 12. *τὸ δεύτερον ἐπιδίκαιον δώσεις, ſi recte perpendas. Legerant enim οἱ ο'. in Codice Moſaico* שנית המעשר ונתנת *συνίθα*, iterumque decimabis datum Levitæ &c. *Seldeni etenim* שנית שנית *Hebraicum non eſt. Clarus etiam ipſe Hieronymus apparet & diſertus c.* 14. 28. Anno tertio ſeparabis aliam decimam (*i. e. præter* מעשר שני, *ſive* decimam Euchariſticam, *de qua egerat vir ſapientiſſimus à v.* 22.) omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore. *Clarior adhuc Theodoretus ad Legem eandem, μὴ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκαλον τῶν γενημάτων σε ἐν τῷ σιταιτῷ σκεύῳ, & δήσῃς αὐτὸ &c. ἴσιον ἦ ὡς ἰώσηπος σύτεθεν λαοῖς ἀφερμὴν, μᾶλλον ἢ τὸ ἰουδαίων ἐπισάρδιος ἔδος ὡς ἰουδαῖος, τρεῖς ἔφη δεκάτας ἀποτελέσαι τὸν νόμον ἀποφαίνων τὴν μὲν τοῖς λευίταις, τὴν δὲ τοῖς ὀρφανοῖς & τοῖς χήραις, τὴν δ' ἄλλην τοῖς τῶν ἀποφερομένων ὄγκοις. Quinimo contra Joſephum in hoc ritu Scaliger, Amama, & Seldenus validi nihil objiciunt.* Quinvero eodem nomine מיני גיגי *μικροὶ γαὶ in libro Miſnæ, ὁ πτωχοδικάτης ſimiliter Hieronymo, contra vicinam pauperiem, præcipue viduarum & orphanorum, domi erogabatur, propter Deut. c.* 14. 28. *& c.* 26. 12. *unicuique profecto in agro poſcentium ſemicabum tritici, hordei ſpeltæve cabum, vini ſemilogum, & de cæteris ſicut Phariſæi juſſerant* Pea c. 8. 5. *& c. &* Cholin *f.* 131. *donec diſſiparetur totum πτωχοδικάλιον. Verumtamen ad oſtium herus inter inopes diſtribuet, quo ſibi modo placuerit, diſtribuet inquam. Quippe* decimæ paupertinæ *non ſolvunt debita, beneficia non repenſant, captiva capita non redimunt, regionem ſuam non mutant, ſportulas nuptiales non præſtant; nec quidem faciunt eleemoſynam* צדקה, *multo minus hero cedunt in uſum fructum,* Pea f. 57. *&* Cholin f. 131. *Quanquam Maimonides l.* 6. *μαϊμωνὶ γαιεὶμ, ex ſententia R. Joſuæ Levitæ, aliorumque Babyloniorum f.* 12. *b. Talm. Bab.* de Anno ineunte, *hanc decimam ſolutam adfirmat κατὰ τεσσαρεσκαιδεκάς* loco decimæ ſecundæ *abſque novo damno areæ. Ita & par Targumiſtarum Uzielida & Solymitarius Deut. c.* 26. 12. בשנת תלתיתא מעשרא תניינא הוא מעשר מכסנייא. anno tertio perſolves decimas ſecundas, nomine ac uſu Decimarum Paupertinarum. *Subjicit tamen ibi Jonathas,* quinimo Decimam tertianam מעשר תליתאי apud Deum deportatum comedes. Quaſi Decimæ Euchariſticæ & Pollucta מעשר שני *annis tertiis tertio loco venerint, & medio τὰ πτωχοδικάλα. Sacrum inſuper idem ſuadet, quod Joſephus ex illo & ex conſuetudine voluit. ἐὰν ἡ σωτελείσης πᾶν τὸ ἐπιδέκαλον τῶν γενημάτων σε ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ*, qui quidem annus eſt Decimarum, *crede aliarum*: dabiſque ex triennalibus hiſce decimis Levitæ cæteriſque merito poſtulantium. *Et adhuc diſertius κατὰ τὸ σαμαρειτικὸν*, وفي السنة الثالثة سنة التعشير anno tertio, anno decimationis ſive novi cenſus, dabis nimirum *τὸ τριτοδέκαλον* turbæ Levitarum orbarumque. *Nam cum perrexerat per gratulationes civium Jeroſolymitanorum ordo aliquis Stationarius ad montem Dei* לטור הבירה, *calathum ſuis quiſque humeris portabat, ex auro quidem vel argento ditiores, reliqui viminеum* Biccurim c. 3. 8. *præcipuis telluris ſacræ deliciis intus repletum, extra coronatum, ornatumque, neque hoc officium detrectabat vel rex Agrippa, in Atrium Iſraelis* לישראל, *ultimum Divinorum Hymnorum canentes, dum aſcenderent, Levitis ſubinde Ψ.* 30, *modulantibus. Mox pullis avium, quos etiam ſuper corbes ferebant, Sacerdoti εἰς ὁλοκαύτωσιν traditis, recitatur Deut. c.* 26. *v.* 3. הגדתי, *ἀναγίνω σήμερον & c. Dein lætum primitiarum onus, ab humeris remotum,* Agitatur *rite apud Deum, Sacerdote ſubtus dirigente, & Laico Sportæ manubria prenſante profitenteque ſimul ex formula* ארמי אבד אבי, *Deut. c.* 26. *v.* 5. —— 10. *quam μικρὰ βικκυρίμ appellarunt ex re,* Sotæ c. 7. 2, 3. *verbis omnino Hebraicis. Nam* וידוי מעשר Profeſſio Decimarum, *Deut. c.* 26. *v.* 13, 14, 15. *quavis linguarum licebat,* Sotæ c. 7. 1. *Hunc autem in modum Decimas olim confitebantur,* Maaſer *Seni extrema Maſicta, &* Jad *titulo eodem c.* 11. *die ultimo Azymorum ad Sacrificium Veſpertinum, heptaeteridum annis quarto & poſtremo, Trumatione atque Decimatione vel tertii anni, Deut. c.* 14. 28. *jam peracta & perſoluta. Quippe frumentum & herba ἀπὸ δεκαπρώτου ad Tiſris initium, arbores ad medium Sebeti, cuncta pene Paſchate: quinimo reliquias iſtius cenſus, quæ forte heris uſque remanſerant, ante diem* XXII. *Niſanis donari aut comburi oportuit,* Maaſer ſeni c. 5. 6. *Extuli, Φησὶν ὁ ἀληθὴς ἰσραηλίτης, quod ſacrum erat,* decimas equidem ſecundas & fructum arborum quadriennium, Lev. c. 19. 24. *tradidique Levitæ,* decimas primas, Num. c. 18. 21. *Largitus etiam ſum* trumam grandem & trumam decimalem. *Peregrino profecto & orphano & viduæ τὸ πτωχοδέκαλον*, & ſpicilegium, & manipulum reliquum,

ro ad epulationes, anno *quoque* tertio tertia conferatur, *ad distribuenda quæ desunt mulieribus viduis & pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proveniſſe contigerit, *id* in Templum deferant; Deoque pro terra unde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, *grato ore* laudato, *ac* ſacrificiis, quæ lex eos ferre jubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, & adduxerit etiam decimas omnium, una cum primitiis quæ aut Levitis ſolvendæ erant aut in epulis inſumendæ, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum injuria liberatis terram uberem & amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum *ſuppliciter* oret, ut ſibi ſemper benignus ſit & propitius, atque omnibus communiter Hebræis præſens eſſe perſeveret, ſervando quidem quæ eis

τὰς δωρέας, [f] τρίτῳ ϖρὸς αὐτᾶς [g] καὶ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς διανέμησιν τῶν ϖαναιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ [h] ϖαισὶν ὀρφανοῖς. τῶν δ' ὡραίων ὅ, τι καὶ [i] ϖρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γιγνόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης [k] αὐτοῖς γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἀναφέρειν κελεύει ἀναπλέσαντες, τούτων τὰς [l] ϖρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπεὶ δ' ἂν ἢ ταῦτα ϖοιήσας τις, [m] καὶ ϖάντων τὰς δεκάτας ἅμα τοῦ [n] εἰς τοὺς Λευίτας καὶ τὰς δωρέας τῶν ἀπαρχῶν ἀπενεγκὼν, ἀπέναι μέλλῃ ϖρὸς [o] αὐτὸν οἶκαδε, στὰς [p] ἀνίκρυς τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστάτω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τῶν ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας [q] γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ ϖολλὴν ἔδωκε καρπῶν· μαρτυράμενος ἢ ὡς [r] τάς τε δεκάτας καὶ τὰς Μωϋσέως τελέσαι νόμους, αἰτησάσθω τὸν Θεὸν ἵλεων καὶ [s] ἵλεων αὐτῷ διαπαντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ ϖᾶσιν

ctum, agrique mei angulum Deut. 24. 19. Lev. 19. 10. *abs adibus adeo meis* Collyras Challæ nomine debitas Num. 15. 20. *Omnino ſicut juſſiſti*, non turbavi ordinem decimarum trumarumve. *Non violavi mandata tua*; non obtuli avulſum pro indecerpto, vetus pro recenti, vel aliud pro alio genere. *Neque ſum oblitus* agendarum hac cauſa tuo Numini gratiarum. *Quin* decimas ſecundas cognati funeris *in luctu non comedi; neque immundus iſta forte ſeparavi, neque impendi quicquam eorum* in pollincturam, in ſandapilam, involucrum, lamenta, vel in alia funebria. *Obedivi vero voci Domini mei*, comportatis iſtis ad Ædem Electam בית הבחירה, *& imparata quæcunque ita præſtiti* lubens lætuſque. *Hoc colon ſubmiſſa, voce altiori ſequentia, T. Jeroſ. f.* 56. *Tantum enim Profeſſorum faſtum ſeculo ſuo pravo & illiberali ferre non potuit pius Chaſmonæus Johannes P. M. ſed interdixit potius*, Maaſer ſeni c. 5. 15. *iterumque* Sota c. 9. 10. *Recte adeo obſervavit R. Hylas de hac Exomologeſi, contumeliam atrocem Sanctiſſimo facere*, מי שהוא אומר עשיתי והוא לא עשה. *Pergit autem vox confitentis. Reſpice igitur de ſancto habitaculo tuo in cœlis:* ſicut nos mandata tua jam faceſſimus, vota etiam noſtra, quæſumus, perfice; *atque benedic Iſraeli populo tuo* filiis multis filiabuſque; *tellurique quam à te habemus*, roribus & aquis & prole magna beſtiarum: *quatenus pollicebare pridem Majoribus noſtris ſolum melleum & lacteum*, dulcioribus fructibus nobile. *Sic erat Phariſæorum Commentatio ad Deut. c.* 26. 13, 14, 15. *pietate, quod ſentio, & bona eruditione præclara*, Maaſer Seni c. ult. §. 10. &c. *Mox Deo adorato, munus cum qualo juxta Altare relinquitur* Biccurim c. 3. §. 4, 5, &c. *& Maimonidis* hilcot Bicc. c. 4. בקרן דרומית מערבית *verſus plagam Africam, pietatis domeſticæ monumentum cibuſque Sacerdotum; ſumendus tamen reverenter ac opportune* בקדש מקדש Biccurim f. 85. *Talm. Bab. Quiſquis enim flaminum ante carmen illud ſolenne guſtarat, luebat undequadraginta*, Maccot c. 3. 3. *Reddebantur autem rurſus heris calathi ſui deaurati donis caſſi. Fas autem fuit* Scham Biccurim *recitari ab Iſraelita alterius ſaltem parentis, non à Gentili, non à Proſelyto, propter Deut. c.* 26. 3. 7. *& δευτέρωσιν* βιχροὰμ c. 14. *indulget tamen his aliquatenus conſuetudo, quod ex Juda Principe urget R. Joſua Levita Talm. Jeroſ. f.* 64. *a. quia Abramum totius mundi patrem renuntiarat ὁ ἀν Gen. c.* 17. 5. *quomodo & Diviniſſimus Paulus idem Oraculum in ſuis Epiſtolis ſæpius expoſuit, & ex recentioribus Moſes Maimonis jubet intelligi*, Hilcot Biccurim c. 4. *Licuit & Sacerdoti Leviteve propter urbes ἀσύλους ἡ τῶν ϖρωθυπημάτων ἐξομολόγησις*, Maaſer Seni c. 5. 14. *Non licuit illa fœminæ, aut ſervo, aut commiſſario, aut dubii generis homini, quos ſane omnes prohibet* אשר נתתי לי, *Deut. c.* 26. 10. *Sed nec tempori fieret ultra ſolennia Scenopegia, aut pro agro poſt exemptas primitias divendito, aut primitiarum corruptarum forte loco ubi aliæ denuo offerentur, aut ſiſcella ſecunda, ſiquis his ἀπαρχῇ ſpecie variante; multo minus pro unica duntaxat ex ſeptem frugibus*, Biccurim c. 1. *Liquet igitur totius annonæ portionem prope quartam abſtuliſſe colonis Hebræis* Primitiarum, Trumarum, *triumque* Decimarum *jus: ut de* Demai *cumuli dubii ἀναδεκατόῳ deque Sacrificiis cæteriſque opibus Sacerdotum, quas recenſet paragraphon antepenultimum Maſictæ* Challa, *Philoque Philoſophus p.* 830. *jam ipſe taceam. Patet etiam inde, rerum omnium Largitorem, quicquid in Sacerdotes ſuos confertur, ſibi redditum exiſtimare & gratum habere. Tale quid animadvertit Levis Catechiſta Præcepto* LXXII. *Graviſſime igitur increpat & repetito Adamantius noſter Hom.* XI, *ſuper numeros*: Quomodo ergo abundat juſtitia noſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, ſi illi de fructibus terræ ſuæ guſtare non audent, priuſquam primitias Sacerdotibus offerant, & Levitis decimæ ſeparentur: & ego nihil horum faciens, fructibus terræ ita abutar, ut Sacerdos neſciat, Levites ignoret, Divinum Altare non ſentiat. Hæc diximus, aſſerentes mandatum de primitiis frugum vel pecorum debere etiam ſecundum literam ſtare. *At quid dicit Seldenus noſter? Legatur potius Legumlatorum primus Moyſes* Num. *c.* 15. *c.* 18. *& c.* 31. *Deut. c.* 12. *& c.* 26. *Exod. c.* 22. *c.* 23. *c.* 25. *& c.* 35. *Lev. c.* 2. *c.* 7. *c.* 23. *c.* 25. *Nehemias etiam c.* 10. 37, 38. *& proximus Prophetis Tobias c.* 1. 6, 7. *Poſt illos ὁιδὲ ζεφανὶα tomus primus Miſnæ, & Siphra f.* 53. *Atque porro Maimonidis libelli quinque*, de Eleemoſynis *maxime c.* VI. de

Trumis, de Decimis primo dictis, de Decimis ſecundis, deque Primitiis: *necnon* Samag *inter mandata* 133 —— 140. *& inter vetita* 253 —— 264. *Huc etiam pertinet quod de juſtitia, i. e. ἀσκησὶ Phariſæorum, obſervavit in Panario ſuo hæreſium proſligator.* ἀπεδεκάτευν μὲν τῷ δεκάτωσιν, perſolvebant illi decimas omnes. τὰς ἀπαρχὰς ἐδίδουν, elargiebantur adeo bicurrim. τελακονῴδας τι, adhæc עני מעשר decimas pauperum unoquoque triennio expenſas, καὶ πεντακοσιῴδας, trumot inſuper ſive ἀφαιρέματα, multam quinquageſimam areæ & torcularis, ſicut ea Secta ſancierat, ultro eximebant. *Hæc quidem Epiphaniana cum ſignaris intellexerunt Petavius & Seldenus. Stet denique Philo ad ſeram coronida (ſatis eſt) his verbis p.* 437. Οὐκ ἀπὸ ζώων μόνον ἀπάρχεσθαι δικαίως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὅσα ἐκ γῆς βλαστάνει διείργη), *Lev. c.* 27. 30. *Et alibi*, κελεύουσιν οἱ νόμοι δεκάτας μὲ ἀπὸ σίτου, οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ ϑρεμμάτων ἡμέρων, καὶ ἐξίων ἀπάρχεσθαι τοῖς ἱερωμένοις· ἀπὸ δὲ τῶν κατ' ἀγρὸν ὀπώρας, καὶ τῶν ἄλλων ἀκεφάλων κατ' ἀναλογον τῆς κτήσεως, οὐ ταλάροις πλήρεσι κομίζειν, σὺν ὠφαῖς εἰς τὸ ϑεοῦ ϖεϖοιημένους, ὡς ἀναγράπτως ϛηλιτεύουσιν οἱ ἱερᾶι βιβλοι· καὶ ϖροσέτι βοῶν καὶ ϖροβάτων καὶ αἰγῶν τὰ ϖρωτότοκα. *Et p.* 830. δεύτερον δὲ (*præter* Challam) ϖροσκεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἄλλης κλήσεως ἀπάρχεσθαι καθ' ἑκάστην μὲν ληνὸν, οἶνον· τῶν δ' ἄλλων, σίτου καὶ κεφαλῆς. ὁμοίως δ' ἐξ ἐλαιῶν ἔλαιον, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀκεφάλων ἡμέρας καρπὸς· ἵνα καὶ τὸν ϖρὸς ἀκεφάλιστον βίον ἀϖοφεύγοντες, ἐλαφρότερον ἐξ ἀφθόνων τυφῶσι μὴ κόσμῳ δὲ ϖροσήκοντι. τρίτον ἐκ γέρας, τὰ ϖρωτότοκα *&c.* καὶ ἄλλοι ϖόϑεν ἀ βρέχων ἐπινέμῃ τοῖς ἱερεῦσιν ἑκάσοις, (ἱερεῦσι δίκαιον *legit interpres Latinus*) τὸν ϖροσόδων ἀπάρχεσθαι κελεύσας ἀπό τε σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου, καὶ ἔτι ϑρεμμάτων ἐπιγονῆς, *&c.* ἐξ ὧν ἀπάντων ἐστὶ δῆλον, ὅτι βασιλέως εἰς σεμνότητα καὶ τιμὴν ϖροκέκριϛαι τοῖς ἱερεῦσιν ὁ νόμος. καὶ ἄλλαι ἧ εἰσὶν ἐξαίρετοι ϖροσόδοι ϖερικωδίσεται ἱερεῦσιν, αἱ ἀπὸ τῶν ἀναγομένων ϑυσιῶν. *Et p.* 834. κλῆρος μὲν τῶν ϖεμπτῶν αἱ δεκάι). ὃ ϖροτερον γὰν εἴπασιν ὁ νόμος αὐτᾶς χρῆσθαι τοὺς λαβόντας, ἢ ϖαλιν ἄλλας δεκάτας ὡς ἀπὸ κτημάτων ἰδίων ἀπάρξασθαι, καὶ δοῦναι τοῖς τῆς ἀμείνονος τάξεως ἱερεῦσι. BERN.

f Τρίτῳ ϖρὸς αὐτᾶς] Ita ut non ſint eædem ac decimæ ſecundæ, ſed diverſæ ab iis, ϖρὸς αὐτᾶς. Præter eas quæ quotannis ſolvebantur, has anno tertio ſolutas videtur putaſſe, quoniam τρίτον appellat. REL.

i *Ad diſtribuenda quæ*] *Al.* ut dividatur indigentibus, mulieribus &c.

g Κατὰ τὸ ἔτος τρίτον] Κατὰ ἔτος τρ. *Vat.*

h Παισὶν ὀρφανοῖς.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πᾶσιν. & paulo ante τῶν ϖεντεμμένων pro τῶν ϖαναιζόντων *Busb.* & *Hen.*

i Πρῶτον] Sunt בכורים, ϖρωτόλεια mox appellanda: pro qua voce πρωτόλεια in MS. cod. eſt. REL.

k Αὐτὰ γῆς,] Αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

l Πρωτόλεια] Πρωτόλεια *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* etiam ſenſu Lycurgi νομοθέτᾳ libro de Sacrificiis. ϖρωτόλεια *Big.* & *Samb.* Quomodo Heſychius ϖρωτολεῖον, ἀπαρχῶν. Sic enim legi volo pro ϖρωτολεῖον, ὑπάρχον. Frequentius tamen rectiuſque legitur τὸ πρωτόλειον, quod eſt eidem Grammatico, & Suidæ, & Etymologo magno ἡ ἀπαρχή. Similiter illuſtriſſimo Photio πρωτόλεια, αἱ τῶν καρπῶν ἀπαρχαὶ, οἷον πρωτολήια. Eadem in miſera Græcia τὰ πρωτόλυδα. BERN.

m Καὶ ϖάντων] *Caſſiodori* codex, καὶ ϖάντων τὰς δεκάτας ἅμα τᾶς εἰς τοὺς λαβίτας καὶ τὰς δωχίας τᾶς ἀπαρχᾶς ἀπενεγκὼς. Reſcribes tamen, amabo, Καὶ ϖάντων τᾶς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λαβίτας καὶ τὰς δωχίας τὰς ἀπαρχὰς ἀπενεγκὼς. Vel hoc modo, καὶ ϖάντων τὰς δεκάτας ἅμα τὰς εἰς τοὺς λαβίτας καὶ τὰς δωχίας τᾶς ἀπαρχᾶς ἀπενεγκὼς. *Samb.* ἐπὶ τοὺς λαβίτας. BERN.

n Εἰς τοὺς Λευίτας] Ἐπὶ τοὺς Λευίτας *Samb.*

o Αὐτὸν οἶκαδε,] Ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

p Ἀνίκρυς] *Al.* ἀνίκρυ & ὤνικρυς. HUDS. Ita explicat quod Deut. 26. 13. dicitur quod לפני יהוה *coram facie Dei* peragi debuerit. REL.

q Γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γῆν αὐτοῖς *Baſ.* & *G.*

r Τάς τε δεκάτας] Τάς τε δεκάτας καὶ τ' ἄλλα τῶν Μωϋσέως νόμων *Busb.* & *Hen.*

s Ἵλεων] *Big.* & *Samb.* proletarie ἵλιον, ſaltem ante vocalem literam. Ibi *Samb.* Ἀμπαντός. Et ſtatim *Big. Baſ.* atque *Gen.* κοινῇ, contra artem Herodiani. BERN.

ϖρο-

πᾶσιν Ἑβραίοις ἀγαμένειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, [t] προσκτήσασθαι ἢ ὅσα δυνατὸν χαρίζεσθαι.

κγ'. Γαμείτωσαν δὲ οἱ ἐν ὥρᾳ γάμου γινόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικῆσαι ἄλλῳ [v] νοθεύσας, μηδὲ ἀπολύσας τὴν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δύλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος [x] πρὸς τοῦτό τινες ἐκδιάζωνται. κωλύειν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ δύσπειθὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. [y] ἔτι δὲ μηδὲ ἠτιμωμένης εἶναι γάμον· ἧς δὲ ὕβριν ἐν σώματος τρόπῳ ὑπὸ τῷ γάμῳ ψυσικὸς ὁ Θεὸς οὐκ ἂν πρόσοιτο γνήσιον δ' ἂν ἕτω τὰ παίδων τὰ φρονήματα ἐλεύθερα καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, [z] εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων αἰσχρῶν, [a] μηδὲ ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. [b] εἴ τις ὡς παρθένον μνησθυσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν [c] ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογεισθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, [d] ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μάλιστα ἐγγυτάτω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κελευέσθω μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μείαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, ἄλλην εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αἰτῷ προφέροι, καὶ πρὸς ἃς ἀδικεῖν ἀντιπεῖν δυνηθείη. [e] τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ ἀβουλίᾳ, πρόσιμον ἐκτινέτω, πληγὰς τεσσαρακοντα [f] μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους [g] ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην· [h] δημότις μὲν ἔστω, τοῦ μὴ σωφρόνως προϊδεῖν τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων, καταλυέσθω· ἂν δὲ ἐξ ἱερέων ἡ [i] γεγυμνημένη, [k] καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας [l] ὀπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης· ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνώμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὥστε διπλασίαν μοῖραν τῶν ὑπαρχόντων λαβεῖν· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἡ τοῦ πατρὸς εὔνοια τῷ παιδὶ τὴν μητέρα τιμῶντι προβήσεται.

largitus est bona, quæcunque vero donare potest adjiciendo.

23. Cum vero *juvenes* ad ætatem nuptiis idoneam pervenerint, [1] uxores ducant virgines ingenuas, honestis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus est, ne cum alio degentem, quam corruperit, sibi copulet, neve priorem ejus virum contristet. Porro servas ne ducant liberi, quamvis ad hoc ab amore impellantur. nam ut quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad *vitæ cujusque* dignitatem *maxime* conducit. Præterea [2] nec cum prostituta matrimonium ineundum, cujus, propter corporis probrum, sacrificia nuptialia Deus non sit admissurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, & ad virtutem erecta, si ex turpi conjugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum *femina* non libera convenerint. Si quis aliquam pro virgine desponsam, postea talem non invenerit, ipse quidem actionem intendat & accuset, eis quæ ad rem demonstrandam habet indiciis usus. Puellæ vero causam agat pater, aut frater, aut qui post hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, si quidem judicatum fuerit eam non deliquisse, cum accusatore habitet, nullam eam dimittendi potestatem habente, nisi magnas ei causas præbeat, & quibus nihil contradici possit. Quod si crimen & calumniam audacter & temere impegerit, pœnas luat, quadraginta una minus plagis acceptis, patrique sicles quinquaginta solvat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, si quidem popularis sit, quod usque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: sin ex sacerdotibus nata sit, viva cremetur. Si cui sint duæ uxores, & *is* alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob causam, magno honore & benignitate prosequatur, alteram autem minori observantia & affectu: si filius ex dilecta genitus, procreato ex altera junior, jus primogenituræ, propter patris erga matrem benevolentiam, consequi nitatur, ut rei paternæ duplicem partem accipiat (hoc enim

LEGES CONNUBIALES. Deut. c. 23.

t Προσκτήσασθαι] *Epiphanius* fortean viderat προσκτήσασθαι δέ. BERN.

1. *Uxores ducant virgines ingenuas.*] *LEGES CONNUBIALES.* 1. *Viri ingenui ingenuas virgines ducunt: uxores alienas non seducunt; neque matrimonium ineunt cum scorto, cujus equidem sacrificia nuptialia neutiquam Deo placeant. Deut. c.* 23. 8. *qui locus Seldenum nostrum latuit, non latuit Maimonidem* Issure mizbeah c. 4. *Lev. c.* 21. 7. *&* c. 19. 29. Synhedrin f. 76. Iebamot. f. 37. *&* *Maimonidæ* Issure biah c. 18, 19. *&* More p. 498. 2. *Uxorem præceptæ virginitatis temere accusatam vir suus in ævum recipit, multatus adeo verberibus undequadraginta, atque etiam siclis* L. *supra dotem socero numerandis. Nam Moyses nequam istum damnaverat centum nummis Deut.* 22. 18. *Attamen certo vitiata lapidibus obruitur, si Laica; sive ex Sacerdotibus accesserit, viva comburitur, Deut. c.* 22. 13. *&* *Lev. c.* 21. 9. *Masicta* Synhedrin c. 8. 1. Cetubot *T. B.* f. 22, 40, 44, 45, 46. Cidduſim f. 3. Eracin f. 15. *&* Synhedrin f. 50. 51, 52, 66. *Maimonidis* Iad c. 3. אישות פרק, *&* de Congressu illicito c. 1. 6. *&* Doctoris dubitantium p. 501. 3. *Gaudet naturæ suæ jure* במשפט הבכורה *filius maximus, uxorum licet minus dilecta genitus, Deut. c.* 21. 15. Cidduſim f. 68, 78. Becorot f. 47, 52. Baba batra 122 —— 130. *&* *Maimonidis c.* 2. אישות הלכה 4. *Feminam alteri jam desponsatam quisquis corruperit, pereat cum ipsa: aut solus, si per vim fecerit, Deut. c.* 22. 23. Cidduſim f. 10. *&* Synhedrin f. 41. *Maimonidis c.* 1. נערה בתולה. *Paria etiam judicarunt de hoc flagitio viri sapientes, Marcellus, Paulus, & Papianus in* Collatione Rufiniana, *doctissimusque Velvodus, lux Grotii, titulo Parallelo* XXIV. *& aliquot sequentium.* 5. *Qui violat virginem necdum desponsatam, hanc uxorem accipiat: aut si parens delibatæ volet, solvat siclos* L. *pretium infamiæ, Deut. c.* 22. 28. *aut potius Exodi c.* 22. 16. 17. *&* Cetubot. f. 10, 29, 38, 39, 40. *&* *Maimonidis* Iad c. 1, 2. נערה, *ejusdemque* מורם *p.* 500. 6. *Mulieri aliquam ob causam dimissæ, leviculam satis Hillelistis Aquibaque decernentibus extremo Codice* גיטין, *ad alium virum cum libello repudii sui licet divertere: sed ad repudiantem postliminio redire non licet Deut. c* 24. 1. *Matth.* 12. 7. *Masicta tota* גיטין, *i. e.* de Repudii formulis, *&* *T. B.* Cidduſim f. 3---9. Sota f. 3, 5, 20, 31. *Maimonidis Iad in* גירושין, *item p.* 499 משגיא. 7. *De Leviro ingrato & conspuendo, vide Deut. c.* 25. 5. *Deuterotarum Masictam* מסכת יבמות ויש אומרים; *&* *Maimonidis* יבום וחליצה f. 295. Iad, *necnon* More p. 509. 8. *Captivam vero Israelita nemo ad torum prius admittet, quam illa mensem lugubrem ex more capite raso patriæ ac parentum derelictorum memor exegerit: atque semel admissam eam tanquam uxorem, vel saltem liberam inde existimabit. Deut. c.* 21. 10. Cidduſim f. 21, 22, 68. Jebamot f. 47, 48. *Maimonides* de Regibus c. 8. §. 5. & p. 467. Doctoris sui. *Cetera* de Jure muliebri *præter Moysen magnum, Josephum, & filium Maimonis, altos quam paucissimos Judæorum huc allegavi. Sufficit igitur* Uxor Hebraica *Seldeni nostratis, aut oppido lasciviunt in hoc argumento Schola Rabinorum & impudica* אישות. BERN.

v Νοθεύσας,] Verbum νοθεύσας, quod deerat in *Editis*, restitui ex quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* Sic legit *Castalio*; μὴ ζευγνύσθω συνοικῆσαι ἄλλῳ, μηδὲ λυπῆσαι τὴν αὐτῆς, &c. *neque quæ reliquerit suum priorem virum.* æque bene, μηδὲ λυπῆσαι, *qui priorem maritum molestia non affecerit, sc.* protervia sua, malisque moribus.

x Πρὸς τοῦτό τινες ἐκδιάζωνται.] Πρὸς τοῦτο τινὰς ἐκδιάζοιντο *Hen.*

y Ἔτι δὲ μηδ' ἠτιμωμένης] Ita *Samb.* (& *Coll. Voss.*) ἔτι μηδὲ ἀτ. *Basi. G. Alique.*

2. *Nec cum prostituta matrimonium ineundum,*] Neque meretrici sit jus nuptiarum, *Gelen.* neque meretricis sint nuptiæ, *Selden.* de *Uxore Hebr.* l. 6. c. 10.

z Εἰ μὴ τύχοιεν] Εἰ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες ἐκ αἰσχρῶν (*Coll. Voss.*) *Big.*

a Μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας] Ita *Basi. G.* & *Vet. Interpr.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας ἐκ ἐλευθέρας *Samb.* μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας ἐκ ἐλευθερίας *Big.* (& *Coll. Voss.*) μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας ἐκ ἐλευθερίας *Vat.* HUDS. Forte ἐλευθέρους, vel ἐξ ἐπιθυμίας ἐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. COCC.

b Εἴ τις] Εἰ δέ τις *Big.* & *Samb.*

c Ἔχοι τεκμηρίοις.] Ἔχῃ *lidem*, & v. 19. δοκῇ.

d Ἡ ἀδελφὸς,] Ἢ ὁ ἀδελφὸς *Hen.* & *Busb.* mox ἢ ὅστις ἂν *Vat.*

e Τοῦ δὲ] Forte ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς. COCC.

f Μιᾶς λειπούσης] Μιᾷ λιπούσας *Big.* & *Coll. Voss.*

g Ἀποτινέτω] In *MSS.* ἀποτινύτω. quod idem est. & v. 27. ἐξιλάσκῃ.

h Δημόσις μὲν] Ita *MSS.* in *Editis* δημόσιος.

i Γεγυμνωμένη,] *Samb. Hen.* & *Busb.* γεγυμνασμένη. BERN.

k Καιέσθω ζῶσα] Hinc apparet combustionem graviorem pœnam lapidatione fuisse. REL.

l Ἐπὶ τιμῇ] Ἐν τιμῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

enim in legibus ſtatui) ne permittatur. eſt enim iniquum, ut natu major, quòd in genere materno ſuperetur, eis fraudetur quæ ex patris teſtatione ei debentur. Qui puellam alteri deſponſam vitiaverit, ſi quidem ei perſuaſerit & ad corruptelam conſentientem habuerit, cum ea moriatur. nam uterque juxta nequam eſt: ille quidem, qui puellam exorarit ultro rem turpiſſimam ſubire, eamque liberali conjugio anteponere; hæc vero, quod exorata fuerit, ut propter voluptatem aut propter lucrum ſui copiam ad flagitium *committendum* faceret. Sin autem ſolam alicubi nactus illam violaverit, nemine qui defenderet præſente, ſolus moriatur. Qui virginem nondum deſponſam compreſſerit, ipſe eam in matrimonium ducat. Quod ſi non videatur patri puellæ eam illi collocare, *tum* ſiclos quinquaginta, injuriæ mulctam, ſolvat. Qui vero ab uxore ſecum habitante quaſcunque ob cauſas disjungi velit (multæ autem tales hominibus accidunt) ſcripto confirmet, [1] ſe non amplius cum ea rem habiturum eſſe. ſic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priuſquam hoc fiat *illud* non permitttendum. Quod [2] ſi male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei revenire. Liberis carentem, viro ejus mortuo, frater illius ducat, puerumque *ex ea* natum, defuncti nomine vocatum, in *ſpem* ſucceſſionemque hæreditatis nutriat. Hoc *ſi* fiat, plurimum etiam reipublicæ proderit; dum familiæ non deficiant, & facultates cognatis maneant: & feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis allevationem afferet. Quod ſi frater nolit eam ducere, mulier convento ſenatu hoc ipſum teſtificetur; quod ſe, volentem in familia manere & ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam injuria afficiens. Interrogante vero ſenatu, quam ob cauſam à matrimonio abhorreat, ſive parvam ſive magnam afferat, [3] eò inclinet. Uxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque ejus conſpuens, dignum eſſe dicat qui hæc à ſe habeat, quòd mortui memoriam læſerit. Atque ille quidem è ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captivam ceperit virginem, ſive etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere & cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos & amicos, qui perierint in prælio, deploraverit: ut cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiaverit, ita demum ad epulas & nuptias ſe convertat. nam pul-

Deut. 22.

Deut. 24.

Deut. 21.

πλὴν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διεπεξάμην, μὴ [m] συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὸ τῇ ἡλικίᾳ [n] πρεσβύτερον, [o] ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥπλουν, τῷδε τῇ ἀδελφῇ τὰ πατρὸς τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρῳ ἄλλῳ κατηγορημένῳ φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ τοῦτο τὸν φθορέα [p] συγκάτηγον λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῷ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι· ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι, καὶ προτιμῆσαι τῆς ἐλευθέρας γάμους τοῦ κόρου, ἢ ὃν ἔδει λαχεῖν αὐτὸν παθεῖσα [q] δι' ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος τοῦτο τὸν ὕβριν. ἐὰν δέ τις μόνῃ τοῦτο πείσας βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω [r] κατηγορημένῳ, αὐτὸς γαμείτω. [s] ᾧ δὲ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους [t] τοῦ τιμίου τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. [v] γυναικὸς τῆς συνοικούσης βουλόμενος διαζυχθῆναι [x] καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας· πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γένοιντο· χρήμασι μὲν οὖν δεῖ μηδέποτε συνελθεῖν ἀχυρίζεσθαι. λάβοι γὰρ ἂν ὅτου [y] ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ· κρεῖττον δὲ οὐκ [z] ἐφετέον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο σκῆπτρον [a] κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσει [b] γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι [c] αὐτῇ ἐπανελθεῖν. [d] τοῦ ἄτεκνον, τ' ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω· καὶ τὸ παῖδα τὸ γινόμενον [e] τῷ δὲ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω δὲ κλήρου ἀποδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, [f] τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων· καὶ τῇ γυναικὶ κυρίσμον οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν πρότερον ἀνδρῶν συνοικήσασα. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός· ὑπὲρ τοῦ γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυράσθω τάδ' ὅτι βουλομένου αὐτοῦ ὑπὲρ δὲ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο, ὑβρίζων τοῦ τὸ τεθνηκότος ἀλεληφὸς μνήμην. [g] ἑρμένης δὲ τῆς γερουσίας διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, ἄν τε μικρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω· ὑπολύσασα δὲ αὐτὸν ἡ γυνὴ τὸν ἀδελφοῦ τὰ σάνδαλα, καὶ [h] πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, [i] τούτων αὐτὴν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβρίσασα τοῦ τὸ κατειχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας [k] ἀπείτω, τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον· [l] ἡ δὲ ὥπερ ἂν βουληθῇ τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. ἂν δέ τις αἰχμάλωτόν τις λάβῃ παρθένον, ἄν τε καὶ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω εὐνῆς [m] ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυρασμένῳ αὐτὸν, καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβόντα, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ· ὅπως τὸ ἐπ' αὐ-

m Συγκεχωρῆσθω.] Συγχωρεῖσθω *Busb.* & *Hen.* συγκεχωρεῖσθω *Big.* & *Samb.*

n Πρεσβύτερον,] Πρεσβύτερον ὄντα τοῦ μ. *Samb.* & *Vat.*

o Ὅτι τὰ τῆς μητρὸς] Alii ſic diſtinguunt, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥπλουν τῷδε τῇ ἀδελφῇ δὲ πατρὸς, τὸ &c.

p Συγκάτανον] *Big. Samb.* & *Epiph.* συγκάτδυτον prave *Baſ.* & *Gen.* καταδύσαν *Hen.* & *Busb.* alia voce. Deinde verba Legis על דבר אשר ענה את אשת רעהו (ἐταπείνωσεν) bene explicat Joſephus, ὁ μὲ τὸ αἰσχύνον πάντας ἐκουσίως ὑπομεῖναι. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* συγκάτδυτον prave in *Editis.* καταδύσαν *Hen.* & *Busb.*

q Δι ἡδονὴν] Δι ἡδονὴν ἰδίαν, ἢ διὰ κ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

r Κατηγορημένῳ,] Ita *MSS.* κατειγνωμένῳ in *Editis.*

s ὯΙ δὲ] In aliquot *Epiphanii* codicibus, *ſi vero puellæ non placeat, ut habeat eam, patri quinquag.* &c. ac ſi *Græca* fuiſſent, τῷ δὲ πατρὶ, ἐν τῇ κόρῃ μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντ.

t Τοῦ τιμίου] Articulum negligunt aliquot *MSS.*

v Γυναικὸς] Γυναικὸς ἣν τοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

x Καθ' ἃς δηποτοῦν] Καθ' ὁτινῶν αἰτίαν *Busb.* & *Hen.* dein πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται διάφοροι. γράμμα in *Cod. Vat.*

1. *Se non amplius cum ea rem*] Vide Cl. *Seldenum* de *Uxore Hebr.* l. 3. c. 19. p. 437. & c. 24. p. 507.

y Ἐξουσίαν] Ἐξουσίαν ἡ γυνὴ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

z Ἐφετέον.] Ita *Busb.* (*Cocceji* correctio) & *Hen.* recte ἀφετέον *Big. Samb.* & *Vat.* ἐφικτέον *Baſ.* & *G.*

2. *Si male habeat etiam*] Si in illum etiam male affecta fuerit, *Epiphan.*

a Κακωθείη,] Κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος ἐκείνου *Hen.* & *Busb.* κακωθῇ, ἢ τελευτήσαντος αὐτῷ *Big.* & *Samb.* κακωθείη, τελευτήσαντος αὐτοῦ, abſorpta partitionis particula. Hoc colon omiſit bonus Epiphanius. Mox θέλῃ *Hen.* θελήσῃ *Busb.* Iidem ſtatim ὁ πρότερος. BERN.

b Γαμεῖν] Αὐτῷ poſt γαμεῖν inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

c Αὐτῇ ἐπανιέναι.] Αὐτῷ in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.*

d Τοῦ ἄτεκνον,] Ita *Samb.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῇ *Baſ.* & *G.* τῷ ἄτ. τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ *Busb.* & *Hen.* τῷ ἄτ. ἀνδρὸς αὐτῆς *Big.* ἀτέκνου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς *Vat.*

e Τῷ δὲ τεθνεῶτος] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *Editis* & *Vat.* deeſt τῷ.

f Τῶν οἴκων] Τῶν οἴκων οὐκ ἐκλειπόντων *Vat.* τ' οἰκείων οὐκ ἐκλ. *Big.* & *Samb.*

g Ερμένης] Ερμῆς in *MSS.*

3. *Eò inclinet.*] Ad hoc veniendum eſt, ut uxor fratris &c. *Epiphan.*

h Πτύσασα αὐτοῦ] Πτύσασα in quatuor (*Coll. Voſſ.*) *MSS.*

i Τούτων αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τούτου ἄξιον juxta *Vet. Interpr.* τοῦτο αὐτῷ ἄξιον *Vat.* in *Editis* duntaxat ἄξιον εἶναι.

k Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, Canonice ab ἴημι. Nam εἶμι auris eſt Bœoticæ. Reliqui à verbo originis circumflexo, ἀπεῖτω. BERN. Ἀπίτω *Big.* & *Samb.* ut & p. ſeq. v. 10.

l Ἡ δὲ ὥπερ ἄν] In *Samb.* ἣ δ' ὥπερ &c.

m Ἅπτεσθαι] Ἅψασθαι in quinque *MSS.*

n Τοῦ-

αὐτοῖς κηρέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' ἀωχίας [n] τεραπῇ καὶ γάμῳ. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς [o] τὸ βούλημα· ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τῷ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένως. τριάκοντα δ' ἡμερῶν [p] ὑπὲρ τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὑπὲρ τοὺς δακρύους αὐτὰς τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὑπὲρ τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπαλιν θεὶς τὴν ὑπεθυμίας [q] ὑπερηφάνως αὐτὸν χαμαιτύπῳ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυναστεύειν αὐτόν. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Ὅσοι δ' ἂν [t] τῶν νεωτέρων ὠλιφρονῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὰν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν, ἢ δι' αἰσχύνην [t] ἢ διὰ σπουδὴν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύσεως ἕνεκα οἱ δικασταί· "συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐχ ἡδονῆς "ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῶν χρημάτων αὔξησεως, καὶ "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γιομένων· ἀλλ' ὅπως "παίδων τύχωσιν, οἳ [y] γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] γιόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ σὺ τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τὴν μεγίστην, ἀφά- "μενοι, ἁμὰ ἀσυδὴς ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδὼποι- "ούμενοι καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τοῦ σοῦ καὶ παι- "δείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρήσιμα. νυνὶ δ', συγγνώμην γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσα τοῖς "εἰς ἡμᾶς τιμῆς [c] ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλὼν [d] πρὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῖς εἰς "πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[e] πατὴρ καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωφρο- "νεῖν δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτὸν αὐτῷ σεβομένοις ἔχουσιν, "ἀφ' ὧν προσῆκεν αὐτοῖς πρὸς τὰ παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμος κολασὴς γένεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, "ἢ σὺ [h] μὴ πειραθείης". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων ἤθη, ἀπαλλαγήσεσθαι τῶν ὑπὸ τοῖς ἡγουμένοις κηρέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' ἀωχίας [n] τεραπῇ καὶ γάμῳ. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς [o] τὸ βούλημα· ἀλλὰ μὴ τῷ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τῷ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένως. τριάκοντα δ' ἡμερῶν [p] ὑπὲρ τῷ πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὑπὲρ τοὺς δακρύους αὐτὰς τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ὑπὲρ τὸν γάμον. εἰδ' ἐμπαλιν θεὶς τὴν ὑπεθυμίας [q] ὑπερηφάνως αὐτὸν χαμαιτύπῳ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυναστεύειν αὐτόν. ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν [r] ἀπείτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα.

κδ'. Ὅσοι δ' ἂν [t] τῶν νεωτέρων ὠλιφρονῶσι τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὰν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν, ἢ δι' αἰσχύνην [t] ἢ διὰ σπουδὴν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς [v] νουθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ [x] ἐπιφύσεως ἕνεκα οἱ δικασταί· "συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐχ ἡδονῆς "ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῶν χρημάτων αὔξησεως, καὶ "νῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γιομένων· ἀλλ' ὅπως "παίδων τύχωσιν, οἳ [y] γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν ἂν "δέωνται παρ' αὐτῶν [z] ἔξουσι. [a] γιόμενον δέγε, μὴ χα- "ρᾶς καὶ σὺ τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι τὴν μεγίστην, ἀφά- "μενοι, ἁμὰ ἀσυδὴς ἀνεθρέψαμεν· μηδενὸς φειδὼ ποι- "ούμενοι καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τοῦ σοῦ καὶ παι- "δείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρήσιμα. νυνὶ δ', συγγνώμην γὰρ "δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, [b] ἀποχρήσει ὅσα τοῖς "εἰς ἡμᾶς τιμῆς [c] ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλὼν [d] πρὸς "τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῖς εἰς "πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς "[e] πατὴρ καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ σωφρο- "νεῖν δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτὸν αὐτῷ σεβομένοις ἔχουσιν, "ἀφ' ὧν προσῆκεν αὐτοῖς πρὸς τὰ παίδων [g] τυγχανόντων. "καὶ νόμος κολασὴς γένεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, "ἢ σὺ [h] μὴ πειραθείης". κἂν μὲν τούτοις [i] θεραπεύσῃ τὰ τῶν νέων ἤθη, ἀπαλλαγήσεσθαι τῶν ὑπὸ τοῖς ἡγουμένοις

chrum eſt & æquum, ut qui mulierem, ex qua liberos ſuſcepturus eſt, ſibi adſciſcit, [n] voluntati ejus morem gerat, ejuſque non negligat deſideria, ſuam tantum perſequendo voluntatem. Triginta vero diebus in luctu præteritis (hæ enim ſapientibus ad cariſſimos deflendos ſatis ſunt) tunc matrimonium adeat. Quod ſi libidine expletus eam conjugem habere faſtidiverit, ſervam eam faciendi poteſtatem ne habeat: ſed *mulier*, quò ire voluerit, diſcedat, hac ei conceſſa libertate.

24. [z] Quicunque vero adoleſcentum parentes ſuos contemnent, eiſque *debitum* honorem non tribuent, aut probro *aliquo* aut de induſtria in eos contumelioſi, eos primum verbis caſtigent parentes (hi enim judices eſſe ſolent idonei) dicentes, "ſeſe inter ſe congreſſos eſſe, non voluptatis cau- "ſa, neque ut rebus utriuſque factis communibus "facultates amplificarent; ſed ut liberos adipiſce- "rentur, qui ipſos in ſenectute nutrirent, ipſiſque "ea, quibus indigerent, *demum* ſuppeditarent. "Natum quidem ſublatum, lætitia geſtientes "maximaſque Deo gratias habentes, *ſumma* cura "educavimus, nulli rei parcentes, quæ ad tuam "ſalutem & rerum optimarum diſciplinam utilis "eſſe videretur. Nunc autem (oportet enim ve- "niam dare juvenum peccatis) ſatis habe, hacte- "nus honorem erga nos contempſiſſe, & redi ad "ſanitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea "quæ adverſum patres committuntur moleſte fe- "rat, quoniam & ipſe eſt totius hominum gene- "ris parens, & in eis, cum quibus illi communis "eſt appellatio, lædi videtur, cum quæ illis de- "bebantur à liberis non obtineant. atque *inſuper* "lex talium vindex eſt inexorabilis, cujus abſit ut "tu facias periculum". Ac ſi quidem his adoleſcentum improbitas fuerit ſanata, probris ob errata

Lex de filiis intemperantibus & adverſus parentum ſuorum monita contumacibus. Deut. 21.

n Τραπῇ καὶ γάμῳ.] Τραπῆναι in iiſdem *MSS.*

1. *Voluntati ejus morem gerat,*] Voluntati ejus medeatur, *Caſtal.*

o Τὸ βουλητόν·] Τὸ λυπηρόν. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

p Ἐπὶ τῷ πένθει] Illud ἐπὶ abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ὑπερηφάνως] *Samb.* ὑπερφανήτειν, ut apud Mœnidem & Gloſſarum veterum Conditores ὑπερφανῶ, *faſtidio*, licet abſque laude Julii Pollucis. *Big.* ὑπερφαίτειν. *Baſ.* & *Gen.* ὑπερφάνωσιν. *Busb.* & *Hen.* ὑπερφανώσοιτο. BERN.

r Ἀπείτω,] *Big.* & *Samb.* ἀπίτω, τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. *Baſ. Gen.* & *Epiph.* ἀπείτω, τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Supra *Samb.* καταξουσίαν ἐχέτω, & *Hen.* cum *Busb.* ἐξέτω. Perite autem explicuit Flavius phraſin Moſaicam לא תתעמר בה, *μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδυναστεύειν αὐτῷ*. BERN.

2. *Quicunque vero adoleſcentum*] *Lex rariſſima & exempli pauci, Deut. c. 21. 18. Filius intemperans & adverſus parentum ſuorum monita contumax*, סורר ומורה, *ἀπειθὴς καὶ ἐξεθικὸς. q. e. Samaritis in verſione vernacula*, ארראי ובחטי: *Saadiæ* وبخالف وبزايغ *& Judæorum plurimis: idemque* gulo *v. 20.* זולל וסבא *συμβολοκοπῶν καὶ οἰνοφλυγῶν* LXX. *Interpr.* זלל בסר וסבא חכור *Onceloſo, aut explicatius Uzielidæ* נרגן בבשרא ושתאי בחמרא, *vorago carnium & vini: Samaritarum paraphraſi Arabica* اكيل وشريب, *φάγος καὶ πότης, neci datur, præſertim καλάδαι*), *Deut. c. 21. 18. Cadavera vero hominum ſupplicio publico damnatorum, vel etiam hoſtium, ſole occidente omnino ſepeliunto. Sufficit enim exemplo una dies. Deut. c. 21, 22, 23. Vide etiam Uzielidam & Compilatorem Siphræ, & Maſictam* Synhedrin c. 6. §. 4, 5. *& T. Bab. titulo eodem f. 45, 46, 47. & T. Jeroſ. f. 23. c, d. & Flavium Joſephum paragrapho 6. hujus capitis; & in ingenti Opere Maimonidem c. 15.* Synhedrin. *Præterea Anteceſſores Babylonii ultionis publicæ tela ſimul cum ſceleratis defodi honeſte jubent. Iſtam autem filiorum rebellium cenſuram ac eadem plectere volunt Phariſæi, Divinæ Legis caſtigatores, duntaxat ephebos, poſt flagra publica, propter heminam vini carniſque ττιτημόριον, quod eſt Babyloniis interpretantibus ἡμίυναιον, vel rectius juxta Gemaram Solymitariam* Semilibra, *ſive* triens mnæ unius. *in ipſa διατειάσῃ* Synh. c. 8. 2. חצי לוג יין האיטלקי ורמיכר בשר, *raptam de penu familiari ac hauſto uno ſubinde deglutitam, utroque genitore jam vivente natoſque (ὁ viſcera) accuſante. Docent inſuper Judæorum Magiſtri tam ſevere animadvertiſſe Oratorem Sinæum in contemptores parentum ex metu conſequentis mali*, בן סורר נירוי על סופו: *ne ab hac protervia & a furtis domeſticis procederent porro nequam ingenia ad homicidia & maxima flagitia. Maſicta* Synhedrin. c. 8. *& Talm. Bab. f.* 80, 81, 85. *& Talm. Jeroſ. f.* 26. *&* Siphra *f.* 48. *c, d. &* Paraphraſis Uzielidæ *Deut. c.* 21. *His autem obſervatum*, Maligna quidem & rebelli prole puniri parentes ob peccata, quibus ipſi rerum Patrem offenderint. *Adde ex Maimonidis* Iad *capita poſteriora μαμεὶμ, atque* Ἐ ὑφηγητὸ *p.* 437, 463. *Poſtremo autem poteſtatem patribus vitæ auferendæ, quam ingratis dederant, aſſerit ſapiens Græcia: aſſerit apud Romanos lex Regia, lex δωδεκαδέλτος; tum vox Urbis dominæ de liberis Herodis, Ulpianus, Papianus, aliique veterum Interpretum; quos legas apud Rufinum Callatorem, & in æterno opere maximi Grotii* de Bello ac Pace. BERN.

s Τῶν νεωτέρων] Τῶν νέων ὠλιφρονοῦσι *Samb. Hen. Busb.* & *Epiph.* Τῶν νέων ὠλιφρονῶσι *Big.* & *Vat.*

t Η διὰ σπουδὴν] Η δι' ἀσυδίαν legerat *Vet. Interpr.*

v Νουθετείτωσαν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* νουθετήτωσαν in *reliquis.*

x Ἐπιφύσεως] Sic reſtituo. Impreſſum pridem fuit *Baſ.* & *Gen.* ἐπεφύκασιν pro ἐπιφύκασιν vel πεφύκασιν: ſcriptumque à quatuor ἐφ' ἡσιν, *pro filiis.* Hoc etiam prudens nemo damnaverit. Quippe ex Flavio argumentum cepiſſe mihi videtur Sopater Apamienſis, quo auſterum jus παιδοκτονίας defenderet, ὁ νόμος εἰδὼς, ὡς εἰλικρινὴς ἦν, ἐφίοιτ' ἂν δικαστὴς ὁ πατὴρ, τοῦτο προσέταξεν. *Epiphanius* forte agnoverat in Muſeo *Caſſiodori*, αὐξήσεως γὰρ ἕνεκα τούτου ὕστερον δικασταί. BERN. Sic reſtituit *Bernardus*, quod ἐφ' ἡσιν invenerit in *MSS.* in *Editis* ἐπιφύκασιν, pro ἐπιφύκασιν vel (quod vult *Cocceius*) πεφύκασιν. *Epiphanius* forte legerat, αὐξήσεως γὰρ ἕνεκα τούτου ὕστερον δικασταί.

y Γηροκομήσουσιν] Recte *Samb.* Aliis tribus præter Canonem γηροκομίσουσιν. Vulgus quidem Græciæ dicunt γηροκομῶ, ſed pars melior & Attica γηροκομῶ. Mox *Samb.* γιομένων, & poſtea φειδὼ, indeque ἀποχρήσει. BERN.

z Ἔξουσι.] Lege ἔξουσι. COCC.

a Γιόμενον δέγε] Γιομένων &c. *Samb.* γιόμενον ἢ μὴ χ. *Vat.*

b Ἀποχρήσει] Lege ἀπόχρη σοὶ. COCC.

c Ὠλιγώρησας,] Ita *Samb.* ὀλιγώρησας *reliquis.*

d Πρὸς τὸ σωφρονέστερον] Sic *MSS.* in *Editis* πρὸς σωφρονίστερον. Verum πρὸς τρόπον σώφρονα, aut πρὸς τρόπον σωφρονιστέρου legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

e Πατὴρ δ' παντὸς] Eo modo *MSS.* ὁ πατὴρ *Baſ.* & *G.*

g Τυγχανόντων] Τυγχάνει *Vat.* ταῦτα τυγχάνειν in ſuo *Codice* habuit *Epiphan.*

h Μὴ πειραθείης.] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.* πειραθείη. *Samb. Baſ.* & *G.*

i Θεραπεύσῃ] Potius θεραπεύῃ) cum *Samb. Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* aut θεραπεύοιτο ut *Hen.* & *Busb.*

ta liberentur. Ita enim & bonus erit legiſlator & patres fortunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint. Sin autem verba eorum & reſipiſcendi diſciplina nihil proficere videantur; ſed continuis contra parentes facinoribus leges ſibi hoſtes faciat implacabiles, ab iis ipſis extra urbem ſequente multitudine productus lapidetur; &, cum per totum diem ad ſpectaculum omnium manſerit, noctu ſepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur autem & hoſtes, nec ullus terræ expers mortuus jaceat, præter æquum pœnas dans.

Hebræis cum Hebræo vetitum fœnus. Lev. c. 25. Ex. c. 22. Deut. c. 19.

25. [1] Ne liceat ulli Hebræorum ad uſuram dare, neque cibum neque potum. non enim juſtum eſt in reditu habere fortunas tribulis: ſed ſubvenientem ejus neceſſitatibus in lucro ponere & gratiarum actionem illius, & remunerationem à Deo conſequuturam ob humanitatem.

Qualiter lege cautum de mutuo & pignoribus. Ex. c. 26. Deut. c. 24.

26. [2] Qui autem mutuati ſunt aut argentum, aut aliquid fructuum humidorum ſiccorumve, [3] rebus *ſuis* ex ſententia, Dei benignitate, ſuccedentibus, hæc referentes cum alacritate reddant creditoribus; quaſi apud ſeipſos deponentes, & ſi egeant rurſum habituri. Si vero *debitores* circa redditionem improbe agant, *& eam morentur*, ne liceat domum eorum ingreſſis pignora capere, priuſquam de eo judicium fiat; pignus autem foris *ſtantes* petant, & debitor ipſe ferat *ad creditorem*, nihil ei contradicens, qui legis præſidio ſubnixus ad ſe venit. Ac ſi quidem locuples ſit qui pignoravit, pignus retineat creditor donec redda-

ημένοις [k] ὀνείδων. ἔτως [l] γὰρ ὅ, τε νομοθέτης ἀγαθὸς [m] ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες ἄτυχεῖς, [n] οὐκ ἐπιδόντες ὅτι ἰὸν κολαζόμενον ὅτε ἀγατέρα. [o] εἰ γὰρ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐχθρὸς δ' ἀπόνδους ποιεῖ [p] αὐτῷ τὰς νόμους τοῖς συγχέσι καὶ τῶν γονέων τολμήμασι· προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως καὶ πολήθης ἐπομένη, καταλευέσθω· καὶ μείνας δ' ὅλης τὰ ἡμέρας εἰς ἄγαν τῶν ἁπάντων, [q] θαπτέσθω νυκτός. ὅτως γὰρ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῶσι κατακεκριμένοι. θαπτέσθωσαν γὰρ καὶ οἱ πολέμιοι· καὶ [r] νεκρὸς μηδὲ εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω, περαιτέρω τὰ δικαία τιμωρίαν [s] πυνύων.

κε'. Δανείζειν γὰρ Ἑβραίων ὅτι τόκοις ἐξέστω μηδενὶ, μή τε βρωτὸν μή τε πλόν. ἀ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι [t] τὰ ὁμοφύλα τὰς τύχας· ἀλλὰ βοηθήσαντα τὰ χρείαις αὐτὰ, κέρδος εἶναι νομίζειν [v] τῶν τ' ἐκείνων ἀχαρίσιαν, καὶ τῶν ἀμοιβὴν τῶν θεῶν τὰ θεὰ χρησομένων ὅτι τῇ χρησότητι.

κς'. Οἱ γὰρ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ τινα τῶν καρπῶν [x] ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν θεῶν τοῦ Θεοῦ [y] χορηγούντων, νομίζοντες μετ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν· ὥσπερ [z] ἀποθέμενοι εἰς τὶ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. ἂν δ' ἀναισχυντῶσι μὴ τὰ [a] ἀποδοῦσιν, [b] μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν βαδίσαντας [c] ἐνεχυριάζειν, πρὶν ἢ δίκη περὶ τούτου γένηται, τὸ δ' ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω· καὶ τ' ὀφείλοντα νομίζειν [d] δι' αὐτὸ, μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μὴ νόμῳ βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν εὔπορος ᾖ ὁ ἐνεχυρασμένος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τ' ἀποδόσεως ὁ [e] δεδανεικώς· ἂν δ' πένης, ἀπο-

[k] Ὀνείδων.] Ita *Baſ. G. Big.* & *Busb.* Atticorum more. ὀνειδῶν *cæteri* tono vulgi.

[l] Γὰρ] Γὰρ ἂν *Coll. Big.* & *Voſſ.* & mox tantum εἴη.

[m] Ἂν εἴη,] Εὐσεβὴς *Epiphan.*

[n] Οὐκ ἐπιδόντες] Ita *Samb. Big.* & *Burius* è conjectura. in *reliquis* ἐπιδόντες.

[o] Εἰ γὰρ οἱ] Οὓς (ὃ *Coll. Voſſ.*) δ' ἂν οἱ λόγοι *Big. Samb.* & *Vat.* ᾧ γὰρ οἱ λόγοι legiſſe videtur *Epiphan.*

[p] Αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Epiph.* αὐτῷ ſeu αὐτῷ in *reliquis* deſiderabatur.

[q] Θαπτέσθω νυκτός.] Deut. 21. 32. ſcriptum eſt לא תלין non pernoctabit, ſed eodem die ſepelietur. Eodem die videtur eſſe capiendum, uti quum de quorundam ſacrificiorum comeſtione dicitur: Eodem die comedetur: nihil remanebit uſque ad mane. Id eſt, quod Judæi dicunt, in illis לילה הולך אחר היום *nox ſequitur diem.* Secus enim ſolet dies 24 horarum inchoari a veſpera & nocte, ut tempus diurnum cenſeatur pars poſterior. Joſephus lib. III. de bello cap. 14. etiam ſcribit τοὺς ἀνιλόντας ἑαυτοὺς μίχρις ἡλίου δύσεως ἀθάπτους, eos qui ſibi violentas manus intulerunt, relinqui inſepultos uſque ad ſolis occaſum. Ita capite ultimo libri quarti notat de blaſphemo κρεμάσθω δι' ὅλης ἡμέρας καὶ ἄθυμος καὶ ἀφανὴς θαπτέσθω, *pendeat per totum diem & ignominioſe & obſcurè ſepeliatur.* Sic ἐν νυκτὶ Achan ſepultus ταφῇ ἀθύμῳ, teſte noſtro lib. v. Ant. 1. Sic idem infra lib. XVI. ult. Herodis filios duos νύκτωρ, noctu ſepultos narrat. Verum his adverſari videtur, quod lib. IV. de bell. cap. 7. ſcribit πρὸς δύσιν ἡλίου καθελεῖν τε καὶ θάπτειν conſuevitſe Judæos, ſi qui cruci eſſent affixi. Num ſolos hic cruci affixos reſpicit, quibus ſolis convenit τὸ καθελεῖν; Aut an καθελεῖν fit ante ſolis occaſum, θάπτειν poſt? An vero ita debet intelligi, ut tempus circa occaſum ſolis innuatur deſtinatum, & ut a cruce auferantur & ſepeliantur? Puto quos Deus vetat pernoctare inſepultos, potuiſſe circa occaſum ſolis (quando ſcopo Dei erat ſatis factum, id eſt, quum ſpectandus omnibus ſatis ſuperque fuerat) ſepeliri: potuiſſe etiam adulta jam nocte terræ mandari, modo ne pernoctaret inſepultus uſque ad mane. Confer Joh. 19. 31. quia Sabbatho, quod inſtabat, non licebat mortuos ſepelire, ante ſolis occaſum Chriſtum in monumento condunt. Ceteroquin probabile eſt eos Chriſtum noctu ταφῇ ἀθύμῳ ſepulturos fuiſſe. Sed uti ſepulcrum ei honoratum contigit, ita & tempus ſepulturæ. REL.

[r] Νεκρὸς μηδὲ εἰς] Hic eſt quem Hebræi מת מצוה dicunt REL.

[s] Πυνύων.] Ex τίνων *Big. Samb.* & *Vat.*

1. *Ne liceat ulli Hebræorum*] *Hebræus Hebræo pecuniam, panem, potumque mutuo dat, abſque omni fœnore,* אינו נושה ונותן. *Lev. c. 25. 36, 37. Ex. c. 22. 25. Deut. c. 19. v. 20. Ezech. c. 18. 13, 17. & c. 22. 12. Ψ. 15. 5. De Uſura vero in genere & de Mutuo præclare agunt Phariſæi* Maſicta baba meſia, *& ab illis Maimonides in* Iad. f. 672. *titulo* מלוה ונושך. *Agit & magnus Grotius libro ſecundo* Juris, *& pluribus voluminibus immodicum Salmaſii ingenium. Item prudentia Romana Pandectæ l.* XII. *tit.* 1. *& l.* XIII. *tit.* 6, 7. *& toto libro* XX. *Reſcriptaque Imperatorum l.* VIII. *Codicis tit.* 17. *&c. Hac autem lex homines Chriſtianos minus percellit. Noſtram enim aviditatem, vel erga extraneos (in quos pro arbitrio ſæviit malignitas Judaica, quaſi Moyſis licentia Deut. c. 23. 20.* לנכרי תשיך, τῷ ἀλλοτρίῳ ἀκρίζειν, *Scholiſque acclamantibus. Jeroſ.* "ין f. 44. *& T. Bab. f.* 26. "ין, *& Maimonidis* Iad. *f.* 676. *tit.* הבלוה ולוה) *uſuræ* Unciaria, *ſive per menſes eſtimata* Centeſima, *qui modus licitus ſemper fuit Græcorum, qui Romanorum uſque à* XII. *Tabulis etiam complurium Imperatorum edicta flagellant. Nam Jura Municipalia adhuc ſtrictius fœneratores coercent: adeo ut Uſura nunc temporum evaſerit uberius lucrum capientis quam dantis mutuo. Theologi tamen nonnulli & Canonum Chriſtianorum ſtudioſi, ſcripta ſanctorum Prophetarum & Eccleſiaſticorum dum rigide interpretantur, à populo Fideli omne fœnus eunt ablatum, debitore ſimul ac creditore invitis & adflictis.* BERN.

[t] Τὰ ὁμοφύλα] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* atque ita legerat *Salmaſ.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 683. in *Editis* τὰς ὁμοφύλας.

[v] Τῶν τ' ἐκείνων] Τῶν τ' ἐκείνων ἀχαριστείαν *Vat.*

2. *Qui autem mutuati ſunt*] *Commodatum reſtituitor fide bona animo læto. Secus ſi acciderit, rem ſuam creditor ante ædes debitoris expectet, aut in Foro perſequatur. Mola ejuſque inſtrumenta, Moyſi Juriſconſultorum principi* רחים ורכב מולה ואבן שיעושין בו כל רבר אוכל נפש, (*ſicut Joſephus Matthiæ, & Deuteroſa* Baba meſia c. 9. 13. *late digneque Deuteronomium Moſaicum interpretantur c.* 24. 6.) *pignori haud cedunt,* לחבל או לעבוט. *Quinvero pignus pauperculi, maxime amiculum* שכולה, ἱμάτιον *Alexandinis & Joſepho, ſub occaſu ſolis ad ipſum redit, quo dormiret. Repetes jam Exodi c.* 22. 26. *Deut. c.* 24. 6--13. *Talmudum* Porta mediana, *& Maimonidem tit.* מלוה ולוה. BERN.

[x] Ὑγρῶν ἢ ξηρῶν,] Ὑγρῶν ἢ ξηρῶν *Samb.*

3. *Rebus ſuis ex ſententia*,] *Sc.* ſi ſolum hoc illi ſuperſit, cui in ſtratis incubet, aut quo ſe operiat noctu dum ſomnum capit. *Salmaſ.* de *Trapezit. Fœnore*, p. 707.

[y] Χορηγούντων,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* χορηγησάντων, pro χορηγησαμένων aut χορηγηθέντων.

[z] Ἀποθέμενοι] Ἀποθέμενοι εἰς αὐτὰς, καὶ πάλιν εἰ χρήζοντες ἔξοντες *Vat.*

[a] Ἀποδοῦσιν,] Nec eliminabis τῶν ἀποδοῦσιν *Hen.* & Editorum, quod deſcendit à tempore venturo δώσω, ut ζώσις, χώσις, &c. BERN.

[b] Μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν] Ita *Busb. Hen.* & *Salmaſ.* p. 518. μὴ πρ. τ οἰκ. βαδίσαντες *Baſ.* & *G.* μὴ πρὸς τὸν οἰκ. βαδίσαντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[c] Ἐνεχυριάζειν,] De vi vocis ἐνεχυριάζειν vide *Salmaſium* de *Modo Uſurarum* & de *Trapezit. Fœnore.*

[d] Δι' αὐτὸ,] Sic *Epiphan.* & *Salmaſ.* in *cæteris* δι' αὐτοῦ.

[e] Δεδανεικώς·] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐσανεικώς.

ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει δὲ θεὸς τοῖς πενομένοις [f] ἔλεον νέμοντος. μύλαι δὲ καὶ τὰ πρὸς τοῦτο σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ [h] στέρωνται καὶ τὰ πρὸς τὰ σιτία ὀργώντων, μήτε ἐπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος [i] ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον [k] ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν [l] ἀποτινύτω. κλέπτας δὲ ἐπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῷος ἔστω, [m] κἂν εἰ πρὸς διορύγματι [n] τειχίου. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, [o] τετραπλοῦν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλοῦν δὲ ἐπὶ τούτου [p] καταβαλλέτω. [q] ὁ δὲ τὸ ἀποτίμιον ἄπορος ἁλισκόμενος, δοῦλος [r] ἔστω τοῖς [s] καταδικασαμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλου τις ἕξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφειέσθω. ἐὰν δὲ, [t] τέκνα αὐτῷ γενόμενα ἐκ δούλης πρὶν ἢ τὸν πριαμένου, ἅμα τὴν εὔνοιαν καὶ τὸ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν [v] βούλῃ δουλεύειν· [x] ἐνιαυτοῦ ἐνεστῶτος Ἰωβήλου, πενηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δέ τις [y] ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὕρῃ κατ' ὁδόν, ἀπιζητήσας τὸν ἀπολωλοκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὸν ἐκ τοῦ ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις [z] κατ' ἐρημίαν [a] πλανωμένοις, μὴ ἀρεθέντος τοῦ κυρίου φανερώτερα [b] παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρελθεῖν κλωῶν [c] τινι κακοπαθοῦντα

tur mutuum: ſin pauper, ante ſolis occaſum referat, præſertim ſi pignus ſit veſtimentum, ut [1] id habeat ad ſomnum *capiendum*, Deo natura pauperibus miſericordiam adhibente. Molam autem & inſtrumenta ejus ne liceat pignori capere, ne *his ablatis* priventur etiam cibi parandi facultate, neve quid gravius ob inopiam patiantur.

27. [2] In furto quidem hominis pœna eſto mors. Qui vero aurum aut argentum ſurripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res è domo furto eat ablatum occiderit, inſons eſto, etiamſi in pariete *tantum* ſuffodiendo *deprehendatur*. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, niſi bos ſit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctæ ſolvendæ non erit, ſervus iis eſto, quibus eam pendere damnas fuerit. *De Furtis. Ex. 21. & 22. Deut. 24.*

28. [3] Venditus quis contribuli ſex annos ſerviat, ſeptimo manumittatur. Quod ſi filio ei ex ſerva nato apud emptorem propter benevolentiam & charitatem erga ſua ſervire velit, anno Jubilæo (eſt autem annus quinquageſimus) liberetur, & liberos & uxorem liberam abducens. *De ſervis liberandis. Ex. c. 21. Deut. 15.*

29. [4] Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quæſito eo qui perdidit, locoque per præconem indicato quo *forte* reperit, *illud* reſtituat, utilitatem ex damno alterius nequaquam bonam eſſe reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deſerto aliquis inciderit, domino non ſtatim invento apud ſe ſervet, Deum teſtatus ſe nolle aliena avertere. *Res inventæ haud ſtatim cedunt inventori. Ex. 23. Lev. 6. Deut. 22.*

30. [5] Ne *cuiquam* liceat præterire, cum jumenta *Jumenta ſublevanda. Ex. 23.*

1. *Id habeat ad ſomnum* capiendum,] *Iis in mentem venientibus quæ à Deo acceperunt*, vertit *Caſtalio.*

f Ἐλεον νέμοντος.] Ut conſtat ex *Exodi* c. 22. 27.

g Ταύτῳ σκεύη] Αὐτῷ σκεύη μὴ ἐξὸν *Busb.*

h Στέρωνται] *Samb.* & *Salmaſ.* στερῶνται. Valet & Barytonon. BERN.

i Ἔστω ζημία.] Ἔστω ἡ ζημία *Vat.*

2. *In furto quidem*] *Plagiarius morte multetur*, tanquam reus homicidii adfectati, inquit Maimonides p. 463. מורה. *Fur pecunia dupla. Et abigeus pecoris minoris*, *Moyſi* σὺν, *βοσκήματος Joſepho & Talmudicis*, *pretio quadruplo*, ob frequentiam harum quadrupedum, quod animadvertit More nebucim p. 460. *bovis vero quintuplo*, jumenti, ait Vaxiades Chaldæus, abactu proni; addo, & optimi. *At ſi forte dicta multa minor fur fuerit, in ſervitutem rite vindicetur*, *Exodi* c. 22. 1 – 4. Τοιχωρύχος *phraſi Moyſis*, *aut verbis Tabularum Romanarum*, Si nox furtum factum ſit, aut interdiu cum telo, ſi im aliquis occiſit, jure cæſus eſto. *Leges eadem*: Pœna manifeſti furti, quadrupli eſt; nec manifeſti, dupli. *Vide inſuper ſententias Pauli & Ulpiani apud L. Ruſinum, & illas Phariſæorum penes Maimonidem* Hilcot Geniba f. 548. *vel potius in Miſna* c. 7. Baba cama, & Cidduſim f. 18. T. Babyl. *Deinde* ἐκ ἀνθρωποδιστῶν *leges Exodi* c. 21. 16. *Deut.* c. 24. 7. *Maſicta* מכתרין c. 10. 1. *& Talm. Bab.* f. 85, 86. Baba meſia c. 4. 9. *& Talm. Bab.* f. 56, 57. *& Maimonidem* de Furto c. 2. 1. *& c.* 9. 6. *Hinc plagium hominis Iſraelita ſtrangulatione puniunt Synhedri Moyſis. Satis autem habent, venum ſurreptus Ethnicus, ſi reſtituatur. Quinimo legerant abunde Interpretes Ptolemaici Exodi* c. 21. 16. איש מכני ישראל. *Adhuc etiam ex Deut.* c. 24. 7. *Onceloſus traduxerat* נפש מבני ישראל. BERN.

k Ὑφελόμενος.] Ἀφελόμενος *Busb.* & *Hen.*

l Ἀποτινύτω.] *Big.* & *Samb.* ambo bis ἀποτινύτω. Reliqui quatuor ἀποτινύτω. BERN.

m Κἂν εἰ] Forſan κἂν εἰ, vel ἴσῃ, vel ἦ ὡς. HUDS. Lege ἢ COCC.

n Τοιχίου.] *Baſ.* & *Gen.* διωρύγματι τοιχίου, vitio prioris. διορύγματι τοιχίου *Big.* διορύγματι τοίχου *Samb. Hen.* & *Busb.* Vel ibi leges κἂν εἰ, vel ἴσῃ, i. e. הבא במחתרת phraſi Maimonidis p. 463. *Ductoris*, vel κἂν ἢ ὡς διορ. Dicit enim melior Moyſes de hoc nebulone, אם במחתרת ימצא, ἐὰν σὺν τῷ διορύγματι εὑρεθῇ. Hanc ſententiam præterierat bonus Scholaſticus. BERN.

o Τετραπλῶ] *Al.* τετραπλεῖ & mox πενταπλῶν.

p Καταβαλέτω.] Ita in quatuor *MSS.* καταβαλέτω *Vat. Baſ.* & *G.*

q Ὁ δὲ τὸ ἀποτίμιον] Ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἀποτίμιον εἰ ἄπορός ἐστι ἁλισκόμενος αὐτῷ δοῦλος &c. *Vat.*

r Ἔστω] Sic è *MSS* in *Editis* ἔσται.

s Καταδικασαμένοις] Eo modo *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καταδικασμοῖς in *Editis*, *Aliſque.* καταδεδικασμένοις *Samb.* (& *Cocc.*) καταδικασάμενος aut καταδικασθέντος apud *Iſæum* & *Demoſth.* eſt is ſecundum quem judicatum eſt.

3. *Venditus quis contribuli*] *Hebræum ſervituti ſubjectum*, ex furto equidem בגניבתיה *addit Jonathan interpres Exodi* c. 21. 2, *&c.* & Senatu decernente; *aiunt Babylonii* Cidduſim f. 14, 15. & Stigmatias, *in Deuteronomio Judæ hannaſi* הנרצעים, *cum natis, ſi volet, annus ſeptimus liberat; etiam nolentes mittit quinquageſimus, ſeu felicitas Iobeli. Ita filius idem Uzielis cum Joſepho & Phariſæis exponit Moyſis* לעולם יעבוד *ἕως ἰωβήλου Ex. c.* 21. 2. *& Deut. c.* 15. 12, *&c. i. e. ad ludos uſque ſeculares Hebræorum. Inde Nomodidaſcali initio* Cidduſim, Acquiritur ſervus Hebræus argento ſoluto, aut ex contractu. Liberatur vero anno ſervitutis ſeptimo, aut demum quinquageſimo ſeculi, vel immature ex compenſatione pecuniaria. Mancipium quidem ἀθῷος vindicat ipſa Subula: ſed Iobelus ſolvit, & heri obitus. עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו בשנים וביובל ובגירעון כסף יתירה עליו הנרצע נקנה ברציעה וקונה את עצמו ביובל ובמיתה האדון. *Præ cæteris autem Judæorum de conditione ſervili accuratior videtur mihi Maimonides f.* 645. Iad, *titulo* מכרים. BERN.

t Τέκνα αὐτῷ] Τέκνων αὐτῷ γενομένων in quatuor *MSS.*

v Βούλῃ δουλεύειν.] Ἐλῃ *Hen.* & *Busb.*

x Ἐνιαυτὸς ἐνεστὼς Ἰωβήλου,] Ita *MSS.* in *Editis* deeſt ἐνεστὼς.

4. *Si quis autem vel aurum*] *Pecuniam in via ſorte inventam per præconem reddes. Pecudem vero errantem in deſerto, cum offenderis, bona fide apud te reſervabis, ignarus domini. Deut.* c. 22. 1, 2, 3. *Ex.* c. 23. 4. *& Lev.* c. 6. 3. *Quocirca* ex rebus perditis חאבדה, iſtæ haud cedunt ſtatim inventori: ſed tenentur præconio; *ſicut definiunt Phariſaiſmi Proceres Baba meſia* c. 2. *paulo minutius quam Flavius ipſe*, Vas fructuum, imo vaſa cuncta; ſacculus ita pecuniæ, aut rei alius, & vel trium nummorum cumulus; faſciculus extra viam communem deprehenſus: torta domeſtica, non illa piſtoris publici: vellera petita ab eriopolio, feria denique vini oleive. *Quod eſt verbis patrum*, ואלו חייב להכריז מצא פירות בכלי או כלי כמות שהוא מעות בכיס וכיס כמות שהוא צבורי פירות צבורי מעות ג' מטבעות זה על גב זה כריכות ברשות היחיד וכרורות של בעל חבית וגיזי צמר חלקוחות מבית האומן כרי יין וכרי שמן. *Vide & Maimonidem* de rapto & perdito, *præſertim* c. 13. BERN.

y Ἢ χρυσίον] Particula ἢ abeſt quibuſdam *MSS.*

z Κατ' ἐρημίαν] Ἐπ' ἐρημίαν *Vat.*

a Πλανωμένοις,] *Al.* πλανομένοις.

b Παρ' αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* παρ' αὐτῆ in *Editis.*

c Τινι κακοπαθοῦντων] Τιμὴ κακοπαθοῦντων ἢ τινὸς *Big.* & *Samb.* τινὸς κακοπαθόντων τινὸς legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

5. *Ne* cuiquam *liceat præterire*,] *Scias tui eſſe, jumentum quod videris cunque prolapſum hærenſque in luto ſublevare, aut cum agaſone ſuo συνδιατάξειν. Quomodo locutionem difficilem ſatis explicat hic Sacerdos*, וחדלת ליחוב לו עזב תעזב עמו *Ex.* c. 23. 5. *Interpr.* LXX. *reddidere*, ὑ παρελιύζῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. *Reddo ego*, Opemne detrectabis? quin una cum ductore eum omnino relevabis. עזב *enim tam* liberare & ſolvere, *quam denotat* omittere & derelinquere. *Recte adeo Samarites*, لا تنقطع عن مساعدته فكما تفكّ معه, Suppetias ire jumento fratris ne deſiſte, ſed potius junctis viribus liberato. *Verum clarius libro alio ipſe Moyſes* חקם תקים *Deut.* c. 22. 4. ἀνιῶν ἀνιᾶσαι αὐτὸ μετ' αὐτοῦ, tu & ille lapſam beſtiam

ta alicui afflicta jacuerint, in luto propter tempeſtatem collapſa: ſed ſuccurrat & ſubveniat, laborem etiam proprium exiſtimans.

Ignoranti via monſtranda. Deut. 27.

31. [1] Quin & vias ignorantibus oſtendant *oportet;* neve, riſum ſibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

Surdo mutoque non maledicendum. Lev. 19.

32. [2] Similiter neque maledicat quiſquam abſenti, neque muto.

Leges de Percuſſoribus. Ex. 21. Lev. 24. Deut. 19.

33. [3] Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuò vindicetur, eo qui vulneraverit idem paſſo. Quod ſi domum delatus dies complures ægrotaverit, & deinde mortuus fuerit, impunitus eſto qui percuſſit. Si autem revaluerit, & multa in ægrotationem inſumpſerit, ſolvat omnia quæcunque tempore decubitus impendit, & quæcunque medicis erogavit. Qui mulierem prægnantem calce pulſaverit, ſi quidem abortum fecerit mulier, à judicibus pecunia multetur, ut qui ex fœtu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniæ. Quod ſi illa ex ictu moriatur, & ipſe mortem ſubeundo pœnas luat; lege æquum eſſe cenſente, ut vita pro vita reponatur.

τῶν ὑπὸ χειμῶν [d] πεπληγότων ἐν πηλῷ· σωδιασώζειν ἢ, καὶ τὸ πονον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λά· Μωύσην ἢ καὶ [e] τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένους [f] αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν ἑτέρᾳ χρείαν.

λϐ. Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις [g] τὸ ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.

λγ. Εν μάχῃ τις, ὅπᾳ μὴ σίδηρ, πληγεὶς, [h] παραχρῆμα μὲν δικαιούσθω, τοῦτον παθόντ [i] πεπληγότ. ἂν ἢ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὀλίγον πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· αὐτῷ ἔτω ὁ πλήξας. σωθέντ ἢ καὶ πολλὰ δαπανήσαντ εἰς τὴν νοσηλείαν, [k] ἀποτινύτω πάντ' ὅσα ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα [l] λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ἀπὸ τοῦ [m] ἀφαιρεῖν ἐν τῇ γενεᾷ μειώσας τὸ πλῆθ· διδόσθω ἢ καὶ τῷ ἀνδρὶ τὰ γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. [n] Θνησκούσης δ' ἐκ τοῦ πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθεὶς δικαιοῦτ ὑπὸ νόμου.

λδ. Φάρ-

beſtiam erigetis. *Vide omnino explicationem Phariſæorum* Baba meſia c. 2. 10. *una cum Gemara Jeroſ. f. 8. d. & Babyl. f. 32. Hi enim, uti optime norant vim verbi* עזב, *ita paſſim interpretantur* פרק καθαίρω, ἀπολύω. *Cæterum ad hanc Legem Bocharius non placet.* BERN.

d Πεπληκότων] *Al.* πεπλοκότων, & ἐμπεπληκότων.

e Τὰς ὁδὸς] Gentes de Judæis dicebant, illos *Non monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti.* REL.

1. *Quin & vias ignorantibus*] *Ab itinere neminem ſeducere*, ſed monſtrare vias eadem neque ſacra colenti. *Unde Axioma veteris Scholæ*, פריקה נחתם טעינהו בשבר: ἄμεινόν μὴ ἡ ἀποκλῆ, μισθωθῆν ἢ τὸ ἐπιθύσασθαι. *Tantum profecto propter diras Deut. c.* 27. 18. ἐπικαθέρχεται ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. *Nimirum admonet Uzielida, ſimulque Paraphraſtes Urbis*, אבסניא דהוא מרמי לכמיא. inexpertus viæ pro cæco habetur. BERN.

f Αὐτοῖς ἐμποδίζειν] Αὐτοῖς *Samb.* una manu, αὐτὸς altera.

g Τὸν ἀπόντα καὶ τὸ ἐνεόν.] *Big. & Samb.* τὸ ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν. *Hen. & Busb.* τὸ ἄπονται καὶ τὸ ἄοπλον i. e. τὸ ἀόρατον. Late etiam accepit vocabulum Moſaicum חרש cor Onceloſi: unde vertit Chaldaice דלא שמע ὁ ἀνήκοος, Lev. c. 19. 14. ſive vitio aurium, ſive abſentia hoc contigerit. Veruntamen heic ſcribendum ei arbitror ſuadeoque, τὸ ἄοπον καὶ τὸ ἐνεόν, quod frequentius in libris bonis, τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum.* ἄοπος enim apud Græcos Philologos ἄφωνος, κωφὸς: ſed & χείρες inter Criticos linguæ ſanctæ tam mutitate & ſilentio, quam ſurditate affectum hominem denotat; ut de vitiis admodum cognatis licuit. BERN. Τὸν ἄοπλον καὶ τὸ ἐνεόν *Big.* (*Coll. Voſſ*) *& Samb.* τὸ ἀπόηλα καὶ τὸ ἄοπλον *Hen. & Busb.* τὸ ἄπονται καὶ τὸ νέον *Vat.* τὸ ἄοπον καὶ τὸ ἐνεόν. i. e. τὸ κωφὸν καὶ τὸ ἐνεόν, *ſurdum & mutum*, malit *Bernardus.*

2. *Similiter neque maledicat*] *Surdo mutoque cave maledicas* לא תקלל חרש ὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν. *Lev. c.* 19 14. *Certe qui audit omnia, is tibi reſpondebit. Vide* Synhed. f. 66. *Talm. Bab. Bene etiam* Peſicta Zotorta *de hoc precepto*, מרכה אפילו בר ישראל שאינו שומעין כל חומר לבניו. BERN.

h Παραχρῆμα] *Big.* διαχρῆμα μὲ δικαιούσθω (propter κείμενον D. Moyſis) ἐνδικείσθω. *Samb.* διαχρῆμα μὲ δικαιούσθω, ἐνδικείσθω· *Busb. Hen. Baſ. Gen. & Epiph.* διαχρῆμα μὲ ἐνδ. *repente macletur*: vel, ut habet L. *vindicetur repente.* Ibidem *Hen. Patav.* πεπονθότ pro παθόντος, atque *Samb.* πεπληκότ pro voce media. BERN. Παραχρῆμα μὲ δικαιούσθω ἐνδικείσθω in *MSS.*

3. *Aliquis in contentione, ubi nullum fuerit ferrum, vulneratus,*] *In rixa percuſſum, recte Aquila* יריבון *hac cauſa vertit* ἐμμάχων), *abſque ferro, (aut vocibus Legiſlatoris, etiam præter Biblion Samaritticum*, באבן וכאגרוף, *i. e.* λίθῳ ἢ πυξῇ *Phileni, Hieronymo, Uzielida, aliiſque veterum poſt Interpretes Ptolemaicos, Onceloſo equidem* lapide aut *κεφαλῷ* כורמיא, *Jonathani pariter ad Eſ. c.* 58. 4.) *ſtatim vindicat Lex talionis. Sin ſaucius ille poſt complures dies domi emoriatur, percuſſor inſons eſto homicidii: alias medicinæ temporiſque damnum revaleſcenti rependat. Paulo aliter hæc explicat Philo p.* 793. *Petes igitur fundum juris Exodi c.* 21. *v.* 24, 25. *& v.* 18, 19. *Lev. c.* 24. 17, 19, 20. *Deut. c.* 19. 21. *& in Codice Chriſtiano Matth. c.* 5. 38. *Unde ſcimus noſtri eſſe officii, quotquot nomine Jeſu tingimur, ad ultiones, etiam a Moyſe aliiſque Legumlatoribus conceſſas, raro aut nunquam ire. Verum Jure Sinaeo eadem cædes legitima repenſat, Ex. c.* 21. 12. מכה איש ומת מות יומת. *Quod recta ratione interpretantur Phariſæi Maſicta* Synhedrin c. 9. 1, 2, 3. *indeque Scholaſtici Urbis f.* 27. 4. *& Babylonii f.* 78, *& 84. atque demum Uzielides ad Moyſen*, Iſraelitam quiſquis illico interfecerit concertando vel abſque gladio, gladio plectitor, ceu חרוצה. *Attamen damna cuncta Hebræorum, vulneraque, præter lethalia*, (*hæc enim, ut oſtendimus, ſunt ἀκαίρακακα, pretioque omni majora*) *Magiſtratu irrogante, nummi redintegrant, ut docuit Schola omnis Phariſæorum, Saducæis Carræiſque multum invitis. Præſertim Miſnæ* Baba cama c. 8. §. 1, 2. *Ubi læſionis, actionis quam fœcundæ, quinque capita damnum, dolor, curatio, tempus vacuum, & ignominia, pecuniam contra æſtimantur. Ita & Talm Jeroſ. f.* 6. b. *& Talm. Bab. f.* 83, 84, 85. *Unde Jonathas ad Lev. c.* 24. 20. דמי הבראה ונו׳ Pretium fracturæ pro fractura, proque oculo valor oculi. *Vide porro* Coſri p. 220. *& Maimonidem* Hilcot חובל, *ſeu* de atroci injuria *c.* 2. *& c.* 1, 3, 4, 5. *ubi hæc late tractat & tanquam Juriſconſultus, ex Talmudis utriſque. Quippe in* More *animus ei deflectit, quaſi in* vindictam parem, *l.* 3. *c.* 41. *Deinde vix aliud a Moyſe crepuere Romani juris Tabulæ primæ*, Si membrum rupit, ni cum eo pacit, talio eſto. *Quis enim hac cauſa depaciſci nollet, præter ingenia improba & ſervilia? Adde his ſententias Pauli Ulpianique tit.* 3. Collationis Rufinianæ, *& Π. lib.* 48. *tit.* 8. *Inſuper ad hunc titulum pertinent dictata alia Moyſis.* Quiſquis partum prægnanti mulieri excuſſerit, multa pecuniaria diſſolvet crimen prolis imminutæ: ſin fœmina ex plaga intermoriatur, ille neci dabitur. *Exodi c.* 21. 22 —— 25. *& δευτέρωσις Phariſaica c.* 8. Baba cama. *Et Talm. Bab.* Synhedrin *f.* 74, 79, 87, 111. Cetubot *f.* 30, 33, 34, 35, 36. *&* Baba cama *f.* 42, 43, 49, 84. *& Maimonides c.* 4. Chobel. *Nam limitationem Moyſis* ואם אסון יהיה, *ſi cædes forte contigerit*, מותא *mœtha*, exitium *Onceloſo*, *ſicut inter Æthiopum populos* ወሰን exitus, finis, deliquium; *Fl. Joſephus, Hieronymus noſter, & larga ſecta Phariſæorum, non de abortu, ſed de pareme pereunte interpretantur. Veruntamen juſtitia Romana decreta & Principum Chriſtianorum rem capitalem habent, fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco; ſit modo quod eſt*, formæ noſtræ, *ſive* εἰκονισμένον, אם צורה הוא. *Sic enim Judæi* LXXII. *ſic Samaritæ plures dictionem illam priſcam explicant.* Εἰ ἢ μὴ ἐξελθοι μεμορφωμένον, μὴ λογίζεσθαι φόνον, ἐπειδήπερ ἀδέπω ψυχωθὲν ἐξημιλλάθη, *ait Theodoretus ὁ συζητητὴς. Similis fuit & paraphraſis facundiſſimi Philonis, quam neſcire non potuit Joſephus, noluit tamen ſequi, Phariſæorum interpretamentis addictior.* Εὰν ἢ συμπλακεῖσα τις γυναικὶ ἐγκύῳ, καὶ πληγὰς ἐνέγκῃ καὶ τῷ γαστρὶ, ἢ δι' ἀμβλώσεως. εἰσὶ μὲ ἁπλαῦν καὶ διαπεπαῦσθαι τὸ ἀμβλωθὲν τυχὸν, ζημιούσθω καὶ ἀφ' ὧν ὕβρει, καὶ ὅτι ἐμποδὼν ἐγένετο τῇ φύσει ζωογονεῖσθαι τὸ κάλλιστον τεχνιτευθὲν καὶ δημιουργηθὲν ζῶον, ἄνθρωπον. εἰ δ' ἤτοι μεμορφωμένον, ἀπαιτῶν μισῶ τὰς εἰκαίας ταύτας καὶ ποιοτήτας ἀπειληφότων, θνησκέτω. τὸ γὰρ τοιοῦτον, ἄνθρωπός ἐστιν, ὃν ἐν τῷ τῆς φύσεως ἐργαστηρίῳ διεχρήσατο· ἐοικὸς ἀνδριάντι ἐν τῇ πλαστικῇ καθαπειμένῳ, πλέον δὲν ἢ τὸ ἴζω ἀποπλὼ καὶ ἀνίζιν ἐπιζητοῦν. *Præterea tamen* אסון *denotare poteſt* plagam atrocem gravemque اسان *Arabice &* باس: *quod heic expreſſit Paraphraſtes Samaritanus, & in libro precedenti Symmachus intellexit voce* κίνδυνος. *Aut plane ſimpliciterque ſignificat* אסון abortum, fœtum fœtentem & corruptum. *Is* اسن & وسن *Arabibus, Aquila Judæo* σύμπλωμα. BERN.

i Πεπληγοτ.] Πεπληκότ *Samb.*

k Ἀποτινύτω] Hic & paſſim *Big. & Samb.* ἀπτινύτω. Quatuor tamen ἀποτινύτω. Et ſtatim *Samb.* διὰ χρόνου τοῦ κατακλ. BERN.

l Λακτίσας ἔγκυον,] Λακτίσας ἐγκύμονα pro ἐγκύμονα *Big.* λακτήσας ἔγκυον vitio *Hen.* Dein ζημιούσθω *Baſ. & Gen.* ζημιωθῶ χρήμασι æque *Hen.* BERN.

m Διαφθαρεῖν] Διεφθαρμὸν *Samb.*

n Θνησκούσης] Θνησκούσῃ ἢ τὸ γυναικὸς, καὶ αὐτὸς *Vat.* Hic *Joſephus* non de abortu, ut debuit, ſed de parente pereunte verba *Moyſis* intelligit. Veruntamen juſtitia Romana & decreta principum Chriſtianorum rem capitalem habent fœtum utero diſſolvere, ſpemque hominis perdere plaga aut pharmaco: ſimiliter & *Philo*; quem tamen ſequi noluit *Joſephus*, Phariſæorum interpretamentis addictior.

1. *Ne-*

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τ εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω ° μηδὲ εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένος φωραθῇ, P τεθνάτω· τῷτο πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν ἐκεῖνος, q καθ' ὃς τὸ φάρμακον ἑτοίμως παρεσκευασμένον.

λε'. Ο πηρώσας παχέτω τὰ ὅμοια, r στερόμενος ἕτερον ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος· αὐτὸν τ πεπονθότα κύριον δ' νόμος ποιοῦτος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χαλεπώτερος.

λς'. Βοῒ τοῖς κέρασι πλήξαντι ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ς ἐφ' ἅλῳ κτείνοι τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης u ἐλέγχεται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς x θνησκέτω· ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ βοὸς y ἀνῃρημένῳ γεγονὼς. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθάσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ δ' ἀνῃρημένου. βοῦς δ' ἐὰν ἕτως πλήγεις ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

λζ'. z Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιθολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. a εἰ δ' ἄν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἐπιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς b σήμασιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα οὐκ ἐάσει τινὰς c ἀποκυλισθῆναι d ἀποβάλλειν.

λη'. Παρακαταθήκην ὃ, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ φυλαττέτω καὶ μηδεὶς ἀπο-

34. [1] Nemo Israëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias læsiones factum. Quod si habuisse deprehensus fuerit, morte mulctetur; idem patiens quo illos affecisset, contra quos paratum erat pharmacum. *Pharmacum lethale parantis pœna. Ex.* 22.

35. [2] Qui mutilaverit *aliquem*, similia patiatur, privatus quo privavit alium, nisi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege *injuriam* passo plenam dante potestatem æstimandi casum qui ei accidit, & concedente *hoc facere* nisi acerbior esse velit. *Lex Talionis. Deut. c.* 19.

36. [3] Bovem cornibus petentem dominus jugulet. Quod si aliquem in area percussum interfecerit, ipse quidem lapidatus moriatur, & ab esu hominum rejiciatur. Si vero dominus ingenium ejus ante sciviisse convincatur, nec tamen custodivisse, ipse quoque morte plectatur; ut qui necato à bove mortis causa fuerit. Sin autem servum aut ancillam bos occiderit, ipse quidem lapidetur; dominus vero bovis triginta siclos interempti domino pendat. [4] Quod si bos ita *à bove* ictus mortuus fuerit, & mortuus & percussor vendantur, & domini eorum pretium utriusque inter se dividant. *Lex de Bove petulco. Ex.* 21.

37. [5] Qui puteum aut lacum demiserint, diligenter curent, ut tabulis impositis clausos habeant; non ut ulli aquatione arceantur, sed ut nullum in eos incidendi periculum sit. Quod si in talem scrobem non clausam pecus alicujus delapsum intereat, pretium ejus domino solvat *is qui foderit*. Quin & tectis circumdentur, quæ, vicem parietis implentia, non sinent ullos devolutos exstingui. *De pecore in lacu aut puteo exstincto. Ex.* 21. *& Philo*, p. 800.

38. [6] Depositum qui accepit, *illud* tanquam rem sacram & divinam servet & custodiat; & nemo *Depositum bona fide servandum. Ex.* 22.

1. *Nemo Israëlitarum pharmacum habeat*,] Pharmacum lethale paranti pœna capitis esto. *Nec lex est justior ulla.* מכשפה *itaque Josepho interprete* φαρμακεύτρια, *Exodi c.* 22. 18. Venificam (*Onceloso* חרשא, *Samaritis* בנראי & ساحرة: *sed* LXX. *Interpr.* φαρμακὸς ὁ φθειρόμενος, *beatoque Hieronymo* maleficos, *quod est*, מכשאפים *aut* מכשף) haud sines vivere; *quin lapidibus obrues*, *Deuterotis definientibus*, Synhedrin 67. Talm. Bab. *Vide Deut. c.* 18. 10. & D. *ad legem Corneliam* de Sicariis & Veneficis, *ubi gravissime edixit Hadrianus*, In maleficiis voluntas spectatur, non exitus. *Idem equidem ante Hadrianum Philo Judæus p.* 790. & *speciatim de Veneficis sexus utriusque p.* 791, 792. *Mosaica verba fortiter premens*, κιλανὴ φαρμακευτὰς καὶ φαρμακίδας μηδὲ μίαν ἐμέρσαν βιῶν. ἀλλὰ ἅμα τῷ ἁλῶναι ἰσθάσαν, μηδεμιᾶς ἐγγινομένης φθάσεως εἰς ἀναβολὴν καὶ ὑπερθεσιν τ τιμωρίας. *Mox elegantius ille, quam æquius*: φονέα δ' καὶ τοιοῦτον καὶ τοὺς ἐπιεικεστάτους φοβοῦντας καὶ νομίζοντας εὐαγὲς εἶναι, τὸ μὴ ἑτέροις τὴν τιμωρίαν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς. καθάπερ ἔχεις καὶ ὅσ' ἰοβόλα πέφυκε δακεῖν, θεασάμενοι μόνον χωρὶς ὑπερθέσεως κτείνομεν. BERN.

o Μηδὲ εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένος] *Hen. & Busb.* μηδεὶς· ἂν δ' κεκτημένος. BERN.

p Τεθνάτω.] In maleficiis ejusmodi voluntas spectatur, non exitus. Vide *Philonem*, p. 791, 792.

q Καθ' ὃς τὸ] Καθ' οὗ *Big. & Samb.*

r Στερούμενος] Στερούμενος *Vat.*

2. *Qui mutilaverit* aliquem,] *In atrocibus injuriis obstinet jus Talionis, ni læso placeat pœnia depaciscì. Vide* §. 33. & *Deut. c.* 19. 19. & *prudentissimum Velvodum tit* 42. Parallelorum. BERN.

s Πικρότερος.] Fortè πικρότερον. COCC.

3. *Bovem cornibus petentem*] *Bos qui hominem ingenuum in area cornu confixerit, confestim lapidetur, & ab esu hominum rejiciatur.* ὅτι πρόφασιν τροφῆς ἀνθρώπου γενέσθαι τὸ θρέμμα ἄνθρωπον, οὐκ ὅσιον, *argumento Philonis. Vel in damnum majus possessoris negligentis, explicante* More l. 3. c. 40. *Pereat & dominus, qui bestiam petulcam sciens monitusque non continuerit. Aut ex æquissimo Legislatorum, pro capite libero solvat arbitrio Judicum,* סנהדרין של ישראל *Jonathani, Exodi c.* 21. 30. *Tali tamen caput nunquam valebat minus siclis sexaginta. Idem jus repetit & Philosophus Alexandrinus*, ὁ μὲ ἀναπείρων αὐλικα θηρίων· ὁ δ' κύριος προσαναγείθω, ἢ λύτρα καὶ σῶσαι καθηκέτω. τὸ δ' δικαιότερον, ὅτι χρὴ παθεῖν ἃ ἀπέκτεινε, διαγνώσεται. *Servum vero servamque, quippe de pauperie Chananei Ethnicive minus curant Synedria Judaica, si notæ feritatis taurus confoderit, obruatur ipse; atque insuper exstincti servi pretium, siclos triginta, hero pendat dominus cornupetæ non bonus. Quotties denique bos bovem alterius trucidaverit, amborum pretia æque inter se domini partiunto, Exodi c.* 21. 28, *&c. & jure Noachico Gen. c.* 9. 10. *Pariter Proceres fori Romani* ad legem Corneliam de Sicariis l. 15. & *ad Aquiliam l.* 51. & *maxime initio l.* 9. Π. & *Comp. Harmenopuli l.* 6. *tit.* 1. Si quadrupes pauperiem, *quæ est damnum grave*, fecisse dicetur, &c. *phrasi* XII. *Tabularum, & sententia Solonis sapientissimi viri. Verum* de damnis sine injuria facientis datis, *accuratione severa & Pharisæa agitur Masicta* Baba cama, *capitibus* 1, 2, 3, 4, 5. & *in Gemaris adjectis: indeque Maimonidis in* Iad l. ἐπὶ ζημιῶν, *magna copia sententiarum.* BERN.

t Ἐφ' ἅλῳ] Margo cod. *Sambucani* ἐπὶ ἅλων. Hoc omisit cura *Epiphanii.* BERN.

v Ελεί[χεται]] Ελέ[γχη] *Big. Samb. & Vat.*

x Θνησκέτω·] Αποθνησκέτω *Big. & Samb.*

y Ανῃρημένῳ] *Samb.* antique ἀνιρημένῳ BERN.

4. *Quod si bos ita*] Bos autem si à bove percussus &c. in *Vet. Interpr.* ac si pro ὕπο legisset ὑπὸ βοός.

z Οἱ φρέαρ] Οἱ ὃ φρέαρ *Big. & Samb.*

5. *Qui puteum aut lacum demiserint*,] Pretium pecoris lacu aut puteo inoperto extincti dissolvat is qui foderit: dummodo foveam extra atrium suum in itineribus fecerit, בשוקא או בשורות הרבים, *quod aiunt Jonathan interpres & Judas Antecessor Judaicus; necnon ævo eodem inter prudentes Romulidas clarissimus Paulus D. ad Aquiliam l.* 28. *Consule tamen ipse Divinum Moysen Exodi c.* 21. 33. & *Deuteronomii Pharisaici* Baba cama c 1, 5, 6, & *Moysen Maimonis c.* 12. de Damnis; *Philonem denique Judæorum facundissimum p.* 800. *ubi ex Lege Sacra dat putei fossorem quadrupede illo mortuo, conditionemque injicit supradictam*, qua pluribus iturs: ἐὰν τις τ ὁδῷ παρείπων μὴ προκαθόρμῳ. *Josephus utraque conditione caret ex compendio.* BERN.

a Εἰ δ' ἄν] Οὗ δ' ἂν τις *Idem.*

b Στέγεζιν,] Τέγιζιν *Vat.*

c Αποκυλισθήναι] Αποκλεισθήναι *Vat.*

d Αποβάλλειν.] Αποβαλεῖν *Big.* (*Voss. Coll.*) & *Samb.*

6. *Depositum qui accepit*,] *Depositum bona fide servanto coram Deo conscio: vel absque aliquo usu suo notitiave perditum dejeranto apud Septemviros: alioquin integrum creditori redhibento. Exodi c.* 22. 7. *Lev. c.* 6. 1. & *c.* 19. 11. & *Pharisæi curate ac feliciter Masicta* Sebuot c. 5, 6, 7. & Baba Cama c. 9. & *Babylonii* Cama f. 63, 70, 76, 93, 106, 107. Sebuot f. 39. Cidduſim f. 11, & 42. Synhedrin f. 2, 3. & Mesia f. 41, 44, 47. & *Maimonides titulo* שאלה ופקדון גזלה c. 7. & 8. & *tit.* גזלה ואבדה *f.* 666. & *Hilcot* Sebuot f. 394. *&c. Dixi definito* apud Septemviros. *Ita enim federat* Synhedrium minus *ævo Josephi. Moyses quidem simpliciter jussit ire illos* אל האלהים, *quod est*, לקרם ריניא ad Forum Hebraicum, *Onceloso & mille aliis Judæis; idemque* الي حاكم الله ad Judicem Sacrum *Samaritis innumeris. Alexandrini vero haud bene, haud distincte verterunt in Græcum* ἐνώπιον θεοῦ. *Adhoc, Mercedem operario die sua dabis, ni iratum Numen temseris. Deut. c.* 24. 14. *Lev. c.* 19. 13. & *Tobiæ c.* 4. 14. *Item Deuterotarum* Lev. 6.

mo doloſe *aliquid* componat ad eum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem convenit, unumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (& quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quæ ei ab aliis laudem pariant) & maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, *depoſitum* perdiderit, ſeptem judices adeat, Deumque juret nihil ſua voluntata & vitio perditum eſſe, neque ſe ulla parte ejus uſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum uſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quæ accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit *oportet* hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi præbuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin & nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſolvat: tanquam Deo nolente ut operarius *quam minimum* careat laboris ſui fructu.

Operarios non fraudandos, ſed mercedem ſtatim ſolvendam. Lev. 19. Deut. 24.

Cauſa patrum liberos non puniendos, aut è contra. Deut. c. 23. 24. &c. Philo, p. 857.

39. [1] Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus, quam odio, quod vitioſis ſati. Neque vero filiorum peccatum patribus eſt imputandum: cum adoleſcentes diſcendi faſtidio multa præter noſtram doctrinam ſibi permittant.

Spadonum congreſſus & caſtratio omnigena prohibita. Lev. c. 22. & Deut. 27.

40. [2] Spadones abhorreantur, & eorum fugia-

tarum Baba meſia c. 9. §. 11, 12. & Iad c. 11. περὶ μισθώτου. BERN.

e Συνθείη] Θεσπιθείη *Samb. Busb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen.* & *Vat.*

f Ἐξελέγχουσα.] Ἐξελέγξουσα *Vat.*

g Καὶ μαζὶς] *Big. Samb.* & *Epiph.* ᾧ μάρτυρα δρκώμενον αὐτῷ πάντα ποιεῖν, ἀ παρ' ἄλλου ἔπαινον. Alterum forte concinnius. BERN. Verba iſta ᾧ μάρτυρι δρκώμενος &c. parentheſi (quod fecimus) includenda, niſi cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* legamus, ᾧ μάρτυρα δρκώμενον αὐτῷ πάντα ποιεῖν &c. aut dicamus poſt τὸν Θεὸν vocem aliquam (quæ forſan exciderit) ſupplendam eſſe: *ſc.* vel ἀποδλέπων ex *Vet. Interpr.* qui habet *& maxime reſpicientem ad Deum*, vel φοδούμενος cum *Caſtalione.*

h Ἐπὶ κρίσεις] De quibus pluribus agit *Seldenus* de *Synedriis Vett. Hebr.* l. 2. c. 6. §. 4. HUDS. An ἐκεῖ; ſed & ſupra meminit τῶν ἐπὶ. REL.

i Ὀμνύτω τὸν Θεὸν,] Ὀμνύτω *Hen.* & *Busb.*

k Μηδὲν δόλῳ] *Al.* μηδὲ. & mox αὐτῷ & ἑαυτῷ.

l Ἀναπαύεσθαι ἀπέιτω.] Ἀναπαύεσθαι ἀπέιτω *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀναίτιον ἀπέιτω *Busb.* & *Hen.*

m Χρησάμενος] Χρησάμενος ᾖ, κἂν ἐλάχιστον μέρος τῶν &c. *Vat.*

n Ἀπολείας] Lege ἰὼν α. τ. COCC.

o Πάντ' ὂν] Πάντα δὲ ἓλ. *Big. Samb.* & *Vat.*

p Κἂν μισθόν] Κἀμισθόν τις *Samb.*

q Μεμνῆσθω] Μισήσθω ὅθεν οὐκ ἀπίσεις. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit *habeatur odibilis* (merito inquit *Bern.*) BERN. & HUDS.

r Μηδὲν ἀναδάλλεσθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Busb.* μηδὲ ἀναδάλλεσθαι *Hen.* & *Vat.* in *Editis* μηδὲν ἀναδαλέσθω.

s Ὡς ὁ βουλόμενος] Ὡς μὴ β. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

1. *Nati propter patrum culpam ne puniantur;*] *Cauſa parentum liberi ne puniantur, neve iſti natorum culpa. In ſuppliciis quidem capitalibus id prohibet optimus Legiſlator, Deut. c. 24. 16. Suſtinent tamen jura moſque Gentium, maxime Aſianarum. Quinetiam Doctores Babylonii titulis* Synhedrin f. 27, 28. Cama f. 88, & 79. & Beracot f. 7. & *Interpres Legis Jonathan, multique recentioris ſeculi Rabini, decus præſertim Maimonis c.* 13. Edut περὶ μαρτυρίων, *Moſaicum* לא בנים *duobus exponunt modis:* Crimine filiorum, aut horum quidem teſtimonio, capite ne plectunto parentes. "לא יתקטלון אבהן לא בסהדורת ולא בחובי בנין וגו: *aut verbis piis & præclaris Talmudi,* "לא יומתו אבות על בנים נגו" חל, בעון בנים ובנים בעון אבות אלא כשאוחזין משרת אבותיהן בידיהן ולא יומתו אבות בעורת בנים ובנים בעורת אבות. *Tantidem forte innuit Onceloſus, aut aliquid ſimplex locutione iſthac* בפום בנים. *Denique in veteri Commentario* Siphre f. 52. a. *paulo laxius patet* לא בנים, per liberos ſuos neci ne danto parentes על ידי בנים; *aut potius* בערותם של בנים, filiorum, nepotum, adfiniumque ſuorum teſtimonio genitor non perit. *Haud aliter equitatis Romanæ lima Julius Paulus*, Receptarum Sententiarum libro 5. *necnon p.* 154. Collationis Rufinianæ: Adverſus ſe invicem parentes & liberi, itemque liberti, nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt; quia rei veræ teſtimonium neceſſitudo perſonarum plerumque corrumpit. *Ne jam porro neceſſe ſit ad* Legem

σερῆσαι [e] σωφρονεῖν τὸν πεπιςευκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσοῦν ἄπρον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῶν μηδένα εἶναι τὸν [f] ἐξελέγχουσα. καθ' ὅλα μὲν γὰρ τὸ σωφρονεῖν ὀφειλόμενον τὸ αὐτὸ ἀσφαλὲς ἕκαστον εὖ πράττειν· [g] καὶ μάρτυς δρκώμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει· μάλιστα δὲ τὸν Θεὸν, ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὄφελος ὁρῶν ὁ πιςευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ τὰς [h] ἑπτὰ κρίσεις [i] ὀμνύτω τὸν Θεὸν, ὅτι [k] μηδὲν δόλῳ τὸν αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς· καὶ ὅτως [l] ἀναπαυέσθω ἀπείτω. [m] χρησάμενος δὲ καὶ ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιςευμένων [n] ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ [o] πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. ὁμοίως δὲ τοῖς ἐπὶ μεμαθηκόσιν, [p] κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων· [q] μεμνήσθω ὅτι σὸν ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτοῖς τοῦτον εἴη παρεσχηκώς. ἀλλὰ [r] μηδὲν ἀναδάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· [s] ὡς ὁ βουλόμενος θεοῦ τὸν ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον.

λθ'. Παῖδας τῶν ἀνοσίων πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἰκτρὸν μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους [t] φύντας ἐκ φαύλων. δόξει μὲν πατράσιν ὑμῶν ἁμαρτίαν λογίσεσθαι· τῶν νέων πολλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν [u] αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερηφανίᾳ καὶ διδάσκεσθαι.

μ'. [x] Γάλλους ἐκτρέπεσθαι, καὶ σώφρονα φόβητρον [y] τὴν μετ'

Juliam *provocare in re communi mortalium.*

t Φύντας] Φύτις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

u Αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων,] Ἑαυτοῖς *Big.* & *Samb.*

x Γάλλους] *Miſer interpres, dum omnino neſciret quid rerum eſſent γάλλοι, arripere maluit,* & διδάσκεσθαι ἄλλοις (*vel* καλὰ) ἐκτρεπόντων, καὶ σώφρονα φεύγειν &c. *atque ad filiorum adeo arrogantiam transferre, quæ de ſpadonibus jure merito dicebantur. Vertit enim*, nolentes quæ ſunt utilia doceri, & cultum (*ita MSS. cuncta, præter* Lipſ. *editaque, exceptis* Col. & Frob.) fugere, per quem una ſecum & maſculi virtutem, & fructum filiorum procreationis amittunt. BERN.

2. *Spadones abhorreantur,*] *Deut. c.* 23. 1. *Eunuchorum,* τῶν γάλλων, *aut Moyſi & Eſaiæ poſt Aſſyrios ſæculum, ſit* Ολαδίας ἤτοι עצוץ רכא, *ſit* כרות שפכה ומעוך אכא, *vel ſit* خصي אכמיאס, *aut monſtri cuicui conſortium & connubium omnino deteſtantor, tanquam genus mollius quam viri; atque adeo* Eccleſia Domini קהל יהוה, *i. e. cum munere publico, tum præſertim thalamis Hebræis indignum prorſus & exciſum. Ita Joſephus Moyſen ſuum interpretatur: ita Scholæ Phariſæorum Maſicta* סנהדרין *c.* 1. & *ibidem Commentatores Solymitani f.* 9. *b. Babyloniique f.* 75, 76, 79. & *prater ipſos Obadias Moyſeſque Scholaſtæ. Hic etiam fuſius magno Opere c.* 16. יסורי תורה, *aut ſtrictius p.* 507. More. *Hac etiam de cauſa monet Commentarius antiquus* Siphra *venire apud Hebræos quatuor* קהילות ἐκκλησίας τῶν κυρίων *ex opinione Judæ Principis, aut tres exclusis proſelytis, ut Sapientes cæteri profitentur, Sacerdotum, Levitarum, & Laicorum. Perite itaque Uzielides* Παραφρ. *Deut. c.* 23. 1. לא ירכי רמסרס ורפסין גירה לכסב איתא מקהל עמא דיי, Proſanior equidem eſt ſpado, nervo quiſquis vaſiſve mancus, quam ex populo Dei nurum ullam ducere liceat. *Addit inſuper Flavius ex Lev. c.* 22. 24. Hominum quempiam pecudumque caſtrare ne audento. Θλαδίας מיעך, *ait Legiſlator,* ᾧ ἐκτεθλιμμένοι κατωρ, ᾧ ἐκθεμίαι נתוק, ᾧ ἀπεσπασμένον ὁ σφάξετε τῷ κυρίῳ, ᾧ ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν ὁ ποιήσεις, כארצכם; לא תעשו quod *eſt*, בארעכו לא תפרזין, neque execabitis ullum animal, ſive commune ſive devotum, *ut docent Jonathan Paraphraſtes, & celebris Anteceſſor Benzomas in* Chagiga f. 14. b. & Sabbat f. 3. *Maimonideſque* de Congreſſu illicito c. 16. §. 9. *Gallis adeo parcit jus Judaicum, & mutilari unquam vigore ipſos vetat. Philo equidem & Theologi noſtri aliter capiunt verba Legis veteris,* τὸ Θλαδίαν ᾧ ἀπεκομμένον ἐκκλησιάζειν εἰρξεν ὁ νόμος *Lev. c.* 22. 24. *ſive* εἰρχὰς ἐκκλησίας ἀπελήλακε: *quod tamen in Republ. Hebraica minime conſtat. Iterum vero idem inculcat Sophiſta Judaicus p.* 857. ὥσπερεἰς τὰς ἀναξίους ἱερᾶ συνόδου, τὰς τὸ φύσεως νόμισμα παραπλήσιος ἀνδρογυνίας· Θλαδίας τι ᾧ ἀπεκομμένους τὰ γυναικεῖα ἐλαύνῃ, &c. *ſtatimque ille amore nimio Platonis,* τὰς ᾧ ἀσωμάτους ἰδέας ἀναιρεῖσθαι, τόπος γὰρ ὅστος εἴ τις ἄλλος ἐπιδέχεται ἀλήθειαν, αἱ ἱεραὶ τῶν νόμων κῆλαι μιμοῦνται Θλαδίας· ᾧ τὰς κατὰ τὸ παιδικὸς ἀθέσεις ὑφαιρεῖ, ὄνομα αὐτοῖς οἰκεῖον τὸ ἀπόκοπον ἐθείσθη. *De legibus Romanis nunc abſtineo dicere. Patent enim harum Pandectæ, ſatiſque quod puto adfligunt Caſtratores & Caſtratos.* BERN.

y Τὴν μετ' αὐτῶν,] Τὴν μετ' αὐτῶν ἀφελομένην αὐτὰς *Vat.* τὴν μὴ τῶν ἀφελομένην αὐτὰς *Hen.* & *Busb.* ſtatim ἄρσεν Iidem.

μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν & τὸ τῆς παιδοποιίας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους [z] ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. ἐλαύνειν γὰρ ἔοικε τοὺς ἐκγόνους σφαγῆς καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων [a] αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς πεπηλυσμένης, [b] μεταβεβλήσθαι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως γὰρ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι γὰρ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μά'. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων καὶ τοῦ πολιτείαν διάταξις ἔστω, καὶ ὁ Θεὸς ὑμενὴς ἀσεισίαστον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· χρόνῳ δὲ μηδεὶς, ὃς [c] καινίσει τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον [d] μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ [e] ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ κατ' αἵρεσιν παραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ πρὸ τούτων [f] βραχέα προδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν [g] σωτηρίων ὑπάρῃτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ὑπερβαλλόντως, [h] ἀπαρασκεύαστοι [i] τοῖς καιροῖς [k] παραπίπτητε. γλῶ, λῶ ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν [l] ἠσκημένοις, [m] πόλεμον νέμοιτε, κεκλημένοι αὐτὸν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὸν ὑπὸ κακοῦ φρατδοσύνης, μήτε φύσεως ἐμφυλίᾳ καταχύσης ὑμᾶς· ὑφ' οἷς πάντα πατρώοις τοῖς ἑαυτῶν πρόπτοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς δοκιμάσας ὁ Θεὸς παραδίδωσι, διατελοίητε. ἔργον δὲ [n] ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νεῶν. ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὑπὸ παίδων ὑμετέρων, γένηται, [o] τοῦθ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν, [p] πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν παρὰ τοὺς [q] ἑκουσίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τοῦ ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ χεῖρα πολλὴν ἔχοντες, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων ὑμνητὸν τὸν Θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως [r] ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν [s] αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρεμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ πεισθέντων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τῇ εἰρήνῃ [t] φυλάττεσθαι. [v] εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέρουσιν, ἀδικεῖν

tur congreſſio; quibus erepta ſit virilitas, & generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis noſtri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, & antequam ſint id ſuſtulerint quod cauſa eorum fuiſſet (perſpicuum enim eſt, eos, cum effeminata ſit ipſorum anima, in idem etiam corpore mutatos eſſe) itidem etiam quicquid aſpicientibus putatur monſtrum. neque homines caſtrare liceat, neque alia animalia.

41. [1] Et hæc quidem vobis ſit pacifica legum reipublicæ conſtitutio, & Deus propitius honeſtatem ejus à ſeditionibus imperturbatam conſervabit: abſit autem ut ullum veniat tempus, quod horum aliquid innovet & in contrarium mutet. Sed quoniam neceſſe eſt hominum genus, vel invito vel ſua ſponte, in turbas etiam & pericula incidere, age pauca etiam de his præterea ordinemus: ut quæ facienda ſint prævidentes, ſalutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quæ facere oporteat, imparati [2] in tempora *funeſta* incurratis. Faxit Deus, ut terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animoſque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, poſſidentes eam ſine perniciosis externorum incurſionibus, & abſque civili vos exagitante ſeditione, (per quam ſi patribus veſtris contraria faciatis, inſtituta illorum perdetis) utque legibus uti pergatis, quas Deus *ut* bonas *numine ſuo* comprobatas tradit. [3] Si vero res bellica quæcunque acciderit, aut nunc veſtro ævo aut poſtea apud ſeros nepotes, *utinam* hæc extra *terræ veſtræ* limites geratur. Cæterum bellum geſturi, legationes mittite & præcones ad hoſtes voluntarios. decet enim, *antequam* arma *inferantur*, verbis ad eos uti, declarando, vos, quamvis & exercitum magnum habeatis, & equos & arma, & ante hæc Deum popitium & auxiliarem, nolle tamen cogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum auferentes lucrum ipſis inviſum comparare. Ac ſi quidem obtemperaverint, decet vos pacem ſervare: ſin vero ſibimet *nimium* fidentes, ac ſi viribus præpollerent,

Legem Moyſis ἀτελεύτητον perpetuamque animo vano credit Joſephus, ſicuti & cætera Judæorum calamitas.

Leges Belli. Deut. c. 24.

Præcones mittendi.

z Ἡμῶν ὁ Θεὸς] Ἡμῖν *Vat.*

a Αἴτιον·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἀναίτιον, forte pro ἀν αἴτιον. quam lectionem ſequendo ita *Gelenius* interpretatur, *ſed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit.* HUDS. *Quod inſons eſt.* Fuit quum legerem ἄναιτιον, ut ſenſus ſit, debere illos haberi pro homicidis, qui quidem filios ipſos non occidunt, ſed ἀντὶ τούτων, filiorum loco τὸ ἀναίτιον αἴτιον quod filiorum cauſa eſt. In alia longe diverſa vagatur interpres Latinus. Poteſt tamen ſervari lectio ἀναίτιον, & ſenſus eſſe, *quod ipſorum cauſa non eſt*, id eſt, partem quæ filios non producit i. e. genitalia tollunt, quæ filios producere potuiſſent: nunc cauſa filiorum eſſe nequeunt, quia avulſa. In cod. MSto eſt ἄναιτιον, quod ſuſpicionem priorem confirmat. REL.

b Μετενεμίσαντο] Μετενεσμήσαντο *Big.* & *Samb.* μετενεσμίσαντο *Vat.*

1. *Et hæc quidem vobis ſit pacifica*] *Lex Moyſis* ἀτελεύτητον *perpetuaque. Sic ait bis terque Flavius; ſic animo vano credit hæreſis tota Judæorum, Templo licet diruto, omnique Moyſis ſupellectile jam penitus exciſa. Verum hic Archæologus, Deut. c. 27. v. ult. quo jam reſpexit, invenisse videtur abſolute* ארר כל דברי התורה הזאת, *cum* LXXII. *Alexandrinis, & Divino Paulo, & cum Doctoribus Sicimeis; quorum exemplaria oſtentant* καὶ δίδερη, *teſtibus B. Hieronymo, Procopio Gazæ, noſtriſque tandem oculis. Imo, quod mireris, Leviticon magnum f.* 193. 3. *Tanchumas Juriſconſultus in Talm. Jeroſ. Sotæ f.* 21. *d. pleniſſime citant hunc verſum* מכיון דכתיב בסוף אמן כמי שכללו רבר אחר כתיב אשר אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת. *Idem denique confirmatur Lege ipſa Deut. c.* 11. 32. BERN.

c Καινίσει τι] Κενίσῃ *Baſ.* in *cæteris* καινίσῃ, vel καινίσει.

d Μεταβάλλοι] Μεταβαλεῖ *Big.* & *Samb.* & mox ἐπειδὴ.

e Ἀνθρώπινον] Ἀνθρώπειον *Vat.*

f Τούτων βραχέα] Τοῦτο *Big. Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda.

g Σωτηρίων ἀπορῆτε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* σωτηρίων ἀπορεῖτε.

2. *In tempora* funeſta *incurratis.*] *Temporibus ſuccumbatis* vertit *Epiphan.*

h Ἀπαρασκεύαστοι] Sic *Vat.* in *reliquis* ἀπαρασκεύαστοι.

i Τοῖς καιροῖς] Forſan τοῖς κακοῖς.

k Παραπίπτητε.] Παραπίπτητε, ἀλλὰ γλῶ &c. legit *Caſtalio.*

l Ἠσκημένοις,] Οὐκ ἠσκημένοις vel ἀνασκήτοις legerat *Epiphan.*

m Πόλεμον νέμοιτε,] Πόλεμον μὲ νέμοιεν ἐφέροντο κεκτημένοις αὐτὸν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

3. *Si vero res bellica quæcunque acciderit,*] *Hactenus opera pacis, & populi felicis tranquillique officia. Sequitur de jure belli. Quoties hoſtium aliquis ſpretis legationibus contra Hebræos bellum admoverit, ducem creanto, præſtat enim unus, Deo imperatori ſoli ſecundum. Dein conſcribitor in militiam virtute animi & corporis præſtantior pars populi, exceptis ædium, vinearum, nuptarumque novarum dominis. Annum autem quietum & imbellem expoſcebant ex vetuſtiſſima traditione* (*quam commemorant Phariſæi Maſicla* Sota c. 8. §. 8. *& Talm. Jeroſ. ibidem, atque demum Maimonides* Melacim c. 7. *confirmat vero hoc loco Mattathiades*) dedicatio חנוכה, *quæ eſt inhabitatio domus recentis, & vineæ vel arboreti quinquennalis* ἀνακαίνωσις חלול *ſive uſus: item gaudia neogamorum id ſpatium vel juſſu Moyſis Deut. c.* 24. 5. *Unde etiam pro lare & hortis arguebant vetuſtiſſimi Explanatores Divinæ Legis f.* 51. *d.* נקי לביתו זה ביתו יהיה זה כרמו בנה בירת וחנכו ולא שהא בתוכו יב" חרש. נטע כרם וחיללו ולא שהא בת כו יב" חרש, *quod eſt verbis ipſis Flavii,* τὰς τε νεωστὶ δεμαμένους οἰκίας ἔᾳ, οἷς ὅπως χρῆσθαι δύναιντο αὐτῶν ἐπιαύσιος &c. *Conſules, credo, in hac licentia Divinum Moyſen, Deut. c.* 20. & *Moyſen minorem c.* 5, 6, 7. χρὴ βασιλέων, *præſertim ex* Sotæ c. 8. & *T. Jeroſ. f.* 22. & *T. Babyl. f.* 42, 43, 44. *atque ex* Siphre f. 47, 49. b. *Philonem etiam Alexandriæ p.* 739. *ubi cauſas iſtius indulgentiæ exponit. Alteram quidem,* ἵν' ἐπειδὰν τῆς πολιτικῆς ἄδηλα, μὴ τὰ τῆς ποιητικῆς ἀταλαιπώρως ἄγοι λαμβάνωσι: *alteram vero,* ἵνα μὴ σώματι στρατεύόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ὑστερίζωσιν. BERN.

n Ὅ, τι ἂν] Ita, vel ὅτε ſcribendum cenſeo, pro vulgato ὅτι.

o Τοῦθ' ὑπερόριον] Ita *Samb.* cum *Vet. Interpr.* ליה ליה עבר *Baſ.* & *Vat.* ליה ליה עבר. *Gen.* unde legendum cenſet *Petitus*, γίνη) ליה ליה עבר, τοῦτο πραχθείη.

p Πρεσβείας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interp.* πρεσβείαν *Vat.* πρὸς βίαν perperam in *Editis.*

q Ἑκουσίους πολεμίους.] Ἑκουσίως in quinque *MSS.*

r Ἀξιοῦτε] Ἀξιοῦντας *Busb.* & *Hen.*

s Αὐτοῖς,] *Al.* αἰτοῖς.

t Φυλάττεσθαι] Ita pro φυλάττεσθε in *Editis* emendatum dederunt *Bernardus*, (*Coccejus*) *Burinſque.* in *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* φυλάττῃ.

v Εἰ δὲ φρονοῦντες] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*Coll.*

rent, vos lædere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem ſummo imperatore utentes, uno vero præſtanti virtute ſecundarum partium duce creato. nam multorum imperium, præterquam quod iis qui aliquid celeriter agere neceſſe habent impedimento ſit, etiam *eo* utentibus *non raro* obeſſe ſolet. Exercitus autem purus ducatur, delectis corporum robore animique audentia præcellentibus; timidis vero rejectis, ne dum acie decernitur in fugam verſi hoſtibus proſint. Iique qui nuper domos ædificarint, quibus nondum per annum fruiti ſunt; & qui conſeverint, necdum fructus perceperint, domi *manere* ſinantur; necnon ſponſi, & qui nuper uxores duxerint: ne harum rerum deſiderio vitæ parcentes, & ſeipſos ad earum fruitionem ſervantes, ultro ſe male gerant [propter uxores.]

Militum delectus habendus.

Cavendum ne ſævum quicquam aut improbum caſtra polluat. Deut. c. 23. v. 5.

Arbores frugiferæ non exſcindendæ. Deut. c. 20.

42. [i] Caſtris autem poſitis, providete ne quid ſævum & improbum faciatis. Cum vero urbem obſideatis, & ligna ad machinas conficiendas deſideretis, ne terram attondete, arbores mites ac frugiferas ſuccidendo: ſed parcite, eas in hominum utilitatem natas eſſe cogitantes; & ſi vocem haberent, vobiſcum expoſtulaturas eſſe, ſeſe immeritò malo affici, ut quæ belli cauſa non exſtiterint, atque inde migraturæ fuerint & in aliam terram tranſituræ, ſi eis eſſet poteſtas. Cum autem prælio *hoſtes* ſuperaveritis, eos qui in adverſa acie ſteterint interficite, cæteros vero ad tributa vobis pendenda conſervate, gente Chananæorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

Lex de ornatu virili muliebrique. Deut. c. 22. v. 5.

43. [2] Cavete autem, maxime in præliis, ne vel

εἰθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτὰς ἀγάγητε, [x] στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν [y] ἀρετῇ πρεσβεύοντα. πολυαρχία γὰρ, πρὸς τῷ τοῖς ὀξέως τι πράττειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δὲ ἀγαθὸν καθαρὸν, [z] ἐκ παντὸς τοῦ ῥώμῃ [a] σωμάτων καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ [b] διαφερόντων· τοὺς δὲ δειλοὺς [c] ἀποκεκναυσμένους, μὴ τοὺς πολεμίους πρόσω τὸ ἔργον τραπὲν εἰς φυγὴν [d] ὠφελήσῃ. τοὺς τε νεωστὶ δεδαμένους οἰκίας οἷς ἔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαυσίῳ, καὶ φυτεύσαντας ἔτι ὑπὸ καρπῶν μετεσχηκότας ἐᾶν κατ' οἶκον χώραν, καὶ τοὺς [e] μνηστευσαμένους καὶ νεωστὶ γεγαμηκότας· μὴ πάθῳ τούτων φειδόμενοι δὲ ζῆν, καὶ τηροῦντες [f] ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν, ἐθελοκακήσωσι [g] [περὶ τὰς γυναῖκας.]

μϚ'. [h] Στρατοπεδευόμενοι δὲ προνοεῖτε μή τι τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπρεπῶν εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν ἡμέρα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθε, λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα [i] τῶν ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, [k] ὡς οὐδὲν αἰτίαν γεγονότα δεῖν πολέμου πάσχοι κακῶς παθεῖν δίκην, [l] εἰ δυνάμεις αὐτοῖς μὴ καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ [m] τῇ μάχῃ, τοὺς ἀντιπαραξαμένους κτείνατε· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους [n] σώζετε, πλὴν [o] δὲ Χαναναίων ἐθνῶν. τούτους γὰρ πανοικὶ ζῆναι ἀφανίσαι.

μγ'. Φυλάττεσθε δὲ, μάλιστα ἐν τοῖς μάχαις, ὥστε μήτε γυναῖ-

Voſſ. οἱ δὲ) in *Editis* φρονοῦντας ἐφ' ἑ. ὡς ἑ. ἀφίξεσιν· εἰ δ' ἀδικ.

x Στρατηγῷ μὲν αὐτῷ συνῆψεν] Apertè conjunxit & contemplatus ſimul eſt Flavius noſter duo inſignia & nota *Homeri* loca, ex libro ſcilicet Iliad. δ. 84. Ζεὺς, ὃς ἀνυσσήτων ταυίης πολέμοιο τέτυκται). & ibid. l. β. 204. Οὐκ ἀγαθὸν & quæ ſequuntur. HAV.

y Ἀρετῇ πρεσβεύοντα.] Ἐτ' ἀρὲς ἢ *Vat.*

z Ἐκ παντὸς] Καὶ ἐκ. π. legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

a Σωμάτων] Σώματος *Busb. Hen Vat* & *Epiphan.*

b Διαφερόντων] Διαφέροντα legerat *Vet. Interpr.*

c Ἀποκεκναυσμένους,] Ἀποκεκναυσμένους *Samb.* & *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπεκναυσμένους *Big.*

d Ὠφελήσῃ.] Ὠφελήσῃ *Samb.* & *Epiphan.*

e Μνηστευσαμένους] Μνησαμένους *Samb.* & *Hen.* verbo bono ac vetere, ut inquit *Bern.*

f Ἑαυτοὺς] Αὐτοὺς *Samb.* & *Big.*

g Περὶ τὰς γυναῖκας.] Non dubito quin tres illæ voces, quas uncis incluſas dedi, à ſciolo aliquo additæ fuerint, cum eas non agnoſcat *Vetus Interpres.*

h Στρατοπεδευόμενοι] Στρατοπεδευόμενοί τι προνοεῖσθαι *Samb.* & *Big.* ſcrat. ἢ προνοεῖσθε μή τι τῶν δυσχερῶν *Vat.*

1. *Caſtris autem poſitis,*] *Cavento ut caſtra Hebraica ſævum quicquam aut improbum, ne* רבר רין *Deut. c. 23. 9. (ubi leges Uzielidam) unquam polluat. Adeoque arbores mites ac frugiferas, Moyſi* עץ מאכל, *Latinis* poma, *& Scholaſticis Judaicis* עץ לאסרק, *ubi creſcant cunque, ad machinamenta belli ne ſuccidunto. Quid enim mali iſtæ fecerint? Deut. c. 20. 19. Diſce hinc ingenium Moyſis, benignum, ſimplex, omniſque humanitatis theſaurum. Sic profectò fuit Theologorum veterum interpretamentum, Philonis, Joſephi, Onceloſi, Conſtructoris* Siphre f. 47 d. *& Hieronymi noſtri, atque Samaritarum præcipue* اقري انسان سجر الصحرا يدخل بين يديك في الحصن. *Aliter vero Moſaica explicant novi homines. Vide adhuc Maimomidem* de Regibus c. 6. *& Doctores Babylonios allegorias affatim jactantes* Taanit f. 7. Synhedrin f. 100. b. *&* Maccot f. 22. *Pergit autem æquitatis magiſter,* Hoſtium equidem quicquid in acie reperitur, neci dato: cæteros tributarios habento, tam operarum quam opum ſuarum. Chananæi tamen omnino ſunt delendi, *Deut. c. 20. 10, &c. His inſuper addunt patres Phariſæi gentem improbam* Amaleci, *loco octavo. Deſiderantur vero commate 17. ſicut & Exodi c. 34. 11. in Hebraico Judæorum, & in verſione Hieronymiana* Gergeſæi: *attamen Samaritæ & Interpretes Ptolemaici illos cum reliquis miſeri ἐπαφύλαξ utrobique recenſent, ordine ſaltem diverſo. Quinimo hoc omiſſum Maſoretis opportune excuſat Auctor* Siphre f. 47. c. כאשר כשהוא אומר צוך יהוה אלהיך לרבות ארץ חגרגשי v. 17. *Vide modo Deut. c. 7. 1, 2 c. 25. 19. Exodi c. 23. 32. Joſ. c. 11. 15. 1 Reg. c. 5. 13. & c. 9. 15. & Maimonidis* melachim *c. 6. ex* Sota *Babyloniorum f. 3, & 35 &* Synhedrin f. 67. *& Scholaſticos Urbis* Ciddusin f. 65. c. BERN.

i Τῶν ἀνθρώπων] Videtur ita intellexiſſe verba Dei, האדם *homini* ſunt deſtinata. Sed memini me à viro docto audiviſſe, ſi per modum interrogationis intelligantur, ſenſum aptiorem fundere *num homo ſunt?* num arbores oppugnatum ibitis, & non homines? Quamobrem ergo illas cæderetis? REL.

k Ὡς οὐδὲν] Ὡς οὐδὲν αἰτίαν ἢ π. γ. πάσχῃ *Big.* & *Samb.*

l Εἰ δυνάμεις] Εἰ ἢ δυν. legerat *Epiphan.*

m Τῇ μάχῃ,] Articulum negligunt *Big.* & *Samb.*

n Σώζετε,] Σώζητε *Vat*

o Τῶν Χαναναίων ἐθνῶν] Τῶν Χαναναίων in quinque *MSS.*

2. *Cavete autem, maxime in præliis,*] *Vir ne prodeat veſte muliebri præſertim in pericula belli ex Deut. c. 23. 9. neve uſquam virili cincta fœmina, Deut. c. 22 5 Turpe enim utrumque, Deoque obſervatori valde odioſum,* תועבת יהוה. *Præſertim vero dictum puta,* cum palla fœminea melior natura in prœlia ne pergat. *Namque* כלי גבר, σκεῦος ἀνδρὸς, (*ſic Helleniſtæ, Samaritæ, Syri, & multi Judæorum dictionem veterem interpretantur*) *de armis ac veſtitu militari maxime accipiunt Joſephus, Onceloſus hac quidem paraphraſi* תקון זין דגבר armatura virilis; *& inter Deuterotas Eleazarus Jacobides f* 69. *de* Naziræis. *Is ibi ſuggerit, Moyſen hac ſanctione vetare,* שלא תציא אשה בכלי זין לכלחמה, fœminæ ne capeſcant arma, ſed potius inermes & pudicæ caſtra ſequantur: neque peplo muliebri viri conditionis ſuæ immemores ſemet induant, ושלא יתקון איש בתקוני אשה. *Statimque de eodem flagitio,* ראו משרש המקרא כמשמעו שלא ילבש איש מלבושים תמיוחדים לנשים כגון ציץ וקיינשא. *Unde etiam conſtat ſincerum illum Doctorem Deuteroſeon,* κατὰ ἀκρίβειαν, *R. Eleazarum conſcriptam ſuo evo legiſſe verſionem doctiſſimi & ſapientiſſimi Onceloſi. Idem porro repetit Siphre Auctor vetus f. 49. a. & poſt illum Moyſes Coſenſis* LX *vetitorum, cum celebri meritoque elogio ſupradicti Eleazari,* והלכה כרא"ב יעקב בכל מקום. *Ex eadem lege docet Maimonides c. 12. de* Idololatria, interdici fœminas Hebræas galeis & loricis, ſed & conſimili virorum decore ac tutamine, viroſque ornatu fœmineo. *Hujus autem decreti rationes duas adfert* More p. 447. *Alia petitur à modeſtia ſemper colenda. Huc procul dubio reſpexit Amramides, aut communius, aut quidem ſtrictè contra Ægypti jam derelictæ mollitiem, & permutata ſexus utriuſque officia, εἰ γὰρ ἄνδρες κατ' οἶκον ἔοντες ὑφαίνοιτο; ſimiliaque narrat de Nili accolis Herodotus, ſcriptor excellens. Cauſam vero aliam, nimis amat, ab odio Zebaiſmi arceſcit Maimonides. Jubet ſcilicet codex* Tomtom, *i. e.* ἰητρὸν μὲν ἢ τελετῶν χαλδαικῶν, viros ad Venerem accedere ſtolis fœminarum, atque has apud Martem ſtare habitu ac armis non ſuis. *Vel ſic quidem occurrit Legiſlator ſuperſtitioni Syriacæ; quippe in Æde Hierapolitana, Luciano teſte, ſtetit Combabus Spado,* μορφὴ μὲν ἐκείνη γυνὴ, ἱ ἐσθῆτα δ' ἀνδρήιον ἔχων, *Sacerdote evirato & ſtolato cultus.* ἔμπαλά τε γυναικῆα φορέοντι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέουσι, *inquit Rhetor de miniſtris Combabi. Pariter deſcriptor antiquitatum Amathuſiarum,* πάλαιον ἀνδρεῖα τὴν θεὸν (ἀνδρείαν, *deam è Syria acceptam*) ἐκπαμάξαι ἐν κύπρῳ λέγει. *Ita locum Heſychii peſſime corruptum reſtituo. Deinceps de hoc interdicto eleganter diſſertat Philo p. 738.* φιλοψυχίᾳ μὲν γὰρ γυναῖκας καὶ τυγχάνειν τῆς ψυχῆς πρὸς ἀνδρείας, πρὸς ἐπιθημάτων διαλλάξασα ὁ νόμος ἀπειπὼν ἁπαλὰ κρᾶτι ἀνδρὶ γυναικὸς ἁμπίσχεσθαι ἀναλγησίαν ἀνεῖται, ἵνα τὸ μαθὸν ἴσχῃ ἡ σπεῦδ αὐτὸ μόνον δὲ θηλείᾳ ἐπὶ λύμῃ τῇ ἀρσένων ἡβητὰς προσάψασθαι. καὶ τὴν γυναῖκα ἐκώλυσε λαμβάνειν ἀνδρὸς ἐπ ἴσης, πόρρωθεν ὡς ἀνεργυίας ὄτα καὶ γυναίνδας φυλαξόμενος. *Adde his quæ ad Moyſen citat magnus* Gro-

γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ [p] γυναικείᾳ.

femina ornatu virili utatur, vel vir ſtola muliebri.

μδ'. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωϋσῆς [q] κατέλιπε·

44. [1] Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem

Leges ſunt frequentibus concionibus inculcabat Moyſes, & tandem ſcripto volumine Sacerdotibus tradidit. Deut. c. 31.

Grotius ex Philochoro. BERN.

p Γυναικείῳ.] Γυναικείᾳ *Busb. Hen. Vat. & Samb.* à manu ſecunda.

q Κατέλιπε·] *Al.* καταλέλοιπε. ut pag. ſeq. v. 7.

1. *Moyſes igitur hujuſmodi reip. inſtitutionem reliquit:*] *Talis erat Politia Moyſis. Has quidem leges cæteraſque inſtante jam anno Exodi quadrageſimo, & frequentibus concionibus inculcabat vir Divinus, & tandem ſcripto volumine, Sacerdotibus tradidit, Deut. c. 31. 9, 24, 25. ſimulque Tabularum διαλόγου apothecam, & Tabernaculum Sacrum, necnon Poema illis dedit de futuro Hebræorum ſtatu, verſibus (nemo prudens dubitet) hexametris conſcriptum, cui & eventus rerum optime reſpondit. Venimus igitur nunc ad ultima juſſa Legiſlatoris. Vindictam de Amalecitis opportune capiunto. Item ad partem orientalem Chananææ, deleta modo ſtirpe mala incolentium, prope Sicimas convalli media inter montes, Garizin, גריזים à dextris, & à lævis Gibalum* עיבל, Hibal *Samaritis & Joſepho & Arabibus, ſed* Hebal *Maſoretis Judæorum & Interpr. LXX. & B. Hieronymo, extruatur altare: atque Hebræis hinc inde in duas acies diſcedentibus, ſicut dicetur l. 5. c. 1. horum Origi num, bona fauſtaque omnia obſervantibus Leges datas adprecetur pars Garizæa, acclamantibus itidem Gibalinis. Tum hi diras vibrent in violatores Divini Juris, idem protinus reſonante clivo Garizin. Deut. c. 11. 27. & c. 27. Denique in memoriam rei, Benedictiones illas Execrationeſque, quarum exemplar extat Deut. c. 27. 15. tectorio dextro ſiniſtroque inſcriptas ferat altare cum ſigno contrarii, ſubſtituto equidem bono verbo* ברון *in locum* ארור, *& ſententia aiente in negantem verſa: quod placuiſſe video Joſepho aliiſque diſcipulis Phariſæorum in corpore δόγματος: abſque ea die ſacrificiis omnis immune ſtet & imruentum. Hæc adeo exequebatur pius Imperator Jeſus. c. 4. 1. & c. 8 30.* Actorum ſuorum. *Qua tamen pompa quove ritu ſolicite referunt poſt tot ſecula Hebraica Proceres Phariſaiſmi* Sotæ c. 7. § 5. Ubi enim, Jordane trajecto, pervenerant Iſraelitæ ad Garizin & Hebal, montes Samariæ, juxta Sicima in campo Morio, הר הגריזים והר עבל שבשכרון שבצר שכם שכאצל אלוני מורה. *Ita Traditionum Judaicarum Patres explicant verba Legis Deut. c. 11. 30. Ita horum filii in Commentariis Babyloniis f. 33. b. ejuſdem* Sotæ, אלוני מורה שכם ולהלן הוא אומרו; *ſcilicet Gen. c. 12. 6. & Joſ. c. 24. Illi autem deſcriptioni, Deut. c. 11. 30. τὸ σαμαρειτικόν, poſt ſingulare* אצל אלון מורה (*ſicut & Ptolemaici legerant; ubi tamen Hieronymus noſter viderat* אלון ומורה,) *ſuperaddit modo* שעצ משעצ *μικὰ σίκιμα, quod eſt alteri Interpretum Samaritan.* איסטר מישר חובה קבל שכם juxta campum viſionis, *ſive* patentem late ante Sicima: *alteri vero* وجانب مرج البها مقابل نابلس, ad planitiem pulcram cui præjacet Neapolis. *Hæc enim urbs, ut itineraria nova veteraque teſtantur, inter Gerizin & Hebal expoſrecta planis Acrabatenis obſidet. Quinetiam gloſſema illud voluminis Samaritici Deut. c. 11. 30. jam olim notaverant Deuterotæ Judaici, præſertim Eleazarus Joſis Galilæi,* Sotæ *f. 21. c. T. Jeroſ. & f. 33. T. Babyl.* אמרתי לסיפרי כותים זייפתם תורתכם ולא התעלית בירכם בלום שאתם אומרים אלוני מורה שכם, Fruſtra quidem textui Moſaico vos Cuthæi adjicitis *Secem:* ultro enim fatemur ipſi *Elone More* de Sicimis veſtris recte exponi. *Dicitur præterea verſu eodem Deut. ſive Jeſus ſive alius militum ſuorum operi Moſaico eam deſcriptionem inſeruerat*, eminere montes illos in terra Chananæorum, proprie Hevæorum, qui ab occiduo, בערבה, ἐπὶ δυσμῶν, veriſſime à Cauro reſpectant Galgala, מארץ הכנעני חיושב בערבה מול הגלגל. *Vel*, qui בערבה per planitiem illuſtrem excurrunt ad fines Galgalorum, ad campos uſque Jericuntios, *tanquam caſtris Hebræis nobilem locum & notiſſimum. Obſervant adeo Doctores Solymitani* Sotæ *f. 21. c.* בערב הירדן, *valere ibidem* כן חירדן להלן. *Vel denique ait vetuſtiſſimus iſte Interpolator*, gemina iſta cacumina opponi Galgalis Gophni cis terminum occiduum Ephræmi. *De eiſdem montibus Illuſtriſſimus Phocas*, μὴ σεβασθῆναι ταδίων ὡσεὶ δέκα καὶ πέντε, ἐστιν ἡ τὸ σαμαρειτῶν μητρόπολις σίχαὲ, ἡ μὴ ταύτῃ πλησίαζα νεάπολις· κειμένη μέσον δύο βουνῶν, ἀμφοτέρων ἀπεσκιασμένη τῷ θερμαλίῳ ἐπιπαχεῖ τὰς ἀφόδους. ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπαίθρῳ τὸ ὄρος ἐν ᾧ οἱ σαμαρεῖς λέγουσι τὸ ἀβραὰμ θυσίαν τελέσαι & ἰσαὰκ. *Conveniunt idcirco inter ſe idemque faciunt ad Deut. c. 11. 30.* מול שכם *Samaritarum, & πόρῳ τῶν σικίμων Flavii hujus, atque demum Deuterotarum* שבצר שכם. *Pergamus igitur ad pompam Hebræam. Inter dictos montes circa Aram mediam in plano conſiſtebant Sacerdotes, qui quidem Deut. c. 27. 9, 14. ſicuti verſubus aliis viginti tribus ſacri Codicis appellantur Levitæ à Tribu ſua, ut opportune monet Clariſſimus Amoræus Joſue ben Levi T. Jeroſ. f. 21. c.* Sota. *Sacerdotibus vero junguntur titulo ſimplici Levitæ. Inde à dextris ſex tribus heriles, ordine gemmarum Logii, ſubeunt jugum Garizæum,* ἀρχαίζοι *Damaſcio Philoſopho,* الجبل الشريف *ipſis Samaritis, ut decuit,* جبل نابلس mons Neapolitanus *Eutychio Alexandrino, quod paulo propius imminet Neapoli Jud. c. 9. 7. & Joſephi l. 11. c. ult. Sex aliæ tribus à lævis ad clivum Gibalinum panduntur. Nam* "לכול הר גריזים וגו *in rebus Joſue, idem denotat quantum in Lege* "על הר גריזים וגנו. *Tum verſis ad Garizin vultibus, benedictiones ordiuntur Sacerdotes ex Formula,* ικαιος ὁ ἄνθρωπος ὅστις οὐ ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, ברור האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה, *cæteraque Deut. c. 27. à v. 15. Quibus protinus acclamant utrumque* ἐξάρυλοι, Amen. *Mox contra Gibalum* אבר *converſi, execrationes pariter denuntiant.* ἐπικαταρᾶται ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσῃ γλυπτὸν ἢ χωνευτὸν, καὶ τὰ ἑξῆς, ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה. *Reboantque continuo ambæ acies Evoto ſuper quolibet maledicto. Poſthæc verba cuncta Legis iſtius, i. e. Formulæ, altari hac de cauſa conſtructo dealbatoque inſcribuntur linguis LXX. phraſi Phariſæorum glorioſa, quæ valet pariter cum Moſaica* σαφῶς σφόδρα, באר היטב, *Deut. c. 27. 7. ſicut profitentur Judas Princeps hoc loco, & alibi R. Johannes* Sabbat *f. 88. necnon ab iſtis Uzielides* מחקרי בא ומחרגם בע' לישנין. *Poſtremo demolito monumento iſto, quod* ὡσεὶ κλίων ἀναχοῦτα τετραμμένον *perite refert Flavius; qua Sicima propius à Jordane abſunt quam mari Mediterraneo: niſi ſi ille cum priſcis Scholaſticis locutionem verſus 30.* דרך מבוא השמש, *de ſole oriente acceperat. Ita* Sota *f. 21. c. T. Jeroſ.* אחרי דרך מבוא השמש מקום שהחמה זורחת. וקיפלו את האבנים ולנו בגלגל ושם ונטלו את האבנים ובאו ולנו את האבנים. *Ubi Gloſſator, Ipſo inquiunt deſtructo, lapides ejus ſecum comportabant in caſtra. Invident enim valde, pernegantque Samaritis pleraque Judæorum factio tam ſacrum, tam antiquum mnemoſynon in alterutro vertice Hargarizin, vel obliterata jam inruſtatura, ſervari. Concedit tamen Joſephus lapides duodecim, ritu hoc peracto, in cacumine Gibaleno fuiſſe relictos, in caſtra Siluntina populo abeunte. Loquitur enim is libro* v. *de Chananæis Acrabotenam incolentibus, quæ ſane pertingit à Garizim ad Galgala, ut notum Euſebio altiſque Geographis ſacris. Cadit adeo argumentum Doctorum Solymitanorum* Sota *f. 21. c. Quinimo eoſque crevit pertinacia Eleazari & nonnullorum Rabinorum, magis ex odio Samaritarum, quam propter phraſin Legis* מול הגלגל: *cui neque Euſebius Epiſcopus Cæſareæ Palæſtinæ, neque Epiphanius ortus Eleutheropoli, aliique Eccleſiaſticorum erant obſiſtendo: quinimo aſſererent prope Jerichunta, longeque à Sicimis, ſtetiſſe ævo Joſue* Garizin & Ebal, *contra fidem omnem bonorum viatorum ſcriptorumque, etiam Sacrorum: adeoque Samaritas à manu finxiſſe hoſce montes, aut nominibus non ſuis eos dediſſe. Veruntamen Sicimitæ, Benjamino Judæo, & mox Breidenbachio Chriſtiano ex alloquio referentibus, rite ſeſe affirmabant* ὁλοκαυτῶν *ſuper Joſue Aram Garizitanam,* על המזבח שבנו בהר גריזין מהאבנים שהקימו בני ישראל כשעברו הירדן. *De loco tamen, quo aram illam ex ſacris Jordanicis inſtauraverat Joſue, graviſſime altercati ſunt per omne ævum Samaritæ & Judæi. Horum enim exemplaria Hebraica verſioneſque prorſus omnes, tam Deut. c. 27. 4. quam Joſuæ c. 8. 30. declarant,* ᾠκοδόμησεν ὁ ἰησοῦς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιζὴλ, בהר עיבל. *Nec aliter legerat Flavius iſte Judæus, ἐπὶ τῇ τοῦ γιζήλου ἴσῃσι τῶν ἡμιτειῶν ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι. lib. 5. Orig. c. 1. §. E contra, Pentateuchum Hebraicum* τῶν σαμαρειτῶν, *Syriacum, Arabicum, Græcumque: item Chronicon Samaritarum, eorum Commentaria Biblica, atque etiam Exomologeſis nuper ad nos tranſmiſſa à Neapoli Paleſtina, Altare verbis diris boniſque inſcriptum, & refugientis Jordanis ſpolia in meliore cacumine montis* διαφήνου *miro conſenſu collocant ex Deut. c. 27. 4.* στήσατε τοὺς λίθους τούτους, ὃν ἐγὼ συντέλλομαί σοι σήμερον βαίεγαιζίμ, وعلي جبل בגריזים, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ, καὶ οἰκοδομήσεις ἐκεῖ θυσιαστήριον. *Aut verbis Abulphetachi Chronographi Samaritani,* في ذلك الوقت بنا מזבח حجارة في جريزيم كما قال الله تعالي واصعد عليه صعايد. Poſt Hagin dirutam, altare ſaxeum erexit Joſue in Har Garizim, ſicut Deus juſſerat, atque holocauſtis illud adolevit. *Ita quidem ad verticem Garizim à nobili Trajectu contra Jerichunta milliaribus ſexaginta deportabantur ſaxa illa bis ſex, ut perite ſupputant Babylonii f. 44* Synhedrin, *f. 36.* Sota. *Veruntamen lectioni Samaritanæ favet inter Sophiſtas Chriſtianos Procopius ad Deut. c. 27. Idem enim in Joſue actis, Altare in loco maledictionis Gebalo poſitum adnotat* ὃν ἔστι κειμένου. Lapides autem non in monte Gebal, ſed in Garizim collocaſſe, *ait Gazæus*, exemplar habet Samariticum, nec forte abſque ratione. Siquidem ibi benedictiones fieri præcepit, in Gebal vero maledictiones. Ecqui igitur conſentaneum fuerit in hoc altare eſſe conſtitutum? Porro in libro Judicum c. 9. 6, 7. Garizim montem nominat, qui circa Neapolin eſt, quem Samaritæ colunt. Super quo cum conſtitiſſet Joatham filius Gedeonis ſuperſtes, execratus eſt eos, qui regem præ ipſo creaverant Abimelech Gedeonis filium ex ancilla, qui fratres ſuos interemit. Niſi quis adſerat Eſdram, aut Scripturarum S. Collectorem, ſive alium quempiam fuiſſe, qui nova nomina ex ſuæ gubernationis locis traducta iis locis impoſuerit. Quemadmodum Jeruſalem vocat, quæ antiquitus Jebus vocabatur; Bethleem item, quæ Euphrata. *Pariter Origenes in Tomis ad Joan. c. 4. 19.* οἱ μὲν γὰρ σαμαρεῖς τὸ καλούμενον γαιζὶν ὄρος ἅγιον νομίζοντες, ὡς αὐτῷ θεοσεβοῦσι τῷ θεῷ, ὃ μίμημα μωσῆς τὸ δευτερονόμιόν φησιν ἅγιοι δίκαιοι ἀλογεῖν τὸν λαὸν τὸ ὄρος γαιζεῖν. *Dein idem Adamantius,* σαμαρεῖς εἰκαίως τῷ ἑτεροδόξῳ, ἀκολούθως τῷ μὴ γαιζεῖν διαστῆσαι, ὅτιε ἐμπλοκὴν ἄμετρον ἡ διαίρεσις· εἰκὸς δέ τινα λαβεῖσθαι ἀφ' οὗ τὸ αἱ δεκὰς μωσεῖ ἀλογίαν ἐπὶ τῷ γαιζεῖν γινομένην. *Accedit huc & ὁ χρυσορρήμων ad v. 20.* οἱ παλαῖοι ἡμῶν τὸν τῷ ὄρει τούτῳ εὐσεβοῦντες. τοῖς δὲ τὸ ἀναγραφὴν λέγουσιν. καὶ γὰρ ἐκεῖ φασι τὸ μὲν αὐτὸ ἀναπεπλακέναι. *Inde nomine* montis benedicti טור ברוך *coluiſſe Garizim, ac frequen-*

nem reliquit: leges vero quadrageſimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (aſſidue enim concionabatur) fauſtas eis precationes tradit, & imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, ſed contra præſcripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitavit, quod in ſacro volumine *ſcriptum* reliquit, continens futurorum prædictionem, juxta quam omnia facta ſunt atque fiunt, neque ille quicquam à veritate aberravit. Hos igitur libros ſacerdotibus tradit, ſimul & arcam, in qua decem *illa* præcepta in duabus tabulis ſcripta reconDindicta de Amalecitis capiunda. didit, atque tabernaculum. Quin & populum admonuit, ut cum *Chananæorum* terram deviciſſent, & *in ea* conſediſſent, injuriæ ab Amalecitis acceptæ non obliviſcerentur: ſed, facta in eos expeditione, pœnas repoſcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum eſſent in deſerto. Occupata Chananæorum ſtirps delenda. vero Chananæorum terra, omnique ejus multitudine ut par eſt deleta, aram exſtruere *juſſit* ad ſolem orientem verſam, non procul ab urbe Sicimorum inter montes duos, Garizæo quidem ad dextram Exſecrationes & benedictiones è montibus Gebal & Garizim. Deut. 27. poſito, ad lævam autem eo qui Gibalus nuncupatur: diviſumque exercitum in ſenas tribus ſuper duobus montibus ſtatuere, & una cum illis Levitas & ſacerdotes. ac primum quidem illos in Garizæo fauſtiſſima eis apprecari, qui religionis Dei ſtudioſi eſſent & cuſtodiæ legis, neque ea quæ dixiſſet Moyſes rejeciſſent; *ſex* alias vero *tribus* bene illis ominari, & rurſum his precantibus priores acclamare: deinde itidem tranſgreſſoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda & ſancienda ſuccinentes. Fauſtas autem precationes & earum exſecrationes ſcriptis conſignavit, [1] ut earum diſciplina nullo unquam tempore intermitteretur. Quas ſane [2] moriens etiam aræ inſcribi juſſit ex utroque latere, ubi etiam populo denunciat ut ſtans ſacrificet & holocauſta offerat, & poſt illam diem nunquam aliam victimam *ei* imponeret: non enim eſſe licitum. Hæc igitur Moyſes inſtituit, atque gens Hebræorum his conſentanea pergit facere.

νόμως δὲ [r] ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένως ἀναδίδωσι, περὶ ὧν ἐν [s] ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τῆς δὲ ἑξῆς ἡμέρας, [t] συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ καταράς ὅστις τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους [v] τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· [x] ἣν καταλέλοιπεν [y] ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προόρησιν [z] ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν κιβωτὸν εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ [a] κατέθετο, [b] καὶ τὴν σκηνήν· τῷ τε λαῷ παρήνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ὅτε τῆς ἐρήμου [c] τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν [d] Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ὑπὲρ τοῦ Σικίμων [e] πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, [f] Γαριζαίᾳ μὲν τῷ [g] ἐκ δεξιῶν κειμένῳ, τῷ δὲ ἐξ εὐωνύμων [h] Γιβάλῳ προσαγορευομένῳ· μεμερισθεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ὑπὲρ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆσαι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ [i] πρῶτα μὲν τοὺς ὑπὲρ τῷ Γαριζεῖν χρωμένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν παραδάζασιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ προαγορευσαμένοις, εὐφημεῖν ἢ τοὺς ἑτέρους, καὶ τούτων πάλιν ἐχομένων, τοὺς προηγημένους ἐπαινεῖν· [k] ἔπειτα τοῖς κατὰ ταῦτα πεπραχόσι καταράς τίθεσθαι, ὑποφωνοῦσας ἀλλήλαις ὑπὲρ κυρώσεως τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς καταράς [l] αὐτῶν, ὡς μηδέποτε [m] ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε τοῦ πλησίον ἑκατέραν, ἣ καὶ σήμερον [n] φησὶ τὸν λαὸν θύσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν [o] οὐκ ἐπινενοηκέναι ἱερεῖον ἕτερον· ἃ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς [p] τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

μέ. Τῇ

---

quentaſſe Samaritas Macriſius Arabs teſtatur in hiſtoria Cairenſi, ان طور بريك هو الموضع الذي خاره الله ون كوره في التوراة بقف اله اجعل البركة علي طور بريك. *Atque hæc hactenus.* BERN.

r Ἔτι πρότερον] Ἑτῇ πρ. τ. γεγραμμένως *Busb. Hen. & Vat.*

s Ἑτέρᾳ γραφῇ] Vide p. 228. in fine.

t Συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν,] Συνεχὲς γὰρ ἐξ. *Big.* (συνεχῶς *Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* συνεχῶς ἐξεκλησιάσας *Epiph.* HUDS. Sic. 3. Reg. 8. 1. in Jeremia ἐξεκκλησιάσθη. quid ſi ſit pro ἐξεκλησίασθη. Plutarchus à καθαφημίζω derivat καθαπεφημισμένον. COCC.

v Τὰ ἐπ' αὐτοῖς] Τὰ σὺν αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.*

x Ἣν καταλέλοιπεν] Ἣν κὰ καθὰ. *Big. & Samb.*

y Ἐν τῷ βιβλίῳ] Ἐν βιβλίῳ σὺν τῷ ἱερῷ *Big. Samb. Vat. & Epiph.* Videſis *Deut.* 32.

z Ἔχουσαν] *Baſ. & Gen. ἣν κὰ καταλέλοιπεν σὺν βίβλῳ σὺν τῷ ἱερῷ, εὑρήσεις εἰσέχουσαν τῶν ἐσομένων Big. & Samb. ἣν καταλέλοιπεν σὺν βίβλῳ σὺν τῷ ἱερῷ, π. π. τῶν ἐσομένων Epiphanius.* Etiam εὑρήσεις εἰσέχουσαν reperias apud *Busb. & Hen.* Tum penes hunc curate διημαρτηκότος. BERN.

a Κατέθετο,] Κατέθεντο *Big. & Samb.*

b Καὶ τὴν σκηνήν·] Κατὰ τὴν σκηνήν, *in tabernaculo* lege. REL.

c Τυγχάνοντας] Τυγχάνοντες *Big. & Samb.*

d Χαναναίων γῆν,] Ita quinque *MSS. & Epiph.* Χαναναίων *Baſ. & G.*

e Πόλεως] Πόλεως ἐμπεριάγειν μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν *Samb. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *& Vat.*

f Γαριζαίᾳ] Γαριζὶν *Baſ. & Gen.* γαριζαὶν *Big. Samb. Busb. & Hen.* ritu epitheti Græcanici deformatum à גרזין *γαριζεὶν*, quo equidem typo ſæpiſſime uſus eſt Flavius in his Originibus. Ita Φαρισαῖοι à פרישין, *viri eximii*, Pollen Iſraelis. Neſcio tamen an γαριζὼν ſcriptum huic Flavio, ſicut alibi γαριζεῖ in caſu liberali. Quinimo γαριζεῖν ſuo etymo ῥαγάδες denotat & διεχισμένα. Hoc ſignificat & גרז & גזר: unde γαζιρεῖν pro γαριζεῖν in verſione Syriaca τῶν μακκαβαϊκῶν. Nam ex una radice creverant duo culmina, Eb'al & Garizin. BERN. Ita ex quatuor *MSS.* edidit *Bern.* Γαριζὶν *Baſ. & G.* Γαριζὶνα *Vat.* quod proxime accedit ad Hebraicum Γαριζεῖν. HUDS. Γαριζαῖῳ *MS.* uti *αι* & *ε* ſexcenties a librariis permutantur. REL.

g Ἐκ δεξιῶν] Ad auſtralem plagam, ut ἐκ λαίων, ubi erat Eb'al, erat ad ſeptentrionem. REL.

h Γιβάλῳ] Τῷ ἢ ἐκ λαίων γιβαλῇ, aut γιβαλὴ, *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed in libro ſequente ex conſenſu codd. ſcribitur γιβήλῳ. Sedes autem dirarum *Hibal*, ſeu *Hebal* עיבל, à capite cano glabroque nomen meruit Quod enim Græci φαλάκρωμα & φάλακρον, Arabes vocant العبال γιβάλ. Manet etiam adhuc monti huic *albor* ſterilis nota execrationis veteris, aut verbis Benjamini erronis והר עיבל יבל יבש באבנים וסלעים. Καὶ πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ γαριζεῖν *Big. Samb. Hen. & Busb.* Verum hi omnes libri quinti c. 1. ἐπὶ τῇ γαριζεῖ, à formula Attica γαριζὼς. Quinetiam ut à locali עברים, Onceloſus, Sirique alii producunt עבראי ἀναβατὰς, *tranſitoria*, eadem dialecto hic Judæus γαριζᾶα effecit de גרזין. BERN. Videſis *Munott.* ad l. V. c. 1. §. 19.

i Πρῶτα μὲν] Πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν in quinque *MSS.* verum in libri quinti c. 1. §. 19. ἐπὶ τῷ Γαριζεῖ, è formula Attica Γαριζὼς.

k Ἔπειτα] Ita edidit *Bernardus.* ἔπειτα κὰ ταῦτα τοὺς π. *Baſ. & G.* ἔπ. κὰ ταῦτα π. *Big. Samb. & Vat.* ἔπειτα τοῖς πεπ. κὰ ταῦτα ἀρὰς τίθεσθαι *Hen. & Busb.*

l Αὐτῶν,] Αὐτὸς in quinque *MSS.*

1. *Ut earum diſciplina*] *Ut in perpetuum cuivis eas diſcere liceat*, vertit *Gelenius.*

m Ἐκλιπεῖν] *Sambuci* manus altera: altera ἐκλίπῃ, cum *Baſ. Gen. & Big.* Solebant enim viri Athenienſes, ſicut Angli hodieque facimus, correptim loqui, tempori ſimul orique parcentes, adeoque accentus vocabulorum retrahere, πώπῳ, órator, &c. BERN.

2. *Moriens etiam aræ inſcribi*] Al. *tandem inſcripſit &c.* Interpretationem noſtram vocis ἐνεγράψεν defendit *Bonfrerius* ad *Deut.* c. 27. p. 1021. mox *Gelenius* reddit, *qua populus eſt ſtare.*

n Φησὶ τὸν λαὸν] Vocem φησὶ non agnoſcit *Vet. Interpr.*

o Οὐκ ἐπινενοηκέναι] Ita *Big.* οὐκ ἔτ' ἐπινενοηκεῖν ἱερεῖον ἕτερον *Samb. & Vat.* οὐκ ἐπινενοηκεῖν ἱερεῖων ἑτέρων *Baſ. & G. Grotius* (ad *Joſ.* c. 8. v. 30.) dicit, *tunc quidem aram iſtam* in ſacrificii uſum *fuiſſe*, in poſterum vero monumenti cauſa *manſiſſe.*

p Τε διέταξε,] Illud τε negligunt *Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

1. *Poſtri-*

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ̃ λαὸν σὺ γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὸ ἀνδράποδα, ὥρκωσε τ̃ νόμων αὐτὸς φυλακὴν ποιήσασθαι· καὶ τ̃ ℔ Θεῷ ἀμφοίας ἀκριβεῖς λογιστὰς [q] ἡγούμενος, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἰκῆ δέος, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυρωτέραν τ̃ τ̃ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀφανίσειν τοὺς. ἀλλ' ἄν τέ τις τ̃ ἐξ αἵματος [r] συγχέειν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντε πόλις, ἀμύνειν [s] αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τ̃ ὑπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθυμοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κ' βέλησιν ἰδίαν τοῦτο γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὲν ὠλήθος ὤμνυεν.

μς'. Ἐδίδασκε δ' αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν [t] τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς κ' πρότερον δεδήλωκα. [v] προεφήτευσε δ' κ' Ἰησοῦς Μωυσέως παρόντος ἔτι· κ' πάντ' ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τ̃ ℔ λαοῦ [x] σωτηρίας ἔν τε πολέμοις κ' κατ' εἰρήνην, νόμους [y] συντεθεὶς κ' τ̃ τ̃ πολιτείας κόσμον συμπορίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅτι προφάσεις "[z] τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν παραβήσονται κακῶν, ὡς "ὄπλων τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν κα- "ταστροφῆς [a] πόλεις, [b] κ' τ̃ νεὼν καταπρησθῆναι, κ' "ven-

45. [1] Postridie autem populo una cum mulieribus & parvulis ad concionem convocato, ut mancipia etiam adessent, adjuravit eos ut legum curam haberent: utque diligentes mentis Dei æstimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conservatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu civitas *quæpiam* reipublicæ eorum institutionem confundere & dissolvere conaretur, eos & publice & privatim ulciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium [2] vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si pœnas sumere non valerent, hoc *saltem* ostenderent, hæc nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem juravit. *Hebræos ad legum custodiam jurejurando adstringit Moyses.*

46. [3] Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, & quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, ut etiam prius declaravi. Josua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc præsente: atque omnia expendens quæcunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret & rectam suppeditaret reipublicæ institutionem, prædixit, prout "numen sibi declararet, eos religione in Deum "violata mala experturos esse, ita ut terra eorum "armis hostilibus oppleretur, & urbes funditus "everterentur, & Templum incenderetur, & ipsi *Docet quomodo sacrificia rite offerrent. Num. c. 28. c. 29. Monet ne gemmis P. M. inconsultis bella gererent. Num. c. 27. Vaticinatur Jesus. Deut. c. 34.*

1. *Postridie autem*] *Postridie vero totam gentem, ne servitiis quidem exclusis, jurejurando obligat vir sanctus, & custoditum ipsos legem sacram. Aut siquis cognatorum suorum, vel urbs aliqua ab hac forte desciscaret, privatim publiceque, quantum possent, ferro & igni vindicatum. Conferes Deut. c. 29. c. 30. cum c. 13. deinde petes corpus δόγματα in* Synhedrin *c. 7. 10. & c. 11. 4, 5, 6. & Talm. Bab. fol. 111, 112. & Maimonidem c. 4. & 5. de Idololatria. Flavius autem phrasi isthac κ' κοινῇ κ' κατ' ἰδίαν, aut jam testium insidias permittit, quod duntaxat in causa plani licebat ex Misna Pharisæa* Synhedrin *c. 7. 10.* כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמנין עליהן חוץ מהמסית. *Aut idem omnino ille intellexit, quod verbis pluribus dixerat Moyses,* כיהרג תהרגנו ידך תהיה בו בראשונה למיתו ויד כל העם באחרנה. *V. L.* Sed statim interficies eum. Sit primum manus tua super eum, manus delatoris. Et postea omnis populus mittat manum. *Unde Auctor Siphræ f. 41. b.* מצוה ביד הנסרה שימות ואהכ" ביד כל אדם. BERN.

2. *Vecordi insolentia elatorum relinquerent.*] *Desperatorum* reddit *Castalio.* Sed (ut inquit *H. Steph.*) ita uti nomine *desperatus*, haud scio an Latinitas concessura sit.

3. *Docuit autem eos,*] *Israelitas insuper docuit ὁ νομοθέτης, quomodo sacrificia recte grate Deo offerrent, Num. c. 28. & c. 29. commonuitque, ne Gemmis P. M. inconsultis bella gererent, Num. c. 27. 21, 22, 23. Vide & l. 3. harum Originum. Recte vero hæc capita τ̃ ἀριθμῶν ad dies ultimos Moysis transfert, eumque capite 31. Deut. connectit Josephus. Utrobique enim agitur de Inauguratione Josue. Superaddes & istis Deut. c. 34. 9. Posthæc prædicit Cortina Dei duci Josue, Moyse tum præsente, quicquid is esset bello paceque gesturus, Num. c. 27. 20. & Deut. c. 34. 9. & c. 31. 14. Mox narrantur longa fata populi Hebræi: tellurem bonam templumque Summi suo crimine haud semel hostibus relicturos; panitentes tamen postliminio ad ea redituros. Sic enim vel à cinere Ædis secundæ adblanditus sibi Josephus, sic catera Judæorum calamitas. Deut. 30. 1, 2, 3. c. 31. à v. 14. & c. 32. à v. 20. ad 44. ubi videndus est Uzielides paraphrastes. Doctores autem Alexandrini v. 44. sic exhibent, κ' ἐλάλησε μωυσῆς πάντας τὰς λόγους ℔ νόμου τούτου, quasi* התורה הזאת, *aut νόμῳ potius sumitur ut solent Musici, εἰς τὰ ὕτα ℔ λαοῦ, αὐτὸς κ' ἰησοῦς (sic & Samarita, Judæus vero* הושע *ὡσίας) ὁ ℔ ναυῆ. Hæc inquam οἱ ὁ'. à v. 24. capitis præcedentis. Inde Doctor priscus in Siphra hunc in modum commentatur f. 54.* והיה משה וישראל מגביהם ראשם לשמוע קול דבריו של יהושע. *Præterea Pharisæi propter Oraculum Num. c. 27. 20.* ונתת מהור לך עליו, Imperties Josue de decore tuo, *hunc Lunæ instar, Moysen tanquam Solem inter Israelitas effulsisse jactant ex adagio vetere, T. Bab.* Baba batra f. 75. פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. *Ubi Glossator perite verecque,* שתרי יהושע היה גביא וכלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו. *Item* Baba cama f. 92. b. *declarant Doctores* μετὰ σοφίας tranftuliſſe Spiritum Sanctum, *i. e.* majeſtatem & ſapientiam *è Scholio*, à ſe in caput Joſue. *Ubi Jarchius,* מלא חכמתו בעין יפה. *Ita & Siphra f. 50. ad Num c. 27 18, 20.* קח לך את יהושע בן נון אין לך אלא לקיחה ומורה בהוריות משיבו רוח הקודש למשה חן לו מתורגמן ליהושע והוא שאל ורורש. *Et mox, v. 22.* ויקח משה את יהושע ויעמד אותם לפני אלעזר הכהן. *Hæc maxime ſpectat nota plane Rabinica Hieronymi noſtri* Manſione extrema. Jeſus Moyſi in monte ſuccedit, & diſcita Lege, quæ ſpiritualiter offerre debeat in Eccleſia. Primum, quid per ſingulos dies: deinde quid Sabbato, quid in Calendis, quid in Paſcha, quid in Pentecoſte, quid Neomenia menſis ſeptimi, quid in Jejunio ejuſdem menſis die decimo, quid in Scenopegio decimo quinto die dicti menſis. *Quaſi doctiſſimus Presbyter olim legiſſet acroama* Synhedrin *Babylonii, quod hoc compendio refert* Siphra f. 60. d. למה נסמכה פרשת יפקור יהוה לפרשת הקרבנות מלמד שאמר לו הבה" למשה ערך שאתה מפקדני להפריד עליהם איש פקור שלא ימרו בי ושלא ימידו את כבודי. *Pariter Criticus quidam Judæorum,* פלמה מארת משה והוקר חסדי יהושע מאה מזל עליה מן אלתפסיר. *Denique quis neſcit apophthegma Phariſaicum initio* Abot, משה קבל התורה מסיני ומסרה ליהושע, *unde pendet ipſa ratio ac momentum* τ̃ δευτερώσεως, *unde Rabiniſmus.* BERN.

t Τεκμηρίῳ] *Epiphanius* temere, ἀξιοῖεν τεκμηρίῳ χρώμενοι. Laudat enim Flavius jus illud valde eximium & familiæ Aaronicæ honorificum, Num. c. 27. 21. ועל פיו יצא, κ' ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτοῦ (ἐλεαζὰρ φησὶ ℔ θεσπίσαι εἰς μάχην) ἐξελεύσονται, κ' ἐπὶ τῷ ῥήματι αὐτοῦ εἰσελεύσονται αὐτὸς (ἰησοῦς) κ' οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδὸν, κ' πᾶσα συναγωγή. Quinimo fœdere Gabaonitico satis sensit ipse Imperator c. 9. 14. suæ historiæ, quam imprudenter Oraculum Pontificale neglexerat. BERN. Id est, signo ex sanctissimo illo oraculo *Urim & Thummim* capto, quod describitur *Num.* c. 27. v. 21. Hac de re *Schotanus* in *Bibliotheca Historiæ Sacræ*, tom. 2. p. 345.

v Προεφήτευσε] *Baſ. & Gen.* multum tribuentes Joſue. Verum *Epiphanius* legerat προεφ. ℔ κ' ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ὁ ℔ μωυσῆς πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Big. & Samb.* προεφ. ℔ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. *Hen. & Busb.* προεφήτευσέ τε κ' ἰησοῦς μωυσέως παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν. Quid si isthæc alternemus, προεφήτευσε ℔ κ' ἰησοῦ μωυσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c. BERN. Ita cum *Baſ. & G.* niſi quod diſtinxerim poſt ἔτι, & κ' addiderim. *Epiphanius* legerat πρ. ℔ κ. ι. μ. παρόντος. ὁ ℔ Μωϋσῆς πάντ' atque ita edidit *Caſtalio*, niſi quod κ' ὁ Μωϋσῆς habeat pro ὁ ℔ Μωϋσῆς. in quinque *MSS.* (*Coll. Voſſ. & Big.*) πρ. δ. κ. ι. μ. παρόντος. ἔπειτα πάντ' ὅσα ποιήσειν [ποιήσειν *Big. & Samb.*] ὑπὲρ &c. Quid ſi (inquit *Bern.*) isthæc alternemus, πρ. ℔ κ' Ἰησοῦ Μωϋσῆς παρόντος. ἔτι πάντ' ὅσα &c.

x Σωτηρίας] Aliter paulo *Big. Samb.* & *Epiph.* σωτηρίας ἔν τε πολέμοις κ' κατ' εἰρήνην· νόμους τε συντεθεὶς κ' τ̃ τ̃ πολιτείας κόσμον συμπορίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ ὁ θεὸς, ὅτι &c. Ibidem *Busb.* & *Hen.* breviter μωϋσῆς προεῖπεν ὅσα συμβήσεσθαι ἔμελλε τῷ ἔθνει. Burius noſter mutavit μεθοδικὸν in συμπορίζων. BERN.

y Συντεθεὶς] Συνθεὶς. COCC.

z Τὴν πρὸς αὐτὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* τὴν αὐτὸν θρ. *Baſ.* τὴν αὐτῆ θρ. *Gen.* τὴν αὐτῶν θρ. edidit *Caſtalio*, atque ita legendum eſſe conjecerat *Burius.*

a Πόλεις,] Τὰς πόλεις *Vat.*

b Καὶ τ̃ ναὸν] Typographi priores manu cæca, κ' τ̃ ναὸν καταρχιθῆναι, κ' καταρραθέντας. Certe à Nabuchodonoſoro, Antiochorum Illuſtri, T. Veſpaſiano, atque demum ab Ælio Hadriano patratum novimus; quicquid de gente ingrata tamdiu

"venditi hominibus ſervirent, nullam ex calami-
"tatibus eorum miſericordiam capturis, ipſos au-
"tem, cum hæc paterentur, fruſtra pœniten-
"tiam acturos eſſe. Deus tamen, qui vos crea-
"vit, civibus veſtris & urbes & Templum red-
"det. Fore autem amiſſionem eorum non ſemel,
"ſed ſæpe.

Moyſes, abs rebus humanis aſcenſurus, addit animos Joſue de Chananæa ſubigenda, totique genti benedicit. Tum etiam carmine Deum celebrat. Deut. c. 31. & 32. & 33.

47. [1] Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum, utpote Deo conatus ejus omnes adjuvante, & univerſæ multitudini bene ominatus, "quoniam, inquit, ad majores noſtros "diſcedo, & Deus hanc mihi diem diſceſſus ad "illos præfinivit, gratias quidem illi vivus adhuc "& apud vos præſens me habere profiteor, cum "pro veſtri cura, quam non ſolum pro malorum "veſtrorum depulſione geſſit, ſed & bonorum do-"natione; tum quod mihi opitulatus eſt laboran-"ti, & in magna animi ſolicitudine verſanti pro "veſtrum in melius mutatione, ſeque nobis in o-"mnibus propitium præſtitit. potius autem erat i-"pſe qui & nobis ad ea aggredienda præivit, & exi-"tus largiebatur *felices*, me duce vicario utens, & "miniſtro beneficiorum, quibus populum veſtrum "afficere voluit. Pro quibus æquum eſſe exiſtima-"vi, ut Dei potentiam, cui etiam in poſterum vos "curæ eritis, decedens prius collaudem: & ipſe "utique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ-"que *illud* in memoria relinquens, quod vobis con-"venit eum venerari & honorare, & leges, o-"mnium, quæ vobis dedit & propitius manens ad-"huc daturus eſt, munus pulcherrimum, *conſtan-"ter* ſervare. Equidem *noſtis* quam gravis hoſtis "ſit etiam homo legiſlator, dum leges ei lædun-"tur & temere ſpretæ jacent. Nolite autem Deum "vobis ob leges neglectas ſuccenſentem experiri, "quas ipſe conditor vobis dedit.

Genti univerſæ oboritur ploratus. Deut. 38.

48. Hæc autem Moyſe ad vitæ exitum loquuto, & futura etiam unicuique tribui cum fauſtis omi-

[c] πραθέντας δηλοῦσιν ἀνθράσιν ὀδένα λήψομένοις οἶκτον
"ἐπὶ τ συμφοραῖς αὐτῶν, μεταγνόντι δ' αὐτὰς ἐπὶ μη-
"δενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μέντοι Θεὸς, [d] ὁ κτί-
"σας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέροις ἀποδώσει κ τ
"ναόν. ἔσεσθ δ τῶν τότων ἀποβολὴν οχ ἅπαξ, [e] ἀλλὰ
"πολλάκις.

μζ'. [f] Παρορμήσας δ τ Ιησοῦν ἐπὶ τὰς Χαναναίας
στρατιὰν ἐξαγαγεῖν, ὡς θεῷ συνεργοῦντ ὅις ἂν ἅπι-
χειρήσῃ, κ πᾶσαν ἐπιφημήσας τῷ πληθύν, "[g] ἐπεὶ,
"φησὶ, πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, [h] κ θεὸς
"τοῦδε μοι τοῦ ἡμέρου τ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε,
"χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι κ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ
"προθυμίας τε τ ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς
"μόνον τ [i] ἡμετέρων ἐποίησατο κακῶν, ἀλλὰ κ δωρεᾶς
"τ κρειττόνων· ὅτι τε πονοῦντί μοι [k] κ κ' πᾶσαν ἐπί-
"νοιαν δ ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμ-
"βάνοντι σωηγωνίσατο, [l] κ παρέχειν ἐν ἅπασιν αὐτὸν
"ἑμενῆ ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἵν' ὁ κ τῷ ἀφίγησιν
"αὐτῶν δίδᾳς, κ τὰ τέλη χαιρίζομέν, ὑποστρατήγῳ
"χρώμενός [m] μοι, κ ὑπηρέτῃ ὧν τ ὑμέτερον λαὸν διερ-
"γετεῖν ἠβούλησεν. [n] ἀνθ' ὧν προθυμηθῆναι τῷ θεῷ
"δυνάμιν, ᾧ μελήσῃ κ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλ-
"λαττόμενον καλῶς ἔχειν ἡγησιμίαν· αὐτός τε τούτῳ
"ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδὰς, κ [o] καταλείπων εἰς
"μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε κ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον
"[p] ἡμῖν, κ τοὺς νόμους [q] πάντων, ὧν τε παρέχηκε κ
"μένων εὐμενὴς ἔτι παρέξει, δώρημα κάλλιστον φυλάτ-
"την. ὡς [r] δεινὸς μὲν ἐχθρὸς κ ἄνθρωπ νομοθέτης,
"ὑβριζομένων [s] αὐτῷ τ νόμων κ μάτην κειμένων. θεῷ
"δ μὴ προσθείητε χαλεπαίνοντ ὑπὲρ ἀμελημένων
"νόμων, ἃς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

μή'. Μωϋσέως δ ταῦτα πρὸς πλῆθος βίᾳ φήσαν-
τ, κ μετ' εὐλογίας ἑκάστῃ τ φυλῶν προφητεύσαν[t] τος

diu præſagierat Moyſis pectus ſanctum & ſapiens. Ut Deut. c. 28. à. v. 48. & à v. 24. c. 29. Præ cæteris vero jam verſabantur ob animum Flavii illa omina Deut. c. 31. 16, 17, 20, 21, 27, 29. necnon carminis graviſſimi verſus 20, 22, 26, 35, 43. BERN. Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Vat.* & *Editis* κ τ νεὼ καταπεμφθῶσιν.

c Πραθέντας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* καταπραθέντας in *Editis*. Certe id patratum novimus, quicquid de gente ingrata præſagierat Moyſes: ut *Deut.* c. 28 v. 48. & c. 29. v. 24. Præ cæteris vero jam *Joſepho* ob animum verſabantur illa omina *Deut.* c. 31. v. 16. uſque ad v. 43.

d O κλίνας ὑμᾶς,] Ita *Big. Samb. Baſ.* & *Gen.* Tum etiam *Epiphanius*, ὁ μὲν τοι θεὸς, φησὶν, ὁ κλίνας ὑμᾶς. Libenter emendarem ὁ μὲν τοι θεὸς οἰκτίσας ὑμᾶς, *quare miſertus veſtri Deus*: niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελημένων νόμων ἃς αὐτὸς γνησίους ἔδωκε. Vel, ut cecinit vatum ſummus c. 32. 6. הלא הוא אבין קנך הוא עשך ויכננך, οὐκ ἔτός σε πατὴρ ἐκτήσατό σε κ ἐποίησέ σε κ ἔπλασέ σε. BERN. Οἰκτίρας ſolus *Vat.* atque ita emendarem, inquit *Bern.* niſi paulo infra itidem inculcaſſet, ἀμελημένων νόμων ἃς αὐτὸς γνησίους ἔδωκε.

e Ἀλλὰ πολλάκις.] Nam hoc unicum Rabbini pro hæreditate nepotibus ſuis relinquunt, obſtinato ſperare. BERN.

f Παροξύνας] Ita *Big.* & *Samb.* in *aliis* παρορμήσας & παρομήσας.

1. *Tum Jeſum cohortatus ad exercitum in Chananæos educendum,*] *Moyſes denique abs rebus humanis protinus aſcenſurus*, [*nam mortis ſuæ diem noverat*) *addit animos Joſue de Chananæa ſubigenda, totique genti ſolenniter benedicit. Tum etiam carmine longe optimo, quod inter mortales unquam conditum, Deum Maximum Optimumque concelebrat. Leges hæc Deut. c. 31. & 32. & 33. Jus Moſaicum δῶρον κάλλιστον poſt Evangelium Jeſu Chriſti; qui & illud obſervavit, ac vita ſua ſolus Hebræorum integre expreſſit.* * *Poſtremo ad animoſum & grande illud Epiphonema Legiſlatoris, ἀτρέμα ἰοεσὰ μεὶ καμῶκα, Deut. c. 33. 29. ſtatim oboritur ploratus nationis univerſæ. Quinvero virum conſtantis ſatis animi, jamque à ſeculo properantem lamentis ſuis aliquantum morantur, & ſecum miſcere lacrymas cogunt. Unde eum ſcripſiſſe confingunt Talmudici caput ultimum Legis* בדמע *ſtillis oculorum ſuorum. Tum populo ſe forte continente, ad montem Abarin, qui trans fluvium imminet Jerichunti, ipſum deducunt Senatus cum Eleazaro Joſueque. Mox dimiſſis cæteris, dum in clivo Pontificem & Imperatorem vir Divinus amplexu oſculiſque impertiret & valediceret, nube repente circumfuſa, in convallium quandam abripitur & ſepelitur. Quippe tam ſanctum & præclarum virum hinc fuiſſe virum ad ſuperos tranſlatum & inſertum, ne forte crederemus, de morte ſua in S. Pentateucho ipſe dixerat vel decies, ut Johannes Deuterotarum gloria ſupputavit, Num. c. 20. 12. c. 27. 14. Deut. c. 1. 37. c. 3. 24. & c. 4. 21. & c. 31. 2, 14. & c. ult. 1, 2, 3, 4, 5. Id tamen patrabant Nebuntis accolæ Idumæi, ſepulchri licet Moſaici ignari, idolo vultus radioſi, πυρράκτε μ, inquit Artapanus, κ κομήτε. Παραπλ γὰρ, ſic Philo, τ μωυσέα κ' τ θ θνατὰ αὐτῷ καιρὸν κ τάδε κ' ῥῆσιν (credis?) πρὸς τ λαὸν λέγοντα. Ἀνδρὶς σεμνύνωμαι, ἐπεὶ τῷ θεῷ συνὼν ἤδη κ τῷ γήρᾳ· χρόνον μὲν, ὑνομίσθην, οὐ μὲ δ ζῆν ἀπελθεῖν, ὑπολείπομαι κ νῦν τὰ διὰ τέλους πρὸς ὑμᾶς. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοὺς ὑμετέρους ἀγαθοὺς, προθυμούμενος δ' αὐτῷ, ᾗ ἔμαθεν ἀθανατίζων, πάντες ἐπόνθ δεδακρυμένοι. ἀπαναζομένη δ αὐτῷ κ τ ἐλεάζαρ κ τ Ἰησοῦ, κ προσομιλοῦντ αὐτοῖς ἐπ δ ὄχους δ ἀέρα, νέφος αἰφνίδιον ὑπὸ αὐτῷ στὰν [Ita ſane in montibus Sineo Itaburioque aliquando contigiſſe certius ſcimus] ἀφανίζ καθ' τινα φάραγγ. Iterumque Glycas p. 160. ἀφεὶς λοιπὸν κ τὰ δ ἱστόρηκε. κ γὰρ ἀληθὲς ὀργὴ, *Deut.* c. 32. 49. ἐτελεύτησεν ὁ μωυσῆς, ᾗ μὴ ἀλλὰ γῆρας, ὡς σημαίνει φησὶν. Petirat Moſeh & Debarim Rabba *adhuc cauſam tertiam injiciunt p.* 51. *propter Ægyptium à Moyſi zelota olim trucidatum.* BERN.

g Επεὶ, φησὶ,] Ἰδοὺ φησὶ ſoli *Busb. Hen.* & *Zonar.*

h Καὶ Θεὸς] Καὶ ὁ Θεὸς *Vat.*

i Ημετέρων ἐποιήσατο] Υμετέρων legerat (quod & vult *Cocc.*) *Vet. Interpr.*

k Καὶ κ' πᾶσαν] Ita in *Ed. Genev.* κ κ' πᾶσαν ἐπὶ νῦν *Baſ.* & *Vat.* κ κ' πᾶσαν ἐπινοῆσαι *Big.* κ πᾶσαν ἐπινοῆσαι (*Voſſ.*) *Samb.*

l Καὶ παρεχειν] Καὶ παρέχειν ἅπασιν ἑαυτὸν ὑμῖν ἑμμενῆ *Big.* & *Samb.*

m Μοι, κ ὑπηρέτῃ] Ἐμοὶ *Samb.* & *Vat.*

n Ανθ' ὧν] Ανθ' ὧν ἁπάντων προσθυμηθῆναι legerat *Epiphan.* ὧν προσθυμηθῆναι *Samb.* & *Vat.* HUDS. Fortè προσθυμηθέντας. COCC.

o Καταλείπων] Lege καταλιπὼν. COCC.

p Ημῖν,] Υμῖν ſoli *Samb.* & *Epiphan.*

q Πάντων,] Ita *Vat. Samb.* & *Vet. Interpr.* τιμᾶν πάντων ὅντε *Big.* τιμᾶν ὄντε *Baſ.* & *G.*

r Δεινὸς μὲ] Δεινὸν *Big.* & *Samb.*

s Αὐτῷ τ νόμων] Eleganter. αὐτῶ *Gen.* contra cæteros. Hoc autem Tmema & præcedentia quædam ita contraxit in Annalibus ſuis Zonaras. μωυσῆς δ πολλὰ παραινέσας, κ νόμους δὺς ἐν βίβλοις κ τ σφετέρας πολιτείας διάταξιν, κ στρατεύσας κ' τ ἀμαληκιτῶν στελλάρχ, ὥσὲ τ φυλακῆς τε τ νόμων ὅρκοις ἀπαγτήσας αὐτὸς, κ τ δημαγωγὸν Ἰησοῦν καθιδρύσας ἐπὶ τὰς χαναναίας στρατεῦσαι· ἰδὺ φησὶν, πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, τῷ δὲ μοι δῆ τῷ ἡμέραν τ πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισεν ὁ θεός. BERN. Ita *Samb. Vat.* & *Baſ.* αὐτῷ *G.*

t Τὰ

[c] πᾶ ϗ ἡμησόμενα, τὸ πλῆθ@ εἰς δάκρυα πρέπεσεν· ὡς ϗ τὰς γυναῖκας [v] στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθ@. ϗ οἱ παῖδες ἢ θρηνοῦντες ἔπι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τ ἀρετῆς αὐτ ϗ μεγαλουργίας παρ' αὐτῶ τῶ ἡλικίαν σωίεσαν. ἰῶ ἢ κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις ϗ πρεσβυτέροις ἔστιν [x] ἄμιλλα τ λύπης. οἱ μὲν γὰ εἰδότες οἵᾳ [y] στρατηγ κηδεμόν@, πρὸς τ μέλλοντ@ ἀπορῶσιν· τοῖς ἢ ϗ πρὸ [z] τότ τὸ πένθ@ ἰῶ, ϗ ὅτι μήπω καλῶς τ ἀρετῆς αὐτ [a] γευσάμενοις ὑπολείπεσθαι συμβαίνειν αὐτ. τῶ δ' ὑπερβολῶ τ ἔξ πλήθους οἰμωγῆς Ϲ τ ὀδυρμῶν [b] τεκμήροιτ' ἄν τις ἐκ ἔξ συμβάντ@ τῷ νομοθέτῃ. κἀ γὰ πεπεισμέν@ ἅπαντα τῷ χρόνῳ [c] μὴ δεῖν ὅτι μελλήσῃ τελευτῆ καταφεῖν, ὡς κ' βίᾳ βλήσειν αὐτὸ παρὰ θεσ ϗ [d] νόμον, ὅτι τοῖς ὑπὸ ἔξ λαοῦ περαθεμένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. [e] παρουσιάζοντ' δ' ἔνθεν ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντ' δεδακρυμένοι. ϗ Μωϋσῆς τὰς μὲν πόρρω τῆ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε· τὰς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτῷ [g] δακρυστὸν τὸν ἀπαλλαγὸν ἐπομένους. οἱ ἢ ϗ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κ' βίᾳ σιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὸν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν [h] αὐτὰς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία πρέπεμψεν αὐτὸν, ϗ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ@, ϗ ὁ στρατηγὸς Ιησοῦς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει [i] τῷ Αβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετ· τοῦτ δ' ὑψηλὸν Ιεριχοῦντ@ [k] ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τ Χαναναίων ϗ πολείσην [l] παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτὸ καταβῆναι· ἀπέπεμπε τῶ γερουσίαν. ἀσπασαμένη ἢ ϗ τ Ελεάζαρον αὐτὸ ϗ Ιησοῦ, ϗ προσομιλοῦντ@ [m] αὐτοῖς ἔτ, νέφος [n] αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸ στάντ@, [o] ἀφανίζεται κατά τιν@ φάραγγ@. γέγραφε δ' [p] αὐτὸν ἐν τ ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

nibus vaticinato, in lachrymas prorumpit multitudo, ita ut etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin & pueri magis etiam plorantes, ut qui ad ægritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem ejus rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam ætas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu juvenes inter & grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce & præfecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero & de eodem luctus erat, & quod ab eo, virtute ejus nondum bene guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus & lamentationis magnitudinem ex eo conjicere quod Legiſlatori accidit. Quamvis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere *quenquam* mœrore dejici ex interitu futuro, ut qui id ex voluntate Dei & naturæ lege pateretur, ea tamen quæ à populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eò proficiſceretur, ubi erat è conſpectu evaniturus, cum lachrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes jubebat, ut qui longiùs quidem aberant quieti manerent, manu *id* innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lachrymabilem facerent. Illi vero etiam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, ut eum arbitratu ſuo è vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collachrymantes. Solus autem ſenatus eum, deduxit, & Eleazarus pontifex, & Jeſus imperator. Ut vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus è regione Jerichuntis ſitus eſt, aſcendentibus eum Chananæorum terram optimam & ampliſſimam præbens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum & Jeſum amplecteretur, & adhuc cum eis ſermones conferret, *mox*, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis ejus magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

49. [1] Vi-

[t] Τὰ ϗ ἡγησόμενα,] Τὰ ἡγούμενα *Big.* & ſecunda manus *Samb.* Nam prior appoſuerat τὰ ϗ ἡγούμενα, ſicut *Baſ.* & *Gen.* excuſum. *Epiphanius Schotanuſque* τὰ ἡγησόμενα, *futura.* Conſulendus & Uzielides cap. ultimo Legis. Legerat enim Flavius de eo vaticinio ſublimiter diſſertantem Philonem p. 696. ἐπειδὴν τὸν σύνδεσμον λύσειεν ἥμερον εἰς ὕφορον τέμενος, ϗ τ ἔνθεν ἀπολιπὼν βίον ἀπαθανατίζοι· μεταλλαγεὶς ὑπὸ πατρὸς, ὃς αὐτὸν ἐνέφυσε σῶμα ϗ ψυχὴν εἰς μονάδ@ ἀνεσοιχειοῦτο φύσιν, ὅλον δ' ὅλων μεθαρμοζομέν@ εἰς τὸν ἐλιοειδέσθον. τότε δὴ καθοχιεῖς, οὐκέτι συλλόγοις ἀθρόῳ πανὶ τῷ ἔθνει θεατίζειν ἔοικεν, ἀλλὰ ϗ κ' μέρ@ ἑκάστη φυλὴ τοὺς μέσους ϗ ἡγεμόνας αὐθις ἀπεκνεομένη. οὐ τοι μὰ ἤδη συμβέβηκε, τὰ ἢ πρόδηλα. διότι πίστις τ μεῖζον ἢ τ προγεγονότων τελείωσις. ἥμισυ γὰ ἀφιερώσεις ϗ τοῖς ἀορίστοις ϗ μάλιστα ὁ τοῖς μητρῴοις ἡμέραις, ϗ βαλσαμάτων πολυτρόποις ἰδέαις, ϗ τ πρὸ τ βίου ἐπιτηδευμάτων ἀμυθήτοις ἀφορμαῖς, ὅσπερ τινα κλῆρον ἀφιερωλὼ λόγων ϗ χρησμῶν σύρειν. BERN. Ita placuit edere cum *Epiphanio* & *Caſtalione*, probante *Schotano*. τὰ ϗ ἡγούμενα in *Editis*. τὰ γινόμενα *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. Videſis *Philonem*, p. 696.

[v] Στερνοτυπουμένας] *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* στερνοτυπουμένους *Big.* & *Samb.* Proba ſunt omnia hæc, & tertium στερνοκτυπουμένας: Attica etiam omnia. BERN. Στερνοτυπουμένας *Vat. Big.* & *Samb.*

[x] Αμιλλα τ λύπης.] Ita *Samb.* Atticorum more. leniter efferunt *reliqui.*

[y] Στ ρατιᾶ κηδεμόν@,] Στρατιᾶς *Samb.*

[z] Τότε τὸ πένθ@] Τῶτο πένθ. *Vat.*

[a] Γευσαμένοις] Γευσαμένοι, ὑπολιπέσθαι *Samb.* γευσαμένοι ὑπολιπεσθαι *Big.*

[b] Τεκμαίροιτ'] Ita *Big. Samb. Epiph. Burius*, (*Cocc.*) *Schotanuſque.* in *Editis* τεκμαίρεται, aſſentiente *Caſtalione.* τεκμήραιτ' rectius *Hen.* & *Busb.* BERN. & HUDS.

[c] Μὴ δεῖν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & forſan *Vet. Interpr.* vel μὴ δεῖ τινα. In *Editis* μηδέν.

[d] Νόμον,] *Gen. Big.* νόμων *Baſ.* manuſque prior *Samb.* νόμῳ *Epiph.* cenſorque cod. *Samb.* Cuncta illa ſenſum commodum ferunt. Præſtant etiam correctione Cl. Boſii θεῦ κ' φύσεως νόμου. BERN.

[e] Παρουσιάζοντ'] Παρουσιάζων in *Editis.*

[f] Δ' ἔνθεν] Δ' ἐντεῦθεν *Samb.*

[g] Δακρυστὸν] Ita *Big.* εαρυστὸν τὸν ἀπ. *Samb.* & *Vat* δακρύειν τὸν ἀπαλ. *Hen.* & *Busb.*

[h] Αὐτὰς ἐν ἀλλήλοις] *Hen.* & *Busb.* ἑαυτὰς. *Epiphanius* abunde, ἑαυτὰς ἐν ἄλλοις δακρύοντες, ϗ ἀπιόντα ὀφθαλμοῖς ἀμφεβόλοις ἐ φορῶντες. BERN.

[i] Τῷ Αβαρεῖ] *Samb. Busb.* & *Hen.* ut τῷ γαιαζεῖ. *Baſ.* & *Gen.* τῷ ἀβαζεῖ, ab Hebræo עברים הר הנבו, aut juſte הר העברים ἀβαρείμ. Græce diceretur τὸ πέραιον, mons Jordani imminens ad *Trajectus.* Latiſſime enim fugerat Jordanes hinc inde ab Arca Domini pæne in maria Galilæum Mortuumque; unde appellantur numero merito αἱ ἀμφάσεις, הינברים, ubi trajecerant copiæ Hebraicæ. Plures etiam הרי יערים viſuntur in Moabitide: heic autem præſertim indicatur clivus *Phaſga*, ſive ut Reubenitæ maluere *Nabo*, qui Moyſen mortalibus abſtulit, ſuaviſſimæ urbium Jerichunti præter flumen oppoſitus. BERN. Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* τῷ Αβαρεὶ *Baſ. G. Aliique.*

[k] Αντικρὺς κεῖται,] Κατ' ἀντικρὺ κεῖται *Big. Samb.* & forte *Epiphan.* ἀντικρυς κεῖται *Baſ. Gen. Busb.* & *Hen.* BERN.

[l] Παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* παρέχων in *Editis*, *Aliiſque.*

[m] Αὐτοῖς ἔτι,] *Busb.* αὐτοῖς ἔτι. *Samb.* ἔτι duntaxat. Tres alii cum *Hamartolo* & *Epiphanio* αὐτοῖς ἔτι. BERN.

[n] Αἰφνίδιον] *Baſ. Gen. Glycas* & *Hamartolus.* αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν *Big.* (*Vat.*) & *Samb.* αἰφνιδίως ὑπὲρ αὐτῷ *Busb.* & *Hen.* Subjicit tamen *Michael Siculus*, ὁ μὲ ἱσοπικὸς ἐστι, ὅτε μυθολογῶν ὕστω φαίνε. Iterumque ille p. 160. ἄφοις λοιπὸν ϗ τὰ ἱστόρια. ϗ γὰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐργῷ ἐτελέσθη ὁ μωυσῆς· ὁ μὲν ἀφ' ὑψηλοῦ, ὡς αὐτὸς φησιν. BERN.

[o] Αφανίζε] Prudenter hæc *Flavius.* nam, ut *Glycas* poſt *alios* adnotat, ὁ συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τῷ αὐτῷ τελεσθῆναι ἡμέρας καθ' ἡλον, ἵνα μὴ τὰ ὄπισθεν ὑπόνοιαν λαβόντες οἱ τ μόχον προσκυνήσωσιν αὐτά. Videſis *Allatium* ad *Euſtathii* Hexaëm. p. 310.

[p] Αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς] *Busb. Hen. Baſ. Big.* & *Samb.* At vero eodem animo, γέγραφε δ' αὐτὸν *Gen. Burius*, *Geleniuſque.* γεγράφασι δ' αὐτὸν, ἵνα μὴ, *Zonaras* percaute. Epiphanius etiam ita acceperat verba Flavii. Hunc itaque Archæologum forte an ſeduxit ars Philonis, cujus ſub calamo grandeſcunt omnia, colliculique in magnos aſſurgunt montes. Quippe ex tota vita Legiſlatoris, præter alia argumenta utriſque uſurpata, facile intelligas quantum à Joſepho diſtat Philo, à ſcriptore prudenti ac docto Sophiſta Alexandrinus, qui eloquentia Iſocratis, & Philoſophia Peripatetica ignorantiam ſuam ſermonis, rituum, reliquæque plurimæ eruditionis Hebraicæ, Judæus licet, paſſim redimere contendit. Ait ergo ille de ultimo capite Legis, quod doctores, ex Judæis quam Chriſtianis,

Eſdræ

Moyses obiit primo die mensis Adari, anno XL. *ab exitu ex Ægypto.*

49. [1] Vixit autem omnino tempus viginti & Esdræ vel Scribæ consimili post Moysen tribuunt, atque simul τὸ κύμβρον probe demonstrat: θαυμαστιώταζον ἢ τὸ τέλος τ ἱερῶν γραμμάτων. ἤδη γὰρ ἀναλαμβανόμενος ἐπ' αὐτὰς βαλίδιος ἐσως, ἵνα εἰς τ ἀρχαιον δρόμον ἀλανὴς διιπόμενος, καταπανσθεὶς ἐπιθειάσας ζῶν ἔτι, τὰ ὡς ἐπιθανὼν ἑαυτῷ προφητικῶς δεξιῶς, ὡς ἐτελεύτησε μήπω τ λόγιον σας· ὡς ἐτάφη μηδενὸς πυθομένου, δηλονότι χερσὶν ὑ θνητᾶις, ἀλλ' ἀθανάτοις δωκάμεσι. ὡς δεῖ σὺ τάξω τ προπατόρων ἐκπεδούθη, τυχὼν ἐξαιρέτε μνήμας, ὁ μηδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων· ὡς σύμπαν τὸ ἔθνος αὐτὸν ὅλον μιᾶς δακρυρροῦν ἐπένθησε, ἴδιον ἢ κοινὸν πένθος ἐπιδεξάμενον ἕνεκα τ ἀλέκτε ἢ σοῦ ἕνα ἕκασον ἢ σοῦ ἅπαντας δύσεις ἢ κηδεμονίας. τοιοῦτος μὲν ὁ βίος τοιαύτη ἦ ἡ τελεύτη ἔ βασιλέως ἢ νομοθέτε ἢ ἀρχιερέως ἢ προφήτε μωϋσέως. ἀφ' τ ἱερῶν γραμμάτων (saltem ex interpretatione Græca) μνημονεύεται. Audi jam quid ex hoc paragrapho fecerit Johannes Annalista. τὸ ἦ πλῆθος ἐδάκρυε, ἢ ἐν ὁ θρῆνος αὐτῶν ἀποκλητος, ἢ τοιοῦτος ὡς ἢ αὐτὸν μωσεῖ σκνικηθῶαι τῷ πάθει, ἢ προειδεῖναι δάκρυα. προδυμίᾳ δ' ὅτι ἔμελλεν ἀφανὴς ἔσεσθαι, εἰποῦς πᾶσις κοπτόμενοι· ὁ ἦ τὰς μὲ πέρυσι τῷ χειρὶ καταστέων, μῆνι σκέλους. μόνη δ' ἡ γεροσία προῆπιμπτεν αὐτὸν, ἢ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρ, ἢ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς, ἕως ἐπὶ τὸ ὄρος ἦλθε καθαυ. ἐπὶ κορυφῇ φαργᾶ, ἣ ἐστι ἢ ἀπέναντι ἱεριχώ· ὅθεν ἔδειξε αὐτῷ κύριος τὴν γῆν. ἣν ἡμεῖς οἱ κληρονομήσαμεν οἱ μοὶ ἰσραήλ. ἐπὶ ἦ τὸ ὄρος τοῦτο ἐλθών, ὑψηλὸν τυγχάνον, τὴν μὲ γεροσίαν ἀπέπεμψε. τ δ' ἐλεάζαρ ἢ τ ἰησοῦν ἐπήγειρε ἢ προσομιλῶν αὐτοῖς, νέους ἀθρόον ἀπελαύειν αὐτὸν, ἐ χθὲς ἀφανὴς. γεγράφασι δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, ἵνα μὴ δι' ὑπερβολὴν τ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς τολμήσωσί τινες εἰπεῖν ὡς ἀπτεθείη). Prudenter autem dixit Flavius de viro illo mortis quam vitæ admirandæ, ἀφανίζει) καθ' ὅν φάσκων. Nam ut Glycas post Basilium, Theodoretum, Procopiumque; aliosque adnotat, ὃ συγχωρεῖ ὁ θεὸς τῷ αὐτῷ τελευτῶν χθὲς καθάπαξ, ἵνα μὴ τὰ ὅσα σκεύη λαβόντες οἱ τ μαχον προσκυνήσωσιν, θεοποιήσωσιν αὐτά. BERN. *Al.* αὐτόν. A Josepho diversus abit Cl. *Huetius* in Dem. Evang. Pr. 4. §. 10.

q Τὸν πάντα] Τὸν ἁπαντα *Vat.*

1. *Vixit autem omnino tempus viginti & centum annorum:*] *Obiit vero Moyses Neomenia mensis Adari, qui respondet Dystro Macedonum, anno* XL. *famosissimæ Exodi, suique regiminis uno mense minus, qui luctui tanti Principis datus, ætatis suæ anno* CXX. *Vir ingenii incomparabilis, vultus angelici, prudens, facundus, affectuum suorum arbiter ac dominus, dux belli, quales paucissimi: Prophetarum plane summus, & dignissimus hominum apud Deum aut ad hos vice Dei fari, Dei familiaris, teste Pollione, quod est versu antepenultimo Legis,* אשר ידעו יהוה פנים אל פנים: *primus inter quinque Satrapas Christi triumphantis, imo Magni Messiæ simillimus Act.* 3. 22. *miraculorum pollentissimus artifex: Æthiopum forte, terror certe Ægyptiorum, Arabum, gentiumque Chananæarum: Scriptor antiquitate, fide ac sapientia longe celeberrimus. Legumlatorum Princeps & Canon: fons Theologiæ etiam Græcanicæ, Chronologiæ, Historiæ, Cosmographiæ,* Chron. Alex. *p.* 180. *& G. Syncell. p.* 143. *omnisque scientiæ: Judæorum denique, Samaritarum, Ethnicorum, Christianorum, Mahommedanorum, ac mortalium omnium, quotquot unquam ejus scripta legerint, desiderium & admiratio. Idem ἀνὴρ θεῖος εὐξαμένος ὀνομαστότατος, Eumenio laudante:* πρῶτος σοφὸς, *Eupolemo: quocum etiam Tabernaculum Dei deseruit Nubes Gloriæ, Rabbinis priscis adnotantibus Siphræ f.* 54 *b. Hunc equidem Principem ac Prophetam Christo solo minorem impense Flavius Josephus ambobus libris contra Grammaticum Alexandriæ: sed amplissime omnium hunc collaudavit in* Demonstratione Evangelica *doctissimus & pissimus Huetius, gloria magna Neustriæ. Hic ergo desinit* התורה, ὁ νόμος, *opus Pentateuchum Divini Moysis. De die emortuali tanti doctoris ductorisque unum Matthathiaden, virum studiosum veri, & ordinis Hieratici, & (præcipuum) in Archivis Ædis qui diu assederat, tot scholis vel seculis miserorum Rabinorum haud vereor anteferre. Præteribo igitur errorem Calendarii Seldeniani, ubi Legislatoris obitu notatur quintus dies Adari; præteribo pravum calculum correctionemque Petiti in Eclogis. Is enim hoc jejunium in Nonum Adari differt. Josephus, quod heic & supra vidimus, Calendis Adaris à rebus mortalium Moysen suum abstulit. Judæorum reliqui hebdomada aliam vivendi viro Dei concedunt. Quinimo vetustior multo fertur & receptior hæc ῥαδιοπαραδοσις, quam viri docti existimant, quamque omitti prorsus deceat. Diserta sunt in hac re, si genuina, quæ verba legimus in* Megillat Taanit: *nisi arbitrarer potius propter Gemaram Solymitariam ad Masictam* תענית *f.* 66. *a. aliaque ob argumenta, non multum veteris libelli laudatique Jurisconsultis Urbis hucusque servari, aut sub vetere titulo aliena, Hebraica scilicet; cum fragmenta indubia prisci istius voluminis dialectum Jerosolymitanam omnino ferant. Insuper in medio libello, ubi exponuntur calamitates, quæ dies anni obscurarant Judæis, ne verbum offendas de luctuosa morte Moysis. Docet autem Megilla* משנה, *verbis quidem Hebraicis interpolata* בשבעה באדר מת כשר רבינו, ז״ך ζ. ἀδάρῳ τίθνηκεν ὁ μωσῆς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν: *hunc adeo diem numerat ille libellus inter jejunia Legis ipsius* מן התורה, *non decreti Rabinici. Verum constat ex Talmudis utriusque Jeros. f.* 66. *a. & Bab. f.* 68. *idque* κατὰ τὸν ἀποδοθέντα τῇ ἀκύλᾳ, *& ex Iad, Samag, Arba turim, cæterisque Juris compendiis, Jejunia Catholica* תעניות לכל ישראל *fuisse duntaxat quatuor, suis temporibus definita à Zacharia vate c.* 8. 19. *Sed casubus eadem & infortuniis suis notata ab Hieronymo Asceta ad* διδασκαλοφρόνων, *ac si recens venisset è concessu Gemaristarum Solymitariorum, quibuscum sane diu ille versaverat. Instaurabatur igitur sex aut septem hinc seculis, post Talmuda equidem collecta, quanquam R. Samson in* Jalcut, *& G. Gaul minus reverentius & antiquius de eo reputarint, Jejunium*

μϑ. Ἐβίωσε ἢ [q] τ πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι ἢ ἑκατὸν,

Moysis die VII. *& illud Esthere die* XIII. *Adari, quæque super quatuor illa commemorat* Megilla Taanit. *Ejusdem plane Commatis habeo* Chronicon Mosaicum, דה״ של משה, *cujus fine legitur* בחרש יב״ בו״ מת משה רבינו. *Neque vero fidenter insistam verbis* מא׳ השבט יצ׳ שביעה באדר פטירת משה Legendæ de obitu Mosis, לו׳ ימים ובאותן ימים פירש התורה לישראל ובשביעה באדר מת Diebus autem 36. à Neomenia Sebati ad diem septimum Adari populo Hebræo jus idem expoluit, qui tulerat: protinusque eodem die ab humanis excessit. *Fabulam enim istam compactam video aut interpolatum ex Talmudo Babylonio, Siphræ, aliisque veteribus libris, præsertim ex* Debarim rabba, *cujus ultima folia cum* Petirat moseh כ״ף לעזיו, *præter quædam episodia ingenio malo nescio cujus passim intrusa. Unde non plus dimidia editionis Gaulminianæ sapit priscum Commentarium* τῷ ἀπάλῃψιν ἢ μωσέως, *ut Tanchuma, Samuel Nachmanides, aliaque nomina Talmudica ostendunt. Vetustius itaque argumentum de die ipso Moysis discedentis, jejuno tamen an liberali non dico, nec minus quam tredecim seculorum fama nobile Traditionem sive Baraetham huc accommodant Patres Babylonii,* Cidduſim f 38 *ubi de* XL. *annorum cibo agitur.* בו׳ באדר מת משה. *Statimque iidem illi,* ופסק מלירד והיו מסתפקים ממן שבכליהם יצ׳ ששה עשר בניסן תניא אירך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מנין שכו׳ באדר מת משה. *Deut. c.* 34. 7. *Jos. c.* 1. 1, 2, 10, 11. *& c.* 4. 19. צא מהן לב׳ ימים למפרע הא למדת שבו׳ באדר מת משה ומניין שכו׳ באדר נולד משה, Constat adeo retro numeranti à die decimo Nisani, quando *ex Deut. c.* 31. 2. Jordanem Josue trajecerat, dies XXXIII. septimo Adari stare obitum Mosis. Natum autem fuisse eundem septimo die Adari colligitur ex Deut. c. 31. Hodieque habeo annos CXX. כי יהוה יושב וכוכלא שנותיהם של צדיקים מיום ומחרש לחרש *Idem etiam retulit Ismaelus ab ore Gamalæ Tanæi. Iterumque Babylonii Cod.* Sota f. 12. b. אמר כר בו׳ באדר מת משה ובו׳ באדר נולד משה, Inter diem septimum Adari, quo cœpit vivere Legislator, quo & desiit, & sextum Sivani fatium intercedit trimestre, quod docet Mar Zutra celebris Gemaristi. *Sextus autem dies Sivani expesito ad Nilum Moyse quam data Lege Hebræa notabilis. Quinimo paria legimus in Tosaphtha* Cidduſin *sive Appendice, quam adtexuit operi Judæ principis R. Chias, ejus discipulus & διδάσκαλος, seculis nec duobus minor Josepho historico.* שכון המן שלקטו ביום שמת משה בו אכלו היסב משביעה באדר ועד שהא עשר בניסן שלשים וט ימים.עד שהקריבו העומר בגלגל לא פסק הכן ר׳ אליעזר בן עוריה אומר ובשבעה באדר פסק הכן מלירד אותהיום מת משה ובששה עשר בניסן כלא מה שכירן שנ׳ ויאכלו מתבואת הארץ כנען בשנה ההיא. *Eleazarus itaque Azariæ, altique Pharisæi tempore Hadriani, septima Adari Legislatorem ereptum fuisse mortalibus traditione acceperant. Amoræis autem & Deuterotis supradictis succedit sententia & ætate proximus Jonathan ille, cujus interpretatio legitur Dent. c.* 34. 5. *hisce verbis,* בשבעה יומין לירחא דאדר אתיליד משה ובז׳ יומין לירחא דאדר אתכניש כנו עלמא על נשיקת מימרא דיי׳, Datus est Moyses, idemque post CXX. annos sæculo ablatus ἐκ ἀπαταμοῦ θεοῦ λόγα, Hebraice על פי יהוה, quod est, Deo volente, die septimo Adari κ. *Similiter Seder Olam rabba, cui altam vetustatem tribuunt Judæi: certe, quæ jam inde adferimus, ex Chronicis Josis Chelphatidæ sub Marco Antonino conditis, non serius derivantur.* A calendis Sebatis, *Deut. c.* 13. מא׳ בשבט יצ׳ ו׳ באדר פירש משה רבינו התורה ארז כל התורה כולת וששה בו יאמר הבה אל משה הן קרבו יביך למות בו באדר, usque ad sextum Adari Legem totam expoſuit apud Ecclesiam Hebræam ὁ νομοθέτης. Sexto autem Deus ipsi indixit, prope est fatalis dies, ô Moyses! *Deut. c.* 31. 14. Quare luce sequente is è vivis discessit. *Et post pauca ejusdem cap.* X. Tres illi pastores populi Hebraici periere anno uno porius quam mense: Maria Nisanis decimo die, Aaron Neomenia Abi, & Moyses denique Adari die septima, damnorum tertium triplexque, דמשה רבינו בשביעה באדר וגו׳. *Sequuntur porro eadem in eodem capite, quæ supra è Tosaphtha memoravimus de manna simul cum Moyse Hebræis ablata Adari septima luna. Idem porro à Rabinis didicerat annis ablinc* DCCL. *Eutychius Alexandriæ, Georgiusque Homædida ab eo,* ومات موسي في سبعة ايام من ادار وهو برمهات Annus, *ajunt illi,* XL. ab Exodo perimit tres fratres; Mariam sexta die Nisanis, cui ex parte sua congruit Pharmuthi *in anno fixo Alexandrinorum.* Aaronem vero P. Max. Neomenia Abi, qui mensi *stato* Mesori respondet. Abstulit denique Moysen septima die Adari, qui incurrit in mensem *Alexandrinum* Phamenoth, sive *prolatione Arabica* Barmehat. *Deinde ex menologiis Judæorum idem tempus hauserant Mohammedani. Præ cæteris enim illorum doctissimus Masudius in Canone suo Astronomico, quantivis pretii opere, inter jejunia Judaica notat,* ادار صوم موت موسي, Septimum Adari jejunio adfligit obitus Moysis. *Pari modo Macrisius in historia Memphitica,* في اليوم السابع صعد موسي الجبل فقبضه الله هنالك واخفاه ولم يعلم احد منهم قبره ولا شاهوه وكان ابن وفاة موسي وبين طوفان سنة, Die VII. Adari, ubi montem ascenderet Amramides, Deus ibi eum abripuit, clamque Hebræis condidit. Hoc contigisse fama est anno 1626. à diluvio Noachi. *Idem historicus capite de* دموة, *templo celeberrimo Judæorum in Ægypto, natum etiam Moysen refert,*

τὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, [r] ὃς μὲν Μακεδόσι Δύστρος καλούμενος, [s] Ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν, νομι-

centum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto uno menſe. At deceſſit ultimo anni menſe, qui vocatur à Macedonibus quidem Dyſtrus, à nobis vero Adarus, & *quidem* novilu-

fert, في يوم سابع من شهر ادار سنة ثلاثين ومايتة وكدخول يعقوب علي يوسف, Adari die ſeptimo, anno 130. à deſcenſu Jacobi. *Adde his ex Zohari paraſis* Hucca & Truma, *ſeptima die Adari ſub veſpera Sabbati diſparuiſſe Moyſen è populo ſuo*, משה כת ביום ז' אדר ואהרון ביום ח' אב ומרים ביום ו' ניסן ובלם בשנת הם ולא נקברו יחד לטובות ישראל יוסף ומשה וחזיר מתו ביום שבת בשעת המנחה. *Quoniam vero iſta Commentaria Jochaides nunquam viderat, licet hoc credant recens circumciſio, adſcribam potius verba Abraami bar Chia, qui ſex retro jeculis claruit ob ſcientiam Aſtrorum:* משה רבינו הוא השביעי לאברהם הקדושים ונולד אחר לז' שנים למיתת לוי שנת אלפים ושסח ליצירת ביום רביעי שבעה ימים לאדר כאשר כתב ר' א' בר חייה הספרדי, *Moyſes ſeptimus* ἐκ πάντων, (*ceteri fuerant Adamus, Enochus, Noachus, Abramus, Iſacus, & Jacobus; quanquam Legiſlator ſeptimus etiam genere emicuit ab Abramo fonte ipſo Hebraiſmi, quod Demetrius hiſtoricus noſque omnes novimus*) *natus eſt ille feria quarta die ſeptimo Adari anno* 37. *poſt obitum Levis, & ab orbe condito anno* 2368. *Denatus autem idem die eodem, ut tota fatetur Rabinitas. Quinimo de feria Moyſis abeuntis ferebatur olim inter Babylonios* Sota c. 1. σάββατον ἦν ἡ ἐξόδια τοῦ Μωσέως, σάββατον μὲν ἐκ δυοῖν, אותו שבת של דיוונוי. *Quippe Moyſes dux erat Iſraelis mane, veſpera Joſue. Caterum circa annum Domini noſtri* 1180. *in honore erat Abraamus Davidis, qui* ἐν τῷ ἰωβηλαίῳ (*ſic enim interpretor* ספר הקבלה, *ad mentem magni Epiphanii*) *ait de Conditore Legum Hebraicarum*, נפטר משה רבינו ביום שבת בערב המנחה בו' באדר בשנה שנים תפט', Obiit Moyſes VII. die Adari poſt meridiem, qui erat Sabbatinus, annoque creati mundi 2489. *à Tiſri ſupputato. Ita Abraamus veterum* Agadot *excuſſor. Hoc demum agmen claudat Zacuthus optimus Chronologus Judæorum:* ומת משה בנשיקה על פי יהוה ככתוב אחרן אחיו בשנת מ' בחדש אדר בן' באדר בחצי חיום בעצומו של יום שנ' בעצם היום הזה שבת ויש מדרש אחר שאומר בעש' והיתה זאתהשנה שנת אלפים ותפת ליצירת, Experavit itaque Moſes anno mundi 2488. ſub meridie Sabbati, quod incidit in diem VII. Adari. *Quandoquidem vero, ut Sophiſtæ Babylonii ultro fatentur*, 33. *dies à Jordane tranato ad Moyſis obitum* τὰ σφαγήματα *computati, huic calamitati diem Adari ſeptimam referant, erroris perveteris (ut videtis) & pertinacis fundum indicaſſe ſufficiat. Joſephus tamen unus ex mille Judæis ſcriptoribus verum diem dixit obitus Moſaici, Adari primum. Statuit adeo Flavius ſpatii ſupradicti totos dies* XL. *concinne Menſem luctus exegerat. Inde ſex dies Ducis excitatio & exploratorum pericula conſumunt. Tum exercitus propter fluvium admotus, triduo luſtratur. Deinde luce decima Niſanis itinere lato ſiccoque Jordanem trajicit. Idem ſane intervallum exigit methodus libri Joſue c.* 1. 1. *c.* 2. 1, 2, 3. *c.* 3. 1, 2, 5. *& c.* 4. 19. *Alibi autem perſtrinximus, quam bene conveniat inter Hieronymum noſtrum & Ris Lacis, alioſque Phariſaicos* Taanit f. 9. *T. B.* & Siphre f. 54. & Petirat Moſeh *de mente Zachariæ vatis c.* 11. Tres paſtores uno menſe ſuccidentis, Mariam, *inquiunt*, Aaronem, & Moyſen. Quo enim menſe moriebatur ſoror, decretum erat cœlitus, ne fratres Chananæam unquam intrarent. *Aut, quod maluit Gemariſta*, cum Moyſi ſimul evanuere tria magnalia trium illorum Prophetarum, puteus perennis, & nubes gloriæ, & nimbus mannæ. *Verum Commentariorum Miſnicorum proœmio ex Traditione quaſi certiſſima, imo ex Siphre f.* 63. *b. commentario antiquiſſimo, refert Moſes Maimonis de Moyſe Maximo*, Poſt exactos 36. dies, qua legibus oretenus explicandis, qua calamo deſcribendis vel ad XIII. exemplar, meridie ſeptimo Adari diſceſſiſſe protinus in Abarim montem, indeque ad cœlos confeſtim avolaſſe Deo miniſtratum, corpore nedum exuto; *quod ne Michael Archangelus aſſerere auſus eſt*, περὶ τοῦ μωσέως σώματος. תם טלין על אלגבל פי נצף נהאר סאבע אדר עלי מא צחה אלנקל פכאן דלך כותה פי הקא לעד מנא איאה ואלחיאה פי חקה למא אדתקי אליה והכרא קאלו משה רבינו לא מת אלא אחר כן עלה אל ההר בחצי עלה ומשמש במרום. היום השביעי לחדש אדר כפיו אשר דקרקה הקכלה וגו'. *Dignum plane commentum ingenio Philonis ac Cabaliſtarum, ſed adverſans ſacro Deuteronomio c. ult. v.* 6. ἀμαυρόᾳ ὁτιοῦν. *Scio quidem Scriptoribus Eccleſiæ noſtræ cum Græcis tum Latinis valde placuiſſe Tranſlationem corporis Moſaici, & inter hos quandoque B. Hieronymo. Nam is tandem ad Matth. c.* 17. *fingere maluit in nobiliſſima illa Metamorphoſi* Eliam de cœlo *in Italyrium* deſcendentem, reſurgentem ab inferis Moyſen. *Veruntamen Enochum etiam Eliumque mortalitatis ſuæ exuvias in terris clam nepotibus tum olim reliquiſſe, meraſque animas Deo auctori reddidiſſe: primumque adeo omnium hominum Jeſum Chriſtum Servatorem omnium, &* τὸ πεφωσφόρον ἐκ τῶν νεκρῶν, *cœlos humano corpore penetraſſe, reclum ego exiſtimo piumque creditu. Docuit inſuper Judas Princeps, utroque Talmudorum* atteſtante, *T. Bab. f.* 13. & *Jeroſ. f.* 17. *c.* Sota, ex S. Scriptura conſequi, quod vix alias liceret dicere, Moyſen quidem animam ſuam efflaſſe apud Nebunta in ditione Rubenica, Deut. c. 34. 1. & Num. c. 32. 38. corpus tamen ejus per quatuor milliaria ſubinde delatum יעל בנבי שבינרת, recondi in partibus Gaditarum. Tantum enim ſonat vaticinium Deut. c. 33. 21. כי שם חלקת מחוקק ספון. Quod in parte ſua, *in parte Gadis, ſic & Hieronymus noſter interpretatur*, doctor eſt repoſitus, qui fuit cum principibus populi. *Clarius adhuc Onceloſus doctiſſimus Legis interpres & antiquus*, Quoniam ibi in hæreditate ſua Moyſes Scriba magnus Iſrael, *ſic Moyſen ſolebant nuncupare Eleazarus ſenior Deuterotarum decus, & D. Simalion Sotæ f.* 13. *b.* ſepultus eſt, qui egrediebatur ante populum & ingrediebatur. *Onceloſum ſequuntur uno animo Uzielides & Paraphraſtes Solymitarius. Recliſſime idcirco dixit Barachias Talmudiſta, capite* 34. *Deut. verſiculoque ejus* 6. *pro ſepultura Moyſis argumentum non unum contineri, ſed* σημεῖον ἐπὶ σημείῳ, סימן בתוך סימן. *Unde urget R. Chamas f.* 14. *Sota*: Imitare tu Deum, *Deut. c.* 34. 6. & humana corpora humo mandato, וקבר אתו אף אתה הבה" קבר כתים שנ' קכור כתים. *Et ante eum conditor Miſnarum* Sota c. 1. §. 9. כי גרול ממשה שלא נתפסק בו אדא המקום קבורתו, Curæ ſuæ exiſtimavit Optimus Moyſen ſepelire, qui ipſe Joſephi Patriarchæ oſſa tam ſtudioſe tam pie ſervarat. *Attamen Deo adeſſe ſemper ſuimus Michaëles, Raphaëles, aliaque ſplendida ſervitia, ſi quid de vita morteve noſtra ille juſſerit. Quapropter non male obſervatum fuit ab Epiphanio Cyprio*, τῷ μὴ γινώσκειν ἄνθρωπον τὸν μωσέως τάφον, σημαίνειν & θεῖα γεγράφθαι· ἃς ἐκεῖ ἀνθρώπων τὸ σῶμα μωσέως μὴ κεκηδεῦσθαι· ἀλλὰ καθὼς ἐβουλήθη ἢ ἀλήθεια, ὧδε ἐν αἰγύπτῳ. *Ex ea opinione fluxum credes, quod in Græcis exemplaribus legatur Deut. c.* 34. 6. καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐν γαῖᾳ ἐν γῇ μωάβ, *mendo quæſito pro* ἔθαψιν αὐτόν: *niſi forte Interpretes Ptolemaici viderant olim* ויקבר, *acceperantve ipſum* ויקבר *tanquam* ἀπροσώπως. *Ne quis tamen miretur, quod huc non ſiſtam de Legiſlatoris reliquiis altercationem Satanæ, eximio nomine Samaelis, quem inter Egregoros recenſet veluſtiſſima fabula* Enochi, Debarimque rabba *merito nuncupat* ראש כל השטנים, ἀρχισαβαήν, *necnon* Petirat Moſeh ὁ πονηρὸς σαμαὴλ ὁ πρῶτος, & *capitulum* XIII. *Eleazari* Serpentis *callida beſtiæ callidiorem* aurigam, *cum Michaele, Defenſore magno & Imperatore Hebræorum, i. e.* שר צבא יהוה, & *in Moyſis Analepſi* שר של ישראל, *ſub quo militabant Moyſes ille & Joſue & Chaſamonæi, Ex. c.* 23. 23. *Joſ. c.* 5. 14. & *Dan. c.* 12. 1. *Malo equidem verſum nonum Judæ Apoſtoli* περὶ τοῦ ἰωσὴ σώματος, בגוף של יהושע, de perſona polluta, *ut Latine loquar, quod eſt*, de habitu minus puro Joſue Pontificis ſummi, *ſaltem interpretari; nam ſic legere abſque exemplaribus Eccleſiæ quis auſit? Ita vero convenient probe Judas & Zacharias vates c.* 3. 2. *itidemque Petrus Apoſtolus. Nam* ῥυπῷ χυείῳ *abundat in Epiſtola altera ejus c.* 2. 11. *contra fidem codicum Orientalium & Occidentalium, quique vetuſtatem præferunt. Quandoquidem vero antiquiſſimis apographis N. T. adnotent literis majuſculis ad nonum Judæ* ΜΩΥΣΕΩΣ ΑΠΟΚΡΥΦΟΝ: *Adamantius etiam* περὶ ἀρχῶν *tertio referat* ἐκ τῆς ἀναβάσεως μωσέως, cujus libelli meminit in Epiſtola ſua Judas Apoſtolus, (*Origenis hæc ſunt*) Michaelem diabolo objicientem, cauſam extitiſſe prævaricationis Adæ & Evæ inſpiratum ſerpentem: *cujus equidem ſimillimum legimus in libro Judaico* de Moyſis obitu, & *in* Zoharo f. 45, c. *Præcipue vero, quia prolixe admodum diſputant bonus Michael Samaelque nefarius tam in* Debarim rabba, *quam in proxime laudato opere* Petirat Moſeh; *litem iſtam Angelicam ad Commentaria noſtra in Panarium Epiphanii, quaſi ad fundum proprium, deferri placet. Interea obtineant, quantum poſſunt, lectio & ſententia communis, vetus, & Cabaliſtis Chriſtianis gratiſſima, non tantum in hoc loco Judæ, ſed & Gal.* c. 6. 15. *Iſtum enim verſiculum Georgius Syncellus Taraſii, & Novi Teſtamenti meliores membranæ, eidem Moyſi Apocrypho tribuunt. Sentio autem ex veteri Analepſi Moyſeos derivatum, ut alia non pauca, ita maxime blandam illam evocationem animæ Moſaicæ* בתי ק' וכ' שנה קצבתי לך וגו', βατὴ, O mea filia, exactis nunc CXX. annis, quos tibi (ait Optimus, qui mox illam oboſculando exhauſit) in corpore iſtius juſti commorari decrevi, egredere abſque mora. Te mox Cherubinis Seraphiniſque inſeram prope Thronum meum. Reſpondiſſe tamen mentem tam ſanctam Moyſis jam in exitu ſolis jubare illuſtrioris, & gloriam Seraphicam, non minorem, adverſus Samaelem carnificem ſpirantis. טוב לי בזה (ſicut in monte ſancto Petrus Apoſtolus) Præſtat heic eſſe; quoniam cœlo lapſi Azas & Azaelis flagitioſe agunt in terris. *Vetus etiam arbitror piumve Epiphonema illud intermorientis Legiſlatoris ad populum ſuum*, אראה אתכם לתחיית חמתם, Rurſus vos Hebræos videbo, quando reſurgent mortui. *Antiquo operis & illa*, Gabrielem, Michaelem patronum Hebræorum, & Doctorem Moyſis ſcribamque eundem cœlituum *Zagzagelem* זגזגאל *in* Rabbot, *aut Zanghielem* זנגיאל *in* Petirat Moſeh, de Moyſe liberando cum lethifero Samaele contendiſſe, & increpuiſſe dæmonem hiſce verbis, רשע אני בוכה ואתה שוחק וגו': eoſdem ſubinde ſplendidiſſimos & curaſſe & deflevisſe funus Moyſis, cœli terræque communem luctum. *Cetera* Petirat Moſeh *aut ſunt momenti levioris, aut otium noſtrum uberius expoſtulant.* BERN.

r Ὑπὸ μὲν Μακεδόνων] Diſcrete *Big. Samb. Hen. & Busb.* Sed *Baſ.* & *Gen.* phraſi rotunda, ὅσοι μὲν μακεδόνων δύσεως καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίας, Non enim ex integro ſolent congruere menſes Macedonum cum Hebraicis. *Samb.* ibidem vocalitur nomen peregrinum ἀδαρεώ. Mox τὸν πάντα ἀνθρώπων *Samb. Busb.* & *Hen.* BERN. Ita in quinque (*Coll. Big.* & *Voſſ.*) *MSS.* in *Editis* ὅσοι μὲν Μακεδόνων Δύσεως καλουμένου, Ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίας.

s Ἀδάρου] Scilicet ultimo anni menſe, primoque illius die, quod (ut inquit Cl. *Uſſerius*) cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quam traditio poſteriorum Hebræorum,

vilunio: & ingenio mortales omnes, qui unquam fuerunt, ſuperans, & rebus excogitatis optime uſus; miræque in dicendo venuſtatis, præſertim cum ad populum loqueretur. Cæterum ita affectionibus imperans, ut ne quidem ulla earum animo ejus ineſſe videretur; & nomina illarum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conſpiceret, quam ex ſeipſo cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita ut quicquid *ipſe* eloqueretur, Deus ipſe loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies ploravit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebræos tenuit, quantus tunc *eos occupabat* Moyſe defuncto. Ipſum vero deſiderabant, non ſolum qui eum experti ſunt: ſed & qui in leges ejus *forte* inciderint, vehementi ejus deſiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti eſſet virtute, conjicientes. Et talis quidem à nobis declaratus ſit Moyſis exitus.

Finis Libri quarti.

νία· σωέσῃ τε τὰς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄφθονα τοῖς νοηθεῖσιν, [t] εἰπεῖν τε καὶ πληθυσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τάτε ἄλλα καὶ τ̃ παθῶν αὐτοκρατῶς· ὡς [v] μηδ' ἐνεῖναί τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτός, καὶ γινώσκειν [x] μόνον αὐτῶν τὼ σωφρονεῖν, [y] ὀνόματα δ' παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπων μᾶλλον ἢ [z] παρ' αὐτοῦ. καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις· σοφήτης δ' εἷς ὡς ἄλλος, ὥς θ' ὅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτὸς λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. [a] πενθεῖ μὲν ἓν αὐτὸν ὁ λαὸς [b] ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους [c] τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν οὐχ οἱ παρόντες αὐτοῦ μόνον· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινῶ ἐποιοῦντο τ̃ ἀπιζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τ̃ς ἀρετ̃ς [d] ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κῆ Μωϋσεῖ τέλος [e] τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ̃ τρόπον.

Τέλος τ̃ βιβλίου τετάρτου.

qui ad ſeptimum diem menſis *Adar* obitum illius referunt.

t Εἰπεῖν] At Moyſes *linguæ* erat *impeditioris*, Exod. 4, 10, & 6. 11. nempe natura ſua (ut dicit *Al. Morus* ad *Act.* 7, 22.) non poſtquam dixit ipſi Deus, *ego ero in ore tuo.*

v Μηδ' ἐνεῖναι] Ita *Baſ. Epiph.* & *Samb.* à manu prima μὴ δεῖν τούτων ab altera. μὴ δ' εἶναι τούτων *Big.* μηδὲ ἓν εἶναι τούτων *Vat.*

x Μόνον αὐτῶν] Μόνω *Vat.*

y Ἐκ δ' παρ' ἄλλοις] Καὶ ἐκ δ' legerat *Vet. Interpr.*

z Παρ' αὐτ̃.] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſpectet ad γινώσκειν. παρ' αὐτῷ *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Πενθεῖ μ̃ ἐν αὐτὸν] *Busb.* & *Hen.* πενθεῖ ἓ αὐτόν. BERN.

b Ἐφ' ἡμέρας] Ἐφ' ἡμέρας MSS. quatuor. Inde delibata crede quæ *Zonaras* ſcribit p. 28. Annalium, ἔδη μὲν τεσσαράκοντα διελήλυθότων ἐτῶν, ἐξόδε τ̃ αἰγύπτε οἱ ἰσραηλίται ἐξεληλύθασι πεντήκοντα ἐνδεκάτων ἡμερῶν, ἀθροίσας τ̃ λαὸν μωυσῆς, ρκ'. ἐτῶν γεγονὼς, τὸ οἰκεῖον αὐτοῖς κατέστησε τέλος. Et deinceps, ἐξίσωσε δ' τῷ ἄλλῳ ζωῇ ἑαυτὸν ρκ'. ὃν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος, ἐνὸς λείποντος μηνός, καὶ ἐπίνθιζεν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας λ'. ταῦτα μθ' φησιν ὁ ἰώσηπος. BERN.

c Τοσαύτη] Ita *Big.* (*Goll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiph.* in *Editis*, *Aliiſque* deeſt τοσαύτη.

d Ἐκ τούτων λογιζόμενοι] Ἐκ τούτου *Vat.*

e Τοῦτον ἡμῖν] *Samb.* & *Epiphan.* τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τ̃ τρόπον. *Big.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδ. τ̃ τρόπον. *Baſ.* & *Gen.* τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω. Subjicit autem *Samb.* φλαβίου ἰωσήπου ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγος τέταρτος. Item *Busb.* & *Hen.* τῶδε ἐχῇ ὁ τέταρτος οὗτος λόγος (*Busb.* ὁ λόγος) χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα. Qui numeri certi ſunt bonique. BERN.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΠΕΜΠΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO QUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιησῦς ὁ στρατηγὸς τ Εβρεχίων, πολεμήσας τοὺς Χαναναίους κ κρατήσας αὐτῶν, [b] τὰς μὲν διέφθειρε, τῇ δ' γῇ καταπληρωχήσας διένειμε τ Φυλαῖς.

β'. Ως, ἀποθανόντ@ τ στρατηγῦ, παραβαίνοντες οἱ Ισραηλίται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπράθησαν συμφορῶν· κ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη Φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

γ'. Πῶς μ τινὰ τῶν καθ' ἡμέραν ἀσεβήσαντας αὐτὰς ὁ Θεὸς Ασυρίοις ἐδούλωσεν.

δ'. Η Δὶς Κενέζ τῦ [c] Αθνιήλ παιδὸς αὐτοῖς ἐλευθερία γιομένη, ἄρξαντ@ ἔτη τεσσαράκοντα, λεγομένη δ παρὰ Ἕλλησι κ Φοίνιξι κεῖται.

ε'. Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ κ δέκα ἔτη· κ ὑπό τιν@ [d] Ηούδ τ δουλείας ἀπηλλάγη, τῷ δεξιὸν ἐπ' ἔτη καθαρχόντ@ ὀγδοήκοντα.

ς'. Ως Χαναναίων αὐτὰς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκ κ [e] Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

ζ'. Οτι πολεμήσαντες [f] οἱ Αμαληκίται τοῖς Ισραηλίταις ἐνίκησάν τε κ τῶν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

η'. Ως Γεδεὼν αὐτὰς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ Αμαληκιτῶν, κ ἦρξε τῦ πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

θ'. Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γιόμενοι Δεσπόται τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

ι'. Περὶ τ Σαμψῶν@ ἀνδρίας, κ ὅσων κακῶν αἴτι@ Παλαισίνοις ἐγένετο.

ια'. Ως οἱ υἱοὶ Ηλὶ τῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαισίνους μάχῃ.

ιβ'. Ως ὁ [g] πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὸ συμφορᾶς, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ιγ'. Ως νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τὰς Εβραίας οἱ Παλαισῖνοι κ τὸ κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον [h] ἔλαβον.

1. *Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.*

2. *Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros* DC. *interempta est.*

3. *Quomodo post hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Assyriis in servitutem tradidit.*

4. *Libertas ipsis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui & principatum per annos* XL. *tenuit, & apud Græcos & Phœnices Judex dictus est.*

5. *Quomodo populus noster rursum Moabitis Octodecim annos servivit, & per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.*

6. *Quomodo Chananæis eos in servitutem redigentibus per annos* XX. *à Baraco & Debora liberati sunt, qui rerum summæ præerant per annos* XL.

7. *Quod Amalecitæ, bellum Israëlitis inferentes, eos devicerunt; regionemque eorum per septem annos afflixerunt.*

8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberavit Gedeon, populoque imperavit per annos* XL.

9. *Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.*

10. *De Sampsonis fortitudine, quantaque mala Palæstinis intulerit.*

11. *Quomodo filii Eli sacerdotis à Palæstinis in prælio cæsi sunt.*

12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, semetipsum de sella dejiciens mortem obiit.*

13. *Quomodo Palæstini in hoc bello, victoriam ab Hebræis reportantes, etiam arcam eorum captam abstulerunt.*

a Εν τῇ πέμπτῃ] *Al.* ἐν τῷ πέμπτῳ.
b Τὰς] Τέτρας μὲν *Big.* & *Samb.*
c Αθνιήλ] Ita è *Vet. Interpr.* & S. *Bibliorum* versione *Syriaca* & *Arabica.* Αθνιήλ *Baf.* Καθαναήλ *Samb.* Hothniel *Hebr.* Γοθονιὴλ LXX.
d Ηούδ] Ita *Samb.* convenienter Hebraïco *Ehud.* Ιωδὰς *Baf. G.* & *Vet. Interpr.* Αὼδ LXX.
e Δεβώρας,] Ita *Big.* & *Samb.* prout in Textu Hebr. in *Editis*, *Aliisque* Δεββώρας. atque ita LXX.
f Οἱ Αμαληκῖται] Illud οἱ ex *MSS.* ut & ἐπὶ in sequentibus.
g Πατὴρ αὐτῶν,] *Al.* πατὴρ, αὐτῶν ἀκ. *pater, eorum audita cal.*
h Ελαβον.] *Al.* παρέλαβον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἕξ.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER QUINTUS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

CAP. I.

Quomodo Jesus, Hebræorum imperator, bello Chananæis illato iisque devictis, illos quidem internecione delevit, terram vero eorum tribubus sorte divisit.

Luctu exacto, & exploratoribus in Jerichunta clam dimissis, Jesus copias Jordani fluvio admovet. Jos. c. 2. & c. 3.

CUM autem Moyses, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatus esset, Jesus, justis omnibus ei persolutis, luctuque sedato, denunciabat ut populus semet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Jerichunta mittit, ut vires eorum & quam ipsi voluntatem haberent, cognosceret. at ille *interea* exercitum per ordines explicuit & instruxit, ut tempestive Jordanem *fluvium* trajiceret. Principes vero Rubelidis tribus convocans, atque etiam qui summæ rerum Gadidis atque Manassetidis *tribus* præerant (nam & parti hujus tribus dimidiæ Amoræam habitare permissum erat, quæ terræ Chananæorum

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας τοῖς Χαναναίοις καὶ κρατήσας αὐτῶν, [b] τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληροχήσας διένειμε ταῖς Φυλαῖς.

[c] ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν περειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ἰησοῦς, ἀπάντων ἤδη [d] τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλους ἐχόντων, καὶ τοῦ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως [e] στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. [f] πέμψας δὲ [g] κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ [h] γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ [i] ἐξέταξε τὸ στράτευμα, ὡς καὶ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ιορδάνην. ἀναπαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς [k] Ρουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς [l] Γαδιδος καὶ Μανασσητιδος προεστῶτας· ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ Φυλῇ τὸν [m] Ἀμορραίων κατοικεῖν ἐπέτρεπτο, [n] τῶν Χαναναίων γῆς [o] ἕβδομον

[a] Τετρακοσίων] Annos υνς' cccclxxvi. i. e. Josuæ an. 2624 50 Judicum, inter obitus Moysis ducis Elisque P. M. intercipi jam consentiunt exemplaria Græca *Big. Busb. Bas. Hen. Samb.* & 1, 2, 3, 6. Bibliothecæ Regis Christianissimi: tum ex Latinis *Bodl. Mert. W.* 2. *Voss.* 1. *Vig. Bal. Cant. Thuan. S. Germani, Regiorum* 8, & 9. Tantum etiam intervallum exposcit Epocha Templi à Salomone fundati, Flavio isto atque S. Paulo supputantibus, quod alibi ostendimus. Ut prorsus insanum sit non credere Josephum ita hujus libri historiam temporibus suis definiisse. BERN. Scilicet Josuæ annos xxvi. & Judicum cccct. inter obitus Moysis Elisque intercipi consentiunt innumera exemplaria, partim Græca, partim Latina.

[b] Τοὺς μὲν διέφθειρε,] Græcorum quatuor, & cum illis moles *Epiphaniana*. τούτους μὲν *Big.* & *Samb.* BERN.

[c] Μωυσέως] Μωσεῖ *Samb.* manus altera, & *Gall.* 1. qui in Bibl. Regia præfert numerum 1051. BERN.

[d] Τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων] Τῶν ἐπὶ Μωσεῖ *Busb.* & *Hen.*

[e] Στρατιὰν] *Samb. Bas.* & *Gen.* Aut ἐπὶ στρατείαν, *ad expeditum*, cum *Big. Tar. Epiphanio, Schotanoque*. Utrumque equidem scriptis veterum pro *expeditione* probatur, hoc frequentius. BERN.

[f] Πέμψας] Πέμψαι τι *Gall.* 1. *Samb. Hen.* & *Epiphanius*. BERN.

[g] Κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα,] *Luctu adeo exacto, & exploratoribus binis,* אנשים מרגלים, *iidem mox* מלאכים, *Jacobo* ἄγγελοι, *Jonathani,* מאללים, *& Arabi* جاسوسين, *in Jerichunta clam dimissis, auxiliis etiam tribuum duarum dimidiæque expetitis, Imperator quinquagies mille milites (sic computat Mattathiades, ad censum Josuæ c. 4. 13. addita forte tribuum Transjordanarum myriade) Jordani fluvio admovet è statione* XLII. *quam Moyses plenè adpellat* ἀπὸ σατὶμ, אבל השטים, *Jos. c.* 2. 1. *& c.* 31. σατὶν *aut* Setim, *passim Josephus* ἀπὸ λὰ, *quod est* אבלה, τὸ πεδίον. *Urbs illa fuit regionis Perææ, ac sortis Reubenicæ, sub monte Phogore, milliaribus Italicis* 7½ *à Jordane distans, totidemque à Philadelphia, necnon* XII. *milliaribus à* Bethjesimot, *quod Scholastici Urbis Sacræ adnotarunt in* Sebiit f. 36. c. *à Liviade denique sex duntaxat milliaribus remota, sicut S. Hieronymus noverat* ἀπὸ πόδα. *Vide illum ad Joelem vatem. Insuper perite, ut solet,* וכינו לכם צידה, *Jos.* 1. 11. *Archæologus explicat,* παρήγγειλεν ἵνα στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος: viatica equidem vasaque sua colligere Hebræos jussum. *Perperite etiam idem posuit, ὡς καὶ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ιορδάνην, pro cruce illa Rabinorum veterum & recentium,* כי בעוד. שלשת ימים אתם עברים הירדן הזה. *Nam in libro Josue quædam ordine non directo referri, nemo non videat præter caput Rabinicum.* BERN.

[h] Γνωσόμενος.] Γνωσομένους *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[i] Ἐξέταξε] Ita *Big.* & *Samb.* ἐξέταζε *lustravit* in *Vat. Hen. Busb.* & *Samb.* ad oram libri. ἐξήγαγε *eduxit* habent *Bas.* & *G.*

[k] Ρουβηλίδος] *Busb. Hen.* & *Samb.* ῥουβάλιδος *Big. Bas.* & *Gen.* Unde *Zonaras,* μεσαναλεσάμενος τοὺς φυλάρχους τῆς τε ῥουβὴλ φυλῆς καὶ τῆς γαὰδ καὶ τῆς μανασσῆ, ὑπεμίμνησκεν αὐτοὺς τῶν ὡς μωσῆν συνθηκῶν. ἦν δὲ ἡ συμβολὴ πενθήκοντα μυριάδες ὁπλίτας ἐπὶ τὸν Ιορδάνην ἀφεσῆναι. BERN.

[l] Γαδιδος] Γαδδος delicate *Big. Samb.* & exemplaria quædam Latina. Rectius γαδιδος *Bas. Gen. Busb.* & *Hen.* γαδδος *Gall.* 2. BERN. Γαδδδος *Vat.* pro quo in *Big.* & *Samb.* Γαδδος.

[m] Ἀμορραίων] Ἀμορραίων *Bas. Gen.* ἀμορραίων *Big.* & *Samb.* Eadem Onceloso ארץ אמוראי *tellus Amorea*; ארץ האמרי viro Divino, *Hen.* & *Busb.* heic ponunt τῆς ἀμορρίτιν ex libro præcedente; & manus recentior ad oram MS. *Samb.* τῆς ἀμορραίων ex Bibliis Græcis petitum. Quid tandem fecerit *Epiphanius*, altera columella docebit. Subinde τῶν χαναναίων γῆς *Gall.* 1. *Epiph.* BERN. Ἀμορραίων *Vat. Big.* & *Samb.* à prima manu, ab altera Ἀμορραίων. *Busb.* & *Hen.* ponunt Ἀμορρίτιν ex p. 209, & 224. Vide etiam p. 24. v. 2.

[n] Τῆς Χαναναίων] *Al.* τῶν Χαναναίων.

[o] Ἕβδομον ὄντων μέρος.] Quid audio? Num Ἀμορραία, regio Emorræorum, id est, transjordanica, pars erat τῶν χαναναίων γῆς; at Josephus ipse distinguit Chananæam, ut & sacer Codex, a regione trans Jordanem. Et quomodo septima pars Chananæ fuit?

μον ὅσον μέρος. [p] Ὑπεμίμνησκεν δὲ [q] ὑπέχοντα Μωϋσῆ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῆτε ἐκείνῳ θεσπροίᾳ, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε θεὶς αὐτὰς καμόσῃ, τῷ τε καινῇ συμφέρουσι παρέχειν αὐτὰς εἰς τὰ θεσπαγγελλόμενα θεσθύμως. τῶν δ' ἑπομένων [r] ὡπλίσας πενταχισμυρίους, ἀπὸ τ [s] Ἀβίλης ἐπὶ τὸ [t] Ἰορδάνῃ [v] ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα.

2. [x] Καὶ στρατοπεδευσαμένου αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν θεσπεσίων τοῖς Χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τά τε τείχων ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον [y] ἔχει τὸ τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τὰ πυλίδων αἱ θεὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθενείαν συνέφερον. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυχόντες, [z] καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις θεσπίκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τὰ ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' ἐκ Διονοίας πολεμίων. ὡς δὲ ἡγουμένης ὀψίας ὑποχωρῆσιν εἰς τι [a] καταγώγιον ἐκ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ θεσήχθησαν δειπνοποιησάμενοι, καὶ θεὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν [b] ἡ Φρουτὶς λάθρᾳ· μιαίνουσα τῷ βασιλεῖ θεὶ δεῖπνον ὅτι [c] κατασκευόμενοί τινες τὰ πόλιν ἀπὸ ἐκ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τ [d] Ῥαχάβης καταγωγίῳ, μὴ πολλῆς τῆς [e] λανθάνειν θεσπούσης ὑπαίρχειν. [f] ὁ δ' Ἰόβης πέμψας θεὸς αὐτὰς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας

pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quæ Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque ut in ejus gratiam, qui ne ultimo quidem vitæ momento eis proſpiciendo defeſſus erat, & propter communem utilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur, armatis quinquagies mille *militibus*, ab Abila ad Jordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2 Cumque fuiſſet *illic* caſtra metatus, repente aderant ſpeculatores, nihil eorum quæ apud Chananæos eſſent neſcientes. Primò enim ignoti totam illorum urbem * ſine metu perluſtrarunt; ac *præſertim* mœnia, quà valida erant, & quà parum tuta illis munimenta, *obſervarunt*; portarumque etiam quænam infirmiores opportunum exercitui præberent introitum. Qui autem forte obvii erant *illos omnia* contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res urbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili *id facere*. Ut vero ſub veſperam hoſpitium ſubierunt prope mœnia *civitatis*, quò perducti erant in cœnam, & jam tum de diſceſſu ſoliciti eſſe cœperunt, regi cœnanti indicatum eſt veniſſe quoſdam è caſtris Hebræorum ad urbem ſpeculandam, & nunc apud Rachabam divertentes magnam ut abdite lateant curam adhibere. Ille vero confeſtim *ſatellites* ad eos mittens, comprehenſos ad ſe adduci juſſit, ut cos tor-

fuit? Suſpicor hic aliud latere. Emoræi populi fuere, uni ex ſeptem populis Cananææ Deut. 7. 1. adeoque Emoræi dici poſſent ἐτέμον μέρος fuiſſe τῶν χαναναίων. REL.

p Ὑπεμίμνησκεν] Ὑπεμίμνησκεν αὐτὸς Zonar. & Vet. Interpr.

q Ὑπέχοντα] Ὑπέχωτο Big. Samb. & Epiphan.

r Ὡπλίσας] Ita Baſ. & G. ὁπλίτας πενταχισμυρίους in MSS. Vet. Interpr. & Zonara. exiguo ſane diſcrimine, Verum Joſephus ſua computatione ad cenſum Iſraëlitarum (Joſ. c. 4. v. 13.) addit forte tribuum Transjordaniarum myriadem. BERN.

s Ἀβίλης] Ἀβέλης Hen. & Busb. & jam Epiphanii Codices. Ita ἀβέλα legimus in Onomaſtico S. Euſebii. ἀβείλης Samb. Big. ἀβίλης Baſ. Gen. & Gall. 1. quibus accedit Stephanus in Ethnicis, ἀβίλη, πόλις ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ. ἄβιλη eadem Antiq. l. 4. c. 8. §. 1. & Abila veteri Interpreti: necnon ἄβιλα, aut ἄβηλα Bell. l. 5. c. 3. exeunte. Nam illa omnia Ebel ſeu Abel, Abela & Abila אבל & אבלה, tam luctum quam planitiem denotant. Jacet enim urbs illa in Araboth Moab, ערבות מואב, Num. c. 33. 49. i. e. Abelſatim in locis planioribus Moabitarum, Hieronymo interpretante: & præſertim Onceloſo, מישר שטים במישריא דמואב, מיסק סיתלם בשטיפותא דשמשׁא, prædium ſitlim ad ſcenas deſertæ. Ita ἀβεὶλ μεγάλα, Chaldæo כחולא מישר 1 Reg. c. 19. 16. LXX. Interpr. Joſephoque Ant. l. 8. c. 7. ἀβέλα, de patria Eliſæi vatis urbe. Et ante hos omnes minorum Prophetarum aliquis ſubſtituit נחל השטים נחלא דאתרא, Convallis Sittim, aut (ut Plinius diceret) Convallis Liviadis; atque vero Jonathan מישר השטים., pro אבל השטים legis. BERN. Eo modo Baſ. G. & Steph. Byzant. Ἀβίλης Hen. Busb. & Epiphan. ita Ἀβίλα Euſebio in Onomaſtico. Ἀβιλὴς Big. & Samb. Eadem Ἀβιλὴ p. 226. in pr. necnon Ἀβίλα aut Ἀβήλα in Bello Jud. l. 5. c. 3. exeunte. Illa autem omnia Ebel ſeu Abel, Abela & Abila tam luctum quam planitiem denotant. Urbs hæc fuit regionis Perææ, ac ſortis Rubeniticæ, ſub monte Phogore, milliaribus Italicis ſeptem ½ à Jordane, totidemque à Philadelphia, à Liviade ſex duntaxat, ut nos docet S. Hieron. Videſis Cellarii Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 435.

t Ἰορδάνῃ] Ἰορδάνου Gall. 1. Hen. & Busb. BERN.

v Ἐξίει] Ἐξιέ Baſ. & Gen. ἰξιέ Epiphan. & Tar. cum quinque Græcorum. BERN.

x Καὶ στρατοπεδευσαμένου] Hebræorum autem par ſub mœnibus Jerichuntis jam ſatis explorate excipit פונדקיתא פונדוקיטיא, nomine ita ambiguo non imperite vertit Jonathan Targumiſta ex Hebraico אשה זונה, רחב הזונה, & האשה הזונה Joſ. c. 2. 2. & c. 6. 17, 24. Nam promiſcuæ maleque famæ ſunt, ſemperque fuerunt hoſpes fœmina & meretrix, καπηλὶς καὶ πόρνη; ſicut diverſoria utraque fornices. Πόρνη tamen placuit LXXII. Int. atque abs his novi Inſtrumenti Scriptoribus, & ſine illis Flavio in hiſtoria patria. Vocabatur autem ea mulier dialecto Chananæa Rachab רחב, quod eſt Laura ſive Euryclea; Rahab S. Hieronymo, atque Interpreti Evangelii Hebraici κατὰ ματθαῖον verſu quinto accurate ῥαχάβ. Joſepho pariter ῥαχάβη flexu Græco, vel ſane Hebraico Syroque רחבה & רחבא. Quippe ῥαχάβη Gall. 1. & ῥαχὼ Apoſtolorum duorum, Clementiſque viri Apoſtolici ex Alexandrina verſione accepta venerant. Illa igitur, qua præſtructis ob Hebræos in ſolario lini faſciculis, quave jactato quod vocant officioſo mendacio, quod tamen culpæ potius dabis & ingenio meretricio cum ſanctis Patribus Eccleſiæ noſtræ, quam referes unquam ad laudem, εἰς πίστιν καὶ ἔργα τῆ ῥαχάβ Epiſtolis Apoſtolorum adeo celebrata, ſicut Grotius audet, adverſus

regis Jerichuntii nuncios protexit. Legis autem faſciculis lini apud hunc Antiquarium λίνα ἀλκαλίσι. Idem מעני כתנא manipuli lini Targumo Jonathanis, λινοκαλάμη Alexandrinis, ſtipula lini B. Hieronymo, Hiſtorico Divino פשתי העץ, linis ligni locutione ὑπαλλαττούσῃ: hoc eſt, culmis lineis ſeu cannabinis, quos ſummæ ædes ſolent in Oriente deſiccare εἰς ξύλοι, גבעולי פשתן ut explicat Gloſſa Talmudica f. 43. b. Beracot. Noſtri Theologi goſſipium xylinum ea dictione intelligunt: at ſimplicius rectiuſque exponunt Deuteroteæ c. 2. Sabbat. כל היוצא מן העץ אין מרליקין בו אלא פשתן: quo adnotat Mar Zutra, פשתן איקרי עץ שנ" ותכנם בפשתי עץ. Hoc ergo ex beneficio ſanctæ paciſcitur Copa cum exploratoribus pro ſe ſalva ſuiſque, lemniſco puniceo ædes ipſius forte præmonſtrante, nimirum θεσπεσίῳ τῷ θυρεῷ (ſic Joſephus, aliis εἰς τὸν θυρίδα, in feneſtra, v. 18. unde ſubmiſſi milites Hebræi) quando urbem patriam Hebræus funditus deleret. Sic enim magnis ominibus crediderat inſtitrix Phœniſſa, deſcriptore geſtorum Joſuæ, Jacobo Pauloque viris vere Hebræis, Clemente Chriſtiano, necnon Flavio Judæo, & Abulphetacho Samaritano magno aſſenſu referentibus. Interpretes autem LXX. תקורת השני reddunt modo σημεῖον τὸ κόκκινον, tanquam שני תולעת, & poſt illos Clemens Romanus; modo hoc vel plenius dictum תקורת חוט השני v. 12. iidem Græce faciunt σπαρτὸν τὸ κόκκινον, funiculus coccineus S. Hieronymo: Jonathani eo animo dicitur תורא דרחוט והוריתא i. e. ثور torro, ſive καλώδιον φοινικοῦν, ſive Cl. Saadiæ phraſi مسالك القرمز. Nam τόκκινα idem poteſt quod καῦ, λινάριον. Unde תקורת השני μήλινθοι, phaleræ, rubellæ. Hoc & Joſephus maluit intelligi. Verum longe excellit interpretatio myſtica Pontificis Romani, qua is ſtudet mitigare animos Corinthiorum: θεσπεσίῳ μὲν οἱ καθάπαξ τῇ ῥαχὼ δόξαν σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ ἐκ θυρίδος αὐτῆς κόκκινον· θεσπέσιον ποιοῦντες, ὅτι αἷμα θεοῦ καὶ κυρίου λύτρωσις ἔσται πᾶσι τοῖς πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσι ἐπὶ τὸν θεόν. Quicquid denique apud Rachabam bene merentem Speculatores juxta murum urbis lapſantes juraverant, mox Pontifex maximus Senatuſque Hebraicus, Imperatore equidem rogante, conceſſum habent & ratum. Vide infra §. 5, 7. & Joſ. c. 2. & c. 6. 17, 21. Et Hebr. c. 11. 31. Jac. c. 2. 25. Et Clementinarum prioris c. 12. ubi ex verſione τῶν ο'. fuſe declaratur pietas Rachabica. BERN.

* Sine metu perluſtrarunt;] Al. per otium, & licenter.

y Ἔχει τὸ τρόπον] Ἔχοι Big. Samb. & Epiphanius. ἔχῃ Baſ. & Gen. Superius Gall. 1. αὐτῶν τὴν πόλιν κατενόησαν. BERN.

z Καθ' ἰσοτιμίαν] Κατὰ ἰσοτιμίαν Samb. Big. & Gall. 1. BERN.

a Καταγώγιον] Videtur καταγώγιον, non ut Vulg. καταγώνιον, legendum. Gloſſæ veteres Καταγώγιον, deverticulum, applicatio, diverſorium. REL.

b Ἡ Φρουτὶς λάθρᾳ.] Articulum negligit Vat.

c Κατασκευόμενοί] Gall. 2. Big. Tar. Samb. Hen. & Busb. Scripſit itaque Epiphan. quod exploraturi quidam civitatem. Aut dices omnium temporum forma, κατασκευάμενοί τινες, cum Gall. 1. Baſ. & Gen. Ibi loci θεσπέσιον unice Samb. BERN. Ita in ſex MSS. & Vet. Interpr. Aut dices (ut inquit Bern.) omnium temporum forma κατασκευάμενοί τινες cum uno MS. & Baſ. & G.

d Ῥαχάβης] Ῥαάβης paſſim Vat. Gall. 1. & Ῥαὰβ Epiphan. & Zonar. ex LXX.

e Λανθάνειν] Λαθεῖν πρ. Big. Samb. & Gall. 2. λανθάνειν ἀσφαλείας Vat.

f Ὁ δ' Ἰόβης πέμψας] Ὁ δὲ Ἰόβης αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας legerat Epiphan.

torquendo *inde* discerent quo consilio isthuc se contulerint. Ut vero aliquid de adventu eorum Rachabæ innotuit, forte enim lini fasciculos super tectum siccabat, sub illis quidem speculatores *subito* occulit, missis autem à Rege dicebat, hospites quosdam ignotos paullo ante solis occasum apud se cœnatos discessisse: quos, si metuendi viderentur civitati, aut ad periculum Regi moliendum venissent, sine multo labore ab insequentibus comprehendi posse, *adjiciebat*. At illi, muliere eos ita *responsi obsequio* fallente, nihil doli suspicati abierunt, ne explorato quidem hospitio. Cum vero per vias excurrissent, quibus verisimile erat eos discedere & quæ ad flumen ducebant, nullo invento vestigio, à labore *eos persequendi* destiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, & discrimen quod pro eorum salute adiret (se enim in iis occultandis deprehensam non posse Regis vindictam effugere, sed cum universa domo sua perituram esse) ut in memoria tenerent, obsecrans, quando terra Chananæorum occupata penes eos esset gratiam pro salute præsenti rependere, eos domum se recipere jubebat, jurisjurandi religione data, ipsam suamque familiam servandas esse, cùm urbe expugnata omnes ejus incolas perimerent, prout ipsis decretum erat. hæc enim se noviss*e ajebat* editis à Deo signis edoctam. At illi & de præsentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris jurabant se ei revera gratiam relaturos esse. Ipsi autem suadebant, ut, cum urbem captam fore intelligeret, & facultates suas & necessarios omnes in diversorio deponens concluderet, januis lemniscos puniceos appendens: ut imperator, cum domum noverit, ab illa lædenda caveat. ipsi enim, dixerunt, *eam* indicabimus, propter tuum *nos* servandi studium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem juravimus, deprecamur, ne cui *nostrum* ut jusjurandum violanti succenseat.

[g] μάθοι τί] *Al.* μάθῃ.

[h] Αγκαλίδας] Αγκαλίδα legerat *Epiphan.*

[i] Επὶ ℈ τέγως] Επὶ ℈ τείχους *Bas. Gen. Gall.* 1. *Epiphanius, Comestorque Scholasticus.* Simile mendum jamdiu inhæsit ἀναγράφοις LXXII. Int. Ezech. c. 40. 13. ἀπὸ ℈ τείχους ℈ θεὶ ἐπὶ τ τοῖχον ℈ θεῖ, *à muro thee usque ad parietem thee*, ut habuit vetus translatio Latina. Nam S. Hieronymus rectius vertit ex Hebræo, *à tecto thalami usque ad tectum ejus*, ἀπὸ ℈ τέγους ℈ θεῖ ἐπὶ τὸ τέγ℗ ℈ θεῖ. Pari enim tinnitu aures Græcas feriunt tria hæc vocabula τοῖχ℗, τεῖχ℗, & τέγ℗. Quinimo apud Josephum hunc *Big. Tar. Hen. Busb.* confirmant nobis lectionem rectam ἐπὶ ℈ τέγως, quod est in lingua principe יעל הגג Jos. c 2. 6. ἀπὸ ℈ δώματ℗, *super solarium*, Interpretibus LXXII. Syris etiam Assyriisque יעל אגרא. BERN. Ita *Big. Hen.* & *Busb.* recte, ut constat ex *Jos.* c. 2. v. 6. in *reliquis* cum *Editis* ἐπὶ ℈ τείχους.

[k] Αποκρύπτ℈,] *Al.* κατακρύπτ℈.

[l] Τινὲς ἀγνῶτες] Τινὲς εἶεν ἀγνῶτες in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* & satis recte, si mox omnes cum *Epiphanio* legissent καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγεῖεν, vel cum *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. Videsis *Zonaram* in *Annalibus* p. 29.

[m] Δειπνησάντες ἀπαλλαγεῖεν·] *Gen.* & *Gall.* 1. δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖν. *Epiphanius* καὶ δειπνίσαντες ἀπαλλαγεῖεν *Hen.* & *Busb.* δειπνήσαντες καὶ ἀπαλλαγέντες. *Big. Samb.* & *Bas.* δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν. Magnus Drungarius de eisdem, οἱ ℈ περιφθέντες κατάσκοποι εἰς ἱερειχὼ ℈ διαγνόμενοι, τῷ πόλιν ἅπασαν κατειόηκαν· γνωσθέντες ℈ τῷ βασιλεῖ τ χώρας μιῶναι. ὁ ℈ δίδωσι αὐτοῖς συλληφθῆναι ἐκέλευσεν. ὡς δ' ἔγνω τῷ ἔροδον τ ζητοῦντων τοὺς ἄνδρας ἡ γυνὴ παρ' ᾗ κατεφεύγασι ῥαὰβ καλεμβρη, τοὺς μ κατέκρυψε, λίνα αὐτοῖς ἀγκαλίδας ἐπιθεμένη· τοῖς ℈ ζητοῦσιν ἔλεγεν· ὡς οἱ ἀγνῶτες ἄνδρες ἐκεῖνοι, περὶ δείλην τ ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' ὕστερον αὐτοὺς ὑπελθόντες τ γυναικὸς, ὠρμησαν ἄλλῃ ἀλλαχῇ τοὺς ἄνδρας διώκοντες. ἡ ℈ ῥαὰβ χωρεῖν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα τοὺς ἄνδρας, καὶ μεμνῆσθαι αὐτῆς, καὶ ἀμοιβὴν ἀπίσειν τ χαναναίων χώρας ἐπικρατήσαντας. οἱ ℈ καὶ χάριν ἴσχειν ὡμολόγουν, καὶ ἡίκα ἂν ἡ πόλις ἁλίσκηται, τῷ κτησίν τε καὶ τοὺς οἰκείους εἰς τὸ καταγώγιον ἐγκαθιέρξαι αὐτῇ συνετίθεντο· ἀπαωρήσαι ℈ καὶ φοινικίδα ἀπὸ τ θυρῶν, ἵν' εἴη γνώρισμ℗ τ οἰκία καὶ ἀσφυλαχθῇ. καὶ οἱ μ ἀπὸς τοὺς οἰκείους ἐσώθησαν, καὶ ἃς ἔπραξεν ἰδήλωσε. BERN.

[n] Απονον εἶναι] Απόνως εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[o] Υπελθόντης,] *Hen.* & *Busb.* ἐπελθόντης, & subinde ὁρμήσαντις nullo bono. Ibidem ὁρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* ὁρμήσαντες καθ' ἃς *Bas. Gen.* & *Epiphan.* phrasi utraque probabili, & Athenis recepta. Mox *Gall.* 1. ἀπίχιαξ. BERN.

[p] Ορμήσαντες,] Ορμήσαντες διώκειν καθ' ἃς *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[q] Εἰς τ ποταμὸν φερόντας,] Jordanem, quem solum esse navigerum flumen Palæstinæ scribit Ammianus Marcellinus. ירדן etiam nil nisi fluvium notat a ירד. Ita hoc ipso capite portionem Jitsaschar patere scribit usque ad ποταμὸν, Jordanem videlicet. REL.

[r] Καθεσταλέντ℗] Στυλέντ℗ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[s] Καὶ τ κίνδυνον] Καὶ τ κίνδυνον εἰπεῖσα ὃν ὑπὲρ &c. *Big. Samb.* nova manu & *Gall.* 1, 2. καὶ τ κίνδυνον ὃν ὑπὲρ *Samb. Bas. Gen.* & *Epiphanius.* Similiter *Busb.* & *Hen.* διακαλέσασα ἀφ' μήνης ἔχειν τ κίνδυνον &c. BERN.

[t] Ως ἂν ἀφυγεῖν] Ita ex *MSS.* in *Editis* ὡς νὲν δ.

[v] Απολέσθαι κακῶς·] Ita *Bas.* & G. ἀπολεῖσθαι *Big.* & *Samb.* ἀπολέσαι *Vat.*

[x] Εκίλδεν] Ita *MSS.* in *Editis* ἐκέλδοσεν.

[y] Οταν τῷ πόλιν] Οταν εἰς τὴν πόλιν ἐλθόντες, φθείρωσιν αὐτῷ καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ legerat *Vet. Interpr.*

[z] Οἱ ℈ καὶ τ παρόντων] Οἱ ℈ καὶ ὡς τ π. *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

[a] Καὶ περὶ τ μελλόντων] Ita *Big. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *cæteris* καὶ περὶ τ αὐθις.

[b] Θυρῶν] Θυρῶν pro θυρίδ℗ posuit *Josephus.*

[c] Ανατείναται φοινικίδας·] Ανατιθεῖσαι φοινικίδας *Gall.* 2. & *Big.* ἀνατείναται φοινικίδι *Tar.* ἀνατείναται φοινικίδας *Bas. Gen. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. quod est, *appensis lemniscis seu phaleris puniceis.* Verum apud Flavium ἀνατείναται φοινικίδα numero minimo olim legerant *Epiphanius* Scholasticus quam *Zonaras* Drungarius, *coccineum funem appenderet.* BERN. Ανατιθεῖσαι soli *Big.* & *Gall.* 2. ἀνατείναται φοινικίδα olim legerant *Vet. Interpr.* & *Zonaras.* Est qui conjicit ἀνατείναται φοινικίδι.

[cc] Οπως εἰδῶς] *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphan.* & *Zonaras.* ὅπως ἰδὼν τῷ οἰκίαν *Bas.* & *Gen.* ὅπως τῷ οἰκίαν ἰδὼν *Hen.* & *Busb.* Nam ἰδὼν & εἶδαν apud Criticorum priscos valebat cum ὁρῶν, tum etiam μαθών. BERN.

[d] Μλωύσομὲν] Sic *Hen.* & *Busb. Gall.* 2. & *Epiphan.* in *Editis* *cæterisque* μλωύσειν, satis eleganter. BERN. & HUDS.

[e] Τῶν σῶν,] Τῶν σῶν, ἢ σὺ, σὸν ἂν &c. legerat *Epiphan.* Forsan σοί τε σὸν &c. BERN.

[f] Επινέγκαις] *Al.* ἐπινέγκοις.

[g] Μηδενὶ] Μηδὲν ὡς quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.*

εἶναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι ἐχώρουν, ἀφ' ὧν δὲ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτούς· καὶ ἀφασωθέντες, πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπήλλασσαν ὅσα πράξαντες ὑπὲρ τῆς πόλεως ἦκον. [h] Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς [i] σκοποῖς ὁμοφρονήσαντα πρὸς τὴν Ῥαχάβην· οἱ δ' ἐπικύρουν τὸν ὅρκον.

γ'. Διὸ τὸν μὲν στρατηγὸν τὸν Ἰάβασιν· [k] μέχρι γὰρ ἐκεῖ ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, [l] καὶ ὅτε μὲν φύραις πρόσεστι, διὰ γὰρ [m] ἔζεσταί πως πρότερον, βουλόμενος τὸ μὲν φυρῶν ἀεὶ ἔχειν σχολὴν τοῦ τὰ πολεμίων [n] ὑπερλαμβανον, [o] πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων· [p] Διάβατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται [q] ὁ Θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν, μειώσας [r] αὐτοῦ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἡμέρας [s] ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε [t] τὸν στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. [v] προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν [x] ἔχοντες· [y] ἕπεται οἱ Λευῖται, τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆ θυσίας σκεύη κομίζοντες. εἵπονθ' ἡ τοῖς Λευίταις [z] καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, [a] μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, [b] δεδιὼς μὴ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δ' ἦλθον τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις [c] ἐμβᾶσιν [d] πο-

Et illi quidem hæc polliciti abibant, cum se funde mœnibus demisissent: atque incolumes ad suos reversi iis renunciaverunt quæcunque in urbe gessissent. Tum Jesus Eleazaro pontifici & senatui indicat, quæ fuerant ab exploratoribus Rachabæ jurata: atque illi jusjurandum *eorum* confirmabant.

3. *Imperatore autem de trajectu solicito (nam pleno tum alveo ferebatur fluvius, & pontibus transiri nequibat, nam nondum iis junctus erat, neque, si ponte jungere vellent, id hostes passuros esse arbitrabantur, neque navium copia erat) Deus se facturum esse promisit ut fluvius illis trajiceretur, aquarum ejus abundantiam imminuendo. Atque Jesus, duobus præteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca præibant: deinde *procedebant* Levitæ, Tabernaculum gestantes, & vasa sacrificiorum ministerio destinata. Levitas autem tributim sequebatur turba universa, infantibus & mulieribus in medium conjectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Ut vero sacerdotibus, primis ingressis, vadari posse visus est fluvius, pro-* *Israëlitis Jordanum trajecturis Deus viam aperuit.* *Jos. c. 3.*

fun-

h Ἰησοῦς τε] Ἰησοῦς ἡ *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

i Σκοποῖς ὁμοθέντα] Recte *Bas.* & *Gen.* ab ὄμοσ. τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα *Gall.* 1. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* secunda manus. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Samb.* prius. τὰ τοῖς κατασκόποις ὁμοθέντα *Tar* BERN.

k Μέχρις] Pluviis *scilicet* serotinis turgidior & effusior: quod *Aristeas* etiam memoravit, & *Jesus* in *Ecclesiast.* c. 24.

1. *Imperatore autem de trajectu solicito*] *Cum duci Chananæam adfectanti obsisteret Jordanes torrens, neque ponte neque pontonibus perdomandus, sed jam pluviis serotinis turgidior & effusior, quod Aristeas etiam memoravit, & in Ecclesiastico suo Jesus c. 24. Deus viam victuro populo aperit. Die enim tertio ab exercitu propter Jordanem admoto Jos. c. 3. 1. gente Hebræa ordine pone Clerum procedente, teneriscque familiarum in medium conjectis, rem miram & divinam! simul atque Sacerdotes qui Aream ferebant, Jordanis aquis extremis meros pedes tinxerant, illico discussus amnis partim in Mortuum mare defecit, partim Gennesaricum contra refugiens stetit protinus in cumulum; donec Aaronidæ siccum alveum cum symbolo præsentis favensque Numinis desererent, transmissis prius ignoto lato festinoque itinere copiis popularibus, iterumque locum ac cursum suum fluvio cederent.* Τί σοι ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; מלפני ארון: מן קרם ,מה־לך הים כי תנוס ,ut sonat *Antiphonon Davidis* ψ. 114. *de Theca, seu potius Diatheca omnia potentis Dei, quæ tunc ad ripam accesserat. Præ animo adeo suo habuit Rex facundissimus exclamationem istam nobilissimi Ducis c.* 3. 13. ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῆ διαθήκης πυρίου πάσης τῆς γῆς (καὶ μᾶλλον τοῦ χαναάνης) διαβαίνει ἔμπροσθεν ὑμῶν εἰς τὸν ἰορδάνην, ארון הברית ארון כל הארץ עבר לפניכם אל תוך הירדן Chald. ארון כל ארעא דרבון כל ארעא נכרת מימי הירדן מפני ארון בריתא יהורה. *Pie igitur suadent Talmudi Conditores* Beracot f. 49. *ad trajectum Jordanis quemque Judæum Numinis Maximo benedicere, qui aquas ejus coram Eleazaro Pontifice jam olim dissiparat. Traditum enim est patribus Pharisæis de miraculoso transitu Jordanis f.* 33. *b.* Sota *T. B.* בכל יום ארון נוסע אחר שני דגלים והיום נסע תחלה. *Hoc idem expressit Chronicon Samaritarum,* امر الله ان اعملوا ان صندوق عهد الله عابر قدامكم. *Insuper addit, voce una voce magna exclamasse populum sacrum dum transiret,* κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς, יהורה אלהינו יהורה אחר. *Unde repente, Deus fecit, aridum iter relictum vexillis Hebraicis,* ووقعت الباقة بقدرة الله ومشين وصارت الارض يابسة. *Præclare etiam agit de illo prodigio Origenes noster in Homiliis,* Consistit ordo Sacerdotalis & Leviticus: & aquæ velut reverentiam quandam Dei mysteriis referentes, cursum suum refrænant, & coacervantur in cumulum, iter Dei populo innoxium concedentes. Tibi vero, Christiane, qui per Baptismi Sacramentum Jordanis fluenta digressus es, Divinus sermo majora multo & celsiora promittit. Iter tibi per aëra ipsum & transitum pollicetur, 1 Thess. c. 4 4. 17. Omnis justo creatura famulatur. *Et post paucissima,* Si vero ad mysticum Baptismi veneris fontem, & consistente Sacerdotali & Levitico ordine invitatus fueris venerandis illis magnificisque Sacramentis, quæ norunt illi quibus nosse fas est; tunc etiam Sacerdotum ministeriis Jordane digresso terram repromissionis intrabis: in qua te post Moysen suscipit Jesus, & ipse tibi efficitur novi itineris dux. *Coactas autem aquas dicit fuisse ὁ ἅγιος cumulate* נד אחד: *nèd ichad, quod Aquila editori εἰς σωρὸς, πῆγμα in* LXX. *Interpr.* instar montis *S. Hieronymo: quo facto ἔστησεν ὁ λαὸς κατὰ διῶξιν, Jos. c* 4. 10. *sicut jussum fuerat* לא יעברתם ברוך מתמול שלשום *c.* 3. 4. *De intervallo demum, quod Jordane refugiente patuit, accurate statuitur v.* 16. מן האדם העיר אשר מצד צרתן, *ant verbis antiquis* באדם היער אשר מצד צרתן, *à Bethabara (sic interpretor) ad Adamam, villam prope Sarthanam. Vel aliis siquis & propinquis urbibus siccati fluvii intercapedinem æstimare mecum malit,* quasi à Liviade ad Scythopolin refluxum est. *Quod est phrasi sacra, quantum jacet inter Bethsanem & Abelmeulam, 1 Reg. c. 4. 12. aut Josepho explicante inter Salomonica, juxta Magnum campum cis fluvium. Vel denique pene inter duas Bethabaras, duos Trajectus, Gennesaricum & Jerichuntinum, tam amplo vulnere pandit fluvius terminalis Chananææ. Ampliet licet R. Judas in* Sota *T. B. f.* 34. *sic amat, recurrentium rursum undarum acervum per aream duodecies duodecim milliariorum quadratorum,* כנגד כחצי ישראל. BERN.

l Καὶ ὅτε γεφύραις] Ita *MSS.* in *Editis* deest καί.

m Ἐζέσταί] Eo modo *Bas. G.* & *Gall.* 1. in *cæteris* ἴζεται πως πρ.

n Ὑπελάμβανον,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ὑπελάμβανε *Bas.* & *G.*

o Πορθμείων] Πορθμῶν τε *Bas.* & *Gen.* πορθμῶν τε *Gall.* 1. πορθμείων τε *Tar.* πορθμείων τε *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Josephum etenim se legisse indicat noster Severus, quando ait in historia, *Sed Jordanis flumen validissimum transitum prohibebat, quia neque navium copia pro tempore erat,* (i. e. πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων) *neque vadari fluvius poterat, qui tum pleno alveo ferebatur.* Hic silet Epiphanius Scholasticus. BERN. Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* πορθμῶν. Est qui malit πορθμίων. De hac voce videsis *H. Steph.* in *Thes. Gr.* t. 3 186.

p Διάβατον] Vel cum *Epiphanio* Διάβατον αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται) ποιήσειν: vel ex *MSS. Big.* & *Samb.* Διάβατον αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται) ποιήσειν: vel denique juxta *Gall.* 1. Διάβατον αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐπαγγέλλεται) ποιεῖν. BERN.

q Ο Θεὸς] Ex *MSS.* in *Editis* deest articulus.

r Αὐτοῦ τὸ πλῆθος.] Αὐτὸ τὸ πλῆθος ἡ ῥεῦμα. καὶ δύο &c. solus *Vat.*

s Ἡμέρας Ἰησοῦς,] Die tertio ab exercitu propter Jordanem admoto, *Jos.* c. 3. Ἡμέρας τῆς ὁδοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. superflue. Nisanis enim mensis dies octavam nonamque intelligit. BERN. & HUDS.

t Τὸν στρατὸν] Τόν τε στρατὸν *Bas.* & *G.* contra quinque *MSS.*

v Προῆσαν] Προστῆσαν *Samb.* προεῖπαν *Schotanus.*

x Ἔχοντες·] *Bas. Gen. Gall.* 1. *Epiphaniusque.* Sic enim fecerat elegans manus Josephi. Verum *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* id mutant in vulgarius φέροντες. Sæpius enim repetitum Jos. c. 3. de eisdem הכהנים נשאי ארון הברית, proprie *oi ἱερεῖς*: & quidem והכהנים הלוים, phrasi non infrequenti. Nam Josua Levita celebris inter Scholasticos Urbis numerabat 24 loca sacra, ubi obtinet hæc ἐπίθεσις, חדר אחר שתן *Sota* c. 7 f. 21. c. T. Jerosol. *Sacerdotes stirpis Leviticæ*, ut rite vertit S. Hieronymus, notaveratque ante in Hexaplis suis Adamantius. Quippe Jonathan & LXX. Græci legerant potius והכהנים והלוים נשאים אתו, *oi ἄγοντες τὴν κιβωτὸν τῆ διαθήκης.* Pertinuit autem revera ad Sacerdotium Thecam tam Divinam summissis humeris comportare: quamvis ter duntaxat ita factum autumarint Doctores Babylonii f. 33. b. *Sota*, propter Num. 3. 31. Ego potius reor Caathitarum apicem Aaronidas fuisse κιβοφόρους, cæteros ejus gentis κιβοφύλακας: illos quoties migrandum esset, sustulisse Arcam, Adytaque sanctissima pignora; hos candelabrum portasse, reliquaque vasa ἅγια ἅγιοις τῆ ἱκάλω. Vide facinus Ozæ Levitæ 1 Par. c. 13. 10. & Num. c. 4. 15. BERN. Φέροντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus eleganter.

y Ἕπεται] Ἕπεται μετ' αὐτοὺς οἱ Λ. *Big.* & *Samb.* nimio opere.

z Καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος,] *Samb.* manus non prima καὶ φυλαχὰς ὁ πᾶς λαός. Imo πᾶς λαὸς *Hen.* & *Zonaras.* πᾶς ὁ στρατὸς *Epiphan.* BERN.

a Μέσους ἔχων] Μέσους δ' εἶχε π. *Vat.*

b Δεδιὼς] Ita *MSS.* in *Editis* καὶ δεδιώς.

c Ἐμβᾶσιν] *Bas. Gen.* & altera manus *Samb.* ἐμβάσιν, minus recte. Sic enim soleas suas Atthides solebant appellitare. BERN.

d Ποσὶ] Ἐδοξε ποσὶ εἶναι ὁ π. *Vat.*

e Ἐπὶ

funditate quidem ejus inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset ut ipsam vi auferre posset, in fundo jacente, omnes jam audacter fluvium trajecere; qualem eum se facturum esse prædixerat Deus, talem *fieri* animadvertentes. Steterunt autem in *alvei* medio sacerdotes, donec transiret multitudo, & in tuto consisteret. quod ubi factum est, *tum demum ipsi* egressi sunt sacerdotes, [1] iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes. Et fluvius quidem statim ut exissent Hebræi auctus est, suamque recuperavit magnitudinem.

Ex lapidibus XII. *e Jordane sublatis, altare statuit, idemque victimis conseerat Jesus. Jos. c. 4.*

4. [2] Illi vero, quinquaginta stadia progressi, castra decem stadiis à Jerichunte locant. Jesus autem, aram à lapidibus, quos singuli tribuum principes ex alveo propheta jubente sustulerant, *statim* exstruens, *posteris* in monumentum *mirandæ* fluminis scissuræ, super eam Deo sacrificavit; Paschatis etiam festum illic loci celebrant *universi*, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam & segetes Chananæorum maturas tum demetebant, & reliqua prædam faciebant: tunc enim & mannæ cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant usi.

Quo modo Jericho capta est. Jos. c. 6.

5. [3] Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus, nullum in eos impetum facerent Chananæi,

ῥοῦτος ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, ⸀ μὲν βάθος ἐπεχημένου, ⸀ ἡ κάχληξ, τῷ μὴ πολὺ εἶναι μηδ' ὀχυρὸν τὸ ῥοῦν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, [e] ὅπερ τοῖς ἐδάφεσι κειμένοις, πάντες ἤδη θαρραλέως [f] ἐπερχόμενοι τὸν ποταμόν· οἷον [g] αὐτὸν ὁ Θεὸς ποιεῖσθαι ποιήσειν, τοιοῦτον καταλαμβάνοντες. ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ⸀ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ πάσφαλῶς ἀψάμενον τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων ἐξέβησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν καὶ τὸν σωτήριαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς αὖθις ἐκβάντων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων ηὔξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

δ'. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια, [h] βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τοῦ Ἱεριχοῦντος. Ἰησοῦς δὲ [i] βωμὸν ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος, ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γνησόμενον τὴν ἀνακοπὴν τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ τὸν Φάσκα [k] ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε ταναίζειν, τότε ῥᾳδίως ἀπορουμένων. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ [l] λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τοῦ μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένοις ἔτη τεσσαράκοντα.

ε'. [m] Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξῆσαν οἱ Χαναναῖοι, τὰ χήρεις δ' ἡσύχαζον, πολιορ-

e Ἐπὶ ⸀ ἰδάφους] Ἀντ' ἰδάφους *Big.* & *Samb.*

f Ἐπερχόμενοι] Sic *MSS. Epiph.* & *Zonar.* in *Bas.* & G. ἐπεροδεύοντες.

g Αὐτὸν] *Big. Samb. Epiph.* & *Schot.* Perinde valet prius excusum αὐτός. Hæc & sequentia ita redegit in arctum *Zonaras*: ⸀ ἰορδάνην μὲ πολλῷ ῥέοντα, ὅτων τοὺς ἱερεῖς ὁ ἰησοῦς ἐπ' αὐτῷ διεβίβασε. στῆσαι μὲ οἱ ἱερεῖς, τὴν κιβωτὸν ἄρροντες· εἶτα οἱ λαοί), νομίζοντες τὴν σκηνὴν. εἶπεντο ⸀ τούτοις ὁ λαός, ὡς ⸀ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν ἀνεκόπη τὸ ῥεῦμα ⸀ ποταμοῦ, πάντες θαῤῥοῦντως ἐπεραιοῦντο. ἔστησαν δ' ὲν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ὁ Ἰησοῦς τὸ πλῆθος· εἶτα κακεῖνοι ἐξῆσαν, ἐλεύθερον ἀφέντες τὸ ῥεῦμα χωρεῖν. ⸀ ὡς δέκα σταδίων ⸀ Ἱεριχοῦντος στρατοπεδεύουσι). BERN.

1. *Iterum locum ac cursum suum fluvio cedentes.*] *Al.* cursu fluminis jam in integrum restituto, *aut*, liberum ei solitum cursum relinquentes, *aut demum*, liberum jam fluvium relinquentes, ut more suo decurreret.

h Βάλλονται] στρατόπεδον] *Epiph.* βάλλον τι στρατόπεδον. *Samb.* προελθόντες στάδια, βάλλοντες στρατ. BERN.

2. *Illi vero, quinquaginta stadia progressi,*] *Prima igitur castra ponunt Hebræi in Galgalis telluris diu pollicitæ, decem stadiis à Jerichunte, quindecimque decem cis Jordanem, ubi etiam altare saxorum* XII. *Jordanicorum statuit victimisque consecrat Josue; grandium sane singulorum lapidum Lazaro Jurisconsulto* Sota f. 34. *quantum pendant* 40. *sata Judaica aut* 60. *modii Italici. Sic Imperatorem prædecessor ejus jusserat* Deut. *c.* 27. 2. *Eodemque in loco Paschа omnium tertium, primum legalium, celebratur per septiduum frugibus novis, spoliisque agri Jerichuntini; manna tum primum deficiente,* XL. *annorum prodigioso cibo,* Jos. *c.* 4. & *c.* 5. & Sota *f.* 33. *b. T. B.* & *in volumine* ⸀ τοσεβίτᾳ *Ex. c.* 16. 35. *Illum equidem versiculum manus sacra adjecerat operi Mosaico, manus antiquior Esdra bono scriba. Verum* גלגל *Masoretæ Judaici sonant* Gilgal, *Alexandrini Syrique Arabesque* γάλγαλα: *atqui Samaritæ in historiis locum istum vocant* جلبله Galila, *item Syrus Jos. c.* 15. 7. *quod sæpius Galilæam regionem denotat. Insuper τῇ ἐπαύριον τὸ πάσχα Jos. c.* 5. 11. מכחרת הפסח, die Nisanis XVI. *Josephus & Talmudici interpretantur. Hi quidem* Cidduſim f. 37, 38. Zebachim f. 118. Jebamot f. 7. Rosasana f. 13. *Puto equidem rerum Josue scriptorem posuisse hanc phrasin pro Mosaica non minus ambigua* ממחרת השבת: *utrasque tamen signare diem oblati* Gomeri, *messisque adeo legitimæ principium,* יום קרבת העומר. *Eundem etiam diem definit Uzielides Ex. c.* 16. *v. penult. ubi ait, Hebræos mannam esse post defunctum Moysen adhuc dies quadraginta,* יח מנא אכלו ארבעין יומין בתר מותיה של משה. *Quanquam Chronographo Samaritico & nonnullis perplaceat Judæorum defectum mannæ, Paschaque de frugibus Chananæis adparatum, in vesperam* XIV. *mensis primi rejicere. Imo ille, distinguens omnino campos Jerichuntinos à* جلبله *Galila:* ورحل بنو اسرائيل من جلبله ونزلوا في مرج ريحا في لربع عشر يوما من الشهر الاول ولكلوا الفطير بين الرويين من مغل الارض ولم ياكلوا المن بعد ذلك. *Josephus vero non distinguit inter Galgala & prata Jerichuntis: sed populum refert prope monumentum ex Jordanico lapide editum* בגלגל *isse feriatum. Utraque sane opinio verbis sacris uti vult, Jos. c.* 5. 10. BERN.

i Βωμὸν] *Gall.* 1, 2. *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος ἀνείλετο &c. Typis prioribus. Vel emendabis ἱησοῦς ⸀ τόν τε βωμὸν, ἐκ τῶν λίθων ὧς ἕκαστος — ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ· ⸀ τὴν Φασκα ἑόρταζεν &c. Sic enim magnus Drungarius ea in Annalibus interpolavit, βωμὸν δ' ἐκ τῶν λίθων ὁ ἰησοῦς ἱδρυσάμενος, ὧς ἕκαστος τῶν Φυλάρχων κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ (μᾶλλον potius dixerat Flavius, licet verum utrumque) ἐκ τοῦ βυθοῦ ⸀ ἰορδάνου ἀνείλετο, ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ, ⸀ τὴν ἑορτὴν ⸀ πάσχα ἑώρταζε· τότε δὲ αὐτὸς ⸀ τὸ μάννα ἐπιλελοιπὸς, χρησαμένοις αὐτῷ ἐπὶ τεσσαρήκοντα ἔτη. ἤδη γὰρ ἤσπόρουν ἐκ τῶν χώρας πάντων ὧν πιὲρ ἐθέσαντο. Pariter Tarasii Coadjutor, ⸀ ἔφαγον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λάτο ⸀ σῖτο ⸀ γῆς ἄζυμα καὶ, ταυτσιν, λάτι σῖτο νέο. ὅπερ μέχρι σήμερον ἐσὶν ἰδεῖν ἐν ἱεροχῷ ⸀ τὴν ἐαρινὴν ἐπιμελείαν γινόμενον. BERN. Sic ex *Big. Samb. Hen. Busb. Gall.* 1. 2. & *Epiph.* τόν τε βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἔκ. in *Editis.* τόν τε β. ἐκ τ. λ. ὃν ἔκ. *Vat.* vel cum *Bernardo* emendabis, τόν τε βωμὸν, ἐκ τ. λ. ὃν ἔκ. dein ἔθυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ, ⸀ τὴν Φασκα ἑόρταζεν &c. quo modo fere *Zonaras*, p. 29. *Al.* ἑώρταζον & ἑόρταζεν. ⸀ τὴν πάσχα πᾶς ὁ λαὸς ἑώρταζεν ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ legisse videtur *Vet. Interpr.*

k Ἑόρταζον] *Busb. Hen. Bas. Gen.* & *Epiphanius.* ἑώρταζον *Burius* sequutus Grammaticastros. ἑόρταζεν *Gall.* 1. *Big.* & *Samb.* necnon ἑώρταζον hyperbibasmo vulgari *Johannes Zonaras.* Ni alibi apud Josephum forma Φάσκα teneret, jam dicerem asperius τὴν φάχα, à nomine Syriaco פַּסחָא, suppressio jam ἰοτᾶ. BERN.

l Λείαν ἦγον·] Λεῖον ἦγον *Gall.* 1. λίαν ἦγον *Epiphanius* cæcutiens. Mox *Gall.* 1. ἡ τ μάννας. BERN.

m Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων] *Busb.* & *Hen.* suo more, ὡς ⸀ τὴν χώραν δηώσαντων ⸀ ἱεροσύλων τειχήρεις ἦσαν οἱ Χαναναῖοι, πολ. αὐτὸς ἔγνω ὁ ἰησοῦς. Vehementer hoc expressit Historia sacra. ἡσυχὰ συγέρει ὑπισυγερετ. BERN.

3. *Cum vero, Israëlitis omnia late vastantibus,*] *Circum Jerichunta totius Palæstinæ florem urbiumque amœnissimam, at jam clausam undique, & firmiter obmunitam, certe* סגרת וסכגרת, *à die* XV. *Nisanis per sanctam, latam, felicemque Azymorum hebdomada, quanquam Rabini recentiores pompam illam statim à festo die Nisanis* 22. *cœptam referant in majore suorum Chronicorum, Dei Arcam victricem comportant Aaronidarum præcipui, præeunte cum bucinis septem fratrum choro, militemque circumfusum clangoribus suis inflante. Post Sacerdotium Senatores incedunt. Quum jam civitatem devotam sexies obiisset Dei acies, ecce die ultima Festi, quæ fuit* 21. *Nisanis, & quidem Sabbatina, ut Joses Phariseorumque Schola plena tradunt* Sabbat *f.* 4. 4. *a. T. Jeros.* μάλ' εἰκότως, *Imperator Divino Numine fretus actusque, pollicetur militi septies equidem tunc lustraturo expugnationem loci, mœnüis per miraculum corruentibus: simulque perimere jubet quicquid animantium ibi extra Rachabæ hospitium repererint; auro tamen argento atque duriore metallo Providentiæ propugnanti ritu primitiarum reservandis ac sacrandis. Quippe ni tam* נחשרת *quam* ברזל *sacri Scriptoris Jos. c.* 6. 19. *Flavius iste* χαλκὸς *vocabulo unico expressit, more Græciæ antiquæ. Præterea* שפרות היובלים σοφιστὴς ἰωβηλίμ *Historici Divini, & Aquila, & Interpr.* LXX. *sæpius* σάλπιγγες ἀφίστως; *melius reddidit Josephus* κερατίνας, *& c.* 8. *hujus libri* κερατίνας κέρατα. *Symmachus interpretatur eadem Hebraica* σάλπιγγες κερατίνας, *vel potius* κέρατας: *quomodo & apud* LXX. *Interpr. legi suadeo v.* 13. *pro* σάλπιγγες κερατί. *Hoc ipsum confirmat Jonathanis* σοφιστὴς δεκάρου δικράδα, corneæ de sincipite arietino: *item animadversio Josis nobilis Deuterotæ, quam leges* Rosasana c. 3. §. 2. *necnon R. Aquibas f.* 26. *a. ejusdem Massictæ: ubi ab ore refert calonum Gallicorum, ut legit Bartenorius, aut potius Arabicorum* יובלא הוא דכרא. *Num dux gregis vocatur Gallice* un belin; *interque pastores Arabum*

λιορκεῖν αὐτὰς Ιησοῦς ἔγνω. [n] καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὸ κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς [o] φέροντες · πρὸ δ' αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν · [p] οἱ καὶ προήεσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῶν [q] σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τ στρατὸν εἰς ἀλκὴν, προϋδδυόν τε τὸ τεῖχος [r] ἑπομένης τ γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἅδεν ἐποίησαν [s] πρεσβύτερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο μὲν ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν [t] Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τ λαὸν ἅπαντα, τῷ ἄλλοσιν [v] αὐτῷ τ πόλεως δεηγγελίσατο · ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τούτου παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν [x] μέντοι πάντ' ὄν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποστῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ [y] προσχωρήσαντας, μήτε πρὸς ἁρπαγὴν ὁρμένους πρὸ τῆς φυγοντας τοὺς ἐχθρούς · ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν [z] αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. [a] ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα [b] σκέλους συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν [c] κατορθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, [d] ὅτι τ πρῶτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας · σώζειν δ' μόνην Ραχάβην καὶ τὴν ὑμεναν αὐτῆς, διὰ τοὺς ὑμομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, [e] προσῆγεν δὴ τὴν πόλιν. προήεσαν δ' πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμένης τ κιβωτοῦ, καὶ τ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ προελθόντων ἐπάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμηκότων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τ Ἑβραίων.

ϛ'. [f] Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ιεριχοῦντα, [g] πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ · πρὸς τὴν προσδόκητον τ τείχους ἀναστροσed intra mœnia *præ metu* se continerent, eos obsidione premere decrevit Jesus. Et prima die festivitatis sacerdotes arcam gestabant (eam vero in præsidium armata militum manus cingebat) aliique *sacerdotes* præcedebant septem cornubus suis clangentes, & exercitum ad fortitudinem hortabantur, & muros in ambitum circuibant, senatu *eos* sequente. At cum buccinis solummodo sonuissent sacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad castra reversi sunt. Cumque per sex continuos dies idem feciſſent, septima Jesus, exercitum congregans omnemque populum, lætum illis de urbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, & mœnibus sponte ac sine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat *Jesus*, ut omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; & neque lassitudine ab hostium cæde abstinerent, neque ex misericordia ac lenitate; neque circa prædam occupati hostes è manibus elabi sinerent: sed & animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem suam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti *repertum* fuerit, jussit ut istud *in unum* comportantes in primitias eximias ob rem feliciter gestam Deo servarent, *ut* spolia primæ urbis obsidione captæ: solam autem Rachabam cum sua cognatione in tuto collocarent, ob jusjurandum quo sese illi obstrinxerant exploratores.

6. [1] Hæc cum dixisset & exercitum instruxisset, copias urbi admovebat. urbem autem rursum circuibant, arca præcedente, & sacerdotibus cornuum classico militem ad opus *aggrediendum* incitantibus. Cumque urbe septies circuita paulisper constitissent, mœnia concidere, nec machinis admotis, nec ulla vi ab Hebræis adhibita.

7. [2] Illi vero urbem ingressi omnes in ea promiscue trucidabant, ut qui inopinata murorum eversione

Capitur Jericho, & conservatur Rachaba. Jos. c. 6.

---

bum idem אבל אבלה, & ובלה אבלה, *arietis appetentia. Ludicrum enim est, quod de cornu arietis, ceu nimis solido, neque ex se cavo neque cavando objectant huc viri optimi Masius & Bochartus, & ab opilionibus Britannicis nimis refutatum. Haud denique pernegandum tot circumitiones fecisse Hebræos ob Jerichunta ipso Sabbato. Nam quid obsecro apud vagum populum vel Circumcisio, vel Sabbatismus, vel alia Mosis Sacramenta potuerunt? Quidve hæc contra instans Dei imperium? Quid adversus Bellum Sacrum* מלחמה חובת ? *Unde Urbis sancti Patres* מצינו שלוא נכבשה ירחו אלא בשבת , *freti Jos. c. 6. 33. Deut. c. 20. 20.* יען רדתה אפילו בשבת. BERN.

n Καὶ τῇ πρώτῃ] Καὶ τῇ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ μέρος τι τ ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν, καὶ τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες. οἱ καὶ προήεσαν. COCC.

o Φέροντες] Ita *Gall. 2. Big. & Samb.* Verum *Epiphanius* φέρουσι, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι. *Tar.* apud *Bigot.* φέροντες, περὶ αὐτὸν, ἐν κύκλῳ, ὡς μέρος τι. *Bas. & Gen.* φέροντες, πρὸ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ μέρος τι. BERN. Ita *Big. Samb. Vat. Gall. 2.* nisi quod καὶ omittant ante παρεκάλουν, nosque novam adhibeamus verborum distinctionem. In *Editis* φέροντες πρὸ αὐτοῦ *i. κ. μ. τι τ. ὁ. φ. ἰῶ. οἳ καὶ προήεσαν i. κ. ἀ. σ. καὶ παρεκάλουν.* in *Epiphanio* ad hunc modum, *Et prima die festivitatis ferebant arcam sacerdotes, & circa eam undique pars erat armatorum custodientium. Aliique sacerdotes præcedebant septem buccinis suis clangentes, rogabantque* &c. adeo ut φέροντες hîc loci acceperit pro φέρουσι ἦσαν, atque οἱ καὶ sive οἳ καὶ verterit *aliique*. quorum utrumque *Atticis* valde familiare.

p Οἱ καὶ προήεσαν] *Bas. & Gen.* οἱ καὶ προήεσαν. Interpres *Scholasticus* ἀλλοι καὶ, vel οἱ καὶ προήεσαν. *Tar.* οἱ καὶ προήεσαν. *Samb. & Gall. 1, 2.* οἱ καὶ προήεσαν. *Schotanus* in Bibliotheca φυλάττον ἦν· καὶ προήεσαν, aut προήεσαν ἐπὶ τὰ κέρατα. BERN.

q Σαλπίζοντες,] *Bas. Gen. & Epiphanius*, ut Attici particulorum prodigi noscuntur. Vel scribes cum *Big. Samb. Busb. Hen. & Gall. 1, 2.* σαλπίζοντες, παρεκάλουν τ στρ. BERN.

r Ἑπομένης] Sic *Bas. G. Vat. & Vet. Interpr.* ἑπομένης καὶ τ γερουσίας *Big. Samb. Hen. Busb. & Gall. 2.* in *Editis* tamen sic distinguitur, ἐπὶ τ γερουσίας, καὶ μόνον σαλπισάντων τ ἱερέων, τότε &c.

s Πρεσβύτερον,] Πρωτίερον *Big. Samb. & Gall. 2.*

t Ιησοῦς] *Gall. 2. & Samb.* ὁ Ἰησοῦς. Quid heic Glicas? ἐν τούτῳ μὲ τῷ κζ' τ ἱερεχὼ πολέμου δρχὴν ἔλαβε καταλύσαι τὸ σάββατον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρας αὐτῷ μὴ σαλπίζων προεκύκλωσαν. BERN. In *Gall. 1. & Samb.* ὁ Ἰησοῦς.

v Αὐτῷ τ πόλεως] *Al.* αὐτοῖς.

x Μέντοι πάντ'] Μέντοιγε πάντ' ὄν ἂν λάβοιεν *Gall. 2. Big. & Samb.* πάντ' εἴ λάβοιεν *Gall. 1.* Sive rescribas huc μήτοι πάντ' ὅ τιν' ἂν, sive ὅν τινὰ λάβοιεν, tantidem valebit. BERN. Μέντοιγε πάντ' ὅν ἂν λάβοιεν *Gall. 2. Big. & Samb.* μέντοιγε πάντ' ὄνλινα ἂν εἰ λάβοιεν *Vat.* Forsan μέντοι (vel μέντοι γε) πάντ' ὅν τιν' ἂν λάβοιεν.

y Προσχωρήσαντας,] Προσχωρήσαντας φείσασθαι, μήτε π. *Big. Samb. Vat. & Gall. 2.*

z Αὐτὰς εἰς] Debilis conjectura *Tar.* αὐτῶν. BERN.

a Ὅσα δ' ἂν ἄργυρος] Ὅσος δ' ἂν ἄργυρος ἢ χρ. legerat *Gall. 2. & Epiphan.*

b Σκέλους] Vel cum *Big. Samb. & Gall. 1.* σκέλους κατορθωμάτων. *Hen. & Busb.* BERN.

c Κατορθωμένων] Ita *Big. & Samb.* καθορθωμένων *Aliis.*

d Ἐκ τ πρῶτον] *Gall. 1.* ἐκ τ τι πρῶτον, dein ῥαχάβην pro ῥαχάβην. BERN.

e Προσῆγεν] Προσήγαγεν *Gall. 1.* Dein *Samb.* ἠρεμησάντων. BERN.

1. *Hæc cum dixisset*] *Hoc ergo prodigio invadenti Hebræo patuit pulcherrima rerum Jericho. Quinimo eam murorum ruinam ex fiducia meræ Oraculi Divini accidisse animadvertit beatissimus Paulus, Heb. c. 11. 30.* Πίστει τὰ τείχη Ιεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. BERN.

f Οἱ δ' εἰσελθόντες] *Samb. & Busb.* οἱ δ' εἰσελθόντες. Tum *Gall. 2. Big. & Samb.* εἰς τὴν Ιεριχοῦντα · & subinde *Gall. 1.* πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ: necnon *Gall. 2. Big. & Samb.* πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν π. τ. π. π. τ. τ. ἀ. καθαιρεθησόμενον. BERN.

g Πάντας ἔκτεινον] Πάντας ἔκτεινον, τ ἐν αὐτῇ πρὸς τὴν π. *Big. & Samb. & Gall. 2.*

2. *Illi vero urbem ingressi omnes in ea* promiscue *trucidabant*,] *Ferrum & ignis cætera Jerichuntis omnino delent. Veruntamen Rachaba hospes bona vivere meruit cum suis, atque encomiis insuper, honoribus, & agris ab imperatore pissimo donari. Increbuit equidem jampridem in scholis Babyloniis hanc faminam, quæ judicio Pauli & Jacobi procerum Christianismi à fide ac probitate animi rectius æstimatur, quam à caupona sua, ad oclo vates Hieraticos genus suum propagasse, item ad Holdam præclaram Sibyllam. Veri illi sunt Nerias, Barucus, Saraias, Machasias, Jeremias, Hilcias, Hannemaelis Sallumus*, Megilla *f. 14. b. Imo non tantum in Dei Ecclesiam* במבילתה ובקרבן *Gioren penitus admiserunt iidem doctores* Jebamot *c. 8. & alibi. Certe inter Criticos sacros* רחיה *v. 25. hereditatem & fundum & opes induere, minus nihil, notavit Cimchius junior & comprobavit,* התיר שנתן לרחב מחירה ממון או נחלה במרה שיחיו ווהו שאמר ותשב בקרב ישראל וזהו הפירוש הנכון *Quanquam simplicius dictionem illam acceperit Samarita, quæ historiam Hebraicam Josue interpolavit,* ورعب الغندقية سلموا من القتل وسكنت الامراة واهلها في هلة القوم *Præterea longe meliori fide novimus*

sione consternati essent, animoque defecti ad vim propulsandam. Itaque occidebant in plateis jugulati, & in domibus oppressi. Nihil autem eos *à morte* eximebat, sed omnes perempti sunt, usque ad mulieres & infantes. Ac urbs mortuis oppleta est, nihilque *vivum* effugiebat: sed urbem totam incendio vastarunt simul & regionem. Rachabam vero cum suis *omnibus* in diversorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Jesus ad se adductæ gratias se ob servatos speculatores habere professus est; certeque, dicebat, se non eum visum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donavit, & *postea* omni in honore habuit.

Diræ in Jerichuntis instaurato rem. Jos. c. 6. v. 3. 1 Reg. c. 16. v. 34.

8. [1] Cæterum si quem urbis locum *intactum* præteriret ignis, *eum* funditus diruebat: & contra habitatores, si quis vastatam instaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, ut fundamenta quidem mænium jaciens orbaretur filio primogenito, postquam vero absolverit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non insuper habuit numen; sed in sequentibus calamitatem memorabimus quæ propter eas *factas* venerit.

Aurum & argentum omne Deo sepositum.

9. [2] Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri, necnon & æris, coacervata est, nemine edictum transgredi auso, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Jerichuntis quidem eversio in hunc modum se habuit.

Furti reus Acharus. Jos. c. 7.

10. [3] Acharus vero quidam, Zebediæ filius ex

πλῶ καλαπεπληγότων, καὶ ⸗ Φρονήμαλ⸗ αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρεῖα γεγονότ⸗. ἀνηρουῶτο δ' ἂν ἐν τ ὁδοῖς ὑποσφαλόμενοι, [h] κ ἐν τ οἰκίαις ὑπικαπελαμβανόμενοι. παρητεῖτ⸗ δ' ὐδὲν αὐτὸς, ἀλλὰ πάνλες ἀπώλλυν⸗ [i] ἄχρι κ γυναικῶν κ παιδίων. κ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, κ διέφυγ [k] ὐδέν. τλῶ γ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, κ τλῶ χώραν· καὶ τλῶ Ραχάβλω σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καλαγώγιον συμφυγεῖν ἐσωσαν οἱ κατάσκοποι· κ πρὸς αὐτὸν Ιησῦς ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγ τ σατηρίας τ καλασκόπων, κ [l] μλὼ τ Δεργεσίως ταύτης ἔλεγλ⸗ ἐν τ ἀμοιβαῖς ἐχ ἥττονα φανήσεσθ. δωρεῖτ⸗ δ' αὐτλῶ εὐθὺς ἀχροῖς, [m] καὶ Δξ τιμῆς εἶχε τ ἅπασης.

η'. Τῆς γ πόλεως εἰ καί π παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπλε, κ κατὰ τῶν [n] οἰκησάνλων, εἴτις [o] πορθηθείσαν ἐγείρειν ἐθελήσειε, ἀρὰς ἔτευ· ὅπως θεμελίως μὲν τειχῶν βαλλόμεν⸗ [p] στερηθῇ τὸ πρῶτ παιδὸς, τελειώσας γ τ νεώτλον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τ γ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοῖς [q] ὕστερον ἐρῶμεν τὸ [r] περὶ αὐτλῶ πάθ⸗ γλόμενον.

θ'. Ἄπορον δέ π καὶ θαῦμ⸗ ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζε γ ἀργύρ τ κ χρυσ, κ προς ἔτι χαλκ· μηδενὸς καθαβαίν⸗ τὰ δεδοσμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλλαν αὐτὰ [s] διαρπασαμένων. κ τοῦτ μὲν Ιησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς καλαθῆκεν. κ ἡ Ιεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλεσε τ τρόπον.

ι'. [t] Ἀχαρ⸗ δέ τις, [v] Ζεβεδίυ παῖς ὢν [x] ἐκ φυλῆς Ιού-

quotquot nos Christiani, propter S. Matthæum, qui hoc dubio procul ab archivis Templi Solymitani excerpserat, ex eadem Rachaba, post longam regum principumque seriem, descendisse tandem Mariæ Virginis Beatissimæ sponsum Josephum. Duxerat enim illam Jerichosiam non Josue, sed Josue secundus imperio & honore, tribus principis præfectus, vir piissimus, vir Bethleemita, Salmon Naassonida, ut Jonathan interpres tam in MSS. quam in libris Ecclypis eum laudat, auctor progeniei probissimæ & fama suavissima, quod ait paraphrastes Chronicorum S. l. 1. c. 2. 54. שלמה *ille & שלמון vocatur indifferenter apud suos, parens Boozi. Boozorum denique istum Jonathas paraphrastes & Rab Huniades in Talmudo* Baba batra *f. 91. unum eundemque faciunt cum* אבצן *Abessane judice: quod ratio vera temporum non facit.* BERN.

h Καὶ ἐν τ οἰκίαις] Illa κ ἐν τ. οἰ. ἐπ. addita sunt è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Αχερ] *Epiphanius* ἀπώλλυτο ἄχρι κ γ. κ π. *Bas.* & *Gen.* ἀπώλλυτο μέχρι γυναικῶν κ παιδίων *Gall. 2. Samb Hen.* & *Busb.* ἐπαλλυτο μίχρι κ γυναικῶν κ παιδίων *Big.* Reliquerat forte Mattathiades μίχρις, unde facerent Librarii μίχρι κ. BERN. *Al.* μίχρι κ γ. Reliquerat forte *Josephus* μέχρις κ.

k Οὐδέν] Οὐδὲς *Busb.* & *Epiphan.*

l Μὴ τ Δεργεσίας] *Epiphan.* & *Tar.* καὶ μν &c. *Bas.* & *Gen.* κ μηδὲν τ Δεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν τοῖς ἀμοιβαῖς ἥττονα φανήσεσθ *Big. Samb.* & *Gal.* 1, 2. BERN. Ita edidit *Bernardus*, nixus *Epiphanio* & *alicujus* conjectura. in *Editis*, *Altisque mss.* in *Big. Samb* & *Gall.* 1. & 2. μηδὲν. & dein ἀμοιβαῖς ἥττονα.

m Καὶ Δξ τιμῆς] Καὶ Δξ τιμῆ: (Δξτιμῆς *Samb.*) ἔχε τ πάσης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Hanc autem pompam, haud vanam, sed virtutis admirandæ & urbi suavissimæ decretoriam, de Josepho sic contraxit Zonaras Annalista: Τῇ γ πρώτῃ τ ἑορτῆς ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ τ ἱερεχῶν⸗ ὁ Ἰησοῦς ἐπεχείρησεν, ὅτω ταυτλω Δληθέμβ⸗· τλῶ πόδοτον οἱ ἱερεῖς φέρυλες περιῴδουν τὸ τεῖχ⸗, ἐπλὰ σαλπίσαντες κέρατι. κ ἡ γερυσία παρείπετο· εἶτ' ὀπισθόφυλαξ ἐις τὸ στρατόπεδον. κ τοῦτο ἐπὶ ἓξ ἑπτοίαν ἡμέρας. τῇ δ' ἑβδόμῃ τὰ αὐτ⸗ ποιησάντων κ σελελόντων ἐπ⸗άκις, τὸ τεῖχ⸗ κατέπεσε. κ ὁ λαὸς εἰσελθὼν σὺν Δλῇ ἔκτισαν, κ τλῶ πόλιν ἐνέπρησαν. τλῶ γ ῥαδ⸗ μόνλω σὺν τοῖς οἰκείοις ἔσωσαν οἱ καλάσκοποι, φοινικίδα σφ τ οἰκίας ἐπικαθέσαντας. κ Ιησῦς αὐγὲς αὐτῇ ἐδωρήσαθ, κ ἦγε Δξ τιμῆς. BERN.

1. *Caterum si quem urbis locum* intactum *præteriret ignis,*] *Neque ita sistunt animi imperatoris: quin diras imprecaretur forma solenni familiæque pernicem, quisquis ausus urbem Jerichunta è favilla denuo instauraret: Jos. c. 6. Devoventi tum annuit sanctum Numen, ut constat 1. Reg. 16. 34. Præsertim ait Chronologus Samariticus* فوقف ∇ונשא ונادي بصوت عالي معلون من يبني هذه المدينة الي الابد Recto corpore ac voce elata novæ Jerichuntis fundatorem execratus est Jesus. *Sed differamus hæc ad* Βασιλικὰ, *librumque* VIII *harum originum. Egregie equidem, hoc non differam, Flavius explicat modo* τὸ ἐθραϊκὸν ובצעירו יציב דלתיה, τελειώσας γ τ νεώτατον τ παίδων ἀποβαλῇ. BERN.

n Οἰκησάντων,] Mallem οἰκισάντων.

o Πορθηθεῖσαν] Πορθηθεῖσαν ἀπεγείρειν *Gall. 2. Big.* & *Samb.*

πορθηθεῖσαν ἐγείρειν *Bas.* & *Gen.* πορθηθεῖσαν ἐγείρειν *Gall. 1. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Sic enim ☞ Drungarius iste, κ ἐν τ ἐγείρειν αὐτὴν βλήθεσθαι, ὧν τλω πόλιν ἀρὰς ἔθετο· στερηθῆναι μὲ τλῶ πρώτω παιδὸς τ θεμελίως βαλλόμενον, τ γ τελειώσαντα ἢ ζημιωθῆναι τ νεωτάτου. BERN.

p Στερηθῇ] Στερηθεῖν *Busb.* & *Hen.* & mox ἀποβαλεῖ

q Ὑστέρῳ ἐρῶμμ] *Al.* ὑστέρως ἀπαγγ. & ἐπαγγελῶμμ. ut & ὕστερον ἐπαγγελῶμμ, & ἐν τοῖς ὑστέροις ἐρῶμμ.

r Περὶ αὐτόν] Forsan ☞ αὐτὸν, ut apud *Ælianum*, τὸ ☞ Σωκράτλω πάθ⸗

2 *Ex urbis autem excidio immensa vis argenti simul & auri,*] *Crevit ab auro ære que Hierichuntino Gaza Dei, non theca privata.* BERN.

s Διαρπασαμένων.] *Gall. 1. Bas. Gen.* & *Epiphanius.* Amplius adhuc *Big. Gall. 2.* & *Samb.* διαρπασμένων, ἐν' ἀπεχόμενον, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων. ταῦτα μ &c. Similiter *Zonaras*, πολὺ γ πλῆθ⸗ ἐκ τ πόλεως ἀργύρου τι κ χρυσοῦ· κ ἄλλα ἀνετέθη τῷ Θεῷ, ὡς ἢ κατωρθωκέναι ἱερώμενον ἀπαρχήν. ἀτειχίσθη γὰρ πάλιν ἐκ τότε τι σφετερίσασθ. ἐχρὴ δέ τις ἐκ τ ἰδίου φυλῆς, ὑστέρᾳ χρυσοῦφιῆ ἀσκυτίνῃ κ μάζῃ χρυσῆ ἐλκύσαι ἵππους διακοσίους, ἱστάσθαι ταῦτα, καθιερῶσαι τῇ σκιλῇ. BERN. Δια παταμένων [διαφθειρομένων *Vat.*] ἀπεχομένων, ὡς ἤδη τῷ Θεῷ καθιερωμένων, κ. αὖτα μ &c. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall. 2.* Vide *Zonaram*, p. 30.

t Ἀχαρ⸗ δέ τις,] Ἀχὰρ *1. Paral. c. 2. v. 7.* in *Alexandrino Cod. LXX.* Αχάν.

v Ζεβεδίυ] Ζεβεδαῖου *Gall. 1.* & *Epiphan.* Χαρμὶ Ζεβεδίυ παῖς *Vat.* ex *Jos. c. 7. v. 1.*

x Ἐκ φυλῆς] Sonantius ἐν τ Ἰούδα φυλῆς in sex *MSS.*

3. *Acharus vero quidem,*] *Verum chlamydem regiam auro contextam, una cum massula ejusdem metalli pondo siclis cc. dum cæteris, præter Deum vindicem, apud se defodit totius gentis infortunium, macula tribus Juda, dolorque* זברי *Zebediæ avi Acharus. Hoc nominis* עכן *Achan scribunt Hebraicum ingestis Josue, Chaldæum ibidem, versio S. Hieronymi, atque Alexandrinum ex Græcis exemplaribus Complutinumque, necnon Procopius Commentator.* ἴχαρ denique עיכן *Chronographus Samaritanus. Idem tamen Josepho* ἀχαρ⸗ ὁ ἄχαρ עכר *Annalistæ sacro, 1 Par. c. 2. omnibusque pariter ipsius interpretibus. Syris hic nebulo ubique* ܥܟܪ *sicut illis ipsi malunt* συχὰρ *pro notissima urbe* συχὶμ; *quod ex N. T fidei nostræ arca, quam ex Deuteronomio Pharisæorum etiam novimus. Insuper* ἄχαρ *retinent* ἐκδόσεις *Aldina, Basileensis & Romana apud Josue: Episcopus Cyrensis in Quæst. G. Syncellus, Glycasque. Hanc denique scriptionem abunde confirmat Imperator c. VII. 25. ubi ab invisо satis nomine sordidum militem increpat damnatque pro tribunali;* מרה עכרתנו יעכרך יהוה ביום הזה. Temet hodieque (*non in sæculo futuro, aiunt lati pectoris Theologi in Massicta* Synhedrin *c. 6. §. 2. Gemarisque ambabus ejusdem*) *deturbabit* Deus, *O turbator* rei Hebraicæ! *Repetitque rursum dictorum vetus & fœcundum sacrorum Paralipomenon conservator l. 1 c. 2. 7* עכר עוכר ישראל אשר מעל בחרם. *Hoc deinceps in Adagium severius concessit, ut Reg l. 1. c. 18. 17.* זה עוכר ישראל, ὁ ἐ ἐθραϊκὸν λεὼν κακώσας, *Flavio iste interprete:* ὁ ταράξας ἐ Ἰσραὴλ, *sive* المعكر, *ut Arabs explicat sua voce. Adhuc etiam visitur val-*

Ιούδα, λίρων [y] χλαμύδα βασίλειον, ὁκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, [z] μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκυσαν [a] σίκλους διακοσίους, κ) δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνεύσας [b] ἥυρεθῇ κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ [c] κ) μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ [d] ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκηνῇ καθώρυξεν εἰς τοῦτο· [e] λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας, οὕτω κ) τὸν Θεόν.

tribu Judæ, cum invenisset chlamydem regiam, totam auro contextam, una cum [1] massula auri pondo siclis ducentis, & durum admodum existimasset, si quis periculo adito forte invenerit quod in rem suam esset, istud in sui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foveam profundam intra tentorium suum deprimens, illic defodit; ratus fore ut Deum similiter ac commilitones lateret.

ιά'. Ἐκλήθη δ' ὁ τόπος, [f] ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, [g] Γάλγαλα· σημαίνῃ δὲ τοῦτο [h] ἐλευθέριον ὄνομα. Διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, [i] ἐλεύθεροι αὐτοῖς ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ παλαιπωρίας ἐγίνωσκον.

11. [2] Locus autem, ubi castra habuit Jesus, vocatus est Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluvium trajecti, jam semet à miseriis, quas sub Ægyptiis & in deserto pertulerant, [3] liberatos esse senserunt. *Prima Hebræorum castra cis Jordanem Galgala appellata. Jos.*

12. [1] At *c. 5. v. 9.*

vallis, paulo borealior Galgalis, ἐμὶν ἀχὼρ, κοιλὰς ἀχὼρ, cum LXXII. *Interpretibus Alexandrinis, tum tribus aliisque Judeis Oseæ c. 2. 15. Et incolis simpliciter dicta Achor, testibus Hieronymo Bethleemita, Procopioque Gazæo, & nominis illius & obruti sacrilegi diutinum argumentum. Reperies denique inter Chaldæos sensus similis vocabula* Achar, Achan, & Agan, יכר עכן ועגן. Impedimento *enim ac* Scandalo *esse tria ista omnino denotant. Furti autem partem artificiosam* אדרת שנער טובה *Judæi* LXXII. *Interpretantur* ψιλὸν ποικίλον, *doctissimus Symmachus* vestem Singaricam, ἔνδυμα σιναῖον: *Aquila & Jonathas* σολὸν βαβυλωνικὸν, אכטלי כבלי. *Et grandis Geneseos Rabinorum* חד מרגניתא בבליקון, פרפירא, τὸ δὲ συναῖον βασίλ. *Pariter Arabs Waltoni* لزارا عراقيه Chlamydem Eracæam. *Idem etiam vestimentum à tinctura cœlesti* coccineum *appellat noster Hieronymus Josephus vero Judæus à dignitate* Regale, *purpuram equidem auro varians, ut in Babylonicis solet. Partes altera furti* Regula *aut* Lingua aurea L. *siclis argenteis pondo.* חמשים שקלים במשקלו, *valorem vero argenti siclis Hebraicis aut tetradrachmis Ægineticis* ΙΖΧΟ⊐ϬΟΟ: *simulque* מאתים שקלים כסף, *Symmacho* κ) διακόσιοι στατῆρες ἀργυροῦ; *juste, juxta stateras Insularum Græcanicarum: quæ sunt ducenta Didrachma Interpretum Alexandrinorum, ut oportuit: aut tot* Selagin סלעין *Chaldaicorum. Mutilus adeo reperitur hic locus in omni codice Josephi, propter repetitum* σίκλος. *Sic illum tamen instauro.* κλ. βασ. ὁκ χρ. μ̄ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκυσαν πεντήκοντα σίκλους· ἀργυρίου δ' σίκλους διακοσίους. *Tantum enim fassus est sacrilegus v. 21.* BERN.

γ Χλαμύδα] Χλαμίδα *Hen. & Epiphanius*, vitio librorum frequentissimo. χλαμίδα quidem vocabulum Græcum ipse Theodoretus viderat in hoc paragrapho. Sic enim differit de sacrilegio Achari, ἐπιλαβέσθαι ἄχαρ ὁ κυκλοφωὶς, ὥσπερ τὰς ἀνθρώπους, ἕως δηλώσεως κ) τὸ θεῖον. ἐξελήφθη τοίνυν κἀκεῖνον διελέγχας, κ) πᾶσιν εὐθέως δῆλον. ὅπως οἱ τοὺς θείους νόμους φυλάττοντες τοὺς ἀθεμίτους διελέγχουσιν, ὡς τὸ ἐπαχθησομένης μεθέξοντες τιμωρίας, sicut Jos. c. 22, 18, 20. τὸν δὲ ψιλὸν ὁ κύκλας σολὸν ἠρμήνευσε (σολὸν pariter heic supponit Octateuchum Oxoniense pro ψιλὸν versionis vulgatæ) ὁ δὲ ἑβδομηκοντα· χλανίδα· τὸν δὲ γλῶσσαν, μάζαν χρυσοῦ. δῆλον δ' ἐντεῦθεν, ὡς ἡ τοῦ τῶν φρενῶν καλυμένη κοιλὰς ἀχὼρ, αὕτη ἐστὶν ἐν ᾗ ὁ ἄχαρ κατελεύσθη· κ) γὰρ ἡ ἑπτακαιδεκάτη φύσαγξ ἀχὼρ ἐρμηνεύεται. BERN. Χλαμίδα in *Josepho* legerat *Theodoret.* quem videsis *Tom.* 1. p. 201.

1. *Massula auri*] *Recte Mert.* mazan, μάζαν. *Star. & W.* 2. *expositionum haud parci*, auri mazam, *i. e.* massam. *Recte & ἑτύμως. Ita & Glossæ veteres*, μάζα, ἡ βῶλος, massa. *Metalli enim* massula *seu* lingula *Græcis dicitur* πλινθίον, μαζίον, βώλιον, *& βώλαξ: unde acceptum Iberorum*, Balux. *Quinetiam* μᾶζα *apud Griphologos* ἀργύριον τρῖμμα κ) ξηρὸν, crustulum *denotat, & tralate* palacra. ἔλκυσαν *vero, aut saltem* ἔσχασαν *retraxit inscitus Scholasticus ad chlamydem. Voss.* 2. & habentem auri mazam. *Addam hisce Petrum historicum*, Porro Achor vel Achar, alias Achan, filius Charmi de tribu Juda, tulit aliquid de anathemate, chlamydem scilicet coccineam contextam auro, habentem secundum Josephum auri mazan, i. e. massam, id est, ducentos siclos: tulitque totidem siclos argenti, regulamque auream, vel linguam quinquaginta siclorum. BERN.

κ Μάζαν δ' χρυσοῦ] Τὸν δὲ γλῶσσαν ὁ Ἰώσηπος μάζαν χρυσοῦ ἡρμήνευσεν, *Theodoret.* loco jam citato.

α Σίκλους διακοσίους,] Ita *Hen. Busb. Basil. & Gen.* At vero minus eleganter *Big. Samb. & Gall.* 1, 2. σίκλων διακοσίων. BERN. Σίκλων διακοσίων in quinque *MSS.* minus eleganter, ut censet *Bern* qui etiam propter repetitum σίκλους locum mutilatum esse suspicatur, atque hoc modo integritati suæ restituendum, κλ. β. ὁκ χρ. μ̄ π. ὑφασμένην, μάζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκυσαν πεντήκοντα σίκλους, ἀργυρίου δ' σίκλους διακοσίους, quod tantum fassus sit Achar, *Jos.* c. 7. v. 21.

b Ηυρεθῇ κέρδος,] *Basil. Gen. & Epiphanius.* εἰ ὁ κινδυνεύσας εὕρεθῇ *Big. & Samb.* εἰς ὁ κινδυνεύσας ἥυρεθῇ *Gall.* 1. Mox ἄρυσμα *Basil. & Gen.* quod ipsis equidem Athenienses, rotundissimi licet oris civibus, concedi non debet. BERN.

c Καὶ μὴ δεομένῳ,] Καὶ μὴ μᾶλλον δεομένῳ legerat *Epiphan.*

d Ποιήσας] *Al. (Samb. & Epiph.)* ποιησας τῇ αὐτῇ σκηνῇ.

e Λήσειν νομίζων] *Basil. Gen. & Theodoretus.* λήσας libri plures quam meliores, ut *Samb. Big. & Gall.* 1, 2. Atticorum enim vox utraque. Statim συστρατιώτας *Basil. & Gen* antique; atque proxime ὅτως κ) *Samb. & Gall.* 1, 2. etiam ritu prisco. BERN.

f Ἐν ᾧ στρατόπεδον] *Basil. & Gen.* crede ex Hebraico גלגל. *Samb. Big. Gall.* 1, 2. *Hen.* (*Vat.*) *Busb. & Epiphanius* ἐν ᾧ τὸ στρατόπεδον ἐβάλετο Ἰησοῦς γάλγαλα: sive ex versione Græca S. Bibliorum adsumto nomine locali, sive ex ipso Mattathiade, qui sæpissime χαλδαΐζει in nominibus sacris. Namque גלגל legis apud Jonathanem interpretem, Jos. c. 5. 10. & passim. Hanc lectionem confirmat in Annalibus *Zonaras* Interpolator operis Josephici, ὠνομάσθη δ' ὁ τόπος ὃν στρατόπεδον γάλγαλα. ὡς ἤδη ἐκείνης ἐλευθέρους τὸ αἰγυπτίων κ) τὸ κατὰ τὴν ἔρημον παλαιπωρίας γενόντων τῶν ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα γὰρ τὴν ἐλευθερίαν ἑβραῖοι καλοῦσι· Procopius consimili modo ad Jos. 5. 9. ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμόν, *Probri* nomine servitutem innuit. Nunc enim liberum vobis circumcidi, non sicut in Ægypto cum metu servili. Ab obita vero circumcisione loco Galgal nomen imponitur. *Galgala* enim est revolutio. *Clare etiam & aperte ante illos docuerat S. Theodoretus ad erotema quartum*, Γάλγαλα δ' ὁ τόπος ὠνομάσθη. τέτυμται δὲ τὸ ἐλευθερίαν δηλοῖ. τότε ὁ τῶν ὅλων ἔφη θεὸς· σὺν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν. δηλοῖ δὲ ὁ λόγος τὸ τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας κ) δυστυχείας ἀπαλλαγὴν, κ) τὸ ἐπηγγελμένης γῆς τὸ ἀπόλαυσιν. κ) ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν, ὡς ὁ δι' παναγίας βαπτίσματος ἀξιούμενος, κ) τὸν πνευματικὸν ἀφεθμὸν δεχόμενος, τὸ τῆς ἁμαρτίας ὠνειδος ἀπόλυται. Huc adnotavit Tar. Γαλγὰλ, *i. e. liber. Inde Galli & Franci idem.* BERN.

2. *Locus autem, ubi castra habuit Jesus, vocatus est Galgala:*] *Prima Hebræorum castra cis Jordanem Galgala adpellari Optimo placuit, in memoriam populi sui ab Ægyptiis & Saracenis tum demum* liberati & exemti. *Licebat enim Jos.* c. 5. 9. ὁν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀφεῖλον τὸν ὀνειδισμὸν αἰγύπτου, גלותי Gallothi; *Hieronymus noster*, abstuli: & *Jonathan cum Syro Arabeque congrue* אעדית, كشفت; *aut Salomon Quinimo ipsum* גלגל *fundi Hebraici; quod pronuntiarunt Masoretæ* Gilgal, *B. Hieronymus inter Doctores Tiberienses versatissimus* Galgal, & γολγὰλ LXXII. *Judæi ad Deut. c.* 11. 31. *Indeque derivatum* גלגלה *aut* גלגלא, γάλγαλα *equidem Josephi, Onceloi, Interpretis Samaritani, & Bibliorum tam Græcorum quam Syrorum, recte denotat* libertatem, evasionem, *aut* apocatastasin, remque in melius evolutam: *veluti* גלורין λύτρωσις *apud Senes illos Alexandrinos. Nequicquam adeo rationis bona habent novi Theologi, quod de hoc etymo in Mattathiaden, ac simul adversus Theodoretum, Procopium à Gaza Zonaramque obganniant. Denique de castris istis multo rectius judicant Samaritæ, quæ quidem ad sesquimilliare abs Jerichunte jam olim statuerat Imperator, quam Judæi* Sotæ *Talmudicæ f.* 33. *b. aut propter Judæos Eusebius Cæsariensis & Bethleemita ille Hieronymus* de Locis sacris. BERN.

g Γάλγαλα·] Ita cum septem *MSS. Vet. Interpr. Aliisque*, sive ex versione LXX. assumpto nomine locali, sive ex ipso *Josepho*, qui sæpissime Χαλδαΐζει in nominibus sacris. in *Basil. & G.* juxta *Hebraïcum* Γαλγάλ.

h Ἐλεύθερον] Ita etiam *Theodoretus*, Tom. 1. p. 199. *Zonaras.* in *Annalibus.* p. 30. & *Procopius* ad *Jos.* c. 5. v. 9. HUDS. Potuit ad גלה non respexisse & sensum expressisse nominis loco dati, quod ibi demum liberatio ex Ægypto vere facta fuisse dici possit, uti mox testatur, tunc quum Jordanem transiissent, si & ab Ægypto & malis itineris ex Ægypto instituti liberati essent. REL.

i Ἐλεύθεροι] *Gall.* 1. *Busb. & Hen.* ἐλεύθερος ἤδη τῶν αἰγυπτίων. Ita & *Zonaras.* Ibidem ἐλεύθ. αὐτοῖς *Samb.* BERN.

3. *Liberatos esse senserunt.*] *Audiendus rursus & P. Comestor*, Facta autem circumcisione dixit Dominus ad Josue, *Hodie abstuli à vobis opprobrium Ægypti, i. e.* præputium, quod apud Hebræos erat opprobrium immunditiæ gentium. Ob hoc vocatum est nomen loci illius *Collis præputiorum*, vel *Galgala, i. e.* revelatio, quasi sanctificatio, secundum illud: Facta est Judæa sanctificatio ejus. Potest tamen dici opprobrium ab eis ablatum, servitus Ægypti & labor deserti: quod congruit secundum aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim *Galgala*, libertas. Porro mansit populus in castrorum loco donec sanaretur, & fecerunt Phase XIV. die ad vesperam in campestribus Jericho, quod nondum nisi bis factum fuerat. Primo in finibus Ægypti circa Rameſſe: secundo ad radicem montis Syna secundo anno itineris. Ex tunc intermissum fuerat cum circumcisione usque ad terram promissionis. BERN.

Contra Ainitas rem infelicius gerunt Israëlitæ. Jos. c. 7.

12. [1] At paucis diebus à calamitate Jerichuntis, mittit Jesus tria millia armatorum ad urbem Ainam supra Jerichuntem sitam, ut *eam* oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conferentibus, in fugam versi, viros triginta sex amiserunt. Quod cum nunciatum fuisset Israëlitis in magnum mœrorem eos conjicit atque angustias: non tam propter cognatos amissos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant & valde æstimandi, quam propter desperationem. nam cum crederent se jam ea regione potitos, & salvum incolumemque in præliis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hostes elatos videbant. Itaque saccum vestimentis inducentes tota die erant in luctu & lachrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem soliciti; ut qui ægerrime quod acciderat tulerunt.

De tam malo omine apud Deum expostulat Josua, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina. Jos. c. 7.

13. [2] Jesus autem videns exercitum ita territum atque animis consternatum, & de rerum summa jam male sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquiit, non temeritate & "audacia adducti sumus, ut terram hanc armis in "nostram potestatem redigeremus: sed Moyse ser"vo tuo ad hoc *aggrediendum* nos incitante, dum "multis signis promiseris te nobis hanc terram "possidendam traditurum, teque effecturum ut "noster exercitus semper armis hostes superaret. "Et quidem nonnulla ceciderunt, sicut tu nobis "pollicitus es. Nunc vero præter opinionem cla"de accepta, & parte copiarum cæsa, quasi fides "tuis parum constaret promissis & iis quæ Moyses "prædixerit, haud leviter affligimur; atque eo "magis anxia de futuris spe pendemus, quod res "tam male nobis primo experimento facto evene"rint. Tu ergo Domine, potes enim hisce *malis*

ιϛ'. [k] Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τ Ιεριχουῖτ@ συμφορᾶς, πέμπ τριχιλίους ὁπλίτας Ιησοῦς εἰς [l] Αἶναν πάλιν ὑπὲρ τ Ιεριχουῖτ@ κειμένην [m] αἱρήσοντας· οἱ, [n] συμβαλόντων αὐτοῖς τ [o] Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ κ τριάκοντα. τῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, [p] λύπ τε μεγάλ κ δηλῦ ἐποίησεν ἀθυμίαν· ὐ κ τὸ οἰκεῖον τ ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν κ ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κ ἀπίγνωσιν. πιστεύοντες γ ἤδη τ γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, κ σῶον ἕξειν ἐν τ μάχαις τ στρατὸν, ὅτως Θεῦ προϋπεχημένυ, τεθαῤῥηκότας ψευδόξως ἑώρων τὰς πολεμίας. κ σάκκυς [q] ἐπενδύτας τ στολαῖς, δι' ὅλης τ ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν κ πένθ, τροφῆς ὐδὲ μίαν ὀπτιζήτησιν ποιύμενοι· [r] μειζόνως [s] δὴ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ'. Βλέπων ᾗ ὅτως ὁ Ιησοῦς τὴν τε στρατιὰν καταπεπληγῆαν, κ πρὸς τ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνυσαν, [t] παῤῥησίαν λαμβάν πρὸς τ Θεόν. "ἡμεῖς "γ, εἶπεν, ὐκ ὑπ' αὐθαδείας προσηχθημεν [v] ὡς τυ"τὴν ὑπαγεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως "σ δύλ πρὸς τῦτ' ἡμᾶς [x] ἐπεγειραν@, ὡς πλ"λῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλ κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν "τὴνδε τὴν γῆν. κ τ στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τ πολεμίων "ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τινὰ μὲν ὖν κ πρὸς "ὑποχέσεις ἡμῖν [y] ἀπίστηκε τὰς σάς· νῦν ᾗ ψευδῆ δόξαν "ἐπιπλήττες κ τῆς δυνάμεώς τινας ἀποβαλόντες, [z] ὅτι "τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τ ψευδῆ σοὶ κ ὧν προεῖπε "Μωϋσῆς [a] ἀχθόμεθα· κ χεῖρον ἡ τ μελλόντων ἐλπὶς "ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ σωτυχόντας. ἀλ"λὰ σὺ δέσποτα, δυνάμις γάρ σοι τύτων ἔστιν ἄρξαι,

"τὸ

k Μετὰ δ' ὀλίγας] *Busb.* & *Hen.* μετ' ὀλίγον τ ιεριχοῦντ@ ἀλώσεως. *Epiphanius*, *Samb.* & *Gall.* 1. μ' ὀλίγας ἡμέρας τ ιεριχοῦντ@ συμφορᾶς. μ' ἡμέρας ὀλίγας *Basi.* & *Gen.* BERN.

1. *At paucis diebus*] *Jos. c.* VII. *Contra Ainitas re infelicius gesta, Chananæa debellandæ spem statim abjicere Hebræus, atque ad saccos & jejunia cœpit converterè. Amiserant etenim* XXXVI *viros ex præcipuis, fatente Josepho, necnon in T. B. f.* 44. Sotæ *R. Juda, Domine propterne tantula spolia occiditur pars major Senatus?* תיהרוג רובה של סנהדרין. BERN.

l Αἶναν πάλιν] *Basi.* & *Gen.* ἀγαὶν *Big.* & *Gall.* 2. γαὶν *Zonaras.* γαὶν *Samb.* γαΐαν *Gall.* 1. ἄϊαν *Hen.* ἄϊαν *Busb.* Pessime vero *Epiphaniana* versionis descriptores *Adan* pro ἄγαν, aut ἄϊαν, aut ἀγαΐαν. Hujusce tamen urbis nomen variis modis scribunt sanctissimi viri: Moses ejusque Ἀβδιὸχ@ הע *Hahai*; Esaias עית *Haiath*, i. e. αὐλιτικὸς, καθ' ὑμᾶς, sic lego ex mente τ τριῶν, sive Arabum عباة & تعوية. Jeremias ע *Hai*, Esdras modo *Hahai* cum Mose, modo *Haia* עיא. Ex Interpretibus Græcis Alexandrini ἀγσαὶ; sed qui historias sacras verterant, γαὶ & ἀγσαὶ: atque apud Nehemiam semichaldæum ἀϊὰ & ἀγαὶ. Oncelosus Jonathan & Syri ע *Hai*, Saadias العي. Paraphrastes Samariticus in Bibliis Waltoni ינרה *Haina*, ex quo defenditur ἄϊνα & ἀϊάτης Josephi. Abit magis à pristino nomine Chronicon Samariticum: ponit enim الهويه hoc loco. Quinimo longius adhuc abesse videtur versio Arabica Pentateuchi Samaritani, at revera minimo discrepat, quando الكفير substituit pro הע c. 12. 8. Genes. כפירה *Cephira* enim, sive كفرة & بيت الكفير, ut vocat Commentator Samariticus in Bibl. Cl. Huntingtoni, è proxima regione visebatur, ut oportuit, *Bethelæ* fani Dei. Significat adeo بيت الكفير idem quod بيت الغيان, *sedes* τ γαϊαν, i. e. *infidelium errantiumque*, plane *Bethaven* stabulum Idololatriæ, qua pravius nihil. Reperimus denique in magna Exodo *parasa* 31. adnotatum veteribus Pharisæis ter mille passubus à *bethela* distare *Haiam*: quantum etiam ab illa Cephiram remotam innuunt locorum sacrorum sancti metatores. Eusebius enim Hieronymusque sub Gabaone ajunt jacere Cephiram; *Gabaon* tamen haud plus IV. milliaribus à *Bethela* abesse iter orientale carpenti. Dicit autem Chronicon Samaritanum de הע plane ex codice Judaico, مدينة الهوية هي مقابل بيت القادم من الشرق. BERN. Ita *Basi.* & *G.* Αγαὶν *Big.* & *Gall.* 2. Γαὶν *Samb.* & *Zonaras.* Γαΐαν *Gall.* 1. Αϊαν *Hen.* & *Busb.* Αναν *Vat.* & Αϊναν juxta *Steph. Byzant.* Videsis Cl. *Berkelium* ad locum p. 134.

m Αἱρήσοντας· οἱ,] Vocem αἱρήσοντας supplevimus ex *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συμβαλόντων] *Al.* Συμβαλλόντων.

o Αἰνιτῶν,] Cum Γαϊητῶν, & Γαϊτῶν & Ανιαῖων habeamus in *MSS.* pro vulgato Αἰναιτῶν placuit rescribere Αἰνιτῶν, quod ab Αἶνα juxta τ ἐπιχώριον τύπον recte deducitur.

p Λύπ τε μεγάλ] Λύπ μεγάλ *Samb.* Dein communius *Big. Samb.* & *Gall.* 1. τεθαρσηκόας. BERN.

q Ἐπενδύτας] Ita *Samb.* (*Vat.*) & *Epiphan.* Sed *Gall.* 1, 2. ὑπερενδύτας τὰς στολὰς δι' ὅλ τ ἡμέρας, quod est יער הערב v. 6. *Basi.* & *Gen.* ἐπενδύτας, δι' ὅλης τὰς ἡμέρας τὰς στολὰς. *Big.* ἐπενδύτας στολὰς, δι' ὅλης ἡμέρας. Ibidem *Hen.* & *Busb.* ἐν διαφυσιν pro ἐν διαφύροις: phrasinque insuper aliam substituunt κ μὴ τροφῆς γεδόμενοι, pro elegantia Josephi τροφῆς δὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιύμενοι. BERN. Supra στολὰς ergo saccos induebant: nunc saccos, id est, cilicia gerunt in luctu sub vestibus aut tunicis exterioribus. REL.

r Μειζόνως] *Basi. Gen.* & *Epiphan.* μειζόνως ᾗ *Big.* & *Samb.* BERN.

s Δὴ τὸ συμβεβηκὸς] Δὲ *Big.* & *Samb.*

2. *Jesus autem videns*] *Mox c.* VII. *de tam malo omine apud Deum expostulat Josue, pronus corpore, animo fidens propter promissa Divina, ut Jos. c.* 1. 3, 5. *Deut. c.* 7. 2, 18, 23. & *c.* 31. 6. & *c.* 27. 3, 4. *quo etiam respexit Gemaricus* Synhedrin *f.* 44. *a. imo passim sacro volumine Moysis.* BERN.

t Παῤῥησίαν λαμβάν] Παῤῥησίαν ἄγᾳ *Big.* & *Gall.* 2. atqui alterum tersum est & ab Athenis mediis. BERN.

v Ὡς ταύτην ὑπάγεσθαι] *Basi.* & *Gen.* ὥστε ταύτην ὑπαγαγέσθαι *Big.* & *Samb.* E Latinis *Voss.* 1. *ut hanc terram armis subiverimus.* ὥστε ταυτὴν ὑπάγεσθαι *Gall.* 1. Mox μουσεως *Gall.* 1. BERN.

x Ἐπεγειραντ@,] *Epiphanius.* ἐπεγειραντ@, ὃς ᾖ *Basi.* & *Gen.* quod etiam consistere possit in illa sententia. ἐξεγειραντ@, ὃς ᾖ *Gal.* 2. ἐξεγειραντ@, ᾧ ᾖ *Samb.* & *Big.* ἐπεγείραντος, ᾧ ᾖ *Burius* meus, necnon *Tar.* ὡς ᾖ ambo ἐξ ἀγχιτοίας. Hinc concipiat aliquis legisse olim Josephum cum Interprete Græco v. 7. לכה העביר עברך, *ivati διεξίσασιν ὁ παῖς σε, ὁ μωυσῆς δηλοτότι.* BERN. Ita *Bernardus* ex *Epiphanio.* ἐπεγειραντος, ὃς ᾖ *Gall.* 1. & 2. ἐξεγειραντος, ᾧ ᾖ *Samb.* (*Voss.*) & *Big.*

y Ἀπίστηκε] Ἀπίστησε *Samb. Gall.* 1. & 2. Voculas τὰς σὰς non agnoscit *Vat.*

z Ἐπί τε τύτοις] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπεί τε τύτοις.

a Ἀχθόμεθα·] *Samb. Gall.* 2. & *Tar.* ἀχθόμεθα. *Big.* ἀπεχόμεθα vel ἀχθόμεθα & πολεμίων. *Basi. Gen.* & *Gall.* 1. ἀπεχόμεθα. Vel rescribes ἐπαχθόμεθα, sicut viderat fortean famulus Cassiodori. Nam hoc infortunium v. 5. ימס לבב העם ויהי למים, eliquarat corda Hebræa instar aquæ. Mox διέστοται est ἀδηναὶ sacri Codicis, v. 7, & 8. BERN. Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἀχθόμεθα vel ἀπεχόμεθα & πολεμίων *Big.* (& *Voss.*) ἀπεχόμεθα *Basi. G. Vat.* & *Gall.* 1. Forsan rescribendum, ut nos monuit *Bernardus*, ἐπαχθόμεθα.

b Καὶ

"τό τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκλω ϖαραχόμενο, "[b] καὶ ϖερὶ τῶν αὐθις δύσελπις ἀφαιρεμένους ἅτως τὴν ἀφο- "νοίας ἔξελε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ιησοῦς ὅπι ϛόμα ϖεσὼν [c] ἱκέτα τὸν Θεόν. [d] χρηματίσαντο ὁ ἀνίϛαϛ δὲ ϑεῦ καὶ [e] καθάρειν τὸν ϛρατὸν, μιάσματο ἐν αὐτῷ γεγονότο, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης· ἀφ' ὧ γὰ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἦλθεν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντο ὁ δὲ φάσαντο καὶ κολασθέντο, νίκλω αὐτοῖς ἀεὶ [f] ϖορίζεσϛ τῶν ϖολεμίων· φέρει ταῦτα ϖρὸς τὸν λαὸν Ιησοῦς, καὶ καλέσας Ελεάζαρον [g] τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, καὶ Φυλῆ ἑκάϛε. [h] τούτε ὁ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆ Ιούδα φυλῆς δηλοῦντο, καὶ φαλείας πάλιν ϖροτίθηϛι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δὲ ἀληθὲς δὲ κακεργήματο ϖρὸς τῶ [i] Σαραχὶε συγγένειαν ἠυρίσκετο. [k] κατ' ἄνδρα δὲ τῆ ἐξετάσεως [l] γιγνομένης, λαμβάνεϛι τὸν Αχαρον. ὅϛις οὐκ ἐχων ἔξαρνο [m] εἶναι, δεινῶς αὐτὸν δὲ Θεοῦ ἐκϖεφευγότο, ὁμολόγε τε τῶ κλοπῶ καὶ τὰ φωρία παρῆγε εἰς μέϛον. καὶ οὕτο μὲν ἀθρόος ἀναιρεθεὶς, [n] ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμε καὶ καταδίκε [o] ϖροϛηκούϛης τυγχάνε.

ιε'. Ιησοῦς δὲ ἀγνίσας [p] τὸν ϛρατὸν ἐξῆγε ὅπι τῶ [q] Αἶναν [r] αὐτούς· καὶ νυκτὸς τὰ ϖερὶ τὴν ϖόλιν ἐνέδραις ϖερλοχίσας ὑϖὸ τὸν ὄρθριον συμβάλλε τοῖς ϖολεμίοις. τῶν δὲ μὴ [s] θράτες αὐτοῖς ἀφ' τῶ ϖροτέρων νίκλω ὀλιγώνων, ὑϖεχωρεῖν ϖροαϖοιησάμενο, ἕλκε τῷ ϖρόϖῳ τούτω "medicinam adhibere, & præsentem mœrorem "victoriam largiens adime, & desperationem in "posterum animo ita defectis aufer.

14. * Ita quidem Jesus, in faciem prolapsus, Deum *supplex* rogabat. Deo autem hoc ei responsum dante, ut surgeret & exercitum lustraret, qui flagitio semet polluerit, rerumque sibi dicatarum furtum facere sustinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidisse, inquisitione autem facta & pœna à sacrilego exacta, victoriam de hostibus semper reportaturos esse) hæc populo declarat Jesus, & vocato Eleazaro pontifice & magistratibus, sortem per singulas tribus mittebat. Hæc autem cum scelus in Judæ tribu commissum esse ostenderet, rursum per cognationes ejus sors mittebatur. Istud autem maleficium revera perpetratum esse deprehensum est in cognatione Sarachiæ. Cum vero viritim inquisitum esset, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequisset, Dei indicio graviter illum constringente, & furtum fatebatur, & res surreptas in medium proferebat. Et ille quidem statim morte multatus noctu sepulturæ traditur ignominiosæ, & qualis publico judicio damnatis tribui solet.

Josuam erigit Deus, jubetque exercitum lustrari & sacrilegium puniri. Jos. c. 7.

Sortibus deprehensus Achárus pœnas luit. Jos. c. 7.

15. † Jesus autem, exercitu lustrato, copias ad Ainam ducit; &, noctu dispositis circa urbem insidiis, prima luce cum hostibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, simulata fuga longius illos ab oppido

Exercitum contra Ainam ducit Josua, Ainitas profligat, urbemque eorum evertit; deinspolia ampla impertit militi. Jos. c. 8.

[b] Καὶ ϖερὶ τῶν αὐθις δύσελπις ἀφαιρεμένους] *Bas.* & *Gen.* phrasi tolerabili: quanquam aliter senserint novi veteresque Critici. Legitur enim codd. *Big. Samb.* & *Gall.* 2. καὶ τὸ ϖερὶ τῶν αὐθις ἐνδεᾶ ἀφαιρεμένους. *Gall.* 1. καὶ τὸ ϖερὶ τῶν αὐθις δύσελπις ἀφαιρεμένους. *Tar.* διακειμένης. *Epiphanius* denique suggerit καὶ τὸ ϖερὶ τῶν αὐθις δύσελπι διακειμένους ἅτως ἀφ' τὸ εὐοίκως σε ἔξελε. BERN. Καὶ τὸ ϖερὶ τῶν αὐθις δύσελπι διακειμένους *Vat.* π. τ. π. τ. ἀ. δύσελπι διακείμενον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 2. Suggerit *Epiphanius.* καὶ τὸ π. τ. ἀ. δύσελπι διακειμένοις ἅτως ἀφ' τὸ εὐοίκως σε ἔξελε. Est qui malit διακειμένης.

[c] Ηρώα] *Gall.* 1. *Bas. Gen. Hen. Busb.* & *Epiphanius.* τὸν ϑεὸν ἱκέτευε, clarioris locutionis ac familiaris ergo *Big. Samb.* & *Gall.* 2. ἰδίᾳ δὲ ϑεῦ *Zonaras.* BERN.

* *Ita quidem Jesus,*] *Novis tamen victoriæ suasionibus hunc erigit Clementissimum Numen, simulque lustrato exercitu, sacrilegium quod à Jerichunte eum polluerat, ignibus purgari jubet, ceu primæ calamitatis facem. Ad sortes idcirco: phrasin ita sacram v.* 14. אשר ילכדנו יהוה, *hîc ita dicta, tali jactum exposuit Ecclesiasticorum deus S. Hieronymus,* Quamcunque tribum, *suis verbis,* sors invenerit. *Eodemque sæculo Rabini Solymitarii Talmudi sui tit.* Synhedrin *f.* 23. *b. professo explicant eundem versiculum,* : והעכירת ישראל לשבטיו והפל גורלות עליהן מיר אני מוציאו Sortes ut vos duxeritis, nebulonem ego ipse producam, qui spolia mea surripuit. *Pergunt vero illi Magistri nomine Achari de Sortitionis ritu conquerentes: & huic ultro opponunt Legem Moysis Deut. c.* 17. 6. *Similia & videas apud Scholasticos Babylonios f.* 43 *b. ejusdem Masiclæ. Tum etiam* תנסתרורת. τὰ κρυπτὰ *Deut. c.* 29. *v. ult. de hoc scrutinio extraordinario ab iis exponi, indicante itidem prisca ἐπισήμῃ super vocabula,* נקור על לנו ולבנינו ועל עין שביעי שלא ענש על הנסתרות ער שינברו ישראל ארת הירדן, *simulque refutante opinionem Theologorum nimis hebetium de punctorum Masoreticorum antiquitate. Ad sortes inquam coram Theca Divina Phylarchos cum Pontifice Maximo cogit Imperator. Namque in hoc foro Eleazari meminerunt Flavius & successores Flavii, architecti Talmudi. Legitur autem Judais. Tum hac de tribu Zarachum demarchum seu fratriarchum ferit index Divinus, Captus demum inter Zarachidas, convictusque palam Acharus, cum furtivis propriisque simul opibus perit.* Τὰ μὲ ζῶα, ἢ μᾶλ αὐτὸς μο κατελάϐε· τὰ δὲ λοιπὰ ἀφ' πυρὸς ἀφάνιζε. *Aut verbis veteris Doctoris T B.* Synhedrin *f.* 44. הראוי לשריפה לשריפה והראוי לסקילה לסקילה. וירגמו אותו כל ישראל *Disertimque Deuteronomion grande* Parasa 23. אבן הוא לברו וישרפו אותם השור והבהמורת באש בסמונו *Recte igitur sacrum illud cadaver more inhonesto clamque sole mox sepultum fuisse retulit Josephus, objectis lapidibus ut, ϖαρὰ μέγαν. Contra quicquid nuperi Theologi mussitant. Vide iterum Jos. c.* 7. 26. BERN.

[d] Χρηματίσαντο] Legis enim c. VII. 10. καὶ εἶπε κύρι ϖρὸς Ιησοῦν, קם לך, ἀνάϛηθι, ἵνατι τέτο σὺ πίπτεις ἐπὶ ϖρόϖατόν σε. Idem diserta dictione declarat Chronographus Samaritanus, simulque docet Oracula tum olim missis ab Arca vocibus fuisse perlata, فدخل يهوشع وهو باك الي قدام صندوق عهد الله وخر علي وجهه وتضرع الي الله تعالي وتخضع وتذلل فجاه الصوت من عند الله خطا الشعب هذا. BERN.

[e] Καθάρειν] *Gall.* 1. καθαρδεῖν. Recte autem, optime interpretatus est hic Sacerdos Divinum Epiphonema v. 15. כי עשה נבלרת בישראל, μιάσματο ἐν τῷ ϛρατῷ γεγονότο. νεβαλα enim *fœdum ac turpe* denotat, μολυσμα καὶ αἶσχο apud Assyrios Palæstinosque, ἄσχημον καὶ ἀκαθαρσίαν in Bibliis Græcis. BERN.

[f] Ποριζεσϛ] *Tar.* ϖοριτεσϛ. Verum in Attica ϖοριζεσϛ tantundem valet. *Gall.* 1. ϖεμϖωζεσϛ. BERN.

[g] Τὸν ἀρχιερέα] *Bas.* & *Gen.* τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὰς ἐν τέλει καὶ Φυλῆ ἑκάϛε, distincte. *Samb.* ambigue & ἀκώλως. *Big.* & *Epiphanius* ita sententiam illam componunt, τὸν ἀρχιερέα καὶ τὰς ἐν τέλει, καὶ Φυλῆ ἑκάϛε. BERN.

[h] Τούτε ὁ] *Samb.* τῦτο. Dein *Bas.* & *Gen.* ϖάλιν ταύτης ϖροτίθηϛι τὸν κλῆρον, minori arte *Big. Samb. Gall.* 1, 2. BERN.

[i] Σαραχὶε] Reddo huc cum *Schotano* ϖερὶ τὴν ζαραχίε συγγένειαν ἠυρίσκετο, ex c. VII. v. 17. וילכוד את משפחת הזרחי, καὶ ἐκδείκνυτε ὁ ζαρὶ. *Bas.* & *Gen* ediderant perverse ϖερὶ τὴν σαχαρεῖε συγγένειαν ἐρίσκετο. In *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* reperimus scriptum ϖερὶ τὴν ἀχαρεῖε συγγένειαν ἠυρίσκετο. Denique *Gall.* 1. & tota officina codicum Latinorum ostendunt ϖερὶ τὴν ἀχαρεῖε συγγένειαν ἐρίσκετο. Nemo autem demiretur nominis initio *Z.* omissum fuisse tot Scribis. Blæsius enim sonuerat olim id elementi, quam nunc auditur, atque sæpissime in *H.* merumque spiritum defecerat. BERN. Ita *Schotanum* sequutus edidit *Bernardus* ex *Jos.* c. 7. v. 17. Σαχαρεῖε *Bas.* & *G.* Αχαρεῖε *Gall.* 2. *Big.* & *Samb.* Αχαρεῖε *Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[k] Καὶ ἄνδρα ὁ] *Samb.* κὰ ἄνδρα ὁ (לגברים λαγεϐαρείμ) τῆς ἐξετάσεως γινομένης. BERN.

[l] Γιγνομένης,] Γενομένης *Vat.*

[m] Εἶναι, δεινῶς] *Bas.* & *Gen.* εἶναι, δὲ ϑεῦ δεινῶς αὐτὸν ἐκϖεφευγότο *Gall.* 1. 2, *Big.* & *Samb.* BERN.

[n] Ἐν νυκτὶ] Ἐν τῇ νυκτὶ *Vat.* HUDS. Noctu solebant rei sepeliri: sed Christus ante noctem sepultus, quia instabat Sabbathum; confer notata ad lib. IV. 8. supra. REL.

[o] Προσηκώσης] Πρεπούσης *Gall.* 2, *Big.* & *Samb.*

[p] Τὸν ϛρατὸν ἐξῆγεν] Ita ex septem *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὸν λαόν.

[q] Αἶναν] Αἴναν *Bas.* & *Gen.* ἄϊαν *Busb.* ἄϊαν *Hen.* pariterque exemplaria *Epiphanii Adan* pro *Aian.* γαίαν *Samb.* γαῖαν Theodoretus MS. γαὶν *Big.* & *Gall.* 2. ναιαν, vice γαίαν *Gall.* 1. ναῖν pro γαὶν *Zonaras.* Æmulantur hæc Bibliorum Græcanicorum γαὶ, quod Severo *Ga.* Hinc Origenes העי, χαὶ, i. e. *vorago*, est interpretatus; quod non aliud quam גיא, γαὶ, ut Zach. c. 14. 4. Sed de isto nomine satis mihi videor dixisse §. 12. BERN. Ανα *Vat.* Videsis p. 268. v. 2.

† *Jesus autem, exercitu lustrato,*] *Jos cap.* 8. *Cum copiis jam puris, quorum quinque millia in insidias occidentales,* אורב מים לעיר *& quinquies quinque ex adversa valli (quam* ἀραϐὰ *modo, modo* γαὶ *& ἰσὶν appellitat historicus sacer) in apertam pugnam deducebantur, fuga vulturnum versum, quod est in sacro* דרך תמרבר ἀερεκκαιϐᾶε, *licet Theologi nostri aliud doceant, adeo simulata: quid enim strategematum facilius illo jactatur, aut consuetius? Ainatas fuse profligat Imperator, urbemque eorum evertit: dein spolia ampla impertit militi.* BERN.

[r] Αὐτούς·] Αὐτοὺς in sex *MSS.*

[s] Θράτες αὐτοῖς] *Bas.* & *Gen.* μὴ θάρσες *Big.* 1, 2. & *Samb.* propter recentiorem Criticam: quæ distinguit quoquo modo inter θάρσο & θράσο. BERN.

pido abducit, *hoſtem* ſe perſequi exiſtimantes, & quaſi victoria jam parta inſolescentes: deinde *ſubito* converſis copiis obviam illis proficiſcitur, & ſigna dans, de quibus convenerat, iis qui in inſidiis erant, illos etiam ad pugnam excivit. In urbem autem illi irrumpebant, dum cives intus circa muros verſarentur, aliqui vero & in illis qui egreſſi fuerant obſervandis animo eſſent occupati. Et hi quidem urbem ceperunt, & obvium quemque occiderunt: Jeſus vero manus conſerentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulſi autem in urbem quaſi *adhuc* integram, cum & ipſam *ab hoſtibus* occupatam viderent, & cum uxoribus & liberis incenſam deprehenderent, per agros diſpalati oberrabant, ad ſemetipſos, quod ſoli eſſent, defendendos viribus deſtituti. Poſtquam vero hujuſmodi calamitas Ainitis acciderat, *magna* multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt, & aliorum vis ingens impedimentorum & ſarcinarum. Quin & pecudum greges ceperunt Hebræi multumque pecuniæ, (opulenta enim erat ea regio) & hæc omnia Jeſus, cum eſſet in Galgalis, inter milites partitus eſt.

Gabaonitæ, Chananæorum neceſſitudinem omnem abnegantes, ſpecie gentis peregrinæ cum Jeſu paciſcuntur. Joſ. VII.

16. [1] Cæterum Gabaonitæ, qui proxime Jerosolymas habitarent, calamitates, quæ Jerichuntinis

μαχεῖν αὐτοὺς τ πόλεως, διώκειν [t] οἰομένους καὶ ὡς ἤδη νίκῃ καταφρονοῦντας. [v] ἐπὶ τ ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· [x] σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν τ ἐνέδραις συνεπεπλέχει, κἀκείνους ἤδη τῷ μάχῃ ἐξανίσησιν. [y] οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον ὠθεῖ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τῷ γνώμῃ ὠθισαμένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἔρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ἰησοῦς δὲ τοὺς παρεσελθόντας [z] εἰς χεῖρας βιασάμενος φόβῳ τρέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἔτι καὶ τότε ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπεμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τ ἀγρῶν [a] ἧσσαν σκεδαννύντες, ἀμύνειν [b] αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυναμένοι. τοιαύτης δὲ [c] τ συμφορᾶς τοὺς [d] Αἰνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλου ἐάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, [e] καὶ τ ἄλλης ἀποσκευῆς ἀπείρου τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς [f] διένειμε, γυμνοῦ ἐν Γαλγάλοις.

ις'. Γαβαωνῖται δὲ καταικτιοῦνται [g] ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ἱερειχουντίοις συμβεβηκότα πᾶσι καὶ τὰ

[t] Οἰομένους] *Baſ.* & *Gen.* οἰωμένους, auditum puta pro οἰομένους verbali ποιησυλλαῶ & ἐμμελῶ. BERN.

[v] Επειτ' ἀναστρέψας] Επειτ' *Big. Samb. Hen* & *Busb.* ἐπεὶ δ' *Gall.* 1, 2. *Baſ. Gen.* & *Epiphanius* interpres. BERN.

[x] Σημεῖά τι ἐὰς,] Aut Antiſtitem Cyrenſem ſua fefellit memoria, aut aliter olim lectum in hoc loco Originum. Sic enim ille ἐχωτ. ια'. τὸ μέν τοι γαισὸν, ᾧ τὰς λοχῶντας διήγγελεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἠρεμίσασιν ὁ ἰωσηπος, αὐτούτας ἢ καὶ ὁ σύμμαχος. Viderat ergo in ſuo exemplari Theodoretus hoc aut ſimile aliquid, ἀναστρέψας τὴν δεξιὰν μὴν ὠθισμὸν αὐτοῖς, ἀσπίδι τε σημεῖα ἐὰς ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετίθετο, &c. *Cidone* enim ducis urbem verſus in altum vibrato, confeſtim ſurgere oporteret, Deo adeo admonente, legionem inſidiatricem, v. 18. נטה בכידון אשר בידך אל העי וגו׳. Verumenimvero ita erraverat Theodoretus, vel potius Erotematum ejus exſcriptor ἐπιλέσμων, pro dicto vero γνωσὸν —— ἀσπίδα ἠρεμίσασιν ὁ ἀκύλας, αὐτούτας ἢ καὶ ὁ σύμμαχος. Pariter enim verterat ſenior trium כידון לרגיע apud Jobum c. 41. 20. ἀσπίδι σεισμοῦ, velut Symmachus ibidem δορατι σεισμένῳ. Præterea deſcribitur miles Perſicus Jeremiæ c. 6. 23. cum arcu & ſcuto קשת וכידון, quod Jonathani, qui Symmachus eſt in Commentariis Eccleſiaſticorum, aut certe ipſius premit veſtigia, ſemel iterumque interpretatur קשתן ותריסן, καὶ ὁπλισταὶ, τόξα καὶ θυρεούς. Ait enim de Perſis Polymnia Herodoti, ἀπὸ μὲν ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ Φαρσηξιῶνες ἐσηέμασθο. μάχμας δὲ βεβχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα. καὶ αὐθις ἐρχόμενος. κύρος τεθειλὼν τὰ πολλὰ τ πολεμίων, κατέλιπε μόνον τὸ συνὸν τοῖς στρατιώτας, μαχαίρᾳ καὶ γέρρῳ καὶ θώρηκι μάχεσθαι. Imo ille decies horum meminit tanquam Perſarum præcipui tutaminis. Γέρρον autem Clypeus Perſicus, plane גרגה *gerga* de vimine aut etiam de corio, ut nemo veterum Grammaticorum ignoravit. Syris ܓܪܓܐ σάκος idem quod γάσχ in Perſide, ſeu עגל in Chaldæa, aut סוגא צנה apud Palæſtinos & Arabas: θυρεὸς, *orbis* & *corbis*, non tamen Babylonius: quod hucuſque Theologi omnes, quos vidi veteres noveſque, perperam exiſtimarunt. Certe ex c. 50. 42. ejuſdem vatis ſatis refutantur, & ab ipſa armatura gentis. Significat autem, quod noſter Hieronymus Symmachuſque Judæus Interpretum optimi ac utiliſſimi voluere, כידון *clypeus, ſcutum*, ᾧ τινι κλοπᾶ) τὸ σῶμα ἤτοι καλύπτε). Inde enim nomen illud Latinum: non quo Caius Plinius, nec quomodo Claudius Salmaſius aliique deformant. Quanquam præſtet cæteris originatio Plinii, ut Clypeus ἀπὸ τ γλυφῆς diceretur, adeoque à καὶὸ כיר, *ſculpſit, figuris inſignivit*, כידון deſcenderet: quod ſcio patres feciales & aſpidologi lubentiſſime arripient. Mihi magis placet prior noſtrarum conjecturarum. Quippe καθὼν Æthiopum atra per ora σκεπάλυμμα & σκέπασμα, *protegmen quod vis corporis:* pariterque كدنة, κίδνα, in Arabia. Hæc quidem ſcribere volui, dum viderem aut captos auctoritate Rabinorum aut eruditione clariſſimi Bocharti noſtros Theologos, pro *gerris Medicis, geſa Celtica* venditare ſub nomine Hebraico כירון. Omiſi longe plurima. Adjiciam tantum, poſt pilum manuale liciatorii inſtar, nulla arte aut commodo *lanceam* ac רוכחא ſuſpendi humeris illepidis monſtri Palæſtini. Recte adeo & neceſſario *Cidon* Goliathi כידון נחשת בין כתפיו, 1 Sam. 17. 6, 45. ἀσπὶς, ترس, & ܫܚܛܐ, interpretati ſunt veteres Critici, & jam Cimchius minor in Lexico. Nam aliud ille dicit ad libros ſacros. אינו רומח כי הוא כלי מגן, *ea equidem θυρεοειδὲς, nullo modo lancea* à tergo Gittæi. Neque valet quicquam Bocharti objectamentum ex verſu ſequente de armigero Goliathi ſive נשא הצנהו, ὁπλοφόρῳ, Joſepho interprete. Notabis etiam obiter Nathanem & Tanchumum Rabbinos θυρεοφόρῳ ſuis in Bibliis minus correctis legiſſe, ונתן כירון נחשת על ראשו, v. 38. c. 17. l. 1. Sam. pro קובע. Differunt enim inter ſeſe θυρεὸς & ἀσπὶς, ſive תרים & יגיל, ut dicam ad monomachiam Davidis, ubi Joſephus δόρυ ſubſtituit bis pro כידון: ut alibi. Sufficiat Hieronymum noſtrum ex traditione Phariſæorum monuiſſe ὠθεῖ ἄλωσ χειδὼν l. 1. Par. c. 13. *Chidon interpretatur Clypeus. Traditur enim iſte locus eſſe, ubi Joſue ſtabat quando dictum eſt ei, Leva clypeum contra urbem Ahi.* In Baſilicis eadem area vocatur νεκων. Unde Doctores veteres, *Primo dicebatur* χειδὼν, *tegmen*, כשנעלם מהם, *ſed poſtea* נכון. Vide Celim c. XI. T. B. *Sotæ* c. 7. & Midbar rabba *Paraſa*. BERN.

[y] Οἱ δ'] *Samb.* οἳ δ'. Mox *Baſ.* & *Gen.* ἤρουν. BERN.

[z] Εἰς χεῖρας] Εἰς τὰς χεῖρας *Big. Samb. Vat. Gall.* 2.

[a] Ἧσσαν σκεδαννύντες,] *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἧσσαν σκεδασθέντες, contrahentibus pro ἧσσαν. Ibidem οἰχομένην ἰσῆσαν *Busb. Hen.* & *Gall.* 1. BERN.

[b] Αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως] *Baſ.* & *Gen.* αὐτοῖς. *Big.* & *Samb.* ἑαυτοῖς. Expreſſit igitur Mattathiades vim & elegantiam Hebraicam v. 20. ולא חרה נתם ירים לנס תנה והנה, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. *iadajm manus, copiæ conſertæ, & in procinctu acies nulla jam apparuit*, quo ſe diſpalati reciperent: aut his amplius, *nulla brachia*, i. e. *receptus* nullus, nihil refugii præſidiique certi. Bene autem convenit Joſepho de hac ſtrage cum codice ſacro: licet Salianus & Schotanus malunt ad calumnias vertere, quam dicta Joſephi æque recteque concipiunt. BERN.

[c] Τῆς συμφορᾶς] Articulum omittit *Vat.*

[d] Αἰνίτας] Typographi etiam priores. Verum γαϊνὰς *Big.* & *Gall.* 2. γαϊτῶνας *Gall.* 1. γαϊτλωὰς *Samb.* αἰτλωὰς *Hen.* αἰτλωὰς *Busb.* BERN.

[e] Καὶ τ ἄλλης] Καὶ τ ἀλλης σκευῆς *Big.* & *Epiphan.*

[f] Διένειμε,] *Samb.* & *Gall.* 1, 2. διέμενεν τὸ γαλγάλοις γυμνῷ. BERN.

[g] Ἔγγιστα] Lib. 7. c. 10. ait eum vicum ab Hieroſolymis abfuiſſe ſtadiis XL. at l. 2. de *Bello Jud.* c. 32. ſtadiis L. Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.

1. *Cæterum Gabaonitæ,*] *Statim ab internecione Ainatarum* Gabaonitæ (*ut frequentius legimus in Joſephi codicibus ab origine* γαβαὼν, λόγος, *eodem ſcribente & interpretante. Occurres enim in MSS. etiam formulis gentilibus* γαβεωνί), & γαβεωνί): *quibus favit uſus Syriacus* Gebhon, & *Maſora Judaica* Gibhon à גבעון.) *necnon ab occidente proximi horum* Cepheritæ *ac* Carthierimitæ, *vel producTus* Cariathiarimitæ, *pars Hevæorum ſub monte Garizin,* جانب هر جريزيم, *ait Chronographus Samaritanus, haud ultra* L. *ſtadia à Solymis in boream rejecta, per legatos* (*Joſephus enim legiſſe videtur* v. 4. ἐσαϊάου, *h. e.* πέμπουσι πρέσβεις, *velut Æthiopes illo verbulo utuntur*) *Chananæorum neceſſitudinem omnem jam abnegantes, ſpecie gentis peregrinæ & ab itinere longo attritæ, cum Jeſu Imperatore paciſcuntur, haud ita ignari decreti Divini, Ex. c.* 22. 32. & *Deut. c.* 7. 2. *Eleazaro Senatuque Hebræo,* נשיא העדה, τοῖς ἄρχουσι τ συναγωγῆς, *fœdus perpetuum rite ferientibus & juratis ac populo conſentiente. Sive hoc vetuſtiſſimi eſſet moris, ſive potius à Principibus Chaſmonais in Rempublicam Sacram demum induceretur, multum adplaudente Phariſæorum Schola. Mox ubi dux è montibus Samariæ deſcendens doli mali hos cives incuſaret, illi tanti victoris metum neceſſitatemque ſuorum ſervandorum unice obtendentes,* εἰς δημοσίους ἤτοι ὑπηρετικὰς τοῖς κοινοῖς ἔργοις, in miniſteria publica, *ſive* εἰς δῆλος τ πόλεως, *quomodo recte Gelenius phraſin antiquorum Rhetorum, non recte concepcrant Zonaraſve Schotanuſve, ad fidem majorem juris*

jam

τὰ τοῖς [h] Αἰνίταις ὁρῶντες, καὶ τοὺς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν [i] προσκαλεῖν ἀ διέγνωσαν· ὅτι γὰρ πύθοιτό τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ἔθνους παντὸς [k] πολεμοῦντος αὐτούς. [l] Κεφηρίτας τε καὶ [m] Καριαθιαριμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅτι συμμαχίαν παρεκάλουν, ἀσφ' αὐτοὺς [n] διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ [o] φθάσαιεν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν· [p] συμπείσαντες δ' αὐτοὺς, διέγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. [q] προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν αἰτησομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει· οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ὑπισχνοῦμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν τοῖς μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν· ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς [r] αὐτοῦ πολλοὺς ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτι ἐξήεσαν οὔσας ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς διαφθαρῆναι. [s] τευχίνας γὰρ [t] εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτοὺς ἐπίτηδες ἔλαβον. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθείη ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν προσοίκων πόλεων, πολεῖσιν ἀπεχθῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτι καὶ [v] δωρεᾶς τοῦ Χαναναίων [x] αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, [y] τούτοις τε λίαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ὑπὲρ συνθήκας καὶ [z] φιλίαν τοὺς Ἑβραίους. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν ἐκ Χαναναίων ἔθνους, [a] ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν [b] μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις

evenerant atque Ainitis, aſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Jeſum quidem [1] *aperte* orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam æqui ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananæorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem & Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem invitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum evadere, ſi eos [2] occuparent Iſraëlitæ: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreverunt copias eorum effugere. Illis autem iis quæ dixerant conſentientibus, legatos ad Jeſum mittunt cum eo amicitiæ fœdus inituros; quos, ad ea agenda quæ omnibus expedirent, civium maxime idoneos judicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananæos eſſe faterentur, hujuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananæos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo intervallo ab iis disjunctas habere, ajebantque ſe fide virtutis ejus adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque hujuſce ſermonis veritatis indicium oſtendebant: nam veſtes, quas domo exeuntes novas induiſſent, immenſa viarum ſpatia peragrando detritas eſſe. laceras enim data opera ſumpſerant, ut ab eo fidem verbis impetrarent. Stantes ergo in medio *concionis* dicebant, ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis civitatibus, ab ea terra longe diſſitis, cum illis amicitias juncturos [4] fœderibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia & munere illis conceſſum ſit Chananæorum terram poſſidere, ſe *iis* ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere ut ab iis in civium numero habeantur. Et illi quidem iſta loquentes, atque *longi* itineris indicia oſtendentes, orabant Hebræos ut cum illis fœdera ſancirent & amicitiam. Jeſus autem dictis eorum credens, quod non eſſent de gente Chananæorum, eos in amicitiam recipit: & Eleazarus pontifex cum ſenatu juravit, habituros ſe eos pro amicis & ſociis, & nihil injuſti contra eos moli-

jam modo jurati, coacto iterum Concilio admittuntur. Vita enim Gabaonitis parcitum, ut oportuit, propter pacta conventa & jacta. Fraudem nihilominus ſuam ipſi luunt, poſterique eorum operis publicis, ח עצים *ſive conditione, ut alibi loquuntur Hiſtorici ſacri,* ת נתינים, *i. e.* Fratrum Laicorum, *& in Eccleſiæ miniſteria viliora* damnatorum: *ex officio* εἰς ξυλοκόπους τε καὶ ὑδροφόρους τοῦ λαοῦ *Steterant enim* נתינים *in Republica Hebræa, ut genus mediocrum, neque Iſraelitæ neque plane manicipia,* לא ישראל ולא עברים. *Diu equidem Gabaonitas caſtris Hebraicis ſerviiſſe credo, quod ex locutione pari codicis Hebraici expreſſit Samaritarum Chronicon* اسقا للخيل وللجمال, abs jumentorum aquatione: *at vero hos ipſos* שאבי הים לעדה *à Davide rege, ut huic genti valde favit, tandem meliori munere donatos. Perlege hac de cauſa* Joſ. c. IX. *& T. B.* Gittin *f.* 46. *a.* Cetubot *f.* 75. *a.* Jebamot *f.* 79. *a. Et Paraſam* VIII. ἀριθμῶν μεγάλων. *Samaritarum denique Chronica.* BERN.

h Αἰνίταις] *Baſ.* & *Gen.* Codices Latini, *Adanitis* pro *Alanitis. Hen.* & *Busb.* ἀιτλωοῖς. *Gall.* 1. γαϊτίνοις. *Samb.* γαϊαλίνοις. *Big.* & *Gall.* 2. γαϊνοῖς. Laudarem equidem αἰανείτας Joſephi cauſa, quaſi ab עיניא, ſive Latinum codicis Lipſienſis hoc in loco *Hayanitis.* BERN.

i Παρακαλεῖν] Παρακαλεῖν διέγνωσαν ſolus *Gall.* 1.

2. Aperte *orare non ſtatuerunt:*] Vocem hanc ex verſione *Epiphanii* ſupplevi.

k Πολεμοῦντος αὐτούς,] Commode ſatis *Baſ. Gen. Big.* & *Samb.* dum pars eſſe viderentur Gabaonitæ Heptarchiæ perdendæ prorſus abſque fœdere & miſericordia, & πανολεθρία Cananitarum obnoxii. Nitide dictum πολεμοῦντος αὐτοὺς pro communi πολεμοῦντος ἡμᾶς αὐτούς. Legerat tamen à tot ſæculis apud ſuum Caſſiodorum noſter Scholaſticus πολεμοῦντος αὐτῷ. Inter conjectores *Tar.* πολεμοῦντος αὐτῷ ac πολεμοῦσι αὐτοῖς heic loci offert. BERN. Pro πολεμοῦντος ἡμᾶς αὐτούς. Olim tamen legerat *Epiphanius*, πολεμοῦντος αὐτῷ.

l Κεφηρίτας] Κεφηρίτας τε καὶ καθιερημίτας non nimis prolixe *Baſ. Gen.* & *Epiphanius.* κεφηρίτας τε καὶ καριαθιαριμίτας *Big.* & *Tar.* κεφ. τε καὶ καριαθιαριμίτας *Samb.* καὶ κεφηρίτας καὶ καθιερημίτας *Gall.* 1. κεδηρίτας καὶ καριαθιαριμίτας *Busb.* & *Hen.* Dicit autem incolas כפירה *Cephira* ſeu *Caphira*, & קרית יערים *Ciriathiarim* aut *Cariath baal*: de quibus agit Joſue hiſtoria c. 9. 17. & c. 18. 14, 26. & c. 15. 60. necnon illa Eſdræ c. 2. 23, 25. Joſephus autem libri ſequentis c. 2. καριαθιαριμίτας pro iiſdem nomen ſeſquipedale certa manu adpoſuit. BERN.

m Καριαθιαριμίτας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Busb.* & *Hen.* Καθιερημίτας καὶ Ἰαριμίτας in *Editis.* Βηριθίτας καὶ Ἰαριμίτας *Vat.*

n Διαφεύξεσθαι] Ita quatuor *MSS.* tam hic loci quam mox infra, v. 14. Διαδρᾶναι in *Editis*, *Aliiſque.*

o Φθάσαιεν] Ita *Big.* in *Aliis* φθάσειν & φθάσωσιν.

p. *Occuparent Iſraelitæ:*] Vel, *ſi eos in poteſtatem ſuam redigere occuparent Iſraëlitæ.* Similiter ac Livius dicit, *occupat bellum facere*, Græcos imitatus.

p Συμπείσαντες] *Gall.* 1. συναπείσαντας δ' αὐτοῖς. *Samb.* συναπέσαντες δ' αὐτοῖς. *Big.* συμπείσαντες δ' αὐτοῖς. *Baſ.* & *Gen.* συμπέσαντες δ' αὐτὰς, recte. Paullo poſt *Samb.* αὐτὰς. Dein διαφεύξεσθαι *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* διαδρᾶναι *Baſ.* & *Gen.* BERN.

q Προσδεξαμένων] Προσδεξαμένοι *Vat.*

r Αὐτοῦ πολλοὺς ἀνύσαντας] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

s Τευχίνας γὰρ] Sic reſtitui. Capies autem τευχίνας, i. e. ῥάκια, exemplo γλωχῖνας: vel ſcribes τευχίνας, quod eſt ἐσθῆτας σύντετριμμένας ἤτοι τριβώνια. *Baſ.* & *Gen.* τευχῖνας γὰρ εἰς τὸ ταύτας πιστοῦσθαι πρὸς αὐτούς. *Samb.* τευχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτῶν, cæteris melius. τειχίνας (*cilicinas*) εἰς τὸ ταῦτα πιστ. πρὸς αὐτῶν *Big.* & *Gall* 1. bonuſque Scholaſticus Epiphanius. Ibi ingenium *Tar.* σύχον γὰρ εἰς τὸ τοιαῦτας, vel ταῦτα, πιστ. πρὸς αὐτῷ. BERN.

t Εἰς τὸ ταῦτα] Ita edidit *Bernardus.* εἰς τὸ ταύτας π. πρ. αὐτοὺς *Baſ.* & *G.* εἰς τὸ ταῦτα π. πρ. αὐτῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

v Δωρεᾶς] *Gen.* δωρειὰς, ritu epirrhematis. BERN.

x Αὐτοῖς] *Al.* αὐτὰς.

y Τούτοις τε] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 2. τοῦτο τ' ἔλεγον ἥδεσθαι *Aliis.*

z Φιλίαν] Φιλίας *Gall.* 2. & *Epiphan.*

a Ποιεῖται] *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* Eodem modo *Zonaras* φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσατο. *Baſ.* & *Gen.* ποιεῖ τε ſonoritatis ſimillimæ. Hoc etiam ferri poteſt in ea ſententia. BERN.

b Μοχλεύσειν] Recte μοχλεύσειν, *moliri*, ὀχλεύσειθαι, κινήσεσθαι, ut norunt Heſychius, Herodianus, Euſtathius, Etymologus M. aliique Interpretes vocum Homericarum. Verum jam βουλεύσεσθαι, *cogitare*, ut facilius vel è Gloſſario oblatum, ſubſtituere *Samb. Big.* & *Gall.* 2. & exemplaria piiſſimi *Caſſiodori.* Audies autem quid de verſutia Gabaonitica peroraverit ex Joſepho *Zonaras* Annaliſta: Γαβαωνῖται δὲ καὶ οἱ ὁμόφυλοι πλησίοικοι, χαναναίοις ἀφεστήκασι, φοβηθέντες ὡς τοῖς ἰσχυροῖς καὶ τοῖς περὶ ναὶν (l. γαὶν) τὰ ὅμοια πάσχουσι, πρεσβείαν λαθραίαν ἀποστέλλουσι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· πορρωτάτω λίαν γοῦν ἐλθεῖν καὶ μακρὰν ὁδὸν χαναναίοις, καὶ ἀποδοὺς πρὸς αὐτοὺς διαθήκας ζητοῦντες τοὺς ἰσραηλίτας καὶ συνθήκας φιλίας. Ἰησοῦς δὲ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποιήσατο. γνοὺς δ' ὕστερον τοῦτο ὅτι μὴ ἐκ τῶν χαναναίων,

turos, in iſtud jusjurandum conſentiente *univerſo* populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad ſuos reverſi ſunt. Jeſus autem cum exercitum in ſubmontanum Chananæorum tractum duxiſſet, & audiſſet Gabaonitas non longe à Jeroſolymis habitare, & à Chananæis oriundos, magiſtratibus eorum accerſitis, fraudis eos inculabat. Cum autem ſibi non aliam ad ſalutem viam patere prætenderent, ideoque neceſſitate adactos hoc ſibi effugium quæſiviſſe, Elazarum pontificem & ſenatum convocat: eiſque conſentibus publicis miniſteriis deputandos eſſe, ne fidem jurejurando datam violarent, operis hiſce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis jam immineret calamitas, tale ſibi præſidium & ſecuritatem invenerunt.

Gabaonitæ fraudem ſuam luunt, poſterique eorum operis publicis. Joſ. c. 9.

17. * Cæterum cum rex Jeroſolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Jeſum defeciſſe, & vicinarum gentium reges ad bellum ſimul contra eos gerendum acciviſſet; Gabaonitæ iſtos ei adeſſe videntes, (quatuor autem erant) caſtriſque circa fontem quendam non longe ab urbe poſitis ad oppugnationem ſeſe parare, Jeſum in auxilium advocabant. nam eò tum res eorum devenerant, ut ab his quidem perniciem exſpectarent; ab illis

Rex Jeroſolymitarum (adjunctis quatuor vicinarum gentium regibus) contra Gabaonitas bellum movet. Joſ. c. 10.

[c] ὑπισχνέσαντο δ' ἕξ πλήθους. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες [d] ἐξ ἀπάτης ἀπῆεσαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοῦς δὴ [e] τῆσδε τῆς Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν [f] ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν ἀπόρρω τῶν Ἱεροσολύμων τοὺς [g] Γαβαωνίτας [h] κατῳκημένους, καὶ δ' ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει, τὴν ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τὸ δ' οὐκ ἄλλῳ ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπ' αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον, καὶ τὴν γερουσίαν· καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούτων ποιεῖν ὑπὲρ τῷ μὴ προδοῦναι τὸν ὅρκον, [i] ἀποδεικνύουσιν εἶναι τοιούτους. καὶ οἱ μὲν τὴν καταλαβοῦσαν αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ηὕροντο.

ιζ'. Τοῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῇ μεταπέμψασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς [k] Γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τὴν πλησίον ἐθνῶν προσκαλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, [l] τούτους πεντόνλας σὺν αὐτῷ, τέτταρες δὲ ἦσαν, οἱ Γαβαωνῖται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους [m] ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως σὺν ἄπωθεν προσκαλέσασθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ἰησοῦν. ἐν τούτοις δὲ ἐν αὐτοῖς τὰ

ναίων, τὸν ἀπάτης αὐτοῖς αἰτιαλφ. οἱ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔφασαν τοῦτο πρᾶξαι, δεδιότες τὸν ὄλεθρον. καὶ Ἰησοῦς, ἵνα μὴ προδώσῃ τὸν ὅρκον, δημοσίους αὐτοὺς ἀποδείκνυσιν. ὡτως ἰώσηπος. ἡ δὲ βιβλος δὲ Ἰησοῦ τάδε ἔχει, ὅτι κατίσχυσεν αὐτοὺς ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ δὲ θεοῦ. Causam rei addit Theodoretus ἐρωτ. ιγ'. Τοῖς ψεύδεσι λόγοις γαῦσαι. ἂν πιστεύσητε οἱ ἑβραῖοι ἀπατεῶσιν, καὶ τὰς συνθήκας ἐκρήτυναν ὅρκῳ. πρόσεστι δὲ τὸν ὅλον θεὸς πάντας ἐκείνους ἀποδοκιμάσαι θανάτῳ. τὸ θείας τοίνυν ἐνόλης, καὶ τὸν ὅρκον μισοῦ ἀπληθείς, ὑπηρέτας αὐτὸς τὸ ἱερᾶς λειτουργίας ἀπέφηνε ὁ Ἰησοῦς. ἔδει δὲ καὶ δοῦναι τὴν πρόρρησιν πέρας λαβεῖν. ἔφη γὰρ, ἐπικαλέσασθέ με χαμαὶ πᾶς, οἰκέτης ἔσῃ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶ. BERN. Βελόνεσθαι, ut facilius, vel è *Gloſſario* oblatum ſubſtituêre *Samb. Big. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* De verſutia Gabaonitica vide *Zonaram*, p. 30. & Theodoret. ἐρωτ. ιγ'.

c Ἐπισυναινέσαι.] *Busb.* & *Hen.* ἐπισυναινεῖ. BERN.

d Ἐξ ἀπάτης] Ἐξαπατήσαντες ἀπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 2.

e Τῆσδε] Τῆσδε omittunt *Big.* & *Samb.*

f Ὑπώρειαν,] Sive cum *Samb.* ſcribas εἰς τὴν ὑπώρειαν, forma ſubſtantiali, ſive εἰς τὸν ὑπώρειον, non errabis à Canone. Heic autem repræſentant *Big.* εἰς τὴν ὑπώρειαν, *Baſ.* & *Gen.* εἰς τὴν ὑπωρείαν, & *Gall.* 1. εἰς τὴν ὑπώρειον. BERN. Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὑπώρειον pro ὑπώρειον. HUDS. Non eſt ὀρεινὴ, de qua mox. REL.

g Γαβαωνίτας] Ita *Big. Samb. Gall.* 2. *Vat. Busb.* & *Hen.* Γαβεωνίτας *Baſ.* & G. Γιβεωνίτας *Gall.* 1.

h Κατῳκημένους,] Manus ſecunda *Samb.* & pejor κατοικισμένους. Dein *Baſ.* & *Gen.* καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῷ. BERN.

i Ἀποδεικνύουσιν] Ἀποδείκνυσιν *Samb. Hen.* & *Busb.* ἀποδεκνύουσιν Syntaxi Attica, *Big. Baſ. Gen.* & fortaſſis *Epiphanius*. BERN.

* *Cæterum cum rex Jeroſolymitarum*] *Joſ. c.* x. *Sedes eſt mirabilis hiſtoriæ & Dei milite dignæ. Gabaonitis enim genti ſervæ, ſed fœderatæ, contra quinque Regulos Amorrhæos cum tota vi Hebraica ſuccurrit Jeſus, mature & feliciter. Quippe grando ſolito grandior & graviſſima, cui etiam fulmina miſcet Joſephus, cœlitus, ruens, per* declivia Bethoronia במורד בית חורן, *hoſtem plurimum proſternit. Tum Imperator furore Divino accenſus*, Eſ. *c.* 28. 21. Hab. 3. 8, 11. & Eccleſ. 46. 5. *præpotenti hoc diſticho*, שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון, *& ſimul merito Fidei (quod bene ſuggerit noſter Severus) noctem avertit fugienti Chananæo, & ſufflaminatis Luminaribus diem lucemque victricem producit. Quocirca, ſive orbes ſiderum præcipuorum detineret modo manus Æterna quæ fecerat, modo in locum priſtinum redigeret: ſive ſpeciem Solis ſororiſque ejus (quod Cimchii ambo aſſerunt) in polo non ſuo pingeret: ſive denique hanc ſummiſſis vaporibus ſenſim illa repararet & fulciret; ſane præter naturam ritumque mundi lux ea morata eſt ſuper Gabaonem, ac longe præter opinionem Maimonidæ, Gerſonidæ, Spinoſi ſimiliumque pſeudoſophiſtarum. Nihil equidem turpius faciunt Judæi Hiſpanici, quam philoſophantur ab Ariſtotele perperam intellecto. Sexcenties ita peccavit Moſes in* More Nebuchim, *Leviſque Gerſomi ad S. Biblia vel millies. Neque vero Sapientiam Carteſianam mente ſua prava unquam adſecutus fuit Acanthias ille Batavus: quanquam viri ſtulti puerique aliter credant de hoc nebulone. Verum enim de hac longa & liberali die, ſicut Eſdras ſuo ævo adpellaverat ad monumentum* Jaſar *inſcriptum, ita certe firmiſſimeque famæ cauſa, ſi hæſitaret forte Epaphroditus cæterive ſuorum lectorum in tanto prodigio, hinc provocat Flavius ad S. Biblia, Ædis Jeroſolymitanæ quondam κειμήλιον pretioſiſſimum, imovero hodie oculorum animorumque Chriſtianorum lumen aſſiduum & ſalutem. Reliqua autem hujus miraculi deſcripta legito apud Andream Maſium, qui ad Codicem Divinum unquam acceſſere, omnium doctiſſimum, luculentiſſimum & piiſſimum Commentatorem. Sic ſentio. De locis adeo ſecundo tertiove certent inter ſeſe amici Chryſoſtomi, Hieronymi, Toſtati, Merceri, Calvini, Grotii. Quorſum vero Aſceta Bethleemicus in Bibliis Vulgatis* 1 *Par. c.* 4. 22. *præſtat nobis pro virili nomine* יעבץ, יקים, Qui ſtare fecit Solem, *Rabinorum iſtius ævi traditione confiſum ſeipſum ultro fatetur in* Quæſt. Hebr. *Quo plane modo & Talmudum Babyloniorum* ἀλληγορίζει Batræ *f.* 91. *b.* חקים זה יהושע שקרם שובוער לאנש גבעון. *Quid vero rationum, quot pondera adportant illis Judæi, filius Maimonis, filius Gerſomi, & Spinoſus, non curo cujus, contra inveteratam fidem hujus Solſtitii. At nihil tanti edidit unquam Moſes. Aiunt: non credo iſtis trutinatoribus Divinorum operum. Tres etenim viros Dei, qui in vertice Itabyrii ſpecie ſupra humanam illuſtri quondam comparuerant, plura video feciſſe ſuis ſeculis quam hunc Nuni filium, & ingentis ſtuporis. Hoc autem oſtentum apud S. Paulum non repetit Grotius inter exempla Fidei præclarioris cap.* xi. ad Hebræos. *At deſiderantur ei & ruentis Jerichuntis & Jordanis fluvii, fontes verſus refugientis coram Pontifice Hebræo, vel proxima prodigia. Agnoſcit inſuper Magnus Apoſtolus* verſus 32. *ſtudio brevitatis plurimas ſe omiſiſſe hiſtoriarum mirabilium. Eſto tamen hoc Dei opus maximum:* μεῖζον ἔσω τοῦτο τῆ μωσέως, *ſicus æſtimat Johannes Chryſoſtomus. Profitetur itaque Scriptor Divinus* v. 14. *Joſ. c.* x. Nunquam ita ſe accommodaſſe Optimum Numen homini expetenti, ולא היה כיום ההוא לפניו ואחרין לשמוע יהוה בקול איש: *quod bene explicat Georgius Elmacinus, quem vocant, dialecto Arabica,* ولم يكون مثل ذلك اليوم ان يقبل الله سوال احد في مثله. *Inde perite adnotat Johannes Deuterota ex illa ſtatione ſolis inaudita & mirifica effectum: ut Ephræmita (ſic erat Joſue) timor juxta vetus vaticinium Gentium animis ubique inſideret,* היכא רמיא ורערו יהיה מלא הגוים בשעה שעמרה לו חמה ליהושע, Breſit Raba פ. 5, & 6. *Et Talmudi Babyl.* Cod. de Idolatria f. 25. *ubi & hiſtoria tangitur Nicodemi Gorionidæ, cujus gratia ſolem aliquando ſtetiſſe comminiſcuntur Magiſtri. Verum novi illi Theologi, velut Daniele & Eſdra, & Habacuco & Sirachida ſe ſapientiores norunt,* æſtivam *diem inferre audent pro* miraculoſa planeque nova. *Ardori etiam militum & ferociæ pro ſua pietate Gerſonides tribuere, quod protelata ſupra modum luce actum produnt Sacræ Literæ Omittam potius illud Enthymema Maimonidis ex Joſ. c.* x. 12. *quam redarguam multis,* In oculis Iſraelis, *haud* totius Iſraelis; *non ſolum argutum nimis & exile, ut Rabinica ſolent, ſed tanquam infeſtum* verſui 7. *iſtius* cap. *Deinde Aialonem & Gabaonem in eadem convalli, haud procul abs Jeroſolymis, propiores tamen Nicopoli, certo offendet Chorographus, ſit modo diligentior Bonfrerio, doctiorque Rabinis recentibus: ne locis ipſis diutius abutantur corruptores miraculorum, præſertim cum hoc itidem doceant Paralipomena ſacra. Præterea Samarites, qui Joſue geſta deſloravit è codice Judaico, mirum ni hoc fuerit illis hæreſi neceſſarium, pro miraculoſa illa Cœleſtium quiete, ſubſtituit duntaxat verſiculum Epinicii Moſaici Exodi c* 15. *quem in prælio una voce recitarent Hebræi,* Dominus belli potens, Dominus nomen ejus, יהוה איש מלחמה יהוה שמו, *ex Pentateucho ſuo, quam ſane lectionem comprobat vatum maximus Davides* ψ. 24. 8. *Nam Judæi legunt hodieque ex recenſione Eſdræ,* יהוה איש מלחמה יהוה שמו. *Poſtremo apud Macchida quot dixi Reguli è ſpecu trahuntur in necis contumeliam.* BERN.

k Γαβωνίτας.] *Big. Samb. Gall.* 2. *Busb.* & *Hen.* Verum *Gall.* 1. γιβεωνίτας & γιβεωνίται. *Baſ.* & *Gen.* γαβεωνίτας & γαβεωνίται. BERN.

l Τούτους πεντόνλας] *Gall.* 1. & *Big.* ὡς τούτους τε πεντόνλας. *Gall.* 2. ὡς τούτους πεν. *Samb.* ὡς τοὺς τε πεν. *Epiphanii* codices plerique τούτους πεντόνλας σὺν αὐτοῖς, ἱεροσολυμίτους δηλονότι. Dein *Gall.* 1. ἐδόν. BERN.

m Ἐπί τινι πηγῇ] Ἐπὶ τῇ πηγῇ *Vat.*

πὰ πράγματα, ὡς [n] ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων ὑβρις στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν ὑπομένουσαν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ἰησοῦς παντραλιᾷ πεσὼν ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [o] ἀνύσας, [P] ὀρθρίῳ προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει· καὶ τραπεῖσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἀπόκλινων. [q] Βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ [r] συνεργίαν ἔμαθεν· ἀπισημήναντος αὐτοῦ βροντῆς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ [s] ἀπόχρη τὴν τῶν Ἑβραίων προθυμίαν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατ' [t] Μακχιδὰ, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε, καὶ ὡς συνήθους ὑπερέβασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ [v] γραμμάτων.

ιη'. Κατεσταλμένων δ' ὅλως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἱ τοὺς [x] Γαβαωνίτας [y] πολεμήσαντες ἐστράτευσαν. ἐπανῆλθε πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὸ ὀρεινὸν Ἰησοῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆλθεν εἰς τὸ [z] ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. ὡς δὲ περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγος πολλοῖς φοιτῶν εἰς τοὺς πλησίον ἔσχε, καταπλήξεις εἶχε [a] τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· [b] καὶ στρατεύσειν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς [c] πεδινοῖς τῶν Χαναναίων, Παλαιστῖνοι προσλαβόντες, στρατοπεδεύσει πρὸς [d] Βηρώθῃ πόλει [e] τῆς Γαλιλαίας [f] τῆς ἄνω, [g] Κεδέσης ὀλίγον πόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον.

vero, qui in Chananæorum gentis excidium bellum moverant, salvari se propter initas amicitias existimarent. Tum Jesus cum toto exercitu ut *illis* succurreret properans, die noctuque itinere continuato, hostes obsidionem molientes summo mane aggreditur; cumque terga vertissent, per regionis declivia fugientes est persequutus. Bethora *is locus* dicitur. Atque illic Deum sibi in auxilium venisse didicit, manifesto indicio, quod tonitrua & fulmina *è cælo* missa fuerint, & grando deciderit solito major. Quin & illud præterea contigit, quod dies producta fuerit, ne à nocte appetente reprimeretur Hebræorum impetus. quo factum est ut Jesus reges apud Macchida deprehenderit in spelunca quadam abditos: omnesque pœna affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac ultra consuetum creverit, palam est ex *Sacris* literis in archivis Templi repositis.

Exercitus eorum fusi fugatique, regesque ad unum omnes cæsi. Jos. c. 10.

Sol & luna stant. Jos. c. 10.

18. † Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis invaserant, in Chananææ montana reversus est Jesus: ibique magna cæde edita prædaque abacta, ad castra in Galgalis sese recepit. At cum fama de virtute Hebræorum in omnium ore atque sermone apud gentes vicinas percrebresceret, audita cæsorum multitudine attoniti hæserunt: ac reges Libanum montem accolentes, & ipsi Chananæi generis, quique in campestribus habitarunt Chananæi, Palæstinis *in auxilium* adscitis, castra metati sunt ad Berotham, oppidum Galilææ superioris, non procul à Cedesa. hic autem locus Galilæorum ditionis est. Totus autem exer-

Profligatis Chananæis atque auxiliis Palæstinis, ad Galgala redit Jesus. Jos. c. 10.

---

n Ὑπὸ μὲν τούτων] *Bas.* & *Gen.* ὑπὸ μὲν τῶν τοιούτων *Gall.* 1. forte pro ὑπὸ μὲν τῶν ἑαυτῶν, vel τῶν τ' αὐτῶν. Planius quidem *Big. Samb. Gall.* 2. & *Epiphanius* ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων: nescio ex scholiolo, an ex fundo Josephi. Dein πανστρατιᾷ *Big.* & *Samb.* Mox illi καὶ δὴ πλείους. BERN. Ὑπὸ μὲν τῶν οἰκείων *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.*

o Ἀνύσας] Τὴν ὁδὸν ἀνύσας *Gall.* 1. phrasi plana. BERN.

p Ὀρθρίῳ προσβαίνουσι] Ita *Bas. G. Hen.* & *Busb.* Ὀρθρίῳ προσβαίνουσι τ. π. ἐπιπίπτει *Vat.* ὄρθρου δὲ προσμίξαντι (vel προσμίξαντες) τ. π. ἐπιπίπτει *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Βήθωρα] Βηθώρου juxta aliquot codices *Epiphanii.*

r Συνεργίαν ἔμαθεν] *Al.* συνεργείαν, vel συνέργειαν.

s Ἐπιοχὴ] *Busb. Hen.* & *Samb.* ἐπιοχὴ, tempore instanti. Ibi *Gall.* 1. τὸ τῆς ἐφεξῆς προθυμίαν: & *Busb.* τὴν τῆς ἐφ. προθυμίαν. BERN.

t Μακχιδὰ,] *Bas.* & *Gen.* μακκηδὰ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* μακηδὰ Interpres Græcus Josuæ, & Masoretæ suis punctulis: *Maceda* B. Hieronymus. Has enim formas plurisque alias sustinet vox מקדה. Eadem in historia Zonaras, Ἐπιθεμένου δὲ τοῖς γαβαωνίταις βασιλέως τοῦ ἐσπερίου μέρους, διὰ τὰς πρὸς ἐκείνους συνθήκας, ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς συμμαχῶν· καὶ τρέπει τοὺς ἐναντίους, καὶ τραπέντας ἐδίωκεν. ὅ τε καὶ θερμοτέρου χαλαζά τε τοῦ συνήθους μείζων, καὶ κεραυνοὶ τοῖς πολεμίοις ἐπέπεσον. καὶ ἡ ἡμέρα ηὐξήθη, τοῦ θρόμου δὲ πλέον ἐφάνη δεῖν ἐπιδοῦναι δι' ὃ καὶ ἐπιμείνασα ἡ νὺξ ἐπελθοῦσα διέφυγον οἱ πολέμιοι. καταλαμβάνουσι δὲ καὶ βασιλεῖς ἓν τινι σπηλαίῳ, καὶ κτείνουσι πάντες. Prudenter adeo heic Origenes & fidelius multo, quam solet in homiliis, *Hæc secundum historiam gesta, miracula Divinæ virtutis universis sæculis prædicant, nec interpretatione extrinsecus indigent, in quibus gestorum lumen coruscat.* Dein Theodoretus ἐπιτ. ιδ'. διδάξας ἡμᾶς ὁ συγγραφεὺς δι' ὧν ἔστι τὰ δύναμιν, ὅτι λόγῳ μόνῳ χειρὶ ἀμόχῳ προσῆκεν τοὺς μεγάλους φυσήσας κινδύνους, ἵνα κρύσταλλος ἐπέπεσεν· ὑπεισδύμενος μή τις ἀπιστήσῃ τῷ λόγῳ, ἤδη τοῦτο ἐν τῷ παλαιῷ εὑρεθῆναι συγγράμματι, δῆλον τοίνυν κἀντεῦθεν, ὡς ἄλλος τις τῶν μεταγενεστέρων τὰ βίβλου ταύτῃ συνέγραψε, λαβὼν ἐξ ἑτέρας βίβλου τὰς ἀφορμάς. Addes his verba Dionysii, aut potius, Apollinarii adversus Apollophanem, si otium est. Quin inter primos defensores Fidei Justinus, πάλιν τ' γῆς ὑμῖν Τρυφοθείτης (si Tryphonem Deuterotam objurgat ille) μὴ δυνάμενος τοσούτῳ, ὡς καὶ τὸ ἦλιον πεδήσασθαι ὑμᾶς προσάξει δ' ἀνδρὸς ἐν τῷ ἐπονομασθέντος τῷ Ἰησοῦ ὀνόματι, καθιζάνοντος τῷ ἀραιῷ, καὶ μὴ δυνάμενος μέχρι ἀρῶν λσ'. Agapius inter MSS. Arabica Huntingtoni nostri sex horis diem hanc extendit ultra naturam; Eleazarus Talmudista quot Justinus noster tribuit: Jesus vero in Aprocryphis integram integræ diei subjicit. Quid alii ex voluntate sua? BERN Ita *Bas.* & *G. Μακκηδὰ Big. Samb. Hen.* & *Busb. Μαχηδὰ Vat.* (Μαλχίδα *Coll. Voss.*) *Μαχηδὰ* in LXX.

v Γραμμάτων.] Librum *Recti* intelligit *Masius.* refellit *Schotanus*, p. 388. & de libro *Josuæ* accipit.

† *Regibus autem in hunc modum debellatis,*] *Jos. cap.* IX. *Cum Reges Chananæorum, tam accolæ Libani montis ac maritimi,* המלכים אשר בכל חוף הים הגדול וגו׳: *& phrasi æqua, c.* XI. המלכים אשר מצפון בנפרת דור מים, (*perite enim transfert Flavius primos versus capitis* IX. *Josuæ ad initium capitis* XI.) *quam mediterranei c.* IX. אשר מצפון בהר וביערבה נגב כנרות ובשפלת הכנעני במזרח והים והאמרי וגו׳, כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלת *& c.* IX. *cum copiis suis plane stupendis, trecentis millibus peditum, equitum decem millibus, curruumque viginti millibus* [*Tantam vim barbarorum ex archivis Sanctæ Ædis huc retulit Flavius. Nam Biblia quæ hodieque ferimus, militum numerum tantum haud servant. Vide etiam illum Josue copias recensentem c.* 6. *hujus libri.*] *confluerent undique in castra cis* מרום מי, Aquas Merom, (*sic rite vocatur Samachonites lacuum Jordaniorum supremus: sequuntur enim hunc de amne eodem Genesareticus & Asphaltites*) *apud urbem* Berotham, *Ezech. c.* 47, ברותה, *Syre* ܒܪܘܬܐ, *& Βηρωθαὶ* 2 *Sam.* 8. 8. *quæ assidet* Cedesæ קדש *Metropoli Galilææ superioris: contra tam immanem hostem spe certa victoriæ Jesum itinere quinque dierum Galgalis admotum, animat Oraculum Divinum. Ubi prælio commisso, profligantur Chananei, simul cum auxiliis Palæstinis; nam illos etiam colligit Josephus ad pugnam hanc deretoriam, forte propter phrasin sacram c.* IX. ובכל חוף הים הגדול. *Quinvero cum humani nihil superesset in tanta strage, ense ac flamma sævitum est porro in suffragines equorum, currumque materiem. Verum* עקר ולהקטין, *& ἄχρηστα ποιῆσαι de jumentis idem unumque posse indicat Talmudum* יש׳ *f.* 13. *a. Inde tota protinus patet Chananæa occupanti Jesu & triumphanti.* BERN.

x Γαβαωνίτας] Iterum *Bas.* & *Gen.* Josepho haud invito τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσασιν, neve illo ingrato τοὺς γαβαωνίτας πολεμήσαντες *Big.* τοὺς γαβαωνίτας, l. γαβεωνίτας, πολεμήσαντες bene *Samb.* Et vix male *Gall.* 1. τοὺς γιβεωνίτας πολ. BERN.

y Πολεμήσαντες] *Al.* πολεμήσοντες.

z Ἐν Γαλγάλοις] Ergo hæc sita in ὑπωρείᾳ, e qua ante egressum Josuam scribit, & ὀρεινῆς mox meminit: sic ut ὑπώρειον sit regio ad montium radices sita, ὀρεινὴ & ὄρειον in tractu montano. Statim etiam fatetur Josuam Galgalis profectum ad regionem ὄρειον. REL.

a Τοὺς ἀκούοντας] Ἀκουόντας τοὺς ἀκ. *Epiphan. Hen.* & *Busb.*

b Καὶ στρατεύσειν] Καὶ στρατεύσοντι *Big.* & *Samb.* BERN.

c Πεδινοῖς] Πεδίοις *Samb. Big. Gall.* 1, 2. contra *Zonaram*, Drungarium, & quinque alios. Ita Symmachus, optimus trium virorum, ערבה jam πεδινὸν exponit Jos. XI. v. 2. Dein παλαιστινοὺς *Samb. Big. Hen. Busb.* & *Zonaras.* Ibidem συλλαβόντες *Hen.* BERN. *Al.* πεδίοις, & Παλαιστίνους & dein λαβόντες.

d Βηρώθῃ] *Samb.* enallaxi prava πρὸς ῥοβώθῃ πόλει γαλιλαίας. Præstantissimus Masius reponit πρὸς μηρώθῃ ex מרום Jos. XI. 5. Ita quidem legimus μαρὼθ & μηρὼθ in Lexico Eusebii, pro μηρὼμ & μαρὼν Exemplarium Sacrorum. BERN. Μηρώθῃ ex *Jos.* c. XI. v. 5. reponendum censent *Masius* & *Villalpandus.* Forsan eadem urbs, quæ *Bell. Jud.* l. 2. dicitur Μηρών.

e Τῆς Γαλιλαίας] Articulum negligit *Vat.*

f Τῆς ἄνω,] An, quod erat & altera Cadesh in australibus terræ finibus, illud ἡ ἄνω ad Cedesen spectat? Non putem. Erat γαλιλαία ἡ ἄνω, cujus urbs erat Cedes. REL.

g Κεδέσης] *Bas.* & *Gen.* τῆ ἄνω καδέσης ἡ πόρρω. *Samb.* & *Big.*

ercitus conſtabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, & curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hoſtium multitudo & Jeſum ipſum & Iſraëlitas, & propter metus magnitudinem vix auſi erant vel meliora ſperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, & an *quid* majus ejus ope & auxilio deſiderent, atque eis pollicente victoriam de hoſtibus, jubenteque ut eorum equis poplites ſuccideren & currus igne cremarent, concepta ex *his* Dei promiſſis fiducia, contra hoſtes profectus eſt, dieque quinta illis ſuperveniens acie concurrit; ac *utrinque* acriter pugnatum eſt, eaque ſtrages edita quæ *fere* omnem audientium fidem ſuperat. Effuſos autem longe perſequitur, demptiſque paucis totum hoſtium exercitum *ferro* interimit. Reges etiam ad unum omnes ceciderunt: adeo ut, hominibus ad cædem deficientibus, equos eorum necaverit & currus igne abſumpſerit. Regionem deinde univerſam, nemine ad pugnam exire audente, ſecure peragrabat; urbes nempe obſidione capiens, item quicquid *vivum* deprehenderet occidens.

Chananæis quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Galgala deſerit Jeſus, Siluntis amœnitate captus: ubi caſtra ſua & Tabernaculum ſtatueret, donec Templum conderetur. Joſ. c. 11. & c. 18.

19. 'Jam vero exactus erat annus quintus, nec quiſquam Chananæorum amplius ſupererat, abſque iis qui in loca munitiſſima ſe receperant. Je-

ἄνω, καὶ νεύσεις ὡ πέριξ. *Epiphanius* τὸ ἄνω, καὶ δεσίσεις ὡ πόρῤῥω. Vides hoc in loco quid feci. BERN. Καθέσεις ὡ π. *Baſ. Big. & Samb.* καὶ Κεδέσης ὡ πόῤῥω *Vat.* καὶ Δεσίσης ὡ π. *Vet. Interpr.*

h Τῶ ἢ σφαγὴ πάντες,] Hi ἢ ὁ σφαγὴς ἐκείνων ὁπλιτῶν &c. *Zonar.* p. 30.

i Διςμύρια.] *Epiphanius* καὶ ἅρματα δισχίλια. *Zonaræ* exemplaria largiuntur καὶ τρισμύρια ἅρματα, putate ex c. 6. §. 1. hujus libri. Mox *Hen. & Busb.* αὐτόν τε τ' ἰησῆν. BERN.

k Καὶ εἰ πλέον] Καὶ τι πλέον *Gall.* 1. unde legendum cenſeo καὶ εἴ τι πλέον.

l Γενόμεν ἐξώρμησεν] Eſt qui legit ῥωμῶν ὁ Ἰησοῦς.

m Διώκων] Ita *MSS. διώκων τ' ἐπὶ πλ. Baſ. & G.*

n Διεφθάρη.] *Samb. Big. & Gall.* 2. διεφθάρη ἰησοῦς. Inde forte *extinxiſſet* in MS. *Voſſ.* 1. offendimus pro *extinxit Jeſus*, aut *Jhs.* BERN.

o Ὡς τ' ἀνθρώπων] Stylus Schotani, ὥςε τ' ἀνθρώπων μὴ ἐπιλελοιπότων &c. Dein abundè nimis *Big. & Samb.* πρὸς εἰς τὸ κλείθρον, ἰδὲ ἵππους αὐτῶν ἰησοῦς ἀνήρει. Imo *Big. & Epiph.* tollunt ἰησοῦς. BERN.

p Ἐπ' ἀδείας] Vide p. 261. v. 9.

q Λιρῶν,] *Al.* ὡρῶν καὶ πᾶν ὅ,τι λάθοι.

r Καὶ πάλιν ὁ,τι,] Ita *Hen Busb. Baſ. & Gen.* Vel καὶ πᾶν ὅτι λάθοι, cum *Epiphanio*, *Big. Samb. Gall.* 1, 2 Utrumque tamen convenit bene cum Joſ. c. XI. 9, 11, 12, 20, 40. Joſephi verba carpſit *Zonaras* de ampla illa victoria, & tale in compendium reduxit, ἰησοῦς δ' ἐπανῆει πάλιν τ' χαναιαίους ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν. καὶ πολὺν φόνον τ' ἐν αὐτῇ ἐργασάμενος, καὶ λέσας λαὸν, εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις ἦλθε σφάγιον. ἐκλήθη δ' ὁ τόπος (vide hujus capitis § 11.) Ἐ σφάγιον γάλγαλα, ὡς ἤδη ἑαυτὸς ἱλάσεσθαι τ' ὠγυπίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας γόητων τ' ἰσραηλιτῶν. γάλγαλα δὲ τὴν ἐλάσεσιν ἑβραῖοι καλοῦσι. σφαγάζουσι δ' ἐπ' αὐτὰς οἱ ἀπὸ λίβανον χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς παλαισηνοῖς συμμαχάμενοι. ὧν δ' ὁ σφαγὴς ἐκείνων ὁπλιτῶν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ τρισμύρια ἅρματα. νίκην ἢ Ἐ θεὸς ἐπαλγισταλαμβάνει, καρτερὰ μάχη γίνε), ὡς πᾶν τὸ σφάγιον τ' ἐχθρῶν, πλὴν ὀλίγων, διαφθαρῆναι, καὶ τὰς βασιλεῖς ἢ πάντας. BERN.

s Πεμπτὸν] Vide *Usſerii* Chronol. S. p. 206.

* *Jam vero exactus erat annus quintus*,] *Chananeis igitur quinquennali bello protritis, & præter loca quædam munita omnino deletis, Joſ. c. XI. inde à verſu 12. & c. XVIII. 1. Galgala anno ſequente, uno enim anno diſſentiunt à cæteris ſuæ hæreſis Rabbi Talmudicus & Joſephus, non biennio, ut Maſius & minores Maſio Theologi intendunt adverſum hunc Sacerdotem, & tot ejuſdem tribus. Quinetiam ſex annis hoc bellum exercitum tradit Eutychius Patriarcha, non pluribus. Septem autem annos Chananæa peragratæ, ſubactæ, & diſtributæ ſupputat Mar Zutra cum pleriſque Gemariſtarum & Chronologorum Judaicorum ex Joſ. c. XIV. v. 7. 10. viz. 7 = 45 — 38. necnon à Jobelæo XVII. quando Ædem primam exciſam volunt, ſpatio male correpto, retrorſum numerantes.* Eracin *f.* 13. & Zebachin *f.* 118. *b.* & Synhedrin *f.* 69 *b. Sed verum prius nempe* 6 = 45 — 39: *ut Joſephus collegerat ex illo verſu* 10. *Nam à medio anni ſexti Eccleſiaſtici, ex quo Jordanem tranſierant Hebræi, cœpit* κληρωχία, & *Epocha* Jobelorum & Semitarum. *Primus adeo annus* Cycli Sabbatici *à Tiſri menſe deductus, incurrebat in partem priorem* ſeptimi anni ſacri *ab eremo derelicta, ut vult Traditio veterrima Judæorum. Recte autem docent Phariſæi, Maſſicta de* Initio anni & ἀζύμων, בתשרי ראש השנה לשנים ולשכיטין וליובלות לנטיעה ולירקות. *Galgala, inquam, deſerit Imperator, Siluntis amœnitate captus, ubi caſtra ſua, &* (quod excellens) *Tabernaculum Dei demum ſtatueret, donec Templum Numini conderetur, & cortinæ in ſaxa cedroſque verterent. Unde deflorator Neapolitanus libri Joſuæ à capitis Hatis,* وفي ذلك الوقت بنا مذبح لله تعالى على جبل جريم كما قال جبارة في هر. *Quamprimum autem bella ponerent, Altare Deo erexit in Samaria pius Jeſus, ſicut ſemel iterumque præceperat Anteceſſor, Deut. c. 27. 4. & c. 11. 29. Super Gebalum contendunt Judæi plane omnes Chriſtianique. Atqui in cacumine Garizin idem ſtatuunt Pentateuchum & Chronica penes Samaritas, ex veneratione Templi ſui. Maſoretæ vero Judaici jam à multo ævo, ac prius noſtro Hieronymo,* או יבנה יהושע מזבח ליהוה אלהי ישראל בהר עיבל כמו שכתוב בספר תורת משה עבד יהוה, & *reliqua iſtius ritus pariter atque tempus promoverunt Joſ. c. 8. 30. poſt Haiam exciſam. At commodius & ſedatius Flavius Mattathiades, Interpres Græcus libri Joſuæ, id factum narrant, poſtquam tota vis Barbarorum eſſet profligata, quæ adverſus populum Hebræum undique ad Galilæam convenerat noviſſimo ac miſerabili conſilio Joſ. c. 9. 2.* καὶ συνήλθοσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πολεμῆσαι ἰησοῦ καὶ ἰσραὴλ ἅμα πάντες. ὥστε οἰκοδομῆσαι ἰησοῦς, *refert exemplar Romanum,* δυσιαστήριον τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραὴλ ἐν ὄρει γαιβάλ. *Quanquam Origenes in Homiliis, pariterque MS. Alexandrinum, ſed & Complutenſe ordinem alium obſervant eo in loco. Fatetur adhuc Gerſomides hoc factum pertinere ad c. 11. 23.* καὶ ἡ γῆ κατεπαύσατο πολέμων, *plane ut Joſephus dixerat. Imo vero Iſmael, vir celebris inter Amoræos,* Sota *f.* 21. *c. vult hanc cæremoniam ad annum* XIV. *à tranato Jordane fuiſſe prorogatam & dejectum:* לא נשכחו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה, *cum jam in duodecim regiones diſtributa eſſet terra Chananea. Eo vergit & opinio R. Eleazari, quam leges eodem* Sotæ *capite. Præterea Talmudum Babylonium hoc* אז *in Bibliis extra fundum ſuum ac ſedem venire,* taleque nihil patraſſe Imperatorem confeſtim à clade Haienſi agnoſcit: voluiſſe equidem illum, ſi res Hebraica tum protinus pateretur, Sabbat *f.* 56. *b.* & Synhedrin *f.* 91. *b.* אז יבנה יהושע מזבח ליהוה שבקש לבנות ולא בנה אלא רבנה הכא נמי דבנה שבקש לבנות ולא בנה אלא מיעתר. *Prout de Rege tum minus ſapiente dicitur* 1 *Reg. c.* 11. אז יבנה, Tunc extruxit Salomo altare Camoſo, i e. ædificatum meditabatur, & animo deſtinabat, quod poſtea ædificaretur, שבקש לבנות ולא בנה אלא מיעתר. *Deinde R. Symeon* Sota *f* 36. *T. Bab. necnon Salomo, Cimchius, alique recentium Theologorum, Abarbinele hinc exepto, propter auctoritatem Judæ Principis,* Sota *f.* 21. 3, כי עד דיעתיה דר' יהודה מאה ועשרים מיל הלבו באותו היום, *aut magis ex verbis Oraculi acceptis perperam,* והיה בעברתם את הירדן, *hanc hiſtoriam ſuis codicibus protrudi queruntur longius in futura, cum eſſet illud primum opus Hebræorum in tellure diu promiſſa jamque adita. At hæc ſententia prodigioſa nimis apparet & deliriis Judaici. Diſtat enim Jordanis trajectus ante Galgala* LX. *millaribus à Garizin, ut utrumque Talmudum aſſerit, comprobantque Chorographi Chriſtiani. Tum etiam inter juga Garizin & Gebal longo ordine diſtributus exercitus, adſiſtentibus circa altare gente ſacra Levitis, hoſtias faciunt & imprecationes. Dein diris hiſce (nihil enim amplius indicat* משנה תורה, מיכן ואילך, *ſeu ὀδυσσεύμενον; longius nihil* καὶ διῆρε αὖθις ἀζωὴ, *quam paraſam* ταῦτα, *aut magis conciſum Deut. c. 27. aut adhuc reſtringenti à verſu* 15. *capitis iſtius,* ארור האיש אשר יעשה פסל וגו, *quod Joſephus ſacerdos noverat) memoriæ ergo altari novo inſcriptis, Moſes enim juſſerat, Silunta cunctis revertuntur. Joſ. c. 8. 30. Deut. c. 27. 4, 13. & c. 11. 29. & Maſſictæ* סוטה *c. 7. cum Commentariis Scholæ utriuſque, Babylonicæ & Paleſtinæ.* BERN.

t Εἰς ὀχυρότατον] *Baſ. & Gen.* locutione venuſta. Nec male εἰς ὀχυρότητα, ſeu εἰς ἰχυρότητα, τειχῶν *Epiphanius.* ἰχυρότητα τειχῶν

ἀναστατοπεδώσας [v] εἰς τὸ ὄρειον, ἱστᾷ τῷ ἱερᾷ σκηνὴ κ᾽ Σιλουῶ πόλιν· ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, [x] ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πάτρια θεσπίζῃ· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [y] βωμόν τε ἵστησιν ὅπῃ προεῖπε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὸ στρατὸν, ἐπὶ μὲν τῷ [z] Γαριζεῖ ὄρει [a] τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν, ἐπὶ ᾧ τῷ [b] Γιβαλω [c] τὴν ἡμίσειαν, [d] ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, κ᾽ τὸ Λευιτικὸν [e] κ᾽ τοὺς ἱερέας. θύσαντες ᾧ κ᾽ ἀρὰς ποιησάμενοι, κ᾽ παύσας [f] ἐπὶ τ βωμῶν γεγραμμένας [g] καταλιπόντες, εἰς τὸ Σιλουῶ ἀνεζεύξαν.

κ᾽. Ἰησοῦς δ᾽ ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τ Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ ἀλώτους, [h] ὑπό τε τ χωρίων ἐν οἷς ἦσαν [i] ἐχυρότητος, καὶ τ τ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τ πόλεων εὐλεονεξίᾳ [k] περιπερικαλλόμενοι περιεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι᾽ ἀπόγνωσιν τ λαβεῖν· καὶ δὴ ἐπ᾽ ὀλεθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ισραηλίτας [l] ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ᾽ Αἰγύπτου, [m] πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ᾽ ἦσαν τ χρόνον· [n] συναγαγὼν τ λαὸν εἰς τὸ Σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ παρὸν πανδημεὶ μόνων, τότε ἤδη [o] κατορθωμένα, καὶ τὰς γενομένας πράξεις, ὡς εἶσιν ἄριστα, καὶ [p] τ θεῖα τ θεσπιχόντων αὐτοὺς ἄξια, καὶ [q] ἀρετῆς τ νόμων οἷς καλοκαγαθίαν, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατῆσθαι δηλῶν, καὶ στρατὸν, ὅση ποτὲ κατεπλάγη τ αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην σωθῆναι, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν ᾧ πόλεων ἐπιδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς ἃς ᾧ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ὑπὸ ταύτῃ τ οἰκητόρων πτοίησιν, ἠξίει τοὺς ἐκ τ περαίας δ᾽ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνεκαμον ὁμολογήσας· ἕνα τε κ᾽ Φυλῆ, ἀρετῇ προύχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἳ, τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν. ἀδόλως [q] αὐτῆς τὸ μέγεθος.

autem, motis caſtris ex Galgalis, *in* montanis collocavit ſacrum Tabernaculum ad urbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amœnitatem, donec templum ædificari res Iſraëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus & altare ſtatuit ubi Moyſes præceperat; & dein exercitu diviſo, in monte quidem Garizi dimidium ejus conſtituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (ubi & altare eſt) & *cum iis* Levitas & ſacerdotes. Cum autem ſacra feciſſent & diras vibraſſent, eaſque aræ inſcriptas reliquiſſent, in Siluntem ſunt reverſi.

Jeſus jam ſenex concilium πανεθνικὸν cogit Silunte: ubi res geſtas recenſens de tribuum Transjordaniarum miſſione & de tellure dimetienda deliberat. Joſ. c. 22. &c.

20. Cæterum Jeſus jam ætate provectus, urbeſque Chananæorum, *quæ ſupereſſent*, expugnatu difficiles *eſſe* videns, tum ob locorum ubi ſitæ erant munimenta, tum ob valida murorum præſidia; quibus ad urbes egregie natura munitas in circuitum adjectis, exſpectabant ut hoſtes ab obſidione abſtinerent, de iis potiundis deſperantes (nam Chananæi, cognito Iſraëlitas in excidium ſuum ex Ægypto egreſſos eſſe, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conventu populi in Siluntem indicto concionem advocat. Cumque * frequens concurſus factus eſſet, eis recenſuit quæ ad id temporis proſpere evenerant, utque res quas geſſerant pulcherrimæ erant, & quales par erat Dei auſpiciis geri, legumque quas amplexi ſunt dignitati convenientes: præterea commemorans reges triginta & unum, qui manus conſerere auſi ſunt, prælio ſuperatos; & exercitum, qui viribus ſuis aliquando fiſus cum illis acie dimicavit, totum internecione ita deletum, ut ne ſoboles quidem iis ſupereſſet. Cæterum quoniam ex urbibus aliæ quidem captæ eſſent, aliæ vero, ob murorum firmitudinem & incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem poſtularent, cenſebat eos qui ex regione Transjordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, & propter cognationem periculorum ſocios ſe adjunxerant, jam domum remittendos, gratiis pro ope & auxilio illis prius relatis: deinde ex ſingulis tribubus ſingulos, qui virtutis ſuæ præcellentis teſtimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permenſi, omnique procul habita malitia, nobis ſine dolo magnitudinem ejus renunciabunt.

21. † Et

τειχῶν *Samb. Gall.* 1, 2. Pro eodem *Big.* ἰσχυρότητι τειχῶν. Vide paragrapho ſequente elementum 1. BERN. Ἐχυρότητι τειχῶν *Samb. Gall.* 1. & 2. ὀχυρότητι τειχῶν *Vat* ἰσχυρότητι τειχῶν *Big.*

[v] Εἰς τὸ Ὄρειον,] Citra Atticiſmum *Big. Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 2. εἰς τὸ ὀρεινόν. Ea regio vocatur, *Montes Ephraemi*, הר אפרים, Joſ. c. 20. 7 c. 21. 21. & ubique hiſtoriarum ſacrarum. BERN. Εἰς τὸ ὀρεινὸν in quinque *MSS.* Ea regio vocatur *Montes Ephræmai* in S. Literis.

[x] Ἕως οἰκοδομεῖν] Ἕως ἂν οἰκοδ. *Big.* & *Samb.*

[y] Βωμόν τε ἵστησιν] *Epiph.* βωμὸν στῆσαι ἵστησιν ὅπῃ προεῖπε καὶ μανθάνει. BERN.

[z] Γαριζεῖ] *Al.* Γαριζεῖν & Γαριζὶν. Videſis p. 252. v. 23.

[a] Τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν,] Τὴν ἡμ. ἵστησι μοίραν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[b] Γιβάλῳ] Γιβάλω & ſupra impreſſum fuit. Quippe inter propria nominum עבל & עיבל idem legitur S. Bibliis. Heic *Baſ.* & *Gen.* γιβήλῳ. Ita γαιβὰλ Judæi LXXII. pro אִיבָל Legislatoris Deut. 11. 29. & hujus, vel Eſdræ Deut. c. 27. 4. γιβὲλ Syrus paſſim & perperam. *Busb.* ἰωβήλῳ. *Hen.* habet βηλῳ, ut Latinorum aliquot ὐπὸ Δημόκριτος. Leviter enim ſonat ſyllaba γι ἀβήλῳ *Big.* & *Gall.* 1. ἠβάλῳ, ut puto, Epiphanius. ἡβήλῳ *Samb Hebal* enim fortiter efferunt Hieronymus noſter, & Judæi Spanienſes ex Maſora: tum etiam Interpreti Græco Joſ. c. 8. 30, 33. Alibi enim haud occurrit id locale. Necnon loci iſtius cultores Samaritæ, tam in Chronicis ſuis quam Legis Divinæ verſione Arabica *Hebal* vocant. Petes cætera è libro præcedente. Promptum equidem mihi eſt reſcribenti γηβάλῳ apud Joſephum utrobique, vel cum Gallicorum altero ἡβήλῳ. BERN. Ita & ſupra p. 252. v. 20. Γιβάλῳ *Baſ* & *G.* in *MSS.* Ἠβήλῳ & Ἠβάλῳ & Ἠβίλῳ. Sed Γηβάλῳ aut (ut in uno *MS.*) Ἠβήλῳ malit *Bernardus.*

[c] Τὴν ἡμίσειαν.] *Baſ.* & *Gen.* quod etiam ſufferri poteſt ſub ἵστησι, aut longius pone ἡμᾶς, repetendum mente. *Epiphanius* ex libro antecedente explicat, aut membranis Caſſiodori ſui heic eſt aſſecutus, ἵστησιν, ἐπὶ ᾧ τῷ ἠβάλῳ τὸ ἡμίσειαν· ἐν ᾧ ἐστὶ βωμὸν ἔστη, ἐστὶ τὸ λευιτικὸν ἐστὶ τοὺς ἱερέας διαμέσου. Ibidem *Big.* ἐν ᾧ ἐστὶ βωμός ἐστι, &c. BERN.

[d] Ἐν ᾧ ἐστὶ ὁ βωμός ἐστι,] Ἐν ᾧ ἐστὶ βωμός ἐστι *Big.* ἐν ᾧ ἐστὶ βωμὸν ἔστη, ἐστὶ τὸ λευιτικὸν ἐστὶ τοὺς ἱερέας διαμέσου, legiſſe videtur *Epiphan.*

[e] Καὶ τοὺς ἱερέας.] Καὶ οἱ ἱερεῖς θύσαντες ᾧ ἐστὶ δέκα ἀρὰς *Vat.*

[f] Ἐπὶ τ βωμῶν] Ἐπὶ τ βωμῶν *Baſ* & *Gen.* de uno altari laterum plurium, μάλ᾽ ἀπείως & quaſi apud Palladium. Planius *Hen.* & *Busb.* ἐπὶ τ βωμόν. Atque *Big. Samb. Gall.* 1, 2. *Epiphaniuſque* ἐπὶ τῷ βωμῷ. BERN. Ita *Baſ. G.* & *Vat.* de uno altari laterum plurium μάλ᾽ ἀπείως, ut ait *Bern.* in *MSS.* ἐπὶ τ βωμὸν, aut ἐπὶ τῷ βωμῷ.

[g] Καταλιπόντες,] *MSS.* cuncta. καταλείποντες excuſa: exigua diſcrepantia. Zonaras denique eandem hiſtoriolam attingit, ἵνα ᾧ πεμπλον ἤδη παρελήλυθει, ἐν χαναναίαν οἰκίαν οὐδεὶς ὑπελείπετο. ἰησοῦς ᾧ ἱστᾷ τὴν σκιλὼν κ᾽ πόλιν σηλὼμ, ἵνα οἰκοδομῆσαι αὐτοῖς ναὸν χθὲς ᾠ. BERN.

[h] Ὑπό τε τ] Ὑπὸ τε τ *Big.* & *Samb.*

[i] Ἐχυρότητος,] *Samb.* & *Gall.* 2. ἰσχυρότητος, heic & inferius. *Baſ.* & *Gen.* ἰσχυρότητι. *Big. Burius*que ἰσχυρότητι. *Gall.* 1 & *Zonaras* ἰσχυρότητι: capies hanc, vel lectionem primam. BERN.

[k] Περιπερικαλλόμενοι] Recte *Big. Samb.* & *Gall.* 2. περιστεφικαλλόμενοι *Gall.* 1. περικαλλόμενοι *Baſ.* & *Gen.* Mox ἀφίξεσθαι πολιορκίας *Gall.* 1. non imperite. BERN.

[l] Ποιησαμένους] Ita *Big. Samb.* & pars codicum *Epiphanii.* in *Edstis*, *Aliiſque* ποιησομένους.

[m] Πρὸς τὸ τὰς] Forte πρὸς τῷ. COCC.

[n] Συναγαγὼν] Συναγαγεῖν τ λαὸν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Big.* συναγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὸ σιλὼν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Samb.* συναγαγεῖν τ λαὸν εἰς τὸ σιλὼν ἐκκλησίαν παρήγγειλε *Hen. Busb.* συναγαγὼν τ λαὸν σιλὼν, ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Ibidem κ᾽ πανδημεὶ συνδραμ. *Big.* BERN.

* *Frequens concurſus factus eſſet,*] *Vel*, ſummo ſtudio *illic* concurrerent.

[o] Κατορθωμένα,] Κατωρθωμένα *Big.* καθωρθωμένα *Samb.* ſonis ſic ludere ſolent nurus Atticæ. καθορθωμένα Typographi. BERN.

[p] Τῷ θείᾳ] Τῷ Θεῷ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτῆς] *Busb.* αὐτοῖς. Procedat autem Drungarius Byzantius. συναγαγὼν ᾧ τ λαὸν εἰς σηλὼμ, τοὺς ἐπιλοίπους τ πολεμίων ἀπαρίθμει,

Ager Chananæus describitur, & æstimatur. Ios. c. 13.

21. † Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset, populum universum sibi assentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emisit, adjunctis ad eos quibusdam Geometriæ peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis ut terræ felicis & minus bonæ mensuram æstimarent. Telluris enim Chananæorum natura ejusmodi est, ut videre liceat campos magnos, eosque fructibus edendis aptissimos, qui alii quidem terræ collati fertilissimi haberi possint, at si cum Jerichuntinorum aut Jerosolymitanorum agris conferantur, nihil fere apparituri sunt. ac quanquam iis accidit ut exiguum admodum terræ spatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate & pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur ut magis ex æstimatione quam ex mensura sortitio fieri deberet. cum sæpe unum jugerum millenis contra non carum sit. At viri qui missi fuerant, decem autem erant, terra perlustrata & æstimata, septimo mense ad eum in Siluntem urbem reversi sunt, ubi Tabernaculum constituerant.

Imperator atque pontifex, una cum phylarchis cæterisque senatoribus, inter novem tribus & dimidiam Manassitidam terram sorte varia distribuunt. Ios. c. 14. &c.

22. Tum Jesus, assumpto Eleazaro cum senatu & tribuum principibus, divisit *regionem* novem tribubus & Manassitarum dimidiæ, cuique tribui agri portionem pro ejus magnitudine partitus. Cum *iis* sortitus esset, Judæ quidem sorte obtigit omnis superior Judæa Jerosolymas usque protensa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem sorte urbes erant Ascalon & Gaza. Symeonis vero tribui, nam secunda erat, obvenit Idumææ pars Ægypto & Arabiæ contermina. At Benjamitæ terram sorte habuere, quæ à Jordane fluvio longitudine quidem usque ad mare pertingit; latitudine vero Jerosolymis & Bethelis terminatur. hæc autem sors angustissima erat propter soli bonitatem: nam & Jerichunta & Jerosolymitarum urbem acceperunt. Ephraïmi au-

κα'. Καὶ Ιησῆς μὲν, τάτως ποιησάμενος τὰς λόγως, συγκάταινον ἔσχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τὰς ἐκμετρησομένως τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, συμβιβάς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ὑπομνήμονας, ὡς τάληθὲς οὐκ ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δὲς [r] ἀποτίσασθαι τὸ τε δυσδαίμονος διάφορον γῆς καὶ τὸ ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρπὸς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκεκομένα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, παντυδαίμονα νομισθησόμενα· τοῖς δὲ [s] Ιεριχουντίων χωρίοις συμβαλλόμενα καὶ τοῖς Ιεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν [f] ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ τραχύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' [t] ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν ἐκτροφήν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν [v] ἑτέραις. καὶ διὰ τοῦτο πιμητὰς μᾶλλον ἢ μετρητὰς [u] τὰς κλήρως εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κἀν χιλίων ἀνταξίαν γινομένην. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντές [x] τε καὶ πιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς [y] Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὸ σκηνὴν ἐστάκεισαν.

κβ'. Καὶ Ιησῆς, Ελεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν [z] καὶ σὺν τοῖς Φυλάρχοις τῶν φυλακῶν, νέμει τὰς ἐννέα φυλαῖς [a] καὶ τῷ Μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν Φυλῶν τὰς μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ιούδα [b] λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν [c] Ιουδαίαν, ἐκτεινομένη μὲν ἄχρι τῶν Ιεροσολύμων, τὸ δὲ εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσα. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ασκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε [d] τὴν Ιδουμαίαν τῷ Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Αραβίᾳ πρόσορον ἔσαν. Βενιαμίται δὲ τὸν ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ιεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ [e] Βεθήλοις. γενόμενος δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ιεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [f] ἔλαβον. ἡ δὲ Εφραϊ-

καὶ ὅσοι τῶν ἐναντίων διεφθάρησαν στρατιᾷ· καὶ ὡς τελέσαντες βασιλεῖ αὐτῶν (excidit sane unus regulorum) ἀπεκρίθησαν· τὰς δὲ ὠφελησφθείσας ἔτι πόλεις πολυχρονίῳ δεῖσθαι πολιορκίας διὰ ὀχυρότητα ἔλεγε. καὶ ἠξίει τὴν οὐκ τῆς περαίας ἢ Ιορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα. καὶ προσπαλεσάμενος τοὺς οὐκ τῆς δύο φυλῶν καὶ τὴν ἡμισείας, πενθακισμυρίους ὄντας, πρὸς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐπιτρέπει ἀπελθεῖν. Hæc Johannes. BERN.

† *Et Jesus quidem, cum hæc verba fecisset,*] *Lecti igitur decemviri hujus descriptionis curatores, tot enim tribuum res agebatur, cum suis Metatoribus, dices duplo pluribus, quemadmodum Josepho & Scriptori sacro dignius consentiat præter spem ac incusationem præclarissimi Masii, Schotani, aliorumque, Chananæam pro natura soli in bis quinque regiones partiuntur atque demum cum Tabula bonæ terræ, septem mensium opere, ad Prætorium Siluntium revertuntur. Calebus equidem, vir strenuus & probatæ fidei, in castris Galgalenis mature sibi vindicabat Hebronem plagam gigantum, quoad ejus promiserat Legislator, Num. c. 14. 21. bello nondum confecto. Jos. c. 10. 37. c. 11. 21. 23. c. 14. 6, 12, 15. c. 15. 13. 14. & c. 19. 51. Posthæc igitur terra jam subacta & quieta, ut Hebræus loquitur, revera supervenit metatio, missa jam à Silunte: quanquam causa Calebi primi & sine Gromatica aut saltem sine Sortitione Chananæ australis ad Hebronem hæredis, sortes Judæ, (is rus contermimum eduxerat, & utriusque domus Josephi in Codice sacro aliquot capitibus prævertant. Quoniam vero campi inter duo maria Galilæum & Mortuum, qui judicio hydriæ ad Judam & Josephum inprimis pertinebant, simulque bina castra Hebræorum Galgala & Siluntem compleclebantur, toti genti per id temporis mira soli indulgentia viderentur sufficere: securius hinc ac socordius regiones reliquæ leguntur, ut Jos. c. 18. notatum & reprehensum.* BERN.

r Ἀποδόσασθαι] Ἀπολήψασθαι τὸ τε δυσδαίμονος ἰδίᾳ τὸ μέτρον γῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 2. ἀπολήψασθαι τό τε δυσδαίμονος καὶ τὸ μέτρον γῆς *Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Ιεριχοῦντα χωρίοις] Hierichuntem. Nam fertilissimus fuit ager Hierichuntinus, (sicut Hierosolymitanum solum etiam fuit fertile) quem θεῖον χωρίον divinam regionem dici posse Josephus scribit de bello lib. v. 4. Tanta illic est aëris temperies, ut dum in aliis Judææ partibus ningit, illic incolæ lino tantum vestiantur: *ibid.* REL.

t Ἀναφανησόμενα. [Ita cum *Gall.* 1. & *Schotano*: ἂν φανησόμενα *Samb.* ἂν ἀφανησόμενα *Big.* in *Editis* ἀναφανισόμενα, quo admisso, legendum puto, εἰς τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα, *in nihilum abitura.*

t Υπερβολὴ] Eo modo in septem *MSS.* in *Editis* ὑπερβολῇ εἰς &c. Verum, ἀλλ' ὑπερβολῇ καρπῶν εἰς τροφὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἐπίσιον ἑτέρᾳ legisse videtur *Epiphan.* εἰς καρπῶν δὲ εἰς ἐκτροφὴν τε *Vat.* Videsis *H. Steph.* Thes. Gr. voce ὑπερβολή.

v Ετέραις.] Sic in quatuor *MSS.* ἑτέρᾳ in uno. ἑτέρως *Bas.* & *G.*

u Τὰς κλήρως] Τὰς deest *Vat.* Sicut εἶναι in *Big.*

x Τε] Imo τε minimam omnium particulam prætereunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Mox *Bas.* & *Gen.* pro Attico ἐσάκεσαν, aut pro ἐσάκεισαν communis sermonis. Ibi etiam lege εἰς σιλοῦν π. BERN.

y Σιλοῦντα] Supra p. 275. v. 2. Σιλοῦν πολιν.

z Καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις] *Big. Samb.* & *Epiphan.* καὶ τὴν γερουσίαν σὺν τοῖς φυλάρχοις. Valet & alterum peræque. Pars enim senatus Phylarchi. BERN. Illud καὶ non agnoscunt *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

a Καὶ τὸ Μανασσιτῶν] Καὶ τῷ Μαν. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

b Λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ) τὴν καθύπερθεν] Libri Græci, præter *Gall.* 1. qui sic constituit hunc locum, λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖ τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, ἐκτείνεται μὲν ἄχρι τῶν ἱεροσολύμων. Procopius Commentator S. Historiarum, & Epiphanius Scholasticus viderant heic, τὴν καθύπερθεν ἰδουμαίαν, ἐκτείνεσαν μέν. Assidebat enim Judæ propriæ dicta tribus Idumææ superiori, ad Euronotum sive יהודה, אל גבול מדבר צן עברה מקצה תימן, ut definit Historiographus Sacer c. xv. 1. Defenditur tamen altera lectio c. xix. v. 1, 9. ejusdem scriptoris: unde scimus sortem Judæ priorem cæteris & ampliorem, Symeonitas etiam concluſisse, ויהי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה. Tales etiam Judæos intellexit Magister B. Pauli, cœtusque doctorum, quando literas miserant *ad fratres suos Austri superioris*, בני דרומה עלארה: atqui Symeonis nepotes, sive Judææ partem occiduam, per *incolas Austri inferioris*, בני דרומא ארעיתא, T. Jerof. מעשיר סניו f. 56. c. Insuper si hoc satis scribat probum, aliquis contra fidem librorum tam Græcorum quam Latinorum de Symeonide, ἔλαχε τὴν ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Mox Σεμεωνὶς *Gall.* 1. magis ex Masora Judæorum. & dein *Samb.* ἡ δὲ ἰρεαμια. BERN.

c Ιουδαίαν] Ιδουμαίαν *Vat. Gall.* 1. *Procopius*, & omnis liber *Epiphanii* tam à calamo quam à typis. Assidebat enim Judæ tribus Idumææ superiori, ut constat ex *Jos.* c. 15. v. 1. Altera tamen lectio nititur *Jos.* c. 19. v. 1. & 9. unde scimus sortem Judæ, cæteris ampliorem, Symeonitas etiam concluſisse.

d Τὴν Ιδουμαίας,] Est qui malit τὴν Ιδουμαίαν, quod Idumæam ab Hebræis attingi noluerit Deus.

e Βεθήλοις.] *A Bethelis.* Ephraimitarum ea fuit. Vid. lib. v. c. 3. Ant. REL.

f Ελαβον.] Forsan ἔλαβεν.

Εφραίμιτ φυλὴ τὸν ἄχερ [g] Γαδάρων ἀπὸ Ιορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν· εὐρείαν δ' ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα πεδίον τὸ καλούμενον. [h] τῆς δὲ Μανασσητιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ιορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἐπὶ [i] Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐν μέσῃ [k] τούτοις Ισάχαρις, [l] Καρμηλόν τε [m] ὄρος ἔχει τ' [n] ποταμὸν ἐκ μήκους ποιησαμένη [o] τέρμονα, τὸ δὲ Ιταβύριον ὄρος ἐκ πλάτους. Ζαβουλωνίταις δὲ τὰ μέχρι [p] Γεννησαρίτιδος, καθήκουσιν ἐπὶ [q] τοῦ Καρμήλου καὶ θαλάσσαν ἔλαχον. τὰ δὲ ἀπὸ ἐκ Καρμήλου, χειλάδα περιγραφομένην ἀφ' ὑπὸ τοιαύτην εἶναι, Ασηρίταις φέρονται πᾶσαν τὰ ἐπὶ Σιδῶνος πεδιαμένην. [r] Αρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν [s] αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ καὶ [t] Ακτιπὸς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς πεδιαμένα [v] μέχρι [x] Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιτem tribus terram à Jordane fluvio usque ad Gadara porrectam adepta est: latam vero in quantum patet à Bethelis ad Campum usque magnum. At tribus Manassitidis pars dimidia à Jordane quidem usque Dora urbem *habuit*, latitudine vero ad Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Atque post hos Isacharis Carmelum montem & fluvium longitudinis terminum nacta est, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabulonitæ vero terram ad Gennesaritidem usque *lacum*, Carmelo autem & mari contiguam, sunt sortiti. Quæ vero regio post Carmelum sita est, convallis cognominata ex ipsa re, tota ea, ad Sidonem obversa, Aseritis cessit. Urbs autem Arce in eorum portione erat, [r] quæ etiam Actipus *nuncupatur*. Illa vero quæ ad orientem spectant usque ad Damascum urbem &

[g] Γαδάρων] Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphanius.* גזר. *Gazer*, adeo scribitur Jos. c. xv. 10. passimque sacrorum librorum. *Bas.* & *Gen.* γαδάρων. Z enim & Δ aurem Græcam sonis simillimis feriunt & conturbant. Iterum Flavius siccam literam substituit pro ζ, l. 12. c. 11. Persecutus est Judas copias Græcas, μέχρι τῶν γαδάρων. Ibi *Busb.* & *Hen.* legunt ἄχρι τῶν γαζάρων. Jasonem vero c. 4. 15. ἕως γαζηνῶν, ibique Hieron. *usque Geseron*, & Syrus μέχρι γαζίρ. BERN. Γαζάρων *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* Sic *Gazer* scribitur *Jos.* c. 15. v. 10. passimque sacrorum librorum. HUDS. Cod. MS. Γαζάρων. *Gadara.* Videtur esse urbs Gazer, גזר, sita in Ephraim. Jos. 21. 21. Longe enim alia est Gadara metropolis Peræx. vid. nostrum de bell. v. 3. REL.

[h] Τῆς δὲ Μανασσήλδος] Ita ex *Vet. Interpr.* τῆ Μανασσ. *Bas.* & *G.* τῆ τε Μανασσ. *Big Samb.* & *Vat.*

[i] Βηθσάνων,] Βηθσάνων *Bas.* & *Gen.* hoc libro: illique iidem & scripti ad c. 12. l. 12. Sed βηθσὰν l. 6. de Saulo cruci affixo. Hebraicum autem ביתשאן, atque etiam ביתשן, 1 Sam. v. penult. & l. 2. c. 21. 12. enuntiatur Eusebio, Hieronymo, & Interpretum Græcorum primo βαιθσὰν & βηθσάν. Et eximie Jud. c. 1. 27. βαιθσάν, ἥ ἐστι σκυθῶν πόλις. Imo Syrus 2 Macc. c. 12. 30. posuit, ut oportuit, ביתשן, βηθσὰν, pro σκυθῶν πόλις Scriptoris Græci. Sæpius enim idem admonet Mattathiades in Originibus, Eusebius & alii. Verum in priore τῆ Θιβλιτ. Græce βηθσὰν de ביתשאן. *Big. Samb. Gall.* 1, 2. & *Epiphan.* βαιθσαιῶν aut βηθσαίων. Accedit hæc lectio prope Masoram veterem, adeoque proxime ad vocalionem Judæorum Hispanicum *Bethsean* ביתשאן, & Arabicum بيسان, Jos. c. 17. 11, 16. atque Jud. c. 1. 27. & 1 Reg. c. 14. 12. & 1 Par. c. 7. 29. & ad scripturam Syrorum in historia Josuæ, & Regum, & Chasmoniorum, ut l. 1. c. 5. 52. & c. 12. 40. بيسان, βηθσὰν proque eo erratum in Arabico Jud. c. 1. 27. بيت باسان: atqui sæpius non erratum. Significat autem ביתשאן & ביתשן, idem quod βηθσαιὰν, βηθσαιὰ & βηθσαιδὰ, οἰκία ἀναπαύσεως, καταλύματα, κοιμητήριον. Idem autem Græcis significat νύσσα, *terminus*, *quies*, *meta*. Hinc fundus fabulæ Græcanicæ, quam Plinius haud tacuit, repetit Solinus, *Scythopolin, antea Nysam à Libero patre, sepulta ibi nutrice, (namque Lyæum aluit sopor) Scythis deductis.* Attingit etiam Stephanus Byzantii, σκυθόπολις παλαισίνης πόλις· ἡ νύσσα κοίλης συρίας, σκυθῶν πόλις, ὡς τινες λέγουσιν βαιτσὰν (scribes βαιθσᾶν: simile enim peccant codd. Eusebii, Cedreni, & aliorum in hoc nomine) ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Addo ex typo Syriaco βαιθσὰν facili opere perverti νύσσα. Haud displicet etiam etymologia alia, οἷον ὁ ἐκ βηθσαιδὰ, ביתשנאא, βηθσαὶη & βηθσάη. Urbem enim istam semper quasi in umbilico terræ sanctæ coluerat hostis Hebræi nominis: Chananæi primi, Jud. c. 1. 27. dein tempore Cyaxaris, ut Clio Herodoti Eusebiusque in Chronico submonent, Scythæ Asiæ domini turpissimi & invisi: Græci post illos ut recentioris ævi cæteros omittam. Hinc Rabini prisci Scythopolin semper excipiunt quasi civitatem non suam, sed gentis profanæ, חוצה לארץ. Urbs illa τελεσμία appellabatur cum vicinis Bethsaida & Tiberiade cis lacum Genneſariten. Johannes Antiochenus, scriptor satis vilis judicio omnium præterquam Cedreni, & nomen illud servat, & positi in urbe Scythopoli altaris tale lemma, τὰς ἐκ σκυθίης φάλαγγας δέχνυσο ἰόη νύσσα. Sic enim lego pro θεὰ πόρε νύσσα MS. aut πλόα Chilmedi. Μεθοχὴν vero tomo priore Annalium *Zonaræ* totum vitium est, pro βεθσὰμ Bibliorum Græcorum, ut 1. Reg. ult. c. 10. ἐν τῷ τόχῳ βηθσάμ.

[k] Τούτοις Ισάχαρις.] Τοῦτις *Gall.* 1. τοῦτις ἡ Ισαχάρ *Vat.*

[l] Καρμηλόν] *Carmelum.* Ergo non pertigit ad mare mediterraneum. & alias tribus Aser non potuisset a borea Manassen tangere. Jos. 17. 10. REL.

[m] Ορος.] Τὸ ὄρος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[n] Ποτᾶμὸν] Jordanem. REL.

[o] Τέρματα,] Τέρματα *Big. Samb. Gall.* 1. & 2.

[p] Γεννησαρίτιδος,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* in *MSS.* Γεννησαρίτιδος λίμνης, vel Γεννησαρίδος λίμνης. Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. vol. 2. p. 298.

[q] Περὶ Καρμηλον] Υπὲρ Καρμηλον *Samb.*

[r] Αρκὴ δὲ πόλις] Αρκη *Samb.* & *Vat.* ut & mox infra, v. 28. quo modo *Stephanus* & alii *Græcorum.*

[s] Αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι,] Αὐτοῖς *Gall.* 1.

[t] *Quæ etiam Actipus* nuncupatur.] *Al.* & Actipus.

[t] Ακτιπὸς.] *Big.* & *Samb.* ἀκτίκης: quid facilius calamo currenti pro ἀκτίπης, compositione quasi Græca. *Epiphanius* (& *Vat.*) ἄκτικος. *Gall.* 1. ὀκδίπης. Ger. Vossius ὀκδίππη. *Actipus* autem Josephi, *Ecdippa* Plinii ac Ptolemæi, urbs illa est prope mare inter Ptolemaida & Tyrum (hoc peregrini omnes adnotarunt) in edito sita, quam dialectus Chananæa vocavit *Achzib*, אכזב, Jos. c. 19. 29. Hinc Eusebius in Geographia sacra, ἀχσὶφ ἡ ἀχαζεὶβ κλῆσιν ἔσχε (Jud. c. 1. 31. ubi Compl. legit ἀχαζεὶβ, Hieronymus statim subdit, *In qua alienigenæ permanserant*, ex capite illo Judicum) αὕτη ἐστὶν ὀκδίππα σημείοις θ'. ἀπὸ πτολεμαΐδος καλούντων εἰς τύρον. De altero nomine urbis istius Stephanus in suo Lexico Ethnico, ἄρκη πόλις φοινίκης, ἡ νυῦ ἄρκαι καλουμένη. ἱστορεῖ δὲ πέμπτῳ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. Potius ad mentem Flavii referret Geographus Byzantius ἡ νυῦν ἀκλίπης ἡ ὀκδίππη καλουμένη. Vel emendabis levi facinore textum Josephi, ἀρκὴ ἥ ἡ πόλις (vel hæc est ἀχζὰν, ענרן. Hoc enim invenerat Interpres Græcus in suo codice, non *Abran* cum Hieronymo & Masoretis, Jos. c. 19. 28. Idem adeo Hieronymus de Locis S. *Achran*, *in tribu Aser*, ἀχζὰν πόλις ἀσήρ. Vel potius nobilis illa *Arce* & μισόγειος quæ nomen dederat filio Chanaanis ערקי: quanquam ab *Aracæo* accepisse eam credidit Flavius contra vocis formam, & post Flavium Hieronymus, aliique.) ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ ἡ ἀκλίπος. *Arcen* enim Libanesiam ab *Ecdippa* omnis vetus Geographia intervallo patente distinguit: & ipse protinus Josephus de origine Jordanis fluvii, necnon harum Antiquitatum primo c. 6. 3. Cum *Arce* denique hanc vel illam urbem confundere inscitiæ est turpis ac Judaicæ. Flavius equidem in rebus Salomonis *sortem Aseri* hac periphrasi exponit πλὴν τοῦ ἀρκλὼ τοῦ λιβανίου, quod verum. BERN. Vide *Cellari* Geogr. Antiq. Vol. 2. p. 294. Locum ita refingit *Fullerus* in *Miscell.* l. 4. c. 15. Αρκὴ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ Ενδιππα.

[v] Μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως,] *Big.* δίχα δαμασκῆ πόλεως. Mox *Samb.* καθ' ὑπερβὰν. Quinimo à Flavio ipso hoc didicerat Stephanus Byzantius Nephthalitarum sedes, Νεφθαλὶ), ἔθνος κρατῆσαν τὰ ἕω, τὰ παλαισίνης δηλονότι. BERN.

[x] Δαμασκοῦ] Δὰν urbs hic debuisset locum habere, non Δαμασκὸς,

Termini Tribuum novem & dimidiæ conspectu brevi.

		1. Judæ.	2. Symeonis.	3. Benjamini.	4. Ephræmi.	5. Manassis dimidii.
Long.	Or.	*Asphaltites.*	*Judæ montes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*	*Jordanes.*
	Occ.	*Symeon.*	*Mare Mediterr.*	*Mare Mediterr.*	*Gazara.*	*Dora.*
Latit.	Austr.	*Idumæa Orient.*	*Occidua Idum.*	*Hierosolyma.*	*Bethela.*	*Ephræmus.*
	Bor.	*Hierosolyma.*	*Baalath.*	*Bethela.*	*Campus M. Jezrael.*	*Scythopolis.*

		6. Isacharis.	7. Zabulonis.	8. Aseri.	9. Nephthalis.	10. Danis.
Long.	Or.	*Jordanes.*	*Gennesarites.*	*Nephthalis.*	*Damascus.*	*Judas.*
	Occ.	*Carmelus.*	*Mare Medit.*	*Mare Medit.*	*Aser.*	*Mare Medit.*
Latit.	Austr.	*Manasses.*	*Isacharis.*	*Jephthael.*	*Zabulon.*	*Azotus.*
	Bor.	*Itaburium.*	*Carmeli convallis.*	*Sidon.*	*Libanus.*	*Dora*, aut *Zora* ad *Joppen.* BERN.

& Galilæam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitæ, ad Libanum uſque montem & Jordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, [1] attingente fines boreales urbis Arces finitimæ. Danitæ autem vallis quæcunque occidenti ſoli objacent, adepti ſunt, Azoto & Doris clauſi; omnemque Jamniam ſimul & Gettam ab Acarone ad montem uſque, ex quo incipit tribus Judæ.

23. [2] Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit, terramque earum novem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoræam enim, & ipſam ab uno ex Chananæi filiis nominatam, Moyſes jam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem & ſupra memoravi. Loca vero circa Sidonem, & *quæ ad* Arucæos & Amathæos & Arithæos *pertinebant*, nondum diſtributa erant.

Præcipit Jeſus ut Chananæos funditus delerent; ut urbes XXXVIII *Levitis concederent, præter x. ultra fluvium; & ex illis tres ſacras & aſyla declarat. Joſ. c. 20. c. 21. c. 22.*

24. Cæterum Jeſus, cum à ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iſque qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, unicuique tribui *plena concione* imperabat, ut è terra, quæ ſibi ſorte obvenerat, totam Chananæorum gentem exſcinderet & deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſem etiam prædixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein vero ut Levitis urbes octo & triginta concederentur. jam enim decem *ultra fluvium* in Amoræa acceperant. Harum tres profugis *in Aſyla* aſſignat, ut illas incolerent; (magnæ enim ei curæ erat, ne quid eorum omitteret, quæ Moyſes ordinaverat) & quidem Chebronem de tribu Judæ, Sicima vero ex Ephraïmitica, & Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem & hic locus in Galilæa ſuperiori. Quin & prædæ quicquid

λαίας τὲ καθύπερθεν Νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως ⸀ Λιβάνε [y] ὄρες καὶ τ ⸀ Ιορδάνε πηγῶν, αἳ τ ὀρμὰ ὀκ ⸀ ὄρες [z] ἔχεσιν, ὀκ ⸀ καθηκον⟨τ⟩ τοῖς ὄροις [a] κ⸀ βόρεια πόλεως [b] Αρκῆς παροικεσης. Δανίτας ⸀ τῆς κοίλης ὅσοι πρὸς δυόμενον τέτραπται τ ἥλιον λαγχάνεσιν, [c] Αζώτῳ κ⸀ [d] Δώροις ὁριζόμενοι· Ιάμνιάν τε πᾶσαν κ⸀ [e] Γεθταν, ἀπ' [f] Ακάρων⟨τ⟩ ἕως τ⸀ ὄρες ἐξ ⸀ [g] Ιούδα ἄρκτο φυλή.

κγ'. [h] Καὶ ἐξ μὲν ἔθνη, τῶν ἡῶν τὸ Χαναναίε φέροντα τ ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἴσως Ιησοῦς, κ⸀ τ γλῶ τ⸀ ἑσπέρα [i] κ⸀ τῇ ἡμισείᾳ Φυλαῖς ἔδωκε νεμεῖσθαι. τ γὰ [k] Αμορέιτην, κ⸀ αὐτλῶ ἴσως ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίε παίδων καλεμένλω, Μωϋσῆς ἤδη πρεσβυτικῶς νενεμήκει τ δυσὶ Φυλαῖς [l] κ⸀ τῇ ἡμισείᾳ. τῦτο δὲ ⸀ πρότερον [m] δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα ⸀ [n] Αρκαίους ⸀ [o] Αμαθαίους ⸀ [p] Αριθαίους ἀδιακόσμητα λῶ.

κδ'. Ιησοῦς δὲ, τὰ γήρως ἐμποδίζοντα ἤδη πράττειν ὅσα ⸀ νοήσαι, τῶν τε μετ' αὐτὸν [q] τλῶ ἡγεμονίαν πρᾳοτέροις ἀμελῶς προσκέλλοντα τὰ κοινῇ συμφέροντα⟨τ⟩, [r] παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τὰ ὅρια τῶν Χαναναίων μηδὲν [s] ὑπολιπεῖν ὃν τῇ καθακεκληρωμένῃ γῇ· τλῶ γὰ ἀσφάλειαν αὐτοῖς ⸀ τλῶ Φυλακλῶ τῶν πατρίων ἐθῶν [t] ὃν μόνῳ τύτῳ ⸀ Μωϋσεῖ αὐτοῖς εἶναι πρεσβεύειν, ⸀ τᾶτ' [v] αὐτὲς πεπεῖσθαι· καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ ⸀ τριάκοντα πόλεις ἀποδίδοναι. πρεσβεληφεισαν γὰ ἤδη κ⸀ τλῶ [x] Αμορέαν τὰς δέκα. τύτων τρεῖς ἀπονέμῃ τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ὃν αὐτῇς· πολλ⸀ γὰ λῶ πρόνοια τᾶ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέπαξε παραλιπεῖν· τῆς μὲν ὃν Ιούδα φυλ⸀ς [y] Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Εφραίμε, [z] τῆς Νεφθαλίτ⟨δ⟩ ⸀ Κεδέσλω. ἔστι ⸀ [a] καὶ τ καθυπερθεν Γαλιλαίας [b] τῦτο χωρίον. νέμ⸀ ⸀ καὶ τῆς λείας ὅσα λῶ ἐπὶ λοιπά· [c] πλεί-

σι

μασκὸς, niſi quod regio Nephthalitarum poſſit dici Damaſcum verſus ſe ad ortum extendere. In eod. MSto legitur δίχα Δαμασκᾶ, non μίχει. REL.

y Οχες] Οχες τ Ιορδ. *Vat.* ὄχες, κ⸀ τ Ιορδ. *Big.* & *Samb.* ὄχες τ ⸀ Ιορδ. π. αἳ κ⸀ τλῶ ὀρμλῶ &c. *Gall.* 1.

z Εχεσιν,] Εχουσι τύτε καθήκον⟨τ⟩ *Big.* & *Samb.*

1. *Attingente fines boreales urbis Arces finitimæ.*] *Al.* qua fines ſunt Arces urbis ſeptentrionem verſus ſitæ.

a Καὶ βόρεια] Καὶ ⸀ βόρεια *Vat.* & *Gall.* 1.

b Αρκῆς] *Samb.* rurſum ἄρκης, ut alibi Joſephus & Scriptores alii ſolent. BERN.

c Αζώτῳ κ⸀ Δώροις] Azoto & Doris. Si Danitarum regio ſe ab Azoto ad Dora extendit, quomodo Benjaminitarum regio a Jordane ad mare ſe extendit? uti mox dixit. Debuit enim ita perrumpere regionem Danitarum. An Γαδάροις pro Δώροις legendum eſt? REL.

d Δώροις] Nam ex צרעה Joſ. c. 19. 41. fecerant Hieronymus Græcuſque Interpres σαρὰ, Maſoretæ Judaicæ *Zoraa*, Joſephus ſono ſicco ὤωρα pro ζῶρα: ut ſupra γαδάρων pro γαζάων. Haud pertigit ſane Danitarum ſors certa v. 47. ultra Joppen longe ad *Doram* ſeu *Doros* ſub Carmelo. Quinetiam celebrior illa *Dora* aliis omnino literis ſcribitur apud Hebræos דאר. Niſi vero hæc ſuffecerint Criticis ſacris, ſcribatur illico ζώροις aut σώροις in verſu Joſephi. BERN. Sono ſicco Δώροις pro Ζώροις, ut ſupra Γαδάρων pro Γαζάων.

e Γεθταν.] Miſere *Samb.* & *Big.* τιτὰν ἀπαναρῶν⟨τ⟩. Typus vernaculus hujus urbis גת γὲθ ſeu *Gath*. Syriacus vero, quem Græci ſolent imitari, גתית *Gitta*. A ſitu denique γειωλόφῳ nomen illud volo traductum, potius quam ἀπὸ τ λιθῶν. *Epiphanius* ſuo in exemplari reperit γίτταν ἀπ' ⸀κείνων⟨τ⟩: quomodo Maſoretæ עקרון, *Hecron*, enuntiant. BERN. In quibuſdam *MSS.* Γίταν. Urbs hæc Hebræis *Geth* ſeu *Gath*. Syris vero, quos Græci ſolent imitari, *Gitta*.

f Ακάρων⟨τ⟩] Ακκάρων⟨τ⟩ *Vat.* Εκέρων⟨τ⟩ ſive Εκκέρων⟨τ⟩ legerat *Epiphan.* quo modo Maſorethæ *Hecron* enunciant.

g Ιούδα ἄρκτο φυλή.] Η Ιούδα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ ἐξ μὲ ἔθνη,] Καὶ εἰς μὲ ἔθνη *Gall.* 1. κ⸀ ἐξ ἃ ὥρμ⸀ ἔθνη *Big.* & *Samb.*

2. *Ad hunc quidem modum ſex gentes, à filiis Chananæi denominatas, Jeſus diviſit,*] *Regionum ſtaque devotarum ſex inter Iſraelitarum tribus* $9\frac{1}{2}$ *hoc pacto diſtribuebantur. In Amorea vero, ſeptima illa ſedes erat Chananitarum, duas tribus cum ſemiſſe trans Jordanem pridem conſtituerat Divinus Moſes, Num. c.* 32. 33. *Deut. c.* 3. 9. *c.* 7. 1. *& c.* 31. 3. *Joſ. c.* 12. 8. *& c.* 13. *Verum ad provincias ceteras nequam Chananis haud pertenderat ars aut peragratio Geometrarum Hebraicorum. Necdum adeo propulſi fuerant loco* Sidonii, Arucæi, ערקי Haraci, *Gen. c.* 10. 15. *& v.* 14. τ Ἀμαλικ. *i. e. ex magno Commentario Breſit*, עקק רלבנן, Ab Arca Libani. Amathæi *vel* ἀμαθίοι, *l.* 1. *c.* 6. §. 3. *Originum*; *in Hebræo* החתי Chamathi, *incola* Emath *ſeu* Hamah حماة: *quæ* Epiphania *in ſcriptis Græcorum, ut Joſephus, Auctor Geographiæ Abulfedæ domini iſtius ditionis, fide certa comprobant contra plures aliter ſentientes. Aut* Arathæi, *prius iidem & correctius* ἀρθαῖοι *apud Flavium, in Lege Sanctiſſima* ארודי Arudi *vel* Arvadi. *Poſſunt ſane cum Breſit rabba* Arethuſii *eo nomine intelligi, non* Aradii *convenientius propiuſque Aſeritis, non* Antaradii *Paraphraſtæ Solymitarii.* Arethuſios *etiam dici voluit Uzielida, cum* לוטסאי λαοτεκαῖοι *ſubſtituit pro codicis Hebræi, aut voluit* Laodicenos. *Quatuor autem verbis (quod vides) ex Geneſi repetitis exponit Joſephus tres verſus Joſuæ c.* 13. *v.* 4, 5, 6. *totidemque Jud. c.* 1. *v.* 31, 32, 33. BERN.

i Καὶ τῇ ἡμισείᾳ] *Coll. Big.* Καὶ τῷ ἡμίσῳ (ἥμισυ *Coll. Voſſ.*) Φυλῆς Μανασσῆ.

k Αμορέιτην,] Αμωρέιτην *Samb.* Vide p. 260. v. penult.

l Καὶ τῇ ἡμισείᾳ.] Καὶ τῷ ἡμίσῳ Φυλῆς Μανασσῆ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Δεδηλώκειν.] Pro ἐδεδηλώκειν. In *Gall.* 1. δεδηλώκαμεν.

n Αρκαίους] Αρκαίους *Procopius*. Vide l. 1. c 6. §. 2. Eſt qui malit Αρκαίους.

o Αμαθαίους] Ita *Big. Samb. Vat. Epiphan.* & *Procop.* ab Αμάθη, quæ *Epiphania* Græcis. in *Editis* Αμαθίους.

p Αριθαίους] *Baſ.* & *Gen.* ἀμαθίους κ⸀ ἀριθίους. Potius ἀρυκαίους κ⸀ ἀμαθαίους κ⸀ ἀρκαδίους cum Procopio, qui ipſe Palæſtinus fuerat otiundo, ad κληρυχίαν ſacram, *Licet vero qui volet ex Joſephi quinto Antiquitatum libro petere, quod de expoſitione Sortium clarius habet. Cæterum alio ordine Sortes ſupputavit Sciendum inſuper, quod ea quæ circa Sidonem, Arycæos, Amatheos, Aradioſque ſunt, inculta erant.* Hæc pius Sophiſta poſt Flavium. BERN. Ita *Bernardus* cum *Vet. Interpr.* Αριθίους *Baſ.* & *G.* Αριθίους *Big. Samb.* & *Vat.* Αρκθίους *Procop.* Forſan Αρκδαίους ex Hebraïco *Arudi*, niſi malis Αριθαίους.

q Τλῶ ἡγεμονίαν] *Samb.* & *Big.* τλῶ ἡγεμονίαν *Fortaſſe quod Joſue ſenio impeditus fuerat, cæteriſque poſt ipſum duces ſegniores egiſſent*, Procopius declaravit ex his originibus. BERN.

r Παρήγγελλε] Παρήγγειλέ τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Υπολιπεῖν] Υπολείπειν *Big. Samb.* & *Vat.*

t Εν μόνῳ τύτῳ] Εν μόνῳ τύτῳ βλαφθῆναι κ⸀ Μωϋσῆ αὐτοῖς ἤδη πρεσβεύειν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

v Αὐτὲς πεπεῖσθαι·] Αὐτοῖς *Vat.*

x Αμορέαν] Αμορράαν *Big. Gall.* 1. & *Samb.* à manu ſecunda, Αμορεάαν à prima. Videſis *Annott.* ad p. 260. v. penult.

y Χεβρῶνα,] *Al.* Χεβρωνα.

z Τῆς Νεφθαλίτ⟨δ⟩ Κεδέσλω.] Κεδασὰ ⸀ τ Νεφθαλίτιδ⟨τ⟩ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis* Κεδέσιν pro Κεδέσλω.

a Καὶ τ καθυπερθεν] Καὶ omittunt *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

b Τῦτο χωρίον.] Τῦτο τὸ χωρίον *Samb. Big.* & *Vat.*

c Πλείσι δ' ἐγγόν⟨τ⟩.] *Baſ.* & *Gen.* πλείσι ⸀ γιγνόμ⟨τ⟩ accentu Urbis, *Samb.* Oſcitando legerat Interpres Scholaſticus πλείσι ⸀

γὰ

ση δ' ἐγεγάνει. καὶ μεγάλης πλήθης [d] περιεβέβλητο, καὶ κοινῇ πάντες καὶ [c] κατ' ἰδίαν ἕκαστοι, [f] χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης [g] ἀποσκευῆς ἕνεκα· [h] τετραπόδων δὲ πλήθης, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, περισπωμένοις.

κε'. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν [i] Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμορραίαν ἱδρυμένοις· συνεστράτευον δ' αὐτοῖς [k] πεντακισμύριοι ὁπλῖται· ἔλεξε πάδε. "Ἐπεὶ [l] ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ "δεσπότης ἅπαντος Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην "ἔδωκε, καὶ [m] κτησεῖσιν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, [n] συνεργίας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' "ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένοις [o] αὐτὸς εἰς ἅπαντα "προθύμως ἐδώκατε· δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυσ- "κόλου προσμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φιλοῖ "τῆς προθυμίας ὑμῶν, [p] ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν "ἡμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ "μὴ [q] τοῖς νεῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέραν. [r] χάρις "τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήραθε κινδύνων, καὶ ἀχὶ νῦν "μόνον, [s] ἀλλὰ εἰς ἅπαν ἄτους ἕξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ "μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ πρὸς τῇ ἀρετῇ προ- "πεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅπερ τε τὸν ἀπό- "λαυσιν τῶν ὑπαρχόντων [t] ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς "[v] ἀνεβάλλεσθε, καὶ [x] πονήσαντες εἰς ἃ νῦν δύνοίᾳ "Θεῷ κατέσημεν, [y] ἔπειθ' ἅτους σκήνατε αὐτῶν με- "ταλαμβάνειν. [z] γέγονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγα- "θοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλέτος ἄφθονος, "λείαν τε πολλὴν ἐπαγομένοις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυ- "ρον, καὶ τὸ τούτων [a] ὅτι πλέον ἢ παρ' ἡμῶν εὐ- "γοια, καὶ πρὸς ὅ, τι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν "προθύμου. ὅτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, "καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος· ὅτ' ἔσιν "ὅθεν ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίρουσας οὖν "ὑμᾶς ὅτι τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ σφᾶς κα- "λοῦμεν μηδένα [b] τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπο- "λαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔτης ἐστὶν, "ἕτερους ἡμᾶς [c] νομίσητε καὶ ἀχὶ Ἑβραίους. Ἀβράμου "γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες, "Θεός τε [d] εἷς τούς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν "αὐτῶν παρήγαγε εἰς τὸν βίον· ᾧ τὴ θρησκείας [e] ἐπι- "μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ὑφ' αὐτὸς ἀφὸ Μωϋσέως

reliquum erat *Iſraëlitis* partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes & privatim ſinguli magnis affluebant divitiis, propter vim ingentem auri & veſtium ac reliquæ ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt hæc itaque advocato in concionem exercitu, ad eos qui ultra Jordanem juxta Amoræam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui una expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum "Deus, & pater & dominus Hebræorum gentis, "hanc *nobis* terram poſſidendam dederit, poſſeſ- "ſamque ſemper ſe nobis conſervaturum eſſe pro- "miſerit, ope autem veſtra & auxilio egentibus "promptiſſime ad omnia, prout Deus præcepe- "rat, voſmet obtuleritis; æquum eſt, cum nihil "præterea arduum ſuperſit, ut vos jam requie- "tem habeatis, dum veſtræ alacritati parcimus; "ut ſi ea rurſum nobis opus eſſet, ad pericula im- "minentia *depellenda* paratam habeamus, & non, "*quaſi* præſentibus defatigatam, in poſterum tar- "diorem. Gratias itaque vobis pro diſcriminibus "una nobiſcum aditis *habemus*, & non nunc ſo- "lum, ſed in omne ævum pariter habituri ſumus; "ita à natura comparati ut amicos recordemur, "& in memoria retineamus quæcunque veſtra "ope nobis provenerunt, quodque bonorum ve- "ſtrorum fruitionem propter nos diſtuleritis, & "*nobiſcum* laborantes circa ea quæ Dei benignitate "*tandem* aſſequuti ſumus, poſt hæc vobis ita vi- "ſum fuerit propriorum participes fieri. Magnæ "autem ad veſtras facultates ex communi no- "ſtrum utriuſque labore acceſſere divitiæ, (ut qui "prædæque multum atque auri & argenti hinc "abducturi eſtis) &, quod pluris eſt quam iſta "omnia, noſtra benevolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. "Iis enim, quæ præceperit Moyſes, ne tantillum "quidem excidiſtis, contempta mortui auctorita- "te: nec quicquam eſt, pro quo vobis gratias non "agimus. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſio- "nes dimittimus, ac obſecramus ut veſtram no- "biſcum cognationem nullis terminis definiri exi- "ſtimetis; neve, quod inter nos fluvius hic inter- "meet, alios nos eſſe cogitetis quam Hebræos. "Omnes enim ab Abramo ſumus, qui vel hanc "vel illam ripam incolimus, ac unus Deus tam "noſtros quam veſtros majores in vitam eduxit: "cujus cultui vobis cura adhibenda eſt, eique "reip.

Poſt hæc auxilia Transjordania cum ſpoliis ingentibus, multis gratiis, monitis piiſſimis, magniſque votis dimittit Imperator. ſoſ. c. 22.

γῦ γεγόνει. BERN. Πλείση ἦ γεγόνει ſolus *Samb.*

d Περιεβέβλητο,] *Gall.* 1. περιβέβληλο. BERN.

e Κατ' ἰδίαν] Amplius dicunt *Big.* & *Samb.* ex libro ſacro, καθ' ἰδίαν ἕκαστον χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, בכסף ובזהב, καὶ ἐσθήτων &c. Verum *Baſ. Gen. Gall.* 1. & *Epiphanius* nihil de metallo frequentiori, ferro, ære, aut etiam de argento. Tandem *Samb.* ἀποσκευῆς ἕνεκα. BERN.

f Χρυσοῦ τε] Χρυσοῦτε καὶ ἀργύρου ἐσθ. ſoli *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

g Ἀποσκευῆς ἕνεκα·] Ita cum *Samb.* ut ſupra, p. 270. v. 16. in cæteris ἐπισκευῆς.

h Τετραπόδων] Πλήθος ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ μ. ἦν περισπωμένοις *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* niſi quod περισπωμένοις habeant *Samb.* & *Vat.*

i Ἰορδάνην] Tanto numero liber omnis, ſive Latinus ſive Græcus. Hoc credes eſſe ex vitiis vetuſtis & rubiginoſis Joſephi, pro τετρακισμύριοι: aut id quod dixi ad Lemmation, æquo animo recipies. Quinvero *Zonaras* ſummam eandem reddit his verbis, ἐκ περισκαλεσάμενος τοὺς ἐκ τῶν δύο φυλῶν καὶ ἡμισείας, πεντακισμυρίους ὄντας, εἰς τὰς κληρουχίας αὐτῶν ἐκπέμπει ἀπειλθεῖν. BERN. Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Ἰόρδανον in *reliquis.*

k Πεντακισμύριοι ὁπλῖται·] Ita in omnibus libris tam *Gr.* quam *Lat.* aſſentiente *Zonara.* Tantum quadragies mille milites, expeditos, numerat *Joſ.* c. 4. v. 13. at *Joſephus* forſan (ut conjicit *Bern.*) hunc numerum auxit parte quinta propter impedimenta.

l Ὁ Θεὸς,] Ita cum maxima parte codicum *Epiphanii.* ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ, δεσπότης in *Editis*, *Aliiſque.* ὁ Θεὸς, πατὴς καὶ δεσπ. *Samb Vat.* & *Gall.* 1. 2.

m Κτησεῖσιν] Κτησθεῖσιν *Big.* & *Gall.* 1.

n Συνεργίας] Ita *Big.* & *Samb.* in *Aliis* συνεργείας.

o Αὐτὸς] Ἑαυτὸς *Samb. Gall.* 1. & *Hen.* αὐτοῖς *Vat.* & *Samb.* manu altera.

p Ἵν' εἰ] Ita *Big. Samb.* & *Gall* 1. in *Editis*, *Aliiſque*, ἵνα εἰ καὶ π. & dein ἔχωμεν.

q Τοῖς νεῦν καμοῦσιν] Τὸ νεῦν καμοῦσιν αὖθις *Gall.* 1. τοῖς νεῦν συγκαμοῦσιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τοῖς νεῦν καμοῦσιν αὖθις βραδυτέραν, vel τῇ νεῦν καμούσῃ αὖθις βραδυτέραν *Epiphan.*

r Χάρις] Χάριν τε ἂν *Gall.* 1. χάρις τε ὑμῖν ἂν *Vat.*

s Ἀλλὰ εἰς ἅπαν] Ita ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἀλλ' ἀεὶ πάντως ἄτους ἕξειν ἐμμένοντες ἀγαθοὶ *Gall.* 1. in *Editis*, ἀλλ' εἰς πᾶν ἄτους μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι &c. & dein παρ' αὐτῶν ὑμῖν.

t Ὑμῖν] Lege ἡμῖν. COCC.

v Ἀνεβάλεσθε,] Sic cum *Samb.* (& *Coccejo*) ἀνεβάλεσθε *Big.* in *Editis*, *Aliiſque*, ἀναβάλεσθε.

x Πονήσαντες] *Baſ.* & *Gen.* ἀναβάλεσθε, καὶ ποιήσαντες. Aliter *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Imo *Gall.* 2. καὶ συμπονήσαντες. BERN. Ita *Bernardus*, quod in *Editis* fuerit ποιήσαντες, & in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. συμπονήσαντες.

y Ἔπειθ' ἅτους] Ita *Big.* & *Samb.* (ἐπεὶ ἦ *Coll. Voſſ.*) ἐπεὶ ἅτους *Baſ. G. Aliique.*

z Γέγονε ἦ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* γέγονε πρὸς τοῖς *Baſ. G. Aliique.*

a Ἔτι πλέον] Ἔτι πλέον *Big. Samb.* & *Vat.* Eſt qui malit ἐπιπλέον.

b Τῶν πρὸς ἡμᾶς συγγενείας] Τῶν πρὸς ὑμᾶς *Samb.*

c Νομίσητε] Νομίσητε *Big.* & *Samb.* (νομίσητε *Coll. Voſſ.*) ἡμᾶς εἶναι νομίσητε *Vat.*

d Εἷς τούς] Εἷς ὃς τούς τε *Samb.* (*Voſſ Coll.*) *Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.*

e Ἐπιμελεῖσθαι] Ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολιτείας, ἤν, & mox φυλ. ἔχειν.

"reip. formæ, quam ipſe per Moyſem inſtituit, "omnia diligenter obſervando. Quo quidem fiet, "ut, dum in his permanetis, Deus vobis propi- "tius futurus ſit & adjutor; ſi vero ad aliarum "gentium mores imitandos deſciveritis, & ille ge- "nus veſtrum averſabitur". Hæc cum dixiſſet, & unumquemque magiſtratuum ſingillatim, communiterque turbam univerſam ſalutaſſet, ipſe quidem ſubſtitit; eos autem non ſine lachrymis proſequebatur populus, atque ægre ab invicem diſceſſerunt.

Fratres ſuos populus lachrymis proſequitur.

Phineeſem atque Decemviros, quos de altari propter fluvium conſtructo expoſtulatum miſerat Jeſus, reſponſo ſuo placant Iſraëlitæ Transjordanii. Joſ. c. 22.

26. Itaque cum fluvium trajeciſſet tribus Rubeli & Gadis, & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſequuti, altare ſuper ripam Jordanis ſtatuunt, in monumentum apud poſteros & ſignum *fraternæ* neceſſitudinis cum iis qui *terram* trans Jordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Jordanis erant, audientes aram à dimiſſis exſtructam eſſe, non tamen qua voluntate eam erexerant, ſed ad novum cultum Deoſque peregrinos introducendos, *rumori* diffidere noluerunt, ſed religionis calumniam pro re veriſimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta perſequendos, fluvium tranſituri, & ob patrios ritus violatos pœnas ab iis exacturi. Exiſtimabant enim non tam cognationis & dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, & iſtius quo gaudet cultûs rationem habendam eſſe. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem ſeſe accinxerunt: Jeſus autem & Eleazarus pontifex cum ſenatu ipſos cohibebant, ſuadentes ut ſermonibus prius qua mente id feciſſent experiri vellent; deinde ſi forte malo animo factum deprehenſum ſit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineeſem Eleazari filium, & cum eo decem alios præcipuæ apud Hebræos dignitatis, ut ex iis reſciſcerent quid ſibi voluerint altare ſuper ripam fluvii poſt tranſitum ſtatuentes. Ut vero illi fluvium trajecerant & ad eos venerant, *ſtatim* advocata eſt concio, & Phineeſes *in medio* ſtans, "majus illos in ſe peccatum admiſiſſe, aje- "bat, quam ut verbis reprehenſi in poſterum *ca-* "*vere* admoneantur. Sed ipſos, non, ad culpæ "magnitudinem reſpicientes, protinus ad arma & "ad ultionem manibus ſumendam accurriſſe; ſed "de cognatione cogitantes, atque ſpe fretos quod "fortaſſe verbis ad ſanam mentem reduci poſſint, "hanc legationem ſuſcepiſſe: ut, cauſa cognita, "qua moti altare exſtruxiſtis, non temere vos ar- "mis perſequi videamur, qui pio animo aram *for-* "*ſan* poſuiſtis, juſteque vos ulciſcamur modo ac- "cuſationem veram eſſe conſtiterit. Vix enim "credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "ſpectam habuiſtis, & legum, quas ille vobis de- "dit, auditores exſtitiſtis, disjunctos à nobis & "ad ſortem propriam jam reverſos, quam gratiæ "Dei ejuſque veſtrum curæ & providentiæ ac- "ceptam debetis, illius *tam cito* oblivi ſci poſſe, at- "que, Tabernaculo & arca & altari patrio reli- "ctis, Deos alienos introducere, moribus Chana- "næorum pravis obſequutos. Sed nihil mali com- "διέταξε, φυλακὴν [f] ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενούν- "των μὲν τούτοις, καὶ τοῦ Θεοῦ παρέξοντος [g] εὔνουν "εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτόν· σκιρτᾶπείσων δὲ εἰς ἐπι- "ρων ἐθνῶν μίμησιν, [h] ἀποσραφησομένης τὸ γλίσχρον ὑ- "μῶν". ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ' ἕνα τοὺς ἐν τέ- λει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν [i] ἅπαν ἀσπασά- μενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε· προὔπεμπε δ' αὐ- τοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπε- λύθησαν.

κς'. [k] Καὶ διαβᾶσι οὖν τὸν ποταμὸν ἥ τε [l] Ρουβηλὶς φυλὴ καὶ [m] Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν [n] Μανασσηλῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ὑπὲρ τὸ ὄχθης [o] ἱδρύονται ἐξ Ιορ- δάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γνησομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν [p] κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκού- σαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μετ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης ἀνέσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεω- τερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀ- πιστεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν ἰδίαν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἕνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τὸ τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσομένους τὸν ποταμὸν, καὶ κο- λάσοντες αὐτοὺς τῆς ἀσεβείας τῶν πατρίων ἐθῶν. ἃ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ ἐκ Θεοῦ βέλτιον, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτιζον ὑπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ιησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζα- ρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλόντες [q] ὑποπτεῦσαι αὐτῶν τὴν γνώμης λαβεῖν πρῶτον, [r] ἔπειτ' ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσιον τὸν υἱὸν Ελεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν τι- μῇ παρὰ τοῖς Εβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαν- τες τὸν βωμὸν ἵδρυσι τῆς ὄχθης ἐξ ποταμοῦ διαβάντες ἔσῃ- σαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένων [s] ἐκκλησία συνελέγη, στὰς Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐ- "τοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγε, ἢ ὥστε λόγοις ὑπομνησθέντας "[t] νουθετηθῆναι πρὸς τὰ μέλλοντα. πλὴν ἃ, πρὸς τὸ "μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας, δίκης [v] ἐφ' ὅ- "πλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς ἣ "τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκοπήσαντας, ἕτω ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν· ἵνα τὴν "αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ- "άσαι, μήτε πρεπεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς "κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, [x] καὶ "δικαίως ἀμυνώμεθα τὰ διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀλη- "θοῦς. ἃ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖραν τὰ ἐξ Θεοῦ γνώμης "ἐντὸς γεγυμνένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν [y] δέδω- "κεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ "παρόντας εἰς τὸ ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ χάριν ἐξ Θεοῦ "καὶ τὰ ἐκείνου περὶ [z] ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην "λαβεῖν αὐτά, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν κα- "ταλιπόντας ἐκ βωμὸν ὃς ἡμῶν πάτριον, ξενικοὺς θεοὺς "ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσεκχωρηκότας. "ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ πρεσβύτερα "μὴ

χειν. *Vet. Interpr.* ἐπιμελεῖσθε, καὶ πολιτείας, ἣν αὐτοὺς διὰ Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχειν τὴν πᾶσαν *Big. Samb.* & *Vat.*

f Εχοντας πᾶσαν.] Εχειν τὴν ἅπασαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

g Εὔνουν εἶναι] Εὔνουν ἀεὶ εἶναι καὶ σ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quo fere modo & *Epiphan.*

h Αποσραφησομένης τὸ γλίσχρον] Ita *MSS.* omnia, tam Gr. quam *Lat.* in *Editis* ἀποστραφησομένης ἐξ γλίσχρας.

i Απαν] Vox ἅπαν deſideratur in *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.*

k Καὶ διαβᾶσι] Διαβάντα δὴ τὸ π. in ſex *MSS.* & *Vet. Interpr.* Διαβάσα δὲ τὸ π. in *Editis.*

l Ρουβηλὶς] Ρουβὴλα *Vat.*

m Γαδὶς,] Ita *Samb* & *Big.* Γάδδ *Vat.* in *Editis* Γάδδις.

n Μανασσηλῶν] *Al.* Μανασσιτῶν.

o Ιδρύονται] Ιδρύσε *Vat.* ſolus.

p Κατοικησομένους] Ita velim cum *Epiphanio*, κατοικισομένους *Baſ.* & *Gen.* κατοικημένους libri quatuor è ſcriptis. Mox *Gall.* 1. ἰδίαν. & idem τὸ βωμὸν ἱδρ. BERN. Ita *Vat. Baſ.* & *G.* κατοικημένους in quatuor *MSS.* κατοικησαμένους amplexus eſt *Bern.*

q Υποπτεῦσαι αὐτῶν] Απόπειραν *Samb. Big.* & *Vat.*

r Επειτ' ἂν] *Al.* ἔπειτ. ἂν γε κ.

s Εκκλησία] Ita è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐκκλησίαν συνελέγη.

t Νουθετηθῆναι] Eo modo *Samb.* pro νουθετῆσαι. in *Editis* νουθετεῖσθαι.

v Ἐφ' ὅπλα] *Big.* ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν χειρῶν τιμωρίαν. Dein *Samb.* καθαλογισμὸν θεῖον. BERN.

x Καὶ δικαίως] Εἰ ἢ ἀδίκου ἀμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

y Δέδωκεν ἀκροατὰς] Ita *Bernardus* è quatuor *MSS.* ἔδωκεν *Vat. Baſ.* & *G.*

z Ὑμᾶς προνοίας] Ita ex *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliiſque* ἡμᾶς.

a Πα-

"μὴ μανέντες, νόμων τ̃ [a] πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ [b] πα-
"ραιτησόμεθα τ̃ ὑπὲρ τ̃ νόμων πόνον· ἀλλὰ περαιω-
"σάμενοι τ̃ [c] Ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ [d] πρὸς
"αὐτῷ τῷ Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν
"ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείρον-
"τες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τ̃ ποταμὸν καὶ
"τ̃ ἐκ Θεοῦ δυνάμεως ἐξω γεγονέναι. παντα χοῦ δ' ἐν
"τοῖς τότε ἐσὶ· καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ
"τὴν [c] ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδυνατον. εἰ δ' οἴεσθε τὴν
"ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τ̃ σωφρονεῖν,
"ὁδὸν [f] κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι,
"καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' [g] εὖ ποιήσετε σω-
"φρονήσαντες, καὶ ὅτι νεωτεροῖς [h] μεταχέμενοι τοῖς
"ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων
"καὶ γυναικῶν, μὴ παράσχειν [i] ἡμῖν ἀνάγκην ἀ-
"μύνασθαι. [k] ὡς οὖν τ̃ ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας,
"καὶ τ̃ φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμέ-
"νης, ἄτω [l] βουλεύεσθε· λόγοις ἡττηθῆναι συμφέ-
"ρειν [m] ὑπολαβόντες, ἢ πείρᾳ ἔργων καὶ πολέμου πρεῖ-
"μένειν.

κζ'. Τοσαῦτα δ' Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ πρεσ-
βύτεροι τ̃ ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος [n] αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο
πρὸς τ̃ ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε
"συγγνείας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆσαι, μήτε καινο-
"ρεσμὸν ἀναστῆσαι τ̃ βωμὸν, [o] ἔλεγον· ἀλλὰ Θεὸν τὸ
"ἕνα γινώσκειν τ̃ Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τ̃ [p] πρὸς τ̃
"σκιᾶς βωμὸν [q] χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσῃ. τ̃ μέν-
"τοι γε νῦν ἀναστάντες, διὰ ὃν καὶ ὕποπτοι γεγόνασιν, ἀ-
"κατὰ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη καὶ τεκ-
"μήριον εἰς τ̃ αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀ-
"νάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ'
"[r] ἀπὸ διαβάσεως ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡ-
"μῖν [s] τοῦ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι
"θέμενος ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα πρεῖ ἡμῶν ἔ-
"χοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ'
"οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι, τοῦ Ἀβραὰμ
"γένος ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρῶσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συ-
"νήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κη'. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆν
πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ.
ὁ δ', χαίρων ὅτι μηδεμίᾳ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν [t] αὐτὸς
μέλλει, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ
ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ
θυσίας [v] ἐπιτέλει. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆ-
θος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικί-
μοις διῆγε. ἔτη δ' ὕστερον εἰκοσῷ, [x] ὑπέργηρως δὴ
ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα
τ̃ πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ [y] τὴν γερουσίαν, καὶ δὴ πλή-
θους ὅσον ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπὶ παρῆσαν,
πάσης τε διεργασίας δὴ Θεοῦ ἀπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς·
[z] πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ παιδὸς ἀγῶνα εἰς τοῦτο

"meruisse videbimini, ad pœnitentiam adducti,
"& non ad majorem insaniam prolapsi, è contra
"vero leges patrias reveriti & memoria complexi.
"Quod si in delictis persistatis, nullum pro legibus
"laborem detrectabimus; sed, fluvio superato, ea-
"rum ipsiusque pariter Dei honorem tuebimur,
"inter vos & Chananæos nihil interesse existiman-
"tes, sed *vos quoque* similiter ac ipsos perimentes.
"Cavete enim putetis vosmet, quia fluvium trans-
"istis, extra Dei potestatem evasisse. Ubique
"autem vos ambit ejus imperium; nec quoquo
"modo licet ejus potentiam & ex ea vindictam
"effugere. Si vero arbitremini *vestrum* ad hæc
"loca accessum obstare quo minus recte sentiatis;
"vobis integrum erit terram iterum dividere, &
"hanc ipsam pecoribus compascuam relinquere.
"Sed bene agetis si ad sanam mentem redeatis, &
"post nova peccata sententiam mutetis. Vosque
"per liberos ac conjuges obsecramus, ne nobis
"necessitatem *vobiscum* dimicandi imponatis.
"Quasi vero vestra omnium salus vobisque cha-
"rissimorum in hac concione sita esset, ita con-
"silium inite, melius esse rati verbis persuaderi,
"quam factorum bellique experimento stare".

27. Cum hæc differuissent Phinees, qui præ-
erant concioni populusque ipse universus cœperunt
crimina sibi objecta diluere, dicebantque, "se ne-
"que à cognatione defeciisse, neque innovandi
"studio aram erexisse; sed Deum unum agnosce-
"re, Hebræis omnibus communem, atque illud
"æneum ante Tabernaculum positum altare * ad
"sacra facienda. At quod nunc ereximus, quod-
"que vestræ suspicioni ansam præbuit, non reli-
"gionis ergo exstructum est, sed ut signum sit &
"indicium in omne ævum necessitudinis quæ no-
"bis vobiscum intercessit, atque causa justa cur
"recte *de Deo* sentiamus ritibusque patriis adhæ-
"reamus; & non, ut vos suspicamini, transgressio-
"nis principium. Deus autem nobis testis sit lo-
"cuples, quod eo *solum* nomine aram *hanc* ex-
"struendam esse fecerimus. Unde vobismet me-
"liora de nobis persuadentes, nihil tale nobis im-
"putetis, propter quod morte digni censendi
"sunt, quotquot, ab Abramo oriundi, novis mo-
"ribus studentes à receptis discedunt institutis.

28. Cum autem Phineesses hanc *honestam* ora-
tionem habentes collaudasset, reversus est ad Je-
sum, & quæ illi fecissent populo narrabat. Illi ve-
ro, gaudentes quod nulla exercitum colligendi fo-
ret necessitas, nec ad cognatorum sanguinem fun-
dendum & bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtule-
runt. Ac post hæc, multitudine ad sua patrimo-
nia dimissâ, Jesus ipse Sicimis agebat. Anno au-
tem post vicesimo (tum enim senio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, atque è plebe quotquot commode congregare potuit, cum adessent, & illis cuncta Dei beneficia in memoriam revocavit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tan-

Josua postrema ad populum adhortatio. Jos. c. 24.

[a] Πατρίων αἰδῶ] Πατρώων αἰδὼ *Big.* πατρώων αἰδῶ *Samb.* Lis ipsa esto Luciani & consimilium Sophistarum. Qui tamen πάτρια & πατρῶος communius usurpabit, veterrimorum instar Scriptorum haud fecerit. BERN.

[b] Παραιτησόμεθα] Περιησόμεθα *Vat.* & *Gall.* 1.

[c] Ἰορδάνην] *Samb. Hen.* & *Busb.* ἰορδάνῳ ab Interpretibus SS. Bibliorum. BERN. Ἰόρδανον *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* alterum ab interpretibus *SS. Bibliorum* esse existimat *Bern.*

[d] Πρὸς αὐτῷ τῷ Θεῷ,] Vehementius & audacius *Gall.* 1. & *Epiphanius* κ. πρὸ αὐτῶν τῷ θεῷ BERN.

[e] Ἀπ' αὐτῆς] Ἀπὸ ταύτης *Big.* & *Samb.* ἀπ' αὐτῆ *Vat.*

[f] Κωλύσει πάλιν] Κωλύει *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Εὖ ποιήσετε] Ita *Samb.* in *Editis*, *Alibique* εὐποιήσητε.

[h] Μεταχέμενοι] Μεταμελόμενοι *Big.* & *Samb.*

[i] Ἡμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι.] Sic *Big.* & *Samb.* ὑμῖν in *reliquis.*

[k] Ὡς οὖν τ̃ ὑμετέρας] Ὡσεὶ τ̃ ὑμ. *Big.* & *Samb.* ὡς οὖν τ̃ τε ὑμ. *Vat.*

[l] Βουλεύεσθε] Ita *Gen.* & *MSS.* Βουλεύεσθαι *Bas.*

[m] Ὑπολαβόντες,] Ὑπολαμβάνοντες *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[n] Αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο] Αὐτῶν *Samb.* & *Vat.* ac mox ἤρξαντο *Vat.*

[o] Ἔλεγον·] Λέγειν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[p] Πρὸς τ̃ σκιᾶς] Περὶ τ̃ σκ. *Big.* & *Samb.*

* *Ad sacra facienda.*] *Gelenius* vertit, *quod victimas nostras excipiet.*

[q] Χάλκεον,] Vocem χάλκεον non agnoscunt *Samb.* & *Vet. Interpr.*

[r] Οὐχὶ διαβάσεως] Οὐ *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ] Ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ *Vat.*

[t] Αὐτὸς] Forte abundat. COCC.

[v] Ἐπιτέλει.] Ἐπιτελεῖ *Coll. Big.* & *Voss.*

[x] Ὑπέργηρως δὴ ὢν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ὑπερέγηρως δὴ ὢν, *mut.* in *Editis*, *Aliisque.*

[y] Τὴν γερουσίαν,] Eo modo *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.* τὰς γερουσίας in *reliquis.*

[z] Πολλαὶ δ' ἦσαν] Ea enumerat *Josua*, c. 24.

tantam gloriam & rerum abundantiam provectis) Deique voluntati, eis adeo benignæ, obsequium præstare hortabatur, utpote quod sola pietate futura numinis erga eos benevolentia niteretur. Sibi enim jam opportunum esse *dicebat*, è vita discessuro, hujusmodi eis admonitionem relinquere: eosque rogabat ut adhortationem suam memoria *perpetuo* tenerent.

Imperator optimus vita decedit. Jos. c. 24.

29. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant hæc verba fecisset, mortem obiit, cum annos vixisset centum & decem. quorum quadraginta cum Moyse, ut ab eo *sibi* utilia disceret, commoratus est: illis vero post obitum imperium habuit quinque & viginti *annos*. Vir autem erat, qui neque prudentiam desiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; sed in utroque summus: tam in operibus & periculis fortis & magnanimus, quam in pacis consiliis magnæ solertiæ, virtutisque ad omne tempus accommodatæ. Sepultus est autem in oppido Thamnæ tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur & Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesæ filio relicto: ejusque monumentum & sepulchrum extat in urbe Gabatha.

Moritur & Eleazarus, pontificatu Phineesæ relicto. Jos. c. 24.

δοξης καὶ ωφελειας ωροελθεσι· φυλάτ̃ειν τε τὰ τοῦ Θεοῦ ωροαιρεσιν, ἔχουσαν ἄτως πρὸς αὐτους, [a] παρεκάλει, καὶ τῇ δυσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς ἀμύνειν τὸ θειον. [b] αὐτὰ γὰ καλῶς ἔχειν, ἀπέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν, παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν· κἀκείνους ἠξίου ἀεὶ μνήμης ποιήσασθαι τὰ ωαρηκελευσιν.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς ωαρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ὅτι διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαρακοντα· ἑαυτῷ δὲ μὴ τὰ ἐκείνου τελευτὰ γίνεσθαι, [c] πέντε καὶ εἴκοσι. [d] ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τὰ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπορῶν, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἀκρῶν· πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὐψυχῶν καὶ μεγαλόθυμῶν, πρυτανεῦσαί τε τὰ καὶ τῆς εἰρήνης δεξιώτατῶν, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τῆς ἀρετῆς ἡρμοσμένῶν. θαπτεται δὲ ἐν πόλει [e] Θαμνᾷ τῇ Ἐφραίμου Φυλῆς. θνήσκει δὲ [f] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ [g] Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, Φινεέσῃ τῷ παιδὶ τῆς ἀρχιερωσύνης καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτοῦ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.

CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitæ, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, tota Benjaminis tribus, præter viros DC. *interempta est.*

Ὡς, ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ωαραβαίνοντες οἱ Ισραηλίται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν· καὶ στασιαζόντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Jude tribus Chananæis bellum princeps infert Jud. c. 1.

HOrum autem post obitum Phineesæs vaticinatus est juxta Dei voluntatem, ut in Chananæorum generis excidium Judæ tribus principatum acciperet. nam populo curæ erat cognoscere quid Deo factu optimum videretur. Atque illa *sibi sociam* assumpsit *tribum* Symeonitidem, ea lege ut tributariis è Judæ ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

Μετὰ δὲ τὸν τούτων τελευτὸν Φινεέσης [B] ωροφητεύσας καὶ τῷ [i] τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Χαναναίων ἦρχε τῆς [k] Ιουδαίᾳ Φυλῇ ωαραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ γὰ τῷ λαῷ ἀεὶ ωαρὰ δόξαν ἐδοκεῖ μαθεῖν [l] τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ [m] ωροσλαβόντα τὴν [n] Συμεωνίδα, [o] ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν [p] ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τοὺς [q] ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ [r] τὰ ωοιῶσιν.

II. *Adonibezecus dux Chananæorum capitur, & Jerosolymitanorum urbes expugnantur. Jud. c. 1.*

2. Chananæi autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam *urbem* eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adoni Hebræorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Jesus. Israëlitarum vero duæ tribus prædictæ cum his congressæ egregie pugnaverunt: & illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui latere Deum, "*jam* eadem passus, quibus antea duos & septua-"ginta reges afficere non erubui". Et vivum quidem Jerosolymas usque deportarunt: fato vero functum terræ mandaverunt. deinde regionem obierunt, ut urbes expugnarent; &, captis quam-

Βʹ. Χαναναῖοι δὲ, ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ [s] Βεζέκην αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκηνῶν Αδωνιβεζέκῃ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκηνῶν κύριος, Αδωνὶ γὰ τῇ Ἑβραίων [t] γλώττῃ κύριος [v] λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ισραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι Ιησοῦν. συμμίξαντες δὲ αὐτοῖς [x] οἱ Ισραηλίται, τῶν [y] δυσὶ Φυλαῖς οἷς ωροσῆκον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν [z] Αδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λή-"σεσθαι [a] Θεὸν ἔμελλον, πάλαι πεπονθὼς, ἃ καὶ [b] δυσὶν "καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξαι ωρότερον οὐκ ἐνε-"τράπην". καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ιεροσολύμων· "τελευτήσαντα δὲ γῇ ἐκρύψαμεν. καὶ [c] διεξέσαν αἱρούντες τὰς

---

a Παρεκάλει,] Τιμῇ πάτρῃ χρωμένους post παρεκάλει inserunt *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox τῇ & γε omittunt.

b Αὐτῷ γὰ καλῶς] Ita in libris omnibus præter *Bas.* & *Samb.* qui habent αὐτῷ γὰ κ.

c Πε. ε καὶ εἴκοσι.] Juxta *Epiphanii* Cod. εἴ. οσι καὶ ἓξ.

d Ανὴρ δὲ] Ανὴρ μήτε συνέσεως ἐνδεὴς in quibusdam *MSS.*

e Θαμνᾷ] Hæc est quæ in Sacro Codice Timnath cheres dicitur, diversa a Θαμνὰ, urbe, unde tempore Josephi nostri regio Thamnitica nomen tulit. REL.

f Κατ' αὐτὸν] Υπ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

g Προφητεύσας] Perpetuo oraculum per Urim & Thummim προφητείας vocabulo exprimit, ut notavit *Schotanus.*

h Καὶ] Forte delendum. COCC.

i Τῷ Θεῷ βούλησιν,] Articulum præterit *Vat.*

k Ιουδαία Φυλὴ] Ιούδα Φ. *Vat.*

l Τί καὶ Θεῷ δοκεῖ.] Τί καὶ τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.*

m Προσλαβόντα] Προσλαβόντα pro προσλαβόντα ἑαυτῷ vel προσίλαβεν, sicuti p. 265. v. 3 Φέροντες pro Φέροντες ἦταν vel ἔφερον.

n Συμεωνίδα,] Φυλὴν post Συμεωνίδα adjiciunt *Big.* *Samb.* & *Vat.*

o Ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων] Forte ἐφ' ᾧτε, ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνῃ ὑποτελῶν καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τὰ αὐτὰ ποιούντων. COCC.

p Εκείνων ὑποτελῶν,] Εκείνης *Big.* & *Samb.*

q Εν αὐτῇ κληρουχίᾳ] Εν αὐτῇ τῇ κλ. *Samb.* & *Vat.*

r Τὰ αὐτὰ ποιοῦντων] Τ' αὐτὸ ποιοῦσιν *Hen.* & *Busb.*

s Βεζέκην] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* quo fere modo LXX. Ζεβέκην & mox Ζεβεκηνῶν in *Editis*, *Aliisque.* Verus esse mendum constat ex *Steph. Byzant.* v. Ζεβέκη, qui in vitiosos *Josephi* codices inciderat.

t Γλώττῃ] Διαλέκτῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

v Λεγεται.] *Coll. Voss.* γίνεται.

x Οι Ισραηλίται,] Illud οἱ inserui ex *Big.* & *Samb.*

y Δυσὶ Φυλαῖς] Judæ & Simeonis. REL.

z Αδωνιβέζεκον.] *Adonizedecum Iidem.* ut & modo superius.

a Θεὸν ἔμελλον,] Τὸν Θεὸν *Vat.*

b Δυσὶ καὶ ἑβδομήκοντα] Juxta *S. Literas* tantum LXX.

c Διεξέσαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* διεξίσαν, & mox Αἰρεῖσθαι *Vat.* & *Samb.*

d χω-

τὰς πόλεις· ἁλείσας τε λαβόντες, ἐπολιόρκουν Ιερουσάλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάντας ἔκτεινον τοὺς ἐνοικοῦντας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ [d] χωρίου.

γ'. Ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. [e] Ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, [f] οἳ διὰ σωμάτων [g] μεγέθη καὶ μορφὰς ἄδην τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις θαυμαστὸν θέαμα ἦσαν θαυμάσιόν τε ἀκοῦσαι. [h] δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ [i] πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρετον [k] γέρας ἔδοσαν [l] μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολάς· ἦν δὲ οὗτος τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι δὲ καὶ τοῖς [m] Ἰέθρᾳ τῷ Μαδιανίτᾳ γαμβρὸς γὰρ [n] γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο. τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις, καὶ σωθῆσαν αὐτοῖς ὅτε τὴν ἐρήμην.

δ'. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ [o] Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς Χαναναίας πόλεις εἷλον, τὰς δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ Ασκάλωνά τε καὶ Αζωτον. διαφεύγει δὲ αὐτοὺς Γάζα, καὶ Ακκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, [p] ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατατίθενται τὰ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίται δὲ, τούτων γὰρ καὶ Ιερουσάλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν [q] αὐτὴν σωεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ἅτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν [r] ἠχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτιν μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ τοῖς τελουμένοις δεκάτους Φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Η δὲ [s] Εφραΐμου, πολιορκοῦσα Βέθηλα, πολὺν μὲν ἤδη ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πόνου [t] ἤνεγκε τὴν πολιορκίαν. οἱ δὲ, καίπερ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ, προδώσειν τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἅτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ'. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλακῶς εἶχον οἱ Ισραηλῖται· τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. [u] τῶν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῖς ἀποδιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου [x] ὀλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο πρὸς τοῦ αὐτοῦ γνώμῃ τῶν Χαναναίων· [y] ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ'

plurimis, Jerosolymas adorti sunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: superiorem vero obsidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra moverunt ad Chebronem: atque ea *vi* capta *incolas* omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem & formam multum aliis hominum dispares, stupendum erant spectaculum & res auditu horrenda. monstrantur & adhuc etiamnum horum ossa, in nullo iis quæ sub fidem veniunt similia. Et hoc quidem *oppidum* Levitis eximio muneri dederunt cum *agro* duûm millium cubitorum. terram vero *reliquam* Chalebo, juxta mandatum Moysis, donarunt: hic autem erat unus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. Quin & posteris Jethræ Madianitæ, Moysis enim socer erat, terram, ut *eam* habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipsos sequuti sunt, & cum eis erant in deserto. *Chebron vi capta. Jud. c. 1.*

4. At tribus Judæ & Symeonis urbes quidem *omnes* in montanis Chananææ ceperunt; in planitie vero & ora maritima *solas* Ascalonem & Azotum. Illos autem evasit Gaza, *ut* & Accaron: nam cum essent in campestribus & curribus abundarent, impetum in eos facientes damno *semper* afficiebant. Ac istæ quidem tribus, ex bello valde locupletatæ, suas in urbes se receperunt, & arma deposuerunt. *Quæ loca non occupaverint Judæi. Jud. c. 1. c. 2. c. 3.*

5. Benjamitæ vero, nam horum in sorte erant Jerosolymæ, habitantibus *ea lege* urbem concesserunt, ut eorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem à cædibus, alii vero à periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquæ autem tribus, & ipsæ Benjamitarum exemplo motæ, idem fecerunt: ac, tributorum solutione contenti, permisere Chananæis à bello vacare. *Israëlitæ contra Dei mandatum Chananæis parcunt, & sibi posterisque incendium acciunt. Jud. c. 2.*

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admovisset, multo tempore ac labore obsidioni impenso nihil proficiebat. Illi tamen, quamvis *moram* ægre ferebant, urbi assidere perseverarunt. Postea uno è civibus comprehenso, qui *versus eos* accederet ad necessaria curanda & importanda, incolumitatem illi & cognatis ejus fide data promittunt, si urbem proderet: isque juravit se ea conditione urbem illis traditurum esse. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum suis servatur: illi vero, incolis omnibus occisis, urbem occupabant. *Bethela proditione capiunt Benjamitæ. Jud. c. 1.*

7. Ac post hæc Israëlitæ bellum intermittebant aut molliter gerebant: terræ vero colendæ, rebusque rusticis, operam navabant. Hisce autem divitem illis proventum edentibus, luxuria diffluentes & voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque & instituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, ejusmodi flagitiis irritatus, oracuło eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem ejus Chananæis pepercerint; dein- *Israëlitis increscitur Deus, quod Chananæis pepercerint, & à patria, legum institutione decesserint. Jud. c. 2.*

[d] Χωρίου.] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* πεδίου. HUDS. Χωρίου MS. nec enim erat illic loci πεδίον. REL.

[e] Ὑπελελείπετο] Ὑπολελείπθη *Big.* & *Samb.*

[f] Οἳ διὰ σωμάτων] In *Hamartolo* οἳ διὰ σ. & dein θαυμάσιον θέαμα. Vide *Grotii* Annott. ad Lib. 1. de *Ver. Chr. Rel.* c. 16.

[g] Μεγέθη] Μεγέθη *Vat.*

[h] Δείκνυται] Δείκνυται καὶ νῦν ἔτι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Hamart.*

[i] Πίστιν] Forte πύξιν COCC.

[k] Γέρας] Nota optimas urbes fuisse, quæ Levitis datæ sunt. Antea illas dixit ἀγαθὰς καὶ καλὰς fuisse. REL.

[l] Μετὰ τῶν δισχιλίων] Μετὰ καὶ τῶν *Big.* & *Samb.* Hac de re vide p. 204. v. 9.

[m] Ἰέθρᾳ τῷ] Ἰοθόρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ex Ἰοθὸρ *Interpretum* LXX.

[n] Γαμβρὸς] Vide *Spanhemium* de *Usu Numism.* p. 724. *Edit. Lond.* & ad *Julianum*, p. 72. *Edit. Lipsi.*

[o] Συμεωνὶς,] Ita *Vat.* (*Coll. Big.* & *Voss.*) & *Epiphanii* aliquot *Codd.* in *Aliis* Σιμεωνὶς.

[p] Ἀνεχώρησαν] Ἀνεχώρουν *Vat.*

[q] Αὐτὴν συνεχώρησαν] Αὐτῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[r] Ἠχόλουν] Εὐχόλουν *Idem*, forsan pro ηὐχόλουν, *Atticorum* more neglecto augmento.

[s] Εφραΐμου,] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἡ τοῦ Εφραΐμ π.

[t] Ἤνεγκε τὴν πολιορκίαν.] In *MSS.* ἄνεσκε.

[u] Τῶν δὲ κτ.] Τὰ δὲ πλεῖστα σφίσιν ἐπιδιδόντος *Hen.* & *Busb.*

[x] Ὠλιγώρουν,] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὀλιγώρουν.

[y] Ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι] Ἔπειτα προσλεγὴ *Hen.* & *Busb.*

deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis *pro clementia* reponerent. At Israëlitæ non solum in magno mœrore erant ex hac Dei monitione, sed & bellum animis abhorrebant; tum quod multa è Chananæis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti essent segniores. Ac corrumpi jam cœperat Optimatium status: & neque senatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magistratus. Vitam autem in agris agebant, quæstus faciendi voluptati *unice* dediti. Atque in tanta licentia & securitate denuo gravis perturbatio incidit, ac eo usque processerunt ut bello se invicem lacesserent tali de causa.

Historia de uxore Levitæ à Gabaënsibus stupro corrupta & necata, Jud. c. 19. & 20.

8. Vir *quidam* è Levitarum plebe, sortis Ephraïmiticæ, & in ea habitans, ex Bethlemis uxorem ducit. hic autem locus ad tribum Judæ attinet. Cum vero conjugem vehementer amaret, ejusque pulchritudine vinceretur, male se habuit quod pari amore illum non complexa esset. Porro cum illa alieniorem *illdies* se gereret, ac ille præterea eo magis amore exarderet, quotidianæ inter eos ortæ sunt querelæ: tandemque mulier iis pressa & gravata, à viro digressa mente quarto ad parentes revertitur. At cum præ amore ægre id ferret maritus, ad soceros se contulit; ac querimoniis discussis cum uxore in gratiam redit. Et quidem *ille* quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque à parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decrevisset domum repetere, circa meridiem egressus est. serius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem diei. Unus autem eos famulus sequebatur; eisque aderat asinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Jerosolymas essent, triginta enim stadia *jam* fuerant progressi, famulus suadebat, ut aliquò diverterent, ne nocte iter facientes in pericula & difficultates inciderent, præsertim cum non longe abessent ab hostibus, tempore *isto* etiam familiaria parum tuta & suspecta reddente. Verum Levitæ non placuit id consilii, ut alienigenarum uteretur hospitio; (nam Chananæorum urbs erat) sed *melius esse* censebat, ut viginti stadiis emensis ad Israëlitarum urbem diverterent. Illique cum assensum esset, inde pervenerunt ad Gabam tribus Benjamitidis *oppidum*, cum sol jam occubuisset. Ac nemine eorum, qui tum in foro versabantur, eos domum ut hospitio exciperentur invitante, senex rure *ex opere* rediens, qui de tribu quidem erat Ephraïmitide, Gabæ vero tum commorabatur, illi obviam factus, quærit ab eo quisnam sit, & quam ob rem *illuc* weniens, sub tenebras necessaria ad cœnam sibi peteret. Cui ille se quidem Levitam esse fatetur, uxoremque à parentibus domum abducere: habitare vero se referebat in sorte Ephraïmitide. Senex autem cum propter cognationem, tum quod ipse * in eadem tribu domicilium habuerit, & porro quod *fortuitò* in eum inciderit, voluit ut apud se in hospitium diverteret. Gabaonitæ autem quidam adolescentes, qui mulierculam in foro viderant, *ejusque* formæ venustatem admirati

αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δὴ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δυσθύμως εἶχον, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς· πολλά τε ὠφελοῦντο τῶν Χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὸ τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ παρεῖναι ἤδη τὴν ἀρετοκρατίαν διεφθάρθαι· καὶ τὰς γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, ἀλλ' ἀρχὴν ἄλλων οὐδεμίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς [z] ἀρχοῖς ἡδονῆς τοῦ κερδαίνειν [a] προτιθεμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν ῥᾳστώνης αὐτοὺς πάλιν [b] κατελάμβανε δεινή, καὶ παρήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

η'. Λευίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῶν Ἐφραϊμιτῶν κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γυναῖον ἀπὸ [c] Βηθλέμων. τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἐστὶ τὸ χωρίον. [d] ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς [e] ἡττημένου, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης [f] οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένῳ τῷ πάθει, [g] μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ᾤχετο, μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ διὰ τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς· καὶ, διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλαμβάνεται πρὸς αὐτούς. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας [h] αὐτόθι διαιτᾶται, φιλοφρονεμένων αὐτὸν τῶν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξιεσαν. βεβαίων δὲ ἀπέλυσαν οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τὰ ἡμέρας τελεῖν ἐποιοῦντο. ἐφέποντο δ' αὐτοῖς εἷς εἷπετο· καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' οὗ [i] ᾠχεῖτο τὸ γυναῖον. [k] γινομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' [l] ἐληλύθεσαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι [m] καὶ τὴν νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας [n] καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐδὲ πρόσω πολεμίων ὄντας, ἐν καιρῷ πολλάκις ἀσφαλῆ καὶ ὑποπτα ποιοῦντα καὶ τὰ φίλα. τῶν δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοδοχῆσαι· Χαναναίων γὰρ [o] ὧν ἡ πόλις· ἀλλὰ [p] προελθόντας εἴκοσι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἡξίουν καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς [q] Γαβᾶν [r] φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἀπὶ ξενίαν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουμένου, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν Ἐφραϊμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν ᾗ τῇ Γαβᾷ διαιτώμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὴ, Λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ ἄγων τῶν γονέων ἄγων, πρὸς [s] αὐτὸν ἀπεῖναι· τὴν δ' οἴκησιν [t] ἐσχηκέναι ἐν τῇ [v] Ἐφραϊμίτιδι κληρουχίᾳ. ὁ δὴ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μᾶλλον διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. [x] νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαιτῶν, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ γυναῖον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπὶ δὴ τῷ πρεσ-

z Ἀγορᾶς ἀδικῆ] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγορᾶς &c. *erant autem, ut qui maxime, quæstus* &c.

a Προτιθεμένοι.] Sic in *MSS.* in *Editis* προτιθεμένοι.

b Κατελάμβανε] *Al.* καταλαμβάνει.

c Βηθλέμων.] Ita ex *Cod. Samb.* ut in recto sit Βήθλεμα, sicuti Βήθηλα. in *reliquis* Βηθλεμῶν.

d Ἐρῶν δὲ] Ἐρῶν τε *Vat.*

e Ἡττημένου,] Ἡττωμένου *Vat.*

f Οὐχ' ὁμοίων πειρώμενος.] Οὐχ ὁμοίων τυγχανούσων *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

g Μέμψεις] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & mox infra, v. 23. in *Editis*, *Aliisque* σκέψεις. *lites* reddit *Epiphan.*

h Αὐτόθι διαιτᾶται,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* πρὸς αὐτόθι in *Editis.* πρὸς αὐτὸν mallem. HUDS. Abundat πρὸς, aut adverbialiter ponitur. COCC.

i Ὠχεῖτο τὸ γυναῖον.] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὀχεῖτο.

k Γινομένων] *Al.* γενομένων.

l Ἐληλύθεσαν] Ita *Samb.* in *reliquis* ἐληλύθεισαν.

m Καὶ τὴν νυκτὸς] Illud καὶ non agnoscit *Vat.*

n Καταλάβοι] Καταλάβοεν *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ὧν ἡ πόλις·] Ἦν πόλις *Vat.*

p Προελθόντας] Προελθόντες εἰκ. σ. εἰς οἰκ. ἠξίουν *Big.* & *Samb.*

q Γαβᾶν] Cum *Editis* consentiunt *MSS.* nisi quod diverso accentu Γαβᾶν aut Γάβαν habeant. Γαβαὼν *Zonaræ*, Γαβαὰ LXX.

r Φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος,] Ad hunc modum in quatuor *MSS.* φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος. ἤδη δ' ὀψίας οὔσης· καὶ μηδενὸς &c.

s Αὐτὸν ἀπεῖναι·] Ita cum *Editis*, *Aliisque*. αὐτὸν *Samb.*

t Ἐδήλα τυγχάνειν] Ἐδήλωσε *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

v Ἐφραΐμιν] Ita ex *iisdem.* Ἐφραϊμίφ in *Editis*, *Aliisque.*

* *In eadem tribu domicilium habuerit,*] *Ad eandem tribum censeretur*, vertit *Schotanus.*

x Νεανίαι] Νεανίσκοι *Vat.*

πρεσβύτη κατηγμένῳ ἔμαθον, καταφρονήσαντες τ ἀσθενείας κ τ ὀλιγότητ, ἦκον ἐπὶ τας θύρας. ⸀ ἢ πρεσβύτ παρακαλοῦντ ἀπαλλάττεσθαι. [y] κ μὴ προσφέρειν βίαν μηδ' ὕβριν, ἀξιοῦν αὐτὸν παρόντα τὴν ξένην πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς ἢ συγγνῷ τι λέγοντ κ [z] λβίτην ⸀ πρεσβύτ, [a] κ δράσειν αὐτὸς δεινὰ ὑπ' ἡδονῆς εἰς τὸς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν ⸀ δικαίᾳ καὶ κατηγέλων· ἠπείλουν ἢ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τ ἐπιθυμίαις αὐτῶν. [b] εἰς δ' ἀνάγκην πεσηγμένῳ, καὶ μὴ βλέποντ τὸς ξένους [c] παιδιᾶν ὕβριν ἀνιάτων, τ ἑαυτῆ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὸς λέγων νομιμώτερον, δίκα τ εἰς τὸς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν ὃς [d] ὑποδέξατο τότῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ἤδεν τ ἀσθῆ τ ἐπὶ τὴν ξένην ἐπιθύμιαν, ἀλλ' ἐπέκεινα ταύτην παιδαλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν [e] ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ παροξυθέντες μᾶλλον τῷ βιαίῳ τ ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτὸς τὴν γυναῖκα· καὶ δι' ὅλης [f] τ νυκτὸς ἐμπλησθέντες τ ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ ἢ πεπαλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθη, καὶ ⸀ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν [g] τ ἀνδρί· τῦτον γὰ μάλιστα τοῖς γεγυμνέναις ἔχειν [h] ἀνιάτως ἐλογίζετ· καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ὁ ἢ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενῳ ὑπνῳ βαθεῖ [i] κατεχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενῳ, ἀνεγείρειν ἐπεχείρ· ⸀ συμυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἐκείνης γνώμης αὐτὴν [k] ⸀ παρόχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ἐπὶ τὴν ξενίαν αὐτῶν. ὡς ἢ πλησθῆναι ἔμαθεν, [l] σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθ τ κακῶν ἐπιθέμενῳ τῷ κτηνῇ νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς [m] αὐτόν· καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ [n] μέλ εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενῳ τοῖς κομίζουσι λέγειν τὰς αἰτίας τ πλήθης [o] γυναικὶ καὶ τὴν βίαν τῆς φυλῆς.

erant, poſtquam apud ſenem diverſari cognoverant, contempta imbecillitate *eorum* ſimul ac paucitate venerunt ad januas. Sene vero eis ut diſcederent ſupplicante, atque ut vi abſtinerent & injuria; *viciſſim* ipſum rogabant, ut, facta peregrinæ copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe & Levitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges *patrias & jura hoſpitii* violarent, *illi* jus falque deſpectui habebant & deridebant: quin & illum interficere minabantur, ſi libidini ſuæ diutius obſtaret. At *ſenex* in anguſtias redactus, nolenſque ut hoſpites ſineret contumelia affici, ſuam eis filiam ceſſit & produxit: dicenſque minus eſſe peccati ut ea cupiditatem ſuam explerent, quam ut hoſpites injuriæ exponeret; ratuſque ſe hoc modo nihil injuſti in eos, quos exceperat, commiſſurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hoſpitem ferebantur deſiderio remitterent, ſed acrius inſtarent ut eam acciperent flagitantes, is quidem ſupplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi uſi ac magis magiſque libidine furentes, domum ad ſe mulierem abducunt: eamque per totam noctem conſtuprantes & ludibrio habentes ſub ortum auroræ dimiſerunt. Illa vero iis, quæ ei acciderant, graviter afflicta ad hoſpitium revertitur: ac dolore plena ob ea quæ pertulerat, & præ pudore non auſa in conſpectum mariti venire (illum enim ægritudine inſanabili laboraturum eſſe exiſtimabat) humi collapſa animam efflavit. Ejus autem maritus, eam ſomno profundo oppreſſam arbitratus, & nihil gravius ſuſpicans, ſuſcitare conabatur; quod eam conſolari decreverit, utpote quæ non ſe ſponte contumelioſis hominibus ſubmiſerit, ſed illi eam in *aliud* hoſpitium rapuerint. Ut vero defunctam eſſe intellexit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem jumento impoſuit, domumque reportavit: eamque membratim in duodecim partes diſſecans ad tribum unamquamque dimiſit, mandans perferentibus ut indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & *quam inauditam ei* vim *intulerint*.

Levita membra uxoris in 12. partes diſciſſa per tribus mittit, ut eas facti invidia commoveret. Jud. c. 19.

9. Illi autem & aſpectu & auditu facinoris atrocitatis graviter commoti, qui antea nihil ejuſmodi experti ſunt, iraque pura puta & juſta perciti, ad Siluntem convenerunt, & ante Tabernaculum in concionem coacti, ſtatim ut arma caperent magno ſtudio decreverunt, & Gabaënos pro hoſtibus haberent. Eos autem reprimebat ſenatus, ſuadens non oportere ita ſubito bellum inferri popularibus, priuſquam querelæ verbis diſceptatæ ſint, cum lex ne in externos quidem permittat injuriæ affectis producere exercitum, niſi legatione prius miſſa, tentatiſque viis *quibus* ad ſaniorem mentem *revocari poſſint*. æquum igitur eſſe ut juxta legem ad Gabaënos *legati* mittantur, qui *ſceleris* auctores *ad ſupplicium* depoſcant: & illis quidem deditis, horum pœna contentos eſſe debere; ſi vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, ut juvenes accuſarent de iis quæ mulieri acciderant, & * ad pœnam eos poſtularent, qui nefaria quidem

Super ea re conſilium capiunt Iſraëlitæ, & legatos ad Gabaënſes mittunt, qui injuriæ auctores ad ſupplicium depoſcunt. Jud. c. 20.

Gabaënſes ſceleratos tradere recuſant Benjamitæ. Jud. c. 20.

---

y Καὶ μὴ προσφέρειν] Μηδὲ πρ. *Vat.*
z Λβίτην] Λβίτλν *Samb.*
a Καὶ δράσειν] Καὶ ὲν δράσειν *Big.*
b Εἰς δ' ἀνάγκην] Ita *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* εἰς ἀνάγκην.
c Παιδιᾶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ὑπιδεῖν.
d Ὑπεδέξατο] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *ceteris* ἐπεδέξατο.
e Ἱκέτευσε μηδὲν] Ἱκέτευε *Big.* & *Samb.*
f Τῆς νυκτὸς] Articulum inſerui ex *iiſd. Cod.*
g τ' Ἀνδρί·] *Schotanus* malit τ' ἀνδρὸς, invitis *MSS.*
h Ἀνιάτως ἐλογίζετο·] Iterum ex *iiſd.* ἀνιάτων in *Editis*, *Aliiſque.*
i Κατεχῆσθαι] Sic juxta canones cum *Big.* & *Samb.* καθέχεσθαι *Baſ. G. Aliique.*
k Παρόχοι] Παρέχη *Vat.*
l Σωφρόνως] Σωφρονῶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
m Αὐτὸν·] Illud αὐτὸν pro αὐτὸν, vel ἑαυτὸν, quorum poſterius in *Big.* & *Samb.*
n Μέλ] Male μέρ in quibuſdam *MSS.*
o Γυναικὶ καὶ τὴν βίαν] Τῇ γυναικὶ καὶ τὴν παροινίαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τῇ γ. κ. τ. βιαιοπάθειαν *Vat.*
p Τὰς ὑβρίσεις ἀδικεῖν] Τὰς εὐξαντίας ἀδικεῖν τροφεῖον ἀγαγεῖν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*
q Ἔχειν τῷ νόμῳ] Ἐχθ *Big. Samb.* & *Vat.*
* *Ad pœnam eos poſtularent*] Et eos dari ad ſupplicia depoſcentes, qui legitime non egiſſent; quaſi eſſet juſtum ut pro omnibus illi potius morerentur, *Epiphan.* Καὶ διατάσσομαι αὐτὰς, καὶ ἐξαιρεῖσθαι κακίαν ἐξ Ἰσραὴλ juxta LXX.

dem perpetrârant, digni vero erant qui ob hæc ipſa morte plectantur. Gabaëni vero juvenes in eorum poteſtatem tradere noluerunt, & ſibi contumeliæ eſſe exiſtimarunt ſi alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii *populo* armis cedere aut copiarum numero aut *earundem* virtute. * Magnus autem iis erat belli apparatus, & cæteris etiam tribulibus: ſimul enim cum iis inſolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent ulciſcendos.

Iſraëlitæ eos bello adorti magnam cladem accipiunt. Jud. c. 20.

10. Ut vero Iſraëlitis renunciata erant, quæ facere in animum induxerant Gabaëni, jurant neminem ipſorum viro Benjamitæ filiam nuptum daturum, ſeque eos bello proſequuturos, magis iis iraſcentes, quam majores noſtros Chananæis *ſuccenſuiſſe* accepimus. Ac confeſtim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Benjamitarum arma ferentium cum eſſent viginti quinque millia ſexcenti, ex quibus erant quingenti, qui ſiniſtra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam prælio commiſſo, Benjamitæ in fugam vertunt Iſraëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: & fortaſſe plures periiſſent, niſi nox eos inhibuiſſet & prælium diremiſſet. Et Benjamitæ quidem gaudio exſultantes in urbem ſe recipiunt; Iſraëlitæ vero in caſtra ex clade animo conſternati. at ſequenti die iterum acie congreſſi ſunt, & Benjamitæ altera victoria potiuntur: atque Iſraëlitarum cadunt octodecim millia, & cædem *multam* metuentes caſtra deſeruerunt. Cum autem acceſſiſſent ad Bethela urbem in proximo ſitam, & poſtridie jejunium egiſſent, Deo per Phineeſem pontificem ſupplicabant, ut eis ſuccenſere deſineret, atque duabus cladibus illatis contentus victoriam largiri dignaretur & vires contra hoſtes. Deus vero hæc ipſa per Phineeſem vaticinantem pollicitus eſt.

Benjamitæ demum victi cæſique ad internecionem. Jud. c. 20.

11. Exercitu itaque in duas partes diviſo, dimidiam quidem noctu in inſidiis circa urbem collocant; reliqui vero pugnam conſerebant cum Benjamitis, & ſeſe ſubducebant cum illi inſtarent, eoſque perſequebantur Benjamitæ. Hebræis pedetentim ſuffugientibus, & quam maxime volentibus ut ad unum omnes urbe egrederentur, retro cedentes inſequebantur *Benjamitæ*, ita ut ſenes pariter & juvenes, qui propter ætatem imbellem in urbe relicti fuerant, una cum iis procurrerent, hoſtes in poteſtatem ſuam redigere expetentes. Poſtquam autem *ſatis* longe ab urbe diſceſſum eſt, fugere quidem deſierunt Hebræi, converſi autem aciem inſtaurant, atque in inſidiis collocatis ſignum iſtud tollunt, de quo convenerat: qui mox coorti cum clamore hoſtes aggreſſi ſunt. Illi vero, ſimul ac ſe deceptos ſenſerunt, eo redacti ſunt, ut quid agerent plane neſcirent: atque in vallem quandam & locum concavum compulſi, à circumſtantibus telis petiti ſunt & confoſſi, ita ut omnes interirent præter ſexcentos. Illi vero conglobati & in denſum agmen coacti per medios hoſtes erumpentes ad montes vicinos ſe

Ex immani Benjamitarum cæde ſexcenti duntaxat eruperunt. Jud. c. 20.

μὲν ἃ νόμιμα, γνωμένης ἢ δικαίως ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ ἢ Γαβαῖωοὶ ὅτε τὰς νεανίσκας ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἠγῶντο πολέμῳ φόβῳ· μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρας ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε [r] διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν ἢ ἐν σφίσι πολὺ μεγάλη [s] καὶ τ' ἄλλων φυλετῶν· συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένης.

ι'. Ὡς ἢ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ισραηλίταις τὸ πλῆθος τ' Γαβαιωῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν [t] ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτὰς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς [u] ὄντες, ἢ τοῖς Χαναναίοις τὰς προγόνας ἡμῶν περιελήφαμεν γνωμένης. πλῆθός τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτὰς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν· [x] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πενταχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίας τ' [y] λαιαῖς τ' χερῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὥστε καὶ μάχης πρὸς τῇ Γαβᾷ γνωμένης, τρέπεται οἱ Βενιαμίται τὰς Ισραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν [z] ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίας καὶ χιλίους. ἐφθάνησαν ἢ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτὰς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένας. καὶ οἱ μὲν Βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν· οἱ δ' Ισραηλίται καταπεπληγότες ὑπὸ τ' ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμίται κρατοῦσι, θνήσκουσι τ' Ισραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες [a] τ' φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. πλανώμενοι ἢ εἰς [b] Βέθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, κ' τὴν ὑστεραίαν τ' Θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τ' ἀρχιερέως παύσασθαι τ' ὀργῆς τ' πρὸς αὐτὰς, καὶ τ' δυσὶν αὐτῶν ἥτταις δεκαεπτέτια δέκατα νικᾶν κ' κρατεῖν κ' τ' πολεμίων. ὁ ἢ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.

ια'. Ποιησάντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν περιλοχίζουσι νυκτὸς πρὸ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ [c] Βενιαμίται. τῶν Εβραίων ὑποφευγόντων ῥᾳδίως, καὶ ὅπως ὅλοι ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους [d] ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς ἢ [e] πρὸ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Εβραῖοι· ὑπισταμένους δ' ἔστησαν [f] εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ὅτι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειντο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς [g] ἐπέπεσαν τοῖς πολεμίοις. [h] οἱ ἢ, ἅμα τε ἠπατημένους αὐτοὺς ἤσθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνειληφέσαν· καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον περιστάντες κατηκόντισαν, ὥστε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ὅτοι ἢ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τ' πολεμίων, ἔφυγον ὅτι τὸ πλησίον ὄρη· καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάν-

τ Διὰ τὸ πλῆθος,] Διὰ πλῆθος *Big.* & *Samb.*

ſ Καὶ τ' ἄλλων] Illud καὶ delet *Coll. Big.* proque eo *Coccejus* mavult μετ'. HAV.

* *Magnus autem iis erat belli apparatus,*] Ita *Vet. Interpr.* erant enim nimis inſtructi & ſuper alias tribus induſtrii; deſpexeruntque illos, & indignati ſunt è diverſo tanquam compreſſuri violentiam facientes. *Adeo ut* ὑπὲρ ἄλλων φ. *legiſſe videatur. Forſan* μετ' τ' ἄλλων φ.

t Ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμου θυγατέρα,] Adeoque licuit Judæis extra tribum ſuam inire matrimonium. REL.

u Ὄντες,] Ὄντες *Big.* & *Samb.* & mox Χαναναίοις οἷς τὰς πρ. in *iiſd.* & *Cod. Vat.*

x Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων] Βενιαμιτῶν δ' ὁπλικὸν ὑπὸ δισμ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βενιαμί) δ' εἶχον ὁπλικὸν ὑπὸ δισμ. *Vat.*

y Λαιαῖς τ' χερῶν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* λαιᾶς. Locum ita reddit *Vet. Interpr.* ſiniſtra manu utebantur ut dextra.

z Ἐξ αὐτῶν] Illud ἐξ repoſui ex *Big Samb.* & *Vet. Interpr.*

a Τον φόνον ἐξέλιπον] Ita *Big.* & *Samb.* δείσαντες τ' φόβον in *Editis*, *Aliiſque*. Verum δείσαντες ἐξέλιπον *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *metuenteſque exercitum reliquerunt.* HUDS. Forte φόνον, vel διὰ τ' φόβον. COCC.

b Βέθηλα πόλιν] Sic in Græcis omnibus. in Latinis *Bethlehem*, aut *Bethlem*. Male LXXII. & *Joſephus* accipiunt *Bethel*, tanquam ſi nomen proprium eſſet: quod nunquam arca Dei fuerit in Bethel. *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 499. qui oſtendit *Joſephum* in hac narratione ſæpius plus juſto à veritate *Hebraica* receſſiſſe. Non negandum tamen Siluntem, ubi erat arca Dei, & Bethela urbes adeo vicinas fuiſſe, ut neceſſe eſſet tot hominum millia caſtra circa utraſque locare.

c Βενιαμί).] Primus ita diſtinxi. anteà Βενιαμῖ), τ' Εβρ.

d Ὑπολειφθέντας] Ὑπολιφθέντας διακειμένων δι' ἀσθένειαν αὐτοῖς παντοδὶ βουλομένους *Big. Samb.* & *Vat.*

e Πολὺ τ' πόλεως] Πυκνοὶ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

f Εἰς μάχην,] Περὶς μάχῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

g Ἐπῆλθαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπιέζαν.

h Οἱ ἢ,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* niſi quod ἑαυτὰς pro αὐτὰς habeat *Vat.* in *Editis*, οἱ ἢ ἅμα τε αὐτὰς ἐπ. ἤσθοντο καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ σ.

i Ἐπ-

πάντες, ὡσὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους, ἀπέθανον. οἱ δὲ Ισραηλῖται, τὴν τε Γαβᾶν [i] ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὰ ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο· πάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις [k] ταὐτὰ δρῶσιν. [l] ἤτως τε ἦσαν παροργισμένοι, ὥςε καὶ [m] Ιάβεσσον τὴν [n] Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξί, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅπερ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν, τῷ καὶ τὴν γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ καὶ τὴν [o] ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

κϐ'. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νησείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς ἀφανισθέντας αὐτῶν ἑξακοσίους ἀφὸ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθήμενοι γὰρ ὅπι πέτρας τινὸς [p] Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τὰ συμφορᾶς μόνοις γεγηνημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ὀλλυμένων, ὀδυρόμενοι, πρόσω ἔπαθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τὴν Βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλεθρον τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρῶμεν γὰρ ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἀπαίσιος τὴν φυ- "λῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνησόμεθα". οἱ δὲ, τὰ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, [q] καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, [r] κατήεσαν εἰς τὴν πάτριον Φυλὴν πειθόμενοι τοῖς [s] προκαλουμένοις. οἱ δὲ Ισραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς [t] τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαβίτιδας. ὡσὶ δὲ τῶν ἑξακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν [v] ἐμπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγαμηκόσιν δ' αὐτοῖς ὄχων, ὥςε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικοῦσαι δυνατὸν ἦν, ὡσὶ δ' πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμώσαντες ἡ γνώμη καὶ κρεῖσσον, [x] τῷ δὲ Θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλῇ ὅλῃ [y] κινδυνεύσαιεν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, πάς τε ὅπι ορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τὸ δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τὸ ἐπιορκίας ὄνομα χετλιασάσης, ἔφη τις, [z] τούτοις γυναικῶν ἐπιμέλειαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν [a] τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, "ἡμῖν, [b] εἶπεν, τρεῖς δὲ ἔτεσι [c] εἰς "Σηλὼ συνιόντων ἔπεσθαι κατὰ [d] πανήγυριν αἱ γυναῖ- "κες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἑφεί- "σθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ἔτε "προτρεπομένων ἔτι κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας "αὐτῶν, δυσχερέσιν ὄντας καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξι- "ώσαντας, φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελή- "σαντας τῶν θυγατέρων· [e] ὅτι τὸ δεῖ τὸ ὀργῆς ὅπι

fuga recipiebant, illiſque occupatis ibidem per *aliquod tempus* manſerunt. At cæteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Iſraëlitæ vero & Gabam incenderunt, & mulieres pariter ac maſculos impuberes peremerunt: ſimiliterque in reliquas Benjamitarum urbes ſævitum eſt. Atque adeo ira efferebantur, ut etiam Jabiſum Galaditidis urbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Benjamitas, duodecim millibus ex acie evocatis juſſerint *funditus* evertere. miſſique perimunt quotquot in urbe arma ferre potuerunt una cum liberis & uxoribus, ſervatis tantum quadringentis virginibus. Eo *furoris* præ ira proceſſerunt, ad ea quæ mulier *Levitica* paſſa eſt accedente *ingenti* militum cæde.

In Jabenſes omnes, præter quadringentas virgines, ferro jevitum eſt. Jud. c. 21.

12. Illos autem *poſtea* pœnituit cladis Benjamitis illatæ, & ob ea *quæ contigerant* jejunium indixerunt, quamvis eos ſupplicio merito plecti cenſuerint, ut qui in leges *Dei auſpiciis ſancitas* peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, miſſis legatis revocabant. nam ſuper petram quandam in deſerto, quæ Rhoa dicitur, ſeſe collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, ſed & ſuam, tot conſanguineorum pereuntibus, ſuadebant eis ut æquo animo *cladem* ferrent, & ad ſuos aggregarentur, neve, quantum in ſe eſſet, univerſam tribum Benjamiticam perditum irent. "Quin & vobis, inquiebant, con- "cedimus *hæreditariam* totius tribus terram, & "prædæ quantum abigere poteſtis". Illi autem, quod tam male res ſuæ ex Dei judicio ceciderant, & pro ſua iniquitate *ſibi factum eſſe* mutata ſententia agnoſcentes, ad patriæ tribus lares deſcenderunt, eos invitantibus morem gerentes. Iſraëlitæ vero eis in uxores dederunt quadringentas illas virgines Jabiticas: & de ducentis *reliquis* deliberabant, quo modo & illis uxores ſuppeterent ad prolem ſuſcipiendam. nam cum ante initium belli jurejurando cautum eſſet, ne quis filiam ulli Benjamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum eſſe id ſacramentum ſuadebant, quaſi ira adducti eo ſeſe obſtrinxiſſent, non opinioni ſuæ & judicio obſequentes; Deo vero rem non ingratam facturos eſſe, ſi tribum integram, in extremum ſalutis diſcrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque perjuria non quando neceſſitate extorta ſint noxia eſſe & periculoſa, ſed cum doloſe & malitioſe fiant: ſenatu vero ſe miſeros exclamante ad perjurii mentionem, ajebat quidam, ſe habere dicere, quo modo & cum iſtis connubia jungant & jurisjurandi religio ſervari poſſit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, "inquiebat, in anno *nos* apud Siluntem convenien- "tes ad celebritatem ſequuntur uxores & filiæ: "has, quas fortuna cuique per raptum obtulerit, "liceat Benjamitis in matrimonium ducere, nobis "nec incitantibus nec prohibentibus. Ad patres "vero earum, ſi rem ægre tulerint & vindictam po- "ſtularint, dicemus, ipſos in culpa eſſe, qui fi- "lias negligenter cuſtodiverint; & quod non o- "por-

Benjamitas 600. revocant Iſraëlitæ, iisque nuptum dant Jabenſium virgines conſervatas. Jud. c. 21.

Benjamitis ducentis, quibus deerant uxores, raptum puellarum permittunt Iſraëlitæ. Jud. c. 21.

i Ενεπίπρασαν,] Ita pro mendoſo ἐμπίπρασαν, quod in *Editis* exſtabat. ἐμπιπρῶσι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐμπιπρῶσι *Vat.* dein καὶ τὰς γυναῖκας.

k Ταὐτὰ δρῶσιν.] Sic *Samb Hen.* & *Busb.* in reliquis ταῦτα.

l Οὕτως τε] Eo modo *Vat.* ἤτως τε ἦσαν παροργισμένοι ὡς καὶ *Big.* & *Samb.* in *Editis* δρῶσιν, ἔτως ἴσως παροργισμένοι, καὶ.

m Ιάβεσσον] Ιάβεσις *Big.* & *Samb.* Ιαβὶς & Ιάβεσσος *Stephano Byzant.* De hac voce vide lib. 6 cap ult.

n Γαλαδίτιδος] Γαλααδίτιδος *Vat.* quod formatum videtur ex Γαλααδ in interpretibus LXX.

o Ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) & *Samb* in *Editis*, *Aliiſque* ἀφέσεις.

p Ροᾶς καλουμένης,] Ρόας *Samb.* Eadem eſt rupes, quæ in *Sacris Literis* dicitur Ρεμμών.

q Καὶ κατ' ἀδικίαν] Illud καὶ inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

r Κατήεσαν] Ita ex *iiſdem* (& *Coccejo*) in *Editis*, *Aliiſque* καθίεσαν.

s Προκαλουμένοις.] Rurſum ex *Big.* & *Samb.* in *reliquis* προσκαλουμένοις.

t Τὰς τετρακοσίας] Articulum, qui in *Editis* deerat, reſtitui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἐμπορήσαντες] Ἐμποριτεύσασι καὶ παιδοποιήσασι *Vat.*

x Τῷ δὲ Θεῷ] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* τῷ Θεῷ.

y Κινδυνεύσαιεν] *Coll Big.* & *Voſſ* κινδυνεύσειαν.

z Τούτοις γυναικῶν] Τούτῳ τε *Samb* atque ita forſan *Vet. Interpr.* qui reddit, *hoc conſilio & iſti*, &c. τοῦτό τι *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) τοῦτ τι *Vat.*

a Τὸν ὅρκον.] Τὸν νόμον καὶ τὸν ὅρκον *Vat*

b Εἶπεν,] Ita *Big. Samb.* & *G.* εἰπὼν in *reliquis*.

c Εἰς Σηλὼ] Ita cum *Editis*, & LXX. Σηλῶ *Samb.* Σηλὼν *Vat.* in aliis locis Σιλὼ & Σιλῶν.

d Πανήγυριν] *Bonfrerius* (in *Comment.* ad *Jud* p. 409) hoc vult intelligi de uno ex tribus Feſtis anniverſariis, quibus Iſraëlitæ ſe ſiſtere debebant ad Tabernaculum. Verum *J Clericus* (ad *Jud.* c. 21.) exiſtimat hic agi de feſto quopiam Siluntinæ urbi peculiari.

e Οτι τὸ δεῖ τὸ ὀργῆς] Διὸ δὴ τὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὅτι δὴ δεῖ τὸ *Vat.*

f Εφά-

"porteat *eos* iræ in Benjamitas indulgere, qui jam "antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreverunt ut Benjamitis liceret uxores rapto quærere. Inſtante autem feſtivitate, illi quidem ducenti, bini trinive, virginibus, dum ad ſolennitatem adventarent, ante urbem inſidiabantur, & in vincis aliiſque locis quibus *commode* erant latituri. At illæ cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatæ, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis uxoribus, agriculturæ operam *ſtrenuam* navarunt, & providerunt ut ad priſtinam felicitatem aliquando pervenirent. Benjamitarum itaque tribus, quæ parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſervata eſt: brevique admodum floruit, & quam ocyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

"Βενιαμίτας [f] ἐφεῖναι, χρησαμένους αὐτῇ καὶ [g] θάτ-
"τον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τύποις πειθέντες, ψη-
φίζονται τ' Διὰ τ' ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐν-
εστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν Διφικήσιοι, κατὰ δύο καὶ
τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως [h] ἐνεδρεύον παρεσομένας τὰς
παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν
ἔμελλον. αἱ δὲ μὴ παιδιᾶς ἕδεν [i] ὑφορώμεναι τῶν
μελλόντων ἀφυλάκτως [k] ὥδευον· οἱ δὲ σκεδασθεισῶν
εἶχον τ' ἐξαναστάντες. καὶ ἔτι μὲν ἔτως γαμήσαντες
ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ τεχνοποιΐαν ἐποίσαντο
πάλιν, εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν.
Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ, κινδυνεύσασα τελέως
ἀφανισθῆναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ισ-
ραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἤνησέ τι προαίρεμα, καὶ
ταχεῖαν [l] εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιή-
σατο τὴν ἐπίδοσιν. ἔτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἔτως
παύεται.

CAP. III.

Quomodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſervitutem traditi ſunt: atque eos liberavit Deus per Hothnielum, qui ſummæ rerum præerat annis XL.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μὲν ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ασυρίοις
ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτοὺς Διὰ Οθνιήλου ἠλευθέρω-
σεν, ἄρξαντος ἔτη τεσσαράκοντα.

Danitica tribus à Chananeis preſſa in montana ſe recipit: dein coloniam deducens Dana urbem exſtruit.

COntigit autem ut hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quæ ex hujuſmodi cauſa eo infelicitatis devenerat. Cum jam Iſraëlitæ bellicæ rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent unice dediti, Chananæi, quibus cœperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe *mali* aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebræos affligerent, ſecurius *aliquanto* urbes ſuas habituros. Igitur & currus mutua opera parabant, & exercitum conflabant; urbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem & Accaronem in ſorte Judæ ad partes ſuas traxerunt, & alias quamplurimas in planitie *ſitas:* coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, ubi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terræ ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul à Libano monte & minoris Jordanis fontibus, in campo magno Sidonis urbis itinere unius diei progreſſi, & ſpeculati terram bonam & fertilem, ſuos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana urbem condiderunt, cognominem uni è Jacobi filiis, & à ſua tribu denominatam.

Ομοια δὲ τύποις παθεῖν καὶ τὴν [m] Δανίτιν συνέ-
βη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τὰγὰ περιαχθεῖσαν.
τῶν Ισραηλιτῶν σκολεοτέρων ἤδη τὴν ἐν
τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς
γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεστοιή-
σαντο δύναμιν· ἔδεν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶν-
τες, ὡς δὲ βεβαίαν [n] τὴν δ' ποιήσειν κακῶς τὸς Εβραίους
ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας [o] τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς
πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε [p] οὖν συμπαρεσκεύαζον, καὶ
τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρό-
νουν, καὶ τῆς Ιούδα φυλῆς τὴν Ασκάλωνα καὶ Ακκά-
ρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τ' ἐν τῷ πεδίῳ·
καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ἕδε
ὀλίγον αὐτοῖς ἐπίκαιρον τ' πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' ὅτι
πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε σὺν ἔχοντες ἀρκέσειν,
πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγαιον, κα-
τοψομένους γῆν, εἰς ἣν μεταοικίσαιντο· οἱ δ' οὐ πόρ-
ρω τ' Λιβάνου ὄρους καὶ [q] ἐλάσσονος Ιορδάνου τῶν πη-
γῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέ-
ρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγα-
θὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν· [r] οἱ δ' ὁρ-
μηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυ-
μον τῷ Ιακώβου παιδὶ, Φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

Iſraëlitæ, armis deſueti, luxui dediti, Deique obliti, à Chuſarthe ſubacti ei in ſervitutem addicuntur. Jud. c. 3. III.

2. Iſraëlitis autem res in pejus lapſæ ſunt, quod à labore eſſent deſuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum ſemel ab honeſtæ inſtitutionis diſciplina defecerant, eò ferebantur ut pro libidine ſuoque arbitratu vitam agerent: quo factum eſt ut patriis & familiaribus Chananæorum vitiis ad ſatietatem uſque indulgerent. Eis igitur iraſcitur

Β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις προὔβαινεν ὑπὸ τε ἀπρ-
αξίας & πονηρῶν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλι-
γωρίας. [s] μεταικινηθέντες γὰρ ἅπαξ & κόσμου τῆς πολι-
τείας, [t] ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βέλησιν
ἰδίαν βιῶν, ὡς καὶ τ' ἐπιχωριαζόντων πρὸς τοῖς Χανα-
ναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς
[v] ὁ

f Ἐφεῖναι,] Forte ἀφεῖναι. COCC.

g Θᾶττον ἀμέτρως.] Θᾶττον καὶ ἀμέτρως ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

h Ἐνέδρευον παρεσομένας] Ἐνέδρευον *Samb.* ſine augmento.

i Ὑφορώμεναι τ' μελλόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὑφορεῶσαι δὴ εἶναι τ' μ. *Baſ.* & *G.* ὑφορεῶσαι ὄφιον εἶναι τ' μ. *Vat.*

k Ὥδευον·] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ὅδευον.

l Εἰς τὸ πλῆθος] Εἴς τε τὸ πλ. *Big.* & *Samb.*

m Δανίτιν συνέβη φυλὴν,] Ita è *Cod. Vat.* Δανιτικὴν in *Editis.* Δανιτικὴν *Samb.* Δὰν *Zonar.*

n Τὴν δ' ποιήσειν] Articulum inſerui cum *Big. Vat.* & *Samb.*

o Τὸ λοιπὸν] Illud τὸ è *Codd. MSS.*

p Οὖν συμπαρεσκεύαζον,] Conjunctionem οὖν ſupplevi è *Cod. Samb*

q Ελάσσονος Ιορδάνου] Minor Jordanes eſt à fontibus ad lacum uſque Semechonitidem. Quod vero *Majoris* nuſquam alibi facta ſit deſcriptio, *Lightfootus* cenſet (in *Chorogr.* ad *Matth.* c. LXVII.) non eſſe hunc alium rivum ſive fluvium; ſed *Parvum* eſſe è fontibus uſque ad Semechonitidem: eundemque fluvium jam auctiorem *Majorem* appellari. *Cellar.* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 292.

r Οἱ δ' ὁρμηθέντες] Ita è *Cod. Samb.* pro οἱ δ' ὁρμ. quod in *reliquis* obtinet.

s Μεταικινηθέντες] Sunt qui legunt μεταικισθέντος, etiam invitis omnibus libris.

t Επεφέροντο πρὸς] Ita è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* cum quibus fere conſentiunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quorum in uno ἐφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰ. βιῶν, in altero ἐφέροντο πρὸς τὰ κ. ἡ. κ. β. ἰ. βιῶν. in *Editis*, ἐφ' ἕτερον τὸ πρὸς τὸ καθ' ἡδ. κ. β. ἰδίαν ἐξίειν.

[v] ὁ Θεός· καὶ διὰ σὺν πόνοις μυρίοις δυσαμενίαν ἐκτήσαντο, τοσοῦτον ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς [x] Χουσάρθου τοῦ τῶν Ασσυρίων βασιλέως, πολλούς τε τῶν παραταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. εἰσὶ δέ [y] οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν· φόρους τε τοῦ δυνατοῦ μείζονας ὑπετάγησαν ἐπίλυσιν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα φυλῆς τις [z] Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζου υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος· χρηθεὶς αὐτοῦ μὴ προϊεμένους ἐν τοιαύτῃ τοὺς Ισραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν· [a] προσκαλεσάμενος συλλαμβάνεσθαι τοῦ κινδύνου τινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὑπὲρ [b] τοῖς τότε παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ προθυμία μεταβολῆς· [c] πρῶτον μὲν τοὺς παρ' αὐτοῖς ὄντας φρουροὺς τοῦ Χουσάρθου διαφθείρει, [d] προσγινομένων δὲ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχῃ τοῖς Ασσυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς [e] αὐτοὺς ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐδιάζοντο. [f] Οθνίηλος δέ, ὡς ἔργῳ [g] πεῖραν αὐτοῦ ἔδωκεν τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει τοῦ τοῦ πλήθους ἄρχειν, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη [h] τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Deus; ac felicitate, quam infinitis pæne laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chusarthe Assyriorum rege, & multos acie dimicantes amiserunt, & obsidione valida capti sunt. quidam vero timore sese ei addixerunt: & tributa, quæ vix solvendo erant, subjecti solvere tenebantur, & omne genus contumelias per octo annos sufferebant. quibus exactis hoc modo à calamitate sua liberati erant.

3. Quidam è tribu Judæ, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne despiceret Israëlitas in hujusmodi necessitatem adductos, sed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere sibi aliquot periculi socios adscivisset, (pauci enim erant quos præsentis rerum status pudebat, quive eum in melius mutari desiderabant) primo quidem præsidium suis à Chusarthe impositum interficit; numero vero commilitonum illi crescente ex eo, quod in primis ad quæ aggressus est non lapsus fuerit, prælium committunt cum Assyriis, &, cum eos universos in fugam conjecissent, Euphratem trajicere coëgerunt. Hothnielus autem, ut qui re vera egregium fortitudinis suæ specimen dederit, in rei bene gestæ præmium principatum à populo accepit, ut eos judicaret. Et *is*, cum annis quadraginta *Israëlitis* imperasset, vitam cum morte commutavit.

IV. *Eos in libertatem restituit Hothnielus. Jud. c. 3.*

ΚΕΦ. δ'.

Ως πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπὸ τινος Ηχὰδ τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τοῦ δικαίου ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.

CAP. IV.

V.

Quomodo populus noster rursum Moabitis servivit; & per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus est annis octoginta.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ [i] δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ισραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πρᾶγματα· καὶ τῷ μὴ διὰ πάσης ἄγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν [k] ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὰ ἀκριβέστατα καὶ τῇ πολιτείᾳ [l] Εγλῶνα, τὸν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον αἴρεσθαι αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, [m] καὶ τοὺς φρονήματι τοῦ ἄλλων διαφέρουσας ὑποτάξαντα πᾶσι τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς [n] ἐπιτάξαι πλεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν [o] Ιεριχοῦντι [p] βασίλειον, ὅθεν τὰ εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως [q] παρέλιπεν· εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, [r] ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τῶν [s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ ταῖς [t] ἱκετείαις αὐτῶν ἐπικλασθεὶς, ἀπήλλαξε τοῦ [v] ἐπὶ τοῖς

HOC autem mortuo, rursum res Israëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in pejus ruere cœperunt; &, quod nec Deo *debitum* tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, postquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos despexerit, bello adortus ipsos fuerat; &, cum multis præliis eos vicisset, animoque cæteris elatiores sibi subjecisset ad potentiam eorum prorsus deprimendam, tributa etiam ipsis *gravia* imperaverat. Sibi enim sede regia in Jerichunte constituta, modis omnibus populum vexavit, fecitque ut in *summa* inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Israëlitarum ob calamitates quas perferebant misertus atque precibus eorum supplicibus flexus, eos à Moabitarum injuriis liberavit.

Israëlitæ, longa pacis malo corrupti, ab Eglone Moabitarum rege in servitutem redigiuntur. Jud. cap. 3.

[v] ὁ Θεός] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* deest articulus.

[x] Χουσάρθου] Ita in nostris omnibus *Codd. Gr.* præter *Vat.* qui passim habet Σουσαρθίμ. in *Latinis* dicitur *Cusardus*, vel *Cusarthus*. in Hebraïcis *Bibliorum* Codd. *Chusan rasarthaim*. unde Χουσαρθαϊμ in LXXII. *Eustathio* ad *Hexaëmeron* Χουσαρθαΐν.

[y] Οἱ δὲ διὰ φόβον] Sic *Samb.* in *reliquis* οἱ.

[z] Οθνίηλος] Placuit ita legere, cum in *S. Literis* (*Jud.* c. 1. v. 13) juxta textum *Hebraicum* sit *Hothniel filius Kenez*, & in LXX. Γοθονιὴλ υἱὸς Κενίζ, ac disertim in *Cod. Vat.* Ὀθονιὴλος τοῦτο Κενίζ υἱὸς, atque in *Zonara*, qui *Josephum* solet exscribere, ἐφυτεύσε τις ἀνὴρ, ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, Γοθονιὴλ καλούμενος. in *Editis* τὶς Κενίζου ὢν, ὃν nec aliter *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* nisi quod Κενίζου habeant.

[a] Παρασκευασάμενος] Παρακαλούμενος *Samb.*

[b] Τοῖς τότε παροῦσιν ἐτύγχανε] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest τότε.

[c] Πρῶτον μέν] Πρῶτον μὲν σὺν ὀλίγοις τοῦ Ασσυρίων τὸν π. *Busb.* & *Hen.*

[d] Προσγινομένων] Προσγενομένων δὲ αὐτῷ πλ. *Busb.* & *Hen.*

[e] Αὐτοὺς ἀπωσάμενοι,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.* Coccejus) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῶν.

[f] Οθνίηλος δέ,] Jam Γοθονιὴλ in *Cod. Vat.* Κενίαζος in *Editis*. Κένιζος *Samb.* Κεναζος (*Coll. Voss.*) *Big.*

[g] Πεῖραν αὐτοῦ ἔδωκεν] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεῖραν αὐτὸν λαμβάνει, &c. sex vocibus omissis. proclivi admodum errore ex similitudine vocum αὐτοῦ & αὐτῶν. quod norunt quibus cum vett. membranis res est.

[h] Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα juxta *Zonaram* & *Sulpitium Severum*.

[i] Δὲ τούτου πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτοῦ.

[k] Ἔτι μᾶλλον] Καὶ ἔτι μᾶλλον *Vat.*

[l] Εγλῶνα,] Ita *Vat.* Εγλωνα *Bas.* & *G.* Αἰγλῶνα τὸν Μ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Εγλὼμ LXXII. Αἰγλὼμ *Zonar.*

[m] Καὶ τοὺς φρονήματι] Sic cum *Cod. Vat.* καὶ τοῖς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis* καὶ τοὺς φρονήματι τ. ἀ. διαφέροντα. HUDS. Lege τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα. COCC.

[n] Ἐπιτάξαι τελῶν.] Ἐπέταξε *Big.* & *Samb.*

[o] Ιεριχοῦντι] *Sc.* alicubi in agro *Jerichuntino*, aut non procul ab urbis nondum (ut liquet ex 1 *Reg.* 16. 34.) instauratæ ruderibus.

[p] Βασίλειον,] Ita *Vat. Bas. G.* & *Zonaras*. βασιλείαν *Big. Samb. Hen* & *Vet. Interpr.* quin & καὶ ταύτην ἀποδείξας adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Παρέλιπεν·] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *cæteris* παρέλειπεν.

[r] Ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη.] Εἰς ὀκτ. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

[s] Ισραηλιτῶν ἐφ' οἷς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* deest vox Ισραηλιτῶν. pro ea αὐτῶν habent *Busb. Hen.*

[t] Ικετείαις] *Al.* ἱκεσίαις.

[v] Ἐπὶ τοῖς Μωαβίταις] Ὑπὸ *Big.* & *Samb.*

vit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

Ab Ehude, qui Eglonem interemit, in libertatem armis vindicantur. Jud. c. 3.

2. Juvenis è tribu Benjamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre *natus*, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exſequenda corpore validiſſimus, melior manuum miniſtrâ & ab ea omne robur trahens, in Jerichunte quidem & ipſe habitabat, familiarior vero factus eſt Egloni, *quippe* muneribus ipſum *ſibi* concilians & pleniori obſequio devinciens, ita ut eo nomine etiam cæteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, ſica ſub veſte accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem æſtatis tempus, &, cum jam meridies eſſet, remiſſius agebant cuſtodes, aut propter æſtum, aut quod ad prandium diverterint. Juvenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam æſtati bene accommodato) confabulari cum eo cœpit. nam ſoli erant, Rege famulos qui *tum forte* ingrederentur foras abire jubente, ut cum Ehude colloqueretur. Sedebat autem in ſolio, & timor inceſſit Ehudem ne falleret ictus, & plagam minime lethalem inferret. Ipſum igitur ſuſcitavit, dicens ſe habere ſomnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem præ gaudio, quod ſomnium eſſet auditurus, è throno exſiluit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, & pugione in vulnere relicto, egreditur clauſis poſt ſe foribus; ac famuli *interim* quieſcebant, regem in ſomnum delapſum eſſe rati.

Jerichuntini, occiſo Eglone, arma capiunt. Jud. c. 3.

3. Ehudes vero, Jerichuntinis re clam indicata, ipſos hortabatur ut ſeſe in libertatem aſſererent. Illi vero, libenter hæc accipientes, & ipſi ad arma accurrebant, & per totam regionem *aliquos* dimittebant, qui id cornuum arietinorum ſonitu ſignificarent. hiſce enim mos patrius erat populum convocare. Eglonis autem domeſtici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum jam adveſperaſceret, veriti ne quid ei novi & inſoliti contigiſſet, in cubiculum ingreſſi ſunt. Cumque mortuum inveniſſent, conſilii inopes hærebant; & antequam præſidia in agmina cogi poterant, illis magno numero ſuperveniunt Iſraëlitæ. Et alii quidem è veſtigio peremti ſunt; alii vero fuga dilabuntur, ut in terram Moabiticam evaderent. Erant autem ultra decem millia. & Iſraëlitæ, vada Jordanis præoccupantes quà tranſitus erat, perſequentes eos interimunt: & in ipſo trajectu plurimos ex iis conficiunt. nec quiſquam è manibus ipſorum effugit. Et Hebræi quidem hoc modo è ſervitute Moabitica liberati ſunt. Ehudes autem, ob hanc cauſam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuiſſet: vir *ſane*, quamvis facinus præclarum jam memoratum non feciſſet, *omni* laude dignus. Ac poſt hunc Sanagarus Anathi filius, electus *ab omnibus* ut regnaret, primo imperii anno vitam finivit.

Ehudes à populo principatum accipit. Jud. c. 3.

Ei in imperio ſuccedit Sanagarus. Jud. c. 3.

Μωαβίτας Ἑβρεως. [x] ἠλευθέρωσε δὴ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, [y] Ηὼδης μὲν τὸνομα, Γηρᾶτε πατρὸς, τολμητὴς τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα [z] χρήσθαι δυνατώτατος, τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ [a] ἀπ' ἐκείνης τὴν [b] πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ιερειχοῦντι καὶ αὐτὸς· συνὴθης δὲ γέγονε τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, [c] καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸ βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιθησάμενος εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν· ἄρτι δὴ διὰ θέρους, καὶ τὸ ἡμέρας ἤδη μεσοῦσης, ἀνεῖντο αἱ φυλακαί, [d] ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. δοὺς οὖν τι δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος· διέτριβε δή ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς ἱερὸν ἔχοντι· πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν, ἔ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπισταμένους τὰ ἱερὰ [e] ἀπέναι κελεύσαντος, διὰ τὸ πρὸς Ηὼδην ὁμιλεῖν. [f] καθῆστο δὴ ἐπὶ θρόνου, καὶ δέος εἰσῆλθε τὸν Ηὼδην μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δεύτερα καιρίαν πληγήν. ἀνίστησιν οὖν αὐτὸν, ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτὸ δηλῶσαι ἔ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν ἔ ὀνείρου [g] ἀνεπήδησεν ἀπὸ ἔ θρόνου. πλήξας δὲ αὐτὸν ὁ Ηὼδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον [h] καταλιπὼν, ἔξεισι [i] προσκλείσας τὴν θύραν. οἵ τε θεράποντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ Ηὼδης τοῖς Ιερειχουντίοις ἀποσημήνας πρυθμῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δὲ, ἀσμένως [k] τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἤεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τὸς ἀποσημαίνοντας κέρασιν [l] οἴων. τύπος γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εγλῶνα πάλαι μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ [m] καθεστήκεσαν· καὶ περὶ τὴν φρουρὰν ἐσπουδάκεσαν, [n] τῶν Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπιφερομένων πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ἔθραττόμενοι ἀναιροῦσιν· οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς δὴ τὴν [o] Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκαταληφθέντες ἔ Ιορδάνου τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον· καὶ ἐπὶ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. διέφυγέ τις οὐδεὶς ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τότε τῷ τρόπῳ τὸν ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηὼδης δὲ, τὴν αἰτίαν ταύτην πραξάς τι ἔ πλήθους [p] ἅπαντος ἡγεμονίαν, πλοῦτόν τε, τὴν δεκάτην ἔτεσιν [q] ὀγδοήκοντα καταπαύων, ἀνὴρ καὶ δίκαια τῆς προειρημένης πράξεως ἐπαίνων δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μὴν τοῦτον [r] Σαναγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει καταστρέψε τὸν βίον.

ΚΕΦ.

x Ηλευθέρωσε] Ηλευθερώθησαν ſoli *Big.* & *Samb.*

y Ηὼδης] Ita cum *Samb.* in *ſummariis*, p. 177. quam videſis. In *Editis*, *Aliiſque* Ιὼδης. atque ita vel Ιὼδαι in ſuis *Joſephi* codicibus legerat *Zonaras*.

z Χρῆσθαι δυνατώτατος,] Χρῆσθαι δὲ *Big.* & *Samb.*

a Απ' ἐκείνης] Καπ' ἐκείνης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) καὶ ἀπ' ἐκείνου *Samb.*

b Πᾶσαν ἰσχὺν] Απασαν *Big. Samb.* & *Vat.*

c Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καὶ διὰ τοῦτο. mox τὸν non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

d Υπό τε δὲ καύματος,] Καὶ ὑπό τε δὲ κ. *Vat*

e Απιέναι κελεύσαντος,] Απῆναι κελεύσαντος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἀπεῖναι κελεύσαντος *Vat.*

f Καθῆστο] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* καθεῖστο.

g Ανεπήδησεν ἀπὸ ἔ θρόνου.] Ανέστη *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

h Καταλιπὼν,] Εγκαταλιπὼν *Big.* & *Samb.*

i Προσκλείσας τὴν θύραν.] Προκλίνας *Iidem.*

k Τοῦτ' ἀκούσαντες,] Vocem τοῦτο inſerui è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.*

l Οἴων.] Illud εἴων ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

m Καθεστήκεσαν·] Καθεστήκεσαν *Big.* καθεστήκεσαν *Vat.* & *Samb.*

n Τῶν Ισραηλιτῶν] Τὸ ἔ Ισρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.*

o Μωαβίτιν σωθησόμενοι] Μωαβίτιδα *Samb.*

p Απαντος ἡγεμονίαν,] Παντὸς *Big.* & *Samb.*

q Ογδοήκοντα] Οκτὼ malit *Jac. Cappellus.* quem vide in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 2573. & 2657. Haberur expreſſum (inquit *Uſſerius* in *Chron. S.* p. 208) in *Jud.* c. 3. v. 30. *& quievit terra octoginta annis*, non quod per tot annos Iſraëlitis *Ehud* præfuerit (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quod occiſo per *Ehudem* Eglone, cui per annos XVIII. Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno LXXX°. poſt priorem pacem ab Othniele illi reſtitutam.

r Σαναγαρος,] Σάγαρος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Σαμγὰρ juxta *Bibl. Hebr.* Σαμγὰρ LXXII. Σαμίγαρ ſcribendum eſſe cenſet *Druſius*.

s Ηυ-

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

CAP. V. VI.

Quomodo Chananæis eos dura ſervitute prementibus per annos XX. *à Baraco & Debora liberati ſunt, qui rerum ſummæ præerant per annos* XL.

Ισραηλῖται δὲ πάλιν· ἐδέησε γὰρ αὐτοῖς διδαχῆς καὶ κρείττονος ἐλάμβανον τοῦ πρότερον [s] ἡτυχημένων, ὑπό τε τοῦ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· [t] πλὴν ἢ καὶ τοῦ ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ [v] Ιαβίνου καὶ τοῦ Χαναναίων βασιλέως καταδουλεῦν). ἦν γὰρ ἐξ Ασώρου πόλεως ὁρμώμενος· αὐτὸς δὲ ὑπερκεῖ) τῆς [x] Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, [y] τρισχιλίων δὲ ἁρμάτων [z] ὑπῆρχε. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως [a] ὁ Σισάρης, τιμῆς τῆς πρώτης ἔτυχε παρὰ τοῦ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ισραηλίτας σκάπτουσι δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ὑπιτάξαι πλείω φόρους.

Jabinus, Chananæorum rex, Iſraëlitas ſubjugat, crudelique dominatu premit. Jud. cap. 4.

β'. Εἴκοσι μὲν [b] οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε [c] αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχρείας ὄντες ἀγαθοί, καὶ τοῦ Θεοῦ [d] πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν [e] ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι δὲ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς παρανομήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, [f] Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν γὰρ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ [g] παντελῶς ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τὸν [h] Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἑρμηνεὺς, κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν.

Rursus autem Iſraëlitæ, (meliora enim ex prioribus *ſuis* calamitatibus nequaquam didicerant, ut qui nec Deum coluerint nec legibus obtemperarint) antequam ad breve tempus à Moabitica ſervitute reſpirarent, à Jabino Chananæorum rege ſub jugum mittuntur. Is enim ex urbe Aſoro ortus (hæc vero ſita eſt ſuper Semechonitidem lacum) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equitum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis præfectus Siſares, apud Regem dignitate primus, Iſraëlitas cum eo congreſſos graviter afflixit, adeo ut iis tributa imperarit.

Baracus & Debora illis priſtinum ſtatum reddiderunt. Jud. c. 4.

γ'. Μεταπεμψαμένη δὲ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ὁπλίζαντα τῶν νέων μυρίους [i] ἐκέλευε χωρεῖν ὁπὶ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ [k] τοσούτων, τοῦ Θεοῦ προειρηκότος, καὶ νίκην ὁπισημήνασθαι. Βάρακος δὲ φαμένου [l] οὐ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, „σὺ μὲν, εἶπε, γυναικὶ προσχωρεῖς ἀξιώματι „ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ δὲ προσμετρῶμαι". καὶ συναθροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς [m] Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπηγγέλη δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, τοῦ βασιλέως κελεύοντος· καὶ στρατοπεδεύοντα τὸν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοὺς δὲ Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, [n] καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ Δεβώρα κατεῖχε, τῷ συμβουλῷ πειθομένη κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

Debora autem, Baraco accerſito, ei præcepit, ut, juvenum ad decem millia delectu habito, contra hoſtes proficiſceretur. tantum enim copiarum ſufficere præſertim cum Deus ita præmonuerit, & victoriam prænunciarit. Baraco vero dicente, ſe nolle exercitum ducere, niſi & ei imperio juncta eſſet, indignata, "tu quidem, ajebat, "mulieri de honore impertiris, quem Deus in te "contulit, ego vero *illum* non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obviam fit Siſares, Rege hoc ipſum imperante: & non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem & Baracum, hoſtium multitudine territos & de receptu jam cogitantes, retinuit Debora, juſſitque ut illa die prælio decertarent. victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem & auxilium laturum.

δ'. Σημήναντος οὖν, καὶ προσμιγνύντων αὐτῶν [o] χειμὼν ὑπηγένετο) μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· [p] τόν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τοῖς Χαναναίων ἄνεμος, τὰς ὄψεσιν αὐτῶν ὑπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς γενέσθαι· καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ φυγῇ κατακόπτεσθαι, τοὺς δὲ ἐν τῇ μάχῃ πίπτειν· τὸν δὲ Σισάρην ἐκβάντα τοῦ ἅρματος, καὶ τὸν ἵππον ἀφέντα, πεζὸν ἀποδρᾶναι.

4. Pugnam itaque ineunt, & acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre & grandine: ventuſque in adverſos Chananæorum vultus pluviam egit, oculis eorum caliginem objiciens, ita ut jacula & fundæ illis nulli fuerint uſui.

s Ητυχημένων,] In *Editis*, *Aliiſque* ἀτυχημένων, ſed cum πὐτυχημένων habeant *Big.* & *Samb.* levicula cum mutatione malui ἠτυχημένων. præſertim cum ita legiſſe videatur *Vet. Interpr.*

t Πλὴν ἢ] Qui id poteſt dici (inquit *Schotanus*) cum octoginta annis principatus Ehudæ quieverint? Vide *Annott.* ad v. 12.

v Ιαβίνου] In quibuſdam *MSS.* (*Coll. Voſſ. Big.*) Αβιτου. in LXXII. Ιαβὶν aut Ιαβεὶν.

x Σεμεχωνίτιδος λίμνης] Utrum Σεμεχωνίτιδος vel Σαμαχωνίτιδος (nam utroque modo apud *Joſephum* ſcribitur) verior ſit ſcriptura, aliorum eſto judicium.

y Τρισχιλίων] *Joſephum* erroris arguunt *Bochartus* & *Schotanus*, quod in *S. Literis* non amplius habeamus quam currus DCCCC.

z Ὑπῆρχε.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἦν.

a Σισάρης,] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Σισάρας LXX. Σισύρας *Zonar.*

b Οὖν ἔτη] Illud ἂν inſerui è *Big. Samb.* & *Vat.*

c Αὐτοὶ φρονεῖν] Αὐτοὶ non agnoſcit *Vat.*

d Πλεῖον δαμάσαι] Πλείονι χρόνῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* πλείονι χρόνῳ *Big.*

e Αγνωμοσύνην.] Αγνωμοσύνῃ, ἵνα μεταθ. τ. λ. σωφρονῶσι διδαχθ. τ. σ. ἀ. ὧν τ. π. τ. ν. ὑπάρξαι. Δεβώραν δέ τινα &c. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Δεβώραν] Ita *Baſ. G. Glycas*, *Aliique.* Δαβώραν *Big.* & *Samb.* Διεβώριαν *Vat.* Διεβῶρα LXX. Δαβώρα *Zonar.*

g Παντελῶς] Ita *Big.* & *Samb.* ναθελεῖν in *Editis*, *Aliiſque.* Vide p. 285. v. 11.

h Νεφθαλίτιδος] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* Νεφθαλιδος.

i Εκέλευε χωρεῖν] Εκέλευσε *Big.* & *Samb.*

k Τοσούτων,] Τοσοῦτος *Iidem.*

l Οὐ στρατηγήσειν] Ex *Big.* & *Samb.* ἃ reposui pro μὴ *Editorum*, *Aliorumque.*

m Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει.] Ita *Big.* (*Coll Voſſ.*) & *Vat.* atque *Joſephus* ipſe in *Vita ſua.* Αταβυρίῳ in *Editis*, hîc loci.

n Καταπλαγέντας] Καταπλαγέντας *Big.* & *Samb.*

o Χειμὼν ὑπηγένετο] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall* 1. ὄμβρος *Baſ. G. Epiphan.* & *Zon.*

p Τόν τε ὑετὸν] Ὁ, τε ὑετὸς καὶ πρόσωπον ἤλαυνετο τοῖς Χαναναίων, ἄνεμός τε ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν legiſſe videtur *Epiphanius.*

uſui. gravis etiam armaturæ milites præ torpore gladios tenere non poterant. Iſraëlitas vero tempeſtas, terga eorum diverberans, & minus offendebat; & inde majores animos ſumebant, cogitantes Deum ſibi in auxilium veniſſe: adeo ut * in medios hoſtes irruentes, ingentem eorum ſtragem ediderint. ac alii quidem ab Iſraëlitis; alii vero ſuo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo ut multi illorum à curribus *protriti* mortem oppeterent.

Siſares, Jabinenſium dux, à Jale, muliere Cenetide, occiſus. Jud. c. 4.

Siſares autem, ut vidit ſuos terga vertere, è curru exſiliens fuga delatus eſt ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Jale: quæ & rogantem ut eum celaret excepit, & potum poſcenti lac jam corruptum præbet. Ille autem, cum immodice bibiſſet, *gravi* ſomno corripitur: at Jale dormienti clavum ferreum per tempora ictu vehementi in ſolum adigit; ac militibus Baraci poſt paululum venientibus terræ affixum oſtendit. Atque ſic quidem victoria ipſa, prout vaticinata fuerat Debora, ceſſit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Aſorum contendens, & Jabinum, *cum copiis* ei occurrentem, occidit, &, duce cæſo urbem funditus diruens, Iſraëlitarum imperium tenuit annis XL.

τοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵπερ ὀλίγῳ ἀφ' ὃ τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχεν. τὰς δ' Ισραηλίτας ἵππον τε ἔβλαπτε [q] κατόπιν γινόμενος ὁ χειμών, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν· οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείας ἵππου παραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς [r] αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης δὴ καταπηδήσας ἀπ' ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, Φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν [s] Κενετιδῶν γυναῖκα, [t] Ἰάλην ὄνομα· ἡ κρύψαί τε ἀξιώσασα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι [v] δίδωσι γάλα διεφθαρὸς ἤδη· ὁ δὴ πιὼν βαθυλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ἰάλη κοιμωμένῳ σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφυρῇ [x] ἀφὶ τῶν κροτάφων αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν [y] ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ὕτως μὲν ἡ νίκη αὐτὴ περιῆλθε, καὶ τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα· Βάρακος δὲ, στρατεύσας ἐπ' Ασορων, [z] Ιαβίνόν τε ὑπαντιάσαντα κλεινὸ, καὶ, τὸν στρατηγὸν πεσόντος καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πολιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπ' ἔτη πεσαρακοντα.

VII. CAP. VI.

Quomodo Madianitæ cum aliis, bellum Iſraëlitis inferentes, & eos ſuperarunt & terram per ſeptem annos afflixerunt; illos autem Gedeon liberavit, populoque imperavit per annos XL.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ισραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτὸς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τοῦ πλήθους ἐπ' ἔτη πεσαρακοντα.

Iſraëlitæ à Madianitis victi, duroque imperio habiti. Jud. c. 6.

DEfuncto autem Baraco, *ut* & Debora eodem fere tempore, poſt hæc Madianitæ, Amalecitis & Arabibus *in auxilium* advocatis, bellum intulerunt Iſraëlitis; *eoſque acie* congreſſos prælio ſuperarunt, & frugibus igne vaſtatis prædam abegerunt. Cumque hæc per ſeptem annos continuos facerent, Iſraëlitarum univerſi in montes conceſſerunt, & loca campeſtria reliquerunt: atque, cuniculos *ſibimet* agentes & ſpeluncas, quicquid hoſtium è manibus evaſerat in illis ut ſervaretur depoſuerunt. Nam Madianitæ, æſtatis tempore expeditionem facientes, hyemem Iſraëlitis ad agros colendos permittebant; ut ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, & victus penuria: unde ad Deum precibus converſi ſunt, ab ipſo ſalutem implorantes.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, προσκαλέσαντες Αμαληκίτας τε καὶ Αραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας· [a] καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τὴν λείαν [b] ἀπηγαγο. τοῦτο δὲ ποιοῦντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ισραηλιτῶν ἀνεσκέλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν· ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τοὺς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιανῖται, κατ' ὥραν [c] θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ισραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὴ λοιπὸν καὶ σπάνις τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς [d] ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ, σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

VIII. *Gedeoni angelus forma adoleſcentis apparet, eumque ducem & liberatorem populi pronunciat. Jud. c. 6.*

2. Ac Gedeon Joaſi filius, unus è paucis de tribu Manaſſitide, ſpicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hoſtes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adſtante adoleſcentis ſpecię, & beatum Deoque charum prædicante; commode reſpondens dixit, ſiquidem hoc benignitatis ejus maximum indicium, quod torculari vice areæ uteretur. Illo vero jubente bono eſſe animo, & conari ut libertatem recuperaret, ſubjiciebat, fieri non poſſe:

β'. [e] Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιωάσου παῖς, [f] Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, θρασυνόμενος σκεύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὸν λικνὸν ἔκρυπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδοίκει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν διὰ τὸ ἄλλως. Φαντάσματος δ' αὐτῷ ἀθρόως νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ, εὐτυχῶν, τοῦτο γοῦν, ἔφη, τεκμήριον τῆς [g] εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ λιμῷ [h] με νῦν ἀντὶ ἄλλως χρήσασθαι. Θαρρεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πιστεύειν τῷ ἐλευθερίαν ἀνασώζειν, ἀδυνά-

---

q Κατόπιν] Ita *MSS.* male editi κατ' ὄπιν.

* *In medios hoſtes irruentes,*] Ita placuit vertere, non *per medios hoſtes erumpentes*, quod eſt, ἀφὶ μέσων αὐτῶν τῶν πολεμίων, ut p 286. in fine.

r Αὐτῶν ἀποθανεῖν.] Abeſt αὐτῶν *Big.* & *Samb.*

s Κενετιδῶν γυναῖκα,] Ita *Baſ.* & *G.* Eſt tamen qui malit Κενιζιδῶν, vel Καινιζιδῶν. in quinque *MSS.* & *Epiphanio* Κενελίδων. vitio ſane vetuſto. Κενεαζιδῶν *Vat.* Vide *Interpp.* LXXII. *Jud.* c. 4. v. 17

t Ἰάλην ὄνομα·] Ιαὴλ LXX.

v Δίδωσι γάλα] Ita *Big. Samb. Hen. Busb. Glycas* & *Zon.* γάλα δίδωσι *Baſ.* & *G.* γάλα δίδωσι· διεφθαρὸς γὰρ ἦν juxta *Epiphanium.*

x Διὰ τοῦ κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε] Sic *Baſ. G. Epiphan. Zonar.* & *Glycas.* ἀφὶ οὗ σώματος καὶ οὗ χιλωσὶν διέπειρε τὸ ἔδαφος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. inſigni varietate, fortaſſe à manu *Joſephi.*

y Επεδείκνυε] Επιδείκνυ *Hen.* & *Busb.*

z Ιαβινόν] Ιαβινόν τε *Samb.* Ιαβεινόν τε *Busb.* Ιαβλωὸν τε *Hen.*

a Καὶ μάχῃ νικῶσι] Καὶ μάχῃ τε *Samb.* & *Vat.* ſtatim τὰς καρπὰς *Hen.* & *Busb.*

b Απήγαγο.] Υπήγαγο *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ὑπῆγαν *Hen.* & *Busb.*

c Θέρους στρατεύοντες,] Ετους *Big.* & *Samb.* more *Thucydidis.* in *Baſ. G. Aliiſque* θέρους, lingua communi, ut ſup. cap. IV. §. 2. in medio.

d Ικετείαν τοῦ Θεοῦ,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μάλ' Ατλικῶς. in *Editis*, *Aliiſque* ικετείαν.

e Καὶ Γεδεών] Ita cum *Big Samb.* & *Vat.* Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς in *Editis.* Καὶ Γεδεὼν ὁ Ιάσου παῖς *Hen.* & *Busb.* Γεδεὼν ᾗ ὁ Ιάσου παῖς juxta *Vet. Interpr.*

f Μανασσήτιδος] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Μανασσίτιδος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* rectius forſan.

g Εὐμενείας αὐτῷ μεγίστου,] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* εὐδαιμονίας *Baſ. G. Vat. Aliique.*

h Με νῦν ἀντὶ] Illud με inſerui ex *Big. Samb. Baſ.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deſideratur.

ὁ Αὐ-

ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τῷ τε γὰρ φυλῇ ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὀλιγωρίας ἀσθενέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ισραηλίταις, αὐτὸς στρατηγῶν.

γ'. Τοῦτ' οὖν διηγουμένου ὁ Γεδεὼν τισὶ τῶν νέων, ὀλίγοις πιστεύει· καὶ μόλις ἕτοιμον εὗρε τὸ στράτευμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον εἰς τὸ στρατεύσιμον μυρίων ἀνδρῶν. ὀλίγους δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι. τῷ τε ἀνθρωπίνῳ φύσιν [i] αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφέρουσας ἀπεχθανομένην· ὅπως τε [k] μὴ τῷ νίκῃ παρέντες τὸν Θεὸν δοκεῖν [l] νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχον. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τὸ αὐτοῦ [m] τὸ ἔργον, σωτεβέλθε πρὸ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατιὰν ἐπὶ τὸ ποταμόν· καὶ τοὺς μὲν καταπλιθέντας, [n] καὶ ὅτους πίνοντας, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπουδισμένως καὶ μὴ θορύβῳ πίνοντες τύχοιεν, τούτους [o] νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ [p] καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας τοῦ Γεδεῶνος, τριακόσιοι ἄνδρες ηὑρέθησαν τὴν χεῖρα μὴ φόβῳ προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ πεπαραγμένως. ἐφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ὀλίγους ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσαν [q] δὴ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου, μέλλοντες εἰς τὴν ὑπέρασιν περαιοῦσθαι.

δ'. Γεδεῶνος δὲ ἐν φόβῳ καθεστῶτος· καὶ γὰρ νυκτὸς ὀλίγους ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ Θεὸς προῃρῆκει· τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαλλαγεῖν βουλόμενος κελεύει, [r] προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τῆς [s] Μαδιανιτῶν σκηνῆς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ [t] ἦλθε, [v] Φαρὰν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα προσλαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκευοῦτι, ὥστε ἀκοῦσαι τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μάζαν ἐδόκει κριθίνην, [x] ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην, τῷ τοῦ βασιλέως σκηνῷ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τῷ ὄψιν ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ [y] σωισθεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον ἀτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δὲ Ασιανοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγονημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθῶν γένει· καὶ τὸ θαρρεῖν τοῖς Ισραηλίταις νῦν [z] μεγαλοφρονοῦν τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σῶν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φῆς [a] ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τὸν καθ' ἡμῶν νίκην ὑπενέγκῃ.

ε'. Γεδεῶνα δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ προαγγελλόμενα [b] φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν· [c] καὶ κατὰ [d] τετάρτην μετὰ τὴν τοῦ ὕπνου ἐπιστροφὴν ἐξαγαγὼν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἦγεν. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ ἐγένοντο, τοὺς μὲν πολλοὺς ἐκέλευσε κατακλιθέντας πίνειν, ὡς ἔφην, τοὺς δὲ ὀλίγους ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσαν δὲ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου, μέλλοντες εἰς τὴν ὑπέρασιν περαιοῦσθαι.

nam & tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque juvenem *admodum* esse, & qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum polliceba-tur; & victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non gravaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon juvenibus quibusdam enarraret, fidem inveniebat: & è vestigio ad acie dimicandum præsto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, ut sese nimium diligerent, & alios virtute præcellentes odio haberent: ut, victoriam à Deo esse videri ægre concedentes, *eam* sibimet tribuant, magno utpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur ut opis divinæ rem esse addiscerent, consilium dedit, ut, cum æstas maxime vigeret, exercitum ad fluvium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione & tumultu, id facere crederet præ metu & ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui præ metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admoverent. Tum jussit Deus, ut eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Jordanem fluvium posuerunt; die proximâ trajecturi.

Trecentos duntaxat è magno exercitu, qui raptim & cum pavore è vola manus biberant, Dei monita retinuit Gedeon. Jud. c. 7.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam & nocte hostes ut aggrederetur Deus præceperat) volens eum omni metu eximere imperat *Deus*, ut uno è militibus sibi adjuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse & fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, *milites* in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, ut illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus eat sibi videre mazam hordeaceam, præ vilitate vix hominibus comedendam, per castra provolutam, Regis tentorium, & *dein* quæ militum omnium essent, ire dejectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens unde hoc ipsi conjeciisse in mentem venerit. Semen, *inquit*, omne hordeaceum sine controversia sordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis universi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: & id quod inter Israëlitas jam magnanimitatem præ se ferat, esse Gedeonem ejusque milites. Quia igitur dicis, te vidisse mazam tentoria nostra evertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

Madianita somnium, Gedeoni victoriam portendens, à Gedeone subauditum, & commilitonibus enarratum. Jud. c. 7.

5. Gedeonem autem, audito hoc somnio, bona spes incessit & fiducia: edixitque suis, enarrata ipsis etiam hostium visione, ut arma *protinus* expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quæ indicaverat, ad jussa exsequenda parati erant: ac circa quar-

Gedeon pulchro stratagemate hostes aggreditur, qui territi in mutuas cædes corruunt, & magna cum strage fusi sunt & fugati. Jud. c. 7.

i Αὐτοφίλαυτον] Αὐτῷ φίλαυτον *Big.* & *Samb.*

k Μὴ τῷ νίκῃ] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiph.* μὴ deest in *reliquis.*

l Νομίζωσιν ἰδίαν,] Sic *Big.* & *Samb.* νομίσωσιν *Hen.* & *Busb.* νομίζουσιν in *Editis*, *Aliisque*

m Τὸ ἔργον,] Αὐτῶ τὸ ἔργον *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Gall.* 1. De hoc loco videsis *Gatakeri* Adversf. Miscell. l. 2. c. 18.

n Καὶ ὅτους πίνοντας,] Καὶ ὅτους πίνοντας ἀψύχους καταλιπὼν *Hen.* & *Busb.*

o Νομίζειν ὑπὸ δειλίας] Ita *Bas. G. Aliique.* hic δὴ inserunt *Big.* & *Samb.* τούτους δειλοὺς νομίζειν καὶ καταπεπληγότας *Vat.*

p Καὶ τὰς τοῦ Θεοῦ] Τοῦ Γεδεὼν καὶ τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας *Big. Samb.* & *Epiphan.*

q Δὴ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου,] Δὲ in δὴ mutavi auctoritate *Vet. Interpr.*

r Προσλαβόντα] Προσλαβόμενον ἕνα τῶν στρατιωτῶν *Hen. Busb.* & *Zon.* προσλαβόντα ἕνα τῶν στρ. *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.*

s Μαδιανιτῶν] Ita *Big. Samb. Aliique.* Μαδιμητῶν *Bas.* & passim *Vat.*

t Ἦλθε,] Ita cum *Big. Samb. Busb. Hen.* (*Coccejo*) & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliisque* ἦν.

v Φαρὰν] Sic cum *Vet Interpr.* & juxta LXX. *Jud.* c. 7. v 10. Φαρὰ *Bas. G. Aliique.* Φαρὰν *Samb.* unde forsan aliquis maluerit Φαρὰν sive Πορὰν cum *Hebraico* textu.

x Ὑπ' ἀτελείας ἀνθρώποις] Ἀτ' ἀτελείαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

y Σωισθῆν ἐπῆλθε.] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & *Scholastes.* in *Editis*, *Aliisque* σωσθῆναι.

z Μεγαλοφρονοῦν] Μέγα φρονῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καὶ θαρρεῖν τοῖς Ισραηλίταις μέγα φρονῶν ἀν εἴη Γεδεών, legisse videtur *Epiphan.*

a Ἰδεῖν τὰς σκηνὰς] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* εἰδεῖν.

b Φρονηματισθέντες] Ita cum *Big. Samb* (*Coccejo*) & *Vat* in *Editis*, *Aliisque* Φρονηματίσαντες.

c Καὶ κατὰ] Καὶ κατὰ τὴν φυλακὴν *Busb. Hen.* & *Zon.* καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν μέσης φυλακῆς *Epiphan.*

d Τετάρτην μέσης φυλακῆς] Et inter Judæos 4 φυλακαὶ fuere noctis. REL.

quartam fere vigiliam copias ſuas educebat Gedeon, in quatuor cohortes diviſas. atque ſingulæ centenæ erant. Geſtabant autem omnes amphoras vacuas & *in eis* faces ardentes, ne incurſus illorum ab hoſtibus præſentiretur; & in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubæ utebantur. Hoſtium autem caſtra multum ſpatii occupabant: (nam contigit ut magnus illis eſſet camelorum numerus) &, per gentes diſtributi, in unius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebræi præmoniti, ut, cum non longe ab hoſte abeſſent, ſigno dato, cornubus ſonantes, & amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore ſublato, & vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipſum exſequuti ſunt. Magna autem perturbatio & terror homines invaſit vix ſomno ſuſcitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hoſtibus interempti ſunt: plures vero à ſociis, quod magna eſſet inter eos ſermonis diverſitas. ac cum ſemel in tumultu eſſe cœperunt, obvios omnes pro hoſtibus trucidabant. Multa autem cædes erat; & ubi Gedeonis victoriæ rumor ad Iſraëlitas pervaſerat, arma corripiebant: & perſequuti deprehendunt hoſtes in cava, torrentibus circumdata, cum trajicere nequirent, regione. atque illos undique obſidentes ad unum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo & Zebo. Reliqui autem imperatores, quod ſupererat exercitus ſecum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius provecti procul ab Iſraëlitis caſtra poſuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, ſed cum toto exercitu eos inſequutus, & *cum iis* congreſſus hoſtes univerſos interimit: cæteroſque duces, Zeben & Salmanan, captivos factos reduxit. In ipſo autem prælio ceciderunt Madianitarum & Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum & viginti millia. Multa etiam præda, *ut* aurum, & argentum, & textilia, & cameli, & jumenta, Hebræis ceſſit. Gedeon vero, reverſus in Ephran patriam ſuam, Moabitarum reges morte afficit.

Reges duo, Orebus & Zebus, in prælio cæſi; duoque, Zebes & Salmana, capti. Jud. c. 8.

Gedeon placidis verbis pacat Ephraïmitas, ira in eum concitatos. Jud. c. 8.

6. Cæterum tribus Ephraïmitis, ægre ferens proſperos Gedeonis ſucceſſus, bello eum petere decreverat, *ipſi* objiciens, quod re prius ſecum non communicata cum hoſtibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir eſſet modeſtus & omni virtute excellens, reſpondit ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum eſſe, ſed juſſu divino: & victoriam nihilo minus illorum eſſe ajebat, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. Atque his verbis ſedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebræos, quam rebus contra hoſtes præclare geſtis. illos enim, cum foret ut civilis oriretur ſeditio, ab ea liberavit. Verum hujus *in eum* contumeliæ tribus hæc ſupplicium luit; quod ſuo tempore declarabimus.

Imperium cum vita deponit, & in Ephra ſepelitur. Jud. c. 8.

7. Gedeon autem, cum ei in animo eſſet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per an-

λισε φυλακὴν τεσσᾶρε τὴν αὐτοῦ σρατιὰν Γεδεὼν, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάσῳ. ἐκόμιζον δὴ πάντες [e] ἀμφορέας κενὰς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ καταφωρᾶται τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κελὲ [f] κέρας. ἐχέτω δὴ [g] τύτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὴ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων σρατόπεδον· πλείσκις γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον· καὶ καθ' [h] τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἓνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, τεθειρημένα αὐτοῖς, ὁπόταν ἀν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνήθειας, [i] κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τὰς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμήσαι μὲν τῶν [k] λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν Θεὸν Γεδεῶνι βοηθήσοντα, τότ' ἐπέτρεψαν. παραχὴ δὲ λαμβάνει τὰς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας, καὶ δείματος. νυὲ γὰρ ἦν, καὶ ὁ Θεὸς τῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείες ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ καταπαύσαντες εἰς παρεκτὸς, πᾶν τὸ τεθορυβημένον ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. [l] Φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης τεθεὶς τὰς Ἰσραηλίτας τὴν Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν· καὶ διώξαντες λαμβάνεσι τὰς πολεμίας ἐν χείλῳ τινὶ, χαράδρας περιειλημμένῳ, ἃ διαμένειν διαπερᾶναι, χωρίον. καὶ περιστάντες κλείεσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, [m] Ωρηβόν τε καὶ Ζήβεον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τὰς [n] περιλειφθείσας τῶν σρατιωτῶν [o] ἐνάγοντες· ἦσαν δὲ [p] ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι· σρατοπεδεύοντας πόῤῥω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δὲ σὺν ἀπηγορευκὶ πονῶν, ἀλλὰ διώξας μετὰ πάντος τοῦ σρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπασιν διέφθειρε τὰς πολεμίας· καὶ τὰς λοιπὰς ἡγεμόνας, [q] Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰν αἰχμαλώτας λαβὼν [r] ἀνήγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν [s] συσρατευσαμένων αὐτοῖς Ἀραβων, τετρακισμύριοι δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλοι, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, θεασάμενος εἰς [t] Ἔφρην τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

ς'. Ἡ δὲ [v] Ἐφραΐμις φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος ὑπεραγία δυσχεραίνουσα, σρατεύει ἐπ' αὐτὸν [x] διεγκαλοῦσαν, τὸ μὴ [y] προσαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀνὴρ, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧτον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν [z] ἐσρατευκότων εἶναι. καὶ τύτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων ὑπεξίας. ἐμφυλίᾳ γὰρ αὐτοὺς σάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐρρύσατο. τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν· ὧν δηλώσομεν καὶ καιρὸν ἴδιον.

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βυλόμενος, βιασθεὶς ἔχειν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβασεύων αὐτοῖς

e Ἀμφορέας] Φαρέτρας κενὰς legerat *Epiphan.*

f Κέρας.] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. quod præceſſerit κέρας.

g Τύτῳ ἀντὶ σάλπιγγος.] In *ceteris* τύτοις, & mox in *Cod. Vat.* σάλπιγξι.

h Τὰ ἔθνη] Articulus abeſt *Big.* & *Samb.*

i Κέρασί τε] Sic cum *Hen. Busb.* & *Epiphan.* σάλπιγγί τε in *Editis*, *ceteriſque.*

k Λαμπάδων ἀλαλάξαντες,] Ἐπὶ τὰς πολεμίους poſt λαμπάδων inſerunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

l Φόνος δὲ πολὺς ἦν,] Ita cum *Cod. Vat.* Φόνος τε π. *Big.* & *Samb.* in *Editis* ὁ Φόνος τε π.

m Ωρηβόν τε καὶ Ζήβεον.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* ut & Ὀρηβ & Ζηβ *Zonaræ* & LXX. in *Editis*, *Aliiſque* Ωρεβόν τε καὶ Ζίβεον.

n Περιελειφθέντας] Παρελειφθέντας *Hen.* & *Busb.*

o Ἐνάγοντες·] Ἄγοντες *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Ὡς μύριοι καὶ] Illud ὡς abeſt *Big.* & *Samb.*

q Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰν] Ita placuit edere, cum Ζεβὶν καὶ Σαλμανὰν haberet *Vat.* & Ζεβεὶ καὶ Σαλμανὰ LXXII. Ζεβὶν καὶ Ἐσάρεσιν *Baſ.* & G Ζεβὶν καὶ Ζαρανᾶα *Epiphan.* Ζεβεΐδλω καὶ Ζαρμανίλω (Ζεβεΐδιν καὶ Ζαρμανὶν *Coll. Voſſ.*) καὶ Σαλμανᾶ *Big.* Ζεβείδλω καὶ Ἐζαρβανὶν *Gall.* 1. Ζεβεὶω καὶ Σαρμανίλω *Samb.* Ζεβεὶς καὶ Ζαβανὴς *Hen.* & *Busb.* Eſt qui conjicit Ζεβλὼ καὶ Σαλμανίλω à *Joſepho* fuiſſe.

r Ἀνήγαγεν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* ἤγαγεν.

s Συσρατευσάντων] Συσρατευσαμβίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

t Ἔφρην τὴν] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ut *Jud.* c. 8. v. 27. Ἐφρὴμ *Baſ.* & G.

v Ἐφραΐμις] Sic *Big. Vat. Hen.* & *Busb.* Ἐφραΐμις *Baſ.* G. & *Samb.*

x Διεγκαλοῦσαν,] Διεγκαλέσᾳ, τῷ μ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. διεγκαλέσᾳ, τὸ μ. *Vat.*

y Προσαγγεῖλαι] Προσαγγεῖλαι *Vat.*

z Ἐσρατευκότων εἶναι.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σρατευκότων in *Editis*, *Aliiſque.*

a Τε-

τοῖς τὰ δίκαια, καὶ ὠφελεῖ τ' ἀμφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [a] πλειόμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν [b] Εφραὶν τῇ πατρίδι ἐτάφη.

nos quadraginta, judiciis præsidens, & singulis de litibus *suis* eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quæ ille pronunciaverat. Et is quidem, cum justa senectute obiisset, apud Ephran in patria *sua* sepultus est.

ΚΕΦ. ζ.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι ἀρχόντες τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

CAP. VII.

Quod plurimi ei in imperio succedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum gesserunt.

IX.

ΠΑῖδες ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς [c] Δρούμας, Αβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μετὰ τοῦ πατρὸς πλείστοις ἀναχωρήσας ὅπου Σίκιμα [d] πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ ἦν· καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, [e] οἷς ἀφ' πλήθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ πατρῷον οἶκον, καὶ κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν [f] Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ ἔτος ἀφυγεῖν δυτυχήσας. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὁ, τι βούλοι ποιεῖν [g] ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοὺς ἐκ δικαίας προϊσταμένους σκληραινόμενος.

Erant autem ei filii è thoro legitimo nati septuaginta, (nam multas habuit uxores) unus vero spurius è concubina Druma, cui nomen Abimelechus. qui patre mortuo ad cognatos suæ matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum injuriis erant insignes, cum illis ad ædes paternas revertitur, fratresque omnes præter Joathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus servatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem convertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer juris defensoribus inimicus infensusque.

Abimelechus tyrannidem occupat ope cognatorum, & per eadem fratrum omnium, præter Joathamum. Jud. c. 9.

Β'. Καί ποτε δημοτελῶς Σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους πάντος ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ [h] Ιωαθαμος, ὃν καὶ ἀφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ὅπου τὸ ὄρος τὸ [i] Γαριζεῖν· ὑπερκειται δὲ τῆς Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, καὶ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παραχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνὴν [k] ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν, δεῆσαι συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, ἀφ' "τὸ τὴν τιμὴν τὴν ὑπὸ τοῖς καρποῖς οἰκείας ἄσης ἀπολαύειν, ἐκ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένης, τὰ "δένδρα δ' ὑπὸ τὸ ἄρχεσθαι φρονοῦσι οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν προσφέρειν· "καὶ ἡ ἄμπελος [l] χειροτονηθεῖσα, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ "τὸ καὶ τῶν ἐλαιῶν συμπεσόντων, ῥάμνος, ἐνδεὴς γὰρ "[m] αὐτῆς ὢν προσελαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα· "πυρέσσει δὲ ὑφ' ᾗ προσφέρειν τ' ξύλων ἐᾶν· ὑπισχνεῖται "τὴν σκιὰν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀσκιον ἔχειν. δεῖ μέν "τοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὄλεθρον "ἐπ' αὐτῇ φρονοῦεν, ὑπὸ δ' ἐνόντος πυρὸς ἀφθήσεσθαι. ταῦτα δ' ὁ χάλως ἔφασκε [n] φησὶ λέγειν· ὅτι "δὲ, πολλῶν ἀγαθῶν ὑπὸ Γεδεῶνος πεπεισμένοι, πιστεύουσιν Αβιμέλεχον ὅπου τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων "σὺν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς [o] ἀποκτείνοντες, ἂν πυρὸς οὐδὲν "διαφέρῃ". καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ δι' ἐκείνου λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν Αβιμέλεχον.

"Ille vero cum fugæ se mandasset, annis tribus Abimelechum timens.

γ'. [p] Μετ' οὐ πολὺ δὲ τὴν ἑορτὴν οἱ Σικιμῖται· μετανόησαν γὰρ ὅπου τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τὸν Αβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. [q] οἱ δὲ κακῶς τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τὸν δ' ὕφορος τὸν

3. Haud multo post festum Sicimitæ, (nam eos pœnituerat cædis in Gedeonis filios patratæ) Abimelechum ex urbe pariter & tribu expulerunt. Is vero *& qui cum eo erant* malum aliquod civitati inferre cogitabant. Cumque vindemiandi tempus in-

Sicimitæ urbe pellunt Abimelechum, & Gaala præsidio sese tuentur. Jud. c. 9.

a Τελειώμενα.] Ἀγόμενα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* neque hoc improbandum, neque illud.

b Εφρὼν] Ita (ut supra p. 294. v. 36.) legendum censeo, aut cum *Bibliis Complutinis* & *Cod. Alexandrino* Εφρὼ, *Jud.* c. 8. v. 32. Εφρὼμ *Gen. Big.* & *Gall.* 1. Εφρὶμ *Bas. Samb.* & *Epiphan.*

c Δρούμας] Δρώμας legerat *Epiphan.*

d Πρὸς τοὺς] Πρὸς τὰς τ' μ. *Hen.* & *Busb.*

e Οἷς ἀφ' πλήθος] Forsan, ὅτι ἀφ' π. ἀ. ἦσαν ἐπίσημοι, aut ἐπίσημος.

f Ιωαθάμου.] Ita cum *Cod. Vat.* præsertim cum Ιωάθαμ sit in LXX. Ιωαθὼν *Bas. Gen. Epiphan.* & *Zonaras.* Ιωνάθου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Busb. Hen.* & *Gall.* 1.

g Ἀντὶ τῶν νομίμων] Ἀντὶ τῶν νομίμων πάντων aut vidit, aut subintellexit *Epiphan.*

h Ιωάθαμος,] *Coll. Big.* & *Voss.* ἰωθάτης.

i Γαριζεῖν·] Ita cum *Editis* hic & supra p. 253. v. 24. Γαριζειτὸν *Vat.* Γαριζὶν *Big.* & *Epiphan.*

k Ἀνθρωπίνην προϊέμενα,] Ἀνθρώπων *Big. Samb.* & *Vat.* Atticorum more.

l Χειροτονηθεῖσα,] Sic in *MSS.* in *Editis* κεχειροτονημένη.

m Αὐτῆς] Eo modo *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῷ.

n Φησὶ λέγειν·] In *MSS* aut φησὶ λέγω, aut λέγω φησί.

o Ἀποκτείναντες,] In quibusdam *MSS.* ἀποκτέναντες.

p Μετ' οὐ πολὺ] Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνου legisse videtur *Epiphan.*

q Οἱ δὲ κακῶς] Ο δὲ & mox ἐφρόντιζον legisse videtur *Vet. Interpr.* quo modo sane scribendum, nisi subintelligamus κατὰ τὰ οἰκίαν *domestici*, aut κατὰ γένος *cognati.*

r Δεύ-

initaret, proficiſci in agros ut fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos *eodem fere tempore forte* immigraſſet Gaales, unus è viris principibus, cum armatorum manu & cognatis ſuis, eum exorabant ut ipſis præſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad *opus* proceſſerunt, unaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque & fruges domum ſecure advehuntur, & per ſodalitia epulantes jam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes *cum cognatis*, loca circa urbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

Zebuli proditione, qui civibus etiam ſuaſerat ut Gaalem urbe ejicerent, Abimelechus enſe & igne delet Sicimitas. Jud. cap. 9.

4. At Zebulus quidam è principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur ut inſidias ante urbem collocaret: ſe enim Gaalæ perſuaſurum ut *ipſe* contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, ut de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur *cum ſuis* in inſidiis conſidebat; & Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, & cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium umbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non umbras eſſe ajebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, nonne tu, inquit, Abimelecho ignaviam objiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo ineundo? Gaales autem, *nonnihil* animo conſternatus, manus conſerit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem è ſuis prælio cadunt: at ipſe ſe in urbem recipit, alios ſecum ducens. Interea Zebulus ita cum civitate agit ut Gaales ex ea ejiceretur, eum calumniatus quaſi molliter & ignave cum Abimelechi militibus dimicaſſet. Cæterum Abimelechus, cognito quod Sicimitæ ad vindemiam *denuo* egreſſuri eſſent, in locis circa urbem inſidias diſponit: cumque prodiſſent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, ut cives aditu prohiberet, cæteri vero diſperſos curſu perſequuntur; & ubique cædes facta eſt. ac urbe diruta & ſolo æquata (nam ſine obſidione dedita eſt) ſaleque in ruderibus ejus ſeminato, agmine compoſito proceſſit. atque ita Sicimitæ omnes deleti ſunt. Quotquot autem per regionem diſſipati periculum evaſerant, hi ipſi, ſeſe in turmam colligentes ad petram quandam bene munitam, ſuper eam ſedes figebant, & ad eam muro cingendam aggrediebantur. ſed Abimelechus, intellecto eorum conſilio, prius ad eam cum ſuis omnibus copiis acceſſit: atque ipſemet ligni aridi faſces ferens, ut iis locum circumdaret, exercitum, ut idem facerent, hortabatur. ac brevi lignis petræ in ambitum circumpoſitis, ignes injiciunt & quicquid natura facilius accendit & urit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, ſed una cum uxoribus & liberis i-

ſ τευγᾶν ἡμιμένης, ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν ωεριόντες, μή τι [r] ὀράσῃ κακὸν αὐτὰς Αβιμέλεχος. ὑπιδημήσαντος δὲ ωρὸς αὐτὰς τ ἀρχόντων τινὸς [s] Γαάλα, σὺ ὠπλίτας καὶ συγγενέσι τοῖς ἀυτοῦ, φυλακὴν οἱ Σικιμῖται δέονται ωαρέχειν αὐτοῖς, ἕως ἂν τευγήσωσι. ωροσδεξαμένου δὲ ἐκεῖνος τὴν ἀξίωσιν, ωροῆεσαν, καὶ [t] Γαάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅ, τι σὺν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας σπουδῇ, καὶ δειπνοῦντες καὶ [v] συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τ Αβιμέλεχον· οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ ωρὸς τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν Αβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. [x] Ζέβουλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Αβιμελέχου, ὅσα παροξύνοι Γαάλης τ δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει λοχᾶν ωρὸ τ πόλεως· πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε [y] ἀμυνάσθαι. γενομένου γὰρ τούτου, ῥᾳδίαν οὕτω μνησεύεσθαι ωρὸς τ δῆμον. ὅ, τι σὺν Αβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερος διέτριβεν ὑπὸ τ ωρασείας, καὶ Ζέβουλος σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπιφερομένους Γαάλης ωρὸς Ζέβουλον ἔλεγε, ἄνδρας αὐτοῖς [z] ὑπέναι καθωπλισμένους. ὁ δ' [a] σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γιγνομένων τὸ ἀκριβὲς καταγνοῦν, σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζέβουλος, σὺ μέντοι, φησὶν, Αβιμελέχῳ κακίαν [b] ἐπεκάλεις; τί οὖν οὐχ ὑπιδείκνυσαι τὸ τ [c] σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών; Γαάλης δ' ὀρυβήμενος σωάπτει τοῖς Αβιμελέχου, καὶ [d] πίπτουσι μέν τινες τ σὺν αὐτῷ· φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. καὶ Ζέβουλος πολιτεύεται [e] Γαάλην ἐκβεβληκὼς τ πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς ωρὸς τοὺς Αβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Αβιμέλεχος δ', πυθόμενος ἐξελαυνομένους αὐτῆς κατὰ τευχηλὸν τοὺς [f] Σικιμίτας, ἐνέδρας ωροκαθίζεται τὰ ωρὸς τὴν πόλιν· καὶ ωροελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τ στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι· πανταχῇ τε φόνος ἦν. καὶ καταισκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν· ὁ γὰρ ἀντίκρυς ωρὸς πολιορκίαν· ἅλας κατὰ τ ἐρειπίων ωσείρας [g] ωσῆκε. καὶ Σικιμίτας πάντας ὅτους ἀπώλεσε. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τ κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγόντες ὅτι πνα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, [h] τειχίσαι τε ταύτην παρεσκεύαζοντο. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Αβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν [i] ἐπ' αὐτὴν μὲν τ δυνάμεως· καὶ [k] φακέλους ὕλης ξηρᾶς [l] ωεριβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτοῦ φέρων τοῦτο ωιεῖν [m] τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως ωεριληφθείσης [n] ἐν κύκλῳ τ πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβάλλουσιν, [o] ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν [p] ἀπὸ τ πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο; [q] ἀν-

r Δεήσῃ κακὸν] Ita cum *MSS.* δεήσαι in *Editis.*

s Γαάλα,] Sic *Cod. Vat.* atque *Vet. Interpr.* & recte: cum in *Bibliis Sacris* exſtet Γααλ, *Jud.* 9. c. 26. in cæteris *MSS.* hic loci Γέλα.

t Γαάλης,] Jam ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* Γαάλος *Vat.* Γάλης *Baſ.* & *G.*

v Συμμοείαν] Forte *συμμοείας* vet. *per ſingulos choros.* COCC.

x Ζέβουλος] Sic *Vat. Epiphan.* & LXX. Ζάβουλος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & ſtatim Ζέβουλος & Ζεβουλών. in *Editis* Ζίβουλος, & mox Ζεβεννής & Ζεβέλαν.

y Αμυνάσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Aliis* ἀμυνεῖσθαι.

z Ὑπέναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *cæteris* ἰπεῖναι.

a Σκιὰς εἶναι] Σκιᾶς *Samb.* ut & infra v. 25.

b Ἐπεκάλεις;] Eo modo *Big. Samb.* & *Epiphan.* ἐνεκάλεις *Busb.* & *Hen.* ἐπικαλεῖς *Baſ. G.* & *Vat.*

c Σῆς ἀρετῆς] Illud σῆς abeſt *Big.* & *Samb.*

d Πίπτουσι] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* perperam πίπτουσ.

e Γαάλην] Πάλιν ἐκέλ. *Vat*

f Σικιμίτας] Ita *Vat.* (& *Cocc.*) in *reliquis* hic loci Σικιμίους.

g Ωσῆκε.] Ἀπῆλθε *Vat.* atque ita forſan *Vet. Interpr.*

h Τειχίσαι τε] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* τοιχῆσαί τε.

i Ἐπ' αὐτὴν] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* ἐπ' αὐτοὺς *Samb. Big. Gall.* 1. & *Epiphan.*

k Φακέλους] Eo modo *Vat.* nec aliter *Thucydides.*

l Περιβαλὼν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ωεριβάλλων.

m Τὴν στρατιὰν] Τῇ στρατιᾷ *Big.* & *Samb.*

n Ἐν κύκλῳ] Ἐκ *MSS. Coll. Big.* & *Voſſ.* in *Editis* enim ponitur poſt ξύλοις. HAV.

o Ὅσα τε μᾶλλον] Forte ὅτα τὲ μᾶλλον ἐξάπτειν φ. ε. καὶ μ. αἴρει φλόγα, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλωσιν. COCC.

p Ἀπὸ τ πέτρας] Ita *Big.* & *Samb.* ἐπὶ τ πέτρας *Baſ. G. Aliique.*

q Ἀν-

[q] ἄνδρες μὲν ὡεὶ πενταχοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, [r] μείζονος καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης γιγνομένης, πλὴν ὅτι [s] κατὰ δίκην ἐπ' ἀνδρὸς [t] εὐεργέτου σωφρόνως κακὸν τηλικοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δ', τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὸς Ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ [v] θαρραλέως τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ἐπὶ [x] Θήβας, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς [y] αἱρεῖ· πύργος δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλος, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζεν. καὶ αὐτὸν, πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ [z] θρασύμαλι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' [a] Ἀβιμέλεχος τὸν ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτόν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ [b] προσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιαύτῃ [c] ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσεβημονίας ποινὴν ἐξέπεσε, καὶ τὸ εἰς Σικιμίτας αὐτῷ πετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν Ἰωαθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.

ς'. Τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν [d] Ἰαείρης ὁ [e] Γαλαδηνὸς ἐκ τῆς Μανασσήτιδος Φυλῆς ἀναλαμβάνει, ἀνὴρ τἆλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος· τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους, καὶ τῆς τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔτος, δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, τελευτᾷ γηραιός· καὶ ταφῆς ἐν [f] Καμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.

ζ. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν [g] τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο· καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται καὶ [h] Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν· καὶ τὴν Περαίαν ἅπασαν καταχόντες καὶ δὴ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δ', σωφρονισθέντες [i] ἀπὸ τῶν κακῶν, εἰς ἱκετείας [k] ἐτρέποντο τοῦ Θεοῦ, καὶ θυσίας [l] ἐπέφερον· προσκαλούμενοι αὐτὸν μεθιλάσκεσθαι, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ Θεὸς, [m] μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

η'. Ἀμμανιτῶν [n] δὲ ἐστρατοπέδων ἐπὶ τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπωλίων οἱ ἐπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ τις [o] Ἰεφθὴς, ἀνὴρ ἀφ' ἑτέρας τὴν πατρῴαν ἀρετὴν θαυμάσιος, [p] καὶ δι' οἰκείαν [q] αὐτοῦ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς [r] μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι θήσεσθαι εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸ χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' ὡς πρεσβείαν τὴν θρασύνοντας αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. ὡς γὰρ ὄντα ὁμο-

ne abſumpti ſunt: viri quidem circiter MD. cætera vero multitudo numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, majorque ex ea mœror exſtitiſſet, niſi quod juſte pœnas dederint ob tantum mali viro de ſe egregie merito conflati.

ſ. Abimelechus autem, cum Iſraëlitis ex Sicimitarum miſeriis terrorem incuſſiſſet, palam præ ſe ferebat quod majora appeteret, & non prius violentiæ ſuæ modum eſſet adhibiturus quam universos exitio dederat. Thebas itaque contendit, & urbem quidem ſubita incurſione capit: cum vero turris in ea valida eſſet, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipſe cum impetu in portas irrueret, muliercula in caput ejus molæ fragmen dejicit. Abimelechus autem, humi collapſus, armigerum rogabat, ut ſe *diſtricto enſe* perimat, ne à muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero hujuſmodi ſupplicium dependet pro ſcelere in fratres, & facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque hæc clades illis juxta Joathami vaticinium accidit. Cæterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo *paſſim* diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt. *Fruſto molæ à muliere ictus periit Abimelechus. Jud. c. 9.*

6. Iſraëlitarum autem imperium *ab illis* accipit Jaires Galadenus è tribu Manaſſitide, vir cum cætera felix, tum quod liberos fortes procreaverat; numero quidem triginta, equites vero egregios, & quibus urbium Galadenarum commiſſæ erant præfecturæ. Is, cum viginti & duos annos rebus illorum præfuiſſet, ingraveſcente ætate obiit; & in Camone, urbe Galadena ſepultus eſt. *Jaïres rem Hebraicam administrat. Jud. c. 10.*

7. Jam res Hebræorum ad perturbationem ordinis & Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitæque & Palæſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem *vaſtarunt & diripuerunt*; &, cum loca ultra Jordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda *fluvium* auſi ſunt trajicere. Hebræi vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe convertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, ut, ſeveritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Jamque Deus mitior & placidior factus, in animum induxit illis opitulari. *Iſraëlitas opprimunt Palæſtini & Ammanitæ. Jud. c. 13.*

8. Cum vero Ammanitæ in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolæ illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Jephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant ut *eis* in auxilium veniret; pollicentes, *ſe* principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viveret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum à fratribus manifeſtam *Jephthem ducem ſibi poſcunt Galaditæ. Jud. c. 11.*

[q] Ἄνδρες μ̄] Ἀνδρες μ̄ πενταποσίοις καὶ χιλίοις *Gall.* 1. ἄνδρας μ̄ πενήκοσίοις καὶ χιλίοις *Samb.* & *Vat.*

[r] Μείζονος] Μείζων τ̄ ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένη *Big. Samb.* & *Vat.*

[s] Κατὰ δίκην] Ita *Samb.* in *ceteris* una voce καθαδίκην.

[t] Εὐεργέτου] Εὐεργέτου καὶ τ̄ γενῆς αὐτοῦ legiſſe videtur *Epiphan.*

[v] Περιεργαζόμενον] Περιεργάζετο *Samb.* & *Big.*

[x] Θήβας,] Urbis hujus meminit *Stephanus Byzant.* v. Θήβη. Vide *Jud.* c. 9. v 50. 2 *Sam.* c. 11. v. 21. *Bocharti* Canaan. l. 1. c. 16. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 326.

[y] Αἱρεῖ] Ita *MSS.* in *Editis* αἵρει.

[z] Θρασύμαλι μύλης] Θρασυμαί τι ſoli *Big.* & *Epiphan.*

[a] Ἀβιμέλεχος] Sic *Big Samb. Hen Busb.* & *Gall.* 1. ὁ Ἀβιμέλεχος τ̄ υ. π. *Baſ. G.* & *Vat.*

[b] Προσταχθὲν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Editis*, *Aliiſque* deeſt αὐτῷ.

[c] Ὑπὲρ τ̄] Vocem ὑπὲρ omittit *Vat.*

[d] Ἰαείρης] Ἰαΐρης *Samb.* & *Big.* Ἰαεῖρ *Zonaras* è *S. Bibliis.* Sed hîc loci, neſcio an aliquid è libris exciderit, an incuria omiſerit *Joſephus* tres & viginti annos Tholæ principis, *Jud.* c. 10. v. 1. Veruntamen in ſummam annorum Judicum *iſtius* regimen inſeruit.

[e] Γαλαδηνὸς] *Al.* Γαλαδιτὸς & infra Γαλαδιτή.

[f] Καμὼν] Malim Καμῶνι.

[g] Τοῦ Θεοῦ καὶ τ̄ νόμων ὑπεφέρετο·] Illa δ̄ Θεοῦ καὶ è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio* inſerui, & ex iiſdem ὑπεφέρετο dedi pro ἐφέρετο.

[h] Παλαιστῖνοι,] *Al.* Παλαιστινοί.

[i] Ἀπὸ τ̄ κακῶν,] Ὑπὸ τ̄ κακῶν *Big. Samb* & *Vat.*

[k] Ἐτρέποντο δ̄ Θεοῦ,] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἐτρέποντο.

[l] Ἐπέφερον·] Sic *Big Samb.* & *Epiphan.* ἐπεφέροντο *Baſ. G. Aliique*

[m] Μεταβαλόμενος] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *ceteris* μεταβαλλόμενον.

[n] Δ' ἐστρατοπέδων] Ita cum *Samb.* in *ceteris*, ὃ στρατ.

[o] Ἰεφθὴς,] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan* in *Editis* Ἰάφθης & infra p. 298. v. 14. Ἰάφθας, convenientibus Græcis codibus, ut & p. 299. v 16. Ἰαφθα in obliquo. Ἰάφθης *Busb.* & *Hen.* Ἰεφθάε *Zonaras* ab *Interpretibus* LXXII.

[p] Καὶ δι' οἰκείαν] Καὶ διοικεῖν aut ſimile quid legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

[q] Αὐτοῦ στρατιὰν] Ἑαυτοῦ *Big.* & *Samb.*

[r] Μισθοφορῶν.] Μισθοφόρον *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtam injuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater uterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum *domo* expulerunt, contempta ejus imbecillitate. & ille quidem in regione Galaditide vocata degebat; omnes, qui ad eum undecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, & jurejurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

Jephthes ad Ammanitarum regem legatos mittit. Jud. c. 11.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat providiſſet, exercitu in urbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; *per eos* rerum *injuria* captarum poſtulans. Ille vero *legatis* viciſſim miſſis, *probri* inculabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, & ab ipſis poſcebat ut è regione Amoræa excederent, quaſi patrum ejus à tempore antiquo fuiſſet. Jephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoræa *poſſeſſa* culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit & ipſam occupaſſe: ac cum *Rex* jubeat ut de terra ſua decederent *Iſraelitæ*, quam ultra ccc. jam annos, à Deo *ſibi* acquiſitam, tenuerint; *ſciat velim*, inquiit, *nos* cum illis *pro ea repetenda* dimicare.

Ammanitarum rex profligat, copiaſque ejus perſequitur ad Maniathen uſque urbem. quæ quidem Μανιὰθ aut Μανιὴθ LXX. Mennith vero Hieronymo. Jud. c. 11.

10. At cum hæc quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reverteretur, & quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque *cum hoſtibus* & longe *eos* ſuperat, & cum cæde perſequutus eſt uſque ad urbem Maniathen: ac cum trajeciſſet in Ammanitidem, urbeſque multas delevit & multum prædæ abegit; ſuoſque populares à ſervitute liberavit, quam ſervierant annis XIIX. At revertens in calamitatem incidit, rebus à ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei *redeunti* occurrit filia; quæ etiam unigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, graviter ingemiſcens præ doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obviam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate *ad aures* accidit quod eventurum erat, ut quæ pro victoria patris & civium libertate eſſet moritura: orabat autem ut ei duos menſes remitteret ad juventutem ſuam cum civibus deflendam, & tunc ei integrum eſſet votum ſolvere. Ille vero, cum liberam ipſi poteſtatem in tempus prædictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, & quale judicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

Filiam ex voto temerario mactat Jephthes. Jud. c. 11.

Ephraïmitæ arma civilia admovent Jephthæ, & ab eo fuſi ſunt & fugati. Jud. c. 12.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus prædam habuerit & rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſan-

μήτερον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον [s] περὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς [t] ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον, [v] καταφρονήσαντες τῆς αὐτῶν ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ [x] Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς [y] ὁπόθεν ἐν φυγὴν γινομένους πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν, καὶ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν [z] ἐστράτευε.

Θ'. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν [a] τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει [b] Μασφαθῇ καθίσας τὸ στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν Ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τὴν ἀλώπεως. ὁ δὲ, ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τοὺς Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς [c] Ἀμοραίκης αὐτὸν ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης [d] ἀρχῆθεν. [e] ἀποκεινόμενος δὲ ὁ Ἰεφθὴς, ὡς οὐκ ἐπὶ τῆς Ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δίκαιος ἐγκαλοῦσι, χάριν τινὰ μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης, δυνατὸν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν· χωρεῖν τε [f] ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις [g] ὑπὲρ τριακόσια ἔτη νέμοντας, [h] μάχεσθαι περὶ αὐτῆς ἔφησεν.

ι'. Καὶ τὰς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δὲ δεξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν [i] ζῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πάντων ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ [k] συντύχοι ἱερουργήσειν, συμβαλὼν τε νικᾷ χωρὶς πολὺ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως [l] Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ [m] λείας ἤλασε, καὶ τὰς οἰκείας δῃλείας ἀπήλλαξεν, [n] ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑποτεινάντας. ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει, κατ' ὄδον ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπαντᾷ γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δ' ὢν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ, ἀνοιμώξας ὑπὲρ τῷ μεγέθει τῶν [o] πάθους, κατημέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν ἀωρίας τῆς θυγατρὸς· [p] καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπέσχετο. τῆς δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς περιέπεσεν, ὑπὲρ νίκης τοῦ πατρὸς καὶ ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν τυθησομένη· παρεκάλεσε δὲ, δύο μῆνας αὐτῇ συγχώρησαι πρὸς τὸ μετὰ τῶν πολιτῶν ὀπισθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ [q] κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ [r] τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὡλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον οὔτε [s] τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γνησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν [t] δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ [v] Ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαντα τὴν ἐπ' [x] Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον [y] καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγε, ὡς οὔτε λάθοιεν αὐ-

s Περὶ τὴν μητέρα,] Καὶ τὴν μητέρα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

t Ὑπὸ τοῦ πατρὸς,] Περὶ τοῦ πατρὸς *Vat.*

v Καταφρονήσαντες] Ita *Samb.* καταφρ. αὐτῆ ἀσθ. *Big.* & *Epiphan.* καταφρ. τὴν δι' αὐτῆ ἀσθ. *Vat.* καταφρ. δι' αὐτὴν ἀσθ. *Baſ.* & *G.*

x Γαλαδίτιδι καλουμένῃ] Sic *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Γαλααδίτιδι. Vide *Cellarii Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 388.

y Ὁπόθεν ὢν] Ὁπόθεν ὢν φυγομένους *Samb.*

z Ἐστράτευε.] Ἐστράτευσε *Vat.*

a Τῶν πραγμάτων πρόνοιαν,] Τῶν πρ. ἐπιμέλειαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Μασφαθῇ καθίσας] Ita quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μασφάκῃ.

c Ἀμοραίας] Ἀμορραίας *Big.* & *Samb.* à manu prima. Ἀμορραίας ab altera. Ἀμαρραίας paſſim *Vat.*

d Ἀρχῆθεν.] Ἀρχῆς *Vat.*

e Ἀποκεινόμενος] Ἀποκεινάμενος *Big.* & *Samb.*

f Ἰδίας εἰπὼν γῆς,] Ἰδίας abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

g Ὑπὲρ τριακόσια] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* μετὰ τρ.

h Μάχεσθαι] Μαχήσεσθαι legerat *Vet. Interpr.* quod & ipſe mallem.

i Ζῶν] Forte σῶν COCC.

k Συντύχοι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* συντύχῃ *Busb.* & *Hen.* συντύχειν in *Editis*.

l Μανιάθης·] Μαλιάθης *Big.* & *Samb.* Ἀμανίθης *Epiphan.*

m Λείας ἤλασε,] Λείαν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

n Ἐν ἔτεσιν] Ἐτεσιν ὀκτωκαίδεκα *Samb.* ὀκτωκαιδέκα ἔτη ταύτην ὑπ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1.

o Πάθους] Πένθος *Big.* & forte *Epiphan.*

p Καθιερῶσαι] Ita è *Cod. Vat.* in *Editis* deeſt καθιερῶσαι, ut & in *Big.* & *Samb.* qui habent καθιέρωσε. in *Busb.* & *Hen.* ἵνα καθιερώσειν ὑποσχέσθαι.

q Κατὰ τὴν εὐχὴν.] Κατ' εὐχὴν *Big.* & *Samb.*

r Κατὰ τοῦτον] Μετὰ τοῦτο *Vat.*

s Τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ] Articulus abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δόξῃ τοῖς ἀκούσασι.] Δόξῃ *Samb.*

v Ἐφραίμου φυλῆς] Ita *Big.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἐφραίμου.

x Ἀμμανίτας] Sic cum *Vat. Hen.* & *Busb.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἀμμαίτας. præterea τὴν ἐπ' Ἀμ ἐλασίας in *Cod. Vat.*

y Καὶ λείαν ἔχοι,] Καὶ τὴν λείαν *Big. Samb.* & *Vat.*

αὐτὰς οἱ συγγνεῖς πολεμήμενοι, καλέμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὰ [z] παρεγένοντο, δέον καὶ πρὸ δείσεως ἐγνωκότας ἐπιχθῆναι· ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράξειν ἐπιχειρῶσι, τοῖς πολεμίοις ὰ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὰς [a] συγγνεῖς ὡρμηκότες· ἠπείλή τι σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκης παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἐπῆθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ πρεπῶς, ἢ μεταπεμπτὸς ἐκ τῆς [b] Γαλαδινῆς ἐληλύθη, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, πρὸ λαβὼν μέρος τινὶ προαπεταλμένῳ ὑπ Ιορδάνῃ τὰς διαβάσεις, κτείνει πρὶ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους γεγονότας.

ιϐ'. Αὐτὸς ὁ, ἄρξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ [c] αὐτῆ πατρίδι [d] Σεβεῇ· ἡ [e] Γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος ὃ [f] Ιεφθῆ, τὴν ἀρχὴν [g] Αψάνης ἀπὸ Βαλαμβάνε, Φυλῆς ὢν Ιούδα, [h] Βηθλεέμων ὁ πόλεως. τούτῳ ὁ παῖδες ἦσαν ἐξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ὁ θυγατέρες, ὃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τοὺς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς ὁ γυναῖκας ἡσμένος. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ [i] χρονῷ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· καὶ θαφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. [k] Αψάνους δ' ἄτως ἀποθανόντος, λάβε ὁ μετ' αὐτὸν θαβαλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ηλων, ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, Φυλῆς ὢν τῆς [l] Ζαβύλου, ἔπραξέ τι ἀξιόλογον ἄξιον.

ιε'. Αβδων ὁ [m] Ελλήλου παῖς, Φυλῆς μὲν τῆς [n] Εφραϊμίτου, πόλεως ὁ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς [o] μετ' Ηλωνα, μόνης ἂν τῆς παιδίας μνημονευθείη, [p] διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱεῖς δ' ἦσαν αὐτῷ πεσαράκοντα, [q] καὶ τούτων τὴν γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἤλαυνε τοῖς αὐτοῖς ἔσιν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγραμένοις· καὶ, πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, [r] θνήσκει γηραιὸς, καὶ θαφῆς ἐν [s] Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

guinei bello premerentur, neque auxilium rogatos advenisse, cum oporteret eos ante *omnes* preces re cognita certatim festinasse: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hostibus non ausi pugnam conferere, *postea* vero in cognatos impetum fecerint: & *postremo* minabatur, se ab iis pœnas Deo volente, ni sapere velint, expeturum esse. Cum vero nihil verbis proficeret, sed cum illis *contra se* venientibus congressus esset, accito è Galadena exercitu, & magnam illorum stragem *in prælio* edidit, & in fugam versos persequens, præmissis quibusdam qui vada Jordanis occuparent, quadraginta duo millia *illorum* occidit.

Jephthes moritur, sepelitur-que in urbe Galadena. Jud. c. 12.

12. Is autem, cum sex annos Israëlitis imperasset, moritur, atque sepultus est in patria sua Sebee. illa vero terræ Galadenæ urbs est.

Ab excessu Jephthe Hebræos rexit Apsanes. Jud. c. 12.

13. At, Jephthe mortuo, principatum accipit Apsanes, è tribu Judæ & Bethleemis oppido. Huic liberi erant sexaginta; triginta quidem mares, è reliquis vero totidem filiæ: quos omnes superstites reliquit; & has quidem viris collocaverat, illis vero puellas adsciverat. cumque nihil dictu & memoratu dignum in imperio septenni gessisset, senex *admodum* diem obiit; & in patria sua sepultus est.

Post hunc decennio haud memorabili Elon. Jud. c. 12.

14. Apsane autem ita defuncto, neque, qui post hunc principatum assumpsit, Elon, è tribu Zabuli, ipsumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit.

Ei denique successit Abdon.

15. Abdon vero, Helleli filius, è tribu quidem Ephraïmitide, ex urbe vero Pharathonitarum, cui post Elonem, summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: ut qui, in pace & *summa* rerum securitate vitam agens, nihil præclari gesserit. nam filios habuit XL. & ex his nepotes XXX. procreatos: & cum ipsis, qui LXX. erant & omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos superstites relinquens senecta ætate moritur, & in Pharathone magnifice sepultus est.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρίας· καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ δὲ τοῦτον [t] Παλαιστῖνοι πολυτήσαντο κρατῆσαι τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη πεσαράκοντα. πόσης δ' ἐλευθερῶνται τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

CAP. VIII.

De Sampsonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palæstinis inferebat.

POst hunc autem vita defunctum Palæstini prælio superant Israëlitas, & tributa ab eis exigebant per annos XL. Cæterum à *dura* hac necessitate in hunc modum liberati sunt.

Dein per annos XL. exactionibus Palæstinorum atteritur gens Hebræa. Jud. c. 13.

β'. [v] Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τὴν πατρίδα ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γύναιον [x] ἐν ἀμορφίᾳ θεάσασθαι, καὶ τῶν καθ' αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' ὑ γινομένων αὐτῷ, δυσφορῶν ὅτι

2. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus & patriæ sine controversia princeps, mulierculam *uxorem* habuit forma egregia suspiciendam, & inter æquales suas præcellentem. At cum ex ea liberos non suscepisset, ægreque ferens quod iis

Manochis uxori angelus apparet, filiumque ei promittit. Jud. 13.

z Παρεγένοντο,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπαρεγένοντο.

a Συγγενεῖς ἀρτιπρότες·] Eo modo *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* συγγενικας.

b Γαλεδινῆς] Ita *Samb.* & mox tam *Big.* quam *Samb.* Γαλααδινῆς *Basi* & *G.* Γαλεδίνης *Vat.* & *Big.* hic loci.

c Αὐτῇ πατρίδι] Ἐν τῇ *Big* & *Samb.*

d Σεβεῇ] Sic *Big.* & *Samb.* Σεβεὶ *Basi. G. Aliique.* Σεβεθῇ aut Σεβεθῶ juxta *Epiphan.*

e Γαλεδηνῆς] Eo modo *Big.* & *Samb.* Γαλαδινῆς in *cæteris.*

f Ιεφθῆ,] Ita & superius modo in initio §. 8. Ιάφθα in *Editis.*

g Αψάνης] In fonte Hebræo *Ebsan*, quod nunc legunt *Ibsan*, ut *Josephus* olim *Absan*, unde Αψάνης. Vide *Drusium* ad *Severum.* HUDS. Αβσανῆς *Basi.* Αβρωνῆς *Gen.* Αψάνης *Coll. Big.* & *Vossi. Coccejus* correxit Αψάνους, rectius nomen illud Editio exhibet Anglica. HAV.

h Βεθλεεμων] Βεθλεμῶν soli *Big.* & *Samb.* Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13 p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

i Χρονῷ] Χρόνῳ *Vat.* γεγονὼς *Samb.* & *Gall.* 1.

k Αψάνης] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τούτου δ' ἔτους ἀπ. *Vat.* Αφρανῆς *Basi.* & *G.*

l Ζαβύλου,] Sic in libris sex *MSS.* in *Editis* Ζαβουλῆς.

m Ελλήλου] Ita cum *S. Literis*, non Ηλωνος cum *Josephi* libris Gr. in *Vet. Interp.* habemus *Chilonis.*

n Εφραϊμίτου,] Sic in *MSS.* in *Editis* Εφραθαῖος.

o Μετ' Ηλωνα,] Ita rursus *MSS.* μὴ Ηλωνος *Basi* & *G.*

p Διὰ τὴν εἰρήνην] Μηδὲν ἔργον λέγει τ. & dein μηδ' αὐτὸς εἰργασμένος *Big. Samb* & *Gall.* 1. ut & *Vat.* nisi quod ἐργασάμενος habeat.

q Καὶ τούτων] Καὶ τούτων γενεὰς καταλιπόντων in sex *MSS.* & aliis ex eorum semine descendentes triginta, *Vet. Interpr.*

r Θνήσκει γηραιὸς,] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάσχει γὰρ γηραιός.

s Φαραθῶνι] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* in *cæteris* Φαραθών. aut Φαρὰ ὦ.

t Παλαιστῖνοι] Πελασγοὶ passim *Vat.* Πελασγικοὶ in reliquis *MSS.*

v Μανώχης] Typo *Hebraico* Μανὼχ, *Masoretarum* ritu *Manoah*, sive Μανοὶ cum LXXII.

x Ἐν ἀμορφίᾳ] Ἐπ' ἀμορφίᾳ *Big.* (*Coll. Vossi.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

iis careret, Deo ſupplicabat, ſæpiuſcule cum uxore in ſuburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) ut illis liberos qui ſuccederent legitimos daret. Quin & in uxorem præ amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi *erat* afflatus. Mulieri autem, cum ſola eſſet relicta, ſpectrum apparuit, Angelus Dei, quaſi juvenis ſpecie eminenti & pulchra, eique lætum nuncium afferens, ſe ex Dei providentia filium parituram eſſe, pulchrum & inſignem robore; à quo ad virilem ætatem adoleſcente affligerentur Palæſtini: præmonuitque ne capilli pueri recidantur; utque ab omni quidem alio potu, Deo ita præcipiente, abſtineat, aquam vero ſolam bibere *à teneris* aſſueſcat. Et is quidem, cum hæc dixiſſet, diſcedebat, ut qui voluntate Dei venerat.

Zelotypiam mariti reditu ſuo corrigit angelus, & evaneſcit. Jud. 13.

3. Illa vero marito reverſo nunciat quæ ab Angelo acceperat, ſimul etiam prædicans juvenis pulchritudinem & proceritatem: adeo ut ille hiſce laudibus ex zelotypia obſtupeſceret, & ſuſpicionem *de ea* haberet ex hujuſmodi affectione ortam. At ipſa, volens abſurdo mœrore virum levare, Deum ſupplex orabat, ut rurſum *ad ſe* angelum mittere dignaretur, quò *ille* à conjuge etiam ſuo conſpiceretur. atque iterum ex gratia Dei advenit angelus, cum in ſuburbano verſarentur; & mulieri apparuit, à marito relictæ. Illa vero, precata ut pauliſper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accerſit. Is autem, cum *angelum* vidiſſet, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogavitque ut ſibi etiam & illa declararet, quæ uxori indicaverat. Cum vero ille reſpondiſſet, ſufficere ut ipſi ſoli innoteſcerent; jubebat quiſnam eſſet dicere, ut nato filio gratias ei referre & aliquid muneris dare poſſent. Ille autem cum dixiſſet, ſe nihil horum egere, neque enim ob hanc cauſam læta hæc de filio nunciaſſe, hic vero obſecraret ut maneret & lautia acciperet, non annuit: at *tandem* victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur ut moram faceret donec munus aliquod hoſpitale ei afferretur, cum Manoches hœdum mactaſſet, mandaſſetque uxori ut eum coquendum curaret, paratis omnibus, juſſit *angelus* ut ſuper petram panes & carnes apponerentur abſque vaſculis. quo facto, virga quam geſtabat carnes tetigit: illæ vero, igne protinus emicante, una cum panibus ardebant; atque angelus, fumo ulus loco vehiculi, in conſpectu illorum in cœlum aſcendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimeſceret ne quid periculi immineret ex vilo numine, uxor bono eſſe animo jubet: nam è re fore illorum, quod Deum *oculis ſuis* aſpexerint.

Filium demum procreat parens, oraculi obſervantiſſima, Samſonis nomine dignum. Jud. c. 13.

4. Atque illa & gravida facta eſt, & quæcunque *ei* præcepta erant obſervabat; natumque infantem Samſonem nominant. fortem vero ſignificat nomen *iſtud*. Puer autem valde creſcebat: ac manifeſtum erat quod propheta evaderet, cum ex parſimonia ejus in victu, tum quod promiſſos aluerit capillos.

Samſon leoni occurrens feram manibus ſuffocat. Jud. c. 14.

5. At *forte* cum parentibus Thamnam, urbem Palæſtinorum, profectus, dum magna eſſet celebritas, virginis *cujuſdam* indigenæ amore corripitur: rogatque parentes, ut puellam ſibi conci-

τῇ ἀπαιδίᾳ, τ̃ Θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ πρόσφορον συνεχῶς φοιτῶν μ̃ τῆς γυναικὸς, δῆναι διδασκαλὸν αὐτοῖς γνήσιον· μέγα δέ ἐστι [y] τοῦτο πεδίον. ὧ ὁ κυρ [z] μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκράτως. μονωθείσῃ δ τῇ γυναικὶ φάντασμα ὄπιφάνεται, ἄγγελος θεοῦ, νεανίᾳ καλῷ [a] προσωπείῳ καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελίζόμενος αὐτῇ παιδὸς γονὰν κ̃ θεοῦ πρόνοιαν, καλόν τε καὶ ῥώμῃ ὄπιφανῆ, ὑφ' ᾧ πενήσειν Παλαιστίνους ἀνδρισμένῳ· παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἕως ἂν αὐτὸ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστρέφῃ, τοῦ θεοῦ τοῦτο προστάττοντος, πρὸς ὕδωρ δ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο, [b] κ̃ βάλησιν ἐλθὼν ἐ θεοῦ.

γ'. Η δ πάνδρι προσαγγελλομένῳ τὰ [c] παρὰ ἐ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, ἐκπλαγεῖσα τοῦ [d] τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ὡς ἐκεῖνον ἐκ τ̃ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κ̃ ζηλοτυπίαν προελθεῖν, καὶ ὑποψίαν τινὰ ἐκ τοιούτου πάθους κινουμένην. ἡ δ, βουλομένη τινὰ ἄλογον πάνδρὸς λύπην σαλεῦσαι, τ̃ Θεὸν ἱκετεύει [e] πάλιν πέμψαι τ̃ ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς [f] ὀρθείη. καὶ προσγίνεται πάλιν κ̃ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος, [g] ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ· καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ. ἡ δ' ὑπομεῖναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τ̃ ἄνδρα, [h] συγχωρήσαντος μέτεισι τ̃ [i] Μανώχου. ὁ δ, ἰδὼν αὐτὸν, ἀδ' ὅτως [k] ἐπαύετο τῆς ὑποψίας· ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶσαι, [l] ὅσα κ̃ τῇ γυναικὶ μεμύσται. ἀρκέσθη δ Φθάσαντος [m] ταύτην μόνην εἰδέναι· τίς εἴη λέγων ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γενόμενος χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν προσάψωσιν. τοῦ δ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ἀλλὰ κ̃ χρείαν ταῦτα διαγγέλλεσθαι περὶ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς, τοῦ δ μεῖναι προσκαλουμένου καὶ ξενίων μετασχεῖν, σὺν ἐπενόησε· πεισθεὶς δ' ὅμως λιπαροῦντος ὑπομεῖναι ὡς ἂν ξένιον [n] αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἐμφρον τοῦ Μανώχου, καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν διηρεπῆ, [o] προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τοὺς τε ἄρτους κ̃ τὰ κρέα χωρὶς τ̃ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τ̃ κρεῶν· τὰ δ, λάμψαντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, κ̃ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχῃ δὲ, φοβουμένου μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ [p] γένοιτο, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰ συμφέρουσι τῷ αὐτῶν τ̃ Θεὸν αὐτοῖς [q] ὀφθῆναι.

δ'. Καὶ κύει τε ἐκείνη, κ̃ φυλακὴ εἶχε τ̃ ἐντολῶν· κ̃ γιόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. [r] ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. ἤυξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως, κ̃ δῆλος ἦν προφητεύσων ἐκ τῆς τ̃ εἰς τὸν βίον σωφροσύνης κ̃ τῆς τ̃ τριχῶν ἀνέσεως.

ε'. Ἀφικόμενος δὲ μ̃ τ̃ γονέων εἰς [s] Θαμνὰ πάλιν τ̃ Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τ̃ ἐπιχωρίων. [t] κ̃ προσκαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγειν πρὸς γά-

γ Τοῦτο πεδίον.] Τοῦτο τὸ πεδίον *Big. Samb* & *Vat.*

z Μανωάνης] Μανιάχης *Samb.* & *Gall.* 1. Μανώχης *Big.* & *Coll. Voſſ.*

a Παραπλήσιον] Παραπλήσιον μεγάλῳ διαγγελιζόμενον αὐτῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

b Κατὰ βούλησιν] Illa, κ̃ βούλησιν ἐλθὼν ἐ Θεοῦ, non agnoſcit *Epiphan.*

c Παρὰ ἐ ἀγγέλου] Περὶ τοῦ ἀγ. *Big.*

d Τε νεανίσκου] Illud τε abeſt *Big.* & *Samb.*

e Πάλιν πέμψαι] Πάλιν deeſt *Vat.*

f Ὀρθείη.] Ita *Big. Samb.* & *Busb.* ὀρθοῖη in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ·] Aut ὄντων αὐτῶν legendum, aut αὐτῶν ſubintelligendum.

h Συγχωρήσαντος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ. Cocc.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* συγχωρήσας in *Editis.*

i Μανώχου.] Ita ex *Vat.* reſcripſi, quamvis in cæteris *Exemplaribus* fuerit Μάνωχον.

k Επαύετο] Επαύσατο *Big.* & *Samb.*

l Οσα κ̃ τῇ γυναικὶ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὅσα τῇ γ.

m Ταύτην μόνην] Ταύτην μόνον *Busb.*

n Αὐτῷ τι κομίσῃ,] Αὐτῷ τι *Big.* & *Samb.*

o Προσέταξεν] Εταξεν *Busb.* ἐπέταξεν *Hen.*

p Γένοιτο,] Γενήσοιτο *Big.* & *Samb.*

q Ορασθῆναι] Sic *Big.* & *Samb.* in *aliis* ὀρασθῆναι.

r Ισχυρὸν] Vide *Iſ. Voſſii* Caſtigationum Auctarium ad *Hornium*, p. 362.

s Θαμνὰ] Sic volui cum *Editis*, *Aliiſque*, quod paulo infra habeamus Θαμνιτῶν. verum Θαμναθὰ *Big.* (& *Coll. Big.* Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & LXX.

t Καὶ προσκαλεῖται] Παρακαλεῖταί τε *Big. Samb.* & *Vat.*

γ Ομό-

γάμον ὑπῲ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ [v] ὁμόφυλον εἶναι· τοῦ Θεοῦ κῴ τὸ [x] Ἑβραίων συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, σκηπτὰ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, [y] συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἀγχῇ τῇ χερσὶ, κ' [z] εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quæ in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis favos auferens, eos, una cum reliquis quæ portabat muneribus, dono dat puellæ. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta juvenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius *virium fiducia* perpetrare velit; cum compotatio increbresceret & ludere inciperent, ut ejusmodi solennitatibus fieri solet, Samson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem *convivii* dies explicatam dederitis, lintea & vestes in sapientiæ *vestræ* præmium singuli à me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque *eum* dicere juberent, infit; qui cuncta vorat cibum ex se jucundum procreavit, licet ipse valde injucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint investigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, ut à viro *suo ænigmatis* sententiam edisceret, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc præstiterit) illa orante ut rem sibi patefaceret, Samson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius instaret, & ad lachrymas veniret, eique objiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui istud sibi aperire noluit, declarat ei ut leonem jugulaverat, & quod, apibus in pectore ejus inventis, tres mellis favos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli suspicans, rem totam ei exponit: illa vero sermonem *ejus ænigmatis arcanum* efflagitantibus prodit. Itaque die septima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante solis occasum convenientes, *sic illi* dicunt; neque leone quidquam occurrentibus injucundius, neque melle gustantibus jucundius. Atque Samson subjiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quæ ad vos detulit sermonem nostrum. Et is quidem illis dat quæ promiserat, præda facta ex Ascalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam & isti Palæstini sunt) ab hisce autem nuptiis *ille* refugit; atque puella, quæ eum ob iram despectui habuit, ipsius familiari nupsit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

Interepulas nuptiales apud xxx. viros ænigma proponit. Jud. c. 14.

Nova nupta, minis acribus & vivicomburio territa, rem totam, persuaso lachrymis marito, populariibus suis aperit. Jud. c. 14.

Ascalonitis xxx. vita & veste spoliatis, mercedem promissam præstat Samson. mox Thamnitida deserit, quæ paranympho ejus nubit. Jud. c. 14.

ς'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ὑπαντιάζει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου [a] γενομένων. καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ Θαμνιτῶν πρὸς τὴν ὑπόκρισιν τὴν τῶν γάμων· [b] εἰσία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας· διὰ δὲ τὸ ἰσχυρὸν τῶν νεανίσκων τριάκοντα [c] δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσαι, τοῦ [d] πότου [e] προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ὕσης, οἷα φιλεῖ [f] πρὸς τοιούτοις καιροῖς, ὁ [g] Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προβάλλομαι ὑμῖν [h] λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ πιόντες τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς σοφίσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον [i] φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε σοφῶν [k] δόξαν καὶ κέρδος [l] εὐρεῖν καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησίν· ὅτι τὸ πάμβορον γεγυνηκὸς βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. τῶν δὲ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἃ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, προσκαλουμένων δὲ τὴν κόρην μαθεῖσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτῇ [m] ἐμπρήσειν τοῦτο μὴ προσκαῦσαν· ὁ Σαμψὼν, δεομένης τοῦ κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δὲ αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τοῦ πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὸ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, [n] καὶ ὅτι μελίττας εὗρων ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ, τρία βαστάσας μέλιτος κηρία [o] κομίσειεν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἡδέως ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· [p] ἡ δὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. [q] κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον [r] αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασίν· ὅτι λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς [s] συντυγχάνουσιν, ὅτι ἥδιον μέλιτος χεομένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν [t] οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἧπερ ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας· [v] Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ οὗτοι· τὴν δὲ γάμον ἐκεῖνον [x] ἀφίσταται, καὶ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσασα τὴν ὀργὴν αὐτὴν, συνοῦσα [y] τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

7. Samson vero, vehementer hac contumelia irritatus, ri-

ζ. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυ-

---

v Ὁμόφυλον] Ὁμόφυλοι sunt Israelitæ omnes; licet non ex eadem tribu, uti ἀλλόφυλοι contra Gentes. REL.

x Ἑβραίων] In *iisdem MSS.* Ἑβραίοις.

y Συντυγχάνει] Ἐντυγχάνει *Busb.* & *Hen.*

z Εἰς τὸ χωρίον] Rursumque in *iisdem*, εἰς τι χωρίον ὑλῶδες. HUDS. Forte τῷ χωρίῳ COCC.

a Νενοσσώκοτων.] Νενοσσώκοτι *Busb.*

b Εἰσία γὰρ] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἑσία.

c Δόντων αὐτῷ] Διδόντων *Vat.*

d Πότου] Ita *Samb.* correcte. in *Editis*, *Aliisque* perperam ποτοῦ.

e Προβαίνοντος] Προβάντος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

f Παρὰ τοῖς τοιούτοις] Παρὰ τοὺς τοιούτους καιροὺς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

g Σαμψὼν εἶπεν·] Ita hic loci in omnibus libris. infra tamen sæpiuscule Σαμψώνης in *iisdem*. Verum cum in obliquis plerumque habeant Σαμψῶνος &c. non Σαμψώνης sed Σαμψὼν edendum esse curavi.

h Λόγον εἰ λύσετε] Mos vetus (ut ait *Grotius*) virorum excellentium de ingenio inter se certandi proposito ænigmate: ut constat ex libro priore contra *Appionem*, & 1 Reg. 10. 1. Hujusce rei etiam exempla apud *Herodotum* exstant, & apud Scriptorem *Convivii septem sapientum* inter opera *Plutarchi*.

i Φέρεσθε παρ' ἐμοῦ.] Φέρεσθε *Big.* & *Samb.*

k Δόξαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* δόξαν in *Editis*, *Aliisque*.

l Εὑρεῖν] Εὑρεῖν *Samb.* à manu secunda.

m Ἐμπρῆσαι τοῦτο] Ἐμπρῆσαι *Big.* & *Samb.*

n Καὶ ὅτι μελίττας] Illa, κ' ὅτι κ. τ. λ. ὡς τ. σ. αὐτῷ, inserui ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* cum antea typorum defectu excusum esset, λέοντος, τρία βαστάσας.

o Κομίσειεν αὐτῇ.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* κομίσει.

p Ἡ δ' ἐκφέρει] In *Samb. Busb.* & *Hen.* ἤδη.

q Κατὰ οὖν] Κατὰ γὰρ τὴν ἑβδ. *Vat.* κ' ὃ τὴν *Hen.* & *Busb.*

r Αὐτῷ διασαφεῖν,] Αὐτῷ deest *Vat.*

s Συντυγχάνουσιν,] Ἐντυγχάνουσι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

t Οὐδὲ γυναικὸς] Οὔτε *Vat.* & *Busb.*

v Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ κ' οὗτοι] Illa, Παλ. δ'. ἐ. κ. οὗτοι, ex *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Vet Interpr.*

x Παρίσταται,] Est qui malit, ἀφίσταται ἡ παῖς, κ' ἐκφαυλίσασα.

y Τῷ αὐτοῦ φίλῳ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis.* deest τῷ.

Samſon miro ſtratagemate Palæſtinorum ſegetes incendit: illi perfidam feminam cum familia ſua igni combuſſerunt. Jud. c. 14.

ritatus, ſecum ſtatuit omnes cum ea Palæſtinos vindicta perſequi. Cum autem æſtas eſſet, & ad meſſem maturæ jam eſſent fruges, captis trecentis vulpibus, & caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palæſtinorum *eas* immittit: atque ita illis periit fructuum *ſuorum* proventus. At Palæſtini, cum comperiſſent Samſonem facinoris auctorem eſſe, noſſentque quid eſſet quod eum ad hoc impulerit, *viris quibuſdam* principibus Thamnam miſſis, mulierem, quæ illi uxor fuerat, ipſiuſque cognatos vivos igni combuſſerunt, ut qui *illis* malorum *horum* cauſæ exſtiterant.

Samſon ſecurus Ætam receſſit: inde vinctus ad Palæſtinos adducitur: quorum mille aſini maxilla unus cecidit, pluresque fugavit. Jud. c. 15.

8. Cæterum Samſon, cum multos in campo Palæſtinorum occidiſſet, Ætam habitatum ibat. eſt enim petra *natura* munita in tribu Judæ. Palæſtini autem contra *totam* tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent *tribules*, quod immerito à ſe pœnas exigerent propter Samſonis delicta, præſertim cum tributa omnia ſolverint; reſponſum eſt, ſi inſontes haberi velint, *oportet ut* Samſonem ſibi in manus traderent. Illi, à reprehenſione abeſſe volentes, *cum* tribus millibus armatorum ad rupem acceſsêre: conqueſtique de facinoribus quæ in Palæſtinos auſus fuerat, viros *ſcilicet* qui toti Hebræorum genti potuerunt cladem inferre; dicentesque in hoc ſe veniſſe ut comprehenſum eis *in ſupplicium* dederent, rogabant ut lubenti animo hoc ſuſtineret. Is vero, jurejurando ab illis accepto, ſe *injuriæ* nihil amplius ei facturos eſſe, quam ut hoſtibus addiceretur, è petra deſcendens ſeſe in tribulium poteſtatem permiſit: atque illi revinctum duobus funibus Palæſtinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appuliſſent, qui hodie Maxilla nuncupatur à præclaro Samſonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palæſtinis non procul *ab eo* caſtra metantibus, ſed in occurſum ejus venientibus cum gaudio & vociferatione, ac ſi *ea* quæ expetiverant *jam* feliciter confecta eſſent, *ad conſpectum illorum* Samſon, vinculis diruptis & arrepta aſini maxilla, quæ ad pedes forte jacebat, in hoſtes irruit; & maxilla illos feriens ad mille *virorum* occidit, cæteros vero metu turbatos in fugam vertit.

Samſoni, ad ſobriam mentem ſiti reducto, fontem de rupe elicuit Deus, ubi aſini maxillam forte abiecerat heros delaſſatus. Jud. c. 15.

9. Samſon autem, hanc ob rem plus juſto elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidiſſe dicebat, ſed ſuis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hoſtium à ſe proſtratos eſſe, alios vero illius metu in fugam conjectos. Cum autem vehementi affligeretur ſiti, ſecum cogitans ut exiguæ admodum eſſent vires humanæ, Deo omnia adſcribenda eſſe teſtatus eſt, eumque ſupplex orabat, ne propter ea quæ dixiſſet ira commotus ipſum hoſtibus *in ſupplicium* traderet, ſed ei in diſcrimen adducto auxilium præſtaret, & à malo *impendente* eximeret. Deus itaque precibus *ejus* flexus fontem à petra quadam dulcem emittit ac copioſum. unde Samſon locum iſtum Maxillam nominavit: & ad hunc uſque diem ita appellatur.

ϑεὶς, [z] ἅπανλας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιςίνας μετέρχεσθαι. ϑέρους δ' ὄντος, καὶ πεδὸς ἀμητὸν ἤδη τ καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τ ἀρῶν [a] αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, [b] ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τ Παλαιςίνων· καὶ φθείρεται μὲν ὅλως αὐτοῖς ὁ καρπὸς. Παλαιςῖνοι δ' γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τὰς ἀρχοντίδας εἰς [c] Θαμνὰ, τὴν γυμνεύσαν αὐτῷ γυναῖκα καὶ τὰς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίας τ κακῶν γεγονότας.

ή. Σαμψὼν δ', πολλὰς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιςίνων ἀποκτείνας, [d] Αἰτὰν κατῴκηϲε. πέτρα δ' ἐςὶν ὀχυρὰ τ Ἰούδα φυλῆς. Παλαιςῖνοι δ' [e] ἐςρατῶσιν ἐπὶ τὴν φυλήν. τ δ' ὑπὸ δικαίως λεγόντων πιμωρίαν αὐτὰς εἰσπράτ̣τεσθαι πρὸς τ Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτὰς τελοῦντας· εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δ', [f] ἀνέγκλητοι βούλομενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τετρακιςίοις ὁπλίταις· ὑπὸ καταμεμψάμενοι τ εἰς Παλαιςίνας αὐτῷ πεπολιτευμένων, ἄνδρας ἅπαντι τῷ γένει τ Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον [g] δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντι τᾶθ' ὑπομένειν. ὁ δ' λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν βιαιότερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχεῖρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τ πέτρας [h] αὐτὸν ἐν τῇ τ Φυλετῶν πίθησιν ἐξουσίᾳ· κἀκεῖνοι, δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιςίνοις. καὶ γενομένων κατὰ τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, πάλαι δ' οὐκ ἀνώνυμον, ὁρμὴ [i] ἄπωθεν ἐςρατοπεδευκότων τῶν Παλαιςίνων, ἀλλ' ὑποπτώντων μετὰ χαρᾶς καὶ [k] βοῆς ὡς δὴ καλωρθωμένοις εἰς βουλὴν, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα τυγὸν πλησίον ὤσαν, καὶ πάντων αὐτοὺς [l] τῇ σιαγόνι κλείνει [m] εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται παραχθέντας.

ϑ'. Σαμψὼν δ', [n] μείζω ἢ κατὰ δὴ τότε φρονῶν, καὶ παρὰ Θεὸν [o] σωτηρίαν ἔλεγε τὴν συμβεβῆσθαι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπήρατο τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τ παρ' αὐτοῦ δέους αὐχῶν. διψῶν δ' αὐτὸν ἰσχυρὰ καταλαμβάνει, καταλογιζόμενος ὡς οὐδέν ἐςιν [p] ἀνθρώπῳ ἀρετὴ, [q] τῷ Θεῷ πάντα τεθνεμαρτύρει· καὶ καθικετεύει, μηδὲν τῶν εἰρημένων [r] πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν [s] ἐγχειρῆσαι, τυχεῖν δ' βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι τ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς [t] ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ Θεὸς, πηγὴν [v] κατὰ τινος πέτρας ἀνῆκεν ἡδείαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον Σιαγόνα, [x] καὶ μέχρι τ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ί. Με-

z Απαντως] Απαντας non agnoſcit *Vat.*

a Αὐτῶν ἐξάψας] Illud *αὐτῶν* inſerui ex *Vet. Interpr. Glyca*, *Zonara* & *Hamart.*

b Εξαφίησιν] Εναφίησιν *Hen. Busb.* & *Zonar.* ἀφίησιν *Glyc.* & *Hamart.*

c Θαμνὰ,] Θαμναθὰ hîc loci ſoli *Big.* (Θαμνατὰ *Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

d Αἰτὰν κατῴκηϲε] Ita in *Joſephi* libris omnibus (præter *Samb.* qui habet Αἰτὰν) & in LXX. 1 *Paral.* c 4. v. 32. & 2 *Paral.* c 11. v. 6 Verum *Jud.* c. 15 in *iiſdem* bis occurrit Ητὰμ; & apud *Joſephum* Antiqq. l. 8. Ἠταμὲ exſtat.

e Εςρατῶσιν] Εςρατεύσαν *Vat.*

f Ανεγκλητοι] Ανεπίκλητοι *Samb.* eodem ſenſu. *Zonaras* alia voce ἀναίδειοι.

g Δῶσιν αὐτοῖς] Ita *Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. δώσειν *Big. Vat.* & *Baſ.*

h Αὐτὸν ἐν τῇ] Eo modo cum *Hen.* reſcribere placuit. *αὐτὸν ἐν Baſ.* & G. ἑαυτὸν ἐν *Vat.* ἑαυτὸν ἐπὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* *αὐτόν τε Busb.*

i Απωθεν] Ita *Samb.* ritu *Attico.* in *ceteris* ἄποθεν.

k Βοῆς ὡς] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* βοήσεως ἐπὶ κ.

l Τῇ σιαγόνι κτείνας] Sequuti ſumus *Vat. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* Illa τῇ σιαγόνι deſunt in *Baſ.* & G. ut & *αὐτὸς τῇ σιαγόνι* in *Big.* & *Samb.*

m Εἰς χιλίους,] Ως χιλίους *Epiphan.* χιλίους ἀπέκτεινεν ἐν αὐτῇ· *Zonar.* quem videſis, ut & *Glycam*, *Cedrenum*, & *Syncellum.*

n Μείζω] Μειζον *Samb. Big.* & *Vat.*

o Σωτηρίαν ἔλεγε] Ita *Big* & *Samb.* σωτηρείαν in *Editis*, *Aliiſque.* Hic loci in Samſonem injurium eſſe *Joſephum* queritur *Bochartus* in *Hieroz.* parte 1. l. 2. c. 15.

p Ανθρώπῳ ἀ ετὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀνθρώπῳ aut ἀνθρώπων.

q Τῷ Θεῷ πάντα] Τὸν Θεὸν *Hen.*

r Πρὸς ὀργὴν λαβόντα,] Εἰς ὀργὴν *Vat.*

s Εγχειρῆσαι,] Εγχειρίσαι *Big.*

t Ικετείας] *Al.* ἱκεσίας.

v Κατὰ τινος πέτρας] Κατὰ τινας πέτρας malit *Schotanus*, invitis libris. *Fontem circa petram quandam de aſini maxilla ſuavem* &c. in *Vet. Interpr.* ac ſi in membranis ſuis olim vidiſſet, κατὰ τινος πέτρας ἐκ τ ὄνου σιαγόνος.

x Καὶ μέχρι] Equidem & fons ille etiamnum durat. Vide Itinerarium *Antonini*, p. 24.

ι. Μετὰ [y] ταῦτα τὸν μάχλον Σαμψῶν, καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν πανδοκείῳ διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν Γαζαίων [z] οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτοῦ παρουσίαν αὐτοῦ, τὰς πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δέ, ἃ μὲν λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, σὺν μεγάλῃ ὁρμῇ καὶ βίᾳ τὰς νύκτα ἀναστὰς [b] ἐνέφρηξε τὰς πύλας, αὐτάς τε φλιὰς καὶ μοχλοὺς, ὅσα τε ἄλλα πρὸς αὐτὰς ἦν ξύλωσις, αἴρας [c] καλώμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ [d] Χεβρῶν ὄρος φέρων κατέθηκε.

ια. Παρέβαινε δὲ ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν διαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν· καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακῶν γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐπαγελζομένης πρὸς τοῖς Παλαιστίνοις ἐραθεὶς, [e] Δαλίλης τοὔνομα, συνῆν αὐτῇ· καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, [f] ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν πρὸς τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δέ, [g] πρός τινα καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, [h] ἐπεχείρει μαθεῖν τίνι τρόπῳ [i] τοσοῦτον περίεστι κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ Σαμψών· ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντιπάπτα τὴν [k] Δαλίλαν, φάμενος· εἰ κλήμασιν ἐπὶ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ [l] πρειπλεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων εἴη. ἡ δέ, τότε μὲν ἡσύχασεν· [m] ἀποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι [n] τῶν Παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα [o] κατέδει τοῖς κλήμασιν [p] καὶ τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δέ, ῥήξας τὰ κλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ, σωρεχῶς ὁμιλοῦσα αὐτῷ [q] περὶ Σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ [q] κατ' ἀπιστίαν διαίτης τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ [r] λέγοι ταῦθ' ἅπερ δέοιτο· ὡς οὐ σημαινούσης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, καὶ φήσαντος, [s] ἐπὶ καλοῖς δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπὶ καὶ τοῦτο ποιήσαντος οὐδὲν ἧττον ἔρρωτο, τρίτον ἐνυφανοῦσα τὰς κόμας αὐτοῦ [t] ἐμαίνετο. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθοῦς ἠνύσθη, δεομένης πλείστων ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν· χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ [v] Δαλίλῃ, ἐμοὶ, φησὶν, ὁ Θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου προνοίαν γενηθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ Θεοῦ. [x] τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν τούτης αὔξησιν καὶ φυλάττειν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ φρήσασα τὸν κόμης αὐτὸν, [y] παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, σὺν

10. Poſt hanc autem pugnam Samſon, Palæſtinos deſpiciens, Gazam profectus eſt, & in loco meritorio diverſabatur. Quod ubi Gazæorum principes intellexerunt, illuc ipſum veniſſe, loca ante portas inſidiis occupant, ne clam ſe ſubduceret. At Samſon (non enim ignorabat quæ parabantur) cum impetu irruit in portas, ipſaſque, una cum poſtibus & repagulis & reliquo apparatu ligneo, humeris ſublatas in jugum montis, qui Chebroni imminet, vectas depoſuit. *Portas evellit Samſon, atque in ſummi montis deportat. Jud. c. 16.*

11. Deſciſcebat autem *poſtea* à patriis moribus, * propriumque vitæ inſtitutum in pejus mutavit conſuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamaſſet, nomine Dalilam, cum ea conſuescebat: quique Palæſtinorum rei publicæ præerant, ipſam adeuntes, pollicitationibus *magnis ei* perſuadent, ut à Samſone diſceret quæ cauſa fuerit tanti roboris, ob quod invictus eſſet ab hoſtibus. Illa vero, inter pocula & ejuſmodi conſuetudinem res ejus geſtas admirata, arte cognoſcere conabatur qua ratione uſque adeo virtute excellebat. Samſon autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilæ fraude eludebat, dicendo, ſi vinearum palmitibus, qui & adhuc contorqueri poſſunt, revinctus fuerit, *cæteris* omnibus fore ſe viribus debiliorem. At illa, tunc quidem iſtis contenta erat: re vero cum principibus Palæſtinorum ab ea communicata, intus milites quoſdam in inſidiis collocavit, illumque ſomno vinoque obrutum palmitibus, quam arctiſſime potuit, conſtringebat, deinde experrecto indicat quoſdam illi *hoſtium* imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, ſeſe, ac ſi aliqui eum aggreſſuri eſſent, ad ſui defenſionem parabat. Cæterum mulier, Samſone cum ea crebram conſuetudinem habente, ægre ſe ferre ajebat, quod, ſuæ in ipſum benevolentiæ diffiſus, noluerit ei dicere quod ſcire quam maxime deſiderat; ac ſi ipſa tacere neſciverit, quæ novit ei non expedire ut aliis innoteſcerent. Samſone autem rurſus feminam fallente, *viciſſimque* dicente, ſibi ſeptem funibus alligato vires eſſe defecturas: cum hoc etiam experta nihil profeciſſet, tertio is illi indicabat, ut comas ejus *licio* intexeret. Cum autem hujuſce rei experimento facto, ne tum quidem verum invenerit, preces ea adhibente tandem Samſon (nam neceſſe erat ut in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, & ejus providentia natus hanc comam alo, Deo ne detondeatur præcipiente. vires enim mihi ita aucturas eſſe & permanſuras, ac illa augeretur & conſervaretur. Cum hæc intellexiſſet, comamque *Samſon, ritus patrios transgreſſus, proſtibulo conſueſcit; cui nomen Dalila. Jud. c. 16.* *Illa Samſonem blanditiis aggreditur, ut ab eo diſceret, in quo robur ejus ſitum erat. Jud. c. 16.*

y Δὲ ταύτῃ τῇ μάχλῳ] Ita *Samb.* in *reliquis* δή.

z Γαζαίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb. Syncellus* & *Zonaras.* male in *Editis*, *Aliiſque* Γαζίων.

a Περὶ τῶν πυλῶν] Sic *MSS* & *Vet. Interpr.* πρὸς τῶν πυλῶν *Baſ.* & *G.* phraſi vetuſtiori & eleganti, quæ idem valet ac ἐπὶ πύλης *Interpretum* LXXII.

b Ἐνεφάσσῃ τὰς πύλας,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.* ἐν ῥάσσῃ) *Samb. Vat.* & *Suida* in voce ἐνεφάσσῃ, quam ὁρμητικῶς ἐξοχμᾷ interpretatur. ἀνασὰς, τὰς πύλας αὐτάς τε Φλ. *Baſ.* ἀνασὰς τὰς πύλας σὺν αὐτάῖς τε Φλ. *Gen.* vocula σὺν ſine auctoritate inſerta, quæ apud optimos Auctores ſæpe omiſſa ſubauditur. Cum in nonnullis *Epiphanii* libris ſit, *ſurgens*, *eruit*, (in aliis *irruit*, *eripit*, *arripit*) *portas*, *ipſaſque clauſuras ſimul & vectes* &c. forſan legendum, ἀνασὰς, ἐνεφάσσῃ τὰς πύλας, αὐτάς τε Φλ.

c Καλώμαδον,] Vide Suidam in voce hac.

d Χεβρῶν] *Al.* Ἐβρῶν & Ἔβρων.

* *Propriumque vitæ inſtitutum in pejus mutavit*] In *Epiphanio* lego *propriam dictam relinquebat*, i. e. *profeſſionem continentiæ*, cui adſtricti erant *Nazarei*

e Δαλίλης τοὔνομα,] Ita cum *Vet. Interpr.* Δαλάλης ſolummodo *Baſ.* & *G.* Δαλιδᾶ *Vat.* Δαλίδης *Hen.* & *Busb.* Δαληᾶς τοὔνομα *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. propter *Bibliorum Græcorum* Δαλιδά. unde & *Zonaras*, ἐρασθεὶς δ' ἑταίρας Παλαιστῖνης Δαλιδᾶς καλουμένης.

f Ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* παρελθόντες *Baſ.* & *G.*

g Πρός τινα] Sic cum *Samb.* παρὰ ποτὸν καὶ τὴν τ. in *Editis*, *Aliiſque.* παρὰ πότον καὶ τὴν αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

h Ἐπεχείρει] In quinque *MSS.* ἐπεχείτο. confer Suidam in hac voce.

i Τοσοῦτον] Ita *Baſ. G. Vat.* & *Epiph.* τοσούτων πρὸ *Big.* & *Samb.* τοσούτων κρατεῖ *Hen.* & *Busb.*

k Δαλίλαν,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Δαληδᾶν.

l Πρειπλεῖσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* in cæteris περιπλέκεσθαι.

m Ἀποσημήνασα] Vide Suidam in hoc verbo.

n Τῶν Παλαιστίνων,] Illud τῶν ex *MSS.*

o Κατέδει] Κατέδησε *Big.* & *Samb* κατεδεῖ *Vat.*

p Καὶ τὸ ἰσχυρότατον,] Eo fere modo ac apud *Ælianum* (in *Var. Hiſt.* l. 1. c. 3.) καὶ τὸ κρατιστεύειν.

q Κατ' ἀπιστίαν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* καὶ πίστιν *Baſ. G.* & forte *S. Ambroſius.*

r Λέγοι ταῦτ'] Λέγοι *Samb.*

s Ἐπὶ καλοῖς] Ἐν καλωδίοις καινοῖς &c. *S. Bibl.* ἐν ἑπτὰ καλωδίοις ἀθίκτοις *Glycas.*

t Ἐμαίνετο.] Ita cum ſex *MSS.* ἐμήνυεν in *Editis.*

v Δαλίλῃ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Δαληδῇ.

x Τὴν γὰρ ἰσχὺν] Κατὰ γὰρ τὴν τούτης αὔξησιν καὶ φυλάττειν τὴν ἰσχὺν εἶναί μοι.

y Παραδίδωσι] Παραδίδοῖ *Big.* & *Samb.* δίδωσι *Hen.* & *Busb.*

Samſon, effoſſis oculis, in carcerem conjicitur. Jud. c. 16.

que ei *neſcienti* abraſiſſet, *protinus* eum hoſtibus prodidit, cum jam non valeret illorum incurſum propulſare: illi vero, oculis ei effoſſis, *quibuſdam* ut vinctum ducerent *ipſum* tradiderunt.

Cum ei vires pariter ac capilli ſuccreviſſent, accitus ut ludibrio haberetur domum diſjicit, ſeque una cum Paleſtinis in eadem ruina involvit. Jud. c. 16.

12. Procedente autem tempore cæſaries illi renaſcebatur. Cumque diem feſtum Palæſtini publicum agerent, virique principes & notæ melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cujus tectum duæ ſuſtinebant columnæ) Samſon ab illis accitus in convivium adducitur, ut ei inter compotandum illuderent. Ille vero * malorum extremum eſſe exiſtimans, quod ludibrio habitus *injuriam* ulciſci non potuerit, puero à quo manu ducebatur perſuadet, dicens quod præ laſſitudine paululum requieſcere deſideraret, ut eum columnis admoveret. Ut vero eò veneret, in illas magna vi ſe impulit, & domum ſubverſis columnis dejicit, una cum tribus hominum millibus, qui omnes *ruina* oppreſſi erant, interque cæteros etiam ipſe Samſon. Et ille quidem hujuſmodi exitum habuit, cum annos viginti Iſraëlitis imperaſſet. Convenit autem, ut virum admiremur virtutis ergo & fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, & quod ad extremum uſque ſpiritum hoſtibus ſuccenſuerit. Ac quod à muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adſcribendum, quod facile cedit peccatis; ipſi vero teſtimonium *hoc* tribuendum, quod cætera egregius fuerit & virtute excellens. Ejus autem cognati ſublatum ſepelierunt cum majoribus ſuis in Saraſa *urbe* patria.

ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν [z] ἀμωύαθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δ', ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

ιϛ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, [a] ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ὄσης τοῖς Παλαισταίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωρίμων ἐν ταὐτῷ διωκημένων· εἰκὸς δ' ἦν δύο κιόνων στεγόντων αὐτό τὸ ὄροφον· ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν [b] αὐτὸν ὡς ἐπὶ τοῦ πότου. ὁ δὲ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενον ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα [c] πείθει, [d] προσαναπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν [e] ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνστὰς αὐτοῖς ὑπερκατέβαλε τὸν οἶκον, [f] ἀναλεπτύνων τῶν κιόνων, χιλίοις ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὴ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν [g] τοιοῦτο κατέσχε τέλος, [h] ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ δὴ καὶ τοῦ πλούτου μεγαλόφρονα τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι δὴ πλούτων ποὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἡδονῇ ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τοῦ εἰς τἆλλα πάντα τῆς ἀρετῆς προύχοντα. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀραμένοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν [i] Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

CAP. IX.

Quo modo, cum Eli præeſſet Iſraëlitis, Rutham in uxorem accepit Boazus, ex quo Obed Davidis avus.

Ex annonæ anguſtia in agrum Moabiticum cum Naami uxore & filiis profectus eſt Elimelechus.

XI. POſt Samſonis autem obitum Iſraëlitis præfuit Eli pontifex. Ejus tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (eſt enim urbs illa tribus Judæ) cum calamitatem tolerare non *amplius* potuerit, aſſumpta uxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione & Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque res ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas filiis ſuis matrimonio junxit: Chellioni quidem Orphan, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique ejus brevi poſt tempore moriuntur: atque Naamis quæ ei acciderant acerbe ferens, ſeque in *tanta* orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim jam omnia ei bene pro-

Elimelecho mortuo Naamis cum Rutha in patriam reverſa eſt.

ΚΕΦ. θ'.

Ὡς, Ηλεὶ προεστῶτος τῶν Ισραηλιτῶν, τὴν Ρούθην γαμεῖ Βόαζος, ἐξ ἧς Ωβηδης καὶ Δαβίδης πάππος.

Μετὰ δὲ τὸν Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ισραηλιτῶν [k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτου [l] λιμοῦ τὴν χώρας κακωθείσης αὐτῶν, [m] Ελιμέλεχος ὁ [n] Βηθλεέμων· ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη τῆς Ιούδα φυλῆς· ἀντέχων τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τήν τε γυναῖκα [o] Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονημένους, [p] Χελλίωνα καὶ [q] Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ορφὰν, [r] Ρούθην δὲ [s] Μάλλωνι. διελθόντων δὲ [t] δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ελιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες [v] δι' ὀλίγον τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, [x] καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' ὃς καὶ τὴν πατρίδα ἐξελελύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπήλαττεν. καὶ δὴ ἤδη καλῶς

---

[z] Αμωύασθαι] Sic *Big.* & *Samb.* ἀμείνασθαι in *Editis*, *Aliiſque.*

[a] Ηυξετο ἡ κομη] Ita cum *MSS.* in *Editis* ἤυξατο.

[b] Αὐτὸν] Αὐτῷ in quamplurimis *MSS.*

* *Malorum extremum eſſe exiſtimans,*] *Al.* miſeriis ſuis *illud* gravius eſſe exiſtimans, quod &c.

[c] Πείθει,] Sic quinque *MSS. S. Ambroſ.* & *Epiphan.* ποιεῖ *Baſ. G.* & *Vat.*

[d] Προσαναπαύσασθαι] Πρὸς ἀναπαύσασθαι *Samb.*

[e] Εἰγὺς ἀγαγεῖν.] Vox *ἐγγὺς* abeſt pleriſque *MSS.*

[f] Αναπεπτύνων] Καὶ ἀναπεπτύνων *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

[g] Τοιοῦτο] Ita *Samb.* in *reliquis* τοιοῦτον.

[h] Αρξαντος] Αρξαντα *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Σαρασᾷ] Σαρειασᾷ *Big.* Σαρησσᾷ *Samb.*

[k] Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς.] Ita cum *Big. Cedreno*, *Zonara* & *Glyca.* Ηλὶ *Vat.* atque ita, vel Ηλὶς ubique *Baſ.* & *G.* Ἠλὶς paſſim *Samb.* Ἠλεὶ *Gall.* 1. Ἠλεὶς *Busb.* & *Hen.* Ἠλὶ aut Ἠλεὶ LXXII.

[l] Λιμοῦ τὴν χώρας] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. atque ita *Epiphan.* vel λιμοῦ τὴν χώραν καταλαβούσης αὐτῶν. nam vertit, *provinciam eorum apprehendente fame.* In *Editis*, *Aliiſque*, preſſius & ad phraſim ſacram, ἐπὶ τούτου λιμοῦ γενομένου.

[m] Ελιμέλεχος] Ita *Vat. Epiphan.* & *Cedrenus.* quod olim *Druſio* placuit. Αβιμέλεχος vitio in *Editis* aliiſque *Exemplaribus*, ut & apud *Theodoretum* & *Zonaram.* Eſt qui malit Αλιμέλεχος ex *Cod. Alexand. S. Bibliorum.*

[n] Βηθλείμων·] Eo modo cum *Hen.* & *Busb.* hîc loci, & cum *Editis* paulo infra, pag. ſeq. Βηθλέων *Samb.* ut ſupra p. 284. v. 14. Βηθλεμῶν *Baſ. G.* & *Vat.* Vide *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 342. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 220.

[o] Νααμὶν] Ita *Baſ. G.* & plerique *MSS.* ut & *Epiphanii* Cod. *Lipſ.* Νοομὶν paſſim *Vat.* Νοιμὶν *Cedren.* & *Zon.* & omnes fere Codd. *Epiphanii.* Νωιμὶν, Νωεμὶ, aut Νοεμὶ LXX.

[p] Χελλίωνα] Sic in *Editis* & *MSS.* Idemque in *Epiphanii* libris dicitur *Celion*, *Cellion*, aut *Cellon.* Χελαιὼν vero aut Χελεὼν in LXX.

[q] Μάλλωνα,] Ita *Baſ.* & *G.* Μαλαῶνα *Big.* & *Samb.* Μαλλίωνα *Vat.* Hic ipſe Μαελὼν LXX. *Epiphanii* libris *Mallon*, *Mallion* aut *Maalon.*

[r] Ρούθην] Sic *MSS.* in *Editis* Ρυθήν.

[s] Μάλλωνι.] Ita reſcripſi ex v. 36. in *Editis* Μαλλίωνι. in pleriſque *MSS.* Μαλεῶνι aut Μελεῶνι.

[t] Δέκα ἐτῶν,] Sic *Baſ. G.* & quatuor *MSS.* διελθόντων δ' αὐτῶν καὶ δέκα ἐτῶν juxta libros omnes *Epiphanii.* διελθόντων ἓξ δώδεκα ἐτῶν *Samb.* pro δώδεκα ἐτῶν, ut puto. Forſan διελθόντων δ' ὡς δέκα ἐτῶν. nam *S. Literis*, καὶ κατοίκησαν ἐκεῖ ὡς δέκα ἔτη. Juxta *Zonaram* ἐν δέκα μῆνες ἐπιπλεῖς.

[v] Δι' ὀλίγου] Δι' ὀλίγων *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) quod communius. deſunt *Vat.*

[x] Καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν] Καὶ τὴν ὑπ' ὄψιν τῶν φ. ἐρ. οὐκ ὑπ. δι' ὧν καὶ τ. π. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Verum *Epiphanius* arripuit, καὶ τῶν ἰδίων φιλτάτων ἐρημίαν.

γ Τοῖς

λῶς τὸ κατ' αὐτὸν ἐπωθάνετο χωρεῖν. Οὐκ ἀκαρτέρων οὖν ἀμαζόνυμέναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, ἀδὲ ἀξιωτμένη βυλομένας σωεξορμᾶν πεῖθειν ἐδύνατο· ἀλλ' ἐκκμένων ὀξαμένη χαμὸν ὀυχέτερον αὐτᾶς ἃ διημαρτήκεσαν παρὰ [y] τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, κ) τ ἄλλων ἀγαθῶν κλῆσιν, ὅτι τε τὸ ἀρὸς αὐτὸν ἔτως ἐστὶ, μένειν· αὐτόθι [z] παρεκάλε, κ) μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῆ [a] βυληθῆναι πεφυμάτων ἀδήλων, τὸν πάτριον γῆν καταλιπόσας. ἡ μὲν οὖν Ορφὰ [b] μένει· τ δ' Ρυθην μὴ πεθεῖσαν ἀπήγαγε, κοινωνὸν παντὸς ξ ἀρυχόντ γνησομένην.

β'. Ελθόσαν δ' Ρύθην μ τ πενθερᾶς εἰς τὸν [c] Βηθλεέμων, [d] Βόαζ, Ελιμελέχυ συγγμὴς ὢν, [e] ξενίζει. κ) ἡ Νααμις, ἀρσαγορεύντων αὐτὸν ὀνόμασι [f] τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν [g] καλῶτέ με· σημαίνει δ' κατ' Εβραίων γλῶσαν Νααμὶς μὲν [h] ὀυτχίαν, [i] Μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμητὸς δὲ ὄντ ἐξῆλε καλαμησομένη κ) συγχωρησιν τ πενθερᾶς ἡ Ρύθη, ὅπως τροφῆς [k] ὑπερῶεν, κ) εἰς τὸ Βοαζ [l] τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. ἀφικνύμενν δε Βόαζ μετ' ὀλίγον, κ) θεασάμεν τ κόρην, ἀνέκραγε τ [m] ἀγροκόμον [n] ἀρὶ τ παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτᾶς ἀπεσταλμένν ἐδήλυ τῷ δεσπότ. ὁ δὲ, τ ἀρὶ τὸν πενθερὰν ὑνοίας ἅμα κ) μνήμης ξ παιδὸς αὐτῆς ᾧ σωώκησεν [p] ἀσπασάμεν, κ) ὀξάμεν αὐτῆ πεῖραν ἀγαθῶν, καλαμᾶσαι μὲν αὐτὸν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅ, τι κ) δώσειε κ) λαμβάνειν ὑπισχνέτ, ἀρσταξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὸν ἀδικωλύειν [q] λαμβανειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῆ κ) ποτὸν, ὁπότε σπίζοι τὸς θερίζοντας. Ρύθη δὲ ἄλφιτα λαβῶσα παρ' αὐτ ἐφύλαξε τῆ ἑκυρᾶ, κ) παρὼν ὀψὲ κομίζοσα μ τῶν σταχύων· ἐπετηρήκ δὲ αὐτῆ κ) ἡ [r] Νααμὶς [s] ἀτομοίραν βρωμάτων πινῶν οἷς αὐτὸν ἐπολυώρουν οἱ γπονδύοντες· διηγεῖτα δ' αὐτῆ κ) τὰ ὠδὲ ξ Βοάζ ἀρὸς αὐτὸν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγνής ἐστι, κ) τάχα ἂν [t] δι' ὀσέβειαν ἀρονοήσειν αὐτῶν, ἐξῆλ πάλιν τ ἐχομένως ἡμέραις ὑπὸ καλάμης συλλογὸν σὺν τ ξ Βοάζ θεραπαινίσιν.

γ'. [v] Ελθὼν δὲ μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας κ) Βόαζ, ἤδη τ κριθῆς λελικμημένης, ὑπὸ τ [x] ἅλων ἐκάθευδε. τῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς, πιχνᾶται [y] ὠδηκατακλίναι τὸν Ρύθην αὐτῷ· κ) γὰ ἔσεσθαι χρησὸν [z] αὐτοῖς ὁμιλήσουσα τῇ παιδὶ· κ) πέμπ τὸν κόρον ὑπονοσομένν αὐτὸ ὠδὲ τοῖς ποσίν. ἡ δὲ, ἀρὸς ὀδὲν γὰ ἀντιλέγειν τ ὑπὸ τ ἐκυρᾶς κελευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, ὠδηγίνετα· κ) ὠδυτίκα μὲν λαυθάνει τ Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. ἀνεγερθεὶς δὲ μέσην νύκτα, κ) αἰσθόμεν τ ἀνθρώπ ὠδὲ καθεσμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπύσης [a] τ ὄνομα,

[y] Τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι,] Ita *Big.* & *Samb.* τ αὐτῆς in *Editis*, *Aliisque*.

[z] Παρεκάλε,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὠδεκαλεῖ *Baſ. G. Aliique.*

[a] Βυληθῆναι] Βύλεαδ *Vat. Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[b] Μένε·] Μένε πειθεῖσα *Big.* & *Samb.* ſuperflue.

[c] Βηθλεέμων,] Ita conſenſu omnium Librorum præter *Vat.* qui habet Βηθλεχέμων.

[d] Βόαζ,] Sic paſſim *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Βόοζ in *ceteris.*

[e] Ξενίζει.] Δέχε) ξενίαν, & δέχε) ξενίαν in quibuſdam *MSS.*

[f] Τῶν πολιτῶν] Illa τ πολιτῶν abſunt *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

[g] Καλῶτέ μι·] Lege καλοῖτέ μι. COCC.

[h] Εὐτυχίαν,] *Joſephum* recte interpretatum eſſe Νααμὶς & Μάρα, oſtendit *Iſ. Voſſius* contra *Hornium*, p. 362.

[i] Μάρα] *Big.* & *Samb.* hîc Μαρὰν & ſubinde Μαρὰ, contra *Editos* & quinque *MSS.*

[k] Ὑπερῶεν,] Lege ὑπορρῶειν. COCC.

[l] Τυχαίως] Ita *Big* (*Cocc.*) & *Samb.* Τυχίως *Baſ. G. Aliique.* Forſan τυχερῶς, aut τυχόν.

[m] Αγρο κόμον] Ita in libris omnibus. Sed cum alibi, quod ſciam, non exſtet hoc verbum, mallem ἀγρονόμον, *villicum*, ut vocem interpretatur *Philoxenus* in *Gloſſario.*

ſpereque cedere. Nurus autem ejus non patiebantur ut ab ea disjunctæ eſſent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficiſci velint, *illis* perſuadere potuit: ſed, cum urgerent, precata eis felicius conjugium, à quo exciderant filiis ſuis nuptæ, aliorumque bonorum poſſeſſionem; &, quod ſua ita ſe haberent, illic manere obſecrabat, neque patria deſerta illam comitari velle in rerum *ſuarum* incertitudine. Et quidem Orpha illic ſubſtitit: Rutham vero, cui non perſuaſit, ſecum abduxit, cujuvis fortunæ ſibi participem futuram.

2. Rutham autem, cum ſocru in Bethleemorum *urbem* venientem, hoſpitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum à civibus ſuo nomine appellaretur, juſtius, inquit, me vocaretis Maram: Hebræorum enim lingua Naamis quidem felicitatem ſignificat, Mara vero dolorem. Meſſis autem tempore Rutha permiſſu ſocrus ad ſpicilegium faciendum egreſſa eſt, ut victus illis ſuppeteret, acciditque ut in Boazi fundum deveniret. At cum Boazus paulo poſt adeſſet, & conſpicaretur puellam, de ea agri curatorem percontatus eſt. Is vero, cum antea ab ipſa omnia accepiſſet, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob benevolentiam erga ſocrum, tum quod memoriam revereretur filii ipſius cui nupta fuerat, atque ut fauſta *omnia* experiretur precatus, noluit quidem eam ſpicis colligendis occupari, ſed permiſit ut ſibi ipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandavitque villico ne eam *quidquam* ſibi capere prohiberet, & ut prandium ac potum ei præberet, cum *eorundem* copiam faceret meſſoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reſervavit ſocrui, eamque veſpere una cum ſpicis ad illam apportabat; (quin & ei Naamis ſervaverat partem ciborum, quos vicini, multa ipſam cura dignantes, ipſi contulerant) atque ſocrui narrat *omnia* quæ ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicaſſet quod cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earum habiturus, ſequentibus etiam diebus ad ſpicas legendas exivit cum Boazi ancillis.

Naamin & Rutham hoſpitio excipit Boazus.

Rutha ad ſpicas legendum in agros egreditur.

In Rutham Boazi benignitas.

3. Poſt aliquot autem dies, cum jam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in *rus ſuum* venit, & in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitavit ut Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam & ipſis emolumento fore *rata eſt*, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque eò puellam, ad pedes ejus dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat ulla in re ſocrus *ſuæ* juſſis contradicere, *ad aream rectà* contendit: & in præſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiverat. Media autem nocte experrectus, & ſentiens mulierem ſibi accubantem, quæ ea eſſet interrogabat. * Illa vero nomen dicente, po-

Naamis cogitat ut Boazum in maritum Ruthæ conciliaret.

[n] Περὶ τ παιδός.] Περὶ αὐτῆς *Hen. Busb.* & *Epiphan.*

[o] Περιπεπυσμέν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* ὠδιαπεπυσμέν in *Editis*, *Aliisque.*

[p] Ἀσπασάμν] Ἀσπασάμν τῷ ἀγρῷ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἀσπασάμν αὐτὸν *Hen.* & *Busb.*

[q] Λαμβάνειν,] Vocem λαμβάνειν non agnoſcit *Vat.*

[r] Νααμὶς] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Νοιμὶς ut & inferius paſſim.

[s] Ἀτομοίραν βρωμάτων] Ἀτο μοίραν in *Editis*, *Aliisque.* ἀπομοίρας *Samb.* quod placuit etiam *H. Stephano* in *Theſ. Gr.* voce πολυωρέω. ſed cùm ἀπὸ μοίραν habeat *Vat.* malui conjunctim ἀπομοίραν.

[t] Δι' ὁσίοσιαν] Δι' ὁλάβειαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. minus recte.

[v] Ελθὼν δ'] *Al.* ἐλθών τε.

[x] Ἅλων] Ἀλῶν in *Editis.* diverſe tamen ἄλων, ἀλῶν & ἄλων in *MSS.*

[y] Παρακαταλίνει] Παρακαταλίνῃ apud *Big.* & *Samb.* ὠδικαταθεῖναι *Vat.* συγκαταλίνειν *Zonar.*

[z] Αὐτοῖς ὁμιλήσουσα] *Busb.* αὐτᾶς, *ipſi ſocrique.* & mox κ) πίπτειν. dein πείθε) pro ὠδῆγίνε).

[a] Τ ὄνομα,] Ita *Vat.* in *aliis* τ' ὄνομα.

* *Illa vero nomen dicente,*] *Al.* illa vero nomen edente, dicenteque ſe eſſe in illius poteſtate.

poſtulanteque tanquam dominus *ſibi* veniam concederet, tunc quidem quieſcit: mane vero priuſquam famuli ad opus expergiſcerentur, excitatam juſſit, cum quantum ferre potuit hordei cepiſſet, ſocrum adire, antequam alicui reſciſceretur ſe illic diſcubuiſſe. prudentis enim eſſe calumniam ex ejuſmodi rebus cavere, præſertim cum nihil commiſſum fuerit. Verum, inquit, de re univerſa ita conſtituetur. . ipſum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior eſt, an te conjugem velit. Si quidem annuerit, ipſum ſequeris: ſin vero recuſarit, te conjugem legitimam habebo.

Boazus cum Ruthæ cognato de ea in matrimonium ducenda agit.

4. Hæc ubi dicta ſocrui renunciaverat, bono animo eſſe cœperunt, ſpei plenæ fore ut Boazus illarum curam ſuſciperet. Atque ille jam media die deſcendens in urbem fecit ut ſenatus coiret, Ruthaque accita advocavit & propinquum: qui, cum acceſſiſſet, dixit ei; nonne Elimelechi & filiorum ejus bona poſſides? illo fatente & *addente* id ſinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminiſſe oportet, ſed omnia facere ſecundum leges. muliercula enim huc venit à Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, ſi fundos retinere velis. Ille autem Boazo & mulierem & fundos cedit, quandoquidem & ipſe foret defunctorum cognatus; dicens eſſe jam ſibi uxorem & liberos. Boazus ergo ſenatum teſtificatus mulieri præcipiebat, ut accedens calceum ei ſolveret & in faciem ſpueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapſo natus eſt illis infans maſculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de conſilio mulierum nominavit, ut qui ad curam ſenectutis ejus gerendam educaretur. nam Obed Hebræorum lingua idem eſt ac ſerviens. Ex Obede autem prognatus eſt Jeſſæus, ex hoc David, qui regnavit, & liberis ſuis principatum reliquit uſque ad primam & viceſimam virorum ſtirpem *propagatum*. Hæc quidem neceſſe habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ad qualem Davidem evexit ex hujuſmodi majoribus ortum.

Cum propinquus illi de Ruthæ jure ſuo cederet, eam Boazus ſibi in uxorem accipit.

Davidis genus.

κὴ φαμένης ὡς αὐτὸν δεαπότιν [b] συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγε· ὄρθρε δὲ, πρὶν ἢ τὰς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, προεγείρας αὐτὴν, κελευε, τ κριθῶν λαβεῖσαν ὅ, τι κὴ δύναιτο, παρεῦναι πρὸς τὴν ἀκυρᾶν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμημένην. Φυλαττεσθαι γὰρ σῶφρον τ ἐπὶ τοιούτοις ἀφορολὴν, κὴ μάλιστ' ἐπὶ [c] μὴ γεγονόσι. προεῖ μέντοι ὁ παῖς ἄτω, φησὶν, ἔσομ. ἐρωτᾶν τ ἐγγύτατα ἐμοῦ τῷ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. κὴ [d] λέγοντι μὲν ἀκολουθήσειν ἐκείνῳ· παρακαλοῦντα [e] δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι.

δ'. Ταῦτα τῇ ἀκυρᾷ δηλωσάσης ἡδυμία κατεῖχεν αὐτὰς, ἐν ἐλπίδι ἔχ προνοίαν ἕξειν αὐτῶν [f] Βόαζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τ ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τοὺ τε γερουσίαν συνῆγε, [g] κὴ μεταπεμψάμενος Ρόθην, ἐκάλει κὴ τ συγγυῆ· κὴ πυθανομένου φησὶν, [h] Ελιμελεχε κὴ τῶν υἱῶν αὐτοῦ [i] κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος δ', συγχωρούντων τῶν νόμων κ ἀγχιστείαν· οὐκ οὖν, φησὶν ὁ Βόαζος, [k] ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν [l] κατ' αὐτούς. Μάλλων γὰρ δεῦρ' ἥκει γνώσιον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ τοὺς νόμους. ὁ δ' Βοάζος κὴ ἔχ κλήρου καὶ τ γυναικὸς [m] ἀπεχωρεῖ, συγγυεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν [n] τετελευτηκότων· εἶναι δ' κ γυναῖκα λέγων [o] αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρόμενος οὖν ὁ Βόαζος τοὺ γέροντας, [p] ἐκέλευε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κ τ νόμον, κὴ [q] πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. [r] κὴ γνομένου τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ρόθην, κ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτόν, ἄρρεν. [s] τοῦτο ἡ Νααμὶς παθοῦσα κ συμβουλίαν τ γυναικῶν Ωβήδην ἐκάλεσεν, ὅτι γηροκομίαν τῇ [t] αὐτῆς τραφησόμενον. Ωβήδης γὰρ κ ἀφάλεκτον [v] τ Εβραίων ἑρμηνεύει δουλεύων. Ωβήδ δ' γίνεται Ιεσσαῖος, τούτου Δαυίδης ὁ [x] βασιλεύσας, κὴ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τ ἡγεμονίαν [y] ἐπὶ μίαν κ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὸ μὲν [z] οὖν πρὸ Ρόθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδείξαι βουλόμενος τοῦ κ Θεοῦ δυνάμιν, ὅτι τοῦτο καὶ ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ τοὺς ἀπιτυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε κ [a] Δαυίδην ἐκ τοιούτων γεγονότα.

CAP. X.

De nativitate Samueli prophetæ; & ut filiorum Eli calamitatem prænunciabat.

Eli Sacerdotis filii nequiſſime ſe gerunt.

HEbræi autem, rebus eorum in deterius lapſis, rurſus bellum movent Palæſtinis, talem ob cauſam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis &

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ τ Σαμουήλου γενέσεως· κ ὡς προηγγειλε τοῦ κ Ηλεὶ υἱῶν συμφοράν.

ΕΒραῖοι δ', τ πεπραγμάτων αὐτοῖς ἐπανενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, [b] ἀφορμὴ τοιαύτην αἰτίαν. [c] Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν [d] Οφνίς τε κὴ

---

b Συγχωρεῖν,] *Epiphanius* quaſi ἀθροισθῆναι συγχωρεῖν.

c Μὴ γεγονόσι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* κ μάλιστ' ἐπὶ γεγονόσι, *maxime ſi non de nihilo oriantur*, ut vertit *Gelenius*.

d Λεγοντι μὲ] Θέλοντι *Hen.* & *Epiphan.* mox ἀκολουθήσειν *Vat.*

e Δὲ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι.] Δ' ὦ νόμῳ συνοικήσασαν ἄξομαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Vet. Interpr.* ᾧ νόμῳ συνοικήσασαν ἕξομαι *Hen.* ᾧ νόμῳ συνοικοῦσαν ἄξομαι *Vat.*

f Βόαζον.] Βοάζου γυναῖκα *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Big.* & *Epiphan.*

g Κὴ μεταπεμψάμενος Ρόθην,] Κὴ μεταπεμψάμενος, τὴν Ρόθην ἐκ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* κ μ. τὴν τε Ρόθην ἐκ *Zonaras*.

h Ελιμελεχε] Alii ſententiam ſine interrogatione efferunt.

i Κλήρων κρατεῖς;] *Al.* κλῆρον. utrumque recte.

k Ἐξ ἡμισείας] Οὐκ ἐξ *Vat.*

l Κατ' αὐτούς. Μάλλων] Ita cum *Vet. Interpr.* & *MSS.* (lectionem firmante *Zonara*) niſi quod in *nonnullis* ſit Μαχλίων, in *aliis* Μάλων. in *Editis*, κατ' αὐτοῖς [κατ' αὐτοὺς *Baſ.*] μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γ.

m Παρεχωρεῖ,] Παρεχώρει *Samb. Big.* & *Epiphan.*

n Τετελευτηκοτων·] Τῶ τετελευτηκότων *Epiphan.*

o Αὐτῷ,] Eo modo *Baſ.* & *Samb.* in *cæteris* αὐτῶ.

p Εκέλευε τῇ γυναικὶ] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε in *reliquis*.

q Πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον.] Sic è *MSS.* πύπτειν perperam in *Editis*. Vide *Zonaram* de ritu iſto, ut & *Bynæum* de *Calceo* Hebr. p. 328. *Lindenbrog.* in *Terentium*, p. 607. *Ramirſii de Prado* Pentecontarchum, c. 26. & *Seldenum* de ſucceſſ ad Leges Hebr. c. 15. HUDS. Lego πτύειν, *ſpuere*. REL.

r Κὴ γενομένου τούτου,] Aut cum *Samb.* & *Big.* Γενομένου δ' κ τούτου.

s Τοῦτο] *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphanius*, τοῦτο δ' Νοεμὶς τιθεμένη κ συμβουλίαν τ. γ. Ὠβ. ὠνόμασεν, *i. e.* γ. τῇ αὐτῆς τε. Rectius vero *Baſ G.* cum *Busb.* & *Hen* quomodo & expreſſum heic typis, præter τ αὐτῆς pro τῇ αὐτῆς.

t Αὐτῆς] Forte ἑαυτῆς COCC.

v Τῶν Ἑβραίων] Τῶν Ἑβραίων *Vat.*

x Βασιλεύσας,] Sic quinque *MSS.* & cum iſtis *Epiph.* & *Zonar.* βατιλεύς in *Vat.* & *Editis* Vide *Syncellum* p 175.

y Επὶ μίαν κ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν.] Επι μιᾶ κ εἴκοσι γενεαῖς *Vat.* HUDS. Confer Matth. 1. REL.

z Οὖν πρὸ Ρόθην] Ita *Vat.* τὰ μὲν δὴ κ' *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* τὰ μὲ πρὸ in *Editis*.

a Δαυίδην] Δαεῖδ *Baſ G. Vat.* ſicut *N. T.* ſcriptoribus acceptum Δαεῖδ. Verum Δαυίδης *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* quod Hebraïco probe convenit.

b Δι' τοιούτων αἰτίαν.] Διὰ τὴν τ. αὐτ. *Big.* & *Samb.* ἐκ τ τ. αἰτίας *Hen.* & *Busb.*

c Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ] Eadem heic notanda, quæ ad p. 304. v. 32.

d Οφνίς τε] Ὀφνίς τε *Hen.* & *Busb.* unde ſono duriori Ὀφνίς τε feci. Ὀφνὴς τε in *Editis*. Ὀφνεὶς τε *Vat.* Ὀφιεὶς τε *Big.* & *Samb.*

e Αὐ-

καὶ Φινεέσης. ἔτοι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὑβρίσαι γενόμενοι καὶ τοὺς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπεῖχοντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν καὶ τιμωὶ, ἃ ἦν ἐλάμβανον [c] αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ θεραπευομένας ὑβριζον φθοραῖς, τὰς μὲν βίαν [f] προσφερόντες, τὰς ἢ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' [g] οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ, τε σὺν πατὴρ [h] αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἥξειν· ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, [i] τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει· καίπερ φθορᾷ τινὶ ἐσομένῳ συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, [k] παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε.

β. Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τὸν προφήτην πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ἑτοίμως τὰ περὶ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τινὶ δυσχρίαν [l] τινὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἑβραίων γνωμένην. [m] Ελκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Ἐφραΐμου κληρουχίας, [n] Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, Ανναν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. [o] τινὶ δ' ἑτέραν, ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν εἰς Ελκάνᾳ [p] εἰς Σιλὼ πόλιν θύσαι· ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ ἐπεπήγει [q] καθὰ προειρήκαμεν· καὶ πάλιν κατὰ τινὶ θυσίαν νέμονται μοίρας κρεῶν [r] ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Αννα θεασαμένη τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρι [s] περικαθισαμένας, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τὴν ἀπαιδίας [t] αὐτινὶ ὠλοφύρετο καὶ τὴν μονώσεως. καὶ τὸν πάνδρος προσαμυθίας τῇ λύπῃ κεκτήσασα, εἰς τὴν σκηνινὶ ὤχετο τὸν Θεὸν ἱκετεύσασα δῶναί τινὶ αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ [v] γεννησόμενον καθιερώσειν αὐτὸν [x] διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, δίαιταν ἔχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις [y] ποιησόμενον. διατριβούσης δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον τῆς εὐχαῖς, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, σκαθέζετο γὰρ πρὸς τὸ σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν [z] ἐκέλευεν ἀπιέναι. τὸ δὲ πιεῖν ὕδωρ φαμένης, [a] λυπουμένῳ δ' ἐπὶ παίδων ἀποστερεῖν τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαρρεῖν [b] παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ. Παραχρῆμα δὲ εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφῇ χαίρουσι προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμούηλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις [c] εἴποι. [d] παρῆσαν οὖν κατὰ τὸ τῆς παιδὸς γενέσεως θύοντες, δεκάτας τε ἔφερον. ἀναμνησθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ τὴς εὐχῆς τὸν περὶ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδου [e] τῷ Ηλεὶ, ἀναπεῖσα τῷ Θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ Σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. [f] Ελκάνῃ δὲ ἐκ τῆς Αννης [g] υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

Phinecſes. Illi, & in homines injurioſi & in Deum impii, nec ab ulla quidem nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera ut honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis *ad ſtuprum* pellicientes. atque ita à tyrannide nihil differebat vitæ eorum conſuetudo. Itaque & pater illis ob hæc graviter iraſcebatur, continuo exſpectans ut Deus eos propter hæc facinora ulciſceretur, & populus ea ægerrime ferebat: ac poſtquam Deus futuram filiorum ejus cladem tam Eli quam Samuelo prophetæ etiamnum puero prædixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quæ ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Levita, mediæ fortunæ civis de tribu Ephraïmitide, urbem Ramatham habitans, duas uxores duxit, Annam & Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Cæterum cum Elcanes unà cum uxoribus in Siluntem urbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memoravimus) & in convivio portiones carnium uxoribus & liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, ut viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, & in lachrymas prorumpebat, & ſuam ſterilitatem & ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet mœſtitia ut eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, ut ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio divino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non uſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere jubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam bono animo eſſe hortabatur, denuncians, Deum ipſi daturum eſſe filium. *Anna, ex Elcanæ uxoribus altera, Deo votum facit ob impetrandum filium.*

3. Tum demum bona cum ſpe ad maritum revertens, cibum læta ſumpſit: & poſtquam ſe in patriam recepiſſent, *brevi* uterum gerere cœpit, eiſque *exacto ad pariendum tempore*, natus eſt filius, quem Samuelum nominant, quaſi à Deo petitum. Itaque *ad Tabernaculum* aderant, pro puero *nato* ſacra facturi, ſimulque decimas *ex more* afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum conſecrans. Itaque & comam prolixam nutriebat, & aquam *tantum* potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur *ibidem* educatus. Quin & Elcanæ alii filii ex Anna, treſque filiæ progenitæ ſunt. *Samuelus naſcitur, & Deo ſacratur.*

4. Sa-

---

e Αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ·] *Al.* αὐτοῖς.

f Προσφέροντες,] Προσάγοντες *Vat.*

g Οὐδὲν ἀπέλειπεν] Οὐδὲν ἀπελιπεν *Samb.*

h Αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις] Αὐτὸς *Idem.* αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

i Τό, τε πλῆθος ἐδυσφόρει·] Τόσον τὸ πλ. legiſſe videtur *Epiphan.*

k Παιδί τε ὄντι,] Ita *Big.* & *Samb.* παιδὶ τότε ὄντι, τότε φ. in *Editis.* Σαμουήλῳ τῷ παιδὶ τότε ὄντι *Vet. Interpr.* Σαμ. τῷ ας. παιδὶ τότε ὄντι φανερὸν &c. *Vat.*

l Τινὶ παντὶ] Ita placuit reſcribere, cum τινὶ τῷ παντὶ τῷ λαῷ habeant *Baſ* & *G* & τῷ παντὶ λαῷ *Big. Samb.* & *Vat.* παντὶ non legerat *Vet. Interpr.*

m Ελκάνης,] In *Editis*, *Busb. Hen* & *Epiphanio*, Ἑλκάνης. verum in *Samb. Big. Vat* ubique lectum Ελκανης. nec aliter legerat *Suidas*, apud quem ſcribe, ὧν ἦν ὁ ἀρχὴ τῆ ά. βίβλω τῶν Βασιλειῶν Ελκανὰ κεῖ τὸ ὄνομα

n Ραμαθὰν] Ex Chaldaïco *Ramatha*, quod ab Hebræo *Ramathaim*. In *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb Vat Hen.* & *Busb.* Αρμαθὰν, hyperthesi nimis frequenti, ut apud LXX. *Suidam*, *Alioſque* Αρμαθαΐμ.

o Τινὶ δ' ἑτέραν] Τὴν δ' Ανναν *Hen.* & *Busb.*

p Εἰς Σιλὼ] *Al.* Σηλὼ, & Σιλῶ, & Σηλω, & Σιλῶν.

q Καθὰ προειρήκαμεν·] Καθὼς in quatuor *MSS.*

r Ταῖς τε γυναιξὶ] Ταῖς γ. καὶ τ. τ. ἑ Αννα in *MSS.*

s Περικαθισαμένας,] In quatuor *MSS.* in *Editis* παρεκαθησαμένας. Forte παρεκαθημένας legerant *Zonar.* & *Suid.* καθ' ἃς *Coll. Voſſ.*

t Αὐτινὶ ὠλοφύρετο] *Al.* ἑαυτινί.

v Γεννησόμενον] Γεννησόμενον in *Editis*, *Aliiſque* contra quatuor *MSS.* & *Suidam.*

x Διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ,] Ita *MSS.* Διακονίαν in *Editis* & *Suida.*

y Ποιησάμενον.] Vel ποιησόμενον cum *Busb* (*Cocc.*) & *Hen.*

z Ἐκέλευεν ἀπιέναι.] Ita in quatuor *MSS.* in *Editis*, ἐκέλευεν.

a Λυπουμένῳ] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & quædam ἀνέγραφα *Epiphanii.* in *Editis*, *Aliiſque* λυπουμένης.

b Παρεκελεύετο,] Παρεκελεύσατο *Vat.* Παρεκελεύετο *Aliis.*

c Εἴποι.] Ita (quomodo etiam correxit *Coccejus*) vel εἴποις. antea εἴποιτο.

d Παρῆσαν] Ita è *Cod. Vat.* nec aliter *Samb.* & *Big.* niſi quod θύοντες pro θύσοντες habeant. παρῆσαν δὲ υἱεῖς τῆς παιδὸς θύσοντες, δεκάτας τε φέροντες in *Editis*, *Aliiſque.*

e Τῷ Ηλεὶ,] *Illud* τῷ ex *MSS.*

f Ελκάνῃ] Αλκάνῃ *Coll. Big.* & cum aſpiratione *Coll. Voſſ.*

g Τέκνα τε ἄλλοι] Ita *Vat. Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἄλλοι deeſt in *Editis*, *cæteriſque.* Apud *Suidam*, υἱοὶ γίνονται τρεῖς καὶ θυγάτηρ. Mallem tamen ex *S. Literis* υἱεῖς τε γίνονται τρεῖς καὶ δύο θυγατέρες.

Deus Samuelum alloquitur; Elique sacerdoti iram denunciat ob flagitia filiorum.

4. Samuelus autem, anno ætatis duodecimo jam completo, prophetam agere cœpit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocavit. Ille vero, ratus à Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum à se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; & jam quidem, Samuele, & ego ut ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te præsto esse. Rursus cum Deum loquentem audivisset, orabat ut sibi oracula aperire dignaretur; se enim in ministeriis, ad quæcunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, ades, disce *ex me* cladem Israëlitis "imminere, majorem quam ut forte à quopiam "narrari & credi possit: immo & Eli filios una die "morituros, & pontificatum in Eleazari familiam "transiturum. Eli enim suum in filios amorem "meo cultui, illorumque commodis & rationibus "prætulit". Illa ipsa cum à propheta jurejurando extorsisset *Eli* (nam ea narrando ipsi mœrorem afferre nolebat *Samuelus*) ex eo jam certiorem interitûs filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo prædictum irritum esse conspiceretur.

δ'. Σαμήλῳ ἦ, πεπληρωκὼς ἔτῳ ἤδη δωδέκατον, [h] προεφήτευε. καί ποτε κοιμώμενον ὀνομασὶ σκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ ἦ νομίσας ὑπὸ τ̃ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, [i] προσγίνεται πρὸς αὐτόν. ὁ φαμένου ἦ καλέσαι τ̃ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς [k] εἰς τρὶς τ̃τ̣ ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ [l] διανοᾳδεῖς φησι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμήλε, σιγλῶ [m] ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμηνε πρὸς αὐτὸν, ὅτι προσγίνομαι. καὶ τ̃ Θεᾶ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἐξιὼν λαλεῖν ὑπὲ τοῖς [n] κρωμενοις, ὁ γὰ ὑστερήσειν αὐτὸν [o] ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ ἀρχονίας. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, πα"ρατυγχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ισραηλίταις ἐσομέ"νην, λόγου μείζονα καὶ πίστεως τοῖς προσγενομένοις· "ᾗ τὸς Ηλεὶ ἦ παῖδας ἡμέρα μιᾷ τελευτήσοντας, καὶ "τῷ ἱερωσύνῃ μεταλλαξομένῳ εἰς τὴν Ελεαζάρου οἰ"κίαν. Ηλεὶ γὰ τ̃ ἐμοῖς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς "καὶ προ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε". ταῦτα [p] βιασάμενον ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τ̃ προφήτῃ [q] Ηλεί· ὁ γὰ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τ̃ τ̃ τέκνων ἀπωλείας. Σαμουήλου δ' ἠύξετο [r] ὅπὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν [s] προεφήτευεν ἀληθινῶν [t] βλεπομένων.

CAP. XI.

Narrantur quæ Eli filiis, arcæ, populoque acciderunt; utque Eli miserabili fine vitam claudit.

ΚΕΦ. ια'.

Δηλοῦται τὰ κ̃ τοὺς Ηλεὶ υἱοὺς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τ̃ λαὸν συμβάντα· κ̃ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ προσπίπτει.

Palæstini Hebræos fundunt fugantque.

ITaque per idem tempus Palæstini bello Israëlitarum populo illato, castra posuerunt apud urbem Aphecam. Cum autem brevi *illos* exspectarent Israëlitæ, die sequenti congressi sunt, victoriamque reportant Palæstini: & Hebræorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in castra persequuntur.

Alteram eis cladem inferunt & arcam capiunt.

2. Quamobrem Hebræi, de rerum summa soliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in *castra* afferri postularent, ut ea inter illos versante in aciem instructi hostes superent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreverat, majorem esse arca, propter quem contigit ut ipsa esset veneranda. Aderat igitur arca, simulque duo Eli filii, accepto à patre mandato, ut, si illos arca capta vivere non piguerit, in ipsius non audeant venire conspectum. Phineesis autem tunc sacerdotio fungebatur, pater id propter senectutem concedente. Hebræis itaque magna accrescit fiducia, ac si ex arca advecta hostibus forent superiores. Contra autem hostes, animis consternati sunt, metuentes ne arcæ præsentia Israëlitis præsidio esset. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exspectabant. Sed cum manus conseruerunt, victoria, quam sperabant Hebræi, à Palæstinis stetit: atque cladem, quam isti timore defugiebant, cum paterentur Hebræi, cognoverunt quod frustra in arca fiduciam reposuerint. etenim statim ac pugna cum hostibus erat commissa, in fugam versi sunt, & *viros* ad triginta millia desiderarunt, inter quos &

Κατὰ τ̃τον δὴ τ̃ καιρὸν [v] Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ὅπὶ τοὺς Ισραηλίτας, [x] στρατοπεδεύοντα κ̃ πόλιν [y] Αφεκάν. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τ̃ Ισραηλιτῶν, συμβάσαν εἰς τὴν ἐχομένην, κ̃ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· κ̃ κτείνυσι μὲν τ̃ Εβραίων εἰς [z] τετρακισχιλίους, τὸ ἦ λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δεισαντες ἦ μὴ τ̃ ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν κ̃ [a] τ̃ ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν ἔ Θεᾶ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς σωσάμενοι κρατῶσι τ̃ πολεμίων· ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τ̃ κιβωτ̃, δι' ὃν καὶ ταύτην [b] ἐν τιμῇ σωέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖ ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ ἔ ἀρχιερέως υἱεῖς, ἔ πατρὸς αὐτοῖς ὑπεστάλαντος, εἰ ληφθείσης τ̃ κιβωτ̃ ζῆν [c] ἐθελήσουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγίνεσθαι. Φινεέσης ἦ ἤδη κ̃ ἱερᾶτο, τ̃ πατρὸς αὐτῷ παραχωρήσαντος διὰ τὸ γῆρας. ἡδέως οὖ ὑπήγνε ἦ πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τ̃ ἀφίξιν τ̃ κιβωτ̃ πρεσβευομένοις τ̃ πολεμίων. [d] καταπλήττουτο ἦ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τ̃ κιβωτ̃ τοῖς Ισραηλίταις. τῇς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις οὐχ ὁμοίαν ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τ̃ Παλαιστίνων φύτη γίνεται· μὲν δ' ἐφοβοῦντο πᾶσαν ὅτι, ταύτην Εβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτὸς μάτην [e] ὅπὶ τὴν κιβωτὸν πεφυρήκοτες. ἐτράπησάν τε γὰ [f] εὐθὺς εἰς φυγὴν ἐλθόντες τ̃ πολεμίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ

h Προεφήτευε.] Προεφήτευτε *Busb. Hen. Zon. & Suid.*
i Προσγίνεται.] Προσγένεται *Suid.*
k Εἰς τρὶς] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Suid.* εἰς τρεῖς in *Editis.* κ̃ τῶτο τρὶς πεποίηκε *Busb. & Hen.*
l Διανυσθείς] Διυπνισθεὶς *Big. Samb. & Vat.* (διυπνηθεὶς *Coll. Voss.*) Διεγερθεὶς *Suid.*
m Ως κ̃ τὸ πρὶν ἦγον] Ως κ̃ πρὶν ἔτ' ἦγον *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*
n Χρωμένοις,] Forte ἀπορρωμένοις. COCC.
o Εφ' οἷς] Εφ' οἷς ἂν θελήσειε Διονοίας; *Suid.* v. Σαμουήλ.
p Βιασάμενον] *Coll. Voss.* βιασαμένου.
q Ηλεί] Ita *Big.* (*Coll Voss.*) *Samb. & Vat.* in *Editis*, *Aliisque* desunt Ηλεὶ & μᾶλλον.
r Επὶ πλεῖον] Επὶ πλέον in quatuor *MSS.*
s Προεφήτευεν] *Al.* προεφήτευσεν.
t Βλεπομένων.] Φαινομένων *Vat.*
v Παλαιστῖνοι] Καὶ Παλαιστῖνοι *Vat.*
x Στρατοπεδεύοντα] Εστρατοπεδεύοντο *Vat.*
y Αφεκάν.] Ita cum *Big.* (& *Coll. Voss.*) præsertim cum hanc urbem *Aphec* appellent *S Literæ* in *Jos.* c. 13. v. 15. & 1 *Sam.* c. 4 v. 1. Εφεκὰν *Samb.* Αμφέκαν in *Editis*, *Alisque.* ab Απφεκὰ, ut *Ambubaia* ab Αββεβαία Syrorum. *Amphec* exstat in *Epiphanio.*
z Τετρακισχιλίους,] Τεσσαρακοντα χιλίους legerat *Vet. Interpr.*
a Τὸν ἀρχιερέα,] Τὸς ἀρχιερέας *Idem.*
b Εν τιμῇ] Illa ἐν τιμῇ habuimus *Big. Samb. & Gall.* 1.
c Εθελήσουσιν,] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγίνεσθαι *Vat.* ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι *Bas. G. Alique.*
d Καταπλήττοντο] Ita *Big. & Samb.* καταπλήττοντο *Aliis.*
e Επὶ τὴν κιβωτὸν] Επὶ τῇ κιβωτῷ *Big. Samb. & Vat.*
f Εὐθὺς] *Coll. Voss.* αὖθις.

καὶ οἱ ἓξ ἀρχιερέως υἱεῖς · ἤ τε κιβωτὸς ἤγετο πρὸς τῶν πολεμίων.

γ'. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν [g] Σιλὼ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίας τὴν κιβωτὸν · Βενιαμίτης [h] γάρ τις αὐτοῖς τῶν ἀγγέλων ἀφικνεῖται νεανίας, πεπτωκυίας τῷ γεγονότι πένθος ἀνέπλησε πᾶσαν τὴν πόλιν. καὶ Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἐπίρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατ' τὴν μάχην, ῥᾳδίως ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς σεσημαγμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. σωέχθη γὰρ ἰσχυρῶς τὰ περὶ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προπεσεῖν βαρυαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου πλαγίᾳ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου [i] παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ πένθος δυσχέρα. κυήσει [k] μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσασα [l] Ιωχάβην προσηγόρευσεν · σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα · ἅμα τὴν προσπεσοῦσαν [m] δύσκλειαν τόπῳ τῷ πατρῴῳ.

ε'. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ηλεὶ, [n] Ιθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ααρῶνος υἱῶν οἰκίας · ἡ γὰρ Ελεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον [o] ἱερᾶτο, παρὰ πατρὸς ὑποδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν [p] Αβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ [q] Βυκὶ [r] τέκνωμα αὐτὸς αὐτὴν καταλειπεν αὐτῷ, παρ' οὗ διεδέξατο [s] Οζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ γνοῦ ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τοῦ καθ' τὴν Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. τότε δὲ οἱ Ελεαζάρου πάλιν αὐτὴν [t] ἀπέλαβον.

Pontificis filii occubuerunt: arca item in hostium potestatem redacta est.

3. Cum autem fama hujusce cladis atque arcæ captivitatis apud Siluntinos percrebresceret (nam illis nuncius venerat juvenis quidam Benjamita qui prælio interfuerat) tota civitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimis in sella sedebat) audito ejulatu suspicatus *id quod res erat*, novi aliquid *mali* suis accidisse, accersitoque juvene simul ac cognoverat eventum prælii, lenius ferebat filiorum cædem, & quæ una nunciata erant de exercitus strage, ut qui præscivérat à Deo quod futurum erat, & prædixerat. maxime enim *nos* afficiunt mala quæ præter exspectationem cadunt. Ut vero etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatæ nuncio cum valde indoluisset, è solio delapsus animam exhalavit, annos natus octo & nonaginta, atque per horum quadraginta imperio *summo* potitus. XII. *Eli, delato ad se mali nuncio, animam exspirat.*

4. Eadem vero die & Phineesis filii *ejus* conjux defuncta est, quod vivere non sustinuerit post mariti infortunium. ipsi quidem, cum gravida esset, & *partui non adeo vicina*, nunciata erat viri *sui* clades: puerum vero septimestrem enititur, ipsumque, utpote vitalem, Jochaben nominarunt (nomen autem *istud* infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus. *Phineesis uxor, ex interitu mariti partus doloribus correpta, moritur.*

5. Primus autem *hic* Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate à patre ad filium transmissa; atque ille Phineesi filio suo tradidit; post quem Abiezeres filius ejus, sumptum honorem, filio suo, cui nomen erat Bocci, reliquit; à quo eum accepit Ozis filius ejus; post quem Eli, de quo nunc *nobis* facta est narratio, sacerdotium habuit, ut & stirps ejus usque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari posteri id recuperarunt. *Pontificatus ex una familia in aliam transfertur.*

Τέλος τῆς βιβλίου πέμπτης. *Finis Libri quinti.*

g Σιλώ,] Σιλὼν *Vat.* Σηλῶ *Samb.* Vide p. 287. v. 44.
h Γάρ αὐτοῖς] Γάρ τις αὐτοῖς *Big. Samb.*
i Παιδὸς γυνὴ,] Τοῦ παιδὸς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *amb.*
k Μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη] Γὰρ αὐτῇ *Samb.*
l Ιωχάβην προσηγόρευσεν] Ιοχαβὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Οχάμιλω *Vat.*
m Δύσκλειαν] Δυσκολίαν *Big* & *Samb.*
n Ιθαμάρου] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Ιθάμαρ Ϝ ἱτ. in *Editis.* Ιθαμάρου ἑτέρου *Vat.*
o Ιερᾶτο,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* qui mox habet παῖδες. ἱερᾶτο à typis.
p Αβιεζέρης] *Abiezer* hîc, depravatis, ut fieri amat, ex Græcorum Latinorumque scriptione Orientalium nominibus, est *Abishua*, *Boccias Bucci*, *Ozi Uzzi*, qui omnes in posteris Phinees recensentur, 1 *Paralip.* c. 6. v. 51. *Seldenus* de *Succ. in Pontif. Hebr.* l. 1. c. 2.
q Βυκὶ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. In *Editis* Βόκκη. in *Vat.* Βολκῆ. utrumque forsan pro (quod & vult *Coccejus*) Βόκκι.
r Τέκνωμα αὐτὸς] Τέκνωμα αὐτῷ καταλειπεν. π. *Samb.* (*Coll. Voss*) & *Vat.* αὐτὸς αὐτῷ καταλειπει *Epiphan.*
s Οζις] Οζεις *Big.* & *Samb.*
t Απέλαβον.] Απιλαβεν λέγονται *Vat.* ἀπέλαβον. Περιέχει ὁ λόγος χρόνον ἐτῶν νος. *Busb.* & *Hen.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ [a]ΤΗι ΕΚΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEXTO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.*
2. *Expeditio Palæstinorum in ipsos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.*
3. *Ut Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit.*
4. *Ut populus, cum illi in principatu male se gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; isque Regem eis designat, Saulum nomine, Deo ita jubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hostes profligat spoliatque.*
7. *Ut Palæstini, rursus Hebræos armis aggressi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetæ mandata transgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.*
10. *Quomodo novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt.*
11. *Singulare certamen Davidis cum Goliatho, viro Palæstinorum fortissimo: atque Goliathi peremptio, & Palæstinorum strages.*
12. *Ut Saulus, fortitudinem Davidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocavit.*
13. *Quod postea Rex, cum Davidem in sua potestate haberet, ad eum perimendum se accinxit.*
14. *Ut aliquoties Davides, à Saulo in vitæ discrimen adductus, salvus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere posset, pepercit.*
15. *Hebræi, cum Palæstini in eos bellum moverent, prælio victi sunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

α'. Φθορὰ Παλαιστίνων ἀφ' ἧς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτὸν· καὶ τίνα τρόπον [b] ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτούς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν τοῦ προφήτου.

γ'. Ὡς Σαμουήλου, διὰ τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν.

δ'. Ὡς ὁ καλῶς προϊσταμένων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.

ε'. Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανάκτησις. καὶ βασιλέως αὐτοῖς [c] ἀποδειξις, Σαοῦλος τοὔνομα, κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

ς'. Σαούλου στρατεία ἐπὶ τοὺς Ἀμμανιτῶν ἔθνους, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ [d] τῶν πολεμίων.

ζ. Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

η'. Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας [e] πόλεμοι καὶ νίκη.

θ'. Οτι παραβαίνοντος Σαούλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμουήλου ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδου ὄνομα, κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ.

ι'. Ὡς καὶ πάλιν ἐστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὑπὸ [f] Σαούλου βασιλεύοντος.

ια'. Μονομαχία Δαυίδου πρὸς Γολίαθον, τὸν ἄνδρα τῶν Παλαιστίνων· καὶ ἀναίρεσις τοῦ Γολιάθου, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστίνων.

ιβ'. Ὡς θαυμάσας τὸν Δαυίδου τὴν ἀνδρείαν, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα [g] Σαούλου.

ιγ'. Οτι μὴ ταῦτα [h] ὑπ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδου γνόμενον ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι.

ιδ'. Ὡς πολλάκις καὶ Δαυίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαούλου διέφυγε· καὶ Σαοῦλον, δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ὁ διεχρήσατο.

ιε'. Ὡς στρατευσαμένων Παλαιστίνων ὑπὲρ τοὺς Ἑβραίους ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σαοῦλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

---

a Τῇ ἑκτῃ.] *Al.* ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ.
b Ἀπέπεμψαν.] Ἔπεμψαν *Samb.* in reliquis convenit cum *Edit. Bas.* Verum hæc summaria paulo contractiora exhibet *Gen.*
c Ἀπόδειξις,] *Coll. Voss.* ἀναδειξις.
d Τῶν πολεμίων.] Addunt *Coll. Voss.* & *Big.* καὶ τὴν πόλιν.
e Πόλεμοι].*Coll. Voss.* πόλεμος.
f Σαούλου βασιλεύοντος.] *Coll. Voss.* & *Big.* Σαμουήλου προφητεύοντος.
g Σαούλου] Ponunt hoc in prioribus post θαυμάσας *Coll. Big.* & *Voss.*
h Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voss.* ὕποπτον.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λϐ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEXTUS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

ΚΕΦ. α'.

Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτοθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπεπέμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὴ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προεῖπα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον κώμιον πόλιν, καὶ θήσαντ' αὐτῶν Θεὸν, ὥσπερ τι λάφυρον, [b] Δάγων' ὄνομα· σκαλεῖται, πθέασι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάντες, ὑπὸ τὴν ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ὑπετυγχάνουσιν αὐτοῖς τοῦτο ποιοῦσι τὴν κιβωτόν· ἔκειτο γὰρ [c] ἐκπεπλωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἕως ἀρτὶ διετέλει. καὶ βαστάσαντες πάλιν ἐφιζάνουσιν αὐτὸν ὑπὶ ταύτης, δυσφορήσαντες ὑπὶ τῷ γεγονυμένῳ. πολλάκις δὴ φοιτῶντες πρὸς τὸν [d] Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὑπὶ τοῦ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χήμαι κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον [e] ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν [f] τοῦ θείου καὶ [g] νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ [h] δυσεντερίας, πάθους χαλεποῦ καὶ [i] τὰς ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ὑπιφερούσης, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες [k] ἐξεμοῦντες διαφθειρόμενα καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὸ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνελθὸν [l] ἀπὸ τῆς γῆς, κατέβλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν ἀδυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ [m] πέμπειν αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν [n] οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυμένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς δέξασθαι σφᾶς· δέ-

CAP. I.

Clades Palæstinorum & terræ eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; & quo modo eam remiserunt ad Hebræos.

CUM autem Palæstini arcam Hebræorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in urbem Azotum eam deportarunt; &, ut *eximium* quiddam è manubiis, juxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, ut Deum suum adorarent, eum invenerunt hunc ipsum honorem arcæ præstantem: humi enim jacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, ægerrime ferentes id quod acciderat. Cumque sæpius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie projectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum urbem & regionem diram immisit Deus vastationem & morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus, gravi malo & necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem convenienter solveretur corpore, egerentes, excesa & modis omnibus à morbo corrupta evomendo. Quicquid autem in provincia erat mures innumeri è terra exorti graviter læserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam gravia paterentur, atque victoriam arcæque captivitatem sibi in damnum cessisse: Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes ut eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata

Dagon, Azotiorum deus, ante arcam prosternitur. 1 *Reg. c.* 5.

Palæstini plagis percutiuntur.

Azotii malis vexa-

---

a Χρόνον ἐτῶν λϐ'.] Ita *Samb. Big.* & *Coll. Voss.* numerumque defendit *Vossius* in *Chronol. S. c.* 5.

b Δαγὼν δ' ὄνομα] Hunc specie hominis, in piscem ab umbilico desinentis, super Deos reliquos gens maritima venerabatur. HUDS. Conf. De bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. Δαγὼν τὸ ξόανον· SPANH.

c Ἐκπεπλωκὼς] Ἀπ' αὐτῆς ἀποπεπλωκὼς τὸ β. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

d Δαγῶνα] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* Δαγών.

e Ἀπέσκηψεν] Ἐπέσκηψεν *Vat.* ἐπέσκηψεν *Hen.* & *Busb.* quod forsan à *Josepho*

f Τὸ Θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] Καὶ νόσον τὸ Θεῖον *Vat.*

g Νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας,] De hac clade, de bell. Jud. lib. v. c. 9. §. 4. σπερμοὶ γὰρ τὰ κρυπτὰ τοῦ σώματος, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἀπολύγχνα. SPANH.

h Δυσεντερίας,] Vide *Theodoretum*, tom. 1. p. 236.

i Τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην] *Epiphanius* legerat πρὶν ἢ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην αὐτοῖς ἐπιφερούσης, πρὶν ἢ τὴν ψ.

k Ἐξεμοῦντες] Ἐξέμων *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* 1. & *Epiphan.* in *reliquis* cum *Hesychio* & *Glyca* ἐξεμοῦντες.

l Ἀπὸ τῆς γῆς,] Ἐκ τῆς γ. *Big* (*Coll. Voss.*) *Samb* & *Vat.*

m Ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ταύτης in *Editis*, *Alitsque.*

n Οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ] Οὐκ ἐπὶ χρησίμῳ γενομένην *Vat.* οὐκ ἐ. ἀγ. γενομένῳ *Big.* & *Samb.*

o Δέξασθαι.] Δέξαιτο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Vide *Zonaram.*

p Αὐ-

ti arcam ad Aſcalonitas transferunt, atque illi ad alios eam deportant. 1 Reg. c. 5.

grata accidit hæc ſupplicatio: quamobrem iis non ægre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam ſumpſiſſent, eadem ipſis mala ingruebant: Azotiorum enim calamitates una cum arca importatæ erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Aſcalonitæ. neque vero apud illos permanſit: nam cum & ipſi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt urbes. Atque in hunc modum quinque Palæſtinorum urbes pervagata eſt arca; à qualibet, ideo quod ad ipſas veniſſet, tributi vice exigens ea quæ paſſæ ſunt.

Paleſtini de remittenda arca conſultant. 1 Reg. c. 6.

2. Cum hiſce autem ſuppliciis pæne conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de iſtis audierant illorum exemplo moniti eſſent, ne arcæ præſentiam emerent tanta mercede & vectigali, tandem quæſiverunt qua arte & via ab ea ſemet expedirent. Et cum conveniſſent quinque civitatum principes, Gittæ & Accaronis & Aſcalonis, itemque Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum quidem illis viſum eſt, ad ſuos remittendam eſſe arcam, quaſi palam eſſet Deum ejus ſuſcepiſſe vindictam, atque ideo calamitates cum ea in ipſos invaſiſſe, ſimulque in urbes eorum ingreſſas eſſe. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum eſſe, fallique *eos* qui malorum cauſam illi acceptam ferrent. non enim tantam ei poteſtatem eſſe & vim; neque ſi ejus curam habuiſſet Deus, in hominum manus veniſſet. Cæterum monebant ut quieſcerent, & quicquid acciderat æquo animo ferrent, cogitantes non aliam eſſe eorundem cauſam quam ipſam rerum naturam; quæ & corporibus & terræ & plantis & omnibus mortali concretione ſatis, certis temporum vicibus, hujuſmodi mutationes affert. Prædictas autem ſententias vincit iſtorum virorum conſilium, qui & antea crediti ſunt intelligentia & prudentia præcellere, & tunc maxime viſi ſunt accommodate dicere ad præſens negotium; qui neque *ita inanem* remittendam eſſe arcam cenſuerunt, neque retinendam: ſed quinque *podicum* ſimulachra aurea pro unaquaque civitatum quaſi munus Deo conſecranda, quod eorum ſaluti proſpexerit, & vitam illis conſervarit, cum ex ea malis depellerentur, quibus reſiſtere non poterant. Quin & totidem numero mures aureos conflari *curarunt*, iis ſimiles qui regionem eorum populati ſunt atque vaſtarunt. Deinde hiſce in loculum incluſis, & ſuper arcam collocatis, currum novum ei fabricari *voluerunt*: vacciſque fœtis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi & cuſtodiri, ne matribus, eas ſequendo, impedimento forent; eorum autem deſiderio *illæ* quam ocyſſime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in trivium abegiſſent, ibi relinquendas eſſe *juſſerunt*, facta eis poteſtate abeundi quò velint. Et ſi quidem Hebræos verſus pergerent, & in illorum regionem conſcenderent, eſſet ut exiſtimarent arcam illis malorum cauſam exſtitiſſe; ſin vero aliò deflecterent, illam perſequendam eſſe di-

Multis cum muneribus vehiculo imponitur, cui boves fœtæ adjunguntur incluſis domi vitulis.

χεαχ. τοῖς ᾗ οὐκ ἀηδὴς ἡ τ Αζωτίων δέησις ωεροσέπεσεν· ἀλλ' ὑπενεύσι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες ᾗ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατίσησαν. συνεξεκόμισε γὰρ [P] αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη ωερὸς τὰς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένας. καὶ ωερὸς ἄλλας παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν Ασκαλωνῖται. μένει δ' ἠδὲ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τ αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, ωρὸς τὰς ἐχομένας ἀποστέλλουσι πόλεις. καὶ τοῦτον [q] ωεριέρχεται τ τρόπον τὰ πέντε τ Παλαιστίνων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀναιρῶσα παρ' ἑκάστης καὶ [r] ωρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπασχον.

β'. Απειρηκότες ᾗ τοῖς κακοῖς οἱ πεπεισμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία [s] γινόμενοι, καὶ μὴ ωροσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ποτε ωρὸς αὐτὰς ὑπὸ τοιούτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τ πέντε πόλεων ἄρχοντες, [t] Γίτθης [v] καὶ Ακκάρων καὶ Ασκάλων, [x] ἔτι ᾗ Γάζης καὶ Αζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν ωρῶτον ἐδόκει, τὴν κιβωτὸν ἀποωέμωειν τοῖς οἰκείοις, ὡς [y] ὑωερδικοῦντα αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεωιδημοῦσαν ἡμῖν διὰ τοῦτο τ δεινῶν, καὶ [z] συνεισβαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν ᾗ οἱ λέγοντες, [a] τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τ κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφερόντας· ἃ γὰρ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν [b] αὐτῆ καὶ τὴν ἰσχύν· ἃ γὰρ ἄν ποτ' αὐτῆς [c] κινουμένου Θεοῦ ὑωοχείριον ἀνθρώωοις γένεσθαι. ἡσυχάζειν ᾗ καὶ ωράως ἔχειν ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι ωαρήνουν, αἰτίαν τῶν ὅλων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν· ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ ωᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι, κατὰ χρόνων ωερίοδους, τίκτει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ ᾗ τὰς ωροειρημένας γνώμας ἀνδρῶν ἔν τε τοῖς ἐωάνω χρόνοις συνέσει καὶ Φρονήσει [d] Διαφέρειν ωεωισμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων ἁρμοζόντως λέγειν τοῖς ωαροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποωέμωειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ ωέντε μὲν ἀνδριάντας ὑωὲρ ἑκάστης ωόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ χαριστήριον, ὅτι ωροενόησεν αὐτῶν τ σωτηρίας, καὶ κατέσχεν ἐν τῷ βίῳ [e] διωκομένους ἐξ αὐτοῦ ωαθήμασιν, οἷς οὐκέτι ἦν ἀντιβλέψαι· [g] ωοιῆσαι ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ Διαφθείρουσι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα [h] βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτὸς, καὶ ζεῦξαι τὴν καινὴν κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑωοζεύξαι τὰς λεπτόκους, τὰς μὲν [i] δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν, μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπέμεναι γένωνται, ποθῷ δ' αὐτῶν ὀξύτερον [k] ποιῶνται τὴν ωορείαν. ἐκείνας δ' [l] ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ἐωὶ τριόδου καταλιπεῖν, αὐτὰς [m] ὑωηγήσασθαι ᾗ βάλονται τ ὁδῶν ἀωελθεῖν. καὶ μὲν τὴν Εβραίων ἀωώσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνουσιν, ὑωολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν [n] τ κακῶν· ἂν ᾗ ἄλλην τραωῶνται, [o] μεταδιώξομεν

[p] Αὐτῇ τὰ τ Αζωτίων] *Al.* αὐτῇ & αὖτη. & mox inferius αὐτὰς.
[q] Περιέρχεται τ τρόπον] Ἐκπεριέρχεται *Big. Samb.* & *Vat.*
[r] Περὸς αὐτὰς ἐλθεῖν,] Παρ' αὐτὰς *Vat.*
[s] Γινόμενοι,] Γενόμενοι *Samb.*
[t] Γίτθης] Γιτθῶν Ant. Jud. lib. XIV. c. 15. §. 10. & de bell. Jud. lib. I. c. 17. §. 2. Γιτθὰ καλεῖται. item Simon ἀπὸ κώμης λεγομένης Γιτθῶν nempe in Samaria. *Juſtin. Apoll.* II. SPANH.
[v] Καὶ Ακκάρων] Illud καὶ deeſt in *Editis*, & quibuſdam *MSS.* & nonnulli efferunt Ακάρων.
[x] Ετι ᾗ Γάζης] Ετι καὶ Γ. *Vat.*
[y] Υπερδικοῦντα] Υπερικδικοῦντα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.*
[z] Συνεισβαλόντων] Ita cum *Big.* & *Samb.* συνεισβαλόντων in *Editis*, *Aliiſque.*
[a] Τοῦτο μὲ] Τοῦτο μὴ ποιῶν *Big. Hen.* & *Busb.*
[b] Αὐτῇ καὶ] Αὐτὴ pro ὑγιῆ repoſui ex *Epiphanio.*
[c] Κινουμένου Θεοῦ] Κινουμένου δ' Θεοῦ *Vat.*
[d] Διαφέρειν πεπισμένων] Vocem Διαφέρειν (quæ in *Editis* deerat) reſtituimus ex *MSS.*
[e] Διωκομένους] *Coll. Voſſ.* διωκομένοις.
[f] Ανθβλέψαι.] Ανθβλέπειν proprie eſt *contra tueri*, improprie *obniti.* uti & ἀνθφθαλμεῖν *Demoſtheni* & *Polybio.*
[g] Τοσούτους ᾗ τ ἀριθμὸν μῦας χρυσοῦς] 1. Sam. VI. 3. Sic mus ſculptus in Tenediorum & aliis numis cum Smintheo Apolline, ob liberatum ab eo à muribus illum tractum. SPANH. Confer Tabulas Numiſmatum in extremo Tom. II. HAV.
[h] Βαλόντας εἰς γλωσσόκομον] Βαλόντες & mox ζεύντες, dein ὑωοζεύξαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
[i] Δαμάλεις ἐγκλεῖσαι] Πόρτεις *Big. Samb. Gall.* 1. *Vat.* & *Epiphan.* (πόρτης *Voſſ.* qui mox ταῦς pro τοῖς) μόχλος *Zonar.*
[k] Ποιῶνται τὴν ωορείαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ποιοῦνται τὴν ωορείαν in *Editis*, *Aliiſque.*
[l] Εξελάσαντας τὴν κιβωτὸν] Εξελάσαντες *Vat.*
[m] Επιτρέψαντας] Επιτρέψαντες *Lū Samb.* & *Vat.*
[n] Τῶν κακῶν·] Τούτων τ κακῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
[o] Μεταδιώξομεν] Μεταδιώξωμεν *Big. Samb.* & *Glycas.*

p Τοι-

ξομεν αὐτλὼ ἔφασαν, μαθέντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν [P] τοιαύτην ἔχει.

γ'. Ἐκείναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῆλος τλὼ γνώμλω ἐπύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τλὼ ἅμαξαν ἐπὶ τλὼ τριόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τὰ δὴ βοῶν τλὼ ὀρθλὼ ὁδὸν ὥσπερ [q] ἡγεμένων τινῶν αὐτῆς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν Παλαισίνων ἄρχοντες ἠκολέθουν, πόποτε στήσονται καὶ προς τίνας ἥξουσι βλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ τῆ Ἰούδα φυλῆς [r] Βηθσάμη ὄνομα. εἰς τοότλω ἀφικνουμένας αἱ βόες· καὶ πεδίω μεγάλω καὶ καλῷ τλὼ πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένω, πωόνται [s] πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τλὼ ἅμαξαν αὐτόθι. θέα δὴ ἦν τοῖς [t] ἐν τῆ κώμη, καὶ προχαρεῖς ἐγένοντο. θέοντες γὰρ ὥρᾳ πάντες ὅλη τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν τοῖς ἀρόροις ὑπαρχόντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγότες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον ὅθεν ὅλη τὴν ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τὰς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τὰς μῦας, πέμασιν ἐπὶ πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατάρξαντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' [v] ἰδόντες οἱ τῶν Παλαισίνων ἄρχοντες, [x] ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

δ'. Ὀργὴ δὴ καὶ χόλος θεῦ μέτεστιν, ὥστε [y] ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῆ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτὰς οἱ [z] κωμῆται, καὶ [a] πένθος ἐπ' αὐτὰς ἦγεσαν οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπεμπῶ κακῶ· καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. ὅ τι μένειν τλὼ κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους ἀποφαίνοντες αὐτὰς, πρὸς τὰ χοινὸν τῶν Ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλωσαν ἀποδεδόσθαι τλὼ κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαισίνων. κἀκεῖνοι γνόντες τάδε, [b] ἀποκομίζουσιν αὐτλὼ εἰς [c] Καριαθιαρίμαν γείτονα πόλιν [d] τοῖς Βηθσαμίταις· ἔνθα τινὸς Λευίτου τὸ γένος, [e] Ἀμιναδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνη [f] καὶ θρησκείᾳ, καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τλὼ κιβωτὸν ἤγαγον, [g] ὡς πρέπουσα τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατοικεῖ δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὴ τλὼ κιβωτὸν οἱ τοῦ παῖδες, καὶ τὴν ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῆ Καριαθιαρίμα, [h] ποιήσαντα δὴ τοῖς Παλαισίνοις μῆνας τέσσαρας.

xerunt, facta inde conjectura, quod poteſtatem ejuſmodi nullam haberet.

3. Hæc autem bene ac ſapienter dicta judicarunt, atque illico conſilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quæ jam diximus exſequuti fuiſſent, plauſtrum in trivium deducunt, ibique relicto receſſerunt. Vaccæ autem cum recta abirent & contenderent, non aliter quam ſi ab aliquibus deducerentur, eas *eminus* ſubſequebantur Palæſtinorum principes, ſcire deſiderantes ubi ſubſiſterent & ad quoſnam ſe conferrent. Eſt autem vicus quidam in tribu Judæ, nomine Bethſama. in fines ejus venerunt vaccæ: & cum eas, ſi proceſſiſſent, campus magnus & pulcher excepiſſet, ulterius tamen non progreſſæ ſunt, plauſtrum illic ſiſtentes. Erat autem omnibus in villa *gratum* ſpectaculum, lætitiaque exſultabant. æſtatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas verſarentur, ubi arcam animadverterunt, voluptate geſtientes, & opus è manibus dimittentes, è veſtigio ad plauſtrum accurrebant. atque arcam ex eo ſublatam, capſamque in qua *aurea* erant ſimulachra & mures, ſaxo cuidam, quod in campo erat, impoſuerunt: & cum Deo magnifice ſacra feciſſent, ſeque epulis adhibuiſſent, plauſtrum ſimul ac vaccas ſolido ſacrificio immolarunt. Quo viſo Palæſtinorum principes retro ad ſuos reverſi ſunt.

Boves contra indolem ſuam & affectum recta in direction Hebræorum pergunt. II.

Hebræi ex urbe Bethſama, arcæ conſpectu lætati, ad eam recipiendam accurrunt; moxque boves cum curru Deo cadunt victima.

4. Cæterum ira atque indignatio Dei eos perſequitur, adeo ut ſeptuaginta viros ex pago Bethſamæ, quippe indignos qui attingerent arcam (ſacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine jacto interimeret. Ipſos autem hæc paſſos vici iſtius incolæ deplorarunt, eoſque *ejuſmodi* plangore proſequuti ſunt, qualem fas erat edere ob malum divinitus immiſſum; ſuumque mortuum unuſquiſque lugebat. Quamobrem ſeſe indignos agnoſcentes, quibuſcum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebræorum *concilium* miſſis, indicarunt redditam eſſe à Palæſtinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, urbem vicinam Bethſamitis: ubi Levita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnæ erat exiſtimationis ob juſtitiam & religionem, in domum *ejus* arcam intulerunt, ut convenientem Deo locum, in quo vir juſtus habitabat. Ejus autem filii arcæ miniſterio operati ſunt, atque huic rei curandæ per viginti annos præerant: tot enim in Cariathiarima manſit, cum apud Palæſtinos quatuor menſes fuiſſet.

Bethſamitæ, qui arcæ manus Laicas admoverant, Deo ita vindicante pereunt.

Arca Cariathiarimam transfertur in domum Aminadabi.

1 *Regum*, c. 7.

Ibi per viginti annos manſit.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαισίνων ἐπ' αὐτὰς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμυήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν καὶ προφήτου.

Τοτ' δὴ λαὸς πᾶς ἐκείνω τῷ χρόνω, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν [i] Καριαθιαριμιτῶν πόλις τλὼ κιβωτὸν,

CAP. II.

Expeditio Palæſtinorum in ipſos, & victoria Hebræorum ductu Samueli prophetæ.

CUM autem populus univerſus illo tempore, quo arcam poſſidebat Cariathiarimitarum urbs, *Hebræos, ad meliorem frugem*

p Τοιαύτην ἔχει.] Αὐτὴ ἔχει *Vat.* Videſis ut hanc hiſtoriam defloret *Zonaras*.

q Ἡγεμένων τινῶν] Ἡγεμόνος τινὸς αὐτῶς *Aliis.*

r Βηθσάμη ὄνομα.] Ita in *MSS.* Βαθσάμη *Baſ.* & *G.* Βηθσαμὺς 1 *Regum*, c. 6. & 2 *Paralip.* c. 28. v. 18.

s Πρόσω χωρεῖν,] Προσωτέρω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

t Ἐν τῆ κώμη,] Ἐπὶ τῆ κώμη *Vat.*

v Ἰδόντες οἱ] Sic *MSS.* εἰδόντες in *Editis.*

x Ὑπέστρεψαν ὀπίσω.] *Al.* ἀνέστρεψαν.

y Ἑβδομήκοντα] *De populo* LXX. & L. *millia plebis* juxta *Hebr.* ἑβδομήκοντα ἄνδρας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν *Interpretes* LXXII. Vide *Bocharti* Hierozoicon, l. 2. c. 36. & *Clericum* ad 1 *Sam.* *al.* 1 *Regum* c. 7.

z Κωμῆται,] Ita cum pleriſque *MSS.* (& *Coccejo*) κωμῆται *Samb. Baſ.* & *G* Verum κωμήτης occurrit apud *Eurip.* in *Alceſte*, v. 476 & *Plat.* de *Legibus*, l. VII. p. 794. atque hanc ſcripturam tuetur *Berkelius* ad *Stephanum Byz.* p. 498. HUDS. Sic Euripid. Alceſt. v. 476. Τᾶς δὲ κωμήτ χθονός· Item Plato lib. VII. de Legib. pag. 794. lit. A. SPANH.

a Πένθος ἐπ' αὐτὰς] Πένθος *Vat.*

b Ἀποκομίζουσιν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* & juxta iſtos *Zonaras*, λαβόντες αὐτλὼ ἀπάγουσιν εἰς κ. in *Editis* ἀπωκίζουσιν (pro ἀποικίζουσιν) εἰς Καριαθιαρείμ. Videſis LXXII. ad 1 *Reg.* c. 7. v. 1.

c Καριαθιαρίμαν] *Gen.* Καριαθιαρείμ, & Lib. VII. Cap. 4. §. 2. SPANH.

d Τοῖς Βηθσαμίταις·] Τοῖς Βηθσάμης *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀμιναδάβου,] Ita fere in libris omnibus *Joſephi* & Interpp. LXXII. Ἀβιναδάβου juxta *Hebr. Codd.* atque ita forſan legendum, cum μ & β (ut in *MSS.* ſcribi ſolent *mu* & *beta*) facile invicem permutentur.

f Καὶ θρησκείᾳ,] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ τῆ θρησκείᾳ.

g Ὡς πρέπουσα] Vel plenius ὥσπερ εἰς πρέπουσα ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

h Ποιήσαντα] Eſt qui conjicit οἰκήσαντα, & mox ἐπὶ pro τέσσαρα ex *S. Literis.* HUDS. Ita & Latini loquuntur, *fecit tot annos.* REL.

i Καριαθιαριμιτῶν πόλις] *Al.* Καριαθιαρειμιτῶν.

redeuntes, convocat Samuelus; monetque eos libertatem armis vindicare. urbs, votis & ſacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum & magnum ejus ſtudium præ ſe ferret, Samuelus propheta animadverſo eorum *pio* obſequio, quaſi jam opportunum eſſet ad illos, cum ita ſe haberent, verba facere de libertate & bonis quæ in ea inſunt, oratione utitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas & perſuadendas: "O viri *Iſraëlitæ*, dicebat, quibus "etiamnum hoſtes quidem graves *ſunt* Palæſtini, "Deus vero incipit eſſe propitius & amicus, non "ſolum libertatem expetere debetis, ſed & opor- "tet hæc facere, quibus ea vobis aſſequenda eſt. "Ne quidem cogitate à dominatu liberari, dum "pergitis ea agere quæ vos ſervituti ſubjicient: ſed "juſtitiam colite, atque nequitiæ, eam ex anima- "bus abolendo, curationem adhibentes, tota men- "te Deo ſupplicate, ejuſque in cultu perſeverate. "Hæc ſi feceritis, erit ut bonis affluatis, à ſervi- "tute liberemini, & victoriam de hoſtibus repor- "tetis: quæ neque armis, neque corporum viri- "bus, neque copiarum multitudine conſequi faci- "le eſt. non enim hiſce res ejuſmodi ſe præbitu- "rum eſſe pollicetur Deus, ſed probitati & juſti- "tiæ. Ego vero hæc promiſſa vobis rata fore "ſpondeo". Hæc cum dixiſſet, ei applaudebat populus, ex iſta exhortatione lætitia elatus; conſenſitque ad id ipſum faciendum quod Deo gratum eſſet. Ipſos autem congregat Samuelus in urbem quandam Maſphaten appellatam: quod nomen ſermone Hebraïco conſpicuum ſignificat. Ibi & hauſta aqua *effuſaque* Deo libant, & cum tota die jejunaſſent ad preces ſe convertunt.

Cum jam Iſraëlitas nec opinos nec armatos in Maſphate aggrederentur Palæſtini, Deum expetunt Samuelus, agno lacte immolato. 2. Illic vero congregati non latent Palæſtinos. Sed illi, conventu eorum ſibi nunciato, cum magno exercitu & copiis, ſperantes fore ut incautos & imparatos adorirentur, Hebræis ſuperveniunt. Ii autem, ex hoc valde conſternati, tumultuari incipiunt & pavore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidiſſe præ "metu & ex memoria recentis cladis; adeoque *li-* "*benter* quieturos eſſe, ne hoſtium potentiam in "nos concitemus. Nam cum in nos nudos & iner- "mes, qui tuo ductu & auſpiciis ad ſupplicationes "& victimas & juramenta *ſolennia huc* convenī- "mus, expeditionem jam fecerint hoſtes: non alia "itaque nobis ſalutis noſtræ ſupereſt ſpes, quam "in te & Deo à te implorato ut nobis daret è Pa- "læſtinorum manibus effugere". At ille eos ſecuro animo eſſe hortatur, promittitque Deum illis auxilium laturum eſſe. Et cum agnum ſubrumum cepiſſet, eo *ſolidum* pro populo ſacrificium facit; Deumque ſupplex orat, ut eos in prælio à vi Palæſtinorum defenderet; iterumque non ſineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, & cum animo benigno & propitio ſacrificium accepiſſet, innuit ſe illis victoriam daturum eſſe & potentiam aucturum. Cum autem adhuc Deo ſuper altare eſſet victima, & nondum tota ſacrâ flammâ abſumeretur, hoſtium copiæ è caſtris

Ab omine bono Iſraëlitas erigit Samuelus, & cum iis impetum facit in Palæſtinos, quos acie fuſos uſque ad Correa perſequitur. 1. Reg. c. 7.

[k] ἐπ' ἀυχᾶς καὶ θυσίας τραπέντ@ τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὰ ἐμφανίζοντ@ τῷ Θεῷ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης [l] Σαμύηλ@ ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς εὐκαιρον πρὸς ἅπας ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ὤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξειν καὶ πείσειν· "[m] ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς μὲν "πολέμιοι Παλαιστῖνοι, Θεὸς δ' ὑμενὶς ἀρχεται γίνε- "σθαι καὶ φίλ@, οὐκ ἐπιθυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μό- "νον, ἀλλὰ πιεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι [n] πρὸς ὑμᾶς. "[o] οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, μένειν "ἃ πράττοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι διαμένουσιν· ἀλλὰ γίνε- "σθε δίκαιοι, καὶ, τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυ- "χῶν καὶ θεραπεύοντες [p] αὐτὸν, ὅλαις ταῖς διανοίαις "[q] προτρέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες ἀπαλλάττε. ταῦ- "τα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἕξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλ- "λαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων· ἃ λαβεῖν οὔθ' ὅπλοις, "οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνα- "τόν ἐστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ Θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν "αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθοὺς εἶναι καὶ δικαίους. ἐγγυητὴς "δ' αὐτὸς τῶν ὑποσχέσεων ἐγὼ γίνομαι". [r] ταῦτ' εἰπόντ@ ἐπεφήμησε τὸ πλῆθ@ ἡδέως τῇ παραινέσει, καὶ κατενθουσιᾷ αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. σπεύδει δ' αὐτὸς ὁ Σαμύηλ@, εἰς τινα πόλιν λε- γομένην [s] Μασφάτην· κατοπτεύομενον τὸ στρατόπεδον τῇ τῶν Ἑβραίων γλώττῃ. ἐντεῦθεν [t] ὑδρευσαμένοις τε ἀπενδῦσι τῷ Θεῷ, καὶ διανηστευσάντες ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπ' ἀυχὰς τρέπονται.

β'. Οὐ λανθάνουσι δ' τοὺς Παλαιστίνους ἐκεῖ [v] σπασαχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες ἅτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν, μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρεσκευασμένοις ἐπιπεσεῖσθαι, τοῖς Ἑβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς παραχρῆμα ἀγὼν καὶ δέος· καὶ δραμόντες πρὸς Σαμούηλον, "ἀνα- "πεπωκέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τὸ προ- "τερον ἤδη, ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτ' ἠρεμεῖν ἵνα μὴ κι- "νήσωμεν τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόν- "τ@ ἡμᾶς ἐπ' ἀυχὰς καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ "[x] ἀνόπλοις [y] ἐπεστρατεύκασιν οἱ πολέμιοι· ἐλπὶς οὖν "ἡμῖν οὐκ ἄλλη [z] σωτηρίας ἡμῶν, ἢ ἡ διὰ σοῦ καὶ τοῦ "Θεοῦ ἱκετεύειν ὑπὲρ σοῦ σῴζειν ἡμῖν διαφυγεῖν "Παλαιστίνους". ὁ δ' θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τοῦ ὄχλου θυσιᾷ· καὶ προσκαλεῖ τὸν Θεὸν [a] ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ, καὶ μὴ [b] περιιδεῖν δεύτερον αὐτοὺς [c] δυσχήσαντας. ἐπήκο@ δ' γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσδεξάμεν@ εὐμενεῖ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ἐπινεύει νίκην αὐτοῖς καὶ κρατ@. [d] ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἐχούσ@ τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τοῦ ἱερᾶς φλογὸς ἀναλη- φότ@, [e] προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύνα-

[k] Ἐπ' ἀυχᾶς καὶ θυσίας] Vel ἐπ' ἀυχὰς καὶ θυσίας cum quatuor *MSS.*

[l] Σαμύηλ@ ἰδὼν] In ſex *MSS.* Σαμυῆλ@ ὁρῶν.

[m] Ἄνδρες γὰρ] Vel dicendum γὰρ poſt ἄνδρες redundare, vel legendum ἄνδρας.

[n] Πρὸς ὑμᾶς.] Πρὸς ἡμᾶς *Big.* & *Samb.*

[o] Οὐδὲ βούλεσθε μὲν ἀπηλλάχθαι] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* οὐδὲ βούλεσθε μένειν πράττ.

[p] Αὐτὸν,] Mallem αὐτὰς cum *Epiphanio.*

[q] Προτρέπεσθε τὸ θεῖον,] Omnino legendum προσέπεσθαι, (quo modo lectum *Epiphanio*, nam vertit, *invocate Deum*) niſi dicatur προτρέπεσθαι nonnunquam idem valere ac προσέπεσθαι. Vide *Stephani Theſ. Gr.* voce προσέπομαι.

[r] Ταῦτ' εἰπόν@ ἐπεφήμησε] Ita placuit edere cum ταῦτ' εἰπόντ@ ἐπεφήμησε habeant *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* τᾶτ' εἰπόν@ ἐπεφήμῳ in *Editis*, *Aliiſque*

[s] Μασφάτην·] *Al.* Μασφάτη & Μασφατὼ. ex urbibus *Leviticis* itinere fere medio inter *Gazam* & *Solymas*, prope *Eleutheropolim.* HUDS. Μασφάτις, Græcè καθοπτόμεν@ Hebr. מִצְפֶּה *locus eminens* LXX. σκοπὴ Num. XXIII. 3. unde נִצָּב Eſa. XIII. 2. SPANH.

[t] Ὑδρευσάμενοί τε] Ὑδρευσάμενοι πανδήσει *Big. Samb.* & *Vat.* καὶ ὑδρεύσαν[ται] ὕδωρ, καὶ ἐξέχεαν ἐνώπιον κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς LXXII. 1 *Regum* c. 7. v. 6. Aqua effuſa lachrymas ſignificat.

[v] Σπασαχθέντες.] Σπασελθόντες *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[x] Ἀνόπλοις] Ἀόπλοις *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

[y] Ἐπεστρατεύκασιν] Ita in quatuor *MSS.* (& *Coll. Voſſ.*) in *Editis* ἐπεστράτευται.

[z] Σωτηρίας ἡμῶν,] Σωτηρίας ἢ μόνη ἡ διὰ σοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Ὑπερέχειν αὐτῶν] Phraſis eſt *Homerica* pro *protegere.*

[b] Περιιδεῖν δεύτερον] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* παριδεῖν.

[c] Δυσχήσαντας.] Ἀνυχήσαντας *Big.* & *Gall.*

[d] Ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ] Καὶ ἐπὶ Σαμυὴλ ἀναφέρειν τὴν ὁλοκαύτωσιν LXXII.

[e] Προῆλθεν] Προσῆλθεν *Vat.*

f Εἰς

δωάμις, ϗ ϖροπάσεται [f] εἰς μάχλω, ἐπ' ἐλπίλ μὲν νίκης, ὡς ἀπλημμελούνων ἐν ἀπορία τῶν Ιϐδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχλω ἐκεῖσε ἀπλωτηκότων. ϖεπιπίπτει δ', οἷς οὐδ' εἰ ϖροὔλεγέ τις ῥαδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, ϗ τλὰ γλῶ αὐτοῖς ὑπότρομον ϗ σφαλερὰν κινήσας πῆγιν· ὡς σαλδομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεδαι, ϗ διεσαμένης εἰς ἕνια τῶν χασμάτων καταφέρεσδαι. ἐπῆκε [g] βροντῶς [h] ϖερυφήσας, ϵ̓ λαπύροις ἀστραπῆς ὡς [i] καταφλέξων αὐτῶν τὰς ὄψεις ϖερέλαμψας, ϵ̓ τῶν χειρῶν σκυροτήσας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγλὼ [k] ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' Σαμούηλος μ̄ τ̄ ϖληθύος· ϵ̓ πολλοὺς καταστράξας καταδιώκει [l] μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον, ὥσπερ ὅρον τ̄ νίκης ϗ τ̄ φυγῆς τ̄ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν ϖροσαγορεύει, σύμβολόν τ̄ [m] ϖαρὰ τ̄ Θεοῦ γιγνομένης αὐτοῖς κ̄ τ̄ ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκείνλω τλὼ ϖληγλὼ οὐκ ἐπεστράτευσαν ὅτι τοὺς Ισραηλίτας· ἀλλ' ὑπὸ δέους ϗ μνήμης τ̄ συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὃ δ' λὼ πάλαι θάρσος τοῖς Παλαισίνοις ὅτι τοὺς Εϐραίους, [n] τοτ' ἐκείνων μ̄ τλὼ νίκλω ἐλθὲν. καὶ Σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλούς, καὶ τὸ φρόνημα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινεῖ· καὶ τλὼ χώραν ἀφαιρεῖται, λὼ τῶν Ιϐδαίων [o] ἀπέτεμνον τὸ ϖρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. [p] αὕτη δ' λὼ μέχρι πόλεως Ακκάρων [q] ἀπὸ τ̄ Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. λὼ δὲ κατ' ἐκεῖνον τ̄ καιρὸν [r] φίλα τοῖς Ισραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τ̄ Χαναναίων.

egreſſæ ſunt, & ſeſe ad pugnam inſtruunt; ſpe quidem *certa* victoriæ, ac ſi Judæi conſilii plane inopes forent, ut qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum convenerint. Talis autem erat rerum eventus, ut ſi quis eas prædixiſſet, haud facile fidem invenisſent. Nam primum quidem eos *magna* concuſſione perturbat Deus, terramque quaſſatione illis ſubtremiſcere parumque tutam *ei inſiſtentibus* fecit; ita ut vel eâ agitatâ incerta ponerent veſtigia, vel diſcedente in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitrubus circumſonuiſſet, atque igneis fulguribus quaſi ad ora illis adurenda eos circumfulſiſſet, atque manibus arma excuſſiſſet, nudos in fugam conjecit. Tum vero Samuelus cum populo in eos irruit, multiſque cæſis reliquos perſequitur ad * Corræa uſque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi ſaxum ſtatuiſſet, veluti terminum victoriæ & hoſtium fugæ, id Præſidii *ſaxum* appellat, in ſignum virium quibus eos ad hoſtes debellandos impertivit Deus.

3. Palæſtini vero, ea clade accepta, exercitum † non eduxerunt contra Iſraëlitas: ſed, præ metu & memoria eorum quæ acciderant, quieſcebant. Fiducia autem, qua olim Palæſtini animati erant in Iſraëlitas, *viceverſa* illorum eſſe cœpit poſt victoriam *iſtam*. Et tum Samuelus, copiis in eos motis, magnas edit ſtrages; atque elatos eorum animos prorſus deprimit: regionem etiam eis adimit, qua prius Judæos multabant cum illos prælio ſuperaſſent. illa vero à finibus Gittæ ad Accaronem uſque civitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananæorum eo tempore pacem & amicitiam cum Iſraëlitis colebant.

Regionem Iſraëlitis ereptam recuperat Samuelus, quoque tempore Palæſtinos coërcuit.

ΚΕΦ. γ'.

Ως Σαμούηλος, λὼ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτ̄ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· ϗ ἐκείνων ὁ καλῶς τ̄ ἀρχῆς ϖροισαμένων, τὸ ϖλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλεύεδαι, Σαμούηλα ϖρὸς τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

CAP. III.

Ut Samuelus, propter ſenectutem rebus adminiſtrandis parum idoneus, curam earum filiis ſuis commiſit: atque populus, illis in principatu male ſe gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

III.

Ο Δὲ ϖροφήτης Σαμούηλος λιακοσμήσας τ̄ λαὸν ϗ πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταὐτλω ἐκέλδυσε συνερχομένους ϖερὶ τ̄ ϖρὸς ἀλλήλους κρίνεσδαι λιαφορῶν. αὐτοὺς δ', [s] οἷς ἕτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν [t] αὐτοῖς· ϗ πολλλὼ ἐϐράδυνεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

Β'. Επεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, ϗ τὸ σῶμα πρὸς πόνους ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τλὼ ἀρχλω ϗ τ̄ ϖροσίας ἔδωκε ϖολίτας ἀποδείκνυσιν· ὧν ὁ μὲν ϖρεσϐύτερος [v] Ιωήλος ϖροσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ [x] Αϐία ὄνομα λὼ. ϖροσέταξε δὲ τ̄ μὲν ἐν [y] Βεθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τ̄ δ' ἕτερον ἐν [z] Βαρσυϐαὶ, μερίσας τ̄ ὑπακουόντων ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σοφῆς ἕνεκα ϖαιδείας ϗ πικμήριον, ἔδ μὴ τ̄ τρόπον ὁμοίους τοῖς φύσαι γίνεδαι πινας, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστὰς ϗ μετρίους ἐκ πονηρῶν δὲ

PORro Samuelus propheta, populo commode diſtributo, & ſua ſingulis civitate aſſignata, juſſit ut in eam convenirent ad res controverſas dijudicandas. Ipſe autem, bis anno urbes obiens, jus illis dicebat; & multo tempore judicia ex æquo exercebat.

2. Deinde, cum ætate gravis eſſet & invalidus, ut conſuetis muniis ſufficere non poſſet, filiis ſuis principatum & reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Joelus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandavit, ut unus quidem in Bethelis, alter vero in Barſube ſederet & judicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Iſti autem exemplo erant & indicio, non omnes moribus ſimiles parentibus naſci, ſed forte quidem ex malis probos & æquos *gigni*: tunc vero ſeſe oſtende-

Samuelus (quamvis prætorium ei fixum eſſet Ramathæ) bis in anno civitates præcipuas Hebræorum jus dictum obibat.

Tandem vero defectus jam annis Samuelus filiis ſuis tribunalia ſtatuit duobus in locis; qui judicum ſunt avariſſimi & flagitioſiſſimi. 1. Reg. c. 8.

---

f Εἰς μάχλω,] Πρὸς μάχλω in quinque *MSS.*

g Βροντᾶς] Similia apud Æſchylum Prometh. v. 1081. χθὼν σεσάλδυται· βρυχία δ' ἀχὼ ϖαρυπᾶ βυγητῆς ἴλικος ἠδ &c. SPANH.

h Περιφορήσας, ϗ λιαπύρους ἀστραπᾶς ὡς] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* λιαφθόρους.

i Καταφλέξων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* καθαφλέξας. HUDS. Lege καϑαφλέξαι. COCC.

k Απέστρεψεν.] Ανεστρεφεν *Big.* ἀνέστρεψε *Gall.*

l Μέχρι Κορραίων,] Μέχρι Βεθχώρων *Vat.* & Βεθχόρων *Samb.* à manu ſecunda, ex *Bibl. S.*

* *Corræa uſque*,] Correon juxta *Vet. Interpr.* Si in *Græcis* Βεθχώρων maluerimus, ϗ λέξιν eſſet *domus Cori.*

m Παρὰ Θεοῦ] Παρὰ Θεᾶ *Vat.*

† *Non eduxerunt contra Iſraëlitas*] *Sc.* deinceps Iſraëlitarum fines non incurſarunt, totoque tempore Samuelis à Deo cohibiti ſunt. 1 *Reg.* c. 7. v. 13.

n Τοτ' ἐκείνων] Τοῦτ' ἐκείνοις *Big. Samb.* & *Vat.*

o Απέτεμνον τὸ ϖρότερον] Απέτιμον *Busb.* & *Hen.* ἀπετίμοντο *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

p Αὕτη δ' λὼ] Αὕτη δ' ὡὶ ἡ μάχλ *Iidem.*

q Απὸ τ̄ Γίττης] Απὸ τ̄ τ̄ Γίττης *Vat.*

r Φίλα τοῖς Ισραηλίταις] Φιλία τ. Ισραηλίταις ὑπολειπομένη τ̄ Χαναναίων *Vat.* Forſan φίλα τοῖς Ισραηλίταις τα ὑπολοιπα τ̄ Χαναναίων.

s Οἷς δ' ἔτους ἐπερχόμενος] Κατ' ἰναυτὸν in *Bibliis S.*

t Αὐτοῖς·] Αὐτὰς ſolus *Busb.* quo modo legit *Grotius.*

v Ιωήλος ϖρεσϐύτερος,] Ita *Baſ. G. Hen.* & *Busb.* Ιωὴλος in *Codd.* aliquot *Epiphanii.* Οὐήλος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

x Αϐία ὄνομα λὼ.] Sic quatuor è *Græcis.* Verum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* Αϐιὰ aut Αϐιὰ aut Αϐιᾶ.

y Βεθήλοις πόλ] Ita ut ſuprà p. 283. v. 36. Βεθήλῳ *Baſ.* & *G.* Βαιθήλῳ *Samb.* & *Big.* Βεθήλη *Vat.* HUDS. Vid. inf. Cap. VI. §. 1. SPANH.

z Βαρσυϐαὶ] Βαρσυϐαεὶ *Samb.* correctè ſatis. Βαρσυϐαεὶ *Vat.* HUDS. Conf. lib. 1. cap. 12. §. ult. Philo Βερσαεὶ SPANH.

debant pravos ex bono prognatos. nam à parentis institutis & studiis deflexi, diversamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri jus pervertebant: ac in judiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum & deliciis sumptuosis dediti, primum quidem hæc adversus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetæ, patris illorum, qui multum studii curæque impenderat ut multitudo justitiam coleret.

Hebræi, Samuelidarum multum pertæsi, regem sibi dari postulantes, valde vexabant Samuelum.

3. At populus, cum Prophetæ filii priorem rerum statum & ordinem injuriis labefactarent, & commissa ægre ferebat, & ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in urbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum ejus iniquitatibus narrabant, sed &, quod præ senectute & ætatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea administrandis par esset, eum orabant simul & obsecrabant ut aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem moderari & gubernare, & à Palæstinis pœnas sibi debitas exigere ob pristinas injurias. Hæc *illorum* verba Samuelum valde solicitum habuerunt & anxerunt, propter innatum justitiæ amorem & invisum sibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, ut quod ea reip. forma utentes fere divinos faciat & beatos. Verum ex jam dictis adeo curarum plenus erat & cruciatuum, ut nec cibi nec somni capiendi meminerit: sed per totam noctem vigilarit dum *varias* de rebus cogitationes in animo versaret.

Deus autem Samuelo apparens ipsum solatur, atque ei de rege creando mandatum dat.

4. Cum autem ita se habuisset, ei apparuit Deus, eumque consolatur, *dicens*, "non oportere "ea, quæ postularet populus, ægre ferre: quando "non illum sed ipsummet sprevissent, ne solus *ipsis* "imperaret. Hæc enim ab eo die, quo ex Ægy"pto educti fuerint moliri eos cœpisse. veruntamen brevi illos pœnitentiam *sibi* gravem mole"stamque acturos esse, per quam nihil quidem fu"turi erit infectum; at contemptus *sui* redarguen"tur, & quod consilia tam in me quam tuam erga "prophetiam ingrata ceperint. Jubeo itaque te il"lum ipsum eis regem constituere, quem *tibi* præ"monstravero; cum prius illis mala exposueris, "quæ sub regibus passuri sunt, & testificatus fue"ris in qualem se temere conjiciunt *rerum* muta"tionem.

Samueli ad populum concio, qua mala regii dominatus eis exponit. 1 Reg. c. 8.

5. Hæc Samuelus cum audisset, convocatis prima luce *in concionem* Judæis, *palam* fassus est se Regem illis creaturum esse: dicebat autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quæ sub Regibus futura essent, & quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, *inquit*, quod primum quidem li-

---

ηρῶν· τότε μέν γε Φαύλως [a] ἐξ ἀγαθῶ παρέχον αὐτὸς ἡμένους. τῶ γὰρ πατρὸς ὑποτηδευμάτων [b] ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον· καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ [c] πρὸς ἀφορμὰς πολυτελεῖς ὑπονενευκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία πᾶσι ἔπραττον τῷ Θεῷ, δεύτερον δὲ [d] τῷ προφήτῃ, πατρὶ αὐτῶν, ὃς [e] πολλὴν τὴν τοῦ πλήθους εἶναι δίκαιον ἀσφάλειαν εἰσεφέρετο καὶ πρόνοιαν.

γ'. Ὁ δὲ λαὸς, ἐξυβριζόντων [f] εἰς τὴν πατρίαν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν [g] συντρέχουσι· διετρίβε δ' ἐν [h] Ραμαθᾷ πολλά· καὶ τάς τε τούτων ἀδικίας ἔλεγον, καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ [i] παρειμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου τὸ πρᾶγμα τῶν οὐκέτι τὴν αὐτὸν προῖσεσθαι δύναμιν τρόπον· ἐδέοντό τε [k] καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα [l] αὐτῶν βασιλέα, ὃς [m] ἄρξει τοῦ ἔθνους καὶ τιμωρήσεται Παλαιστίνους, ὀφείλοντας [n] ἑαυτοῖς δίκας τῶν πρότερον [o] ἀδικημάτων. ἐλύπουν δὲ σφόδρα τὸν Σαμουήλου οἱ λόγοι, διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνην [p] καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος· [q] ἦν γὰρ δεινῶς τὰ ἀριστοκρατίας, ὡς [r] θείας καὶ μακαρίας ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ Φροντίδος καὶ βασάνου τῶν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις, ὅτε τροφῆς ἐμνημόνευσεν ὅτε ὕπνου· δι' ὅλης δὲ τὸ νυκτὸς φρέφων πρὸς τὰ πράγματα ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ'. Ἐχούσῃ δ' ὅτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἐξίωσε τὸ πλῆθος· "ὡς σὸν ἐκεῖνον ὑπερηφανήσαντας, [s] ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα "μὴ [t] βασιλεύσῃ μόνος. πᾶσι δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας "ἐξήγαγε αὐτοὺς [v] ἀπ' Αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. "λήψεσθαι μέντοι γε σὺν εἰς μακρὸν μετάνοιαν αὐτοὺς "ὑπάτους, ὑφ' ἧς ἥδεν μὲν ἀχρήστου ἔσεσθαι τὸν [x] ἐσομέ"νων· ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βλαβὰς "σὺν δυσχερείας πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λα"βόντες. κελεύω [y] δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν [z] ἐ"γὼ [a] προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα [b] ποίων τε "πεσεῖσθαι βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτο"σύμενον [c] ἐφ' οἵαν ἀσέβειαν μεταβολήν.

ε'. Τούτων ἀκούσας Σαμουήλου, ἅμα ἕω συγκαλέσας τὸν Ἰουδαίους ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη δ' δεῖν πρῶτον [d] μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ πρὸς τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσους [e] συνεχθήσονται κακοῖς. "γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποστά"σε-

---

a Ἐξ ἀγαθῶ] Ἐξ ἀγαθῶν *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Ἐκτρεπόμενοι,] Τραπόμενοι *Vat.*

c Πρὸς διαίτας] Illud πρὸς omittit *Vat.* ut & καὶ πρὸς & deinceps ἔλεγε *Hen.* & *Busb.*

d Τῷ προφήτῃ,] Καὶ τῷ πατρὶ αὐτῶν *Epiphan.* τῷ προφήτῃ πατρὶ ἢ αὐτῶν *Big.* & *Samb.* τῷ προφήτῃ πατρί τε ἑαυτῶν *Vat.*

e Πολλὴν δὲ τὸ πλῆθος] Πολλὴν καὶ δὲ *Samb. Big.* & *Vat.* paulo distertius.

f Εἰς τὴν πατρίαν] Illud εἰς deest *Vat.*

g Συντρέχουσι] Numero adhuc servato συνίστρεχε πρὸς τὸν &c. ab ingenio *Josephi.* nam solummodo δοξοδοκίαν illis vitio vertunt *S. Literæ*, ut notavit *Theodoretus*, tom. 1. p. 239.

h Ραμαθᾷ πόλεϊ] Ita cum *Vet. Interpr.* prout p. 307. v. 18. Αρμαθὰ π. tam in *Editis* quam *MSS.* HUDS. Ραμαθὰ leg. *Gelen.* Conf. lib. v. cap. xi. & cap. iv. §. 6. inf. uti *Gen.* Δραμαθὰ. SPANH.

i Παρειμένον] Æschylus Prom. v. 173. B. τὶ τῇδε λοιπὸν, ἢ παρειμένον. SPANH.

k Καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαι] Καὶ καθικέτευον *Vat.*

l Αὐτῶν βασιλέα,] Αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

m Ἄρξει τοῦ ἔθνους] Ita cum *Vet. Interp.* ἄρξῃ δὲ ἐθν. *Baf.* & *G.* ἄρξῃ τε *Big.* & *Samb.* dein mox τιμωρήσαιτο. Verum ἄρξῃ δὲ ἐθν. & statim τιμωρήσεσθαι *Hen.* & *Vat.*

n Ἑαυτοῖς δίκας] Ἐπ' αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Vat.* non inconcinne.

o Ἀδικημάτων.] Ἁμαρτημάτων *Vat.*

p Καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος·] Hæc, uti verisimile est, ex suo in Reges odio, (nam nihil hujusmodi extat in *S. Literis*) adjecit *Josephus*, discipulus sane melior Pharisæorum, quam civis Romanus.

q Ἦν γὰρ δεινῶς] Est qui malit ἥδετο γ. δ. τῇ ἀριστοκρατίᾳ ὡ. θ. κ. μ. ποιούσῃ.

r Θείας καὶ μακαρίας] Θείαν legisse videtur *Vet. Interpres.*

s Ἀλλ' αὐτὸν,] Ita *Big. Baf.* & *G.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Samb.* ἀλλ' ἢ αὐτὸν *Vat.* ἀλλ' εἰς αὐτὸν *Busb.* & *Hen.* ὅτι ἢ σὲ ἐξουδενώκασιν, ἀλλ' ἐμὲ, τῷ μὴ θέλειν βασιλεύεσθαι ὑπ' ἐμοῦ *Cedrenus*, ex *Interpretibus* LXXII. *quasi non in illum superbi fuerint, sed magis in se, ne solus super eos ipse regnaret*, vertit *Epiphan.*

t Βασιλεύσῃ μόνος·] Βασιλεύσῃ ἢ μόνος *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἀπ' Αἰγύπτου] Ἐξ Αἰγύπτου *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda, & paulo ante ἐξάγαγον habet *Cedrenus.*

x Ἐσομένων·] Ἑπομένων *Vat.*

y Δή σε χειροτονεῖν] Δή σοι *Big.* & *Samb.* δέ σοι *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Ἐγὼ] Ἐγώ σοι πρ. quatuor *MSS.*

a Προείπω βασιλέα·] Προτείπω *Vat.*

b Ποίων τε] Ποταπῶν τε ἔτοι π. *Big. Samb.* & *Vat.* πρὸς δὲ ποῖά τε καὶ ποταπῶν π. *Epiphan.*

c Ἐφ' οἵαν ἀσέβειαν] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐφ' οἷς ἂν ἀσέβωσι μεταβολὴν *Vat.* ἐφ' ἣ αἱ ἀσέβειαι μεταβολὴ *Baf.*

d Μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι] Illud μὲν è *Cod. Samb.*

e Συνεχθήσονται κακοῖς.] Ita in omnibus *MSS.* in *Editis* συνεχθήσονται. Forsan συναχθήσονται. *quibus forent afflictionibus atterendi*, vertit *Epiphan.*

f Καὶ

"σθσι τὰ τέκνα· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶ-
"ναι κελεύσθσι, τὰς δ' ἱππεῖς [f] καὶ σωματοφύλα-
"κας, δρομεῖς ἢ ἄλλθς καὶ χιλιάρχθς [g] καὶ ἑκατον-
"τάρχθς· ποιήσθσι δὲ καὶ τεχνίτας, ὁπλοποιὰς καὶ ἁρ-
"ματοποιὰς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τ
"ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων.
"καὶ ὅδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύόμενοι ποιήσθσιν, ἀνυφαπόδων
"δεξυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας ἢ ὑμῶν μυ-
"ρεψὰς ἀποφωλσι, καὶ ὀψοποιὰς, καὶ σιτοποιάς· καὶ πᾶν
"ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πληγὰς φοβούμε-
"ναι καὶ βασάνθς ὑπηρετθσι. κτῆσιν δὲ τὴν ὑμετέραν
"ἀφαιρήσονται· καὶ τούτοις εὐνέχοις καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θερα-
"πεύσιν. σωελόνλι δ' εἰπεῖν, δουλώσεσθε μὴ πάντων
"τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, [h] καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις
"ἴσοι γνώμενοι. καὶ μνήμλω ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γνω-
"νὶσθ καὶ τὸ πάσχειν αὐτά· [i] καὶ μεταγινώσκοντες ἱκετεύ-
"σετε τὸν Θεὸν ἐλεῆσάι τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι παυσεῖαν ἀ-
"πάλλαγλὴ τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ θεοσδέξεται τὰς
"δεήσεις [k] ὑμῶν· ἀλλὰ θεραπέμψας εἰάσει [l] δίκλω ὑπο-
"σχεῖν ὑμᾶς τ αὐτῶν κακοβελίας.

ε'. Ην δ' ἄρα καὶ θεὸς τὰς θεοῤῥήσεις τῶν συμβη-
σομένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τ
διανοίας κρίσιν ἤδη θεδὸ τῷ λογισμῷ καθιδρυμένλν.
οὐδὲ γὸ ἐπεστράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σα-
μυήλλ λόγων· ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν
ἠξίουν ἤδη τ βασιλέα, καὶ μὴ φρονπίζειν τῶν ἐσομέ-
νων. ὅπὶ γὸ τιμωρία τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τ πο-
λεμήσονλα σὺν αὐτοῖς ἔχειν· καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι,
τῶν πλησιοχώρων βασιλδομένων, τὴν αὐτὴν ἔχειν
αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μήδ' ὑπὸ τῶν
θεοπεμπομένων ἀπεσταμμένους ὁ Σαμύηλος, ἀλλ' ἐ-
πιμένονλας· "νῦν μὲν, εἶπεν, ἅπιτε θεὸς [m] αὖ-
"τοὺς ἕκαστος, [n] μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δέον,
"ὅτ' ἂν μάθω θεδὲ παρ' θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βα-
"σιλέα.

"beros *veſtros* à vobis abſtrahent; & alios quidem
"illorum currus agitare jubebunt, alios vero equi-
"tes fieri & ſatellites, itemque antecurſores, & tri-
"bunos ac centuriones: rurſuſque alios artifices fa-
"cient, armorum & curruum & inſtrumentorum
"fabricatores; atque etiam aratores & agrorum
"ſuorum curatores, & vinearum foſſores. nihilque
"omnino eſt quod non agent, imperio illorum
"obſequentes, more ſervorum pretio emptorum.
"Quin & filias veſtras unguentarias, coquas, &
"piſtrices ſuas facient; & ad omne opus eas *adhi-*
"*bebunt* ad quod præſtandum ex neceſſitate adi-
"guntur ancillæ verberum metu & cruciatuum.
"imo & poſſeſſiones veſtras auferent, & eas ſpa-
"donibus ſuis aſſeciſque dabunt, pecorumque
"greges ſuorum aliquibus diſtribuent. ac, ut bre-
"viter dicam, regi ſervi eritis cum veſtris omni-
"bus, famulis etiam illorum ſimiles facti. Cumque
"acciderit ut hæc patiamini, tum vobis in men-
"tem venient ea quæ loquutus ſum: ac *tandem*
"reſipiſcentes Deo ſupplicabitis, ut veſtri miſere-
"ri dignaretur, voſque quam ocyſſime à regum
"dominatione liberaret. Ille vero preces veſtras
"non exaudiet; ſed voſmet negligendo ſinet ut
"mali conſilii veſtri pœnas luatis.

6. Ad ea autem quæ de rebus eventuris prædi- *Hebræi, quibus præ-ſentia erant faſtidio & inſueta deſiderio, in ſententia ſua perſeverant.*
cebat ſurda erat multitudo; ac difficile *admodum* opinionem præjudicatam è mente evellere, præ-ſertim cum jam ratiocinatione firmata eſſet & ſta-bilita. nam neque à propoſito dimoveri poterant, neque quidquam curæ erat illis quod diceret Samuelus: ſed vehementer inſtabant, & poſtulabant ut jam Regem *illis* crearet, & non de futuris ſemet ſolicitum haberet. nam ut hoſtes ulciſcerentur neceſſe erat Regem illis eſſe, qui in aciem ſecum prodiret; nihilque in eo abſurdi eſſe, ſi, cum vicini regnarentur, ipſi ſimili in ſtatu viverent. Cum vero vidiſſet Samuelus nihil illos moviſſe ea quæ prædicta fuerant, ſed in eadem ſententia perſeverare, "nunc quidem, ajebat, ad ſuam quiſque
"domum diſcedite; cum autem oportebit vos ac-
"cerſam, quamprimum à Deo accepero, quem
"vobis Regem deſignat.

[f] Καὶ σωματοφύλακας,] Hoc modo *Epiphan.* καὶ σωματοφύλακας καὶ δρομεῖς· ἄλλας ἢ χιλ.

[g] Καὶ ἑκατοντάρχας·] Καὶ ἑκαθνιάρχας adjecimus ex *Vet. Interpr.* & *MSS.*

[h] Καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις] Τοῖς αὐτῦ οἰκ. ἴσοι γίν. καὶ μνήμλω *Epiphan.* τοῖς ἑαυτῶν [καὶ τοῖς αὐ ᾶ *Big.* & *Samb.* αὐτὰ ὃς *Coll. Voſſ.* *Coccejus* putat καὶ forte eſſe delendum] οἰκέταις. ὃς γνώμλν μνήμλω *Big. Samb.* & *Vat.*

[i] Καὶ μεταγινώσκοντες] Καὶ μετιγνώσκοντες ἱκετεῦσαι *Big.* & *Samb.* καὶ μετιγνώκότες ἱκετεῦσαι *Vat.*

[k] Ὑμῶν·] Illud ὑμῶν ex *MSS.*

[l] Δίκλω ὑποχεῖν ὑμᾶς] In quatuor *MSS.* δικαίαν ὑποχεῖν ὑμᾶς τιμωρίαν τῶς ἑαυτῶν κακοβελίας. præſtat altera lectio, verſione antiqua probata.

[m] Αὖτὺς ἕκας,] Ita è quatuor *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* αὐτούς.

[n] Μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς] Μεταπέμψομαι in *iiſdem MSS.*

[o] Κίσης ὄνομα.] Κῆς *Big.* Κῆς *Samb.* & *Zon.* & mox Κῆσ *Big.* Κεῖσ *Samb.* in *Editis Aliiſque* paſſim Κίς. Vide p. 319. v. 6.

[p] Σαῦλον αὐτὸν ἐκάλεσι.] Σαῦλον & Σαῦλ ubique *Samb.* & *Vat.*

[q] Ἐξέπεμψε. ὁ δ, ἐπεὶ] Ita ex *MSS.* in *Editis* ἐξέπεμψε, ὁ δ ἐπὶ τὴν π.

[r] Ἀπεῖναι διεγνώκει,] In quinque *MSS.* ἀπέναι. quod & vult *Coccejus.*

[s] Λοιπὸν τὴν φροντίδα.] Vel cum *Big.* & *Samb.* τὸ λοιπόν.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ισραηλίταις ἀπόδειξις. Σαῦλ τὄνομα, κελεύσαντ Θεοῦ.

CAP. IV.

Saulus juſſu Dei Iſraëlitarum rex declaratur.

HN δέ τις ἐκ τ Βενιαμίτιδ φυλῆς ἀνὴρ εὖ γε-
γονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθ, [o] Κίσης ὄνομα. τού-
τῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δ' νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστ
καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν
ἀμείνων τ βλεπομένων. [p] Σάυλον αὐτὸν ἐκάλουν. ἦν-
τ ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τ νομῆς καλῶν ἀπολλυ-
νηδσῶν· ἤδετο γὸ αὐτῆς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τ κτημά-
των· τ ἦον μεθ' ἑνὸς θεράπον ἅπὶ ζήτησιν τῶν κτη-
νῶν [q] ἐξέπεμψε. ὁ δ, ἐπεὶ τὴν πάτριον ὤφιλε φυλὴν,
ἐξερευνῶν τὰς ὄνυς, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ὡς δ' ἐν
ταύταις ἀπετύχων [r] ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ πε-
ρὶ αὐτ τῷ πατρὶ [s] λοιπὸν τὴν φροντίδα. ἔνθ δ' ἐπο-

ERat autem quidam ex tribu Benjamitide, vir bene natus & honeſtis moribus, nomine Ciſes. Huic filius erat. juvenis autem erat forma præ-ſtantiſſima & corpore procero & amplo, quique animo & ingenio plus pollebat quam ſpecie exter-na. Saulum ipſum appellarunt. Hic Ciſes, cum forte aſinæ ejus pulchritudine conſpicuæ à grege in paſcuis aberrarent (illis enim mirifice, præ cæ-teris quæ poſſidebat, capiebatur) filium cum uno famulo ad jumenta perquirenda emiſit. Ille vero, poſtquam tribum patriam aſinas indagando circumiverat, profectus eſt ad alias: & cum in illis eas fruſtra quæſiviſſet, *domum* abire decrevit, ne patri deinceps ſolicitudinem de ſe crearet. Ubi autem pro- *Saulus, in regem à Deo deſignatus, patris aſinas quæſitum mittitur. 1 Reg. c. 9.*

Post longum errorem Samuelem adit ſciſitatum de aſinabus.

prope ad urbem Ramatham ventum eſt, cum ipſius pediſſequus eum ſubmonuiſſet, illic verum eſſe prophetam, conſiliumque dediſſet ut illum adiret, ab eo enim reſciturum quid de aſinabus factum eſſet: nihil ipſis ſupereſſe, dicebat, ſi conſultum irent, quo prophetam remunerarent; quod jam exhauſti eſſent viaticis. At cum famulus ſubjeciſſet, mihi eſt quadrans ſicli, eumque dari poſſe, (errabant enim, quod neſcirent prophetam mercedem non accipere) ad eum ſe conferunt. atque ad portas nacti puellas, quæ aquatum exibant, quærunt ex eis ubi eſſet prophetæ domus. illæ vero *ædes* monſtrant, juſſeruntque ut *eum adire* properarent, priuſquam ille epulis accumberet: accidit enim ut multos convivio excipiat, *moriſque eſt* ut ante invitatos diſcumbat. Tum autem Samuelus hac ipſa de cauſa plurimos ad epulum convocaverat. nam cum ei quotidie Deum oranti, ut prædiceret quem conſtituturus ſit regem, pridie hunc ipſum indicaſſet (illa enim hora miſſurum ſe Benjamitam quendam juvenem *dixerat*) ille quidem in ſolario ſedens exſpectabat dum tempus adeſſet. eo vero exacto deſcendebat ad cœnam iturus. Saulum autem *ante januam* offendit, atque ei ſuggerit Deus, hunc eſſe qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque ſalutatum rogabat ut ei oſtenderet ubinam propheta habitaret: ſe enim, utpote hoſpitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille reſpondiſſet ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, quaſi aſinæ ad quas veſtigandas miſſus erat ſalvæ forent, eumque omnium bona in ſua poteſtate habere, quod in ipſum inciderit: "ſupra ſpem, ajebat, meam ſunt iſta, Domine, & "de tribu ſum minori quam ut reges faceret, & "de familia cæteris familiis humiliori. Tu vero "me ludis & deridendum propinas, ut qui de rebus "majoribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipſum ad convivium deducens accumbere facit, ejuſque famulum, ſupra alios invitatos, (illi autem erant ſeptuaginta numero) jubetque miniſtris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniſſet, alii quidem domum quiſque ſuam diſcedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo ſomno ſe dedit.

Saulum cum ſervo comite convivio publice excipit Samuelus.

Samuelus, poſtridie urbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lenticula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura prædicit. 1 Reg. c. 9.

2. Cum autem ſub ortum auroræ Samuelus illum è lectulo ſuſcitaſſet, *abeuntem* deduxit. atque, ſimul ac urbem egreſſus eſſet, monebat ut famulum juberet ipſos prævertere, ipſe autem pauliſper reſtaret: eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, ſumpto lecytho, oleum in caput juvenis effundit; eumque deoſculatus, "eſto, inquit, Rex, à Deo conſtitutus & ad Palæſtinos "perſequendos & Hebræos vindicandos. Horum "autem *id* tibi ſignum erit, quod te volo præſcire. Cum hinc digreſſus fueris, offendes in itinere tres homines Bethela euntes ad Deum adorandum. quorum primum quidem tres panes portantem videbis, ſecundum vero hœdum: tertius "autem utrem vini bajulans eos comitabitur. Iiti

μένα θεράτου, ὡς ἐγγύονα κῆ τὼ [t] Ραμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτου ἐν αὐτῇ φήσαντα ἀληθῆ, κῆ προς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλοῦντα, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ὄνων πάλαι· ἔθεν ἔχειν πορισθέντας εἶπεν ἀντὶ τ προφητείας, ὃ [v] κῆ προσδέχωσιν αὐτῷ, κενεῶσθαι γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. ἔτ δ' οἰκέτα τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλα φήσαντα· κῆ τῦτο δώσειν, [x] ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας ἔτ μὴ λαμβάνειν τ προφήτου μισθὸν ἐπλανῶντο, προσφέρονται. κῆ προς τὰς πόλεως [y] προτυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδίζεσης, ἐρωτῶσιν αὐτὰς ἔτ προφήτου τοῦ οἰκίαν. αἱ δ' ὑπέφηναν· κῆ σπεύδειν παρεκελεύσαντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον κατακλιθῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, κῆ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δ' Σαμύηλος [z] διὰ τῦτο πολλὰς ὅτι τοῦ ἑστιᾶν τότε συνήγαγε. δειπνέοντι γὰρ [a] κῆ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ ἔτ Θεὸς, προειπεῖν τινα [b] ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τῦτον [c] ἐμήνυσεν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τ Βενιαμίτου φυλῆς, κῆ τοῦδε τ ὥραν· αὐτὸς μὲν ὑπὲ ἔτ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τ καιρὸν ᾧ ἐδεήθη. πληρωθέντος δ' αὐτῷ, καταβὰς ὑπὲ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δ' τῷ Σαούλῳ, ὃ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημήνας τῦτον εἶναι τ ἄρξειν μέλλοντα. Σαοὺλος δ' προσέστι τῷ Σαμυήλῳ, ὃ προπορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τ οἰκίαν ἔτ προφήτου· ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. ἔτ δ' Σαμυήλης [d] φράσαι δ' αὐτὸν εἶναι, ὃ ἄγονός ὑπὲ τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄνων ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, πί τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσευχών· "ἀλλ' "ἤθλων, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, τούτης τ ἐλπίδος, ὃ "φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, κῆ πατριᾶς "ταπεινοτέρας τ ἄλλων [e] πατριῶν. σὺ δ' παίζεις κῆ γέ"λωτά με τίθεσαι, σοῦ μειζόνων ἢ κῆ τοῦ ἐμοῦ χρείαν "ἀμφιλεγομένου". ὁ δ' προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν ὑπὲ τοὺς ἑστιάσιν κατακλίνει, κῆ τ ἀκόλουθον, ἐπίνω τ κεκλημένων· ὅτοι δ' ἦσαν [f] ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν· προσέταττε δ' τοῖς μαγείροις ὠμοθετῆναι τῷ Σαούλῳ [g] μερίδα βασιλικήν. [h] ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες [i] ἀνέλυον [k] πρὸς αὐτὰς ἕκαστοι· ὁ δ' Σαούλος τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

Samuelus, poſtridie urbem egreſſus cum hoſpitibus, clam ſervo caput Sauli lenticula olei perfundit, quæque ipſi in itinere eſſent eventura prædicit. 1 Reg. c. 9.

β'. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ Σαμύηλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τ κοίτης, προὔπεμψε. κῆ [l] γινόμενος ἔξω τ πόλεως ἐκέλευε τ μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, [m] καταλείπεσθαι δ' αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. ὁ μὲν Σαούλος ἀποπέμπεται τ ἀκόλουθον. [m] λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον καταχεῖ τ ἔτ νεανίσκου κεφαλῆς· κῆ καταπασάμενος, "ἴσθι, "φησὶ, βασιλεὺς ὑπὸ ἔτ Θεοῦ κεχειροτονημένος, ὑπὲ "Παλαιστίνους τε κῆ τοὺς ὑπὲρ Ἑβραίων ἄμυναν. τού"των δ' ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγινώσκειν, "[n] ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ τρεῖς ἀνθρώπους "ἐν τῇ ὁδῷ [o] προσκυνήσαι τ Θεὸν πορευομένους εἰς [p] Βέ"θηλα. ὧν τ μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους [q] ὄψῃ κομίζοντα, "τ [r] δ' δεύτερον ἕλφον· ὁ τρίτος δ', ἀσκὸν οἴνου φέ"ρων,

[t] Ραμαθὰν πόλιν,] Ita ex p. 307. v. 40. & quatuor *MSS.*
[v] Καὶ προσδέχωσιν αὐτῷ,] Illud κῆ deeſt in pleriſque *MSS.*
[x] Ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *reliquis* διὰ ἀγν.
[y] Περατυχόντες παρθένοις] Παραντυχόντες *Big.* & *Samb.* à manu ſecunda. προσεντυγχάνοντες *Vat.*
[z] Διὰ τῦτο πολλὰς] Illa λέγ τῦτο deſunt *Vat.* & *Vet. Interpr.* & rectius forſan abeſſent.
[a] Καθ' πᾶσαν ἡμέραν] Καθ' ἑσπέραν ἡμέραν legerat *Epiphan.*
[b] Ποιῇ βασιλέα,] Ποιῆσαι *Vat.* forſan pro ποιήσει.
[c] Εὐήνυσεν·] Μηνύσαντος *Big. Samb.* & *Vat.*
[d] Φράσαι δ' αὐτὸν εἶναι,] Φήσαντος *Vat.*
[e] Πατριῶν.] Conf. inf. §. 4. SPANH.
[f] Ἑβδομήκοντα τ ἀριθμόν·] Ὡς ἑβδομήκοντα *Vat.* Hic Interpretes LXX. ſequutus eſt *Joſephus.* juxta textum *Hebraïcum* τριάκοντα.
[g] Μερίδα βασιλικήν.] Juxta ritum veterem, quo convivis partes ſingulis appoſitæ. Hinc κρεωδαίτης, carnium diviſor inter Miniſtros Regis Spartanorum. Plutarch. Ageſil. p. 599. F. Convivis ſua ſingulis carnis portio appoſita, unde δαὶς ἐπὶ δαῖτα Athen. l. 1. p. 12. C. & Coquus δαιτρὸς dictus eſt. SPANH.
[h] Ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης] Ἐπειδὴ ἦ in *MSS.*
[i] Ἀνέλυον·] Sic ἀνάλυσις *reditus*, *egreſſus*, lib. XIX. c. 4. §. 1. ἀναλύειν *reverti domum.* SPANH.
[k] Πρὸς αὐτὰς ἕκαστοι·] Πρὸς ἑαυτὰς ἕκαστος *Vat.*
[l] Γινόμενος ἔξω τ πόλεως.] Γενόμενον ἔξω τ πόλεως οἰκίδιον, τ μ. *Vat.* κῆ γενομένων legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
[m] Λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον,] Ita cum *Editis*, *Busb.* & *Hen.* λαβὼν ἦ ὁ πρ. τὸ ἄγιον ἔλαιον καταχεῖ in reliquis *MSS.*
[n] Ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς] Coll. *Big.* & *Veſſ.* ἐὰν &c.
[o] Προσκυνῆσαι τ Θεὸν πορευομένους] Ita *Big.* & *Samb.* cum ſcriptoribus prophanis. in *Editis*, *Aliiſque* προσκυνῆσαι τῷ Θεῷ, ut *plerumque* in *Bibliis S.*
[p] Βέθηλα.] Conf. lib. v. c. 1. §. iv. ἀπὸ Βηθήλων. SPANH.
[q] Ὄψῃ κομίζοντα,] Ὀψῇ *Big. Samb.* & *Epiphan.*
[r] Δὲ δεύτερον ἕλφον·] Illud ἦ inſerui ex Cod. *Vat.*

ſ Εἰς

"ρων, ἀκολαθήσῃ. ἀσπάζονταί σε ἔτι καὶ φιλοφρο-
"νήσονται. Ϛ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ ἢ λήψῃ. κἀκεῖ-
"θεν ἥξεις [s] εἰς τὸ Ραχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου
"συμβαλεῖς τῷ [c] σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους διαγγελιαμένῳ.
"[v] ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς [x] Γαβαθὰ, προφήταις σκλη-
"σιάζουσιν [y] ὑπιτρόχῃ· καὶ γιγόμενος ἐνθεος προφητεύ-
"σεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάντ' ὀνίνοιτο ὁρῶν σε σκωληθε-
"σθαί τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοσοῦτο εὐδαιμο-
"νίας ὁ [z] Κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένη-
"ται τὰ σημεῖα, τότε θεὸν ἴσθι μὴ σοὶ τυγχάνοντα· ἀσπασά-
"μενος τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μεταπεμπό-
"μενος εἰς Γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χαριστήρια τούτων θύσωμεν
"τῷ θεῷ". Φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀποπέμπει τὸν
νεανίσκον. τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα καὶ τὴν προφητείαν Σα-
μουήλου ἀπέβαινεν.

γ'. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς [a] τὴν οἰκίαν ἐν συγγενοῦς αὐτοῦ
[b] Ἀβιωάρου· Ϛ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστερ-
γεν· ἀνερωτῶντος δὲ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ'
αὐτὴν γεγονότων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο
τὸν, οὐδὲ ὡς ἀφίκοιτο πρὸς Σαμουήλου τὸν προφήτου,
οὐδὲ ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι [c] τὰς ὄνους ἔφρασε.
περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν, ἃ καὶ
φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ
πρὸς αὐτόν· καὶ οὐδὲ πρὸς εὔνοιαν σφόδρα δοκοῦντα
εἶναι, καὶ πιστότερον τῶν ἀφ' [d] αἵματος αὐτοῦ στεργόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν.
λογιζόμενος, οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τὴ
ἀληθείαις ἐστίν· ὅτι βεβαίως οὐδεὶς εὔνους, ὅτι φί-
λων ὅτι συγγενῶν, οὐδὲ ἄχρι τοῦ θεὸν λαμπρῶν
ἀποσώζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κα-
κοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμουὴλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς [e] Μασφα-
θὴν πόλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν διατίθεται λόγους, ὡς
κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τοῦ θεοῦ· "ὅτι, τὴν ἐλευ-
"θερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος παρεχόντος καὶ τοὺς πολεμίους
"δυλώσαντος, ἀμνημονήσαντ' εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν
"θεὸν ἀποχειροτονοῦσι τὴς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμ-
"φορώτατον ὑπὸ τοῦ πάντων ἀρίστου πεφυκασιν. θεὸς δὲ
"πάντων ἄριστος. αἱροῦνται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασι-
"λέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βόλη-
"σιν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρή-
"σεται, τὴν ἐξουσίαν ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' οὐκ
"ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀνθρώπων γέ-
"νος ἔτω διατηρῆσαι σπουδάσει. ὁ θεὸς δὲ [f] κατ' αὐτὴν
"τὴν αἰτίαν κηδοίτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν, καὶ
"κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, [g] τάχθητε πάντες
"κατὰ [h] φυλάς τε [i] καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρους βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τοῦτο τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμί-
τιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν
[k] ἡ Ματρὶς καλουμένη πατριὰ, ἧς κατ' ἄνδρα κληρω-
θείσης [l] λαγχάνει ὁ [m] Κίσου βασιλεύειν παῖς Σαούλου.
γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ νεανίσκος, φθάσας [n] ἐκ τοδῶν αὐτὸν
ποιεῖ· μὴ βουλόμενος, οἶμαι, δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν

"te salutabunt comiterque appellabunt, & duos
"tibi panes dabunt: eos vero erit ut accipias. Et
"inde venies ad *locum* Rachelæ sepulchrum no-
"minatum, ubi homini occurres, qui tibi nuncia-
"bit salvas esse asinas. Dein, illinc cum ad Ga-
"batha perveneris, incides in cœtum propheta-
"rum: & divino correptus spiritu cum eis vatici-
"naberis, adeo ut omnibus, quicunque *hoc* vide-
"rint, rei miraculo attonitis mirari subeat, dicen-
"tibus, unde eo felicitatis devenerit Cisæ filius?
"Cum vero hæc tibi signa eveniſſe contigerit,
"scito tibi Deum adesse: patremque tuum & cog-
"natos saluta. Venies autem Galgala, cum te ac-
"cersivero, ut pro his Deo pacificas hostias im-
"molemus". Cum hæc dixisset & prænunciasset, juvenem dimittit. Saulo autem omnia acciderunt, quæ Samuelus prædixerat.

3. Ut vero in domum reversus est Abenari cognati sui (etenim ipsum præ cæteris sibi propinquis diligebat) eo percontante quò illis iter fuerit, & quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipsum celavit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is asinas sibi salvas esse dixerit. De regno autem rebusque eò spectantibus, quæ audita invidiam movere fidemque haud impetrare posse putabat, illa apud ipsum silentio transit: & neque tutum aut prudentis esse visum est ea cum illo communicare, etiamsi sibi amicissimus esse videretur, & quem inter consanguineos suos omnium maxime amaret. quod secum, ut arbitror, reputarit, tale revera esse hominum ingenium; ut nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo benevolus sit, neque usque dum quis felicitate à Deo cumuletur eundem servet affectum, sed eminentiores quosque malevolentia prosequatur & invidia.

Saulus in domum reversus patrui, ei omnia præter auspicia regalia exponit.

4. Porro Samuelus populum convocat ad urbem Masphathen: eosque iis verbis alloquitur, quæ ex Dei jussu se facere ajebat: quod, cum ipse "illos in libertatem vindicasset & hostes sub ju-
"gum misisset, beneficiorum parum memores fue-
"rint, & ipsi quidem Deo regnum abjudicent,
"nescientes maxime è re sua esse omnium optimi
"imperio subjici. Deus autem omnium præstan-
"tissimus. veruntamen hominem sibi regem esse
"malunt; qui subditis tanquam pecudibus pro ar-
"bitrio & libidine & ex affectuum aliorum impe-
"tu dominabitur, potestati suæ immodice indul-
"gens: atqui non ut à se factum & conditum ita
"conservare studebit humanum genus. cum vero
"Deus hanc ipsam ob causam *vestri* curam agat.
"Sed quoniam hæc vobis placuerint, & eo con-
"tumeliæ in Deum deventum sit, curate ut omnes
"juxta tribus & sceptra distributi sint, dein ut
"sortes jaciantur.

Samuelis ad populum concio de jure regio. 1 *Reg.* c. 8.

5. Cum autem Hebræi hoc ipsum fecissent, Benjamitidi tribui sors obvenit. illa vero ducta per cognationes, designata est cognatio Matris appellata, quæ cum viritim sortiretur, Saulo Cisæ filio regnum obtigit. Cæterum ubi hæc res juveni innotuit, illico se abscondit, nolens (ut arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. Sed

Saulus rex creatur. 1 *Reg.* c. 10.

s Εἰς τὸ] *Coll. Big.* & *Voss.* πρὸς τὸ.
t Σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους] Σεσῶσθαί σοι in quinque *MSS.*
v Ἐκεῖθεν] Ἔτι δ' ἐκ.
x Γαβαθὰ,] Sup. lib. v. c. 1. §. ult. ὦ Γαβαθὰ πόλιν & lib. VIII. c. 12. §. 4. πρὸ τῆν πολιορκίαν τὴν Γαβαθῶν. SPANH.
y Ἐπιτρόχῃ·] Ἐπιτεύξῃ *Hen.*
z Κίσου παῖς παρῆλθεν;] Sic *Bas. G. Samb.* & *Vat.* Κήσου *Big.*
a Τὴν οἰκίαν] *Epiphanius* & *Gelenius* ita locum vertunt, ac si comma ponendum esset post οἰκίαν.
b Ἀβιωάρου·] Est qui malit Νήρου aut Ἀβεννήρου. Vide 1 *Reg.* c. 14. v. 51. & 1 *Paralip.* c. 8. v. 33. *Abner* in *Vet. Interpr.*
c Τὰς ὄνους ἔφρασε.] Τὰς pro τὰς reposui ex *MSS.*
d Αἵματος] Δουλόντων post αἵματος inserunt *Big.* & *Samb.*
e Μασφαθὴν πόλιν·] Ita ex p. 298. v. 9. Μασφάθην *Vat.* Ματφαθὰ in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Lib. VIII. c. 12. §. 4. Μασφά. at heic & lib. x. c. IX. §. 1. Ματφαθὰ. SPANH.
f Κατ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν] Καθ' ταύτην τὴν αἰτ. *Samb. Big.* & *Vat.*
g Τάχθητε πάντες] Ita *Samb. Busb.* & *Hen.* ut & mox βάλετε. in *Editis*, *Aliisque* ταχθῆτε, & dein βάλητε.
h Καὶ φυλάς τε] Sic in LXXII. κατὰ τὰ σκῆπτρα ὑμῶν καὶ κατὰ τὰς φυλὰς ὑμῶν. Vide *F. Schacchi* Myrothecium III. c. 13. p. 146. & 147. &c.
i Καὶ σκῆπτρα,] Suspectum illud καὶ σκῆπτρα, pro quo si sensus, & sequentium habenda ratio, legendum, καὶ πατρίας; sic sup. §. 1. SPANH.
k Ἡ Ματρὶς καλουμένη] Articulus è *Big. Samb.* & *Vat.* Ματαελὶς *Vat.* & *Epiphan.* Ματθεὶ *Zonar.*
l Λαγχάνει] *Coll. Big.* & *Voss.* τυγχάνει.
m Κίσου βασιλεύειν] Ita *Vat.* Κισσαὶν in *Editis.* Κεὶς *Samb.* Κῆς *Big.* Vide p. 317. v. 41, & pag. hac v. 9.
n Ἐκ τοδῶν] Ἐκποδὼν *Hen.* & *Samb.* ab altera manu.

o Περὶ-

Sed eam præ ſe tulit moderationem & modeſtiam, ut, cum plerique ex parva felicitate vix ſui præ lætitia ſint compotes, ſed ſeſe oſtentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus conſtitutus, ab hujuſmodi oſtentatione ex regno ſibi delato tam procul abfuit, ut ſeſe è conſpectu illorum quibus erat imperaturus clam ſubduxerit, feceritque ut ab illis non ſine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nuſquam comparuerit, ad anguſtias redactis & valde ſolicitis, propheta Deum obſecrat, ut oſtenderet ubi eſſet, & juvenem omnibus conſpiciendum ſiſteret. Cum vero ex Deo reſciviſſet latebras in quas ſe abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac poſtquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes ſupereminebat, & ipſa ſtatura præ cæteris forma eſſe regia videbatur.

Samuelus, rege creato, eventura in libro deſcripta recitat, populumque dimittit. 1 *Regum*, c. 10.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem "Deus tradit. videte ut excellit omnibus, & im- "perio ſe dignum prodit". Cumque populus acclamaſſet, vivat rex, propheta, qui illis perſcripſerat omnia quæ eventura eſſent, recitavit ea *populo* coram rege, librumque in Dei Tabernaculum repoſuit, ut in omne ævum teſtimonio eſſet quod ea prædixerit. Hæc ubi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipſe in urbem Ramatham profectus eſt. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem præſtantes; plures vero improbi, qui & ipſum contemptui habebant, & cæteros etiam irridebant, & neque munera afferebant, neque data opera aut verbis teſtari volebant ſibi Saulum placere.

λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην· ὥστε τῶν πλείστων ἐπὶ ὀλίγαις εὐπραγίαις τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσιμος φανερὸς [o] περιπεσόντων, ὁ δὲ μόνον οὐδὲν ἐνέφλεψε τοιοῦτον ἐπὶ βασιλείᾳ, [P] καὶ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν [q] ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὸ τοῦ πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φροντιζόντων ὅτι γνοίτο ἀφανὴς ὁ Σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύσῃ τὸν Θεὸν δεῖξαι πᾶ ποτ' εἴη, καὶ προσαγαγεῖν [r] εἰς ἐμφάνειαν τὸ νεανίσκον. μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα [s] κέκρυπται ὁ Σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν· καὶ παραγινόμενον ἴσης μέσον καὶ πλήθους. ἐξεῖχε [t] δὲ αὐτῶν ἀπάντων, καὶ τὸ ὕψος εἰς βασιλικώτατος.

ς'. Λέγει δὲ ὁ προφήτης· "τοῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε "βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων [v] ἐστὶ πάντων, καὶ "τῆς δεχῆς ἄξιος". ὡς δὲ ἐπεφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι [x] καταχράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω δὲ βασιλέως ἀκροωμένου· καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῷ δὲ Θεοῦ σκηνῇ, τὴν μετέπεσε γνώμης [y] εἰς μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ Σαμουήλος, ἀπολύει τὸν πληθύν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὰν ἀπαγίνεται πάλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαούλῳ δὲ ἀπερχομένῳ εἰς [a] Γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὁρμᾶτο, [b] συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ, τὸν προσήκοντα βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες· πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ [c] καταφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τὰς ἄλλας ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν ἀγορᾷ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι [d] τὸν Σαοὺλον ἐπήγετο.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hoſtes profligat ſpoliatque.

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλου στρατεία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πολεμίων.

Naaſæ regis Ammanitarum expeditio in Judæos Transjordanianos. 1 *Reg. c.* 11.

AT deinde poſt unum *fere* menſem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod geſſit cum Naaſe rege Ammanitarum. Hic enim Judæis ultra Jordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno & forti exercitu, multa infert mala; urbeſque eorum in ſervitutem adducit; illos quidem, quos vi & violentia in præſens ſubegerat, aſtuto callidoque commento eò impotentiæ redigens, ut ſi quando ab eo deſciſcere vellent, nulla eis ſupereſſet ſervitutis ſub ipſo effugiendæ poteſtas. nam illis, qui aut fide data ſeſe dediderunt, aut jure belli capti erant, dextros oculos effodiebat. eo autem conſilio, ut, ſiniſtro oculo illis ſub ſcuto latente, *bello* eſſent prorſus inutiles. Et hæc quidem rex Ammanitarum cum feciſſet habitantibus trans Jordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac caſtra metatus apud primariam hoſtium urbem (illa autem Jabis eſt) legatos ad eos mittit cum monitis mi-

Μηνὶ δὲ ὕστερον [e] ἀρχὴ τοῦ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς [f] Ναάσσην πόλεμος, τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν Ἰουδαίων ἠργάσατο, [g] μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύματος ἐλαύνων ἐπ' αὐτούς· καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγεν, ἰσχύι μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρωσάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ πανουργίᾳ, πρὸς τὸ μηδ' αὐθις ἀποστάντας δυνηθῆναι τῷ [h] ὑπ' αὐτῷ δουλείαν ἀφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιῶν. τοῦτο γὰρ ἦ καὶ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοπτε. ἐποίει δὲ τοῦτ', ὅπως, [i] τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τοῦ θυρεοῦ καλυπτομένης, [k] ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς, ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπερ τοὺς [l] Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεστράτευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πολεμίων, [m] Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμ-

o Περιπεσόντων,] Lege προσπεσόντων. COCC.
p Καὶ τῶν τοσούτων] Καὶ τῷ *Big.* & *Samb.*
q Ἀποδειχθῆναι] Ἀποδεδεῖχθαι *Iidem* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*
r Εἰς ἐμφάνειαν] Εἰς ἐμφανὲς *Iidem.*
s Κέκρυπται ὁ Σαοὺλος,] Κρύπτει *Hen. Busb.* & *Vat.*
t Δ' αὐτῶν ἀπάντων,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* δὲ ἁπάντων *Baſ.* & *G.* δ' αὐτῶν ſine ἁπάντων *Vat.*
v Ἐστὶ πάντων,] Sic quinque *MSS.* & *Epiphanius.* ἦσαν *Baſ.* & *G.*
x Καταγράψας αὐτοῖς] Ita rurſus *Iidem.* καὶ γράψας in *Editis.*
y Εἰς μαρτύριον] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ſimpliciter μαρτύριον *Baſ.* & *G.*
z Ραμαθὰν ἀπαγίνεται] Sequutus ſum *Vet. Interpr.* Vide p. 307. v. 18. εἰς Ἀρμαθὰ *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς Ἀρμαθὰ *Baſ.* & *G.* HUDS. Conf. Cap. III. ſup. §. 3. SPANH.
a Γαβαθὼν,] Ita *Baſ. G. Vat. Hen.* & *Busb.* Γαβαὼθ *Big.* Γαβαώθ *Samb.* Vide Cl. *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339.
b Συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,] Συνήγοντο *Vat.*
c Κατεφρόνουν τ' αὐτοῦ,] Ita *Vat.* κατεφρόνουν τε quinque *alii.* (abeſſe poſſe putat *Coccejus*) καθαφρονῆσις αὐτοῦ *Baſ.* & G.
d Τὸν Σαοὺλον ἐλθεῖν.] Τῷ Σαούλῳ *Vat.*
e Ἀρχὴ τοῦ πάντων] Ἀρχὴ *Vat. Big.* & *Samb.* Initio ejuſdem belli *Zonaras*, μετὰ μῆνα, è *Flavio.*
f Ναάσσην πόλεμος,] *Al.* Ναασσήν.
g Μετὰ πολλοῦ] Διὰ μετὰ *Big. Samb. Vat* & *Gall.* 1. καὶ μετὰ legiſſe videtur *Epiphan.* Alii quidem ſic diſtinguunt, ἀφῦθησι· μετὰ π. κ. μ. σ. δ. ἰ. αὐτὸς, καὶ τὰς π.
h Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτῶν *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν. ubi abſque cauſa ὡς πρὸς αὐτὸν *Big.* & *Samb.*
i Τῆς ἀριστερᾶς] Τῆν ἀριστερᾶς αὐτῶν *Hen.* & *Busb.* nam qui ſiniſtra manu objicit clypeum, eo tegit ſiniſtrum oculum, dextro autem aſpicit hoſtes: qui ergo dextrum iis eruit oculum inutiles bello facit. *Theodoret.* Tom. 1. p. 242.
k Ἀχρηστος παντελῶς εἶεν.] Ita *Big. Samb.* & *Biblia Vaticana.* Ἰαβὶς *Baſ. G.* & *Biblia Complutina.*
l Γαλαδηνοὺς] Γαλαδηνὴ Regio lib. v. ſup. c. VII. §. 11. SPANH.
m Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη,] Ἰαβὶς *Zonaras* & *Biblia Alexandrina.*

n Ἀρχε-

πέμπει πρὸς αὐτὸὺς πρέσβεις, κελεύων ἢ δεδουῶαι σφᾶς αὐτοὺς ὅπως τῶν τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσειν ἠπείλει καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν [n] ἀνασήσειν· τοῦτο δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, πότερόν ποτε βραχύ τι τοῦ σώματος ἀποτεμεῖν [o] θέλουσιν, ἢ πάντας ἀπολωλέναι. οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες πρὸς μὲν ἕτερον οὐδὲν εἰπεῖν, [p] ὅτι εἰ δώσουσιν αὐτοὺς, ὅτι εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὰς δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους δύνωνται παλέσασθαι συμμαχεῖν [q] αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, [r] πολεμοῦσιν· εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, δώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ὅτι τοῦ παθεῖν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας τῶν Γαλαδηνῶν πολήθους, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὰς ἀνοχὰς, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. [s] πέμψαντες οὖν ἀνὰ πόλιν τῶν Ισραηλίτων διήγγελλον τὰ δεδραμένα τῷ Ναάσῃ, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ἐτράποντο ἀκούσαντες τὰ περὶ τοὺς Ιαβισηνοὺς πεπονθότα, καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο πραττειν συνεχώρει τὸ δέος. ἠθυμένων δὲ τῶν ἀγγέλων [t] καὶ ἐν τῇ Σαούλου βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ιαβισηνοὺς φερόντων, ὁ μὲν λαὸς ταὐτὰ τοῖς πρώτοις ἔπασχεν· ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σαοὺλος, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν [v] διαγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ὅπως τυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις· καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος [w] γενόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ιαβισηνοὺς, ὑπισχνούμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα [x] γενικηκότας ἤδη καὶ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὁ ἥλιος ὄψεται. ὑπομεῖναι δ' ἐκέλευσέ τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τὴν ὁδόν.

γ'. Βουλόμενος δὲ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν [y] εἰς τὸν πρὸς Αμμανίτας ὑπισχνεῖται πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τῶν αὐτοῦ βοῶν τὰ νεῦρα, [z] ταὐτὸ παθήσειν ἠπείλησε [a] τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν Ιορδάνην ὡπλισμένοι καὶ τῇ ὑπιούσῃ ἀπαντήσωσιν ἡμέρᾳ, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ διὰ φιλοτιμίαν τὸν [b] κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλᾷ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς Ιούδα φυλῆς, εἰς [c] ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους· τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, [d] ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν Ιορδάνην, καὶ [e] χοίνων δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. [f] τελευτᾷ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὑπὸ τρίβει πανταχόθεν αἰφνιδίως [g] οὐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Αμμανιτῶν, καὶ Ναάσην τὸν βασιλέα. τοῦτο

nisque, ut aut ea conditione deditionem facerent, ut dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, urbesque eorum funditus eversurum: penesque illos esse eligendi optionem, utrum velint particulam corporis amittere, aut certe universi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos traderent, neque an bello rem experiri mallent. Sed petierunt sibi dies induciarum septem concedi, ut missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum jungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege ut paterentur quicquid ipsi libuerit. *Hortatur Galadenos ad deditionem, data lege oculos dextros eruendi. c. 11.*

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque *sprevit* responsum, simul dat eis induciias, sinitque ut quoscunque velint in auxilium evocent. Igitur nunciis statim per omnes Israëlitarum urbes missis ea illis narrabant, quæ *atrociter* minitatus est Naases, & in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita hac Jabisenorum calamitate, ad lachrymas magnumque in mœrorem adducti sunt: timor autem eos omni facto & incœpto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis civitatem venissent, & in quibus contigit Jabisenos esse periculis declarassent, populus quidem *iste* similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam *ingentem* excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, * ex opere rustico *tum forte* in urbem se recipiens, cives suos offendit lachrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, ut in tanta essent perturbatione & mœstitia, ab iis accipit quæ attulerint legati. atque divinitus afflatus Jabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes superaturum, ita ut eos jamjam victores & timore liberatos sol oriens aspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere jussit. *Naases Galadenis auxilium pollicetur, spondetque iis victoriam. 1 Reg. c. 11.*

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque ut quam ocyssime convenirent, cum bobus suis † nervos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Jordanem præsto adessent, sequuturi ipsum & Samuelum prophetam quocunque *eos* ducerent.. Eorum vero, qui sibi caventes à supplicio denunciato ad præfinitum tempus convenerant, multitudinis in urbe Bala facta est recensio: numerumque invenit virorum absque tribu Judæ ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus ‡ dein Jordanem, & tota nocte decem schœnorum viam emensus, ante solis quidem ortum pervenit quo destinaverat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes undique adoritur. ac prælio commisso, & alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasem. Res ista à Saulo præcla- VI. *Populo gravia comminatus est Saulus, si ipsum sequi detrectarent.*

n Ανασήσειν·] Ανασατώσειν *Vat.*

o Θέλωσιν,] Vel cum *Samb.* ἐθέλωσι. ut mox hac pag. v. 16. θέλωσι *Vat.*

p Οὔτ' εἰ δώσουσιν] Οὐτε δώσουσ. ἔτι πολ. *Vat.*

q Αὐτοῖς.] Αὐτοὺς *Samb.* & mox αὐτούς.

r Πολεμοῦσιν·] Πολεμήσουσιν *Busb.* (*Coll. Voss.*) *Hen. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

s Πέμψαντες οὖν] Πέμψασιν οὖν, & dein οἱ ἄγγελοι *Vat.*

t Καὶ ἐν τῇ Σαούλου] Illud κὲ non agnoscit *Vat.*

v Διαγινόμενος] Αφικόμενος *Vat.*

* *Ex opere rustico* tum forte *in urbem se recipiens*,] In *Bibliis S.* qui tum rure boves agens veniebat.

x Ἡδη.] Ἰδὴ *Samb.* & *Big.* absque Atticismo. Est qui malit ἤδη.

y Εἰς τὸν πρὸς Αμμανίτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἐπὶ in *Editis.*

z Ταὐτὸ παθήσειν] Ita in quinque *MSS.* τοῦτο *Bas.* & *G.* ταῦτα *Epiphan.*

† *Nervos succidisset*,] *S. Literæ* dicunt, *eum par boum cepisse, dissectumque in omnes Israëlitarum fines per nuncios dimisisse, cum edicto ut qui eum sequuti non essent, eorum bubus ita fieret.* Vide *Schotanum* in *Biblioth.* tom. secundo, p. 570.

a Τοὺς ἀπαντῶντας,] Τοὺς οὐκ ἀπαντῶντας *Big. Samb.* & *Vat.* τοὺς ἄπαντας *Epiphan.* non inconcinne.

b Κατεπηγγελμένης ζημίας] Κατηγγελμένης *Vat.*

c Ἑβδομήκοντα] Ita *Codices Græci Latinique omnes*, sane super numeros *Bibliorum S.* quæ versamus. HUDS. 1 Sam. XI. 8. numerus Israëlitarum 300. millia, & è tribu Juda 30. millia. SPANH.

d Ἦσαν ἑπτὰ] Ἦσαν εἰς ἑπτὰ *Vat.*

‡ *Dein Jordanem*,] Apud *Vet. Interpr.* habemus *ergo*. ac si legisset δὴ pro δι.

e Χοίνων δέκα] Χοινίων *Vat.* HUDS. Χοῖνος mensura viæ, vox Persica teste Athenæo lib. III. p. 122. A. SPANH.

f Τελευτᾷ δὲ τὸ] Ita *Samb.* in *ceteris* τελευτᾷ.

g Οὐ προσδοκῶσι] Ὡς οὐ προσδ. *Vat.*

Saulus ex re præclare gesta gloriam adeptus est. 1 Reg. c. 11.

clare gesta erat, famaque ejus ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam & siqui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur & omnium optimum *esse* existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Jabisenos conservasset, sed & in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat & depopulatur; cumque multum prædæ cepisset, glorioše in suas sedes reversus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, *rogitantes* ubi nunc sunt isti, pœnas exsolvant; atque alia omnia *adjiciebant convicia* quæ solet populus felicitate sua elatus in eos projicere, qui paulo ante ejus auctores despexerant. Saulus interea studium quidem eorum & benevolentiam erga se collaudabat: verum jurejurando negavit se quenquam à tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore *ajebat* ut victoria à Deo data sanguine & cæde eorum fœdaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

Regnum Saulo renovatur. 1 Reg. c. 11.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, ut *novis auspiciis* Saulo confirmaretur regnum, omnes se in urbem Galgala congregant: nam ut in istum locum convenirent, jusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque *eum* declarat regem. Atque hoc modo Hebræorum respublica in regni formam commutata est. nam sub Moyse & discipulo ejus Jesu, qui exercitui cum imperio præerat, in optimatium statu permanserunt. Ejus autem post obitum, annos omnes decem & octo præterea, populus non habuit summum magistratum. Postea vero ad pristinam regiminis formam redierunt, *supremo* rerum omnium judicio ei, qui bello optimus & fortitudine præcellere videretur, permisso. quam ob rem *totum* hoc tempus, quo isto gaudebant statu, Judicum appellarunt.

Samuelus populo ostenditsuam innocentiam. 1 Reg. c. 12.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebræos in concionem convocasset, ait, "adjuro vos per ma-
"ximum Deum, qui fratres bonos, Moysem sane
"volo & Aaronem, in hanc lucem misit, & pa-
"tres vestros ex Ægyptiorum dominatu & *dura*
"qua illos premebant servitute eripuit, ut, neque
"pudori cedentes, neque ex metu aliquid immi-
"nuentes, neque ulli affectui obsequentes, dicatis,
"ecquid pravi & injusti fecerim, aut quæstûs er-
"go, aut plus justo habendi cupidine, aut ut gra-
"tiam cum aliis inirem. Coarguite *me* si cujus vi-
"tulum aut ovem, aut simile quidpiam acceperim
"(cum tamen culpa vacare videatur, si quid in
"victum cesserit) aut si alicujus jumentum meos
"in usus abripiendo eum contristaverim; in hisce
"& similibus *si vel tantillum peccaverim*, dicite, re-
"ge vestro præsente". Illi vero exclamarunt,

λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαύλῳ [h] τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τὰς Ἑβραίους διῆλθεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. οἳ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν [i] καταφρονοῦν, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὁ γὰρ [k] ἤρκησεν αὐτῷ τὰς Ἰαβισηνὰς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρας, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέψεται· καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν [l] λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς [m] τῶν Σαύλῳ κατωρθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ἀδόξους ὄφελον αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νυνὶ εἰσὶν ἐκεῖνοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις [n] ἡρμένος πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαῦλος δὲ τούτων μὲν κατάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν [o] περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὤμοσε δὲ [p] μή τινα πεῖσθαι τῶν ὁμοφύλων [q] ἀναιρεθέντων ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνῳ καὶ φόνῳ, τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· [r] πρέπειν δὲ μᾶλλον εὐμενῶς διακειμένους ἑορτάζειν.

ε'. Σαμουὴλος δὲ φήσας [s] καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαύλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς Γάλγαλα πόλιν· [t] ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ προφήτου χρίει τὸν Σάουλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ [u] αὐτοῦ Ἰησοῦ, οὓς ἐν τοῖς προτέροις, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν· μετὰ δὲ τὸν [x] ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν πρότερον ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ κρίνειν πάλαι ἀρίστῳ δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ [y] τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τέλους τὸν τῆς πολιτείας, Κρόνον ἐκάλεσαν.

ς'. Ἐκκλησίαν δὴ Σαμουὴλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν Ἑβραίων, [z] "ἐπόμνυμι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋ-"σῆν καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγε εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πα-"τέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς [a] ὑπ' αὐτοῖς "δουλείας· μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους, [b] μήθ' ὑπο-"πτιάλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει παραχωρή-"σαντας εἰπεῖν, [c] τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδι-"κον, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τοῦ "πρὸς [d] ἄλλους. [e] ἐλέγξαι δὴ εἰ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦ-"τόν τι προσηκάμην· ἃ πρὸς τροφὴν ἀνεμέσητον δοκεῖ "λαμβάνειν· ἢ εἴτινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν ἀποστάσας "χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἔν τι κατεῖπεν παρόντος ὑ-"μῶν τοῦ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τούτων "ὑπ'

h Τὸ ἔργον] Abest τὸ *Big. Hen.* & *Vat.* ibidem ἔργων *Samb.* & mox πρὸς πάντα *Big.*

i Καταφρονῶν,] Καταφρονοῦντες *Vat.*

k Ἤρκησεν αὐτῷ] Ἤρκεσεν *Big. Samb.* & *Vat.* alterum tamen correctius & vetustius.

l Λαμπρῶς] Aut λαμπρὰς cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

m Τῶν Σαύλῳ] Ita ex *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* τῷ Σαύλῳ κατορθωμένων.

n Ἡρμένος] Sic *Big.* & *Samb.* ἠρμοσμένος *Basil. G. Aliique.* ἠρεμένος legisse videtur *Epiphan.* Ita tamen *Vat.* λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἔναγχος.

o Περὶ αὐτῆ] Περὶ αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.*

p Μή τινα πεισθῆναι] Μηδένα *Big.* & *Samb.* μηδένα *Vat.*

q Ἀναιρεθέντων ἐπ' ἐκείνης] Ἀναιρεθέντων ἀπ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὑπὸ Θεοῦ.

r Πρέπειν δὲ μᾶλλον] Πρέπειν δὲ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους εὐμενῶς in quatuor *MSS.*

s Καὶ δευτέρας] Καὶ δευτέραν δεῖν (vel δεῖ) χειροτονίαν in aliquibus *MSS.*

t Ἐκεῖ γὰρ αὐτοὺς] *Al.* ἐκέλευσεν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν.

u Αὐτοῦ] Delet *Collatio Voss.*

x Ἐκείνου τελευτὴν,] Aut ἐκεῖνον cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

y Τῶν ὅλων] Τῶν ἄλλων *Vat.*

z Ἐπόμνυμι,] Ἐπόμνυμι in quinque *MSS.* Atticissant hic *Basil.* & *G.*

a Ὑπ' αὐτοῖς] Ὑπ' αὐτοὺς *Vat.*

b Μήθ' ὑποτοπιαλαμένους φόβῳ,] Ita cum *Vat.* in *Aliis* μήτε.

c Τί μοι πέπρακται] Εἴ τι μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

d Ἄλλους.] Ἀλλήλους *Vat.*

e Ἐλέγξαι δὴ εἰ μόσχον] Vel cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ἐλέγξαι δὴ εἴ τι τοιοῦτον τι προσηκάμην, μόσχον ἢ πρόβατον. Favet & *Epiphanii* liber. mox ἤτινος ὑποζύγιόν εἰς τὴν ἐμὴν, in iisdem *MSS.*

"ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι· πρεσβῆναι ἢ ὁσίως [f] αὐτὸν καὶ δι-
"καίως ἅπαντες.

5. Σαμουηλος δὲ, ταύτης ἐξ ἁπάντων τὴν μαρτυρίαν
αὐτῷ γενομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μη-
"δὲν ἄτοπον [g] ἐφ' ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ δυνάσται λέγειν, φέρε
"νῦν μοι παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμὲ λέγοντος, ὅτι μεγάλα
"ἠσεβήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. Διαμνημο-
"νεύειν ἢ ὑμᾶς προσήκεν, ὅτι σὺ ἐβδομήκοντα μόνοις
"ἐκ τοῦ γένους [h] ἡμῶν ὁ πάππος Ιακωβος διὰ λιμὸν
"εἰς Αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιπεκνω-
"θισῶν, ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ
"Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, [i] δυσωπούμενος τοὺς πατέρων, χωρὶς
"βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆ-
"θος, Μωϋσῆ αὐτοῖς καὶ Ααρῶνα [k] πέμψας ἀδελ-
"φούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τόνδε τὸν χῶρον, ὃν νῦν ἔ-
"χετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες οὐ τῷ Θεῷ, προδεδώ-
"κατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. ἀ μὲν ἀλλὰ
"καὶ [l] πολεμίοις ὑποχειρίους γινομένους ἠλευθέρωσε.
"πρῶτον μὲν Ασυρίων καὶ τὴν ἐκείνων ἰσχὺν ὑπερτε-
"θεῖσαν ἀπεργασάμενος· ἔπειτα Αμμανιτῶν κρατῆσαι πα-
"ρασχὼν [m] καὶ Μωαβιτῶν, καὶ πλουτοῦντων Παλαιστί-
"νων. καὶ ταῦτα ὑπὸ βασιλέως ἡγουμένου διεπράξασθε,
"ἀλλ' [n] Ιεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔσχεν
"ὑμᾶς ἄνοια, [o] φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ
"εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐ-
"πελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν [p] ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν
"ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέ-
"σει, δηλώσει τοῦτ' ὑμῖν [q] τὸν Θεὸν ἐπιδείξασθαι σημεί-
"ων [r] ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέποτε πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐ-
"δεὶς ἐν ταύτῃ γενόμενον, ὥρας ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτη-
"σάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν θαυμαστόν". καὶ
ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμουήλου, [s] βροντῶς
σημήνας τὸ θεῖον καὶ ἀστραπῶν καὶ χαλάζης καταφορᾶ
τὴν τοῦ πρόσθεν πᾶσιν ἀληθῆ· ὡς τεθαμβηκότας
αὐτοὺς καὶ πεπεδεῖσθαι δοκοῦντας [t] ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν
καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο πεπτωκέναι, καὶ ἱκετεύειν τὸν
προφήτην ὡς [v] πατέρα χρηστὸν καὶ ἱλάσκεσθαι τὸν Θεὸν αὐτοῖς
ὀργὴν καταπαῦσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν
πρὸς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ [x] παρενόμησαν προσεξερ-
γάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ παρακαλέσειν τὸν Θεὸν συγ-
γνώναι περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβούλευε μέντοι
δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῶν διὰ
τὴν παρασκευὴν [y] τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων·
καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθεσίας,
εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας
ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν,
ἔλεγε, ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην
[z] ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμουήλος μὲν ταῦτα
τοῖς Εβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ Σαούλῳ τὴν βασι-
λείαν.

"horum nihil ab eo factum, sed sancte & juste
"genti præstitisse.

6. Samuelus autem, cum de eo universi præ- *Samuelus*
clarum adeo dedissent testimonium, inquit, quo- *populi in-*
"niam id mihi concessistis, vos nihil mali mihi *gratum a-*
"adhuc objicere posse, ea agite, nunc animum *nimum ar-*
"mihi advertite dum vobis paulo liberius dicam, *guit. 1 Reg.*
"vos rege flagitando graviter in Deum deliquisse. *c. 12.*
"Oportebat enim vos meminisse, quod cum se-
"ptuaginta solummodo nostri generis hominibus
"avus Jacobus fame coactus in Ægyptum vene-
"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum ex-
"crevisset soboles, eaque ab Ægyptiis in gravem
"& contumeliosam adducta esset servitutem,
"Deus, à patribus *vestris* invocatus, absque rege
"eis auctor erat, ut multitudo ex ista liberaretur
"necessitate, mittendo eis Moysem & Aaronem
"fratres; qui vos in hanc terram eduxerunt, quam
"nunc possidetis. Et tamen post ista à Deo ac-
"cepta beneficia *non semel* prodidistis *veram* pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in ho-
"stium potestatem redactos in libertatem asseruit.
"Cum primum quidem effecerit, ut superiores
"essetis Assyriorum potentia: deinde vobis dederit
"Ammanitas vincere & Moabitas, postremoque
"Palæstinos. atque hæc *omnia* confecistis, non re-
"giis auspiciis, sed ductu Jephthæ & Gideonis.
"Quæ igitur vos cepit dementia, ut Dei quidem
"imperium detrectaretis, vosmet vero regi subji-
"ceretis. Sed ego quidem istum creavi regem
"quem ille designavit. At vobis ut manifestum
"fiat, Deum irasci & indignari, quod regium do-
"minatum elegeritis, ita res comparabo ut Deus
"indiciis certissimis hoc ipsum vobis ostendat.
"Quod enim nunquam quisquam vidit in hac
"regione, æstate media tempestatem, hoc ipsum
"cum Deum invocavero faciam ut vos conspi-
"ciatis". Ac statim ut hæc ad populum dixerat *Samueli*
Samuelus, tanta vi tonitruum ac fulgurum & *verbis fi-*
grandinis prophetæ in omnibus veritati fidem ad- *dem ad-*
struit Deus, ut admiratione & timore perculsi *struit Deus*
peccasse se cuncti profiterentur & per insciti- *miris pro-*
am eò prolapsos esse; atque à propheta contenderent, *digiis. 1*
ut veluti pater benignus mitisque propitium sibi *Reg. c. 12.*
redderet Deum, ita ut istud remitteret peccatum,
quo tot alias suas contumelias & delicta cumula-
rant. Ille vero pollicitus est, se Deum ut illa ipsis
condonaret rogaturum, simulque exoraturum.
Veruntamen eis consilium dedit, ut justi esse stu-
derent & boni: semperque in memoria tenerent
calamitates, in quas à virtute desciscendo inci-
derant; ac præterea signa à Deo edita, legesque à
Moyse latas, si illis incolumitatis suæque juxta ac
regis felicitatis cupido incesserit. Sin vero ista
neglexerint, fore ajebat, ut ipsi una cum rege gra-
vem à Deo plagam acciperent. Et cum Samuelus
quidem hæc Hebræis prædixisset, illos domum
quemque suam dimisit, regno iterum Saulo con-
firmato.

f Αὐτὸν καὶ δικαίως] Ita *Big.* & *Samb.* numero meliori. in *Editis*, *Altisque* καὶ δικαίως αὐτοῦ τ. & mox αὐτῷ τὸ μαρτυρίας γενομένης.

g Εθ' ὑμᾶς περὶ ἐμοῦ] Εφ' ὑμᾶς *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ημῶν ὁ πάππος] Ita cum *Samb.* & plerisque *Epiphanii* libris. in *aliis* ὑμῶν.

i Εὐξαμένων] Συνδυξαμένων *Vat.*

k Πέμψας ἀδελφούς·] Αποστειλας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Πολεμίοις ὑποχειρίους] Prestius *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίους γιγνομένους.

m Καὶ Μωαβιτῶν,] Illa καὶ Μωαβιτῶν non agnoscit *Vet. Interpr.*

n Ιεφθοῦ καὶ Γεδεῶνος] Ita ex p. 297. v. 43. Ιεφθαὲ *vulgo.* Ιεφθᾶ *Vat.*

o Φυγεῖν μὲν τὸν Θεὸν,] Φεύγειν *Vat.* & mox ὑπὸ βασιλεῖ, & dein ὑπέδειξα.

p Ὑμῖν ποιήσω] Ὑμῖν αὐτὸν ποιήσω *Vat.*

q Τὸν Θεὸν ἐπιδείξασθαι] Illa τὸν Θεὸν desunt *Vat.*

r Εναργῶς.] Forte ἐναργῶν. COCC.

s Βροντῶς] Nam licet hic æstate tonitrua & fulmina soleant esse, in Palæstina & Syria hyeme tonat. REL.

t Ἁμαρτεῖν] Ita in quinque *MSS.* & *Glyca.* ἁμαρτάνειν τε *Vat.* cum *Editis.*

v Πατέρα χρηστὸν] Αὐτοῖς post πατέρα inserunt *Big.* & *Samb.*

x Παρενόμησαν προσεξεργάσαντο.] In *MSS.* παρηνόμησαν & παρηνόμουσαν. & statim προσεξεργάσαντο.

y Τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς] Τῆς ἀρετῆς non agnoscit *Vat.*

z Ἐκ Θεοῦ πληγήν.] Ἐκ τοῦ Θεοῦ *Vat.*

VII.

CAP. VI.

Ut Palæſtini rurſus Hebræos armis aggreſſi, ab iis debellantur.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως ςρατευσάμενοι πάλιν ὑπὲ τὲς Ἑβραίες οἱ Παλαιςῖνοι ἡτθήθησαν.

Palæſtini, poſtquam ferri uſum Hebræis ademerant, bellum movent. 1 *Reg. c.* 13.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia ſibi in ſatellitium ſumpſiſſet, ipſe in urbe Bethelis commorabatur: * at reliquos cum filio ſuo Jonathæ dediſſet ut ei corporis cuſtodes eſſent, *eum* Gabas mittebat. Ille autem in caſtro quodam Palæſtinorum expugnando occupatur, quod à Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palæſtini, debellatis Judæis, & arma ipſis auferebant, & munitiſſima regionis loca præſidiis tenebant: porro & à ferro geſtando, ejuſque uſu in univerſum *illos* prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolæ, ſi quando illis opus eſſet ut inſtrumenta ſua inſpicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura utuntur, ad Palæſtinos crebro euntes illa reficienda curabant. Ut vero de caſtro everſo audiverunt Palæſtini, indignati, & contemptum *Hebræorum* gravem eſſe injuriam interpretati, Judæis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero ſexaginta millia: ac caſtra metantur apud urbem Machmam. Hæc cum Saulus rex Hebræorum intellexiſſet, in urbem Galgala deſcendit; & dimiſſis per totam regionem præconibus populum libertatis tuendæ ergo ad bellum contra Palæſtinos convocat, potentiam eorum *verbis* elevans, eique obtrectans tanquam eſſet ſpernenda, & quod nec tantillum dubitarent cum illis prælium committere. Qui vero cum Saulo erant, conſpectis Palæſtinorum copiis, animis valde conſternati erant: ac alii quidem in ſpeluncas & cuniculos ſeſe abdunt; plures vero in terram Transjordanianam fuga dilapſi ſunt. illa autem ſortis erat Gadis & Rubeli.

Iſraëlitæ, Saulo fruſtra eos hortante, Palæſtinorum metu diffugiunt. 1 *Reg. c.* 13.

2. Saulus vero, miſſis ad prophetam nunciis, *eum* ad ſe accerſit, una cum ipſo de bello rebuſque *præſentibus* conſultaturum. Is vero juſſit ut eum illic opperiretur, atque pararet victimas. ſe enim poſt ſeptem dies ad ipſum venturum eſſe, ut die ſeptima ſacra faciant, atque ita demum cum hoſtibus congrediantur. Et quidem dum veniret,

Saulus injuſſu Dei ſacrificat. 1 *Reg. c.* 13.

Ὀτ@ ϛ' ὁπλέξας ἐκ ϖ̃ ϖολήθες ὡς ϖεὶ τριχιλίες, [a] τὲς μὲν διχιλίες ὥςε ϲωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβὼν, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλ[ι] [b] Βεθήλοις· Ιωνάθῃ ϑ' τῷ παιδὶ τὲς λοιπὲς δὸς ὥςε ϲωματοφυλακεῖν αὐτὸν, εἰς [c] Γαβὰς ἔπεμψεν. [d] ὁ ϛ' ἐκπολιορκεῖ π φρέριον τ Παλαιςίνων ὀ πρῶ [e] Γαλγάλων. οἱ γὰ τ [f] Γαβᾶς Παλαιςῖνοι καταϖρεφόμενοι τὲς Ιεδαίες, πάντα ὅπλα [g] αὐτοὺς ἀφῃροῦντο, κ τὲς ὀχυρωτάτες τ χώρας τόπες φρερᾶς [h] κατελαμβάνοντο· κ σιδηροφορεῖν, κεφαλή τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. κ ἀφ' ταύτ τῷ [i] ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ, εἴποτε [k] δεήσοι αὐτοὺς ὑπισκευάσαι π τ ἐργαλείων, ἢ [l] ϖύνιν ἢ μακέλλιν ἢ ἄλλό π τ εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶν[τ]ες [m] εἰς τὸν Παλαιςίνες ταῦτ' ἔπραττον. ὡς ϑ' ἠκούθη τῖς Παλαιςίνοις [n] ἡ τ φρερᾶς ἀναίρεσις· [o] ἀγανακ[τ]ήσαντες, κ δεινὸν ὑβρεν τῷ καταφρόνησιν ἡγησάμενον, ϛρατεύουσιν ὑπὲ τὲς Ιεδαίες. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· [p] ἵππων ϛ' ἑξακισχιλίαν ἐπήγοντ. κ [q] ϛρατοπεδεύοντας ϖρὸς [r] πόλ[ι] Μαχμᾶ. τοῦτ Σαούλ@ ὁ τ Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς Γάλγαλα καταβαίν[ι] πάλιν, κ ἀφ' πάσης κηρύσσ[ι] τ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τ λαὸν ὑπὲ τὸν πόλεμον τὸν [s] ϖρὸς Παλαιςίνας· τ δύναμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν, κ ἀφορῶν ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδ' ὥςε φοβεῖσθαι ἀφικινδυνεύειν ϖρὸς αὐτούς. καταγνόη[τ]ες ϑ τὸ πλῆθ@ τῶν Παλαιςίνων οἱ ἀφ' Σαούλ, κατεπλάγησαν· κ οἱ μὲν εἰς τὰ ϖτήλαια κ τὲς [t] ὑπονόμες ἔκρυψαν [v] αὐτοὺς, οἱ πλείες δὲ εἰς τὸ [x] πέραν τ Ιορδάνε γῆν ἔφυγον. αὕτη δ' ἦν Γάδε κ Ρυβήλ.

β'. Πέμψας ϑ Σάουλ@ ϖρὸς τ ϖροφήτην, σκάλ[ι] ϖρὸς αὐτὸν σωδιασκεψόμενον ϖερὶ τ πολέμ κ τ ϖρα[γ]μάτων. ὁ ϑ ϖεμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, κ παρασκευάζειν ϑύματα. μ γὰ [y] ἡμέρας ἐπὰ ϖρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως ϑύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν, ἔπειθ' ὕτως συμβάλωσι τῖς πολεμίοις. κ ϖεμένη μὲν ὡς ὁ ϖροφή-

τ@

a Τὲς μ διχιλίες] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τὲς μ διχιλίες δὲς ὥςε &c. vocula δὲς huic loco injecto ex verſiculo ſequente. Eſt qui iſta, δὲς ὥςε ϲωματοφυλακεῖν αὐτὸν, expungi malit.

b Βεθήλοις· Ιωνά[θ]η] Sic volui ex lib. 5 cap. 2. §. 6. in *Editis* & *MSS* tam Βεθήλῳ quam Βεθέῳ habemus. Conſtat autem è *Libris Sacris* Bethelis tum egiſſe regem Hebræorum. HUDS. Conf. ſup. Cap 3. §. 2. SPANH.

* *At reliquos cum filio ſuo Jonathæ dediſſet ut ei corporis cuſtodes eſſent,*] *Alii ſic*, reliquis vero Jonathæ filio ſuo in corporis cuſtodiam datis, *eos* mittebat Gabas.

c Γαβὰς ἔπεμψεν.] Ita *Samb.* Γάβας *Baſ. G. Alii*que. Γαβάλας *Vat.* Γαβαθῷ juxta *Codd.* quoſdam *Epiphanii*, atque ita forſan in ſuis *Joſephi* exemplaribus legerat *Stephanus Byzantius*. Notum vero ſatis ſedem patriam Sauli vocari à Scriptoribus ſacris, Γεβὰ, & Γεβαὰ ſeu Γαβαὰ & Γαβαὼν, necnon Syriaco flexu Γαβαθά. Videſis *Chr. Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 339. & *Berkelium* ad *Steph. Byzant.* p. 252. & 253.

d Ο δ' ἐκπολιορκεῖ] Ο ϑ ἐπολιόρκ *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

e Γαλγάλων.] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* 1 *Regum* c. 13. v. 8. ſcilicet ut intelligamus de Galgalis juxta Machmaſam cum *Euſebio*, non Jerichunta ut opinatur *Schotanus*. Γεβάλων *Baſ* & *G.* Γαβάλων *Vat.* Eſt qui conjicit Γαβάων aut Γαβαὼν, aut cum *Boſio* Γαβαὼν, vel demum Γαβαλωῶν. HUDS. Locus hic non eſt in Latino. videtur Γάβων legiſſe. in MS. Γαβάλων. REL. *Gen.* Γιβάλων, forte Γαβάλων. SPANH.

f Γαβᾶς Παλαιςῖνοι] Sic cum *Big.* & *Samb.* Γάβας *Baſ.* & *G.* Γαβαὰς juxta *Epiphanium*.

g Αὐτὲς ἀφῃροῦντο,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliiſque*.

h Κατελαμβάνοντο·] Κατελάμβανον, κ τὸ σιδηροφορεῖν κ κεφαλ ἀπηγόρευον *Vat.* ἢ κεφαλῇ τε κ. *Busb.*

i Ἀπόρρησιν] Πρόρρησιν *Vat.*

k Δεήσοι, αὐτὲς] Sive δεήσῃ cum quatuor *MSS.* ibique αὐτοῖς pro αὐτὲς *Busb.* & *Hen.*

l Υνιν ἢ μακέλλιν] *Al.* ϖῶν, & πώλῳ, dein μάκελλαν, ἢ ἄλλ' ὅτι τ in quibuſdam *MSS.* HUDS. Υνιν Plutarch. in Romulo p. 25. SPANH.

m Εἰς τὲς Παλαιςίνας] Παρὰ *Busb.* ϖρὸς *Vat.*

n Η τ φρερᾶς ἀναίρεσις·] *Al.* τ φρερείας & τ φρερείν.

o Αγανακ[τ]ήσαν[τ]ες,] Αγανακτήσαν[τ]ές τε *Samb.*

p Ἵππων δ' ἑξακισχιλίαν] Ἵππων ἑξακισχιλίαν *Vat.* ἵππον ἑξακισχιλίαν *Samb.*

q Στρα[τ]οπεδεύοντας] Στρα[τ]οπεδευσαμένων *Vat.*

r Πόλ[ι] Μαχμᾶ.] Lib. XIII. c. 1. §. 6. ἐν Μαχμᾶ πόλ[ι]· SPANH.

s Πρὸς Παλαιςίνας·] Πρὸς τὲς Παλ. *Hen. Busb.* & *Vat.*

t Υπονόμες] Υπονόμες *cuniculos* Thucyd. Lib. II. p. 149. A. Schol ὑπόνομ@, κεκευμμένον ὄρυγμα. Vide Polyæn. Stratag. Conf. inf. § 2. hujus Cap. SPANH.

v Αὐτὲς,] Sive αὐτὲς cum *Epiphanio*, ſive ἑαυτὲς cum *Big. Samb.* & *Vat.* ut & mox v. 34. ἑαυτῷ *Hen.* & *Busb.*

x Πέραν τ Ιορδάνε γῆν] Nota dimidiam tribum Menaſſe non cenſeri habitaſſe ἐν τῇ πέραν Ιορδάνε, uti & Peræa dicebatur modo regio Gadis & Rubenis. REL.

y Ημέρας ἐπὰ] Ημέρας ἑξ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall. Vat. Hen.* & *Zonaras*, ingenio forſan ſuo, quum nimis metuerant à verbis ſequentibus iſtius ſententiæ, ὅπως ϑύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν. Aliter ſanctiores Literæ & ipſe (ut puto) *Joſephus*. HUDS. Id fraudi fuit interpreti, qui ideo τῇ ἑβδόμῃ reddidit Sabbatho, at Joſepho μ τῷ ὀγδόῳ circumcidi infantes ſcribenti Antiq. 1. 12. liquet idem eſſe ac *die octavo*. at ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν eſt die ſeptimo; atque ita iiſdem vocibus infra utitur Antiq. lib. VII. 7. Sic cap. 10. ejuſdem libri τρίτῃ τ ἡμερῶν eſt dies tertius. In Cod. MS. legitur μ γὰ ἡμέρας ἑξ, non ἐπά. REL.

z Τὰς

της ἐπέστελεν. οὐκ ἔπι μέντοιγε Δαμτηρεῖ τὼ ἐντολώ. ἀλλ' ὡς ἑωρα βραδυώντα μεν τ προφήτω, αὐτὸν ὢ ὑπὸ τ στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δε τὸν Σαμήλεν ἤκουσε προσιόντα, ὑπαντήσαντ ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι, παραγκουντα ὧν ἐπέστελεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὼ παρουσίαν· ἰὼ καὶ βέλτιον γινομένω ἂ θείᾳ, [z] τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ ἁ πλήθους προλαβὼν, κακῶς ἱερουργήτε καὶ προπετὴς [a] γενόμενος. ἀπολογουμένου ὢ ἁ Σαούλ, καὶ προειμεῖναι μεν τὰς ἡμέρας ἃς ὥρισε λέγοντ, ὑπὸ ὢ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τ αὐτ στρατιωτῶν [b] διὰ φόβον στραλοπεδείας τ ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾷ, καὶ ἀφθῆς [c] τ πρὸς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, [d] ἐπιχθῆναι πρὸς τὼ θυσίαν. [e] ὑπολαβὼν "ὁ Σαμήλ· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαιος ἦθα "καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ, μήθ' ὧν ὑπετέτο μοι πρὸ τ "παρόντων ὁ Θεὸς [f] ὠλιγώρησας, ταχύτερον ἢ σωέφε- "ρε τοῖς πράγμασι γενομὼς, σοί τ' αὐτῷ πλεῖσον ἂν βα- "σιλεῦσαι χρόνον ἐξενθύνε, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". καὶ Σαμήλ μὲν, ἀχθόμενος ὅπι τοῖς γεγυμένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν· Σαούλ ὢ εἰς [g] Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἐξακοσίους [h] μεθ' ἑαυτοῦ μόνον, ἦκε σὺ Ιωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων ὢ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας ἀπαιζούσης σιδήρου καὶ τ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἀ γὰ εἴων οἱ Παλαιστῖνοι τοῦτο εἶναι, [i] καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες ὢ εἰς τρία μέρη τὼ στρατιὰν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ κ τοσαύτας ὁδὸς ἐπερχόμενοι, τὼ τῶν Ἑβραίων χώραν ἐπόρθων, βλεπόντων τε Σαούλ καὶ βασιλέως αὐτῶν καὶ ἁ παιδὸς Ιωνάθου, ἀμῦναί τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰ μόνον ἦσαν, ἀ δυναμένων. καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς [k] Αχίας ἀπόγονος ὢν Ηλεὶ ἁ ἀρχιερέως, ὅπι [l] βουνοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τ γλωῦ λευκατομένω ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ [m] καθεσήκεσαν. σωπήσεται ὢ ὁ Σαούλ παῖς τῷ [n] ὁπλοφόρῳ, κρύφα [o] προσθέντων αὐτῶν εἰς τ τ πολεμίων παρεμβολὼ σκοπαμεῖν, καὶ παρακελεύεται καὶ θορυβον αὐτοῖς. τοῦ ὢ ὁπλοφόρου προθύμως [p] ἐφέπεσθαι φήσαντ ὅπου ποτ' ἂν [q] ἡγῆται, κἂν ἀποθνεῖν δέοι, προσλαβὼν τὼ ἁ νεανίσκου σπουδήν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἰὼ ὢ [r] τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον [s] ὅπι κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ [t] προεστεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν σωέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει προεῖναι τῷ χωρίῳ τὼ ἀσφάλειαν, καὶ [v] πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς σωῦ ἦκον εἰς τὼ παρεμβολὼ, [x] ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε

exſpectat, quemadmodum præceperat propheta. Attamen non uſquequaque mandato ejus obſequitur: ſed ut cunctari quidem prophetam animadvertit, ſeque à militibus deſeri, ſumptis hoſtiis ipſe eas aræ admovebat. Cum vero Samuelum adeſſe audiviſſet, ei obviam progreſſus eſt. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quæ ipſe imperaverat non obtemperando, neque adventum ejus præſtolando: quo ex Dei voluntate conſtituto, inauſpicato auſuque temerario ſacris operatus fuerit, quod preces & victimas pro populo offerre jam occuparit. Saulo autem ſemet ei excuſante, ac dicente ſe per tot dies quot præfiniverat moratum eſſe: ex neceſſitate vero, & militum ſuorum diſceſſu propter metum hoſtilis apud Machmam exercitûs, auditoque quod *mox* ad eum in Galgala deſcenderent, ad ſacra facienda impulſum eſſe. Tum Samuelus, "ſed tu, inquit, ſi juſtus fuiſſes & "mihi paruiſſes, neque ea quæ de præſentibus mi- "hi ſuggeſſit Deus contempſiſſes, plus quam rebus "expediret feſtinando, contigiſſet ut & tu longo "tempore regnares, ſtuique ſimiliter poſteri". Et quidem Samuelus, moleſte ferens quæ facta fuerant, domum diſceſſit: Saulus vero, ſexcentos tantum milites ſecum habens, cum Jonatha filio in urbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum ſuppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus hæc eſſent Palæſtini prohibebant, ſicut & paulo ante declaravimus. Porro Palæſtini cum exercitum in tria agmina diviſiſſent, & per totidem vias irruptionem facerent, Hebræorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex & filius *ejus* Jonathas inſpectarent, & terram (quod cum illis ſexaginta ſolummodo eſſent) defendere non valerent. Dum autem Saulus & filius ejus, & Achias pontifex ex poſteris Eli pontificis, ſuper colle excelſo ſederent, & terram devaſtatam conſpicerent, graviter animis angebantur. Filius vero Sauli conſtituit cum armigero *ſuo*, ut clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, eoſque in tumultum & trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adjutorem juvene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. * Erant autem caſtra eorum in loco præruptо ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis ut exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Unde contingebat ut negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura undique tuta fuerint, & exiſtimarint *omnes* nullo modo fieri poſſe ut quis ad *prominentias* iſtas accederet, multoque magis ut eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono ani-

Samuelus Saulo minatur regni amiſſionem. 1 Reg. c. 13.

Jonathas audaci conſilio, ſolo armigero ſuo comite, præſidium Palæſtinorum adoritur, caditque. 1 Reg. c. 14.

z Τὰς εὐχὰς] Πρὸς τὰς εὐχὰς Big. (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* dein, προσλάβοι, κακῶς ἱερουργήσας Big. (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* προσλάβοι κακῶς ἱερουργήσει *Vat.*

a Γενόμενος.] Ita *Samb. Hen.* & *Busb.* γινόμενος in *Editis*, *Aliiſque.*

b Διὰ φόβον στραλοπεδείας] Διὰ φόβον, στραλοπεδείας ᾗ Big. *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

c Τῆς πρὸς αὐτὸν] Τῆς ἐπ' αὐτὸν (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

d Επιχθῆναι] Ita ex quatuor *MSS.* (*Coccejus*) in *Editis*, *Aliiſque* miſere ἐπιχθῆναι aut ἐπιχθῆναι.

e Υπολαβὼν ὁ Σαμήλος·] Υπολαβὼν ᾗ ὁ Σ. *Samb.*

f Ολιγώρησας,] Ita *Samb.* & *Busb.* Vitioſe in *ceteris* ὀλιγώρησας. mox σοί τε πλεῖστον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξενθύνε *Busb.* & *Hen.*

g Γαβαὼν πόλιν,] Γαβαὰ πόλιν. *Vat.* Γαβλωὼν πόλιν *Hen.* & *Busb.* cum *nummo veteri.* Γαβαίτολιν *Steph. Byzant.* ad quem vide *Berkelium.* Forſan tamen Γαβαὰν aut Γαβάν. HUDS. Lib. VII. c. 1. §. 3. ἐν Γαβαῷ (Gen. Γαβαὼ) πολύ. SPANH. Geba appellatur 1 Sam. 13. 16. Confunduntur aliquando Geba, Gibea, Gibeon, quæ diſtinctæ גבע, גבעה, גבעון ſcribuntur. REL.

h Μεθ' ἑαυτοῦ μόνου,] Μεθ' ἑαυτοῦ, μόνον ἦκε in aliquot *MSS.*

i Καθὰ καὶ μικρὸν] Vel καθὼς cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

k Αχίας] Conf. §. 4. huj. Cap. SPANH.

l Βουνοῦ ὑψηλοῦ,] Γᾶ βουνῖτ. Æſchyl. Suppl. v. 783. SPANH.

m Καθεσήκεσαν] Καθεσήκεταν *Vat.*

n Οπλοφόρῳ,] Armigerum *Vulg.* 1 Sam. XIV. 1. LXX. αἴροντα τὰ σκεύη, & ita Hebr. SPANH.

o Προσθέντων] Ita ex *Big. Samb. Gall. Vat.* & *Epiphanio.* in *Editis* προσθέντος αὐτοῦ & dein εἰσφαμῶν.

p Εφέπεσθαι] Sic ex *iiſdem Codd.* in *Editis* ἕπεσθαι.

q Ηγῆται,] Ηγεῖται *Big.* & *Samb.* & mox δέοι. at ἡγῆται *Baſ.* & *Vat.*

* *Erant autem caſtra eorum in loco præruptо ſita,*] Erant igitur hoſtium caſtra ſuper ſcopulum habentem ſubtiliſſimam longitudinem, tribus verticibus acutiſſimis prominentem, ſcopulis per circuitum euntibus, & quaſi propugnaculis invaſiones pugnantium prohibentibus, *Epiphan.* Ea ſita erant in loco præruptо, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium, *Gelen.* Caſtra autem hoſtium ſita erant in præcipitio, tribus verticibus, deſinentibus in exiguam patentiam, ſaxo in circuitu cingente, tanquam propugnaculis aggreſſus arcentia, *Schotanus.*

r Τὸ τ πολεμίων] Ita ex *MSS.* illud τὸ deerat in *Editis.*

s Επὶ κρημνῷ,] Επὶ κρημνοῦ ſoli *Samb.* & *Vat.*

t Προεστεφανούσης] Sufficeret vel στεφανούσης ut in *Big.* & *Samb.*

v Πάντη νομίζειν] Πάντι *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

x Ο Ιωνάθης παρεθάρρυνε τ ὁπλοφόρον,] Ita cum quatuor *MSS.*

Vide 1 Regum, c. 13. v. 8.

animo esse hortabatur Jonathas, ajebatque, hostes adoriamur. Et siquidem, cum nos viderint, ad eos nos ascendere jusserint, hoc ipsum in victoriae signum *omenque* accipe: sin vero plane tacuerint, quasi nos non vocassent, revertamur. Cum vero propius ad castra hostium accederent, die jam illucescente; tum Palæstini, iis conspectis, inter se dicebant, ex cuniculis & speluncis nos versus prorepunt Hebræi. Deinde Jonatham & armigerum alloquuti sunt, adeste, ad nos ascendite, ut pœnis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, ut victoriam ipsi addicentem, protinus quidem inde digressus est, ubi conspecti erant ab hostibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem *suam* nullis præsidiis custoditam. Atque inde cum sursum non sine magno labore erepsissent, difficultate ex natura loci superata in altum evaserunt ad hostes: eosque sopitos aggressi, *homines* quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu & consternatione complerunt, ut nonnulli quidem armis abjectis in fugam se proriperent; plerique vero, suos non internoscentes, quod ex multis constarent gentibus, hostesque esse credentes (non enim putabant duos tantum Hebræos ad ipsos penetrasse) pugnam ineunt. Atque horum quidem alii mutuis cædibus intereunt; alii vero *ab aliis* protrusi ex rupibus dejiciuntur.

Saulus, militibus propere eductis, Palæstinos turbatos fugientesque persequitur, & victoria potitur. 1 Reg. c. 14.

3. Cum autem Sauli speculatores, omnia in Palæstinorum castris tumultu misceri, renunciassent regi; percontatus est Saulus, ecquis è suis ab ipsis discessisset. Audito vero filium *ejus* cum armigero abesse, jubet pontifici ut sumpta veste sacerdotali sibi de futuris vaticinaretur. acceptoque responso, illum victorem fore & hostes viribus superaturum, egreditur in Palæstinos, ac perturbatos & ferrum in seipsos convertentes adoritur. Ad ipsum vero se recipiunt & ii qui ante in cuniculos & speluncas confugerant, simul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebræi jam crevissent, hostes persequitur per totam regionem passim dispalatos. Verum, sive propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri solet ut vix rationis & consilii compotes sint, quibus tanta obtigerit felicitas) sive per insciti*am* in grave malum incidit, & rem multorum reprehensioni obnoxiam. Volens enim semet vindicare, meritasque pœnas à Palæstinis repetere, imprecatur Hebræis; ut si quis à cæde hostium desistens cibum capiat, antequam nox superveniens eos ab hostibus occidendis & persequendis depulerit, hic ipse diris devoveatur. Cum vero Saulus hoc pronunciasset, postquam in sylvam quandam sortis Ephraïmiticæ, densam & apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam consensisset, de melle è favo quodam expresso edebat.

τ ὁπλοφόρον, καὶ, προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσιν κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τῆς νίκης [y] ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν, ὡς ὁ καλοῦντες ἡμᾶς, [z] ὑποστρέψωμεν. προϊόντων δ' αὐτῶν τῷ τραπεζίῳ τῶν πολεμίων, ὑποφανέντος ἤδη τοῦ ἡμέρας· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι τῶ [a] ὑπονόμων καὶ τῶν ἀπηλαίων [b] προϊέναι τοὺς Ἑβραίους. καὶ πρὸς Ιωνάθην καὶ τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔφασαν, [c] ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς [d] τιμωρησώμεθα [e] τῶν τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τῇ φωνῇ ὁ τοῦ Σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, εὐθυπορικὰ μὲν [f] ἀνεχώρησεν ἐξ οὗπερ ὤρμησαν τόπου τοῖς πολεμίοις· προσμειξάμενος δὲ τόπον ἐπὶ τοῦ πέτρας ἔκειτο, ἔρημον ὄντα τῶν Φυλαστίνων διὰ τὸ ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς παλαιπωρίας, ἐξιάσαντο τοῦ χωρίου Φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπιπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνασι μὲν [g] ὡς εἴκοσι. παραχῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς [h] ἐχέμισαν· ὡς πολλοὺς μὲν φυγεῖν τὴν παντοπλίαν ἀπορρίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· [i] καὶ γὰρ εἴκαζον ἀναβῶσι πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἑβραίων ἐκ τοὺς δύο μόνους· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· τινὲς δὲ φεύγοντες καὶ τοῦ πετρῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ Σαούλου κατασκόπων ταραχὴν τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστινων φερούσῃ τῷ βασιλεῖ, Σαούλου ἐρώτα, μή τις εἴη τῶν αὐτοῦ κεχωρισμένων. ἀκούσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν [k] ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. δὲ δὴ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος καὶ τῶν πολεμίων φόβον, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. [l] προσρέουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ [m] εἰς τὰ ἀπήλαια συμφυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ Σαούλου. ἡττωμένων δὴ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους καὶ πᾶσαν [n] ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτα δὴ ὑπὸ τοῦ ὀπτὴ τῇ νίκῃ χαρᾶς ἄτῳ [o] παραλόγως ἡττωμένῃ· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν λογισμῷ τοὺς ἄτους εὐτυχήσαντας· εἶθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προπίπτει, καὶ πολλὴν [p] ἔχον κατέμεμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ [q] αὐτῷ τε τιμωρῆσαι, καὶ δίκην λαβεῖν παραυτίκα τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις· ἵν' εἴ τις ἀπεχόμενος δὲ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ἂ νὺξ ἐπελθοῦσα τὴν ἀναιρέσεως καὶ τὴν διωξεως αὐτοὺς [r] παύσῃ τῶν πολεμίων, ἄτος ἐπάρατος ᾖ. δὲ δὴ Σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα [s] δρυμῶνα ἐγένοντο βαθὺν καὶ μελισσῶν γέμοντα, τὴν Ἐφραίμου κληρουχίας· ὁ δὲ Σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τὴν ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀπο-

(& *Coccejo*) articulatius & definite. in *Editis*, *Aliisque* ὁ & τὸν desiderantur. Forsan tamen cum *Vet. Interpr.* legendum, ὡς ἂν ἥκειν εἰς τὴν π. Ιωνάθης, παρεβάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον &c.

y Ὑπολάμβανε.] Ὑπολαμβάνειν *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ibidem *Hen.* & *Busb.* compendio ὑπολῃπτίου, *Zonaraque* verbo alio νοημείου.

z Ὑποστρέψωμεν.] Ὑποστρέψομεν legit *Schotanus* in *Bibl.* Tom. 2. p. 576.

a Ὑπονόμων] Conf. sup. §. 1. hujus Cap. SPANH.

b Προϊέναι τοὺς Ἑβραίους.] Προτιέναι *Vat.* & mox τὸν Ιωνάθην.

c Ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς] Ita in sex *MSS.* in *Editis* ἔλθετε.

d Τιμωρησώμεθα] Τιμωρησόμεθα *Vat.*

e Τῶν τετολμημένων ἀξίως.] Illud τῶν ex *MSS.* quod deerat in typis.

f Ἀνεχώρησεν] Ἀνεχώρησαν *Samb.*

g Ὡς εἴκοσι.] Ita in sex *MSS.* & *Zonara.* in *Editis* tamen ὡς desideratur.

h Ἐχέμισαν·] Aut cum *Big.* & *Samb.* ἐγέμησαν, forma Attica & energetica. τοὺς λοιποὺς ἔπλησαν *Hen.* & *Busb.* ad sensum ipsum.

i Καὶ γὰρ εἴκαζον] Καὶ γὰρ οὐκ εἴκαζον, & dein τῶν Ἑβραίων τοὺς δύο μόνους *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ὁπλοφόρον ἀπεῖναι,] Ὁπλοθόρον κεχωρισμένον ἀπεῖναι *Vat.*

l Προσρέουσι] Ita *Bas.* & *MSS.* προσρέμπτι *Gen.* προσσυδύσαι *Epiphan.* προσεῖδέντο *Zon.* Quinimo hac causa apud *Hesychium* lege, προσρεῦσι (non προσραύσι) προσραῦσαι, προστίχουν).

m Εἰς τὰ ἀπήλαια] Illud εἰς non agnoscit *Vat.*

n Ἐσκορπισμένους] Artemidor. l. 1. c. 58. p. 49. συναγὼ τοὺς ἐσκορπισμένους τοῦ ὄργανου. congregat dispersos Tuba. Et Joseph. lib. XVI. cap. 1. §. 2. εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἰσκέρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους. SPANH.

o Παραλόγως ἡττωμένῃ·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* vel, si malis, παραλόγως ἡττωμένης cum *Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ἄτῳ ἡττωμένῃ.

p Ἔχον καταμεμψιν ἔργον.] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἂν ἔχον καὶ μέμψιν *Bas.* & *G.* pro ἀνίχνευον καταμεμψιν.

q Αὐτῷ τε τιμωρῆται,] Ἑαυτῷ τε *Samb.* βουλόμενος δὲ Σαούλου παντελῶς τιμ. legisse videtur *Epiphan.* nam vertit, *volens autem Saulus funditus interimere Palæstinos.*

r Παύσῃ τῶν πολεμίων,] Παύσῃ *Busb.* & *Hen.* ut & φάγῃ paulo ante. παύσει *Zonaras.* ἀπαύσῃ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Δρυμῶνα ἐγένοντο] Δρυμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ἐπο-

ἀποθλίψας τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δὴ γνὸς, ὅτι μὴ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπείπεν γεύσασθαί τινα τοῦ ἡλίου δυσμῶν, ἐσθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δὴ οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλῦσαι τὸ πατέρα· μὴ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ τοῦ θυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τ[ὸ] ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.

γ'. Πολλὰς δὴ οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὑψικὰς ὀπὶ Δίφραγμὼ καὶ σφαττόμενα τ[ὰ] Παλαιστίνων τρέπον[ται]· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες κατασφάζειν, καὶ πάντ' [v] ἐν αἵματι κατήσθιον. [x] ἀπαγγέλλεται δὴ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ[ὸ] Θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῖναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐσθίον. καὶ ὁ Σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν [y] ἐπ' αὐτοῦ τ[ὸν] ὄχλον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι [z] δαίνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο δὴ πάντων καὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σαοὺλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ἄγειν δὴ δίδυς ὀπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ὀπὶ τὴν Δίφραγμὼ τῶν ἐν αὐτῇ, [a] βουλόμενος περὶ ἡμέρας, καὶ τῶν σταλωτῶν οὐκ ὀκνούντων ἕπεσθαι, πολλὴν δὴ εἰς ἃ [b] παρασκεύει παρθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς [c] Ἀχίτωβον τ[ὸν] ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ σταλόπεδον τῶν ἐχθρῶν Δίφθειραι τὰς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὴ τοῦ ἱερέως, μὴ [d] ἀποκρίνεσθαι τ[ὸν] Θεόν· "ἀλλ' ἃ δίκα [e] αἰτίας, εἶ-"πεν ὁ Σαοὺλος, πιστευομένοις ἡμῖν φωνῶ ἃ δίδωσιν "ὁ Θεός· ὃς πρότερον [f] αὐτὸς παρεμυθοῦτο πάντα, καὶ "[g] μηδὲ ἐπερωτῶσιν ἔφασκε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθά-"νον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα [h] πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ[ὴν] σιωπῆς. "καὶ ὄμνυμί γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὰ κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς "Ἰωνάθης ἢ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος, [i] ἀποκτεί-"νειν αὐτὸν, καὶ τ[ὸν] Θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι· ὡς ἂν εἰ καὶ "παρ' ἀλλοτρίᾳ, καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τὴν ὑπὲρ "αὐτοῦ δίκην ἀπελάμβανον". [k] Ὁ δὴ πλῆθος τοῦτο ποιεῖν ὑπεισήσαντος, σφαγεῖον πάντας ἴσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσταται δὴ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τ[ὸν] ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπιζητεῖ. καὶ λαγχάνει δοκεῖν [k] αὐτὸς εἶναι Ἰωνάθης. ἐπερωτῶμενος δὴ ὑπὸ τοῦ πατρὸς [l] τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί [m] περὶ τ[ὸν] βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως [n] αὐτῷ Δίφραγμὼ σπουδάσαντι· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, [o] ὅτι δὴ ἐχθὲς "ἀγνοῶν τὴν ἀρὰν αὐτοῦ καὶ τ[ὸν] ὅρκον, μεταξὺ διώκων "τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σαοὺλος δὴ [p] ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι, καὶ τ[ὸν] φιλτάτου καὶ [q] τ[ὸν] φύσεως τῶν φίλτρων προτιμήσας τ[ὸν] ὅρκον. ὁ δὴ ὑπαπλήττεται τὴν ἀπόλλω καὶ θανάτου· σφαγησόμενος δὴ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, "οὐδὲ ἐγώ σε, φησὶν, ἱκετεύσω φεί-

Interea autem cognito, patrem diris gravibus interdixisse, ne quisquam ante solis occasum cibum gustaret, ab esu quidem abstinuit. At dicebat haud recte patrem istud vetuisse: nam majore cum vi & alacritate insequentes, si aliquantulum cibo refecti essent, multo plures ex hostibus caperent & ferro perimerent.

3. Itaque cæsis Palæstinorum multis myriadibus, sub vesperam *demum* ad castra diripienda se convertunt: cumque multum prædæ & pecora *quamplurima* cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem à scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus jubet saxum ingens in medium advolvi: edicitque turbæ, ut super illud victimas offerrent, & carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis præstitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Hæc prima erat ara à Saulo constructa. *Milites vesciuntur carne cum sanguine.* 1 *Reg.* c. 14.

4. Volens autem è vestigio *suos* in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, præsertim cum milites *eum* sequi non gravarentur, sed magnam ad jussa ejus exsequenda præ se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, jussit cum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, ut omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at jam "non sine causa, inquit Saulus, scisitantibus no-"bis oraculum non edit Deus; qui antea ipse præ-"nunciabat omnia, & ne interrogantes quidem "occupabat. sed occultum est aliquod in eum de-"lictum nostrum hujusce silentii causa. Equidem "per hunc ipsum juro, me certe, si vel Jonathas "filius meus hujus peccati auctor fuerit, *omnino* "eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, & nulla "mecum necessitudine conjuncto, hanc ob rem "supplicium sumerem". At cum multitudo, ut hoc faceret, exclamasset, illico omnes in unum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, & sortibus quis in culpa esset scire quærebat. Fitque ut sors Jonatham fontem videri indicaret. Interrogatus autem à patre, quid feciisset, & qua re deliquisset, cujusve in vita agenda maleficii aut impietatis sibi conscius esset; "Pater, in-"quiebat, aliud quidem nihil *perpetravit*, nisi quod "hesterno die, dum hostes persequitur, de favo de-"gustaverit, exsecrationis ejus atque juramenti i-"gnarus". Saulus vero jurat, se, quod generis & naturæ illecebris jusjurandum prætulerit, illum occisurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: sed cum se in medio constituisset generose & magnanime, "ne ego quidem, inquit, obsecra-"bo *Jonatham jubet Saulus morte affici: sed prohibent milites.* 1 *Reg.* c. 14.

ε Ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.] Ἐχθρῶν αὐτῶ *Vat.*

ν Ἐν αἵματι] Ἐναίμα *Big.* & *Samb.*

x Ἀπαγγέλλεται] Ἀπήγγελ[ται] *Vat.*

y Ἐπ' αὐτῷ τ[ὸν] ὄχλον] Ita (ut mox infra) cum *Samb. Big. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Baf.* & *G.*

z Δαίνυσθαι.] Εὐωχεῖσθαι solus *Big.* verbo utpote faciliori.

a Βουλόμενος] Βουλόμενος τ[ὸν] λαὸν *Hen.* & *Busb.*

b Παρασκεύει παρθυμίαν] Ita *Samb. Gall. Vat.* & *Epiphan.* πᾶσαν τὴν in *Editis.* κελεύει *Busb.*

c Ἀχίτωβον τ[ὸν] ἀρχιερέα] Ἀχίαβον τ[ὸν] ἱερέα κελεύει αὐτὸν *Vat.* Achiæ volo cum *Seldeno* in lib. de *Succeff. in Pontif.* c. 3. HUDS. Qui Ἀχίας sup. §. 2 & 1 Sam. XIV. 18. Nomen verò hic à Gelenio omissum. SPANH.

d Ἀποκρίνεσθαι τ[ὸν] Θεόν] Ἀποκρίνασθαι *Vat.*

e Αἰτίας,] Αἰτίας τινὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

f Αὐτὸς προεμυθοῦντο] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis*, *Aliisque.*

g Μηδ' ἐπερωτῶσιν] Μηδὲ ἐπερωτήσασι φάσκε (forsan pro φθάνειν) λέγων *Vat.*

h Πρὸς αὐτὸν αἴτιον] Τῆς δὲ Θεᾶ σιωπῆς αἴτιον *Glycas*, qui mox habet εἴη pro ἢ & ἱλεώσασθαι pro ἱλάσασθαι.

i Ἀποκτείνειν αὐτὸν,] Mallem ἀπεκτεινεῖν.

k Αὐτὸς] Ὡυτὸς *Samb.* correptione Attica. ὅτος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

l Τί πεποίηκε] Illa τί πεποίηκε καὶ (quæ deerant in *Editis*) reposui ex quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Περὶ τ[ὸν] βίον] Πρὸς τ[ὸν] βίον *Big. Vat.* & *Samb.* à manu secunda.

n Αὐτῷ Δίφραγμὼ] Sic cum *Samb.* & *Vat.* qui etiam habet Δίφπεραγμὼ. In *Gen. Aliisque* αὐτῷ.

o Ὅτι δὴ ἐχθὲς] Ὅτι ἢ χθὲς in plerisque *MSS.*

p Ἀποκτείνειν αὐτὸν] Mallem cum *Zonara* ἀπεκτεινεῖν.

q Τῆς φύσεως] Ita cum *Vet. Interpr.* cui favent *Codd. MSS.* nam τ[ὸν] φύσεως τῶν φίλτρων ἐτίμησε τ[ὸν] ὅρκον habet *Vat.* φύσεως τῶν φιλτέρων ἐτίμησε *Big.* & *Samb.* in *Editis* τ[ὸν] φύσεως καὶ τῶν φίλτρων προτιμήσας τ[ὸν] ὅρκον.

r Ἠδὶ-

"bo te, pater, ut mihi parcas. Dulciſſima mihi "mors eſt; quam & pro tua pietate obire contin- "git, & poſt victoriam *adeo* ſplendidam. Maxima "enim conſolatio eſt, Hebræos relinquere Palæ- "ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus univerſus, ejuſque vicem miſeratus eſt: ac juravit, haud laturos ſe ut occidatur Jonathas, victoriæ auctor. Atque ita quidem ipſum à patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro juvene, ut ei peccatum remittere dignaretur.

Sauli bella, ejuſque genus. 1 Reg. c. 14.

ς. Tum Saulus in urbem ſuam reverſus eſt, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, & Ammanitas & Moabitas & Palæſtinos, Idumæos etiam & Amalecitas, Sobæque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Jonatham & Jeſum & Melchiſum; filias vero, Merobam & Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem & Ciſes, pater Sauli, fratres erant, & Abieli filii. Abundabat autem & Saulus curribus & equitatu: & cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat ut Hebræis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin & juvenes, quoſcunque proceritate & magnitudine præcellere animadvertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

"σωθῆ μοι πάτερ. [r] ἥδιστον δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ "τῆς σῆς εὐσεβείας γινόμενος καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. "μέγιστον γὰρ παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Πα- "λαιστίνων κεκρατηκότας". ὅτι τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν· ὤμοσέ τε μὴ φείσεσθαι τοῦ αἰτίου τῆς νίκης Ἰωνάθην [s] ἀποθανοῦντα. καὶ τὸν μὲν ἔτως ἐξαρπάζουσι τῆς [t] παρὰ θεοῦ ἀρᾶς· αὐτοὶ δὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος.

ε. Καὶ ὁ Σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσὶ μυριάδας ἐξ [u] πολεμίων. Βασιλεύσας δὲ εὐτυχῶς· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρώσατο [x] τό τε Ἀμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνους, [v] Ἰδουμαίους, Ἀμαληκίτας τε, καὶ τὴν Βασιλέα τῆς [x] Σωβᾶς. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄρρενες, Ἰωνάθης καὶ [y] Ἰεσοῦς καὶ [z] Μέλχισος· θυγατέρες δὲ, [a] Μερόβη καὶ [b] Μιχάλα. στρατηγὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα [c] Ἀβενήρωνον. Νὴρος δὲ σκεῦος σκαλεῖος. Νὴρος δὲ καὶ [d] Κίσης ὁ Σαοὺλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ [e] Ἀβιήλου. ὧν δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων Σαοὺλῳ καὶ ἱππέων. [f] οὓς δ' ἂν [g] πολεμήσῃ, νικήσας ἀπηλλάττετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους [h] εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προῆγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν [i] δυνατωτάτους. τῶν δὲ νέων [k] τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

VIII. CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

ΚΕΦ. ζ.

Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Samuelus jubet Saulo, ut Amalecitas adoriretur, eoſque cum ſuis omnibus exitio daret. 1 Reg. c. 15.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, à Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; ut illum commoneret, quod Deus eum *cæteris* omnibus prælatum crearit regem; atque adeo par eſſe ut obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet & rerum omnium dominus. Ajebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amale- "citæ Hebræos in deſerto multis affecerint injuriis, cum ex Ægypto egreſſi in eam quam nunc "tenent regionem contenderent, jubeo, ut bello "Amalecitas perſequutus, & victoria potitus, ne- "minem eorum *ſuperſtitem* relinquat; ſed in o- "mnem graſſandum ætatem, incipiendo à mulie- "rum internecione & infantium: atque hujuſmodi "pœnas ab iis pro malis majoribus noſtris illatis "exigendas eſſe. ac ne jumentis quidem aliiſque "pecudibus parcendum, emolumenti ſui gratia & "poſſeſſionis, ſed omnia Deo ſacranda eſſe; atque "Amaleci nomen, ſicuti Moyſes præceperat, pe- "nitus delendum.

Σαμουὴλος [l] δὲ παραγενόμενος πρὸς τὸν Σαοῦλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα ποιήσας αὐτὸν ἀπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ὃ τοῦτο πιθέσθαι καὶ καθήκειν αὐτῷ [m] ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τοῦ δὲ Θεοῦ καὶ τὴν κατ' ἐκείνους καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγων τοίνυν ἔφασκε τὸν Θεὸν, "ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Ἑβραίους Ἀμαληκῖται διέθηκαν "κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν "γῆν ὑπῆρχεσαν αὐτοῖς ἐφίλοντο χώραν, [n] κελεύω "πολεμῶ τιμωρησάμενον τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαν- "τα, [o] μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πάσης [p] διελ- "θεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ "νηπίων· καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήθ' ὑπο- "ζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ "κτῆσιν ἰδίαν, ἅπαντα δὲ [q] ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ "Ἀμαλήκης ὄνομα ἐκ Μωϋσέως κατακολουθήσαντα ἐντολαῖς "ἐξαλεῖψαι.

β. [r] Ὡμο-

---

r Ἥδιστον δέ μοι] Sic cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.* ἥδιστος δέ μοι θάνατος, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας *Vat.* ὑπέρ τε τῆς σῆς. *Baſ.* ὑπό τε τῆς εὐσεβ. *Gen.*

s Ἀποθανοῦντα.] Ita cum quinque *MSS.* ἀποθανόντα *Baſ.* & *G.*

t Τό τε Ἀμμανιτῶν] Sic *MSS.* in *Editis* τὸ Ἀμμ.

u Ἰδουμαίους,] Ἰδουμαίους τε καὶ Ἀμαληκίτας καὶ *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. Verum *Amalecitas* jam præteriit *Vet. Interpr.* Hos tamen commemorat *Zonaras*, Codicis Sacri paulo obſervantior.

x Σωβᾶς.] Ita cum Cl. *Boſio* ex *Bibliis Hebr.* neque multum abludit τὴν Σωβᾶ *Vat.* aut Σωβᾶ in LXXII. & *Zonara.* aut demum *Suba* & *Soba* in *Epiphanii* Codicibus. Verum τὴν Ὠβας in *Editis*, & τὴν Ὠβᾶς *Samb. Hen.* & *Busb.* articulo defraudante loci nomen.

y Ἰεσοῦς] Ita malim quam Ἰωσοῦς cum *Editis.* Ἰεσσὶ *Samb.* Ἰεσσὶ & Ἰεσσαὶ in LXX.

z Μέλχισος·] Μάλχισος *Vat.* Μαλχισσὰ & Μελχισὰ in LXX.

a Μερόβη] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.* & *Big.*) & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Μερόβ.

b Μιχάλα.] Sic volui ex Hebraïco *Michal.* Μεψχόλη *Vat.* Μιλχαὰ *Samb.* (Μελχαὰ *Coll. Big.* & *Voſſ.*) Μιχαὴλ *Baſ.* & *G.* Μελχὸλ LXX.

c Ἀβίναρον.] Eo modo (ut ſupra. cap. 4. §. 3. princip.) cum *Baſ.* & *G.* Rectius ſorſan (ex Ἀβίννης in LXX.) Ἀβίνηρον cum *Big. Samb. Vat.* & *Hen.* aut Ἀβίνηρον cum *Busb.*

d Κίσης ὁ Σαοὺλου πατὴρ,] Sic ex cap. 4. § 5. Κὶς in *Editis.* Verum varie in *MSS.* Κεῖς, Κῖς, Κῖσος & Κῶς.

e Ἀβιήλου.] Ita ex Ἀβιὴλ LXX. & *Abiel.* apud *Biblia Hebr.* & *Epiphanium.* Ἀβιὴλ aut Ἀβηλὶν tam in *MSS.* quam *Editis Joſephi.*

f Οὓς δ' ἂν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* more *Flavii.* οἷς δ' ἂν in *Editis*, *Aliiſque.* utrumque probum.

g Πολεμήσειε,] Πολεμήσας νικήσειε τοῦτο ποιῶν ἀπηλλάσσετο *Vat.*

h Εἰς εὐπραγίας] Εἰς εὐτραγίαν *Hen. Busb.* & *Vat.*

i Δυσατωτάτους.] *Al.* δυσατωτέρους.

k Τοὺς δὴ μεγέθει] Τοὺς ἢ κὲ *Samb.* rotunde.

l Δὲ παραγενόμενος] Δὴ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Γενέσθαι,] Γίνεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

n Κελεύω πολέμῳ] Κελεύσ *Vat.*

o Μηδὲν αὐτῶν] Ita cum *Samb.* & *Vet. Interpr.* μηδὲν αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*

p Διελθεῖν ἡλικίας,] Vel διεξελθεῖν cum *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Διελθεῖν hic pro διεργάσασθαι &c. alioquin pro διηγήσασθαι Ariſtoph. Eq. p. 325. SPANH.

q Ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ·] Ita ut decuit, in quatuor *MSS.* ἀναθῶσι perperam in *Editis*, *Aliiſque.*

r Ὡμο-

β'. [r] Ωμολόγ|ε ἢ ποιήσ|ν Σάυλ|ς τὰ προστασσόμενα· τὴν ἢ πθαρχίαν τὴν πρὸς τ Θεὸν σκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὴν πρὸς τὰς Αμαληκίτας [s] στρατιὰν λογιζόμεν|ς εἶναι μόνον, [t] ἀλλὰ κ τὴν ἐπιμέτρησ|ν κ τὸ ταχ|ς ἀναβολῆς ὁ προτρόπος ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. [v] ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δυνάμιν· κ τούτων ἐξαριθμήσας ἐν Γαλγάλοις, διείσκ τ Ισραηλιτῶν ἔξω τ Ιούδα φυλῆς πρὸς [x] πεντακόσια μυριάδας. [y] ἦδε γὰρ ἡ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐστρατιῶται τριςμύριοι. Σάυλ|ς ἢ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν τ Αμαληκιτῶν [z] χώραν, ἐνέδρας πολλὰς κ λόχους ὑπὲρ τ χείμαρρον τίθησιν· ὡς μὴ μόνον σκ ἐξ φανερᾶς μαχομένους αὐτὰς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ κ μὴ προσδοκῶσι κ τὰς ὁδὰς ὑπιππεύειν, κ κυκλουμένους ἀναιρεῖν. κ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, [a] τρέπεται τὲς πολεμίους· κ διαφθείρ πάντας, φεύγουσιν ἐπακολυθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κ τὴν ἐξ Θεᾶ προφητείαν ἐχώρησε, τ πόλεσι τ Αμαληκιτῶν προσέβαλε· κ τὰς μὲν μηχαναῖς, τὰς ἢ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις κ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς ἢ λιμῷ κ δίψῃ, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας κ λαβὼν κατὰ κράτ|ς, ὑπὸ σφαγὴν γυναικῶν κ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ὠμὸν δ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἡγούμεν|ς, πρῶτον μὲν, πολεμίους ταῦτα δρῶν· ἔπειτα [b] προστάγματι Θεᾶ, ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάν ἢ κ τ βασιλέα [c] τῶν ἐχθρῶν Αγαγον αἰχμάλωτον. ὃν θαυμάσας τὸ κάλλ|ς κ τὸ μέγεθ|ς τ σώματ|ς, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· σκ ἔπ τῷ ποιῶν κατὰ βούλησιν τ Θεᾶ, παθὴ ἢ νικώμεν|ς ἰδίᾳ, κ χαριζόμεν|ς ἀκαίρως πρὸς ὧν σκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. [d] ὁ γὰρ Θεὸς ἔτως ἐμίσησε τὸ τῶν Αμαληκιτῶν ἔθν|ς, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλε|ς γίνεσθαι πέφυκε. Σάυλ|ς δὲ, [e] αὐτῶν τ βασιλέα, κ τ ἡγεμόνα τῶν εἰς Εβραίους κακῶν ἔσωσε· [f] τῆς μνήμης ὧν ἐπέσκηλεν ὁ Θεὸς τὸ τοῦ πολεμίου καλ|ς ὑπερθέσθαι ποιησάμεν|ς. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ κ τὸ πλῆθ|ς. κ γὰρ ἐκεῖνοι τ ὑποζυγίων καὶ τ βοσκημάτων ἐφείσαντο κ διηρπάζαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντ|ς· τάτε ἄλλα χρήματα κ τ πλῆθος ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ ταχέως [g] ἄξιον ἰδεῖν ὥστε κτήσασθαι, διέφθειραν.

γ'. Νικήσας δὲ Σάυλ|ς [h] ἅπαντας, τὲς ἀπὸ [i] Πηλουσίου τ Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τ Ερυθρᾶς θαλάττης, διέφθειρε [k] τὸ τ πολεμίων, παρελιπὼν τὸ τ [l] Σικιμιτῶν ἔθν|ς. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ Μαδιλιῇ χώρᾳ μέσοι κατῴκηντο. πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Αμαληκίταις κοινωνήσωσι [m] συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλ τ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζειν αἰτίαν [n] ἔχειν.

δ'. Καὶ Σάυλ|ς μὲν, ὡς μηδενὸς παρακούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέσκηλε μέλλοντι τ πρὸς Αμαληκίτας σκφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πε-

2. Et Saulus quidem pollicitus eſt ſe juſſa exſecuturum: ratus vero ſuam erga Deum obedientiam non in eo ſolum ſpectari, quod exercitum in Palæſtinos educeret; præterea promptitudinem ſuam & celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam oſtendit. Imo copias ſuas omnes colligit: iiſque in Galgala recenſitis, Iſraëlitas abſque tribu Judæ comperit eſſe circiter quadringenta millia. nam & tribus iſta ſeparatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, multas inſidias & cohortes apud fluvium collocat: ut non ſolum marte aperto eos infeſtaret; ſed ex improviſo etiam per vias illos adoriretur, & circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hoſtes in fugam vertit: atque ad unum omnes perimit, dum fugientes inſequeretur. Poſteaquam vero illud incœptum proſpere ex Dei prædictione ſucceſſit, Amalecitarum urbes invadebat: ac cum alias quidem ſtratagematibus, alias vero ſuffoſſionibus cuniculoſis, & externis operibus è regione ſtructis, alias autem fame & ſiti, alias denique modis aliis expugnaſſet ac vi in poteſtatem ſuam redegiſſet, ad cædem feminarum etiam & puerorum proceſſit; nihil exiſtimans ſe crudele, aut naturæ humanæ adverſum in eo facere. primum quidem, quod hoſtes erant, in quos id fiebat; dein Dei juſſu id exſequebatur, cui non obtemperare periculoſum erat. Quin & Agagum hoſtium regem captivum ducit. cujus pulchritudinem & proceritatem corporis admiratus, dignum qui ſervaretur judicabat: non jam hoc faciens ex voluntate Dei, ſed proprio victus affectu; & miſericordiæ, ubi ei non integrum erat ſine periculo, intempeſtive cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, ut juſſerit ne infantibus quidem parcere, ad quos miſerandos ſumus procliviores. Saulus autem eorum regem, Hebræis etiam malorum omnium auctorem ſervavit; eorum quæ præceperat Deus parum memor, dum majoris faceret hoſtis pulchritudinem. Et ſimiliter ac ipſe peccavit etiam populus. nam & illi jumentis & pecoribus pepercerunt, cáque *ſibi* diripuerunt, etiamſi juſſerat Deus nequid eorum conſervarent: imo & alias res divitiaſque exportarunt. Si quid vero poſſidere vix operæ pretium eſſet, corruperunt.

Saulus, præcepti divini immemor, capta ferrari & ſeri jubet, interque ea Agagum regem. 1 Reg. c. 15.

3. Cum autem Saulus ſubegiſſet univerſos, quotquot à Peluſio in Ægypto pertingunt uſque ad mare Rubrum, terram hoſtilem *omnem* devaſtavit, ſola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticæ regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis miſſis admonuit ut ſecederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter neceſſitudinem quæ illis cum Raguelo Moyſis ſocero intercedebat.

Sicimitarum genti parcitur.

4. Et quidem Saulus, ac ſi nihil eorum neglexerit, quæ ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, ſed quaſi omnibus iſtis

Deus offenſus ad Samuelem dicit pœnitere ſe, quod Saulum regem conſtituerit. 1 Reg. c. 15.

r Ωμολόγ|ε ἢ] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὁμολογεῖ.

s Στρατιὰν λογιζόμεν|ς] Στρατείαν *Big.* & *Samb.*

t Ἀλλὰ κ] Forte ſcribendum ἀλλὰ κ ἢ &c. COCC.

v Ἀθροίζ τε πᾶσαν] Ἀθροίζ) πᾶσαν *Vat.*

x Τεσσαρακοντάκις μυριάσιν.] Ita etiam LXX. Verum in *Hebr.* & *Vulg.* 200 millia peditum & 10 millia Judæorum. SPANH.

y Ηδε γὰρ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἡ ἢ aut ἦδε φυλὴ &c. *Baſ. G. Aliique.* Ibidem καθ' αὑτὸν εἶχε στρατιώτας τριςμυρίους *Vet. Interpr.*

z Χώραν,] Vox χώραν deeſt *Vat.* & commode abeſſe poteſt.

a Τρέπεται τὲς πολεμίους·] Τρέπει *Busb.* & *Hen.* atque mox σφάττει.

b Προστάγματι Θεᾶ] Προστάγματι ἢ Θεᾶ *Vat.*

c Τῶν ἐχθρῶν] Ita in quinque *MSS.* τ ἐχθρῶν *Baſ. G.* & *Vat.*

d Ο γὰρ Θεὸς] Ο μὲν γὰρ Θεὸς *Vat.*

e Αὐτῶν τ βασιλέα,] Αὐτὸν τ βασιλέα *Samb.* emphaſi quadam. Αγαγον τ βασιλέα jam olim viderat *Epiphanius.*

f Τῆς μνήμης] Τῆς μνήμης μὲ ὧν *Vat.* & mox ἐπέταξεν pro ἐπέσκηλεν *Hen.* & *Busb.* & dein ἐπίταγοθεν in quibuſdam *MSS.*

g Ἄξιον ἰδ] Ἄξιον ἰδ ὥστε μὴ κεκτῆσθ *Vat.* atque ita *Epiphan.* qui vertit, *ſi quid vero dignum poſſideri non erat.*

h Απαντας, τὲς ἀπὸ] LXX. ἀπὸ Ευιλὰθ ἕως Σὲρ ἐπὶ προσώπου Αἰγύπτ|ς & ita in Hebr. SPANH.

i Πηλουσίου τ Αἰγύπτ|ς καθήκοντας ἕως τ Ερυθρᾶς θαλάσσης, διέφθειρε] Πηλούσιον u. Ægypti. vid. lib. X. c. 1. §. 4. & c. 6. §. 1. SPANH.

k Τὸ τ πολεμίων,] Scilicet στρατὸν ſive γένος. verum τὸ τ πολεμίων habent *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat.* & *Samb.* à manu ſecunda.

l Σικιμιτῶν] Kenitæ appellantur 1 Sam. 15. 6. qui Samaritanis שלמאה. an שכמאה legendum eſt, ut id conveniat cum his Σικιμίταις; REL.

m Συμφορᾶς.] Τῆς συμφορᾶς *Samb.* & *Vat.* diſertius.

n Εχειν.] Εχειν *Vat.*

istis curatis præstitisque ex hostibus victoriam esset adeptus, domum reversus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem graviter fert, & prædam pecudum à populo abactarum; quod ipso non permittente hæc fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent & superassent, illum tamen * contemptui haberent & negligerent, neque ut regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetæ dicebat, se pœnitere creati regis Sauli, *utpote* qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, ut cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet à propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam annuit: quod non justum existimarit, *hujusmodi* peccata *alterius* precibus condonare. non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis & benignitatis gloriam aucupantur, non animadvertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetæ non admitteret, & certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum *protinus* accurrit; & cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quæ ille imperaverat, peracta esse. At Samuelus ad hæc subjiciens, dicebat, quî fit igitur, ut vocem pecudum & jumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reservasse. ve-

Saulum contumaciæ arguit Samuelus, prædicitque fore ut regnum alteri traderetur. 1 *Reg. c.* 15.

runtamen Amalecitarum gentem universam juxta mandatum Dei funditus excisam esse & deletam: & ne unum quidem supereresse, nisi quod regem, quem solum salvum voluit, ad eum captivum adduxerit. de quo quid fieri oporteret, fore ajebat ut secum deliberarent. Tum propheta, non, victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis & justis. Hi vero sunt qui illius voluntati & jussis obsequuntur, & qui nihil credunt recte à se fieri, nisi quod Dei jussu fecerint. cum enim contemni *scito*, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas & opimas victimas immolent, & donaria exquisitissima ex auro & argento conflata afferant, ne hæc quidem benigno placatoque animo accipit: sed ab his se avertit, & nequitiæ argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui unum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciaverit ac præceperit, mortemque malunt oppetere, quam ejusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem divinam fecerint, munere licet viliori; pauperem honorem libentius *ab his* accipit quam à quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi graviter irasci: nam contempsisti ac neglexisti mandata ejus. Quamobrem quî potes existi-

φυλαγμένους νενικηκὼς τὰς πολεμίους, οἴκαδε ° πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε, χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἀχθεται ᵖ ἐπί τε τῇ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ καὶ πλήθους· ὅπη μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνοις τὸ ἰσχυὸν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ ᵍ παρακούεσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπον βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην Σαμουήλον ʳ ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς ˢ κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ Σαμουήλος ᵗ συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαούλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγγνώμην οὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σαοῦλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ· λογισάμενος οὐκ εἶναι δίκαιον ᵛ ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παρανήσασιν. ὑπὸ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς φύσεως μᾶλλον, ἢ ἐξ καταμαλακίζεσθαι τὰς ἀδικουμένας. ˣ θηρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτὰς τοῦτο γιγνώσκας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ Θεὸς τῇ μὲν προφήτου δεήσει, καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ Σαμουήλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σαοῦλον. ἰδόντα δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσεκύνησε, καὶ ʸ καταπασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, εὐχαριστῶ, ᶻ δόντι μοι τὸν νίκην· ἅπαντα μέντοιγε κεκελευσμένα ᵃ ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. Σαμουήλος δὲ πρὸς ταῦθ' ὑπολαβών, πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοᾶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ τὸν λαὸν τοῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι. τὸ μέντοιγε τῶν Ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξηφανίσθαι κατὰ τὸν ἐντολήν· καὶ φειλείπεσθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον ᵇ αὐτὸν τὸν βασιλέα. φεῦ δ' τί δεῖ ποιεῖν βουλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, ἀλλ' θυσίαις, ἔλεγεν, ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ ᶜ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο πεπραχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ᵈ ἀπειθεῖν δοκῇ. τοὺς δὲ τῶν οὐχ ὑποπαπτομένων οὐδὲ ἀληθῆ καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ κεχαρισμένῳ ᵉ θρησκευόντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ ἐπιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσέβειαν ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς ἀεὶ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνᾶναι μᾶλλον ἢ παραβαίνειν τι τούτων αἱρουμένοις ἥδιστέρπεται· καὶ οὔτε θυσίαν ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ περὶ θυόντων δὲ, ᶠ κἂν ᾖ λιτὰ, πενίας ἥδιον τὸν τιμὴν ἢ παρὰ τῶν πλουσιωτάτων δέχεται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· ᵍ καταφρόνησας γὰρ

ο Πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε.] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε [ἀνέστρεψε *Busb.*] χαίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις *Baf. G. Alique.*

p Ἐπί τε τῇ.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπὶ τῇ δ β. *Vat.* Simpliciter τῇ τε δ βασ. in *Editis, Suida, Aliisque.*

* *Contemptui haberent & negligerent,*] Illum spernerent, & nec tanquam humani regis præceptionibus obedirent, *Epiphan.* Ejus mandata contemni, etiamsi is mortalis aliquis rex fuerit, *Gelen.*

q Παρανήσαι,] Sic cum *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* παρακούεσθαι *Baf. G. Alique.*

r Ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σαοῦλον,] Desunt in *Coll. Big.* & *Voss.*

s Κελεύοι] Κελεύσει pro κελεύσῃ *Big.* & *Samb.*

t Συνεχύθη.] Διεχύθη solus *Vat.*

v Ἁμαρτήματα] Aut cum *Epiphanio, Big. Samb.* & *Vat.* ἁμαρτήμασι χαρίζεσθαι παρίτησιν. namque alternant istæ phrases, sensu eodem servato.

x Θηρωμένους] Θηρωμένους μὲν γὰρ δόξαν *Vat.*

y Καταπασάμενος,] Καθαπατόμενος *Hen.* & *Busb.*

z Δόντι μοι τὸν νίκην.] Τῷ δόντι *Vat.* & mox παρ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Ὑπ' αὐτοῦ] *Coll. Big.* & *Voss.* παρ' αὐτοῦ.

b Αὐτὸν τὸν βασιλέα] Αὐτῶν *Samb.* ut supra p. 329. §. 2. a. f.

c Κατακολουθοῦντες,] Κατακολουθήσαντες *Vat.*

d Ἀπειθεῖν δοκῇ.] Ἀπειθεῖν αὐτῷ δοκῇ *Big.* & *Samb.* ἀπειθείας πνεῦμα δοκῇ legisse videtur *Vet. Interpr.*

e Θρησκευόντων θρησκείαν,] Θρησκευόντων αὐτὸν θρησκείαν *Big. Samb.* & *Vat.* θρησκευόντων αὐτῶν θρησκείαν *Gall.*

f Κἂν ᾖ λιτὰ,] Κἂν ᾖ λιτὰ τὰ πενίας, ἥδιον τὸν τιμὴν μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν πλ. *Big.* & *Samb.* κἂν ᾖ λιτὰ κ τὰ τ πενίας, ἥδιον ἢ τιμιώτερα παρὰ τῶν πλ. aut simile quid, olim viderat *Epiphan.*

g Καταφρόνησας] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας in *Editis, Aliisque.*

γὲ καὶ κατημέλησας ὧν ἐπέσταλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν [h] ἂν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένην· πλὴν εἰ μὴ [i] νομίζῃς [k] ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ Θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ προσήκοντος οὐ Θεοῦ πάντων ἠμέλησας. Σαοὺλος ἦν αἰκιᾶν [l] ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. προσετέτακτο γὰρ τοῖς ἐντολαῖς ὑπ' αὐτοῦ· κατ' μέντοιγε δεῖσος καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἁρπαζόντων φόβον μὴ κωλύσαι διαρπάζοντας αὐτοὺς τὴν λείαν μηδ' ἅπτεσθαι. ἀλλὰ συγγνώσκει, [m] καὶ πρᾶος ἴσθι· [n] φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρόσω ἁμαρτεῖν. [o] παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ἅπαξ τῷ Θεῷ. ὁ δέ, ὡς γὰρ ἐώρα τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει [p] πρὸς αὐτόν.

ε'. Σαοὺλος δέ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν Σαμοῦηλον, [q] ἐλλαμβάνεται τοῦ [r] διπλοΐδος, καὶ βιαίως τὸ ὅλκας διὰ τὸ μεθ' ὁρμῆς ἀπῆναι τὸν Σαμοῦηλον ἠναγκασμένης, [s] διαρρήγνυσι τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτης τὴν βασιλείαν ὅτως αὐτοῦ διαρρηθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι τοῦτον ἀγαθὸν καὶ δίκαιον· ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτοῦ κεκριμένοις, ὡς δὲ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώμην ἀνθρωπίνοις πάθεσι ὄντα, καὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαοὺλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγνοῆσαι δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, δεῖσθαι τοὺς ὁρῶντας [t] σὺν αὐτῷ προσκυνοῦντα [v] τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. ἔδοξε δὲ τοῦτο Σαμοῦηλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν [x] προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς εἴη πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν· ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ἐπὶ τέκνοις ὀδυρεσθαι καὶ πένθος [y] ἄγειν ἐποίησας, ὅτως ὀδυνήσεις ἐπὶ σωτῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει προσαχθῆναι αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ εἰς [z] Ραμαθὰν πόλιν [a] ἀπαλλάσσεται.

mare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quæ interitui & exitio destinaverat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno privabit & potestate, qua subnixus & elatus ejus largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem tardus est se male agere; atque peccatum *suum* non negabat. Se enim contra prophetæ mandatum fecisse: attamen ex metu & propter timorem sibi à militibus incussum, illos non prohibuisse à prædæ direptione nec cohibuisse. sed ignosce *mihi*, *inquit*, & mitis esto *benignusque*: se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat ut reverteretur, & *tanti permaneret dum* pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat ut domum abiret.

5. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo majori adhibita quod properantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore ut sic regnum ejus dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum & justum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare & ab ea discedere humanæ fragilitatis sit, non Dei potentiæ. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quæ facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, ut secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum ivit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit *ad eum propheta*: quemadmodum tu matris Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamentationem & luctum excitasti, ita & tu matri tuæ dolorem afferes cum de morte tua inaudiverit. confestimque jubet ut Galgalis moreretur: ipse vero reversus est in urbem Ramatham.

IX. *Peccatum suum agnovit Saulus.* 1 *Reg.* c. 15.

Agagum regem interfecit Samuelus. 1 *Reg.* c. 15.

ΚΕΦ. η'.

Ὅτι προσβαίνοντος Σαοὺλου πὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμοῦηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetæ mandata faceret, Samuelus clam alium crearit regem, Davidem nomine, ex jussu Dei.

ΣΑοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὧν [b] περιῆν κακῶν, ἐχθρὸν αὑτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει [c] Γαβᾶ· σημαίνει δὲ βουνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα· καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. Σαμοῦηλος δὲ, λυπουμένῳ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τοῦ φρονήματος ἐκέλευσεν ὁ Θεός· λαβόντα δὲ τὸ [d] ἅγιον ἔλαιον εἰς [e] Βηθλεέμην ἀπελθεῖν πάλιν πρὸς Ἰεσσαῖον παῖδα Ὠβήδου, καὶ χρίσαι τῶν υἱῶν αὐτοῦ [f] ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα γενησόμενον. ὁ δὲ δείσας φόνους, μὴ τῆς μαθὼν Σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτὸν, ἢ καὶ φανερῶς· ὑποθεμένου δὲ Θεοῦ

SAulus autem rex *tam demum* sentiens quæ mala pateretur, qui effecerat ut Deus sibi inimicus esset, ascendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec unquam post illam diem in prophetæ conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem ejus doleret, ut hanc quidem solicitudinem missam faceret, jussit Deus: sacro vero oleo assumpto in urbem Bethleema concederet ad Jessæum Obedæ filium; & de filiis ejus eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri is, ne Saulus si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi strueret, promittente Deo facienteque ut

Samuelo jubet Deus ut unum e Jessæi filiis unctum eat. 1 *Reg.* c. 16.

h Αν αὐτὸν προσβλέπειν] Iterum ex *iisdem* reposuimus particulum ἂν, quæ deerat in *Editis*.

i Νομίζῃς] Lege νομίζεις. COCC.

k Ὅμοιον ὀλέθρῳ] Ὅμοιον ὀλέθρῳ *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ὡμολόγησε] Vel ὡμολόγει, ut in iisdem *MSS.*

m Καὶ πρᾶος] Καὶ τῷ πρᾴῳ ἴσθι legerat *Epiphan.*

n Φυλαξεσθαι] Φυλαξασθαι *u Big. Samb.* & *Vat.*

o Παρεκάλει] Παρεκαλεῖ *Busb.* & *Vat.*

p Πρὸς αὐτόν.] ..ους εαυτὸν *Samb.*

q Ἐλλαμβάνεται] Ἐπιλαμβάνεται (*Coccejus*) *Samb.* à manu secunda. forsan ex *Zonara.*

r Διπλοΐδος,] Idem quod δίπλακος Hom. Od. τ. & Apollon. Rhodius lib. 1. v. 926. & 722 διπλοΐς & Anthol. lib III. c. XXXIII. Ep. 12. Ita etiam hic LXX. 1 Sam. xv. 27. Conf. cap. XIV. §. 2. infr SPANH.

s Διαρρήγνυσι] Διαρρήγνυσι τὸ ἱμ. *Vat.*

t Σὺν αὐτῷ] Forte καὶ σὺν αὐτῷ COCC

v Τὸν Θεὸν] Ita *Cocc* & *Hudson.* reliqui editi habent τῷ Θεῷ nec video in *MSS.* mutationem, nisi mutaverit lectionem *Hudf.* ex iis quos non nominaverit. HAV.

x Προσκυνεῖ] Προσκυνεῖ τὸν Θεὸν *Vat.*

y Ἄγειν ἐποίησας,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.* & in margine.

z Ραμαθὰν πόλιν] Ita cum *Vet. Interpr.* prout etiam in p 307. § 2. princ. Ἀραμαθὼ *Baf* & *G. Alique.* Ἀραμαθὼ legisse videtur *Epiphan.* HUDS. *Gen* Ἀχμαθὼν Ἀχματαιμ LXX. Hebr. הרמתה Aramatha cap. XI. sequ. §. 5. & cap. XIII §. 5. SPANH.

a Ἀπαλλάσσεται.] Ἀπαλλάσσεται *Vat.*

b Περιῆν] Ita ex *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* περιῆεν.

c Γαβᾶ.] Sic cum *Busb.* Γαβὰ in *ceteris.* Γαβαα Σαὴλ *S. Literis.* HUDS. גב *locus editus*, גבה *altitudo* Hinc infr. Cap. XII. §. 4. ἐπὶ τὸν βουνὸν ἢ τὸ βασίλειον ἔχει· Gelenius hic βουνὸν per *Gabam* vertit: *ad Regiam urbem Gabam.* SPANH

d Ἅγιον ἔλαιον εἰς] Ἁγνὸν δὲ ἔλαιον. *Busb.* & *Epiphan.* abs *Historico Divino.*

e Βηθλεέμην ἀπελθεῖν] Ita *Busb.* Βηθλεὲμ *Baf G. Alique.* Βηθλέεμ *Samb* mallem sane Βηθλεεμον, ut p. 305. §. 2. princip.

f Ὃν ἂν αὐτὸς] Ὃν αὐτὸς ἐποδείξῃ σοι *Busb.* & *Hen.*

ut ſalvus *illuc* proficiſceretur, ad urbem prædictam pervenit. Atque cum omnes ſalutabant, ſimulque de adventûs cauſa percontabantur. Dicebat autem, ſe eò veniſſe, ut Deo ſacrificaret. Cum itaque rem divinam feciſſet, Jeſſæum una cum liberis vocat, ut ſacris veſcerentur. Atque filiorum *ejus* natu maximum intuitus bene magnum & pulchrum, ex forma conjecit eximia hunc eſſe eum qui rex futurus eſſet. A Dei autem propoſito aberravit. nam cum ex eo quæſiviſſet, an iſtum oleo inungeret juvenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum judicabat; non eadem, reſpondebat, ſpectare Deum ac homines. at tu quidem ad juvenis formam egregiam reſpiciens, & hunc ſane idoneum exiſtimas qui imperet. ego vero non conſtituo regnum corporis pulchritudini in præmium donare, ſed animi virtuti: atque iſtum requiro qui eo nomine ſit omnibus numeris abſolutus; pietate & juſtitia & fortitudine & obſequio, ex quibus animi conſtat pulchritudo, *inſtructus* & exornatus. Hæc cum Deus dixiſſet, Jeſſæo præcepit Samuelus, ut ejus in conſpectum filios *ſuos* adduceret. Atque ille fecit ut quinque alii ſe ſiſterent: quorum quidam ætate major Eliabus, ſecundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, & quintus vocabatur Raëlus, ſextus vero Aſamus. Propheta autem, cum & hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogavit, quemnam horum in regem deligeret. Datoque reſponſo, neminem *ex hiſce*, ſciſcitatur ex Jeſſæo, ecqui præterea illi eſſent liberi. Cumque is dixiſſet, *unum* reſtare nomine Davidem; at paſtorem agere, pecorumque cuſtodiæ operam dare. jubet iſtum ſtatim evocari: ipſis enim, niſi ille adſit, epulis accumbere non licere. Ubi autem advenit Davides à patre accitus, adoleſcens colore flavus, * vividis oculis, & cætera pulcher. Hic eſt, cum tacite ſecum dixiſſet Samuelus, quem regnare Deo viſum eſt, ipſe quidem diſcumbit; ſibi vero proximum juvenem collocat, ac *deinceps* Jeſſæum & filios *ejus*. Tum ſumpto in conſpectu Davidis oleo, & ipſum eo perfundit, ſubmiſſeque in aurem dicit; & hoc ſigno eſt, quod Deus ipſum in regem elegerit. monebatque ut juſtitiam coleret, præceptiſque ejus obtemperaret: atque ita regnum ei longo tempore permanſurum, ac domum *ejus* ſplendidam fore celebremque; porro Palæſtinos debellaturum eſſe; & cum quibuſcunque gentibus bellum geſſerit, victorem pugnaque ſuperiorem, gloriam, dum viveret, illuſtrem habiturum, poſteriſque ſuis, *cum moreretur*, relicturum.

Jeſſæum ad ſacra vocat, filioſque ejus in conſpectum adduci jubet. 1 Regum, c. 16.

Samuelus à Deo monitus Davidem inungit. 1 Reg. c. 16.

2. Et quidem Samuelus, cum hæc *eum* monuiſſet, diſcedit: ſimulque numen relicto Saulo ad Davidem tranſit. Et hic quidem, poſtquam ſpiritus Dei ad ipſum migraverat, vaticinari cœpit: Saulum vero perturbationes quædam pervaſerunt &

Dei ſpiritu afflatur Davides, & Saulum daemonibus agitatum citharâ ad ſanam mentem reducit. 1 Reg. c. 16.

καὶ δόξης ἀσφαλείας ὁδὸν, [g] εἰς τὴν πεφειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως [h] ἐπηρώτων. ἔλεγε δ' ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ Θεῷ. πιθόμενος οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ιεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν [i] πρεσβύτατον τῶν υἱῶν Ἐλιάβην καὶ καλὸν, εἰκάσεν ἐκ τῆς ἐυμορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἡμαρτάνῃ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίσῃ τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐπῃνεσε, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον [k] ἔκρινεν· ὁ τὰ αὐτὰ βλέπων ἀνθρώποις, εἶπε, καὶ Θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβὰς δὲ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον δὲ βασιλεύειν εἶναι. ἐγὼ δὲ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον τιθεμαι τὴν βασιλειαν, [l] ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς· καὶ ζητῶ ὅστις [m] ταύτης ἐστὶ τελέως εὐπρεπὴς, εὐσεβίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πᾶσι, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωφρονεῖται κάλλος, καὶ διακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος δὲ Θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Ιεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ἐπιδείξαι Σαμουήλου. ὁ δὲ πέμψε καλέσας ἐπίσην ἐλθεῖν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἐλίαβος, ὁ δεύτερος Ἀμιναδάβος, [n] Σαμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, καὶ Ραήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος Ασαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης μηδὲν χείρους τοὺς πρεσβυτέρους τῆς μορφῆς, [o] ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν, τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκεῖνα, πυνθάνεται τὸν Ιεσσαίου, μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι [p] Δαυίδου τοῦνομα· ποιμαίνειν δὲ καὶ τὰ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει· κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὸν δείπνον οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς, ἐκείνου μὴ παρόντος. [q] ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις, καὶ καλὸς ἄλλως· ἔτος ἐστὶν, εἰπὼν [r] ἰσυχῇ [s] πρὸς αὐτὸν Σαμουήλος, ὁ βασιλεύειν ἀρέσας τῷ Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτός· κατακλίνει δὲ [t] ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον, καὶ τὸν Ιεσσαῖον [v] μετὰ τῶν παίδων. ἔπειτα [x] λαβὼν ὀρῶντος τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον, [y] ἀλείφει τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ἡρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦτ', ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. [z] παρὴν δ' εἶναι δίκαιον, καὶ κατήκοον αὐτοῦ τοῖς προστάγμασι· ὕτως γὰρ αὐτῷ διαμένειν τὴν βασιλείαν [a] ἐπὶ πολὺ χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ περιβόητον ἡμέραις, [b] καταστρέψεσθαι δὲ καὶ Παλαιστίνους, καὶ οἷς ἂν ἔθνησι πολεμῇ, νικῶντα [c] καὶ περίοντα τῇ μάχῃ, κλέος ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

β'. Καὶ Σαμουὴλος μὲν ἀπαλλάσσεται, ταῦτα περαίνεσας· ὡς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνῃ τὸ θεῖον, [d] καταλιπὸν Σαοῦλον. καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, [e] θείᾳ πνοίᾳ εἰς αὐτὸν μετοικισαμένης· τὸν Σαοῦλον δὲ περιήρχετο [f] πάθη τινὰ καὶ δαιμόνια,

[g] Εἰς τὴν περειρημένην] Ηλθεν εἰς τὴν πρ. πόλιν *Vat.* ἦκεν εἰς τ. πρ. π. *Big.* & *Samb.*

[h] Ἐπηρώτων.] Aut ἀνεπηρώτων cum *Samb.*

[i] Πρεσβύτατον] Τὸν πρεσβύταιον ὑὸν Ὦν. *Vat.*

[k] Ἔκρινεν·] Κελεύει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

[l] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς·] Ἀλλὰ ψυχῶν ἀμέλει γ' ἀρετῆς juxta *Epiphan.*

[m] Ταύτης.] Forte ταύτῃ COCC.

[n] Σάμαλος ὁ τρίτος] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* 1. Σάλαλος *Baſ.* & *G.* errore facillimo. Σαμαὰς *Vat.* Σαμὰ LXXII. in *Epiphanii* codd. aliquot *Samael*, & *Samaiel*, in aliis *Samma*, *Samna*. & *Sammaa*

[o] Ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπερώτησε.

[p] Δαυὶδου τοῦνομα·] Ita cum quatuor *MSS.* Δαυίδια *Baſ. G.* & *Vat.*

[q] Ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης] Ὡς δ' ἦλθεν *Vat.*

* *Vividis oculis, & cetera pulcher.*] Μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν *Zonaras.* Pulcher aſpectu, *Epiphan.* Martium quiddam tuens, *Gelen.*

[r] Ἡσυχῇ] Ita cum *Samb.* juxta *Chœroboſcum.* ἠσυχῇ *Aliis.*

[s] Πρὸς αὐτὸν Σαμουήλος,] Forſan leges πρὸς αὐτόν. vereor enim ut patri dixerit Samuelus, filium regem fore. *Boſius.* Imo ita intelliges πρὸς αὐτόν. Diſerte πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

[t] Ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον,] Ὑφ' αὐτὸν *Big.* & *Samb.* mente eadem.

[v] Μετὰ τῶν παίδων.] Μετὰ τῶν παίδων *Samb.* μετὰ τῶν παίδων *Busb.* & *Hen.* μετὰ λοιπῶν παίδων juxta *Epiphanium.*

[x] Λαβὼν ὀρῶντος] Καταλαβὼν *Vat.*

[y] Ἀλείφει τε] Ex *MSS.* editi ἀλήφατε.

[z] Παρὴν δ'] Παρὴν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

[a] Ἐπὶ πολὺ χρόνον,] *Coll. Voſſ.* εἰς π. χ.

[b] Καταστρέψεσθαι] Καταστρέψασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Καὶ περίοντα] Sic quidem volui cum Codicibus *Bigotii* (*Coll. Voſſ. Colbertino*) & *Sambuci.* νικῶντα καὶ περιόντα (forſan pro περιόντα) τῇ μάχῃ, κλέος τε ἀοίδ. *Baſ.* & *G.* καὶ περίοντα τῇ μάχῃ κλέος ἀοίδ. *Vat.*

[d] Καταλιπὸν Σαοῦλον.] Decore καταλιπὼν Σαοῦλον *Busb.* & *Hen.* pariterque καταλιπὼν τὸν Σαοῦλον *Big.* & *Samb.* eo caſu πνεῦμα ὃ θεοῦ &c. *Zonaræ.* καταλιπὸν τὸν Σαοῦλον *Vat.*

[e] Μετοικισαμένης·] Μετοικήσαντος τὸν Σαοῦλον ὃ περιέχει *Busb.* & *Hen.*

[f] Πάθη τινὰ] Ita *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.* πάθη δεινὰ *Baſ. G.* & *Vat.*

[g] πνιγμὸς αὐτῷ καὶ [h] σφαγάλας διαφέροντα, ὡς τὸς ἰατροὺς ἄλλῳ μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ διδόναι· εἰ δέ τις ἐστὶν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὅτι [i] κινύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσεν ζητήσαντας, [k] ὁπότ' ἂν αὐτῷ [l] πρόσοιτο τὰ δαιμόνια καὶ παράπτοι, ποιεῖν ἐπὶ κεφαλῆς [m] στάντα ψάλλειν, καὶ τὰς ὕμνους ἐπιλέγειν. [n] ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε ποιόν τινα ἄνθρωπον. Φησαντος δέ τινος [o] αὐτῷ τῶν παρόντων, ὡς [p] Βηθλεέμῃ πολὺ πεφεύσθαι Ἰεσσαίου μὲν υἱόν, [q] ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλὸν, [r] ταῦτα ἄλλα [s] πολλῆς σπουδῆς ἄξιον, [t] καὶ [v] ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἄκρον· πέμψας πρὸς τὸν Ἰεσσαῖον, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τῶν ποιμνίων ἀποσπάσαντα, βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, πρὸς τὴν εὐμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκοὴν ἣν περὶ νεανίσκου. ὁ δὲ Ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς κομίσαι τῷ Σαούλῳ. [x] ἐλθόντος δὲ, ἤσθη· καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀεὶ πάσης [y] εἶχε τιμῆς. ἐξιδέτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ· καὶ πρὸς τὴν [z] ἀπὸ τῶν δαιμόνων παραχὴν, ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, [a] λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ [b] κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτοῦ γίνεσθαι τὸν Σαοῦλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα δι' παιδὸς Ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι [c] παρ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδην κελεύων· ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. [d] τὸν δ' οὐκ ἀντιπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

spiritus malefici, qui suffocationes illi & strangulationes creabant. ita ut medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; si quis vero esset excantandi peritus & cithara psallendi, jusserunt, ut illo quæsito, quotiescunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curæ illis esset, ut ad caput ejus adstans psalleret & hymnos recitaret. Ille autem rem non distulit, sed *suis* mandavit ut de hujusmodi homine sibi providerent. Cumque unus qui aderat *forte* diceret, in urbe Bethleemis se vidisse Jessæi quidem filium, adhuc vero ætate admodum juvenem, speciosum & pulchrum, cæteraque magni faciendum, psallere scientem & hymnos canere, studiisque bellicis exercitatissimum; missis ad Jessæum nunciis, jussit ut Davidem à gregibus abductum ad se mitteret; velle enim ipsum videre, quod multa de forma juvenis egregia & pulchritudine fama acceperit. Jessæus autem filium mittit, datis etiam muneribus quæ ad Saulum apportaret. Cumque veniisset, *eo* delectatus est *Saulus*; eoque armigero usus, in summo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, & contra perturbationem à dæmonibus illatam, cum hujusmodi quid ei contingeret, solus erat medicus; hymnos recitans & cithara psallens, faciensque ut Saulus sui compos fieret. Mittit igitur ad Jessæum patrem adolescentis, postulans ut Davides apud se maneret: illius enim conspectu & præsentia se mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, concessit ut illum apud se retineret.

Davides apud Saulum in honore habetur. 1 Reg. c. 16.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ὅτι Σαούλου βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιαθοῦ ἐν μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυίδου, ἡττήθησαν.

CAP. IX.

Ut novam expeditionem contra Hebræos, Saulo regnante, susceperunt Palæstini: utque, post Goliathum à Davide interfectum, cum clade discesserunt.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὑπὸ πολλοῖς οἱ Παλαιστῖνοι [e] πάλιν συνελθόντες, καὶ δυνάμιν [f] ἀθροίσαντες μεγάλην, [g] ἐπῆσαν τοῖς Ἰσραηλίταις· καὶ μεταξὺ [h] Σοχῶθ καὶ [i] Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπαράγει δ' αὐτοῖς [k] τὴν φαλαγγα καὶ Σαοῦλος· καὶ ἐπί τινος ὄρους στρατοπεδευόμενος, ἀναγκάζει τοὺς Παλαιστίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίου δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ Σαούλου στρατοπεδεύσαι. [l] διέστησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶνας τε [m] ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν [n] τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου, [nn] Γολίαθος ὄνομα, πόλεως δὲ Γίττης, ἀνὴρ παμμεγέθεστος· ἦν γὰρ πηχῶν

CÆterum aliquanto post Palæstini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum & Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem adversus illos exercitum educit: & cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, ut Palæstini castra quidem priora relinquerent, simile vero jugum, è regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab invicem diremit. vallis, collibus in quibus consistebant interjecta. Itaque cum quidam è castris Palæstinorum descendisset, nomine Goliathus, & ex urbe Gitta, vir immanis staturæ (erat enim quatuor cubitorum & unius spi-

Palæstini rursus bellum inferunt Israëlitis. 1 Reg. c. 17.

Goliathus ultra sex cubitos longus ad singularem pugnam provocat Is-

---

[g] Πνιγμὸς αὐτῷ] Πνῖγος καὶ σφ. *Vat.*

[h] Σφαγάλας] Lib IX. inf. c. 4. §. 6. σφαγάλη διέρθρωσε. Σφαγάλη *locus supplicii* apud Plutarchum in Ag. & Cleomene p. 824. A. Hæc verò de morbo Sauli. SPANH.

[i] Κινύρᾳ,] Κινύρα ὄργανον μουσικὸν Hesych. & LXX. xvi. 16. 1 Sam. ψάλλειν ἐν κινύρᾳ Hebr. בכנור Vulgat. psallere citharâ. vid. Gen. IV. 21. & Cap. inf. XI. §. 3. SPANH.

[k] Ὁπότ' ἂν αὐτῷ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ὁπόταν in *Aliis.*

[l] Προσοίτο τὰ δαιμόνια] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* προσοίη *Bas. G.* & *Vat.* ibique παράπτοιη *Hen.* & *Busb.*

[m] Στάντα ψάλλειν,] Sic *Big. Samb* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* ἑστάντα. mox ψάλλειν τε *Samb.*

[n] Ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν,] Eo modo *MSS.* Σαοὺλ δ' οὐκ ἐμ. *Bas.* & *G.*

[o] Αὐτῷ τῶν παρόντων,] Illud αὐτῷ inseruimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[p] Βηθλεέμῃ πόλει] Ita ut supra p. 332. §. 1. ex *Busb.* (*Coccejo*) *Hen.* & *Vat.* Βηθλεεμεῖ in *Editis*, *Aliisque.*

[q] Ἔτι δὲ παῖδα] Ἔτι δὲ καὶ παῖδα *Samb.*

[r] Τά τε ἄλλα] Ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* τὰ δ' ἄλλα in *cæteris.*

[s] Πολλῆς σπουδῆς ἄξιον,] Πολλῆς deest *Big. Samb.* & *Vat.* agnoscit tamen *Vet. Interpr.* cum *Editis*, *Aliisque.*

[t] Καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους,] Καὶ ἐν καὶ *Big.* & *Samb.* & forsan *Vet. Interpr.* qui vertit, *nec non.*

[v] Ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὑμνοῖς,] Quales ὑμνωδοὶ à Græcis dicti, & vulgò pueri seu adolescentes ad id delecti, ut noto ad Callimachum. SPANH.

[x] Ἐλθόντος] Ἐλθόντι δὲ ἥδη soli *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[y] Εἶχε τιμῆς.] Ἦγε *Busb. Hen.* & *Glycas.*

[z] Ἀπὸ τῶν δαιμόνων] Vel ἀπὸ τῶν δαιμονίων, ut *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

[a] Λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ,] Quod utrumque præstabant οἱ κιθαρῳδοί, Callim. H. in Apoll. v. 12. μήτε σιωπηλὰ κίθαριν· SPANH.

[b] Κινύρᾳ] *Al.* κινύρα.

[c] Παρ' αὐτοῦ] Παρ' αὐτῷ *Samb* & *Big.* παρ' αὐτῷ mavult *Coccejus.*

[d] Τὸν δ' οὐκ ἀντιπεῖν] Forte ὁ δ' οὐκ ἴσχων ἀντιπεῖν vel ἐ δ' οὐκ ἀντεῖπε τ. σ. συνεχώρησε δ', vel ἐκ κατέχειν. COCC.

[e] Πάλιν συνελθόντες,] Illud πάλιν è *MSS.*

[f] Ἀθροίσαντες μεγάλην,] Συναθροίσαντες *Vat.*

[g] Ἐπῆσαν τοῖς Ἰσραηλίταις·] Ἐπῆσάν *Vat.*

[h] Σοχῶθ καὶ] Συκχὼθ καὶ Ἀζηκὰ LXX. Hebr. שוכה ועזקה, vid. Lib. VII. c. 10. §. 1. SPANH.

[i] Ἀζηκᾶς καταλαμβανόμενοι] Ita cum *Epiphanio.* congrue satis ad *S. Literas.* Ἀζηχᾶς, aut Ἀζηκὰς in *Editis* & *MSS.*

[k] Τὴν φαλαγγα καὶ Σαοὺλος·] Τὴν φαλαγγα ὁ Σαοὺλος *Vat.*

[l] Διέστησε δ' ἀπ' ἀλλήλων] Διεστήκει δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα· μέσους δ' αὐλὼν τε ὀρῶν *Vat.*

[m] Ὀρῶν] Vulg. ὄρων. mox *Cocc.* ἦταν.

[n] Τις τῶν ἐκ τοῦ Παλαιστίνων στρατοπέδου,] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* τὶς τῶν Παλαιστίνων στρατόπεδον *Bas. G. Alique.*

[nn] Γολιαθοῦ ὄνομα,] Sic *Bas. G.* forma probabili. Γολιάθης perpetuo *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* modo legitimo. Γολιαθ *Zon. Cedren.* & *Glyc.* ex *S. Literis.*

ραῖτας. 1 Reg. c. 17.

ſpithamæ, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia ſiclorum pendebat, cuſpide vero & ocreis æneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigioſæ membra tegi; haſta erat non leve geſtamen dextræ, ſed quam & ipſe humeris ſuſtinebat; quin & lanceam ſexcentorum ſiclorum habebat; multique cum ſequebantur arma *ejus* portantes) jam vero, *inquam*, cum hic Goliathus inter utramque aciem conſtitiſſet, ingenti utitur vociferatione, & ad Saulum & Hebræos clamat; "vos "quidem à pugnæ diſcrimine & periculis libero. "quæ nos adigit neceſſitas, ut exercituum jactu"ram acie confligendo faceremus? date è vobis "aliquem, qui mecum deſcendet in certamen; "* atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vi"cerit: is enim populus alteri ſerviet, cujus civis "ſuperior fuerit. multo enim melius eſſe & con"ſultiſſimum, unius periculo quæ vultis aſſequi, "quam omnium". Hæc loquutus in caſtra ad ſuos revertitur. Die autem proximo iterum egreſſus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus prædictis hoſtes provocare non deſtitit: adeo ut non mediocri terrore perculſi fuerint Saulus & exercitus. Et inſtructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conſerendas veniebant.

Davides, à patre in caſtra miſſus, petit ut ſibi liceret cum Goliatho congredi. 1 Reg. c. 17.

2. At cum bellum *hoc* inter Hebræos & Palæſtinos gereretur, Saulus Davidem ad Jeſſæum patrem ablegavit, tribus *aliis* ejus filiis contentus, quos in ſocietatem belli & periculorum miſerat. Ille vero primum quidem ſe ad greges rurſus & pecus paſcendum recipit. at non multo poſt ad Hebræorum caſtra venit miſſus à patre, ut & fratribus commeatum afferret, ſciretque quid ageretur. Cum autem rurſus *ex acie* egrederetur Goliathus, & *Hebræos* provocaret, *eiſque* exprobraret, neminem illorum ea eſſe fortitudine, ut ſecum in certamen deſcendere auderet; Davides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quæ ei mandaverat pater, audito ut Palæſtinus exercitum probro affecerit & contemptui habuerit, valde indignatus eſt, & ad fratres ſuos ajebat; ſe paratum eſſe ad hoſtem ſingulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus cum objurgavit, dicendo cum ſupra quam ætas fert audacem eſſe, & quid ſibi deceret plane neſcire: juſſitque ut ad greges ſuos & ad patrem ſe conferret. Is vero fratrem reveritus *ab eo* digreſſus eſt, & apud militum quoſdam verbis præ ſe tulit, quod *ipſe* vellet cum * *Palæſtino* provocante congredi. Juvenis autem propoſito ſtatim ab illis ad Saulum relato, *eum* rex ad ſe jubet accerſi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum deſpon"deas, nec quid extimeſcas, ô Rex, ego elatos "hoſtis ſpiritus comprimam, ſimul ac cum ipſo "pugnam conſeruero, magnumque & procerum

ο πεντέρων ℂ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τὸ σώματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδεδύκει ζαθμὸν ἀγοντα πέντε χιλιάδας [p] σίκλων, κόρυθα δὲ ℂ [q] κνημίδας χαλκᾶς ὁποίας εἰκὸς ὢν ἀνδρὸς ὅτῳ τοσοῦτος ἐδόξα τὸ μέγεθος [r] σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ὡς κᾶφον [s] βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸ αἴρων ἔφερεν, εἶχε δὲ ℂ λόγχην ἑξακοσίων σίκλων, εἵποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα· ἆρ' οὖν ὁ Γολίαθος ὅτος μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοὴν τε ἀφῆκε μεγάλην, ℂ περὶς τὸν Σαοῦλον ℂ τοὺς Ἑβραίους [t] λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς ℂ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀναγ"κη τὴν σφετέραν [v] ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε "δ' ὅς τις ἐμοὶ [x] μαχεῖται τῶν ὑμετέρων, ℂ βεβαιώ"σηται [y] τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκέναι· δου"λεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, [z] ὧν ἂν ὁ νικήσας γέ"νηται. [a] πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι ℂ [b] σωφρονέστερον, ἑνὸς "κινδυνῶ λαβεῖν ὃ [c] βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. [d] τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποίησε λόγους, καὶ μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ὃ διέλειπε προκαλούμενος ὅπως τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι [e] αὐτὸν τὸν Σαοῦλον καὶ τὸν στρατόν. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τῶν δὲ πολέμου συνεχῶς τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, [f] ὁ Σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαυίδην πρὸς τὸν πατέρα Ιεσσαῖον, κελεύσας ὑπὸ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οὓς ὅπως συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὅπως τὰ πρόβατα πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐπανέλθοι. μετ' ὀλίγον δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων πυνθάνεται [B] παρὰ τοῦ πατρὸς, κομίσας τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναί τι πεύσεσθαι. ἔτι δὲ Γολιάθου πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἐστιν [h] ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην αὐτῷ πλὴν καταβαίη· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλοῦν [i] ὁ Δαυίδης ἐπεῖδεν ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τοῦ βαρβάρου καὶ κακίζοντος τὸν Παλαιστῖνον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν, ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτ' ὁ [k] πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῶς προσήκοντος εἰπόν· ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ πρόβατα καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταδεεστέρας ὑπέλαβε τῶν ἀδελφῶν ὑπερέχωρησεν· καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι θέλοι [l] μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δὲ ὀλίγοις τῷ Σαοῦλῳ τὴν νεανίσκου προαίρεσιν, [m] μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ [n] πυθομένου τί βούλεται καὶ λέγειν, "[o] μὴ "ταπεινὸν, εἶπεν, ἔσω φρόνημα, μηδὲ δείλαβες, ὦ "βασιλεῦ, καταρρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πο"λεμίου, χωρήσας αὐτῷ εἰς μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ "με-

ο Τεσσάρων] Sex cubiti legitur in Sacris literis. REL.

p Σίκλων,] Σίκλου ζαθμὸν *Vat.* σίκλων χαλκῶν legerat *Vet. Interpr.* σίκλων χαλκῶν καὶ σιδηρῶν LXXII.

q Κνημίδας χαλκέας] Ita ex *Editis* cum minima mutatione vocis κνήμας in κνημίδας, approbantibus *MSS.* in quibus κνημίδας χάλκεας ὁποῖα εἰκὸς ὦν. Tibialia habebat ærea, quæ &c. in *Vet. Interpr.*

r Σκεπάσαι] Ita cum *Cod. Vat.* articulus *ceteris* negligitur. μέγη etiam dixit pro μέλη. De hac hiſtoria videſis *Glycam* & *Zonaram.*

s Βάσαγμα] Βασαγὴ, βάσις Heſych. SPANH.

t Λέγει·] Ἐλεγε· μάχης ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπ. *Vat.*

v Ἡμῶν συμπεσοῦσαν] Ὑμῶν *Big.* & *Samb.*

x Μαχεῖται] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphanio*, vel etiam μάχηται. in *Editis* μάχεται.

* *Atque de bello finiendo ſtatuetur ex eo qui vicerit:*] Atque totum bellum unius victoria terminabitur, *Epiphan.*

y Τὸ δὲ πολέμου τέλος] Τὰ δὲ πολέμου τῷ νενικηκότι *Vat.*

z Ὧν ἂν ὁ νικήσας γένηται.] Ita cum *Big.* & *Samb.* articulus ὁ deeſt *Editis*, *Altiſque.* οἷς ἂν νικήσας *Vat.*

a Πολὺ δὲ κρεῖττον] Forſan melius ποθεῖν cum *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

b Σωφρονέστερον,] Forte σωφρονίστερον. COCC.

c Βούλεσθε, ἢ πάντων] Ita plerique *MSS.* & *Vet. Interpr.* βούλεσθε τῶν πάντων *Baſ. Coll* vero *Big.* & *Voſſ.* pro ἀπέστειλε habet ἀπέλυσε.

d Τῇ δ' ἐχομένῃ] Τῇ δ' ἑξῆς *Samb.* eodem ſenſu.

e Αὐτὸν τ Σαοῦλον] Αὐτόν τε τ Σαοῦλον *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

f Ο Σαοῦλος ἀπέστειλε] Articulum ſupplevimus ex *MSS.*

g Ὑπὸ δὲ πατρὸς,] Παρὰ δὲ πατρὸς *Busb.* & *Hen.* & mox κομίσας τοῖς *Vat.*

h Ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς,] Ἀνδρεῖος αὐτοῖς *Vat.*

i Ο Δαυίδης] Ita cum quatuor *MSS.* in *reliquis* deeſt articulus.

k Πρεσβύτερος] Ita *Baſ. G.* Atticorum more πρεσβύταιος *Big. Samb.* & *Vat.* quod præfert *Boſius.*

l Μάχεσθαι] Μαχεσθῶναι *Vat.*

* Palæſtino *provocante congredi.*] Verbum iſtud agnoſcit *Vet. Interpr.*

m Μεταπέμπεται] Μεταπέμπει αὐτὸν *Samb. Busb.* & *Epiphan.*

n Πυθομένου τί] Πυθόμενος ὁρμᾶν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

o Μὴ ταπεινὸν,] Μὴ ταπεινὸν ἔσω τὸ φρόνημα μηδ' ὀλιγοδεὲς, εἶπεν, ὦ βασ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

q Γί-

"μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ [p] Βαλών. [q] γλύσῃ μὲν αὐτὸς ἔτω "καταγέλαστος, ἔνδοξον ἢ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδ' "ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένης καὶ πιστευομένης πα- "ρατάξιν καὶ μαχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος "καὶ τούτῳ ἔχοντος [r] τὴν ἡλικίαν ἀποθάνοι.

γ'. Τοῦ δὲ Σαοὺλ τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυ- χίαν θαυμάζοντος, ὁ θαρρύνων δὲ ἢ ἐπ' αὐτῷ λέγων τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ τούτων πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντα· "πιστεύω, εἶπε Δαυίδης, "ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαρρῶν [s] ὄντι μετ' ἐμοῦ· πε- "πείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ, [t] ἐ- "πελθόντα μοι ποτὲ τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρ- "να, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὴν μὲν ἄρνα ἐκ "τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός· αὐτὸν δὲ ὁρμήσαν- "τα ἐπ' ἐμὲ τὴν ὀργὴν βασάνοις καὶ προσρίξας τῇ γῇ, "διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ [v] ἄρκον ἀμυνόμενος [x] διέ- "θημι. νομιζέσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων [y] εἷ- "ναί τι τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὸν στρατιὰν, "καὶ βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον "ἐμοὶ ποιήσει.

δ'. Τῇ προθυμίᾳ παιγαρουῦ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον γνέσθαι τέλος προσῆκε τοῦ Θεοῦ Σαοὺλος δέξάμενος, εὔπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὰ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικε- φαλαίαν ἁρμόσας, [z] ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Δαυίδης, βαρυ- νόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων· οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ ἀεὶ ἐμε- μαθήκει φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὦ βασι- "λεῦ, σοὶ ἔστω κόσμος τοῦ [a] καὶ βαστάζειν δυναμένῳ, "συγχώρησον δὲ ὡς δύλῳ σε καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μα- "χεσθῆναι". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτη- ρίαν αἴρεται, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βα- λὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅπῃ τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. κα- ταφρονεῖ δ' ἅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ προσέσκωψεν, ὡς ἐκ [b] ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νε- νόμιζεν [c] ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς δὲ κύνας ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώ- που κύνα εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐκὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ χεί- ρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκέναρε. κινεῖ δὲ πρὸς ὀρ- γὴν τὸν [d] Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς [e] προσ- ηγορίας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ἐπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ὀπτηρίοις καὶ τοῖς μεταρσίοις [f] διασπάσασθαι. ἀμεί- βεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι [g] ἐν ῥομ- φαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώρακι· ἐγὼ δὲ χωρῶν ὅπῃ σε, τὸν Θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τὰς ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ θρέ- ψαλῶ· μαθήσονται δὲ πάντες, ὅτι προέσηκεν Ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς [h] τότε ἐστὶ τὸ κηδόμε- νον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, Θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ δὲ Παλαιστῖνος ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμων ἐμποδιζόμενος, βάδην ἐπὶ τὸν Δαυίδην προήγετο· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμοῦ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρή- σειν.

"mihimet subjecero. Sic quidem iste ab omnibus "irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conse- "quetur: si non à viro ad bellum idoneo aut aciei "instruendæ ducendæque perito, sed ab illo qui "puer esse videatur, eaque revera sit ætate, occi- "di contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem animum intrepidum alacremque miraretur, ei vero propter ætatem non confideret, sed ex ea imbecilliorem esse diceret quam ut cum viro pugnæ sciente congrederetur, "hæc, ajebat Davides, polliceor, Deo "fidens quod mecum erit: ejus enim expertus "sum auxilium. Nam leonem, cum greges meos "aliquando adortus esset & agnum abripuisset, "persequutus apprehendi; & feræ quidem de fau- "cibus agnum extorsi, ipsam vero, cum in me in- "surrexisset, cauda sublatam ac in humum adsli- "ctam occidi. * quin & idem plane feci, dum ur- "sum ulciscor. Itaque & hostis ille aliquid ex ea- "rum *ferarum* numero esse existimetur, multa in "exercitum probra jaciens, & in Deum nostrum "convicia effundens, qui ipsum *viribus ferocientem* "mihimet subjiciet. *Deo fidens Saulo polli- cetur se vi- ctorem fore.*

4. Tum Saulus Deum precatus, ut juveni omnia ex animi ejus prompti strenuique sententia succederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi suam imposuisset, & *suo eum* accinxisset gladio, loricaque induisset, dimittebat *eum*. Davides autem armis gravatus (non enim erat *ad rem militarem* exercitatus, neque arma ferre didicerat) ajebat, "hæc quidem, ô Rex, tua sint ornamen- "ta, qui & illa gestare potes; mihi vero ut servo "tuo concede pugnam prout & ipse volo capes- "sere". Arma itaque deponit: ac sublato bacu- lo, & quinque è torrente lapidibus in peram pa- storalem conjectis, dextraque manu fundam por- tans ibat Goliathum versus. Cum autem hostis eum ita ad se accedentem vidisset, contemptui habet, & dicteriis eum incessit; quasi non armis, quibus adversus hominem uti moris est, ista ge- rens secum pugnaturus prodeat, sed quibus canes abigimus & ab illis cavemus. num ipsum canem, non hominem esse putaret? Ille autem nihil hujusmodi *esse*, sed vel cane eum deteriorem existi- mare respondit. At exinde Goliathus ad iram commovetur; & diras illi imprecatur ex Dei cognomine, atque minatus est se carnes ejus bestiis terrestribus daturum esse, & volucribus aëriis sparsurum. Illi vero subjicit Davides. Tu quidem cum gladio & hasta & lorica me aggrederis: mihi vero contra te venienti Deus pro armatura est, qui & te & totum vestrum exercitum manuum nostrarum viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam, & reliquum corporis canibus tui similibus tradam: & discent omnes quod Deus præfectus fuerit Hebræis, ejusque providentia arma nobis viresque suppeditet. at aliusmodi parum valent apparatus & potentia, nisi Deus præsens cœptis adspiret. Palæstinus autem, quo minus festinaret & cursu uteretur armorum pondere impeditus, lento gradu Davidem versus proficiscitur; contemptum præ se ferens, fiduciaque fretus se facillime inermem simul ac ætate puerum perimere posse. 5. Ve- *Davides, depositis Sauli ar- mis, cum pera pasto- rali & fun- da in Pale- stinum pro- ficiscitur.* 1 Reg. c. 17.

[p] Βαλών.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ὑπ' ἐμαυτῷ λαῷ. ὑπ' ἐμαυτῷ ἀν λαῷ *Vat.*

[q] Γένοιτο μὲ.] Γένοιτο μὲ ὧν αὐτὸς ἔτω· *Big.* & *Samb.*

[r] Τῶν ἡλικίαν] Illud τῶν inseruimus ex *MSS.*

[s] Ὄντι μετ' ἐμοῦ·] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* ὅτι μετ' ἐμοῦ.

[t] Ἐπελθόντα μοι] Προσελθόντα *Vat.*

[v] Ἄρκον ἀμυνόμενος] Ita, asteismo Attico, *Bas. Big. Samb. Hen.* & *Busb.* unde ventus ἀπαρκίας. ἄρτον *Gen. Vat.* & *Vulgus.*

* *Quin & idem plane feci,*] Idem & ursо faciente, in eo ultus sum, *Epiphan.* sic etiam ursum, defendens gregem excepi, *Clericus.*

[x] Διεθέμην.] Διαθέθημι *Vat.* & mox ἢ pro δὴ *Samb.* & *Vat.*

[y] Εἶναί τι τῶν θηρίων,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* τι deest.

[z] Ἐξέπεμπεν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Καὶ βαστάζειν] Καὶ deest *Vat.*

[b] Ὅσα πρὸς ἄνθρωπον] Οἷα *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* mente non alia.

[c] Ταῦτ' ἔχων] Ταῦτ' ἔχοι μέλλων *Vat.*

[d] Γολίαθον·] Hic quidam Γολιάθου *Coll. Big.* & *Voss.*

[e] Προσηγορίας τοῦ Θεοῦ,] Vide *Grotium* ad *Matt* c. 22. v. 44. p. 211. HUDS. Vetus, *ex vocabulo Dei sui.* Josephus forte intellexit אלהי רור notari COCC.

[f] Διασπάσασθαι.] Διαρπάσασθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Ἐν ῥομφαίᾳ,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐν deest.

[h] Τότε ἐστὶ] Τοῦτ' ἔστι κηδόμενον *Big.* & *Samb.* τότε ἐστὶ κηδόμενον *Vat.*

ὑ Πα-

XI. *Goliathum funda & lapide victum superat atque necat.*

5. Verum antagoniſtæ occurrit juvenis cum occulto ſuo adjutore. ille autem Deus erat. Et cum è lapidibus, quos in peram ex torrente *delectos* conjecerat, unum deprompſiſſet fundæque adaptaſſet, *eum* in adverſam Goliathi frontem jacit, qui vi ſua ad cerebrum uſque penetrabat: ita ut mox veterno correptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem *Davides* curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem jacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palæſtini. nam ſpectatiſſimum *è ſuis* proſtratum videntes, & de rerum ſumma *jam* metuentes, non amplius *in acie* conſiſtere decreverunt; ſed in turpem & ignominioſam fugam ſemet conjicientes periculum evadere conabantur. Saulus autem & univerſus Hebræorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque cæſis, eos uſque ad Gittæ fines & portas Aſcalonis perſequuntur. Et è Palæſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; & duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reverſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Davides in ſuum tentorium reportavit, & gladium *ejus* Deo conſecravit.

ε'. Απαντᾷ ᾗ ὁ νεανίσκ῾ος μετὰ συμμάχ῾ου μὴ βλεπομένου τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ᾽ ἦν ἔτ῾ος. καὶ ἀνελόμεν῾ος ἐκ τοῦ πόρας ὧν εἰς αὐτὸν κατέῤῥηκεν ἐκ τοῦ χειμάῤῥου λίθον ἕνα, καὶ ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλει ἐπὶ τὸ Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν· ὡς δ᾽ὺς καρωθέντα πεσεῖν τὸ Γολίαθον ἐπὶ τὸν ὄψιν. δραμὼν δ᾽ ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν ἐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὸν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ᾽ ὁ Γολίαθ῾ος, ἥττα καὶ φυγὴ γίνε῾ται [i] Παλαισίνοις. τὸ γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, καὶ πᾶν τὸ ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν [k] διεγνώκεσαν· ἀλλ᾽ αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ πᾶσαδόντες [l] αὐτὸς, ἐξαρπάζειν τὸ κινδύνων ἐπῆρῶντο. Σαῦλ῾ος ᾗ καὶ πᾶς ὁ τῶν Εβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν [m] εἰς αὐτούς· καὶ πολλοὺς ὑποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν Γίττης ὁρίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν [n] Ασκάλων῾ος. καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν Παλαισίνων εἰς τρισμυρίους· ὅς ᾗ τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. Σαῦλ῾ος ᾗ, ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν· τὸν ᾗ κεφαλὴν τοῦ Γολιάθου Δαυίδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

Davidi ob res præclare geſtas invidet Saulus; atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita attulerit.

Saulus, ob res præclare geſtas Davidi invidens, ſtatuit eum periculis objicere. 1 Reg. c. 18.

SAuli autem invidiam & odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis & tympanis, & omne genus lætitia, canebant; mulieres quidem, multas à Saulo occiſas eſſe Palæſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas à Davide deletas. Hæc autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, juveni vero multas myriadas adſcribi; & ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt *tam* glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Davidem metuere & ſuſpectum habere cœpit. ac cum à priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi & vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amoviſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero ut putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes & pugnas emittere, ut pericula obeundo forte periret.

ΚΕΦ. ι'.

Δαυίδῃ ἀριστεύσαντι φθονεῖ ὁ Σαῦλ῾ος· καὶ, δραξάμεν῾ος ἀφορμῆς πρὸς τὸ κατ᾽ ἐκείνου ἐπιβουλὴν, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τῶν Παλαισίνων.

Φθόνον δὲ καὶ μῖσος τοῦ Σαῦλ῾ος πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσιν. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σαῦλος ἀπώλεσε Παλαισίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυίδης [o] ἀφανίσθ῾ε. τούτων δ᾽ ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τοῦ μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀναπτεῖη τῷ νεανίσκῳ· καὶ λογισάμενος μηδὲν ἄλλο μεῖζον λαμπρὰν ὑφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν Δαυίδην. καὶ τὸ μὲν πρώτης [p] τάξεως· ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτοῦ καὶ λίαν ἐγγὺς εἶδεν, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μεταπεμψάμενος, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, [q] ἀσφαλεστέραν ᾗ ὡς ἐνόμιζεν αὐτός. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τιθνηξόμενον.

Davidem amat Sauli filia, eique in matrimonium ſponderur, modo is Saulo DC. *afferat Paleſtinorum capita.*

β'. Δαυίδης ᾗ, παντα χῇ τὸν Θεὸν ἐπαγόμεν῾ος [r] ὅπου ποτ᾽ ἀφίκοιτο, κατώρθου, καὶ διὰ πραγῶν ἐβλέπετο· ὡς, δι᾽ ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας, [s] τόν τε λαὸν αὐτὸς, καὶ τὴν Σαύλου θυγατέρα, παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ πᾶσιν [t] ὑπερκεφαλοῦτ῾ος γνώσθαι φανερὸν, καὶ διαβληθῆναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ᾽, ὡς ἐφορμὴν [v] ζητούμεν῾ος τοῦ κατὰ Δαυίδου ἐπιβουλῆς, ἡδέως ἤκουσε· καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὰς τῶν ἔρωτα μηνύσαντας αὐτῆς ἔφη, γνησιωτέρου ἀπωλείας καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ ληψομένῳ. "[x] καὶ "πυγ-

i Παλαισίνοις.] Τοῖς Παλαισίνοις *Vat.*

k Διεγνώκεσαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque diſcrepant.*

l Αὐτὸς,] Αὐτὸς & ἑαυτὸς *Big.* mente eadem.

m Εἰς αὐτὸς] Sic cum *MSS.* ἐπ᾽ αὐτὸς *Baſ* & *G.*

n Ασκάλων῾ος] Ex *S. Literis* Ακκάρων῾ος. HUDS. Malim Ακκαιῶν῾ος, uti legitur. 1 Sam. 17. 52. ſed & οἱ ὁ ibi habent ἕως τῆς πύλης Ασκαλῶν῾ος, ubi in Hebræo eſt עקרון שערי פלשתים πύλαι Ακκαρῶν῾ος. REL.

o Αφανίσει.] Iterum ex *MSS.* ἀφανίσει in *Editis*, contra canonem Grammaticum.

p Τάξεως·] Παρατάξεως *Vat.* & mox ἐπὶ τῷ δ. *Samb.*

q Ασφαλεστέραν] Σφαλερὰν *Big.* & *Samb.* melius *Baſ. G.* & *Epiphanius* αὐτῷ imputant Saulo.

r Ὅπου ποτ᾽ ἀφίκοιτο,] Ita *Vat.* ὅπη ποτ᾽ ἀφίκοιτο *Baſ.* & *G.* ὅποι ποτ᾽ ἀφίκοιτο *Big.* & *Samb.* Poſſumus & locum hoc modo interpungere, Δαυίδης ᾗ, παντα χῇ τὸν Θεὸν ἐπαγόμεν῾ος, ὅπη ποτ᾽ ἀφίκοιτο κατώρθου.

s Τόν τε λαὸν] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* τόν τε λαὸν αὐτῷ ἑαυτῷ, καὶ τὴν *Baſ.* & *G.*

t Υπερκεφαλοῦντ῾ος] Aut ὑπερεφατὸς ὄντ῾ος cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἐπικεφαλὴν ὄντ῾ος *Epiphan.*

v Ζητούμεν῾ος] Ζητοῦντ῾ος *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

x Καταίγνυσι γὰρ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* καθαγίζω *Baſ.* & *G.*

y Εξα-

"πεγυῶ γὰ , εἶπεν , αὐτῷ τ᾽ τ᾽ θυγατρός μι γάμον, "ἂν [y] ἐξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. "ὁ ᾗ κ᾽ γέρως ὅτω λαμπρὸ πεοπεθέντ@ , κ᾽ βελό- "μεν@ [z] ἐπ᾽ ἔργῳ πεδαβόλῳ κ᾽ ἀπίσῳ λαβεῖν "κλέος , [a] ὁρμήσ῀ μὲν ὅπ τῷ πρᾶξιν · διαφθαρήσε- "τ῀ δ᾽ ὑπὸ τῶν Παλαισίνων , κ᾽ χωρίσ῀ μι τὰ κατ᾽ "αὐτὸν ὑπερπῶς. ἀπαλλαγήσ῀ γὰ αὐτῷ · δι᾽ ἄλλον "αὐτὸν , ἀλλ᾽ ἐχὶ δι᾽ ἐμαυτ῀ κτείνας ". [b] Διάπεραν ᾗ τ᾽ τ῀ Δαυίδ@ διανοίας κελεύσ῀ τὰς οἰκέτας λαμβάνειν, [c] πῶς ἐχέ῀ πρὸς τὸ γῆμαι τῷ κόρῳ. οἱ δ᾽ ἤρξαν@ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτόν. [d] ὅτι σέργοι μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σάυλ@ κ᾽ ὁ λαὸς ἅπας , βέλετ῀ δ᾽ αὐτῷ κηδεῦσαι τῷ θυγατέρα. ὁ ᾗ , "μικρὸν [e] ἆρ᾽ ὑμῖν, "εἶπε , δοκεῖ γαμβρὸν γέσθαι βασιλέως ; ἐμοὶ δ᾽ ἐχὶ "τοιῦτον φαίνετ῀, κ᾽ μάλισ῀ ὅτι πεπενῶ , κ᾽ "δοξης κ᾽ τιμῆς ἀμοίρω ". Σάυλ@ ᾗ , ἀγγελόντων αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τ᾽ Δαυίδ@ ὑποκρίσεις , "ὡ "χρημάτων , ἔφη , δεῖσθαί με φρονίζετε αὐτῷ , ὧδε "[f] ἐθνων · [g] ἀπεμπολᾶν γὰρ ἐσιν ὅτως τῷ θυγατέρα , "μᾶλλον ᾗ σωοικίζειν · γαμβροῦ δ᾽ ἀνδρείαν ἔχοντ@ "κ᾽ τῷ ἄλλῳ ἀρετῷ [h] πᾶσιν , ὧ ὁρᾶν ὑπάρχο- "σαν αὐτῷ. βέλεσθαι δή [i] μοι παρ᾽ αὐτ῀ λαβεῖν ἀντὶ "τ᾽ γάμ τ᾽ θυγατρὸς , ὡ χρυσὸν ὧδ᾽ ἄργυρον , οὐδ᾽ "ὅπως τοῦτ᾽ ὀκ [k] τ᾽ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ · Παλαι- "σίνων ᾗ τιμωρίαν καὶ [l] κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. "αὐτῷ τι γὰ ἐμοὶ τούτων ὧδεν ἂν ὅτι [m] ποθεινότε- "ρον ὅτι λαμπρότερον δῶρον γέσιτο · τ᾽τι παῖδί μι πο- "λὺ τ᾽ νενομισμένων ἐθνων ζηλωτότερον , τὸ σωοικεῖν "ἀνδρὶ τοιούτῳ , κ᾽ μαρτυρομένῳ [n] τῷ πολεμιων ἥτ῀αν.

γ΄. Κομιζέντων ᾗ τούτων πρὸς τ᾽ Δαυίδ῀ τῶν λό- γων , ᾐθεὶς , [o] τ᾽ Σάυλον ἐπιτιδακέναι νομίζων αὐτῷ πρὸ [p] τῷ συγγένειαν, οὐδὲ βυλεύσασθ᾽ πρεμείνας, οὐδ᾽ εἰ δυσκάλον ἢ δύσκολόν ἐσι τὸ πρακείμενον ἔργον τῷ λο- γισμῷ πρεινόησεν, ὥρμησεν ὅθεν μ᾽ τῆς ἐπαγγελίας ὑπὸ τοὺς πολεμίους , κ᾽ τῷ ὑπὲρ τοῦ γάμου κατηγγελμέ- νῳ πρᾶξιν · [q] κ᾽ , ὁ Θεὸς γὰ ᾗ ὁ πάντα ποιῶν ὥμαρ῀ & δυνατὰ τῷ Δαυίδῃ , κτείνας πολλοὺς κ᾽ κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμὼν , ἦκε πρὸς τ᾽ βασιλέα , διὰ τῆς τούτων ἀποδείξεως τ᾽ ἀντὶ τούτων γάμον ἀπαιτῶν. Σάυ- λ@ ᾗ ὁκ ἔχων ἀναφυγεῖν ὁκ τ᾽ ὑπεσχημένων · αἰ- σχρὸν γὰ ὑπελάμβανεν , ᾗ ψεύσασθαι δοκεῖν , ᾗ δι᾽ ὑπόβυλῳ , ἵν᾽ ὡς ἀδυνάτοις ὑπιχειρῶν ὁ Δαυίδης [r] ἐναπο῀άνῃ , τ᾽ γάμον ἐπηγγέλῃ · δίδωσιν αὐτῷ [s] τῷ θυ- γατέρα , [t] Μιχάλαν ὀνόματι.

riculorum & exitii cauſa. "Spondeo enim, aje- "bat, me filiam meam ei collocaturum in matri- "monium, ſi ſexcenta hoſtium capita mihi addu- "cat. nam illic, & quod præmium adeo præcla- "rum ſibi propoſitum eſſet, volenſque ex opere "periculoſo & incredibili gloriam adipiſci, ad rem "quidem aggrediendam properabit; erit autem ut "à Palæſtinis perimatur, & *ſic* mihi pulchre pro- "cedent quæ in illum molior. ab eo enim libera- "bor; cum ipſum per alium & non propria ma- "nu interfecero ". Jubet itaque domeſticis ut Davidis mentem explorarent, quomodo ſe erga puellæ conjugium habeat. Illi vero ad ipſum ver- ba facere cœperunt, quod Saulus quidem rex cum populo univerſo eum amore proſequatur, velletque ei filiam ſuam connubio jungere. At ille re- ſpondebat, "num vos igitur parvi ducitis regium "fieri generum? mihi vero non ita eſſe videtur; "præſertim cum homo tenuis ſim, gloriæque & "honoris expers". Saulus autem, cum ei domeſtici retuliſſent Davidis reſponſa, dicebat, "illi "nunciate me non pecuniis egere neque dote (hoc "enim eſſet filiam potius vendere quam elocare) "ſed genero, qui fortitudine & aliis omnibus vir- "tutibus præcellat, quas in ipſo videre eſt. Vel- "le itaque me ab eo pro filiæ nuptiis accipere, "non aurum aut argentum, neque ut hæc è pa- "ternis ædibus afferat; * ſed Palæſtinorum ſup- "plicium & ſexcenta illorum capita. nam & mi- "hi ipſi nullum aliud munus hiſce ſplendidius aut "præſtabilius poteſt accidere: atque filiæ meæ do- "te legitima multo optabilius eſt, cum tali viro "matrimonium inire, & qui *præclarum adeo* victo- "riæ de hoſtibus reportatæ attulerit teſtimonium.

3. Hæc poſtquam verba Davidi nunciata eſſent, *iis* delectatus, exiſtimans quod Saulus ſtuduerit eum ſibi cognatione conjungere, antequam *ſe in* conſilium adhibuerit, aut ſecum animo reputaverit, an res propoſita facile fieri poſſit necne, ſtatim ad hoſtes cum ſodalibus ſuis contendit, & ad opus ſibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit ut Davidi cuncta facilia eſſent & poſſibilia) cæſis *hoſtium* plurimis, abſciſſiſque ſexcentorum capitibus, ad regem revertebatur, ob ea in conſpectum ejus adducta nuptias pro illis *pactas ab eo* poſtulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promiſſis non ſtaret (turpe enim ducebat, ut aut quidquam mentitus videretur, aut nuptias ex inſidiis pollicitus, ut Davides, factu difficillima adeundo, ſe morti objiceret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat. XII.

Davides Michalam meretur in matrimonium. 1 *Reg. c.* 11.

[y] Ἐξακοσίας μοι] In tot *capitibus Palæſtinis* conveniunt omnes *Codd.* tam *Græci* quam *Latini*, & propter illos *P. Comeſtor.* tum inter *Hiſtoricos Græcos*, idem annotarunt *Zonaras* & *Glycas*: & prior horum hiſce verbis, ὁ ᾗ Ἰώσηπ@ ἀχ ἑκατὸν ἀκροβυσίας κομίσαι τ᾽ Δαυὶδ, ἀλλὰ ἑξακοσίας κεφαλὰς τ᾽ ἀλλοφύλων.

[z] Ἐπ᾽ ἔργῳ πεδαβόλῳ κ᾽ ἀπίσῳ] Παραβολώτατ@ ἀγωνισὴς Antipater Ἀλωσ. lib. 1. c. 9. §. 5. πεδαβολώτερος κρατήσαντ@ Plutarch. in Cat. Min. 784. A. πεδαβολώτερον vid. 761. B. SPANH.

[a] Ὁρμήσ῀ μὲ] Aliter legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *procedere tendebat ad cauſam. Saulus autem ducebat eum fore ab hoſtibus perimendum.*

[b] Διάπεραν ᾗ] Διέπεισαν δὴ *Big.* & *Samb.*

[c] Πῶς ἔχει] Ὡς ἔχῃ *Vat.* ὅτως ἔχῃ *Busb.* & *Hen.*

[d] Ὅτι σέργοι μὲ] Ὅτι τοῖς ἔργοις μὲ αὐτὸν ὁ βατιλεὺς Σάυλ@ κ᾽ ὁ λαὸς ἀποθαυμάζ. βέλε῀ δ᾽ αὐτῷ *Vat.*

[e] Ἀρ᾽ ὑμῖν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἆρα in *Editis*, *Aliiſque.* ἆρα ὑμῖν δοκεῖ᾽, εἶπε, γαμβρὸν *Vat.*

[f] Ἐθνων·] Sic *Samb. Vat. Busb.* & *Hen.* ἐδνῶν in *Editis*, *Aliiſque.* rectius tamen ἔδνων, ſi *Etymologo* & *Euſtathio* fides habenda.

[g] Ἀπεμπολᾶν γάρ ἐσιν ὅτως τῷ θυγατέρα,] Ἀπεμπολητὴς Lycophron p. 61. SPANH.

[h] Πᾶσιν,] Ἅπασιν *Big. Samb. Vat.* & mox βέλεσθ᾽ δή μι *Big.* & *Samb.*

[i] Μοι] *Coll. Big.* & *Voſſ.* μὲ. quod & vult *Coccejus.* Utrumque ſibi conſtare poteſt. HAV.

[k] Τῶν πατρὸς] Τῶν ᾗ πατρὸς οἰκιῶν κομίσει, Παλ. ᾗ τιμωρίαν κεφαλὰς αὐτῷ *Vat.* τ᾽ ᾗ πατρὸς οἰκείων agnoſcunt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

* *Sed Palæſtinorum ſupplicium & ſexcenta illorum capita.*] Sed pro ſupplicio hoſtium capita ſexcenta Palæſtinorum, *Epiphan.* ac ſi legiſſet, πολεμίων δ᾽ εἰς τιμωρίαν κεφαλὰς Παλαισίνων ἑξακοσίας.

[l] Κεφαλὰς αὐτῶν] Genitale caput, quod metere ſolebant Judæi, uti Rutilius in itinerario loquitur. vide 1 Sam. 18. 24. REL

[m] Ποθεινότερον] Περιμότερον *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gloſſa.*

[n] Τῷ πολεμιων ἥτ῀αν.] Vel cum *Samb.* & *Vat.* τῷ τ᾽ πολεμίων ἥτ῀αν.

[o] Τῶ Σάυλον] Ἐπὶ τῷ (τὸ *Coll. Voſſ.*) τ᾽ Σάυλον *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*

[p] Τῷ συγγένειαν,] Τῆς συγγενείας, ὧδὲ βυλεύσα῀ π. *Vat.*

[q] Κ᾽ , ὁ Θεὸς γὰ ᾗ] Sic in quinque *MSS.* in *Editis*, κ᾽ ὁ Θεὸς γὰ ᾗ ὁ πάντα ποιῶν ὥμαρ῀ κ᾽ δυνατὰ δίδο῀ τῷ Δαυίδῃ. κτείνας γὰ πολλὰς, κεφαλὰς &c. non tamen ita *Epiphanius*, qui vertit, *Deus enim erat, qui cuncta facilia Davidi & poſſibilia faciebat. Cumque multos interemiſſet, abſcidens ſexcenta capita venit ad regem* &c.

[r] Ἐναποβάνῃ.] Ἐπαποθάνῃ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.*

[s] Τῷ θυγατέρα,] Illud τῷ ex *MSS.*

[t] Μιχάλαν ὀνόματι.] Ita ſuper. Cap. VI. §. 5. Μελχόλω *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* Μελχὼ *Hen. Busb. Baſ.* & *G.* Μελχόλλω *Vat.* ex Μελχὸλ LXXII. Μιχόλλω juxta *Epiphanium.* Μελχὼ extulit *Glycas.*

CAP. XI.

Ut Davides, dum Saulus ei insidias strueret, Jonathæ studio curaque, & Michalæ uxoris suæ artibus, periculis exemptus ad Samuelum prophetam se contulit.

Sauli propositum Davidis perimendi ei indicat Jonathas. 1 Reg. c. 19.

ATtamen non erat ut Saulus diu factis acquiesceret. Nam cum videret Davidem gratia tum apud Deum florere tum apud populum, *sibi ipsi* metuit: & cum metum occultare & dissimulare non valeret, utpote de rebus magnis, regno simul & vita, quorum vel altero privari gravis *est* calamitas; Davidem interficere in animum induxit, Jonathæque filio & domesticorum fidissimis in mandatis dedit ut eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Davide adeo animum mutaverit, ut non solum, cum *antea* ipsi valde benevolus exstitisset, leviter eum læderet, sed & morte afficeret, ex amore erga juvenem & virtutis ejus reverentia prodit ei patris arcanum & propositum: & quidem ei consulit sibi cavere, postridie semet è *regis* conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, & occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque ut causam *indignationis* cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum affecerat, de se vero præclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam jure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Davides, bono consilio obsequutus, à regis ore oculisque concessit.

XIII. *Jonathas Saulo Davidem reconciliat. 1 Reg. c. 19.*

2. Proxima autem die Jonathas ad patrem profectus, cum eum hilarem & gaudio perfusum offendisset, cœpit de Davide apud ipsum *hujusmodi* orationem habere. "Ecquod peccatum, parvum "magnumve, ô pater, commissum esse arbitratus "es, ut jusseris interfici virum, qui multum qui"dem tibi ipsi in salutem profuerit, magis vero "contulerit ut res Palæstinis in supplicium cede"rent: porroque Hebræorum populum contume"liis & derisione, quam per quadraginta dies per"tulerunt, liberarit, cum solus *ex omnibus* hosti "*eos ad certamen* provocanti semet opponere ausus "fuerit; & qui posthæc retulerit quidem tot ho"stium capita quot ei imperata erant, in præmium "vero sororem meam in matrimonium acceperit. "adeo ut mors ejus nobis eo magis luctuosa futu"ra sit, non solum ipsius ob virtutem, sed & pro"pter necessitudinem quæ ei nobiscum intercedit. "Ejus quippe ex interitu injuriam unà patitur fi"lia tua, quæ, priusquam ex sociali vitæ consue"tudine fructus perceperit, viduitatem expertura "est. Hæc tecum reputando sine te ad mitiora "flecti, nihilque ei mali inferas, qui primum qui"dem nobis magnum beneficium præstitit tuæ sa"lutis, quando, cum tibi mali spiritus & dæmo"nes insiderent, illos quidem ejecerit, tuæ autem "animæ ab iis liberatæ tranquillitatem restituerit; "deinde vero hostes vindicta fuerit persequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum oblivisci". Hisce sermonibus Saulus delinitur, juratque filio se

ΚΕΦ. ιά'.

Ως ὁ Δαυίδης, Σαούλ αὐτῷ ἐπιβουλεύοντι, τῇ παρδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ιωνάθα, καὶ τῶν τῆ γυναικὸς αὐτοῦ Μιχάλας τέχναις, κινδύνους ἐκφυγὼν ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμουήλον.

Ἔμελλε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγυμνασμένοις ἐμμένειν Σαούλ ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυίδην θεῷ καὶ θεῷ τοῖς ὄχλοις δοκιμαζόμενα, κατέδεισε· καὶ τὸ φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρυψαι, περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείναι τὸν Δαυίδην διεγνώκει, καὶ προσέταττε τοῦ ἀναίρεσιν αὐτοῦ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις [v] οἰκετῶν. ὁ δὲ τὸ πατέρα τὸ ἐπὶ τῷ Δαυίδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γνωμένης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τοῦ ἀρετοῦ αὐτοῦ καταθέμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ ἐκ πατρὸς ἀπόρρητον καὶ τοῦ προαίρεσιν. συμβουλεύει μέντοι φυλάσσεσθαι γνόμενον ἐκποδὼν τοῦ ἐπιόντος ἡμέρας. αὐτὸς γὰρ [x] ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα, καὶ [y] τῷ καιρῷ θεραφανέντι αὐτοῦ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ τούτων ἐκφαυλίσειν· ὡς δὲ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κλείνειν τοσοῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ σωθῆναι ἐργασάμενον, διεργέτην δὲ αὐτοῦ γεγυμνασμένον, [z] δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕροιτο. δηλώσω δέ σοι τοῦ τῷ πατρὸς γνώμην. Δαυίδης μὲν, πρόθεις συμβουλίᾳ χρησῇ, [a] ἐξέστακεν τὸ τοῦ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν Σαούλον Ιωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο [b] λόγον αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαυίδου ποιεῖσθαι τοιόνδε. "[b] τί κατηγορεῖς "μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, προσπεπτωκὼς ἀ"νελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτοῖς πρὸς σωτηρίαν ὀφελη"θέντα, [c] μεῖζον δὲ πρὸς τοὺς Παλαιστίνων πεπο"ιηκότα· ὕβρεως δὲ καὶ [d] χλεύης ἀπαλλάξαντα τῶν Ε"βραίων λαὸν, ὃν ὑπὸ πεσαρακοντα [e] ἡμέρας ὑπέ"μεινε μόνος τολμῶν ὑποστῆναι τοῦ τῆ πολεμίᾳ [f] πρό"κλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχ"θη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν, λαβόντα δὲ ὑπὲρ τούτῳ γά"ρας τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ πρὸς γάμον. [g] ὡς ἂν ἀλ"γυνότερον αὐτοῦ γένοιθ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ἀ δι' αὐτὸν [h] ἀρετοῦ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν συγγέ"νειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ "θυγάτηρ, [i] χηρείαν πρὶν ἢ τοῦ συμβιώσεως εἰς ὄνη"σιν ἐλθεῖν μέλλουσα [k] περᾶζειν. ταῦτα λογισάμενος, "μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδένα ποιήσῃς "κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς [l] διεργίαν μεγά"λων διεργετήσαντα τοῦ σοῦ σωτηρίαν, ὅτι σοι δι' "πονηρᾶς πυθόμενος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομέ"νων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰρήνην δὲ ἀπ' αὐτῶν τῇ "ψυχῇ σου παρέσχε· δεύτερον δὲ τοῦ ἀπὸ τοῦ πολε"μίων [m] ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι". τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις Σαούλ, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαυίδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρεῖττον γὰρ ὀρ-

ν Οἰκετῶν.] Τῶν οἰκετῶν *Big. Samb.* & *Vat.*
x Ἀπαντήσεσθαι τὸν πατέρα,] Ἀπαντᾶσθαι *idem.*
y Τῷ καιρῷ] Articulum negligit *Vat.*
z Δι' ἃ καὶ συγγνώμην] Διὸ καὶ *Vat.*
a Λόγον αὐτῷ] Λόγους *Samb. Big. Hen.* & *Busb.*
b Τί κατηγορεῖς μικροῦ] Aut τί κατηγορεῖς αὐτοῦ μικροῦ cum *Big. Samb.* & *Gall.*
c Μεῖζον] *Coll. Big.* & *Voss.* μείζω.
d Χλεύης ἀπαλλάξαντα] Λοιχνῆς solus *Samb.* & mox τὸν τῶν Ἑβρ. *Big. Samb.* & *Vat.*
e Ἡμέρας ὑπέμεινε] Ἡμέρως *Vat.*
f Πρόκλησιν] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Epiphanio.* πρόκλησιν in *cæteris.*
g Ὡς ἂν ἀλγεινότερον] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliisque.* ὡς ἀλγιωτέρου.
h Ἀρετοῦ αὐτοῦ μόνον,] Eo modo cum *Big. Samb.* & *Gall.* ἀρετοῦ μόνον *Bas* & *G.* ἀρετοῦ καὶ τοῦ συγγένειαν. *Vat.*
i Χηρείαν] Forte χηρείας. COCC.
k Περᾶζειν.] Λαμπάνειν solus *Vat.* περᾶσθαι legere *Coccejus* jubet.
l Διεργίαν μεγάλων] Διεργεσίαν in quatuor *MSS.* quod & mavult *Coccejus.*
m Ἐκδίκησιν.] Vel cum *Big.* & *Samb.* ἐκδικίαν more Attico.

n Ὁρ-

ὀργῆς καὶ φόβου ὁ Νικᾶ[ι] [n] λέγ[ει]. Ἰωνάθης δὴ, μεταπεμψάμεν[ος] τὸν Δαυίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρηστὰ κ᾽ σωτήρια τὰ πρὸς τοῦ πατρός. ἄγει δὴ πρὸς αὐτόν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

γ΄. Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ὅπλα τοὺς Ἑβραίους, πέμπει κατὰ στρατιᾶς τὸν Δαυίδην πολεμήσοντα τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, κ᾽ νικήσας [o] ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ Σαοὺλ[ος], οὐχ' ὡς ἤλπισεν ἀπὸ [τ]ῆς καταρθώματ[ος], ἀλλ' ὑπὸ τ[ῆς] δυσαγχίας αὖτ[ὸν] λυπηθεὶς, ὡς ὑπισφαλέστερ[ον] αὐτὸς ἐκ τ[ῶν] ἐκείνου πράξεων γινόμεν[ον]. [p] ἐπεὶ δὴ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐνθουσιᾷ [q] πνεῦμα κ᾽ συνεταράξατο· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε [r] τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκείνου δὴ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντ[ος], διατείναμεν[ος] ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν [s] προϊδόμεν[ος] ὁ Δαυίδης ἐξέκλινε· φεύγει δὴ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ, κ᾽ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

δ. Νυκτὸς δὴ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄρχοντι τῶν ἕως φυλάττειν, [t] μὴ κ᾽ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμεν[ος], ἵνα προαγόμεν[ος] εἰς τὸ δικαστήριον κ᾽ κρίσιν πρόδρομος ἀποκτείνῃ. [v] Μιχάλα δὴ ἡ γυνὴ Δαυίδου, θυγάτηρ δὲ βασιλέως, τῷ δὲ πατρὸς μαθοῦσα Δέγνοιαν, τῷ ἀνδρὶ [x] παρέσεσθαι, δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, κ᾽ περὶ τ[ῆς] ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· ἔδει γὰρ αὐτῷ ζῆν [τ]αμένειν ἐκείνου στερηθεῖσαν. κ᾽ μή σε, φησὶν, ἥλι[ος] ἐπαυρόι καταλάβοι· ἃ γὰρ ἔτ' ὄψεται σε. φεῦγε δὴ, ὡς τοῦτό σοι δυνατὸν προσχεῖν ἡ παροῦσα νύξ, κ᾽ [y] ποιήσει δέ σοι ταῦτα ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν, ἂν ἁλῷς [τ]ὸν πατρὸς, ἀπολούμενον. κ᾽ [z] καθημάσασα Δι' ὑφάσ[ματ]ος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα [a] σκυάσασα τῷ κλίνῃ, ὡς ὑπὸ νοσοῦντι, κ᾽ [τ]ὴν θύραν τοῖς [b] ἐπιβουλεύουσιν [c] ἧπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντ[ος] ὑπὸ τὸν Δαυίδην, [d] ὠχλοῦ[σ]ι Δι' τὴν νυκτὸς εἰπὼν τοῖς περὶ αὐτὸν, ὑπιδείξασα τὸν κλίνην κατακεκαλυμμένην, κ᾽ τῷ προσήματι τοῦ ἥπατ[ος] [e] σαλεύοντ[ος] τὸ ὑπιβούλευον πεπαυμένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαυίδην [f] ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελλόντων δὲ τῶν πεμφθέντων, ὅτι χθιζὸν Δι' τὴν νυκτὸς ἀσθενέστερ[ον], ἐκέλευσεν ὅτως ἔχοντα κομισθῆναι. [g] βέλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ, κ᾽ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην κ᾽ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσασα μὲν τὸν ἐχθρὸν [h] αὐτοῦ, καταισοφίσαιτο δ᾽ αὐτὸν, ἀπολογίαν σκῆψεται πιθανήν. "ἀπειλήσαντα γὰρ [i] αὐτῇ ἀπο-"κτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τοῦ δέους τοῦ περὶ τὸ σωθῆναι "συνεργίας. ὥστε ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχειν αὐτῇ, κ᾽ "ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κ᾽ προαίρεσιν γνωμένης. ἃ γὰρ ἔ-"τως, ἔλεγε, οἴεται [k] τὸν ἐχθρὸν ἐζητεῖς ἀποκτεῖναι, nullam Davidi facturum injuriam. iram enim metumque vicit justa defensio. Jonathas autem, accersito ad se Davide, indicat ei benigna *omnia* & salutaria à patre *exsecranda esse*. ipsumque ad eum adducit: atque apud regem remansit Davides, sicut antea.

XIV. *Davidem, cum victoria reversum, Saulus iterum necare conatur.* 1 Reg. c. 19.

3. Cæterum statim ab illo tempore, cum Palæstini adversus Hebræos copias iterum educerent, Davides cum exercitu *à Saulo* mittitur, ut bellum Palæstinis jungeret. ac congressus magna eos clade affecit, victorque reversus est ad regem. At non ita eum excipit Saulus, ut speravit, post rem feliciter administratam, sed prospero ejus successu mœstus, quasi ex rebus ab ipso *præclare* gestis in regni discrimen veniret. Cum autem dæmonis spiritu correptus iterum agitaretur & conturbaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, hastam in manu tenens jussit citharæ pulsu & hymnis ipsum excantare. Illo vero jussa exsequente, hastam protensam in eum jaculatur. atque ille quidem eam, ictu præviso, declinavit: domum vero fuga se recipit, & in ea tota die permansit.

Michala Davidem per fenestram demittit, fallitque Sauli nuncios. 1 Reg. c. 20.

4. Noctu autem rex missis *lictoribus* mandat ut eum usque ad mane observarent, ne omnino lateret clam elapsus, ut in forum adductus & judicio perfusus morte plectatur. At Michala, uxor Davidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexisset, ad maritum accedit, de ipso inter spem metumque dubia, & de vita sua admodum solicita, ut quæ nec ipsa vivere sustineret illo orbata. Cave, inquit, ne te sol hic loci offendat; ita enim erit ut te non amplius aspiciat. fuge autem qua per noctis tenebras licet, easque tibi producat Deus. scito enim teipsum, si deprehensus fueris, patris manibus perituram esse. Atque *adeo* cum per fenestram eum demisisset, à periculo conservavit. Deinde cum lectum straviisset, quasi propter ægrotantem, & stragulis capræ jecur subjecisset, prima luce cum pater illius ad Davidem misisset, dicebat, eam totam noctem inquietam exegisse, lecto operto illis qui aderant ostenso, fideque facta, dum jecur palpitatione stragulas commoveret, id quod jacebat esse Davidem anhelantem. Ubi vero à *nuncis* missis *regi* relatum erat; quod per noctem male se haberet, jussit ut eum utcunque laborantem sibi afferrent. se enim velle illum perimere. Illi vero reversi, cum & lectum retexissent & fraudem à muliere compositam deprehendissent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipsam reprehendente, quod ejus quidem servaverit inimicum, illum vero deceperit, excusationem commenta est verisimilem. "Mortem e-"nim ei comminatum, dixit, metu extorsisse, ut "sua ad semet conservandum opera uteretur. quam-"obrem ei debere ignosci, quod necessitate ada-"cta & non sponte opem tulerit". adjiciebatque, "non enim puto te adeo inimici neci studere ac "meæ

Michala sese apud Saulum excusat, veniamque ab eo impetrat. 1 Reg. c. 19.

---

n Λόγ[ος].] Λογισμὸς *Big. Samb. & Gall.*

o Ἐπάνεισι πρὸς τ[ὸν] βασιλέα.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἐπῆσαν.

p Ἐπεὶ δὴ πάλ[ιν]] Ἐπειδὴ *Vat.*

q Πνεῦμα κ᾽ συνεταράξατ[ο]·] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* in *Editis*, *Aliisque* deest πνεῦμα. juxta *Epiphan.* κ᾽ πνεῦμα συνεταράξατ[ο].

r Τῷ ψαλμῷ κ᾽ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν] *Verte*: *jussit citharæ pulsu & hymnis seu cantu placare ipsum.* Ψαλμὸς nempe pulsus ad citharam. Vid. supr. cap. VIII. §. 2. Melius Ruffinus, *psallere & hymnos cantare præcepit*, modo *psallere* pro Græco ψάλλειν intelligatur. SPANH.

s Προϊδόμεν[ος] ὁ Δαυίδης] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

t Μὴ κ᾽ λάθῃ] Μὴ λάθῃ *Samb.* & *Epiphan.*

v Μιχάλα δὴ] Eo modo supra p. 328. §. 5. & 337. §. 3. Μιχᾶ *Samb.* Μελχὰ *Bas.* & *G.* Μελχάλη *Busb.* Μελχὸλ *Zonaras* ex *Interpretibus* LXXII. Μελχόλη ἡ γυνὴ τῷ Δαβίδ *Vat.*

x Παρέσ[εσθαι],] Παραγίνεσθαι legisse videtur *Epiphan.* παρεῖσα[ν] δῆλος ἦν. *Samb.* & *Vat*

y Ποιήσει δὲ] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ποιήσῃ in *Editis*, *Aliisque.*

z Καθημάσασα Δι' ὑφάσ[ματ]ος] Ita omnes *MSS.* præter *Big.* qui cum *Editis* habet κχθιμήσασα δι' Δι' ὑ.

a Σκυάσασα τῷ κλίνῃ,] Σκιπάσασα *Big Samb.* & *Gall.* 1. σκυάσασα κ᾽ σκιπάσασα *Vat.*

b Ἐπιβουλεύουσιν] Περιβολαίοις *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἧπαρ αἰγὸς,] Καὶ γάρ φασι τῶν αἰγῶν τὸ ἧπαρ κινεῖσθαι μέγα πολλῷ. *Theodoret.* vol. I. p. 251.

d Ὠχλοῦ[σ]ι] Ὀχλοῦσι *Hen* & *Busb.*

e Σαλεύοντ[ος]] Ita cum *Busb* & *Hen.* σκυδοῦντ[ος] τῷ ἐπὶ τὸ ἐπιβούλευον *Bas.* & *Gen* σκυδοῦντ[ος] τῷ ἐπιβουλῇ *Big. Samb.* & *Vat.* σκυδοῦντ[ος] ὑπὸ τὸ ἐπιβούλευον legisse videtur *Epiphan.* Videsis *Zonaram* de eodem sophismate.

f Ἀσθμαίνειν.] Ἀσθενεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* minus recte.

g Βέλεσθαι γὰρ] Βέλεσθε *Big.* & *Samb.*

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ, quod deerat in *Editis*, restituimus ex *MSS.* mox καταισοφίσαιτο τ᾽ αὐτὸν *Vat.* & *Samb.*

i Αὐτῇ ἀπειλήσαντα ἀποκτείνειν,] Ita *Samb Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* αὐτῇ ἐκεῖνον ἀποκτεῖναι *Busb.* & *Hen.*

k Τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις] Τὸν ἐχθρὸν σὲ ἐζητοῦ ἀποκτεῖναι *Big.* & *Samb.* οἴεται τ᾽ ἐχθρὸν ἀποθανεῖν ὡς *Vat.*

"meæ ſaluti". Et Saulus quidem *hoc, quicquid erat culpæ*, puellæ condonat: Davides vero, cum fuga evaſiſſet, Ramatham ad Samuelum prophetam ſe contulit, eique inſidias ſibi à rege factas expoſuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipſo haſta trajectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patraſſet, nec in pugnis cum hoſte minus ſtrenue ſe geſſiſſet, ſed Dei auſpiciis feliciterque dimicaſſet. id quod Saulo odii in Davidem cauſa erat.

Davides fugit ad Samuelum. Lictores, eum accerſitum miſſi, divino ſpiritu corripiuntur, poſteaque ipſe etiam Saulus, 1 Reg. c. 19.

5. Propheta autem, cum intellexiſſet quam inique cum eo ageret rex, urbem quidem Ramatham relinquit, ſecum vero ducto Davide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquandiu morabatur. Ut vero Saulo nunciatum eſt, Davidem apud prophetam eſſe, nunciis miſſis in mandatis dedit, ut eum comprehenſum ad ipſum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum perveniſſent & in prophetarum cœtum incidiſſent, Dei ſpiritu afflantur, & *ipſi* vaticinari cœperunt. Hoc vero ubi Saulus acceperat, alios miſit ad Davidem *capiendum*. ac, cum illis idem quod prioribus accidiſſet, alios denuo ſummittebat. At tertiis *iſtis ſimiliter* vaticinantibus, tandem irarum plenus ipſe eo properavit. poſtquam vero propius jam aberat, Samuelus, antequam in conſpectum veniret, fecit ut ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipſum perveniſſet, vehementi ſpiritu agitatus non amplius ſuus eſſe videbatur; exutiſque veſtimentis toto *illo* die ac nocte humi ſtratus jacebat coram Samuelo & Davide.

De Sauli in Davidem odio tandem perſuadetur Jonathæ.

6. Cum autem Davides, illinc ad Jonatham Sauli filium profectus, *multa* de patris ejus inſidiis conquereretur, diceretque ut pater ejus ipſi perimendo, nulla facta injuria aut peccato commiſſo, quam maxime ſtuduerit; *ille* cum obſecrabat, ut neque ſuis de illo ſuſpicionibus *temere* crederet, neque aliorum calumniis, ſiqui eſſent qui hujuſmodi quid auderent, ſed ſibi animum adverteret & confideret. nihil enim tale in ipſum moliri patrem. eum enim voluiſſe ſibi indicare & in conſilium adhibere, ut qui de communi ſententia omnia ageret. Ille vero jurabat pro certo ita eſſe, rogabatque ut perſuaſus ipſius potius proſpiceret ſaluti, quam ſermonis veritatem deſpectui haberet: & tum demum vera eſſe omnia exiſtimaret, poſteaquam ipſum exſtinctum vel viderit vel audierit. adjiciebatque nolle patrem de hiſce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipſum eſſet amicitia qualique affectu.

Davidis & Jonathæ conſultatio de noſcitando Sauli erga Davidem animo. 1 Reg. c. 23.

7. Jonathas autem triſtis, quod ei adeo de Sauli propoſito fidem fecerit, Davidem interrogabat, num quid ab eo ſibi fieri velit. Ille vero dicebat, "novi omnia te mihi conferre meique in gratiam "præſtare velle. Equidem cras novilunium agi- "tur: ſoleo autem *eo die* cum rege accumbere ad "epulas. quare, ſi ita tibi videtur, è civitate e- "greſſus ruri latebo. At tu, ſi me requiret rex,

ὡς ἐμὲ σώζεσθαι." ὁ μὲν συγγινώσκει τῇ κόρῃ Σαοὺλος· ὁ δὲ Δαυίδης, σκοπῶν τὸ κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοῆλον εἰς [1] Ραμαθὰν, καὶ τοῦτῳ διηγεῖτο αὐτῷ τοῦτο τὸ βασιλέως ἐθήλωσε, καὶ ὡς βραχὺ μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ τῷ δόρατι βληθεὶς ἀπεθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς ἡγούμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν [m] ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι [n] μὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εὐτυχίας. τὸ δὲ δεῖν αἴτιον Σαοὺλῳ τοῦ πρὸς Δαυίδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δὲ ὁ προφήτης τοῦτο τὸ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τοῦτο πόλιν [o] Ραμαθὰν. [p] ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυίδην ἐπί τινα τόπον, [q] Γαλβαὰθ ὄνομα, σκηνὴ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ Σαοὺλῳ πρὸς τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαυίδης, πέμψας ὁπλίτας [r] ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμοῆλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τῇ θείᾳ μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαοὺλος δὲ ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Δαυίδην. [s] κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστελλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τοὺς τρίτους, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. [t] ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμοῆλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. ἐλθὼν δὲ [v] πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. καὶ τοῦτο ἐαθεὶς [x] προϊδύσας [y] αὐτὸν, καταπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, [z] Σαμοῆλός τε καὶ Δαυίδου βλεπόντων.

ς'. Ιωνάθης δὲ ὁ Σαοὺλου παῖς, ἀφικνεῖται πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυίδου, καὶ περὶ τοῦ πατρὸς ἀποδυρομένου ἐπιβουλῆς, καὶ λέγοντος, ὡς εἰκῆ ἀδικήσας, ὅτι [a] ἐξαμαρτὼν ἀγανάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονεῦσαι· μήτε αὐτῷ τοῦθ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς ἀλαζόσιν, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ πιστὸν ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. [b] φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβολον προσβαλεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ ὤμνυεν ἡ μὴν ὕστως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' [c] ἐπὶ ταληθέσι τοῖς λόγοις· τὸ δὲ ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἡ θεάσηται [d] πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀγάπην.

ζ'. Λυπηθεὶς δὲ ἐφ' ὅτῳ πιστευομένῳ τὸν περὶ αἵρεσιν Ιωνάθης, [e] ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δέ, "οἶδα γὰρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι καὶ περὶ "χειν ἐθέλοντα. νεμηνία μὲν εἰς τὸν ἐπιοῦσάν ἐστιν· ἐγὼ δὲ "ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δοκεῖ, "προϊδεῖς ἔξω τὸν πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαθόμενον [f] ἀφανι- "νῶ. σὺ δὲ, ἐπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε προϊδεῖν με "εἰς

l Ραμαθὰν] Ita prout p. 307. §. 2. & *alibi*. Αρμαθὰ in *Editis*, *Aliiſque* εἰς Αρμαθὰν ἤτοι Αρσιὲθ *Vat.*

m Ανανδρος,] Ανανδρος hic pro *ignavo*, alioquin pro *Vidua* apud Auctores; ut Æſchylus v. 289. Eurip. Andromach. 387. & alibi. SPANH.

n Μεῖα δὲ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχίας.] Ita edere viſum eſt cum μὴ δὲ Θεοῦ μὲν καὶ ἐπιτυχίας. τὸ δὲ ἓν habeant *Baſ.* & *Gen.* μὴ δὲ Θεοῦ καὶ ἐπιτυχίας. τοῦτο δὲ ἓν *Big. Samb. Gall.* & *Vat.* ἀλλ' ἐν ἅπασι σπουδαῖος καὶ ἐπιτυχής. τὸ δὲ ἓν *Vet. Interpr.*

o Ραμαθάν·] Sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

p Αγαγὼν δὲ] Sic ex *MSS.* ἄγων in *Editis*.

q Γαλβαὰθ ὄνομα,] Ita *Baſ.* & G. Γαλεβαὰθ juxta *Epiphanium*. Γαλεάθαθον *Hen.* & *Busb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαβὰθ, *Samb.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαβὰ (*Coll Voſſ.*) *Big.* ἐν Ραμᾷ Βαλγαβάθα ὄνομα ἤτοι Ναβαθὰ *Vat.* ſcripſit olim *Flavius*, quod puto à 1 Regum c. 20. v. 19. Ναυὰθ aut Ναυιὰθ, aut Γαλγαυὰθ vel Γαλγαυδὰ, *Collis Naioth*. HUDS. Malim Ναυὰθ, uti Interpretes Græci: nam *Naioth* eſt in contextu Hebræo. REL.

r Επ' αὐτὸν,] Πρὸς αὐτὸν ἄγειν σκέλδυσι συμβαλόντας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

s Κἀκείνων ταὐτὸ] Κἀκείνων δὲ αὐτὰ *Vat.*

t Επεὶ δὲ ἐγγὺς] Επεὶ δὲ ἐγγὺς ὄντα εἶδε Σαμοῆλος, πρὶν &c. *Vat.*

v Πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος,] Πρὸς αὐτὸς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

x Προϊδύσας] Id eſt, ἀποδύσας, ut conſtat ex Lib. VII. cap. 1. non procul ab initio. atque apud *Heſychium* προϊδύσαι, ἀποδύσαι.

y Αὐτὸν,] Ita ex *Samb.* αὐτὸν in *reliquis*.

z Σαμοῆλος] Σαμοῆλος καὶ Δ. *Vat.*

a Εξαμαρτὼν] Εξαμαρτῶν *Samb.*

b Φράσαι γὰρ] Aut Φράσαι γὰρ ἂν αὐτῷ cum *Big. Samb.* & *Vat.* & mox καὶ τ' ἄλλα πρᾶττοντα *Vat.*

c Επὶ ταληθέσι] Επ' ἀληθέσι *Big.* & *Samb.* quod & præfert *Coccejus*. Vetus, *potius quam eum ſperneret quaſi mendacem*.

d Πεφονευμένον] Illa πεφονευμένον αὐτὸν deſunt *Vat.* neque ea agnoſcit *Vet. Interpr.*

e Επερώτα τίνος.] Επερωτᾷ *Vat.*

f Διαμφανῶ.] Ita in quinque *MSS.* ἀφανῶ *Baſ.* G. & *Vet. Interpr.*

"εἰς τ̃ πατρίδα [g] Βηθλεέμλω, ἑορτλὼ μ̃ τ̃ φυλ̃ς ἀγά-
"σης, πρ⊖ηγεῖς, ὅτι σύ μοι [h] συγκεχώρηκας. κἂν μέν,
"οἷον εἰκὸς κ̓ σωφρ̃ς ἐστι λεγὰν ὅτι φίλοις ἀποδημ̃σιν,
"ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἶπῃ· ἴσθι μηδὲν ὕπ̃λον [i] παρ'
"αὐτ̃ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' [k] ὡς ἄλλως [l] ἀποκρί-
"νηται, τ̃τ' ἔσῃ τεκμήριον τ̃ κατ' ἐμ̃ βεβ̃λ̃μένων.
"μλυσάς δέ μοι τλὼ Δ̃φνοιαν τλὼ ἔ πατρὸς, οἰκτῳ τι
"νέμων τ̃τῳ κ̓ φιλίᾳ, δι' λὼ πίσ̃ς τι παρ' ἐμ̃ λαβεῖν
"ἀξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δ̃ναι δεσπότης ὢν [m] οἰκέτῃ
"σῷ. εἰ δ' ὑφόκεις τι ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε
"κ̓ φθάσον τ̃ πατέρα.

ἡ. Πρὸς ἣ τὸ πλ̃θος δυσχεράνας τ̃ λόγων Ιωνά-
θης, [n] ποιήσ̃ν τ̃τ' ἐπηγγείλατο· κἂν τι σκυθρωπὸν ὁ
πατὴρ αὐτ̃ κ̓ τλὼ ἀπέχθ̃αν [o] ἐμφανίζον ἀποκρίνηται,
μλυέιν. ἵνα δ' αὐτῷ [p] θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐ-
τὸν εἰς ὕπαθρον κ̓ καθαρὸν ἀέρα, ὀδὲν παρήσ̃ν ὑπὲρ
τ̃ Δαυίδ̃ σωτηρίας ὤμνυε. "τ̃ γὰ Θεὸν, εἶπε, τ̃-
"τον, ὃν [q] πολλὼ ὁρᾷς κ̓ πανταχ̃ κεχυμένον, κ̓
"πρὶν ἑρμηνεῦσά με τοῖς λόγοις τλὼ Δ̃φνοιαν ἤδη μ̃
"πιστλω εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τ̃ πρὸς σὲ σωφρ̃σῶν.
"ὡς οὐκ ἀνήσω τ̃ πατέρα πολλάκις αὐτ̃ τ̃ προαιρέσεως
"Δ̃φάφεραν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ
"κ̓ πρὸς τοῖς ἀπορρήτοις αὐτ̃ τ̃ ψυχ̃ς [r] νόσ⊖. κα-
"ταμαθὼν δ' οὐκ [s] ἀποκρύψομαι· καταμηνύσω ἣ πρὸς
"σὲ, κ̓ πρᾶον ὄντα κ̓ δυσμενῶς Δ̃κείμενον. οἶ-
"δεν ἣ ὅτ⊖ ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μ̃ σὲ Δ̃φ παν-
"τὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰ νυῖ, κ̓ οὐκ ἀπολείψ̃ σε.
"ποιήσ̃ ἣ τ̃ ἐχθρῶν, [t] ἄνθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἄντ' ἐγὼ,
"κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τ̃των· κἂν ἀποθανεῖν
"μοι γένητα, τὰ τέκνα μ̃ σῶζε, κ̓ τλὼ ὑπὲρ τ̃
"παρόντων μοι ἀμοιβλὼ εἰς ἐκεῖνα κατάθ̃". ταῦτ'
ἐπομόσας, ἀπολύ̃ τ̃ Δαυίδην, εἴς τινα τόπον ἀπελ-
θεῖν τ̃ πεδί̃ φερόμενος· ἐν ᾧ γυμναζόμεν⊖ [v] διετέλ̃.
γν̃ς γὰ τὰ Θ̃φὰ τ̃ πατρὸς, ἥξειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν
[x] ἐκεῖ, μόνον ἐπαγόμεν⊖ παῖδα. "[y] κἂν τρία ἀκόν-
"τια βαλὼν ὑπὲρ τὸν σκοπὸν χαμίσ̃ τῷ παιδὶ προσέπ-
"σω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε
"μηδὲν εἶναι φαῦλον Θ̃φὰ τ̃ πατρός· ἂν ἣ τἀναντία
"τ̃των ἀκούσ̃ς μ̃ λέγοντ⊖, κ̓ τὰ ἐναντία Θ̃φὰ τοῦ
"βασιλέως προσδόκα. τ̃ μέν τοι γε ἀσφαλείας τεύξ̃
"παρ' ἐμοῦ, [z] κ̓ οὐδὲν μὴ πάθ̃ς ἄτοπον· ὅπως ἣ μνη-
"σθ̃ς τούτων Θ̃φὰ τὸν τ̃ ὀπτασίας καιρὸν σκόπ̃, κ̓
"τοῖς ἰδίοις μ̃ γνῶ χρήσιμ⊖". Δαυίδης μὲν οὖ̃ ταύ-
της λαβὼν Θ̃φὰ Ιωνάθ̃ τὰς πίσ̃ς, εἰς τὸ συγκείμενον
ἀπ̃λλάγη χωρίον.

θ'. [a] Τ̃ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία [b] δ' λῷ, ἀγνίσ-
ας ὡς ἔθ⊖ εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ὅπὶ τὸ δεῖπνον. κ̓
Θ̃φακαθεθέν̃ων αὐτῷ, ἔ μὲν παιδὸς Ιωνάθ̃ ἐκ δε-
ξιῶν, [c] Αβενὴρ ἣ ἔ [d] ἀρχιστρατήγ̃ ἐκ τ̃ ἑτέρων· ἰδὼν
τλὼ ἔ Δαυίδ̃ καθέδραν [e] κενλὼ, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας

"dices me petiisse Bethleemam, patriam meam,
"quod tribus mea solenne sacrum celebret, adje-
"cto id permissu tuo factum. Et si quidem, ut
"verisimile est & dici solet de amicis peregre eun-
"tibus, dixerit, in rem suam profectus est, scito
"nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin vero ali-
"ter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in
"me animo agitaverit: mihi autem renunciabis
"voluntatem patris, idque ex misericordia & ami-
"citia, propter quam fidem à me accipere, & ipse
"dominus mihi servo tuo vicissim dare voluisti.
"Sed si quid mali me commisisse senseris, tu me
"interficias *velim* & patrem prævenias.

8. Cæterum Jonathas, verbis extremis ad in- *Amicitiæ fœdus inter Jonatham & Davidem ictum.*
dignationem adductus, se quæ postulaverat factu-
rum promittebat: & si quid asperius retulerit pa-
ter, & quod præ se ferat odium, se indicare velle.
ut vero ipsi magis confideret, ei * in apertum e-
ducto purumque aëra jurejurando confirmat, se
nihil non tentaturum quod Davidi in salutem es-
set. Ajebat enim, † "Deum hunc, quem magnum
"esse animadvertis & per omnia diffusum, quique
"priusquam verbis eloquar mentem meam jam no-
"vit, testem appello fœderis quod tecum facio,
"me non cessaturum esse patris *in te* voluntatem
"modis omnibus explorare, donec comperiam ec-
"quid vitii in animæ ipsius involucris lateat. Cum
"vero ut se habeat intellexero, id te non celabo,
"sed tibi indicabo, sive benignus fuerit sive male-
"volus. Novit enim hic ipse Deus, ut illum tibi
"propitium adesse perpetuo precor. Nam &
"nunc quidem tecum est, & te non destituet: fa-
"cietque, sive pater meus sive ego tibi adversér,
"ut superior discedas. Tu horum duntaxat me-
"mor esto: &, si me mori contigerit, liberos meos
"serva, & gratiam mihi pro hisce debitam illis
"refer". Cum in hæc jurasset, Davidem dimit-
tit, jussum in certum agri locum secedere, in quo
se exercere moris erat. cognito enim patris ani-
mo, venturum se illic dixit, puero solum secum
adducto. "Et si, tribus jaculis ad scopum emissis,
"puero jussero ut illa petat (fore enim ut ante
"ipsum jaceant) pro certo nosce nihil triste à pa-
"tre *metuendum* esse. quod si contraria me dicere
"audieris, contraria similiter à rege exspecta. Ve-
"runtamen ego securitari tuæ prospiciam, & ni-
"hil mali patieris: tu vero, cum lætiora adve-
"rint tempora, fac horum memineris, curaque ut
"liberis meis prosis". Et quidem Davides, cum
hanc fidem à Jonatha accepisset, in locum consti-
tutum discessit.

9. Die vero sequenti, erat enim novilunium, *Jonathæ irascitur Saulus, propter ejus in Davidem benevolentiam.* 1 *Reg.* c. 20.
rex, cum se pro more purificasset, venit ad con-
vivium. Cumque ei filius quidem Jonathas à dex-
tris assideret, Abenerus vero legatus exercitus à
sinistris, videns Davidis locum vacare tacuit, su-spi-

g Βηθλεέμλω,] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat* Βηθλεὲμ *Hen.* & *Busb.* Βηθλεέμα aut Βηθλέεμα *Bas.* & *G.*
h Συγκεχώρηκας.] Συσεχώρησας solus *Vat.*
i Παρ' αὐτ̃] Lege παρ' αὐτῷ. COCC.
k Ως ἄλλως] Ως omittit *Vat.*
l Αποκρίνη̃ται,] Ita cum sex *MSS.* ἀπεκρίνη̃ in *Editis.*
m Οἰκέτῃ σῷ.] Illa οἰκέτῃ σῷ desunt *Vat.*
n Ποιήσειν] *Coll. Big.* & *Voss.* κἀν ποιῇτις.
o Εμφανίζον ἀποκρινη̃ται,] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνη̃ται in *Editis*, *Aliisque.* ἐμφανίζων ἀπεκρίνατο μηνύειν *Vat.*
p Θαῤῥῇ] Aut θάῤῥῃ cum *Samb.* & *Vat.*
* *In apertum educto purumque aëra jurejurando confirmat,*] Sub dium exiit, ut cœlum intuens Deum juraret.
q Πολὺν ὁρᾷς] Μέγαν *Samb.* & *Epiphan.*
† *Deum hunc, quem magnum esse animadvertis & per omnia diffusum,*] Vetus, *quem magnum esse vides, & ubique præsentem.* Verto, *quem maximum vides & ubique diffusum.* Crediderim vero Josephum sese accommodasse Gentibus cœlum esse Deum putantibus. COCC. Juxta illud Lucani lib. IX. versu 580. *Jupiter est, quocunque vides, quocunque moveris.* Ita enim libri *MSS.* meliores, non *quodcunque.* HAV.
r Νόσ⊖.] Γενέσθαι pro νόσ⊖ habent *Big. Samb. Vat.* & forsan *Epiphan.*
s Αποκρύψομαι·] Αποκρύψω μ̃ *Big.* & *Samb.*
t Ανθ' ὁ πατὴρ] Εάν τι ὁ πατὴρ ἐμὸς, ἐάν τι ἐγὼ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.*
v Διετέλ̃.] Αὐτὸς διετέλ̃ *Idem.*
x Εκεῖ,] Ita cum iisdem *MSS.* ἐκεῖν⊖ ἔπαγ. *Bas.* & *G.*
y Κἂν τρία ἀκόντια] Καὶ τρία ἀκόντια ἣ βαλὼν *Big.* τρία ἀκόντια ἣ βαλὼν *Samb.* & *Epiphan.*
z Καὶ οὐδὲν μὴ] Καὶ σὺ ἣ μὴ πάθ̃ς ἄτοπον· ὅπως ἣ μνησθ̃ς Θ̃φὰ τ̃ *Vat.*
a Τ̃ δ' ἐρχομέν̃,] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* τ̃ δ' ἐρχομέν̃.
b Δ' λῷ,] Δ' λῶ, δι' λὼ ἁγνίσας *Big. Samb.* & *Vat.*
c Αβενὴρ ἣ] Αβεννὴρ *Vat.*
d Αρχισρατήγ̃] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνλσρατήγ̃ *Bas.* & *G.*
e Κενλὼ,] Κειμένλω *Vat.*

ſpicatus, ideo cum abeſſe quod à coitu non eſſet purus. Poſtquam autem poſtridie novilunii non adeſſet, quærebat à Jonatha filio, qua de cauſa Jeſſæi filius tam pridie quam eo die à convivio & cœna abfuerit. Ille vero reſpondit eum ipſius permiſſu in patriam, ut convenerant, conceſſiſſe, tribu *ſua* feſtum ſolenne agente: quin etiam ipſum ad ſacrificium invitaſſe. & ſi mihi, inquit, veniam dederis, eò proficiſcor: noſti enim meam erga illum benevolentiam. Tunc deprehendit Jonathas, quam infeſto pater ejus in Davidem eſſet animo: & voluntatem ejus plane perſpectam habuit. Haud enim ab ira temperabat Saulus, ſed convicia projiciens, à profugis natum hoſtemque appellabat, & ſocium Davidis adjutoremque eſſe dicebat; & neque ipſum revereri neque matrem ſuam dum iſta cogitaret: nolleque hoc ſibi perſuaſum eſſe, regnum ipſis parum tutum eſſe, quamdiu ſuperſit Davides. quamobrem ſe eum acciturum eſſe dixit, ut ſupplicium lueret. Cum vero Jonathas ſubjiceret, quid commiſit, ut tanta illum puniendi te inceſſeret cupido? non amplius Saulus verbis *contumelioſis* probriſque iram exprompſit; ſed arrepta haſta in ipſum inſiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetravit, ab amicis impeditus: verum jam filio haud dubium erat, quin Davidem odio proſequeretur, eumque interficere *quammaxime* deſideraret; cum parum abfuerit à filio etiam propter illum manu ſua perimendo.

Jonathas, de Sauli in Davidem odio perſuaſus, ejus ſaluti proſpicit. 1 *Reg.* c. 20.

10. Et tunc quidem regis filius è convivio ſe proripiens, ut qui præ mœrore cibum capere non potuerit, noctem fletu egit inſomnem, quod de vita quidem ſua periclitatus fuerit, Davides vero morti eſſet deſtinatus. At prima luce ante urbem in agrum, ſpecie quidem ſemet exercendi, re ipſa vero ut amico patris affectum indicaret, ſicuti conſtitutum erat, proceſſit. Cumque Jonathas omnia, in quæ convenerant, feciſſet, puerum quidem pediſſequum in urbem dimittit, ipſe vero in ſolitudine Davidi in conſpectum venit & colloquium. Cumque ille ſe oſtendiſſet, Jonathæ ad pedes accidit, & *eum* adorans animæ ſuæ ſervatorem appellabat. Illum vero à terra attollit *Jonathas*, & ſibi invicem impliciti, longiuſcule ſeſe mutuo & non ſine lachrymis deoſculati ſunt; ſortem ſuam deplorantes, & quod ea eſſent ætate & ſuæ invideretur amicitiæ, porroque locorum intervallo disjungendi eſſent, quod ipſis nihil à morte differre videbatur. Cum autem vix ſe ex luctu recollegiſſent, ſeque mutuo obſecraſſent ut fidei jurejurando datæ forent memores, ab invicem diſceſſerunt.

ὁ καθαρεύουσαν αὐτὸν [f] ἀπὸ συνουσίας ὑγιερεῖν. ὡς ἦ καὶ τῇ δευτέρᾳ τ νεμηνίας ὁ παρῆν, ἐπυνθάνετο τὸν τοῦ παιδὸς Ιωνάθου· ὅτι κἀ τῇ παρελθούσῃ· κἀ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τ ἑστιάσεως ὁ τῶν Ιεραιτῶν πάρις ἀπολέλειπται. ὁ ἦ, πεπρεῦσθαι κῆ τὰς συνθήκας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, τ φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπηρέψαντος αὐτοῦ· προκαλέσαι μέντοι καὶ τὸν ἐλθεῖν ὑπὲρ τῆς θυσίας. κἂν [g] συγχωρῇς, φησὶν, ἀπέρχομαι· τὴν γὰρ εὔνοιάν μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπίσασαι. τότε τὴν πρὸς Δαυίδην τὸν πατρὸς Ιωνάθης ἐπέγνω δυσμένειαν, κἀ τραυνῶς τὴν ὅλην αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. ὁ γὰρ κατέχε τ ὀργῆς Σαοὺλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγυνημένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαυίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα· καὶ μὴ βουλόμενον πάσθαι τοῦθ', ὅτι μέχρις ἂν ζῇσι Δαυίδης ἀσφαλῶς αὐτοῖς τὰ τ βασιλείας ἔχῃ. μεταπέμψαι τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκην. ἐντυχόντος δ' Ιωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα [h] κολάσαι θέλεις; οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ Σαοὺλος ἐξήνεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τ φίλων· φανερὸς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τ Δαυίδην, καὶ διακεῖσθαι πάθῶν, ὡς οὐδὲ μικρὸν δι' ἐκεῖνον [i] αὐτόχειρ ἐ τοῦ παιδὸς γεγονέναι.

ι'. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ οὐδὲ μικρὸν [k] ἀπολέσθαι, τοῦ καταπεκερδῆσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδην, [l] ἐνυκτέρδυσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τ πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς [m] γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων δ' τῷ φίλῳ τὴν [n] τοῦ πατρὸς διάθεσιν, ὡς συνέθετο [o] πρόσει. ποιήσας δ' ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τ μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα· ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυίδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν [p] αὐτοῦ καὶ λόγους. [q] ἀναφανεὶς δ' οὕτως, πίπτει πρὸς τ Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτοῦ τ ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίσησι δ' ἀπὸ [r] τ γῆς αὐτόν· κἀ περιπλακέντες [s] ἀλλήλοις, μακρά τε ἠπαάζοντο καὶ δεδακρυμένα, [t] τήν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τ μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις δ' ἐκ θρηνῶν ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τ ὅρκων ἀλλήλοις προκελευσάμενοι, διελύθησαν.

CAP. XII.

Ut Davides fuga ſe recipit ad Achimelechum, deinde ad Palæſtinorum & Moabitarum reges: utque Saulus Achimelechum cum tota ejus cognatione perimit.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς ὁ Δαυίδης φεύγων πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπεμπε πρὸς τοὺς Παλαιστίνων καὶ Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαοὺλος ἀποκτείνῃ τ Αχιμέλεχον καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ.

Davides Achimelechum pontificem adit. 1 *Reg.* c. 21.

AT Davides, regem fugiens bellumque ab ipſo *intentatum*, in urbem Nobam ſe confert

ΔΑυίδης ἦ [v] φεύγων τ βασιλέα καὶ τ ἐξ αὐτοῦ [x] πόλεμον, εἰς [y] Νωβᾶν ἀφίκετο πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον

[f] Ἀπὸ συνουσίας ὑγιερεῖν.] Ὑπὸ συνουσίας *Vat.*

[g] Συνχωρῇς,] Συνχωρήσης *Vat.*

[h] Κολάσαι θέλεις;] Κολάσασθαι *Big.* & *Samb.*

[i] Αὐτόχειρ] Aut communius cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* αὐτόχειρα.

[k] Ἀπολέσθαι,] Ἀπολέσθαι· καταπεκερδῆσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαυίδην *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vat.* qui mox habet, ἅμα δ' ἡμέρᾳ πρὸς τὸ πεδίον πρὸ τ πόλεως.

[l] Ενυκτέρδυσεν.] *Coll. Voſſ.* & *Big.* διενυκτέρδυσεν.

[m] Γυμνασόμενος μὲν,] Ita cum *libris omnibus*, præter *Busb. Baſ.* & *Gen.* qui habent γυμνασόμενον.

[n] Τῆς πατρὸς διάθεσιν,] Τῆς βασιλέως *Vat.*

[o] Πρόσει.] Ita in *MSS.* in *Editis* πρόσεισι.

[p] Αὐτοῦ κ' λόγους.] Αὐτοῦ deeſt *Vat.*

[q] Ἀναφανεὶς] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἅμα φανεὶς in *Editis. Aliiſque.* & mox πρὸ τ Ιωνάθου ποδῶν *Samb.* & *Vat.*

[r] Τῆς γῆς] Τῆς non agnoſcit *Vat.*

[s] Ἀλλήλοις,] Ἀλλήλους *Vat.*

[t] Τήν τε] Lege τήν γ'. COCC.

[v] Φεύγων τ βασιλέα] Ita cum *MSS.* & *Zonara.* φυγὼν *Baſ.* & *G.*

[x] Πόλεμον,] Θάνατον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* non male.

[y] Νωβᾶν ἀφίκετο] Ita *Gen.* juxta *Biblia S.* & *Epiphanium* in prima ſyllaba. Ναβᾶν *Baſ.* Ναβαῦν *Big.* & *Samb.* Ναβὰν aut Ναβὰ *Busb. Hen.* & *Zon.* Νοβᾶ aut Νοβὰ *Hieronymo* & LXXII. Ναβᾶν ἤτοι Νοβὰν *Vat.*

[z] Αχιμέλεχον] Ita *Baſ. G. Vat. Samb. Big.* ut & *Procopius* & *Bibliorum Græc.* editio *Complutina*, juxta *Hebr.* & *Lat. Hieronymi.* Αβιμέλεχον *Hen. Busb. Zon.* & *Epiphan.* ex *Editione* communiori *Græcorum.* Codex autem *Sambuci* hîc adnotat, ferme è *Procopio Gazenſi*, ἰσέον ὅτι ἡ πᾶ παλαιὰ Αχιμέλεχ λέγει· τὸ δὲ ψαλτήριον Αβιμέλεχ· τὸ δὲ ᾠδαγγεῖον Αβιάθαρ.

a Is-

μέλεχον τὸν [a] ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δ', πρόφασιν ἀπορρήτου διαπραγμάτου πρὸς τὸν βασιλέως, [b] ἔφη· εἰς ὃν σπουδὴν αὐτῷ [c] βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μέν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστέταξα. ἠξίου δὲ λαβεῖν ἐφόδια. φίλον δ' αὐτὸν ποιήσῃ ἔργον [d] παραχόντα, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανόμενον. τυχὼν δὲ τούτων, ἤτει [e] ὅπλων τὸ μὴ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δοράτιον. παρῆν δὲ Σαούλου δοῦλος [f] ἡμῶν μὲν Σύρος, Δώηκος δὲ ὄνομα, τοῦ βασιλέως ἡμιόνους [h] νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε [i] τὸ τοιοῦτον· εἶναι δὲ τοῦ Γολιάθου ῥομφαίαν, ὃν ἀποκτείνας αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δὲ παρ' αὐτοῦ ὁ Δαυίδης, ἔξω τῆς [k] τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς [l] Γίτθαν [m] διέφυγε τοῦ Παλαιστίνων, ἧς Ἄγχους [n] ἐβασίλευεν. ὑπογνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν [o] τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γιγόμενος, μιμούμενον ἐκείνων ὅτι Δαυίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ [p] τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ Σαούλου παραθῇ, μεταποιεῖται [q] μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα σωίζηται [r] μανίας πίστιν [s] παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ [t] γεγονήσῃ τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις [v] προσδυσχεραίνουσιν ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυίδην ὡς τάχος [x] ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δὲ [y] ἔτως ἐκ τῆς Γίτθης, εἰς τὴν Ιούδα παραγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς [z] Ἀδυλλάμην πόλει σπηλαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς [a] ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δὲ μὴ [b] πάσης συγγνείας ἦκον πρὸς αὐτόν, καὶ τῶν ἄλλων δὲ, ὅσοις ἡ χρεία λοιμὸς ἦν φόβος ἐκ Σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτόν, καὶ πᾶσιν τοῖς [c] ἐκείνῳ δοκοῦσιν ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δὲ οἱ πάντες [d] ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς ἐπὶ χρὸς αὐτῷ ἐπὶ συνεργίᾳ ἤδη [e] προσγεγυμνένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς [f] τὴν αὐτοῦ χώραν παραδεξάμενον, ἕως ἂν ἐπογνῷ τὰ [g] καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. καταυσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, [h] παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος.

δ'. Αὐτὸς [i] δὲ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δὲ εἰς τὴν κληρωτὴν

ad Achimelechum sacerdotem. qui, quod solum venisse & sine amico famulove adesse viderit, *valde* miratus est; & scire desiderabat, quid causæ esset, quod neminem secum attulerit. Ille vero dicebat, regem *mihi* negotium secretum mandavisse, ad quod nullo comitatu ipsi scire volenti opus esset. verum hîc loci me convenire famulos jussi. Porro *illi* supplicabat, ut liceret viaticum accipere. nam, eo suppeditato, amici reique agendæ adjutoris officium præstiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. At *tum forte* aderat etiam Sauli servus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis asinas pascebat. Cæterum pontifex ajebat, se quidem ejusmodi quid non habere: esse vero apud se Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecraverat.

2. Hoc autem accepto, Davides extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum *urbem*, in qua regnavit Anchus. A regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus, hunc esse Davidem qui multas Palæstinorum myriadas occidit, sibi permetuens ne ab eo interficeretur, & periculum, quod apud Saulum effugerat, apud ipsum *adiret* & experiretur, furorem & rabiem simulat, ita ut ore spumam emiserit, & alia, quæ insaniæ fidem faciunt, morbi hujus apud Gittensium regem dederit indicia. Atque *ille*, domesticis suis periratus, ut qui hominem mente alienatum sibi adducerent, jussit ut quamprimum foras ejicerent Davidem.

Inde ad Gittenses fugit, & insaniam simulando è periculo evasit. 1 Reg. c. 21.

3. Cum ita è Gitta evasisset, in Judæ tribum se recipit. atque in spelunca prope urbem Adullamam morans, ad fratres suos mittit qui nunciarent ubi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt; necnon & alii, quibus angustæ res erant aut metus à Saulo rege injectus, eodem confluxerunt, seque ad omnia ejus arbitrio exsequenda paratos esse dicebant. erant autem universi plus minus quadringenti. Et jam fiducia elatus quod ei numerus creverit & auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiscitur: ipsumque orabat, ut, parentibus suis in ejus ditionem & *potestatem* receptis illos, quamdiu de rerum suarum exitu desperaret, præsidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parentesque Davidis, tantisper dum cum eo fuerint, omni honore prosequutus est.

Adullamam petit, dein se confert ad Moabitarum regem, sibi suisque benignum. 1 Reg. c. 22.

4. At ipse, cum propheta ei imperasset ut è solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Judæ

Saulo, de Davide ad suos questo, indicat Doëcus eum ab Abimelecho receptum fuisse. 1 Reg. c. 22.

[a] Ιερέα.] Ἀρχιερέα *Vat.* HUDS. Mox ἀρχιερέα appellat. Nam & alii Pontificem Maximum Ἱερέα nuncupant ἁπλῶς. REL.

[b] Εφη.] Εφησεν *Big.* & *Samb.*

[c] Βουλομένῳ μαθεῖν] Βουλομένοις μ. *Iidem.* (βουλομένοις *Coll. Voss.*) βουλομένῳ λαθεῖν *Vat.* & *Hen. Coccejus* utrumque forte abundare putat.

[d] Παραχόντα,] Παραχόντος *Vat.*

[e] Οπλων τι] Οπλον τι in quatuor *MSS.*

[f] Γέντος μὲν] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* atque ita *Vet. Interpr.* vel γένος μὲν cum *Vat.* γιόμενος in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Σύρος,] Ιδουμαῖος juxta *Biblia Hebraïca.* Sic etiam legit *Hieronymus.* Attamen ὁ Σύρος habent *Interpretes* LXXII. excepto codice *Complutensi*, qui forsan ad *Hebraïcum* fuerit emendatus. Verisimile est, quod & alii observarunt, dissensum ortum esse ex confusione vocum *haadomi* & *haarami*, una litera in aliam permutata. Videsis *Lud. Capellum* in *Critica S.* l. 4. c. 5.

[h] Νέμων.] Ita cum *Interpp.* LXXII. ἀρχιποιμὴν *pastorum præfectus* juxta textum *Hebraïcum.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. Lib. II. c. 44.

[i] Τὸ τοιοῦτον·] Illud τι ex *MSS.*

[k] Τῶν Ἑβραίων] Illud τῶν deest *Vat.*

[l] Γίτθαν] Γεθαν *Big.* & *Samb.* Γεττθαν *Hen.* & *Busb.* Γὴθ *Bibliis S.* habent *Zonaras* & *Epiphan.* Γὰθ *Masoretis.*

[m] Διεφυγε] Εφυγε τὴν Π. ἧς Αγχης, ἤτοι Αγχους *Vat.* Rex ille juxta *S. Literas* & *Epiphanium* Achis.

[n] Εβασίλευεν.] Ita *MSS.* ἐβασίλευσεν *Bas.* & *G.*

[o] Τοῦ βασιλέως οἰκετῶν,] Τοῦ negligit *Vat.*

[p] Τὸν κίνδυνον] Forte τοῦ κινδύνου. COCC.

[q] Μανίαν τε] Sic *MSS.* in *Editis* μανίαν καὶ λ.

[r] Μανίας] Forte abundat. COCC.

[s] Παρὰ τῷ Γιτθῶν βασιλεῖ] Τῶν Γιτθῶν *Vat.* τοῦ τῶν Γιτθῶν *Big.* & *Samb.*

[t] Γεγονήσῃ τῆς νόσου.] Ita *MSS.* γενήσεσθαι in *Editis.*

[v] Προσδυσχεραίνουσιν] Eo modo in quinque *MSS.* προσδυσχερήνας, pro προσδυσχεραίνους, in *Editis.*

[x] Ἐκβαλεῖν] Ἐκβάλλειν *Big.* & *Samb.* ἀγαγεῖν ἔξω *Vat.*

[y] Οὕτως ἐκ τῆς Γίτθης,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* ἔτος.

[z] Αδυλλάμη πόλει] Sic *Big.* & *Samb.* Αδυλλάμη *Bas.* & *G.* Αδωλλαμῆ *Vat.* Αδιλάμη *Hen.* & *Busb.* Αδολάμη *Epiphan.* Αδυλὰμ *Zonaras* ex LXX.

[a] Ἀδελφοὺς δηλῶν] Ἀδελφοὺς αὐτοῦ *Vat.*

[b] Πάσης συγγνείας] Πάσης τοῦ συγγ. *Hen.* & *Busb.* mox καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοις *Iidem.* καὶ τῶν γε ἄλλων ὅσοις *Vat.* dein ἡ χρεία *Big.* ἐχθρεία *Epiphan.*

[c] Ἐκείνῳ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκείνων in *Editis*, *Aliisque.*

[d] Ὡς τετρακόσιοι.] Ωσεὶ *Samb.* & *Vat.*

[e] Προσγεγυμνωμένης,] Προσγυμνομένης *Big.* γεγυμνωμένης *Vat.*

[f] Τὴν αὐτοῦ χώραν] Τὴν ἑαυτοῦ χ. *Vat.*

[g] Καθ' αὐτὸν τέλος] Ita in quatuor *MSS.* (& *Cocc.*) καθ' αὐτῶν *Bas. G. Aliique.*

[h] Παρ' ὃν ἐτύγχανον] Παρ' ὅσον *Hen.* & *Busb.*

[i] Δὲ] Lege δὴ. COCC.

dæ concedens illic habitaret, juſſis obſequitur: & in Sarin urbem ſe conferens ibidem commoratus eſt. Saulus autem, ubi audivit Davidem cum multorum comitatu eſſe viſum, in non mediocrem conjectus eſt metum & perturbationem: nam viri animi elati fortiſque non ignarus, magni aliquid ex ipſo oriturum eſſe ſuſpicatus eſt, quod certe luctum ſibi crearet & moleſtiam. atque ad ſe convocans amicos, & duces, & tribum ex qua ipſe erat, in collem ubi regiam habuit, ſedentſque in Arura (nam locus quidam erat ſic dictus) magna aulicorum multitudine eum ſtipante totoque ſatellitio, *ſic* eos affatur. "Equidem novi, viri populares, quod beneficentiæ meæ memineritis; utque agrorum aliquos dominos conſtituerim, fecerimque ut *alii* honores apud populum conſequantur & dignitatem. Vos igitur interrogo, num plura & his majora munera à Jeſſæi filio exſpectetis? nam compertum habeo univerſos ad eum incumbere, cum filius meus Jonathas & ipſe rebus illius ſtuduerit, vobiſque ei favere perſuaſerit. Non enim ignoro quæ Davidi juraverit, quæque cum illo fœdera inierit: neque quod Jonathas quidem conſilio ſuo & auxilio ea promoverit, quæ contra me facere decretum eſt. verſtrum vero nemini curæ ſunt iſta, ſed quæ ſint conſequutura patienter attenditis". Cum autem rex tacuiſſet, alius quidem præſentium nemo quidquam reſpondit, Doëcus vero Syrus, mularum ejus curator, dicebat; ſe vidiſſe Davidem cum venerit in urbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quæ eventura eſſent ex eo vaticinante perſpecta habuiſſe, commeatuque accepto & Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuiſſe.

Saulus Achimelechum & ſacerdotes interfici jubet. 1 Reg. c. 22.

5. Saulus igitur, cum pontificem ejuſque patriam omnem familiam accerſi juſſiſſet, "quid, inquiit, mali aut ingrati à me paſſus es qui Jeſſæi "filium benigne exceperis, & cibaria quidem ei "dederis & arma, regno meo inſidianti? & cur "etiam ei de futuris ex oraculo pronunciaris? ſane "non tibi ignotum erat, quod à me profugerit "domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, ut facta inficiaretur; ſed libere fatebatur ſe illa *ei* ſuppeditaſſe, non ut à Davide gratiam iniret ſed ab ipſo. "tibi enim hoſtem eſſe "ne quidem ſciviſſe, ajebat, miniſtrum vero fidelisſimum, & quod hiſce majus, & generum jam "tuum & neceſſitudine conjunctum. nam illis "non inimicos impertire moris eſt hominibus, "ſed quos maxime benevolentia & honore proſequuntur. pro eo autem non ſe nunc primum "vaticinatum eſſe, ſed & ſæpius & alio in loco "hoc feciſſe: cumque ſe diceret à te omni feſtinatione miſſum ad aliquid agendum, ſi nihil horum præbuiſſem quæ deſiderabat, tibi magis "quam illi me iſta abnuere putabam. Quare non "eſt, quod de me male ſentias, aut ob ea quæ nunc

τὸ Ιεβὰ φυλῆς ἀν αὐτῇ Δ[ά]ρὰν, πείθ[ε]ται. καὶ φοβ[ο]υμένῳ εἰς [k] Σάρην [l] πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σάουλος δ[ὲ] ἀκούσας ὅτι μ[ε]τὰ πλήθους ὀφθείη Δαυίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ παραχὴν ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰὼς τὸ φρόνημα τ[ὸ] ἀνδρὸς καὶ τὴν ὑπερμίαν, εὐθὺς ἐξ αὐτ[ῆ]ς μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, [m] ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τὲς φίλους καὶ τὲς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν [n] ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, πρὸς αὐτὸν ἀπὶ [o] τ[ὸ] [p] βουνὸν ὃ τὸ βασίλειόν [q] ἔχε, καὶ καθίσας [r] ἐπ' Αρόης· τόπος ἦν ἦν τις [s] οὕτω προσαγορευόμενος· πικρῶς πολιτικῶς πρὸς αὐτὸν ἔχοις [t] τ[ὸ] τάξεως καὶ τ[ὸ] σωματοφυλάκων· λέγει πρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέ"μνησθε [v] μὲν οἶδ' ὅτι τ[ὰ] ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι καὶ ἀγρῶν "τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῶν τ[ὰ] ἐν τῷ πλήθει καὶ "τάξεων ἠξίωσα. πιστεύοιμι τοιγαροῦν, εἰ μείζονας "τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ [ε] Ιεσσαίου παιδὸς "προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ [x] προσέχετε, "τὸν ἐμὸν παῖδος Ιωνάθην αὐτ[ὸ] τε ὄντως φρονήσοντα καὶ "ὑμᾶς ταῦτα πείσοντα. ἃ γὰρ ἀγνοῶ τὰς ὁρκους καὶ τὰς "συνθήκας τὰς πρὸς Δαυίδην οὐπω γεγενημένας· ὅδε "ὅτι συμβολὴ μὲν καὶ συνεργὸς Ιωνάθης ἐστὶ τ[ὰ] κατ' "ἐμοῦ σωτεταγμένων. μέλει δ' ὑμῶν οὐδενὶ πρὸ τούτων, "ἀλλὰ τὸ ἀπεθησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". συνθήσαντος δ' τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τ[ὰ] παρόντων· Δώηκος δ' ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν, ὡς ἴδοι τ[ὸν] Δαυίδην εἰς [y] Νωβὰν πόλιν πρὸς [z] Αχιμέλεχον ἐλθόντα τ[ὸν] ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια καὶ τὴν ῥομφαίαν [a] τοῦ Γολιάθου πρὸς οὓς ἐβούλετο μὴ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι.

ε'. Μεταπεμψάμενος οὖν τ[ὸν] ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ [b] τὴν συγγένειαν Σάουλος, "τί ποτ' ὢν, εἶπεν, "ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ [c] ἄχαρι, τ[ὸν] Ιεσσαίου παῖδα προσε"δέξω, καὶ σιτίων μὲν οὕτω μετεδωκας καὶ ὅπλων, "ὄντι τ[ῶν] [d] ἐμῆς βασιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ σοὶ "τ[ὸ] μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δή σε φεύγων ἐμὲ καὶ "μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτράπη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα προσφωνεῖν ὡμολόγει, οὐχὶ Δαυίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. "πολέμιον γὰρ [e] οὐκ οὐκ εἰδέναι, ἔφασκε, "πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα [f] δοῦλον καὶ χιλίαρχον, καὶ "τὸ τούτων μεῖζον, γαμβρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. τοῦτο "δ' οὐκ ἐχθροῖς [g] παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ "τοῖς φύσει καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀρίστοις. προφη"τεῦσαι δ' οὐ νῦν πρῶτον [h] αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις "καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι· φήσαντα δ' ὑπὸ σοῦ πεμ"φθῆναι κατὰ πολλὰ σπουδὰ ὅπως πρᾶξιν, τὸ μηδὲν "προσφωνεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγειν ἢ σκέ"πτεσθαι αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' "ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυίδην "ἐγκει-

[k] Σάρην] Σάρλα *Big. Samb.* & *Gall.* Σάρη πόλιν ἤτοι Σάρειχον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Sarin*, *Sarich*, *Sarimit*, & *Aret.* non dubito quin legendum ſit, εἰς Αρλὰ, vel Αρίθλα πόλιν, litera Σ attracta ex præcedenti vocula εἰς. Hebræis *jahar Hhareth*. lenius Αρὶθ *Euſebio*. HUDS. Conf. inf. Cap. 13. §. 10. SPANH. Natum ex ſylva *Chareth*. confer 1 Sam. 22. 5. REL.

[l] Πόλιν] Lege πόλει, quod & interpres videtur legiſſe & in *MSS.* eſt. REL.

[m] Υφ' ᾧ κλαύσεσθαι] Εφ' ᾧ κλ. π. καὶ συμπονήσειν ἐπ. *Vat.* HUDS. Forte ἀλλ' ἐφ' ᾧ κλαύσεσθαι π. καὶ πονήσειν ἔμελλεν. COCC.

[n] Εξ ἧς αὐτὸς ἦν,] Ita cum melioribus *MSS.* ἐξῆς αὐτὸς πρ. *Baſ.* ἐξ ἧς αὐτὸς πρ. *Gen.*

[o] Τὸν βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον] Conf. ſup. Cap. VIII. §. 1. SPANH.

[p] Βουνὸν ὃ τὸ βασίλειον] Sic & LXX. *Intt.* σκάθωτο ὡς τῷ βουνῷ, exiſtimantes גבעה in textu *Hebraïco* eſſe nomen appellativum.

[q] Εχε, καθίσας] Εἶχε *Samb.* & *Big.*

[r] Επ' Αρόης·] Septuaginta etiam ſenes poſuerunt ἐπὶ τῶν ἄσταχυν pro *thabbath haeſchal*, i. e. *in nemore* juxta *Hieronymum* & *Jonathanem* interpretes, at *in ſegete* vertit *Epiphanius*.

[s] Οὕτω προσαγορευόμενος.] Illa οὕτω προσαγορευόμενος non agnoſcit *Vat.*

[t] Τὸ τάξεως] Articulum inſeruimus ex *MSS.*

[v] Μεν οιδ'] Εὖ οἰδ' *Vat.*

[x] Προσέχεσθε,] Sic quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσέχεσθε τιμᾷ τε π. *Baſ.* & *G.*

[y] Νωβὰν πόλιν] Ναξὰν, τὴν καὶ Νομβὰν πόλιν *Vat.* Vide Cap. XII. §. 1.

[z] Αχιμέλεχον] *Al.* Αἰμέλεχον. de quo ibidem.

[a] Τῆ Γολιάθ] Articulus deeſt *Vat.*

[b] Τὴν συγγένειαν Σάουλος,] Τὴν φυλὴν *MSS. Vet. Interpr.* & *Zon.* atque ita mox inferius.

[c] Αχαρι,] Αχάριστον *Vat.*

[d] Εμῆς βασιλείας] Sic *MSS.* & *Epiphan.* in *Editis* deſideratur ἐμῆς.

[e] Σὸν οὐκ εἰδέναι,] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* σὸν deeſt in *reliquis*.

[f] Δοῦλον καὶ χιλίαρχον,] Δοῦλοις *Vat.*

[g] Παρέχειν τοὺς ἀνθρώπους,] Παρεχὲν *Vat.*

[h] Αὐτῷ,] Αὐτῷ, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε *Big. Samb.* & *Vat.*

i Τὸν,

"ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μὴ δοκοῦσαν Φιλαν-
"θρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ
"χιλιαρχῳ παρέχον, οὐ πολεμίῳ.

"Davidem moliri audis, meam, ut tunc visa est,
"humanitatem suspiceris. nam amico & genero
"tuo & tribuno *eam* tribuebam, non hosti.

ς'. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε [i] τὸν Σάυλον· ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μήπω [k] ἀληθεῖ πίστιν ἀπολογίᾳ. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, [l] πειθαρχεῖν αὐτὸν, μὴ τῆς γνεαῖας ἀποκλεῖναι. μὴ θαρρούντων δὲ ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον ἢ τὸ ἀθέμιτον τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ Δωήκῳ προστάττει τὸν φόνον. καὶ ἀθλίους [m] ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος ἀποκτείνει τὸν [n] Ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γνεαν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς [o] πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ Σάυλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων [p] Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ἀ γυναικῶν, ἀ νηπίων, ἀπ' ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος· αὐτήν τε ἐνέπρησε. διεσώζετο δὲ τῶν εἰς Ἀχιμελέχ Ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μέντοιγε συνέβη, καθὼς προεφητεύσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ [q] Ἠλεὶ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἀνομίας [r] εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τὸς ἐκγόνους.

Saulus autem non persuasit: sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progenici interitum.

Doëcus regis mandata exsequitur. 1 Reg. c. 22.

ζ. Σάυλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ἔτως ἔργον διαπραξάμενος, καὶ γνεαν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὀπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὀπὶ γήρασιν [s] αἰδῶ, κατεβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν, ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι [t] τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τὸ τοιάυτας φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μέχρις μὲν εἰσιν ἰδιῶται τινες καὶ ταπεινοὶ, [v] τῷ μὴ δυνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσῃ μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὑπήκοοί εἰσι καὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ [x] τῷ πᾶσαν ἔνοιάν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὲ καὶ πρὸς τὰ θεῖα πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ μὲ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτ' ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετενδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ἐπὶ [y] σκηνῆ πρόσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλισα δεῖ δ' εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ δ' δικαιοσύνης, ἔγγιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγυμνασμένους, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τότ' ὡς οὐκέτι βλέποντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν [z] δεδιότος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ [a] μισήσωσι θελήσαντες, ἢ [b] στέρξωσιν ἀλόγως· ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ [c] ἀληθῆ, καὶ ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ

Querela Flavii de pravo hominum ingenio.

6. Hæc cum diceret pontifex, Saulo non persuasit: sed metus quidem usque eo valebat, ut justæ excusationi non haberetur fides. jubet itaque militibus armatis, ipsi circundatis, ut eum cum cognatione sua perimerent. Cumque illi non ausi essent manus afferre pontifici, & magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro cædem imperat. atque ille, assumptis sibi facinorosis *aliquot* sui similibus, Achimelechum ejusque cognationem omnem occidit. erant autem universi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in urbem sacerdotum Nobam *sicarios* misisset, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliave ætate; & *urbem* ipsam *pari sævitia* incendit. Verum unus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, *ex ista clade* servatus est. Illa utique acciderunt, prout Eli pontifici prædixerat Deus, illi, propter duorum ipsius filiorum iniquitates, suæ minatus progenici interitum.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo & omnes stirpis sacerdotalis ferro interemit, neque teneram ætatem miseratus neque grandævos reveritus, urbemque præterea funditus evertit, quam in patriam & alumnam sacerdotum & prophetarum illic Deus delegerat, solamque ad viros id genus educandos destinaverat) fecit ut omnes intelligerent perspicerentque hominum ingenium: quod tantisper dum privatam vitam agant, humilisque sint fortunæ, quia tum naturæ obsequi nequeunt nec quod lubet facere audent, boni sunt & moderati, ac quod justum est unice persequuntur, & in id toto animo omnique studio incumbunt. tunc etiam illis de Deo persuasum est, quod omnibus quæ in vita agunt hominibus interfit; & non solum opera cum fiant, sed & cogitationes multo ante exploratas habeat, unde illa proditura sunt. Cum vero ad potentiam & imperium provecti sunt, tunc, hisce omnibus exuti, & institutis moribusque, tanquam in scena personis, depositis, assumunt audaciam, insolentiam, & rerum humanarum divinarumque contemptum. & cum maxime illis opus est pietate & justitia, ut qui invidiæ proxime constituti sunt, & ob cogitata & facta omnium in conspectu collocati; tunc quasi non amplius eos intueretur Deus, aut ob potestatem metueret, ita demum in omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiverint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amaverint, hæc rata & firma & vera, atque hominibus & Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui

[i] Τὸν Σάυλον·] Τὸν Σάυλον· δεινὸς γὰρ ὁ φόβος *Big. Samb. & Vat.*

[k] Ἀληθεῖ πίστιν] Ita *Big. (Cocc.)* & *Samb.* ἀληθῶς in *Editis, Aliisque.* ἀληθεῖ πίστιν ὁμιλίᾳ *Vat.* & dein κελεύει τ. ὀπ. προστάσσει αὐτοῦ ἀποκτεῖναι.

[l] Πειθαρχεῖν αὐτοῦ,] Πειθάσσει *Big. Samb. Epiphan. & Zonaras.*

[m] Ὁμοίους αὐτῷ] Ita quatuor *MSS. & Epiphan.* ὁμοίως *Basil.* & G. haud male.

[n] Ἀχιμέλεχον,] Sic in *Basil. G. Vat. & Samb.* Ἀβιμέλεχον & mox Ἀβιμελέχ in *ceteris.*

[o] Πέντε καὶ ὀγδοήκοντα] Numerum sacerdotum in *S. Literis Hebraïcis* trecentis hic augent *Basil. & G.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι *Epiphanius, Zonarasque & Interpretes* LXXII. πεντήκοντα καὶ πριακόσιοι *Theodor.* ὡς πέντε καὶ τριακόσιοι, πεντήκοντα καὶ τριάκοντα *Hen.* ὡς πενταπόσιοι καὶ τεσσάρακοντα *Bush.* ἦσαν δὲ οἱ πάντες πέντε καὶ ὀγδοήκοντα *Vat.* hic loci. Verum infra (p. 347. §. 7.) cum *Flavio* trecentos (numero rotundo) Achimelechi causa dicit periisse.

[p] Νωβᾶν,] In *MSS.* varie, Νομβὰ, & Νομβὰν & Νοββάν. Vide p. 342. v. ultimo.

[q] Ἠλεί,] In libris omnibus Ἠλὶ aut Ἠλεί. rectius, ut puto, Ἠλὶ aut Ἠλεί.

[r] Εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι] Εἶπε γὰρ διαφθ. *Vat.*

[s] Αἰδῶ,] Ita *Big. Samb. & Vett. Grammatici.* αἰδὼ *Basil. G. Aliique* cum *novis.*

[t] Τὸ θεῖον ἐπελέξατο,] Hinc aliquis efficeret, Josephum credidisse hanc urbem unam fuisse ex illis, quas Deus sacerdotibus assignaret. Verum inter illas Nob non recensetur in sacris literis. Et quia prophetis illam a Deo destinatam æque ac sacerdotibus scribit, & clarum est nullas urbes prophetis datas fuisse, quemadmodum Levitis & Sacerdotibus, intelligi debet, providentiam Divinam hanc esse id temporis sedem multorum sacerdotum & prophetarum voluisse. REL.

[v] Τῷ μὴ δυνασθαι χρῆσθαι] Τῷ μὴ δυνασθαι τῇ φύσῃ, μηδὲ τολμᾶν ὅπερ θέλουσι καὶ ὅσα δύνανται καὶ θέλουσι, ὑπήκοοί *Vat.*

[x] Τῷ πᾶσαν ἔνοιάν] Ita cum *MSS.* in *Editis* alio ordine τῷ ἔνοιάν τε καὶ πᾶσαν *Vat.*

[y] Σκηνῇ προσωπεῖα] Aut σκηνῆς cum *Big. Samb. & Vat.*

[z] Δεδιότος,] Οὐ δεδιότες *Vat.*

[a] Μισήσωσι θελήσαντες,] Μισήσαντες ἐθελήσαντες *Big. & Samb.*

[b] Στέρξωσιν ἀλόγως·] Ita ex præcedentibus cum *Big. & Samb.* in *reliquis* στέργωσιν.

[c] Ἀληθῆ,] Sic *Big. & Samb.* nec aliter *Vat.* nisi quod habeat τῷ Θιῷ. in *Editis, Aliisque,* τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ Θιῷ δοκοῦσι, pro καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ τῷ Θιῷ δοκοῦσι.

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia. ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne confictas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas;* neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & reiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiathar, è cade elapsus, Davidem adit. 1 Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam illæc ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγ@ αὐτοῖς οὐδὲ εἷς · ἀλλὰ πιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ παλαιπωρήσαντας, πιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. [e] καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ τούτης ἀφαιροῦνται μονον τοὺς τετυχηκότας · ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν. ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν [f] ἀπιθάνους. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις · οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δυνανται. τοῦτο Σαοὺλ@ ἡμῖν ὁ [h] Κίσου παῖς, ὁ πρῶτ@ [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ὑπ τ προὸς Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ὑπκαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ [l] ναὸν ἀστιβάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καταστήσας · τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μείναι δ' ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, ὡς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι.

η'. Ο δ' Ἀβιάθαρ@ ὁ τοῦ Ἀχιμελέχου παῖς, [n] ὁ μόν@ διασωθηναι δυνηθεὶς ὑπ τοῦ γένους τ ὑπὸ Σαοὺλ φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τὴν τ οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα [o] περὶ αὐτὸς ἐσόμενα, ἰδὼν τ Δώηκον · ὑπενοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι [p] πρὸς αὐτὸν τ ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τ ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν αἰτιᾶσθαι. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [q] ληστόμενον ἕτως, ἠξίου.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samuelis & Nabali.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυίδης τ Σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ὐ διεχρήσατο · καὶ περὶ τ Σαμουὴλ τελευτῆς καὶ Ναβάλου.

Davides, Cillanis opem ferens, cadit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1 Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex arcis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

Κατὰ δὴ τοῦτον τ καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τ [r] Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς, [s] εἰ ὁ Θεὸς διὰ τ προφήτου πυθόμεν@ ἐπιτρέπῃ νίκην. ὡς δὴ σημαίνειν φήσαντ@, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μὴ τ ἐτοίμων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ διαμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως ἔ πὰς [t] ἅλωνας καὶ τ καρπὸν [v] συνεῖλον ἀδεῶς. Σαούλῳ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο · φήμη δ' ὑπὲρ πάντ, εἷς τε τοὺς τ ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε [y] συνιστάνον καὶ τ πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαοὺλ@ ἀκούσας ἐν [z] Κίλλᾳ τ Δαυίδην · καὶ, Θεὸς ἤδη χερσὶ τ ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ [a] συνηνάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προστάξειν ὑπὲρ τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι · καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τ Δαυίδην ἀποκτεῖναι · ταῦτα δ' αἰθόμεν@ ὁ Δαυί-

d Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb* & *Epiphan.* μὲν τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντες *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲν πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

e Καὶ προαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris καὶ προαγ.

f Ἀπιθάνους.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

g Τοῦτο παθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

h Κίσου παῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισαὶου, aut Κηραὶου hic loci habent Codices *Josephi.*

i Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium.*

k Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατείας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. REL.

l Ναὸν ἀστιβάστας ἱερέων] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

m Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* νὰν.

n Ο μόν@ διασωθῆναι] Ος μόν@ *Vat.*

o Περὶ αὐτὸς ἐσόμενα,] Περὶ αὐτὸ *Vat.*

p Πρὸς αὐτὸν τ ἀρχιερέα] Παρ' αὐτὸν *Vat.* & mox τὸ ante μένειν præterit.

q Ληστόμενον ἕτως,] Alii sic distingunt, ληστόμενον, ἕτως ἠξίου.

r Κιλλανῶν] Ita *Bas. G. Vat.* & *Big.* Κιλανῶν *Samb.* Κελανῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλανῶν *Epiphan.* omnes ex *Ceila* Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλανεῖς, mox infra.

s Εἰ ὁ Θεὸς] Τῷ Θεῷ διὰ τ προφήτου πυθόμεν@ εἰ ἐπιτρέπει *Vat.*

t Ἅλωνας] Ἁλῶνας · vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἁλῶνα *aream* LXX. Gen. L. 10. SPANH.

v Συνεῖλον] Forte συνῆγον. COCC.

x Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud ᾧ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

y Συνιστάνον] Hic mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

z Κίλλᾳ] *Al.* Κιλᾷ & Κηλᾷ. juxta *Eusebium* Κειλᾷ.

a Συνηνάγκασεν] Συνεπηνάγκασεν αὐ ἐλθεῖν *Vat.*

Δαυίδης, καὶ μαθὼν παρὰ [b] τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κιλλίται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, παραλαβὼν τοὺς [c] τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς [d] Ενγεδαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα παρὰ τῶν Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἴς τινα τόπον [e] Καινὴν καλουμένην τῆς [f] Ζιφίνης παραγίνεται· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς παρὰ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν Εβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ· φιλεῖν γὰρ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους [g] ποιησάμενος τὸ εἰς ἅπαντα τὸν βίον σῴζειν ἀλλήλους φυσίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπηράσατο. [h] αὐτῷ παραβάλλει τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ σῴζεις τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ τοῦ δέους [i] ἀπικνούμενος· αὐτὸς γὰρ σῴζεις αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ γὰρ [k] Ζιφαῖοι, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν Δαυίδην· καὶ παραδώσειν ἔφασαν [l] ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφίνης [m] στενῶν, οὐκ εἶναι [n] φυγεῖν αὐτῷ σῴζεις ἄλλως. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτὰς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τὴν εὐνοίαν ὑπισχνούμενος αὐτὰς, ἔπεμψε τὰς ζητήσοντας τὸν Δαυίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ἦσαν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Δαυίδου σπεύδοντες τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ σπεύσαι αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν [o] φανερωτέραν καταστήσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν [p] κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ τοῦτο ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ [q] φιλοτιμίας, ἀλλὰ τῆς κολακείας καὶ [r] κέρδους σπουδοκίαν σῴζεις τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ σῴζεις δίκαιον ζητούμενον ἀπὸ θανάτου, καὶ λανθάνειν δυνάμενον [s] διέφαλλον, καὶ σῴζεσθαι δυνάμενον. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυίδης τὴν τῶν Ζιφαίων κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς [t] ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ἀπὸ τοῦ μεγάλου πέτρου τοῦ ὄντος ἐν τῇ [v] Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὡρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνῳ διώκειν Σαοῦλος. καὶ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν στενῶν μαθὼν τὸν Δαυίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τοῦ πέτρου ἀπῆρεν. [x] ἀντιπερελήφθησαν γὰρ τὸν Σαοῦλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυίδου, μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ὅτι τὴν [y] τῶν Εβραίων ἐστρατεύκεναι χώραν ἀκηκοότες. ὅτι γὰρ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρείττονας ἀναγκαιότερον, ἢ τὸ ἴδιον σπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν ὑστερηθῆναι τὴν γῆν κακωθεῖσαν.

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexisset, & à Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret, Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, urbe egressus est in solitudinem supra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Caenam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipsum convenisset & salutasset, eum hortabatur bono animo esse, & de futuris bene sperare, malisque nequaquam de re præsentibus. nam & regnaturum esse, & Hebræorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero ejusmodi solere non nisi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum juratisset, quoad viveret, fidem inter ipsos & benevolentiam conservaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine levatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicaverant; brevique se illis benevolentiæ ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Davidem perquirerent & solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se *continuo* secuturum esse. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando benevolentiam suam patefacere, sed & magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo & maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio & spe lucelli à rege *consequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæsitum, & qui latere poterat, insimulabant, & regi dedituros esse pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis adventus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maonæ.

Jonathas ut consolatum Davidem, apud Ziphenos moratur. 1 Reg. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 Reg. 23.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* persequendum. audito enim in itinere quod superatis angustiis evaserat, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à persequutione Davidis, cum in eo jam esset ut illum caperet, aliò avocarunt Palæstini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incursionem fecisse. in eos enim, suapte natura *Hebræis* infestos, se retrorsum convertit; illorum injurias propulsare magis è re sua esse arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere.

Saulum à Davide persequendo revocat Palæstinorum incursio. 1 Regum c. 23.

4. At-

b Τῷ Θεῷ] Articulum negligit *Vat.*

c Τετρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους scribi debet.

d Ενγεδαὶν λεγομένης.] Ενγελαὶν *Baf. G. Samb.* Ενγαλαὶν *Big.* Ενγεδω *Vat.* & forsan *Epiphan.* cum itaque Λ & Δ sæpe commutari soleant, rescripsi Ενγεδαΐν.

e Καινὴν καλουμένην] Ita *Baf. G.* & *Epiphan.* Κεινὴν prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noster *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *bahadesa* בחדשה pro *baboresa*, *in sylva.*

f Ζιφίνης παραγίνεται] Aut Ζιφίνις cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

g Ποιησάμενος] Ποιησάμενοι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

h Αὐτῷ παραβάλλει] Vocem αὐτῷ inseruimus ex *MSS.*

i Επικνούμενος·] Επικνούμενος αὐτόν. ὁ δὲ *Vat.*

k Ζιφαῖοι,] Ita in *Excusis* & *plerisque MSS.* Ζιφαῖοι & Ζιφινοὶ in *aliis.*

l Ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι.] Ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν *Vat.*

m Στενῶν,] Στεναπῶν *Vat.*

n Φυγεῖν] Aut φυγὼ cum *Samb.* & *Big.*

o Φανερωτέραν καταστήσειν.] Φανερωτέρων καταστήσαι *Big. Vat.* & *Samb.* φανερωθέντα καταστήσειν juxta *Epiphanium.*

p Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνώσειν *Vat.*

q Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abest à *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall. Vat.* & versione *Epiphanii:* nulla injuria.

r Κέρδους εὐσεβοκίαν] Κέρδους ἐπιθυμίαν τε καὶ εὐσεβοκίαν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* διὰ τὴν κολακείαν τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ δίκαιον ζητ.

s Διέφαλλον,] Διέσαλλον *Samb.* & *Vat.*

t Ἐκείνων χώρας,] Ἐκείνης ex *Vet. Interpr.*

v Μάωνος ἐρήμῳ.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σιμωνος, lusu Scribarum. HUDS. Μαωνος scriptum oportuit. 1 Sam. 23. 10. REL.

x Ἀντιπερελήφθησαν γὰρ] Ἀντιπερελήφθησαν *Hen.* & *Busb.*

y Τῶν Εβραίων] Τῶν deest *Vat.*

Saulus in ſpelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter ſpem liberatus, ad agri Engedini anguſtias ſe recipit. Palæſtinis autem expulſis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille verò, aſſumptis tribus armatorum millibus *ex omni Iſraëlitarum numero* ſelectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis *illis* abeſſet, prope viam conſpicit ſpeluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis deliteſcebat. itaque ſtimulatus ad requiſita naturæ ſolus in eam intravit. Conſpectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adeſſe tempus ulciſcendi inimicum à Deo oblatum, ſuadenteque ut Saulo caput amputaret, ad ſeſe è vita erratica & ærumnis expediendum, ſurgens abſcidit quidem laciniam ſolummodo veſtis quam gerebat: ſtatim vero pœnitudine ductus injuſtum facinus eſſe dicebat dominum ſuum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus eſt. nam ſi ille in nos malignus, haud fas eſt ut par illi referam. Cum autem Saulus è ſpelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obſecrans ut *ipſum* audire vellet. Cum que rex reſpexiſſet, adorat eum in facies procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanaſque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amiciſſimos in ſuſpicionem "vocari patiaris: ſed potius ex rebus ipſis ſpectari "debet, ut quiſque in te animo ſit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujuſque* "benevolentia clare eluceſcit. Et quidem verba "comparata ſunt ut utriuſque, veri & falſi, ſpe- "ciem præ ſe ferant: facta vero nudum animum "conſpiciendum ſiſtunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam perſequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *ſumma* iniquitate moliris. "Quî fit ut tanto in errore de me verſeris, quaſi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "ſis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie ſemet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa uſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, è manibus "elabi non ſiviſſes? quando enim veſtis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "taſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, à juſta quidem vindicta "abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me injuſto "proſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, morcſque "noſtros redarguat". Saulus autem, modo increduit

Davidis cum Saulo expoſtulatio. 1 Reg. c. 24.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ἐκ τοῦ παρόντος τὸ κίνδυνον ἀφυγὼν, εἰς τὰ στενὰ τῆς [z] Ενγεδδωνῆς ἀφικνεῖται. Σαοὺλῳ δ', ἐκβαλόντι τὰς Παλαιστίνας, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινες τὸν Δαυίδην ἐν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς διατρίβειν ὅροις. λαβὼν δὲ τρισχιλίους [b] ὡπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γιγόμενος ἀπόρρω τῶν τόπων, ὁρᾷ τοῦ δὲ τὴν ὁδὸν παρήλαιον βαθὺ καὶ χοῖλον, εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεῳγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν πεντακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν [c] ὑπὸ τῆς φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. ἰδόντες δὲ [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδου· καὶ φράσαντος δὲ ἰδόντος πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ τοῦ τὸ Θεοῦ καιρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβουλεύοντος τοῦ Σαούλου ἀποτιμᾶν τοῦ κεφαλοῦ, καὶ τὸ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πλανωπορίας, ἀναστὰς ἀποτέμνει [f] μὲν τοῦ πέρυσι τοῦ ἱματίου [g] μόνον δὲ ὁ Σαοὺλος· [h] ἀμπίσχετο. μεταγνόησας δ' αὖθις, ὡς δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτοῦ δεσπότην, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς ἔστω εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ταῦτ' οὖν Σαοὺλος τὸ σπήλαιον ἐκλιπόντος, [k] προελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνέκραγεν, ἀκοῦσαι Σαοὺλον ἀξιῶν. ὑποστραφέντος οὖν τοῦ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὲρ πρόσωπον, ὡς ἔθος, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψεύδεσι "πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα [o] δεῖ τὰς ἀκοάς, χα- "λεπαίνειν μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς δὲ φιλ- "τάτους δι' εὐνοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, φα- "νὴς δ' ἀπόδειξις διανοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] τοῦ ὄψει τὴν διάνοιαν "τίθησι. τοίνυν ἐκ τούτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν οἶκον ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορεῖσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε δυνά- "την γενέσθαι, προθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχήν, "καὶ μηδὲν μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρον- "τίδος [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· νῦν δὲ δί- "κως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψεύδῃ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἰ- "λῆφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμω- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ "σοι κατ' ἐμοῦ προῆκτο, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, ἀλλ- "χρήσασθαι [z] ποθῶν νομίζων πολέμιον; ὅτε γὰρ σὺ τοῦ "πέρυσι τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σὺ [a] καὶ τοῦ κε- "φαλοῦ ἠδυνάμην". ἀποδείξας δὲ τὸ ῥᾴκως ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμύνης, φησί· σὺ δὲ [b] μῖσος ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' "ἐμοῦ φέρων. Θεὸς ταῦτα δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρου "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι". Σαοὺλος δὲ ὑπὸ τοῦ φανδό-

z Ενγεδδωνῆς ἀφικνεῖται.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Ενγηδδωνῆς in *Editis* & tribus *MSS.* Εγγιδινῆς *Hen.* & *Busb.* Εγγηδηνῶν ἤτοι Εγγαδι *Vat.*

a Ενγεδδωοῖς,] Similiter ac ſupra v. 33. variant *libri*, niſi quod Γηδδωοῖς habeat *Vat.* HUDS. Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

b Οπλίτας ἐπιλέκτους] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠγάγετο *Vat.*

c Υπὸ τῶν κῦ φύσιν,] Ita in *Editis*. verum ὑπὸ τοῦ habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *dumque naturaliter ventris purgandi neceſſitate urgeretur.*

d Υφ' ἑνὸς] Υπό τινος *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τῶν ὑπὸ τὸν Δαβίδην *Vat.*

e Αλης αὐτοῦ] "Αλης *Samb.* ut *Etymon.* ſuadet. καὶ τὸ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

f Μὲν τοῦ πτέρυγα] Illud μὲ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Μόνον δὲ ὁ Σαοὺλος] Ita *Samb.* & *Big.* μόνα ὁ (aut ὃ) Σαοὺλος *Baſ.* & *G.* μόνα δὲ Σαοὺλος *Vat.*

h Αμπείχετο.] Ημπείχετο *Big.* & *Gall.*

i Αὐτοῦ δεσπότην,] *Al.* αὐτοῦ & ἑαυτοῦ.

k Προελθὼν ὁ Δαυίδης] Προελθὼν *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ανέκραγεν,] Εκραξεν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τὸν Σαοὺλον.

m Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Πονηροῖς,] Πονηρὰς juxta *Epiphan.*

o Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ σὲ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιστεύειν σὲ *Busb.* & *Hen.*

p Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τε καὶ ψεῦδος *Vat.*

q Υπ' ὄψει] Επ' ὄψει *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Καλῶς ἔχειν] Καλῶς ἔχειν μὲ πρ. *Vat.*

s Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* σὲ πρὸς σέ.

t Εβαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐμβαλόμενος.

v Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν in ſex *MSS.* ἢ τὴν ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

x Εἰς τὸν Θεὸν,] Voculam εἰς inſeruimus ex *MSS.*

y Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τούτῳ in quatuor *MSS.* & mox ὃς εἴ σοι *Vat.*

z Ποθῶν νομίζων πολέμιον;] Ποθῶν καὶ νομίζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

a Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud καὶ ex *iiſdem* & *Epiphan.*

b Μῖσος ἄδικον] Μῖσος ἄδικον κατ' ἐμοῦ φέρεις *Vat.*

c Καὶ

δόξῃ τ̃ σωτηρίας ϑαυμάσας, καὶ τῷ τ̃ νεανίσκῳ μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος πεποίηκεν, αὐτὸν εἶναι δίκαιον ἔφευγεν ἀπεκρίνατο. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγο-"νας, ἐγὼ δὲ σοὶ συμφορῶν. ἐπεδείξω δὲ [c] καὶ σήμερον "τῷ δεχαίων ἔχοντα σωτὴν δικαιοσύνῃ· οἳ τὰς ἐχ-"ϑρὰς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σώζειν [e] παρήγγελλον. "πέπεισμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ-"τει, καὶ ϑεμένῃ σὲ τὸ πάντων τ̃ Ἑβραίων κράτος. "δὸς δή μοι πίστις ἐνόρκους, μή μοι τὸ γένος [f] ἐξαφανί-"σαι, μηδὲ ἐμοὶ μνησικακήσῃς τὰς ἐμὰς ἁμαρτίας ἐξα-"πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τ̃ οἶκον". ὀμόσας δὲ, καθὼς [g] ἠξίωσε, Δαυίδης, Σαοὺλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δὲ μ̃ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὴν [h] Μαϑηρῶν ἀνέβη γενεάν.

ε'. Ἀπεϑνήσκει δὲ [i] κατ' τοῦτον τ̃ καιρὸν καὶ Σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὁ τ̃ τυχόσης [k] ὑπολαυὼν δόξης παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτοῦ καὶ τ̃ ὑπ' αὐτοῦ πολλήϑους πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τὸ πένϑος, ὃ ὅτι πολὺν χρόνον ὁ λαὸς ἦγεν· καὶ ἡ περὶ τὸν τάφον αὐτοῦ, καὶ τὴν τ̃ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. ϑάπτουσι [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ὡς κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ πλαυτῇ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκας[q]τος παθών. ἐτέϑη δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρήσιμος τῷ φύσιν, καὶ ϑᾶττον μάλιστα φίλος τῷ Θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ πρείττων τ̃ λαοῦ, μ̃ τ̃ Ἡλεὶ τ̃ ἀρχιερέως πλαυτοῦ, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μ̃ τοῦ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ Σαμουήλου [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ἦν δέ τις τ̃ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυϑρέμμων. τρισχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταύτῃ Δαυίδης αἰσυνῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τ̃ ἐρημίας, καὶ τ̃ δυνάσϑαι λανϑάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω πεφυκέναι τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ̃ ἀλλοτρίων ἅπτεσϑαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσαντες τῷ Θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίᾳ τ̃ προνοίας. ὧν ἦν [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος εὐπρεπείας λελογχώς. πρὸς οὖν τ̃ Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἄνδρας δέκα τ̃ σὺν αὐτῷ, ἀφ' τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ [a] συνεύχεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. παραχεῖν δὲ ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαϑόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ̃ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ

dibili se servatum esse demiratus, ejusque modestia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum fecisset Davides, rex justius esse se ingemiscere respondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum causa "extitisti, ipse vero tibi calamitatum *auctor*: ho-"die etiam ostendisti priscorum in te vigere justi-"tiam, qui inimicos in solitudine captos servan-"dos esse edixerunt. Itaque nunc persuasum ha-"beo, regnum tibi à Deo adservari, tibique ces-"surum esse Hebræorum omnium imperium. qua-"re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non esse deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: sed domum meam "custoditurum esse & servaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* postulaverat, jurasset Davides, Saulum quidem in regnum suum dimisit: ipse vero cum suis ad angustias Mattherôn ascendit.

Moritur Samuelus, 1 Reg. c. 25.

5. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita decessit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem assequutus. Illud enim & virtutis ipsius & populi erga ipsum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque sepulturam ejus solennesque exsequias certatim & magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria sua, multisque diebus eum defleverunt, non quasi in publico mœrore ex morte alieni; sed quasi privatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad justitiam & bonitatem; propterea que Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo; sed frustra. 1 Reg. c. 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* jussit suis curare ut hæc integra salvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adversum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agresti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam instituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, cum Davides decem viros è suis misisset, per illos eum salutat, simulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obsecrabat, ut sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à pastoribus factus, quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos injuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes

c Καὶ σήμερον] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ σήμερον δικαίων ἔχ. alius vero τῷ σήμερον ἔχ.

d Λαβόντας,] Λαβόντες *Big. Samb. & Vat.*

e Παρήγγελλον.] Ita ex iisdem *MSS.* παρήγγελον *Basil. & G.*

f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Big. Samb. & Vat.* nisi quod ἐξαλεῖψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσῃς, μηδὲ μοι μν. τὰς ἁμ. ἀπολέσαι.

g Ἠξίωσε,] Eo modo in *MSS.* ἠξίωσε in *Editis.*

h Μαϑηρῶν ἀνέβη] Μαϑηρῶν ἤτοι Μασηρὼν in *Cod. Vat.* Suspicor *Flavium* scripsisse Μαϑηρὼϑ aut Μασηρὼϑ. à quo non longe recedit Μασηρὶϑ Codicis *Alexandrini* τ̃ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τὸν Μισηρὼν σταδίους. Hebr. המצפה עד. COCC. Μαϑηρῶν ἀνέβη σταδίους habet Ed. Basil. Omissa autem hæc sunt ab Interprete, non à Rufino: *abscessit in angustias Masphæ.* SPANH.

i Κατὰ τοῦτον τ̃ καιρὸν] Ita in sex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.

k Ἀπολαύων δόξης] Aut ἀπολαύσας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Ἐνεφάνισε γὰρ] Ἀνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτοῦ *Big.* (Cocc.) *Samb. & Vat.* ἐπιφάνησε γὰρ τῷ ἀρ. *Basil. & G.*

m Δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰρ *Samb.* καὶ *Aliis.*

n Ραμαθᾷ,] Ἀρμαθᾷ ἤτοι Ἀρέμαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.

o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστον ἴδιον παθῶν *Big.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστον ἴδιον παθῶν *Vat.*

q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliisque* παθῶν.

r Τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν] Τοῦτο πέρας *Big. Samb. & Vat.*

s Ἐμμᾶ] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Basil. G. Big.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxta *Epiphanium.* Μαὰν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forsan scripserit *Josephus* Ἀμᾶν aut Ἐμμαῦν.

t Αὐτῷ] Forte αὐτῷ. COCC.

v Παρήγγελλε] Παρήγγελε *Hen.* παρήγγελε *Busb.*

x Νάβαλος,] Ναβὰλ Ed. Basil. SPANH.

y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τ̃ βίον.] Habens vitam detestabilem *Rufinus.* SPANH.

z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud δ' inserui è *Cod. Vat.*

a Συνεύχεται] Ἐπεύχεται *Hen. & Busb.*

b Παρεκάλει,] Παρεκαλεῖ *Vat.*

ſtodes fuerimus. non erit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*
"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum
"quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus
"conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-
"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum
"præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-
"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-
"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age,
"qui *per me* tibi obſtitit quo minus humano ſan-
"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi inconta-
"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-
"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-
"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita
"recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à
"me accipere digneris; atque iram & indignatio-
"nem qua in maritum ejuſque domum commove-
"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet
"manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-
"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-
"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi
"non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-
"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-
"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-
"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati.
"jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi
"obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed
"Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc
"eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim
"ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

μῳ ἀμπεῖσονλες ἤδη χρόνον. [c] μετανοήσαι δ' ἀδὲν Δαυίδης ὠφελησόμενον. ταῦτα ἢ τ πεμφθέντων ἀμηνησανλων πρὸς τ Ναβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαυίδης, ὡς τ ὑὸν ἤκουσεν Ιεσσαίε, νεῶν ἄρα, εἶπε, [d] μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς οἱ δραπέται καὶ σεμνύονται, [e] τοὺς δεσπότας [f] καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φεισάντων ὁ Δαυίδης· καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους ἢ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ἐπὶ τὸν Νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν [g] ὅλην ἀφανίσειν. ὁ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτὸς, μηδὲν ὑπεδὲς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν [h] χρησαμένοις· ἀλλ' ὅτι καὶ πεσσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν [i] ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος.

ζ, Δούλος δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβαλος, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατηγόρησε, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυίδης αὐ-
"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ
"καὶ πεσυβριωθείη βλασφημίαις δειναῖς, πάση πρὸς
"αὐτὸς πεσνοίᾳ καὶ φυλακῇ τ ποιμνίων χρησάμενος,
"γεγονέναι ἢ τοῦτο [k] ἐπὶ τῷ κακῷ τῷ ἑαυτοῦ". καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαντος, [l] Αβιγάια, πεσσηγορεύετο γὰρ ἔτως, [m] ἐπισάξασι τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασι παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰπεῖσι τἀνδρὶ, ἐπεὶ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο πρὸς Δαυίδην. [n] καταβαινούσῃ δὲ τὰ στενὰ τῶν ὀρῶν ἀπήντησε Δαυίδης, [o] μετὰ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πεσσωπον [p] πεσσεκύνησε, καὶ τ μὲν Νάβαλος λόγων ἐδεῖτο μὴ μνημονεύειν· ὁ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ
"χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρωπίνῳ αἵ-
"ματι. μένουσα γάρ σε καθαρὸν ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκ-
"δικήσει τῶν πονηρῶν. ἃ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νά-
"βαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῶν ἐχθρῶν σε κεφαλοὺς
"[r] συμπεσεῖ. ἱκετεύω δ' ὑμενής μοι, κρίνας [s] ἀξίαν
"τὴν παρ' ἐμοῦ ταύτην δέξασθαι, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν
"ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸν ἄνδρα μου [t] καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰς
"τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φι-
"λανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-
"ειν". ὁ δ', τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὲ, φη-
"σὶν, ὦ γύναι, Θεὸς ὑμενὴς ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμε-
"ρον· ἐπεὶ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ
"τε οἶκον τε Νάβαλος διὰ τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος
"ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς
"πονηροῦ καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους [v] γε-
"νομένου. νῦν δ' φθάσασα πεσελαβες [x] καταμειλίξασθαί
"μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σου ὑπὸ Θεοῦ. ἀλλὰ Νάβαλος
"μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν διὰ σὲ τῆς τιμωρίας, ὑ φεύ-
"ξεται τὴν δίκην· ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
"βὼν αἰτίαν ἄλλην. η'. Ταῦτ'

c Μετανοήσαι] Μετανοήσειν *Big. Samb.* & *Vat.* Attice. mox παραχέμμοι *Vat.*

d Μεγαλοφρονοῦσιν] Μεγαφρονοῦσιν ἐφ' ἑαυτοὺς eodem ſenſu *Big.* & *Samb.* μεγαφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

e Τοὺς δεσπότας] Οἱ τοὺς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis*, *Aliiſque.*

g Ὅλην ἀφανίσειν.] Vox ὅλην deeſt *Vat.* mox ἀφανίσαι legunt *Hen.* & *Busb.*

h Χρησαμένοις·] *Coll. Voſſ.* & *Big.* χρησαμένους.

i Ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

k Ἐπὶ τῷ κακῷ] Ἐπὶ τῷ κακῷ διαστόμῃ *Vat.*

l Ἀβιγάια,] Ita quidem Codices *Joſephi* Gr. nec aliter LXXII. Ἀβιγαίλη juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Ἐπισάξασι τοὺς ὄνους,] Sic *Baſ. G.* & *Vat.* Εὐθέως ἐπισάξασι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Gall.* ἐπιδέξασι τοὺς ὄνους *Hen.* & *Busb.* ἐπάξασι τοὺς ὄνους legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαινούσῃ] Ita cum ſex *MSS.* καταβαινόντος perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τ τετρακοσίων *Vat.*

p Πεσσεκυνήσε,] Πεσσεκυνήσατε *Hen. Busb.* & *Zonaras.*

q Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ,] גבל ἄφρων flagitioſus. SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συμπέσοι *Big.* & *Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπέσοι *Samb.*

s Ἀξίαν δὲ] Sic *Samb. Vat. Gall.* & *Epiphan.* (Legi ἀξίαν δὲ vel ἀξίων τὸ vult *Coccejus*) ἀξίου *Baſ. G.* & *Big.*

t Καὶ τὸν οἶκον] Καὶ τὸν οἶκον δὲ Ναβάλε *Vat.*

v Γενομένου.] Γεγενημένου *Vat.*

x Καταμειλίξασθαί μου τὸν θυμὸν,] Μειλίξασθαι *Vat.*

y Πα-

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μετὰ πολλῶν ἀνωχλημένον καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγωνημένων διεσαφῆ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων [a] καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα δὲ πλείους διαζήσας ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τὸν πλοῦτον ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγε· ἀποθανεῖν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκας [c] αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τὰς πονηρὰς ἐλαυνομένας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδένος τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορωμένας, διδόντα δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν ἐπιφέροντα τὴν ποινήν. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικίσασαν καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τούτου, πρὸς τὰς παρόντας ἔλεγε· ὅμως δὲ μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, τοῦτον [g] λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ [h] διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, τὴν ἐξ [k] Ἀβεσίρα πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαούλου βασιλέως θυγατέρα, τὴν γαμουμένην Δαυίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι [n] Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ τοῦτο τινὲς ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγελλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δυνατὸν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἐπί τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ, πῇ τὴν χώραν Σαοῦλος ἤδη [t] πεπορευμένος εἴη. τῶν δὲ ἐν Σεκελᾷ φρασάντων, [u] ἀφανυκτερεύει τοὺς ἑταίρους τῶν ἰδίων, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοῦλος στρατόπεδον παρεγένετο, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρβίας Ἀβισαῖον, καὶ [x] Ἀχιμέλεχον τὸν [y] Χετταῖον. ἦν δὲ Σαοῦλος κοιμώμενος, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν στρατηγῶν [z] Ἀβενήρης κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτι αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοῦλον, ὑπονοεῖ αὐτοῦ τῷ κοίτῳ [a] ἐν τῇ δορᾷ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ περιεπεπήγει, ὅτε τὸν Ἀβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμήσαντα, ἔπαυσεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκαιον

8. Hæc loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit scelestos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accideret; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigæa. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigæam in matrimonium adducant. 1 Reg. c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (illa enim *humi* juxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῶσαι καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῶσαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθῆναι Hen. & Busb. utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. οὕτως παρεθῆ &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆσαν αὐτῷ τὴν δεξιάν· Item lib. XV. c. 7 §. 9. πεπαιρεθείη (Gen. παρεθείη) τῶν πλείονων Ἡρώδου· SPANH.

z Καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθῶσαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐνδικηθῆναι] Ἐδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ἀφ' ἁπάντων καθαρὰν legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἐπιφέροντα] Ὀξέως *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὐτόν] Ἐκάλει πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξία in *Editis*, *Aliisque* ὢν ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὴν τιμὴν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸν τρόπον] Διὰ τὸ τὸν τρόπον σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσίρα πόλεως] Ἀβισαρὰ *Big. Samb.* & *Vat.* sane pro Ἰεζραήλ Codicis *Divini*, miro dissensu. in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar.*

l Μιχάλαν ϛ'] Μιλχὰν ϛ' τὴν καὶ Μελχόλχω *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσου] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σελλῆ pro Λίσου exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσου aut Λησὶ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελτὶν υἱῷ Λισῷ *Bas.* & *G.* τῷ Φιλὶν (aut Βελλὶν) υἱῷ Ελισσὲ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλᾶς.] Mallem sane cum *Schotano* scribere Γελλᾶς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displiceat Γεθλᾶς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Ζιφλωῶν] Ζιφλωῶν, ἤτοι Ζιφαίων ἀπῆγγ. τ. Σ. ὡς εἴη ὁ Δαβίδης εἰς τὴν χώραν *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐστρατοπέδευσεν cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἐπί τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σικελὰν λεγομένην, & mox Σικελὰν *Vat.* Συκελὰν *Bas.* & *G.* Σάκελλα *Hen.* & *Busb.* Σικελλὰ *Big.* Σεκελὰ *Samb.* Σικελὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Ἐκελὰ aut Ἐκιλά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τὸ ὀ. Αχελὰ, Εχελὰ & Εχελὰθ, & *Zonaræ* Εχελάτ. collis septies mille passubus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σεκελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέλλα. sed §. 10. seq. Σικελλὰν (Gen. Σικέλλαν) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σικελλαν (Gen. Σικελλα.) SPANH.

t Πεπορευμένος εἴη.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* πεπορευθῇ.

u Σεκελᾷ φρασάντων,] Hîc loci Σικέλλᾳ *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σικελλα *Vat.* Συκελλᾳ *Bas.* & *G.*

x Διαλαθὼν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαθὼν τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸ τοῦ Σ. *Vat.*

y Ἀχιμέλεχον] Ἀβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χετταῖον.] Χετταίου *Vat.*

z Ἀβενήρης κειμένων,] Ἀβινήρ in quinque *MSS.* Ἀβενὴς *Zon.* ὁ τοῦ ὀ. Abner *Hieronymus* & *Masoretæ.*

a Ἐν τῇ δορᾷ τοῦτο,] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *minus* abſtinuerit, capta ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quinam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "qui fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte-"ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie-"ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere-"re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip-"pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i-"taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la-"tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed pepercerit, cum juſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortabaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem cum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam recipere-ret. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ἡ πονηρὸς, ἔξειν γὰρ αὐτῷ ᾧδε τοῦ δόντος τὸν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὸν δίκαιον, ἐπίσχε τὴν ὁρμῆς. σύμβολον δ' τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς [c] ἀπαρχέας, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὸν [d] φακὸν τοῦ ὕδατος, [e] ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ [f] δόντος αὐτῷ καὶ τὸ τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Διαβὰς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ὑπὲρ τοῦ κορυφοῦς ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβενήρῳ, διῆνίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστὶν ἐρόμενος, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ιεσσαίου, "φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ πῶς δή ποτε, μέγας τε ὢν, "καὶ τὸν πρώτων ἔχων ᾧδε τοῦ βασιλεῖ πιστὸν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὕπνος "ἡδίων ἐστί σοι τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θανάτου "γὰρ τούτου ἄξια καὶ τιμωρίας, οἳ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ-"ελθόντας τινὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου τὸν βα-"σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον δὲ "τὸ δόρυ καὶ βασιλέως καὶ τὸν φακὸν καὶ ὕδατος, καὶ μα-"θήσῃ πολίτην ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν [l] ἐντὸς γιγόμενον". Σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι [n] λαῶν αὐτὸν ἕκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὸν τῶν Φυλαστίνων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πίσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ὅπου τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ὅτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπ' ἐκείνου σέσωσται, ὃς τὸν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἐλαυνοι, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοῖς [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίαις ἠνάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ παύσας πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἀδεῶς τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ Δαυίδης πέμψαι τὸν ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος· ἐπιπλῶν, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τὴν ἰδίας φύσεως καὶ τὸν κατ' αὐτὴν πεπραγμένων ἔσεσθαι δικαστὴς, ὃς, ὅτι καὶ καθ' τὴν παρῆσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, δεύτερον διαφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο· φοβηθεὶς δὲ Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ᾤχετο γενόμενος [x] πρὸς Αγχοῦν τὸν Γίτθης βασιλέα. [y] μία δ' ἦν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δὲ αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Απαρχέας] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέχεσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὸν τοῦ ὕδατος,] צפחת מים Φακὸς ὕδατος. REL. Urceolum aquæ *Ruſin.* Φακὸν τὸ κλίνης· Athenæ. l. x. p. 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. φακὸν ἐκ χαλκοῦ· SPANH.

e Ος κοιμωμένῳ] Ος ὢν παρ' αὐτῷ κείμενος κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὃς ὢν παρ' αὐτῷ κείμενος τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸν παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντος αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντος.

g Ἐξακουσθήσεσθαι,] Ἐξάκουσος εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐκβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβενήρῳ,] Ἀβενήρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστὶν ἐρόμενος,] Vocem ἐστὶν non agnoſcit *Vat.*

k Ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον,] Υμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Εντὸς γιγόμενον.] Εντὸς γεγονυῖαν *Vat.* ἐντὸς γεγαμένης legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τὸν Δαυίδου φωνὴν,] Τὸν omittunt quinque *MSS.*

n Λαῶν αὐτὸν ἕκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Ἀναχωρήσειν *Vat.*

p Επὶ τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, ἐπὶ τὰ ἴδια, ἐπὶ τὰ αὑτοῦ, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, qui idem notant. Sic quoque τὰ οἰκεῖα τοῦ Περίφαντος, & τὰ τοῦ Περίφαντος id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχῆς *Vat.*

r Ὁ παύσας] Ὁ παύσας ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὴν οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 Reg. 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνων ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνης καταβὰς juxta *Epiphanium*. HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Αγχοῦν] Πρὸς Αχὶ, ἤτοι Αγχοῦς τοῦ Αγχοῦτος *Vat.*

y Μία δ' ἦν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Αχι-

ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμὰν καὶ Αβιγάϊαν διῆγε [b] ἐν τῇ Γίτθᾳ. Σαοὺλ δ' ὡς ταῦτα ἀκηκόει πάντα λόγῳ οὐκ ἔτ' ἐν νῷ πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι ὡς μικροῦ ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπροσδοκήτως. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἐδόκει ἐν τῇ πόλει τῇ Γιτθῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν', εἰ δυνατὸν φιλανθρώπως αὐτὸν ὑποδέξαιτο, καὶ τότε χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ ὡς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ Δ[α]τείβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' [d] Αγχῆς αὐτῷ κώμην τινὰ [e] Σίκελλαν καλουμένην. ᾗ βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατῴκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενοι τοῖς πλησιοχώροις τῶν Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχῆν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἔπεμπε. διδόντος δὲ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ἐπιπεσόντες τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἶπών, πείθει τὸν [p] Αγχῆν φρονῆσαι ὕστως. ἤλπισε γὰρ ἔσεσθαι, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Siccella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 Reg. c. 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Σαοὺλ οὐκ ἀποκεκναμένου τῷ θεῷ τὸ πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀνάγειν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκεῖνος, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅλον τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διανοουμένων, καὶ πρεσβευσάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅλον τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς [v] Αγχῆς [x] συμμαχήσαντα τῷ [y] Δαυίδῃ αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅλον τοὺς Εβραίους [z] ἠξίου. τοῦ δὲ προθύμως ὑποσχομένου, καὶ φήσαντος πρέπειν καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσει· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῆς τε τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ προθύμου [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samuelis animam: utque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſeſe ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davides Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 Reg. c. 28.

2. Jam

---

a Αχιμὰν] Αχιμὰν ἤτοι Αχιωάμλα *Vat.* Αχινόλα *Epiphan.* Αχινὰν forſan pro Αχινᾶν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Ἐν τῇ Γίτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχῆς] Αγχωσ *Vat.*

e Σίκελλαν καλουμένην.] Σικέλαν *Baſ.* & *G.* & parvo cum diſcrimine Σικελὰν in *Big.* & *Samb.* mox tamen Σικελᾶ *Samb.* Σικελὰν *Epiphan.* forſan pro Σικελγὰν aut Σικλιγὰν ab origine *Siclag* aut Σικλὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Ἐτίμησεν εἶναι] Ἐνόμιζεν *Vat.*

g Ἐν Σικέλλᾳ] Ἐν τῇ Σικέλλᾳ *Vat.*

h Μῆνες τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενοι] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σαρρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσερρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιρεὶ & Γεσιρεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρείτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σαρρίτας) vel Σαρεί)· ſupra urbs Σαρὲς Cap. XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervâſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ἐπιπεσόντες] Τίσιν ἐπιθέμενοι *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχῆν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' ὃν ζῇ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῇν in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Πρεσῶσιν *Vat.*

t Ρεγγᾶν,] Σεννᾶν aut Σενᾶν aut Σόναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c. 28. v. 4.

v Αγχῆς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχωσ συμμαχήσειν τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὁπλίζοις *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσουσα. COCC.

y Τὸν Δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ηξίου.] Forte ἄγειν ἠξίου, aut ſimile quid. COCC.

a Αποδώσειν·] Αποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. ν. χωρήσαντας αὐτοῖς ἐπηγγείλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσῃ· COCC.

b Τῆς τε τιμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τε.

c Αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo desertus ventriloquam consulit.* 1 *Reg.* c. 28.

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura scisitantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, iniciis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* rescisurum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem prodisturum, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo desertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 *Reg.* c. 28.

β'. Ετυχε ἢ Σαὺλ, ὁ τ Εβραίων βασιλεὺς, τὸς [d] μὲν μάντεις κ τὺς ἐγγασριμύθς, κ πᾶσαν τ τοιαύτ τέχνην ἐκ τ χώρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τ προφητ̃ν. ἀκούσας ἢ τὺς Παλαιστίνς ἤδη παρόντας, Ϛ ἔγσιστε [e] Σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐσρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτὸς μ τ δυνάμεως. κ προσγγυόμενος πρὸς ὄρει τινὶ [f] Γελβυὲ καλυμένῳ, βάλλεται σρατόπεδον ἀντικρὺ τ πολεμίων. παράπλει δ' αὐτὸν, [g] ἐχ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τ ἐχθρ̃ν δύναμις, πολλή τε ὖσα κ τ [h] οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· κ τ Θεὸν λάβοι τ προφητ̃ν ἠρώτα πρὸς τ μάχης κ ταύτῃ ἐσομένης τέλος προειπεῖν. οὐκ ἀποκρινομένου ἢ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σαὺλ κατέδεισε, κ τῇ ψυχῇ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ἀ παρόντ αὐτῷ κ χεῖρα Θεοῦ προορώμενον. ζητηθῆναι δ' αὐτῷ κελεύει [i] γυναῖόν τι τ ἐγγασριμύθων, κ τὰς τ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἐκκαλούμενον, ὡς ἄτω γνωσόμενος εἰ κ νοῦ χορεῖν αὐτῷ [l] μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰ τ ἐγγασριμύθων γένος, ἀνάγον τὰς τ νεκρ̃ν ψυχὰς, δι' αὐτ̃ν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντος δ' αὐτῷ πρός τινος τ οἰκετ̃ν [m] εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τὺς ἐν τῷ σρατοπέδῳ, κ [o] ἀπελθὼν τῇ βασιλικῇ ἐσθῆτι, δύο προσαλαβὼν οἰκέτας, ὺς ἤδη πισοτάτους [p] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τὴν Ενδωρον πρὺς τὴν γυναῖκα, κ παρεκάλ μαντεύσ κ ἀνάγν αὐτῷ ψυχὴν, ὅπερ ἂν αὐτὸς εἴπ. τ ἢ γυναικὸς ἀπομαχομένης κ λεγούσης ὡ κατεφρονήκ τ βασιλέως, ὃς [r] τοῦτο ἦν τ μάντεων ἐξήλασεν, ὡδ' αὐτὸν ἢ ποιεῖν καλ̃ς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτ̃ς, ἐνεδρεύουσα ἢ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθ, μηδὲ [s] παρ' ἄλλον ἄγ αὐτ̃ς τὴν μαντείαν, ἔσεσθ δ' ἀκίνδυνον. ὡς ἢ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύ τὴν [t] Σαμυήλ ψυχὴν ἀναγκεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τ Σαμυήλου ὅστις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδ. φανέντος δ' αὐτῇ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν Ϛ θεοπρεπῆ περίπλεπ· κ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγ̃, ὃ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σαὺλ, ἐδήλωσε γὰ αὐτὸν ὁ Σαμυήλ. πυνθάν δ' ἐκείνου, κ τὴν παρ αὐτ̃ς ἐρομένου πόθεν γνοίη, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῶ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. Ϛ ἢ τὴν εἰκόνα [v] φράζειν κ τὸ σχ̃μα τοῦ θεοῦ κ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος· γέροντα μὲν ἤδη κ ἔνδοξον [x] ἐσήμαινεν, [y] ἱεραλικὴν ἢ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τ Σαμυήλου ὄντα· κ πεσὼν ἐπὶ τὴν γ̃ν ἠσπάζ κ προσεκύνησε. τ ἢ Σαμυήλ ψυχ̃ς πυθομένης Δι τί κινήσ αὐτὴν Ϛ ἀναχθ̃ναι ποιήσ; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, [z] τὰς πολεμίους γὰ ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ἢ ἀμηχανεῖν τοῖς παρ̃σιν, ἐγκαταλελειμένον ὑπὸ Θεοῦ, κ μήτε προρρήσεως τυγχάνοντα,

[d] Μὲν πάντας κ] Illud μ ex *Big.* & *Vat.*

[e] Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σένης *Vat.* Σοῦνις *Bas. G. Alique.*

[f] Γελβυὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

[g] Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest *ἰδοῦσα.*

[h] Οἰκείας κρείττων] Αἰδίας κρ. *Vat.*

[i] Γυναῖόν τι τ ἐγγασριμύθων,] Ἐγγασρίμυθον Hebr. אוֹב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

[k] Ἐγκαλούμενον,] Ἐκκαλεσάμενον *Samb.* & *Vat.*

[l] Μέλλοι τὰ πράγματα.] Μέλλ *Big.* & *Samb.*

[m] Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

[n] Ενδώρῳ,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* Ενδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb* iidem mox Ἐνδωρον. Δώρῳ ἤτοι ἐν Ενδωρ *Vat.* Ενδὼρ LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraïco* & *Onomastico Eusebii* Ηνδωρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Ενς'. εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse* mulierculam *in urbe Doro.* Sciolus aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλ ἐνδώρῳ. REL. Ενδώρῳ Hebr. בְּעֵין דּוֹר ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gein-dor* Vulg. *in Endor.* SPANH.

[o] Απελθὼν τῇ βασιλικῇ] Μεταπεμψὰς in sex *MSS.* μεταμφιασάμ Ϛ *Zonaras.*

[p] Οντας,] Εἶναι *Vat.*

[q] Ηκεν εἰς τὴν Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνεγκεν εἰς τ Δῶρον. REL.

[r] Τοῦτο γὰ] Τοῦτο τὸ γὰρ *Vat.* & *Samb.*

[s] Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* παρ' ἄλλων. HUDS. Forte παρ' ἄλλας. COCC.

[t] Σαμυήλ] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

[v] Φράζειν] Φράζειν εἰκότ Ϛ *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντ Ϛ.

[x] Εσήμαινεν,] Εσήμυνεν *Vat.*

[y] Ιεραλικὴν ἢ περικείμενον διπλοΐδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιεραλικὴν διπλοΐδα. Sic LXX. διπλοΐδα ἀναξυρίδων. 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מְעִיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ποδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. τ διπλοΐδ Ϛ. SPANH.

[z] Τὰς πολεμίους] Ita è *Cod. Vat.* in *reliquis* γὰ deest.

a Επὶ

τε, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων· καὶ διὰ τοῦτο [a] ὅτι σὲ τὸ ἀεὶ ἐμοὶ προσνοησάμενον καταφυγον. Σαμοὴλος ἦν, τελος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τὸ μεταβολῆς ὁρῶν, περιττον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ὃ θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουέ γε μοὺ, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυίδῃ, καὶ καταρθῶσαι τὸ πόλεμον· σὲ δὴ καὶ τὴν δεξιὰν καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσαι, τοῦ θεοῦ προαναιροῦντος ἐν τῷ περὶ [b] τοὺς Αμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸ λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γενησόμενον· καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσοῦντα ὅτι τοῦ μάχης [d] μετ' ἐμοῦ γενησόμενον.

γ. Ταῦτα ἀκούσας [e] ὁ Σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο, καὶ καταπεσὼν εἰς τὴν δαφνην, εἶτα διὰ τὴν προσπεσοῦσαν ἐπὶ τῷ [f] δεδηλωμένων ὀδύνην, εἶτα διὰ τὴν ἔνδειαν· [g] ἐν γὰρ προσεγένετο τροφὴ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί· ῥᾳδίως κατεγένετο. μόλις δὲ ἑαυτὸν γενόμενον, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. παύτην αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν ἀντὶ τῆς [h] θρασυβόλου μαντείας, ἣν οὐκ ἐξὸν [i] αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένης τῆς ἐν, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, τραπέζαν τε αὐτῷ [k] παραθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενος εἰς τὸ τῶν οἰκείων [m] ὑποστραφῇ στρατόπεδον. ἀντίσχοντος δὲ κατὰ πολὺ ἀπειρημένου [n] ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσι δὲ μόσχον ἕνα σιτηθῆ καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσπαπωμένη [p] τῷ κτήματι· καταστράξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα ἑψήσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ἔδωκεν. ὁ δὲ Σαοὺλος μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ. Δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον εἰς ἀμείνω καὶ διαφερέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρότερον τιμήσασα, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ἀπιστίας [q] τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη τι ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν σωτηρίᾳ γεγενημένον, ἀλλὰ σωτεπάθησέ τι καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ δίκαιον λίαν [r] ἀνδρῶς προετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοῦτο παρέσχεν ἐκτενῶς καὶ φιλοφρόνως, ὧν ὑπὲρ ἀνταπουργίας [s] ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης, ὅτι [t] χάριν μέλλουσαν ἀπαιτήσειν ἐτεθυτήκει· τελευτήσοντα γὰρ αὐτὸν ἠπίστατο· φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθόν τι παρεσχημένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἄν τι δυνῶνται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ [v] ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει [x] τούτων, μηδ' [y] ἐφ' ᾧ τὸ θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις ἐχέτω δεδηλῶσθαι. τὸ δὲ πάλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέρον λόγου καὶ προσήκον τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἕτερα προαχθήσεται

prophetas neque per somnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi semper prospexisti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adesse sentiret, supervacaneum quidem esse ajebat, velle adhuc & à me discere, quum sis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis esse ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, sicuti & ego cum in vivis essem tibi prædixi, & imperium & vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non observaveris. Scito igitur fore ut populus hostibus addicatur, tuque ipse cum filiis cras in prælio cadens una mecum sis.

Saulo tristia admodum prædicit Samuelus. 1 Reg. c. 28.

Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, sive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, sive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota mole* concidit. Cum vero ægre ad seipsum redisset, mulier urgebat eum ut cibum sumeret; hanc gratiam ab ipso reposcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipsius, dum quis esset ignoraretur, in se tamen recepit præstititque. pro quibus *vicissim* rogabat, ut mensa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret. Cum vero ei resisteret, seque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi institit adeoque persuasit. cumque unicum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata est, ut mulier manibus victum quæritans & hac sola possessione contenta vivens, illo *propere* mactato paratisque carnibus, *eas* famulis ejus ipsique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc esset in castra revertebat.

Saulo soldatium adhibet mulier ventrilo- qua 1 Reg. c. 28.

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res suæ domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex scientia ab eo damnata haud meminit, neque illum sprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex consuetudine sibi notum; sed ipsius vicem doluit, eique solatium adhibuit, & ad ea quæ valde fastidierat adhortata est, & quod solum ipsi utpote pauperi suppetebat, hoc largiter & amicissime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus studentium, eosve, à quibus vicissim commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio demerentium. Pulchrum est itaque *illam* imitari mulierem, omnesque inopia laborantes sublevare; nihilque hisce præstantius existimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largienda promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *ista* dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, virisque bonis accommodum, quo ad vir-

Ventrilo- qua laus.

Sauli encomium.

a Επὶ σὲ τὸ ἀεὶ] Ἐπὶ σὲ τὸ ἐμοὶ προσνοησάμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

b Τοὺς Αμαληκίτας] Illud τοὺς ex *MSS.*

c Καθὰ προεφήτευσέ] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

d Μετ' ἐμοῦ γενησόμενον.] Καὶ μετ' ἐμοῦ *Big.* & *Samb.*

e Ο Σαοὺλος] Articulum ὁ ut & mox τὸ omittit *Vat.*

f Δεδηλωμένων ὀδυνῶν,] Προδεδηλωμένων *Vat.*

g Οὐ γὰρ προσεγένετο τροφὴ] Οὐδὲ γὰρ & statim ἐν ἡμέρᾳ ὑπανεσάθη juxta *Epiphanium.*

h Παρθόλου] Ποτηρος ἦν &c. ἢ θρασύβολος Aristophan. Vesp. p. 442. θρασύβολοι de bell. Jud. lib 1. c. 19. §. 5. SPANH.

i Αὐτῇ ποιήσασθαι] Αὐτὴν *Big.* & *Samb.*

k Παραθῆναι] Lege παρασθῆναι COCC.

l Ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν] Ὡς ἂν τὸ ἰσχὺν *Big.*

m Αποστραφῇ στρατόπεδον.] Αποστοιῇ *Big. Samb.* & *Vat.*

n Υπὸ τῆς ἀθυμίας,] Ἀπὸ τῆς *Vat.*

o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ'. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æschyl. Prom. v. 892. ὀνὰξ χερνήτων uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. φιλοξενία mulieris laudata. vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.

p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτηνεῖ *Vat.*

q Τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης] Illud τῆς ex *Big.* & *Samb.* & mox τι pro ἢ post ἀπιστοφὴ ex *iisdem* & *Vat.*

r Ανδρῶς προετρέψατο,] Φαγεῖν προετρέψατο legisse videtur *Epiphanius.* ἀνδρῶς προσελέψατο *Vat.*

s Αμοιβῆς τινος γενομένης,] Αμειβομένη *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

t Χάριν μέλλουσαν] Χάριν τοῦ μέλλοντος *Vat.*

v Ποιεῖν εὖ πάντας] Ποιεῖν ὁμοίως πάντας *Vat.*

x Τούτων,] Τούτου *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

y Ἐφ' ᾧ τὸ θεὸν] Ἐφ' ὅτῳ τὸ θεὸν *Vat.* ἐφ' ᾧ τ' αὐτὸν Θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχομεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem sectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam sempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum desiderium studiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria subeundam incitamento erit, simul ac documento ut mala quæque graviora despiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc sermonem instituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura essent, mortemque sibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen secum statuit eam effugere; aut vitæ amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam majestatem dehonestare: sed, seipsum cum tota sua domo liberisque objiciens periculis, præclarum esse duxit una cum illis pro populo sibi subjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui strenui essent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri sunt *superstites*. se enim successorum loco posterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur justus & fortis & prudens mihi videtur solus; & si quis fuerit talis, aut meruerit ut testimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ redituque incolumis spe profectos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt, quoties illorum in historiis aliisve scriptis mentionem fecerint. Equidem & his sua laus debetur. Veruntamen illi soli strenui, & magna ausi, & periculorum contemptores jure dici possunt, quicunque Saulum æmulati sunt. Nam ut aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello eventurum sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se committentes in eo jactentur, non adeo generosi est animi, quamvis multa egregia præstiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, sed moriendum esse præsciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expavescerent, sed ei prægnito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut ostenderet debere quidem omnes, qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus sibimet hæc ipsa accresceret: præcipue vero reges, quasi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis esse erga subditos, sed ne quidem mediocriter bonis. Hisce adhuc plura de Saulo ejusque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento suppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum lascivire videar, denuo revertor unde in hæc digressus sum.

Palæstini proceres Davidem secum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

5. Cum jam Palæstini, sicut antea dixi, castra metassent, & copias suas per gentes & satrapias recensuissent, novissimus cum suo exercitu venit rex Anchus; ejusque agmina claudebat Davides cum sua militum sexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæstinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adessent isti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem esse dicebat, qui Saulum dominum suum fugerat, quemque ad se venientem exceperat: at nunc, ut gratiam vicissim referat, deque Saulo vindictam sumat, illis sup-

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν ἀθροιχεῖν δωρησόμενον, πιστεύομεν· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ προθυμίαν τῶν καλῶν ἐνηνοχώς, καὶ πρός τε τὰς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον προτρεψάμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐξ λόγου τούτου Σαοῦλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ἴστω γὰρ, καὶ περ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἐξ προφήτου προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καταδεέσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ προθυμότατον αὐτὸν παρασκευὴ μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ ποδαπὸν ἡμήσοντας τὸν τρόπον. διδασκαλὸν γὰρ καὶ ἡγεμόνα τὸν ἔπαινον καὶ τιμὴν ἀγήρω μνήμην ἔχειν. ἔστω οὖν δίκαιος ἀνὴρ οὗτος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ ἡμήσεται, τιμὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσασθαι παρὰ πάντων [e] ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὑπὲρ πολέμου ἐξελθόντας [f] καὶ σώους ὑποστρέψαντας, ἐπεὶ δ' ἄν τι διαπράξωνται λαμπρὸν, ἃ μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς· εὐψυχοι γ', καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τὸ δεινῶν καταφρονητὰ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότες [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι προθυμίας αὐτοὺς ἐπ' αὐτὸ παρεύειν, [h] δεῖ' ἔστως γενναῖον, κἂν ἔργα πολλὰ διαπραξάμενοι τύχωσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρῆσιν προσδεχῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τὸν παθεῖν μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείας ἀληθῶς τεκμήριον [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ἐπιδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸ μὴ τὸ θάνατον ὑφημίας γλιχομένους τοῦτο ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοιοῦτο καταλίποιεν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς [l] ἃ μόνον ἀ κακοῖς εἶναι δεῖ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἀδὲ μετρίως χρησοῖς. ἔτι τούτων πλείω δεῖ Σαούλα καὶ [m] τῆς ὑψυχίας λέγειν ἐθωμάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτῆ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην.

ε'. Κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλησταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν [q] Ἀγχῆς μετὰ τῆς ἰδίας φρατρίας· μετ' αὐτὸν δ' ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ φρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἶπον ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδην ἔλεγε εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτί-

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαι ἀθροιχεῖν] Αἰώνιον *Samb. Big.* & *Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων] Illa καὶ τὸν desunt *Epiphanio.*
d Τὸ ποδαπὸν] Illud τὸ non agnoscit *Vat.* HUDS. Forte ποταποὶ. COCC.
e Ἄξιος.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis*, *Aliisque.*
f Καὶ σώους ἐπιστρέψαντας,] Καὶ ἴσως ὑποστρέψαντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλει *Big.* & *Samb.*
h Οὐδ' ἔστως γενναῖον,] Οὐχ ἑστῶς *Big.* (*Cocceji*) *Samb.* & *Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iisdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον ἃ κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς ὑψυχίας] Τῆς ὑψυχίας αὐτῆ λέγειν ἡδυνάμην *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτῆ χρώμενος] Φανῶμαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox χρώμενοι in iisdem. φανῶμαι ἀπροκάλως αὐτῆ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧν εἰς τοῦτ' ἐξέβημεν *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.*
q Ἀγχῆς] Ἀγχίζης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* ὁ Ἀγχούσ *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης *Vat.* καὶ μὴ τοῦτον δ' ὁ Δαυίδης *Big.* & *Samb.*
r Και-

ἐκπέμψαι βυλόμενον, καὶ πιμωρήσασθαι τ̃ Σάυλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὢν ὑπὸ τ̃ στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὅπλα συμμαχίαν πολέμιον· καὶ ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τὰς φίλας ἐργασάμενος. [x] καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν ἐξ καταλλαγῆναι πρὸς τ̃ δεσπότην, [s] κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. [t] ὁ δὴ καὶ προορώμενον, εἰς τ̃ τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλθιον ἀποπέμπει σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τ̃ Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τ̃ Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοι πολλὴν [x] πρὸς ἐμὲ προθυμίαν "καὶ εὔνοιαν, [y] καὶ δι' αὐτὸ σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην. οὐ "δοκεῖ δ' [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἡμέ- "ρας εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύων ἄτοπον, "κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τ̃ πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔστι δ' ἐξ τούτου συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τ̃ Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. κατ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπῆλθον [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρατοῦσι, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τ̃ ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] περιῤῥήγνυται εὐθὺς τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον [f] παρεῖδε τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ὑπολείπειν ἤδη καὶ τὸ δάκρυα. [h] σκυδνιώδους δὲ βλεπομένους ὑπὸ τῶν ἑταίρων, ἀλγούντων ὅτι τ̃ αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, ἀποθανεῖν. [i] αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀναχὼν δ' ἐκ τ̃ λύπης, καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τ̃ Θεὸν ἀναφήνας, παρεκάλεσε τ̃ ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱεραπικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τ̃ Θεὸν, καὶ προφητεύσαι εἰ [m] διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δώσει καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. ὡς δ' ἀρχιερεὺς διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προελθόντι δ' ὅτι τινα χείμαῤῥουν, [n] Βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ [o] προσπεσὼν, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ προσφιλοσοφήσας καὶ ἀναλαβὼν, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὤν· καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ δεσπότου [r] κατ' ἀῤῥωστίαν ἔφασθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' [s] αὐτὸν τ̃ καταπεπονημένων καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium acciverat; suadebantque ut eum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. se enim illi opportunitatem daturum esse redeundi in gratiam cum domino suo, vires nostras affligendo. Quod cum & ipsi prævidissent, jusserunt eum cum militibus suis sexcentis remittere in locum, quem ipsi ad habitandum dederat. hunc enim esse illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Palæstinorum myriadas occisas. Hæc ubi audierat Gittensium rex, illosque recte monuisse reputaverat, accito ad se Davide, dicebat, "ego quidem "studium tuum & benevolentiam comprobo, pro- "pterea que te *expeditionis* hujus socium adduce- "bam. Verum *cæteri* duces non ita de te existi- "mant. Quare statim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, discede, nihil mali suspicans; & il- "lic esto meæ regioni in præsidium, ne qui ho- "stes in eam impetum faciant. nam & sic in so- "cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittensium regis justis obsequens, se in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egressus est, Palæstinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incursione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendissent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipsa quam ex reliqua Palæstinorum regione cepissent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vastatam deprehendisset, atque omnia *illic* direpta, uxoresque etiam suas (nam duæ erant) cum suorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, statim vestimenta sua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulsit, ut etiam lachrymæ eum deficerent. Quin & discrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem se à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum sustulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut vestem sacerdotalem indueret, Deumque interrogaret, & ex oraculo referret, an insequuto Amalecitas daret eos adsequi, uxoresque & liberos salvos quidem recipere, ab hostibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* persequeretur, exsiliens *continuo* cum sexcentis suis militibus sequutus est hostes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baselum pervenisset, & in hominem errantem incidisset, genere quidem Ægyptium, inopia & fame languescentem, (nam per tres dies totidemque noctes in solitudine errans sine cibo permanserat) postquam ei cibum & potum admoverat viresque ejus refecerat, quæsivit ex eo cujas & undenam esset. Atque ille se genere quidem Ægyptium esse indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis passibus* sequi non potuerit. quin & fatebatur se ex iis

Davides Dei monitu Amalecitas persequitur, qui Sicellam devastârant. 1 Reg. 30.

x Καιρὸν γὰρ αὐτῷ] Καὶ γὰρ τῷ αὐτῷ παρέξειν ἐξ καταλλαγῆναι προφάσιν πρὸς τ. Big. (Coll. Voss.) & Samb.

s Κακώσοντα τὴν] Ita cum Samb. & Vat. in cæteris κακώσαντα.

t Ὁ δὴ καὶ προορώμενον,] Ita sane legendum, vel ὁ δὴ καὶ προορώμενος. Verum in libris omnibus tam impressis quam manu exaratis ὁ δὴ προορώμενον.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ] Εἶπε inseruimus ex Big. (Coll. Voss.) Samb. & Vat.

x Περὶ ἐμὲ προθυμίαν] Πρὸς ἐμὲ Samb. (Coll. Voss.) Gall. & Vat.

y Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum MSS. in Editis καὶ διὰ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο Vat.

a Εἰσβάλωσιν] Ἐμβάλωσιν Samb. & Vat. εἰσβάλωσιν Big.

b Σίκελλαν.] Conf. cap. 13. §. 9. sup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic MSS. (& Coccejus) male in Editis αἴρει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις Vat. & mox κλαίων τε καὶ.

e Περιῤῥήγνυται εὐθὺς τὴν ἐσθῆτα.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖδε τοῖς κακοῖς,] Ita cum Samb. ut canon postulabat. παρεῖθη Bas. Vat. Alii que. παρεῖθη Gen. HUDS. Lege παρεῖδη vel παρεῖθη. COCC. Vel παρεῆθη, ut bene Ed. Basil. SPANH.

g Ἐπιλείπει ἤδη] Ἐκλιπεῖν Big. Samb. & Vat. HUDS. Lege ἐπιλείπειν. COCC.

h Ἐκινδυώδους] Κινδυνεύσαι τε Vat.

i Αὐτὸν γὰρ] Ita Big. (Cocc.) Samb. & Epiphan. αὐτῶν in Editis, Aliisque.

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic Vat. Hen. & Busb. Ἀβιαθάρ λω in Editis, Aliisque.

l Ἱεραπικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor MSS.

m Διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξασθαι Vat.

n Βάσελον] Ita Bas. G. & Samb. Βάβλον Big. Βόσορον juxta Epiphanium. Manus equidem Flaviana, ut suspicor, dederat Βάσορον pro Besor aut Bosor fundi Hebraïci. Βάσελον, ἤτοι Βοσὸρ καὶ Βόσηρον λεγόμενον Vat.

o Προσπεσὼν,] Περιτυχὼν Busb. & Hen.

p Αἰγυπτίῳ μὲν] Αἰγυπτίῳ μέν, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legisse videtur Epiphan.

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ πολὺν καὶ τροφὴν προσηνάμενος Vat.

r Κατ' ἀῤῥωστίαν] Δι' ἀῤῥωστίαν Big. Vat. Epiphan. & Samb. à manu secunda.

s Αὐτὸν τ̃ καταπεπονημένων] Αὐτῷ Samb. & Vat. αὐτῶν Big.

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eò duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii † ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi venissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam perveniisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides, fusis Amalecitis, pradam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 Reg. c. 30.

Hebræi, prelio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 Reg. c. 31.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Isti cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

ἄλλά τε τῆ Ιουδαίας καὶ τῶ Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυίδης τούτῳ ἐπὶ τοὺς Αμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ἐπὶ γλῶ ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀριστῶντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἀπίπεσὼν αἰφνιδίως, πολλὴν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ βωχεῖαις τετραμμένοι, πάντες ἦσαν διακτίρασθαι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῆ τραπεζῶν κατακλιθέντες, ἀπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῆς ἀνηρουῦτο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τῶ τροφῶ τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιωμένους ἀλλήλους τῆ [y] προπόσει διέφθειρεν, ἑνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκρατοῦ καταγλωσσημένους. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν [z] προβάλλεσθαι τὴν ταραχὴν ἐξ εναντίας αὐτῷ ὄντας, τούτους ἀθρόον ἦπον βιαίως τῆ γυμνῶν κατακειμένων ἀπίσω φαπῆ. διέμενον δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυίδη καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προλειφθῆναι τῆ Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάλλα πάντα ἃ διήρπασαν [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα διῳκήσατο, μὴ δυναμένους αὐτοῖς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τὸ μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὡς συναθλήσαντας, ἀλλὰ μαλακιοθέντας τοῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις ἀγαπήσειν δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ παρῃνεῖ καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφαινε τῆ γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίους, ὧ Θεοῦ συναγωνιστοῦ αὐτοῖς ἀμύναντος μὲν τοὺς πολεμίους, κομίσαντος δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τῆ ὠφέλειαν· καὶ ταῦτ' ἐπὶ φυλακῆ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμος οὕτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. ἡνίκα δὲ ἐν Σικέλλα Δαυίδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῆ Ιούδα φυλῆ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῆ [n] Σικελλῶν πόρησιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἕτως ἐγένετο.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν καὶ τῆς πολεμίους τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀπεκειμένης, ἐνταῦθα γὰρ τοῦτο προθυμότερον εἶχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαούλου παῖδες, Ιωνάθης, καὶ [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυ-

t Ἐπὶ γλῶ ἐρριμμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἀπολαύοντας,] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαβόντας in *Editis, Aliisque.*

x Πιεῖν καὶ βωχείαις] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit:*] *Scil.* torrentis instar. Verum νοx παρέσυρεν *mihi suspecta est.*

y Προπόσει διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* προσπότοις in *Editis.*

z Προβάλλεσθαι τὰς παρατάξεις] Προβάλλεσθαι ἐξ ἐναντίας τι αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

a Σὺν τῷ Δαυίδη] Σὺν αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cedem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diluculo usque ad vesperam.

b Ἀναιρούντις ἀπ' αὐτῆς] Ἀναιρούνται *Vat.*

c Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

d Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὰ in *reliquis.*

e Ἀναστρέφοντες] Ἀναστραφέντες *Big.* & *Samb.*

f Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi κατελελοίπεσαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν. alio tempore καταλελοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

g Αὐτοὺς ἀπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

h Σεσωσμένας] Ἀνασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

i Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

k Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

l Διέπεμψε] Διεπέμψαθ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Ἀπομοίρας] Ἀπόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

n Σικελλῶν] Σικέλων *Basil.* & G. Σικελῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

o Νικῶσι μὲν οἱ] Ita ex *MSS.* μὲν deest in *Editis.*

p Παροβόλους] Τοὺς προβόλους πλέοντας Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

q Αμινάδαβος,] Αμιναδάταβος *Big.* Αἰνάδαβος *Samb.* malim quidem Ἀσινάδαβος cum *Masoretis, Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

r Μελχισός.] Est qui malit Μελχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης καὶ Ιοναδαμος καὶ Μελχισὸς καὶ Αμιναδάβος.

s Τὸ

σύγχυσις γίνε) καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. Σαῦλος δὲ φεύγει, [s] τὸ καρτερὸν ἕξος ἔχων ὠθεὶ αὐτόν. καὶ τῶν Παλαιστίνων ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πολὺ ὀλίγων· αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι ἀφεκαρτερεῖν μηδὲ ἀντέχειν τῇ πληγῇ, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, σπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτῃ [t] αὐτὸν διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν σπασάμενος [v] μάχαιραν, καὶ σήσας ἐπὶ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν· καὶ μὴ δυνάμενος ὧσαι δι', μηδὲ ἐπερείσας [x] διαβαλεῖν αὐτὸν τὸ σίδηρον, [y] ἀπεισρέφει). καὶ νεανίσκου τινὸς ἐτύγχανον, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς Ἀμαληκίτης ἐστὶ παρεκάλεσεν ἐπερείσασθαι τὴν ῥομφαίαν, ἀφ' οὗ μὴ τῇ χερσὶν αὐτὸν τὸν δυνάσθαι ποιῆσαι, θανατοῦν αὐτῷ πλουτίῳ [z] οἱονπερ αὐτὸς βούλεται). ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ ἀπιέλόμενος [a] τὸν ἀπὸ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ πόδων ἐχώρει. θεασάμενος δὲ [b] ὁ ὁπλοφόρος τὸν Σαῦλον ἀνηρημένον ἀπεκτεινεν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δὲ ἀθλεῖς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ὠθεὶ τὸ καλούμενον [d] Γελβὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τὰ Ἑβραίων οἱ τὰ χιλιάδα [e] πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι Σαῦλος πέπτωκε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στῖφος ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτάτας [g] κατέφυγον. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους οὔσας, κατῴκησαν.

η'. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] τοῖς τοῦ Σαῦλος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες [i] ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· καὶ κατὰ πᾶσαν ὠθοῦσι τὴν χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ἀστάρτιον [l] ἱερόν· τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὰ τείχη τῆς [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ἰαβιοσῷ πόλει τῆς [o] Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηται) τὸν Σαῦλα νεκρὸν καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ὠθεῖδεῖν ἀκηδευτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες· ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώματος ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσὰν, καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες [p] τὸ σῶμα Σαῦλος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς [q] Ἰαβιοσὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ [s] Ἰαβιοσλῶοι, πανδημεὶ κλαύσαντες, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώ-

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvanteque Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque ferocesalit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 Reg. c. 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 Reg. c. 31.

---

s Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

t Αὐτῷ διελάσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

v Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Διαβαλεῖν αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφβάλλειν.

y Περισρέφει).] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπισρέφει).

z Οποίαν αὐτὸς βούλεται).] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἵαν in *Editis.*

a Τὸν ἀπὸ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τὸν deeſt.

b Ο ὁπλοφόρος τὸν Σαῦλον] Articuli ὁ & τὸν ex *MSS.*

c Διεσώθη δὲ εἷς] Διεσώθη δὲ εἷς τ. σ. τ. β. εἷς *Big.* & *Samb.*

d Γελβὲ ὄρος.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβωὲ, & ſupr. §. 2. Γελβωὲ. SPANH.

e Πέραν τοῦ Ἰορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

f Ὀχυρωτάτας] Forte ὀχυρότητας. COCC.

g Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

h Τοῖς δὲ Σαῦλος] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

i Αποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

k Ἀστάρτιον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

l Ἱερὸν·] Ἱερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulernnt ad muros urbis Bethſanæ,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὸ τεῖχος Μεθοῤῥμ &c. *Zonaras.*

m Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσιὰν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖ) infr. libr. XII. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσανῖ) lib. XII. c. 8. §. 5. SPANH.

n Ἰαβιοσῷ] Ita cum *Big.* Ἰαβειοσῷ *Samb.* Ἰαβιοσᾶ *Baſ.* & *G.* Ἰαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ἰαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ἰαβεῖ, ὅτι Ἰαβιοσῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

o Γαλαδίτιδος] Γαλααδίτιδος *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

p Τὸ σῶμα Σαῦλος] Τὰ σώματα Σαῦλος καὶ τῶν *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαῦλος καὶ τὸ τῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ἰαβιοσὸν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ἰαβιοσὰν *Baſ.* & *G.* Ἰάβισαν *Big.* Ἰαβειοσὰν *Samb.* Ἰάβησαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ἰαβιοσὰν, & lib. VI. c. 1. §. 2. Ἰαβίεσῳ. SPANH.

r Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. διὰ *Vat.*

s Ἰαβιοσλῶοι,] Sic cum *Cod. Vat.* Ἰαβιοσλωοὶ *Baſ. G.* & *Big.* Ἰαβειοσλωοὶ *Samb.*

t Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus, facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero invidia. ac cum eos ad dignitatem illustrem evexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed & propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne confictas, tantæque magnitudinis ut sint incredibiles. Quin & neque pœnas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias & delationes absque ullo examine *receptas*; neque in quos sævire oportet *animadvertunt*, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisæ filius, qui primus, postquam desiit optimatium status & reiminis sub Judicibus forma, in Hebræis regnavit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes & prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque urbem eorum funditus evertit, & quantum in se fuit *Dei* fanum in solitudinem à sacerdotibus & prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, & nec patriam eorum superesse passus fuerit, ut alii post illos suscitarentur.

Abiatha-, è cæde elapsus, Davidem adit. 1 Reg. c. 22.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conservari potuit ex stirpe sacerdotum à Saulo peremptorum, Davidem cursu consequutus, suorum omnium cladem & patris interitum ei nunciavit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret ut hæc illis acciderent: nam ipsæ ei *tum* incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactavit. illic vero ut maneret & secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

μελλόντων λόγ@ αὐτοῖς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ τιμῶσι [d] μὲν τοὺς πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. [e] καὶ προαγαγόντες εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ τούτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχηκότας· ἀλλὰ μέχρι τούτου καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηραῖς αἰτίαις καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν [f] ἀπιθάνοις. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις ἀβασανίστοις· οὐδ' ὅσους δεῖ [g] τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο Σαοὺλ@ ἡμῖν ὁ [h] Κίσου παῖς, ὁ πρῶτ@ [i] μετὰ τὴν [k] ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐκ τοῦ περὶ Ἀχιμέλεχον ὑποψίας, ἐπικαταβαλὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν τρόπῳ τινὶ [l] ναὸν στήσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον καθεῖσαν· τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μείνας ἢ ἐάσας οὐδὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ [m] μὴ μετ' ἐκείνους ἄλλους γένεσθαι.

η'. Ο δ' Ἀβιάθαρ@ ὁ [n] Ἀχιμελέχου παῖς, [n] ὁ μόν@ διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ [o] γένους τοῦ ὑποῦ Σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν [p] πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα [q] προεἰδυῖα αὐτὸς ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δώηκον· ὑπενόησα γὰρ διαβληθήσεσθαι [r] πρὸς αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν [s] ἐπάρ. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σοὶ αὐτῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ [t] λησόμενον ἔτως, ἠξίου.

CAP. XIII.

Ut Davides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samuelis & Nabali.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυίδης τὸν Σαοὺλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γιγόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἀφῆκεν· καὶ περὶ τὸν Σαμουήλου τελευτῆς καὶ Ναβάλου.

Davides, Cillanis opem ferens, cadit Palæstinos; metuensque ne à Cillanis proderetur, in solitudinem abit. 1 Reg. c. 23.

PER idem tempus, cum Davides accepisset Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque devastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus à propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palæstinos, multamque illorum stragem edidit, & prædam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, ut cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanavit, & ad omnium aures, regisque inter cæteros, pervenit, in facti ejusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Davidem in Cilla esse, *valde* lætatur: atque, illum divinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in urbem compulsus est muris & portis & repagulis munitam, jussit populo universo ut Cillam adorirentur, ac Davidem obsessum

Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν [r] Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτοὺς, [s] εἰ ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ τοῦ προφήτου πυθόμενος ἐπιτρέπει νίκην. τοῦ δὲ σημαίνειν φήσαντ@, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ διαμείνας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως ἐκ τοὺς [t] ἄλωνας καὶ τὸν καρπὸν [v] σωρεῖλον ἀδεῶς. Σαούλῳ [x] δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δ' ἐπὶ πᾶν, εἴς τε τοὺς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως διενεμήθη, αὐτό τε [y] σωιζόμενον καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαοὺλ@ ἀκούσας ἐν [z] Κίλλᾳ τὸν Δαυίδην· καὶ, Θεὸς ἤδη χερσὶ τὸν ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπὼν, ἐπεὶ καὶ [a] σωηναγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προστάξεν ἐπὶ τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι· καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυίδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δ' αἰσθόμεν@ ὁ Δαυί-

---

d Μὲν τοὺς πολλὰ] Eo modo *Big. Samb* & *Epiphan.* μὲ τὰ πολλὰ ταλαιπωρήσαντες *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* μὲ πολλὰ ταλαιπωρήσαντας.

e Καὶ προαγαγόντες] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in cæteris καὶ προάγων.

f Ἀπιθάνοις.] Sic cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Epiphan.* in reliquis ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργ.

g Τοῦτο παθεῖν,] Ταῦτα *Vat.*

h Κίσου παῖς,] Ita (ut supra, p. 319. in principio) edere visum est. Κισαΐου, aut Κηταίου hic loci habent Codices *Josephi*.

i Μετὰ τὴν] Μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν, τὴν ἐπὶ τοῖς κρ. juxta *Epiphanium*.

k Ἀριστοκρατίαν] At Θεοκρατία fuit, sed speciem externam habebat ἀριστοκρατείας ob Synedrium & Judices, penes quos summa rei esse videbatur. REL.

l Ναὸν ἀποστάτας ἱερέων] Θεὸν pro ναὸν legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Tabernaculum, quod aliquo modo templum dici Dei poterat. REL.

m Καὶ μετ'] *Coll. Big.* & *Voss.* κἂν.

n Ο μόν@ διασωθεὶς] Ος μόν@ *Vat.*

o Περὶ αὐτὸς ἰσόμοιρα,] Περὶ αὐτὸ *Vat.*

p Πρὸς αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα] Παρ' αὐτῷ *Vat.* & mox τὸ ante μένειν præterit.

q Λησόμενον ἔτως,] Alii sic distingunt, λησόμενον, ἔτως ἠξίου.

r Κιλλανῶν] Ita *Bas. G. Vat.* & *Big.* Κιλανῶν *Samb.* Κελανῶν *Hen.* & *Busb.* Κειλανῶν *Epiphan.* omnes ex *Ceila* Hebræorum. Similique varietate in voce Κιλανοῖς, mox infra.

s Εἰ ὁ Θεὸς] Τῷ Θεῷ δι' οὗ προφήτου πυθόμεν@ εἰ ἐπιτρέπει *Vat.*

t Ἀλωνας] Ἀλῶνας· vid. lib. xx. c. 7. §. 8. Ἀλῶνα aream LXX. Gen. L. 10. SPANH.

v Σωρεῖλον] Forte σωρὸν. COCC.

x Δὲ τῷ βασιλεῖ] Illud ῷ non agnoscunt *Vat. Big. Samb.* & *Epiphan.*

y Σωιζόμενον] Hic mutatio est generis à fœminino ad neutrum: qua de re vide *H. Steph.* de *Dial. Attic.* p. 30. & p. 131.

z Κίλλᾳ] *Al.* Κιλᾷ & Κιλᾷ. juxta *Eusebium* Κειλᾶ.

a Σωηναγκασεν] Σωεινάγκασεν αὐ ἐλθεῖν *Vat.*

captumque interimerent. At Davides cum hæc intellexiſſet, & à Deo didiciſſet, Cillitas illum, ſi apud ipſos maneret, Saulo dedituros eſſe, aſſumptis viris quadringentis, urbe egreſſus eſt in ſolitudinem ſupra Engedain, ut appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis ſe ſubduxiſſe, expeditionem in eum omiſit.

2. Davides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Cænam vocatum, ubi Jonathas Sauli filius, cum ipſum conveniſſet & ſalutaſſet, eum hortabatur bono animo eſſe, & de futuris bene ſperare, maliſque nequaquam cedere præſentibus. nam & regnaturum eſſe, & Hebræorum copias omnes ſua in poteſtate habiturum: res vero ejuſmodi ſolere non niſi magnis laboribus acceptæ referri. Cum autem iterum juraſſet, quoad viveret, fidem inter ipſos & benevolentiam conſervaturum, Deumque in teſtem adhibuiſſet dirarum, quas ſibimet imprecatus eſt, ſi fœdera violaret, & in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac ſolicitudine levatum: ipſe vero domum ſe recipit. At Zipheni, ut gratiam à rege inirent, Saulo nunciant Davidem apud ſe morari; dixeruntque, quod ei, ſi ad ſe venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes anguſtiis, non poſſe ad alios effugere. Rex autem illos *coram* laudavit, gratias ſe illis habere faſſus quod inimicum ſibi indicaverant; brevique ſe illis benevolentiæ ergo remuneraturum eſſe promittens, miſit qui Davidem perquirerent & ſolitudinem perluſtrarent: dato inhoc illis reſponſo, ſe *continuo* ſecuturum eſſe. Et illi quidem, ut Davidem indagarent & prehenderent, regem antecedebant: annitentes non ſolum inimicum ei indicando benevolentiam ſuam patefacere, ſed & magis adhuc eum illius in poteſtatem redigendo. At iniquo & maligno propoſito exciderunt, qui, quando nullum adituri eſſent diſcrimen, ſi non adeo contendiſſent ſuum erga Saulum ſtudium oſtendere, ex adulandi tamen deſiderio & ſpe lucelli à rege *conſequendi*, virum Deo charum, & præter jus ad mortem quæſitum, & qui latere poterat, inſimulabant, & regi dedituros eſſe pollicebantur. Nam Davides, cum ei innotuiſſet Ziphenorum animus malignus, ſimulque regis adventus, regionis quidem illorum anguſtias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in ſolitudine Maonæ.

Jonathas ſe conſolatum Davidem, apud Ziphenos morantem. 1 Reg. c. 23.

Zipheni à Saulo, Davidem ei indicando, gratiam ineunt. 1 Reg. 23.

3. Eò autem Saulus properavit, ad *Davidem* perſequendum. audito enim in itinere quod ſuperatis anguſtiis evaſerat, inde movit ad alterum petræ latus. Saulum vero à perſequutione Davidis, cum in eo jam eſſet ut illum caperet, aliò avocarunt Palæſtini, rumore divulgato eos iterum in Hebræorum regionem incurſionem feciſſe. in eos enim, ſuapte natura *Hebræis* infeſtos, ſe retrorſum convertit; illorum injurias propulſare magis è re ſua eſſe arbitratus, quam, dum proprio inimico capiendo inſiſteret, terram *Hebræam* malis divexatam negligere. 4. At-

Saulum à Davide perſequendo revocat Paleſtinorum incurſio. 1 Regum c. 23.

---

b Τῷ Θεῷ] Articulum negligit *Vat.*

c Τετρακοσίους,] Ita etiam in LXXII. juxta textum *Hebraïcum* ἑξακοσίους ſcribi debet.

d Ενγεδδὶν λεγομένης.] Ενγελαὶν *Baſ. G. Samb.* Ενγαλαὶν *Big.* Ενγεδὼ *Vat.* & forſan *Epiphan.* cum itaque Λ & Δ ſæpe commutari ſoleant, reſcripſi Ενγιδών.

e Καινὼ καλουμένῳ] Ita *Baſ. G* & *Epiphan.* Κεινὼ prave in quinque *MSS.* Legerat enim in *S. Literis* noſter *Flavius*, ut & *Interpretes* LXXII. (1 *Reg.* 25. 15.) *bahadeſa* ὡς τῇ καινῇ pro *baboreſa*, *in ſylva.*

f Ζιφὶμις] Aut Ζιφίνης cum quinque *MSS.* & *Epiphanio.*

g Ποιμανδρῷ] Ποιμανδροὶ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

h Αὐτῷ προσελθόντι] Vocem αὐτῷ inſeruimus ex *MSS.*

i Επικαθίσας·] Επικαθίσας αὐτὸν. ὁ δὲ *Vat.*

k Ζιφλωοὶ,] Ita in *Excuſis* & *pleriſque MSS.* Ζιφαῖοι & Ζιφινοὶ in *aliis.*

l Επ' αὐτῶν ἐλθόντι.] Επ' αὐτὸν ἐλθόντι *Big.* & *Samb.* ἐλθόντι ἐπ' αὐτὸν *Vat.*

m Στενῶν,] Στενωπῶν *Vat.*

n Φυγεῖν] Aut φυγὼν cum *Samb.* & *Big.*

o Φανερωτέραν κατάστησιν.] Φανερωτέραν καταστῆσαι *Big. Vat.* & *Samb.* φανερωθέντα καθάπερ juxta *Epiphanium.*

p Κινδυνεύειν ἔμελλον] Κινδυνεύσειν *Vat.*

q Φιλοτιμίας,] Φιλοτιμίας abeſt à *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall. Vat.* & verſione *Epiphanii:* nulla injuria.

r Κέρδος εὐσεβοῦς] Κέρδος ἐπιεικείας τε καὶ εὐσεβείας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* juxta *Epiphanium* λέγω τὴν κολακείαν ἐπὶ βασιλεῖ καὶ τοῦ δίκαιον ζητ.

s Διέταλλον,] Διέτελεν *Samb.* & *Vat.*

t Εκείνων χώρας,] Εκείνης ex *Vet. Interpr.*

v Μάωνι ἐρήμῳ.] Ita cum *Epiphanio.* Μαὼν etiam *Interpretibus* LXXII. & Μαὼν *Zonar.* in *Editis* & *MSS.* Σίωνι, luſu Scribarum. HUDS. Μαώνι ſcriptum oportuit. 1 Sam. 23. 20. REL.

x Αντιπεριέσπασαν δὲ] Αντιπερίσπασαν *Hen.* & *Busb.*

y Τῶν Ἑβραίων] Τῶν deeſt *Vat.*

Saulus in ſpelunca incidit in Davidem, qui vitæ ejus parcit. 1 Regum c. 24.

4. Atque ita quidem Davides, periculo præter ſpem liberatus, ad agri Engedini anguſtias ſe recipit. Palæſtinis autem expulſis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Davidem intra fines Engedinorum morari. Ille vero, aſſumptis tribus armatorum millibus *ex omni Iſraëlitarum numero* ſelectis, ad eum contendebat. Cumque non longe à locis *illis* abeſſet, prope viam conſpicit ſpeluncam, profundam & cavam, atque in multam longitudinem & latitudinem patentem, qua tum forte Davides cum viris quadringentis deliteſcebat. itaque ſtimulatus ad requiſita naturæ ſolus in eam intravit. Conſpectus autem erat ab uno è Davidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, jam adeſſe tempus ulciſcendi inimicum à Deo oblatum, ſuadenteque ut Saulo caput amputaret, ad ſeſe è vita erratica & ærumnis expediendum, ſurgens abſcidit quidem laciniam ſolummodo veſtis quam gerebat: ſtatim vero pœnitudine ductus injuſtum facinus eſſe dicebat dominum ſuum occidere, eumve qui ad regiam dignitatem à Deo provectus eſt. nam ſi ille in nos malignus, haud fas eſt ut par illi referam. Cum autem Saulus è ſpelunca egrederetur, Davides ad eum contendens exclamavit, Saulum obſecrans ut *ipſum* audire vellet. Cum que rex reſpexiſſet, adorat eum in facitem procidens, ut moris erat, dicitque, "non oportet, ô "rex, ut, improbis vanaſque calumnias confingen- "tibus aurem admovens, illis quidem fidem habe- "re digneris, tibi vero amiciſſimos in ſuſpicionem "vocari patiaris: ſed potius ex rebus ipſis ſpectari "debet, ut quiſque in te animo ſit affectus. nam "calumniæ nos decipiunt, ex factis vero *cujuſque* "benevolentia clare eluceſcit. Et quidem verba "comparata ſunt ut utriuſque, veri & falſi, ſpe- "ciem præ ſe ferant: facta vero nudum animum "conſpiciendum ſiſtunt. Ex his itaque mihi cre- "dendum, me tibi tuæque familiæ bene velle; "non illis ea mihi vitio vertentibus, quæ neque "in mentem venerunt, neque fieri potuerunt, dum "pergis animam meam perſequi, & nihil die no- "ctuque aliud cogitare, quam ut animam mihi vi- "tamque adimas: quod *ſumma* iniquitate moliris. "Quî fit ut tanto in errore de me verſeris, quaſi "occidere te voluerim? aut quomodo erit ut non "ſis in Deum impius, hominis, tanquam tibi inimi- "ci, necem expetens, qui, cum hodie ſemet vin- "dicare potuerit & à te pœnas exigere, tibi pe- "percit, neque illa uſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, è manibus "elabi non ſiviſſes? quando enim veſtis tuæ laci- "niam præcidebam, potui & tunc caput ampu- "taſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, à juſta quidem vindicta "abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me injuſto "proſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, moreſque "noſtros redarguat". Saulus autem, modo incredó-

Davidis cum Saulo expoſtulatio. 1 Reg. c. 24.

δ'. Καὶ Δαυίδης μὲν ἅτως, ἐκ τοῦ φοβεροῦ τὸν κίνδυνον ἀφυγὼν, εἰς τὰ στενὰ τῆς [z] Ενγεδώνης ἀφικνεῖται. Σαοὺλῳ δ', ἐκβαλόντι τοὺς Παλαιστίνους, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινες τὸν Δαυίδην ἐν τοῖς [a] Ενγεδηνοῖς διατρίβειν ὄροις. λαβὼν δ' τρισχιλίους [b] ῥωμίτας ἐκλεκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γιόμενος ἀ πόρρω τῶν τόπων, ὁρᾷ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀπήλαιον βαθὺ καὶ κοῖλον, εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεῳγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαυίδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιὼν οὖν [c] ὑπὸ τὴν κοίλην φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεαθεὶς δ' [d] ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυίδου· καὶ φράσαντος δὲ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ παρὰ τὸν Θεὸν καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, καὶ συμβουλεύοντος τὸν Σαοὺλ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πολλῆς [e] ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ πλανωρείας, ἀναστὰς ἀποτέμνει [f] μὲν τὸν πέρυσα τοῦ ἱματίου [g] μόνον δὲ ὁ Σαοὺλος [h] ἀμπέσχετο. μεταγνοὺς δ' αὖθις, ὡ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν [i] αὐτοῦ δεσπότην, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰ εἰ πονηρὸς ἔστω εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. ταῦτ' δ' Σαοὺλ τὸ ἀπήλαιον ἐκλιπόντος, [k] προελθὼν ὁ Δαυίδης [l] ἀνέκραγε, ἀκοῦσαι Σαοὺλον ἀξιῶν. ὑπισταμένου δ' τοῦ βασιλέως, [m] προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ὑπὶ προσώπου, ὡς ἔθος, καί φησιν, "οὐ [n] πονηροῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδέσι "πλάσμασι λόγους παρέχοντα [o] δεῖ τὰς ἀκοὰς, κα- "λέσαι μὲν ἐκείνους τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς δ' φίλ- "τατους δι' ὑπονοίας ἔχειν· ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν "τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰ ἀπατᾷ, σα- "φὴς δ' ἀπόδειξις διανοίας τὰ πεπραγμένα. καὶ λόγος "μὲν [p] ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευ- "δής· τὰ δ' ἔργα γυμνὰ [q] ὑπ' ὄψιν τὴν διάνοιαν "τίθησι. τοίνυν ἐκ τούτων [r] καλῶς ἔχειν [s] με πρὸς σὲ "καὶ τὸν σὸν εἶχον ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κα- "τηγορεῖσιν ἃ μήτε εἰς νοῦν [t] ἐβαλόμην, μήτε δυνά- "την γενέσθαι, προθέμενον διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, "καὶ μηδὲν μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρον- "τίδος [v] ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρεσιν· ἃ δὲ δί- "κως μεταπορεύῃ. πῶς γὰ ψεύδῃ πρὸς ἐμοῦ δόξαν εἰ- "λήφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀ- "σεβεῖς [x] εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ πιστ- "ρῆσαι δυνάμενον καὶ πρὸς σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ "θελήσαντα, μηδὲ [y] τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ "τι κατ' ἐμοῦ πρεσπεσεν, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, λο- "γισάμενος [z] παθῶν νομίζων πολέμιον; ὅτε γὰρ σου τὸ "πέρυσα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου [a] καὶ τὴν κε- "φαλὴν ἠδυνάμην". ὑπιδείξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχόμην δικαίας "ἀμυνῆς, φησί· σὺ δὲ [b] μῖσος ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' "ἐμοῦ φέρων. Θεὸς τοίνυν δικάσαι, καὶ τὸν ἑκατέρου "τρόπον ἡμῶν ἐλέγξαι". Σαοὺλος δὲ ὑπὸ τῷ θαύμα-

z Ενγεδλωῆς ἀφικνεῖται.] Ita malui ab *Engedi* Hebraïco. Ενγηδλωῆς in *Editis* & tribus *MSS.* Εσγιδινῆς *Hen.* & *Busb.* Εσγηδῶν ἤτοι Εσγαδι *Vat.*

a Ενγεδλωοῖς,] Similiter ac ſupra v. 33. variant *libri*, niſi quod Γηδλωοῖς habeat *Vat.* HUDS. Conf. lib. IX. c. 1. §. 2. SPANH.

b Οπλίτας ἐπιλέκτους] Οπλίτας, ἐπ' αὐτὸν ἠγάγετο *Vat.*

c Υπὸ τῶν κοίλην φύσιν,] Ita in *Editis*. verum ὑπὸ τὴν habemus in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* qui reddit, *dumque naturaliter ventris purgandi neceſſitate urgeretur.*

d Υφ' ἑνὸς] Υπό τινος *Big.* & *Samb.* ὑφ' ἑνὸς τῶν ὑπὸ τὸν Δαβίδην *Vat.*

e Αλης αὐτὸν] "Αλης *Samb.* ut *Etymon.* ſuadet. καὶ τὸ πολλῆς αὐτὸν ἀπαλλάξαι ταλ. *Vat.*

f Μὲν τὸν πτέρυγα] Illud μὲ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

g Μόνον δὲ ὁ Σαοὺλος] Ita *Samb.* & *Big.* μόνον ὁ (aut ὃ) Σαοὺλος *Baſ.* & *G.* μόνον δὲ Σαοὺλος *Vat.*

h Αμπίσχετο.] Ηκπείχετο *Big.* & *Gall.*

i Αὐτοῦ δεσπότην,] *Al.* αὐτοῦ & ἑαυτοῦ.

k Προελθὼν ὁ Δαυίδης] Προελθων *Hen. Busb. Vat.* & *Zonar.*

l Ανέκραγεν,] Εκραξεν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & mox τὸν Σαοὺλον.

m Προσκυνεῖται αὐτὸν] Προσκυνεῖ τε *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Πονηροῖς,] Πονηρας juxta *Epipham.*

o Δεῖ τὰς ἀκοὰς,] Δεῖ σὲ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* & mox πιστεύειν σὲ *Busb.* & *Hen.*

p Επ' ἀμφότερα] Επ' ἀμφότερον ἀληθές τε καὶ ψεῦδος *Vat.*

q Υπ' ὄψιν] Επ' ὄψιν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Καλῶς ἔχειν] Καλῶς ἐχειν μὲ σε. *Vat.*

s Με πρὸς σὲ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* σὲ πρὸς σέ.

t Βαλόμην] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐμβαλόμην.

v Η τὴν ἐμὴν ψυχὴν] Η τὴν ἐμὴν ἀναίρεσιν in ſex *MSS.* ἢ τὴν ἐμῆς ψυχῆς ἀναίρεσιν *Epiphan.*

x Εἰς τὸν Θεὸν,] Voculam εἰς inſeruimus ex *MSS.*

y Τῷ καιρῷ χρησάμενον,] Τῷ καιρῷ τούτῳ in quatuor *MSS.* & mox ὃς εἴ σοι *Vat.*

z Παθῶν νομίζων πολέμιον;] Παθῶν δὲ νομίζων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

a Καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην.] Illud δὲ ex *iiſdem* & *Epiphan.*

b Μῖσος ἄδικον] Μῖσος ἀδίκου κατ' ἐμοῦ φέρεις *Vat.*

c Καὶ

δόξῳ τ̃ σωτηρίας θαυμάσας, καὶ τῷ τ̃ νεανίσκου μετριότητι καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος πεποιηκώς, αὐτὸν εἶναι δίκαιον ἔφησεν ἀπεκρίνατο. "σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δὲ σοὶ συμφορῶν. ἐπιδείκνυμι δὲ [c] καὶ σήμερον "τῷ δεχαίων ἔχοντα σωτὸν δικαιοσύνῳ· οἳ τὰς ἐχ- "θρὰς, ἐν ἐρημίᾳ [d] λαβόντας, σώζειν [e] παρήγγειλαν. "πέπεισμαι δὲ νῦν ὅτι σοὶ τῷ βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάτ- "τει, καὶ πᾶσιν ἐμένει σε τὸ πάντων τ̃ Ἑβραίων κράτος. "δὸς δή μοι πίστιν ἐνόρκους, μή μου τὸ γένος [f] ἐξαφανί- "σαι, μηδὲ ἐμοὶ μνησικακήσῃς τὰς ἐμὰς ἀνομίας ἐξα- "πολέσαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τ̃ εἶκον". ὁμόσας δὴ, καθὼς [g] ἠξίωσε, Δαυίδης, Σαοὺλον μὲν εἰς τῷ ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δὲ μετ' τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τῷ [h] Μαθηρῶν ἀνέβη γενεώ.

ε'. Ἀποθνήσκει δὲ [i] κατ' τὸν τ̃ καιρὸν καὶ Σαμουήλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ἐπ τ̃ τυχόντος [k] ἐπαλαύων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τιμῆς. [l] ἐνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτοῦ καὶ τ̃ ὑπ' αὐτοῦ πολλῷ χρόνον ὁ λαὸς ἠγεμ· καὶ ἡ περὶ τῷ ταφῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ τ̃ νομιζομένων ἀναπληρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι [m] δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι [n] Ραμαθᾷ, καὶ ἐπὶ πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, [o] ἐπ' κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίᾳ πλουτῇ, [p] ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος [q] παθών. ἐγίνετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τῷ φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ Θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ τοῦ λαοῦ, μετ' τ̃ Ηλεὶ τ̃ ἀρχιερέως πλουτῶ, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετ' τοῦ Σαούλ τοῦ βασιλέως δέκα τοῖς ὀκτώ. καὶ τὸ μὲν περὶ Σαμουήλου [r] τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν.

ς'. Ἦν δέ τις τ̃ Ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως [s] Ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμμων. τρισχιλίων μὲν γὰρ [t] αὐτοῦ ποίμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταύτα Δαυίδης αἰσιν τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ [v] παρήγγειλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ εὐδείας, μήτε ὑπὸ τ̃ ἐρημίας, καὶ δ' δυνάσθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τούτων δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεται τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὸ τ̃ ἀλλοτρίων ἄπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πόσαυτες τῷ Θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτὸς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι ἀγαθῷ, καὶ παύσης τυγχάνειν ἀξίῳ τ̃ φρονήσεως. ὧν ἦν [x] Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, [y] ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· [z] γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος ἀστείας λελογχώς. πρὸς οὖν τ̃ Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυίδης ἄνδρας δέκα τ̃ σὺν αὐτῷ, διὰ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ [a] συνεύχεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. θαρρεῖν δ' ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῷ [b] παρεκάλει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τ̃ ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ

dibili se servatum esse demiratus, ejusque modestia & ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum fecisset Davides, rex justius esse se ingemiscere respondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum causa "extitisti, ipse vero tibi calamitatum *auctor*: ho- "die etiam ostendisti priscorum in te vigere justi- "tiam, qui inimicos in solitudine captos servan- "dos esse edixerunt. Itaque nunc persuasum ha- "beo, regnum tibi à Deo adservari, tibique ces- "surum esse Hebræorum omnium imperium. qua- "re jurejurando mihi fidem facias, te genus meum "non esse deleturum, neque injuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: sed domum meam "custoditurum esse & servaturum". Cum autem in hæc, prout *rex* postulaverat, jurasset Davides, Saulum quidem in regnum suum dimisit: ipse vero cum suis ad angustias Maltherôn ascendit.

Moritur Samuelus, 1 Reg. c. 25.

5. Sub hoc tempus & Samuelus propheta vita decessit: vir non vulgarem inter Hebræos honorem assequutus. Illud enim & virtutis ipsius & populi erga ipsum benevolentiæ indicium erat, quod eum diu luxerint & lamentarint, atque sepulturam ejus solennesque exsequias certatim & magno studio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria sua, multisque diebus eum defleverunt, non quasi in publico mœrore ex morte alieni; sed quasi privatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad justitiam & bonitatem; propterea que Deo eximie charus. Quin & imperavit populoque præfuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeviginti. Et hæc quidem, quæ ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

Davides commeatum petit à Nabalo, sed frustra. 1 Reg. c. 25.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex urbe Emma, locuples & multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ovium quidem tria millia, mille vero capras. Davides *autem* jussit suis curare ut hæc integra salvaque forent; neque illa *quovis modo* lædere ex nimia cupiditate, aut ex urgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini injuriam facere; atque nefas ducere Deoque adversum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse à viro bono, dignoque cui hæc cura adhiberetur. At e *contra* Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat & *agresti* ingenio & malis moribus, qui ex cynica exercitatione vitam instituerat; uxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ovium tonsuram faciebat, cum Davides decem viros è suis misisset, per illos eum salutat, simulque precatur ut in multos annos idem facere illi daretur: deinde vero obsecrabat, ut sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior à pastoribus factus, quod longo jam tempore in solitudine versati, nulla eos injuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes

c Καὶ σήμερον] Καὶ adjeci ex *MSS.* quorum duo habent τῷ ἐαυτοῦ δικαίου ἔχ. alius vero τῷ ἐαυτὸν ἔχ.
d Λαβόντας,] Λαβόντες *Big. Samb. & Vat.*
e Παρήγγελον.] Ita ex iisdem *MSS.* παρήγγελον *Basil. & G.*
f Ἐξαφανίσαι,] Sic *Big. Samb. & Vat.* nisi quod ἐξαλεῖψαι habeat pro ἐξαπολέσαι. in *Editis* ἀφανίσαι, μηδὲ μοι μν. τὰς ἀγν. ἀπολέσαι.
g Ἠξίωσε,] Eo modo in *MSS.* ἠξίωσε in *Editis.*
h Μαθηρῶν ἀνέβη] Μαθηρῶν ἤτοι Μασηρὼν in *Cod. Vat.* Suspicor *Flavium* scripsisse Μαθηρὼθ aut Μασηρὼθ. à quo non longe recedit Μασηρὶθ Codicis *Alexandrini* τ̃ ὁ. HUDS. LXX. εἰς τῷ Μισηρὼν στυλῶ. Hebr. הַמִּצְפֵּתָה. COCC. Μαθηρῶν ἀνέβη στυλῶ habet Ed. Basil. Omissa autem hæc sunt ab Interprete, non à Rufino: *abscessit in angustias Maspha.* SPANH.
i Καθ' τοῦτον τ̃ καιρὸν] Ita in sex *MSS.* in *Editis* κατ' αὐτὸν καιρόν.
k Ἀπολαύων δόξαι] Aut ἀπολαύσας cum *MSS.* & *Vet. Interpr.*
l Ἐνεφάνισε γὰρ] Ἀνεφάνισε γὰρ τῷ ἀρετῷ αὐτῷ *Big.* (Cocc.) *Samb.* & *Vat.* ἐνεφάνησε γὰρ τῷ ἀρ. *Basil. & G.*
m Θάπτουσι δ' αὐτὸν] Ita cum *Epiphanio.* γὰρ *Samb.* καὶ *Aliis.*
n Ραμαθᾷ,] Ἀρεμαθᾷ ἤτοι Ἀρέμαθα *Vat.* HUDS. Conf. sup. Cap. VII. §. 5. SPANH.
o Οὐ κοινὸν] Οὐχ οἷον τοῦτο π. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
p Ὡς εἰς οἰκεῖον δ'] Ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἰδίου πόθων *Big.* & *Samb.* ὡς οἰκεῖον δ' ἕκαστος ἴδιον παθῶν *Vat.*
q Παθών.] Ita cum *Epiphanio.* in *Editis*, *Aliisque* παθῶν.
r Τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν] Τοῦτο πέρας *Big. Samb.* & *Vat.*
s Ἐμμᾶ] Ita *Samb.* Ἐμμὰ *Basil. G. Big.* Αἰμὰν *Vat.* Ἀμὰν juxta *Epiphanium.* Μαὰν *Zonaras* cum Editione Complutina LXXII. Μαὼν in *Aliis*, & *Hieronymo.* Forsan scripserit *Josephus* Ἀμᾶν aut Ἐμμαοῦν.
t Αὐτοῦ] Forte αὐτῷ. COCC.
v Παρήγγειλε] Παρήγγελε *Hen.* παρήγγελε *Busb.*
x Νάβαλος,] Ναύαλος Ed. Basil. SPANH.
y Ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τ̃ βίον.] Habens vitam detestabilem *Rufinus.* SPANH.
z Γυναικὸς δ' ἀγαθῆς] Illud ς inserui è *Cod. Vat.*
a Συνεύχεται] Ἐπεύχεται *Hen.* & *Busb.*
b Παρεκάλει,] Παρεκαλεῖ *Vat.*

ſtodes fuerimus. non erit autem ut ipſum pœniteat, ſi quid Davidi contulerit. At cum ii qui miſſi erant hæc peregiſſent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum & aſpere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis eſſet Davides, ut audivit eſſe Jeſſæi filium; nunc igitur, inquiebat, magnifice de ſe ſentiunt fugitivi, ſeque inſolentius efferunt, relictis dominis. Davides autem, cum hæc illi retuliſſent, gravius commovetur: & quadringentis quidem armatis ipſum ſequi juſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (jam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam juraverat quod domum ejus ſuaque omnia *ea* nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum ægre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe adverſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed & quod conviciis & maledictis eos impeteret, nulla injuria ab ipſis affectus.

Nabali mors. 1 Reg. c. 25.

7. Cum vero ſervus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, heræ quidem ſuæ, Nabali vero uxori, enarraret, "quod Davides, miſſis *ali-*
"*quot de ſuis* ad maritum ejus, ne quod æquum
"quidem eſſet impetrârit, ſed è contra gravibus
"conviciis appetitus fuerit, cum *tamen* ipſis in gre-
"gum cura & cuſtodia ſe quammaxime benignum
"præſtiterit, hoc autem domino in damnum ceſ-
"ſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigæa (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari juſſiſſet, & variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Davidi obviam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Davides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, & in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat ut nollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebræorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excuſabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mi-
"hi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age,
"qui *per me* tibi obſtitit quo minus humano ſan-
"guine manus polluas. nam ille ipſe, ſi inconta-
"minatus *à cæde* permanſeris, ab iis qui *in te* ma-
"ligni ſunt pœnas exiget. Mala enim quæ Naba-
"lum manent, illa in inimicorum tuorum capita
"recident. At mihi benignus ſis *obſecro*, & iſta à
"me accipere digneris; atque iram & indignatio-
"nem qua in maritum ejuſque domum commove-
"ris, mei in honorem remittas. Te enim decet
"manſuetudini conſueſcere & humanitati; præ-
"ſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus ſane propitius te, ô mu-
"lier, ad nos hodie adduxit: alioqui craſtina tibi
"non illuxiſſet dies, cum juraverim hac ipſa no-
"cte everſum ire Nabali domum, veſtrumque ne-
"minem ſuperſtitem relicturum ex familia homi-
"nis maligni & in me meoſque ſumme ingrati.
"jam vero, tui curam gerente Deo, mature mihi
"obviam facta es, ut iram meam delinires. Sed
"Nabalus quidem, per te licet ſupplicio nunc
"eximatur, pœnam tamen non effugiet: ſui enim
"ſibi, ex alia occaſione, exitio erunt mores.

μῳ Δμετρίβουλες ἤδη χρόνον. [c] μεπανοήσαί σ' ὀδὲν Δαυίδῃ ϖδαροχόμενοι. ταῦτα ἢ τ πεμφθέντων Δμαθησαίνων πρὸς τ Νάβαλον, ἀπανθρώπως σφόδρα κ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαυίδης, ὡς τ ὑὸν ἤκουσεν Ιεσσαὶ, νυῶ ἄρα, εἶπε, [d] μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτὸς οἱ δραπέτας κ στεμνιῶνται, [e] τὸς δεσπότας [f] καταλιπόντες. ὀργίζεται σ' αὐτῶν φεασάντων ὁ Δαυίδης· κ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτὸ κελεύσας ἕπεσθαι, Δμακοσίους ἢ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπὼν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὅπῃ τὸν Νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτ κ τὰ τῷ κτῆσιν [g] ὅλην ἀφανίσειν. ὁ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάρις εἰς αὐτὸς, μηδὲν ὑπὸδὸς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν [h] χρησαμένοις· ἀλλ' ὅτι κ ϖεσυβλασφήμησε κ κακῶς εἶπε, μηδὲν [i] ὑπ' αὐτῶν λελυπημένον.

ζ, Δέλα δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τ Νάβάλ, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτ, γυναῖκα σ' ἐκείνα, κατηγόρει, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυίδης αὐ-
"τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ
"κ ϖεσυβριωθείη βλασφημίαις δειναῖς, πάσῃ ϖδὶ
"αὐτὸς ϖεφυσίᾳ κ φυλακῇ τ ποιμνίων χρησάμενον,
"γεγονέναι ἢ τῷ [k] ὅπῃ τῷ κακῷ τῷ ἕ δεσπότᾳ". κ ταῦτ' ἐκείνα φήσαντ, [l] Αβιγάϊα, ϖεσηγορεύετο γὰρ ἄτως, [m] ὑπεσύξασα τὰς ὄνους, κ πληρώσασα ϖαντοίων ξενίων, κ μηδὲν εἰπεῖσα τἀνδρὶ, ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο ϖὸς Δαυίδην. [n] καταβαινόντι ἢ τὰ ϛενὰ ἕ ὄρους ἀπλώτησε Δαυίδης, [o] μ' τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενον. θεασαμένη σ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, κ πεσοῦσα ἐπὶ ϖεσώπων [p] ϖεσεκυνήσ, κ τ μὲν Νάβάλ λόγων ἐδεῖτο μὴ μνημονεύειν· ὁ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. [q] Νάβαλος ἢ κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ. αὐτὴ σ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, κ τῷ Θεῷ
"χάριν ἔχε, κωλύοντί σε μιαιφονίαν ἀνθρωπίνῳ αἵ-
"ματι. μένουσα γάρ σε καθαρὸν ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκ-
"δικήσ ϖᾶσα τ πονηρῶν. ὰ γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νά-
"βαλον, ταῦτα κ τῆς τῶν ἐχθρῶν σ κεφαλῆς
"[r] συμπεσεῖ. γνοὺς ἢ ἐμένης μοι, κρίνας [s] ἀξίαν
"τ παρ' ἐμ ταῦτα δέξασθαι, κ τὸν θυμὸν κ τὴν
"ὀργὴν τὴν ὅπὶ τὸν ἄνδρα μ [t] κ τὸν οἶκον αὐτ εἰς
"τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι κ φι-
"λανθρώπῳ τυγχάνειν, κ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ-
"ειν". ὁ ἢ, τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὲ, φη-
"σὶν, ὦ γυῦαι, Θεὸς ἐμένης ἤγαγε ϖρὸς ἡμᾶς τήμε-
"ρον· ἐ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ
"τ οἶκον τ Νάβάλ Δφ' τῆσδε τ νυκτὸς ὁμόσαντος
"ἀπολέσαι, κ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς
"πονηρ κ ἀχαρίστ πρὸς ἐμὲ κ τὺς ἐμὺς ἑτάρους [v] γε-
"νομένους. νυῦ ἢ φθάσασα ϖεφέλασες [x] καταμειλίξασθαί
"μ τὸν θυμὸν, κηδομένη σ ἕ Θεοῦ. ἀλλὰ Νάβαλος
"μὲν, κἂν ἀφεθῇ νυῦ Δφ' σὲ τῆς τιμωρίας, ὑ φεύ-
"ξεται τὴν δίκην· ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
"βὼν αἰτίαν ἄλλην. η'. Ταῦτ'

c Μεζανοήσ] Μεζανοήσειν *Big. Samb. & Vat.* Attice. mox παραχέωμεν *Vat.*

d Μεγαλοφρονῦσιν] Μεγαφρονῆσιν ἐφ' ἑαυτὺς eodem ſenſu *Big. & Samb.* μεγαφρονῆσιν ἐπ' αὐτοῖς *Vat.*

e Τὺς δεσπότας] Οἱ τὺς δεσπ. *Vat.*

f Καταλιπόντες.] Ita *MSS.* καταλείποντες & mox καταλείπων in *Editis, Aliiſque.*

g Ὅλην ἀφανίσειν.] Vox ὅλην deeſt *Vat.* mox ἀφανίσῃ legunt *Hen. & Busb.*

h Χρησαμένοις·] *Coll. Voſſ. & Big.* χρησαμένους.

i Ὑπ' αὐτῶν λελυπημένον.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

k Επὶ τῷ κακῷ] Επὶ τῷ κακῷ δεσπότῃ *Vat.*

l Αβιγαία,] Ita quidem Codices *Joſephi* Gr. nec aliter LXXII. Αβιγαὶλ juxta *Epiphanium* ab origine *Abigail.*

m Επισάξασα τὺς ὄνους,] Sic *Baſ. G. & Vat.* Ἐπὶ ὄνους ἐπισύξασα *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Gall.* ἐπιδήξασα τὺς ὄνους *Hen. & Busb.* ἐπάξασα τὺς ὄνους legiſſe videtur *Epiphanius.*

n Καταβαινόντι] Ita cum ſex *MSS.* καταβαινότης perperam in *Editis.*

o Μετὰ τετρακοσίων] Μετὰ τ τετρακοσίων *Vat.*

p Προσεκυνήσ,] Προσεκυνήσε *Hen. Busb. & Zonaras.*

q Νάβαλος ἢ κ τὴν Εβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ.] נבל *ἄφρων flagitioſus.* SPANH.

r Συμπεσεῖ.] Ita cum *Baſ. G. & Vet. Interpr.* συμπέσοι *Big. & Vat.* (ἐμπεσεῖ *Coll. Voſſ.*) ἐμπέσοι *Samb.*

s Ἀξίαν ἕ] Sic *Samb. Vat. Gall. & Epiphan.* (Legi ἀξίαν ἕ vel ἀξίων τὸ vult *Coccejus*) ἀξίων *Baſ. G. & Big.*

t Καὶ τ οἶκον] Καὶ τ οἴκου ἕ Νάβάλ *Vat.*

v Γενομένους.] Γεγενημένους *Vat.*

x Καταμειλίξασθαί μ τ θυμὸν,] Μειλίξαι ἢ *Vat.*

η'. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς ἣν οἶκον ἐλθεῖσα, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν ἀνωχθέντων καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, [y] παρεθῆναι [z] καὶ πᾶν ὀν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων· [a] καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα δὲ πλείους διατρίψας ἡμέρας τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὸν τὸν τελευτὴν ὁ Δαυίδης, [b] ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ὑποπτεύειν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην [c] αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑπερορῶντος, διδόντος δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς [d] ἀξίαν ἐπιφέροντος τὴν ποινήν. πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσουσαν καὶ γαμηθησομένην [e] καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ [f] ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τούτων, πρὸς τοὺς παρόντας ἔλεγεν· ὅμως δὲ μὴ πᾶσης τῆς θεραπείας ἥκειν. καὶ σωφρόνησε μὲν αὐτῷ, ταύτην [g] λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ [h] διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· [i] τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυίδης γυναῖκα πρότερον, τὴν ἐξ [k] Ἀβεσαρὰ πόλεως ἔγημε· [l] Μιχάλαν δὲ τὴν Σαοὺλ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γαμουμένην Δαυίδῃ γυναῖκα, ὁ πατὴρ [m] τῷ Φελτίᾳ ἰῷ Λίσα συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι [n] Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες [o] τῶν Σιφλωῶν ἀπήγγελλαν τῷ Σαοὺλῳ, ὡς εἴη πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτο συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μυρίλιον ὁπλιτῶν [p] ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης, [q] ἐπεστρατοπέδευσεν [r] ἔν τινι τόπῳ [s] Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλῶν αὐτῷ, πῶς τὴν χώρας Σαοὺλος ἤδη [t] παρεληλύθη. τῶν δὲ ἐν Σεκελὰ φρουρούντων, λάθρα νυκτερεύει [u] λαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοὺλ στρατόπεδον παρεγένετο, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας Ἀβισαῖον, υἱὸν [x] Ἀχιμέλεχον τὸν [y] Χεττᾶον. ὄντος δὲ τοῦ Σαοὺλ κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν στρατηγῶν [z] Ἀβενήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτι αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοὺλον, ὑπονοεῖ αὐτοῦ τῷ κοίτῳ [a] ἐκ τῆς δορᾶς, τοῦτο γὰρ αὐτῷ περιεπεπήγει, ἔτι τὸν Ἀβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμηκότα, εἴασεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [b] κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δί-

8. Haec loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reversa virumque nacta cum multis epulantem & jam vino gravatum, tunc quidem nihil eorum quæ facta sunt *ei* exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit ut vires ei solverentur, & totum corpus prope jam mortuum esset, propter *ejus* sermones & dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutavit Nabalus. Davides autem, ut illum defunctum esse acceperat, à Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique pœnas persolvisse dextram habenti cædis puram. Quin & tum didicit sceleſtos à Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero pœnas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad uxorem ejus nunciis, ipsam, ut una secum esset sibique connubio jungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quæ vel ad pedes ejus accideret; cum omni tamen observantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta & propter modestiam ejus bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formæ gratiam. Davides autem uxorem antea habuit, quam ex urbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Davidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de civitate Gethla locaverat.

Davidem ira accensum in Nabalum placat Abigaea. 1 Reg. c. 25.

Mittit Davides qui sibi Abigeam in matrimonium adducant. 1 Reg. c. 25.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt, Sauloque nunciaverunt, Davidem rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum *vestigandum* contendebat, & nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Davides autem, ut audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, jussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus jam accessisset. Cum vero illi *Saulum* apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctavit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisæo, sororis suo Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo. Dum autem Saulus dormiret, & circa eum milites in ambitu jacerent una cum Abenero exercitûs duce, Davides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito ejus cubili ex hasta (illa enim *humi* juxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisæum permisit, qui & voluntate & impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum grave esse dixisset regem à Deo creatum interimere quantumvis pravum, ei enim

Saulus à Ziphenis Davidem persequitur. 1 Reg. c. 26.

Davides in castra ad Saulum ingreditur, dormientibus cunctis. 1 Reg. c. 26.

---

y Παρεθῶσαι καὶ πᾶν ὀν αὐτῷ νεκρωθῶσαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Παρεθῆναι Hen. & Busb. utrumque fert ratio Grammatica. HUDS. Et ad solutionem membrorum, & penè ad mortem usque deduceretur. *Rufinus.* Infrà lib. VIII. c. 8. §. 5. σύθυς παρεθεῖσα &c. & Cap. 9. seq. §. 1. παρεθῆσαν αὐτῷ τὴν δεξιάν· Item lib. XV. c. 7 §. 9. πλεονάκις παρεθεῖη (Gen. παρεθείη) τῶν πλειόνων Ἡρώδης· SPANH.

z Καὶ πᾶν ὀν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων] Καὶ πᾶν αὐτῷ *Vat.*

a Καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς λύπης] Καὶ τῇ ἐπ' αὐτοῖς λύπῃ *Vat.*

b Ἐκδεδικῆσθαι] Ἐκδεδικηθῆναι μὲν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θ. *Big.* & *Samb.*

c Αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι] Αὐτῷ ἀφ' ἁπλοῦ καθαρᾷ legisse videtur *Epiphan.*

d Ἀξίαν ἐπιφέροντος] Οἰκείαν *Big.*

e Καλεῖ πρὸς αὑτόν] Καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν *Hen.* & *Busb.*

f Ἀναξίαν μὲν εἶναι] Ita *Big.* & *Samb.* ἀναξίᾳ in *Editis*, *Aliisque* οὐκ ἀξίαν *Zonar.*

g Λαμβάνουσα τὴν τιμὴν] Λαβοῦσα *Big. Samb.* & *Vat.*

h Διὰ τὸν τρόπον] Διὰ τὸ τὸν τρόπον σώφρονα εἶναι καὶ δίκαιον *Vat.*

i Τυχοῦσα δ' αὐτῆς,] Τυχοῦσα ταύτης *Big. Samb.* & *Vat.*

k Ἀβεσαρὰ πόλεως] Ἀβισαρὰ *Big. Samb.* & *Vat.* sane pro Ιεζραήλ Codicis *Divini*, miro dissensu, in *Epiphanii* libris *Ebisar* & *Bisar.*

l Μιχάλαν δ'] Μελχὰν δὲ τὴν καὶ Μελχόλχω *Vat.* videsis *Annott.* ad p. 337. in fine.

m Τῷ Φελτίᾳ ἰῷ Λίσα] Ita cum *Epiphanio*, (nisi quod Σελλῆ pro Λισα exstet in nonnullis Codicibus) aut Λαΐσα aut Λησὶ. *Falti Ben Lais* in fundo Sacro. τῷ Φελλὶ ἰῷ Λισῷ *Basil.* & *G.* τῷ Φελλὶ (aut Βελλὶ) ἰῷ Ελισὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

n Γεθλᾶς.] Mallem sane cum *Schotano* scribere Γελλᾶς ab Hebraïco *Gallim*, quod retinent *Epiphanii* codices. nec displiceat Γεθλᾶς à simili voce Chaldaïca, ejusdem plane significationis, sive *collis* sive *involucrum* denotetur iis nominibus.

o Τῶν Ζιφλωῶν] Ζιφλωῶν, ἤτοι Ζιφαίων ἀπαγγ. τ. Σ. ὡς εἴη ὁ Δαβίδης εἰς τὴν χώραν *Vat.*

p Ἐβάδιζεν] Ἐβάδιζε πρὸς αὐτὸν *Vat.*

q Ἐπεστρατοπέδευσεν] Aut ἐπεστρατοπέδευσε cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

r Ἔν τινι τόπῳ] Ἐπὶ τὴν Σίκελλα λεγομένην, & mox Σικέλλα *Vat.* Συκέλλα *Basil.* & *G.* Σάκελλα *Hen.* & *Busb.* Σικελλὰ *Big.* Σεκελὰ *Samb.* Σικελὰ *Epiphan.* addita forsan litera Σ, pro Εκελὰ aut Εκιλά. Is enim locus in volumine Hebraïco est *Hachila*, in Græco τὸ ὁ. Αχελὰ, Εχελὰ & Εχελὰθ, & *Zonaræ* Εχελάτ. collis septies mille passibus ab Eleutheropoli remotus, & *Habacuci* vatis monumento clarus.

s Σεκελὰ λεγομένῳ.] Gen. Συκέλλα. sed §. 10. seq. Σίκελλαν (Gen. Σικέλλαν) & seq. cap. 14. §. 5. εἰς Σίκελλαν (Gen. Σίκελλα.) SPANH.

t Παρεληλύθη.] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis*, *Aliisque* παρεληλύθει.

u Σεκελὰ φρουρούντων,] Hic loci Σεκέλλα *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σικέλλα *Vat.* Συκέλλα *Basil.* & *G.*

v Διαλαθὼν τοὺς ἰδίους,] Καὶ λαθὼν τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ τοῦ Σ. *Vat.*

x Ἀχιμέλεχον] Ἀβιμέλεχον *Vat. Hen.* & *Busb.* ex LXXII.

y Χεττᾶον.] Χετταίου *Vat.*

z Ἀβενήρου κειμένων,] Ἀβενὴρ in quinque *MSS.* Ἀβενὴς *Zon.* ὁ τοῦ ὁ. Abner *Hieronymus* & *Masoretæ.*

a Ἐκ τῆς δορᾶς,] Καὶ τὸ δόρυ juxta *Epiphanium.*

b Κεχειροτονημένον] In Sacro Codice hoc loco *unctus Dei* appel-

enim ultionem tempore ſuo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum ejus reprimebat. Attamen ut appareret, quod cum potuiſſet eum occidere *minus* abſtinuerit, capta ejus haſta & aquæ lenticula, quæ *forte* Saulo quieſcenti erat admota, cum in caſtris nemo animadverterit, omnibus dormientibus, diſceſſit, ſecure omnia exſequutus, quibus, prout tempus ei concederet, auderetve, regios mulctavit. Torrentem vero tranſgreſſus, & conſcenſo montis vertice, unde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, & ad Abenerum exercitûs ducem, è ſomno eos excitavit, atque ad hunc clamabat & populum. Cum autem *hoc* audierit exercitûs dux, & rogaverit quiſnam eſſet qui ſe nominatim appellaſſet, Davides ajebat, "Ego, "Jeſſæi quidem filius, à vobis vero profugus. Sed "quî fit, ut tu vir magnus, & apud regem cæte-"ris honore prælatus, negligenter adeo cuſtodie-"ris domini corpus? num tibi magis volupe eſt "ſomnum capere, quam ejus ſalutis curam gere-"re? Hæc enim mortis ſupplicio digna ſunt: quip-"pe qui quoſdam è noſtris in caſtra ad regem & "alios omnes ingreſſos non perſenſiſtis. Quære i-"taque ubi ſit haſta regis & aquæ lenticula, & "diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos la-"tuit". Saulus autem, agnita Davidis voce, intellectoque quod, cum deprehendiſſet eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed pepercerit, cum juſte cum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortaturque ut ſumpta fiducia, & nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam reverteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem eum, qui illum cuſtodire poſſet & multa benevolentiæ indicia dederit, perſequeretur; & ad vitam tamdiu in exſilio ſummaque de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque *omni* amicorum & cognatorum conſortio: ipſe vero adhuc ab eo ſæpius conſervaretur, animamque ſuam manifeſtum in diſcrimen adductam *ab eo* ſalvam recipere-ret. Davides autem juſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam peteret & aquæ lenticulam: iſto adjecto, fore ut Deus ipſos ex ingenio utrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus judicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſſem, manus abſtinuerim.

Davidi gratias agit Saulus, quod vitæ ipſius pepercerit. 1 Reg. c. 26.

Davides ad Anchum Gittæ regem ſe confert. 1 Reg. c. 27.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Davidis manibus evaſiſſet, in regiam & patriam ſuam reverſus eſt: at Davides, veritus ne quando à Saulo caperetur ſi illic maneret, ſibi conſultius eſſe putabat, ut in Palæſtinam aſcenderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum ſexcentis, quos *forte* circa ſe habuit, ad Anchum concedit Gittæ regem. illa autem erat una è quinque *Palæſtinis* civitatibus. Cumque illum viroſque *ſuos comites benigne* excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet,

νὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ἡ πονηρὸς, ἔξειν γὰ αὐτῷ ᾧ ἐχρῆτο τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπίσχε τὴν ὁρμήν. σύμβολον δ' τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς [c] ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὴν [d] φακὴν τοῦ ὕδατος, [e] ὃς κειμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δ' κατακειμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐρασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ [f] δόντος αὐτῷ καὶ τὸ τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. Ἀφικὰς δ' τὸ χειμάρρου, καὶ ὅπη τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν [g] ἐξακουσθήσεσθαι, ἐβόησας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ [h] Ἀβεννηρῳ, Ἀφανίζησιν αὐτοὺς ὁ κὴρ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε ἐφώνει καὶ τὸ λαόν. ἐπακούσαντος δ' τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν [i] ἐστιν ἐρομένου, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖς μὲν Ιεσσαίου, "φυγὰς δ' ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὢν, "καὶ τὴν πρώτην ἔχων ᾧ ἐχρῆτο τῷ βασιλεῖ τιμὴν, οὕτως "ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ ὕπνος "ἡδίων ἐστί σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θανάτου "μὲν ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἳ γε μικρὸν ἔμπροσθε εἰσ-"ελθόντας τινὰς [k] ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπη τὸν βα-"σιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον δὲν "τὸ δόρυ καὶ βασιλέως καὶ τὴν φακὴν καὶ ὕδατος, καὶ μα-"θὴσῃ πηλίκην ὑμᾶς ἔλαθε κακὴν [l] ἐντὸς γιγόμενον". Σαοὺλος δ' γνωρίσας τὴν [m] τοῦ Δαυίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι [n] λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν Φυλαστίνων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελὼν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πίστεως δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον, [o] ἀναχωρεῖν [p] ὅπη τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἔτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπ' ἐκείνου στέργεται, ὃς τὴν μὲν Φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον ἐλαυνοι, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς [q] περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίαις ἐπάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' [r] ὁ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἀδεῶς τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δ' Δαυίδης πέμψας ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὴν φακὴν τοῦ ὕδατος· ἐπιστὰς, ὡς ὁ Θεὸς ἑκατέρῳ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν πεπραγμένων ἔσαι δικαστὴς, ὃς, ὅτι καὶ καθ' τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σαοὺλος μὲν, δεύτερον Δαφυγὼν τὰς Δαυίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ [s] τὴν οἰκείαν ἀπηλλάσσετο· φοβηθεὶς δ' Δαυίδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, [t] συμφέρειν ἔκρινεν, [v] εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, Δαιτρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ᾤχετο [x] πρὸς Αγχοῦν τὸν Γίτθης βασιλέα. [y] μία δ' ἦν αὕτη [z] τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων

pellatur. Recte hoc ita reddit: nam *unctus* non eſt niſi *conſtitutus*. Errant qui de oleo cogitant, ubi de unctione agitur. REL.

c Ἀποχέσθαι] Ita *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* ἀπέχεσθαι *Baſ. G.* & *Big.*

d Φακὸν δ' ὕδατος,] צפחת מים Φακὸς ὕδατος. REL. Urceolum aquæ *Ruſin.* Φακὸν τὸ κλίνης· Athenæ. l. x. p. 413. B. Juſtin. Paræneſ. p. 35. D. φακὸν ἐκ χαλκοῦ· SPANH.

e Ὃς κειμωμένῳ] Ὃς ἦν παρ' αὐτῷ κείμενος κοιμωμένῳ τῷ Σαούλῳ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ὃς ἦν παρ' αὐτῷ κείμενος τῷ Σαούλῳ *Vat.* τὸν παρ' αὐτῷ κείμενον *Hen.* & *Busb.*

f Δόντος αὐτῷ] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* διδόντος.

g Ἐξακουσθήσεσθαι,] Ἐξάκουστος εἶναι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* & mox ἐκβοήσας *Hen.* βοήσας *Vat.*

h Ἀβεννήρῳ,] Ἀβεννήρῳ in quinque *MSS.* & ſtatim αὐτὸν *Vat.*

i Ἐστὶν ἐρομένου,] Vocem ἐστὶν non agnoſcit *Vat.*

k Ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον,] Ὑμῶν juxta *Vet. Interpr.*

l Ἐντὸς γιγόμενον.] Ἐντὸς γεγονυῖαν *Vat.* ἐντὸς γενομένης legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

m Τοῦ Δαυίδου φωνὴν,] Τοῦ omittunt quinque *MSS.*

n Λαβὼν αὐτὸν ἔκδοτον] Nil ergo cauſæ, eſt cur Act. 11. 23. ἔκδοτον λαβόντες ſuſpectum videatur quibuſdam. REL.

o Ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Ἀναχωρήσειν *Vat.*

p Ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.] Græci permutant hos loquendi modos, ἐπὶ τὰ ἴδια, ἐπὶ τὰ αὑτοῦ, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, qui idem notant. Sic quoque τὰ οἰκεῖα Περιφαντος, & τὰ Περιφαντος id eſt domus Periphantis. REL.

q Περὶ τὴν ψυχὴν] Περὶ ψυχῆς *Vat.*

r Οὐ παύεται] Οὐ παύεται ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ φανερῶς *Vat.*

s Τὴν οἰκείαν] Τὴν οἰκίαν præferunt *Big.* & *Samb.* confer 1 Reg. 26. 25.

t Συμφέρειν ἔκρινεν,] Τοῦτο συμφέρειν *Big. Samb.* & *Vat.*

v Εἰς τὴν Παλαιστίνην] Εἰς τὴν Παλαιστίνων ἀναβὰς *Vat.* εἰς τὰς Παλαιστίνης καταβὰς juxta *Epiphanium*. HUDS. Id eſt, regionem Philiſtæorum. REL.

x Πρὸς Αγχοῦν] Πρὸς Αχὶ, ἤτοι Αγχοῦς τοῦ Αγχαίου τοῦ *Vat.*

y Μία δ' ἦν αὕτη] Conf. Cap. ſup. 1. §. 1. SPANH.

z Τῶν πέντε πόλεων.] Τῶν Παλαιστίνων πόλεων *Epiphan.*

a Αχι-

ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας [a] Αχιμὰν καὶ Αβιγάμαν διῆγε [b] ἐν τῇ Γίτθᾳ. Σαοὺλ δ' οὐ πάντα ἀνθύσαντι λόγῳ τὸν ἔτι ἐᾷ πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι σφόδρα μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπροσδόκητα. Δαυίδῃ δ' οὐκ ἐδόκει ἐν τῇ πόλει τῇ Γιτθῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ἵν', ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖται γὰρ Δ[ιογένης] ἐν τῇ πόλει βαρὺς [c] αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' [d] Αγχῆς αὐτῷ κώμην τινὰ [e] Σίκελλαν καλουμένην. ἣν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα [f] ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατώκησεν Δαυίδης [g] ἐν Σικέλλᾳ τῶν Παλαιστίνης, ἐγένετο [h] μηνῶν τέσσαρες πρὸς τρισὶν εἴκοσιν ἡμέραις· [i] καὶ ἐπερχόμενος ἔλαθε τοὺς πλησιοχώρους τῶν Παλαιστίνων [k] Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. [l] ἀνθρώπων γὰρ ἀπέχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχῆν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοι τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν [m] ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, [n] τίσιν ἐπιπεσόντες τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον [o] τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πείθει τὸν [p] Αγχῆν φρονῆσαι ἕτως. ἤλπισε γὰρ ἔτος, ὅτι Δαυίδης [q] ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν [r] παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

Gittæ degebat una cum duabus ſuis uxoribus Achima & Abigæa. Saulo autem, hac de re certiori facto, non jam curæ erat aut contra eum proficiſci, aut ut milites mitteret. jam enim bis adeo periclitatum fuiſſe, ut parum abfuerit quin in ejus manus incideret, dum eum capere moliretur. Davidi autem non placuit in Gittenſium urbe *diutius* manere: ſed regem eorum oravit, ut, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, ut locum ſibi aliquem in regione *campeſtri* ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in urbe moraretur, ipſi moleſtiæ eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donavit. quem Davides *etiam* regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro privata ſua poſſeſſione habuit, ejuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Davides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinæ regionis Palæſtinos, Serritas & Amalecitas, clam *Gittenſibus* incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque jumentorum & camelorum præda auctus revertebat. Nam hominibus abſtinebat, præ metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quærente quoſnam adortus prædam abegerit, cum dixiſſet Judæos ad meridiem poſitos & planitiem incolentes, Ancho *facile* perſuadet ut ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Davidem cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viveret, ſervum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

Davidi locus in Paleſtina ad habitandum datur. 1 Reg. c. 27.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Σαοὺλ, οὐκ ἀποκρινομένου τοῦ Θεοῦ περὶ τῶν πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀνάγειν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκεῖνον, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττημένων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

Κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ὅτι τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρεσβευόντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα [s] συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς [t] Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ὅτι τοὺς Εβραίους, ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς [v] Αγχοῦς [x] συμμαχήσοντα τὸν [y] Δαυίδῃ αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ὅτι τοὺς Εβραίους [z] ἠξίου. τοῦ δὲ προθύμως ὑποδεχομένου, καὶ φήσαντος θαρρεῖν καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ξενίας [a] ἀποδώσειν· καὶ πιστεύειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος πρὸς τοὺς πολεμίους μετὰ νοῦ χωρήσαντος αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, [b] τῇ τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποσχέσει τὸ προθυμότερον [c] αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

CAP. XIV.

Ut Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, ut ſibi excitaret Samuelis animam: utque ille, Hebræis prælio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

SUB idem tempus, cum Palæſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreviſſent, & circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, ut ad bellum gerendum convenirent Rengam, unde conferti in Hebræos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Davidem orabat, ut cum copiis ſuis ſeſe ei ſocium adjungeret *in expeditione* contra Hebræos. Illo vero prompte operam ſuam pollicente, dicenteque adeſſe tempus pro beneficiis gratiaque hoſpitali vicem rependendi; *rex*, ut honorem & *benevolentiæ* fidem promittendo alacritatem ejus augeret, fore denunciavit ut corporis cuſtodiæ illum admoveret poſt victoriam, & ſi daretur cum hoſtibus ex animi ſententia acie dimicare.

Davides Gittenſium regi auxilium pollicetur. 1 Reg. c. 28.

2. Jam

---

a Αχιμὰν] Αχιμὰν ἤτοι Αχιωάμμου *Vat.* Αχινόου *Epiphan.* Αχινὰμ forſan pro Αχινὰν, quæ eſt *Achinoam* in Bibliis Hebr. Αχινάαμ *Interpp.* LXXII.

b Ἐν τῇ Γίτθᾳ.] Ita in pleriſque *MSS.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐν Γίτθῃ.

c Αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι.] Αὐτῷ deeſt *Vat.*

d Αγχῆς] Αγχωσ *Vat.*

e Σίκελλαν καλουμένου.] Σικέλλαν *Baſ.* & *G.* & parvo cum diſcrimine Σικελλὰν in *Big.* & *Samb.* mox tamen Σικελᾶ *Samb.* Σικελὰν *Epiphan.* forſan pro Σικελγὰν aut Σικλεγὰν ab origine *Siclag* aut Σικλαὰγ *Interpretum* LXXII. HUDS. Conf. §. 9. præced. SPANH.

f Ἐτίμησεν εἶναι] Ενόμιζεν *Vat.*

g Ἐν Σικέλλᾳ] Ἐν τῇ Σικέλλᾳ *Vat.*

h Μηνῶν τέσσαρες] In Bibliis Hebr. *annus & quatuor menſes.*

i Καὶ ἐπερχόμενος] Καὶ abeſt *Samb. Big. Vat.* & *Epiphan.*

k Σερρίτας καὶ Αμαληκίτας,] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* Σερρίτας *Baſ.* & *G.* omnes illi pro integra voce Γεσερρίτας aut Γεσυρρίτας. namque natio iſta Hebræis *Geſuri*, Græcis autem Interpretibus Γεσιρεὶ & Γεσιρεὶ & Γεσυρεί. Plane Γεσιρίτας in *Cod. Vat.* HUDS. Pro iis Geſchuræos & Girzæos habet 1 lib. Samuel. 27. 8. Γαρσίτας ſcripſiſſe puto Joſephum. REL. (Gen. Σαρρίτας) vel Σκρί· ſupra urbs Σκέλα Cap. XII. §. 4. SPANH.

l Ανθρώπων γὰρ ἀπείχετο,] Sacræ Literæ dicunt *eum nec virum nec mulierem conſervâſſe, ne ſe regi indicarent.*

m Επεμπε.] Επεμψε *Vat.*

n Τίσιν ἐπιπεσόντες] Τίσιν ἐπιβεβρῶ *Vat.*

o Τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις] Τοῖς Ιουδαίοις *Big.* & *Samb.*

p Αγχῆν] *Coll. Voſſ.* & *Big.* Αγχίνην.

q Επολέμησε] Εμίσησε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.*

r Παρ' ὃν ζῇ χρόνον] Ita ex *MSS.* παρ' ὃν ζῇ in *Editis.*

s Συμπαρῶσιν αὐτοῖς] Πεζῶσιν *Vat.*

t Ρεγγᾶν,] Σενὰν aut Σενᾶν aut Σόναν. Vide p. 354. in princip. & confer 1 *Reg.* c. 28. v. 4.

v Αγχοῦς] Αγχίσης hîc & paulo ſupra *Big. Gall.* & *Samb.* Αγχωσ συμμαχήσειν τὸν Δαεῖδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν σκιλδε *Vat.*

x Συμμαχήσαντα] Lege συμμαχήσοντα. COCC.

y Τὸν Δαεῖδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν] Deeſt in Gr. ſexcentorum. SPANH.

z Ηξίου.] Forte ἄγειν ἠξίου, aut ſimile quid. COCC.

a Αποδώσειν·] Αποδώσειν αὐτὸν, καὶ φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην καὶ τοὺς ἀγῶνας τοὺς πρὸς τοὺς π. κ. τ. χωρήσαντας αὐτοῖς ἐπηγγείλατο ποιήσειν αὐτὸν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἀποδώσει· COCC.

b Τῇ τῆς τιμῆς] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* deeſt τῆς.

c Αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.] Αὐτῷ *Vat.*

XV. *Saulus à Deo desertus ventriloquam consulit.* 1 *Reg.* c. 28.

2. Jam Saulus, Hebræorum rex, divinos quidem & ventriloquos, & quicunque hujusmodi artem exercerent è regione *sua* expulerat, præter prophetas. Cum vero audisset jam in propinquo esse Palæstinos, & non procul ab urbe Suna in planitie positâ castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properavit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, è regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animadverso hostium exercitu, quem & numero & viribus suo præstare secum reputavit: Deumque per prophetas orabat ut ei de pugna ejusque eventu *aliquid* prædicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, majori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile *erat*, mente præsagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quæri sibi jubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, & mortuorum animos evocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processuræ essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quæ sint eventura scisscitantibus prædicit. Cumque fuisset à quodam è suis ei nunciatum, hujusmodi mulierculam esse in urbe Endoro, iniciis omnibus in exercitu & mutato regio habitu, assumptis duobus è suis quos sibi fidissimos esse novit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat ut divinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc divinorum genus *suis è finibus* exterminaverat, neque humanum esse factum, ut qui ab ipsa nulla lacessitus esset injuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; juravit *rex* neminem *hoc* resciturum esse, nec alteri *cuipiam* ejus divinationem prodituram, sed fore *eam* extra omne periculum. Ut vero jurejurando omnem ei timorem excussisset, jussit ut ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc evocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum gravem & majestate Deo similem, perturbatur, & ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam *ei* illum indicavit Samuelus. Cum vero ille annuisset, & rogaret unde orta esset ejus perturbatio, ajebat se videre quendam ex *terra* ascendentem specie divina. Cumque ille dicere jussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quove habitu, & qua ætate: eum jam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum *hunc* esse agnovit, & in terram procidens salutabat *eum* & adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus *suis* emoveri elicique fecerit? de necessitate querebatur *Saulus*, nam hostes sibi graves incumbere, ipsumque magnis in præsentia angustiis premi, à Deo desertum, ac neque per

Samuelus ab inferis excitus. 1 *Reg.* c. 28.

β'. Ετυχε ὴ Σαὺλ⊙, ὁ τ̃ Εβρ̃ίων βασιλεὺς, τὰς [d] μὲν μάντεις κ̀ τοὺς ἐγγασριμύθους, κ̀ πᾶσαν τ̃ τοιαύτ̃ τέχνην ἐκ τ̃ χώρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τ̃ προφητ̃ῶν. ἀκούσας ὴ τοὺς Παλαισ̃ίνους ἤδη παρόντας, ⊂ ἔγγισας [e] Σούνης πόλεως ἐν τῷ̃ πεδίῳ κειμένης ἐσρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μ̃ὴ τ̃ δυνάμεως. κ̀ προσβαλόμενος πρὸς ὄρει τινὶ [f] Γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται σρατόπεδον ἀντικρὺ τ̃ πολεμίων. παράπλει δ' αὐτὸν, [g] ἐχ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τ̃ ἐχθρῶν δυνάμις, πολλή τε ὖσα κ̀ τ̃ [h] οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· κ̀ τ̃ Θεὸν διὰ τ̃ προφητ̃ῶν ἠρώτα πρὸ τ̃ μάχης κ̀ τ̃ πρὸ πίστιν ἐσομένην τέλους προειπεῖν. ὐκ ἀποκρινομένου ὴ τ̃ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σαὺλ⊙ κατέδεισε, κ̀ τῇ ψυχῇ κατέπεσε· τὸ κακὸν, οἷον εἰκὸς, ἀ παρόντ⊙ αὐτῷ κ̀ χεῖρα ἔχ Θεοῦ προορώμεν⊙. ζητ̃ήσαι δ' αὐτῷ κελεύει [i] γυναικόν τι τ̃ ἐγγασριμύθων, κ̀ τὰς τ̃ τεθνηκότων ψυχὰς [k] ἐκκαλύμενον, ὡς ὅτῳ γνωσόμεν⊙ εἰ κ̀ νοῦ χωρεῖν αὐτῷ [l] μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὸ τ̃ ἐγγασριμύθων γέν⊙, ἀνάγον τὰς τ̃ νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγ τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντ⊙ δ' αὐτῷ πρός τιν⊙ τ̃ οἰκετῶν [m] εἶναί τι γυναῖον τοιόνδε ἐν πόλει [n] Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ̃ σρατοπέδῳ, κ̀ [o] ἀπεκδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσ̃ῆτα, δύο προλαβὼν οἰκέτας, οὓς ἤδη πισοτάτους [p] ὄντας, [q] ἦκεν εἰς τὴν Ενδωρον πρὸς τὴν γυναῖκα, κ̀ παρεκάλ μαντεύσ κ̀ ἀνάγαν αὐτῷ ψυχὴν, ἥπερ ἂν αὐτὸς εἴπῃ. τ̃ ὴ γυναικὸς ἀπομαχομένης κ̀ λεγούσης ἀ καταφρονήσειν ὅ βασιλέως, ὃς [r] τοῦτο ἦν⊙ τ̃ μάντεων ἐξήλασεν, ὀμ̃ δ' αὐτὸν ὴ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτ̃ῆς, ἐνεδρεύοντα ὴ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθ, μηδὲ [s] παρ' ἄλλον ἄγειν αὐτ̃ῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθ δ' ἀκίνδυνον. ὡς ὴ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύσ τὴν [t] Σαμυήλ ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τ̃ Σαμυήλου ὅσις ἦν, καλεῖ τ̃ τον ἐξ ᾅδου. φανέντ⊙ δ' αὐτ, θεασάμενον τὸ γυναῖον ἄνδρα σεμνὸν ⊂ θεοπρεπῆ παράπλεσθ· κ̀ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγ, ἀ σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σαὺλ⊙, ἐδήλωσε γὸ αὐτὸν ὁ Σαμυήλ⊙. ὑπενεύσαν⊙ δ' ἐκείν, κ̀ τὴν παραχὴν αὐτ̃ῆς ἐρομένης πόθεν γνοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῷ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. ὃ ὴ τὴν εἰκόνα [v] φράζειν κ̀ τὸ σχ̃ῆμα τοῦ θεαθέν⊙ κ̀ τὴν ἡλικίαν κελεύσαν⊙· γέροντα μὲν ἤδη κ̀ ἔνδοξον [x] ἐσήμαινεν, [y] ἱερατικὴν ὴ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ὐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τ̃ Σαμυήλου ὄντα· κ̀ πεσὼν ὑπὲ τὴν γ̃ῆν ἠσπάζετ κ̀ προσεκύνησε. τ̃ ὴ Σαμυήλ ψυχ̃ῆς πυθομένης διὰ τί κινήσειν αὐτὴν ⊂ ἀναχθ̃ῆναι ποιήσειε; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετ, [z] τοὺς πολεμίους γὸ ὑπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν ὴ ἀμηχανεῖν τοῖς παρ̃οῦσιν, ἐγκαταλελειμένον ὑπὸ τ̃ Θεοῦ, κ̀ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα,

[d] Μὲν μάντεις κ̀] Illud μ̃ ex *Big.* & *Vat.*

[e] Σούνης πόλεως] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* Σύνης *Vat.* Σοῦνης *Bas. G. Alii que.*

[f] Γελβυὲ] Conf. inf. §. 7. SPANH.

[g] Οὐχ ὡς ἔτυχεν,] Οὐχ non agnoscunt *Big.* & *Samb.* ut & *Vat.* cui etiam deest ἰδόντα.

[h] Οἰκείας κρείττων] Αἰθίας κρ. *Vat.*

[i] Γυναῖόν τι τ̃ ἐγγασριμύθων,] Εγγασρίμυθον Hebr. אוב 1 Sam. XXVIII. 7. de spiritu impuro Deut. XX. 27. SPANH.

[k] Εγκαλύμενον,] Εκκαλυμένην *Samb.* & *Vat.*

[l] Μέλλοι τὰ πράγματα.] Μέλλ *Big.* & *Samb.*

[m] Εἶναί τι γύναιον] Εἶναι γύναιον *Vat.*

[n] Ενδώρῳ,] Ita *Bas. G.* & *Epiphan.* Αενδώρῳ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb* iidem mox Αένδωρον. Δώρῳ ἤτοι ἐν Αενδὼρ *Vat.* Αενδὼρ LXXII. excepta editione *Complutina*, quæ cum *S. Hieronymo* habet, Ενδώρ. in fundo *Hebraico* & *Onomastico Eusebii* Ηνδωρ. HUDS. Hæc verba ex Josepho ita citat Stephanus in lib. de urbibus, ut appareat eum legisse Δώρῳ, & male refert ad urbem Dora. Εν ϛ'. εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. *Josephus lib.* VI. (ita Montfauconiana editio hujus fragmenti habet) *esse mulierculam in urbe Doro. Sciolus* aliquis credidit ἐν abundare si legeretur ἐν πόλ ἐνδώρῳ. REL. Ενδώρῳ Hebr. בעין דור ad verbum *in oculis* seu *in conspectu generationis*, pro nomine loci *in Gein-dor* Vulg. *in Endor.* SPANH.

[o] Απεκδὺς τὴν βασιλικὴν] Μετεκδὺς in sex *MSS.* μεταμφιασόμ⊙ *Zonaras.*

[p] Οντας,] Εἶναι *Vat.*

[q] Ηκεν εἰς τὴν Ενδωρον] Ex his verbis corrige, quod in Stephano de urbibus ex Josephi lib. VI. citatur ἤνιγκεν εἰς τ̃ Δῶρον. REL.

[r] Τοῦτο ἦν⊙] Τοῦτο τὸ ἦν *Vat.* & *Samb.*

[s] Παρ' ἄλλον ἄγειν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* παρ' ἄλλων. HUDS. Forte παρ' ἄλλας. COCC.

[t] Σαμυήλ] Hac de re vide *Theodoretum* & *Procopium Gazæum*, ut & *Leonem Allatium* in Syntagmate de Engastromythis & *Lavaterum* de Spectris.

[v] Φράζειν] Φράζειν εἰπόντ⊙ *Big. Samb.* & *Vat.* qui mox omittunt κελεύσαντ⊙.

[x] Εσήμαινεν,] Εσήμηνεν *Vat.*

[y] Ιερατικὴν ὴ περικείμενον διπλοΐδα.] Id in sacris non legitur. REL. Ιεραϊκὴν διπλοΐδα. Sic LXX. διπλοΐδα ἀναξυλημέν⊙· 1 Sam. XXVIII. v. 14. Hebr. מעיל Exod. XXVIII. 4. LXX. ibi ποδήρη. suprà de Samuele vestito Cap. 7. §. 5. τ̃ διπλοΐδ⊙. SPANH.

[z] Τοὺς πολεμίους] Ita ὲ *Cod. Vat.* in *reliquis* γὸ deest.

[a] Επὶ

τα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων· καὶ διὰ τοῦτο [a] ὅτι σὲ τὸ ἀεὶ ἐμοῦ προγνησάμενον κατέφυγον. Σαμουήλου δ', τελευτὴν αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τὸ μεταβολῆς ὁρῶν, προῖσον μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, ἐπεὶ θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουέ γε μοὺ, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαυίδου, καὶ καταρθῶσαι τὸν πόλεμον· σὺ δ' καὶ τοὺ ζῆν καὶ τοὺ ζῶντος ἀπολέσαι, θεοῦ προδηλώσαντος ἐν τῷ προ [b] τοὺς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, [c] καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γενησόμενον· καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὅτι τοῦ μάχης [d] μετ' ἐμοῦ γενησόμενον.

γ. Ταῦτα ἀκούσας [e] ὁ Σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο, καὶ καταπεσὼν εἰς τὴν ἔδαφος, εἴτε διὰ τοὺ παρεστῶσαν ἐκ τοῦ [f] διεσημασμένην οἰκίαν, εἴτε διὰ τοὺ ἔνδειαν· [g] ἐ γὰρ προσεληλύθει τροφὴ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί· ῥᾳδίως κατεπλήγη. μόλις δ' ἑαυτὸν γενόμενον, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. παρὸ τοὺ αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τοὺ χάριν ἀντὶ τῆς [h] προθεσπεσίου μαντείας, ἣν οὐκ ἐξὸν [i] αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένου τοῦ, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, τραπέζαν τε αὐτῷ [k] παραθῆναι καὶ τροφήν· [l] ὡς ἂν τοὺ ἰσχὺν συλλεξάμενος εἰς τὸ τῶν οἰκείων [m] διασωθῆ στρατόπεδον. ἀντίσχοντος δ' καὶ πλέως ἀπειρημένου [n] ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δ' μόσχον ἕνα σιτηρὸν καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς [o] γυνὴ χερνῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη [p] τῷ κτήματι· καταφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα προσπαρασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ προσέτιθησι. καὶ Σαοὺλος μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ. Δίκαιον δ' ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τοὺ γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον μείζονα καὶ λαμπρότερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρότερον πεφασμένη, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ἀπιστίας [q] τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπέστραφή τι ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον, ἀλλὰ συνεπάθησέ τε καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν [r] ἀηδῶς προσετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ πρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοῦτο παρέσχεν οἰκτρῶς καὶ φιλοφρόνως, ἔθ' ὑπὲρ ἀνεργασίας [s] ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης, ὅτι [t] χάριν μέλλουσαν ἠρωμένη· πολυτήσιον γὰρ αὐτὸν ἡπίστατο· φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθόν τι παρεσχημένους φιλοπμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἄν τι δυνώνται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπεύόντων. καλὸν οὖ ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ [v] ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ γιομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει [x] τούτων, μισεῖ [y] ἐφ' ᾧ τὸ θεὸν ἡμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις ἐρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὰ δὲ πάλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἃ προσαχθήσονται

prophetas neque per somnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi semper prospexisti, memet *jam* contuli. Samuelus autem, cum jam ei extremum vitæ diem adesse sentiret, supervacaneum quidem esse ajebat, velle adhuc & à me discere, quum sis à Deo derelictus. Audi tamen, *inquit*, in fatis esse ut Davides regno admoveatur, bellumque feliciter conficiat; utque tu, sicuti & ego cum in vivis essem tibi prædixi, & imperium & vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaveris, & quæ præceperat non observaveris. Scito igitur fore ut populus hostibus addicatur, tuque ipse cum filiis cras in prælio cadens una mecum sis. *Saulo tristia admodum prædicit Samuelus. 1 Reg. c. 28.* *Confer 1 Reg. c. 15. v. 22. & c. 28. v. 18.*

3. His auditis Saulus præ mœrore obmutuit, & ad terram delatus, sive ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, sive propter inediam (nam die præterito nocteque cibum non ceperat) facile *tota qua 1 Reg. mole* concidit. Cum vero ægre ad seipsum redisset, mulier urgebat eum ut cibum sumeret; hanc gratiam ab ipso reposcens pro temeraria & audaci divinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipsius, dum quis esset ignoraretur, in se tamen recepit præstititque. pro quibus *vicissim* rogabat, ut mensa ei cum cibo apponeretur, ut recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret. Cum vero ei resisteret, seque præ animi anxietate ab ea averteret, illa *majori* vi institit adeoque persuasit. cumque unicum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata est, ut mulier manibus victum quæritans & hac sola possessione contenta vivens, illo *propere* mactato paratisque carnibus, *eas* famulis ejus ipsique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc esset in castra revertebat. *Saulo solatium adhibet mulier ventrilo- qua 1 Reg. c. 28.*

4. Convenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quæ licet à rege artem exercere vetita, unde res suæ domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam antea viderit, injuriæ tamen ex scientia ab eo damnata haud meminit, neque illum sprevit & rejecit ut peregrinum, nullaque ex consuetudine sibi notum; sed ipsius vicem doluit, eique solatium adhibuit, & ad ea quæ valde fastidierat adhortata est, & quod solum ipsi utpote pauperi suppetebat, hoc largiter & amicissime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse noverat) ut natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus studentium, eosve, à quibus viciſſim commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio demerentium. Pulchrum est itaque *illam* imitari mulierem, omnesque inopia laborantes sublevare; nihilque hisce præstantius existimare, aut generi humano convenientius, neque ex quo Deum adeo propitium & ad bona largienda promptum habebimus. Atque hæc quidem de muliere *ista* dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam, civitatibus & populis & gentibus utilem, virisque bonis accommodum, quo ad vir- *Saulis encomium.*

a Ἐπὶ σὲ τὸ ἀεὶ] Ἐπὶ σὲ τὸ ἐμοῦ προγινοσκόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
b Τοὺς Ἀμαληκίτας] Illud τοὺς ex *MSS.*
c Καθὰ προεφήτευσέ] Aut καθὼς cum *Big. Samb.* & *Vat.*
d Μετ' ἐμοῦ γενησόμενον] Καὶ μετ' ἐμοῦ *Big.* & *Samb.*
e Ὁ Σαοὺλος] Articulum ὁ ut & mox τὸ omittit *Vat.*
f Διεσημασμένην οἰκίαν,] Προδεδηλωμένην *Vat.*
g Οὐ γὰρ προσεληλύθει τροφὴ] Οὐδὲ γὰρ & statim ὑ ῥαδίως ὑπανίσθη juxta *Epiphanium.*
h Παραθεσπεσίου] Πονηρᾶς ἦν &c. καὶ προθέσπιος Aristophan. Vesp. p. 442. προθέσπιοι de bell. Jud. lib. 1. c. 19. §. 5. SPANH.
i Αὐτῇ ποιήσασθαι] Αὐτὴν *Big.* & *Samb.*
k Παραθῶσαι] Lege προθεῖναι COCC.
l Ὡς ἂν τοὺ ἰσχὺν] Ὡς ἂν καὶ τοὺ ἰσχὺν *Big.*
m Διασωθῆ στρατόπεδον.] Διασωθείη *Big. Samb.* & *Vat.*
n Ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,] Ἀπὸ τῆς *Vat.*
o Γυνὴ χερνῆτις] Ex Homer. Il μ'. v. 433. γυνὴ χερνῆτις ἀληθὴς· Æschyl. Prom. v. 892. οὐδὲ χειρώνων uti Schol. Infra lib. VIII. c. 13. §. 2. γυναῖκα χερνῆτιν. φιλοξενία mulieris laudata. vid. Infr. lib. XVIII. c. 7. §. 6. SPANH.
p Τῷ κτήματι·] Τῷ κτώνῳ *Vat.*
q Τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης] Illud τῆς ex *Big.* & *Samb.* & mox τι pro ἢ post ἀπεστράφη ex *iisdem* & *Vat.*
r Ἀηδῶς προσετρέψατο,] Φαγεῖν προσετρέψατο legisse videtur *Epiphanius.* ἀηδῶς προσεβλέψατο *Vat.*
s Ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης,] Ἀμειβομένη *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*
t Χάριν μέλλουσαν] Χάριν τοὺ μέλλουσαν *Vat.*
v Ποιεῖν εὖ πάντας] Ποιεῖν ὁμοίως πάντας *Vat.*
x Τούτων,] Τούτοις *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*
y Ἐφ' ᾧ τὸ Θεὸν] Ἐφ' ὅτῳ τὸ Θεὸν *Vat.* ἐφ' ᾧ τ' αὐτὸν Θεὸν ἵλεων καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἔχωμεν *Big.* & *Samb.* non male.

virtutem sectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, & viam ad memoriam sempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus & civitatum principibus rerum præclararum desiderium studiumque injiciet; atque ad pericula & mortem pro patria subeundam incitamento erit, simul ac documento ut mala quæque graviora despiciant. Facit autem Saulus Hebræorum rex, ut hunc sermonem instituam. Ille enim, licet noverat quæ eventura essent, mortemque sibi imminere ex prophetæ prædictione, haud tamen secum statuit eam effugere; aut vitæ amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam majestatem dehonestare: sed, seipsum cum tota sua domo liberisque objiciens periculis, præclarum esse duxit una cum illis pro populo sibi subjecto pugnando occumbere; maluitque ut filii, qui strenui essent, mortem oppeterent, quam ut in incerto relinqueret, quales moribus futuri sunt *superstites*. se enim successorum loco posterorumque laudem & perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur justus & fortis & prudens mihi videtur solus; & si quis fuerit talis, aut meruerit ut testimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriæ redituque incolumis spe profectos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt, quoties illorum in historiis aliisve scriptis mentionem fecerint. Equidem & his sua laus debetur. Veruntamen illi soli strenui, & magna ausi, & periculorum contemptores jure dici possunt, quicunque Saulum æmulati sunt. Nam ut aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello eventurum sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se committentes in eo jactentur, non adeo generosi est animi, quamvis multa egregia præstiterint: ut vero, cum nihil benigni cogitatione præceperint, sed moriendum esse præciverint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum *imminens* expavescerent, sed ei prægnito obviam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo. Hoc igitur Saulus fecit, ut ostenderet debere quidem omnes, qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus sibimet hæc ipsa accresceret: præcipue vero reges, quasi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis esse erga subditos, sed ne quidem mediocriter bonis. Hisce adhuc plura de Saulo ejusque præcellenti fortitudine dicere potui, materia nobis *ampla* ex argumento suppeditata. Sed, ne in ejus laudibus præter decorum lascivire videar, denuo revertor unde in hæc digressus sum.

Palæstini proceres Davidem secum militare nolunt. 1 Reg. c. 29.

5. Cum jam Palæstini, sicut antea dixi, castra metassent, & copias suas per gentes & satrapias recensuissent, novissimus cum suo exercitu venit rex Anchus; ejusque agmina claudebat Davides cum sua militum sexcentorum cohorte. Illum autem ubi viderunt Palæstinorum duces, regem percontabantur; undenam illis adessent isti Hebræi, & à quibus vocati. Ille vero Davidem esse dicebat, qui Saulum dominum suum fugerat, quemque ad se venientem exceperat: at nunc, ut gratiam vicissim referat, deque Saulo vindictam sumat, illis sup-

πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ [z] δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην [a] αἰωνίαν ἀθάνατον διωκήσομενον, παίσεσθαι· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι [b] πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην τῶν καλῶν ἐνήσουσα, καὶ πρός τε τὰς κινδύνους [c] καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξουσα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν ἐκ λόγου τούτου Σαοῦλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. ἔστω γάρ, καί περ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἐκ προφήτου προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καταδέσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ προέδωκε αὐτὸν παντοίκι μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδυνίοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πρεσβεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, [d] τὸ ποδαποὶ γνήσονται τὸν τρόπον. Διδοχεῖ γὰρ καὶ γνώμης τὸν ἔπαινον καὶ τιμὴν ἀγήρω μνήμην ἔχειν. ἔστω οὖν δίκαιος ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένοντο τοιοῦτος ἢ γνώσεται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπώσεται πρὸς πάντων [e] ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ἐπὶ πόλεμον ἐξελθόντας [f] καὶ σώους ἐπισρεψαντας, ἐπεὶ δ' ἄν τις διαπεράσωνται λαμπρὸν, ἃ μοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μέν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς· εὔψυχοι γὰρ, καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας [g] τί μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιοθυμῆσαι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι προδόντας αὐτοὺς ἐπ' αὐτὸ παλεύειν, [h] δεῖ γ' ἔτως γνωσίου, κἂν ἔργα πολλὰ διαπεραξάμενοι τύχωσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρησὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τέλος παθεῖν μαχομένους, [i] εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείας ἀληθῶς πεκμήριον [k] ἐγὼ κρίνω. Σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ἀποδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τὸ μὴ τὸ θανάσιμον δυσημίας γλιχομένους ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς τοιοῦτο καταλίποιεν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς [l] ὑ μόνον ὑ κακοῖς εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρῆσθαι. ἐπὶ τούτων πλείω πρὸς Σαοῦλα καὶ [m] τῆς δυσυχίας λέγειν ἐδυνάμεθα, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ἱστορίας. ἀλλ' ἵνα μὴ [n] φανῶ ἀπροκάλως αὐτῆς χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν [o] ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην.

ε'. Κατεπαλαπεδυκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ [p] σατραπείας ἐναριθμουμένων τὴν δύναμιν, πλουτοῦντος βασιλεὺς παρῆλθεν [q] Ἀγχῆς μετὰ τῆς ἰδίας φαλαγγος· μετ' αὐτὸν δ' ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἶπον ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, πρώτων τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ Δαυίδης ἔλεγε φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτί-

z Δηλοῦντα δόξαν,] Ζηλοῦντα *Vat.*
a Αἰωνίαν ἀθάνατον] Αἰώνιον *Samb. Big.* & *Vat.*
b Πόλεων ἐπιθυμίαν] Λαῶν juxta *Epiphan.*
c Καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων] Illa καὶ τὸν desunt *Epiphanio.*
d Τὸ ποδαποὶ] Illud τὸ non agnoscit *Vat.* HUDS. Forte ποταποὶ. COCC.
e Ἄξιος.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* ἀξιῶ in *Editis*, *Aliisque.*
f Καὶ σώους ἐπισρεψαντας,] Καὶ ἴσως ὑποστρέψαντας *Vat.*
g Τί μέλλοι συμβήσεσθαι] Τί μέλλοι *Big.* & *Samb.*
h Οὐδ' ἔτως γνωσίου,] Οὐχ ἕτως *Big.* (*Cocceius*) *Samb.* & *Vat.*
i Εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ] Εἶτα ἢ μὴ in *Iisdem.*
k Ἐγὼ κρίνω.] Ἐγωγε in quatuor *MSS.*
l Οὐ μόνον ὑ κακοῖς εἶναι] Οὐ μόνον κακοῖς *Vat.*
m Τῆς δυσυχίας] Τὰς δυσυχίας αὐτῷ λέγειν ἠδυνάμεθα *Vat.*
n Φανῶ ἀπροκάλως αὐτῆς χρώμενος] Φανοῦμαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & mox χρώμενοι in iisdem. φανοῦμαι ἀπροκάλως αὐτῷ χρῆσθαι τοῖς ἐπαίνοις *Vat.*
o Ἀφ' ὧν] Ἀφ' ὧν εἰς τοῦτ' ἐξέπεσον *Vat.*
p Σατραπείας] Σατραπείας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.*
q Ἀγχῆς] Ἀγχίζης *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Epiphan.* ὁ Ἀγχησος *Vat.* dein, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαεὶδης *Vat.* καὶ μετὰ τοῦτον δ' ὁ Δαυίδης *Big.* & *Samb.*

r Καὶ-

ἐκπέμψαι βελόμενον, καὶ πυθόμενον τὸν Σάουλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ὀλίγα συμμαχίας πολέμιον· καὶ ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενον. [r] καιρὸν γὰρ οὕτω παρέξειν καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, [s] κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. [t] ὁ δὴ καὶ ποιοῦντα, εἰς τὸν τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σκέλδιον ἀποπέμπει σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδῃ ὑπ' ἀδύτων αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα. τοῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν Δαυίδην, "ἐγὼ "μὲν, [v] εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ πολλὴν [x] ποιῶ ἐμὲ ἀπόδειξιν "καὶ εὔνοιαν, [y] καὶ διὰ τοῦτο σὲ σύμμαχον ἐπηγόμην. οὐ "δοκεῖ δὲ [z] ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ' ἄπιθι μετ' ἐμέ- "ραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτεύων ἄτοπον, "κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν "τῶν πολεμίων [a] εἰσβάλλωσιν. ἔσῃ δὲ τούτῳ συμμαχίας "μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς ἐκέλδυσεν ὁ τῶν Γιτθῶν βασιλεὺς, ἦκεν εἰς [b] Σίκελλαν. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν [c] αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν καὶ κρατεῖ, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἐκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνεχώρησαν.

5'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων [d] σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, [e] περιῤῥήγνυται λύπῃ τὴν ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὑπὸ τοσούτου [f] παρεῖτο τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν [g] ὑπολείπειν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. [h] κινδυνεύσας δὲ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων, ἀλγούντων ὑπὲρ τῇ αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων, λιθοβολεῖν. [i] αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀναχωρῶν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναρίπτας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα [k] Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι τὴν [l] ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν, καὶ προφητεῦσαι εἰ [m] διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, πυθέσθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. καὶ δὲ ἀρχιερέως διώκειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολεμίοις. προελθόντι δέ τινα χείμαῤῥον, [n] Βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ [o] περιπεσὼν, [p] Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπ' ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέραις καὶ τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, [q] πρῶτον αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ προσφιλοφρονησάμενος καὶ ἀναλαβὼν, ἐπύθετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐσήμαινεν, Αἰγύπτιος ὤν· καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ δεσπότου [r] κατ' ἀῤῥωστίαν ἕπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δὲ [s] αὐτὸν τῶν καταπεπρησμένων καὶ διηρπακότων

petias afferre. A ducibus autem reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium acciverat; suadebantque ut eum dimitteret, neve imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. se enim illi opportunitatem daturum esse redeundi in gratiam cum domino suo, vires nostras affligendo. Quod cum & ipsi prævidissent, jusserunt eum cum militibus suis sexcentis remittere in locum, quem ipsi ad habitandum dederat. hunc enim esse illum Davidem à virginibus decantatum, ob multas Palæstinorum myriadas occisas. Hæc ubi audierat Gittensium rex, illosque recte monuisse reputaverat, accito ad se Davide, dicebat, "ego quidem "studium tuum & benevolentiam comprobo, pro- "ptereaque te *expeditionis* hujus socium adduce- "bam. Verum *cæteri* duces non ita de te existi- "mant. Quare statim ab hac die in locum, quem "tibi donavi, discede, nihil mali suspicans; & il- "lic esto meæ regioni in præsidium, ne qui ho- "stes in eam impetum faciant. nam & sic in so- "cietatis partem venis". Et quidem Davides, Gittensium regis jussis obsequens, se in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egressus est, Palæstinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incursione facta, vi Sicellam expugnant: & cum illam incendissent, aliamque multiplicem prædam tam ex illa ipsa quam ex reliqua Palæstinorum regione cepissent, *protinus* abierunt.

6. Davides autem cum Sicellam vastatam deprehendisset, atque omnia *illic* direpta, uxoresque etiam suas (nam duæ erant) cum suorum uxoribus pariter ac liberis in captivitatem abductas, statim vestimenta sua lacerat. Luctum vero tollens & lamentationem cum amicis in tantum malis indulsit, ut etiam lachrymæ eum deficerent. Quin & discrimen adiit, ne à comitibus, captivitatem uxorum & liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quæ enim acciderant ei vitio vertebant. Ubi autem se à mœrore recollegerat, mentemque ad Deum sustulerat, rogavit pontificem Abiatharum, ut vestem sacerdotalem induceret, Deumque interrogaret, & ex oracuło referret, an insequuto Amalecitas daret eos adsequi, uxoresque & liberos salvos quidem recipere, ab hostibus vero pœnas repetere. Pontifice autem jubente ut *eos* persequeretur, exsiliens *continuo* cum sexcentis suis militibus sequutus est hostes. Cumque ad torrentem quendam nomine Basselum perveniisset, & in hominem errantem incidisset, genere quidem Ægyptium, inopia & fame languescentem, (nam per tres dies totidemque noctes in solitudine errans sine cibo permanserat) postquam ei cibum & potum admoverat viresque ejus refecerat, quæsivit ex eo cujas & undenam esset. Atque ille se genere quidem Ægyptium esse indicabat: à domino vero relictum, quod propter invaletudinem *æquis passibus* sequi non potuerit. quin & fatebatur se ex iis

Davides Dei monitu Amalecitas persequitur, qui Sicellam devastârant. 1 Reg. 30.

r Καιρὸν γὰρ αὐτῷ] Καὶ γὰρ τῷ αὐτῷ παρίξειν δὲ καταλλαγῆναι σωφρονεῖν πρὸς τ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

s Κακώσοντα τὴν] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* κακώσαντα.

t Ὁ δὴ καὶ ποιοῦντα,] Ita sane legendum, vel ὁ δὴ καὶ ποιοῦντι. Verum in libris omnibus tam impressis quam manu exaratis ὁ δὴ καὶ ποιοῦντι.

v Εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ] Εἶπε inseruimus ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

x Περὶ ἐμὲ ποιοῦμαι] Πρὸς ἐμὲ *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Gall.* & *Vat.*

y Καὶ διὰ τοῦτο] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ διὰ τοῦτο σύμμαχον ἐπαγόμην.

z Ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς.] Τοῦτο *Vat.*

a Εἰσβάλωσιν] Ἐμβάλωσιν *Samb.* & *Vat.* ἐισβάλωσιν *Big.*

b Σίκελλαν.] Conf. cap. 13. §. 9. sup. SPANH.

c Αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) male in *Editis* αἴρει.

d Σὺν τοῖς τέκνοις] Σὺν τέκνοις *Vat.* & mox κλαίων τε καί.

e Περιῤῥήγνυται λύπῃ τὴν ἐσθῆτα.] Sic infr. lib. VII. c. 1. §. 1. SPANH.

f Παρεῖτο τοῖς κακοῖς,] Ita cum *Samb.* ut canon postulabat. παρέθη *Bas. Vat. Aliique.* παρέθη *Gen.* HUDS. Lege παρέδη vel παρεῖθη. COCC. Vel παρεῖθη, ut bene Ed. Basil. SPANH.

g Ἐπιλείπειν ἤδη] Ἐκλιπεῖν *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Lege ἐπιλείπειν. COCC.

h Ἐκινδύνευσε δὲ] Κινδυνεῦσαί τε *Vat.*

i Αὐτὸν γὰρ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliisque.*

k Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι] Sic *Vat. Hen.* & *Busb.* Ἀβιαθάρ ἐνδύσασθαι in *Editis*, *Aliisque.*

l Ἱερατικὴν στολὴν,] Ἀρχιερατικὴν στολὴν in quatuor *MSS.*

m Διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας] Διώξασθαι *Vat.*

n Βάσελον] Ita *Bas. G.* & *Samb.* Βάβλον *Big.* Βόσορον juxta *Epiphanium.* Manus equidem *Flaviana*, ut suspicor, dederat Βάσορον pro *Besor* aut *Bosor* fundi Hebraïci. Βάτελον, ἤτοι Βοσὸρ καὶ Βόστορον λεγόμενον *Vat.*

o Περιπεσὼν,] Περιτυχὼν *Busb.* & *Hen.*

p Αἰγυπτίῳ μὲν] Αἰγυπτίῳ μὲν, τὸ γένος Αἰθίοπι, ὑπὸ λ. legisse videtur *Epiphan.*

q Πρῶτον αὐτὸν] Πρῶτον αὐτῷ ποιεῖν καὶ τροφὴν προσφιλοφρονησάμενον *Vat.*

r Κατ' ἀῤῥωσίαν] Δι' ἀῤῥωσίαν *Big. Vat. Epiphan.* & *Samb.* à manu secunda.

s Αὐτὸν τῶν καταπεπρησμένων] Αὐτῷ *Samb.* & *Vat.* αὐτῶν *Big.*

iis esse qui incenderant & diripuerant cum *loca* alia Judææ tum Sicellam. Davides itaque eò duce usus ad Amalecitas *persequendos*, nactusque eos humi temere jacentes, & alios quidem prandentes, alios vero jam ebrios & vino solutos, & spoliis prædaque sese oblectantes, ex improviso *eos* adortus magnam eorum stragem edidit. nam cum nudi essent & inermes, & nihil tale suspicarentur, sed id solum agerent universi ut compotarent & epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum mensis accumberent, deprehensi apud illas jugulati sunt, & sanguis frumentum eorum victumque secum * abripuit: alios vero propinationibus sese excipientes occidit, rursusque alios ex crapula in somnum delapsos. At quotquot jam armaturam induerant ut ejus impetum sustinerent, non minori negotio quam qui nudi jacerent ferro peremit. Et qui cum Davide erant etiam ii † ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt, ut non plures ex Amalecitis prælio superfuerint quam quadringenti: illique etiam ‡ dromadibus insidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quæ hostes diripuerant, recipit Davides, tum suas pariter ac suorum uxores. Cum autem reversi venissent ad locum, ubi ducentos, qui se sequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta & prædam cum iis partiri recusabant, qui se non comitati fuerant, sed præ ignavia hostem persequi destiterunt; ajebantque contentos esse debere receptis uxoribus & liberis. Davides autem hanc eorum sententiam improbam esse & iniquam pronunciavit. par enim esse, Deo illis concedente, hostes quidem ulcisci, sua vero omnia recuperare, ut universis militibus ex æquo dividantur emolumenta: præsertim cum *illi* ad impedimentorum custodiam remanserint. Atque ex illo ista apud eos lex obtinuit, ut æquas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam pervenisset Davides, misit de præda omnibus ex tribu Judæ familiaribus suis & amicis. Atque ita quidem facta sunt quæ ad Sicellensium direptionem & Amalecitarum cædem spectant.

Davides, fusis Amalecitis, prædam recipit, suisque ex æquo dividit. 1 *Reg.* c. 30.

Hebræi, prælio cum Palæstinis conserto, vincuntur; & Sauli filii acie cadunt. 1 *Reg.* c. 31.

7. Cum autem Palæstini *Hebræis* congrederentur, & acriter *utrinque* pugnaretur, superiores quidem fiunt Palæstini, plurimosque ex adversa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex ejusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, ut pulchre morerentur & intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se convertunt; atque *multitudine* circundati occumbunt, magna Palæstinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Jonathas & Aminadabus & Melchisus. Isti cum cecidissent, populus Hebræorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio

ἄλλά τε τ᾽ Ιεδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυΐδης τούτῳ ἐπὶ τοὺς Αμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς [t] ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀριστῶντας, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας [v] ἀπολαύοντας, ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺ αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν τοιοῦτον προσδοκῶντες τυγχάνειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ [x] πιεῖν καὶ διωχεῖας τετραμμένοι, πάντες ἦσαν διακείμενοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἔτι τῶν τραπεζῶν προκειμένων, ἐπικαταλαμβανόμενοι παρ᾽ αὐτῆς ἀνηρούντο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν προφὸν τὸ αἷμα· τοὺς δὲ δεξιωμένους ἀλλήλους τῇ [y] προπόσει διέφθειρεν, ἑνίους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τῆς ἀκρασίας κατενηνεγμένους. ὅσοι δ᾽ ἔφθησαν [z] προβάλλεσθαι πρὸς ταυτηλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἴσης, τούτους ἀδεῶς ἦλθον ἀχειρώτους τῶν γυμνῶν κατακειμένων ἀπισφαλῶς. διέμενον δὲ οἱ [a] σὺν τῷ Δαυΐδῃ καὶ αὐτοὶ [b] ἀναιρούμενοι ἀπὸ πρωΐ της ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ πλεονεφθῆναι τῶν Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους· καὶ [c] αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ πάλιν πάντα ἃ διήρπασαν [d] αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ [e] ἀναστρέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα διῳκίσθησαν, μὴ δυναμένους αὐτοὺς ἕπεσθαι, [f] καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τὴν μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν [g] αὐτοὺς ἀπομερίζειν, ὡς συναγωνισθησομένους, ἀλλὰ μαλακιοθέντας περὶ τὴν δίωξιν, ἀγαπήσειν δὲ [h] σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυΐδης δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν τοῦτο ἀπέφηνε τῷ γνώμῳ. εἶναι γὰρ ἀξίους, ὑπὸ Θεοῦ προσχόντος αὐτοῖς ἀμύναντας μὲν τοὺς πολεμίους, κομισαμένους δὲ πάντα [i] τὰ αὐτῶν, [k] πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν· καὶ ταῦτ᾽ ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμενηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμον οὕτον ἐκράτησε παρ᾽ αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. γνώμην δὲ ἐν Σικέλλᾳ Δαυΐδης, [l] διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ιεδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις [m] ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν [n] Σικελλῶν πόρθησιν, καὶ Αμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἔτως ἐγένετο.

ζ'. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, [o] νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν καὶ [p] προβόλους διακινδυνεύσαι τοῖς πολεμίοις τὴν ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀπκειμένης, εὖδεν γὰρ τούτου πρότερον εἶχον, ἐπιστρέφει πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαοὺλος παῖδες, Ιωνάθης, καὶ [q] Αμινάδαβος, καὶ [r] Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυ-

[t] Ἐπὶ γῆς ἐρριμμένους,] Aut ἐπὶ γῆς cum *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ἀπολαύοντας.] Ita *Samb.* & *Epiphan.* ἀπολαβόντας in *Editis*, *Aliisque.*

[x] Πιεῖν καὶ διωχείας] Πίνειν *Vat.*

* *Abripuit:*] *Scil.* torrentis instar. Verum νοx παρίσυρεν mihi *suspecta est.*

[y] Προπόσει διέφθειρεν,] Ita cum *Vat. Samb. Big.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* προπότοις in *Editis.*

[z] Προβεβλημένοι τὰς παρατάξεις] Προβεβλημένοι ἐξ ἐναντίας τι αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.*

[a] Σὺν τῷ Δαυΐδῃ] Σὺν αὐτῷ Δ. *Big. Samb.* & *Vat.*

† *Ab hora prima usque ad vesperam cædem facere perseverarunt,*] *In Literis S.* à diluculo usque ad vesperam.

[b] Ἀναιρούντες ἀπὸ πρωΐας] Ἀναιρέσεται *Vat.*

[c] Αὐτοὶ δὲ δρομάσι] Οὗτοι *Samb.* & *Vat.*

‡ *Dromadibus insidentes effugerunt.*] Camelis quos appellant dromades, *phrasi divina.*

[d] Αὐτῶν οἱ πολέμιοι,] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

[e] Ἀναστρέφοντες] Ἀναστρέφοντες *Big.* & *Samb.*

[f] Καταλελοίπεσαν] Ita *Samb.* more Attico pro communi καταλελοίπεσαν. (quod malebat *Coccejus*) in *Editis* præter canonem καταλελοίπησαν. alio tempore καταλελοίπασιν *Hen.* & *Busb.*

[g] Αὐτοὺς ἀπομερίζειν,] Αὐτοῖς in quinque *MSS.*

[h] Σεσωσμένας] Ἀνασεσωσμένας *Busb.* & *Hen.*

[i] Τὰ αὐτῶν,] Illud τὰ ex *MSS.*

[k] Πᾶσιν ἐξ ἴσου] Πᾶσιν αὐτοῖς ἐξ ἴσου συνεστρατευσαμένοις *Big.* & *Samb.* non male. atque mox μερίσασθαι *Hen.* & *Busb.*

[l] Διέπεμψε] Διεπέμψαθ *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Ἀπομοίρας] Ἀπόμοιρα, μερὶς Hesych. SPANH.

[n] Σικελλῶν] Σικέλων *Bas.* & *G.* Σικιλῶν *Big. Samb.* & *Epiphan.*

[o] Νικῶσι μὲν οἱ] Ita ex *MSS.* μὲν deest in *Editis.*

[p] Προβόλους] Τοὺς προβόλους πλείστους Menander in Stob. Exerc. Gr. p. 227. SPANH.

[q] Αμινάδαβος,] Αμιναταβος *Big.* Αἰναταβος *Samb.* malim quidem Αβινάδαβος cum *Masoretis*, *Hieronymo*, & Editione *Complutina Bibliorum* Græcorum.

[r] Μελχισός.] Est qui malit Μελχισοῦς. In *Cod. Vat.* Ιωνάθης καὶ Ιωναδαμος καὶ Μελχισος καὶ Αμιναδαβος.

σύγχυσις γίνε῎ καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. Σαῦλος ὁ Φευγέτω, [s] τὸ καρτερὸν τῆς ἔχων περὶ αὐτόν. καὶ τῶν Παλαιστινων ἐπιπεμψάντων ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πολλοὺς ὀλίγων· αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν μηδὲ ἀντέχειν τῇ πληγῇ, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, σπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, τυπτῆσαι [t] αὐτὸν διελάσαι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν σπασάμενος [v] μάχαιραν, καὶ σήσας ἐπὶ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτὸν· καὶ μὴ δυνάμενος ὧσαι αὐτόν, μηδὲ ἐπερείσας [x] διαβαλεῖν αὐτοῦ τὸ σίδηρον, [y] ἀπεισρέφει. καὶ νεανίσκου τινὸς ἑστῶτος, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς Ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ τῇ χερσὶν αὐτὸν τὸν δυνάσθαι ποιῆσαι, ἀφικέσθαι αὐτῷ πλουτῶ [z] οἵαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ ἀπελόμενος [a] τὸν ἀπὸ τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δὲ [b] ὁ ὁπλοφόρος τὸν Σαῦλον ἀνῃρημένον ἀπεκτεινεν ἑαυτόν. [c] διεσώθη δὲ ἀδεὴς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον ἀπὸ τὸ καλούμενον [d] Γελβὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τὰ Ἑβραίων οἱ τὴν χαλάδα [e] πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι Σαῦλος πέπτωκε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτοῖς στρατόπεδον ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς [f] ὀχυρωτάτας [g] κατέφυγον. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους οὔσας, κατῴκησαν.

η'. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι [h] τοῖς τοῦ Σαῦλος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες [i] ἀποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς· καὶ καθ' πᾶσαν στρατιὰν τὴν χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ [k] Ἀσταρτεῖον [l] ἱερόν· τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὰ τείχη τῆς [m] Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἦκουσαν οἱ ἐν [n] Ἰαβιοσῷ πόλεως τῆς [o] Γαλααδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηνται [p] τὸν Σαῦλα νεκρὸν καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι προσιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες· ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώματος ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσὰν, καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες [q] τὰ σώματα Σαῦλος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς [r] Ἰαβιοσὸν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς [r] κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ [s] Ἰαβιοσλῶοι, πανδημεὶ κλαύσαντες, [t] θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τοῦ χώ-

& confuſio & cædes, hoſtibus à tergo inſtantibus. Saulus autem, valida ſuorum caterva ſtipatus, fugit. atque miſſis à Palæſtinis jaculatoribus & ſagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipſe vero cum pulchre dimicaſſet, & multa vulnera accepiſſet, ut nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam ut ſeipſum interimeret; armigero vero imperat ut ſe ſtricto enſe transfigeret, ne vivus in hoſtium poteſtatem veniret. Armigero autem non audente dominum *ſuum* occidere, ipſe ſuo gladio educto, ſibique ejus mucrone admoto, in eum ſe projicit: cumque enſem ſuum in ſe impellere non valeret, neque eum ſibi impingendo trajicere, ſeſe circumagit. atque juvene quodam propter eum adſtante, cum interrogaſſet quiſnam eſſet, audiſſetque eſſe Amalecitam, orabat ut gladio ſibi ab eo impacto, id quod ſuis manibus perficere non potuit, mortem ſibi afferret qualem ipſe expeteret. Hoc autem exſequutus, detractiſque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam ſe conjiciebat. Tum armiger, conſpecta Sauli nece, ſemetipſum interemit. atque nemo ex ſatellitibus regis in tutum evaſit, ſed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebræi vero, qui vallem trans Jordanem habitabant, quique urbes in planitie tenebant, cum audiſſent Saulum ejuſque filios cecidiſſe, & univerſos qui cum eo erant periiſſe, relictis urbibus ſuis in munitiſſimas ſe receperunt. At Palæſtini in relictis, quas deſertas invenerant, ſedem ceperunt.

Saulus gladio ſuo incumbit, juvanteque Amalecita interimitur.

8. Poſtridie, cum Palæſtini hoſtes prælio occiſos ſpoliarent, *forte* inciderunt in Sauli filiorumque ejus corpora, exutiſque capita illorum abſciderunt: atque nunciis per totam ſuam regionem miſſis divulgarunt hoſtes *acie* cecidiſſe. Et quidem armaturam illorum in fano Aſtartes conſecrarunt: corpora vero * in cruces ſuſtulerunt ad muros urbis Bethſanæ, quæ etiamnum Scythopolis appellatur. Poſtquam vero Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ acceperant, truncata eſſe Sauli ac filiorum ejus cadavera, indignum rati ut inſepulta eſſe paterentur, fortiſſimi quique & audaciſſimi egreſſi (viros enim corpore robuſtos animoque feroces alit hæc urbs) totaque nocte continuato itinere, Bethſanam venerunt, atque ad hoſtium muros accedentes, ablatiſque Sauli ejuſque filiorum corporibus, ea Jabiſſum deportarunt, cum hoſtes neque eos prohibere potuiſſent, neque auſi eſſent propter *ipſorum* virtutem. Jabiſſeni autem univerſi cum ploratu corpora eorum ſepelierunt in pulcher-

Sauli filiorumque arma in templo Aſtartes conſecrata, & corpora illorum in cruces ſublata. 1 Reg. c. 31.

Jabiſſeni Saulo ejuſque filiis parentant. 1 Reg. c. 31.

---

s Τὸ καρτερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

t Αὐτὸν διελάσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

v Μάχαιραν,] Vocem μάχαιραν nobis ſuppeditarunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

x Διαβαλεῖν αὐτὸν] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφελέλαιον.

y Περιερείφει.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἐπιερείφει.

z Οποίαν αὐτὸς βούλεται.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* οἷαν in *Editis.*

a Τὸν ἀπὸ βραχίονα] Ita in *MSS.* in *Editis* τὸν deeſt.

b Ο ὁπλοφόρος τὸν Σαῦλον] Articuli ὁ & τὸν ex *MSS.*

c Διεσώθη δὲ ἀδεὴς] Διεσώθη δὲ ἀδεὴς τ. σ. τ. β. ἀδεὴς *Big.* & *Samb.*

d Γελβὲ ὄρος.] Ita *Big.* & *Samb.* Γελβοὲ in *Editis*, *Aliiſque.* HUDS. Gen. Γελβοὲ, vel Γελβωὲ, & ſupr. §. 2. Γελβεέ. SPANH.

e Πέραν τοῦ Ἰορδάνου] Vide *J. Clericum* ad 1 Sam. c. xxxi. p. 278.

f Ὀχυρωτάτας] Forte ὀχυρότητας. COCC.

g Κατέφυγον.] Sic *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ἔφυγον.

h Τοῖς τοῦ Σαῦλος] Illud τοῖς ex *Big.* & *Samb.*

i Αποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς·] Similiter Leonidæ cadaver dehoneſtavit Mardonius, quod in hoſte imitari noluit Pauſanias, prout refert Herodotus lib. 9. pag. 538. edit. Gronov. HAV.

k Ασταρτεῖον] De *Aſtarte* vide *Theodoret.* Tom. 1. p. 324. & 353. ut & *Seldenum* de *Diis Syris.*

l Ιερὸν·] Ιερὸν abeſt *Big. Samb.* & *Vat.*

* *In cruces ſuſtulernnt ad muros urbis Bethſanæ,*] Crucibus affixerunt circa mœnia urbis &c. *Gelen.* Corpora ſuſpenderunt ſuper murum &c. *Epiphan.* Τὰ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὸ τεῖχος Μεθορέμ &c. *Zonaras.*

m Βηθσὰν πόλεως,] Βηθσιὰν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* Vide *Stephanum Byzant.* voce Σκυθόπολις, *Cedrenum*, p. 135. & *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 13. p. 316. HUDS. Βηθσὰν poſtea Σκυθόπολις ſupra lib. v. *cap.* 1. §. 1. Σκυθοπολῖται infr. libr. XII. cap. 4. §. 5. Iidem, qui Βηθσανῖται lib. XII. c. 8. §. 5. SPANH.

n Ἰαβιοσῷ] Ita cum *Big.* Ἰαβειοσῷ *Samb.* Ἰαβιοσᾶ *Baſ.* & *G.* Ἰαβεῖ *Hen.* & *Busb.* Ἰαβεὶ *Zonaras* è LXXII. οἱ ἐν τῷ Ἰαβεῖ, ἤτοι Ἰαβιοσῷ *Vat.* Vide *Annot.* ad p. 287. in princip.

o Γαλααδίτιδος] Γαλααδίλιδος *Vat. Hen.* & *Busb.* prout in *Var. Lect.* ad p. 287. in princip.

p Τὸν σῶμα Σαῦλα] Τὰ σώματα Σαῦλα καὶ τῶν *Hen.* & *Busb.* τὸ σῶμα Σαῦλα καὶ τὰ τῶν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ἰαβιοσὲν,] Ita *Vat.* ut & paulo ſupra. Ἰαβιοσὰν *Baſ.* & *G.* Ἰάβεισαν *Big.* Ἰάβεισαν *Samb.* Ἰάβησαν *Hen.* & *Busb.* HUDS. Gen. Ἰαβιοσὰν, & lib. VI. c. 1. §. 2. Ἰαβειοσῷ. SPANH.

r Κωλύσαι δυνηθέντων,] Κωλ. τολμ. διὰ *Vat.*

s Ἰαβιοσλωοὶ,] Sic cum *Cod. Vat.* Ἰαβιοσλωοὶ *Baſ. G.* & *Big.* Ἰαβειοσλωοὶ *Samb.*

t Θάπτουσι τὰ σώματα] Non alio modo clam quoque ſepultus fuit Mardonius, Perſarum Dux, ut citato paullo ante loco docet Herodotus, facemque Romana manu accenſam truncus Pompeji accepit, juxta Lucanum & alios. HAV.

* *Quem*

cherrimo regionis loco, * quem Aruram appellant. atque per ſeptem dies cum uxoribus liberiſque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem ejuſque filios, ita ut neque potum deguſtarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, juxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; & quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, & urbem pontificum. Regnavit autem vivente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero ejus annis duobus & viginti. Et quidem Saulus hoc modo è vita exceſſit.

Finis Libri ſexti.

ϑ'. Τοῦτον Σαοὺλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ Θεοῦ τῶν ἐπ' Ἀμαληκίτας ἐντολῶν· καὶ ὅτι τὴν [z] Ἀχιμελέχου τοῦ ἀρχιερέως γυναῖκα, καὶ Ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, Σαμουήλου ζῶντος, ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα· τελευτήσαντος δὲ, [a] δύο καὶ εἴκοσι. καὶ Σαοὺλος μὲν [b] ἔτως κατέστρεψε τὸν βίον.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἕκτου.

* *Quem Aruram appellant.*] Ita juxta interpretes LXXII. Vide *Annott.* ad p. 344. §. 4.

y Ἀρούρης λιγομένου.] *Haëſel* interpretantur LXXII. *Judei* & *Flavius* noſter ἄρουρα, *nemus* alii. Vide pag. 344. §. 4.

z Ἐφ' ἡμιξαμις] Ἐφ' ἡμέρας *Gen.*

y Ηγαγον,] Ita *Big.* & *Samb.* ritu Attico. in *reliquis* ἦγον.

z Αχιμελέχου τοῦ ἀρχιερέως] Ita *Baſ. G.* & *Samb.* καὶ τὸ Ἐφραϊτῶν. Sed Αβιμελέχου & mox Αβιμέλεχον *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall. Vat. Hen.* & *Busb.* cum *Interpretibus* LXXII.

a Δύο καὶ εἴκοσι.] Sic *Baſ. G.* & libri omnes *Graeci* quos vidimus. δύο abſque εἴκοσι *Epiphanii* Codices. & quidem recte, & juxta periochen chronicam hujus libri. *Petrus* itaque *Comeſtor* ex verſione *Epiphaniana* hæc nobis reliquit: *Et regnavit Saul, vivente Samuele* XVIII. *annis, & eo mortuo duobus annis. Hos annos ſacra tamen ſcriptura non adnotavit.* Verum *Joannes Zonaras* vulgata *Joſephi* exemplaria ſequutus eſt. Ait enim, ἐβασίλευσε δὲ Σαοὺλ, ζῶντος ἔτι τοῦ Σαμουὴλ, ὀκτωκαίδεκα ἔτη· μετὰ δὲ θανάτου, δύο καὶ εἴκοσι. *Flavium* autem ſcripſiſſe arbitror ἔτη δύο, aut ἔτη δύο, ὁμοῦ δὲ ἔτη εἴκοσι. Quinetiam numerum xx. annorum Saulo regnanti imputant *Clemens* & *Eutychius* Alexandrini, ſectatores, quod video, *Joſephi.* Videſis *Iſ. Voſſii* Chronologiam Sacr. cap. VI. p. 119. *Rainoldum* de *Libris Apocryphis*, vol. I. p. 1076. & *Gatakerum* in *Adv. Miſcell.* p. 77.

b Οὕτως κατέστρεψε τὸν βίον.] Ita *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ὅτω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Δαυΐδης μὲν τ῀ μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, ⸀ δ᾽ ἄλλος πλῆθος ὁ Σαούλου πᾶς.

1. *Ut Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.*

β'. Οτι, [b] τούτου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασιν τοῖς βασιλείοις Δαυΐδης παρέλαβεν.

2. *Quod, illo amicorum insidiis occiso, Davides in universos imperium obtinuit.*

γ'. Οτι Δαυΐδης στρατεύσας ἐπ᾽ αὐτὸν [c] Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

3. *Quod Davides à Palæstinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.*

δ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ⸀ κατῴκησεν δ᾽ εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

4. *Ut Davides obsessis Hierosolymis, captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.*

ε'. [d] Η γνωμένη πρὸς Εἴρωμον τ῀ Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυΐδην φιλία.

5. *Amicitiæ fœdus inter Hiramum Tyriorum regem & Davidem.*

ς'. Ως τοῖς πλησίον ἔθνεσι στρατεύσας Δαυΐδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν.

6. *Ut Davides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperavit.*

ζ'. Η γνωμένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυΐδου μάχη, καὶ νίκη.

7. *Davides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.*

η'. Πῶς ὅτι τοὺς Μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

8. *Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, devicit.*

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιασάντων, ⸀ καὶ [e] ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐξεβλήθη τ῀ ἀρχῆς [f] εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου.

9. *Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, à filio ex imperio abactus erat in regionem Transjordanianam.*

ι'. Ως στρατεύσας [g] Αβεσάλωμος ὅτι τ῀ πατέρα Δαυΐδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

10. *Ut Abesalomus, cum bellum patri Davidi intulisset, cum exercitu suo periit.*

ια'. Πῶς [h] εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν [i] ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

11. *Quomodo [Davides] regnum recuperavit, & feliciter vixit.*

ιβ'. Ως ἔτι περιὼν Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

12. *Ut, dum in vivis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.*

ιγ'. Τελευτὴ Δαυΐδου, [k] καταλιπόντος τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην ἀργυρίου τε καὶ χρυσοῦ καὶ [l] λιθίους εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ῀ ναοῦ.

13. *Davides diem obit, argenti magna vi auriique & lapidum pretiosorum filio suo relicta.*

a Εν τῇ ἑβδόμῃ] *Al.* Εν τῷ ἑβδόμῳ.
b Τούτου φονευθέντος] Ιεβόσθου pro τούτου reposuerunt *Genevenses*, & mox *Summario* IV. Δαυΐδης ante στρατεύσαντας.
c Παλαιστίνους] Δὶς Παλαιστίνους *Samb.* & *Coll. Voss.*
d Η γνωμένη] Hoc summarium inserui è *Cod. Samb.*
e Τοῦ παιδός] Articulum nobis suppeditavit *Samb.*
f Εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου.] Illa εἰς τὴν πέραν τ῀ Ιορδάνου omiserunt *Genevenses.*
g Αβεσάλωμος] Αβεσσάλωμος *Samb.*
h Εἰς τὴν βασιλείαν] Perspicuitatis gratiâ Δαυΐδης hîc inserunt *Genevenses.*
i Ανῆλθε,] Κατῆλθε *Samb.*
k Καταλιπόντος] Ita *Samb.* καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ῀ ναοῦ κατέλειπεν *Gen.*
l Λιθίας] Videsis *Du Fresne* in *Glossario Gr.* voce λιθίας.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πεντεκαίδεκα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER SEPTIMUS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

CAP. I.

Ut Davides quidem uni tribui imperavit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius: utque bello civili conflato moriuntur Asaëlus & Abenerus.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Δαυΐδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων πλήθους ὁ Σαοὺλος πᾶς· καὶ ὡς πολέμου ἐμφυλίου γενομένου πελευτῶσιν Ασαὴλος καὶ Αβένηρος.

Davidi nunciatur Sauli mors. 2 Reg. c. 1.

CONTIGIT autem ut eo die hæc pugna committeretur, quo Davides de Amalecitis victor Sicellam est reversus. Cum vero jam biduum fuisset Sicellæ, die tertio advenit *quidem*, è pugna cum Palæstinis elapsus, qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus & capite pulvere conspersо. Isque, Davide adorato, ab eo interrogatus, undenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna *cum Palæstinis* dicebat. ejus autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebræorum myriadibus cæsis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis ejus interempto. Atque hæc se *pro certis* nunciare ajebat, ut qui cum Hebræis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret ut ab hostibus caperetur, & ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam ut se conficeret. Quin & cædis ipsius signa *haud dubia* ostendebat, armillas regis aureas & coronam, quas Saulo mortuo detraxerat ut *eas* illi afferret. At Davides, cum non jam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem discidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Jonathas Sauli filius, qui & amicus ei fidissimus & salutis ipsi auctor fuerat. Tam illustris autem ejus erat virtus, tantaque benevolentia Saulum prosequutus est, ut non solum ægerrime tulerit ejus interitum, sæpius licet ab eo in vitæ discrimen adductus; sed & occisorem illius supplicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod ipse sui accusator exstiterit, qui regem interfecerat; didicisseque oriundum esse patre gene-

Davides, mira pietate, Saulum luget. 1 Reg. c. 1.

ΓΝΕΒΗ δὴ τοίνυν γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαυΐδης, τοὺς Αμαληκίτας νικήσας, εἰς [b] Σίκελλαν ὑποστρέψειν. ἤδη δὲ αὐτῷ δύο ἡμέρας ἔχοντι ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ παραγίνεται διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τῶν πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σαοὺλον ἀνελών· τήν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα πεποικιλμένος. καὶ προσκυνήσας [c] αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν [d] ἥκοι τυγχάνων, ἀπὸ τῆς τῶν Ισραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' αὐτῆς τὸ πλῆθος ἐδήλου· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς Εβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Σαοὺλου μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ τροπῇ τῶν Εβραίων ἐν τῷ βασιλεῖ πεφυγότι παρών· ὃν [e] καὶ κτείναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, συγκληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ γὰρ αὐτὸν ἐπιπεσόντα, διὰ τῶν τραυμάτων ὑστερούλλου αὐτὸν ἀσθενήσαντα καταγράσασθαι. [f] καὶ σύμβολα δ' αὐτοῦ τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε [g] περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸ στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν Σαοὺλον νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. Δαυΐδης δὴ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ Σαοὺλου θανάτου βλέπων, [h] κατερρηγνύτο μὲν τὴν ἐσθῆτα· κλαίων δὲ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων [i] ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. [k] ἐποίει δ' αὐτῷ [l] τὴν λύπην χαλεπωτέραν καὶ ὁ Σαοὺλου παῖς Ιωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονὼς πολλάκις. τοσαύτην δ' ἐπιδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοὺλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς [m] αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς

[a] Περιέχει ἡ βίβλος] E *Big. Samb. Voss.* & *Epiphan.*

[b] Σίκελλαν] Σικελὰν *Samb.* & *Epiphan.* & mox Σικελᾶ. verum Σικέλλαν & Σικέλλᾳ habent *Busb.* & *Hen.* Videsis *Annott.* ad p. 353. v. 11.

[c] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Vat.*

[d] Ἥκοι] Ita *Big.* & *Samb.* ἥκει *Vat.* ἦλθε *Basil.* & *G.*

[e] Καὶ κτεῖναι,] Καὶ abest *Big.* & *Samb.*

[f] Καὶ σύμβολα] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* τὰ σύμβολα τοῦ ἀν. *Basil. G. Alii*que.

[g] Περὶ τοῖς βραχίοσι] Περὶ τὰς βραχίονας *Vat.* ut πρὸς τὸ βραχίονα. p. 359. v. 17.

[h] Κατερρηγνύτο μὲν τὴν ἐσθῆτα·] Conf. lib. VI. c. 14. §. 6. SPANH.

[i] Ὅλην διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν.] Vox ὅλην ex *MSS.*

[k] Ἐποίει δ' αὐτῷ] Sic in *MSS.* ποιεῖ in *Editis.*

[l] Τὴν λύπην χαλεπωτέραν] Iterum cum *MSS.* (& *Cocc.*) male in *Editis* τὴν λυπὴν τὴν χαλεπωτέραν.

[m] Αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος] Αὐτῷ carent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

ὡς εἴη πατρὸς Αμαληκίτης γήρᾳ, ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἀπολέθρῳ. ἐγραψε δὲ θρήνους ἐπιταφίους ἐπαίνους Σαούλῃ καὶ Ιωναθῃ· ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

re Amalecita, eum interimi præcepit. Præterea autem nænias compoſuit & laudationes funebres in gratiam Sauli & Jonathæ, quæ etiamnum manent.

β'. [n] Επὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὴ βασιλέα, παυσάμενος [o] δὲ πένθους, ἤρετο τὸν Θεὸν διὰ δὲ προφήτου, τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆ Ιούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δὲ αὐτοῦ δίδόναι [p] Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σίκελλαν, εἰς ἐκείνην ἀφορμᾶται, τάς τε γυναῖκας [q] εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας [r] σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δὲ ὅτι τὸν Σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν [s] Ιαβίσῳ τῆ [t] Γαλαδιτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν δὲ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσων ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας [u] αἰδοῦς ὑπισχνούμενος· ἅμα δὲ δηλῶν ὡς ἡ Ιούδα φυλὴ [x] κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

2. Poſtquam vero regi hæc juſta perſolviſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex urbibus, tribûs quæ Judæ dicitur, ad habitandam ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, uxores ſuas ſecum adducens (duæ enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus prædictæ omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet; quod Jabiſſi, regionis Galaditidis urbis, incolæ Saulum ejuſque filios ſepeliviſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum *præclarum* laudarent & approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; prætereaque illi nunciarent, Judæ tribum regem ſe conſtituiſſe.

Davides in Chebrone habitat. 2 *Reg. c.* 2.

Jabiſſenis ob Saulum ejuſque filios ſepultos gratias agit. 2 *Reg. c.* 2.

γ'. Ο δὲ τοῦ Σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος [y] Αβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος δὲ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα δὲ τὸν Ιωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, [z] ἐπιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸ λειπόμενον ἐξαρπάσας ἦδη αὐτοῦ, Ιέβοσθον δὲ ὀνομαζόμενον, διαβιβάζει πρὸς τὰς πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ πᾶσιν ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ιούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐποίησεν αὐτῷ [a] γλῶ, καὶ μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν [b] Μάναλιν, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ ἐκεῖθεν Αβένηρος [c] μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέκτου, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς προαιρούμενος, [d] ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσε Δαυίδου. [e] ἀπιόντος δὲ αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου Ιωάβος, ὁ Σαρουίας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ [f] Σερί, [g] ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν [h] Αβεσσαίου καὶ [i] Ασαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυίδου ὁπλιτῶν. καὶ προϊτυχὼν ἤδη πηγῆ κρουνοῦ ἐν [k] Γαβαῶ πόλει, παρεστάσατο πρὸς μάχην. τῷ δὲ Αβενήρῳ φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερον αὐτῶν ἀνδρειότερους στρατιώτας [l] ἔχη, σωτίζεται παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ [m] τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, σπασάμενοι τὰς [n] μαχαίρας, καὶ τῇ κεφαλῇ ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες [o] αὐτὸς, ἔπαιον [p] εἰς τὰς πλευρὰς δὲ τοὺς λαγόνας ἀλλήλους τῇ ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε δὲ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ

Abenerus Jeboſthum regem creat. 2 *Reg. c.* 2.

3. Cæterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum novit cecidiſſe regem una cum Jonatha & duobus aliis ejus filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque ejus ſuperſtite abrepto, nomine quidem * Jeboſtho, cum eo trajicit ad populum ex altera Jordanis ripa, & in univerſos Iſraëlitas, excepta tribu Judæ, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Græca vero Caſtra. Cæterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitûs viris properavit, volens ante omnia prælio cum tribu Judæ congredi, ex indignatione quod Davidem regem creaviſſent. Joabus autem, matre quidem Saruiæ filius, patre vero Suri, Davidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſæo & Aſaële fratribus ſuis, & univerſo Davidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud urbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere utri illorum præſtantiores eſſent milites, convenit inter eos, ut duodeni utrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab utriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo jeciſſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera & ilia ſibi invicem gladiis confoderunt, uſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, cæteri ex utroque exercitu conflixerunt; & poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt.

Davidici & Jeboſthani alteri ab alteris interfecti. 2 *Reg. c.* 2.

n Επὶ δὲ τούτοις] Επὶ δὲ τούτοις *Samb.*

o Τοῦ πένθους,] Hîc δὲ ante τοῦ πένθους delevimus auctoritate *Codd. MSS.*

p Χέβρωνα,] *Al.* Χεβρῶνα. HUDS. Hebr. חברונה. SPANH.

q Εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ,] Εἰσαγόμενος *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

r Σὺν αὐτῷ.] Τοὺς σὺν αὐτῷ *Vat.*

s Ιαβίσῳ] Ita cum *Vat.* in *Editis* Ιαβείσῳ. in pleriſque *MSS.* Ιαβεισᾶ aut Ιαβισᾶ. Vide p. 287. §. 12. & 320. in fine. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

t Γαλαδίτιδος καλουμένους,] Γαλααδίτιδος *Big. Samb.* & *Vat.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* exemplaribus.

u Σπουδῆς ὑπισχνούμενος·] Τιμῆς καὶ σπουδῆς *Vat.*

x Κεχειροτόνηκεν] Ita cum *MSS.* in *Editis* κεχειροτόνηται, è dialecto. & paulo ante ὅτι pro ὡς in *Hen. Busb. Samb* & *Epiphan.*

y Αβένηρος,] Αβίννηρος ubique *Hen. Busb. Samb. Big.* & *Vat.* Αβεννὴρ *Zonaras* è *Bibliis S.*

z Επιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν,] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ἐπείχθη in *Editis*, *Aliiſque.* ἠπείχθη *Samb.* manu ſequiori.

* Jeboſtho,] *Iſboſthus* juxta *Hebr.* & in *Paralipomenis* ſacris *Iſbaalus* aut *Esbaalus.* At *Flavius* aut *Librarii*, E poſita loco Σ ſibilantis literæ, Ιεβοσθον pingere maluerunt.

a Γλῶ,] Γλὼ *Big. Vat.* & *Samb.* contra *Editos* & tres *MSS.* & mox τὸ ante ἐπιχώριον abeſt *Vat.*

b Μάναλιν,] Μανάιμ vel Μαναὶν reſcribendum cenſet *Bochartus* de *Colon. Phœn.* l. 1. c. 28. p. 591. HUDS. Μανάλιν Hebr. מחנים LXX. ἐν τῇ παρεμβολῇ εἰς Μαναὶμ 1 Reg. 11. 8. *Vulg.* circumduxit eum per caſtra. Hebr. מחנה caſtra, παρεμβολὴ. SPANH.

c Μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέκτου,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) μετὰ τῆς στρατιᾶς in *Editis.*

d Ὀργισθεὶς] Ὠργισε (ἄργισθε *Vat.*) γὰρ αὐτοῖς βασιλέα τὸν Δαυίδου κεχειροτονηκότι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphan.* διὰ ὀργῆς ἐποιεῖτο τὴν Ιούδα φυλὴν, ὡς βασιλεύσασαν τοῦ Δαβίδ *Zonar.*

e Απιώντος δὲ αὐτῷ] Ita cum *Epiphanio.* parvo cum diſcrimine ἀπιώντος δὲ αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου (Σαρουίας *Coll. Voſſ.*) Σερουίας *Big. Samb.* & *Vat.* Verum in *Editis* illa πεμφθεὶς ὑπὸ Δαυίδου deſiderantur.

f Σερί] Σαρὲ in *liſdem MSS.* Σαρὲ aut Σαρεὶ *Epiph.*

g Ἐκ τῆς ἀδελφῆς] Ἐκ τῆς αὐδελφῆς τοῦ σμικροῦ (τοῦ σμικροῦ *Big.*) γεγονὼς αὐτῷ Ιώαβος ἀρχιστρ. *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.*

h Αβεσσαίου] Ita cum *Hen. Busb. Big. Samb.* & *Epiph.* Αβεσσοῦ *Vat.* Αβισσαίου *Baſ.* & *G.* Αβεσσὰ *Zonar.* In margine quidem *Cod. Samb.* non nemo adnotavit, Ιωὰβ καὶ Αβισσὰ καὶ Ασαὴλ ἀνεψιοὶ ἦσαν τοῦ Δαυὶδ ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας, plane ex 1 *Paralip.* 2. 16.

i Ασαήλου] Ασαὴλου *Vat.*

k Γαβαῶ πόλει,] Ita *Samb.* Γαβαὼ *Baſ. G. Vat. Aliique.* Γαβᾶ aut Γαβαᾶ *Epiphan.* Γαβαὼν in *Codice S.* HUDS. Conf. lib. VI. c. 6. §. 2. SPANH.

l Ἔχῃ,] Ἔχει *Big.* & *Samb.*

m Τῶν παρατάξεων] Τῆς παρατάξεως *Vat.*

n Μαχαίρας,] Μαχαίρας οἱ δὲ Δαυὶδου juxta *Epiphan.*

o Αὐτὸς,] Forte αὐτοὺς. COCC.

p Εἰς τὰς πλευρὰς] Εἰς τὰ πλευρὰ *Vat.*

runt. Verſos deinde in fugam Joabus non deſtitit perſequi. Sed & ipſe inſtabat, hortatus ſuos ut è veſtigio inſequerentur, & nequaquam occidendo fatiſcerent; fratres etiam ſui acriter pugnarunt, præcipueque natu minimus Aſaëlus præ reliquis maxime conſpicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines ſolum celeritate ſuperabat, ſed & equum cum eo contendentem curſu prævertiſſe dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque inſequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus reſpexiſſet, & impetum ejus eludere tentaſſet: & nunc quidem monuiſſet, ut, ab eo perſequendo deſiſtens, alicui militum ſuorum arma auferret, nunc vero, ubi ei hæc non perſuaſerat, precibus obſecraſſet, ut ſe reprimeret & perſequi deſineret, ne * fratris ejus in conſpectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moveretur, ſed inſequi perſiſteret, *Abenerus* dum fugientis more haſtam teneret, à tergo opportune ictu illato, ſtatim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam in locum venerant, ubi forte Aſaëlus jaceret, mortuum circumſtantes non amplius hoſtes perſequebantur. Joabus autem & frater ejus Abeſſæus, cadaver curſu prætervecti, majorique ſtudio ex ira ob *fratrem* occiſum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac alacritate uſque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum perſequuti ſunt, cum jam ſol occideret. At colle quodam aſcenſo, in eodem loco cum tribu Benjamitide conſtitit *Joabus*, & illos conſpiciebat & Abenerum. Hic vero cum vocem ſuſtuliſſet & dixiſſet, non oportere inter populares contentionem & pugnam conciere; in culpa enim fuiſſe fratrem ejus Aſaëlum, cui, ipſo *illum* obſecrante, non perſuaſum erat ut ab inſequendo ceſſaret, propterea que percuſſus occubuit: Joabus ei aſſenſus, ſeque hiſce verbis *bene* admonitum eſſe ratus, ſigno tuba dato ſuos revocat, & ne ulterius perſequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco caſtris poſitis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Jordaneque fluvio trajecto, in † caſtra pervenit ad Ieboſthum Sauli filium. Die autem ſequenti Joabus, recenſitis *cæſorum* cadaveribus, omnes ſepulturæ mandavit. Ceciderunt autem ex Abeneri quidem exercitu circiter trecenti & ſexaginta; è Davidicis vero undeviginti, præter Aſaëlum. cujus corpus cum Joabus & Abeſſæus inde Bethlemen deportaſſent, & in ſepulchro *ejus* patrio ſepeliviſſent, ad Davidem in Chebronem reverſi ſunt. Ex illo itaque tempore inteſtinum inter Hebræos gliſcebat bellum, & aliquandiu perdurabat: ita ut Davidicis quidem vires ſemper augerentur, & ex periculis in majus proveherentur; Sauli vero filiis & qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

Aſaëlus Abenerum perſequitur. 2 Reg. c. 2.

Abenerus Aſaëlum occidit.

Joabus receptui canit. 2 Reg. c. 2.

Bellum civile inter Hebræos. 2 Regum, c. 3.

4. Sub hoc autem tempus & filii Davidi nati erant numero ſex, è totidem uxoribus. Quorum

Davidis filii. 2 Regum, c. 3. & 1 Paralip. c. 3.

Αβενήρ. καὶ τραπέλας ὃν ἀνίᾳ [q] διώκων ὁ Ἰώαβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπεκειτο ᾠδαικελωδόμενος τὰς ὁπλίτας σκηδὸς ἑπεσθαι, καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους. [r] οἵ τε ἀδελφοὶ ποθυμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ Ἀσαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ἀσάηλος· ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν, ὃ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ [s] καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἅμιλλαν λέγεται ᾠδασθαι· [t] ὃς καὶ τὸν Αβένηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τὸ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑκάτερον [v] ἐγκλίσεις τῶν μερῶν. ὑπισταφένλος δὲ Αβενήρ, καὶ καταφίζεσθαι τῷ ἐρωτὶ αὐτὸν πρωμένῳ, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόν, ἵνος τῶν ἑαυτοῦ σταλιωτῶν [x] ἀφέμενος τὸ διώξεως [y] ἀφελεῖσθαι τῷ πανοπλίαν, πάλιν δ', ὡς οὐκ [z] ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν ᾠδημονῶντος, μὴ κλίνας αὐτὸν ἀποκτείνῃ τῷ ποδὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν· ὁ [a] προσεμένου δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑπιμείναντα [b] τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ [c] πλήξας εἰς τὸ πίσω καιρίως, ᾠδημόρημα ἀπέκλεινεν. οἱ δὲ μετ' αὐτὸν διώκοντες τὸν Αβένηρον, ὡς ἦλθον ὑπὸ τὸν τόπον ὅ κεῖται σωρεύων τὸν Ἀσάηλον, θεασάμενοι τὸν νεκρὸν ὃν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτός τε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αβεσσαῖος, ᾠδημοραμένοι τὸ πῶμα, καὶ τὸν πλείονον ὑπὸ τὸν Αβένηρον πικρὰς αἰτίαν τῷ ὑπὲρ τοῦ πετελωτηκότος ὀργῇ λαβόντες, ἀπίσω πάλιν ἐσπουδάκεσαν θυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς [d] Αμμάταν καλοῦσι, ἐδίωξαν τὸν Αβένηρον, ἤδη πρὸς δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δὲ ὑπὲρ τινα βουνὸν, ὡς ἦν ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτός τε κατεσκέπτετο ἐκ τοῦ Αβένηρον. τότε δὲ [e] ἀνακεκραγότος φήσαντος, μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἕλκος ἐκ μάχης παροξύνειν· ἁμαρτεῖν γὰρ ἐκ τοῦ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀσάηλον, ὃς [f] ᾠδαινοῦτος μὴ διώκειν σὺν ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας δὲ ᾠδήκλησιν ἡγησάμενος [g] τούτους τοὺς λόγους ὁ Ἰώαβος, ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημάνας τοὺς στρατιώτας, καὶ τῆς ὑπὸ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται δὲ τόπος τῷ νύκτα ταύτῃ· Αβένηρος δὲ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Σαούλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ἰέβοσθον. τῇ δ' ἐχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκήδωσεν. ἔπεσον δὲ τὸν μὲν Αβενήρ στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι δὲ ἑξήκοντα· τὸν δὲ Δαυίδου δέκα πρὸς τοῖς ἐννέα, καὶ Ἀσάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος δὲ Αβεσσαῖος εἰς [h] Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ [i] πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδου εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Εβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμεινεν ἀχρὶ πολλοῦ· τῶν μὲν μὴ Δαυίδου κρειττόνων ἀεὶ γινομένων καὶ πλείων [k] ἐκ τοῦ κινδύνου φερομένων, [l] τῶν δὲ Σαούλου παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν καθ' ἡμέραν ἐλαττουμένων.

δ'. Ἐγένοντο δὲ καὶ τότου τὸν καιρὸν καὶ παῖδες [m] τῷ Δαυίδῃ, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ

[q] Διώκων ὁ Ἰώαβος.] Διώκων Ἰώαβος *Big. Samb. & Vat.*

[r] Οἵ τε ἀδελφοὶ] Οἵγε ἀδ. *Vat.*

[s] Καὶ ἵππον καθεστάναι.] Ἱππῳ juxta *Epiphan.*

[t] Ος καὶ τὸν Αβενηρον] Ita cum *Big. & Samb.* ἀλλὰ καὶ in *Editis, Aliiſque. ὃτος Hen. & Busb.*

[v] Ἐγκλίσεις τὸν μερῶν.] Sic *Big. & Samb.* Ἐγκλεισεῖς *Vat.* ἐγκλεισθεὶς *Baſ. & G.*

[x] Ἀφέμενος τὸ διώξεως] Ἀφέμενον *Vat.*

[y] Ἀφελεῖσθαι] Ἀφελέσθαι *Big. (Coll. Voſſ.) Samb. & Vat.*

[z] Επειθε τοῦτο ποιεῖν,] Επίθεσθε *Vat.*

* *Fratris ejus in conſpectum veniendi libertatem amitteret:*] Ne ante ejus fratrem ulterius fiduciam non haberet, *Epiphan.*

[a] Προσεμένου δὲ τοὺς λόγους,] Προσεμένου.

[b] Τῇ διώξει,] Τῷ διώξει *Big. Samb. & Vat.* τῷ διώξῳ *Coll. Voſſ.*

[c] Πλήξας εἰς τὸ πίσω καιρίως,] Πέπληγμαι καιρίαν πληγὴν Æſchyl. Agam. v. 1352. Plutarch. in Philopoem. pag. 359. B. καιρίως ἀστρωφῶς. SPANH.

[d] Αμμάταν] Eo modo *Big. & Samb. (Coll. Voſſ.)* atque ita quidem aut Αμμάθαν *Flavium* ſcripſiſſe puto. Ομμαῦν *Baſ. G. Aliique.* Μαβὸν aut Αμαβὸν *Epiph.* Αμμὰ aut Αμμὰν *Interpretibus* LXXII. HUDS. Ομμαῦν *Gen.* ita etiam Edit. *Baſil.* Rufinus; *locum nomine Gabaon.* in Hebr. 2 Sam. 11. 24. גבעת *Gibnath.* LXX. Αμμὰν *Amman. Vulg. collem aquæductus*, quem ſecutus hic eſt Gelenius. SPANH.

[e] Ανακεκραγότος] Ita *Big. Samb. & Vat.* in *Editis, Aliiſque* ἀνακραγότος.

[f] Περαιωθέντος μὴ διώκειν] Παραινῶν *Vat.*

[g] Τούτους τοὺς λόγους] Τοῦτον *Vat.*

† *Caſtra pervenit ad Ieboſthum Sauli filium.*] Confer. p. 363. §. 3.

[h] Βηθλέεμ,] Βηθλεέμ *Big. Samb. & Vat.* originario propius.

[i] Πατρίῳ μνήματι,] Πατρῴῳ *Iidem.*

[k] Ἐκ τοῦ κινδύνου] Ita *Vat. & Samb.* ἐν τοῖς.

[l] Τῶν δὲ Σαούλου παίδων] Τῷ δὲ Σαούλου παιδὸς καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ legiſſe videtur *Epiphanius.* ac αὐτοῦ quidem agnoſcit *Vat.*

[m] Τῷ Δαυίδῃ,] Articulum non agnoſcunt *MSS.*

n Αχι-

ὁ μὲν πρεσβύτερος ἐκ μητρὸς [n] Αχινᾶς ἠνόμευτο, [o] Αμνων ἐκλήθη· ὁ δὲ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Αβιγαίας, [p] Δανιηλος· τῷ τρίτῳ δὲ ἐκ τῆς [q] Θολομαΐ θυγατρὸς [r] Μαχάμης Φιλιππου δὲ [s] Γεσσυρῶν βασιλεως, [t] Αβεσάλωμος ὄνομα· τὸ δέ γε τέταρτον [v] Αδωνίαν ἐκ γυναικὸς [x] Αγγίθης προσηγόρευσε· [y] τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν τῆς [z] Αβιτάλης, καὶ τὸν ἕκτον [a] Γεθραάμην τῆς [b] Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τῶν δὲ ἐμφυλίου πολέμου συνεστῶτος, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς [c] τῶν μεθ' ἑκατέρου τῶν βασιλέων, Αβέννηρος ὁ τοῦ Σαοὺλου [d] παιδὸς ἀρχιστράτηγος, σπουδὴν τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνοιαν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμένειν τῷ Ιεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ [e] διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δὲ ἐν ἐγκλήματι γενόμενος [f] ὁ Αβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαοὺλου παλλακῇ, [g] Ραισφᾶ μὲν τοὔνομα [h] Σιβάθου [i] δὲ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ιεβόσθου, προαλγήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὁ δικαίων τῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτὸν χρώμενος, ἠπείλησε μὲν τοῦ βασιλείαν εἰς Δαυίδου προσήσειν, ἐπιδείξειν δὲ ὡς ὁ Δαβὶδ τοῦ ἰδίαν ῥώμῃ καὶ συνέσει [k] ἀρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου, Δαβὶδ δὲ τοῦ αὐτοῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα παρὰ Δαυίδου, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον, ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλου μὲν ὑποσπονδον παιδὸς, αὐτὸν δὲ ὑποδείξαντα πάσης [l] τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἦλθε γὰρ ἐφ' οἷς Αβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τεκμήριον ἀξιοῦντος τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος, ἀνασώσασθαι πρὸς αὐτὸν [m] Μιχάλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων κεφαλαῖς ἑξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν Μιχάλαν, ὑποστάσας [n] Φελτίου, [o] τοῦ τότε συνοικοῦντος αὐτῇ, πρὸς τὸν καὶ Ιεβόσθου συμπεσόντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ Δαυίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ὑποπαλαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γεραιοτάτους τῶν πλήθους καὶ ταξιάρχους [p] καὶ χιλιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ὑποσπονδον μὲν Ιεβόσθου, "Δαυίδῃ δὲ προσθέσθαι, παύσης ὑποστρέψειε τὴν ὁρμῆς, "γῆν μέντοιγε ὑπιτρέπει χωρεῖν [q] εἰ βούλονται. καὶ γὰρ "εἰδέναι τὸν Θεὸν διὰ Σαμουήλου τοῦ προφήτου Δαυίδου "χειροτονήσαντα πάντων Εβραίων βασιλέα, προειπεῖν "δὲ ὅτι Παλαιστινους ἐκεῖνος αὐτοὺς τιμωρήσεται, καὶ "ποινὴν κρατήσας ὑποχειρίους". ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, [r] ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην αὐτῷ πρότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον

natu quidem maximus, è matre Achina susceptus, Amnon vocabatur: secundus vero, ex uxore Abigæa, Danielus: tertio autem, ex Machama Tholomæi regis Gessiritarum filia prognato, nomen erat Abesalomus: at quartum ex uxore Aggitha vocavit Adoniam: quintum vero Saphatiam ex Abitaala, sextumque ex Ægla *natum* Gethraaman cognominavit. Cum autem bellum civile conflatum esset, & crebro ad manus venirent confligerentque utriusque regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui & vir prudens erat, & multitudinem habuit in eum valde propensam, effecit ut omnes à Jebostho starent: & aliquandiu in ejus fide permanserunt. Postea vero, cum accusaretur Abenerus, eique objiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Ræspha, Sibathi vero filia) rem habuisset, & à Jebostho reprehenderetur, dolore percitus iraque incensus, quasi meritam ab eo non acceperit gratiam, cujus rebus summa cum alacritate studuit, minatus est quidem se regnum ad Davidem translaturum esse, palamque facturum quod non propria virtute & prudentia Transjordianis imperaret, sed sua in exercitu gubernando peritia & fide. missisque in Chebronem ad Davidem legatis, obsecrabat ut juramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipsum habiturus esset socium & amicum, cum populo persuaserit ut à Sauli quidem filio deficerent, eum vero omnium Israëlitarum regem constituerent. Postquam autem Davides fœdus cum eo percussisset (nam sibi grata erant ea quæ Abenerus apud ipsum per legatos egerat) atque in primum fidei sibi datæ indicium postulasset, ut ejus beneficio Michala uxor sibi restitueretur, quam magno sui periculo emerat, & sexcentis Palæstinorum capitibus, pro illa in *uxorem ducenda* ad Saulum patrem allatis; ipsi quidem Michalam mittit *Abenerus*, à Pheltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abstractam, adjuvante etiam Jebostho. Scripserat enim illi Davides ut uxorem suam jure reciperet. Quin & *Abenerus*, convocatis senioribus populi & centurionibus & tribunis, apud ipsos hujusmodi verba fecit; "quod illos, "cum in eo essent ut à Jebostho desciscerent & "sese Davidi adjungerent, ab isto impetu & *vo*-"*luntate* averterit; nunc vero illis potestatem fa-"ciat *ad ipsum* eundi, si vellent: nam & sibi com-"pertum esse, Deum, cum per Samuelem pro-"phetam Davidem omnium Hebræorum regem "constituisset, etiam prædixisse, fore ut ille ipse "pœnas à Palæstinis exigeret, illosque devictos "sub jugum mitteret". Cum hæc audissent seniores & *exercitûs* duces, quodque Abenerus haud aliter,

Abenerus à Jebostho ad Davidem deficit. 2 *Regum*, c. 3.

Davides Michalam reposcit. 2 *Regum*. c. 3.

Abenerus Israëlitas Davidi conciliat. 2 *Regum*, c. 3.

n Αχινᾶς ἠνόμευτο,] Αχίνας *Bas.* & G. Εχίνας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Αχίνας ἤτοι Αχινόαμης *Vat.* Αχινοὴς *Epiphan. Masoretis & Hieronymo* Αχινόαμ. *Interpretibus* LXXII. Αχινάαμ aut Αχινόαμ. Αχιμᾶς ex p. 353. v. 2. si vera sit ista lectio.

o Αμνων ἐκλήθη·] Αμιὼν *Samb.* Αμιὼν *Big. Vat.* & LXXII. Αμμιὼν *Epiphan.*

p Δανιηλος,] Ita etiam 2 Paralip. c. 3. v. 1. Verum 2 *Reg.* c. 3. v. 3. *Chilab* juxta *Hebr.* Δαλουΐα LXXII. Δαλουήλος *Big.* & *Vat.* Δαλουηλος *Samb.* Verum *Celeb* est *Epiphanio.*

q Θολομαΐ θυγατρὸς] *Talmai* in *Hebr.* Θολμὶ & Θαλμαΐ LXXII. Θολμαΐου *Vat.* in aliquot *Epiphanii* libris *Tholomei*, in aliis *Ptolomæi*.

r Μαχάμης] Μααχὰ dicitur in *Bibliis S.*

s Γεσσυρῶν βασιλέως,] Γεσσηρῶν *Big.* & *Samb.*

t Αβεσάλωμος ὄνομα·] Αβεσάλωμος *Big.* & *Samb.*

v Αδωνίαν] Οριαν *Vat* ex *Interpretibus* LXXII.

x Αγγίθης] Ita cum *Busb.* & *Hen.* Αγγίτης *Bas.* & *G.* Αγιθῆς *Big.* & *Samb.*

y Τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν] In iis quæ sequuntur fere conveniunt *Codd. MSS.* nec multum discrepant *Epiphanii* libri. in *Editis* vero πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον Γεθθισὰν καὶ Γάλα ἐπονόμασε.

z Αβιτάλης,] Αβιτάλης juxta *Biblia S.* Αμιτάλης *Vat.*

a Γεθραάμην] Γεθραάμ *Vat.* Ιεθραὰν *Samb.* (*Coll. Voss.*) *Hen.* & *Busb.* Ιεθρὰμ *Big.* Γεθρασὰν *Bas.* & *G.* Ιεθραὰμ aut Ιεθραὰμ LXXII. 2 *Reg.* c. 3. v. 5. 1 *Paralip.* c. 3. v. 5.

b Αἰγλᾶς] Ita *Big.* & *Samb.* Αἴγλας *Vat.* Αἰγαὰλ & Αἰγᾶς & Αγλᾶς in codicibus LXXII.

c Τῶν μεθ' ἑκατέρου] Sic cum *Vat.* (*Coccejo*) & *Epiphan.* τῶν deest in *Editis*, *Aliisque.*

d Παιδὸς ἀρχιστράτηγος] Παιδὸς abest *Vat.* & quibusdam *Epiphanii* libris.

e Διέμειναν ἱκανὸν] Διέμφρον ἱκ. *Vat.* διέμφοι ἐφ ἱκανὸν χρ. *Busb.* & *Hen.*

f Ο Αβέννηρος,] Articulum supplevi ex *Samb.* & *Vat.*

g Ραισφᾶ] Ρεσφᾶ juxta *Literas S.*

h Σιβάθου] Λίβε *filiæ* in fundo *Hebraïco.* Ιωὰλ aut Ιὸλ θυγατρὶ LXXII. Σιβάτου *Vat.* at *Sebabeth* aut *Sebaheth* apud *Epiphanium.*

i Δὲ θυγατρὶ,] Illud δὲ ex *MSS.*

k Αρχὴ τῶν πέραν Ιορδάνου,] Αρχοι *Big.* & *Samb.* δὲ addit mox *Coll. Voss.* & *Big.*

l Τῆς χώρας βασιλέα.] Ita *MSS.* τὴν abest *Editis.*

m Μιχάλαν] *Al.* Μελχόλω. Vide p. 337. in fine.

n Φελτίου,] Οφελτίου *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Τοῦ τότε συνοικοῦντος] Ita cum *MSS.* & *Epiphanio.* in *Editis* δέ τε συνοικοῦντος, & mox καὶ πρὸς τοῦτο.

p Καὶ χιλιάρχους,] Illa καὶ χιλιάρχους restituimus è *Codd. MSS.* & *Epiphanio.*

q Εἰ βούλονται.] Η βούλονται *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte οἱ. COCC.

r Ως καὶ Αβέννηρος] Ita cum *Vet. Interpr.* ὡς καὶ τῷ Αβενήρῃ γνώμην ἐφότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τ. πρ. σ. παρέλαβον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* ὡς καὶ Αβέννηρος γνώμην ἐν εἶχον αὐτῷ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν *Bas.* & *G.*

ter, ac illi prius, ſenſerit, eò adducti ſunt ut Davidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Benjamiticam convocat (nam ex ea erant omnes Jeboſthi ſatellites) atque hæc apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animadvertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, è ſociis circiter viginti aſſumptis ad Davidem ſe contulit, ut ipſemet ab eo jurisjurandi fidem acciperet (iis enim quæ per alios fiunt firmiora eſſe videntur quæ noſmetipſi gerimus) ſimulque ut ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque univerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſæque ſplendidæ & magnificæ per aliquot dies adhibuiſſet, petiit *Abenerus* dimitti ad populum ei adducendum, ut præſenti videntique imperium traderet.

Abenerus à Davide benigne accipitur. 2 Regum, c. 3.

Joabus Abenerum calumniatur apud Davidem. 2 Regum, c. 3.

5. Cæterum ubi à Davide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim ut abiit Chebronem venit Joabus, *copiarum* Davidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, & paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, ut qui regnum ei conciliaturus eſſet, & præterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas & temporibus *quaſque ſuis* accommodandas, ipſe vero imminueretur & exercitus imperium amitteret, malignam pravamque viam *& rationem* iniit. Et primum quidem eum apud regem calumniis adoritur, dictitans ut ſibi de illo caveret, & iis quæ polliceretur Abenerus non *temere* fidem haberet. omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum & omnibus *ad inſidias* pulchre paratis diſceſſiſſe. Ubi vero hæc Davidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis moveri ſenſerat, ad audaciora *ſtatim* aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit ut illum aſſequuti Davidis nomine revocarent, quaſi ipſe nonnulla de rebus ſuis cum eo communicanda haberet, quæ, dum ille aderat, ipſi è memoria exciderant. Abenerus autem, ut ea quæ retulerunt nuncii acceperat, (ipſum enim aſſequuti ſunt in loco quodam, cui nomen Beſira, viginti ſtadiis à Chebrone diſſito) nihil eorum quæ eventura erant ſuſpicans *ad urbem* reverſus eſt. At Joabus, cum ei ad portam obviam veniſſet, & benigne *eum* excepiſſet, viri ſumme benevoli amicique ſpeciem præ ſe ferens (fit enim ſæpiuſcule, ut, ne qua daretur inſidiarum ſuſpicio, vere bonorum mores ſimulent, quibus in animo eſt flagitii aliquid patrare) ipſum quidem à ſuis ſeducit, quaſi in ſecreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portæ locum ſolitarium, uno fratre Abeſſæo præſente, ſtricto gladio ſubter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo inſidiis exceptus à Joabo, qui, ut ipſe quidem dicebat, ultus fuerat fratrem Aſaëlum, quem Abenerus *ſe pertinaciter* inſequentem occiderat in prælio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hiſce quidem ipſe privaretur, primum vero honoris locum à Davide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perſpicere, quanta &

Davidis nomine Abenerum revocat. 2 Reg. c. 3.

Joabus Abenerum interficit. 2 Reg. c. 3.

προσέλαβεν, τὰ Δαυΐδου φρονεῖν [s] μετεβάλλοντο. πολλοντων ἢ τούτων, Ἀβέννηρος [t] συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες Ἰεβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρούοντας ἑώρα, προσηγμένους δ' οἷς ἐβούλετο, διαλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε πρὸς Δαυΐδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός· πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἕκαστοι ποιοῦμεν εἶναι δοκεῖ· καὶ προσέτι τοὺς ῥηθησομένους [v] αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημήνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ [x] ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ παραδώσῃ τὴν ἀρχήν.

ε'. Ἐκπέμψαντος δὲ Δαυΐδου τὸν Ἀβέννηρον, αὐτὸς ὀλίγον διαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ἰωάβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Ἀβέννηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ἐπὶ σωθήκαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ τοιήσηται τάξει, συνεργόν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς εὐπορεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακόργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἅπασι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς Ἀβέννηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν [y] ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ἐπὶ δὲ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ [z] πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν καταστασιαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισε τὸν Δαυΐδου τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κέλευσας Ἀβέννηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας, οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυΐδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντες αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντες εἰπεῖν. Ἀβέννηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων· καταλαβὸν γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ [a] Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑποπτεύσαντα τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ [b] πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ἰώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος· ὑποκρινόμενος γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ἐπιβουλῆς τὰ τῆς ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόποις· ἀποστᾶς μὲν [c] τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος, παραγαγὼν ἢ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, παρασάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ πληγῇ μὲν Ἀβέννηρος τὸν ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε [d] τιμωρήσοντος Ἀσαὴλῳ τῷ ἀδελφῷ, ὃν δικαίως [e] βαλὼν Ἀβέννηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ [f] Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς ἢ πάλαι δὲ εἶχε, δείσαντος περὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς [g] ἀφαιρεθείη, λάβοι δ' ἡ παρὰ Δαυΐδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβέννηρος. ἐκ τούτων ἄν

s Μετεβάλλοντο.] Μετεβάλοντο *Big.*

t Συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτην] Ita omnes *MSS.* συγκαλεῖ in *Editis.*

v Αὐτῷ λόγους] Αὐτῇ *Vat.*

x Ξενίσαντος] Sic *Cod. Samb.* (& correxit *Coccejus.* collatio *Big.* ξένισας) ξενήσαντος in *reliquis.*

y Ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι] Ἐπὶ τὸ βεβ. *Samb.*

z Πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα,] Illud παρὰ non agnoſcit *Vat.*

a Βησιρᾷ καλουμένῳ,] Βισηρᾷ *Samb.* Βητηρᾷ *Big.* Βησίρᾳ καλουμένῳ, ἤτοι Σειρᾷ, ἀπέχ. *Vat.* Apud *Vet. Interpr.* habemus *Sira* vel *Syra.* At *Flavio* in *Vita ſua* §. 24. dicitur Βητάρων πόλις. HUDS. Βησιρᾷ Gen. Βητάρων de Vita ſua & paulo ante ibidem Βασηρὰ πόλιν. SPANH.

b Πρὸς τῇ πύλῃ] Ita cum *Big.* & *Samb.* πρὸς τὴν πύλην *Vat.* παρὰ τὴν πύλης legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *ante portam.* In *Editis* πρὸς τῇ πόλει.

c Τῶν οἰκείων] Articulum inſeruimus è *Samb.* & *Big.* τῶν ἀνδρῶν legiſſe videtur *Epiphanius:* nam vertit, *ab aliis hominibus.*

d Τιμωρήσαντος] Τιμωρήσαντος in aliquot *MSS.*

e Βαλὼν Ἀβέννηρος] Λαβὼν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Χεβρῶνι] Γαβαὼν pro Χεβρῶνι ex *Epiphanio* legendum videtur. uti recte notavit *Schotanus* in *Bibliotheca Hiſt. S.* tom. 2. p. 669.

g Ἀφαιρεθείη,] Ἀφαιρεθῇ *Vat.*

ἄν τις καταγνοίσθεν, ὅσα καὶ τηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ ἓ μηδενὶ τούτων ἀφαιρῆσαι. κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ πρῶτοι, ἀφὶ μυρίων κακῶν λαμβάνουσι, καὶ βεβαίως ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείρονι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς ἀδημονῆς ἐμποιοῦσιν· ὡς ἐγὼ ὁμοίως δεινὸν τυγχάνοντος [h] [μὴ] προέσθαι [i] τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ σωθῆναι τοῖς [k] ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἡδόμενον ἔτι ταύτην [l] ἀπολέσαι. τοῦτο δὴ ὑπερβολὴ ἔχοντος συμφορᾶς, ἀφὸ τοῦ καὶ χαλεπωτέρα μηχανῶνται [m] τολμῶσιν ἔργα πάντες φοβῷ ἓ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσιν ἐρεῖ δεδηλώσθω.

5'. Δαυίδης δ' ἀκούσας ἀνηρημένον τὸν Ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τῇ ψυχῇ, [n] ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀνατείνων εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ἔτι καινοῦ εἴη τὸ Ἀβενήρῳ σφαγῆς, ὅτι κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀποθάνοι· ἀρὰς δὲ κατὰ ἓ πεφονευκότος αὐτὸν δίνας ἐπῆγε, καὶ τὸν οἶκον [o] ὅλον αὐτοῦ, καὶ τοὺς συμπράξαντας [p] ὑποδίκους ἐποιεῖτο τοῖς ὑπὲρ τὸ πεπλουτηκότος ποιναῖς. ἐμέλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι ἀφὸ τοὺς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους, οὓς ἔδωκεν Ἀβεννήρῳ, [q] τοῦτον εἰργάσθαι. προσέταξε μέντοι καὶ πᾶσι τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, [r] περιρρηξαμένους μὲν τοὺς ἐσθῆτας, ἐνδύτας δὲ σάκκους· πρόπους δὲ ποιεῖν, προάγοντας τὴν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, [s] κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε εὔνουν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τὴν ὀδὴ τεθνηκότι λύπην, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀνήρηται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιτάφιόν τε συγγραψάμενος θρήνους, αὐτὸς ὀδὴ τοῦ τάφου στὰς πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Ἀβενήρου πενθεῖ θάνατος, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενός, ἄχρις ἡλίου δυσμῶν. ταῦτ' εὔνοιαν αὐτῷ ἀφὸ τοῦ πλήθους ἐκύρωσεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Ἀβένηρον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησαν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσατε τῶν νομιζομένων, ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν ἡγούμενον ὑβρίσθεν ἀκόσμῳ ταφῇ [t] καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὀδὴ χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τὴν φύσιν ἔχαιρε, τὴν αὐτὴν ἑκάστῳ λογιζομένῳ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν ἓ βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, [v] ὁπόιων τυγχάνοντα ἢ Ἀβενήρῳ νεκρὸν ἑώρα. [x] πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδην ἠλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, πιεύμενον πρόνοιαν [y] ἣν εἰκὸς, ὡς ἤθεις ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν Ἀβένηρον. ἔλεξε δὴ καὶ πρὸς τὸ πλῆ-

qualia ſolent homines audere, ut ſuperiora omnia habeant & principatum obtineant; & nemini hiſce cedant. nam dum iſta adipiſci deſiderant, per mala innumera ad ea graſſantur; & veriti ne eadem aliquando amittant, ut quam diutiſſime illis permaneant etiam pejora facere non dubitant: exiſtimantes haud adeo grave eſſe ad tantum poteſtatis faſtigium non pervenire, ac ut quis commodis ejus aſſuetus iiſdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitoſiſſimum ſit, ideo omnes *ea* amittendi metu nihil utut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem ſatis eſt paucis admoniſſe.

6. Davides autem, cum audiſſet Abenerum peremptum eſſe, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta & voce ſublata teſtatus eſt omnes; neque ſe Abeneri cædis conſcium fuiſſe, neque *illum* ſe jubente volenteque occubuiſſe: diras autem graves necis ejus auctori imprecatus eſt, atque totam ipſius familiam & facinoris ſocios pœnis mortuo perſolvendis devovebat. Erat enim ſolicitus, ne videretur præter fidem & jusjurandum, quod Abenero dederat, eum occidiſſe. & quidem populo univerſo præcepit, ut virum deflerent & lugerent, & corpus ejus ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis quidem veſtimentis *ſuis*, ſaccis vero amicti; idque lectum antecedentes. Ipſe autem *rex* ſequebatur * cum ſenioribus viriſque principibus, planctu & lachrymis indicans benevolentiam qua vivum, & mœrorem quo mortuum proſequutus eſt; quodque præter ipſius voluntatem interemptus fuerit. Cæterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliviſſet, & lamentationes funebres conſcripſiſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus *verbis* lamentatus eſt, † dein fecit ut alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abeneri interitus, ut ne alimentum quidem, ipſum *ad id* amicis adigentibus, capere voluerit; ſed jurarit nulla de re guſtaturum eſſe, uſque ad ſolis occaſum. Hæc *magnam* ei gratiam apud populum conciliarunt. nam & qui Abenerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto præſtitum ab eo honorem ſervatamque fidem probaverunt: quod *ſcilicet* ipſum, ut cognatum & amicum, omnibus exſequiarum juſtis dignatus fuerit, & non ut inimicum turpis & tunc neglectæ ſepulturæ ignominia affecerit. Sed univerſi de eo *utpote* natura *adeo* benigno mitique gaudebant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimilibus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abenerum mortuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Davides bonæ famæ potiſſimum ſtudebat, curam omnem & diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita ut nemo Abenerum ejus voluntate occiſum eſſe *vel minimum* ſuſpicaretur. Quin

Abenerum deplorat Davides. 2 Regum, c. 3. 1 Paralip. c. 11.

h [Μὴ] προέσθαι] Illud μὴ adjiciendum eſſe volui, (voluit & in ora Codicis mei *Coccejus*) ſenſu id poſtulante: uncis tamen incluſum dedi, quod nec in *Editis* reperiatur nec in *MSS.*

i Τηλικοῦτο] Τηλικοῦτον *Vat.* ut p. 368. v. 10. τοιοῦτον.

k Ἀπ' αὐτῆς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπ' αὐτῆς in *Editis*, *Aliiſque.*

l Ἀπολέσαι. τοῦτο δὴ ὑπερβολὴ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *libris reliquis*, ἀπολέσαι, ὀδὲ ὑπερβολὴ ἔχοντος συμφορᾶς. ἀφὸ τοῦτο &c.

m Τολμῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ] Τολμῶσιν ὑφ' φόβῳ ἔργα πάντες τοῦτ' ἀποβαλεῖν φοβούμενοι (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* τολμῶσιν ὑφ' φόβῳ ἔργα πάντες δὴ ἀποβαλεῖν φοβούμενοι. *Vat.* τολμῶσιν ἔργα πάντες ὑφ' φόβῳ τοῦτ' ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ π. *Big.*

n Ἐμαρτύρατο] Ἐμαρτύρετο *Vat.*

o Ὅλον αὐτοῦ,] Vocem ὅλον inſerui ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Epiphanio.*

p Ὑποδίκους] *Gen.* ὑποθυίους· vel ὑποδυθυίους. Ita etiam *Edit. Baſil.* SPANH.

q Τοῦτον εἰργάσθαι.] Ita *Baſ G. Aliique.* αὐτὸν ἐργάσασθαι *Vat.* τοῦτο εἰργάσθαι *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

r Περιρρηξαμένους μὲν] Περιρρηξαμένων & mox ἐνδυσαμένων *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* περιρρηξαμένῳ & ἐνδυσαμένῳ *Vat.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui locum ſic vertit, *præcepit autem deflere & lugere, & lamentationes fieri ſuper virum, & ejus corpus ſolennibus honorari exſequiis, cum & ipſe veſtem diſrumperet ingemiſcens & ſacco videretur indutus.*

s Κοπτόμενος] Ita κόπτου planctus in inferiis, Æſchylus Choëph. v. 21. ſic LXX. Gen. L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν f. κόπτου, de inferiis Jacobi. infr. lib. VIII. c. XI. §. 1. ἓ τέλος κοπετοῦ τελευτῶ· SPANH.

* *Cum ſenioribus viriſque principibus*,] Cum honoratioribus ac præfectis, *Gelen.*

† *Dein fecit ut alii ploratum redintegrarent.*] Suoque exemplo cæteros ad idem faciendum provocavit, *Gelen.*

t Καὶ ἠμελημένῃ τότε.] Forte, ἠμελημένῃ· τὸ, τε ἄκλο πᾶν. Vetus, *Omnes ergo pro optima & mitiſſima Regis natura lætabantur.* COCC.

v Ὁποίων τυγχάνοντα] Ὁποίοις *Big. Samb.* & *Vat.* ὁποῖον τυγχάνοντα εἰς τὴν Αβ. legiſſe videtur *Epiphan.*

x Πρὸς τούτοις ἂν μάλιστα Δαυίδην ἠλίχεσθαι] Forte, πάντας ἂν μάλιστα Δαβίδην ἠλίχεσθαι, δόξης ἀγαθῆς ποιούμενον πρόνοιαν, ἣν εἰκὸς· ὡς ἤθεις. *Omnes igitur Davidem maxime expetere, qui honeſtæ exiſtimationis curam gereret, conſentaneum erat; quare nemo ſuſpicatus eſt, ab ipſo cæſum fuiſſe Abenerum.* COCC.

y Ἣν εἰκὸς,] Ἣν εἰκὸς ἣν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

Quin & in hæc verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex vi- "ri præſtantis interitu, nec modicum res Hebræo- "rum detrimentum, amiſſo viro, qui & eos opti- "mo conſilio & ſtrenua manu, gliſcente bello, "tueri & ſervare potuit. Verum Deus quidem, "ajebat, cui res univerſæ curæ ſunt, hunc vobis "inultum eſſe non patietur. Sciatis autem velim, "me infirmiorem eſſe quam ut in Joabum & Ab- "eſſæum Saruiæ filios animadvertam: ſed Deus "illis ſcelerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finivit.

ϑ, "ὡς αὐτῷ μὲν [z] ὐχ ἡ τυχοῦσα ϕύσις λύπη ἀν- "δρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ὐ μικρὰ ὢ τοῖς Ε- "βραίων πράγμασι βλάβη, στερηθέντων αὐτοῦ [a] κ σώζειν "βουλῆς τε ἀρίστης καὶ ῥώμης χερῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς "ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ Θεὸς μὲν, εἶπεν, ᾧ μέλε "πάντων, οὐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. [b] ὑπῆρ- "χεν ὢ, ὡς ἐγὼ Ἰώαβον καὶ Ἀβεσσαῖον τοὺς [c] Σα- "ρουίας παῖδας ποιεῖν ἰσχυρὸς εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμέ- "νους, ἀλλ' ἀποδώσει τιμωρὸς τοῖς τετολμημένοις αὐτοῖς "ἀμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Ἀβένηρος μὲν εἰς τοῦτο κα- τέστρεψε τέλος τὸν βίον.

II. CAP. II.

ΚΕΦ. β'.

Quod, Jeboſtho amicorum inſidiis occiſo, Davides omnium Iſraëlitarum imperium obtinuit.

Οτι, τοῦ Ἰεβόσθου ϕονευθέντος ἐξ ὑπουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυίδης παρέλαβεν.

Jeboſthus inſidiis perit. 2 Regum, c. 4.

CUM autem mortem ejus accepiſſet Jeboſthus Sauli filius, non leviter id tulit, utpote viro orbatus ſibi cognato, & qui regnum ſibi conciliarat: ſed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abeneri interitus. Cæterum & ipſe non diu ſuperſtes erat; ſed *aliquanto poſt* ex Hieremmonis filiorum (*uni quidem* Banaothæ, alteri vero nomen erat Thannus) inſidiis periit. Hi enim cum eſſent & genere Benjamitæ, & primi ordinis, ideoque exiſtimarint, ſi Jeboſthum perimerent ſe magna eſſe à Davide dona conſequuturos, ſibique munia aut imperatoria aut alia quædam honorifica ceſſura eſſe, nacti ſolum Jeboſthum in cubiculo meridiantem & dormientem, cum nec cuſtodes adeſſent nec *ædium* janitrix vigilaret, ſed & ipſa præ labore & opere, quod in manibus erat, & æſtu in ſomnum delapſa eſſet, ingreſſi in conclave, ubi Sauli filium dormiviſſe contigit, ipſum interficiunt. Dein præciſo capite & per totam noctem & diem itinere facto, ac ſi ab iis quos læſerant fugiſſent ad eum qui & gratiam accepturus eſſet, & ſecuritatem daturus, Chebronem pervenerunt: oſtenſoque Davidi Jeboſthi capite, ſemetipſos ei commendabant, ut propenſæ in eum voluntatis, & qui inimicum ejus & regni æmulum de medio ſuſtuliſſent. At ille non adeo ac ſperabant illorum facinore delectatus eſt. Sed cum dixiſſet, "O ſceleratiſſimi & jamjam ſup- "plicium luituri; num neſciebatis quod à me o- "peræ præmium retulerit Sauli interfector, qui "ad me coronam ejus auream apportaverat, & "quidem cum ipſius in gratiam eum interemerit, "ne ab hoſtibus caperetur. an à me mutatum & "non amplius eundem eſſe credidiſtis, ut viris "maleficis delectarer, & pro beneficio haberem "domini cædem à vobis patratam, qui virum ju- "ſtum ſuo in cubili jugulaſtis, & qui neminem ul- "la unquam injuria affecit, vos vero maxima etiam "benevolentia ſummiſque honoribus proſequutus "eſt. Quapropter illi quidem pœnas perſolvetis "ſupplicio affecti, itidemque mihi quod ipſum ſuſ-

Ακούσας ὢ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ὁ Σαοὺλ παῖς Ἰεβό- σθος, ὐ πρᾴως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐγγενοῦς συγ- γνοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ϖροσῆκοντος. ἀλλ' ὑπερ- επάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ Ἀβενήρου θάνα- τος. οὐκ [d] ἐπεβίωσε δὲ ϖολὺ αὐτὸς χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν [e] Ιερέμμωνος υἱῶν· [f] Βαναάθα, τῷ ὢ ἑτέρῳ [g] Θάννου ὄνομα ἦν· ὑπουλευθέντες ἀπέθανεν. ὄντες γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμίται, καὶ ὢ πρῶτα τάγματος, λογισάμενοι δὲ ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ἰε- βοσθον, μεγάλων ϖαρὰ Δαυίδου [h] τεύξονται δωρεῶν, καὶ χρατηγίας, ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, ϖαρὰ τὸ δωμάτιον μόνον διρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοι- μώμενον τὸν Ἰεβοσθον, καὶ μήτε τοὺς ϕύλακας ϖαρόντας, μήτε τοῦ ϑυρωροῦ ἐγρηγορέναι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ὑπό τε κόπου καὶ τοῦ ἱδρῶτος, [i] ὃν μετεχειμέζετο, καὶ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσόντα, [k] παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ϖανέβαινε καθακεκοιμημένῳ τὸν Σαοὺλ ϖαῖδα, κτείνουσιν αὐ- τόν. καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἀποτεμόντες, [l] καὶ δι' ὅλης τὸ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ϖοιησάμενοι τοῦ ϖορείαν, ὡς ἂν [m] ϕυγόντες ὡς τὸν ἠδικημένων ϖρὸς τὸν ληψόμενόν τε τοῦ χάριν καὶ ϖαρέ- ξοντα τοῦ ἀσϕάλειαν, εἰς Χεβρῶνα ϖαρεγένοντο· καὶ τοῦ κεφαλοῦ ἐπιδείξαντες τῷ Δαυίδῃ τοῦ Ἰεβόσθου, ϖιστῶν [n] ἑαυτοὺς ὡς εὐνοῦς, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τὸν βασιλείας ἀν- ταγωνιστοῦ ἀνῃρηκότας. [o] ὁ δὲ οὐχ ὡς ἤλπιζον ἅτως αὐ- τῶν ϖροσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπών, "ὦ κάκιστοι καὶ "ϖονηρήμα δίκαιον ὀφείλοντες, οὐκ ἔγνωτε ϖῶς ἐγὼ τὸν "Σαοὺλ ϕονέα καὶ τὸν χρισαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέ- "ϕανον ἠμυνάμην· καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τοῦ "ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ με- "ταβεβλῆϑαί με, καὶ μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν [p] ὑπωπτεύσατε, "ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡγήσασθαι "τὰς κυβοκλόνους ὑμῶν ϖράξεις, ἀνῃρηκότων ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ "κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμε- "νον, [q] ὑμᾶς ὢ ἐκ ϖολλῆς εὐνοίας καὶ ϖιμῆς ἐχηκό- "τα. [r] διὸ δώσετε ϖοινὰ μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκαιον "δ' ἐ-

[z] Οὐχ ἡ τυχοῦσα] Sic è *Big. Samb.* & *Vat.* ὐ τυχοῦσα γάρ. in *Editis*, *Aliiſque*.

[a] Καὶ σώζειν] Καὶ abeſt *Big. Samb.* & *Epiphan.*

[b] Επισκόπω ὢ, ὡς ὠδὲν ἐγὼ] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐπισκόπω ὢ, ὡς ὠδὲν Ἰώαβον *Baſ.* & *G.* ἐγὼ δ' ἐπισκοπῶ ὡς ὠδὲν Ἰώαβον *Vat.* Verum *Epiphanius* vertit, *ego novi quod Joab & Abiſai Saruiæ filiis nihil prævaleo facere.*

[c] Σαρουίας] Sic *MSS.* Σαρουία in *Editis.*

[d] Επεβίωσε δὲ] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* nec aliter *Vat.* niſi quod οὐκ omittit ante ἐπεβίωσε. in *Editis*, οὐκ ἐπεβίω δὲ ὠδὲ αὐτὸς π.

[e] Ιερέμμωνος υἱῶν·] Ita *Big. Samb. Baſ.* & *G.* Ῥέμμωνος *Vat.* & *Epiphan.* Ερεμῶν *Hen.* Ερεμὼθ *Big.*

[f] Βαναάθα,] Veriſimile eſt aût voculas τῷ μὲ ante Βαναάθα excidiſſe, aut ſubintelligendas eſſe. Βαναανᾶ ἤτοι Βαανᾶ *Vat.*

[g] Θάννου ὄνομα] Ita *Baſ.* & *G.* Θαοῦν *Big.* & *Samb.* Ριχα- μοῦ *Vat.* forſan pro Ῥιχαβοῦ. nam ι & η, & β & μ ſæpe invicem permutantur. *Sed à filiis Remmon, id eſt* Banaa & Rechab (vel *Rechab*) *paſſus* &c. habet *Epiphanius*. unde inducor ut credam illa, Βαναάθα, τῷ ὢ ἑτέρῳ Θάννου ὄνομα ἦν, primo margini appoſita fuiſſe, dein in textum irrepſiſſe.

[h] Τεύξων] δωρεῶν,] Τεύξου ὢ *Big.* & *Samb.*

[i] Ην μετεχειμέζετο] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἧς μετεχειμέζετο in *Editis.*

[k] Παρελθόντες] Λαθόντες παρῆλθον *Hen.* & *Busb.* & mox καὶ κτεί- νουσι.

[l] Καὶ δι' ὅλης] Καὶ δι' ὅλης νυκτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

[m] Φυγόντες οὐκ τὸν ἠδικημένων] Φεύγοντες in *iiſdem MSS.*

[n] Εαυτοὺς ὡς εὐνοῦς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτοὺς ὡσεὶ εὐνοῦς *Baſ.* & *G.* pro quo rectius αὐτοὺς ὡστὲ εὐνοῦς.

[o] Ο δὲ οὐχ ὡς] Sic in *iiſdem MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ ὢ ὡς οὐκ ἤλπιζον.

[p] Υπωπτεύσατε] Eo modo *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὑπωπτεύσατε.

[q] Υμᾶς ὢ κ.] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* deeſt καί.

[r] Διὸ δώσετε] Κολασθέντες δὴ σαεῖ τῷ μὲ δώσετε ποινὼν, ἐμοὶ ὢ δί- καιον νομίσαντες *Busb.* & *Hen.*

s Τὸν

"δι' ἐμοὶ ℨ, νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με [s] τῷ Ιεβόσθε τε-
"λευτῶ, τεθνηκὸτα. ὁ γὰρ ἐδύνασθε μᾶλλον ἀλυπῆσαι
"τὴν ἐμὴν δόξαν τοιαῦτ' ὑπολαβόντες". ταῦτ' εἰπὼν,
πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο· [t] καὶ τὸν
Ιεβόσθε κεφαλὴν ἐν τῷ Αβενήρε τάφῳ πάντων ἀξιώσας
ἐκήδωσε.

Davides Jeboſthi ceſores interfici jubet. 2 Regum, c. 4.

β. Τούτων δὲ [v] τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες
οἱ δὲ λαοὶ τῶν Εβραίων πρῶτοι μὲν Δαυίδῃ εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν [x] αὐ-
τοὺς, τήν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι καὶ Σαούλε ζῶντος εἶχον πρὸς
αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν γινόμενον τότε
χιλίαρχον τιμῶντες ἀπέλιπον· ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ
Θεοῦ διὰ Σαμουήλε τοῦ προφήτου χειροτονηθεὶς καὶ παῖδες
αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνι-
σαμένῳ Παλαιστίνους δεδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ
δὴ τούτης τε [y] ἀποδεχεται τὴν προθυμίας αὐτῶν, καὶ πα-
ρακαλέσας μεῖναι μένειν, ἀπέλυσε μετάνοιαν αὐτοὺς ἐκ
τοιούτους εἶναι, κατωκωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος,
ἔπεμψε τὸν λαὸν [z] παρ' αὐτὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλ-
θον, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ
ἑξακισχίλιοι, φοροῦντες ὅπλα θυρεὸν καὶ [a] σιρομάσιν.
ἦσαν δὲ τῷ Σαούλε παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ
Ιούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς Συ-
μεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς Λευί-
τιδος τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, [b] ἔχοντες ἄρχοντα [c] Ιώ-
δαμον. [d] μεθ' οὗτος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς [e] Σάδωκος, σὺν εἴκοσι καὶ
δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος
φυλῆς ὁπλίται [f] τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ προϊέμενον
ἔτι τὴν ἐξ γένους τοῦ Σαούλε τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα.
ἐκ δὲ τῆς Εφραίμου φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, [g] τῶν
δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς [h] Μα-
νασσίτιδος φυλῆς τὴν ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι [i] τῶν δυ-
νατωτάτων. ἐκ δὲ τῆς Ισαχάρε φυλῆς [k] διακόσιοι μὲν
[l] οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, [m] ὁπλίται δὲ δισμύριοι.
ἐκ δὲ τῆς Ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλιτῶν ὁπλέκλων, πέν-
τε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ [n] μόνη πᾶσι πρὸς Δαυί-
δην συνῆλθεν. ἦσαν πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς
[o] τῆς Γάδε φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς [p] Νεφθαλίτιδος φυλῆς ὁπλί-
ται καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρα-
σι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ [q] ἀναρίθμητος ὅσα. ἐκ δὲ τῆς
Δανίτιδος φυλῆς ἐκλεκτοὶ [r] δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξα-
κόσιοι. ἐκ δὲ τῆς [s] Ασείρε φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ
τῶν [t] δύο φυλῶν τὸ πέραν τοῦ Ιορδάνε καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς Μανασ-
σίτιδος φυλῆς, [v] ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικε-
φαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ
φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. [x] τὸ δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χε-

"tuleritis, arbitrati me ex ejus interitu gaudio
"exſultaturum. haud enim gravius exiſtimatio-
"nem meam laedere potuiſtis, quam hujuſmodi de
"me ſuſpicione". Cum haec, *inquam*, dixiſſet, juſſit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Jeboſthi omni cum honore in ſepulchro Abeneri ſepelivit.

2. His itaque finitis, univerſi Hebraeorum proceres ad Davidem Chebronem convenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, & ſemetipſos *ei* tradiderunt, cum ſuam in illum vivente adhuc Saulo benevolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus eſſet proſequi non deſiterunt; ſimul etiam teſtificantes, quod à Deo per Samuelum prophetam rex una cum ſuis filiis declaratis fuerit, eique ſoli conceſſerit Deus ut debellatis Palaeſtinis terram Hebraeorum *illis* conſervaret. At ille, alacri hoc in ſe ſtudio collaudato, hortatuſque ut in coeptis permanerent (non enim fore ut eos unquam poeniteat quod tales ſe praeſtiterint) convivio & omni comitate exceptos remiſit, ut populum univerſum ad ipſum adducerent. Et convenerunt *ad eum* ex Judae quidem tribu armatorum circiter ſex millia & octingenti, arma geſtantes ſcutum & lanceam. Hi vero Sauli filio adhaeſerant. nam ſeorſim ab illis Judae tribus Davidem regem creaverat. Ex Symeonis autem tribu ſeptem millia & centum. Ex Levitica vero quatuor millia & ſeptingenti, Iodamum principem habentes. Poſt hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII. cognatis ducibus. Ex tribu autem Benjamitide quater mille ad militiam parati. haec enim tribus adhuc ſuſpenſa erat exſpectatione alicujus ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia & octingenti ex potentiſſimis & viribus praeſtantiſſimis. Ex dimidia vero tribu Manaſſitide octodecim millia potentiſſimorum. Ex tribu autem Iſachari ducenti quidem futurorum praeſcii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectiſſimorum quinquaginta millia. haec enim tribus ſola cum omnibus ſuis ad Davidem confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quae tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri inſignes & duces mille, armis utentes ſcuto & haſta. atque *eos* ſequebatur tribus *ſua*, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia & ſexcenti. Ex tribu vero Aſeri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transjordanianis atque parte altera tribus Manaſſitidis centum viginti millia, quibus arma erant ſcutum & haſta galeaque ac gladius. Reliquae etiam tribus gladiis utebantur. Haec itaque multitudo ad Davidem Chebro-

[s] Τῷ Ιεβόσθε τελευτῶ,] Τῇ Ιεβόσθε τελευτῇ *Big. Samb.* & *Vat.* τῇ ℨ Ιεβόσθε τελευτῇ *Hen.* & *Busb.*

[t] Καὶ τὸν Ιεβόσθε] Τὸν ℨ Ιεβόσθε *Busb. Hen.* & *Vat.*

[v] Τοιοῦτο λεγόντων] Τοιοῦτον *Big. Samb.* & *Vat.*

[x] Αὐτοὺς,] Ita cum *Samb.* αὐτοὺς *Baſ.* & *G.* ἑαυτοὺς *Busb.* & *Hen.*

[y] Αποδέχεται τὴν προθυμίας] Δεξιοῦται *Hen.* & *Busb.*

[z] Παρ' αὐτὸν ἄξοντας] Illa παρ' αὐτὸν inſerui auctoritate quinque *MSS.*

[a] Σιρομάσιν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *reliquis* σιρομάσιν. HUDS. Σιρομάσης (Gen. σιρομάσου) λόγχη, δίρυ, ῥομφαία *Heſych.* Rufinus etiam *lanceas* vertit. ſaepe LXX. uſi voce σειρομάσης pro lancea. Num. XXV. 7. Jud. v. 8. &c. *Hebr.* רמח vid. infr. lib. VIII. c. 10. §. 1. σειρομάσας· & ejuſd. lib. c. 12. §. 1. σειρομάσιν. SPANH.

[b] Επτακόσιοι,] Εξακόσιοι in *Bibliis S.* 1 *Paralip.* c. 12. v. 26. & *ſexcenti* in aliquot *Epiphanii* codicibus.

[c] Ιώδαμον.] Ιωδὲμ LXXII.

[d] Μεθ' οὗτος δὲ] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* recte. μεθ' οὗτοι in *Editis*, *Aliiſque*: quorum errorem notavit *Schotanus* tom. 2. *Bibl. Hiſt. S.* p. 673.

[e] Σάδωκος,] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *ceteris* Σάδοκος.

[f] Τετρακισχίλιοι.] Τεσσαράκοντα χιλιάδες juxta *Biblia S.*

[g] Τῶν δυνατωτάτων] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* antea in *Editis* οἱ τῶν δ.

[h] Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσίτιδες *Big.* & *Samb.*

[i] Τῶν δυνατωτάτων.] Illa τῶν δυνατωτάτων è *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

[k] Διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] LXX. γινώσκοντες συνέσεις εἰς τοὺς καιρούς· *Vulg.* Viri, qui noverant ſingula tempora. *Hebraizantes* ſcientes intelligentiam in temporibus. SPANH.

[l] Οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα,] Rationis temporum periti & ſcientes quid eſſet Iſraelitis faciendum *S. Litera.* Vide *Caſp. Sanctium* ad 1 *Paralip.* c. 12. & *J. Clericum.*

[m] Οπλίται δὲ] Unde accepit illos vicies mille armatos? non ex *Sacris Literis.*

[n] Μόνη] Abeſt à *Coll. Voſſ.*

[o] Τῆς Γάδε] Τῶν Γάδε *Coll. Voſſ.*

[p] Νεφθαλίτιδος] Νεφαλίμων *Vat.*

[q] Αναρίθμητος ὅσα.] Τεσσαρακονταπεντε χιλιάδας ex ea tribu numerant *S. Litera.*

[r] Δισμύριοι επτακισχίλιοι] Ita cum *Vat.* & melioribus *Epiphanii* Codicibus. in *Graecis ceteris* deſunt ἑξακόσιοι, & juxta *Latinorum* aliquot πεντακόσιοι legendum pro ἑξακόσιοι. Ex textu *Hebraïco* δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. verum δισμύριοι ὀκτακισχίλιοι ὀκτακόσιοι ex LXXII.

[s] Ασείρε φυλῆς] Ατσέρε *Big.* & *Samb.*

[t] Δύο φυλῶν] Δυοῖν *Vat.*

[v] Ωπλισμένων] Ωπλισμένων θυρεὸν καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίαν καὶ ῥομφαίαν *Big.* & *Samb.* ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ δόρυ καὶ περικεφαλαίας καὶ ῥομφαίας *Vat.*

[x] Τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος] Τοῦτο ℨ πᾶν τὸ πλ. *Samb.* & *Vat.*

bronem conveniebat cum multo apparatu frumenti & vini, cæterorumque ad victum commodorum, & ad Davidem regem creandum concordarunt *omnes*. Cum vero tribus diebus festa celebrassent populus & epulatus esset in Chebrone, Davides cum omnibus *his copiis* illinc motis Hierosolyma est profectus.

Populus à Davide convivio excipitur.

βρῶνα πρὸς Δαυίδην [y] σωῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς σίτων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαυίδην βασιλεύειν ἐκύρωσαν. ὅτε δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντες καὶ λαὸς, καὶ κατασωχηθέντες [z] ἐν Χεβρῶνι, [a] ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἄρας ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα.

CAP. III.

Ut Davides, obsessis Hierosolymis captaque urbe, Chananæos quidem ex ea ejecit; Judæis vero habitandam dedit.

Hierosolyma aggreditur Davides adversum Jebusæos. 2 Regum, c. 5.

JEbusæi vero qui *tum* urbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis sunt, cum illi *suas* occlusissent portas, atque homines cæcos & claudos & quosvis mutilos, in derisionem regis, imposuissent muro, dicerentque mutilos impedituros ne ipse ingrederetur (hæc autem faciebant præ contemptu ob murorum *suorum* firmitatem) ad iram concitatus Hierosolyma cœpit oppugnare. Et cum multum studii & alacritatis adhibuisset, (quasi ex ejus expugnatione statim vires & *potentiam suam* ostenderet, metumque incuteret aliis, si qui similiter ac illi in ipsum affecti essent) vi urbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, statuit rex pollicitatione præmii & honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promisitque se ei totius exercitus imperium daturum esse, qui per subjecta præcipitia in arcem evasisset. Cum vero eò certatim omnes enitterentur, & cupiditate præfecturæ accensi nullum laborem sustinere detrectarent, Joabus Saruiæ filius alios prævenit, & arce conscensa ad regem clamavit, *promissum* copiarum imperium postulans.

Urbem expugnat. 2 Regum, c. 5.

Arcem occupat Davides, Joabo rem fortiter gerente.

III. *Davides Jebusæos ejicit ex arce, urbemque instauratam Davidis nuncupat. 2 Regum, c. 5.*

2. Cum autem *rex* Jebusæos ex arce ejecisset, & ipse Hierosolyma instaurasset, urbem ipsam Davidis appellavit, & quamdiu *omnium Israëlitarum* imperium tenuit in ea habitabat. cæterum tempus, quo apud Chebronem solius tribus Judæ rex fuit, erat septem annorum & mensium sex. Postquam autem Hierosolymis regiam suam constituerat, res ei indies magis magisque splendidæ esse cœperunt, Deo curante ut meliore essent conditione, & *nova subinde* incrementa caperent. Quin & Hiramus Tyriorum rex missa legatione amicitiam cum eo & societatis fœdus iniit. misit etiam ad eum & dona *quædam*, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios & ædificatores, qui regiam *ei* Hierosolymis exstruerent. Davides autem, & urbem inferiorem complexus & arce cum ea conjuncta, *ex utrisque* unum corpus effecit: atque mœnibus circumpositis curatorem illorum Joabum constituit. Primus itaque Davides, pulsis ex Hierosolymis Jebusæis, de suo nomine civitatem appellavit. nam sub Abramo progenitore nodicit, hoc nomen ei à Melchisedeco positum esse, cum antea Solyma vocaretur.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκισε δὲ εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

ΤΩΝ δὲ καθοικούντων τὴν πόλιν Ιεβουσαίων, γένος δέ εἰσιν ὅτοι Χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῶ τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπηρωμένους τὰς ὄψεις ἐπὶ τοὺς βάθρους ἐπὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σημαίνων [b] ὅτι χλευῆ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς [c] ἀναπήρους, τοῦτο δὲ ἔπραττον καταφρονοῦντες τῇ τοῦ τείχους ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ Ιεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος [d] ὡς διὰ τοῦτο ἑλεῖν δῆθεν ἐμφανίζων τῷ ἰσχυρῷ, καὶ [e] καταπληξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τῶν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκεινθ' πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κράτος τὴν κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑπερέχειν καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ὅτι τὰ ἔργα τοὺς σφαλιώτας παρασκευάσαι, καὶ τῷ διὰ τῶν ὑποκειμένων φαραγγῶν ὅτι τὴν ἄκραν ἀναβάντι καὶ τοῦτο ἑλόντι στρατηγίαν [f] ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὀκνούντων ὑφίστασθαι δι' ὅτι θυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ [g] Σαρβίας παῖς Ιώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ [h] ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Β'. [i] Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ιεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, [k] καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ιεροσόλυμα, [l] πόλιν αὐτῷ Δαυίδα προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ιούδα φυλῆς ἦρξε μόνης [m] ἐν Χεβρῶνι ἐβίωσε ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας δὲ [n] βασίλειον τὰ Ιεροσόλυμα, λαμπροτέροις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ὑπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν [o] καὶ Εἴραμος ὁ Τυρίων βασιλεὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα, καὶ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ [p] κατασκευάσαι βασίλειον ἐν Ιεροσολύμοις. Δαυίδης δὲ τῷ τε [q] κάτω πόλιν προσειλαβὼν, καὶ τῷ ἄκραν [r] συνάψας αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα· καὶ προσεπιχώσας ὑπιμελητῶς τοῦ τείχους κατίσχυσεν Ιώαβον. [s] πρῶτος οὖν Δαυίδης τοὺς Ιεβουσαίους ἐξ Ιεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ Αβραμος καὶ προγόνων ἡμῶν [t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δὲ [v] αὐτῷ φασί τινες ὅτι καὶ Ομη-

[y] Σωῆλθε,] Συνῆλθον solus *Samb.*

[z] Εν Χεβρῶνι,] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* ἐν τῇ Χεβρῶνι.

[a] Ο Δαυίδης] Ο βασιλεὺς *Busb.* & *Hen.*

[b] Επὶ χλεύῃ] Ita cum *Samb. Busb.* & *Hen.* in *reliquis* ἐπιχλεύῃ.

[c] Ἀναπήρους,] Vide *Seb. Castalionis* Annotationem ad 2 *Regum*, c. 5. v. 8. & *J. Clericum* ad locum eundem.

[d] Ως διὰ τοῦτο] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, *Aliisque* ὡς διὰ τοῦτ' αὐτῷ ἑλεῖν.

[e] Καταπληξόμενος] Καταπλαξάμενος *Samb.* & *Vat.*

[f] Απαντος τοῦ λαοῦ] Παντὸς *Big.* & *Samb.*

[g] Σαρβίας παῖς Ιώαβος] Ita cum *Vat.* ut supra p. 368. v. 7. in *aliis* Σαρβία.

[h] Αναβὰς ἐβόησε] Sic in *MSS.* in *Editis* καὶ ἀνεβόησεν ἀναβάς.

[i] Ἐκβαλὼν δὲ] Ἐκβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοὺς Ιεβ. legisse videtur *Vet Interpr.*

[k] Καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας] Aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& reædificans civitatem, eam Hierosolymam nuncupavit.* Verum sic sibi contradiceret *Josephus*, qui (libro VII. *de Bello Jud.* c. 18.)

[l] Πόλιν αὐτῷ] Non recte toti urbi id nomen factum esse dicit *Schotanus* in *Bibl. S. Hist.* tom. 2. p. 677. Verum totam civitatem Davidis nomine compellatam, ostendit *Villalpandus* in *Apparatu*, part. 1. l. 1. c. 7.

[m] Ἐν Χεβρῶνι ἐβίωσε] Ἐν τῇ Χεβρῶνι solus *Vat.*

[n] Βασίλειον] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* βασίλειον ὄντα τὰ Ιεροσόλυμα.

[o] Καὶ Εἴραμος] Illud καὶ adjectum esse volui, quod καὶ Χειραμος vel καὶ Εἴραμος habeant melioris notæ *MSS.*

[p] Κατασκευάσαι βασίλειον] Ita *Samb.* in *cæteris* κατασκευάσειαν.

[q] Κάτω πόλιν] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* favente contextu. ἄνω in *Editis*, *Aliisque.*

[r] Συνάψας] Sic quinque *MSS.* συνάψας ἐν αὐτῇ in *Editis.*

[s] Πρῶτος οὖν] Πρῶτον *Vat.*

[t] Σόλυμα ἐκαλεῖτο.] Ιεροσόλυμα *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* & mox τὰ ante Σόλυμα desideratur in *iisdem MSS.*

[v] Αὐτῷ φασὶ] Puto vel αὐτῷ, vel ταῦτα post Ομηρος redundare.

[x] Σό-

Ομηρος παῦτα ὠνόμασεν [x] Σόλυμα· [y] τὸ γὰρ ἱερὸν τὶ Σόλυμα κατὰ τὴν Εβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. ἐκ δὲ πάσης ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Ἰησοῦ τὸ στρατηγοῦ ἐπὶ Χαναναίους στρατείας, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς Εβραίοις, καὶ οὐκ ἔπι τοὺς Χαναναίους ἐκβαλεῖν· ἐξ Ιεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ισραηλῖται μέχρις οὗ Δαυίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν [z] ἔτη πενταχόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Ποιήσομαι δὲ καὶ [a] μνήμην [b] Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν Ιεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ιεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυίδου διὰ τὸν [c] πρὸς τοὺς Εβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν ἡγουμένου τὸν βασιλέα, οὗ μικρὸν ὕστερον δικαιρότερον σημανῶ. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δὲ καὶ παῖδας [d] ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς πρωτογόνους ἔσχεν [e] Αμνους, Εμνους, [f] Εβαν, Νάθαν, Σολομὼν, Ιεβὰρ, Ελιλὺ, Φάλνα, [g] Ηνναφιὺ, Ιενάε, Ελιφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ ἀνηβίδων ἦσαν γεγονότες· οὓς δὲ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριος Αβεσαλώμῳ ἦν.

stro Solyma vocabatur. Posthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero urbem hanc Solyma appellatam. * Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Jesus imperator exercitum in Chananæos eduxit, eique bello devictis regionem Hebræis distribuit, atque ex Hierosolymis Chananæos ejicere nunquam potuerunt Israëlitæ usque dum Davides eos expugnaret, annorum quingentorum & quindecim.

3. Convenit autem hîc Oronnam memorare, virum quidem inter Jebusæos opulentum, non vero interemptum in Hierosolymorum obsidione à Davide, propter ejus erga Hebræos benevolentiam, & quoddam beneficium pariter ac studium, quo regem ipsum prosequutus est, ut paulo post loco magis opportuno declarabo. Quin & Davides, præter eas quas habuit, uxores alias duxit, & concubinas sibi adscisebat. Procreavit autem & liberos undecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Jeban, Elien, Phalna, Ennaphen, Jenaë, Eliphale: & præterea filiam Thamaram. Horum novem quidem ex † ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominavimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abesalomo.

Oronna Jebusæus Davidis amicus.

Davidis filii Hierosolymis nati. 2 Regum, c. 5. 1 Paral. c. 3. & c. 15.

ΚΕΦ. δ'.

Οτι Δαυίδης, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις νίκησας, τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ιερουσάλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βουλεύεται.

CAP. IV.

Quod Davides, victis Palæstinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hierosolyma; & de Templo exstruendo deliberat.

IV.

ΓΝόντες δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυίδην, βασιλέα [h] ὑπὸ τῶν Εβραίων δεδειγμένον, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ιερουσάλυμα· καὶ καταλαβόμενοι [i] τὴν κοιλάδα τῶν [k] Γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ὁ πρόσω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς· ἤδειν γὰρ ἄνευ προφητείας, καὶ ἅ κελεύσας τὸν Θεὸν, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων λαβεῖν ἐγχειρήσων ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ [l] πόσαπον ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος, προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην ἐκ κράτους, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους· καὶ γενομένης συμβολῆς, αὐτοὺς [m] κατόπιν αἰφνιδίως

AT Palæstini, postquam Davidem regem ab Hebræis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hierosolyma; & occupata valle quæ Gigantum appellatur (locus autem est non procul ab urbe) in ea castra metantur. Judæorum vero rex (nihil enim sine vaticinio, aut Dei jussu, ejusve de futuris sponsione non innixus sibi facere permittebat) præcepit pontifici, ut quid Deo placeat, & qualis foret prælii eventus, sibi prædiceret. Cum autem victoriam & imperium prænunciasset, copias in Palæstinos educit; pugnaque inita, ipse, à tergo hostes ex improviso adortus, alios qui-

Davides Palæstinos vincit. 2 Regum, c. 5.

---

[x] Σόλυμα] Conf. lib. I. c. XI. §. 1. τὸ μέντοι Σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν Ιεροσόλυμα· Vid. itidem de bell. Jud. lib. VI. c. 4. §. 1. Ιεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλεσάμενος πρότερον· quasi id nomen ab ipso Melchisedeco fuisset impositum. Errorem hunc Josephi, quasi Græcum nomen fuisset inditum à Chananæis, urbibus nec conditis, tangit Bochart. de Cel. Ph. p. 795. Vid. lib. I. Antiq. Jud. c. XI. §. 1. ubi non à Melchisedeco, sed sequutis demum ætatibus Ιεροσόλυμα dicta traditur. Hierosolyma ab Homero juxta quosdam Σόλυμα dicta. Hieron enim Hebræa lingua *munitio* est. *Rufinus.* SPANH.

[y] Τὸ γὰρ ἱερὸν] Locus hic vexatissimus mire exercuit Eruditorum ingenia: qui nihil aliud ex eo collegerunt quam *Josephum* Hebraïcæ linguæ ignarum fuisse, & peccasse in Etymo *Hierosolymorum*, dum vocis originem partim ex Hebræa partim ex Græca arcessit lingua. Iis vero respondet *Is. Vossius* (in *Epist.* ad *Colvium*, p. 395.) minime fieri potuisse ut *Josephus*, qui libro *contra Apionem* ibridas id genus voces ridet Græcosque fugillat *Hierosolymorum* vocabulum è sua lingua derivantes, ex Hebræo simul & Græco conflatum esse crediderit: at cum alibi scribat Hierosolymis nomen inditum esse, postquam Melchisedecus templum ibi struxit, non Græcam vocem ἱερὸν, sed Hebraïcum idem significantem respexisse, nempe יר. Quam sententiam firmat ex verbis sequentibus: quibus cum ex aliorum mente dixerit *Homerum* urbis hujus meminisse sub *Solymorum* nomine, de suo mox subjungit (ut legi debet) τὸ γὰρ ἱερὸν ἱερὸν, τὸ Σόλυμα τὴν τοῦ Εβραίων ὠνόμασαν γλῶσσαν, ὅ ἐστιν ἀσφάλεια. nam Ιεροσόλυμα pro Σόλυμα habent *MSS.* voce ἱερὸν in alienum migrante locum: & ירא seu יראה & ἱερὸς pro eodem accipiuntur etiam apud *Rabbinos*, qui *deos*, *idola*, *delubra*, & *sancta* præcipue gentium sic appellant. *Jerusalem* itaque *Josepho* est *sanctum pacis*: seu, ut ipse maluit, *sanctum securitatis*. Verum vix est ut credam verba illa τὸ γὰρ ἱερὸν &c. esse à *Josepho*.

* *Templum enim ex Hebræorum lingua Solyma nominavit, quod securitatem denotat.*] Hieron enim Hebræa lingua munitio est. Erat autem &c. *Epiphan.*

[z] Ετη πεντακόσια] Hunc numerum verum esse demonstrat *Is. Vossius* in *Chronol. S.* c. VI.

[a] Μνήμην Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Hic *Gen.* ὀρεόνα. de quo infra cap. 13. §. 4. ubi vocatur Ορεονᾶ *Gen.* SPANH.

[b] Ορόννα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς] Ita placuit rescribere, prout infra occurrit. Hic in *Editis* Ορφόνα, in *MSS.* Ορφνᾶ, *Orpham* in *Epiphanii* libris. *Araunah* habet textus *Hebraïcus*, Ορνὰ LXX.

[c] Πρὸς τοὺς Εβραίους] Πρὸς Εβραίους *Vat.*

[d] Ενδεκα] Επία τὸν ἀριθμὸν *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* male, ut patet ex sequentibus, v. 17. & 18. Nomina filiorum apud *Epiphanium* sic se habent; *Amnon*, *Ellus*, *Eban*, *Nathan*, *Salomon*, *Jebar*, *Eliel*, *Falna*, *Ennaphim*, *Inas*, *Elifal*. Innumeras & monstrosas illorum varietates (quas nobis tam in *Græcis* quam *Latinis* exhibent *MSS.*) referre piget, præsertim cum constat *Josephum* hîc sequutum esse corruptam Editionem τῶν ο'. ut notavit *Schotanus*, quem videsis in *Bibl. Hist. S.* tom. 2do p. 695.

[e] Αμνους,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Αμας.

[f] Εβαν,] Sic è *Cod. Vat.* Εβαλάθαν perperam in *Editis*, *Aliisque.*

[g] Ηνναφιὺ,] *Coll. Voss.* Νάφλω.

† *Ingenuis nati erant;*] *Al.* legitimis uxoribus.

[h] Υπὸ τῶν Εβραίων] Απὸ τῶν Εβραίων δεδειγμένον *Vat.*

[i] Τὴν κοιλάδα τῶν] Εν τῇ κοιλάδι τῶν Τιτάνων 11 Sam. V. v. 22. בעמק רפאים. SPANH.

[k] Γιγάντων καλουμένην,] Τιτάνων *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* & nunc quidem Τιτάνων, nunc Γιγάντων LXXII. Τοὺς γίγαντας καὶ Τιτᾶνας ὀνόμαζον. ὁ δὲ Εβραϊκὸς ῥαφαὶμ αὐτοὺς κέκληκεν. *Theodoret.* in 2 *Regum.* EPΩT. ιζ'. Videsis *J. Clericum* ad *Jos.* c. XV. p. 41.

[l] Ποδαπὸν] Forte ποταπόν. COCC.

[m] Κατ' ἔπιν αἰφνιδίως] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Big.* κατ' ὄπιν in *Editis*, *Aliisque.* HUDS. Κατ' ὄπιν vel κατόπιν, ὄπισθεν· *Hesych.* SPANH.

quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem ſuſpicetur exiguum Palæſtinorum exercitum contra Hebræos veniſſe, ex celeritate cladis & quod nihil magni aut memoratu digni geſſerint ignavos timidoſque exſtitiſſe conjiciens, ſed ſciat Syriam omnem & Phœnicen, & præterea alias gentes multas pugnaceſque illis auxilium tuliſſe bellique participes fuiſſe. Quod ſolum etiam cauſa erat, cur tam ſæpe victi, ac, multis myriadibus amiſſis, denuo bellum cum Hebræis majoribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis iſtis res illis tam male ceciderint, copiis triplo majoribus in Davidem irruebant, & eodem loco quo antea caſtra poſuerunt. Rege autem Iſraëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnæ futurus eſſet, præmonet pontifex, ut in ſylva quæ vocatur Planctus (non procul quidem ab hoſtium caſtris) exercitum contineret, ipſum vero non prius moveret, pugnamve iniret, quàm ſylva nullo perflante vento agitaretur. At ſimul ac ſylva concuſſa erat, tempuſque aderat quod Deus ei prædixerat, nihil moratus, ad victoriam jamjam paratam atque omnem extra aleam poſitam egrediebatur. Ejus enim impetum non ſuſtinuerunt hoſtium phalanges; Sed ſtatim à primo congreſſu in fugam verſis multa cum cæde ingruit, & illos quidem perſequitur uſque ad urbem Gazara (illa autem regionis illorum limes eſt extremus) dein caſtris eorum direptis, ubi multas opes deprehendit, Dëos etiam illorum diſperdebat.

Secundo prælio eos fundit fugatque. *2 Reg. c. 5.*

2. Cum autem & hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, viſum eſt Davidi, de communi ſeniorum & ducum & tribunorum conſilio, ex omni *illorum* regione ad ſe accerſi tribulium quotquot integra erant ætate, deinde ſacerdotes ac Levitas; atque ita *una* profectos *ad oppidum* Cariathiarim arcam Dei ex iſto *loco* Hieroſolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum ſacrificiis aliiſque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret hæc præſtitiſſent, nihil mali eis accidiſſet. Omni igitur populo ſicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam ſacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, novumque in plauſtrum impoſitam, bubus ei adjunctis, fratribus ejus & liberis agendam permiſerunt. Præcedebat autem rex, & cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantanteſque patria omne genus carmina, magnam cientes ſonorum varietatem ex inſtrumentorum pulſu & ſaltatione & cantionibus, una cum buccinæ clangore & cymbalorum tinnitu, dum arcam Hieroſolyma deducerent. Poſtquam autem ad Chidonis aream (locum quendam ita appellatum) proceſſerant, ac-

Davides conſilia inire cœpit arcæ Hieroſolyma deportandæ. *2 Regum, c. 6.*

Arca portatur.

ἀπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτανε, τὰς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῶν Παλαιστίνων [n] στρατιὰν ἐληλυθέναι διὰ τὸ Ἑβραίους, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ἀποδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον [o] σχαζόμενον αὐτῶν τὴν [p] βραδυτῆτα καὶ τὴν [q] ἀγύιαν, ἀλλὰ γινωσκέτω [r] συρίαν ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ ἔτι τούτοις ἄλλα ἔθνη [s] πολλὰ καὶ μαχιμα συστρατεύσασθαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὁ καὶ μόνον νῦν αἴτιον τοσουτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς [t] ἀποβαλλῶσι μυριάδας, μὴ μείζονα ἀπιέναι τοῖς Ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει καὶ [v] ταύταις παίσασαις τὰς μάχαις [x] τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυίδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐρομένου [y] τὸν Θεὸν, εἰ δεῖ τοῦ μάχου ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεὺς, [z] ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις [a] Κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιάν, ὄπισθεν μὲν ὄντι τῶν πολεμίων στρατοπέδου· κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, [c] καὶ ὁ καιρὸς ὃν οὕπω προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῆν, εὐθὺς ἐπιχὼν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη δὲ φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ὑπέμεναν αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὀλίγους ἀπὸ τῆς [d] πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κτείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως [e] Γαζάρων· ἡ δ' ἔστιν ὅρος αὐτῶν τῆς χώρας· [f] εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄγκον ἐν αὐτῇ εὑρὼν, καὶ [g] τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιούτου δ' ἀποβάντος καὶ τούτης τῆς μάχης γε τέλους, ἔδοξε Δαυίδῃ, συμβαλλομένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι [h] τῶν ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς αὐτόν τε ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ [i] προελθόντας εἰς [k] Καριαθιαρείμ μεταπέμψασθαι τὸν θεὸν κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔτι Σαοὺλος βασιλεύοντος [m] τοῦτ' ἔπραξαν, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ πανηγικῶς, καθὼς ἐκελεύσαμεν, ὡδοποιήσατο ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς κιβωτοῦ· ἦν βαστάσοντες οἱ τοῦ Ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν αὐτὴν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. πορεύεται δ' ὁ βασιλεὺς καὶ [n] πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ᾄδοντες παντοδαπὴν μέλους [o] ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ [p] κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ [q] καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἱερουσάλυμα. ὡς δ' ἄχρι τοῦ [r] Χειδῶνος ἄλωνος, τόπου τι-

n Στραλῶν ἐλθεῖν] Eo modo *Samb.* & *Big.* στρατείαν in *reliquis.*

o Στοχαζόμενον αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγύιαν] Omiſſa hæc à Gelenio, uti & à Rufino, ad verbum, *conjiciens eorum gravitatem & ignaviam.* SPANH.

p Βραδυτῆτα] Sic cum *MSS.* pro βαρύτητα *Editorum.*

q Ἀγύιαν,] Ita *Samb.* in *cæteris* ἀγλωσσίαν aut ἀγλωσίαν.

r Συρίαν] Συρίαν τε ἅπασαν *Samb.* & *Vat.*

s Πολλὰ καὶ μάχιμα] Illa πολλὰ καὶ (quæ deerant in *Editis*) accepi ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

t Ἀποβαλλῶσι μυριάδας,] Ἀποβάλλωσι *Big.* & *Samb.*

v Ταύταις πταίσασαις] Ταύτῃ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ *Busb.* & *Hen.*

x Τριπλασίῳ] Τριπλασίων στρατῷ ἐπῆλθε τ. *Vat.*

y Τὸν Θεὸν,] Τὸ θεῖον *Vat.*

z Ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις Κλαυθμῶσι] Ἀπὸ δὲ ἄλσους δὲ κλαυθμῶνος· LXX. 2 Sam. v. 24. In Hebr. ממול בכאים *ex adverſo pyrorum.* Sic LXX. 1 Chron. xiv. 14. πλησίον τῆς ἀπίας· SPANH.

a Κλαυθμῶσι] Hîc *Joſephus* manifeſto ſequitur LXXII. *Interp.* qui בכאים *moros* confuderunt cum בוכים *flentibus.* Videſis *Grotium* ad 2 *Regum* c. 5. 230. & *J. Clericum.*

b Ἀποθεν μὲ] Ἀπωθεν *Samb.* μὲ poſt ἄποθεν omittit *Vat.*

c Καὶ ὁ καιρὸς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque*, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν πρ.

d Πρώτης συμβολῆς] Vocabulum πρώτης inſerui auctoritate *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.*

e Γαζάρων·] Sic in *Cod. Vat.* & LXXII. Γεζάρων in *reliquis.* in *Epiphanii* libris, *Gezerenna*, & *Gazathena*, & *Gazachen* & *Gezachen.*

f Εἶτα διαρπάσας] Vocem εἶτα debemus *Codd. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Big.* Διαρπάσας δ' αὐτῶν *Vat.* & *Epiphan.*

g Τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.] Ita etiam LXX. *Vulg.* ſculptilia ſua. Hebr. עציהם idola eorum. Vid. Eſai. xlviii. 5. Hoſ. iv. 17. SPANH.

h Τῶν ὁμοφύλων] Τοὺς ὁμοφύλους ἐξ ἁπάσης χώρας *Vat.*

i Προελθόντας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* προελθόντα in *reliquis.*

k Καριαθιαρείμ] Καριαθιαριμὰ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Καριαθιαρείμ *Vat.* HUDS. Conf. lib. vi. Cap. 1. §. 4. SPANH.

l Ἐν αὐτῇ] Forte ὡν αὐτοῖς, aut referendum ad Λέγουσιν πολύ. COCC.

m Ταῦτ' ἔπραξαν,] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Epiphan.* ταῦτ' ἔπραξεν *Baſ.* & *G.* τοῦτ' ἔπραξεν *Vat.*

n Πᾶν σὺν αὐτῷ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerat πᾶν.

o Ἐπιχώριον,] Eſt qui malit ἐπιχωρίᾳ.

p Κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* κρουσμάτων καὶ in *reliquis.* HUDS. LXX. καὶ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν νάβλαις· 11 Sam. vi. 5. SPANH.

q Καὶ σάλπιγγος] Illud καὶ etiam è *MSS.*

r Χειδῶνος ἄλωνος,] Ita juxta textum *Hebr.* & *Cod. Alexandrinum* LXXII. in 1 *Paralip.* c. 13. Verum 2 *Regum*, c. 6. *Nachonis area* dicitur. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 37.

s Προ-

πινὸς ἄτω καλυμένυ, [s] πεσῆλθον, πλαυτᾷ Οζᾶς κατ' ὀργὴν τᾶ Θεᾶ. τῶν βοῶν γὰ [t] ἐπινυσάντων τὴν κιβωτὸν, σκτείναυσα τὴν χεῖρα καὶ καταχεῖν θελήσαυσα, ὅτι [v] μὴ ὢν ἱερεὺς ἅψατο ταύτης ἀποθανεῖν ἐπέτρεψε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς εὐσφόρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ Ζ Οζᾶ. ὁ ἢ τόπος, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἐπὶ νυῦ [x] Οζᾶ Διακοπὴ καλεῖται. δείσας ἢ ὁ Δαυίδης καὶ λογισάμενος μὴ παύτὰ πάθῃ τῷ Οζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν [y] παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, σκείνυ, διότι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν, ἅτως ἀποθανόντος, σὐκ εἰσδέχε) μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' σκνεύσας εἰς τι χωρίον ἀνδρὸς δικαίυ, [z] Ωβεδάμυ ὄνομα, Λευίτυ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. [a] ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ὅλυς μῆνας αὐτόθι, καὶ τ οἶκον τ Ωβεδάμυ ἤυξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκύσας ἢ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα [b] συμβέβηκεν Ωβεδάμῳ, ὡς σὐκ [c] τῆς πρότερας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀνθρώπυ δυδαίμων καὶ ζηλωτὸς [d] γέγονε πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτυ, θαρσήσας, ὡς ὐδενὸς κακὸν πειραθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς [e] αὐτὸν μετανομίζει. τ μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ ἢ χορῶν ὡς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' [f] ἐν κιννύρᾳ [g] παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα [h] Μιχάλαν, Σαούλυ ἢ θυγατέρα Ζ πρώτυ βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῷ πιοιῶτα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες ἢ τὴν κιβωτὸν, [i] πήξασιν ἐντὸς τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε τελυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τ ὅχλον [k] εἰσκᾶ [l] ἅπαντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις Διδοὺς [m] κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτου καὶ λάγανον [n] τηγανιστὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τ μὲν λαὸν ἅτω κατδυωχήσας ἐπέμψεν· αὐτὸς δ' εἰς τ οἶκον τ αὐτᾶ ἀπεγίνετο.

γ'. Παραστᾶσα δ' αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαούλυ ἢ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τᾶ Θεᾶ [o] γίνεσθαι ἅτε πάντ' ὅσα ἀπαρχεῖν αὐτῷ δυνατὸν, ἁμενεῖ τυγχάνυσα· καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσας ὀρχούμενος ὁ τηλικῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τ ὀρχήσεως καὶ ἐν θέλοις [p] καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' σὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τᾶ πατρὸς αὐτῆς Ζ τ ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις Ζ χορεύσαι μηδένα τᾶ δόξαι Ζ θεραπαινίσιν αἰσχρὸν Ζ αὐτῇ τὸ γενόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ ἢ Μιχάλα αὐτη, Δαυίδῃ μὲν συνοικῆσαι, παῖδας σὐκ ἐποίησεν· γαμηθεῖσα ἢ ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ [q] ὁ Σαούλ, [r] τότε [s] ἢ ἀπαστάσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ πρὸ μὲν τύτων καὶ χώραν δηλώσομεν.

δ'. Ορῶν ἢ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσαν τὰ πεάγματα αὐτῷ

cidit ut Ozas ex ira Dei mortis ſupplicium lueret. Nam cum boves *forte* arcam inclinaſſent, & is manu illi admota, *ne plauſtro excuteretur*, tenere voluiſſet, fecit *Deus*, quod à ſacerdotio alienus arcam tetigerit, ut *ſtatim* animam efflaret. Et quidem rex populuſque *univerſus* Ozæ mortem ægre tulerunt. Locus autem, ubi exanimatus eſt, etiamnum Ozæ percuſſio vocatur. Tum veritus *ob hoc* Davides, ratuſque ſe forte idem quod Oza paſſurum ſi arcam in urbem domumque ſuam recipere, quoniam ille manu tantum in eam protenſa ita obierit, ipſam quidem ad ſe in urbem invehi noluit: ſed cum divertiſſet in agrum quendam hominis juſti, Obedami nomine, genere Levitæ, apud illum arcam depoſuit. Iſto autem per tres menſes integros uſa eſt hoſpitio, domumque Obedami divitiis auxit, ipſumque multis cumulavit beneficiis. Davides vero, poſtquam Obedamo res feliciter ceſſiſſe audiverat, adeo ut ex egeno antea & humili continuo opibus affluret, eumque beatum omnes prædicarent qui vel domum ejus locupletatam viderint vel fama acceperint, ſumpto *tandem* animo, ut qui nihil mali experturus eſſet, arcam ad ſe transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, ſeptemque choris antecedentibus à rege inſtitutis, ipſo vero citharam pulſante & plaudente; adeo ut Michala, uxor ejus, Sauli vero regis primi filia, eum iſtud agentem conſpicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam *in urbem* intuliſſent, & in tabernaculo collocaſſent quod ei Davides tetenderat, ſacra fecit magno cum ſumptu, & victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem convivio excepit; tam mulieribus quam viris ac parvulis ſingulas panis collyridas partitus & aſſaturam & laganum frixum & fruſtum de victima. ac populum quidem, iſtiuſmodi epulis adhibitum, *tandem* dimiſit: ipſe vero ſuam ad domum ſe recipit.

Ozas ob tactam arcam à Deo occiſus. 2 Regum, c. 6.

Arca in Obedami domum infertur.

Davides arcam in urbem Hieroſolyma invehit. 2 Regum, c. 6.

Populo congiarium dat.

3. Illi autem cum adſtitiſſet Michala uxor ejus, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata eſt, tum orabat ut à Deo ea omnia conſequeretur quæ propitius largiri poteſt; reprehendit tamen, quod præter decorum tantus rex ſaltaſſet, & in conſpectu ſervorum ſuorum & ancillarum inter ſaltandum ſe denudaſſet. At ille, ſibi non pudori eſſe, dicebat, ea feciſſe, quæ *norit* Deo *eſſe* gratiſſima, qui ſe & patri ipſius & cæteris omnibus prætulerat: foreque ut luderet ſæpius & tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipſique videatur. Hæc autem Michala, Davidi quidem connubio juncta, uterum non geſſerat; poſtea vero *alteri* nupta, cui eam tradidit Saulus pater (tunc enim ille *à viro* abſtractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem ſuo loco dicemus.

A Michala objurgatur. 2 Regum, c. 6.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res ſuas,

Davides templum ædificare ſtatuit. 2 Reg. c. 7.

s Πεσῆλθον,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* πεσῆλθε.

t Ἐπινυσάντων τὴν κιβωτὸν,] Forte ἐπινυσάντων, σκτείναντα τὴν χεῖρα καὶ τὴν κιβωτὸν καθαχεῖν. COCC.

v Μὴ ὢν ἱερεὺς] *Joſephum* hîc lapſum eſſe oſtendit *Theodoretus* in 2 *Regum* ΕΡΩΤ. ιϑ'.

x Οζᾶ Διακοπὴ] Locum ita vocant & LXXII. HUDS. Sic LXX. Διακοπὴ Οζᾶ MS. Alex. Αζζᾶ Hebr. עֻזָּא פֶּרֶץ 11 Sam. VI. 8. SPANH.

y Παρ' αὐτῷ] Sic *Samb.* in *reliquis* παρ' αὐτόν.

z Ωβεδάμυ] In *MSS.* Αβαδάμυ & Αβαδάρυ & Αβεδάρυ. juxta *Codices Latinos* Ωβεδιδάμυ. in LXXII. *Intt.* Αβιδδαρὶ aut Αβιδδαδὶμ.

a Επιμένει] Εμεινε *Vat.*

b Συμβέβηκεν] Ita *Vat.* juxta canonem. in libris tamen *reliquis* σωέβηκεν.

c Τῆς πρότερας] Illa τ πρότερας inſerui ex *MSS.* ex quibus *Big.* & *Samb.* inſuper habent ὃς σκ τ πρ.

d Γέγονε] Vox γεγονε etiam ex *MSS.*

e Αὐτὸν μετανομίζει.] Ita *Samb.* & mox infra v. 32. αὐτᾷ. Verum αὐτὸν & αὐτᾷ in *reliquis*.

f Ἐν κιννύρᾳ] Οχχέμβρον καὶ ἀναχρόμβρον LXX. 11 Sam. VI. 16. SPANH.

g Παίζοντος καὶ κροτοῦντος,] Παρεμπαίζοντος *Big.* & *Vat.* πρὸ παίζοντος *Samb.*

h Μιχάλαν,] Sic *Baſ.* & *G.* ut ſupra p. 328. v. 17. Μηχάλλαν *Samb.* Μελχόλλαν *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Μιλχάλλαν *Busb.* & *Hen.*

i Τιθέασιν] Τιθέασιν εἰς τὸν σκ. *Vat.*

k Εἰσιᾶ] Ita *Vat.* in *ceteris* ἐσιᾶ.

l Απαντα,] Sic *Vat.* πάντα in *reliquis*.

m Κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτου καὶ λάγανον] Ita etiam LXX. κολλυρ. αρ. κ. ἐχ. καὶ λάγανον ἀπὸ τηγάνυ 11 Sam. 11. 19. *Rufinus* colliridas panis & aſſaturam, & liganum frixum. Κολλυρίδες vid. Schol. LXX. Exod. XXIX. 3. & Levit. XVIII. 25. *Ariſtophan. Veſp.* p. 632. Κολλύραν μεγάλην, uti Schol. ac *Athen. lib.* III. p. 111. A. Εχαρίτου, vide de hoc *Athen. lib.* III. p. 109. D. Λάγανον τηγα. *Athen. ibid. p.* 110. A. & LXX. *Levit.* II. 4. λάγανα ἄζυμα· SPANH.

n Τηγανιστὸν] Sic *MSS.* in *Editis* ταγλιστόν.

o Γίνεσθαι ἅτε] Γινέσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Καὶ θεραπαινίσιν.] Καὶ σὺν θεραπαινίσιν *Big.* & *Samb.*

q Ο Σαούλ,] Articulum ante Σαούλ omittunt *Samb.* & *Vat.*

r Τότε ἢ ἀπαστάσας] Forte ὅτε. COCC.

s Δὲ ἀπαστάσας] Illud ἢ inſeruimus ex *MSS.*

ſuas, Dei auſpiciis, meliores fieri auctioreſque, ſe flagitii reum eſſe exiſtimabat, ſi, cum ipſe in cedrina domo maneret, excelſa pariter ac ſummo artificio exornata, arcam *Dei humili* tabernaculo exceptam deſpiceret. conſtituit itaque Deo exædificare templum, ſicuti prædixerat Moyſes. Nathanaque propheta in conſilium adhibito, cum is auctor eſſet, ut faceret quicquid in animo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret & adjumento, majori adhuc templi exſtruendi deſiderio tenebatur. Cum autem Deus Nathanæ ea nocte apparuiſſet, juſſiſſetque ut Davidi nunciaret, "ſibi quidem voluntatem ejus & deſiderium probari, "præſertim cum nemo antea de templo ei exæ- "dificando cogitarit. verum, ei licet hoc facere "in mentem venerit, non tamen ſe permittere, ut "qui multa bella obierit & hoſtium ſanguine ma- "nus polluerit ſibi templum conſtitueret; cæte- "rum, cum plena ætate & longiſſima ſtatione "mortali functus majoribus ſuis conceſſerit, ex- "ſtruendum eſſe templum à filio, qui poſt eum "regnaturus eſt, & Solomonis nomine vocabitur, "cujus non aliter quam filii ſe cuſtodiam actu- "rum curamque habiturum pollicebatur, ita ut re- "gnum quidem poſteris ejus ſervaturus ſit & tra- "diturus, in ipſum vero, ſi quid deliquerit, mor- "bis & terræ ſterilitate animadverſurus"; Davides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lætitia oborta, quod jam norit propagini ſuæ imperium ſtabiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore & celebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem cœpit adorare, Deoque gratias agere tam pro omnibus, quibus eum jamjam affecerat, *beneficiis*, ex ſtatu humili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriæque magnitudinem adductum, quam pro iis quæ ſtirpi ſuæ promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebræorum & libertatis illorum cura. Cum hæc dixiſſet, Deoque hymnum ceciniſſet, *à tabernaculo* digreditur.

Deus Nathanæ vatì ad Davidem præcepta dat.

Davides ob promiſſa poſteris ſuis facta Deo gratias agit. 2 Regum, c. 7.

χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω [t] γινόμενα ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε [v] καλλίστῳ τῶν ἄλλων κατασκευὴν ἐχούσῃ, θεωρᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην, [x] καὶ ἐβούλετο τῷ Θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς προεῖπεν. καὶ δὴ τούτων [y] Ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ διαλεχθεὶς, ἐπὶ ποιεῖν ὅ, τι περ ὥρμητο προέταξεν αὐτὸν, ὡς τοῦ Θεοῦ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἴχεν ἤδη δὲ καὶ τῶν ἔργων κατασκευῶν προθυμότερον. τοῦ Θεοῦ δ' κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ Ναθάνᾳ [z] φανέντος καὶ φράσαι κελεύσαντος τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ὁρμὴν "[a] ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλο- "μένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι· [b] τοῦ δ' ταύτην τὴν "δόξαν λαβόντος, οὐκ [c] ἐπιτρέπειν δ' πολλοὺς πο- "λέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ "ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ· μὴ μέντοιγε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γη- "ράσαντος καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν "ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραλη- "ψομένου, κληθησομένου δ' Σολομῶνος, ὃν προήσεσθαι καὶ "[d] προνοήσειν ὡς πατὴρ υἱοῦ [e] κατεπηγγέλλετο, [f] τὴν μὲν "βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων εἰς ἀεὶ διαδόσων, "[g] αὐτὸν δ' τιμωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ, νόσῳ εἰς [h] γῆς "ἀφορίαν". μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ προφήτου Δαυίδης, καὶ εὐχαριστῶν γνόμενος [i] ἐπὶ τοῖς, τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν δεχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον εἰς ἀεὶ δόξαν, πρὸς τὴν κιβωτὸν παρεγένετο, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ εὐθὺς πάντων ὑπερφυῶς τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ παιδὸς καὶ [k] ποιμένος εἰς [l] τηλικοῦτο μέγε- θος ἡγεμονίας τε καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο, [m] καὶ τὴν προνοίας, ἣν Ἐζεκίου καὶ τούτων ἐλθούσας ἐποίησατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν Θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

V. CAP. V. ΚΕΦ. ε'.

Ut Davides Palæſtinos & Moabitas, Sophenes regem Damaſcique & Syriæ, inſuper & Idumæos armis ſubegit: atque ut Amathes regem in ſocietatem recepit, & Jonathæ Sauli filii erga ipſum amicitiæ meminit.

Ὡς Δαυίδης τοὺς Παλαιστίνους καὶ Μωαβίτας, τὸν Σωφήνης βασιλέα καὶ τὸν Δαμασκοῦ καὶ Σύρων, ἔτι καὶ τοὺς Ἰδουμαίους ὅπλοις ἐχειρώσατο· καὶ ὡς συμμαχίαν πρὸς τὸν Ἀμάθης βασιλέα ἐποιήσατο, καὶ ἐμνήσθη τοῦ Ἰωνάθου τοῦ Σαούλου παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

Davides Palæſtinos & Moabitas & Adrazarum bello adoritur vincitque. 2 Regum, c. 8.

POſtea autem aliquanto ſecum reputavit neceſſe eſſe Palæſtinis bellum movere, nec res ſuas vel minimum otio & deſidia marceſcentes videre, ut, quemadmodum Deus ei prædixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum ex ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et convocato iterum exercitu, denunciatoque illis ut ad bellum ſe pararent & accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt omnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſolymis ad Palæſtinos contendebat. Illis autem acie profligatis, & magna regionis parte mulctatis,

Διαλιπὼν δ' ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους στρατεύσαι, καὶ μηδὲν ἔργον μηδὲ [n] ῥᾳθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν [o] γιγνόμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε, καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιὰν, καὶ παρασκευάσας αὐτῇ πρὸς πόλεμον [p] ἑτοίμῳ καὶ παρεσκευασμένῳ τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἄρας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τῆς χώ-

t Γινόμενα] Itidemque *γινόμενα* ex *iiſdem MSS.*

v Καλλίστῳ] Καλλίσσως *Vat.*

x Καὶ ἐβούλετο] Ἐβούλετο ἂν τῷ Θεῷ *Big. Samb. & Vat.*

y Ναθάνᾳ] Ναθάνη paſſim *Vat.* Infra autem ſæpiuſcule non Ναθάνας aut Ναθάνης dicitur, ſed Νάθαν & Νάθαι.

z Φανέντος] Ita *Big. Samb. Vat. & Epiphan.* in *Editis* φανέντος λέγειν τῷ Δ.

a Ἀποδέχεται,] Λέγει ἀποδ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* at non ita *Epiphan. Aliique.*

b Τοῦ δ' ταύτην] Τοῦτο δ' ταύτην *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπιτρέπειν] Ita tres *MSS. & Epiphan.* ἐπιτρέπῃ in *Editis, Aliiſque.*

d Προνοήσειν] Ita cum *Big. Samb. & Vat.* προνοεῖν in *Editis.*

e Κατεπηγγέλλετο,] Προκατεπηγγέλλετο in *iiſdem MSS.*

f Τὴν μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις] Hic Joſephus præcipuas promiſſiones occultat. COCC.

g Αὐτὸν δ' τιμωρήσων,] Sic *MSS. & Vet. Interpr.* in *Editis, Aliiſque* illa αὐτὸν δ' τιμωρήσων omittuntur. In 2 *Regum* c. 7. v. 14. *ac ſi quid deliquerit, ego in eum humana virga, humanis plagis animadvertam.*

h Γῆς ἀφορίαν.] Γῆς ἀφορία inter pœnas Regum delinquentium. Sic *Antiphon. Orat.* 11. *p.* 33. ἐν γὰρ τούτων οὔ τε ἀφορίαι· Vid. *Æſchyl. Eum.* v. 787. pro χθονιαφόρους *Anth.* leg. χθονὶ ἄφορον terræ ſterilitas. SPANH.

i Ἐπὶ τῷ,] Ἐπὶ τὸ *Samb.*

k Ποιμένος] Πίνητος legiſſe videtur *Epiphan.*

l Τηλικοῦτο μέγεθος] Τηλικοῦτον paſſim *Vat.*

m Καὶ τὴν προνοίας,] Illud καὶ, ſenſu id poſtulante, inſerui, non tamen ſine auctoritate *Vet. Interpretis.* HUDS. Forte τὴν τε προνοίας. COCC.

n Ῥᾳθυμον] Βαρύθυμον ſolus *Vat.*

o Γινόμενον,] Γενόμενον *Big. Samb. & Vat.*

p Ἑτοίμῳ] Sic ex *iiſdem MSS.* in *Editis, Aliiſque* ἑτοίμην παρεσκευασμένην.

q Προ-

χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ [q] προσορίσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς φαλάγγος αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθειρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος πολεῖν, [r] εἶτα ἐπὶ [s] Ἀδραάζαρον τὸν [t] Ἀραὺ μὲν υἱὸν, βασιλέα δὲ τῆς [v] Σωφήνης ἐστράτευσε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ περὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τῶν δὲ ἱππέων ὡς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκῶν καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης τὸν Ἀδραάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, [y] ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν περὶ τῷ [z] Εὐφράτῃ ποταμῷ, πλαίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὺς ἀπέβαλεν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ τῶν Ἑβραίων ἀναιρήσαντες [a] τοῦ Ἀδάδου δυνάμεως [b] δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ [c] Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· "μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις Ἀ- "δαδος ὄνομα, πολεῖν ἰσχύσας Δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης "Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενέγκας "πρὸς Δαυίδην βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις [d] κριθεὶς, ὑστάτῃ τε περὶ τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἡττᾶτο, "ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ". πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησὶν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου πολίτου ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· "τελευτήσαντος δ' ἐκείνου [e] οἱ "ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου παρὰ τοῦ "πατρὸς ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοὔνομα [f] τοῦτο ἐκδεχομένου, "ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυ- "νηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὸν τοῦ "προπάτορος ἦβαν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε "τὸν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὗτος γάρ ἐστιν Ἀδαδος ὁ στραλευσάμενος ἐπὶ Σαμαρείαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν· περὶ οὗ καὶ χώρας ὕστερον ἐροῦμεν.

γ'. Δαυίδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὡρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ τὰς τε χρυσοῦς φαρέτρας καὶ τὰς περικνημίδας, ἃς οἱ τοῦ Ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσωγχος, στρατεύσας ἐπὶ [i] τὸν [k] ὑὸν αὐτοῦ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ Θεοῦ συμπνέον-

eaque Hebræorum ditioni adjecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria potitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperasset, statim in Adrazarum, Arai quidem filium Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo juxta Euphratem fluvium pugna conserta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad septies mille occidit. Quin & currus ipsius mille cepit: ac majorem quidem illorum partem igne absumpsit, centum vero solummodo jussit sibi adservari.

VI. *Adadum, Damasci & Syrorum regem, subigit.*

2. Adadus autem Damasci & Syrorum rex, audito quod Davides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, utpote ipsius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque *ab hoste* ut sperabat. Atque ei congressus ad Euphratem fluvium, in prælio vero spe lapsus magnam exercitus partem amisit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebræis cæsa, reliqui vero omnes terga vertebant. Hujus autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in hæc verba: "Multo post hæc tempore indigenarum quidam "nomine Adadus, præpollens factus, & Damas- "scum & Syriæ, præter Phœnicen, cætera regno "tenuit. Susceptoque autem in Davidem Judææ re- "gem bello, cum multis præliis decertasset, po- "stremo ad Euphratem commisso, in quo victus "est, præstantissimus regum esse cum robore tum "fortitudine visus est". Ad hæc autem & de posteris ejus narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum simul & nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo mortuo posteri ejus in decem ætates "regnarunt, unoquoque à patre simul cum impe- "rio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi "in Ægypto. Horum vero tertius, cum multum "invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, "urbem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus "est". In hoc autem à veritate non aberravit. hic enim est *ille* Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam invasit: de quo suo loco dicturi sumus.

Nicolaus Damascenus historicus.

3. Davides autem, expeditione facta in Damascum & cætera Syriæ, ipsam totam in suam potestatem redegit; dispositisque per regionem præsidiis, atque certo vectigali incolis imperato, *domum* est reversus: & aureas pharetras, & armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicavit; quas postea Susacus Ægyptiorum rex, exercitu in nepotem ejus Roboamum educto, capiebat, & cum multis aliis divitiis ex Hierosolymis exportavit. Atenim hæc, cum in locum illis proprium ventum fuerit, *fusius* declarabimus. Hebræorum autem rex, Deo cœptis ejus ad-

Davides ampla spolia ex Syris devictis reportat. 2 Regum, c. 8.

q Προσορίσας τῇ τῶν Ἑβραίων,] Iterum ex *iisdem MSS.* (& Coccejo) cum antea legeretur προσορίσας ἐπὶ τῇ τῶν Ἑβρ.

r Εἶτα ἐπὶ] Vox εἶτα deest *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* & commode satis abesse potest.

s Ἀδραάζαρον] Ἀρσαάζαρον *Big.* & *Samb.* Ἀρβάζαρον *Hen.* & *Busb.* Ἀρβάζαρον τὸν Ἀδραζὰς ἤτοι Ἀδράζαρον. Rectius forsan Ἀδαδάζαρον.

t Ἀραὺ] Ἀρσὺχ juxta libros *Epiphanii.* Ἀρσὺ ἤτοι Ῥαεὺβ *Vat.* Ῥαεὺβ legi voluit *Schotanus* ex LXXII.

v Σωφήνης] Σωφωνῆς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* Σωφωνῆς *Hen.* & *Busb.* Σωφωνῆς ἤτοι Σωβᾶ τῆς Σωβωνῆς ἱστοροῦσι *Vat.* Quam *Tzobam* nominant *S. Litera*, hic *Sophenem* dixit *Flavius*, errore ut arbitror. Nam *Ptolemæus* collocat *Sophenem* ultra *Euphratem*: atque si *S. Historiam* (2 *Sam.* 8. & 1 *Chron.* 18.) expendas, *Tsobam* Damasco vicinam, atque inter Terram Sanctam & Euphratem sitam fuisse animadvertes. C. *L'Empereur.* Vide *Bocharti Phaleg*, l. 2. c. 6. Sobam *Ptolemæi* Sabam esse existimat *Grotius.* HUDS. De Pharetris Aureis acceptis ab Sophenorum Rege, & à Davide Deo dicatis, ut & de Sophenes Rege à Davide ad Euphratem victo. vid. lib. seq. VIII. c. 10. §. 3. SPANH.

x Ἑπτακισχιλίους.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* in *Editis*, *Aliisque* perperam πεντακισχιλίους. Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 699.

y Ἀπαλλάξαι] Ita locum constituere visum est, præsertim cum hoc modo legant *Busb.* & *Hen.* ὅτι πολεμεῖ Δαυίδης Ἀρσαάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ ἦκεν συμμαχήσων, πταίσαι δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλε τῶν στρ. atque *Epiphanius* vertat, *eum sicut sperabat ab obsessione liberaturus, & congressus denuo apud Euphratem contra David, bello devictus est. ceciderunt autem* &c. Antea erat ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν π. τ. Ε. π. ππ. δὲ τ. μ. καὶ πολὺς ἀπέβαλεν τῶν στρ. nec aliter plerique *MSS.* nisi quod ἀπῆλαξε δὲ καὶ προσεδόκα habeant *Big.* & *Samb.* ἀπῆλαξε δ' ὡς καὶ *Vat.*

z Εὐφράτῃ] Εὐφράτῃ passim *Vat.*

a Τῶν Ἀδάδου] Καὶ τὸν Δαυίδου διωκόμενος *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* contra quam in *aliis Gr.* & *Epiphan.*

b Δισμύριοι,] *Viginti duo millia* juxta *S. Literas*, 2 *Regum*, c. 8. v. 6. & 1 *Paralip.* c. 18. v. 5.

c Νικόλαος] Sc. *Damascenus*, amicus *Augusto* & *Herodi.*

d Κριθεὶς,] Κριθεὶς, ὑστάτῃ δὲ π. τ. Ε. ὃν ἡττᾶτο *Vat.*

e Οἱ ἀπόγονοι] Illud οἱ ex *MSS.*

f Τοῦτο] Τούτου *Big. Samb.* & *Vat.*

g Τὸν νῦν Σαμαρεῖτιν] Τὸν νῦν καλουμένην Σαμαρεῖτιν γῆν *Vat.*

h Ἃς ὕστερον] Ταύτας ὕστ. *Vat.*

i Τὸν υἱωνὸν] *Gen.* τὸν υἱὸν· leg. τὸν υἱωνὸν nepotem, & sic infr. cap. 10. §. 3. Δαυίδου υἱωνῷ Ροβοάμῳ· SPANH.

k Υἱωνὸν αὐτοῦ] Ita cum *Epiphanio* ipsoque *Josepho* sub finem capitis noni. in *Græcis* perperam υἱόν.

adſpirante, curanteque ut bella ei proſpere cederent, exercitum admovit pulcherrimis Adrazari urbibus, Bettææ & Machoni; caſque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta eſt: prætereaque æris genus, quod auro pretioſius eſſe perhibebant; ex quo fecit Solomon magnum illud vas quod * mare appellatum erat, & pulcherrima illa polubra, cum templum Deo adornârit.

Amathes rex Davidi gratulatur. 2 Regum, c. 8.

4. Poſtquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vireſque ejus fractas eſſe audivit, ſibi metuens, ſtatuenſque Davidem, priuſquam ab eo invaderetur, ſibimet amicitia & fide *data* devincire, filium ſuum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine ſuo de Adrazaro, ſibi etiam hoſte, debellato gratularetur, atque ſocietatem cum eo & amicitiam iniret. Miſit & ei dona, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ænea. Davides autem, inita ſocietate cum Thæno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptiſque muneribus, filium ejus pro utriuſque dignitate honorifice tractatum dimiſit. Quæ vero ab illo miſſa erant, & reliquum auri argentique, ex manubiis urbium gentiumque à ſe ſubactarum, Deo conſecravit. Non autem ipſi ſolummodo in acie dimicanti & exercitum ducenti vincere dedit Deus, & proſpere rem gerere; verum etiam miſſo cum copiis in Idumæam Abeſſæo, fratre Joabi exercitus ejus ducis, per ipſum de Idumæis victoriam reportare conceſſit. illorum enim octodecim millia in prælio Abeſſæi ductu ceciderunt. Et cum Idumææ univerſæ præſidia impoſuiſſet rex, tributa & pro agris & pro ſingulis capitibus ab Idumæis recipiebat. Erat autem & natura juſtus, & judicia ad veritatem reſpiciens exercebat. Totius vero exercitûs ducem habuit Joabum: à commentariis autem fecit Joſaphatum Achili filium: at Sadocum è domo Phineeſi pontificem creavit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: ſcribam autem Siſam conſtituit; Banajæ vero Joadæ filio ſatellitum præfecturam dedit. Filii autem ejus natu majores corporis cuſtodes habebantur eique præſidio erant.

Cum Amathes rege fœdus init Davides.

Davidis officia. 2 Regum, c. 9.

Ejus erga Jonathæ filium benignitas. 2 Regum, c. 9.

5. Quin & ei in mentem venit fœderis cum Jonatha Sauli filio initi & fidei jurejurando datæ, illiuſque erga ſe amicitiæ ſtudiique. nam cæteris omnibus ejus virtutibus accedebat, quod eorum qui ci unquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque præcepit ut diligenter inquirerent, an quis ex ejus ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro jucunda olim cum Jonatha habita vitæ conſuetudine. cumque ad eum vir adductus eſſet è Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in vi-

τ῵ αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμους συγκατορθοῦτ῵, [l] καὶ τ῀ καλλίσας τῶν Ἀδραζάρῳ πόλεων ἐπεστράτευσε, [m] Βεττωΐαν καὶ Μάχωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτ῵ διήρπασε. [n] χρυσὸς δ' ἐν αὐτοῖς εὑρέθη πάμπολυς Ⓒ ἀργύρ῵, ἔτι δ' Ⓒ χαλκὸς, ὃν ἔφασαν χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ οὗ Ⓒ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦ῵, θάλασσαν ὃ [o] καλούμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς καλλίστας σκεύας λυτῆρας, ὅτε τῷ Θεῷ τ῀ ναὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ὡς δ' ὁ τ῀ [p] Ἀμάθης βασιλεὺς τὰ περὶ τ῀ Ἀδράζαρον ἐπύθετ῵, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτοῦ, καὶ τ῀ Δαυίδην πρὶν ἐπ' αὐτὸν [q] ἐλθεῖν φιλίαν καὶ πίστιν γνὺς συνθέσθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν [r] Ἀδώραμον τὸν αὐτοῦ· καὶ περὶ μὲν, τ῀ Ἀδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι, χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν Ⓒ φιλίαν ποιήσειν Ⓒ. [s] ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τ῀ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα Ⓒ ἀργύρεα Ⓒ χάλκεα. Δαυίδης δ' ποιησάμενο῵ τ῀ συμμαχίαν πρὸς τ῀ [t] Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τ῀ Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενο῵, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τ῀ υἱὸν μετὰ τιμῆς τ῀ πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τ῀ ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, [v] ὃν ἐκ τ῀ πόλεων εἱλήφει καὶ τ῀ κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. οὐκ [x] αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦ [y] παρέσχεν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντο῵ αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν Ἀβεσσαῖον τ῀ Ἰωάβου [z] ἀρχιστράτηγον ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου [a] τῶν Ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Ἀβεσσαῖο῵ διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς Ⓒ φυλακαῖς ὁ βασιλεὺς, φόρους τε τ῀ χώρας Ⓒ τ῀ ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιο῵ τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. [b] στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τ῀ στρατιᾶς τ῀ Ἰωάβου· ὑπὲ δὲ τῶν ὑπομνημάτων [c] Ἰωσάφατον υἱὸν [d] Ἀχίλου κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τ῀ [e] Φινεέσου [f] οἰκίας τ῀ Σάδωκον [g] ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλο῵ γὰρ ἦν αὐτῷ· γραμματέα δὲ [h] Σαοὺν ἐποίησε· [i] Βαναίαν δὲ τὸν [k] Ἰωάδου τὸν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὸν ἀπεδείδωσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι [l] παῖδες αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν τάξιν φυλακὴν ἦσαν.

ε'. Ἐμνήσθη δὲ καὶ [m] τῶν πρὸς Ἰωνάθην τ῀ Σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ στοργῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατο῵ τῶν εὖ ποιησάντων ἦν τ῀ ἄλλον χρόνον [n] ὑπῆρχε. [o] πρόσταξε γοῦν ἀναζητεῖν εἴ τις ἐκ τ῀ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἃς ὤφειλε τῷ Ἰωνάθῃ τῆς ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντ῵ οὖν τιν῵, ἠλευθερωμένου μὲν ὑπὸ Σαούλου δουλεύοντος δὲ γινώσκειν τὸν ἐκ τ῀ γένους

---

l Καὶ τὰς καλλίστας] Καὶ τὰς ἄλλας τ῀ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

m Βεττωΐαν καὶ Μάχωνι·] Ita in *Græcis* omnibus, ſine ulla ſcripturæ varietate, in *Epiphanii* libris *Baachan & Machon*, aut *Bacham & Machoneas.* Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 8. v. 8. HUDS. LXX. 11 Sam. VIII. 8. τ῀ Μεθεβὰκ καὶ ἐκ τ῀ ἐκλεκτῶν πόλεων· Hebr. ומבטח ומברתי MS. Alex. Μασεβὰχ pro Μασεβὰχ. *In Verſ. Syr.* Tabah & Beruthi. SPANH.

n Χρυσὸς δ'] Χρυσὸς δὲ αὐτοῖς *Vat.*

o Καλούμενον,] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* καλουμένῳ.

* *Mare appellatum erat,*] *Sc.* à capacitate.

p Ἀμάθης] Ἀμάθη ſup. urbs Phœniciæ lib. 1. c. 7. §... dicta à Macedonibus Ἐπιφάνεια. SPANH.

q Ἐλθεῖν φιλίαν] Ἐλθεῖν *Vat.*

r Ἀδώραμον] Ἀδώραμον ἤτοι Ἰόδδαρον *Vat.* in *Epiphanii* libris *Adaram.* juxta Hebr. *Joram.* LXXII. Ἰεδδουράμ.

s Ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα,] Ἔπεμψε δ' αὐτῷ *Vat.*

t Θαΐνον,] Θόου juxta pleroſque *Epiphanii* libros & LXXII. (Θόηνα *Coll. Big.* & *Voſſ.*) πρὸς Θαΐραν τ῀ Θοῦ *Vat.*

v Ὃν ἐκ τ῀ πόλεων] Ita *Big. Samb.* & *Epiphan.* ὧν in *Editis.*

x Αὐτῷ δὴ πολεμοῦντι] Sic ex *iiſdem.* (& *Coccejo*) in *Editis* αὐτά.

y Παρέσχεν ὁ Θεός·] Παρεῖχεν *Vat.*

z Ἀρχιστράτηγον] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in *reliquis* ἀνθυστρατήγου.

a Τῶν τ῀ Ἰδουμαίων] Articulum τῶν inſerui ex *MSS.*

b Στρατηγὸν] Delevimus τ῀ ante στρατηγὸν auctoritate *Codd. Samb.* & *Vat.*

c Ἰωσάφατον] Ita cum *MSS.* in *Editis* Ἰωσαφὰτ τ῀ υἱόν.

d Ἀχίλου] Ἀχιλοὺδ LXXII.

e Φινεέσου] Itidemque ex *MSS.* Φινεὲς in *Editis.*

f Οἰκίας] Οἰκίας ἀρχιερέα τ῀ Ἀβιάθαρον juxta *Vet. Interpr.* Verum locum mutilum eſſe oſtendit *J. Seldenus* lib. 1. *de Succeſſ.* in *Pontific.* c. 4. Vide *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. κγ'.

g Ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου,] Duo Pontifices ſub Davide. vid. infr. cap. 9. §. 2. SPANH.

h. Σαοὺν] Σαοῦν *Vat.* quo modo in *Codicibus* LXXII. 2 *Regum*, c. 8. v. 17. niſi quod Σαρεΐας habeat *Alexandrinus.* Σεραὰ 1 *Paralip.* c. 18. v. 16. in *Epiphanii* libris *Seraias* aut *Saraias* dicitur.

i Βαναίαν] Βεναίαν *Big.* & *Samb.*

k Ἰωάδου] Sic cum *MSS.* Ἰώδα in *MSS.*

l Παῖδες αὐτοῦ] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* πάντες in *Editis.* HUDS. Forte πρεσβύτεροι πάντες ἦσαν αὐτῷ. COCC.

m Τῶν πρὸς Ἰωνάθην] Τῶν adjecimus ex *MSS.* & ex *iiſdem* Ἰωνάθῃ fecimus pro Ἰωνάθαν.

n Ὑπῆρχε.] Ὑπῆρξε *Vat.*

o Προστάξε] Ita in omnibus *MSS.* niſi quod προσίβαξεν ἂν habeant *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) & σώζηται *Vat.* ſic etiam legebat (præter *Coccejum*) *Epiphanius*, qui vertit, *præcepit ergo requiri, ſi aliquis de Sauli genere ſupereſſet, cui retributionis debitum pro Jonathæ amicitiis repenſaret.* antea erat ὑπῆρχε. καὶ εἴτις ἐκ τ῀ γένους αὐτῷ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν Ἰωνάθῃ τ῀ ἑταιρείας ἀποδώσει.

p Αὐ-

ηψυς [p] αὐτὸ ϖϐειόντας, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχοι λέγειν τῶν Ιωνάθῃ ϖϱοσηκόντων ζῶντα, καὶ κομίσαιτο τὰς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε ϖϱὸς Ιωνάθου. φήσαντος δ' ἰὸν αὐτὸ ϖϐιλείπεσθαι, [q] Μεμφίϐοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις· τῆς γὰϱ τϱοφὸς, μετὰ τὸ ϖϱοσαγγελθῆναι τ πατέϱα & παιδίου καὶ τ πάππων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁϱπασαμένης καὶ [r] φυγούσης, ὑπὸ τ ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαϐῆναι τὰς βάσεις· [s] μαθὼν ὅπου τε καὶ ϖϱός τινι τϱέφεται, πέμψας πϱὸς τὸν Μάχειϱον εἰς [t] Λαϐαθὰ πόλιν, ϖϱὸς τοῦτῳ γὰϱ ὁ τοῦ Ιωνάθου παῖς ἐτϱέφετο, μεταπέμπεται πϱὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίϐοσθος πϱὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ὑπὲϱ πϱόσωπον ϖϱοσεκύνησεν [v] αὐτόν. ὁ δὲ Δαυίδης, χαίϱειν τε [x] ϖϱοτϱέπει καὶ τὰ βελτίω ϖϱοσδοκᾶν. διδωσὶ δ' αὐτῷ καὶ τὸν ϖατϱῷον οἶκον, καὶ ϖᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ ϖάππος αὐτοῦ Σαούλης ἐκτήσατο· σύσσιτόν τε & ὁμοτϱάπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέϱαν ἀπολείπεσθαι τ σὺν αὐτῷ [y] τϱαπέζης. & δὲ παιδὸς ϖϱοσκυνήσαντος ὅτι τε τοῖς λόγοις καὶ τ δωϱεαῖς, καλέσας τ [z] Σιϐὰν, τόν τε ϖατϱῷον οἶκον ἔλεγε [a] δεδωϱῆσθαι τῷ παιδὶ καὶ ϖᾶσαν τὴν Σαούλης κτῆσιν· αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐϱγαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν & ϖϱνοεῖσθαι, ἀπαίνων τὴν ϖϱόσοδον εἰς Ιεϱοσόλυμα κομίζειν. [b] ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέϱαν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τϱάπεζαν· αὐτὸν τε τὸν Σιϐὰν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' αὐτοῖς πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τ ἀϱιθμὸν ὄντας εἴκοσιν, [c] τῷ παιδὶ χαϱίζεσθαι Μεμφιϐόσθου. ταῦτα [d] διαταξαμένου & βασιλέως, ὁ μὲν Σιϐὰς ϖϱοσκυνήσας, καὶ ϖάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώϱησεν· ὁ δὲ Ιωνάθου παῖς ἐν Ιεϱοσολύμοις κατῴκει, σωεσιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ ϖάσης ὡς υἱὸς αὐτοῦ θεϱαπείας τυγχάνων. ἐγένετο δ' αὐτῷ & παῖς, ὃν [e] Μιχὰν ϖϱοσηγόϱευσε.

vis eſſet, interrogavit *eum* num quem vivere exploratum habeat cum Jonatha ſanguine conjunctum, quique à ſe poſſet beneficiis remunerari vice illorum quæ ipſe à Jonatha acceperat. Cum autem ille reſpondiſſet, filium ejus ſupereſſe nomine Memphiboſthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, ut nunciatum erat pueri patrem avumque prælio cecidiſſe, eo feſtinanter arrepto fugeret, contigit ut ille humeris excuſſus prolaberetur, pedeſque læderet) poſtquam intellexit ubinam eſſet & apud quem educaretur, miſit in Labathan urbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Jonathæ filius) qui illum ad ſe accerſerent. Ubi vero ad regem venit Memphiboſthus, in faciem procidens illum adoravit: Davides autem ut bono eſſet animo hortatus eſt & meliora *omnia* exſpectaret. Ei vero domum paternam donat, & quicquid Sauli avi ſui antea fuiſſet: juſſitque ut ſibi victor eſſet & ſecum epulis accumberet, & ne uno quidem die ſibi ad menſam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia *eum* adoraſſet, *rex* Siba vocato dicebat, ſe puero dediſſe domum paternam & quicquid Saulus habuit; ipſique præcepit ut terram ejus coleret curaretque, & omnium proventum Hieroſolyma afferret. Verum ſingulis diebus eum ad menſam ſuam adducit; ipſumque Sibam & filios ejus (erant autem iſti quindecim) ejuſque ſervos (numero viginti) puero dat Memphiboſtho. His ita à rege conſtitutis, Sibas quidem, cum *eum* adoraſſet, dixiſſetque ſe omnia *quæ juſſerat* facturum eſſe, diſceſſit: Jonathæ vero filius Hieroſolymis habitabat, regis menſæ adhibitus, atque omni, quaſi filius ejus, obſervantia cultus. Habebat autem & ipſe filium, quem Micham appellavit.

p Αὐτῷ ϖϐειόντας,] Sic in *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
q Μεμφίϐοσθον] Μιφίϐοσὶθ juxta *Epiphanium*, Μεμφιϐοσὶθ LXXII.
r Φυγούσης,] Φόβου *MSS.*
s Μαθὼν] Μαθὼν δ' ὅπου *Big. Samb.* & *Vat.*
t Λαϐαθὰ] Λαὸαϐα *Vat.* Λοϐάδαϱ aut Λαϐάδαϱ aut Λαϐαδαρὶ in *Codd.* LXXII. in *Epiphanii* libris *Iodabar*, & *Lodabar*, & *Labathan.*
v Αὐτὸν.] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
x Προτρέπει] Sic *Vat.* ϖϱοτϱέπεται *Big.* & *Samb.* ϖϱοτρέπει *Baſ.* & *G.*
y Τραπέζης.] Διαίτης ſolus *Vat.*
z Σιϐὰν,] Σιϐᾶν *Vat.* Σιϐᾶ *Big.* & *Samb.* Σιϐὰ *Baſ.* & *G.*
a Δεδωρῆσθαι] Sic *Big.* & *Samb.* δεδωρῆσθαι *Baſ.* & *G.* δωρήσασθαι *Vat.*
b Ἄγεται δ' αὐτὸν] Ἀγέσθαι *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) atque ita legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
c Τῷ παιδὶ χαρίζεσθαι] Τῷ Ιωνάθου παιδὶ juxta *Epiphanium.*
d Διαταξαμένου] Διαπραξαμένου ſolus *Vat.*
e Μιχὰν ϖϱοσηγόρευσε.] Ita cum *Vat.* & *Epiphanii* libris. Μίχαιον in *Editis*, *Aliiſque.*
f Καὶ Ιωνάθου] Καὶ τοῦ Ιωνάθου ſolus *Vat.*.
g Καιρὸν] Sic in *omnibus MSS.* in *Editis* χρόνον.
h Τῶν Ἀμμανιτῶν] Illud τῶν inſerui ex *MSS.*
i Ναάσου,] Sic *Samb. Vat.* & *Hen.* Ναάσου in *Editis*, *Aliiſque.* Ναὰς LXXII.
k Οὗτος αὐτῷ,] Ita *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτὸς in *ceteris.*
l Τοῦ παιδὸς,] Articulum nobis ſervarunt *Big.* & *Samb.* in *Editis* deſideratur. βασιλέως τοῦ παιδὸς *Vat.*
m Τὴν αὐτὴν φιλίαν] Τὴν φιλίαν Δαμεῖν *Vat.* & *Epiphan.*
n Ἀλλ' ὁ] Ἀλλ' ὁ καὶ τοῦ Δ. πϱ. τ. ἐξεδέξατο *Samb.* & *Vat.*
o Πιθανώτεϱα λέγειν] Ita *Samb.* in *reliquis* πυθανότεϱα.
p Εἶχεν,] Ἔχειν *Big.* & *Samb.*

Bbb q Ναά-

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς ἤϱξη πόλεμος κατὰ τῶν Αμμανιτῶν, καὶ κατϱώθη.

CAP. VI.

Ut bellum contra Ammanitas cœptum eſt, feliciterque confectum.

ΚΑΙ οἱ μὲν ϖϐελεφθέντες ἐκ τοῦ Σαούλου γένους [f] καὶ Ιωνάθου τούτων ἔτυχον ϖαϱὰ Δαυίδου τῶν τιμῶν. πλουτήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [g] καιρὸν τοῦ [h] τῶν Αμμανιτῶν βασιλέως [i] Ναάσου, φίλος δ' ἦν αὐτῷ [k] ὅτος αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτὸν [l] τοῦ παιδὸς, πέμψας Δαυίδης ϖϱὸς αὐτὸν, παϱεμυθήσατο· πεάως τε φέϱειν ὑπὲϱ τῷ θανάτῳ τοῦ πατϱὸς ϖαϱῄνων, καὶ [m] τὴν αὐτὴν φιλίαν μένειν ἣ ϖϱὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ ϖϱοσδοκᾶν. οἱ δὲ τῶν Αμμανιτῶν ἄϱχοντες κακοήθως, [n] ἀλλ' ὡς καὶ τὸ τοῦ Δαυίδου τϱόπου, ταῦτ' ἐδέξαντο, καὶ παϱώτρυναν τὸν βασιλέα, λέγοντες κατασκόπους ϖεμφθέναι τὴν χώϱας Δαυίδῃ καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ὑπὲϱ ϖϱοφάσει φιλανθϱωπίας· φυλάττεσθαί τε συνεϐούλευον καὶ μὴ ϖϱοσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς ἀϖαϱηγοϱήτῳ συμφοϱᾷ ϖεϱιϖέσῃ. ταῦτ' οὖν δόξας [o] ϖιθανώτεϱα λέγειν τοὺς ἄϱχοντας, ἢ πάλῃθες [p] εἶχεν, ὁ τῶν Αμμανι-

ET quidem Davides relictos ex Sauli Jonathæque familia hiſce dignatus eſt honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiiſſet Naaſes Ammanitarum rex, (qui & ipſe Davidi amicus erat) & filius ejus ei in regno ſucceſſiſſet, Davides, miſſis ad eum ſuis, ipſum de patre conſolatus eſt, ſimul adhortans ut & mortem ejus patienter ferret, & eandem amicitiam, quæ ſibi cum illo interceſſerat, manſuram exſpectaret. Ammanitarum autem principes pravo malignoque animo, & non ex more & ingenio Davidis, hæc ipſa acceperunt, eique ſtimulos admoverunt, dicentes, Davidem ſub humani officii prætextu miſiſſe qui regionem ſpecularentur, ipſorumque vires *explorarent*; ac proinde ei conſilium dederunt ut ſibi caveret, nec verbis ejus temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi poteſt conſolatio. Rex itaque Ammanitarum Naaſes, cum hanc principum

Davides mittit qui Naaſis filium de morte patris conſolentur. 2 *Regum*, c. 10.

pum orationem fide digniorem esse, quam revera erat, sibimet persuasisset, legatos à Davide missos gravissima affecit injuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, & dimidio vestium præciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem hæc conspexissent Israëlitarum rex, ægre rem tulit; & præ se ferebat non neglecturum se injuriam cum contumelia conjunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, & pœnas ob flagitium in legatos ab illis admissum à rege exacturum. Postquam vero *regis* necessarii & copiarum præfecti intellexerunt, quod fœdera violarint & supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis, illum ut hac mercede socius fieret obsecrarunt, prætereaque Soubam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin & provinciæ, quæ Micha nuncupatur, regem conduxerunt, & quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

Ammanitis, quod legatos Davidis male tractarint, bellum infertur. 2 Regum, c. 10.

VII. *Joabi de Ammanitis victoria. 2 Regum, c. 10.*

2. At Davidem non perterruit *hæc* armorum consociatio & Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod juste cum illis pro injuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim adversus illos Joabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum urbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, & non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiæ quidem auxiliares solæ in *patenti* campo, Ammanitarum vero agmina ante portas è regione Hebræorum) Joabus, hoc animadverso, ad stratagemata se recipit, & fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinavit & reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessæo tradidisset, jussit ut eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "ut si Syros ipsum "premere videret & prævalere, acie conversa sibi "auxilium ferret, idem vero istud & se facturum, "si *forte* illum conspiceret ab Ammanitis gravius "urgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, & obsecrasset ut fortiter & cum alacritate omnia ageret, quæ ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Joabus perimebat, cæteros vero omnes eo impulit ut terga verterent. Quo viso, Ammanitæ, metu Abessæi & exercitus ejus, prælium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga urbem repetiverunt. Joabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reversus est.

τῶν βασιλεὺς [q] Ναάσης τὰς πρὸς τὸ Δαυίδου πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς ἐνέγκαντι. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀπεπεμψεν, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἀ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις. [r] ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ἀμελῶν μὲν τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐμπαιγμόν, ἀλλὰ [s] πολεμήσων τοῖς Αμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς [t] πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τὸν βασιλέα. σωέντες δὲ οἱ τὰ ἀναγκαῖοι τῶν ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι τὸ δίκαιον ὑπὲρ τούτων ὀφείλοντες, ἐποπαρεσκεύαζον εἰς τὸν πόλεμον· [v] καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἡρέθη τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ [x] Σωβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. [y] ἐποπεμψώσαντο δὲ καὶ τὸν [z] Μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτον [a] Ισβὸν ὄνομα· καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ καταπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Αμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης. [b] τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ιώαβον τὸν ἀρχιστράτηγον, ὃς αὐτῷ τὰ στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον, ἐξ αὐτῆς ἐπεμψεν [c] ἐπ' αὐτούς. ὁ δὲ [d] πρὸς τῇ μητροπόλει [e] τῶν Αμμανιτῶν [f] Ραβαθᾷ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων [g] ἐξελθόντων, καὶ παραταξάμενοι ἐκ ὁμοῦ διχῇ δέ· τὸ μὲν γὰρ ἐπικαιρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη, τὸ δὲ τῶν Αμμανιτῶν στράτευμα πρὸς ταῖς πύλαις [h] ἀντικρὺ τῶν Εβραίων· ἰδὼν τοῦτο Ιώαβος ἀντεμηχανᾶτο, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαρετάξατο τῷ Σύρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δὲ ἄλλο πρόσωπον Αβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Αμμανίταις [i] ἐκέλευσεν ἀντιπαρατάξαθαι, εἰπών, "ἂν τοὺς Σύρους ἴδῃ βιαζομένους αὐτὸν καὶ "πλέον δυναμένους, μεταλαμβάνειν τὴν φάλαγγα βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτός, ἂν ὑπό τῶν Αμ"μανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον ἰδέσθαι". [k] παρεμυθάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δίψυχος καὶ μὴ προθυμίας ἅπασαν δράσειν, αἰσχυνόμενος [l] παρεπόμενος ἀγωνίσασθαι, τοὺς μὲν ἀπέλυσε τοῖς Αμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀλίγον ἀντισχόντων [m] αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν Ιώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Αμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν Αβεσσαῖον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ [n] στρατιάν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κεφίσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ιώαβος εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε.

γ'. Τῷ-

q Ναάσης] Sic *Baſ.* & *MSS.* Ναάσου παῖς *Gen.* ex ingenio, ut opinor *Editoris.* inducor ut credam Ναάσης delendum esse.

r Ἰδὼν δὲ ταῦτα] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, ἰδὼν δὲ ταῦτα Δαβίδης, ἠγ.

s Πολεμήσων] Πόλεμον *Vat.*

t Πρεσβύτας] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* πρεσβύτας.

v Καὶ πέμψαντες] Aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Tunc vero mittentes ad Syrum Mesop. regem mille talenta, socium eum sub hac mercede fieri popoſcerunt. habebant* &c.

x Σωβάν.] Hic Σωβὰν & paulo infra Ισοβον ex regionibus virorum nomina facit *Josephus.* qua de re videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 701. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 10.

y Προπεμψώσαντο] Προπεμψώσαντο καὶ τὸν τῶν Αμαληκιτῶν βασιλέα, καὶ τὸν ὃν τὸ M. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐποπεμψώσαντο καὶ τὸν Αμαληκιτῶν βασιλέα καὶ τέταρτον Ισωβον ὄνομα *Vat.*

z Μιχᾶς] Ita tam libri *Graeci* quam *Latini MSS.* in *Epiphanii* tamen Editis *Maacha* ex *S. Volumine.* Videtur esse (ut inquit *Bochartus* in *Phalegi* l. 2. c. 6.) *Ptolemaei* Epicæros, Palæstinæ urbs ad ortum Jordanis, quòd Hebræorum *Maacha* in Chaldæa Paraphrasi sit *Epicaros*. HUDS. מעכה Mahachah 11 *Sam.* x. 6. In Nummis Ant. Pii & Severi MOKA IEP. ACYA. AYTO. SPANH. Confer Tab. Numism.

a Ισοβον ὄνομα·] Ισάβον *Vat.*

b Τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* τῷ Θεῷ πεποιθὼς τὸ δικ. & mox καὶ Ιώαβον τὸν ἀντιστρ. Verum τῷ Θεῷ πεποιθὼς τῷ δ. —— πολεμεῖν μέλλοιτι. καὶ Ιώαβον τὸν ἀρχιστρ. legisse videtur *Vet. Interpr.*

c Ἐπ' αὐτούς.] Sic in iisdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτοὺς in *Editis.*

d Πρὸς τῇ μητροπόλει] Πρὸς τὴν μητρόπολιν *Vat.*

e Τῶν Αμμανιτῶν] Nomen urbis Aramatha omisit *Gelenius.* Charanachen *Rufinus.* Conf. seq. §. 3. SPANH.

f Ραβαθᾷ] Ita ex *sequentibus*, ubi de urbe capta agit, & *Interpretibus* LXXII, 1 *Paralip.* c. 20. Ραμμαθᾶ in *Editis*, *Aliisque* hîc loci. Χαμμαθᾶ juxta *Epiphan.* HUDS. Interpres omisit. Ραβαθᾶ scripsit Josephus, uti & interpres mox legit, & in hoc ipso capite in contextu Græco Ραβαθᾷ scribitur. REL.

g Ἐξελθόντων,] Ἐπεξελθόντων *Vat.*

h Ἀντικρὺ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀντικρυς in *reliquis.*

i Ἐκέλευσεν] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἐκέλευεν in *reliquis.*

k Παρεμυθάμενος] Προτρεψάμενος *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* & forsan rectius, cum mox sequatur ἐκέλευσε, & sæpe jungantur παρέχειν & παρακλήσεις.

l Παρεπόμενος] Ita cum *Cod. Samb.* nisi quod mutaverim Φοβουμένοις in Φοβουμένους, voce παρέχειν hunc casum postulante. Φοβουμένους παρεσκευάσας nullo plane sensu in *Editis.* μὴ παρὰ θυμίαν ἅπασαν ἀνδράσιν αἰσχυνόμενοις παρέχειν ἀγωνίσασθαι *Vat.* μὴ παρὰ θυμίας ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰσχυνόμενον δεινὸν ἀγωνίσασθαι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ut magnanimiter & fiducialiter ageret universa & gravem iracundiam metuens decertaret.* Est qui conjicit, μὴ πρὸς ἅπαντα δράσειν, καὶ αἰσχυνόμενον δεινὸν παρέχειν ἀγωνίσασθαι.

m Αὐτῶν καρτερῶς] Αὐτῷ *Vat.*

n Στρατιάν,] Στρατείαν solus *Samb.*

o Πτῶσιμα

γ'. Τῦτο τὸ [o] πλαῖσμα τὺς Αμμανίτας ὐκ ἔπεσεν ἠρεμεῖν, ὐδὲ [p] μαθόντας τὺς κρείττονας ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς [q] Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτε Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τῦτον [r] ὑπὲ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀνδραπηγὸν [s] Σάβεκον, πεζῶν ὧ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίας. γνὺς ὧ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὺς Αμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, ὐκέτι μόνον στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τ Ιορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας [t] αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. [v] καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τεσσαράκοντα μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς [x] ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε ὧ [y] καὶ τ στρατηγὸν ᾧ Χαλαμᾶς Σάβεκον, ὃς ὐκ τ πληγῆς ἀπέθανεν. οἱ ὧ Μεσοποταμῖται, τοιύτε γενομένε ᾧ τέλες τ μάχης, [z] αὐτὺς Δαυίδῃ [a] παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρᾳ χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα· ἐλθόντος ὧ ἔαρος, ἔπεμψε τ [b] ἀρχιστράτηγον Ιώαβον πολεμήσοντα τοῖς Αμμανίταις. ὁ ὧ πλῶ τε γλῶ ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, καὶ αὐτὺς εἰς πλῶ μητρόπολιν συγκλείσας [c] Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

3. Non tamen hæc clades Ammanitis perſuaſit ut quieſcerent, neque ut *Hebræos* ſuperiores experti pacem colerent: ſed miſſis legatis ad Chalamam Syrorum Tranſeuphratenſium regem, ipſum mercede in ſocietatem pertrahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem, peditum vero octoginta millia, & equitum decem millia. Poſtquam autem Hebræorum rex intellexit, Ammanitas denuo contra ſe tam ingentem militum vim coëgiſſe, non jam cum illis per legatos ſuos bellare decrevit: ſed ipſe cum univerſo exercitu *ſuo*, Jordane fluvio trajecto, illis occurrit, prælioque commiſſo victoriam reportavit. Et ex illis quidem occidit, peditum quadraginta circiter millia, equitum vero ad ſepties mille. Quin & Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chalamæ duci; ex quo illum mori contigit. Meſopotamitæ vero, cum hujuſmodi exitum pugna habuerit, ſemet Davidi dediderunt, eique dona miſerunt. Et ille quidem hyeme appetente Hieroſolyma reverſus eſt: at vere incunte miſit Joabum exercitus ducem ad bellum cum Ammanitis gerendum. Is autem incurſione facta agros eorum omnes vaſtabat, ipſoſque in Rabatham gentis metropolim compulſos obſidebat.

Davides Syros vincit. 2 Regum c. 10.

Joabus Ammanitarum metropolin obſidet. 2 Regum, c. 11.

ΚΕΦ. ζ'.

Ως τ Βεεθσαβῆς ἠράσθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν διὰ Ναθάνης ἐλέγχεται.

CAP. VII.

Ut Davides Beethſabes amore irretitus eſt, & propter Uriam ipſius maritum ab eo morte mulctatum a Nathana reprehenditur.

Συνέπεσε ὧ Δαυίδῃ πλαῖσμα δεινὸν, ὄντι [d] φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τὰς [e] πατρίας νόμως ἰσχυρῶς φυλάσσοντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τ [f] στέγης τ βασιλείων, ἐν ᾧ ᾠκοδόμητο κατ' ἐκεῖνο τῆς [g] ὥρας [gg] ἰῶ ἔθος, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν· [h] ὄνομα αὐτῇ ἰῶ Βεεθσαβή· [k] ἥπτητό τε τ καλλος τ γυναικὸς, καὶ [l] τ ἐπιθυμίας κατασχεῖν ὐ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γενομένης δ' ἐγκύε τῆς γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηταί τινα τρόπον λαθεῖν ὀδόν· ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν καὶ τὺς παρ' ἐκείνοις [m] καθήκοντας νόμως μεμοιχευμένην· [n] μεταπέμπεται τὸν Ιωάβε μὲν ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα ὧ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ προσελθόντος, ὡς τε τῆς στρατιᾶς [o] περὶ τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγοντος ὧ πάντα καὶ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πραγματα, βασίσας ἐκ τ δείπνε μέρη προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ὧ Οὐρίας τῦτο μὲν ὐκ ἐποίησε, παρεκομίσθη ὧ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς ὧ γνὺς [p] τῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινεν αὐτὸν

Davides ea *tempeſtate* in grave peccatum incidit, natura licet juſtus & pius, atque legum patriarum obſervator diligentiſſimus. Cum enim ſub veſperam ex regiæ domus tecto, ubi moris erat eo fere tempore deambulare, circumcirca proſpiceret, mulierem ſe domi ſuæ aqua frigida lavantem animadvertit, forma egregiam & *aliis* omnibus excellentem (nomen ei Beethſabe erat) feminæque pulchritudine captus eſt, & cum *adeo arderet ut* cupiditati ſuæ imperare non potuerit, cum ea accerſita rem habuit. Cum autem mulier facta eſſet gravida, regique miſiſſet, ut de via delicti occultandi diſpiceret (mori enim eam adulterio admiſſo ex patriis legibus oportebat) *Davides* accerſit ex obſidione Joabi quidem armigerum, mulieris vero maritum, nomine Uriam. Ubi venit ex eo ſciſcitatus eſt & de exercitu & de urbis oppugnatione. Cum autem diceret, res omnes illis ex animo ſucceſſiſſe, fercula ex convivio apportata ei *in cœnam* dat, jubetque ut profectus ad uxorem cum ea requieſceret. At Urias non ita quidem fecit, ſed regi cum aliis *ejus* armigeris accubuit. Rex autem, ubi hoc reſcivit, illum interrogabat,

Davides Beethſabem ſtupro compertam habuit. 2 Regum, c. 11.

Davides Uriam accerſit. 2 Regum, c. 11.

---

o Πταῖσμα] Πτῶμα *Vat.*

p Μαθόντας] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *reliquis* μανθάνοντας.

q Χαλαμὰν τ τ πέραν Εὐφράτε Σύρων βασιλέα,] Ita *Samb.* Χαλάμαν in *Editis.* Χαλαμὰχ *Vat.* in LXXII. πέραν ᾧ ποταμῦ Χαλαμάκ unde *Joſephus* fecit Χαλαμὰν, aitque legatum ejus fuiſſe Sabechum, qui Hadarhezeris legatus dicitur à *Scriptore S.* 2 *Regum*, c. 10. v. 16. HUDS. Syri trans-Euphratenſes. LXX. 11 Sam. x. 16. Συρίαν τὸν ἐπὶ πέραν ᾧ ποταμῦ Χαλαμὰν MS. Alex. πέραν ᾧ ποταμῦ ſine addita illa voce χαλαμὰν, quæ in Hebræo & aliis Orientalium Verſionibus itidem deeſt. vid. inf. hac ead. paragr. SPANH.

r Ἐπὶ συμμαχίαν,] In *Epiphanii* libris melioris notæ *Chalmantum Syrorum* r. in aliis *Adrazarum Syr.* r.

s Σάβεκον,] In *Epiphanii* codicibus *Sabaicum*, *Sapibaicum* & *Sobacham.*

t Αὐτοῖς εἰς μάχην,] Αὐτοῖς non agnoſcit *Vat.*

v Καὶ ἀναιρεῖ] Καὶ ἀναιρεῖ μὲ ὐκ τ πεζῶν *Vat.* καὶ ἀναιρεῖ αὐτῶν πεζῶν μὲ *Big.* & *Samb.*

x Επτακισχιλίους,] Επτανοσίους perperam juxta *Epiphanium.* Confer 2 *Regum*, c. 10. v 18. & 1 *Paralip.* c. 19. v. 18.

y Καὶ τ στρατηγὸν] Καὶ τ στρατηγὸν ᾧ Χαλαμαχᾶ Σάβεκον *Vat.* in *Epiphanii* libris, *proſtravit autem in acie principem militiæ Chaldam*, (aut *Chadam*, aut *Chaldum*) *nomine Sobachum.*

z Αὐτὺς Δαυίδῃ] Ita *Samb.* ἑαυτὺς *Hen.* & *Busb.* αὐτὺς in *reliquis.*

a Παρέδοσαν,] Παρέδωκαν *Hen.* & *Busb.*

b Αρχιστράτηγον] Ita in *MSS.* paſſim in *Editis* ἀνθιστράτηγον.

c Ραβαθὰν] Αραβαθὰ *Samb.* Αραμαβὰ *aliis.* Verùm *Abarathare* & *Araphathara*, & *Rabath* apud *Epiphan.* HUDS. Vid. ſupr. §. 2. SPANH.

d Φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* deeſt vox φύσει.

e Πατρίας νόμως] Πατρῴως ſolus *Vat.*

f Στέγης τ βασιλείων] Τέγης *Big. Samb.* & *Vat.*

g Ὥρας] Hic ὥρα tempus anni notat. REL.

gg Ην ἔθος,] Illud ἰῶ inſerui ex *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* in ſequentibus ἠτῶ). commode ſatis.

h Ονομα αὐτῇ] Ονομα δ' αὐτῇ *Vat.*

i Βεεθσαβή·] Βερσαβὲη *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Βερσαβεὲ *Hen. Busb.* & *Vat.* ex Βερσαβεὲ *Interpretum* LXXII.

k Ηπτητό τε] Ηπτῶ) ᾧ κ. *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen. Busb.* & *Vat.*

l Τῆς ἐπιθυμίας] Τῶ ἐπιθυμίαν *Big.* & *Coll. Voſſ.*

m Καθήκοντας νόμως] Προσήκοντας *Big.* & *Coll. Voſſ.*

n Μεταπέμπεται τὸν Ιωάβε μὲν ὁπλ. μεταπέμπεται Ιωάβ ὁπλ. *Big.*

o Περὶ τ πολιορκίας] Illud πρὸς ex *MSS.*

p Τῦθ' ὁ βασιλεὺς] Ita vel τῦτο in *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ταῦθ' ὁ βασ.

gabat, cur se ad domum suam non receperit, neque ad uxorem post longum adeo tempus, ut natura fert omnium hominum cum peregre reversi sint. "Haud æquum esse, respondebat, ut cum sui "commilitones & imperator humi dormirent in "castris soloque hostili, *ipse* cum uxore semet re- "crearet & delicias agitaret". Hæc loquuto Davides præcepit, ut illic maneret etiam eo die, sese vero postridie cum dimissurum esse ad imperatorem. Urias deinde à rege ad cœnam invitatus, & usque ad ebrietatem potus, rege ipsum de industria crebris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro regis foribus obdormivit, nullo uxoris desiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Joabo per literas in mandatis dedit, ut in Uriam pœna animadverteret (ipsum enim peccasse significabat) & modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipse hoc voluerit, suggerebat. jussit enim ut hostibus, quà maxime urgerent, *illum* objiceret, & ubi certissimum pugnando discrimen adiret, à cæteris destitutus: nam præcepit ut socii loco cederent, quam primum commissum erat prælium. His ita scriptis & proprio sigillo obsignatis, epistolam Uriæ dedit ad Joabum perferendam. Joabus autem cum literas accepisset, regisque voluntatem intellexisset, in eo loco Uriam statuit, ubi sciebat hostes sibi maxime infensos esse, adjunctis illi quibusdam è militibus fortissimis. atque se cum toto exercitu opem *illis* laturum dicebat, si parte aliqua muri eversa in urbem penetrare potuerint. Ipsum vero, cum esset miles strenuus, magnæque cum apud regem tum tribules suos omnes existimationis ob fortitudinem, obsecrabat, ut magnis laboribus gauderet, & non ad indignationem commoveretur. Uria autem alacriter opus suscipiente, commilitonibus ejus clam significavit *Joabus*; ut, cum hostes *portis* erupturos viderent, desertum relinquerent. Itaque cum Hebræi urbi successissent, veriti Ammanitæ, ne, in illo loco ubi Urias forte constitutus erat, quam primum *murum* ascenderent hostes, prima acie fortissimis collocatis portaque subito recluſa cum impetu magnoque cursu in eos eruptionem fecerunt. Illos autem ubi conspexerunt, Uriæ milites, omnes sese *ex improviso* subduxerunt, prout illis ante dixerat Joabus. At cum puderet Uriam tergum dare & aciem deferere, hostes sustinuit, & impetum eorum excipiens non paucos quidem perimit, verum circundatus & captus in medio *illorum* mortem occumbit. Cum eo autem & alii nonnulli è sociis cadebant.

Uriam cum literis ad Joabum remittit Davides. 2 Regum, c. 11.

Uriæ mors. 2 Regum, c. 11.

2. His ita gestis nuncios Joabus misit ad regem, jussos ut dicerent, "quod operam quidem dederit "ut urbem celeriter caperet, sed oppugnatione "mœnia adortus, aliquammultis amissis recedere "compulsus fuerit"; istis vero, si propter ea ira correptum videant, mortem Uriæ adjicerent. Hæc autem rex cum à nunciis accepisset, & ægre tulisset, dixissetque "quod male fecerint mœnia "cominus oppugnando, cum oportuerit cuniculis "& machinis ad urbem capiendam aggredi, idque

De ea Davidem certiorem facit Joabus. 2 Regum, c. 11.

ὅπι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν [q] γυναῖκα διὰ τοσοῦτο χρόνου, πάντων [r] τῶν ἀνθρώπων τοιοῦτον ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "[s] οὐκ εἶ- "ναι δίκαιον, εἶπε, τὸν συστρατιωτῶν αὐτὸν καὶ τὸν στρατηγὸν "χαμαὶ κοιμωμένων ἐν [t] τῇ παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων "χώρᾳ, μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτὸν [v] ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν". ταῦτα εἰπόντα μείονα τὴν ἡμέραν ἐκείνην [x] προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον. κληθεὶς δ' ὑπὸ δεῖπνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ὑπὸ τιμῆς καὶ [y] προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶν τοῦ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδεμίαν λαβὼν τὴν γυναικὸς ὑπόμνησιν. ὑπὸ τούτου δὴ δυσανασχετήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ, κελεύσας προσάγειν τὸν Οὐρίαν· ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον τὸν πιμωρίας, ἵνα μὴ φανῇ [z] φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βουληθείς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε μέρος τῶν πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ [a] κινδυνεύσειε μαχόμενος ἀπολειφθεὶς μόνος· τοὺς γὰρ [b] συμπαρεσκευασμένους ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης ἐφομένης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος [c] τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα Ἰωάβος, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀνάγκης, καθ' ὃν ᾔδει τόπον τοὺς πολεμίους αὐτῷ χαλεπωτάτους γινομένους, καὶ τοῦτον ἔστησε τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τοῦ στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει [d] προσεπεβοηθήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀνατρέψαντές τι τοῦ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὅτε δ' αὐτὸν γυναῖον στρατιώτου, καὶ δόξαν ἔχοντα ἀρετήν τε τῷ βασιλεῖ καὶ [e] πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγανακτεῖν ἠξίωσε. τοῦ δὲ Οὐρίου προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ ἀποθανουμένοις ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν [f] ἐξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίου συνέβαινε τεταχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσηπάμενοι τοὺς ἀνδρειοτάτους αὐτῶν τοῦ τοὺς πύλαι ἀνοίξαντες [g] αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης καὶ δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ἰωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' Οὐρίας φυγεῖν καὶ [h] τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος, ἀναιρεῖ μὲν σὺν ὀλίγοις, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν [i] μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

β'. Τούτων οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ἰωάβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς στρα- "τόπεδον μὲν ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ τεί- "χει καὶ τοὺς πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". προσε- ξῆναι δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίαν [k] θανεῖσθαι. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα παρὰ τῶν ἀγγέλων, [l] καὶ δυσφορωτέρου, καὶ φάσκοντος "[m] ἁμαρ- "τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ μη- "χανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' [n] ἔχοντας πα- "ρόν-

q Γυναῖκα] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* γυναῖκα ἔλθοι διὰ τοσοῦτο in *Editis.*

r Τῶν ἀνθρώπων] Τῶν insertum dedi ex *MSS.*

s Οὐκ εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ὁ δ' οὐκ εἶναι δ.

t Τῇ παρεμβολῇ] Eo modo *MSS.* ἐν παρεμβολῇ in *Editis.*

v Ἀναπαύεσθαι] Ἀναπαύσασθαι solus *Vat.*

x Προσέταξεν αὐτῷθι,] Ita ex *MSS.* consentiente *Epiphanio.* ὡθεπέταξεν ὡς τὴν ἐπιοῦσαν in *Editis.*

y Προπόσεσιν,] Προσπάσεσι *Big.* & *Samb.*

z Φανερὸς αὐτὸς] Φανερὸς αὐτοῖς *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καταφανὴς αὐτοῖς *Vat.*

a Κινδυνεύσειε] Sic *MSS.* in *Editis* κινδυσύῃ.

b Συναρπασάντας] Συμπαρασάντας solus *Vat.*

c Τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι,] Ita *MSS.* τῇ αὐτοῦ in *Editis.*

d Προσεπιβοηθήσειν] Sic cum *Samb.* & *Vat.* (quod & vult *Cocceius*) in *reliquis* πρὸς ἐπιβοηθήσειν, ut & mox infra πρὸς ἀγανακτῶν.

e Πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* πᾶσι τοῖς in *Editis.*

f Ἐξορμήσαντας] Ἐξορμήσαντας *Vat.*

g Αἰφνιδίως,] Sic *MSS.* in *Editis* αἰφνιδίως καὶ μετὰ ῥύμης δρόμου πόλλου.

h Τὴν τάξιν καταλιπεῖν,] Ita *MSS.* in *Editis* τὴν deest.

i Μέσῳ τελευτᾷ.] Hîc omnia turbantur in *MSS.* qui legunt ἐν μέσῳ αὐτῶν τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι τελευτᾷ, συγκατεπεσόντων καὶ ἑταίρων. Forsan, ἐν μέσῳ αὐτῶν τελευτᾷ. τινὲς ἢ καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

k Θανεῖσθαι.] Λέγειν post θανεῖσθαι adjicit *Samb.*

l Καὶ δυσφορωτέρου,] Illud καὶ ex *Samb. Vat.* & *Epiphan.* sed mox καὶ ante φάσκοντος ex solo *Epiphanio* adjectum esse volui.

m Ἁμαρτεῖν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁμαρτάνειν in *Editis*, *Aliisque.*

n Ἔχοντας] Ἔχοντες *Vat.*

o Θέ-

"ρόδησα τ Γεδεῶν ον υἱον Αβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν
"ο Θήβαις πύργον ἐλᾶν P ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ
"γυναικὸς ἐκ τείχους λίθῳ κατέπεσε, καὶ, ἀνδρειότατος ὢν,
"q διὰ τὸ δυχερὲς τῆς r ἐπιβολῆς ἀηχρῶς ἀπέθανεν·
"ἃ μνημονεύοντας ἐδεῖ μὴ προσιέναι τῷ τείχει τ πο-
"λεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων s τ ἐν πολέμῳ πραχ-
"θέντων καὶ καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κιν-
"δυνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ
"t φυλάττεσθαι". ἐπεὶ δ' ἔτως v ἔχοντα καὶ τὸν Οὐ-
ρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς
ὀργῆς. Ἰωάβῳ δὲ ἐκέλευσεν x ἀπελθόντα λέγειν, "ἀν-
"θρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῷ πολέμῳ φύ-
"σιν ἔχειν τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ
"πράττειν συμβαίνειν κατ' αὐτὴν, ποτὲ δὲ τοῖς ἐπι-
* οις, τὸ λοιπὸν μέντοιγε προνοεῖν τ πολιορκίας, ὅπως
"μηδὲν y ἔτι πταίσωσι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χώμαζι καὶ
"μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ προσχωσαμένους, τὴν
"μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς
"ἐν αὐτῇ". καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, z τὰ ὑπὸ τοῦ βα-
σιλέως ἐντεταλμένα κομίζων, πρὸς Ἰώαβον ἦπειγετο·
ἡ δὲ τοῦ a Οὐρία γυνὴ Βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς
b πυθομένη, ὀλίγας αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· παυ-
σαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τ ἐπ' Οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βα-
σιλεὺς Δαβὶδ c ἠγαγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐ-
τῆς αὐτῷ γίνεται.

γ'. Τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλ-
λὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαυίδην, τῷ προφήτῃ Ναθάνᾳ
Φανεὶς κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ
Ναθάνας, ἀσφαλῶς ὢν ἐκ συνετὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς
οἱ βασιλεῖς, ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτην χαλεπὸν ἢ
τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένας
ἀπειλὰς d ἡσυχάσειν ἔκρινεν, ἄλλους δὲ λόγους χρησοὺς
πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε, καὶ δή τινα τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὡς
οὖν καὶ τί φρονεῖ, ποιήσας σαφὲς αὐτῷ, παρεκάλει. "δύο
"γάρ, ἔφησεν, ἄνδρες τὴν αὐτὴν καλοίκησιν πόλιν, ὧν ὁ
"μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυ-
"γίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν· τῷ πένητι δὲ ἀμνὰς
"μία ὑπῆρχε. ταύτην οἷς e τ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε,
"f συνδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ g σιτία, καὶ φιλοστοργίᾳ
"πρὸς αὐτὴν χρώμενος ἥ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυ-
"γατέρα. ξένου δὲ ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν
"ἰδίων οὐδὲν ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας
"φωχῆσαι τὸν φίλον· πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πέ-
"νητος ἀπέσφαξε, καὶ ταύτην ἐδαισυμόνησε εἰσίασε
"τὸν ξένον". h σφόδρα δὲ ἐλύπησεν ὁ λόγος οὗτος τὸν
βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναθάναν τὸν ἄνθρωπον
ἐκεῖνον, i ὃς γε τοσοῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπεφήνατο,
k καὶ πεφωλιώ τι ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι,
καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. Ναθάνας δὲ ὑπευ-
χὼν, "αὐτὸν, ἔλεγε, ἐκεῖνον εἶναι τὸν ἄξιον l ταῦτα πα-
"θεῖν, ὑφ' αὑτοῦ κεκελευσμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν
"exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gi-
"deonis filio, qui dum Thebis turrim vi capere
"vellet, ab anicula ſaxo percuſſus cecidit, &, cum
"vir eſſet fortiſſimus, propter * incœpti difficul-
"tatem cum dedecore vitam amittebat: cujus *rei*
"memores non debuiſſetis ad muros hoſtiles *prope*
"*adeo* accedere. optimum enim res omnes bello
"geſtas, ſeu bene ſeu male *ceſſerint*, cum ſimile pe-
"riculum inciderit, in memoriam revocare, unde
"quod imitetur, quodve vitet quiſque ſibi capiat".
Poſtquam vero ita ſe habenti mortem Uriæ nun-
cius declaraverat, ab ira quidem deſiſtit; præcepit
autem nuncio, cum abiret, ut Joabo diceret, "hu-
"manum eſſe quod accidit, eamque eſſe belli na-
"turam, ut in eo quidem inimicis aliquando res
"proſpere cedere contingat, aliquando vero aliis,
"debere tamen in poſterum eam in obſidione cu-
"ram adhibere, ut denuo dum res geritur nullate-
"nus offendant, ſed, cum aggeribus & machinis ur-
"bem expugnarint & in poteſtatem ſuam redege-
"rint, eam quidem funditus evertant, ejus vero in-
"colas omnes conficiant perimantque". Et nun-
cius quidem cum hiſce regis mandatis ad Joabum
ſe propere recipiebat: uxor vero Uriæ Beethſabe,
poſtquam intellexit mortuum eſſe maritum, per ali-
quot dies eum deflevit & lamentata eſt. Cum au-
tem à luctu & lachrymis pro Uria effuſis deſiſſet,
mox eam rex conjugem ſibi aſcivit, & ex ea fi-
lium ſuſtulit.

Beethſabee in uxorem accipit David. 2 *Regum*, c. 11.

3. Has nuptias Deus haud libenter aſpexit, ſed
Davidi offenſus, & prophetæ Nathanæ in ſomnis
oblatus, *graviter* regem accuſabat. Nathanas au-
tem, cum vir eſſet comis ac prudens, ſecum repu-
tans, ut reges, ſiquando iraſcantur, iram præ juſti-
tia ſequi ſoleant, Dei quidem comminationes ſi-
lentio premere ſtatuebat, alios vero utiles apud
ipſum ſermones habebat, idque tali quodam mo-
do, de quo ſuam ſententiam ut ſibi aperiret obſe-
crabat. "Duo, inquiit, viri eandem urbem inco-
"lebant, quorum alter quidem opulentus erat, &
"multos jumentorum greges oviumque & boum
"poſſidebat: alter vero pauperculus unam omni-
"no habebat oviculam. Hanc ſimul cum liberis
"ſuis enutriebat, eodem cum ipſa cibo veſci ſoli-
"tus, & eo ipſam affectu proſequens quo quis etiam
"filiam proſequeretur. Cum autem hoſpes diviti
"ſuperveniſſet, ille de ſuis pecoribus ne unum
"quidem, ut amicum epulis adhiberet, mactare
"voluit: ſed, miſſis qui pauperis oviculam abripe-
"rent, cum eam paraſſet, hoſpitem convivio exce-
"pit". Sermo autem iſte vehementer regem con-
triſtavit, hominemque qui hoc facinus patravit
coram Nathana ſceleſtum pronunciavit, juſtum-
que eſſe ut oviculam quadruplo penſaret, præter-
eaque morte mulctaretur. Tum Nathanas in hæc
verba ſubjiciebat, "ipſum eſſe illum *quem* hac
"animadverſione dignum *affirmaverat*, ſuopte ju-
"dicio damnatum ut qui auſus fuerat magnum ad-
"eo & atrox flagitium committere". Porro an-
Nathanas Davidis flagitium arguit. 2 *Regum*, c. 12.
te

o Θήβαις] Θαμνᾷ *Vat.* Vide p. 297. §. 5.

p Εβούλετο βίᾳ,] Ita *Samb. Vat. Baſ.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* ἐβούλοντο.

q Διὰ τὸ δυχερὲς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* δυχερέστατον in *aliis*: quod bene ferri poteſt.

* *Incœpti difficultatem cum dedecore vitam amittebat:*] Sunt qui ἐπιβολὴ reddunt *propugnaculum*.

r Ἐπιβολῆς] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, (qui vertit, *propter rei difficultatem*) ſenſuque ita exigente. in *Græcis* tamen omnibus ἐπιβουλῆς.

s Τῶν ἐν πολέμῳ] Illud τ ante ἐ *Samb.* & *Vat.* ut & mox καὶ ante καλῶς ἐ *Vat* & *Epiphanio*.

t Φυλάττεσθαι.] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* φύλαττειν.

v Ἔχοντι] Ἔχοντα ἔγνω κ' τ' *Big. Samb.* & *Vat.* Sed aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *cumque hæſitaret rex & de caſu bellico cogitaret, Uriæ morte à nunciis indicata* &c.

x Ἀπελθόντα λέγειν,] Sic in quinque *MSS.* & *Vet. Interp.* in *Editis* deeſt ἀπελθόντα.

y Ἔτι πταίσωσι] Ita *MSS.* in *Editis* ἐπιπταίσωσι.

z Τὰ ὑπὸ Δ] Eo modo *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα ὑπὸ Δ βασιλέως ἐντεταγμένα in *reliquis*.

a Οὐρία] *Al.* Οὐρίου.

b Πυθομένη,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *cæteris* πυθανομένη.

c Ἠγάγετο γυναῖκα.] Ita ut infra p. 382. v. 6. ἀγεῖ) *Big.* & *Samb.* ἀγάγετο *Baſ. G. Aliique.*

d Ἡσυχάσειν] Forte ἐσυχάζειν aut ἡσυχάζειν ἐᾶν. COCC.

e Τῶν τέκνων] Articulum inſerui ex *Big.* & *Samb.*

f Συνδιαιτώμενος] Ita *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* συνδιαιτώμενος *Big. Samb.* & *Vat.*

g Σιτία,] *Al.* σῖτα.

h Σφόδρα] Σφόδρα ἐλύπησεν *Vat.* σφόδρα δὲ ἐλύπ. juxta *Vet. Interpr.*

i Ὃς γε τοσοῦτο] Ita *Vat.* in *aliis* ὃς δὴ τ.

k Καὶ πεφωλιώ] Sic *Samb.* & *Vat.* & mox ἀποτίσαι *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ τὸ τετραπλοῦν ἀποτῆσαι.

l Ταῦτα παθεῖν] Ταδὶ παθεῖν *Vat.* ταῦτα δεῖν παθεῖν *Big.* & *Samb.*

te oculos posuit & patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebræorum regem constituerat, & omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem è Sauli manibus olim liberaverat, dederatque ei conjuges quas juste & legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit & male habitus, qui alienam uxorem matrimonio sibi junxerat, ejusque maritum hostibus proditum interimendum esse curaverat. Ipsum itaque pro iis Deo pœnas daturum, forcque ut suæ quidem uxores ab uno è filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, & qui occulte hoc peccatum admiserit pœnas pro eo luce palam subeat. quin & erit ut puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset & valde confusus, & cum lachrymis & mœrore se in Deum peccasse fateretur (erat enim proculdubio vir pius, vitæque plane integer & sceleris purus, nisi quod forte in re Uriæ uxoris deliquerit) ejus misertus est Deus, & cum eo in gratiam rediit, & regnum & vitam ei se servaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quæ facta erant pœnitentiam agat, non amplius *Deum* succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura aperuisset, domum revertebatur.

Davidis filius ex Beethsabe moritur. 2 Regum, c. 12.

4. Puerum autem, quem Uriæ conjux Davidi pepererat, Deus gravi morbo affecit. Quam rem Davides ægre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste indutus & in saccum procumbens humi jacebat, Deo supplicans pro pueri salute. nam magno matris ejus amore flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc servi regis ei nunciare verebantur, quod conjicerent fore ut re cognita multo magis à cibo reliquaque cura corporis abstineret, ut in luctu ob filium defunctum, cum eo ægrotante adeo sese mœrore afflictaverit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum unum è domesticis compellasset & veritatem comperisset, *è vestigio* surrexit, lotusque & veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde præcipiens ut cœna sibi apponeretur, ex novo & inopinato consilio magnam & cognatis & domesticis admirationem movebat; quod cum nihil horum ægrotante puero fecisset, post ejus obitum omnia simul faceret. ipsumque, præfatione adhibita ut percontari liceret, dicere obsecrabant quid causæ fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vi-"vente puero, dum spem salutis ejus haberet, o-"mnia pro re nata præstitisse, existimans hisce "forsan placari posse Deum: illo autem mortuo "inani mœrore non amplius opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis & prudentiam *uno ore* prædicarunt. Cum uxore autem Beethsabe *iterum* congressus, ipsam gravidam fecit; infantemque masculum *ex ea sibi* natum, Nathanæ prophetæ monitu, Solomonem appellavit.

Nascitur Solomon. 2 Regum, c. 12.

5. Interea Joabus obsidione Ammanitas valde affligebat, & aqua illis præcisa & rerum aliarum copia *præclusa*; ita ut potus simul & victus inopia

"ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὸν ὀργὸν τοῦ Θεοῦ, ποιήσαντα μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένα δ' ἔτι πρὸ τούτων ἐκ τῶν Σαούλ χειρῶν, δόντα δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονηθέντα δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντα, ὃς ἀλλοτρίαν τε γήμας [m] ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν [n] ἐκδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν [o] αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δ' καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τεθὲν δράσαντα φανερὸν τοῖς ἐπ' αὐτῷ δίκαις ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' καὶ τὸν παῖδά σοι ἄφαρτον ἐξ αὐτῆς γεγονότα. παρακληθέντα δ' ὑπὸ τούτοις ὑπὸ βασιλέως, καὶ συγχυθέντα ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων καὶ λύπης ἀσεθῆσαι λέγοντα· ὡς γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, καὶ μηδὲν [p] ἁμαρτὼν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν [q] Οὐρία γυναῖκα· [r] οἰκτίρειν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάξειν, φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγελάμενον. [s] μετανοοῦντα γὰρ περὶ τῶν γεγονότων οὐκ ἐπὶ χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ [t] Ναθάνας [v] μὲν, ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρία γυναικὸς γνομένῳ παιδὶ Δαυὶδ νόσον ἐνσκῆψαι χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, προφὴν μὲν ὑπὲρ ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοιγε ἀναγκαζόντων τῶν οἰκείων, οὐ προσηνέγκατο· μέλαιναν δ' περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ὑπὲρ σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τὸν μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀποχήσεται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν [x] ὑπὲρ πένθει τέκνου τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν σκάκει. παρακαλουμένων δ' αἰσθόμενος τὸν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ [y] ταὐτὰ παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι τι θέλουσι συμβαίνει, σαφεῖς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν πάλησθε, ἀνίστα, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ Θεοῦ προσήνεσε· καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ [z] παρατεθῆναι, πολὺ ὑπὲρ τῷ προλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν [a] παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ὑπὲρ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἔπραττε. τὸν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς [b] πυθέσθαι, παρεκάλουν εἰπεῖν τὰ γεγονότα. ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας "αὐτοῦ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγούμενος τούτοις "δυνατὴ καταιδέσθαι· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν "εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπόντα, ἐπῄνεσαν τὸν σοφίαν καὶ τὸν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, [c] Σολομῶνα προσηγόρευσε, [d] Ναθάνα τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰωάβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἰσχυρῶς ἔθλιβε, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, ὡς πάνυ παλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτοῦ καὶ

προ-

m Ἔχοι γυναῖκα,] Ἔχῃ *Big.* & *Samb.*
n Ἐκδοὺς] Ἐνδοὺς *Vat.*
o Αὐτὸν] Αὐτὸν non agnoscit *Vat.*
p Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*
q Οὐρία γυναῖκα.] Οὐρὶα *Vat.*
r Ὠκτειρεν] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* οἰκτειρεν in *Editis*, *Aliisque.*
s Μετανοοῦντα] Μετανοοῦντα γὰρ αὐτῷ *Vat.*
t Ναθάνας] Ita ut supra §. 3. in *Editis* hîc loci Νάθας, atque Νάθαν *Vat.*
v Μὲν ταῦτα] Μετὰ ταῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*

x Ἐπὶ πένθῃ τέκνου] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπὶ τέκνου πόθῳ τετελ. *Bas.* & *G.*
y Ταὐτὰ παρόντων] *Al.* ταῦτα.
z Παρατεθῆναι,] Ita cum *Big. Samb.* & *Busb.* προσηνέχθαι *Bas.* & *G.* προσηνέχθαι *Hen.*
a Παρέσχεν,] *Al.* παρεῖχεν.
b Πυθέσθαι,] *Al.* πύθεσθαι.
c Σολομῶνα] *Al.* Σαλομῶνα.
d Ναθάνα] Οὕτω ante Ναθάνα habent *MSS.* quibus haud consentit *Vet. Interpr.*

e Καὶ

προφῆς. ἐξ ὀλίγυ γὰρ φρέατος ἤρτωντο, [c] καὶ τούτῳ, ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολιπεῖν τὴν πηγὴν, [f] δ' ἀφθονέστερον [g] χρώμενοι. γράφει οὖν τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν [h] αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς [i] ἐπιγράφηται. ταῦτ' Ιωάβου γράψαντος, ἀποδεξάμενος [k] αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν [l] Ραββαθᾶς πόρρησιν· καὶ κρατήσας ἑλὼν ἀφαρπάσας τοῖς στρατιώταις ἐφύλαττεν. αὐτὸς οὖν τὸν ἐκ βασιλέως τῶν Ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσοῦν πάλαντον, [m] καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ [n] σαρδόνυχα. [o] ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς [p] Δαπανᾶς Δαυίδης. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἦυρεν ἐν τῇ πόλει· τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. [q] ταὐτὰ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κρατήσας.

in universum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter utebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Hæc Joabus per literas regi significat, eumque obsecrat ut ad urbem capiendam properaret, ut ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam ejus fidemque collaudasset, assumptis *omnibus* quæ illi aderant copiis, ad Rabathæ expugnationem venit; eamque *mox* vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, & Sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Davides perpetuo in capite gestabat. Quin & multa alia spolia splendida & pretiosa in urbe reperiebat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractavit etiam alias Ammanitarum urbes, quas vi expugnaverat. *Rabatha capitur.* 2 *Regum*, c. 12.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Αβεσάλωμος φόνῳ ἀπεσκεύασεν τὸν Ἀμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτοῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μετακαλεῖται.

CAP. VIII.

Ut Abesalomus cæde nefaria Amnonem sustulit, quod sororem suam stupraverat: utque exsul factus postea à Davide revocatur.

Ἀναστρέψαντος δ' εἰς Ιεροσόλυμα τοῦ βασιλέως, πταῖσμα αὐτῷ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος ὑπερεπὴς, ὡς ἀπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ὁμορφοτάτας γυναῖκας, [r] Θαμάρα ὄνομα, τὸν δ' αὐτὸν τῆς Αβεσαλώμῳ μητρὸς [s] κεχοινωνηκῦα. ταύτης ὁ [t] πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Αμνὼν ἐρασθεὶς, ὡς ὅτι μὲν τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ὅτι μὲν τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἀδύνατον, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τὸν ὀδύνης αὐτὸν καταθύοντος κατισχναίνετο, καὶ τὴν χρόαν [v] μετέβαλεν. δῆλος ἦν πάσχων γένεται [x] Ιωνάθῃ τινὶ, συγγενεῖ καὶ φίλῳ. σοφὸς δ' ἦν ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Αμνῶνα μὴ κατὰ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μέντοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. ὁ δ' Αμνὼν ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τὴν ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανούσης [y] ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ προσποιήσασθαι τῶν ὀνειράτων ἐπέθετο. νόσον γὰρ [z] ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ δεηθέντα σιτία μαγειρεύσουσαν. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς [a] νόσου, τούτου γενομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Αμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ιωνάθου ὑποθήκας. προσελθόντος δὲ καὶ θεασαμένου τὸν πατρὸς καὶ σκεπτομένου πῶς [b] ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' ἡδὺς ἐκέλευσεν ἀφθῆναι. ἡμέσῃ δὲ προσπαίξειν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι ταγινιστὰς, αὐτουργῷ γλυμένῃ. προσιέσθαι γὰρ [c] ἥδιον

Rege autem Hierosolyma reverso, calamitas in domum ejus invasit ex hujusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formæ venustate ut speciosissimas quasque mulieres pulchritudine vinceret, Thamaram nomine, & ex eadem qua Abesalomus matre *editam*. Hujus amore correptus Amnon, filiorum Davidis natu maximus, cum ea, tam quod virgo esset quam quod *arctius* custodiretur, potiri non posset, male se habebat. ut & corpus dolore illum depascente macresceret, & colorem *indies* commutaret. At Jonathas quidam, cognatus ejus & amicus, animadvertit, quod hæc pateretur. ille autem præclaræ erat sapientiæ & acris ingenii. Quolibet itaque mane observans Amnonem non adeo ut natura fert corpore valere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. se tamen conjicere, ille dicebat, hæc ei accidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse declaraverat, quod *scilicet* sororem deamaret ex eodem secum patre, viam ipsi & commentum proposuit quo ad optata perveniret. Suasit enim ut ægritudinem simularet. Cum vero pater ad eum *visendum* veniret, jussit obsecrare ut sororem ad se mitteret quæ sibi ministraret. fore enim ut hoc facto melius se haberet & citius morbo liberaretur. Lecto igitur decubuit Amnon, morbo simulato, prout ei Jonathas suggesserat. Patre autem illum invisente & de valetudine percontante, petiit sororem ad se mitti. isque è vestigio jussit adduci. Illa autem veniente præcepit, ut ipsa operam præstans placentas faceret. libentius enim ex illius manibus comesturum. Cum vero in conspectu fratris farinam subegisset & collyridas formasset *Thamaræ sororis suæ amore corripitur Amnon.* 2 *Regum*, c. 13.

[a] Καὶ τούτῳ,] Καὶ τοῦτο τεταμιευμένον οὐ μὴ *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* καὶ τούτῳ τεταμιευμένῳ οὐ μὴ *Vat.* Forsan τούτῳ τεταμιευμένῳ. Quin & lectionem ab hisce diversam sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit; *& licet illis esset fontis auxilium, ne tamen deficeret, non eo largius utebantur.*

[f] Οὐ δαψιλέστερον] Illud ὐ, quod in *Græcis* deest, ex *Latinis Epiphanii* supplevi.

[g] Χρώμενοι.] Χρωμένων *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.*

[h] Αἵρεσιν] Sic *MSS.* in *Editis* ἀναίρεσιν.

[i] Ἐπιγράφειν.] Ἐπιγράφῃ *Vat.*

[k] Αὐτὸν τῆς εὐνοίας] Illud αὐτὸν ἐ *Cod. Vat.*

[l] Ραββαθᾶς] LXX. Ραββὰθ & Ραββὰθ MS. Alex. 2 Sam. XII. 26. 27. SPANH.

[m] Καὶ πολυτελῆ] Καὶ πολυτελεῖς λίθους ἔχοντα ἐν τῷ μέσῳ σαρδόνυχα juxta *Epiphanium.*

[n] Σαρδόνυχα.] Σαρδόνυχον *Big.* & *Samb.* Σαρδόνυχον *Vat.* Videsis *S. Bochartum* in *Hieroz.* parte II. l. 5. c. 7.

[o] Ἐφόρει δ' αὐτὸν] Vix est ut credam tanti ponderis coronam ab eo capite gestatam fuisse: sed potius (ut conjicit *R. Kimchi*, quem sequitur *J. Clericus* ad 2 *Sam.* c. 12.) fune suspensam, ita ut videretur adhærere capiti regis eam subeuntis, duntaxat ostentationis causa cum in solio sederet.

[p] Διαπανᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Δαπανᾶς non agnoscunt *Bas.* & *G.*

[q] Ταὐτὰ δὲ] Eo modo *Samb.* ταῦτα in *reliquis.*

[r] Θαμάρα] Sic *MSS.* Θημάρα in *Editis.* Θαμὰρ in LXXII. juxta *Exemplar. Vat.* Θαμὰρ in *Alexandrino.*

[s] Κεχοινωνηκῦα.] Iterum ex *MSS.* in *Editis* κεκοινωνηκῦα.

[t] Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Big. Samb.* & forsan *Epiphan.*

[v] Μετέβαλεν.] Μετέβαλλε *Samb.* & *Vat.*

[x] Ιωνάθῃ τινὶ,] Non *Jonathas* sed *Jonadab* in *Epiphanii* libris. Sunt autem synonyma.

[y] Ὁμοπατρίας,] Ὁμοπατρίου *Vat.*

[z] Ὑποκρίνεσθαι] Ὑποκρίνασθαι *Big. Samb.* & *Busb.*

[a] Νόσου,] Ita distinguo & lego ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* νόσου. τούτου γινομένου κατανοεῖν ὁ Αμνὼν in *Editis.*

[b] Ἔχει,] Ἔχοι *Big.* & *Samb.*

[c] Ἥδιον] Sic *MSS.* ἡδέως in *Editis.*

ſet & coxiſſet, *eas* ipſi obtulit. At ille *de iis* tunc non deguſtavit: ſed famulis mandavit, ut quotquot eſſent pro foribus cubiculi ſummoverent, velle enim quieſcere, turba & tumultu liberatus. & poſtquam imperata feciſſent, petiit à ſorore ut ſibi in conclave edulium afferret. Cum autem ei hac in re obſequuta eſſet puella, eam prehendens ſuadere laborabat ut ſui copiam faceret. Puella vero, ſublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo ut leges tranſgrediaris & magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo fœdamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium & infamia in familiam noſtram redundabunt. eique conſilium dedit ut hac de re cum patre colloqueretur: illum enim *ejus deſiderio* conceſſurum eſſe. Hæc autem dicebat, volens impetum ejus cupiditatis in præſentia vitare. Ille vero noluit ei obſequi: ſed amore ardens & œſtro libidinis agitatus ſorori vim intulit. At Amnoni, ut eam conſtupraverat, ſtatim odio eſſe cœpit; iſque *faſtiditam* conviciis aggreſſus, juſſit ut ſurgeret & diſcederet. Cum vero injuriam etiam eo graviorem fore clamaret, ſi ipſe, qui ſtuprum *ſibi* obtulerat, non uſque ad noctem *ſecum* manere permitteret, ſed è veſtigio inde die luceque faceſſere juberet, ut in turpitudinis ſuæ teſtes incideret, mandavit famulo ut eam foras ejiceret. Illa vero ob injuriam & vim gravi dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, & ad talos uſque demiſſas ne facile conſpicerentur) & caput pulvere conſperſiſſet, per mediam urbem abibat, vociferans, & vim *ſibi illatam* deplorans. Frater autem Abeſalomus, ei forte obviam factus ſciſcitatus eſt quidnam mali acciderit ut, ita ſe haberet. cumque illa injuriam quæ paſſa eſt ei denarraſſet, ſolatus eam hortabatur ut quieſceret & *dolorem* moderate ferret, ſibique in contumeliam ceſſiſſe non crederet, cum à fratre fuerit vitiata. Illa perſuaſa deſiit à clamore & ab injuria in populum divulganda; & aliquammulto tempore deſerta apud fratrem Abeſalomum permanſit.

Thamaram ſtuprat Amnon. 2 Regum, c. 13.

Amnon occiditur ab Abeſalomo, 2 Regum, c. 13.

2. Poſtquam autem hoc pater *ejus* Davides reſcivit, rem quidem ægerrime tulit; verum cum Amnonem valde diligeret, (erat enim filius ejus natu maximus) neceſſe habuit illum dolore non afficere. At Abeſalomus (nam eum odio vehementi & occulto proſequebatur) tempus ad peccatum ejus ulciſcendum opportunum captabat. Cumque biennium jam præteriiſſet, ex quo iſta de ſorore ſua acciderant, atque ad greges ſuos tondendos iturus eſſet in Belſephon (iſta autem urbs eſt in ſorte tribus Ephraïmiticæ) rogavit patrem ſimul & fratres ut ad ſe venirent & ſecum convivium agerent. quo ſemet excuſante quod nollet ei oneri eſſe, obſecravit ut fratres ipſius juſſu mitterentur. Cum autem miſſi eſſent, *famulis* ſuis imperavit, ut quam primum Amnonem vino ſomnoque gravatum animadverſiſſent, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέπουτ@ τὰδελφῇ φυρᾶσαι τὸ ἄλφιτον, καὶ πλάσαι κολλυρίδας, καὶ πηγανίσαι, προσήνεγκεν αὐτῷ. [d] ὁ δ' ὅτε μὲν οὐκ ἐγεύσατο· προστάξε δ' τοῖς οἰκέταις ἁπαντήσασθαι πάντας τοὺς ἔξω δωματίου· βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου καὶ παραχῆς [e] ἀπηλλαγμέν@. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τῷ ἀδελφῷ [f] ἠξίωσεν εἰς τὸν [g] ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. πιησαίσης δ' τὸν τῆς κόρης, λαβόμεν@ αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πείθειν ἐπειρᾶτο. ἀνακραγοῦσα δ' ἡ παῖς, ἀλλὰ μὴ σύ γε τὸν [h] βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσῃς, εἶπεν, ἀδελφὲ, τοὺς νόμους παραβὰς, καὶ δεινῇ προβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. παῦσαι δ' ἅτως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς [i] ὄνειδ@ & κακοδοξίαν ὁ οἶκ@ ἐμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε προὶ τούτου διαλεχθῆναι τῷ πατρί· συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον. ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὸν ὁρμὸν αὐτοῦ τῆς ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν. ὁ δ' οὐ πείθεται, [k] τῷ δ' ἔρωτι καιόμεν@, καὶ τοῖς τοῦ πάθους κέντροις μυωπιζόμεν@ βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσ@ δ' ὀλίγης μὲν τὴν [l] διαχώρησιν εἰσέρχεται τῆς Ἀμνώνα, καὶ προσλοιδορησάμεν@ ἐκέλευζεν ἀναστᾶσαν [m] ἀπιέναι. τῆς δ' χεῖρα τὴν οὖσαν & τοῦτο ἀποκαλούσης εἰ βιασάμεν@ αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπιστέγοι [n] μεῖναι, ἀλλὰ πρωΐζ ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειν ἡμέρας & φωτί, ἵνα καὶ μάρτυσι τῆς αἰσχύνης προσθείη, προστάξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ δὲ, προαλγὴς ὑπὸ τῆ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γνομένη, προῤῥήξασα τὸν [o] χιτωνίσκον· ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι [p] χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ [q] μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας· καὶ κατὰ κόρυν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆλθε διὰ τῆς πόλεως [r] μέσης βοῶσα & ὀδυρομένη τὴν βίαν. προεντυχὼν δ' [s] αὐτῇ ἀδελφὸς Ἀβεσάλωμ@, ἀνέκραγε τίν@ αὐτῇ δεινοῦ συμβάντ@ οὕτως ἔχοι. καταπύσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν & μετρίως φέρειν παρῃνεῖ, καὶ μὴ νομίζειν ὕβριν φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. [t] ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ & πρὸς πολλοὺς [v] τὴν βίαν ἐκφέρει· καὶ πολὺν χρόνον [x] χηρεύσασα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε.

β'. Γνοὺς δὲ τοῦθ' ὁ πατὴρ Δαυῖδης, τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο· φιλῶν δὲ τὸν Ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτ@ γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμ@, ἐμίσει μὲν χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτοῦ & ἁμαρτίας ὑπιτήδειον παρεφύλαττεν. ἔτ@ δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πλάσμασι [y] διεληλύθη δεύτερον, καὶ μέλλων ὑπὲρ τῶν ἰδίων κειρᾶν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς [z] Βελσεφῶν, πόλις δ' ἔστιν αὕτη & [a] Ἐφραϊμίτιδ@ κληρουχίας, [b] παρεκάλει & πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστιάσιν. προσαιτησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ὑποστείλαι παρεκάλεσε. πέμψαντ@ δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπλίταις ἴδωσι τὸν Ἀμνῶνα [c] μέθῃ παρειμένον καὶ κώμῳ, νεύσαντ@ αὐτοῦ φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες. γ'. Ὡς

d Ο δ' τότε] Ita cum *Big.* & *Samb.* τότο in *Editis.* τότων legiſſe videtur *Epiphan.* non male.

e Απηλλαγμέν@.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* ἀπηλλαγμένον.

f Ηξίωσεν] Ita in quinque *MSS.* in *Editis* ἐκέλευσεν.

g Ενδοτέρω] Ενδότερον ſolus *Vat.*

h Βιάσῃ με,] Βιάσῃ με, μηδὲ ἀσεβήσεις *Big.* & *Samb.*

i Ονειδ@] Ονείδη *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τῷ δ' ἔρωτι] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* τῷ ἔρωτι. *Coll. Voſſ.* habet ἄλλα τῷ ἔρωτι.

l Διαχώρησιν εἰσέρχεται] Κοιλίαν *Big. Samb.* & *Vat.* κοιλίαν *Busb.* & *Hen.*

m Απιέναι.] Απεῖναι *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

n Μεῖναι,] Μεῖναι, προσχρῆμα ὃ ἁπαξ. *Big. Samb.* & *Vat.*

o Χιτωνίσκον·] Puellæ apud veteres χιτωνίσκους manicatos gerebant, ut χιτῶνες laterent. REL.

p Χειροδέτους] Ita in *omnibus libris*, tam *impreſſis* quam *MSS.* Χειραδώτους malit *Schotanus* ut apud *Herodianum* & alios Auctores.

q Μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας·] Μὴ βλέπεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

r Μέσης βοῶσα] Vocem μέσης inſerui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Αὐτῇ ἀδελφὸς] Ita ex *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* αὐτῆς ἀδ.

t Η δ' πεισθεῖσα] Illa ἡ δ' abſunt *Big. Samb.* & *Vat.*

v Τὴν βίαν ἐκφέρει.] Τὴν ὕβριν *Vat.*

x Χηρεύσασα] Χηρεύσασα *Vat.*

y Διεληλύθη δεύτερον,] Ita in quatuor *MSS.* διελήλυθε in *Vat.* & *Editis.*

z Βελσεφῶν,] Βιελσεφῶν *Vat.* Βιλσεφῶν *Big.* Apud *Vet. Interpretem* varie, *Belſephon*, & *Betſephon*, & *Boſor*, & *Baaſor.* Βιλασὼρ LXXII. in textu Hebraïco *Baal-Haſor*, *ad fines Ephraïmitarum.*

a Εφραϊμίτιδ@] Ita ut ſupra aliquoties. Εφραΐμ *Baſ.* & G. Εφραΐμιτ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

b Παρεκάλει & πατέρα] Παρεκαλεῖ ſolus *Vat.*

c Μέθῃ παρειμένον] Μέθῃ *Samb.*

d Ιπ-

γ'. Ως δ' ἐπίησαν τὸ πεφσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τὰς ἀδελφὰς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες [d] ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτὰς, ἄπαντας ὑπὸ Αβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ [e] προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ὀλίγοις παισὶν ὁμοῦ τοσούτοις ὀλωλόσι, καὶ τοῦθ' ὑπ' ἀδελφοῦ, τὸ λύπης [f] καὶ πρὸ τῶν κτείνας δεινῶν γινομένης πικρότερον, [g] συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους, ὅτι τοῦ αἰτίαν ἀνέκρινεν, ὅτ' ἄλλό τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τηλικοῦτο προσηγγελμένα κακὰ μὴ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντα, προσέμενεν· ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τοῦ ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὀλίγον τοῦ γοῦ, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸ ἀνηρηκότα. ὁ δὲ [h] Σαμᾶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ παῖς [i] Ιωνάθης, ἀνεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει, [k] καὶ μὲν πρὸ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν, ὀδὲ γὰρ αἰτίαν φέρεσθαι ὑπολαμβάνειν· [l] πρὸ δ' Αμνῶνος ἐξεταζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀφ' οὗ τοῦ Θαμάρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν Αβεσάλωμον τοῦ ἀναίρεσιν τοῦ ἐκείνου. μεταξὺ δὲ κτύπος ἵππων ἐδόκει γοῦν [m] προσιόντων πινῶν αὐτοῖς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ ἀφικόμενοι ἀπὸ τῆς ἐσιάσεως. ὑπαντιάζει δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος, καὶ [n] παρ' ἐλπίδα ὁρῶν εἰς [o] ἡκιστά μικρὸν ἐμπεσόντα [p] ἀπολωλότας. ἐπὶ δὲ πάντων δάκρυα καὶ γόον· τὸν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ πεπλαυμένοις, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ὑπὲρ παιδὸς κατεσφαγμένου. φεύγει δ' Αβεσάλωμος εἰς [q] Γεσσέραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, διωκασύνοντα τὴν ὀργὴν χώρας· καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει.

δ'. Τοῦ δὲ Δαυίδου προαίρησιν ἔχοντος ἐπὶ τὸν Αβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ καταπλαυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ιώαβος ὁ δεξιστράτηγος παρώρμησε. γυναῖόν γάρ τι τοῦ ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐπίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθήμονος. "[r] παίδων ἐπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῆς [s] διενεχθέντων, "καὶ πρὸς φιλονεικίαν τραπέντων, ἀδένος δὲ καταπαῦσαι "δυναμένου [t] φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον "πληγῆναι ἀποθανεῖν· ἠξίου τε, τὸ συγγνῶναι ἐπὶ τὸν ἀνη- "ρηκότα ἀρμηκότων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χα- "ρίσασθαι τοῦ σωτηρίαν [v] αὐτῇ δὲ παιδὸς, καὶ μὴ [x] τοὺς "ὑπολοίπους τὸν [y] γηροκομίας αὐτοῦ ἐλπίδας προσαφαι- "ρεῖσθαι· τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τὸν βουλόμενον ἀπο- "κτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλ- "λῳ τινὶ τοῦ ἀπωθῆς ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ". δὲ ἡ [z] συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γυναῖον [a] ἱκέτευσεν, [b] ὑπολαβὼν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "[c] χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά "σοι τῇ χρηστότητι [d] κατοικτίσαντός μου τὸ γῆρας καὶ τοῦ "πρὸς μικρὸν ἀπαιδίαν· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ πρὸς τοῦ "σῆς μοι [e] εἴη φιλανθρωπίας, τῷ σοῦ παιδὶ πρῶτον

3. Ut vero perpetratum eſt quod mandaverat, terror gravis & perturbatio fratres occupat: &, ſibi quiſque metuens, equis ſubito conſcenſis curſu ad patrem ferebantur. At quidam, cum illos præveniſſet, omnes ab Abeſalomo interfectos eſſe patri *illorum* nunciavit. Ille autem, quaſi ob filios qui tot ſimul perierunt, idque fratris ſcelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cædis auctor viſus eſt exacerbato, nec cauſam requirebat, nec minimum cunctabatur ut aliquid præterea audiret, ſicuti par erat, malo nunciato adeo atroci & ob magnitudinem ſuperante fidem; ſed cum veſtimenta laceraſſet ſeque in terram proſtraviſſet, procumbebat filios ad unum omnes luctu proſequens, & quos peremptos acceperat, & ipſum interfectorem. Jonathas vero, Samæ fratris ipſius filius, orabat ut parcius lugeret & de aliis quidem ne ſibi perſuaderet eos mortem obiiſſe, nihil enim cauſæ eſſe quod ita ſuſpicaretur: ſed de Amnone inquiſitionem faciendam eſſe dicebat. nam veriſimile Abeſalomum ob injuriam Thamaræ factam ipſum interficere auſum eſſe. Interea vero ſonitus equorum & venientium turba illos *in ſe* convertit. Erant autem regis filii qui è convivio effugerant. atque ipſis pater flentibus occurrit mœrens, etiam cum præter ſpem videret quos paulo ante exſtinctos eſſe audiverat. Omnes itaque lachrymas effundebant & gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abeſalomus in Geſuram ad avum maternum confugit, iſtius loci dynaſtam: & apud illum toto triennio commoratur.

Davidi, ex filiorum morte ei nunciata perturbato, conſilium dat Jonathas. 2 Regum, c. 13.

In Geſuram fugæ ſe recipit Abeſalomus.

4. Cum autem Davidi in mentem veniſſet ad filium Abeſalomum mittere, non ut ſupplicium lueret venturum, ſed ut una ſecum eſſet: (jam enim tempore ſedata erat ira) ipſum eò *ſatis propenſum* Joabus imperator acrius incitavit. Nam fecit ut muliercula quædam, ætate jam provecta, ſumpto lugubri veſtitu regem adiret. "Orto ruri inter fi- "lios ſuos diſſidio, eoque in rixam erumpente, cum "nemo eſſet qui litem dirimeret, ajebat alterum "ab altero ictum occubuiſſe: atque obſecrabat, "eo quod cognati in interfectorem impetum fece- "rint, ejuſque cædem expetant, ut filii ſalutem "ſibi concederet, nec reliquam ſenectutis ſuæ cu- "randæ ſpem ſibi auferri pateretur; ſed precibus "ſuis indulgeret, ipſos reprimendo qui filium ſuum "ad necem poſcunt. illos enim nulla re niſi i- "pſius metu à propoſito averti poſſe". Cum autem ille mulierculæ poſtulatis annuiſſet: tum illa regem excipiens dicebat, "tuæ quidem benigni- "tati gratias ago, qui meam ſenectutem & pæne "dixeram orbitatem miſeratus es: ſed ut rata ha- "beantur quæ pro tua humanitate mihi pollicitus "es, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe & "ab ira in illum deſiſte, alioqui quomodo poſſem "mi-

Joabi ſtratagema de revocando Abeſalomo. 2 Regum, c. 14.

d Ιπποις ἐφέροντο] Τοῖς ἵπποις *Big. Samb.* & *Vat.*

e Προσήγγειλεν.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* προσήγγελεν.

f Καὶπὶ τῷ κτεῖναι δικαίως γινομένης] Ita locum conſtituere viſum eſt ex *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* quibus ex parte conſentiunt & *alii.* nam τῷ κτεῖναι δικαίως διαφθορᾶς habet *Vat.* atque *Epiphanius* vertit, *triſtitia, quæ eum uſque ad mortem ferre videretur, amara nimis invaſit* &c. Si quis hîc πικροτέρας malit, per me licet.

g Συναρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους,] Id eſt: *ablatus affectu.* COCC.

h Σαμᾶς ὁ] Σαμαὰ LXXII. Apud *Epiphanium* varie *Samma*, & *Samaa*, & *Semmaa*, & *Samatha.*

i Ιωνάθης,] Ιωνάδαμος *Vat.* forſan pro Ιωνάδαβος. quo modo legendum juxta *Vet. Interpr.* & LXX. Vide ſup. in initio hujus Cap.

k Καὶ μὲ πρὸ τῶν ἄλλων] Sic *MSS.* καὶ μὲ πρὸ ἄλλων in *Editis.*

l Πρὸ δ' Αμνῶνος] Iterum ex *MSS.* πρὸ Αμνῶνος δ' ἐξετάζειν in *Editis.*

m Προσιόντων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προϊόντων in *Editis.*

n Παρ' ἐλπίδα] Παρ' ἐλπίδας *Big. Samb.* & *Vat.*

o Ηκιστά μικρὸν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἥκιστ *Vat.* ἀκριβῶς in *Editis.*

p Απολωλότας.] Amplius aliquid in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *His lugentibus triſtis pater occurrit, & præter ſpem videns quos ante paululum periiſſe crediderat, amplexatus eſt eos.*

q Γεσσέραν] Γεθσέραν *Big. Samb.* & *Vat.* Γεσσὲρ *aliis.* apud *Epiphanium* habemus *Geſſur.* in *S. Literis* Γαθσὲρ & *Gheſur.*

r Παίδων] Ως παίδων *Big. Samb.* & *Vat.*

s Διενεχθέντων,] Ita cum *MSS.* διενεχθέντων in *Editis.* αὐτῇ δύο ὄντων legiſſe videntur *Epiphanius* & *Zonaras.* Eſt qui malit αὐτοῖς διενεχθέντων. Sed faciunt pro αὐτῇ quæ nobis dat *Cl. Periſonius* in *Indice* Gr. ad *Ælianum*, voce *Dativi* &c.

t Φανέντος,] Παραφανέντος in *iiſdem.*

v Αὐτῇ δὲ παιδὸς,] Ita in quinque *MSS.* αὐτῆς in *Editis.*

x Τοὺς ἐπιλοίπους] Τοὺς ἔτι λοιπὰς *Vat.*

y Γηροκομίας] Γηροκομίας *Samb. Vat.* & *Baſ.*

z Συγκαταινέσαντος] Συγκαταθέσεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) eodem plane ſenſu.

a Ικέτευσεν,] Ικέτευσε *Vat.*

b Υπολαβὼν πάλιν] Υπολαβὲν *Big. Hen.* & *Busb.*

c Χάριν μὲν,] Ita cum *Ed. Gen.* χάριν μὲν εἶπεν οἶδα *Baſ.* χάριν μὲν εἶπεν ἤδη *Samb. Busb.* & *Hen.* πρὸς τὸ βασιλέα εἶπε χάριν μὲν ἔχειν σοὶ τῇ *Vat.* & *Big.*

d Κατοικτίσαντός] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.* κατοικτίσαντί μου in *Editis* & *Vat.*

e Εἴη φιλανθρωπίας,] Sic quinque *MSS.* in *Editis* ἦ.

"mihi perſuaſum habere te vere hanc mihi gra-
"tiam feciſſe, cum tibi ipſi ob ſimilem injuriam
"filius tuus adhuc inviſus ſit. quin & inſipientis
"eſſe, cum unus præter voluntatem ceciderit, vel-
"le ut alter etiam ad eum abeat". Tum regi ſuboluit, hoc commentum eſſe à Joabo ejuſque in Abeſalomum ſtudio: ac poſtquam anicula interrogata rem ita ſe habere comperit, & ad Joabum accitum dicebat ſe aſſequutum eſſe quod in animo erat, juſſitque ut Abeſalomum reduceret. non enim ſe amplius illi ſuccenſere, ſed jam iram & indignationem miſſam feciſſe. Ille vero, adorato rege, verbiſque ejus lubenti animo acceptis, è veſtigio Geſuram properavit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit.

Abeſalomus revocatur. 2 Regum, c. 14.

5. Rex autem, ut audierat filium adventare, ante præmiſit ad eum juſſitque domum ſuam concedere; nondum enim ita ſe affectum, ut reverſum videre ſtatim ſuſtineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperaſſet, illius conſpectum non ſubiit, domique ſe continebat, iſtis officiis contentus quibus eum ſui proſequebantur. nec tamen aliquid ejus pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quod ejuſmodi illi non adhibita fuerit cura quæ regis filio convenit: ſed adhuc eminebat omneſque præcellebat ſpecie ac proceritate corporis, & vel eos ſuperabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam denſa ei erat cæſaries, ut vix intra octo dies detonderetur, ſiclos ducentos appendens. iſti autem quinque minas conficiunt. Hieroſolymis certe biennium commoratus eſt, trium quidem filiorum pater factus, unius vero filiæ, forma præſtantiſſimæ, quam Roboamus Solomonis filius *in uxorem* accipit: & ex ea natus eſt puerulus nomine Abias. Deinde Abeſalomus, nunciis ad Joabum miſſis, ipſum orabat ut patrem ſibi prorſus placaret, & precibus contenderet, ut ipſi daretur in conſpectum ejus venire & cum eo colloqui. Cum autem Joabus *hoc facere* negligeret, quibuſdam de ſuis ſubmiſſis, agrum *ejus* ſuo adſitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abeſalomum veniebat, ipſum accuſans & cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, "hoc ſtratagema excogi-
"tavi, quod te ad nos poſſet adducere, mandata
"quæ tibi de patre mihi conciliando dedi minus
"curantem. ideoque te præſentem oro obteſtorque,
"ut mihi placatum reddas genitorem: quòd ego
"me exiſtimem pejus habitum iri poſt reditum
"quam in exſilio, ſi pater in ira permaneat". Tum Joabus *his* perſuaſus & neceſſitatem *qua premebatur* miſeratus, pro eo cum rege interceſſit: & ſuis de filio *Abeſalomo* ſermonibus fecit ut ita animo afficeretur rex, ut confeſtim eum ad ſe evocaret. Cumque ille humi procidiſſet, & peccatorum veniam imploraſſet, *eum* & *manu* tollit *rex* & anteactorum oblivionem ei pollicetur.

Ejus pulchritudo & cæſaries. 2 Regum, c. 14.

Abeſalomi ſtratagema ut ſemet Joabo in memoriam revocaret. 2 Regum, c. 14.

Joabi beneficio ad patrem admittitur. 2 Regum, c. 14.

"καταλλάγηθι, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν ὀργῇ ἄφες. πῶς γὰρ
"ἂν πεφθείλω ἐμοί σε τοῦτο ἀληθῶς δεδωκέναι τῷ χά-
"ριν, αὐτὸ σε μέχρι νυῦ ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ
"τῷ παιδί. [f] ἀνόητον δ' ἂν εἶναι πρόφθειναι τῷ θανάτῳ
"γνώμῃ [g] ἀποθανόντα ἕτερον ἑκουσίως". [h] συνῆκε δ' ὁ
βασιλεὺς, [i] ὑποβληθὲν ὑπὸ τῆς [k] σκήψεως ἐξ Ιωάβου καὶ τῆς
τούτου προθυμίας· καὶ ἐπιδὴ θᾶττον τὸν πρεσβύτερον πυθόμενον ὅτι
ἔχον ταλήθες ἔμαθε, [l] προσκαλεσάμενον Ιώαβον, ἐπιτυχεῖν τε ἐκέλευσε
περὶ οὗ προκειμένου καὶ νῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Αβεσάλωμον
ἄγειν ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ'
ἤδη τῷ ὀργῷ καὶ τὸν θυμὸν [m] ἀφειμένην. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν
βασιλέα καὶ τοὺς λόγους ἀποδεξάμενον, ἐξώρμησεν εἰς τὴν
[n] Γεσσύραν θᾶττον· καὶ τὸν Αβεσάλωμον θᾶττον λαβὼν, ἦγεν εἰς Ιεροσόλυμα.

5. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν
υἱὸν ὡς ἥκουσε θᾶττον ἀφιγμένον, καὶ πρὸς [o] ἑαυτὸν σκέ-
λεσθαι χωρεῖν· ἔτι γὰρ ἔτως ἔχειν ὥστ' ἀθρεῖν αὐτὸν κατὰ θύραν. καὶ ὁ μὲν, τοῦτο δὲ πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τῆς θᾶττον τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπεξέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ὑπὸ βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξῆρχε καὶ διέφερε [p] πάντας τοῦτο εἴδει καὶ τῷ μεγέθει δὲ σώματος, καὶ τοὺς ἐν πολλῇ τρυφῇ διαιτωμένους ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μέντοιγε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις [q] αὐτοῦ ἡμέραις δυσκείρειν ἀκτὼ, σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους, ἅτοι δέ εἰσι πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοι γ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀῤῥένων πατὴρ γιγνόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τοῦ μορφοῦ ἀξίης, ᾗν ὁ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Αβίας ὄνομα. [r] πέμψας δ' ὁ Αβεσάλωμος πρὸς Ιώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ πολέως καταπραΰναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσφωνῆσαι. καταμελήσαντος δὲ Ιαάβου, τοὺς ἰδίων τινὰς ἀποστείλας τοῦτο ὁμορῶσαν αὐτοῦ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθὼν, ἦκε πρὸς τὸν Αβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τοῦ αἰτίου [s] πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦν
"ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελουῦντα τῶν ἐντο-
"λῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐπιτρέπω. καὶ
"δὴ δέομαί σε παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγυμνώ-
"σθαι· ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τὴν φυγῆς κρίνω τοῦ κάθο-
"δον, ἔτι δὲ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος". [t] πεισθεὶς δ' ὁ Ιώαβος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου αὐτὸν [v] κατοικτίρας, ἐμέσπεσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, ὅτως αὐτὸν ἡδέως διατίθησιν, [x] ὥστε θύσιος καλέσαι πρὸς αὐτόν. δὲ ὁ ῥίψαντος αὐτὸν ὑπὸ δὲ ἐδάφους καὶ συγγνώμην αἰτησαμένου τῶν ἡμαρτημένων, ἀνίησί τε καὶ τῶν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται.

f Ανοήτου δ' ἂν] Τελίως δ' ἀνοήτου εἶναι *Vat.* τελίως δ' ἂν ἀνόητον εἶναι *Big.* & *Samb.*

g Αποθανόντι σε ὑφ' ἕτερον *Vat.* ἀποθανόντος δὲ ὑπ' *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* Locum interpretatur *Epiphanius* hoc modo, *Fœdum namque eſt, ut, cum filius unus contra voluntatem patris mortuus ſit, ſponte huic caſui apponatur & alius.*

h Συνῆκε] Ita in quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωεὶς in *Editis.*

i Υποβληθὲν] Υποβλητέον *Vat.*

k Σκῆψιν] Σκέψιν in *Editis.* nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* Sed cum *MSS.* maluimus σκῆψιν. *commentum* aut *tentamentum*, ut apud *Herodianum* interpretatur *Politianus.*

l Προσκαλεσάμενον Ιώαβον,] Προσκαλεσάμενον τὸν Ιώαβον *Vat.*

m Αφειμένην.] Ita *Big.* & *Samb.* ἀφεῖναι *Vat.* ἀφιεῖναι in *Editis.*

n Γεσσύραν] Ex *Samb.* & *Vat.* Γεσσοῦρα *Baſ.* & *G.* Γεθσοῦρα *Big.* Vide p. 385. §. 3. in fine.

o Εαυτὸν] Ita cum *Big.* *Samb.* & *Vat.* adſentiente *Epiphanio*, qui vertit, *& præcepit ut ad domum propriam remearet.* καὶ προσέταξε αὐτὸν οἰκέλδειν μὴ χωρεῖν in *Editis.*

p Πάντας τῶτε εἴδει] Ita *MSS.* πᾶν τὸ εἶδος καὶ τῷ μ. in *Editis.*

q Αὐτοῦ ἡμέραις] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸν in *Editis.* De tonſura comæ *Abſalomi* mira adeo narrat *Joſephus*, ut non dubitem quin inciderit in corruptum codicem verſionis τ' ο'. Adi *J. Rainoldum* in *Prælect.* LXV. de *Libris Apocr.* p. 729. *Salmaſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 43. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 14. De pondere ejus capillitii videſis *Salmaſium* in Epiſtola jam citata p. 38. & 42. & *Waſerum* de *Antiquis nummis Hebræorum*, l. 2. c. 9.

r Πέμψας δ'] Πέμψας δ' αὐτὸς Αε. *Samb.* & *Vat.*

s Πυθόμενος.] Πευθομένου in quatuor *MSS.*

t Πεισθεὶς δ'] Πεισθεὶς ὁ Ιώαβος *Samb.* πεισθεὶς δ' Ιώαβος *Vat.*

v Κατοικτίρας,] Ita cum *Cod. Vat.* in *cæteris* κατοικτειρήσας.

x Ωστε θύσιος] Sic *Vat.* ὡς in *reliquis.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τὸν Δαυίδου ἀναστάσεως τοῦ Ἀβεσαλώμου, καὶ περὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ Χουσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ τοῦ Σιμεεί· καὶ ὅπως ὁ Ἀχιτόφελος ἑαυτὸν ἐπήγξατο.

Ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, πιστῶν αὐτῷ τ[ινῶν] [a] παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποδάντων, πολλὰς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα [z] ἐκέκτητο· καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. [a] καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττώμενοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, [b] ὡς παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, [c] τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπταικότων περὶ τινὰ κρίσιν, εὔνοιαν αὐτῷ [d] παρὰ πάντων [e] κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν πολλὰ αὐτοῖς ἐβεράβδευεν ὀνομίαν. τούτοις [f] δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχειν ἤδη τὴν παρὰ τῶν ὅχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη [g] διεληλυθότων, εἰδὼς προσελθὼν, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι παρελθεῖν θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ [h] τοῦτο εὔξασθαι. τοῦ δὲ Δαυίδου τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πορεύεται. καὶ πολὺς ἐπιπωρρύησεν ὄχλος, ἐπὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφαπέμψαντος.

β'. Παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ [i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος, καὶ ἀφανεῖς τινες ἐξ αὐτῶν [k] Ἱεροσολυμῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μεταπεμφθέντες. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων [l] ἀποδεικνυται, τὸν ψεύδην στρατηγήσας. ὡς δ' [m] ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ παιδὸς ἤκουσθη, δείσας ἅμα καὶ τὴν ἀσέβειαν [n] καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τὰ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ παρανομωτέροις [o] ἐπεβάλετο, βασιλείαν πρῶτον μὲν [p] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ [q] δεδομένην, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγυνηκότος, ἔγνω φεύγειν [r] εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἀπιστοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ἐπιτρέψας κρίνῃ τῷ Θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς συνηκολούθουν ὅτε ἔζη Σαοῦλος. [s] τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάρειν αὐτῷ διεγνωκότας, [t] καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, [v] ὡς τοῦ Θεοῦ μὴ μεταπομιζομένης αὐτῆς [x] ῥυσομένου. ἐπετέλατο δ' ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρᾳ [y] διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἦν πρὸς πάντα διά-

CAP. IX.

De insurrectione Abesalomi contra Davidem, deque Achitophelo & Chusi, & de Siba & Simei: utque Achitophelus semet suspendebat.

Abesalomus autem, ista à rege ex animi sententia assequutus, brevi admodum tempore & magnum equitatum & multos currus sibi comparavit, & satellitium armatorum quinquaginta: atque in singulos dies mane ad regiam adibat: & cum iis, qui ad jus petendum veniebant & causa cadebant, ad voluptatem sermonem conferens, quasi ita cum illis actum esset, quod patri non adsint periti consiliarii, aut forsan ipsi in judicio ferendo in iniquam lapsi fuerint sententiam, ab omnibus sibi benevolentiam conciliabat; *praeterea* dicens, ipsum, si ea sibi data esset potestas, jus illis multa cum æquitate redditurum. His *artibus* cum populum sibi obsequentem haberet, adeo ut multitudinis benevolentiam sibi firmam esse existimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, præteritis, *ipsum supplex* accedens orabat, ut sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam. nam dum exsul esset votum nuncupaverat. Davide autem *ejus* petitioni concedente, *eo loci* proficiscitur: & cum ad multos hinc inde misisset, ad illum ingens hominum vis confluxit. *Abesalomus multitudinis animos sibi conciliat.* 2 *Regum*, c. 15. *Chebronem proficiscitur.* 2 *Regum*, c. 15.

2. Inter cæteros aderat Davidis consiliarius Achitophelus Gelmonæus, & ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti. atque rex ab omnibus declaratur, stratagemate ut hoc fieret adhibito. Postquam vero hæc Davidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quæ filius patraverat, veritus ipsum propter audaciam pariter ac impietatem, miratusque quod veniæ peccatis datæ non meminerit, sed ad alia illis multo pejora & iniquiora animum adjecerit, primum quidem ut regnum à Deo donatum sibi eriperet, dein vero ut genitori vitam auferret, in loca trans Jordanem fugere decrevit: convocatisque amicis sui studiosissimis, & consiliis cum iis de filii *sui* insolentia communicatis, atque omnibus Dei judicio commissis, ab Hierosolymis, regiæ domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo *urbem* egressa, tum illa sexcentorum cohorte qui prioris ipsius Saulo vivente fugæ comites fuerant. Abiatharo vero & Sadoco pontificibus, quibus una cum Levitis omnibus arcam gestantibus in animo erat eum comitari, ut manerent persuasit, quod Deus ipsum ea non circumlata liberaturus esset. Illis autem mandavit, ut de rebus gestis singulis ipsum clam certiorem facerent. ministrosque sibi in omnibus fideles habuit *pontificum* filios, Sadoci quidem Achimam, Jonatham *Achitophelus inter conjuratos apud Abesalomum.* 2 *Regum*, c. 15. *Jubet Davides pontificibus ut in urbem redeant.* 2 *Regum*, c. 15.

---

[y] Παρὰ τοῦ βασιλέως] Παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως *Big.* (& *Voss. Coll.*) παρὰ τοῦ πατρὸς ἀπὸ. *Vat.* & *Vet. Interp.*

[z] Ἐκέκτητο·] Ἐκτήσατο *Vat. Busb.* & *Hen.*

[a] Καὶ καθ' ἑκάστην] Καὶ deest plerisque *MSS.* & δ' ἑκάστῳ ἡμέραν habent *Samb. Vat.* & *Vet. Interp.*

[b] Ὡς παρὰ] Ὥστε in *Editis*, *Aliisque.*

[c] Τάχα δ'] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* nisi quod pro ἐπταικότων legisse videatur ἐσφάλτων. τάχα αὐτῶν &c. *Vat.* τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπταικότι *Bas.* & *G.*

[d] Παρὰ πάντων] Παρὰ deest *Big.*

[e] Κατεσκεύαζε.] Sic cum quatuor *MSS.* & *Vet. Interpr.* κατεσκεύασε *Vat. Bas.* & *G.*

[f] Δημαγωγήσας] Δημαγωγῶν *Big.* & *Samb.*

[g] Διεληλυθότων,] Sic *MSS.* παρεληλυθότων in *Editis.*

[h] Τοῦτο εὔξασθαι.] Αὐτὸν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

[i] Γελμωναῖος Ἀχιτόφελος,] Γωλανίτης solus *Vat.* Γιλωναῖος juxta *Exemplar Alexandrinum* τῶν ο'. in *Epiphanii* libris varie *Gelmonæus*, & *Galamonent*, & *Gilonæus.*

[k] Ἱεροσολυμῶν,] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

[l] Ἀποδεικνυται,] Ἀναδείκνυται *Vat.*

[m] Ἀπηγγέλθη ταῦτα] Ἀπηγγέλη *Big. Samb.* & *Vat.*

[n] Καὶ τόλμης αὐτόν,] Τῆς τόλμης αὐτὸν θαυμάσας ὅτι *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ἐπεβάλετο,] Ὑπεβάλετο *Big. Samb.* & *Vat.*

[p] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην,] Ὑπὸ Θεοῦ *Vat.*

[q] Δεδομένην,] *Coll. Big.* & *Voss.* ὃ δεδομένην, tanquam ad Abesalomum debeat referri. HAV.

[r] Εἰς τὰ πέραν] Εἰς τὸ πέραν *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

[s] Τὸν δ' Ἀβιάθαρον καὶ Σαδώκου τοὺς ἀρχιερέας,] Conf. sup. cap. 5. §. 4. SPANH.

[t] Καὶ Λευίτας] Ita distinguo *Epiphanium* sequutus. antea erat, καὶ Λευίτας ἅπαντας, μὴ τὴν κιβωτὸν μένειν &c.

[v] Ὡς τοῦ Θεοῦ] Ὅπως τοῦ θ'. *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

[x] Ῥυσομένου.] Ita *Samb.* & *Vat.* quo modo legendum esse voluit *Schotanus.* in *cæteris* ῥυσαμένου.

[y] Διαγγέλλειν] Διασείλλει *solus Vat.*

tham vero Abiathari. Ethi quoque Gitthæus cum eo profectus est, etiam præter Davidis voluntatem: nam ipsi ut *domi* maneret persuadere conabatur. & ex hoc ipso conspectior erat ejus in illum benevolentia. Cum autem Davides per clivum Olivarum nudis pedibus ascenderet, & * omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent, nunciatum est Achitophelum esse apud Abesalomum & cum illo sentire. Quæ res audita luctum ei magis intendebat: precibusque Deum implorabat, ut Abesalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando consilia apud ipsum fidem inveniret; cum vir prudens esset, & in dispiciendo quid facto opus sit oculatissimus. Postquam autem in montis jugum pervenerat; urbem respiciebat, & multis cum lachrymis, ac si regno excidisset, Deo preces effundebat. tumque ei obviam factus est vir amicus & fidelis, Chusi nomine. Hunc conspicatus veste lacerata & capite pulvere oppleto, resque mutatas lugentem, solatium ei adhibebat, & obsecrabat ut à mœrore desisteret. postremoque supplex ab ipso petiit, ut ad Abesalomum, simulato ejus partium studio, digressus, & arcana animi ejus exploraret, & Achitopheli consiliis adversaretur. nam si secum pergeret tantum prodesse non posse, quantum *proderit* si ad eum concesserit. Atque ita à Davide persuasus, eo relicto Hierosolyma se contulit. eódemque non multo post venit & Abesalomus.

Davides de Abesalomi consiliis solicitus, Deum, ut successu careant, precatur.

Chusi obtestatur, ut Achitopheli consiliis sese opponat. 2 Regum, c. 15.

3. Cæterum Davidi paululum progresso occurrit Sibas Memphibosthi servus, quem ad prædia procuranda miserat, filio Jonathæ Sauli filii ab ipso donata, agens præ se duos asinos necessariis *ad victum* onustos: ex quibus petiit ut accipere dignaretur, quicquid ipsi suisque opus esset. Cum autem *Davides* ex eo quæreret, ubinam Memphibosthum reliquisset, Hierosolymis, dicebat, spei plenum, fore ut, rebus jam turbatis, ob Sauli meritorum memoriam populi suffragiis rex crearetur. Hanc autem ob rem indignatus, omnia quæ Memphibostho concesserat Sibæ largitur. multo enim justius esse agnovit ut hic quam ille istis frueretur. Et quidem Sibas gaudio exsultabat.

Sibas heri accusati latifundiis potitur. 2 Regum, c. 16.

4. Ubi vero Davides pervenit ad locum Baürin appellatum, supervenit cognatus Sauli, nomine quidem Simei, Geræ vero filius, & lapidibus eum impetebat & convicia jaciebat. Cum vero amici regem circumstarent & protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin & ex regione ut impurus & exsecrandus excederet jubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, & per proprium filium pœnas ab eo exegerat peccatorum quæ in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, &

Semei maledicit Davidi. 2 Regum, c. 16.

κόνας, παῖδας [z] Αχιμὰν μὲν Σαδώκου, Ιωνάθλω δ' Αβιαθάρου. [a] Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος [b] τὴν Δαυίδου βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπειθεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὔνους αὐτῷ κατεφάνη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ διὰ τοῦ Ελαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Αχιτόφελος [c] συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τοῦτο φρονῶν. ἐπέτεινε δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκηκοέναι· καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλεῖτο δεόμενος ἀποπλανῆσαι τὴν Αβεσαλώμου διάνοιαν ἀπὸ τοῦ Αχιτόφελον. ἐδεδοίει γὰρ μὴ πάνουργα συμβουλεύων πίστιν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν [d] φρενήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γινόμενος δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος [e] Χουσὶ ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ τέλος ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς [f] τὸν Αβεσάλωμον, ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε διατροφὴν καὶ διάνοιαν αὐτοῦ κατανοεῖν, καὶ τὴν Αχιτοφέλους συμβουλίαις ἀνατρέπειν. ἐγὼ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσω [g] αὐτῷ συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γινόμενον. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ Δαυίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον καὶ Αβεσάλωμος.

γ'. Ολίγον δ' τῷ Δαυίδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθου δοῦλος συνέλαβεν, ὃν προνοησάμενον ἀπεστάλκει τῶν κτήσεων, [h] ἃς δεδώρητο τῷ Ιωνάθου τοῦ Σαούλου παιδὸς υἱῷ, μετὰ [i] ζεύγους ὄνων [k] καταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν ἂν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. [l] πυνθανομένῳ δ', πᾶ καταλέλοιπε τὸν Μεμφίβοσθον, ἐν Ιεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν [m] ὑπαρχουσαν παρὰ αὐτῷ, εἰς μνήμην ὧν [n] ηὐεργέτησεν αὐτὸς Σαούλ. ἀγανακτήσας δ' [o] ἐπὶ τούτῳ, πάντ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθου παρεχώρησε Σιβᾶ χαρίζεται. [p] πολὺ γὰρ δικαιότερον [q] αὐτὸν ἐκείνου πᾶν' ἔχειν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς προῆκεν.

δ'. Δαυίδῃ δ' γινομένῳ κατὰ [r] Βαυρὴν, τόπον ἔστω καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαούλου συγγενὴς ὄνομα Σεμεεῖ, υἱὸς δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε [s] ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. προϊσταμένων δὲ τὸν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι [t] μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαιφόνον καὶ πολλῶν δεχομένων κακῶν ἀποκαλῶν. [u] ἐκέλευε δὲ καὶ τὸν γῆς ὡς ἐπιπλεῖστον καὶ ἐπάρασθαι [v] ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας [w] αὐτὸν ἀφελομένῳ, διὰ παιδὸς ἰδίου τὴν ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν εἰς [x] ἑαυτὸν δικαιότατα δίκην [b] αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμισμένων

---

z Αχιμὰν] Αχίμαν *Vat.* in *Editis*, *Aliisque* Αχίμαον, hic loci. infra tamen passim Αχιμὰν & Αχιμάς. Vide p. 393. §. 4.

a Εθὶ δ' ὁ Γιτθαῖος] Εθὶς δ' ὁ Γιτθαῖος *Vat.* in quibusdam *Epiphanii* libris *Ethai Getheus.*

b Τὴν Δαυίδου βούλησιν·] Τὴν Δ. *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

* *Omnes qui cum eo erant lachrymis indulgerent,*] Al. *omnes pariter ac ipse lachr.*

c Συνὼν τῷ Αβεσαλώμῳ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* σὺν τῷ Αβ. in *ceteris.*

d Φρενήρης] Φρενήρη Euripid. Heraclid. v. 151. SPANH.

e Χουσὶ ὄνομα.] Sic *Big. Vat. LXXII.* & *Epiphanius* in melioribus *Codd.* Χουσὶν *Samb.* Χουσὶς in *reliquis.*

f Τὸν Αβεσάλωμον,] Articulus deest *Vat.*

g Αὐτῷ συνεχόμενον,] Ita cum *Big.* & *Samb.* αὐτὸν in *reliquis.*

h Ας δεδώρηθ'] Ως δεδώρητο solus *Vat.*

i Ζεύγους ὄνων] Ita *MSS.* ζεύγη in *Editis.*

k Καταπεφορτισμένοις] Ita legere jubet *Coccejus* & adstipulatur *Coll. Big.* Vulgati καταπεφορτισμένων. HAV.

l Πυνθανομένῳ δ',] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυνθανομένων in *Editis.*

m Υπάρχουσαν] Sic *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in reliquis ὑπειρέχουσαν.

n Ηυεργέτησεν αὐτὸς] Eo modo *Samb.* & *Vat.* διεργέτησεν *Aliis.*

o Επὶ τούτῳ,] Επὶ τούτοις *Vet. Interpr.* & *Zonar.*

p Πολὺ γὰρ δικαιότερον] Sic *Big. Vat.* & *Vet. Interpr.* πολὺ γὰρ δικαιότερον ἐκείνῳ ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε *Samb.* π. γ. δικαιότερον αὐτὸν οἰκ. τ. ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε in *Editis.*

q Αὐτὸν] Delendum. COCC.

r Βαυρὴν, τόπον] Ita cum *Cod Vat.* Βαυρὶ *Big.* (*Coll. Voss.*) Χώρεον *Samb.* Χωραμὸν *Bas.* & *G.* in *Epiphanii* libris varie, *Bachoran*, & *Choron*, & *Choran.* Sed *Bahurim* habet *P. Comestor* è sacro *volumine.* HUDS. *Gen.* χώραμον· *Gelen.* Bachora. SPANH.

s Σεμεεῖ,] Sic *Big.* Σεμεῖ μὲ ὄνομα *Samb.* Σεμεΐας μὲ ὄνομα *Vat.* ὄνομα Σεμεεῖ *Bas.* & *G.* absque μέν.

t Εβαλεν αὐτὸν,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* ἔβαλεν in *reliquis.*

v Μᾶλλον βλασφημῶν] Ετι μᾶλλον ὁ Σεμεεῖ βλασφ. *Big.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας βλ. *Samb.* ἔτι μ. ὁ Σεμεΐας ἐλ. *Vat.*

x Εκέλευε δὲ] Εκέλευσε *Vat.*

y Εξιέναι·] Sic cum *MSS.* (& *Coccejo*) in *Editis* ἐξῶναι.

z Αὐτὸν ἀφελομένῳ,] Αὐτῷ αὐτὸν *Big.* & *Samb.*

a Εαυτῷ δικαιότατα] Ita cum *Vat.* εἰς τ' αὐτῷ δικαι. *Big.* & *Samb.* εἰς αὐτῷ δικαι. *Bas.* & *G.*

b Αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ.] Sic *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ in *Editis.* deest *Big.*

c Τὸν

νων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Αβεσσαίου, διεκρήσατο βλο-
μένου [c] τ Σεμεεί, Δαυίδης αὐτὸν τ ὀργῆς ἐπέσχε. "μὴ
"τοῖς παροῦσι κακοῖς ἑτέραν προσεξεργασώμεθα, φησὶ,
"καινοτέραν ἀφορμὴν. ὃ γὰρ δὴ & προσλυσσῶντος μοι
"τούτου κυνὸς αἰδῶς τις ἢ φροντὶς [d] ὑπέρχεται. τῷ Θεῷ
"γὰρ εἴκω, δι' ὃν ἔτι ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμαστὸν δὲ
"οὐδὲν ὑπὸ τούτου με ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς
"ἀσεβοῦς πεπείραμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἰκτῶ ἡμῖν
"ἐκ & Θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τ ἐχθρῶν τούτου θελήσαν-
"τος". [e] ἤνυεν οὖν τὴν ὁδὸν, ὁ Φροντίζων & Σεμεεὶ
κατὰ τὸ ἕτερον μέρος & ὄρους διατρέχοντος & [f] πολλὰ
κακηγοροῦντος. [g] διαβαινόμενος δὲ ὅτι τ Ιορδάνην,
ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ὑπὸ τῆς ὁδοῦ κεκοπωμένους.

ε'. Αβεσσαλώμου δὲ καὶ Αχιτοφέλ & συμβούλου παραγε-
νομένου εἰς Ιεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, [h] καὶ Δαυί-
δου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν
εὐτύχει τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα [i] καὶ πάντα παρα-
μεῖναι χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί
"θήποτε, φίλος [k] ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γε-
"γνημένος, [l] καὶ πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ
"σὸν αὐτῷ νοῦν ἔσχον, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον [m] με-
"τεβαίνει πρὸς σαυτόν"; δεξιῶς ὑποκρινόμενος καὶ σω-
φρόνως. εἶπε γὰρ, "ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ
"παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σὲ, δέσποτα, γεγνη-
"μένων, εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἐλα-
"βες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὴν αὐτὴν μέντοι σε πίστιν καὶ εὔ-
"νοιαν ἐνδείξομαι, πειρώμενος εἶναι φίλος, ἣν εἶ-
"χόν σε τοῦ πατρί σου παρεχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐ-
"δὲν [n] προσήκει τοῖς παροῦσιν. οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ
"βασιλεία μετεβέβηκε· μεμένηκε δ' ὅτι τ αὐτῆς, ὑπὸ
"σοῦ παραλαβόντος". ταῦτα λέγων, ἔπεισεν· ὑπόπτον
γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τ Αχιτόφελον, συνεβου-
λεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, τῆς τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. [o] ἐκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι
"τ λαὸν, ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιαλλακτά σοι τὰ πρὸς
"αὐτὸν ἐστι, καὶ μὴ πολλῆς [p] συστρατεύσεσθαι προθυμίας
"ὅτι τ πατρί· μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀ-
"ναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοή-
"σειν". πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ
πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅπου τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶν-
τος· καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τῇς τοῦ πατρὸς παλ-
λακαῖς. ταῦτα δὲ ἐγίνετο κατὰ τὴν Ναθάνου προφήτειαν,
ὃν τῷ Δαυίδῃ σημαίνων τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένην ὑπή-
κοιαν προεφήτευσε.

ς'. Ποιησάμενος δὲ Αβεσσάλωμος τὰ προσηνεχθέντα αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ Αχιτοφέλ, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου
περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τ πατέρα. [q] μυρίους δὲ αὐ-
τὸν ὑπιλέκτους αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τ πατέρα κτεί-
νειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ σῶας [r] ἀνάξειν ὑποχο-
μένου, καὶ [s] βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φή-

præcipue Abeſſæus, cui in animo erat Semei interficere, Davides iraſcentis impetum cohibebat. "Abſit, inquit, ut malis præſentibus novi alicu-"jus motûs occaſionem adjiciamus. nulla enim "reverentia aut cura ducor canis hujus rabie in "me invadentis: ſed cedo Deo, per quem in nos in-"ſanus factus eſt. Nihil vero miri quod hæc ab "eo patiar, quando filium etiam impium exper-"tus fuerim. ſed fortaſſe Deus nobis miſericor-"diam adhibebit, & hoſtes nobis ipſius ex volun-"tate ſuccumbent". Viam itaque pergebat, nihil morans Semei, per alterum montis latus diſcurrentem & fortiter conviciantem. Cum autem veniſſet ad Jordanem, tum ſuos *itinere* defatigatos reficiebat.

5. At ubi Abeſalomus cum Achitophelo conſiliario, omni *Iſraëlitarum* populo comitante, Hieroſolyma venerat, *inter cæteros* etiam Davidis amicus ipſos adibat; ac, adorato Abeſalomo, precabatur ipſi imperium perpetuum & in omne ævum permanſurum. Cum autem ille ad ipſum dixiſſet: "curnam, cum inter præcipuos patris ipſius ami-"cos fuerit, & in omnibus fidiſſimus eſſe viſus, "non cum illo nunc ſit, ſed eo deſerto ad ipſum "tranſierit"? Scite prudenterque reſpondet. nam dicebat, "illum ſequi oportere Deum & populum "univerſum. Hos itaque cum tibi, domine, adeſ-"ſe viderim, ego quoque merito ſequor. à Deo "enim regnum accepiſti. Et quidem eandem fi-"dem & benevolentiam *tibi* oſtendam, in amicis "habitus, quam noſti me patri tuo præſtitiſſe. "Ægre autem ferre rerum præſentem ſtatum haud "convenit. nam in aliam regnum non tranſiit fa-"miliam, ſed in eadem manſit, filio *patri* ſucce-"dente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Advocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, ut cum patris pellicibus congrederetur. ex "hoc enim populum ſciturum creditumque, dicebat, fieri non poſſe ut unquam cum eo in gratiam redeas; atque adeo multa cum alacritate "contra patrem ſimul militaturum: nam hactenus "veritos eſſe apertas ſuſcipere inimicitias, conventurum inter vos exſpectantes". Huic autem conſilio obſequutus juſſit famulis, ut * ſuper *domo* regia ſibi tabernaculum tenderent, † inſpectante populo: eóque ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Atque iſta acciderunt quemadmodum vaticinatus eſt Nathanas, cum prædiceret fore ut filius ipſum adoriretur.

Abeſalomum adit Chuſi. 2 *Regum*, c. 16.

Achitophelus ſuadet Abeſalomo ut patris concubinas comprimat. 2 *Regum*, c. 16.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quæ ipſum monuerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, ut de bello cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſſet, & patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, & qui ſecum proficiſcerentur ſalvos reducturum, & tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque

IX. *Achitophelis conſilium de opprimendo Davide.* 2 *Regum*, c. 17.

di-

c Τὸν Σεμεεί.] Τὸν inſertum dedi ex *MSS.* qui paſſim hic Σεμεῖ & inferius Σεμεῖ vel Σοιμεῖ habent.

d Υπέρχεται.] Επέρχεται ſolus *Vat.*

e Ηνυεν ουν την οδον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἤνυε δ' ὃν in *Editis.*

f Πολλὰ κακηγορῶντος.] Πολλὰ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Παραχρώμενος] Sic *Baſ. G.* & *Vet. Interp.* διαβαινόμενον *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καὶ Δαυίδου φίλος] Ita *MSS.* καὶ Δαυίδου φίλος ἦκε in *Editis.* καὶ Δαυίδου φίλος ὁ Χουσὶ juxta *Vet. Interpr.* qui mox legiſſe videtur πρὸς αὐτόν· καὶ προσκυνήσας Αβεσσάλωμον σων.

i Καὶ πάντα διαμεῖναι χρόνον.] Sequutus ſum *Vat.* καὶ τ ἅπαντα διαμεῖναι χρόνον *Samb.* καὶ τ ἅπαντα μένειν χρόνον *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον *Baſ.* & *G.* Vertit *Epiphanius* hoc modo, *optabat regnum ejus incolume & in omni tempore permanere.*

k Εν τοῖς μάλιστα] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐν τοῖς νῦν μάλ. τ. π. ἀ. γεγενημένος, πρὸς ἅπ.

l Καὶ πρὸς ἅπαντα] Ex *MSS.* inſertum eſt καὶ.

m Μεταβαίνει] Μεταβαίνῃ *Big.* μεταβαίνῃ *Samb. Basil.* & *Hen.*

n Προσῆκε τοῖς παροῦσιν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσήκειν *Baſ.* & *G.*

o Εκ τούτου γὰρ εἴσεσθαι] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ex hoc enim, populum ſciturum creditumque dicebat.* ἐκ τούτου γὰρ ἔλεγε τ λαὸν ἴσεσθαι πιστεύσαντα *Vat.* ἐκ τούτου παρέσεσθαι τ λαὸν ἔλεγε πιστ. *Baſ.* & *G.*

p Συστρατεύσεσθαι] Συστρατεύσασθαι *Big.* & *Samb.*

* Super domo *regia ſibi tabernaculum tenderent,*] *In ſolario* regio vertit, *Epiphan.* Perperam *in regia* reddit *Gelen.* ἐκεῖ τὸ δῶμα LXXII.

† *Inſpectante populo:*] *Et vidente populo accedens ad patris ſui concubinas ingreſſus eſt*, reddit *Epiphan.* ac ſi legiſſet, καὶ ὃ πλήθους ὁρῶντος παρελθὼν σ. Juxta S. Literas, *ad patris ſui concubinas in conſpectu omnium Iſraëlitarum ingreſſus eſt.*

q Μυρίους δ' αὐτὸν] Δώδεκα χιλιάδας in S. *Literis.*

r Ανάξειν ὑποχομένου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνίξειν *Vat.* ἀναχεῖν in *Editis.*

s Βεβαίαν τότε] Ita cum *Vat.* & *Samb.* ut ſupra, p 387. §. 1, in *Editis* βέβαιον.

dixiſſet, Davide è vivis ſublato; hac ſententia delectatus Chuſi accerſit, Davidis amicum, (ita enim illic eum vocabat) eique propoſita Achitopheli ſententia ab eo quæſivit quid ipſi hac de re videretur. At ille, intellecto, ſi hæc fierent quæ ſuaſerat Achitophelus, id diſcriminis aditurum eſſe Davidem, ut captus mortem oppeteret, operam dedit ut contrariam afferret ſententiam. "Non enim "ignoras, ajebat, ô rex, virtutem patris tui & eo- "rum qui eum nunc comitantur; quod & multa "bella geſſerit, & ſemper hoſtium victor evaſerit. "Nunc autem veriſimile eſt ipſum in caſtris ver- "ſari (quippe ſolertiſſimum in ſtratagematis excogitandis, doliſque hoſtium in aggreſſione præ- "ſentiendis) ſed nocte ſuis relictis, aut in valle ali- "qua deliteſcet, aut ad rupem aliquam in inſidiis "erit. Cum autem noſtri manus conſerent, ſui "quidem paulatim pedem referent, mox vero au- "dentiores facti, quaſi illis in propinquo fuerit "rex, ſeſe *nobis* opponent: & dum pugna res ge- "ritur, pater ex improviſo conſpectus, illis qui- "dem animos ad pericula *ſubeunda* adjiciet, tuis "vero metum & conſternationem afferet. Expen- "de igitur meum quoque conſilium, & ſi hæc o- "ptima eſſe agnoveris, Achitopheli quidem ſen- "tentiam rejice; nunciis vero in omnem Hebræo- "rum regionem miſſis, impera illis ut expeditio- "nem contra patrem tuum ſuſcipiant. Deinde aſ- "ſumptis copiis, tui ductu & auſpiciis geratur "bellum, neque alterius fidei committatur. nihil "enim minus exſpectandum quam ut illum facile "ſuperaturus ſis, modo in aperto campo aſſequa- "ris paucis munitum, cum multas militum myria- "das habueris, qui maxime expetunt ſuum in te "ſtudium oſtendere & alacritatem. Quod ſi pa- "ter *intra* mœnia ad obſidionem *tolerandam* ſe con- "cluſerit, machinis & cuniculorum foſſionibus ur- "bem iſtam expugnabimus". Hæc cum dixiſſet, majori pollebat auctoritate quam Achitophelus. nam hujus *conſilio* illius ſententiam prætulit Abeſſalomus. Verum hoc ipſum effecit Deus, ut Chuſi conſilium illi res ſecum reputanti melius videretur.

Ei contradicit Chuſi. 2 Regum, c. 17.

Achitopheli conſilium rejicitur. 2 Regum, c. 17.

7. At *Chuſi* cum ad Sadocum & Abiatharum pontifices properaſſet, atque Achitopheli ſententiam necnon & ſuam eis expoſuiſſet, quodque optimum viſum eſſet ea agere quæ ipſe ſuaſerat, juſſit ut mitterent qui Davidi indicatum irent, atque iſta conſilia palam facerent, adhortarenturque *eum* ut ſine mora Jordanem trajiceret: ne forte filius mutata ſententia ipſum perſequi feſtinaret, &, priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem de induſtria curaverant ut extra urbem *alicubi* laterent filii, relaturi ad Davidem quid *in ea* ageretur. Fideli igitur ad ipſos miſſa ancilla, ſecum ferente quæ Abeſalomo decreta eſſent, præceperunt, ut de iſtis Davidem propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procraſtinatione rem diſtulerunt, ſed, patris mandatis acceptis, ſeſe pios fidoſque miniſtros oſtendebant: &, cum in obſequio præſtando celeritatem adhibere & velocitatem optimum eſſe exiſtimarint, Davidi obviam ire maturabant. Illos vero, cum duobus ſtadiis urbe abeſſent, equites aliquot forte

Chuſi, ope pontificum filiorum, Davidem de omnibus certiorem facit. 2 Regum, c. 17.

σαυτ⊙, Δαυΐδᾳ μηκέτι ζῶντος, ἀρεσθεὶς [t] τῇ γνώμῃ μετακαλεῖται τὸν Χουσὶ, τὸν Δαυΐδου [v] φίλον· οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνο⊙ ἐκάλει· καὶ τῷ Αχιτοφέλους γνώμῳ αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπιθυμεῖν. ὁ δὲ [x] σωισδὼν, ὅτι, γνωμένων ὧν Αχιτοφέλ⊙ συνεβούλευσε, κινδυνεύοι Δαυΐδης συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπέφερε γνώμην εἰσφέρειν. "ὁ γὰρ ἀ- "γνοεῖς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῷ τὲ πατρὸς καὶ τῷ "τῶν σὺν αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν· ὅτι καὶ πολλὰς πε- "πολέμηκε, καὶ πάντοτε [y] κεφαλὴν τῶν πολεμίων ἀπήλ- "λακται. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὑπὲρ στρατοπέδου μένειν· στρα- "τηγῆσαι γὰρ [z] ἱκανώτατο⊙, καὶ [a] προειδεῖν ἀπάτῃ [b] ἐπερχομένων πολεμίων· ἀλλὰ κατὰ τῶν ἑαυτέρων ἀ- "πολιπὼν τοὺς ἰδίους, [c] ἢ εἴς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν "ἀποκρύψῃ, ἢ πρὸς πέτρᾳ τινὶ λοχήσῃ. συμβαλόν- "των δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου πρὸς μικρὸν ὑπο- "χωρήσουσι, [d] θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς "ἐγγὺς ὄντ⊙ ἀντιςήσονται· καὶ μεταξὺ τούτων μαχο- "μένων ὁ πατὴρ ὀπιφανεὶς ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δύψυ- "χίαν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐμβαλεῖ, τοὺς δὲ σοὺς "καταπλήξεται. ἔμβαθυ δὴ τοίνυν καὶ τῷ ἐμῷ "συμβουλίαν τῷ λογισμῷ, καὶ πᾶσι ὀπίσω ἄρασα, "τῷ μὲν Αχιτοφέλους γνώμῃ ἔμβαίτησαι· πέμψας "δ' [e] εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Εβραίων, ἔμβαγεί- "λον αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ "ἔμβαλαβὼν [f] αὐτὸς τὴν δύναμιν, τοῦ πολέμου γί- "νου στρατηγὸς, καὶ μὴ πίστευσῃς τοῦτον ἑτέρῳ. νικᾶ- "σειν γὰρ ἔμβαδόκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανε- "ρῷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων, αὐτὸς πολλὰς "ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν ὑπὲρ σὲ σπουδὴν "[g] ὑπιδείξασθαι καὶ ἔμβυμίαν. ἂν δ' ὁ πατὴρ αὖ- "τὸν εἰς πολιορκίαν ἔμβεικλείσῃ, μηχανήμασι καὶ ὀ- "ρύγμασιν [h] ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνου τὴν "πόλιν". ταῦτ' εἰπὼν ἠυδοκίμησε μᾶλλον Αχιτοφέ- λους· τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου ἔμβεκεῖτο παρ' Αβεσαλώμῳ. Θεὸς μέντοιγε ἦν ὁ τῇ τούτου ἔμβνοίᾳ τὴν τοῦ Χουσὶ [i] συμβουλίαν συῆσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν.

ζ. Σπεύσας δὴ ἔμβὸς τὰς ἱερείας Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον, τῷ τε Αχιτοφέλους γνώμῳ ἐξαπὸν αὐτοῖς καὶ τῷ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι δέδοκται [k] τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρανεθέντα πράττειν, ἐκέλευσε μηνύειν [l] πέμψαντας Δαυΐδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ [m] συμβεβουλευμένα, καὶ παραχρῆμα κελεύειν ταχέως διαβῆναι τὸν Ιορδάνην, μὴ μεταγνὺς ὁ παῖς αὐτὸ διώκειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀ- σφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐξε- πιτηδὲς τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅ- πως διαπεμψάμενοι πρὸς τὸν Δαυΐδην τὰ πραττόμενα. πέμ- ψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Αβεσαλώμου, παρεσκεύαζον μετὰ σπουδῆς ταῦτα Δαυΐδῃ σημαίνειν. οἱ δ' ὀδὸν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο, λαβόντες δὲ τοὺς τῶν πατέρων ἐντολὰς, εὐσεβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γε- γόνασι διάκονοι· καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ὀξύτητα κεφαλὴν ἔθεσαν εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαυΐδῃ. ᾠκημένους δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο [n] ἢ τριῶν-

t Τῇ γνώμῃ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῷ γνώμῳ in *Editis.*
v Φίλον.·] Ita in *MSS.* Suſpicor *Epiphanium* legiſſe ἀρχαῖον φίλον. quod ſane mallem quam ἀρχίφιλον *Editorum.*
x Σωισδὼν,] Σωισδὼν δ' ὅτι *Big.* & *Samb.* καὶ σωισδὼν ὅτι *Vat.*
y Κεφαλὴν τῶν πολεμίων] Τῶν ἐχθρῶν κεφαλὴν *Vat.*
z Ικανώτατο⊙,] Sic *MSS.* & *Vet. Interp.* ἱκανώτατον in *Editis.*
a Προειδεῖν ἀπάτῃ] Προϊδὼν *Big.* & *Samb.*
b Επερχομένων πολεμίων·] Υπερχομένῳ *Vat.*
c Η εἴς τινα] Illud ἢ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* deerat in *Editis.*
d Θαρρήσαντες] Θαρσήσαντες *Big. Samb.* & *Vat.*
e Εἰς πᾶσαν τὴν χώραν] Εἰς πᾶσαν χώραν *Vat.*
f Αὐτὸς τὴν δύναμιν,] Illud αὐτὸς inſertum dedi ex *MSS.*
g Επιδείξασθαι] Ενδείξασθαι *Vat.*
h Υπονόμοις καθαιρήσομεν] Καὶ ὑπονόμοις *Vat.*
i Συμβουλίαν συῆσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* συμβουλὴν σῶσαι in *Editis.*
k Τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρανεθέντα] Sic *MSS.* in *Editis* ταῦθ' ὑπ' αὐτοῦ.
l Πέμψαντας Δαυΐδῃ] Iterum ex *MSS.* (ſuffragante *Coccejo*) πέμψας in *Editis.*
m Συμβεβουλευμένα,] Eo modo *MSS.* (& *Coccejus*) συμβουλεύσαντα *Baſ.* & G. in quibus mox πρὸς Δαυΐδην, contra quam in *MSS.*

n Θεῶν-

ⁿ θεῶνταί τινες ἱππεῖς, καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν Ἀβεσσαλωμον. ὁ δ' ὠθεῖς ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες ὃ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, ° κατάλυμά εἰς κώμην τινὰ τῶν P Ἱεροσολύμων οὐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. q Βαχουρὶς δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι καὶ σῶσαι αὐτοὺς τὸν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐρίων ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτούς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρινον εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν r μὲν οὐκ ἠρνήσατο, s μείναντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέντοιγε σωτόμως διώξαιεν, καταλήψεσθαι πρόλεγεν. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ διώξαντες ἀπέλαβον, ἀνέστρεψαν t εἰς τὸπίσω. θεασαμένη δὲ αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἀπ' αὐτῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὸν πεσκαμένον ὁδὸν ἀνύδρου παρεκελεύσατο. καὶ, πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι περὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαυίδην· καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ διαβῆναι u Ἰορδάνην τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ προσέταξεν, ἤδη νυκτὸς ὄσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν.

η'. Ἀχιτόφελος δὲ, ὃ γνώμης αὐτοῦ παρδοκιμηθείσης, ἐπιβὰς ὑποζυγίου κτήνους ἐξώρμησεν εἰς v Γελμῶνα τὴν πατρίδα· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Ἀβεσαλώμῳ ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς ἀπιθεῖς φανερός ἐστιν οὐκ εἰς μακρὰν ἀποθνήσκων. Δαυίδῃ δὲ προσῆκεν w μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπανήξειν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι ὑπὲρ x ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ θεραπεύειν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, y καθ' ἃ πάντα συνέπεσεν Ἀβεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ z μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν a αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Ἀχιτόφελον, τοιούτῳ θανάτῳ δικαίῳ b αὐτῷ χρώμενον, c καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ Δαυίδης, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην καθὼς προεφθάκαμεν, d εἰς Παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην πόλιν παρεγένετο. δέχονται δ' αὐτὸν e ἀσμενέστατα πάντες οἱ περὶ τὴν χώραν, κατά τε f αἰδῶ τοῦ h τότε φυγῆς, καὶ διὰ τιμὴν τῆς προτέρας i εὐπραγίας. ἦσαν δ' ἔτι Βερζελαῖος ὁ k Γαλαδίτης, l καὶ Σιφὰρ ὁ τῆς Ἀμμανιτίδος δυνάστης, καὶ Μαχὶρ ὁ τῆς Γαλαδιτίδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ἰουδαίοις παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλιπεῖν ἐρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ ζωμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τοῖς ἀναπαυσιν ἅμα κεκοπωμένοις καὶ τροφὴν χρησίμων ἐπιμελῶς παρασκευάσαι.

conſpiciunt, atque indicant Abeſalomo. iſque ſtatim ad capiendum eos miſit. At cum hoc animadvertiſſent pontificis filii, via divertentes illico in vicum quendam non longe ab Hieroſolymis ſe contulerunt. Bachures vico nomen erat. Mulierem autem quandam rogaverunt, ut latebras daret ipſiſque ſecurritatem præſtaret. Illa vero cum juvenes in puteum fune demiſiſſet, lanamque coactam ori ejus obduxiſſet, ut ad eam venerunt qui illos perſequerentur, & ex ea quæſiverunt num eos vidiſſet, ſibi quidem conſpectos eſſe non negavit, paululum enim ſecum moratos denuo diſceſſiſſe. fore tamen prædicebat ut eos comprehendant, ſi modo è veſtigio ſubſequerentur. At poſtquam longe illos inſequuti non deprehenderunt, retrorſum ſe receperunt. Mulier autem, cum eos revertiſſe vidiſſet, & non amplius juvenibus metuendum eſſe ab illis ne caperentur, per funem rurſum extractos iter propoſitum conficere juſſit. promptequeviam ire feſtinantes ad Davidem pervenerunt: & accurate ei omnia indicarunt, quæ decreverit Abeſalomus. Ille vero ſuis omnibus imperavit ut Jordanem trajicerent, etiamſi nox eſſet, ac ob eam nihil cunctarentur.

Pontificum filii in puteo abſconditi. 2 Regum, c. 17.

Ad Davidem ſalvi perveniunt pontificum filii. 2 Regum, c. 17.

Davides Jordanem trajicit. 2 Regum, c. 17.

8. At Achitophelus, cum ſuo non obtemperatum eſſet conſilio, conſcenſo jumento Gelmonem in patriam ſuam contendit: ſuiſque omnibus convocatis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat; quodque non dicto audiens fuerit, pro certo brevi periturum. Davidem enim victorem fore ajebat, & in regnum reſtitutum iri. Præſtat igitur, inquiit, libere magnoque animo è vita exire, quam Davidi, contra quem operam navavit Abeſalomo, ſeſe dare ad ſupplicium. Cum hæc dixiſſet & in intimam domum digreſſus eſſet, ſemetipſum ſuſpendit. Et quidem Achitophelum, qui ſuopte judicio hujuſmodi morti ſe addixerat, cognati ejus laqueo demptum ſepulturæ mandarunt. At Davides, Jordane ut ante diximus ſuperato, Caſtra pervenit, urbem pulcherrimam ac munitiſſimam. omneſque regionis *iſtius* optimates cum libentiſſime excipiunt, tam quod eos puduerit præſentis ipſius fugæ, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem iſti Berzelæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipſi ſuiſque ad vitam neceſſaria largiter ſuppeditabant, ut nec lectos ſtratos eis deeſſe paterentur, nec panem ac vinum, ſed & magnam * pecudum abundantiam miniſtrarent, rerumque ad laſſatorum quietem pariter ac victum utilium copiam aſſiduam præberent.

Achitophelus in patriam contendit, & mortem ſibi conſciſcit. 2 Regum, c. 17.

---

n Θεῶνταί τινες ἱππεῖς,] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb. Busb.* & *Hen.* θεόν) in *Vat. Baſ.* & *G.*

o Κατάλυμα] Παραυλίκα ſolus *Vat.*

p Ἱεροσολύμων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

q Βαχουρὶς] Βαχρεέ. Βαχμερὶς *Vat* Βαρχὴρ in *Editis*, *Aliiſque.* Vide ſupra p. 388. §. 3.

r Μὲν οὖν ἠρνήσατο,] Voculam μὲ inſerui, auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Μείναντας] Sic cum *MSS.* πίνοντας παρ' αὐτῇ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicens apud ſe eos ſumpiſſe potum & continuo diſceſſiſſe.* ἀπιόντας in *Editis.* HUDS. *Gen.* ἀπιόντας· *Galenius* & *Ruſinus* legerunt hic πίνοντας· SPANH.

t Εἰς τὸπίσω.] Iterum cum *MSS.* ἀνεστρεψαν ὀπίσω in *Editis.*

u Γελμῶνα τὴν πατρίδα·] Γελμὼν Γαλλὼ *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Γελμὼν Γαλὶν *Samb.* Γάλμα *Vat.* in *Epiphanii* libris varie, *Galmon*, & *Galmeab.* Videſis p. 387. §. 2.

x Μέλλειν ἔλεγε,] Μέλλων non agnoſcit *Vat.*

y Ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν] Ita cum *Big.* & *Samb.* ζῶν in *reliquis.* HUDS. *Gen.* ζῶν αὐτὸν· vel ἑαυτὸν· SPANH.

z Καθ' ἃ πάντα] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐς παῦλαν πάντα &c.

a Μυχαίτατον] Ita Ἀλωᾶ· lib. v. c. 10. §. 2. μύχατα γύαλα Euripid. Helen. v. 190. SPANH.

b Αὐτόν] Sic *Samb.* ἑαυτὸν *Busb.* & *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

c Αὐτῷ χρώμενον,] Eo modo *Samb.* & *Vat.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν *Baſ.* & *G.*

d Καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης,] Καθελόντες αὐτὸν ἐκ τῆς *Vat.*

e Εἰς Παρεμβολὰς] Εἰς Μαναὶμ LXXII. id eſt *Duplicia caſtra.* Vide ſupra p. 381. §. 1. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 2. v. 8. HUDS. *Ruſinus* vertit: in caſtra optima & munitiſſimam Civitatem. Confer. inf. c. 15. §. 1. SPANH.

f Ἀσμένιστα πάντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀσμένιστα in *Editis.*

g Αἰδῶ τῆς] *Al.* αἰδοῦς.

h Τότε φυγῆς,] Πρώτης φυγῆς *Big. Samb.* (*Goll. Voſſ.*) & *Vat.* diſſentiente ab iis *Epiphanio*, qui vertit, & *fugam illius temporis verentes.*

i Εὐπραγίας.] Sic *MSS.* ἀπραξίας in *Editis.*

k Γαλαδίτης,] *Al.* Γαλααδίτης & mox Γαλααδῖτιδος.

l Καὶ Σιφὰρ] Καὶ Εὐσεβὴς ὁ τῆς Αμ. *Vat.* ex verſione τοῦ ὁ. in *Epiphanii* libris varie, *Sipha*, & *Sypha*, & *Syphas*; dein, & *Amanthias* ſeu *Amandias* pro *Ammanitidos.*

CAP. X.

Quomodo Abeſalomus victus crinibus arbori implicitis pependit & interfectus eſt.

Abeſalomus patrem perſequitur. 2 Regum, c. 17.

ATque illis quidem ita ſe res habebant. At Abeſalomus, magno in *Davidem* patrem *ſuum* coacto Hebræorum exercitu, trajectoque Jordane fluvio, conſtitit non longe à Caſtris in Galaditarum regione; Ameſſa, loco Joabi cognati ejus, exercitui præpoſito. nam patre quidem Jetharſa *prognatus erat*, matre vero Abigæa: illa autem & Saruïa mater Joabi ſorores erant Davidis. At cum

Davides ſuos ad prælium emittit. 2 Regum, c. 18.

Davides, copiis ſuis recenſitis, quatuor mille virorum inveniſſet, decrevit non exſpectare dum Abeſalomus illum adoriretur: ſed tribunis & centurionibus * ſuper eos conſtitutis, diviſoque in tres partes exercitu, unam quidem Joabo imperatori tribuit, alteram vero fratri ejus Abeſſæo, tertiam autem tradidit Ethi, ſuo quidem familiari & amico, è Gittenſium vero urbe oriundo. Ipſum autem, cum exercitu profecturum, diſſuaſerunt amici: idque ſapientiſſimo conſilio. nam ſi "cum illo vin-"cerentur, omni de ſpe bona dejectos iri, dice-"bant: quod ſi una parte exercitus victi, cum re-"liqua ad ipſum ſe recipiant, fore ut in melius "vires redintegret. quin & veriſimile eſt hoſtes "ſuſpicaturos, alium exercitum ipſi adeſſe". Cum hoc ei gratum eſſet conſilium, ipſe quidem apud Caſtra manere conſtituit. At dum amicos & duces ad bellum dimitteret, *eos* hortabatur ut ſe fortes & fideles ejuſque memores præſtarent, ſi vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero & obſecrabat, ut victoria potiti juveni parcerent Abeſalomo, ne illo mortuo aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

Abeſalomi exercitus fuſus fugatuſque. 2 Regum, c. 18.

2. Cum vero Joabus contra hoſtes aciem explicuiſſet in Magno campo, à tergo ſylva cincto, Abeſalomus ex adverſo ſuos eduxit: & congreſſi utrinque rem præclare geſſerunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, ut Davides amiſſum imperium recuperet, nulli non periculo ſemet objicientibus, ſummamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere & pati paratis, ne Abeſalomus occupatum amittat, & patri ſupplicium ſolvat auſis *facinoroſis* debitum. Inſuper his quidem, cum plures eſſent, ne à paucis illis ſuperentur, qui cum Joabo erant ejuſque ducibus, (nam & hoc ipſum illis in maximum ceſſurum eſſe opprobrium) Davidis vero militibus ut tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, ſumma contentione pugnatum eſt. tandemque victoriam reportant Davidici, quod viribus præſta-

ΚΕΦ. ί.

Οπως Αβεσάλωμος ηπιηθεὶς ὑπ' τριχῶν ἐν δένδρῳ κατεχέθη καὶ ἀνηρέθη.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐν τάξεσι ἦσαν. Αβεσάλωμος ὁ, ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τ Εβραίων [m] ἐπὶ τ πατέρα, καὶ διαβὰς τ Ιορδάνην ποταμὸν, ἀπὸ πόρρω κατίζουξε τ Παρεμβολῶν ἐν τῇ Γαλαδιτῶν χώρᾳ· κατασησας στρατηγὸν πάσης τ δυνάμεως [n] Αμεσσὰν εἰς τιμὴν Ιωάβου τάξιν ἣ συγγενὴς αὐτ. πατρὸς μὲν γὰρ ἦν [o] Ιεθάρσα, μητρὸς δ' Αβιγάιας· αὕτη δ' ἦν Σαρσία [p] ἡ Ιωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυίδου. ὡς δ' ἐξηριθμήσας τὺς σὺν αὐτῷ Δαυίδης [q] ὡεὶ τετρακισχιλίους ηὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν [r] πότ' ἐπ' αὐτὸν ὁ Αβεσάλωμος ἔλθῃ. σταθεὶς δ' τοῖς ὑπ χιλιάρχους [s] καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τιμὴν στρατιὰν, τὸ μὲν τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ιωάβῳ, τὸ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτ. Αβεσσαίῳ, τιμὴν δὲ τρίτην μοῖραν [t] ἐνεχείρησεν [v] Εθὶ, σωηθὲ μὲν ὄντι ὑπ φίλῳ, ἐκ δὲ Γιτθῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ σωεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι· γνώμην καταχόντες σφωτέ-"ρην· νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα "χρησὴν, ἔφασκον· ἂν δὲ ἡπιηθέντες ἐνί μέρει τ δυνάμεως "τῷ λοιπῷ σὺς αὐτὸν φύγωσιν, ἀμείνονα σθασκευά-"σὴν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοησὴν δὲ τὺς πολεμίους εἰκὸς ἐστὶν "ἄλλο μετ' αὐτ στράτευμα εἶναι". ἡσθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν [x] αὐτὸς ἐν Φ [y] Παρεμβολαῖς ἔκρινεν. ἐκπέμπων δὲ τὺς φίλυς καὶ τὺς στρατηγὺς ὑπὲρ τ πολέμου παρεκάλει σωθυμίαν ἐναποδείξασθαι καὶ πίστιν εἰς μνήμην, [z] εἴ πινος τ μετρίως ἐχόντων παρ' αὐτ ἔτυχον· φείσασθαι δὲ καὶ παιδὸς Αβεσαλώμου κρατήσαντας ἀντιβάλλ, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πλουτήσαντος αὐτ. καὶ ὁ μὲν, νίκλω αὐτοῖς ἐπόμενος, ἐκπέμπ τιμὴν στρατιάν·

β'. Ιωάβου δὲ σταξαμένου τὴν δυνάμιν ἀνίκητον τ πολεμίων [a] ἐν τῷ πεδίῳ τῷ Μεγάλῳ, ἐξόπιθεν σφιβεβλημένῳ [b] δρυμὸν, ἀντεξάγ τιμὴν στρατιὰν καὶ Αβεσάλωμος· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων [c] ἐπεδείκνυτο· τ μὲν, ὑπὲρ τ τιμὴν βασιλείαν ἀποβαλεῖν Δαυίδην σταδυνδυνεύοντων καὶ πάσῃ σπουδῇ χρωμένων, τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ πίστιν Αβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ, καὶ δῷ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ἀνθ' ὧν ἐτόλμησεν, ὑδὲν ὀκνούντων, ἅπτ πεῖν ἅπτ πάσχειν. ἔτι δ', τ [d] μὲν πλειόνων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τ σὺν Ιωάβῳ καὶ τὺς σὺν αὐτῷ στρατηγὺς ὄντων ὀλίγων· αἰσχύνην γὰρ [e] αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην· τ δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἵνα τ τοσούτων μυριάδων [f] κρατήσωσιν φιλοτιμουμένων ἐλθεῖν εὐφήμου καρπερίας καὶ νικῶσιν οἱ Δαυίδου, ῥώμῃ τε πεφυκότες καὶ τῇ τ πολε-

m Επὶ τ πατέρα,] In *MSS.* ἤγειρε ἐπὶ τ π. Sed vocem ἤγειρε non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

n Αμεσσὰν] Αβεσσὰν in *quibuſdam libris*, perperam. Αμασσὰν juxta *Epiphanium.*

o Ιεθάρσα.] Ιεθίρα *Vat.* ex LXXII. Γεθμὶ aut Ιεθμὶ legiſſe videtur *Epiphan.*

p Η Ιωάβου μήτηρ] Voculam ἡ adjeci ex *MSS.* Al. *victimarum*, & *maclationum.*

q Περὶ τετρακισχιλίους] Ita etiam *Zonaras* ex *Joſepho.* nihil de militum numero in *S. Literis.*

r Πότ' ἐπ' αὐτὸν] Ita reſcripſi pro vulgato ποτ' ex p. 311. v. 45. & *Epiphanio* qui vertit, *noluit exſpectare quando ſuper eum Abeſalomus veniret.* μή ποτε παρ' αὐτὸν *Vat.* Uſitatius vero ἕως ποτε vel ἕως ἄν. HUDS. Lege ἕως ὅτε vel πότ' ut paullo inferius. COCC.

* *Super eos conſtitutis,*] Al. *quibuſdam* novis adjectis.

s Καὶ ἑκατοντάρχους,] Illa καὶ ἑκατοντάρχους, quæ deerant in *Editis*, adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ενεχείρησεν] Lege ἐνεχείρισεν. COCC.

v Εθὶ, σωηθὲ] Cum ſupra Εθὶς (p. 388. in princip.) & in *Cod. Vat.* Εθὴ habeamus, Εθὶ placuit reſcribere. Εθαίῳ *Samb.* & *Baſ.* Εθωὶ in *cæteris.* in *Epiphanii* libris, *Etheo Eſteo*, & *Eſthæo.*

x Αὐτὸς δὲ ταῖς Παρεμβολαῖς] Αὐτὸς in quatuor *MSS.* αὐτὸν *Vat. Baſ.* & *G.*

y Παρεμβολαῖς] Conf. ſup. c. 9. §. 8. SPANH.

z Εἴ τινος τ μετρίως ἐχόντων] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis* εἴ τινος μετρίως ἔχοντος. Forſan εἴ τινος μετρίων ἔχοντες. nihil horum occurrit aut apud *Epiphanium* aut *Gelenium.*

a Εν τῷ πεδίῳ] Εν πεδίῳ μεγάλῳ ſolus *Vat.*

b Δρυμὸν,] Δρυμὸν νυκτὸς ἔσθησον μυλὼν Euripid. Rheſ. v. 289. Infra Αλσος· lib. VII. c. 6. §. 5. Ιύδλιν δρυμόν· *Jarden ſaltum.* SPANH.

c Επιδείκνυτο·] Επιδείκνυσθε in *MSS.*

d Μὲν πλειόνων] Illud μὲ inſerui ex *MSS.*

e Αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστην·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὸς τοῦτο *Baſ.* αὐτὸς τοιοῦτοις *Gen.* Illa αἰσχύνην γὰρ αὐτοῖς τοῦτο εἶναι μεγίστην non agnoſcit *Epiphan.*

f Κρατήσωσιν] Ita locum ſupplevi ex tribus *MSS.* (& *Coll. Big.* & *Voſſ.*) quem mutilum eſſe deprehenderat *Schotanus*, p. 726. ante erat in *Editis*, τ δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἵ. τ. τ. μ. κρατήσωσιν. οἱ Δαυίδου γνώμῃ τε πεφύκοντες &c. nec multum juvat *Epiphanii* verſio, *inſuper metuebant etiam ne ab Joab & paucis ejus militibus tanta multitudo ſubjugaretur. Inter hæc vicit David exercitus robore, magnanimitate & exercitatione bellorum* &c.

λεμικῶν ἐπιστήμη. φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν, καὶ φαράγγων ἑπόμενοι, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, [g] πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους· ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαυίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγένετο. δείσας δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφυγε· φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως κοῦφος ὤν, ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλοις ἐπιπολὺ κλάδοις ἐκπεπταμένῳ, παραδόξως [h] ἀνακρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρον ἐχώρει προσωτέρω· ὁ δὲ ἐκ τῶν κλάδων [i] αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις· [k] τοῦτον τις ἰδὼν τῶν Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ [l] πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τοῦ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν [m] ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσσάλωμον, οὐδ' εἰ [n] χιλίους, εἶπεν, [o] ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν διέθηκα μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων [p] φείσασθαι τοῦ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, [q] ἐν κύκλῳ περιστάντες τοῦ δένδρου κατασπῶσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, [r] ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, [s] ὡς ἀναπληρωθῆναι, καὶ τὸ σχῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· σημήνας δὲ ἀνακλητικὸν ὁ Ἰώαβος [t] ἀπέχετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γʹ. Εστηκε δὲ Ἀβεσσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων [v] αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ [x] μένει τὸ [y] ὄνομα. [z] τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικησάσης δὲ αὐτῆς τῷ [a] Δαυίδου [b] υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν [c] Ἀβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὴν Ἀβεσσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δʹ. [d] Ἀχιμὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως [e] υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, [f] ἐδεῖτο αὐτοῦ τὴν νίκην ἐπιτρέψαι προελθόντι Δαυίδῃ μηνῦσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι. [g] καὶ τὸν μὲν οὐ [h] προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν [i] ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς [k] αὐτοῦ; μένειν δὲ ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐ-

rent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per saltus & abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita ut plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Davidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat tam ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne vivus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide ferretur, atque agitatione motuque levis esset, implicita ei cæsarie asperæ arbori, magnis ramis maxime patulæ, miro modo suspenditur. & jumentum quidem eadem pergebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille vero in altum à ramis sublatus hostibus circundatur. Quem cum unus è Davidis militibus *forte* conspiceret, Joabo rem nunciavit: ac quinquaginta siclos se illi dare voluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respondit, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei filio fecissem; præsertim cum nobis omnibus audientibus ille oraverit ut juveni parceretur. Ille vero, cum ei imperasset ut ipsi ostenderet ubinam Abesalomum pendentem viderit, conjecta in cor sagitta eum interemit. Joabi autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, mortuum arbori detrahunt. & cum ipsum quidem in voraginem profundam & obscuram projecissent, in eam lapides devolvunt congeruntque, usque dum impleretur, & *justi* tumuli speciem & magnitudinem acciperet: Joabus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hostium copiis, quod populo consanguineo parcebat, persequendis cohibuit.

Abesalomus, crinibus in arbore suspensus, à Joabo transfixus interiit. 2 Regum, c. 8.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia columnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab Hierosolymis, quam appellavit manum suam; dicens, quod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ipsius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos quidem filios, filiam vero unam, Thamaram nomine, quemadmodum jam ante diximus. Ea autem cum Davidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abiam qui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in loco suo & narrationi magis proprio dicemus. Post obitum autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum quisque suam se receperunt. X.

Abesalomi columna. 2 Regum, c. 18.

4. Jam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito Joabo petiit ab ipso ut sibi liceret ire ad Davidi indicandum quod victoriam reportarit, lætumque nuncium afferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere omnia ceciderint. Et hunc quidem non præmittebat, dicens, num ille, qui semper ei lætorum nuncius exstiterit, nunc *recta* proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat ut *secum* maneret. At Chusi vocato

Itur ad Davidem ad nunciandam victoriam & Abesalomi mortem. 2 Regum, c. 18.

g Πολλοὺς δὲ ἀνῄρουν,] Τοὺς δὲ ἀνῄρουν *Vat.*
h Ἀνακρεμᾶται,] Ἀρακρεμνᾶται in tribus *MSS.*
i Αἰωρούμενος] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vat.* ἐωρούμενος in *Editis.* ἠώρητο *Hen.* & *Busb.* Si quis ἠωρημένος malit, per me licet. *Epiphanius* reddit, *ille vero ramis comarum allegatione retinebatur astrictus.*
k Τοῦτον τις ἰδὼν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis.*
l Πεντήκοντα σίκλους] Librariorum vitio ut censet *Villalpandus:* nam *decem argenteos & cingulum* habent *S. Literæ.*
m Ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσσάλωμον,] Ἀποκτείνειε *Vat.*
n Χιλίους, εἶπεν,] Ita *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* quibus consentiunt *S. Literæ.* δισχιλίους in *Editis.*
o Ἔμελλές μοι παρέξειν,] Ἔμελες *Big.* & *Samb.*
p Φείσασθαι τοῦ νεανίσκου] Ita lego cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* φείσασθαί σε τοῦ ν. in *cæteris.*
q Ἐν κύκλῳ περιστάντες] Ita legendum censui (prout & correxit *Coccejus*) pro παραστάντες, quod in *Editis* exstabat. περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ δένδρον *Big. Samb.* & *Vat.*
r Ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους,] Sic cum *MSS.* in *Editis* βάλλουσιν.
s Ὡς ἀναπληρωθῆναι,] Ita *Vat.* ὡς in *reliquis.*
t Ἀπέχετο τοῦ] F. ἐπέχε. COCC.
v Αὐτῷ διαφθαρέντων] Αὐτοῦ *Samb.* & *Vat.*

x Μένει τὸ] Μενῇ *Big.* μενεῖ *Samb.* μένῃ *Vat.*
y Ὄνομα.] Videsis 2 *Regum*, c. 18.
z Τέκνα γὰρ ἦσαν] Τέκνα γὰρ ἦν αὐτῷ *Vat.*
a Δαυίδου υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ,] Τοῦ Σολομῶνος υἱῷ legisse videtur *Epiphan.*
b Υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ,] Conf. sup. Cap. 5. §. 3. SPANH.
c Ἀβίας·] Sic *Big.* (Coll. *Voss.*) & *Samb.* Ἀβιᾶ *Bas.* & *G.* Ἀβίαν *Vat.*
d Ἀχιμὰς δὲ] Ἀχίμας passim *Vat.* Ἀχιμάας LXXII.
e Υἱὸς,] Παῖς solus *Vat.*
f Ἐδεῖτο αὐτοῦ] Ἐδεῖτο *Big.* (Coll. *Voss.*) *Samb.* & *Vat.*
g Καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Forte καὶ τὸν μὲν, οὐ προσῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, μένειν ἠξίου· COCC.
h Προῆκεν, εἰπὼν, αὐτῷ] Προήκειν *Big.* (& Coll. *Voss.*) προσήκειν *Samb.* & *Vat.* in *Epiphanii* versione, *cui non concessit hoc Joab dicens, quia cum semper boni nuncii homo fuisset, modo non deberet regi mortem filii nunciare.*
i Ἀπιέναι] Ἀπεῖναι in *MSS.*
k Αὐτοῦ;] Sensum interrogationis nota post αὐτοῦ juvandum censui.

cato negotium mandavit, ut quod ipſe vidiſſet id regi etiam indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, ut nunciatum mitteretur (ipſum enim de victoria ſolummodo mentionem facturum eſſe, de morte vero filii taciturum) *tandem* ei permittebat Davidem adire. atque per viarum compendia profectus (nam ſibi ſoli nota erant) Chuſi prævertit. Sedente autem Davide inter *duas* portas, atque exſpectante dum aliquis è prælio veniens ſibi res in eo geſtas nunciaret, ſpeculatorum unus, cum proſpiceret *è longinquo* Achimam currentem, & non adhuc quis eſſet dignoſcere poſſet, ajebat ad Davidem videre ſe quempiam ad ipſum advenientem. Cum vero dixiſſet rex bonum venire nuncium, paulo poſt & alterum quendam *illum* ſequi regi indicatur. Cumque & illum nuncium bonum pronunciaſſet, ſpeculator, ubi Achimam conſpexerat jam propius admotum, Sadoci pontificis filium accurrere ſignificavit. Davides autem admodum lætatus, hunc bonorum nuncium eſſe ajebat, & quod optatis reſpondeat ſibi è pugna afferre.

Davides, Abeſalomi cæde ei nunciata, filii mortem deplorat. 2 Regum, c. 18.

ϛ. Ac dum iſta rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: ſcitantique de pugna victoriam nunciat & imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio exploratum habeat: ille quidem dicebat, *omnes* in ipſum ſtatim, ut in fugam verſi erant hoſtes, magno cum impetu ferri, ingentem vero clamorem audiviſſe militum Abeſalomum inſequentium; nec præterea quicquam comperti habere potuiſſe, quod miſſus à Joabo ad victoriam nunciandam valde feſtinarit. At cum Chuſi adeſſet, & adoraſſet, eumque victoriæ nuncio impertiſſet, ex eo etiam de filio quæſivit. ille vero, inimicis, ajebat, eveniant eadem quæ Abeſalomo acciderunt. Hæc verba in cauſa fuerunt, ut nec rex ipſe neque milites ipſius in voluptate ex victoria licet maxima *diutius* permanerent. nam ille quidem, editiſſima urbis parte conſcenſa, deflebat filium, *pugnis* ſibi tundens pectora, capitiſque capillos dilacerans, & modis omnibus ſeſe afflictans, ac vociferans, "ô fili, utinam in me invaſiſſet mors, "& ſimul tecum obire contigiſſet". Cum enim natura eſſet affectu in ſuos propenſiſſimo, etiam majorem ipſi impertitus eſt miſericordiam. Exercitum autem & Joabum, audito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in urbem ingredi: ſed mœrore dejecti & lachrymis ſuffuſi, quaſi clade accepta, intraverunt. Cumque rex vultu velato conſideret, *graviterque* filium gemeret, Joabus ad eum introiit, & ſolatium adhibens, "Domine, inquit, clam tibimet ita te gerendo "convicium facis: dum iſtos quidem qui te amant, "proque te pericula ſubeunt, teque ipſum & famiſ"liam tuam odiſſe videris, tibi vero inimiciſſimos "diligere, exſtinctoſque deſiderare, qui morte me"ritiſſima affecti ſunt. Si enim Abeſalomus viciſ"ſet & regnum fauſtis auſpiciis tenuiſſet, ne tan"tillum ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed o"mnes, à te tuiſque initio facto, miſerandum in "modum periiſſemus, ita ut nos non plorarent

Joabus Davidem objurgat. 2 Regum, c. 19.

τὸς εἶδε τοῦτο μηνύσαι [1] καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Αχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τλῶ ἀγγελίαν ἀφεῖναι· ὡς μόνης γὰρ [m] αὐτὸν πιήσεσθαι τῆς νίκης, ἠσχάζειν ἢ ὡς τῆς Αβεσαλώμε τελευτῆς· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τλῶ πρὸς τὸν Δαυίδλω ἄφιξιν. καὶ τλῶ ὁδὸν μωτέρχεν [n] ἐκλαβὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτλῶ ἐγίνωσκε, τ' Χυσὶ φθάνῃ. καθεζομένω δ' Δαυίδῃ μεταξὺ τ πυλῶν, καὶ σκοπᾶμένου πότ' αὐτῷ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τ μάχης [o] ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' [p] αὐτλὼ, τῶν σκοπῶν τὸς ἰδὼν τὸν Αχιμαὰν τρέχοντα, καὶ μήπω τὶς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος, εἶπε πρὸς τὸν Δαυίδλω βλέπειν πινὰ σπουδαιόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕπεσθαί τινα καὶ ἕτερον [q] ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον ἢ ἄγγελον [r] ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Αχιμαὰν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γεγυμνέναν, τὸν Σαδώκε παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προτρέχειν ἐσήμηνεν. ὁ δ' Δαυίδης, εὐχαρὴς γιόμενος, [s] ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, [t] καί τι τ δικαίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τ μάχης.

ε'. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Αχιμᾶς [v] προσεκύνῃ τ βασιλέα· καὶ πυθομένῳ εἰ τ μάχης, νίκλω ἀναγγελίζεται καὶ κρατῶν. ἐρομένε [x] δὲ τί κ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν ὅσους ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τ τροπῆς τῶν πολεμίων γιομένης, ἀκῦσαι ἢ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Αβεσάλωμον· καὶ πλεῖόν [y] τέτε μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ιωάβε δηλῶσαι τλῶ νίκλω [z] ἐπείγεσθαι. σκαιομένε ἢ ξ Χυσὶ, καὶ προσκυνήσαντος, καὶ τλῶ νίκλω σημάναντος, περὶ ξ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Αβεσαλώμῳ γίνοιτο. ἔστω ὁ λόγος, ἤδε τλῶ ὅπῃ [a] τῇ νίκῃ χαρὲν εἶασεν, ἔτ' αὐτῷ μεῖναι μεγίστλω ὄσους, ἔτε τοῖς στρατιώτας. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅπῃ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, [b] ἀνεκλαίετο τὸν υἱόν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τλῶ κεφαλλῶ ἀπαρασπόμενος, καὶ παντοίως [c] αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, ἐκβοῶν, [d] αἴθέ μοι "τὸν θάνατον ἐπιλῆξαι ἐγίνετο καὶ ἅμα σοι τελευτῆσαι". φύσῃ γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ ἢ καὶ [e] ὁ Ιωάβος, αἰσθόμενοι ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν ἅπας ὁ βασιλεὺς, ἠχμίζησαν μετὰ ξ τῶν νενικηκότων σχήματος εἰσελθεῖν εἰς τλῶ πόλιν· καταφεῖς ἢ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. καταλυψαμένε ἢ ξ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν Ιώαβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ, [f] λανθάνεις Αβεσάλωνα "σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τὰς μὲν ἀγαπώντας σε καὶ πε"ρὶ σῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τλῶ σλῶ γλυκὺν "δοκεῖς μισεῖν, στέργειν ἢ τὰς ἐχθροτάτας καὶ πρεῖν "σὸν ἔτ' ὄντας, οἷ δίκῃ πεθνήκασιν. εἰ γὰρ Αβεσάλω"μος ἐκράτησε, καὶ τλῶ βασιλείαν βεβαίως κατί"σχεν, ἕδενος ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ "πάντες ἂν, ὑπὸ σῦ καὶ τῶν σῶν δεξάμενοι τέκνων,

"ἀπω-

l Καὶ τῷ βασιλεῖ] Voculam κ adjeci ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Αὐτὸν ποιήσασθαι τ νίκης,] Αὐτῆς *Vat.* & dein mallem ποιήσεσθαι.

n Ελαιῶν τ ὁδῶν,] Ita cum *Vat.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vet. Interpr.* ἐμβαλὼν in *reliquis.*

o Απαγγείλῃ] Αἰγείλῃ *Vat.*

p Αὐτλὼ,] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* αὐτὸν in *Editis.*

q Εδήλωσεν αὐτῷ.] Εδήλωσαν μετ' αὐτὸν *Vat.*

r Αγαθὸν εἰπόντος,] Vocem ἀγαθὸν omittunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* at non ita *Vet. Interpr.*

s Αγαθῶν ἀγγελον] Αγαθὸν *Big.* & à prima manu *Samb.*

t Καί τι τ δικαίων] Ita *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *& aliquid optabile* &c. καί τινων in *reliquis.*

v Προσκυνῇ τ βασιλέα.] Προσκυνεῖ in *MSS.* quibus non conſentit *Vet. Interpr.*

x Δι τί κ περί] Δ' εἴ τι in quinque *MSS.*

y Τέτε μὴ δυνάσθαι] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* κ πλεῖον μὴ μαθεῖν *Vulg.* & *Samb.* κ πλεῖον τέτε μὴ δυνάσθαι μαθεῖν *Big.* (& *Coll. Voſſ.*)

z Επείγεσθαι.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γρεῖαν in *Editis.*

a Τῇ νίκῃ χαρὲν εἴασεν.] Ita *MSS.* τῇ deeſt in *Editis.*

b Ανεκλαίετο τὸν υἱὸν,] Ita *Baſ.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκαλεῖτο in quinque *MSS.*

c Αὐτὸν αἰκιζόμενος] Ita volui, cum ἑαυτὸν ſit in *MSS.* & αὐτὸν in *Editis.*

d Αἴθέ μοι τὸν θάνατον] Εἴθέ μοι *Big. Samb.* & *Vat.*

e Ο Ιωάβος,] Articulum ὁ omittit *Vat.*

f Λανθάνεις] Forſan vel cum interrogatione efferenda ſunt verba; vel legendum ἆ λανθάνεις, quomodo legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *aperte demonſtras ex iis quæ agis* &c.

g Απω-

"[g] ἀπωλώλειμεν οἰκτρῶς, ὁ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολε-
"μίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τὸν [h] ἐλεῦντας ἐπὶ τοῖς
"κακοῖς κολαζόντων. [i] σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν
"ἐπὶ μᾶλλον [k] ἐχθρῷ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς [l] ἔτως
"ἐγένετο. πεισάμενος οὖν τὴν ἀδίκου λύπης, προελθὼν
"[m] ὄφθητι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις, καὶ τὴν [n] περὶ τῶν ἀγῶνος
"προθυμίας ἀνάμνησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ἐπιμέ-
"νῃς τοῖς ἄρτι πραττομένοις, ἀναπείσας ἀποστῆναί σε τὸν
"λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ προδοῦναι, τότε σοι
"πικρότερον ἢ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος". ταῦτ' εἰπὼν
Ἰωάβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἦγαγε εἰς τὸν περὶ
τῶν πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. [o] μεταχηματίσας
γὰρ αὐτὸν Δαυΐδης, καὶ ποιήσας ἐπιτήδειον εἰς τὴν τῶν πολι-
τῶν ὄψιν, πρὸς τὰς πύλας ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τὸν
λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ προσπτύσα-
σθαι. καὶ τότε μὲν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον.

"inimici, ſed *ea re* gauderent, & qui vel noſtram
"vicem miſerarentur pœnis caſtigarent. Te vero
"non pudet iſta facere hominis gratia *tibi* maxime
"inimici: qui cum eſſet tuus filius, tantopere in
"te fuit impius. Age itaque, miſſa hac iniqua tri-
"ſtitia, prodi in conſpectum tuorum militum; &
"gratias illis redde pro victoria prælioque decer-
"tandi alacritate. *Nam ego hodie, ſi pergas ea
"facere quæ hactenus feciſti, perſuadebo populo
"ut à te deficiat & regnum alii tradat, & tunc
"amariorem & verum faciam tibi luctum". Hiſce
verbis Joabus regem avertit à triſtitia, eoque adduxit ut de rebus gerendis cogitaret. Nam ubi habitum mutaverat Davides, ſeque compoſuerat ut in populi conſpectum veniret, ad portas ſemet collocavit; ita ut hoc audito univerſus populus ad eum ſalutandum concurrerit. Et iſta quidem ita ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Δαυΐδης, τὴν βασιλείαν ἀπολαβών, διελλάττεται τῷ Σεμεΐ καὶ τῷ Σιβᾷ, καὶ εὔνοιαν μεγάλην ἀποδείκνυται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, στάσεως γενομένης, εἰς δίωξιν τοῦ Σαβαίου στρατηγὸν τὸν Αμεσσὰν κατέστησεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ἰωάβος.

CAP. XI.

Ut Davides, regno recuperato, Semei & Sibæ reconciliatur, & Berzelæum magna benevolentia complectitur: utque, orta ſeditione, ad Sabæum perſequendum Ameſſam imperatorem conſtituit, quem Joabus interimit.

Οἱ δὲ ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὸν Εβραίων [p] τῶν
μετ' Αβεσαλώμου, [q] γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,
[r] διεπέμποντο κατὰ πόλεις, [s] ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν
[s] ηὐεργέτησεν αὐτοὺς Δαυΐδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ
πολλῶν καὶ μεγάλων ῥυσάμενος αὐτοὺς πολέμων παρέσχε·
μεμφόμενοι δ' ὅτι τὴν βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλ-
λῳ τῳτῳ [t] ἐνεχείρισαν, καὶ νυνὶ τεθνηκότος καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος [v] ὁ προσκαλῶσι Δαυΐ-
δην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, φιλικῶς ἢ πρὸς αὐτοὺς
ἔχειν, τῶν ἢ πραγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον,
ποιεῖσθαι πρόνοιαν, τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα
μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυΐδῃ. κἀκεῖνος
ἤδεν ἧτιον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον τοὺς ἀρ-
χιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι [x] τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶ-
σιν, "ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκεί-
"νης Δαυΐδην χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγ-
"γενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμέ-
"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Αμεσσᾷ τῷ στρατηγῷ προσέ-
παξεν αὐτοὺς λέγειν· "ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ
"πείθῃ τὸ πλῆθος Δαυΐδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι.
"προσδοκᾶν ἢ παρ' αὐτοῦ, μὴ [y] διαλλαγὴν μόνον, τέλος
"δὲ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ λαοῦ στρατη-
"γίαν, ὡς αὐτοῦ καὶ Αβεσάλωμος παρέσχεν". καὶ οἱ
μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθη-
σαν, ἃ ἢ τὸν Αμεσσὰν ἔπεισαν, τὰ προσῆκε βασιλέως πρὸς
αὐτὸν εἰπόντες, ἐγχωρεῖν τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίζι. καὶ
πείθῃ γε τῷ φυλῷ προχεῖμα πέμψαι πρὸς Δαυΐδην

Iſraëlitæ de rege revocando annuncios dimittebant, admonentes ipſos beneficiorum quæ à Davide acceperant, atque libertatis, in quam è multis magniſque bellis ſervatos vindicaverat: querenteſque quod Davidem regno expulerint, aliique ſummam imperii tradiderint; & nunc exſtincto, quem ipſi ſibi principem conſtituerant, Davidem non ſupplices obſecrent, ut iram deponeret, & ipſos benevolentia proſequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicæ impenderet. Et quidem de hiſce crebri nuncii ad Davidem veniebant. iſque nihilominus Sadoco & Abiatharo pontificibus *ſignificatum* miſit, ut *in hanc ſententiam* cum principibus tribus Judæ loqueretur; "illis dedecori eſſe, ut aliæ tribus,
"prius quam ipſa, Davidem *denuo* regem crearent;
"præſertim cum vos cognati eſtis & conſanguinei". Præterea illis mandavit ut & eadem dicerent ad Ameſſam imperatorem; "† quod, cum eſſet ex ſorore nepos, populo non perſuaderet regnum Davidi reſtitutum ire. licere autem ei ab
"ipſo exſpectare, non ſolum ut in gratiam cum eo
"redeat, id quod jam factum eſt, ſed ut totius exercitus dux fieret quemadmodum erat ſub Abeſalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus *iſtius* alloquuti ſunt, tum Ameſſæ perſuaſerunt, ubi ei dixerant quæ à rege acceperant, ‡ ut de ipſo *reducendo* conſilia iniret. Imo *is* tribum *ſuam* eò perduxit, ut è veſtigio legatos ad Davidem

[2 Regum, c. 19.]

[g] Απωλώλειμεν οἰκτρῶς,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολωλαμὲν in *ceteris*.

[h] Ελεῶντας] Sic *Big.* & *Samb.* ἐλεῶντας perperam in *Editis* & ἐλεῶντας *Vat.*

[i] Σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ] Quæ ſequuntur cum interrogatione forſan legi debent.

[k] Ἐχθρῷ,] Eo modo *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐχθρῶν in *reliquis*.

[l] Οὕτως ἐγένετο] Sic *Big. Samb.* & *G.* ἔτος *Baſ.* & *Vat.*

[m] Ὀφθήτι τοῖς σαυτῦ στρατιώταις,] Ita *Big.* & *Samb.* ὄφθητι in *reliquis*.

[n] Περὶ τῶν ἀγῶνος] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Epiphan.* πρὸς τοὺς ἀγῶνας in *Editis*, *Aliiſque.* πρὸς τοὺς ἀγῶνας *Vat.*

* *Nam ego &c.*] *Epiphanius* vertit, *Ego namque optime novi, quia ſi in hoc actu permanſeris, hodie à te populus univerſus abſcedet, ac alii regnum tradet, & tunc habebis* &c. ac ſi legiſſet, ὦ οἶδ' ἐγὼ ὡς τημερον, ἂν ἰ. τ. ἄ. πραττομένοις, ἀποστήσῃ σοῦ ὁ λαὸς, καὶ τ. β. ἑτ. προδώσῃ, καὶ τότε σοὶ π. κ. ἀλ. ποιήσεις τὸ π.

[o] Μεταχηματίσας γὰρ αὐτὸν] Eo modo *Epiphan.* μετ. δὲ αὐτὸν *Big.* & *Samb.* μετ. γὰρ αὐτὸν in *reliquis*.

[p] Τῶν μετ' Αβεσαλώμου,] Τῶν inſerui ex *MSS.*

[q] Γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι,] Ita *Samb.* γενόμενοι in *ceteris*.

[r] Διεπέμποντο κατὰ πόλεις,] Sic cum *MSS.* διέπεμπον in *Editis*.

[s] Ηὐεργέτησεν αὐτοὺς] Iterum ex *MSS.* in *Editis* εὐεργέτησαν.

[t] Ενεχείρισαν,] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνεχείρησαν in *reliquis*.

[v] Οὐ προσκαλῶσι Δαυΐδην,] Οὐ inſertum dedi ex *Big. Samb.* & *Vat.* At *reliqui* cum *Epiphanio* illud non agnoſcunt.

[x] Τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθῶσιν,] Sic *Baſ.* & *G.* τῆς δὲ Ἰούδ. *Vat.* τοῖς τῆς Ἰούδα *Big.* & *Samb.*

† *Quod, cum eſſet ex ſorore nepos,*] *Gelenius* interpretatur, *quòd fieret, quod cum eſſet ipſ.* &c. faciendo ut ὅτι interrogationi ſerviat, ac ſi τί præceſſerit, ut fere ſolet.

[y] Διαλλαγὴν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* διαλλαγῶν.

‡ *Ut de ipſo* reducendo *conſilia iniret.*] *Ut in ejus partibus conſiſteret*, vertit *Epiphan.*

dem mitterent, orantes ut ille in regnum ſuum reverteretur. idem autem & omnes fecerunt Iſraëlitæ, hortatu Ameſſæ.

Semei Davidi obviam procedit. 2 Regum, c. 19.

2. Cum quidem legati ad eum perveniſſent, Hieroſolyma ſe contulit: ante alios vero omnes tribus Judæ regi ad Jordanem fluvium occurrit; cumque his Semei Geræ filius, mille viris cum comitantibus, quos è tribu Benjamitica ſecum adducebat: præterea Sibas Sauli libertus, filiique ejus quindecim numero cum famulis viginti. Hi una cum tribu Judæ fluvium ponte junxerunt, ut rex cum ſuis nullo negotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer- "be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad- "eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur- "rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo- "rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con- "donare, neque in quenquam qui peccaverit ani- "madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo- "no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

Memphibo-ſthus Davidi obviam venit. 2 Regum, c. 19.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphibоſthus ei obviam venit, veſte ſordida amictus, & promiſſum neglectumque capillitium gerens. nam poſt fugam, neque præ mœrore comam totondit neque veſtem abluit,*ut qui regis mutationem ſuam eſſe calamitatem reputaverit. prætereaque falſo à Siba procuratore ſuo apud ipſum inſimulatus erat. Poſtquam autem ille *regem* ſalutaverat & adoraverat, cœpit eum *rex* interrogare, "qua de cauſa "non ſimul ſecum exiſſet, fugæque particeps fuiſ- "ſet?" reſpondit, "hanc ſibi à Siba illatam eſſe "injuriam. nam cum juſſus eſſet omnia ad profe- "ctionem *neceſſaria* parare, nihil curavit: ſed ver- "ba ſua, ac ſi mancipium exſtitiſſet, contempſit. "Sane ſi pedibus integris fuiſſem, fieri haud po- "tuit ut à te relictus eſſem, cum iis ad fugam *ma- turandam* uti licuiſſet. At non contentus erat "meæ erga te, Domine, pietati obeſſe; verum in- "ſuper me calumniis adortus eſt & mendaciis im- "probe confictis. Sed novi omnem hiſce in men- "tem tuam præcluſum eſſe aditum, quæ & juſta "eſt, & amans veritatis, quam Deus etiam ipſe "vult prævalere. Nam, cum ex avo meo *hiſce* ma- "ne- "gotio tranſire poſſet. Ut vero ad Jordanem pervenit, eum quidem tribus Judæ ſalutavit: Semei vero ponte conſcenſo procidit, regiſque pedibus prehenſis orabat "ut ſuis in "eum peccatis ignoſceret, nolletque ipſum acer- "be *aſpereque* tractare, neque poteſtatem *iterum* ad- "eptus id *ſibi* primum *faciendum* exiſtimaret ut "ſupplicium adhibeat; ſed reputaret ſecum, quod "erratorum pœnitentia ductus ei primus occur- "rere feſtinarit". At dum illa verbis ſupplicibus rogaret, ſuique miſerationem excitaret, Abeſſæus Joabi frater ſubjiciebat, "idcircone non jam mo- "rieris, qui ei maledicere auſus es quem Deus in "regni ſede conſtituit?" Davides autem ad illum converſus ait, "quieſcere nolitis Saruiæ filii? ne "redintegrate nobis novas, prioribus vix ſopitis, "turbas & ſeditiones. nam vos ignorare haud fas "eſt, quod hodie regnum ineo. quamobrem juro "omnibus qui in me impii fuerint ſupplicia con- "donare, neque in quenquam qui peccaverit ani- "madvertere. Tu vero, adjiciebat, ô Semei, bo- "no animo eſto, nihilque mortem, quaſi jamjam "oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

πρέσβεις, ωδηκαλουῶτας [z] εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ισραηλῖται προτρεψαμένης [g] Αμεσσᾶ.

β'. [a] Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα [b] παρεγένετο. πάντας δ' ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ιούδα φυλὴ [c] πρὸς τ Ιορδάνῃ πόρον ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας παῖς Σεμεὶ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, ὡς ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς ὁ ἀπελεύθερος Σαούλ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τ ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ὅτε σὺν τῇ Ιούδα φυλῇ τ πόρον ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷστα διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Ιορδάνην, ἠσπάσατο μὲν αὐτὸν ἡ Ιούδα φυλή· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὴν γέφυραν Σεμεί, καὶ κατασχὼν αὐτοῦ τὰς πόδας ἐδεῖτο "συγγνῶναι αὐτῷ "τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πι- "κρὸν αὐτῷ, μηδὲ [d] τὸ πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν πα- "μωρίαν ἐν ἐξουσίᾳ μενόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ "μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐ- "τὸν [e] ἐσπούδασε". ταῦτα δ' ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, Αβεσσαῖος ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς, "[f] διὰ "τοῦτ' οὖν, εἶπεν, ὁ πεθυμηξὴ βλασφημήσας τὸν υἱὸν "τοῦ Θεοῦ καθεσθέντα βασιλεύειν; Δαυίδης δ' ὑπερα- φεὶς εἰς αὐτὸν, "ὁ [g] παύεσθ', εἶπεν, ὦ Σαρυίας παῖ- "δες; [h] μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὑπὲρ τ πρώτας "παρακὰς ἐ στάσις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι "σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφιέναι τὰς "κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ [i] μηδένα τῶν "[k] ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σὺ δέ, εἶπεν, ὦ Σεμεί, θάρ- "ρει, [l] καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς πεθυμηξόμενος". ὁ δ', προσ- "κυνήσας αὐτὸν, προῆλθε".

γ'. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλ υἱωνὸς Μεμ- φίβοσθος, ῥυπαρόν τε τὴν ἐσθῆτα προκείμενος, καὶ [m] τὸν κόμιλον βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μὴ γὰρ τὴν Δαυίδου φυγὴν, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, κατανοήσας [n] αὐτοῦ συμφορὰν ταύτην ὑπὲρ τῆ τοῦ βασιλέως μεταβολῆ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαντησάμενος δ' αὐτοῦ καὶ προσκυνήσαντος, ἤρξατο πυν- θάνεσθαι, "τί δή ποτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινω- "νὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδίκημα τοῦτ', ἔλεγε, "εἶναι Σιβᾶ. κελευσθεὶς γὰρ [o] παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς "τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνάξιόν "τινος οὕτως παρῆκουσεν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις "εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελειφθην σε, ζητῶν "πρὸς τὴν φυγὴν τοσαύτας δυνάμενος. οὐ γὰρ ἦν μόνον "ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ, δέσποτα, εὐσέβειαν· ἀλλὰ "καὶ προσδιέβαλε, καὶ [p] διεψεύσατο κακοεργῶν. [q] ἀλλ' "οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ Δέσποινα ἡ σὴ πρᾶσσειν, δι- "καία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἣν ἰσχύειν τε βού- "λεται [r] καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυ- "νεύ-

z Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν] Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὸν ἐπ. *Big.* & *Samb.* αὐτῶν ἐπ. *Vat.*

a Τῶν μὲν πρέσβεων] Τῶν δὲ πρ. *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* τ δὲ πρ. legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Forte τ μὲν δὴ πρέσβεων. COCC.

b Παρεγένετο.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* προῆγεν *Hen.* & *Busb.* In *Editis* παρεχώρησε. quam lectionem ſequutus *Schotanus* hunc ſenſum verbis (vereor ne male) affingit; *quod interim, cum legati tribuum ad Amaſam veniſſent Hieroſolymas, ipſæ tribus* (aut *eorum primores*) *ſe contulerint ad regem, ut eum Jordanem trajicerent: ſed prævertos eſſe omnes à Judæis* &c.

c Πρὸς τ Ιορδάνῃ ποταμοῦ ἀπαντῆσαι] Deſiderantur in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

d Τὸ πρῶτον ἡγήσασθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῦτον in *Editis*, *Aliiſque.* unde *Gelenius* vertit, *neque recepta poteſtate in ſe primum animadverteret.*

e Ἐσπούδασε.] Ἔσπευσε *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

f Διὰ τοῦτο οὖν,] Διὰ ταῦτα legiſſe videtur *Epiphan.*

g Παύεσθ',] Παύεσθ', & mox Σεχνία *Samb.* & *Vat.*

h Μὴ κινήσητε πάλιν] Sic *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* uti μὴ πιστώσῃς ſupra p. 390. §. 6. μὴ κινήσῃ τι in *Editis.* Si quis malit μὴ κινήσετε, ut μὴ φονεύσῃς *ne accidito*, per me licet. ὦ παύεσθ', εἶπεν, ὦ Σ. παῖδες κινήσειν πάλιν ἡμῖν &c. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *non ceſſatis, filii Saruiæ, has commovere denuo nobis ſuperiores turbas & ſeditiones inſtantes.*

i Μηδένα τ] Μηδενὶ *Vat.* more *Thucydideo.*

k Ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν.] Ἁμαρτώντων & ἁμαρτώντων in *MSS.*

l Καὶ δείσῃς] Καὶ δείσεις *Vat.*

m Κόμιλον βαθεῖαν] ראש פרוע. REL.

* *Ut qui regis mutationem ſuam calamitatem reputaverit.*] Seque in hac affictione devoverat permanere, donec regiam videret converti calamitatem, *Epiphan.* Calamitatem ejus non ſecus quam propriam ferens, *Gelenius*, *præteriens iſta, ἐκτὴ μεταβολὴ τ βασιλέως.*

n Αὐτοῦ συμφορὰν] Αὐτῷ τὴν συμφορὰν *Vat.*

o Παρασκευάσασθαι] Παρασκεύασαι in quinque *MSS.*

p Διεψεύσατο κακοεργῶν.] Κατεψεύσατο in *iisdem MSS.*

q Ἀλλ' οἶδα] Ἀλλ' οἶδα γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ σὴ Δέσποινα πρ. *Big. Samb.* & *Vat.*

r Καὶ τὸ θεῖον,] Ὡς καὶ τὸ θ. *Samb.* ὡς τὸ θεῖον *Big.* & *Coll. Voſſ.*

s Εἰ-

"νεύσας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦμοῦ, καὶ τῆς
"ὅλης ἡμῶν ἡλικίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλέ-
"ναι, σὺ μετρίως καὶ χρησὸς ἐφάνης, τότε μάλιστα
"πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν
"τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον γὰρ
"σὸν ἔκεινας ἐμὲ, καὶ ἀεὶ τῆς τραπέζης [s] εἶχες ὁσημ-
"μέραι, καὶ ὧδεν ἀπέλειπον τῶν συγγενῶν τοῦ μάλι-
"στα τιμωμένου". ταῦτ' εἰπὼν, ἔτε τὸν Μεμφί-
βοσθον ἔγνω κολάζειν, ἀλλ' ὡς καταψευσάμενον τὸ Σι-
βᾶν [t] καταδικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ
πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρίσασθαι φήσας,
αὐτῷ γὰρ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, [v] τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμι-
συ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, "[x] πάντα
"μὲν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπέχει τὸ σὲ
"τὸν βασιλείαν [y] ἀπολαβεῖν".

δ' [z] Βερζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν
καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν τῇ Παρεμβο-
λαῖς αὐτῷ, Δαυίδης τε προπέμψασθαι μέχρι τοῦ Ιορ-
δάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ιεροσολύμων· γη-
ροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, ᾗ ὡς πατρὸς [a] ἐπι-
μεληθησεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ πρὸς
τῶν οἰκοι παρηλίκα τῷ μετ' αὐτοῦ Δηματελεῖ· καὶ τὸ
γῆρας λέγων ἀ τοιοῦτον αὐτῷ συγχώρειν ὥστε [b] ἀπολαύειν
τῶν ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη προβεβηκότα, ἀλλ'
ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ὅπῃ ταύτῃ
ἡξίου [c] βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν
[d] ἀπολῦσαι. ἔτε γὰρ τροφῆς ἔτε ποτοῦ συνιέναι, διὰ τὸ
γῆρας· ἀποκεκλῆσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη
πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα
πρὸς βασιλεῦσι τέρπει τοὺς [e] συδιαιτωμένους. ἔτως δὲ
λιπαρῶς δεομένου, "σὺ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω· [f] τὸν δὲ
υἱὸν Αχίμαανον "ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω
"τῶν ἀγαθῶν". καὶ Βερζελαῖος μὲν καταλιπὼν τὸν
υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπεύ-
ξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχῃ κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε
[g] ὑπεστρεψεν. ἐλθόντα δ' εἰς Γάλγαλα Δαυίδης,
τῷ λαῷ παντὸς ἤδη τοῦ ἥμισυ πρὸ αὐτὸν ἔχων καὶ τῇ Ιούδα
φυλῇ.

ε'. Αφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς
χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τῇ Ιούδα
φυλῇ κατεμέμφοντο λαθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες, ὡς
δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ πεισθέντα τῷ ὑποστῆναι.
οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ιούδα φυλῆς, μὴ δυσχεράναι αὐτοὺς
ἠξίουν προληφθέντας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτοῦ, καὶ
"διὰ τοῦτο μᾶλλον προνοούμενοι καὶ σπεύδοντες φθάσαι,
"ἠ μέντοιγε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν'
"ἔχωσιν ὅτι τούτῳ δυσφορᾶν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλ-
"θόντες". τοιαῦτα τῶν τῆς Ιούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰ-
πόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες οὐχ ἡσύχασαν. ἀλλ'
"ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς
"[h] αὐτῶν ἀποκαλουμένους μόνους συγγενῆ τοῦ βασιλέα.
"ὁ γὰρ τῷ ἁπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβών,
"πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κέκρικεν. [i] καὶ διὰ

"jora adieris *discrimina*, propterea quæ tota noſtra
"familia periiſſe meruerit, tu commodum beni-
"gnumque temet oſtendiſti, tunc præcipue illo-
"rum omnium oblitus, cum obliviſci non potue-
"ris in tua eſſe poteſtate ut illa vindices. ad hæc
"tu me in amicorum tuorum numero eſſe voluiſti, & quotidie menſæ adhibuiſti, nullaque in re
"à cognatorum tuorum honoratiſſimo quoque
"differebam." Cum hæc *ille* dixiſſet, neque in Memphibosthum *rex* ſtatuit ſupplicio uti, neque Sibam ut calumniatorem judicio perfundere. Sed præfatus ſe quidem, quod cum Siba ſibi non obviam venerit, ei omnia largitum eſſe, ipſi tamen, ubi imperaverat dimidium bonorum ipſi reſtitui, veniam dare pollicebatur. Tum vero Memphibosthus ſubjicit, "ſibi quidem totum habeat Si-
"ba, mihi vero ſatis eſt te regnum recepiſſe."

4. Berzelæum autem Galaditam, virum magnum ac bonum, quique ei dum apud Caſtra eſſet multa ſuppeditavit, eumque ad Jordanem uſque deduxit, obſecrabat Davides ut ſecum iret Hieroſolyma: ipſum enim eum in ſenectute omni cum honore tractaturum eſſe, eique tanquam patri curam adhibiturum & proviſurum eſſe ſpondebat. At ille antiquæ ſedis ſuorumque deſiderio cum eo vivere recuſabat: atque dicens, ſe non ea eſſe ſenectute ut voluptatibus frueretur, cum jam annum octogeſimum attigerit, ſed ut obitui & ſepulturæ proſpiceret, ideo ab ipſo, ſi ſibi quod gratum eſſet facere voluerit, dimitti *obnixe* petebat. nam per ætatem ſe neque cibi neque potus jucunda intelligere poſſe: imo etiam aures ſibi occludi ad tibiarum ſonos & modulationem aliorum inſtrumentorum, quibus oblectari ſolent qui cum regibus vivunt. Cum vero ita inſtanter rogaret, "te quidem,
"ajebat *rex*, dimitto: filium vero Achimanum
"permitte mihi. nam ei de bonis omnibus imper-
"tiam." Et quidem Berzelæus, relicto filio & rege adorato, precatuſque ut omnia ei proſpere cederent quæ in animo agitaret, domum eſt reverſus. Davides vero Galgala pervenit, jam dimidium totius populi circa ſe habens & *integram* Judæ tribum.

Berzelæus à rege, magna ei pollicito, petiit, ut in patriam redire literet. 2 *Regum*, c. 19.

5. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis *Iſraeliticæ*, magna eos comitante multitudine; conqueſtique ſunt *apud eum* de tribu Judæ, quod ad eum clam ſe contuliſſet, cum ſimul omnes unanimes ei obviam proceſſiſſe debuerint. Principes vero tribus Judæ illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam cum ejus cog-
"nati eſſent, idcirco & cura & amore *ſuo alios* præ-
"vertere feſtinarunt, non tamen quaſi munera,
"quia præceſſerunt, ipſi acceperint, ita ut inde
"juſtas rem ægre ferendi cauſas habeant, qui ſe-
"rius ad eum venerint." Cum hæc dixiſſent tribus Judæ duces, non acquieverunt aliarum tribuum principes, ſed, "nos quidem, reſponderunt, mira-
"ri ſubit, ô fratres, quod regem vos veſtrum ſo-
"lum cognatum appelletis. nam qui in omnes po-
"teſtatem à Deo accepit, *is* nos omnes cognatio-
"ne

Diſſidium inter Iſraelitas & Judæos. 2 *Regum*, c. 19.

s Εἶχες] *Coll. Big.* εἶχ' *Voſſ.* εἶχε.

t Καταδικάζειν.] Ita locum conſtitui ex *MSS.* (adſtipulantibus *Coll. Big.* & *Voſſ.*) favente quidem *Epiphanio.* in *Editis.* διακάζειν. αἰσ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενον φήσας.

v Τῆς οὐσίας αὐτῷ] Τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας αὐτῷ *MSS.* eodem plane ſenſu cum *Editis.*

x Πάντα μὲν,] Ita *Vat.* paulo concinnius, quam in *ceteris.* πάντ' ἐχέτω μὲν, εἶπεν, ὁ Σιβᾶς in *Editis.* παντ' ἐχέτω, εἶπεν, Σιβᾶς *Big.* & *Samb.*

y Απολαβεῖν.] Παραλαβεῖν *Vat.*

z Βερζελαῖον δὲ] Ita ut ſupra, p. 391. §. 8. antea Βερίζελον in pleriſque *Codd.*

a Επιμεληθησεσθαι,] Sic *MSS.* ἐπιμελήσεσθαι in *Editis.*

b Απολαύειν τῶν ἡδέων,] Iterum è *MSS.* ἀπολαῦσαι in *Editis.*

c Βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι] Βουλομένῳ, & mox τὰ κατ' ἐπιθυμίαν αὐτῷ *Vat.*

d Απολῦσαι.] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.* & *Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* ἀπολαῦσαι in *Editis.* alteram lectionem veram eſſe oſtendunt ſequentia, σὶ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω.

e Συδιαιτωμένους.] Συσδιαιτωμένους *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.*

f Τὸν δὲ υἱὸν Αχίμαανον] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *ceteris* τὸν δὲ Αχίμαανον υἱόν. Juxta *Epiphanium* Αχιμάν. Unde patet veterem hunc locum obſediſſe mendam. nam in textu *Hebraïco* nominatur *Chimham.* apud LXXII. Χαμαάμ aut Χαμαάν.

g Υπέστρεψεν.] Επέστρεψεν *Big. Samb.* & *Vat.*

h Αὐτῶν ἀποκαλουμένους] Ita *Samb.* & mox μόνων *Big.* & *Samb.* in *reliquis* αὐτῶν & dein μόνον.

i Καὶ διὰ τοῦτο μὲν] Καὶ διὰ τοῦτ' ὁ μὲν λαὸς ἄπρας *Big. Samb.* & *Vat.*

"ne attingere cenſendus eſt. ideoque cum totus "quidem populus undecim partes habeat, * nos "vero unam, & tamen natu majores ſumus, etiam "præter æquum feciſtis, qui furtim & nobis inſciis "voſmet ad regem recepiſtis."

Sabeus Iſraëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

6. Dum in hunc modum inter ſe colloquerentur *tribuum* duces, vir quidam improbus & ſeditionis amans, nomine Sabæus, Bochoriæ filius, tribus Benjamitidis, cum ſe in medium proripuiſſet, magna voce clamabat ad multitudinem, "nemo noſtrum habet in Davide partem, aut in Jeſſæi filio ſortem." Atque ubi hæc dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum ſequuti ſunt, rege relicto. Sola autem ei permanſit tribus Judæ, illumque in regia Hieroſolymis collocavit. Et fecit quidem *rex*, ut concubinæ, cum quibus congreſſus eſt filius ejus Abeſalomus, in alias ædes migrarent, juſſis curatoribus omnia eis neceſſaria ſuppeditare, ipſe vero ad eas *poſtea* non accedebat. Dein autem Ameſſam imperatorem conſtituit, locumque ei dedit quem Joabus obtinebat: præcepitque, ut, collectis quantas poſſet è tribu Judæ copiis, poſt triduum ad ſe veniret, ut, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipſum contra Bochoriæ filium *in pugnam* emitteret. Cum autem egreſſus eſſet Ameſſa & in militum delectu inſtituendo procraſtinaſſet, comperto ipſum non maturare reditum, tertia die rex ad Joabum dicebat, "haud ſibi expedire in re Sabæi "dilationem pati; ne forte copiis majoribus com"paratis plus damni det, pluſque negotii *ipſis* fa"ceſſat quam ab Abeſalomo acceperant. Itaque "ne tantillum cunctare, ſed, aſſumptis quæ ad ma"nus ſunt militibus & ſexcentorum cohorte, cum "Abeſſæo fratre tuo hoſtem perſequere, & ubi"cunque illum fueris aſſequutus fac ei congredia"ris. Ocyus te move ut illum prævenias, ne urbes "munitas nactus in cauſa ſit nobis dimicationum "multique ſudoris."

Davides concubinas ſuas in cuſtodiam dat. 2 Regum, c. 20.

Ameſſam ad copias colligendas mittit.

Eo ultra tempus præſcriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum perſequatur.

Joabus, ad Sabæum perſequendum profectus; Ameſſam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

7. Joabus autem ſecum ſtatuebat nihil morari; ſed fratre viriſque ſexcentis aſſumptis, reliquiſque qui tum Hieroſolymis aderant militibus eum comitari juſſis, ad Sabæum perſequendum profectus eſt. Cumque Gabaonem perveniſſet (illa autem vicus eſt XL. ſtadiis ab Hieroſolymis diſtans) Ameſſæ, qui magnum *ſecum* adduxerat exercitum, obviam factus eſt. At Joabus, cum gladio accinctus eſſet & thorace indutus, accedente ad eum ſalutandum Ameſſa, id de induſtria egit ut enſis quaſi ſponte è vagina excideret; eoque mox à terra ſublato, & altera manu, tanquam Ameſſam prope adſtantem deoſculari vellet, barba *illius* prehenſa, nihil advertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium & omnino flagitioſum perpetrans, quod juveni bono & cognato & innocenti ab ipſo invideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipſius dignitate ex regis gratia æquatum. Hac enim de cauſa jam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipſius ſcelus honeſti ſpecies excuſare videbatur, quod fratrem Aſaëlum vindicaſſe exiſtimaretur: Ameſſæ vero cædi nihil hujuſmodi prætendi potuit. Cæſo

"τῷ μὲν λαὸς ἅπας [k] ἕνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ [l] πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐπιη"σαι δίκαια, κρύφα καὶ λελη θότως ἐλθοντες πρὸς τὸ "βασιλέα".

ς'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τὶς πονηρὸς, καὶ στάσεως χαίρων, ὄνομα [m] Σαβαῖος, ὑὸς Βοχορέως, τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτι ἔχει τὶς ἡμῶν μερίδα Δαυίδου μοίρας, ὅτι "κλῆρον πρὸς τῷ Ιεσσαίου παιδί". καὶ μετὰ τὸς λόγους σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυίδου καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ιούδα φυλὴ, ᾗ κατέῤῥησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ιερουσαλύμοις βασίλειον. ᾗ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ ὑὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Αβεσάλωμος, εἰς ἄλλα μετήγαγε οἰκίαν, πάντα παρασκέψας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια [n] τὰς ἐπιμελουμένας, αὐτὸς δ' [o] οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ τὸν Αμεσσὰν στρατηγὸν, ᾗ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ἧς Ιώαβος ἦν, δίδωσιν· [p] ἐκέλευσέ τε, στρατιὰν ὅση δυνατὸν συναγαγόντα ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς, μεθ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, παραδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα [q] τὸν υἱὸν Βοχορέως. ἐξελθόντος δὲ Αμεσσᾶ, ᾗ περὶ τὴν ἄθροισιν τῆς στρατιᾶς [r] βραδύναντος, ὡς οὐκ ἐπανήκει, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς [s] τὸν Ιώαβον ἔλεγε, "οὐκ εἶ"ναι [t] σύμφορον ἀνέχεσθαι τῷ Σαβαίῳ δίδοναι· μὴ, γὰρ "μενος ἐν πλείονι παρασκευῇ, μειζόνων κακῶν ᾗ πρά"γματων αἴτιος, ἢ Αβεσάλωμος αὐτοῖς κατέῤῥηξε, γένη)· "μὴ προέμενε τοίνυν ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ παρασκευὴν "ἐὼν δυνάμιν, ᾗ τοὺς ἑξακοσίους μετ' Αβεσσαίου δὲ ἀδελ"φοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον· καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν "καταλάβῃς ὄντα, παρόντι συμβαλεῖν. σπεύδουσι δ' "αὐτὸν φθάσαι, μὴ, πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, "ἀγῶνας ἡμῖν ἐκ πολλοὺς ἰσρῶτας παράσχοι".

ζ'. Ιώαβος δ' οὐκ ἐπὶ μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους [v] παραλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἕπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν ὀπίσω [x] Σαβαῖον. ἤδη δ' ἐν [y] Γαβαῶ· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν Ιεροσολύμων· γενομένου, [z] πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπιλύτησεν αὐτῷ. περιζωσάμενον δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένον Ιώαβον, προσιόντα ἀσπάσασθαι Αμεσσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπίσησεν ἐκπεσεῖν· βασάσας δ' αὐτὴν κάτω τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν Αμεσσὰν ἐγγὺς γινόμενον ὡς καταφιλήσων δὲ γνοὺς λαβόμενον, ᾗ προσιόντα εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν. [a] ἀσεβὲς ἔργον διαπραξάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν [b] καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν δὲ τὸν Αβένηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτοῦ τὸ παρανόμημα πρόφασις ὑπῆρχεν [c] σύγγνωστον εἶναι δόξαι ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Ασαὴλ [d] ἀνδρειχθεὶς νομιζόμενος· ᾗ δ' Αμεσσᾶ φόνος οὐδὲν

Joabus, ad Sabæum perſequendum profectus; Ameſſam, ei obviam factum interficit. 2 Regum, c. 20.

Eo ultra tempus præſcriptum morante, Joabo imperat ut Sabæum perſequatur.

Ameſſam ad copias colligendas mittit.

Davides concubinas ſuas in cuſtodiam dat. 2 Regum, c. 20.

Sabeus Iſraëlitas à Davide abducit. 2 Regum, c. 20.

k Ενδεκα μοίρας ἔχει,] Juxta *S. Literas* δέκα. Videſis *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 20.

* *Nos vero unam*,] Vel ſcribendum ἡμεῖς νος &c. vel de ſingulis Iſraëlitarum tribubus eſt intelligendum. HAV.

l Πρεσβύτεροι ἐσμὲν] Καὶ πρωτότοκος ἐγὼ ἢ σὺ LXXII.

m Σαβαῖος,] Σαχίας *Vat.* paſſim. Σαβεὶ LXXII.

n Τὰς ἐπιμελουμένας,] Τοῖς ἐπιμελουμένοις ſolus *Vat.*

o Οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς.] Οὐκ ἔτ' ἐπλ. *Samb.*

p Ἐκέλευσέ τε,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* ἐκέλευσε ᾗ τρ.

q Τὸν υἱὸν Βοχορέως.] Τὸν Σαβαῖον υἱὸν Βοχορέως legiſſe videtur *Vet. Interpr.*

r Βραδύναντος,] Βραδυνόντος *Big.* & *Samb.*

s Τὸν Ιώαβον] Articulum non agnoſcit *Vat.*

t Σύμφορον] Συμφέρον *Vat.*

v Παραλαβὼν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρελάβε in *Editis*. commode ſatis.

x Σαβαῖον.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σαβεὶ.

y Γαβαῶ· κώμη δ' ἔστιν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα] Ita cum *Vat.* ut ſupra, p. 363. §. 3. in *reliquis* Γαβαών. HUDS. Lib. v. Ant. Jud. c. (*I.*) §... Γαβαωνῖ) ᾗ κατοικοῦντες ἴσγισε τοῖς Ιεροσολύμοις· vid. etiam lib. VIII. c. 12. §. 5. SPANH.

z Πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν] Οὐ πολλὴν Αμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος juxta *Epiphanium*, qui vertit, *occurrit ei Amaſa ut ſalutaret eum, non multo adhuc exercitu congregato.*

a Ασεβὲς ἔργον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἀσεβὲς, ut & ᾗ ante παντελῶς.

b Καὶ συγγενῆ] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* νεανίαν συγγενῆ.

c Σύγγνωστον εἶναι δόξαι ποιεῖν,] Sic *Vat. Samb.* & *Baſ.* in *cæteris* σύγγνωστον.

d Ἀνδρειχθεὶς νομιζόμενος·] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀνδρειχθεῖς in *Editis*, *Aliiſque*.

e Δὲ

ὑδὲν τοιῦτον ἔχε ⸂ϖ⸃ρακάλυμμα. ἀποκλείνας [c] ⸂ὴ⸃ τ ⸂στρα⸃τηγὸν ἐδίωκε τ Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα [f] πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾷν ἐντελάμενον πρὸς τὸν στρατιὰν, ὅτι πεθνηκε μὲν Αμεσσὰς δικαίως ⸂ϵ⸃ μετ' αἰτίας [g] κολαζόμενον, εἰ ⸂ὴ⸃ φρονεῖτε τὰ ⸂τ⸃ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτὸς τῷ στρατηγῷ Ιωάβῳ, καὶ Αβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένου ⸂ὴ⸃ τοῦ σώματος ⸂ἐπὶ⸃ τ ὁδοῦ, καὶ παντὸς ⸂τ⸃ πληθους [h] ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον [i] ⸂ϖ⸃οησόμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἰς τι χωρίον ἀπωτάτω τ ὁδοῦ, πέμψιν αὐτῷ ⸂ϵ⸃ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γιγνομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ιωάβῳ. διώξαντι ⸂δ⸃ αὐτῷ ⸂ἀφ⸃ὰ πάσης τ [k] Ισραηλίτιδος χώρας τ Σαβαῖον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν, [l] Αβελμαχέα λεγομένην. ⸂ϖ⸃ορευόμενον ⸂δ⸃ ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ ⸂ϖ⸃εικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ [m] χαράκωμα ⸂ϖ⸃ερὶ αὐτὴν πηξάμενον, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὸ τεῖχος, καὶ καταβάλλειν αὐτό. μὴ δεξαμένων ⸂γὰ⸃ αὐτὸν τ ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς [n] ⸂διε⸃τίθει.

η'. Γυναῖόν τι σῶφρον καὶ σοφὸν, [o] ἐπ' ἐχάτης ἤδη τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ⸂ϖ⸃ροσκαλεῖται ⸂ἀφ⸃ὰ τῶν οἰκιτῶν τ Ιώαβον. ⸂ϖ⸃ροσελθόντος ⸂δ⸃ ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ "Θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, "ἵνα τοὺς πολεμίους [p] τοὺς Εβραίων ἐξάρωσι καὶ πα- "ρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἁπάντων. σὺ ⸂γ⸃ ἀπαιδεύτως μη- "τρόπολιν Ισραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μη- "δὲν ἐξαμαρτοῦσαν". ὁ ⸂δ⸃ [q] ἵλεως μὲν εὔχεται τ Θεὸν [r] αὐτῷ ⸂ἁμ⸃ένειν· "[s] αὐτὸς ⸂δ⸃ ἄτως ἔχειν, εἶπεν, ὡς "μηδένα ⸂γ⸃ λαὸν φονεῦσαι, ἀλλ ὅπως πόλιν ἐξελεῖν βούλε- "ται τηλικαύτην. λαβὼν μέντοι παρ' αὐτῶν τ ἀνταπό- "δοσιν τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν [t] Σαβαῖον υἱὸν τοῦ "Βοχορίου, παύσεσθαι [v] τ πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν "ἀπάξειν". ὡς ⸂δ⸃ ἤκουσεν ἡ γυνὴ [x] τὰ ⸂ϖ⸃ρὸς τοῦ Ιωάβου, μικρὸν ἀπιχεῖν δεηθεῖσα· τὴν γὰ κεφαλὴν ὑφ' ἕως αὐτῷ [y] ῥιφθήσεσθαι τοῦ τείχους. καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ "βούλεσθ', εἶπεν, κακοὶ κακῶς μὴ "τέκνων ἀπολέσαι ⸂ϵ⸃ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ "καὶ μηδὲ τίς ἐστι γνώριμος, καὶ τοῦτον ἔχειν ἀντὶ Δαυίδου "[z] τοσοῦτ' ἀπεργασαμένου [a] ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύ- "ναμιν τοσαύτην ⸂ϵ⸃ τηλικαύτην ἀντάρειν μίαν πόλιν"; πείθει τὸν κεφαλὴν ἀποτεμόντας ⸂γ⸃ [b] Σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ Ιωάβου στράτευμα. τούτου γιγνομένου [c] σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ ⸂ϖ⸃αραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίζησι ⸂γ⸃ ⸂δ⸃ [d] Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τ σωματοφυλάκων ⸂δ⸃ τ ἑξακοσίων, [e] Αδώραμον ⸂δ⸃ ἐπέτρεψεν ἐπὶ τ Φόρων, καὶ [f] Σαβάθην ⸂δ⸃ Αχίλαον ἐπὶ τ [g] ὑπομνηματογράφων· [h] Σουσὰν ⸂γ⸃ γραμματέα, Σάδωκον ⸂γ⸃ ⸂δ⸃ Αβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

autem imperatore Sabæum perſequebatur, uno relicto apud cadaver: cui juſſerat clamare ad exercitum, Ameſſam quidem juſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi faverent Joabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque ejus Abeſſæum ſequi debere. Cum autem corpus *mortui* ad viam jaceret, totaque multitudo ad id conflueret, majorique, ut in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos *ei appoſitus* cum *corpus* inde tuliſſet, & in agrum procul à via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Joabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabæum perſequitur, indicat quidam eum ſe recepiſſe in urbem munitam quæ Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet & exercitu urbem obſediſſet, vallo etiam ei circumjecto, imperavit militibus ut muros ejus ſuffoderent & everterent. nam quod urbis iſtius cives eum *portis patentibus* non exceperant, valde eis iraſcebatur & ſuccenſebat. *Joabus Abelmacheam obſidet. 2 Regum, c. 20.*

8. Verum muliercula quædam, proba ſimul & ſapiens, cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis mœnibus Joabum per milites ad colloquium evocat. Cumque *ille* acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges & exercitus duces conſtituerit, ut Iſraëlitarum hoſtes è "*finibus ſuis* amoverent, facerentque ut pacem cum "omnibus colerent. Tu vero conaris primariam "Iſraëlitarum urbem, quæ nihil deliquerit, expugnare & depopulari." Atque ille quidem Deum propitium ſibi permanere precatur: "ipſum vero "non ita ſe habere, dicebat, ut è populo quempiam perditum iret, nedum ſibi in animo eſſe ut "urbem adeo magnam exciſam velit: ſed, ſi ipſi "ad ſupplicium dederetur Sabæus Bochoriæ filius, "qui contra regem rebellaverat, ab obſidione diſceſſurum & exercitum abducturum eſſe." Ubi Joabi verba acceperat mulier, ipſum obteſtata ut pauliſper à vi deſiſteret (fore enim *dicebat* ut caput perduellis de muro ipſi confeſtim projiceretur) ad cives deſcendit: & cum dixiſſet, "vultiſne "mali cum liberis & conjugibus male perire propter hominem improbum & plane ignotum; "eumque pro Davide, cujus tanta in vos exſtant "beneficia, in regem habere, unamque urbem tam "magno validoque exercitui reſiſtere?" perficit, ut illi abſciſſum Sabæi caput ad Joabi milites projicerent. Tum *Joabus* regii exercitus dux, ubi receptui cecinerat, obſidionem ſolvit: & Hieroſolyma reverſus denuo copiis univerſis præficitur. Quin & rex Banajam præpoſuit ſatellitibus *regiis* & ſexcentorum cohorti; voluitque ut Adoramus eſſet à tributis, & Sabathes & Achilaus à commentariis: atque Suſam ſcribam conſtituit, & Sadocum & Abiatharum pontifices. *Sabæo caput abſciſſum. Davidis officia. 2 Regum, c. 20.*

o Δὲ τ στρατηγὸν] Δ' αὐτὸν, *idiotismo Hen. & Busb.*
f Πρὸς τῷ νεκρῷ·] Sic cum *MSS.* in *Editis* ϖρὸς τ νεκρόν.
g Κολαζόμενον,] Ita *Big.* & *Gen.* κολαζόντις *Baſ. Samb.* & *Vat.* Illa καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενον non agnoſcit *Vet. Interpr.*
h Επ' αὐτὸ συρρέοντος,] Επ' αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* Mox aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſuper eum conflueret, & cum quadam defuncti miſericordia moraretur & Joabum ſequi tardaret.*
i Προσισάμενοι,] Ita in *iiſdem MSS.* ισάμενοι in *Editis.*
k Ισραηλίδος χώρας] Ισραηλιτῶν *Big. Coll. Voſſ. Samb.* & *Vat.*
l Αβελμαχέα] Αβελμαχᾶ in nonnullis *MSS.* Videſis *Clericum* ad *2 Sam.* c. 20. Αβὲλ πόλις τ Παλαιστίνης, νῦν Αβελᾶ ὀνομαζομένη. *Theodoret.* ΕΡΩΤ. λϑ'.
m Χαράκωμα ϖερὶ αὐτὴν] Χάρακας *Vat.* Χάρακα *Hen.* & *Busb.*
n Διατιθέις.] Forte διετίθετο. COCC.
o Επ' ἐχάτης] Εν ἐχάτῃ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* ἐν ἐχάτοις *Vat.*
p Τοὺς Εβραίων ἐξάρωσι] Τῶν Εβραίων *Vat.*
q Ιλεως μὲ εὔχεται] Ιλεων *Big.* & *Samb.*
r Αὐτῷ ἁμένειν·] Ita *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *Editis*, *Aliiſque.*
s Αὐτὸς ⸂δ⸃ ἄτως ἔχειν,] Αὐτὸς ⸂δ⸃ ἐχ' ὅτως ἔχειν, εἶπεν, ὡσί τινα ⸂γ⸃ λ. *Vat.*
t Σαβαῖον υἱὸν ⸂γ⸃ Βοχορίου] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Συβεὲ υἱὸν ⸂γ⸃ χοβορίου.
v Τῆς πολιορκίας] Τὴν πολιορκίαν *Vat.*
x Τὰ ϖρὸς τοῦ Ιωάβου,] Illud τὰ ex *Cod. Samb.* & *Coll. Voſſ.*
y Ριφθήσεσθαι] Ριφήσεσθαι τὴν ⸂γ⸃ πολιμίαν *Big. Samb.* & *Vat.*
z Τοσαῦτ' ἀπεργασαμένου] Τὰ τοσαῦτα *Big.* & *Samb.* ⸂γ⸃ τὰ τοσαῦτα *Vat.*
a Ὑμᾶς βασιλέως,] Ημᾶς *Big.* & *Vat.*
b Σαβαίου.] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Συβεᾶ.
c Σημάνας ἀνακλητικὸν] Σημάνας *Busb. Hen.* & *Vat.*
d Βαναίαν ὁ βασιλεὺς] Βανίαν *Big.* & *Samb.*
e Αδώραμον] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* Αδόραμον *Samb.* Αδέραμον in *Editis.* Αδόραμον juxta *Epiphanium.*
f Σαβάθην] Ita in *Editis.* Σαφάθην καὶ Αχίλαον *Big.* & *Samb.* Σαβάκην καὶ Βαχιλαὴν juxta pleroſque *Epiphanii* libros. Ιωαφατὸν ὁν Αχιλάϑ *Vat.* forſan è *Sacro Volumine.*
g Υπομνηματογράφων·] Υπομνημάτων *Vat.*
h Σουσὰν ⸂γ⸃] Συβεὲ *Big.* & *Samb.*

CAP.

CAP. XII.

Ut fame liberati erant Hebræi, cum Gabaonitis ſatisfactum eſſet pro cæſis civibus: & quæ res contra Palæſtinos præclare geſtæ erant à Davide viriſque ejus fortibus.

Fames ob Sauli in Gabaonitas ſævitiam. 2 Regum, c. 21.

POſt hæc autem, fame regionem premente, Davides ſupplex à Deo petiit ut populi miſereretur, & cauſam morbi ejuſque remedium indicare vellet. Cumque prophetæ reſpondiſſent, "poſtulare Deum ut Gabaonitæ vindicarentur, quos "Saulus rex deceptos præter jus & fas interemerat, non ſervato juramento quod illis olim Jeſus "imperator & ſenatus juraverat; at vero, ſi Gabaonitis pœnas pro cæſis civibus, quas ipſi voluerint exigere, permittat rex, ſe cum illis in gratiam rediturum & populum à calamitate liberaturum promittebat." Tum, ut hæc Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad ſe accerſit, eoſque interrogabat, quid ſibi fieri vellent. Cum vero illi ſeptem Sauli ſobolis homines ad ſupplicium depoſcerent, rex perquiſitos eis tradidit, ita ut Memphiboſtho Jonathæ filio parceretur. Poſtquam vero viros acceperant Gabaonitæ, *illos* pro arbitrio pœnis mulctarunt. Quo facto Deus cœpit illico pluere, & terram ad fructuum productionem revocare liberatam ab ea quæ fuerat ſiccitate; rurſuſque rerum copia & abundantia affluit Hebræorum regio. Aliquanto autem poſt bello Palæſtinos rex adoritur; & commiſſo prælio cum eos in fugam vertiſſet, *magno impetu* illos perſequutus ſolus relictus eſt. Cumque jam defatigatus eſſet, forte ab uno ex hoſtibus conſpectus eſt, nomine quidem Acmone, Araphæ vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cujus manubrium trecentos ſiclos pendebat, atque thoracem catenatum & gladium, *è fuga* converſus in eum irruit, quaſi certus occidere hoſtium regem. nam præ laſſitudine pæne fatiſcebat. At Abeſſæus Joabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem jacentem protexit, hoſtem vero *victum* interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex *vitæ* diſcrimen adierit: eumque jurejurando obſtrinxerunt principes, non iterum egreſſurum eſſe ſecum in prælium, ne, ſi ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid gravioris paſſus fuerit, omnia ab ipſo manantia populo perirent & interciderent beneficia, non ſolum quæ ab eo jam acceperant, ſed & quæ vitâ ipſius longius productâ porro acceperi eſſent.

Cum Palæſtinis tribus immanis ſtaturæ pugnant totidem Iſraëlitæ. 2 Regum, c. 21.

2. Palæſtinis autem *iterum* ad urbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognovit, exercitum in ipſos expedivit. At tunc quidem ſtrenuiſſime dimicavit & laudem præclaram adeptus eſt Sobacchis Chettæus, unus ex iis quos fortiſſimos habuit Davides. nam eorum multos occidit qui ſe ex Gigantibus ortos eſſe gloriabantur, & propter fortitudinem magnifice de ſe ſentiebant, effecitque ut Hebræi ſuperiores *è pugna* diſcederent. Atque poſt cladem iſtam acceptam Palæſtini bellum redintegrarunt: ac, miſſo in eos à Da-

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ὡς δὲ λιμῷ ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τὰ Γαβαωνιτῶν δίκαια λαβόντων ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων· οἷά τε καλῶς ἀθλήσαντες κατὰ τῶν Παλαιστίνων ὑπὸ τῷ Δαυίδῃ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀνδρείων.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα τῆς χώρας λιμῷ [i] φθειρομένης, ἱκέτευσε Δαυίδης τὸν Θεὸν ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τῆς νόσου. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων, "βούλεσθαι τὸν Θεὸν δικίας "τυχεῖν τοὺς Γαβαωνίτας, οὓς Σαοὺλος ὁ βα"σιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας, καὶ τοὺς ὅρ"κους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερου"σία μὴ φυλάξας· [k] ἐὰν τοίνυν δίκην δῶσιν αὐτοὶ δέ"ξασθαι οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων, παύ"σειν αὐτοῖς ὀργὴν, διαλλαγήσεσθαι καὶ τὸν ὅχλον "ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα ἔμαθε τῶν προφητῶν ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τὸν Θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δ' ἐκ τοῦ γένους τοῦ Σαούλου ἐκλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθου φεισάμενος τοῦ Ἰωνάθου παιδός. σφαλαβόντες δ' οἱ Γαβαωνῖται τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐβούλευντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὕειν σφαγὴν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν, ἀπολύσας τοῦ πρότερον αὐχμοῦ. καὶ πάλιν ἐθήνησεν ἡ τῶν Ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δὲ [l] μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γυμνούμενος [m] ἔκλυτος ὤφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, [n] Ἀκμονος μὲν τέκνομα, Ἀραφὰ δὲ παιδός. οὗτος μὲν καὶ ἀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δὲ καὶ ξυστὸν, οὗ [o] τὸν λαβὸν συνέλκειν ἔφασκον τριακοσίους σίκλους, καὶ θώρακα [p] ἁλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπισπάσας ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα. παρεῖτο γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος [q] ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τὸν βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε πεσόντα κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον κινδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τῶν δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξουσι πολὺν βιώσαντος χρόνον.

Β'. Συνελθόντων [r] δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς [s] Γαζάεσαν πόλιν, ἀθύμως ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἠγωνίσατο δὲ τότε καὶ σφόδρα ἠνδρίσατο [t] Σοβακχὶς ὁ Χεττᾶιος, εἷς τῶν περὶ Δαυίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων γενέσθαι τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, αἴτιός τε τῆς νίκης τοῖς Ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυίδης

i Φθειρομένης,] Διαφθειρομένης *Vat.*

k Ἐὰν τοίνυν δίκην] Εἰ τοίνυν *Vat.*

l Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετὰ πολὺν χρ. *Big. Samb. & Vat.*

m Ἔκλυτος ὤφθη] Ἔκλυτος Heſych. ἔνδοξος, τίμιος· melius itaque γυμνούμενος, ἔκλυτος ὤφθη ita verti debuit: *conſpicuus factus*, niſi ἔκλυτος idem hic ſit quod ἐκλελυμένος diſſolutus, nempe diſſolutum eſt, & hic interruptum; erat enim jam labore diſſolutus *Ruſinus*, omiſit *Gelenius*. Ἄλωτ. lib. I. c. 19. §. 3. μεγίθει συμβοηθῶν ἐταλαίπωρον ἔκλυσθαι. SPANH.

n Ἀκμονος μὲν] Ἰεσσὶ μὲν τέκνομα, Ραφὰ δὲ παιδὸς *Vat.* ut puto ex LXXII. Juxta *Epiphanium*, Ἀχιμὼν μ. τ. Ἀσαφάτου δὲ π.

o Τὸν λαβὸν συνέλκειν] Forte ἡ λαβὴ vel ὅλκη συνέλκει. COCC.

p Ἁλυσιδωτὸν] Lege ἁλυσιδέτου. COCC.

q Ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς] Articulum inſerui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

r Δὲ τῶν Παλαιστίνων] Οὖν τῶν Π. *Vat.*

s Γαζάεσαν πόλιν,] *Al.* Γάζασαν & Γάζεσαν. HUDS. Γιζὲ LXX. Γάζαν leg. Gelen. Γαζαεσὶ tamen legitur inf. lib. VIII. c. 6. § 1. & lib. XII. c. XI. §. 2. ubi Ἀζᾶ ὄρους, *Ruſin.* Gazara. 1 Maccab. IX. 15. Ἀζώτου ὄρους· *Ruſin. hîc*: uſque ad Gazara, ut proinde legerit μέχρις Γαζάρας· cujus mentio hîc fit. SPANH.

t Σοβακχὶς ὁ Χεττᾶιος,] Σοβάκχης *Big.* & *Samb.* Σοβοχαῖος *Vat.* mox Χωσαθαῖος pro Χεττᾶιος legendum cenſet *Schotanus.*

v Ni-

δὲ πέμψαντος, ἠείσθησε [v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ [x] τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. ὀλιγίστου δὲ χρόνου, [y] ἐστρατοπέδευσαν [z] πρὸς τῇ πόλει τῶν ὅρων τῆς Ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δέ τις αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν· δακτύλους δὲ ἐν [a] ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἐνὶ πλείοτέρους εἶχε τῶν κατὰ φύσιν. οὐκ ἄπο οὖν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυίδου στρατιᾶς, τούτῳ [b] μονομαχήσας Ἰωνάθης ὁ [c] Σαμᾶ υἱὸς, ἀνεῖλέ τε αὐτὸν· καὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρετῆς ἀπηνέγκατο. καὶ ἔστι γὰρ ὁ Παλαιστῖνος ἤυχε τῶν Γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μὴ ἀπὸ τούτου τοῦ μάχου, οὐκ ἔτι τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμένος δὲ ἤδη πολέμων ὁ Δαυίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας [d] ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸ Θεὸν καὶ ὕμνους [e] συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ [f] τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν τὸ Θεὸν, κατά τε τοὺς τῶν καλουμένων Σαββάτων ἡμέρας, καὶ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν [g] ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστι τὸν τρόπον. ἡ μὲν [h] κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπλεται πλήκτρῳ· ἡ δὲ [i] νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσι, τοῖς δακτύλοις κρέπεται. κύμβαλά τε οὖν πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ πρὸς μὲν τούτων ὀλίγον ἡμῖν, ὥστε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τοὺς τῶν προειρημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δὲ οἱ ἀγαθοὶ καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς δηλώσουσιν οὗτοι ποιήσαντες. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ [k] χώρας ὑπάρξαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, [l] Ἰέσσαιος υἱὸς [m] Ἀχεμάνης. ὃς πολλάκις εἰς τὴν διάταξιν ἐμπεσὼν τῶν πολεμίων, καὶ πρὶν [n] ἀναπαύσασθαι τὸ μαχόμενος, πρὶν [o] ἀναιρεθῆναι αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ Ἐλεάζαρος υἱὸς [p] Δωδείου, ὃς ἦν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν [q] Ἀρασάμῳ. οὗτός ποτε, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπαλαιόντων τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τοῦ αἵματος κοπιάσαι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας παραμένους ὑπ' αὐτοῦ [r] τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἀπὸ τῶν ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄρασθαι, τοῦ μὲν Ἐλεαζάρου πίπτοντος, ἑπομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντας. τρίτος δὲ ἦν Ἰλᾶ μὲν υἱὸς, [s] Σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ἦτος ἐν τοῖς περὶ Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον [t] αὐτῶν διαταξαμένων, ὡς οἱ

vide exercitu, ſtrenue ſe geſſit Nephanus ipſius cognatus. ſingulari enim certamine cum fortiſſimo Palæſtinorum congreſſus, ipſum interemit, & reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipſorum in acie ceciderant. Nec longo poſt intervallo caſtra metati ſunt ad urbem quæ non longe à finibus Hebræorum regionis diſtabat. Habebantque ſecum hominem ſex quidem cubitos altum: cui vero in utroque pede & utraque manu digiti erant plures quam naturæ conveniret. Huic itaque Jonathas Samæ filius, ex exercitu contra illos à Davide miſſo *prodiens*, duello congreditur, ipſumque peremit: &, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, præcellentis fortitudinis gloriam retulit. nam & Palæſtinus iſte ſe à Gigantibus prognatum eſſe jactabat. Poſt hanc autem pugnam tum demum Iſraëlitas bello laceſſere deſierunt *Palæſtini*.

3. Jam vero Davides, bellis & periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnoſque compoſuit, vario carminum genere. etenim tam verſus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum inſtrumenta *diverſa* confecerat, Levitas docuit ad ea Dei laudes canere, non ſolum Sabbatorum, ut appellantur, die, ſed & aliis feſtis ſolennibus. Iſta autem inſtrumenta hujuſmodi ſunt ſpecie. Cinyra quidem, decem intenſa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim ſonos habens, digitis pulſatur. Cymbala ad hæc ærea erant magna lataque. Atque de illis quidem hæc à nobis eatenus dicta ſufficiant, ne prorſus ignorata eſſet inſtrumentorum iſtorum natura.

Hymni Davidis & muſica inſtrumenta. 2 Regum. c. 22.

4. Porro omnes, quos circa ſe habuit rex, ſpectatæ erant fortitudinis. Horum vero maxime illuſtres, magnæque ob res præclare geſtas celebritatis octo præcipue & triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perſpectæ erunt cæterorum virtutes. nam iſti adeo viribus pollebant, ut & regiones ſubigere & gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus *illorum* Jeſſæmus Achimæi filius. qui, non ſemel in hoſtium aciem ſe conjiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidiſſet. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodeiæ, qui cum rege erat apud Araſamum. Hic, cum aliquando Iſraëlitæ hoſtium multitudine conſternati eſſent in fugam, unicus ſubſtitit: & cum hoſtibus congreſſus *tam* multos illorum cæcîdit, ut cruore gladius ejus dextræ adhæſerit; & Iſraëlitæ, ubi viderant Palæſtinos ab ipſo in fugam verſos, deſcenſu facto è montibus, eos perſequerentur, & tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem ſtragem edente, multitudine vero *duntaxat* ſequente & cæſos ſpoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palæſtinis prælio, cum, in loco qui

Quos habuerit Davides fortiſſimos. 2 Regum, c. 23.

[v] Νεφάνος ὁ συγγενὴς] Νεφὰν *Big.* & *Samb.* Εφὰν *Vat.* & *Epiphan.* adeo ut ex ἠείσθησε Εφὰν factum exiſtimarem ἠείσθησε Νεφάν.

[x] Τῶν Παλαιστίνων,] Τῶν omittit *Vat.*

[y] Ἐστρατοπέδευσαν] Ἐστρατεύσαντο *Vat.*

[z] Πρὸς τῇ πόλει] *Scaliger* πρὸς τῇ Γίτθᾳ πόλει, ut conſtat ex *S. Literis.* HUDS. Forte πρός τινι πόλει. COCC.

[a] Ἑκατέρῳ] Forte ἑκατέρα. COCC.

[b] Μονομαχήσας Ἰωνάθης] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* μονομαχεῖ in *Editis.*

[c] Σαμᾶ υἱὸς,] Σαμὰ *Big.* & *Samb.* dein τοῦ ἀδελφοῦ adjiciunt *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* forſan è *S. Litcris.* illa verba margini adſcripta habet *Samb.* ſed non agnoſcit *Epiphan.*

[d] Ἀπολαύων τὸ λοιπὸν] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἀπολαῦσαι perperam in *reliquis.*

[e] Συνετάξατο,] Συνετάξαντο *Big.* & *Samb.*

[f] Τριμέτρους,] Vide *Annott.* ad hanc vocem alibi & G. *Voſſium* de *Artis Poëticæ Natura* & *Conſtitut.* c. XIII. §. 2. & 5.

[g] Ὀργάνων ἰδέα] Sic *MSS.* in *Editis* ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα τοιαύτη τις τὸν τῆς.

[h] Κινύρα,] Ita cum *Samb.* & *Big.* κινύρᾳ in *aliis*, minus recte, ut oſtendit *Bochartus* in *Colon. Phœnic.* l. 2. c. 7.

[i] Νάβλα,] Conf. inf. lib. 8. c. 3. §. 8. SPANH.

[k] Χώρας ὑπάρξαι] Ita *Big.* & *Samb.* χώραν in *Editis*, *Aliiſque.*

[l] Ἰέσσαιος υἱὸς] Ita *Vat.* in *Editis*, *Aliiſque* Ἰοσαμος. Ἰίττεος juxta *Epiphanium.*

[m] Ἀχεμάνης.] Ἀχεμμαὶς *Big.* & *Samb.* Ἀχιμαὶς *Epiphan.* Ἀχεμὶς legit *Schotanus* in *Bibl. Hiſt. S. Tom.* 2. p. 680.

[n] Ἀναπαύσασθαι μαχόμενος,] Ἀναπαύσαιτο *Big.*

[o] Ἀναιρεθῆναι αὐτῶν] Ὀκφασεῖς ſolus *Vat.*

[p] Δωδείου,] Δώδου *Epiphan.*

[q] Ἀρασάμῳ.] Γεραμμω *Vat.* in *Epiphanii* codicibus varie, *Sarpha*, & *Sarcha* & *Reſpha.*

[r] Τοὺς Παλαιστίνους,] Illud τοὺς è *MSS.* ut & mox illa ὑπ' αὐτοῦ ἐμοῦ. quæ etiam *Epiphanius* agnoſcit.

[s] Σεβὰς ὄνομα.] Κισαβαῖος vel Κισαβαῖος in *MSS.* apud *Epiphanium* habemus *Semeas filius Eli.*

[t] Αὐτῶν διαταξαμένων,] Ita cum *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) & *Vat.* αὐτῷ in *reliquis.*

qui Maxilla dicitur, acies ex adverſo conſtitiſſent, poſtquam Hebræi rurſus copiis illorum perterriti fugere cœperant, ſolus inſtar exercitus & aciei conſtitit: & alios quidem illorum ſternebat, alios vero, ipſius vim & impetum non ſuſtinentes, ſed in fugam ſe conjicientes, inſectatus eſt. Atque has quidem res manibus pugnaque tres iſti præclare geſſerunt. Quo vero tempore, cum rex eſſet Hieroſolymis, ex inopinato venit Palæſtinorum exercitus bellum *ei* illaturus, Davides quidem in arcem
Vide pag. 371. §. 1.
aſcendit, ut ante diximus, Dei oraculum de bello conſulturus; caſtris vero hoſtium in ea valle poſitis quæ uſque ad Bethleem urbem pertingit, viginti ſtadiis ab Hieroſolymis diſtantem, Davides ſociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portæ vicino, *ſubinde* mirans, an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, *quod* ſane *ſe* malle, quam ut magnam opum vim *ſibi* daret. tres iſti viri, hiſce auditis, è veſtigio excurrerunt, &, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque *de puteo* aqua rurſus *eadem* per caſtra ad regem reverſi ſunt. * adeo ut Palæſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieverint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos præ paucitate contempſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, † dicens, ipſam ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe, ideoque haud fas eſſe ut eam biberet. Deo autem inde libavit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſæus Joabi frater. nam & hic una die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banajas, genere ſacerdos. à duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, provocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperavit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendæ magnitudinis, eum provocaſſet, inermis armatum & ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, & vivum adhuc & pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin & hoc facinoribus ejus jam memoratis accenſeri meruit, aut ut primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut ut *illis* par. Deo enim *terris* nivem mittente, *forte* in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque *puteo* os anguſtum eſſet, illo nive occluſo in manifeſto erat vitæ periculo. Itaque de exitu & ſalute deſperans rugire occœpit. At Banajas fera audita (tunc enim *illac* iter faciebat) atque eo, unde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute præditi erant.

Εβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες σὺν ἔμειναν, ὑπῆρξε μόνῳ ὡς φράτρωμα ἡ πέτρα· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τοὺς δ' ὑπερηφανίας αὐτὸ τῷ ἰσχυῷ ἐπὶ τῷ βίαι, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἐπιστραφέντας [v] ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν ἐν μάχῃ οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν [x] Ιεροσολύμοις ὄντι τῷ βασιλέως, ἐπῆλθεν [y] ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προεφήκαμεν, πυθόμενος παρὰ θεοῦ περὶ πολέμου· ἡ δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολὴ ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι [z] πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει, [a] σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ [b] πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πίοι [c] αὐτὸ κομίσας, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα [d] δίδοιη. ταῦτ' ἀκουσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ἦσαν, ὥρμησαν [e] ἐκδραμόντες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς Βηθλεὲμ, καὶ, τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ἐπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς Παλαιστίνους, καταπλαγέντας αὐτῶν τὸ θράσος ἐπὶ τῇ δυψυχίαν, ἠρεμῆσαι, [f] καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς πολμῆσαι, καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ τοῦ ὕδατος σὺν ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κινδυνεύειν ἡ αἵματα φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν [g] αὐτὸ πιεῖν. ἔσπευσε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ πρὸ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν [h] ἠυχαρίστησεν αὐτῷ. μετὰ τούτους ἦν ὁ Ιωάβου ἀδελφὸς Αβεσσαῖος. καὶ γὰρ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν Δισιμίων ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ μέγεθος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς [i] ὡπλισμένον, τῷ δόρατί τε ἐκείνου βαλὼν, ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ [k] αὐτὸν ἄοντα, καὶ ζῶντα ἔτι ἐν μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσεμνήσθη δ' ἄν τις αὐτοῦ ἐν τῷ τῶν προφημένων πράξεσιν, ἢ ὡς [l] πρῶτον αὐτῶν κατ' δυψυχίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ Θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ἐλισθὼν ἐνέπεσε. χειμῶνος δ' ὄντος τοῦ χωρίου, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφραγέντος αὐτοῦ τῇ χιόνι. πόρον οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τοῦ δ' ἡμέρος ἀκούσας ὁ [m] Βαναίας, ᾤδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὸν βόθρον ἐλθὼν [n] καταβὰς εἰς τὸ χάσμον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μὴ χεῖρας ξύλῳ, προσεχρήσατο ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα [o] τρεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

ν Ἐδίωξε.] Ἐδίωκε *Big.* & *Samb.*

ξ Ιεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως,] Vide 2 *Regum*, c. 23. v. 13. & *Schotanum* in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. II. p. 681. ut & *Cedrenum*, p. 86. & *Glycam*, p. 180.

ψ Ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμοῦσα, Δαυίδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν,] Hæc omnia abſunt in *Coll. Big.* & *Voſſ.*

ζ Πόλεως Βηθλεὲμ διατεινούσης,] Βηθλεέμων πόλεως *Big.* (& *Coll. Voſſ.*) Βηθλεέμης πόλεως *Vat.*

α Σταδίους Ιεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι,] At Bethleemum longius aberat, 6. videlicet miliaria Romana Hieroſolymis. REL.

β Πρὸς τῷ λάκκῳ] Ἐν τῷ λάκκῳ *Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Vat. Busb.* & *Hen.*

γ Αὐτὸ κομίσας,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

δ Διδοίη.] Δοίη *Big. Samb.* & *Vat.*

ε Ἐκδραμόντες,] Εἰσδραμόντες *Vat.*

* *Adeo ut Paleſtini*,] Ita ut Pal. eorum fiduciam & magnanimitatem obſtupeſcentes, quia ſic pauci eos contemnerent, à dimicatione ceſſarent, *Epiphan.* Attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere, *Gelen.*

ζ Καὶ μηδὲν] Vid. Lib. de Maccab. §. 3.

† *Dicens, ipſum ad ſe periculo & ſanguine hominum advectam eſſe*,] Dicens ſe nolle hominum ſanguinem bibere, qui aquam vitæ ſuæ periculo petierunt, *in S. Literis.*

η Αὐτὸ πιεῖν.] Αὐτῷ *Samb.*

θ Ηυχαρίστησεν αὐτῷ.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἠυχαριστήσας.

ι Ωπλισμένον,] Sic *Vat.* & *Vet. Interp.* ὡπλισμένου τῷ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπ. in *Editis.* ὡπλισμένου, δόρατί τε τῷ ἐκ. λ. ἀπ. *Big.* & *Samb.*

κ Αὐτὸν ἄοντα,] Αὐτῷ τ' ἄοντα *Big. Samb.* & *Vat.*

λ Πρῶτον αὐτῶν] Sic *Vat.* &, ut puto, *Vet. Interpr.* αὐτῶν in *reliquis.*

μ Βαναίας,] Βανίας paſſim *Big.* & *Samb.* ut & LXXII.

ν Καταβὰς] Καὶ καταβὰς *Vat.*

ξ Τρεῖς,] Τρεῖς abeſt *Big. Samb.* & *Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.* & quidem rectè.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Οπ Δαυΐδης ἀριθμήσας, ὁ λαὸς τὴν πυρείαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτὴν ὁ θεὸς ἐκώλυσεν ἐλεῶν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυΐδης [p] βυλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῶν [q] Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, [r] ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτὸ τῷ Θεῷ [s] τελέσαι ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορεύεσθαι πάντα [t] τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τοῦτο δὴ οὐκ ἀναγκαῖον [v] εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη· προσέταξε γὰρ μηδὲν [x] μελλήσαντα, βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαρίθμησιν τῶν Ἑβραίων. Ἰώαβος γὰρ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς, ἐπῆλθε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἦν καταγνόντας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσάλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν [y] ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλήν. [z] μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν [a] ἁμαρτών. λῆξε γὰρ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὥστε βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν [b] πεντεκαίδεκα μυριάδες ἦσαν.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων [c] τῷ Δαυΐδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν δυνατὴν γίνεσθαι καὶ συγγνώσκειν ἡμαρτηκότι. Γὰδον δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις προτείνας, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἣν ἂν δοκιμάσῃ· πότερον λιμὸν γενέσθαι καὶ τὴν χώραν ἐπὶ [d] ἔτη ἑπτὰ, ἢ τρεῖς μῆνας [e] πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ [f] λοιμὸν ἐπισκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δὲ εἰς ἀμηχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν [g] ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ὃ δὴ προφήτης, τὸν θεὸν ἐξ ἀνάγκης γνόντα, φήσας [h] κελεύσαι δυσκολέναι πρὸς τὸν, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτὸ τῷ Θεῷ· λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱτήσειεν [i] ἔδοξε τοῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ [k] μὲν ἀφόβως, ὅτι πάλιν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς, ἂν δέ γε ἕλοιτο τοὺς τρεῖς μῆνας [l] νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους [m] ἔχων περὶ αὐτὸν ἐν φρουρᾷ, [n] καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος, εἵλετο τὸν πόλεμον, [o] ἡτήσατο τὸ πάσῃ κοινὸν ἐν βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέον ἴσον ἀπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, [p] ἀπήγγελλε τῷ Θεῷ.

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numerasset Davides, luit supplicium: atque ut illud divina cohibuit misericordia.

CÆterum cum Davidi regi in animo esset cognoscere quot myriadibus constaret populus, immemor mandatorum Moysis, qui prædixerat, ut, si populus numeraretur, in singula ejus capita sicli semissis Deo offerri deberet, Joabo copiarum duci imperavit, ut regionem obiret & multitudinis universæ censum ageret. Illo vero dicente, nihil necesse esse ut hoc faceret, regi non persuadetur; sed jussit ut omni absque mora proficisceretur ad Hebræos recensendos. Joabus autem assumptis *ad hoc negotium* principibus tribuum & scribis, cum Israëlitarum terram perlustrasset, & quanta fuit *illorum* multitudo computasset, post menses novem & dies viginti Hierosolyma reversus est ad regem, eique numerum *recensiti* populi retulit, absque tribu Benjamitica: nam eam nondum ad censum vocaverat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, ut qui in Deum deliquerit, facti pœnituit. Erat autem Israëlitarum numerus nongenta millia *hominum* qui arma ferre & militiæ nomen dare poterant: Judæ vero tribus seorsim quadraginta millia conficiebat.

Populum numerari jubet Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

2. Deinde cum Davidi declarassent vates, Deum ipsi periratum esse, supplex orare cœpit & obsecrare, ut propitius fieret sibique noxam ignosceret. Tum Deus ad ipsum misit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; ut harum unam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit suis in finibus septem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menses hostibus cedere, an Hebræos pestilentiæ morbo grassante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo gravia difficilis esset electio, *animi* discruciabatur, atque valde confusus erat. At cum vates dixisset, necesse esse ut hoc fieret, jussisseque statim responsum dare, ut optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex, secum reputans, quod, si famem optaret, contra alios *hoc* facere videretur, dum ipse quidem extra metum esset, ut qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero pessime acciperentur; sin autem per tres menses ipsos debellari eligeret, quod à viris fortissimis stiparetur, & loca ei essent præsidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegisse *diceretur*; malum infligi voluit regibus cum subditis commune, unde par metus omnibus incutitur, præfatus melius esse in Dei quam hostium manus incidere.

Pestem præ cæteris malis eligit Davides. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

3. Ista cum vates accepisset, *ea* Deo nunciatum ivit.

Pestis sævit in Israëlitas. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

p Βυλόμενος γνῶναι] Βουληθεὶς *Hen.* & *Busb.*

q Μωϋσέως] *Sc.* mandatorum, quæ per Moysen dederat Deus, oblitus; *Exod.* c. 30. v. 12. Vide *Schotanum* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 740. Τῆς Μωϋσέως ἐντολῆς legisse videtur *Vetus Interpr.*

r Ὃς προεῖπεν,] Εἰπόντος ἐὰν *Hen.* & *Busb.*

s Τελέσαι ἡμίσικλον,] Τελέσειν juxta *Epiphanium*, atque ita expresse legit *Cedrenus* (p. 69.) ex ipso *Josepho*.

t Τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι.] Τὸν στρατὸν in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

v Εἶναι φήσαντος] Εἶναι deest *Vat.*

x Μελλήσαντα,] Μελήσαντα *Big.* & *Samb.* μελήσαντος *Vat.* nec μελλήσαντα nec μελήσαντα agnoscit *Epiphan.* qui vertit, *sed jussit numerum Hebræorum insigniter adimpleri.*

y Ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ] Ἐπέδωκε *Big. Samb.* & *Vat.*

z Μετενόησε γὰρ] Aut verba plusquam in suo codice habuit *Epiphanius*, aut, quod raro ab illo factum, de ingenio addidit: nam vertit, *pœnituit autem Davidem quod dinumerasset populum, eo quod deliquisset in Deum.*

a Ἁμαρτών.] Ἁμαρτῶν solus *Samb.*

b Πεντεκαίδεκα μυριάδες ἦσαν.] Judæis centum millia detraxit, & Israëlitis addidit. *Schotanus* in *Bibl. Hist. S. Tom.* 2. p. 741. τέσσαρες χιλιάδες *Epiphan.*

c Τῷ Δαυΐδῃ] Τῷ deest *Vat.* ut & mox ὁ Θεός.

d Ἔτη ἑπτά,] Ita in *S. Literis* juxta *textum Hebr.* in 2 *Sam.* c. 24. at τρία ἔτη LXXII. ut & tam in *textu Hebr.* quam *Gr.* 2 *Paralip.* c. 21. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 28.

e Πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν] Ita cum *Big.* & *Samb.* & non πολεμήσας cum *Editis*: quòd illud usitatius sit in prosa quam hoc.

f Λοιμὸν ἐπισκῆψαι] Sup. lib. IV. c. 6. §. 12. λοιμῷ ταύτῃ ἐπισκήψαντος αὐτοῖς ὑπὸ Θεοῦ τὴν νόσον· Ἐπισκῆψαι apposite usus hac voce de Peste à Deo immittenda; sic Æschylus Pers. v. 717. λοιμὸς τις ἦλθε σκηπτὸς· & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 27. -- ὁ γὰρ πυρφόρος θεὸς Σκῆψας ἐλαυνὴ λοιμὸς ἔχθιστος πόλει SPANH.

g Ἐλυπεῖτο,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐλιπεῖτο in *reliquis.*

h Κελεύσαντος χωρεῖναι] Κελεύοντος *Vat.*

i Ἔδοξε τοῦτο] Δόξειε *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

k Μὲν ἀφόβως,] Μέντοι *Vat.*

l Νικωμένοις αὐτοῖς,] *Coll. Voss.* & *Big.* νικομένους αὐτούς.

m Ἔχων περὶ αὐτὸν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ἔχοι.

n Καὶ διὰ τοῦτο] Καὶ ὡς διὰ τοῦτο *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

o Ἡτήσατο τὸ πάσῃ] Ἡτήσαιτο πάσῃ *Big.* & *Samb.*

p Ἀπήγγελλε τῷ Θεῷ.] Ἀπήγγειλε *Samb.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Hen.*

ivit. Tum ille peſtem & interitum immiſit Hebræis. Uno autem modo non obierunt: neque ita ut facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem unum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis & occaſionibus, cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, & ægritudo clam ingruens mortem quam ocyſſime afferebat. aliis quidem derepente cum graviſſimis doloribus & acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quæ paſſi ſunt maceratis, & ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis præfocati ejulabant; nonnullique, domeſticorum alicui juſta ſolventes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa & uſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt *hominum* ſeptuaginta millia. Jamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, ut ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi jacebat, Deum obſecrans oranſque ut peſtem ſedaret, & jam mortuis contentus de cætero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma *ſublimis* ferebatur gladio etiam evaginato, ad Deum exclamabat, "ſe utpote paſtorem dignum eſſe ſuppli-"cio, greges vero ſervari *meruiſſe*, ut qui nihil *ma-*"*li* commiſerint:" ſuppleꝛque poſcebat ut ira in ipſum domumque ipſius patriam univerſam ſæviret, populoque parceret.

Sedatur pœnitentiam agente Davide. 2 Regum, c. 24. & 1 Paral. c. 21.

4. Tum Deus, precibus *iſtis* exauditis luem compeſcuit: ac, miſſo ad eum Gado vate ei præcepit ut confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, araque conſtructa illic Deo ſacrificia perageret. Davides autem hoc auditò quod mandatum erat non neglexit, ſed illico ad locum ſibi condictum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, ut vidit regem cum filiis *ſuis* omnibus verſus ſe tendentem, ad ipſum accurrebat. Erat autem genere quidem Jebuſæus, Davidis vero præcipuus amicus: quapropter nihil mali adverſus illum admiſit, cum urbem evertebat, ut paulo ante indicavimus. Porro Oronna percontante, cur ad ſervum dominus accederet, reſpondebat, ad emendam ex eo aream, ut in ea altare Deo exſtrueret, & ſacra faceret. At ille, & aream & aratra & boves in holocauſtum ſe ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo ut ſacrificium acciperet. Rex vero ajebat ſe illum ſimplicitatis ergo & magnanimitatis diligere, illumque à ſe gratiam iniiſſe: illum autem obſecrabat ut *certo* pretio iſta omnia ſibi addiceret, haud enim fas eſſe gratuitas hoſtias immolare. Cum vero Oronnas dixiſſet ſe facturum eſſe quicquid *ille* vellet, quinquaginta ſiclis aream ab illo emit *rex*, araque exſtructa rem divinam fecit & ſolida cremavit ſacrificia, & victimas pacificas obtulit. unde placatus eſt Deus, iterumque propitius factus. Contigit autem ut hic locus eſſet in quem Abra-

Ubi olim Iſacus ara erat admotus, & ubi poſtea conditum eſt Templum.

mus olim filium ſuum Iſacum adduxit, ut eo ſolidum faceret ſacrificium; &, cum ad puerum ju-

ὁ δὲ τὸ λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὁ μονοτρόπως· ὅθ' ὥστε ῥᾴδιον καταγνῶναι γνώμῃ τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίους δ' αὐτοὺς αἰτίας καὶ προφάσεις ἔθ' ὑπενόησαν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο, καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν ὀξείαν τὴν πλοῦτον ἐπέφερε. τοὺς μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων· ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δ' [q] αἰφνίδιον σκότος αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόντος προπηγεῖς [r] ἀπώμωζον· ἔνιοι δὲ, τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, [s] ἐναπέθνησκον ἀτελέσι τοῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο δὲ, ἑξαμέρου ἕωθεν τὸ λοιμικὸν νόσου φθείρειν αὐτοὺς ἕως [t] ὥρας ἀρίστου, [v] μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα [x] ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κἀκεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον [y] ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν Θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον ἐπ' αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐσπασμένον; εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· "ὡς αὐτὸς "ἔγω δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σώ-"ζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". καὶ ἀντιβολῶν τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ.

δ'. Κατανύσας δὲ ὁ Θεὸς τὸν [z] ἱκεσίας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν· καὶ πέμψας Γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι θυσιαστήριον εἰς [a] τὸν ἄλω τοῦ Ἰεβουσαίου [b] Ὁρόννα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ [c] θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυίδης δ' ἀκούσας οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ὡς [d] ἔπεισθεν ἐπὶ τὸν [e] παρηγγελμένον αὐτῷ τόπον. [f] Ὁρόννας δὲ τὸν σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσδεξάμενος αὐτὸν καὶ προσεκύνησεν. ὢν δὲ τὸ μὲν γένος Ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαυίδου· [g] καὶ Δι' ἣν τότ' αὐτὸν ὁδὸν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτι τὴν πάλιν κατεσκεύασε, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ὁρόννα πυθανομένου τί [h] παρεῖη πρὸς τὸ δεῖλον ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ [i] Θεῷ, καὶ παύσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἄλω, [k] εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν Θεὸν ἡδέως εὔχεσθαι τὴν θυσίαν [l] προσέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν, ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν· τιμὴν δ' αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν πάντων. ἃ γὰρ εἶναι δίκαιον προσῆκε θυσίαν ὑπὲρ λεῖν. ὁ δὲ Ὁρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅ, τι βούλοιτο, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἄλω· καὶ, οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνέωξεν εἰρηνικάς. κατεπραΰνετο δὲ τότοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ἵλεως γίνεται. σωθεὶς δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον Ἀβραμον τὸν ὑὸν αὐτοῦ Ἰσαακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξαίφνης ἀναφανῆναι

q Αἰφνίδιον σκότος] Αἰφνιδίως juxta *Epiphan.*

r Ἀπώμωζον·] Ita *Big.* in *ceteris* ἀνείμωζον.

s Ἐναπέθνησκον] Hoc ipſo verbo utitur *Thucydides* in deſcriptione peſtis Athenienſis. ἐπαπέθνησκον habent *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ὥρας ἀρίστου,] Ita & LXXII. inter *ſex horas* coërcet *Theodoret.* in 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Vide *Bochartum* in *Hieroz.* Part. 1. L. 2. c. 38. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* Tom. 2. p. 743. & *J. Clericum* ad 2 *Sam.* c. 24.

v Μυριάδες ἑπτά.] Χιλιάδες ἑβδομήκοντα apud *Cedrenum.*

x Ἐπὶ τὰ Ἱερουσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ τὰ *Vat.*

y Ἐνδεδυμένος ἔκειτο] Ἐνδυσάμενος ἔκειτο κατὰ γῆς ſolus *Vat.*

z Ἱκεσίας,] Ita cum omnibus *MSS.* ἱκετείας in *Editis.*

a Τὴν ἄλω τοῦ Ἰεβουσαίου] Conf. ſup. cap. 3. §. 3. SPANH.

b Ὁρόννα.] Alibi (in *Annott.* ad p. 371. §. 3.) Ὀρόννα. At *Bochartus* (in *Hieroz.* Part. 1. Lib. 2. c. 38.) malit hic Ὀρόνα & illic Ὀρόδνα reſcribere. Ὀρνᾶ *Vat. Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & LXXII. Ὀρωνᾶ *Hen.* & *Busb.* in *Epiphanii* codicibus varie, Oronna, Orpha, Orna & Orphni. Vide *Annott.* ad p. 371. §. 3.

c Θυσίας ἐπιτελέσαι.] Θυσίαν *Vat.*

d Ἔπεισθεν] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* ἔπεισεν libavit in ſuo codice habuit *Epiphanius.* facili errore pro ἔπεισθεν vel ἔπεσθεν. in *Editis*, *Aliiſque* ἔπεμψεν.

e Παρηγγελμένον] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *reliquis* προηγγελμένον.

f Ὀρόννας] Eo modo *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.* in *ceteris* Ὀρόννα.

g Καὶ Δι' ἣν] Ea de re ſup. cap. 3. § 3. SPANH.

h Παρεῖη πρὸς τὸ δεῖλον] Πρεῖη *Big.* & *Samb.* παρέχοι *Hen.* & *Busb.*

i Θεῷ,] Ita in omnibus *MSS.* & in aliquot *Epiphanii* libris. in *ceteris* & in *Editis Gr.* κυρίῳ.

k Εἶπε,] Εἶπεν αὐτῷ *Vat.*

l Προσέσθαι.] Προσήκεσθαι *Samb.* (προσοίσεσθαι *Coll. Voſſ.*) προσενέγκασθαι *Big.*

m Ἐκελ-

νῆναι παρεσῶπα τῷ βωμῷ, ὃν Ϛ καπέφυσεν ὁ Αβραμος ἀντὶ Ϝ παιδὸς, ὡς προφήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς ἰσχῆς αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, [m] ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι Ϝ λαῷ παντὸς, καὶ [n] οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. ταύτην ἰσχὺς ἀφῆκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι.

gulandum ſe accingeret, aries ex improviſo apparuit altari adſtans, quem & Abramus pro filio, quemadmodum ante diximus, immolavit. Videns autem Davides orationem ſuam à Deo exauditam eſſe, ſuumque ſacrificium ab eo benigne acceptum, cenſebat totum illum locum appellare aram populi univerſi, templumque *illic* Deo ædificare. Quod ſane appoſite ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum miſſum dicebat, fore ut templum eo loci exſtrueret ipſius filius, qui ei in regno ſucceſſurus erat. *Lib. 1. c. 14.*

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυίδης εἰς οἶκον Ϝ Θεοῦ· καὶ, Αδωνία βασιλεύειν ἐπιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. XIV.

Quod multa paravit Davides in ſtructuram ædis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declaravit.

ΜΕτὰ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς [o] παροίκους, καὶ ηὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος προσφέρειν τοὺς λίθους· [p] τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοὺς ἐργαζομένους ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. [q] ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστα, Τυρίων αὐτῷ πέμψαντος καὶ [r] Σιδωνίων. ἐπιστέλλει γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε, ταῦτα προσκαλάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας Ϝ ναοῦ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπερίῃ νέος ὢν, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ προκειμένην ἔχων ἀπερίλῃπτον τὸ ἔργον.

Davidis apparatus ad Templi exſtructionem. 1 Paral. c. 22.

HOC autem vaticinio accepto juſſit rex ut recenſerentur inquilini: & inventa ſunt eorum centum & octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia conſtituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit. atque ex iſtis ter mille & quingentos operariis præfecit. Quin & magnam vim ferri ac æris in opera *deſignata* paravit, & materiam cedrinam multam & ſtupendæ magnitudinis, Tyriis & Sidoniis hanc illi mittentibus. ipſis enim per literas ſignificaverat ut ligna ei ſuppeditarent: dicebatque ſuis amicis hæc ſe jam apparare, ut filio ei ſucceſſuro materiem ad manus congeſtam templo ædificando relinqueret, & ne tunc illam conquireret cum juvenis eſſet & propter ætatem iſtiuſmodi rerum imperitus, ſed eam in promptu habens opus abſolveret.

Β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, [s] κατασκευάσαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βυλόμενον κωλύσαι ὁ Θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον, προείποι δ' ὅτι Σολομὼν [t] οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τῷτο κληθήσομενος τῷ ὀνόματι, ἃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ "ἐπηγγέλλετο, τὴν δ' Εβραίων χώραν δαίμονα καθήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ [v] καὶ πρὸ "τῆς γενέσεως ἀποδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, "πειρῶ καί τι ἄλλα γένεσθαι τῆς τούτου προνοίας "ἄξιος, δίκαιος ὢν καὶ ὅσιος καὶ ἀνδρεῖος· "καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς Μωϋσῆς "ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος ἔλεγε αὐτῷ γενέσθαι, σπούδασον ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ [x] ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ σοὶ, πρὸ "τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, "χρυσοῦ μὲν [y] ἤδη τάλαντα συνηλεγμένα μύρια, [z] δέ"κα δὲ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ "σίδηρον ἀριθμῷ πλείονα σεσώρευκα· ξύλων δὲ καὶ "λίθων ὕλην ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς

XI. *Davides hortatur Solomonem ut ad Templi exſtructionem ſe cum alacritate accingeret.* 1 *Paral.* c. 22.

"Hoc autem vaticinio accepto juſſit rex ut recenſerentur inquilini: & inventa ſunt eorum centum & octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia conſtituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad convehendos lapides deputavit. atque ex iſtis ter mille & quingentos operariis præfecit. Quin & magnam vim ferri ac æris in opera *deſignata* paravit, & materiam cedrinam multam & ſtupendæ magnitudinis, Tyriis & Sidoniis hanc illi mittentibus. ipſis enim per literas ſignificaverat ut ligna ei ſuppeditarent: dicebatque ſuis amicis hæc ſe jam apparare, ut filio ei ſucceſſuro materiem ad manus congeſtam templo ædificando relinqueret, & ne tunc illam conquireret cum juvenis eſſet & propter ætatem iſtiuſmodi rerum imperitus, ſed eam in promptu habens opus abſolveret.

2. Accito deinde Solomoni filio mandavit, ut, quamprimum imperium adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens; "quod ipſum, cum id fa- "cere in animum induxerat, prohibuerit Deus, ut- "pote ſanguine & bellis pollutum; veruntamen "prædixerit fore ut Solomon ex filiis natu mini- "mus ſibi templum ædificaret, qui ſcilicet hoc "nomine vocaretur, cujus ſe quidem veluti pa- "trem curam habiturum eſſe pollicebatur, terræ "vero Hebræorum *magnam* ſub ipſo felicitatem "largiturum, cum aliis bonis cumulatam, tum eo "quod omnium maximum eſt, pace & quiete ab "hoſtibus & diſcordiis civilibus. Tu itaque, cum "à Deo, etiam antequam natus eras, rex fueris de- "ſignatus, da operam ut & cætera dignum te "præbeas ejus providentia, pietatem colens & ju- "ſtitiam atque fortitudinem: mandata quoque e- "jus & leges per Moyſen traditas cuſtodi, & ne "patiare alios peccare. Templum autem, quod te "regnante ſtrui ſibi voluit, modis omnibus age ut "Deo perficiatur, nihil attonitus operis magnitu- "dine, neque ejus difficultatem pertimeſcens. nam "ut omnia tibi ante obitum meum parata ſint "efficiam. Scito ſane collecta eſſe auri quidem "decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin & æs & ferrum innumerabile con- "geſſi: & ad hæc lapidum & lignorum materiæ "vim immenſam. Prætereaque habes fabrorum "la-

---

m Ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον] Vide 1 Par. c. 22. v. 1.

n Οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ.] Ἀλλὰ ἀπείρηκε πρὸς Ϝ Θεοῦ adjicit Zonaras.

o Παροίκους,] Προσηλύτους LXXII.

p Τρισχιλίους δὲ] Auctoritate *MSS.* ϛ ante τρισχιλίους, quod in *Editis* exſtabat, delevi.

q Ἡτοίμασε δὲ] Ἡτοίμασε ſolus *Vat.*

r Σιδωνίων.] Σιδονίων *Big.*

s Κατασκευάσαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* κατασκεύασαι τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ Θεῷ οἰκοδόμει *Baſ.* & *G.* κατασκεύασαι τῷ Θεῷ ναὸν αὐτῷ οἰκοδομεῖ ἀδελφῷ *Vat.*

t Οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ,] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* οἰκοδομήσοι.

v Καὶ πρὸ τῆς γενέσεως] Καὶ inſerui ex *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

x Ἀποδειλιάσας] Ἀποδειλιάσῃς *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Samb.*

y Ἤδη τάλαντα] Vocem ἤδη accepi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

z Δέκα δὲ] Hic *Joſephus* diſſentit à *S. Literis*: in quibus, *auri centum millia talentorum, argenti decies centena millia.* Hac de re videſis *Villalpandum* tom. III. p. 412. *Brerewoodum* de *Ponderibus*, c. 6. & *Uſſerium* in *Epiſt.* ad *L. Cappellum*, p. 214.

"lapidariorum & lignariorum multas myriadas: &
Verba etiam ea de re facit ad populum. 1 Paral. c. 22.
"si quid hisce defuerit, tu supplebis. Quapropter.
"hoc opere absoluto gratus eris Deo, ejus gau-
"dens patrocinio." At post hæc populi etiam principes adhortatus est, ut in structura filium *pro virili* adjutarent, & ab omni malo immunes Dei cultui curando *unice* vacarent. fore enim ut pro his vicissim accipiant pacem pulchramque rerum administrationem, quibus homines pios justosque remunerare solet Deus. Cum autem templum esset exstructum, jussit arcam in eo reponi & vasa sacra, quæ multo ante templum habuisse debuerant, nisi patres nostri mandata Dei neglexissent, qui præceperat ut quamprimum nacti fuissent hanc terram ipsi templum ædificarent. Atque ista quidem Davides ad principes filiumque suum loquutus est.

Abesace Davidis fotrix. 3 Regum, c. 1,
3. Jam vero ætate ingravescente, ejusque corpore præsenio frigescente, alsiosus factus est, ut ne quidem multarum vestium injectu calesceret. Cum autem medici convenissent, suasissentque, ut virgo forma præcellenti per totam regionem conquisita una cum rege dormiret, (id enim contra frigus auxilium fore, fovente eum puella) inventa est in urbe una femina omnium feminarum *ejus ætatis* pulcherrima, Abesace nomine, quæ solummodo cum rege somno se dando eum calefaciebat. nam præ senectute rebus venereis uti & cum feminis consuescere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

Adonias regnum affectat. 3 Regum, c. 1.
4. Adonias autem quartus Davidis filius, juvenis singulari pulchritudine & proceritate, ex uxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abesalomo similis, ipse regni spe elatus erat, & amicis dicebat; oportere ipsum imperium suscipere. atque currus multos & equos & præcursores viros quinquaginta sibi comparavit. Quæ cum pater videret, neque ipsum *verbis* castigabat, neque reprimebat quo minus ejusmodi quid animo versaret: ac ne eo *quidem* processit ut scisciteretur, quem in finem ista ageret. Adjutores autem Adonias habebat, Joabum imperatorem & Abiatharum pontificem: solique *conatibus ejus* resistebant, Sadocus pontifex, & Nathanas vates, & Banajas satellitum præfectus, & Semeis Davidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Cum autem Adonias convivium apparasset extra urbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes præter Solomonem vocasset, quin & secum assumpsisset Joabum imperatorem & Abiatharum & principes tribus Judæ; at Sadocum pontificem & Nathanam vatem & Benajam satellitum *regiorum* præfectum, & quotquot ab altera parte steterunt, non invitasset ad convivium: hujus rei indicium ad Solomonis matrem Beethsaben detulit Nathanas vates,
Beethsabe, Nathana eam summonente, à Davide regnum Solomoni petit. 3 Reg. c. 1.
Adoniam scilicet pro rege se gerere, idque inscio

"μυριάδας καὶ πεντήκοντα· ἂν δέ τι [a] τύπτεις σοὶ ποσ-
"δέη, σὺ προσθήσεις. [b] γινομένῳ τούτῳ τέλει, ἄρεσ-
"ἔσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην." [c] ποσπαρεκε-
λεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἀρχοντας ὑπὲρ λαοῦ, τὴν οἰκοδομίας [d] συλ-
λαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν
περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν [e] ἀσχολεῖν. [f] καρπώσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνης καὶ δυναμίαν, οἷς ἀμείβεται
τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέν-
τος δὲ ναοῦ, [g] τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προστάξε
καὶ τὰ ἅγια σκεύη, περὶ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν,
εἰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέ-
ρες, ἐντυχόντες μὲν τὸ τέλος γῆν ταύτην κατασχεῖν οἰκο-
δομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυί-
δης περὶ τοῦ υἱοῦ διελέχθη.

[a] γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ
ψυχομένου διὰ τὸ χρόνον, [h] δυσειγὴς ὑπῆρχεν, ὡς
μηδὲ ὑπὸ τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων γινομένης ἀν-
αθερμαίνεσθαι. περιελθόντων δὲ τοὺς ἰατροὺς, καὶ συμβουλευσάν-
των, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας ἐπιλεχθεῖσα παρ-
θένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ
ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπέσης αὐτὸν τῆς κόρης· [i] δι-
ελέσκει δὲ ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναι-
κῶν, [k] Ἀβισάκη τὄνομα, ἡ συγκοιμωμένη [l] μόνον τῷ
βασιλεῖ περιεθέρμαινεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως ἐπὶ πρὸς τὰ
ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν
ταύτης τῆς παρθένου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς [m] Δαυίδου, νεανίας δυσδὴς
καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ [n] Αἰγιαθῆς γεγονὼς, Ἀδω-
νίας δὲ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ
[o] τὴν διάνοιαν, αὐτὸς [p] ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχε, καὶ
πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, ὡς τὸν δεχθέντα αὐτὸν δεῖ προσ-
λαβεῖν. καὶ σκευάσας ἅρματα πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεν-
τήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦτ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ
ἐπεσκήπτεν, οὐδὲ ἐπέσχεν αὐτὸν τοῦ προαιρέσεως· οὐδὲ
μέχρι τοῦ [q] πυθέσθαι, διὰ τί ταῦτα πράττει, [r] προήχθη.
συνεργὸς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ τὸν ἀρ-
χιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δ' ἀντέπραττον, ὁ ἀρχιερεὺς
Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης [s] Ναθάνας, καὶ Βαναίας ὁ ὑπὲρ
τῶν σωματοφυλάκων, καὶ [t] Σεμεῖς ὁ Δαυίδου φίλος, καὶ
πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῇ δὲ Ἀδωνίᾳ θυσιάσαντι
δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὸν πηγὸν [u] τὸν ἐν τῷ βα-
σιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς
χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώα-
βον καὶ Ἀβιάθαρον καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἰούδα [x] φυλῆς,
τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα [y] Σάδωκον καὶ Νάθαναν τὸν προ-
φήτην, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάν-
τας τοὺς ἐκ τῆς ἑταιρίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὑπὲρ τοῦ
ἑτοίμου· τοῦτο πρὸς τοὺς Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα
[z] Βεθσαβεὴ Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασι-
λεύς

[a] Τύπτοις σοὶ] Τύπτων solus *Vat.*

[b] Γινομένῳ τούτῳ τέλει,] Ita *Bas.* Γινομ. τ. τ. ἄρεσ- ἔσῃ τὸν Θεὸν ἔχων σε. *Samb.* Γιν. τ. τ. ἄρεσ- ἔσῃ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἔχων *Big.* Γίνου τὰ νῦν ἄρεσ- τὸν Θεὸν ἔχων προστάτην *Vat.* unde (præsertim cum *Epiphanius* habeat, *esto igitur optimus gubernator Deum habendo patronum*) legendum censeo, Γίνου τοίνυν ἄρεσ-, τὸν Θεὸν ἔχων προστάτην.

[c] Προσπαρεκελεύσατο] Conf. inf. lib. VIII. c. 5. §. 2. SPANH.

[d] Συλλαβέσθαι] Συλλαμβάνεσθαι *Big.* & *Coll. Voss.*

[e] Ἀσχολεῖν.] Εὐσχολεῖν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

[f] Καρπώσεσθαι γὰρ] Καρπώσασθαι solus *Vat.*

[g] Τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν] Ita *Big.* τὴν κιβωτὸν αὐτὸν ἀποθέσθαι *Samb.* τὴν κιβωτὸν αὐτῷ ἀπ. *Vat.* τὴν κιβωτὸν ἀποθέσθαι *Bas.* & *G.* Sic *Epiphanius* vertit, *arcam eum præcepit illic & sacra vasa recondere.*

[h] Δυσειγὴς ὑπῆρχεν,] Δύσειγος in *MSS.*

[i] Εὐέσκει] Εὐρέθη *Vat.*

[k] Ἀβισάκη τὄνομα,] Ita in *Græcis* omnibus. Ἀβισάκη *Cedreno.* Ἀβισάγη juxta *Epiphanium.*

[l] Μόνον τῷ βασιλεῖ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἡ συγκ. τῷ βασιλεῖ συναθέρμαινεν αὐτὸν μόνον.

[m] Δαυίδου,] Τοῦ Δαυίδου *Samb.*

[n] Αἰγιαθῆς γεγονὼς,] Αἰγίαθος *Samb.* Αἴγιθης *Vat.* Αἰγίθης vel Αγίθης juxta *Epiphanium.*

[o] Τὴν διάνοιαν,] Τῆτε διανοίας *Vat.*

[p] Ὡς βασιλεύσων ὑπῆρχε.] Ὡς βασιλεὺς ὢν *Big.* & *Samb.*

[q] Πυθέσθαι,] *Al.* πυθέσθαι.

[r] Προήχθη.] Διωκήθη *Vat.*

[s] Ναθάνας,] Ita ut supra p. 381. §. 3. in *Editis*, *Aliisque* hîc loci Νάθαν.

[t] Σεμεῖς ὁ] Σιμωὶς *Big.* & *Samb.* Σιμεΐας *Vat.* & *Epiphan.*

[u] Τὸν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ,] Τὸν abest *Big.* & *Samb.* De hoc fonte vide *Theodoret.* ad 2 *Regum*, ΕΡΩΤ. μέ. *Drusii* Fragm. Gr. Interpp. p. 260. & *Villalp.* App. Part. 1. p. 191.

[x] Φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα] Οὗτοι γὰρ πάντες παρῆσαν post φυλῆς adjiciunt *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* verum ea non agnoscit *Epiphan.*

[y] Σάδωκον] Σάδωκον insertum dedi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* & τοὺς περὶ τὸν ἀρχιερέα Σ. accipio cum *Epiphanio* pro Σάδωκον δὲ τὸν ἀρχ. &c. quo modo plane exstat in *Cod. Vat.* & mox τοὺς δὲ περὶ τὸν &c.

[z] Βεθσαβεὴ] Ita & p. 380. §. 1. Βεθσαβεὲ in *Editis.* Βερσάβεε *Big.* & *Samb.* Βερσαβεὲ *Vat.*

λεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαυΐδης, συνεβούλου τι σώζειν αὐτῷ καὶ τὸν παῖδα [a] Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυΐδην προσελθοῦσα μόνῳ λέγῃν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὀμόσαι μετ' αὐτὸν "Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δ' Ἀδωνίας τὴν ἀρχὴν "ἤδη παραλάβοι." ταῦτα δ' ἔτι τοῦ βασιλέως διαλεγομένης, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεται καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ μὲν Βηερσαβὴ, πεισθεῖσα τῷ Ναθάνᾳ πάρεσι πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ [b] καθὼς ὁ προφήτης ὑπ' ἐκείνου διεξέρχεται, τό, τε δεῖπνον [c] τοῦ Ἀδωνίᾳ, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους, Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰωαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων, μεμυσταζα. ἔλεγέ τε [d] πάντα τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσει βασιλέα· παρεκάλει τε κἀκείνου νοεῖν, [e] ὡς μὴ τῷ ἀπαλλαγῆναι αὐτοῦ βασιλεύσας αὐτὸν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς [f] ἀναιρήσει.

ε'. Διαλεγομένης δ' ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τοῦ δωματίου [g] φρουροῦντες, ὅτι βούλεται Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. ὁ δὲ βασιλέως [h] ἐκδέξασθαι κελεύσας, εἰσελθὼν, εἰ τήμερον ἀποδείξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα καὶ Δαυΐδου τῷ ἀρχῷ, ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι δεῖπνον κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν [i] τὸν Ἰωαβον, οἱ, μετὰ κρότου καὶ παιδιᾶς διαχεόμενοι πολλῆς, [k] αἰώνιον αὐτῷ [l] συνεύχονται τὴν ἡγεμονίαν· ἐκάλεσέ τε ἔτι ἐμὲ, ἔτι τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἔτι Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶναι ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ καὶ τῷ σῷ γνώμῃ ἐχώρει. ταῦτα δὲ Ναθάνα φήσαντος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βηερσαβὴν πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, προφήτου φθεγξομένου. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, "τὸν μέγιστον Θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα [m] βασι- "λεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσας, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοὐμοῦ [n] κα- "θιεῖν θρόνου, καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνήσασης δὲ αὐτὸν τὴν γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μὲν ἐκπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τοῦ σωματοφυλάκων. καὶ [o] παραγενομένων κελεύει Θεοκλεῖν Ναθάναν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ αὐλίου ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶνα ἐπὶ τοῦ [p] βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην [q] Γιών· καὶ προχειρισαμένους τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀποδείξαι βασιλέα. τοῦτο δὲ ποιῆσαι προστάξε Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προστάξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ἐπισαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα [r] τὸν Σολομῶνα τὸν βα- "σιλέα καθίσαι ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου·" ἵνα γνῶ πᾶς [s] ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον αὐτὸν [t] ἀπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δ' [v] ἐντέταλκε πρὸ τῆς ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προστῇ [x] τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Βαναία δ' εὐξαμένου τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν ἀφιστάντες, ἀναβιβάζουσιν ἐπὶ τοῦ ἡμίονον τὸν Σολομῶνα· καὶ [y] προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες, [z] εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τὴν βασιλείαν [a] αὐτῷ γε-

Davide; deditque ei consilium ut suæ filiique Solomonis saluti prospiceret, & sola ad Davidem ingressa ei diceret, "quod ipse quidem juraverit sibi "in regno successurum esse Solomonem, interim "vero Adonias imperium jam susceperit." dum autem hæc ad regem loqueretur, se superventurum esse præterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Bethsabe paruit Nathanæ & regem adit: & cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recenset; facto indicio, ut convivium apparaverat Adonias, & Joabum exercitus ducem vocaverat, & Abiatharum pontificem, & filios ejus absque Solomone ejusque necessariis amicis. addebat etiam *totum* populum *suspensum* exspectare quemnam regem declararet; orabatque ipsum & obsecrabat, ut secum reputaret, quod ille, si post ipsius discessum regnarit, & ipsam & Solomonem filium suum perimet.

5. Muliere autem adhuc cum rege loquente, regii cubiculi præfecti ei nunciatum veniunt, Nathanam velle ipsum videre. Rege autem jubente ut illum exciperent, ingressus percontabatur an hodie regem declararit Adoniam, eique imperium tradiderit. ipsum enim splendido convivio adornato filios ejus omnes excepto Solomone invitasse & Joabum imperatorem, qui cum plausu multoque joco epulantes imperium illi æternum apprecantur: cum *interea* neque me, neque Sadocum pontificem, neque Banajam satellitum præfectum evocaverit. Æquum vero esse ut omnibus innotescat, num hæc gerantur ex tua sententia. Postquam hæc dixerat Nathanas, rex Beethsaben acciri jussit. excesserat enim cubiculo ad vatis adventum. Cumque mulier se stitisset, "juro, "inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum "Solomonem certe regnaturum esse, ut jam ante "juravi, eumque in solio meo sessurum, idque hac "ipsa die." Ubi autem mulier regem adoraverat, eique longam vitam precata fuerat, Sadocum pontificem ad se accersit *rex* & Banajam satellitum præfectum. ipsisque comparentibus jubet ut assumpto Nathana vate & militibus omnibus qui circa aulam *regiam* essent, impositoque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuso inunctum regem declararent. Hoc autem negotium Sadoco pontifici & Nathanæ vati dari voluit; illisque mandavit, ut eum per mediam urbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in *omne* ævum solo regio sedeat Solo- "mon rex:" ut pro comperto habeat populus universus regem eum à patre constitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, ut pie & juste præsit omni Hebræorum populo & Judæ tribui. Cumque Banajas vota nuncupasset, ut Deus Solomoni propitius adsit, protinus Solomonem mulæ imponunt, deductumque extra urbem ad fontem, oleoque inunctum, rursus in eam cum faustis acclamationibus reducebant, *Deum obtestantes* precantesque ut quam diutissime regnet: dein

Nathanas etiam Davidem adit, eique consilium dat. 3 Reg. c. 1.

Davides Solomonem fieri regem jubet. 3 Reg. c. 1.

in

a Σολομῶνα,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis* Σολομῶνα βασιλέα. μεταξὺ δ' Ἀδωνίας.
b Καθὼς ὁ προφήτης] Ita cum *MSS.* καθὰ in *Editis.*
c Τοῦ Ἀδωνία,] Τῷ Ἀδωνίᾳ *Big.* & *Samb.*
d Πάντα τὸν λαὸν] Πάντα inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
e Ὡς μὴ τῷ ἀπαλλαγῆναι] Ὡς μὴ *Big. Samb.* & *Vat.*
f Ἀναιρήσει.] Ἀναιρήσειν *Vat.*
g Προφυλάττοντες,] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* παρεσῶτες in *Editis*, *Aliisque.*
h Ἐκδέξασθαι κελεύσαντος,] Μὴ ἐκδέξασθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* HUDS. Forte εἰσδέξασθαι. COCC.
i Τὸν Ἰώαβον,] Τὸν abest *Vat.*
k Αἰώνιον αὐτῷ] Αἰωνίαν *Vat.*
l Συνεύχονται] τὴν ἡγεμονίαν·] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* συνεύχωνται in *Editis.*
m Βασιλεύσειν.] Βασιλεύειν *Big.* & *Samb.*
n Καθίσαι θρόνου,] Καθεδεῖσθαι in *Iisdem.*
o Παραγενομένων κελεύει] Παραγενομένοις *Samb.* & *Vat.* προσαγορευομένης *Coll. Big.* προσαγομένης *Coll. Voss.*
p Βασιλικὴν ἡμίονον,] Βασιλικὴν αὐτοῦ ἡμίονον *Vat.*
q Γιών·] Ita cum LXXII. quòd Γηὼν habeant *Big.* & *Samb.* Verum Γιὼν in *Editis.* Σιὼν *Vat.* Videsis *Villalpand.* in App. P. 1. l. 3. c. 15. p. 190, & 191. & *Annott.* ad p. 406. §. 4.
r Τὸν Σολομῶνα] Τὸν deest *Vat. Big.* & *Samb.*
s Ὁ λαὸς ἀποδεδεγμένον] Articulum ὁ reposui ex *MSS.*
t Ἀπὸ τοῦ πατρὸς] Ὑπὸ *Samb.* (quod & *Coccejus* vult) & *Vat.*
v Ἐντέταλκε πρὸ τῆς ἀρχῆς,] Ita juxta *Epiphanium*, favente nonnihil *Vat.* qui ἐντεταλθαι habet. ἐντετάλθαι *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἐπιταλῇ in *Editis*, forsan pro ἐπιτίταλ. HUDS. Lege ἐπιτίτταλ. COCC.
x Τοῦ τῶν Ἑβραίων ἔθνους] Τοῦ Ἑβρ. *Samb.* τοῦτε Ἑβρ. *Vat.*
y Προάγοντες] Προαγαγόντες *Big.* & *Vat.* προσαγαγόντες *Samb.*
z Εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν] Εἰσήγαγον *Vat.*
a Αὐτῷ γενέσθαι] Αὐτῇ *Vat.*

in domum regiam adductum ſolio *paterno* collocant. moxque totus populus ad convivia diemque feſtum celebrandum convertebatur, choris tibiiſque ſeſe *adeo* oblectantes; ut ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis & aër undique circumſonaret.

Solomon rex ſalutatur. 3 *Reg. c.* 1.

6. Ut vero clamorem acceperunt Adonias ejuſque convivæ, animis conſternati erant: & Joabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet convivium & nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Jonathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias juvenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium vocaſſet, *ordine* illis rem totam de Solomone regiſque Davidis voluntate expoſuit. Tum omnes, & Adonias & qui ab eo invitati fuerant, cum propere è convivio ſurrexiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quæ in eum admiſerat, Deo fit ſupplex, cornibus etiam altaris, quæ ſcilicet prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit *Adonias*, quodque fidem jurejurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec injuriæ memorem fore, nec ma-"li aliquid ſibi illaturum." At ille clementer admodum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit & impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in novis rebus moliendis fuerit depre-"henſus, ſibimet debere pœnam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum à ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet & adoraſſet, domum ſuam juſſit diſcedere, nihil *mali* ſuſpicantem; ac in poſterum ſemet virum bonum præſtare, ut hoc ſibi in emolumentum cederet, volebat.

Hoc audito Adonias ad aram confugit. 3 *Reg. c.* 1.

7. Cum autem Davidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, convocat principes *univerſos* Hieroſolyma una cum ſacerdotibus ac Levitis. atque * hiſce primum numeratis, invenit virorum triginta octo millia à trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus curatores quidem templi ædificandi conſtituit viginti tria millia, judices vero populi & ſcribas eorum ſex millia, janitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta *muſica* à Davide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: & ſeparatis à *reliqua* tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias invenit: & quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque ut una familia miniſtraret Deo per dies octo, à Sabbato uſque ad Sabbatum. atque ſic familiæ omnes ſortem *ſuam* acceperunt in præſentia Davidis, & Sadoci & Abiathari pontificum, & omnium principum. Et familia quidem cujus ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps uſque ad vigeſimam quartam. Atque hæc diviſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem & de tribu Levi-

Davides ſacerdotes & Levitas in claſſes dividit, eiſque munera aſſignat. 1 *Paral. c.* 23. 24. *&c.*

Pag. 401. §. 3.

νέωσι πολυχρόνιον ἄγοντες· καὶ ἀθρόοι εἰς τ [b] οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν [c] ἐπὶ τὸ θρόνου. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' ἀμφοῖν ἀμφὶς ἑστὼς καὶ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος· ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τ ὀργάνων ἅπασαν περιηχεῖσθαι τὴν γῆν καὶ [d] ἀέρα.

ς'. Ὡς δ' ἤκουσε τ βοῆς Ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε στρατηγὸς Ἰώαβος ἔλεγε, σὺν ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις ἐκ τῆ σάλπιγγι. παρακειμένου δ τοῦ δείπνου, καὶ μηδενὸς γευομένου, πάντων δ' [e] ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων, εἰσπέτεται πρὸς αὐτὸς ὁ τοῦ ἀρχιερέως Ἀβιαθάρου παῖς Ἰωνάθης. τοῦ δ' Ἀδωνίου θεασαμένου τ νεανίαν ἡδέως, καὶ προσιόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυίδου [f] τοῦ βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίου ὅ, τε Ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφευγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. [g] Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῶν γεγονότων [h] ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσιαστηρίου κεράτων, ἃ δὴ περιεῖχεν, ἐλλαβόμενος. δηλῶται τῷ Σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὥστε μὴ μνησικακῆσαι, μηδ' ἐρχόσασθαι δεινὸν [i] αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς πημοσίας ἔσεσθαι. [k] καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίστησιν ἀπὸ τῆς [l] ἱκεσίας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τὰ λοιπὰ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τῷ συμφέρον ἥξειν.

ζ. Βουλόμενος δ' Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τὰς ἄρχοντας εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὰς ἱερεῖς, καὶ τὰς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δ' τούτους πρῶτον, εὗρεν τ ἀπὸ τριάκοντα [m] ἐτῶν ἕως πεντήκοντα τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς [n] μὲν τ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, [o] δισμυρίους τρισχιλίους· κριτὰς δ' τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δ' τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ Θεοῦ, ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυΐδης [p] κατεσκεύασε, καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριάς, καὶ χωρίσας ἐκ τ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς [q] εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τ Ἐλεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα, ἐκ δ' τ Ἰθαμάρου ὀκτώ. [r] διέταξέ τε μίαν πατρικὴν ἀφωρισμένως τῷ Θεῷ ἀπὸ ἡμέρας [s] ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάββατον. καὶ [t] ἕτως αἱ πατρικαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, Δαυίδου παρόντος, καὶ Σαδώκου τε [v] Ἀβιαθάρου τ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πατρικὴ ἐκλάχε πρώτη· ἡ δ' δευτέρα ἀκολούθως ἔλαχε τ εἴκοσι τεσσάρων. [y] καὶ διέμεινεν ἕτως ὁ μερισμὸς [z] ἄχρι τ σήμερον ἡμέρας. ἐπίσης δ' καὶ τ

---

b Οἶκον βασιλικὸν,] Οἶκον τ βασιλικὸν *Big. Samb. & Vat.*

c Ἐπὶ δ' θρόνου.] Ἐπὶ θρόνου *Vat.*

d Ἀέρα.] Καὶ τ ἀέρα *Big. Samb. & Vat.*

e Ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,] Ἐννοίας *Samb.*

f Τοῦ βασιλέως γνώμην,] Ita *Baſ. & Samb.* δ deeſt *cæteris.*

g Φοβηθεὶς δ' Ἀδωνίας] Φοβηθεὶς δ' ὁ Ἀδωνίας *Vat.*

h Ἱκέτης γίνεται δ Θεοῦ, καὶ τ] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. & Vat.* ἱκέτης γίνεται δ θυσιαστηρίου, ἃ δὴ περιεῖχεν ἐκαθόμην in *Editis.* atque *Epiphanius* ſenſu adhuc magis mutilato, vertit, *ſupplex factus eſt ei. Et dum cornu altaris teneret, hoc feciſſe nunciatum eſt Solomoni.* Ἱκέτης δ γυναικὸς apud *Themiſtoclem*, ubi agit de Themiſtocle ad Admetum confugiente, dein in Sacrarium ſe recipiente.

i Αὐτὸν μηδέν.] Αὐτῷ *Big. & Samb.*

k Καὶ πέμψας αὐτὸν] Καὶ deeſt *Big. Samb. & Vat.* agnoſcit tamen *Epiphan.*

l Ἱκεσίας.] Ita cum *MSS.* ut aliquoties ſupra. ἱκετείας in *Editis.*

* *Hiſce primus numeratus,*] Sc. *Levitis* juxta *S. Literas*, 1 *Paralip.* c. 23. v. 3.

m Ἐτῶν ἕως πεντήκοντα] Verba illa ἐτῶν ἕως πεντήκοντα inſerui ex *MSS. & Vet. Interpr.*

n Μὲν τ οἰκοδομίας] Illud μὲν ex *Big. Samb. & Vat.*

o Δισμυρίους τρισχιλίους·] Ita *Baſ. Samb. & Epiphan.* δισμυρίους καὶ τρισχιλίους *Vat.* δισμ. τετρακισχιλίους *Gen. & Big.* cum *S. Literis.*

p Κατισκεύασε,] Sic *Samb. & Vat.* κατασκέυασε in *reliquis.*

q Εὗρε τούτων] Alibi ἦυρε edidi. Sed jam ἆῦρε retineo, meliora edoctus ab *H. Stephano* in *Animadverſ. ad Dialectum Att.* p. 147.

r Διέταξέ τε] Ita *Big. Samb. & Epiphan.* διέταξε δ in *cæteris.*

s Ὀκτὼ,] Vide *Scaligerum* in *Canonibus Iſagog.* p. 297.

t Οὕτως αἱ πατρικαὶ] Eo modo *Baſ. Samb. & Vat.* ὕτως ἂν αἱ π. in *reliquis.*

v Ἀβιαθάρου] Παρόντων, quo poſt Ἀβιαθάρου exſtabat in *Editis*; auctoritate *MSS. & Epiphanii* ejectum eſſe volui.

x Ἡ δ' δευτέρα] Aliquid amplius in *ſuo Codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſecunda pariter & tertia & conſequenter uſque ad* XXIV.

y Καὶ διέμεινεν ὕτω] Ita cum *Vat.* διέμενεν in *cæteris.*

z Ἄχρι τ σήμερον] Ex his verbis quidam colligunt Joſephum hos libros ſcripſiſſe ante excidium templi, quoniam everſo tem-

τ Λδιπδ Φυλῆς εἴκοσι μέρη Ĉ τεσσαρα, ϗ κληρωσαμένων κ τ αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τ τ ἱερέων [a] ἐφημερίσιν [b] ἀπὶ ἡμέρας ὀκτώ. τὰς δ' ἀπογόνους Μωϋσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰ αὐτὰς Φύλακας τ θησαυρῶν Θεοῦ, ϗ τ ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς [c] ἀναθῆναι, διέταξε ἧ πᾶσι τοῖς ἐκ τ Λδιπδ Φυλῆς Ĉ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν [d] νύκτα Ĉ ἡμέραν τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέτειλε Μωϋσῆς.

η'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσιν τὴν γραφὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι Ĉ ἑκατοντάρχαις Ĉ ταξιάρχαις. εἶχε δ' ἑκάστη τ μοιρῶν δισμυρίας Ĉ τετρακισχιλίας, [e] οὓς ἐκέλευσε παρεδρεύειν κ τριάκοντ' ἡμέρας ἀπὸ τ πρώτης ἕως τ ὑστάτης Σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις ϗ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε ἧ Ĉ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν [f] ἤδει ϗ δίκαιον, ἐπιτρόπους τε τῶν θησαυρῶν, ϗ κωμῶν ϗ ἀγρῶν ἄλλους, ϗ κτηνῶν, ὧν σὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.

θ'. Ὡς δ' ἕκαστα τούτων κατὰ τὸν [g] προειρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑβραίων, ϗ τοὺς φυλάρχους, ϗ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Δφαιρέσεων, ϗ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως πεπαγμένους, σὺς [h] ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἕλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· "Ἀδελφοὶ Ĉ ὁμοεθνεῖς, γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ Δφανοῆσαι, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, ϗ [i] ἀργυρίου ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ "δὴ Θεὸς ἐκώλυσέ με Δφ' τοῦ προφήτου Ναθάνα, Δφ' τε "τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους [k] ϗ τῷ φόνῳ τ ἐχθρῶν "μεμιάνθαι τὴν δεξίαν· τ ἧ γὰρ ἐκέλευσε τ Δφαδεξόμενον τὴν βασιλείαν καθαρκοδόμησαι τ ναὸν αὐτῷ. νυῦ "οὖ ἐπεὶ Ĉ [l] τῷ προγόνῳ ἡμῶν Ιακώβῳ δυοκαίδεκα παῖδων γνομένων, ἵστε τ Ιουδαν ἀποδειχθέντα βασιλέα [m] Ĉ "ἐμὲ τ ἀδελφῶν ἐξ ὄντων προκριθέντα Ĉ τὴν ἡγεμονίαν "λαβόντα [n] Δφ' τοῦ Θεοῦ, ϗ μηδένα τούτων δυσχεραίνοντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους, Σολομῶνι τὴν βασιλείαν "περιληφότι· ἀλλ' ὑπισαμένους ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν "ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. δὺ δεινὸν γὰ "Θεοῦ θέλοντι οὐδὶ ἀλλοτρίῳ κρατοῦσι δουλεύειν· "χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντι τ τιμῆς προσῆκεν, ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὴ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, ϗ τὴν βουλομένην παύτην μονίαν παύτοις ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σπαρῆναι, ϗ τ ἅπαντα τοιούτῳ Δφαμένειν χρόνον, ἵν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ἐπὶ Σολομῶνος βασιλέως. ἔσται [o] ἧ "τοῦτο βέβαια, ϗ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ [p] Ĉ "δίκαιον σαυτὸν ϗ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νό"μων, ὦ τέκνον. εἰ ἧ μὴ, τὰ χείρω προσδόκα, τοῦτο "Δφαίνων."

ι'. Ὁ μὲν οὖ βασιλεὺς τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους

tarum claſſes viginti quatuor: factaque ſortitione, illis obtigerunt vices ſimiliter ac ſacerdotibus per dies octo. At honore *præcipuo* dignatus eſt Moyſis poſteros. conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum, quæ à regibus fuerint dedicata; ſancivitque ut Levitæ omnes & ſacerdotes continuato diem noctemque miniſterio ſervirent Deo, prout Moyſes ipſis præceperat.

8. Cæterum poſt hæc exercitum totum in duodecim cohortes diſtribuit, ſingulæ *cohorti* ducibus *ſuis* & centurionibus & tribunis aſſignatis. Cohors autem unaquæque vicena quaterna millia continebat, quos per triginta dies à prima ad ultimam Solomoni regi præſto eſſe juſſit una cum tribunis *ſuis* & centurionibus. Quin & viros, quos bonos eſſe noverat juſtoſque, unicuique cohorti præeſſe voluit: ærarii etiam quæſtores, vicorumque cucuratores & agrorum alios conſtituit, nunnulloſque rei pecuariæ præfecit; quos nominatim *omnes* recenſere haud neceſſarium eſſe duxi. *Reliquum etiam popnlum diſtribuit. Paral. c. 27.*

9. Poſtquam autem horum ſingula modo *jam* dicto ordinaverat, advocatis in concionem Hebræorum magiſtratibus, & tribuum principibus & cohortum ducibus, ad hæc omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates procurabant, cum in tribunali ſolito celſiori conſtitiſſet, multitudinem ſic alloquutus eſt: "Fratres & populares, nolo vos ignorare, quod, cum mihi in animo eſſet ædem Deo conſtruere, tum auri multum paravi tum argenti decem millia talentorum. At Deus per Nathanam vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro vobis bella geſſerim & hoſtium cæde dextram polluerim: voluit autem ut filius, regni ſucceſſor, ipſi templum exſtrueret. Nunc igitur quandoquidem ſcitis Judam, Jacobo licet proavo noſtro eſſent filii duodecim, regem declaratum fuiſſe, meque, cum ſex fratres eſſent, *reliquis* prælatum, & à Deo imperium accepiſſe, nec eorum quenquam id ægre tuliſſe; ita ego quoque oro obteſtorque liberos meos, ut nolint ſeditionem commovere, Solomone imperium conſequuto; ſed cognito quod Deus ipſum delegerit, eundem lubenti animo dominum ferre velint. Haud enim grave, Deo ita volente, vel extraneo rerum potienti ſervire: æquum vero de fratre ad tantum honoris faſtigium evecto ſibimet gratulari, ut qui ejuſdem *fortunæ* ſocii & participes eſſent. Equidem precor ut rata habeantur Dei promiſſa, atque hæc ipſa felicitas, quam Solomone regnante ſe largiturum eſſe pollicitus eſt, per regionem omnem longe lateque diffundatur, æternumque in ea duratura ſit. Iſta autem firma manebunt, & felicem exitum habebunt, ſi te, ô fili, pium juſtumque præſtiteris, legumque patriarum cuſtodem & vindicem. ſin minus, exſpecta omnia tibi male ceſſura eſſe dum contra iſta facias." *Davides ad Solomonem & populum verba facit, de Templo exſtruendo, & de pace & pietate colendis. 1 Paral. c. 28.*

10. Et quidem rex, cum in hæc verba loquutus, *Solomoni in manus tradit exemplar Templi, ſuoſque exponit apparatus ad Templi ædificationem. 1 Paral. c. 28.*

templo ceſſarunt functiones ſacerdotum ſorte diſtributæ. Sed aliunde liquet Joſephum primum ſcripſiſſe libros de bello & deinde hos: & certum eſt μεμερισμὸν, diſtributionem Sacerdotum in 24 familias, ætate Joſephi in uſu fuiſſe, etiamſi in templo non miniſtrarent, nam & ipſe notat e qua ephemeria fuerit. Hodie norunt Judæi poſt tot ſeculorum decurſum, quinam ſint ex genere ſacerdotali, quamvis 24 claſſes diſtinguere non poſſint. Sed ætate utique Joſephi ſciri potuit ex qua familia ſacerdotali aliquis eſſet, quando ii vivebant, qui vel ipſi vel quorum patres in templo miniſtraverant. Quod ſi Joſephus ipſe novit, e qua ephemeria ortum duceret (quod non puto aliquem eſſe inficias iturum) an non jure dixit illum μεμερισμὸν ſacerdotum in 24 claſſes manſiſſe uſque ad ſua tempora? REL.

a Ἐφημερίσιν] Non alibi quod ſciam, niſi apud *Joſephum* in *Vita ſua* occurrit vox ἐφημερὶς pro ἐφημερία, qua utuntur LXXII.

b Ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ.] Ἐπὶ ἡμέρας, *Big. Samb.* & *Vat.*

c Ἀναθεῖναι,] Ἀναθῆναι *Samb.*

d Νύκτα ϗ ἡμέραν] Καθ' νύκτα *Vat.*

e Οὓς ὠφέλουσι] Forte pro ὠφ legendum cenſebat in ora Codicis mei *Cocceius* ὧ vel ᾧς. Vetus, *quos præcepit. Coll. Big.* & *Voſſ.* aperte ᾧς habent, itaque non dubitavi, ut veram lectionem recipere. HAV.

f Ἤδει ϗ δίκαιον,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ᾔδη *Aliis.*

g Προειρημένον διέταξε τρόπον] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰρημένον in *Editis.*

h Ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος] Ἐφ' ὑψηλῶ *Hen.* & *Busb.*

i Ἀργυρίου ταλάντων] Ita *Vat.* ἀργύρου *Samb.* ἀργύρεον in *Editis.* HUDS. Lege ἀργυρίου. Vetus, *centum millia talentorum.* Hebr. אלף אלכ יכמים 1 Paral. 22. 14. COCC.

k Καὶ τῷ φόνῳ] Καὶ τὸ φ. *Samb.*

l Τῷ προγόνῳ] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interp.* τ προγόνων in *Editis.*

m Καὶ ἐμὲ τ ἀδελφῶν] Εμέ τε *Big.* & *Samb.*

n Παρὰ τ Θεοῦ,] Παρὰ θεῶ *Vat.*

o Δὲ ταῦτα βέβαια,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔσαι δ' αὐτὰ in *Editis.*

p Καὶ δίκαιον σαυτὸν] Καὶ δίκαιον αὐτὸν φύλακα τ πατρίων Δφέξῃς νόμων *Vat.*

tus, esset orationem finivit. Templi autem ædificandi exemplar ejusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, *ut & substructionum & ædicularum inferiorum & superiorum*; dein quot numero essent quantaque altitudine & latitudine, & quo pondere quæque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, præfinivit. Ipsum autem verbis hortatus est ut summum studium & alacritatem operi adhiberet: simulque principes & tribum Leviticam, ut ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam ætatem pervenerit, tum quia Deus ipsum elegerit & ad templum exstruendum & ad populum imperio regendum. Quin & ostendit ædificium haud fore rem magnæ difficultatis aut immensi laboris: præsertim cum ipse multa quidem auri talenta præparaverit, plura vero argenti, ut & ligna, & fabros quamplurimos & lapicidas, smaragdosque & lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui imperii reditibus ducenta *talenta*, præterea tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, & Dei currum Cherubos *exornandos*, quos arcæ insistere oportebit *alis expansis* eam obtegentes.

Israëlitarum divites ad Templi constructionem conferunt. 1 Paral. c. 29.

Postquam autem Davides conticuerat, principes & sacerdotes & tribus Levitica magna cum alacritate *suis de facultatibus in commune* contulerunt, & multa liberaliter & magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt *auri* quidem talentorum quinque millia daturos & decies mille stateras, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad hæc si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum & in thesauros *reponendum* tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis * nepos.

Davides populusque Deo gratias agunt. 1 Paral. c. 29.

11. His lætus erat & populus universus, & *maxime* Davides, cum videret quo studio principes & sacerdotes & reliqui omnes certatim *ad opus promovendum* ferebantur: atque Deum elata voce laudare cœpit, patrem atque genitorem mundi universi appellans & effectorem rerum humanarum divinarumque, quibus semet præesse voluit simul & gentis Hebræorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat. Deinde & fausta *omnia* precatus populo universo, & Solomoni filio mentem sanam & integram & omni virtute corroboratam, jussit ut populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes *Deum* adorarunt; & præterea Davidi gratias egerunt pro *bonis* omnibus quæ ipso regnante perceperant. Postridie vero ejus diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, & mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper & victimas pacificas obtulerunt, multis myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota *ea* die rex & populus universus epulati sunt: & Solomonem iterum oleo inunxerunt, ipsumque regem creaverunt; & Sadocum pro po-

Solomon rex creatur. 1 Paral. c. 29.

γυς ἐποιήσατο. τῷ δ' Δαυὶδ γραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρῶντι ἔδωκε Σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, [q] ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιντο, ὅσου τε σκεύη [r] χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τούτων τὸν σταθμὸν ὥρισεν. παρώρμησε δ' αὐτὸν καὶ λόγοις [s] αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον· καὶ τοὺς ἄρχοντας [t] καὶ τῷ τῶν Λευϊτῶν φυλῷ συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι [v] καὶ τῆς οἰκοδομίας δὲ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. διμαρτὴ δ' αὐτοῖς καὶ ὁ σφόδρα ὄπιπνον τῷ οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν, [x] αὐτὸς πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δὲ ἀργυρίου, καὶ ξύλα [y] καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ὕλης [z] παρασκευασάμενος, σμαράγδους τε καὶ παντοδαπῆς ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τῆς [a] ἰδίας ἀπὸ δεχῆς διακόσια, καὶ ἄλλα τετρακόσια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ [b] ἅρμα δὲ Θεοῦ τοὺς [c] Χερουβεῖς, ὡς ἐφεξάπτειν δέησιν τῷ κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος Δαυὶδ, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευϊτικῆς φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγένετο. [d] χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ [e] στατῆρας μυρίους· ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρου [f] μυριάδας πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυρούς· ὧν ἐπετρόπευσεν ὁ Μωϋσέως ἔκγονος [g] Ιαλος.

ιά'. Ἐπὶ τούτοις ἥσθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυίδης, τῷ μὲν ᾠδῇ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν· καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ γενέτορα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς [i] αὐτὸν ἐκόσμησεν προστάτην τε καὶ κηδεμόνα ἔφυς τῶν Ἑβραίων καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ [k] βασιλείας ἔδωκεν. ὑπὲρ τούτοις εὐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν Θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὑπὲρ τοῦ γένους προσεκύνησαν, ἠυχαρίστησαν δὲ καὶ Δαυίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸς τῷ βασιλείαν ἀσφαλῆ κατέλαυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, θυσίας τῷ Θεῷ παρέσχοντο· μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, σὺν ὁλοκαυτώσεσιν. ἔθυσαν δὲ καὶ εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης [l] τῆς ἡμέρας ἑστιῶντο ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ· καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τοῦ παντὸς ἅπασιν. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀναγόντες

q Ὅσοι τε τὸ πλῆθος] Ὅσοι γε *Vat. Hen.* & *Busb.*

r Χρυσοῦ καὶ ἀργύρου] In *Editis* χρυσὰ καὶ ἀργυρᾶ.

s Αὐτὸν πάσῃ] Αὐτόν τε *Vat. Hen.* & *Busb.*

t Καὶ τῷ τῶν Λευϊτῶν] Καὶ τῷ Λευϊτῶν *Vat.*

v Καὶ τῆς οἰκοδομίας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ aberat *Editis.*

x Αὐτὸς πολλὰ] Ita lego *Epiphanium* sequutus, qui vertit *cum ipse multa* &c. ἀπέφηνεν αὐτὸς. πολλὰ μ. τ. *Big.* in *Editis.* ἀπέφηνεν αὐτός. πολλὰ μ. τ. *Big.* & *Samb.*

y Καὶ τεκτόνων πλῆθος] Τεκτόνων τε *Big.* & *Samb.*

z Παρασκευασάμενος,] Παρασκευασαμένους *Big.* (& *Coll. Voss.*) παρεσκευασμένους *Samb.* παρεσκευασμένον *Vat.*

a Ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς διακόσια,] Ita ex vestigiis *Codd. MSS.* nam τῆς ἰδίας ἀπαρχῆς διακόσια habent *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* quibuscum nonnihil facit *Epiphan.* qui ἀπαρχῆς plane agnoscit, dum vertit, *sed & tum oblationis primitias faciens, tria millia talentorum* &c. Τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακόσια (aut quod mallem διακοσίας) in *Editis.* Καὶ τῷ ὃ προστιθέναι τοῖς ἤδη συνειλεγμένοις χρυσοῦ καθαροῦ τετρακόσια τάλαντα εἰς τὸ ἄδυτον &c. apud *Zonaram.* Confer 1 *Paralip.* c. 29. v. 3.

b Ἅρμα δὲ Θ.] Sic 2 *Sam.* c. 22. v. 11. *Cherubo insidebat, superque ventorum alis volabat.* ut & *Ps.* 18, 11. *in Cherubo inequitans volabat, seque alis venti librabat.*

c Χερουβεῖς,] Sic cum *MSS.* Χερουβεῖς in *Editis.*

d Χρυσίου μὲν δὴ] Χρυσοῦ in *omnibus MSS.*

e Στατῆρας μυρίους·] Ita & *Zonaras.* χρυσοῦς μυρίους LXXII. Vide *Villalpand.* in *App.* Tom. 3. p. 412. & *Budæum* de *Asse*, l. 4. p. 469. *Ed. Lugd.*

f Μυριάδας πολλὰς πολλάς.] In *S. Literis* (1 *Paralip.* c. 29. v. 7.) centum millia.

g Ἰαλος.] Ἰαὴλ LXXII. apud *Epiphanium* varie *Ialus, Iabus, Iabis* & *Ialus.*

* *Nepos.*] Sic placuit vocem ἔκγονος interpretari, quo modo & *Politianus* apud *Herodianum*, l. 5, 7. 2. & l. 7, 10, 15. *Epiphanius* reddit *pronepos.* at *Gelenio* est *unus è posteris Moysis.*

h Γενέτορα τῶν ὅλων] Ita lego, nixus auctoritate *Cod. Vat.* qui habet γενήτορα, & *Epiphanii*, qui vertit, *genitorem omnium.* in *Editis Aliisque* γένεσιν τῶν ὅλων.

i Αὐτὸν ἐκόσμησεν] Si quis αὐτὸν malit, per me licet. quod mox sequitur ἐκόσμησεν est ex *MSS.* pro ἐκόμισεν *Editorum.* utrum horum mavis accipe. *Epiphanius* vertit, *& quibus eum ipse præposuisset præsulem, simul & curatorem fecisset generis Hebræorum* &c.

k Βασιλείας ἔδωκεν.] Βασιλείαν solus *Vat.*

l Τῆς ἡμέρας ἑστιῶντο] Articulum insertum dedi ex *MSS.*

γόνες Σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν [m] ἐπὶ θρόνου τοῦ πατρῴου, ἀπ' ἐκείνης ἡ ἡμέρας ὑπήκουον αὐτῷ.

pulo universo sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

ΚΕΦ. ιε'.

Οἷα Δαυΐδης, ἐγγίζοντος θανάτου, διελέχθη πρὸς τὸν Σολομῶνα· καὶ ὅσα αὐτῷ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυΐδης κατακλιθεὶς εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ [n] συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν [o] υἱὸν Σολομῶνα, [p] διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· "ἐγὼ μὲν, ὦ τέ-"κνον, εἰς τὸ [q] χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς "ἀπαλλάττομαι, κοινὴν ὁδὸν ἀπάντων τῶν τε νῦν ὄν-"των καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος· ἐξ ἧς [r] σκέψαι "οἷόν τι ἐπανελθόντα γνῶναί τι κατὰ τὸν βίον πρᾶτ-"τειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς [s] ἄρτι "τῷ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον "[t] ἔφλω συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς θε-"χομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τοῦ βασιλείαν δεδωκό-"τα Θεὸν, φυλάττειν δ' αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς "νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως κατέπεμψεν ἡμῖν· "καὶ μήτε χάριτι, μήτε [v] θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, "μήτ' ἄλλῳ πάθει [x] προσκρουσθέντα τούτων ἀμελῆσαι. "τοῦτο γὰρ ἕξεις πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν [y] ἀπολεῖς, πα-"ρεκβὰς τὰ νόμιμα· [z] καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τοῦτο ἀ-"γαθοῦ ἀποτρέψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ [a] σε αὐτὸν "παρέχων, οἷόν εἶναί τε δεῖ, [b] κἀγὼ σὲ προκαλῶ, "καθέξεις ἡμῶν τοῦ βασιλείαν τῷ γένει· καὶ οἰκί-"ἀλλος Ἑβραίων οὐκ ἂν δεσπόσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐ-"τοὶ διὰ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τὰ Ἰωά-"βου τοῦ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος διὰ "ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, [c] Ἀβε-"νῆρον τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσαὶ υἱὸν [d] Ἰεθράνου. "[e] ὧν, ὅπως ἂν σοὶ δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον· ἐπεὶ "καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος [f] ὁ Ἰωάβου ὢν, "μέχρι νυνὶ τοῦ δίκην διέφυγε. [g] παραπέμπω δέ σοι, "καὶ τοὺς Βερζελαίου τοῦ Γαλαδίτου παῖδας· οὓς ἐν τιμῇ "πάσῃ καὶ προνοίᾳ τοῦτ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. ὃ "προκατέρχομεν γὰρ φυγὴν, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ "αὐτῶν πρὸς τοῦ φυγοῦ ὑπῆρξέ μοι [h] χρεολυτῆμεν. "καὶ τὸν Γῆραν ὃν υἱὸν Σεμεΐ, τὸν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυ-"λῆς, ὃς, πολλὰ βλασφημήσας με πρὸς τοῦ φυγοῦ "ὅτ' εἰς [i] Παρεμβολὰς ἐπορεύμην, ἀπήντησεν ὑπὸ Ιορ-"δάνου, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, "νῦν ὑπιζήτησας αἰτίαν εὔλογον, [k] ἄμυναι."

β'. Ταῦτα πρὸς τοῦ παιδὸς πρός τε τῶν [q] ὅλων πραγμάτων καὶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ ὃς ἔδει τιμωρίας ἀξίως γεγυμνένους, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ιεροσολύμοις δὲ ἁπάσης τῆς χώρας τρία ἐ

CAP. XV.

Quibus verbis Davides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; & quantum ipsi ad structuram Templi reliquit.

PAulo autem post Davides, cum ex senectute in morbum incidisset, vidissetque jam instare sibi mortem, accito Solomone hisce verbis illum alloquutus est: "Ego quidem, ô fili, jam in eo sum "ut fato concedam & ad patres meos abeam, viam- "que ingrediar omnibus qui nunc sunt aut futuri "sunt ineundam, quam remetiri nemini licet, ut "quid in hac vita geratur exploratum habeat. "Quapropter vivens adhuc & jam morti proxi- "mus ea te moneo, quæ & antea dixeram, tibi "suadendo, ut erga subditos quidem sis justus, er- "ga Deum vero pius, qui tibi regnum dedit, ut- "que custodias præcepta ejus & leges, quas nobis "per Moysen mittendas curavit: & cave ne quid "tibi propositum negligas, aut gratiæ cedens, aut "assentatione aut cupiditate *nimia* abreptus, alia- "ve animi perturbatione. nam ex Dei erga te be- "nevolentia excides, siqua contra legum præscri- "pta feceris; atque in omnibus bonam ejus provi- "dentiam à te alienabis. Quod si ita te erga illum "gesseris ut te decet, & ipse porro te hortor *sua-* "*deoque*, efficies ut regnum in familia nostra ma- "neat, & nulla alia domus præter nostram He- "bræis imperet in omne ævum. Et præterea fac "memineris iniquitatis Joabi imperatoris, qui in- "vidiæ œstro percitus duos exercitus duces, viros "justos bonosque, interemit, Abenerum Neri fi- "lium & Amessam filium Jethranæ. quorum mor- "tem, ut tibi visum fuerit, ulciscere: quandoqui- "dem Joabus, utpote me viribus superior poten- "tiorque, hactenus supplicium evasit. Commen- "do autem tibi etiam Berzelæi Galaditæ liberos, "quos mei gratia omni honore curaque dignabe- "ris. neque enim erit ut primi beneficium confe- "ramus, sed illos pro officiis remuneremus, quæ "pater illorum in me contulit, cum in fugam me "dederam. Quin & Semei Geræ filium, è tribu "Benjamitide, qui mihi fugienti diris modis ma- "ledixit, tum cum Castra petebam, moxque mi- "hi ad Jordanem *progresso* obviam factus fidem in- "columitatis tunc à me impetravit, cum justam "causam nactus fueris, noli committere ut impu- "nitus abeat."

Davides moriens Solomoni præcepta dat. 3 Reg. c. 2.

2. His mandatis filio & de summa rerum & de amicis, deque iis quos noverat pœna dignos, è vita excessit: cum quidem vixisset annos septuaginta, ac regnasset Hebrone quidem in Judæ tribum annos septem & sex menses, Hierosolymis autem in omnem regionem tres & triginta. Hic vir optimus

Davidis moritur. 3 Reg. c. 2.

Davidis encomium.

---

m Ἐπὶ θρόνου] Ἐπὶ τοῦ θρόνου *Vat.*

n Συνιδὼν] Συνειδὼς *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.*

o Υἱὸν Σολομῶνα,] Voculam ὑὸν inserui ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

p Διελέχθη] Διελέχθη *Vat.*

q Χρεὼν ἤδη] Ita cum *Samb.* in cæteris χρέων. & juxta *Epiphanium* πάντων χρεών.

r Οὐκέτ' οἷόν τι] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖθ' οἷόν in *Editis*, *Aliisque.*

s Ἄρτι τῷ τελευτᾶν,] Iterum cum *MSS.* ὥστως τῷ τελευτᾶν in *Editis.*

t Ἔφλω συμβουλεύσας,] Rursus ex *Iisdem.* Ἴφθλω *Bas.* & *G.*

v Θωπείᾳ,] Ἀπειθείᾳ juxta *Epiphanium.*

x Προσκρουσθέντα] Προσκρούσματα *Vat.*

y Ἀπολεῖς,] Ita cum *Big.* (*Coccejo*) & *Samb.* levicula sane mutatione, pro ἀπωλεῖς, quod in *Editis omnibus* obtinuit; qua tamen auctoritate, alii judicent.

z Καὶ πρὸς ἅπαντ'] Καὶ ἀντικρὺ πρὸς σὲ αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπι-

στρέψεις πρόνοιαν, τοιοῦτον σαυτὸν παρέχων, οἷόν εἶναί σε δεῖ, κἀγὼ σὲ τὸν Θεὸν προκαλῶ, καθέξει ἡμῶν τοῦ βασιλείου &c. legisse videtur *Epiphan.*

a Σε αὐτὸν παρέχων,] Σεαυτὸν *Vat.*

b Κἀγὼ σὲ] Κἀγὼ προκαλῶ *Vat.*

c Ἀβενῆρον τὸν Νήρου] Ἀβεινῆρόν τε, vel Ἀβίνηρόν τε in *MSS.* quibus non consentit *Epiphan.*

d Ἰεθράνου.] Ἰεθέρου *Vat.* Ἰέθρα *Epiphan.*

e Ὧν, ὅπως] Ita cum *Vet. Interpr.* (& *Coccejo*) ὃν in *Editis.* deest *MSS.*

f Ὁ Ἰωάβου ὢν,] Articulum ὁ acceptum debes *MSS.*

g Παραπέμπω δέ σοι,] Παραπέμπομαι δέ σοι καὶ τοὺς Βερζέλλου τοῦ Γαλααδίτου παῖδας *Vat.*

h Χρεολυτῆμεν.] Χρεωλυτῆμεν *Samb.* HUDS. Infr. lib. XVIII. c. 9. §. 9. τὸν μισθὸν χρεωλυτῆν. SPANH.

i Παρεμβολὰς] Conf. sup. c. 9. §. 8. & c. 10. §. 1. SPANH.

k Ἄμυναι.] Ἀμῦναι *Samb.*

mus erat, & omnibus virtutibus præditus, quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium salus commissa est. nam & omnibus fortitudinis gloria antecellebat: & cum certamina pro subditis iniret, primus *magno impetu* ferebatur in pericula, labores perferendo pugnandoque milites ad res *præclare* gerendas excitans, & non domini more imperando. Optime perspiciebat simul & considerabat tam futura quam rationem expediendi instantia: *ad hæc* modestus, mitis, erga calamitosos benignus, justus, humanus *in omnes*. In his quæ fas est ut reges sibi propria vendicent, ne omnino quidem potestatis magnitudine peccavit, præterquam in eo quod spectat ad Uriæ uxorem. Tantam præterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebræorum, nec aliarum gentium.

Ejusque sepultura & monumentum.

3. Sepelivit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, & præter cætera omnia, quæ in regum funeribus fieri solebant, multas etiam ingentesque divitias cum eo sepeliit: quarum magnitudinem facile sit alicui conjectare ex iis quæ dicturus sum. Nam post spatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam ei dare, ut obsidione absisteret & exercitum *suum* abduceret, cum aliunde ei *ad largiendum* nihil suppeteret, aperta cella una monumenti Davidis, & inde deportatis tribus talentorum millibus, partem Antiocho dedit: & ita se ab oppugnatione liberavit, sicut & alibi indicavimus. Post hunc autem, multis annis elapsis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes sustulit. Veruntamen ad loculos *qui* regum *cineres continent* neuter eorum pervenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed hæc quidem hactenus nos dixisse sufficiat.

Lib. 13.

Lib. 16.

Finis Libri septimi.

τριάκοντα. ἦν δὲ ἄνηρ εὐγνώμων. καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ἐπῆν τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν σωτηρίαν ἐγκεχειρισμένῳ προσῆκεν. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς οὐκ ἄλλος τις· ἐν οἷς τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶτος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν δὲ μάχεσθαι προκελεύόμενος τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὰς πράξεις, [l] ἀλλ' οὐχὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης. νοῦσαί τε δεινὸν ἦν, καὶ περὶ τὰ μελλόντων δὲ τὰ τῆς ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος· σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, [m] φιλάνθρωπος. ἃ μόνοις [n] ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε, μηδὲν ὅλως [o] παρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας [p] ἁμαρτὼν, ἢ τὸ περὶ τὴν [q] Οὐρία γυναῖκα. [r] κατέλειπε δὲ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὔθ' Ἑβραίων, οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἐθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις λαμπρῶς, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὰ ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν [s] τεκμήραιτ' ἄν τις ῥᾳδίως ἐκ ὧν [t] λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων, Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱοῦ δὲ Δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ὁπόρων, [u] ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυίδου μνήμασι, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ διέλυσεν ἔτος τὴν πολιορκίαν, καθὼς δὲ [x] ἐν ἄλλῳ [y] δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαφθαρέντων, πάλιν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο [z] χρήματα πολλά. [a] τῶν μέντοι γε θηκῶν τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τῷ γῇ μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραὶ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον διήχθω δεδηλωμένα.

Τέλος τῆς βίβλου ἑβδόμης.

l Ἀλλ' οὐχὶ] Οὐ τῷ προστάττειν *Vat.*

m Φιλάνθρωπος.] Ita locum distinxi cum *Epiphanio*, qui vertit, *In his autem quæ regibus præcipue conveniunt, in nullo penitus nisi in uxore Uriæ magnitudine potestatis deliquit.* Sic autem *Gelenius*; Φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ὅλως &c. *quæ quidem præcipua sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate* &c.

n Ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν] Ἐξαίρετος, juxta Scholia *Thucydidis*, διαπεπρεμένα.

o Παρὰ τοσοῦτο] Παρὰ τοσοῦτον μέγεθος ἐξουσίας *Vat.*

p Ἁμαρτὼν,] Ἁμαρτὼν *Samb.*

q Οὐρία] *Coll. Big.* & *Voss.* Οὐρίου.

r Κατέλειπε] Κατέλιπε *Samb.*

s Τεκμήραιτ' ἄν τις] Ita *Bas. G. Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* τεκμαίροιτ' ἄν τις *Big.* & *Samb.* τεκμαίρεται τις *Vat.*

t Δεχθησομένων.] Δειχθησομένων *Vat.*

u Ἀνοίξας ἕνα οἶκον] Ita *MSS.* & *Vetus Interpres.* ἀνοίξας οἶκον τῶν Δαυίδου μνημάτων in *Editis.*

x Ἐν ἄλλῳ] Ἐν ἄλλοις *Big. Vat.* & *Epiphan.*

y Δεδηλώκαμεν.] Δεδήλωται juxta *Epiphanium.* verum puto librarios *indicavimus* posuisse pro *indicabimus.*

z Χρήματα πολλά.] Πολλὰ τάλαντα ἐξήγαγεν, *Syncell.* p. 189. Χρήματα, καθάπερ ἔφαμεν, οὐχ ὅρα, κόσμον ἢ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολλὰ, *Jos.* Lib. 16. Ἀνοίξας μὲν τὸν τάφον, χρήματα ἢ μὰ ἄρξει, *Cedren.* p. 98. πεισθεὶς ἢ κὰ εὐδοτίᾳ χωρῶν πυρὶ ἐπιχειρῶσι, *Cedren.* p. 98. ex *Josepho* in lib. 16.

a Τῶν μέντοι γε θηκῶν] Τῶν δὲ θηκῶν τῶν αὐτῶν βασιλέων οὐδεὶς λόγῳ βίᾳς μεμηχανωμένας οὐδὲ προσπέλασεν, *Syncell.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΟΓΔΟΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Σολομὼν, τῇ βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

β'. Περὶ τ σοφίας αὐτ, καὶ [b] τ σωτέσεως, [c] καὶ ὧν πλάτυ.

γ'. Οτι πρῶτ τ ἐν Ιεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ'. Ως πελυτήσαντ Σολομῶντ, ὁ λαὸς, διαστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτ [d] Ροβοάμου, τ δέκα φυλῶν [e] τ ὑπηκόων τινὰ Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα· τ δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς αὐτ ἐβασίλευσεν.

ε'. Ως Σέσακ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσαμένου ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸ πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετῴκησεν.

ς'. Στρατεία Ιεροβοάμου, καὶ τ Ισραηλιτῶν βασιλέως, [f] ἐπὶ τὸν υἱὸν τ Ροβοάμου Αβίαν ἐλθόντος.

ζ'. Οτι τὴν Ιεροβοάμου φυτείαν [g] Βασάνης τὶς ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η'. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ιεροσολύμοις, βασιλεύοντος αὐτῶν Ασάνου καὶ Αβία παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τ στρατ.

θ'. Ως, τ [h] Βασάνου φυτὰς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τ Ισραηλιτῶν [i] Ζαμάρης, ὁ υἱὸς αὐτ Αχαβ.

ι'. [k] Ως Αδαδ, Δαμασκῶν καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Αχαβαν στρατεύσαμενος ἡττήθη.

ια'. [l] Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, [m] ὑπερβαλομένων ἐπ' Ιωσαφάτου τ Ιεροσολύμων βασιλέα, ἥττηθεν.

ιβ'. Ως Αχαβ, ἐπὶ Σύρους στρατεύσαμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπόλετο.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*

2. *De ejus sapientia, scientia, & divitiis.*

3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum ædificavit.*

4. *Quomodo Solomone defuncto populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum, è subditis unum, decem tribuum regem declaravit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium mansit.*

5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu educto, & urbe capta, divitias ejus in Ægyptum deportavit.*

6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades.*

7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupavit, tenuitque.*

8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiæ, & exercitus eorum interitus.*

9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnavit Zamaras, & dein filius ejus Achabus.*

10. *Quomodo Adadus, Damasci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.*

11. *Ammanitæ & Moabitæ, cum bellum intulissent Josaphato Hierosolymorum regi, victi discedunt.*

12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, & ipse disperiit.*

a Ἐν τῇ ἀγδόῃ] *Al.* ὁ τῷ ἀγδόῳ, vel ὁ τῷ ἀγδόῳ λόγῳ.

b Τῆς σωτέρως,] Τῆς deest *Samb.*

c Καὶ ὧν πλάτυ.] Ita distinxi ex *MSS.* in *Editis* hoc summarium priori cohærebat, ita ut lectum fuerit, καὶ ὧν πλάτυ, καὶ ὅτι πρ. &c.

d Ροβοάμου,] Τῦ ante Ροβοάμου delevi auctoritate *Codd. MSS.*

e Τῶν ὑπηκόων τινὰ] Illa τ ὑπηκόων τινὰ & mox αὐτῦ inseruimus è *MSS. Samb. (Coll. Voss)* & *Gall.*

f Ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμου Αβίαν] Sic in *iisdem MSS.* in *Editis* ἐπὶ τ υἱὸν τ Ροβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι &c. ita ut unus solummodo titulus sit.

g Βασάνης] Sic infra in *Editis* & *MSS.* at Βαχσάνης & Βασάμης *Vat.* & semel Βασάμης *Bas.* & *G.* hîc loci tamen in *libris omnibus* Βασάνης.

h Βασάνου φυτὰς] Ita cum *Vet. Interpr.* ut & libris Græcis omnibus in sequentibus. Hic vero Λοισαίου nobis repræsentant tam *MSS.* quam *Editi.*

i Ζαμάρης] Αμάρης *Vat.* Αμαρὰς *Samb.*

k Ως Αδαδ,] Αδὲ, in *libris omnibus*, juxta LXXII. verum maluimus Αδαδ, quod infra nobis exhibet maxima *Exemplarium* pars.

l Αμμανιτῶν] Sic *Bas. Samb. Vat.* & *Gall.* quibuscum conveniunt *Epiphanii* vetustiora exemplaria.

m Ὑπερβαλομένων] Ita *Bas.* στρατευσαμένων *Samb.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

[a] Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρξγ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXIII.

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

Solomoni regnum ineunti populus fausta omnia apprecatur.

IAM vero de Davide & ejus virtute, quantorumque bonorum popularibus ſuis auctor exſtiterit, & quantis bellis feliciter geſtis pugniſque bene pugnatis *tandem* ſenio confectus deceſſerit, in libro antecedente enarravimus. Cum autem Solomon ejus filius admodum adoleſcens principatum accepiſſet, à patre dum adhuc in vivis eſſet populi dominus Dei voluntate declaratus, & in ſolio conſediſſet, univerſa quidem multitudo, ut ſub novi regni exordia fieri ſolet, fauſtis acclamationibus ei ut omnia proſpere cederent precata eſt, utque florentibus imperii rebus ad beatam perveniret ſenectutem.

Adonias Beethſaben adit, ut ſibi à Solomone poſtularet Abiſacen in matrimonium. 3 *Regum*, c. 2.

2. Cæterum Adonias, qui vivo adhuc patre de regno occupando cogitavit, cum ad regis matrem Beethſaben acceſſiſſet, eamque blande ſalutaſſet, illa percontata an ulla re egens ad ipſam veniat, jubenteque ut ſibi mentem *ſuam* aperiret, utpote non gravate *quidquam* conceſſuræ, orſus eſt dicere, "etiam ipſam quidem noſſe, quod tam "ætatis prærogativa quam voluntate populi ejus "fuerit regnum, ſed cum ita Deo viſum ſit ut "tranſlatum eſſet in filium ipſius Solomonem, ſe "*quidem* ſervitutem ſub ipſo diligere & amare, "præſentique rerum ſtatui acquieſcere. adeoque "ipſam obſecrabat ut cum fratre pro ſe ageret, "eique perſuaderet ut Abiſace, quæ cum patre "dormire conſueverat, ſibi in matrimonium da"retur: patrem enim cum ea propter ſenectutem "non congreſſum eſſe, & proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethſabe ſe illi ſedulam operam daturam eſſe pollicita eſt, nuptiaſque *ſe illi* ideo conciliaturam eſſe, tum quod rex ultro fratri gratificare voluerit, tum *præſertim* quod ipſa inſtanter oraret. Et ille quidem ſpei plenus, fore has nuptias, diſcedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, ut cum eo de iis ſermocinaretur quæ ſupplici Adoniæ promiſerat. Atque filius cum ei obviam proceſſiſſet, illamque complexu excepiſſet, & in cubiculum ubi tunc tem-

Beethſabe ad Solomonem ſupplex accedit.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐπλεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ [b] δεσπότην καὶ τοῦ θεοῦ βούλησιν, καθισαμένου ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπηύφημησεν, οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, πλουτῆσαι καλῶς [c] αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὸν καὶ πανευδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν.

Adonias Beethſaben adit, ut ſibi à Solomone poſtularet Abiſacen in matrimonium. 3 *Regum*, c. 2.

Β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τοῦ ἄρχειν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα [d] Βεεθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δεῖταί τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελευούσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν "βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν "τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἴσαν αὐτοῦ, μεταβάσης δὲ "πρὸς Σολομῶνα τὸ ἦθος αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώ"μην στέργειν καὶ ἀγαπᾶν τὴν [e] ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, "καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν "διαλλαγῆναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦ"ναι τὴν τῷ πατρὶ συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ "Ἀβισάκην· ἐκ γὰρ πλησιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆ"ρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρθένον." ἡ δὲ Βεεθσαβεὲ, καὶ [f] διαλλαγήσεσθαι ἀπροδαίως ὑπέσχετο, καὶ καταπεράσασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τοῦ τε βασιλέως [g] αὐτῷ χαρίσασθαί τι [h] βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται πρὸς τὴν μητέρα· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ [hh] εὐθέως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν υἱὸν [i] διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθείη κατηγορίαν. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ προσπλακέντος, ἐπὶ παρήορον αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον οὐ σωέ-

[a] Περιέχει] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis*. numerumque defendit *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 7.

[b] Δεσπότην καὶ τοῦ θεοῦ] Alii ſic diſtinguunt, δεσπότην, καὶ τοῦ τ. Θ. βούλησιν καθίσαντος &c.

[c] Αὐτῷ τὰ πράγματα,] Αὐτῷ deeſt *Big.*

[d] Βεεθσαβεὲ,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ut paſſim Βηρσαβεέ.

[e] Ὑπ' αὐτὸν δουλείαν,] Ὑπ' αὐτὸ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) ὑπ' αὐτῷ *Vat.*

[f] Διαλλαγήσεσθαι] Αὐτῷ poſt διαλλαγήσεσθαι inſerunt *Busb.* & *Hen.* ut & mox ante καταπεράσασθαι.

[g] Αὐτῷ χαρίσασθαί] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[h] Βουλομένου,] Ita cum *MSS.* βουλομένου in *Editis*.

[hh] Εὐθέως] Εὐθὺς *Vat. Hen.* & *Busb.*

[i] Διαλεξομένη] Διαλεξαμένη *Samb.*

k Κα-

σωέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τ βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. [k] καθεσθέντος δ' ἐκείνης Βεεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάρειν αἰτουμέ-"νῃ μοι κατάνευσον, καὶ μηδὲν [l] ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον "μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ." Ὁ δ' Σολομῶν ἐκέλευσε πᾶσαν ποιεῖν χαρὰν μητρὶ παρέχων, καί τι προσμεμψαμένης τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας ἔτυχεν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δοῦναι τὴν παρθένον αὐτὸν Ἀβισάκῃ Ἀδωνίᾳ τῷ ἀδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Ἀκούσας δ' [m] πρὸς ὀργὴν ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀποπέμπεται μὲν τὴν μητέρα· μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν [n] πῶς ἀ ἀξιοῖ χωρῆσαι καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ προσκαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν Ἀβισάκης [o] αἰτούμενη, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, Ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. [p] καὶ μεταπεμψάμενος Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι προστάττει [q] αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Ἀδωνίαν. καλέσας δὲ [r] τὸν Ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτῳ μέν, εἶ-"πε, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μου συνέκα-"μες, καὶ ἡ κιβωτὸς ἣν συνῆρας αὐτῷ μετέστεγκας. τούτων "δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι, τεταμένῳ μὴ Ἀδω-"νίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι· μήτε ἐνταῦθα ἴθι, μήτε "εἰς ὄψιν [s] ἁπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα "πορεύου ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τοῦτον ἄχει πολλῷ "τῆς ἔχεις τὸν βίον, [t] ἁμαρτὼν δ' μηκέτι εἶναι [v] δικαίως "ἐν ἀξίᾳ." [x] καταλύεται μὲν οὖν ἀπὸ τ [y] ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρου οἶκος διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς ἐν τῷ Ἀβιαθάρου πάππῳ προεῖπεν ὁ Θεὸς [z] Ηλεί. μετῆλθε δ' εἰς τὸ [a] Φινεέσου γένος, πρὸς Σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ Φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν Ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ηλεὶ πρώτου τούτου βασιλεύοντος, ἦσαν ἕξ· ὁ τοῦ [b] ἀρχιερέως Ἰωσήπου υἱὸς Βοκκίας, τούτου δ' Ἰωάθαμος, Ἰωαθάμου δ' Μαραιώθης, Μαραιώθου δ' Ἀροφαῖος, Ἀροφαίου δ' Ἀχίτωβος, Ἀχιτώβου δ' Σάδωκος, ὃς πρῶτος ἐπὶ Δαυίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ'. Ἰώαβος δ' ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκούσας τὴν Ἀδωνίᾳ, φοβερὸς ἐγένετο· φίλος γὰρ ὢν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν, οὐκ ἀλόγως ὑπενόει, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ [c] παρεῖν ἐκ τ [d] πρὸς τ Θεὸν εὐσεβείας ἢ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελθέντων αὐτῷ [e] τινῶν τὴν Ἰωάβου γνώμην, πέμψας Βαναίαν, ἐκέλευσεν [f] ἀναχθέντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. Ἰώαβος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' [g] αὐτοῦ τεθνήξειν.

poris solium erat regium deduxisset, eo occupato, aliud à dextra matri apponi jussit. Postquam vero consedit Beethsabe, "Mihi, inquit, unum à te, "fili, postulanti annue; & nihil morosi tetricive, "*mihi quod peto* denegando, facias." Solomone autem jubente ut illi imperaret, quod fas esset matri omnia concedere; postquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa spe impetrandi quod vellet verba fecerit, sed quasi repulsam laturam esse metuerit: tum illa *eum* obsecrabat, ut is virginem Abisacen fratri *suo* Adoniæ nuptum daret.

Repulsam patitur. *3 Regum, c. 2.*

3. At rex, hac oratione non leviter offensus, matrem quidem dimittit; Adoniam vero majora appetere & *moliri* dicens, seque mirari quod non postularet ut ei tanquam natu majori regno cederet, cum ei deposcat Abisaces conjugium, amicos potentes habenti Joabum imperatorem & Abiatharum sacerdotem. moxque accito Banaja satellitum præfecto, mandavit ei ut fratrem Adoniam *aggressus* interimeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, "te, inquit, mortis supplicio eximunt, "tum quidem alioquin istæ calamitates quarum "cum patre meo particeps fuisti, tum quod una "cum eo arcam transtulisti. Hanc autem, tibi, "Adoniam sequuto ejusque partibus studenti, "pœnam constituo, ut neque hîc moreris, neque "*posthac* in conspectum meum venias; sed, cum in "patriam tuam te contuleris, in agris degas, & "usque dum moriaris in vita isthac te exerceas; "cum adeo deliqueris, ut haud fas sit te in officio "diutius manere." Et quidem ob causam jam memoratam à domo Ithamari ablatus est honos sacerdotalis, quemadmodum Deus Eli avo Abiathari prædixerat: transiitque in stirpem Phineesis ad Sadocum. Qui vero ex Phineesis genere * vitam egerant privatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum translata ibi mansit, Eli primum eam recipiente, isti fuere; Boccias pontificis Josephi filius, hujus autem Joathamus, Joathami vero Maræothus, Maræothi autem Arophæus, Arophæi vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Davide regnante pontifex est creatus.

Adonias occiditur. Abiatharus sacerdotio abdicatur. 3 Reg. c. 2.

Honos Pontificalis ab Ithamari domo ablatus ad Phineesis stirpem rediit.

4. Porro Joabus imperator, fama necis Adoniæ ad eum perlata, haud mediocriter expavescebat: ejus enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum sibi imminere, propter suam in istum benevolentiam, non temere suspicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione se in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, ubi ei à nonnullis nunciatum erat Joabi consilium, misso eò Banaja, jussit ut eum *ab ara* excitum ad tribunal causam suam acturum duceret. Joabus autem dicebat se sacrarium nequaquam relicturum esse, sed isthic loci potius quam alibi us-

Joabus ad aram fugiens occiditur. 3 Regum, c. 2.

---

k Καθεσθέντος] Ita *MSS.* καθεσθῆσα in *Editis.*

l Ἐξ ἀρνήσεως] Sic volui cum *Samb.* ἐξαρνήσεως *Big. Vat.* & *Gall.* ἐξαρνήσεως *Baſ.* ἐξαρνήσασθαι *Gen.* In *Epiphanii* versione, *& nec velis quasi difficile denegare tristemque deserere.* HUDS. Forte καὶ, μηδὲν ἐξαρνῇ δ' ὡς δύσκολον, μή με σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. Hebr. אל תשב את פני Sensus. *& ne, negando rem minimè difficilem, me contristeris.* COCC.

m Πρὸς ὀργὴν] Πρὸς ὀργὴν *Vat.*

n Πῶς ἀ ἀξιοῖ χωρῆσαι] Πῶς abest *Big.* & *Gall.* 1. agnoscunt *ceteri* pariter ac *Epiphan.*

o Αἰτουμένη,] Ita *Big. Samb. Gall.* & *Epiphan.* αἰτουμένου *Baſ.* αἰτουμένῳ *Vat.* & *Gen.*

p Καὶ μεταπεμψάμενος] Μεταπεμψάμενος δ' Βαναίαν *Big. Samb.* & *Vat.*

q Αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν] Ita *Samb.* & *Baſ.* in *ceteris* αὐτοῦ.

r Τὸν Ἀβιάθαρον] Καὶ Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα *Busb.* & *Hen.*

s Ἁπάντα] Sic *Vat. Busb. Hen. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἁπάντων in *reliquis.*

t Ἁμαρτὼν] Ἁμαρτῶν *Samb.*

v Δικαίως ἐν] Δίκαιος *Vat.* In *Epiphanii* versione, *quoniam peccaſti & non est justum te habere sacerdotium.*

x Καταλύεται] Κωλύει *Hen.* & *Busb.*.

y Ἱερατικῆς] Quod de *pontificali dignitate* necesse est ut accipias, inquit Cl. *Seldenus.*

z Ηλεί.] *Al.* Ηλί.

a Φινεέσου] *Al.* Φινεάσου, Φινεέσου, & Φινεάσου.

* *Vitam egerant privatam,*] Seu *Pontificatu non functi fuerant*, ut interpretatur *Seldenus.*

b Ἀρχιερέως Ἰωσήπου] Ἀρχιερέως Ὀσὶ πρώτου ὑὸς legendum. quod olim scripturæ compendio που pro πρώτου comparuerit, à quo cum præcedenti voce Ὀσὶ conjuncto factum est Ὠσίπου, unde Ἰωσήπου. appellat autem *Josephus* hunc Ὀσὶν πρῶτον, quia fuit etiam alius eo nomine inter *Pontifices M.* qui (libro X.) corrupte dicitur Ἰσῶ pro Ὀζίς. *Sam. Petitus* in *Animadversionibus* ἀνεκδότοις in *Josephum*, Tom. 1. p. 266. Confer 1 *Paralip.* c. 6. & videsis Cl. *Seldenum* in lib. 1. de *Succeſſ. in pontif. Hebr.* c. 4. HUDS. Josephi hujus Ἀρχιερέως, haud ullibi mentio, neque Joathami, vel Arophæi, unde corrigendum hic Josephum putat Selden. de Succ. Pontif. l. 1. c. 111. p. 123. SPANH.

c Παρεῖν] Ita cum quinque melioris notæ *MSS.* ἀφεῖναι in *Editis*, *Aliisque.*

d Πρὸς τ Θεὸν] Πρὸς τὸ Θεῖον *Vat.*

e Τινῶν τὴν] Illud τινῶν ex *Big. Samb.* & *Vat.*

f Ἀναχθέντα αὐτὸν] Ἀναχθέντα ἄγειν ἐπὶ τὸ δικαστήριον *Vat.*

g Αὐτοῦ τεθνήξειν] Αὐτοῦ πᾶν τεθνήξειν *Vat.*

h Αὐ-

uſquam moriturum eſſe. Quod Joabi reſponſum poſtquam regi Banajas retulit, præcepit Solomon, ut illic ei, uti poſtulat, caput amputaret, & hoc de eo ſupplicium ſumeret pro duobus *iſtis* exercitûs ducibus, quos ille netarie *oppreſſos* occiderat: corpus vero ejus ſepelire, ut *ejus* peccata in poſteros ipſius in perpetuum redundent, ipſe vero ac pater Joabi morte inſontes ſint. Et quidem Banajas quæ mandata erant exſequutus, ipſe copiis univerſis præficitur: Sadocum autem ſolum rex pontificem conſtituit loco Abiathari, ab eo *pontificatûs honore* pulſi.

Sadocus ſit pontifex. 3 *Reg.* c. 2.

Solomon Semei imperat ut in urbe maneat. 3 *Regum*, c. 2.

5. Deinde is Semei *evocato* edixit, ut domo Hieroſolymis exſtructa aſſidue ſecum eſſet, & torrentem Cedronem tranſire non auderet. Quod ſi ſecus fecerit, morte multandum eſſe. Tam magna autem interminatione non contentus, jurejurando etiam eum *ad hoc præſtandum* adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quæ ſibi mandaverat, ſe gratias habere profeſſus, cum imperata ſe facturum eſſe juraſſet, patria relicta Hieroſolymis habitabat. Triennio autem poſt cum audiſſet duos ejus ſervos, qui aufugerant, Gittam ſe contuliſſe, ad famulos *ſuos conquirendos eò* properavit. Rex autem poſteaquam reſcivit eum una cum illis reverſum, utque mandata ejus contemptui habuerit, &, quod majus, jusjurandum Deo factum non curaverit, ægre rem tulit: eoque accerſito, "nonne tu, inquiit, "juraſti te nunquam à me diſceſſurum eſſe, neque "ex hac urbe in aliam *quamvis* egreſſurum? non "igitur effugies perjurii pœnam: verum ob iſtud "pariter ac contumelias, quibus patrem meum fu- "gientem affeciſti, pœnas mihi dabis ſceleribus "coopertus; ut ſcias nihil inde lucrari malos, quod "flagrante delicto non puniantur, ſed per omne "tempus, quo propter impunitatem ſecuri eſſe vi- "dentur, augeri ipſiſque graviorem fieri pœnam, "quàm ſi ſtatim ſcelere commiſſo eam ſubiiſſent." Atque ita Semei juſſu regis Banajas *aggreſſus* interfecit.

Semei occiditur à Banaja, juſſu regis.

3 *Reg.* c. 2.

δαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναίᾳ ϑ τῷ ἀποκρεμασιν [h] αὐτὸ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προσέταξε Σολομὼν ἐκεῖ τῷ κεφαλῇ αὐτὸ ἀποτιμεῖν, καθὼς βέλεται, ϗ ταύτῃ λαβεῖν τὸ δίκαιον ὑπὲρ τ δύο στρατηγῶν, [i] ὃς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε· θάψαι δ' αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε [k] καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τ δ Ιωάβου πλούτῃς αὐτός, τε ϗ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. ϗ Βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τ δυνάμεως· Σαδωκην δ μόνον [l] ποιεῖ ἀρχιερέα ὁ βασιλεὺς εἰς τ Αβιαθάρου τόπον, ὃν μετεπέμψατο.

ε'. Σεμεΐ δ' [m] ὅδε προστάξεν οἰκίαν οἰκοδομήσαντα μένειν ἐν Ιεροσολύμοις αὐτῷ προστρέποντα, ϗ μὴ διαβαίνειν [n] τ χείμαρρον Κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θανάτου ϑ τοῦτο ζήμιον ἔσεσθαι [o] τὸ πρόστιμον. τῷ ϑ μεγέθει τ ἀπειλῆς ϗ ὅρκου [p] αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι. Σεμεΐ ϑ χάριν οἷς προστάξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, ϗ ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ϑ τριῶν ἐτῶν, ἀκούσας δύο δούλους [q] ἀποδράντας [r] αὐτοῦ ἐν Γίτθῃ τυγχάνοντας, [s] ὥρμησεν ὅπως τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος ϑ μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς ϗ τ ἐντολῶν αὐτοῦ καταφρονήσαντος, ϗ, τὸ μεῖζον, τ ὅρκων τῷ Θεῷ μηδεμίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· ϗ καλέσας αὐτὸν, "ὦ σὺ, φησὶν, ὤμοσας μὴ [t] καταλείψειν ἐμὲ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε [v] ταύτης τ πόλεως εἰς ἄλλην; "[x] ἔκθου ἀποδεῖξιν τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ "ϗ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ἔθου τὴν φυγὴν "ὑβρισας τιμωρήσομαί σε πονηρὸν γνόμενον. ἵνα γνῷς "ὅτι [y] κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ παθή- "ματα κολασθέντες, [z] ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ, ᾧ νο- "μίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται ϗ γί- "νεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς ἧς ἂν θᾶσσον τιμω- "μένοις ἔδοσαν." ϗ [b] Σεμεΐ μὲν κελευσθεὶς Βαναίας ἀπέκτεινεν.

CAP. II.

De Solomonis uxore, deque ſapientia ejus intellectuque præſtanti & divitiis, & quæ ab Hiramo nactus eſt in ædificationem Templi.

Solomon Pharaonis filiam ducit. 3 *Regum*, c. 3.

SOlomon autem, ubi jam ſublatis inimicis imperium ſibi firmaverat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit uxorem. atque inſtauratis Hieroſolymorum mœnibus, ut ampliora eſſent pariter ac munitiora quam antea, ſumma pacis tranquillitate deinde remp. adminiſtravit, nihil ei obſtante adoleſcentiæ fervore, quo minus vel juſtitiam coleret & leges cuſtodiret, vel quæ à patre morituro acceperat memoria conſervaret: verum, non ſecus ac viri provectioris ætatis conſummatæque prudentiæ, omnia exquiſito judicio II. tranſegit. Porro ſtatuit Chebronem proficiſci &

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶνος, τ σοφίας αὐτοῦ ϗ ϖλούτου, ϗ ὅσων ἐπέτυχεν ϖαρὰ τ Εἰρώμου εἰς οἰκοδομὴν τ ναοῦ.

ΗΔΗ ϑ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, ϗ τ ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν φαραώθου τ Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, κατασκευάσας τὸ τεῖχος τ Ιεροσολύμων ϖολλῷ μείζω ϗ ὀχυρώτερα τ ϖρόσθεν ὄντων, διῆπτε τὰ ϖράγματα [c] λοιπὸν ἐπὶ ϖολλῆς εἰρήνης, μηδ' ὑπὸ τ νεότητος, ϖρός τε δικαιοσύνην ϗ φυλακὴν τ νόμων ϗ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ ϖλούτων ἐπέσχεν, βλαπτόμενος· ἀλλὰ πᾶν ὅσοι οἱ τοῖς χρόνοις ϖροβεβηκότες, ϗ ϖρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ ϖολλῆς ἀκριβείας ἐπιτελῶν. ἔγνω δ' εἰς

h Αὐτῷ τῷ βασιλεῖ] Αὐτῷ deeſt *Big.* & *Samb.*

i Οὓς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε·] Οὓς ἀυτὸς ἀνοσίως *Vat.*

k Καταλείπῃ τὸ γένος] Καταλίπῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

l Ποιεῖ ἀρχιερέα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* Σάδωκον ϑ ποιεῖ μόνον ἀρχιερέα ὁ βασ. *Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis* deeſt vox ἀρχιερέα.

m Οὗτε ϖροστάξαι] Ita pro ὅδε, quod in *Editis*, *Aliiſque* exſtat, reſcribere viſum eſt: eoque magis quod ὅδε nec agnoſcit *Vat.* nec *Vetus Interpr.*

n Τὸν χείμαρρον Κεδρῶνος] Φάραγγι βαθείᾳ, quæ dicta Κεδρὼν· Αλωτ. lib. v. c. 2. §. 3. ut & §. 4. ibid. Χαράδρα de eodem. SPANH.

o Τὸ ϖρόστιμον.] Sup. lib. IV. c. 8. ἐπιτιμητὴν αἰτίαν ϗ διαβολὴν ϖρόστιμον· SPANH.

p Αὐτὸν ϖροσηνάγκασεν] Ita cum *Cod. Vat.* verum in *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* deſideratur αὐτὸς, & commode ſatis abeſſe poteſt. in *Editis*, *Aliiſque* ὃς ὁ Ιωάβου ἀνοσίως &c.

q Ἀποδράντας] Ἀποδράσαντας *Vat.*

r Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Hen.* & *Busb.*

s Ὡρμησεν] Ita in quinque *MSS.* ὥρμησε *Big. Baſ.* & *G.*

t Καταλείψειν ἐμὲ,] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. 2. καταλήψειν *Alii* cum *Editis*.

v Ταύτης τ πόλεως] Ex ταύτης *Samb.* & *Vat.*

x Οὖκουν ἀπόδρασιν] Ita *Samb.* in cæteris *MSS.* aut ἔκειν vel ἐκεῖν ἀπόδρασης, aut ἔκειν vel ἐκεῖν ἀπόδρασιν. in *Editis* οὐκ ἂν ἀπόδρασης.

y Κερδαίνουσιν] Κερδαίνουσι μὲ οὐδὲν *Vat.*

z Ἀλλὰ παυλὶ τῷ χρόνῳ,] Ἀλλὰ ϗ παυλὶ *Vat.* & mox αὔξεται ϑ ϗ γ.

a Ἧς ἂν θᾶσσον τιμωμένοις] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὧν ἂν τ. in *Editis*, *Aliiſque*.

b Σεμεΐ] *Coll. Big.* & *Voſſ.* Σεμείσιον.

c Λοιπὸν ἐπὶ ϖολλῆς εἰρήνης,] Τὸ λοιπὸν *Vat.*

σὶ εἰς [d] Χεδρῶνα ϖ̃ϑ ἀγόμενον, ὅπι τῷ χαλκῷ θυσιαςηρίῳ, τὸ [e] κατασκευασθέντα ὑπὸ Μωϋσέως, θύσαι τῷ Θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τότε δὴ πιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν Θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατὰ τὸν ὕπνον ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν [f] αἰτεῖσθαί τινας ἀνὰ τὴν εὐσεβείας [g] δόσιν αὐτῷ δωρεάς. Σολομὼν δὴ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα, καὶ Θεῷ παρασχεῖν ἤδιστα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα, τὸν Θεὸν ᾔτησεν. ἀ γὰρ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ τὸν ἄλλον πλοῦτον, ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος, ἠξίωσεν αὐτῷ περισωρεύθαι· ταῦτα γὰρ σχεδὸν νενόμισται ϖ̃ϑ τοῖς πλείστοις μόνα ἀγαθῆς ἄξια, καὶ Θεοῦ δῶρα εἶναι· ἀλλὰ "δός μοι, "φησὶ, δέσποτα, νῦν ὑγιῆ καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν "τὸν λαὸν πλήθῃ καὶ τὰ [h] δίκαια λαλῶν [i] κρίνοιμι." τούτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ Θεός· καὶ τά τε ἄλλα πάνθ', ὧν οὐκ ἐμνήσθη ϖ̃ϑ τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην [k] πολεμίων, καὶ [l] περὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ [m] ἄλλος τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτι βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅπι πλεῖστον ἐπισχνεῖτο χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ πρόθυμος αὐτῷ, καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς μὴ ἄμεινος. ταῦτα δὴ Θεοῦ Σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν [n] ἐκ τοῦ κοίτης, καὶ ϖ̃ϑσκυνήσας αὐτὸν [o] ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα· καὶ [p] περὶ τὴν σκηνῆς μεγάλας ὁλοτελέστους θυσίας, κατεύωχε τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

β'. Ταύτης δὴ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτῷ ἦχθη δυσερής· ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν μὴ ῥᾴδιον. τὸ δὴ πρᾶγμα, ϖ̃ϑ ἐ σωέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων [q] γινόμενοι λάβωσιν, ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τοῦ [r] βασιλέως ἀγχίνοιαν, τὸ ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι ϖ̃ϑ τὰ ζητούμενα δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταίρω τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν· ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο. "[s] οἰκῶ "μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, [t] μετὰ ταύτης ἐν ἑνὶ δω"ματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν ὅπι μιᾶς ἡμέρας "ἀποτεκεῖν κατὰ τὸν αὐτὸν ὥραν ἄρρενα παιδία. τρί"της δὲ ἡμέρας διελθούσης, ὑπνωμηθεῖσα [u] τῷ αὐτῆς "παιδίῳ αὕτη, τοῦτο μὲν ἀπέκτεινε· βασάσασα δὲ τὸ"μὸν ἐκ τῶν γονάτων ϖ̃ϑς αὐτὸν μεταφέρει, [v] καὶ τὸ "νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. "πρωὶ δὴ θηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν "ἐμὸν οὐχ εὗρον, τὸ δὴ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ϖ̃ϑκεί"μενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν "ἀπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα καταπί"φυγα, δέσποτα, ὅπι τὸν ϖ̃ϑὸ σοῦ βοήθειαν. [x] τὸ "γὰρ εἶναι μόνας [y] ἡμᾶς, καὶ μηδένα τὸν [z] ἐξελέγξαι "δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ὀργιζο"μένη ϖ̃ϑμένη." ταῦτ' εἰποῦσα, ὁ βασιλεὺς ἀνέκραγε τὸν ἐπέραν, τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τὴν δὲ ὀργιζομένης τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δὲ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τὸν ἀντιδίκου πεθνηκέναι, μηδενὸς ὁπινοῦντος τὸν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι ϖ̃ϑὶ τὸν

super aram æneam, quam Moyſes fabricari curaverat, Deo ſacrificare. atque mille ſolidas hoſtias ad eam immolavit. Cum autem hoc præſtitiſſet, magnopere viſus eſt Deum honoraſſe. nam nocte, quæ proxime ſequuta eſt, ei per quietem apparuit, juſſitque ut poſceret quod ſibi pro *hac* pietate ab ipſo dari vellet. Solomon vero pulcherrima & maxima à Deo petiit, quæque illi ad largiendum gratiſſima & homini ad accipiendum utiliſſima. non enim aurum aut argentum aut alias *id genus* divitias, ut homo & juvenis, ſibi accumulari popoſcit: (fere enim iſta ſola pleriſque magni æſtimantur, & inter Dei munera habentur) ſed "da "mihi, inquit, Domine, mentem ſanam rectum"que *in decernendo* judicium, ut vera juſtaque lo"quendo populo *huic* jus dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, ut & alia omnia, quorum in optione ſua non meminerit, ſe ei daturum eſſe promiſerit, opes, gloriam, de hoſtibus victoriam, & præ omnibus ſcientiam ac ſapientiam, quantis nemo alius vel regum vel privatorum *ante eum* præditus fuit. inſuper & regnum ſeris ejus nepotibus ſe conſervaturum eſſe pollicitus eſt, modo juſtus eſſe pergat, ſibique obtemperet, & patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Ubi hæc à Deo acceperat Solomon, è lecto ſtatim proſiluit, numenque veneratus Hieroſolyma revertit; & mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis ſuos omnes epulis adhibuit.

Tabernaculum Chebrone petit. 3 *Regum*, c. 2. & 2 *Paral.* c. 1. *Deus Solomoni poſcenti ſapientiam dat.* 3 *Regum*, c. 3. & 2 *Paral.* c. 1.

2. Hiſce autem diebus judicium ad eum delatum eſt arduum: quod *quidem* difficile erat dirimere. Rem vero, de qua diſceptari contigit, *paucis* exponere neceſſarium duxi; ut & qui hæc legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, & qui in hujuſmodi negotiis verſantur regiæ ſolertiæ exemplar intuendo de quæſitis facile pronunciare poſſint. Mulieres duæ meretrices ad ipſum venerunt: quarum altera, cui injuria facta eſſe videbatur, prima dicere orſa eſt. "Ego "quidem, dicebat, ô rex, in uno cum hac *muliere* "cubiculo habito. Accidit autem utrique noſtrum, "ut una die maſculos infantes circa eandem ho"ram pareremus. At tertio poſt die, iſta ſomno"lento in puerulum ſuum incubitu ipſum quidem "opprimit: meum vero è gremio meo *clam* ſubla"tum ad ſe transfert, & mortuum quieſcenti mi"hi in ulnas impoſuit. Mane autem, cum infanti "vellem mammam admovere, meum quidem non "inveni, hujus vero mortuum lateri meo video "accumbere. rem enim, omnibus accurate per"penſis, ita eſſe comperui. Quare filium meum "poſtulo: & cum illum non receperim, ad tuam "opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos ſolæ fuerimus, nulluſque ſubſit metus "alicujus qui *nos* poſſit redarguere, *illa*, negligens "*quid de ſe quiſque ſentiat*, conſtanter & fortiter fa"ctum negare." Ubi hæc dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis objiciendum. Illa autem inficiante ſe hoc feciſſe, & aſſeverante ſuum vivere filium, adverſariæ vero interiiſſe, cum nemo exiſtimare potuerit quid decernendum eſſet, ſed

[d] Χεδρῶνα] Γαδαὼνα juxta *Biblia S.* in Codicibus *Gallicis* Γίζρωνα. HUDS. Γαδαὼνα legendum eſt, nec enim Chebrone fuit altare. REL.

[e] Κατασκευασθέντα] Sic etiam Judæi loquuntur de altari, licet Bezaleel fecerit. REL.

[f] Αἰτεῖσθαι] Αἰτῆσαι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb.* & *Vat.* verum αἰτεῖσθαι cum *ceteris* legiſſe videtur *Epiphan.*

[g] Δόσει αὐτῷ δωρεάς.] Pro δόσει in *MSS.* habemus ϖ̃ϑδόχῃ aut ϖ̃ϑδοχῇ.

[h] Δίκαια λαλῶν] Ita cum *Vat.* favente *Epiphanio* qui vertit, *ut circa populum juſtum poſſim verumque proferre judicium.* in *Editis*, *Aliiſque* δίκαια λαοῦ.

[i] Κρίνοιμι.] Ita *MSS.* in *Editis* ἀναχρίνοιμι.

[k] Πολεμίων,] Πολεμίων κάθεξιν *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

[l] Περὶ πάντων] Ita cum *omnibus MSS.* & *Vet. Interpr.* ϖ̃ϑὸ deſideratur in *Editis.*

[m] Ἄλλος τις ἀνθρώπων] Sic melioris notæ *MSS.* & *Epiphan.* in *Aliis* cum *Editis* ἄλλων.

[n] Ἐκ τοῦ κοίτης,] Illud ἐκ τοῦ adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα·] Ἀνέστρεψεν *Vat.*

[p] Περὶ τὴν σκηνῆς μεγάλας] Sic *Big.* (*Cocc.*), *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* ϖ̃ϑὸς τὴν σκηνῆς.

[q] Γινόμενοι λάβωσιν,] Γινόμενοι *Gall.* 2.

[r] Οἰκῶ μὲν,] Οἰκῶ μὲν εἰπεῖν *Vat.*

[s] Μετὰ ταύτης] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* μετ' αὐτῆς in *Editis*, *Alliſque.*

[t] Τῷ αὐτῆς παιδίῳ] Τῷ ἰδίῳ αὐτῆς π. *Vat.*

[u] Καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ] Καὶ τὸν νεκρὸν *Samb.*

[x] Τὸ γὰρ εἶναι μόνας] Mallem τῷ γὰρ εἶναι.

[y] Ἡμᾶς,] Illud ἡμᾶς adjectum eſſe volui è *Samb. Big.* & *Vat.*

[z] Ἐξελέγξαι δυνάμενον] Ἐλέγξαι ſolus *Vat.*

ſed omnes, quaſi ænigma fuerit, in eo evolvendo mentis cæcitate laborarint, ſolus rex tale quiddam excogitavit. Juſſis afferri infantibus tam vivo quam mortuo, ſatellitum quendam ad ſe evocat, imperatque ſtricto gladio puerum utrumque diſſecare in duas partes, ut utraque dimidium accipiat tam vivi quam mortui. Hanc ob rem populus quidem univerſus regem, ut *admodum* adoleſcentem, clam irridebat. Inter hæc autem cum vera quidem mater exclamaſſet, ne hoc ageretur, ſed potius alteri tanquam ſuus tradatur infans, ſibi enim ſufficere, modo vivat ipſumque conſpiciat, licet alterius eſſe videatur; altera vero parata eſſet puerum videre diviſum, atque inſuper *magnopere* vellet ipſam quoque *matrem* dolore excruciari: rex, animadverſo utriuſque voces ex animo eſſe, illi quidem quæ exclamaverat puerum adjudicabat, (ipſam enim revera eſſe matrem) alterius vero malitiam damnabat, ut quæ & ſuum peremerat, & amicæ filium exſtinctum videre cuperet. Hoc populo viſum eſt magnum eſſe argumentum indiciumque regis prudentiæ ſimul & ſapientiæ: atque ex illo deinceps die ipſi tanquam divina mente prædito auſcultabant.

Solomonis officia. 3 Regum, c. 4.

3. Militiæ autem præfecti ipſi erant, præſideſque regionis omnis, iſti *ſcilicet*. Ephraïmi quidem ſorti præerat Ures; toparchiæ vero Beethlemiticæ Dioclerus: regionem autem Dorenſem & maritimam omnem ſibi ſubjectam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxerat. At Campus magnus erat ſub Banaja filio Achili. quin & omni regioni etiam imperitabat, quæ ad Jordanem uſque pertingit. Galaditicam vero & Gaulaniticam *provinciam* uſque montem Libanum, urbes ſexaginta magnas & munitiſſimas ſua in ditione habens, Gabaris regebat. Achinadabus autem Galilæam omnem Sidonem uſque procurabat habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam vero circa Arcen Banacates obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem & Carmelum & terram Galilææ uſque ad Jordanem fluvium. At unus illis ſuperior totius *regionis iſtius* curator erat conſtitutus. Semei autem tribûs Ben-

εὕρεσιν αὐτὸ πάντων [a] τῇ Διανοίᾳ πεπυθλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι [b] τὸ νεκρὸν, καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσαύμενον προστάττει τῷ μαχαιραν ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως [c] ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ ἕκ τε ζῶντος καὶ ἕκ τε πεπλουτηκότος. ὅπερ τότῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς καθ' ἑαυτὸν ἐχλεύαζεν ὡς μειρακιον τὸν βασιλέα. μεταξὺ δὲ [d] ἡ μὲν ἀληθὴς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ προϊδοῦναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, [e] ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον κἂν ἀλλότριον δοκῇ, τὴν δ' ἑτέρας ἑτοίμως ἐχούσης διαιρέμενον ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσέτι βασανιθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιούσης· ὁ βασιλεὺς, ὑπογνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγυμνένας, τῇ μὲν [f] ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προσέκρινε, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τὴν δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτένασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀνδραζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς [g] βασιλέως Φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· [h] καὶ ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέραν, ὡς θείαν ἔχουσι διάνοιαν, αὐτῷ προσεῖχον.

γ'. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμου κληρουχίας [i] Οὔρης, ὅπερ ἦν τῆς [k] Βηθλεέμης τοπαρχίας ὢν [l] Διόκλητος· τὴν δὲ τῶν Δώρων καὶ τὴν Γαλιλαίαν [m] Ἀβινάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ, γεγαμηκὼς τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. [n] τὸ δὲ Μέγα πεδίον ὢν ὑπὸ [o] Βαναΐᾳ τῷ Ἀχίλου παιδὶ. [p] προσεπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι Ἰορδάνου πάσης. τὴν δὲ [q] Γαλααδίτιν καὶ [r] Γαυλανίτιν ἕως Λιβάνου ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὑτὸν, [s] Γαβάρης διῴκει. [t] Ἀχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄχρι Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος. [v] Βασίμα τοὔνομα. τὴν δὲ [x] ὑπὲρ [y] Ἀρκὴν Φιλαίαν εἶχε [z] Βαναχάτης. [a] Σαφάτης δὲ [b] τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον καὶ τὴν [c] Γαλιλαίαν ἄχρι [d] ποταμοῦ Ἰορδάνου [e] χώραν. [f] ὅπερ δὲ τούτων [f] [εἷς] πᾶσιν ἐπετέτραπτο. [g] Σεμεὶ δὲ τὴν τοῦ Βενιαμί-

[a] Τῇ Διανοίᾳ τετυφλωμένων,] Sic *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τῇ.

[b] Τὸ νεκρὸν] Καὶ τὸ νεκρὸν *Vat.*

[c] Ἑκάτεραι] Ἑκατέρᾳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. ἑκάτερα *Big.*

[d] Τῆς μὲν ἀληθοῦς] Τῆς μὲν ἀπατώσης, καὶ ἀληθοῦς *Big. Samb.* (*Coll. Voſſ.*) *Hen. Busb.* & *Gall.* Verum illa ἀπατώσης καὶ non agnoſcunt *Vat. Baſ. G.* & *Vet. Interpr.*

[e] Ἀρκεῖσθαι] Sic cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἀρκεῖσθαι δὲ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλ.

[f] Ἀνακραγούσῃ] Amplius quiddam in *ſuo codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *relamanti quidem ne perimeretur infantulus.*

[g] Φρονήσεως] Φρονήσεως τε καὶ *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

[h] Κἀκείνης] Καὶ ἀπ' ἐκείνης τὸ λοιπὸν *Vat.*

[i] Οὔρης,] *Uri* apud *Epiphan.* Ωρ LXXII.

[k] Βηθλείμης τοπαρχίας] Ita *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. *Vet. Interpr.* Βιθλέμης in *Editis.* Βαϐσαμοὺς LXXII. 3 *Regum*, *c.* 4. *v.* 9. Unde Βαϐσέμες legit *Schotanus*, & Βηθσέμις *Boſius.* Eſt qui malit Βεθλημῆς. HUDS. *Bethleem* habet etiam Rufinus. SPANH.

[l] Διόκλητος] Sic ex *iiſdem MSS.* ὁ Κλῆρος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Dochis.* ὡς Δακὰρ LXXII. unde ὁ κλῆρος τῶν Δακάρ maluit *Sthotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* Tom. 2. p. 771.) qui inſuper notavit ὡὸν Εσδί (ut in LXXII.) & quæ ad eum pertinebant omiſſa eſſe.

[m] Ἀβινάδαβος εἶχεν] Ita cum *Cod. Vat.* Ἀβιναδάβου in *Editis Aliiſque.* Αμιναδάβου juxta verſionem *Gelenii* ex LXXII. *Aminadab*, & *Abian Aſaph*, & *Abian Adab* in *Epiphanii* libris.

[n] Τὸ δὲ Μέγα πεδίον] Sup. lib. v. c. 1. §. 22. εἰς τὸ μέγα τελοῦσα πεδίον· & infr. lib. xv. c. 8. §. 5. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, in Magno Campo; & lib. xii. c. 8. §. 5. εἰς τὸ Μέγα πεδίον· SPANH.

[o] Βαναΐᾳ] *Sub Banaja filio Bachi* (vel *Machi*) apud *Epiphanium.* Βανᾶ ὡῷ Αχιλοὺ juxta LXXII.

[p] Προσεπῆρχε] Ita pro προσεπῆρχε reſcribere viſum eſt, levicula mutatione.

[q] Γαλααδίτιν] *Al.* (ut & *Cocc.*) Γαλαδίτιν.

[r] Γαυλανίτιν] Ita cum *MSS.* vel (cum *Cocc.*) Γαυλωνίτιν, in *Editis* Γαυλωνίτιν.

[s] Γαβάρης] Γαβήρης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Epiphanii* vulgatis *Gabiar.* in *MSS.* vero, *Gabier gubernabat Caſachina Cani autem totius Galilææ* &c. *Bengaber* juxta Biblia *Hebr.* υἱὸς Γαβὲρ LXXII. in *Exemplari Alexandrino.*

[t] Ἀχινάδαβος] Hic *Achinadabum* & *Achimaan* in unum confundit, ut conſtat ex *S. Literis*, quæ poſteriori nuptam eſſe dicunt *Pharaonis* filiam.

[v] Βασίμα τοὔνομα.] Βασιμαθ LXXII.

[x] Περὶ Ἀρκὼ Φιλαίαν] *Coll. Big.* & *Voſſ.* περιελαύνων.

[y] Ἀρκὼ Φιλαίαν] Ἀρκὴ Φιλ. diverſa nempe ab ea quæ ὑπὸ Λιβάνῳ lib. 1. cap. 7. §. 2. (ubi natus Alexander Severus Imperator. Lamprid. in Alexandr. Sever.) Ab hoc Ἀρκᾶ Phœnicum alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua lib iv. ſup. c. 4. §. 7. πρότερον μὲν Ἀρκὼ λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην. hæc Ἀρκίων primaria Urbs Arabum. Superioris Ἀρκᾶς mentio iterum lib. v. c. 1. §. 22. Τοῖς ὄρεσι καὶ βορείοις πόλεσιν Ἀρκᾶς· ut & heic loci. SPANH.

[z] Βαναχάτης.] *Banach* aut *Banac* in *Epiphanii* libris. Βαναᾶ ὡὸς Χαὶ LXXII.

[a] Σαφάτης] *Sabath* eſt *Epiphanio.* Ιωταβὰτ LXXII.

[b] Τὸ Ἰταβύριον] Sup. lib. v. c. (1.) §. .... τὸ δὲ Ἰταβύριον ὄρος, ἕν πλατυς· SPANH.

[c] Γαλιλαίαν] Κάτω Γαλιλαίαν *Coll. Big.* & *Voſſ.*

[d] Χώραν.] Χώραν refero ad Γαλιλαίαν, & per Γαλιλαίαν χώραν ἄχρι ποταμοῦ Ἰορδάνου intelligo *Galilæam inferiorem.* Verum τὴν κάτω Γαλιλαίαν habent *Big. Samb.* & *Vat.* qui forſan vocem κάτω *margini* ἐξηγήσεως ἕνεκα appoſitam in *textum* receperint. Illud κάτω tamen agnoſcit *Epiphan.* qui in ſequentibus à *S. Literis* & *Joſepho* diverſus abit, dum vertit, *& Carmelum & inferiorem Galilæam. Regionem autem uſque ad Jordanem fluvium conſtitutam Baſan diſponebat. Semei autem* &c.

[e] Ἐπὶ δὲ τούτων] Ἐπὶ τούτῳ *Big. Samb.* & *Gall.* Illa vero χώραν, ἐπὶ δὲ τούτων πᾶσιν ἐπετέτραπτο deſiderantur in *Cod. Vat.*

[f] [Εἷς] πᾶσιν ἐπετέτραπτο.] Illud εἷς (ſenſu id poſtulante ut pag. ſeq. in initio) inſerere viſum eſt.

[g] Σεμεῖ δὲ] Sic cum *Epiphanio* & *S. Literis.* Σωσεὶς in *Editis Aliiſque.* Σιμεΐας *Vat.* ut paſſim ſupra pro Σεμεΐ.

h Εγ-

ιαμίτιδος κληρυχίαν [h] ἐγκεχείρισο· [i] Γαβάρης ἦ εἶχε τὴν πέραν τ Ιορδάνυ χώραν. ἐπὶ δὲ τούτων εἷς πάλιν ἄρχων ἀποδεδεικτο. θαυμασὴν δὲ ἐπίδοσιν [k] ἔλαβεν ὅ, τε τῶν Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ιυδα Φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ ῥᾳδιουργόμενοι, καὶ πρόσπ τῆς πολυνοπάτης ἐλευθερίας ἀκρατῶς ἐμφορούμενοι, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκας τε τὰ οἰκεῖα [l] καὶ ποιεῖν ἀξια πλείον ὑπῆρχεν.

δ'. Ησαν ἦ [m] καὶ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ τε Συρων γῆς καὶ τ ἀλλοφύλων, ἥτις ἀπ' Εὐφράτυ ποταμὸ διήκυσα μέχρι τῆς Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον, ἐκλέγοντες αὐτῶ φόρυς παρὰ τ ἐθνῶν. σωετέλυν ἦ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν ἐ τῷ δείπνῳ ὁ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρυς τριακοντα, ἀλεύρυ δ' ἑξήκοντα, σιτευτὰ ἦ βόας δέκα, καὶ νομάδας βόας εἴκοσι, [n] καὶ σιτευτὰ ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα πάρεξ τ [o] ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω καὶ βυβάλων καὶ τ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦν πλῆθος ἰπῶ ἁρμάτων Σολομῶνι, ὡς [p] τέσσαρας εἶναι μυριάδας φατνῶν τ [q] ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσυς τῷ βασιλεῖ περισπάρτον ἐν Ιερουσαλύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι [r] κώμας ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τ βασιλέως δαπάνῃ πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ἐπιτήδεια, συσκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσούτῃ δ' [s] ἰῶ ἰῶ ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε Φρόνησιν καὶ σοφίαν, [t] ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπυς· καὶ μηδὲ τὰς Αἰγυπτίυς, οἱ πάντων [v] ἐν σωέσῃ διενεγκεῖν λέγονται, [x] συγκεκλυσμένυς λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως Φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῶν κατὰ τ αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἅπ δεινότητι. ὧν ὰ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ [y] Ἐθὰν καὶ Αἱμάν, καὶ [z] Χαλκέ καὶ [a] Δάρδαν, υἱοὶ [b] Ημάων. σωετάξατο δὲ καὶ [c] βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν [d] πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλυς τρισχιλίας. καθ' ἕκασον γὰρ εἶδος [e] δένδρυ παραβολὴ εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπυ ἕως κέδρυ. τὸν αὐτὸν ᾗ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τ ὑπηγείων ἁπάντων ζώων, καὶ τῶν νηκτῶν καὶ τῶν ἀερίων. ὐδεμίαν γὰρ [f] τούτων φύσιν ἠγνόησεν, ὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἐν [g] αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπιδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην [h] εἰς ὠφέλειαν καὶ θε-

jamitidis ſors commiſſa erat: atque Gabares regionem transjordanianam tenebat. His vero rurſum unus præpoſitus erat. Miro autem incremento auctæ ſunt res Hebræorum & tribus Judæ, populo ad agrorum colendorum curandorumque ſtudium converſo. Nam pace potiti, & neque bellis neque turbis *inteſtinis* diſtracti, ac præterea optatiſſima libertate ad ſatietatem uſque fruentes, omni cura & cogitatione in hoc incubuerunt, ut ſua quiſque augeret & majoris pretii faceret.

4. Erant autem regi & alii præfecti, qui & Syrorum & alienigenarum terræ omni, à fluvio Euphrate Ægyptum uſque pertingenti, præerant, è gentibus ipſi tributa colligentes. Atque *iſti* regis victui in ſingulos dies ejuſque conviviis conferebant ſimilæ quidem * coros triginta, farinæ vero ſexaginta, boves autem altiles decem, & armentales viginti, & agnos altiles centum. Hæc omnia præter capturas ex venatione, cervos inquam & bubalos & aves & piſces, regi ab alienigenis quotidie advehebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum numerus, ut quadraginta haberet præſepiorum millia equorum jugalium. Verum abſque his erant duodecim millia equitum: quorum pars quidem dimidia Hieroſolymis circa regem verſabatur; reliqui vero per villas regias diſperſi in illis manebant. Idem vero præfectus, cui mandati erant ſumptus regii, equis etiam neceſſaria ſuppeditabat, in eum locum advecta ubi rex erat. *Solomonis regni magnitudo, ejuſque victus. 3 Regum, c. 4.*

5. Tanta autem erat ſapientia & prudentia, qua Solomonem donavit Deus, ut priſcæ ætatis hominibus præſtiterit: & non ſolum Ægyptios, qui omnes ſcientia ſuperare feruntur, cum eo comparatos fere vicerit; ſed & eos à regis ſapientia longe abfuiſſe demonſtrarit. Quin & quotquot apud Hebræos iſto ævo perſpicaciæ laudem aſſequuti ſunt, ingenii præſtantia ſupergreſſus eſt, iiſque *longe* antecelluit. quorum nomina non præteribo. Erant autem Ethanus & Hæmanus, & Chalceus & Dardanus, filii Hemaonis. Compoſuit etiam * libros de odis & canticis quinque ſupra mille, & proverbiorum & † ſimilitudinum ter mille. nam de quavis arboris ſpecie ‡ parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum. Similiter autem & de jumentis & de cæteris etiam terreſtribus animantibus, ut de iis quæ per aquam pariter ac aërem feruntur, *parabolas fecit*. Ne unius quidem horum naturam ignoravit, aut inexploratam reliquit: ſed de omnibus philoſophorum more diſſeruit, & ſcientiam proprietatum earum ſummam ſe adeptum eſſe oſtendit. Conceſſit ei etiam Deus ut diſceret artem contra malos dæmones ad utilitatem & cura- *Ejus ſapientia. 3 Regum, c. 4.* *Quænam ſcripta reliquit Solomon. 3 Regum, c. 4. 33.*

---

h Ἐγκεχείρισο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐγκεχειρισμένον in *Editis*. ἐπετέτραπτο *Vat.*

i Γαβάρης ᾗ] Ita in omnibus *MSS.* Ταβάρης in *Editis*. vitioſe, ut conſtat ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 4.

k Ελαβεν ὅ, τε] Lege ἔλαβε τότε. COCC.

l Καὶ ποιεῖν ἄξια] Καὶ ποιεῖν ἄχρι πλείονος *Vat.* nonnihil favet *Epiphanius*, qui vertit, *& eas ſemper potius extendendas.*

m Καὶ ἕτεροι] Καὶ inſerui ex *Samb.* & *Vat.*

* *Coros triginta*,] Vide *Annott.* ad p. 421. §. 9.

n Καὶ σίλιχας ἀρνας] Σιλιχὰς ᾗ *Big. Vat. Samb.* & *Gall.* 1. σιτιστὰς τε *Gall.* 2.

o Επ' ἄγρας,] Απ' ἄγρας (*Coll. Voſſ.*) *Vat.*

p Τέσσαρας εἶναι μυριάδας] Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* P. 1. l. 2. c. 9. *Schotanum* in *Bibl. Hiſt.* S. tom. 2. p. 772. & *Clericum* ad 3 *Regum*, c. 4. v. 26.

q Υπεζευγμένων ἵππων.] Υποζευγνυμένων *Vat.*

r Κώμας ἐν αὐταῖς] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* χώρας in *Editis*.

s Ηι ἰῶ ὁ Θεὸς] Sic *Samb.* & *Vat.* atque eo plane modo, vel τοσαύτῳ δ' ὁ Θεὸς, legendum eſſe monuit *Schotanus* cum *aliis*.

t Ωστε τὰς ἀρχαίας] Ὡς τὰς τε *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ἐν σωέσῃ διενεγκεῖν] Illud ἐν ex *Big.* & *Samb.*

x Συγκεκλυσμένυς λείπεσθαι] Συγκεκλυσμένον legiſſe videtur *Epiphan.*

y Εθὰν] Ita cum *Cod. Samb.* in *Editis*, *Aliiſque* Αθαν καὶ Αἱμὰν. *Ethan* & *Heman* juxta *S. Literas*, 3 *Regum* c. 4. v. 31. Αιμὰν & *Ethan* Davidis ψαλμῳδοὶ memorati 1 Chron. xv: 19.

z Χαλκέ] Χάρκε *Vat.* in *Epiphanii* libris *Chalgal*, & *Chaca* & *Calcheus*. in *Bibliis* Hebr. *Chalcol*, Χαλκαὶ LXXII. Legendum forſan ex 3 *Regum* IV: 31. χαλκάδας καὶ Δάρδαν υἱοὶ Μάλαν.

a Δάρδαν,] Ita cum *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* quod propius accedat ad Hebraïcum *Darda*. in *Editis* *Aliiſque* Δόδαν.

b Ημάων.] Ημαν *Vat.* Μαὴλ & *Mahol* in *S. Literis*. apud *Epiphanium* varie, *Madanis* & *Madonis* & *Samad*.

c Βιβλία περὶ ᾠδῶν] Studium Eſſenorum circa conſilia ſequitur Αλωτ· lib. 2. c. 8. §. 6. Vid. Not. Oxon. in eum locum. SPANH.

* *Libros de odis & canticis quinque ſupra mille*,] *Alii* vertunt, carminum & canticorum libros. *Forſan* περὶ ante ᾠδῶν *delendum, & mox voci* πέντε *præfigendum, ut legatur* περὶ πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις.

d Πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις,] Πενταχιχίλια *Cedren.* πενταχιλίας ᾠδὰς *Zonar.* Vid. Huet. in D. E. p. 190.

† *Similitudinum ter mille.*] *Al.* parabolarum.

e Δένδρυ] Vide Caſaub. c. Baron. p. 647.

‡ *Parabolam dixit ab hyſſopo uſque ad cedrum.*] *Al.* comparationem fecit.

f Τούτων φύσιν ἠγνόησεν,] Τούτων omittunt *Vat.* & *Epiphan.*

g Αὐτοῖς ἰδιωμάτων] Αὐτῶν *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Epiphan.*

h Εἰς ὠφέλειαν] Εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων *Cedren.* εἰς ἀνθρώπων ὠφέλειαν *Zonar.*

rationem hominum. Et cum excantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, etiam formas adjurationum reliquit, quibus victa dæmonia *ita* ejiciunt, ut nunquam revertantur. atque hoc fanationis genus etiamnum apud nos plurimum valet.

Eleazarus quidam dæmonas ejicit.

Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, coram Veſpaſiano & filiis ejus & tribunis reliquiſque militibus, ex dæmonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. Modus autem iſtius curationis erat talis. Naſi dæmoniaci admoto annulo, cujus pala una ex radicibus incluſa erat, quas indicaverat Solomon, paulo poſt ex naribus odorantis extrahebat dæmonem. tum homine ſtatim collapſo *dæmonem* adjurabat ne in hunc poſtea reverteretur, Solomonis *interim* mentionem faciens, & incantationes ab eo compoſitas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant perſuadere manifeſtumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut polubrum; dæmonique imperabat ut homine egrediens illa evertat, atque faciat ut ſpectantes intelligant quod hominem reliquiſſet. Hoc autem *revera* facto, palam erat Solomonis ſapientia & ſcientia. Ideoque ut omnibus nota ſit ingenii ejus magnitudo, quamque charus Deo fuerit, utque nemini, quem ſol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens præſtantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

Hiramus legatos mittit ad Solomonem. 3 *Reg. c.* 5.

6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet, magnopere gaviſus eſt, (nam Davidis erat amicus) & per legatos ipſum ſalutabat, eique gratulabatur de præſenti felicitate. At Solomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

Solomonis ad Hiramum litera. 3 *Regum. c.* 6.

"Scias velim quod pater meus, cum in animum "induxiſſet ædificare Templum Deo, bellis & "continuis expeditionibus fuerit impeditus. non "enim prius hoſtes debellare deſiit, donec eos o"mnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo "gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac pro"pterea otio abundans jam ſtatuo domum Deo "exſtruere. eam etenim me conditurum eſſe, "Deus patri meo prædixit. Quam ob rem te oro "atque obſecro, ut aliquos una cum meis mitti ju"beas in montem Libanum ad ligna excidenda. "nam in materia cædenda Sidonii noſtratibus pe"ritiores ſunt. Ipſe vero mercedem, quantam tu "dixeris, fabris materiariis ſolvam."

7. Hiramus autem, cum has literas legiſſet, mandatiſque multum lætatus eſſet, Solomoni *ita* reſcripſit.

REX HIRAMUS REGI SOLOMONI.

Hirami ad Solomonem reſponſio. 3 *Regum, c.* 5.

"Deum quidem laudare par eſt, qui paternum "imperium tibi tradidit, viro ſapienti & omni vir"tute prædito. Atque ego, his *mirifice* delectatus, "quæcunque per literas petiiſti tibi *lubens* ſuppe"ditabo. Ligno enim multo magnoque exciſo, "cedrino pariter ac cypariſſino, mihi curæ erit ut

ἐμπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε [i] συνταξάμενος αἷς [k] παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς [l] ἐνδόμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν [m] ἐκδιώκοιτο. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πολλῆς ἰσχύος. ἱστόρησα γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐespασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλης στρατιωτικῆς πληθύος, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα [n] τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιοῦτος ἦν. προσφέρων τοῖς ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου [o] τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι [p] ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, ἔπιπτε [q] ἐξελκύειν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος δηλοῦς τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν [r] ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος, ἐπιλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ ἐπιδείξαι τοῖς παροῦσιν ὁ Ἐλεάζαρος ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύν, ἐπὶ [s] μικρὸν ἔμπροσθεν [t] ἧτοι ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδανιπτῆρα· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου ταῦτ' ἀνατρέψαι, καὶ παρασχεῖν ἐπιγνώναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος [v] κατάστασις καὶ σοφία. δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ [x] τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως οὗ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, οὐ τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

ς'. Ὁ οὖν τῶν Τυρίων βασιλεὺς [y] Εἴραμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὸν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήδη· φίλος γὰρ [z] ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. [a] Ἀποστείλαντος οὖν πρὸς αὐτὸν Σολομῶνος γράμματα δηλοῦντα τάδε.

[b] ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ἰσθί μοι τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ "Θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν [c] πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν "κεκωλυμένον. ὃ γὰρ ἐπαύσατο πρότερον τοὺς ἐχθροὺς "καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑπο"πλεῖς [d] ἐποίησεν. ἐγὼ οὖν χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τῆς πα"ρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην διοχλοῦν οἰκοδομῆσαι "τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν οἶκον. καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ [e] τοῦτον "ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ Θεός. διὸ παρακαλῶ "σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμοῖς εἰς Λίβανον τὸ ὄρος, "κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ πολὺ ὕλης ἀπισημονέστερον "ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς, "[f] ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω.

ζ. Ἀναγνοὺς οὖν τὸν ἀπισταλέντα Εἴραμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδεῖς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τῷ πα"τρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πάσαν "ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα "ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα. πολὺν γὰρ ξύλα πολλὰ "καὶ μεγάλα, κέδρα τε καὶ [g] κυπαρίσσου, διὰ τῶν "ἐμῶν

i Συνταξάμενος] Συνιέξαι legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

k Παρηγορεῖτο τὰ νοσήματα] Παρηγόρει τὰ νοσ. *Vat.* forſan pro παρηγορεῖτο) νοσήματα.

l Ἐνδόμενα τὰ δαιμόνια] Ἐνεδόμενα *Samb.* & *Vat.* ἐνδύμενοι *Big.* (*Coll. Voſſ.*) & *Gall.* 1. 2.

m Ἐκδιώκοιτο.] Ἐκδιώξειε *Vat.* ἐδιώκοιτο *Zonar,* ἐκδιώκοι) *Cedren.*

n Τούτων.] Τοῦτον *Big.* & *Samb.* τοῦτο *Gall.* 1. τούτοις *Cedren.*

o Τὸν δακτύλιον] Vid Fabric. Pſeudepigr. V. T. p. 1054. & Borrichium contra Conringium p 21.

p Ῥίζαν ἐξ ὧν] In *Edit. Gen.* & uno aut altero codice ῥίζας. Sunt qui exiſtimant radicem fuiſſe herbæ, quam (in libris *de bello Judaico*) *Baram* appellat, & magnifice extollit.

q Ἐξελκύειν ὀσφραινομένῳ] Ἐξέλθειν ὀσφρησόμενον *Cedren.* ἐξελκύειν ὀσφρωμένῳ *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἐπανιέναι ὥρκου,] Ἐπανήξειν *Vat.* & forſan *Epiphan.* ὑπισχνεῖτο *Cedren.*

s Μικρὸν ἔμπροσθεν] Eſt forſan qui malit μικρῷ πρόσθεν.

t Ἧτοι ποτήριον] Ἢ ἐι inſerui è *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

v Καθίστασις σοφία] Καθίσταται *Vat.*

x Τὸ Θεοφιλὲς,] Illud τὸ ex *MSS.* ut & mox ἡ ante ὑπ' βασ.

y Εἴραμος,] *Al.* Εἰρώμος, & Εἴρωμος & Χείραμος.

z Ἐτύγχανε τῷ Δαυίδῃ·] Ἐτύγχανε Δαυίδου *Vat.*

a Ἀποστείλαντος οὖν πρὸς αὐτὸν] Sic fere omnes *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* ἐπιστείλαντος οὖν πρὸς αὐτόν. Σολομὼν Εἰρ. &c.

b Σολομὼν] Hæ literæ Salomonis & Hirami habentur apud Euſebium in P. E. IX. 33. 34. Ex Eupolemo deſcriptæ erant; ſuis verbis hic exſcripſit Joſephus. confer 1 Reg. v. SPANH.

c Πολέμων] Πολέμων τῶν συνεχῶν κτλ. *Gall.* 1. 2. atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

d Ἐποίησεν] Πεποιηκέναι *Gall.* 2.

e Τοῦτον ἔσεσθαι] *Al.* τοῦτο.

f Ἐγὼ τοῖς ὑλοργοῖς] Ἐγὼ inſertum dedi ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

g Κυπαρίσσου,] Pro κυπαρίσσου in Hebr. 1 Reg. v. 8. בְּרוֹשִׁים abie-

"ἐμῶν ὅπῃ θαλάσσαν καταπέμψω· καὶ κελεύσω τὰς
"ἐμὰς [h] σχεδίαν πηξαμένας εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον
"σ [i] σαυτῆ χώρας πλεύσαντας ἀποθέσθαι. ἔπειθ' οἱ σοὶ
"[k] διακομίσουσιν εἰς Ιεροσόλυμα. ὅπως [l] δ' καὶ σὺ πα-
"ράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ὃ [m] τὸ νῆσον οἰκοῦν
"δεόμεθα, φρόντισον."

η'. Διαμένει δ' ἄχρι τοῦ τήμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων [n] ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν Τυρίοις· ὡς εἴ τις θελήσαι τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ἐπὶ [o] τῶν Τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὑρὼν συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις [p] ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔχω τῆς ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν. φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' οὕτως ἀξιοῦμεν, [q] οὐδὲ [r] συγκεχωρημένον ἡμῖν, καταξανισταμένοις τῇ περὶ τῆς παραγραφῆς, ἀθῴοις ὑπάρχειν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς [s] ὑποδοχῆς τυγχάνειν θεομαλοῦντας, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν [t] δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

θ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ θεσπιζόμενα τοῦ Τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε εὐθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ οἷς ἠξίωσε τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο· σῖτα μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας [v] δισμυρίους κόρους, καὶ [x] τεσσάρας ἐλαίου [y] βάθους. ὁ δὲ [z] βάθος δυνάται [a] χωροῦσαι ξέστας [b] ἑβδομήκοντα δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν Εἰράμου φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μᾶλλον ἠὐξησε, καὶ διαμένειν [c] ὤμοσαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτὴν σπουδῇ. μυρίους γὰρ ἐπέστησε κρίνοντας ἐπὶ μυρίοις ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μυρίους ἀναπαύεσθαι [d] διορισθέντας ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν [e] ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἔπειθ' ἕτως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπὸ τετάρτου μηνὸς ἀπάντων ἐπὶ [f] τὸ ἔργον. [g] γέγονε δ' ἐπίτροπος τοῦ φόρου τούτου [h] Ἀδωνίραμος. [i] ἦσαν δ' ἐκ τῶν περοίκων ὃς Δαυίδης κατέλειπε, τοῖς μὲν θεομαζόντων τὴν [k] λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες· τῶν δὲ λατομούντων ὀκτὼ μύριοι. τούτων δ' ἐπίσκοποι τρισχίλιοι καὶ [l] τριακόσιοι. πρόσταξε δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγά-

"meorum opera in mare devehatur: meisque *præ-*
"*terea* imperabo, ut rate *ex illis* connexa ad quem-
"cunque volueris tuæ regionis locum mari naviga-
"to *ea* deponant: deinde tuis licebit ea Hierosoly-
"lyma deportare. *Tuque* fac cures ut pro his fru-
"mentum nobis suppeditetur, qua re nobis opus
"est, utpote insulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exemplaria, non tantum in nostris libris conservata, sed & apud Tyrios: adeo ut siquis voluerit pro certo rem nosse, rogatis iis qui publicis tabulariis præsunt apud Tyrios, inventurus sit quæ ab iis dicta fuerint consentanea illis quæ nos diximus. Atque hæc quidem oratione persequutus sum, volens lectores pro comperto habere, nobis in animo esse nihil præter veritatem dicere, nedum, verisimilibus quibusdam & ad homines decipiendos delectandosque accommodis, historiam distinguendo, operam quidem dare ut examen fugiamus, postulare autem ut *narrationi* statim credatur; neque nobis concessum esse, ut, facta ab historiæ decoro discessione, à culpa simus immunes: sed oramus atque obsecramus ut nemo nostra hæc approbatione sua dignari velit, nisi veritatem demonstratam dare certisque indiciis confirmare possimus. *Josephus provocat ad archiva Tyria, & veritatis studium profitetur.*

9. Rex autem Solomon, cum ad eum allatæ fuissent regis Tyriorum literæ, promptum ejus obsequium & benevolentiam valde laudavit, & quæ ab ipso petiit vicissim ei subministravit; mittendo quotannis tritici quidem viginti cororum millia, oleique *expressi* totidem batos. Batus autem capit sextarios septuaginta duo. Eandem vero ei mensuram etiam vini suppeditabat. Et ab istis quidem initiis magis magisque crevit amicitia inter Solomonem & Hiramum; seque in ea perpetuo mansuros esse jurarunt. Imperavit autem Solomon populo universo in tributum operariorum triginta millia: quibus ut ministerium non esset laboriosum effecit, scienter illud atque perite dividendo. constituit enim ut deni milleni in mensem unum *sylvam* in monte Libano cæderent, per duos autem menses quietem agerent domum quisque suam regressi, donec reliqui viceni milleni suum opus itidem absolverint. Ita demum tempore præfinito contigit, ut quarto *quoque* mense primi deni milleni ad opus redirent. Huic vero tributo *exigendo* præerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Davides *operi destinatos* reliquerat, in vectores quidem saxorum & cæteræ materiæ septuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hisque præfecti *erant viri* ter mille & trecenti. In mandatis *Hirami responso lætatur Solomon.* *Solomonis opera ad Templi materiam.* 3 Regum. c. 5.

abiegnis ut & *Vulg.* LXX. vero πεύκινα Paraphrast. legisse videtur ברותים Cupressi Cant. 1. 17. SPANH.

h Σχεδίαν] Forte χειδίας.

i Σαυτῆ χώρας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* αὐτῆ.

k Διακομίσουσιν] Διαπομίσωσι solus *Samb.*

l Δὲ καὶ σὺ] Illa ἢ καὶ σὺ ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

m Τὸ νῆσον] Nota Tyrum insulam hic dici, ut inf. cap. 5. §. 3. SPANH.

n Ἀντίγραφα,] Exstat & exemplar aliud harum literarum ex *Eupolemo* apud *Eusebium* de *Prep. Evang.* l. 9. c. 33. quod, undecunque prolatum, videtur esse suppositititium.

o Τῶν Τυρίων] Τῶν inseritur ex *Big. Samb.* & *Vat.*

p Ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις.] Παρ' ἡμῶν *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.*

q Οὐδὲ] Ὡς ἐδὲ *Vat.*

r Συγκεχωρημένον ἡμῖν,] Συγκεχωρεσμένα *Gall.* 2.

s Ὑποδοχῆς] Ἀποδοχῆς *Big. Samb.* & *Vat.*

t Δυνώμεθα] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δυνάμεθα, forsan (ut & *Coccejus* vult) pro *δυναίμεθα.*

v Δισμυρίους κόρους,] Ita rescripsi ex *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & melioribus *Epiphanii* libris. δισχιλίους perperam in *Editis Aliisque.* ὁ δὲ κόρος (inquit *Josephus*, l. 13. c. 12.) δυσὶ μεδίμνοις Ἀττικοῖς ἴσος. *Cedrenus* autem p. 94. ὁ δὲ κόρος ἐστὶν ἀττικοῖς μόδιοι λ'. Videsis *Villalp.* in *Apparat.* ad *Ezech.* part. 2. p. 452. HUDS. In Hebræo 1 Reg. v. 11. & Vulg. viginti millia. SPANH.

x Τεσσάρας ἐλαίου βάθους,] In Hebr. & Vulg. 1 Reg. 11. viginti coros olei. LXX. vero εἴκοσι χιλιάδες βαὶθ ἐλαίου κεκομμένου. Pro βαὶθ in MS. Alex. βὶθ· SPANH.

y Βάθους.] Βάθος, ὁ καὶ βάτος, πεντήκοντα ξέστας ἔχειν δ' τό. Item mox βάθος, ν ξέστας &c. בת LXX. μέτρον, 2 Chron. IV. 4. & Ezech. XLV. 10. 11. infr. cap. III. §. 5. βάθους διχιλίους. SPANH.

z Βάθος δυνάται] Βάθος, ὁ καὶ βάτος. *Hesych.*

a Χωροῦσαι ξέστας] Χωρῆσαι non agnoscunt aliquot *MSS.* & commode satis abesse potest.

b Ἑβδομήκοντα δύο.] Sic cum *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *aliis* ἑβδομήκοντα καὶ δύο. Utcunque sextarios Romanos intelligendos esse docet *Jac. Capellus* de *Mensuris Cubicis*, p. 94.

c Ὤμοσαν] Ita cum *Vat.* & *Epiphanio.* ὡμολόγησαν in *Editis Aliisque.*

d Διορισθέντας] Παραγινομένους *Samb.* & *Big.*

e Ἀναπληρώσωσι] Sic cum *MSS.* in *Editis* πληρώσωσι & mox ὡρισμένον.

f Τὸ ἔργον.] Τὸ adjecimus ex *MSS.*

g Γεγόνει δ'] Ἐγεγόνει solus *Vat.* Est qui malit γέγονε. sed cum infra occurrat γεγόνει, ut & ἐπέστησε, & alia id genus, non dubito quin *Atticorum* more omissum fuerit augmentum ἐφωνίας χάριν.

h Ἀδωνίραμος.] ארנדם 1 Reg. v. 14. LXX. Ἀδωνιρὰμ· SPANH.

i Ἦσαν δ'] Παρῆσαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. utraque lectio ferri potest.

k Λιθείαν] Λιθίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Τριακόσιοι.] Sic *Big. Samb. Gall.* 2. *Gen.* & *Epiphan.* διακόσιοι *Bas. Aliique.*

datis præterea dederat, ut saxa quidem ingentia illi exciderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptassent & colligassent, ita *demum* in urbem conveherent. Iltis autem operam navabant non solum structores indigenæ, sed & artifices ab Hiramo missi.

λας, εἰς τὰς ϝ ναὸ θεμελίας [m] ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν. ἐγίνετο δὲ ταῦτα ὑ ϖϐ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων [n] μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴραμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

CAP. III.

De ædificatione Templi.

Solomon Templum ædificat. 3 Reg. c. 6. 2 Paral. c. 3.

SOlomon autem Templum ædificare cœpit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebræi vero Jar, post quingentos nonaginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem & viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananæam, post mille vero & quadringentos & quadraginta à diluvio. Ab Adamo autem primo formato, usque ad tempus quo Solomon ædificavit Templum, in universum effluxerunt anni ter mille centum & duo. Illo vero tempore quo Templum cœptum est ædificari, tunc undecimum in regno Tyri annum jam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu usque ad exstructionem Templi elapsi sunt anni quadraginta & ducenti.

Templi descriptio.

2. Et quidem rex in altissimam terræ profunditatem jacit fundamenta Templi, ex lapidum materia firmitate prædita, & vi temporis injuriis resistendi, quique cum terra coalescentes solum & firmamentum futuri essent operi superstruendo, & propter robur inferne *inexpugnabile* facile laturi ædificii futuri molem, & sumptuosum ornamentorum apparatum, qui pondere non minor foret quam reliqua quæ ad celsitudinem & amplitudinem *conferebant*, decorisque & magnificentiæ gratia excogitabatur. Illud autem eduxerunt usque lacunar ex saxo candenti constructum. Et quidem altum erat sexaginta cubitos, totidem vero & longum, & latum viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium paribus mensuris; ita ut tota altitudo

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τ οἰκοδομῆς ϝ ναοῦ.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας ϝ ναοῦ Σολομὼν ἤρξατο, [o] τέταρτον ἔτος ἤδη τ βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν [p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δ' Ἰὰρ, [q] μετ' ἔτη πεντακόσια ϛ ἐνενήκοντα ϛ δύο τ ἀπ' Αἰγύπτου τ Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετ' χίλια ϛ [r] εἴκοσι ἔτη τ Ἀβράμου εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ δ' τῆς ἐπομβρίας [s] μετὰ χίλια ϛ πεντακόσια ϛ πεντεκαιδέκατα. ἀπὸ δ' ϝ πρώτου [t] γενηθέντος Ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια ϛ [v] ἑκατὸν ϛ δύο. καθ' ὃν δ' ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι [x] χρόνον, καθ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας [y] ἑνδέκατον [z] ἐνεστήκει Εἰράμῳ. [a] ἀπὸ δ' τῆς οἰκήσεως Τύρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν ϝ ναοῦ διαγεγονὼς χρόνος [b] ἐτῶν τεσσαράκοντα ϛ διακοσίων.

β'. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὑπὲ μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον ἀντέχειν δυναμένης, [c] οἵ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς [d] ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχὺν [e] οἴσειν ῥᾳδίως τὸ [f] μέγεθος τῶν [g] ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, [h] ἣ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι τ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ [i] μεγαλουργίας ἐπενοεῖτο. [k] ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῆς λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν [l] ἐξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐτῶν καὶ [m] τὸ μῆκος, εὖρος δ' εἴκοσι. κατὰ [n] τοῦτο δ' ἄλλος ἦν ἐγηγερμέ-

[m] Ἁρμόσαντας δ' πρῶτον καὶ συνδήσαντας] *Poliebant & copulabant in montibus.* Rufinus. SPANH.

[n] Μόνον,] Μόνων *Big.* & *Samb.* à prima manu.

[o] Τέταρτον ἔτος] Ita *Big.* & *Samb.* in aliis τέταρτον ἤδη τ. β. ἔτος ἦν.

[p] Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δ' Ἰὰρ,] Ἀρτεμισίου Macedonibus, Ἰαρ Hebræis. 1 Reg. VI. 1. ῃ ζιν, *Mensis secundus. Vulg.* Mense zio h. e. Aprili. In MS. Alex. ἐν μηνὶ Ζείῳ καὶ τῷ δευτέρῳ μηνί. 1 Reg. VI. 38. SPANH.

[q] Μετὰ ἔτη πεντακόσια] Μετὰ ἔτη πεντακόσια καὶ δύο juxta plerosque *Epiphanii* libros. *Tostatus* tamen in nonnullis reperiit DCXII. ut videre est in *Quæst.* IV. ad 3 *Regum*, c. 6. Verum Græcos *Josephi* codices hic loci non vitiatos esse colligit J. G. *Vossius* (in *Isag. ad Chronol. S.* c. 7.) ex *Lib.* X. *Antiquitatum*, c. XL. ubi dicitur Templum fuisse crematum anno CCCCLXX. ex quo condi cœpisset. ab egressu vero populi ex Ægypto CIↃLXII. nam si ab anno hisce detrahas CCCCLXX. residui sunt DXCII. Videsis *Heideggeri* Hist. Sacr. p. 347. *Usserii* & *Is. Vossii* Chron. Sacr. & L. *Capelli* Chron. Sacr. p. 153.

[r] Εἴκοσι ἔτη] Καὶ δύο ἔτη post εἴκοσι adjicienda censet *Schotanus*, in *Bibl. Hist.* tom. 2. p. 779.

[s] Μετὰ χίλια] Μετὰ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαρεσκαίδεκα rescribendum censet *Schotanus*. In nonnullis *Epiphanii* codicibus *anno millesimo quadringentesimo*, sine *quadragesimo*.

[t] Γενηθέντος Ἀδάμου] *Al.* χρηθέντος.

[v] Ἑκατὸν καὶ δύο.] Ἑβδομήκοντα pro ἑκατὸν δύο reponendum censet *Schotanus*. HUDS. Credo legendum (quoniam supra annos a mundo condito ad diluvium numerat 2256.) annos 4102. esse a mundi ortu usque ad templum, & 1446. a diluvio. Sic enim minima institutitur mutatio, &

2656
1446
4102

adeoque τετρακισχίλια substituo pro τρισχίλια & post τεσσαράκοντα addo ἓξ, nam si retineatur 1440, major in pluribus numeris fit mutatio REL.

[x] Χρόνον,] Χρόνου ἐτῶν τεσσαράκοντα, κατ' ἐκεῖνον ἔτος *Vat.*

[y] Ἑνδέκατον] Δωδέκατον, ut in Lib. 1. contra *App.* rectius esse censet *H. Dodwellus* in Diss. de *Peripli Hannonis ætate*, p. 21.

[z] Ἐνεστήκει Εἰράμῳ.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐνεστήκει.

[a] Ἀπὸ δ' τῆς οἰκήσεως] Ἀπὸ deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in quibus τῆς δ' οἰκήσεως εἰς τὴν οἰκοδομίαν.

[b] Ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων.] CCCLI. numerat *Chron. Alex.* p. 189. Vide *J. Scalig.* ad *Fragm. Gr. Script.* p. 29. *Edit. Gen.* & *W. Langium* de *Annis Christi*, p. 289.

[c] Οἵ τε τῇ γῇ] Ita *Big. Samb. Vat.* & (ut conjicio) *Epiphan.* qui vertit, *quique constipati sibi & conserti terræ, pavimentum & fortitudo superædificati operis essent.* in *Editis Aliisque* συμφυέντες ἔμελλον καὶ ἔδαφος &c.

[d] Ἐποικοδομησομένης] Ἐποικοδομηθησομένης *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

[e] Οἴσειν ῥᾳδίως] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* perperam οἷς ῥᾳδίως. HUDS. Forte οἷον ῥᾳδίως φέρειν. COCC.

[f] Μέγεθος] Μεγέθους τε *Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[g] Ἐποικοδομησομένων,] Ἐπικεισομένων in *Gall.* 2. & *Epiphanio.*

[h] Ἡ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων] Cum in *Editis* sit ἢ βάρος ἂν ἔμελλεν ἐκ ἥττονα εἶναι &c. & in *MSS.* ἢ βάρος ὃ ἔμελλεν ἐκ ἥττον εἶναι, aut ἢ βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττον εἶναι &c. ideo placuit rescribere ἢ βάρος ἤμελλεν ἐκ ἧττον εἶναι. si quis ἢς βάρος ἂν ἔμελλεν ἐκ ἧττον εἶναι, per me licet. HUDS. Forte ἤμελλον ἐκ ἥττονες. COCC.

[i] Μεγαλουργίας] Τῆς ante *μεγαλουργίας* delevimus auctoritate *Codd. Big. Samb.* & *Vat.*

[k] Ἀνήγαγον] Ἀνήγαγεν *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[l] Ἐξήκοντα πηχῶν] Περὶ δ ϝ μέτρου (inquit *Zonaras*) ϝ ὕψους αὐτοῦ καὶ ϝ μήκους, καὶ τ αὐτοῦ κατασκευῆς, οὐκ ὁμοφωνοῦσιν ἅπαντες τελείᾳ τ Βασιλικῶν καὶ Ἰώσηπος· ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τ Ἀρχαιολογίας περὶ ϝ ναοῦ συγγραφόμενος, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι διαφέρεται. Quod ideo *Josephum* fecisse existimandum est (ait *Villalpandus*) quod *S. Scripturæ* testimonia, quæ de his rebus exstabant, percipere minime potuerit; vel propterea minime, quod architecturæ fuerit omnino ignarus. HUDS. Sequitur hic Josephus non rei veritatem sed traditiones, sive potius fabulas Judæorum. quod probatum vide in nostro examine explicationis Vitringianæ Templi Ezechielis. p. 103. 104. 105. COCC. *Filius.*

[m] Τὸ μῆκος,] Τὸ non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

[n] Τούτου δ' ἄλλος ἦν] Ita *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. κατὰ τοῦτο in *reliquis.*

[o] Πέ-

ν, ἴσον τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τετραπλοῦ δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ μῆκος αὐτοῦ πρὸς πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος δὲ [P] οἶκος τετραγωνισμένος, ἔχων δὲ πλάτος πήχεις δέκα, ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον πηχῶν ἑκατὸν [q] καὶ εἴκοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐκ κύκλῳ τελάχεσι βραχέσιν [r] οἴκοις, οἱ συνοχή τε τοῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητος καὶ ταλαιπωρίας ἐξωθεν περικείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων εὖρος μὲν εἶχεν [s] πέντε πήχεις, μῆκος δὲ τὰς αὐτὰς, ὕψος δὲ [t] εἴκοσι. ἐπῳκοδόμηντο δὲ [v] τρεῖς ἄνωθεν ἕτεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, [x] ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· [y] ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν [z] τῷ κάτωθεν οἴκῳ παραπλήσιον. ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ εἰς ἴσον περιῳκοδομημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τὰς πλησίον ἢ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη [a] κοινὴ δι' ἀλλήλων [b] δεδομημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ [c] διηκούσαις ἁπάντων· ὡς τὰς μέσας τοίχους [d] ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατουμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρους διὰ τοῦτο γίνεσθαι. τοῖς δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγοις τῆς αὐτῆς ὕλης [e] ἐβάλλετο πᾶσιν [f] ἐξεσμένοις εἰς φατνώματα καὶ [g] περισκόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς [h] ἐνετόρνευσεν, ὥστε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία κατὰ πολλοῦ τέχνου ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγένετο, συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε [i] σφῦραν μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταναοῦσιν ἐργασίαν δηλῶσαι, ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν [k] ἡρμόσθαι [l] τὴν ὕλην αὐτοματοῦς· ὡς ἐκείνου τοῦ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τὴν τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ [m] ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἴκων διὰ τῆς εὐρυσ τοῦ τοίχου. ὁ γὰρ [n] εἶχεν θύραν μεγάλην τοῦ ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν τὸν ἔνδοθεν καὶ [o] ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο αὐτοῖς [p] εἶναι.

γ'. Διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸ μὲν ἔνδοθεν οἴκων, εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον [q] εἶναι· [r] τὸ δὲ, πεσσαράκοντα πηχῶν, ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκατὸν δὲ τὸ μέσον Templi centum & viginti cubitis constaret. versumque erat ad orientem. Vestibulum autem ejus ad introitum statuerunt, longum viginti cubitos, ad mensuram latitudinis ædis, latum vero decem cubitos, cellitudine autem evectum ad centum viginti cubitos. Porro ædiculas Templo per circuitum astruebat triginta, quæ extrinsecus circumjectæ totum *Templum* propter crebritatem earum & multitudinem erant cohibituræ. Quinetiam effecit ut earum aditus essent per alias in alias. Unaquæque autem ex hisce domunculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos, totidem vero in longitudinem, & viginti cubitis attollebatur. Super has autem aliæ ædiculæ exstructæ erant, & super illas rursum aliæ, omnes pari cum ipsis invicem mensura & numero, ita ut omnes simul inferius *Templi* ædificium altitudine æquarent. nam pars ejus superior nullis erat domunculis circundata. Tectum autem illis impositum erat cedrinum. Et domunculæ quidem suum quæque *tectum* habebant, cum proximis nequaquam cohærens: aliis vero commune tectum erat ex longissimis trabibus confertum, ad utrumque latus pertingentibus: adeo ut medii parietes, ab iisdem lignis contenti, propterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicem subjiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum junctures aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incrustasset, cælatura ex auro induxit, ita ut Templum omne fulgore colluceret & illustraretur, atque oculos ingredientium perstringeret auri splendore undique diffuso. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exstructa est ex lapidibus politis, apta admodum lævique commissura junctis conditisque, ut intuentibus nullum usquam mallei aut cujuslibet instrumenti fabrilis appareret indicium; sed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuisse: ita ut sua sponte potius cohærere videretur quam ferramentorum vi. Porro ascensum in superius domûs tabulatum commentus est rex *per cochleam* parietis crassitudine *inclusam*. non enim ei erat janua magna ad orientem, sicuti domui erat inferiori; sed à lateribus adibatur per parva ostiola. Templum autem tam intus quam extra complexus est asseribus cedrinis, crassis catenis inter se constrictis; adeo ut hoc illis vice firmamentorum & roboris esset.

3. Cum autem Templum in duas partes divisisset, ædem quidem interiorem, viginti cubitorum, in * Adytum sepposuit; exteriorem vero, quadraginta *Templum divisum in Cellam & Penetrale.*

o Πήχεις εἴκοσι] Πήχεις μὲ εἴκοσι *Big. Samb.* & *Vat.*

p Οἶκος τετραγώνιος,] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 2. οἶκος τετραγώνου *Vat. Gall.* 1. leviculo sane discrimine. in *Editis* μῆκος τετραγώνου.

q Καὶ εἴκοσι.] Sic *Vat.* in *reliquis* deest καί.

r Οἴκοις,] Οἶκοι, cellæ Templi. SPANH.

s Πέντε πήχεις,] In *Editis* εἴκοσι πέντε πήχεις. Sed auctoritate *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphanii* εἴκοσι delevimus, probante *Villalpando* ad *Ezech.* tom. 2 part. 2. p. 289. ut & *Castalione* ad 3 *Regum*, c. 6. HUDS. Ita circuitus 30. cellarum cum frontispicio Templi fuisset cubitorum 870. quod absurdum est cogitare, non tantum quia Ultima fabrica Templi l. 5. de bell. c. 14. dicitur habuisse latitudinem 100 cubitorum, à fronte, & pone XL. cubitis angustior fuisse; sed & repugnat descriptio cellarum 1 Reg. 6: 5. 6. COCC. *Filius.*

t Εἴκοσι.] Cella unaquæque cum suo tabulato alta erat calamum, omnes simul calamos tres, hoc est cubitos octodecim cum tribus quartis cubiti partibus, quos historico more licuit Josepho vocare *viginti*; nisi de celsitudine super pavimento domus loquatur. nam superioris cubiculi tabulatum à solo erigitur cubitos XX. *Villalp.*

v Τρεῖς ἄνωθεν.] Επὶ τρεῖσι solus *Vat.*

x Ἴσοι καὶ τοῖς μέτροις.] Si de cubiculorum longitudine & celsitudine intelligatur, omnium ordinum cubicula paria erant; si vero de latitudine erant certe imparia, ut constat ex 3 *Regum*, c. 6. v. 6. *Villalpand.*

y Ὡς τὸ πᾶν ὑψ.] Ωστε πᾶν *Vat.*

z Τῷ κάτωθεν οἴκῳ.] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* τῷ κάτωθεν οἴκων.

a Κοινὴ δι' ἀλλήλων.] Illud κοινὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Δεδομημένη.] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* δεδωμημένη.

c Διηκούσας ἁπάντων·] Διηκούσας maluimus cum *Samb.* (& *Cocc.*) quam διοικούσας cum *cæteris* omnibus.

d Ὑπὸ τῶν αὐτῶν.] Sic cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὑπὸ τοῦ συγκρ. *Big.* ὑπ' αὐτῶν in *Editis.*

e Ἐβάλλετο πᾶσιν.] Ἐβάλλετο *Big.* & *Samb.*

f Ἐξεσμένῳ.] Ἀναξεσμένης *Vat.*

g Περισκόλλησιν χρυσοῦ.] Ita cum *MSS.* ωσ᾽ς κόλλησιν in *Editis.*

h Ἐνετόρνευσεν,] Ἐνετόρευσεν *Gall.* 2.

i Σφῦραν μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* σφύρας in *Editis.* HUDS. 1 Reg. VI. 7. SPANH.

k Ἡρμόσθαι.] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) in *cæteris* ἡρμῶσθαι.

l Τὴν ὕλην.] In *Editis* τὴν τούτων ὕλην. sed τούτων delevimus, quod illud nec agnoscant *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

m Ὁ βασιλεύς] Articulum ὁ inseruimus è *Codd. MSS.*

n Εἶχεν θύραν μεγάλην] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *cæteris* εἶχον.

o Καὶ ἔξωθεν.] Illa καὶ ἔξωθεν non agnovit *Vetus Interpr.*

p Εἶναι.] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 2. τοῦτο εἶναι αὐτοῖς *Samb.* in *Editis* τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. Forsan, ex scriptura *Cod. Samb.* τοῦτο αὐτοὺς χρῆσθαι.

q Εἶναι.] Εἶναι ex sex *MSS.* deerat tamen in *Vat.* & *Editis.*

r Τὸν δ',] Τὸν δὲ τ. π. καὶ ἅγιον *Gall.* 1. 2.

* *Adytum sepposuit*;] *Al.* Sanctum Sanctorum, & Penetrale.

† *San-*

ginta cubitorum, † Sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas & variis cælaturis *ornatas*. Illis autem vela prætendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho & purpura & cocco intexta, necnon & byssо splendidissima & mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicavit, ‡ totos aureos utrumque in altitudinem quinque cubitorum. Utrique etiam alæ erant in quinos cubitos expansæ. Quare non longe ab invicem eas collocabat; ut unâ quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliæ autem alæ inter se cohærentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut conjicere. Quin & Templi pavimentum petalis aureis instravit. Portæ etiam Templi fores aptavit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque jungendis aurum adhibuit. Atque, ut summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quæ non erat auro illita. Istis præterea januis aulæa oppandit illis similia quæ intus oppansa erant. Cæterum vestibuli janua nihil horum habuit.

Chiramus conflator. 3 Regum, c. 7. v. 13. 14.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam ex illa erat tribu) patre vero Uria Israëlitis oriundo. Hic omnis quidem opificii scientia pollebat, præcipue vero peritus erat in auro & argento & ære fabrificiendo: à quo sane omnia circa Templum *summo* artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, & hic Chiramus formavit duas columnas æneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istæ columnæ in altitudinem octonûm denûm cubitorum: circuitus vero illarum *erat* cubitorum octodecim. Utriusque autem columnæ capiti imposuit capitulum fusile lilii specie, in quinûm cubitorum altitudinem excitatum: cui circundatum erat opus reticulatum palmulis æneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant bini malogranatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum unam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Jachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

Duæ æreæ columnæ. 3 Regum, c. 7.

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

5. Fudit autem & mare æneum in hemisphærii speciem. illud vero opus à metallario confectum ex sui amplitudine mare appellatum est. Erat e-

τοῖχον θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐτῶν πολλῷ [s] ἐνεργασάμενος καὶ τορείαν ποικίλλων. καταπέτασε δὲ ταύτας ὑφεσιν βαυθεσεσίοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ [t] κοκκίνου πεποιημένοις· ἦν μὲν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο [v] Χερουβεὶς ὁλοχρύσους, πηχῶν [x] ἑκάτερον τὸ ὕψος [y] πέντε. δύο δ' ἦσαν [z] ἑκατέρῳ πτέρυγες, ἀπὶ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. [a] διὸ δὲ μακρὸν ἀπ' ἀλλήλων αὐτοὺς ἀνέστησεν, ἵνα τῶν πτερύγων τῇ μὲν ἁπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου [b] ἀδύτου, τῇ δὲ κατὰ βορρᾶν· αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες [c] αὐτοῦς σκιάπτουσι πρὸς μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη συγχάνωσι. τοὺς δὲ Χερουβεὶς ἐδεῖς [d] ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ἐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος [e] ἐλάσμασι χρυσοῦ, ἐπῆγε δὲ καὶ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ θύρας, ἴσας τὸ ὕψος τοῦ τοίχου [f] συμμετρηθείσας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν [g] εἴκοσι, καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. σκευελόντι δ' εἰπεῖν, ἔσθεν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν, [h] ὃ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως [i] τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δὲ τοῦ προναοῦ πύλη τούτων ἔσθεν εἶχε.

δ'. Μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου Σολομὼν ἐπὶ δὲ Εἰράμου τεχνίτην, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδος τὸ γένος, ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε [k] τῆς Φυλῆς, πατρὸς δὲ [l] Οὐρίου, γένος Ισραηλιτῶν. ἔστος ἅπαντος μὲν [m] ἐπιστήμων εἶχεν ἔργα· μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ἃ δὴ καὶ πάντα κατὰ τὸν τοῦ βασιλέως βέλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήσατο. κατεσκεύασε δὲ ὁ Χείραμος ἔστος κατὰ σύλας δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, [n] τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν ὀκτωκαίδεκα πηχῶν· ἡ δὲ περίμετρος δεκαοκτὼ καὶ δύο [o] πηχῶν. χωνεύτον δὲ ἐφ' ἑκατέρᾳ κεφαλῇ κρίνον ἐφειστήκει, τὸ ὕψος ἀπὸ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον· ᾧ περίκειται [p] δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τούτῳ δὲ ἀπήρτηντο κατὰ [q] διστοιχίαν καὶ [r] ῥοιαὶ διακόσιαι. τούτων τῶν κιόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὴν δεξιὰν ἔστησε διὰ περιπλαίου προθυρίδα, καλέσας αὐτὸν [s] Ιαχίν· τὸν δὲ ἕτερον κατὰ [t] τὴν ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν [v] Βοάζ.

ε'. Ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον [x] ἐκπεπλασμένην. ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκούργημα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λιτὴς τὴν διάμετρον

† *Sanctuarium esse constituit.*] *Al.* Cella, & Templum anterius.

s Ενεργασάμενος] Ita ex *MSS.* pro ἐργασάμενος Editorum.

t Κοκκίνου] Κόκκου *Vat.*

v Χερουβεὶς ὁλοχρύσους,] Verum illi Cherubini è lignis olei facti dicuntur 1 *Reg.* VI. 23. quod de lignis olei omissum à LXX. Pro Χερουβεὶμ apud LXX. MS. Alex. Χερουβ. Illi autem Cherubim auro tecti 1 Reg. VI. 23. SPANH.

x Ἑκάτερον τὸ ὕψος] Vel hic ἑκατέρου legendum, vel εἶδος, aut simile huic verbum subintelligendum, ut constat ex v. 13. & 14..

y Πέντε.] Δέκα juxta LXXII. & Veritatem *Hebraïcam*, in 3 *Regum*, c. 6. v. 23.

z Ἑκατέρῳ πτέρυγες,] Ita cum *Editis. ἑκατέρου* in *MSS.*

‡ *Totos aureos*,] *Ex auro solido* vertit *Gelen. ex purissimo* reddit *Epiphan.* Sed juxta *S. Literas*, ex materia erant *cyparissina* auro tecta.

a Διὸ δὲ μακρὸν ἀπ' ἀλλήλων] Διὸ τὸ δὲ μακρὸν ἀπ' ἀλλήλων, vel διὸ τὸ μακρὸν ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων in *MSS.*

b Ἀδύτου,] Τοῦ ἀδύτου *Big. Samb.* & *Vat.* Verum ἀδύτου non agnoscit *Vat.*

c Αὐτοῦς σκιάπτουσαι] Ita ex *Busb. Vet. Interpr.* & *S. Literis.* in *Editis*, *Aliisque* αὐτοῖς.

d Οποῖαί] Pag. 135. §. 5. dicit Cherubes referre animantia volatilia eaque tali forma qualem nemo unquam conspexerat.

e Ελάσμασι χρυσοῦ,] Ελασμα χρυσοῦ τὸ ἀργύρου Habacuc. I. 11. & Inf. Antt. lib. XII. c. 2. §. 8. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ· Ελασμα, *ductile aurum* Rufin. SPANH.

f Συμμετρηθείσας,] Sic *MSS.* in *Editis* συμμετρημένας.

g Εἴκοσι,] Ita in omnibus *Josephi* libris tam *Græcis* quam *Latinis*. At *Ezech.* (cap. 41. v. 2.) ostio *decem* tantum *cubitos* tribuit. Videsis *Villalp.* tom. 2. in *Ezech.* part. 2. p. 576.

h Ο μὴ χρυσὸς ἦν.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* cum *Editis* ᾧ μὴ χρ.

i Τοῖς ἐνδοτέρω] Lege τοῦς, vel ὁμοίοις τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασιν. COCC.

k Τῆς φυλῆς, πατρὸς] Forte τῆ φυλῆς γένους Ισραηλιτῶν, πατρὸς δὲ Τυρίου. COCC.

l Οὐρίου,] Ita in libris omnibus *Josephi* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Gall.* 1. & *Gen.* qui ex *S. Literis* (ut videtur) Τυρίου habent. Videsis *Commentarios* ad 3 *Regum*, c. 7. v. 14. & 2 *Paralip.* c. 2. v. 14. & *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 775.

m Επιστήμων εἶχεν] Επιστήμονος *Big. Samb.* (*Coll. Voss.*) *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

n Τὸ πάχος] Paulo aliter legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *cum canalibus, cavatione quatuor digitorum.*

o Πηχῶν.] Πηχῶν deest *Vat.*

p Δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliisque* δίκτυον ἐλάτη χάλκεον περιπλεγμένον καλύπτον τὰ κρ.

q Διστοιχίαν] Sic pleriqne *MSS.* & *Gen.* διστιχίαν *Samb.* & *Basil.* HUDS. Διστιχίαν Ed. Basil. δύο στίχοι ῥοῶν χαλκῶν LXX. VII. Reg. 18. l. 1. Item v. 42. SPANH.

r Ῥοῖαι διακόσιαι.] *Al.* ῥοαι.

s Ιαχίν·] Ita *Big.* & *Vat.* in *aliis* Ιάχειν & Ιαχεὶν & Ιαχλί.

t Τὴν ἀριστερὰν] Sic *Vat.* in *ceteris* τὸν τὸ ἀριστερόν.

v Βοάζ.] Eo modo *Gen.* cum *S. Literis.* Βαὶζ & Βαὶς juxta *alios.* HUDS. Pro Βοὰζ in Edit. Basil. βαὶζ. LXX. Ιαχὲμ & Βολάζ. MSS. Alex. Ιαχυὶ & Βοὰς. 1 Reg. VII. 21. SPANH.

x Εχπαπτισμένην.] Sic cum *MSS.* in *Editis* ἐχπατισμένον.

y Κε-

Mare æneum, sive lacus fusilis. 3 Reg. c. 7. & 2 Paral. c. 4.

τρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅπὶ παλαιστιαῖον πάχ[ος] [y] κεχωνδυμέν[ον]. [z] ὑπῆρειτο ἢ [a] κ͞ζ τὸ μεσάπαιον ϝ κύτος [b] σπείρα σφιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ᾗ ἢ τὴν διάμετρον πήχεως. σφιειλήκεσαν δὲ σφὶ αὐτὴν μόχοι. δώδεκα, σφὸς τὰ κλίματα τ͞ τεσσάρων ἀνέμων [c] ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἔσω τὰ ὀπίσθια νενευκότες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπικαθέζεσθαι [d] τὸ ἡμισφαίριον, κ͞ζ σφιαγωγὴν ἔνδον [e] ὑπινεῦον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα [f] βάθους [g] τετραχιλίους.

ς'. Ἐποίησε δὲ ☾ λυτήρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος μὲν εἶχε πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἕξ. [h] συνεκέκλητο δὲ τὸ ἔργον κ͞ζ μέρος [i] τετορδυμένον ὅτως. τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κ͞ζ γωνίαν ἐσῶτες τετράγωνοι, τὰ πλάγια τ͞ βάσεως ἐξ ἑκατέρα μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ᾗ δὲ τοῦτα τειχῆ διηρημένα. ἑκάστῳ δὲ χώρᾳ [k] ὅρ[ος] ἐπεῖχεν εἰς ὑποβασιν καλεσκαλασμένον· [l] ἐφ' οἷς ἐτετόρδλο, πῆ μὲν λέων, πῆ ἢ ταῦρος ☾ [m] ἀετός. ὅπὶ ἢ τ͞ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κ͞ζ τὰ πλάγια τετορδυμένοις. τὸ ἢ πᾶν ἔργον ὅπὶ τεσσάρων [n] αἰωρύμενον τροχῶν εἰσήκλ. χωνευτοὶ δ' ἦσαν ὅτοι, [o] πλήμνας κ͞ ἄντυγας πήχεως κ͞ [p] ἡμίσυς ἔχοντες τὴν διάμετρον. ἐθαύμασεν ἄν τις τὰς ἀψίδας τ͞ τροχῶν θεασάμενος, πῶς [q] συντετορδυμέναι, κ͞ τοῖς πλάγιοις τ͞ βάσεων σφοσλωωμέναι, ἁρμονίως τ͞ ἄντυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ὅτως ἔχουσαι. τὰς ἢ γωνίας ἄνωθεν σωνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀναπεπταμένων· οἷς ἐπεκάθητο σπεῖρα κ͞ζ [r] κοῖλον ὑπικειμένη τ͞ λυτῆρα, τ͞ χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ κ͞ λέοντ[ι], αὐτῶς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ ἢ τούτων Φοίνικες ἦσαν [s] τετορδυμένοι. ταιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τ͞ [t] δέκα βάσεων ὑπῆρχε. [v] σφοσεξειργάσατο ἢ ☾ [x] κυθρογαύλας, [y] δέκα λυτῆρας χρογγύλας χαλκᾶς· ὧν ἕκας[τος] ἐχώρ͞ τεσσαρακονθα [z] χόας. τὸ μὲν ὕψ[ος] εἶχε τεσσάρων πηχῶν, καὶ [a] τοσούτοις ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς [b] διεσήκ͞ τὰ χείλη. πέμψι δὲ τοὺς λυτῆρας τούτους ὅπὶ τ͞ δέκα βάσεων τ͞ κληθησῶν [c] μεχωνώθ. πέντε δὲ λυτῆρας [d] ἵσησιν ἐξ ἀριστεροῦ μέρους ϝ ναοῦ· ἐτέτραφτο δὲ τοῦτο κ͞ζ βορέαν ἄνεμον· καὶ τοσούτους ἐν ϝ δεξιοῦ σφὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κ͞ζ ὅ' αὐτὸ ☾ τὴν θάλασσαν [e] ἔθηκε. πληρώσας δὲ [f] ὕδατ[ος]

nim labrum ſecundum diametrum cubitorum decem: & ad palmi craſſitudinem fuſum erat. Suffulciebatur autem ad ipſum alvei meditullium ſpirâ in decem orbiculos circumductâ: eratque diametro cubiti unius. Circumſtabant autem circum illam juvenci duodecim, verſus regiones quatuor ventorum adſpicientes, ad unumquemque ventum tres, cum poſterioribus introrſum propendentibus, ut eis hemiſphærium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem *hoc* mare batos ter mille.

6. Fecit præterea labrorum decem baſes æneas quadrangulas. Harum ſingulæ quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem ſex. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellæ, ad totidem angulos diſpoſitæ, forma quadrangulari, quibus latera baſium utrinque adaptata erant & inſerta. erant autem hæc tripartita, & ſingulæ areolæ continebantur * limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus & aquila. Columellæ etiam haud ſecus ac latera cælaturis erant ornatæ. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illæ autem fuſiles erant cum modiolis & radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curvaturas, quomodo rotundatæ & lateribus baſium coaptatæ radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſita lavacri, requieſcentis ſuper manibus leonis & aquilæ qui illis adaptati erant, ut iſta *omnia* ſpectantibus ejuſdem conflaturæ eſſe viderentur. Hiſce vero interſertæ erant palmæ cælatæ. Hujuſmodi quidem ſtructuræ erant decem baſes. Præterea autem fecit † decem Cythrogaulos, lavacra ænea rotunda. quorum ſingula capiebant ‡ choas quadraginta. erat enim *hoc vas* altitudine quaternûm cubitorum, & tantundem ab alterutris labia ejus recedebant. Hæc autem lavacra decem *iſtis* baſibus impoſuit, quæ Mechonoth appellabantur. Porro quinque lavacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem hæc ad aquilonem verſa) & totidem in dextra ad auſtrum, ita ut orientem reſpicerent. il-

Baſes æreæ & lavacra. 3 *Reg.* c. 7. & 2 *Paral.* c. 4.

[y] Κεχωνδυμέν[ον]] *Coll. Big.* & *Voſſ.* κηχωνδυμμ́ης.

[z] Υπῆρειτο ἢ] Ita edere viſum eſt, (ita & *Cocc.*) cum ὑπηρεῦτο habeat *Erp.* ὑπήρχ͞ *Samb.* ſi quis tamen cum *Editis* malit ὑπῆρειτο, non repugno.

[a] Κατὰ τὸ μεσαίτατον] Καὶ κ͞ *Big.* & *Samb.*

[b] Σπείρα σφιαγομένη] Ita feci. cum antea eſſet σπεῖρα σφιαγομένη. Hanc columnam, ſive columnæ baſin, à ſpiræ ſimilitudine ita dictam aptiſſime nobis repræſentavit *Gallicus Interpres*, & majori cum veriſimilitudine, quam aut *Villalpandus*, aut *N. F. D.* in Epiſtola *E. Bernardi* libro *de Menſ.* & *Pond.* ſubjuncta.

[c] Ἀποβλέποντες,] *Al.* βλέποντες.

[d] Τὸ ἡμισφαίριον,] Illud τὸ ex *MSS.*

[e] Ἔπινεῦον.] Ἀποκλῦον *Vat.*

[f] Βάθους τετραχιλίους.] Vid. ſup. Cap. II. §. 9. illic *congius*, *radius* hic vertit Gelenius. Βάθ͞ enim eadem menſura, quæ *Epha*. SPANH.

[g] Τετραχιλίους.] Ita *Baſ.* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* ut in 2 *Paralip.* c. 4. διχιλίους in *Edit. Gen.* ex *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 7. Vide *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 4. v. 5. & Diſſertationem de *Mari æneo* ſubjectam libro *Ed. Bernardi* de *Ponderibus* & *Menſuris*.

[h] Συνεκέκλειτο] Συνεκέκλειστο *Vat.* (quomodo legendum vult *Coccejus*) quod magis regulare.

[i] Τετραδυμένον ὅτως.] *Al.* Τετορδυμένον.

[k] Ὅρ[ος] ἐπεῖχεν] Ita lego cum *Cod. Gall.* 2. ὅρ[ος] ἐπ'. *i. e.* κατεσκευασμένον in *Editis*, *Aliiſque*. ὅρ[ος] *i. e.* ὑπ. κατεσκευασμένον. *Samb.*

[l] Ἐφ' οἷς ἐτετόρδλο.] Mallem ἐφ' οἷς, *ſc.* χώραις. quam cum *Editis Aliiſque* ἐφ' οἷς, *ſc.* πλαγίοις. quæ vox paulo remotior videtur.

[m] Ἀετός.] In Sacris literis nulla mentio aquilæ. REL.

* *Limbo in graduum ſimilitudinem facto.*] In *S. Literis* (3 *Regum*, c. 7. v. 28.) *limbo inter ſcalas*, ἀναμέσον τ͞ ἐξεχομένων LXXII. Genus ſculpturæ eſſe videtur, *ſcalarum* vel *graduum* inſtar, quales *denticuli* in Romana Architectura, ut notavit *J. Clericus*.

[n] Αἰωρύμενον] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* ἐωρύμενον.

[o] Πλήμνας] Apollon. Rh. l. 1. v. 757. Ἀξο[ος] ὐ πλήμνησι· Schol. πλήμνη τὸν χοινικίδα σημαίνῃ ϝ τροχοῦ· Vid. *Galen.* ad *Hippocr. de Fractur.* T. XII. p. 209. χοινικίδα ϝ τροχοῦ πλήμνην τὸ τ͞ Ἰώνων λέγειν· SPANH.

[p] Ἡμίσυς ἔχοντες] Sic *MSS.* ἡμίσυ in *Editis*. unde quis ἡμίσου legendum eſſe conjiceret.

[q] Συντετορδυμέναι,] Συστετορδυμέναι κ͞ ταῖς πλαγίαις in aliquot *MSS.*

[r] Κοῖλον ὑπικειμένη.] Ita *MSS.* κλοιὸν in *Editis*.

[s] Τετραδυμένοι.] Τετορδυμένοι *Big. Samb. Gall.* 1. 2.

[t] Δέκα βάσεων] Hîc loci & mox infra δώδεκα *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Προσεξειργάσατο] Προσεξέργασε in *iiſd. MSS.*

[x] Κυθρογαύλας,] Hæc vox occurrit, 3 *Regum*, c. 7. v. 38. juxta LXXII. in *Exemplari Alexand.* & apud *Theodoretum* ΕΡΩΤ. κδ'. in *Regum* 3. p. 307. HUDS. V. *cantharos* Hebr. כיורות כιωρὺς ἢ γαύλας vel καυθαρογαύλας vel χυτρογαύλας. LXX. χυτρογαύλας. COCC. LXX. κυθρογαύλας· 1 Reg. VII. 38. in MSS. Alex. χυθρογαύλας· SPANH.

† *Decem Cythrogaulos*,] *Al.* decem labra ænea rotunda conchæ ſpecie.

[y] Δέκα] *Coll. Voſſ.* & *Big.* δώδεκα.

‡ *Choas quadraginta*] Coros, *Epiphan.* congios, *Gelen.* batos, *textûs Hebraici Interpp.*

[z] Χόας.] Χοῦς *Big. Samb.* & LXXII. & *Gall.* 1. 2. χόους *Vat. Busb.* & *Hen.*

[a] Τοσούτοις] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* τοσούτων.

[b] Διεσήκ͞ τὰ χείλη.] *Al.* διεσήκ͞.

[c] Μεχωνώθ.] Μεχωνὼθ ſic LXX. VI. Reg. 27. 30. MSS. Alex. Μηχωνώθ· SPANH.

[d] Ἴσησιν ἐξ ἀριστεροῦ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt ἴσησιν.

[e] Ἔθηκε] Ita cum *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὑπέθηκε.

[f] Ὕδατ[ος] αὐτοῦ] Sic *Hen.* & *Busb.* in *ceteris* ὕδατ[ος], τὸν μ͞ θάλ.

illac etiam mare *æneum* collocavit. Cum autem illa & mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus & pedes ſacerdotum, qui ad altare aſcenſuri erant; lavacra vero ad purganda inteſtina animalium, quæ tota adolenda erant, eorumque pedes.

Altare æneum. 2 Paral. c. 4. v. 1.

7. Fabricavit autem & altare æneum, viginti cubitorum longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero decem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit etiam vaſa ejus ex ære omnia, lebetes & amulas. quinimo & ad hæc forcipes & harpagones, & omne *demum* inſtrumentum confecit ex ære, ſplendore & pulchritudine aurum referente. Menſas quoque multas * dedicavit rex, & unam quidem magnam auream, cui imponebant Dei panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab illis diverſo factas: ſuper quas vaſa jacebant, & phialæ & pateræ, aureæ quidem vigeſies mille, argentearum vero quadraginta millia. Inſuper & candelabra fecit decem mille, juxta præceptum Moyſis. ex quibus unum in Templo dedicavit, ut interdiu luceret ſecundum legem: & menſam unam panes impoſitos habentem, ad ſeptentrionale Templi latus ex adverſo candelabri. illud enim ad auſtrum collocavit. Aureum vero altare medio inter hæc poſuit. Iſta omnia continebat domus *anterior* XL. cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim arca erat reponenda.

Menſæ. 2 Paral. c. 4. v. 8.

Candelabra. 2 Paral. c. 4. v. 7.

Reliqua Templi inſtrumenta.

8. Faciendos inſuper curavit rex urceolos vinarios octoginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, argenteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, ad afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum vero argentearum *numerum*. Craterarum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta quidem millia aurearum, argentearum vero bis totidem. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin & aſſaron appellatis, ſimilium, aurearum quidem *erant* viginti millia, argenteæ vero duplo plures. Porro acerræ aureæ, quibus odoramenta in Templum inferri ſolent, *erant* vigeſies mille: ſimiliter & aliæ acerræ, quibus ignem deferebant à magno altari in parvum intra Templum ſitum, quinquageſies mille. Quin & ſtolas ſacerdotales mille *paravit* in uſum Pontificum, cum epomidibus talaribus & rationali & lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen Dei inſcripſit, una fuit, & ad hodiernum uſque diem permanſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curavit, cum zonis pro unoquoque purpureis decies mille; & tubarum, quales Moyſes præſcripſit, ducena millia; item *alias* ſtolas byſſinas Levitis hymnorum cantoribus ducenties mille:

αὐτούς τε καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὺς εἰς τ̃ ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τ̃ βωμόν· τοὺς δὲ λυτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τ̃ ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιςῆρας καὶ [g] ἀναλημπτῆρας. [h] οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις [i] καὶ λαβίδας, καὶ [k] ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ [l] ὁμοίᾳ χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. τραπεζῶν τε [m] πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τ̃ Θεοῦ, [n] καὶ ταύτῃ πλησιάσας μυρίας πρὸς [o] αὐταῖς ἑτέρᾳ τρόπῳ γεγυμνωμένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ [p] σπονδεῖα, χρύσεα μὲν [q] δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε [r] κατὰ τὸν Μωϋσέως προσταγμάτων. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τ̃ ναὸν, ἵνα καίῃ [s] καθ' ἡμέραν ἀκωλύτως τῷ νόμῳ· καὶ τράπεζαν μίαν [t] ἀντικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τ̃ ναοῦ μέρος ἀνθικρὺ τ̃ λυχνίας. ταύτην γὰρ [u] κατὰ νότον ἔςησεν. ὁ δὲ [x] χρύσεος βωμὸς μέσος αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τ̃ τεσσαρακοντα πήχεων οἶκος, πρὸς ὃν καταπέτασμα τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η'. [y] Οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς [z] μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ δισχιλίους. πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς [a] πεφυραμένην σεμίδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυροῦς δισχιλίους. κρατῆρας ἦ, οἷς [b] ἐνέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυρέους δὲ δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ [c] τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ [d] ἀσσάρων, προσαγορίαν, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ δισχίλια. θυμιατήρια δὲ [e] χρυσᾶ, ἐν οἷς ἐκόμιζε [f] τὸ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ [g] λογίῳ καὶ λίθοις, χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τ̃ Θεὸν ἐγράψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τ̃ ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων, κατὰ Μωϋσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τ̃ Λευϊτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄργανα

---

g Αναλημπτῆρας.] Ἀναλπτῆρας *Vat.* (& *Cocc.*) quod voci ἀναλημπτῆρας præfert *H. Steph.*

h Οὐ μὴν ἀλλὰ] Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρ. *Vat.*

i Καὶ λαβίδας,] Χείρωμα καὶ λαβίδας *Vat.* Χείρωμα καὶ λίβητας *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Gall.* 1. 2. & *Samb.* hic tamen in margine habet λαβίδας.

k Ἅρπαγας,] Σιδηρᾶ ἁρπαγῇ Euripid. Cycl. v. 33. ἅρπαγας harpagones de machina obſidionali. Infra lib. IX. c. 10. §. 3. hic inter vaſa Templi. SPANH.

l Ὁμοίᾳ χρυσῷ] *Al.* ὁμοίως.

m Πλῆθος ἀνέθηκεν] In *Editis Aliiſque* τὸ πλ. verum τὸ auctoritate meliorum *Codicum* ejecimus.

* *Dedicavit rex,*] *Sc.* ad dextrum latus orientale, ſecundum meridiem, ut in *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 4. v. 10.

n Καὶ ταύτῃ] Confer cum 3 *Regum*, c 7. v. 49, & 50. & 2 *Paralip.* c. 4. v. 7, & 8. & videſis *Villalpandum* ad *Ezech.* tom. 2. p. 354.

o Αὐταῖς ἑτέρῳ] Ita cum *MSS.* in *Editis* καὶ ταύτης πλησιάσας μ. πρὸς αὖ ἑτέρῳ τρ.

p Σπονδεῖα,] Sic *MSS.* σπόνδια in *Editis.* σποίδεια *Gall.* 1. 2.

q Δισμύρια,] Μύρια juxta *Epiphanii* libros.

r Μετὰ τὴν] Forte ἐξ ὧν μίαν κατὰ τὴν Μ. π. ἀνέθηκεν εἰς τ̃ ναόν. HUDS. *in Add.*

s Καθ' ἡμέραν] Id non indicat interdiu luxiſſe, non noctu: ſed תמיד id eſt ſingulis diebus, uti noſter infra hoc capite narrat reginam Æthiopiæ beatos ſervos Salomonis dixiſſe, qui καθ' ἡμέραν ipſum audirent, id eſt quotidie. Ibi dies non intelligitur quatenus nocti opponitur. Et paullo poſt de equitibus Salomonis καθ' ἡμέραν id eſt non interdiu, ſed quotidie, ramentis auri capillos ſpargentibus. Sic infra VIII. 3. Sic infra lib. VIII. 7. τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι, quotidianis impietatibus. Et eodem capite corvos καθ' ἡμέραν id eſt *quotidie* Eliæ panem dediſſe notat. REL.

t Ἐπικειμένην] Hæc conſtructionis forma occurrit, p. 425. §. 6.

u Κατὰ νότον ἔςησεν.] Τὸ νότιον ſolus *Vat.*

x Χρύσεος βωμὸς μέσος] Ita in *MSS.* χρυσοῦς β. μέσον in *Editis.* HUDS. Gen. χρυσοῦς βωμός· χρύσεος ut infra c. IV. §. 1. SPANH.

y Οἰνοχόας] Forte οἰνοχοῶν. COCC.

z Μυριάδας ὀκτὼ] Ὀκτακισχιλίας *Cant.* ſolus *Vat.*

a Πεφυραμένην σεμίδαλιν] Sic in quinque *MSS.* πεφυραμένης σεμιδάλεως in *Editis.*

b Ἐνέφυρον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἐνέχυρον in *Editis Aliiſque.*

c Τοῖς Μωϋσέως,] Sic è veſtigiis *Codd. MSS.* & *Editorum* reſcribere viſum eſt. Τῆς Μωϋσέως ἐν καὶ ἑσταώνων *Baſ.* & *G.* τοῖς Μωϋσέως λεγομένοις δεῖν καὶ ἑσταώνας π. *Big. Samb. Vat. Gall* 1. 2 niſi quod δεῖν & ἀσαρῶνες habeat *Vat.* & ἑσαρῶνες *Gall.* 2. Si quis malit τοῖς Μωϋσέως ἓν καὶ ἀσαρώνων π. per me licet.

d Ἀσσάρων,] *Coll. Big.* & *Voſſ.* ἀσσαρώνας.

e Χρυσᾶ,] *Al.* χρυσέα & χρυσᾶ.

f Τὸ θυμίαμα] Illud τὸ ex *MSS.*

g Λογίῳ καὶ λίθοις,] Λογείῳ *Big.* & *Samb.*

γανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τῳδὴν ὑμνωδίαν [h] ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται [i] νάβλαι καὶ κινύραι, ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ πυλῶ [k] πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸ τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε [l] τοῖς θησαυροῖς τοῦ Θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, [m] γειτὸν μὲν τῷ ἱδιωτικῷ γλῶτταν, [n] θερίγκιον δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, [o] εἴρξοντα μὲν τὸν πολὺν τὸ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένον αὐτῷ τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τούτου δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι, στοὰς ἐχούσας μεγάλας καὶ [p] πλατείας καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων [q] τέτραπλο χρυσοῦς [r] κλειομένη θύρας. εἰς τοῦτο δὲ λαὸς πάντες, οἱ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀπέφηνε [s] μεῖζον, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ [t] ἐγκύψας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος ἄπειρον ἀδὲ ἀτόνως νεύσαντας εἰς ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ δὲ ὄρους, ἐφ' οὗ ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὸν κατασκόλιον, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ἐπηρεισμένας· ὀροφαὶ δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου [v] φαλνώμασιν [x] ἐξεσμέναι. [y] τὰς δὲ θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου.

instrumenta item musica etiam in hymnorum cantum inventa, quæ nablæ & cinyræ vocantur, ex electro confecit quadragies mille.

9. Ista omnia Solomon, sumptibus haud parcens, sed summa in Templo exornando liberalitate usus, multifariam & magnifice apparavit; quæ etiam in thesauros Dei recondidit. Templo autem *septum* in orbem circumdedit, quod nostra quidem lingua Gison appellamus, Græcis vero Θερίγκιος dicitur, in altitudinem trium cubitorum evectum, quod populum quidem ab ingressu in Templum prohiberet, solis vero sacerdotibus aditum patere significaturum esset. At extra hoc *septum* fanum exstruxit specie quadrangula, cum porticibus magnis ac latis & patentibus in portas altas, quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur. In hoc *fanum* cuilibet è populo, modo non polluto & præscriptorum legis observanti, intrare licebat. Dici autem potest, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum fecerit illud exterius fanum. Cum enim terra aggesta valles magnas implesset, quas propter immensam profunditatem oculis dejectis difficile erat intueri, & in altitudinem sustulisset quadringentorum cubitorum, effecit ut ejusdem essent celsitudinis cum vertice montis, quo exstructum erat Templum. ac propterea fani exterioris subdialis area Templi solo æquabatur. Illud autem circumdedit porticibus structura quidem duplicibus, columnis vero è nativo saxo sublime sustentatis: atque illis impositum erat tectum è cedro in laquearia dedolatum. Huic autem fano januas omnes fecit ex argento.

Templi septum.

Fanum exterius.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Σολομὼν τὸν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

CAP. IV.

Quomodo Solomon in Templum arcam transtulit; & cum Deo supplicasset, publice sacra fecit.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγάλη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ προθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἄν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ, [z] ταῦτα ἐν ἔτους ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα καὶ ναῷ συμπερανθῆναι, [a] γράψας τοῖς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν Ἑβραίων ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀψόμενόν τε τὸν ναὸν καὶ μεταχομιοῦντα τῷ δεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. καὶ προειαγγελθείσης τοῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων [b] Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων Ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῆς Σκη-

ET quidem Solomon rex, cum hæc opera atque ædificia tam magna & splendida, una cum donariis Templo reponendis, septennio confecisset, & præclarum divitiarum & promptitudinis *suæ* specimen dedisset, ut quæ, si quis *oculis animoque* ea perlustraret, ætatem integram hominis poscere videbantur, brevi adeo, cum Templi magnitudine collata, tempore fuerint absoluta; literis ad duces & senatores Hebræorum missis, jussit ut populus omnis Hierosolyma congregaretur, & Templum visuri & arcam Dei in illud transtaturi. Et cum omnibus denunciatum fuisset ut Hierosolyma proficiscerentur, septimo demum mense vix eô convenerunt; ab indigenis quidem Thisri, à Macedonibus vero dicto Hyperberetæo. Incidit autem in idem tempus & Umbraculorum solennitas, festum

---

h Ἐξευρημένα,] Ἐξευρεμένα solus *Samb.*

i Νάβλαι] Ita cum *MSS.* ut supra p. 401. §. 3. ναῦλαι καὶ κινύραι in *Editis.* HUDS. Gen. ναύλαι, supra νάβλαι lib. VII. c. 12. §. 3. SPANH.

k Πολυμερῶς] Ita *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit *copiose.* in *reliquis* πολυτελῶς.

l Τοῖς θησαυροῖς δὲ Θεοῦ.] Ἐν τοῖς θησ. *Vat.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

m Γειτὸν μὲν] Γείτων *Samb.* Γείσιον *Gall.* 2. atque ita in *Editis.* libro 7. de *Bello Judaico* Vocem Syriacam esse ostendit *L. Capellus* in *Spicileg.* ad *Ephesios*, p. 112. HUDS. Hieronymus ad Jerem. 40. 43. ait se nescire, an γειτὼς sit Hebraicum an Græcum. Græci גזית ita transtulerunt. REL. Γείσιον inf. lib. VI. de bell. Jud. c. 2. §. 4. SPANH.

n Θερίγκιον] Θερίγκιος ἢ ἰφύπερθε δόμοιο λαΐνεος Apollon. Rh. lib. III. v. 217. SPANH.

o Εἴρξοντα μὲν] Εἴρξαντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Πλατείας καὶ πύλας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πλατεῖς. mox πύλας ὑψηλὰς habent *Big.* & *Samb.*

q Τέτραπλο χρυσοῦς] Ἐτέτραπτο *Big.* & *Samb.*

r Κλειομένη θύρας.] Κλειομένας *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* κλειομένας *Gall.* 1.

s Μεῖζον,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Vat.* & puto *Epiphan.* μειζόνως ἢ εἰπεῖν in *Editis* *Aliisque.*

t Ἐγκύψας φάραγγας,] Sic cum septem *MSS.* ἐμφορήσας in *Editis.* Vid. *L'Empereur* in Cod. Middoth p. 5.

v Φαλνώμασιν] Athen. lib. V. p. 196. ἐν αἷς φατνώμασι &c. de Tentorio Antiochi; & pag 207. B. de navi Hieronis, ἐφ' οὗ πατασκάσασο φατνώματα· SPANH.

x Ἐξεσμέναι.] Ἀνεξεσμέναι in sex *MSS.* supra (p. 424. §. 3.) ἐγγὺς εἰς φατνώματα ἐξεσμένη.

y Τὰς δὲ θύρας] Τὰς δὲ βάσεις αὐταῖς πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *bases autem in his omnibus fecit argenteas.*

z Ταῦτα ἐν ἔτους ὀλίγῳ] Forte ἀλλ' ἐκ ἐν ἔτους ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκλεισμένα δὲ ναῷ. COCC.

a Γράψας τοῖς] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* γράψας δὲ τοῖς.

b Θισρὶ,] Ita rescribere non dubitavi, cum istam mensium dispositionem observet *Josephus*, qua *Hyperberetæus* respondet *Thisri.* Θυσρὶ in *Editis.* Θυσρὶ & Θυσρὶ & Αὐσρὶ in *MSS.* Codices vero *Epiphanii* habent *Thesria*, & *Theseri*, & *Chesari.* HUDS. Gen. Θυσρὶ· Mensis Θισρὶ תשרי Hebræis, Ὑπερβερεταῖος Macedonibus; Mensis VII. 1 Reg. VIII. בירח האתנים in mense fortium *Santes Pagninus. Vulg.* in mense Ethanim. SPANH.

Solomon arcam in Templum inferendam curat. *3 Regum, c. 7. & 8. 2 Paral. c. 5.*

festum apud Hebræos plane sanctissimum & maximum. Cum igitur arcam sustulissent, & tabernaculum quod Moyses struxerat, omnemque supellectilem ad ministerium sacrificiorum Dei *paratam*, *ea* transferebant in Templum. Præcedebant autem *eam* cum hostiis & ipse rex & populus universus & Levitæ, libaminibus & multo victimarum sanguine viam perfundentes, & infinitam suffituum vim adolentes, ut totus circumquaque aër *iis* oppletus etiam longissime remotos suavitatis odore exciperet, & indicaret Deum in profectione esse, atque, ut hominibus videbatur, habitatum venire locum sibi recens exstructum & consecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque choreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta est lassitudo. Et quidem hoc modo arcam transtulerunt. Cum vero jam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero sacerdotes, qui *eam* gestaverant, inter duas cherubes collocarunt. illæ vero consertis alarum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatæ erant) arcam velut umbella quadam & tholo protexerunt. Arca vero nihil aliud habebat præter duas tabulas lapideas, quæ decem verba, à Deo in Sinæo monte Moysi prolata, eis inscripta servabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quæ & olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem æneum ante Templum locavit ex adverso ostii, ita ut *eo* aperto illud oculis expositum esset, & adspectaretur rei sacræ peractio & magna victimarum opulentia. Et cum cæteram omnem supellectilem coëgisset, *eam* intra Templum reposuit.

Nubes edem replet. *3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 5.*

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quæ ad arcam spectabant *rite* constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluviâ gravida conspicitur, sed mollis & temperata, in Templum illabitur: & tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, ut alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem & opinionem excitavit, Deum jam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem hæc secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quæ naturæ divinæ aptissima esse rebatur, sibique convenire ut faceret. "Tu, inquit, domum quidem sempiternam "habes, Domine, & ex iis quæ tibimet condidi- "sti factam, cœlo scilicet & aëre & terra & ma- "ri, per quæ omnia, * nec illorum ambitu conclu- "sus, pervadis. Hoc vero tuo nomini constitui "Templum, ut ex eo preces, rem sacram facientes "litanteque, sursum in aërem mittamus: idque ea

Solomon Deum alloquitur: deinde populum.

νοπηγίας καιρὸς, [c] ἑορτῆς ὑφόδρα θεοῖς τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ περὶ τὴν διακονίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. [d] προῆγον δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λεῦται [e] σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καπευτλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περὶξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρώτοις τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπενεγκεῖν, καὶ γνωρίζειν ἐπιδημίαν Θεοῦ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον [f] αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ἐπὶ ὑμνοῦσιν ἐδὲ χορεύουσι ἕως ἐπὶ τοῦ ναὸν ἦλθον [g] ἔκαμον. τότε μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετῆκε· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μεταξὺ [h] τῶν Χερουβὶμ τὸ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τὰς [i] πτέρυγας συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ χεῖρα τεχνίτου κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τὰς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ θεοῦ [l] Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾳίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένας αὐτὰς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ [m] τὸ βωμὸν τὸ χρύσεον, ἔχησαν ἐν τῷ ναῷ περὶ ὃ αὐτὰ, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἐν οἷς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας [n] ἀνέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵδρυσι πρὸ ὃ ναοῦ [o] ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατὰ πρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα [p] σωμαλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πίλημα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ [r] γέμον ἵσταται, κεχυμένον δὲ καὶ [s] κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν [t] εἰσερρύη· καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπεσκότει, ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἁπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ Θεοῦ καταπεπληυσμένου εἰς τὸ ἱερὸν καὶ καταστηνωκότος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ πώτης εἶχον [v] αὐτὰς τὰς ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενος, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπολαμβάνει, καὶ καλῶς [x] ἔχειν αὐτῷ λέγειν. "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, "ὦ δέσποτα, [y] καὐτὸς ὧν σαυτῷ εἰργάσω [z] γεγονότα, τὸν "ὑπερνεφῆ οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, διὰ "ὧν ἁπάντων ἥδε τάσις δρωμένου κεχώρηκας. τοῦτον "δέ σοι [a] κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' "αὐτοῦ σοι τὰς εὐχὰς θύοντες καὶ [b] καλλιερούμενοι ἀναπέμ-

[c] Ἑορτῆς] Ἑορτὴ σ. π. τ. E. ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. ἁγιωτάτης pro ἁγιωτάτης habet *Vat.* nec aliter legisse videtur *Vet. Interpr.*

[d] Προῆγον δ'] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* προσῆγον perperam in *Editis.*

[e] Σπονδαῖς] Σπένδοντες *Hon.* & *Busb.*

[f] Αὐτῷ καὶ καθιερωμένον] Sic *MSS.* & *Epiphan.* αὐτοῖς in *Editis.*

[g] Ἔκαμον.] Ἐκαμνον *Vat.*

[h] Τῶν Χερουβὶν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Χερουβὶν in *Editis.* τὸ δύο Χερουβὶμ κατέθεσαν *Gall.* 1. *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* κατεσκίασαν.

[i] Ταῖς πτέρυξι συμπλέξασαι,] *Al.* θάρσυς. *Coll. Voss.* & *Big.* συμπλέξει. HUDS. Gen. θαρσὺς; Vel ταρσὺς & ita ed. Basil. SPANH.

[l] Μωϋσῆ λαληθέντας] Illud Μωϋσῆ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[m] Τὸν βωμὸν τὸ χρύσεον,] Conf. sup. cap. 111. §. 7. SPANH.

[n] Ἀνέφερον.] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Gall.* 1. 2. ἀπέφερον *Basil.* & *G.* est qui malit ἐπέφερον.

[o] Αντικρὺ τῆς θύρας,] *Al.* ὥστε ἐν & ἄνθρου.

[p] Σωμαλίσας,] Σωμαφοίτας *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

[q] Πίλημα νεφέλης] Πίλημα λαμπάδων τῆς πολυτελεστάτης πορφύρας Athenæus lib. XIV. p. 535. lit. F. SPANH.

[r] Γέμον ἵσται),] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. in *reliquis* cum *Editis* γέμει.

[s] Κεκραμένον] Περικεχρυμμένον *Big.* & *Vat.* περικεχρυμένον *Samb.*

[t] Εἰσερρύη·] Εἰσερρύη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[v] Αὐτὰς τὰς ἐννοίας.] Ita *MSS.* in *Editis* αὐτάς.

[x] Ἔχειν αὐτῷ λέγειν.] Ita *Vat.* in *reliquis* εἶχεν. illa καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν non agnovit *Epiphan.*

[y] Καὐτὸς ὧν σαυτῷ] Sic *Bas. G. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἄξιον αὐτῷ ἄντικρυς εἰργάσω *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ἄξιον σαυτῷ ὢν ἐποίησας *Gall.* 1. ἄξιον αὐτῷ εἰργάσω *Gall.* 2.

[z] Γεγονότα, τὸν ὑπερνεφῆ] Paulum aliter distingue & versionem corrige. καὐτὸς σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν ὑπερνεφῆ οἴδαμεν —— & *ex iis quæ tibimet condidisti intelligimus cœlum & aërem & terram & mare* ——. Sic melius & sensui & Grammaticæ consulitur. Cl. IBBETSONUS.

* *Nec illorum ambitu conclusus, pervadis.*] *Ad verbum*, nec his contentus. *Totum sic vertit Gelenius*, Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes, Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc universi molem condidisse, quæ cœlo, aëre, terra & mari constat; quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

[a] Κατασκεύασαι τὸν ναὸν] Κατασκεύασα *Vat.*

[b] Καλλιερούντες] Καλλιεργοῦντες *Samb.*

c Διὰ-

"πέμπωμεν εἰς τ' ἀέρα· καὶ πεπεισμένοι [c] ἀμαπλοίη-
"μεν ὅτι [d] πάρει, καὶ μακρὰν σὸν ἀφέσηκας [e] ἀδὲ
"σωτῶν. τῷ μὲν γὰρ [f] παντί τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν,
"καὶ νῦν ὅπερ σοι δοκεῖν [g] ἀπολείπεις τὰς πάντας,
"μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ
"[h] βαλλομένῳ καὶ ἀμὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας [i] συμπάρει. ταῦτ' [k] ἐπιφάσας πρὸς τ' Θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τὰς λόγους, ἐμφανίζων ἅ Θεὸς τῷ δυνάμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαυὶδ τῷ πατρὶ περὶ τ' μελλόντων ἅπαντα, καθὼς ἀπεδέδεικεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γνήσιος ἦν λείπονται, δηλώσας· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθεὶς [l] τὸ ὄνομα τῷ μήπω γεγεννημένῳ, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρεσβύτης, καὶ ὅτι τ' ναὸν ἐτος οἰκοδομήσειν αὐτῷ, βασιλεὺς μὲν τὴν ἅ πατρὸς πλοῦτὸν γενόμενος. ἀ βλέπων καὶ τὴν ἐκείνου προφητείαν [m] ἐπιτελῆ, τ' Θεὸν εὐλογεῖν ἠξίει, [n] καὶ μὴ περὶ πνος ἀπογινώσκειν ὧν [o] ὑπέσχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς σὺν ἐσομένου, πιστεύοντας ἐκ τ' ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα μὲν λαλήσας πρὸς τ' ὄχλον ὁ βασιλεὺς, [p] ἀφορᾷ πάλιν εἰς τ' ναὸν· καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τ' ὄχλον ἀνασχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ὦ
"δυναῖοι ἀνθρώποις ἀποδοῦναι Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν
"εὖ πεπόνθασιν. ἀσεβοῦσες γὰρ τὸ θεῖον ἁπάντων [q] καὶ
"κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ τ' ἄλλων ζώων
"ὑπὸ σοῦ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, [r] τούτῳ
"τὴν σοὶ εὐλογεῖν μεγαλειότητα [s] πρέπει, καὶ πρὸ
"τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ε-
"βραίων λαὸν, εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. [t] τίνι γὰρ ἄλλῳ
"[v] μᾶλλον [x] ἱλάσεσθαί τι [y] μιμιῶνται, καὶ λαμένον-
"τα εὐμενῆ [z] δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ· διὰ [a] ἐξ
"ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιοῦσαν οἴδα-
"μεν. χάριν οὖν [b] ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοὶ, πα-
"εί τε καὶ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς το-
"σοῦτον ἀνήγαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυ-
"τοῦ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προ-
"εἶπας πεποίηκας· [c] δέομαί τε τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν
"ὅσα Θεῷ δυνάμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμη-
"μένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν,
"[d] ὡς καὶ ὡμολόγησας Δαυὶδῃ τῷ πατρί μου καὶ
"ζῶντι καὶ τελευτῶντι, ἔτι παρ' ἡμῖν ἡ
"βασιλεία [e] μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου ἀγαθὸν αὐτῷ διά-
"δοχος [f] ἀμείψει μυρίους. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρ-
"κεσον, καὶ [g] παισὶ τοῖς ἐμοῖς ἀρεστὸν [h] ἢ σὺ χαίρεις
"φυόμενον. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν πι-
"νὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν [i] ἀποικίσαι,

"constanti opinione quod hîc ades, & à tuis non
"longe receſſiſti. nam ex eo quidem quod uni-
"verſa videas & omnia audias, neque, ut hic, ubi
"nunc fas eſt, habites, omnium curam abjicis, at-
"que adeo cunctis præſens eſſe *deſinis*, præſertim
"vero cum ſingulis etiam te conſulentibus nocte
"dieque ſimul adſis." Hiſce Deum obteſtatus, ad populum orationem convertit, illis repræſentans Dei potentiam ſimul & providentiam. Quod *ſcilicet* Davidi patri ſuo futura omnia, prout eorum pleraque jam evenerunt & reliqua eventura ſunt, patefecerit: utque ille nondum nato nomen indiderit, & quis foret appellandus prædixerit; & quod ipſe Templum ei ædificaturus eſſet, rex factus poſt patris obitum. Quæ cum juxta illius vaticinium adimpleta vidiſſent, eos admonebat ut Deo benedicerent, neque de ulla re quam ad felicitatem eorum promiſerat, ac ſi eam non præſtiturus eſſet, deſperarent, ex iis quæ jam conſpexerant illi fidem habentes:

3. His populum affatus rex, rurſum Templum verſus aſpicit: dextraque in multitudinem porrecta, dicebat, "Fieri non poteſt, ut homines operi-
"bus quidem gratiam Deo pro acceptis beneficiis
"reddant. nullius enim rei numen divinum indi-
"get, majuſque quam ut ei fiat id genus remune-
"ratio. Quo enim cæteris animantibus à te, Do-
"mine, ſuperiores ſumus conſtituti, eo nos decet
"tuam laudare majeſtatem; & pro his, quibus fa-
"miliam noſtram atque Hebræorum populum di-
"gnatus es, gratias agere neceſſe habemus. Qua e-
"nim re alia potiori fauſtiſque magis auſpiciis con-
"venit iratum propitium reddere perpetuoque be-
"nignum conſervare, quàm voce; quam & ex aë-
"re haurimus, iterumque per eum ſurſum ferri
"novimus. Ejus igitur beneficio tibi gratias age-
"re par eſt, ac de patre meo in primis quem ex
"obſcuro ad tantam gloriam provexiſti, deinde
"quod mihi ipſi in diem hodiernum omnia, quæ-
"cunque *verbis* es pollicitus, *reipſa* præſtiteris: pre-
"corque ut in poſterum largiaris quæ Deus ho-
"minibus, quos vult honoratos, largiri poteſt; &
"familiam noſtram in omne ævum auctam velis
"& ornatam, quemadmodum Davidi patri meo &
"viventi & morienti promiſiſti, quod apud nos
"regnum ſit permanſurum, & genus illius per vi-
"ces innumeras illud accepturum ſit. Hæc igitur
"nobis quæſo ſuppedites, liberiſque meis virtutem
"iſtam, quæ tibi grata eſt, impertiaris. Ad hæc
"ſupplex oro, ut ſpiritum tuum eatenus in Tem-
"plum *hoc* migrare facias, ut etiam in terris eſſe nobis

Deo gratias agit, quod Davidi promiſſa præſtiterit. 3 Regum, c. 8. 2 Paral. c. 6.

Dein populo & Templo fauſta omnia precatur.

[c] Ἀμαπλοίημεν] Modo *Optativo* pro *Subjunctivo* utitur, quod *Atticis* familiare eſt, ut oſtendit *H. Steph.* libro de *Dial. Att.* p. 137.

[d] Πάρεϊ,] Ita *MSS.* παρῇ in *Editis.*

[e] Οὐδὲ σαυτῶν.] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *neque à tuis ſedibus procul abes.* ἀδὲ σαυτῷ *Baſ. G. Vat. Hen. & Busb.* ea vero non agnoſcunt *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. HUDS. Forte τ' σαυτοῦ. COCC.

[f] Πάντά τε] Πάντας *Big. & Samb.*

[g] Ἀπολείπεις] Ἀπολείπεις δ' πᾶσιν ἐγγ. *Big. Samb. Vat. & Gall.* 2.

[h] Βαλλομένῳ] Βαλλομαρίῳ *Vat.*

[i] Συμπάρει.] Ita *MSS.* συμπαρῇ in *Editis.*

[k] Ἐπιφάσας πρὸς τ' Θεὸν,] Sic *MSS.* ἐπιθάσας in *Editis.*

[l] Τὸ ὄνομα τῷ μήπω] Eo modo *Big. Samb. & Vat.* in *reliquis* τὸ deeſt.

[m] Ἐπιτελῆ,] Iterum cum *MSS.* ἐπιτέλεϊ perperam in *Editis.*

[n] Καὶ μὴ] Καὶ ἐκ μαθητὰς in quinque *MSS.*

[o] Ὑπέχηται] Ὑπέχηθ solus *Vat.*

[p] Ἀφορᾷ πάλιν] Ita cum *Samb. & Gall.* 1. 2. in *reliquis* ἀφορᾷ.

[q] Καὶ κρεῖττον] Καὶ inſertum dedi ex *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.*

[r] Τούτῳ τὴν σὴν εὐλογεῖν] Sic *MSS.* in *Editis* τοῦτο τὴν σὴν.

[s] Πρέπει,] Πρέπει deeſt *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1. nec καὶ mox ſequens agnoſcunt *Samb. & Gall.* 1. Totum hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* τούτῳ τὴν σὴν εὐλογουμένην μεγαλειότητα, καὶ ἐκεῖ τ. ὑ. ἱ. τ. ἡ. οἶκον ἀνάγκη εὐχαριστεῖν τ' Ἑβραίων λαόν.

[t] Τίνι γὰρ ἄλλῳ] Ita *Samb. & Baſ.* τίνι δὲ ἄλλῳ *Gen. Big. Aliique.* τί γὰρ ἄλλο *Vat.*

[v] Μᾶλλον] Illud μᾶλλον ex *Big. Samb. Vat. & Vet. Interpr.* qui locum ita vertit ac ſi paulo aliter eum legerit, *nullum enim alium magis optamus habere propitium, & in eo tuam circa nos devotionem cognoſcimus per munera, quia per te eſt nobis vox, quam ex aëre habemus, & per eum iterum parvimus aſcendentem,* aut ut in aliis libris, *& in ea circa nos devotione permanere quam te. Eſt nobis vox quam &c.*

[x] Ἱλάσεσθαί τι] *Al.* ἱλάσασθαι.

[y] Μιμιῶνται,] Ita *Vat.* μιμιοῦνται in *ceteris.*

[z] Δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν,] Forte δεξιῶσαι ἀξιώτερόν ἐστιν. COCC.

[a] Ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν,] Sic *MSS.* ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε in *Editis.*

[b] Ἔχειν δι' αὐτῆς] Ita *Big.* (*Cocc. Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι in *Editis.*

[c] Δέομαί τε] Ita cum *Vat.* δέομαι δ' in *Editis Aliiſque.* δέομαι δ' λ. *Big.*

[d] Ὡς καὶ] Ὡς καθωμολόγησας *Vat.*

[e] Μενεῖ,] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* μένει.

[f] Ἀμείψει μυρίους.] Ἀμείψαι ſolus *Samb.*

[g] Παισὶ τοῖς ἐμοῖς] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Epiphan.* παῖσι in *Editis Aliiſque.*

[h] Ἢ σὺ χαίρεις] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ἢ συγχαίρεις in *Editis Aliiſque.*

[i] Ἀποικίσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb. & Gall.* 1. 2. ἀποικῆσαι in *Editis Aliiſque.*

"bis videaris. Nam & cœlum omne tibi quidem "parvum eſt domicilium, & eorum quæ in eo ſunt "profunditas, nedum hoc qualecunque Templum: "veruntamen te obteſtor atque precor, hoc Tem- "plum *cuſtodi &* ab omni vaſtatione hoſtili ut pro- "prium protege, ejuſque tanquam poſſeſſionis tuæ "curam gerito. Et ſi quando populus in te deli- "querit, atque adeo clade aliqua ob peccatum "*ſuum* à te afficiatur, terræ ſterilitate & peſtis "contagione, aliiſve ejuſmodi malis, quibus in ju- "ra ſacra violantes ſoles animadvertere, ac deinde "magna frequentia ad *hoc* Templum ſupplex con- "fugerit, ſalutem votis expetens; exauditis illo- "rum precibus, quaſi in æde habitares, ſortis illo- "rum miſerere eoſque à calamitatibus libera. Hanc "vero non ſolum Hebræis in peccata prolapſis à "te opem peto: ſed etiam ſi ab *extremis* orbis fini- "bus aliqui advenerint, aut ex quocunque demum "loco ad te ſupplicandum ſeſe converterint, & "boni quidpiam à te impetrare deſiderarint, po- "ſtulata illis concedito. Sic enim omnibus mani- "feſtum erit, quod tu quidem ipſe hanc ædem a- "pud nos tibi exſtrui volueris, nos vero non ita à "natura comparatos eſſe ut humanitatis ſimus ex- "pertes, aut alienigenis iniqui & infeſti, ſed liben- "ter feramus te communiter omnibus tum adju- "torem eſſe tum bonorum omnium largitorem."

Solomon litat, & ignis de cœlo ſacrificia conſumit. 2 Paral. c. 7.

4. Cum *ille* hæc dixiſſet, & humi ſe proſtraviſ- ſet, & aliquamdiu adoraſſet, *tandem* in pedes ere- ctus hoſtias aræ admovit: cumque eam ſolidis vi- ctimis repleviſſet, ſacrificium Deo gratum eſſe & acceptum comperuit, ſigno maxime illuſtri. ignis enim per aërem delatus, & cum impetu in altare omnium in conſpectu irruens, victimas corripuit & abſumpſit. Hac autem ſpecie oculis oblata, populus quidem, conjectura inde facta Deum hiſce declaraſſe ſe in Templo habitaturum eſſe, lætus in terræ ſolum procidens adorabat. rex vero & Deo cœpit benedicere, & populum, ut idem facerent,

Populum hortatur ad leges ſervandas.

hortabatur, jam perſpectam quidem habentes Dei erga ſe benevolentiam, de cætero vero precantes ut quæ ab eo proveniunt ſibi ſemper æque optata accidant, utque mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodire dignetur in juſtitia ejuſque cultu, quo poſſint & præcepta, quæ ipſis per Moyſen dedit Deus, *æternum* permanſura obſervare. Sic enim Hebræis proſpere cedent omnia, & cæteris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos obſecrabat in memoria habere, quod quibus artibus bona præſentia comparaſſent, eiſdem & illa con-

"ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡμῖν εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ "μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανὸν [k] καὶ τῶν κα- "τὰ τοῦτον ὄντων [l] κύτος, οὐχ ὅτι γε ἕτερος ὁ τυ- "χὼν ναός· ἀλλὰ φυλάσσειν τε [m] ἀπόρθητον ἐκ πο- "λεμίων ὡς ἴδιον εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείας "κτήματος ἐντεῦθεν καλῶ. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς "[n] τύχῃ, ἔπειτα πληγῇ τινι [o] κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρ- "τίαν ἐκ σοῦ, γῆς ἀκαρπίας, [p] καὶ φθορᾶς λοιμικῆς, "[q] ἤ τινι τούτων τῶν παθημάτων οἷς σὺ τοὺς ἐντυ- "χόντας τι τῶν ὁσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς "ἀθροισθεὶς [r] εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι "δεόμενος, ἐπήκοος αὐτὸς γιόμενος ὡς ἔνδον ὢν "[s] ἐλεήσῃς καὶ τῶν συμφορῶν ἀπαλλάξῃς. τούτῳ δὴ "οὐχ Ἑβραίοις μόνον δέομαι παρὰ σοῦ τὴν βοήθειαν "εἶναι σφαλεῖσιν, ἀλλὰ [s] γὰν κἂν ὁπόθεν περάτων "τῆς οἰκουμένης τινὲς [v] ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν [x] δη- "ποτοῦν [y] προστρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λι- "παρουῦντες, δὸς αὐτοῖς [z] ἐπήκοος γιόμενος. ἵν- "τως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν [a] αὐτὸς ἐθε- "λήσῃς παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον, "ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμὲν, ἢ δ' "ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς [b] οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ "πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγα- "θῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὸν γλῶ , καὶ ἐπὶ πολλὰ ὥραν προσκυνήσας, ἀνα- φὲς θυσίας [c] τῷ βωμῷ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν [d] ὁλοκλήρων ἱερείων, ἐπαρχέσειν τὸν Θεὸν ἤδεως ἔγνω [e] ἅπασαν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ αἰρος διαφαμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ἐπὶ τὸ βωμὸν ἄϊξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ [f] κατεδαίσατο. [g] ταύ- της [h] δὴ τῆς ἐπιφανείας γιομένης, ὁ μὲν λαὸς [i] δῆ- λωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας ἐν τῷ ναῷ ᾧ Θεῷ διατελεῖσθαι ἐσομένης, καὶ ἡδεῖς [k] προσεκυνῶ πεσών ἐπὶ ᾧ ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς [l] ἐλογίαν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ [m] ποιεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς Θεῷ πρὸς αὐτὸν ἐμενείας, [n] ἐχομέ- νους δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν [o] αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κα- κίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ [p] τῷ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς [q] διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰρ ἅτως εὐδαίμονα τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μνημονεύειν ὡς οἷς [r] ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγα- θὰ,

k Καὶ τὸ τὸ καὶ] Καὶ τὸ τὸ ſolus *Samb.*

l Κύτος,] Ἐγχίας ταὐτῳ κύτει Æſchyl. Agam. v. 330. SPANH.

m Ἀπόρθητον] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολ. in *Editis Aliiſque.*

n Τύχῃ,] Illud τύχῃ ex *MSS.*

o Κακωθῇ] Κακῷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. κακῶς *Vat.* At *Epiphanius* vertit, *deinde plaga quadam peſſima peccato digna à te terris illata fuerit, aut ſterilitas, aut corruptio famis* (al. *aut corruptio aut fames* ἢ φθορᾷ ἢ λοιμὸς) *aut hujuſmodi paſſio provenerit, quam* &c.

p Καὶ φθορᾷ λοιμικῇ,] Καὶ deeſt *Samb.* ἢ pro καὶ legiſſe videtur *Epiphan.*

q Ἤ τινι τούτων] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* in *cateris* εἴ τινι.

r Εἰς τὸ ναὸν] Ἐπὶ τὸ ναὸν *Vat.*

s Ἐλεήσῃς] Ἐλεήσεις & mox ἀπαλλάξεις *Samb.* & *Big.*

t Γὰρ καὶ] Γὰρ deeſt *Vat.*

v Ἀφίκωνται,] Ita *Big. Cocc.* & *Samb.* in *reliquis* ἀφίκοντ'.

x Ὁπηοτοῦν] Sic *MSS.* ὁπηοτῶν in *Editis* deeſt.

y Προστρεπόμενοι] Ita lego, levicula mutatione, pro προστρεπόμενοι, quod in libris omnibus exſtat tam *Editis* quam *MSS.*

z Ἐπήκοος] Ὑπήκοος *Vat.*

a Αὐτὸς ἐβουλήθης] Αὐτὸς abeſt *Big.* & *Gall.* 1.

b Οὐκ ὁμοφύλους] Οὐκ non agnoſcunt *Big. Samb.* & *Vat.* reperitur tamen in *cateris* & in *Vet. Interpr.* HUDS. Lege οὐχ. COCC.

c Τῷ βωμῷ προσῆγε·] Τῷ Θεῷ *Big.* (*Coll. Voſſ.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

d Ὁλοκλήρων] Id eſt תמימים quæ integra erant, non vitiata. Ita ſupra Sacerdotes ſcribit eſſe debere ὁλοκλήρους. Interpres credidit eſſe ὁλόκαυτα. REL.

e Ἅπασαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deeſt ἅπασαν.

f Κατεδαίσατο.] Ita cum *Gall.* 2. κατεδίσατο in *Editis Aliiſque.* κατεδύσατο *Vat.* HUDS. Gen. κατεδίσατο, vel κατεδαίσατο. fit enim à καταδαίομαι· ſic Heſych. κατεδάσαι, κατέκαυσε· SPANH.

g Ταύτης] Eo modo *Baſ. G.* & *Vet. Interpr.* τοιαύτης *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Δὴ τῆς ἐπιφανείας] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis.*

i Δῆλωσιν εἶναι] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* niſi quod τ' αὐτ' εἶναι habeant *Gall.* 1. & 2. quibus favere videtur *Epiphan.* ὁ μὲν λαὸς δῆλον ἐκ τῶν εἰκάσας εἶναι in *Editis.*

k Προσεκυνῶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* προσκυνεῖ πεσὼν ἐπὶ τοῦδα- φος in *cateris.*

l Εὐλογεῖν] Τὸν Θεὸν εὐλογεῖν legiſſe videtur *Epiphan.*

m Ποιεῖν παρώρμα,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* εἰπεῖν in *reliquis.*

n Εὐχομένους] Εὐχομένοις *Big.* & *Samb.*

o Αὐτοῖς καθαρὰν] Αὐτὰς junxta *Vet. Interpr.*

p Τῷ τὰς ἐντολὰς] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* deeſt τῷ.

q Διαμενούσας.] Διαμενούσης *Big.* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Ir. διαμενοῦσαν, ut jungatur cum voce διάνοιαν.

r Ἐκτήσαντο] Ἐκτήσατο *Big.* & *Gall.* 1.

s Ἐξυ-

ϑὲ, τύπους αὐτὸ καὶ βέβαια [s] ἔξει, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεις. ὁ γὰρ λαβεῖν αὐτὸ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, [c] ἀλλὰ καὶ καθέξειν ἀφ' ἑαυτοῦ πεποίηκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις [v] οὐχ ὅτως μέγα τὸ κτήσασθαι τ τῶν ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ [x] προϋπάρχοντα, καὶ μηδὲν [y] ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

ε'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφελεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, πλείστας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόχους μὲν [z] καταθύσαι μυρίους καὶ χιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. [a] τὸ γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐγδύσει ἱερουργημάτων, καὶ κατεδωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἐπὶ δὲ καὶ [b] τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν πρὸ ἕξ ναὸς λαμπρῶς· καὶ μεγαλοπρεπῶς ἔθυσε· καὶ [c] δὶς ἑπτὰ [d] ἡμέρας ἤγαγε ὁ βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατεδωχήμενος.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτὰς ἀποχρώντως ταῦτα, καὶ [e] μηδὲν ἐνεῖναι τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτὰς ἕκαστοι ἔχαιρε βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπήεσαν· εὐχαριστήσαντες [f] τῷ βασιλεῖ, τ τε πρὸς αὐτὰς προνοίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ εὐξάμενοι τῷ Θεῷ πρόσχειν αὐτοῖς [g] εἰς πολὺν χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. [h] τήν τε παρεῖαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τ Θεὸν ἄδοντες, ὡς ὑπὸ τ ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας ἀνύσαι. καὶ οἱ μὲν, τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἱστορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅναρ δ' ἐπιφανὲν τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς ὑπνους· [i] ἐσήμηνεν αὐτῷ τ δέησιν ἐπήκοον τὸν Θεὸν γεγενέναι, καὶ ὅτι φυλάξοι τε τ ναὸν, καὶ ἀφθαρὲς ἐν αὐτῷ μένοι, τ [k] ἐκγόνων αὐτοῦ καὶ τ ἁπάσης πλήθους τὰ δίκαια ποιήσης. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένοντα τ ἔθ πατρὸς ὑποθήκαις, ἔλεγε, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τ χώρας τὰς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προδόντα μέντοι τὰ ὑποτεθεύμενα, καὶ λήθοντα αὐτῶν ποησόμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, [l] πρόῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λείψανον [m] αὐτοῦ ἐάσειν, μήτε τ Ἰσραηλιτῶν λαὸν [mm] ἀπαθῆ παρόψεσθαι· πολέμοις δὲ αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, [n] καὶ τ γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοτρίας καταστήσειν, τ τε ναὸν τ νεῶ οἰκοδομηθέντα [o] καταπρηοθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς πρόδωσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν τε καὶ πάλιν χερσὶ τ πολεμίων, καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πάλης δ' ὑπερβολὴ μεγέθους ἀπιστίας· ὡς τοὺς περοικοῦντας ἀκούοντας πάλιν συμφορὰς, τύπους αὐτὰ καὶ βέβαια ἔξει, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσεις. ὁ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ καθέξειν ἀφ' ἑαυτοῦ πεποίηκεν ὑπολαμβάνειν. εἶναι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις οὐχ ὅτως μέγα τὸ κτήσασθαι τῶν ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ προϋπάρχοντα, καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro semet, quam pro Hebræis universis; ita ut vitulorum quidem viginti millia mactarit, balantum vero centum & viginti millia. nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum est, & in eo Hebræi omnes cum uxoribus & liberis convivio excepti sunt: ac præterea festum, quod Scenopegia vocabatur, ante Templum per bis septem dies rex splendide & magnifice celebravit, cum populo universo epulatus. *Tabernaculorum festum celebratum. 2 Paralip. c. 7.*

6. Cum autem illis abunde satisfaceretur, nihilque plane deesset illorum erga Deum pietati, singuli, cum rex eos dimisisset, domum quisque suam reversi sunt; actis prius regi gratiis pro sua illorum cura & operibus quæ *præclare* fecerat, precibusque Deo effusis ut illis Solomonem regem quam diutissime conservaret. iter etiam faciebant lætitia gestientes, hymnosque Deo canentes: ita ut voluptate deleniti omnes viam, qua domum irent, absque tædio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in Templum intulerant, ejusque magnitudinem & pulchritudinem conspexerant, atque adeo magnorum sacrificiorum & festivitatum participes facti erant, ad suas quique civitates regressi sunt. Somnium vero, regi per quietem obortum, ei indicabat, Deum ejus exaudivisse preces, quodque Templum conservare voluerit, in eoque perpetuo habitare, posteris ipsius totoque populo justitiam colentibus. seque illum in primis, si patris monitis *præceptisque* institerit, ad celsitudinem felicitatis & magnitudinem immensam provecturum esse dicebat, nec unquam defore ex stirpe ipsius tribuque Judæ qui regioni huic *longe lateque* imperet. Sin autem à legis institutis desciverit, eorumque oblitus fuerit, & ad Deorum peregrinorum cultum se contulerit, fore ut radicibus eum exscinderet, & neque vel tantillas generis ipsius reliquias superesse sineret, neque populum Israëlitarum ab omni calamitate immunem præteriens aspiceret; sed *ipsos* bellis & cladibus innumeris exstingueret, atque è terra, quam patribus eorum dederat, ejectos, aliena in regione collocaret, Templum quoque nunc *recens* exstructum, incendendum diripiendumque traderet inimicis; quin & urbem *ipsam* hostium manibus suffossam everteret, faceretque ut mala quibus succumberent fabulæ esse mereantur, & vix credenda ob stupendam magnitudinem: ita ut finitimi audita *illorum* calamitate attoniti hæreant, & cu- *Deus Solomoni dicit se ejus audivisse preces &c. 3 Regum, c. 9. 2 Paralip. c. 7.*

s Ἔξει,] In quibusdam *MSS.* ἴξει, & mox καθέξειν.

t Ἀλλὰ καὶ καθέξειν] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa ἀλλὰ καὶ καθέξειν desunt in *Editis.*

v Οὐχ ὅτως μέγα] Ita cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* οὐχ deest in cæteris.

x Προϋπάρχοντα,] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* προϋπόντα in *Editis Aliisque* προϋπόντα *Gall.* 2. HUDS. Forte προϋποιηθέντα. Vet. *acquisita servare.* COCC.

y Ἁμαρτεῖν] Ἁμαρτεῖν solus *Vat.*

z Καταθύσαι] Sic *MSS.* καταθύτας in *Editis.*

a Τὸ γὰρ ναὸν τότε πρῶτον ἐγδύσει ἱερουργημάτων, καὶ κατεδωχήθησαν] Tunc enim primum in Templo sacrificia celebrata sunt. *Rufinus.* SPANH.

b Τὴν Σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν] Tabernaculorum festum per XIV. dies celebratum; vid. infr. lib. XIII. c. 13. §. 5. item lib XV. c. 3. §. 3. &c. SPANH.

c Δὶς ἑπτὰ] Illud δὶς ejiciendum censeo, ut *auctor* conveniat cum *S. Literis* in 2 *Paralip* c. 7. v 8. nisi dicatur, tunc celebrata esse quatuordecim dies Scenopegia, quæ stata gentis sacra in eos forte dies inciderant.

d Ἡμέρας ἤγαγε] Sic *MSS.* ἡμέρας in *Editis.*

e Μηδὲν ἐνεῖναι] Μηδὲν ἴδοι *Vat.*

f Τῷ βασιλεῖ,] Τῶτε βασιλεῖ *Vat.*

g Εἰς πολὺν χρόνον] Ἐπὶ πολὺν *Samb.* (*Coll. Voss.*) & *Vat.*

h Τήν τε παρεῖαν] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* τὴν δὲ παρεῖαν in *ceteris.*

i Ἐσήμανεν αὐτῷ] Ita *Samb.* & *Gall.* 2. ἐσήμανεν in *Editis.* ἐσήμανεν *Vat.*

k Ἐκγόνων] Ἐγγόνων solus *Vat.*

l Πρόῤῥιζον ἐκκόψειν,] Ita Tragic. Sophocl. Elec. v. 768. πρόῤῥιζον ἔρθαρ' ἡμῶν· & Euripid. Hippol. v. 684. πρόῤῥιζον ἐκτρίψεις σε. SPANH.

m Αὐτοῦ ἐάσειν,] Ita lego, prout legisse visus est *Epiphan.* αὐτῶν in *Editis* & *MSS.*

mm Ἀπαθῆ παρόψεσθαι] Verterem, *immunem sineret*, nisi *sineret* exstaret versu superiore; quomodo *Tacitus* Ann. III. 38. *injurias inultas sinere.* Verti etiam potest, *neque populum —— impunitum* vel *inultum* prætermitteret. ea est enim vis verbi παροψεσθαι. IBBETSON.

n Καὶ τ γῆς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τ γῆς in *Editis Aliisque.*

o Καταπρηοθησόμενον] Καταπρηοδοθησόμενον *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius Aliique.*

p Παρ'

curiosius quærant quam ob causam Deus sic odio habuerit Hebræos, quos antea honore affecerat & divitiis auxerat; atque ab iis, qui *ex tanta clade* supersint, responsum ferant, confitentibus, quoniam peccaverint & patrias leges violaverint. Atque hisce quidem Deum per quietem Solomonem affatum esse, *sacris* literis consignatum est.

φορὰν θαυμάζειν, καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὅτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ Θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλῆτον [p] παρ' αὐτοῦ προαχθέντες, καὶ διὰ τ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τ [q] πατρίων νομίμων παραβάσεις. [r] ταῦτα μὲν αὐτὸν τ Θεὸν εἰπεῖν κ τὰς ὑπνους, ἀναγέγραπται.

CAP. V.

Ut sibi Solomon ædes construxit, sumptuosas & splendidis: utque ænigmata ab Hiramo ad se missa dissolvit.

Solomon Regiam ædificat.

POst Templi autem ædificationem, quæ septennio, ut ante diximus, facta est, ad structuram regiæ aggrediebatur, quam annis tredecim vix absolvit. neque enim adeo huic operi insudabat ac Templo. sed illud quidem, magnum licet, cuique mirandum & incredibile adhibitum est artificium, Deo etiam, cujus gratia erat exstructum, simul opem ferente, annis memoratis ad finem perductum est: regiæ vero magnificentiâ multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum studio parata fuerit *earum* materia, quodque regibus non Deo futuræ essent domicilium, tardius erant absolutæ. Veruntamen & illæ *magnæ & memorabiles*, & convenienter regionis regisque felicitati exædificatæ. Omnem autem earum ordinationem & dispositionem explicare necesse habeo, ut magnitudinem earum conjectura perspiciant, qui forte in hæc scripta inciderint.

Regiæ descriptio.

2. Domus erat ampla & pulchra, multis columnis suffulta; quam ad populum in causis dicendis & rebus dijudicandis excipiendum condidit, & ad cœtum hominum capiendum cum ad judicia *solennia* convenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis sustentata, iisque ex cedro omnibus, tecta vero * more Corinthiaco, additis antis parilibus cum valvis † triglyphis ad ornamentum *loci* simul & munimentum. Alia autem domus erat juxta totam *suam* latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adverso habens Templum, validis columnis in altum evectum. atque in ea erat exedra magnifica, ubi rex sedebat ad jus dicendum. Cui adjuncta erat domus altera in usum reginæ exstructa: aliaque demum ædificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita essent negotia; constrata omnia tabulis cedrinis. Et *hæc* quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus ædificavit, alio vero sectili *lapide* & pretioso muros incrustavit, qui, in templorum ornamentum & regiarum *ædium* pompam, terra per-

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν, πολυτελῆ τε κ λαμπρά· κ ὡς αἰνίγματα ὑπὸ Χ Εἰράμου αὐτῷ πεμφθέντα διέλυσεν.

ΜΕτὰ δ τὸν Χ ναὸν κατασκευὴν, [s] ὃν ἔτισεν ἐπτὰ, καθὼς προειρήκαμεν, γρομένην, τὸν τ βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτισι [t] τρισκαιδεκα μόλις ἀπήρτισεν. ὁ γὰρ τ αὐτὸν [v] ἐπαύδαζε τρόπον ὄντερ [x] καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μεγα, κ θαυμασῆς [y] ἐργασίας καὶ εὐδοξίας [z] τετυχηκὸς, ἔτι κ Χ [a] Χ Θεῷ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας· τὰ δ βασίλεια, πολὺ τ ἀξίας Χ ναὸν καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὸν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τ αὐτῆς ἑτοιμάσθαι φιλοτιμίας, κ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ [b] Θεῷ γίνεσθαι, βραδίον ἠνύσθη. κ αὐτὰ μὲν οὖν [c] ἀξιολόγως κ τὸν εὐδαιμονίαν τ Ἑβραίων χώρας κ Χ βασιλέως [d] ᾠκοδομήθη. τὸν δ ὅλην αὐτῶν διάταξιν κ τὸν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι κ σωρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

β'. Οἶκος μὲν γὰρ καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλεις ἠρημωμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὸν τ πραγμάτων διαγνῶσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σύνοδον ἀνθρώπων ὅτι δίκας συνειλημμένων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δ πεντήκοντα, τὸ δ' ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον [e] ἐκ κέδρου πᾶσιν, [f] ἐσταλμένον δ [g] Κορινθίως, ἰσομέτροις δ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος δ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους πεπαγμένος, [h] τετράγωνος, εὖρος πηχῶν τριάκοντα, [i] ἄντικρυς ἔχων ναὸν, παχέσι κύλοις [k] ἀναλεπτυσσόμενον. ἦν δ ἐν αὐτῷ [l] ἐξέδρα λαμπρὰ, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦν παρέζυγον κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· κ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὸν διαίταν κ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα μετὰ τὸν τ πραγμάτων [m] ἀπόλυσιν, [n] ἐρρωμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. κ τὰ μὲν ᾠκοδόμησαν λίθοις δεκαπήχεσιν, [o] ἑτέρῳ δ πίσσῳ τοὺς τοίχους κ πολυτελεῖ κατημφίεσεν, [p] ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν κ βασιλείων οἴκων θεω-

[p] Παρ' αὐτοῦ προαχθέντες,] Ὑπ' αὐτοῦ *Big.* (*Coll. Viss.*) *Samb.* & *Vat.*

[q] Πατρίων νομίμων] Νόμων *Vat.*

[r] Ταῦτα μ̃] Ταῦτα μ̃ δὴ *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[s] Ἐν ἔτισιν ἑπτὰ,] Sic *MSS.* ὧν deest *Editis.*

[t] Τρισκαίδεκα] Ita cum *Vat.* τρισὶ κ δέκα in *reliquis.*

[v] Ἐπαύδαζ.] Ἐπαυδάζετο *Big.* & *Samb.*

[x] Καὶ τὸ ἱερόν.] Καὶ deest *Vat.* HUDS. Forte κ τὸ ἱερόν. SPANH.

[y] Ἐργασίας] Sic cum *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* εὐδοξίας in *Editis Aliisque.*

[z] Τετυχηκὸς,] Τετύχηκος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[a] Τῷ Θεῷ συνεργοῦντος] Articulum inserui ex *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[b] Θεῷ γίνεσθαι,] Sic *MSS.* in *Editis* Θεὸν γενέσθαι.

[c] Ἀξιολόγως] Ἀξια λόγου κ κτ' *Big. Samb.* & *Vat.* ἄξια λόγου κτ' *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb*

[d] ὨΙκοδομήθη.] Sic in *MSS.* οἰκοδομήθη in *Editis.*

[e] Ἐκ κέδρου πᾶσιν,] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. consentanei *S. Literis* & *Epiphanio.* ἑκκαίδεκα πᾶσιν in *Editis.*

[f] Ἐσταλμένον δ Κορινθίως] Columnæ operis Corinthiaci in Salomonis Regia; quod per περίληψιν dictum, quum illud Architecturæ genus a Corinthiis repertum nondum foret. Sic de Porta Corinthii operis in Templo ab Herode restaurato Ἀλωσ. lib. v. c. 5. §. 3. SPANH.

* *More Corinthiaco,*] Al. *opere Corinthiaco.*

[g] Κορινθίως,] Hoc κτ περίληψιν dictum: nondum enim id genus architecturæ à *Corinthiis* erat inventum.

† *Triglyphis ad ornamentum* loci *simul & munimentum.*] Quæ constabat veluti tribus sulcis, duobus mediis integris, & semicaniculis hinc inde cæsis. *Philander* ad *Vitruvium.*

[h] Τετράγωνος,] Vocem τετράγωνος nec agnoscit *Vat.* nec *Vet. Interpr.*

[i] Ἀντικρυς ἔχων] *Al.* ἄντικρυ & ἀντικρύ.

[k] Ἀναλεπτυσσόμενον.] Ἀνετειαγμένον solus *Vat.*

[l] Ἐξέδρα] Forte ἕδρα vel καθέδρα, 1 Reg. 7: 7. Vetus, *Solium valde decorum.* COCC.

[m] Ἀπόλυσιν] Antea ἀπόλαυσιν, verum ita *Samb.* & *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit *post causas explicitas.*

[n] Ἐρρωμένα] Sic *Big.* & *Samb.* in *plerisque* ἐρρωμένα.

[o] Ἑτέρῳ δ πίσσῳ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἑτέρα in *Editis.* ἑτέρᾳ (quod & vult *Cocc.*) legisse videtur *Epiphan.*

[p] Ὃς εἰς κόσμον] Haud aliter in *Vat.* & *Gall.* 2. nisi quod mutaverim ὃν in ὃς, & duabus vocibus γῆ & ἐπαινουμένη punctula sub-

θεωρίαν γῆ μεταλλεύε), τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγγαμένη. ἡ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆ καλλος ἦν [q] τρισοιχίαν ἰῶ ἐνυφασμένον · [r] τεταρτη ἦ μοιρα γλυφέων παρεῖχε θαυμαζειν ἀπισημίω, ὑφ' ὧν πεποιητο δένδρα ἐ φυτὰ παντοία, σύσκια τοῖς κλαδοις ἐ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ἐ σαλευεσθαι δι' ὑπερβολὴν λεπτότητος, καλυπτοντα τ ὑπ' [s] αὐτοῖς λιθον. τὸ ἦ ἄλλο μέχρι τ ὀρόφης χρυσὸν ἰῶ [t] ἡ καταπεποικιλμένον χρώμασι ἐ γραφαῖς · [v] προσκατεσκευαστ ἦ πρὸς τύπους ἀλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, ἡ δὴ ἐ σφᾶς μηκύσας, ἡ [x] ἐν καλῷ τ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον [y] οἶκον εἰς ἑστιάσεις ἐ συμπόσια χρυσᾶ [z] περίπλεω. καὶ [a] τἄλλα ἦ, ὅσα τῶπον ἔχειν ἔοικε πρὸς τὴν τ ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσᾶ κατεσκεύασε. δύσκολον δ' ἐστὶν [b] καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος ἐ τὴν ποικιλίαν τ βασιλείων, ὅσα μὲν ἰῶ αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα ἦ τὰ τούτων [c] ὑποδέστερα, ἡ πόσα ὑπόγαια ἐ ἀφανῆ· τό τε τ [d] ἀνειμένων εἰς αἴρεσιν καλλος, ἡ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ἀπιτερπέστατα, ἡ θήρας ὑποφυγὴν ἐ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ ἐ κέδρου ἐ χρυσοῦ ἐ [e] ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησεν. τὰς ὀροφὰς ἐ τοὺς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λίθοις [f] διανθίσας τ αὐτὸν τρόπον ὡς ἐ τ ἁ Θεοῦ ναὸν, τύποις κατηγλάϊσεν. [g] εἰργάσατο ἦ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον [h] παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκευῇ βήματος, ἔχοντα μὲν ἐξ [i] ἀναβαθμούς. [k] ἑκάτῳ ἦ τούτων ἐξ [l] ἑκατέρου μέρους δύο λέοντες [m] ἐφεστήκεσαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων [n] παρεστώτων. [o] τὸ δ' ἐπήλατον ἁ θρόνου, χεῖρες ἦσαν δεχόμεναι τ βασιλέα. [p] ἀνεκέκλιτο δὲ εἰς μόχθον πρόσωπον τὸ [q] κατόπιν αὐτοῦ βλέπων ἐ · χρυσῷ ἦ ἅπας [r] ἰῶ δεδεμένος.

γ'. Ταῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοστῷ ἔτει κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πολὺν δ' ἄργυρον, ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς Εἴραμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεισήνεγκεν, ἔτι ἦ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος, ἀντεδωρήσατο [s] καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τ Εἴραμον, σῖτόν τε κατ' ἔτος· πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖσθαι τὸ [t] νῆσον οἰκεῖν, ὡς ἐ προειρήκαμεν ἤδη, χορηγῶν διετέλει. πρὸς τούτοις [v] ἦ καὶ πόλεις αὐτῷ τ Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τ ἀριθμὸν, ἃ πόρρω [x] ἦ τ Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ κατανοήσας Εἴραμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τ πόλεων

quiritur ipsius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars præ se ferebat admirabile sculptorum artificium, à quibus expressæ erant arbores ac omne genus stirpes, opacæ ramis foliisque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo subtilitate ut agitari quodammodo viderentur, lapidem iis subjectum fere occultantes. Reliquum vero usque ad lacunar opere albario tectum erat, & variis coloribus & picturis distinctum. Ad hæc & alia exstruxit ædificia voluptatibus adhibendis, insuper & porticus longissimas in commodo regiæ *loco* positas, atque in iis conclave splendidissimum in epulationes & compotationes auro undique ornatum. atque alia etiam quæcunque huic necessaria supellex, quò *lautius* convivæ exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem est recensere magnitudinem & varietatem basilicarum, & quanta erant illarum majora cubicula, & quam multa hisce minora, quotque sub terra & ab aspectu remota: necnon & pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quæ simul visum delectarent, & corpora in æstatis ardore reciperent & ab eo defenderent. In summa, fecit ut totum ædificium è saxo candenti & cedro atque auro & argento constaret. Imo tecta *ipsa* & parietes, cum lapides auro inclusos similiter ac in Templo Dei eleganter intertexuisset, hisce illustravit. Quin & ex ebore *Eburneum* fecit solium immensæ magnitudinis, specie tribu- *solium.* nalis, cui sex erant gradus. Horum autem singu- *2 Paral.* lis ex utraque parte stabant duo leones, * totidem *c. 2. v. 17.* aliis superne adstantibus. at loco sessionis manus erant regem excipientes. † Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum, tergum suum respicientem: totumque auro vinctum erat.

3. Cum hæc Solomon viginti annis perfeciisset, *Quid Solo-* quoniam ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim, majorem vero argenti contulerat *mon Hira-* Hiramus Tyriorum rex, ac præterea cedrinam pi- *mo pro* ceamque materiam, vicissim & ipse magnis donis *Templi* Hiramum remuneravit, quotannis & frumentum *materia* ei mittens & vinum & oleum, quibus, quod insu- *dederit.* lam (ut & ante diximus) habitarit, perpetuo egebat. Ad hæc autem *terræ* etiam Galilææ urbes, viginti quidem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiisset & perlustrasset, eique donum displicuisset, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus esse civitati- *3 Reg. c. 9. v. 11.*

subjecerim. κατημθιεσμένα εἰς κ. ἱ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίαν ἡ μεταλλεύε) τ. φ. ἀ. τ. ἐπαινημένη in *Editis.* κατημθιασμένον εἰς κ. ἱ. κ. βασιλέων οἴκων θεωρίαν γῆ μεταλλ. τ. φ. ἀ. τ. ἐπαινημένη *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In hunc modum se habet *Epiphanii* versio, *& alia quidem adsignavit ex marmoribus decem cubitorum, alia vero tabulis vestita sectilibus & pretiosissimis exornavit secundum decus templorum & miraculum habitationum regalium, cujus pulchritudo tribus ordinibus opere intexta Assyrio. Quarta vero pars &c.*

q Τεισοιχίαν] Τεσσιχίαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Vide ad p. 424. §. 4.

r Τετάρτη ἦ μοῖρα] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.*, τῇ ἦ μοίρᾳ in *Editis.*

s Αὐτοῖς λίθον.] Ita *MSS.* αὐτῶ in *Editis.*

t Καὶ καταπεποικιλμένον] Illud ἡ ex *MSS.*

v Προσκατεσκεύασε] Sic *MSS.* πρὸς κατασκεύασι in *Editis.* HUDS. Vid. lib. 7. sup c. 14. §. 2. προσαφεικλώσαθ, ubi *Gen.* πρὸς παρεκτὰ. SPANH.

x Ἐν καλῷ τ βασιλέων] Ita cum *MSS.* ἐν καλῷ in *Editis.*

y Οἶκον] Οἶκον pro loco convivii, ut *æcus* Vitruv. REL.

z Περίπλεω.] Forte προέκλεω. COCC.

a Τἄλλα ἦ] Eo modo *MSS.* τὰ ἄλλα in *Editis.*

b Καταριθμήσασθαι] Καταριθμήσασθαι ἡ διηγήσασθαι in omnibus *MSS.* verum ἡ διηγήσασθαι non agnoscit *Vet Interpr.*

c Ὑποδέστερα,] Ὑποδέστερα, ταπεινότερα Hesych. SPANH.

d Ἀνειμένων εἰς αἴρεσιν] Sic *MSS.* atque ita vel ἀνεωγμένων (ut Cocc. Vetus *Solariorum*) legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *solariorum.* in *Editis* ἀνειγμένων.

e Ἀργύρου πᾶσαν] Ἀργύρου ἐπεποίητο solus *Vat.*

f Διανθίσας] Διανθήσας solus *Hen.*

g Εἰργάσαθ] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* εἰργάσαντο in *reliquis.*

h Παμμεγεθέστατον] Sic *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb.* & *Vat.* παμμεγέθη σκαπτῷ, ἐν κατασκευῇ in *Editis Aliisque.*

i Ἀναβαθμούς.] Gen. ἀναβαθμο. sine accentu, ἀναβαθμῆς SPANH.

k Ἑκάτῳ ἦ] Ἑκάστῳ *Big* & *Samb.*

l Ἑκατέρου μέρους] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) *Samb. Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* ἑτέρῳ in *Editis Aliisque.* HUDS. Hic desinit *Collatio Vossiana*, cujus lectiones, passim cum *Big.* & *Samb.* optimis codicibus, convenientes, suis locis, inclusas uncinulis, inseruimus. HAV.

m Ἐφεστήκεσαν,] *Al.* ἐφειστήκεσαν & ἐφεστήκεισαν & ἐφεστήκεισαν.

* *Totidem aliis superne adstantibus.*] Juxta *S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 9. v. & utrinque manus in loco sessionis & manibus astantes duo leones.

n Παρεστώτων.] Ἑστώτων *Big.* & *Samb.* est qui malit καθεστώτων.

o Τὸ δ' ἐπήλατον ἁ θρόνου,] Atticorum more κῦ subauditur. HUDS. Κλιμάκων ἐπήλατα *Eurip. Suppl.* v. 729. In reclinatione verò manus erant &c. *Rufinus*, quo illud ἐπήλατον non exprimitur. SPANH.

† *Reclinabatur autem in dimidiatum juvencum,*] *Sc.* posteriori parte, qua reclinabatur rex.

p Ἀνεκέκλιτο] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκέκλειτο in *Editis Aliisque.*

q Κατόπιν αὐτοῦ] *Al.* κατ' ὄπιν.

r Ἡν δεδεμένος.] Illud ῶ inserui ex *Big. Samb.* & *Vat.*

s Καὶ αὐτὸς] Δὲ ante καὶ αὐτὸς delevimus auctoritate Cod. *Samb.* & *Vet. Interpr.*

t Νῆσον οἰκεῖν,] Ergo Tyrus insularis jam erat habitata ante Nebucadnezarem: quod quidam negant. REL. Conf. sup. cap. 2. §. 7. SPANH.

v Δὲ ἦ] Δὴ ἦ *Vat.*

x Δὲ τ] Ita cum *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. in *reliquis* deest δέ.

tatibus: atque ex illo tempore iſtæ appellatæ erant terra Chabalon. nam Chabalon, ſi interpreteris, juxta Phœnicum linguam id ſignificat quod minus placet. Quin & argutias & griphos ad Solomonem miſit Tyriorum rex, rogans eum ut illas ſibi explicaret, atque omnem de quæſtionibus in illis involutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira eſſet ſagacitate & intelligentia, nihil horum fugiebat, ſed cum omnia rationis vi ſuperaſſet, & quid ſibi velint intellexiſſet, *ea* reddidit perſpicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui è Phœnicum lingua Tyriorum tabularia in ſermonem Græcum tranſtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo ſucceſſit ei "in regno filius ejus Hiramus, qui regnavit annos "triginta & quatuor, vita ad annum quinquage- "ſimum tertium producta. Hic aggeravit Am- "plum *qui dicitur* locum, & auream columnam "poſuit, quæ in Jovis eſt templo; ac præterea ex- "ciſum profectus eſt lignorum materiam, è mon- "te Libano appellato, ad tecta templorum. atque "antiqua ſacraria demolitus, & Herculis templum "ædificavit & Aſtartæ: primuſque Herculis fanum "erexit menſe Peritio. Expeditionem etiam con- "tra Eyceos ſuſcepit, quod tributa *illis imperata* "non ſolverint; cumque eos ſibi iterum ſubjeciſſet "reverſus eſt. Hujus temporibus clarebat Abde- "monis filius natu minor, qui difficultatem pro- "blematum, quæ *ſibi explicari* juſſit Solomon Hie- "roſolymorum rex, ſemper *ingenii ſubtilitate* ſupe- "rabat." Inſuper & *horum* meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnavit filius ejus Hira- "mus, qui ad orientalem urbis plagam aggeres "comportavit, urbemque ampliorem reddidit: "atque Jovis Olympii templum, ſeorſum poſitum, "ſpatio quod intercedebat terra repleto, urbi an- "nexuit, ornavitque aureis donariis. Deinde cum "in Libanum aſcendiſſet, ad templorum ſtructu- "ram ligna excîdit." Præterea dicit, "Solomo- "nem, qui Hieroſolymis tunc regnabat, ad Hira- "mum ænigmata miſiſſe, pariter rogantem ab i- "pſo ut alia acciperet: quique *propoſita* ſolvere ne- "quiret, *is* ab interprete pecunia mulctaretur. "Hiramum vero, cum conditionem accepiſſet, & "ænigmata explicare non potuiſſet, magnam pe- "cuniæ vim pro mulcta pependiſſe. poſtea per

Solomon Tyrio regi ænigmata explicat.

Menander Hiſtoricus.

Dius Hiſtoricus.

λεων ἔλεγλε· καὶ ἔκτοτε ωεθσηγορεύθησαν [y] αὗτας [z] Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον γὰρ τὸ Χαβαλὼν, κῆ φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα ἢ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο ωρὸς τ Σολομῶνα ὁ τ Τυρίων βασιλεὺς, ωαρακαλῶν ὅπως αὐτῷ τάτων σαφηνίση, καὶ τ ἀπορίας τ ἐν αὐτοῖς ζητυμένων ἀπαλλάξῃ. τ ἢ, δεινὸν ὄντα καὶ σωετὸν, οὐδὲν τάτων παρῆλθεν· ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διάνοιαν [a] ἐφώτισε. μέμνηται ἢ τάτων τ δύο βασιλέων καὶ [b] Μένανδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τ φοινίκων διαλέκτα τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ελληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε. [c] "τελευτήσαντος ἢ "Αβιβάλε, διεδέξατο τὴν βασιλείαν [d] παρ' αὐτε [e] ὁ "υἱὸς αὐτε Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, "ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ἔτος [f] ἔχωσε τὸ "ε Δρύχωρον, [h] καὶ τὸν τε χερσαίῳ κίονα τ [i] ἐν τοῖς Δ. "Διὸς ἀνέθηκεν, [k] ἔπι τε ὕλαις ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν "ἀπὸ ὄρους Λ λεγομένε [l] Λιβάνε εἰς τὰς τ ἱερῶν "στέγας. [m] καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ, [n] καὶ ναὸν "ὠκοδόμησε Ηρακλέους, [o] καὶ τ τ Ἀσταρτης. [p] πρῶτός τε Ηρακλέους ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ [q] Περιτίῳ "μηνί. τοῖς τε [r] Ηυκαίοις [s] ὑπερατεύσατο μὴ ἀποδιδόσι τὰς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν [t] αὐτῷ ἀνέσρεψεν. [v] ἐπὶ τάτε [x] Αβδήμονος παῖς νεώτερος, "ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε Σολομὼν "ὁ Ιεροσολύμων βασιλεύς." μνημονεύει ἢ καὶ [y] Δίος, λέγων ὧδε. "Αβιβάλε τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτε "Εἴραμος ἐβασίλευσεν. ἔτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέ- "ρη τ πόλεως [z] προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄσυ [a] ἐ- "ποίησε· καὶ τ Ολυμπίε Διὸς τὸ ἱερὸν [b] καθ' ἑαυτὸ "ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον σωῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ- "σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς ἢ τὸν Λίβανον, "ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τ [c] ἱερῶν κατασκευήν. τὸν ἢ "τυραννοῦντα Ιεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι, [d] φη- "σὶ, πρὸς τ Εἴραμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτε λα- "βεῖν [e] ἀξιοῦντα· τ ἢ, [f] μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ "τῷ λύσαντι χρήματα ὑποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν "Εἴραμον, καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, "πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ὑπερθέμενον ἀναλῶσαι. "[g] εἶτα δι' [h] Αβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ ωρο- "τε-

[y] Αὗτας] Αὖ ἢ adjeci è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[z] Χαβαλὼν γῆ.] Χαβωλὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Chabulan* & *Gabalon* & *Gabulan.* Χαβωλῶν reſcribendum cenſet *S. Bochartus* in *Chanaan*, l. 2. c. 4. favente *Joſepho*, l. 2. de *Bello Jud* c. 2. Vide *J. Clericum* in 1 *Regum* c. 9. p. 391 & 393. HUDS. Conf. de Vita §. 43. Χαβωλῶν emendat *Bochart.* Col. Ph. p. 794. כבול 1 Reg. IX. 13. SPANH.

[a] Εφώτισε.] Ita in omnibus *MSS.* ἀνεφώτισε in *Editis.*

[b] Μένανδρος,] Hæc Menandri & Dii teſtimonia etiam leguntur infra in lib. c. Apionem lib. 1. §. 17. & 18. quæ confer cum his. REL. Menandri Tyri Annalium ſcriptoris verba vid. infr. cap. 13. §. 2. & cap. 14. §. 2. & adv. Apion. lib. 1. §. 18. SPANH.

[c] Τελευτήσαντος ἢ Αβιβάλε,] Confer cum iſtis *Joſephum* contra Apionem, *Theophilum* ad Autol. p. 255. Edit. *Oxon. Syncellum* p. 182. & *Scaligerum* in Vett. Fragmentis, p. 5. IBBETSON.

[d] Παρ' αὐτε] Deſunt apud Scaligerum.

[e] Ο υἱὸς] Ο υἱὸς Εἰρωμος *Vat.* unde, favente *Vet. Interprete*, ὁ υἱὸς αὐτε Εἶρ. reſcripſi. In *lib.* 1. *c. App.* Δαδεξαῖο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτε Εἶρ. quod ſi quis malit, non repugnabo.

[f] Εχωσε] Εχώνσε *Vat.*

[g] Εὐθύχωρον,] Eo modo in *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. ut & l. 1. c. *App.* & *Syncell.* p. 182. ὀρθὸν χωρίον in *Editis.*

[h] Καὶ τὸν τε] Τόντε abſque καὶ in *Cod. Vat.* atque ita in *Syncello*, & *lib.* 1. *c. App.*

[i] Εν τοῖς Δ Διὸς] Id eſt ἐν τῷ ναῷ, ut oſtendit *L. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Luc.* c. 2. v. 49.

[k] Επι τε ὕλαις] Επί τε ὕλαις ξύλων ἀπελθὼν ἔ. ἀ. τ. ὄ. τ. λ. Λιβάνε κέδρινα ξύλα εἰς τὰς *Syncell.* atque ita in *lib.* 1. *c. App.* niſi quod illic ἔπειτα ſcriptum ſit pro ἐπί τε. ἔπειτα ſc.

[l] Λιβάνε] Κέδρινα ξύλα ſc.

[m] Καθελὼν τε] Plenius aliquanto lib. 1. c. *App.* quem videſis.

[n] Καὶ ναὸν] Καινὸς ναὸς ſc.

[o] Καὶ τ τ Ασάρτης.] Καὶ τὸ τ *Vat.*

[p] Πρῶτός τε] Πρῶτον in *lib.* 1. *c. App.* atque ſequentia reſtius, ut puto, ibidem leguntur.

[q] Περιτίῳ μηνί.] Περιτίῳ, ut *in lib.* 1. *c. App.* malim, quam cum *Editis* Περιτίου.

[r] Ηυκαίοις] Ιυκαίοις & Ηυκαίοις in *MSS. Gr.* in *Latinis* vero *Euchios* & *Eucheos. Syncello* & *lib.* 1. *c. Ap.* Τιτυοῖς, atque *Titiceos* apud *Vet. Interpr.* HUDS. Ηὐχίους *Rufin.* Eucheos. SPANH.

[s] Επισρατεύσατο] Lege ἐπισρατεύσατο. COCC.

[t] Αὐτῷ ἀνέσρεψεν.] Οὕτως *Vat.*

[v] Επὶ τάτε] Επὶ τάτων in *l.* 1. *c. App.*

[x] Αβδήμονος] Ita in pleriſque libris *Epiphanii*, ubi legitur, *Abdemonis filius juvenculus*: in nonnullis tamen *Abdemon filius juv.* Αβιμος *Big.* & *Gall.* 1. Αβδήμωνος in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[y] Δίος,] Juxta nonnullos *Epiphanii* libros Δίων; qui etiam legiſſe videtur Δίων συγγραφεύς.

[z] Προσέχωσε,] Σωέχωσε *Vat.*

[a] Εποίησε·] Πεποίηκε in *l.* 1. *c. App.*

[b] Καθ' ἑαυτὸ] In *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello* καθ' ἑαυτὸ ὃν ἐν νήσῳ, χώσας τ μ. in *Epiphanii* verſione, *& Olympii Jovis templum deſtruens medium locum civitati conjunxit.*

[c] Ιερῶν] Ναῶν in *l.* 1. *c. App.* verum *ἱερῶν* habet *Syncellus.*

[d] Φησὶ,] Ita libri omnes tam Gr. quam *Lat.* φασὶν in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[e] Αξιοῖ· Ita cum omnibus *MSS.* ἀξίωσε in *Editis.* ἀξιῶν in *lib.* 1. *c. App.* & *Syncello.*

[f] Μὴ δυνηθέντα] Sic in *lib.* 1. *c. App. Syncello*, & omnibus *Joſephi MSS.* niſi quod in *nonnullis* habeamus Χειρωμος aut Εἴρωμος pro Εἴραμος, & λαλύσῃ pro λύσῃ, nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* in *Editis* τ ἢ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ &c. reliquis omiſſis.

[g] Εἶτα δι'] Ita in *Editis* & *MSS. Græcis* quibuſdam *Latiniſque* omnibus, pariterque apud *Syncellum.* εἶτα δὴ in *lib.* 1. *c. App. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

[h] Αβδήμονά] Αβδήμονόν τινα in *Gall.* 2. & *lib.* 1. *c. App.* in *Epiphanii* libris *Abdimum* & *Addimum* & *Abdemonem.*

"τεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα [i] προβαλεῖν, ἃ "μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Εἰράμῳ "προσαποτίσαι χρήματα." καὶ Δίων μὲν ἕτως εἰρηκεν.

"Abdemonem quendam, hominem Tyrium, solvisse ea quæ proposita erant, rursumque alia proposuisse, quibus solvendis cum hæsisset * Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum." Atque Dius ita quidem scripsit. *Abdemon Tyrius miras enigmatum artifex.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Σολομὼν τ Ἱεροσολύμων πόλιν ὠχυρώσατο, μεγάλας τε πόλεις ᾠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ὑποχειρίους ἐποιήσατο, καὶ τ Αἰγύπτιά καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσαν ἐδέξατο.

CAP. VI.

Ut Solomon munivit Hierosolyma, magnasque urbes condidit: utque Chananæos quosdam in potestatem suam redegit, atque Ægypti & Æthiopiæ reginam excepit.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τ Ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δέομενα καὶ τ ἄλλης ὀχυρότητος, [k] πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τ πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τὰς περιβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὴ καὶ πόλεις τ βαρυτάτας ἀναλώμασι, [l] Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδὼ, τὴν τρίτην δὴ [m] Γαζαρὰ, τὴν τ Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν [n] Φαραὼν ὁ τ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατεύσας καὶ πολιορκήσας [o] αἱρεῖ καὶ κρατεῖ, διαφθείρας δὴ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρηκεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἰσχυρὰν φύσει, καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τ καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἀπὸ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις· [p] Βηθχώρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα [q] Βαλὲθ καλεῖτο. προσκατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς διάλαυσιν καὶ τρυφὴν ἀπιτηδείως ἐχούσας, τῇ τε τῶν ἀέρων κράσει καὶ τοῖς ὡραίοις ὕδασι, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδρόσοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν [r] τὴν ἐπάνω Συρίας καταρχὰς αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην· δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τ ἄνω Συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δὲ Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τ μεγάλης [s] Βαβυλῶνος ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τ τὴν πόλιν ἕτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τ Συρίας [t] ἀποκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν [v] ὑδάμοῦ τ γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ [x] τῷ τόπῳ μόνον εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, [y] Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις· οἱ δὲ Ἕλληνες αὐτὴν παραγορεύουσιν [z] Παλμυρᾶν.

Β'. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν πράττων διετέλει. πρὸς δὲ τὰς ἀπιζητησομένας, [a] ὅτι πάντες οἱ [b] τ Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ [c] Μιναίου ἕως Μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο ἕως πέπτου ἡμῶν Ἀβράμου, μέχρι Σολομῶνος, [d] πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων,

Cæterum rex, cum videret mœnia Hierosolymorum turribus aliisque ad securitatem egere, (septa enim & munimenta debere urbis dignitati respondere existimabat) ita hæc instauravit, eaque magnis turribus altius evexit. Porro urbes condidit quæ validissimis accensери mereantur, Asorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regione Palæstinorum sitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, cum bello eam adortus esset & obsidione cinxisset, vi expugnat, & incolis ejus omnibus occisis solo æquavit, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ *dotis nomine* dedit. Quamobrem denuo rex eam ædificavit, quod esset natura munita, ac commoda admodum esse posset, bello orto, factave temporum vicissitudine. nec procul ab ea duas urbes condidit: quarum altera Betchora, altera Baleth vocabatur. Præter has insuper alias ædificavit, opportune sitas ad fruendum voluptatibus & deliciis, & bona aëris temperie & fructuum æstivorum ubertate beatas, & copiosis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingressus in desertum quod est supra Syriam, eoque potitus, condidit illic urbem maximam, duorum quidem dierum itinere à superiore Syria distantem, unius vero ab Euphrate, atque à magna Babylone sex omnino diebus remotam. Urbem autem illam tam procul à cultis Syriæ partibus positam esse, in causa est, quòd infra quidem nusquam terrarum sit aqua, fontes vero & putei in illo solo loco reperiantur. Cum hanc igitur urbem exstruxisset, & firmissimis muris *illam* cinxisset, Thadamora appellavit, & sic vocatur etiamnum à Syris: Græci vero eam Palmiram nominant. *Solomon munit Hierosolyma & urbes exstruit.* *Thadamor, Græcis Palmyra, à Solomone condita.*

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat occupatus. Ad eos autem qui quæsiverint, cur omnes Ægyptiorum reges à Minæo, qui Memphin condidit quique multis annis Abramum avum nostrum præcessit, usque ad Solomonem, per annorum plus quam trecentorum & mille intervallum

---

i Προβαλεῖν,] Sic in *MSS.* & *lib.* 1. *c. App.* προβάλλειν in *Editis.*

* *Solomon, Hiramo ab eo multum pecuniæ persolutum.*] Et alia ab eo proposita, quæ si Solomon non solveret, Hiramo regi pecunias multas daret, *Epiphan.*

k Πρὸς γὰρ] Πρὸς γὰρ τὰ ἀξιώματα solus *Vat.*

l Ἀσωρόν τε καὶ Μαγεδὼ,] Ita *Vat.* & *Gall.* 2. Μαγιδὼν in *cæteris.* Ἀζοὴδ, Μαγδὸ, Γαζὲρ. *Chron. Pasch.* p. 91. Ἐζὲρ, Μαγδὲ, Γεζὲρ 1 *Regum*, c. 9. v. 15. HUDS. Ἐσὲρ & Μαγδὼ LXX. 1 Reg. IX. 15. 16. Μαγεδδὼ infr. lib. IX. c. 6. §. 4. SPANH.

m Γαζαρὰ,] Conf. sup. lib. VII. c. 12. §. 2. Γεζὲρ LXX. SPANH.

n Φαραὼν] Φαραὼ *Big. Samb.* & *Vat.* Alibi *Josepho* dicitur Φαραώθης.

o Αἱρεῖ καὶ κρατεῖ,] Sic *MSS.* αἱρεῖ in *Editis.*

p Βηθχώρα] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* nonnihil faventibus *Epiphanii* libris, in quibus *Bitthora*, & *Bitchora*, & *Bitcora.* Βηθαχώρα *Bas. G. Alique.* Βαιθωρὼν ἡ ἀνωτάτη LXXII. Βιθωρὼν ἡ ἄνω *Chron. Pasch.* HUDS. Βαιτωρὼν LXX. 1 Reg. IX. 17. Βαλὲθ ibid. 18. Hebr. בית חרון בעלת. SPANH.

q Βαλὲθ] Βελὶθ *Gall.* 2. Βαλαὲθ aut Βαλααθ LXXII. Βαλαδαὲθ *Chron. Pasch.*

r Τὴν ἐπάνω] Τῆς ἐπάνω Συρίας *Vat.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *in desertum superioris Syriæ.*

s Βαβυλῶνος] Ita cum *MSS.* tam Gr. quam *Lat.* Βαβυλανίας in *Editis.*

t Ἀποκεῖσθαι,] Ita cum *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* (ἀπωκῆσθαι *Cocceius*) ἀπωκίσθαι in *Editis.* Ἀφικίσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Legi etiam potest ἀποικίσθαι neglecto augmento.

v Οὐδαμοῦ] Μηδαμοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

x Τῷ τόπῳ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὕπνῳ τῷ τόπῳ in *reliquis.*

y Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τοῖς Σύροις·] Ita cum *Samb.* & *Vat.* Θαδάμωρα *Big.* & *Gall.* 1. Θαδαμόρων *Bas. G.* & *Gall.* 2. Hebraïce *Thadmor* dicitur. Θερμαθ ἐν τῇ ἐρήμῳ LXXII. *Alexandr.* 3 *Regum*, c. 9. Θοιδμὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 2 *Paralip.* c. 8. v. 4. Θερμοὰθ *Eusebio* in locis *Hebraïcis.* HUDS. Τὴν Θερμαθ ἐν τῇ ἐρήμῳ *LXX.* 1 *Reg.* IX. 18. תדמר *Vulg.* Palmyram, amiram Παλμυρὰν. SPANH.

z Παλμυρᾶν.] Rectius forsan Παλμυρὰν, à recto Παλμυρά. ac si urbs ita denominata fuerit, quasi condita ὑπ' ἀλμυρᾶς, *sc.* γῆς. Nam in medio penultimam vocalem agnoscunt cæteri Auctores, sive *Græci* sive *Latini.* Verum Παλμαιρὰν pro Παλμυρὰν habent *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. an corrupte pro παραλιορῶν esto judicium.

a Ὅτι πάντες] Hic loci ὅτι pro τί ὅτι, uti apud S. *Marc.* c. 9. v. 28.

b Τῶν Αἰγυπτίων] Τῶν deest *Vat.*

c Μιναίου] Μινέως *Big.* & *Samb.* Μιναίως *Vat.* Μινεῖ *Gall.* 1. & *Epiphan.* Μὶν dicitur *Herodoto* in *Euterpe*, Μίνως *Diodoro Sic.*

d Πλειόνων ἐτῶν] Πλ. ἐτῶν ἢ τρ. *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti.

lum, Pharaones dicti fuerint, ab eo,* qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis appellatione delumpta, necessarium esse *aliquid* dicere existimavi, ut eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio manifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. Opinor autem ipsos à pueritia aliis nominibus usos, postquam vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod patria lingua potestatem eorum indicat. Nam & Alexandriæ reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamprimum regnum adepti fuerint, Ptolemæi appellati sunt à primo rege. immo & Romanorum imperatores, à nativitate aliis nominibus insigniti, Cæsares appellantur; nomine illis indito à principatu & honore, iisdem non adservatis nominibus quibus à patribus suis erant appellati. Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus Halicarnassæus post Minæum, qui Memphim condidit, trecentos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eorum nominibus suppressis, utpote quod Pharaones *omnes* vocati fuerint. Cæterum muliere post horum obitum imperium adepta, nomen ejus profert Nicaulem *ipsam* appellans: nimirum quod masculi quidem reges eandem appellationem habere potuerint, femina vero illam indipisci nequiverit; ac propterea nomen retulerit convenienter ipsius naturæ. Ego autem & in nostræ gentis Commentariis reperi, quod, post Pharaonem Solomonis socerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque postea ad Solomonem venerit mulier prædicta, tunc temporis Ægypti pariter ac Æthiopiæ imperium tenens. Et de ista quidem paulo post plura dicemus. nunc vero ideo hæc memoravi, ut ostenderem libros nostros & illos Ægyptiorum in multis consentire.

Solomon Chananæorum reliquiis tributa imperat. 3 Regum, c. 9.

3. Solomon autem rex eos ex Chananæis qui imperium ejus detrectabant (qui in monte Libano habitabant & usque ad urbem Amathen) cum subegisset, tributum eis imperavit; & ut mercenarii ejus essent, servilibusque operibus fungerentur, & ad agros colendos quotannis ex iis quosdam eligebat. Hebræorum enim nemo *tunc* serviebat, (nec æquum erat, cum tam multas gentes Deus illis subdidisset; quando ex istis oportuerit servitia potius habere, quam illos ad hanc conditionem adigere) sed omnes armati maluerunt curribus & equis militare, quam in servitute vitam agere. Chananæis autem, quos ad ministeria abduxit, præfectos constituit quingentos & quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in se susce-

[c] Φαραῶνες ἐκλήθησαν, ἀπὸ τοῦ [f] μὴ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἄρξαι τοῦ Βασιλέως Φαραῶν τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ πίστωσω τοῦ ὀνόμα τοῦ Φαραὼ τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' Αἰγυπτίους [g] Βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν· ἐπειδὰν δὲ Βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον [h] αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τοῦ Ἀλεξανδρείας Βασιλεῖς ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν Βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου Βασιλέως. καὶ οἱ Ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντες ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦνται· τὴν ἡγεμονίας δὲ καὶ τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς δεμένης, ἀλλ' οὐχ [i] οἷς ἔτυχον τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀπτιμένοντες. νομίζω δὲ Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασσέα διὰ τοῦτο [k] Μιναῖον τὸν οἰκοδομήσαντα [l] Μέμφιν [m] τριακοσίους δὲ τριακοσίους Βασιλέας Αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα ὅτι [n] κοινῶς [o] Φαραὼνες ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς Βασιλευούσης λέγεται τέκνωμα [p] Νικαύλην καλῶν· [q] δηλῶν, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων Βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἐχόντων δυναμένων, τὴν δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπὶ κοινωνεῖν [r] ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο [s] εἶπεν αὐτῆς τὸ φύσει δεῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ ἐν τοῖς ἀντιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μετὰ [t] Φαραῶνα τὸν Σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο [v] τὸ ὄνομα Βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐκλήθη· καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ Βασιλεύουσα τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν τούτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα ἀποδείξω τὰ ἡμέτερα βιβλία καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν [x] ὁμολογούμενα.

γ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν Χαναναίων οὐκ ἐξανάστασας, οἳ ἐν [y] τῷ Λιβάνῳ διέτριβον ὄρει καὶ μέχρι πόλεως [z] Ἀμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς [a] προσέταξε, καὶ [b] πρὸς τὸ ζητεῖν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκπλεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος [c] ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τοὺς δὲ Εβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν· οὐδὲ ὦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ δὲ Θεὸς δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δέον [d] ἐκ τούτων παιδεῦσαι τὸ ζητικὸν [e] ἢ ἐκείνους καταγνῶναι εἰς τέλος τὸ σῶμα· ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων [f] στρατούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ζῆλον. τοὺς δὲ Χαναναίων, ὧν εἰς τὴν [g] οἰκετείαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῶν

[e] Φαραῶνες] In quibusdam *MSS.* Φαραώθαι, tanquam à recto Φαραώθης, quo alibi utitur *Josephus.*

* *Qui interjectis post temporibus imperavit, Pharaonis*] A quodam rege Pharaone, qui post priores his temporibus imperavit PHARAONIS vocabulum assumentes, *Epiphan.* Unde (v. 2.) Φαραὼν pro Φαραὼ reponendum censui.

[f] Μετὰ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους] Ita *Big.* & *Samb.* μ. τ. ἐ. τοῖς μετ. χρόνοις (*Coccejus* χρόνους) in *cæteris.*

[g] Βασιλέα] Βασιλέα ἴσως legendum censet *S. Petitus.* nam OYPO (inquit) apud Ægyptios *rex* est, ut nos docet *Onomasticum Copto-Arabicum Peirescianum*, additoque articulo cum pronomine affixo primæ personæ singularis fiet ΦΑΟΥΡΟ, id est, *rex meus.* Vide Cl. *Seldenum* de *Insignibus Honoris*, l. 1. c. 5. & *S. Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 2. c. 26. HUDS Ita est, ΠΙΟΥΡΟ Rex Coptice est, quod Græci Φαραὼ pronunciarent. REL.

[h] Αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν] Αὐτῷ *Samb.*

[i] Οἷς ἔτυχον τῶν πατέρων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς in *Editis.*

[k] Μινᾶον] Hic loci Μινέαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Μηναῖον *Gall.* 2.

[l] Μέμφιν] Clar. Bochartus a Josepho Memphin & Tanin pro iisdem urbibus sumtas putat, quum tamen diversæ fuerint. Idem asserit Josephum etiam alibi in Geographicis erasse. COCC.

[m] Τριακοντα] Ita *Herodotus* in *Euterpe*, p. 141. juxta *Edit. H. Steph.*

[n] Κοινῶς] Vocem κοινῶς adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[o] Φαραὼνες] Cum supra Φαραὼν habeat, visum est non Φαραὼθες cum *Editis*, sed Φαραὼνες legere. Φαραώθαι *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2. HUDS. Gen. Φαραώθεις; vel Φαραὼνες ut paullo ante. SPANH.

[p] Νικαύλην καλῶν] Νίκαυλιν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. *Marshamus Aliique* Νίτωκριν malint ex *Herodoto.*

[q] Δηλῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δῆλον in *Editis.*

[r] Ἐκείνης,] Ἐκείνη vel ἐκείνη in *MSS.*

[s] Εἶπεν αὐτῆς] Sic *MSS.* εἰπὼν in *Editis.*

[t] Φαραῶνα] Hic etiam Φαραὼνα reposui pro Φαραὼθα *Editorum.* Φαραώθην *Big. Samb.* & *Vat.* Φαραὼθ *Gall.* 2.

[v] Τὸ ὄνομα] In *Cod. Vat.* τὸνομα.

[x] Ὁμολογούμενα.] Ὁμοζωνῦτα *Big. Samb.* & *Vat.*

[y] Τῷ Λιβάνῳ] Illud τῷ ex *MSS.*

[z] Ἀμάθης,] Ita cum *Cod. Vat.* vide p. 19. Ἀμμάθης in *Editis.* Ἀμαθῦς *Samb.* vide p. 131. HUDS. Ἀμάθη πόλις Φοινίκης *Stephan.* Ita etiam scribitur supr. lib. 1. c. 6. §. 2. & lib. III. c. 13. §. 1. confer lib. VII. supr. c. 5. §. 4. ἡ Ἀμάθης βασιλὶς. SPANH.

[a] Προσέταξε,] Προσεπέταξε *Samb.*

[b] Πρὸς τὸ ζητεῖν] Πρὸς τῷ *Samb.* & *Gall.* 1.

[c] Ἀπὸ αὐτῶν] Ἐξ αὐτῶν ἐπελέγετο *Vat. Big.* & *Samb.*

[d] Ἐκ τούτων] Ἐκ τούτω solus *Vat.*

[e] Ἢ ἐκείνους] Sic cum *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ita ut subintelligatur μᾶλλον. in *reliquis* ἢ deest.

[f] Στρατηγούμενοι,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* στρατηγούμενοι in *Editis Aliisque.* HUDS. *Gen.* στρατηγούμενοι, forte στρατούμενοι. *In Edit. Basil.* itidem στρατηγούμενοι. SPANH.

[g] Οἰκετείαν ἀπήγαγεν] Sic *Big.* (*Coccejus* quoque, ut ab οἰκέτης *servus*) *Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* qui vertit, *quos ad sua ministeria tulerat. Hesychio* quidem οἰκέτης, δοῦλος, ὑπήκοος, ut legendum censeo. in *Editis* εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγεν. in *Cod. Vat.* εἰς τὴν ἱκετείαν ἐπῆγεν, ἤρχοντας ἐπέδειξε &c.

h Ei-

τῶν ὑπηρετῶν [h] εἰλήφεισαν [i] παρὰ βασιλέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτῶν ἔχρηζεν.

δ'. Ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ [k] λεγομένῳ [l] Ασιωγγάβαρ. αὕτη δὲ [m] Βερενίκη καλεῖται, ἀπόρρω [n] Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πάλαι Ιουδαίων ἦν. ἔτυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τοὺς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Εἰρώμου τοῦ Τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλαττίων ἐπιστήμονας ἔπεμψεν ἱκανοὺς, [o] οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας μετὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν πάλαι μὲν [p] Σωφίραν, νῦν δὲ [q] Χρυσῆν γῆν καλουμένην, ἣ Ινδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

ε'. [r] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ τἄλλα θαυμασιὰν, ἀκούσασαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυμίᾳ τοῦ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶ ὁσημέραι περὶ τοῦ ἐκεῖ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἥκειν. πιθανὸν μὲν οὖν τοῦ πείρας, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀκοῆς. διὸ εἰκὸς ἦν καὶ [s] ψευδεῖ δόξῃ συγκαταθέσθαι καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ἦν τοῖς ἐπαγγέλμασι κεῖσα· θέλουσα, πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα [t] τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, [v] αὐτὴ προπειρασουσα καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν [x] οὖν εἰς Ιεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ [y] ἀρωμάτων ποικίλων καὶ [z] λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτῷ ἀφικνουμένῳ ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα περὶ αὐτὴν φιλότιμος ἦν, καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος θᾶττον ἢ προσεδόκα τὴν ἐπέλυεν. ἤδη [a] ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος, ὅτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ τοῦ ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα· μάλιστα δ' [b] ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῆς πόλεως καὶ τοῦ μεγέθους, οὐκ ἔλαττον δὲ [c] τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν [d] αὐτῇ πολλῷ τοῦ βασιλέως καθεώρα φρόνησιν. ὑπερεξεπλήττετο δ' αὐτὴν ὅ, τε οἶκος [e] δρυμὸν ἀπολαμβανόμενος Λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθ' ἡμέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ἥ τε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὑπηρεσίας αὐ-

perunt, adeo ut eos docerent & ad *varia* officiorum munera instruerent, in quibus illorum opera *rex* egeret.

4. Porro rex in sinu Ægyptiaco multa ædificavit navigia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc enim *nunc* Berenice vocatur, non procul ab Ælana urbe; quæ regio tum in Judæorum potestate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificentia, classi instruendæ accommoda, *plurimum* adjutus est. viros enim gubernatores & rerum marinarum peritos aliquammultos ei misit: quibus præcepit *Solomon*, ut cum dispensatoribus etiam suis in regionem Indiæ (olim quidem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) navigarent, & aurum sibi afferrent. Et cum *illi* collegissent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem reversi sunt. *Solomon classem ædificat.* 3 *Reg.* c. 9. & 2 *Paral.* c. 8.

5. Feminam autem Ægypto & Æthiopiæ imperitantem, sapientiæ studiis deditam, & cætera quoque egregiam, audita Solomonis virtute & sapientia, ad ipsum adduxit cupido eum videndi, & quæ de rebus illius quotidie referebantur. nam ab experientia persuaderi volens, non fama & auditione (quæ, utpote à narrantium fide pendens, falsæ nonnunquam, ut fieri solet, opinioni assentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum venire decrevit, eo præcipue animo, ut sapientiæ ejus experimentum faceret; illa ei proponendo quæ intelligere nequiit, rogandoque ut eadem sibi explicata daret. Venit igitur Hierosolyma cum magna gloria & multo opum apparatu. Secum enim adducebat camelos auro & aromatibus variis atque lapillis pretiosis onustos. Cum autem rex eam venientem libenter excepisset, & in cæteris ei obnixe studebat, & argutias propositas intellectu facile comprehendens opinione celerius solvebat. Illa vero & ad Solomonis quidem sapientiam stupebat, cum excellentem adeo ejus præstantiam ea quæ fama acceperat majorem comperisset; præcipue vero Regiam admirabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudinem, & nihilominus ob ædificiorum ordinationem. nam & in ea perspectam habuit magnam regis sapientiam. At maximam illi admirationem movebat & domus Sylva Libani vocata, & quotidianæ mensæ magnificentia, & quæ ad apparatum regium famulatumque spectabant, necnon administrorum vestitus, atque decorum *Ægypti & Æthiopiæ regina Solomonem visit.* 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paral.* c. 9. & *Matt.* 12. *Luc.* 11. *Magnitudine eorum quæ viderat & audiverat attonita, cum munera dedisset accepisset que, domum reversa est.*

h Εἰλήφεισαν] Εἰλήφησαν *Bas.* εἰλήφεσαν *Big.* & *Samb.*

i Παρὰ βασιλέως,] Παρὰ τοῦ βασιλέως *Vat.*

k Λεγομένῳ] Καλουμένῳ *Samb.* & *Vat.*

l Ασιωγγάβαρ.] Γασιὼν Γαγὶλ [Γαβὲλ *Big.* & *Gall.* 1. Γάβελ *Gall.* 2.] ὃς ἀπόρρω Ιλανῆς [Ελάνης *Busb.* Ειλανῆς *Vat.* Ιλάνεως *Gall.* 2.] πόλεως, ἡ νῦν Βερενίκη καλεῖται. αὕτη γὰρ ἡ χώρα *Big. Samb. Hen. Busb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & pro iis faciunt *Epiphanii* libri, in quibus, *loco qui Asiongaber appellatur, non procul à civitate Elana, quæ nunc Beronice vocatur. hæc enim regio fuit.* &c. Sed vulgatam lectionem firmat *Theodoretus* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. λά'.

m Βερενίκη καλεῖται, ἀπόρρω Αἰλανῆς πόλεως·] Non illa quæ ad Africæ oram mari Rubro adjacet, sed altera ad fines Idumææ, ut ostendit Cl. *Huetius*, in *Comment.* de *Navigatione Salomonis*, c. 1. p. 125. HUDS. Βερενίκη prius dicta Ασιωγάβερ. De eadem Berenice vide Pompon. Melam & ibid. Isaac. Vossium; vel Αἰλᾶς, Epiphan. Hæres. LXVI. p. 618. B. ὅρμοι γὰρ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διάφοροι, ἐπὶ τὰ στόμα τῶν Ρωμαίων διήκοντες· ὁ μὲν εἷς ἐπὶ τὴν Αἰλᾶν, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ Θεία γραφῇ Αἰλὼθ· ἔνθα καὶ τοῦ Σολομῶντος διὰ τελῶν ἐπῶν ἐξορμῶν ἔφερε χρυσὸν καὶ ὀδόντας ἐλεφαντίνους &c. ἄλλως δὲ ἀναβάτω ἐπὶ τὴν Βερενίκην καλουμένην, δι' ἧς Βερενίκης καλουμένης ἐπὶ τὴν Θηβαΐδα φέρουσι· vid. *Petav.* Animadv. pag. 263. de hoc Josephi loco. SPANH.

n Αἰλανῆς πόλεως·] Ita rescribere visum est cum *S. Petito* pro vulgato Ειλανῆς, quod Αἰλανῆ sit in LXXII. Αἰλὰς *Procopio*, & Αἰλὴ *Aliis*. Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 26. *Huetium*, in libro jam citato, p. 126. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 14. p. 419.

o Οἷς ἐκέλευσε] Sic *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* οἷς ἐκέλευσε πλεύσαντας in *Editis*, *Aliisque*.

p Σωφίραν,] In *MSS.* Σώφειραν & Σόφιραν & Σώπφειραν. *Eusebio* & *Hesychio* Σωφείρ. LXXII. Σωφιρὼ, & in *Cod. Alexandr.* Σωφαρὼ & Σαφηρά.

q Χρυσῆν γῆν] Contra quam sentiunt alii. Cl. *Huetius* O-phiram dictam esse vult omnem eam Africæ oram, quæ orienti soli obversa est, à promontorio Aromatum ad extremum usque Africæ limitem versus Austrum. Videsis *Commentarium* prædictum, c. 2. p. 136. *Cellarium* in *Geograph. Antiq.* l. 3. c. 23. p. 534. & *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 9. v. 28.

r Τὴν δὲ Αἰγύπτου] Τὴν δὲ Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασ. *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* τὴν δὲ Αἰγύπτου τότε καὶ Αἰθιοπίας βασ. *Vat.* Forsan regiam habuerit in Meroë, (ubi multis sæculis feminæ imperarunt; assumpto *Candaces* nomine) quæ olim *Saba* appellabatur, teste *Josepho*, lib. 2. p. 79.

s Ψευδεῖ δόξῃ] Ita *Big.* (*Coll. Voss.*) & *Samb.* ψευδῆ in *reliquis*.

t Τῆς σοφίας] Καὶ auctoritate *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* ante τῆς σοφίας sustuli.

v Αὐτὴ] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτὴν in *Editis Aliisque*.

x Οὖν εἰς Ιεροσόλυμα] Illud ἦν deest *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. agnoscitur à *Vet. Interpr.*

y Ἀρωμάτων] LXX. ἡδύσματα, ubi ineptè Interpres, *suavitates* pro *condimenta*, quo sensu sæpe ea vox apud Græcos Comicos; In Genev. *aromata*, quorum eam in rem usus. *Marc.* 1. 10. SPANH.

z Λίθων πολυτελῶν.] Ita cum *Gall.* 2. & *Epiphan.* in *reliquis* λίθων πολυτελῆς.

a Ἐξεπλήττετο] Ὑπερεξεπλήττετο *Gall.* 2. & forsan *Epiphan.* qui vertit, *vehementer obstupescebat*.

b Ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια] Θαυμάζειν *Big.* & *Samb.*

c Τῆς διατάξεως] Illud δὲ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

d Αὐτῇ πολλῷ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

e Δρυμὸν ἐπικαλούμενον Λιβάνου] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* δρυμῶν. Hæc domus (inquit *Castalio*) Hierosolymis erat; sic dicta quod erat in nemore quod Libani nomine vocabatur. HUDS. Conf. seq. Cap. VII. §. 2. 1 Reg. VII. 2. SPANH.

corum quod in miniſtrando ſcite obſervabant. non minori autem ei admirationi erant ſacrificia quæ Deo ſingulis diebus faciebant, & ſacerdotum & Levitarum circa ea cura & diligentia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hærebat: cumque adeo ad eorum aſpectum perculſa eſſet & commota ut ſe continere *amplius* non potuerit, palam fecit ſe mirum in modum *animo* affectam eſſe. eo enim proceſſit, ut cum rege ſermones ſereret, quibus mentem ſuam *ſpectaculis* prædictis plane victam eſſe monſtravit. "Equidem omnia, ô Rex, dice-"bat, quæ ex rumore diſſeminato ad nos perve-"niunt, dubitationem ſecum afferunt. De tuis ve-"ro bonis, quæ aut in te ſita ſunt, ſapientia *ſcilicet* "ac prudentia, aut quæ regnum *tuum* tibi ſuppe-"ditat, non vana utique ad nos perlata eſt fama: "ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam "nunc coram intueor multo minorem ad nos de-"tulit. nam *ea* quidem hoc ſolum agebat ut au-"ribus daret, res vero *ipſas* non ita pro dignitate "repræſentavit, ac eas ex viſu ac præſentia notas "exploratasque habui. Quo factum eſt ut ego, iis "quæ nunciabantur, quod multa adeo & magna "fuerint quæ audiveram, nequaquam credens, hiſ-"ce multo majora conſpexerim. Porro & Hebræ-"orum populum felicem eſſe arbitror, & ſervos "tuos & amicos, quibus datum eſt quotidie vul-"tum tuum aſpicere, tuamque perpetuo audire "ſapientiam. Laudandus itaque eſt Deus, qui re-"gionem hanc ejuſque incolas adeo dilexit, ut te "regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis *quam ampliſſimis* oſtendiſſet quo modo eam *animo* affecerat rex, inſuper & muneribus mentem ſuam quàm teſtatiſſimam fecit. nam ipſi donavit viginti auri talenta, & immenſam aromatum vim, magnique pretii lapillos. Ajunt etiam quod opobalſami radicem, quam noſtra etiamnum terra edit, huic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon bona viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſiderio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum popoſcerat, ei negavit: ſed, cum *ad dandum* eſſet promptior, ſponte ſua *plurima* in eam conferebat, ac *præterea* largiendo quæcunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem oſtendebat. Atque ita Ægyptiorum & Æthiopiæ regina, ea quæ diximus aſſequuta, & regi de ſuis etiam elargita, in patriam ſe recepit.

τῶν ϖερὶ τὴν Δ|ακηνίαν ὐπερεπές. ἐχ ἥκιστα ἦ κὴ [f] αἰ καθ' ἡμέραν ὑπιτελύμεναι τῷ Θεῷ ϑυσίαι, κὴ τὸ τῶν ἱερέων κὴ Λ|υϊτῶν ϖερὶ αὐτὰς ὑπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε· κὴ καταχεῖν ὲ δωνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν ϑαυμασικῶς Δ|ακειμένην. ϖερὶς γὰ τ βασιλέα ϖεθήχθη λόγυς εἰπεῖν, ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν Δ|άνοιαν ὑπὶ τοῖς ϖεθειρημένοις ἠπημένη. "πάν-"τα μὲν γὰ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δι' ἀκοῆς εἰς "γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιςίας ϖροσγίνεται. τῶν ἦ "σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σωφ|ῷ, λέ-"γω ἦ τὴν σοφίαν κὴ τὴν Φρόνησιν, κὴ ὧν ἡ βα-"σιλεία σοι δίδωσιν, ὲ ψευδὴς ἄρα ἡ Φήμη ϖερὶς ἡ-"μᾶς δῆλθεν· ἀλλ' ὅσα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεσέ-"ραν τὴν Δ|αιμονίαν ἀπέφ|ηνεν [g] ἧς ὁρῶ νῦν ϖαρῶ-"σαν. τὰς μὲν γὰ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρ|ει μόνον· τὸ "ἦ ἀξίωμα τῶν ϖραγμάτων ἐχ ἕτως ἐποίη|ε γνώρι-"μον, ὡς ἡ ὄψις αὐτό κὴ τὸ ϖαρ' αὐτοῖς εἶναι "σωίσηκεν. ἔγωγ' οὖν, ὲδὲ τοῖς [h] ἐπαγγελλομένοις "[i] Δ|ὰ ϖλῆθ|ος κὴ μέγεθ|ος ὧν ἐπιϑανόμην πιςεύ-"σαι, ϖολλῷ ϖλείω τύτων ἰσόρησα. κὴ μακάριόν τε "[k] τῶν Ε|βραίων λαὸν εἶναι κρίνω, δύλυς τε τὺς σὺς "κὴ φίλυς, οἳ [l] καθ' ἡμέραν [m] τῆς σῆς ἀπολαύυσιν "ὄψεως κὴ τῆς σοφίας ἀκροώμενοι διετελῶσιν. ὐλογή-"σειν ἄν τις [n] γοῦν τ Θεὸν, ἀγαπήσαντα τοιύδε τινὰ "χώραν κὴ τὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἕτως, ὥςε σε "ϖοιῆσαι βασιλέα.

ς'. [o] Παρεσκήασα ἦ κὴ Δ|ιὰ τῶν λόγων, πῶς αὐτοῖ διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, [p] ἔτι καί πσι δωρεαῖς τὴν Δ|άνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. [q] εἴκοσί μὲν γὰ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίυ, ἀρωμάτων τε ϖλῆθ|ος ἀσυλλόγισον, κὴ [r] λίθυς ϖολυτελεῖς. λέγυσι δ' ὅτι κὴ [s] τὴν ὀποβαλσάμυ ῥίζαν, ἣν [ss] ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρ|ει, δύσης ταύτης τῆς γυναικὸς [t] ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν κὴ Σολομὼν ϖολλοῖς ἀγαθοῖς, κὴ μάλιθ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν [v] ἐξελέξατο. ὲδὲν γὰ ἦν ὅ, τι δεηθεῖσα λα-βεῖν ὲ παρέσχεν· ἀλλ' [x] ἑτοιμώτερ|ος ὢν αὐτὸς κὴ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο ϖροαίρεσιν, [y] κὴ ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἠξίυ [z] ϖροϊέμεν|ος, τὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείκνυτο. κὴ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων κὴ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισα, ὧν ϖροειρήκαμεν τυχοῦσα, κὴ μεταδοῦσα πάλιν τῷ βασι-λεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν [a] οἰκείαν ὐπέςρεψεν.

CAP. VII.

Quomodo Solomon diteſcebat, & mulieres perdite deperibat: utque Deus ira incenſus contra eum excitavit Aderum & Hieroboamum. De obitu Solomonis.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐπλυτίζετο, κὴ σφόδρα φιλογυναικ|ος ἦν· κὴ ὡς ὁ Θεὸς ἐρεθιζόμεν|ος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Αδερον κὴ Ιεροβόαμον. ϖερὶ τῆς Σολομῶν|ος τελυτῆς.

Lapides & ligna pretioſa Solomoni allata.

EOdem autem tempore allatis, ex Aurea quæ dicitur terra, pretioſis lapillis regi & piceis li-

Κατὰ ἦ τ αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ὅσο τῆς Χρυσῆς καλυμένης γῆς [b] λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ,

f Αἱ καθ' ἡμέραν] Illud αἱ inſertum dedi ex *MSS.*

g Ης ὁρῶ νῦν] Ης ſolus *Vat.*

h Επαγγελλομένοις] Απαγγελλομένοις (*Cocc.*) *Samb.*

i Διὰ πλῆθ|ος] Διὰ τὸ πλ. *Vat.*

k Τῶν Εβραίων] Τὸν Εβρ. *Samb.*

l Καθ' ἡμέραν] Καθ' ἡμέραν diximus ſuperius eſſe, ſingulis diebus. REL.

m Τῆς σῆς ἀπολαύσεως] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* excepto *Gall.* 2. qui inſuper habet τ σῆς σοφίας. Verum illa ἀπολαύσεως τ ὄψεως κὴ τ deerant in *Editis.*

n Γῶν τ Θεὸν,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt.

o Παρεσκήασα ἦ] Ita lego, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit *oſtendens autem poſt hæc verba quemadmodum ejus regis habuiſſet affectum.* (ita quoque correxit in exemplari ſuo *Coccejus*) ſi quis malit ϖροσκήσω, quod nobis *libri omnes* exhibent, interrogationis ſane nota poſt vocem βασιλεὺς ponenda eſt, vertendumque, *Sed quid vobis oſtendam &c.*

p Ετι καί τισι δωρεαῖς] Ετι γὰ κὴ *Big.* & *Samb.*

q Εἴκοσι μέ] Numerum iſtum juſto minorem eſſe ſuſpicatur *Villalpandus*: ideo ρκ'. legendum cenſet, quo modo & in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

r Λίθυς πολυτελεῖς.] Cum in plurali numero λίθων πολυτελῶν habeamus è *Codicibus Big.* & *Samb.* tam p. 437. §. 5. quam p. 438. §. 1. placuit & hic loci pro λίθον πολυτελῆ reſcribere λίθυς πολυτελεῖς.

s Τὴν ὀ|ποβαλσάμυ] Τὴν ὀποβαλσάμυ *Vat.* τὴν ὀπὸ βαλσάμυ *Hen.* & *Busb.*

ss Ετι νῦν ἡμῶν] Ετι κὴ νῦν *Big.* & *Samb.*

t Εχομεν.] Nonnulli hoc *Joſepho* vitio vertunt, ex *Plinio*, qui (in *Nat. Hiſt.* l. 12. c. 35.) dicit, *uni terrarum Judææ conceſſum eſſe balſamum.* Verum *Dioſcorides* (l. 1. c. 18.) ait, quod non ſolum in Judæa naſcitur, κατά τινα αὐλῶνα, ἀλλ' ὲ Αἰγύπτῳ.

v Εξελέξατο.] Εξελίγετο *Busb. Hen.* & *Vat.*

x Ετοιμώτερ|ος] Ετοιμοτέρως ὢν ἀ. κ. τ. οἰ. ἰ. πρ. ἅπερ ἐκείνη legiſſe videtur *Gelenius*, qui vertit, *libentius quam illa peteret largiens.*

y Κὴ ἅπερ ἐκείνη] Voculam κὴ, ſenſu eam poſtulante, inſerui.

z Προϊέμεν|ος,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* ϖροτιέμεν|ος, dein ἐπιδείκνυτο.

a Οἰκείαν ὑπέςρεψεν.] Οἰκίαν *Gall.* 2.

b Λίθων πολυτελῶν] Ita *Big.* & *Samb.* λίθυς πολυτελεῖς in *reliquis.*

c Πολ-

λεῖ, καὶ ξύλων [c] πθυκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα [d] τοῦ τε ναοῦ καὶ τῶ βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶ μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ Λευῖται τὸν Θεὸν πάντων ὧν τὸ πώποτε κομισθέντων αὐτῷ [e] τὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνεχθέντα καὶ μεγέθη καὶ κάλλη διέφερεν. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὅπερ τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν πιπρασκόντων τὴν πρασηγορίαν ὅτι καταπωλήσει τῶν ὠνουμένων λαμβάνουσιν, ἔστι πθυπωλήσια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν [f] ἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται, λευκότερα δέ ἐστι καὶ [g] γίλβει πλέον. τοῦτο μὲν [h] οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι μηδὲ τὴν φύσιν τὴν ἀληθῆ πεύκης, ἐπὶ πλεῖ τὴν ἐξ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ ἐξ χρυσοῦ σταθμὸς ἐξ κομισθέντων αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα [i] ἓξ· μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ ἐξ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸ χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, ἀνὰ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ [k] ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης [l] ἑκάστης μνᾶς χρυσοῦ τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ [m] ταῦτα [n] Φέρων εἰς τὸν οἶκον [o] τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου καλούμενον. ἃ μὲν ἄλλα καὶ τὰ ἐκπώματα διὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν [p] ὅ τις ἀργύρου ὑπέπρασκεν ἢ πάλιν [q] ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ [r] Ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπέστειλεν εἰς τὰ [s] ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν διαθησόμενα. ὧν ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσεκομίζετο τῷ βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθιοπές τε καὶ πίθηκοι. τὰ δὲ πλοῖα ἀπῆσάν τε καὶ ἐπανερχόμενα [t] τρισὶν ἔτεσιν ἦκον.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν διῆρχετο, διαβοῶσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν· ὡς τούς τε [v] πανταχῆ βασιλέας ὀλιγωρεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ προσφέρεσθαι, τοῖς λεγομένοις δι' ὑπερβολὴν ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις [x] προσεμφανίζειν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπορρήν. ἔπεμπον [y] γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τὰ ἀχθοφόρων ἡμιόνων ὅσους καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τοὺς ἐξ βασιλέως ὄψιν εὖ διαφόρους [z] ἐπελέγετο· ὥστε τοῖς ἔστιν αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων προσθήκας ποιῆσαι [a] τὰ μὲν τῶν ἁρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίοις πλειοτέρους, ἦν γὰρ αὐτῷ πρότερον χίλια, [b] τὰ δὲ τῶν ἵππων δισχιλίοις, ὑπῆρχον γὰρ αὐτῷ [c] δισμυ-

gnis, lignis usus est ad facienda cum Templi tum Regiæ fulcra, & ad instrumenta musica fabricanda, & citharas & nabla, quibus Levitæ hymnos Deo canerent. Omnibus vero unquam antea ad eum advectis præstabant ea quæ tunc temporis erant apportata, tam pulcritudine quam magnitudine. Nemo autem existimet, quod illa piceæ ligna iis fuerint similia quæ nunc *ejusmodi* esse dicuntur, & hanc à vendentibus appellationem accipiunt, ut ementibus incutiant admirationem. Illa enim non similitudine ficulnea referunt, sed candidiora sunt & splendidiora. Et hoc quidem, ne quis discrimen veræque piceæ naturam ignoret, dicere visum est; id quod manifestum facere & tempestivum & humani ingenii officium esse duximus, cum ejus, utpote quod regi usui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi *quotannis* proveniebat, sexcenta & sexaginta talenta; illo quidem non annumerato quod emptum erat à mercatoribus, neque eo quod Arabiæ toparchæ regesque dono illi miserant. Aurum vero conflavit, ut ex eo faceret * scuta ducenta, siclos sexcentos *singula* pendentia. trecentosque clypeos etiam fecit, quorum *singuli* tres auri minas penderent. Atque hæc in domo, quæ Sylva Libani vocatur, reposuit. Quinimo & pocula, quibus convivas excideret, ex auro & lapide *pretioso* summo artificio elaborata paravit; cæteraque vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabrefecit. nihil enim erat quod quis argento venderet aut contra emeret. nam magna erat classis, quam rex, in mari quod vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes omne genus merces asportare jussit. quibus commutatis aurum & argentum regi afferebatur, multumque eboris, & Æthiopes *in mancipia*, & simiæ. atque navigatione, dum iret rediretque *classis*, triennium absumptum erat. *Solomonis divitiæ.* 3 *Reg.* c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

3. Famæ autem celebritas, quæ de Solomonis virtute & sapientia increbuit, omnes circumquaque regiones peragrabat; adeo ut qui ubique essent reges, sermonibus utpote fidem superantibus haud credentes, ejus in conspectum prodeundi desiderio flagrarint, magnisque muneribus sui in ipsum studii testimonium dederint. ipsi enim mittebant vasa aurea & argentea, & vestes purpureas, & varja aromatum genera, & equos curruque; & mulos ad sarcinas vehendas, quos robore & pulchritudine excellentes regem voluptate affecturos esse ferebatur: adeo ut, si curribus & equis, quos ante habuerat, accensérentur qui missi erant, curruum quidem numerum quadringentis & amplius auctiorem effecerint, prius enim ipsi mille erant, equorum vero numerum duobus millibus, nam antе *Munera exquisita ei mittuntur à regibus quamplurimis.* 3 *Regum*, c. 10. & 2 *Paralip.* c. 9.

c Πθυκίνων] Videsis *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 790. HUDS. Pro lignis πθυκίνοις in Hebr. 1 *Reg.* x. 11. עצי אלמגים. SPANH.

d Τῷ τε ναῷ] Ita *MSS.* Ἢ ναοῦ in *Editis.*

e Τὰ κατ' ἐκεῖνον] Illud τὰ ex *MSS.*

f Ἰδέαν ἐμφερῆ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) εἰδέαν in *Editis.*

g Στίλβει πλέον.] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. γίλβοντα in *Editis* & *Gall.* 1. γίλβοντα πλέον καὶ γεωφιότερα legi vult *S. Petitus*, propter ista *Theodoreti* in 3 *Regum*, *Quæst.* 35. ὁ δὲ Ἰώσηπος πθύκινα αὐτὰ εἰρηκεν, ἴκτισα τοῖς παρ' ἡμῖν ἐοικότα πθυκίνοις. Ἢ συκίνου γὰρ ξύλου καὶ λευκότερα εἶναι καὶ λειότερα καὶ γεωφιότερα εἰρηκεν.

h Οὖν πρὸς] Ita *Samb.* & *Vat.* in *cæteris* deest οὖν.

i Ἓξ·] Καὶ ante ἓξ delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.* HUDS. *Tres minas.* Hebr. שלוש מאות וזהב. COCC.

* *Scuta ducenta*,] *Lanceas* reddit *Epiphan.* δόρατα habent LXXII.

k Ἀσπίδας τριακοσίας,] Ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας juxta *Eupolemum* in *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 34. p. 452.

l Ἑκάστης μνᾶς] Ὧν ἑκάστη πεντακοσίων ἦν χρυσῶν *Eupol.* Vide *Budæum* de *Asse*, lib. IV.

m Ταῦτα] Ταῦτας solus *Samb.*

n Φέρων] Φέρων hîc loci, ut alibi sæpe, redundat.

o Τὸν Δρυμῶνα Λιβάνου] Conf. sup. Cap. VI. §. 5. SPANH.

p Ὅ τις ἀργύρου] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὅτι τις in *Editis Aliisque.*

q Ἐωνεῖτο.] *Al.* ὠνεῖτο.

r Ταρσικῇ λεγομένῃ] Vide cl. *Huetium* in *Commentario* de *Navigatione Solomonis*, c. 3. *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 7. & *J. Clerici* Comment. ad 3 *Regum*, c. 10. p. 399.

s Ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν] Ἐνδοτέρα *Gall.* 2.

t Τρισὶν ἔτεσιν] Hac de re videsis cl. *Huetium* in *Commentario* jam laudato, cap. 8. *C. Varrerii* Dissert. *de Ophyra regione*, *Schotanum* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 799. &c. & *J. Clericum* loco jam citato.

v Πανταχῆ] Πανταχοῦ *Vat.*

x Προσεμφανίζειν] Προσεμφανίζειν *Vat.*

y Γὰρ αὐτῷ σκεύη] Γὰρ pro γὰρ substitui ex *Big. Samb.* & *Vat.* δὲ legisse visus est *Epiphan.*

z Ἐπελέγετο·] Sic *Basil.* & *G.* in *MSS.* ἐπελέγοντο.

a Τὸν μὲν τῶν ἁρμάτων] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* ἢ μὲν deerant.

b Τὸν δὲ τῶν ἵππων] Illa ἢ δὲ τῶν ἵππων διχιλίοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* restituimus.

c Δισμύριοι ἵπποι.] Hoc de loco videsis *Bochartum* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. p. 154.

d Σμ-

te habebat equorum viginti millia. Isti autem ut & forma & celeritate præstarent exercitati erant, adeo ut nec alii formosiores darentur aut velociores qui cum iis conferri possent, sed & pulcherrimi omnium conspicerentur, cæterosque pernicitate superarent. His autem decus *non mediocre* adjiciebant etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem juventute florentes oculis gratissima, deinde statura conspicui & supra reliquos multum eminentes, promissa cæsarie compti, Tyriæque purpuræ tunicis induti. ad hæc scobem auream capillis quotidie inspergebant, ita ut capita ipsis radiarent, fulgore auri ad solem repercusso. His stipatus rex armatis & arcubus instructis, ipse curru gestatus & veste candenti amictus prima luce solebat urbem egredi. erat utique locus quidam duobus schœnis ab Hierosolymis dissitus, qui Ethan vocabatur, hortis & aquarum laticibus amœnus simul & copiosus. in hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

Via circa Hierosolyma nigro lapide strata.

4. Cum autem summa solertia & diligentia in omnibus uteretur & elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant nigro lapide constravit, tum ut *ultro citroque* commeantibus itu facilis esset *via*, tum ut divitiarum & imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, ut singulis civitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem paucos apud se habuit: illas autem urbes curruum *civitates* appellavit. Fecit etiam rex ut argenti Hierosolymis non minor foret copia quam & lapidum; cedrisque Judææ campos, ubi antea non visebantur, haud secus ac sycamoris complevit. Quin & mercatoribus Ægypti *res inde* deferentibus præcepit, ut ipsi currus cum duobus equis adiceretur sexcentis drachmis argenteis; & ipse eos Syriæ regibus & Transeuphratensibus mittebat.

Argenti, Solomonis tempore, copia. 3 Regum, c. 10.

Solomonis circa feminas insania. 3 Regum, c. 11.

5. Cum autem exstitisset omnium regum gloriosissimus Deoque charissimus, & prudentia & divitiis omnes superasset, qui ante illum Hebræorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit: sed, à patriis moribus & institutis desciscendo, haud convenienter iis, quæ jam memoravimus, vitam finivit. nam insano feminarum amore exardescens, rebusque venereis intemperanter usus, indigenarum consuetudine non acquiescebat, sed & multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias & Tyrias & Ammanitidas & Idumæas, leges Moysis violavit, qui cavebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio jungeretur, cœpitque illorum deorum cultui addici, uxoribus suoque in illos amori *plus justo* obsequens. id quod ipse legislator suspectum habuerat, adeoque præmonuerat uxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne externis ritibus impliciti à patriis deficerent, & ad illarum deos colendos pellicerentur, sui *Dei* honore spreto jacente & neglecto. sed istis quidem animum non advertit Solomon, insanæ voluptatis illecebris captus. Cum vero, præter

ἑλοι ἵπποι. ἤσκηντο δ' ὅπως πρὸς εὐμορφίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι [d] συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, [e] ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀδιαμίλλητον αὐτῶν εἶναι τῷ ὀξύτητι. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρῶτον ἀνθοῦντες ὑπερπρεπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες εὐειδεῖς, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίστας μὲν [f] καθημένους χαίτας, ἐνδεδυμένους δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. [g] ψῆγμα δὲ χρυσοῦ καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίσηθον τῇ κόμῃ, ὡς στίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης. τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ἐχόμενος, καὶ λευκῷ ἠμφιεσμένος ἐσθῆτι, [h] πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δὲ χωρίον τι ὑπὸ δύο σχοίνων Ιεροσολύμων, ὃ καλεῖται μὲν [i] Ηθαμ, εὐδαιδείσις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερρύοις ὑπερτρὲς ὁμοῦ καὶ τερπνόν. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους [k] αἰωρούμενος ἐποιεῖτο.

δ'. Θεῖα δὲ περὶ πάντα χρώμενος ὑπονοίᾳ τε καὶ σπουδῇ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς Ιεροσόλυμα [l] βασίλειον ὁδὸν λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ [m] ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ πλοῦτο καὶ τὴν ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν περὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα· τὰς δὲ πόλεις ταύτας ἁρμάτων προσηγόρευσε. καὶ δὴ δεγμείᾳ τοσοῦτον ἐπήνεσε πλῆθος ἐν Ιεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ὄντων, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων [n] πλῆθος τὴν Ιουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτιοι κομίζουσιν αὐτῷ πιπράσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν δεγμείᾳ· [o] αὐτός τε τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δὴ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τοὺς πρὸ αὐτοῦ πάντας Εβραίων ἄρχοντας ἁπάντων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τέλους· ἀλλὰ, καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακήν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς προῃρήκαμεν αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας [p] ἐκμανὴς καὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαν, ὑπὲρ τοὺς ἐπιχωρίους [q] μόνους ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Αμμανίτιδας καὶ Ιδουμαίας, παρέβη μὲν τὸν Μωϋσέως νόμους, οἳ ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δὲ ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, τοῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑποδείσας δὲ νομοθέτης καὶ [r] προειπὼν μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοτριοχώρους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακέντες ἔθεσι τοῖς πατρίοις ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων [s] σέβωνται θεούς, παρέντες τιμᾶν τὸ ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἑξακοσίων καὶ ἑπτακοσίων θυγατέρας ἐπακοσίας τὸν ἀριθμόν, καὶ παλλακὰς τρια-

κο-

d Συμβαλεῖν αὐτοῖς,] Συμβάλλειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ἀλλὰ καλλίστους] Ἀλλὰ καὶ καλλ. *Big.* & *Samb.*

f Καθειμένους χαίτας.] Καθιέμενοι *Big.*

g Ψῆγμα δὲ χρυσοῦ] Ψήγματα δὲ χρυσοῦ *Vat.* moxque iterum χρυσοῦ. Sui temporis morem ad Solomonis ætatem videtur transtulisse, inquit *Bochartus* in *Hieroz.* part. 1. l. 2. c. 9. Videsis *Salmasii* Epist. ad *Colvium*, p. 324, & 588.

h Πρὸς ἕω ἔθος] Πρὸς αἰώραν *Big.* & *Gall.* 1. 2. πρὸς ἰώραν *Vat.*

i Ηθαμ,] Ita ex *Literis S.* & *Isidoro Pelusiota*, qui verba hæc profert in lib. 2. *Epist.* 66. Ητζαν habet *Bas.* Ητὰν & Νητὰν & Ιητὰν in *MSS.* HUDS. *Gen.* Ητλαν· Ηθὰμ Psalm. LXXIII. 16. dictum Josephi locum ad ea Psalm. verba adducit Isidor. Pel. lib. 11. Epist. LXVI. p. 151. C. ὃ δή τι χεῖρ Isid. Ηθὰμ Isid. ἐπιτιερτέσατον καὶ πλατ. Idem. pro ἐς τοῦτ. τ. ἐξ. ἐρύμβῳ ἐπ. Isidor. ὃ δὲ Σολομὼν σωτειχῶς ἐξηῆ γυμναθητόμβῳ καὶ θηρίοσιν· SPANH.

k Αἰωρούμβῳ ἐποιεῖτο.] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἰωρύμβῳ *Vat.* ἐρύμβῳ *Bas.* & *Gen.* HUDS. Vetus, *causa delectationis.* an ἐρώμβῳ? COCC.

l Βασίλειον] Βατιλείας ὁδὸν *Vat.* & *Epiphanius*, qui vertit, *regias quæ Hierosolymam ducerent.*

m Ῥᾴστην εἶναι] Aut ad πόλιν Ιερουσάλυμα referendum, aut ὁδὸν subintelligendum, aut demum ῥάστα scribendum.

n Πλῆθος τὴν] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* πλήθη in *Editis Aliisque.* πλήθει *Gall.* 2.

o Αὐτός τε τοῖς] Mallem αὐτὸς δὲ τοῖς.

p Ἐκμανὴς] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἰμμανὴς *Bas.* & *G.* ἀμανὴς *Vat.*

q Μόνους ἠρέσκετο,] Sic *Vat.* μόνον in *reliquis.*

r Προειπὼν] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* καὶ deest.

s Σέβωνται θεούς,] Σέβωσι *Big. Samb.* & *Vat.*

t Ταύ-

κησίας, ὡς ἢ [t] ταύταις καὶ τῷ ἐξ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατρὶ, δήτις μὲν ἐκρατεῖτο πρὸς αὐτῶν, ὥστε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις· καὶ τῆς διανοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐτοῖς δεῖγμα, τὸ βιοῦν ὡς αὐτοῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης ἢ τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ λογισμοῦ ἅμα τὸ χρόνον ἀσθενοῦντος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον ἐξ ἰδίας [v] μὲν Θεοῦ κατωλιγώρησε, τὰς δὲ τῶν νόμων τῶν ἐπισάκτων τιμῶν διετέλει. καὶ ὡς τούτων ἢ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλεῖσαι πρὸ τῶν φυλακῶν τῶν νομίμων, ὅτε [x] τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε [y] τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναχήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸ τοῦ θρόνου τὸ ἴδιον, [z] οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν ὃν [a] ὅσιον, εἰργάσατο. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τὴν ἀρετὴν τοῦ πατρὸς, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτῷ σωφρονοῦντι καταλιπεῖν ἔμελλε τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἀμιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ ἐκ Θεοῦ κατὰ τὰς ὕπνους φανέντος, καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν [b] εὐθὺς ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθείς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν ὀλίγα τοῖς παρανομήμασι λέγων, ἀλλ' ὅτι πολὺ χαιρήσειν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο διδόχον ποιήσειν ἐκείνου· τελευτήσαντος δ' ἢ τὸν υἱὸν ταῦτα διαθήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, [c] δέκα μὲν φύλας παρασὺς αὐτὸς τῷ δούλῳ, δύο δὲ μόνας καταλιπὼν τῷ ὑιῷ ἐκ Δαυίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τὸν Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν Ιεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔκειν ἐβουλήθη.

ς'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κεδὸν [d] τῶν ἀγαθῶν, ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηράν. [e] ὃ πολὺς ἢ διῆλθε χρόνος ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν διὸς ἤγειρεν ὁ Θεὸς, [f] Ἀδέρον μὲν ὄνομα, τῷ δ' αἰτίαν ἔσχεν ἔχθρας λαβόντα τοιαύτην. [g] παῖς ἦν Ιδουμαῖος, ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταφυγούσης ἢ τῷ Ιδουμαίαν Ιωάβου τοῦ Δαυίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ τοῦ φέρειν ὅπλα δυναμένους [h] διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν [i] Φαραώνην τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διατροφήν· καὶ γινόμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς καὶ τὴν αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τῷ ἀδελφῷ, ὄνομα [k] Θαφίνῃ. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γινόμενος τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ [l] συναναιτράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαυίδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν Ιωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνου ἀπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως [m] ἀναπυνθανομένου, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν ἐπιθυμεῖ [n] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ ἀναγκαίων, τότε

Pharaonis Ægyptiorum regis filiam, uxores habuisset numero septingentas & concubinas trecentas, statim in earum potestatem concessit, ut eadem, quæ illæ, facere non recusaverit: eoque ventum est, ut, ad dandum suæ erga ipsas benevolentiæ magnique amoris indicium, in patrios illarum mores transire necesse habuerit. Ætate autem ingravescente, & ratione inde debiliore facta quam ut gentilia instituta in memoriam revocare potuerit, magis adhuc Deum quidem suum neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiæ invexerant, cultu perseveravit. Quin & antea contigit ut offenderet & in legis præceptis observandis laberetur, quando boum æneorum simulachra fecit mari subtus attollendo, & leonum *effigies* suum circa solium (neque enim istas facere licitum erat) fabricari curavit. Cum autem patrem pulcherrimum & familiare virtutis exemplum habuerit, gloriæque illius hæreditatem, quam ipsi datum erat in pietatis præmium relinquere, ille tamen ejus vestigiis non institerit, idque postquam ei Deus in somnis semel atque iterum apparuerat, præceperatque ut patris mores imitaretur, non sine dedecore mortem obiit. Ad eum itaque statim post- *Deus Solo-*
hæc vates accedit à Deo missus, ipsum inter tot *monipœ-*
flagitia nequaquam latere dicens, foreque ut diu *nas mina-*
istis factis non lætaretur denuncians; verum ut illi *tur.*
quidem dum viveret non eriperetur regnum, quod *3 Regum,*
Davidi patri promisisset Deus, se facturum esse ut *c. 11.*
ille ei in imperio succederet: cum vero moreretur, istud mali illaturum esse filio, non tamen ut populum quidem universum ab eo secedere faceret, sed ut decem quidem tribus servo illius traderet, duas vero solas nepoti Davidis relinqueret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, & urbis Hierosolymorum, ubi Templum habere voluit.

6. Solomoni his auditis obortus est dolor, ani- *Dolet Solo-*
moque valde erat perturbatus, omnibus fere bonis *moni.*
suis, quæ illum *cunctorum existimatione* beatum reddiderant, in pejus mutatis. Verum non ita mul- *Aderus Idumæus Solomonem infestat.*
tum temporis interim fuit, ex quo vates quæ eventura erant illi nunciarat, dum adversarium ei Deus suscitavit, Aderum quidem nomine, cui vero cum illo inimicitiæ intercesserant hujusmodi de causa. Hic puer erat, genere Idumæus, de regio sanguine. Cum vero Joabus copiarum Davidis præfectus Idumæam subegisset, atque adultos omnes & qui arma ferre poterant sex mensium spatio peremisset, fuga elapsus ad Pharaonem regem Ægypti se contulit. Ille autem, cum ipsum benigne excepisset, & domum ei dedit & agrum unde viveret; & postquam adolevit valde eum dilexit, ita ut conjugis suæ sororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium sustulit, qui una cum regis liberis erat educatus. At postquam apud Ægyptios intellexit Davidem mortuum esse pariterque Joabum, Pharaone adito ab eo petiit ut in patriam revertere ipsi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re *apud se* egens quave injuria affectus ipsum relinquere cuperet, cum sæpius ipsi

[t] Ταύταις ἢ τῷ] Ita cum *MSS.* & mox ἐκείναις. in *Editis* ταύτης & ἐκείνων.

[v] Μὲν Θεοῦ] Illud μὲν ex *MSS.*

[x] Τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν] Sic *MSS.* in *Editis* deest τά.

[y] Τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* qui etiam τῇ ante θαλάττῃ omittunt. τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματι in *Editis.* τῷ ὑπὸ τῇ θαλάττῃ τῷ ἀναθήματι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2.

[z] Οὐδὲ γὰρ] Eo modo in omnibus *MSS.* vel οὐδὲ γὰρ ταῦτα ποιεῖν ὅσιον, εἰργάσατο. καὶ &c. in *Editis* οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον ἦν. καὶ &c.

[a] Ὅσιον,] Quidni? Num Deus ergo probasset nube demissa cœlitus templi structuram? REL.

[b] Εὐθὺς ὁ προφήτης] Illud Λέβοε δὲ *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[c] Δέκα μὲν φύλας] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* δέκα ἢ φύλας μόνας π. in *reliquis*, & dein δύο ἢ κατ. τ. ὑ. τῷ Δαυίδου.

[d] Τῶν ἀγαθῶν,] Illud τῶν ex *MSS.*

[e] Οὐ πολὺς ἢ διῆλθε χρόνος &c.] Exscripsit hæc Suidas in Ἀδρ. SPANH.

[f] Ἀδέρον μὲν ὄνομα,] *Al.* Ἀδερ & Ἀδερ.

[g] Παῖς ἦν τοῦ ὑιὸς] Ita distinguendum censui, cum antea esset, παῖς ἦν τοῦ ὑιὸς Ἰδουμαῖος, γένους ἐκ βασ. in *Big.* & *Samb.* παῖς ἦν τοῦ ὑιὸς Ἰδουμαίου &c.

[h] Διαφθείραντος,] Ita cum *Editis* & *Vet. Interpr.* διαφθείραντος, μόνος ἦν τοῦ μησὶν ἓξ φυγὼν *Big. Samb.* & *Vat.* διαφθείραντος μόνος ἦν τοῦ φεύγων *Gall.* 1. 2. διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦν τοῦ ἦκε *Suid.* voce Ἀδιε.

[i] Φαραώνην] Φαραὼ & mox inferius, Φαραὼ *Suid.*

[k] Θαφίνῃ.] Ita in omnibus *Codd. Gr.* & *Suida.* in *Latinis* melioribus, *uxoris suæ sororem nomine Taphnim.* Verum in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 11. v. 20.) dicitur, *quod ei uxoris Tachphenes* (juxta *Verit. Hebr.*) *sororem in matrimonio dederit.* ἀδελφὴν Θεκεμίνας μείζω LXXII. *Vulgatus* autem *Taphnes reginæ sororem* habet.

[l] Συναναιτράφη.] Συνετράφη *Vat.*

[m] Ἀναπυνθανομένου,] Ἀναπεύθους *Big.* & *Suid.*

[n] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλείπειν *Suid.*

ipſi importune inſiſteret multumque eum obſecraret, tunc quidem non dimiſſus eſt. illo autem tempore cum jam res Solomonis labare & affligi cœperant, ob peccata ante dicta & Dei propter illa indignationem, permiſſu Pharaonis Idumæam repetebat Aderus. & cum eam fruſtra ad defectionem à Solomone ſollicitaſſet, nam multis præſidiis obſepta erat, adeo ut impune res novas moliri non potuerit, profectus inde in Syriam tranſiit. Illic vero obviam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino ſuo aufugerat & regionem latrociniis vexabat, junctus ei amicitiæ fœdere, qui latronum manu ſtipatus erat, ſurſum progreditur, eaque Syriæ parte occupata, rex ejus declaratur: & excurſionibus in Iſraëlitarum ditionem factis, dum adhuc in vivis eſſet Solomon, eam infeſtabat & diripiebat. Atque iſtiuſmodi quidem Hebræis ex Adero accidit calamitas.

Raazarus Solomonis hoſtis. 3 Regum, c. 11.

Hieroboamus in Solomonem conſpirat. 3 Regum, c. 11.

7. Ad hæc autem ejuſdem gentis homo, Hieroboamus Nabatæi filius, Solomonem adoritur, ad bene ſperandum de rebus adductus prophetæ oraculo ſibi olim edito. Is, à patre puer relictus, à matre educatus erat: quem cum Solomon animadvertiſſet forti magnoque animo præditum, murorum ſtructuræ eum præfecit, quando Hieroſolyma mœnibus cingebat. Opera autem tam bene curavit, ut rex eum approbaret laudaretque, eique in præmium daret præfecturam tribûs Joſephi. Cum vero Hieroboamus ſub idem *fere* tempus Hieroſolymis *forte* egrederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias nomine. qui cum illum ſalutaſſet, è via paululum deflexus ſecum in agrum quendam abduxit, ubi nemo præterea aderat: ſciſſoque in duodecim fruſta pallio, quo ipſe erat amictus, juſſit Hieroboamum decem *inde* ſumere, præfatus, "Deum iſta velle *ut ſibi caperet*, ſciſſoque "Solomonis imperio, filio quidem ejus, quod illi "ſe ita facturum eſſe promiſiſſet Davidi, tribum "unam cum altera ei finitima daturum eſſe, tibi "vero decem, quod Solomon in eum *graviter* de"liquiſſet, qui mulieribus & diis earum totum ſe "dedidit. Quare cum tibi exploratum ſit, cur "Deus animi *ſui* ſententiam de Solomone muta"verit, fac juſtitiam colas, legiſque inſtituta con"ſerves, præſertim cum ob pietatem ac religionem "præmium omnium maximum tibi ſit propoſi"tum; nimirum ut eo colloceris dignitatis faſtigio, ad quod Davidem noſti fuiſſe prove"ctum.

Achias vates Hieroboamo decem tribus pollicetur. 3 Regum, c. 11.

Hieroboamus res novas moliturus, & in Ægyptum ſe recipit. 3 Regum, c. 11.

8. Hieroboamus itaque, juvenis natura fervidus & magnarum rerum appetens, his vatis ſermonibus elatus, non quieſcebat. Cum vero ad præfecturam ſe contuliſſet, eique in memoriam veniſſent quæ Achias ipſi declaraverat, illico cœpit populum ſollicitare ut à Solomone deficerent, & res novas moliri, idque *demum* agere ut principatus ipſi cederet. Solomon autem, ejus voluntate &

μὲν οὐκ ἀφείθη. [o] κατ' ἐκεῖνον ᾗ τ καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς [p] ἔχειν ἤρχετο ἀφ' ἃς [q] συγχωρήσαντι Φαραώνῃ ὁ [r] Ἀδερ ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν [s] ἀποστῆσαι τῷ Σολομῶνι, κατέχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς, καὶ οὐκ ἦν ἐλεύθερα δι' αὐτὰς [t] ἀφ' ἑπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ [v] Ραα-ζάρῳ μὲν ὄνομα, ᾧ ἦν τ [x] Σωφήνης ἀποδεδρακὼς βασιλέα [y] Ἀδραάζαρον δεσπότην ὄντα, καὶ ληστεύοντα τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὑτῷ συνάψας, ἔχοντι τοῖς αὐτὸν συμφέρουσι λῃστικὸν, ἀναβαίνει, καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν [z] βασιλεὺς αὐτῆς [a] ἀποδείκνυται· καὶ καταστρέχων τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐπεὶ κακῶς καὶ διήρπαζε Σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ [b] Ἀδέρ συνέβαινε πάσχειν τοῖς Ἑβραίοις.

ζ. [c] Ἐπιθέτῃ ᾗ Σολομῶνι ἐκ τ ὁμοφύλων τις Ἱεροβόαμος, υἱὸς [d] Ναβαταίου, καὶ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ [e] αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδαγώμενον, ὡς εἶδε γυναῖον ἐκ τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, ᾗ τ τεῖχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς Ἱεροσολύμοις τ κύκλον περιέβαλεν. ἔτως ᾗ τ ἔργων προσενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ γράψηλαν ἐπὶ τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν ἐκ τ Ἱεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν [f] Σιλὼ, [g] Ἀχίας δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε ἐκ τῆς ὁδῷ μικρὸν ἀπονεύσας [h] εἴς τι χωρίον, εἰς ὃ [i] παρῆν μηδεὶς εἷς ἄλλος· σχίσας δ' εἰς [k] δώδεκα φάσκη τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τ Ἱεροβόαμον λαβεῖν τὰ δέκα, [l] προειπὼν, "ὅτι ταῦτα ὁ Θεὸς βάλλεται, καὶ σχίσας τὴν Σο"λομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου, διὰ τὴν "πρὸς Δαυίδην [m] γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυ"λὴν καὶ τὴν ἐξῆς [n] αὐτῇ δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σο"λομῶνος εἰς αὐτὸν [o] ἐξαμαρτόντος, καὶ τ γυναικὶ "καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς ἂν τὴν "αἰτίαν, δι' ἣν μεταθήσει τὴν αὐτῷ γνώμην ὁ τοῦ Σο"λομῶνος ὁ Θεὸς, [p] δίκαιος ἔσῃ, καὶ φύλαξε τὰ νό"μιμα, προκειμένου σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ [q] τῆς πρὸς "Θεὸν τιμῆς ἄθλα μεγίστου τ ἀπάντων, ἡγησάμενος τη"λικοῦτον, ἡλίκον οἶδα Δαυίδην ἡγούμενον.

η. Ἐπαρθεὶς σὺν τοῖς ᾗ προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. ἡγούμενος ᾗ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίᾳ δεδηλωμένων, [s] ἀναπείθειν ἐπεχείρει τ λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ [t] πράττειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν ᾗ τὴν Ἀχίου αὐτῷ καὶ τὴν ἐπι-

ξυλλεὼ

o Κατ' ἐκεῖνον] Ὑστερῷ ᾗ καθ' ὃν ἤδη καιρῷ Σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχε ἀφ' ὧν πρ. αἰτίας καὶ παρανομίας Suid.

p Ἔχειν ἤρχετο ἀφ'] Εἶχε ἀφ' Suidas. SPANH.

q Συγχωρήσαντος] Ita in MSS. & Suida. nec aliter legiſſe videtur Vet. Interpr. συγχωρήσαντος ᾗ Θεοῦ Φαραώνι in Editis. HUDS. Gen. συγχωρήσαντος ᾗ Θεοῦ Φαραώνι· ᾗ Θεοῦ deſunt apud Suidam, ut quod menda etiam videtur. SPANH.

r Ἀδερ ἦκεν] Eo modo Gall. 2. & Suidas hîc loci, ut in Editis paſſim. Ἀδερ. in reliquis.

s Ἀποστῆσαι,] Sic Big. Samb. & Vat. ἀποστῆναι in Editis.

t Οὐδ' ἐπ' ἀδείας] Ita cum MSS. in Editis οἱ ἐπ' ἀδείας.

v Ρααζάρῳ] Ραάζῳ Vat. & Vet. Interpr. Videſis 3 Regum, c. 11. v. 14 ubi Razon dicitur, & LXXII. Interpretibus Ἐσρωμ.

x Σωφήνης] Vide Annott. p. 375.

y Ἀδραάζαρον] Ἀδαρέζερ Big. Ἀδάζαρον Samb. Ἀδαδίζερ LXXII. Videſis pag. 375.

z Βασιλεὺς αὐτῆς] Ὃς τῶν Συρίων βασιλεύσας Suidas. SPANH.

a Ἀποδείκνυται] Ἀναδείκνυται Vat.

b Ἀδέρ] Ita cum Gall. 2. in cæteris Ἀδερ. vide ſupra, ad lit. r.

c Ἐπιτίθεται ᾗ Σολομῶνι] Idem Suidas. SPANH.

d Ναβαταίου,] Ναβὰτ LXXII.

e Αὐτὸν] Illud αὐτὸν ex MSS. & Vet. Interpr.

f Σιλὼ,] In MSS. Σηλᾶ & Σιλᾶ.

g Ἀχίας] Ita cum Vat. Hen. Busb. & Vet. Interpr. Ἀχία in reliquis.

h Εἴς τι χωρίον] Sic Big. Samb. & Vet. Interpr. εἰς τὸ χωρίον in Editis Aliiſque.

i Παρῆν] Μὴ παρῇ Big. & Samb.

k Δώδεκα φάσκη] Sup. lib. III. c. 5. §. ult. Ὑπὲρ ᾗ τούτου λίτρου ἐν ἱερομηνίαις φάσκουσι· & ejuſd. libri c. 8. §. 3. φάσκουσι δ' οἱ ἐπιμικτοί· SPANH.

l Προειπὼν,] Προσειπὼν Vat. & Gall. 1.

m Γενομένην] Γεγενημένην Vat.

n Αὐτῇ δίδωσι,] Αὐτῆς Big. & Samb. & mox poſt tres verſus αὐτὸν Samb.

o Ἐξαμαρτόντος,] Ita cum MSS. ἐξαμαρτόντων in Editis.

p Δίκαιος ἔσῃ,] Ita Hen. Busb. Baſ. & Vet. Interpr. δίκαιος εἶναι πειρᾷ Big. Samb. Vat. & Gall. 1. 2.

q Τῆς πρὸς Θεὸν] Τῆς πρὸς τ Θεὸν Vat.

r Τηλικοῦτον,] Sic Big. Samb. & Vat. τηλικοῦτον in Editis.

s Ἀναπείθειν] Ἀναπείθειν ἐπειρᾶτο Vat.

t Πράττειν] Παρατάττειν Big. & Samb. ταράττειν Gall. 1. 2. & Vat.

ν Συλ-

βαλλῶ ὁ Σολομὼν ἐζήτει [v] συλλαβεῖν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τὸν [x] γνῶναι Ιεροβόαμος, ὡς [y] Σέσακον φεύγει τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθεῖν ἐκέρδησε καὶ τὸ [z] τῇ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν [a] ὀγδοήκοντα [b] ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν Ιεροσολύμοις [c] ἁπάντων ὑπερβαλὼν δύναμιν τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε [d] πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' [e] αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Εβραίοις, [f] εἰς καιρὸν ἕτερον ἔδοξέ μοι διαφθέσαι.

insidiis intellectis, eum quærebat ut comprehensum perimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc resciviſſet, ad Suſacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic manendo uſque ad Solomonis interitum, non ſolum id aſſequutus eſt ut nihil mali ab ipſo pateretur, ſed ut regno etiam ſervaretur. Solomon autem jam admodum ſenex vita decedit, cum regnaſſet quidem per annos octoginta, vixiſſet autem nonaginta quatuor: ſepeliturque Hieroſolymis, omnium regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, exceptis iis in quibus jam ſenescens peccaverit, à mulieribus in errorem inductus. De quibus, pariterque de malis quæ inde conſequuta ſunt & Hebræos afflixerunt, viſum eſt mihi alio tempore narrationem facere. III. *Solomon moritur.* 3 *Regum*, c. 11.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς ἀπὸ παιδὸς αὐτοῦ Ροβοάμου, τὰς δέκα φυλὰς Ιεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

CAP. VIII.

Quomodo mortuo Solomone populus, à Roboamo ejus filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὴν παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Αμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, [g] Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες ὄχλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τὰ ἔχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ιεροβόαμον. ἀφικνουμένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροβοάμου εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι [h] αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τοῦ λαοῦ καὶ Ιεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ῥᾳθυμεῖν χρηστότερον τοῦ πατρός· βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνήσεσθαι δ' ἑσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ὑπείκειαν, ἢ [i] διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ, μὴ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν αἰτοῦσιν, ὑπωπτεύθη μὲν δόλος γίνεται, μὴ παραχρῆμα ὑπενεύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν· πρόχειρον γὰρ [k] ἡγοῦνται εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, [l] καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι μὴ παραυτίκα ἀπιστεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

Cæterum poſt mortem Solomonis, filio ejus Roboamo in regnum ſuccedente, qui ex muliere Ammanitide Nooma nomine, ei natus erat, populi principes, nunciis ſtatim in Ægyptum miſſis, Hieroboamum revocabant. Cum autem ad eos in urbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem pervenit. ipſi enim placuerat, Iſraëlitis, qui eò convenerant, ſemet regem oſtendere. Eum ergo adeuntes principes populi ſimul & Hieroboamus, ſupplici voce rogarunt, ut aliquid de ſervitio illis remitteret, & patre ſuo clementior eſſe vellet: ipſos enim grave ſub eo jugum pertuliſſe. fore autem ut eos ſibi magis benevolos habeat, libentiuſque ei ſervituros, ſi mitius illos tractet potius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixiſſet ſe poſt triduum iis quæ poſtularunt reſponſurum, ſtatim quidem in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eorum non annuiſſet: nam ingenium hominum, præſertim in adoleſcentia, ad benignitatem & humanitatem proclive eſſe cenſebant. bonæ tamen ſpei aliquid ſubeſſe videbatur, quod *ea de re* conſultaverit & non è veſtigio repulſam dederit. *Roboamus Solomoni in regnum ſucceſſit.* 3 *Regum*, c. 12. *Populus à Roboamo petit ut ſe mitius tractet quam Solomon.* 3 *Regum*, c. 12.

β. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, [m] πόσα χρὴ ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὸ πληθος. οἱ δ', ἅτε εἰκὸς τοὺς εὐνοῦς καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ [n] κατὰ βασιλείας ὄγκον· [o] χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρόσχαρες καὶ [p] τὸ μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ἔτως καὶ συμφέρουσαν [q] ἴσως πρὸς τὸ πᾶν, εἰ δὲ μὴ, [r] πρός γε τὸν τότε καιρὸν [s] ὅτε δεῖ γενέσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεφήνατο, τοῦ Θεοῦ

2. Ille autem, convocatis paternis amicis, eos in conſilium adhibuit de reſponſo quod populo dari oporteret. atque iſti, id quod viros *ipſi* benevolos vulgique indolis gnaros facere veriſimile erat, ei ſuaſerunt ut populo ſe humanum præberet comiterque illos alloqueretur, & ſe aliquanto magis demitteret quam fert faſtus regius: ea enim via capturum eſſe multitudinis favorem, cum ita natura comparatum ſit, ut ſubditi nihil adeo ament, ac ut reges illis benignos & fere pares ſe præſtent. At is utilem adeo ſententiam & forſan in omne tempus profuturam, ſin minus, tum *certe* cum regem fieri oporteret, averſatus eſt; Deo, ut puto, id *Roboamus ſenes juvenesque ea de re conſulit.* 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paral.* c. 10.

v Συλλαβὼν αὐτὸν] Συμβαλὼν *Gall.* 2.

x Γνῶναι] Illud γνῶναι ex *Big. Samb.* & *Vat.*

y Σέσακον] Σουσάκιμον *Vat.* ex Σουσακὶμ LXXII. Ισακον, forſan pro Σίσακον, *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ex Hebraïco, ut puto, *Siſak.*

z Τῇ βασιλείᾳ] Illud τῇ ex *MSS.*

a Ογδοήκοντα] Ita *Codd. MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* necnon *Theodoretus* ex *Flavio* noſtro, *Zonar. Glycas, Cedren.* & *alii* quos affert *Cotelerius* in *Notis* ad *PP. Apoſt.* p. 138. cum in *S. Literis* quadraginta tantum annos regnaſſe dicatur. Verum forſan (inquit *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. 7.) non numerantur in *Sacris libris* poſteriores quadraginta, quia tum à vero Dei cultu diſceſſerit Solomon & peccator factus ſit.

b Ετη,] Ετεσι *Big. Samb. Busb.* & *Hen.*

c Απαντας] Ita cum *MSS.* in *Editis* πάντας ὑπερβάλων.

d Πρὸς γῆρας] Πρὸς τὸ γῆρας *Vat.*

e Αὐτὰ] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit *propterea.*

f Εἰς καιρὸν] Εὐκαιρότερον ἰδόξαμεν διαφθέσαι *Vat.* Εὐκαιρότερον ἔχομεν διαφθέσαι *Gall.* 2. quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *opportunius explicabo.*

g Νοομᾶς] Sic *MSS.* Νοόμας in *Editis.* Νααμὰ LXXII. *Naama* apud *Vet. Interpr.*

h Αὐτὸν βασιλέα.] Αὐτὸν legi poteſt, adeo ut hic ſit verborum ordo ἐδέδοκτο γὰρ τοῖς Ισραηλίταις αὐτῷ συνελθοῦσι ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα, convenienter *S. Literis*, quæ dicunt, *Iſraëlitas Sichemam convenisſe Roboami regis creandi gratia*, atque ita fere verba intellexit *Epiphanius*, qui vertit, *placuerat enim ut illic convenientes Iſraëlitæ eum conſtituerent regem.*

i Διὰ τὸν φόβον] Illud διὰ omittit *Vat.*

k Ηξίουν] Αξιοῦν *Vat.*

l Καὶ τοῦτ'] Καὶ ταῦτα νέῳ *Vat.*

m Ποδαπὰ] Οποῖα *Vat.*

n Κατὰ βασιλείας] Κατὰ deeſt *Vat.*

o Χειρώσεσθαι] Χειρώσασθαι *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

p Τὸ μικρὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

q Ισως πρὸς τὸ πᾶν,] Ισως μὲν πρὸς τὸ π. *Vat.*

r Πρός γε] Πρός τε τὸν τότε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Οτε δεῖ] Forte ὅτ' ἔδει. COCC.

id agente, ut istud condemnaret & *rejiceret* quod *maxime* ad rem suam faceret: accitisque juvenibus, qui cum eo educati erant, illisque exposito quod senes ei dederant consilio, jussit proferre quid ipsis facto opus esse videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat meliora cernere, suaserunt ut populo *ita* responderet; "suorum "digitorum minimum crassiorem esse quam sui "patris medium corporis truncum; quod si *servi-* "*tutis* duritatem sub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "sentient; ac si ille in eos scuticis animadverterit, "exspectandum ut ipse scorpiis animadvertat." His delectatus rex, ratusque imperii dignitatem decere *ejusmodi* responsum, postquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exspectatione suspensis, omnique studio agentibus ut verba regis audirent, existimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum esse, neglecto amicorum consilio ex juvenum sententia respondit. Hæc vero non sine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Roboamus, juvenum consilium sequutus, populo durius respondet. 2 *Regum*, c. 12.

3. Istis autem verbis veluti ferro percussi, dictisque haud secus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti sunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af- "finitatis esse cum Davide ejusque progenie." adjectoque, "se illi solum cedere Templo quod pa- "ter ipsius exstruxerat," *eum* relicturos esse minati sunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo usque exarserunt, ut cum ad eos misisset rex Adoramum tributis præfectum, qui *sævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, si quid in illis juveniliter temerarium fuerit & submorosum, redderet placatiores, *ut cum iis ageret* non sustinuerunt, sed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidisset Roboamus, & existimasset se iisdem lapidibus peti quibus *imperii sui* ministrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conscenso Hierosolyma se fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum constituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis stirpe alienata, summæ rei præfecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas sibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum sibi assumpsisset, proficisci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi sibi servire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim submonebat haud fas esse ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præsertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi secessio) non jam

Decem tribus à Roboamo desciunt. 3 *Regum*, c. 12.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur. 3 *Regum*, c. 12.

ποιήσωντ· οἷμαι καταπεμφθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὸ μειράκια τὸ [t] συντεθραμμένα καὶ τῷ τῶν πρεσβυτέρων αὐτῶν συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τάδε, ὅτι γὰρ ἡ νεότης ὅτι ὁ Θεὸς [v] ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποπεπτωκέναι τῷ λαῷ· [x] "τὸν "βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύ· "εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ [y] σκληρυχίας ἐπειράθησαν "ἐκείνου πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πεῖραν δυσκό- "λως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐνεχθήσει [z] σκορπίοις τοῦ- "το ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν." τούτοις [a] ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρεπόντως τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τῷ ὑποπεπτωκέναι, ὡς σωθὴν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος· [b] καὶ τι λέγοντος ἀκούσαι τοῦ βασιλέως ἐσπουδακότος, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τῷ τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖς τῷ τῶν φίλων [c] ἀπεκρίνατο. τοῦτο δ' ἐπράττετο κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας.

γ'. Πληγέντες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου, καὶ ἀληθεύοντες ὡς ὀλίγα πείρᾳ τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες [d] ἐκβοήσαντες, "οὐκέ- "τι ἡδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαυίδην καὶ τοὺς "ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου, ἔφασαν, τῷ ἡμέραν· πα- "ραχωρεῖν δ' αὐτῷ [e] μόνον τὸν ναὸν ὃν ὁ [f] πατὴρ αὐτοῦ "κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ἔτως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τῷ ὀργῷ ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ὀλίγου τῶν Φόρων [g] Ἀδωράμου, ἵνα [h] καταπραΰνῃ καὶ συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἴ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἴσως [i] ἐν αὐτοῖς, [k] ποιήσειν μαλακωτέρους, ἐχ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βαλόντες [l] αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν Ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὀλίγας ὅλως ὅπλα ἁρματος, ἔφυγε εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν Ἰούδα φυλὴ καὶ ἡ [m] Βενιαμίτης χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδου παίδων ἀποστὰν, τὸν Ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ροβόαμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵους τε ἦν, λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ὁπλιτῶν ἐκλεκτῶν, ἐξελθεῖν ὅπως τὸν Ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ [n] προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. [o] οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, [p] ἔτος ἔλεγε, καὶ παῦσαι καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ [q] προαιρέσει τὸν τῶν πολιτῶν ἀπο-

[t] Συντεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

[v] Ηφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίει in *Editis.* ἠφίει νοεῖν καὶ κρείττω *Vat.*

[x] Τὸν βραχύτερον] Iisdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

[y] Σκληρυχίας] Σκληρότητος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρεῦσαι *Busb.* & *Hen.*

[z] Σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν] Constat animal voce σκορπίοις haudquaquam significari, sed flagri genus scutica gravius aculeatum ad modum scorpionum, forsan ex planta ista, de qua *Theophrastus* l. 6. *de Plantis*, c 1. & lib. 9. c. 14. Videsis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Rufinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr. עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9. σκορπίος *nepa*, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib. VI. c. 1. p. 118. & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo postremo loco dicitur similis scorpioni & utilis ad ejus ictum. *Versio Syriaca* hîc: *castigabo vos loris.* SPANH.

[a] Ηδεὶς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi truncique.

[b] Καί τι λέγοντος] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ β. *Gall.* 2. ὅντος, λέγοντος ἀκοῦσαί τι τοῦ βασ. in *Editis.*

[c] Απεκρίνατο.] Απεκρίναντο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

[d] Εκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐυβοήσαντες in *Editis Aliisque.*

[e] Μόνον τὸν ναὸν] Μόνῳ *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoscit *Epiphan.*

[f] Πατὴρ αὐτοῦ] Πάππος *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Αδώραμον,] Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Αδώραμον an Αδόραμον legerit.

[h] Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & καὶ ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

[i] Εν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ὦ deest *Editis.*

[k] Ποιήσειν] Ποιήσων *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσει *Gall.* 1. ποιήσειε καὶ μαλ. *Big.*

[l] Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

[m] Βενιαμίτης] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Bas.* & *G.* Βενιαμίτιδος *Gall.* 2.

[n] Προφήτου] Προφήτου Σαμαΐου juxta *Vet. Interpr.* forsan ex *S. Literis.*

[o] Οὐ γὰρ εἶναι] Οὐ γὰρ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

[p] Οὕτως ἔλεγε,] Lege ἕως ἔλεγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progressus est ad prælium. COCC.

[q] Προαιρέσει] Προῤῥήσει *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

τοπ-

r Οὐκ

ἀποστάσεως γεγυμνένης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι ᾗ πρῶτον ὅσα Ιεροβόαμος ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα ᾗ τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τ δύο Φυλῶν βασιλέως [s] γεγυμνένα δηλώσομεν. Φυλαχθείη γὰρ ἂν ὕτως ἅπασι τοῖς ἱστορίας τὸ εὐτακτον.

δ'. Ο τοίνυν Ιεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν [t] Σικίμῃ πόλει, ἐν τούτῃ τὴν διαίταν εἶχε · κατεσκεύασε ᾗ κ ἐν [v] Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀ πολὺ ᾗ τ σκιωποηγίας ἑορτῆς [x] ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἀπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι [y] τ Θεὸν εἰς Ιεροσόλυμα παραγένηται κ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγαγεῖν, μεταμοῆσαι ἴσως κ δελεασθεν ὑπὸ τοῦ ναοῦ κ τ θρησκείας τ ἐν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει ᾗ τῷ [z] πρώτῳ βασιλεῖ, κ κινδυνεύσει τοῦτο γενομένου τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἀπ[ε]χνᾶταί τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, κ οἰκοδομήσας ναίσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν [a] Βεθήλῃ πόλει, τ ἕτερον ᾗ ἐν Δάνῃ, ἥδε ἐστὶ πρὸς [b] τ [c] πηγαῖς τοῦ μικροῦ Ιορδάνου, πέμψας τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τ ἐν τ προῳρημένας πόλεσι [d] ναίσκων · κ συγκαλέσας τὰς δέκα Φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τοιάδε ποιησάμενος τοὺς λόγους. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τ Θεὸν, κ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς Ιεροσόλυμα παραγένητας εἰς τὴν τ ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὕντως ὁδὸν, προσκυνεῖν. ἄνθρωπος γὰρ κατασκεύασε τ ναόν · πεποίηκα ᾗ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ Θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν [e] Βεθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν ᾗ ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τ πόλεων κατῳκημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τ Θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ Λεύίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τ Λευίτιδος φυλῆς καὶ τ Ααρῶνος ἡμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν [f] ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριὸν, ὁ καὶ τ πρῶτον ἱερέα φασὶν Ααρῶνα πεποιηκέναι." [g] τοῦτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τ [h] πατρῴων θρησκείας ἀποστάντας ἐποίησε παραβαίνειν τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς Εβραίοις, κ τὸ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τ ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίας προσπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κ χώραν [i] δηλώσομεν.

ε'. Ενστάσης ᾗ τ ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος κ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ [k] ἑώρταζον κ αἱ δύο Φυλαὶ ἐν Ιεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τ δαμάλεως, γυμνὸς δ' αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιερεὺς ἀνῆ τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' [m] ἐπιφέρειν τὰς θυσίας κ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσγίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ Ιεροσολύμων προφήτης, [n] Ιαδὼν ὄνομα, τοῦ Θεοῦ πέμψαντος· ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, *cum copiis* egreſſus eſt. Mihi autem *nunc* ſtatutum eſt prius narrare quæ geſſerit Hieroboamus Iſraëlitarum rex, ac tum demum res geſtas à Roboamo duarum tribuum rege memorare. ſic enim per omnia ſuus hiſtoriæ ordo conſervabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *ſibi* conſtruxiſſet in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam inſuper *ſibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo poſt cum Scenopegia ſtatum *gentis* ſacrum inſtaret, reputans ſecum, ſi populo conceſſerit ire Hieroſolyma ut Deum adorarent, feſtumque illic agitarent, fore ut fortaſſe pœnitentia ducti, ac templi ſplendore cultuſque in eo divini apparatu capti, ipſum relinquerent & ad regem priorem ſe reciperent, adeoque inde in vitæ diſcrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflaviſſet, illiſque duo delubra exſtruxiſſet; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem eſt apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro poſuit: cumque x. tribus, quibus ipſe præerat, convocaſſet, pro concione in hunc modum eas eſt alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non neſcire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejuſque præſentia nullo loco de"finito includatur, ſed ubique *preces* exaudiat & "cultores ſuos *benigne* reſpiciat. quod cum ita ſit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad"eo itinere, Hieroſolyma, urbem hoſtilem, con"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* ſtatuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de"dicavi, alteram Dane, ut veſtrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò ſe conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quoſdam ex "vobiſmet ipſis ſacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "deſideretis. Igitur cuicunque veſtrum in animo "eſt ſacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a"rietem: id quod ajunt primum ſacerdotem Aa"ronem feciſſe." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione diſcedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exſtitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem inciderent. Sed hæc quidem ſuo loco narrabimus.

Vitulas fudit aureas. 3 *Regum*, c. 12. *Adhortatur populum ad vitulas aureas colendas.*

5. *Septimo menſe, cum jam immineret feſtiva ſolennitas, volens & ipſe eam apud Bethelam celebrare, ſicut à duabus tribus Hieroſolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exſtruit, ipſe vero pontifex factus cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. At cum in eo eſſet, ut victimas & ſolida ſacrificia in conſpectu totius populi aræ admoveret, ipſi ex Hieroſolymis juſſu Dei vates ſupervenit, Jadon nomine: qui in media turba conſtitutus hæc rege audiente loquutus eſt, ſermone ad altare ver-

Vatis Judæi oraculum in aram Bethelenſem. 3 *Regum*, c. 12.

r Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS.* ὃ κατεξῆλθε in *Editis*.

s Γεγυμνωμένα] Γεγυμνασμένα *Vat.*

t Σικίμῃ] Alibi in *recto* Σίκιμος, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμα, ut ibid. §. 2.

v Φανουὴλ] Ita ex *MSS.* Φανουήλαι in *Editis*.

x Ενισταῖ] Συνίσταῖ *Vat.*

y Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS.* τῷ Θεῷ in *Editis*.

z Πρώτῳ] πρώτῳ deeſt in nonnullis *MSS.*

a Βεθήλῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* quo modo & ſupra (l. 6. c 3. §. 2.) in aliquot *MSS.* Βηθήλῃ in *Editis*. Βηθηλεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1 Βαιθηλὶ *Vat.* Βαιθὴλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ἐν πόλει Βενήλοις.

b Τοῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους, κ τοῦ τοῦ Ιορδάνου πηγῶν· Πηγαὶ Ιορδάνου, nempe Majoris, ſub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωτ. lib. 1. c 21. §. 3. ut & lib. 111 c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωτ. lib. IV. c. 1. §. 1. SPANH.

c Πηγαῖς τοῦ μικροῦ] Minoris Jordanis fons Δάνος appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.

d Ναίσκων] Sic in *MSS.* ναίσκῳ in *Editis*.

e Βεθήλῃ πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS.* ac ſupra. HUDS Βηθηλῶ κ Εφραὶμ πολίχνια· Αλωτ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βεθήλῳ (*Gen.* Βηθήλου) SPANH.

f Ιερεὺς εἶναι,] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Τοῦτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen. Busb.* & *Vat.*

h Πατρῴων θρησκείας] *Al.* πατρίων & πατρῴας.

i Δηλώσομεν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *ceteris* δηλώσωμεν.

* *Septimo menſe,*] *Octavo menſe* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic.* c. 23. v. 33.

k Εώρταζον] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἑόρταζον in *reliquis*.

l Ο ἀρχιερεύς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS.*

m Επιφέρειν τὰς θυσίας κ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adſcendiſſe altare להקטיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure uſurpari & ſuffitu, ſed Judæi etiam docent הקמורין aliquando eſſe eaſdem ac הקרבות, oblationes ſacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטיר de ſacrificiis uſurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod. 29. 25. REL.

n Ιαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb.* & *Glycas*, qui pag. 187. iſta habet, ὁ μὲ Ιώσηπος Ιαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἡ ᾗ βίβλος τοῦ Παραλειπομένων

verſo: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intellexiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 *Regum*, c. 13.

εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον πιόμενον τὰς λόγους. "ὁ Θεὸς ἐσεῖταί τινα προλέγει ἐκ τῶ Δαυίδ γένους, Ιωσίαν "ὄνομα, ὃς ἐπὶ σῶ θύσει τὰς ψευδοιερεῖς τὰς καθ' ἑκεῖνον "τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ "ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σῶ καύσει. ἵνα μέντοιγε "πιστεύσωσιν ἔτοι τοῦθ' ὕτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ "γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ "πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῶ [P] πιμελὴ τῶν ἱερείων ἐπὶ γλῶ χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ιεροβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ [q] εὐθὺς παρείθη, καὶ [r] οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν [s] ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη τε καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη [t] πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ χαρίσασθαι. ὁ δὲ, τῆς χερὸς τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. [v] Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐπιτρέπεσθαι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ γεύσασθαι "ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ "θεῖον ἀπειρῆκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' "αὐτῆς ποιήσηται τὴν [x] ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἐγκρατείας· αὐτὸς δ' ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τῶ προειρημένων οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

Ὡς ὁ προφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπέστρεψεν, εἶτα ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ ποίοις λόγοις ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 *Regum*, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς [y] πρεσβύτης [z] ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἔτυχε τότε μὲν κλινήρης διὰ τὸ ἀπὸ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ Ιεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς [a] παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεροβόαμος ἔξαμένην πάλιν ἐκείνην ζῶσαν ἀπολάβοι· δείσας μὴ παραδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος πρὸς τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ἅμα [b] ὑπισχνώμενος τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ [c] παρασκευὴν ὁ προσετάγησαν, [d] ὑπιδὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς μεγέθους ἡσπάσατο πρῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὡς δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαι παρά τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἀκὴ παρ' ἐμοὶ [e] εἶπεν πάντως ἀπηγορεύκει σοι τὸ θεῖον παραθέσθαι τράπεζαν. προφήτης γάρ εἰμι κἀγὼ, καὶ τῆς αὐτῆς σοι κοινωνὸς

μῶν Ιωὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

o Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis*.

p Πιμελὴ τῶν ἱερείων] ישן eſt in Codice Sacro, quod cinerem notat. Verum ישן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

q Εὐθὺς παρείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

r Οὐκ ἔτι ἴσχυεν] Eo modo, vel οὐκ ἔτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque*.

s Ἀναγαγεῖν,] Ἀγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

t Πάντα ἀπ' αὐτοῦ,] Πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

x Ὑποστροφὴν,] Ὑποστροφὴν *ſolus Vat.*

y Πρεσβύτης] Illud πρεσβύτης ex *Cod. MSS.*

z Ψευδοπροφήτης,] Ψεύδο προφήτου ἐκεῖνον εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ἢ Θεοδώρητος ἀληθῆ προφήτην εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Ἐγὼ δὲ τὸν Θεὸν μὲν καὶ τὰ ἄλλα προφήτην ὑπείληφα· ψευδέσι δὲ χρήσασθαι λόγοις πρὸς τὰ αὐθρωποι τὸν Θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτην εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ERΩT. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

a Παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

b Ὑπισχνούμενος] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὑπισχνούμενος τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis*.

c Παρασκευὴν] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* παρασκευάσαντων in *Editis*. quod etiam ferri poteſt.

d Ὑπιδὰς ἐδίωξε] Ὑπιδὰς τὸν ὄνον ſoli *Hen.* & *Busb.*

e Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hic inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἔφη *Editorum* poſt τραπέζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

f Aeu-

γωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας· καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀφεστώτων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ἐπιφαίνεται τῷ Ιαδῶνι· καὶ θεσπίζει τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πεμφείαν ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ παραπλὴν ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφεσιν, [h] ὑφ' ἧς ἁλῶναι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρῆσαι. ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐληλεγμένα ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων· καὶ καταπατάσας αὐτὸν ὑπὸ τὰ κτήνη, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον ἀδεῶς ὅλως ἔβλαψε. θαπτόμενον δὲ ἐφύλαττε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τὸν ἑαυτοῦ πεμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐνετείλατο δὲ τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι· λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑπεριδήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τὴν πλάνην ταύτην σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἂν γνωσθησομένων. [o] κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς ἰδίοις, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσέστη τῷ Ιεροβοάμῳ· καὶ, "τί δήποτ' ἐπαρέχθης, [p] εἶπεν, ὑπὸ τοῦ ἀνοήτου λόγων;" ὡς δὴ καὶ τὸ βωμὸν τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσαιτο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρασθαι δοκαλῶν, ἤρξατο ταύτην αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς τὸν γεγονότων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπιχειρῶ γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσαι, βασάζουσι τὰς θυσίας· εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν· τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὂν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πέσοι διὰ βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον ἐκ τῶν σημείων ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπόλοιτο· ὅτως ἔδεν ἔτ' εἶχεν, ἔτ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ [v] καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, ἐπὶ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου ἐπὶ τοσοῦτον παρόντος [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adsum ab eo missus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reversus est. Adhuc autem illis prandentibus blandoque sermone sese oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus fecisset, dicebat, pœnam daturum esse, simulque qualis foret *ipsi* denunciabat. nam leonem ipsi digredienti in via occursurum esse edixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers esset sepulturæ in majorum suorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigisse arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falsi esset redargutus. Jadoni igitur Hierosolyma redeunti obviam fit leo, ipsumque à jumento detractum necavit. Atque asinum quidem nihil omnino læsit, adsidens vero & eum custodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac transeuntes id conspicati in oppidum venerunt, atque falso vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis suis in hoc missis, corpus ejus in urbem reportavit, ipsumque magnificis cohonestavit exsequiis; suisque filiis præcepit, ut se, cum mortuus fuerit, eodem in sepulchro conderent: dicens, vera quidem esse omnia quæ ille vaticinatus est contra urbem illam & altare & sacerdotes & falsos vates; ipsum vero injuria post mortem fore immunem, si cum eo sepeliretur, utpote quod ossa illorum dignosci non possent. Cum itaque justa vati persolvissent, atque filiis ista mandasset, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "istius insipientis sermonibus?" Postquam vero rex quæ altari suæque manui acciderant illi enarrasset, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iste* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitiose agendo labefactare, & verisimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei persuadere manum quidem ejus lassitudine obtorpuisse, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quievisset, ad se rediisse: altare vero, quippe recens exstructum & multis magnisque victimis ei impositis, ex nimio onere rerum ei incumbentium disruptum cecidisse. Porro ipsi etiam mortem ejus nunciabat, qui signa ista prædixerat, ut scilicet à leone occisus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi persuasit, &, cum animum ejus prorsus à Deo avertisset & à sanctis justisque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumelios us erat & injurios us, ut quotidie id sibi negotii dari quæsiverit, ut novo aliquo magisque detestabili scelere semet obstringeret. Atque ista quidem nobis de Hieroboamo in præsens dicta sunto.

Jadon vates à leone occisus. 3 Regum, c. 13.

Bethelensis vates subdole agit cum Hieroboamo, ut metum ejus discuteret.

Adeo nihil de impietate remisit Hieroboamus, ut pejor indies evaserit. 2 Regum, c. 13.

[f] Αφεστώτων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀφεστώτων.

[g] Εφεσιν,] Εφεζον *Vat.*

[h] Υφ' ἧς] Sic cum *MSS.* ἀφ' ἧς in *Editis.*

[i] Οπως μὴ] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum senem in urbem eum retraxisse, ut si à se decipi contigisset, assertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuisse credere par est, ut Hieroboamus & alii præsenti metu levati suæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.

[k] Ιαδῶνος] Hic loci Ιωάδου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ioël dicitur *Glyca*, ut ex verbis supra allatis constat. Rabbinis Iddò esse videtur, cujus mentio facta est 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Addò dicitur *Interpretibus* LXXII.

[l] Εληλεγμένα] Ελεγχθεν ψεύδους *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[m] Μὲν κηδείας] Illud μὲ deest *Vat.*

[n] Υπεριδήσεσθαι] Eo utique consilio (inquit *Zonaras*) cum eo sepeliri voluit, ut cum secundum prædictionem illius altare everteretur, & sacerdotum & pseudoprophetarum ossa igni traderentur, eam contumeliam ipse, juxta hominem divinum situs, effugeret.

[o] Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.

[p] Εἶπεν,] Εἶπων *Vat.*

[q] Επιχειρῶ] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*

[r] Αὐτοῦ ναρκήσαι,] Αὐτῷ *Vat.*

[s] Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*

[t] Απόλοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπωλεῖτο *Vat.* ἀπώλετο in *Editis.*

[v] Καὶ τῶν δικαίων] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων. in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων.

[x] Ημῖν δεδηλώσθω.] Eo τούτοις ante ἡμῖν inserunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec vestigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP.

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Susacum.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethsur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Maresam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. & cum eas muniviſſet, & præsidia in omnibus constituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *necessaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea scuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes & Levitæ ex omnibus Israëlitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & justi, relictis suis sedibus, ut Deum *more patrio* Hierosolymis colerent. ægre enim tulerant ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, & tres ex ea liberos sustulisset, duxit postea & aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Abesalomi Thamara natam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures suscepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti sunt duodetriginta & filiæ sexaginta. Voluit autem ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque fidei thesauros urbesque munitissimas credidit.

Ad Roboamum sacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

Roboamus etiam Deum suis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis causa hominibus sit rerum magnitudo, earumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidisset regnum suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas & scelus abiit, Deique cultum & religionem sprevit, adeo ut populus ei subjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum est, ut cum principum moribus subditorum etiam mores corrumpi soleant; utque hi relicta sua modestia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes sequantur. nisi enim eadem, quæ re-

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀφῆκε Σύσακον ἐπιμώρησεν.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβοάμης, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεφήκαμεν, ὠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλεέμ, καὶ [z] Ητεμὲ, καὶ [a] Θεκωὲ, καὶ [b] Βηθσὺρ, καὶ [c] Σωχὼ, καὶ [d] Οδολλὰμ, [e] Ιπὰν, καὶ [f] Μαρησὰν, καὶ [g] Ζιφὰ, καὶ Αδωραΐμ, καὶ [h] Λαχὶς, καὶ [i] Αζηκὰ, καὶ [k] Σαραΐμ, καὶ [l] Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσι, φρουρᾷ τε κατίσχυσεν [o] ἐν ἀπάσαις ἡγεμόνας, σῖτόν τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν· ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ φυλαὶ πᾶσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα καὶ Λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι ἐκ πάσης ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ἐκ γὰρ ἠδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγνώμη τινὰ καὶ τρεῖς παισάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἦγεν ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τοῦ Αβεσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτὴν ἔσαν συγγνώμη· καὶ πάσης ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὖπω γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστερξε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικίσιος αὖπω γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δὲ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὖπω γενέσθαι ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. ἀφάδοκον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὖπω καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέστησεν.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένῳ ἔτω βλέπων Ροβοάμης, εἰς ἀδικίας καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ [y] ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὰς ἡδέως τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὸ τῶν λεχομένων ἦθος [z] τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τὸ ἐκείνων [a] ἀσελγείας τὴν αὐτῶν σωφροσύνην ἀθετοῦντες, ὡς ἀρετῇ [b] τὰς κακίας αὐτῶν ἕπονται. ὁ γὰρ

ἔνεστιν

---

y Βηθλεὲμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαιθσεὲμ in *Alexandr.*

z Ητεμὲ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰτανὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

a Θεκωὲ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼς in *Editis.* & infra Θέκωα. si quis Θεκωὲ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

b Βηθσὺρ,] Βαιθσυρὰ LXXII.

c Σωχὼ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοκχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. supr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

d Οδολλὰμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολὰμ in *Editis Josephi* & *MSS.*

e Ιπὰν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editisque* Εἰπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi suspectus sit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraïcæ* conformiter habent καὶ τὴν Γέθ. Forsan Γεθθὰν aut Γιτθὰν scribendum.

f Μαρησὰν,] Μάρεσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρισὰν LXXII.

g Ζιφὰ,] Καὶ τὴν Ζιφὰ *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὴν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Maresam.* pro *Azeca* & *Saraïm* Rufin. *Retheram.* Vid. 2 Chron. XI. 5. SPANH.

h Λαχὶς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliisque.*

i Αζηκὰ,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζηκὰ, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adscribat *Eusebius*, & καὶ τὴν Αζηκὰ habeant LXXII.

k Σαραΐμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρὰμ habeant *MSS* & Σαρὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

l Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

m Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recensuit nominatim Josephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur esse sitæ. REL.

n Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμὶδι in *Editis.*

o Ἐν ἁπάσαις] Illud ἐν deest *Vat.*

p Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editisque* θυρεοὺς καὶ σιεγμάσας. HUDS. *Gen.* θυρεοὺς· vel θυρεοὺς καὶ σιεγμάσας· Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σιεγμάσιν. SPANH.

q Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατέλειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliisque.*

r Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11? v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

s Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode satis, commate posito post σωφρονέστε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

t Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχὰν.

v Τριάκοντα.] Ἑξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

x Τῆς βασιλείας] Illud τῆς ex *MSS.*

y Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Bush.*

z Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόνων *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόσιν.

a Ασελγείας] Ασεβείαν solus *Vat.*

b Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

ἔνεστιν ἀποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ ταὐτὰ περίεργος. τ̃ῳ τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντ@ αὐτ῀ καὶ παρανομοῦντ@, ἀπουδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι. πρωτον ὑπ [d] τ̃ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἀπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα [e] Σέσακον. [f] περὶ ἃ πλανηθεὶς [g] Ἡρόδοτ@ τὰς πράξεις αὐτ῀ Σεσώστρι προσάπτει. ἔτ@ γὰ ὁ Σέσακ@, πέμπτῳ ἔτει τ̃ Ροβοάμ βασιλείας, ἐπιστρατεύεται μετὰ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τ̃ ἀριθμὸν [h] ἐξεκαλέσθει, ἱππέων δ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν δ μυριάδες τετρακόντα. τούτων τὰς πλείστας Λίβυας [k] ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖ εἰς τὴ χώραν τ̃ Ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τ̃ Ροβοάμ βασιλείας [l] πόλεις ἁμαχητί. κ῀ ταύτας ἀσφαλισάμεν@, ἔρχεται ἐπὶ τὴν Ἱεροσόλυμα.

γ'. Ἐγκεκλεισμένω [m] δ῀ τ῀ Ροβοάμ καὶ τ῀ πλήθους ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴ Σουσάκου [o] στρατείαν, καὶ τ̃ Θεὸν ἱκετεύόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] οὐκ ἔφασαν τὸν Θεὸν [q] παρέξειν μετ' αὐτῶν. ὁ δ῀ προφήτης Σαμμίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτ῀ [r] κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, [s] εὐθὺς ταῖς ψυχαῖς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, γνωμένους περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ῀ αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἕτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν διὰ τὸν προφήτην· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. [y] παραλαβὼν δ῀ Σέσακ@ ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου Ροβοάμ διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε ταῖς ὑπομέναις συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τ῀ Θεῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] ἀφεῖλε δ῀ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· οὐκ εἴασε δ῀ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυίδης τῷ Θεῷ, λαβὼν αὖθις καὶ τ῀ [b] Σωφήνης βασιλέως. καὶ [c] τοῦτο ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δ῀ ταύτης τ῀ στρατείας καὶ ὁ Αλικαρνασεὺς [d] Ἡρόδοτ@, ἀφὶ μόνου τ῀ δ῀ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνων Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupissent, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

IV. *Susaci regis Ægypti expeditio in Judæam.* 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe inclusi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos deserturum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præ metu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesaurosque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram gen-

Susacus; captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

c Ταὐτὰ ἀφέντες.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ταῦτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς π. ἀ. ὕβρεως *Big.*

e Σέσακον.] Συσάκιμον & infra ubique Συσάκιμ@ *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ ἃ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus.* Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebræis*, simpliciter absque erroris crimine id memorasset, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scriptura* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe major reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ἡρόδοτ@ τὰς πράξεις αὐτῷ Σισώστρι] Lib. II. c. II. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Ἐξεκαλέσθη,] Ἐκαλέσθη *Vat.*

i Πεζῶν δ] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Ἐπήγετο] Ἐπηγάγετο *Vat.* Forsan exciderint καὶ Τρωγλοδύται. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἁμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Δὶ δ῀ Ροβοάμ] Illud δ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς διὰ] Αὐτοῖς διὰ τὴν αὐτῶν στρατιὰν τὴν δ῀ Συσακίμ *Vat.*

o Στρατείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *ceteris.*

p Οὐκ ἔφασαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* ἀλλ' οὐκ ἔφασαν.

q Παρέξειν] Ita ex *MSS.* pro ἀφελῆναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* καταλείπει in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθέως *Vat.*

t Ἀνέπεσον·] Ἀνέπεσαν *Samb.* ἀνέπαυσαν *Big.* & *Gall.* 1.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ἀνθομολογουμένους,] Ἀνομολογημένους *Vat.*

y Παραλαβὼν] Παραλαβὼν δ ὁ Συσάκιμ@ *Vat.*

z Ὑπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* 1. 2.

a Περιεῖλε δ] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἔλαβεν Δαβὶδ ὁπ χειρὸς τ῀ παίδων Ἀδραζάρ βασιλέως Σωβά, κ῀ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Pasch.* p. 93.

b Σωφήνης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τοῦτο ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci, tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ἡρόδοτ@,] Lib. 2. c. 102. & 106.

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria ‡ insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con-"fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem æreorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. superest vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἀμαχητὶ [e] τὰς ἀνθρώπους τὰς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βλέπων δηλοῖ κεχειρωμένον ὑπὸ τὰ Αἰγυπτίων. λέγω γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλειπεν, [g] ἐν τῇ τοῦ ἀμαχητὶ αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεάψας. Roboamus autem ipse dedit nostræ genti reges bello non victos. Manifestum autem est, quod nostram gentem intuens, Ægyptiis subjectam fuisse significet. dico enim quod columnas reliquerit, in quibus inscripsit pudenda mulierum. Ait autem Herodotus, quod Sesostris rex Ægyptiorum, cum per totum orbem terrarum victor transiret, populos quos bello non vicerat, sed qui sponte ei se dedebant, ut fortes & bellicosos honorabat, columnas in regionibus eorum erigens, in quibus & nomen suum & patriam, & quomodo eos subegerit, inscribebat. Quando autem absque bello & sine labore aliquos subegerat, in columnis pudenda muliebria inscribebat, ut ignavos & imbelles. Hoc ergo & Roboamus fecit, qui non bello, sed pacifice Ægyptiis subjectus est. Ait autem [h] Herodotus, quod [i] Æthiopes ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, fatentur se ab Ægyptiis circumcisionem "didicisse." Manifestum igitur est, quod [k] nullæ aliæ gentes [l] in Palæstina Syriæ, præter nos solos, circumcidantur. Sed hæc quidem singuli prout voluerint, dicant.

4. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκου, Ροβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τοῦ [m] βασιλείου φύλαξιν. ἀντὶδὲ τοῦ μὴ στρατηλατεῖν ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρύνεσθαι, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πειθέσθαι τοῖς πατρῴοις φίλοις τῷ δεχθῶ ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τοῖς ταφοις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τῆς βασιλείας ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δὲ περὶ Ιεροβόαμον ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελθεῖν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἠρέμησεν εἰς τὸν Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει.

4. Postquam autem Susacus discessit, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis æreos pari numero fecit, & custodibus regalium tradidit. Pro eo autem quod non exercitum ducere & in rebus gestis splendere, multa cum trepidatione & metu, cunctis diebus inimicus Hieroboamo, regnavit. Mortuus est autem, cum vixisset annos septemdecim & septem, & ex illis regnasset septemdecim. Hujusmodi autem vir arrogans & insipiens, & qui amicis paternis non obtemperans, juvenili consilio perdidit. Sepultus est in Hierosolymis in sepulchris regum. Successit autem in regnum ejus filius Abias, octavus decimus jam Hieroboami decem tribuum regis. Et hæc quidem hujusmodi finem habuerunt. Quæ autem circa Hieroboamum consequentia horum habemus, quomodo finivit vitam, dicere. Sic enim non destitit neque quievit in Deum contumelias agens, sed quotidie super montes excelsos aras erigens & sacerdotes ex populo constituens, semper erat.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

FUturum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

Περὶ πλούτης τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμου. ὡς Ιεροβοάμου ἠσθένησεν τὸν υἱὸν τοῦ Αβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον κατέστρεψε Ασάνου τὴν βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νάδαβον καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

ΤΑῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτῶν ἅπασιν εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ τέκνων αὐτοῦ τὸ ἴδιον ἀναστρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸ παιδίον, ὃν [s] Ο-βίμου ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παρελθεῖν πρὸς Αχίαν τὸν προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προφητεῖν, καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι· προσταχθεῖσα δὲ ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀναπυθέσθαι ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχημαλισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦλθεν εἰς [t] Σιλὼ πάλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένης διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφάνειε

Concerning the riches of the son of Hieroboam. How Hieroboam fell sick of the son of Abia, who soon after ended his life, Asanes succeeding in the kingdom: and how Basanes, Hieroboam being dead, destroyed Nadabus his son and all the race of Hieroboam.

NOw these things he was about not long after to see, the punishment of his impieties and of all his sins upon his own head, and upon the heads of his children, returned by the divine power. And when his son, whom they called Obimus, was sick, he commanded his wife to put off her royal apparel, and to take upon her a private habit, and to go to Achias the prophet: for he was a wonderful man in foretelling things to come, and he had told him concerning his kingdom, that he should be king. And when he had given her these commands, he bade her inquire concerning the child, as a stranger, whether he should escape his disease. She, changing herself as her husband had commanded her, came to Silo again. For there Achias lived. And as she was going into his house, his eyes being dimmed with old age,

e Τὰς ἀνθρώπους] Τὰς δὲ αὐτῇ ἀνθρώπους.

f Κατέλειπεν, ἐν τῇ τοῦ ἀμαχητὶ διαδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεάψας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

g Ἐν τῇ τοῦ ἀμαχητὶ διαδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεάψας.] Illa ἐν τῇ τοῦ non agnoscit *Epiphan.*

‡ *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. I. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

h Φησὶ γάρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

i Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὸν περὶ τῶν αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

k Μηδέτερα ἄλλα] Μηδέτερα *Big.*

l Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

m Βασιλείων] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείων cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. quam βασιλέων cum *Editis*, præsertim cum *S. Literæ* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, ea servanda accepisse τοὺς φυλάσσοντας τὰ πυλῶνα τοῦ βασιλέως. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μϛ'.

n Βασιλεύοντος.] Βασιλεύσαντος *Vat.* qui ᾗ mox sequens non agnoscit.

o Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis.*

p Ἠρέμησεν] Male in *Editione principe* ἠρέμισεν.

q Ὀρῶν βωμοὺς] Illud ὀρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete.*

r Καὶ τῶν ὑπὸ αὐτῶν] Καὶ deest *Big. Samb.*

s Ὀβίμου ἐκάλουν,] Abimus juxta *Epiphanium.* Abiam LXXII. *Abijah* in *Verit. Hebr.*

t Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μιμνήσκῃ, τῷ τε Ιεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸ ὧν πάρεστιν ὑποκρίνασθαι. παρούσης δὲ τὴν γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ιε-"ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; οὐ γὰρ Θεὸν ὑ λανθάνεις, "ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανερὰν ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε "τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους". ᵛ ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σὲ μέγαν "ὂν μικρὸν καὶ ᵘ μηδὲν ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τὴν "βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυίδου οἴκου σοὶ παύτῃ ἐδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν κατα-"λιπὼν ˣ χωνεύτους θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους ʸ ἐπι-"μήσας· ἀτὼς σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο-"θρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή-"σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ᶻ ἐξεγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ τῶν "λαῶν πάντων, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ Ιεροβοάμου γέ-"νους. ᵇ μεθέξει δὲ τῆς πικρείας καὶ τοῦ πολίτου ἐκπεσὼν "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρεὶς εἰς τοὺς ᶜ πέραν Εὐφρά-"του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού-"θησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους ᵈ θεοσεκτεῖν θεούς, "τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπών. σὺ δέ, ὦ γύναι, ταῦτα "ᵉ θεσπίζεσθαι παρ' ἐμοῦ πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸν δὲ υἱὸν κατα-"λήψῃ τεθνηκότα. ᶠ σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπο-"λείψει τὸν ζῆν αὐτόν· ταφήσει δέ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ "παντὸς πλήθους, κοινῷ πενθηθείς. καὶ γὰρ μόνος "ᵍ τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους ἀγαθὸς οὗτος ἦν." ταῦτα ʰ αὐτῷ θεσπίσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ τοῦ ⁱ θεσπισμένου παιδὸς θανάτῳ θελαλγὴς, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν ᵏ τοῦ τέκνου κη-δομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ ᵏᵏ πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ταχυδρομοῦσα μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ ˡ τὸν υἱόν· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιχθεῖσα ἤδη τεθνεῶτα νεκρόν· ἀναγ-καία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ θεσπισθεῖσα, τὸν μὲν ἐκπε-πυθυῖα, καθὼς εἶπεν ὁ θεσπίτης, εὗρε· τῷ δὲ βα-σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ιεροβοάμου δὲ ᵐ οὐδὲν τούτων φροντίσαντος, πολλὴν ⁿ ἀριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Ροβοάμου παῖδα, τὸν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, ᵒ Α-βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶ γὰρ ᵖ αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν ὑ κατεπλάγη· γνόμενος δὲ ἐπάνω καὶ τὴν νεότητος τῷ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδος τοῦ πολέμου, στρατιὰν ᵠ ἐκλέξας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἴς τινα καλούμενον ὄρος ʳ Σεμα-ρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν μάχην ˢ ἠτοίμαζεν. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες ᵗ τεσσαρακοντα· ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὸ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ᵘ ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ-βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸν λαὸν ἅπαντα καὶ τὸν Ιερο-

boami uxorem ſe eò contuliſſe, & quid ei de quibus ſciſcitatura adeſt reſpondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipſam diſſimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per viſionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, juſſit ut hæc ei renunciaret: "quando-"quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe-"ci, abſciſſoque Davidicæ domui regno te dona-"vi, tu vero horum immemor, meoque cultu poſt "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex auro* "conflaveris eoſque colueris: ita ego te rurſum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne-"cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo-"lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Iſraëlitas rex ſuſcitabitur, qui neminem ex Hie-"roboami genere ſuperſtitem eſt relicturus. Quin "& populus hujuſce ſupplicii particeps erit, ex-"cidet quippe felice terra, ſparſuſque per loca "Tranſcuphratenſia exſulabit, quod impietatis re-"gis ſocium ſe fecerit, deoſque ab illo factos ado-"rarit, ſacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ-"terum filium invenies mortuum. nam ſimulac "pedem in urbem immiſeris, ille morietur; atque "ab univerſo deploratus populo ſepelietur, publi-"co luctu cohoneſtatus. nam & hic unicus erat "è ſtirpe Hieroboami in quo boni quidquam in-"ventum eſt." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, ſe proripuit, viam luctu & plangore complens; ac miſera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, feſtinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipſum citius exſtinctum viſura erat) viro tamen neceſſariâ. Atque ita domum reverſa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum prædixit, pœnamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reverſa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello perſequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum ſucceſſerat. ipſum enim, quod eſſet adoleſcentulus admodum, contempſit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus eſt: ſed animo ſupra juvenis ætatem & ſupra quam hoſtis ſperaverat, cum exercitum è duabus tribubus collegiſſet, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum caſtra metatus, omnia ad pugnam neceſſaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverſo ſtarent ad dimicandum & pericula ſubeunda accincti, atque in eo eſſent ut manus conſererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu ſignificaſſet, populum & Hieroboamum rogavit ut priuſ*quam con-*

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

gre-

ᵛ Απελθοῦσαν] Απελθοῦσα in aliquot *MSS.*

ˣ Μηδὲν ὄντος] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*

ʸ Χωνευτὰς] *Gen.* χωνευτούς, vel χωνευτάς. SPANH.

ᶻ Εγείρεται] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἔγειρε.

ᵃ Εξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ in *Editis.*

ᵇ Μεθέξει δὲ] Ita *Baſ. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθέξειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

ᶜ Πέραν Εὐφράτου] Πέραν τοῦ Εὐφράτου *Vat.*

ᵈ Θεοσεκτεῖν θεούς,] Ita *Vat.* quo modo, vel θεοσεκτεῖσθαι *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* θεοσκυεῖ.

ᵉ Παραγγέλλεσθαι] Απαγγέλλεσθαι *Big. Samb.* & *Vat.*

ᶠ Σοῦ γὰρ εἰσιούσης] Σοῦ γὰρ ἰούσης *Vat.*

ᵍ Τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἐκ τοῦ ἰοῦν Λευὶ id eſt Levitæ Hebr. 9. REL.

ʰ Αὐτῷ θεοπτώσαντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hæc namque propheta perhibente* &c. ταῦτα δὲ in *Editis Aliiſque.*

ⁱ Θεσπισθέντος παιδὸς] Εἰρημένου *Vat.*

ᵏ Τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.

ᵏᵏ Πάθους] Ita in *Editis Aliiſque.* τάχους *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

ˡ Τὸν υἱόν·] Τὸν ἴδιον αὐτῆς *Vat.*

ᵐ Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

ⁿ Αριθμήσας] Αθροίσας *Big.* & *Vat.* forſanque *Epiphan.*

ᵒ Αβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Αβιῦ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Αβιά.

ᵖ Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.

ᵠ Επιλέξας] Επιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.

ʳ Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliiſque.* Σεμερὼν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorraeorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.

ˢ Ητοίμαζεν.] Εὐτρέπιζεν *Vat.*

ᵗ Τεσσαρακοντα·] Ita etiam in *Hebræo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *ſexaginta millia.*

ᵘ Αντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντεπαρετάσσετο.

Abie ad Iſraëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos quidem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſteris principatum dederit Deus in omne ævum; ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxeritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pugnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* auferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præteritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitatibus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem flagitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria affecti, niſi quod in concione, malorum hominum conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſubduxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo populique tractandi ignaro, vel propter Solomonem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, veniam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula *quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad facinus grave & odioſum impuliſſent ætas immatura rerumque agendarum imperitia. nam oportet parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos vero eo tempore nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adverſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis & aris in locis editioribus exſtructis, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *militum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel myriadum vis in exercitu, ſi maleficiis *&* *ſceleribus* coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam reportandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à nobis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem non manus artificis ex fragili materia fabricata eſt, nec *mala* regis ſcelerati mens ad populum decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & principium rerum omnium & finis. Quamobrem nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & meliora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandemque patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad tantam felicitatis magnitudinem provexit.

βάσμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτὸς μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γνωμένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡγεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυΐδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τοῦμοῦ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ιεροβοάμῳ προσέσθαι, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν "ὑπὲρ τοῦ ὑπὸ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, καὶ τῷ δεχθῆναι ἀφαιρησόμενοι τῷ ὑπάρχουσιν. τῷ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ιεροβοάμου ἀδίκως ἔχει· ἀλλ' οὐκ οἴομαι τούτου αὐτὸν ἀπολαύσειν "ὑπὲρ πλείονα χρόνον. ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρελθόντος "ἁμαρτήματι δίκην τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς ἀθεμίτου καὶ "τῶν ὕβρεων, ἃς ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ τοῦτο ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείσας· οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦμοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν "νεωτέρῳ συνεκκλησιάζων ὡμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμβουλίαις πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκεῖνον, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τὸν ἐκείνου νόμων [z] ἀπεστάσατε. καίτοι συνεγνώκεναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἀ λόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς "τὸ δυσχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τῶν πραττομένων ἐξήγαγεν ἔργον, ἀφ' οὗ Σολομῶνα τὸν πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. ἀξιοῦσιν γὰρ εἶναι δεῖ τὰ "[b] τῶν ἐκγόνων ἁμαρτήματα, τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. "ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότε ὅτε νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πεπιστεύκατε τῆς νίκης, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι "καὶ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδή πως οἰκεῖος μικρὸν στρατὸς μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα δεῖ κεκτῆσθαι τῶν ἑαυτῶν ἀποκεῖσθαι "συμβέβηκεν· ἧπερ ἐστὶ παρ' ἡμῖν τετηρημένον [d] ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, ὃν οὐ "χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ὑπ' ἀνοίας πονηροῦ "βασιλέως ὑπὲ τῆς τῶν ὄχλων ἀπάτης κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [e] αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι δ' πολέμου, καὶ "τὰ πάτρια καὶ τὸ [f] προαγαγὸν ὑμᾶς ὑπὲρ τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

Iſraëlite à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abias ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis cecinifſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

γ'. Ταῦτα μὲν Αβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρᾳ τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ Ιεροβοάμος ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τὸν Αβίαν, [h] ἐκ τινων δὲ φανερῶν καὶ στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσου δ' αὐτοῦ περιληφθέντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδεισε καὶ τῶν ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' Αβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] οὐ κεκυκλῶσθαι πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν καὶ Θεοῦ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημανάντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τῷ δ' Αβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμνημονεύθη

x Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τῶς δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox ἀπὸ δ' Θεοῦ.

y Υπὸ] Forte ἀπὸ COCC.

z Απεστασατε.] Αποστᾶν ἀπὸ δ' θεῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀποστᾶν, *educere*. REL.

a Εκείνου.] Τὰς ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

b Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἱπομνήμων *Gall.* 2.

c Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* καὶ εἰς τὸ θεῖον.

d Απ'] Ex ἀρχῆς ſolus *Vat.*

e Αὐτοῦ] Ita reſcripſi pro αὐτῶ.

f Προαγαγὸν] *Gen.* προγαγὸν, vel προαγαγὸν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

g Διελέχθη] Διελέχθη *Vat.*

h Εκ τινων] Εκ τινῶν. SPANH.

i Μέσου δ' αὐτοῦ] Μέσον *Samb.*

k Οὐ κεκυκλῶσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. οὐκ ἐγκυκλῶσθαι in *Editis Aliiſque.* οὐκ ἐγκυκλῶσθαι legit *Schotanus.*

l Οσους γὰρ] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

m Τῶ

νεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ὅθ' Ελλήνων οὔτε Βαρβάρων, τοσοῦτος ἀποκτείναντες τὴ Ιεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασὴν καὶ λαμπρὸν νίκην ἀπὸ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τάς τε ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κρείττους. [m] τήν τε Βεθήλων καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν [n] Ισανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. καὶ Ιεροβοάμου μὲν οὖν ἔτι [o] μετὰ ταῦτα τὰν ἥβαν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Αβίας ἐβίωσε χρόνον. τελευτᾷ δ' ὑπὸ ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον ἀπολιπὼν, ἔτη βασιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιερουσαλήμοις, ἐν αἷς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δὲ υἱεῖς μὲν, δύο καὶ εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατέσσαρων ἐπεγνώσατο. διεδέξατο δὲ αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ασανος· καὶ ἡ μήτηρ δὲ νεανίσκου, Μαχαία τοὔνομα. τοῦτον κρατοῦντος, τὴν εἰρήνης ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ισραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Αβίαν, τὸν Ροβοάμου δὲ Σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ Ιεροβοάμου ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας Ασάνου διεληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ δὲ Ιεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ [s] τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν ᾧ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσάμενος [t] ἐπὶ [v] Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν παρεσκεύαζεν. ἐπιβουλευθεὶς δ' ὑπό φίλου τινὸς, [x] Βασάνου ὄνομα, [y] Μαχείλου δὲ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν διαλαβών, ἅπαντα τὸ Ιεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὸν [z] τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῆ πόλει τῶν Ιεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ δαπανᾶσθαι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ιεροβοάμου οἶκος τὰ ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκην.

Hieroboami cæſis, quot non alia belli ſtrage cecidiſſe memorantur vel apud Græcos vel Barbaros; mirabilem celebremque victoriam Dei auſpiciis conſequuti ſunt. Quingenta enim hoſtium millia proſternebant, & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejuſque præfecturam, atque Iſanam & præfecturam ejus. nec deinceps poſt hanc cladem poteſtate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias ſuperſtes erat. Is autem diem obiit non multo poſt hanc victoriam partam: ſepultuſque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero ſexdecim. iſtoſque omnes ex quatuordecim uxoribus ſuſtulit. In regnum autem ei ſucceſſit filius Aſanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt.

Mors Abiæ. Aſanus Judææ rex. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæſtinorum erat *in ditione*, & in obſidione perſtabat ut eam caperet. Illic vero amici cujuſdam, Baſanis nomine, Macheli vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem ejus regno occupato univerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & ſceleribus debitas pertulit.

Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capeſſit, & à Baſane occiditur. 3 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

CAP. XII.

Ως Ζαρᾶς βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνου ἡττᾶται, καὶ Ασανος Βασάνου αὐτῷ πολεμοῦντος τὴν Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον προσκαλεῖ· καὶ ὡς, τοῦ Βασάνου γένους διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβος.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Aſano prælio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium advocat: utque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnavit Zamares & poſt eum filius ejus Achabus.

Ο Δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος λῶν τὸν πρόσθεν ἄρχοντος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφορεύν. [c] κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, ἐκκόψας εἴ τι πονηρὸν [d] λῶν ἐν αὐτῇ, καὶ [e] καθαρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν καὶ [i] σφρομάσην, ἐκ μὲν τοῦ Ιούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τοῦ Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φορούντων καὶ

ASanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *ſumme* ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſervantiam. porro cuncta ad regni ſui utilitatem compoſuit, & quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, ſcutatorum & lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & ſagittariorum du-

Aſani religio. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14. & 15.

m Τῶν τε Βεθήλων] In *Epiphanii* libris, *inſuper Bethel* (vel *Bethuliam*) *ejuſque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Iſanæ* mentio. Verum in LXXII. καὶ τὴν Βαθηλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τὴν Εφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. ſup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ισανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & *alibi*. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταῦτα] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μετ' αὐτὰν in *Editis*.

p Εκκαίδεκα.] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis*.

q Ασανος.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ασανος in *Editis*. Ασσαν *Big.* Ασσὰν *Samb.* & *Gall.* 1. HUDS. Aſa: ſic ἐστηνοι a חסיר ὅσιος. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δεύτερος ἦν *Vat.*

s Τὴν πονηρίαν] Τὴν π. ὁμοίως ὢν *Vat.*

t Ἐπὶ Γαβαθὼ] Ἐπὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. εἰς Γαβαθᾷ πόλ. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασάνης habeant *libri* omnes, Βασάνου & hîc loci placuit reſcribere. Βασάμου in *Editis*. Βοασάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βαασάμου *Vat.* Βασανὰ LXXII.

y Μαχείλου] Ιαὴλ *Big.* & *Gall.* 1. Εἴλου *Samb.* Αχὶλ *Vat.* quod propius accedit ad Αχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Mecheli*, aut *Mechili fil.*

z Τοῦ Θεοῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τοῦ.

a Αποθνήσκοντας] Απαθανόντας *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & *Coccejus*) φυσικὴν in *Editis*.

c Κατώρθωσε δὲ] Καὶ κατόρθωσε τὴν *Vat.*

d Ην ἐν αὐτῇ,] Illud λῶν deeſt *Vat.*

e Καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Απὸ πάσης] Απάσης κ. *Vat.*

g Στρατὸν] Forſan στρατῆν.

h Θυρεὸν] Θυρεὸν καὶ σπεφμάσην *Vat.*

i Σπεφμάσην,] Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ασπίδας] Ασπιδοφαρέτρων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnasset, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Maresam (est autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu suo perveniisset, occurrit ei Asanus: & instructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conspexit, voce sublata victoriam à Deo poscebat, utque ipsi daretur multas adeo hostium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus est paucos pluribus & "imbecilles viribus præstantioribus superiores fa-"cere, ausum esse cum Zaræo acie dimicare.

Zarai Æthiopis expeditio adversus Asanum. 2 Paral. c. 14.

Æthiopes à Judæis fusi. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Asanus diceret, signum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum stragem edidit, reliquosque in fugam conversos in regionem Gerariticam persequutus est. cumque à cæde facienda destitissent, ad res hostium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) processerunt, & ad castra eorum spolianda: adeo ut auri argentique vim immensam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Asanus ejusque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum sui emolumentum, Hierosolyma repetiverunt. Cum autem non longe abessent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, postquam iter paululum supprimere jussisset, orsus est dicere; "hanc victoriam illis à Deo esse "concessam, quod justos se sanctosque præstitis-"sent, Deique in omnibus voluntati fuissent obse-"quuti. Quod si ita, adjiciebat, ut cœperant per-"rexerint, facturum esse Deum, ut hostes semper "superarent & vitam feliciter agerent; sin vero à "religione desciverint, fore ut omnia his contra-"ria illis acciderent: venturumque esse tempus il-"lud in quo neque verus in universo populo re-"perietur vates, neque sacerdos qui justa decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas esse, gen-"temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "dissipandam, ut advenarum & erronum vitam a-"ctura sit." Quapropter illis suadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati studerent, & Dei benignitatem sibimet non invideret. His auditis rex populusque gaudio exsultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: misitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *universam* regionem legis instituta servarentur.

Azarias vates Asanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

Basanes Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

3. Atque ita quidem se habebant Asani res duarum tribuum regis: jam vero ad Basanem revertor, populi Israëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharsa urbe habitans, ibi etiam domi-

τοξοτῶν μυριάδας [l] πέντε ⸗ εἴκοσι. ἤδη ⸗ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντι ⸗, στρατιᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρεῖ ⸗ ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Αἰθιοπίας βασιλεὺς, [n] ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ⸗ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως [o] Μαρησᾶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντι ⸗ αὐτῷ μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπλώτησεν Ασαν ⸗· καὶ ἀνυπερτάξας αὐτῷ τὴν φαλαγγα, ἔν τινι φάραγγι [q] Σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος ⸗, ἀναβοήσας νίκην ⸗ ἔτι ⸗ παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς [s] κτείνειν μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ⸗ ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ ⸗ τοὺς ὀλίγους ἀπερκάπαθαι κρείτ-"τους τῶν [t] πλειόνων ⸗ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερεχόντων, ἀ-"παντήσαι πρὸς μάχην τῷ Ζαρεάτῃ.

β'. Ταῦτα λέγοντι ⸗ Ασάνῃ, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεός· καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδος ⸗ χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολλὴν μὲν ἐκφορῆσαι [z] χρυσὸν, πολλὴν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ασαν ⸗ μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτην ἔσχε τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ιεροσόλυμα. παραγενομένοις δὲ αὐτοῖς ἀπήντησε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Αζαρίας ὄνομα. ἔτι ⸗ ὄντας ἐπισχεῖν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι τού-"της εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τετυχηκότες, ὅτι "δικαίοις καὶ ὁσίοις αὐτοῖς παρέσχον, καὶ πάντα κα-"τὰ [a] τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ὑπιμε-"νοῦσι μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ὑπο-"λιπομένοις δὲ τὴν θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· καὶ γνήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ ὑμετέ-"ρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ-"λὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γνήσονται, καὶ τὸ ἔθνος ⸗ "κατὰ πάσης ἁπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον καὶ ἀλή-"της βιωσόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχειν [e] σωφρονεῖν βούλεσθαι ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, καὶ πολλὴν σπουδὴν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν, τὰ [f] δίκαια. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ασάνῃ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ιεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, καὶ κατασχόντα τὴν ἀρχήν.

---

l Πέντε ⸗ εἴκοσι,] Octo ⸗ εἴκοσι juxta *S. Literas.*

m Σαρεᾷ ⸗] 2 *Paralip.* cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὲ LXXII. Ζαρὰθ *Chron. Paschale*, pag. 95.

n Ενενήκοντα] In *S. Literis* cum δυνάμει cum χιλίαις χιλιάσι ⸗ ἅρμασι τριακοσίοις.

o Μαρησᾶς,] Ita supra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρίσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. supra c. 10. §. 1. SPANH.

p Απήντησεν] Υπήντησεν *Hen.* & *Busb.*

q Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah.* HUDS. Conf. lib. XI. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον. Non procul Hierosolymis. *Rufin.* Saphin. Hebr. שפה locus eminens σκοπιὴ Num. XXIII. 3. SPANH.

r Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* εἶδε in *Editis.*

s Κτείνειν μυριάδας] Ελεῖν habent *MSS.* sed κτείνειν legisse videtur *Epiphan.*

t Πλειόνων] Εναντίων *Vat.*

v Απέκτεινε] Αποκτείνῃ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

x Γερραίτιδος ⸗ χώρας.] Ita & postea גררית dixerunt. REL.

y Αρπαγὴν] Ita *Bas.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἀφαρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τῶν πόλεων *Big.* & *Samb.* τῶν πολίμων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλθον γὰρ Γεράρων [ἡ Γεράρων *Vat.* & *Gall.* 1.] καὶ τὴν παρεμβολὴν *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverso modo legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hostium occisionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad castra protinus accesserunt.*

x Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis.*

a Τὴν βούλησιν] Illud τὴν è *Big.* & *Samb.*

b Επιμένουσι] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ἀπολιπόντι. in *Editis* vero ἐπιμένουσι & ἀπολείπουσι.

c Κρατεῖν] Αὐτὸς post κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoscit *Epiphan.* & commode satis abesse potest.

d Απαντα] Απαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

e Σωφρονεῖν] Σωφρονεῖσθαι *Vat.*

f Δικαίᾳ.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοῦ θεοῦ in *Editis.*

g Καὶ τὰ μὲν] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ ταῦτα μὲν in *Editis.*

χλώ. ἔτω γὰρ ἐν [b] Θαρσῇ πόλει Διατελέων, καὶ τοῦτο τῶν εἰκῆ τηλοῦ πεπαιδευμένων, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ πέντε· πονηρὸς δὲ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβόαμον καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ γιόμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [i] αὐτῷ πέμψας [k] Ιηοῦν τὸν προφήτην, προεῖπε, "[l] Διαφθαρεῖν αὐτοῦ πᾶν [m] τὸ γένος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν Ιεροβοάμου κακοῖς προσέβαλεν οἶκον [n] ἐξολέσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γιόμενος οὐκ ἠμείψατο τὴν εὐεργεσίαν [o] τῷ δικαίως προσῆναι καὶ πλήθους εὐσεβῶς· ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον τοῖς ὁσὶ τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπραττε τῷ Θεῷ φίλα. τὸν δὲ κάκιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν [p] ἀποτολμέντος τοῦ ἐκείνου [q] ζῶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο πᾶσαν ἂν ἔξειν εἰκότως τὰ ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν, ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῷ γιόμενον." Βασάνης δὲ, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μετ' ὀλίγης τὰς γιγνομένας ἐπὶ τοῖς πετολμημένοις, [r] ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ μὴ τὰ παρωχημένων ἐκ τοῦ τότε γὰρ μεταγνόσας συγγνώμης τύχῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ τυχὴ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἕπαν μὴ τι παραδάσωσιν ἢ λαλείπωσι μὴ τὸν ἐνεργοῦντες· οὕτω δὲ Βασάνης, προειρηκότος αὐτῷ τοῦ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις κακοῖς, ὀλέθρῳ γιγνομένῳ καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς μὴ [t] αὐτὸν πόνοις προσεπῄει καὶ πλοῦτον τὴν στρατιὰν θαυμαστὸν πάλιν ἐπῆλθε πολὺ πλείω τοῦ πρὶν ἀφανῶν [v] Ραμαθῶνι τεῖχος, [x] σταδίους ἀπεχούσῃ Ιεροσολύμων πεντήκοντα· καὶ καταλαβόμενος αὐτὸν, ὠχύρωσε, προλογισάμενος καταλιπεῖν ἐν αὐτῷ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν Ασάνου βασιλείαν κακώσωσι.

δ'. Φοβηθεὶς δὲ Ασανος τὴν ἐπιχείρησιν καὶ πολεμίαν, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ [y] τὸν ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένου πᾶσαν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, συμμαχίαν καὶ ὑπομνήσκων ὅτι καὶ [b] πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν [c] Βασάνην φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως, [d] ἐπέλυσε κακῶν αὐτούς. οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν προσβάλλοντες, τὴν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, καὶ [f] Δάνα, καὶ [g] Αβελλάνην, [h] καὶ ἄλλας πολλάς. τοῦτο

cilio ſibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, ſupra Hieroboamum ejuſque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, miſſo ad eum Jehu vate, prædixit, "ſe "totum ipſius genus exciſurum, & iiſdem cladi- "bus, quibus Hieroboami domum affecerat, per- "diturum eſſe: quod rex à ſe conſtitutus benefi- "cium non remunerarit, juſto pioque imperio po- "pulum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita "fecerunt, prodeſſet, deinceps Deo gratum erat) "ſed nequiſſimi Hieroboami mores imitatus fuerit; "cujus pereunte anima, ipſius in ſe ſuſcitavit im- "probitatem. præterea dicebat, cum illi ſimilis "exſtiterit, ſimilem calamitatem merito expertu- "rum eſſe." Baſanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipſi ſtirpique ejus univerſæ eventura eſſent, ob flagitia ab ipſo perpetrata; non tamen *ab iis* in poſterum deſiſtebat, ne pluribus ſceleribus cooperiri viſus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum ſe pœnitendo veniam à Deo impetraret: ſed quemadmodum ii qui propoſitis ſibi præmiis, poſtquam rei alicui ſtudere cœperint, ſine intermiſſione ei operam dant; ita & Baſanes, cum vates ei futura prædixiſſet, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis ſui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus eſt; & quotidie, ac ſi athletæ pro malitia perſonam geſſiſſet, ſuos pro ea labores intendebat. Poſtremoque, cum exercitum iterum eduxiſſet, aggreſſus eſt urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta ſtadiis ab Hieroſolymis diſſitam: eamque captam muniebat, quod ſecum jam ante ſtatuerat præſidium in ea collocare, ut ſui excurſionibus inde factis Aſani regnum infeſtarent.

Deus, miſſo Jehu vate, Baſani minatur. 3 Regum, c. 16.

Baſanes deterior factus eſt: & exercitum in Judæos educit. 2 Paral. c. 16.

4. Veritus autem Aſanus hoſtis motum conatumque, animoque verſans quam multa mala univerſæ ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet, miſit ad regem Damaſcenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus ſocietatem implorans, eumque iſtius, quæ à patribus illis ſecum interceſſit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & ſocietatem cum eo *arctiorem* iniit, dirempta quæ ei cum Baſane erat amicitia; miſſiſque militum ſuorum ducibus in illius ditionis urbes, juſſit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *ſcilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliaſque quamplurimas. Qua re audita, Iſraëli-

Aſanus à Damaſcenorum rege auxilium petit. 2 Paral. c. 16.

b Θαρσῇ πόλῃ] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσὰ habeamus ſine ulla varietate, placuit & hîc loci Θαρσῇ pro Θάρσῃ reſcribere. Θαρσάλη *Big.* & *Samb.* Θαρσήλη *Hen. Busb.* & *Vat.* Θιρσᾶ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Euſebium* de *Locis Hebraïcis*, v. Θαρσὰ & v. Θιρσά, atque *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. c. 13. p. 314. HUDS Ex Syrorum pronuntiatione qui 1 initiale mutant in Petocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

i Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis*.

k Ιηοῦν] Sic paſſim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιεμοῦν in *Editis*: quo fere modo legiſſe videtur *Epiphan.* Ιῶν *Big. Samb. Gall.* 1. & LXXII. Ιησοῦν *Gall.* 2. proculdubio pro Ιηοῦν. HUDS. Forte Ιοῦν vel Γιοῦν. Hebr. יהוא בן חנני LXX. Ιοῦν ὑὸν Ανανὶ. COCC.

l Διαφθαρεῖν αὐτοῦ] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Διαφθείρειν in in *Editis Aliiſque*.

m Τὸ γένος,] Illud τὸ ex *MSS.*

n Ἐξολέσειν,] Ita in omnibus ἐξιλάσθη in *Editis*.

o Τῷ δικαίως] Τῷ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἀποτολμῶντος] Ἀποτολμῶσης *Samb.*

q Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* niſi quod αὐτῷ pro αὐτοῦ habeant *Big.* & *Samb.* & mox ἐπεδέξατο *Big.* & ἐπιδέξατο *Samb.* & ἐκείνης τὴν ποιηρίαν ἀπεδέξαθ. εἰς πείραν ἐν ἦξεν in *Editis*.

r Οὐ πρὸς] Hîc vulgatam lectionem in omnibus ſequuti ſumus, niſi quod τύχῃ repoſuerimus pro τύχοι. locus eſt perturbatus in *MSS.* nam ὡ πρὸς τὸ λοιπὸν δεῖον ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* πρὸς τὸ λοιπὸν ἢ ἡσυχάσαι *Vat.* poſt ἡσύχασεν aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque reſpexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur; ſed* &c. mox, καὶ ἐπὶ τῷ παρωχημένῳ ἴσως μᾶλλον ἐκ τούτου ἢ γοῦν [ἐκ δὲ τούτου γοῦν *Big. Aliiſque.* ἐκ τούτου γοῦν *Vat.*] μετανοήσας ὅπως συγγνώμης πρὸς δὲ Θεοῦ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μετανοήσας καὶ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ' &c. *Vat.* μετανοῆσαι συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

s Ἕπαν] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ' ἂν in *cæteris*.

t Αὐτὸν] Ταύτην *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ραμαθῶνι] Αραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶνι *Gall.* 2. Αραμαθὼν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath*. Videſis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraïm*. vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & ſupr. lib. 5. c. 11. §. 1.. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

x Σταδίους] Ita cum *MSS.* σαδίων in *Editis*.

y Τὸν ὑπ' αὐτοῦ] Τὸν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένου ἅπασαν *Vat.*

z Καταλειφθεὶς] Καταληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

a Ραμαθῶνι] Hîc loci Αμαθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. ſupr. §. 3. SPANH.

b Πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damaſci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. XIX. 15. SPANH.

c Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis*. Βασσάνην paſſim *Vat.*

d Ἐπέλυσε] Sic *MSS.* ἐπέλασε in *Editis*.

e Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4. nam vox Ιωάνα (quæ in *Editis* exſtat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωάθα) pro certo corrupta eſt: nec quidquam ſanius præ ſe ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon*.

f Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

g Αβελλάνην,] Αβηλάνην *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλλὼν, & Αβιμα, & Αβιλα, & Αβιλ, & Αβελμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex se domum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abstinuit; festinanterque *admodum* reversus est, quasi suis male multatis opem laturus & *auxilium*. Asanus autem, ex materia ab eo ad exstructiones parata, duas in eodem loco urbes validas erexit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Masipha. Nec postea quidem Basani per tempus licebat expeditionem contra Asanum suscipere: nam morte fatali præventus est. In urbe quidem Tharsa sepelitur: ei vero in regnum succedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnasset, perit; per insidias cæsus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quosdam ex equitibus suis, quibus persuaserat in eum impetum facere, apud Orsan dispensatorem suum epulantem interfecit, *quippe* relictum à satellitibus suis & ducibus. illi enim universi occupati erant in obsidione Gabathorum Palæstinorum urbis.

Moritur Basanes, & Elanus fit Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.

VII. 5. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemisset, ipse pro eo regnum occupat, omnesque ex Basanis stirpe juxta Jehu vaticinium ad unum sustulit. Eodem enim modo ipsius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exstinctam esse *jam ante* scripsimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obsidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse ducem suum Amarinum regem creat: qui motis castris à Gabathona ad Tharsam regiam proficiscitur; & impressione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns desolatam, in intimam Regiam se recipiebat: atque igne ei subjecto, seipsum cum ea concremavit, cum septem *duntaxat* dies regnasset. Tum vero divisus est Israëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii vicissent, qui regnum huic deferri postulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Israëlitici* rex factus est. Anno autem regni Asani trigesimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: sex quidem in Tharsa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipse autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exstructa urbe occu-

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 Regum, c. 16.

Zamares seipsum comburit. 3 Regum, c. 16.

Thabneo occiso Amarinus quiete regnum possidet. 3 Regum, c. 16.

Samariæ ædificatio. 3 Regum, c. 16.

ἀκούσας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τὰ μὲν οἰκοδομεῖν ἐ ὀχυρὰν τὴν [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μ ἢ ἀπωδῆς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανο ἢ ἐκ τ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνέστησεν ἐν αὐτῷ [k] τῷ τόπῳ δύο καρτερὰς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἢ [m] Μασφά. καὶ μ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ ὀπὶ Ασανον στρατείας, [n] ἐφθάθη γὰρ ὑπὸ τ ζῆν. καὶ θάπτε μὲν ἐν [o] Θαρσῇ πόλ. παραλαμβάνε δ αὐτ τὴν ἀρχὴν παῖς [p] Ηλανο. ὃς, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ· φονεύσα ο αὐτὸν ἐξ ὑπαθελῆς [q] Ζαμάρης [r] ὃς ἱππάρχης τ ἡμισείας τάξεως. κατωικήθησαν γὰρ αὐτὸν πολλοὶ τῷ οἰκονόμῳ αὐτ [s] Ορσα τὄνομα, πείσας ὑπισχνεῖσθαι τ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε [t] δι' αὐτῶν, μεμονωμένον τ πρὸς αὐτὸν σωλιτῶν ἐ ἡγεμόνων. ὅτοι γὰρ ἅπαντες πρὸς τὴν πολιορκίαν [v] τ Γαβαθῶν ἐγένοντο τ Παλαιστίνων.

ε. Φονεύσας ἢ τ Ηλανον ὁ ἵππαρχο Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύ, κ πᾶσαν τὴν Βασανι γενεὰν κατὰ τὴν [x] Ιηὺ προφητείαν ἀφῆρέ. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ σπείσῃ τ οἶκον αὐτ περίριζον ἀπολέσθαι ἀφὸ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ Ιεροβοάμου ἀφῃρεθέντα μεμάφαμεν. ἡ ἢ πολιορκοῦσα τὴν [y] Γαβαθωνῖτιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχε τὴν βασιλείαν, καὶ [z] αὐτὴ τ ἡγούμενον αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ Γαβαθώνης ἀναζήσας τ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὶν παραγίνε τὸ βασίλειον, κ προσβαλὼν τῇ πόλ κ κρατο αἱρεῖ. Ζαμάρης ἢ, τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, σπεύδῃ εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ βασιλείων· κ ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέφ δ εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαός· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἢ τ Αμαρῖνον. νικήσαντες δ οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιωθέντες ἀποκτείνυσι τ Θαβναῖον, κ παντὸς βασιλεύ ὁ Αμαρῖνο ἔ ὄχλ. [g] τριακοστῷ ἢ ἔτ τ Ασάνου βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνο ἔτη δώδεκα· τούτων τὰ μὲν ἓξ ἐν Θαρσῇ πόλ, τὰ ἢ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένῃ πόλ, ὑπὸ ἢ Ελλήνων Σαμαρεία καλουμένη. προσηγόρευσε δ αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ ἕ τὸ ὄρο ἀποδομένου αὐτῷ, [l] ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν

HUDS. Infr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αβίλαν ἢ τὴν Λυσανίου, & lib. 20. c. 6. §. 1. σὺν Αβίλᾳ & ἄλλοι. lib. 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lysaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ἐκ πόλεως Αβιλῆς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa καὶ ἄλλας πολὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Ραμαθῶνα] Αραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Aramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μ γὰρ Γαβὰ ὀν. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μιτασφὰ & Μιτασφές. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

n Εφθάθη γὰρ ὑπὸ τ ζῆν.] Morte præventus. Sic Pausan. lib. IX. p. 575. ὡς ἐπιλαβοῦσι τὸ χρεὼν αὐτὸν ὁ Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. σὺν ᾧ εἶμαι τὸ χρεών. & §. 5. δεῖ δ' αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλ.] Ita ut supra p. 455. §. 3. rescripsi. *Therſa* in in *Epiphanii* libris, Θιρσᾷ LXXII. in *Editis Aliisque* Αρσανῇ. forsan pro Θαρσανῇ.

p Ηλανο.] Ηλὰ LXXII. *Elan* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Σαμάρου] Ita lego, quod in *Editis* ubique sit Ζαμάρης. Ζαμαρείου & alibi Ζαμάρο *Big.* & *Samb.* Ζαμβρίου & mox Ζαμβρίας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβρὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii.* זמרי *Hebr.*

r Τὴν ἱππαρχίαν] Dicitur *Interpretibus* LXXII: ὁ ἄρχων τ ἡμίσους τ ἵππου.

s Ορσα τύραννα,] Quamvis in *Editis Aliisque* sit Ωσα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ορσα quod propius accedat ad *Hebraïcum* ארזא. Ολπα habent *Big.* & *Samb.* Ωλία *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τῷ Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ Γαβαθώνης ἐγένοντο *Gall.* 2. Γαβαθῶνο hîc loci & alibi eadem forma reponendum esse volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηὺ προφητείαν] Ita visum est (ita & *Coccejus*) rescribere, cum apud LXXII. sit Ιηὲ vel Ειηύ. in *Editis* Γιμῶ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ιῶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιηῦς *Gall.* 2.

y Γαβαθώνιτιν στρατιὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαώνης passim in *Editis Aliisque.* Γαβαθωνης *Big.* Γαβαωθωνῆς *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. sup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὐτὴ τ ἡγούμενον] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβρίαν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβρὶ LXXII. עמרי *Hebr.*

b Θαρσὶν] Θιρσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾷ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תרצה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μυχίτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* sit *Thebni* sive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in plerisque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον rescribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod sæpe fieri solet in *MSS.* in *Editis* Θάμανον.

f Οἱ ἢ τὸν Αμαρῖνον.] Οἱ ἢ τ Ζαμβρίαν *Vat.*

g Τριακοστῷ] Τριακοστῷ ἢ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim:*] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere necesse habeamus, vel aliquid relictum esse subaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidisse.

h Σεμαρεῶνι] Μαρίαν in *Editis*, Μαρεὼν *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρίαν *Vat.* & in *S. Literis*, 3 *Reg.* c. 16. v. 24. ὠκοδόμησε τὸ ὄρο τὸ Σεμερὼν ἀφὸ Σεμὴρ ἧ κυρίᾳ ἧ ὄρους. unde Σεμαρεῶνι rescribendum censui, aut cum *Schotano* Σαμάρωνι. HUDS. Schimron Meron ita jungitur in Josua. REL. *Gen.* Μαρίαν *Græcis* Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένῃ] Illa λεγομένῃ πόλ addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σαμαρεῶνα,] Σαμάριον in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Εφ' ᾧ κατεσκεύασε] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

m Σε-

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' ὀδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐτελεύτησε γὰρ καὶ ὅτος ἐν Σαμαρείᾳ· διεδέχετο δ' αὐτὸν ὁ παῖς Αχαάβος.

ε'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσον τὸ θεῖον ἐπιστροφὴν ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν ἀθεμιτοτάτην καὶ πᾶς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο Φυλῶν βασιλεὺς Ασανος [r] δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν εὐδαιμονίαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προήχθη γήρως, καὶ παραρρηγὰς ἐν ἀρχῆς ἔτους [s] ὁμοίως ἀπέθανε. πλουτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς [v] Αβιδας τὸ γένος γεγενημένης. τοῦτον μιμητὴν Δαυίδου τοῦ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτου τοῦ βασιλέως εἰς νῦν [x] καταπείγει λέγειν.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, nisi quod illis fuerit sceleratior. omnes enim magnopere studebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia superstes esset relictus. Quin & hic diem suum obiit Samariæ: eique *in regnum* succedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.*

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas respicit; utque bonos quidem amore prosequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Israëlitarum enim reges propter flagitia *sua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe etiam illorum excisa. Asanus vero Hierosolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *suam* & justitiam ad summam vitâ beatâ provectus est senectutem; annoque regni sui uno & quadragesimo felici fato obiit. ipsoque defuncto imperium suscepit filius *ejus* Josaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *suis* omnes existimarunt proavum *suum* Davidem imitatum esse in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem spectant, jam non necesse habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαάβος, γήμας Ιεζαβέλην, ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραττεν· οἷά τε πρὸς τὸν Ναβοθαῖον.

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, sceleratior exstitit omnibus ante eum regibus. qualia gesta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accidebant.

Ο δὲ Αχαάβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατῴκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν ἐπὶ ἔτων εἴκοσι καὶ δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσον γε πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἁπάντων δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μᾶλλον τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας παρανομίαν. καὶ γὰρ ἔστησε [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας, προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα παραδόξα [b] προσεμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ [c] γυναῖκα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἣ [f] Ιεζαβέλη ἦν ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρόν· εἰς τοσοῦτον δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πεπτώκει, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσιν, [k] οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δ' ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

β. Προφήτης [n] δήπου τοῦ μεγίστου Θεοῦ, [o] ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Αχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔφασκε, "μήτε ὑσθῆναι αὐτὸν

Ochabus autem Israëlitarum rex habitabat quidem in Samaria, regnum vero tenebat annos duos & viginti: nihil de institutis priorum regum immutans, præterquam in iis quæ ipse in pejus, immani nequitiæ deditus, excogitavit: omnium illorum facinorum nefariorum & *gravium* in Deum contumeliarum factus imitator, atque præ cæteris Hieroboami scelerum æmulus. Nam & vitulas, ab illo fictas formatasque, adoravit: & alia adhuc magis absurda commentus est. In matrimonium præterea accepit filiam Ithobali Tyriorum & Sidoniorum regis, cui nomen erat Jezabela; à qua patrios didicit illius deos colere. Erat autem muliercula animi irrequieti & magnæ audaciæ: atque in tantam petulantiam & insaniam prolapsa est, ut & templum Tyriorum deo, quem Belum vocant, ædificaret, & lucum omnis generis arborum plantaret. porro & sacerdotes & falsos vates huic Deo instituit. Quin & rex ipse tales quamplurimos circa se habebat, amentia & improbitate omnes ante se *reges* supergressus. *Achabus nequitiæ deditus. 3 Regum, c. 16.* *Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux.*

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciasse, "quod neque "plu- *Elias siccitatem minatur. 3 Regum, c. 17.*

---

m Σεμάρ.] Σομμάρ *Big.* Σίμαρ *Samb. Hen. & Gall.* 1. 2. Σαμάρ *in Editis.* Si quis Σεμῆρ malit, non repugnabo.

n Ἐλεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* ἰλθεῖν *Bas. Samb. Alique.* HUDS. *Gelenius* sic legendum putavit: ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀνελεῖν. COCC.

o Ὑπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολείπειν in *Editis.*

p Διὰ τὴν ἀθεμιτοτάτην] Διὰ τὰς παρανομίας *Vat.*

q Ἠρέθησαν,] Ἐνεχθῆναι *Bas. Samb. Alique.*

r Δι' εὐσέβειαν] Καὶ ante δι' εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

s Ὁμοίως] Ὁμοίως ἢ ἐβούλοντο &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

t Ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

v Αβίδας] Γαβαζὰς solus *Vat.*

x Κατεπείγει λέγειν.] Οὐ κατεπεῖγον νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

y Κατῴκει μὲν] Ita *MSS.* κατοίκει in *Editis.*

z Κινήσας] Καινίσας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

a Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς è *Cod. Vat.*

b Προσεμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐμηχανήσατο in *Editis.*

c Θυγατέρα] Θυγατέρα μὲν Ιθοβάλου *Vat.* Θυγατέρα μὲν Ιθωμάλου (pro Ιθοβάλου) *Big.* & *Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθεβαὰλ LXXII. sunt qui Εἰθωβάλου malint hîc loci, prout in *Gall.* 2.

d Ἰθοβάλου δὲ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidoniorum tantum dicitur, 1 Reg. XVI. 31. SPANH.

e Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex solorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

f Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat.* Ιεζάβελ in *Editis Aliisque.*

g Τολμηρόν·] Ποιηρὸν, & mox ἀσέλειαν καὶ μ. solus *Vat.*

h Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. XVI. 31. 33. SPANH.

i Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Βὶλ in *Editis.* Βὴλ *Hen.* & *Busb.* Βῆλαν *Samb.* Βῆλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

k Ὠκοδόμησε,] Est qui malit οἰκοδομῆσαι, & dein καταφυτεῦσαι. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

l Δ' ὁ βασιλεὺς] Illud δὴ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

m Ὑπερβεβηκὼς] Ὑπερβεβληκὼς *Big.* & *Samb.*

n Δή τις] Ita cum *Vet. Interpr.* ἦ in *reliquis.*

o Ἐκ πόλεως] Ἐκ Θισβῶν τῆς Γαλαὰδ in LXXII.

id agente, ut iſtud condemnaret & *rejiceret* quod *maxime* ad rem ſuam faceret: accitiſque juvenibus, qui cum eo educati erant, illiſque expoſito quod ſenes ei dederant conſilio, juſſit proferre quid ipſis facto opus eſſe videretur. Illi autem, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat meliora cernere, ſuaſerunt ut populo *ita* reſponderet; "ſuorum "digitorum minimum craſſiorem eſſe quam ſui "patris medium corporis truncum; quod ſi *ſervi-* "*tutis* duritatem ſub illo experti fuerint, multo "magis experiundo illum durum difficilemque "ſentient; ac ſi ille in eos ſcuticis animadverterit, "exſpectandum ut ipſe ſcorpiis animadvertat." His delectatus rex, ratuſque imperii dignitatem decere *ejuſmodi* reſponſum, poſtquam tertia die populus ad audiendum convenit, cunctis exſpectatione ſuſpenſis, omnique ſtudio agentibus ut verba regis audirent, exiſtimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum eſſe, neglecto amicorum conſilio ex juvenum ſententia reſpondit. Hæc vero non ſine Dei voluntate gerebantur, ut eventus illa comprobaret, quæ prædixerat Achias.

Roboamus, juvenum conſilium ſequutus, populo durius reſpondet. 2 Regum, c. 12.

3. Iſtis autem verbis veluti ferro percuſſi, dictiſque haud ſecus ac experiundo graviter affecti ad indignationem adducti ſunt, unoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil af- "finitatis eſſe cum Davide ejuſque progenie." adjectoque, "ſe illi ſolum cedere Templo quod pa- "ter ipſius exſtruxerat," *eum* relicturos eſſe minati ſunt. Atque adeo erant exacerbati & iracundia eo uſque exarſerunt, ut cum ad eos miſiſſet rex Adoramum tributis præfectum, qui *ſævientes* mitigaret, & veniam dictis impetrando, ſi quid in illis juveniliter temerarium fuerit & ſubmoroſum, redderet placatiores, *ut cum iis ageret* non ſuſtinuerunt, ſed lapidibus obrutum necarunt. Cum hoc vidiſſet Roboamus, & exiſtimaſſet ſe iiſdem lapidibus peti quibus *imperii ſui* miniſtrum populus interemerat, veritus ne revera id mali pateretur, illico curru conſcenſo Hieroſolyma ſe fuga recipit. Et quidem Judæ tribus atque *altera* Benjamitica regem eum conſtituêre: cætera vero multitudo, jam inde à Davidis ſtirpe alienata, ſummæ rei præfecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas ſibi obtemperantes habuit, concione advocata, cum ex earum exercitu hominum centum & octoginta millia lectorum ſibi aſſumpſiſſet, proficiſci parabat contra Hieroboamum populumque, ut eos armorum vi ſibi ſervire cogeret. Verum à Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim ſubmonebat haud fas eſſe ut qui ex eadem gente bellum iis inferrent, præſertim cum auctore Deo facta fuerit hæc populi ſeceſſio) non jam

Decem tribus à Roboamo deficiunt. 3 Regum, c. 12.

Hieroboamus decem tribuum rex creatur. 3 Regum, c. 12.

ποιήσαντος εἶναι κατακεκλῆσθαι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειρύκια τὰ [t] συντεθραμμένα καὶ τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε λέγειν. τάδε, ὅτι γὰρ ἡ νεότης ὅτι ὁ Θεὸς [v] ἠφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑποκεῖνεσθαι τῷ λαῷ· [x] "τὸν "βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος "εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ [y] σκληρουχίας ἐπειρήσαιτο "ἐκείνου πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πεῖραν ὑσκό- "λως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκτίθητο [z] σκορπίοις τοῦ- "το ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν." τούτοις [a] ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας προσήκειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑποκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετιὼν τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος [b] καὶ τι λέγοντος ἀκούσων τοῦ βασιλέως ἐσπουδακότος, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τὴν τῶν φίλων [c] ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας.

γ'. Πληγέντες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου, καὶ ἀληθεύοντες ὡς ὀλίγου πεῖραν τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες [d] ἐκβοήσαντες, "οὐκέ- "τι ἀδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαυίδην καὶ τοὺς "ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκείνου, ἔφασαν, τὴν ἡμέραν· πα- "ραχωρεῖν δ' αὐτῷ [e] μόνον τὸν ναὸν ὃν ὁ [f] πατὴρ αὐτοῦ "κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ὅτως δ' ἔχον πικρῶς καὶ τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ὀλίγου τῶν φόρων [g] Ἀδώραμον, ἵνα [h] καταπραΰνῃ καὶ συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἴ τι προπετὲς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἴσως [i] ἐν αὐτοῖς, [k] πεποίηκεν μαλακωτέρους, ἐχ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βαλόντες [l] αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν Ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὀλιγὰς ὅλως ὀλίγου ἅρματος, ἔφυγε εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν Ιούδα φυλὴ καὶ ἡ [m] Βενιαμίτης χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν Δαυίδου παίδων ὑποστὰν, τὸν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ροβόαμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, ἐκκλησίαν ποιήσας τῶν δύο φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἵους τε ἦν, λαῶν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐκλέκτους, ἐξελθεῖν ὀλίγου τὸν Ιεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ [n] προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατίαν. [o] οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, [p] ἔστος ἔλεγε, καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ [q] προαίρεσιν τὸ τοῦ πλήθους ὑπο-

t Συντεθραμμένα] Συντεθραμμένα αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

v Ηφίει νοεῖν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἠφίει in *Editis.* ἠφίει νοεῖν καὶ κρείττω *Vat.*

x Τὸν βραχύτερον] Iiſdem fere verbis cum *Interpretibus* LXXII. 3 *Regum*, c. 12. & 2 *Paralip.* c. 10.

y Σκληρουχίας] Σκληρότητος *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. σκληρᾶ ἐκ. *Busb.* & *Hen.*

z Σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν] Conſtat animal voce σκορπίοις haudquaquam ſignificari, ſed flagri genus ſcutica gravius aculeatum ad modum ſcorpionum, forſan ex planta iſta, de qua *Theophraſtus* l. 6. *de Plantis*, c 1. & lib. 9. c. 14. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* l. 4. c. 29. HUDS. Scorpiis *Ruſinus.* σκορπίοις etiam LXX. 1 Reg. XII. 11. Hebr. עקרבים vid. Deuter. VIII. 15. Ezech. II. 9. σκορπίος πόα, herba, de quo Theophr. H. Pl. lib. VI. c. 1. p. 118. & lib. IX. c. XIV. p. 686. quo poſtremo loco dicitur ſimilis ſcorpioni & utilis ad ejus ictum. *Verſio Syriaca* hîc: *caſtigabo vos loris.* SPANH.

a Ηδεὺς ὁ] Utpote quod ingenio erat Roboamus vehementi trucique.

b Καί τι λέγοντος] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ λέγοντος ἀκοῦσαί τι *Gall.* 2. ὅττος, λέγοντος ἀκοῦσαί τι *Bas.* in *Editis.*

c Απεκρίνετο.] Απεκρίνατο *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.

d Εκβοήσαντες,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐβόησαν *Busb.* & *Hen.* ἐυβοήσαντες in *Editis Aliiſque.*

e Μόνον τὸν ναὸν] Μόνῳ *Big. Samb.* & *Vat.* μόνον vero cum *aliis* agnoſcit *Epiphan.*

f Πατὴρ αὐτοῦ] Πάππος *Big. Samb.* & *Vat.*

g Αδώραμον,] Ex *Epiphanio* libris incertum utrum Αδώραμον an Αδόραμον legerit.

h Καταπραΰνῃ] Vocem καταπραΰνῃ adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & καὶ ex *Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

i Ἐν αὐτοῖς,] Sic volui cum *MSS.* ὦν deeſt *Editis.*

k Ποιήσειεν] Ποιήσων *Samb.* & *Gall.* 2. ποιήσας *Gall.* 1. ποιήσειε καὶ μαλ. *Big.*

l Αὐτὸν λίθοις,] *Al.* αὐτόν.

m Βενιαμίτης] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βενιαμίτης *Vat.* Βενιαμὶς *Baſ.* & *G.* Βενιαμίτιδος *Gall.* 2.

n Προφήτου] Προφήτου Σαμαΐου juxta *Vet. Interpr.* forſan ex *S. Literis.*

o Οὐ γὰρ εἶναι] Οὐ γὰρ ἂν εἶναι *Big.* & *Samb.*

p Οὕτως ἔλεγε,] Lege ἕστος ἔλεγε. *Epiphanius.* quo facto nequicquam progreſſus eſt ad prælium. COCC.

q Προαίρεσιν] Πρόῤῥησιν *Big.* & *Vat.* contra quam *Epiphanius Aliique.*

r Οὐκ

ἀποστάσεως γεγνημένης · [r] οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι ἢ πρῶτον ὅσα Ἱεροβόαμος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα ἢ τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως [s] γεγνημένα δηλώσομεν. φυλαχθείη γὰρ ἂν ἅπασ ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ εὔτακτον.

δ'. Ὁ τοίνυν Ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν [t] Σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν διαῖταν εἶχε · κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν [v] Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς [x] ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι [y] τὸν Θεὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραγένηται καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγοντες, μεταμεληθῆναι ἴσως καὶ δεδιέναι μὴ καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀσεβείας τὸν ἐν αὐτοῖς Θεὸν, καταλείψαντες μὲν αὐτὸν, προσχωρήσαντες δὲ τῷ [z] πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσῃ τοῦτο γενόμενον τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιμηχανᾶταί τι τοιοῦτον. δύο μοσχους δαμάλεις χρυσοῦς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν [a] Βεθήλῃ πόλει, τὸ ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἥδε ἐστὶ πρὸς [b] τῇ [c] πηγαῖς δὲ μικρᾷ Ἰορδάνου, πέμψας τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν τῇ προφημένας πόλεσι [d] ναΐσκων · καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τάδε τοῖς μόσχοις τοὺς λόγους. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦ-
"το, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν Θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὁπο-
"δεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν, ἀλλὰ πανταχοῦ τε
"ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ
"νῦν ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς Ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὸν
"τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὁδὸν, προσκυνεῖν. ἄν-
"θρωπος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναόν · πεποίηκα κἀγὼ
"δύο χρυσοῦς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ Θεῷ, καὶ τὸν μὲν
"ἐν [e] Βεθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὸν δὲ ἐν Δάνῃ, ὅπως
"ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατῳκημένοι προσ-
"κυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν Θεόν. ἀποδείξω
"δὲ πάντας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ Λευίτας, ἵνα
"μὴ χρείαν ἔχητε τῆς Λευίτιδος φυλῆς καὶ τῶν Ἀαρῶνος
"ὑμῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν [f] ἱερεὺς εἶναι, προσε-
"νεγκάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον
"ἱερέα φασὶν Ἀαρῶνα πεποιηκέναι." [g] τοῦτ' εἰπὼν, ἐξη-
πάτησε τὸν λαὸν, καὶ τὸν [h] πάλαι θρησκείας ἀποστήσας
ἐποίησε παραβαίνειν τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο
τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τὸ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύ-
λων αἰχμαλωσίας πεῖσαι πεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν
[i] δηλώσομεν.

ε'. Ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος
καὶ αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ τοῦτο ἀγαγεῖν, ὥσπερ [k] ἑώρταζον
καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστή-
ριον πρὸ τοῦ δαμάλεως, χθόμενος δὲ αὐτὸς [l] ὁ ἀρχιε-
ρεὺς ἀνὰ τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλ-
λοντος δὲ [m] ἀναφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν
ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσῆλθεν αὐτῷ ἐξ Ἱεροσο-
λύμων προφήτης, [n] Ἰαδὼν ὄνομα, τοῦ Θεοῦ πέμψαντος·
ὃς στὰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, τοῦ βασιλέως ἀκούοντος,

cum copiis egressus est. Mihi autem *nunc* statutum est prius narrare quæ gesserit Hieroboamus Israëlitarum rex, ac tum demum res gestas à Roboamo duarum tribuum rege memorare. sic enim per omnia suus historiæ ordo conservabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam *sibi* construxisset in civitate Sicima, in ea habitavit; atque aliam insuper *sibi* ædificari curavit in urbe Phanuel dicta. Non multo post cum Scenopegia statum *gentis* sacrum instaret, reputans secum, si populo concesserit ire Hierosolyma ut Deum adorarent, festumque illic agitarent, fore ut fortasse pœnitentia ducti, ac templi splendore cultusque in eo divini apparatu capti, ipsum relinquerent & ad regem priorem se reciperent, adeoque inde in vitæ discrimen adduceretur, tale quid excogitavit. Cum duas vitulas ex auro conflavisset, illisque duo delubra exstruxisset; unum quidem in urbe Bethela, alterum vero in Dane (hæc autem est apud fontes Jordanis minoris) vitulas in utroque urbium prædictarum delubro posuit: cumque x. tribus, quibus ipse præerat, convocasset, pro concione in hunc modum eas est alloquutus. "Viri populares, "vos hoc non nescire arbitror, quod omnis locus "habeat Deum, ejusque præsentia nullo loco de-"finito includatur, sed ubique *preces* exaudiat & "cultores suos *benigne* respiciat. quod cum ita sit, "mihi non placet vos nunc urgere, ut, longo ad-"eo itinere, Hierosolyma, urbem hostilem, con-"tendatis religionis ergo. Homo enim Templum "*illud* statuit: & ego feci duas vitulas aureas Deo "cognomines; & unam quidem urbe Bethela de-"dicavi, alteram Dane, ut vestrum quicunque loca "earum utrique proxima habitetis eò se conferant "ad Deum colendum. Vobis autem quosdam ex "vobismet ipsis sacerdotes creabo & Levitas, ne "quid Leviticam tribum & Aaronis progeniem "desideretis. Igitur cuicunque vestrum in animo "est sacerdotem fieri, offerat vitulum Deo & a-"rietem: id quod ajunt primum sacerdotem Aa-"ronem fecisse." His verbis populum decepit; auctorque erat ut à patria religione discedendo contra leges facerent. Hebræis hoc caput & origo malorum exstitit, atque ut bello ab alienigenis devicti in captivitatem incìderent. Sed hæc quidem suo loco narrabimus.

Vitulas fundit aureas. 3 *Regum*, c. 12.

5. *Septimo mense, cum jam immineret festiva solennitas, volens & ipse eam apud Bethelam celebrare, sicut à duabus tribus Hierosolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exstruit, ipse vero pontifex factus cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. At cum in eo esset, ut victimas & solida sacrificia in conspectu totius populi aræ admoveret, ipsi ex Hierosolymis jussu Dei vates supervenit, Jadon nomine: qui in media turba constitutus hæc rege audiente loquutus est, sermone ad altare ver-

Adhortatur populum ad vitulas aureas colendas.

Vatis Jadonis oraculum in aram Bethelensem. 3 *Regum*, c. 12.

[r] Οὐκ ἔτ' ἐξῆλθε.] Ita *MSS.* ὁ κατεξῆλθε in *Editis*.
[s] Γεγνημμένα] Γεγονημμένα *Vat.*
[t] Σικίμοις] Alibi in *recto* Σίκιμος, ut l. 1. c. 21. §. 1. & in *plurali* Σίκιμα, ut ibid. §. 2.
[v] Φανουὴλ] Ita ex *MSS.* Φανουήλῃ in *Editis*.
[x] Ἐνίστασθαι] Συνίστασθαι *Vat.*
[y] Τὸν Θεὸν] Ita cum *MSS.* τῷ Θεῷ in *Editis*.
[z] Πρώτῳ] Πρώτῳ deest in nonnullis *MSS.*
[a] Βεθήλῃ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* quo modo & supra (l. 6. c 3. §. 2.) in aliquot *MSS.* Βηθήλῃ in *Editis*. Βηθηλεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1 Βαιθηλὶ *Vat.* Βαιθὴλ LXXII. alibi (ut l. 6. c. 6. §. 1.) ὁ πόλει Βευήλοις.
[b] Τοῖς πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Supr. lib. v. c. 1. §. 22. ἵως δὲ λιβάνου ὄρους, καὶ τῆς δὲ Ἰορδάνου πηγῶν· Πηγαὶ Ἰορδάνου, nempe Majoris, sub monte Panio Ant. Jud. lib. xv. c. 10. §. 3. & Αλωτ. lib. 1. c 21. §. 3. ut & lib. 111 c. 9. §. 7. Hic autem Jordanis minoris fons ad Danam oppidum & Αλωτ. lib. IV. c. 1. §. 1. SPANH.
[c] Πηγαῖς δὲ μικρᾷ] Minoris Jordanis fons Δάνος appellatur. lib. 1. c. 10. §. 1. Videsis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 2. c. 13.
[d] Ναΐσκων] Sic in *MSS.* ναίσκῳ in *Editis*.
[e] Βεθήλῃ πόλει] Eadem varietas hîc & mox infra (§. 5.) occurrit in *MSS.* ac supra. HUDS Βηθηλᾷ καὶ Ἐφραΐμ πολίχνια· Αλωτ. lib. IV. c. 9. §. 9. Infra vero cap. XI. §. 3. Βεθήλῳ (*Gen.* Βηθήλῳ) SPANH.
[f] Ἱερεὺς εἶναι,] Illud αὐτῶν adjeci ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[g] Τοῦτ' εἰπὼν,] Ταῦτ' εἰπὼν *Hen. Busb.* & *Vat.*
[h] Πατρῴας θρησκείας] *Al.* πατρίου & πατρῴους.
[i] Δηλώσομεν.] Ita *Big.* & *Samb.* in *cæteris* δηλώσωμεν.
* *Septimo mense,*] *Octavo mense* in *S. Literis*, 3 *Regum*, c. 12. v. 32. Vide *Levitic.* c. 23. v. 33.
[k] Ἑώρταζον] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἑόρταζον in *reliquis*.
[l] Ὁ ἀρχιερεύς] Illud ὁ omittunt plerique *MSS.*
[m] Ἐπιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις] In codice Sacro legitur Jeroboamum adscendisse altare להקטיר, quod de thure adolendo cepit Vulgatus. Non nego הקטיר de thure usurpari & suffitu, sed Judæi etiam docent הקטורת aliquando esse easdem ac הקרבת, oblationes sacrificiorum videlicet in altari. Vide Siphra fol. 41. 2. Sic & הקטיר de sacrificiis usurpatur 2 Reg. 16. 13. & ἀναφέρειν à Græcis interpretibus redditur Exod. 29. 25. REL.
[n] Ἰαδὼν ὄνομα,] Ita *Samb.* & *Glycas*, qui pag. 187. ista habet, ὁ μὲν Ἰώσηπος Ἰαδὼν αὐτὸν ὀνομάζει. ἡ δὲ βίβλος τῶν Παραλειπο-

verſo: "Hoc tibi prædicit Deus, fore ut naſcatur "quidam de genere Davidis, Joſias nomine, qui "ſuper te mactabit iſtius ævi falſos ſacerdotes, ac "præterea horum impoſtorum & deceptorum at- "que impiorum oſſa ſuper te cremabit. Imo vero "ut iſti credant hoc ita eventurum eſſe, ſignum "illis prænunciabo mox ſecuturum. illico ara *hæc* "findetur, & omnis ſuper illam victimarum adeps "humi diffundetur." Cum hæc dixiſſet vates, Hieroboamus irritatus, protenſa *ab altari* manu, jubet illum comprehendi. At manus, quam *in eum* intenderat, ſubito langueſcebat; nec potuit eam denuo ad ſe retrahere: ſed torpore illi obriguit & mortua demittebatur. Porro diffiſſa eſt ara, & cuncta ex ea effuſa ſunt, ſicuti vates prædixerat. Cum autem *rex* intellexiſſet hominem eſſe veracem & ex Dei afflatu futura prænoſcere, rogavit eum ut Deum deprecaretur, quò ipſi reſtituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, ut hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad ſuum ſtatum rediiſſet, ea de re gaudens vatem obſecrabat, ut ſecum prandeat. Tum Jadon dicebat, "ſibi non liberum eſſe in domum ejus introire, "aut tantillum ex pane & aqua iſta in urbe degu- "ſtare. hoc enim ipſi Deum interdixiſſe, nec li- "cere eadem, qua venerat, via reverti, ſed per a- "liam iter ſibi faciundum," ajebat. Et illum quidem rex propter ejus abſtinentiam mirabatur: de ſe vero cœpit eſſe ſolicitus, ne res ſuæ, ex prædictis conjecturam faciendo, in pejus mutarentur.

Hieroboami manus aret. 3 *Regum*, c. 13.

εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους. "ὁ Θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους, Ιωσίαν "ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καθ' ἑκεῖνον "τὸν καιρὸν γινομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ "[o] ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μέντοιγε "πιστεύσωσιν ἅτοι τοῦθ' ἅτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ "γινόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ "πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ [p] πιμελὴ τῶν ἱερείων ἐπὶ γῆν χυθήσε- "ται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ιεροβοάμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ [q] εὐθὺς παρείθη, καὶ [r] οὐκ ἔτι ἴσχυσεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν [s] ἀναγαγεῖν, ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατεσχέθη [t] πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνῶσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευσε τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ χαρίσασθαι. ὁ δὲ, τῆς χειρὸς τὸ καθ' φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. [v] Ιαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐξὸν εἶναι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ γεύσασθαι "ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸ "Θεὸν ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' "αὐτῆς πορεύσηται τὴν [x] ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης," ἔφασκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δ' ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν πραγμάτων ἐκ τῆς προειρημένων οὐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

CAP. IX.

Quomodo Jadon vates alteri mentienti credens revertitur, ac poſtea à leone interimitur: & quibus verbis regi perſuaſit vates ſceleratus, ejuſque animum à Deo alienavit.

De Bethelenſi vate qui Jadonem vatem contra Dei præceptum revocat. 3 *Regum*, c. 13.

ERat autem *ea* in urbe ſenex quidam improbus, falſus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus ab illo ut qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem tum lecto erat affixus, quod præ ſenio eſſet viribus defectus. Cum vero ipſius filii ei omnia de vate narraſſent qui Hieroſolymis *illuc* venerat, quæque edita eſſent ſigna, utque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, ipſo Deum orante, ſanam ſalvamque denuo recepiſſet; veritus ne peregrinus *iſte* plus apud regem quam ille auctoritate polleret, & in majori haberetur veneratione, mandavit filiis ut è veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedirent. Illis autem impigre juſſa exſequutis, inſcendit, vatemque ſubſequitur; atque eum ſub alta & umbroſa quercûs bene magnæ arbore quieſcentem nactus, primo ſalutavit, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non divertiſſet ut lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille reſpondiſſet, quod ſibi à Deo interdictum eſſet, ne apud quenquam ea in urbe *cibum potionemve* guſtaret. Atqui non apud me, inquit, te vetuit Deus menſæ hoſpitali admoveri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua tu religione vene-

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς ὁ προφήτης Ιαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπέστρεψεν, εἶπα δ' ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ ποίοις λόγοις ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς [y] πρεσβύτης [z] ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ιεροβοάμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἔτος τότε μὲν κλινήρης ὢν διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ δηλωσάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ Ιεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς [a] παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν Ιεροβόαμος δέξαμένου πάλιν ἐκείνου ζῶσαν ἀπολάβοι· δείσας μὴ παραδοκιμήσῃ αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν εὐθὺς [b] ἐπισάσαι τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῶν δὲ [c] ταχυσάντων ὁ προστάξαντος, [d] ἐπιβὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς μεγάθει ἠσπάσατο πρῶτον, εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. ὡς δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ γεύσασθαί τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἐμοὶ [e] εἶπεν πάντως ἀπηγόρευκέ σοι τὸ θεῖον παρατεθεῖσθαι τράπεζαν. προφήτης γάρ εἰμι κἀγὼ, καὶ τῆς αὐτῆς σοι θρησκείας

μῶν Ιωὴλ αὐτὸν ἡμᾶς καλεῖσθαι ἐδίδαξεν.

o Απατεώνων] Sic *MSS.* ἀπαταιώνων in *Editis.*

p Πιμελὴ τῶν ἱερείων] ישן eſt in Codice Sacro, quod cinerem notat. Verum ישן pro pinguedine aliquando uſurpatur. REL.

q Εὐθὺς παρείθη,] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

r Οὐκ ἔτι ἴσχυσεν] Eo modo, vel οὐκ ἔτ' ἴσχυσεν in pleriſque *MSS.* οὐκ ἔτι ἴσχυεν in *Editis Aliiſque.*

s Αναγαγεῖν,] Αγαγεῖν *Big.* & *Samb.*

t Πάντα ἀπ' αὐτοῦ,] Πάντα τὰ ἀπ' αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

v Ιαδὼν δὲ ἔφη,] Ιαδὼν δ' ἔφησεν *Big.* & *Samb.*

x Επιστροφὴν,] Υποστροφὴν *ſolus Vat.*

y Πρεσβύτης] Illud πρεσβύτης ex *Cod. MSS.*

z Ψευδοπροφήτης,] Ψεύδο προφήτου ἐκείνου εἶναι λέγει ὁ Ιώσηπος· ὃν Θεοδώρητος ἀληθῆ προφήτην εἶναι. *Glycas*, Annalium part. II. p. 187. Εγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ μὲ καὶ τὰ ἄλλα προφήτην ὑπείληφα· ψευδέσι δὲ χρήσασθαι λόγοις ὑπὸς τὰ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο μόνον ψευδοπροφήτην εἶναι. *Theodoret.* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μγ'. Quam multa in hac narratione *S. Hiſtoriæ* addat *Flavius*, oſtendit *Melch. Leydeckerus* de *Var. reipubl. Hebr. ſtatu*, Vol. 2. p. 36.

a Παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν ἐξιὰν] Conf. lib. VI. c. 13. §. 8. SPANH.

b Επισάσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐπισάσαι τὸν ὄνον καὶ ἕτοιμον in *Editis.*

c Σπευσάντων] Iterum ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* σπεύσαντος in *Editis*, quod etiam ferri poteſt.

d Επιβὰς ἐδίωξ.] Επιβὰς τὸν ὄνον ſoli *Hen.* & *Busb.*

e Εἶπεν πάντως] Εἶπεν hic inſerui cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* & ἔφη *Editorum* poſt τραπέζαν delevi, quod illud non agnoſcant *MSS.* & *Epiphan.*

f Αει-

νωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας· καὶ πάρειμι νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς, ἀνέστρεψεν. [f] ἀρξαμένων δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ Θεὸς ὑπεφαίνετο τῷ Ιαδῶνι· καὶ ἐδήλου τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ πεμφείαν ὑφέξειν ἔλεγε, καὶ προαπῄδε. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ συμβαλεῖν [g] ἔφασεν, [h] ὑφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τῆς ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο, οἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, [i] ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ [k] Ιαδῶνος λόγοις Ιεροβόαμος [l] ἐληλεγμένα ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ Ιαδῶνι πάλιν εἰς Ιεροσόλυμα, συμβάλλει λέων· καὶ καταπατάσας αὐτὸν ἅπτεται τῶν κτηνῶν, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. θεραπευόμενον δ' ἐφύλαττε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δ', τοὺς ἰδίους πέμψας, ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς [m] μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν ἐκείνῳ θάψαι· λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, [n] ὑπερθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ τὴν πλοῦτον ἰδὼν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τοσῶν ὑπ' ἀγνωθησομένων. [o] κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, προσῆσι τῷ Ιεροβοάμῳ· καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, [p] εἶπεν, ὑπὸ τῶν οὐκ ὀντων λόγων;" ὡς δὴ καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρισον ἀποκαλῶν, ἤρξατο πιστὸν αὐτοῦ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγωνημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. [q] ἐπεχείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ [r] αὐτοῦ ναρκήσειε, βασταζόντα τὰς θυσίας· εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν [s] εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν· τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὂν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγείη καὶ πέσοι λίθοις βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸ θάνατον τὸν τοῦ σημεῖα ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος [t] ἀπόλοιτο· ἵνα οὐδὲν ἧττον εἶχεν, ἢ ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν Αἰγυπτίαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ [v] καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, εἰς τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη πολυπραγμένων ἐργάσηται. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου εἰρήσθω τοῦ παρόντος [x] ἡμῖν δεδηλώσθω.

ror: atque nunc adſum ab eo miſſus ut te mihi convivam abducam. Ille vero, fide mentienti habita, *cum eo* reverſus eſt. Adhuc autem illis prandentibus blandoque ſermone ſeſe oblectantibus, Deus apparet Jadoni; & quod contra mandatum ejus feciſſet, dicebat, pœnam daturum eſſe, ſimúlque qualis foret *ipſi* denunciabat. nam leonem ipſi digredienti in via occurſurum eſſe edixit, foreque ut ab eo interimeretur, atque expers eſſet ſepulturæ in majorum ſuorum monumentis. Hæc autem, Deo ita volente, contigiſſe arbitror, quo minus Hieroboamus animum adverteret Jadonis verbis, cum falſi eſſet redargutus. Jadoni igitur Hieroſolyma redeunti obviam fit leo, ipſumque à jumento detractum necavit. Atque aſinum quidem nihil omnino læſit, adſidens vero & eum cuſtodiebat & vatis cadaver, donec quidam illac tranſeuntes id conſpicati in oppidum venerunt, atque falſo vati rem nunciarunt. Tum ille, filiis ſuis in hoc miſſis, corpus ejus in urbem reportavit, ipſumque magnificis cohoneſtavit exſequiis; ſuiſque filiis præcepit, ut ſe, cum mortuus fuerit, eodem in ſepulchro conderent: dicens, vera quidem eſſe omnia quæ ille vaticinatus eſt contra urbem illam & altare & ſacerdotes & falſos vates; ipſum vero injuria poſt mortem fore immunem, ſi cum eo ſepeliretur, utpote quod oſſa illorum dignoſci non poſſent. Cum itaque juſta vati perſolviſſet, atque filiis iſta mandaſſet, improbus & impius, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, inquit, "iſtius inſipientis ſermonibus?" Poſtquam vero rex quæ altari ſuæque manui acciderant illi enarraſſet, hominem vere divinum vatemque optimum appellans, cœpit *iſte* hanc ejus *de illo* opinionem vafre & malitioſe agendo labefactare, & veriſimilibus de iis quæ facta erant rationibus utendo veritatem eorum debilitare. Conabatur enim ei perſuadere manum quidem ejus laſſitudine obtorpuiſſe, dum victimas portaret; ac deinde, cum paululum quieviſſet, ad ſe rediiſſe: altare vero, quippe recens exſtructum & multis magniſque victimis ei impoſitis, ex nimio onere rerum ei incumbentium diſruptum cecidiſſe. Porro ipſi etiam mortem ejus nunciabat, qui ſigna iſta prædixerat, ut ſcilicet à leone occiſus periit: adeo ut nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem arguebat. His dictis regi perſuaſit, &, cum animum ejus prorſus à Deo avertiſſet & à ſanctis juſtiſque operibus, ad iniquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum contumelioſus erat & injurioſus, ut quotidie id ſibi negotii dari quæſiverit, ut novo aliquo magiſque deteſtabili ſcelere ſemet obſtringeret. Atque iſta quidem nobis de Hieroboamo in præſens dicta ſunto.

Jadon vates à leone occiſus. 3 Regum, c. 13.

Bethelenſis vates ſubdole agit cum Hieroboamo, ut metum ejus diſcuteret.

Adeo nihil de impietate remiſit Hieroboamus, ut pejor indies evaſerit. 2 Regum, c. 13.

[f] Αρξαμένων] Ita cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* ἀρξάντων.

[g] Εφασεν,] Εφαζεν *Vat.*

[h] Υφ' οὗ] Sic cum *MSS.* ἀφ' οὗ in *Editis.*

[i] Οπως μὴ] Haud dubie apparet (*inquit Sabellicus*) ad elevandam Jadonis fidem, Bethlejum ſenem in urbem eum retraxiſſe, ut ſi à ſe decipi contigiſſet, aſſertæ divinationis apud regem coargueret. Cæterum ita numini placuiſſe credere par eſt, ut Hieroboamus & alii præſenti metu levati ſuæ impietatis aliquando meritas luerent pœnas.

[k] Ιαδῶνος] Hîc loci Ιωάδου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιωὰλ dicitur *Glyca*, ut ex verbis ſupra allatis conſtat. Rabbinis Ιδδὼ eſſe videtur, cujus mentio facta eſt 2 *Paralip.* c. 13. v. 22. ubi Αδδὼ dicitur *Interpretibus* LXXII.

[l] Εληλεγμένα] Ελυλεγμένῳ ψεύδει *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1.

[m] Μὲν κηδείας] Illud μὲν deeſt *Vat.*

[n] Υπερθήσεσθαι] Eo utique conſilio (inquit *Zonaras*) cum eo ſepeliri voluit, ut cum ſecundum prædictionem illius altare everteretur, & ſacerdotum & pſeudoprophetarum oſſa igni traderentur, eam contumeliam ipſe, juxta hominem divinum ſitus, effugeret.

[o] Κηδεύσας] Κηδευσάμενος *Gall.* 2.

[p] Εἶπεν,] Εἶπων *Vat.*

[q] Επεχείρει] Sic *Big. Samb. Vat. Vet. Interpr.* ἐπιχειρεῖ in *cæteris.*

[r] Αὐτοῦ ναρκήσειε,] Αὐτῷ *Vat.*

[s] Εἰς τὴν αὐτῆς] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* εἰς τὴν αὐτὴν in *reliquis.*

[t] Απόλοιτο·] Sic *Big.* & *Samb.* ἀπώλετο *Vat.* ἀπώλοιθ in *Editis.*

[v] Καὶ τῶν δικαίων] Ita in omnibus *MSS.* aut καὶ τῶν ὁσίων ἔργων καὶ δικαίων. in *Editis* καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων.

[x] Ημῖν δεδηλώσθω.] Ex τούτοις ante ἡμῖν inferunt *Big. Samb.* & *Vat.* in textum ea non recepi, quod nec vola nec veſtigium eorum apud *Vet. Interpr.*

CAP.

CAP. X.

De Roboamo: utque Deus pœnas ab eo exegit impietatis per Susacum.

Roboamus oppida condit munitque. 2 Paral. c. 10.

ROboamus autem Solomonis filius, qui ut ante diximus in duas tribus regnavit, urbes munitas magnasque condidit, Bethleem, & Etame, & Thecoë, & Bethsur, & Socho, & Odollam, & Ipan, & Maresam, & Zipha, & Adoraïm, & Lachis, & Azeca, & Saraïm, & Elom, & Chebrona. Has quidem in sorte Judæ primas ædificavit. Alias vero magnas insuper instauravit in sorte Benjamitide. & cum eas munivisset, & præsidia in omnibus constituit & duces; multumque frumenti & vini & olei, aliaque ad victum *necessaria* in unaquaque urbe largiter recondidit: ac præterea scuta & lanceas in multas *hominum* myriadas. Atque ad eum in Hierosolyma sese aggregarunt sacerdotes & Levitæ ex omnibus Israëlitarum finibus, & quotquot alii è populo boni erant & justi, relictis suis sedibus, ut Deum *more patrio* Hierosolymis colerent. ægre enim tulerant ut ad vitularum venerationem adigerentur, quas fecerat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt regni Roboami vires. Cum autem cognatam quandam in matrimonium duxisset, & tres ex ea liberos sustulisset, duxit postea & aliam, ipsamque cognatam, Machanam nomine, ex filia Absalomi Thamara natam; filiusque ex illa ei nascitur, quem Abiam vocavit. Quin & liberos complures suscepit ex aliis uxoribus: omnium vero maxime amavit Machanam. Nam uxores quidem habuit legitimas octodecim, concubinas vero triginta: & ex his filii ei geniti sunt duodetriginta & filiæ sexaginta. Voluit autem ut ei in regnum succederet Abias Machanæ filius, ejusque fidei thesauros urbesque munitissimas credidit.

Ad Roboamum sacerdotes & Levitæ conveniunt. 2 Paral. c. 11.

Roboami uxores & liberi. 2 Paral. c. 11.

Roboamus etiam Deum suis flagitiis irritat. 3 Regum, c. 14.

2. Plerumque autem fieri arbitror, ut malorum & iniquitatis causa hominibus sit rerum magnitudo, earumque in melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidisset regnum suum tanta cepisse incrementa, in omne nefas & scelus abiit, Deique cultum & religionem sprevit, adeo ut populus ei subjectus facta ejus iniqua imitatus fuerit. Ita enim comparatum est, ut cum principum moribus subditorum etiam mores corrumpi soleant; utque hi relicta sua modestia, quippe quæ illorum petulantiam redarguat, principum vitia non aliter atque virtutes sequantur. nisi enim eadem, quæ re-

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀσεβείας ἀφῆκε Σούσακην ἐπιμώρησεν.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεῤῥήκαμεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, [y] Βηθλεέμ, καὶ [z] Ητάμη, καὶ [a] Θεκωέ, καὶ [b] Βηθσούρ, καὶ [c] Σωχώ, καὶ [d] Οδολλάμ, [e] Ιπάν, καὶ [f] Μαρησάν, καὶ [g] Ζιφά, καὶ Αδωραΐμ, καὶ [h] Λαχίς, καὶ [i] Αζηκά, καὶ [k] Σαραΐμ, καὶ [l] Ηλών, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ιούδα κληρουχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ [m] καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ [n] Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τείχεσιν, φρουρᾷ τε κατίσχυσεν [o] ἐν ἀπάσαις ἡγεμόνας, σῖτόν τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἄλλα πρὸς ἀφθονίαν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις [p] θυρεοὺς καὶ σφενδόνας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ πρῶτοι πᾶσι τοῖς Ισραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα ἐκ λαβίτης, καὶ εἴ τινες ἄλλοι ἐκ φυλῆς ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, [q] καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ἐκ γὰρ τούτου εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ιεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγενῆ τινα ἐκ τριῶν θυγατέρων ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἤγαγε ὕστερον ἐκ τοῦ ἐκ τῆς Αβεσσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, [r] Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτοῦ ἔσχε συγγενῆ· καὶ παῖς ἄῤῥην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. [s] τέκνα δὲ εἶχεν ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἔστεργε τὴν [t] Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δέ, [v] τριάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεσαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. Αβιδοχον δὲ ἀπέδειξε [x] τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὑπέστρωσεν.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεσθαι κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τῷ γὰρ βασιλείαν αὐξανομένην ἅτε βλέπων Ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξετράπη πράξεις, καὶ τὸ θεῖον θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τοὺς [y] ὑπ' αὐτῷ λαοὺς μιμητὰς γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τοῖς [z] τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τῶν ἐκείνων [a] ἀσελγείας τῷ αὐτῶν σωφρονεῖν ἀφαιροῦντες, ὡς ἀρετῇ [b] τὰς κακίας αὐτῶν ἕπονται. ὃ γὰρ ἔνεστιν

---

[y] Βηθλείμ,] Ita etiam in LXXII. juxta *Exemplar. Rom.* Βαιθσεὶμ in *Alexandr.*

[z] Ηθάμ,] Αἰτὰν LXXII. *Rom.* Αἰταὶ *Alex.* in *Epiphanii* libris *Itham* aut *Itam.*

[a] Θεκωέ,] Ita cum *MSS.* & LXXII. Θεκὼς in *Editis.* & infra Θέκωα. si quis Θεκὼ malit, non repugnabo. HUDS. Conf. de Vita §. 75 SPANH.

[b] Βηθσούρ,] Βαιθσουρὰ LXXII.

[c] Σωχώ,] Σοχὼθ LXXII. *Rom.* Σοκχὼθ *Alex.* HUDS. Conf. supr. Lib. VI. c. 9. §. 1. SPANH.

[d] Οδολλάμ,] Ita cum LXXII. & *Veritate Hebr.* Οδολλὰμ in *Editis Josephi* & *MSS.*

[e] Ιπάν,] Sic plerique *MSS.* in *Aliis Editisque* Εἰπὰν. at *Hippam* dant *Epiphanii Cod.* Ut mihi locus hic mendi suspectus sit, faciunt *Interpretes* LXXII. qui *Veritati Hebraïcæ* conformiter habent καὶ τὸν Γέθ. Forsan Γεθθὰν aut Γεθλὰν scribendum.

[f] Μαρησάν,] Μάρεσσαν *Big.* & *Gall.* 1. Μαρεσὰν LXXII.

[g] Ζιφά,] Καὶ τὸν Ζιφὰ *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. καὶ τὸν Ζὶφ LXXII. HUDS. Conf. Lib. VI. c. 13. §. 2. Pro *Ethame* Rufin. *Jeam*, item *Odollam*, *Hipam*, *Maresam.* pro *Azeca* & *Saraëm* Rufin. *Retheram.* Vid. 2 Chron. XI. 5. SPANH.

[h] Λαχίς,] Ita *Big. Gall.* 1. 2. *Epiphanii Codd.* & LXXII. Λαχεὶς in *Editis Aliisque.*

[i] Αζηκά,] Non dubito quin καὶ Ζηκὰ tam *Editorum* quam *MSS.* factum fuerit ex καὶ Αζεκά, cum urbem Αζηκὰ tribui Judæ adscribat *Eusebius*, & καὶ τὸν Αζηκὰ habeant LXXII.

[k] Σαραΐμ,] Nolui quidquam mutare, licet Σαρὰμ habeant *MSS* & Σαρὰ LXXII. Corrupte in *Epiphanii* libris *Zethuram* & *Zeteram.*

[l] Ηλὼμ,] Αἰλὼν LXXII. *Rom.* Αἰωλὼν LXXII. *Alex.* & *Veritas Hebr.*

[m] Καὶ ἄλλας μεγάλας,] At 2 Chron. XI. 10. urbes hæ, quas recensuit nominatim Josephus, partim in Juda, partim in Benjamin dicuntur esse sitæ. REL.

[n] Βενιαμίτιδι] Ita cum *MSS.* Βενιαμίδι in *Editis.*

[o] Ἐν ἀπάσαις] Illud ἐν deest *Vat.*

[p] Θυρεοὺς] Sic melioris notæ *MSS.* in *Aliis Editisque* θυραυλὰς καὶ σιεγμάσας. HUDS. *Gen.* θυρεικὰς· vel θυρεοὺς καὶ σιεγμάσας· Conf. sup. lib. VII. c. 2. §. 2. & inf. c. 12. §. 1. σιεγμάσλω. SPANH.

[q] Καταλιπόντες] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* κατέλειπον καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις in *Editis Aliisque.*

[r] Μαχάνην] In *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 11? v. 20.) dicitur Μααχὰ θυγάτηρ Αβεσσαλώμου. In melioribus *Epiphanii* libris *Machan*, in aliis *Maachan.*

[s] Τέκνα δὲ εἶχεν] Τέκνα δὲ καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν *Vat.* & *Samb.* commode satis, commate posito post προσηγόρευσε. Sed pro vulgata lectione faciunt *Epiphanii* libri.

[t] Μαχάνην.] Ita ex *MSS.* in *Editis* Μαχὰν.

[v] Τριάκοντα.] Ἑξήκοντα juxta LXXII. & *Veritatem Hebraïcam.*

[x] Τῆς βασιλείας] Illud τῆς ex *MSS.*

[y] Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν *Vat. Hen.* & *Busb.*

[z] Τοῖς τῶν ἡγεμόνων] Ita cum *Big.* & *Samb.* τοῖς τῶν ἡγεμόνων *Vat.* in *Editis* τοῖς ἡγεμόνων.

[a] Ασελγείας] Ασεβείαν solus *Vat.*

[b] Ταῖς κακίαις] Τῇ κακίᾳ *Vat.*

ἔνεστιν ἀποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ ταὐτὰ πράττοντας. τ̃τῳ τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ πεπραγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτὸ καὶ παρανομοῦσιν, ἀπουδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι. πρωτὸν ὴ [d] τ̃ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἀπέπεμπεν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα [e] Σέσακον. [f] περὶ ὃ πλανηθεὶς [g] Ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτὸ Σεσώστρει προσάπτει. ἔστι γὰρ ὁ Σέσακος, πέμπτῳ ἔτει τ̃ Ροβοάμου βασιλείας, ἀπεστράτευται μετὰ πολλῶν αὐτὸ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τ̃ ἀριθμὸν [h] ἐξεκυλίσθη, ἱππέων ὴ μυριάδες ἑξ, [i] πεζῶν ὴ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τὰς πλείστας Λίβυας [k] ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τ̃ Ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τ̃ Ροβοάμου βασιλείας [l] πόλεις ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλύμων.

γ'. Ἐγκεκλεισμένου [m] δὴ τ̃ Ροβοάμου καὶ τ̃ πληθους ἐν [n] αὐτοῖς διὰ τὴν Σουσάκου [o] στρατείαν, καὶ τ̃ θεὸν ἱκετεύόντων δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, [p] οὐκ ἔφασαν τὸν Θεὸν [q] ταχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὴ προφήτης Σαμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτ̃ [r] κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, [s] ἅμα τῇς ψυχαῖς [t] ἀνέπεσον· καὶ μηδεν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὑπερόψεται, γνωμένους περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ [v] συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἔτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας [x] ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν προς τὸν προφήτην· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀπονώτερον ἢ Θεῷ. [y] παραλαβὼν ὴ Σέσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου Ροβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τῇς γνωμένοις συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε δ' Θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικοὺς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδεν ὅλως [z] ὑπολιπών. [a] ᾠχετο δὴ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· οὐκ εἴασε δὴ δὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυίδης τῷ Θεῷ, λαβὼν δὲ καὶ δ τ̃ [b] Σωφήνης βασιλέως. καὶ [c] τ̃τον ποιήσας ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὴ ταύτης τ̃ στρατείας καὶ ὁ Ἁλικαρνασεὺς [d] Ἡρόδοτος, περὶ μόνου τοῦ δ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν

ges, faciant, haud erit ut facta ab iis approbare videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc ipsum accidebat, ut, dum is impie ageret legesque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, justi esse studentes. Deus autem Susacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipsum pœnas exigeret. de quo in errorem lapsus Herodotus ejus res gestas Sesostridi attribuit. Hic enim Susacus anno regni Roboami quinto exercitum * contra illum adduxit multis *militum* myriadibus constantem. Illum enim *ex Ægypto* comitati sunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero sexaginta millia, peditumque † quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant & Æthiopes. Cum igitur in Hebræorum regionem irrupisset, validissimas Roboami urbes absque pugna cepit: iisque præsidio firmatis, postremo Hierosolyma invasit.

Susaci regis Ægypti expeditio in Judæam. 3 *Regum*, c. 14. 25. & c. 2 *Paral.* c. 12.

3. Cum autem Roboamus populusque in urbe incluſi tenerentur ob Susaci expeditionem, Deoque supplicarent, ut victoriam illis daret & salutem, Deum, ut ab illis staret, adducere non potuerant. Illis vero dixit Samæas vates Deum ipsis denunciasse, se illos deserturum esse, prout ipsi cultum ejus & religionem deseruerunt. Ubi hæc audiverant, statim animis conciderunt; nullamque spem salutis reliquam cernentes, confiteri omnes cœperunt, jure Deum facturum esse si illos despexerit, qui in illum impii exstiterunt, legisque instituta perturbarunt & contaminarunt. Deus autem, cum eos videret ita animis affectos & delicta invicem confitentes, vati dicebat, fore ut illos non perdat, subditurum tamen esse Ægyptiis, ut intelligant utrum horum facilius sit, homini servire an Deo. Cum autem Susacus urbem absque pugna in suam potestatem redegisset, Roboamo præ metu eum *intra* muros accipiente, pactis quibus convenerant non mansit, sed Templum diripuit, thesaurosque cum Deo sacros tum regios exinanivit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, ut nihil prorsus relictum esset. Quin & aurea scuta detraxit & clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Davides à Sophone rege acceptas Deo dedicaverat. Ac, cum hæc perpetrasset, domum reversus est. Hujus autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnassensis, in solo ‡ regis nomine errans, *refertque* illum gentes alias complures invasisse; atque Syriam Palæstinam sibi subjecisse, cunctis in ea regione hominibus sine prælio captis. Manifestum autem est, quod nostram gen-

Roboamus populusque se Deo submittunt. 2 *Paral.* c. 12.

Susacus; captis Hierosolymis Temploque spoliato, discedit. 3 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 12.

Herodoti hac de re testimonium.

c Ταὐτὰ πράττοντας.] Ita cum *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ταῦτα in *Editis Aliisque.*

d Τῶν εἰς αὐτὸν] Τῆς π. ἀ. ὕβρεως *Big.*

e Σέσακον.] Σουσάκιμον & infra ubique Σουσάκιμ *Vat.* vide p. 443. §. 1.

f Περὶ ὃ πλανηθεὶς,] Neutiquam hinc sequitur (ut male existimarunt *viri Eruditi*) pro eodem rege utrumque à *Josepho* habitum: quin immo pro diversis habitos palam est, quorum alteri alterius res gestas per errorem tribuerit *Herodotus*. Si credidisset *Josephus*, quod volunt, utrumque fuisse revera eundem, & tantum *Sesostrim* nominari ab *Herodoto*, qui *Susacus* nominatur ab *Hebræis*, simpliciter absque erroris crimine id memorasset, quum exigua sit discrepantia inter *Susacus* vel *Sisacus* & *Sesostris*, & in omnibus ferme *S. Scriptura* nominibus, quæ & apud *Græcos Scriptores* occurrunt longe major reperiatur. PERIZONIUS. quem vide hac de re fuse doctissimeque agentem in libro de *Ægyptiacis Originibus*, c. 8.

g Ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτὸ Σισώστρει] Lib. II. c. III. &c. SPANH.

* *Contra illum adduxit multis* militum *myriadibus constantem.*] *Contra Hierosolyma* in *Vet. Interpr.*

h Ἐξεκυλίσθη,] Ἐκυλίσθη *Vat.*

i Πεζῶν ὴ] In *S. Literis* tantum dicitur *innumerabilis militum multitudo.*

† *Quadringenta millia.*] *Quadraginta millia* apud *Epiphan.* forsan librariorum errore.

k Ἐπήγετο] Ἐπηγάγετο *Vat.* Forsan exciderint καὶ Τεωγλοδύται. Videsis 2 *Paralip.* c. 12. v. 2. & *Chronicon Paschale*, p. 93.

l Πόλεις ἁμαχητί.] Vocem πόλεις inseruimus ex *MSS.* HUDS. & COCC.

m Δὴ δ Ροβοάμου] Illud ὴ abest *Vat.*

n Αὐτοῖς διὰ] Αὐτοῖς διὰ τὴν αὐτῶ στρατιὰν τὴν δ Σουσακίμ *Vat.*

o Στρατείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* I. 2. στρατιὰν in *cæteris.*

p Οὐκ ἔφασαν] Ita *Big.* & *Samb.* in *Editis Aliisque* ἀλλ' οὐκ ἔφασαν.

q Ταχθῆναι] Ita ex *MSS.* pro ἀχθῆναι *Editorum.*

r Κατέλιπον·] Sic *MSS.* κατέλειπον in *Editis.*

s Εὐθὺς ταῖς] Εὐθέως *Vat.*

t Ἀνέπεσον·] Ἀνέπεσαν *Samb.* ἀνέστασαν *Big.* & *Gall.* I.

v Συγχέοντας] Συγχέαντας *Vat.*

x Ἀνθομολογουμένους,] Ἀνομολογημένους *Vat.*

y Παραλαβὼν] Παραλαβὼν ὴ ὁ Σουσάκιμ *Vat.*

z Ὑπολιπών.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* καταλιπὼν *Gall.* I. 2.

a Περιεῖλε ὴ] Καὶ τὰ δόρατα χρυσᾶ ἃ ἦλθεν Δαβὶδ ἐκ χειρὸς τ̃ παιδὸς Ἀδραζάρ βασιλέως Σωβά, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησε Σολομών. *Chronic. Pasch.* p. 93.

b Σωφήνης βασιλέως.] Conf. sup. lib. VII. c. 5. §. 1. SPANH.

c Τοῦτο ποιήσας] Ταῦτα ποιήσας *Hen.* & *Busb.*

‡ *Regis nomine errans*,] *Sc.* Susaci. tanquam res ita gesta fuerit, sed non ab rege qui *Herodoto* est *Sesostris*, sed ab illo qui dictus fuit *Susacus.*

d Ἡρόδοτος,] Lib. 2. c. 102. & 106.

gentem designare voluerit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc in terra illorum, qui semet sine pugna dediderant, columnas reliquisse, quibus pudenda muliebria ‡ insculpserat. Roboamus sane rex noster, priusquam Martis aleam experiretur, urbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem virilium accepisse. *adjecto*, "nam & Phœnices & Syrii qui sunt in "Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi con"fitentur." cæterum constat, quod nulli alii circumcidantur in Palæstina Syri præterquam nos. Sed de *his* singuli ita loquantur, prout ipsis visum fuerit.

Roboamus pro scutis & clypeis aureis, à Susaco exportatis, parem æreorum numerum facit. 3 Regum, c. 14. 2 Paral. c. 12.

4. Post Susaci autem discessum, Roboamus rex pro aureis scutis & clypeis pari numero ære facta Regiæ custodibus commisit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illustres & res splendide gestas vitam agere, summa in quiete regnavit metu *tamen* conjuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixisset annos quinquaginta & septem, & septemdecim ex illis in regno exegisset. vir insolens & imprudens, & qui patris amicorum consiliis non obsequutus magnam imperii partem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. Ipsi vero in regnum successit filius Abias, anno duodevigesimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque ista quidem hujusmodi exitum habuêre. superest vero ut deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum & ipse vitam finivit. Nam ille nihil reliqui faciebat, ut in Deum contumelias ederet, neque tandem quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

Roboamus moritur, eique in regnum succedit Abias. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 13.

ἁμαχητὶ [e] τὰς ἀνθρώπους τὰς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δ' ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βλέπων δηλοῖ κεχρωμένον καὶ τῷ Αἰγυπτίῳ. λέγει γὰρ ὅτι σήλας [f] κατέλειπεν, [g] ἐν τῇ τῶν ἁμαχητὶ ᾠδηδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας. Ροβόαμος δ' αὖτ' παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. [h] φησὶ γὰρ [i] Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες "γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυ"πτίων μεμαθηκέναι." δῆλον οὖν ἐστιν ὅτι [k] μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται [l] τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Ἀναχωρήσαντος δὲ Σουσάκου, Ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χάλκεα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκε τοῖς τῶν [m] βασιλείων φύλαξιν. ἀντὶδὲ τοῦ μὴ στρατηγίας ἐπιφανοῦς καὶ τὰ ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρὰ θήσειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα. τὸν τρόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ πειθέσθαι τοῖς πατρῴοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσαλήμοις ἐν τοῖς θήκαις τοῖς βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν [n] βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δὲ περὶ Ιεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν, πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελθεῖν. οὕτως γὰρ οὐ [o] διέλιπεν οὐδὲ [p] ἡρέμησεν εἰς τὸν Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν [q] ὀρῶν βωμοὺς ἀνιστὰς καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ παντὸς ἀποδεικνὺς διετέλει.

CAP. XI.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; utque, mortuo Hieroboamo, Nadabum ejus filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

Hieroboamus uxorem ad Achiam vatem mittit. 3 Regum, c. 14.

FUturum autem erat, nec longo post intervallo, ut Deus ista flagitia pœnamque illis debitam in suum ipsius caput generisque sui universi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius ejus ægrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suæ mandat, ut, veste sua deposita habituque privato assumpto, ad Achiam vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris prædicendis mirificum; nam & de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) jussitque, ubi eò perveniret, ut quasi peregrina de filio percontaretur, an è morbo esset evasurus. Illa habitu mutato, prout à marito jussa fuerat, ad urbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. & cum in eo esset ut domum ejus intraret, cæcutientis & oculis præ senio torpentis, Deus ei apparuit utrumque indicans, & Hiero-

Περὶ πλούτης τοῦ υἱοῦ Ιεροβοάμου. ὡς Ιεροβοάμου ἠσθάνετο τοῦ Αβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον κατέστρεψε Ασάνου τὴν βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νάδαβον καὶ ἅπαν τὸ γένος Ιεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

Ταῦτα δ' ἔμελλεν ὁ θεὸς εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὕβριν αὐτῶν δικὴν εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτοῦ τὸ γένους πρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ παιδὸς, ὃν [s] Οβίμελον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προστάξαι, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παρελθεῖν πρὸς Αχίαν τὸν προφήτην· εἶναι γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προφητεῦσαι, καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι· προσταχθεῖσαν δὲ ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προστάξαι ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς [t] Σιλὼ πάλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Αχίας. καὶ μελέσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένας διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφάνειε

e Τὰς ἀνθρώπους] Τὰς ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους.

f Κατέλειπεν, ἐν τῇ τῶν ἁμαχητὶ ᾠδηδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Herodot. l. II. c. VI. SPANH.

g Ἐν τῇ τῶν ἁμαχητὶ ᾠδηδόντων αὐτὰς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγεγλύψας.] Illa ἐν τῇ τῶν non agnoscit *Epiphan.*

‡ *Insculpserat.*] *Sc.* ad exprobrandam illis mollitiem. HUDS. Inde *Antigonam* vocat Antigonum turpiter sese dedentem Sosius lib. 1. de Bello, ubi vide quæ notavimus. HAV.

h Φησὶ γὰρ] In *Euterpe*, c. 104. hisce verbis: μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνουσι ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.

i Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Æthiopes & Syri Palæstini Circumcisionem ab Ægyptiis edocti. vid. Herodot. lib. II. c. CIV. SPANH.

k Μηδένες ἄλλοι] Μηδέτεροι *Big.*

l Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Τῶν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἢ μόνοι ἡμεῖς *Vat.*

m Βασιλείων] Quamvis *Epiphanius* habeat, *custodibus regalibus servanda tradidit*; malui tamen βασιλείων cum *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. quam βατιλείων cum *Editis*, præsertim cum *S. Litera* (2 *Paralip.* c. 12. v. 10.) dicant, ea servanda accepisse τοὺς φυλάσσοντας τὴν πυλῶνα τοῦ βασιλέως. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μς'.

n Βατιλεύοντος.] Βασιλεύοντος *Vat.* qui ὃ mox sequens non agnoscit.

o Διέλιπεν] Ita *MSS.* διέλειπεν in *Editis.*

p Ἡρέμησεν] Male in *Editione principe* ἠρέμισεν.

q Ὀρῶν βωμοὺς] Illud ὀρῶν ex *MSS.* & *Veteri Interprete.*

r Καὶ τὴν γαῖαν αὐτῶν] Καὶ deest *Big. Samb.*

s Οβίμελον ἐκάλουν,] Abimus juxta *Epiphanium.* Abiah LXXII. *Abijah* in *Verit. Hebr.*

t Σιλὼ] Σηλὼ in nonnullis *MSS.* vide *Annot.* ad p. 307. §. 2.

ὁ Θεὸς ἀμφότερα αὐτῷ μηνύῃ, τὴν τε Ιεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρὸ τοῦ ὧν πάρεστιν ἀποκρίνασθαι. παρόσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ιε-"ροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸ γὰρ Θεὸν δὲ λαυθάνῃς, "ὃς ἀφιξομένην σε μοὶ φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε "τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους". [v] ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σὲ μέγαν "ὄντα μικρὸς καὶ [x] μηδὲν ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποχίσας τὴν "βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυΐδου οἴκου σοὶ ταύτην ἐδωκα, σὺ "δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλι-"πὼν [y] χωνευτοὺς θεοὺς κατασκευάσας ἐκείνους [z] ἐπι-"μησας· ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολο-"θρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιή-"σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ [a] ἐξεγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ τῶν "λαῶν πάντων, ὃς σοῦ ἀπολείψει τὸν Ιεροβοάμου γε-"νους. [b] μεθέξει δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πᾶν ἐκπεσὸν "τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρεὶς εἰς τοὺς [c] πέραν Εὐφρά-"του τόπους, ὅτι τοῖς βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολού-"θησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους [d] προσκυνεῖν θεούς, "τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δέ, ὦ γύναι, τάχιστα "[e] διάγγελλου τοῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα· τὸν δὲ παῖδα καθα-"λήψῃ τεθνηκότα. [f] σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπο-"λείψει τὸν ζῆν αὐτόν· ταφήσεται δέ, κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ "παντὸς λαοῦ, κοινῶν τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος "[g] τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους ἀγαθοῦ οὗτος τυγχάνει." ταῦτα [h] αὐτοῦ προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ παραχρῆμα "νη, καὶ τῷ τοῦ [i] προφημένου παιδὸς θανάτῳ θεραπαίνης, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν [k] τοῦ πένης κε-"κτημένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ [kk] πάθους ἠπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ σπουδῇ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ [l] τὸν υἱόν· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι νεκρόν· ἀναγ-καία δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ προσελθοῦσα, τὸν μὲν ἐκπε-πυθυκότα, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, εὗρε· τῷ δὲ βα-σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ιεροβοάμου δὲ [m] οὐδὲν τούτων φροντίσαντος, πολλὰ [n] ἀριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Ροβοάμου παῖδα, τὸν δύο Φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, [o] Α-βίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. καταφρονῶν γὰρ [p] αὐτὸν διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὴν ἐκαταπλάγη· γιγόμενον δ' ἐπάνω καὶ τὴν νεότητος τῷ φρονήματι καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ πλήθους, στρατιὰν [q] ἐπιλέξας ἐκ τῶν δύο Φυλῶν, ἀπήντησε τῷ Ιεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος [r] Σεμα-ρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην [s] ἠτοιμάζετο. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες [t] τετρακόσιαι· ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους [v] ἀντιπαρετάσσετο καὶ συμ-βαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινὸς τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιερο-

boami uxorem se eò contulisse, & quid ei de quibus scisciturata adest respondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina & privata, ad domum ejus accedente, *vates* exclamavit; "ingredere, ô "uxor Hieroboami, cur teipsam dissimulas? nam "Deum latere non potes, qui & me per visionem "de adventu tuo præmonuit, præcepitque quibus "te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reverteretur, jussit ut hæc ei renunciaret: "quando-"quidem ego te magnum è parvo & de nihilo fe-"ci, absciscsoque Davidicæ domui regno te dona-"vi, tu vero horum immemor, meoque cultu post "tergum rejecto, eò deveneris ut Deos *ex auro* "conflaveris eosque colueris: ita ego te rursum è "medio tollam, & omne genus tuum ad interne-"cionem perdam, faciamque ut à canibus ac vo-"lucribus *aeris* devoretur. quidam enim à me in "Israëlitas rex suscitabitur, qui neminem ex Hie-"roboami genere superstitem est relicturus. Quin "& populus hujusce supplicii particeps erit, ex-"cidet quippe felice terra, sparsusque per loca "Transeuphratensia exsulabit, quod impietatis re-"gis socium se fecerit, deosque ab illo factos ado-"rarit, sacris meis relictis. Tu vero, ô mulier, i "properè ad maritum hæc illi enunciatum. Cæ-"terum filium invenies mortuum. nam simulac "pedem in urbem immiseris, ille morietur; atque "ab universo deploratus populo sepelietur, publi-"co luctu cohonestatus. nam & hic unicus erat "è stirpe Hieroboami in quo boni quidquam in-"ventum est." Ubi hæc ille vaticinatus fuerat, mulier perturbata, puerique jam dicti mortem ægre ferens, se proripuit, viam luctu & plangore complens; ac misera malis ex *hac* calamitate urgebatur ineluctabilibus, festinatione utens filio quidem & ipsâ infelici (nam quo magis properaret, eo ipsum citius exstinctum visura erat) viro tamen necessariâ. Atque ita domum reversa, filium quidem, prout vates dixerat, anima jam efflata mortuum offendit, regique cuncta enarravit.

Vates ei filii obitum prædixit, pœnamque Hieroboamo denunciat. 3 Regum, c. 14.

Uxor Hieroboami reversa filium mortuum offendit. 3 Regum, c. 14.

2. At Hieroboamus nihil hæc curans, magnis delectibus habitis, exercitum in expeditionem eduxit ut bello persequeretur Abiam Roboami filium, qui patri in regnum successerat. ipsum enim, quod esset adolescentulus admodum, contempsit. Ille vero, audito adventu Hieroboami, haudquaquam perterritus est: sed animo supra juvenis ætatem & supra quam hostis speraverat, cum exercitum è duabus tribubus collegisset, Hieroboamo occurrit in quodam loco qui mons Semaron appellatur. & prope illum castra metatus, omnia ad pugnam necessaria parabat. Secum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami vero exercitus duplo major erat. Cumque jam milites ex adverso starent ad dimicandum & pericula subeunda accincti, atque in eo essent ut manus consererent, Abias ex edito quodam loco, cum manu significasset, populum & Hieroboamum rogavit ut prius*quam con-*

V. *Hieroboami contra Abiam expeditio. 2 Paral. c. 13.*

gre-

[v] Απελθοῦσαν] Απιλθοῦσα in aliquot *MSS.*
[x] Μηδὲν ὄντος] Ita cum *MSS.* μηδενὸς in *Editis.*
[y] Χωνευτὰς] *Gen.* χωνείς, vel χωνευτούς. SPANH.
[z] Ετίμησας·] Iterum ex *MSS.* in *Editis* ἔτιμας.
[a] Εξεγείρεταί τις] Sic *MSS.* ἐξαγείρεται δ' ὑπ' ἐμοῦ λαῶν in *Editis.*
[b] Μεθέξει δ'] Ita *Basil. G. Vat.* & *Epiphan.* μεθέξειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
[c] Πέραν Εὐφράτου] Πέραν δ' Εὐφράτου *Vat.*
[d] Προσκυνεῖν θεούς,] Ita *Vat.* quo modo, vel προσκυνῆσαι *Epiphan.* in *Editis Aliisque* προσκυνοῦσι.
[e] Παραγγέλλουσα] Απαγγέλλουσα *Big. Samb.* & *Vat.*
[f] Σοῦ γὰρ εἰσιούσης] Σοῦ γὰρ ἰούσης *Vat.*
[g] Τῶν ἐκ τοῦ Ιεροβοάμου γένους] Sic οἱ ἐκ τοῦ ἰοῦς Αδὶ id est Levitæ Hebr. 9. REL.
[h] Αὐτοῦ προφητεύσαντος,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *hæc namque propheta perhibente* &c. ταῦτα ἐν in *Editis Aliisque.*
[i] Προφημένου παιδὸς] Εἰρημένου *Vat.*
[k] Τοῦ πένης κεκτημένη τελευτὴν] Conf. lib. VII. c. 1. §. 6. SPANH.
[kk] Πάθους] Ita in *Editis Aliisque.* τάχους *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*
[l] Τὸν υἱόν·] Τὸν υἱὸν αὐτῆς *Vat.*
[m] Οὐδὲν τούτων] Οὐδενὸς *Big. Samb.* & *Vat.*
[n] Αριθμήσας] Αθροίσας *Big.* & *Vat.* forsanque *Epiphan.*
[o] Αβίαν] Is 3 *Regum*, c. 15. v. 1. *Abijam* dicitur in *Hebr.* Αβιὰ LXXII. 2 *Paralip.* c. 12. v. 16. *Abija*, & Αβιά.
[p] Αὐτὸν] Αὐτῷ *Big. Samb.* & *Vat.* & mox πρὸς αὐτόν.
[q] Επιλέξας] Επιλεξάμενος *Big.* & *Gall.* 1.
[r] Σεμαρών.] ΣΑΜΑΡΩΝ in *Editis Aliisque.* Σεμερὼν LXXII. 3 *Regum*, c. 16. v. 24. *Amorræorum mons* in *Epiphanii* libris. Vide *Theodoretum* in 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. μή.
[s] Ητοιμάζετο.] Εὐτρέπιζεν *Vat.*
[t] Τετρακόσιαι·] Ita etiam in *Hebræo*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 3. Verum in *Vulgato*, LXXII. & *Epiphanii* libris *MSS.* habemus *quadraginta millia*, in *Editis* vero *sexaginta millia.*
[v] Αντιπαρετάσσετο] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἀντεπαρετάσσετο.

Abiæ ad Israëlitas oratio. 2 Paral. c. 13.

grederentur ipſum audire vellent. Factoque *alto* ſilentio, orſus eſt dicere in hæc verba. "Vos quidem non ignoratis, quod Davidi ejuſque poſteris principatum dederit Deus in omne ævum; "ipſe vero miror, quî factum ſit, ut, patre meo "deſerto, voſmet Hieroboamo *ejus* ſervo adjunxe"ritis, & cum illo nunc *in aciem* prodeatis, contra "eos, quos Deus regnaturos eſſe decreverat, pu"gnare parati, & quod reliquum eſt imperii *iis* au"ferre. Partem quidem ejus majorem etiam nunc "Hieroboamus inique tenet: haud tamen erit ut "longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum præ"teritorum ſupplicium Deo dederit, ab iniquitati"bus & contumeliis ceſſabit, quas huc uſque in "eum admiſit, vobiſque auctor fuit ut eadem fla"gitia faceretis, qui nulla à patre meo injuria af"fecti, niſi quod in concione, malorum hominum "conſiliis obſequutus, haud ita grata uſus fuerit "alloquutione, illum quidem iræ ſpecie reliquiſtis, "revera autem voſmet à Deo ejuſque legibus ſub"duxiſtis. Atqui æquum erat adoleſcentulo po"pulique tractandi ignaro, vel propter Solomo"nem patrem & illius in *Iſraëlitas* beneficia, ve"niam indulſiſſe, non ſolum ob verba duriuſcula "*quæ ei forte exciderint*, ſed etiamſi eum ad faci"nus grave & odioſum impuliſſent ætas immatu"ra rerumque agendarum imperitia. nam oportet "parentum meritis poſterorum errata condonari. "Vos vero eo tempore nullam eorum rationem ha"buiſtis, ac ne nunc quidem habetis: ſed adver"ſum nos venitis ingens ſane exercitus. Qua *quæſo* "re freti victoriam exſpectatis, num aureis vitulis "& aris in locis editioribus exſtructis, quæ non re"ligionis ſed impietatis veſtræ indicia ſunt; an *mi"litum* multitudo, qua nobis ſuperiores eſtis, ſpem "vobis facit victoriæ? At nihil ſane valet vel my"riadum vis in exercitu, ſi maleficiis *&* *ſceleribus* "coopertus bellum gerat. nam in juſtitia ſola ac "pietate firmiſſimam de hoſtibus victoriam repor"tandi ſpem ſitam eſſe contigit: quæ ſcilicet à no"bis ſtant, qui jam inde à principio legis inſtituta "ſervavimus, & noſtrum Deum coluimus; quem "non manus artificis ex fragili materia fabricata "eſt, nec *mala* regis ſcelerati mens ad populum "decipiendum excogitavit, ſed qui ex ſe eſt, & "principium rerum omnium & finis. Quamobrem "nunc quoque vos adhortor ut reſipiſcatis, & me"liora conſilia ſequuti à bello deſiſtatis; tandem"que patria agnoſcatis inſtituta, & quod vos ad "tantam felicitatis magnitudinem provexit.

Iſraëlitæ à Judæis victi. 2 Paral. c. 13.

3. Hæc quidem Abias ad populum verba fecit. At dum adhuc loqueretur, ſuorum quoſdam clam emiſit Hieroboamus è caſtrorum locis non animadverſis, ut ſe Abiæ circundarent. Illo autem medio hoſtium undique comprehenſo, pavore conſternati ſunt milites animiſque conciderunt. At ſuos Abias *voce* confirmavit; eoſque hortatus eſt ut in Deo fiduciam reponerent. illum enim non poſſe ab hoſtibus circumcluſum teneri. Tum illi ſimul omnes, cum Dei auxilium imploraſſent, & ſacerdotes tubis ceciniſſent, clamore ſublato hoſtes aggreſſi ſunt. Et illorum quidem animos fregit Deus, eorumque ſpirituum vim ſolvit, Abiæ vero exercitum ſuperiorem fecit. nam totidem ex copiis

βόαμον ἀκοῦσαι πρῶτον αὐτὸ μετ' ἡσυχίας ἠξίωσε. ἡρωμένης δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τῷ ἡ-"γεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυΐδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κα-"τένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ', ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. "θαυμάζω δ' πῶς ἀποστάντες τὸμὲ πατρὸς τῷ δούλῳ "Ιεροβοάμῳ πεισθέντες, καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν "ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμή-"σοντες, καὶ τῷ δεσπότῃ ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπαρχου-"σαν. τῷ μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ιεροβοάμου ἀδι-"κως ἔχει· ἀλλ' οὐκ οἶμαι παύσεσθαι αὐτὸν ἐπλεονάσαντα "ἐπὶ πλείονα χρόνον. ἀλλὰ δοὺς καὶ τοῦ παρελήλυ-"θότος δίκην τῷ Θεῷ, παύσεται τῆς ἀδικίας καὶ "τῶν ὕβρεων, ἃς ὁ Δαβίδου εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, "καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπεπεικώς· οἳ μηδὲν ἀδι-"κηθέντες ὑπὸ τοῦμοῦ πατρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδο-"νὴν ἐκκλησιάζων ὠμίλησεν, ἀνθρώπων πονηρῶν συμ-"βουλίαι πεισθείς, ἐγκατέλιπετε μὲν τῷ δοκεῖν ὑπ' ὀρ-"γῆς ἐκεῖνον, [x] τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτὸς [y] ὑπὸ τοῦ Θεοῦ "καὶ τ ἐκείνου νόμων [z] ἀπεπάσατε. καί τοι συνεγνω-"κέναι καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἀλόγων μόνων δυσκόλων, "ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς "τὸ δυχερὲς ἡ νεότης αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τ πραττομέ-"νων ἐξῆγεν ἔργον, ἀλλὰ τὸν Σολομῶνα τ πατέρα καὶ "τὰς εὐεργεσίας [a] ἐκείνου. συγγνώσεσθαι γὰρ εἶναι δεῖ τ "[b] τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας, τὰς τῶν πατέρων εὐποιΐας. "ὑμεῖς δ' οὐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, ὅτε τότε ὅτε νῦν· "ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι καὶ πε-"ποιθότως πρὸς τῆς νίκης, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλεσι "καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσε-"βείας ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πλῆ-"θος ὑμᾶς ἐλπίδας ἀπεργάζεται, τῷ ἡμετέραν "στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' οὐδή τις οὕτω ἰσχὺς μυ-"ρίαδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ "μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ [c] τῷ πρὸς θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βε-"βαιοτάτην ἐλπίδα δεῖ κεκτῆσθαι τ ἐναντίων ἀποκεῖσθαι "συμβεβηκεν· ἥπερ ἐστὶ παρ' ἡμῖν πεπηρκόσιν [d] ἀπ' ἀρ-"χῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον Θεὸν σεβομένοις, ὃν οὐ "χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, οὐδ' ἐπίνοια πονηρᾶ "βασιλέως ἐπὶ τῇ τ ὄχλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' "ὃς ἔργον ἐστὶν [e] αὐτῷ ἡ ἀρχὴ καὶ πλοῦτος τ ἁπάντων. συμ-"βουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ "λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι δὲ πολεμεῖν, καὶ "τὰ πάτρια καὶ τὸ [f] προσαγαγὸν ὑμᾶς ἐπὶ τοσοῦτο μέγεθος "εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

γ'. Ταῦτα μὲν Αβίας [g] διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, λάθρᾳ τινὰς τ στρατιωτῶν ὁ Ιεροβοά-μου ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τ Αβίαν, [h] ἐκ τινων δὲ φανερῶν δὲ στρατοπέδου μερῶν. [i] μέσου δ' αὐτοῦ περιληφθέν-τος τ πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατεθάρσει καὶ τ ψυχαῖς ἀνέπεσεν. ὁ δ' Αβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ [k] ὁ κεκυκλῶσθαι πρὸς τ πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν σὺν δὲ Θεῷ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τῶν μὲν ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τῷ δὲ Αβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. [l] ὅσους γὰρ ἐδέησε ἐμνημο-

νεύθη

---

x Τῇ δ' ἀληθείᾳ] Τῶς δ' ἀληθείας *Big. Samb.* & *Vat.* & mox ἀπὸ δὲ Θεοῦ.

y Υπὸ] Forte ἀπὸ COCC.

z Απεπασάσατε.] Αποσπᾶν ἀπὸ δὲ θεοῦ *ſeducere a Deo*; ita & ἀπαγαγὼν, *educere*. REL.

a Εκείνου.] Τὰς ἐκείνου in iiſdem *MSS.*

b Τῶν ἐκγόνων] Τῶν ἐπομένων *Gall.* 2.

c Τῷ πρὸς θεῖον] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. in *Editis Aliiſque* καὶ εἰς τὸ θεῖον.

d Απ'] Εξ ἀρχῆς ſolus *Vat.*

e Αὐτῷ] Ita reſcripſi pro αὐτῶ.

f Προσαγαγὸν] *Gen.* προσαγὸν, vel προσαγαγὸν; & ita Ed. Baſil. SPANH.

g Διελέχθη] Διειλέχθη *Vat.*

h Εκ τινων] Εκ τινῶν. SPANH.

i Μέσου δ' αὐτοῦ] Μέσου *Samb.*

k Οὐ κεκυκλῶσθαι] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. σὺν ἐκυκλῶσθαι in *Editis Aliiſque.* σὺν ἐγκυκλῶσθαι legit *Schotanus.*

l Οσους γὰρ] Sane ſi dicere voluiſſet quinquaginta millia cæſa fuiſſe (quod nonnulli volunt) quomodo tantopere exſtuliſſet hanc ſtragem, in nullo vel Græcorum vel Barbarorum prælio tantam eſſe factam: Non adeo hoſpes in Græcis vel Romanis hiſtoriis erat, ut ipſum latere poſſet cladem ſæpe multo majorem eveniſſe.

m Τῶ

νεύθη Φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἀφ' Ελλήνων οὔτε Βαρβάρων, τοσοῦτος ἀποκτείναντες τὴν Ιεροβοάμου δυνάμεως, θαυμασθὴν καὶ λαμπρὸν νίκην ἀπ' αὐτῶν καὶ θεοῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες καὶ κρατοῦς. [m] τήν τε Βεθήλην καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν [n] Ισανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. καὶ Ιεροβοάμου μὲν οὐκ ἔτι [o] μετὰ ταύτην τὴν ἥτταν ἴσχυσεν, ἐφ' ὅσον Αβίας ἐβίωσεν χρόνον. τελευτᾷ δ' ἔτους ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ὑπερβήσας, ἔτη βασιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιερουσαλήμοις, ἐν αἷς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δὲ υἱοὺς μὲν, δύο καὶ εἴκοσι· θυγατέρας δὲ, [p] ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσσάρων ἐπεκτήσατο. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς [q] Ασανος· καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ νεανίσκου, Μαχαία τοὔνομα. τούτου κρατοῦντος, τὴν εἰρήνης ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ισραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Αβίαν, τὸν Ροβοάμου καὶ Σολομῶνος, οὕτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ Ιεροβοάμου ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος [r] δεύτερον ἔτος ἤδη τὴν βασιλείας Ασάνου διελήλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ Ιεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τῇ ἀσεβείαν καὶ [s] τῇ πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαμενος [t] ἐπὶ Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίας λαβεῖν αὐτὴν προσήμενεν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ὑπό τινος φίλου τινὸς, [x] Βασάνου ὄνομα, [y] Μαχείλου δὲ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς, μετὰ τὴν πλοῦτον αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἅπαν τὸ Ιεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὸν [z] τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐκ τῆς τοῦ Ιεροβοάμου συγγενῶν [a] ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ δαπανᾶσθαι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ιεροβοάμου οἶκος τὴν ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχεν δίκην.

Hieroboami cæſis, quot non alia belli ſtrage cecidiſſe memorantur vel apud Græcos vel Barbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auſpiciis conſequuti ſunt. Quingenta enim hoſtium millia proſternebant, & urbes eorum munitiſſimas vi captas diripuerunt; ac præterea Bethelam ejuſque præfecturam, atque Iſanam & præfecturam ejus. nec deinceps poſt hanc cladem poteſtate valuit Hieroboamus, quamdiu Abias ſuperſtes erat. Is autem diem obiit non multo poſt hanc victoriam partam: ſepultuſque eſt Hieroſolymis in majorum ſuorum conditoriis; relictis filiis quidem duobus & viginti, filiabus vero ſexdecim. iſtoſque omnes ex quatuordecim uxoribus ſuſtulit. In regnum autem ei ſucceſſit filius Aſanus: matrique juvenis Machaja nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt.

Mors Abia. Aſanus Judæa rex. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin & vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnaverat annos duos & viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius ejus, cum jam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnavit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam & improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra urbem Gabatho, quæ Palæſtinorum erat *in ditione*, & in obſidione perſtabat ut eam caperet. Illic vero amici cujuſdam, Baſanis nomine, Macheli vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem ejus regno occupato univerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore prædixerat, ut alii quidem ex Hieroboami cognatis, in urbe interempti, à canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus pœnas impietati ejus & ſceleribus debitas pertulit.

Diem obit Hieroboamus. Nadabus regnum capeſſit, & à Baſane occiditur. 3 Regum, c. 15.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ως Ζαρᾶς βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνου ἡττᾶται, καὶ Ασανος Βασάνου αὐτῷ πολεμοῦντος τὴν Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον προσκαλεῖ· καὶ ὡς, τοῦ Βασάνου γένους ἀφῃρημένου, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβος.

CAP. XII.

Quomodo rex Æthiopum Zaræus ab Aſano prælio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium advocat: utque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnavit Zamares & poſt eum filius ejus Achabus.

Ο δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος λῷ τρόπον ἄριστος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πράττων μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων [b] φυλακὴν τὴν ἀναφορέων. [c] κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, σκοπήσας εἴ τι πονηρὸν [d] λῷ ἐν αὐτῇ, καὶ [e] καθαιρεύσας [f] ἀπὸ πάσης κηλίδος. [g] στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτων ἀνδρῶν, ὡπλισμένων [h] θυρεὸν καὶ [i] σφρομάχην, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος, [k] ἀσπίδας φορούντων καὶ

As Asanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei *ſumme* ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſervantiam. porro cuncta ad regni ſui utilitatem compoſuit, & quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Judæ, ſcutatorum & lancearіorum trecenta millia, ex tribu vero Benjamitica, clypeatorum & ſagittariorum du-

VI. *Aſani religio. 3 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 14. & 15.*

---

m Τῷ τε Βεθήλῳ] In *Epiphanii* libris, *inſuper Bethel* (vel *Bethuliam*) *ejuſque regionem forti dimicatione tenuerunt*, ita ut nulla facta fuerit *Iſanæ* mentio. Verum in LXXII. καὶ τῷ Βαθὴλ καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τῷ Εφρὼν καὶ τὰς κώμας αὐτῆς. HUDS. Conf. ſup. c. 8. §. 4. SPANH.

n Ισανὰν] Conf. Infra lib. 14. c. 15. §. 14. & alibi. lib. 1. c. 17. §. 5. SPANH.

o Μετὰ ταύτην] Ita ex *MSS.* (& Cocc.) μετ' αὐτὴν in *Editis*.

p Εκκαίδεκα.] Eo modo *Samb.* ἑξκαίδεκα in *reliquis*.

q Ασανος.] Ita *Gall.* 2. ut mox infra cap. 12. §. 1. Ασανος in *Editis*. Ασσαν *Big.* Ασσὰν *Samb.* & *Gall.* 1. HUDS. Aſa: ſic ἐσπιοι a חסיר ὅσιος. REL.

r Δεύτερον ἔτος] Δεύτερος ἦν *Vat.*

s Τῇ πονηρίαν] Τῷ π. ὅμοιος ὢν *Vat.*

t Ἐπὶ Γαβαθὼ] Ἐπὶ Γαβαθῶνα πόλιν *Vat.* ἐπὶ Γαβαθὼν π. LXXII. & *Epiphan.* HUDS. Gibbethon Hebræis. 1 Reg. 15. 27. REL.

v Γαβαθὼ] Supr. Lib. 5. cap. 1. §. ult. ἐν Γαβαθᾷ πόλει. & lib. 6. c. 5. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθά. SPANH.

x Βασάνου ὄνομα,] Quod infra cap. 12. §. 3. Βασάνης habeant *libri* omnes, Βασὰν & hîc loci placuit reſcribere. Βασὰμ in *Editis*. Βασσὰμ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Βασσὰμ *Vat.* Βασσὼ LXXII.

y Μαχείλου] Ιωα *Big.* & *Gall.* 1. Εἶλα *Samb.* Αχὶλ *Vat.* quod propius accedit ad Αχιὰ *S. Literarum.* in *Epiphanii* libris *Meheli*, aut *Mechili fil.*

z Τοῦ Θεοῦ] Ita cum *Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt Τ.

a Αποθνήσκοντας] Απαθυσόντας *Vat.*

b Φυλακὴν] Ita in *MSS.* & *Vet. Interpr.* (ita & *Coccejus*) φυσικὴν in *Editis*.

c Κατώρθωσε δὲ] Καὶ κατέρθωσε τὴν *Vat.*

d Ηι ἐν αὐτῇ,] Illud λῷ deeſt *Vat.*

e Καθαιρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος.] Vid. 1 Reg. xv. 12. 13. SPANH.

f Απὸ πάσης] Απάσης π. *Vat.*

g Στρατὸν] Forſan στρῶν.

h Θυρεὸν] Θυρεὸν καὶ σειρομάστην *Vat.*

i Σειρομάστην,] Conf. ſup. lib. VII. c. 2. §. 2. & lib. VIII. c. 10. §. 1. SPANH.

k Ασπίδας] Ασπιδοφαρέτρων *Vat.*

ducenta & quinquaginta millia. Cæterum cum hic jam decem annos regnaſſet, Zaræus Æthiopiæ rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum *millia*, adjunctis trecentis curribus. Qui cum ad urbem Mareſam (eſt autem hæc in tribu Judæ) cum exercitu ſuo perveniſſet, occurrit ei Aſanus: & inſtructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab urbe, ubi *ingentem* Æthiopum multitudinem conſpexit, voce ſublata victoriam à Deo poſcebat, utque ipſi daretur multas adeo hoſtium myriadas occidere. "neque alia re aliqua nixum, ajebat, "quam illius auxilio, cujus eſt paucos pluribus & "imbecilles viribus præſtantioribus ſuperiores fa- "cere, auſum eſſe cum Zaræo acie dimicare.

Zarei Æthiopis expeditio adverſus Aſanum. 2 Paral. c. 14.

Æthiopes à Judeis fuſi. 2 Paral. c. 14.

2. Dum hæc Aſanus diceret, ſignum victoriæ dedit Deus: atque prœlio alacriter inito propter ea quæ fore prænunciârat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam converſos in regionem Geraritícam perſequutus eſt. cumque à cæde facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat urbs Gerara) proceſſerunt, & ad caſtra eorum ſpolianda: adeo ut auri argentique vim immenſam prædamque ingentem *inde* extulerint, camelos ad hæc & jumenta & pecorum greges *abegerint*. Atque ita quidem Aſanus ejuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiverunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine. qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere juſſiſſet, orſus eſt dicere; "hanc victoriam illis à Deo eſſe "conceſſam, quod juſtos ſe ſanctoſque præſtitiſ- "ſent, Deique in omnibus voluntati fuiſſent obſe- "quuti. Quod ſi ita, adjiciebat, ut cœperant per- "rexerint, facturum eſſe Deum, ut hoſtes ſemper "ſuperarent & vitam feliciter agerent; ſin vero à "religione deſciverint, fore ut omnia his contra- "ria illis acciderent: venturumque eſſe tempus il- "lud in quo neque verus in univerſo populo re- "perietur vates, neque ſacerdos qui juſta decernet. "immo etiam urbes illorum evertendas eſſe, gen- "temque *Judaïcam* per totum terrarum orbem *ita* "diſſipandam, ut advenarum & erronum vitam a- "ctura ſit." Quapropter illis ſuadebat, ut, dum per tempus liceret, probitati ſtuderent, & Dei benignitatem ſibimet non inviderent. His auditis rex populuſque gaudio exſultarunt, jurique & æquo, tam publice quam privatim, omni cura & cogitatione incumbebant: miſitque rex hinc inde qui id agerent, ut per *univerſam* regionem legis inſtituta ſervarentur.

Azarias vates Aſanum in pietate confirmat. 2 Paral. c. 15.

Baſanes Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

3. Atque ita quidem ſe habebant Aſani res duarum tribuum regis: jam vero ad Baſanem revertor, populi Iſraëlitici regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat & regnum occupaverat. Ille enim in Tharſa urbe habitans, ibi etiam domi-

τοξόλων μυριάδας [l] πέντε ⸫ εἴκοσι. ἤδη ⸬ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντι ⸫, στρατιᾷ μεγάλῃ δυνάμει [m] Ζαρᾶι ⸫ ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Αἰθιοπίας βασιλεὺς, [n] ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ⸬ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. ⸓ μέχρι πόλεως [o] Μαρησῶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ιούδα φυλῆς, ἐλάσας τ⸫ αὐτῷ μ⸬ τῆς οἰκείας δυνάμεως, [p] ἀπλώτησεν Ασαν⸫· ⸓ ἀνθιππαρατάξας αὐτῷ τὴν στρατιὰν, ἔν τινι φάραγγι [q] Σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν, ὡς [r] κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων ωλῆθ⸫, ἀναβοήσας νίκην ἤτει ωαρὰ τοῦ Θεοῦ, ⸓ τὰς πολλὰς [s] κτεῖναι μυριάδας τῶν πολεμίων. "οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ "βοηθείᾳ, δυναμένῃ ⸬ τοὺς ὀλίγους ἀπερκάσασθαι κρείτ- "τους τῶν [t] πλειόνων ⸬ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερεχόντων, ἀ- "παντῆσαι τοῖς μάχῃ τῷ Ζαραίῳ.

Æthiopes à Judeis fuſi. 2 Paral. c. 14.

β'. Ταῦτα λέγοντ⸫ Ασάνᾳ, νίκην ἐσήμηνεν ὁ Θεός· ⸓ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν ωροδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς [v] ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, ⸓ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς [x] Γεραρίτιδ⸫ χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἁρπαγῆς, ⸬ πρὸ τὴν [y] ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλω γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, ⸓ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολὺν μὲν συνενεγκεῖν [z] χρυσὸν, πολὺν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους ⸓ ὑποζύγια ⸓ βοσκημάτων ἀγέλας. Ασαν⸫ μὲν οὖν ⸓ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτην ωαρὰ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες ⸓ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ιεροσόλυμα. παρεγγυωμένου δὲ αὐτοῖς ἀπλώτησε κατὰ τὴν ὁδὸν ωροφήτης Αζαρίας ὄνομα. ἔτ⸫ ⸬ προσιὼν κελεύσας τῆς ὁδοιπορίας, ἤρξατο λέγειν ωρὸς αὐτούς· "ὅτι παύ- "σης εἶεν τῆς νίκης ωαρὰ τοῦ Θεοῦ τετυχηκότες, ὅτι "δικαίους ⸓ ὁσίους αὐτοὺς παρέχον, ⸓ πάντα κα- "τὰ [a] τὴν βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. [b] ⸬πιμε- "νῶσι μὲν οὖν, ἔφασκεν, ἀεὶ [c] κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, "⸓ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμονίας παρέξειν τοῖς Θεὸν, ἀπο- "λιποῦσι δὲ τὴν θρησκείαν [d] ἅπαντα τούτων ἐναντία "συμβήσεσθαι· ⸓ γνήσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον ἐν ᾧ "μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται ωροφήτης ἐν τῷ ὑμετέ- "ρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλ- "λὰ ⸓ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γνήσονται, ⸓ τὸ ἔθν⸫ "κατὰ πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον ⸓ ἀλή- "τὴν βιωσόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχειν [e] συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, ⸓ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ⸓ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, ⸓ πολλὴν ωρόνοιαν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες ⸓ κατ' ἰδίαν, ⸬ [f] δικαίᾳ. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς ⸓ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ἐπιμελησομένους.

Aſa Judæorum rex.

γ'. [g] Καὶ τὰ μὲν Ασάνᾳ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ ωληθ⸬ τῆς Ισραηλιτῶν βασιλέα Βασάηλον, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ιεροβοάμου υἱὸν Νάδαβον, ⸓ καταχόντα τὴν ἀρχήν.

Baſanes Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 15.

---

l Πέντε ⸬ εἴκοσι,] Ογδοὴ ⸬ εἴκοσι juxta *S. Literas.*

m Σαρᾶ ⸫] 2 *Paralip.* cap. 14. v. 9. *Zerach* juxta *Verit. Hebr.* Ζαρὲ LXXII. Ζαρὰ *Chron. Paſch.* pag. 95.

n Ενενήκοντα] In *S. Literis* ⸓ δυνάμει ⸓ χιλίαις χιλιάσι ⸬ ἅρμασι τριακοσίοις.

o Μαρησῶς,] Ita ſupra cap. 10. §. 1. Μαρησὰ LXXII. Μαρέσας in *Editis*, *Samb.* & *Gall.* 2. Μαρήσης *Vat.* Μαρέσης *Big.* & *Gall.* 1. HUDS. Conf. ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Απήντησεν] Υπήντησεν *Hen.* & *Busb.*

q Σαφαθὰ] Σαφθὰ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *S. Literis* dicitur *Sephathah.* HUDS. Conf. lib. XI. c. 8. §. 5. εἰς τόπον τινὰ Σαφὰ λεγόμενον. Non procul Hieroſolymis. *Ruſin.* Saphin. Hebr. שפה locus eminens σκοπιὰ Num. XXIII. 3. SPANH.

r Κατεῖδε] Ita in omnibus *MSS.* εἶδε in *Editis.*

s Κτεῖναι μυριάδας] Ελεῖν habent *MSS.* ſed κτεῖναι legiſſe videtur *Epiphan.*

t Πλειόνων] Εναντίων *Vat.*

v Απέκτεινε] Αποκτείνῃ in *MSS.* verum non ita *Vet. Interpr.*

x Γεραρίτιδ⸫ χώρας.] Ita & poſtea גררית dixerunt. REL.

y Αρπαγὴν] Ita *Baſ.* & *G.* multo aliter in *MSS.* ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν *Big. Samb.* & *Vat.* mox τῶν πόλεων *Big.* & *Samb.* τῶν πολίμων *Vat.* dein ἐχώρησαν, ἦλω γὰρ Γεράρων [ἡ Γεράρων *Vat.* & *Gall.* 1.] ⸓ τῆς παρεμβολῆς *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. quin & diverſo modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *relinquentes autem hoſtium occiſionem ad direptionem civitatis Gerareth, quam ceperant, eorumque ad caſtra protinus acceſſerunt.*

z Χρυσὸν,] Sic in *MSS.* & *Vet. Interpr.* χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν in *Editis.*

a Τὴν βούλησιν] Illud τὴν δὲ *Big.* & *Samb.*

b Επιμεῖναι] Ita cum *Big.* quod infra in omnibus *MSS.* habeamus ἀπολιπεῖν. in *Editis* vero ἐπιμένουσι & ἀπολείπουσι.

c Κρατεῖν] Αὐτοὺς poſt κρατεῖν adjiciunt *Big. Samb.* & *Vat.* non agnoſcit *Epiphan.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

d Απαντα] Απαντα τὰ τούτων *Vat.* & *Samb.*

e Συνεβούλευεν] Συνεβούλευσεν *Vat.*

f Δικαίᾳ.] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ⸫ θείᾳ in *Editis.*

g Καὶ τὰ μ⸬] Sic *Big. Samb.* (*Coiſ.*) & *Vat.* ⸓ ταῦτα μ⸬ in *Editis.*

h Θαρ-

χλὼ. ἔτ῾ ῲ ἐν [b] Θαρσῇ πόλει Δ῾ατερέων, καὶ τοῦτ῾ ἐκ τῶν εἰκητήριον πεποιημέν῾, εἴκοσι μὲν ἐβασίλ῾υσεν ἔτη κ῾ πάσαρα· πονηρὸς ἦ κ῾ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβόαμον κ῾ τ῾ ὑὸν αὐτ῾ γ῾ομέν῾, πολλὰ κ῾ τὸ πλῆθ῾ κακὰ διέθηκε, κ῾ τ῾ Θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς [l] αὐτῷ πέμψας [k] Ιηοῦ τ῾ προφήτ῾, προεῖπε, "[l] Δ῾αφθαρεῖν αὐτ῾ πᾶν [m] τὸ γέ-"ν῾, κ῾ τοῖς αὐτοῖς οἷς κ῾ τ῾ Ιεροβόαμ῾ κακοῖς προέ-"βαλεν οἶκον [n] ἐξολέσθ῾. ὅτι βασιλεὺς ὑπ῾ αὐτ῾ γ῾ό-"μεν῾ οὐκ ἠμείψατο τὴν δικαιοσύνην [o] τῷ δικαίῳ "προσῆναι κ῾ πλῆθ῾ς Θ῾ εὐσεβῶς· ἅπερ αὐτοῖς πρῶτον "τοῖς ὑπ῾ τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπρ῾τε τῷ Θεῷ φίλα. τ῾ ἦ κά-"κιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, κ῾ τ῾ ψυχῆς [p] ἀπολομένης "τ῾ ἐκείν῾ [q] ζῶσαν αὐτ῾ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. πεῖ-"σαι ἂν ἔν ἔξειν εἰκότως τ῾ ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν, ἔλε-"γ῾ν, ὅμοιον αὐτῷ γ῾ομένου." Βασάνης ἦ, προακηκοὼς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθ῾ κακὰ μετ᾽ ὀλίγ῾ τ῾ γ῾ενεᾶς ὑπὲρ τοῖς πετολμημένοις, [r] ἐ πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν. ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, κ῾ πρὸ τ῾ παρω-χημένων ἐκ῾ τότε γῆν μεταν[illegible]σας συγγνώμης παρὰ τ῾ Θεοῦ τύχῃ· ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων [s] ἐπὰν πρὸ τι ἀπ῾δάσωσιν ἐ Δ῾αλείπ῾σι πρὸ τοῦτ῾ ἐνεργοῦντες· ὅτω δ᾽ Βασάνης, προειρηκὼς αὐτῷ τ῾ προφήτ῾ τὰ μέλλοντ῾α, ὡς ἐπ᾽ ἀγαθοῖς τοῖς μεγίσοις κα-κοῖς, ὀλέθρῳ γ῾ῳς δ᾽ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγ῾ν[illegible]το, καὶ καθ᾽ ἑκάσ῾ν ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς πρὸ [t] αὐτῷ πόνοις προσετίθ῾ καὶ πελυτίμου τὴν σφαπὰν προφλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλ῾ τινὶ τ῾ οὐκ ἀφα-νοῦν [v] Ραμαθῶνι τ῾νομα, [x] σταδίοις ἀπεχού[illegible] Ιεροσολύ-μων πασαράκοντα· κ῾ καταλαβόμεν῾ αὐτὴν, ὠχύρ῾, προδιεγνωκὼς καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖ-θεν ὡρμημένοι τὴν Ασάνη βασιλείαν κακώσωσι.

δ. Φοβηθεὶς ἦ Ασαν῾ τὴν ἐπιχείρησιν δ῾ πολεμίᾳ, κ῾ λογισάμεν῾ ὡς πολλὰ Δ῾αθησ῾ κακὰ [y] τὴν ὑπ᾽ αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ [z] καταλειφθεὶς ἐν [a] Ραμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τ῾ Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, κ῾ χρυσὸν ἐ ἄργυρον, προσκαλῶν συμμαχίαν, κ῾ ὑπομιμνήσκων ὅτι ἐ [b] πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ ἦ τ῾ χρημάτων τὸ πλῆθ῾ ἀσμένως ἐδέξατ῾, κ῾ συμμαχίαν ἐποιήσατ῾ πρὸς αὐτὸν, Δ῾αλύσας τὴν πρὸς τ῾ [c] Βασάνην φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ᾽ αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τ῾ ἰδίας δυνάμεως, [d] ἐκέλευσε κακῶν αὐτούς. οἱ ἦ τὰς μὲν ἐπεπόρθησαν, τὰς ἦ διήρπασαν προδοθέντες, τὴν τε [e] Αἰῶνα λεγομένην, κ῾ [f] Δάνα, κ῾ [g] Αβελλάνην, [h] κ῾ ἄλλας πολλάς. ταῦτα

cilio sibi collocato, viginti quidem annos & quatuor regnavit: improbus vero & nequam factus, supra Hieroboamum ejusque filium, & malis quamplurimis populum attrivit & Deo contumelias intulit. qui, misso ad eum Jehu vate, prædixit, "se "totum ipsius genus excisurum, & iisdem cladi-"bus, quibus Hieroboami domum affecerat, per-"diturum esse: quod rex à se constitutus benefi-"cium non remunerarit, justo pioque imperio po-"pulum regendo (quod cum illis imprimis, qui ita "fecerunt, prodesset, deinceps Deo gratum erat) "sed nequissimi Hieroboami mores imitatus fuerit; "cujus pereunte anima, ipsius in se suscitavit im-"probitatem. præterea dicebat, cum illi similis "exstiterit, similem calamitatem merito expertu-"rum esse." Basanes autem, licet ante audiverat, quæ mala ipsi stirpique ejus universæ eventura essent, ob flagitia ab ipso perpetrata; non tamen *ab iis* in posterum desistebat, ne pluribus sceleribus cooperiri visus moreretur, & ut ex illo tempore præteritorum se pœnitendo veniam à Deo impetraret: sed quemadmodum ii qui propositis sibi præmiis, postquam rei alicui studere cœperint, sine intermissione ei operam dant; ita & Basanes, cum vates ei futura prædixisset, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis sui pernicie & domûs interitu, *denunciatis*, deterior factus est; & quotidie, ac si athletæ pro malitia personam gessisset, suos pro ea labores intendebat. Postremoque, cum exercitum iterum eduxisset, aggressus est urbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta stadiis ab Hierosolymis dissitam: camque captam muniebat, quod secum jam ante statuerat præsidium in ea collocare, ut sui excursionibus inde factis Asani regnum infestarent.

Deus, missis Jehu vate, Basani minatur. 3 *Regum*, c. 16.

Basanes deterior factus est: & exercitum in Judæos educit. 2 *Paral.* c. 16.

4. Veritus autem Asanus hostis motum conatumque, animoque versans quam multa mala universæ suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset, misit ad regem Damascenorum legatos, *dona ferentes* & aurum & argentum, ejus societatem implorans, eumque istius, quæ à patribus illis secum intercessit, amicitiæ admonens. Atque ille & pecuniam omnem libenter accepit & societatem cum eo *arctiorem* iniit, dirempta quæ ei cum Basane erat amicitia; missisque militum suorum ducibus in illius ditionis urbes, jussit ut eas *modis omnibus* vexarent. Illi autem *eò* profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, *scilicet* & urbem Ahionem appellatam, & Dana, & Abellanam, aliasque quamplurimas. Qua re audita, Israëli-

Asanus à Damascenorum rege auxilium petit. 2 *Paral.* c. 16.

[b] Θαρσῇ πόλ῾] Quod infra (p. 456. §. 4.) Θαρσὰ habeamus sine ulla varietate, placuit & hic loci Θαρσῇ pro Θίρσῃ rescribere. Θαρσάλη *Big.* & *Samb.* Θαρσήλη *Hen. Busb.* & *Vat.* Θερσᾶ LXXII. & *Epiphan.* Vide *Eusebium* de *Locis Hebraïcis*, v. Θίρσα & v. Θερσά, atque *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. c. 13. p. 314. HUDS Ex Syrorum pronuntiatione qui 1 initiale mutant in Petocho, nam Tirtza Hebræi dicunt. REL.

[i] Αὐτῷ πέμψας] Ita cum *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* αὐτὸς in *Editis*.

[k] Ιηοῦ] Sic passim *Cod. Vat.* & *Schotanus* ex conjectura. Γιμοῦ in *Editis*: quo fere modo legisse videtur *Epiphan.* Ιοῦ *Big. Samb. Gall.* 1. & LXXII. Ιωσῆ *Gall.* 2. proculdubio pro Ιηοῦ. HUDS. Forte Ιοῦ vel Γιοῦ. Hebr. יהוא בן חנני LXX. Ιοῦ ὑὸν Ανανὶ. COCC.

[l] Διαφθαρεῖν αὐτῷ] Eo modo cum *Big.* & *Samb.* Δ῾αφθείρειν in in *Editis Aliisque*.

[m] Τὸ γέν῾,] Illud τὸ ex *MSS.*

[n] Ἐξολέσειν,] Ita in omnibus ἐξιλάσῃ in *Editis*.

[o] Τῷ δικαίῳ] Τῷ δικαίως *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[p] Απολομένης] Απολλυμένης *Samb.*

[q] Ζῶσαν] Ita in omnibus. *MSS.* nisi quod αὐτῷ pro αὐτῷ habeant *Big.* & *Samb.* & mox ἐνεδίξατο *Big.* & ἐνεδέξατο *Samb.* ἐ ἐκείνῃ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξαθ. εἰς πείρασιν ὦ ἦλθεν in *Editis*.

[r] Οὐ πρὸς] Hic vulgatam lectionem in omnibus sequuti sumus, nisi quod τύχῃ repositerimus pro τύχοι. locus est perturbatus in *MSS.* nam ἐ πρὸς τὸ λοιπὸν δίον ἡσυχάσαι habent *Samb. Gall.* 1. & *Big.* πρὸς τὸ λοιπὸν ἦ ἡσυχάσαι *Vat.* post ἡσύχασεν aliquid amplius in suo *codice* habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tamen de reliquo non quievit, neque respexit, quia male agendo deperiret inglorius, & pœnitendo pro malis præteritis à Deo veniam mereretur; sed* &c. mox, κ῾ πρὸ τ῾ παρῳχημένων ἔτι μᾶλλον ἐκ τότε ἦν γῆν [ἐκ ἔ τότε γῆν *Big. Aliisque.* ἐκ τότε γῆν *Vat.*] μετανοήσας ἵνας συγγνώμης παρὰ ἔ Θεοῦ τύχῃ, ὥσπερ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μετανοήσας κ῾ συγγνώμης π. τ. Θ. τύχοι. ἀλλ᾽ &c. *Vat.* μετανοῆσαι συγγνώμης τύχῃ *Gall.* 2.

[s] Ἐπὰν] Ita cum *Cod. Samb.* ἐπ᾽ ἂν in *cæteris*.

[t] Αὐτῷ] Ταύτῃ *Big. Samb.* & *Vat.*

[v] Ραμαθῶνι] Αραμαθῶνι *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αραμαθῶνι *Gall.* 2. Αραμαθὼν *Big.* in *Epiphanii* libris *Rama* & *Ramath*. Videsis *Annot.* ad p. 307. §. 3. HUDS. Alias Ραμαθὰ urbs tribus *Ephraïm*. vid. infr. §. 4. & c. 15. §. 6. ut & supr. lib. 5. c. 21. §. 1.. Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν. SPANH.

[x] Σταδίοις] Ita cum *MSS.* σταδίων in *Editis*.

[y] Τὴν ὑπ᾽ αὐτῷ] Τὴν ὑπ᾽ αὐτῇ βασιλευομένην ἅπασαν *Vat.*

[z] Καταλειφθεὶς] Καταληφθεὶς *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[a] Ραμαθῶνι] Hic loci Αναθῶνι *Big. Samb.* & *Gall.* 1, Αραμαθῶνι *Gall.* 2. HUDS. Vid. supr. §. 3. SPANH.

[b] Πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους] Paterna amicitia inter Damasci & Judææ Reges. Vid. 1 Reg. xix. 15. SPANH.

[c] Βασάνην φιλίαν·] Ita ex *MSS.* Βασὰν in *Editis*. Βασσάνην passim *Vat.*

[d] Ἐκέλευσε] Sic *MSS.* ἐκέλευε in *Editis*.

[e] Αἰῶνα] Ita lego ex LXXII. in 2 *Paralip.* c. 16. v. 4. nam vox Ιωάνην (quæ in *Editis* exstat & omnibus *MSS.* præter *Vat.* qui habet Ιωιάθ῾) pro certo corrupta est: nec quidquam sanius præ se ferunt *Epiphanii* libri, in quibus *Elom* & *Elon* & *Eleon*.

[f] Δάνα,] Δὰν in recto, p. 445. §. 4.

[g] Αβελλάνην,] Αβελάνην *Vat.* non dubito quin eadem urbs dicatur Αβιλωὴ, & Αβὲλα, & Αβὲλα, & Αβιλ, & Αβιλμαὶν &c. HUDS.

Israëlitarum rex sedomum recipit.

raëlitarum rex à Ramathone ædificanda & munienda abstinuit; festinanterque *admodum* reversus est, quasi suis male multatis opem laturus *& auxilium*. Asanus autem, ex materia ab eo ad exstructiones parata, duas in eodem loco urbes validas erexit. quarum una quidem Gaba vocatur, altera vero Maspha. Nec postea quidem Basani per tempus licebat expeditionem contra Asanum suscipere: nam morte fatali præventus est. In urbe quidem Tharsa sepelitur: ei vero in regnum succedit filius ejus Elanus. Hic, cum duos annos regnasset, perit; per insidias cæsus à Zamare dimidiæ partis equitatûs præfecto. Nam per quosdam ex equitibus suis, quibus persuaserat in eum impetum facere, apud Orsan dispensatorem suum epulantem interfecit, *quippe* relictum à satellitibus suis & ducibus. illi enim universi occupati erant in obsidione Gabathorum Palæstinorum urbis.

Moritur Basanes, & Elanus fit Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.

VII. ς. Cum autem Zamares equitum dux Elanum interemisset, ipse pro eo regnum occupat, omnesque ex Basanis stirpe juxta Jehu vaticinium ad unum sustulit. Eodem enim modo ipsius familiam funditus perire contigit, quo illam Hieroboami exstinctam esse *jam ante* scripsimus. Interea qui *urbem* Gabathonam obsidebat exercitus, auditis quæ regi acciderant, & quod Zamares occisi à se regnum invasisset, & ipse ducem suum Amarinum regem creat: qui motis castris à Gabathona ad Tharsam regiam proficiscitur; & impressione in urbem facta, *eam* vi expugnat. Zamares autem, urbem videns desolatam, in intimam Regiam se recipiebat: atque igne ei subjecto, seipsum cum ea concremavit, cum septem *duntaxat* dies regnasset. Tum vero divisus est Israëlitarum populus: & illorum quidem alii Thabnæum, alii autem Amarinum regnare volebant. At cum ii vicissent, qui regnum huic deferri postulabant, Thabnæum perimunt, atque *ita* Amarinus totius populi *Israëlitici* rex factus est. Anno autem regni Asani trigesimo * *regnum iniit*, idque tenuit annos duodecim: sex quidem in Tharsa, reliquos vero in urbe quæ Semareon appellatur, & à Græcis Samaria. dicitur. Ipse autem Semareona denominavit à Semaro, qui ei montem vendiderat quem exstructa urbe occu-

Zamares Elanum occidit. 3 Regum, c. 16.

Amarinus ab exercitu rex creatur. 3 Regum, c. 16.

Zamares seipsum comburit. 3 Regum, c. 16.

Thabneo occiso Amarinus quiete regnum possidet. 3 Regum, c. 16.

Samariæ ædificatio. 3 Regum, c. 16.

ἀκὼσας ὁ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τ̃ μεν οἰκοδομεῖν ℰ ὀχυρὸν τὴν [i] Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μ̃ ἢ ἀσυδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακωμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανος ἢ σκ τ̃ παρεσκευασμένης ὑπ' αὐτ̃ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνέγειρεν ἐν αὐτ̃ [k] τ̃ τόπῳ δύο καρτερὰς. ἡ μὲν [l] Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ ἢ [m] Μασφά. καὶ μ̃ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τ̃ ἐπὶ Ασανον στρατείας, [n] ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τ̃ χρεών. καὶ θάπτε) μὲν ἐν [o] Θαρσῇ πόλ. παλαμᾶται δ' αὐτ̃ τὴν ἀρχὴν πᾶς [p] Ηλανος. ἔτος, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, πόλυτῷ· φονεύσαντ) αὐτὸν ἐξ ἐπιβολῆς [q] Ζαμάρυ [r] τ̃ ἱππάρχυ τ̃ ἡμισείας τάξεως. κατολωχηθέντα γὰρ αὐτὸν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ αὐτ̃ [s] Ορσου τ̃νομα, πείσας ἐπιδραμεῖν τ̃ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτανε [t] δ' αὐτῶν, μεμονωμένον τ̃ περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν ℰ ἡγεμόνων. ὅτοι γὰρ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν [v] τ̃ Γαβαθῶν ἐγίνοντο τ̃ Παλαιστίνων.

ε'. Φονεύσας ἢ τ̃ Ηλανον ὁ ἱππαρχ) Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύ, κ) πᾶσαν τὴν Βασανυ ῥιζαν κατὰ τὴν [x] Ιηῦ προφητείαν ἀναῤῥίπ. τ̃ γὰρ αὐτ̃ τρόπῳ συνέβη τ̃ οἶκον αὐτ̃ πρόῤῥιζον ὀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ̃ Ιεροβοάμυ διαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ ἢ πολιορκοῦσα τὴν [y] Γαβαθωνῖτιν στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τ̃ βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχ τὴν βασιλείαν, καὶ [z] αὕτη τ̃ ἡγούμενον αὐτῆς [a] Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τ̃ Γαβαθώνης ἀναζήσας τ̃ στρατὸν, εἰς [b] Θαρσὶν παραγίνε) τὸ βασίλειον, κ) περιβαλὼν τῇ πόλ κ) κράτ) αἱρεῖ. Ζαμάρης ἢ, τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγε εἰς τὸ [c] μυχαίτατον τ̃ βασιλείων· κ) ὑποπρήσας [d] αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέξη δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς· καὶ ὁ μὲν αὐτῶν [e] Θαβναῖον βασιλεύειν ἤθελον, [f] οἱ ἢ τ̃ Αμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τ̃τον ἄρχειν ἀξιοῦντες ἀποκτείνυσι τ̃ Θαβναῖον, κ) πάντ)ς βασιλεύ ὁ Αμαρῖν) ℰ ὅλης. [g] τριακοστῷ ἢ ἔτ τ̃ Ασάνυ βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖν) ἔτη δώδεκα· τ̃των τὰ μὲν ἐξ ἐν Θαρσῇ πόλ, τὰ ἢ λοιπὰ ἐν [h] Σεμαρεῶνι [i] λεγομένη πόλ, ὑπὸ ἢ Ελλήνων Σαμαρεία καλυμένη. προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς [k] Σεμαρεῶνα, ἀπὸ ℰ τὸ ὄρ) ἀποδομένυ αὐτ̃, [l] ἐφ' ᾧ κατασκεύασε τὴν

HUDS. Infr. lib. 19. c. 5. §. 1. Αβιλαν ἢ τὴν Λυσανίυ, & lib. 20. c. 6. §. 1. συὰ Αβίλα & ἄλλοτ. lib. 2. c. 13. §. 2. & lib. 4. c. 7. §. 5. De Lysaniæ Tetarchia ibid. lib. 8. Antt. c. 13. §. 7. ἐκ πόλεως Αβιλῆς· SPANH.

h Καὶ ἄλλας] Illa κ) ἄλλας πολλὰς adjecimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Ραμαθῶνα] Αραμαθῶνα *Big.* & *Samb.* in *Epiphanii* libris *Ramatha.*

k Τῷ τόπῳ] Illud τῷ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

l Γαβὰ ἐκαλεῖτο,] In *Big. Samb.* & *Vat.* ἡ μ̃ γὰ Γαβὰ ἐκ. *Gabaa* apud *Epiphanium.*

m Μασφά.] Eo modo etiam *Epiphan.* in *MSS.* Μιτασφὰ & Μιταφάς. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 4. SPANH.

n Εφθάσθη γὰ ὑπὸ ℰ χρεών.] Morte præventus. Sic Pausan. lib. IX. p. 575. ὡς ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν αὐτὸς ἐν Νάξῳ· infra c. 15. §. 4. ἐνίκα γὰ εἶμαι τὸ χρεών. & §. 5. ἄρξε δ' αὐτὸν τὸ χρεών. SPANH.

o Θαρσῇ πόλ.] Ita ut supra p. 455. §. 3. rescripsi. *Therса* in in *Epiphanii* libris, Θιρτᾷ LXXII. in *Editis Aliisque* Αρσαιῇ. forsan pro Θαρσαιῇ.

p Ηλαν).] Ηλὰ LXXII. *Elan* in quibusdam *Epiphanii* libris, in aliis *Helan*, ut & apud *Sulpicium Severum.*

q Σαμάρυ] Ita lego, quod in *Editis* ubique sit Ζαμάρης. Ζαμαρείυ & alibi Ζαμάρ) *Big.* & *Samb.* Ζαμβείυ & mox Ζαμβείας *Vat.* & *Gall.* 2. ex Ζαμβὶ *Interpretum* LXXII. *Zamarias* in libris *Epiphanii.* זמרי *Hebr.*

r Τ̃ ἱππάρχυ] Dicitur *Interpretibus* LXXII: ὁ ἄρχων τ̃ ἡμίσους τ̃ ἵππυ.

s Οὖτα τ̃νομα,] Quamvis in *Editis Aliisque* sit Ωυα, ut & apud *Epiphanium* & LXXII. malui tamen Ουτα quod propius accedat ad *Hebraïcum* ארצא. Ολτα habent *Big.* & *Samb.* Ωλία *Vat.*

t Δι' αὐτῶν,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

v Τῶν Γαβαθῶν] Τὴν Γαβαθῶν *Samb.* & *Vat.* τ̃ Γαβαθίνης ἐγίνοντο *Gall.* 2. Γαβαθῶν) hîc loci & alibi eadem forma reponendum esse volunt nonnulli. HUDS. Conf. lib. VI. c. 4. §. 2. SPANH.

x Ιηῦ προφητείαν] Ita visum est (ita & *Coccejus*) rescribere, cum apud LXXII. sit Ιηὲ vel Ειηέ. in *Editis* Γιμεῖ, & in *Epiphanii* libris *Gimon* vel *Gymon.* Ιῆς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ιηῆς *Gall.* 2.

y Γαβαθώνυ στρατιὰ,] Sic *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Γαβαώ.ης passim in *Editis Aliisque.* Γαβαθωίνης *Big.* Γαβαθλιῆς *Gall.* 2. HUDS. Conf. lib. VII. sup. c. XI. §. 7. SPANH.

z Αὕτη τ̃ ἡγούμενον] Αὐτὴ *Big.* & *Samb.*

a Αμαρῖνον] Ita in *Editis* & plerisque *MSS.* Αμάριον *Samb.* ὁμώνυμον Ζαμβρίαν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Amarin* aut *Omarin.* Αμβρὶ LXXII. עמרי *Hebr.*

b Θαρσὶν] Θιρσᾶ *Vat.* HUDS. Θαρσᾶ LXX. 1 Reg. XV. 33. Hebr. תִּרְצָה & 1 Reg. XVI. 6. SPANH.

c Μυχαίτατον] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) μυχέτατον in *Editis.*

d Αὐτὸ, συγκατέκαυσεν] Εαυτὸν *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

e Θαβναῖον] Cum in *Hebræo* sit *Thebni* sive *Thabni*, & Θαμνὶ in LXXII. & Θαμναῖον in plerisque *MSS.* non dubitavi Θαβναῖον rescribere. errore, ut puto, orto ex permutatione literarum β & μ quod sæpe fieri solet in *MSS.* in *Editis* Θάμναν.

f Οἱ ἢ τὸν Αμαρῖνον.] Οἱ ἢ τ̃ Ζαμβρίαν *Vat.*

g Τεσσαρακοστῷ] Τεσσαρακοστῷ ἢ πρώτῳ juxta *S. Literas.*

* Regnum iniit, *idque tenuit annos duodecim:*] Ita etiam *Epiphanius.* adeo ut id dicere necesse habeamus, vel aliquid relictum esse subaudiendum, vel voculam unam aut alteram excidisse.

h Σεμαρεῶνι] Μαρίαν in *Editis*, Μαρεώτ) *Big.* & *Gall.* 1. 2. *Samareon* in *Epiphanii* libris, Σαμαρίαν *Vat.* & in *S. Literis*, 3 *Reg.* c. 16. v. 24. ἐπρίσατο τὸ ὄρ) τὸ Σεμερὼν παρὰ Σεμὴρ ℰ κυρίυ ℰ ἔρους. unde Σεμαρεῶνι rescribendum censui, aut cum *Schotano* Σαμάρᾳ. HUDS. Schimron Meron ita jungitur in Josua. REL. *Gen.* Μαρίαν *Græcis* Σαμάρεια. SPANH.

i Λεγομένη] Illa λεγομένη πόλ addidi ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Σεμαρεῶνα,] Σαμάρειον in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Samareon.*

l Εφ' ᾧ κατεσκεύασε] Ita ex *MSS.* ἐφ' ᾧ in *Editis.*

τὴν πόλιν, [m] Σεμάρ. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσουσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν [n] ἐλεῖν, καὶ μηδένα τοῦ γένους [o] ὑπολιπεῖν. ἐπλεύτησε δὲ καὶ ἔτος ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Αχαάβος.

ς'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερφρονῶ ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ [p] διὰ τὴν ἀθεμιότητα καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διεφθαρέντες [q] ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασανος [r] δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν εὐδαίμονα τοῦ Θεοῦ προέκοψε γῆρας, καὶ παραρχόντα ἐν ἀρχαῖς ἔτεσι [s] ὁμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν [t] ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς [v] Αβίδας τέκνον γεγενημένος. τοῦτον μιμητὴν Δαυίδου τοῦ προπάππου κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτου τοῦ βασιλέως ὑπὲρ νοῦν [x] καταπίπτει λέγειν.

pavit. Inter hunc vero & priores reges nihil intererat, nisi quod illis fuerit sceleratior. omnes enim magnopere studebant quo modo populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent: ideoque fecit Deus ut alius alium è medio tolleret, & nemo è familia superites esset relictus. Quin & hic diem suum obiit Samariæ: eique *in regnum* succedit filius *ejus* Achabus. *Achabus Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 16.*

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus res humanas respicit; utque bonos quidem amore prosequitur, improbos vero odio habet & funditus perdit. Israëlitarum enim reges propter flagitia *sua* & impietatem haud longo tempore alii quidem ab aliis malo interitu sublati sunt, stirpe etiam illorum excisa. Asanus vero Hierosolymorum & duarum tribuum rex ob pietatem *suam* & justitiam ad summam vitâ beatâ provectus est senectutem; annoque regni sui uno & quadragesimo felici fato obiit. ipsoque defuncto imperium suscepit filius *ejus* Josaphatus, ex muliere Abida nomine *ei* natus. Hunc in operibus *suis* omnes existimarunt proavum *suum* Davidem imitatum esse in virtute & pietate. Sed de iis, quæ ad hunc regem spectant, jam non necesse habemus dicere.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αχαάβος, γήμας Ιεζαβέλῳ, ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφήτης ἔπραττεν· οἷά τε συνέβη τῷ Ναβοθῷ.

CAP. XIII.

Quomodo Achabus, Jezabela in uxorem ducta, sceleratior exstitit omnibus ante eum regibus. qualia gesta erant ab Elia vate; & quæ Nabutho accidebant.

Ο δὲ Αχαάβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς [y] κατῴκει μὲν ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν ἔως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο· μηδὲν [z] κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσαγε πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μᾶλιστα τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας βδελυρίαν. καὶ γὰρ ἔτος [a] τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κατασκευασθείσας, προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα βδελύγματα [b] προσεπιμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα [c] θυγατέρα [d] Ιθοβάλου τοῦ [e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ἧς [f] Ιεζαβέλη ἦν ὄνομα. ἀφ' ἧς τὸν ἴδιον αὐτῆς θεὸν προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ [g] τολμηρόν· εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν πεπτώκει, ὥστε καὶ ναὸν [h] τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν [i] Βῆλον προσαγορεύουσιν, [k] ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς [l] δὲ ὁ βασιλεὺς πολλὴν τοιαύτην περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πάντας [m] ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

Β. Προφήτης [n] δήπου τοῦ μεγίστου Θεοῦ, [o] ἐκ πόλεως Θεσβώνης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Αχάβῳ, προλέγειν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔφασκε, "μήτε ὕσειν αὐτὸν

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis urbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum ei prænunciasse, "quod neque "plu- *Elias siccitatem minatur. 3 Regum, c. 17.*

Achabus nequitiæ deditus. 3 Regum, c. 16.

Jezabela Achabi uxor, & impietatis dux. 3 Regum, c. 16.

[m] Σεμάρ.] Σωμάρ *Big.* Σήμερ *Samb. Hen.* & *Gall.* 1. 2. Σαμάρ in *Editis.* Si quis Σεμὴρ malit, non repugnabo.

[n] Ελεῖν,] Sic *Gen.* & nonnulli *MSS.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* ἐλθεῖν *Bas. Samb. Alique.* HUDS. *Gelenius* sic legendum putavit: ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἀπολέσθαι. COCC.

[o] Υπολιπεῖν.] Ita in *MSS.* ὑπολείπειν in *Editis.*

[p] Διὰ τὴν ἀθεμιότητα] Διὰ τὰς παρεμπτώσεις *Vat.*

[q] Ηρέθησαν,] Εὑρέθησαν *Bas. Samb. Alique.*

[r] Δι' εὐσέβειαν] Καὶ ante δι' εὐσέβειαν delevimus auctoritate *MSS.*

[s] Εὐμοίρως] Εὐμοίρως ἢ ἐβιώσατο &c. Callimach. H. in Del. v. 295. SPANH.

[t] Ο υἱὸς Ιωσαφάτης,] Ita *Vat.* in *reliquis* deest articulus.

[v] Αβίδας] Γαβυζᾶς solus *Vat.*

[x] Καταπίπτει λέγειν.] Οὐ κατεπεῖγον νῦν ἡμῖν λέγειν *Vat.*

[y] Κατῴκει μὲν] Ita *MSS.* κατοικεῖ in *Editis.*

[z] Κινήσας] Καινίσας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nihil amplius innovans.*

[a] Τὰς δαμάλεις,] Illud τὰς è *Cod. Vat.*

[b] Προσεπιμηχανήσατο.] Sic *MSS.* ἐπιμηχανήσατο in *Editis.*

[c] Θυγατέρα] Θυγατέρα μὲν Ιθοβάλου *Vat.* Θυγατέρα μὲν Ιθωμάλου (pro Ιθοβάλου) *Big.* & *Samb.* in *S. Literis* dicitur *Ethbaal*, & Ιεθεβαὰλ LXXII. sunt qui Ειθωβάλου malint hic loci, prout in *Gall.* 2.

[d] Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Rex Sidoniorum tantum dicitur, 1 Reg. xvi. 31. SPANH.

[e] Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως,] Sacer codex solorum Sidoniorum regem vocat 1 Reg. 16. 31. REL.

[f] Ιεζαβέλη] Sic *Samb.* & *Vat.* Ιεζάβελ in *Editis Aliisque.*

[g] Τολμηρόν·] Ποικιλὸν, & mox ἀσέβειαν καὶ μ. solus *Vat.*

[h] Τῷ Τυρίων θεῷ, ὃν Βῆλον] Bel Tyriorum Deus, Βάαλ LXX. 1 Reg. xvi. 31. 33. SPANH.

[i] Βῆλον] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Βὴλ in *Editis.* Βὴλ *Hen.* & *Busb.* Βῆλα *Samb.* Βῆλαν *Big.* Βάαλ LXXII. & *Epiphan.*

[k] Ωκοδόμησε,] Est qui malit οἰκοδομῆσαι, & dein κατεφυτεύσαι. Verum ὥστε aliquando reperitur juncta indicativo, etiam apud melioris notæ auctores.

[l] Δ' ὁ βασιλεὺς] Illud δ' ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[m] Υπερεβεβηκὼς] Υπερβεβληκὼς *Big.* & *Samb.*

[n] Δή τις] Ita cum *Vet. Interpr.* δή in *reliquis.*

[o] Εκ πόλεως] Εκ Θισβῶν τῆς Γαλααδ in LXXII.

"pluviam per hos annos daturus ſit, nec rorem "immiſſurus in terram illam, donec ille ipſe com- "pareret." Cumque hæc jurejurando firmaſſet, verſus plagam auſtralem conceſſit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi ſuppeditabat: nam corvi cibum ei quotidie afferebant. Sed cum *aliquanto poſt* aruiſſet fluvius, quod non pluebat, juſſu Dei ad urbem Sarephtham proficiſcitur *vates*, non procul à Sidone ac Tyro *ſitam*, nam media interjacet: fore enim ut illic inveniret mulierem viduam, quæ eum eſſet alitura. atque ubi non longe à porta aberat, cernit *ibi* mulierem operariam ligna colligentem. Cum autem Deus ei ſignificaſſet, hanc eſſe illam quæ ei victum miniſtratura eſſet, propinquior factus eam ſalutavit, & obſecravit ut *ſibi* paulum aquæ afferat ad bibendum; illamque *prompte* euntem cum revocaſſet, juſſit ut panem etiam ſecum ferat. Illa vero cum juraſſet nihil ſibi domi eſſe præter unum farinæ pugillum & paulum olei, ſeque collecto uno aut altero ligno abire, ut ſubacta farina ſibi ac filio panem conficiat; quem ubi comediſſent fame abſumptos iri dicebat; quandoquidem nihil aliud ſupereſſet: atqui, bono animo, inquit, abi, etiam lætiora ſperans; & primum mihi paululum paratum affer. nam tibi prædico, non ante vel iſtius vaſis farinam conſumptum iri, vel amphoræ oleum *defecturum eſſe*, donec à Deo pluerit *in terram*. Ubi hæc dixerat vates, *illa* domum ſe recepit, juſſiſque obſequuta eſt: atque *inde* & ipſa *ſibi* habebat, & filio pariter ac vati victum ſuppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, donec ſiccitas eſſe deſierit. Meminit autem hujus inopiæ pluviarum etiam Menander; qui, dum res geſtas Ithobali Tyriorum regis narrat, ſic loquitur: "pluviarum ſub eo de- "fectus erat à menſe Hyperberetæo ad Hyperbere- "tæum ſequentis anni. illo vero ſuppliciter Deum "precato, magna vis tonitruum inſequuta eſt. "Hic urbem Botryn in Phœnice condidit & Au- "zam in Libya." Et hæc quidem Menander, ſiccitatem indicans quæ ſub Achabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios regnavit Ithobalus, in Commentarios ſuos retulit.

Elia cibum afferunt corvi. 3 *Regum*, c. 17.

Hoſpitio excipitur à vidua Sarephthana, cui farina & oleum perpetuatum. 3 *Regum*, c. 17.

Menander Hiſtoricus.

Elias viduæ filium in vitam reducit. 3 *Regum*, c. 17.

3. Mulier autem *illa*, de qua paulo ante diximus, quæ vatem aluit, cum filius ejus in morbum incidiſſet, ita ut animam efflaret & mortuus videretur, lamentans & manibus ſemet tundens & voces quas dolor exprimebat emittens, vatis ad ſe adventum in culpam convertebat, quaſi peccata ipſius coarguerit, adeoque filius mortem obierit. Ille vero bono animo eſſe hortabatur, ſibique filium ſuum tradere: illum enim ipſum vivum redditurum eſſe. Quem cum tradidiſſet, *acceptum* in cubiculum ſuſtulit, in quo ipſe verſari ſolebat, eoque in *ſuo* cubili collocato, ad Deum exclamavit, haud meritam gratiam mulieri retuliſſe, quæ ipſum hoſpitio exceperat & aluerat, filium ei eripiendo. orabatque ut animam in puerum remigrare faceret, ipſique vitam reſtitueret. Deo itaque matris quidem *ſortis* miſerto, motoque deſiderio etiam vati gratificandi, ne *ad* eam ipſius malo videretur

"ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς "τὴν χώραν, εἰ μὴ φανείη αὐτός." καὶ τέκνοις ἑπομέ- "σας, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος "σκηνὴ χειμάρρῳ τινὶ τῆς Διατριβῆς, ἐξ οὗ ἐπὶ τὸ πολὺ εἶχε· P τῇ γὰρ τροφῇ αὐτοῦ καθ' ἡμέραν κόρακες προσ- ἔφερον. ἀναζηραναθέντος δὲ τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς Q Σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἀπῴκησεν ἡ Σιδῶνος καὶ Τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, προσήκουσα, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τρο- φάς. ὡς δὲ οὐ πόρρω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα R χερ- νῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ Θεοῦ δηλώσαντος· τούτῳ εἶ- ναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν Διατρέφειν, προσελθὼν ἠσπά- σατο, καὶ χρόνου ὕδωρ S παρεκάλεσεν ὅπως πίῃ· καὶ πορευομένης μετεκαλέσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέ- λευσε. τῆς δ' ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα καὶ T ὀλίγον U ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συλλεχθέντα τὰ ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον, μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δακαναθέντα, μηκέ- τι μηδενὸς ὄντος, ἔλεγεν· ἀλλὰ θαρροῦσα, εἶπεν, ἄπιθι, καὶ τὰ κρείσσω προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶ- τον ἐμοὶ V βραχὺ κόμισον. προλέγω γὰρ σοι, μηδέ- ποτε ἐκλείψειν ἀλεύρων ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεραμίον, μέχρις ἂν W ὕσῃ ὁ Θεός. ταῦτ' εἰπόν- τος δὲ προφήτου, πεισθεῖσα πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τοῦ Διατρεφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐδὲν X αὐ- τοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνη- ται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ Y Μένανδρος ἐν ταῖς Z Ιθοβάλου τῶν Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ὅτως· "a ἀβροχία τις ἐπ' b αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ μὲν Τπερβερε- "taίου μηνὸς ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους Τπερβερεταίου. ἱκε- "τείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβλη- "κέναι. ἔστι πόλιν Βότρυν ἔκτισε τῇ ἐπὶ Φοινίκῃ, "καὶ c Αὔζαν τὴν ἐν Λιβύῃ." καὶ ταῦτα μὲν, δηλῶν τὴν ἐπ' Αχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κατὰ γὰρ καὶ d τοῦτον καὶ Ιθόβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, e ὁ Μένανδρος ἀναγέγραφεν.

γ'. Η δὲ γυνὴ, περὶ ἧς πρὸ τούτων εἴπομεν, ἡ τὸ προ- φήτῃ Διατρέφουσα, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι δόξαι νεκρὸν, ἀνα- κλαιομένη h καὶ τὰς χεῖρας αὐτὴν αἰτιζομένη, καὶ φωνὰς οἵας εἰκὸς ἦν τὸ πάθος ἀφιεῖσα, καὶ ἡτιᾶτο τὸν περὶ αὐτὴν παρουσίας τοῦ προφήτου, ὡς ἐλέγξαντος τὰς ἁμαρ- τίας αὐτῆς, καὶ Διὰ τοῦτο τοῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν τε προσδοῦναί τε τὸν αὐτῆς· ζῶν- τα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. προσδόντος i οὗ βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τὴν κλί- νης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν Θεὸν, ὡ καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην τε θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς k ἀφαιρη- σάμενον. ἐδεῖτό τε τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῷ παι- δὶ, καὶ προσχεῖν αὐτῷ τὸν βίον. τοῦ δὲ Θεοῦ κατοικτιρή- σαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῷ πα- ρεῖναι,

p Τῷ γὰρ προφήτῃ] Τῷ μὲ γὰρ πρ. *Vat.*

q Σαρεφθὰ πόλιν] *Al.* Σαρεφθάν.

r Χερνῆτιν] *Al.* χερνήτιν. id eſt, πτωχὴν ἐκ χειρὸς ζῶσαν, ut in ora *Big.* HUDS. Conf. lib. VI. ſupr. Cap. 14. §. 3. SPANH.

s Παρεκάλεσεν] Sic in *MSS.* παρεκάλουσιν in *Editis.*

t Ολίγον ἔλαιον,] Sic οἶνον ὀλίγον Paulus commendat, quod alii *vinum* reddunt *exiguarum virium.* REL.

v Ελαιον,] Ολίγον ἐλαίου *Vat.*

x Βραχὺ κόμισον.] Ita plerique *MSS.* βραχὺ in *Editis.* βρα- χύ τι *Gall.* 2.

y Υσῃ ὁ Θεός.] Υση ὁ Θεὸς *Gall.* 1. 2.

z Αὐτὸς] Ita *Samb.* αὐτῷ *Big.* αὐτὸν in *Editis Aliiſque.*

a Μένανδρος ἐν ταῖς Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Conf. ſup cap. 5. §. 3. SPANH.

b Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων βασιλέως πράξεσι,] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Ηθωβάλου *Gall.* 2. Εἰθωβάλου in *lib.* 1. *c. App.*

c Ἀβροχία] Ἀβροχία Callimach. H. in JOV. v. 19. ἔτι ἄβρο- χος ἧς ἅπασα Ἀρκαδίη· SPANH.

d Αὐτῷ ἐγένετο,] Αὐτῷς *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Epiphan.*

e Αὔζαν τὴν] Sic *Vat.* & *Gall.* 2. Αὐζάτην ἐν Λ. in *Editis.* Αὔζαν τὴν *Big Samb.* & *Gall.* 1.

f Τοῦτον] Ita ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τοῦτο in *Editis Al- liiſque.*

g Ο Μένανδρος] Ita in *Editis Aliiſque.* ὃν μὲ Μεναν- δρος *Big.* & *Samb.*

h Καὶ ταῖς χερσὶν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deerant καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὴν αἰτιζομένη.

i Οὗ βασάσας] Vocem αὐτὸς, quæ poſt ἂν reperitur in *Editis*, non agnoſcunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Αφαιρησάμενον.] Ita in *Editis Aliiſque.* ἀφαιρεσόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

Καὶ

ρεῖναι, ϖϑὸ πᾶσαν ϖϱοσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ' ὈχαΘείϛ τῷ ϖϱοφήτῃ · [l] καὶ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ Διαλέγεται.

δ'. [m] Χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντι, ϖϑοάγγελται ϖϱὸς Αχαβον τὸν βασιλέα, καὶ βέλτιον ἢ Θεὸς, δηλώσων αὐτῷ τὸν γυμνασόμενον ὑετόν. λιμὸς ἦ τότε κατεῖχε τὴν χώϱαν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, [n] ὡς μὴ μόνον ἀνθρώπους [o] αὐτῶν ἀπαναίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι ϖϱὸς νομὴν ἐστι χρήσιμα Διὰ τὴν ἀνομβρίαν [p] ἀναδιδόναι. τὸν οὖν [q] ἐπιμελόμενον αὐτῶν τῶν κτημάτων [r] ὁ βασιλεὺς καλέσας Ωβεδίαν, ἀπέναι βέλεται ϖϱὸς αὐτὸν εἶπεν ὅπῃ ταῖς πηγαῖς τῶν ὑδάτων καὶ τοῖς χειμάῤῥοις, ἵν' εἴ ϖου ϖαρ' αὐτοῖς εὑρεθείη ϖόα, ταύτην εἰς τροφὴν [s] ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. [t] καὶ ϖεμψάμενος καὶ [tt] ϖᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν ϖϱοφήτην Ηλίαν, οὐχ εὗρεν, συνέπεται [v] συνέλαβε καὶκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἑξομᾶν [x] αὐτοῖς, μεμισαμένοις ταῖς ὁδοῖς, ὅ, τε Ωβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπῆεσαν ἑτέρᾳ ἑτέρᾳ τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει δ', καθ' ὃν Ιεζαβέλη ἡ βασίλισσα καιρὸν τοὺς ϖϱοφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκάτον ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι ϖϱοφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' [y] αὐ τὸν τοῦ βασιλέως Ωβεδίαν, συνέντησεν αὐτῷ ὁ ϖϱοφήτης Ηλίας· καὶ πυθόμενον παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθὼν, ϖϱοσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ ϖϱὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι ϖαρεῖη ϖϱὸς αὐτόν. ὁ δέ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ ϖεπονθὼς ϖϱὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα, καὶ ϖᾶσαν ἐρευνήσαντα [z] γῆν, ϖέμϖει [a] αὐτὸν, ἔλεγε, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόϖον κατέλιϖεν, εἰς ὃν οὐκ ἀϖέστειλε τοὺς ἀναζοῦντας, εἰ λάβοιεν, ὅπῃ ϑανάτῳ; καὶ γὰϱ Διαβεβαιοῦτο ϖϱὸς αὐτὸν ἔφασκε, μὴ τοῦ Θεοῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον [b] ἀϖέλθοι τόϖον· εἶτα Δεηθεὶϛ αὐτοῦ ϖέμψαι τὸν βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου Δρᾶναι ὅϖου ϖοτ' εἴη γῆς, ἀϖοθανεῖν. ϖϱοσποιεῖν [c] οὖν αὐτοῦ τὴν σωτηρίας ϖαρεκάλει, τήν τε τοὺς ὁμοτίχνους αὐτῷ ϖϱοφήτας λέγων ὅτι σώσειεν ἑκάτον ϖϱοφήτας, Ιεζαβέλης ϖάντας τοὺς ἄλλους ἀνῃρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τϱεφομένους ὑϖ' αὐτοῦ. ὁ δέ, μηδὲν δεδιότα βαδίζειν ἐκέλευε ϖϱὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ [cc] ϖίϛεις ἐνόρκους, ὅτι ϖάντως κατ' ἐκεῖνον Αχάβῳ φανήσεται τὴν ἡμέϱαν.

ε'. Μεμυσταγωγημένου δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ Ωβεδίου τὸν Ηλίαν, ὑϖεδύετο ὁ Αχαβος· [d] καὶ διήϱετο μετ' ὀϱγῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ [e] τὸν Εβϱαίων λαὸν κακώσας, καὶ [f] τῆς ἀκαϱπίας [g] αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' ἤδεν ὑϖοθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅϖαντα τὰ δϱᾶνα ϖεϖοιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικὰς [h] εἰσενηνοχότα τῇ χώϱᾳ ϑεοὺς, καὶ τούτους σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐτῶν, ὃς μόνος ἐστὶ Θεὸς, ἀϖολελοιϖότα, [i] καὶ μηδεμίαν ἔτι ϖϱόνοιαν αὐτοῦ ϖοιούμενον. νῦν μέντοιγε ἀϖελθόντα συνέλαβε ϖάντας τοὺς λαὸν εἰς τὸ Καϱμήλιον ὄϱος ἀθροῖσαι ϖϱὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς ϖϱοφήτας αὐτοῦ [k] καὶ τὰ γυναικὸς, εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀϱιθμὸν εἶησαν, καὶ τοὺς τῶν ἄλσεων ϖϱοφήτας, ὡς τετϱακο-

acceſſiſſe, præter omnem exſpectationem revixit *puer*. Illa vero vati gratias agebat; & tunc *ſe* clare intellexiſſe dicebat, Deum cum illo colloqui.

4. Brevi poſt tempore ad Achabum regem, Deo ita volente, proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluviam. Tum vero fames totam regionem infeſtabat & magna rerum *ad victum* neceſſariarum penuria, ut non ſolum homines earum inopia laborarent, ſed & equi & alia jumenta, terra illis quæ ad paſtum facerent præ ſiccitate non edente. Rex igitur vocato Obedia, rerum ſuarum procuratore, ipſi dicebat, ſe velle ut ad fontes fluviorum abiret & torrentes, atque ita, ſi forte gramen iſtic inveniretur, illud demeſſum in jumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem miſiſſet qui Eliam vatem perquirerent, nec tamen reperiſſet, juſſit ut eum etiam ipſe comitaretur. Itaque cum illis iter corripere placuiſſet, terram obeundam ita diviſerunt, ut Achabus una, Obedias altera via ſeorſim iret. Acciderat autem, dum Jezabela regina in vates cædibus ſæviret, ut iſte centum vates in ſpeluncis ſubterraneis abditos pane & aqua *aliquandiu* ſuſtentaret. Tum vero Obediæ, à rege digreſſo, obviam factus eſt vates Elias: & percunctatus eum quis eſſet, agnitum adoravit. Vates autem ipſi præcepit ut regem adiret, eique diceret, quod coram ſe iſteret *Elias*. At ille, quid in te peccavi, ajebat, aut commerui, ut me ad eum mitteres qui te ubique gentium ad necem quæſivit? an hoc ipſum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiſerit, qui te deprehenſum, ut mortem oppeteres, *ad eum* adducerent? Etenim ſe cavere, illi dicebat, ne, poſtquam Deus ei apparuerit, ſe alio transferat: atque ita ipſe, cum regis juſſu miſſus ab illo aberrarit, & is nuſquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obiecrabat ut ipſius ſalutis rationem haberet, commemorans etiam quam ſui ſimilium ſtudioſus fuerit: ut *ſcilicet* centum vates, aliis omnibus à Jezabela occiſis, exitio eripuerit, quos etiam & adhuc clam ſervat alitque. At vates contra præcipiebat, ut nil metuens regem adeat, fide jurejurando data, ſe illa die pro certo in Achabi conſpectum venturum.

Deus mandat Eliæ ut Achabum adeat. 3 *Regum*, c. 18.

Obedias, vatum amicus, occurrit Eliæ atque ab eo jubetur adventum ſuum Achabo nunciatum ire. 3 *Regum*, c. 18.

5. Poſtquam autem Obedias Eliæ indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is eſſet qui Hebræorum populum afflixerat, & ſterilitatis auctor exſtiterat? Ille vero, nihil *ei* ſubblandiens, ipſum ajebat genuſque ipſius mala omnia *genti* intuliſſe, ut qui Deos alienos in regionem invexerat eoſque coluerat, proprio illorum Deo, qui ſolus eſt Deus, relicto, & ne minima quidem ejus cura habita. Cæterum nunc ut abiret, juſſit, totumque populum in montem Carmelum ad ſe convocaret, ſimulque ſuos & uxoris vates, dicto etiam quot numero eſſent, ac præ-

Elie obviam fit Achabus: atque vatis juſſu populum convocat.

---

l Καὶ τότε σαφῶς] Εγνωκα ὅτι συ ἄνθρωπος Θεοῦ καὶ ῥῆμα κυρίου ἐν τῷ στόματί σου ἀληθινόν. LXXII. 2 *Regum*, c. 17. v. 24.

m Χρόνῳ δ'] Μετ' ἡμέρας πολλὰς LXXII.

n Ως μὴ μόνον] Illud ὡς ex *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1.

o Αὐτῶν ἀπαναίζειν,] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* αὐτοῖς *Vat.* ἄρτων in *Editis Aliiſque.*

p Ἀναδιδόναι.] Eo modo in *MSS.* ἀποδιδόναι in *Editis.*

q Ἐπιμελόμενον] Sic *Big. Samb.* & *Busb.* ἐπιμελούμενον *Hen.* ἐπιμελώμενον in *Editis Aliiſque.*

r Ὁ βασιλεὺς] Ita cum *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* niſi quod Αεδίαν pro Ωβεδίαν in *aliquibus*, & ἀπέναι pro ἀπιέναι in *aliis.* ϖϑοσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς, συνέβαινε ζητεῖν πηγὰς in *Editis.*

s Ἀμησάμενοι] In omnibus *MSS.* ἀμησάμενοι (ut & *Cocc.* & *Spanh.* emendantibus) aut ἀμησάμενοι. in *Editis* perperam ἀμυσάμενοι.

t Καὶ ϖεμψάμενος] Ita in *Editis.* καὶ ϖεμψάμενον κατ' π. τ. οἰκ. τ. ζ. τ. πᾶ. Ηλίαν, οὐχ ἑϱπόντα, συνέπεται in *MSS.* Incertum quam lectionem ſequutus ſit *Epiphanius*, qui vertit; *quibus miſiſſet in cunctum orbem terrarum ad quærendum prophetam Eliam, nec inveniſſet, præcepit* &c

tt Πᾶσαν τὴν οἰκουμένην] Hinc evidenter patet, quomodo ſumi debeat ſimillima locutio in celebri iſto loco Lucæ cap. 2. v. 1. videlicet de Orbe Romano, ſicut hic de Judæo. HAV.

v Συνέλαβε] Δὲ inter συνέπεται & συνέλαβε inſerunt quidam *MSS.*

x Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Big. Samb.* & *Vat.*

y Αὖ ὑπὸ] Αὖ deeſt in *Cod. Vat.* ut & mox αὐτῷ.

z Γῆν,] Κατὰ ante γῆν delevimus auctoritate *MSS.*

a Αὐτὸν, ἔλεγεν,] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* illa αὐτὸν ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν deſiderantur in *Editis.*

b Ἀπέλθοι τόπον·] Ἀπέλθῃ *Big.* & *Samb.*

c Οὖν αὐτοῦ] Αὖ αὐτοῦ *Samb.*

cc Πίστεις ἐνόρκους] Homerus Iliad. lib. 2. v. 124. Ὅρκια πιστὰ ταμόντες. HAV.

d Καὶ διήρετο] Καὶ ἤρετο *Vat.*

e Τῶν Εβραίων] *Al.* τὸν Εβρ. & τὸν τῶν Εβρ.

f Τῆς ἀκαρπίας αἴτιος γεγονὼς.] Ἀκαρπίαν ſupra lib. 2. c. 5. §. 6. λίμον Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν &c. Æſchyl. Eumenid. v. 804. μηδ' ἀκαρπίαν τεύξειτ'. SPANH.

g Αἴτιος γεγονὼς.] Αἴτιος τῇ γῇ γεν. *Vat.*

h Εἰσενηνοχότα] Ita ex *MSS.* in *Editis* εἰσενηνοχότας, & dein σεβόντας & ἀπολελοιπότας & ἀπελθόντας.

i Καὶ μηδεμίαν] Illa καὶ μηδεμίαν ὅτι ϖϱόνοιαν αὐτοῦ ϖοιούμενον ex *MSS.*

k Καὶ τὰ γυναικὸς] In *Editis* καὶ τοὺς τὰ γ. verum τοὺς delevimus auctoritate *MSS.*

præterea lucorum vates, homines circiter quadringentos. Ubi vero omnes à rege acciti ad montem jam dictum convenerant, Elias vates in medio illorum conſtitit, &, quouſque, inquit, dubiis animis ambiguaque ſententia vitam agetis? Si quidem patrium Deum verum & ſolum *Deum* eſſe exiſtimarint, ut illum ſequerentur ejuſque mandata, hortabatur; ſin vero hunc pro nihilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, oportere ſe cultum illis tribuere, ſuadebat ut iſtis adhærerent. Populo autem nihil ad hæc reſpondente, petiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum ſuique vim & potentiam, cum is ſolus ejus vates ſupereſſet, illi vero quadringentos haberent, ut ipſe bovem acciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne ſubaccenſo, atque illos, cum eadem feciſſent, deos ſuos invocarent ut ligna velint accendere. hoc enim facto, veram Dei naturam dignoſci poſſe. Cum autem hæc ſententia *omnibus* placuiſſet, præcepit Elias, ut vates iſti, bove delecta, priores rem ſacram facerent ſuoſque Deos invocarent. Poſtquam vero precibus & invocationibus nihil profecerant vates qui hoſtias obtulerant, Elias per deriſum eos hortabatur, ut magna voce ad Deos *ſuos* clamarent: aut enim eos aliquò profectos eſſe, aut forte dormire. Illis autem à diluculo uſque ad meridiem hoc ipſum facientibus, & ſeipſos more patrio gladiis & lanceis ſecantibus, cum jam ipſe victimam mactaturus eſſet, illis quidem juſſit ut ſecederent, populo vero ut propius accedentes ipſum obſervarent, ne clam ignem lignis injiceret. at poſtquam illi acceſſerunt, acceptis duodecim lapidibus, pro numero tribuum populi Hebræorum, ex illis erexit altare, & circa id alveum fodit bene profundum. Cumque fruſta *lignorum* in ara ſtruxiſſet, mandavit ut quatuor hydrias aqua ex fonte repletas in altare effunderent, uſquedum circa illud redundaret, ita ut totus alveus aqua è fonte ſuppeditata impleretur. His peractis, Deum cœpit orare & ad ipſum clamare; ut etiam populo, qui jam diu erraverit, ſuam oſtenderet potentiam. Atque adhuc eo loquente, ignis derepente cœlo delapſus, populo inſpectante, in aram cecidit, & hoſtiam abſumpſit, ita ut etiam aqua concremaretur & locus fieret aridus.

Accitis etiam falſis vatibus, periculum facit Elias, quis verus ſit Deus.

Illi, fruſtra conſumptis invocationibus, Dei ſui imbecillitatem tacite fatentur. 3 *Regum*, c. 18.

Deus, ab Elia invocatus, igne cœlitus ſummiſſo vim ſuam & potentiam palam facit. 3 *Regum*, c. 18.

6. Cum autem hoc vidiſſent Iſraëlitæ, in terram procidebant, unumque Deum adorabant, & maximum & ſolum verum *Deum* appellantes, alios vero *tantum* nomina *eſſe* à prava & ſtulta *hominum* opinione conficta. Tunc & vates ſuos comprehenſos necarunt, id quod fieri juſſerat Elias. Deinde *is* regem moncbat, ut abiret ad prandium, cætera nihil ſolicitus: brevi enim viſurum eſſe Deum *in terram* pluere. Et quidem Achabus diſcedebat: Elias vero in verticem Carmeli aſcendit, & cum humi deſediſſet caput genibus applicuit, juſſitque famulum ut conſcenſa quadam ſpecula mare aſpectaret, & indicaret ſicubi nubem excitari viderit. nam ad id temporis cœlo eſſe ſudo & ſereno contigit. At-

Populo Deum ſuum agnoſcente, falſi vates comprehenſi Eliæ juſſu necantur. 3 *Regum*, c. 18.

Elias de pluvia ventura Achabum monet. 3 *Regum*, c. 18.

σιας τὸ πλῆθος ὄντως. ὡς δὴ συνέβαμεν πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος Αχάβος ἀφαπέμψαντος, σταθεὶς αὐτῶν ὁ προφήτης Ηλίας μεταξὺ, μέχρι ποτὲ διῃρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ δόξαις οὕτως βιώσειν ἔφασκε. νομίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον Θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἕπεσθαι τούτῳ καὶ τὰ ἐντολαῖς αὐτοῦ παρεύχ· μηδὲν δὲ τοῦτον ἡγεμένους, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ἀσφαλῶς, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε καταπολαβεῖν. ἐπὶ δὲ πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενον, ἠξίωσεν Ηλίας, πρὸς διάφορον τὰ τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχύος καὶ τὰ ἴδια, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσας [m] ἐπιθεῖναι [n] ξύλοις, πυρὸς οὐχ ἁπτόμενον· κἀκείνους [o] τὰ αὐτὰ ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. θυομένου δὲ τότε, μαθήσεσθαι τότε τὸν ἀληθῆ φύσιν καὶ θεόν. ἀρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν Ηλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν πρώτους τε θῦσαι, καὶ τοὺς αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀπήνυτο τῆς [p] εὐχῆς καὶ τῆς ἐπικλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκώπτων ὁ Ηλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς· ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτούς, ἢ καθεύδειν. τὸ δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο [q] ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ [r] τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφυρώσαις καὶ τὸ πάτριον ἔθος, [s] μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. ἐπὶ δὲ ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, [t] κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τῶν Εβραίων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς σχίζας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς κρηνίης ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος καταχεῦσαι τοῦ θυσιαστηρίου, ὡς [v] ὑπερβαλεῖν αὐτὸ τὴν [x] δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο εὔχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πάλιν ἤδη χρόνον λαῷ φανερὸν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ [y] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀνακαλῦψαι καὶ τὸ ὕδωρ καὶ [z] ψαφαρὸν ἡμέσαι τὸν τόπον.

ς'. Οἱ δ' Ισραηλίται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ [a] προσεκύνουν ἕνα Θεὸν, καὶ μέγιστον [b] καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους [c] ὀνόματα ὑπὸ [d] φαύλης καὶ ἀνοήτου δόξης πεπλασμένα. [e] συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλία τοῦτο ποιήσαντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν Θεὸν ὑοντα. καὶ ὁ μὲν Αχαβος ἀπῆλαύνη. Ηλίας δὲ ἐπὶ τὸ [f] ἀκρωτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσῆρεισατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν πρόσωπα ἐκέλευζεν ἀνελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν· κἂν [g] ἴδῃ νεφέλην ἐμφερομένην πόθεν, φέρ-

---

l Τοῦτον] Τούτων legit *Vat. Int.*

m Επιθεῖναι] Ita in *MSS. ἐπιθεῖναι* in *Editis.*

n Ξύλοις,] Τοῖς ξύλοις *Vat.*

o Ταὐτὰ] Sic *MSS.* τοῦτο in *Editis.*

p Εὐχῆς] Αὐτοῖς post εὐχῆς inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*

q Ποιούντων] Ποιησάντων ſolus *Vat.*

r Τεμνόντων αὐτοὺς μαχαίραις καὶ σφυρώσαις καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Aliquid amplius in ſuo *codice* habuiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *& ſemetipſos cultris & gladiis incidentibus, & nihil agentibus.* HUDS. Cultris & parvis lanceis corpora ſua incidentes ſacerdotes Jezabelis. *Nota* idem factum in ſacris Mithræ. SPANH.

s Μέλλων αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν,] Μέλλων δ' αὐτὸς *Vat.*

t Κατὰ φυλὰς] Mallem cum *Zonara* καθ' ἑκάστην φυλήν.

v Υπερβαλεῖν] Sic *MSS.* ὑπερβάλλειν in *Editis.*

x Δεξαμβρὴν] Εν κύκλῳ ἢ διορύξας, δεχεῖον ἐποίησεν ὕδατος, τοῦτο ἐμὲ Εβραῖος θαλὰν προσηγόρευσε, ὃ ἢ Ιώσηπος δεξαμβρὶν. *Theodoret.* ad 3 *Regum*, ΕΡΩΤ. νη'.

y Ἐκ δὲ οὐρανοῦ,] Ἐξ οὐρανοῦ *Vat.*

z Ψαφαρὸν] Αὐχμηρὸν in ora *Codd. Gall.* 1.

a Προσεκύνουν] Προσεκύνουν ἕνα ἢ Θεὸν *Vat.*

b Καὶ ἀληθῆ μόνον] Καὶ ἀληθινὸν ἀπλ. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. μέγιστον, μόνον, καὶ ἀληθῆ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& adoraverunt unum Deum, maximum, ſolum, verumque proclamantes.* Επεσον ἐπὶ τὴν γῆν, ἕνα Θεὸν ἀληθῆ τε καὶ μέγαν ἐπικαλοῦντες. *Zonar.* HUDS. Αληθινὸν MS. Cæterum confer, σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν Johann. 17. 3. REL.

c Ονόματα] Nihil erant præter nomina: ideo Apoſtolus dicit ὅτι εἴδωλον οὐδέν ἐστι, nil niſi nomen eſt. REL. Adde quæ notavimus ad Tertulliani Apol. p. 124. HAV.

d Φαύλης] Φαύλης ſolus *Vat.*

e Συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν,] Id factum, mactatos nempe Achabi Prophetas Eliæ tribuit Scriptura 1 Reg. XVIII. 40. SPANH.

f Ακρωτήριον] Ακρον ſolus *Vat.*

g Ἴδῃ νεφέλην] Ita cum *MSS.* ἴδοι *Baſ.* εἴδῃ *Gen.*

h Κα-

φεύζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε [h] καθαρῶ εἶναι συνέβαινε τῷ ἀέρι. ἔπειτα ἀναβάντα, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντα. ἕβδομον ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τὸ τοῦ ἀέρος, ὡς πλέον ἴσχυς ἀνθρωπίνη. ὁ δὲ Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, πέμπει πρὸς Ἀχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸ ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς [i] Ιεσρεήλαν πόλιν ἀπῆγε. μετ' ὀλίγον δὲ πολὺ ἦν τοῦ ἀέρος [k] ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε [l] λάβρον ἐπιγενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς [m] Ιεσρεήλας [n] Ιζάρου πόλεως συνέδραμε.

ζ. Μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ [o] Αχάβου γυνὴ Ιεζαβέλη τάπι σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ Ηλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας [p] αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δι' αὐτῶν ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὲ ὁ Ηλίας, φεύγει εἰς πόλιν [q] Βηρσουβεὲ λεγομένην· ἔστι δ' αὕτη τῆς χώρας τῆς [r] τῆ Ιούδα φυλῆ ἐχόντων καὶ τῆ [s] Ιδουμαίων γῆ· καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δὲ ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ κρείττων εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείρας δ' αὐτόν τινος, ἀναστὰς εὗρεν παρακείμενον αὐτῷ τροφὴν [v] καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ [x] Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὗρεν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσῆλθε· καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. [y] ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί [z] παρεῖη, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε; ἔφη τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τοῦ ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν [a] ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι δι' τοῦτο πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας [b] προσελθεῖν εἰς τὸ ὑπαίθριον τῇ θύρᾳ, γνῶσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ παρεῖσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν παραινέσασα, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ Ωλίθους βασιλέα [c] Ιηοῦν τὸν [d] Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων Αζάηλον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ προφήτην [e] Ελισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γνήσεσθαι ἐκ πόλεως [f] Αβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τοῦ ἀσεβοῦς ὄχλος τοὺς μὲν Αζάηλος, τοὺς δὲ Ιηοῦς. ὁ δὲ Ηλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Εβραίων χώραν· καὶ τὸν Σαφάτου παῖδα Ελισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ μετ' αὐτοῦ τινας ἄλλους, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, [g] προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ Ελισσαῖος θείου προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ηλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, [h] κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμενος

cum ille ascendisset, sæpiusque nihil cerni retulisset, septimo demum reversus ajebat se animadvertisse aliquid in cœlo nigrescere, non tamen amplius hominis vestigio. His autem auditis, Elias ad Achabum mittit, jubens ut in urbem ire contendat, priusquam diffracta nube delabatur pluvia. Ac ille quidem ad Jesraëlam proficiscitur. Non multo autem post, cœlo obscurato & nubibus obducto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre ingruit. atque vates, spiritu *Dei* instinctus, currum regis curlu comitabatur, donec ventum est ad Jesraëlam Izari urbem.

7. Jezabela vero Achabi uxor cum intellexisset quæ prodigia ab Elia edita erant, quodque suos vates ferro trucidaverat, gravius commota illi per nuncios ab eum missos minatur, se illum occisurum, quemadmodum ipse vates suos occiderat. Quibus Elias *minis* territus fugit in urbem, cui nomen Bersubee: (illa autem est in oris extremis regionis tribûs Judæ juxta Idumæam) ibique relicto famulo suo, ipse in desertum abiit. Cumque *illic* mortem optasset (se enim majoribus suis haud meliorem esse *dicebat*, ut illis mortuis ipse vitæ desiderio teneretur) sub arbore quadam jacens obdormivit. Ab aliquo autem excitatus, cum surrexisset appositum sibi cibum invenit & aquam: cumque comedisset, collectis ex isto cibo viribus inde proficiscitur ad montem Sinæum appellatum, in quo fertur Moysem leges à Deo accepisse. ubi, cum speluncam profundam offendisset, ingreditur & in ea commorabatur. Cum autem *à Deo* interrogaretur, incertus unde vox venerit, quid illic ageret urbe relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrinorum vates interfecerit, populo vero persuaserit *eum* solum esse Deum quem ab initio coluerant, ob hoc se à regis uxore ad supplicium requiri. moxque eadem voce jussus ut sub divum prodiret, (sic enim certiorem fieri quid facto opus esset) postridie è spelunca egreditur. Deinde & concussionem sentit, clarumque ignis splendorem videt. sequutoque mox silentio, vox divina eum *bono animo esse* hortatur, *ac* nihil iis quæ acciderant terreri; illum enim inimicorum nemini cessurum esse: ac præterea jussit ut domum reversus Jehum, Nemessæi filium, populi regem crearet, atque è Damasco Syrorum *regem* Azaëlum; faceretque ut ex Abela urbe Elissæus sibi vates succedat. fore autem ut alios quidem ex impio populo Jehu perimat; alios vero Azaëlus. His auditis, Elias in Hebræorum regionem revertitur: ac cum Saphati filium Elissæum offendisset arantem, & cum eo alios quosdam duodecim juga præ se agentes, illo adito, vestem suam in eum conjecit. Elissæus autem illico cœpit vaticinari; & relictis bubus Eliæ se comitem adjunxit. rogavit tamen ut sibi liceret parentes salutare, quo impetrato, cum illis valedixisset,

Elias Jezabelam fugit. 3 *Regum*, c. 19.

Deus cum Elia loquitur. 3 *Regum*, c. 19.

Elias Elisæum vocat. 3 *Regum*, c. 19.

h Καθαρῷ εἶναι] Eo modo *MSS.* in *Editis* καθαρὸν εἶναι συνίσαμε τὸ ἀέρος.

i Ιεσρεήλαν] Ισρεήλ *Interpretibus* LXXII. Cum mox infra sit Ισραήλας, ut puto pro Ισρεήλας, placuit & hîc loci Ισρεήλαν scribere. Ιεριζήλα *Gall.* 2. Γηρόλα *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jesraël.*

k Αχλύσαντος,] Σκοτισθέντος *Big.*

l Λάβρον] Ita *Big.* & *Samb.* Λαῦρον *Aliis.*

m Ισρεήλας Ιζάρου πόλεως] Ισρεήλ, forsan pro Ισρεήλ, *Samb.* Ισρεήλας *Bas. G.* & *Vat.* Ιεριζήλας *Gall.* 2.

n Ιζάρου πόλεως] Ita ex p. 462. v. 4. Αχάρου *Bas.* & *G.* nihil de hac voce in *S. Literis*, aut *Epiphanio* qui reddit, *in urbem Jesrahel festinus advenit*, in uno tamen Cod. *Asaraël.* Verum cum *Jesraël* urbs sit tribûs *Isascharidis*, & infra (p. 462. v. 4.) habeamus Ιζάρου πόλιν pro Ισρεήλας, aliquis forsan utroque loco legendum suspicaretur Ισαχάρου. HUDS. Lege Ισσαχάρου. COCC.

o Αχάβου] In *S. Literis* καὶ ἔπεισεν ἔμπροσθεν Αχαάβ.

p Αὐτῆς ἀπέκτεινεν,] Αὐτῶν *Big. Samb.* & *Vat.* mox tamen αὐτῆς in *libris* omnibus.

q Βηρσουβεὲ] *Al.* Βερσουβεέ. Vide lib. 1. c. 12. §. 1. in fine.

r Τῆ Ιούδα φυλῆ] Ita in *MSS.* ἡ τῆ Ιούδα in *Editis.*

s Ιδουμαίων γῆ·] Ιδουμαίου *Vat.*

t Εἶναι τῶν πατέρων,] Illa εἶναι τῶν πατέρων adjeci ex *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.*

v Καὶ ὕδωρ·] Καὶ ὕδωρ non agnoscit *Vat.*

x Σιναῖον καλούμενον] Σίναιον *Samb.* in *S. Literis* (3 *Regum*, c. 19. v. 8.) ἵνος ὄρους Χωρήβ. *mihi autem* (ut ait *Hieronymus*) *videtur, quod duplici nomine idem mons nunc Sina nunc Choreb vocetur.*

y Ερομένης] Ita cum *MSS.* ἐρωμένης in *Editis.*

z Παρεῖη,] In *MSS.* παρείη, & παρείοι, & παρείη.

a Ἐξ ἀρχῆς] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἅπαντες ἴθε. in *Editis Aliisque.*

b Προσελθεῖν] Forte προσελθεῖν. COCC.

c Ιηοῦν] Ιησοῦν *Vat.*

d Νεμεσσαίου] Ita *Samb.* & *Bas.* Νεμεσσαίου in *cæteris.* Ναμεσσὶ LXXII.

e Ελισσαῖον] *Al.* Ελισσαῖον & Ελισαῖον.

f Αβελᾶς.] *Abelmehola* juxta *Hebr.* HUDS. Conf. sup. c. 12. §. 4. SPANH.

g Προσελθὼν] Προελθὼν solus *Vat.*

h Κελεύσαντος] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

xisset, eum sequutus est; atque Eliæ, quamdiu *is* vixerit, & discipulus fuit & minister. Ac vatis quidem hujus ita se res habuerunt.

Nabuthus, quod vineam Achabo vendere noluisset, Jezabelæ dolis interfectus. 3 Regum, c. 21.

8. Cæterum Nabuthus quidam erat ex urbe Izari, agrum habens in vicinia regis. Cum autem ipsum rogaret *rex*, ut ei pretio, quantumcunque vellet, agrum addiceret suis finitimum, ut cum illum suis junxisset, unam sibi possessionem faceret; sin vero nollet pecuniam accipere, ei liberum esse agrum è suis, quemcunque vellet, eligere: hoc quidem, inquit, se nequaquam facturum esse, secum vero statuere fructum sua è terra percipere, quæ jure hæreditario ei à patre obvenerat. Quo fit ut rex rem moleste ferens, quasi contumelia affectus quod aliena non accepisset, & à lotione abstinuit & à cibo. Cum autem uxor ejus Jezabela eum percontaretur, cur adeo doleret, & neque lavaret, neque pranderet aut cœnaret: quam perversus sit Nabuthus ei denarrat; utque ipse verbis eum alloquutus humanissimis, infraque regiam potestatem demissis, contumeliose habitus fuerit, quod ea quæ poposcerat non impetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum desponderet, sed mœrore misso ad consuetam corporis curam rediret. sibi enim id negotii datum iri ut Nabuthus pœnas luat. Moxque literas Achabi nomine scriptas mittit ad primores Israëlitarum, quibus mandata dedit, ut, indicto jejunio & concione advocata, primus quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere erat illustri) tribus vero hominibus perditæ audaciæ subornatis, qui contra eum pro testimonio dicerent, quod Deo & regi maledixisset, lapidibus peterctur, atque ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, ut regina scripserat, testimonio convictus Deo & Achabo convitium fecisse, à populo lapidibus obrutus necabatur. Cum autem hæc Jezabela accepisset, ad regem introgreditur, jussitque ut gratis vineæ hæreditatem adeat. Hæc facta esse gaudebat Achabus, & è lecto exsiliens visum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus Eliam vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occursurum, & de perpetratis expostulaturum; quod *scilicet* vero prædii domino occiso, ipse hæreditatem

Achabus, jussu Dei ab Elia increpitus saccum induit, & imminentem pœnam à se avertit. 3 Regum, c. 21.

sibi contra jus vendicasset. Ut vero ad eum accedebat *Elias*, cum dixisset, rex, *licere* ut vellet de se statuere, (turpe enim in peccato versantem ab eo deprehendi *putabat*) quo in loco, inquit, accidit ut Nabuthi cadaver à canibus absumeretur, ibidem & ejus & uxoris suæ sanguis effundetur, totumque ejus genus interibit, quod flagitia adeo nefaria ausus fuerit, & contra leges patrias civem peremerit. Tum demum Achabum dolor subiit, eumque facinorum pœnituit, atque saccum indu-

αὐτοῖς εἶπεν· καὶ ἰδοὺ Ηλίας τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν ἐμαθητὴς ἐβιώσατο. καὶ τὰ μὲν περὶ [i] τοιούτων προφητῶν τοιαῦτα ἴσμεν.

ἡ. [k] Νάβουθος δέ τις [l] ἦν ἀπὸ πόλεως [m] Ιζάρου, ἀγροικείτων ὢν τοῦ βασιλέως. προσκαλοῦνται [n] δὴ αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ κτῆνος [o] αὐτοῦ τὸ ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συνάψας [p] ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, [q] ἐπιτρέπουσιν ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τὸν ἐκείνου· τοῦτον μὲν οὐ φησὶ ποιήσειν, [r] αὐτὸς δὲ τὸν ἴδιον καρπώσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δὴ ὡς ἐφ' ὕβρει [s] τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, οὔτε τροφήν. τὴν δὲ Ιεζαβέλης τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πυνθανομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προσφέρεται μήτε δεῖπνον, διηγήσατο [t] αὐτῇ τὸν Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρησάμενος ἀπιεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέροις, ὑβρισθείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει· [v] παυσάμενον δὲ τῆς λύπης ἐπὶ τῷ σιτήσει [x] τρέπεσθαι τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας. καὶ [y] προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν [z] Ισραηλιτῶν, ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύσασα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν [a] προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβουθον· εἶναι γὰρ αὐτὸν γένει ἐπιφανοῦς· [b] παρασκευασαμένους δὲ τρεῖς τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς τὸν Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβουθος μὲν, ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασφημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Αχαβον, βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ιεζαβέλη, [c] εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τοῦ Ναβούθου [d] ἀμπελῶνα προῖκα σκέλλουσιν. ὁ δὲ Αχαβος ἥδη τοῖς γεγυμνέοις, καὶ ἀναπηδήσας [e] ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀψόμενος ἦκε τὸν ἀμπελῶνα τὸν Ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸ Ναβούθου χωρίον, Αχάβῳ [f] συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων [g] ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως, ὅ, τι βούλει χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἐπὶ ἁμαρτήμασι ληφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν Ναβούθου νεκρὸν [h] ἀπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι συνέβη, [i] τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς [k] χυθήσεσθαι, καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαι πεπολιτευμένον, καὶ παρὰ τοὺς [l] πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότα. Αχάβῳ δὴ λύπη τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ [m] μεταμέλεια, καὶ σακκίον ἐνδυσάμε-

μὴ κελεύσαντος in *Editis*. Est qui conjicit μὴ κωλύσαντος. quod sane verisimile ex 3 *Regum*, c. 19. v. 20. HUDS. Forte αὐτῷ κελ.

i Τῶν τοιούτων προφητῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Ἅγ προφ. *Vat.* Ἅγ τοιούτων προφ. in *Editis Aliisque.*

k Νάβουθος] Ita *Bas. G. Samb.* & *Gall.* 1. Ναβωθος *Gall.* 2. Ναβαθαῖος *Hen. Busb.* & *Vat.* Ναβαθᾶς *Suid.* Ναβουθαὶ LXXII. & *Cedren.*

l Ἦν ἀπὸ πόλεως] Vel ita sane legendum cum *Big.* & *Samb.* vel mox ὢν in ἦν mutandum cum *Cod. Vat.* in *Editis Aliisque* deest ἦν.

m Ιζάρου,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Suid.* Αζάρης in *Editis.* Αζάρου juxta *Vet. Interpr.* Ιεζαρήλου *Gall.* 2. Ισραηλίτου juxta *S. Literas.*

n Δ' αὐτὸν] Illud δὴ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

o Αὐτοῦ τοῦ ἰδίου] Αὐτοῦ ἴδιον ἀγρὸν *Suid.*

p Ἐν αὐτῷ] Illud ἵν subst ituimus pro ἐν *Editorum*, levicula sane mutatione. αὐτὸν ἵν ποιήσῃ *Suid.* συνάψας, ἵν αὐτὸ ποιήσῃ κτῆμα *Big.* ἵν αὐτὸν π. κτ. *Samb.*

q Επιτρέπουσιν] Επιτρέψαντος *Suid.*

r Αὐτὸς δὴ] Αὐτὸν *Big.* ut & *Vat.* qui & paulo ante ποιῆσαι habet.

s Τῷ μὴ] Τὸ μὴ ἀπ. *Suid.* & mox τὸ δὴ Ιεζάβελ.

t Αὐτῇ τῇ Ναβούθου] Ταύτῃ *Vat.* nec αὐτῇ nec ταύτῃ agnoscunt *Hen.* & *Busb.*

v Παυσάμενον] Παυσάμβρου *Vat.*

x Τρέπεσθαι] Τροπέας πρ. *Suid.* τραπέας τ. σ. πρ. *Big.* & *Samb.*

y Παραχρῆμα] Παραυτίκα *Vat.*

z Ισραηλιτῶν,] Τῶν Ιουδαίων *Suid.* Forsan Ισραηλιτῶν.

a Προκαθίσαι] Ita *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.* προσκαθῆσαι in *Editis Aliisque.*

b Παρασκευασαμένους] Παρασκευασαμένη ἢ τρεῖς τολμηροὺς κατ. *Suid.* προσκαθισαμένους δέ τινας τολμηροὺς δύο *Vat.* ut in *S. Literis.*

c Εἴσεισι] Ita *Big.* & *Cocc.* qui tamen mavult εἰσῆλθε. HAV.

d Αμπελῶνα] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀμπελῶνος in *Editis.*

e Ἀπὸ τῆς κλίνης,] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) τοῦ in *Editis.*

f Συμβαλοῦντα,] Συμβαλόντα *Vat.*

g Ἐρησόμενον,] Ελέγξοντα *Suid.*

h Ἀπὸ κυνῶν] Ὑπὸ *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Suid.*

i Τό τε αὐτοῦ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι,] Conf. infr. lib. 8. c. 15. 4. ἐν τῷ Ναβούθου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὸς λιχμήσασθαι. & lib. 9. c. 6. §. 4. SPANH.

k Χυθήσεσθαι,] Εκχυθήσεσθαι *Suid.*

l Πατρίους νόμους] Πατρῴους *Big.*

m Μεταμέλεια,] Ο μεταμέλεσθαι Thucydid. p. 529. D. & LXX. 2 Reg. III. 27. μεταμέλεια μέγας· Τὸν θεὸν ἐποίησεν καὶ ἐξομόσασθαι Aristides Or. in Neptun. p. 32. C. SPANH.

n Γυ-

σάμενος, [n] γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, ἀχ ἀπτόμενος τροφῆς, [o] ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τ [p] Θεὸν ἵστως ἐξιλασόμενος. [q] ὁ δὴ, ζῶντος μὲν αὐτοῦ, τὴν τοῦ προφήτου εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τ ἔγγονος τιμωρίαν, ἐπεὶ [r] τοῖς πεπλημμεληκόσι μείζονα, πλείονα δὲ τ ἀπειλῶ ὕστερον τῷ υἱῷ ἔφη Ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

tus nudis pedibus inceſſit, à cibo abſtinens, & ſua peccata confitens, Deumque ita placare ſtudens. Deus vero vati ſignificabat, ſe illo quidem vivente familiæ ejus ſupplicium dilaturum eſſe, quod ſcelerum, quæ committere ſuſtinuerat, eum pœniteret, in filium vero quæ minatus eſt exſecuturum. Et hæc quidem regi denunciavit vates.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἀδαδος, Δαμασκῆς καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Ἀχαβον στρατεύσαμενος ἡττήθη.

CAP. XIV.

Quomodo Adadus, Damaſci & Syriæ rex, bis contra Achabum ducto exercitu ſuperatus eſt.

VIII.

ΤΩΝ δὴ περὶ τ Ἀχαβον ὄντων τοιούτων, καὶ τ αὐτὸν καιρὸν ὁ [s] τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεύων τ Σύρων καὶ Δαμασκοῦ, δυνάμιν ἐξ ἁπάσης τ χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας ποιησάμενος τριάκοντα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τ Ἀχαβον. ὁ δὲ οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ [t] τῇ στρατιᾷ, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς [v] μὲν ἔμεινεν ἐν Σαμαρείᾳ· τείχη γὰρ αὕτη λίαν [x] ἰσχυρὰ περιεβέβλητο· καὶ τὰ ἄλλα δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ [y] περικαθίσας αὐτῇ τ στρατὸν ἐπολιόρκει· πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἀχαβον, ἠξίου πρεσβεύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται. ὃ δὴ [z] Ἰσραηλιτῶν βασιλέως πέμψαν ἐπιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον καθ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, "τ Ἀχάβου τἀμὸν, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας "Ἀδάδου τυγχάνειν. ἂν δὴ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τὰ "των ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ πρέ- "σεις [a] πολιορκῶν." ὁ δὴ Ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπέλευσεν παραθεῖναι λέγειν [b] αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ "αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ." ταῦτα δὴ ἀπαγγειλάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, [c] ἀνωμολογηκότα εἶναι πάντα τὰ ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ἕπαυριον ὑπ' αὐτοῦ δούλους· οἷς, ἐρευνήσασι τὰ τε βασίλεια καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, [d] ἐπέλευε δώσειν πᾶν ὅ, τι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δὲ ἀπορίπτοντά [e] οἱ καταλείψειν. Ἀχαβος δὲ ἀκούσας ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τοῦ τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, ἔλεγεν, "ὡς αὐτὸς μὲν "[f] ἔχειν ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας [g] αὐτῶν καὶ εἰρήνης, "καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέδωκε τῷ πολεμίῳ καὶ τέ- "κνα, καὶ πάσης ἀφεῖκε χωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ "ἐπιζητῶν ἐπορεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νυνὶ δὲ "[h] ἠξίωκε δῆλος πέμψας, τῶν τε πάντων οἰκίας ἐρευ- "νῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐτῇς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων "κτημάτων, παρόντων ἐμοῦ πολέμου λαβεῖν· "εἰδὼς ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φειση- "μένου, ἀφαιρεθὴ δ' ἂν ἐκ τοῦ παρὰ τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν "πραγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. πείσω γε μέντοι "τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὴ πλῆθος μηδὲν ὑπα-

CUM autem res Achabi ita ſe haberent, ſub iſtud tempus Adadi filius, Syrorum & Damaſcenorum rex, contractis ex omni *ſua* regione copiis, adſcitiſque ſibi ſociis triginta duobus regulis Tranſeuphratenſibus, expeditionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar eſſet viribus, ſuos quidem in aciem non eduxit; coactis vero ex agris in urbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit in Samaria. illa enim mœnibus cincta erat validiſſimis, & cætera inexpugnabilis videbatur. Rex autem Syriæ cum copiis ſuis Samariam contendebat: exercituque ei undique admoto, *eam* oppugnabat; miſſoque ad Achabum præcone poſcebat, ut legatos ab eo exciperet; per quos ei, quid *ipſe* vellet, ſignificabit. Cum autem annuiſſet Iſraëlitarum rex ut mitterentur; legati, poſtquam venerant, ex regis mandato dicebant, "Achabi divi- "tias, liberoſque ejus, & uxores eſſe Adadi. quod "ſi ipſe huic aſſenſus fuerit, & permiſerit ei quic- "quid libuerit ex his ſumere, exercitum abducet, "urbemque ab obſidione liberabit." Achabus autem juſſit legatis, ut ad regem ſuum profecti ei renunciarent, "ſe ſuaque omnia in illius eſſe pote- "ſtate." At cum hæc ei retuliſſent, rurſus ad eum *legatos* mittit, poſtulans, quandoquidem *ſua* omnia illius eſſe faſſus fuerit, ut mittendos craſtino die famulos *ſuos* ſuſciperet: quibus, regiam & amicorum cognatorumque domos perſcrutatis, dare jubebat quicquid in iis optimum inveniretur, quæ deſpicerent ipſi relicturi. Tum Achabus, de ſecunda Syrorum regis legatione indignatus, cum populi concionem advocaſſet, dicebat, "quod i- "pſe quidem paratus fuerit, pro illorum incolumi- "tate & pace *tuenda*, & uxores ſuas & liberos ho- "ſti permittere, deque facultatibus ſuis omnibus "cedere. nam ad iſta requirenda Syrus primam le- "gationem miſit. Nunc vero poſtulavit ſuos mit- "tendos eſſe ſervos, atque omnium domos explo- "randas eſſe, nihilque in iis ex facultatibus pretio- "ſiſſimis relinquendum; eo animo ut belli cauſam "ſpecioſam quærat: id vero agendo, ut, poſtquam "norat me quidem in veſtri gratiam rebus meis non "pepercifſe, ex iis quæ vobis non poſſunt non eſ- "ſe ingrata, bellandi occaſionem oblatam habeat. "Ipſe tamen facturus ſum quicquid vobis placue- "rit." Populus autem ſuadebat, nequaquam illi ob-

Adadi filius Syrorum rex Samariam obſidet. 3 *Regum*, c. 13.

Achabo dat conditiones. 3 *Regum*, c. 20.

Achabo conditiones accipienti novas durioreſque ſtatuit Syrorum rex. 3 *Regum*, c. 20.

---

n Γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγεν,] Ita *Big. Samb. Suid.* & *Vet. Interpr.* γυμνὸς τοῖς in *Editis Aliiſque.* Vide Bynæum de Calceis Hebr. lib. 2. cap. 4. HUDS. Ita & Hieronymus Epiſt. 22. ad Paulam, *Flent uſque hodie Judæi & nudatis pedibus in cinere volutati ſacco incubant.* יהלך אט eſt in Sacris. REL. Sic Berenice γυμνόπους in periculo vitæ ante Tribunal Flori ἀλωσ. lib. 2. c. 15. §. 1. Vide de Davide 2 Sam. xv. 30. SPANH.

o Ἀνθομολογούμενός] Sic *MSS.* & *Suid.* ἀνολογούμενος ἢ in *Editis.*

p Θεὸν ἵστως ἐξιλασόμενος.] Ἐξιλασίζονται τ Θεὸν inf. lib. xi. c. 5. §. 4. SPANH.

q Ὁ δὴ, ζῶντος] Ὁ δὲ Θεὸς *Suid.*

r Τοῖς πεπλημμεληκόσι] Sic *MSS.* τοῖς γε in *Editis.*

s Τοῦ Ἀδάδου υἱὸς,] Τοῦ Ἀδιὲμ *Vat.* ὑὸς Ἀδεε. LXXII. & *Zonar.* nec mirum, ut inquit *Grotius*, cum literæ ד & ר non modo formam perſimilem habeant, ſed & ob ſoni aliquam affinitatem facile inter ſe mutentur.

t Τῇ στρατιᾷ,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὅμοιος αὐτῷ τ στρατιᾷ, vel τ στρατείᾳ.

v Μὲν ἔμεινεν] Illud μὲ inſertum dedi ex *MSS.*

x Ἰσχυρὰ περιεβέβλητο·] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὀχυρὰ in *Editis.*

y Περικαθίσας] Iterum ex *MSS.* περικαθίσας in *Editis.*

z Ἰσραηλιτῶν βασιλέως] Τῶν Ἰσραηλιτῶν *Vat.* & mox πέμψαντος.

a Πολιορκῶν.] Αὐτὸν poſt πολιορκῶν adjiciunt quinque *MSS.*

b Αὐτῶν τῷ βασιλῆ,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

c Ἀνωμολογηκότα] Ἂν ὁμολόγησε τὰ πάντα εἶναι ἐκείνου *Gall.* 2.

d Ἐπέλευε δώσειν] Ita *MSS.* ἐπέλευσε in *Editis.*

e Οἱ καταλείψειν.] Σοὶ in *MSS.*

f Ἔχειν ἑτοίμως,] Ἑτοίμως εἶχεν in tribus *MSS.* ἑτοίμως ἴσχειν in duobus.

g Αὐτῶν καὶ εἰρήνης.] Αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Ἠξίωκε δῆλος πέμψας,] Ἠξίωσε *Vat.*

* Sed

obtemperet aut obſequatur, * ſed *ut hominem vaniſſimum* contemnat, ſeque ad bellum gerendum comparet. Cum itaque legatis reſpondiſſet, ut abeuntes *regi* dicerent, "ſe quicquid primum poſtu-"lavit *etiam* nunc ob populi ſecuritatem *libenter* "facere, poſterioribus vero mandatis nullatenus "dicto audientem fore," eos dimiſit.

Tam injuſtis conditionibus extrema perpeti ſatius viſum. 3 Regum, c. 20.

2. Adadus autem, cum hæc audiſſet & moleſte tuliſſet, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus "altiorem muris, quibus ſuperbit, aggerem il-"lis excitaturum exercitum, modo terræ glebu-"lam *ſinguli* pugillis ſumant." oſtendens ei copiarum multitudinem & terrorem incutiens. Achabo autem reſpondente, "non debere gloriari ar-"matum, ſed pugna ſuperiorem," legati, cum revertiſſent & regem offendiſſent tum forte cum triginta duobus ſociis regibus epulantem, reſponſum ei declararunt. Ille vero ſtatim hoc mandavit, ut & vallo urbem circundarent & aggeres erigerent, & nullam oppugnandi rationem intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum hæc gererentur, magno in angore, ut & populus univerſus. Verum *mox* fiduciam ſumit & à metu liberatur, ubi ad eum vates quidam acceſſerat, dixeratque Deum polliceri, ſe tot hoſtium myriadas ei in manum traditurum. Cum autem quæſiviſſet, per quos victoria potiretur, per filios ducum, ajebat; te illos ob eorum imperitiam ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem quaſi ducenti & triginta duo) cum intellexiſſet Syrum ad epulas & hilaritatem converſum eſſe, patefactis *repentè* portis juvenes emiſit. Id poſtquam Adado per ſpeculatores eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis occurſuros, quibus imperavit, ſiquidem ad dimicandum prodierint, ut vinctos ad ſe adducerent, ſin vero pacifici *venerint*, ut idem facerent. Interim Achabus & alium exercitum intra muros accinctum habebat. Filii vero principum, cum præſidiariis congreſſi, multos illorum *ferro* perimunt, & reliquos in caſtra perſequuntur. Ubi autem illos ſuperiores conſpexerat Iſraëlitarum rex, jubet ut & cæteræ omnes copiæ in eos irruerent. atque illæ, derepente Syros adortæ, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exſpectarint exercitum egreſſurum eſſe, res improviſa fecit ut inermes & temulenti invaderentur; adeo ut relicta in caſtris armatura terga verterint, & rex ipſe in fugam conjectus vix equi pernicitate evaſerit. Achabus vero Syros *magna* cum illorum ſtrage longe perſequutus eſt. direptiſque caſtris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro argentoque abundabant) ac captis Adadi curribus & equis in urbem reverſus eſt. Cum autem vates, *regem aggreſſus*, monuiſſet, ut paratus ſit & exercitum in procinctu habeat, quod ſequente anno Syrorum rex in eum expeditionem facturus eſſet, in eo quidem Achabus totus erat occupatus.

Vates, à Deo miſſus, Achabo, in prælium exeunti, victoriam pollicetur. 3 Regum, c. 20.

Syri à filiis principum victi. 3 Regum, c. 20.

3. Verum Adadus, ubi ſemet cum omni quem potuit exercitu è pugna in tutum receperat, cum amicis conſilium iniit, quo modo Iſraëlitas bello adoriretur. Illi vero in ea non erant opinione, ut

Syri Iſraëlitarum deos dicunt eſſe montanos. 3 Regum, c. 20.

κέειν τ κατ' αὐτὸν [i] σωεβάλλεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ ὡὸς τὸ πλεμεῖν ἑτοίμως ἔχ. τοῖς οὖ πρεσβύ-τοις [k] ἀποκεινόμεν λέγειν ἀπελθεῖν, "ὅτι τοῖς τὸ "πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτ καὶ νῦ ἐμμένῃ τ τ πο-"λιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, πρὸς ἢ τὸ δεύτεραν ἀξίω-"σιν ἐχ [l] ὑπακύῃ," ἀπέλυσιν αὐτύς.

β'. Ο δ' Αδαδ, ἀκύσας ταῦτα & δυσχερήνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Αχαβον τὰς πρέσβεις, ἀπλῶν "ὑψη-"λότερον τ τειχῶν, οἷς [m] καθφρονεῖ, χῶμα τύτοις "ἐπεγείρν αὐτ τὸ σραλιὰν, κ δράκα [n] γῆ λαμβά-"νυσιν." ἐμφανίζων αὐτῷ τ δυνάμεως τὸ πλῆθ κ καταπληττόμεν. Ὁ δ' Αχάβ, "μὴ καυχᾶσ δεῖν, "ὁ ἀποκεινόμενος, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ "κρείττω γνόμενον," ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, κ δεῖπνν καταλαβόντες τ βασιλέα μ τριάκνθ κ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸ ἀποκεισιν. [p] Ὁ δ Ἑβραίος τῦτο ποιεῖ ἔταξε, καὶ [q] περιχαρακῶν τὸ πόλιν καὶ χώμασι βάλλεσ, κ μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐπ δ' Αχαβ τύτων πραττομένων ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δ κ τ Φόβων ἀπολύ-ει, ποφήτ τινὸς αὐτῷ ποσελθόντ. κ φήσαντ αὐτ τ Θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τ πολεμίων μυριάδας ὑποχείρις. [r] πυθομένῳ δ, ἀφ' τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτ, ἀφ' τ [s] παίδων εἶπε τ ἡγεμόνων, ἡγυμένε σῦ ἀφ' τ ἀπειρίαν [t] τὸ ἐκείνων. καλέσας δ τὰς τ ἡγεμόνων υἱὰς, εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι & τεσάκνθ δύο, μαθὼν τ Σύρον πρὸς ὠμότητα & ἄνεσιν τετραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τὰς παῖδας. τ δὲ σκοπῶν [v] δηλωσάντων τῷ Αδάδῳ, πέμπ τινὰς ὑπαντησομένυς, ἐντελάμεν ἂν μὲν εἰς μάχλιν ὦσι ωσελθόντες, ἵνα δήσαντες [x] ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν δὲ εἰρηνικῶς, [y] ὅπως πάντ ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμως Αχαβ & τὸ ἄλλο σραλιὰν ἐντὸς τ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς Φύλαξι, πολλὰς αὐτῶν ἀποκτείνυσι, κ τὰς ἄλλας ἄχει. ὃ σρατοπεδὸν διώκυσιν. ἰδὼν δὲ τύτυς νικῶντας ὁ τ Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι & τὸ ἄλλο σραλιὰν ἅπαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς Σύροις, ἐκρότησεν αὐτῶν. ἐ γὰ ωροσεδόκων αὐτὰς ἐπεξελεύσεσθ· κ ἀφ' τῦτ [z] γυμνοῖς κ μεθύσι ωροσέβαλλον, ὥστ τὰς παντοπλίας ἐκ τ σρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, κ τ βασιλέα ἀφανῆναι μόλις ἐφ' ἵππ ποιησάμενον τὸ φυγεῖν. Αχαβ δὲ, πολλὴν [a] ὁδὸν διώκων τὰς Σύρας ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτύς. ἁρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ. πλοῦτ δ' ἦν σὺκ ὀλίγος, ἀλλὰ & χρυσ πλῆθος & ἀργύρ· τά τε ἅρματα τ Αδάδ & τὰς ἵππυς λαβών, ἀνέσρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τ δὲ ωροφήτ [b] ωροσκυλάσαντ φήσαντος, κ τὸν δυνάμιν ἑτοίμλιν ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτ σρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν & Σύρ, ὁ μὲν Αχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ο δὲ Αδαδος, ἁρπασθεὶς ἐκ τ μάχης, μεθ' ὅσης [c] ἐδυνήθη σραλιᾶς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτ φίλοις, πῶς ἂν ἐπισραλεύσῃ τοῖς Ισραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρε-

* *Sed* ut hominem vaniſſimum *contemnat*,] Rectius forſan, *ſed animo magno elatoque eſſet*. Vide *Annott.* ad lit. *m*.

i Συνεβούλευεν,] Ελεγον *Big. Samb.* & *Vat.*

k Αποκεινόμεν] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκεινάμεν in *Editis Aliiſque.*

l Υπακύῃ,] Υπακύειν *Samb.*

m Καθφρονεῖ,] Sic infra *lib.* 9. c. 3. τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν. *Heſychio* καταφρονεῖ, ὑπερφαίνει.

n Γῆ λαμβάνυσιν.] Γῆς *Big. Samb.* & *Vat.* Paulo aliter ſe habent regis minæ, 3 *Regum*, c. 20. v. 10.

o Αποκεινομένν,] Sic *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* ἀποκεναμένν in *cæteris.*

p Ο ἑβραῖος] Ο ἢ Αδαδ ταῦτ' ἀκύσας ωροσέταξε *Hen.* & *Busb.*

q Περιχαρακῶν] L. ωεριχαρακῶν; & ita *Edit. Baſil.* ωεριχαρῶν *Gen.* SPANH.

r Πυθομένῳ δ',] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* πυθομένν in *Editis*. Legi etiam poteſt πυθομένυ. atque ita forſan *Epiphanius.*

s Παίδων εἶπε] Παιδαρίων τ ἡγεμόνων *Cedren.* ὡ τοῖς παιδαρίοις τ ἀρχόντων LXXII. 3 *Regum*, c. 21. v. 14. *per famulos* (aut *calones*) *præfectorum* juxta *Hebr.*

t Τὸ ἐκείνων.] Illud τὸ ex *Big. Samb.* & *Vat.*

v Δηλωσάντων] Τῦτο τῷ Αδάδῳ *Vat.* Τῦτο Αδάδῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Αγάγωσι] Illud αὐτὰς ex *MSS.*

y Οπως ταὐτὸ] Ita in omnibus *MSS.* τῦτο in *Editis*. quin & ὅπως deeſt *Vat.* nec illud ſuo *codice* habuiſſe videtur *Vet. Interpr.* HUDS. Forte αὐτὸ τῦτο. COCC.

z Γυμνοῖς] Id eſt inermibus. Ita *nudus* apud Latinos non ſemper notat hominem omni omnino veſte carentem. Virgil. *Nudus ara, ſere nudus.* Sic infra lib. XI. 5. μὴ γυμνοῖς, *ne inermibus* occurrerent. REL.

a Οδὸν διώκων] Οδὸν deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Baſ.*

b Παροσκυλάσαντ] Ita cum *MSS.* ωροσκυλάσαντ in *Editis.*

c Εδυνήθη σρατιᾶς,] Ηδυνήθη *Vat.*

d Neri-

ὄρεζιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμλω συμβαλεῖν αὐτοῖς· τ γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναωθ τόποις, κ ἀφ' ἑαυτοῦ τ νῦν ὑπ' αὐτῶν [d] νενικῆωθαι· κρατήσειν ἂν ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τλὺ μάχλω. συνεβάλλοντό τι πρὸς τοῦτο, τὸς μὲν βασιλέας, ὡς [e] ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀποπλῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τλὺ δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταοχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας [f] καταστήσαντα· εἰς δὲ τλὺ τ ἀποπλωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τ χώρας τ αὐτῶν, [g] κ ἵππους Ϲ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆωθαι καλῶς, ὕτως διεκόσμησε τλὺ δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένυ δ' ἔαρ ἀναλαβὼν τλὺ στρατιὰν, ἦλθ ἐπὶ τὺς Εβραίυς, κ γνόμεν πρὸς πόλ πινὶ, [h] Ἀφεκὰ δ' αὕτη λὺ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύε πεδίῳ. Ἀχαὼ δ', ἀπαντήσας αὐτῷ μ τ δυνάμεως ἀντιστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' λὺ ὀλίγον αὐτ τὸ στράτλμα, πρὸς τὺς πολεμίυς ἀντιωθαλλόμενον. δ' ἐπεὶ προῆλθε προσελθόντ αὐτῷ πάλιν, [i] κ νίκλω τ Θεὸν αὐτῷ δώσειν φήσαν, ἵνα τλὺ ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἀν τοῖς πεδίοις ὑπάρχυσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας [k] ἀντιστρατοπεδεύονλες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τ ὄρθρον [l] προελθόνλων ἐκ δ στρατοπέδ τ πολεμίων, κ προταξαμένων πρὸς μάχλω, ἀντιπέξηγε Ϲ Ἀχαὼ τλὺ οἰκείαν δύναμιν. κ συμβαλὼν, καρτερᾶς τ μάχης γνομένης, τρέπε τὺς πολεμίυς εἰς φυγλὺ, κ διώκων ἐπίκτ κλείνων. οἱ δ κ ὑπὸ τ ἁρμάτων Ϲ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντ. ἔχυσαν δ' ὀλίγοι ἀφυγεῖν εἰς τλὺ Ἀφεκὰν πάλιν [m] αὐτῶν. ἀπέθανον δ κ αὐτοὶ, τῶν τείχεων αὐτοῖς ὑπιπεσόνλων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, φεύγων [n] μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δ, Φιλανθρώπυς κ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων [o] αὐτῷ τὺς τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέας, κ [p] δωρήσεσθαι τῷ σωτῆρι τρόπῳ τ ἱκετείας χρησαμένυς τλὺ σωτηρίαν [q] αὐτῶν παρὰ Ἀχαάβ λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ δ, σάκκυς ἐνδυσάμενοι, κ [r] χοινίκια τ κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτδυον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαὼν παρεγένον, κ δεόμεν τ Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτ τ χάριν ὑφησόμενον. ὁ δ, σωηδέως φήσας αὐτῷ περιόνλι, κ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πιμλὺ καὶ εὔνοιαν, λὺ ἄν τις ἀδελφῷ προσφέροι, κατεπηγγείλατο. λαβόντες δ ὅρκυς παρ' αὐτ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγυσι παρθέντες ἐκ δ οἴκυ ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, κ προσάγυσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματ καθεζομένῳ. ὁ δ προσκυνήσαν αὐτῷ. Ἀχαὼ δ' ὀφθὲς αὐτῷ πλὺ δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ὀπὶ τὸ ἅρμα, κ καταφιλήσας θαῤῥεῖν ἐκέλευσε, κ μηδὲν τ ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδ δ' [t] ἡυχαρίστ, κ παρ' ὅλον τ ζῆν χρόνον [v] ὑπομνημονεύσειν τ φιλανθρωπίας ὡμολόγ. κ τὰς πόλεις τ Ισραηλιτῶν, ἃς ἀπολιπόντες οἱ πρὸ αὐτ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· κ [x] Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτλὺ, καθὼς κ οἱ πατέρες αὐτ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνήκως ἐνδυσάμενοι, κ χοινίκια περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτδυον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαὼν παρεγένον, κ δεόμεν τ Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τ χάριν ὁμολογήσοντα. ὁ δ, σωηδέως φήσας αὐτῷ περιόντι, κ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πολλὺ καὶ εὐνοίαν, λὺ ἄν τις ἀδελφῷ προσφέροι, καταπηγγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκυς παρ' αὐτ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγυσι παρθέντες ἐκ δ οἴκυ ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, κ προσάγυσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματ καθεζομένῳ. ὁ δ προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἀχαὼ δ' ὀφθὲς αὐτῷ πλὺ δεξιὰν, [s] ἀνεβίβασεν ὀπὶ τὸ ἅρμα, κ καταφιλήσας θαῤῥεῖν ἐκέλευσε, κ μηδὲν τ ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδ δ' [t] ἡυχαριστ, κ παρ' ὅλον τ ζῆν χρόνον [v] ὑπομνημονεύσειν τ φιλανθρωπίας ὡμολόγ. κ τὰς πόλεις τ Ισραηλιτῶν, ἃς ἀπολιπόντες οἱ πρὸ αὐτ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· κ [x] Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτλὺ, καθὼς κ οἱ πατέρες αὐτ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνήκ

quidem in montibus cum iis confligerent, (Deum enim illorum in ejuſmodi locis pollere, eóque ſe nunc ab illis victos) ſuperiores vero fore dicebant, ſi prælium in planitie committerent. Ac præterea ſuadebant, ut reges quidem, quos in belli ſocietatem adduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, ſatrapis pro regibus ſubſtitutis, retineret: atque in locum illorum quos amiſerat copias ex regione eorundem colligeret, curruſque & equos. Hæc itaque præclare dicta arbitratus, exercitum hunc in modum parat inſtruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu ſuo ibat in Iſraëlitas; cumque ad urbem quandam (quam Aphecam eſſe contigit) perveniſſet, in magna planitie caſtra metatus eſt. Achabus vero, cum ſuis copiis obviam illi profectus, contra illos caſtra poſuit. Ejus autem exercitus, cum hoſtium viribus comparatus, exiguus admodum erat. At poſtquam vates rurſus ad eum acceſſerat, dixeratque Deum victoriam ei conceſſurum eſſe, ut oſtendat, contra quam Syri opinantur, ſuam non minus in campeſtribus valere potentiam quam in montibus, ſeptem quidem dies caſtris adverſus caſtra poſitis quieti agitabant. Illorum vero ultimo, cum hoſtis prima luce pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque milites ſuos ex adverſo inſtruxit. congreſſuſque, acri pugna commiſſa, hoſtium agmina in fugam vertit, & occidendo perſequitur. Erant autem qui à curribus & alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in urbem illorum Aphecam fuga ſe recipere. ſed & ipſi muro collapſo oppreſſi iunt, hominum viginti ſeptem millia. At præter iſtos in illa pugna ceciderunt etiam centum *hominum* millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibuſdam è domeſticis ſibi fidiſſimis fuga dilapſus, in penetrale ſubterraneum ſe abdidit. Cui cum iſti dixiſſent, Iſraëlitici generis reges perquam humanos eſſe & clementes, ſeque poſſe, ſolenni ſupplicum ritu adhibito, incolumitatem ſuam ab Achabo impetrare, modo illis concederet ut ipſum adirent, *eos* dimiſit. Illi vero ſaccum induti, & * funiculis capitibus circundatis (qui priſcus apud Syros ſupplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum ut ſibi vivere liceat; qua gratia accepta ſe ei in perpetuum ſervum fore *ajebant*. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quod *cladi* ſupereſſet & nihil mali ei in prælio accidiſſet; ſeque honorem ei & benevolentiam, haud ſecus ac fratri, exhibiturum eſſe promiſit. Tum iſti, fide jurejurando accepta, illum, ſiquidem apparuerit, non læſum iri, digreſſi eum è domo ubi latebat productum ad Achabum adducunt, curru *tum* ſedentem. Ille vero eum adoravit. At Achabus, dextra ei data, in currum ſuſtulit, exceptumque oſculo juſſit eſſe bono animo, nihilque mali deinceps exſpectare. Adadus autem *ei* gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viveret, ſe memorem fore profitebatur. Porro urbeſque Iſraëliticas, quas reges priores abſtulerant, redditurum promiſit: atque Damaſcum commeandi, ſicut & ipſius patres in

Syri ab Iſraëlitis fuſi. 3 Regum, c. 20.

Adadus Syrorum rex ſeſe in latebras abdidit.

3 Regum, c. 20.

Ei vitam concedit Achabus, 3 Regum, c. 20.

d Νενικῆωθαι.] Sic in *MSS.* νικᾶωθαι in *Editis.*
e Επηγάγετο συμμάχους,] Επήγετο *Vat.*
f Καταστήσαντα·] Καταστήσοντα *Vat.*
g Καὶ ἵππους κ ἅρματα.] Illud κ ex *MSS.*
h Αφεκὰ δ' αὕτη λὺ, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύε πεδίῳ.] Αφικα δ' αὐτλὺ καλεῖται *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 2. HUDS. Αφωκὸ Turris prope Antipatrida. vid. *alios.* lib 2. c. 19. §. 1. SPANH.
i Καὶ νίκλω τ Θεὸν] Ita cum iiſdem *MSS.* κ νικήσειν τ Θεὸν αὐτῷ φήσαντ in *Editis.*
k Αντιστρατοπεδεύοντες] Αντιστρατοπεδεύοντες *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.
l Προελθόντων] Προσελθόντων *Big. Samb.* & *Vat.*
m Αὐτῶν.] Quam Syri eripuerant Iſraelitis, nam & mox meminit talium urbium. Videturque hæc Apheca in Magno Campo Eſdrelon ſita fuiſſe, de qua 1 Sam. 29. 1. REL.
n Μετά τινων] Ita *Big.* & *Epiphan.* μετά τινων πιστῶν οἰκ. *Hen.* & *Busb.* μετά τινων πιστοτάτων τ οἰκ. in *Editis.*
o Αὐτῷ τὺς] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*
p Δωρήσεσθαι] Δωροδόκους *Big.* & *Samb.*
q Αὐτῶν Ἀχαάβ] Αὐτῷ legiſſe videtur *Vet. Interpr.*
* *Funiculis capitibus circundatis*] Videſis Cl. *Seldenum* de *Diis Syris* Synt. 2. c 7.
r Σχοινία τὰς κεφαλὰς περιθέμενοι, ὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτδυον οἱ Σύροι,] Mos ſupplicum apud Syros, ut reſtibus eſſent capita redimiti. Inde haud abſimilis mos apud Græcos ſupplicum, ut ramum candida lana redimitum geſtarent. Ita Danaides apud Æſchyl. Supplic. v. 22. σὺν τοῖς ἱκετῶν ἐγχειρίοις ἱερσίποτοις κλάδοισι. SPANH.
s Ανεβίβασεν] Ανακιβάζ *Hen.* & *Busb.*
t Ηυχαρίστ,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐχαρίστ in *Editis Aliisque.*
v Απομνημονεύσειν] Ita cum *Gall.* 2. ὑπομνημόσυνον in *cæteris.*
x Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαύνειν εἰς αὐτλὺ, καθὼς κ οἱ πατέρες αὐτῶ εἰς Σαμάρειαν εἶχον] LXX. 1 Reg. xxi. 34. κ ἐξόδους ἄγοντες σεαυτῷ ἐν Δαμασκῷ, καθὼς ἦλθεν ὁ πατήρ μυ ἐν Σαμαρείᾳ· SPANH.

in Samariam ita facere jus habuerant, liberam poteſtatem facturum. Fœdere deinde icto & jurejurando firmato, cúm ei multa donaſſet Achabus in regnum ſuum dimittebat. Atque hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo & Iſraëlitis.

Micheas vates A. chabo minatur ob dimiſſum ab eo Adadum. 3 Regum, c. 20.

5. Verum *poſtea* vates quidam, Michæas nomine, cum ad unum ex Iſraëlitis acceſſiſſet, juſſit ei ut caput ejus feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui cum recuſaſſet, ei prædixit, fore ut leoni obviam factus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obſequutus fuiſſet. Cum autem hoc homini accidiſſet, vates ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum eum percuſſiſſet caputque diminuiſſet, obligato capite acceſſit ad regem, dicens ſe ſub eo militaſſe, & à tribuno captivum quendam cuſtodiendum accepiſſe; ipſo vero fuga elapſo periclitari *ſe* ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat. nam minatus eſt, ſi captivus aufugiſſet, morte multatum iri. Cum autem Achabus dixiſſet, jure merito occidendum eſſe; ſoluto capite ab ipſo Michæas vates agnoſcitur. Hanc enim artem de induſtria adhibuerat, ut inde occaſionem arriperet *regi* verba faciendi. Ajebat enim, Deum, quòd Adadum, qui ipſi maledixerat, impunitum è manu emiſiſſet, in eum animadverſurum eſſe, facturumque ut ipſe quidem ab eo interficeretur, populus vero ejus ab exercitu. Achabus autem vate irritatus, illum quidem in cuſtodias includi juſſit; ipſe vero Michææ ſermonibus confuſus domum diſceſſit.

σθν. γνωμένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Αχαβος [y] ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Αδάδην καὶ Σύρων βασιλέως στρατίας ὅπλα Αχαβον καὶ τοὺς Ισραηλίτας τοιοῦτον [z] εἶχε τέλος.

ε'. Προφήτης ἦν τις, Μιχαίας τοὔνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ισραηλιτῶν, σκέλυσον αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν [a] πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ. ὃ ἂν μὴ πεισθέντος, προεῖπεν αὐτῷ φονεύσειν τὸν παρὰ Θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβάντος δὲ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, πρόσοψιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέταττεν. πληξάντος δ' ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτῷ συνεστρατεῦσθαι, καὶ φυλακὴν εἶναι τῶν αἰχμαλώτων παρὰ τοῦ ταξιάρχου, φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ παραδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπολήσειν γὰρ αὐτὸν εἰ [b] διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον εἶναι φήσαντος Αχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπιγνώσεσθαι αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. [c] σκέψασθαι δὲ συμβαίνει πρὸς αὐτὸν τῷ γνωμένῳ πρὸς τὰς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαφθεῖραι τὴν παρεμβολὴν Αδαδου [d] τὸν βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μεταλεύσει, [e] καὶ πεισθὲν αὐτὸν μὲν ἀποθανεῖν ὑπὸ ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Αχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν· συγκεχυμένος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

IX. CAP. XV.

ΚΕΦ. ιε'.

De Joſaphato rege Hieroſolymorum; utque Achabus, cum Syris, ſuppetias ei ferente Joſaphato, bellum intuliſſet, prælio victus eſt, & ipſe occiſus periit.

Περὶ Ιωσαφάτου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως· καὶ ὡς Αχαβος ὑπὸ Σύρων, βοηθοῦντος αὐτῷ Ιωσαφάτου, στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

Joſaphatus rex bonus & pius. 2 Paral. c. 17.

ET ita quidem ſe res habebant Achabi. Nunc vero ad Joſaphatum Hieroſolymorum regem revertor: qui, aucto *ſuo* regno, & militibus per urbes ditionis ſuæ diſpoſitis, nihilo *tamen* ſecius in oppidis ſortis Ephraïmiticæ, quæ, Hieroboamo in decem tribus regnante, avus ejus Abias ceperat, præſidia collocavit. Cæterum Deum & propitium habebat & adjutorem, quod eſſet *vir* juſtus & pius, & quid Deo grati acceptique faceret per ſingulos dies inquireret. Ipſumque omnes circumquaque reges muneribus cohonestarunt; ita ut divitias conſequutus fuerit ampliſſimas & maximum gloriæ incrementum ceperit.

Illi curæ eſt legum obſervatio, ut & res militaris. 2 Paral. c. 17.

2. Anno autem regni ſui tertio, convocatis principibus *illius* regionis & ſacerdotibus, præcipiebat illis, ut, *Judææ* terra peragrata, populum omnem ſibi ſubditum per oppida in legibus Moyſis inſtituerent, docerentque & ipſas cuſtodire & Dei cultui ſedulam operam navare. Quod adeo gratum erat populo univerſo, ut nihil magis ſtuderent, nihil impenſius amarent quam legum obſervantiam. Finitimæ quoque gentes in Joſaphato diligendo

ΚΑΙ Αχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅπου τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [f] Ιωσάφατον· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῶν ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ἃς ἔθετο ἀπὸ [g] Αβία τοῦ πάππου [h] καταληφθείσας ἐν Εφραὶμ κληρουχίας, Ιεροβοάμου βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, Ἑβραίοις ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ὑμενές τε καὶ σωτῆρον τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἥδιστα ποιήσας καὶ παρησκεῖς τῷ Θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ περὶ βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον καὶ δόξαν ἀρετῆς μεγίστην.

β'. Τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας [i] τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευσε [k] τὴν γῆν περιελθόντας, ἅπασαν τὸν λαὸν τὸν [l] ὑπ' αὐτὸν διδάξαι [m] κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτους, καὶ παιδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοπονεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵτε [n] περίχωροι διετέλουν σέβοντες τὸν Ιωσάφατον,

---

y Ἀπέπεμπεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἀπέπεμψε in *Editis.*

z Εἶχε τέλος] Sic *Big.* & *Samb.* εἶχε τὸ τέλος in *cæteris.*

a Πλῆξαι.] Πλήξειν *Gall.* 2.

b Διαφύγοι] Διαφεύγοι *με* ὁ *Gall.* 2.

c Ἐπίσχεψο] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. πίσχες] in *Editis*, *Aliisque.*

d Τοῦ βλασφημήσαντα] Illud τὸν ex *MSS.*

e Καὶ ποιήσει αὐτὸν] Ita *MSS. Coccejus* & *Vet. Interpr.* καὶ ποιῇ μὲ ἀποθανεῖν αὐτὸν in *Editis.*

f Ιωσάφατον·] Ιωσαφάτην *Vat.* atque paſſim ea forma.

g Αβία δὲ πάππου] Abiam, victo Hieroboamo, urbes quaſdam cepiſſe conſtat ex *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 13. v. 18. Verum *cap.* 16. v. 2. dicitur, Joſaphatum præſidia impoſuiſſe urbibus Ephraïmiticis, quas pater ejus Aſa ceperat.

h Καταληφθείσας] Ita ſane legendum cenſui (legit quoque ita in ora Codicis mei *Cocceius*) pro καταλειφθείσας *Editorum Aliorumque*, faventibus *S. Literis*, 2 *Paralip.* c. 17. v. 2. καταλειφθείσας τὰς Εφαὶμ *Gall.* 1. καταλειφθείσης δὲ *Gall.* 2. Quomodo legerit *Epiphanius*, conjiciat, cui libet, ex ejus verbis; *non minores quam avus ejus, ab hoc tempore quo Hieroboam ſuper decem tribus regnaverat, munitiones ubique conſtituit.* HUDS. Erant Jeſchana & Bethel. vide ſupra. REL.

i Τοὺς ἡγεμόνας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς in *Editis.*

k Τὴν γῆν] Τὴν χώραν *Big. Samb.* & *Vat.* apud *Epiphanium* habemus *peragrantes ubique.*

l Ὑπ' αὐτὸν διδάξαι] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐπ' αὐτὸν in *Editis.* ἐπ' αὐτῆς *Gall.* 2.

m Κατὰ πόλεις] Καὶ τὰς πόλεις *Big. Samb.* & *Vat.*

n Περίχωροι] Sic *MSS.* περίχωροι perperam in *Editis.*

o Ἐξή-

τον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι πακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας [o] ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους, καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας [p] ὠχύρωσεν ἄλλας [q] τε καὶ βαρεῖς, καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους [r] ἡτοιμάσιτο. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες τριακοσίαι, ὧν [s] Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, [t] Ἰωάννης δὲ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν [v] ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. [x] ἄλλος δ' ἡγεμών, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρέσκευε, παρὲξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις.

γ'. Ἤγαγε δὲ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, ἣν τὴν δέκα φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. παρθένος δ' αὐτὸν μετ' χρόνον τινὰ εἰς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχάβος ὑπεδέξατο, καὶ τὴν ἀκολουθήσασαν στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ [y] θυμάτων ἀφθονίᾳ· [z] παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι οἱ καὶ ἐπὶ [a] Σύρων βασιλέως, ἵνα τὴν ἐν [b] Γαλαδηνῇ πόλιν [c] Ἀραμαθὰν ἀφέληται· ἐπὶ γὰρ πατρὸς [d] αὐτῷ ἐπ' αὐτὸ πρῶτον συγχάντων ἀφῃρῆσθαι τὴν ἐκείνου πατέρα. τῷ μὲν Ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγειλαμένου, καὶ γὰρ εἶναι δυνάμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τὴν ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθισάντες ἐπὶ τῶν ἰδίων θρόνων ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. Ἰωσαφάτης μὲν ἐκέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, [e] καλέσαντες αὐτοὺς ἀναφῆναι περὶ τῆς ἐπὶ τὴν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν [f] ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν [g] στρατείαν. [h] καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη διαμείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὴν ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχάβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, [i] ὡς τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἔρεσθαι [k] τὸν Θεὸν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ στρατευομένῳ [l] ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν νίκην καὶ καθαίρεσιν [m] τῆς πόλεως, δι' ἣν [n] ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεῦσαι· κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον ὡς καὶ τὸ πρῶτον· σωεὶς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφῆται [o] τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ [p] καὶ ἕτερός τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων; [q] ὁ δ' Ἀχάβος, εἶναι μὲν, ἔφη, μισεῖν δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τεθνήξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ [r] Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν,

persiterunt, paceque cum eo colenda. Palæstini etiam vectigal constitutum ei pendebant, & Arabes quotannis suppeditabant agnos sexcentos & triginta, & hœdos totidem. Munivit etiam & urbes alias magnas pariter ac validas; copiasque militares & armorum vim *magnam* contra hostes paravit. Erant autem ex tribu quidem Judæ gravis armaturæ militum trecenta millia, quibus præerat Ednæus: atque Joanni duci attributa erant ducenta millia. Hic ipse vero dux ex tribu Benjamitica habebat sagittariorum peditum ducenta millia. Alius præterea dux, Ochobatus nomine, cum gravis armaturæ militibus, numero centum & octoginta millibus, regi inserviebat, præter eos quos dispossuerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Joramo duxit Gotholiam, filiam Achabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto post Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus; militesque ejus comites mensæ hospitali eique splendidæ adhibuit, & frumento & vino & carnibus largiter instructæ: rogavitque ut secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, ut armis repetat urbem Aramatham in regione Galadena *sitam*: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Josaphato vero auxilium pollicito, (nam *contigit* ejus exercitum non minorem esse quam illius) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra urbem duo reges, & in suo uterque throno collocati, militibus suis stipendia numerabant. Josaphatus autem *interim* jussit, ut, si qui *illis* essent vates, accerserentur & de expeditione in Syrum consulerentur, an & illi suaderent eo tempore suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul & amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat *impune*, usque in illam diem. *Josaphatus affinitate junctus Achabo, iniitaque cum eo belli societate, Achabum comitatur in expeditione contra Syros. 2 Paral. c. 18.*

4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, jussit ut Deum consulerent, an foret ut is in Adadum exercitu educto victoriam reportaret, urbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem suasissent vates ut expeditionem faceret, (Syrum enim victurum esse & in potestatem suam etiam ut ante redacturum) Josaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates præterea, ut aliquanto certius quid futurum sit intelligamus? Cui Achabus, esse quidem & alium, sibi vero invisum, quod infausta vaticinatus fuerit, & prædixerit, fore ut *ipse* à Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michæam, X. *Achabo suadent falsi vates ut bellum moliretur. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.*

o Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους,] Ἑπτακισχιλίους καὶ ἑπτακοσίους [al. πεντακοσίους] LXXII. & *Verit. Hebr.* 2 *Paralip.* c. 17. v. 11.

p Ὠχύρωσεν] Sic *MSS.* in *Editis* male ὀχυρῶσιν. HUDS Lege ὠχύρωται. Dein pro ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, legendum forsan πολλάς. Nisi τὸ βαρεῖς respondeat Hebr. בצורות quod LXX. reddunt εἰκήσεις. COCC.

q Τε καὶ βαρεῖς,] Illud τε abest *aliquibus MSS.*

r Ἡτοίμισο.] Εὐτρέπισο in quatuor *MSS.*

s Ἐδναῖος] Ita cum *MSS.* quod Ἐδνας aut Ἐδναὰ habeant LXXII. Ἐδραῖος in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Hedrous.*

t Ἰωαννῆς] Ἰωάννης *Samb.* & *Vat.* Ἰωαννὰ LXXII.

v Ἐκ τῆς Βενιαμιτιδος] Sic *MSS.* καὶ τῆς in *Editis.*

x Ἄλλος δ' ἡγεμὼν] Ex 2 *Paralip.* c. 17. suspicor hunc locum valde corruptum esse. Paulo quidem aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui vertit, *alter autem princeps militiæ Gezonat.* (al. *Gozonath*) *armatorum habebat centum millia: & præter hos alia centum millia qui regi famulabantur: quos direxit* &c. in aliis vero codicibus desunt voculæ istæ, *& præter hos alia centum millia.*

y Θυμάτων] F. θυμιαμάτων odorum seu incensorum. Sic θυμιαμάτων LXX. Gen. XXXVIII. 25. & XLII. 11. & Sophocl. Oedip. Tyr. v. 4. Rufinus tamen θυμάτων legisse itidem videtur, qui vertit *thymat. ædo. pecudum ubertatem.* SPANH.

z Παρεκάλεσέ τε] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* παρεκάλεσε δὴ in *Editis Aliisque.*

a Σύρων βασιλέως,] Iterum ex *Iisdem* & *Gall.* 1. 2. Σύρου in *Editis Aliisque.*

b Γαλαδηνῇ] Ita cum *MSS.* ut supra p. 211. §. 3. Γαλαδικῇ in *Editis.* Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 389. HUDS. Γαλαδινικῇ. SPANH.

c Ἀραμαθὰν ἀφέλῃ·] In *S. Literis* Ramáθ. *Ramatha* habent *Epiphanii* libri. HUDS. Conf. infr. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

d Αὐτῷ ἐπ' αὐτὸ] Illa αὐτῷ ἐπ supplevi ex *MSS.*

e Καλέσαντες] Sic in omnibus *MSS.* καλέσαντ' αὐτοὺς in *Editis.*

f Ἐπ' αὐτῶν ποιήσασθαι] Ita *Big.* ἐπὶ deest *Editis Aliisque.*

g Στρατείαν.] Ita cum *Big.* στρατηγείαν *Gall.* 1. στρατιὰν in *Editis Aliisque.*

h Καὶ γὰρ εἰρήνη] Καὶ γὰρ εἰρήνη *Samb.* spacio vacuo in medio relicto.

i Ὡς τετρακοσίους] Illud ὡς ex *MSS.*

k Τὸν Θεὸν,] Τῷ Θεῷ *Big.* & *Samb.* τῷ Θεῷ *Vat.*

l Ἐπὶ τὸν Ἀδαδὸν] Ἐπὶ Ἀδὰδ *Big. Samb.* & *Vat.*

m Τῆς πόλεως,] Τῆς insertum dedi ex *Samb.* & *Vat.*

n Ἐκφέρειν μέλλει] Φέρειν *Vat.*

o Τυγχάνουσιν,] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. & *Epiphan.* ἐστὶ τυγχάνουσιν in *reliquis.*

p Καὶ ἕτερός τις] Καὶ deest *Vat.*

q Ὁ δ' Ἀχάβος,] Illa ὁ ἢ Ἀχάβος non agnoscit *Vat.*

r Σύρων βασιλέως.] Τῶν Σύρων *Vat.*

chæam, Jembleæ filium. Cum vero Joſaphatus poſtulaſſet eum produci, *Achabus* miſſo ſpadone Michæam accerſit. Spado autem, dum in via eſſent, ei indicavit, cæteros vates omnes regi victoriam prædixiſſe. Ille vero, reſponſo dato, ſibi non licere Deo mendacia affingere, ſed dicturum eſſe quicquid ille de rege in os ei inſeruerit, ubi ad Achabum ventum erat, ipſumque per Deum obteſtatus eſt *rex* ut verum ei eloqueretur, dicebat, "ſibi Deum oſtendiſſe Iſraëlitas fugientes, Syris "eos inſequentibus, diſperſoſque per montes, quaſi "greges ſublatis paſtoribus." ajebat etiam *Deum* ſignificare, "illos quidem domum incolumes re- "verſuros, ipſum vero ſolum in prælio caſurum." Hæc loquuto Michæa, Joſaphatum *ſic* alloquitur Achabus: "annon ego tibi paulo ante ſignificavi, "quam male mihi velit iſte homo, & quod adver- "ſa mihi vaticinatus fuerit?" Cum vero *inſuper* dixiſſet Michæas, "quod par eſt ut omnia acci- "piat quæ à Deo erant prædicta, & quod illum "ſpe victoriæ ad bellum gerendum falſi vates in- "citarent, quodque oportet in prælio ipſemet ca- "dat," animo quidem erat anxio ſolicitoque. At Sedecias, unus è falſis vatibus, *ad regem* acceſſit, & ut Michææ non adverteret animum hortabatur: ipſum enim *ajebat* nihil veri dicere. Argumento autem uſus eſt ex vaticinio Eliæ petito, cui datum erat melius quam iſte futura prænoſcere. "Nam & hunc, dicebat, vaticinatum prædi- "xiſſe, fore ut apud urbem Iſaram in agro Nabu- "thi canes regis cruorem lingerent, quemadmo- "dum & Nabuthi *linxiſſent*, propter ipſum à po- "pulo lapidibus necatum. Manifeſtum igitur eſt "iſtum mentiri, qui vati præſtantiori contradice- "re non veretur, dicens quod tertia abhinc die "moriturus eſt *rex*. Notum autem fore, an verax "ſit & divino ſpiritu afflatus. mox enim à me pal- "mis percuſſus manui meæ noxam inferat, quem- "admodum Jadon fecit ut Hieroboamo regi, cum "illum comprehendere voluiſſet, manus areſceret. "Opinor enim te utique audiviſſe hoc factum eſ- "ſe." Igitur cum Michæa ab eo percuſſo nihil inde mali accidiſſet, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra Syrum in aciem eduxit. Vincebat enim, ut arbitror, fati vis, & plus fidei falſis quam veris vatibus adſtruebat: ut nulla exitio deſtinato mora fieret. At Sedecias, cum ſibi ferrea cornua feciſſet, dicit Achabo, "Deum illi ſignifi- "care his Syriam everſum iturum." Cum autem Michæas dixiſſet "fore ut paucis poſt diebus Se- "decias è penetrali in penetrale fugiat latebras quæ- "ritans, idque eo animo ne pœnas vano auſpicio debitas luat," juſſit rex ut ad Achamonem prætorem urbanum eum abducerent in carcerem com-

Pugnam ei exitio fore denunciat Michæas. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Præſtigiis Sedeciæ metu liberatur Achabus. 3 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 18.

Michæas, cum mala etiam Sedeciæ prædixiſſet, in carcerem conjicitur. 2 Paral. c. 18.

ἰὸν [s] Ιεμβλέε. τοῦ δ' Ιωσαφάτε κελεύσαν]Θ αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας ἀνῆχον, ἄγων τὸν Μιχαίαν. κ] δὲ τὼ ὁδὸν ὁ ἀνῆχ]Θ ἐδήλωσεν αὐτῷ πάν]ας τὰς ἄλλας προφήτας νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐχὼν αὐτῷ [t] καταψεύδεσ] τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅ, π ἂν αὐτῷ δόξει τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς [u] Αχαβον, κ] λέγειν αὐτῷ παίληθες ἔτ]Θ ἐνωρκήσατο, "δεῖ- "ξαι [u] Θεὸν αὐτῷ τὰς Ισραηλίτας φεύγον]ας, ἔφη, κ] "διωκομένους ὑπὸ [u] Σύρων, κ] [v] διασκορπιζομένους "[x] ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθάπερ ποιμένων ἀνηρημέ- "νων τὰ πρόβατα." ἔλεγέ τε "[y] σημαίνειν τοὺς μὲν μετ' "εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσ] δ' αὐτὸν μό- "νον ἐν τῇ μάχῃ." ταῦτα φήσαν]Θ πρὸς Μιχαίαν, πρὸς Ιωσάφατον ὁ Αχαβ]Θ, "ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὼ [z] πονηρώτερ, φησὶ, πρός με διάθεσιν, "[a] κ] ὅτι μοι τὰ χείρω προεφήτευσε." τοῦ δ' Μιχαία εἰ- πόν]Θ, "ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάν]ων ἀκροᾶσθαι [u] τὸν "[aa] τοῦ Θεοῦ προλεγομένων, κ] ὡς [b] παρορμήσαν αὐτὸν οἱ "ψευδοπροφῆτ]αι ποιήσαν]Θ [u] πόλεμον [c] ἐπ' ἐλπίδι νίκης, "κ] ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν ὧδ' ἐπ' ἐννοίᾳ. Σεδεκίας δ' τὶς [u] ψευδοπροφήτ]ων [d] προσελθών, τῷ μὲν Μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνε· [e] λέγειν γὰρ αὐτὸν οὐδὲν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' [f] ἐχρήσατο οἷς Ηλίας προεφή- τευσεν ὁ τούτε κρείττων τὰ μέλλον]α σωιδεῖν. "κ] γὰρ "τοῦτον, ἔλεγε, προφητεύσαν]α ἐν [g] Ιζάρᾳ πόλ], [h] ἐν "[i] Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προεῖπεῖν, καθὼς κ] Ναβούθε τοῦ δι' αὐτὸν κατα- "λευσθέν]Θ ὑπὸ τοῦ ὄχλε. δῆλον οὖν, ὡς ἔτ]Θ "ψευδέται, τῷ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, "[k] ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων [l] ταύτης τεθνήξεσθαι. "[m] γνώσεσθαι δ' εἰ πέρ ἐστιν ἀληθὴς κ] τοῦ θείε πνεύ- "ματ]Θ τὼ δυνάμιν ἔχ]. οὗτος γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' "ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὼ χεῖρα, ὥσπερ [n] Ιαδὼν "τὼ Ιεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσα]Θ "ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ [o] οἶμαι πάντως τοῦ- "το γενόμενον." ὡς οὖν κωλύσα]Θ αὐτοῦ τ' Μιχαίαν, μηδὲν σινέσθαι παθεῖν, Αχαβ]Θ θαῤῥήσας, ἄγειν τὼ στρατιὰν προθυμ]Θ ἐπὶ τὸν Σύρον. [p] ἐνίκα γὰρ οἶ- μαι τὸ χρεὼν κ] πιθανώτερος [q] ἐποίε παίληθῆς τοὺς ψευ- δοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὼ ἀφορμὼ ἐφ' πόλεως. Σε- δεκίας δὲ, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγ] πρὸς Αχα- βον, "[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι "Συρίαν." Μιχαίαν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόν- τα, "τ' Σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείε [s] κρυβησόμενον "ἀμείψειν, ζητοῦντα φυγεῖν τ' ψευδολογίας τὼ δί- "κλω," ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς [t] ἀπαχθέντα φυλάττε- σθαι πρὸς [v] Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντ], καὶ χορη-

[s] Ιεμβλέε.] Ιεμβλαίε *Big.* Εμβλίε *Vat.* Ομβλίε *Gall.* 2. Ιεμβλὲ aut Ιεμλὲ LXXII. *Obei fil.* juxta *Epiphanium.*

[t] Καταψάδεσ] Καταψάσασθαι *Gall.* 1. 2.

[v] Διασκορπιζομένους] Διασκορπισθήσονται LXX. Num. x. 35. SPANH.

[x] Ὑπ' αὐτῶν εἰς] Illa ὑπ' αὐτῶν εἰς [*al.* ἐπὶ] τὰ ὄρη ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Σημαίνειν] Legi vult σημαίνειν *Coccejus*, quo pacto de ipſo Propheta eſſet capiendum, verbis illis tectis ſignificante & prædicente, quod &c. HAV.

[z] Τὼθεώτερ,] Ita, *Cedrenum* ſequutus, diſtinxi, & cum *Cod. Vat.* φησὶ poſt τὼθεώτερ inſerui. in *Editis* *Aliiſque* ταῦτα φήσαν]Θ δ' Μιχαίαν πρὸς Ιωσάφατον, ὁ Αχαβ]Θ· ἀλλ' ἔγωγε &c.

[a] Καὶ ὅτι μοι] Iterum & illa κ] ὅτι μοὶ τὰ χείρω προεφήτευσεν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[aa] Τοῦ Θεοῦ προλεγομένων,] Articulum etiam inſertum dedi ex *MSS.*

[b] Παρωρμήσειαν] Sic *MSS.* παρωρμήσειν in *Editis.* παρορμῶ- σιν ſolus *Gall.* 2.

[c] Επ' ἐλπίδι νίκης,] Illud ἐπ' ante ἐλπίδι non agnoſcunt *MSS.*

[d] Προσελθών,] Ita *MSS.* nec aliter *Vet. Interpr.* qui vertit, *accedens ad regem.* προελθὼν in *Editis.*

[e] Λέγειν γὰρ αὐτὸν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis*, μὴ λέ- γειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές.

[f] Εχρήσατο] Τεκμηρίῳ in pleriſque *MSS.*

[g] Ιζάρᾳ πόλ],] Ita in *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεζαρᾶ in *Editis.* Ιεζεήλᾳ forſan pro Ιεζερήλᾳ in *Gall.* 2. Ιαζάρᾳ juxta *Epiphanium.* Vide p. 460. §. 6.

[h] Εν τῷ Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασ]] Conf. ſupr. c. 13. §. 8. SPANH.

[i] Ναβούθε ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασ]] Ναβούθαν hîc loci in *Editis.* Ναβυθὰ *Big.* Ναβυθαὶ *Gall.* 2.

[k] Απὸ ἡμερῶν τριῶν] 3 dies inde aberat Ramoth. REL.

[l] Ταύτης τεθνήξεσ].] Vox ταύτης deeſt in omnibus *MSS.*

[m] Γνώσεσ]] Forſan γνώσεσθε. deeſt γνώσεσθαι in aliquibus *MSS.*

[n] Ιαδὼν] Ita ut ſupra p. 445. §. 5. Ιαδ]Θ aut Ιούδ]Θ hîc loci in *MSS.* Αδωνίας *Auctori Conſt. Apoſtolic.* l. 4. c. 6. Videſis *Cotelerii* notas p. 295. *Edit. Amſt.*

[o] Οἶμαι πάντως] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. οἶμαι τοῦτο πάντως γενό- μενον in *Editis.*

[p] Ενίκα γὰρ οἶμαι τὸ χρεών] Conf. ſup. c. 12. §. 4. SPANH.

[q] Εποίε παίληθῆς] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* ποιεῖ in *Editis.*

[r] Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν] Ως Θεὸς αὐτῷ σημαίνῃ π. καταστρέψα- σθαι τὼ Συρίαν *Vat.* ὡς Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν *Big.* & *Samb.*

[s] Κρυβησόμενον ἀμείψειν,] Κρυβόμενον *Vat.* & *Gall.* 2.

[t] Απαχθέντα φυλάττεσ]] Nempe Michæam Prophetam SPANH.

[v] Αχάμωνα] Αμων juxta *Verit. Hebr.* Εμὲρ aut Σεμὲρ LXXII. De regis filio (ut 2 *Paralip.* c. 18. v. 25.) plane tacet.

χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ πλειότερον.

ε'. Καὶ Αχαβος μὲν ὁ Ιωσάφατος ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς [z] Αρεμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας [y] αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπῆγαγε αὐτοῖς τὴν αὐτοῦ στρατιάν· καὶ οὐκ ἀπῴκησεν τῆς [z] Αρεμαθῆς στρατοπεδευσαμένου. συνιόντος δὲ ὅ, τε Αχαβος ὁ Ιωσάφατος, ἀποθέσθαι [a] [τὸν Αχαβον] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ [b] τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῆναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφρονοῦντα τὰ ὑπὸ τοῦ Μιχαίου προφρημένα. [c] εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν ὀλίγα τοῦ σήματος. ὁ μὲν γὰρ Αδαδος, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τοῖς στρατηγοῖς τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ισραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τὴν συμβολὴν γενομένης, ἰδόντες τὸν Ιωσάφατον ἐσῶντα μὲν τὴν τάξεως, καὶ τοῦτον εἰκάσαντες εἶναι τὸν Αχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. [d] ἐρχομένης δὲ [e] ἧς ἄχρι δείλης [f] ὀψὲ μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα [g] καὶ τοῦ τοῦ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Αχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ φθῆναι δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τοῦ Αδάδου, [h] Αμανος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πατάσσει τὸν βασιλέα κατὰ τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος. Αχαβος μὲν οὖν τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω πιθόμενος τῷ στρατεύματι φανερὸν, [i] μὴ ταραττήσειαν. τὸν δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν [k] ὑπεκβάντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος οὖν ἕως ὀψὲ τοῦ ἅρματος, [l] ἄχρι δυσμῶν τοῦ ἡλίου, καὶ λιποψυχήσας ἀπέθανε.

ς'. Καὶ τὸ μὲν [m] τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, [n] ἀνεχώρησεν εἰς τὴν περεμβολήν. δηλώσαντος δὲ κήρυκος ὅτι τέθνηκεν Αχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομισάντες δὲ [o] τὸν Αχαβου νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ [p] Ιζάρα κρήνῃ, ἐν ᾗ καθημαγμένον τῷ τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν Ηλίου προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες [q] ἀνελιχμήσαντο [r] αὐτοῦ τὸ αἷμα· [s] αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι [t] τοῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν [v] Ραμαθῶνι, Μιχαίου τοῦ προφήτου. [x] συμβάντων οὖν Αχάβῳ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, [y] μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μὴ τοῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας καὶ τῆς διὰ τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ἔστι συμφορώτερον, παρέχοντος ἅτε τοῦ Θεοῦ τί δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γεγενημένων ζοχαζομένους προσῆκε τῷ τοῦ χρεὼν ἰσχυῖ, ὅτι μηδὲ προγι-

pingendum, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei darent.

ς. Atque ita quidem Achabus & Josaphatus Hierosolymorum rex, assumptis copiis suis, Aramatham ire contenderunt, regionis Galaaditidis urbem. Rex vero Syrorum, audita illorum profectione, suum contra eos eduxit exercitum; & non longe ab Aramatha castra metatur. Convenerant autem Achabus & Josaphatus, ut habitum regium deponeret Achabus, Hierosolymorum vero rex Achabi vestitum indutus in acie staret, ut isto commento irrita forent quæ Michæas prædixerat. Eum vero fatum invenit etiam sine insignibus. Nam Adadus per tribunos militibus imperavit, ne quem omnino perimerent, nisi unum regem Israëlitarum. Syri autem, prælio commisso, Josaphatum ante aciem stantem conspicati, hunc que Achabum esse rati, impetum in eum fecerunt: cumque se illi circumdedissent, propioresque facti alium esse cognovissent, omnes retro se averterunt. Verum à prima luce usque ad vesperam pugna durante victoriaque ab illis stante, neminem occiderunt prout rex eis mandaverat; Achabo solo ad necem quæsito, nec tamen invento. Puer autem Adadi regis, Amanus nomine, in hostes *forte* jaculatus, regem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus autem, quod ei quidem acciderat exercitum celare statuit, ne *hosti* terga darent. Verum aurigæ præcepit, ut converso curru ipsum ex acie educat; quod grave & lethale vulnus acceperit. Cumque *vehementer* cruciaretur, perstitit *tamen* in curru usque ad solis occasum, animique deliquio vita defunctus est.

Prælium cum Syris commissum. 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18.

Achabus interfectus. 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, præcipiti jam die, in castra se recipiunt: cumque præco significasset, quod Achabus mortuus esset, suam quisque domum reversus est. Achabi autem corpus *sublatum* Samariam defertur, ibique sepelitur. Cumque currus ad Izaræ fontem ablueretur (erat enim regis sanguine cruentatus) Eliæ vaticinium verum esse recognoverunt. Nam canes quidem cruorem ejus linxêre: in posterum vero mos patrius erat meretricum, ut in isto fonte se lavarent. Vita autem excessit apud Ramathonem, juxta Michææ vaticinium. Cum itaque Achabo acciderint quæ à duobus vatibus erant prædicta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, & ubique omni honore & veneratione prosequamur, curandumque ne quæ ad gratiam & voluntatem proferuntur majori fide dignemur quam ipsammet veritatem: sed existimemus nihil esse utilius vaticinio rerumque futurarum per hujusmodi viros scientia, Deo *subinde* nos ita monente quid *indies* caveri debeat. Quin & convenit, ut, conjecturam faciendo ex iis quæ huic regi obvenerunt, nobiscum reputemus fati vim,

Elia & Michææ vaticinia eventu comprobantur. 3 *Regum*, c. 22. 2 *Paral.* c. 18.

[z] Αρεμαθὰν] Conf. inf. lib. 9. c. 6. §. 1. SPANH.

[y] Αὐτῶν τὴν στρατείαν,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* αὐτῆ in *Editis.*

[z] Αρεμαθῆς] *Ramatha* in versione *Epiphanii.* Αρεμάθης in *Editis Aliisque* & sup. v. 4. Αρεμάθου.

[a] [Τὸν Αχαβου] Verba illa uncis inclusa agnoscit *Vetus Interpr.*

[b] Τῶν Ιερσολύμων] Illud τῶν ex *MSS.*

[c] Εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν] Conf. supr, c. 12. §. 4. SPANH.

[d] Ἀρχομένης] Forte ἀπαρχομένης. COCC.

[e] Ἧς ἄχρι] In ora *Cod. Big.* & *Gall.* 1. ἡμέρας pro ἧς.

[f] Ὀψὲ μαχόμενοι] Γενομένης post ὀψὲ delevi auctoritate *MSS.*

[g] Καὶ τοῦ τοῦ βασιλέως ἐντολήν·] Neminem alium occidere illis mandatum erat, nisi forte ut ad regem sibi viam facerent.

[h] Αμανος ὄνομα,] Unde id nomen Αμανος? Apud *Rasi* è traditione scribitur fuisse *Naaman.* An hoc idem voluit *Josephus*, qui Judaïcas traditiones aliquando miscet? SCHOTAN.

[i] Μὴ ταραττήσειαν.] In *Big. Samb. Vat. Gall.* 2. μὴ ταραχῇ δῶσιν.

[k] Ὑπεκβάντα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπεκβάντα, τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν in *cæteris.*

[l] Ἄχρι δυσμῶν] Ἄχρι δυσμὰς in *MSS.*

[m] Τῶν Σύρων στράτευμα,] Τὸ deest in *Editis.*

[n] Ἀνεχώρησεν εἰς τὴν] Ἀνεχώρησαν *Big.* & *Samb.*

[o] Τὸν Αχάβου] Ita *MSS.* τὸν Αχαβον νεκρὸν in *Editis.*

[p] Ιζάρα κρήνῃ,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Ιεριζήλας *Gall.* 2. Forsan legendum Ιεζραήλας κρήνῃ.

[q] Ἀνελιχμήσαντο] Ἀνελίχμησαν *Vat.*

[r] Αὐτοῦ τὸ αἷμα·] Illud αὐτοῦ ex *MSS.*

[s] Αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τοῦτο διετέλουν.] *Josephi*, ni fallor mens est, meretrices in posterum se lavare solere in aqua ista, quam polluerat sanguis Achabi, ut hoc ad contemptum Achabi accesserit. Verum aliter *Theodoret.* (ΕΡΩΤ. ξη'. in 3 *Regum*) qui dicit, ὅτι ὑπὸ τῶν ἐν κυσὶ τὸ ἴδιον ἐλύσαντο, οὐκ ἐξεπίτηδες εἰς τὸ αἷμα βυλόμενοι λούσασθαι, ἀλλ' εἰς τὸ πηγαῖον ὡς εἰώθεσαν ὕδωρ. HUDS. Et Meretrices ad fontem, quod erat reliquum diluerunt *Rufinus.* SPANH.

[t] Τοῦτο διετέλουν.] Τούτῳ *Samb. Basi. Big.* & *Hen.*

[v] Ραμαθῶνι,] Conf. sup. c. 12. §. 3. SPANH.

[x] Συμβάντων] Συμβαίνοντος δὲ Αχάβου τοῦ υ. τ. δ. σς. ἱερημίᾳ solus *Vat.*

[y] Μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχοῦ καὶ σέβειν, καὶ ἀληθείας μὴ τοῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν·] Quantum Prophetis tribuendum, & quod inevitabilis fati necessitas vid. *alsq.* lib. 5. c. 13. §. 7. Ubi de Fato loquitur ut Pharisæus; sic sæpe alibi, ut *alsq.* lib. 6. c. 1. §. 8. & cap. 2. §. 1. & c. 4. §. 8. ut & c. 5. §. 4. SPANH.

[z] Γεγενημένων] Ita *Big. Vat.* & *Samb.* γενομένων in *reliquis.*

vim, quod, etiamsi nobis quid sit futurum innotescat, evitari nequeat: sed animis hominum obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertrahantur ubi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea videtur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum cladem prænunciantibus non crederet, iis vero qui ad gratiam *aucupandam* vaticinati sunt fidem haberet. Cæterum ei in regnum successit Ochozias ejus filius.

Ochosias Israëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

Finis Libri octavi.

νωσκόμενον αὐτὸ ἀμφυγεῖν ἐσιν· ἀλλ' ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεῦον χρηςαῖς, αἷς εἰς τὸ [a] πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ πείθει. Φαίνεται οὖν καὶ Αχαβος ὑπὸ τούτῳ τῷ ἀμφίονι ἀπατηθεὶς, [b] ὡς ἀπιςῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὴν ἧτταν, τοῖς δὲ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πιθθεὶς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Οχοζίας διεδέξατο.

Τέλος τῆς βιβλίου ὀγδόης.

a Πόθεν αὐτῶν κρατήσῃ] Ποθὲν *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1.

b Ως ἀπιςῆσαι] Ωστε in *MSS.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΕΝΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO NONO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

1. *Quemadmodum Joramus Achabi filius Moabitas bello petitos superavit.*
2. *Quomodo ei cognominis Joramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres & patris amicos interfecit.*
3. *Quod Idumæa ad defectionem versa, & Arabibus bello eum aggressis, & totus ejus exercitus periit, filiique ejus omnes præter unum adhuc infantem; ac præterea ipse, in nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.*
4. *Expeditio Syrorum & Damasci regis contra Joramum Israëlitarum regem: utque ille, in Samaria obsessus, præter opinionem è periculo evasit.*
5. *Quomodo idem ille Joramus obiit à Jehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps ejus universa, & Hierosolymorum rex Ochozias.*
6. *Quod post mortem ejus in Israëlitas regnavit Jehu apud Samariam, & filii ejus ad quartam usque stirpem.*
7. *Ut mulier quædam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.*
8. *Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: utque, cum mala quamplurima illorum regioni & Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia à rege illorum accepta Damascum reversus est.*
9. *Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumæos & Amalecitas susceptâ, illos devicit.*

α'. Ως στρατεύσαμενος ὁ Αχάβου παῖς Ιώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτῶν.

β'. Ως ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος, βασιλεύων τε Ιεροσολυμιτῶν, τοῦ λεχθέντος πάσαν λαβὼν, τούς τε ἀδελφοὺς & τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Οτι τε Ιδουμαίας ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' [b] αὐτὸν Αραβων, ἥτε δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου· καὶ αὐτὸς τούτοις αὐτὸς, ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέτρεψε.

δ'. Στρατεία τῶν Σύρων καὶ Δαμασκοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώραμον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ἔτος ἐν Σαμαρείᾳ, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυγε.

ε'. Ως [c] αὐτὸς Ιώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ιηοῦ ἀνῃρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου, καὶ ἡ γενεὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Οχοζίας.

ς'. Οτι μετὰ τοῦτον πολίτου ὁ Ιηοῦς ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ως γυνή τις, Γοθολία τὄνομα, τῶν Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς [d] Ιούδας, τὸν [e] Οχοζίου παῖδα [f] Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

η'. Αζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς κακὰ πολλὰ τοῦ τε χώραν αὐτῶν διαθεὶς καὶ τοῦ [g] Σαμαρειτῶν πόλιν, [h] ὀλίγῳ πάλιν ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ιεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν [i] ὑπέστρεψεν.

θ'. Ως [k] Αμασίας, ὁ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιδουμαίους καὶ Αμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ως

a Εν τῇ ὀγδόῃ] *Al.* ἐν τῷ ὀγδόῳ, vel ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ.
b Αὐτὸν Αραβων,] Ita ex *MSS.* αὐτῷ in *Editis.*
c Αὐτὸς Ιώραμος] Illud αὐτὸς ex *MSS.*
d Ιούδας,] Ita cum *Big.* & *Samb.* Ιωάδας *Vat.* Ιούδας in *Editis.* Ιωδαὶ vel Ιωαδαὶ LXXII.
e Οχοζίου] Iterum ex *MSS.* ipsoque *Josepho*, paulo infra. Οζίου hîc loci in *Editis.*
f Ιώασον βασιλέα] Ita cum *Cod. Vat.* & *Gall.* 1. 2. in *reliquis* deerat Ιώασον.
g Σαμαρειτῶν πόλιν,] Σαμαρέων *Vat.*
h Ολίγῳ πάλιν] Illa ὀλίγῳ πάλιν è *Cod. Vat.*
i Υπέστρεψεν·] Ανέζυξεν *Vat.* & *Gall.* 2.
k Αμασίας,] *Al.* Αμασσίας & Αμασσίας. in *Cod. Vat.* Σαμαείας.

l Στρα-

ί. Ως αὐτὸς ἔτ☉, πολεμῶν πρὸς τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέα Ιώασον, ἡττᾶτ☉ μὲν, ληφθεὶς δ' αἰχμάλωτ☉, καὶ πολλὰ χρήματα δὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τὴν ἑαυτ̃ βασιλείαν· καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτ̃ Οζίας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατ☉.

ια'. [l] Στρατεία ☉ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέως [m] Ιεροβοάμου ἐπὶ Συρίαν, καὶ νίκη.

ιβ'. [n] Ως ὁ τ̃ Ασυρίων βασιλεὺς στρατευσάμεν☉ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πολλὰ χρήματα παρὰ [o] Φακέᾳ ☉ βασιλέως αὐτῶν εἰσπραξάμεν☉, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπεστρεψεν.

ιγ'. Οτι στρατευσάμεν☉ [p] Ραάσσης ὁ Δαμασκῆ βασιλεὺς ἐπὶ Ιεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν Αχάζιον τ̃ βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τ̃ βασιλέα Ασυρίων, πεῖσαι τοῦτο αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

ιδ'. Ως καθ' ὑπερβ☉ ἑλαβεν ὁ τ̃ Ασυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τ̃ βασιλέα, τοὺς δ' ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

ιε'. Ως [q] Σαλμανάσσαρ☉ ὁ τ̃ Ασυρίων βασιλεὺς, στρατευσάμεν☉ ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πέντε πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τ̃ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέα [r] Ωσέην καθελὼν στρατεύσαντα [s] ἀπέκτεινε· καὶ ὡς ὁ Ασύριος τὰς δέκα τ̃ Ισραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν Μηδίαν κατῳκίσας, ἐκ τ̃ Περσίδ☉ τὸ τ̃ Κυθαίων ἔθν☉ εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν, οὓς Ελληνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

10. *Ut ille ipse, bellum gerens adversus Joasum Israëlitarum regem, prælioque captus, & ingenti pecunia multatus, iterum in regnum suum dimittitur; utque filius ejus Ozias gentes finitimas subegit.*

11. *Israëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excursionem facit, & victoriam reportat.*

12. *Ut Assyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia à Phacea exacta, in regionem suam se recepit.*

13. *Quod Arases Damascenorum rex, exercitu in Hierosolymitanos educto, regem eo angustiarum redegit, ut, magnis missis muneribus ad Assyriorum regem, illis ei persuaserit Damascum oppugnare.*

14. *Quomodo Assyriorum rex Damascum vi expugnavit: & regem quidem interemit, populo vero in Mediam asportato, alias gentes Damascum in coloniam deduxit.*

15. *Quomodo Salmanassarus Assyriorum rex, Samariam armis adortus, in ea regem Ozen, cum urbem annis quinque obsessam ad deditionem compulisset, interfecit: utque Assyriorum rex, cum decem Israëlitarum tribus in Mediam transtulisset, gentem Cuthæorum è Persia in eorum regionem migrare jussit, quos Græci Samares appellant.*

l Στρατεία] Hunc titulum insertum dedimus è *Vat. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

m Ιεροβοάμου] Ita cum *Vet. Interpr.* & *S. Literis* & textu Josephi. in *MSS.* Ιωράμου.

n Ως ὁ τ̃ν] Hic titulus debetur *iisdem.*

o Φακέᾳ] *Al.* Φακείᾳ.

p Ραάσσης] Ita cum *Big.* & *Samb.* & *Josepho* infra in *textu.* Ραασίνης *Vat.* Ραασὶν in *Editis.* Ραασὼν LXXII. *Rasin* aut *Rasen* cum *Vet. Interpr.*

q Σαλμανάσσαρ☉] *Al.* Σαλμανάσαρ☉.

r Ωσέην] Ita è *Cod. Vat.* ὃς ἦν in *Editis Aliisque.*

s Απέκτεινε·] In *S. Literis* ζῶντα ἔλαβεν.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ρνζ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER NONUS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

CAP. I.

Rursus de Josaphato: ut judices constituit, Deique auxilio hostes superavit.

Deus ignoscit Josaphato ob societatem cum Achabo initam.

JOSAPHATO autem regi Hierosolyma reverso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, ut prius narravimus, obviam factus Jehus vates accusabat eum societatis initæ cum Achabo homine impio & scelerato. "Deum "enim hanc quidem rem moleste tulisse, dicebat, "eum tamen, licet peccaverit, nihilominus è ma- "nibus hostium eripuisse, quod bona & laudabili "esset indole." Et tunc quidem rex se convertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolandas. Post hæc autem cœpit omnem ditionis suæ regionem undique obire, populum ad legem Moysis ministerio à Deo latam & ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subjectis, judicibus, hortatus est *eos* ut populo jus dicerent, nullius rei majorem rationem habentes quam justitiæ, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob divitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit æquum statuerent & decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quæ in occulto fiunt. Hæc cum in unaquaque duarum tribuum civitate docuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam judices è sacerdotibus & Levitis & populi primoribus constituit, monuitque accurate & juste in omnibus judiciis se gererent: si qui vero popularium de rebus gravioribus disceptantes ex aliis civitatibus eos consultum mittant, illis oporteret justam majori studio ferre sententiam. quod maxime conveniat in ea civitate judicia fieri honesta & justissima, ubi contigit & Deo ædem locari, & rex suum habet domicilium. Horum autem principes

Josaphatus suos pietatem docet & justitiam. 2 Paral. c. 20.

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ιωσαφάτου· ὡς κρίτας κατέστησε, καὶ θεὸν αὐτῷ βοηθοῦντα τῶν πολεμίων ἐπέφηνε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩ δὲ τῷ βασιλεῖ, σωζομένῳ εἰς Ιεροσόλυμα, διὰ τὴν συμμαχίας τὴν πρὸς Αχαβον τὸν τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, ἰὼ [b] Αδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι συμβάντων ἰώ, ὡς προεφήκαμεν, Ιηοῦς ὁ προφήτης συντυχὼν ἐπῆρτο τὴν πρὸς Αχαβον συμμαχίας ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸν γὰρ θεὸν εἰκότως μὲν ὀλίγα τούτῳ μεμφθῆναι, ῥύσασθαι μέν τι, καὶ πολλὰ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν "ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ἔσεσθαι ἀγαθὸν, ἔλεγεν, ἐκ τῶν πολε- "μίων." καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας δὲ θυσίας ὁ βασιλεὺς πέμπει τῷ θεῷ. [c] μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περιερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν [d] ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, πάτρια νόμιμα τὰ διὰ Μωϋσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν [e] πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς ὅτου ὢν δικαίως ποιουμένους κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπεροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένους εἶναι δοκούντων, [f] βεβουλεύειν δὲ ἄπασι τὸ ἴσον, εἰδότας ὅτι θεὸς τῶν κρύφα πραττομένων ἕκαστον ὁρᾷ. ταῦτα διδάξας, καὶ πάλιν ἑκάστων τῶν δύο φυλῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων τε [g] καὶ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πρώτου τοῦ πλήθους φερομένων, ἀφειδοῦντας ἀτιμελεῖς τε δικαίας ποιεῖσθαι [h] πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περί τινων μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτὸς πόλεων, [i] τούτοις δεῖ μὴ πλείονα σπουδὴν [k] ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν [l] αὐτῇ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τοῦτο εἶναι ναὸν τοῦ θεοῦ συμβέβηκε, καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχειν, προσήκειν σπουδαίας εἶναι καὶ δικαιοπάτρας. ἄρχοντας δ' αὐτῶν ἀποδείκνυ-

---

a ρνζ'.] Ita *Basil. Vat.* & *Gall.* 6. ρη'. μῆνας ζ'. *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Sed *Is. Vossius* (in *Chronol. S.* p. 105. & 127.) restituit ροζ'. μῆνας ζ'. In *Epiphanii* libris CL. *menses* VI. aut præcise CLXXXII. aut denique CLXXX. *menses* VI.

b Αδάδῳ] Hic in quibusdam *Codicibus* Αδέρῃ, & Αδεε. Videsis *Annott.* ad p. 463. §. 1.

c Μετὰ ταῦτα] Μετὰ ταῦτα δὲ περιεχώρησε τὴν χώραν ὥρμησεν ὡς κ'. *Big.* & *Gall.* 1.

d Οσης αὐτὸς ἦρχε,] Οση αὐτῷ ὑπῆρχε *Samb.* ὅσης αὐτὸς ἐπῆρχε *Big.* ὅσης αὐτὸς ὑπῆρχε *Vat.* & dein ἐκδιδάσκειν *Big. Samb.* & *Vat.* Totum hoc fere modo legisse videtur *Epiphan.* μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χ. ὥ. περιέχισεν ὡς κ. π. ὅ. αὐ. ἦρχε, καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν. nam vertit, *post hæc autem cœpit omnem suam provinciam circuire, & populum edocere* &c.

e Πρὸς] Παρὰ *Big.* & *Gall.* 1.

f Βεβουλεύειν] Βεβουλεύσειν solus *Vat.*

g Ἐκ τῶν Λευιτῶν,] Illa ἐκ τῶν desunt *Vat.*

h Πάσας τὰς κρίσεις·] Ejecimus μὲ post πάσας auctoritate *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*

i Τούτοις δεῖ μὴ] Sic cum *Big.* & *Samb.* τούτων δὲ (δὴ *Cocc.*) in reliquis.

k Αποφαίνεσθαι] Ita cum *Big.* & *Samb.* & *Vat.* nec aliter legisse videtur *Seldenus* lib. 3. de *Synedriis*, c. 2. §. 4. ἀποφανεῖς in *Editis Aliisque* HUDS. Lege ἀποφαίνεσθαι. ut ποιεῖσθαι quod præcedit. COCC.

l Αὐτῇ τῇ πόλει] Sic cum *Iisdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐν ταύτῃ in *Editis Aliisque.*

m Αμα-

δείκνυζιν, [m] Αμασίαν τ ἱερέα & Ζαβαδίαν, ἐκ τ Ἰούδα φυλῆς [n] ἑκατέρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦτον τ τρόπον διέπαττε τὰ πράγματα.

β'. Κατὰ τ αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν Μωαβίται & Αμμανῖται, συμπαραλαβόντες & Αράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ [o] στρατοπεδεύουσι πρὸς [p] Εγγαδδὶ πάλιν, κείμενον πρὸς τῇ [q] Ασφαλτίτιδι λίμνῃ, τριακοσίους [r] ἀπέχουσα σταδίους τ Ιερουσολύμων. [s] φοινικᾶται δ' ἐν αὐτῇ φοίνιξ ὁ κάλλιστος, καὶ [t] ὀποβάλσαμον. ἀκούσας δ' Ιωσαφάτ ὅτι τ λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸν χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τ δῆμον τ Ιεροσολυμιτῶν [u] εἰς τὸ ἱερόν· καὶ στὰς κατ' πρόσωπον & ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τ Θεὸν συμμαχεῖν αὐτῷ δυνάμιν & ἰσχύν, ὡς τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπιστρατεύσαντας· καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι τοὺς τὸ ἱερὸν [x] καταστησαμένους αὐτόν, ὅπως [y] ὑπερμαχῇ τ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς [z] ἐπ' αὐτὸ πολεμήσοντας ἐλθεῖν ἀμυνῇ· οἷ τὴν [a] ὑπ' αὐτῷ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάσης αὐτούς. ταῦτ' εὐχόμενον, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος γυναιξὶν ἅμα & τέκνοις [b] ἱκέτευεν. [c] Ιαζίηλος δὲ τὶς προφήτης, παρελθὼν εἰς μέσον τὴν [d] ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τῶτε πλήθει λέγων & τῷ βασιλεῖ, τ Θεὸν ἐπακοῦσαι τ εὐχῶν, καὶ πολεμήσειν [e] αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς [f] ἐπαγγείλασθαι. προσέταξε δὲ τῇ ἑπομένῃ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντας τοῖς πολεμίοις ὑπαντιάζειν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς [g] ἐπὶ τ μεταξὺ Ιερουσολύμων & [h] Εγγαδδῆς [i] ἀναβάσεως, [k] λεγομένης δ' ἐξοχῆς· καὶ μὴ [l] συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, [m] στῆναι δὲ μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ταῦτ' δὲ προφήτου παῦται εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς & τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, [n] ηὐχαρίστουν τε τῷ Θεῷ & προσεκύνουν· οἱ δὲ Λευῖται τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Αμα δ' ἡμέρᾳ [o] πρωὶ ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπερκάτω [p] Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μὴ προπάσασθαι μὲν [q] αὐτοῖς εἰς μάχην· προστησαμένους δὲ τοὺς ἱερεῖς μετὰ τ σαλπίγγων, καὶ Λευίτας μετὰ τ ὑμνούντων, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν

fecit Amaſiam ſacerdotem & Zabadiam, ex Judæ tribu utrumque. Atque ita quidem res à rege ordinatæ erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitæ & Ammanitæ * cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, & caſtra metantur ad Engaddi urbem, juxta lacum Aſphaltitida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmæ naſcuntur optimæ & opobalſamum. Joſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ejus ditionis regionem jam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri convocat, frontique Templi obverſus ſtans orabat & Deum invocabat, ut ſibi vires & fortitudinem largiretur ad ulciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc ejus ædem exſtruxerunt, ut urbem iſtam protegeret, auſoſque eam invadere propulſaret) qui utique eo animo adveniunt, ut illos de poſſeſſione terræ deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper & populus univerſus cum uxoribus ſimul & liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Jazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiviſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe præliaturum eſſe: præcepitque ut die ſequente cum exercitu obviam hoſtibus ire contenderet. inventurum enim eos per clivum aſcendentes Hieroſolyma inter & Engaddam, qui locus dicitur culmen: & cum illis quidem non *oportere* prælio congredi, ſed ſtare & tantummodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates hæc dixiſſet, rex quidem & populus, ſummiſſo ad terram vultu, & Deo gratias agebant & *eum* adorabant: deinceps vero Levitæ *Dei* laudes inſtrumentis *ſuis* canebant.

Dei auxilium implorat contra Moabitas & Ammanitas. 2 Paral. c. 20.

Jazielus vates Judæis victoriam ſpondet. 2 Paral. c. 20.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppido Thecoæ ſubjectam proceſſiſſet, ad populum dicebat, quod iis quæ loquutus eſt vates credere oporteret, & in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum tubis primo agmine collocatis, pariterque Levitis una cum cantoribus, *Deo* gratias agere, quaſi jam regionem noſtram ab hoſtibus

m Αμασίαν] Eo modo libri omnes tam *Græci* quam *Latini*. Non dubito tamen quin ex *S. Literis* Αμαζίαν ſcribendum ſit.

n Εκατέρας.] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. nec aliter, ut puto, *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus, *qui erant de tribu Judæ*, in reliquis, *qui erat de tribu Juda*. In *Editis* ἑταίρους, *qui ex amicis ei ſummis*, interprete *Seldeno*. hac autem voce *collegas* denotari exiſtimat *Schotanus*, in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 843.

* *Cum magna Arabum coborte ei bellum inferunt*,] Sumentes ſecum Arabum maximam legionem, *Epiphan.*

o Στρατοπεδεύουσι] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* καθίστανται.

p Εγγαδδὶ πόλιν,] Sic cum *Joſepho* ipſo *l.* 5. *de B. Jud.* & *Cod. Alex. Interpp.* LXXII. Εγγαδὶ hîc loci in *Editis*. vitioſe, προσεγγαδὶ πόλει κειμένῃ *Samb.* πρὸς Ἰέδδα πόλει κειμένῃ *Big. Gall.* 1. 2. ἐπαδαπόλει *Gall.* 2. πρὸν Ιταδα πόλιν κειμένην *Vat.* Semel in *Joſephi Editis* (lib. 3. de *B. J.*) Εγγαδαὶ pluraliter. *Plinio* & *Solino* dicitur *Engadda*. Verum *Stephano Byzantio* & *Ptolemæo* Εγγάδα. in *Epiphanii* libris *Gaddi* nuncupatur. HUDS. Conf. lib. VI. c. 13. §. 4. & de Bell. Jud. lib. IV. c. 7. 2. Εγγαδδὶ, apud Gaddi Civitatem. *Ruffinus*. circa paludem Aſphaltidem. Idem *Rufinus* Aſphaltidem lib. IX. c. 10. §. 1. SPANH.

q Ασφαλτίτιδι λίμνῃ,] Ita *Samb.* (*Coccejus*) & alibi ipſe *Joſephus*. in *Editis Aliiſque* Ασφάλτιδι.

r Απέχουσα σταδίους] Απεχούσῃ *Samb.* ἀπεχούσης *Big.*

s Γινᾶ.) ἢ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον.] Palma & Balſamum prope urbem Εγγαδὶ ſeu Gaddi. Theophr. H. Pl. l. IX. c. VI. p. 176. Balſamum dicit provenire ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ πρὸς Συρίαν, nempe Syriam Palæſtinam ſeu Judæam. conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

t Οποβάλσαμον.] *Theophraſtus* in *Hiſt. Plant.* l. 9. c. 6. p. 176. dicit Balſamum inveniri ἐν τῷ αὐλῶνι τῷδε τῆς Συρίας, i. e. Syriam Palæſtinam, ſive Judæam. Vide *Annott.* ad p. 438. §. 6. *Abdollotiphi*, in *Hiſtoria Ægypti*, dicit *Balſamum* nuſquam hodie (i. e. ſua ætate) reperiri niſi in Ægypto, prope *Ain Schems* in loco quodam circumſepto & probe cuſtodito, cujus ſpatium eſt circiter ſeptem jugerum.

u Εἰς τὸ ἱερόν·] Vide *L'Empereur* in *Cod. Middoth*, l. 2. §. 3. p. 45. & *Lightfootum* in *Deſcriptione Templi*, c. 8.

x Καταστησαμένους αὐτῷ,] Ita cum *Vat.* & *Gall.* 1. 2. κατασκευασθέντας in *reliquis*.

y Υπερμαχῇ)] Ita *Gall.* 1. & 2. ὑπερμαχῇ) *Big.* & *Samb.* ὑπερμαχῇ in *Editis Aliiſque*.

z Επ' αὐτὸ πολεμήσοντας] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐπ' αὐτῷ in *ceteris*.

a Υπ' αὐτῷ δοθεῖσαν] Eo modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῷ in *Editis Aliiſque*.

b Ικέτευεν.] In *aliquibus* ἱκέτευον. ἱκέτευε τ Θεὸν ἵνα ὑπερμαχήσῃ αὐτοῖς *Gall.* 1.

c Ιαζίηλος] Ita *Baſ.* & *G.* Ιναζίηλος *Big. Samb. Hen. Bonh. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Jazihel*, & *Zachel*, & *Ezechiel*. Verum *Jehaziel* (2 *Paralip.* c. 20. v. 14.) juxta *Hebr.* Οζιὴλ *Chron. Paſch.* & LXXII.

d Εκκλησίαν,] קהל in Hebr. REL.

e Αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς] Eo modo *Samb.* αὐτὸν in *cæteris*.

f Επαγγείλασθαι.] Ita cum *Cod. Vat.* in *reliquis* ἐπαγγέλλεσθαι.

g Επὶ τ μεταξὺ] Illa ἐπὶ τ inſeruimus ex *MSS.*

h Εγγαδδῆς] *Al.* Εγγαίδης. Vide ſupra, ad p. 473. §. 1.

i Ανάβασιν,] *In aſcenſu Gaddi, qui locus dicitur culminis*, Heb. מעלה הציץ f. ἀναβαίνοντας ἐπ' ἀναβάσεως τῆς λεγομένης ἐξοχῆς. COCC.

k Λεγομένης] Ita lego cum *Cod. Vat.* in verſione autem ſequor *Epiphanium*. in *Editis Aliiſque* λεγομένη δ' ἐξοχή. Eſt qui ſuſpicatur vocem unam aut alteram excidiſſe. unde *Gelenius*, cum in *S. Literis* locus vocetur *clivus Tſitſi*, aut *clivus Sis*, liberius aliquanto ad hunc modum vertit, *inventurum eos Engaddan inter & Hieroſolyma, ad quendam clivum, cui nomen Sis, voce Hebræis ſignificante eminentiam.*

l Συμβαλεῖν] Ita *Vat.* συμβαλεῖν in *Editis Aliiſque*.

m Στῆναι] Sic *MSS.* & *Epiphan.* στάντα in *Editis*.

n Ηὐχαρίστουν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* deeſt τι.

o Πρωὶ ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς] Ita *Vat.* (*Coccejus*) & *Epiphan.* in *Editis Aliiſque* πρωιθὲν.

p Θεκώας πόλεως,] Eo modo *Big.* & *Samb.* & alibi *Joſephus*. Θεκόης in *Editis Aliiſque*. HUDS. Conf. de Vita §. 75. SPANH.

q Αὐτοῖς εἰς μάχην·] Αὐτὰς *Big. Samb.* & *Vat.*

ſtibus liberaſſet. Placuit omnibus *hæc* ſententia; quæque *ille* ſubjecerit, ea exſequebantur. Deus autem terrorem Ammanitis incutiebat & conſternationem. Illi enim, ſe ſibi invicem hoſtes eſſe rati, ſe *mutuis vulneribus* conficiebant, ut ne unus quidem ex numeroſo adeo exercitu ſalvus evaſerit. Joſaphatus autem, converſo in vallem aſpectu, ubi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaveribus ſtratam animadvertiſſet, lætatus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſervatis victoriam ipſe per ſeipſum peperiſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, & mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta utique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus univerſus, in locum quendam cavum & hinc inde hiantem congregatus, potentiam Dei divinumque auxilium laudibus celebrarunt: unde locus *iſte* Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

Ammanite & Moabitæ ſe inter ſe occidunt. 2 Paral. c. 20.

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis & ſacrificiis impendit. Poſt hunc vero hoſtium ejus interitum, fama perlatum ad exteras gentes, iſtæ omnes metu illius perculſæ erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Joſaphatus vitam agebat magna cum gloria, quam ex juſtitia tulit & pietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate ut naves pararent, ad eundum in Pontum & Thraciæ emporia, illarum jacturam fecit. Nam * præ magnitudine periêre navigia: ac propterea navibus *ædificandis* non amplius operam dedit. Et quidem res Joſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

Joſaphati claſſis naufragium. 2 Paral. c. 20.

ωρὸς τ πολεμίων. ἤρεσε δ᾽ ἡ τ βασιλέως γνώμη · καὶ ἅπερ συνεβάλλετο, ταῦτ᾽ ἔπραττον. ὁ δ᾽ Θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε & παραχλὴ τὰς Ἀμμανίτας. οἱ δ᾽, δόξαντες [r] ἀλλήλοις πολεμίους, ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ τ παρούσης σφαγῆς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ἰωσάφατ & δ᾽ [s] ἀποβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ [t] συνέβαινεν ἱστατοπεδεύκεναι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἥδη μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τ τ Θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσαντι αὐτοῖς αὐτὸς δι᾽ ἑαυτ τὴν νίκην ἔδωκεν · ἐπέτρεψέ τε τῇ σφαγῇ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τ ἐχθρῶν, καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας [v] σκυλεύσαντες ἔκαμον · τοσοῦτον γὰρ τὸ τῶν ἀνῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δ᾽ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον & φαραγγώδη τόπον, τὴν τ Θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνόγησεν · ἀφ᾽ οὗ καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, Κοιλὰς Εὐλογίας.

δ'. Ἐκεῖθεν δ᾽ [x] ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς θυσίας καὶ ἱερουργίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μ[η] μέντοιγε τὴν τῶν πολεμίων αὐτ διαφθορὰν, ἀκηκοεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ἔσαν κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς αὐτῷ τ Θεὸν τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντα. καὶ Ἰωσάφατ & μὲν ἔκτοτε μ[η] λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγε. τῷ δ᾽ υἱὸς & τοῦ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τ Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν [y] κοινωνήσειε ἐπὶ καταστάσει νηῶν, [z] εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν καὶ τὰ ἐπὶ Θράικης ἐμπόρια, διήμαρτε τοῦ κτήματος. [a] ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ πρὸς τ Ἰεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον ἔτως εἶχεν.

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

Ochozias Iſraëlitarum rex. 3 Regum, c. 22.

A Chabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuæ ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, & utrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque cœpit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; & tributa, quæ patri ejus ſolitus erat pendere, jam deſiit ſuppeditare. Porro accidit ut Ochozias de ſolario domûs ſuæ deſcendens *per gradus* delaberetur: quo factum eſt, ut, cum male ſe haberet, ad Accaronis deum Muſcam (hoc enim deo illi nomen erat) de ſalute *ſua* ſciſcitatum mitteret. Hebræorum vero Deus, cum Eliæ vati apparuiſſet, illi præcepit, ut, nunciis miſſis obviam factus, ab iis quæreret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; juberetque illos reverti, regique dicere, quod è

Ochozias ægrotus Accaronem deum conſulit. 4 Regum, c. 1.

Περὶ Ὀχοζίᾳ βασιλέως Ἰσραηλιτῶν · καὶ πάλιν περὶ Ἠλίᾳ & προφήτ.

Ὁ δ᾽ Ἀχάβου παῖς Ὀχοζίας ἐβασίλευε τ Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ πεπαιδευμένος τὴν δίαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ, τῷ [b] πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τ λαὸν ἀποπλανῶντι ἐξαμένῳ. τὴν δ᾽ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τ Μωαβιτῶν ἀφίστη βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς φόρους, ὰς ἔπεισεν ἐτελ τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ, χορηγῶν ἐπαύσατο. συνέβη δ᾽ τ Ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ [c] στέγης τ οἰκίας πεσεῖν, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς [d] τ [e] Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ τῷ ὄνομα τῷ θεῷ, πυθόμενος τὴν τ σωτηρίας. φανεὶς δ᾽ ὁ τ Ἑβραίων Θεὸς Ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξειν αὐτῷ, τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις [f] ὑπαντήσαντα πυθέσθαι αὐτῶν, εἰ θεὸν ὁ Ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει, ὅτι [g] ἔπεμπε πρὸς τ ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τ σωτηρίας [h] ἐρησομένους, κελεῦσαί τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ

---

r Ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτεινον,] Lege πολεμίους ἀλλήλους ἀπ. COCC.

s Ἀποβλέψας] Sic *Vat.* ἀναβλέψας in *reliquis.*

t Συνέβαινεν ἱστατοπεδεύκεναι] Ita cum *MSS.* in *Editis* συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι.

v Σκυλεύσαντες] Σκυλεύοντες ἔκαμον *Vat.*

x Ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν] Ita cum *MSS.* ἀναγαγὼν in *Editis.*

y Κοινωνήσειε] Sic *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Vat.* κοινήσας in *Editis Aliisque*, forſan pro κοινώσας.

z Εἰς τὸν Πόντον] Vide *Bootium* in *Animadverſ. S.* lib. 3. c. 6. p. 165. & *Torniellum* in *Annal. S.* ad ann. 3138.

* *Præ magnitudine periêre navigia:*] *Sc.* quod regi non poterant.

a Ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ πρὸς τ Ἰεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον ἔτως εἶχεν.] Navigia ob magnitudinem abſorpta. 1 Reg. XXII. 49. dicitur Rex Joſaphat feciſſe naves Tharſis (תרשיש) ad navigandum in Ophir. LXX. verò in MS. Alex. ἐποίησεν πλοῖα τοῦ πορεύεσθαι * Ὀφειρά. SPANH.

b Πρώτῳ παρανομήσαντι,] Πρώτως *Vat.* & forſan *Epiphan.* qui vertit. *& prius iniquitatem fecerat.*

c Στέγης τ οἰκίας] Τέγους *Big.* & *Samb.*

d Τὸν Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ Θεῷ,] Τὴν & mox τῇ Θεῷ *Big. Samb. Vat. Zonar.* & *Chron. Alex.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 6. & *J. Clericum* ad 2 *Regum*, c. 1.

e Ἀκκαρὼν θεὸν Μῦιαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ] In *Editis* Ἀκκάρων. atque ita vel Ἀκκαρῶν in *MSS.* Alibi quidem apud *Joſephum* noſtrum flectitur. hîc vero ſine flexione cum LXXII. *Interpretibus* Ἀκκαρὼν (ut & *Coccejus*) feci. HUDS. Ad Deum Acharo Muſcam *Rufinus.* LXX. 2 Reg. 1. 2. ἐπεζητήσατε ἐν τῷ Βάαλ μῦιαν θεὸν Ἀκκαρών. Hebr. בעל זבוב אלהי עקרון *dominus* muſcarum ſeu Μύιαγρος vel Ἀπόμυιος Græcorum. SPANH.

f Ὑπαντήσαντα] Ὑπαντήσοντα *Samb.*

g Ἔπεμπε πρὸς τ ἀλλότριον] Πέμπει *Vat.*

h Ἐρησομένους,] Ita cum quinque *MSS.* & *Vet. Interpr.* πυθησομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς in *Editis.*

καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἧ ὃ Ηλίας ποιήσαντες ἃ προσέταξεν ὁ Θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ταχέως ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος [i] τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντα δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς ἧ Ισραηλιτῶν Θεοῦ, ὅτι κάκιον ἔχει ἡ [k] νόσος. ἧ ὃ βασιλέως σημήνειν [l] αὐτῷ τὸ ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον [m] δασὺν τὸ ζώνην πεπλεγμένον δερματίνην. σαφεῖς δὲ ἐκ τούτων Ηλίαν εἶναι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον τὸ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνιέναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν ὃ τὸ Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄγειν βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ πείρᾳ τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχει, εὔξασθαι, πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι [n] τούς τε σταλέντας ἐπ' αὐτὸν, εὐχετο, καὶ πρῆσαι καπνισθεὶς διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον ἐπὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. τὰ δὲ ἀπωλείας τὰ τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν Ηλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις ἐπ' [o] τὸν πρότερον συναπώλεσεν. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ προφήτῃ βίᾳ [p] λαβεῖν ἄγειν αὐτὸν εἰ μὴ καταπλαγοι βουλόμενος, [q] ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, πῦρ διέπεμψε καθὼς ἐπὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενος δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν ἐπὶ λίαν ὑπῆκτο τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τόπον ἔσωθεν εἶναι τὸν Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγε, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως διαφθεῖραι παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ [s] οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ κατὰ τοῦ αὐτοῦ αἰτίαν ἦλθον. ἐλεήσας τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίου [t] τούς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ἀποδεξάμενος δὲ τοῦ δεξιότητα τῶν λόγων τὸ ἀστεῖον ἧ ἤθους ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠσπάσατο αὐτόν. προσαγορευόμενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐξ ὧν λέγειν· "ἐπιδὴ καταφρονῶς αὐτοῦ [v] μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ, καὶ τοῦ τὸ "νόσου [x] οὐδὲν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς δὲ τὸν "Ακκαρωνιτῶν ἔπεμπες, παρ' αὐτοῦ πυθησόμενος πε- "ρὶ τοῦ σοὶ [y] τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. διεδέχετο δὲ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἅπας γὰρ κατέφρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν [z] Αχάβῳ διαπαλήσας γνώμην, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πάσῃ πονηρίᾳ χρησάμενος τὸ ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν. παρεὶς γὰρ τοῦτον θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. [a] ἦν δὲ ταῦτα δρασήριον. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρι τοῦ σήμερον αὐτοῦ τὴν τελευτήν. μαθητὴν δὲ Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς τὸ πρότερον ἐδηλώσαμεν. [b] τοῦ μέντοι Ηλία, καὶ Ενώχου ἧ [c] γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν

morbo non convaleſcet. Cum autem feciſſet Elias quæ Deus ei mandaverat, nuncii, his ab eo acceptis, ſtatim ad regem ſe receperunt. Illo vero demirante reditûs celeritatem & cauſam interrogante, reſponderunt hominem quendam illis occurriſſe, & vetuiſſe quidem ulterius progredi, reverſos autem tibi dicere ex mandato Dei Iſraëlitarum, quod ingraveſcet morbus. Cumque rex illis imperaſſet, ut illum qui iſta dixerat ei indicarent, ajebant hominem eſſe hirſutum & cingulo pelliceo cinctum. Ubi vero ex his intellexerat, Eliam eſſe, quem nuncii deſcriptum dederant, tribuno, quem ad eum miſit cum quinquaginta militibus, præcepit, ut illum *captum* ad ſe adduceret. Tribunus autem, qui miſſus fuerat, cum illum inveniſſet in montis vertice ſedentem, juſſit ut deſcenderet & ad regem veniret: hoc enim ipſum jubere. ſin vero nollet, invitus *ire* cogeretur. At ille, cum ad eum dixiſſet, ſe precaturum eſſe ut ignis de cœlo delapſus illum pariter ac milites perdat, quo verum eſſe vatem experiretur, preces adhibet, & preſter *ſubito* delatus tribunum ejuſque milites abſumit. Quorum ſtrage ad regem perlata, ira accenſus alium tribunum ad Eliam mittit, cum totidem militibus quot priori comites dederat. Cum autem & iſte vati minatus eſſet ſe vi captum abducturum, niſi volens *propere* deſcendat, *vate* contra illum precato, ignis eum ſimiliter ac alterum tribunum confecit. Cæterum, cum & illa quæ huic acciderant rex audiviſſet, tertium emiſit. Ille vero prudens & moribus manſuetis, poſtquam pervenit ad locum ubi tum forte erat Elias, blande illum compellavit, & non neſcire dicebat, quod invitus, regis mandato obſequens, ad ipſum venerit; quodque ii qui ante eum miſſi erant, non volente animo, ſed eadem neceſſitate coacti veniſſent. Eum igitur obſecrabat, ut ſortis ipſius miſereretur, & illorum qui cum ipſo aderant militum, factoque inde deſcenſu cum illis iret ad regem. Tum Elias, captus appoſita ſermonis comitate morumque urbanitate, deſcendit, ſeque illi comitem adjunxit. Cum autem ad regem perveniſſet, ei vaticinatus eſt, & declarabat Deum *ita* dicere: "quoniam ipſum contempſiſti, "perinde ac ſi Deus non eſſet, nihilque veri de "valetudine prædicere potuiſſet, ſed ad Accaro- "nenſem *deum* miſiſti, illum percontans quem fi- "nem habiturus eſſet morbus, ſcito te moriturum.

Ochoziam brevi moriturum, id quod accidit, prædicit Elias. 4 Regum, c. 1.

Elias ignem de cœlo devocat. 4 Regum, c. 1.

2. Atque ille quidem brevi poſt tempore, juxta Eliæ vaticinium, mortem obiit. Cæterum ejus loco regnum obtinuit Joramus frater: nam ſine liberis vita deceſſit. Hic vero Joramus, nequitia patris *ſui* Achabi ſimilis factus, regnavit annos duodecim, omne genus nequitiæ addictus & impietati in Deum: nam cultu ejus relicto deos peregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger & rebus gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex hominum conſpectu ſublatus eſt: nec in hodiernum uſque diem quiſquam novit qui fuerit ejus exitus. Diſcipulum autem reliquit Eliſſæum, ſicut jam ante declaravimus. Verum de *hoc* Elia, & Enocho qui ante diluvium vixit, in ſacris libris ſcriptum eſt,

Ochoziæ mors. 4 Regum, c. 1.

Joramus Iſraëlitarum rex, ſceleratus & impius.

[i] Τῆς ἐπανόδου,] Illud τῆ ex *MSS.* Ε τάχους τῆ ἐπ. habent *Gallici MSS.* quo modo alibi loqui ſolet *Joſephus.*

[k] Νόσος.] Sic *MSS.* in *Editis* articulus deſideratur.

[l] Αὐτῷ τὰ ταῦτα] Αὐτῷ τὸ εἰδος Ε ταῦτ' εἰρηκότος ἐντελαμένου *Hen.* & *Buſb.*

[m] Δασὺν] בעל שער eſt in Hebr. quod ad veſtes hirſutas alii referunt. REL.

[n] Τοὺς τε σταλέντας] Ita *Vat.* & *Epiphan.* in *reliquis* τοὺς σταλ.

[o] Τὸν πρότερον] Ita cum *MSS.* τὸ πρῶτον ἀπέσταλκεν in *Editis.*

[p] Λαβὼν] Iterum cum *MSS.* βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν in *Editis.*

[q] Ενέκαμψε] Ενεκάμφθη καὶ τοῦτο π. δ. καθὼς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ταξίαρχον *Vat.*

[r] Παρεῖη πρὸς αὐτὸν,] Ita in *Editis.* παρείη in *MSS.*

[s] Οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς αὐτοῦ in *Editis.*

[t] Τούς τε σὺν αὐτῷ] Ita *Samb. Vat.* & *Epiphan.* in *Editis Aliisque* τε deeſt.

[v] Μὲν ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ,] Illud μὲ etiam ex *MSS.*

[x] Οὐδὲν ἀληθὲς] Οὐτ' ἀληθὲς *Big.* & *Samb.* ἀ προειπεῖν δυναμένου ταληθὲς *Vat.*

[y] Τὸ τέλος τῆς νόσου,] Τὸ deeſt *Big.* & *Samb.*

[z] Αχάβῳ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν χρησάμενος καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸν Θ. ne Græce quidem, & nullo plane ſenſu. HUDS. Vet. *par fuit Achab malignitate, regnavitque annos* XII. *homo iniquitate circa Deum & impietate plenus.* Forte, *à patre mutuatus.* vel, *patrem imitatus malitiæ.* COCC.

[a] Ην δὲ ταῦτα] Forte ἦν δὲ ταῦτα. vel ἦν δὲ τὰ ταῦτα. COCC.

[b] Περὶ μέντοι τε Ηλίου, καὶ Ενώχου Ε γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγίγραπται βίβλοις,] Enochus & Elias *ἀφανεῖς* facti, ignorata eorum morte. Notus verò Eliæ raptus in cœlum per currum igneum è 2 Reg. 11. 11. SPANH.

[c] Γενομένου πρὸ τῆς ἐπομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγίγραπται βίβλοις,] Γεγενήται *Vat.*

est, quod evanuerint, at de morte illorum nemo quidquam pro comperto habuit.

τ ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόασιν ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν ἀδεὶς οἶδεν.

CAP. III.

Quomodo Joramus & Josaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Elisæo editis, & de morte Josaphati.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἰώραμος ὁ Ἰωσάφατος ἐπεστράτευσαν τοῖς Μωαβίταις· περί τε θαυμάτων Ἐλισσαίου, καὶ τελευτῆς Ἰωσαφάτου.

Joramus cum duobus regibus in Moabitas expeditio. 4 Regum, c. 2.

CUM autem regnum suscepisset Joramus, Moabitarum regi, cui nomen Misan, bellum inferre statuit. ab ejus enim fratre, ut jam ante diximus, defecerat; cum patri ipsius Achabo in tributum pensitaret * ovium intonsarum centena millia. Suis itaque copiis collectis, misit etiam ad Josaphatum, obsecrans ipsum, ut, cum à principio amicus esset paternus, socia secum arma jungeret, bello Moabitas persequuturo, qui *tum recens* à regno suo defecerant. At ille non se solum venturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in belli societatem pertracturum. Joramus autem, cum ad se delata essent hujusmodi de auxiliis promissa à Josaphato facta, cum exercitu suo Hierosolyma veniebat: & ab Hierosolymorum rege splendide exceptus, cum illis visum esset per Idumææ solitudinem contra hostes proficisci, (haud enim exspectaturos esse ut per deserta iter facerent) tres illi reges Hierosolymis egressi sunt, rex ipse Hierosolymorum, Samariæ rex, & rex Idumææ. Ac cum septem dierum iter circuivissent, ad aquarum inopiam redacta erant & jumenta & exercitus, quod à via aberrarint itineris duces, *ita* ut in angore quidem & solicitudine essent omnes, præcipue vero Joramus, qui etiam præ mœrore ad Deum exclamavit; ecquid mali *illis* objecerit, ut tres reges à se ductos Moabitarum regi fine pugna dediturus sit. Illum vero Josaphatus, quod justus esset, confirmabat & excitabat; jussitque ut in castra mittendo perquireret, an quis Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum scisciante intelligamus, quid nobis facto opus sit. Cum autem unus è servis regis dixisset, se vidisse illic Eliæ discipulum Elissæum Saphati filium, tres reges suasu Josaphati illum adeunt. Cumque ad illius tabernaculum venissent (nam extra castra tetenderat) percontabantur quid futurum esset de exercitu: maxime vero *instabat* Joramus. At cum dixisset Elissæus, ne illi molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates adiret, illos enim *proculdubio* veros esse, *tum rex* illum precibus urgebat, ut vaticinaretur & illos servaret. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsurum, nisi propter Josaphatum virum sanctum & justum, adducto viro quodam psallere sciente (vates enim *hunc* requisivit) eo psallente Dei spiritu afflatus præcepit regibus, ut in alveo torrentis frequentes fossas facerent. "nam neque nube visa, neque vento orto, "neque pluvia cum impetu delapsa, cernetis fluvium aqua repletum, ita ut & milites & jumenta aquatione vobis conserventur. neque vero "hoc solum per Deum assequemini, sed & ejus "ope ex hostibus victoriam reportabitis, & pulcherrimas munitissimasque Moabitarum urbes

Elisæus vaticinatur. 4 Regum, c. 2.

[d] Υπολαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Ἰώραμος, ἀπὸ τ Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, [e] Μισᾶν ὄνομα. [f] Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποστὰς, φόρους τελῶν Ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν [g] τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωσάφατον θᾶκαλῶν αὐτὸν, ἐπὶ φίλου ἀπ' ἀρχῆς ὑπαρχειν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἀνοίσειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τ βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ [h] καὶ τ Ἰδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν, [i] στρατεύσειν. Ἰώραμος δὴ τούτων αὐτῷ τ θᾶδε [k] Ἰωσαφάτου πρὸς τ συμμαχίας κομιδῇ ἥδετο, ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τ βασιλέως τ Ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς διὰ τ ἐρήμου τ Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπεὶ γὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον· ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τ Ἱεροσολύμων, ὅ, τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τ Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τ ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνίας μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τ Ἰώραμον, καὶ [l] ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ [m] παραδώσων αὐτοὺς τῷ [n] τ Μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στράτευμα ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί πρακτέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτης δέ τις τ Ἰωράμου φήσας ἰδεῖν αὐτόθι τ Ἠλίου μαθητὴν Ἐλισσαῖον Σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπῆσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παρομένοντος. ἐλθόντες δ' ὅπου τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπη τῆς στρατιᾶς· μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δὲ, μὴ [o] διενοχλεῖν αὐτῷ φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐθέλειν προφητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμόσας τὸν Θεὸν οὐκ ἂν ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον, [p] ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπιζήτησε γὰρ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενόμενος προσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, [q] ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλὰς ὀρύξαι βόθρους. "ὅτι γὰρ νέφος, ὅτι πνεῦμα γενόμενα, ὅτε ὑετὸς καταῤῥαγήσεται, "τοῦ, [r] ὄψεσθε πλήρη τ πεδίον ὕδατος, ὡς ἂν καὶ "τ στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια [s] διασωθῆναι ὑμῖν ἀπὸ "τοῦ πότου. ἔστι δὲ ὑμῖν τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ [t] κρατήσετε τ ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρω-

"τάτας

d Υπολαβὼν] Ita *Basil. G.* & *Vet. Interpr.* παραλαβὼν *Big. Samb.* & *Vat.*

e Μισᾶν ὄνομα.] Μισαὴλ *Vat.* Μισὴλ *Gall.* 1.

f Τοῦ γὰρ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* Μισᾶν ὄνομα φόρους τελοῦντα Αχ.

* *Ovium intonsarum centena millia.*] Juxta *S. Literas*, centena agnorum millia & totidem lanatorum arietum.

g Τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

h Καὶ τ Ἰδουμαίων] Sic *MSS.* καὶ τ Ἰδ. τ βασ. in *Editis.*

i Στρατεύσειν.] Συστρατεύσειν solus *Vat.*

k Ἰωσαφάτου] Τοῦ ante Ἰωσαφάτου delevimus auctoritate *MSS.*

l Ὑπὸ λύπης] Ita *Big. Samb.* & *Gen.* λύπης *Basil. Aliique.*

m Παραδώσων] Ita *Big.* & *Vat.* παραδώσοντας *Basil.* & *G.* παραδώσοντ' *Samb.*

n Τῶν Μωαβιτῶν βασιλεῖ.] Illud τ ex *MSS.* ut mox ὁ ante Ἰωσαφάτου.

o Διενοχλεῖν] Sic *MSS.* διοχλεῖν in *Editis.*

p Ἀχθέντος ἀνθρώπου] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀχθέντος τε in *Editis Aliisque.*

q Ἐν τῷ χειμάρρῳ] Χειμάρρου pro *valle* quia נחל & vallem & flumen notat. REL.

r Ὄψεσθε πλήρη] Ὀψεσθαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Διασωθῆναι] Ita in *MSS.* σωθῆναι ὑμῖν in *Editis.*

t Κρατήσετε] Κρατῆσαί τε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & dein

λί-

"πάσας πόλεις λήψεσθε τ Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν "αὐτῶν [v] ἥμερα κόψετε, πλὴν ὧν χώραν δηώσετε, πηγὰς "ὧν ⊂ ποταμὸς ἐμφράξετε.

β'. Ταῦτα εἰπόντ⊙ τ̄ προφήτ, τῇ ὑπαίθρῳ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χείμαρρος [x] πολὺς ἐρρύη· σφοδρῶς γὰρ [y] ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ τ Θεὸν ὕσαι συνέπεσεν· ὥσε εὑρεῖν τ σταλὰν ⊂ τὰ ὑποζύγια πολὺν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ Μωαβίται τὰς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτὰς βαδίζοντας, καὶ διὰ τ ἐρήμου ποιουμένους τ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ὑφ' ἓν συλλέξας σταλὰν, ἐκέλευσεν [z] ὑπὲρ τ ὀρῶν βάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτὰς μὴ λάθωσιν εἰς τ χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δ' ὑπὸ τ ἀνατολὴν τ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, [a] καὶ γὰρ ἐγγὺς μακρὰν ἦν τ Μωαβίτιδ⊙, αἱματῶδ τ χροὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνει), ψευδῆ δόξαν περὶ τ πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς [b] ἀπεκτονηκότων ἑαυτὰς διὰ νύκ⊙, καὶ τὸ ποτάμιον αἷμα αὐτοῖς ῥέοντ⊙. τὸν τοίνυν ἔτως ἔχοντ ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτὰς ὑπὲρ διαρπαγὴν τ πολεμίων σκῦλα τ βασιλέα. καὶ πάντες, [c] ἐφορμήσαντες ὡς ὑπὲρ ἑτοίμου ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τ ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διεψεύσθη) μὲν αὐτὰς ἡ ἐλπὶς αὕτη. πλείστων γὰρ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τ ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δ' εἰς τὴν [d] τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις [e] κατεσκέψαντο τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς ἀγρὰς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ [f] ἠφάνισαν [g] πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάρρων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων [h] ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμεν⊙ τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τ πόλιν ὁρῶν κινδυνευθεῖσαν ἁνωμοτὶ ληφθῆναι κρατ⊙, ὥρμησε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθών, διὰ τὸ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατόπεδα, καθ' ὃ μέρ⊙ [i] αὐτὰς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνειδῶς. καὶ πεφθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ὑπετυγχάνε γὰρ ὑπομελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τ πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεπεράσατο. [k] τ υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὑπὲρ τὸ τεῖχ⊙, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθ τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, [l] καταπόνεσαν τ ἀνάγκης, καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τ πολιορκίαν, καὶ ἕκας⊙ εἰς τ [m] οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ιωσαφάτ⊙ δ' ὁ δεδηλωμέν⊙ εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγών, ὀλίγον ὑπεριώσας χρόνον μὴ τ [n] στρατείαν ἐκείνῳ, ἀπέθανε· ζήσας [o] μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε ⊂ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεπῶς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἐκεῖ μιμητὴς τ Δαυὶδ ἔργων.

"expugnabitis, & arbores quidem illorum sativas "excidetis, & regionem devastabitis, prætereaque "fontes & fluvios obstruetis.

2. Vate ista loquuto, postero die, priusquam sol oriretur, torrens copiose fluit, (accidit enim ut inde trium dierum itinere in Idumæa vehementer plueret Deus) adeo ut milites & jumenta invenerint largam potûs copiam. Moabitæ autem ut audivere tres reges contra se adventare, & per solitudinem iter facere, rex illorum, collecto statim exercitu, jussit montibus castra figi, ne illos laterent hostes in regionem irrumpentes. Cum autem sub ortum solis aquam in torrente conspexissent (etenim haud procul aberat à terra Moabitide) sanguini colore non absimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubescit) falsam de hostibus opinionem acceperunt, ac si ipsos se mutuo propter sitim peremissent, & fluvius eorum sanguine redundasset. Hoc igitur ita se habere suspicati, à rege petierunt, ut illos ad hostium spolia legenda emitteret. atque omnes, quasi ad prædam paratam profecti, ad hostium, tanquam mortuorum, castra perveniunt. Et quidem ipsos sua spes valde frustrata est. nam, hostibus in eos undique excitis, alii quidam eorum perempti sunt, alii vero fuga dispersi in regionem suam se receperunt. At reges, Moabitarum terram ingressi, & oppida subverterunt, & agros illorum diripuerunt, & * deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes, & optimas quasque arbores exciderunt, & fontes aquarum obturarunt, & mœnia ad terram dejecerunt. Rex autem Moabitarum, cum etiam *arcta* obsidione premeretur, urbemque eò discriminis adactam videret ut vi expugnaretur, tentavit, cum *viris* septingentis egressus, equo evehi per hostium castra, quà excubias paulo negligentiores esse putabat. conatusque, fuga evadere non potuit: nam in locum incidit accurate præsidiis munitum. In urbem autem reversus rem extremæ necessitatis & desperationis aggressus est. Filium natu maximum, qui post eum erat regnaturus, in mœnia attollens, unde ab hostibus facile cerni posset, in solidum sacrificium Deo mactavit. Reges vero cum illum conspexissent, necessitatis miserti, & humanitate simul & pietate permoti, *confestim* obsidionem solverunt, & † ad suam quisque domum discesserе. Josaphatus autem Hierosolyma reversus, paceque vitâ actâ, cum non diu isti expeditioni superfuisset, diem obiit supremum: exacto quidem vitæ *suæ* anno sexagesimo, regni vero vigesimo quinto. Sepultusque est Hierosolymis magnifice: nam & operum Davidis *proavi sui* imitator erat.

Moabitarum rex se suosque in prælium parat.

Moabitæ vincuntur. 4 Regum, c. 4.

Moabitarum rex filium pro hostia mactat. 4 Regum, c. 2.

Josaphati mors. 4 Regum, c. 21.

λήψεσθαι. mox etiam κόψατε, & δηώσατε & ἐμφράξατε.

v Ημερα κόψετε,] Vocem ἥμερα insertum dedimus ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

x Πολὺς ἐρρύη·] Ita *MSS.* (& Cocc.) in *Editis* σφοδρῶς ἐρρύη. πολὺ γὰρ &c.

y Ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδῷ] Non est in Hebr. REL.

z Ἐπὶ τ ὀρῶν] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* διὰ τ ὀρῶν συμβάλεσθαι τὸ ῥε. in *Editis Aliisque.*

a Καὶ γὰρ ὡδὶ μακρὰν] Καὶ γὰρ ὡ μακρὰν *Vat.*

b Ἀπεκτονηκότων] Ita cum *MSS.* ἀπεκτεινηκότων in *Editis.* HUDS. Lege ἀπεκτονότων, vel ἀπεκτακότων, vel ἀπεκτονηκότων. COCC.

c Ἐφορμήσαντες] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ὁρμήσαντες in *Editis Aliisque.*

d Τῶν Μωαβιτῶν] Illud τ ex *MSS.*

e Κατεσκέψαντο τὰς ὁ αὐτῇ,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάς τε πόλεις καθασκάψαντες τὰς in *Editis.*

f Ηφάνισαν] Sic *Samb.* & *Gall.* 1. ἠφάνισαν in *reliquis.*

• *Deformarunt lapidibus è torrentibus eos replentes,*] Eo quidem sensu ἀφανίζω accipio, quo reperitur *Matth.* 6. 16.

g Πληροῦντες] Πληροῦντες ὧν τ χειμάρρων λίθων *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Εξέκοψαν,] Εκοψαν *Vat.* & mox ἔφραξαν.

i Αὐτὰς ἐνόμιζε] Αὐτῷ ἐνόμιζε *Samb.* ἐνόμιζεν αὐτῷ *Vat.*

k Τὸν ὠὸν τ πρεσβύτερον,] Τῶν ὠῶν solus *Samb.* Vide *Grotium* ad 3 *Regum*, c. 3. v. 28. & *Clericum* in eundem locum, ut & *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 28.

l Καταπόνεσαν τ ἀνάγκης, καὶ παθόντες] LXX. 2 Reg. III. 27. καὶ ἐγένετο μισομελ⊙ μέγας ἐπὶ Ισραήλ. Hebr. גצף גדול *fervor magnus.* SPANH.

† *Ad suam quisque domum discesserе.*] *Vel*, in suum quisque regnum abierunt.

m Οἰκίαν ἀνέστρεψεν.] Οἰκείαν *Big.*

n Στρατείαν ἐκείνῳ,] Εκστρατειαν *Big.*

o Μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα,] Illud μὲ ex *MSS.*

II.

CAP. IV.

Joramus ſucceſſor Joſaphati. quomodo ei cognominis Joramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; & quæ miracula edidit vates Eliſſæus.

Joramus Judææ rex. 2 Paral. c. 21.

PORro reliquit filios aliquammultos: Joramum autem natu maximum ſucceſſorem *ſuum* declaravit. idem enim illi nomen erat cum matris *ſuæ* fratre, Iſraëlitarum rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex è Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem Eliſſæum, cujus res geſtas percenſere volo: quippe quæ magnæ ſunt & memoratu dignæ, prout è libris ſacris in notitiam noſtram pervenerunt.

2. Dicunt enim uxorem Obediæ, Achabi diſpenſatoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, ut maritus ejus vates à Jezabela uxore Achabi † ad mortem quæſitos ſervarit. centum enim, ajebat, ipſum abdidiſſe & pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt fata viri * ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi. orabatque ob hoc mariti factum *egregium* ſui miſereretur, & auxilii aliquid largiretur. Quærenti autem *vati*, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, niſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates juſſit ut diſcedat, atque vaſa utenda accipiat à vicinis, eaque vacua & non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum in univerſa transfundat: Deum enim iſta *omnia* repleturum eſſe. Cum autem mulier juſſis paruiſſet, præciperetque liberis ut vaſa ſingula ſibi admoverent, poſtquam omnia repleta erant, & nullum ſuperabat, iſta vati indicatum ivit. Ille vero conſilium dat, ut oleum venditum iret, atque creditoribus *ſuis* ſatisfaceret: aliquantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, quo ipſi ad liberos ſuſtentandos uti liceret. Et quidem Eliſſæus ita mulieris æs alienum diſſolvit, eamque à creditorum vexatione liberavit.

Oleum ab Eliſſæo perpetuatum. 4 Regum, c. 4.

Eliſſæus Iſraëlitarum regem de Syrorum inſidiis admonet. 4 Regum, c. 6.

3. Porro Eliſſæus mature *quoſdam* cum monitis ad Joramum miſit, ut caveret locum illum, *quem iſti indicarent*, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis locatos ut eum interficerent. Et rex quidem, vati obſequens, ad venationem † *paratam* non egreſſus eſt. Adadus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuorum aliqui in-

ΚΕΦ. δ'.

Ιώραμον τὸν Ιωσαφάτου διάδοχον. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ιώραμος τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαυμαστὰ ἐποίησεν Ελισσαῖος ὁ προφήτης.

ΚΑτέλιπε δὲ παῖδας ἱκανούς· διάδοχον δὲ ἀπέδειξε τὸν πρεσβύτερον Ιώραμον. τοὐτῳ γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τοῦ [p] μητρὸς [q] μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ισραηλιτῶν, Αχάβου παιδί. ἀφικνούμενος δὲ [r] ἐκ τῆς Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὑτῷ Ελισσαῖον τὸν προφήτην, ὃν τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν· λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσομοίρους ἀξίας, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαν γάρ αὐτῷ φασὶ [s] τινὶ [t] Ωβεδίου, τοῦ Αχάβου οἰκονόμου [v] γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐξεῖσωσεν, ὑπὸ τῆς Αχάβου γυναικὸς Ιεζαβέλης ἀναιρεμένους. [x] ἑκατὸν γάρ, ἔλεγεν, ἀπ' αὐτοῦ δανεισαμένου τροφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μὴ τοῦ ἀνδρὸς τελευτήσαντος ἄμοιρα νῦν ὑπὸ τῶν δανειστῶν [y] αὐτοῦ τε καὶ τέκνα προὶξὶ δουλείαν. παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν παντὸς ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθῆσαι τινα βοήθειαν. [z] πυθομένου δὲ αὐτοῦ τί ἔχοι δηλονότι τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ [a] βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα [b] τὸ ἔλαιον. τὸ γὰρ Θεὸν πληρώσειν [c] ταῦτα. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα [d] ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστον τὰ ἀγγεῖα προσκαθίσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην [e] πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ [f] συμβουλεύει [g] τὸ ἔλαιον [h] ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· ἡμῖν δὲ τὸ καὶ [i] περισσὸν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων [k] καταχρήσεσθαι). καὶ Ελισσαῖος μὲν ἅτε ἀπήλλαξε τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν.

γ'. [l] Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε, [m] φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ [n] Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν [o] ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, σὺν οἷς τῷ χρῆσθαι [p] ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. [q] Αδαδος δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς [r] διαμαρτὼν, ὡς τὰ ἰδίων αὐτοῦ καταμωμωσάντων τὴν ἐνέδραν πρὸς

p Μητρὸς μὲν ἀδελφῷ,] Γυναικὸς *Gall.* 2. atque ita in verſione ſua *Gelenius.*

q Μὲν ἀδελφῷ,] Hìc μὲν inſertum dedimus ex *MSS.* & mox δὲ ante παιδὶ delevimus.

r Ἐκ τῆς Μωαβίτιδος] Sic *MSS.* ἀπὸ τῆς in *Editis.*

s Τινὶ Ωβεδίου,] 2 Reg. IV. SPANH.

t Οβεδίου,] Αβδίου *Vat.*

v Γυναῖκα,] Idem ſenſit *Chaldæus Interpr.* ut & *Rabbini Aliique.* videſis *Theodoretum* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. κδ'.

‡ *Ad mortem quæſitos ſervarit.*] Ita cum *Epiphanio* placuit interpretari vocem ἀναιρεμένους.

x Ἑκατὸν] Ita cum omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτῇ in *Editis.*

y Αὐτοῦ] Αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα *Vat.*

* *Ipſam cum liberis à creditoribus in ſervitutem abripi.*] In *S. Literis*, inſtare creditores ut in ſervitutem ducant. Juxta *Epiphanium*, nunc vero poſt viri ſui mortem à creditoribus urgeri, atque ejus filios ad ſervitium rapi.

z Πυθομένου δὲ αὐτοῦ] Πυθανομένου *Big.* & *Samb.*

a Βραχὺ λίαν ὂν κεραμίῳ.] Βραχὺ, ἀντὶ τοῦ ὀλίγον, μικρὸν *Heſychius.* Hebr. אסוך שמן *Vulg.* parum olei LXX. ὃ ἀλείψομαι ἔλαιον, quod reſpondet Hebr. אסוך ſ. primæ futuri Verbi סוך ſc. perfundere. Sic Ezech. XVI. 9. ואסוך בשמן & ungebam in oleo. SPANH.

b Τὸ ἔλαιον.] Τῷ ἐλαίῳ *Samb.*

c Ταῦτα.] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* πάντα *Epiphan.* αὐτὸ in *Editis.*

d Ποιησάσης,] Ita in omnibus *MSS.* atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod dum mulier feciſſet & ejus filii unumquodque vas obtuliſſent. dum completa fuiſſent* &c. ποιούσης ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη ac nihil præterea in *Editis.*

e Πάντα] Clariſſ. Coccejus jubet legere ταῦτα, verum deeſt forſan πληρῆ. ut ita mulier nunciaverit vati vaſa omnia jam plena eſſe. HAV.

f Συμβουλεύει] Συνεβούλευσε aut συνεβούλευε legiſſe videtur *Epiphan.*

g Τὸ ἔλαιον] Τὸ ἔλαιον *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι,] Ita cum *Cod. Vat.* ἀπελθοῦσῃ in *Editis Aliiſque.* nihil huic voci reſpondet in verſione *Epiphanii.*

i Περισσότερον] Περισσὸν *Vat.*

k Καταχρήσεσθαι).] Ita cum *Big.* & *Samb.* καταχρήσεσθαι in *reliquis.*

l Ελισσαῖος δὲ] Suſpicor hìc loci ingentem eſſe lacunam: non ſolum quod illorum pleraque deſideremus, quæ de miraculis ab Eliſſæo editis narrant *S. Literæ*, 4 *Regum*, c. 4, 5, & 6. ſed & quod male cum præcedentibus cohæreant illa, Ελισσαῖος δὲ ταχέως &c. quæ ſane optime ſe haberent, ſi *S. Literarum* veſtigiis inſiſteremus, 4 *Regum*, c. 6. v. 8. *Tum Syriæ rex, cum contra Iſraëlitas bellum gereret, conſilium cum ſuis cepit, de copiis in certo quodam loco collocandis:* Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ιώραμον ἐξαπέστελλε &c.

m Φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον] Forte τόπου τινὰ, niſi aliquid deëſt, *Vetus*: Inter hæc autem Helizæus miſit ad Joram, ammonens, ut cuſtodiret locum quendam &c. COCC.

n Σύρους τινὰς] Σύρων τινὰς τοὺς ἐκεῖ *Big.* & *Samb.* τοὺς ἐκεῖ Σύρων λοχ. *Gall.* 1. 2.

o Ἀναιρεῖν.] Ἀνελεῖν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

p Ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ] Ita *MSS.* ἄρμησε in *Editis.*

† Paratam *non egreſſus eſt.* Adadus *autem,*] Vocem *paratam* agnoſcit *Epiphan.*

q Αδαδος δὲ,] Ita cum *Vet. Interpr.* in *reliquis* Αδιε. Vide ad p. 463. §. 1. HUDS. Adadus Rex Syrorum *Ruſin.* SPANH.

r Διαμαρτὼν,] Διαμαρτὸν *Samb.*

πρὸς Ιώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτὸς πρόδότας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ, καὶ φανερὸς ἦν ἀπειλῶν, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ [s] γεγυμνένης. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, "μὴ [t] ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ [u] ὑπονοεῖν [v] αὐ-"τῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ κατειρηκότων τὴν ἔκπεμψιν "τῶν ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ γνώσκειν ὅτι Ελισαῖός "ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ "ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ [x] βεβουλευμένα," προσέταξε [y] πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει [z] τυγχάνει Δωτείων ὁ Ελισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν [a] Δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν [b] Αδαδος ὅππὶ τὴν πόλιν δυνάμιν πολλὴν [c] ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν Ελισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν [d] κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕῳ τῷ μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου ἀκόλουθος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισαῖον, ἐθορύβησεν αὐτὸν μὴ βοῆς καὶ [e] παραχῆς [f] δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὴν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ [g] τῷ Θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· [h] παρεκάλει τε, τῷ Δμόνῳ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν [i] εὐέλπιδα θαρσοῦντα, ἐμφανίσαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυνατόν. ὁ δὲ Θεὸς, ἐπήκουσε τῶν ἀσχῶν τοῦ προφήτου χωμένου, τυφλῶσαι ἁρμάτων καὶ ἵππων τὸν θεράποντα περιεστοιχισμένον ἤδη τὸν Ελισαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρρῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. Ελισαῖος μὲν οὖν τοῖς τῶν πολεμίων ὄψεσιν ἀμαυρώσας τὸν θεράποντα τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐτοῖς ἐπιβαλόντα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. χωμένου δὲ καὶ τούτου, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τὸν προφήτην Ελισαῖον εἰπόντων, ὑπεδέδωκεν ἑαυτὸν, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμένῳ τῷ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν Δμόνειον ἐπεσκοτισμένοι, ἀπροσδόκητος εἵποντο. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ιωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς πύλας, καὶ περιστῆσαι τοῖς Σύροις τὴν αὐτοῦ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ ηὔξατο καθαρᾶι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ὑπὸ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης [k] ἀφεθέντες, ἑώρων αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς καταρχοντας. ἐν σκληρᾷ δὲ ἦν ἀμηχανίᾳ τῶν Σύρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ἅπασι θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τοῦ βασιλέως Ιωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς καταπαυθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν Ελισαῖος· τοὺς γὰρ νόμῳ πολέμου ἁλόντας κτείνειν ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν εἰργασμένους τὴν ἐκείνου χώραν, θείᾳ δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς σὺν εἰδότας ἐληλυθέναι. [m] σιτεῖσθαί τε ξενίοις αὐτοὺς μεταδόντα καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἐκέλευεν. Ιώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πεισθεὶς, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τὸν αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικομένων καὶ διηγουμένων αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ θεοδόξον καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ

fidias Joramo prodidiſſent, & animo permotus eſt, & eos juſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod arcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, ut qui hoſti conata aperuiſſent quæ illis ſolummodo crediderat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum monuiſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque "ſuos ſuſpectos haberet, quaſi ipſius inimico de-"nunciaſſent miſſionem illorum, quibus mandatum "erat ut eum interficerent, ſed ſcire deberet vatem "eſſe Eliſſæum qui hoſtium regi omnia indicat, "conſiliaque illius *ſecreta* ei recludit," juſſit eos per nuncios explorare quanam in urbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in *urbe* Dothaïm. Adadus igitur in urbem mittit multas equitum turmas cum curribus, ut Eliſſæum caperent. atque illi in cuſtodia urbem undique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes ut Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, & hoc ipſum ei nunciavit. Ille vero famulum bono eſſe animo hortabatur, & *ipſe* ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque *Deum* ut miniſtro, quo is fortius & meliori ſpe animatus eſſet, potentiam ejus & præſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit ut Eliſſæum multo equitatu circundatum & curribus aſpiceret, adeo ut ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, ut putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, ut hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, præ qua fore ut illum dignoſcere non potuerint. Impetrato & hoc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogavit *eos* quem quæſitum venerint. Cumque illi dicerent, ſe Eliſſæum vatem *quærere*; pollicebatur ſe hunc illis traditurum eſſe, ſi ad urbem in qua eſſet ipſum ſequerentur. Atque illi quidem, & oculis & mente à Deo occœcati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur. Quos ubi Samariam perduxerat Eliſſæus, regi quidem Joramo præcepit, ut portas claudaret, Syroſque ſuis copiis circumdaret: Deum vero oravit, ut eorum oculos aperiret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, cœcitate diſcuſſa, viderunt ſeſe in mediis hoſtibus verſari. Cum autem Syri, ut veriſimile erat, ex re adeo miranda & inopinata valde animis eſſent conſternati & conſilii inopes hærerent, vatemque rex percontaretur an juberet eos jaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſſæus: jure enim belli captos occidere fas eſſe, illos vero nihil damni ejus regioni intuliſſe, ſed Dei ductu ignaros omnium eò perveniſſe. ideoque conſilium dedit, ut hoſpitio *benigne* exceptos menſæque *lautæ* adhibitos, illæſos dimitteret. Et quidem Joramus, vatis monitis obſequens, Syros ſplendide & magnifice tractatos ad regem ſuum Adadum dimiſit.

Syriæ rex mittit qui Eliſſæum capiant. 4 Regum, c. 6.

Eliſſæus Syros in Samariam pertrahit; qui à rege honorifice tractati dimittuntur. 4 Regum, c. 6.

4. Cum autem iſti reverſi quæ illis acciderant ei nunciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique Iſraëlitarum potentiam pariter ac præſentiam,

Adadus, bello Judæos rurſus adortus, Samariam obſidet. 4 Regum, c. 6.

---

s Γεγυμνένης.] Ita *MSS.* γεγομένης in *Editis.*

t Ψευδοδοξεῖν αὐτὸν,] Ac falſa opinione tenerentur. *Rufinus.* SPANH.

v Αὐτῶν ὡς πρὸς] Αὐτῶν deeſt *Big.* & *Gall.* 1. 2. qui mox legunt κατειρηκότας. Verum cum ὑπονοεῖν apud *Thucydidem* habeamus junctum genitivo perſonæ, vulgatam lectionem retinui. αὐτὸν & dein κατειρηκότα habet *Samb.* κατειρηκότα quidem *Vat.* ſine αὐτῶν vel αὐτοῦ.

x Βεβουλευμένα,] Βουλεύματα in quinque *MSS.*

y Πέμψασι μαθεῖν] Πέμψας *Big. Samb.* & *Vat.*

z Τυγχάνει Δωτείων] Ita cum *MSS.* in *Editis* Δωτηίδι τυγχάνων.

a Δωθαΐμ] Ita etiam LXXII. Δωθαὶ *Vat.* Δωθαεὶμ & Δωθαεὶν *Gall.*

b Αδαδος] Hìc loci Adæ in *libris* omnibus. *Ader qui & Adadus* in verſione *Epiphanii.*

c Ἵππων καὶ ἁρμάτων,] Ita & LXXII. ἱππέων *Vat.*

d Κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες] Ἐν κύκλῳ *Big.* & *Samb.*

e Ταραχῆς] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. τάχους in *Editis. c.* 6.

f Δραμὼν πρὸς αὐτόν.] Εἰσδραμὼν *Vat.*

g Τῷ Θεῷ] Similis loquutio exſtat p. 464. §. 2. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενος καταφρ. *Big.* & *Samb.* τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ χρώμενος ἀδεὴς ἦν *Gall.* 1. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ κεχρημένος καταφρονῶν *Gall.* 2. τὸν Θεὸν ὡς συμμάχῳ θαρρῶν ἀδεὴς ἦν *Vat.* in *Epiphanii* verſione. *Ille vero ſecurus de auxilio Dei contemnebat hoſtes, miniſtrumque metuentem crebro fiduciam habere præcepit, ſperans quoniam Deus virtutis ſuæ potentiæque præſentiam.*

h Παρεκάλει τε,] Deeſt τε in aliquod *MSS.*

i Εὐέλπιδα] Εὐέλπις Dinarch. adverſ. Demoſth. p. 51. ult. lin. SPANH.

k Ἀφεθέντες,] Ita *MSS.* (& Coccejus) ἀφέντες in *Editis.*

l Ἐλεγεν εἶναι δίκαιον,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis Aliiſque* deeſt εἶναι.

m Σιτεῖσθαί τε] Σιτεῖσθαί τε ξ. α. μεταδόντα *Vat.*

tiam, insuper & vatem cui manifesto adeo numen aderat, clam quidem præ metu Elissæi nihil contra Israëlitarum regem moliri statuit; palam vero bellum ei inferre in animum induxit, copiarum numero & viribus se hostibus superiorem esse existimans. coactoque magno exercitu, contra Joramum proficiscitur. Qui secum reputans se non adeo viribus pollere, ut cum Syro acie dimicaret, sese in Samariam inclusit, valida urbis munitione fretus. Adadus vero ratus si non machinis & *operibus* se urbem capturum, fame tamen rerumque necessariarum inopia in potestatem suam redacturum esse Samarenses, copiis admotis urbem obsidet. Tanta autem ciborum penuria premebatur Joramus, ut propter caritatem immodicam intra Samariam caput asini octoginta quidem nummis argenteis venierit, quinque vero nummis argenteis sextarium stercoris columbini emerint Hebræi pro sale. Quo factum est ut rex *magnopere* vereretur, ne quis fame adactus urbem hostibus proderet, & quotidie mœnia *ipse* obiret & excubias, dispiciens an quis intus ab iis occuleretur: &, quòd * conspiceretur & curam adhiberet, aliis obstitit, quo minus perfide aliquid cogitarent, aut cogitata perficerent, siquis hujusmodi quid perpetrare prius instituisset. Quod dum faceret, muliere quadam exclamante, miserere domine, ratus ipsam aliquid sibimet, quo vesceretur, petituram, ira commotus, eam Dei nomine diris devovit, ajebatque, sibi neque areas esse neque torcularia, unde & ipsi egenti aliquid largiri posset. Cumque illa horum quidem nihil se desiderare diceret, neque ob cibum molestam esse, sed ut litem, quam cum alia muliere habuit, dijudicare non gravaretur, ubi ille eam loqui jusserat ipsumque de iis quæ requirit certiorem facere, "sibi cum alia muliere vicina suique "amica convenisse, dicebat, ut, cum famis & ine-"diæ mala non amplius ferre potuerint, mactatis "liberis *suis* (nam utrique infans erat masculus) "alternis diebus altera alteram aleret. atque, ego "quidem, ait, prima meum jugulavi, hesternaque "die meo ambæ vescebamur. Illa vero non vult "idem *jam* facere; sed à pactis recedit, filiumque "suum abscondidit." Hæc res audita vehementi dolore affecit Joramum: cumque vestem conscidisset & graviter exclamasset, postea in vatem Elissæum ira accensus est, magnopere volens eum occidere, quod non oraret Deum ut daret remedium & fugam malorum quibus tenebantur: atque statim misit qui caput ei præcideret. Et ille quidem ad vatis cædem properabat; Elissæum vero haud latuit regis ira: sed domi *suæ* sedens una cum discipulis, eis indicavit, quod Joramus homicidæ filius miserit qui ei caput auferret. Vos vero, inquit, cum venerit is cui hoc mandatum est, observate ut ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: etenim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, ubi venit qui à rege ad perimendum Elissæum missus erat, jussa

Gravis Samariæ fames incessit. 4 Regum, c. 6.

Mater filium comedit. 4 Regum, c. 6.

Ira regis in Elissæum. 4 Regum, c. 6.

τ προφήτου ὦ τὸ θεῖον ἔτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν οὐκέτι διέγνω [n] τῷ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τ Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς ᾗ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθ τ στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμ νομίζων πρεέσεσθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατιᾷ μ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιώραμον. ὃς ἐχ ἡγέμενο αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Αδαδο ᾗ, λογισάμενο αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ [o] στάσ τῶν ἐπιτηδείων παρασκήσασθαι τὺς Σαμαρεῖς, πρσβαλὼν ἐπολιόρκ τὴν πόλιν. ἔτω δ ἐπέλιπε τ Ιώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ὑπερβολή, ὡς μὲ τὴν ὑπερβολὴν τ ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀγδοήκοντα μὲν [p] ἀργυρῶν νομίσματο κεφαλὴν ὄνυ, πέντε δ ἀργυρῶν νομίσμα ξέστην κόπρυ πριστέρων [r] ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τὺς Εβραίυς. λιῶ δ ἐν φόβῳ μὴ μὲ τ λιμὸν πρδῶ τις τῶν ἐχθρῶν [s] τὴν πόλιν ὁ Ιώραμο, κ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιπορεύετο τὰ τείχη Ꞓ τὺς φύλακας, μή τις ἔνδον εἴη [t] παρ' αὐτῶν σκεπόμεν· κ τῷ βλέπειν Ꞓ φροντίζειν ἀφαιρούμεν Ꞓ [v] τὸ βλέπεσθαί τι τοιῦτο, κ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τὴν τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακεκραγύσης δέ τιν γυναικὸς, δέησ[ι] [x] ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τὶ μέλλειν αὐτὴν τ πρὸς τροφήν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τ Θεὸν, κ μήτε [y] ἅλωσιν αὐτῷ μήτε λινὸς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι Ꞓ πρσέχοιεν αὐτῇ δεομένῃ. τ δ' ἐδενὸς μὲν χρήζειν εἰπούσης τούτων, ἐδ' ἐνοχλεῖν τροφῆς ἕνεκα, κριθῆναι δ' ἀξιούσης πρὸς ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντο λέγειν Ꞓ διδάσκειν πρὸς ὧν ὑπέζητεῖ, "σωθήσας, ἔφη, "ποιήσασθ μ τ ἑτέρας γυναικὸς [z] γειτνιώσης καὶ φίλης "αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπεὶ τὰ [2] λιμῷ κ τ ἐνδείας "λιῶ ἀμήχανα, διαχρησάμεναι τὰ τέκνα, λιῶ δ' ἄρρεν "ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. "κἀγὼ [a] μὲν, φησὶ, πρώτη τούμὸν κατέσφαξα, καὶ "τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτρέφημεν ἀμφότεραι. "ἡ δ' οὐ βούλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ πεφόβηται τὴν "σωθῆναι, καὶ τ ὑὸν ἀφανῆ πεποίηκε." ταῦτ' ἐλύπησε σφόδρα Ιώραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρρηξάμενο τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνιόησας, ἔπεμπε ὀργῆς ὅλη τὸν προφήτην Ελισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται Ꞓ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τ περιεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποτεμοῦσθαι αὐτ τὴν κεφαλὴν, ὡὸς [b] ἐξέπεμψε. καὶ ὁ μὲν ὅλη τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετ Ꞓ προφήτ, τ δ Ελισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ Ꞓ βασιλέως ὀργή· καθεζόμεν δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι Ιώραμο ὁ Ꞓ φονέως υἱὸς πέμψει τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τῦτο προσταχθεὶς ἀφίκηται, [c] παραφυλάξαντες εἰσιέναι μέλλοντα [d] προαποθλίψατε τῇ θύρᾳ κ κατάσχετε· ἀκολουθήσ γὰ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ [e] μεταμελόμεν ὁ βασιλεὺς, μεταβεβλημένο. κ οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ Ꞓ βασιλέως ὅλη τὴν ἀναί-

n Τῷ τ Ισραηλιτῶν] Illud τῷ ex *MSS.*

o Στάσ τ ἐπιτηδείων] *Gen.* στάσι, vel στάσ. Sophocl. Oedip. Col. v. 519. στάσιν ἴσχες. SPANH.

p Αργυρῶν νομίσματο] Αργύρεον hîc & mox infra *Samb.* in aliquot *codicibus* LXXII. πεντήκοντα σίκλων ἀργυρίε.

q Ξέστην κόπρυ περιστερῶν ἀντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Sextarium fimi Columbarum pro sale comparabant Hebræi. *Rufin.* Hebr. quartum cabi stercoris columbarum. LXX. τέταρτον Ꞓ κάβυ κόπρυ τ περιστερῶν· In *MS. Alex.* τέσσαρες κάβοι κ. πιε. nulla ibi ἀντὶ ἁλῶν aut salis mentione. Sale vero pro stercore usi Babylonii in fructificandis Palmis, juxta Theoph. de P. H. lib. III. c. XXII. p. 256. SPANH.

r Αντὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι] Ita & *Theodoret.* in 4 *Regum.* ΕΡΩΤ. καὶ. Videsis *Jac. Capellum* de *Pond.* & *Mens.* p. 76. & *Bochartum* in *Hieroz.* P. 2. l. 1. c. 7.

s Τὴν πόλιν] Τὴν πόλιν. ὁ Ꞓ Ιώραμο καθ' ἑκάστην in omnibus *MSS.* verum lectionem vulgatam agnoscit *Vet. Interpr.*

t Παρ' αὐτῶν] Ita cum *Vat.* & *Vet. Interpr.* παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

* *Conspiceretur & curam adhiberet,*] *Al.* conspectus fuerit curam adhibere.

v Τὸ] Edit. *Gen.* τῷ.

x Ελέησον,] Δέησιν σὺν ἐλέησον in plerisque *MSS.*

y Αλωὰς] *Gen.* ἀλώας. lege ἄλωας vel ἀλωὰς COCC.

z Γειτνιώσης,] *Al.* γειτνιώσης αὐτῇ κ φίλης τυγχανούσης.

a Μὲν, φησὶ,] Illud Ꞓ ex *MSS.*

b Εξέπεμψε.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἐξέπεμπε in *reliquis.*

c Παραφυλάξαντες] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καθέχετε etiam habet *Gall.* 2. in *Editis Aliisque* παραφυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα προαποθλίψαι τῇ θύρᾳ κ κατασχεῖν.

d Προαποθλίψατε] 4 *Regum*, c. 6. v. 32. ἀποκλείσατε τὴν θύραν κ παραθλίψατε αὐτὸν ἐν τῇ θύρᾳ, *in januas eum prematis*, ut vertit *Castalio.*

e Μεταμελόμεν ὁ βασιλεὺς,] Ita cum *MSS.* παραμένει ὁ βασιλεὺς in *Editis.*

f Ka-

ἀναίρεσιν τῦ Ελισαίε, ἐπείησεν. Ιώραμος ὴ [f] καταγνοὺς τ ὀλτὶ τὸν προφήτ ὀργῆς, κὴ δείσας [g] μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτ προσταχθεὶς, ἔσπευσε κωλύσαι γενέσθ τὸν φόνον, κὴ διασῶσαι τὸν προφήτ. ἀφικόμενος ὴ πρὸς αὐτὸν, ἤρᾶτο ὅτι μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' οὕτως ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους [h] ὁρᾶ. Ελισσαῖος ὴ εἰς τὴν ὑπερον ἐπηγγέλετο, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, [i] καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν ὑπερβολὴν τροφῆς· κὴ πραθήσεσθαι μὲν [k] ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς [l] σάτα, [m] ὠνήσεσθαι ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε. ταῦτα τόν τ' Ιώραμον Ε τὺς παρόντας εἰς χαρὰν ἔτρεψε. πιστεύσ γὰ τῷ προφήτ διὰ τὴν ὑπὲρ τῶν προπεπραγμένων ἀλήθειαν οὐκ ἄκνουν. ἀλλὰ κὴ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τ ἡμέρας κὴ παλαίπωρον [n] ἡ προσδοκωμένη κοῦφον αὐτοῖς ἐποίησ. [o] ὁ ὴ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, κὴ [p] τότε φέρων αὐτὸν ἐπερρειπσμένον, "ἄπιστα, εἶπε, λέγεις, "ὦ προφῆτα· κὴ ὥσπερ ἀδυνάτου ὄντος τ Θεὸν ἐξ οὐρανῦ "[q] καταρράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ὕτως ἀμήχανον κὴ "τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι." κὴ ὁ προφήτης πρὸς "αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "[r] ὄψῃ τοῖς λαμβάνουσι τὸ "τέλος, οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τ [s] ὑπαρξάντων.

ε'. Εξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισαίε προειρημένα. [t] νόμος γὰ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας, κὴ μὴ καθαροὺς ὄντ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. ἄνδρες οὖν τ ἀριθμὸν τέσσαρες, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τ πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ λιμοῦ τροφὴν συμφέρον, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τ νόμον, κἂν ἐπιτραπῇ δ' αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὴ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ὑπερβολὴ τροφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκριναν, ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, [v] εὐθανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βυλὴν νυκτὸς ἦσαν εἰς τὸ στρατόπεδον [x] τὸ τῶν πολεμίων. ἦρχε γὰ δὴ ἤδη τοὺς Σύρους ἐκφοβεῖν Ε παρεῖναι ὁ Θεὸς, κὴ κτύπον ἁρμάτων κὴ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς, τ ἀκοὰς αὐτῶν ἐνηχεῖν, κὴ ταύτην ἐγχειρῶ προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοσοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, [y] ὥστε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν Αδαδον, λέγοντες, ὡς Ιώραμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, [z] κὴ τὸν [a] τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει· προσιόντων γὰ [b] αὐτῶν ἐπακούειν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ Αδαδος, καὶ γὰ αὐτὸς προεῖπον ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ στρατῷ, προσέσχε. καὶ μετὰ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου, καταλιπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ πλοῦτον ἄφθονον, [c] εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ ὴ λεπροὶ [d] οἱ ἐκ τ Σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν Σύρων στρατόπεδον, ἦσαν

fecerunt. Joramus autem suæ contra vatem iracundiæ pœnitens, veritusque ne eum jam occidisset qui ad hoc missus erat, properavit cædem fieri prohibere, vatemque conservare. Atque ubi ad eum venit, conqueri de eo cœpit, qui eis præsentium malorum remedium à Deo non postularet, sed eos ita malis illis confici spectaret. Elisæus autem in crastinum diem promittebat, eadem hora qua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alimenti copiam & abundantiam; foreque ut in foro bina quidem hordei sata sicli vendantur, similæ vero satum sicli ematur. Ista Joramum & qui cum eo erant ad gaudia converterunt. non enim tardi erant ad fidem vati habendam, quod vaticiniorum ejus veritatem jam ante experti fuissent. immo etiam illius diei inediam & miseriam eis levavit futuri exspectatio. Tertiæ autem *copiarum* partis præfectus, amicus regis, qui tum forte eum reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loque-"ris, ô vates: & sicuti istud haud fieri potest ut "Deus è cœlo effunderet hordei & similæ cata-"ractas, ita fieri nequeunt quæ à te jam dicta "sunt." Cui vates dicebat, "tuis quidem oculis "ista videbis ad hunc plane modum evenire, cum "vero exstiterint eorum nullatenus particeps eris.

Elisæus summam vilitatem pollicetur in posterum diem. 4 Regum, c. 7.

ς'. Quæ itaque ab Elisæo prædicta ad exitum perducta sunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, ut qui lepra scateant, & corpora non habeant morbi istiusmodi pura, extra civitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc causam ante portam manentes, nemine ad eos propter summam famis diritatem cibi aliquid afferente, lege quidem in urbem intrare prohibiti, ratique, si liceret, fore ut fame male perirent, hoc ipsum vero victus inopia passuros esse etiamsi loco suo manerent, statuerunt sese hostibus committere, ut si quidem illis pepercerint victuri, sin vero occiderint honeste morituri. Cum hanc sententiam ratam fecissent, *nocte se conferebant ad castra hostium. Jam autem Deus incipiebat Syros exterrere & perturbare, aureque illorum, quasi in eo esset exercitus ut adventaret, sono equorum & armorum complere, facereque ut magis illis hæc crescret suspicio. ita scilicet ex ea animo erant affecti, ut relictis castris ad Adadum concurrerint, dicentes, Joramum Israëlitarum regem, sibi in auxilium mercede conductis & Ægyptiorum rege & rege Insularum, ipsos adortum venire. sonitum enim illorum appropinquantium exaudiri. Hæc nunciantibus Adadus (nam & ejus similiter ac militum aures *istiusmodi strepitu* circumsonabant) fidem habuit. atque confusi admodum & perturbati, in castris relictis equis & jumentis vique divitiarum ingenti, in fugam se conjecerunt. Leprosi autem isti, quorum paulo ante meminimus, cum ex Samaria ad Syrorum exercitum recessissent,

Leprosorum consilium. 4 Regum, c. 7.

Syri panico terrore fugati. 4 Regum, c. 7.

f Καταγνὺς] Forsan μιαγνύς.

g Μὴ φθάσῃ κτείνας] Μὴ φθάσας κτείνῃ *Vat.*

h Ορᾷ.] Περιορᾷ *Vat.* ὑπεροράᾷ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

i Καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς] Sic cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *reliquis* præpositio deest.

k Εν τῇ ἀγορᾷ] Εν ταῖς πύλαις Σαμαρείας LXXII.

l Σάτα, ὠνήσεσθαι ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] סאה σάτον Hebr. LXX. μέτρον σεμιδάλεως 2 Reg. VII. 1. SPANH.

m Ωνήσεσθαι ὴ σεμιδάλεως σάτον σίκλε.] Ita *Samb.* ὠνήσασθαι *Gall.* 2. ὠνεῖσθαι in *Editis Aliisque.*

n Η προσδοκωμένη] Sc. ἡμέρα. *Epiphanius* ita vertit, ac si legisset aut saltem subintellexisset εὐπορία.

o Ο ὴ τ τρίτης μοίρας ἡγεμὼν] Ο ὴ τρισάτης LXXII. *Triumvir* ex versione *Castalionis.* HUDS. Hebr. השלישׁ LXX. ex IV *Reg.* IX. 25. ὁ τεσσάτης. item *Exod.* IV. 7. infra c. 6. §. 3. τῷ τ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι· SPANH.

p Τότε φέρων] Εφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπεστηρίζετο LXXII.

q Καταρράκτας κριθῆς] Alio sensu vocem καταρράκτης accipiunt LXXII. 3 *Regum*, c. 7. v. 2. cum dicunt, ἰδοὺ ποιήσῃ κύριος καταρράκτας ἐν οὐρανῷ.

r Οψῃ τοῦτο λαμβάνοντα] Ita in *Editis Aliisque.* ὄψῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Υπαρξάντων.] Ita *Samb.* ὑπαρξάντων in *reliquis.*

t Νόμος γὰ ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας, κὴ μὴ καθαροὺς ὄντ τ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως.] Lex Samariæ, ut leprosi extra urbem haberent domicilium. vid. infr. de Ozia Rege Judææ, ubi leprosus evasit, ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἐναγῆ cap. 10. §. 4. SPANH.

v Εὐθανατήσοντες.] *Al.* εὐθανατήσαντες.

* *Nocte se conferebant ad castra hostium.*] *Sub crepusculum* juxta *Verit. Hebr.* ἐν τῷ σκότει LXXII.

x Τὸ τ πολεμίων.] Τὸ deest aliquibus *MSS.*

y Ωστε τὰς σκηνὰς] Ωστε συνελθεῖν πρὸς τ Αδιεμ λέγοντας *Hen.* & *Busb.*

z Καὶ τ τ νήσων,] Hebr. הכתים *Chittæorum* supr. lib. 1. c. 6. §. 2. τ ἐπὶ ἄκρων ἐπὶ, διὰ, χετταίων &c. SPANH.

a Τῶν νήσων,] Rectius τ Χετταίων in LXXII. 4 *Regum*, c. 7. v. 6. Videsis *N. L. Leidii Dictionarium*, voce *Cethim.* HUDS. חתים *Chittæorum* est in Sacris. REL.

b Αὐτῶν ἐπακούειν] Sic *MSS.* αὐτοῖς in *Editis.* κὴ γὰ κὴ αὐτὸς *Big.* & *Samb.*

c Εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.] Εφυγον *Hen.* & *Busb.* pro εἰς φυγὴν ἐχώρησαν.

d Οἱ ἐκ τ Σαμαρείας] Illud οἱ deest *Vat.*

sent, & ad castra perveniſſent, multum ſilentii & taciturnitatis illic animadvertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in unum è tabernaculis, cum in propatulo neminem viderent, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multumque auri elatum extra castra abdiderunt. deinde in aliud tabernaculum ingreſſi, itidem quæ in eo *reperta* illinc etiam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fecerunt, ne uno quidem oculis occurrente. Unde conjectura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare cœperunt, quod hæc Joramo & civibus non nunciatum irent. Ita quidem illi, cum ad Samariæ mœnia acceſſiſſent & ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant quid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus regiis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Joramus, amicos duceſque accerſit. ad quos, ubi venerant dicebat; "ſibi inſidiarum "dolique ſuſpicionem dare Syrorum regis diſceſ- "ſum, deſperantis fore ut vos fame intereatis, ut "ſi ad castra illorum quaſi fugâ deſerta diripienda "prodieritis, impetu repente facto vos quidem i- "pſos perimat, urbem vero ſine pugna capiat. "Quare vos moneo ut urbem cuſtodiatis, & nuſ- "quam ex ea exeatis, animis elati ex hoſtium re- "ceſſu." Cum autem quidam dixiſſet, optime quidem eum & prudentiſſime *de illis* ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex equitibus, qui regionem omnem uſque ad Jordanem explorarent, ut ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti perirent, inde caveat exercitus, ne temere egreſſus ſimile quid patiatur; * quin & iſtos, inquit, equites, ſi forte capti ab hoſtibus intereant, annumerabis iis quos fames abſumpſit: ab hac ſententia non averſus, miſit qui omnia diſpicerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vacuam iter confecerunt, plenam vero cibariorum & armorum inveniebant, quæ abjecta reliquerant, ut leves eſſent & *expediti* ad fugam. His auditis, rex multitudinem ad ea quæ in caſtris erant diripienda emiſit. Non autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento erat; ſed aurum multum pariter & argentum, ut & jumentorum omne genus greges capiebant: ac præterea frumenti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec in ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus liberati erant, ſed & tanta affluebant copia, ut duo quidem hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilæ vero ſatum *itidem* ſiclo, juxta Eliſſæi vaticinium. Satum autem continet modium unum Italicum & dimidium *ejus*. Illi autem ſoli bona iſta non proderant, qui tertiæ *copiarum* partis præfectus erat. conſtitutus enim ad portam à rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alter alterum truderent conculcati pereundi diſcrimen adirent, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque *à turba* animam efflat; morte illius ab Eliſſæo prædicta, quod iis, quæ de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ille ſolus fidem non habuerit.

Leproſi Syrorum caſtra deſerta eſſe ſignificant. 4 *Regum*, c. 7.

Regis aliorumque conſilium de Syrorum fuga. 4 *Regum*, c. 7.

Syrorum caſtra diripiuntur. 4 *Regum*, c. 7.

Triumvir in turba oppreſſus. 4 *Regum*, c. 7.

6. Adadus autem Syrorum rex *ubi* incolumis Damaſcum venit, intellexitque Deum ipſique &

Adadus Syrorum rex in languorem incidit. 4 *Regum*, c. 8.

ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, [c] καὶ γλυόμενοι πρὸς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ [f] ἀφωνίαν ἔβλεπον οὖσαν. [g] καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, [h] ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασαν [i] ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν νομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τέλος ἐπαίσαντο πετρώκης, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀνακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατηγγείλαν ἑαυτῶν μὴ παῦσθαι [k] δηλοῦντων τῷ Ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὴ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας "ἐπέδραν καὶ τέχνην ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀνα- "χώρησιν τῶν Σύρων βασιλέως, [l] ὑποπτεύοντα ὑμᾶς "τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων δῆτα "διαρπάσωσιν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως "ὑπὸπτοι, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἁμαχητὶ δὲ ἕλῃ τὴν "πόλιν. ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, "[m] καὶ μηδαμῶς πρόνοιαν καταφρονήσαντας τῷ τοὺς πο- "λεμίους ἀνακεχωρηκέναι." Φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωτηριώτατα ὑπονοήσαι, πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὴν ἄχρι Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες [n] ὑπὸ λοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ σαπρᾷ γλυσσητὰ, καὶ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, [o] προσελθόντας δὲ φησὶ τοῖς ὑπὸ τῶν λιμῶν πεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, πᾶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ληφθέντες ὀπάλωντο· ἀρεσθεὶς δὲ τῇ [p] γνώμῃ τοὺς [q] κατοψομένους [r] ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν τῶν πολεμίων ἦυσαν, μέχρι δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ διὰ τὸ κῦφος πρὸς τὸ φεύγειν εἶναι [s] ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, διὰ διαρπαγὴν [t] τῶν ἐν τῷ σταυροπήδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. ὀπλὰς δὴ εὗρεν ὐδὲ ὀλίγον [v] ὠφελοῦντα, ἀλλὰ πολὺ μὲν χρυσὸν, πολὺ δὲ ἄργυρον, ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν [x] ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σῖτος [y] μυρίοις καὶ κριθῆς, αἷς ὐδὲ ὄναρ ἤλπισαν, ὑπετυχόντες, τῶν μὲν παρόντων κακῶν ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δὲ εἶχον, ὡς ἀνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ, κατὰ τὸν Ἐλισσαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον μόδιον καὶ ἥμισυ Ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῆς πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι συμπατηθῆναι [z] ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τοῦτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τὸν τελευτῶν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἐλισσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἐσομένης ἀπορίας τῶν ὑπερδεῶν λεγομένοις μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ὀπίσθυσεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Ἀδαδος διασωθεὶς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὸν σρα-

---

c Καὶ γλοίμενοι] Ως γλοιμένοι *Big.* & *Samb.*

f Ἀφωνίαν ἔβλεπον] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀφθονίαν in *Editis.*

g Καὶ παρελθόντες εἴσω] Ita *MSS.* καὶ παρελθόντες ἔσω in *Editis.*

h Ὡς οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ,] Ως deeſt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. & mox φαγόντες ἔσω καὶ π. legunt *Big.* & *Samb.*

i Ἐσθῆτα,] Ἐσθῆτα καὶ πολὺν χρυσὸν, καὶ νομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν *Vat.* atque ita forſan *Epiphan.*

k Δηλούντων] Δηλοῦντες ſolus *Vat.*

l Ἀπογνόντα] Ἀπογνόντας ὑμᾶς *Big.* & *Samb.* ἀπογνόντας ὑμᾶς *Gall.* 1. & 2.

m Καὶ μηδαμῶς προνοίαν] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* μηδαμῶς προνοίαν καταφρονήσαντας *Samb.* διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν φρονήσαντας τῷ *Baſ.* & *G.* διὰ φ. ἔ. αὐτὴν, μὴ καταφρονήσαντας τοῦ *Gall.* 2. in *Epiphanii* verſione, *unde vos, inquit, moneo ut cuſtodiatis civitatem, & nuſquam abire tentetis, hoſtes fugiſſe credentes.*

n Ὑπὸ λοχώντων] Eo modo *Samb.* ὑπολοχώντων in *reliquis.*

* *Quin & iſtos, inquit, equites,*] Nec duorum equitum fore gravem jacturam, quos forteſſis alioquin fames abſumeret, *Gelen.*

o Προσελθόντας] Sic *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. προσελθοῦσαν in *Editis Aliiſque.*

p Γνώμῃ τοὺς] Τότε poſt γνώμῃ delevimus auctoritate *MSS.* & *Epiphanii.*

q Κατοψομένους] Κατασκοπουμένους ſolus *Vat.*

r Ἔπεμψεν.] Ἐξέπεμψεν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

s Ῥίπτοντες κατέλιπον.] Ριπτοῦντες *Samb.* & *Gall.* 1.

t Τῶν ἐν τῷ σταυροπήδῳ] Illud τῶν è *Cod. Vat.*

v Ὠφελοῦντα,] *Cotelerius* (in *Eccl. Gr. Mon.* tom. 2. p. 578.) emendavit hunc locum, legendo ἀφελοῦντο pro ὠφελοῦντο. infeliciter ſane, niſi voluerit ἀφέλοντο.

x Ἐλάμβανον.] Infertum dedi è *MSS.*

y Μυρίοις] Ita cum *MSS.* (& *Cocc.*) μυριάσι in *Editis.*

z Ἀπολέσθαι,] Sic *MSS.* ἀπολῆσθαι, τοῦτ' αὐτὸς in *Editis.*

σραλὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τλὼ παραχλὼ ἐκείνῳ [a] ἐνεβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγένετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸ Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν [b] χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαῖος ὁ προφήτης, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸ πιστότατον τῶν οἰκετῶν Αζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ [c] διαφεύξεται τὸ ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος [d] δὴ μὴ καμήλων παραφκευὰς τὸ ἀριθμὸν, ἀλλὰ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Αδάδου τοῦ βασιλέως [f] πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, καὶ [g] πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ [h] ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν Αζάηλον [i] ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακὸν· ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο πᾶσι ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐρρεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακὰ, μὴ τλὼ Αδάδου τελευτλύ. ἀνακρίναντος δ' αὐτὸν Αζάηλος τλὼ αἰτίαν τοῦ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ [k] πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀποκτενεῖς πρεσβυτικὰς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀναρρήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Αζάηλος λέγοντος, πόθεν γὰρ ἰσχὺν [l] ἐν ἐμοὶ τηλικαύτλω εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν, ἔφησεν, αὐτῷ δεδηλωκέναι τοῦτ' ὅτι τῆς Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν ἀπαγγελόμενος πρὸς τὸν Αδαδον, τῷ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου [m] κατήγγελε· τῇ δ' ὑστεραίᾳ [n] δίκτυον ὑπεβαλὼν αὐτῷ διέφθειρεν, τὸν μὲν [o] στραγγάλῃ διέφθειρε, τλὼ δὲ ἀρχλὼ αὐτὸς παρέλαβε, θρασύτατός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὼ ἔχων πρὸς τὸν Σύρων εὔνοιαν, καὶ τοῦ δήμου τὸν Δαμασκλωῶν. ὑφ' ὃν μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ [p] Αδαδος καὶ Αζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τλὼ τῶν Δαμασκλωῶν πόλιν. [q] πομπεύουσι δὲ [r] ἔτει καθ' ἑκάστλω ἡμέραν [s] ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνονται τλὼ τούτων ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἔτη οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς Ιώραμος, ἀκούσας τὴν Αδάδου τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τοῦ δέους ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

exercitui ejus universo terrorem & perturbationem istam incussisse, quodque ab hostium invasione nequaquam metu fuerint perculsi, mœrore vehementer affectus, quod Deum sibi infensum haberet, in languorem incidit. Cumque per idem tempus Elisæus vates è patria sua Damascum isset, *hoc* cognito, Adadus domesticorum suorum fidelissimum Azaëlum ei occursurum misit, munera etiam secum ferentem, cui in mandatis dedit, ut de morbo *illum* percontaretur, & num ex periculo ab eo intentato esset evasurus. Azaëlus itaque cum camelis numero quadraginta, quæ de optimis & pretiosissimis Damasci bonis quæque regia suppeditaret munera portabant, obviam factus Elisæo, cum benigne eum salutasset, dicebat, se ab Adado rege ad eum missum, ut & dona afferret, & de morbo scisciteretur, an ex eo esset revaliturus. At vates Azaëlo quidem jussit, ut mali nihil regi renunciaret: dicebat autem eum *brevi* moriturum esse. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat: Elisæus vero flebat, & multis manabat lachrymis, prospiciens mala quæ passurus esset populus post mortem Adadi. Cum Azaëlus autem eum interrogasset, cur adeo *animo* perturbatus esset; fleo, inquit, quod me populi Israëlitici malorum misereat, quibus à te afficientur. nam optimos ex eis interficies, & urbes *eorum* munitissimas incendes, & infantes quidem lapidibus allisos perimes, mulieres vero gravidas dissecabis. Azaëlo autem dicente, unde me tantas habere vires contigit ut ista facerem? Deum, ajebat, id sibi ostendisse, illum regem fore Syriæ. Azaëlus itaque, cum ad Adadum venisset, illi quidem meliora *omnia* de morbo nunciavit: postridie vero reti madido in eum injecto fauces strangulando occidebat, regnumque in ejus loco ipse occupabat; vir impiger, & qui Syrorum, populique Damasceni gratiam sibi conciliaverat. à quo & ipse Adadus & Azaëlus qui post eum regnavit pro Diis adhuc coluntur, propter beneficentiam eorum, & exstructiones templorum, quibus Damascenorum urbem ornarunt. Quin & pompam illi quotidie ducunt in *horum* regum honorem, & de illorum antiquitate gloriantur; ignari eos esse recentiores, regesque istos non attingere ad centum & mille annos. Cæterum Joramus Israëlitarum rex, audita morte Adadi, à *continuis* pavoribus respiravit, & à metu quem propter ipsum habebat, lætè admodum pacem amplexus.

Azaëlus Elisæum de Adadi morbo consulit. 4 *Regum*, c. 8.

Elisæus Adadi mortem prædicit, & ex oraculo pronunciat Azaëlum regnaturum esse. 4 *Regum*, c. 8.

Adadus & Azaëlus à Damascenis divinis honoribus culti.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ιωράμου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττας, καὶ τελευτῆς.

Ιώραμος [t] δὲ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τούτῳ γὰρ [v] τῷ αὐτὸ καθὼς προέφημεν ἔμπροσθεν

CAP. V.

De nequitia, clade, & morte Jorami Hierosolymorum regis.

JOramus autem Hierosolymorum rex (nam & huic *cum Israëlitarum rege*, ut jam ante diximus, idem

Joramus Judæa rex, crudelis & impius.

a Ενέβαλεν,] Ita *MSS.* εἰσέβαλεν in *Editis*.
b Χρόνον εἰς Δαμασκὸν] Καιρὸν in *MSS.*
c Διαφεύξεται] Eo modo *MSS.* Alii φεύγοι in *Editis*.
d Δὴ μὴ καμήλων] Ita cum *Vet. Interpr.* δὴ in *reliquis*. HUDS. Ita in fœminino Græci solent & horum & aliorum animantium multitudinem efferre. Eustath. in Homer. REL.
e Καὶ προσαγορεύσας] Καὶ deest *Vat.*
f Πεμφθέντα] Πεμφθῶσι *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*
g Πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου,] Ita *Samb.* in reliquis πύθεσθαι.
h Ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς] Sic *MSS.* (& Cocc.) ῥᾷον in *Editis*.
i Ἐκέλευσε] Ἐκέλευε *Vat.*
k Πείσονται δεινῶν.] Πείσεσθαι *Big. Vat. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. 2.
l Ἐν ἐμοὶ τηλικαύτλω] Illud ἐν non agnoscit *Vat.* neque mox τὸν ante Θεόν.
m Κατήγγελε·] Κατήγγειλε *Vat.*
n Δίκτυον ἐπιβαλὼν αὐτῷ διέφθειρεν, τὸν μὲν στραγγάλῃ διέφθειρε,] *Machber*, δίκτυον *Josepho*. verum *aliis* στρῶμα *stragula*. Dici tamen potest, quod *stragula* fuerit *retiformis*, sive *operis reticulati*. HUDS. Infuso laqueo vinciens eum strangulavit. *Rufinus*. LXX. 2 Reg. VIII. 15. ἔλαβε τὸ Μαχεβὲθ (MS. Alex. τὸ Ναβρὶ) καὶ ἔκλωσεν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ἐπεβάλετο ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Illud τὸ LXX. Μαχεβὲθ ad Hebr. מכבר hoc loco. Joseph. autem à מכבר crates, rete, δίκτυον; sicut Exod. XXVII. 4. ἐκάμψε ἔργον δικτυωτὸν χαλκοῦν. & 5. & supra lib. 3. c. 7. §.... δικτύῳ τῷ ἐκάμψε ἐμφερεῖ· ubi מכבר crates, δίκτυον apud LXX. Exod. XXVII. 4. SPANH.
o Στραγγάλῃ διέφθειρε,] Videsis *Plutarchum* in *Ag.* & *Cl.* p. 804. A. HUDS. An inde character Syrorum *Estrangelo* dicitur & non à στραγγύλος. REL. Conf. sup. lib. 6. c. 8. §. 2. SPANH.
p Αδαδος] ℣. *Clerico* verisimilius videtur, Azaëlum & filium ejus cultos fuisse à Syris, quam Azaëlum & Adadum, tum quod Damasceni sub Adado magnis cladibus affecti fuerint, tum quod credi vix possit regem & ejus interfectorem eodem honore cultos fuisse. De Adado tamen à Syris culto vide *Seldenum* de *Diis Syris* in *Synt.* 1. c. 6.
q Πομπεύουσι] Ita *Vat.* & forsan *Vet Interpr.* πέμπουσι in *reliquis*. HUDS. Forte πέμπουσι ὃ πομπεῖον . . . ἐπὶ τῇ τιμῇ vel ἐπὶ τιμῇ COCC.
r Οὗτοι καθ' ἑκάστλω ἡμέραν] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Epiphan.* ut & mox infra ante finem capitis. αὐτοὶ utroque loco in *Editis*. *Aliisque*.
s Ἐπὶ τῇ τιμῇ] Hoc modo *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπί τι τιμῇ in *cæteris*.
t Δὲ ὁ Ἰ] Δὴ legisse videtur *Vet. Interpr.*
v Ταὐτὸ καθὼς] Καὶ τοῦτο γὰρ λέγω τὸ αὐτῷ *Big.* & *Samb.*

idem erat nomen) ſtatim, ut accepit imperium, ad cædem fratrum ipſius & paternorum amicorum, qui etiam principes erant, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque malitiæ ſuæ ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraëlitarum regibus, qui primi à patriis Hebræorum moribus Deique cultu diſceſſerunt. Quin & ipſum ad impietatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit uxor ejus Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter fœdus, quod cum Davide percuſſerat, noluit ſtirpem ejus perdere: Joramus vero novi aliquid indies in impietate & ad gentilitiæ religionis perniciem moliri non deſtitit. Cum autem ſub idem *fere* tempus Idumæi ab eo defeciſſent, & priorem quidem *illorum* regem, qui in patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero voluerunt ſibi regem creaſſent, Joramus, cum equitatu, qui tum ei ad manum erat, & curribus, in Idumæam noctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ipſius regni vicinia erant, occidebat, ulterius vero non progrediebatur. Cæterum nihil ei profuit hæc expeditio. omnes enim ab ejus imperio defecerunt, ſimul & qui regionem Labinam dictam habitabant. Erat enim adeo veſanus, ut etiam populum ad montium faſtigia ire coëgerit, Deoſque alienos adorare.

Idumæi à Joramo deficiunt. 4 Regum, c. 8. & 2 Paral. c. 21.

Elie ad Joramum litere. 2 Paral. c. 21.

2. Verum ad eum, dum hæc agit, & patriorum inſtitutorum memoriam plane abjecerat, afferuntur literæ ab Elia vate: quæ indicabant Deum ab eo graves repetiturum eſſe pœnas, quod ſuorum quidem patrum mores non fuerit imitatus, ſed regum Iſraëlitarum peccatis ſectandis ſe addixerit, ſimulque compulerit Judæ tribum & cives Hieroſolymitanos ad idolorum cultum, relicta ſacra erga Deum patrium religione, quemadmodum Achabus etiam Iſraëlitas *ad idem faciendum* adegit, quodque fratres *ſuos* interfecerit, viroſque bonos & juſtos occiderit; inſuper & ſupplicium, quod pro iſtis erat luiturus, literis ſignificabat vates, *ſcilicet* populi interitum, uxorumque ipſius regis & liberorum * ſtragem; quodque ipſe *brevi* moreretur, torminum morbo diu vexatus, ejuſque viſceribus, tabe intus dirum in modum graſſante, profluvio ejectis; ita ut ipſe, cum calamitatem ſuam proſpiceret, nullaque arte ei ſubvenire poſſet, hoc modo poſtea animam efflarit. Iſta quidem Elias vates ei per literas ſignificabat.

III. *Arabes & Paleſtini Judæam invadunt, & in regis domum ſeviunt. 2 Paral. c. 21.*

3. At non multo poſt exercitus Arabum, proximè Æthiopiam incolentium, atque Palæſtinorum, facta impreſſione in Jorami regnum, & regionem diripuerunt & regis *ipſius* domum, necnon & filios ejus trucidarunt & uxores. Veruntamen unus ei relictus eſt filius, è manibus hoſtium elapſus,

ὄνομα, Ὀχοζιαλαβὼν τὸν ἀρχιλῃ, ὃν ὀπὶ σφαγὴ τῶν ἀδελφῶν αὐτ᾽, καὶ τῶν [x] πατρώων φίλων, οἱ δ᾽ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησεν, τὸν ἀρχιλῃ δ᾽ τὸν ὀπίδειξιν τ᾽ πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενο, καὶ μηδὲν διενεγκὼν [y] τ᾽ ἔ Ισραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρῳκίσθησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ε-βραίων ἔθη, καὶ τὸν τῆ Θεῆ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν [z] τά τε ἄλλα εἶναι κακὸν, καὶ δὴ δ᾽ ξενικὰς θεὰς σεβομενεῖν, [a] Γοθολία θυγάτηρ μὲν Αχάβε, [b] συνοικήσαζα δ᾽ αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς διὰ τὸν πρὸς Δαυίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τότε τὸ γένο ἐξαφανίσαι· Ιώραμο δ᾽ ὁ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινοργῶν ἐπ᾽ ἀσεβείᾳ δ᾽ [c] λύμη τῶν ὀπιχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ᾽ αὐτ᾽ κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν τῶν Ιδυμαίων, καὶ τ᾽ μὲν πρότερον ἀποκτανάντων βασιλέα, ὃς [d] ὑπήκυεν αὐτ᾽ τῷ πατρὶ, ὃν δ᾽ ἐβούλοντο αὐτοὶ καθασησαμένων, Ιώραμο, μ᾽ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων, νυκτὸς εἰς τὴν Ιδυμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τὰς μὲν πέριξ τ᾽ αὐτ᾽ βασιλείας διέφθαρε, πορρωτέρω δ᾽ ὐ προῆλθεν. ὤνησε μέντοι τῆ ποιήσας ὐδέν. πάντες γὰ ἀπέστησαν αὐτ᾽, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλυμένην [e] Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δ᾽ ἔτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ὀπὶ τὰ [f] ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα, προσκυνεῖν τὰς ἀλλοτρίους θεάς.

Β′. Ταῦτα δ᾽ αὐτῷ πράττοντι, καὶ πολέως ἐκβεβληκότ᾽ τ᾽ Δμνοίας τὰ πάτρια νόμιμα, [g] κομίζεται παρ᾽ Ηλίᾳ τῆ [h] προφήτᾳ ὀπιστολή· ἣ [i] τ᾽ Θεὸν ἐδήλᾳ μεγαλλιῶ παρ᾽ αὐτ᾽ ληψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δ᾽ τ᾽ Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολήθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνανάγκασε τὸν τ᾽ Ιούδα φυλὴν, καὶ τὰς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὸν ὁσίαν τ᾽ ὀπιχωρίᾳ Θεῆ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Αχαβο τὰς Ισραηλίτας ἐδιάσαρε, ὅτι τε τὰς ἀδελφὰς διεχρήσατο, καὶ τὰς ἀγαθὰς ἄνδρας καὶ δικαίως ἀπέκτανε, τῶν τε τιμωρίαν, ἣν ἀντὶ τότων ὑφέξειν ἔμελλεν, [k] ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τ᾽ λαῆ καὶ φθορὰν γυναικῶν [l] αὐτ᾽ τ᾽ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τελευτήσει νόσῳ τ᾽ νηδύο ὀπὶ πολὺ βασανισθείς, καὶ τ᾽ ἐντέρων [m] αὐτ᾽ δι᾽ ὑστερολὴν τ᾽ τ᾽ ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων, ὡς᾽ αὐτὸν [n] ὁρῶντα τὴν αὐτ᾽ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἐπὶ θ᾽ ἕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλᾳ διὰ τ᾽ ὀπιστολῆς ὁ Ηλίας.

Γ′. Μετ᾽ ὐ πολὺ δ᾽ στρατὸς [o] Αραβῶν, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ [p] τ᾽ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιωράμε βασιλείαν [q] ἐνέβαλε, καὶ [r] τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τ᾽ οἶκον τ᾽ βασιλέως· [s] ἔτι δ᾽ καὶ τὸν υἱὸν αὐτ᾽ [t] κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δ᾽ αὐτῷ περι-

---

x Πατρώων φίλων,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. πατρίων in *Editis Aliisque.*

y Τῶν δ᾽ Ισραὴλ βασιλέων,] Τῶν δ᾽ λαῦ βασιλέων *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.*

z Τά τε ἄλλα εἶναι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τάτε ἄλλα κακὰ in *Editis.* In *Epiphanii* verſione, *docuit quoque vulgus & in aliis eſſe malum & extraneos adorare Deos per Gotholiam.*

a Γοθολία] Ita & LXXII. Αθαλία juxta *Hebr.*

b Συνοικήσατα] Συνοικοῦσα *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Λύμη τ᾽ ἐπιχωρίων ἐθισμῶν.] Λύμαν Euripid. Hecub. v. 213. λοῦσαι, λύμαν. SPANH.

d Υπήκυεν] Υπήκυσεν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Λαβίναν] Λάβαναν *Vat.* in *Epiphanii* libris *Labennam.* urbs, unde regio denominata, *S. Literis* (4 *Regum*, c. 8. v. 22.) dicitur, *Lebna*, *Labna* & *Lobana.* HUDS. לבנה Libna in Sacris. REL. Λοβνὰ LXX. MS. Alex. Λομνὰ Hebr. לבנה. SPANH.

f Υψηλὰ τ᾽ ὀρῶν] Υψηλότατα in aliquot *MSS.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

g Κομίζε) παρ᾽ Ηλίᾳ δ᾽ προφήτᾳ ἐπιστολή.] 2 Chronic. XXI. 12. SPANH.

h Προφήτᾳ ἐπιστολή·] Ετι δ᾽ ἐπὶ γῆς ὢ post προφήτᾳ adjiciunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. De hac Eliæ epiſtola videſis *Schotanum* in *Bibl. H. S.* tom. 2. p. 913. & *J. Clericum Alioſque* ad 2 *Paralip.* c. 21.

i Τὸν Θεὸν] Εφ᾽ ᾗ aut ὃν ἣ fere in omnibus *MSS.* apud *Epiphanium* etiam *in qua.*

k Εσήμαινε] Εσήμαινε ὐ τοῖς γρ. *Vat.*

l Αὐτῦ δ᾽ βασιλέως] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῦ τε in *Editis Aliisque.*

* *Stragem*;] Ita placuit interpretari, quod *S. Literæ* nihil de illis illato ſtupro loquantur, ſed de illarum nece.

m Αὐτῦ δι᾽ ὑστερολὴν] Αὐτῷ *Vat.*

n Ορῶντα τὴν αὐτῦ συμφορὰν,] Εκιδόντα *Big. Samb.* & *Gall* 1.

o Αραβῶν, τ᾽ ἴσχισα τ᾽ Αἰθιοπίας κατοικούντων,] Arabes vicini Æthiopiæ. 2 Chronic. XXI. 16. *Syr.* Arabum commorantium inter Indos. SPANH.

p Τῶν ἀλλοφύλων,] Illud τ᾽ ex *MSS.* Hîc loci *Joſephus* Παλαιστίνους vocat ἀλλοφύλους, more LXXII. quod in ſuperiori hiſtoria non fecit. HUDS. At an non & Αραβες erant ἀλλόφυλοι? Philiſtæi ἀλλόφυλοι appellantur ſingulari nomine, de quo alias. Verum non perpetuo Joſephus per ἀλλοφύλους Philiſtæos intelligit. vide mox capite 6. ne quis ἀλλόφυλος interſit, id eſt, ξένο, ἀλλότριο, uti ipſe explicat. REL.

q Ενέβαλε,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐνέβαλε in *Editis Aliisque.*

r Τὴν τε χώραν διήρπασαν,] In quibuſdam *MSS.* καὶ τὴν χώραν διήρπασε.

s Ετι δ᾽ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] 2 Chron. XXI. 18. 19. SPANH.

t Κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας.] Κατέσφαξε ſolus *Samb.*

ωλείπεται τ παίδων, διαφυγὼν τὰς πολεμίους, [v] Οχοζίας ὄνομα. μ ὁ παύτῳ τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ωεθειρημένῳ ὑπὸ θ ωροφήτ [x] νόσον ὀλίγ πλείονα νοσήσας χρόνον· ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τλὺ γαστέρα τὸ θεῖον αὐτ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὑπιδὼν αὐτ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ωεύθεσθε ὁ αὐτ καὶ τ νεκρὸν ὁ λαός. [y] λογισάμενοι γὰρ οἴμαι τ ὕπως ὑποθανόντα μ μῆνιν Θεῦ, μηδὲ κηδείας τῆς βασιλεῦσι ωεπρέπους ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτε τ πατρῴαις ἐνεκήδευσαν αὐτὸν θήκαις, ἤτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, [z] ἀλλ' ὡς ἰδιώτλ ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δ ὀκτώ. [a] ωαρεδέδωκε δ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τ Ιεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτ Οχοζίᾳ.

nomine Ochozias. Poſt hanc autem calamitatem, *rex* ipſe morbo, quem vates prædixerat, diutius conflictatus (Deus enim ira ſua ventrem ejus perfuderat) miſeraliter vita decedebat, cum inteſtina ſua egeſta conſpexiſſet. Quin & populus mortuum contumeliis affecit. nam cum ſecum, ut opinor, reputaſſent, nequaquam dignum eſſe qui regiis exſequiis cohoneſtetur, cum lethali ex ira Dei vulnere accepto exſpirarit, neque in paternis ipſum ſepeliere monumentis, neque alio dignati ſunt honore: ſed veluti privatum tumulo mandarunt; cum vixiſſet quidem annos quadraginta, octo vero regnaſſet. Populus autem Hieroſolymitanus regnum tradidit filio ejus Ochoziæ.

Jorami mors. 4 *Regum*; c. 8.

Ochozias Judææ rex. 4 *Regum*; c. 8. 2 *Paral.* c. 22.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Ιηοῦς ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, καὶ Ιώραμον ἀνεῖλεν ὁ Οχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτ ἐπεράθη εἰς κόλασιν τῶν ἀσεβῶν.

CAP. VI.

IV.

Quemadmodum Jehus unctus eſt rex, & Joramum ferro peremit & Ochoziam: quæque ab eo geſta ſunt ad pœnas impiis irrogandas.

Ιώραμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μ τ Αδάδου τελευτλ ἐλπίσας [b] Αραμάθην πόλιν τ Γαλααδίτιδος [c] ἀφαιρήσεσθαι τὰς Σύρας, στρατιᾷ μὲν ἐπ' αὐτλ μ μεγάλης ωαρασκευῆς. ἐν δ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν Σύρων ὀλίγως καιρέως, ἀνεχώρησεν εἰς [d] Ιεσραέλαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τῇ Αραμάθῃ τ στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τ [e] Νεμεσὶ παῖδα Ιηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτλ [f] ἡρήκει καὶ κρατεῖ. πέμπτῳ δ' αὐτῷ μ τ θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δ' ὁ ωροφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτ, δὺς αὐτῷ [g] τὸ ἅγιον ἔλαιον, ἔπεμψεν εἰς Αραμάθην χρίσοντα τ Ιηοῦν· καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα. ἄλλά τε ωρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπεσείλας, [h] ἐκέλευσε τρόπῳ φυγῆς ποιησαμένους τ πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δ' ἐλθὼν εἰς τλὴν, τ [i] μὲν Ιηοῦν δείσῃ καθεζόμενον μ τῶν τ στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ ωροεῖπε. ωροσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαί τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. ἀναστὰς δ' ἀκολουθήσαντος εἰς [k] τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτ τ κεφαλῆς· καὶ τ Θεὸν [l] ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ δ' ἡμῶν δ' Αχάβου, καὶ ὅπως [m] ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν ωροφητῶν, τῶν ὑπὸ Ιεζαβέλης ωαρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τ αὐτὸν τρόπον [n] ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου δ Ναβατίου παῖδος ὁ [o] Βαασὶ ωεφόρικε. λέγει τ αἰτίαν αὐτῶν ἀφανισθῆ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τ Αχάβου ἡμῶν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν [p] ὄπι τ στρατιᾶς ὁρᾶσθαι.

β'. Ο δὲ Ιηοῦς ωροελθὼν ἦκεν ὅπι τ τόπον ἔνθα μ τῶν ἡγεμόνων [q] ἐκαθέζετο. πυθομένων δὲ καὶ φράζειν αὐτοῖς ωαρακαλούντων τί ωρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ ωροσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ'

Æterum Joramus Iſraëlitarum rex, poſt Adadi interitum in ſpem inductus ſe poſſe Syris adimere Aramatham *regionis* Galaaditidis urbem, cum magno quidem apparatu in eam exercitum educit. In ejus autem oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro, non *tamen* lethaliter, in Jeſraëlam urbem ſe recepit, ut illic ſanandum curaret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum Jehu duce Nemeſſi filio. jam enim urbem *iſtam* vi ceperat. Ei autem propoſitum erat, cum à vulnere revaleſceret, Syros bello aggredi. Interim Eliſſæus vates unum è diſcipulis ſuis, dato ei ſacro oleo, miſit Aramatham, ut Jehum ungeret; diceretque, Deum ipſum in regem elegiſſe. Mandatis etiam quibuſdam aliis, præcepit *ei* fugientis more iter facere, ut inde profectus omnes lateret. Ille vero, ubi ad urbem pervenit, offendit Jehum *forte* in medio ſedentem inter exercitûs duces, prout Eliſſæus ei prædixerat. Cum autem ad eum acceſſiſſet, ajebat, ſe velle cum eo certis de rebus colloqui. Illo vero excitato atque eum in conclave ſequuto, juvenis oleum depromptum in caput ejus effudit: dixitque, Deum illum regem creare, in ſtirpis Achabi perniciem, utque ſanguinem ulciſcatur vatum, quos Jezabela injuſta nece peremit, ut domus eorum, ſimiliter ac illæ Hieroboami Nabatæi filii atque Baaſæ, propter eorum impietatem funditus intereat, nullumque maneat ſemen ex Achabi genere. Et ille quidem hæc loquutus è conclavi ſe proripuit, id agens ne à quopiam in exercitu conſpiceretur.

Joramus Iſraëlitarum rex in obſidione ſagitta ictus. 4 *Regum*, c. 8.

Eliſſeus mittit, qui Jehum ungat Iſraëlitarum regem. 4 *Regum*, c. 9.

2. Jehus autem foris egreſſus revertebatur ad locum ubi cum ducibus ſedebat. Illis vero percontantibus ſimul & obſecrantibus ut eis indicaret cur ad eum *iſte* juvenis veniſſet, prætereaque illum inſanire dicentibus; ſane de eo recte conjeciſtis,

Dei oraculum Jehus ducibus narrat. 4 *Regum*, c. 9.

re-

[v] Οχοζίας] Ita & LXXII. *Jehoachaz* juxta *Hebr.*

[x] Νόσον ἐπὶ πλεῖσον] Sic *Samb. vóτον* poſt ωεθειρημένῳ habent *Vat.* & *Baſ.* in *reliquis* vox iſta omittitur.

[y] Λογισάμενοι γὰ] *Al.* λογισάμενοι. dein ἐνεκήδευσεν &c.

[z] Ἀλλ' ὡς ἰδιώτλ] Illa ἀλλ' ὡς ἰδιώτλ ἔθαψαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[a] Παρεδέδωκε] Παραδίδωσι *Vat.*

[b] Αραμάθλ] De Αραμάθη ſupr. lib. 8. c. 15. §. 3. & 5. SPANH.

[c] Αφαιρήσεσθαι] Αφαιρεθήσεσθαι *Vat.*

[d] Ιεσραέλαν] Ex p. 462. §. 8. & p. 460. §. 6. Ιζάρλω legi debuit pro Αζάρλω *Editorum* & Ιαζάρλω *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ſed cum paulo infra p. 486. v. 7. Ιεσραέλαν (ut & in Codice meo docet *Coccejus*) habeant libri omnes, (& hîc loci in *Cod. Vat.* exſtet Ιεζαρέλαν, & Ιεζρέλλω in *Gall.* 2. & *Jezraëlem* in *Epiphanio*) Ιεσραέλαν reſcribendum cenſuimus.

[e] Νεμεσὶ παῖδα Ιηοῦν.] Ita ex *Epiphanii* libris, LXXII. *Aliiſque.* Αμασὶ in *Editis*, Αμασῆ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αμασίου *Vat.* Si quis Ναμασὶ malit, non repugnabo.

[f] Ἡρήκει κ κρατεῖ.] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. εἰρήκει *Baſ.* εἰλήφει *Gen.* εἰρήκει *Vat.* ἐρεμώκει *Gall.* 2.

[g] Τὸ ἅγιον ἔλαιον,] Unde ei Sacrum oleum, quod in loco Sancto ubi templum erat adſervabatur? In Sacro codice non legitur id oleum ſanctum fuiſſe. REL.

[h] Ἐκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκέλευσε κ τρόπῳ in *cæteris.*

[i] Μὲν Ιηοῦν δείσει] Illud μ ex *iiſdem MSS.* & *Vet. Interpr.* ut & βασιλέα in fine §. 4.

[k] Τὸ ταμιεῖον,] LXX. εἰς τὴν ταμεῖον ὃ τῷ ταμείῳ *MS. Alex.* ὃ τῷ ταμιείῳ. 2 Reg. IX. 2. *Vulg.* in interius cubiculum. Hebr. חדר בחדר *cubiculum in cubiculum* ſeu in penitiſſimum penetrale. infr. c. 7. §. 2. εἰς τὸ ταμιεῖον. SPANH.

[l] Εφησε βασιλέα] Ειπε *Vat.*

[m] Εκδικήσῃ τὸ αἷμα] Εκδικήσης *Vat.*

[n] Ὥσπερ οἱ Ιεροβοάμου] Ita *Big.* & *Samb.* ὥσπερ οἱ Ιερ. τ. Ν. παῖδες in *Editis.* ὥσπερ ὁ Ιερ. τ. Ν. παιδὸς *Vat.* ὥσπερ δ Ιερ. τ. Ν. παῖς *Gall.* 2.

[o] Βαασὶ] Supra (*ſc.* p. 455. §. 3. 456. §. 4.) Βασάνης dicitur. Hîc vero Αβασὰ *Big.* & *Samb.* Αμασὰ *Vat.* Βασὰ *Gall.* 2.

[p] Επὶ τ στρατιᾶς ὁρωμένων.] Εκ τ στρ. *Vat.*

[q] Εκαθίζετο.] Ita *Samb. Baſ.* ἐκαθίζετο *Gen. Aliique.*

reſpondebat, nam & inſani verba loquutus eſt. Cum autem magis adhuc inſtarent & audire poſtularent, regnum populi ſibi à Deo delatum, ajebat illum dixiſſe. Hæc ubi dixerat, ſuam quiſque veſtem exeuntes eas illi ſubſternebant, & ſigno cornibus dato Jehum regem eſſe pronunciabant. Atque ille, coactis copiis, in eo erat ut contra Joramum exiret ad urbem Jeſraëlam: ubi, ut jam diximus, curationem adhibuit vulneri, quod in Aramathæ obſidione acceperat. Tum autem Ochozias Hieroſolymorum rex propter cognationem eo ſe contulerat, (nam ſororis ejus filius erat, ut ante retulimus) præſertimque ad viſendum quomodo ſe haberet ex vulnere. Jehus autem, volens Joramum & qui cum eo erant ex improviſo adoriri, requirebat ut operam darent, ne quis militum ex urbe evaderet, qui iſta Joramo nunciatum iret. hoc enim ipſi claro fore benevolentiæ indicio, & qui ita animo affecti eſſent *bona fide* eum regem declaraſſe.

V. *Jehus Joramum Iſraëlitarum regem & Ochoziam Judææ regem interficit. 4 Regum, c. 9.*

3. Illi autem, mandatis cum lætitia acceptis, vias cuſtodierunt, ne quis clam Jeſraëlam profectus iis qui iſthic erant illum indicaret. Et quidem Jehus, lectiſſimis equitum aſſumptis, ipſoque in curru collocato, Jeſraëlam petebat. Cumque non longe abeſſet, ſpeculator, à rege Joramo conſtitutus ut venientes in urbem proſpiceret, Jehum conſpicatus cum turmis advehi, nunciavit Joramo adventare agmen equitum. Ille vero è veſtigio præcepit obviam mitti equitem, quiſnam veniat quæſitum. Cum autem eques ad Jehum acceſſiſſet, interrogabat quomodo ſe res habeant in exercitu. regem enim de iſtis percontari *jubebat*. Ille vero juſſit, ut de iſtis quidem nihil ſolicitus eſſet, ſed ipſum ſequeretur. Cum hæc vidiſſet ſpeculator, Joramo renunciavit, equitem in turmam appellentium receptum una cum illis advenire. Mox & alteri à rege miſſo imperavit Jehus ut idem faceret. Ubi vero & hoc Joramo is indicaverat qui in ſpeculis ſtabat, poſtremo & ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum rege (ille enim, ut ante diximus, propter cognationem aderat ipſum viſurus, quomodo ſe haberet ex vulnere) *illi* occurſurus progrediebatur. *nam* & lentius *aliquanto* & compoſito agmine Jehus incedebat. Joramus autem huic in fundo Nabuthi obviam factus, ab eo quæſivit, ſatin' ſalvæ ſint res in exercitu. Cum vero Jehus convicia in eum amarulenta jeciſſet, ita ut matrem ejus veneficam & meretricem appellaret, rex ea quæ in animo haberet veritus, ipſumque nihil ſani cogitare ſuſpicatus, converſo ut poterat curru fugiebat, cum Ochoziæ dixiſſet, circumventos ſe dolo ac inſidiis. At Jehus, admota arcui manu, eum percutit, telo illi per pectus exeunte. Et Joramus quidem continuo in poplitem concidit, animamque efflavit. Jehus autem præcepit Badacro, tertiæ partis *copiarum* præfecto, ut Jorami cadaver in Nabuthi agrum projiceret,

ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε, καὶ γὰρ τὰς λόγους μεμνότο ἐποιήσατο. ἀναβαζόντων δ' ἀκέσαι καὶ δεομένων, ἔφη, τ Θεὸν αὐτὸν ῥηθῆναι βασιλέα ἐξ ὠληθοῦς, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν ἕκας ἐκ[c] ὠειδύων αὐτὸν [s] ἐπεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ιηοῦ εἶναι βασιλέα. ὁ δ', ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ Ιώραμον εἰς [t] Ιεσραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ [v] Αραμαθῆς πολιορκίᾳ. ἔτυχε δ' καὶ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Οχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τ Ιώραμον· ἦν γὰρ αὐτῷ τ ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ἐπισκέψασθαι δ' πῶς ἔχοι ἐκ τραύματος, διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ιηοῦς δ', βουλόμενος αἰφνιδίως τοῖς περὶ τ Ιώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδρᾶναι μιωύσας πάντα τῷ Ιωράμῳ. τάχ[x] γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τ εὐνοίας, καὶ [y] τὰς ἀφικεμένους ἅτως ἀποδέξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδὰς, μή τις εἰς [z] Ιεσραέλαν ἀφαλαθὼν μιωύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ιηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλέκτους [a] ὡφαλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἁρμάτων, εἰς τὴν Ιεσραέλαν ἐπορεύετο. γνωμένης δὲ ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς Ιώραμος [b] καθεστάκει τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν πληθοῦς προσελαύνοντα τ Ιηοῦ, ἀπήγγειλεν Ιωράμῳ προσελαιώσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' ὀρθὺς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα [c] τῶν ἱππέων ἀπαντήσοντα, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν [d] οὖν πρὸς τ Ιηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· πιωθάνεται γὰρ ταῦτα τ βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν [e] ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ιωράμῳ τ ἱππέα, συγκαταμιγῆναι τῷ πληθεῖ τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδαγίνεσθαι. πέμψαντος δὲ δεύτερον ἐξ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν Ιηοῦς. ὡς δὴ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς Ιωράμῳ, πλάνητον αὐτὸς ὀπίσω ἅρμασι σὺν Οχοζίᾳ τῷ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, πῶς [f] ἐκ τραύματος ἔχοι, διὰ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. [g] χολαίτερόν τε δὴ μετ' ὀπαξίας ὤδευεν Ιηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ [h] Ναβοῦθε τοῦτον Ιώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. [i] βλασφημήσαντος δὴ πικρῶς αὐτὸν Ιηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ [k] Φαρμακὴν καὶ πόρνην ἐπικαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Οχοζίαν ἐπὶ δόλῳ [l] κατεστρατηγῆσθαι. Ιηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν καταβάλλει, διὰ βέλους διὰ τ καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ Ιώραμος μὲν δηθὺς πεσὼν ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ιηοῦς δὲ προσέταξε [m] Βαδάκρῳ [n] τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τ Ιωράμου νεκρὸν εἰς τ ἀγρὸν

τ Περιδύων αὐτὸν ἐπεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Juxta morem Regum in Oriente. vid. Æſchyl. Agamem. v. 919. & quæ ibi noto: προφυσήσαντος πόρου ad adventum Agamemnonis. SPANH.

s Επεστρώνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον·] Lege ὑπεστρώνυεν. COCC.

t Ιεσραέλαν πόλιν·] Ιεζαρεέλαν & mox Ιζαρεέλαν *Vat.* Ιεσρεζέλαν *Gall.* 2. Videſis *Annott.* ad p. 462. §. 8.

v Αραμαθῆς] Ραμώθης *Vat.* & ſupra Αραμώθης, ut hîc loci *Baſ.*

x Γὰρ ἔσεσθαι] Illud γὰρ additum ex *MSS.*

y Τὰς ἀφικεμένους] Τῷ ἀφικ. *Big.*

z Ιεσραέλαν] Ita cum *Samb.* ut p. 485. §. 1. Ιεσραέλα in *Editis.* Ισραέλαν *Big.* Ιζαρεέλαν *Vat.* Ιερέζελαν *Gall.* 2. Ιεζέρελα *Gall.* 1.

a Παραλαβὼν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀναλαβὼν in *ceteris.*

b Καθεστάκει] Ita cum *MSS.* in *Editis* καθεστήκει, forſan pro καθεστήκει.

c Τῶν ἱππέων] Illud τῶν ex *MSS.*

d Οὖν πρὸς τ Ιηοῦν] Ita cum *MSS.* ἐλθὼν ᾧ in *Editis.*

e Εκέλευσεν,] Εκέλευεν *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

f Εκ τραύματος] Εκ τραύματος *pleriſque.*

g Σχολαίτερόν τε] Ita ſane in libris omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* (niſi quod δὲ pro τε habeant *Samb.* & *Vat.*) quod forſan *Joſephus* exſculpſerit ex verbis obſcuris *Interpretum* LXXII. 4 *Regum*, c. 9. v. 20. Contrarium plane dicit *Veritas Hebraïca*: adeo ut hîc forſan aliquis legendum eſſe ſuſpicaretur, ἀχολαίτερόν τε ἢ μετ' ἀταξίας ὤδευεν Ιηοῦς.

h Ναβοῦθε] Ναβώθε in quibuſdam *MSS.*

i Βλασφημήσαντος] Sic βλασφημεῖν pro convitiari proximum Plato l. xi. de Legib. p. 934. E. SPANH.

k Φαρμακὴν] Sic φαρμακὰς veneficos LXX. Exod. xxii. 18. SPANH.

l Κατεστρατηγῆσθαι.] Sic cum *MSS.* κατεστρατηγεῖσθαι in *Editis.*

m Βαδάκρῳ] Ita pro Βαδάκῳ *Editorum Aliorumque* reſcripſi ex melioribus *Epiphanii* libris, qui *Vadacro* habent. Βιδικάρῳ malit *Schotanus* ex Βαδικὰς *Int.* LXXII.

n Τῷ τ τρίτης μοίρας ἡγεμόνι,] Confer. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

ἀχὰβ τῦ Ναβὰθε, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλία προφητείας ἣν Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτ῀ τ῀ Νάβαθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται καὶ αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτ῀ ἐν τῷ ἐκείνε χωρίῳ. ταῦτα γὰρ [o] καθεζομένης ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχάβε λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτε. καὶ δὴ τοῦτο συνέβη γενέσθαι, κατὰ τινὰ περίοδον τινὰ ἐκείνε. πεσόντος γὰρ Ιωράμε, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσειν τ῀ Ιηοῦν ὑπολαβών. ὁ δ' ἀπιδὼν ἐξ, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι περιβάτῳ, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἀπὸ ἵππου φεύγει τ῀ Ιηοῦν εἰς [p] Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τ῀ τραύματος τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς Ιερουσάλυμα, τ῀ ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει· βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς [q] αὐτ῀ γενόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ιηοῦ [r] ἐλθόντος εἰς [s] Ιεσραέλαν, κοσμησαμένη [t] ἡ Ιεζαβέλα, καὶ φύσα ἀπὸ τοῦ πύργε, "κα-"λὸς, εἶπε, δοῦλος [v] ὁ ἀποκτείνας τ῀ δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, [x] ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβάσαν ἤκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ πᾶσι τοῖς εὐνούχοις προσέταξεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πύργε βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τό τε τεῖχος προσέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τ῀ ἵππων οὕτως ἀπέθανε. [y] τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ιηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τ῀ ὁδοῦ [z] ἀνεκτᾶτο τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις ἀνελομένοις τὴν Ιεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσελθόντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ [a] ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ιηοῦς, ἐθαύμαζε τὴν Ηλίε προφητείαν. οὕτως γὰρ αὐτὴν εἰς Ιεσραέλαν [b] προεῖπε τοῦτον [c] ἀπολέσθαι τ῀ τρόπον.

ε'. Οντων δ' Αχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ιηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, [d] τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τ῀ Σαμαρέων, λέγων, τ῀ [e] ἀνδρειότατον τ῀ Αχάβε παίδων [f] ἀποδεῖξαι βασιλέα· [g] καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτῆς εἶναι πλῆθος ἵππων τε ὅπλων τε σταθὰς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ [h] τοῦτο ποιήσαντας εἰσπράξεσθαι δίκην ὑπὲρ τ῀ δεσπότε. ταῦτα δ' [i] ἐγεγράφη, βάσανον βαλόμενος λαβεῖν τ῀ τ῀ [k] Σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύῃ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τ῀ Αχάβε παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μεταπεμψάμενοι τὰς τρο-

sibi in memoriam revocato Eliæ vaticinio, quo patri ejus Achabo post cædem Nabuthi prædixerat, fore ut ipse *aliquando* cum sua progenie illius in agro pereat *ubi eum interfecerat*. hujusmodi enim oraculum, cum à tergo Achabi in curru sedere-mus, vatem pronunciantem audivimus. id quod etiam, ita ut prædictum fuerat, evenit. Cum autem Joramus cecidisset, Ochozias, de sua salute solicitus, currum in aliam viam deflexit, se Jehum latiturum esse ratus. At ille eum persequutus, in clivo quodam deprehensum ictu sagittæ vulneravit. Quo fit ut is, curru relicto & equo conscenso, à Jehu aufugeret in Mageddonem: ibique inter curandum non multo post ex vulnere moritur. atque *à suis* Hierosolyma vectus illic sepelitur; cum annum quidem & non amplius regnasset, nequam vero patreque suo pejor exstitisset.

Jorami cadaver in Nabuthi fundum projectum. 4 *Regum*, c. 9.

Ochoziæ mors. 4 *Regum*, c. 9.

4. Cum autem Jehus Jesraëlam accessisset, Jezabela, compta *admodum* in turri stans, "ô servum "egregium, ajebat, qui dominum *suum* occidit." Ille vero, oculis ad eam sublatis, interrogabat, quænam esset; jussitque ut descenderet, & ad se veniret: tandemque spadonibus imperavit, ut eam de turri præcipitarent. Illa vero, inter cadendum, murum sanguine respersit, & ab equis conculcata hunc in modum periit. Dein, ubi hæc facta erant, Jehus ad regiam perrexit, & seipsum & amicos de via fessos inter alia mensâ reficiebat. Domesticis autem suis, qui Jezabelam interemerant, præcepit, ut eam in honorem generis sepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat ut funus curarent, nihil de corpore ejus reliquum invenerunt, *præter extrema. nam cætera omnia à canibus consumpta erant. Jehus, his auditis, Eliæ demiratus est vaticinium. ille enim prædixit, eam hujusmodi mortem obituram esse in Jesraëla.

VI. *Jezabela conculcata & à canibus discerpta.* 4 *Regum*, c. 9.

5. Cum haberet autem Achabus septuaginta liberos, qui Samariæ alebantur, misit Jehus duas epistolas, unam quidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarensium principes: monens, ut ex Achabi filiis fortissimum *dispicerent quem* regem crearent; (illis enim magnam curruum esse vim & equorum & armorum & copiarum, & urbes quoque munitissimas) atque hoc facto, mortem domini ultum irent. Scripsitque in hæc verba, experiri volens quomodo Samarenses erga se animo essent affecti. Principes autem & nutritii, lectis literis, ingenti metu perculsi sunt. cumque cogitassent, se nihil adversus istum facere posse, qui duos reges maximos superârat, rescripserunt ita ut faterentur se illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero ad hæc alteram ad eos scripsit epistolam, præcipiens ut ei dicto essent audientes, & Achabi filiorum capita abscissa ad eum

Jehus scribit ad Samarienſium principes. 4 *Regum*, c. 10. 4 *Regum*, c. 10. v. 2.

[o] Καθεζομένης] Ita in *Editis Aliisque*, convenienter *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 9. v. 25. καθεζομένε *Big. Samb.* & *Vat.* atque ita vel καθεζόμενον legebat *Epiphan.* qui vertit, *cum sederet*. HUDS. Καθεζόμενος videtur legisse interpres: atque in Sacris etiam hunc & Badacum ibi sedisse extat. REL.

[p] Μαγεδδώ.] Recte: Μαγιαδδὼ & Μαγιδαὼ vitiose in *MSS.* HUDS. Conf. sup. lib. VIII. c. 6. §. 1. SPANH.

[q] Αὐτῦ γενόμενος.] Illud αὐτῦ inseruimus ex *Cod. MSS.* & *Vet. Interpr.*

[r] Ελθόντος] Εἰσελθόντος εἰς τὰ Ιεσραέλα *Big.* & *Samb.* εἰσελθόντες quidem agnoscunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[s] Ιεσραέλαν,] Ita ut supra, p. 486. §. 3. Ιεσραέλα in *Editis* & *plerisque MSS.*

[t] Η Ιεζαβέλα,] Ιεζαβέλα sine articulo *Big.* & *Samb.* alibi (cum *Vat.*) Ιεζαβέλη.

[v] Ο ἀποκτείνας τ῀ δεσπότην.] Ος ἀπέκτεινας *Samb.* & *Vat.* ὃς ἀπέκτεινε, vel ὃς ἀπέκτεινε in *aliis MSS.* ὃς ἀπέκτα Cedren.

[x] Επυνθάνετο τίς εἴη,] Επυνθάνετό τι *Big.* & *Samb.*

[y] Τούτων δὴ γενομένων] Τούτων γὰρ γεν. *Vat.*

[z] Ανεκτᾶτο] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνεκτᾶτο, προστάξας τοῖς οἰκέταις Ιεζάβελαν θάψαι in *Editis*.

[a] Ακρωτήρια.] Sunt extremitates membrorum, ut manuum, pedum, hinc ἀκρωτηριάζειν est præcidere has extremitates. REL.

* *Præter extrema.*] *Sc.* præter calvam, pedesque, & manuum palmas.

[b] Προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τ῀ τρόπον.] Conf. supr. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

[c] Απολέσθαι τ῀ τρόπον.] *Al.* ἀπολεῖσθαι.

[d] Τὴν δ' ἑτέραν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. eo fere modo quo *Demosth.* τὸ ψήφισμα τοῦτο γεγράφω, πλὴν ἐπὶ τὰς τόπους &c. in *Editis* λέγω ὡς τ῀ ἀνδρ. & dein ἀποδοῦναι *Bas.* ἀποδεῖξαι *Gen.*

[e] Ανδρειότατον] Ισ. ἀδρότατον HUDS. in *Add.*

[f] Αποδεῖξαι] *Gen.* ἀποδείξειν. *Coccejus* ἀποδείξαιεν, verum Ed. *Hudſ.* firmatur Collatione *Big.* HAV.

[g] Καὶ γὰρ ἁρμάτων] In *Editis* καὶ γὰρ ἁρμάτων τ῀ [vel τὸ] ἀνδρειοτάτου αὐτοῖς &c. Verum illa τ῀ ἀνδρειοτάτου (quæ nec *MSS.* agnoscunt, nec *Vet. Interpr.* quæque è superioribus in textum forsan irrepserint) plane ejecimus.

[h] Τοῦτο ποιήσαντας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ταῦτα in *Editis*.

[i] Εγεγράφη,] Sic in *Cod. Vat.* nec aliter forsan *Epiphan.* qui vertit, *hæc autem scripsit.* ἐγεγράφη *Big.* ἔφη in *Editis Aliisque*.

[k] Σαμαρέων διανοίας.] Σαμαρειτῶν solus *Vat.*

[l] Σα-

eum mitterent. Tum principes accersitis puerorum altoribus imperant, ut capita illis, postquam eos jugulassent, præciderent, & ad Jehum mittenda curarent. Illi vero ita jussis obsequuti sunt, ut nihil omnino omiserint: atque capita eorum, in fiscellas quasdam plexiles congesta, Jesraëlam miserunt. Ubi autem ista afferebantur, Jehu cum amicis cœnanti nunciatur, Achabi filiorum capita allata esse. Tum ille ante portam utrinque acervos ex eis construi jussit. Hoc itaque facto, prima luce ad illa visenda prodit: atque *ea* intuitus, cœpit ad populum, qui tum *forte* aderat, dicere; quod ipse quidem in dominum suum exercitum eduxerit, eumque interfecerit, istos vero omnes non ipse peremerit. Cæterum illud iis de stirpe Achabi persuasum esse volebat, omnia juxta Dei oraculum evenisse, ejusque domum, sicuti prædixerat Elias, funditus periisse. Præterea autem occisis quotquot apud Jesraëlitas ex Achabi cognatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat. Atque in itinere nactus Ochoziæ Hierosolymorum regis consanguineos, interrogabat quò illis iter erat. Cumque illi respondissent, se salutatum venire Joramum, regemque suum Ochoziam, (nesciebant enim utrumque ab eo necatum) Jehus etiam istos comprehensos interfici jussit, homines duos & quadraginta numero.

Achabi filii septuaginta occisi. 4 Regum, c. 10.

Jehus Ochozie consanguineos interficit. 4 Regum, c. 10.

6. Post hos autem illi occurrit vir bonus & justus, nomine Jonadabus, vetus ipsius amicus, qui ipsum *pro more* salutatum collaudare cœpit, quod omnia, prout voluit Deus, fecerat, exstirpando domum Achabi. Jehus vero ipsum obsecrabat, ut conscenso curru Samariam usque eum comitaretur, dicens se illi ostensurum esse, quod nihil parcet improborum cuiquam; sed & falsos vates supplicio afficiet, & falsos sacerdotes, & quotquot populo verba dederunt, ut Dei quidem maximi cultum desererent, alienos vero adorarent. namque pulcherrimum esse spectaculorum, viroque bono & justo jucundissimum, malos videre pœna affectos. Istis obsequutus Jonadabus, in currum evectus Samariam venit. atque Jehus omnes Achabi cognatos, undique perquisitos, ad internecionem perimit. Cum autem vellet ut nemo ex falsis vatibus aut sacerdotibus deorum Achabi supplicium effugeret, fraude usus & dolo universos comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, dicebat, se Deos, duplo plures illis quos Achabus introduxerat, adorare velle; rogabatque curarent ut illorum sacerdotes & vates & cultores ei adessent; quippe sibi in animo esse sacra splendida & magna Achabi diis facere, & siquis sacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque sacrificiis celebrandis indicto, per omnem Israëlitarum ditionem dimisit, qui Baalis sacerdotes ad eum adducerent. Sacerdotibus autem præcepit Jehus, ut vestes omnibus

Jonadabi laus. 4 Regum, c. 10.

Jehus Baalis sacerdotes convocari jubet. 4 Regum, c. 10.

φεῖς τ̃ παίδων, πεσσέταξαν ἀποκτίνασιν αὐτὰς τὰς κεφαλὰς ἀποτιμεῖν, καὶ πέμψαι πρὸς Ιηΰν. οἱ δ' ὧδέν ὅλως φεισάμενοι, τᾶτ' ἔπραξαν· καὶ [l] σωθέντες εἰς πανα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, [m] ἀπέπεμψαν εἰς [n] Ιεσρεήλαν. κομιθεισῶν ὧν τάτων, ἀγγέλλεται δειπνᾶντι μ̃ τ̃ φίλων τῷ Ιηΰ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τ̃ Αχάβυ παίδων κεφαλαί. ὁ δ' [o] πρὸ τ̃ πύλης ἐξ ἑκατέρυ μέρυς σκέλασεν ἐξ αὐτῶν ἀναςῆναι βυνούς. γνομένυ [p] δὴ τάτυ, ἅμα ἡμέρα πρόεισιν ὀψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τ̃ παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ τ̃ δεσπότιν τ̃ αὑτ̃ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τάτυς δ' πάντας οὐκ αὐτὸς [q] ἀνέλοι. γινώσκειν δ' αὐτὸς ἠξίυ πρὸς τ̃ Αχάβυ γνεᾶς, ὅτι πάντα κ̃ τὰ τ̃ Θεῦ προφητείαν [r] γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτ̃, καθὼς Ηλίας προεῖπεν, ἀπόλωλε. προσδιαφθείρας δ' καὶ τὰς [s] Ιεσρεηλίτας εὑρεθέντας ἐκ τ̃ Αχάβυ [t] συγγνείας εἰς Σαμάρειαν [v] ἐπορεύετο. κ̃ δ' τὰ ὁδὸν τοῖς Οχοζία συμβαλὼν οἰκείοις ἔ βασιλέως τ̃ Ιεροσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτὰς, [x] τί δή ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασόμενοί τε Ιώραμον καὶ τ̃ αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἤκειν ἔφασκον· ἠ γὰρ [y] ἤδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρυς ὑπ' αὐτ̃ πεφονευμένυς· Ιηΰς δ' καὶ τάτυς συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι πρόσταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν [z] πεσσαρακονταδύο.

ς'. Συναντᾷ δ' αὐτῷ μ̃ τάτυς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωνάδαβος ὄνομα, [a] φίλος αὐτῷ πάλαι γενομένυς. ὃς, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο [b] ἔ πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν ἔ Θεοῦ, τῷ οἰκίαν [c] ἐξαφανίσαις τῷ Αχάβυ· Ιηΰς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλει· λέγων ἐπιδείξειν, πῶς ἑδενὸς φείσεται πονηρᾶ, ἀλλὰ καὶ τὰς ψευδοπροφήτας καὶ τὰς [d] ψευδιερεῖς, κ̃ τὰς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τ̃ μεγίστυ Θεῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τὰς δ' ξενικὰς προσκυνεῖν, τιμωρήσεσθαι. κάλλιστον δ' εἶναι θεαμάτων, κ̃ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, κολαζομένυς πονηρὰς [e] ἰδεῖν. τάτοις πεισθεὶς ὁ Ιωνάδαβος, ἀναβὰς εἰς τὸ ἅρμα εἰς Σαμάρειαν προῆγε. ἀναζητήσας δ' πάντας τὰς Αχάβυ συγγνείας Ιηΰς, ἀπέκτεινε. βυλόμενος δ', μηδένα τ̃ ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τ̃ Αχάβυ θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτὰς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τ̃ λαὸν, ἔφη [f] βούλεσθαι διπλασίονας ὧν Αχάβος [g] θεῶν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, κ̃ τὰς ἐκείνων ἱερεῖς δ προφήτας ἠξίυ δ δύλυς [h] αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας [i] γὰρ πολυτελεῖς δ μεγάλας ὑπισχνεῖτο [k] μέλλειν τοῖς Αχάβυ θεοῖς· τ̃ δ' ἀπολειφθέντα τ̃ ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δ' θεὸς Αχάβυ [l] Βααὶ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν [m] τ̃ Ισραηλιτῶν χώραν, τὰς ἄξονσας πρὸς αὐτὸν τὰς ἱερεῖς τ̃ Βααὶ. [n] ἐκέλευσε δ' Ιηΰς τοῖς ἱερεῦ-

l Σωθέντες] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* σωιλάντες in *Editis.*
m Απέπεμψαν εἰς Ιεσρήλαν.] Iterum cum *MSS.* ἔπεμψαν in *Editis.*
n Ιεσρήλαν.] Ισρήλα ante SPANH.
o Πρὸ τ̃ πύλης] Πρὸς τῇ πύλῃ *Big.* & *Gall.* πρὸς ταῖς πύλαις *Samb.*
p Δὴ τάτυ,] Ita ut supra p. 487. §. 4. ᾗ antea.
q Ανέλοι.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀνιλῶν in *Editis.*
r Γέγονε,] Γεγόνασι *Big.* & *Samb.*
s Ισρεηλίτας] Ita *Gen.* cum melioribus *MSS.* Ισρηλίτας *Bas. Aliique.*
t Συγγνείας] Ἱππεῖς post συγγνείας inserunt plerique *MSS.* in *Epiphanii* libris, *cum equis ad Samariam properabat.*
v Επορεύετο.] Sic *MSS.* εἰσπορεύεθ in *Editis.*
x Τί δή ποτε παρεγένοντο.] Iterum cum *MSS.* τί ποτε in *Editis.*
y Ηδεσαν αὐτὰς ἀμφοτέρυς] Itidemque ex *MSS.* Ατλικωτέρυς, quam ἤδεσαν *Editorum.*
z Τεσσαρακονταδύο.] Sic in melioris notæ *MSS.* τεσσαράκοντα δύο in *aliis.*
a Φίλος αὐτῷ] Eo modo *MSS.* φίλος αὐτῷ πάλαι γνώμης in *Editis.*
b Τῷ πάντα] Illud ᾗ ex *MSS.* ut & mox alterum ante Θεῦ.
c Εξαφανίσας] Sic *MSS.* ἐξαφανίσαντα in *Editis*
d Ψευδιερεῖς,] Ψευδοϊερεῖς *Samb.*
e Ιδεῖν.] Ιδεῖν post πονηρὰς insertum dedi ex *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.*
f Βούλεσθ] Illud βούλεσθ ex *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*
g Θεῶν εἰσηγήσατο] Εἰσηγήσαθ θεῶν *Gall.* 1. & 2. sed θεῶν non agnoscit *Samb.*
h Αὐτῷ παρεῖναι.] Αὐτῶν *Big Samb.* & *Vat.*
i Γὰρ πολυτελεῖς] Ita cum *Samb.* (*Cocc.*) & *Bas.* κ̃ in *reliquis.*
k Μέλλειν] Illud μέλλειν ex *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
l Βααὶ ἐκαλεῖτο.] Videsis *N. Fullerum* in *Miscell. Sacr.* lib. 2. c. 7.
m Τῶν Ισραηλιτῶν] Τῶν deest *Vat.*
n Εκέλευσε] Ita *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* ἐκέλευσε δ' Ιηΰς τῷ ἱερεῖ *Gall.* 1. & 2. ᾗ Βααὶ, κ̃ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι *Bas.* & *G.* ὧν ἀθροισθέντων ἐκέλευσεν Ιηΰς τῷ ἱερεῖ legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quibus pariter congregatis jussit Hieus pontifici ut daret omnibus vestes* &c. cui lectioni favet etiam *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere. In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 10. *qui*

post-

ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δ', παρελθὼν εἰς τ οἶκον μ τ φίλ Ιωναδάβ, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλ εἴη καὶ ξέν, ἐφυλάξατο. οὐ βούλεται γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον συμπυγχάνειν. τῶν δ' εἰσόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, κατειλημμένων δ' τῶν θυσιῶν, ἔξω ἐξέπεμψεν ὀγδοήκοντα τ ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ᾔδει ο πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς p ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νομῷ τοῖς q πατρῴοις ἔθεσι τιμωρεῖν. πολὺ ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπολήσειν ὑπὲρ τῶν ἀλλοφυλίων τὰς ἐκείνων r ἀφαιρεθησομένας ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας s ἅπαντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον τ Βααλ ἐμπρήσαντες, σκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν v ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. x οὗτ ὁ Βααλ Τυρίων μὲν θεός. Ἀχαβ δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι y Ιθοβάλῳ, Τυρίων ὄντι βασιλεῖ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίωσε. ἀφανισθέντ δὲ τούτου τ θεοῦ, z τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις Ιησοῦς a ἐπέτρεψε. ταῦτα b δὲ διαπραξαμένῳ, καὶ προνοήσαντι τ κηλάσεως τ ἀσεβῶν, ὁ Θεὸς διὰ τ προφήτου προεῖπεν ὅτι τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ c βασιλεύσειν τ Ισραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ιησοῦ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

suppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in ædem cum amico *suo* Jonadabo, edixit ut diligenter quærerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrinus. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis vero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem divinam facere exorsis, foris disposuit homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos noverat, quibus imperatum erat ut falsos vates interimerent, & patrios ritus jam diu desuetos à contemptu vindicarent; minatus eorum vitam pro illis pendendam fore, qui *quoquo modo* evaserint. Atque isti viros omnes ad unum occiderunt: &, cum Baalis ædem incendissent, hoc modo Samariam à ceremoniis alienis liberarunt. Hic *quidem* Baal Tyriorum erat deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobalo Tyriorum & Sidoniorum rege gratiam inire volens, & fanum ei Samariæ exstruxit, & vates instituit, omnique cultu prosequutus est. Cæterum hoc deo è conspectu sublato, Israëlitis permisit Jehus ut aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curassetque ut impii meritas luerent pœnas, Deus ei per vatem prædixit, liberos ejus in quartam usque stirpem in Israëlitas regnaturos esse. Atque illa quidem quæ ad Jehum spectant ita se habebant.

Jehus Baalis sacerdotes ad unum omnes interficit. 4 Regum, c. 10.

Jehu posteris in quartam usque stirpem regnum promisit Deus. 4 Regum, c. 10.

ΚΕΦ. ζ.

Ως Γοθολία τ Ιεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πέντε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ιώδα, τ Οχοζίαν παῖδα Ιώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Ut Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Jodaus pontifex, eâ occisâ, Ochoziæ filium regem constituit.

VII.

ΓΟθολία ἦ ἡ Αχάβου θυγάτηρ, ἀκήκοεσαν d τήν τε Ιωράμου ἀδελφὴν τελευτὴν καὶ τὴν e Οχοζίου καὶ παῖδος, καὶ ὅτι γένος τῶν βασιλέων ἀπόλειται, ἐπεβούλευε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαυίδου καταλιπεῖν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γένος, ὡς ἂν μηδεὶς εἰς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσῃ ἔτι γένους. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ἤμελλε διεπράξατο· διεσώθη δ' εἷς υἱὸς Οχοζίου, τροπῇ δ' τοιούτῳ τινὶ τελευτὴν διέφυγεν. ἦν Οχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ, f Ιωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτῃ σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς g Ιώδας. εἰσπηδήσας δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τ h Ιώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ i παιδίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον εὑρῶν μετ τ τροφοῦς, βασάσας μετ' αὐτῆς k εἰς τὸ ταμιεῖον l τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε, καὶ λαθόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ιώδας ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν.

Gotholia Achabi filia, ubi de Ochoziæ filii sui pariter ac Jorami fratris nece inaudiverat, deque regiæ stirpis interitu, modis omnibus agebat ut nemo ex domo Davidis superstes relinqueretur, utque genus ipsius penitus exstingueretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id quod, ut ipsa quidem rebatur, perfecerat: unus vero ex Ochoziæ filiis servatus est, atque hoc modo mortem effugit. Ochoziæ soror erat eodem patre genita, cui nomen Josabetha. Huic matrimonio junctus erat pontifex Jodaus. Cum autem in regiam ingressa Joasum (ita enim vocabatur puer anniculus) inter cæsorum cadavera una cum nutrice abditum reperisset, eumque pariter & illam sublatos in * conclave cubiculi inclusisset, illa simul & maritus ejus Jodaus ipsum etiam clam in templo *occultum* sex annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit.

Gotholiæ regum semen exstinguere conatur. 4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

β'. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ m ἔτει κοινολογησάμενός τισι Ιώδα πάντι τ ἀριθμὸν ἑκαλοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτὸς n συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρ-

2. Verum septimo anno, Jodaus, re cum centurionibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque persuasis ut operam suam commodarent iis quæ in manibus erant contra Gotholiam, secum-

Jodaus pontifex Joasum stirpis regiæ puerum conservat. 2 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 22.

postquam ad unum omnes in Baalis ædem convenerunt, jussit editimo ut vestes ad omnes Baalis cultores promeret.

o Πιστοὺς τ ὁπλιτῶν,] Ita *Samb. Vat. Gall.* & *Vet. Interpr.* πιστοὺς in *reliquis.*

p Ἀποκτεῖναι τοὺς ψευδοπροφήτας.] Ἀποκτεῖναι in omnibus *MSS.*

q Πατρῴοις] Ita *Vat.* πατρίοις in *reliquis.*

r Ἀφαιρεθησομένας ψυχάς.] Ἀφαιρήσεσθαι *Samb.*

s Ἅπαντας κατέσφαξαν·] Sic *MSS.* πάντας in *Editis.*

t Βααλ ἐμπρήσαντες,] Ita cum *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.* insuper hic loci Βήλου habet *Vat.* ut & infra ὁ τ Βήλ. in *Editis* perperam βασιλέως.

v Ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν.] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* θεῶν in *reliquis.* HUDS. Βααλ MS. & videtur hoc suadere descriptio sequens. & in Sacris Literis etiam ita legitur. nec est quod aliquem offendat οἶκος, nam & infra cap. 7. legitur ἐν Βααλ οἴκῳ. REL.

x Οὗτος ὁ Βααλ] Videsis pag. 457. §. 1.

y Ιθοβάλῳ,] Ιθοσάλῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Εἰθοβάλῳ *Gall.* 2. Vide *Annott.* ad p. 457. §. 1. & ad p. 468. §. 1.

z Τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς Ισραηλίταις] Aurearum vaccarum cultus Israëlitis à quo relictus, qui nempe erant in Bethel & in Dan. 2 Reg. 10. 29. SPANH.

a Επίτροψε.] Ita in *MSS.* ἐπίτρεπε in *Editis.*

b Διὰ διαπραξαμένῳ] Illud δὲ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Βασιλεύσειν τ Ισραηλιτῶν.] Βασιλεύειν *Samb. Basil. Busb.* & *Hen.*

d Τὴν τε Ιωράμου ἀδελφὴν] Sic *MSS.* τὴν Ιωράμου ἀδελφὴν, καὶ τὴν Οχ. in *Editis.*

e Οχοζίου] *Al.* Οχοζίου.

f Ιωσαβεθὴ ὄνομα.] Ωσαβαίθη *Big.* & *Samb.* Ωσαβεὲθ *Gall.* 2. Ιωσαβεὲ *Vat.* LXXII. & *Zonar.*

g Ιώδας.] Sic *Big.* & *Samb.* Ιωαδὰ in *Editis.* Ιωδαὲ *Vat.* & LXXII. Ιωδᾶς *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Jojada.*

h Ιώασον,] Ιωάσιν *Vat.* Ιωᾶς LXXII.

i Παιδίον ἐνιαύσιον,] Alii sic distinguunt παιδίον, ἐνιαύσιον ἐγκεκρυμμένον &c.

k Εἰς τὸ ταμιεῖον] Conf. supr. c. 6. §. 1. SPANH.

l Τῶν κλινῶν ἀπέκλεισε,] Illa τ κλινῶν adjecimus ex *MSS.* eademque phrasi utuntur LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 2.

* *Conclave cubiculi inclusisset,*] *Al.* in cubiculum lectorum.

m Ἐτῷ κοινολογησάμενος] Vocem ἔτῳ non agnoscunt *Big. Samb.* & *Vat.*

n Συνεπιθέσθαι] Ita cum *Cod. Samb. συνεπιθέσθαι* in *Editis Aliisque. συμπείσας Vat.*

cumque puero regnum asserrent & vindicarent, cum jurejurando illos obstrinxisset, quo securitas ejusmodi quid una aggredientibus paratur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quæ contra Gotholiam agitaverat. Viri autem, quos pontifex Jodaus in facinoris *hujus* societatem adsciverat, tota regione peragrata, cum sacerdotes & Levitas ex ea congregassent una cum primoribus tribuum, Hierosolyma eos adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem jurejurando dari postulavit, se secretum, quod ab eo acciperent, omnino clausum habituros, ut quod taciturnitatem simul & operam adhiberi requireret. Cumque juratis rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur, producto Davidici generis puero quem alebat, "Hic, "inquit, vobis rex, ex ista domo, quam probe "scitis Deum prædixisse in omne ævum regnatu-"ram esse. Itaque vos moneo hortorque ut tertia "pars vestrum in templo præsidio sit regi; pars "vero quarta statuatur in excubiis ad fani limina; "quæque huic proxima custodiam agat portæ "patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multi-"tudo inermis versetur *in templo: neminemque "qui arma gestaverit, præter sacerdotem, intrare "permittatis." Præterea autem præcepit, ut pars quædam sacerdotum & Levitarum satellitum more strictis gladiis regem ipsum stiparent; ita ut qui ausus fuerit in Templum intrare, tela gerens, statim moreretur: utque neminem metuentes regem custodire & tueri perseverarent. Et quidem illi, quibus pontifex id consilii dedit, dictis obsequuti, qua *in eum* voluntate essent, factis declararunt. Interea autem Jodaus, patefacto *regum* armamentario, quod in templo à Davide erat constitutum, distribuit centurionibus simul & sacerdotibus atque Levitis hastas & pharetras omnes in eo inventas, ut & alia quæcunque deprehenderit tela. atque *ita* armatos templo circumdedit viribus in unum collatis, ut hoc modo iis ad quos *intrare* nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coronam imposuerunt, ac Jodaus sacro oleo à se inunctum regem pronunciavit. atque populus, lætitia gestiens factoque applaudens, clamabat, vivat rex.

Jodaus pontifex Joasum Judæa regem creat.

3. Gotholia autem, cum tumultum plaususque inexspectato audivisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo profiluit è regia. Ubi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt: armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes, templo circumdati, quibus id *negotii* à pontifice mandatum erat. Cæterum Gotholia, conspicata puerum in suggestu stantem, regiaque corona redimitum, discissa veste *sua*, magnoque clamore sublato, jussit eum occidi qui insidias sibi *perfide* struxit, imperiumque eripere contendit. Jodaus vero, cum centuriones evocasset, iis imperavit, ut Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique *eam* interficerent. nolle enim templum pollui, supplicium in eo sumendo de nefaria muliere. Mandavit insuper, ut si quis ad o-

4 Regum, c. 11. 2 Paral. c. 23.

μένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπερισπᾶσαι, [o] καὶ λαβὼν ὅρκους, οἷς τὸ ἀδεὲς ἅπαν τῶν σωτηρουμένων [p] βεβαιότατα, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δὲ ἄνδρες, ὃς ὁ ἱερεὺς Ἰώδαος κοινωνὸς ἦν πράξεως [q] παρειλήφει, πορευθέντες [r] εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστιν ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόρρητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δὲ ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγων ὁμωμοκότων ἐγένετο, προαγαγὼν ὃν ἐκ τοῦ Δαυΐδου γένους ἔτρεφεν, "ἔστω ὑμῖν, εἶπε, βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τοῦ οἴκου, "[s] ᾧ ἴστε τὸν Θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἀεὶ "τοῦ παντὸς χρόνου. προαγορεύω δὴ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοι-"ραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, [t] τῷ δὲ πεμπτῷ "τῶν φυλακαῖς ἐφεστάναι τοῦ τεμένους ἀπάσης, ἡ δὲ "μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τοῦ ἀνοιγομένης καὶ φερού-"σης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακὴν, τὸ δὲ ἄλλο "πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω· [v] μηδένα δὲ "ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ [x] μόνον ἱερέα." [y] προσδιέταξε δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τοῦ βασιλέα τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφοροῦντας, τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι προσέταττε· [z] δείσαντας δὲ μηδένα προσμεῖναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβάλλετο, τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ Ἰώδαος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ἣν Δαυΐδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἅπασιν ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλων κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ συναψαμένους τὴν χεῖρα, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἀπωτέρω ἔτους [a] ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, [b] ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικὸν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας Ἰώδαος, ἀπέδειξε βασιλέα. τοὶ δὲ πλῆθος, χαῖρον καὶ κροταλίζον, ἐβόα, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τῆς δὲ φορυβου καὶ τῶν ἐπαίνων Γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τὰ ἰδίας ἐξεπήδησε ῥαπὰς ἐκ τοῦ βασιλείου. [c] καὶ παρελθομένῃ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῇ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δὲ ἑπομένους ὁπλίτας εἴργουν εἰσελθεῖν οἱ [d] περιεστῶτες ἐκ κύκλῳ τὸν ναὸν τοῦ ἀρχιερέως τεταγμένοι. ἰδοῦσα δὲ Γοθολία τὸ παῖδα ἐπὶ τῆς [e] σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸ βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, περιρρηξαμένη καὶ δεινὸν [f] ἀνακράζουσα, [g] φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβουλεύσαντα αὐτῇ καὶ τῷ ἀρχῶν ἀφελέσθαι παρασκευάσαντα. Ἰώδαος δὲ, καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς [h] ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὰ Φάραγγα [i] τοῦ Κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὸν [k] ἀλιτήριον [l] πεμπτηκαιδέκατον. προσέταξε

o Καὶ λαβὼν ὅρκους,] Καὶ abest quibusdam *MSS.*

p Βεβαιότατα] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Gen.* βεβαιοῦν *Bas. Aliique.*

q Παρειλήφει,] Παρείληφε *Vat.*

r Εἰς ἅπασαν] Εἰς deest *Big. Samb.* & *Vat.*

s Ἧι ἴστε] Ita *Samb.* & *Vat.* ᾧ ἴστε Θεὸν *Big.* ᾗ ἴστε Θεὸν in *Editis Aliisque.*

t Τῷ δὲ τετάρτῳ] Τελίτῳ legit *Gelenius* interpres. REL.

v Μηδένα δὲ ὁπλίτην] Sic *Big.* & *Samb.* μηδ' ἕνα δὲ ὅπλ. *Bas.* & G. μηδ' ἕνα ὅπλ. *Vat.*

* *In templo:*] *In atriis templi* juxta *Hebr.* 2 *Paralip. c.* 23. *v.* 6. ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου LXXII.

x Μόνον ἱερέα.] Μόνους ἱερέας legisse videtur *Epiphan.*

y Προστέταξε] Ita cum *Samb. Vat. Gall.* 1. 2. προστιστάξατο in *Editis Aliisque.*

z Δείσαντας δὲ] Eo modo *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. 2. δείσαντες in *cæteris.*

a Ἀποτειχίσοντας.] Ἀποτειχίσαντας *Vat.* HUDS. Forte ἀπτειχίζοντας. COCC. Hic non est, ut sæpe aliàs, murum tollere, sed muro cingere. REL.

b Ἐπέθηκαν αὐτῷ] Ἐπέθεσαν *Vat.*

c Καὶ παρελθομένῃ] Sequutus sum *Cod. Vat.* in *reliquis* παραγενομένῃ δὲ εἰς τὸ ἱερ.

d Περιεστῶτες ἐκ κύκλῳ] Περιεστηκότες *Vat.*

e Σκηνῆς ἑστῶτα,] Ita ex *Cod. Vat.* συλῆ LXXII. 4 *Regum*, c. 11. v. 14. (על המצוה 2 Reg. 11: 14. *Coccejus*) σκιωῆς in *Editis Aliisque.*

f Ἀνακράζουσα,] Ἀναβοῶσα *Big.* (*Cocc.*) & *Vat.*

g Φονεύειν ἐκέλευε] Φονεύσειν *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.*

h Ἀγαγόντας] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἄγοντας in *reliquis.*

i Τοῦ Κεδρῶνος,] Τῷ Κεδρῶνος *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

k Ἀλιτήριον] Ita cum *Big.* & *Samb.* ἀλιτηρίαν in *Editis Aliisque.*

l Πεμπτηκαιδέκατον.] Τεσσαρακαιδέκατον (*Coccejus*) *Vat.*

m Ἐκκα-

ταξε δὲ, καὶ βοηθῶν τὶς παρελθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. [m] ἐλλαβόμενοι τοίνυν τ Γοθολίας οἱ τεταγμένοι τὴν ἀναίρεζιν αὐτῆς, ἄχρι τὴν πόλιν τ ἡμιόνων Ϛ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο.

δ'. Ως ἢ τὰ περὶ τὴν Γοθολίαν τῶν [n] ἐστρατηγήθη τ τρόπον, συγκαλέσας τὸν τε δῆμον καὶ τὰς ὁπλίτας Ἰούδα εἰς τὸ ἱερὸν, [o] ἐξώρκησεν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτοῦ τ σωτηρίας, καὶ τ ἄχρι πλέον δέχης. ἔπειτ αὐτὸν τ βασιλέα τιμήσειν τ Θεὸν καὶ μὴ παραβαίνειν τὰς Μωϋσέως νόμους δεινὰ πάσχειν ἠνάγκασε. καὶ μὴν ταῦτα εἰσβαλόντες [p] τ Ϛ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν Ϛ [q] πατρώου Θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ Ἀχάβου, κατέσκαψαν· καὶ τ ἔχοντα τὸν ἱερωσύνην αὐτοῦ [r] Ματθὰν ἀπέκτειναν. τὸν δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέτρεψεν Ἰούδας, κατὰ τὴν Δαυίδου τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τ ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολάθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν Λευιτῶν τινας καὶ πυλωροὺς ἐπὶ φυλακῇ Ϛ πυλῶνας, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λαθόντα.

ε'. Τούτων δ' ἕκαστα [s] διατάξας, μετὰ τ ἑκατοντάρχων Ϛ ἡγεμόνων Ϛ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὸν Ἰωάσον εἰς τὸ βασίλειον. καὶ [t] καθίσαντα εἰς τ βασιλικὸν θρόνον ἐπευφήμησέ τε τὸ πλῆθος Ϛ πρὸς ἡδονὰς τραπέντες ἐπὶ πολλὰς ἑώρτασαν ἡμέρας. ἡ μέντοι γε πόλις, ἐπὶ τῷ τὴν Γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγαγε. [u] τὸν δὲ Ἰώασον, ὅτε τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά· μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα [v] Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιήσατο τ [x] νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸ τ τοῦ Θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, πρό γε πάντα [y] τ χρόνον ὃν ὁ Ἰούδας ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ Ϛ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, δόντος τοῦ ἀρχιερέως· ἐξ ὧν Ϛ ἄρρενες αὐτῷ Ϛ θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν βασιλέως Ἰωάσου, ὡς τ τὸν Γοθολίας ἀπέκτεινε καὶ διέφυγε Ϛ τ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

pem ei ferendam adveniat, ipsum etiam perimant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiæ cædes, injectis in eam manibus, eam ad portam mularum regis educebant, ibique *eam* necarunt. *Gotholia necatur.* 4 *Regum*, c. 11. 2 *Paral. c.* 23.

4. Cum autem hæc, quæ ad Gotholiam spectant, hujusmodi stratagemate gesta fuissent, Jodaus, populo ac militibus in templum convocatis, sacramento *omnes* adegit ad benevolentiam regi præstandam, & ad ipsius prætereaque imperii salutem & incolumitatem tuendam. Deinde regem jurejurando obligavit, ut Deum honoraret, legesque Moysis *nullatenus* transgrederetur. Post hæc incursione facta in Baalis ædem, quam Gotholia ejusque maritus Joramus in veri Dei contumeliam & honorem Achabi construxerant, eam funditus diruerunt; & Maatham, qui tum sacerdotium ejus tenebat, occiderunt. Templi vero curam & custodiam sacerdotibus & Levitis permisit Jodaus, juxta Davidis regis institutum, jussis, ut bis singulis diebus solida pro more facerent sacrificia, & suffitum juxta legis præscriptum adolerent. Fecit autem Levitarum quosdam etiam janitores ad fani custodiam, ne quis *ulla re* pollutus posset intro subrepere. *Juramentum populi & regis.* 4 *Regum*, c. 11. *Restauratio cultus Dei.* 2 *Paral.* c. 23.

5. Ubi autem ad hunc modum ista disposuit, ipse & centuriones & duces atque populus universus Joasum è templo deduxerunt in regiam: eoque in solio regali collocato, omnes lætos clamores sustulerunt, & ad epulas conversi festivitatem per aliquos dies egerunt: nulla utique in civitate turba excitata ob mortem Gotholiæ. Tum Joasus annum septimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Bersabee. fuit autem legum observantissimus, cultusque Dei studiosissimus, quamdiu Jodaus *pontifex* vixerit. Porro prima maturitate duas uxores, quas ei locaverat pontifex, in matrimonium duxit: ex quibus utriusque sexus liberos sustulit. Atque hactenus quidem de rege Joaso, quomodo ex insidiis Gotholiæ evasit & regnum suscepit.

ΚΕΦ. η'. CAP. VIII. VIII.

Azaëlus expeditiones facit contra Israëlitas & Hierosolymitanos. Jehus moritur, eique in imperium succedit Joazus. Hierosolymitanorum rex Joasus primo cultûs Dei curam gerit, postea impie agit, & Zachariam lapidari jubet. Joaso mortuo, regnum suscipit Amasias.

Αζάηλος γραπτὸν ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας Ϛ Ιεροσολυμίτας. Ιηοῦς πλούτῳ, καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἀρχὴν Ἰωάζου λαμβάνει. Ἰώασος τ Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρῶτον Ϛ Θεοῦ θρησκείας ἐπιμελεῖται, ὕστερον ἀσεβεῖ, καὶ Ζαχαρίαν λίθοις βληθῆναι κελεύει. Ἰωάσου τελευτήσαντος, τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει Αμασίας.

AZaëlus autem Syrorum rex, bellum cum Israëlitis & Jehu rege illorum gerens, regionis Transjordanianæ tractus ad exortum solis, qui à Rubenitis & Gaditis & Manassitis occupati erant, vastavit; necnon terram Galaaditicam & Batanæam, incendia longe lateque faciens & rapinas, ac ne à cæde quidem illorum temperans, qui in manus ejus inciderent. Non enim eum regionem populantem Jehus propulsare festinabat: sed & ipse, postquam res divinas despexisset, & jura legesque contempsisset, vitam finivit, cum in Israëlitas regnasset annos *septem & viginti. Samariæ autem sepultus est, Joazo filio, qui in imperium succederet, relicto. *Bellum inter Azaëlum & Jehum.* 4 *Regum*, c. 13. *Jehus moritur, eique succedit Joazus.* 4 *Regum*, c. 11.

2. Jo-

[m] Ελαβόμενοι] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. λαβόμενοι in *ceteris.*

[n] Εστρατηγήθη] Eo modo *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ἐστρατήγηται in *reliquis.*

[o] Εξώρκησεν εὐνοεῖν] *Al.* ἐξώρκωσεν.

[p] Τὸν Ϛ Βααλ οἶκον,] Τὸν Ϛ Βάλε οἶκον, ὃν Γοθολία *Vat.*

[q] Πατρῴου Θεοῦ] Sic *MSS.* πατρίου in *Editis.*

[r] Ματθὰν ἀπέκτειναν.] Ita in *Græcis* omnibus. Ματθὰν *Latinis.* Ματθὰν & Ματχὰν LXXII.

[s] Διατάξας,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* διδάξας in *Editis.*

[t] Καθίσαντα εἰς τ βασιλικὸν θρόνον] Sic cum *Big.* & *Samb.* καθήσαντα in *Editis.* καθήσαντα ἐπὶ τ β. *Vat.*

[u] Σαβία,] Σαβιὰ ἐκ τ Βηρσαβεὲ LXXII. Αβία *Vat.* Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 469.

[x] Νόμων φυλακὴν,] Νομίμων *Vat.*

[y] Τὸν χρόνον] Illud τ ex *MSS.*

[z] Οὐ γὰρ ἔφθη] Οἵαν ἔφθη *Samb.* & *Vat.* οἷς ἂν ἔφθη *Big.* & *Gall.* 1. 2. Incertum quomodo legerit *Epiphan.* nam vertit, *in quo potuit quidem ulcisci Jehus, dum cunctam provinciam devastaret; sed circa divinitatem superbus* &c.

* *Septem & viginti. Samariæ autem sepultus est,*] *Duodetriginta* juxta *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 10. v. 36.

[a] Ἰώαζον] Ἰωάχαζ LXXII. *Cedren. Aliique.*

Joasus Judæe rex templum curat instaurandum. 4 Regum. c. 12. 2 Paral. c. 24.

2. Joasum autem Hierosolymorum regem incessit cupido templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Jodao, *ei* præcepit ut per omnem regionem dimitteret Levitas & sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem exigerent ad refectionem & instaurationem templi, sub Joramo & Gotholia ejusque liberis labefactati. Pontifex vero imperatum non fecit, quod noverit neminem libenter argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo tertio, cum rex ipsumque & Levitas ad se acciviſſet, eosque objurgasset, quod iis quæ mandaverat non obsequuti essent, jussissetque ut in posterum templi reparationi prospicerent, ejusmodi commentum adhibuit ad colligendam pecuniam, † quo populus libenter acquievit. Cum loculum ligneum undique clausum fecisset, unum in eo foramen aperuit. deinde, ubi eum in templo juxta altare collocasset, jussit ut singuli quantum quisque vellet in eum per foramen injicerent, ad templum instaurandum. id quod populus æquo animo tulit: & multum auri argentique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba autem & sacerdos fiscorum *præfecti* loculo exhausto, & cum rex adesset numerata quæ congesta erat pecunia, mox eôdem *loculum* referebant. atque hoc quotidie faciebant. Quamprimum vero sat pecuniæ populus contulisse videbatur, Jodaus pontifex & Joasus rex miserunt qui eam erogarent in lapicidas & structores, inque ligna magna materiæque pulcherrimæ. Templi autem refectione absoluta, reliquum auri & argenti (quod sane non exiguum erat) in crateras & urceolos & pocula atque alia vasa impenderunt; feceruntque ut magnificis sacrificiis, quæ quotidie fiebant, pingueſcerent altaria. atque iitis, quamdiu Jodaus in vivis erat, debitum adhibebatur studium.

Mortuo Jodao, Joasus à pietate deficit. 2 Paral. c. 24.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum & triginta, justitia & probitate in omnibus insignis, & in regiis conditoriis sepultus est, quod Davidis stirpi regnum conservaverat) Joasus rex cultus Dei curam abjecit. Quin & populi principes, similiter ac ipse, moribus erant *ita* depravati, ut jura violarent, inque alia omnia irent quam quæ ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc regis aliorumque *in pejus* mutationem indigne tulisset, misit vates qui *eos* de factis admonerent & à nequitia revocarent. Illi vero magno adeo hujus amore & immani desiderio tenebantur, ut neque iis, quæ majores illorum ob spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio affecti pertulerunt, neque iis quæ ante denunciarunt vates ullatenus moti pœnitentiam egerint, eóque redierint unde contra ea faciendo digressi erant: sed

Zachariam vatem interfici jubet Joasus. 2 Paral. c. 24.

Zachariam etiam, *Jodai pontificis filium, rex, patris ejus beneficiorum immemor, mortem obire

Β'. [b] Τὸν δὴ τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τῷ Θεῷ· καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰωδαον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς Λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας [c] παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον [c] ἀργυροῦ, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος [d] ὑπὸ Ιωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων [e] αὐτῆς. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σαφεῖς ὡς ἴδεις [f] δύσνωμόνους [g] προσόντας τὸ ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τοῦ βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου δὲ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λευίτας, καὶ ὡς [h] ἐβαρύνθησαν ὧν προσέταξεν αἰτιωμένου, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τοῦ ἐπισκοπῆς τοῦ ναοῦ, γραπτήμαλα ἀργῆται πρὸς τὸν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς, [i] ᾧ τὸ πλῆθος πάλαι εἶχε, ποιοῦσι. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν [k] ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται [l] βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀφ' ἑστίας, εἰς τὸν ἐπισκοπὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὖ διετίθη· καὶ πολὺ ἄργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν, καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον [m] ὁ τε γραμματεὺς καὶ [n] ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀποχρώντως τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμπον μισθουμένοι λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωδαος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰώασος, καὶ [o] ἔτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ὑπισκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὰ ὑπολειφθέντα χρυσοῦν καὶ ἄργυρον, οὐκ ὀλίγον ὄντα ἰδεῖν, εἰς τε κερατήρας καὶ οἰνοχόους καὶ σκεύωμάτα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο· θυσίαι τε πολυτελέσιν ὁσημέραι τὸν βωμὸν παίνοντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰωδαος χρόνον ἔζη, τοῦ πρεσβύτου ἐτύγχανε ἀγαθῆς.

Γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν ὅτος· ἔτη μὲν βιώσας [p] ἑκατὸν [q] καὶ τριάκοντα, δίκαιος ὢν [r] πάντα χρηστὸς [s] γενόμενος, ἐτάφη δ' ἐν τοῖς [t] βασιλικοῖς θάκοις ἐν Ιεροσολύμοις, ὅτι [v] τῷ Δαυίδῃ γένει τὴν βασιλείαν [x] ἐκτήσατο· προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώασος τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸν Θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ οἱ δὲ πλῆθος πρωτεύοντες, ὥστε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ [y] τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄριστα εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τὴν πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἄρα ταύτης εἶχον, ὡς μήτε [z] οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα [a] πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μηθ' οἷς οἱ προφῆται πρὸλεγον [b] πιθόμενοι [c] μετανοῆσαι, καὶ μεταθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα [d] παρανομήσαντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ τὸν Ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως Ἰωδάου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ [e] ἱερῷ, τῶν

b Τὸν δὴ τῶν Ιερσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τοῦ Θεοῦ.] 2 Chronic. xxiv. SPANH.

c Ἀργύρου,] Ita cum *MSS.* ἀργυρῶν in *Editis*.

d Ὑπὸ Ιωράμου] Sic & *Samb.* in *ceteris* ὑπὸ τοῦ Ιωράμου.

e Αὐτῆς.] Αὐτῶν juxta *Vet. Interpr.*

f Εὐγνωμόνως] Ita *Baſ. G.* & *Vat.* Δύγνωμόνως non agnoscunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. neque legisse videtur *Vet. Interpr.*

g Προσόντες] Προσῆν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. προσῆρεν *Vat.* προσῆν *Gall.* 2.

h Παρωξύναντας] Παρωξύναντα solus *Vat.*

i ὯΙ τὸ πλῆθος] Ὡς τὸ πλ. *Gall.* 2. Forsan ὃ τὸ πλ. legerit *Epiphan.* qui vertit *quod populus libenter habuit.* phrasis hæc ᾧ τὸ πλ. ἐδ. ἔχε, alibi, quod sciam, non occurrit. hujusmodi tamen constructionem (*Atticam*) in aliis auctoribus sæpiuscule habemus, ut apud *Xiphilinum*, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς ἔπραττεν. si quis ἐφ' ᾧ malit, valeat, quantum valere potest, conjectura.

† *Quo populus libenter acquievit.*] *Al.* quod non gravatim tulit populus.

k Ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν.] Illud ἐν deest *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Βάλλειν εἰς αὐτὸν] Βαλεῖν *Vat.*

m Ὁ τε γραμματεὺς] 2 *Paralip.* c. 24. v. 11. ὁ γραμματεὺς τοῦ βασιλέως καὶ ὁ προστάτης τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

n Ὁ ἱερεὺς τῶν φυλακίων,] Illud ὁ ἐκ *Cod. Vat.*

o Ἔτι ξύλα μεγάλα] Ita ex *MSS.* ἐπὶ in *Editis.*

p Ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα,] 2 Chronic. xxiv. 15. SPANH.

q Καὶ τεσσαράκοντα,] Καὶ deest *Big.* & *Samb.*

r Πάντα χρηστὸς] Illud πάντα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

s Γενόμενος,] Ita cum *MSS.* γεγόμενος καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς in *Editis.* De Jodao vide *Montacutium* in Exercit. 2 §. 5. p. 59.

t Βασιλικοῖς θάκοις] Βασιλικαὶ Σῆκαι ἐν Ierοσολύμοις: quia Davidici erat generis. Ita & Hebræi scribunt in urbe fuisse sepulcra generis Davidici. Male Interpres. REL.

v Τῷ Δαυίδῃ] Sic *MSS.* & Δαυίδου γένους in *Editis.*

x Ἐκτήσατο.] Ἀνεκτήσατο *Big.* & *Samb.* HUDS. Forte ἀνεκτήσατο. *Vetus* repararat. COCC.

y Τὰ νενομισμένα] Τὰ insertum dedi ex *Big.* & *Samb.*

z Οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν] Ita *MSS.* & mox μηδ' οἷς. in *Editis* μήτε ὅσα & μηδ' ὅσα.

a Πανοικὶ κολασθέντες] Πανοικὶ LXX. Exod. 1. 1. SPANH.

b Πιθόμενοι] Forte τύποις πιθόμενοι. COCC.

c Μετανοῆσαι,] Μετανόησαν *Big. Samb.* & *Vat.*

d Παρωξυνάμενοι] Παρωξύναντες *Big.* & *Samb.*

* *Jodai pontificis filium,*] Vide *Epiphanium* de *Hæreticis*, p. 470.

e Ἱερῷ,] Ἱερὸν interdum est tota structura templi, atria aliaque

τῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσιῶν λαβόμενον, ὅτι, τοῦ Θεοῦ [f] προφητεύσαν αὐτὸν ἀποδείξαντος, εἰς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλων ὑφέξουσι μὴ πεισόμενοι πρᾶγμα. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν [g] ἔπαχε τὸν Θεὸν ἐποίησε, ἀντὶ χρησίμης συμβουλίας, ἃ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρέσχεν Ιωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Ἔδωκε μέντοι γε οὐκ εἰς μακρὰν ὁ βασιλεὺς δίκας ὧν παρανόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Αζαήλου τοῦ Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὴν τε [h] Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ ληλατήσαντος ἐπ' αὐτὴν στρατεύει εἰς Ιεροσόλυμα. [i] Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ιώασος, πάντας [k] κενώσας τοὺς τοῦ Θεοῦ θησαυροὺς ἔτι τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελών, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι [l] μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὴ παθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν οὐκ ἐπήγαγε τὴν Ιεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν [m] Ιώασος, ἐπιθεμένων αὐτῷ [n] τῶν φίλων, εἰς τὸν τοῦ Ζαχαρίου θάνατον σκιδνιοῦντες [o] τοῦ Ιωδάου παῖδος ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη περὶ αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, οὐκ ἐν [p] τοῖς βασιλικοῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δὲ ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ παραδέχεται Αμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ [q] ἔτει τοῦ Ιωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [r] Ιώαζος ὁ τοῦ Ιηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, τοῦ μὲν πατρὸς οὐδὲ αὐτὸς μιμητὴς [s] γενόμενος, [t] ἀσεβήσας δὲ ὅτι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ Θεοῦ καταφρονήσαντες. ἐταπείνωσεν δὲ αὐτὸν καὶ [u] συνέτριψεν οὐκ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγας μυριάδας καὶ [x] πεντήκοντα ἱππέας, στρατεύσας ἐπ' αὐτόν. [y] πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν [z] λαὸς, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν, ὅτε Αζάηλον βασιλεύσαντα προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, [a] ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν δὴ ἐν ὀπαδοῖς ἦτοι [b] κακοῖς Ιώαζος, ὑπὲρ δέησιν καὶ ἱκεσίαν τοῦ Θεοῦ καταφυγὼν, ῥύεται τῶν Αζαήλου χειρῶν αὐτὸν ἀδικαλῶν, καὶ μὴ παθεῖν ὑπ' ἐκείνου γενόμενον. ὁ δὲ Θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς [c] ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, [d] καὶ νεωτέρων μᾶλλον τοὺς δυναμένους, πλέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦντας αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, καὶ ἠυθήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν Ιωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ [e] Ιώασος. ἔβδομον ἤδη καὶ τεσ-

jusserit in templo saxis obrutum; quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul & regem adhortatus fuerit ad juste agendum, quodque prædixerit fore ut gravem subirent pœnam, si *monitis* non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum testem fecit & judicem eorum quæ patiebatur, pro bono *quod dederat* consilio, atque iis quæ pater ipsius Joaso fecerat, morte periens acerba & violenta.

4. Cæterum rex non multo post pœnas maleficiis debitas persolvit. Azaëlus enim Syrorum rex, impressione in ditionem ejus facta, cum & Gittam evertisset & prædam abegisset, exercitum Hierosolyma in eum educit. Joasus autem metu perculsus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit; quibus eam sibi redimeret securitatem, ut nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniæ ingenti victus, copias Hierosolymis non admovebat. Joasus tamen, cum in morbum difficilem incidisset, amicis eum adortis, qui ut Zachariæ Jodai filii mortem ulciscerentur regi insidias struxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hierosolymis sepultus est; sed non in regiis majorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos septem & quadraginta: eique in regnum succedit filius Amasias.

Azaëlus Judæorum fines populatur. 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 24. *Eum ab Hierosolymorum obsidione divertit Joasus templi spoliis.* 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 24. *Joasi mors.* 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* 25. *Joasi successor Amasias.* 4 *Regum*, c. 12. 2 *Paral.* c. 25.

ς'. Anno autem regni Joasi vigesimo primo, Israëlitarum imperium suscepit Joazus Jehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem & septem; patris quidem sui nec ipse imitator, sed sceleribus æque addictus ac primi isti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit, ac copias ejus tam numerosas adeo attrivit, ut decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, postquam expeditionem fecisset, urbesque magnas & multas ei abstulisset, ejusque exercitum clade affecisset. Hæc autem Israëlitarum populo mala acciderunt juxta Eliseæi vaticinium, quando Azaëlo etiam prædixisset, quod necato domino Syrorum & Damascenorum regnum esset occupaturus. Cumque Joazus in tanta malorum difficultate versaretur, ad preces & supplicationes se recipit, Deum obsecrans ut ipsum è manibus Azaëli liberaret, & in illius potestatem redigi non pateretur. Deus autem, pœnitentiam loco virtutis acceptans, contentusque admonere potentes, cum ei non videretur funditus perdere, fecit ut nullo in metu esset de belli periculis. quo fit ut regio, pace potita, ad pristinum statum rediret, opibusque floreret.

IX. *Joazus Jehu filius, regno susceptо, bello premitur ab Azaëlo.* 4 *Regum*, c. 13.

6. Joazo autem vitâ defuncto, successit filius ejus Joasus in regnum. Cum septimum jam & tri-

ge- *Joazo in Israëlitarum regnum succedit filius ejus Joasus.* 4 *Regum*, c. 13.

que complectens; interdum pars illa, in qua erant sacerdotes, quæ alibi dicitur τέμενος *fanum*, seu οἶκος *ædes Templi*. Vide Auctores supra laudatos ad p. 473. §. 2.

f Προφητεύσαν] Forte προφήτου. *Vetus*, quem cum Deus Prophetam constituisset. COCC.

g Επαχε τὸν Θεὸν] Ita *Samb.* & *Basil.* ἔπαθε in *ceteris*.

h Γίτταν καταστρεψαμένου] Γίτθαν in plerisque *MSS*.

i Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ιώασος,] Ον φοβηθεὶς *Big.* & *Samb.*

k Κενώσας] Ἐκκενώσας *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μηδὲ] *Gen.* μὴ δέ.

m Ιώασος,] Articulum ὁ ante Ιώασος delevimus, auctoritate *MSS*.

n Τῶν φίλων,] Ita cum *Vat. Call.* 2. & *Epiphan.* τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τοῦ in *Editis*. τῶν φίλων τοῦ Ζαχαρίου οἱ τοῦ *Big.* & *Samb.*

o Τοῦ Ιωδάου παιδὸς] Illud τοῦ ex *MSS*.

p Τοῖς βασιλικοῖς] Τοῖς βασιλικοῖς desunt *Vat.* & *Vet. Interpr.*

q Ετει τοῦ Ιωάσου βασιλείας,] Illud ἔτει ex *MSS.* εἰκοστῷ καὶ τελευτῶ ἔτει in *S. Literis*.

r Ιώαζος] Ιωάχαζ LXXII. Ιωάχαζος *Vat.* passim, & infra etiam *Big.* & *Samb.*

s Γενόμενος, ἀσεβήσας δὲ ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Dist. & leg. γενόμενος, ἀσεβήσας, ὡς κ. ο. πρ. & ita *Rufinus*: impie vero gerens, sicut & primi Reges, qui Deum sprevisse videbantur. SPANH.

t Ασεβήσας δὲ ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι] Ita in *MSS.* ἀσεβέσας καὶ οἱ πρῶτοι in *Editis*. ὡς καὶ οἱ πρ. legendum conjecerat *Schotanus*.

u Συνέτριψεν οὐκ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὀλίγας μυριάδας καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,] *Rufinus*: extenta potestate contrivit; dum adversus eum decem millibus armatis, & quinquaginta millibus equitum castra movisset. *Unde legisse hic eum patet*: ὀπλ. μυρ. καὶ πέντε μυριάδας ἱππέων· SPANH. 4 *Regum*, c. 13.

x Πεντήκοντα ἱππεῖς,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* πεντακοσίους in *Editis*. juxta *S. Literas*, (4 *Regum* c. 12. v. 7.) πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ δέκα ἅρματα καὶ δέκα χιλιάδας πεζῶν.

y Πόλεις τε] Καὶ πόλεις τε μ. καὶ π. αὐτοῦ ἀφ. *Vat.*

z Λαὸς,] Βασιλεὺς *Big. Samb.* & *Vat.* verum pro voce λαὸς facit *Epiphan.*

a Αποκτείναντα τὸν δεσπότην.] Αποκτείναντι *Big.* & *Samb.*

b Κακοῖς Ιώαζος,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κακοῖς in *Editis*.

c Αρετὴν ἀποδεχόμενος,] Ita *Basil. G. Vat.* & *Epiphan.* ἀρίστην *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Καὶ νεωτέρων μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦντας αὐτῷ,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* in *Editis* καὶ ν. μ. τ. δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ. in *Epiphanii* versione, *& corripere magis quam perdere hominem hujusmodi voleus.* HUDS. Forte καὶ νεωτέρων μᾶλλον τοὺς τότε δυναμένους (h. e. μετανοοῦντας) ἢ τελέως ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτῷ, COCC.

e Ιώασος.] Ita legunt & distinguunt *MSS.* nisi quod in

geſimum annum regnaret Joaſus in tribum Judæ, Iſraëlitarum regnum iniit iſte Joaſus Samariæ, (nam & ille eodem nomine gaudebat, quo Hieroſolymorum rex) illudque annos ſexdecim tenuit. Cæterum vir bonus erat, patriſque *ſui* mores nequaquam referebat. Illo autem tempore, cum Eliſſæus vates jam ſenex admodum in morbum incidiſſet, ad eum viſendum veniebat Iſraëlitarum rex. cumque eum in ipſo fere mortis articulo inveniſſet, flere cœpit, ipſo vidente, & lamentari, patremque & præſidium appellare. "nam & ipſi "acceptum ferre *dicebat*, quod nunquam *illis* con- "tra inimicos opus fuiſſet armis, illius quippe va- "ticinia feciſſe ut ſine pugna de hoſtibus victoriam "reportarint: nunc quidem illum è vita diſcedere, "ſe vero relictos iri Syris armatis aliiſque in illo- "rum poteſtate hoſtibus. Itaque nec ſibi amplius "vivere tutum eſſe, ajebat; ſed expedire cum eo "exitum facere, ſimulque è vita migrare." Regem iſta deplorantem conſolatus eſt Eliſſæus; præcepitque ut arcu ad ſe allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex paraſſet, *vates* ſuis manibus illius manibus impoſitis eum jaculari juſſit. cumque tribus telis emiſſis poſt tertium deſtitiſſet, "ſi, inquit, plura quidem miſiſſes, tum Syrorum "regnum radicitus exſcidiſſes: quoniam vero tribus "ſolis contentus fuiſti, cum Syris congreſſus toti- "dem etiam præliis eos victurus es, ut regionem, "quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, abiit. nec ita multo poſt vates diem obiit ſupremum: vir inclytæ juſtitiæ, magnique plane à Deo æſtimatus. id quod teſtantur res incredibiles miræque ex afflatu divino ab eo factæ, de quibus præclara inter Hebræos fama eſt. Funere etiam magnifico elatus eſt, quali par erat virum Deo adeo charum cohoneſtari. Quin & eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem à ſe occiſum in Eliſſæi ſepulchrum conjeciſſent, ut mortuus, ſimul ac vatis corpus tetigiſſet, reviviſceret. Atque hactenus quidem de Eliſſæo vate, deque iis quæ, dum in vivis eſſet, prædicebat, & quemadmodum, poſtquam fatis conceſſiſſet, etiam vi divina pollebat.

Joaſus ægrotantem viſit Eliſſæum. 4 Regum, c. 13.

Eliſſæi, tum vita defuncti, laus.

Mortuus tactu Eliſſæi corpore revixit. 4 Regum, c. 13.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad filium ejus Adadum pervenit, cui bellum infert Joaſus Iſraëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eripiebat urbeſque & vicos, quotquot pater ejus Azaëlus ex Iſraëlitarum regno abſtulerat. Hoc utique factum eſt quemadmodum Eliſſæus prædixerat. Poſtquam vero evenit ut etiam Joaſus moreretur, ille quidem Samariæ ſepelitur, atque imperium ad filium ejus Hieroboamum devenit.

Mortuo Azaëlo, oppida agroſque Adado ejus filio eripit Joaſus. 4 Regum, c. 13.

κοσὸν ἔτ☉ βασιλεύον]☉ Ιωάσ☧ τ̃ Ιούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἔτ☉ ὁ Ιώασ☉ ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν· [f] καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προαίρεσιν τῷ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλεῖ· καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. [g] ἀγαθὸς δ' ἦν ☧ ὅμοιος τῷ πατρὶ τὸν τρόπον. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ελισσαίου τ̃ προφήτου μεγάλως μὲν ἤδη τυγχάνοντ☉, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπλωκότ☉, ἦκεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἐσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, [h] βλέπων☉ αὐτ̃, ☧ πολλάκις, ☧ [i] πατέρα τε [k] ἐπεκαλεῖτο ☧ ὅπλον. "δι' "αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, "ἀλλὰ τῇς ἐκείνου προφητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν "πολεμίων· νυνὶ δ' [l] ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τ̃ ζῆν, κα- "ταλιπεῖν δ' [m] ἐξωπλισμένους τοῖς Σύροις [n] ☧ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις. ὅτ' αὖτε τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλὲς, "ἔλεγεν· ἀλλὰ καλῶς ἔχειν [o] συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ "συναπάρειν τ̃ βίου." ταῦτα ὀδυρόμενον Ελισσαῖ☉ παρεμυθεῖτο τ̃ βασιλέα· καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθὲν ἐντεῖναι τάχ☉. ποιησαμέν☉ οὖν [p] εὐτρεπὲς τὸ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμεν☉ αὐτ̃ [q] τῶν χειρῶν, ἐκέλευσε τοξεύειν. τρία δὴ βέλη αὐτὸν προέμενον [r] εἶτα ἀναπαυσαμένου, "πλείω μὲν, εἶπεν, ἀφεὶς, ἐκ ῥιζῶν "ἂν τὴν τ̃ Σύρων βασιλείαν ἐξῄρες. ἐπεὶ δὴ τρισὶν κρέ- "κέσθης μόνοις, τοσούτοις ☧ μάχαις κρατήσας συμβα- "λὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν τὴν ἀπέπεμον τ̃ σ̃ "πατρὸς ἀνακτήσῃ." καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη. μετ' ὀλίγον δὴ ὁ προφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ἐπὶ δικαιοσύνῃ ἀγαθόῃ☉, ☧ φανερῶς ἀποδαθεὶς ὑπὸ τ̃ Θεο̃. θαυμαστὴ γὰρ ἡ δόξα ἀφ' τ̃ προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα, ☧ μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Εβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ ταφῆς μεγαλοπρεπ̃ς, ☧ οἵας εἰκὸς ἦν τ̃ ὕστω θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δὲ ☧ τότε, λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τ̃ Ελισσαίου τάφον ὃν ἦσαν ἀνηρηκότες, τ̃ νεκρὸν τῷ σώματι αὐτ̃ προσκολληθέντα [s] ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ελισσαίου τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, ☧ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δυνάμιν [t] εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ'. Τελευτήσαν☉]☉ δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Αζαήλου, εἰς [v] Αδαδον τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία περιῆλθεν, [x] πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον Ιώασ☉ ὁ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλεύς· ☧ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, ☧ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ Αζαήλ☉ πόλεις ☧ κώμας τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μέντοι [y] κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν ἐγένετο. [z] ἐπεὶ δὲ συνέβη ☧ Ιώασον [a] ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύθη, [b] καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.

nonnullis ſit Ιωάζης. in *Editis* Ιώας. ὃς ἐβδ. ἢ. κ. τ. ἔ. β. Ι. τ. τ. φυλῆς παρέλαβε τὴν ἀρχήν.

f Καὶ γὰρ αὐτὸς] Καὶ γὰρ ☧ αὐτὸς *Vat.*

g Ἀγαθὸς δ' ἦν] Vide *S. Literas*, 4 *Regum*, c. 13.

h Βλέπων☉ αὐτ̃,] Illa αὐτῷ βλέπων☉ & mox ☧ ante πατέρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

i Πατέρα τε ἐπεκαλεῖτο ☧ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Et ſcutum ſui regni *Ruſinus* vertit ☧ ὅπλον LXX. ἅρμα Ισραὴλ ☧ ἱππεὺς αὐτ̃ 2 Reg. XVI. 14. SPANH.

k Ἀποκαλεῖτο ☧ ὅπλον. δι' αὐτὸν γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις,] Αὐτὸν ante ἐπεκαλεῖτο delevimus auctoritate *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Απεῖναι] Forte ἀπίεναι. *Vetus*, diſceret. COCC.

m Εξωπλισμένους] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐξωπλισμένους in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν πολεμίοις.] Ita cum *Samb.* & *Vat.* ἀπ' αὐτῶν *Gall.* 2. ☧ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις in *Editis.* τοῖς αὐτῶν πολεμίοις ſine ☧ habet *Big.* in *Epiphanii* verſione, *& aliis inimicis captivandos relinqueret.*

o Συνεξορμᾶν αὐτῷ] Καὶ ante συνεξορμᾶν ejectum volui, quod illud non agnoſcant *Big.* & *Samb.*

p Εὐτρεπὲς δὲ βασιλέως] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* δὲ πρεπὲς in *reliquis.*

q Τῶν χειρῶν,] Illa τ̃ χειρῶν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

r Εἶτα ἀναπαυσαμένου,] Εἶτα ὃ ἀναπαυσαμένου *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αναζωπυρῆσαι.] Vide *Cotelerium* ad Conſtit. Apoſtol. p. 289.

t Εἶχε θείαν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχει in *Editis.*

v Αδαδον τ̃ υἱὸν] Ita ut ſupra aliquoties. Αδιεζ *Vat.* Αδιε. LXXII. & *Cedren.* Αδὰν *Baſ.* & *G.* Αδδὰν *Gall.* 2. & *Epiphan.* Βίεμ *Big.* & *Gall.* 1. Ανδίεμ *Samb.*

x Πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* πρὸς τοῦτον in *reliquis.*

y Κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* κατὰ τὴν τ̃ Ελισσαίου in *ceteris.*

z Επεὶ δὲ συνέβη ☧ Ιώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύθη, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Aliter legit *Ruſinus*, qui vertit: Cumque contigiſſet, ut etiam Joas moreretur, ille quidem ſepultus eſt in Samaria, Regnum verò ſuo filio Hierobeam nomine dereliquit. SPANH.

a Αποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύθη, καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* τιθνηκέναι in *Editis*, omiſſis quæ ſequuntur ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύθη.

b Καθῆκε δὲ εἰς Ιεροβόαμον τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.] Hic ſequutus ſum *Cod. Vat.* (emendavit ita & *Coccejus* ex *Vet.* & *Gelenio*) καθῆκεν εἰς Ιόασζον ἡ ἀρχὴ τ̃ υἱοῦ αὐτοῦ *Baſ. G.* & *Gall.* 2. καθίκετο δὲ εἰς Ιώαζον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* verſione, *regnum vero ſuo filio Geſſaban nomine dereliquit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀμασίας στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους Ϛ Ἀμαληκίτας, αὐτοὺς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν ποὸς Ἰώασον ἡττᾶται, Ϗ μετ' ὀλὺ ἀναιρεῖται, Ὀζία τῷ ὑεῖ διαδεχομένου.

Ἐυτέρῳ δ' ἔτει τ Ἰωάσου βασιλείας τ Ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν [c] Ἀμασίας τ Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱερουσολύμοις, μητρὸς ὢν [d] Ἰωδαδῆς τὄνομα, πολίτιδος δ' ἦ τὸ γένος. θαυμασῶς δ' ἦν τοῦ δικαίου [e] ποοθυμός, Ϗ παῖς ἔτι ὤν. παρελθὼν δ' ἐπὶ τὰ πράγματα Ϗ τῷ ὑεῖ, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ἰωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, Ϗ τοὺς ἐπιθεμένους αὐτῷ φίλους κολάσαι. Ϗ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε· [f] τοὺς δ' παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰρχάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, [g] ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τ Ἰούδα φυλῆς Ϗ Βενιαμίτιδος τ ἐν ἀκμῇ Ϗ πρὸς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, Ϗ [h] σωματοφόρους [i] ὡς τριακοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους [k] κατέστησε· πέμψας δ' Ϗ ποὸς τ. [l] τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται [m] δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς Ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι Ϗ Ἰδουμαίων Ϗ [n] Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. [o] ὡς δ' ἀσκευασαμένου δ' ποὸς τὴν στρατείαν, Ϗ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τ τῶν Ἰσραηλιτῶν [p] στρατὸν ἀπολῦσαι [q] συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, [r] Ϗ τ Θεὸν ἥτταν αὐτῷ προλέγειν [s] χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις· ποθείσεσθαι δ' τῶν πολεμίων Ϗ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βουλομένου τοῦ Θεοῦ. δυσφορουῦντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῷ [t] φθῆναι τ μισθὸν δεδωκέναι τοῖς Ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. Ϗ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαρίζεσθαι τ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τὰ προειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. Ϗ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὡς ἐπὶ τὸν μεγάλων ἀγαγὼν [v] πέτραν, ἥτις ἐστιν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας, [x] ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν· ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν Ϗ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ [y] τούτων ἐθνῶν. Ἀμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ὑπαρχοντι, οἱ τ Ἰσραηλιτῶν, ὡς ἀπέλυσε μισθωσάμενον, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, Ϗ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὸν ἀπόλυσιν· ὡ γὰρ ἂν τοῦτο παθεῖν μὴ καταγνωσμένους· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, Ϗ μέχρι [z] Βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, Ϗ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχίλιοι δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

β'. Ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ Ϗ τοῖς κατορθώμασιν

c Ἀμασίας τ Ἰούδα] Ἀμεσίας LXXII.

d Ἰωδαδῆς τὄνομα,] Ita cum *MSS.* Ἰώδαν in *Editis.* & in *Epiphanii* libris *Joad.* Ἰωαδὶμ aut Ἰωαδὶν LXXII.

e Προθυμός,] *Al.* πρεπὸς.

f Τοὺς δ' παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις.] Mosis Legibus vetitum ob Parentum peccata liberos punire. Idem 2 Reg. XIV. 6. SPANH.

g Ὃς οὐκ ἐδικαίωσε] Illud ὃς non agnoscit *Vat.*

h Σωματοφύλακας ὡς τριάκοντα μυριάδας,] Et ex his congregans quasi trecenta millia *Rufin.* omisit *Gelenius.* SPANH.

i Ὡς τριάκοντα μυριάδας,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* εἰς in *reliquis.*

* *Annorum plus minus viginti*,] Qui vigesimum ætatis annum excesserant, *juxta S. Literas*, 2 *Paralip.* c. 25. v. 5.

k Κατέστησε·] Ἀπέδειξε solus *Vat.*

l Τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα,] Τὸν deest *Vat.*

m Δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν παλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου.] Conduxit argenti talentis centum millia armatorum *Rufin. add.* talentis centum, centum millia. *Bene hoc in versione Gallica.* SPANH.

n Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι.] Ita *Samb. Barb. Hen.* & *Vat.* Γαβιλιτῶν in *Editis. Aliisque.* Vide Cl. *Relandum* in *Geogr. S.* l. 1. c. 15. HUDS. Γαβιλιτῶν *Gen.* Vel Γαβαλιτῶν à Γάβαλα U. Galilææ. vid. lib. XV. Antt. c. 8. §. 5. SPANH.

CAP. IX. X.

Quomodo Amasias, expeditione in Idumæos & Amalecitas susceptâ, eos devicit: deinde bello Joasum lacessens vincitur, & non multo post interficitur, Ozia ei in regnum succedente.

ANno autem regni Joasi Israëlitarum regis secundo, regnare cœpit Amasias Hierosolymis in Judæ tribum, matre natus Jodade nomine, genere cive *Hierosolymitana.* atque mirum in modum justitiam colebat, idque *admodum* adolescens. Cum autem imperio rebusque gerendis admoveretur, statuit Joasum patrem sibi imprimis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei intulerant, pœna afficiendos. Atque istos quidem omnes comprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil grave admisit, convenienter agens Moysis legibus, qui iniquum esse censuit pro parentum culpis pœnas à liberis reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Judæ & Benjamitica ex iis qui flore essent ætatis & *annorum plus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus, hisce centuriones præfecit: ac præterea, cum misisset ad Israëlitarum regem, centum militum millia centum argenti talentis conducit. decreverat enim Amalecitarum & Idumæorum & Gabalitarum gentibus bellum inferre. Cum autem in eo esset ut exercitum educeret, seque in eos moveret, vates *quidam eum* admonuit ut Israëlitarum copias dimitteret. esse enim hominum genus impium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis auxiliis uteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei auspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Rege autem *id* ægre ferente, quod jam Israëlitis stipendium numerasset, hortatus est vates ut Dei voluntati morem gereret: multa enim ab eo pecuniâ auctum iri. Et illos quidem dimittit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis copiis contra prædictas gentes profectus est. Cumque illos pugna superasset, millia quidem decem occidit, & totidem vivos, quos in petram magnam, quæ in Arabia est, ductos de ea præcipitavit: multum prædæ abegit, & opum vim immensam *tulit* ex istis gentibus. At dum hæc ageret Amasias, Israëlitæ, quos conductos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, missionemque sibi ignominiæ esse rati, (haud enim illis hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in ejus ditionem impetum faciebant, & progressi usque ad Bethsemera, regionem populati sunt; & multa quidem jumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

Amasias Judææ rex. 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paralip.* c. 25.

Deut. 24. 16. *Ezech.* 18, 20.

Bellum inferre statuit Amalecitis aliisque.

4 *Regum*, c. 14. 2 *Paralip.* c. 25.

Israëlitarum copias, quas conduxerat, ex consilio vatis remittit.

4 *Paral.* c. 25.

Israëlitæ ab Amasia dimissi regionem populantur.

2 *Paral.* c. 25.

2. Cæterum Amasias victoria rebusque prospere

o Παρασκευασαμένου δ'] Ita cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* Ϗ παρασκευαζομένου τε in *reliquis.*

p Στρατὸν ἀπολῦσαι] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* λαὸν in *Editis.*

q Συνεβούλευσεν.] Συνεβάλλετο *Vat.*

r Καὶ τ Θεὸν ἥττων αὐτῷ προλέγειν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ γὰρ Θεὸν in *Editis.*

s Χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις·] Χρησαμένου *Big. Gall.* 1. 2. & *Vet. Interpr.*

t Φθῆναι τ μισθὸν δεδωκέναι.] Ὀφθῆναι in *reliquis.* HUDS. Lege φθῆναι, *Vetus*, jam præbuisset. COCC.

v Πέτραν, ἥτις ἐστιν ἐπὶ τῆς Ἀραβίας, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Eam *scilicet*, à qua nomen habet Arabiæ urbs, *Petra.* unde *Arabiæ Petræa* nomen. *Grotius.* HUDS. Πέτρα Arabiæ imminens; De hoc autem facto Amasiæ 2 *Chronic.* XXV. 12. ubi nulla Arabiæ mentio, sed tantum de *loco præcipite* ἐπὶ κρημνῶν juxta LXX. sermo, è quo hi præcipites dati. SPANH.

x Ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν·] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῆς in *Editis.*

y Τούτων ἐθνῶν.] Ita cum *Vet. Interpr.* ἐκ τ ἐθνῶν *Vat.* ἐκ πάντων ἐθνῶν in *reliquis.*

z Βηθσεμήρων προελθόντες] Βηθωρὼν juxta meliores *Epiphanii* codices. ἕως Βαιθωρὼν LXXII. & 2 *Paralip.* c. 25. v. 13.

a Ἀμα-

Amaſias Idumæorum deos colit. 2 Paralip. c. 25.

re geſtis elatus, Deum quidem, qui ei horum *omnium* auctor exſtiterat, cœpit negligere: iſtorum vero *deorum*, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui ſe addixit. Cum autem vates eum adiiſſet, "ſe mirari, dicebat, quod illos Deos eſſe "credat, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre po- "tuerunt, nec illos ab ejus manibus liberarunt: ſed "illorum quamplurimos male pereuntes inſuper "habuerunt, & ſemetipſos in captivitatem abdu- "ctos. illos enim Hieroſolyma delatos eſſe, perin- "de ac ſi quis hoſtium quoſdam captivos eò du- "ceret" Iſta autem regi iram moverunt, quo fit ut vati ſilentium indiceret, ſupplicium ei minatus, ſi quid præter regotium ſuum agere pergeret. Tum quidem ille ſe quieturum dixit: *Deum* vero ea non præteriturum eſſe prædicebat, quibus rebus novis ſtudens manus admoverat. At Amaſias, cum ſemet regere & moderari in proſpera fortuna non poſſet, (quam licet à Deo acceperit, contumeliis in eum non temperavit) ſed magna de ſe opinione inflatus eſſet, ſcripſit Joaſo regi Iſraëlitarum, jubens, "ut idem ipſe cum omni *ſuo* popu- "lo ſibi obſequium præſtaret quod & olim præ- "ſtitum erat majoribus ſuis, Davidi & Solomoni: "ſin vero nolit quod æquum eſt facere, ſcire *opor-* "*tet* bello eſſe decernendum de ſumma imperii." Joaſus autem in hæc verba reſcripſit. "JOASUS "REX AMASIÆ REGI. In monte Libano in- "gens erat cupreſſus, necnon & * rubus. ille "miſit ad cupreſſum, poſcens illius filiam ſuo filio "in matrimonium dari: ſed interea fera quædam "præteriens rubum proculcavit. Hoc itaque tibi "exemplo erit; ne *ſolito* majora appetas; neve, "quod proſpere rem geſſeris contra Amalecitas, "iſta cogitatione ſuperbiens tibimet regnoque "tuo pericula aſciſcas.

Amaſiæ ad Joaſum litera.

Joaſi reſponſum. 4 Regum, c. 14.

Amaſias Joaſo bellum infert. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

3. Amaſias autem, cum iſta legiſſet, majori adhuc cupiditate ad bellum incitatus eſt; Deo, ut arbitror, illum ad hoc impellente, ut pro iis quæ in eum admiſerat peccatis pœnas exigeret. Ubi vero copias eduxerat contra Joaſum, & pugnam conſeruturus erat, timor ſubitus & conſternatio, qualem Deus non propitius ſolet immittere, Amaſiæ exercitum in fugam vertit, etiam antequam ad manus venirent. Illis ergo præ timore diſperſis, contigit ut Amaſias à ſuis deſertus ab hoſtibus caperetur: eique Joaſus mortem minatus eſt, niſi hoc Hieroſolymitanis perſuaderet, ut portas aperirent ipſumque cum exercitu in urbem reciperent. Et quidem Amaſias, neceſſitate compulſus metuque ex vitæ periculo, auctor erat ut hoſtis intromitteretur. Ille vero, diruta murorum parte quaſi quadringentorum cubitûm ſpatio, quà perruptio facta eſt cum curru invehitur Hieroſolyma, captivum præ ſe agens Amaſiam. Atque hoc modo in

Amaſias à Joaſo victus. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

Joaſus Hieroſolymitanorum murorum partem diruit. 4 Regum, c. 14. 2 Paralip. c. 25.

ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν ἡγούμενον ὑπερορᾶν ἤρξατο· ὃς δὴ ἐκ τῆς [a] Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δή ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγε, [b] εἰ τούτους "ἡγεῖται θεὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν "ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου· ἀλλ' "ὑπερεῖδον πολλούς τι αὐτῶν ἀπολλυμένους, καὶ [c] αὐ- "τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσό- "λυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἄν τις τῶν πολε- "μίων πολλοὺς ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὴ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας [d] αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν εἶπεν· οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν [e] ἐπικεχείρηκε [f] νεωτερίζων τὸν Θεὸν προσέλεγε. Ἀμασίας δὴ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῇ δυνάμει δυνάμενος, ἃς ἀφ' τοῦ Θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ [g] φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακούειν αὐτῷ "σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς ἓν προτέρου ὑπήκουε τοῖς "προγόνοις αὐτοῦ, Δαυΐδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βουλό- "μενον συγγνωμονεῖν, εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς [h] διαι- "ρεθησόμενον." ἀντέγραψεν δὴ ὁ Ἰώασος τάδε. "ΒΑ- "ΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑ- "ΣΙΑ. Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει [i] κυπάρισσος παμμε- "γὴς, καὶ [k] ἄκανθος. αὐτὴ πρὸς τὴν [l] κυπάρισσον "ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον "τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσιν, θηρίον τι πα- "ρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανθον. τοίνυν σὺ "φόβημα μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδ' ὅτι τὴν "πρὸς Ἀμαληκίτας μάχην ηὐτύχησας, διὰ ταύτην "γαυριῶμεν σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐ- "πιστῶ.

γ'. Ταῦτα δὴ ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τὴν [m] προσήκουσαν [n] παροξυνθεὶς, καὶ θεοῦ παροργίσαντος [o] αὐτὸν, οἷμαι, πρὸς αὐτὴν, ἵνα τὸ [p] ὠφελημενῆσον εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς δὴ ἐξῆγε μὴ τὸ δυνάμενος ἐπὶ τὸν Ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίου φρόνημα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις, οἵαν θεὸς οὐκ ἐθέλων ὧν [q] πέμπειν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν. [q] διασταρέντων δὴ ὑπὸ καὶ δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ὑπειλήφει δ' αὐτῷ θανάσιμον [r] Ἰώασος, εἰ μὴ πείσειε τοὺς Ἱεροσολυμίτας, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τὸν [s] στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ [t] καὶ τοῦ ζῆν δέους, ἐπείσθη εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ, διακόψας [u] τι τοῦ τείχους [v] ὡς πηχῶν τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τοῦ διακοπέντος εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύ-

κλος

a Ἀμαληκιτῶν] Vide ſup. §. 1.

b Εἰ τούτους ἡγεῖται θεὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνου·] Mirum Deos à victoribus coli, qui victis cultoribus ſuis nihil profuerant. Vid. 2 Chron. xxv. 15. Aliter apud Æſchylum Agam. v. 346. &c. ubi Deos victæ regionis ritè colendos tradit, & victoribus, ne ipſi poſtea vincantur: Οὐκ ἂν γ' ἐλόντες αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν. juxta nempe Gentilium πολυθεΐαν. SPANH.

c Αὐτοὺς αἰχμαλωτισθέντας.] Sic *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* καὶ τοὺς in *cæteris*.

d Αὐτὸν κολάσειν,] Sic *MSS.* αὐτῷ in *Editis*.

e Ἐπικεχείρηκε] Ita *Samb.* & *Vat.* ἐπεχείρησε in *Editis Aliiſque*.

f Νεωτερίζων τὸν Θεὸν] Νεωτερίζειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

g Φρονηματισθεὶς,] Φρονηματισθεὶς, *Heſychio* ἐπαρθεὶς φρονήματι. & φρόνημα eſt *faſtuoſa de ſe opinio* apud *Euripidem* in *Hecuba*, v. 622. HUDS. *Heſych.* Φρονηματισθεὶς, ἐπαρθεὶς τῷ φρονήματι. Sic φρόνημα faſtuoſa de ſe opinio. *Euripid. Hecub.* v. 622. φρονήματος τὸ πρὶν ἐρείπτες· SPANH.

h Διαιρεθησόμενον.] Ita *MSS.* κεκληρονόμενον in *Editis*.

i Κυπάρισσος] אתר eſt in Hebræo, quod cedrum vulgo reddunt. Sed & Alexandrini κυπάρισσον aliquando pro ea habent. REL.

k Ἄκανθος.] Ἄκανθος. LXX. ἀκαχὲχ & *MS. Alex.* Οχὸζ Hebr. אזוב *Santes* Paliurus, *Vulg.* Carduus *Syr.* Prunus *Arab.* Abies 2 Chronic. xxv. 18. At 2 Reg. xiv. 9. LXX. ὁ ἄκανθος Cardnus, & ita ibi *Sanctes* & *Chaldæus*; *Syr.* & *Arab.* Prunus. Theophraſt. H. Pl. lib. 6. c. 3. p. 123. ἄκανθος ἡ ἀκανώδης, & in fine Διαφορὰ δὲ τοῦ μὲ ἀκανθῶν οὖσι εἰσὶ· Idem c. 4. p. 124. ἀκανίζη· SPANH.

l Κυπάρισσον] Κέδρον hic habent ſeu Cedrum LXX. *Syr. Arab. Chald.* 2 Reg. xiv. 9 & 2 Chron. xxv. 18. *Hebr.* in utroque loco ארז quæ *Cedrum* paſſim notat. SPANH.

* *Rubus.*] Ita placuit interpretari, non *carduus* cum *aliis*: quod ἄκανθος non *herba* ſit, ſed *ſpinoſus & aculeatus frutex*. Vide *Theophraſtum* in *Hiſt. Plant.* l. 6. c. 3. & c. 4.

m Στρατείαν] Sic *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Gall.* 1. στρατιὰν in *reliquis*.

n Παρωξύνθη,] *Al.* παροξυνθῆ.

o Παρωργισμένου εἰς αὐτὸν] Παραμησάντων *Gall.* 2.

p Τίθησιν,] Ἐτίθησι *Big. Samb.* & *Vat.*

q Διασταρέντων δὲ] Ita cum *Epiphan.* in *reliquis* Διαστασέντων ὑπὸ.

r Ἰώασος,] Ἰώασος inſertum dedi ex *Busb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Τῶν πρὸς τὸ ζῆν δέους,] Illud δ ex *MSS.* & mox πρὸς δ ζῆν *Vat.*

t Τι δ τείχους] Voculam τι adjeci ex *MSS.*

v Ὡς τετρακοσίων πηχῶν,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὥστε πεντακοσίων *Baſ.* ὥστε τετρακοσίων *Gen.*

x Τὰς

ελός τι τύτῳ τῷ τρόπῳ γνόμενον τ Ιεροσολύμων, [x] τάς τε τ Θεᾶ ἠσωρὰς ἀνείλετο, καὶ ὅσον ἦν τῷ Αμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε· καὶ ἔτως αὐτὸν ἀπολύσας τ αἰχμαλωσίας, ἀνέζυξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο περὶ τὰς Ιεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ & δεκάτῳ τ Αμασίου βασιλείας. ὃς, μὴ ταῦτα ὑπενοηθεὶς ὑπὸ τ φίλων, φεύγει μὲν εἰς [y] Λάχισαν πόλιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τ ὑπενόων, πεμψάντων ἐκεῖ τὰς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ιεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' ἔτως Αμασίας τ βίον [z] διὰ τ νεωτερισμὸν καὶ τὸ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίαν, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα & εἴκοσι· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ [a] παῖς Οζίας τὄνομα.

potestatem suam redactis Hierosolymis, & Dei thesauros abstulit, & exportavit quicquid auri argentique Amasiæ erat in regia: atque ita demum, cum Amasiam libertati restituisset, Samariam reversus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt anno regni Amasiæ decimo quarto. qui post hæc, insidiis ei structis ab amicis, in urbem Lachisam profugit, & ab insidiatoribus occisus est, cum eò misissent qui illum ibi necarent. Et corpus quidem ejus Hierosolyma reportatum regiis exsequiis honestarunt. At vitam hoc modo finivit propter insolentiam & Dei contemptum; cum annos quidem quatuor & quinquaginta vixisset, novem vero & viginti regnasset: eique succedit filius *ejus* nomine Ozias. *Amasiæ interitus.* 4 *Regum*, c. 14. 2 *Paral.* c. 25.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, καὶ Ιωνᾶ τ προφήτου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιεροσολυμιτῶν βασιλεὺς τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ οἷα συνέβη αὐτῷ ὁρμήσαντι ὑπὲρ θυσιάζειν τῷ Θεῷ.

CAP. X.

De Hieroboamo Israëlitarum rege, & Jona vate; atque ut, Hieroboamo vita defuncto, filius ejus Zacharias imperium suscepit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quæque ei acciderunt postquam id egit ut Deo suffitum adoleret. XI.

Πεντεκαιδεκάτῳ δ' ἔτει τῆς Αμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν [b] Ιωάσου υἱὸς Ιεροβοάμου ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη [c] τεσσαράκοντα. [d] ἔτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὑβρισὴς καὶ καταφρόνως δεινῶς ἐγένετο, εἰδώλατά τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ δὲ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος [e] ὑπῆρχε. τύτῳ [f] προεφήτευσε τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς Σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατυνᾶναι τὴν αὐτ βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως [g] Αμάθης πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως [h] τῆς [i] Ασφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ Χαναναίας [k] ἦσαν ἔτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ιησοῦς πεπολέμησε. στρατεύσας οὖν ὁ Ιεροβοάμου, καταστρέφεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

Anno autem decimoquinto regni Amasiæ cœpit Hieroboamus Joasi filius in Israëlitas regnare, *idque* Samariæ, & annos quadraginta *regnavit*. Hic rex in Deum quidem erat contumeliosus legumque supra modum contemptor, ut qui deastros colebat & multis operibus absurdis & peregrinis manum admovebat: populo vero Israëlitarum mala innumera afferebat. Huic *ex oraculo* Jonas quidam *vates* prædixit, ab ipso, si cum Syris bellum gesserit, labefactandam fore illorum potentiam, suique regni fines proferendos: ex partibus quidem septentrionalibus usque Amathum urbem, ad meridiem vero usque Asphaltitem paludem. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, sicut Jesu imperatori visum est eam circumscribere. Hieroboamus itaque, cum in Syros expeditionem fecisset, omnem eorum provinciam, juxta Jonæ vaticinium, in potestatem suam redegit. *Hieroboamus Israëlitarum rex.* 4 *Regum*, c. 14. *Ex Jonæ oraculo bellum infert Syris.* 4 *Regum*, c. 14.

β'. Αναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τ πραγμάτων ὡμολογημένην ὑποσχημένος, ὅσα καὶ περὶ [l] αὐτ τύτ εὗρον ἐν τ Εβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ ἔτος ὑπὸ τ Θεᾶ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ [m] γνόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν· ἀλλ' ἀποδιδράσκει τ Θεὸν εἰς Ιόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς [n] Ταρσὸν ἔπλει τ Κιλικίας. ὑπεγομένου δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριεῖσθαι εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ Ιωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐκέκλητο, μηδὲν ὧν τοὺς ἄλλους ἐώ- *Narratio de Jona vate.*

alios

x Τὰς τε Θεᾶ] Sic *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* τὰς Θεᾶ in *Editis.*

y Λάχεισαν πόλιν.] Λαχὶς LXXII. & *Vet. Interpr.* HUDS. Lachis *Rufinus.* Λαχὶς LXX. 2 Reg. xiv. 19. *Hebr.* לכישׁ Λαχεῖς supr. lib. 8. c. 3. §. ult. SPANH.

z Διὰ τ νεωτερισμὸν] Ita lego cum *Epiphanio*, qui vertit, *propter superbiam & contemptum quem habuit circa Deum.* præsertim cum ab aliis notatum fuerit, vocem νεωτερισμὸν per *insolentiam* quandoque exponi debere. In *Græcis* omnibus, διὰ τ νεωτερισμὸν τ περὶ τ Θεὸν ὀλιγωρίαν.

a Παῖς Οζίας] Οζίας, ὁ καὶ Αζαρίας, *Chron. Paschi.* Αζαρίας dicitur *Instt.* LXXII. 4 *Regum*, c. 14. v. 21. Οζίας 2 *Paralip.* c. 26. v. 1. *Uzziah* ex *Verit. Hebr.* in *Bibliis* nostris.

b Ιωάσου] In *Cod. Vat.* ὁ Ιωάσου υἱός.

c Τεσσαράκοντα.] Τεσσαράκοντα καὶ ἕν juxta LXXII. *Editionis Rom* & *Verit. Hebr.* 4 *Regum*, c. 14. v. 23. *Codex Alexandrinus* cum *Josepho* consentit.

d Οὗτος ὁ βασιλεὺς] Ita *Big.* (*Cocc.*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ἔτως in *reliquis.*

e Υπῆρχε.] Υπῆρξε *Vat.*

f Προεφήτευσέ τις] Scilicet, Θεῷ τ Ισραηλίτῶν λαὸν ἐλεήσαντος ταπεινωθέντα, ut dicit *Zonaras.*

g Αμάθης πόλεως,] Urbs est quæ *S. Literis* (4 *Regum*, c. 14. v. 25.) *Chamath* aut *Hamath* dicitur. HUDS. Αμάθη Phœniciæ urbs dicta à Macedonibus Επιφάνεια supr. lib. 1. c. 7. §. 2. vid. & lib. 7. c. 5. §. 4. Αμάθης βασιλεύς· SPANH.

h Τῆς Ασφαλτίτιδος] Conf. cap. 1. sup. §. 2. SPANH.

i Ασφαλτίτιδος] In Sacris Literis mare campi appellatur 2 Reg. 14. 25. ἢ μεγάλης πεδιάδος videlicet. REL.

k Ησαν ἔτοι,] Illud ἦσαν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

l Εβραϊκαῖς βίβλοις] Præter *S. Literas* necesse est intelligat *libros Rabbinicos*, quibus fidem plus justo habuit, ut ostendit *S. Bochartus* in *Hieroz.* parte II. p. 744. & *Ant. van Dale* de *Idololatr.* p. 144.

m Γενόμενον ἐν τῇ πόλει,] Γενόμενον ἐν τῇ πόλει *Vat.*

n Ταρσὸν ἔπλει] Videsis *Drusium* in *Observatt.* l. 3. c. 13. & l. 6. c. 3. & *Bootium* in *Animadv. S.* l. 4. p. 162.

alios operam dare cernebat. Cum autem aquæ fluctus magis adhuc augerentur, & vehementius aliquanto à ventis mare concitaretur, ſuſpicati, ut fieri ſolet, aliquem à vectoribus eſſe illis tempeſtatis cauſam, conſtituerunt jactis ſortibus, quiſnam ille ſit deprehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cumque interrogarent & unde eſſet & *quidnam rei ageret; reſpondit ſe genere quidem eſſe Hebræum, ſummi vero Dei vatem. illis itaque conſilium dedit, ut ipſum in mare dejicerent, ſi vellent præſens periculum effugere: illos enim ejus cauſa tempeſtate vexari. At illi primum quidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtimantes in tam manifeſtum exitium mittere hominem peregrinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem vero exſuperante malo, navique propemodum eò adducta ut mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu impulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum projiciunt. Et tempeſtas quidem ſævire deſiit: hunc vero ajunt à piſce tres dies totidemque noctes devoratum in Euxinum pontum ejectum fuiſſe, vivum & corpore nihil omnino læſum. Ubi à Deo delictorum veniam deprecatus, urbem Niniven adiit: & cum in loco conſtitiſſet, unde exaudiri poterat, proclamavit fore, ut brevi admodum poſt tempore Aſiæ imperium amitterent. iſtiſque annunciatis reverſus eſt. Atque hanc de eo narrationem confeci ex iis quæ ſcriptis conſignata reperi.

Mors Hieroboami. 4 Regum, c. 14.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad ſuorum manes conceſſit. Et Samariæ quidem ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius

Zacharias Iſraëlitarum rex, & Ozias Judæe. 4 Regum, c. 15. & 2 Paral. c. 26.

ejus Zacharias. Ozias item Amaſiæ filius, anno regni Hieroboami decimoquarto, in duas tribus regnare cœpit Hieroſolymis; matre quidam *natus* nomine Achiala, genere vero cive *Hieroſolymitana*. Erat autem natura bonus & juſtus, & magnanimus, providendiſque rebus ſolers & induſtrius. Ac præterea cum exercitum eduxiſſet in Palæſtinos eoſque pugna viciſſet, urbes illorum Gittam &

Oziæ laus, & res ab eo geſtæ. 2 Paral. c. 26.

Jamniam vi cepit, & earum mœnia diruit. Ubi autem facta erat hæc expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimas: atque urbe ædificata ad mare Rubrum, præſidium in ea poſuit. Poſthæc Ammanitis ſubactis, & certo tributo illis imperato, omnique regione uſque ad Ægypti fines in poteſtatem ſuam redacta, cœpit in poſterum Hieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim mœnium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum regum incuria, id totum de novo ædificavit & exſtruxit, quicquid etiam dejectum erat ab Iſraëlitarum rege, quando in urbem, cum patrem ejus Amaſiam captivum ageret, ingreſſus eſt.

ϱα ποιουῦ̃σας μιμέμενο. αὔξονῦ̃το δ' ἔτι μᾶλλον τοῦ κλύδωνο, καὶ βιαιοτέρας ο ᾠομένης ὑπὸ τ̃ πνεύμάτων τ̃ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες, ὡς ἐνδέχεται, τινὰ τ̃ ἐμπλεόντων ἄτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνο, σπεύδεντο p κλήρῳ, τ̃τον q ὅστις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. r πυθομενομένων δ' πόθεν τε εἴη, καὶ τί μετέρχεται· τὸ μὲν γὰρ ἔλεγε Ἑβρεῖο εἶναι, προφήτης δ' τοῦ μεγίστ Θεοῦ. s σπεύδάλλουσιν οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλοιεν t ἀποδράσαι τ̃ παρόντα κίνδυνον, v ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγο· ἄτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χθμῶνο. οἱ δ' τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, x κρίναντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνθρωπον, καὶ πεπισθέντα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἔτως ἀπώλειαν ἐκρίψαι· πλυτῶν δ' ὑπερβιαζομένῳ τε κακῶ, καὶ ὅσον ὅπω μέλλοντο βαπτίζεσθ τε σκάφους, ὑπό τε τοῦ προφήτ παρορμηθέντες y αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ δέους τοῦ περὶ τ̃ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐσέβη· τ̃ δ', λόγο, z ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τ̃ Εὔξεινον ἐκβεβρασθῆναι πόντον, ζῶντα τε μηδὲν τοῦ σώματο λελωβημένον. ἔνθα τῷ Θεῷ δεηθεὶς συγγνώμην αὐτῷ προσαχεῖν τ̃ ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν a Νινεύην πάλιν· καὶ σταθεὶς b εἰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν, ὡς c μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τ̃ Ασίας. καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δ' τὴν περὶ αὐτοῦ διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην.

γ'. Ιεροβόαμο δ' ὁ βασιλεὺς, μὴ πάσης εὐδαιμονίας τ̃ βίον ἀγαγών, καὶ ἀρξας ἔτη πεντηκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ζαχαρίας. τ̃ αὐτὸν δ' τρόπον καὶ Οζίας ὁ τοῦ Αμασίου υἱὸς, ἔτο ἤδη πέμπτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντο Ιεροβοάμου, τ̃ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ιερουσαλήμοις· μητρὸς ὢν d Αχιάλας μὲν τ̃νομα, e ἀρχῆς δ' τὸ γένο. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ δίκαιο τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατο. στρατεύσαντο δ' καὶ ἐπὶ Παλαιστίνους f καὶ νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἕλαβε κατὰ κράτο, g Γιτθὰν καὶ Ιάμνειαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὸ τεῖχη. μετὰ δ' ταύτην τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς τῆ Αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν Αραψί· καὶ πάλιν κτίσας ἐπὶ τ̃ Ερυθρᾶς θαλάσσης, h ἐγκατέσησεν αὐτῇ φρουράν. ἔπειτα τοὺς Αμμανίτας καταστρεψάμενο, καὶ φόρους αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, καὶ πάντα i τὰ μέχρι τῶν Αἰγυπτίων ὁρῶν χειρωσάμενο, τῶν Ιεροσολύμων ἤρξατο πρεπόντως τὴν λοιπὴν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἢ ὑπὸ τ̃ χρόνου k κατεβέβληντο, ἢ ὑπὸ τ̃ ὀλιγωρίας τ̃ περὶ αὐτῶ βασιλέων, l ταῦτά τε ἀνῳκοδόμησε καὶ κατεσκεύασεν· ὅσα τε ἐν m καταβεβλημένα ὑπὸ τ̃ Ισραηλιτῶν βασιλέως,

o Γινομένης] Γινομένης *Samb.* & *Vat.*

p Κλήρῳ,] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* κλῆρον in *Editis.*

q Οστις ποτὲ] Οστις ποτ' ἐν *Big. Samb.* & *Vat.*

r Πυθομενομένων δ'] Ita *Vat.* & *Vet Interpr.* in *cæteris* πυθομενόμενόν τε.

* *Quidnam rei ageret;*] *Vel*, quam artem exerceret.

s Συνεβάλλουσιν] Συνεβάλλοντο in quibuſdam *MSS.*

t Αποδράσαι] Αποδράναι *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

v Εκβάλλειν αὐτὸν] Εκβαλεῖν in *iiſdem MSS.* & *Gall.* 2.

x Κρίναντες ἀσέβημα] Κρίνοντες *Vat.* & *Gall.* 2.

y Αὐτοῦ,] Illud αὐτῷ ex *MSS.*

z Υπὸ δ' κήτους] Ita in *Editis* & *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* præter *Vat.* qui habet, ὑπὸ κ. κ. τ. ἡ. κ. τ. νεῖς τὸν γὰρ ἐκβεβρωθέντα ζῶντα &c. *Epiphanius* hoc modo legiſſe & diſtinxiſſe videtur, ὑπὸ δ' κήτους καταποθέντα, μ τρεῖς ἡ. κ. τ. νύκτας ὑπὸ τῷ Εὐξείνῳ ἐκβρωθῆναι πόντῳ ζῶντα, καὶ μ. in *Chron. Alex.* καταποθέντα δὲ ὑπὸ δ' κήτους ὑπὸ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, μ τρεῖς ἡ. κ. τ. ν. ἐκβρωθῆναι ζῶντα. apud *Cedrenum* vero, καταποθέντα ὑπὸ τ. κήτους, μ τ. ἡ. κ. τ. ν. ἐκβρωθῆναι ζῶντα ὑπὸ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. in *Zonara*, κήτο δ' τ προφήτην καταπιόν, μ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ζῶντα καὶ σῶον αὐτὸν ἐξήμεσεν. denique apud *Niceph.* in *Eclogis*, τ Ιωνᾶν λέγ, καταδύντα εἰς ἰόππην, ἐπὶ Ταρσὸν φθάσαι τ Κιλικίας. Θαρτὰν δ Ταρσὸν λέγ. ἐκβρωθῆναι δ φησὶ τ προφήτην ὑπὸ δ' κήτους εἰς τ Εὔξεινον πόντον.

a Νινεύην πόλιν·] Νινεὺ *Big. Gall.* 1. & LXXII. Νινεὶν in *Editis.* Νινεῦ *Samb.* Νινεὶ *Zonar.* Νίνε *Vat.* prout in *Strabone Aliiſque.* HUDS. Supr. Νίνε & lib. 1. c. 6. §. 4. Νίνον οἰκίζῃ πόλιν; & infr. c. XI. §. 3. Νινεὴ ubi *Gen.* Νινευᾶς. De Ninives excidio vaticinium ſc. Nahum. 2. v. 5. vid. ibid. hic *Gen.* Νινεὶν πόλιν lib. 10. Antt. c. 1. §. 3. τὴν Νίνε προφητεύθεισαν· SPANH.

b Εἰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν,] Illud εἰς (ita & *Coccejus*) ex *MSS.*

c Μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* μετ' ὀλίγον πάλιν ἀπώ. in *Editis.*

d Αχιάλας μ τ̃νομα,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. Αχίας in *Editis.* Ιεχιλίας juxta *Inſt.* LXXII. Τελιχίας *Auctori Chron. Alex.*

e Αρχῆς δ' τὸ γένο.] Αρχὴ de cive Hieroſolymitana. Sic mox c. XI. §. 2. & c. 13. §. 1. SPANH.

f Καὶ νικήσας μάχῃ,] Illud καὶ ex *MSS.*

g Γιτθὰν καὶ Ιάμνειαν,] Sic *Vat. Gall.* 2. & *Epiphan.* Ιτὰν καὶ Αμνίαν in *Editis.* Ητὰν καὶ Ιάμνιαν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

h Εγκατέσησεν] Ita *Samb.* & *Vat.* κατέσησεν in *reliquis.*

i Τὰ μέχρι] Illud τὰ ex *Big.* & *Samb.*

k Κατεβέβληντο,] Sic *Samb.* & *Vat. in cæteris* καταβέβληντο.

l Ταῦτά τε ἀνῳκοδόμησε] Illa ταῦτά τε non agnoſcit *Vat.*

m Κατεβεβλημένα] Ita in *MSS.* omnibus, nec aliter legiſſe videtur *Vet. Interpr.* κατεσκαμμένα in *Editis.*

n Περσῶν-

σιλέως, ὅπ τ πατέρα αὐτ λαβὼν αἰχμάλωτον τ Αμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. [n] περσωκοδόμησε ἡ καὶ πύργους [o] πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ [p] φρουρὰς δ' ἐνεπίχισε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπορόν τι ωλῆθ. [q] εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα περὶ νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφόδρα τ γῆς [r] ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς [s] πηνῶν ἀπέρμασι. στρατιᾶς δ' εἶχεν [t] ἐπιλέκτου περὶ αὐτὸν [v] μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γνησίοι καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπόστατοι, τὸν ἀριθμὸν [x] δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς [y] φάλαγγας τὸν ὅλον στρατιὰν, καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δὲς ἑκάστῳ, καὶ θυρεὸς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ἥ καὶ περὶ τύπους μηχανήματα πολλὰ περὶ πολιορκίας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ [z] ἅρπαγας, καὶ ὅσοι τύποι ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ σωτασίᾳ ὑπερήφανος, διεφθάρη τὴν διάνοιαν [a] ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ περιουσίᾳ τ ἀθανάτου καὶ περὶ ἅπαντα διαρκῆς τ χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὕτη δ' ἦν ἡ περὶ τ θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὤλισθεν δ' ὑπ' [b] ὀκραξίας, καὶ κατωλίσθη περὶ τὰ ἔξ πατρὸς [c] ἁμαρτήματα· περὶ δὲ κἀκεῖνον ἡ τ ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τ πραγμάτων, ὑ δυνηθέντα περιῆναι καλῶς αὐτῶν, ἤχθη. ἐνιαύσιος δ' ἡμέρας ἐπισήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱερατικὴν στολὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ [d] τέμενος, [e] ἐπιθυμιάζων ἐπὶ ἔ χρυσῆ βωμῷ τῷ θεῷ. ἔ δ' ἐχιερέως Αζαρίου, ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτόν· ὁ γὰρ ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπον, μόνοις δ' [f] ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ααρῶνος γένους· [g] καταβοώντων δ' ἐξιέναι ἐκ μὴ παρανομεῖν εἰς τ θεὸν, ὀργισθεὶς ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄγοιεν. μεταξὺ ἦ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ διαστέλλοντος τὸν ναὸν, φέγγος ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ τῆς βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, [h] ὡς τῷ μὲν θείῳ λέπραν ἐπιδραμεῖν. πρὸ δὲ τ πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ [i] Ερωγῇ, τὸ ὄρος διορράγῆναι τὸ ἥμισυ [k] τοῦ κ τὴν [l] δύσιν, καὶ κυλισθὲν πέσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν [m] ὄρος στῆναι, ὡς πάς τε παροῦσι ἐμφραγῆναι ἔ τοὺς προαστείους τοὺς βασιλικούς. ἐπὶ ἦ καταληφθέντι τὸν ὄψιν ἔ βασιλέως ὑπὸ τ λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφοράν, καὶ ἐκέλευον [n] ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἀναγῆ. ὁ ἦ ὑπ' [o] αἰσχύνης τοῦ συμβεβηκότος δεινῆς ἔ τοῦ μηκέτ' αὐτῷ παρρησίαν εἶναι, τὸ κελεύόμενον ἐποίει, τ ὑπὲρ ἄνθρωπον

Conſtruxit autem & turres multas centum & quinquaginta cubitorum *altitudine*. Quin & ſtationibus in ſolitudine munimenta circumdedit, multoſque aquæ-ductus excavavit. Erat autem ipſi & jumentorum aliorumque pecorum vis infinita. nam regio erat apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturæ deditus, terræ multum curæ adhibebat, eamque omni plantarum genere & ſeminum excolebat. Habebat etiam circa ſe militum exercitum electorum, *numero* ad trecenta ſeptuaginta millia: quibus præerant centuriones & tribuni viri egregiæ fortitudinis & invicto robore præditi, ad duo millia numero. Totum autem exercitum in phalanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, unicuique dato gladio, & clypeis & thoracibus æreis, arcubus etiam & fundis. Quin & præter hæc machinas multas fecit ad oppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam quibus lapides & tela jacerentur, ut & harpagones, & quæcunque hiſce ſimilia.

Oziæ rebus ſecundis nimium elatus.

4. Cæterum cum ea ita conſtituiſſet & præparaſſet, ex faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum copia inflatus vim immortalem & in omne ævum duraturam inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum legumque obſervantia) rerumque ſucceſſu ſublatus cecidit, & ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus eſt, ad quæ fortunæ ſplendor rerumque geſtarum magnitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis imparem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſolenne populo univerſo, veſte indutus ſacerdotali in fanum ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo facturus. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſacerdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem divinam facere, dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui ex Aaronis ſtirpe) & clamantibus *omnibus* ut exiret, Deique leges non violaret, ira accenſus mortem illis minatus eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus terram concuſſit: & ſciſſo templo ſplendida lux ſolis emicuit, & in regis faciem incidit, ita ut ſtatim eum invaderet lepra. Ante urbem vero ad locum, qui dicitur Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quæ ad occidentem erat, & voluta per ſtadia quatuor ad orientalem montis partem conſtitit, ita ut & viæ obſtruerentur & horti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra infectam animadverſiſſent, & calamitatem ei indicabant, atque jubebant ut urbe excederet tanquam impurus. Ille vero, quod eum mali ſibi illati puduerit & omni de fiducia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra humanam ſortem elati, atque inde ſuæ in Deum impietatis miſeram adeo

In templum ad ſuffiendum ingreditur. 2 Paral. c. 26.

Oziam ob uſurpatum ſacerdotale munus lepra afficitur. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 26.

n Περσωκοδόμησε] Eo modo *Big.* & *Samb.* περσοικοδόμησε in *reliquis*.

o Πολλὰς πεντήκοντα] Ὑψηλὰς ſolus *Samb.* μεγάλας *Hen.* & *Busb.*

p Φρουρὰς δ' ἐνεπίχισε] Ita cum melioris notæ *MSS.* φρουρὰς & mox ἐνεπίχησε in *Editis Aliiſque.*

q Εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα περὶ νομάς.] Judæa apta paſcuis vid. ſeq. lib. 15. c. 5. §. 1. SPANH.

r Ἐπεμελεῖτο,] Sic *Big.* & *Samb.* ἐπεμελεῖτο in *ceteris*.

s Τηλωῶν σπέρμασι.] Sic de arboribus, quæ primum fructus ferunt, τὸ δ' ἀθρόως οἷον τιθυμάλου δὲ) *Theopr. de C. Pl.* lib. 11. c. 11. p. 233. Sophocles autem *Oedip. Col.* v. 1103. τεθριῶν) τέλη. *curare Sacra*, nempe Cereris. SPANH.

t Ἐπιλέκτου] Ἐπιλέκτους *Big. Samb.* & *Vat.*

v Μυριάδας ἑπτὰ] Τεσσαράκοντα χιλιάδας καὶ ἑπτακισχιλίους [καὶ ἑπτὰ χιλιάδας *Cod. Alex.*] καὶ πεντακοσίους LXXII.

x Διχίλιοι.] Διχίλιοι ἑξακόσιοι LXXII. 2 *Paralip.* c. 26. v. 12.

y Φάλαγγας] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* φάλαγγα in *Editis.*

z Ἅρπαγας,] Ἀρτῆρας *Samb.* ἀρτῆρας καὶ ἅρπαγας *Big.* ἅρπαγας καὶ ἀρτῆρας *Gall.* 1. HUDS. Conf. lib. VIII. ſup. c. 3. §. 7. SPANH.

a Ὑπὸ τύφου,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* in *ceteris* ὑπὸ τοῦ τύφου.

b Εὐπραξίας,] Εὐπραγίας *Samb.*

c Ἁμαρτήματα] Ἀρρωστήματα ſoli *Big.* & *Gall* 1.

d Τέμενος,] *Gen.* θέμενος. SPANH.

e Ἐπιθυμιάζων] Ita in pleriſque *MSS.* ἐπιθυσιάζων in *Editis Aliiſque.* HUDS. Poſſet in ἐπιθυμιάζων verti: quod & in Codd. quibuſdam legitur. Sed θύειν etiam de incenſione odorum uſurpatur: & ita mox ἐπιθύειν ſequitur. REL.

f Ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν] Ἐφεῖ) *Big. Samb.* & *Vat.*

g Καταβοώντων δ'] Ita in omnibus *MSS.* & *Vet. Interpr.* καταβοῶντος in *Editis.*

h Ὡς τῷ μὲ θείῳ λέπραν ἐπιδραμεῖν.] Vid. 2 Chron. XXVI. 19. SPANH.

i Ερωγῇ,] Ἐβρωγῇ *Big.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.* in cæteris omnibus Ἐρωγῇ, ut & apud *Euſebium* lib. 6. de *Demonſtr. Evangel.* c. 18. p. 291. eodemque modo legiſſe videtur *Epiphan.* Verum *Lud. de Dieu* (in ſuis ad *Vet. Teſt.* animadverſionibus p. 323.) conjicit reſcribendum eſſe Σεραγῇ שער הגיא *porta vallis*, vertitque *ad portam cui nomen, Seroge.* At *Sam. Petitus* (in Animadverſionibus ſuis ἀνεκδότοις in *Bibl. Bodl.* adſervatis, *tom.* 3. p. 326.) malit ἰβραγῇ ab Hebraïco (in *Zachar.* c. 14. v. 5.) tranſpoſito רגיא ואל *vallis montium.* Sin vero *Eroge* Græcæ originis vox ſit, non omnino dubito quin legendum ſit περὶ τῇ καλουμένῃ ῥωγῇ. nam ῥωγὴ *Heſychio* ῥῆξις, ἀπόῤῥωγὴ, ἀπόῤῥηξις. Hoc ipſum forſan *Grotio* in mentem venerit, qui (in *Comment.* ad *Amoſum*, cap. 1.) hunc locum affert, vertitque, *Ante urbem vero ad eum locum qui Rima montis dicitur.* &c.

k Τοῦ κ' τὴν] Τὸ κ' *Vat.*

l Δύσιν,] Ita ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. & *Euſebio.* δυσμὰς in *Editis Aliiſque.*

m Ὄρος στῆναι,] Μέρος *Vat.*

n Ἐξιέναι τ πόλεως ὡς ἀναγῆ.] Conf. ſupr. c. 4. §. 5. SPANH.

o Αἰσχύνης δ' συμβεβηκότος] Αἰσχύνης τε δ' *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

adeo miſerandamque pœnam perferens. Et quidem extra urbem aliquandiu verſabatur, vitam agens privatam, filio ejus Jothamo gubernaculo imperii admoto; poſtea *vero* præ mœrore, animique anxietate ex facinoribus orta, vitam finivit: cum annos quidem octo & ſexaginta vixiſſet, ex his vero duo & quinquaginta regnum tenuiſſet. Solus autem in hortis ſuis ſepultus eſt.

Jothamus regnum adminiſtrat. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

Διανοίας δ' ἐπὶ τοῖς εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον ἔτω δ' οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκλω. καὶ χρόνον μέν πινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτλω βποζῶν βίον, τῷ παιδὸς [q] αὐτῷ Ιωθάμε τλὼ ἀρχλὼ παραλαβόν[τα]· ἔπεπτε δ' ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας [r] τὸ ὀπὶ τοῖς γεγωμένοις ἀπέβανεν, ἔτη μὲν βιώσας [s] ὀκτὼ δ' ἐξήκοντα, τούτων δ' βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δ' μόν[ος] [t] ἐν τοῖς ἑαυ[τ]ῦ κήποις.

CAP. XI.

ΚΕΦ. ια'.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias & Phaceas Iſraelitarum imperium adepti ſunt; utque Iſraëlitas bello adorti ſunt Phullus & Theglaphalaſſar. Quomodo Jothamus Oziæ filius regnavit in tribum Judæ: & quæ de Aſſyriis vaticinatus eſt Nahumus.

Ὡς Ζαχαρίας, Σέλλημος, Μανάημος, Φακείας δ' Φακέας τλὼ Ισραηλιτῶν ἀρχλὼ παρέλαβον· καὶ ὡς Φοῦλος καὶ Θεγλαφαλάσαρ τοῖς Ισραηλίταις ἐπεστράτευσαν. ὡς Ιώθαμος Οζίου παῖς ἐβασίλευσε τῆς Ιούδα φυλῆς· οἷά τι περὶ Ασσυρίων προεφήτευσεν ὁ Ναούμος.

Sellumus Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

ZAcharias autem, cum in Iſraëlitas regnaſſet ſex menſes, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Jabeſi filio. qui cum ei in regnum ſucceſſiſſet, illud ſpatio triginta dierum & non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in urbe Tharſa verſaretur, & id quod Zachariæ acciderat *fama* accepiſſet, caſtris inde motis cum toto exercitu Samariam venit, prælioque cum Sellumo congreſſus eum interimit: cumque ſemet regem conſtituiſſet, illinc ad urbem Thapſam proficiſcitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem *in eam* non admiſerunt. Ille vero, ut illos ulciſceretur, regionem circumcirca incendio vaſtavit; urbemque, cum eam obſediſſet, vi expugnat: & graviter ferens quæ à Thapſenſibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil ſibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemve. quæ enim veniam non merebantur ſi in externos bello victos eſſent edita, ea iſte fecit in populares ſuos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniiſſet, per decem annos perverſus eſſe perſtitit & *regum* omnium crudeliſſimus. A Phullo autem Aſſyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Aſſyriis non deſcendit; ſed, cum *ei* ſuaſiſſet ut mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc ſummam Manaëmo populus contulit, exactis in ſingula capita quinquaginta drachmis. Poſt hæc autem vita defunctus Samariæ quidem ſepelitur: filium vero Phaceiam, qui ei in regnum ſuccederet, relinquit. is, patris crudelitatem ſequutus, duobus tantum annis regnavit: & non multo poſt in convivio cum amicis dolo occiſus periit, à Phacea quodam, qui

Ὁ δὲ τῆς Ιεροβοάμε παῖς [v] Ζαχαρίας [x] ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ισραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλε τινός, [y] Σελλήμε μὲν τοὔνομα, [z] Ιαβήσε δ' υἱῦ· ὃς καὶ τλὼ βασιλείαν μετ' αὐτὸν παρέλαβεν, ὀλιγίονα χρόνον ἡμερῶν αὐτλὼ κατέχε τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς Μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν [a] Θαρσῇ πόλ[ε], καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκήκοως, ἄρας μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἦκεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχλω [b] ἀνῄρει τὸν Σέλλημον· καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς [c] Θαψὰν παρεγίνε[το] πόλιν. [d] οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ [e] κλείσαν[τες], οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμεν[ος] αὐτὸς, [f] τλὼ περὶξ [g] ἐδήωσε χώραν, καὶ τλὼ πόλιν κρατ[ῆ]σ[α]ς λαμβάνε πολιορκίᾳ· φέρων [h] τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν Θαψιαλῶν πραχθεῖσι, πάν[τ]ας αὐτὸς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμεν[ος], ὠμότη[τ]ι ὑπερβολλὼ χ' καταλιπὼν οὐδὲ ἀγριότη[τ]ι. ἃ γὰρ οὐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν [i] ἁμαρτεῖναι νομένους ὑπὸ τύχης, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους [k] ἔτ[ο] εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ [l] Μανάημος, [m] ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάν[τ]ων ὠμό[τα]τος [n] διέμεινε. τελευτᾷ[τ]ος δ' ἐπ' αὐτὸν [o] Φύλλε τῆς Ασυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχλω οὐκ ἀπήν[τ]α τοῖς Ασυρίοις· πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίε λαβόν[τα] ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς συνλύσεως ἦν τὸ πλῆθος Μανάημε, πραχθὲν κατὰ κεφαλλὼ [q] δραχμὰς πεντήκοντα. [r] τελευτήσας δὲ μέν τοῦτο, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπει δὲ τὴν βασιλείας τὸν υἱὸν [s] Φακείαν διάδοχον. ὃς, τῇ τοῦ πατρὸς καταφθορᾷ ὠμότη[τ]ι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἐπὶ τοῦτο δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, [t] Φα-

Phullus rex Aſſyriæ bellum infert Iſraëlitis. 4 Regum, c. 15.

Phaceias Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15.

p Τῆς διὰ τοῦτ' εἰς] Τοῦτ & mox ἀσεβημάτων in *iiſdem MSS.*

q Αὐτῷ Ιωθάμε] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

r Τῆς ἐπὶ τοῖς γεγωνημένοις] Illa τὸ ἐπὶ τοῖς γεγωνημένοις ex *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

s Οκτὼ καὶ ἑξήκοντα,] Vide *Uſſerii* Chronol. Sacr. p. 22.

t Ἐν τοῖς ἑαυτῦ κήποις.] Juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 27. v. 1.) *in fundo ſepulchreti regum*, vel, *in agro ſepulchrorum, qui regibus erat.* Videſis *J. Clericum* in locum. HUDS. Ozias itaque fuit in hortis ſuis extra urbem ſepultus, non autem ἐν ταῖς βασιλικαῖς Θήκαις, de quibus cùm ſupra, tum ſeq. cap. 12. §. 1. De Manaſſe infr. lib. 10. c. 3. §. 2. .SPANH.

v Ζαχαρίας] Αζαρίας *Big. Samb. Vat.* & LXXII. tam hic quam infra.

x Ἓξ μῆνας] Ἓξ μησὶ in *MSS.*

y Σελλήμε μὲν τοὔνομα,] Ita cum *Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* Σελλίσμε *Hen.* & *Busb.* Σελήτμε in *Editis.* infra tamen Σελλσμὸν in *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

z Ιαβήσε δ' υἱῦ·] Sic cum *Big.* & *Samb.* Ιαβήσου in *Editis.* Ιαβέσε *Gall.* Si quis Ιαβίσε malit, non repugnabo, cum Ιαβὶς habeant LXXII. *Jotavis* apud *Epiphan.*

a Θαρσῇ πόλ[ε],] Ita quidem in *Editis*, prout ſupra, p. 454. v. ult. Θερσεῖ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Θαρσεῖ *Hen.* & *Busb.* Θερσιλλὴ *Vat.* HUDS. In civitate Tharſo *Ruſinus. Hebr.* תרצה LXX. Θαρσιλὰ *MS. Alex.* Θερσιλὰ *Ar.* Terſa; 2 Reg. xv. 14. SPANH.

b Ἀναιρεῖ τὸν Σέλλημον·] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ἀνεῖλε in *Editis Aliiſque.* forſan pro ἀνεῖλε.

c Θαψὰν] Θάψαν *Samb. Busb.* & *Hen.* HUDS. Thabraim *Ruſinus. Hebr.* תבסח LXX. Θερσὰ *Vulg.* Thapſa. 2 Reg. xv. 16.

d Οἱ δ' ἐν αὐτῇ] Οἱ δ' ἐν αὐτῇ *Samb.*

e Κλείσαντες,] Ita *Big.* (*Coccejus*) *Samb.* & *Gall.* 1. κλείοντες in *reliquis.*

f Τλὼ περὶξ] Τλώτε *Hen.* & *Busb.*

g Εὐήωτε χώραν,] Εὐήν in *MSS.*

h Τε χαλεπῶς] Δὲ *Samb.*

i Διαθεῖναι] Ita *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Διαθῆναι *ceteris.*

k Οὕτω εἰργάσατο.] Iterum ex *Big.* (*Coccejo*) *Samb.* & *Vet. Interpr.* ὅτως in *Editis Aliiſque.*

l Μανάημος,] Αμανάημος *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

m Ἐπ' ἔτη δέκα] Ἐπ' ἔτη μ' δέκα *Samb. Vat.* & *Gall.* 2. Præterea ſi poſt δέκα non poſt Μανάημος diſtinguatur, vertendum, *decem annos regnaſſet, ad extremum uſque perverſus manſit & regum omnium crudeliſſimus.*

n Διέμεινε.] Διέμεινεν ὢν *Big. Vat.* & *Samb.* διέμεινεν ὢν *Gall.* 1. & 2.

o Φύλλε τοῦ Ασυρίων] *Al.* Φύλλ. HUDS. Phoralus alias Phoidaphul Aſſyriorum Rex, *Ruſin. Hebr.* פול *Chald.* LXX. Φυὰ 2 Reg. xv. 13. SPANH.

p Τὸ πλῆθος] Hebr. vero omnes potentes ſeu divites, quod retinuit *Vulg.* LXX. autem τῷ ἀνδρὶ τῷ ἑνί· ſeu viritim. SPANH.

q Δραχμὰς πεντήκοντα] Δραγμὰς *Samb.*

r Τελευτήσας δ'] Sic *Samb.* & *Vat.* τηλευτήσαντος in *ceteris.*

s Φακείαν διάδοχον.] Φακεσίαν *Hen. Busb.* & LXXII. juxta *Exempl. Rom.* Φακείαν in *Alex.* φακεσίαν *Chron. Alex.*

t Φα-

[t] Φακέᾳ τινὸς, ὃς ἦν χιλιάρχῳ, ἐπιβουλεύσαντι αὐτῷ, παῖδος ἦν [v] Ρομελίου. [x] καταχὼν ἦ καὶ ἐτῷ ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, ἀσεβὴς τε ἦν καὶ ἀδικώτατος. ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς [y] Θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ἐπιστρατεύσας τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τὴν τε [z] Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν [a] πρὸς αὐτῇ τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ [b] Κυδίσαν τε [c] Ἀσώραν, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλώτους, μετέστησεν εἰς τὴν αὑτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ἰώθαμος δὲ [d] Ὀζίου παῖς [e] ἐβασίλευσε τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν [f] ἀσῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ [g] Ἱερούσης. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, δίκαιος δὲ [h] πρὸς ἀνθρώπους ἐγένετο. ἐπιμελητὴς δὲ τῆς πόλεως· ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, πάντα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσατο καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τοῦ τείχους ἀνέστησε, πύργους τε μεμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. [i] καὶ τἄλλων, εἴ τι τῇ βασιλείᾳ [k] ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο. στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας, καὶ κρατήσας [l] αὐτῶν τῇ μάχῃ προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἤυξησε δὲ [m] ἅτως τὴν βασιλείαν, ὥστε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτῷ ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ἦν δέ τις κατ' [n] τοῦτον τὸν καιρὸν προφήτης Νάουμος τοὔνομα· ὃς, περὶ τῆς Ἀσσυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν ἅτως. "ἔσται [o] Νινευὴ κολυμβήθρα "ὕδατος κινουμένη, ἅτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττό- "μενος καὶ κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων, λεγόν- "των πρὸς ἀλλήλους, [p] στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐ- "τοῖς καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἔσται δ' οὐδεὶς βουλησόμενος· "σώζειν γὰρ αὐτῶν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ "κτήματα· δεινὴ γὰρ αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἕξει καὶ "θρῆνος, [q] πάρεσίς τε τῶν μελῶν, οἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ "φόβου μέλαιναι πελέως αὐτοῖς [r] γνήσονται. πᾶ δὴ ἔσται τὸ "καλοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε "[s] δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινευὴ, ὅτι ἀφανίσω σε, καὶ οὐκέτι "λέοντες ἐκ σοῦ πορευόμενοι ἐπιτάξουσι τῷ κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις [t] προεφήτευσεν ἐτῷ ὁ προφήτης οὗτος [v] Νινευΐταις, [x] ἅπερ λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, tribunus erat, filius vero Romeliæ, circumventus. Cæterum & hic Phaceas, cum per annos viginti imperium teneret & impius erat & iniquus. Aſſyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalaſſar, cum expeditionem feciſſet in Iſraëlitas, omnemque terram Galadenam ſubegiſſet, ut & regionem Transjordanianam, vicinamque ei Galilæam nuncupatam, atque Cydiſam & Azora, colonoſque in captivitatem egiſſet, in regnum ſuum reverſus eſt. Et quidem de iis quæ ad Aſſyriorum regem ſpectant, hæc nobis ſufficiat dixiſſe.

Phaceas Iſraëlitarum rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paralip. c. 28.

Theglaphalaſſar Aſſyriæ rex Iſraëlitas ſubigit, multoſque eorum in Aſſyriam transfert. 4 Regum, c. 15.

2. Cæterum Jothamus Oziæ filius in Judæ tribum regnavit Hieroſolymis, matre quidem cive *Hieroſolymitana* natus, nomine vero Jeraſa. Huic regi nulla deerat virtus: ſed ſemet erga Deum quidem pium, atque erga homines juſtum oſtendebat. Præterea rebus civitatis curam adhibuit: (quicquid enim inſtaurari deſiderabat & ornari, id ſummo ſtudio confecit & abſolvit) nam cum porticus templo conſtituiſſet & veſtibula, muros quoque collapſos reſtituit, quos turribus bene magnis captuque difficilibus communivit. & ſiquid aliud in regno ſuo neglectum fuerit, in id multum curæ impendebat. Quin & expeditione in Ammanitas ſuſcepta, iiſque pugna debellatis, imperavit illis tributum quotannis ipſi ſolvendum, centum *argenti* talenta, & tritici decem cororum millia, ac præterea hordei totidem. adeoque imperium *ſuum* auxit & *amplificavit*, ut & hoſtibus in contemptum non veniret, ſuiſque felix *admodum* videretur.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. & 2 Paralip. c. 27.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen Nahumus; qui, de Aſſyriorum & Nini ſubverſione vaticinans, iſta loquutus eſt. "Erit "Ninive piſcina aquarum *ventis* agitata, ita & po- "pulus *ejus* omnis turbatus & fluctuans in fugam "ſe conjiciet, *cunctis* ad alterutros dicentibus, ſtate "& reſiſtite, aurumque & argentum diripite. ne- "mo autem erit, cui hoc perſuadebitur: (volent "enim *omnes* magis vitam ſuam ſervare quam fa- "cultates) nam grave illos occupabit diſſidium, "luctuſque illis erit & lamentatio, & membra la- "baſcent, & cunctorum facies præ pavore pallo- "rem contrahent. Ubi autem erit leonum luſtrum, "& leunculorum mater? Porro tibi, Ninive, di- "cit Deus, te funditus perdam, & non amplius "leones ex te egreſſi mundo imperitabunt." Porro & alia adhuc multa vates iſte de Ninive prædixit, quæ mihi ad referendum non neceſſaria eſſe exiſtimavi: ſed *de induſtria* prætermiſi, ne legentibus moleſtus eſſe viderer. Evenerunt autem omnia quæ

Nahumi vaticinium de Aſſyriorum excidio.

[t] Φακέᾳ τινὸς,] Sic *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Φακέα *Hen.* & *Busb.* & Φακέαν in ſequentibus. Φακέᾳ & Φακέαν in *Editis.* Φακεῖ LXXII.

[v] Ρομελίου.] *Al.* Ρωμελίου.

[x] Καταχὼν ἦ καὶ ἐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* quomodo & infra Cap. ſeq. κατέχε ἔτη, & mox ἀσεβὴς τε καὶ in *Editis Aliiſque.*

[y] Θεγλαφαλάσαρ] Θελγαθφαλάσαρ *Samb. Big.* & *Gall.* 1. Θαγλαφαλάσαρ *Gall.* 2. Θεγλαφαλασάρης *Vat.* ut & infra *Gall.* 2. HUDS. Teglat phalaſer *Ruſin. Hebr.* תגלת פילאסר LXX. Θαλγαθφελγάσαρ. SPANH.

[z] Γαλαδηνὴν] Sic *Big.* (*Coccejus*) & *Samb.* Γαλαδινὴν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Supr. lib. 1. c. 19. §... Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν· & lib. 5. c. 9. §..... πόλις ἡ Γαλαδινῆς & eodem cap. §. ult. ἡ Γαλαδινὴς δέ ἐστιν αὕτη· SPANH.

[a] Πρὸς αὐτῇ] Πρὸς αὐτῇ γὰρ Γαλιλαίαν *Vat.*

[b] Κυδίσαν] Ita vel Κύδισαν in omnibus *MSS.* Κύδιδαν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Tarſan.* Forſan eadem eſt urbs quæ p. 274. v. ult. Κεδήτη vel Καδήτη. HUDS. *Hebr.* קדש COCC. Adde *Relandum* in Palæſt. p. 697.

[c] Ἀσώρα,] Pag. 291. §. 1. 292. §. 4. Ἀσωρ. HUDS. Ἀσὼρ πεδίον inf. lib. 13. c. 5. §. 7. Traza. At Azaran *Ruſin.* LXX. τὴν Κεδὴς καὶ τὴν Ἀσώρ. *Hebr.* קדש ואת חצור & ſupra lib. v. c. 6. §. 1. & 4. Ἀσώρ πολίχνη. SPANH.

[d] Ὀζία] Ita *Hen.* & *Busb.* Ὀχοσία *Samb.* & *Baſ.* Ὀζίου in *reliquis.*

[e] Ἐβασίλευσε] Sic *MSS.* ἐβασίλευε in *Editis.*

[f] Ἀσῆς] Conf. ſupr. c. 10. §. 3. SPANH.

[g] Ἱερούσης.] Ἱερούστης *Vat.* Ἱερυσὰ dicitur *Intt.* LXXII. HUDS. Itraſis *Ruſin. Hebr.* יתשר. SPANH.

[h] Πρὸς ἀνθρώπους] Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους *Vat.*

[i] Καὶ τἄλλων, ὅτι τῇ τοῦ βασιλείαν ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Omittit hæc *Gelenius. Ruſinus* autem: & in reliquis omnibus, quæ neglecta videbantur, opus fabricationis exhibuit. Ἐπιστροφὴ nempe *Heſychio* Διόρθωσις, Δόμησις); & apud Æſchyl. Eumenid. v. 551. δωμάτων ἐπιστροφὰς, unde lux etiam huic Joſephi loco. SPANH.

[k] Ἠμέλητο, πολλῷ ἐπιστροφῷ ἐποιεῖτο.] Ita *MSS.* ἐμελεῖτο in *Editis.*

[l] Αὐτῶν τῇ μάχῃ] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* αὐτῶν ἐν τῇ μαχῃ ἐπέταξεν in *Editis.*

[m] Οὕτως τὴν βασιλείαν,] Οὕτω *Baſ.*

[n] Τοῦτον τὸν καιρὸν] Vide *Uſſerium* ad *An. M.* 3246.

[o] Νινευὴ κολυμβήθρα] Ita *Epiphan.* & LXXII. *Nahum.* c. 2. v. 8. ut & ſupra edidimus c. 10. §. 2. & infra occurrit in libris pleriſque. Νινύας *Baſ.* & G. Νινύα *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. HUDS. Vid. Nahum. 11. 5. confer ſup. c. 10. §. 2. SPANH.

[p] Στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς &c.] Vid. Nahum 2. v. 9. 10. 11. SPANH.

[q] Πάρεσις] Πάρεσις infra lib. xi. c. 6. §. 9. SPANH.

[r] Γενήσονται.] Γενεθήσονται *Vat.*

[s] Δέ σοι ὁ Θεὸς] Δὴ *Vat.*

[t] Προεφήτευσεν ἐτῷ] Sic *MSS.* ἃ πρ. in *Editis.*

[v] Νινευΐταις,] Νίνῳ *Vat.* Νινύης *Gall.* 2.

[x] Ἅπερ λέγειν] Illud ἅπερ inſertum dedimus ex *MSS.* in quibus omnibus vel ἅπερ vel ἃ exſtat.

quæ de Ninive prædicta ſunt centum & quindecim poſt annos. Itaque de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

παρέλιπον. σωίζη δὲ πάντα τὰ προειρημένα ωδὶ [y] Νινεύης, μὴ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. ωδὶ μὲν οὖν τούτων ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

CAP. XII.

ΚΕΦ. ιβ'.

XII.

Quomodo Jothamo vita defuncto pro eo regnavit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque ut Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtavit; & Damaſcenos tranſtulit in Mediam, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

Ως Ιωθάμης τελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Αχάζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Ἀράσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ Φακέας ὁ τῶν Ισραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαφαλασάρης Ασσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχον Ἀράζην ἡγούμενον, Συρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Jothamus Judææ rex. 4 Regum, c. 15. 2 Paral. c. 27.

JOthamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta & unum, & ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes ejus filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quæ Hieroſolymis erexerat, deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananæorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolavit. atque alia hiſce ſimilia perpetravit. Cæterum cum ita ſe haberet & inſaniret, illum Syrorum & Damaſcenorum rex Araſes & Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant *ſociique*) & cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu *urbem* obſederunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta urbe Ailath ad mare Rubrum ſita, incoliſque ejus occiſis, eò Syrorum coloniam deduxit. Cumque Judæos, tam qui in præſidiis erant, quam qui undique circumfuſi *reperirentur*, interfeciſſet, multumque prædæ Damaſcum abegiſſet, cum exercitu reverſus eſt. Hieroſolymorum autem rex, cum intellexiſſet Syros domum rediiſſe, ratus ſe Iſraëlitarum regi viribus haud imparem eſſe, copias contra eum eduxit; congreſſuſque *prælio* victus eſt, ira Dei in eum accenſa ob tot tantaque ejus impia facinora. Nam ea die, *qua acie dimicatum eſt*, centum & viginti millia Judæorum occiderunt Iſraëlitæ. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amaſiam in ipſo conflictu interfecit, & totius regni procuratorem Ericam & Judæ tribus militiæ præfectum Elcam vivos in poteſtatem ſuam redegit: præterea ex tribu Benjamitide mulieres cum liberis *ſuis captivas* abduxerunt, &, cum multum *ab ea* prædæ diripuiſſent, *tum demum* Samariam ſe recipiebant.

Ὁ δ' Ιώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας [z] ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. ἐτάφη δὲ [a] ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δὲ εἰς τὸν ὑὸν αὐτοῦ [b] Αχάζιον ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν Θεὸν ἦν, καὶ τοὺς πατρίους ἐξηλάσας νόμους, τοὺς Ισραηλιτῶν βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ [c] ἴδιον [d] ὁλοκαύτωσε παῖδα, [e] κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τούτοις ἄλλα ἐξηνωλήσια διεπράσατο. ἔχοντος δὲ ἔτους ἓκτου μειζότου, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν βασιλεὺς [f] Ἀράσης, καὶ [g] Φακέας ὁ τῶν Ισραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ συναλάσαντες [h] αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα, ἐπὶ πολὺν ἐπολιόρκουν χρόνον ἀμφὶ τὸν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ μὲν τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὸν πρὸς τῇ Ερυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν [i] Αἰλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, [k] ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δὲ ἐν τοῖς Φρουρίοις ὁμοίως καὶ τοὺς περὶξ [l] Ιουδαίους ἀμαθεῖς καὶ λείαν πολλὴν [m] ἀπελάσας εἰς Δαμασκὸν, μετὰ τῶν ἁλισκομένων ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν [n] Ιεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας [o] ἀξιόμαχον εἶναι τῷ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖ, πολὺν διώκειν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη καὶ μέχρι θεοῦ, ὡς ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις εἴχετο. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς [p] Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινεν ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Αχάζου, [q] Αμασίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἁπάσης [r] Ελκὰν, καὶ τὸν τῆς Ιούδα φυλῆς στρατηγὸν [s] Ελκὰν αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν [t] διαρπάσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

Phaceas Judæis cladem infert. 2 Paral. c. 28.

Araſes & Phaceas, Syrorum & Iſraëlitarum reges, Hieroſolyma obſident.

Ailath ad mare Rubrum diripit Syrorum rex.

β'. [u] Ὠδηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρ-

Obedas vates Judæos captivos Samariam adduci prohibet. 2 Paral. c. 28.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per

y Νινδῆς,] Sic in libris omnibus præter *Vat.* qui Νινδὴ habet.

z Ἐν καὶ τεσσαράκοντα,] Juxta *S. Literas* ἓν καὶ τελάκοντα.

a Ἐν ταῖς βατιλικαῖς θήκαις.] Conf. ſupr. c. 10. §. 4. SPANH.

b Αχάζιον] Αχαζὸς paſſim *Vat.* Αχαζ LXXII.

c Ἰδίον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Achazi filium proprium holocautoma obtulit, more Chananæorum LXX. τὸν ἰδιον αὐτοῦ διῆλθε διὰ πυρὸς κατὰ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν 2 Reg. XVI. 3. SPANH.

d Ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] In *aliquibus* ὁλοκαύτωσε.

e Κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη.] Hac de re vide *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 1. c. 6. & *Spencerum* de *Legibus Hebræorum*, p. 317.

f Ἀράσης,] Ita hic loci in *Editis* & omnibus *MSS.* præter *Samb.* & *Vat.* quorum in *uno* Ἀρασὸς, in *altero* Ῥασὴς. HUDS. Ἀράσης *Hebr.* רצין LXX. Ῥασσὼν Syr. ܪܨܝܢ Raſan 2 Reg. XVI. 5. conf. infr. §. 3. SPANH.

g Φακέας] Sic in pleriſque *MSS.* (*Vet.* & *Coccejo*) Φακείας perperam in *Editis Aliiſque.*

h Αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα,] Eo modo *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτοὶ in *Editis.*

i Αἰλάθ,] Ita cum *Epiphanio* & LXXII, Ηλαθ in *Editis.* Ηλάθους *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Dicitur etiam Αἰλὰμ & Αἰλάν. Sita eſt autem in oſtio Rubri maris, ut dicit *Theodoret.* in 4 *Regum*, ΕΡΩΤ. μδ', Videſis *Cellarii* Geogr. Antiq. l. 3. c. 14. p. 219. HUDS. Ηλαθ Ailath. *Rufin.* עילת *Hebr.* SPANH.

k Ἐγκατῴκισεν αὐτῇ Σύρους.] Sic cum *Big.* & *Samb.* ἐγκατῴκησεν in *cæteris.*

l Ιουδαίους] Ιουδαίας *Big.* & *Gall.* 1.

m Ἀπελάσας] Ελάσας *Vat.*

n Ἱεροσολύμων] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολυμιτῶν in *Editis.*

o Ἀξιόμαχον εἶναι] Ἀξιόμαχον ſolus *Vat.*

p Ζαχαρίας] Ζίχαρις *Big. Samb* & *Gall.* 1. 2. HUDS. Edidit quidem Cl. *Hudſonus* (cujus verſionem hic interpolavimus) Ζαχαρίαν, verum apparet ex collatione *Paralip* 28: 7. ubi Ζιχρὶ hic heros, filiuſque Regis interfectus appellatur Μαασίας, permutanda hic eſſe eorundem nomina; quod & indigitare voluit *Coccejus*, adſcribens in exemplari meo, *Lege Zacharias*, Imo ipſum Joſephum non aliter ſcripſiſſe docet violenta alias conſtructio, qualem terſiſſimus ſcriptor haud adhibuiſſet. Neque quemquam offendat Αμασίας ὄνομα, quum id (ſi non pariter corruptum pro Αμασίαν) dictum ſit per interjectionem, quaſi ὄνομα αὐτῷ ὦ Αμασίας. HAV.

q Αμασίας ὄνομα,] Ita *Big. Vat. Gall.* 1. 2. *Vet. Interpr.* Αμίας *Baſ. G.* & *Samb.*

r Ελκὰν] Ελζελκὰμ juxta LXXII. & *Editos Epiphanii.* pro Ελκὰμ faciunt *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

s Ελκὰν αἰχμάλωτον] Sic *Baſ.* & *G.* forſan pro Ελικανὰν. in *MSS. Gr.* & *Lat.* Ελικάν. Suſpicor locum eſſe perturbatum, legendumque; ὧν ὁ στρατηγὸς Αμασίας (vel Αμίας vel Μαασίας) τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν σ. τ. β. Αχάζου, Ζαχαρίαν ὄνομα &c. nam in *S. Literis* (2 *Paralip.* c. 28. v. 7.) καὶ ἀπέκτεινε Ζιχρὶ ὁ δυνατὸς ἐν Εφραὶμ τὸν Μαασίαν [Μαασίαν *Alex.* Αμασίαν *Ald.*] τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως &c.

t Διαρπάσαντες] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἁρπάσαντες in *reliquis.*

u Ὠδηδὰς δέ τις,] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) convenienter *S. Literis.*

Ὠδη-

ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ τῷ τῶν τέχνων ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἀπὸ τῆς οἰκείας [x] ἰσχυρὰ ἐδήλου γενέσθαι, ἀπὸ δὲ τοῦ τοῦ Θεοῦ κότου, ὃν εἶχεν ἐπὶ [y] Ἀχάζην τὸν βασιλέα. καὶ καταμέμφετο, τῇ μὲν ὑπερβολῇ τῇ κατ' αὐτοὺς μὴ ἐγκεκοτέναι, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπειθεῖς· ἁμαρτήσονται γὰρ τῷ Θεῷ κύριον ὑφέξειν. ὁ [z] δὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀναστὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ [a] τρεῖς, ἔλεγον "οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι τοῖς "πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάν- "τες [b] ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· μόνον γὰρ ἀπόχρη τὰ "περὶ αὐτῶν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέ- "γουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν." [c] ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν· τὸ ἐδόκει συμφέρειν. θαρραλεώτεροι οὖν οἱ προφρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, [d] ἔλυσάν τε καὶ ἐπιμελείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. [e] ἤδεν ἦσαν καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις Ἱεριχοῦντος [f] προπέμψαντες, ὅσον ἄπωθεν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν [g] εἰς Σαμάρειαν.

γ'. Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς, ταῦτα [h] παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα [i] Θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ προσαγεῖν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ Σύρους καὶ Δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσων ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πέριξ ἐθνῶν ἀφικομένων [k] πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Ἀχάζῃ. καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὴν Δαμασκὸν καὶ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα [l] Ῥαασσὴν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς [m] τὴν ἄνω Μηδίαν. καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μεταστήσας τινὰς, εἰς τὴν [n] Δαμασκὸν κατῴκισε. τὴν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, [o] πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτὸν διαπεραξάμενα τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς [p] Ἀχάζης ἄφρων ὢν [q] ὅσον οὐ τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ τὸ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βαστάσας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεῖ κατὰ τὰς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. διὰ δὲ ἔτους ἀνόητον καὶ οὐ συμφέρον λογισμὸν ἔτος ὁ βασιλεὺς, ὡς ἐδὲ πολεμούμενον ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῶν σεβόμενος, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς· καὶ πάντας εἰκὸς μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν πατρῷον καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος διὰ αὐτὸς ἦν. ὅθεν τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ πέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἀποφέρειν, καὶ συλήσαι τῶν ἀναθημάτων αὐτόν. τοιγαροῦν ὑβρίσας τὸν Θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας

id tempus vates erat, obviam egressus exercitui ante mœnia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non propria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat concitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum contra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint homines ex tribu Judæ & Benjamitica consanguineos suos captivos abducere. illisque suadebat ut *istos illæsos domum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo pœnas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in concionem convenissent, de his consultabant. At cum surrexisset quidam, magnæ in republica auctoritatis; nomine Barachias, unaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum "est non permittere civibus ut captivos in urbem "introducant, ne omnes à Deo pereamus. nostra "enim in ipsum peccata per se satis magna, uti "dicunt vates, adeo ut cavendum sit ne novis nos- "met sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis ut facerent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque prædicti sumptis captivis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adjutos viatico domum remiserunt, nulla injuria affectos. nihilominus & quatuor isti eos convenerunt, & cum Hierichuntem usque adduxissent, non longe ab Hierosolymis *dissitam*, Samariam redierunt.

XIII. *Achazes contra Israëlitas accersit Theglaphalassarem.*

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione, petiit ut secum iniret belli societatem contra Israëlitas & Syros & Damascenos, magnam pecuniæ vim ei pollicens. ac præterea ipsi *in anteccessum* misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazæ auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, & regionem eorum depopulatus est, & Damascum vi cepit, & Arasem regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; & ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra *direpta* & vexata, multos ex ea captivos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri & argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum, &, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reversus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus & incogitans, & quid è re sua esset tam male subductum habebat, ut quamvis à Syris debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non destiterit; sed illos colere perseveraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum deos cœpit venerari; magisque *cæteros* omnes *deos* cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis *acceptæ* auctor exstiterat. Eo autem contemptionis *Dei* & despicientiæ processit, ut templum denique clausum tenuerit, & solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum iverit. Post hanc Deo illatam contumeliam vi-

Theglaphalassar Damascenos in Assyriam transfert.

Achazes non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens.

Achazes moritur.

4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28.

4 *Regum*, c. 16. 2 *Paral.* c. 28.

4 *Regum*, c. 16.

Ὠδήδας *Hen. Busb. & Epiphan.* Ὠζηδὰς *Big. Samb. & Gall.* 2. pro quo Ὠζήλας in *Editis*.

x Ἰσχυὰ ἰδήλα γενέσθαι,] Αὐτῶν ἰσχυὰ *Big. Samb. & Vat.*

y Ἀχάζην τὸν βασιλέα.] Hîc loci in *libris* Ἀχαζον.

* *Istos illæsos domum dimitterent:*] Nam τούτους malui cum *MSS.* quam τοιούτους cum *Editis*.

z Δὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς] Ita cum *Epiphanio*. δὴ in *reliquis*.

a Τρεῖς,] Sc. *Azarias*, *Hezekias* & *Amasa*, ut constat ex 2 *Paralip.* c. 28. v. 14.

b Ἀπολώμεθα ὑπὸ] Sic *MSS.* (& *Coccejus*) ἀπολώμεθα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ in *Editis*.

c Ταῦτα] In *nonnullis* ταῦτ' ἀκούσαντες.

d Ἐλυσάν τε] Ἐλυσάν τι *Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Οὐδὲν ἧττον] Οὐδὲν δ' ἧττον *Big.* & *Samb.*

f Προπέμψαντες,] Ita cum *MSS.* πέμψαντες in *Editis*.

g Εἰς Σαμάρειαν.] Sic *Bas. G.* & *Vet. Interpr.* εἰς τὴν Σαμάρειαν χώραν, vel εἰς τὴν Σαμαρείας χώραν in *MSS.*

h Παθὼν ὑπὸ τῶν] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* μαθὼν in *reliquis*.

i Θεγλαφαλασσάρην,] Sic fere in *libris omnibus* hîc loci, aut Ταγλαφαλασσάρην. Vide p. 501. §. 1.

k Πρὸς αὐτὸν,] Ὡς αὐτὸν *Samb.* & *Vat.*

l Ῥασσὴν] Ῥασσὼν *Samb.* & *Big.* Ῥασσὼν *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Vide p. 502. §. 1. HUDS. Conf. sup. §. 1. SPANH.

m Τὴν ἄνω Μηδίαν.] In qua *Cyrrhus* fluvius *Plinio* & *Ptolemæo*, huic etiam oppidum *Cyrena*. Confer 4 *Regum*, c. 16. v. 9. & vide *Simpsonum* ad A. M. 3265. & *Bochartum* in *Phaleg.* l. 4. c. 32.

n Δαμασκὸν] Δαμασκηνῶν *Vat.*

o Πολλοὺς] Πολλοὺς ἐξ αὐτῆς *Vat.*

p Ἀχάζης] Ἀχάζης deëst plerisque *MSS.* ὁ βασιλεὺς Ἰερουσαλὴμ legisse videtur *Vet. Interpr.*

q Ὅσον οὐ] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ὡς οὐ in *Editis*.

r Τὸν

vita defunctus est, cum quidem vixisset annos sex & triginta, & ex his sexdecim regnasset, Ezeciam vero filium reliquisset qui ei successit.

σας ἐξ καὶ τεμάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα, [r] τὸν ὃ ὑὸν Ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπών.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas sublatus est Ozeæ insidiis, quem non multo post edomuit Salmanasares: utque loco Achazæ regnavit Ezecias, quæque ab eo utpote pio justoque facta erant.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ὡσήε, ὃς μετ' ὀλὺ ὑπεράρας Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Ἐζεκίας ἀντ' Ἀχάζε ἐβασίλευσεν, οἷά τε εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἐποίησεν.

Phaceam interficit Oseas & regnum Israëlitarum occupat. 4 Regum, c. 17.

SUB idem vero tempus Israëlitarum etiam rex Phaceas fatis concessit, ab amico quodam circumventus, Osea nomine: qui, cum regnum per annos novem teneret, sceleribus se obstrinxit & res divinas contemptui habuit. In eum autem Assyriorum rex Salmanasares expeditionem suscipit: prælioque victum (nam Dei forsan favore & auxilio erat destitutus) in potestatem suam redegit, certumque ei tributum imperavit. At quarto anno regni Oseæ Hierosolymis regnare cœpit Ezecias, Achazæ filius & Abiæ genere cive *Hierosolymitana*. Is autem natura erat bonus & justus & religiosus. nam statim à regno inito nihil prius habuit aut magis necessarium, utiliusve tam sibi quam subditis existimavit, quam ut Deum *sancte* coleret. Quamobrem populo & sacerdotibus & Levitis in concionem advocatis, ad eos in hæc verba loquutus est: "Ne ipsi quidem ignoratis, quod propter peccata patris mei, qui contra ea fecerat quæ sacer "Dei honos postulabat, in multas magnasque calamitates incidistis, ab eo mente corrupti, eóque "adducti ut quos ille deos putabat eos coleretis. "Vos autem, qui experientia didicistis quanti constat peccare, hortor ut id facere jam dedisca tis, "& à prioribus fœditatibus vosmet purgetis: atque adeo sacerdotes & Levitæ, ad templum convenientes, illud aperiatis, & lustratum prius expiatumque solennibus sacrificiis in antiquum patriumque honorem restituatis. ita enim Deum, "ira depositа, propitium habebimus.

Ezecias Judææ rex. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 29.

Ejus ad sacerdotes populumque oratio. 2 Paral. c. 29.

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλευσθεὶς αὐτῷ φίλος πνὸς Ὡσήε τὄνομα· [s] ὃς καταχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ἦν ὁ τὰ θεὼς [t] τὸν Θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν Θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως ἀμενῆ ὁ συμμαχον· ὑπήκοον ἐποίησατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δ' [v] τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ὡσήε ἐβασίλευσεν [x] Ἐζεκίας ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀχάζε υἱός, ὁ Ἀβίας [y] ἀρχῆς τὸ ἡμισυ. Φύσις δ' ἦν αὐτῷ χρηστὴ ὁ δικαία ὁ θεοσεβής· ὅθεν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν ἀδ' ἀναγκαιότερον, ἀδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε ὁ τοῖς ἐρχομένοις ὑπάρχειν ἐλαβε δ' θρησκεύειν τὸν Θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν ὁ τοὺς ἱερεῖς ὁ τοὺς Λευίτας, ἐδημηγόρησεν ὁπ' αὐτοῖς λέγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν ὡς διὰ τὰς "τοῦ πατρὸς ἁμαρτίας ἐν μὲ, ἃ διέβαλε τὴν πρὸς τὸ "Θεὸν [z] ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπφέρητε ὁ μεγάλων κα"κῶν, διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀνα"πεθέντες ἃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὰς τούτοις προσ"κυνεῖν. ἐπιδεινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δει"νὸν τὸ ἀσεβεῖν, τοῦτο μὲν ἤδη λήθην ποιησαθ', καθά"ραι δ' αὐτὰς ὁπ' τῶν προτέρων μιασμάτων· τὰς τε ἱερεῖς "καὶ Λευίτας [a] συνειλεγμένας ἅπαντας [b] ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ "καθάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν "καὶ πάτριον ἀνακαλέσασθαι τιμήν. ἅπαντας γὰρ τὸν Θεὸν ἡ"μενῆ ποιήσαμεν, ἀφέντα τὴν ὀργήν.

Ezecias templum lustrat: pascha agendum curat; & per omnes Israëlitarum fines edicit, ut Hierosolyma conveniretur. 2 Paral. c. 29. & c. 30.

2. Cum hæc rex dixisset, sacerdotes templum aperiunt, atque vasis Dei adornatis & ejectis inquinamentis, victimas solennes altari imponebant. Rex vero, dimissis per totam ditionem suam nunciis, populum Hierosolyma convocat, ut Azymorum festum celebrarent. longo enim tempore ob regum prædictorum iniquitatem fuerat intermissum. Quin & Israëlitas per nuncios hortatus est, ut, relicto præsentis vitæ instituto, ad veterem consuetudinem Deique cultum redirent. se enim illis permittere Hierosolyma venientibus, ut Azymorum agerent festivitatem, unaque cum ipsis solennibus interessent comitiis. Hæc autem dicebat, non *eos* commonefaciens ut ipsi morem gererent nisi voluntate sua, sed ipsorum utilitatis gratia; ut qui ita futuri essent beati. Israëlitæ vero, cum adessent legati, regisque sui mandata illis exposuissent, non modo non eis obsequuti sunt, sed etiam cum irrisione eos ut insipientes exceperunt; & vates quoque eodem cohortantes, eisque prædicentes quantæ calamitates instarent, ni *mature* ad pietatem erga Deum redirent, aspernabantur & respuebant; tandemque comprehensos morte multarunt. ac peccando eo usque procedere non con-

Magna Israëlitarum pars legatos ludibrio habuerunt: nonnulli tamen Hierosolyma venerunt. 2 Paral. c. 30.

β'. Ταῦτ' εἰπόντος δ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν· [c] καὶ διεξεπίσαντες τὰ σκῦβη δ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. Διαπέμψας δ' ὁ βασιλεὺς εἰς πᾶν αὐτοῦ χώραν, [d] σκάλαι τὸν λαὸν εἰς Ἱεροσόλυμα πᾶν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα· πολὺν γὰρ σκελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δ' καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄρτι βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωφροσύνην, καὶ τὸ σέβειν τὸν Θεόν. καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς παραγινομένοις εἰς Ἱεροσόλυμα, πᾶν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, [e] παρανῶν οὐχ ὅπως ὑπακούσωσιν αὐτῷ, εἰ μὴ [f] θέλωσι. δ' ἦ ἐκείνων συμφέρον ἕνεκα· μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, παραγινομένων τῶν πρέσβεων, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ δ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ τοὺς πρέσβεις ὡς ἀνοήτως διεχλεύασαν, καὶ τοὺς [g] προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πείσονται μὴ [h] μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν δ Θεοῦ, διέπυον· καὶ τελευτῶν συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι [i] τού-

r Τὸν δ ὑὸν] Ita cum *Editis Aliisque*. τὸν ὑὸν Ἐζεκίαν *Big.* & *Samb.*

s Ὃς καταχὼν] Ita cum *MSS.* prout supra p. 500. §. 1. ὃς χὼν in *Editis*.

t Τὸν Θεὸν ὀλίγωρος.] Illud τὸν accepimus ex *MSS.*

v Τετάρτῳ τῆς βασιλείας] Annum *quartum* inchoatum pro *tertio* desinente substituit, ut notavit *Usserius* in *Chr. S.* p. 13.

x Ἐζεκίας ὁ] 2 Reg. XVIII. &c. SPANH.

y Ἀρχῆς τὸ ἡμισυ.] Conf. sup. c. 10. §. 3. SPANH.

z Ὁσίαν τιμὴν,] Ὁσίαν καὶ τιμὴν *Vat.*

a Συνειλεγμένας] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ συνειλεγμένας in *Editis*.

b Ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν,] Ἀνοίξαι τε τὸ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

c Καὶ διεξεπίσαντες] Καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκῦβη δ Θεοῦ διεξέπισαν *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. καὶ ἀνοίξαντες τὰ σκῦβη δ Θεοῦ καὶ τὰ μιάσματα *Gall.* 2. *Aperuerunt templum & vasa Dei & pollutiones ejicientes*, in quodam *Epiphanii* exemplari.

d Σκάλαι τὸν λαὸν] Ἀνεκάλει *Vat.*

e Παραινῶν] Παραινεῖν *Vat.* & *Gall.* 2.

f Θέλωσι,] Ita in *MSS.* Θέλωσι in *Editis*.

g Προφήτας] Προφήτας δ ὁμοίως *Big. Samb.* & *Vat.*

h Μεταθέμενοι] Μεταβιβάσαντες *Vat.*

i τού-

[i] τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε μὴ παρανομεῖν· ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων [k] ἀπενοήντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις, αὐτοὺς ἀμυνομένου τὴν ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐπέτρεψεν ὑποχείρους. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέντοι τῆς [l] Μανασσιτιδος φυλῆς καὶ [m] Ζαβυλῶνος καὶ [n] Ισαχάρ, πρὸς τέλος οἷς οἱ πρόγονοι παρήνεσαν, εἰς εὐσέβειαν [o] μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς Εζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Αφικνουμένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας, ἀναβὰς εἰς [p] τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ παντὸς λαοῦ πάντος, ἔθυσεν [q] ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους [r] καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἐπιθέντες δὲ τὰς χεῖρας τῶν κεφαλαίων τῶν ἱερείων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν [s] ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε καὶ ὡλοκαύτων, οἱ δὲ Λεβῖται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν [t] ὑπὸ Δαυίδου· οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς [v] βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γινομένων, ὅλη προσώπων ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν [x] τὸν Θεόν. ἑπτὰ μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους· τῷ πλήθει δὲ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο βοῦς μὲν [y] ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος δωρεῖται μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν [z] ἔχειν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὸν λεγόμενον [a] πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει, παρὲξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν [b] δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν· χιλίους μὲν γὰρ [c] ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτήν. καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντες [d] ἐκάθηραν μιάσματος καὶ εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιτελεῖσθαι [e] προσέταξε καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λεβίταις [f] τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους [g] δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσκαρτεροῦντες, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ [h] τοῖς Λεβίταις· ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν, καὶ [i] παισὶν αὐτῶν καὶ γυναιξί. καὶ ἕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς καταστησάμενος, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Παλαιστίνους, καὶ νικήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης [k] πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλησε πᾶσαν αὐτὸν καταστρέψασθαι τὴν δύναμιν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, τενti erant, sed etiam ex amentia in pejora iis quæ supra retulimus prolapsi sunt flagitia: & non prius ista facere destiterunt, quam Deus eos pro sceleribus ulciscens in hostium potestatem tradidit. Et de his quidem posthæc nobis plura dicenda sunt. Multi tamen è tribu Manassitide & Zabulonis atque Isacharis, vatum monitis parentes, ad pietatem se converterunt. Atque hi omnes Hierosolyma ad Ezeciam confluxerunt, ut Deum adorarent.

3. Postquam autem ea multitudo convenerat, rex templum ascendit una cum principibus & populo universo, & immolavit pro se tauros septem & totidem arietes, & agnas septem & totidem hircos. Cumque manus in capita victimarum imposuissent & rex ipse & principes, sacerdotibus ut sacra facerent permiserunt. Et illi quidem hostias mactabant & solida cremabant sacrificia; Levitæ vero in orbem circumfusi cum instrumentis musicis hymnos Deo canebant, & psallebant sicuti edocti fuerant à Davide: & reliqui sacerdotes cum buccinis cantoribus istis accinebant. Cum autem hæc facta essent, rex populusque humi in faciem prostrati Deum adorabant. Deinde mactandos quidem curat *rex* boves septuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo vero ad epulum largitus est boves sexcentos, & reliqui pecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis præscripto exsequuti sunt sacerdotes. His vero rex lætatus cum populo accumbebat, Deo gratias agens. Instante vero Azymorum festo, cum sacra Paschalia dicta fecissent, reliquam deinceps rem divinam diebus septem peragebant. Populo autem, præter ea quæ ipsi mactaverunt, donavit rex taurorum quidem duo millia, pecorum vero septem millia. itidemque fecerunt & principes: mille namque tauros dederunt eis & pecora mille & quadraginta. Et cum à tempore Solomonis regis non ita actum fuerit festum, tunc primum splendide & magnifice celebratum est. Peractis autem omnibus quæ ad festum spectant, in regionem *circumcirca* egressi eam lustraverunt: ac præterea urbem omni deastrorum fœditate purgaverunt, quotidiana deinde sacra juxta legem rex de suo fieri mandavit; atque sacerdotibus & Levitis à populo decumas dari fructuumque primitias constituit, ut in religione curanda permaneant, Deique ministerio unice & assidue vacent. Qua re fiebat ut populus quidem omne genus fructuum conferret sacerdotibus & Levitis: rex vero, cum cellas & horrea iis *recipiendis* construxisset, inde singulis sacerdotibus distribueret & Levitis, liberisque eorum & uxoribus. atque ita denuo ad pristinum *numinis* cultum reverterunt. Hisce eo quem diximus modo constitutis, rex bellum intulit Palæstinis, partaque victoria urbes omnes, quæ hostium erant, occupabat, à Gaza ad Gittam usque. Assyriorum autem rex missis nunciis imperii eversionem ei minatus est, nisi vectigalia,

Magnifice splendideque celebratur pascha. 2 *Paral.* c. 30.

Tolluntur alieni dii, quotidiana sacrificia restituuntur, populoque imperatur ut decimas solvant. 2 *Paral.* c. 30.

Palæstinis bellum infert Ezecias. 4 *Regum,* c. 17.

---

i Τούτων αὐτοῖς ἤρκεσε] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτῳ in *Editis.*

k Απενοῦντο.] Επενοῦντο *Big. Samb.* & *Vat.*

l Μανασσίτιδος φυλῆς] Μανασσήτιδος *Samb.* ut supra alicubi.

m Ζαβυλῶνος] Ita cum *Cod. Vat.* Ζαβύλω in *cæteris.*

n Ισαχάρ,] Alibi Ισαχάρ.

o Μετεβάλοντο.] Sic *MSS.* μεταβάλλοντο in *Editis.*

p Τὸ ἱερὸν] Illud τὸ ex *MSS.*

q Υπὲρ αὐτῶν] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* in *Editis* deest ὑπέρ.

r Καὶ ἄρνας ἑπτὰ] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ ἄρνας ἑπτὰ deerant in *Editis.*

s Εφῆκαν.] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vet. Interpr.* ἐφῆκαν in *reliquis.*

t Υπὸ Δαυίδου·] Υπὸ Δαυίδ *Vat.*

v Βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον] Hinc βυκανισταὶ Athen. lib. XIV. p. 615. E. αἰσθησαι ἐπὶ σκηνῶν μὴ σαλπιγκτῶν καὶ βυκανιστῶν. SPANH.

x Τὸν Θεόν.] Τῷ Θεῷ *Vat.*

y Εξακοσίους,] Εξακοσίας *Samb.*

z Εχειν ὁμολογῶν,] Illud ἔχειν ex *MSS.*

a Πάσχα,] *Al.* φάσκα.

b Δισχιλίους,] Χιλίους LXXII. & *Verit. Hebr.*

c Ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς,] Ita *Samb.* & *Vet. Interpr.* γδ deest *Editis Aliisque.*

d Εκάθαραν] Εκάθηραν *Vat.*

e Προσέταξε] Διέταξε *Vat.*

f Τὰς δεκάτας ὥρισε τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Supr. Lib. 4. c. 4. §. 3. καὶ τὰ δεκάτης τῆς τοῦ λαοῦ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικαίως αὐτοῖς ἀπονεμόμενον· ἔτι δὲ ἀπαρχὰς &c. & lib. IV. c. 8. §. 22. Εγω δὲ καὶ δικαίαν τὴν καρπῶν ἐξαίρεσις ἐμοῖν. &c. SPANH.

g Δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν,] Ita cum *MSS.* δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν in *Editis.*

h Τοῖς Λευίταις·] Τοῖς abest *Big.* & *Samb.*

i Παισὶν αὐτῶν] Sic *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* καὶ πᾶσιν αὐτοῖς in *Editis.*

k Πόλεις τῶν πολεμίων.] Τῆς πόλεως *Big.* & *Samb.* pro vulgata lectione facit *Epiphanius.* αὐτῶν πόλεις πολλὰς *Hen.* & *Busb.*

galia, quæ pater ejus ante pendebat, ſolvenda curaret. Ezecias vero de minis iſtis haud magnopere ſolicitus erat: ſed ſuæ erga Deum pietati fidem habebat, vatique Eſaiæ, cujus beneficio futura omnia certò reſcivit. Et de hoc quidem rege hæc nobis in præſentia dixiſſe ſufficiat.

ὃς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσοι. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐπαῤῥεῖ δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ, παρ' ὃν πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιγινώσκει. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅτι ἔξ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου ἔξ βασιλέως.

CAP. XIV.

ΚΕΦ. ιδ'.

XIV.

Quomodo Salmanaſares vi capit Samariam: utque, decem tribubus in Mediam tranſlatis, Chuthæorum coloniam in eorum regionem deduxit.

Ως Σαλμαναζάρης κατὰ κράτος αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῳκίσας, τὸ Χαθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Salmanaſares, Samaria expugnata & Oſea capto, Iſraëlitas in Mediam & Perſidem tranſfert, & Perſarum quoſdam à Chutho Samariam migrare jubet. 4 Regum, c. 17.

SAlmanaſares autem Aſſyriorum rex, cum ei nunciatum eſſet quod Iſraëlitarum rex clam legationem ad Ægyptiorum regem miſerat, invitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, ira incenſus expeditionem facit contra Samariam, anno regni Oſeæ ſeptimo. A rege vero non admiſſus *in urbem*, poſt triennalem obſidionem Samariam expugnat, anno quidem Oſeæ regis nono, ſeptimo vero Ezeciæ Hieroſolymorum regis. atque *ita* Iſraëlitarum imperium exſtinxit & funditus delevit, populumque omnem in Mediam & Perſidem traduxit: in quibus Oſeam regem vivum cepit. Cumque inde alias gentes tranſtuliſſet ex Chutho loco quodam (nam in Perſide ejuſdem nomenclaturæ eſt fluvius) eas Samariam Iſraëlitarumque regionem habitatum miſit. Itaque ex Judæa *migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem, ex quo tempore majores eorum Ægyptum egreſſi hanc terram occupavêre: à principatu vero Jeſu poſt annos octingentos. Ex quo autem, defectione facta à Roboamo Davidis nepote, regnum Hieroboamo (ſicuti à me ante dictum eſt) tradiderunt, anni ſunt ducenti & quadraginta, ac *præterea* menſes ſeptem & ſeptem dies. Et hunc quidem Iſraëlitæ exitum habuere, cum contra leges feciſſent, & vatibus non obtemperaſſent, qui hanc illis calamitatem *eventuram* prædixerunt, niſi inique agere deſiſterent. Malorum autem illis initium fuit ſeditio, qua à Roboamo deſciverunt Davidis nepote, cum ſervum ipſius Hieroboamum regem conſtituebant: qui in Deum *graviter* delinquendo fecit ut illis infeſtus eſſet & inimicus, ſuo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem pœnam, quam commeruit, pertulit.

[1] Σαλμαναζάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ [m] ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς [n] Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, προσκαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν [o] κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τοῦ Ωσηε βασιλείας. ὁ δεξαμένης δ' αὐτὸν ἔξ βασιλέως, ἔπεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἔνναλον μὲν ἔτος Ωσηε βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' Εζεκίου τοῦ Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν [p] ἄρδην ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν & Περσίδα· ἐν οἷς & τὸ βασιλέα Ωσηὲ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ [q] Χάθα [qq] τόπου τινός, ἔστι γὰρ [r] ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τὄνομα. κατῴκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν. μετῴκισαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ τῶν Ισραηλιτῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας μὴ [s] ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' ἧς χρόνου τὴν Αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώραν· [t] ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος Ιησοῦ [v] ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' ἧς ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου [x] τοῦ Δαυίδου υἱωνοῦ τὴν βασιλείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι & πρότερον δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ [y] διακόσια τεσσαράκοντα, μείους ἑπτὰ, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν τοὺς Ισραηλίτας [z] τοιοῦτο κατέλαβε, παραβάντας τοὺς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, οἳ προέλεγον ταῦτα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς Ροβοάμου [a] τὸν Δαυίδου υἱωνὸν, Ιεροβοάμου τοῦτον δοῦλον [b] ἀποδείξαντες βασιλέα. ὃς, εἰς τὸ θεῖον [c] ἐξαμαρτῶν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ἧς ἦν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν.

Syriam & Phœnicen invadit Salmanaſares.

β'. Ο ὃς τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τὸ δ' ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ὅτι Τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς Ελουλαίου. μαρτυρεῖ δ' [d] τούτοις καὶ [e] Μένανδρος, [f] ὃς τῶν χρονικῶν ποιη-

l Σαλμανασάρης] *Al.* Σαλμανάσαρ & Σαλμανασσάρης.

m Ηγγίλη αὐτῷ] Ηγγίκει *Big. Samb.* & *Vat.* forſan pro ἠγγέλθη.

n Σώαν] Ωὰν aut Ωαν in pleriſque *MSS.* Hunc *Herodotus* (l. 2. c. 141. & 142.) Sethon appellat, uti obſervavit Cl. *Perizonius* in *Originibus Ægyptiacis*, c. 8. p. 109. HUDS. Σώας Rex Ægyptiorum, Suſas *Ruſinus. Hebr.* שוא LXX. Σηγὼρ. Sed *MS. Alex.* Σωὰ. SPANH.

o Κατ' αὐτοῦ,] Κατὰ τούτου *Vat.*

p Ἄρδην ἠφάνισε,] *Gen.* ἄρδην, vel ἄρδιν. male etiam ἄρδων in Ed. *Baſil.* SPANH.

q Χάθα] Vide 4 *Regum*, c. 17. v. 24. *Iſ. Voſſii* Epiſt. ad *Colvium*, p. 362. *Cellarium* in *Collect. Hiſt. Samar.* c. 1. §. 19. & in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 19. atque *Hydeum* de *Relig. Vett. Perſ.* c. 2. HUDS. Χάθα fl. Perſidis. Authi *Ruſin. è MS. Cuthi.* SPANH.

qq Χάθα τόπου τινὸς] Videſis pag. 185. §. 4. ut & *Chronicon Alexandrinum*, p. 108. *Edit. Pariſ.*

r Ἐν τῇ Περσίδι] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Chron. Alex.* ἐν Περσίδι in *Editis Aliiſque.*

† *Migraverunt decem tribus poſt annos numero nongentos quadraginta & ſeptem,*] 10 tribus migraverunt anno poſt egreſſum ex Æg. & introitum in terram Sanctam

947.
800. a Joſua.
240. a Jeroboami initio. REL.

s Ἐτῶν ἀριθμὸν] Ἐτῶν ψλζ'. in *Chron. Alex.*

t Ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος] Illa ἀπὸ δὲ non agnoſcunt *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. uti nec *Epiphanius*, qui vertit, *migraverunt ergo decem tribus Iſraëlitarum de Judæa poſt annos numero* DCCCCXLVII. *à quo tempore egredientes ex Ægypto majores eorum hanc tenuere provinciam, ſub principe Jeſu. Ex quo autem recedentes à Roboam* &c.

v Ἐτῶν ὀκτακοσίων.] Ἐστι χρόνος ἐτῶν *Vat.* ἔτη ἐτῶν *Gall.* 1. 2. εἰσὶν ἔτη ωλβ'. in *Chron. Alex.*

x Τοῦ Δαυίδου ἡμῶν] Τοῦ & Δαυίδου *Baſ.* & *Samb.*

y Διακόσια τεσσαράκοντα,] Juxta *Chron. Alex.* ἔτη σξθ'. καὶ μείους ζ'. præciſe. CXXL. numerat *Iſ. Voſſius* in *Chr. S.* c. 8.

z Τοιοῦτο κατέλαβε,] Τοιοῦτον *Vat.*

a Τὸν Δαυίδου ἡμῶν,] Illa τὸν Δαυίδου ἡμῶν, Ιεροβόαμον ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

b Ἀποδείξαντες βασιλέα.] Ἑαυτῶν ἀποδείξαντες in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum non ita *Epiphanius* cum *ceteris.*

c Ἐξαμαρτὼν,] *Al.* ἐξαμαρτών.

d Τούτοις καὶ Μένανδρος] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* τοῦτο in *Editis Aliiſque.*

e Μένανδρος,] Conf. ſup. lib. VIII. c. 5. §. 3. SPANH.

f Ὃς τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν,] Ο τῶν χρ. & dein ὃς ὕστερος *Big. Samb.* & *Vat.*

ποιησάμενος τῷ ἀναγραφεῖ, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν, ἔτως ἐδήλωσε. [g] καὶ Ελαλαῖος ὄνομα ἐβασίλευσεν ἔτη τρια-
"κοντα ἕξ. ἔτος, ἀποστάντων [h] Κιτταίων, ἀναπαλεύσας,
"ᾠχετο ἀγων αὐτὸς πάλιν. [i] ἐπὶ τούτοις [k] πέμψας ὁ τῶν
"Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκῃ πολεμῶν ἅπα-
"σαν. ὃς τις ἀπεισάμενος εἰρήνην μὴ πάντων ἀνεχώρη-
"σεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδὼν καὶ [l] Ακη καὶ [m] ἡ παλαι
"Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων
"ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ [n] Τυρίων οὐκ ὑπομεί-
"νάντων πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, Φοινί-
"κων [o] συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς [p] ἑξήκοντα, καὶ ὁπλι-
"κὰς [q] ὀκταηοσίους. [r] αἷς ἐπιπλεύσαντες [s] οἱ Τύριοι
"ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων ἁλόντων,
"λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. [t] ἐ-
"πετάθη δὲ πάντων ἐν Τύρῳ τιμὴ ἁλοῦσι. ἀναζεύ-
"ξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατέστησε φύλακας ἐπὶ
"τοῦ [v] ποταμοῦ ☾ [x] τῶν ὑδραγωγίων, οἳ [y] διακωλύσουσι
"Τυρίους [z] ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γινόμενον,
"ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ τὰ
μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ [a] κατὰ
[b] Σαλμανασάρην τὸν Ασσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν.

γ'. Οἱ δὲ [c] μετοικισθέντες εἰς [d] τὴν Σαμάρειαν Χου-
θαῖοι· [e] ταύτῃ γὰρ ἐκλῆναι μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ,
διὰ τὸ ἐκ τῆς [f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι,
αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνο-
μα· ἕκαστοι καθ' ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κο-
μίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τοῦτο, καθὼς αὐτὰ πά-
τριον αὐτοῖς, σεβόμενοι, παροξύνουσι τὸ μέγιστον Θεὸν εἰς
ὀργὴν καὶ χόλον. [g] λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ'
ᾧ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν ἀφορμὴν εὑρίσκον-
τες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸ μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σω-
τήριον [h] αὐτοῖς ὄν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ασ-
συρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὧν ἔλα-
βεν [i] αἰχμαλώτων τοὺς Ισραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖ-
λαι. πέμψαντος δ', τά τε νόμιμα καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ
τοῦτον ὁσίαν [k] διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτί-
μως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παῦλαν ἐποίουντο. χρώμενοί τε
τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νυῦ [l] ἔθεσι διατελοῦσιν, [m] οἱ καὶ μὲν
τὴν Εβραίων γλῶτταν Χουθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σα-

Tyriorum archiva in linguam Græcam tranſtulerit, iſta memoriæ prodidit. "Elulæus etiam no- *Menandri Hiſtorici ea de re teſtimonium.*
"mine *apud Tyrios* regnavit annos triginta ſex.
"Hic Cittæos, qui ab imperio ſuo defecerant,
"claſſe eò vectus ad obſequium reduxit. Contra
"hos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phœnicen
"omnem bello incurſavit. qui *tamen* pace cum o-
"mnibus facta rediit retro. Deſcivere etiam à Ty-
"riorum imperio Sidon & Ace & antiqua Tyrus,
"multæque urbes aliæ, quæ ſe Aſſyriorum regi
"dediderunt. Cum tamen non ob id ſe ſubjice-
"rent Tyrii, rex eis rurſus bellum intulit, poſt-
"quam à Phœnicibus acceperat naves ſexaginta
"& remiges octingentos. In quas invecti Tyrii
"navibus duodecim, disjectis hoſtium navibus ho-
"mines *numero* ad quingentos fecere captivos. *ita-
"que ob hæc Tyrii omnes magno in honore eſſe
"cœperunt. Cum autem reverteretur Aſſyriorum
"rex, conſtituit cuſtodes ad flumina & aquæ-du-
"ctus, qui Tyrios ab aquæ hauſtu arcerent. To-
"leratumque id Tyriis per annos quinque, biben-
"tibus interim ex puteis quos foderant." Et qui-
dem hæc ſunt quæ in Tyriorum annalibus † con-
tra Salmanaſarem Aſſyriorum regem ſcripta inve-
niuntur.

3. Cæterum cum Samariam deducti fuiſſent *In Chuthæos, deos patrios Samariæ colentes, graſſatur illic* ita nominatus) & ſinguli pro gente quiſque *peſtilentia: & quo modo ſedata eſt.* 4 Re-
ſua Deum ſuum Samariam *ſecum* attuliſſent (nam *gum, c.* 17.
quinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, Chuthæi (hoc enim hactenus nomine vocaban-
tur, quod ex Chutha regione ſic nuncupata fue-
rint tranſlati; eſt autem illa in Perſide, & fluvius
fecerunt ut Deus maximus illis iraſceretur & ſuc-
cenſeret. nam peſtis ipſos invaſit, à qua cum neci
darentur, & nullum malorum levamen excogitan-
do eſſent, ex oraculo didicerunt ut Deum maxi-
mum colerent, id quod illis ſalutare eſſet. Miſſis
igitur ad Aſſyriorum regem legatis, petierunt ut
ſacerdotes *aliquot*, ex iis quos captivos fecerat cum
bello adortus eſſet Iſraëlitas, ad eos remitteret.
Quo facto, cum & ceremoniis & religione in
hunc Deum inſtituti eſſent, eum certatim colere
cœperunt; & mox ſedata eſt peſtilentia. atque iiſ-
dem etiamnum ritibus uti conſuëſcunt, vernacu-
lo Hebræorum idiomate Chuthæi vocati, Græ-
corum lingua Samaritæ. qui mutationis gratia &
cogna-

[g] Καὶ Ελαλαῖος ὄνομα] Καὶ Ελαλαῖος [Ελιλαῖος *Gall.* 2.] Θεμβρίων αὐτῷ πύλας ὄνομα ἐβασίλευσε *Big.* & *Samb.* itidemque *Vat.* & *Gall.* 1. 2. niſi quod ille habet πίσσον ὄνομα, ἐτείων, illi vero πύας ὄνομα ἐβασίλευσε. Cum apud *Epiphanium* ſit *Heliſæus* aut *Helyſæus*, ut dicit *Scaliger*, ſuſpecta merito videatur vox Ελαλαῖος. Sed quomodo (ut inquit ille) Phœnicice ſcriberetur, non licet divinare. videtur tamen eſſe *Elyſæus*. Vide *notas* ad *Fragm. Vett. Græcorum*, p 42.

[h] Κιτταίων,] *Cyprios* eſſe placet *Scaligero* de quibus vide *Meurſii* Cyprum. Γιτταίων malit *Uſſerius* ad A. M. 3287. eorumque nomine Gittæos intelligendos eſſe. HUDS. In Cypro. Epiphanius lib. 1. adv. hæreſes Κίτιον eſſe nomen inſulæ Cypri ſcribit. REL.

[i] Επὶ τούτοις] Επὶ τοῦτον malit *Schotanus.*

[k] Πέμψας ὁ] Σαλμανασὰρ aut Σαλμανασάρης ex *Vet. Interpr.* poſt πέμψας reponendum eſſe cenſet *Salig.*

[l] Ακη] Ita cum *Cod. Vat. Scaligero* & *Uſſerio.* in *cæteris* Αρκη.

[m] Η παλαι Τύρος,] *Al.* Παλαίτυρος. Verum pro ἡ Παλαίτυρος ſubſtituerem (inquit Cl. *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 82.) libenter ἡ Βηρυτός, ſi mei res foret arbitrii.

[n] Τυρίων] Αὐτῷ poſt Τυρίων inſerunt *Big. Samb.* & *Vat.*

[o] Συμπληρωσάντων] Aliter legiſſe videtur *Epiphan.* nam vertit, *Phœnicibus exhibentibus.*

[p] Εξήκοντα,] Εβδομήκοντα juxta aliquot *Epiphanii* libros, teſte *Scaligero.* in noſtris omnibus *ſexaginta.*

[q] Οκταηοσίους.] Οκταηοσίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[r] Αἷς ἐπιπλεύσαντες] Οἷς *Vat.* & *Epiphanii* libri.

[s] Οἱ Τύριοι] Illud οἱ ex *MSS.*

* *Itaque ob hæc Tyrii omnes magno in honore eſſe cœperunt.*] *Aucta hinc apud Tyrios rerum omnium pretia* vertit *Grotius.*

[t] Επετάθη] Επετίθη *Big. Samb.* & *Vat.* minus recte.

[v] Ποταμοῦ] Fluvium hunc neque *Menander*, neque *Strabo* nominat, cum tamen ejus libro XVI. εἶτα ἀπὸς Τύρῳ ποταμὸς ἐξίησι.

[x] Τῶν ὑδραγωγίων,] Nonnullis deeſt ☾.

[y] Διακωλύσουσι] Διακωλύσει *Gall.* 2.

[z] Αρύσασθαι-] Αρδιαζ *Vat.* ἀρύεαζ *Gall.* 2.

[a] Κατὰ] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 2. in *Editis Aliiſque* καὶ τά.

† *Contra Salmanaſarem Aſſyriorum regem ſcripta inveniuntur.*] Alii reddunt *de Salmanaſare.*

[b] Σαλμανασάρην] *Al.* Σαλμανασσάρου.

[c] Μετοικισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χουθαῖοι·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[d] Τὴν Σαμάρειαν Χουθαῖοι] Illud τὴν ex *MSS.* mox in *Chron. Alex.* Χουθίοι.

[e] Ταύτῃ γὰρ ἐκλῆναι μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι,] Conf. infr. lib. 10. c. 8. §. 7. & mox infr. SPANH.

[f] Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι] Χούθας, *Samb. Hen.* & *Busb.* Χουθὰς *Chron. Alex.*

[g] Λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν,] Λοιμὸν *Vat.* & *Gall.* 2. Quid Joſephum moverit (ut inquit *Bochartus* in *Hieroz.* l. 3. c. 3. p. 745.) ut pro *leonibus* ſcriberet *peſtem*, plane neſcio. niſi forſan id ſumpſerit ex aliquo Judæorum Hiſtorico, qui *leonum* in Samaritanos incurſum *peſtem* vocaverit per metaphoram. HUDS. Leones immiſſos in Chuthæorum ſeu Samaritanorum gentem dicit Scriptura 2 Reg. XVII. 25. conf. inf. lib. XI. c. 1. §. 3. SPANH.

[h] Αὐτοῖς ὄν] Αὐτοῖς ἀνίμαθον *Vat.*

[i] Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτους ὧν τῶν Ισραηλιτῶν *Hen.* & *Busb.*

[k] Διδαχθέντες θρησκεύειν αὐτὸν φιλοτίμως· καὶ τοῦ λοιμοῦ παῦλαν ἐποίουντο.] Ταχθέντες in omnibus *MSS.* HUDS. Aliter de religione Chuthæorum 2 Reg. XVII. 34. in *Hebr.* ac *Vulg.* vid. modo ſupr. SPANH.

[l] Εθεσι διατελοῦσιν,] Ita *Samb.* ἤθεσι in *reliquis.*

[m] Οἱ καὶ μὲν] Οἱ κατὰ μὲν τὴν γλῶτταν Εβραίοι τὸ χλὸν ὄντες Χουθαῖοι, καὶ δὲ τὴν Ελλήνων Σαμαρεῖς), olim ſcriptum fuiſſe fatebitur, qui vetera exemplaria & *Ruſini* verſionem conſuluerit. *Iſ. Voſſ.* in *Epiſt.* ad *Colvium*, p. 394. Græca Exemplaria, quibus utimur, huic lectioni nihil favent, pro eo tamen faciunt *Ruffini* (*Epiphanii*) codices. quorum in aliquibus, *Hi ſiquidem*

cognationis, cum res Judæis proſpere evenire videant, cognatos *ſe eorum* appellant, utpote à Joſepho oriundos, & inde cum eis origine conjunctos; cum vero illos in malis verſari conſpiciant, *tunc* ſe nihil ad eos pertinere dicunt, nec quidquam juris ſibi cum illis intercedere aut ex benevolentia aut ex conſanguinitate, ſed inquilinos eſſe ex alia gente præ ſe ferunt. Cæterum tempus ad agendum de illis magis opportunum habebimus.

Finis Libri noni.

n οἱ πρὸς μεταβολὴν ℭ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι ° τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ἰωσήπου φυτὸν, καὶ τῷ ἀρχῇ ἐκεῖθεν τὸ πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος· ὅταν δὲ p παθοῦσιν ἴδωσιν, ἀδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, ἀδ' εἶναι δίκαιον ἄδεν αὐτοῖς ξυοίας ἢ ἥβυς, ἀλλὰ μετοίκους q ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. πρὸς μὲν οὖν τούτων ἔξομεν ἀκαιρότερον εἰπεῖν.

Τέλος τοῦ βιβλίου ἐνάτου.

ſecundum eloquium Hebræorum Hebræi, ſecundum genus Cuthæi, Græce autem Samaritæ vocantur &c. Juxta alios [qui habent, *Hi ſiquidem ſecundum eloquium Hebræorum Cuthæi ſecundum genus, Græce autem Samaritæ* &c.] legendum videtur, οἱ μὲν τῷ Ἑβραίων γλώτταν τὸ ἔθνος Χυθαῖοι, κατὰ δὲ τὸν Ελλ. &c.

n Οἱ πρὸς μεταβολὴν] Aut aliter legiſſe aut locum non intellexiſſe videtur *Epiphanius*: qui, ut in nonnullis codicibus, vertit, *Samaritæ qui pro rerum motu ſemper parati ſunt: & quando vident Jud.* &c. ut vero in *aliis*, *Samaritæ propter rerum motum quo ſemper parati ſunt: & quando* &c. Εὐπραγοῦντας *Vat.* Vox συγγενεῖς deeſt *MSS.* quod mirum, cum eam agnoſcat *Epiphanius*.

o Τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν,] Samaritæ modo ſe Judæorum cognatos affirmantes, modo ſe gentes, pro ratione proſperi aut infelicis ſtatus Hebræorum. Idem infr. lib. XI. c. 8. §. 6. & lib. 12. c. 5. §. 5. SPANH.

p Παθοῦσιν ἴδωσιν,] Πταίσαντας *Samb.* & *Gall.* 1.

q Ἀλλοεθνεῖς] Καὶ ἀλλοεθνεῖς juxta *Epiphanium*.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ

ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO

HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

1. *EXpeditio à Senacheribo Aſſyriorum rege facta in Hieroſolyma, & obſeſſio regis Ezeciæ.*

2. *Quomodo Aſſyriorum exercitus una nocte peſte abſumptus eſt, & rex eorum domum reverſus filiorum inſidiis periit.*

3. *Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis intervallum in pace vixiſſet, diem obiit, Manaſſe, qui ei in regnum ſuccederet, relicto.*

4. *Quod Chaldæorum & Babyloniorum reges Manaſſen bello adorti, & victoria potiti, ipſum captivum factum Babylonem duxerunt; &, poſtquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum ſuum remiſerunt.*

5. *Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxiſſet & per Judæam iter faceret, ad eum prohibendum ex adverſo occurrit Joſias, ac pugna inita poſt vulnus acceptum Hieroſolyma delatus vitam finivit; ejuſque filium Joazen regem crearunt Hieroſolymitani.*

6. *Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphratem fluvium prælio congreſſus, & in Ægyptum revertens, poſtea Hieroſolyma veniebat, atque Joazem in Ægyptum deportavit, ejuſque fratrem Joacimum Hieroſolymorum regem conſtituit.*

α'. Στρατεία τοῦ Ασσυρίων βασιλέως Σεναχηρίβου εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ [b] βασιλέως Εζεκίου.

β'. Ως ἐφθάρη τὸ τῶν Ασσυρίων στράτευμα [c] λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

γ'. Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μετ' εἰρήνης [d] Εζεκίας ἀφηγεῖτο, ἀφ' οὗ τὴν τῆς βασιλείας Μανασσῆ παρέλιπεν.

δ'. Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαίων καὶ Βαβυλωνίων βασιλεῖς καὶ νικήσαντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες [e] ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες [f] αὐτόθι πολὺν χρόνον [g] εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

ε'. Ως τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα [h] Νεχαὼ, στρατευόμενον ἐπὶ Βαβυλωνίους, καὶ [i] πειρώμενον ἀφ' ὁδοῦ τῆς Ιουδαίας τὸν [k] ὁδὸν, κωλύων ὁ βασιλεὺς Ιωσίας [l] ἀπέθανε· μάχης γὰρ γενομένης, τραυματίας κομισθεὶς εἰς Ιεροσόλυμα τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ιωάζου ἀπέδειξαν οἱ Ιεροσολυμῖται βασιλέα.

ς'. Ως συμβαλὼν ὁ [m] Νεχαὼ τῷ τοῦ Βαβυλωνίων βασιλεῖ καὶ τὸν Εὐφράτου πόταμον, καὶ ὑποστρέφων εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τὸν μὲν Ιωάζου ἦγαγε εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [n] Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα τῶν Ιεροσολύμων.

ζ. Να-

a Ἐν τῇ δικαίᾳ] *Al.* ἐν τῷ δικαίῳ, vel ἐν τῷ δικαίῳ λόγῳ.

b Βασιλέως] Βασιλέως αὐτῶν Εζ. *Gall.* 1. 2.

c Λοιμικῶς] Στράτευμα ὅλον ἐν μ. *Vat.*

d Εζεκίας] Ita *Vat.* & *Gall.* 1. Ἀφ' ὧν Εζεκίας in *Editis*.

e Ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα,] Ἦγον *Vat.*

f Αὐτόθι] Αὐτὸν *Vat.*

g Εἰς τὴν αὐτῆς] Εἰς τὴν αὐτὴν βασιλείαν πάλιν ἐπανῆλθε *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Νεχαὼ,] Ita cum LXXII. *Zonara*, *Chron. Alex.* *Aliiſ-*

que. Νεχάων in *Editis*, Νεχάονα *Vat.* Νεχαῶνα *Gall.* 1. 2.

i Πειρώμενον] Ποιούμενον *Vat.*

k Ὁδὸν,] Δίοδον *Vat.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἀπέθανε·] Ita *Vat.* ἐπέστα in *Editis*.

m Νεχαὼ] Prout paulo ſupra. Νεχάως in *Editis*, Νεχαὼς *Vat.*

n Ιωάκιμον ἀπέδειξε βασιλέα] Ιωακεὶμ *Chron. Alex.* & *Zonar.* Ιωάκειμον *Vat.* & *Gall.* 1. 2. Ιωακὶμ LXXII.

ζ'. Ναβυχοδονοσόρου τ̃ τ̃ Βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς Συρίαν. καὶ ὡς πᾶσαν αὐτῷ καταστρεψάμενον ἄχρι τ̃ ὅρων τ̃ Αἰγυπτίων ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ τ̃ βασιλέα αὐτῶν Ιωάχιμον ° φίλον ἠνάγκασεν εἶναι & σύμμαχον.

η'. Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν P τοῦ τ̃ Βαβυλωνίων πάλιν q Ιωάχιμον ἐφρόνησε τὰ τ̃ Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος & πολιορκήσας, τ̃ πόλεως ἔλαβε παράδοσιν r αὐτῷ μετὰ χρόνον, τ̃ μὲν Ιωάχιμον ἀπέκτεινεν, s Ιωάχιμον δὲ τ̃ υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ ὡς πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τ̃ Ιεροσολύμων δῶρα εἰς Συρίαν ἐπέστρεψεν.

θ'. Οτι μεταγνόντος ὕστερον τοῦ τ̃ Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ὕστερον Ιεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ Ιωαχίμου γένεται, παραδόντα ἑαυτὸν μετὰ τ̃ μητρὸς & τῶν φίλων.

ι'. Οπως τ' ἔλαβε πολλὰς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναθήματα βαστάσας ἐκ τ̃ ἱερ̃, ἀνέστρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τ̃ t Ιεχονίου θεῖον Σεδεκίαν τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

ια'. Ως καὶ τοῦτον ἀκούσας βέλεσι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ὕστερον τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ περάτου αἱρεῖ τ̃ πολιορκίᾳ· καὶ τ̃ ναὸν ἐμπρήσας, τ̃ τῶν Ιεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ τὸν Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα.

ιβ'. Ως Ναβυχοδονόσορος τελευτήσας καταλιπὼν τ̃ τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τ̃ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅπα συνέβη τοῖς Ιουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους.

7. *Expeditio in Syriam à Nabuchodonoſoro Babyloniorum rege ſuſcepta. & quomodo, cum eam omnem ſubegiſſet uſque ad fines Ægyptiorum, Hieroſolyma profectus eſt, & regem Joacimum ſecum amicitiam bellique ſocietatem inire coëgit.*

8. *Quomodo poſt Babylonii diſceſſum, Joacimus rebus Ægyptiorum rurſus ſtudebat; & Nabuchodonoſorus ipſum bello aggreſſus & obſidione premens, urbe tandem ad deditionem redacta, Joacimum quidem interfecit, ejus vero filium Joachimum regem conſtituit: utque, cum multum pecuniæ ex Hieroſolymis accepiſſet, ſtatim Syriam reverſus eſt.*

9. *Quod, cum eum pœnituerit quod Joachimum regem fecerit, expeditione adverſus Hieroſolyma ſuſcepta, Joachimi potitur, qui ſemet ei dedidit una cum matre & amicis.*

10. *Quomodo Babylonius multos captivos fecit, & cum donaria è templo extuliſſet Babylonem reverſus eſt, Sedecia Jechoniæ patruo Hieroſolymitanorum rege conſtituto.*

11. *Quomodo, audito quod huic ipſi in animo erat ſocietatem & amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis ſuis Hieroſolyma aggreſſus, urbem obſidione cinctam expugnat; temploque exuſto, Hieroſolymitanos & Sedecian Babylonem tranſtulit.*

12. *Quomodo Nabuchodonoſorus vita defunctus eſt, relicto filio qui in regnum ſucceſſit: utque Aſſyriorum imperium everſum eſt à Cyro Perſarum rege, & quæ Judæis ſub idem tempus acciderunt à Babyloniis.*

° Φίλον ἠνάγκασεν] Καὶ φίλον *Vat.*
P Τοῦ & Βαβυλωνίων] Τοῦ deeſt *Vat.*
q Ιωάκιμον ἐφρόνησε] Ο Ιωάκιμος *Vat.*
r Αὐτῷ] Αὐτὴν in *Editis.* αὐτὸν *Vat.* ἑαυτὸν *Gall.*
s Ιωάχιμον] Ιωάκιμον δὲ τ̃ υἱὸν αὐτοῦ ὀμώνυμον αὐτῷ τυγχάνοντα ἀπέδειξε βασιλέα *Vat.*
t Ιεχονίου] Joachimus dictus eſt etiam Jechonias.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

ᵛ Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρπϐ'. μιῶας ϛ'. ἡμέρας ί'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *menses* VI. *dies* X.

CAP. I.

Quomodo in Ezeciam expeditionem fecit Senacheribus; & quæ Rapsaces, Senacheribo contra Ægyptios profecto, minatus est Ezeciæ, cui animum confirmabat Esajas vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hierosolyma reversus, deprehensoque quod suæ deletæ erant copiæ, domum rediit: & quæ non multo post ei acciderunt.

Senacheribus bello adoritur Ezeciam. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Esa. 36.

CUM Ezecias duarum tribuum rex annum jam decimum quartum in imperio ageret, Assyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omnesque tribûs Judæ & Benjamitidis urbes *munitas* vi capit. Cum autem in eo esset ut copias Hierosolymis admoveret, prævenit eum missa legatione *Ezecias*, *se* imperata facturum & quicquid tributi ab illo *sibi* imponeretur soluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis statuit bello desistere, atque *regis* postulationi concedit; & promisit, si argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum se abiturum, fide legatis jurejurando data, pro certo fore ut ea lege retro cederet, nullo maleficio commisso. Ezecias autem, fide istis habita exhaustisque thesauris, pecunias *exactas* mittit, existimans se liberatum iri ab hoste omnique de regno dimicatione. Cæterum Assyrius, istis acceptis, nihil eorum quæ fuerat pollicitus curavit: sed ipse quidem cum copiis profectus est contra Ægyptios & Æthiopas, Rapsacem vero imperatorem cum magno exercitu & aliis duobus ad Hierosolyma vastanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata & Anacharis.

Ingenti pecunia accepta è Judæa discedere pollicetur Senacheribus, sed promissis non stetit. 4 Regum, c. 18.

Senacheribi duces Hierosolyma veniunt cum magnis copiis. 4 Regum, c. 18. 2 Paral. c. 32. Esa. 36.

2. Ut vero eò pervenerunt & ante mœnia castra metati sunt, per nuncium ab Ezecia postula-

ΚΕΦ. α'.

Ὡς ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· οἷά τε Ραψάκης, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους παραβόντος, ἠπείλησεν Ἐζεκίᾳ, ὃν Ἡσαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ἐπιστρέψας ἦλθε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετ' ὀλίγον αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ δὲ τοῦ δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν [x] Ἀσσυρίων βασιλεὺς [y] Σεναχήριβος ὄνομα, στρατείᾳ μὴ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτὸν, [z] καθ' ὁδόν τινα ἀπίσους [a] αἱρεῖ τὰς πόλεις [b] τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν [c] ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ [d] ὑπακούσεταί τι, καὶ φόρον, ὃν ἂν [e] τάξῃ, πλέσται ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δὲ, μαθὼν τὴν παρὰ τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεσθαι. καὶ, δέγμα μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου δὲ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει; πίστις δὲς τοῖς πρέσβεσι δοθείσης, ἡ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ἔτως ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πεισθεὶς, καὶ καινώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι [f] πολεμίου, καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ Ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν [g] ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντιζεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος [h] σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλιπὼν, πορθήσοντας τὰ Ἱεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, [i] Θαρατὰ δὲ [k] Ἀνάχαρις ἦν.

β'. Ὡς δ' ἐλθόντες περὶ τῶν τείχων ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν [l] αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λό-

---

ᵛ Περιέχει] Ita *Big. Samb. Vat. Gall.* 1. 6. & *Voss.* περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν πϐ'. ἡμέρας δέκα *Gall.* 2. — ἐτῶν πϐ'. μιᾶς ϛ'. ἡμέρας ί. *Bas.* mendose. Pro nobis etiam facit *Epiphanius* in *plerisque* libris. in *aliis* vero CLXXXII. *menses* IX. *dies* X. aut CCXXX. *menses* VI. *dies* XV.

ˣ Ἀσσυρίων βασιλεὺς] Conf. *alibi* lib. 5. c. 9. §. 4. SPANH.

ʸ Σεναχήριβος] *Al.* Σεναχείριβος, & Σεναχήρειβος, & Σεναχείρειμος & Σεναχήρειβος.

ᶻ Κατὰ κράτος τι] Κατὰ κράτος απ. in nonnullis *MSS.*

ᵃ Αἱρεῖ τὰς πόλεις] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) αἷρεῖ aut αἱρεῖ *Aliis.*

ᵇ Τὰς τῆς Ἰούδα φυλῆς] Abest *Big. Samb.* & *Hen.*

ᶜ Ἐπὶ Ἱεροσόλυμα,] Καὶ ἐπὶ *Vat.* & *Hen.*

ᵈ Ὑπακούσεταί τι,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* ὑπακούσεταί γε *Hen.* & *Busb.* ὑπακούσεταί καὶ φ. in *reliquis.*

ᵉ Τάξῃ,] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* τάξῃ) in *Editis Aliisque.*

ᶠ Πολεμίου,] Πολέμιος *Gall.* 2. & *Epiphan.*

ᵍ Ὡμολογημένων] Ὁμολογουμένων *Hen.* & *Vat.*

ʰ Σὺν καὶ δυσὶν] Σὺν δυσὶν *Hen.* & *Busb.* & mox ἐπὶ τέλει *Vat.*

ⁱ Θαρατὰ] Θαρθᾶς *Vat.* in margine, prout in LXXII. 4 *Regum*, c. 18. v. 17. in *Epiphanii* libris *Tharatha*, & *Dathara.*

ᵏ Ἀνάχαρις ἦν.] In *Sambuci* codice Αχαεις à prima manu, à secunda Ανάχαρις. Ἀράχαρις *Gall.* 1. 2. Δοβόχαρις *Vat.* in ora libri. *Epiphanius* habet *Arachiris* aut *Arathiris.* Ραφὶς LXXII. *juxta Cod. Rom.* Ραβσαρεῖς *Alex.* unde Ράψαρις legendum puto.

ˡ Αὐτὸν ἐλθεῖν] Αὐτοῖς ἐλθεῖν in quibusdam *MSS.* in *aliis* αὐτὸν αὐτοῖς ἐλθεῖν.

λόγως. ὁ δ' αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας ὑ πρὸς ταῦτα· τρεῖς δὲ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους [m] αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον [n] Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ [o] Σοβναῖον, καὶ [p] Ιώαχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. ὅτοι μὲν οὖν προελθόντες ἄνδρες τῶν ἡγεμόνων τὴν στρατιᾶς τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκίᾳ λέγειν· "ὅτι "[q] βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτοῦ, "τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φεύγῃ δεσπότην αὐτοῦ, καὶ "[r] ἀπροσδόκητα μὴ θέλῃ, καὶ τὴν στρατιὰν [s] αὐτοῦ ὑ δέχε- "ται τῇ πόλει; ἢ διὰ τὰς Αἰγυπτίους τὴν ἑαυτῶ στρατιὰν "ἐλπίζων [t] ὑπ' ἐκείνων [v] αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ "δὲ τῷ πεποιθέναι, [x] δηλῶσαι αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ "ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῃ ἐπερειδόμενος πηλα- "σμένῃ, [y] ὡς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπε- "περεῖς ἥδιστα τὸν βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βεβλῆσθαι "θεῷ τὴν ἐπ' αὐτὸν [z] στρατείαν πεποίηται, ὃς αὐτῷ κα- "ταῤῥέψασθαι καὶ τὴν [a] τῶν Ισραηλιτῶν βασιλείαν [b] δέ- "δωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς λεχομένους ὑπ' "αὐτοῦ διαφθείρῃ." ταῦτα δὴ τὸν Ραψάκην Εβραίοις λέ- γοντα, τὸ μὲν γλώττης εἶχε ἐμπείρως, ὁ Ελιάκιμος, φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς παραχὴν ἐμ- πέσῃ, Συρίοις [c] φράζειν ἠξίου. σιωπῆς δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' [d] αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ [e] διαπόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ Εβραϊστὶ λέγων, "ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα "πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται σῴζοντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆ- "λον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίζι σῴζα- "κρυόμενοι ματαίως, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαῤῥεῖτε, "καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν [f] ἀπώσεσθαι νομίζετε, δισχιλίους "ὅπλα τοῖς ἐμοὶ παρόντας ἵππους εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν "ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἱκανοῖς ὄντας ἱππεῦσι δόντες, ἐμφα- "νίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις γε μὴ ἔχε- "τε, τούτους [g] δῶτε. τί παιγαροῦ βεβαιοῦτε [h] σῴζοι- "δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ λησομένοις [i] ὑμᾶς "καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς σῳζοδόσεως "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις [k] ὀπικίν- "δυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὅ, τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Ασσυρίων λέγοντος, [l] ἀπήγγειλαν Εζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα τὸν βασιλικὸν ἐνδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασά- μενος δὲ σάκκους, καὶ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πα- τρίῳ νόμῳ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τὸν Θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοη- θῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἢ πα- ρὰ σοῦ. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ [m] ποιη- σάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας προσκαλεῖν αὐτὸν, [n] νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρημα- τίσαντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, παρεθάῤῥυνε [o] τὸν βασιλέα καὶ τοὺς

runt ut cum eis colloqueretur. At ille quidem præ metu *ad eos* non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi conjunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum, & Sobnæum, & Joachum à commentariis. Hi vero cum *prodiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. Rapſaces autem imperator eos conſpicatus, juſſit ut abirent, & regi dicerent: "quod magnus "rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens "quave ſpe fretus à domino ſuo refugiat, ipſique "nolit eſſe dicto audiens, ejuſque exercitum in "urbem recipere? An propter Ægyptios *animos* "*ſumit*, ſperans fore ut ab illis ipſis debelletur ex- "ercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, facitote "ſciat, quòd *dubio procul* deſipit, ſimiliſque eſt ho- "mini, qui confractæ arundini innixus, cum ce- "ciderit ac præterea manum transfixam habuerit, "ſe male acceptum eſſe ſenſit. Scire autem opor- "tere quod voluntate Dei in eum expeditionem "fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum everten- "di dedit ipſi poteſtatem, ut eodem modo popu- "lum ei ſubditum perditum iret." Hæc autem Rapſace Hebraïce dicente (nam iſtius linguæ peritus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis pavore conſternaretur, rogavit ut Syriace loqueretur. At imperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, utque ea de re metueret, voce magis ſublata utens & acuta Hebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "ut cum auditione accepiſſent "regis mandata, omnes quod ſuâ *maxime* interſit "eligant, & ſeſe nobiſmet tradant. nam manife- "ſtum eſt, quod vos ſimul & rex populum vana "ſpe lactatis & ad reſiſtendum adducitis. Quod "ſi quid audetis, noſtraſque copias poſſe repellere "exiſtimatis, equorum duo millia, ex iis qui mihi "adſunt, vobis in uſum præſentem tradere paratus "ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores vires veſtras "oſtendite. ſed non eſt ut vos eorum, quos non "habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctami- "ni voſmet dedere validioribus, voſque vel invitos "capturis? equidem ſponte facta deditio vobis tu- "ta eſt, at vi ac neceſſitate extorta debellatis res "periculoſa videtur & calamitatum cauſa.*

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezeciæ *ea* retulerunt. ille vero, mutata veſte regali, & centone indutus, humiliſque & demiſſi ſpeciem præ ſe ferens, patrio more in faciem procidens Deo ſupplicabat, oraratque ut ei nullam aliam ſalutis ſpem habenti opem ferret & auxilium. Porro, miſſis ad Eſajam vatem amicis aliquot & ſacerdotibus, rogabat ut Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſalute omnium eum obſecraret, ut iis quidem quæ *futura* ſperant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſeraretur. Vates autem, cum hæc *rite* feciſſet, ex Dei oraculo regi ejuſque amicis animum & au- da-

Rapſacis ad Hieroſolymitanos oratio. 4 Regum, c. 18. 2 Paralip. c. 32. Eſa. 36.

Ezeciæ Rapſacis maledicta Eſajæ nunciatum mittit. 4 Regum, c. 19. Eſa. 37.

Eſajas proſpera faſtaque omnia regi pollicetur.

m Αὐτῷ ἐξέπεμψε,] Ita etiam *Vet. Interpr.* αὐτῶ *Vat.*

n Ελιάκιμον ὄνομα,] Ελιακίμ *Big. Samb. & Gall.* 1. 2.

o Σοβναῖον,] Ita reſcripſi pro Σομναῖον *Editorum Aliorumque.* quòd *Epiphanii* libri habeant *Sobnean*, aut *Sobonean*, aut *Sobnam.* Σουβαναῖον *Gall.* 2. Σαμναῖ *Vat.* certe pro Σωβνᾶν.

p Ιώαχον] Ιωαφάτην *Vat.* Ιώαμον *Gall.* 2. in *Epiphanii* libris *Joam.*

* *Prodiiſſent,*] Lego προελθόντες.

q Βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος] Sic de eodem Herodotus lib. IV. c. CXLI. ὁ μέγας Σεναχήριβος. SPANH.

r Ακροᾶσθαι] Sic *MSS.* ἀπροόρατος in *Editis.*

s Αὐτοῦ ὑ δέχε] Τὴν αὐτοῦ *Vat.* & *Gall.* 2. στρατιὰν ὑ δέχε] *Big. Samb. Busb. & Hen.*

t Υπ' ἐκείνων] Forte δι' ἐκείνων. COCC.

v Αὐτῶν] *Big.* αὐτόν.

x Δηλῶσαι αὐτῷ] Ita cum *Big. Samb. & Gall.* 1. δηλῶν αὐτῷ in *Editis Aliiſque:* δῆλον αὐτῷ *Vat.* Sed duas haſce voces non agnoſcit *Vet. Interpr.*

y Πρὸς τὸ] Lege ὡς τῷ. COCC.

z Στρατείαν] Sic *Big. Samb. & Gall.* 1. 2. στρατιὰν in *reliquis.*

a Τῶν Ισραηλιτῶν] Illud τῶν ex *Big. Samb. & Vat.*

b Δέδωκεν,] Εδωκεν *Vat.*

c Φράζειν ἠξίου.] Ita *MSS.* (*Coccejus*) & *Vet. Interpr.* προσέζειν perperam in *Editis.*

d Αὐτῷ δέος,] Sic *MSS.* ἐπ' αὐτῶ *Editis.* HUDS. *Quid alter occulte apud ſe metueret.* ἐπ' αὐτῶ, ut ἐφ' ἑαυτῷ λογίζεσθαι vel γελᾶν. COCC.

e Διαπόρῳ τῇ φωνῇ χρώμενος] Διαφόρῳ *Big. Samb. Vat. & Gall.* 1. HUDS. Sic σάλπιγξ διάφορος apud *Æſchyl. Eumenid.* v. 569. πρὸς τὸν διάφορον· *Theophr.* H. Pl. lib. IV. c. XII. p. 92. ἰσχυρὰ καὶ διάφορα ᾠδὴ· *Dio Chryſoſt. Or.* II. p. 30. C. SPANH.

f Απώσεσθαι νομίζετε,] Απώσασθαι in *iiſdem MSS.*

g Δῶτε.] Μὴ ante δῶτε delevi auctoritate *Codd. MSS.*

h Παραδιδόναι σφᾶς] Παραδιδόντες *Vat.*

i Ὑμᾶς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμᾶς in *Editis.*

k Επικίνδυνον,] Sic *Cod. Samb.* ἐπὶ κίνδυνον in *cæteris.*

l Απήγγειλαν Εζεκίᾳ.] Απήγγελλον *Vat.*

m Ποιησάμενον θυσίας] Ποιησάμενον *Big.* & *Samb.* ποιησάμενος *Vat.*

n Νεμεσῆσαι] Αντίκειται τῷ ἐλεῆσαι μάλιστα ἃ καλοῦσι νεμεσᾶν. *Ariſtot. Rhet.* l. 2. p. 79. *Ed. Wechel.* atque iterum, καὶ τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν.

o Τὸν βασιλέα] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸν βασ. in *Editis.*

αὐ-

daciam addebat, prædicens fore ut hostes sine prælio victi discederent cum ignominia, positaque ea qua nunc se ostentant ferocia: Deo etenim curæ esse ut ad interitum veniant. Insuper prædicebat, ipsum quoque Assyriorum regem Senacheribum, cum ei male cesserint quæ contra Ægyptum molitus est, patriamque repetiverit, ferro peremptum iri.

Senacheribus Ezeciæ minatur.

4. Eodem tempore & Assyrius forte literas derat ad Ezeciam; in quibus eum fatuum appellat, qui cogitarit se posse servitutem effugere ab ipso intentatam, qui multas magnasque gentes subegerat. atque eum captum cum suis omnibus exitio daturum esse minabatur, nisi portis patefactis ipsius exercitum in Hierosolyma sponte recipiat. Hisce lectis bono animo erat *Ezecias*, propter eam quam in Deo collocaverat fiduciam; literasque complicatas in templo reposuit. Cum autem Deum precibus iterum imploraſſet, ut urbem respiceret omniumque salutem, *tum* Esajas vates ejus exauditam esse supplicationem dicebat, atque ea tempestate non obsidendos esse ab Assyrio, foreque ut in posterum securi sint ab omnibus quæ ab illo fierent, utque pace agros colant, & absque omni metu rerum suarum curam agant. Brevi autem post tempore Assyriorum rex, cum ei male cessissent insidiæ in Ægyptios, re infecta domum rediit, tali de causa. Longum tempus ab ipso in oppugnatione Pelusii absumptum est: cumque jam aggeres, quos ad mœnia excitarat, *satis* alti viderentur, atque in eo fere esset ut ea aggrederetur, audivit Æthiopum regem Tharsicen, magnum adducentem exercitum, ut suppetias ferret Ægyptiis, venire, decreto ut per solitudinem viam faceret, & statim in Assyriorum agros ingrederetur. Turbatus ergo hisce rex Senacheribus, priusquam rem confecerat, ut *ante* dixi, discessit, Pelusio relicto. De hoc ipso Senacheribo etiam Herodotus in secundo ejus Historiarum libro testatur, quod rex iste contra Ægyptiorum regem, qui & Vulcani sacerdos erat, venerit: cumque Pelusium obsideret, hujusmodi de causa obsidionem solverit. Ægyptiorum sacerdos Deum supplex orabat: atque is, precibus ejus exauditis, *gravem* Arabi pla-

Esajæ oraculum de Assyriis.

Herodoti testimonium de S. nacheribo.

πρὸς αὐτὸν φίλως, προλέγων ἁμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ ἐκὶ [p] μεθ' οἵων νῦν εἰσι θρασύς· τὸ γὰρ Θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ [q] αὐτὸν ὃν τὸν βασιλέα τὸν τῶν Ασσυρίων Σεναχήριβον, [r] διαμαρτόντα τῶν ὑπὲρ τῶν Αἰγυπτίων πραγμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν [s] οἰκείαν, ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ πρὸς ἄλλῳ.

δ'. Ετυχε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ Εζεκίᾳ ὁ Ασσύριος ὑπιόλας· ἐν αἷς ἀνόητον μὲν αὐτὸν ἔλεγε, [t]καταλαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ διαφεύξεσθαι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ & μεγάλα κεχειρωμένον. ἠπείλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν [u] σφαλεῖν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτὸς δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνὺς, καταφρονεῖ διὰ τὴν [v] ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν· τὰς δὲ ὑπιόλας [x] πτύξας εἰς τὸν ναὸν [y] ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς εὐχὰς αὐτὸς ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, Ησαΐας ὁ προφήτης ἐπῆλθον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι, καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ [z] πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ μὲν [a] Ασσυρίων, τῷ δὲ μέλλοντι [b] πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τὸν ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων, [c] γεωργήσειν τε μετ' εἰρήνης, καὶ τὰ ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων ἀδεῶς φοβουμένους. [d] ὀλίγον δὲ χρόνον διελθόντα, καὶ ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, διαμαρτὼν τῶν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους [e] ἐπιβουλῆς, ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺν αὐτῷ χρόνον [f] ἐτρίβετο πρὸς τὴν [g] Πηλουσίαν πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἦγεν, καὶ ὅσον ἔπω μέλλοντα προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούσας τὸν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα [h] Θαρσικὼν, πολλὴν ἄγοντα δύναμιν, ὑπὲρ [i] συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν Ασσυρίων ἐμβαλεῖν. [k] παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρείβου & Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῶν Αἰγυπτίων, [l] ἱερέα ὄντα τοῦ Ηφαίστου, ἔλθοι· πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [m] ἠύξατο ὁ ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων [n] τῷ Θεῷ, ᾧ γιγνόμενος ὑπήκοος ὁ Θεὸς πληγὴν ἐνσκήψει

αὐτόν τε τὸν βασ. *Big.* & *Samb.* αὐτὸν τὸν βασ. *Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

p Μεθ' οἵων νῦν] Ita *MSS.* μεθ' ὧν in *Editis.*

q Αὐτὸν ὃν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν δὲ in *Editis.*

r Διαμαρτόντα] Ita in melioris notæ *MSS.* ἁμαρτῶντα in *Aliis* cum *Editis.*

s Οἰκείαν,] Eo modo *MSS.* οἰκίαν in *Editis.*

t Παραλαβόντα,] Παραλαβὸν τὴν πόλιν legisse videtur *Epiphan.*

u Ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν·] Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ *Big.* & *Samb.*

x Πτύξας] In *S. Literis* 4 *Regum*, c. 19. v. 4. καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ Εζεκίας εὐσεβὴς Κυρίῳ.

y Εσω κατέθετο.] Sic *MSS.* εἴσω in *Editis.*

z Πολιορκηθήσεσθαι] Sic *Gall.* 2. in *reliquis* πολιορκηθέντα.

a Ασσυρίων,] Σύρων *Vat.* & *Gall.* 2.

b Πάντων ἂν εἶναι] Ita lego cum *Big.* & *Samb.* quibuscum nonnihil faciunt alii *MSS.* πάντων ἂν εἶναι ἀδεεῖς τ. ὑ. ἀ. γιγομένους *Gall.* 1. 2. πάντων ἀνεῖναι τὸν ὑπ' αὐτῶν γιγομένων *Vat.* In *Editis* πάντων ἀδεεῖς τὸν ὑπ' αὐτὸν γιγομένων, *Epiphanius* vertit, *& in futuro omnes qui ab illo jam capti fuerant esse reversuros, & tertio anno cum pace omnes opus suum facturos* &c. ac si legisset, τῷ δὲ μεθ' ὃν πάντας ἀνεῖναι τοὺς ὑπ' αὐτὸν γιγομένους, καὶ τρίτῳ ἔτει &c.

c Γεωργήσειν τε] Ita *MSS.* in *Editis* deest τε post γεωργήσειν.

d Ολίγον δὲ χρόνον] Iterum cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* δὲ δὴ χρόνου in *Editis.*

e Επιβουλῆς,] Vocem ἐπιβουλῆς, quæ in *Græcis* omnibus exstat, non legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *bello quod Ægyptiis intulerat frustratus.* ideoque mallem ἐπιβολῆς.

f Ετρίβετο] Διετρίβετο πρὸς τὴν τοῦ Πηλ *Big.* & *Samb.*

g Πηλουσίαν] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.

h Θαρσικὼν,] Ex *Epiphanii* libris Θαρακὼ legendum. Θαρσικὼν *Samb.* forsan pro Θαρβικὼν. HUDS. Θαρσικὸς Rex Æthiopum. *Rufin.* Tarachara. SPANH.

i Συμμαχίαν] Ita cum *Big. Samb.* & *Vat.* ἐπὶ συμμαχίᾳ in *Editis Aliisque*

k Παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου δὲ Σεναχηρείβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεύς] Ita locum restituimus ex *Big.* & *Samb.* quibus in omnibus consentiunt *Vat.* & *Gall.* 1. 2. nisi quod voculam ἔλθοι desiderent. In *Editis*, παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἐπὶ τὰ ἱερεῖα τὰ Ηφαίστου στρατεύσας ἔλιγεν, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖα ἐλθὼν ἱερεῖα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν &c. *Epiphanius* diversam ab *ista* lectionem sequutus videtur, hanc scilicet, παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τὰ ἱερεῖα τὰ Ηφαίστου στρατεύσας ἔλεγεν, ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖα ἐλθὼν ἱερεῖα ὄντα δὲ Ηφαίστου· πολιορκῶν &c. nam vertit, *Turbatus ergo rex Sennacherib ad sacerdotem Vulcani castra se metari dicebat, quasi iste rex ad eum regem Ægyptiorum venisset, qui esset Vulcani sacerdos: & obsidionem Pelusii* &c. Verum *Josephum* hoc modo scripsisse olim conjiciebat *Scalig.* (in *Notis* ad *Frag. Vett. Græc.*) παραχθεὶς δὲ ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος [λύσῃ τὴν πολιορκίαν· Ηρόδοτος δὲ γράφει Σεναχήριβον] ἐπὶ τὰ ἱερεῖα τὰ Ηφαίστου στρατεύσας, λέγων (pro ἔλιγεν) ὡς ἦν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖα ἔλθοι (pro ἐλθὼν *Editorum*) ἱερεῖα ὄντα δὲ Ηφαίστου. πολιορκῶν. *turbatus ergo istis rex Senacheribus* [*solvit obsidionem. Herodotus vero scribit Senacheribum*] *in sacerdotem Vulcani expeditionem fecisse, dicens hunc regem venisse in regem Ægyptiorum, qui erat sacerdos* &c. HUDS. Hic desunt aliqua; ἀνεχώρησεν. Ηρόδοτος δὲ. Ita conjeceram. Sed codices MSS. ita; ἄπρακτος ὡς ἔφην ἀνεχώρησε καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. Περὶ τούτου δὲ Σεναχηρείβου καὶ Ηρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς ἦν ὁ βασιλεύς. REL.

l Ιερέα ὄντα δὲ Ηφαίστου] Desunt hic nonnulla, sicut in Edit. *Basil.* & *Rufini* versione. Rex Ægypti idem Sacerdos Vulcani. videndus *Herodot.* lib. II. c. CXLI. cui Σεθὼν vocatur Sacerdos ille Vulcani & simul R. Ægypti. SPANH.

m Ηύξατο ὁ ἱερεύς] Ita cum *Big. Samb.* (*Coccejo*) & *Vat.* nisi quod δὲ deleverim cum *Cod. Samb.* in *Editis Aliisque.* ἤυξατο δὲ ὁ βασιλεὺς *Ff.* Utraque lectio vera est: nam idem rex erat & sacerdos nomine *Sethon.* Vide *Usserium* ad *A. M.* 3292.

n Τῷ Θεῷ] Τῷ Θεῷ αὐτῷ solus *Vat.*

πρὸς τῷ Αραβι. [o] πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος, [p] τὸν Ασσυρίων λέγων τὸν βασιλέα ἀλλ' [pp] Αράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ασσυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα [q] τόξα τὸν βασιλέα τῶν στρατιῶν [r] ἀπάγειν ἀπὸ τοῦ Πηλουσίου. καὶ Ηρόδοτος μὲν [s] ἕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ [t] Βηρωσσὸς, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ Βασιλέως τοῦ Σεναχηρίβου, [v] καὶ ὅτι τῶν Ασσυρίων [x] ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστράτευσατο τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, [y] λέγων ἕτως. * * * * *

ε'. Υποστρέψας [z] δ' ὁ Σεναχήριβος [a] ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [b] κατέλαβεν ἐκεῖ τὸν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ραψάκῃ δυνάμιν [διὰ λοιμοῦ κινδυνεύσασαν.] οὗ [γὰρ] Θεοῦ λοιμικῷ [c] ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τὴν πρώτην τοῦ πολιορκίας νύκτα διαφθείρουσι μυριάδες ὀκτωκαίδεκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μὲν τὴν λοιπὴν δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ [d] βασιλείαν εἰς τὴν [e] Νίνον τὴν προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαλείψας ἐν τούτῳ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων [f] Αδραμελέχου καὶ [g] Σαρασάρου, [h] τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ [i] ἀνῃρέθη τῷ ἰδίῳ ναῷ [k] Αρέσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν Φυγαδευθέντες διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Αρμενίαν ἀπῆραν· [l] διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρίβου [m] Ασαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τοῦ Ασσυρίων στρατείας τοῦ ὑπὲρ τῆς Ιεροσολυμίτας πόλεως τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

gam inflixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat eum Assyriorum regem *fuisse*, sed Arabum. Nam murium multitudinem inquit, una nocte arcus & reliqua Assyriorum arma comedisse. qua re fiebat, ut rex, quod arma non haberet, exercitum à Pelusio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin & Berosus Chaldaïcarum rerum scriptor regis Senacheribi meminit, & quod apud Assyrios regnaverit, quodque Asiæ omni & Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * *

5. Porro Senacheribus, cum à bello Ægyptiaco Hierosolyma revertisset, copias sub imperatore Rapsace *relictas* illic offendit [in periculo ex peste.] morbo [enim] pestilenti in illius exercitum à Deo immisso, prima nocte qua urbem obsidebant centum & octoginta quinque *hominum* millia intereunt, cum ducibus & centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum gravemque animi dolorem conjectus, & de toto exercitu solicitus, cum copiis quæ supererant fugiens regnum suum repetit, urbemque quæ Nini appellatur. Ubi postquam brevi tempore consedisset, insidiis majorum natu filiorum Adramelechi & Sarasari vitam finivit, & in templo ipsius Arasca dicto peremptus erat. Et illi quidem, à civibus in exsilium pulsi ob patris cædem, in Armeniam se contulerunt: in regnum vero Senacheribi succedit Assarachoddas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos expeditio hujusmodi exitum habuit. II. *Senacheribi exercitus clades.* *4 Regum, c. 19. 2 Paral. c. 32. Esa. c. 37. v. 36.*

ΚΕΦ. β'.

Ως ἀρρωστήσαντι τῷ Εζεκίᾳ, καὶ μέλλοντι τελευτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. δι' ἀναπολισμοῦ τῆς σκιᾶς δέκα ἀναβαθμοὺς γενομένης.

CAP. II.

Quomodo, ægrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogavit ad annos XV. *umbra per decem gradus regressa.* III.

Εζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, παραδόξως ἀπαλλαγεὶς τοῦ φόβου, χαριστήρια σὺν [n] πολλῇ τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τοῦ [o] ὁμοίας πληγῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν [p] Ιεροσολύμων, ἢ τοῦ συμμαχίας τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησόμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν Θεὸν, μετὰ πολὺ νόσῳ χαλεπῇ

Ezecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra fecit cum universo populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in causa fuerit ut hostes partim à *peste* absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium à Deo suppeditatum. At cum omne studium curamque circa res divinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit dif- *Ezecias, post gratias Deo actas ob solutam obsidionem, in morbum gravem incidit.* *4 Regum, c. 20. Esa.* 38. fici-

o Πλανᾶται γὰρ κἀν τούτῳ Ηρόδοτος,] Ita cum *Big. Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *Editis Aliisque* πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο Ηρόδοτος. Meminit (inquit *Grotius* ad 4 *Regum* c. 18. v. 13.) Senacheribi & *Herodotus* in *Euterpe*, c. 141. Miror autem erroris notari, quod Senacheribum dixerit non Assyriorum, ut *Berosus* & *S. Litera*, sed Arabum regem: cum *Herodotus* habeat, Σεναχήριβον βασιλέα Αράβιόν τε καὶ Ασσυρίων.

p Οὐκ Ασσυρίων] Καὶ Ασσυρίων λέγων τὸν βασιλέα καὶ Αράβων *Vat.* (& *Big.*) Quod forsan rectum, si (v. 4.) legatur Αράβων.

pp Αράβων.] Verum Arabiæ nomen adeo late patet, ut regio ab aliis Assyriorum nuncupata, ab aliis Αράβων dicatur. Vide Palæstinam nostram lib. 1. cap. 16. REL.

q Τόξα τὸν βασιλέα] Sic *MSS.* τὰ τόξα in *Editis.*

r Απάγειν] Αγαγεῖν *Vat.*

s Οὕτως ἱστορεῖ.] Οὕτως μαρτυρεῖ ἱστορῶν *Vat.*

t Βηρωσσὸς,] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* Βηρωσσὸς δ' ὁ τὰ in *Editis Aliisque.*

v Καὶ ὅτι τῶν Ασσυρίων ἦρχε,] Atqui *Herodotus* eundem Assyriorum simul & Arabum Regem tradit in narratione hujus facti loco suprà adducto, τὸν μέγαν Σεναχήριβον βασιλέα Αράβιόν τε καὶ Ασσυρίων lib. 11. c. CXLI. SPANH.

x Ηρχε,] Sic in *iisdem MSS.* ὑπῆρχε in *Editis*, forsan pro ὑπῆρχε.

y Λέγων ἕτως.] Illa λέγων ἕτως non agnoscit *Vat.* & vel delenda sunt, vel dicendum (quod suspicor) *Berosi* verba excidisse. HUDS. GROT. & COCC.

z Δ' ὁ Σιναχήριβος] Ita *Samb.* & *Vat.* δ' Σεν. in *cæteris.*

a Απὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων] Sic *Big. Samb.* & *Zonaras.* ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων in *reliquis.*

b Κατέλαβεν ἐκεῖ] In *Epiphanii* libris, *Reversus autem* v. *Sen. à præliis Ægyptiacis ad Jerosolymam, cum invenisset exercitum quem Rapsaci dimiserat in periculo pestilentiæ constitutum: deus enim morbum populo ejus immiserat, ita ut prima nocte eorum qui obsidebant* &c. aut, *Rev. a. r. Sen. à pr. Æg. ad Hierosolymam cum venisset, exercitum, q. c. R. d. invenit in periculo pestilentiæ constitutum* &c. In *Zonara* ex ipso *Josepho*, ἐπανιὼν ὁ Σεναχηρεὶβ ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου, κατέλαβε τὸν σὺν τῷ Ραψάκῃ στρατὸν εἰς Ιερουσάλημα. καὶ τοῦ Θεοῦ λοιμώδη νόσον ἐνσκήψαντος τοῖς Ασσυρίοις, ἐν μιᾷ νυκτὶ μυριάδες ὀκτωκαίδεκα φθείρουσι καὶ π. unde ex *Zonara* visum est κατέλαβεν rescribere pro κατελάβων *Editorum*; & ex *Epiphanio* διὰ λοιμοῦ κινδυνεύσασαν, & mox δὲ uncis inclusum dare.

c Ενσκήψαντος αὐτοῦ] Εκπέμψαντος in plerisque *MSS.*

d Βασιλείαν εἰς] Forte βασίλειον τὸν subaudi πόλιν. COCC.

e Νίνον προσαγορευθεῖσαν.] Conf. supr. lib. 9. c. 10. §. 2. SPANH.

f Αδραμελέχου] Ανδρομάχου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

g Σαρασάρου,] Ita *Vat.* & LXXII. Σελεμάρου in *Editis.* Σιλδμάρου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Σελεσάρου juxta *Epiphanium.*

h Τελευτᾷ τὸν βίον,] Illa τελευτᾷ τὸν βίον καὶ non agnoscit *Epiphanius*, omisitque *Zonaras.*

i Ανῃρέθη] Ita cum *Zonara* & *Vet. Interpr.* quomodo legendum esse monuit etiam *Cl. Lowthius.* ἀνετίθη (quod abundare ideo censebat *Coccejus*, & legendum forte ἐν τῷ) perperam tam in *MSS.* quam *Editis.*

k Αρέσκη λιγομένῳ.] Νισροχ juxta *Verit. Hebr.* Μεσεραχ LXXII. in libro IV. *Regum.* Ασαραχ in *Esaja.* Vide *Seldenum* de *Diis Syris*, in *Synt.* 2. c. 10. HUDS. Ναρέσκη scripsisse videtur pro eo, quod *Nisroch* Hebræi codices habent. REL.

l Διαδέχεται δὲ] In *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ μετ' αὐτὸν καταστρωθέντος τοῦ Σεναχηρείβου υἱὸς Ναχοροδὰς. Vulgatam lectionem sequitur *Epiphan.*

m Ασαραχόδδας.] Ναχοροδὰς *Big. Samb. Aliique.* Αρεχοδᾶς *Vat.* Ασαραδδῖνος *Ptolemæo.* Ασορδὰν LXXII.

n Πάντι τῷ λαῷ] Sic *MSS.* ἅπαν in *Editis.*

o Ομοίας πληγῆς] Iterum cum *MSS.* ὁμοίως in *Editis.*

p Ιεροσολύμων,] Ita cum *Vet. Interpr.* Ιεροσολυμιτῶν in *cæteris.*

ficilem, adeo ut de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonæ spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat gravis animi angor ex ipso rege *profectus*, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo hærede relicta, & regno absque legitimo successore. Mœrore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, ut sibi ad vitam aliquantulum adjiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret ut antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus ejusque petitioni concedens, quod mortem animo præceptam non defleret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret ut daretur vitæ usura, sed ut liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaja vate, jussit ut ei nunciaret, post triduum è morbo evasurum esse, foreque ut postquam revaluerit annos quindecim vivat, liberosque procreet. Hæc cum vates ex Dei mandato dixisset, *rex*, quod morbus adeo ingravescret, & res tam inopinata fuerit promissa, diffidens *dictis*, postulat ab Esaja ut signum aliquod & prodigium ederet, ut fidem ipsi haberet ista *dicenti, quod à Deo venerit. nam quæ præter opinionem & spe majora sunt, istiusmodi factis fidem impetrant. Is autem à vate interrogatus, quodnam vellet fieri signum; solem petiit, quoniam in descensu umbram ad decimum gradum in ædibus jam projici fecerat, postquam in † eundem locum redire fecisset, eam iterum ‡ exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellasset, ut regi hoc signum daret; viso quod *tantopere* volebat, ex morbo statim convaluit & in templum ascendit: cumque Deum adorasset, gratias *ei solennes* egit.

Deum precatur, qui precibus ejus annuit, vitamque ei prorogat.

Umbræ regressio ad fidem Ezeciæ faciendam.

2. Sub id tempus Assyriorum imperium à Medis eversum iri contigit. alius vero de istis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, illum obsecravit ut secum amicitiæ & societatis fœdus iniret. At ille cum legatos comiter excepisset & epulis adhibuisset, thesauros que illis ostendisset & armorum apparatum, aliamque ipsius magnificentiam in gemmis auroque elucentem, insuper & munera illis dedisset Baladæ deferenda, ad ipsum *eos* remisit. Tum vero Esajas vates illum adiit, quæsivitque unde essent qui aderant: cui respondit, illos è Babylone venisse à rege, seque illis universa monstrasse, ut divitias copiasque ejus intuiti, facta inde conjectura, regi *de se magna* renunciare possent. Vates vero subjiciens inquit, scito non longe abhinc fore tempus, cum istæ divitiæ Babylonem transferentur, filiique à te orti

Baladas rex Babyloniorum Ezeciæ gratulatum mittit. 4 Regum, c. 30. Esa. 39.

Ezecia in Baladæ legatos benignitas ei vitio vertitur ab Esaja. 4 Regum, c. 20.

ωθεν ἐπεσῶν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τ[ὸ] [q] ἰατρῶν, χρηστὸν δ' ὢν αὐτῷ οὐδὲν προσδοκῶν, οὐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δ' νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ βασιλέως αὐτὸν τὸν ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς. κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τ[ὴν] [r] ἐνοίας μάλιστα καὶ [s] ὀδυρόμενος ἱκέτευε τὸν Θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον προσεπιδόναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ [t] πατὴρ γένηται τῇ ψυχῇ αὐτὸν ἐᾶσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ τ[ὴν] [v] αἴτησιν ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ διὰ τὸ μέλλειν στέρεσθαι τ[ῆς] ἐκ τ[ῆς] βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τῇ ὑπονοηθείσῃ τελευτῇ, [x] ἔτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δεηθείη προσθεῖναι, ἀλλὰ δι' παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνου, πέμψας Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτῷ, ὅτι [y] διαφεύξεται τὴν νόσον [z] μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα, καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα δὲ προφήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν δὲ θεοῦ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ[ῆς] νόσου, καὶ τὸ προσδόξον τῶν [a] ἀπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ πρᾶγμα ἠξίου ποιῆσαι τὸν Ησαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα, ἥκοντι παρὰ δὲ θεοῦ. τὸ μὲν προσάλογα καὶ μείζω τ[ὴν] ἐλπίδα τοῖς ὁμοίοις πιστεῦται πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' [b] αὐτὸν, τί βέλεται σημεῖον γένεσθαι, τ[ὸν] ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπὶ δὲ σκιὰν ὑπὶ δέκα [c] βαθμοὺς ἀποκλίναι· ἦδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὑπὶ τ[ὸν] αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας, αὐτῷ πάλιν προσελθεῖν. δι' ἣν προφήτ[ης] τ[ὸν] Θεὸν προσκαλέσαντος, ὥστε τὸ σημεῖον τεθ' ὑπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύσις [d] λυθεὶς τ[ῆς] νόσου, ἀνεισιν εἰς τὸ ἱερόν· καὶ τῷ Θεῷ προσευνήσας, ᾠχετο ἐποιήσατο.

β'. [e] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, σωέβη τ[ὴν] τῶν Ασσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ [f] Μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, [g] Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τ[ὸν] Εζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσοντας, σύμμαχον τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τὰς πρεσβείας ἡδέως ἀποδεξάμενος καὶ ἑστιάσας, καὶ τοὺς θησαυροὺς ὑπιδείξας αὐτοῖς καὶ τ[ὴν] τῶν ὅπλων παρασκευὴν, καὶ τ[ὴν] ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ, δῶρά τε δοὺς κομίζειν τῷ [h] Βαλάδᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ησαΐας δὲ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, καὶ πυθομένου πόθεν εἶεν οἱ [i] παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε [k] πρὸς δὲ βασιλέως ἐλθεῖν αὐτούς· ὑπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως [l] ἰδόντες τ[ὸν] πλοῦτον ἐπὶ τῇ δυνάμει, ἐκ τούτου καυχώμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχὼν, ἴσθι, φησὶ, ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνά σου τοῦτον [m] μεταθησόμενον τ[ὸν] πλοῦτον, καὶ [n] τοὺς ἐκγόνους, οὐκχιθη-

Baladæ legatos benignitas ei vitio vertitur ab Esaja.

---

q Ιατρῶν, χρηστὸν ὄν] Ex Edit. *Bas.* levicula cum mutatione lego ἰατρῶν. χρηστὸν δὲ πρὸς αὐτῷ οὐδὲν προσδόκων, οὐδὲ οἱ φίλοι —— *de ejus vita desperarunt medici, neque vel minima spes amicis supererat.* Ita unius literæ interpositione Grammaticæ leges servantur; & à veteri lectione vix receditur. IBBETSON.

r Ενοίας μάλιστα] Ita cum *Cod. Vat.* Δυοίας, forsan pro ὀνοίας, *Big.* & *Samb.* δυνοίας in *Editis.* Si quis ἀγνοίας malit, per me licet.

s Οδυρόμενος] Οδυνώμενος *Vat.*

t Πατὴρ γένηται] Sic *Vat.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliisque* πατὴρ τέκνων γένηται.

v Αἰτήσεως ἀποδεξάμενος,] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* αἰτίας in *Editis.*

x Ετι χρόνον ζωῆς] Ita *Samb.* in *cæteris* ὅτι.

y Διαφεύξεται] τὴν νόσον] Καὶ ἀφοδόξειαι *Vat. Hen.* & *Busb.*

z Μετὰ τρεῖς ἡμέρας,] Μετὰ τρίτην ἡμέραν & mox μὴ ταύτην in *iisdem MSS.*

a Απηγγελμένων ἀπιστῶν,] Sic in omnibus *MSS.* ἀπηγγελμένων in *Editis.*

* *Dicenti,*] Missum illum ad se à Deo nuncium, *Vat.* Dicenti sibi crederet, & à Deo eum missum cognosceret, *Epiphan.*

b Αὐτὸν,] Εἰπεῖν post αὐτὸν adjiciunt *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

c Βαθμοὺς] Nihil hic de gradibus descriptis in materia aliqua ut horologium aut sciaterium fiat, sed gradus domus innuuntur. REL.

† *Eundem locum redire fecisset,*] *Id est*, primum gradum.

‡ *Exhiberet.*] *Sc.* decimo gradu.

d Λυθεὶς τ[ῆς] νόσου,] Λυθείσης *Big. Samb.* & *Gall.*

e Εν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Εν τούτῳ δ' τῷ χρ. in quibusdam *MSS.*

f Μήδων καταλυθῆναι.] *Simsonus* in *Chron. Cathol.* part. 3. p. 69. conjicit legendum Χαλδαίων, & à librario festinante scriptum fuisse Χδων. nisi Escharhaddon *Josepho* sit idem ac Sardanapalus. *Petitus* autem dicit, quod Medi eo tempore non funditus everterint Assyriorum imperium, sed se ab eorum tyrannide vindicarint, electo rege Dejoce qui sibi imperaret. *Tom.* 3. *Animadv. ἀνεκδότων*, p. 585.

g Βαλάδας ὄνομα,] Μαρωδαχ ὁὺς Βαλαδὰν *Auctori Chron. Alex.* p. 116. Vide *J. Clericum Aliosque.* ad 4 *Regum* c. 10. v. 12.

h Βαλάδᾳ,] Ita *Vat.* Βαλάδῳ in *Editis.* Βαλαδὰν *Samb. Big.* & *Gall.* 1.

i Παρόντες,] Παρελθόντες *Vat.* ἐλθόντες legisse videtur *Vet. Interpr.* atque ita forsan in *Sambuci* codice.

k Παρὰ] Παρὰ δ' ἧκεν αὐτῶν ἐλθεῖν *Big. Samb.* & *Vat.*

l Ιδόντες τ[ὸν] πλοῦτον] Ita *Samb.* (& *Cocc.*) εἰδόντες in *Editis.* forsan pro εἰδόντες.

m Μεταθησόμενον τ[ὸν] πλοῦτον,] Μεταθησόμενον *Vat.*

n Τοὺς ἐκγόνους εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀπολέσοντας τὸ ἄνδρας εἶναι] Vaticinium de Israëlitis Eunuchis redditis à Babyloniis *Hebr.*

ורין

θησομένης, καὶ ἀπολέσαντας [o] τὸ ἄνδρας εἶναι, [p] τῷ Βαβυλωνίῳ [q] δουλεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τὸν Θεόν. ὁ δὲ Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορᾶς [r] τὸ ἔθνος αὐτοῦ πεῖσαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ [s] εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἠυχετο μέχρις τοῦ αὐτὸν ζωῆς εἰρήνην ἀπολαῦσαι. μνημονεύει δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωδάκου. ὧν δὲ ἕνεκα ὁ προφήτης ὁμολογούμενος θείᾳ καὶ θαυμασίᾳ τινὶ ἀληθείᾳ, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ὅλως ψεύδεσθαι εἰπεῖν, ἁπάντα ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις κατέλιπεν, ἐκ τοῦ τέλους γνωσθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐχ εἷς μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὰ αὐτὰ ἐποίησαν· καὶ πάντα, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένεται παρ' ἡμῖν, κατὰ τὰ ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον.

spadones fient, & virilitate *sua* amissa regi Babylonio servient. hæc enim prædicere Deum. Ezecias autem, ex iis quæ dicta erant dolore affectus, dicebat, se quidem nolle gentem suam in istas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non potest ut mutetur quod à Deo semel fuerit decretum, orabat, ut saltem dum ipse viveret pace res florerent. Berosus autem Baladæ meminit Babyloniorum regis. Cæterum hic vates, cum ex confesso esset Dei spiritu afflatus, & mire ad veritatem loqueretur, certus se nihil prorsus falsi dixisse, quæcunque vaticinatus est scriptis mandata reliquit posteris ex eventu dijudicanda. Neque solus hic vates, sed & alii numero duodecim idem fecerunt: & quicquid boni malive nobis contigit, non secus ac illi prædixerant id ipsum evenit. Verum posthac de his quidem sigillatim sermonem faciemus.

Beroſi teſtimonium de Balada.

Eſaja vatis laus.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μετὰ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενόμενος ἐπέστρεψε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

CAP. III.

Quomodo poſt Ezeciam regnavit Manaſſes: utque, cum in captivitate eſſet, ad Deum reverſus eſt, & in regnum ſuum eſt reſtitutus, quod Amoſo reliquit.

Ἐπιβιοὺς δὲ οὐ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, καὶ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ [t] διάγων, τελευτᾷ· πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέταρτον ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἰκοστὸν δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Μανασσῆς, [u] ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς τέκνωμα πολίτιδος γεγονώς, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύματων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεικνύμενος [x] ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπών, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν παρανομίας, [y] αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιάναι δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῖς θεοῖς, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας [z] ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἔσχε φειδώ· καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, [a] ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ Θεὸς ἐπὶ τούτοις, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ [b] πρὸς τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπίλησε τὰς αὐτὰς συμφορὰς, αἷς σωφρονῆσαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν Ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον, παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ μηδενὸς πεφθῆναι κακοῦ. τοῖς δὲ ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, [c] θεὸς τοῦ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως· [d] ὃς, στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, [e] τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ λαβόντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν [f] ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ἐστι, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ προσέχειν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς [g] αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀποκλυθεὶς ὑπὸ τοῦ [h] τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώ-

Ezeciæ mors.

IV. *Manaſſes Judææ rex: Hieroboami ſceleribus ſe obſtringit. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.*

Ezecias autem rex, cum tempus, de quo ante diximus, supervixisset, atque tamdiu vitam pace egisset, morti occumbit; anno vitæ quarto & quinquagesimo exacto, regni vero nono & vigesimo. At Manasses filius ejus, qui in regnum successit, ex matre Achiba cive *Hierosolymitana* natus, à patris quidem studiis discessit, & contrarium vitæ institutum sequutus est, dum omne genus nequitiam præ se tulit, & nihil impii *intentatum* reliquit; sed Israëlitarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo perierunt, ausus est etiam templum *sordibus* polluere, simul & urbem omnemque regionem. Exorsus enim à Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant in Hebræis, justos cædibus grassabatur, adeo ut ne vatibus quidem pepercerit: nam & horum aliquos quotidie interfecit, ut sanguine Hierosolyma *passim* manarint. Deus itaque, ob ista illis iratus, ad regem & ad populum vates mittit, per quos eadem illis minatus est calamitates, in quas contigit ut fratres eorum Israëlitæ inciderent ob suas in eum contumelias. At illi verbis quidem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant ut nihil mali experirentur; re ipsa vero comperuerunt, vera esse quæ prædixerant.

2. Cum enim in iisdem perseverarent *moribus*, bellum illis moveri *Deus* fecit à Babyloniorum & Chaldæorum rege: qui, misso in Judæam exercitu, & regionem depopulatus est, & Manassen regem, dolo captum & ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplicium sibi obnoxium habuit. Cæterum Manasses, cum tum demum intellexisset quibus in malis versabatur, atque omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum orabat obsecrabatque, ut hostem ad humanitatem in eum flecteret & misericordiam. Deus autem, exaudita supplicatione, votis ejus annuit. atque ita Manasses,

Manaſſes victus & in captivitatem abductus ab hoſtibus. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

Deum precatus in regnum ſuum remittitur: ſeque ſubdit, ipſque ſuos ad pietatem convertit.

---

[o] Τὸ ἄνδρας εἶναι] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) τῷ in *Editis.*

[p] Τῷ Βαβυλωνίῳ] *Al.* τοῦ Βαβυλωνίων.

[q] Δουλεύσοντας βασιλεῖ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* δουλεύον) in *Editis.*

[r] Τὸ ἔθνος αὐτοῦ] Τὸ γένος αὐτοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

[s] Εἶναι] Lege εἴη. COCC.

[t] Διάγων,] Διαγαγὼν *Vat. Hen.* & *Busb.*

[u] Ἐκ μητρὸς Ἀχιβᾶς] Ἐκ μητρὸς μὲ Ἀχιβᾶς τέκνωμα, πολίτιδος γεγονὼς ἀπέῤῥηξεν ἑαυτὸν *Vat.* Ἀψιβᾶς ex LXXII. reponendum censeo. Vide *Cotelerium* ad PP. *Apostolicos*, p. 148.

[x] Ἐν τῷ τρόπῳ,] Ἐν τῷ πρώτῳ *Vat.* & *Gall.* 2. *Hen.* & *Busb.* πρῶτος ἐπιδείκνυσθαι *Zonar.*

וחיו סריסים LXX. καὶ ἔσονται ἐμπαῖχοι ὑπὸ τῷ οἴκῳ &c. *Chald.* &c. popul. magnates רברבין *Hebr.* סריס Eunuchus & aulicus Es. xxxix. 7. & alibi. SPANH.

[y] Αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ convertit. εἰς τὸν Θεὸν in *Editis.*

[z] Ὡμῶς τοὺς δικαίους] Ὡμῶς neque agnoscit *Vat.* neque *Epiphan.*

[a] Ὥστε αἵματι ῥεῖσθαι] Sic *MSS.* ὡς τῷ αἵματι in *Editis.*

[b] Πρὸς τὸ] Illud πρὸς ex *MSS.*

[c] Παρὰ δὲ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων] Παρά τε δὲ in *MSS.*

[d] Ὃς στρατιὰν] Ita cum *Vat. Gall.* 2. & *Vet. Interpr.* in *reliquis* ὃς στρατείαν ἔπεμψεν.

[e] Τήν τε χώραν] Καὶ τὴν τε χώραν ἐλ. *Big.* & *Samb.* καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐλ. *Vat.* & *Vet. Interpr.*

[f] Ἐβούλετο τιμωρίαν] Ἠβούλετο *Big.* & *Samb.*

[g] Αὐτῷ.] Αὐτῷ *Samb.* à manu secunda.

[h] Τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως] Illud τοῦ ex *MSS.*

ſes, à rege Babyloniorum dimiſſus, in regnum ſuum reſtituitur. Cumque Hieroſolyma veniſſet, id modis omnibus agebat, ut vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum jam pœnitere cœpit, ex animo ejiceret, quoad ejus fieri potuit, omnique erga eum religione ſemet obligaret. Templum etiam conſecravit, & urbem luſtravit; & de cætero totus in eo erat ut gratias Deo pro ſalute *ab eo impetrata* referret, eumque ſibi quamdiu viveret propitium teneret. Quin & populum eadem facere docuit, ut qui intellexerat, qualem calamitatem parum aberat quin acceperit ob contrarium vitæ inſtitutum. Inſtaurato etiam altari ſacra legitima faciebat ex præſcripto Moyſis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curaſſet, Hieroſolymorum ſecuritati proſpexit: adeo ut murum antiquum refecerit, alterumque ei adſtruxerit, ac præterea turres altiſſimas excitarit; & arces ſuburbanas, quo magis ad præſidium eſſent comparatæ, tum aliis rebus tum omne genus commeatu neceſſario inſtruxit. Atqui vero in iſtis mutatus in melius, ita reliquum vitæ agit, ut beatiſſimus dignuſque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo cœpit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixiſſet annos ſeptem & ſexaginta è vita migravit, annis quinque & quinquaginta in regno exactis. Atque ipſe quidem ſuis in hortis ſepultus eſt: regnum vero ad filium ejus Amoſum delatum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emalſema, ex urbe vero Iabata oriunda.

2 Paral. c. 33. v. 27.

Manaſſes moritur. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

ζεπ. γνόμενος δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων ὠθεῖ τ Θεὸν καὶ τῷ μνήμῃ ἐπαιδάζεν, εἰ δυνατὸς αὐτῷ γένοιτο, τ ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν [i] μεταβουλεύειν ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι ὠθεὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ. καὶ τ ναὸν ἥγνισε, καὶ τῷ πάλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ χάρειν τε τ σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὅμενῆ πρὸς ὅλον τ βίον. [k] τὰ γ αὐτὰ πράξειν καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα ὤφελε μικρὸν ἐχρήσαντο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπισκευάσας γ καὶ τ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος γ τὰ ὠθεὶ τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τ τ Ιεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε [l] τὰ παλαιὰ τείχη μὴ πλῆς [m] ἐπισκευάσαι ἀγαθῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς [n] ἐπιβαλεῖν, ἀναξῆσαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε ὠθεὶ τ πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων [o] πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει γ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕτω τ μετῆλθ βίον, ὡς μακαρισὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνῳ ἅ χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' ἅ τ Θεὸν σέβειν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα [p] ἑπτὰ, κατέτρεψε τ βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς [q] ἐν τοῖς αὐτῷ ᾠδείοις· ἡ βασιλεία γ εἰς τὸν ὑὸν αὐτῷ [r] ὠθιέρχεται [s] Αμωσον, μητρὸς [t] Εμαλσέμης μὲν ὄνομα τυχηκότα, ἐκ γ πόλεως [v] Ιαβάτης ὡρμημένης.

CAP. IV.

Ut loco Manaſſis regnavit Amoſus, & poſt Amoſum Joſias, vir juſtus piuſque. & de Olda vate.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμως, ᾧ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιος ὢν καὶ ὁσιώτατος. ὠθεί τε Ολδᾶς ὠθεφήτευσε.

Amoſus Judææ rex. 4 Regum, c. 21. 2 Paral. c. 33.

HIC patris ſcelera, quæ prima juventute facere auſus eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in domo interiit, cum vixiſſet annos quatuor & viginti, ex illis vero duo regnaſſet. In ejus autem interfectores animadvertit populus, atque Amoſum cum patre ſepeliunt, regnum vero filio ejus Joſiæ in manus tradunt, cum annum ætatis octavum ageret: cui mater erat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede. Ille autem optima erat indole, atque à natura ad virtutem bene comparatus, regis Davidis mores in ſcopum & regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam: cumque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac juſtitiæ ſpecimen dedit *egregium*. Nam populum ad ſaniorem mentem reducebat, auctorque erat, ut, mutata de deaſtris, ut qui dii non eſſent, opinione, Deum patrium colerent: cumque ea quæ à majoribus ſuis acta eſſent diſpicere cœperit, quæ minus recte ſe haberent ſapienter emen-

Amoſo interfecto, regnat Joſias. 4 Regum, c. 22. 2 Paral. c. 34.

V. *Joſiæ pietas.*

Οὗτος μιμησάμενος τὰ τ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ βουλόμενος [x] τῶν τ ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ὑπὸ τ [x] οἰκίας τ [y] αὐτῷ, βιώσας ἔτη τέσσαρα & εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν [z] δύο. μετῆλθε δ' αὐτὸ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς [a] καὶ τῷ παλαὶ συνθάπτουσι τὸν [b] Αμωσὸν, τὴν γ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτῷ Ιωσίᾳ [c] παραδίδοσι, ὀκταέτη τὴν ἡλικίαν ὄντα· ᾧ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν [d] Βοσκεθὶ, [e] Ιεδὴ γ τὄνομα. τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄμεμπτος ὑπῆρχε, καὶ, πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, [f] τῶν Δαυίδου & βασιλέως ὑποτυπωμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι [g] ὠθεὶ τῆς ὅλης τ βίου ὑποτυθεύσεως [h] κεχρημένος· ἤρξατο γ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπιδείξασθαι. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρῄνει, τῆς ὠθεὶ τῶν εἰδώλων δόξης [i] ὡς οὐκ ὄντων ἀποστένοντας, σέβειν τὸν πάτριον Θεόν· πάντ τ προγόνων ὑπισχνῶν ἔργα, τὰ μὲν ἀμε-

i Μεταβουλεύειν ὥρμησε,] Ἐπιβουλεύειν *Big. Samb.* & *Vat.*

k Τὰ γ αὐτὰ] Ita cum *Big. Samb. Vat.* & *Vat. Interpr.* ταὐτὰ γ αὐτὰ πρ. τὸ πλ. in *ceteris.*

l Τὰ παλαιὰ τείχη] Sic *MSS.* τὰ deëſt in *Editis.*

m Επισκευάσαι] Cum ἐπισκευάσασθ habeat *Vat.* ἐπισκευάσαι malui quam ἐπισκευάσας *Editorum Aliorumque:* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.*

n Επιβαλεῖν,] Ἐπιβάλλειν *Vat.*

o Πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων] Πλήθη aut ſimile quid poſt πάντων ſubintelligendum eſſe monuit Cl. *Lowthius.* ipſe τινὶ ſubintellectum puto. πάντων τ *Big. Samb.* & *Vat.* HUDS. Deëſt vox εἰσομιδῇ aut ſimile quid. COCC.

p Επτὰ,] Καὶ ἑπτὰ *Big.* & *Gall. 1.*

q Εν τοῖς αὐτῷ ᾠδείοις·] Conf. ſup. lib. 9. c. 10. §. 4. SPANH.

r Περιέρχεται] Παραγίνεται *Big. Samb.* & *Vat.*

s Αμωσον,] Ita in *Editis Aliiſque*, & ſatis recte & juxta quædam exemplaria LXXII. Αμμὼν *Big. Samb.* & *Vat.* & Αμμανὰν *Hen.* & *Busb.* ex alia lectione τ ὁ.

t Εμαλσέμης] Μεσιμαμβὰς juxta *Verit. Hebr.* Μεσολαμὲμ, & Μασαλαμεὶθ, & Μεσαλαμὰν, & Μεσαλὰμ, & Μεσελιμεθ in LXXII. Εμασίμης *Big. Samb.* & *Gall.* Εμασελμὰς *Vat.* in *Epiphanii* libris *Maſelmis.*

v Ιαβάτης] Ιαταμώτης *Vat.* in *Epiphanii* libris *Jechabeth.* Ιοβὰθ nomen urbis juxta *Ver. Hebr.* Ιετὲα aut Ιετχὰλ LXXII.

x Οἰκίας τ] Ita *Big.* (Cocc.) *Samb.* & *Vat. Interpr.* οἰκείας in *ceteris.*

y Αὐτῷ,] Ἑαυτῷ *Vat.*

z Δύο.] Sic *MSS.* prout ſupra, p. 504. v. 1. ἔτη δύο in *Editis.*

a Καὶ τῷ πατρὶ] Ita *Big. Samb.* & *Gall. 1. 2.* καὶ τῷτε π. in *Editis Aliiſque.*

b Αμωσὸν,] Vide *Annott.* ad præced. c. §. 2.

c Παραδίδωσι,] Sic *Big.* & *Samb.* παραδίδωτι in *Editis Aliiſque.*

d Βοσκεθὶ,] Ita cum *Cod. Vat.* quod *Voſcheti* vel *Voſcethi* habeant *Epiphanii* libri. Βοσκιθὶ in *Editis Aliiſque.*

e Ιεδὴ γ τὄνομα.] Εδὶς *Vat.* Ιεδὶς *Samb.* & *Gall. 1.* Ιεδὶς *Big.* & *Gall. 2.* Ιεδία, θυγατὴρ Εδὶα ἀπὸ Βασεμωθ LXXII. Ιεδιδὰ juxta *Verit. Hebr.*

f Τῶν Δαυίδου] Illud τ ex *MSS.*

g Περὶ τ ὅλης] In pleriſque *MSS.* τ ὅλης ὠθεὶ τ βίου ὑποτυθεύσεως.

h Κεχρημένος.] Ἐκείνῳ κεχορηγημένος *Big. Samb. Vat.* & *Gall. 1. 2.*

i Ως οὐχὶ θεῶν ὄντων] Illud ὡς ex *MSS.* & *Vet Interpr.*

k Διώρ-

μαρτηθέντα [k] διώρθωσε σωτηρίως, ὡς ἂν [l] πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος, ὅσα δι' εὑρέσεως εὖ γεγονότα καὶ κατὰ χώραν ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. [m] ταῦτα δ' ἔπραττε, σοφίας καὶ διανοίας τῆς φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ εἰς εὐδαιμονίαν. [n] τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν, [o] ὅτῳ θείᾳ τινὶ τάξει τῆς πολιτείας εἰς τῆς θείας τὸ θεῖον διαστείλας [p] διοδεῦσαί τε συνέβαινε, διὰ τὸ τοὺς τούτων βασιλεύοντας μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθαι. θεὸν γὰρ ὁ βασιλεὺς [q] καὶ τοὺς πόλιν καὶ τοὺς χώραν ἅπασαν, πάντα ἄλλα τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνάγματα θεοῖς ἐξέκοψε, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, [r] εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο θεοσεβέζων κατέσπασε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς θείας αὐτοὺς δόξης εἰς τοὺς τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τοὺς σωτήριος [s] ἀποφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτοῦ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ πινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, οἳς ἂν διοικεῖν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματος, θεοῦ παντὸς τὸ δίκαιον τιμῶντες, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον αὐτὸ θεωροῦντες. διαπεμψάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τοὺς χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους [t] εἰσφέρειν [v] εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως [x] ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως [y] Ἀμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφὰν, καὶ τὸν χαρᾶς τῶν [z] ὑπομνημάτων Ἰωάτλην, καὶ τὸν ἀρχιερέα [a] Ἐλιακίαν· οἳ μηδὲν ὑπερθέσθαι μηδ' ἀναβολὴν δόντες, ἐκτίνασας καὶ πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα κατασκευάσαντες, εἶχόν τὸ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ὕτως ἐπισκευασθεὶς τοῦ τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὸν ἐποίησεν.

β'. Ογδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς Ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περισσὸν τὸ χρημάτων [b] χωνεύσαντα πίνακας κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν ἀφοσίωσιν· ἔτι δὲ καὶ ὅσον ἂν ᾖ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλιακίας, ἐντυγχάνει τὰς ἱερὰς βίβλοις τοῦ Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, καὶ προσκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφάν. ὁ δὲ ἀναγνὼς παρεγένετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσας ἠνέσθη πέπρακται ἔχοντα ἐδήλου· [c] παρεγένετο δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἐλιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων πινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν [d] Ὀλδὰν, γυναῖκα δὲ [e] Σαλλήμου, [f] τῶν ἐν δόξῃ πινὸς καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανοῦς, καὶ προσελθόντας ἐκέλευε [g] λέγειν, ἱλάσασθαι τὸν Θεὸν καὶ [h] πρᾶον ποιεῖν ἑαυτῷ· δεῖσθαι γὰρ εἶναι μὴ παραβαίνειν τοὺς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν [i] κινδυνεύσαντας ἀναστάτους γενέσθαι καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας ἐπ' ἀλλοτρίας

dabat, quasi summa fuisset senectute & ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quæ vero bene ac suo loco facta deprehendebat, ea retinebat atque imitabatur. Ista autem faciebat ex mentis suæ perspicacia & ingenii solertia, seniorumque consiliis & institutis obsequendo. cum enim legum ductum sequeretur, ea re fiebat ut in rep. curanda & in religione erga Deum *instauranda* prospere etiam ei omnia cederent; eoque magis quod horum *regum* iniquitas non *amplius exemplo* esset, sed è conspectu sublata fuerit. nam rex, urbem pariter ac regionem omnem obeundo & lucos diis peregrinis dedicatos excidit, & aras eorum evertit, & donaria eis à majoribus consecrata cum ludibrio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis opinionem habuerunt ad Dei cultum convertit; *quo facto* hostias ut olim & solida sacrificia ejus ad altare afferri jubet. Constituit etiam certos judices & inspectores, ut res uniuscujusque curarent, juris & æqui rationem præcipue habentes, & illud non minus quam vitam tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem dimisit cum mandatis, ut quicunque vellent aurum & argentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo quisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem allatæ essent pecuniæ, curam templi sumptuumque in illud faciendorum commisit Amasiæ prætori urbano, & Saphani scribæ, & Ioadæ commentariensi, & Eliaciæ pontifici; qui sine mora & dilatione, ubi architectos & reliqua ad *templi* reparationem necessaria paraverant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita instauratum fecit ut omnibus innotesceret regis pietas.

Deastrorum cultum tollit Josias.

Templum reficiendum curat.

2. At cum jam in regno annum decimum & octavum ageret, ad Eliaciam potificem mittit, jubens, ut, conflata quæ supererat pecunia, crateras inde & pateras & phialas ad sacra procuranda conficeret: ac præterea quicquid auri argentive in thesauris esset, id quoque prolatum identidem in crateras & istiusmodi vasa impenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum promit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo repositos, eosque prolatos tradit Saphani scribæ. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia ad finem esse perducta quæ imperârit: insuper & libros *Moysis* ei prælegebat. His autem auditis, vesteque scissa, cum Eliaciam pontificem acciviisset, ipsumque scribam, & ex amicis aliquot maxime necessariis, misit *eos* ad Oldam vatem, uxorem Sallumi, viri inclyti & nobilitate illustris, jussitque dicere, cum ad eam accessissent, ut Deum placaret studeretque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quæ patres contra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine ut extorres fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium egentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates ab ipsis

Vasa fabricari jubet in Sacrorum usum.

Liber legis repertus. 4 *Regum*, c. 23. 2 *Paral.* c. 34.

Olda mulier vates.

k Διώρθωσε σωτηρίως] Ita *MSS.* διόρθωσε in *Editis.*

l Πρεσβύτατος] Cum *Samb.* & *Vat.* articulum ὁ omisimus ante πρεσβύτατος. atque καὶ ante κατὰ χώραν negligunt *Big.* & *Samb.*

m Ταῦτα δ' ἔπραττε,] Ταῦτα δὲ ἔπραττεν ὑπὸ σοφίας καὶ ἐπινοίας τῆς φύσεως χρώμενος συμβουλίᾳ τῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ *Vat.*

n Τοῖς γὰρ νόμοις κατακολουθῶν,] Ita in omnibus *MSS.* τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν κατακολουθῶν in *Editis.* HUDS. Forte, τοὺς γὰρ νόμους, οἷς ἐν κατακολουθῶν, ὅτῳ π. τ. τ. τ. π. καὶ τ. π. τ. θ. διοικήσει, διοδεῦσαι συνέβαινε. *Leges enim, quas sequebatur, ita, quoad ordinem Reipublicæ & Divini cultus, recte procedere contigit, quod illarum violatio non extaret, sed abolita esset. Nam Rex* &c. COCC.

o Οὕτω θείᾳ τινὶ τάξει] Οὗτως forsan pro ὅτως ex literarum similitudine in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὡς θείᾳ τινὶ *Vat.* & *Gall.* 2. ὅπως τινὶ τάξει legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sequens enim legem velut ordinem civitatis, & pietatem circa Deum gerens, omnia prospere gubernabat, & maximè quod à priorum regum iniquitate recedebat.* De voce ὅτῳ videsis Cl. *Perizonii* notas ad *Elianum*, p. 20. c. 21.

p Διοδεῦσαί] LXX. Gen. XXIV. 12. εὐόδωσον, & *Demosthen.* εὐοδῆ. *Aristoph.* Ran. v. 282. εὐοδίαν. SPANH.

q Καὶ τοὺς πόλιν] Illud καὶ *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.*

r Εἴ τι δ' ἀνάθημα] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα in *Editis Aliisque.*

s Ἐπιφέρει θυσίας,] Ἐπίφερε *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐπίφερεν *Big.* & *Samb.*

t Εἰσφέρειν κομίζοντας] Ita *Big.* & *Gall.* 1. εἰσάγειν in *reliquis.*

v Εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ,] Eo modo *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* ὡς ἐπισκ. in *Editis.* εἰς κατάσκ. *Gall.* 1. 2.

x Ἔχοι.] Forte ἔχει. COCC.

y Ἀμασίαν,] Μαασὰ aut Μαασίαν LXXII.

z Ὑπομνημάτων Ἰωάτλην] Ἰωὰς aut Ἰωὰχ LXXII. Ἰωὰν juxta *Epiphanium.*

a Ἐλιακίαν·] Χελκίαν LXXII.

b Χωνεύσαντα] Χωνεύσαντας *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.*

c Παρεγένετο δὲ] Παρεγένετο δὲ αὐτῷ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

d Ὀλδὰν,] Ὀλδᾶ in *Editis.* Οολδὰ, aut Ολδὰν, aut Ολδᾶν in *MSS.* Ολδαν LXXII.

e Σαλλήμου.] Σελλήμ *Vat.* μητρὸς Σελλὴμ LXXII. Κεφ. γυναῖκα Σελλὴμ LXXII. *Alex.*

f Τῶν ἐν δόξῃ] Τῶν εὐδόξων τινὸς καὶ δ. εὐ. ἐπιφανῶν *Vat.*

g Λέγειν,] Sic cum *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* in *reliquis* λέγων.

h Πρᾶον] Ita in *iisdem MSS.* & *Vat.* πρεσβύτερον in *ceteris.*

i Κινδυνεύσαντας] Κινδυνεύοντας *Samb.* & *Vat.*

ipsis, quos miserat rex, mandata ejus accepissent, præcepit illis ut ab ea digressi ad regem *ista* dicerent; "quod Deus jam contra illos sententiam
Ejus responsum oraculare. "tulerit, quæ nullis refigenda est precibus, fore "ut populus pereat, & è regione *sua* ejiciatur, & "omnibus quibus jam fruitur bonis mulctetur, "quòd *scilicet* leges violarint, & cum tam multum "temporis interim fuerit pœnitentiam non ege-"rint, præsertim cum vates eos monuerint ut ad "saniorem mentem redirent, pœnasque manere "scelera prædixerint, quas, ut Deum esse credant, "& nihil mendacii istis subesse quæ per vates illis "denunciavit, omnino fore, ut ab illis expetat, "propter ipsum tamen, quod justus exstiterit, "etiam nunc moraturum esse calamitates; verum, "ut ille in vivis esse desierit, quæ inferre decrevit "populo illaturum esse.

Pietas. 3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidissent, reversi ad regem ei omnia retulerunt. *4 Regum, c. 23.* Ille vero, missis in circuitum nunciis, jussit ut Hierosolyma convenirent sacerdotes & Levitæ, omnibus etiam cujuscunque ætatis adesse imperatis. Cum autem congregati essent, primum quidem illis legebat libros sacros: deinde, pro suggestu stans in medio populi, omnes *imperio* coëgit fidem jurejurando dare, se Deum certe colituros esse atque Moysis leges observaturos. Illi vero & his prompte assenserunt, & regis consiliis obsequuturos se receperunt: moxque sacra facientes litantesque Deum precabantur, ut benigne illos & misericorditer respicere dignaretur. Porro jussit pontifici *maximo*, si quod vas supereset à majoribus deastris diisque peregrinis positum in templo, illud efferret: & cum non pauca essent congesta, illis incensis cinerem eorum * dispersit: denique deastrorum sacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

Achiæ vaticinium impletum. 4 Regum, c. 23. 4. At cum ista Hierosolymis perfeciset, in *suæ ditionis* regionem proficiscebatur; & quicquid in ea fecerat Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem, funditus delevit: falsorumque vatum ossa super altari, quod primus Hieroboamus exstruxerat, igni cremavit. Et quidem Achiam vatem, cum se ad Hieroboamum contulisset, dum ille sacrificaret totusque populus audiret, quæ eventura essent prænunciasse; quod quidam ex Davidis progenie, nomine Josias, hæc ipsa, quæ jam memoravimus, facturus esset. atque accidit ut ista adimpleta fuerint, annis trecentis sexaginta & uno elapsis.

5. Post hæc autem rex Josias, ad alios etiam ex Israëlitis profectus, qui in captivitatem & servitium non abducti fuerant ab Assyriis, illis persuasit ut impie agere desisterent, deorumque alienorum cultum relinquerent, patrium vero Deum & maximum pie colerent, eique adhærerent: domosque perscrutatus est & villas & urbes, suspicans fore ut aliquis intus custodiret deastros. Quinetiam *solis* currus, qui *in ascensu ad templum* steterant, à majoribus fabricatos, & si quid aliud adorabant ut Deum,

ἔρημοι πάντων καταφρέψωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. [k] ἀκούσαζα δ' ἡ προφῆτις ταῦτα τὰ πεμφθέντα [l] αὐτῶν δι' ὧν ἐπέστελεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτὸς ἀπελθόντας πρὸς τὰ βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον [m] ἤδη "κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ἣν οὐκ ἰκεσίαις ἄν τις "ἄκυρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τὰ χώρας ἐκβα-"λεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τὰ νῦν παρόντων ἀγαθῶν πα-"ραβάντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ με-"τανοήσαντας, τά τε προφηθέντα τοῦτο φθαμενοῦντα σωφρο-"νεῖν, καὶ τὰ δηλωθέντα τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, "ἵνα, ἵνα πρόθωσιν [n] ὅτι Θεός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τῶ-"των ὧν αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγειλε, πάντως "αὐτοῖς ποιήσειν, δι' αὐτὸν μέντοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέ-"ξειν ἔτι τοῖς συμφοραῖς, μὴ ἂν τὰ ἐκείνῳ πλουτῶ τὰ "κατεψηφισμένα [o] πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τὰ γυναικὸς προφητεύσαντος, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, προπέμψας πάντας τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συναθροισθῆναι εἰς [p] τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, [q] πᾶσαν τε ἡλικίαν προσαγαγόντας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, [r] στὰς ἐπὶ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους [s] ποιήσασθαι καὶ πίστις ἠνάγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσειν τὸν Θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ προθύμως τε [t] ἐπήνεσαν, καὶ τὰ προδηλωθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέστησαν· θύοντές τε προηρέμα καὶ καλλιερούντες τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ [x] ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περιττὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεύει τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατασπάσας αὐτὰ τοῦ στόλου αὐτῶν διέσπειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τοῦ Ααρῶν γένους, ἀπέκτεινε.

δ'. Ταῦτα δ' ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος ἦκεν εἰς τὴν χώραν, καὶ [y] τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν ἠφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὃν κατεσκεύασε πρῶτος Ἱεροβοάμου, κατέκαυσε. [z] ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου καταλήψαντα πρὸς Ἱεροβοάμου, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγεῖλαι [a] τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ἰωσίας τοὔνομα ποιήσει τὰ προειρημένα. [b] σωιέδη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη τριακόσια ἐξηκονταέν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας προελθὼν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐδὲ τὴν δουλείαν [c] τὴν ὑπὸ τῶν Ασυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις ἐδὲ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τόν τε πάτριον καὶ μέγιστον Θεὸν εὐσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν· τάς οἰκίας τε ἐδὲ τὰς κώμας ἠρεύνησε ἐδὲ τὰς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ἃ μὲν ἀλλὰ ἐδ [d] τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα ἅρματα, ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ

εἰ

[k] Ακούσασα δ' ἡ προφῆτις] Forte ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις τοῦτο τὰ πεμφθέντα ἃ ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, *Vet. Audiens prophetissa quæ fuerant à rege mandata.* COCC.

[l] Αὐτῶν δι' ὧν] Δι' αὐτῶν ὧν *Big. Samb. & Vat.*

[m] Ἤδη κατ' αὐτῶν] Illud ἤδη ex *MSS.*

[n] Οτι Θεός ἐστι,] Sic *Big. Samb. Vat. & Gall. 2.* ὅτι ὁ Θεός ἐστι in *Editis Aliisque.*

[o] Πάθη] Παθήματα *Vat.*

[p] Τὰ Ιερόσολυμα] Illud τὰ deëst in aliquot *MSS.*

[q] Πᾶσαν τε ἡλικίαν] Πᾶσαν ἡλικίαν *Vat.*

[r] Στὰς ἐπὶ βήματος] Vocem στὰς non agnoscit *Vat.*

[s] Ποιήσασθαι] Ita *Big. Samb. Gall. 2. Vat. Hen. & Busb.* ἐκποιήσασθαι in *Aliis.*

[t] Επήνεσαν,] Sic *Big. Samb. Vat. & Gall. 1.* in *Editis* ἤνεσαν.

[v] Ικέτευον,] Ἤδη ante ἱκέτευον inserunt *Big. Samb. & Vat.*

[x] Ιλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν.] Ιλεων in *plerisque MSS.*

* *Dispersit:*] Dispersit in fluvium, *Epiphan.*

[y] Τὰ κατασκευασθέντα] Illud τὰ ex *MSS. & Coccejo.*

[z] Ταῦτα δὲ τοῦ προφήτου Ἀχίου] Ita è *Cod. Vat.* ταῦτα δὲ καταλθόντα τοῦ προφήτου πρὸς Ιεροβοάμου in *Editis Aliisque.*

[a] Τὰ γενησόμενα,] Delendum forte τὰ. COCC.

[b] Σωιέδη δὲ] Deëst ἐν τοῖς ἄνω δεδηλώσαμεν, aut simile quid. COCC.

[c] Τὴν ὑπὸ τῶν Ασυρίων διέφυγον] Τὴν accepimus ex *MSS.*

[d] Τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα ἅρματα,] Vetus mendum huic loco inoleviſſe palam facit *Vet. Interpr.* qui verba illa τὰ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστῶτα plane omisit. Quin & *Gelenius* in sua versione locum interpolavit ex *4 Regum*, c. 23. v. 11. Ipse τοῖς βαθμοῖς τεμένης vel τοῖς βάτεσι λιθίναις, aut simile quid mallem quam τοῖς βασιλευομένοις. HUDS. Gelenius hæc explicat de *Quadrigis Solis*, aliter *Rufinus.* Cum Gelenio Gallus Interpres Arnaldus, juxta 2 Reg. XXII. 11. SPANH.

ε Ω

εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἰδὼν [c] ᾧ πεοσεκυύεν ὡς Θεῷ [f] ἐδάσασε. καὶ καθαρίσιος ἄτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς Ιεροσόλυμα τὸ λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν [g] ἀζύμων ἑορτὴν, [h] καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε· ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ [i] τὰ πάσχα, νεογνὰς ἐλίφους & ἄρνας τρισμυρίας, βοῦς δὲ εἰς [k] ὁλοκαυτώματα τρισχιλίας. παρεῖχον δὲ & τῶν [l] ἱερέων οἱ πρῶτοι ἀφὸ τὰ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, [m] ἄρνας διακοσίας ἑξακοσίας· καὶ τοῖς Λευίταις πενταχισχιλίας ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πενταακοσίας. καὶ γνομένης ἄτως ἀφθονίας τῶν τε ἱερείων ὑπερβολὴν, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ἐξηγουμένου [n] καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ δὴ μηδεμίαν ἄλλην ἄτως ἀχθῆναι τοῖς Ἑβραίοις ἑορτὴν ἀπὸ τῶν Σαμουήλου δὲ προφήτου χρόνων ἄτιον ἰδὼν, τὰ πάντα κατὰ νόμους & κατὰ τὴν ἀρχαίαν θρησκήρησιν τῆς πατρίου σωτηρίας ἐπιτετελεσθῆναι. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα Ιωσίας, [o] ἔτι τε & πλείστῳ & τῇ παρὰ πᾶσιν δόξῃ, κατέρρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

de medio ſuſtulit. Cumque hoc modo regionem univerſam luſtraſſet, populum Hieroſolyma convocavit, ibique feſtum Azymorum, quod & Paſcha dicebatur, celebravit: donavitque populo victimas Paſchales, hœdos agnoſque lactentes ter mille, & in ſolida ſacrificia boum tria millia. Ac præterea principes pontifices in gratiam Paſchatis ſacerdotibus largiti ſunt agnorum duo millia & ſexcentos; & ſimiliter Levitis primores eorum dederunt agnorum quinque millia, & boves quingentos. Cumque tam magna eſſet victimarum copia, ſacra fecerunt convenienter Moyſis legibus, unoquoque ex ſacerdotibus præeunte & miniſtrante populo. Atque ideo nullum tale Paſcha à temporibus Samuelis vatis actum erat ab Hebræis, quod omnia ex legum præſcripto, priſciſque patriæ ritibus obſervatis, peracta fuerint. Poſt hæc autem Joſias, cum in pace vitam egiſſet, inſuper & divitiis & gloria inter omnes floruiſſet, vitæ finem habuit hujuſmodi.

Joſias Paſcha agit. 4 Regum, c. 23. 2 Paralip. c. 35.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλὺ πλυτᾶς· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγε, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παρέδωσι. περὶ τε Ιερεμίου & Ιεζεκιήλου.

CAP. V.

Quomodo Joſias cum Nechao congreſſus eſt, & vulneratus non multo poſt moritur: utque Joachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, & regnum Joacimo tradidit. Deque Hieremia & Iezecielo.

VI.

[p] ΝΕχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, [q] ἐγείρας στρατιὰν, ὅτι τὸν Εὐφράτην [r] ἤλασε πολεμῶν, Μήδοις [s] πολεμήσων & τοῖς Βαβυλωνίοις, οἳ τὴν [t] Ασσυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. ὁ γὰρ Ασίας βασιλεῦσαι πόθον εἶχεν. γνομένου δ' αὐτοῦ κατὰ [v] Μέμφιν πόλιν, ἣν δ' [x] αὐτὴ τῆς Ιωσίου βασιλείας, μιᾷ δυνάμεως εἴργει αὐτὸν ἀφὸ τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὴν ὅτι τοὺς Μήδους ἔλασιν. πέμψας γὰρ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν ἔλεγε, ἀλλ' ὅτι τὸν Εὐφράτην [y] ὠρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὅπως πολεμεῖν [z] αὐτῷ κωλύονθι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν. Ιωσίας δὲ οὐ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ [a] Νεχαὼ, ἀλλ' ὅτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. [b] τὸν πεπρωμένης, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμησάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. Δαιμόνιον γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρμασι & ἀπὸ χέρως ὅτι χέρας [c] ὀχουμένου, τοξεύσας τὸν αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαυσε τὸν πρὸς τὴν μάχην προθυμίας. τῷ τραύματι γὰρ βεβιαλημὸς ὢν, ἐκέλευσεν [d] ἀναχληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ [e] κατέρρεψεν εἰς Ιερουσάλυμα.

NEchao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeditionem ad Euphratem fluvium profectus eſt, Medis bellum illaturus & Babyloniis, qui Aſſyriorum everterant imperium. illum enim cupido inceſſit regnandi in Aſia. Cumque ad Menden urbem perveniſſet, (erat autem illa in ditione Joſiæ) cum exercitu eum prohibuit ab expeditione contra Medos per regionem ſuam facienda. Nechao autem, præcone ad eum miſſo, dicebat ſe non in illum exercitum educere, ſed ad Euphraten ire contendiſſe, jubebatque cavere ne ipſum adeo irritaret, ut adverſus eum præliaretur, ſeſemet à propoſito itinere prohibentem. At Joſias iis quæ Nechao dixerat haud aſſenſit, ſed ſecum conſtituebat iter ei non dare per ſuæ ditionis regionem: fato eum, ut opinor, ad hoc ipſum impellente, ut illum perdendi occaſionem arriperet. Nam dum aciem inſtrueret curru ab uno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum ſagitta petierat, fecit ut ei deflagraret bellandi cupiditas.

Nechao Ægyptiorum regis expeditio. 4 Regum, c. 23. & 2 Paralip. c. 35. Joſiam rogat Nechao ut ejus voluntate iter per provinciam ſuam facere liceret. 2 Regum, c. 23. & 2 Paralip. 2. 25. Prohibetur à Joſia.

---

e Ω πεοσεκυύων] Ita cum *Big. Samb.* & *Gall* 1. (& *Coccejo*) ᾧ πεοσεκυύων ὡς Θεῷ in *Editis Aliiſque.* ᾧ πεοσεκυύων ὡς Θεὸν *Vat.*

f Εδάσασε.] Juxta *S. Literas* ἐκαινοτ vel κατέκαυσε. Nolui tamen vocem ἐδάσασε loco movere, propter iſta *Euſtathii* ad *Homerum* (p. 1525. *Edit. Rom.*) ἔλεγον δηλονότι πεαπίζας τὸ καταχῆ δαιτὸς, τὸ μέντοι αἴρειν αὐτὰς βεβαίως ἐφασκον.

g Αζύμων ἑορτὴν,] Sic *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. τὴν ἀζύμων *Vat.* ἄζυμον ἑορτὴν in *Editis.*

h Καὶ] Abundat. COCC.

i Τὸ πάσχα,] Ante τὸ πάσχα forſan ſubintelligendum εἰς, aut reponendum auctoritate *Vet. Interpr.* & LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

k Ολοκαυτώματα] Ολοκαύτωσιν *Big.* & *Samb.*

l Ιερέων οἱ πρῶτοι] Forſan Ιουδαίων pro ἱερέων ſubſtituendum, quod *primi Judæorum* habeat *Epiphan.* & οἱ ἄρχοντες LXXII. 2 *Paralip.* c. 35. v. 8.

m Αρνας διακοσίας ἑξακοσίας] *Agnos quinque & ſexcenta millia & Levitis agnos duo millia* in quibuſdam *Epiphanii* libris, in aliis *agnos quinque millia & Levitis agnos duo millia & ſexcentos.* Videſis 4 *Regum*, c. 23. v. 21. & 2 *Paralip.* c. 35. v. 7 & 8.

n Καὶ διακονουμένου] Illa καὶ διακονουμένου inſerta dedi, quod ἐξηγουμένου καὶ διακονουμένου habeant *Big. Samb.* & *Vat.* atque *Epiphanii* verſio, *hoſtias ſingulas enarrantibus & miniſtrantibus* &c.

o Ετι τε καὶ πλείστῳ] Ετι δὴ καὶ *Vat.*

p Νεχαὼ] Ita *Big. Gall.* 1. *Chron. Aliique.* Νεχάω in *Editis.* Νεχαὼς *Vat.* Νεκάω *Samb.* Νεκὼς *Herodoto*, l. 2. c. 156. qui dicit quod cum Syris (ita Judæos ſemper vocat) congreſſus in Magdolo eos vicerit.

q Εγείρας] Forte ἀγείρας. COCC.

r Ηλασε ποταμὸν,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ἔλασε in *Editis Aliiſque.*

s Πολεμήσων] Ita in iiſdem *MSS.* & *Zonara.* πολεμῶν in *Editis Aliiſque.*

t Ασσυρίων] Eo modo *Big. Samb. Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* Ασσύριον in *reliquis.*

v Μέμφιν πόλιν,] Ita ſine ulla varietate in *Græcis* omnibus, in *Latinis* vero *Medin*, effluente ſono (ut puto) literæ γ, prout fieri ſolet. Verum cum *Hebrais* ſit מגדו, *Græcis* vero *Latiniſque Interpretibus* Μαγεδδώ. inde conjicio cum Cl. *Perizonio* (in *Orig. Ægypt.* p. 416.) *Joſephum* legiſſe *Migdo* aut *Megdo*; & hîc loci Μιγδὼν ſcripſiſſe. An fuerit *Magdolus* in finibus Ægypti, cujus *Jeremiæ* c. 44. v. 1. & c. 46. v. 14. fit mentio, an *Mageddo* ſupra Samariam, an potius urbs quædam hujus nominis in finibus regni Judaïci, aliis diſquirendum relinquo. HUDS. Μεσόγειος νόμος Ægypti ἄλλος. lib. 4. c. xi. §. 5. SPANH.

x Αὐτὴ] Ita *Samb.* αὐτῆς in *aliis.*

y Ωρμηκέναι] Eo modo *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ὁρμᾶσθαι in *reliquis.*

z Αὐτῷ κωλύονθι] Αὐτὸν κωλύοντα *Vat.*

a Νεχαὼ,] Νεχαῶ & mox ἔχειν *Big. Samb. Gall.* 1. & *Vat.*

b Τὸν πεπρωμένης,] Τῆς πεπρωμένης ἀλαζονείας in *Editis* & quibuſdam *MSS.* Verum cum ἀλαζονείας non agnoſcat *Vet. Interpr.* neque *Big. Samb.* & *Vat.* faceſſere juſſi.

c Οχουμένου,] Ἐχομένου *Samb.* & *Gall.* 1.

d Αναχληθῆναι τὸ στράτευμα,] Ita in *MSS.* ἀναλιθῶσαι *Baſ.* & *Vet. Interpr.*

e Υπέρρεψεν] Hîc ſequutus eſt *Chronicorum* auctorem, lib. 2. c. 55. v. 24. qui locus (ut notavit *Schotanus*) exponi debet ex 4 *Regum*, c. 23. v. 29.

f Exiſ-

Josias, adversus Nechao in prelium egressus, sagitta ictus moritur. 4 Regum, c. 23. 2 Paral. c. 35.

piditas. Nam cum vulnus ægre ferret, jussit ut receptui canerent, & *statim* Hierosolyma reversus est. ex illa autem plaga moritur: & sepultus est magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta novem vixisset, ex his vero regnasset triginta & unum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis & mœrori se dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit super eo næniam, quæ etiamnum exstat. Hic vates etiam mala urbi eventura ante denunciavit, literisque mandavit & nunc factum excidium & *migrationem in Babylonem. Verum non solus iste populo illa prædixit, sed & Jezecielus vates qui primus de his duos libros conscriptos reliquit. Erant autem hi duo ex stirpe sacerdotali. Sed Hieremias quidem Hierosolymis commoratus est ab anno decimo tertio regni Josiæ, usquedum templum una cum urbe dirutum erat. At quæ huic vati acciderunt suo loco narrabimus.

Epicedium ex composuit Hieremias.

Vaticinantur Hieremias & Jezecielus.

Joachazus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 36.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus, Josia, regnum suscepit filius ejus nomine Joachazus, cum jam *ætatis* annum circiter vigesimum tertium egisset. Et hic quidem Hierosolymis regnavit, matre *natus* Amitala ex urbe Lobana: nequam vero erat & moribus impuris. Rex autem Ægyptiorum, à pugna reversus, Joachazum ad se accersit in urbem Amatha appellatam, quæ in Syria est: & illum quidem, cum ad eum venisset, in vincula conjecit; fratri vero eo natu majori, ex eodem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato ejus nomine in Joacimum. Regioni autem tributum imperavit, centum argenti talenta, & unum auri. Et hanc quidem pecuniæ summam Joacimus solvebat: secum vero rex Joachazum in Ægyptum abduxit; qui & illic vita decessit, regno potitus tres menses & dies decem. Mater autem Joacimi vocata est Zabuda, ex urbe Abuma oriunda. Atqui *is* injustus erat natura & maleficus, & neque in Deum pius, neque erga homines benignus.

Joacimus Judææ rex. 4 Regum, c. 23. & 2 Paral. c. 26.

πλούτᾳ δ' ἐκ τῆ ὡληγῆς [f] ἐκείνης τ βίον· καὶ [g] κηδεύ⟩σι τῇ πατρῴαις ϑήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τρια-κονζαεννέα, βασιλεύσας δ' τέτων ἐν ☾ τριάκονζα. πένϑος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα & λαῶ παν⟩ὸς ἦχϑη, πολλαῖς ἡμέραις ὀ-δυρομένῳ ☾ κατηφοῦτ☉. Ἱερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπι-κήδειον [h] αὐτῷ συνέταξε μέλ☉ ϑρηνητικὸν, ὃ ☾ μέχρι νῦν ᾄδεται. ἔτ☉ ὁ προφήτης ☾ τὰ μέλλοντα τῇ πόλ δει-νὰ προεκήρυξε, καὶ γράμμασι καταλιπὼν ☾ τοῖς νῦν ἐφ' ἡμῶν γινομένοις ἄλωσιν, τοῖ τε [i] Βαβυλωνίαν αἵρεσιν. & μόνον δ' ἔτ☉ προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ ☾ ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ☉. [k] ὃς πρῶτ☉ περὶ τέτων [l] δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ' οἱ δύο τῷ γένϵ ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ἱερεμίας ἐν Ἱεροσολύμοις διῆγε, ἀπὸ τρισκαι-δεκάτ ἔτους τῆς Ἰωσίᾳ βασιλείας ἕως ἡ κατεσκάφη ἡ πόλις ☾ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάντα περὶ τέτων τ προ-φήτοιν, καὶ χώραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαν⟩☉ δ' Ἰωσίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν, τοῦ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτ' παραδέχεται [m] Ἰωάχαζ☉ τ ὄνομα, περὶ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτ☉ γεγονώς. καὶ ἔτ☉ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε, [n] μητρὸς Ἀμι-τάλης καὶ πόλεως Λοβάνης, ἀσεβὴς δ' καὶ μιαρὸς τ τρόπον. ὁ δ' τ Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τ μάχης, μεταπέμπ⟩ τ Ἰωάχαζον πρὸς αὐτὸν [o] εἰς [p] Ἀμαθὰ κα-λουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. καὶ τ μὲν ἐλθόντα ἔδη-σε, τῷ δ' [q] πρεσβυτέρῳ αὐτ' ἀδελφῷ, ὁμοπατρίῳ ὄντι, Ἐλιακίμῳ τ ὄνομα, τοῦ βασιλείαν παραδίδωσι, μετονο-μάσας αὐτὸν [r] Ἰωάκιμον. τῇ δ' χώρᾳ ἐπέταξεν ἑκατὸν ταλάντων ἀργυρίου, [s] ἐν δ' χρυσίου. καὶ [t] τοῦτο μὲν ἐπλή⟩ ὁ Ἰωάκιμ☉ τὸ πλῆϑ☉ τ χρημάτων· τ δ' Ἰωάχαζον ἀπή-γαγεν εἰς Αἴγυπτον, ὃς ☾ ἐπολεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύ-σας μηνᾶς τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δ' & Ἰωακίμου μήτηρ ἐκαλεῖτ☉ [v] Ζαβύδα, ἐκ πόλεως δ' ἦν [x] Ἀβούμας. ἐτύγ-χανε δ' ὢν τοῖ φύσιν ἄδικ☉ ☾ κακοῦργ☉, καὶ μήτε πρὸς ϑεὸν ὅσι☉, μήτε πρὸς ἀνϑρώπους ὀρθοῦ.

VII. CAP. VI. ΚΕΦ. ϛ'.

Quomodo Nabuchodonosorus, superato Ægyptiorum rege, bellum intulit Judæis, & Joacimum perimit, atque Joachimum ejus filium regem constituit.

Ὡς Ναβυχοδονόσορ☉, ἡττηθέντ☉ Αἰγυπτίων βασιλέως, στρατεύσας ἐπὶ τὺς Ἰουδαίους Ἰωάκιμον ἀπέκτεινε, καὶ Ἰωάχιμον τὸν υἱὸν αὐτ' κατέστησε βασιλέα.

Nabuchodonosorus acie fundit Ægyptios.

Anno autem quarto ex quo is regnare cœpit, quidam nomine Nabuchodonosorus Babyloniorum imperium suscipit: qui sub idem tempus magno cum apparatu in urbem Charchamesam ascendit (illa autem ad Euphratem sita est) eo ani-

Ἔτ☉ δ' αὐτ τῆς βασιλείας πέμπτον ἤδη ἔχον⟩☉, τοῦ Βαβυλωνίων [y] ἀρχοῦ Ναβαλαμβάνη τ Ναβυ-χοδονόσορ☉ ὄνομα· ὃς ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ἐπὶ [z] Καρχαμησὰν ἀναβαίνη πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τ

[f] Ἐκείνης] Ita *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.* ἐκεῖ in *Editis Aliisque.*

[g] Κηδεύ⟩σι ἐν ταῖς πατρῴαις ϑήκαις] Voculam μὲ post κηδεύ⟩σι ejecimus auctoritate *Cod. Samb.* & *Vet. Interpr.*

[h] Αὐτῷ συνέταξε] Αὐτῷ *Hen.* & *Busb.*

* *Migrationem in Babylonem.*] Sequutus sum *Epiphanii* versionem.

[i] Βαβυλωνίαν αἵρεσιν.] Βαβυλῶν☉ *Big. Samb. Gall.* 1. 2. *Hen.* & *Busb.*

[k] Ὃς πρῶτ☉] Illud ὃς non agnoscunt *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[l] Δύο βιβλία] Alterum volumen excidisse retur *Pseudo Athanasius* in *Synopsi.* Ipse vero (inquit *Huetius* in *Dem. Evang. prop.* 4.) *Ezechielis* librum puto in duas partes olim distinctum fuisse; &, si conjecturis patet locus, XXXIX prioribus capitibus primum volumen, postremis novem constitisse alterum, quo templi reparatio & urbis dimensio continentur. Sic legit & distinguit *S. Petitus*, πρῶτ☉ περὶ τέτων δύο (de his duobus, *sc.* τ ἐπὶ Τίτ ϑρυλήτης ἀλώσεως καὶ τ Βαβυλῶν☉ αἱρέσεως) βι-βλίον α γράψας κατέλιπεν. Videsis *Steph. Le Moine* in *Var. Sacr. tom.* 2. p. 383. & *J. A. Fabricium* de Pseudepigraphis, p. 1117.

[m] Ἰωάχαζ☉] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἰωαζ☉ in *Editis.*

[n] Μητρὸς Ἀμιτάλης] Alibi ἐκ μητρός. Mox in *MSS.* Ἀμιτά-λης (vel Ἀμητάλης) καὶ πολίως Τωμάνης (vel Τωμάνης) ἀσεβ. atque in *Epiphanii* libris, *Amita de civitate Thobona* (aut *Abana*) *fuitque impius* &c. denique *Interpretibus* LXXII. urbs hæc Λε-βνὰ, aut Λοβνὰ, aut Λοβανὰ dicitur. unde (cum in *Editis* fuerit Ἀμεβάλης, ἀσεβὴς δ') rescripsi Ἀμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης.

[o] Εἰς Ἀμαθὰ.] Αἰμαθὰ *Vat.* (*Coccejus*) & in *Epiphanii* libris *Hemath* aut *Emath.* ideo pro εἰς Σαμαθὰ reposui εἰς Ἀμαθά. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 281.

[p] Ἀμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τ Συρίας.] *Gen.* Σαμαθὰ. Urbs Syriæ, *Rufino* Emath. Hebr. חמת LXX. Ἐμαθ. SPANH.

[q] Πρεσβυτέρῳ] Vide *Usserium* ad A. M. 3371.

[r] Ἰωάκιμον.] Vide *Grotium* ad 4 *Regum*, c. 23. v. 34.

[s] Ἐν δ' χρυσίου.] Καὶ χρυσίου τάλαντα ί. *Chron. Alex.* καὶ χρυσίου τάλαντον ἓν, ἢ ὥς τινες ί. *Syncell.*

[t] Τοῦτο μὲ ἐτελή⟩] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὸ μὲ in *Editis.*

[v] Ζαβύδα,] Ζαβυδία *Vat.* Ιελδαφ LXXII.

[x] Ἀβούμας.] Forsan pro Ἀρούμας. nam urbs hæc Ρυμὰ aut Ρυ-μὰ dicitur in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 23. v. 37.

[y] Ἀρχοῦ Ναβαλαμβάνη τ Ναβυχοδονόσορ☉ ὀνόμα·] 2 Reg. XXIV. 1. &c. SPANH.

[z] Καρχαμησὰν] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. Καρχάμισαν *Gall.* 2. Καρμάχησαν *Big.* Καρχαβησὰν in *Editis.* in *Epiphanii* libris *Archamin* vel *Circamin.* juxta *Verit. Hebr.* (2 *Paralip.* c. 35. v. 20.) *Charchemisch.* Καρχαμὶς *Eusebio* in *Locis Hebr.* Creditur oppidum hoc fuisse, quod à Græcis Latinisque *Cercusium* vel *Circesium* vocabatur. de quo vide *Chr. Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 15. p. 437. & de nominis origine *J. Clericum* ad 2 *Paralip.* c. 35. v. 20. HUDS. Circamia *Rufin.* SPANH.

τ̃ Αἰγυπτίων [a] Νεχαώ. ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τῶν Βαβυλωνίων προαίρεσιν ἐπὶ τὴν [b] ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαὼ, ἤδη αὐτὸς ὠπλιγώρησεν· ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τ̃ [c] Ναβυχοδονόσορον [d] ἀμυνόμενος, [e] ἐξώρμησεν ἐπὶ τ̃ Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. Ἀφεβὰς δὲ τ̃ Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι [f] Πηλουσίου πᾶσαν καταλαμβάνει Συρίαν παρὲξ τ̃ Ἰουδαίας. τέσσαρσι δὲ ἔτη βασιλεύσαντος ἤδη τ̃ Ναβυχοδονόσορ [g] ὄγδοον ἐπὶ τῷ Ἰωακίμῳ τῷ τ̃ Ἑβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μὲν πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ Βαβυλώνιος, Φόρους αἰτῶν τ̃ Ἰωάκιμον, ἢ πολεμήσειν ἀπῄλων. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπάλειαν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τ̃ χρημάτων, ἤνεγκεν αὐτῷ Φόρους ὡς ἔταξεν ἐπὶ ἔτη τρία.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύειν τοὺς Αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τ̃ Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς Φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τ̃ ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι πεισθέντες τὴν στρατείαν οὐκ ἐθαῤῥησαν. τοῦτα δὲ ὁ προφήτης Ἱερεμίας καθ' ἡμέραν πρόλεγε, ὡς μάτην τ̃ προσδοκᾶ τ̃ Αἰγυπτίων ἐλπίσι προσπεφεύξεται, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ [h] Ἰωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι [i] ὑπ' αὐτοῦ. [k] ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον, οὐκ ὄντων τ̃ σωθησομένων, ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ [l] ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, [m] ὡς οἰωνιζομένου καὶ τ̃ βασιλέως τ̃ προφήτου, τὸν Ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ [n] ὑπάγοντες [o] δίκην κατεψηφίσαντο πρὸς τιμωρίαν ἥξιουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἤνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, [p] οἱ δὲ ἀπέγνωσαν τ̃ πρεσβυτέρων· οἳ καὶ σοφῆς ὄντες Ἀμφικίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τ̃ αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβάλοντο μηδὲν [q] Ἀδικεῖναι κακὸν τὸν Ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς μόνον τοῦτον προλέγει τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, [r] καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τ̃ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπραΰναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐῤῥύσαντο τ̃ κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν· ὃς ἀπόντος τοῦ αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος δήμου ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μέσῃ ἐνάτῳ τ̃ πέμπτου ἔτους [s] τ̃ Ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ προεῖτο τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει τ̃ τῷ ναῷ τ̃ τοῖς ὄχλοις ἐν συντάγμασιν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε τ̃ τὸν γραμματέα Βάρουχον σκηπτὸν [t] ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή πῃ δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον [v] αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέῤῥηξέ τε τ̃ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν τ̃ τὸν γραμματέα Βάρουχον, ἐκέλευσεν [x] ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἀφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

mo ut bellum inferret Nechao Ægyptiorum *regi*. nam ſub eo *tum* Syria tota erat. Cum autem Nechao inita à Babylonio conſilia & expeditionem in ſe factam iri intellexiſſet, non ſegniter ipſe ſe geſſit: ſed cum valida manu, ut Nabuchodonoſorum *à progreſſu* arceret, ad Euphratem ire contendit. Commiſſo autem prælio victus eſt, & in pugna multas myriadas *de ſuis* amiſit. Atqui Babylonius, ſuperato Euphrate, Syriam *omnem* uſque ad Peluſium ſuam in poteſtatem redigit, præter Judæam. Quarto deinceps anno regni Nabuchodonoſori, qui octavus erat Joacimo Hebræorum imperium tenenti, Judæis magno cum exercitu bellum intulit Babylonius, poſtulans à Joacimo tributum, bellumque, ſi detrectarit, ei illaturum eſſe minatus. Ille vero minis perterritus pacem pecunia redemit, & tributum, quantum imperatum erat, ei præſtitit in tres annos.

Joacimo tributa imperat.

2. Tertio autem *anno*, cum audiſſet Ægyptios in Babylonium bella movere, atque *adeo* tributa ei non dediſſet, de ſpe ſua decidit. non enim auſi ſunt Ægyptii expeditionem ſuſcipere. Atqui eos Hieremias vates ſingulis *fere* diebus prædixit, fruſtra eos in Ægyptiis ſpem repoſuiſſe, urbemque à Babyloniorum rege evertendam eſſe, atque Joacimum regem in ipſius poteſtatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quæ dicebat, quod nemo eſſet qui ſalutem erat conſequuturus. nam & vulgus & proceres iſta audita nihil curabant, & quæ dicta erant ægre ferentes, ac ſi male in regem ominaretur vates, Hieremiam accuſabant, litemque ei intendentes poſtulabant ut pœna mulctaretur. & cæteri quidem omnes contra eum ſuffragia tulerunt, ſeniores vero eum abſolverunt: qui, cum mentis eſſent ſanioris, vatem *etiam* ex *atrio dimiſerunt, aliiſque auctores fuerunt, ne quid mali adverſus Hieremiam deſignarent. Ajebant enim non hunc ſolum urbi futura prædicere, ſed & Michæam ante ipſum eadem eſſe vaticinatum, alioſque complures, quorum nullus à ſui temporis regibus malo ullo, ſed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis iſtis populi animos mitigaſſent, à ſupplicio, quod ei decreverant, Hieremiam liberarunt: qui, ubi ſua omnia vaticinia ſcriptis mandaverat, jejunanti populo & in templum congregato, nono menſe anni quinti regni Joacimi, librum recitavit, quo omnia, quæ urbi & templo & populo mala imminebant, complexus fuerat. Principes autem, hiſce auditis librum ab ipſo accipiunt, ſimulque jubent tam ipſum quam ejus ſcribam Baruchum è medio ſecedere, ne quis ſciat ubi ſint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adeſſent, juſſit ſcribam ſuum *librum* ſumere & legere. Aſt ubi audierat rex quæ in libro ſcripta erant, ira accenſus eum *manibus* diſcerpſit, injectumque in ignem cremavit: præcepitque Hieremiam & Baruchum perquiſitos ad eum adduci pœnas luituros. Cæterum illi iram ejus effugerunt.

Joacimus à Babyloniis deficit.

Hieremias cladem Hieroſolymis imminere prædicit.

Accuſatio, in Hieremiam inſtituta. Jer. 26.

Hieremias abſolvitur. Jer. 26.

Hieremiæ liber à Joacimo combuſtus. Jer. 26.

3. At

a Νεχαώ.] Νεχάῳ in *Editis*. Νεχαῶνι *Big.* & *Samb.*
b Επ' αὐτὸν στρατείαν] Ita cum *MSS.* ὑπ' αὐτῷ in *Editis*.
c Ναβυχοδονόσορον] Sic *Samb.* & G. in *pleriſque aliis* Ναβουδονόσορον.
d Αμυνόμενον,] Forte ἀμυνόμενον. COCC.
e Εξώρμησεν ἐπὶ τ̃] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὥρμησεν in *ceteris*.
f Πηλουσίου] Conf. lib. VI. c. 7. §. 3. SPANH.
g Ογδοον ἐπὶ] Sic *MSS.* ὄγδοον in *Editis*.
h Ιωάκιμον τ̃ βασιλέα] Ιωακίμῳ τῷ βασιλεῖ mutavi in Ιωάκιμον τ̃ βασιλέα ex *Cod. Vat.* qui legit ad hunc modum, καὶ ὡς πέπρωτο τῇ πόλει ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίου ἀνάστατον γενέσθαι καὶ Ιωάκιμον τ̃ βασιλέα χειρωθῆναι πρὸς αὐτοῦ. illud πρὸς αὐτοῦ habet *Big.* & πέπρωται τῇ πόλει ὑπὸ τ̃ Βαβυλωνίου ἀνάστατον *Hen.* & *Busb.*
i Υπ' αὐτοῦ.] Poſt hæc deeſt forſan πέπρωται. COCC.
k Αλλὰ ταῦτ'] Sic *MSS.* in *Editis* deeſt ἀλλά.
l Αρχοντες ἀκούοντες] Ηγεμόνες ἀκούσαντες ſolus *Vat.*
m Ως οἰωνιζομένου καὶ τ̃ βασιλέως] *Ut ominante adverſus Regem.* SPANH.
n Υπάγοντες] Forte ἐπάγοντες. COCC.
o Δίκην] Δίκη *Big. Samb.* & *Gall.* I. 2.
p Οἱ δὲ ἀπέγνωσαν] Sic *MSS.* pro οἳ καὶ *Editorum.* & mox pro οἱ δὲ repoſui οἳ καὶ, nixus auctoritate *Epiphanii*. HUDS. Vetus: *Seniores autem receſſerunt*; quaſi legiſſet, ἀπεχώρησαν. Forte οἱ δὲ καὶ ἀπέγνωσαν. hoc eſt, *quidam vero abſolverunt*. COCC.
* *Atrio dimiſerunt,*] *ſc.* carceris. nam αὐλὴ τ̃ φυλακῆς habemus in *Jer.* 32. & alibi.
q Διαθεῖναι κακὸν] Ita *Big.* & *Samb.* (& *Coccejus*) Ἀφθῶναι in *Editis*.
r Καὶ πολλοὺς ἄλλους,] Καὶ πολλοὺς μὲν ἂν ἴδοις *Vat.*
s Τ̃ς Ιωακίμου βασιλείας,] Illud τ̃ ex *MSS.*
t Εαυτοὺς ποιῆσαι,] Αὐτοὺς χρὴ *Big.* & *Vat.*
v Αὐτὸ φέροντες] Αὐτοὶ *Samb.* & *Vat.*
x Αχθῆναι πρὸς αὐτὸν] Ἀναχθῆναι *Big.* & *Samb.*

VIII. *Nabuchodonosorus Hierosolyma depopulatur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.*

3. At non multo post venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quæ vates iste prædixerat; nihil se mali passurum esse existimans, ut qui nec *eum* excluserit, nec ad bellum se pararit. Ille autem, ingressus in urbem, fidem *datam* non servavit; sed robustissimos quosque Hierosolymitarum & forma præstantes una cum Joacimo rege interfecit, quem insepultum extra muros abjici jussit, filium vero ejus Joachimum regem urbis & regionis constituit. Primores autem populi ad tria millia captivos Babylonem abduxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates, cum esset adhuc puer. Et quidem hujusmodi finem habuit rex Joacimus, cum vixisset annos triginta sex, ex illis vero undecim regnasset. At qui ei in regnum successit, Joachimus, cui mater erat Nosta nomine, civis vero *Hierosolymitana*, regnavit menses tres, decem dies.

γ'. Μετ' οὐ πολὺ ἦ χρόνον στραλδυσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα [y] δέχε), κ' τὸ δέον τὸ ωδ τῶν προφημένων ὑπὸ τοῦ [z] προφήτου τούτου, οὐδὲν νομίζων [a] πείσεσθ δῆνον μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. [b] εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους κ' κάλλει διαφέροντας τ Ιεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μ' τ βασιλέως Ιωακίμου, [c] ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τ τειχῶν, τ' ἦ ὑὸν αὐτοῦ Ιωάχιμον κατέστησε βασιλέα τ χώρας κ τῆς πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώμασι, τρισχιλίους ὄντας τ ἀριθμὸν, [d] αὐτὸς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγε εἰς [c] τὴν Βαβυλῶνα· ἐν ἦ τούτοις ἦν κ ὁ προφήτης Ιεζεκίηλος παῖς ὤν. κ τέλος μὲν τοιοῦτον Ιωάκιμον τ βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ κ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δ' τούτων ἕνδεκα. ὁ δ' διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ιωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν [f] Νοσῆς ὄνομα, [g] πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μιοῦς τρεῖς [h] ἡμέρας δέκα.

IX. CAP. VII.

Babylonius, cum pœnituisset quod Joachimum regem fecerat, ipsum Babylonem abduxit, & regnum Sedeciæ tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiæ & Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Judæam petentes vincit Babylonius. Quæque Hieremiæ acciderunt.

ΚΕΦ. ζ.

Οτι ὁ Βαβυλώνιος, μεταγνοὺς ὅτι τῷ τὸν Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, κ' τὴν βασιλείαν ωδεδίδωσι τῷ Σεδεκίᾳ. ὅτι, ἀπιστῶν τοῖς προφημένοις ὑπὸ τ Ιερεμίου κ τ Ιεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις προσίσταται· ὃς ἥττους εἰς τὴν Ιουδαίαν νικᾷ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ιερεμίᾳ.

Joachimi regis facti Babyloniam pœnituit. Hierosolymis obsessis, Joachimus deditionem facit: qui postea in captivitatem abducitur. 4 Regum, c. 24. & 2 Paral. c. 36.

BAbyloniorum autem regem, quòd regnum Joachimo dederat, non multo post incessebat metus. Nam veritus est, ne ille, paternæ necis injuriæ memor, regionem ab ipsa abalienaret. Misso igitur exercitu Joachimum in Hierosolymis obsedit. Is vero, cum natura esset benignus & justus, noluit urbem circumspectare sua causa periclitantem: sed sumpta matre & cognatis, eos ducibus à Babylonio missis *obsides* tradidit, jurejurando ab illis accepto, nec ipsos *mali aliquid* passuros esse nec urbem. Sed fides dictis ne annum quidem mansit. Nam Babyloniorum rex eam non servavit, sed per literas ducibus *suis* mandavit, ut, cum quotquot in urbe essent captivos fecissent, adolescentes & artifices ad se vinctos adducerent (isti autem erant ad decem millia *numero*, octingentos & triginta duos) ac *præterea* Joachimum cum matre *ejus* & amicis. Illos itaque ad ipsum deductos in custodia habuit. Sedeciam vero, Joachimi *abducti* patruum, regem constituit, cum jurejurando eum obstrinxisset, se regionem illi sane conservaturum esse, nec quidquam novi moliturum, fauturumve *ullatenus* Ægyptiis.

ΤΟΝ δὲ τ Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τῷ βασιλείαν Ιωαχίμῳ, ωδαχρῆμα ἔλαβε δέος. ἔδεισε γὰ μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τ τ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστήσῃ τῷ χώραν αὐτοῦ. πέμψας τοιγαροῦν δυνάμιν [i] ἐπολιόρκει τ Ιωάχιμον ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις. ὁ δ', φύσει [k] χρηστὸς ὢν κ δίκαιος, [l] οὐκ ἠξίωσε τὴν πόλιν κινδυνεύσασαν δι' αὐτὸν ωθιορᾶν· ἀλλὰ [m] ἐπάρας τῷ μητέρα κ τοὺς συγγενεῖς, ωδεδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν. [n] οἷς γὰρ ἐπίστευσεν αὐτὸς, ἐπιστεύθη κ ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτῷ [o] ὁ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν, ἄπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν κ τεχνίτας δεδεμένους ἄγειν ωδὸς αὐτόν· ἦσαν δ' ὅτοι πάντες [p] εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο· κ τ Ιωάχιμον μ' τ μητρὸς τῶν κ φίλων. τούτους [q] δὴ κομισθέντας ωδὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ. τ δ' θεῖον [r] Ιωαχίμου Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα· ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἢ μὴν φυλάξειν [s] αὐτῷ τὴν χώραν, κ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις συνοίσειν.

Β'. Σεδεκίας δ' ὢν [t] μὲν ἐτῶν εἴκοσι κ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν· [v] ὁμομήτριος μὲν Ιωακίμου τ ἀδελ-

---

γ Δίχε)] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *fœderis jure susscipit.*

z Προφήτου τούτου,] Ita cum *Cod. Vat.* sublata distinctione post ωδοφήτου. nec aliter *Big. Samb.* & *Gall.* 1. nisi quod ὡς ante ὑδὲν inserant. in *Editis* ωδοφήτου. τούτους ὑδὲν νομ. Est qui τοῦτον legit, refertque ad Nabuchodonosorum. alter vero in ora libri sui τούτων reposuerat.

a Πείσεσθ δεινὸν] Ita passim in melioribus *MSS.* in *Editis Aliisque* πήσεσθ. Vide *Stephani* Thes. Gr. voce πάσχω.

b Εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὴν,] Απελθὼν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

c Ον ἄταφον ἐκέλευσε] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3435. & *Usserium* ad *A. M.* 3405.

d Αὐτὸς,] Forte abundat. COCC.

e Τὸν Βαβυλῶνα·] Illud τὸν ex *MSS.* ut & mox κ ante ὁ ωδοφήτης.

f Νοσῆς ὄνομα,] Νοοσῆς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Νασσῆς *Vat.* Νεωδὰ aut Ναίδα LXXII. *Nechusta* Hebr. *Nohesta* Vulg. Lat. HUDS. LXX. Νέωδα MS. Alex. Ναίδα *Hebr.* נחשתא. SPANH.

g Πολίτιδος] Uti Urbs, ἄστυ, πόλις nomina sunt uni urbi celeberrimæ data, sic Jerusalem πόλις & Hierosolymitana πολῖτις & ἀστή. Sic ἀστὴ non modo dicitur Atheniensis, sed quæ & ex alia urbe erat. Onomasticon Græcum à Montfaucomo editum Ασὴ, πᾶσα ἡ ἐξ ἧς τις ἦν πόλεως, ὡ μόνον ἐξ Αθηνῶν. Josephus ipse antea voce Ασὴ indicavit mulierem Hierosolymitanam. REL.

h Ημέρας δέκα] Ita etiam *Zonaras.* verum ἡμέρας δέκα non agnoscunt *S. Literæ.*

i Επολιόρκει τ Ιωάχιμον] Ita in *MSS.* (*Cocc.*) & *Vet. Interpr.* πολιορκεῖ in *Editis.*

k Χρηστὸς ὢν κ δίκαιος,] In Deum impius erat, ut constat ex 4 *Regum*, c. 24. v. 19.

l Οὐκ ἠξίωσε τὴν πόλιν κινδυνεύσασαν δι' αὐτὸν ωθιορᾶν· ἀλλὰ ἐπάρας τὴν μητέρα κ τοὺς συγγενεῖς ωδεδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν] Quo nomine idem Joachimus æternam laudem apud Judæos consequutus dicitur *Ælian.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

m Επάρας] Sic *MSS.* ἀπάρας in *Editis.*

n Οἷς γὰρ ἐπίστευσεν αὐτὸς] Ως δ' ἐδεῖτο αὐτὸν *Samb.* ὡς γὰρ ἐπὶ αὐτὸν *Big.* ὡς γὰρ ἐπ' αὐτῶν *Gall.* 1. ὡς ἐδεῖτο αὐτῶν *Gall.* 2. & *Vat.*

o Ο τ Βαβυλωνίων] Illa ὁ τ ex *MSS.*

p Εἰς μυρίους ὀκτακοσίους] Videsis *Tornellum* ad *A. M.* 3436. HUDS. Decem millia 2 Reg. XXV. 24. SPANH.

q Δὴ κομισθέντας] Illud δὴ ex *Big.* & *Samb.*

r Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα·] Σαχχίαν passim in *MSS.*

s Αὐτῷ τὴν χώραν,] Sic *MSS.* αὐτῶν in *Editis.*

t Μὲν ἐτῶν εἴκοσι] Ita *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* μὲν deest *cæteris.*

v Ομομήτριος μὲν Ιωακίμου] Vide *Jerem.* c. 36. v. 2. Hîc loci aliam,

ἀδελφῷ αὐτοῦ, τῶν ἢ δικαίων καὶ τοῦ δέοντος ὑπερόπτης. [x] καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, [y] καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ιερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, ποιεῖν ἢ τοῦ δικαίου· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηρὰς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεπιστευκέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσοντι πάλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, δεῖ δ' ἅτως ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ ἢ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ σωφρόνει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπιστευκέναι. διέφθειραν ἢ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ διῆγον ἀπὸ [z] τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε ἢ καὶ Ιεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τὰς μελλούσας τῷ [a] λαῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῖς ἢ προφητείαις αὐτῶν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ ἰσαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα [b] συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν σωφρόνει, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται· διεφώνησε ἢ Ιεζεκίηλος εἰπὼν, [c] οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος [d] ἀπάξει βασιλεύς. καὶ Δι' ὃ τὸ, μὴ ταὐτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ οἷς ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς δεῖ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι [e] καταγνὺς, ἠπίστησε· καί τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπέβαινεν, ἅπερ εὐκαιρότερον δηλώσομεν.

γ'. Τὸν συμμαχίαν [f] ἢ τὸν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ὀκτὼ ἔτη ὀκτὼ κατασχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, [g] καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, [h] ἂν μετ' ἐκείνου ἐγγένηται. μαθὼν ἢ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τὸν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὸν ἦκε τὸν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτόν. ὁ ἢ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ ἢ Βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν Ιεροσολύμων, ἀπαντήσας ἢ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτι τὸν Βαβυλώνιον [i] αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτι ἀναχήσουσιν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα· μὴ πάντων ἢ ἥξειν [k] τοὺς

matre qua frater Joacimus, justi vero & honesti contemptor. nam & quos ætatis adultæ circa se habuit impii erant, & populus universus licenter & insolenter pro suo quisque arbitrio se gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege adito, subinde quiritabatur, jubens ut à cæteris quidem impie & contra legem factis abstineret, justitiæ vero curam haberet, & neque ducibus (nam in iis malos esse) animum adverteret, neque falsis vatibus eum decipientibus crederet, quasi non iterum urbem oppugnaturus esset Babylonius, & quasi Ægyptii bellum ei essent illaturi victoriamque reportaturi. hæc enim non ex veritate esse, nec ita unquam eventura. Sedecias autem, tantisper quidem dum vatem ista loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis acquiescebat, & è re sua esse persuasum habuit: rursus vero amici ejus mentem subverterunt, & à vatis dictis adducebant ad ea quæ voluerant. sed & apud Babylonem Jezecielus clades populo imminere prædixit, quas, istis auditis, *literis mandatas* misit Hierosolyma. Atqui vero illorum vaticiniis ut non crederet, animum induxit Sedecias hujusmodi de causa. Accidit ut vates cætera quidem omnia sibi invicem consentientia dicerent, fore scilicet ut & urbs expugnetur, & ipse Sedecias captivus fiat: in hoc vero Jezecielus *ab altero* dissidebat, dicendo, Sedeciam non visurum esse Babylonem, Hieremia ipsi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum *ea de re* verba utriusque non convenerint, etiam illis, in quibus secum concordare videbantur, ac si ea haud vere dicta esse cognovisset, plane diffidebat: etiamsi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obvenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

Hieremias de Hierosolymorum excidio Sedeciam præmonet.

Suadetur Sedecia ut vati fidem non habeat.

Quare Hieremia & Jezecieli de Sedecia vaticinia dissidebant.

3. Cum autem in societate cum Babyloniis inita octo annos mansisset, non amplius fidem illis datam servavit, sed ad Ægyptios defecit, sperans fore, si secum conjungerentur, ut Babylonios funditus everteret. At ubi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, ejusque regione vastata & castellis occupatis ad ipsam Hierosolymitarum urbem vi oppugnandam accessit. Ægyptius autem, audito in quibus *angustiis* esset socius ejus Sedecias, cum magno exercitu Judæam petiit, eo quasi animo ut obsidionem solveret. Quo fit ut Babylonius Hierosolymis decederet, atque Ægyptiis obviam profectus cum illis prælio congressus est, & in fugam versos tota Syria expulit. Mox vero ut Babyloniorum rex Hierosolymis recessit, operam dederunt falsi vates ut Sedeciam deciperent, dicentes, neque ipsi porro bellum illaturum esse Babylonium ejusque popularibus, neque *ipsos* è sedibus suis Babylonem translaturum: sed captivos etiam redituros esse cum omnibus templi vasis, quæ *Babyloniorum* rex è delubro detra-

Sedecias à Babyloniis deficit, seque Ægyptiis conjungit.

Ægyptios superat & Syria pellit Babylonius.

---

aliam, quam codices nostri præ se ferunt, lectionem sequutus videtur *Epiphan.* qui vertit, *& nomen matris ejus Amias. Fuit autem contra justitiam superbus, circa quem impii locum maximum habere videbantur. Quapropter & Jeremias* &c.

x Καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν] Καὶ γὰρ τὴν ἡλ. *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἡλ. *Big.*

y Καὶ ὁ πᾶς ὄχλος] Καὶ πᾶς ὄχλος *Vat.* & mox ἐξύβριζεν, & dein οἷς αὐτόν.

z Τοῦ προφήτου] Illud τοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

a Λαῷ συμφοράς,] Sic *MSS.* & *Epiphan.* ναῷ in *Editis.*

b Συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας] Cum συμφωνοῦντας τοῖς πρ. habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. συμφρονοῦντας *Gall.* 2. & σύμφωνα τοὺς προφήτας *Vat.* ideo rescripsi συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν σωφρόνει. Ferri tamen potest *vulgata* lectio, συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν σωφρόνει.

c Οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ιερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς.] Enarrandam quæsita inter Hieremiæ & Jezekielis vaticinia, eadem conciliata & completa infr. c. 8. §. 2. SPANH.

d Ἀπάξει βασιλεύς.] Ἀξεῖ in *MSS.*

e Καταγνὺς,] In *Editis* λίγυσι γνὺς. καί τοι &c. λίγυσι καταγνὺς. καίτοι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. λίγυσι γνὺς, ἠπίστησε· καί τοι *Hen.* & *Busb.* unde levicula cum mutatione rescribendum censui. λίγεσι καταγνὺς, ἠπίστησε· καίτοι &c. vel λίγεσι γνὺς, ἠπίστησε &c.

f Διὰ τὸν πρὸς τοὺς] Ita *Big.* & *Samb.* τὸν pro τὴν in *cæteris*, atque δὴν legisse videtur *Epiphan.*

g Καταλύσειν τοὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας,] Καταλύσειν τὰς B. *Samb.* καταλύειν τοὺς B. *Vat.* καταλύειν τὰς πρὸς B. *Big.* καταλύειν πρὸς Βαβ. *Gall.* 1. *à prima manu.* HUDS. Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

h Ἂν μετ' ἐκείνου ἐγγένηται.] Αἱ μετ' ἐκεῖνον *Samb.* & *Vat.* ἃ μετ' ἐκείνου *Big.* ἃ μετ' ἐκεῖνον in *Editis.* unde ausus sum rescribere, ἂν μετ' ἐκείνου ἐγένη. Si quis malit ἂν (vel εἰ) μετ' ἐκείνου ἐγγένοιτο, per me licet. HUDS. Forte, εἰ μετ' ἐκείνου γένοιτο. Vetus, *Sperans cum illis contra Babylonios prævalere.* COCC.

i Αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν] Ετι αὐτῷ πολεμήσειν τοῖς ὁμοφύλοις *Vat.* Diversam plane lectionem sequutus esse videtur *Epiphan.* qui vertit, *dicentes, quod neque Babylonius denique contra eum pugnaret, & contribules eorum, quos de provincia ad Babylonium demigraverat, cum Dei vasis omnibus quæ rex detulerat de templo reverterentur.*

k Τοὺς αἰχμαλώτους] Illa τοὺς αἰχμαλώτους absunt *Edit. Bas.* & *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

traxit. At Hieremias, cum *in medium* prodiiſſet, his contraria atque vera vaticinatus eſt; "quod "male quidem faciunt, & regem *vana ſpe* deci- "piunt, nihilque commodi ipſis ſperandum ab "Ægyptiis: ſed illis prælio ſuperatis Babylonius "caſtra Hieroſolymis admovebit, populumque ob- "ſidione premet & fame necabit, & quotquot *ma-* "*lis iſtis* ſuperfuerint captivos abducet, & bona "*eorum* diripiet, ac, divitiis templi inde exporta- "tis, illud etiam igni cremabit, urbemque à fun- "damentis diruet, ipſique & poſteris ejus ſervie- "mus annos LXX. quibus completis, nos ea quam "ſub iſtis tulerimus ſervitute, everſo Babylonio- "rum imperio, liberabunt Perſæ & Medi, à qui- "bus dimiſſi hanc terram repetemus, & templum "denuo ædificabimus, & Hieroſolyma reſtitue- "mus." Iſta dicens Hieremias, pleriſque perſua- "debat: at viri principes hominesque nequam, quaſi haud mentis ſuæ eſſet, ipſum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei viſum eſſet in patriam ſuam ſe recipere, Anathoth nominatam, ſtadia viginti ab Hieroſolymis diſſitam, quidam è magiſtratibus, illi forte obviam factus, manus ei injiciebat, calumniam adhibens, quod in eo eſſet ut ad Babylonios transfugeret. Vates vero ajebat illum ſibi falſum crimen inferre; ſeque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil ejus verbis motus ipſum comprehenſum ad magiſtratus duxit ut judicio perfunderetur, à quibus modis omnibus tortus & excruciatus ſervabatur ad ſupplicium. Et quidem aliquandiu ita degebat, ea quæ jam memoravimus inique patiens.

Hieremias prænunciat Hieroſolymorum excidium. Jer. c. 37.

Hieremias comprehenſus. Jer. c. 37.

Hieremias in carcerem compingitur. Jer. c. 27.

4. Anno autem nono regni Sedeciæ, & menſis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex ſuis copiis Hieroſolyma aggreditur: cumque ante urbem conſediſſet, ſumma contentione octodecim menſes eam oppugnabat. Porro accidit ut tum ſimul Hieroſolyma obſeſſa invaderent fames & peſtilentia, malorum duo maxima, quæ dirum in modum *illic* graſſata ſunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris cuſtodia habitus, non quieſcebat; ſed magna voce prædicabat, illud populum admonens, ut portis patefactis Babylonium *in urbem* reciperent. quod ſi fecerint, illos univerſos ſalutem conſequuturos; ſin minus, interituros eſſe. Prædicebatque *omnino* fore, ut, ſi quis in urbe manſerit, alterutro pereat, aut fame conſumptus, aut ferro hoſtili peremptus; ſin vero ad hoſtes perfugerit, mortem evaſurum eſſe. At principes, cum iſta auditione acciperent, iis nequaquam fidem habebant, in ſummo licet periculo verſarentur: ſed irati regem adeuntes *ei omnia* nunciabant, & accuſatione inſtituta de vate querebantur, ut qui inſanierit, & animos ſibi in anteceſſum fregerit, & calamitatum denunciatione populo alacritatem & *promptitudinem* minuerit. illos enim paratos eſſe pro rege & patria *quodvis* adire diſcrimen: is vero minaciter monet, ut ad hoſtes fuga ſe recipiant, dicens *brevi* fore ut urbs expugnetur & funditus evertatur.

Hieroſolymorum oppugnatio. 4 Regum, c. 25. & 2 Paral. c. 36.

Ad populum è cuſtodia clamat Hieremias ut urbe excederent.

Quamobrem accuſatur.

αἰχμαλώτους τῶν τῆ ναῆ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ Βαβυλὼν ἐκ Ἱ νεώ. τὰ ἐναντία ἢ τότων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν [l] ὁ Ἱερεμίας προεφήτευσεν, "ὡς [m] πείθοι μὲν κα- "κῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα, προὶὼν ἢ τὸ Αἰγυπτίων "ἀδὲν ἔσται. αὐτοῖς ὄφελος· ἀλλὰ νικήσας αὐτὸς ὁ Βα- "βυλώνιος ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μέλλῃ, καὶ "πολιορκήσῃ τε καὶ τῷ λιμῷ [n] διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ "τὰς [o] περιλειφθέντας αἰχμαλώτους [p] ἄξει, καὶ τὰς ὑ- "σίας διαρπάσῃ, καὶ τὸ ἐν τῷ ναῷ πᾶλαιον ἐκφορήσας "ἔτι δὲ αὐτὸν ἐμπρήσῃ δὲ καταskάψῃ τὴν πόλιν, ἡ δυ- "λεύσομεν αὐτῷ δὲ τοῖς [q] ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἔτη ἑβδομή- "κοντα. παύσασθαι δ' ἡμᾶς τότε τῆ [r] ἐπ' αὐτοῖς δουλείας "Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυλωνίους, ἀφ' "ὧν εἰς τὸνδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, "καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα καταskήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιστεύετο· οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς ὡς ἐξεskηκότα τῶν φρενῶν αὐτὸν [s] ἔτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δέ αὐτῷ πᾶ εἰς τὸν [t] πατρίδα προαφίξεσθαι, λεγομένην Ἀναθώθ, σταδίους δὲ ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν κατὰ τὸν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς προὶὸς τὸν Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ. βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὸν πατρίδα. ὁ δὲ πειθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἦγεν εἰς δίκην προὶὸς τοὺς ἄρχοντας· ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο προὶὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα διῆγεν ἔτως, ἀδίκως πάσχων τὰ προφρημένα.

δ'. Ἐτεῖ δ' ἐνάτῳ τῆ Σεδεκίᾳ βασιλείας, καὶ ἡμέρᾳ δεκάτῃ ἢ δεκάτῃ μηνὸς, στρατιᾷ τὸ δεύτερον ὁ τῶ Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ [v] προσκαθίσας αὐτῇ μησὶ ὀκτωκαίδεκα μῆ πάσης [x] ἐπολιόρκει Φιλοτιμίας. συνεπέτεσε δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμικὴ, [y] ἐνισχύσαντα σφοδρῶς. ὧν ἢ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης Ἱερεμίας οὐκ ἠνύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκραγὰ, καὶ συνιέναι προαινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτὸς πανοικὶ τοῦτο πράξαντας, εἰ ἢ μὴ, διαφθαρήσεσθαι. πρόλεγε δ' ὡς εἰ μὲν [z] ἐπιμένοι τις ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται [a] λιμῷ, ἢ [b] λοιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήρῳ τῶν πολεμίων· εἰ ἢ [c] φύγοι προὶὸς τοὺς πολεμίους, διασώσεται τὴν ψυχὴν. [d] καὶ οἱ μὲν ἀδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον, οἱ παῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες προὶὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες [e] καθηγιῶντο τοῦ προφήτου ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα, καὶ τοῖς τῶν χρόνων καταγελίαις [f] τὸ προθυμον ἐκλύοντα καὶ πλήθους· ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὸν πατρίδος [g] κινδυνεύσειν. ὁ δὲ ἀπλεῖ προὶὸς τοὺς πολεμίους [h] φεύγειν, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν καὶ [i] πάντως ἀπολεῖσθαι. ε'. Ο

l Ο Ιερεμίας] Articulum negligunt *MSS.*

m Ποιεῖσι μὲ κακῶς] Ita in *MSS.* (ita & *Coccejus.* Vet. *male facerent.*) ἐπιθοι perperam in *Editis Aliiſque.*

n Διαφθερεῖ τὸν δῆμον,] Ita ex veſtigiis *MSS.* διαφθαρεῖ in *Editis.*

o Περιλειφθέντας αἰχμαλώτους] Eo modo *MSS.* & *Zonaras.* ἐξαλειφθέντας in *Editis.*

p Αξει,] Iterum ex *MSS.* ἴξει in *Editis.*

q Εκγόνοις αὐτῦ] Ἐγγόνοις *Big. Busb.* & *Hen.*

r Επ' αὐτοῖς δουλείας] Υπ' αὐτῦ *Samb.* ἐπ' αὐτὺς *Vat.* HUDS. Lege ὑπ' αὐτοῖς. COCC.

s Οὕτως ἐξεφαύλιζον.] Οὕτως deëſt *Vat.*

t Πατρίδα] Πατρὶς urbs, non regio natalis, uti Nazareth πατρὶς χριστῦ in N. T. REL.

v Προσκαθίσας αὐτῇ] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) προσκαθίσας in *Editis.*

x Επολιόρκει φιλοτιμίας.] Iterum cum pleriſque *MSS.* πολιορκῆ in *Editis Aliiſque.*

y Ενισχύσαντα σφοδρῶς.] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) ἐνισχύοντων in *Editis.*

z Επιμένοι τις] Eo modo *Big.* & *Samb.* ἐπιμένῃ in *cæteris.*

a Θανάτῳ,] Ita *MSS.* θανάτῳτε λιμῷ δ. in *Editis.*

b Λιμῷ δαπανηθεὶς] Conf. infr. lib. XI. c. 6. §. 12. SPANH.

c Φύγοι προὶὸς τοὺς πολεμίους,] Sic *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* φύγῃ pro φεύγῃ in *Editis Aliiſque.*

d Καὶ οἱ μὲ] Iterum cum *MSS.* θάνατον. ὑδὲ ἐν αὐτοῖς ὄντες in *Editis.*

e Κατηγιῶντο τοῦ προφήτου] Illud κατηγιῶντο pro κατηγιῶντο reposui ex *Codd. MSS.* in quibus aut κατηγιῶντο τὸν πρ. aut κατηγιῶντο κτεῖναι τὸν π. *Epiphanius* videtur legiſſe, καὶ κατηγορῆσαντες αὐτὸν ὡς μεμηνότα, κατηγιῶντο κτεῖναι τὸν προφήτου, τὰς ψυχὰς &c. nam verſit, *& accuſantes eum quaſi veſanum, occidendum eſſe prophetam proſcebant, qui eorum animos frangeret.* προὶὸς τὸ βασιλέα καὶ κτεῖναι τὸν προφήτου ἠρέθιζον *Hen* & *Busb.*

f Τὸ προθυμον ἐκλύοντα] Ita *MSS.* (& *Cocc.* Vet. *audaciam populi*) τὸ deëſt in *Editis.*

g Κινδυνεύσειν.] Κινδυνεύσειν inſertum dedi ex *MSS.*

h Φεύγειν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Φεύγων in *Editis.*

i Πάντως ἀπολεῖσθαι.] Πάντας ἐν αὐτῇ ἀπολεῖσθαι legiſſe videtur *Epiphan.* *k* Οὐ-

ε. Ο ὴ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, [k] οὐδὲν ἀφηγριωμένος· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται διὰ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων [l] αὐτῶν τῇ στρατιᾷ, τὰ στρωθῆναι ἐφῆκεν αὐτοῖς πιεῖν ὅ, τι ἂν θέλωσιν. οἱ δὲ, τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, λύσαντες οἷς τὴν εἱρκτὴν εἰσεληλύθεσαν, καὶ διαβαλόντες αὐτὸν, εἰς τινα [m] λάκκον βορβόρου πλήρη [n] καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πτοηθείη. ὁ δὲ, [o] στὸ τοῦ αὐχένος [p] ὑπὸ τοῦ πλήθους στειχθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τις τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθιοψ τὸ γένος, τὸ μὲν τῶν στρωθῆναι πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων οὐκ ὀρθῶς τοῦτο τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, καταπιπτίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τοῦ διὰ τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον ἕτερος ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνούς ἐν τῷ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ χοινίκια, ἢ πᾶν ὃ [q] πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μὴ ἀναβῆς ἀνελκῦσαι τὸν Ιερεμίαν. ὁ ὴ Αἰθιοψ, παραλαβὼν ἃς ἐπετάγη, ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην, καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φέρειν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγε, καὶ πιστεύηται δ' εἰπὼν, οὐδὲ παραινέσας ἀκοῦσθήσεσθαι· [r] ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀποκτείναι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησὶ, καὶ πᾶσι νυῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον οὐκ ἐᾷν ἡμῖν [s] ὑπερπατύζειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες [t] ὑμᾶς; [v] ὀλαβέμην ὴ νυῦν γε τοῦ ἀληθείαν εἰπεῖν, μή με καταπελάσῃς θανάτῳ. τοῦ ὴ βασιλέως ὄρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν ἀναιρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, [x] θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγαδοῦσθαι τοῦ πάλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν Θεὸν [y] δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγε, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφυγεῖν, καὶ μήτε τοῦ πάλιν εἰς ἐδαφος πεσεῖν, [z] μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων φυλάττειν ἐσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοιὰ τὰ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν [a] αὐτὸν, ἔφη, πιστὰ ἃ προτρέπει, καὶ λέγει σωτήσειν αὐτῷ γινόμενα· δεδιέναι ὴ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν [b] ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ ἀφεληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ [c] κηλαθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μᾶλλον ὑπονοεῖν τοῦ τιμωρίαν ἔλεγε. δέδοικε γὰρ παθεῖν πεισθεὶς, παραδόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ιερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσευξάμενος αὐτῷ, [d] μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλλ-

5. Rex autem ipse, ex naturæ suæ bonitate & justitiæ amore, in eum nihil exacerbatus erat: sed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipsi censuissent faciens, vatem illis in manus tradi permisit, ut de eo pro arbitrio statuerent. At illi, quamprimum hoc ipsis concessum erat à rege, in custodiam protinus ingressi, captum eductumque inde in fossam quandam cœno oppletam funibus demiserunt, ut suffocatus suam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, in his erat *angustiis*. Interim quidam è servis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos ejus & principes male egisse in eo quod vatem in cœnum demerserint, atque ita morte ea quæ in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitaverint. Cum hæc audisset rex, illumque pœnituisset, quod vatem in principum potestatem tradiderit, mandavit Æthiopi, ut, assumptis triginta ex *famulis* regiis, & funibus, & quocunque sibi ad vatis salutem opus esse arbitraretur, quam cito posset Hieremiam *ex fossa* subduceret. Itaque Æthiops, sumptis quos adhibere jussus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimisit.

In fossam conjicitur. Jer. c. 27.

Abdemelechus Æthiops hoc ob præstitis, ut è fossa extraheretur. Jer. c. 27.

6. Cum autem rex illum ad se clam acciviſſet, & ab eo quæreret, ecquod ei posset ex Dei oraculo dicere & in præsens *auxilium* indicare? Ajebat se quidem habere *quod diceret*, at fidem sane non inventurum esse adjiciebat, ne quidem si *ille* præceperit ut sibi dicto audientes essent: etenim amici tui, inquit, me quasi egregie maleficum perdere secum statuerunt. Et ubi nunc sunt illi qui Babylonium non redintegraturum esse bellum dictitabant, vosque decipiebant? Equidem & *ego* nunc vereor quod verum est dicere, ne me morte jubeas mulctari. Cum autem rex ei juraſſet, nec se illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide consilium ei dedit, ut urbem Babyloniis traderet: atque ad ista Dei oraculum ejus ore illum hortari ajebat, si modo velit incolumis esse, & ex periculo impendenti evadere, & neque urbem solo æquari, nec templum igne cremari. ipsum enim, **ni pareat*, civibus fore horum malorum causam, & sibi suisque omnibus calamitatis *auctorem*. Ille vero, ubi hæc audiverat, subjiciebat, se velle ista facere quæ suadet, dicitque è re sua fore ut fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse jubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis † *civitatem* dederet, neque ipsum, neque liberos, neque uxores *ejus*, templumque etiam illæsum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, jussum nemini civium quæ illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si cog-

Sedecias accersit Hieremiam, & quid factu opus sit ab eo quærit. Jer. c. 38.

Is eum hortatur ut urbis deditionem faceret, si salvus esse velit. Jer. c. 38.

k Οὐδὲν ἀφηγριωμένος·] Sic *Big. Samb. Vat.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1. 2. οὐδενὶ παροξυνόμενος *Hen.* & *Busb.* οὐδὲν ἰδίᾳ παροξυνόμενος in *Editis.*

l Αὐτῶν τῇ στρατιᾷ,] Illud αὐτῶν ex *MSS.*

m Λάκκον βορβόρου πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πτοηθείη.] Hieremias in cœnosam fossam usque ad collum demersus. *Rufin.* in quendam locum. SPANH.

n Καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πτοηθείη.] Ita *Samb. Vat. Hen.* & *Busb.* καθιμήσαντες in *Editis Aliisque.*

o Πρὸς ὃ αὐχένος] Vetus, *usque ad guttur in luto depositus.* Lege, στος ὃ αὐχένος ὑπὸ ὃ πηλοῦ στειχισθείς. COCC.

p Ὑπὸ ὃ πλήθους στειχισθείς,] Si recte se habeat locus, βορβόρου subintelligendum. Forsan πηλοῦ ante πλήθους exciderit. Juxta *Epiphanium* legendum, ὑπὸ ὃ πηλοῦ στειχ.

q Πρὸς τὴν ὃ προφήτου] Πρὸς τῇ ὃ σωτηρίᾳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

r Ἀλλ' ὡς δὴ μέγα] Ita in *Editis* & *Vet. Interpr.* ἀλλά τι δὴ κακὸν ἐργασάμενον in *plerisque MSS.*

s Ἐπιστρατεύειν] In *nonnullis* ἐπιστρατεύειν.

t Ὑμᾶς;] Illud ὑμᾶς ex *MSS.*

v Οὐλαβέμην] Δίδια ὃ νῦν γε *Vat.* ὀλαβέμην ὃ νῦν τοῦ *Big.* & *Samb.*

x Θαρρήσας] Ita cum *Samb.* & *Vat.* θαρρήσας τε τῇ in *Editis Aliisque.*

y Δι' αὐτοῦ προφητεύειν] Sic cum *MSS.* (*Cocc.* & *Epiph.* qui *per se* vertit) δι' αὐτὸν in *Editis.*

z Μήτε τὸν ναὸν] Hic cum *Editis* consentit *Vet. Interpr.* μήτε τὸν ναὸν. ἐμπρησθήναι γὰρ αὐτὸν τοῦτον in *MSS.*

* Ni pareat, *civibus fore horum malorum causam*,] Μὴ πειθόμενα aut simile quid post αὐτὸν γὰρ subintelligendum vel reponendum censeo: eoque magis quòd *Epiphanius* vertat, *quod si non fieret, ipse malorum auctor* &c.

a Αὐτὸν, ἔφη,] Αὐτὸς *Big. Samb.* & *Vat.*

b Ὁμοφύλων] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* τῶν φίλων in *Editis.*

c Κηλαθῇ.] Φονευθῇ *Vat. Hen.* & *Busb.*

† Civitatem *dederet*,] Ita etiam *Epiphanius*: adeo ut forsan παραδόντα τοῦ πόλιν legerit.

d Μηδενὶ τῶν πολιτῶν] Πρὸς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξενεγκεῖν τὰ δόξαντα αὐτοῖς in *MSS.*

cognito quod à rege fuerit accerſitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, hujuſmodi quid indicaret: ſed ea ad illos ſimulatione uti, ac ſi precibus contenderit, ut vinclis & cuſtodia liberaretur. Itaque retulit eis prorſus eodem modo, quo juſſerat rex. nam cum vatem adiiſſent eum interrogabant, quidnam de illis ipſis conſultatum venerit ad regem? Et hæc quidem *de iſtis* ita dicta ſunt.

Proceres, Hieremiam adeuntes, percontantur quid regi dixerit. Jer. c. 38.

λὰ μηδὲ τοῖς ἠγεμόζιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῦ μεταπεμπθὲν γεγονέναι πωθάνονται τί κληθεὶς εἴπαι πρὸς αὐτὸν, φράζειν τὶ τύτων· ἀλλὰ σκήπλεθαι πρὸς αὐτὲς, ὅπι δεηθείη μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ Φυλακῇ. καὶ δὴ τῦτο πρὸς αὐτὲς ἔλεγε. ἐπιθάνονται γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτλν, τί πρὸς αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸ βασιλέα [e] σκήπλεθαι; καὶ ταῦτα μὲν ὕτως ἐλέχθη.

XI.

CAP. VIII.

Quomodo Babylonius Hieroſolyma expugnabat; temploque incenſo Hieroſolymitanos & Sedeciam Babylonem tranſtulit: quique tempore regum ſummum Pontificatum geſſerunt.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς ὁ Βαβυλώνιος εἶλε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, τὲς τὲ Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὰ ἀρχιερωσύλα καταδέξαντες ὀπὶ τῶν βασιλεύσιν.

Hieroſolyma oppugnat Nabuchodonoſorus. 4 Regum, c. 25. & Jer. c. 39. & c. 52.

ΤΗΣ δὲ πολιορκίας τὲ Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐνεστηκυίας σφόδρα [f] καὶ ποθύμως εἶχε· [g] πύργυς τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖργε τὲς τοῖς τείχεσιν ἐφεσῶτας. καὶ πολλὰ περὶ τὸ κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. [h] καρτερῶς δὲ καὶ ποθύμως ἔφερον οἱ ἔνδον τὰ πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸ λιμὸν, ὅτε πρὸς τὰ νόσον τὰ λοιμικὰ, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τύτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τὰς ψυχὰς ἔῤῥωντο πρὸς τὸ πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπληττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα [i] πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοῦντες· ὡς εἶναι τὸ ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τὸ ὀξύτητος καὶ σωτέσεως, τὲς μὲν πολέον ἐν παύτῃ δυνηθῆναι [k] τὰ ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τὸ πόλεως, τῶν δὲ τὰ σωτηρίαν [l] ὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν [m] μηδ' ἀπιπεῖν [n] ἀντιφιλοσοκοῦντας, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν [o] ἀπολεχθήσε μηχανήματα. καὶ παῦτ' ἐπέμειναν, ὅπι μηνὰς ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἢ διεφθάρησαν ὑπὸ λιμῦ καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτὲς ἠκόντιζον οἱ πολέμιοι.

Hieroſolymorum expugnatio. 4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. & 52.

Β'. Ἡρέθη δὲ ἡ πόλις, ἑνδεκάτῳ ἔτει τὲ Σεδεκίᾳ βασιλείας, [p] τετάρτῃ μηνὸς τῇ [p] ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. [q] εἶλον γὰρ οἱ ἡγεμόνες τὲ Βαβυλωνίων, οἷς ὀπίσω τὰ πολιορκίαν ὁ Ναβυχοδονόσορος· αὐτὸς γὰρ ἐν [r] Ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τὲ ἡγεμόνων ὀνόματα, [s] εἴ πις ὀπιζητήσαι γνῶναι, οἵπινες τὰ Ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, [t] ταῦτα ἰῶ· [v] Νηργελέαρος, [x] Ἀρέμμανος, [y] Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, [z] Ἐχαραμψαρίς. ἀλώσης δὲ τὲ πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τὲ ἡγεμόνων τὲ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνὺς [a] ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, φυγαλεῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὲς ἡγεμόνας καὶ τὲς φίλυς, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τὲ πόλεως διὰ τὲ καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τὲ ἐρήμυ. φεύγον-

---

e Σκήπλεσθαι;] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) σκήπλεσθαι. ταῦτα in *ceteris.* ταῦτα μὲν ὕτως ἐπράχθη legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Hæc quidem ita geſta ſunt.*

f Καὶ ποθύμως εἶχε.] Illa καὶ ποθύμως omittunt *Hen.* & *Busb.* nec in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

g Πύργυς τε μεγάλων] Πύργυς τε δὲ *Big. Samb.* & *Vat.*

h Καρτερῶς δ'] Καρτερῶς τε *Vat.* καρτερῶς ἀντεῖχον *Hen.* & *Busb.* καρτερῶς καὶ ποθύμως ἀντεῖχον legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit: *fortiter & promptiſſime reſiſtebant.*

i Πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων] Illa πρὸς πάντα è *Codd. MSS.* & *Vet. Interpr.*

k Τῶν ἀναίρεσιν οἰομένων] Τῶν αἵρεσιν *Vat.*

l Οὐκ ἐν ἄλλῳ τιθεμένων,] Οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ *Vat.*

m Μηδ' ἀπειπεῖν] Illa μηδ' ἀπειπεῖν ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

n Ἀντιφιλοσοκοῦντας,] Ἀντιξιλοσοκοῦντας *Vat.*

o Ἀπολεχθήσε μηχανήματα.] Ἀπολεχθήτεσαν *Vat.*

p Ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ.] Ita etiam in omnibus *Epiphanii* libris, & in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 2. & *Jer.* c. 39. v. 1. & c. 52. v. 6. ὀκτωκαίδεκάτῃ *Big.* & *Samb.*

q Εἶλον γὰρ] Ita *MSS.* εἷλον δ' ὧν in *Editis.*

r Ῥεβλαθᾷ] Ἀρεβαθὰ *Samb.* & *Gall.* 2. Ἀρεμαθᾶ *Big. Vat.* & *Gall.* 1. in *Epiphanii* libris *Rabbatha* & *Rabatha.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 282.

s Εἴ τις ἐπιζητήσει] Εἴτις γε *Vat.*

t Ταῦτα ἰῶ·] Illa ταῦτα ἰῶ adjecta eſſe volui è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.* Verum nomina quæ ſequuntur corrupta admodum ſunt tam in *Codd. Lat.* quam *Gr.* nec minus vitioſa in LXXII. *Jer.* c. 39. v. 13. aut c. 49. v. 3. facta ex iſtis in *Verit. Hebr.* ſc. *Nergal-Sareſer, Samgar-Nebo, Sarſechim, Rabſaris, NergalSareſer, Rab-mag.* Videſis notas ad LXXII. *Editionis Franequeranæ* per Cl. *Lamb. Bos.* p. 977.

v Νηργελέαρος,] Ἠν Ῥαλέαρος *Samb.* Ραγλάσαρος Ῥαλέαρος *Big.* Ρεγλάσαρος *Vat.* Ρεγλάσαρος Ρεκλέαρος *Gall.* 2. HUDS. Nomina Ducum Babyloniorum, à quibus expugnata Hieroſolyma, *apud Ruſinum* Hergella, Sarare Matuſa, Magones, Nabuzardan, Saris. SPANH.

x Ἀρέμμανος,] Ita in *Græcis* omnibus, aut Ἀρέμανος.

y Σεμεγάρος,] Pro Εμεγάρος *Editorum* placuit Σεμεγάρος reſcribere ex *MSS.*

z Ἐχαραμψαρίς.] Ἀχαρώμψαρις *Gall.* 2. In *Epiphanii* libris ita fere leguntur, *Nergella, Serrarem, Matuſe, Meganis, Nabuzardan, Saris.*

a Ὁ Σεδεκίας] Articulum ὁ omittunt *Vat. Hen.* & *Busb.*

* *Per fauces anguſtas munitaſque in deſertum.*] *Per viam portæ muro utrinque ſeptam*, juxta *Verit. Hebr.*

σύλων ἢ τῶν τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸ ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ οὐκ ἀπώλεσαν Ιεριχοῦντος, [b] ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. βιλειφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, [c] ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. προσμένοντα δ' αὐτὸν ὁ Ναβυχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ παράνομον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ [d] ἀμνήμονα [e] τῶν πρόσω λόγων ὧν ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν [f] ὑποδεχόμενον. ὠνείδιζε [g] δὲ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, [h] Ιωαχίμου δὲ αὐτὴν ἄσμενον ἀφελόμενον ἐκείνῳ δῶναι, [i] χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει καὶ προσχόντος. ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεὸς, ὃς μισήσας σὸν τὸ τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔδωκε. χρησίμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς υἱοὺς ἐκέλευσε [k] παραχρῆμα καὶ τοὺς φίλους ἅπαντας, [l] αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ Σεδεκίᾳ, δήσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, [m] ἃ [n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσεν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ιερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταῦτα οὐκ εἶδε καθὼς Ιεζεκιὴλ ὁ προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ [p] φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα κατ' ὥραν [q] ἀπαντᾷ τεταγμένως, ἃ τε δεῖ γίνεσθαι [r] προλέγει· τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς εἴδεν [s] προϊδεῖν ἐάσαντα τοὺς ἀκουσομένους, ἀφύλακτοι ἢ τῇ συμφορᾷ παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι [t] τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους βασιλεύσαντες ἔτους κατέστρεψαν τὸν βίον, [v] εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τοῦ τελευταίου βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἶχεν τὴν ἀρχὴν κατέχον ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σαοὺλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν [y] Ναβουζαρδάνην εἰς Ιεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναόν· προσελθὼν δὲ καὶ καταπρήσας αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μεταχῆναι. ὃς, ἐλθὼν εἰς τοὺς Ιεροσολύμους [z] ἑνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς, καὶ τοὺς κεφαλοὺς αὐτῶν,

Babyloniis indicassent, *illi* diluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique non procul ab Hierichunte, eum circumvenerunt. amici vero & duces, qui Sedeciæ fugæ se comites dederant, cum hostium in conspectum veniissent, ipso relicto alius aliò dilapsi sunt, & suæ quisque saluti consuluerunt. Ipsum vero, cum paucis relictum, ubi vivum ceperant hostes, una cum liberis & uxoribus ad regem perduxerunt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus nequam & fœdifragum appellare cœpit, & verborum quæ antea fecerat immemorem, ut qui regionem sibi conservare promiserat. Quin & ingrati animi vitium ei exprobavit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud enim Joachimo ereptum ei dederat) vires suas in largitorem converterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui, mores tuos aversatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedeciam increpuisset, jussit filios ejus & amicos è vestigio mactari in conspectu ipsius Sedeciæ aliorumque captivorum. Dein cum Sedeciam luminibus privasset, catenis vinctum Babylonem usque duxit. Atque ista ei acciderunt, quæ ab Hieremia & Iezecielo erant ipsi prædicta; quòd captus ad Babylonium adducetur, & præsens præsentem ore alloquetur, & oculis *suis* oculos ejus videbit. ista quidem etiam Hieremias loquutus est: occœcatus vero & Babylonem perductus eam non vidit, sicuti Iezecielus prædixit.

Sedeciam increpat Nabuchodonosorus.

Sedeciam excœcatum catenisque vinctum secum Babylonem duxit Nabuchodonosorus. 4 Regum, c. 39. Hieremiæ & Jezecielis complentur vaticinia. Jer. c. 32. & c. 34. & Ezech. c. 12.

3. Et hæc quidem narravimus, ut Dei natura satis explorata sit *rerum divinarum* imperitis; quod *scilicet* varia est & multimoda, & omnia statis temporibus & ordine servato eveniunt, eáque prædicit quæ eventura sunt: utque hominum inscitia & incredulitas perspectæ habeantur, quibus præpediti sunt quo minus causas futuras prospiciant, sed ex improviso in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo evadendi via.

4. Atque ita sane Davidici generis reges vitam finiverunt: numero quidem unus & viginti, *à primo* ad regem ultimum usque; regnarunt autem universi annos quingentos & quatuordecim, menses sex, & dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem *cum cæteris* tribu non fuerit.

Quot & quamdiu reges Hierosolymis regnarint.

5. Porro Babylonius copiarum præfectum Nabuzardanem mittit Hierosolyma, ut templum *ornamentis suis* spoliaret: mandavitque, ut illi ignem subjiceret regiæque, ac *præterea* urbem solo æquaret, & populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hierosolyma venisset anno regni Sedeciæ undecimo, & templum diripit, & vasa Dei aurea argenteaque exportat, & labrum quoque magnum à Solomone dedicatum; ut & columnas æreas cum suis capitulis, & mensas aureas atque candelabra. His

[b] Ἐκύκλωσαν αὐτόν.] Ἐκυκλώσαντο *Big. Samb. Hen. & Busb.*

[c] Ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων] Ζωγρῆσαι Plato IX. de Legib. p. 868. B. SPANH.

[d] Ἀμνήμονα] Ἀγνώμονα in *MSS.* Sane paulo aliter quam in *Græcis* nostris legisse videtur *Epiphan.* qui vertit *impium & infelicem vocare cœpit, & jurisjurandi immemorem, quòd præbuerat ut ei provinciam custodiret.*

[e] Τῶν πρόσω λόγων] Forte τοῦ τῶν λόγων. COCC.

[f] Ὑποχόμενον.] Ὑποχόμενον *Big. Samb. & Gall. 1.*

[g] Δὲ καὶ ἀχαριστίαν,] Illud ἢ ex *MSS.*

[h] Ιωαχίμου] Ἰεχωνίου *Vat.*

[i] Χρησαμένῳ] Χρησάμενον *Big. Samb. Gall. 2. & Vat.*

[k] Παραχρῆμα] Malè infra distinguitur in *Gen.* παραχρῆμα lib. XI. c. 6. §. 11. παραχρῆμα unâ voce & ita Demosth. initio Olynth. 1. aliique. SPANH.

[l] Αὐτοῦ τε Σεδεκίου] Ὀφθῶντος αὐτοῦ τε Σαχχίου καὶ τῶν *Big. Samb. Hen. & Busb.* ὀφθῶντος αὐτοῦς τοῦ Σεδ. *Vat.* ὀφθῶντος Σαχχίου καὶ τῶν *Gall. 1.*

[m] Α Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται *Big. Samb. Hen. & Busb.* Conf. supr. c. 10. §. 2. SPANH.

[n] Ιερεμίας τε καὶ Ιεζεκιὴλ προεφήτευσαν αὐτῷ· ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* οἱ προφῆται προεφήτευσαν in *Editis.* Verba *Hieremiæ* exstant *cap.* 32. v. 4. *Babyloniæ regi in manum dabitur, eumque præsens præsentem & ore alloquetur & oculis aspiciet.* & *cap.* 32. v. 4. *captus ei traderis, & oculis istis Babyloniæ regis oculos videbis, & ille te ore suo alloquetur, ibisque Babylonem.* ista vero *Jezecieli* occurrunt *cap.* 12. v. 13. *eum Babylonem in Chaldæam terram perducam, quam neque videbit, & ibi morietur.*

[o] Προεῖπε.] Εἶπε *Vat.*

[p] Φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν,] Alii distinguunt post φύσιν, & non post ἀγνοοῦσιν.

[q] Ἀπαντᾷ] Forte ποιεῖ ἀπαντᾶν. COCC.

[r] Προλέγει·] Προλέγειν *Big. Samb. & Vat.*

[s] Προϊδεῖν ἐάσαντα] Sic *MSS.* προϊδεῖν εἶδεν ἐάσαντα in *Editis.*

[t] Τὴν ἐξ αὐτῶν] Forte τὴν αὐτῶν. COCC.

[v] Εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τοῦ τελευταίου βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα·] A Rege Saulo ad exitium Sedeciæ anni DXIV. *Rufin.* annis nongentis & quatuordecim. SPANH.

[x] Καὶ ἡμέρας δέκα·] Ἡμέρας ις'. *Vat. Hen. Busb. & Zonar.*

[y] Ναβουζαρδάνην] Nabuzardan *Rufin.* SPANH.

[z] Ἑνδεκάτῳ ἔτει] Ἐνδωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας calamitatem illam accidisse dicit *Clemens Alexandrinus* in *Stromatum* lib. 1. p. 329. rectius, (ut inquit *Usserius* in *Chronol. S.* p. 26.) quam *Josephus.*

Templi direptio & conflagratio. 4 Regum, c. 25. Jer. 52.

His itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, die primo, anno regni Sedeciæ undecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam igni cremavit, & urbem evertit. Incenſum autem eſt templum anno quadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die decimo, poſtquam conditum fuerat: à populi vero ex Ægypto migratione, anni tunc mille effluxerant & ſexaginta duo, menſes ſex, & dies decem. Tempus autem omne, quod à diluvio uſque ad templi devaſtationem interceſſit, annorum erat mille nongentorum quinquaginta ſeptem, menſium ſex, & dierum decem: ab Adamo vero condito uſque ad ea quæ templo acciderant, anni *elapſi* ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ſex, & dies decem. Et quidem tantus erat horum annorum numerus: quæcunque vero acta fuerint, prout ſingula evenerant, explicavimus. Porro militiæ regis Babyloniorum præfectus, cum Hieroſolyma à fundamentis diruiſſet, & populum tranſtuliſſet, captivos fecit Saream ſummum pontificem, & Sophoniam ſecundarium pontificem, & duces templi cuſtodes (iſti autem tres erant) & eunuchum militibus præfectum, & ſeptem de Sedeciæ amicis, ejuſque ſcribam, & alios duces ſexaginta: quos omnes una cum vaſis *è templo* direptis ad regem deportavit in Reblatham Syriæ urbem. Atque illic rex pontifici & ducibus capita amputari juſſit: captivos vero *reliquos* omnes & in iſtis Sedeciam ipſe Babylonem duxit. Quin & vinctum ſecum deduxit Joſadochum ſummum pontificem, filium Sareæ ſummi pontificis, quem ad Reblatham Syriæ urbem Babylonius occidit, ut jam ante memoravimus.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, & quinam fuerint indicavimus, quotque annos vixerint regnarintque, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nominibus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus pontificatum obierunt.

Series ſummorum pontificum à templi conditu uſque ad ejus conflagrationem.

Et quidem primus omnium in templo, à Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ei vero in honorem filius ejus Achimas ſucceſſit, & poſt Achiman Azarias: hunc autem Joramus, Joramum vero Iſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, & Phideæ Soudeas, Soudeæ autem Iesylus, Iesylo

τὰς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. Βασεάσους δὲ ταῦτα, ἀνῆψε τὸν ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, [a] τῇ νουμηνίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς Ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπεσε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν [b] κατέσρεψεν. ἐνεπρήσθη δὲ ὁ ναὸς [c] μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μηνὰς ἕξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη· τῇ δὲ ἐξ Αἰγύπτου μεταναστάσει τοῦ λαοῦ τότε μὲν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι τῆς ναοῦ πρῶτον ἁλώσεως, χρόνος μὲν ὁ πᾶς ἐτῶν [d] χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα ἑπτὰ, [e] μηνῶν ἕξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ οὗ δὲ ἐγμνήθη Ἀδαμος μέχρι τοῦ τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ [f] τρισχίλια πεντακόσια δεκαεπτά, μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῶν ἐτῶν πλῆθος· ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ [g] Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετοικίσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τὸν ἀρχιερέα [h] Σαρέαν, καὶ τὸν [i] μετ' αὐτὸν ἱερέα [k] Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ἐπὶ [l] τῶν [m] ὡπλιτῶν ἄνδρα ἕνα, καὶ τοὺς φίλους τοῦ Σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν εὗρησε σκευῶν, ἀκόμιστε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς [n] Ρεβλαθὰν πόλιν τῆς Συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι· αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγε εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δὲ [o] ἐπήγετο καὶ [p] Ιωσάδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν [q] Ρεβλαθᾷ πόλει τῆς Συρίας, ὡς ἕτερον ἡμῖν δεδήλωται.

ς'. Ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην [r] καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν [s] Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ υἱὸς Ἀχιμᾶς Ἀζαδέχεται τὴν τιμὴν, [t] καὶ μετὰ Ἀχιμᾶν [v] Ἀζαρίας. τοῦτον δὲ [x] Ἰώραμος, τοῦ δὲ Ἰωράμου [y] Ἰσος, μετ' αὐτὸν [z] δὲ [a] Ἀξιώραμος. τοῦτον δὲ Φιδέας, τοῦ δὲ Φιδέα [b] Σουδέας, τοῦ δὲ Σουδέα [c] Ἰεσήλος, τοῦ δὲ Ἰεσήλου Ἰώραμος,

a Τῇ νουμηνίᾳ,] Juxta *Chronic. Alex.* p. 135. *menſe quinto, die nono, anno decimo nono Nebuchodonoſori*, prout in *S. Literis*. Hinc *Bernardus* (ut puto) in ora libri ſui reſcribi jubet, vel *ἰνάτῃ* ex *Miſnicis*, vel *δεκάτῃ* ex *Jerem.* c. LII. v. 12. Verum *S. Petitus* in *Animadverſ. ἀνεκδότοις* (ex *ἀλώσ.* l. 7. c. 16.) *Joſephum* reliquiſſe conjicit, *τῇ ἡ. Λαὶ μὶν. ια'. ἔτῃ* ϛ *Σιδ.* unde, ſcribarum incuria litera λ in ν mutata, poſtea formata fuerit vox *νουμηνίᾳ*.

b Κατέσρεψεν.] Κατέσκαψεν *Vat. Hen.* & *Busb.*

c Μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα,] Juxta quoſdam *Epiphanii* libros *μὴ* τετρακόσια. dein καὶ *μῆνας ἑ'. καὶ δέκα ἡμέρας* reſcribit *Petitus*. & mox infra v. 8. *μῆνας ἑ'. ἡμέρας δέκα*. HUDS. *Rufin.* CCCLXX. SPANH.

d Χιλίων ἐννακοσίων] Ita in omnibus *MSS.* tam *Græcis* quam *Latinis* & *Zonara*. *χιλίων ἐννακοσίων πεντήκοντα, μῆν. ἓξ, ἡμερῶν δέκα* in *Editis*. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* tom. 2. p. 1002.) legi jubet, *χιλίων ὀκτακοσίων πεντήκοντα ἑνός*. Videſis *Hottingerum* in *Hiſt. Sacr.* p. 347. HUDS. Mira confuſio in Chronologicis, nec ſibi ipſe conſtat, ſi alios locos conferas. Poſt *πεντήκοντα* quidam codices habent *ἑπτά*. Quum adeo corrupti ſint codices Joſephi, quis ſperet ſe certam tationem in conſtituendis temporibus apud Joſephum aſſecuturum? REL.

e Μηνῶν ἓξ,] Illa *μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα* delet *Petitus*. & mox ſexta hinc linea ſeq. ſcribit *μῆνας ἑ'. ἡμέρας δέκα*.

f Τρισχίλια] Τετρακισχίλια *Samb.* & *Gall.* 2. *τετρακισχίλια πεντακαίδεκα Big.* probante *Iſ. Voſſio* in *Chronol. S.* p. 129. & *Jo. Pearſonio* in Epiſt. ad *Dodwellum*.

g Βαβυλωνίων βασιλέως] Τῶν ante Βαβυλωνίων delevimus, quod deſideretur in *MSS.*

h Σαρέαν,] Σίσιον *Big.* & *Samb.* Σαρίον *Vat.* quomodo *Samb.* & *Big.* mox infr. h. §. Σισᾶν in *aliquibus MSS.* Σαραίαν in *S. Literis*, 4 *Regum*, c. 25. v. 18.

i Μετ' αὐτὸν ἱερέα] Ita *Big.* & *Samb.* μετ' αὐτὸν in *cæteris*.

k Σοφονίαν,] Sic *Vat.* & *S. Litera*. Σεφονίαν in *Editis Aliiſque*. In *Epiphanii* libris *Joſedech* dicitur.

l Ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν εὐνοῦχον,] Nota Eunuchum inter primos Sedeciæ Miniſtros. *Rufinus*; & tres Eunuchos, qui erant ſuper armatos, ut legerit proinde: καὶ τρεῖς ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν εὐνούχους. SPANH.

m Ὁπλιτῶν εὐνοῦχον,] Eo modo in omnibus *MSS.* nec aliter legebat *Epiphan.* πλείσων perperam in *Editis*, forſan pro πολεμιστῶν. qua voce utuntur LXXII. *Jer.* c. 52.

n Ρεβλαθὰν πόλιν] Σαλαμαθὰ *Samb.* & *Gall.* 1. Σαβολαθὰ *Vat.* Σαχαβαθὰ *Gall.* 2.

o Ἐπήγετο] Sic *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐπείγετο in *Editis Aliiſque*.

p Ιωσάδωκον] Ita *Big.* & *Samb.* Ιωσάδοκον *cæteris*. Ιωτάδαχον LXXII.

q Ρεβλαθᾷ πόλει] Hîc loci Ἀρεβαθὰ *Samb.* Ἀεβαθὰ *Big.* & *Vat.* Ἀεμάθα *Gall.* 1. 2.

r Καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι.] Καταδείξαντες in omnibus *MSS.* HUDS. Forte καταλάβοντες. Vetus: *qui Pontificatum Regum temporibus habuerunt*. COCC.

s Σάδωκος ὁ] Ita cum *Big.* & *Samb.* prout ſupra, l. 8. p. 416. v. 9. Σάδοκος in *Editis Aliiſque*.

t Καὶ μετὰ Ἀχιμᾶν] Καὶ μετ' αὐτὸν *Vat.*

v Ἀζαρίας.] Ναζαρίας *Big.* & *Samb.* pro Ἀζαρίας, litera ν attracta ex voce præcedente.

x Ἰώραμος,] Quoniam poſt *Azariam* in *Seder Olam* ſequuntur *Joahaz* & *Jehojarib*, forſan *Joramus* & *Iſus* apud *Joſephum* ita commutandi, ut hic illi anteponendus. Nam *Iſus* non male reſpondebit *Joahaz*, qui contractiore pronunciatione in *Iſum* forte demigravit, ut & *Jehojarib* in *Joram. Selden.* de *Succ. in Pontif. Ebr.*

y Ισος,] Ισοῦ *Big. Samb.* & *Gall.* 2. Ιος *Busb.* & *Hen.* Οσὶς reponi jubet *S. Petitus*.

z Δὲ] Illud ὃ ex *MSS.*

a Ἀξιώραμος.] Τοῦτο ὃ Ἀελιωράμου *Big.* Ἀξιωράμου *Samb.* & *Gall.* 1. 2. Verum iſtud *Axioramı* nomen (ut inquit *Seldenus*) ſatis mirum eſt, & valde diſcrepat à *Jehoſaphat* in laterculo *Seder Olam*. Pro eo Ἰώραμος malit *Montacutius* in *Apparatu*, p. 219.

b Σουδέας,] Σουδαίας & mox Σουδαία *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Nonne & hîc (inquit *Seldenus*) Σουδέας pro Ιωδέας, Ιυδέας, aut ſimili vocabulo *Jehojadem* more *Helleniſtarum* denotante, irrepſit? In *Seder Olam* poſt *Jehoiada* & *Phadea* (quibus in *Joſepho*

μῶ, Ιωϑάμης ὃ Οὐρίας, Οὐρίης δὲ Νηρίας, ᾧ ὃ Νηρία [d] Ωδέας, τούτου δὲ [e] Σαλλῆμος, Σαλλήμου δὲ Ελκίας, [f] Ελκία δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδακος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ἅπαντες, παῖδες ὄντες πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

deæ vero Juelus, & Juelo Jothamus, & Jothamo Urias, & Uriæ Nerias, & Neriæ Odeas; hunc vero sequutus est Sallumus, & Sallumum Elcias, & Elciam Sareas, & hunc demum Josadocus, Babylonem in captivitatem ductus. Illi omnes, filii post patres, pontificatum acceperunt.

ζ. Παραγενόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, [g] ἄχρις οὗ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. ϑάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ἐκ [h] τοῦ Ιεροσολύμων συληθέντα ναοῦ, ἀνέϑηκε τοῖς ἰδίοις ϑεοῖς· τὸν δὲ λαὸν [i] κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίτιδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν.

7. Rex autem Babylonem reversus Sedeciam, usque dum moreretur, in carcere conclusum tenebat. cumque ipsum magnifice sepelisset, vasa, quibus Hierosolymorum templum spoliaverat, diis dicavit suis: populum vero in Babyloniæ regione collocavit, atque pontificem è vinculis exemit. *Mors Sedecia.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ναβουζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' ὀλίγον Ισμαὴλος ἀπέκτεινε. καὶ ὡς Ιωάννης, φυγαδευθεὶς Ισμαήλῃ, μετὰ τοῦ λαοῦ ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὃς Ναβουχοδονόσορος, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἐλαβεν αἰχμαλώτους καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Judæis relictis Godoliam præfecit; quem non multo post Ismaëlus occidit. Utque Joannes, Ismaëlo in fugam conjecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonosorus, cum expeditionem suscepisset in Ægyptios, captivos fecit, & in Babylonem abduxit.

Ο Δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν [k] Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλιπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα [l] Γοδολίαν ὄνομα, [m] Αἰκάμου παῖδα τῶν εὖ γεγονότων, δικαιοσύνῃ δὲ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν [n] ἐργασομένοις, τῷ βασιλεῖ [o] τελέσειν φόρον ὡρισμένον. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ προπεμφθέντα. κεκελεῦκει γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλοιτο, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο [p] ἐπιτείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἕπεσθαι ἤϑελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν· [q] ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς [r] ἐρειπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς παλαιπώροις αὐτῆς λείψανοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ Γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν [s] κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτοῦ πεῖσαι πρόνοιαν [t] καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται· δωρησάμενος δὲ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ Ιερεμίας μὲν [v] κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας [x] Μασφαθᾷ καλουμένῃ, προσκαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν Βαροῦχον, [y] Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπισήμου φύσει οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ [z] πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

NAbuzardanes autem imperator, cum populum Judaïcum *sortis melioris* captivum abduxisset, *Nabuzardanes iis* pauperes & transfugas ibi reliquit; duce illis præposito, nomine Godolia, Aicami viri nobilis filio, æquo & justo. Illis vero imperavit, ut ex agris, cum eos coluissent, certum tributum regi penderent. Hieremiæ quoque vati, è carcere ad se accito, suasit ut secum Babylonem iret: (regem enim mandavisse ut omnia ei præberet) sin vero nolit, diceret ubinam habitare statuerat, ut regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum sequi volebat, nec ullibi terrarum habitare; sed contentus erat vitam agere inter ruinas patriæ & miserrimas ejus reliquias. Imperator autem, cognita ejus voluntate, cum Godoliæ ibi *cum imperio* relicto præcepisset summam ei curam adhibere, & quicquid desideraret *ei* suppeditare, eumque muneribus amplissimis ornasset, quocunque vellet ire permisit. Et quidem Hieremias commoratus est in istius regionis urbe, quæ Masphatha dicitur, Nabuzardane *prius* exorato, ut secum è carcere dimitteretur discipulus *ejus* Baruchus, Neri filius, ex illustri domo, & in patria lingua egregie doctus. *quos in terra Judæa reliquerat Godoliam præfecit.* *4 Regum, c. 25. Jer. c. 39. c. 40. & c. 52.* *Hieremiam solvit. Jer. c. 40.*

2. Cum autem ista fecisset Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obsessis Hierosolymis diffugerant, per regionem fusi dispersique, postquam Babylonios discessisse audiverunt, nonnul- *Judæi dissipati veniunt ad Godoliam. Jer. c. 40.*

sepho ordine inverso respondent *Phideas*, *Sudias*) sequitur *Zedecias*, cujus ne vestigium quidem in *Josepho*, adeo ut hujus series eam quæ est in *Seder Olam* deinceps uno semper anticipet.

c Ιωλὰς,] Ita cum *Samb.* & *Gall.* 1. 2. & mox Ιωήλας, quod *Joël* apud *Seder Olam* proximius sit Ιωηλὰς quam Ιωλὰς, quod in *Editis Aliisque*, & dein Ιώλας.

d Ωδέας,] Rescribendum Οσέας, quo nomine (inquit *Seldenus*) uti molliori *Hoschajah* satis exprimitur, pro quo in *Jer.* 42. 1. *Osaias* in *vulgata* substituitur.

e Σαλλῆμος,] Ita & mox Σαλλήμου in *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Σαλῆμος & Σαλλήμου *Gall.* 2. & *Sallum* in *Epiphanii* libris. Σάλδωμος & Σαλδήμου in *Editis Aliisque*. errore orto ex similitudine literarum Δ & Λ.

f Ελκία] Jam post *Elciam* deficit *Azarias*, qui eum sequitur in *Seder Olam*. In *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. *Sareas* abest & locum ejus obtinet Αζαρος. in *Epiphanii* versione *Aroch.* in *Vat. Hen.* & *Busb.* Αζαραάχως. quod forsan conflatum ex duobus nominibus. nam unum hîc loci excidisse manifestum est ex *Josephi* lib. xx. ubi octodecim fuisse scribit. Vide *Schotanum* in *Hist. S.* p. 2002. & *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. ubi (ex collatione 1 *Chron.* 9 11. & *Nehem.* 11. 11.) censet *Azariam* & *Serajam* unum eundemque esse.

g Αχρις ἧς ἐτελεύτησεν,] De Jechonia è vinculis exempto infr. c. xi. §. 2. SPANH.

h Τοῦ Ιεροσολύμων] Ita cum *Big.* & *Samb.* Ἱεροσυλ. Ϝ ναοῦ in *Editis Aliisque*.

i Κατῴκισεν ἐν τῇ] Sic *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis*.

k Ιουδαίων λαὸν,] Ἑβραίων *Big. Samb. Vat.* & *Vet. Interpr.*

l Γοδολίαν ὄνομα,] Γοδαλίαν *Samb.* & *Gall.* 1.

m Αἰκάμου] Ικάμου *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. Αχικάμου *Vat.* forsan ex LXXII.

n Ἐργασομένοις,] Ἐργαζομένοις *Big. Samb. Vat. Hen.* & *Busb.*

o Τελέσειν φόρον ὡρισμένον.] Τελεῖν *Vat. Hen.* & *Busb.*

p Ἐπιτείλῃ τῷ βασιλεῖ.] Ἐπιστελῇ *Vat.*

q Ἡδέως δ' εἶχεν] Ἡδέως δ' ἔχειν *Vat. Hen.* & *Busb.* Sed libenter habere dixit, *Epiphan.*

r Ἐρειπίοις] Ita in *plerisque MSS.* (& *Coccejo*) ἐρειπίοις in *Editis Aliisque*.

s Κατέλιπεν,] Κατέλιπεν, αὐτίκα πᾶσαν *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

t Καὶ χορηγίαν] Καὶ χορηγεῖν *Vat.* & forsan *Epiphanius*.

v Κατέμεινεν οὖν πόλει] Εἰς Δαιὰν post κατέμεινεν inserunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. εἰς Αδασὰν *Vat. Manet apud Godoliam* in versione *Epiphanii*. καὶ ἦλθε πρὸς Γοδολίαν LXXII. *Jer.* 40. v. 6.

x Μασφαθᾷ καλουμένῃ,] Μοσφοθὰ in *plerisque MSS. Masphat* in *Epiphanii* libris. Μασηφὰθ aut Μασηφὰ LXXII. HUDS. Conf. lib. vi. c. 4. §. 4. SPANH.

y Νήρου δὲ παῖδα,] Νηρίου LXXII.

z Πατρῴᾳ γλώττῃ] Πατρίῳ *Big. Vat. Hen.* & *Busb.*

a Ναβουζαρδάνης] Ναβουζαρδάνης ὁ ταῦτα *Vat.*

b Ὡρμησεν] Ὡρμησεν ἐπὶ τὰς *Baf.* & *Big.*

c Φυγόντες,] Ita in *Vet. Interpr.* & omnibus *MSS.* præter *Hen.* & *Busb.* in *Editis*, φυγόντες· ἐπειδὴ τὰς Β. ἤ. ἀναχωρησάντας, συλλεχθέντες &c.

nulloſque reliquiſſe, qui in Hieroſolymorum terra ſupererant, quibuſque datum erat ut ei culturam adhiberent, undique Maſphatham convenerunt ad Godoliam. Illorum autem duces erant, Joannes Careæ filius, & Jezanias, & Sarcas, præterque illos alii. Porro quidam erat Iſmaëlus ex ſtirpe regia, homo improbus & aſtutiſſimus; qui dum Hieroſolyma obſiderentur fuga dilapſus eſt ad Baalim Ammanitarum regem, & cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eò venerant, ſuaſit Godolias ut *ibi* manerent, poſito in præſens omni Babyloniorum metu. agriculturæ enim operam dantes nihil mali paſſuros eſſe. Iſta illis jurejurando confirmavit, adjiciens, eos ſe pro defenſore habere, adeo ut, ſi cui moleſtia crearetur, mature ei ſubveniretur; idque eis conſilii dedit ut urbes quaſcunque vellent habitatum irent, & *aliquot* cum ſuis mitterent, eaſque à fundamentis excitarent & incolerent: præmonuitque ut pararent, dum tempus eſſet, & frumentum & vinum & oleum, ne egerent quo hyeme veſcerentur. Hæc ad illos loquutus, dimiſit *eos* ad regionis loca, prout cuique viſum fuerit, habitanda.

Godolia Judæis bene conſulit. Jer. c. 40.

3. Cum autem ad gentes Judææ finitimas fama perlatum eſſet, quod Godolias omnes, è fuga ad eum reverſos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari ſiverit, ut *certum* Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concurſus fiunt ad Godoliam, & regionem incoluerunt. Porro Joannes & qui cum eo erant duces, cum animadvertiſſent terram * *pace regi*, & Godoliæ benignitatem & humanitatem *perſpectam habuiſſent*, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem miſſurum eſſe Iſmaëlum, qui ei dolo latenterque mortem inferret, ut ipſe Iſraëlitis imperaret. illum enim è genere regio ortum eſſe. Cæterum ipſum inſidiis liberatum iri ajebant, ſi eis permittat Iſmaëlum occidere, utpote nemine præterea conſcio futuro. Vereri enim ſe adjiciebant, ne, ipſo ab illo interfecto, funditus pereant populi Iſraëlitarum reliquiæ. Is vero ſe illis fidem non habere fatebatur, qui hujuſmodi inſidias ſibi ab homine beneficiis à ſe affecto paratas detulerunt. haud enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, *à ſe* conſecutus eſt, adeo ingratum in benefactorem ſuum & impium inveniri, ut, cui ſcelus foret inſidiis ab aliis circumventum non ſervaſſe, is ſtuderet quæ reretque manu ſua illius cædem patrare. At vero ſi hæc pro veris habenda, ſatius eſſe dicebat ut ipſe ab illo

Judæorum principes fruſtra Godoliam monent de inſidiis ei paratis ab Iſmaëlo. Jer. c. 40.

ψανά πινα καλαλελοιπότας ἐν τῇ τ Ιερουσολύμων γῇ, καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργαζομένους, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γοδολίαν εἰς [d] Μασφαθάν. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν [e] ἐπ' αὐτοῖς, [f] Ιωάννης υἱὸς [g] Καρέᾳ, καὶ [h] Ιεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ γὰρ βασιλικῆς γένους ἦν τὶς Ισμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος· ὃς, πολιορκημένων τ [i] Ιερουσολύμων, ἔφυγε πρὸς τ Αμμανιτῶν βασιλέα [k] Βααλεὶμ, καὶ [l] συνδιῆγε αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν ἡγεμόνας αὐτοῦ Γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς Βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν οὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. τοιοῦτος ὁμοῦ αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ [m] προσετίθει αὐτὸν ἕξειν λέγων, ὥστε, εἴπις ἀσχολίαν, πύξεσθαι τ προθυμίας, [n] καὶ συνοικοδομεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, [o] ἀποστέλλειν τε μὴ τ ἰδίων, καὶ ἀναλίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ [p] κατοικεῖν· προεῖπέ τε παραινῶν ἀγοράζεσθαι αὐτοὺς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, [q] σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι λαβὼν ἐκ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα λαβόντες παρὰ αὐτοῦ, ἀπῆλθον [r] διὰ τ χώρας εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διαδραμούσης δὲ φήμης εἰς τὰ περὶ τὴν Ιουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τ Φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐληλύθοτας Γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως [s] καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργεῖν κατοικεῖν ἐφῆκεν, [s] ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέδραμον [t] καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν καλὡκησαν. καταπονήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν ἐν Γοδολίᾳ χρηστότητα & φιλανθρωπίαν, Ιωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑπερηφάνησαν αὐτὸν, καὶ [v] Βααλεὶμ τ τ Αμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον [x] πέμψειν Ισμαῆλον [y] ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ [z] καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ισραηλιτῶν· εἶναι γὰρ [a] αὐτὸν ἐκ τ γένους τ βασιλικ. ῥᾳδίως γε μὴν ἔλεγον αὐτὸν τ ἐπιβουλῆς, ἂν αὐτοῖς [b] ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ισμαῆλον, ὡς ἀδήλου γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῆ ἀπώλεια γένηται τῶν [c] ὑπολειπομένων τ τῶν Ισραηλιτῶν ἰσχύν. ὁ δ' [d] ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, καὶ ἀνδρὸς εὖ πεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην [e] ἐμφανίσαιεν. ἀ γὰρ [f] εἰκὸς εἶναι, ταῦτα παλαιὰν τοιαύτην ἐρημίαν ὧν [g] ἔχοιεν μὴ ἀναμαρτόντα, ἄτοπον πονηρὸν εἰς τ εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, [h] ὥστ' ᾧ μὲν ἀδίκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων [i] ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, [k] κατηδάζειν δὲ αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτὸ γενέσθαι. ἀ μὲν ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ [l] δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν [m] ὑπ' ἐκεί-

νου

d Μασφαθάν.] Μασφάτλω *Big.* Μασαφάτλω *Samb.* Μασαφάθλω *Gall.* 1. 2.

e Επ' αὐτοῖς,] Εν αὐτοῖς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Ιωάννης] Ita in *Editis* & *Aliis.* Ιωάδης *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In quibuſdam *Epiphanii* libris *Joad.* Ιωνὰν aut Ιωάναν aut Ιωάνας LXXII. *Johanan* in *Verit. Hebr.*

g Καρέᾳ,] Καρέᾳ *Big.* & *Samb.* Καρὴθ aut Καρηὶ aut Καρεὶ LXXII.

h Ιεζανίας,] Ita & LXXII. Ιωναζανίας *Big. Samb.* & *Vat.* ut & Σαρέας καὶ Ιωαζανίας *Big.* & *Samb.* inverſo ordine.

i Ιερουσολύμων,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ιερουσολυμιτῶν in *Editis.*

k Βααλεὶμ,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. favente *Epiphanio*, qui habet *Bachalim* aut *Vachalim.* Βαάλλω in *Editis Aliiſque.* Βελεισὰ aut Βελισὰ LXXII. *Bahalis* in *Verit. Hebr.*

l Συνδιῆγε αὐτῷ] Συνδιάγαγε *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

m Προσετίθει αὐτὸν ἕξειν λέγων,] Ita *Samb.* & *Gall.* 1. (*Coccejus*) atque ita forſan legerit *Epiphan.* qui vertit, *& hæc quoque juramento firmavit, adjiciens quia & ſolatium cunctis præberet, & ſi quis ab alio gravaretur, illius mereretur auxilium: ſuaſitque* &c. καὶ ὡδὶ ταῦτα λέγων αὐτὸν ἕξειν ὡς' εἴτις in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ συνοικοδομεῖν] Illud καὶ ex *Big. Samb. Vet. Interpr.*

o Αποστέλλειν] Αποστελῶν *Big.* & *Samb. à prima manu.*

p Κατοικεῖν·] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. κατοικεῖν προεῖπε. ἀγοραζεσθαι δὲ αὐτοὺς in *Editis Aliiſque.*

q Σῖτόν τε καὶ οἶνον] Ita *Big.* & *Samb.* σῖτον καὶ in *ceteris.*

r Διὰγειν τ χώρας] Διάγειν ἀφ' τ χώρας *Vat.* in *Editis* ita diſtinguitur, ἀφάγειν τ χώρας, εἰς ὃν &c.

s Εφ' ᾧ τελέσειν φόρον] Εφ' ᾧ τελέσουσι *Vat.*

t Καὶ αὐτοὶ πρὸς τ Γοδολίαν,] Illud καὶ è *Big.* & *Samb.*

* Pace regi,] Illa *pace regi* ex *Epiphanio* adjeci.

v Βααλεὶμ] Βαάλιμον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. in *Editis* Βαάλλω. Vide p. præced. §. 2.

x Πέμψειν Ισμαῆλον] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. πέμπειν in *Editis.* πέμψαι *Hen.* & *Busb.*

y Αποκτενοῦντα αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. δόλῳ ἀποκτενοῦντα αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως in *Editis Aliiſque.*

z Καὶ κρυφίως,] Illud καὶ inſerunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Αὐτὸν ἐκ τ γένους,] Αὐτὸν ex *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

b Εφῇ κτεῖναι] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἐφ' ᾗ *Hen.* ἵφη in *Editis Aliiſque.*

c Υπολειπομένων] Υπολελειμμένων *Big.* & *Samb.*

d Απιστεῖν αὐτοῖς] Illud ἀπιστεῖν ex *Big. Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2. ὁ δὲ ἠπίστει αὐτοῖς κατ' ἄνδρα *Hen.* & *Busb.*

e Εμφανίσαιεν.] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. ἐμφανίσειεν in *ceteris.*

f Εἰκὸς εἶναι,] Εἰκὸς εἶναι λέγων *Hen.* & *Busb.*

g Εχοιεν μὴ ἀμαρτόντα,] Εχοιεν *Big.* (*Cocc.*) *Samb. Vat.* & *Gall.* 1. 2.

h Ωςθ' ᾧ μὲν ἀδίκημα] Ος τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ in *Edit. Baſ.* ὡς τὸ μὲν in *Edit. Gen.* ὡς τῷ μὲν in *MSS.* unde ex conjectura feci ὥςθ' ᾧ μὲν. HUDS. ὡς ὑπὸ τὸ. COCC.

i Επιβουλευόμενον σῶσαι,] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἐπιβουλεύσαντα σῶσαι *Vat.* ἐπιβουλευσάμενον in *Editis.*

k Κατηδάζειν δ' αὐτὸν] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. κατηδάσαι in *ceteris.*

l Δεῖ δοκεῖν,] Sic *MSS.* vel δεῖν δοκεῖν. in *Editis* δεῖν δοκεῖ.

m Υπ' ἐκείνου μᾶλλον,] Ita *Big. Samb. Hen.* (*Cocc.*) & *Busb.* ἀπ' ἐκείνου in *reliquis.*

νϐ μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστευσάντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ παρακαταθέμενον αὐτῷ, [n] Διαφθεῖραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν [o] Ιωάννης [p] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δὲ διελθόντων ἡμερῶν τριάκοντα, παραγίνεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰν πόλιν Ισμαὴλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὃς λαμπρᾷ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν Ισμαὴλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ ἄτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τοῦ μέθης, ὁ Ισμαὴλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατακειμένους ἐν [q] τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο τούτων ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει Ιουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καταλελειμμένους [r] ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον [s] πρὸς Γοδολίαν τινὲς ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς Ισμαὴλος, εἴσω τινὰ καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὸν αὐλιὸν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ [t] γένοιτο, κατέπεμψε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἱ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοῖς [u] παραδῶσι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον· τοῦτο ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαὴλος. τὸν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν· ἐν οἷς καὶ θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ Γοδολίᾳ καταλελοίπει. τοῦτο διαπραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δ' Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν [x] τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος παραλαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ισμαὴλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν [y] Χεβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, τὸν Ιωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διεπέρησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ιωάννου ἀνεχώρησαν. Ισμαὴλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ιωάννης παραλαβὼν ὃς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ [z] τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον [a] Μάνδραν λεγόμενον παραγίνεται. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκείνην [b] ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεσαν δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι [c] μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ, [d] ὑπὲρ Γοδολίου δὲ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος ὀργισθέντες πεφονεύμενον.

ς'. Ὅλων δ' ὅτι τοιοῦτος ὁ βίος, προσίασιν Ιερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τοῦ Καρέου, [e] καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς [f] περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν, [g] παῦσαι αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ [h] Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου παρακηνῆσαι αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, συνέβη μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ

perimeretur, quam ut hominem occideret, qui ad ipsum confugerat, suamque salutem ejus fidei commiserat & apud eum quasi sequestrem deposuisset.

4. Et quidem Joannes & qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliæ persuadere non potuissent, *ab eo* discessierunt. at triginta post diebus in urbem Masphatham ad Godoliam venit Ismaëlus, & cum eo viri decem, quos cum splendidæ mensæ adhibuisset, eisque lautia dedisset, ebrius factus est, dum Ismaëlum ejusque comites magna hilaritate excipit. Ismaëlus autem, eum ita se habentem conspicatus, vinoque gravem in stuporem & somnum immersum, ipse cum amicis suis derepente *à mensa* surrexit, & Godoliam interficit, & quotquot ei in convivio accumbebant. Et statim ab hac illorum cæde nocte egressus, Judæos omnes qui in urbe erant occidit, simulque milites in ea à Babyloniis relictos. Sequenti vero die viri è regione octoginta munera secum ferentes ad Godoliam venerunt, nemine id quod ei acciderat sciente. Ismaëlus autem ubi eos conspexerat, jubet introire ad Godoliam: cumque ingressi essent, clauso *protinus* atrio, eos trucidavit, atque corpora illorum, ne amplius conspicerentur, in fossam quandam profundam demersit. Ex his autem octoginta viris illi servati sunt, qui eum obsecrarant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. Ubi hæc audierat, viris istis pepercit Ismaëlus. populum vero Masphathensen cum uxoribus & liberis in captivitatem abduxit; & in his Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes Babyloniorum imperator apud Godoliam reliquerat. Quibus factis, ad Ammanitarum regem se confert.

Godoliæ aliorumque cædes nefaria. Jer. c. 41.

Ismaëli fraus impia. Jer. c. 41.

5. At Joannes & qui cum eo erant duces, ubi fama acceperant scelus ab Ismaëlo Masphathæ patratum, & Godoliæ necem, graviter *ea* tulerunt: & adhibitis suis quisque militibus profecti sunt ad inferendum Ismaëlo bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronensem. Qui vero ab Ismaëlo abducebantur, cum Joannem ducesque vidissent, lætitia affecti erant, rati auxilium sibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Joannem reverterunt. At enim Ismaëlus cum octo viris *Joanni* elapsis ad Ammanitarum regem se contulit. Cæterum Joannes, assumptis quos de manibus eripuerat Ismaëli, ut & eunuchis & mulieribus & infantibus, ad locum quendam pervenit qui * Mandra dicitur, & ibi quidem ea die moratus est. Statuerant autem *omnes* ut inde digressi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, si in regione manserint, Babylonii perimerent, irati ob cædem Godoliæ, quem illi summæ rerum præfecerant.

Joannes Ismaëlum persequitur: Jer. c. 41.

6. Dum id consilii agitarent, ad Hieremiam vatem accedunt, Joannes Careæ filius, ejusque comites militiæ duces, ut Deum oraret obsecrantes, ut illis, præ consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, juratis facturos se quicquid illis Hieremias jusserit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum intercessurum esse, accidit, ut, peractis decem diebus, Deus ei appareret, præciperetque dicere Joanni, & cæteris

Judæi Hieremiam, quid sibi faciendum sit consulunt. Jer. c. 42.

n Διαφθεῖραι.] *Al.* φθεῖραι.
o Ιωάννης] Ιωάνους *Big.* & *Gall.* 1. Ιωανὰς *Samb.* Vide supr. §. 2.
p Καὶ οἱ σὺν] Οἱ σὺν αὐτῷ τῶν ἡγεμόνων *Big.* & *Samb.*
q Τῷ συμποσίῳ.] Illud τῷ ex *MSS.*
r Ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν.] Ἐν αὐτοῖς στρατιώτας *Hen.* & *Busb.*
s Πρὸς Γοδολίαν] Πρὸς τὸν Γοδολίαν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*
t Γένοιτο,] Γένοιτο in *iisdem MSS.*
u Παραδῶσι,] Παραδώσειν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
x Τῇ Μασφαθᾷ] Φασμαθᾷ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
y Χεβρῶνι.] Ἐν Γαβαῶνι legendum conjicit Cl. *Lowthius* ex *Jer.* c. 41. v. 12. Vide lib. 8. p. 417. v. 2. Ἐν Νεβαῶνι *Hen.* & *Busb.*
z Τὰ νήπια,] Illud τὰ ex *MSS.*
a Μάνδραν λεγόμενον παραγίνεται.] Μάνδρα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.
b Ἐπέμεινεν αὐτόθι.] Ὑπέμειναν *Big.* & *Samb.*
* *Mandra dicitur,*] *Caulæ* in versione *Epiphanii.*
c Μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ.] Μείναντες *Big.* & *Samb.*
d Ὑπὲρ Γοδολίου] Ita *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Epiphan.* ὑπὸ in *Editis Aliisque.*
e Καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες,] Καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ σὺν αὐτῷ *Big.* & *Samb.*
f Περὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν,] Περὶ τούτου τί χρὴ *Big.* & *Samb.*
g Παῦσ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ,] Τοῦτ' αὐτοῖς *Big.* & *Samb.*
h Ιερεμίας εἴπῃ.] Articulum non agnoscunt *Big.* & *Samb.*

teris ducibus, populoque, ſe quidem illis, ſi in iſta terra remanſerint, adfuturum, curamque illorum geſturum, & à Babyloniis quos metuunt illæſos ſervaturum; in Ægyptum vero proficiſcentes relicturum eſſe, foreque ut ira incenſus vos iiſdem malis afficiat, quæ patres veſtros jam ante perpeſſos eſſe ſciviſtis. Cum Joanni populoque dixiſſet, Deum eos iſta præmonere, ei parum creditum eſt: quaſi illos ſuo ex imperio manere jubeat in regione: atque, ut gratiam iniret à Barucho diſcipulo ſuo, Deo quidem mendacium affingere, illis vero ne diſcedant perſuadere, ut à Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque & Joannes, Dei conſilio, quod eis vatis miniſterio dederat, haud obſequuti, in Ægyptum conceſſerunt, ſecum ducentes Hieremiam & Baruchum.

Eis conſilium dedit ut in Judæa manerent. Jer. c. 42.

In Ægyptum proficiſcuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43.

7. Cum autem eò perveniſſent, vatem certiorem facit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; juſſitque ei ut populo prædiceret captum iri Ægyptum, foreque ut alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captivitatem abducat. Atque hæc *ita* evenerunt. Nam quinto poſt Hieroſolymorum vaſtationem anno, qui viceſimus tertius regni Nabuchodonoſori, exercitum ipſe eduxit in Cœlen-Syriam; eaque occupata & Ammanitis & Moabitis bellum intulit. Iſtis autem gentibus in poteſtatem ſuam redactis, impetum fecit in Ægyptum, ut ipſam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero conſtituto, Judæos, qui illic erant, iterum cepit & Babylonem traduxit. Et quidem Hebræos, quibus tam male res ceciderunt, bis ultra Euphratem traductos accepimus. Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Aſſyriis abducti, regnante Oſea: deinde à Nabuchodonoſoro, Babyloniorum & Chaldæorum rege, quotquot è duabus tribubus ſupererant, captis Hieroſolymis. At enim Salmanaſares, cum Iſraëlitas ſedibus ſuis exciviſſet, in eaſdem gentem Chuthæorum tranſtulit: qui prius interiora Perſidis & Mediæ habitarunt, tunc vero Samaritæ vocati ſunt, appellatione tracta è regione in quam demigraverant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxiſſet, nullam gentem in *eam* regionem repoſuit. Quo factum eſt, ut tota Judæa cum Hieroſolymis & templo annos ſeptuaginta deſerta permanſerit. Accidit autem ut tempus omne, quod inter decem tribuum captivitatem & duarum tribuum *in Babylonem* deportationem interceſſit, annorum eſſet centum & triginta, menſium ſex, & dierum decem.

Chuthæorum in Samariam migratio poſt decem tribuum deportationem.

Anni quot inter decem & duarum tribuum captivitatem.

λαῷ παντὶ, ὅτι [i] μενοῦσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσῃ, καὶ εὐνοιαν [k] ἕξει, καὶ τηρήσῃ ἀφ' ὧν Βαβυλωνίων ὡς δεδίασιν ἀπαθεῖς, [l] πρὸς ὁμένους δ' εἰς Αἴγυπτον [m] ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα [n] Δία θήσειν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ἰωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τ' Θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπίστευεν, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύοι· χαριζόμενον δὴ Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψευδεσθαι μὲν τοῦ Θεοῦ, πεῖσαι δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ἀφθαρῶσι. προσκόσας οὖν ὅ, τε λαὸς [o] καὶ ὁ Ἰωάννης τ τοῦ Θεοῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς Δία τοῦ προφήτου παρῆνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων [p] τόν τε Ἱερεμίαν [p] τὸν Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους τ Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προτρέπειν [q] σκέλουσι τῷ λαῷ, τὴν τε ἅλωσιν τ Αἰγύπτου, καὶ ὅτι τοὺς μὲν αὐτῶν [r] ἀποκτενεῖ, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συνέβη. [s] τῷ γὰρ πέμπτῳ τ Ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὅ ἐστι τρίτον καὶ εἰκοστὸν [t] τ Ναβαχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει [v] ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· καὶ καταλαβὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ Ἀμμανίταις καὶ Μωαβίταις. ποιησάμενος δὲ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τ μὲν τότε [x] βασιλέα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν Ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Ἑβραίων ἔθνος ἐν τοιούτῳ πέλει γενόμενον παρελήφαμεν, ὃς ἐλθὸν [y] πέραν Εὐφράτου. ὑπὸ Ἀσσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τ δέκα Φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλευομένου Ὡσῆ· ἑπτὰ [a] τ δύο Φυλῶν, ὑπὸ Ναβαχοδονοσόρου τ Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, [b] ὃς ὑπελείφθη τ Ἱεροσολύμων ἀλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τὸς Ἰσραηλίτας, [c] κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν [d] τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι [e] Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, διὰ τ χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τ Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ἐνταῦθεν ἔθνος εἰς τὴν χώραν [f] αὐτῶν κατῴκισε. καὶ Δι' ὅτ' [g] ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα, καὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν [h] ἑβδομήκοντα. τ δ' σύμπαντα χρόνον, [i] ὃς ἀπὸ τ τ Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ἐπὶ τὴν τ δύο Φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, [k] ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, [l] μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

In Ægyptum profiſciſcuntur Judæorum reliquiæ. Jer. c. 43. Hieremiæ in Ægypto vaticinium de Babyloniorum rege. Jer. c. 44.

i Μενοῦσι μὲν αὐτοῖς] *Mένουσι Samb. Busb. & Hen.*

k Ἕξει,] Παρέξει *Big.* παρέξειν *Samb.* & mox τηρήσειν.

l Προσδομῶμεν δ'] *Προσδομῶμεν Samb. & Busb.*

m Ἀπολείψειν,] Ἀπολείψει *Big. Hen. Busb.* & *Gall.* 1. *à manu ſecunda.*

n Διαθήσειν ὀργισθεὶς] Διαθήσει *Big.* & *Gall.* 1.

o Καὶ ὁ Ἰωάννης] Καὶ Ἰωάννης τ Θεοῦ συμμαχίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

p Βαρούχον.] *Al.* Βάρουχον.

q Ἐκέλευσε τῷ λαῷ,] Ἐκέλευσι *Big. Samb. Hen.* & *Gall.* 2. κελεύει *Gall.* 1.

r Ἀποκτενεῖ,] Ita cum pleriſque *MSS.* ἀνελεῖν in *Editis Aliiſque.*

s Τῷ γὰρ πέμπτῳ] Vide *Uſſerii* Chronol. S. p. 39. & *Conringii* Adverſaria Chronol. c. 15.

t Τῆς Ναβαχοδονοσόρου βασιλείας,] Sic *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* Τ Ναβουχοδονοσόρου in *cæteris.*

v Ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην] Illa ὁ αὐτὸς deſiderant *Big.* & *Samb.* in ſuo tamen codice habuiſſe videtur *Epiphan.*

x Βασιλέα κτείνει,] *Jer.* c. 44. v. 30. vocatur *Pharaoh Ephree. Οὐαφρὴ* LXXII. & *Clem. Alex.* Si idem ſit qui Ἀπρίης *Herodoto* in *Euterpe*, vereor ne *Joſephus* falſi redarguatur, qui à Nabuchodonoſoro occiſum ſcribit.

y Πέραν Εὐφράτου.] Ita *Big. Samb.* & *Zonar.* πέρην Τ Εὐφράτου in *cæteris.*

z Ὡσῆ·] Ita *MSS.* prout ſupra, p. 504. §. 1. & alibi. Ὡσέε in *Editis.*

a Τῶν δύο] Ο τ δ. φ. COCC.

b Ὃς ὑπελείφθη] Sic *Big. Samb.* & *Vat.* ὃς ὑπελείφθη in *Editis.*

c Κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν] Ita in pleriſque *MSS.* (& *Cocc.*) κατῴκησεν in *Editis Aliiſque.*

d Τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τ Περσίδος καὶ τ Μηδίας ἦσαν,] Τὸ τ Χαθαίων *Big.* & *Samb.* Vide lib. IX. ſub finem. HUDS. Conf. ſupr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

e Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν,] Rurſus locum eundem conſulas velim.

f Αὐτῶν κατῴκισε.] Illud αὐτῶν è *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

g Ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα,] Sic *MSS.* ἔρημος Ἰουδαία in *Editis.*

h Ἑβδομήκοντα.] Aperte loquitur de his annis deſolationis, quorum fit mentio in *Zacharia*, c. 1. v. 12. *Simſonus* in *Chron. Cathol.* ad ann. 3486.

i Ὃς ἀπὸ τ τ Ἰσραηλιτῶν] Ὅσος ἀπὸ *Big.* & *Samb.* ὅσις ἀπὸ *Hen.* & *Busb.*

k Ἑκατὸν ἔτη] Imo CXXXIII. Vide *Iſ. Voſſium* in *Chron. S.* c. 9. p. 128. *Schotanus* (in *Bibl. Hiſt. S.* p. 1107.) ſcribendum ait, ἔτη ρλγ'. μῆνας ἓξ, ἡμέρας εἴκοσι.

l Μῆνας ἓξ,] Καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα *Big.* & *Samb.*

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Δανιήλ· καὶ οἷα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβαχοδονόσορ τοὺς [m] εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ τῇ τε ἀκμῇ τῶν σωμάτων, καὶ τῇ εὐμορφίᾳ τῶν ὄψεων ἦσαν εὐβλεπεῖς, παιδαγωγοῖς τε τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ ἐχρήσατο, παιδείας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὴ αὐτὸ τοῦτο τοὺς [n] ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσοι κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας λαθεῖς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ τὰ ἐπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα. [o] ἦσαν δ' ἔτοι σοφίαν ἱκανοὶ, ὥστε καὶ [p] ἐκέλευε λατρείειν· ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους πάσαρες, καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιήλου ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαήλου, ὁ δὲ πέμπτος Ἀζαρίας. τούτους ὁ Βαβυλώνιος μετωνόμασε, καὶ χρῆσθαι ἐπέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν [q] Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχην, Μισαήλου δὲ Μισάχην, τὸν δὲ Ἀζαρίαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σωφροσύνης τοῦ τε ταχέως τοὺς παῖδας τῶν γραμμάτων, καὶ σοφίας ἐν ἐπιτηδείῳ γιγνομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ σέργων διετέλει.

β'. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μὴ τῶν συγγενῶν σκληραγωγεῖν [r] αὐτὸν, καὶ τῶν τε ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ [s] καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν [t] Ἀσχάνῃ τῷ τῶν εὐνούχων ἐπιμέλειαν αὐτῶν [u] ἐπιτεταγμένῳ δυνάσθῃ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτοφλῶ, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βάλοιτο· πρὸς γὰρ τῷ παιδὸς θεῖον Δανιήλην αὐτὸν [x] κεκινῆσθαι, τοῦ δὲ ἑτέρως φρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἕτοιμον ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γενηθέντες, ἐκ τοῦ τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τοῦ τροπῆς τῶν χαρακτήρων· [y] συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοὺς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ὑπαθωτῶν ἐλεγχθέντες, ἄτοποι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τὸν Ἀβλαβῶς τὸν Ἀσχάνην πιθῆσαι ὅτι δέκα ἡμέρας πεῖσαι προσδοκᾶν αὐτοὺς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόσης μὲν αὐτοῖς τοῦ τῶν σωμάτων ἕξεως, ὑπομένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἂν ἔπι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τῷ προτέρᾳ αὐτοὺς διαίτᾳ ἄχθαι. ὡς δὲ, ὁ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῷ τροφῷ ἐκείνῳ προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστεροι τὰ σώματα [z] καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐνδεεστέρους [a] ὑπολαμβάνειν, οἷς τῷ βασιλικῷ συνέβαινεν εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τοῦ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης [b] ἃ μὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτοὺς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προφημένα. οἱ δὲ ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἀπὸ τούτου καθαρῶν καὶ πρὸς τὸν

CAP. X.

De Daniele: & quænam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonoſorus Babyloniorum rex, cum *ſibi* ſumpſiſſet nobiliſſimos Judæorum pueros & regis eorum Sedeciæ cognatos, qui & corporum vigore & oris pulchritudine erant conſpicui, pædagogis tradidit ut illis cultum adhiberent: quibuſdam illorum * exſectis (id quod ſolitus eſt facere aliarum quoque gentium devictarum pubi) victum quidem illis de ſua menſa præbebat, curabatque ut regionis iſtius inſtituta & literas Chaldæas docerentur. Iſti autem ſatis magnam conſequuti erant ſapientiam, ad quam eos exerceri jubebat: inque his erant & quatuor de genere Sedeciæ, forma præſtantes bonoque ingenio prædiți. quorum unus quidem Danielus, alter vero Ananias, atque alius Miſaëlus, quartus vero Azarias vocabatur. His Babylonius mutavit nomina, aliiſque nominibus uti juſſit. Et Danielum quidem Baltaſarum appellavit, Ananiam vero Sedrachen, & Miſaëlum Miſachen, Azariam vero Abdenago. Iſtos ob egregiam indolem, & diligentiam literarum ſtudiis adhibitam, & quod in ſapientia valde profecerant, in honore habebat rex & amore proſequebatur.

Nabuchodonoſorus Judæorum pueros nobiliores formaque elegantioris liberaliter inſtitui jubet.

De Daniele ejuſque cognatis. Dan. c. 1.

2. Cum autem viſum fuiſſet Danielo, ut ipſe cum cognatis ſuis durius victitaret, & à menſæ regiæ eduliis abſtineret, atque adeo ab univerſis vitali ſpiritu animatis, Aſchanem adiit ſpadonem cui cura illorum demandata erat, & ab eo contendit, ut quæ illis à rege afferebantur ſibi caperet & abſumeret, illis vero legumina & dactylos in alimoniam daret, & ſi quid aliud præterea vellet inanime. ad hujuſmodi enim victum ſe magno deſiderio ferri, aliumque *quemcunque* vili pendere. Ille vero ſe paratum eſſe dicebat voluntati illorum obſequi: ſed nonnihil vereri, ne, ſi hoc reſciverit rex corporum ex gracilitate oriſque lineamentis ſubinde mutatis (neceſſe enim eſſe corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene paſtis *hujuſce rei* manifeſti, ſibi auctores fiant periculi ſuppliciique. Aſchani itaque ad hoc faciendum timido perſuadent, ut decem diebus ad rem experiendam ita veſcerentur: quod ſi corpora illorum nihilo deterius ſe inde habuerint, eodem deinceps cibo uti *licere*, ut qui ex eo nihil detrimenti capturi ſint; ſin autem eos macie attenuatos *forte* viderit, aliiſque pejus ſe habentes, ad priorem victus conſuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo iſtiuſmodi ſuppeditato non modo nihil eis deceſſerit, ſed corpore magis quam alii bene curato eſſe & pinguiores apparuerint; adeo ut illos quidem, quibus regia munificentia veſci contigit, ex pauperioribus eſſe quis ſuſpicaretur, Danielum vero & qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia ſummaque luxuria vixiſſe; exinde Aſchanes, abſque omni metu, quæ pueris quotidie de menſa ſua rex mittere conſuevit, ſibi habebat, & jam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quaſi propterea mentes eis

Eorum victus & ſapientia. Dan. c. 1.

ef-

m Εὐγενεστάτους] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* εὐγενεστάτων in *reliquis.*

* *Exſectis*] Judæos εὐνουχίζειν prædixerat *Hieremias.*

n Ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν] Illud οἵ non agnoſcunt *Big.* & *Samb.*

o Ἦσαν δ' ἔτοι] Ita *Big.* & *Samb.* αὐτοὶ in *Editis Aliiſque.*

p Ἐκέλευε λατρείειν·] Ita cum *MSS.* ἐκέλευσε in *Editis.*

q Δανιήλου ἐκάλεσε Βαλτάσαρον,] Δανιήλου (ut & ſupra Δανιήλου) *Samb.* & mox ἐκάλεσε *Big.* & *Samb.*

r Αὐτὸν,] Ita *Samb.* ἑαυτὸν *Gall.* 2. αὐτὸν in *reliquis.*

s Καθόλου πάντων] Sic *MSS.* καθόλως in *Editis.*

t Ἀσχάνῃ] Ασφάνῃ malit *Schrotanus.* Apud *Chryſoſtomum* ſub initium *Interpretationis* in *Danielem* Ασφανὶς pro Ασφανὶς ex LXXII. reponi ſuadet *Cotelerius*: qui *Joſephum* Ἀχάνης pro Ασφάνης dixiſſe exiſtimat, ob ſimilitudinem literarum Hebraïcarum.

u Ἐπιτεταμμένῳ δυνάσθῃ,] Ἐπιτεταμμένῳ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

x Κεκινῆσθαι,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. σεσεικινῆσθαι in *Editis Aliiſque.*

y Συμμεταβαλεῖν] Συμμεταβάλλειν *Big.* & *Samb.* & infra mox ead. §. συμμεταβαλόσης.

z Καὶ μείζονες ἐγίνοντο,] Ita *MSS.* καὶ σαρκώδεις μείζονες γίνοιντο in *Editis.*

a Ὑπολαμβάνειν,] Ὑπολαμβάνειν malit Cl. *Lowthius.*

b Ἃ μὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου] Οσα μὲν *Big.* & *Samb.*

ceſſent puræ, & defœcatæ adeo ut optime poſſent diſciplinis imbui, & corpora firmiora evaderent ad labores perferendos (neque enim illas lædebant & prægravabant ciborum varietate, neque iſta eadem ex cauſa molliora reddebant) facile inſtituti erant in omni Hebræorum & Chaldæorum doctrina. Danielus vero, præ cæteris ſatis jam ad ſapientiam peritus, ſomniis interpretandis animum adjecit: numenque ei manifeſto aderat.

Nabuchodonoſorus ſomnium videt mirabile. Dan. c. 2.

3. Biennio autem poſt Ægypti populationem, rex Nabuchodonoſorus, cum ſomnium mirabile vidiſſet, cujus etiam eventum Deus ei per quietem declaraverat, ejus quidem mox ut è ſtratis ſurrexit oblivi ſcitur. Accerſitis igitur Chaldæis & magis atque divinis, narravit ipſis, ſe forte ſomnium viſe: illiſque indicans quòd ei acciderat viſorum oblivione capi, juſſit illis ut ipſi dicerent, quale eſſet ſomnium & quid ſibi velit. Cum autem illi reſponderent, ab hominibus fieri non poſſe ut hoc reperiretur, veruntamen, ſomnii viſionem ſi illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus eſt, niſi ſomnium ei expedirent. illoſque omnes *ſtatim* ad necem trahi imperavit, qui pronunciaverant ſe quod juſſum erat facere non poſſe. Tum Danielus, audito quod rex omnes ſapientes occidi juſſerat, & inter hos ſe quoque cum cognatis ſuis eſſe in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis ſatellites. Cumque ab eo ſupplex quæſiviſſet, quam ob rem rex in mandatis dederat, ut ſapientes omnes morte multarentur & Chaldæi & magi; atque intellexiſſet ſomnii negotium, & quod juſſi à rege id quod ei exciderat in mentem revocare, dicendoque ſe non poſſe, regem ad iram commoviſſent: obſecravit Ariochum, ut ad regem ingreſſus unam noctem *ad comminiſcendum* magis peteret, atque hac *nocte illos* non interficeret: ſpem enim ſibi eſſe, ſi eâ Deum precatus fuerit, fore ut ſomnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum ivit, iſta poſtulare Danielum. atque ille cædem magorum differri juſſit, tantiſper dum certior fieret de promiſſo Danieli. Cæterum puer, ubi ſe cum cognatis *ſuis* domum receperat, ſupplex Deum per totam noctem obſecrat ut *ſomnium* declararet, & magos & Chaldæos, cum quibus & ipſis pereundum eſt, ab ira regis eriperet, viſionem ſibi ſiſtendo eamque patefaciendo, quæ nocte præterita regi per quietem oblata ex memoria elapſa eſt. Deus autem, & periclitantes miſeratus & Danieli ſapientia delectatus, ſomnium ei notum fecit ſimulque ejus interpretationem, ut quid ſignificaret ex ipſo rex intelligeret. Jamque Danielus cum iſta à Deo accepiſſet, gaudio perfuſus ſurgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem poſtquam de vita jam deſperarint & *cum ſolicitudine* de morte cogitarint, animi terrore liberavit & in ſpem vitæ erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, *teneræ* illorum ætatis miſerto, prima luce Ariochum adit, & ab eo petebat ut ſe ad re-

Somnii oblitus Magis mortem minatur, niſi illud ejuſque interpretationem ſibi dicerent. Dan. c. 2.

Magi morti adjudicantur, poſtquam rem fieri non poſſe pronunciaverant. Dan. c. 2.

Quod ubi Danielo compertum, enunciationem ſomnii interpretationemque ejus pollicetur. Dan. c. 2.

Mox, cum precibus Deum interpellaſſet, voti ſit compos. Dan. c. 2.

παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγενημένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν ἐτονωτέρων· ἔτι γὰρ ἐκείνας [c] ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ [d] τροφῆς ποικίλης, ἃ δὴ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· πᾶσαν ἐτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν πρὸς τοῖς Ἑβραίοις ἐπὶ τοῖς Χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιήλῳ, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, περὶ κρίσεις ὀνείρων ἐπιστήσασθαι· καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν [e] ἐγένετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος [f] δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς Ναβοχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τὴν ἔκπληξιν αὐτοῖς αὐτῷ καὶ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς, τοῦτο μὲν ὑπελαθάνετο διὰ νυκτὸς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος [g] δὴ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὴν λήθην ὧν εἶδε μείζονα, [h] ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν, ὅ, τι τε ἦν τὸ ὄναρ, [i] καὶ τί τὸ σημεῖον. τὸ δὲ ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' ὁρᾶν, εἰ δέ [k] τινος ἐντυγχάνοιεν, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιῆσαι τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δὲ ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, [l] ἐν τούτοις δὴ καὶ αὐτὸν μὴ τῶν συγγνωμῶν κινδυνεύειν, προσῆσιν [m] Ἀριόχῳ τῷ τοῦ ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχοντι πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προστεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτοῦ δηλοῦν ὑπολελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, [o] παρώξυναν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν Ἀριόχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, [p] μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ [q] ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπερθέσθαι· ἐλπίζειν γὰρ [r] δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ Ἀριόχος ταῦτ' ἀπήγγελε τῷ βασιλεῖ Δανιήλου ἀξιοῦντος. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπερθέσθαι, ἕως γνῷ τὴν ὑπόθεσιν. [s] ὁ δὲ Δανιήλης, μετὰ τῶν συγγνωμῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν Θεὸν τὸν νυκτὸς, [t] γνωρίσαι, καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, οἷς δεῖ καὶ αὐτὸς συναπολέσθαι, [v] ῥύσασθαι τὸν τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δήλου ἧς ὁ βασιλεὺς [x] ἐπελέλησο διὰ τὸ παρελθούσης νυκτὸς ἰδὼν καὶ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύουσιν ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιήλου τὸν σοφίας [y] ἀγασάμενος, τό τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν εἰ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιήλος δὲ γνοὺς διὰ τοῦ Θεοῦ ταῦτα, περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸν ζῆν εἰς [z] πρὸς τὸ πιθανὰν τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν εἰς τὸ περὶ τοῦ βίου διῆγαγεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γνωμένης ἡμέρας διαγίνεται [a] πρὸς τὸν [b] Ἀριόχον, καὶ ἄγει αὐτὸν ἐξίσ πρὸς τὸν βασιλέα· δη-

c Ελωβοῦντο] Ἐφείλκοντο *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2. quod forſan à *Joſephi* manu. HUDS. Lege ἐλωβῶντο. COCC.

d Τροφῆς ποικίλης,] Ita cum *Big. Samb.* & *Vet. Interpr.* τροφῆς in *Editis Aliiſque.*

e Ἐγένετο.] Ἐγίνετο *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

f Δεύτερον τῆς Αἰγύπτου] Videſis Tornellum ad A. M. 3453. n. 2. & *L. Capellum* in *Chronol. S.* p. 223.

g Δὴ τοὺς Χαλδαίους] Δὴ pro ἢ lego.

h Ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν,] Ἐκέλευεν *big.* & *Samb.*

i Καὶ τί τὸ σημεῖον.] Καὶ ὅ, τι σημαίνοι *Hen.* & *Busb.* HUDS. Forte σημαινόμενον, ut & paullo inferius. COCC.

k Ὑποχομένων,] Ὑπιχνουμένων in *Iiſdem.*

l Ἐν τούτοις] Ἐν τούτοις γὰρ αὐτὸς σὺν τοῖς λοιποῖς σαπεδώσοι *Hen.* & *Busb.*

m Ἀριόχῳ τῷ τοῦ ὑπὲ] Ἀριόχῃ *Vat. Gall.* 2. & infra Ἀριόχλω. Ἀριὼχ LXXII. HUDS. Ariochim *Ruſin.* ſic mox τὸν Ἀριόχλω· SPANH.

n Περὶ τὸ ἐνύπνιον,] Περὶ τοῦ ἐνυπνίου *Big.* & *Samb.*

o Παρώξυναν αὐτὸν,] Ita *Samb.* παρωξύνου *Big.* παροξύνου *Gall.* 1. 2. παροξύναι in *Editis Aliiſque.*

p Μίαν αἰτήσασθαι] Prudenter *Chryſoſtomus* & *Theodoretus* in ea re, quam *Sacer contextus* reticuit, negotium habere noluerunt. At *Joſephus* tempus definit, *unam noctem*; *Tertullianus* quidem *triduum.* malim *Joſepho* accedere. *Cotelerius* ad *Chryſoſt.* in *Dan.* p. 85.

q Ταύτην τὴν ἀναίρεσιν] Ταύτην *Vat.* & *Samb.*

r Δι' αὐτῆς δεηθεὶς] Διὰ ταύτης *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

s Τῷ Δανιήλου.] Τὸν Δανιήλου *Big.* & *Samb.*

t Γνωρίσαι] Σῶσαι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ἐλεῆσαι *Hen.* & *Busb.*

v Ῥύσασθαι τοῦ βασιλέως ὀργῆς,] Ῥύσασθαι τοῦ βασιλέως ὀργῆς, *Big. Samb.* & *Gall.* 2.

x Ἐπιλέλησο] Sic *MSS.* ἐπιλέλησο in *Editis.*

y Ἀγασάμενος,] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis* ἀγασόμενος.

z Πρὸς τὸ πιθανὰν] Eo modo *Big.* & *Samb.* πρὸς τῷ in *reliquis.*

a Πρὸς τὸν Ἀριόχον] Πρὸς Ἀριόχου *Big.* & *Samb.*

b Ἀριόχον,] Confer ſupr. SPANH.

δη-

e Περὶ

δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βέλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν [c] περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὑρεῖν δυνηθέντος, [d] αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἃ γὰρ κατ' ἐμπει-
"ρίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι τῶν ἀλόγων αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται,
"τύχῃ [e] γένεσθαι· ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς, [f] φησὶν, ὁ Θεὸς κιν-
"δυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι μοί τε τὴν [g] ἐμαυτοῦ ψυ-
"χὴν καὶ τὴν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ φα-
"νερὸν ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἦττον γὰρ τὴν ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδι-
"καθεῖσι τοῦτο σοὶ μὴ ζῆν λύπης, καὶ τὴν σῆς αὐτοῦ δόξης
"ἐφρόντιζον, ἀδίκως ἅτως ἄνδρας καὶ ταῦτα [h] καλοὺς κἀ-
"γαθοὺς ἀποθανεῖν κελεύσαντι, οἷς οὐδὲν μὲν ἀνθρωπί-
"νης σοφίας ἐχόμενον προσέταξας, ὃ δὲ μόνῳ ἔργον Θεοῦ
"τοῦτ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι περὶ τοῦ,
"τίς ἄρξει τοῦ κόσμου παντὸς μετὰ σέ, καθεωμηθέντι βυλό-
"μενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τοὺς [i] βασιλεύσοντας,
"ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἐστῶ-
"τα, οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι [k] χρυσῆν,
"τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γαστέρα
"καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σιδηροῦς.
"ἔπειτα λίθον εἶδες [l] ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα ἐμπεσεῖν τῷ
"ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι, καὶ μηδὲν
"αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυ-
"ρον καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν ἀλεύρου λεπτότερον γενέσθαι·
"καὶ τὸν μὲν ἀνέμους πνεύσαντας σφοδροτέρους τῆς βίας
"ἁρπαγέντα διασπαρῆναι, τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον ὡς
"ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν
"οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τοῦτον
"ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε εἰδήλωσε καὶ τοὺς
"πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ
"οἱ ὦμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων
"τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν· τὴν δὲ ἐκείνων ἑτέρος τις [m] ἀπὸ
"δύσεως καθαρπάσας χαλκῆν ἠμφιεσμένον, καὶ ταύτην ἀλ-
"λὴ παντὶ τὴν ἰσχὺν ὁμοίαν σιδήρῳ, καὶ κρατήσας [n] εἰς
"ἅπαν ἀφὶ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν
"κρείττονα τῆς χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ." ἐδή-
λωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιὴλος τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημέ-
να συγγράφειν ἢ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς
[o] ἀληθείας γλιχόμενος [p] πλειόνων] πολυπραγμονεῖν,
ὡς ἐκ περὶ τῶν ἀδήλων [q] εἰ γνώσεται] βέλεσθαι μαθεῖν, ἀγα-
θαστάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι [r] τοῦ Δανιήλου· εὑρήσει δὲ
τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, [s] ἀκούσας παῦ-
τα καὶ ἐπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὸν τοῦ Δανιήλου φύ-
σιν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς τρόπῳ τινὶ Θεὸν προσ-
κυνῆσαι, τούτῳ τὸν Δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ [t] θύσθαι δὲ ὡς
θεῷ προσέταξεν. ἀ μὲν ἄλλα καὶ τὴν προσηγορίαν αὐ-
τῷ τοῦ ἰδίου Θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ἐπέτροπον τῆς βασι-
λείας ἐποίησε, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ὑπὸ φθό-
νου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βα-
σιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς
κατεσκεύασε χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος
ἑξήκοντα, [u] πλάτος δὲ ἓξ, ἔστησε αὐτὸν ἐν τῷ μεγά-

gem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis *se* vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud *ab eo* deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldæis & magis sapientia præstare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium invenire potuisset, ipse *id* ei indicaturus esset. "non enim *sua* peritia, vel "quod mentem quam alii magis exercuisset, id fie-"ri: sed Deus, inquit, nostrûm misertus qui in "mortis periculum adducti eramus, oranti mihi "pro mea popularium vita & somnium & ejus in-"terpretationem declaravit. non enim tam me so-"licitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi à te fue-"rimus morti adjudicati, quam metus de tuæ exi-"stimationis gloria, ut qui inique viros bonos & "honestos necari jusseris, quibus nihil, quod hu-"mana sapientia efficere potuit, imperasti, sed id "quod facere Dei solius est ab illis exegisti. Tibi "itaque, cogitanti, qui homo post te potiturus "esset totius orbis imperio, in lecto cubiculari vo-"lens Deus omnes regnaturos ostendere, ejusmo-"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris in-"gentem statuam *ante oculos* tuos stantem cujus "caput forte aureum erat, humeri & brachia ar-"gentea, venter & femora ex ære, crura ac pedes "ferrei. Deinde saxum ingens vidisti à monte a-"vulsum, quod in statuam incidit, eamque deje-"ctam adeo contrivit, ut nulla ejus pars integra "fuerit relicta; sed aurum & argentum & ferrum "& æs in pulverem abierint farina minutiorem: "atque illum, venti vehementioris flatu abreptum, "longe lateque dispersum esse; saxum vero adeo "crevisse ut tota terra ab eo occupata videretur. "Et somnium quidem quod vidisti hujusmodi est: "illud vero hoc modo, ut arbitror, interpretan-"dum. Caput quidem aureum te significat, & "alios ante te reges Babylonios; duæ vero manus "& humeri indicant imperium vestrum à duobus "regibus eversum iri: illorum autem imperium "alius quidam ab occidente *veniens* destruet, ære "*totus* obductus; atque hujus vires alia vis debel-"labit ferro similis, easque in universum imperio "premet propter ferri naturam, quod ea sit auro "& argento & ære validior." Quin & Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est ut præterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis avidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, ut qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam ut Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inveniet.

Danielus Nabuchodonosoro somnium in memoriam revocat, & interpretatur. Dan. c. 2.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, & in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique ut Deo sacrificari jussit. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, universæ ditionis suæ imperio eum præfecit, cognatosque suos: quos ex *aliorum* invidia & livore in periculum incidisse contigit, ut qui regem hujusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque mo-

Danielum magnis honoribus auget rex cumulatque. Dan. c. 2.

Nabuchodonosorus statuam sibi auream, immensæ magnitudinis, posuit, adorarique eam præcepit. Dan. c. 3.

[c] Περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός.] Περὶς τὴν *Big.* & *Samb.*
[d] Αὐτὸς αὐτῷ] Ita *Big. Samb.* & *Vat. Interpr.* αὐτὸς αὐτὸ in *Editis Aliisque.*
[e] Γένεσθαι] Γίνεσθαι *Big.* & *Samb.* γνώσεσθαι legisse videtur *Epiphan.*
[f] Φησὶν,] Φησὶν deest *Big.* & *Samb.*
[g] Ἐμαυτοῦ ψυχῆς] Ἐμῆς *Big.* & *Samb.*
[h] Καλοὺς κἀγαθοὺς] Καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς *Big.* & *Samb.*
[i] Βασιλεύσοντας] Βασιλεύοντας *Gall.* & *Samb.* 1.
[k] Χρυσῆν,] *Al.* (ut & *Colc.*) χρυσίαν.
[l] Ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγέντα] Ἐξ ὄρους *Big. Samb.* & LXXII.
[m] Ἀπὸ δύσεως καθαιρήσας] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀπὸ δύσεως in *Editis Aliisque.*
[n] Εἰς ἅπαν] Ita *Big. Samb. Busb.* & *Hen.* εἰς ἅπασαν in *Editis Aliisque.*
[o] Ἀληθείας] Ἀνελευθείας *Samb.*
[p] Πλειόνων] πολυπραγμονεῖν,] De voce πλείσασθαι videsis *Gatakerum* ad *Antoninum*, pag. 92.
[q] Εἰ γνώσεται] βέλεσθαι μαθεῖν,] Τί γνώσεται] *Big.* & *Samb.*
[r] Τοῦ Δανιήλου·] Τὸ Δανιήλου *Big.* & *Samb.*
[s] Ἀκούσας ταῦτα] Ἀκηκοὼς *Big.* & *Samb.*
[t] Θύσθαι δὲ ὡς Θεῷ] Ita cum *MSS.* in *Editis* θύειν.
[u] Πλάτος δὲ ἓξ,] Τὸ πλάτος *Big.* & *Samb.*

more ſolenni dedicaturus eſſet, principes ex omni ſua ditione convocavit, eiſque in primis mandavit, ut quandocunque tubæ ſonitum audiverint, tunc *in terram* procumberent & coloſſum venerarentur: iis vero qui *ita* non fecerint minatus eſt ſe illos conjecturum eſſe in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, ſimul ac audiverunt tubæ vocem, coloſſum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non feciſſe dicunt, nolentes patria inſtituta violare. Atque illi criminis manifeſti & ſtatim in ignem conjecti divina ſervantur providentia, & præter omnium opinionem ex mortis periculo evadunt. Ignis enim eos non attigit: ſed, quaſi ſenſiſſet viros *ſceleris* puros in flammas ſuas præcipitatos eſſe, illos non afflavit; vique ad urendum debili eſſe videbatur, quamdiu juvenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente ut ab igne nihil paterentur. Quæ res illis, ut viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliavit: adeo ut poſtea ſemper in maximo apud eum honore haberentur.

Danieli cognati, quod ſtatuam non adorarint, in medias flammas conjiciuntur, & illeſi per eas ambulant. Dan. c. 3.

6. Non multo autem poſt in ſomnis rex aliam videt viſionem; quòd imperio excidens inter beſtias verſabitur, & poſt exactos in ſolitudine ſeptem annos denuo regnum recuperabit. Hac viſione ipſi in ſomnio oblata, cum magos rurſus convocaſſet, illos ea de re percontabatur, & quid ſignificaret ſibi dicere jubebat. Et aliorum quidem nemo potuit ſomnii ſententiam invenire, regique explicare: ſolus vero Daniclus iſta exploravit; atque ita evenerunt prout ipſe ei prædixit. Cum enim in ſolitudine tempus jam ante memoratum exegiſſet, nemine per ſeptennium auſo rerum gubernaculo ſeſe admovere, *tandem* Deum precatus ut regnum recipiat, rurſus ei reſtituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum ſingula ita ut in antiquis libris ea reperio in ſcriptis meis referam. nam ſtatim ab initio hujus hiſtoriæ contra eos qui in rebus *narratis* deſiderabunt quidpiam, vel expoſtulabunt, à me præcautum eſt, aſſeverando quod Hebræorum ſolum libros Græce reddam, pollicendoque futurum ut in rebus iſtis exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

Nabuchodonoſorus, poteſtate regia abjecta, cum beſtiis agreſtibus degit: & poſt ſeptennium in regnum repoſitus eſt & dignitate auctus. Dan. c. 4.

λω τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερουῦ [x] αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προσαξας, [y] ὅτι σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὴν ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἠπείλησεν εἰς τὸ πῦρ [z] ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημαινούσης ἐπακοῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὴν ἀνδριάντα, [a] τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς [b] διὰ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, αὐτίκα εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σώζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸ θάνατον. ἁπτὸ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν· ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν οἶμαι [c] τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι, οὐχ ἥψατο, καίειν δὲ ἀσθενὲς ἐῶν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, διὰ Θεὸν κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κατασκευάσαντος. τοῦτο σωτηρίαν αὐτοῖς τῷ βασιλεῖ, ὡς δικαίοις καὶ θεοφιλέσι· [d] διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ [e] τῆς τιμῆς διετέλουν.

ς'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν· ὡς σκῆπτρον τῆς ἀρχῆς μὴ ἡμέρων ἔξω τῷ διαύλου, καὶ διαζήσας οὕτως ὅλον τὸ ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος [f] τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί [g] σημαίνοι λέγειν ἠξίου. τὸ μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν κατὰ συμβολὴν διάνοιαν εὑρεῖν, οὐδὲ ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ· Δανιήλου δὲ [h] μόνου τοῦτο ἔκρυπτε, καὶ καθὼς [i] οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διαβεβήκει γὰρ ὅτι τῆς ἐρημίας τὸ προφθαρέντος χρόνου, οὐδενὸς τολμήσαντος ὑπαντιάζειν τοῖς πράγμασιν διὰ τὴν ἐπαοιδίαν, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. [k] ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις βιβλίοις εὑρίσκω βιβλίοις. [l] καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς [m] ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ [n] μεμψομένους ἠσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν [p] Ἑλλωίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθείς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος.

CAP. XI.

De Nabuchodonoſoro ejuſque ſucceſſoribus, & quomodo eorum imperium everſum erat à Perſis: quæque Danielo acciderunt in Media, & qualia illic prædixit.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονοσόρου τοῦ Χαλδάων αὐτοῦ, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τε συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Nabuchodonoſori mors.

REX autem Nabuchodonoſorus, cum regnaſſet annos quadraginta tres, vitam finivit; vir ad res agendas acer, & regibus qui eum anteceſſerunt fortunatior. Rerum autem ab eo geſtarum meminit etiam Beroſus in tertio Hiſtoriæ Chaldaïcæ libro, hiſce verbis. "Cumque audiſſet pa-

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, [r] ἔτη τεσσαράκοντα τρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων δυτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δὲ αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ [s] Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν [t] ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ

"[v] Na-

---

x Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν ex *Big. Samb.* & *Epiphanio.*

y Οτε σημαινούσης] Οταν vel ὅτ' ἂν in *MSS.*

z Εμβληθήσεσθαι κάμινον.] Εμβληθῶσι *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

a Τοὺς Δανιήλου] Sic *Big. Samb. Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* Τοῦ Δανιήλου in *Editis Aliiſque.*

b Οὐ ποιῆσαι τοῦτο] Μὴ ποιῆσαι *Big.* & *Samb.*

c Τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας] Τῷ μηδὲν *Big.* & *Samb.*

d Διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος] Ita cum *Big.* & *Samb.* Διὸ μετὰ πάσης ἀξ. π. ἀ. τῆς τιμῆς in *Editis Aliiſque.*

e Τῆς τιμῆς διετέλουν.] Fortè καὶ τῆς τ. δ. COCC.

f Τὸ ὄναρ,] Sic *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* τοῦναρ in *cæteris.*

g Σημαίνοι λέγειν ἠξίου] Ita *Big.* & *Samb.* σημαίνοι in *reliquis.*

h Μόνου δὲ καὶ ταῦτα ἔκρυπτε,] Μονοῦ καὶ τοῦτ' (vel τοῦτο) ἔκρυπτε in *pleriſque MSS.*

i Οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη.] Ita *Big. Samb. Hen.* & *Busb.* ὅτος τε αὐτῷ in *Editis Aliiſque.*

k Εγκαλέσῃ δέ μοι] Εγκαλέσῃ *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Καὶ γὰρ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἠσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς τὴν Ἑλλωίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθείς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος.] Joſephus ait à ſe Hebræorum Volumina in Græcam linguam transferri, nec addente iis quicquam aut detrahente. Vid. Præf. Archæ. lib. 1. c. 1. §. 1. ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. SPANH.

m Επιζητήσοντας] Επιζητήσαντά τι προὶ τῶν in *iiſdem MSS.*

n Μεμψομένους] Μεμφομένους *Big.* & *Samb.*

o Εἰπὼν εἰς τὴν] Ita cum *MSS.* εἶπον in *Editis.*

p Ἑλλωίδα γλῶτταν,] Ελλάδα γλῶτταν *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

q Μήτε προσθείς τι] Μήτε προσθεὶς τοῖς πρ. αὐτοῖς ἴδιόν in *iiſdem MSS.*

r Ετη τεσσαρακοντα τρία] Ετη τρία καὶ τεσσαρακοντα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

s Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονόσορος,] Beroſi verba de Nabuchodonoſore. Vid. de eodem Beroſo & Nabuchodonoſoro adv. Apion. lib. 1. §. 19. ubi eadem verba. SPANH. Quædam etiam ibi rectius ſcripta videntur. COCC.

t Ιστοριῶν,] Illud *ἱστοριῶν* ex *MSS* & *Vet. Interpr.* Rerum Chaldaïcarum Hiſtoriam *Beroſum* tribus libris compoſuiſſe dicit *Tatianus*, p. 126. *Edit. Oxon.* Eadem Βαβυλωνιακὰ appellat *Athenæus* in *Deipnoſoph.* 639.

v Na-

"ter ejus Nabuchodonoſorus, eum, qui in Ægy- *Beroſi teſtimonium de Nabuchodonoſoro.*
"pto & Cæle-Syria & Phœnice præpoſitus fue-
"rat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis labo-
"ribus *per ætatem* impar, filio Nabuchodonoſoro
"adhuc juveni tradidit partem exercitus, miſitque
"ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſo-
"rus vero congreſſus cum illo, qui deſciverat,
"acieque conſerta, & eum vicit, & regionem ab
"hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub
"id tempus evenit ut Nabuchodoſorus pater, cum
"morbum contraxiſſet, in urbe Babyloniorum
"diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet an-
"nis XXI. * Nabuchodonoſorus vero, non multo
"poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto
"& reliqua regione ordinatis, ut & captivis ex
"Judæis & Phœnicibus & Syris & ex Ægypti
"populis, datoque in mandatis quibuſdam exami-
"cis ut *eos* una cum gravis armaturæ militibus &
"impedimentis in Babyloniam deportaret, ipſe
"cum paucis itinere per deſertum facto Babylo-
"nem ſe conferebat. Potitus autem rerum quas
"Chaldæi adminiſtraverant, regnique ſibi ab eo-
"rum potiſſimo adſervati, totum patris quod fue-
"rat imperium adeptus, captivis quidem, ubi *eò*
"venerant, colonias in Babyloniæ locis maxime
"opportunis aſſignari juſſit: ipſe vero, poſtquam
"de belli manubiis Beli templum aliaque largiter
"ornaverat, urbemque *Babylonis* quæ jam erat, no-
"va etiam altera addita, inſtauraverat, ne poſſent
"poſthac qui ad urbem *iſtam* venirent obſidendam
"abacto flumine eam *facilius* aggredi, ternos qui-
"dem interiori urbi, ternoſque pariter exteriori
"murorum ambitus circumdedit, idque è coctis
"lateribus. Cumque urbem bene muniviſſet, &
"portas magnifice adornaſſet, paternæ regiæ con-
"tiguam

" [v] Ναβυχοδονόσορ, ὅτι ὁ πεπαγμένος σατράπης, ἐν τε
" Αἰγύπτῳ τοῖς περὶ [x] τὸν Κοίλλον Συρίαν τὴν Φοινίκην πε-
" πως, ἀποστάτης [y] αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι
" κακοπαθεῖν, συνήσας τῷ [z] υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ [a] ὄντι ἐν ἡλι-
" κίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, [b] ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμ-
" μίξας ὁ Ναβυχοδονόσορ τῷ ἀποστάτῃ, καὶ συστα-
" ξάμενος, αὐτόν τε [c] ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν [d] ἐκ ταύτης τῆς
" ἀρχῆς ἐπὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν [e] ἐποιήσατο. [f] τῷ δὲ παρὰ τῷ
" Ναβυχοδονοσόρῳ συμβῆναι, [g] κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρώστη-
" σαντα, ἐν τῇ Βαβυλωνίων πόλει μεταλλάξαι τὸν βίον, [h] ἔτη βα-
" σιλεύσαντα εἴκοσι ἑπτά. αἰσθόμενος δὲ [i] μετ' ὀλίγον χρόνον τὸν πα-
" τέρα τελευτῆσαι Ναβυχοδονόσορ, καταστήσας τοὺς καθ' τὴν
" Αἴγυπτον πεδίαρχους καὶ τὸν λοιπὸν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώ-
" τους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ τῶν [k] καθ' τὴν Αἴγυπτον ἐ-
" θνῶν, [l] καὶ συντάξας τισὶ τῶν φίλων μετὰ τῆς [m] βαρυτάτης δυ-
" νάμεως καὶ τὰ λοιπὰ ὡφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλω-
" νίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς διὰ τῆς ἐρήμου [n] παρεγένετο εἰς
" Βαβυλῶνα. [o] Ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα
" ὑπὸ [p] τῶν Χαλδαίων, καὶ [q] διαφερόντως τῆς βασιλείας ὑπὸ τοῦ
" βελτίστου αὐτῶν, κυβερνήσας [r] ὁλοκλήρου τὸν πατρικὸν βί-
" ον, [s] τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἐπιγνωμένοις συνέταξεν οἰ-
" κεῖσθαι ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις [t] ἀπο-
" δεῖξαι· αὐτὸς δὲ [u] ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων [x] τό,
" τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν
" τε ὑπαρχοῦσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, [y] καὶ ἑτέραν προσοικοδομή-
" σας, καὶ ἀνακαινίσας, ὡς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πο-
" λιορκοῦντας τὸν πόλεμον [z] ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κα-
" κοποιεῖν, [a] διεβάλετο τρεῖς μὲν τὸν ἔνδον πόλεως πε-
" ριβόλους, τρεῖς δὲ [b] τὸν ἔξω, [c] τοῦτο δὲ τὸν ὀπτῆς πλίνθου.
" καὶ πύλας ἀξιολόγους τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμή-
" σας ἱεροπρεπῶς, [d] προσκατεσκεύασεν τοῖς παρελθοῦσι βα-

[v] Ναβυχοδονόσορ,] Hic loci, & alibi, quoties patris Nabuchodonoſori mentio fit, Ναβοπολάσσαρ reſcribendum cenſet *J. Scaliger*, prout apud *Euſebium* de *Prep. Evang.* l. 9. c. 40. *Ptolemæum* in *Canone regnorum*, & *Syncellum* in *Chronogr.* p. 220. Apud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem* Ναβολάσσαρ decurtate legitur, proculdubio pro Ναβοπολάσσαρ. Verum in hiſce *Originum* libris tam vetus eſt mendum, ut agnoſcatur etiam à *Vet. Interpr.*

[x] Τὸν Κοίλλον Συρίαν] Συρίαν τὸν Κοίλλον *Big. Samb. Syncell.* & lib. 1. *c. App.*

[y] Αὐτοῦ γέγονεν,] Αὐτοῦ deeſt *Syncello* & *Joſepho* in *lib.* 1. *c. App.*

[z] Υἱῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Illud ὑῷ reſtituimus ex *Big. Samb. Vet. Interpr. Syncello*, & *libro* 1. *c. App.*

[a] Ὄντι ἐν ἡλικίᾳ] Ὅτι ἔτι ἐν ἡλικίᾳ in *libro* 1. *c. App.* illa tamen omiſit *Syncellus.*

[b] Ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν.] Ἐξέπεμψεν *Big. Samb. Vat. Syncell.* & *lib.* 1. *c. App.*

[c] Ἐκράτησε,] Ἐνεκράσατο in lib. 1. c. *App.* κρατεῖ *Syncell.*

[d] Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς] Ἐξ ἀρχῆς, *denuo ut ab initio fuerat*, in *Syncello* & *lib.* 1. *c. App.*

[e] Ἐποιήσατο.] Ἐποίησεν in *lib.* 1. c. *App.*

[f] Τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονοσόρῳ] Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ συμβῆναι Ναβολασσάρῳ [Ναβοπολασσάρῳ *Syncell.*] κατὰ τοῦτον τὸν χ. *Joſ.* l. 1. c. *App.* Τῷ τε πατρὶ αὐτοῦ Ναβ. *Big. Samb.* & *Vat.*

[g] Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν] Illa κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν & ὁ τῆ Βαβ. πόλει omittit *Syncell.*

[h] Ἔτη βασιλεύσαντα] Ita etiam in *Epiphanii* libris & *Syncello*. ἔτη βασιλεύσαντα εἴκοσι καὶ ἓν *Big.* & *Samb.* ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσιενία in *lib.* 1. c. *App.* quod rectum eſſe oſtendit *Scaliger* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragmenta*, p. 2. & *Perizonius* in *Originibus Babylonicis*, p. 426. Verum aliter ſentit *Petavius* in lib. IX. *de Doctr. Temp.* c. 58.

† *Nabuchodonoſorus vero,*] Vid. *Scalig.* in Prolegomenis ad lib. de E. T. p. 13. & notis ad Fragmenta Gr. p. 9.

[i] Μετ' ὀλίγον χρόνον] Μετ' ὀλίγον [πολὺ χρόνον] τὸν Ν. π. τ. Ναβυχοδονοσόρου *Joſ.* l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[k] Καθ' τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν,] Καθ' Αἴγυπτον *Big.* & *Samb.*

[l] Καὶ συντάξας] Illud καὶ deſideratur in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[m] Βαρυτάτης δυνάμεως] Ita ex *Syncello.* (& *Coccejo*) βαρύτητος in *Editis.* βαθυτάτης *Big.* & *Samb.* plane βαρ. τῆ δυνάμεως in *lib.* 1. c. *App.*

[n] Παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα.] Παραγίνεται *Big.* & *Samb.*

[o] Παραλαβὼν δὲ] Καταλαβὼν in l. 1. c. *App.* & *Syncell.*

[p] Τῶν Χαλδαίων,] Τῶν abeſt *Big. Samb. Vat. Syncello* & *lib.* 1. c. *App.* Voce Χαλδαίων non *gentem* intelligit, ſed *Sapientes* & *Philoſophos* Babyloniæ. *Scalig.*

[q] Διατεμόντος τοῦ βασιλέως] Διοικουμένου *Big.* & *Samb.*

[r] Ὁλοκλήρου τὸν πατρικὸν ἀρχῆς,] Ἐξ ὁλοκλήρου *lib.* 1. c. *App.* ὁλοκλήρως *Syncell.*

[s] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις] Τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις δὲ ἐγνωσμένοις, συνέταξεν αὐτοῖς κατοικίας in *lib.* 1. c. *App.* τοῖς αἰχμαλώτοις ἔταξε τὰς κατοικίας. αὐτὸς δὲ ὁ Ναβυχοδονόσορ ἐκ τῶν λαφύρων τό, τε Βήλου *Syncell.*

[t] Ἀποδεῖξαι·] Illud κατοικεῖν ex *lib.* 1. c. *App.* adjeci, præſertim quod κατοικίας poſt τόποις habeant *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

[u] Ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου] Ἀπὸ τῶν λ. in l. c. *App.* & *Gall.* 1. 2.

[x] Τό, τε τοῦ Βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως,] Babylone opera à Nabuchodonozore extructa, nempe quæ Græci Semiramidi tribuunt. Vid. Scaliger Prolegom. de Emend. Temp. p. 37. & 38. SPANH.

[y] Καὶ ἑτέρου χαλκοῦ μέρους, καὶ ἀνακαινίσας,] Καὶ ἕτερον χαλκοῦμ μέρους καὶ ἀναγκάσας *Baſ.* & *G.* atqui in *l.* 1. c. *App.* καὶ ἑτέρου ἔξωθεν προσχαλκοῦμ μέρους καὶ ἀναγκάσας. *Epiphanius* vertit, *& antiquæ civitati alia quoque contulit & priſca reparavit, ita ut nequaquam obſidentes valerent fluvium convertere & civitati aliquo modo prævalere.* & *lib.* 1. c. *App.* ad hunc modum, *& antiquam civitatem & alteram extrinſecus adjiciens, cogitans quatenus nequaquam poſſent obſidentes fluvium convertere & ad civitatem accedere.* Ex quibus cum *Scaligero* χαλκοῦμ pro χερσοῦμ, & ἀνακαινίσας pro ἀναγκάσας repoſuimus, levicula ſane mutatione. καθαχαλκοῦμ καὶ ἀναγκαίους *Big. Samb.* & *Gall.* 1. καταχαλκοῦμ καὶ ἀναγκάσας *Gall.* 2. καθαχερσοῦμ καὶ ἀναγκάσας *Vat.* καὶ ἑτέρου ἔξωθεν προσκαθαχερσοῦμ καὶ ἀναγκάσας *Syncell.* ubi in ora libri προσκαθακτοῦμ appoſuit *Editor.* καὶ ἕτερον χαλκοῦμενον καὶ ἀναγκάσας legendum cenſet *Salmaſius*, atque ita *Epiphanium* legiſſe ſibi perſuadet. *Petitus* vero in *Animadverſionibus ineditis* legit καὶ ἑτέρου προχαλκοῦμ καὶ ἀναγκάσας: ac ſi *Beroſus* dixiſſet, Nabuchodonoſorum novam civitatem priori adjeciſſe, eamque excitatis aggeribus muniviſſe, ne in poſterum hoſtes poſſent fluvium avertere. HUDS. *Græcias* quoque legit ἀνακαινίσας in libro de Veritate Religionis Chriſtianæ. COCC.

[z] Ἀναστρέφοντας] Ita in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello*, ἀναστρέψαντας in *Editis Aliiſque.* ἀναστρέψας *Big.* & *Samb.* ἀναστρέψας *Gall.* 1.

[a] Διεβάλετο] Διεβάλετο δὲ τρεῖς in *Editis.* ſed δὲ ejecimus, quod non exſtet in *lib.* 1. c. *App.* nec in *Syncello*, aut *Samb.* & *Gall.* 1. in quibus tamen ὑπερεβάλετο τρεῖς &c.

[b] Τὸν ἔξω,] Illud τὸ ex *Big. Samb. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

[c] Τοῦτο δὲ τὸν ὀπτῆς πλίνθου.] Τοῦτον *Samb.* & *Vat.* τοῦτον δὲ τὸν μὲν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου, τὸν δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς πλίνθου in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* Sed non ita hic loci legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *erexitque tres porticus & tres extrinſecus de latere cœlo: decenterque muniens* &c.

[d] Προσκατεσκεύασεν,] Sic ex *lib.* 1. c. *App.* atque ita *Epiphanius*, ut puto, aut prout in *Syncello* κατεσκεύασε τοῖς. at hic loci

"tiguam aliam exſtruxit: cujus de altitudine re-
"liquoque ſplendore dicere mihi forſan ſupervaca-
"neum eſſet. Verum ampla quamvis fuerit & ſu-
"perba, diebus tamen quindecim confecta erat &
"abſoluta. In hac regia ex lapide excitavit * pi-
"las, quibus ſpeciem dedit montibus perſimilem;
"eaſque ita fabricavit, ut omne genus arboribus
"conſitæ fuerint. Fecitque penſilem paradiſum,
"ut vocabatur; quòd uxor ejus, utpote in Mediæ
"locis educata, ea deſiderarit quæ patriam *quo-*
Megaſthenes laudatur. "*dammodo* referrent." Quin & Megaſthenes in tertio rerum Indicarum *libro* ipſorum meminit, ubi oſtendere conatur, quod hic rex fortitudine & rerum geſtarum magnitudine longe Herculem ſuperarit. Eum enim vaſtaſſe dicit magnam Li-
Et Diocles. byæ partem & † Iberiam. Imo & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum *libro* hujus regis mentionem facit; ut & Philoſtratus tam in Indicis ejus
Et Philoſtratus. quam Phœniciis hiſtoriis, quòd hic rex tredecim annos Tyrum oppugnaverit, cum illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque hæc quidem ſunt quæ ab Hiſtoricis omnibus de hoc rege memoſiæ prodita ſunt.

XII. 2. Cæterum poſt mortem Nabuchodonoſori,
Abilamarodachus Nabuchodonoſoro in regnum ſuccedit, & Jechoniam vinculis eximit. Abilamarodachus ejus filius regnum ſuſcipit: qui, cum Jechoniam ſtatim è vinculis ſolviſſet, eum inter amicos neceſſarios habebat, multis muneribus donatum, atque præ *cæteris* apud Babylonem regibus honoratum. nam pater ejus fidem Jechoniæ *datam* non ſervavit: qui ſe ei cum uxoribus & liberis omnique cognatione *ſua* ſponte tradiderat, pro patria *urbe*, quam nolebat *per vim* expugnatam excìdi, ut jam ante diximus. Mortuo autem Abilamarodacho, poſtquam annos decem & octo
4 Regum, c. 25.
Poſt eum regnum adeptus eſt Negliſarus. regnaſſet, Nigliſarus filius ejus imperium ſibi vendicat: cumque id tenuiſſet annos quadraginta vita
in Editis Aliiſque.

"σιλείοις ἕτερα βασίλεια ἐχόμενα [c] αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν
"ἀνάθημα Ͼ τῷ λοιπῷ πολυτέλειαν ϖᾶσιν ὑπὸν ἴσως ἂν
"εἴη λέγειν. ϖλὴν [f] ὄντα γε [g] μεγάλα καὶ ὑπερφανα
"[h] σωεπελέσθη ἡμέραις [i] δεκαπέντε. ἐν ᾗ τοῖς βασιλείοις
"τόποις ἀναλήμματα [k] λίθινα ἀνωκοδόμησε, τῷ ὄψιν
"ἀποδοὺς [l] ὁμοιοτάτην τοῖς ὄρεσι, [m] καὶ καταφυτεύσας δέν-
"δρεσι παντοδαποῖς [n] ἐξειργάσατο. καὶ κατεσκεύασε τὸ κα-
"λούμενον [o] κρεμαστὸν ϖαράδεισον· διὰ τὸ τὴν γυναῖκα
"αὐτοῦ ὑπιθυμεῖν τῆς [p] οἰκείας διαθέσεως, [q] ὡς πεθεαμ-
"μένην ἐν τοῖς [r] κατ' Μηδίαν τόποις." καὶ [s] Μεγασθένης
ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν μνημονεύῃ αὐτῶν, [t] δι' ἧς
ἀποφαίνεται ϖλέον [v] τῶν τοῦ βασιλέως τῇ ἀνδρείᾳ καὶ
τῷ μεγέθει τῶν ϖραξέων ὑπερβεβηκότα τὸν Ηρακλέα. κα-
ταῤῥέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ [x] Λιβύης τῆς [y] ϖολλῆς, καὶ
Ιβηρίαν. καὶ Διοκλῆς ᾗ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν [z] Περσικῶν μνη-
μονεύῃ τούτου τοῦ βασιλέως· καὶ [a] φιλόστρατος ἐν τοῖς Ινδι-
καῖς αὐτοῦ Ͼ φοινικικαῖς ἱστορίαις, ὅτι δύο ὁ βασιλεὺς
[b] ἐϖολιόρκησε Τύρον [c] ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν [d] Ιθοβάλου τοῦ Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ ϖάντων
ἱστορούμενα ϖερὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

Β'. Μετὰ δὲ τὸν [e] Ναβυχοδονοσόρου τελευτὴν [f] Αβι-
λαμαρώδαχος ὁ ϖαῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ϖαραλαμ-
βάνει· ὃς λύσας [g] τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα [h] Ιεχωνίαν τῶν
δεσμῶν ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις [i] φίλοις εἶχε,
ϖολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ϖοιήσας αὐτὸν [k] ἔντιμον ὑπὲρ
τοὺς [l] ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων· ὁ γὰρ ϖατὴρ αὐτοῦ τὴν ϖίστιν
οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, ϖαραδόνλι μὲν γυναικῶν Ͼ
τέκνων Ͼ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὴν ϖα-
τρίδος, ὡς ἂν μὴ καθαιρεθείη ληφθεῖσα [m] τὴν ϖολιορκίᾳ,
καθὼς ϖροφράξαμεν. τελευτήσαντος δὲ Αβιλαμαρώδαχος
[n] μὲν ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, [o] Νιγλίσαρος ὁ
ϖαῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ϖαραλαμβάνει· καὶ, καταλαβὼν αὐ-
τὴν

p Ετη

a Αὐτῶν·] Ἐκείνων, ὑπερφέρον Ͼ ἀνάθημα καὶ ϖολλῷ ϖολυτέλειαν. μακρῷ δ' ἴσως ἔσαν ἐάν τις ἐξηγῆται) in *lib.* 1. c. *App.* ἐκείνων [ὑπὲρ] ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τῷ λοιπῷ ϖολυτέλειαν μικρὸν ἴσως ἔσαν ἐάν τις ἐξηγῆται) *Syncell.*

f Οντα γε] Παλὼ ὄντα τε τὰ μεγαλεῖα in *Editis Aliiſque.* ϖαλὺν ὄντα τὰ μεγάλα *Samb. Big.* & *Gall.* 1. ϖαλὼ ὄντα γε ὑπερφόλῳ ὡς μεγάλα in *lib.* 1. c. *App.* ϖαλὼ ὄντα ὑπερφόλῃ μεγάλα *Syncell.* unde cum levicula mutatione lego ὄντα γε μεγάλα. Nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *dum eſſent hæc magna & nimis eximia* &c.

g Μεγάλα καὶ ὑπερήφανα σωεπελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε.] Dum eſſent hæc magna & nimis eximia *Ruſin.* SPANH.

h Σωεπελέσθη ἡμέραις] Ita in *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.* σωεπελέσθησαν in *Editis.*

* *Pilas*,] *Ambulacra* vertit *Grotius.* Iſta & quæ ſequuntur fere interpretatus eſt *Curtius*, l. 5.

i Δεκαπέντε] Πεντεκαίδεκα *Big.* & *Samb.*

k Λίθινα ἀνωκοδόμησε,] Λίθινα ὑψηλὰ ἀνῳκοδ. in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

l Ομοιοτάτην τοῖς ὄρεσι,] Ita *MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncell.* (ὁμοιότατα Cocc.) ὁμοιότητα in *Editis.*

m Καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι] In *pleriſque MSS. lib.* 1. c. *App.* & *Syncello* deëſt καί.

n Εξειργάσατο.] Ita diſtinxi, cum antea eſſet ἐξειργάσατο καὶ κατασκεύασε. in *lib.* 1. c. *App.* ἐξειργάσατο. κατασκεύασας.

o Κρεμαστὸν ϖαράδεισον·] Penſilis hortus in Babylone à Nebuchadn. exſtructus ad Medici ſimilitudinem vid. contr. Apionem lib. 1. §. 19. SPANH.

p Οἰκείας διαθέσεως,] Ita etiam legiſſe videtur *Epiphan.* nec aliter in *MSS.* ὁρείας; *lib.* 1. c. *App.* ὀρείας *Syncell.* & ὡραίας ex conjectura *Editoris.* Videſis *Scaligeri* notas ad *Vett. Gr. Fragmenta* ſub finem libri *de Emendatione Temporum.*

q Ὡς τεθεαμμένην] Illud ὡς deëſt in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

r Κατὰ Μηδίαν τόπους.] Κατὰ τὴν Μηδίαν in *lib.* 1. c. *App.*

s Μεγασθένης ᾗ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ινδικῶν] Vide *Scalig.* in *notis* ad *Vett. Gr. Fragm.* p. 18. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3794. & *Simpſonum* in *Chron. Cathol.* A. M. 3426. HUDS. Megaſthenis Indica Contr. Apion. lib. 1. §. 20. SPANH.

t Δι' ἧς] Forte δι' ὧν. COCC.

v Τῶν τοῦ βασιλέως] Vide *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* l. IX. c. 41. & Græca *Euſebii Chron.* p. 41.

† *Iberiam.*] Fabuloſa iſta videntur *L' Empereur.*

x Λιβύης τῆς ϖολλῆς,] *Gelen.* leg. τὴν Λιβύης τῆς ϖολλῆς. *Ruſinus* male: Libyen civitatem. Vid. Caſaub. ad Baron. p. 155. SPANH.

y Πολλῆς,] Ita *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & *lib.* 1. c. *App.* Διβύης τὰ ϖλεῖστα καὶ Ιβηρίας *Syncell.* nec aliter legiſſe videtur *Euſeb.* in *Præp. Evangel.* lib. 9. c. 41. Λιβύης τῆς ϖέλας in *Editis Aliiſque.* quam lectionem ſequutus eſt *Epiphanius.* Vide *Scalig.* ad *Fragm.* p 18. *Caſaub.* in *Exercit. Baronianis*, p. 155. *Edit. Lond.* & *Perizonium* in *Originibus Babylonicis*, p. 420.

z Περσικῶν μνημονεύῃ] Juxta *Epiphanium* ἐν β'. τῶν Ἀσσυριακῶν, *in ſecundo Coloniarum.* Vide *Voſſium* de *Hiſt. Gr.* l. 3. & *Joſ. Scalig.* in *Can. Iſagog.* p. 288.

a Φιλόστρατος] De eo *Voſſius* in *Hiſt. Gr.* l. 2. p. 235. *Edit. Lugd. Bat.*

b Ἐϖολιόρκησε Τύρον] De hac Tyri obſidione infr. adv. Apion. lib. 1. §. 21. & Petav. de Doct. Temp. part. II. cap. LXIII. p. 147. & 148. SPANH.

c Ετη ιγ'.] Ετεσι τεμοὶ καὶ δέκα *Big. Samb.* & *Gall.* 1. In *Epiphanii* libris, *annis tribus & decem menſibus.*

d Ιθοβάλου] Ιθωβάλου *Big. Samb.* & *Gall.* 1.

e Ναβυχοδονοσόρου] De Nabuchodonoſore & ejus Succeſſoribus vid. ex Beroſo cont. Appion. lib. 1. §. 20. & Petav. de Doct. Temp. P. II. p. 163. SPANH.

f Αβιλαμαρώδαχος] Ευειλμαραδὰχος in *lib.* 1. c. *App.* Ευϊλμαραδὲκ 4 *Regum*, c. 25. v. 27. Ευϊλαὰδ Μερωδὰχ *Syncello* in *Chronogr.* p. 226. Αβελμάθαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. & infra Αβιλδαμάχου *Big.* & *Gall.* 1. Αβιλμαδάχου *Samb.* & *Gall.* 2. Ευϊλμαλήμοχος *Euſeb.* in *Præp. Evang.* l. 6. c. 40. HUDS. Abilamarodachus Nabuchadn. filius & ſucceſſor *Ruſin.* Amilmadapacus qui & Abimatodochus. SPANH.

g Τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα] Τὸν τῶν *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

h Ιεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἀφεὶς,] *Al.* Ιεχονίαν. HUDS. Conf. ſupr. c. 8. §. 7. SPANH.

i Φίλοις εἶχε,] Τῶν φίλων *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἔντιμον] Ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς τῶν τ. β. βασιλέων *Big.* ἔντιμον pro αὐτὸν eraſo habet *Gall.* 1. & dein ἐπὶ τοὺς τῶν Βαβυλωνίας βασιλέων. atque *Epiphanius* vertit, *fecitque eum in Babylonia inter reges haberi.* unde non dubitavi reſcribere, ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τοὺς τῶν Βαβυλῶνι βασιλέων. præſertim cum *S. Literæ* (4 *Regum* c. 26. v. 28.) dicant quod Babyloniæ rex Jechoniæ *ſolium in ſolio collocavit altiore, quam erant cæterorum regum ſolia, quos Babylonia habebat.* Antea editum erat, ποιήσας ἐπὶ τοὺς τῶν Βαβυλῶνι βασιλέων.

l Εν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων.] Εν τῇ Βαβυλωνίᾳ *Big.* & *Samb.*

m Τῇ πολιορκίᾳ,] Ὑπὸ τὴν πολιορκίας *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

n Μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα] Μετὰ ἔτη β'. juxta *Beroſum* in *lib.* 1. c. *App.* & *Euſebium* in *Præp. Evang.* lib. 9. c. 40. Vide *Voſſii* Chron. S. p. 133.

o Νιγλίσαρος] Ιγλίσαρος in. *pleriſque MSS.* Νεριγλίσσαρος *Syncello.* Νηριγλισσάρος *Euſebio.* Νηριγλισσορόμος in *lib.* 1. c. *App.* HUDS. Negliſar Abilam, filius *Ruſin.* Egreſſarius. SPANH.

τῷ [p] ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τ βίον. μετ' αὐτὸν ἦ εἰς τ ἴσον αὐτῷ [q] Λαβοσσόρδαχον ἀφικνεῖται τ βασιλείας ἡ διαδοχή, καὶ μῆνας πέντε μόνους παρ' αὐτῷ τὰς πάσας ἐννέα, πολεμήσαντι αὐτῷ μεταβαίνει πρὸς [s] Βαλτάσαρον τ καλούμενον [t] Ναβοάνδηλον [v] ὃν δὴ Βαβυλωνίοις. ὅτε τοίνυν [x] στρατεύσει Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων· καὶ [y] πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ περάσιον θέαμα συνέβη. κατέκειτο δεῖπνον [z] ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, [a] καὶ σκευῶν μὲν πολὺς ἄφθονος εἰς ἑστίασιν πεποιημένων βασιλικῶν, μίτρᾳ τ παλλακίδων καὶ τ φίλων. δόξαν ἦν αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύσαι ἐκ τ ἱερῶν ναῶν τὰ τ Θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβοχοδονόσορος [b] ἐξ Ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς ἣν τ αὐτοῦ ναὸν [c] κατέθετο. αὐτὸς ἦν ὑπὸ θράσους πεθαχθεὶς, ὥστε αὐτοῖς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τ Θεὸν, ἐκ τ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ πινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τ ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς [d] Βαρβάροις, πάτε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τ δὲ μάγων οὐδεὶς [e] ἐφίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπὸ ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τ δὴ τῷ παραδόξῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τῇ χώρᾳ, τῷ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην φάσιν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχρύσεον στρεπτὸν [f] περιαυχένιον χρύσεον, καὶ [g] πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τ ἰδίας ἀρχῆς. τούτοις γενομένοις τῆς κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες, καὶ φιλοτιμησάμενοι περὶ τῇ εὑρέσιν τ γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὲ ἔτι τοῦτο θεασαμένη τ βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, παρεθαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις [h] ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμαλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ [i] τοῦ Ναβοχοδονόσορος πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα, Δανιήλου ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς [k] ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβοχοδονόσορῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν περὶ ὧν ἐζήτησεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. [l] μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι περὶ τ γραμμάτων, καὶ τῷ ἀμαθίαν τῷ τ ἐκ θείων αὐτὰ κατακρίνειν, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον.

decedit. At poſt illum ad filium ejus Laboſordachum ſucceſſionis jure regnum pervenit, cumque ei menſes ſolummodo novem manſiſſet, eo ſublato tranſit ad Baltaſarum, qui † Naboandelus à Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt & Cyrus Perſarum rex & Medorum Darius: eique, dum obſeſſus Babylone erat, mirabilis quædam & prodigioſa viſio oblata eſt. Diſcumbebat cœnans in ampla domo, (& magnus erat apparatus vaſorum argenteorum in regalis convivii uſum factorum) accumbentibus etiam concubinis & amicis. cumque ita ei collibuiſſet, jubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, ſpoliatis Hieroſolymis, uſus quidem non fuerat, ſed in dei ſui templo repoſuerat. Ille vero, poſtquam eò uſque audaciæ proceſſerat, ut dum potaret Deoque malediceret iiſdem uteretur, videt manum è pariete prodeuntem & tectorio ſyllabas quaſdam depingentem. Cæterum viſione perturbatus, convocavit magos & Chaldæos, & id genus quotquot inter Barbaros prodigia & ſomnia interpretari poterant, ut ſcriptum illud ei declararent. Cum autem magi ſe nihil poſſe invenire aut intelligere dicerent, rex ſolicitus mœſtuſque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; ſe illi daturum promittere, qui ſcriptum legerit & quid id ſibi vellet enunciaverit, ut torquem auream in collo geſtet, purpurâ amiciatur more regum Chaldæorum, & in tertia regni ſui parte dominetur. Poſt hoc præconium, major etiam fit magorum concurſus, certatimque contenderunt ut quid ſcriptum fuerit invenirent, nihilo tamen minus hærebant. Quo fit ut avia regis, ubi eum viderat, ex hac re tanta anxietate laborantem, animum ei confirmare cœperit, dicereque; captivum eſſe quendam ex Judæa, inde etiam ortum, à Nabuchodonoſoro Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, virum ſingularis ſapientiæ & peritiæ in iis evolvendis quæ ſummè difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quæ percontatus eſt, quæſitorum obſcura luce perfudit. Illum itaque ut accerſeret rogabat, ut ab eo quæreret de literis *iſtis*, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas intelligere nequiverunt, quamvis triſte eſſe contigerit quod Deus fore ſignificavit.

Dein Laboſordachus.

Poſt quem regnat Naboandelus, qui & Baltaſarus dictus.

Manus viſa eſt ſcribere in pariete. Dan. c. 5.

3. His auditis, Baltaſarus Danielum evocat, præfatuſque ſe *multa* de eo ejuſque ſapientia fama accepiſſe, quod *ſcilicet* Dei ſpiritu afflatus ſit, & ſolus omnium maxime idoneus ad ea excogitanda quæ aliis in mentem non veniunt, rogavit ut ſcripturam *iſtam* legeret & interpretando enuclearet. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe ut purpura veſtiatur, & in collo torquem habeat auream, ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiæ honorem præ-

Accitus Danielus ut ſcriptum illud explicet. Dan. c. 5.

τὸν δὴ τρίτον μέρος τ βασιλείας ἔσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τ Δανιήλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ προλεχθεὶς ὡς πύθοιτο περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς διάνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μᾶλλον ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι [m] πορφύραν [n] δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τ αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τ αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τ σοφίας,

p Ετη τεσσαρακοντα,] Ετη τέσσαρες in *lib.* 1. c. *App.* & *Syncello.*

q Λαβοσσόρδαχον] Λαβροσόδαχος *Big. Samb.* & *Gall.* 1. Λαβροσσαρχοδος in *lib.* 1. c. *App.* Λαβασάρδαχος *Syncell.* Χαβασσαδαχος *Euſebio.* HUDS. Laboſordachus, ita & *Ruſin.* SPANH.

r Παρ' αὐτῷ] Παρ' αὐτῦ in *Edit. Gen.* & aliquibus *MSS.*

† *Naboandelus*] Vid. eundem *L'Empereur* in Danielem. p. 90.

s Βαλτάσαρον] Βαλτασάρην aut Βαλτασάρη in *MSS.* Βαλτάσαρ *Dan.* c. 5. HUDS. Baltaſſarus *Ruſin.* Balthazar idem à Cyro Perſarum & Dario Medorum Regibus oppugnatus, quod impugnatur à Petav. Doct. Temp. P. II. p. 168. & cæt. atque antè à Scaligero, niſi Balthaſar idem qui Laboſordachus, quo occiſo Nabonichus regnavit. SPANH.

t Ναβοάνδηλον] Ναβόνηδον in *lib.* 1. c. *App.* §. 20. Ναβόνηδον *Euſeb.* & *Syncell.* HUDS. Naboandel, *Rufino* Naboar. SPANH.

v Παρὰ Βαβυλωνίοις.] Παρὰ τοῖς Βαβ. *Big.* & *Samb.*

x Στρατεύσει Κῦρος] Hoc falſi redarguit *A. C. Sabellicus* in *Enneadis* II. lib. VI. p. 327. & poſt eum alii. Sed *Joſephum* criminationibus plus debere notavit *Iſ. Voſſius*, quam laudibus & elogiis. Vide *Diſcours ſur l' Hiſt. Univerſelle par J. B. Boſſuet*, p. 40.

y Πολιορκουμένῳ αὐτῷ] Πολιορκουμένων ὑπ *Big.* & *Samb.* forſan pro πολιορκουμένῳ ὑπ.

z Εν οἴκῳ μεγάλῳ,] Οἶκος hic non eſt domus ſed pars domus ita dicta. vide Vitruvium. REL.

a Καὶ σκευῶν μὲν πολὺς] Καὶ πᾶς ἑστιάσεις πεποιημένῳ βασιλικὰς in *pleriſque MSS.* nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* καὶ σκ. μὲν π. ἄφθονος, εἰς ἑστιάσεις πεποιημένων *Vat.*

b Ἐξ Ἱεροσολύμων,] Ἐκ τ Ἱερ. *Big.* & *Samb.*

c Κατέθετο.] Κατέθηκεν *Big.* & *Samb.*

d Βαρβάροις] Ita & *Epiphanius.* ὑπὸ τοῖς Βαβυλωνίοις *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

e Εὑρίσκειν,] Δυναμένων poſt εὑρίσκειν addunt *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

f Περιαυχένιον χρύσεον,] Sic infra lib. XI. c. 3. §. 2. *Gen.* περιαυχένιον χρυσοῦν, ubi etiam mallem χρύσεον · vid. infr. lib. XI. c. 6. §. 10. SPANH.

g Πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τ Χαλδαίων βασιλεῖς] Perpurea veſte uſi ſoli Chaldæorum Reges, item Perſarum; infr. lib. XI. c. 3. §. 2. & c. 6. §. 10. & mox infr. §. 3. SPANH.

h Ἐκ τ Ἰουδαίας αἰχμάλωτος,] Ἀπὸ τ *Samb.*

i Τοῦ Ναβοχοδονοσόρου πορθήσαντος] Articulus deeſt *Samb. Hen.* & *Busb.*

k Ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα] Εὑρεῖν *Big.* & *Samb.*

l Μεταπεμψάμενον] Μεταπεμψάμενος in *pleriſque MSS.*

m Πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Conf. ſup. §. 2. SPANH.

n Δώσειν ἐνδεδύσθαι,] Δώσειν ἐνδύσασθαι.

præmiumque, ut ex iis illustrissimus habeatur apud omnes qui ea videant, audiantque quid causæ fuerit quod ista assequutus sit. At Danielus obsecrabat ut dona quidem *&* *munera* sibi haberet (nam sapientiam & divinitatem largitionibus corrumpi non solere, sed egentibus gratuito prodesse) * quæ vero scripta erant *se velle ei* indicare ex illis ostendendo vitæ finem ei adesse, quod, illa etiam monitus quæ proavus ejus ob suas in Deum contumelias passus est, pietatem colere non didicerit, nihilque supra humanam naturam moliri: sed cum & Nabuchodonosorus, ad victum ferinum ob impietatem redactus, & multis precibus & supplicationibus tantum misericordiæ consequutus, ut humanæ vitæ consuetudini & regno restitueretur, propptereaque Deum, ut qui potestatem omnem habet, cuique res hominum curæ sunt, usque dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium oblitus, & multa quidem impie in Deum loquutus fuerit, & illius *templi* vasis sibi cum pellicibus ministrari voluerit. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, & his literis prænunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Quæ autem scripta erant

Literas in pariete legit & interpretatur Danielus. Dan. c. 5.

ita se habere indicavit. MANE. hoc autem dicebat Græca lingua significare *ἀριθμὸς*, *numerus*: quasi Deus vitæ tuæ regnique tempus numeraverit, & pauxillum admodum tibi superesse. THEKEL. quod idem est ac *σταθμὸς*, *pondus*. itaque Deus, inquit, ponderato regni tui tempore, jam illud deorsum ferri innuit. PHARES. & hoc, si Græce interpreteris, est *κλάσμα*, *fragmentum*. tuum igitur regnum franget *Deus*, illudque Medis Persisque dividet.

Danielo magni honores habiti.

4. Cum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis in tectorio significari, Baltasarum quidem, ut verisimile erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor invasit & miseria. non tamen *ei* ut malorum prænuncio munera quæ se daturum promiserat dare recusavit, sed quicquid pollicitus est præstitit: secum reputans, ea quidem ob quæ danda forent à seipso fatisque esse, non ab illo qui ea prædixerat; viri autem boni justique officio functum esse, qui ea vere interpretatus est, quamvis tristia essent quæ forent eventura. Et quidem ille ita censebat, at non multo post ipse captus est, simul & urbs: exercitu in eum educto à Cyro Persarum rege.

Babylon capitur à Dario.

Baltasarus enim est, quo regnante Babylonem captam esse contigit, cum regnum ipse tenuisset annos septendecim. Et quidem regis Nabuchodonosori posteros hujusmodi exitum habuisse accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato *suo* Babyloniorum imperium evertit, annus agebatur sexagesimus secundus, quando Babylonem cepit: qui Astyagis filius erat, & alio nomine apud Græcos vocabatur; quique Danielum vatem assumptum

Danielus in Mediam deportatur.

ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ᾗ τούτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιῆλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ [o] τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ προῖκα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν· μηνύειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν [p] δι' αὐτῶν τοῦ βίου. ὅτι μηδ' οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν εὐσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβουχοδονοσόρου μεταστάντος εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ [q] γεγραμμένα τάδε. [r] ΜΑΝΗ. τοῦτο δ' [s] ἔλεγεν Ἑλλάδι γλώττῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός· ὥσπερ τῆς ζωῆς [t] σου τοσοῦτον χρόνον καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ Θεὸς, καὶ [v] περιλοσεύειν ἐπὶ σοὶ βραχὺν χρόνον. [x] ΘΕΚΕΛ. [y] σημαίνει τοῦτο σταθμόν. στήσας οὖν σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένην δηλοῖ. [z] ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κατὰ Ἑλλάδα γλῶτταν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιήλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον, οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς [a] δεδηλωμένοις, λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. οὐ μὴν ὡς [b] προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγενημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας [c] παρέσχε· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα [d] κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ᾖ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα [e] συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔκρινε· μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' οὗ τὴν αἵρεσιν τῆς Βαβυλῶνος συνέβη γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ ἔτη ἑπτακαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως [f] ἐγγόνων τὸ τέλος [g] τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. Δαρείῳ δὲ, τῷ καταλύσαντι τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ Κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν, ὃς ἦν [h] Ἀστυάγους υἱὸς, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα· ὃς καὶ, Δανιῆλον

o Τὸ θεῖον ἀδωροδόκητον εἶναι.] Τὸ deëst *Big.* & *Samb.*

* *Quæ vero scripto erant* se velle ei *indicare*,] Solito liberius vertit *Epiphan.* ad hunc modum, *ea vero quæ scripta videbantur ei significaturum se esse promisit, dicens hæc ejus vitæ significare subversionem.*

p Δι' αὐτῶν τοῦ βίου.] Αὐτῷ *Big.* & *Samb.* αὐτοῦ *Busb.* & *Hen.*

q Γεγραμμένα] Quidam MSS. γράμματα.

r ΜΑΝΗ.] Μανὴ *Chald.* Græcè ἀριθμὸς *Chald.* מנה *numerare.* מנין *numerus.* SPANH.

s Ἔλεγεν] Delendum COCC.

t Σου τοσοῦτον] Illud σου non agnoscit *Samb.*

v Περιλοσεύειν ἐπὶ σοὶ] Περιλοσεύειν ἔτι σοι *Samb.* (*Cocc.*) & *Gall.* 1.

x ΘΕΚΕΛ.] Θεκὲλ, *Chald.* תקל *appendere.* SPANH.

y Σημαίνει τοῦτο σταθμόν.] Σημαίνει τοῦτον τὸν σταθμὸν *Samb.* τοῦτο τὸν σταθμὸν *Big.* & *Gall.* 1. 2.

z ΦΑΡΕΣ.] Φαρὲς *Chald.* פרס *dividere.* SPANH.

a Δεδηλωμένοις,] Ita cum *MSS.* δηλωμένοις in *Editis.*

b Προφήτῃ κακῶν] Προφήτην *Samb.* & *Vat.* dein γενόμενον *Samb.* γεγενημένον *Big.*

c Παρέσχε·] Ita *Bas. G. Vat. Aliique.* ut & *Epiphan.* qui vertit, *sed cuncta concessit: cogitans, quia illa quidem pro quibus darentur propria ejus & non prophetantis essent; illum vero, qui hæc vere discreverit, virum bonum dicebat simul & justum* &c. παρέσχεν. τὴν μὲν ὑπειλημμένην [πλημμελημένην *Gall.* 1.] τῆς βασιλείας καθαίρεσιν τῆς πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι λογισάμενος, τὴν δὲ τῆς ἐπηγγελμένην ἐκπλήρωσιν κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ *Big.* & *Gall.* 1. Παρέσχεν, ἐφ' οἷς μὲν δοθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς πεπρωμένης ἀνάγκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα κρῖναι ἀνδρὸς ἀγ. *Samb.*

d Κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ] Si κρίνων legamus cum *MSS.* vertendum censeo, *promissa vero præstare viri boni justique esse existimans* &c. ut post ὡμολογημένα suppleatur ποιεῖν.

e Συμβαίνειν.] Συμβαίνειν αὐτῷ ἔκρινε μετ' οὐ π. *Samb.* & *Gall.* 1. συμβ. οὕτως ἔκρινε *Gall.* 2. συμβ. καὶ οὕτως ἔκρινε *Vat.* συμβ. αὐτὸς καὶ οὕτως ἔκρινε *Big.* Incertum an ista in suo *codice* habuerit *Epiphan.*

f Ἐγγόνων τὸ τέλος] Ἐκγόνων *Big.* & *Samb.*

g Τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον.] Τοιοῦτο *Big.* & *Samb.*

h Ἀστυάγους] Ita (& non Ἀστυάγου, prout in *Editis Aliisque*) *Big. Samb. Vat.* necnon *Theodoretus* in *Danielem.* l. VI. p. 616. cujus verba apponere non gravabor. χρόνον ὀλίγον Δαρείου τοῦ Μήδων βασιλεύσαντος, Κῦρος παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν εἰς Πέρσας αὐτὴν μετέθηκεν. Ἰώσηππος δὲ ὁ ἱστοριογράφος τὸν Δαρεῖον μὲν υἱὸν τοῦ Ἀστυάγους εἶναί φησι, τοῦ δὲ Κύρου θεῖον πρὸς μητρὸς, τοὺς δὲ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέας ἑτέρως αὐτοῦ τὸ ὄνομα τεθεικέναι. Κυαξάρην γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνοι προσηγορεύκασι. λέγει δὲ ὅτι κατὰ ταῦτα καταστρατεύσαντες τῇ Βαβυλῶνι Δαρεῖός τε καὶ Κῦρος ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς ἐκράτησαν τῆς πόλεως, καὶ

νῆλον [i] τ̃ προφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς Μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς [k] μεταδὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τ̃ τριῶν γὰρ σατραπῶν ὧν, ὃς ὑπὲρ τ̃ [l] ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε Δαρεῖος.

ε'. Δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ τῷ Δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνου, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον, [m] πεπιστευμένου, ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀρχομένων ἐπ' αὐτῷ δοκιμοῦσθαι παρὰ τῷ Δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὢν γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος φαύλου, [n] ἄφιξιν αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοῦναι καλῶς, τί προσλαβεῖν, οὐδ' ἠπιάσατο τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, [p] ᾧ, καταπίπτουσι αὐτοῦ πρὸς τ̃ βασιλέα, [q] ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰσχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν σκηπτὸν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν [r] τ̃ Δανιήλου, τρὶς τ̃ ἡμέρας προσευχόμενον τῷ Θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὐρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τ̃ Δαρεῖον ἐλθόντες [s] ἀπήγγειλον αὐτῷ, ὡς τῆς σατράπου αὐτοῦ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπως τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη· τὸν μέντοι γε αὐτῶν παραβάντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τ̃ τ̃ λεόντων ἔκδυναι βίψαι λάκκον ἀπολούμενον.

ς'. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὑπ' οὐδενὸς τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδ' ὅτι τ̃ Δανιήλου παῦται [t] κατασκευάσαμένους ὑπονοήσας, [v] ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις· καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι προγράμματα δηλοῦντα τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, φυλαττόμενοι [x] μὴ παραβαίνειν τὰ προστάγματα, ἠρέμουν· Δανιήλῳ δὲ φρονοῦντες ὑπεριδεῖν τούτων οὐ, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱστάμενος ἤυχετο τῷ Θεῷ πάντων ἁπλῶν. οἱ δὲ σατράπαι, τ̃ ἀφορμὴν αὐτοῖς οὐ ῥᾳδίαν λαβεῖν ὅπως τ̃ Δανιήλου παραφανείσης, ὅτις ἦσαν πρὸς τ̃ βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, ὡς παραβαίνοντος μόνου δὲ Δανιήλου τὰ προστεταγμένα, [y] μηδενὸς τ̃ ἄλλων πλησίον προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς· καὶ τοῦτ' οὐ δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ δ φθόνου. ἀπὸ γὰρ μείζονος [z] προσδόκων ἀνοίας τοῦτο ποιεῖν τ̃ Δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καταφρονήσουσι τ̃ ἐκείνου προσταγμάτων συγγνώμην [b] ἑτοίμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βα-

in Mediam duxit ad regiam ſuam, ſummoque honore auctum ſecum habebat. nam fuit unus ex tribus ſatrapis quos trecentis ſexaginta ſatrapiis præpoſuit. totidem enim fecit Darius.

ς'. Cum itaque Danielus in tanto eſſet honore, & egregio erga ſe Darii ſtudio uteretur, eique ſoli, tanquam Dei ſpiritu afflato, fides in omnibus à rege haberetur, invidia flagravit. fieri enim ſolet ut illi invideant, qui alios intuentur magis quam ſemetipſos à regibus honorari. Cæterum iis, qui ægre ferebant ut tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi & accuſandi occaſionem quærentibus, cauſas omnes præcidebat. nam cum ſuper pecuniam eſſet omniumque munerum contemptor, ſummæ ſibi turpitudini eſſe ducens aliquid accipere, etiam cum *pro beneficio* honeſte daretur, nullam omnino obtrectatoribus ſuis, quam arriperent, reprehenſionis anſam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipſius apud regem delati exiſtimationem minuerent, aliquid ei ut probrum objiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniverunt, qua eum è medio tollerent. Itaque cum animadverterent Danielum ter quotidie Deo ſupplicare, eis in mentem venit ſe illum perdendi occaſionem inveniſſe. Cumque Darium adiiſſent, ei nunciabant, ſatrapis ejus præfectiſque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipſum neque deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipſorum decretum fecerit, ſtatuerunt ut in leonum ſpecum periturus conjiceretur.

Satrapæ ei invident. Dan. c. 6.

6. Rex autem illorum malitiæ ignarus, neque Danielo inſidias iſtiuſmodi commento paratas eſſe ſuſpicatus, ait ſibi placere hanc illorum ſententiam; pollicituſque ſe ſancitum ire id quod illis fieri viſum eſt, edictum propoſuit in publicum quo populo innoteſcerent quæ ſatrapæ decreverint. Atque alii quidem omnes quieſcebant, ſibi caventes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: ſed more ſuo ſitus omnium in conſpectu Deum orabat. Tum ſatrapæ, occaſione ſibi oblata quam adverſus Danielum captare *modis omnibus* ſtudebant, è veſtigio regem conveniebant, & accuſationem inſtituebant, quod Danielus contra quam imperaſſent ſolus fecerit, cum nemo alius auſus eſſet diis ſupplicare; idque non pietate eò adducti, ſed quod ex invidia obſervarint illum & animadverterint quid ageret. Suſpicantes etenim Darium id agere ut ob majorem quam exſpectabant benevolentiam mandati ſui contemptori veniam daret, quod ipſum ſuam in Danie-

Conſpirant in Danielum. Dan. c. 6.

καὶ τ̃ Βαλτάσαρ ἀπῆλον κτ̃ σπείσαι τὸν νύκτα, καθ' ὃν ὁ τῷ τοίχῳ τὰς συμβολὰς σπείσας γραφόμενος ἐθεάσατο. ἀλλ' ἐκ ἐᾷ τοῦτο πιστεύειν ὁ Δανιὴλ, ὃς λέγει, ὅτι κατηύθυνεν ὁ τῇ βασιλείᾳ Δαρείῳ καὶ ὁ τῇ βασιλείᾳ Κύρου τ̃ Πέρσου, καὶ δείκνυσιν (sc. Dan. c. 6.) ἑτέραν μὲ τ̃ Δαρείου βασιλείαν, ἑτέραν δ τ̃ Κύρου. εἰ δ μία αὐτοῖς κτ̃ τ̃ Βαβυλῶνος ἐγεγόνει τυραννίς, μία ἂν ἦν καὶ ἡ βασιλεία. νῦν δ ἄλλη μὲ ταύτην, ἄλλη δ σπείσαι εἶναί φησιν, "καὶ, ὁ Ἀστυάγης προσεπέθη "πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ παρέλαβεν τὴν βασιλείαν Κῦρος ὁ "Πέρσης." ὁ τοίνυν Δαρεῖος καὶ Κῦρος κτ̃ ταύτην βασιλεύσαντες τ̃ Βαλτάσαρ ἀπῆλον· ἀλλ' ὁ μὲ Δαρεῖος ὁ Ἀστυάγους πρότερον, ὕστερον δ Κύρου ἐβασίλευσεν. ὑπὲ τοῦς Ἑβραϊκοὺς ἱστορίας τὸ ὑπὸ δ Ἰωσήπου ἱερημένα συμβαίνει· ὑπὲ γὰρ σπείσαι ἔστι εὑρεῖν τ̃ Κυαξάρην τ̃ δ Ἀστυάγους υἱὸν, αὐτὸν εἶναι τ̃ Δαρεῖον, ὃν ἴστορ ἅμα σὺν τῷ Κύρῳ τὴν τραπεζίαν κτ̃ τ̃ Βαβυλῶνος ποιήσασθαι. ὅτι ἀπίθανον εἶναι τ̃ δ Ἰωσήπου λόγον &c. Eodemque plane faciunt quæ habet lib. 9. p. 649. Vide *Annott.* ad voc. τραπεζίσαι præced. §. 2. & confer *Petavium* de *Doctr. Temp.* part. 2. p. 168. & *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3447.

i Τὸν προφήτην] Agnoſcit Danielem fuiſſe Prophetam, quod alii Judæi negant. REL.

k Μεταδὺς,] Μεταδιδὺς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

l Ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπειῶν κατέστησε.] *Joſephi* ἀμάρτημα μνημονικὸν, ut puto; cum hæc habeat ex *Dan.* c. 6. v. 1. ubi memorantur tantum centum viginti provinciæ. Videſis *J. Clericum* ad *Eſtherem* c. 1. p. 698.

m Πεπιστευμένου,] Ἐν αὐτῷ προβεβαιωμένου post πεπιστευμένου addunt *Big. Samb. Gall.* 1. 2. & *Vat.*

in Mediam duxit ad regiam ſuam, ſummoque honore auctum ſecum habebat. nam fuit unus ex tribus ſatrapis quos trecentis ſexaginta ſatrapiis præpoſuit. totidem enim fecit Darius.

n Ἄφιξιν αὐτῷ δοκῶν,] Ἀΐχισον αὐτῷ δοκῶν *Big.* & *Samb.* ἄχισον αὐτῷ δοκεῖν *Gall.* 1. 2. & *Vat.* αἴχισον αὐτῷ δοκῶν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Vetus: *cui turpe videbatur aliquid etiam pro bonis rebus accipere.* f. αἴχισον αὐτῷ δοκῶν καὶ κἂν ὑπὲρ ὧν ποιοῖη καλῶν, πρὸς τινός τι λαβεῖν. COCC.

o Καλῶς,] Ita *Epiphan.* qui vertit, *aliquid accipere.* antea, καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν.

p Ὦ, καταπίπτουσι αὐτῷ] Ita *Big.* & *Samb.* ὃ καταπίπτουσι in *reliquis.*

q Ζημιώσουσιν αὐτὸν] Eo modo *Big.* & *Samb.* ζημιώσουσιν in *Editis Aliiſque.*

r Τὸν Δανιήλου,] Articulum adjecimus ex *MSS.* ut & mox ante τ̃ λεόντων.

s Ἀπήγγειλον αὐτῷ,] Ita *MSS.* ἀπήγγειλον in *Editis*, forſan pro ἀπήγγειλαν.

t Κατασκευασαμένους] Κατεσκευασμένους *Big.* & *Samb.*

v Ἀρέσκεσθαι] Ita ex *MSS.* (& Coccejo) ἀρέσκειν in *Editis.*

x Μὴ παραβαίνειν] Τὰ προστεταγμένα μὴ παραβαίνειν *Samb.* & *Gall.* 1. 2.

y Μηδενὸς τ̃ ἄλλων] Μηδενὸς γὰρ τ̃ *Big. Samb. Hen.* & *Busb.*

z Δι' εὐσέβειαν,] Δι' ἀσέβειαν in *MSS.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod non propter impietatem, ſed propter cuſtodiam fieret præceptorum, ille contemnens præcepta, ad ſuum oraret Deum.*

a Προσδόκων ἀνοίας] Ita *MSS.* (& Cocc.) προσεδόκων in *Editis.*

b Ἑτοίμως νέμειν,] Iterum ex *MSS.* ἑτοίμως in *Editis.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, ſed poſtulabant ut juxta latam legem in leonum ſpecum conjiceretur. At Darius ſpei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris pateretur, hortatus eſt eum ut quicquid accideret æquo ferret animo. cumque in ſpeluncam conjectus eſſet, *rex*, ſignato lapide qui pro oſtio erat in ore ſpecûs, diſceſſit; totamque eam noctem ſine cibo & ſomno exegit, de Danielo majorem in modum ſolicitus. Mane autem diluculo ſurrexit, & ad ſpecum ſe contulit: cumque ſigillum illæſum inveniſſet, quo lapidem obſignatum reliquerat, illo *protinus* reſerato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc ſalvus eſſet. Qui cum regem audiviſſet, dixiſſetque, ſe nequaquam læſum eſſe, *rex* eum ex ferarum ſpecu juſſit extrahi. Inimici vero *ejus*, cùm vidiſſent nihil mali Danielo accidiſſe, Deo quidem ejuſque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero ſagina impletos neque Danielum attigiſſe neque ad eum acceſſiſſe exiſtimantes, id ita factum eſſe regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *ſumme* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illiſque jam ſaturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob ſaturitatem ad eos non acceſſuri eſſent. Tum manifeſtum erat Dario, poſtquam feris objecti eſſent ſatrapæ, Danielum miraculo ſervatum eſſe. Nam leones nemini illorum pepercerunt, ſed eos omnes dilacerarunt, quaſi valde eſurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit & *exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad ſatietatem uſque fuerant impleti, ſed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipſa, Deo ita volente, etiam beſtiis palam fiat ad pœnam exſequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruiſſet, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo ſervatus. Dan. c. 6.

Danieli accuſatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo inſidias ſtruxerant, Darius rex *nuncios* dimiſit per univerſam regionem, qui juberent Deum iſtum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipſum ſolum verum eſſe *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum ſummo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus inſignis adeo eſſet claruſque, *præcipue* quòd Deo charus exiſtimaretur, * turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantiſſimum & arte mirabili conſtructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: ſpectantibus vero apparet recentis eſſe ſtructuræ, atque illa ipſa die condita qua quiſque illam aſpexerit. tanta quippe illi eſt novitatis ſpecies & formæ vigor integer, cui nihil deceſſit tam longo temporis decurſu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque ſeneſcunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marceſcat. Moris autem adhuc eſt ut in turri

Danielus clarus ante, clarior haberi cæpit.

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ὁ μὲν πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸν θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ [d] συμβαίνοντα. καὶ βληθεὶς εἰς τὸν λάκκον, [e] σφραγίσας τὸ ἐπὶ τοῦ στόμιος κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι' ὅλης ἄστιγος τῆς νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγε, ἀγωνιῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μεθ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ἐπὶ τὸν λάκκον ἦλθε· καὶ σῳζομένην τὴν σφραγῖδα εὑρὼν, ἢ σημηνάμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τὸν Δανιήλον, [f] καὶ πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ὡς δ' [g] ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τὴν τούτου πρόνοιαν οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τὴν πονηρίας, προβεβλῆσθαι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κρεοφαγήσαντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ἀλλὰ κόρον [k] αὐτοῖς ὁ [l] προσάξειν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ, τῶν σατραπῶν προβεβλημένων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. ὠδήνουν γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραξαν, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὁ τὸ [m] πνεῦμα οἷμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γὰρ καὶ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν γίνοιτο, τοῦ Θεοῦ προαιρουμένου.

ζ'. Διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν Θεὸν, ὃν Δανιήλος [q] προσεκύνει, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔχρα ἢ δὲ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης ἦν θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν [r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς [s] βάριν, [t] ὑπερεπίσημόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον, ἣ μέχρι δεῦρο μέν ἐστι δὲ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως [v] κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτὸν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. ἔτως νεαρὸν αὐτῆς ἐστὶν ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ τὰ κατασκευάσματα τοῦτον ἀνθρώπους, καὶ παλαιοῦται, καὶ τῷ ἰσχνὰ λύεσθαι ὑπὸ τῶν ἐτῶν, καὶ τῷ ὑπερεπίσημα μαραίνεσθαι. ἦσαν δ' [x] ἐν τῇ βάρει τοῦτοι τὰ τῶν Μήδων βασιλεῖς,

c Οὐ μετεβάλλοντο] Οὔτε μετεβάλοντο *Big.* & *Samb.*

d Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβαίνει in *Editis.*

e Σφραγίσας τὸ ἐπὶ τοῦ στόμιος] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

f Καὶ πυνθανόμενος] Illud καὶ ex *Big.* & *Samb.*

g Ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντος, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auſcultantibus, & reſponſa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

h Ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου] Ἀνελκυσθῆναι ἐκ τοῦ λάκκου τῶν θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

i Ἅψασθαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθαι in *reliquis.*

k Αὐτοῖς] Lege αὐτῶν. COCC.

l Προσάξειν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſi ad eos minime accederent.* προσίξειν *Samb.* προσίξειν *Vat.* προσθίξειν in *Editis.* quod ſane αὐτῶν pro αὐτοῖς poſtularet. HUDS. Verſio *Epiphanii* προσήξειν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda eſt lectio *Vat.* προσίξειν, *illis animum adverterent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσείξειν, ſi pro αὐτοῖς legatur αὐτῶν. certe προσάξειν rejicienda. IBBETS.

m Πνεῦμα οἷμαι,] Πονεῖν *Baſ.*

n Ἐμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis* *Aliiſque.* πεπλησμένους *Samb.*

o Δῆλη γὰρ] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γὰρ in *Editis.*

p Ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ ζώοις *F.* ſed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

q Προσεκύνει,] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & dein πάντων κράτος in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

r Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρει,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Ἐκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

s Βάριν,] Βάρις *Rufino* Mauſolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æſchyl. Perſ.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Heſychius.* Βάρις, πλοῖον, ἢ τεῖχος, ἢ σοφὸς, ἢ πύργος, quod poſtremum arripuit in verſione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Eſdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάρις h. e. Arce munitiſſima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. ſequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάρις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

t Ὑπερεπίσημόν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερεπίσκεπτόν τι in *reliquis.*

v Κατασκευάσθαι,] Sic *Samb.* in *cæteris* κατασκευᾶσθαι.

x Ἐν τῇ βάρει] Ἐν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

y Περ-

σιλεῖς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχει δ' δεῦρο· [z] καὶ ὁ
τούτῳ πεπισ⟨υμέν⟩ος [a] Ιεδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τοῦτο γί-
νε⟨ται⟩ μέχρι τῆ σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δ' πάνδρος τούτ⟨ου⟩ ὧ
ὁ μάλισ⟨τα⟩ [b] θαυμάσαι τό τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα
γὰρ αὐτῷ τῆ δόξης ὡς ἑνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσαι τῶ-
φητῶν, καὶ τῆ τε τῆς ζωῆς χρόνον [c] τιμή τε καὶ δόξα πα-
ρὰ τῶν βασιλέων καὶ τῆ ὅλης ἐπῆλθεν, καὶ τελευτήσας δ' μνή-
μην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγεγράμε-
νος κατέλειπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ
νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ⟨ος⟩ ὡμίλ-
ει τῷ Θεῷ. ὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διε-
τέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται· καὶ τῶν προφητῶν
τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυσχεραινομέ-
νων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τῆ ὅλης, Δανιὴλ⟨ος⟩ ἀγα-
θῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆ εὐφη-
μίας τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ἁπασῶν πρὸς πάν-
των, ἀπὸ δ' τῆ τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁ-
μοῦ ἡδύτητ⟨ος⟩ πρὸς τοῖς [e] ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. [f] κατέλι-
πε δ' γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆ προφητείας ἀκριβὲς αὐ-
τοῦ καὶ ἀπ⟨ό⟩λλακτον ἐπίσης δῆλον. [h] φησὶ γὰρ, "[i] αὐ-
"τοῦ γινομένου ἐν [k] Σούσοις ἐν τῆ μητροπόλει τῆ Περσῶ⟨ν⟩,
"[l] ὡς [m] ἐξέλθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων [n] αὐτοῦ,
"σφισὶ [o] δ' καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου [p] κατα-
"λειφθεὶς μόν⟨ος⟩, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πέσοι
"μὲν [s] ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, [t] τινὸς
"δ' ἀψαμένου αὐτοῦ, καὶ μετεξὺ κελεύον⟨τος⟩ ἀναστῆναι, καὶ
"[v] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλῆς
"γλυκείας. ἀναστάντι δ' αὐτῷ δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἑστῶτα
"μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, [z] τελευταῖον δ'
"αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπεσθαι ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς
"τὴν δύσιν, θεασασθαι δ' [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρ⟨ος⟩
"φερόμενον, [d] συρράξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι
"[e] πλῆξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὴν γῆν,

ista Medorum reges sepeliantur, item Persarum & Parthorum: ejusque custodia sacerdoti Judæo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum usque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipsi, tanquam uni è vatum maximis, præter opinionem prospere cesserunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mortuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot à se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuisse. Non enim futura solum, quemadmodum & alii vates, prædicere solebat, sed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, proptereaque regum & vulgi odia in se concitarent, istis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob faustam quidem ominationem sibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non solum in veridicis, sed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet perspicere summæ fidei esse ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum for-
"te Susis esset in Persidos metropoli, quòd exive-
"rit quidem cum sodalibus suis in planitiem, su-
"bito vero terræ motu & concussione oborta so-
"lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipse
"quidem in faciem devolutus in manus ambas
"conciderit, à quodam vero apprehensus, simul-
"que ab eo surgere jussus, ac videre quæ post
"multas ætates civibus essent eventura. Cum au-
"tem surrexisset, sibi ostensum esse, retulit, arie-
"tem immani magnitudine, multa quidem cor-
"nua enata habentem, postremum vero illorum
"cæteris excelsius. Deinde sustulisse oculos ad
"occasum, vidisseque hircum inde per aërem de-
"latum, qui arietem, ubi cum eo congressus erat,
"eumque bis cornibus percussérat, humi prostra-

Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.

Visum de ariete & hirco. Dan. c. 8.

5, vit

[y] Περσῶν] At rudera Istachræ (Persepolitana vulgo credita) sunt illa, ubi sepulti sunt reges Persarum. vide Diodorum Siculum. Quod Josephus dicit adeo integra illa saxa ac si recentia essent perdurare, possum ostendere verum esse de saxis Mausolei illius regum Persicorum, quæ mihi donavit inde avulsa Corn. Brunius. Id ille adscribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipso secures sæpe fractas repulit. REL.

[z] Καὶ ὁ ταύτῳ πεπισ⟨υμέν⟩ος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deest.

[a] Ιεδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) crediderim Danielis opera & consilio in mirabili ista turri exstruenda usum: quo munere cum is egregie functus esset, regem grati animi ergo sanxisse ut Judæorum fidei turris committeretur.

[b] Θαυμάσαι τις] Θαυμάσαι τις *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ ὡδὶ τῆ *Big.* & *Samb.*

[d] Διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* διὰ τοῦτον in *reliquis*.

[e] Ὄχλοις ἀποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliisque*.

[f] Κατέλιπε δ' γράψας,] Hæc & quæ sequuntur *de visione Danielis* laudantur à *Chrysostomo* in *Homil. 2. contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæschel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p. 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* κατέλειψε δ' γράψας in textu *Hæscheliano.* in margine κατέλιπε δ' γραφὰς ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Josephi locus à J. *Chrysost.* κδ' Ιεδδαν B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Paris.* p. 484. 485. SPANH.

[g] Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chrysost.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὶς τὸ τῆ προφ. αὐτῷ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τῆ αὐτῷ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τῆ ἀκριβὲς αὐτῷ προφητείας in *Editis*.

[h] Φησὶ γὰρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chrysost.* φασὶ in *reliquis*.

[i] Αὐτῷ γινομένου] Αὐτὸν γινόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliisque*. sed cum *Epiphanius* habeat. *cum esset in Susis in metrop.* placuit rescribere αὐτῷ γινομένῳ. Duæ istæ voculæ omittuntur in *Chrysostomi* libris, qui mox habent ἐν Σούσοις τῆ μετ.

[k] Σούσοις ἐν τῆ μητροπόλει τῆ Περσίδ⟨ος⟩,] Sic Ælian. de Animal. lib. v. c. xxvi. p. 901. Σούσων τῶν Περσικῶν· & Pausan. lib. x. p. p. 669. *Gen.* in Singulari, lib. xi. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῆ Σούσῃ· §. 7. verò Σούσοις in Plurali. Item infr. lib. xi. c. 5. §. 6. SPANH.

[l] Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæschelio* & *Savilio.* in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod sane αὐτὸν γινόμενον (v. 21. & 22.) postularet.

[m] Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chrysost. T. VI. p. 330. & 331. ubi Josephi locus citatur à verb. κατέλιπε δ' γράψας &c. ad verba τῶν αὐτὸν δ' τρόπον &c. *Gen.* ἐξῆλθεν. Chr. ἐξέλθοι.

[n] Αὐτῷ, σεισμῷ] Τινῶν post αὐτῷ habet *Chrysost.*

[o] Δὲ καὶ κλόνου] Illud δ' ex *Chrysost.*

[p] Καταλειφθεὶς μόν⟨ος⟩,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταλειφθεὶς. in *Editis* καὶ καταληφθεὶς. at καταλειφθέντα μόνον sine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & κατελείφθη μόν⟨ος⟩ *Hæschel.* & *Savil.* omisso καὶ. HUDS. Chr. κατελείφθη μόν⟨ος⟩. SPANH.

[q] Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἀλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

[r] Πίσοι] Ita in *Flavii* libris & *Chrysostomo Savilii.* Πεσὼν edidit *Hæschel.* πεσῶν *Fronto Duc.*

[s] Ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem super ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* σῶμα κατὰ ἁρμαχθεὶς *Samb.* σῶμα καταρραχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. σῶμα, καὶ σκιχθῶσαν ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁπτομένου *Fronto-Duc.* σῶμα [καὶ] παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δ'] ἁπτομ. *Hæschel.* ἐπὶ σῶμα παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἁπτομ. *Savil.*

[t] Τινὸς δ' ἁψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chrys.* SPANH.

[v] Τὰ μέλλοντα] Modo dixit se nolle futura ex Daniele describere. REL. Exstat locus ille sup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis desolationem indicando. HAV.

[x] Κριὸν] Κριὸν μέγαν sine voce ἑστῶτα. *Chrys.* SPANH.

[y] Ἑστῶτα μέγαν,] Hæc vox desideratur in *Chrysostomi* libris. eam tamen similemve vocem agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ostensum sibi dixit*, &c.

[z] Τελευταῖον δ' αὐτῶν] Τὸ δ' τελευταῖον *Chrysost.*

[a] Εἰς τὴν δύσιν,] Πρὸς τὴν δύσιν. *Chrys.* SPANH.

[b] Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρ⟨ος⟩ φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρ⟨ος⟩ φερόμενον, non exstante ἀπ' αὐτῆς. *Chrys.* SPANH.

[c] Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρ⟨ος⟩ φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* sed ἀπ' αὐτῆς desunt *Chrysostomo.*

[d] Συρράξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chrysost.* συρράξαντα in *Editis Aliisque*.

[e] Πλήξαντα δὶς,] Ita cum *Savilio* apud *Chrysost.* πλήξαντι *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* Ἀράξαντα in *Editis Flavii*, ῥήξαντα in *MSS.* κορύξαντα tamen in *Gall.* 1. *à manu secunda*, forsan pro κυρίξαντα. HUDS. *Gen.* ἀράξαντα δὶς· Chr. πλήξαντα δὶς. SPANH.

[f] Ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι.] Ἐπὶ τῆς γῆς *Chrysost.*

[g] Τὴν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chrys.* SPANH.

h Ἰδὼν

"vit conculcavitque. mox vidiſſe enatum è fronte "hirci cornu eminentiſſimum, eóque fracto qua- "tuor ſuccreviſſe, quatuor cœli plagas ſpectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum eſſe ſcripſit: "quod, poſtquam adultum eſſet, dicebat Deus qui "hæc illi oſtendebat, bellum genti ipſius illaturum "eſſe, & urbem vi expugnaturum, templique cere- "monias perturbatum ire, ſacrificiaque inhibitu- "rum eſſe per dies mille ducentos & ſexaginta ſex." Hæc quidem ſe vidiſſe in planitie juxta Suſas Danielus ſcripſit: Deum vero ipſi, quid ſibi vellent quæ per viſum apparuerant, in hunc modum expoſuiſſe declarabat. "Arietem quidem regna Per- "ſarum & Medorum ſignificare dicebat, cornua "vero reges ibi rerum potituros, & cornu noviſ- "ſimum deſignare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria ſuperaturus eſſet. Hir- "cum autem indicare, ex Græcis quendam regna- "turum eſſe, qui bis cum Perſa congreſſus victo- "riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in ſe transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, ſignifica- "ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca- "dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re- "ſpexerunt, primi regis poſt mortem ejus ſucceſ- "ſores oſtendi, regnique inter eos partitionem, "illoſque, *utpote* nec liberos ipſius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum eſſe, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque inſtitutæ juxta has reipublicæ ever- "tet, & templum diripiet, perque triennium ſa- "cra fieri prohibebit." Et fane factum eſt ut hæc ipſa ſub Antiocho Epiphane gens noſtra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant ſcriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio ſcripſit, illoſque magnam vaſtitatem *genti noſtræ* illaturos eſſe. Iſta omnia, à Deo ſibi monſtrata, ſcriptis conſignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perſpexerint, Danielum mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Viſi de ariete & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ πατῆσαι. εἶπε τ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ μετώπου μέ- "γιστον [i] ἀναφυὸν κέρας, ὃ [k] κλασθέν[τ]α [l] ἀναβλαστῆ- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πεφαμμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφῦναι Ϛ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέγραψεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε αὐτῷ ὁ [n] τοῦτα ὑποδεικνὺς Θεὸς, πολε- "μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κὴ κρά- "τος, κὴ [p] συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ- "σειν [r] γενέσθαι [s] ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα "ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν [t] Σούσοις ὁ Δα- νιὴλ ἔγραψε· κρῖναι δ' [v] αὐτῷ τὴν ὄψιν ἔ φαντάσμα- τος [x] ἐδήλωσε τ Θεόν. "τ μὲν κριὸν βασιλείας τὰς "Περσῶν Ϛ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δ' κέρατα τὰς "βασιλεύσας μέλλοντας, τὸ δ' ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δ' διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε "κὴ δόξῃ. τ δ' τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ Ἑλλήνων τὸν "βασιλεύσοντα ἔσοιτο, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσει "τῇ μάχῃ, [c] κὴ περιγενήσεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη- "λοῖ δ' [d] ὑπὸ Ϛ μεγάλου κέρατος Ϛ ἐν τῷ μετώπῳ "Ϛ τράγου τ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὴν τ [e] τεσσάρων [f] ἀ- "ναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, κὴ τὴν περὶ τὰ [g] τέσ- "σαρα κλίματα τ γῆς αὐτῶν ἀποστροφὴν ἑκάστου, τοὺς "διαδόχους μετ' τ θάνατον Ϛ πρώτου βασιλέως [h] ἐμφανί- "ζεσθαι, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τ βασιλείας, [i] ὅτι δ' "παῖδας αὐτοῦ τότε ὄντας ὅτι συγγνοὺς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ οἰκουμένης. [k] γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι- "λέα, τ ἐκπολεμήσοντα [l] τό, τε ἔθνος Ϛ τοὺς νόμους αὐ- "τῶν, κὴ τὴν [m] κατ' αὐτοὺς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ- "σοντα ἐπιτελεσθῆναι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη [o] τῷ ἔθνει παθεῖν ὑπ' Ἀντιόχου Ϛ Ἐπιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ Δανιὴλ, κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε- νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ' [r] τρόπον Δανιὴλ κὴ [s] περὶ τ τῶν Ρωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῶν [t] ἐρημω- θήσε[ται]. [v] ταῦτα πάντα ἐκεῖνος, [x] Θεοῦ δείξαν[τ]ος αὐτῷ, συγγράψας [y] κατέλιπεν· ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ προφητ [a] τοῦ Θεοῦ τιμῇ [b] τὸν Δανιὴλον· κὴ τοὺς [c] Ἐπικουρείους ἐκ τούτων

h Ἰδεῖν ἐκ Ϛ μετώπου] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chryſoſt.*

i Ἀναφυὸν κέρας,] Ἀναφύσαι ἀ *Chryſoſt.* HUDS. Ἀναφύσαι κέρας. *Chryſ.* SPANH.

k Κλασθέντ[τ]α] *Chryſ.* Κλασθέντος ἀλλὰ ἀναβλ. SPANH.

l Ἀναβλαστῆσαι τέσσαρα] Ἀλλὰ ἀναβλ. *Chr.*

m Ἀνέγραψεν·] Ἀνεγράψεν αὐξῆσαι. ἔλεγε ᾧ αὐτῷ *Hæſchel.* & *Fronto Duc.*

n Ταῦτα ὑποδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chryſ.* τοιαῦτα in *Editis.*

o Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chryſoſt.*

p Συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν,] Ita in *Editis Aliiſque.* quomodo & in *Chryſoſt. Savilii. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ ναὸν *Samb.* συλήσειν τ ν. *Fronto Duc.*

q Καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν γενέσθαι] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσαι γενέσθαι ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ὀγδοήκοντα γρ. ἑξακοσιοστὸν ἕκτον. *Chryſ.* SPANH.

r Γενέσθαι] Vocem γενέσθαι reſtitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chryſoſt.* apud quem in *Edit. Hæſchel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. γενέσθαι ᾧ ἐφ' ἡμ.

s Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ.] Ita *Big.* & *Samb.* ασϟις'. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & ſexaginta ſex.* vel MLXVI vel MCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἑνενήκοντα vel ἑξακοσιοστὸν ἕκτον in *Chryſoſtomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies MCCXCVI. *Ruſin.* MCCLXVI. SPANH.

t Σούσοις] Id eſt apud Suſa. Ita ἐν uſurpari alibi demonſtramus. Mox etiam dixit γενόμενος ἐν Σούσοις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

v Αὐτῷ τῷ ὄψει Ϛ φαντάσματος] Ita & *MSS.* & *Chryſoſt.* αὐτῶν in *Editis.*

x Ἐδήλωσε τ Θεοῦ] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chryſoſt.* Ἐδείκνυ κὴ Θεοῦ, ὃς τ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæſchelius.*

y Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφασκε abeſt in Chryſ. SPANH.

z Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chryſ.* SPANH.

a Διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chryſoſtomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον δ δ. & in *Editis Chryſoſtomi*, τ μέλλοντα διοίσειν.

b Δηλοῖ,] Δηλῶν ὡς ἐξ Ελλ. τι ὁ βασιλ. *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.* δηλῶν ὡς ἐξ Ελλ. τις βασιλ. *Savil.*

c Καὶ περιγενήσεται τῆς ἡγεμονίας ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσεται] in *Chryſoſtomi* libris. & *omnem gloriam ejus principatus auferet*, apud *Epiphan.*

d Ὑπὸ Ϛ μεγάλου κέρατος] Διὰ Ϛ πρώτου μεγάλου κέρατος *Chryſ.*

e Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλειῶν ἀναβλ. *Big.* & *Samb.*

f Ἀναβλάστησιν] Ἀναβλάστησιν. ἐκπεσόντος ᾧ ἐκείνου *Hæſchel.* & & *Fronto-Duc.*

g Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα κέρατα ἀπεστραμμένα τ Διαδόχων *Hæſchel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα ἀπεστραμμένα ἑκάστου, τοὺς Διαδόχους *Savil.*

h Ἐμφανίζεσθαι] Ἐκφανίζεσθαι *Chryſoſt.*

i Οὗτος ᾧ παῖδας αὐτοῦ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui ᾧ omittit. ὅτε παῖδας ὄντας αὐτῷ [αὐτῷ *MSS.*] ὅτε συγγνοὺς *Chryſoſt.*

k Γενέσθαι δ' ἐκ τούτων] Εσεσθαι ᾧ ἐκ τούτ. pro γενέσθαι· *Chryſ.* SPANH.

l Τὸ, τε ἔθνος] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

m Κατ' αὐτούς] Ita *Chryſoſt.* in *Flavii* libris κτ' τούτους.

n Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

o Τῷ ἔθνει παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chryſoſt.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliiſque.*

p Εἶδεν ὁ Δανιὴλ,] Sic & *Epiphan. εἶπε Hæſchel.* & *Fronto-Duc.*

q Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον Δανιὴλ] Τὸν αὐτὸν ᾧ χρόνον *Gen. Gelen.* hic legit τρόπον· Deſunt autem hæc in Verſione *Ruſini*, quæ de Danielis Prophetia de vaſtandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν ᾧ τρ. Eadem referuntur è Joſepho Chryſoſt. M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον &c. SPANH.

r Τρόπον Δανιὴλ] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliiſque.*

s Περὶ τ τῶν Ρωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* περὶ τ Ρωμ. in *Editis Aliiſque.*

t Ἐρημωθήσε[ται].] Ἐρημωθήσε[ται] τὰ Ιερογράμματα *Samb.* à *manu ſecunda.*

v Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à Chryſoſt. loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

x Θεοῦ δείξαντ[τ]ος αὐτῷ,] Θεοῦ διδάξαντος *Vat.*

y Κατέλιπεν·] Καταλιπὼν *Chryſoſt.* SPANH.

z Συμβαίνοντα σκοποῦντας] Ita *MSS* συμβάντα in *Editis.*

a Τῇ Θεοῦ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

b Τὸν Δανιὴλον·] Τὸν Δανιὴλ *Chryſoſt.* SPANH.

c Ἐπικουρείους] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis.* Επικυρείους.

d Τὸν

ἀφέμενοι πεπλανημένους, οἱ τὴν τε προνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ [d] τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τὰ πραγμάτων, ἀφ' ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου προὸς ἁρμονίαν τῶν ὅλων ἕσιας [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δὲ ἡνιόχου καὶ φρονίστου τὸν κοσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. [f] ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτῳ ἰοῦ τὸν τρόπον, καθάπερ ἐπὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐπὶ τὰ ἅρματα φερόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, [h] συμβαίεις ἂν ἀπὸ τῆς ἀπροσκοπίας φορᾶς ἀπολωλέναι καὶ διεφθάρθαι. [i] τοῖς γὰρ προφρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι προὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοιαν. εἰ γὰρ [l] ἂν ἦν τοῦ ἐκείνου προφητείαν, [m] εἰ συμβαίνειν αὐτοματισμῷ τινι τὸν κόσμον ἁπάντων, πάντα [n] ἑωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ [o] ἀνέγνων, οὕτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλησεται περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὴν ἑτερογνωμοσύνην.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτης.

reos *magno* in errore verſari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non exiſtimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad univerſitatis rerum perennitatem) regi & adminiſtrari *volunt*, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeverant. qui ſi ita ut illi autumant præſide careret, quemadmodum naves ſine gubernatoribus videmus procellis *& fluctibus* obrui, curruſque aurigis deſtitutos percelli, temerario *ſane* motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta prædicta fuerint à Danielo, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis ejus eventus reſpondiſſe conſpiceremus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diverſam opinionem ſequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν] Καὶ Θεὸν *Big.* & *Samb.*
e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic *Samb. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* κυβερνᾶσθαι in *reliquis.*
f Ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτῳ ἰοῦ] Ὡς εἰ *Big.* & *Samb.*
g Ὑπὸ τῶν πνευμάτων,] Ὑπὸ πν. *Big.* & *Samb.*
h Συμβαίεις ἂν] Ita cum *Big* & *Samb.* συμβαίοις ἂν. *Gall.* 1. συμβαίνοντα ἂν. in *Editis Aliisque.*
i Τοῖς γὰρ προφρημένοις] Τοῖς δὲ *Samb. Busb.* & *Hen.*
k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud τῆς ex *MSS.*
l Ἂν ἦν τοῦ ἐκείνου προφητείαν,] Particula deëſt *Big.* & *Samb.*
m Εἰ συμβαίνειν αὐτοματισμῷ] Ita ex *Big.* & *Samb.* προφήτειαν συμβαίνειν εἰ αὐτ. in *Editis Aliisque.*
n Ἑωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita *MSS.* ὁρῶμεν in *Editis.*
o Ἀνέγνων,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* διέγνων in *Editis Aliisque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ͂ ΕΝΔΕΚΑΤΗ͂

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judæos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes ejus filius, ſuſcepto imperio, Judæis prorſus interdixit templi inſtauratione.*

4. *Quod Darius Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo poſt illum Xerxes ejus filius ſumma Judæos benevolentia proſequutus eſt.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, poſtquam Judæam ſubegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὸς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b]ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τ̃ ναὸν, δὸς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οτι διεκώλυσαν [c]αὐτὸς οἱ τ̃ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρου τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτ̃, ἀπαλλαγὼν τ̃ ἡγεμονίας, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς Ιουδαίοις [d]οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οτι Δαρεῖος ὁ [e]Υστάσπου, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τ̃ Ιουδαίων ἔθνος, [f]καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g]παῖς αὐτ̃ Ξέρξης οἰκείως ἔσχε τὸς τὸς Ιουδαίους διετέλη.

ς'. Οτι, βασιλεύοντος [h]Αρταξέρξου, μικρὸν τ̃ Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνου δόλον.

ζ'. Ως [i]Βαγώας, ὁ Αρταξέρξου τ̃ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὸς Ιουδαίους ἐξύβρισεν.

η'. Οστι ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος διεργέτησεν αὐτὸς, κρατήσας τ̃ Ιουδαίας.

[a] Εν τῇ ἑνδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ.
[b] Επ τρεψεν αὐτοῖς] Επεμψεν αὐτὸς in *Caji Codd.*
[c] Αὐτὸς οἱ] Ιουδαίους *C.*
[d] Οἰκοδομῆσαι] Κτίσαι *Hen.*
[e] Υστάσπου,] Υστάσπους *Hen. Vat. & Gall.* Υστάσπους *C.*
[f] Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τ̃ ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat. & C.*
[g] Παῖς αὐτ̃ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat. & C.*
[h] Αρταξέρξου,] Αρταξέρξου, Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*
[i] Βαγώας,] Ita hic loci in libris *omnibus.* alibi tamen in *aliquibus* Βαγώσης. quod minus rectum eſſe exiſtimat *Schotanus.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] συγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὸς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, ὃς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Ω ἢ πρώτῳ ἔτει τ̃ Κύρου βασιλείας, τῆς δι' ἐμὲ [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστην τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] συνέπεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν & τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ιερεμίου τ̃ προφήτου, πρὶν ἢ καταστραφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβυχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ παύσειν ὑπομένειν τὴν δουλείαν ὀλίγα ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστῆσαι γῆν, καὶ τ̃ ναὸν οἰκοδομῆσαι, & τ̃ ἐρχαίας ἀπολαύσαι εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας δὲ τὸν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ασίαν, ὅτι ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέ-"γιστος τ̃ οἰκουμένης [i] ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τῦ-"τον εἶναι ὃν τὸ τ̃ Ισραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. & δὲ "τὸμὸν προεῖπεν ὄνομα διὰ τ̃ προφητῶν, & ὅτι τ̃ ναὸν "αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ιουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τ̃ αὐτοῦ [l] προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων & δέκα. ἔστι δὲ ἐν ἀπορρήτῳ εἰπεῖν ταῦτα λέγειν τ̃ Θεὸν, ὅτι "βέλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν & με-"γάλων ἀπόδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τ̃ λαὸν εἰς τὴν "[n] ἰδίαν γῆν, & οἰκοδομῆσαι μου τ̃ ναόν." ταῦτα Ησαΐας [o] προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταστραφῆναι τ̃ ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν & πεντηκοντα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τ̃ Κῦρον, & θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε & φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam me Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hieroso-"lymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. 1 *Esdr. c.* 1. *v.* 1. & 3 *Esdr. c.* 2. *v.* 1. *Jer. c.* 25. *v.* 12. & *c.* 29 *v.* 10.

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum-"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esajæ (c. 14. *v.* 28.) *Cyrum cupido incessit templi ædificandi.*

---

a Συγ'. μιῶας ε'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* συγ'. μιῶας ϛ'. *Gall.* 2. & Codex *Caji.* συγ'. μιῶας ε'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b. Τῷ ϛ πρώτῳ ἔτει τ̃ Κύρου βασιλείας,] Τῷ ϛ πρώτῳ ἔτει Κύρου τ̃ βασιλείως Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τ̃ οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* οἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀνεχωρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Συνέπεσεν,] Συνέπεσεν, παρώρμησεν ὁ Θεὸς τὴν Κύρου ψυχὴν καθὼς πρ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τ̃ παλαιπώρων,] Ἐκείνην *Hen.* συμφορὰν ἐκείνην παλαιπώραν Ιουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ἀπέδειξε βασιλέα,] Ἀνέδειξε in *MSS.*

k Ιουδαίᾳ χώρᾳ] Ιουδαία χώρα, *terra Judæa.* REL.

l Προφητείας ὁ Ησαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἰ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἰ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα *C.*

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ιουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλέσας τε] Καὶ καλέσας τοὺς & καλέσας δὲ ὁ Κῦρος τοὺς in *MSS.* καλέσας ϛ τοὺς legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. 1 Esdr. c. 1. & 3 Esdr. c. 2.

illustrissimis apud Babylonem Judæis, dixit, "se illis potestatem facere in patriam suam eundi, urbemque Hierosolyma & templum Dei iterum sucscitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, ipsumque scripturum esse ducibus & satrapis in vicinia istius Judæorum regionis, ut conferant eis aurum atque argentum ad templi fabricam, insuper & pecora in sacrificia.

Judæi Hierosolyma redeunt. 1 Esdr. c. 1. & 2. & 3 Esdr. c. 2.

3. Ista Cyrus cum Israëlitis dixisset, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, simulque Levitæ & sacerdotes, propere se Hierosolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manserunt, nolentes possessiones suas relinquere. Cumque eò perveniissent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi structuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rursusque alii magnam vim pecorum simul & equos: tumque & vota Deo solverunt, & consuetas olim victimas mactarunt, quasi jam urbs illis instaurata esset, & antiqua reviviscceret sacrorum solennitas. Cyrus autem illis remisit & vasa Dei, quæ rex Nabuchodonosorus, templo spoliato, Babylonem deportaverat: atque ista perferenda tradidit Mithradati suo quæstori, cum mandatis ut illa Abassaro daret, ea lege ut illa asservaret usque dum templum ædificaretur, eoque absoluto traderet sacerdotibus populique principibus templo restituenda. Quin & epistolam misit Cyrus ad Syriæ satrapas, in hanc sententiam.

Vasa Hierosolyma deportata. 1 Esdr. c. 1.

Cyri literæ de Hierosolymis instaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permisi, in patriam suam profectis, & civitatem suam instaurare, & templum Dei Hierosolymis ædificare, in eodem quo antea fuerat loco. Misi autem eô etiam quæstorem meum Mithradatem & Zorobabelum Judæorum principem, ut templi fundamenta jaciant, illudque exstruant, *ea amplitudine*, ut altitudo quidem sexaginta, latitudo vero totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum saxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipsius provinciæ arboribus, similiter & altare *erigant* in quo Deo sacrificent. Sumptus vero in ista *omnes* de meo suppeditari volo. Vasa quoque, quæ rex Nabuchodonosorus, à templo *olim* sustulerat, tradidi in manus Mithradatis quæstoris mei, & Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant reponantque. Numerus autem illorum ita se habet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, argentea quingenta; situlæ aureæ quinquaginta, argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, argentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argenteæ duo millia & quadringentæ, & mille insuper vasa magna. Concedo etiam illis eosdem honores, quibus & majores eorum usi sunt, pro pecudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τῇ ἐν Βαβυλῶνι Ἰουδαίων, "συγχωρῶν αὐτοῖς, ἔφη, βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναῤῥῆσαι τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν. [r] ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον συμμαχον, [s] αὐτόν τε γράψαι τοῖς ἡγουμένοις ἐκείνης τῆς χώρας [t] τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν, ἵνα συμβάλωνται [v] χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἀργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ θυτὰ πρόβατα θρέμματα τοῖς θυσίας.

γ'. Ταῦτα Κῦρος καταγγείλαντος τοῖς Ἱερεμίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο Φυλῶν ἄρχοντες τοῦ Ἰούδα καὶ [x] τοῦ Βενιαμίν, οἵ τε Λευῖται καὶ ἱερεῖς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ὡς ἀφίκοντο αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεφέροντο εἰς [z] τὸν τοῦ ναοῦ καθασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις· καὶ τὰς τε εὐχὰς ἀπέδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, [a] ὥσπερ ἀνακλιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἐρχαίας περὶ τὰ θρησκείαν σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν [d] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ [e] Ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῶν πλήθους, εἰς τὸν ναὸν [f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν Συρίᾳ σατράπας Κῦρος, τοιάδε λέγουσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗ ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα "τοῖς βουλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι παλιν, τήν τε "πόλιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις "τοῦ Θεοῦ, ὅπου τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ ἦν πρότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβηλον "τὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, "καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψος μὲν ἐξήκοντα πήχεις, τὸ "δὶ' αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι "δόμους καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον "ἐφ' οὗ [k] θύσει τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην ἐκ τοῦ "ἐμαυτοῦ βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ "τοῦ ναοῦ Ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα κομίσαι "δὲς [l] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβαβήλῳ τῷ "ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἀγάγωσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, "καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ"τῶν ἐστι τοσοῦτος· [m] ψυκτῆρες χρύσεοι [n] πεντήκοντα, ἀρ"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηρίκλεια χρύσεα [q] τεσσαράκοντα, "ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσεοι πεντήκοντα, "ἀργύρεοι [r] πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ"γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργύ"ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χί"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὸν ἐκ προγόνων εἰθισμέ"νον τιμὸν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου δραχμὰς εἴκοσι "μυ-

q Ἀναῤῥῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀναστῆσαί τε in *Editis.*

r Ἔσεσθαι γὰρ] Paulo aliter legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconstruere, se scilicet eos adjuvante. Tunc scripsit suis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum &c.*

s Αὐτόν τε] Αὐτός τε *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ἰουδαίων ἡγεμόνων] Τῶν ἰδίων ἡγεμόνων *Hen.* τῶν οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

v Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίου *Chrys.*

x Τῆς Βενιαμίν] Τῆς abest *MSS.*

y Δὲ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γὰρ in *ceteris.*

z Τὸν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ὥσπερ ἀνακλιζομένης] Ὥσπερ ἀνακλιζομένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀναβιώσης *Hen.* & *Chrys.* ὥσπερ ἀνακλιζομένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis consuetudinem redivivam.*

b Ἀπέπεμψε] Ἐπέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deëst quibusdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθρηδάτῃ *Big.* Μιθελδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Esdræ*, & *nummis antiquis*, ut ostendit Ill. *Spanhemius.*

e Ἀβασσάρῳ,] Ἀβισσάρῳ *Vat.* Proculdubio aut Σασαβασσάρῳ ex *Esdra* l. 1. aut Σαναβασσάρῳ ex *Esdra*, l. 3. legendum.

f Ἀποδοθησόμενα.] Ἀποθησομένοις *Vat.* Ἀποδοθησομένοις *Chrys.*

g Σισινῆ] Σισίνῃ καὶ Σαρβαζάνῃ *Hen.* Σισίνῃ καὶ Σαθραβαζάνῃ *Esdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videsis & *Esdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ἀνακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀνακλίσαι in *Editis.*

i Ὕψος μὲν ἐξήκοντα] Ita *Hen. Busb. Chrys. Vat.* & *Epiphan.* ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δι' αὐτοῦ καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aliisque.*

k Θύσει τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut θύσει. in *Editis* θύσῃ.

l Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi restaurationem voluerint impedire agit J. Chrysost. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσεοι] Multò plura vasorum genera exprimit, quam in recensione sua, *Ejdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσαρακοντα *Bas.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Bas.*

p Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαρακοντα,] Illa Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαρακοντα, ἀργύρια πεντακόσια desiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. κεφαλὰς χρυσοῦς *MS. Alex.* κεφαλὰς χρυσῆς. Esd. 1. v. 10. ex Hebr. כפורי Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαρακοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαρακοντα *Bas.* *Aliique.*

s Ἀρ-

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ⸀ τοίνυν τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας γί-
"νεσθαι φόρων. ἐπίσωζι ⸀ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατ᾽ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμους ἱερεῖς ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ προσφέροντες εὐ-
"χονται τῷ Θεῷ ὑπὲρ [v] σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τῶν γόνων
"αὐτοῦ, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία [x] διαμένῃ. τοὺς ⸀
"δὲ μὴ πιστεύσαντας τούτοις καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀναστανρωθῆναι
"βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τῶν δ᾽ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
συνελθόντων εἰς Ιεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
χιλίοι, [z] τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ ſimilæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque iſtas victimas immolabunt ſacerdotes Hie-
"roſolymis juxta ritus Moyſaïcos: & intra ſacra
"Deum precabuntur pro ſalute Regis ejuſque ſo-
"bolis, ut regnum Perſarum diuturnum ſit. At
"quicunque iſtis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiſcum regium". Et in hanc qui-
dem ſententiam ſcripta erat epiſtola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hieroſolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
ſexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ως Ιουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων καὶ σατραπῶν ἐμποδιζομένοις πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευὴν, τοῦ Κύρου τελευτήσαντος ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσεν ὁ Καμβύσης τοιοῦτό τι ποιῆσαι.

CAP. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exſtruerent à Chuthæis & ſatrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyſes ab ejuſmodi opere moliendo. II.

ΒΑλλομένων ⸀ τὰς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ [a] Χουθαίων· οὓς [b] ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς [c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε καὶ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς [e] ἐπιμελουμένους ἐμποδίζειν τοὺς Ιουδαίους, μέχρι τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ ⸀, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ᾽ αὐτῶν, [f] ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ μέχρι τοὺς Ιουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰρ [g] μέχρι τι ἄλλοις ἀσχολουμένῳ πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ [h] στρατευσαμένῳ ἐπὶ [i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμβύσῃ ⸀ τῷ Κύρου παιδὶ τὴν βασιλείαν παραλαβόντι, οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Αμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ Σαμαρείᾳ γράφουσιν ἐπιστολὴν [l] Καμβύσῃ δηλοῦντες τάδε. "Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ραθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων, καὶ "Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ "οἱ τὴν βουλὴν τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κειτῆς. γινώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ιουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ
"τὴν πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτῆς, [s] καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοι τούτων γινομένων, ὅτε
"φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτι ⸀ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμέ-
"νων οὖν τοῦ τὴν πόλιν καὶ τοὺς ναοὺς οἰκοδομεῖσθαι,
καλῶς ἔ-

HI dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni ſtudio incubuerunt, gentes finitimæ, præſertimque Chuthæi, (quos, è Perſide ac Media traductos, Salmanaſares Aſſyriorum rex in Samaria collocavit, cum Iſraëlitarum populum inde migrare feciſſet) rogabant ſatrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe inſtauranda temploque exſtruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab iſtis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæorum res negligerent, & in ædificatione promovenda ſegniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus erat, iſta ignorabat: eique, cum adverſus Maſſagetas duxiſſet exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyſes Cyri filius in regnum ſucceſſiſſet, Syrorum quidam & Phœnicum & Ammanitarum & Moabitarum & Samaritanorum ad eum literas ſcripſerunt in hunc modum. "Domine, ſervi tui, Rathymus commenta-
"rienſis, & Semelius ſcriba, atque concilii in
"Phœnicia & Syria præſides. Cognoſcere te o-
"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti
"fuerant, *iſthinc profectos* in regionem noſtram ve-
"niſſe urbemque rebellem & improbam ædifica-
"re, ſimul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-
"ſtaurare, & templum exſtruere. Nunc ſcito, ſi
"iſta fuerint *abſoluta*, quod nec tributum pende-
"re ſuſtinebunt, nec imperata facere volent, ſed
"& regibus reſiſtent, & imperare potius quam
"ſervire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus
"& in eo laboretur, nobis optimum viſum eſt ſcri-
"bere ad te, Rex, & *ejuſmodi rem* non negligere,
"ut

Impeditur templi inſtauratio. 1 *Eſdr* c. 4. & 3 *Eſdr.* c. 2.

Cyri mors: ei in regnum ſucceſſit Cambyſes, ad quem mittuntur literæ de impediendâ Hieroſolymorum inſtauratione. 1 *Eſdr.* c. 4. & 3 *Eſdr.* c. 2.

[s] Αρτάβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βφ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quigentas*) *artubas.* Verum illa καὶ εἰς σ. π., ἀρ. βφ. deſunt in nonnullis *MSS.* HUDS. ἀρτάβα μέτρον Μηδικὸν εἶτε, *Heſychius.* In Schol. *Ariſtoph. Acharn.* p. 376. Λρτάβα μέτρον παρ᾽ Αἰγυπτίοις· LXX. Eſ. V. v. 10. ὁ σπόρος ἀρτάβας ἓξ· in *Hebr.* חמר. SPANH.

[t] Ἐκ τῶν τῆς Σαμαρείας] Ἐκ τῶν Σαμαρείας ἔστω φόρων *Chryſ.*

[v] Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τε in *reliquis.*

[x] Διαμείνῃ.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chryſ.*

[y] Ανασταυρωθῆναι] Ἀνασταυρόω, non *rurſus* cruci affigere. REL.

[z] Τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* νξβ'. pro quibus τξ'. ſcribendum eſſe exiſtimat *J. Clericus.* quod Græci aliter hîc non habeant ac Hebræi τετρακόσιοι ἑξήκοντα.

[a] Χουθαίων] Conf. ſupr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

[b] Ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chryſoſt. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

[c] Ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Ἀγων *Chryſ.*

[d] Ὁ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[e] Ἐπιμελουμένους] Ἐπιμελουμένους *Vat.* & *Chryſ.*

[f] Ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις] Ariſtoph. Acharn. p. 389. λαθόντες· ἀπεμπολώμενοι· SPANH.

[g] Μέχρι τι ἄλλοις] Μέχρι τις τοῖς ἄλλοις *Hen.*

[h] Στρατευσαμένῳ] Στρατευσαμένῳ γε *Vat.*

[i] Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* In *reliquis* Μασσαγίτας. Videſis *Strab.* lib. XI.

[k] Ἐκεῖ συνέβη] Ita ex *MSS.* δὲ τοῦ in *Editis.*

[l] Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Ασθασαθὰ· *Hebr.* ארתחששתא SPANH.

[m] Παῖδές σου,] Δοῦλοι *Chryſ.*

[n] Ράθυμος ὁ πάντα τὰ πραττόμενα γράφων] *Ruſinus*: mirabimur omnia accidentia ſcribens. LXX. Ρααμ βαλτὴν· *MS. Alex.* Βαλαὰν· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Santes Pagnin.* Eſdr. IV. v. 8. SPANH.

[o] Σεμέλιος] Σαμείλιος aut Σεμέλιος *Eſdræ*, l. 3.

[p] Ὅτι Ιουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ιουδαῖοι in *Editis.*

[q] Τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Cocc. Vetus* rebellem ac malevolam) τὴν τε πόλιν ἀποστάτιν πονηρὰν in *Editis.*

[r] Ἀγορὰς] Ἀγυιὰς legi vult *Schotanus.* ſed ἀγορὰς agnoſcit *Eſdras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

[s] Καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐπισκευάζουσί τε ſine καὶ in *reliquis.* HUDS. Ἀγορᾷ nempe ſeu Fora inter præcipuas condendarum aut reſtaurandarum urbium partes habitæ apud Gentiles. SPANH.

[t] Ἐθελήσουσιν.] Ἐθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein-"ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declaraverant irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cam-"byſes rex Rathymo commentarienſi, & Belſe-"mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in-"ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in-"feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel-"lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe-"rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ-"le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, χράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε-"ριιδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι-"βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι-"λέων ἐχθρὰς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀεὶ καὶ "τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη-"λῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἔτω οἰκοδομη-"θείσης, καὶ τὸν κύκλον τοῦ τείχους ἀποκλεισθείσης, ἀποκλείε-"ται σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν καὶ Φοινίκῃ.

β'. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γραφοντι τὰ "προστάγματα, καὶ [a] Βελσεμῳ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συστρατευομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ [b] πεμφθέντα παρ' ὑ-"μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό-"νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες πρᾶσ-"σουσιν· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνάστας καὶ "βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. "ἐγὼ τοίνυν προστέταχα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι-"κοδομεῖν τὴν πόλιν, μή ἐπὶ πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμπλακήσωσι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ραθυμος καὶ Σεμέλιος [e] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συστρατευόμενοι, σπουδαιότερον ἐπιστηδήσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς Ιεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ τοῦτο μὲν ἐπέχειν τὸ ἔργον μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασιλείας [f] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἑπτά. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυπτον, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III. ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Μετὰ δὲ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ περὶ τὸν Καμβύσην Ἑπτάλοφον τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Ὑστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἦν δ', ἰδιώτης ὢν, ηὔξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα ἐπὶ ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιεροσολύμων [k] Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιουδαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κληθεὶς ἄξιος, [o] ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.

β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς τούς τε περὶ αὐτὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γεγονότας, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

---

v Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

x Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdra*, c. 4. v. 15. ἐπισκέψῃ τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκοφθῇ σὺ τοῖς.

y Ἐπὶ Κοίλῃ Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀποκ. σ. οὐ. LXX. οὐκ ἔσαι σοι εἰρήνη Eſdr. iv. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

z Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. iv. 8. SPANH.

a Βελσεμῳ] Βελισεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βεελζέμῳ *Vat.* Βεελζάμῳ C. Βεελτέμῳ *Hen.* Βεελτέθμῳ *Eſdræ.*

b Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γράμματα *Hen.*

c Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων με βιβλία ἐπισκεψάμενον solus *Busb.*

d Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξωθῇ in *Editis.*

e Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

f Τοῦ Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [ὃν *Alex.*] βασιλέως Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

g Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deeſt.

h Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

i Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἐνιαυτοὺς in *Editis.*

k Ζοροβάβηλος,] Sic *MSS.* Ζοροβάβιλος in *Editis.*

l Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀπεδέδεικτο in *Editis.*

m Πάλαι] In aliquibus *MSS.* πολλὰ γὰρ πάλαι ἦν. verum non ita *Epiphan.*

n ὯΙ δὴ καὶ] Δι' ἣν καὶ in *MSS.*

o Ἀπέλαυεν ἧς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ut & mox ἤλπισε aut ἤλπιζε. in *Editis* ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς.

p Οἴκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς οἰκογενεῖς αὐτῷ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

q Τῶν

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [r] τ ἑκατὸν εἴκοσι ς ἑπτὰ [s] σατραπῶν. ἐπεὶ δ' καλῶς δειπνήσαντες ἄχρι κώρας ς ὠλησμονῆς ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅτι τάχιστα, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καθακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐρωτᾶν, ὡς ἂν αὐτὸς ἀναφήνειν μέλλῃ, τὴν ἀληθέστερον ς σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπατιχνεῖται νικητήριον, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκύφοις χρυσοῖς πίνειν, καὶ ὅτι χρυσῷ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνῳ, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν [b] παρεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μὲ ἐφ' κλήσεται. ταύτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸ πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸ δεύτερον δὲ εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸ τρίτον δὲ εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα παρθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὀρθρεύσας δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγισθάνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] πάτῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν δ' οἴνου δύναμιν, ὅτως αὐτῷ ἐμφανίζων. "ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὴν ἰσχὺν δ' οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλου- "σαν εὑρίσκω τοῦτο τὸ τρόπαιον. [f] σφάλλει γὰρ τῶν πι- "νόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν δ' βα- "σιλέως τὴν δ' ὀρφανῶν καὶ δεομένων κηδεμόνος ὁμοίαν πί- "θησι, καὶ τὴν δ' δούλου διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν δ' "ἐλθόντος, ἢ τὸν δ' πένητος ὁμοῖα γίνεται τῇ δ' πλου- "σίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγράφει τὰς ψυχὰς [g] ἐν "αὐτοῖς γινόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστώτων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δ' ἀλλοτρίοις "χρέα λαβόντας [h] εἰς λήθην ἄγει, καὶ πᾶσι δοκῶν αὐ- "τὸς ἁπάντων πλουσιώτατος, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, παλαιῶν δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δι- "δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν δ' βασιλέων ἀνυποστάτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ συγγενῶν [i] ἐξαιρεῖ μνήμην. ὠθίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ κατ' τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καὶ καταλύ- "σῃ ἀφ' ὧν τοὺς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμώμενους, ἀνίστα- "σιν μηδὲν ὧν ἔπραξαν πρὸς τὴν μέθην εἰδότες. τού- "τοις ἐγὼ πιόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκρα- "τοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δ' ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τὴν ἰσχὺν δ' οἴνου τὰ προφερόμενα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὴν δ' βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχειν ἢ σώζεσθαι δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τὴν ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἁπάντων μέν, εἶπεν, "ἀνθρώπους πρακτέον, οἷς καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discessêrant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.

3 *Esdr. c. 3.*

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi charissimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius.

Vini vires.

3 *Esdr. c. 3.*

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au-

Regis vires.

3 *Esdr. c. 4.*

q Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τὴν Περσίδος in *reliquis.*

r Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

s Σατραπειῶν.] Ἐπὶ ἴσῃ ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. 1. p. 112.

t Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὸς *Hen.* & *Vat.*

v Ἀληθέστερον] Ἀληθέστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

x Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

y Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδύεσθαι *Hen.* & *Busb.*

z Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 2. SPANH.

a Χρύσεον,] Ita *MSS.* χρυσοῦν in *Editis*; forsan pro χρυσῶν.

b Παρεδρίαν] Παρεδρίαν C. HUDS. Hanc *regio nostra.* REL.

c Καὶ συγγενὴς μὲ ἴφη κληθήσεται).] Ita *Busb. Hen.* & *C.* καὶ συγγενὴς μὲ ἴρη κληθήσεται), καὶ πρόπτωμα δόξαν ἴσει). ταύτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μὲ ἐπικληθήσεται). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum *& consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

d Μεγισθάνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

e Τόπῳ,] Τόπῳ deest *Hen.* & *Vat.*

f Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τὴν π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἴφη τὴν π.

g Ἐν αὐτοῖς γινόμενος,] Ἐν αὐτοῖς γίν. *Hen.* ἐν αὐτοῖς ἐγγινόμενος *C.* & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

h Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

i Ἐξαιρεῖ μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

k Διατά-

"autem in ipſos imperium eſſe ſummamque pote-
"ſtatem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortiſſimum & validiſſimum, iſti jure
"merito cenſendi ſunt ea eſſe potentia ac vi cui o-
"mnia cedant neceſſe eſt. Quid quod, ſi ſubditis
"imperarint bella ſuſcipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & ſi eos inimicis obviam ire velint,
"propter poteſtatem ſuam obſequentes habent: at-
"que eſt quidem cum jubcant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, ſi præcipiatur, nunquam re-
"cuſant; ne regum imperia haud ita, uti par eſt,
"exſequi videantur. quod ſi vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rurſum qui à militia
"abſtinentes terram colunt exercentque, ubi, poſt
"exantlatos labores operiſque difficultates ſupera-
"tas, ſata meſſuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *ſimiliter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit juſſeritve, id neceſſitate coacti ſine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus ſaturatus dor-
"mit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quaſi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum ſomnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi
"cuſtodiendo, id unum ſibi neceſſe eſſe ut faciat
"exiſtimans, aſſiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non poteſt quin rex omnium potentiſſimus ſit,
"cui, ſi quid imperat, dicto audiens eſt tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires. *3 Eſdr. c. 4.*

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujuſmodi oratione. "Vinum quidem multum
"poteſt, & magnus eſt rex cui omnes obediunt:
"ſed iſtis præpotentiores ſunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum ſatores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In univerſum
"nihil eſt, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis veſtes texunt, illarumque be-
"neficio eſt quod res domeſticæ curentur & ſer-
"ventur. Nec poſſumus vitam agere abſque fe-
"minarum conſortio. Sed ſi *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretioſum & magni faciendum, primo aſpectu
"mulieris venuſtæ hæc omnia miſſa facimus, vi-
"ſæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"niſque noſtris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in chariſſimorum ſæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"poteſtatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miſeriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damuſque?
"Regem etiam *ipſe*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themaſii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema

"ἐλεγεν, τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ τῶν ἐξου-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ δὲ κρατοῦντες καὶ ἰσχυροτάτων ζῴων
"[k] δεσπόζοντες, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμιν ὅτοι ∈ τῷ
"ἰσχυὶ εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ἀπιτάττοντες
"καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμπον-
"τες αὐτοὺς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καταπτήξεις διὰ τῶν
"ἰσχυὶ τῶν αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν κατεργάζε-
"σθαι καὶ τείχη [m] διασπᾶν καὶ πύργους κελεύουσι. καὶ
"κτείνεσθαι ἢ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ ἐκ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες ἢ, τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατευόμενοι ἢ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρουῶν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τοὺς καρ-
"ποὺς σωρεύωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ
"δ' ἂν ἅπαξ εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἐ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς
"ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάσσεται ἢ ὑπὸ χρηματούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐθέλει τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι σπουδήν·
"ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν
"βασιλέα, [q] τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχυὶ ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι.

ε'. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὡς τὸ τῶν γυναικῶν
καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβηλος διδάσκειν αὐ-
τοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τόν τε γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἳ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν
"αἳ τίκτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ' ὅλου δ' ἀδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] παρὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ἀπο-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦνται. καὶ οὐκ ἔστιν ἀπο-
"ζωγρῆσαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολλοῦ κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ σπου-
"δῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀρεχθείσης [t] προσκεχή-
"καμεν, καὶ ὑπομένομεν προσχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῆς κάλλους ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν ἢ καὶ [v] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"μεν [x] μετ' αὐτῶν καρτερῦμεν. ὅτως δ' ἂν μάλιστα
"τὴν ἰσχυὶ τῶν γυναικῶν [y] καταγνοίητε. οὐχὶ πονοῦν-
"τες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς
"καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν προσφάτως τινὰ ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ διδόαμεν;
"καὶ τὸν βασιλέα ἢ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ
"τῆς Ραβεζάκου [a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-

"ρε-

[k] Δεσπόζοντες,] Δεσπόζειν appoſitè hic de Regio Perſarum imperio. vide *Æſchyl.* Perſ. v. 589. & *Ariſtid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Perſarum Regum dominio ὅτε ἀρχὴ καὶ τὸ δεσπόζειν. SPANH.

[l] Ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

[m] Διασπᾶν καὶ πύργους κελεύουσι.] Καταπᾶν *Vat.* C. & *Hen.*

[n] Μὴ στρατευόμενοι ἢ,] Μὴ στρατευόμενοι τῷ ἢ γῇ ἐργαζόμενοι in quibuſdam *MSS.*

[o] Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

[p] Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

[q] Τούτῳ προσμένει.] Καὶ τούτῳ προσμένει C.

[r] Τῇ δυνάμει] Τῶν δυνάμιν *Vat.*

[s] Παρὰ τούτων ἔχομεν.] Παρ' αὐτῶν *Vat.*

[t] Προσκεχήκαμεν,] Æſchylus Agam. v. 929. προσχάνης ἐμοί de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

[v] Πατέρα καὶ μητέρα] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα deſunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus uſus eſt *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ ſe ferunt.

[x] Μετ' αὐτῶν καρτερῦμεν.] Μετ' αὐτῶν ἀξιοῦμεν καὶ καρτιερεῦμεν C.

[y] Καταγνοίητε.] Καταγνοίητε *Vat.* εἰκάζετε *Hen.*

[z] Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

[a] Θεμασίου παιδὸς Ἀπάμης,] Ita legiſſe videtur *Epiphan.* Θαυμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Eſdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαζάκου δὲ Θαυμασῦ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumaſio, (cujus incolæ, teſte *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Perſidem commigraſſe exiſtimat, ibidemque in Perſicum nomen ſuum mutaſſe, & uxorem duxiſſe, è qua ſuſceperit filiam Apamen.

[b] Ῥαπιζόμενον,] Ῥαπίζειν καὶ κόρης *Achill. Tatius* lib. v. p. 341. Sic ῥαπίσαι *Plutarch.* in Themiſtocl. p. 117. B. SPANH.

"ρε-

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] ωβιπηείσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶνΓα, ὀργιζομένης ἢ
"σκυθρωπάζονΓα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κηλα-
"κευονΓα τὴν γυναῖκα, καὶ Δφαλλάπονπα [d] αὐτὴν ὁκ
"ἔ σφόδρα παφνὸν [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυχερεμίνοιπο
"ἔλεπεν.

ς'. Εἰς ἀλλήλας ἢ ἀφορώνΓων τῶν σατραπῶν κ ἡγε-
μόνων ωβὶ τῆς ἀληθείας ἤρξαπο λέγειν. "[f] ἀπέδειξα
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀδυνέσταμ
"ἢ ὅμως Ĉ αὗπαι Ĉ [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπάρ-
"χουσιν. εἰ γάρ ἐστιν ἡ γῆ μεγίστη, κ ὑψηλὸς ὁ ὐρανὸς,
"κ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάνΓα κινεῖται
"κ βούλησιν ἔ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν ἔτος Ĉ δίκαιος,
"ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ Ĉ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ἡγεῖσθαι, κ μηδὲν [i] ωρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα θνητὰ Ĉ ὠκύμορα εἶναι συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἀθάνατον ἢ ἡ ἀλήθεια
"κρῆμα Ĉ ἀΐδιον. [k] παρέχει ἢ ἡμῖν [l] ὁ κάλλος χρόνῳ
"μαραινόμενον, ὐδὲ ωβιουσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια Ĉ τὰ νόμιμα, Δφορίσαντα ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα Ĉ ἀπελέγξαντα.

ζ. Καὶ καταπαύσαντος μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν ωβὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ὑπιδόντων ἢ τοὺ ωλήθους ὡς ἄρι-
στα εἰπόντος, κ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον κ ἀγήρω μόνον ἔχει, ωροσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσα-
σθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς δὴ ὑπέσχηται. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ Ĉ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι σωτῆρι. συγκα-
θεδήσῃ δέ μοι, φησὶ, κ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ'
εἰπόντος, ὑπεμίμνησεν αὐτὸν τῆς ὑχῆς ἣν ἐποιήσατο,
εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὕτη γὰρ ἣν ἀνοικοδομῆσαι
μὲν Ιεροσόλυμα, καταστάσαι ἢ ἐν αὐτοῖς τὸ τοῦ Θεοῦ
ναὸν, ἀποκαθιδρῦσαι ἢ κ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Να-
βυχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. κ τοῦτ' ἔφη τὸ-
μὸν αἴτημά ἐστιν ὅ μοι νῦν ὑπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κελ-
θὼν σοφῷ Ĉ σωετῷ.

η'. Ηδεὶς ὑπὸ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς καπεφίλησέ
τε αὐτὸν, κ τοῖς τοπάρχαις κ σατράπαις χράφει, κελεύων
ωροπέμψαι τὸν Ζοροβάβηλον κ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὑπὸ
τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι ἔ ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ Ĉ τοῖς ἐν Συρίᾳ
κ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταχομίζειν ἐκ ἔ Λιβάνου τη-
μόνΓας εἰς Ιεροσόλυμα, κ συγκαταστρατεύειν αὐτῷ τὴν πό-
λιν. κ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ιου-
δαίαν τ αἰχμαλώτων ἀπελθόνΓας, [q] κ τοὺς αὐτοῦ ὑπηρό-
πους κ σατράπας ἐκώλυσεν [r] ὑπιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν ὑὰν ἂν καταχεῖν δυ-
νηθῶσι τ χώραν ἀτελῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμεσθαι. ωροσέταξε
ἢ κ τοὺς Ιδουμαίους Ĉ Σαμαρείτας Ĉ τοὺς ἐκ τ Κοίλης Συ-
ρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τ Ιουδαίων κατεῖχον, κὴ
ωροσέπι τάλαντα πεντήκονΓα εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἔ ἱερᾶ δο-
θῆναι. [v] ὑμὴν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε·
κ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, κ τὴν ἱερὰν στολὴν, ἣ θεραπεύ-
σι τὸν Θεὸν ὅ, τε ἀρχιερεὺς Ĉ οἱ ἱερεῖς, ἐκ τ ἰδίων γένεσ, κ
τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν, κ τοῖς φύλαξι
τ πόλεως Ĉ ἔ ναοῦ ωροσέταξε κλήρους γῆς δοθῆναι, κὴ κ

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo,
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hîc cum duces & satrapæ inter sese contu- *Veritatis vires.*
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. 3 *Esdr. c.4.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent:
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate moveantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabe-*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod *lus victo-*
optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi im- *riam repor-*
mutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex *tat.*
petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est.
illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique vi-
sus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum
etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cog-
natus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se a-
strinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim
Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam *Zorobabe-*
templum illis ædificaturum, porroque vasa à Na- *lus à Dario*
buchodonosoro sublata & Babylonem deportata *petit, ut*
restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id *Hierosoly-*
quod mihi petere permisisti, quem sapientem & *mitanum*
prudentem reputare dignatus es. *fanum in-*
stauretur.
3 *Esd. c.4.*

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus *Darius dat*
scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zoro- *literas Zo-*
babelum ejusque comites, ad Hierosolyma instau- *robabelo de*
randa profecturos, deducerent. Deinde Syriæ *instaurando*
Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit, *fano.*
3 *Esdr. c.4.*
ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma
transferrent, cumque illo urbem exstruerent. præ-
tereaque captivis omnibus Judæam petentibus scri-
pto de libertate cavit, & procuratores suos & sa-
trapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exi-
gere: atque omnem, quam tenerent regionem,
permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis
etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis im-
peravit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimit-
terent, itemque ad templi structuram quinquagin-
ta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias le-
ges sacra facere permisit; omnemque apparatum,
& sacrum vestitum, quo in re divina utuntur &
pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut
& Levitis instrumenta quibus Deum laudant, i-
temque urbis & templi custodibus terras assigna-
ri

c Περιλυθείσης ἀνεχόμενον,] Περιστείσης *Hen.* ἐπιλυθείσης *Big.* & *Busb.*

d Αὐτὸν] Illud αὐτὸν insertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Αὐτὸν ποιεῖν,] Εαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

f Απέδειξα μὲ,] Επιδείξαμεν εἰπὼν *Hen.*

g Ο Βασιλεὺς τ ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deëst articulus.

h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Caji.* in *reliquis* deëst δρόμῳ.

i Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτόν τι ἄδικον in *MSS.*

k Παρέχει ἢ ἡμῖν] Υπάρχει *Hen.* & C.

l Οὐ κάλλος] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* οὐκ ἄλλο in *Editis*, οὐκ ἄλλως *Hen.* & C.

m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*

n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *praeter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἴτησαι ὃ θέλεις πλέον τ γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.

o Αὕτη δ' ἐστὶν] Αὕτη δ' ἂν εἴη οἰκοδ. *Vat.*

p Εἰς τὴν Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & C.

q Καὶ τοὺς αὐτῷ ὑπηρέτας] Ita *MSS.* κ τοὺς ὑπηρέτας κ τοὺς αὐτῶν σατράπας in *Editis.*

r Επιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.

s Αὐτοὺς νέμεσθαι.] Αὐτοῖς *Vat.*

t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*

v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb.* Θύειν τε αὐτοὺς C. Θύειν ἢ αὐτοὺς in *Editis.*

ri juſſit, certamque quotannis pecuniam ad uſus vitæ neceſſarios. Miſſiſque *Dei* vaſis *Hieroſolyma*, etiam quæcunque ante ipſum Cyro facere in animo erat in Judæorum reſtitutionem, iſta quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus ſuis nunciat. 3 Eſdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam conſequutus, quam primum regiam egreſſus eſt, ſublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui ſibi ſapientiam dederit, ejuſque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. iſta enim haud aſſequutum fuiſſe, niſi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præſentibus gratias retuliſſet, petiiſſetque ut ſimilem ei in poſterum benevolentiam præſtaret, Babylonem profectus eſt, ſuiſque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi iſtis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipſis miſſionem dediſſet in patriam terram; in compotationes vero & comeſſationes verſi ſeptem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & inſtauratam feſta celebrantes. Poſtea delecti ſunt ad profectionem Hieroſolymitanam patriarum tribuum principes, cum ſuis uxoribus & liberis & jumentis. Miſſiſque à Dario qui eas Hieroſolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, pſallentes & tibiis ſonantes & cymbalis perſtrepentes: proæquente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone, Hieroſolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

10. Atque iſti quidem ita profecti ſunt, è ſingulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non viſum eſt eas nominatim percenſere, ne, *dum* lectoris mens à rerum ſerie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile aſſequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum ſuperarent, ſumma erat myriades CCCCLXII. & millia VIII. Porro Levitæ erant ſeptuaginta & quatuor: promiſcuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, ſeptingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: ſacrorum autem ſervi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui ſe ex Iſraëlitis eſſe dicebant, non tamen potuere ſuam familiam & ſtirpem oſtendere, *ſexcenti ſexaginta duo. Quidam autem è ſacerdotibus abdicati ſunt *ſacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipſi genus indicare potuere, nec in tabulis ſcriptis Levitarum & ſacerdotum repertiſunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hieroſolyma aſcenderunt ſequebatur ſervorum multitudo, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem. cantores etiam & pſaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recenſitæ erat Zorobabelus Salathieli fi-

Sacerdotes, quorum ſtirps non inventa eſt in tabulis ſcriptis, ſacerdotio abdicati ſunt. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

ἕκαστον ἔτος ὠφελημένον τὶ παρὰ τὴν τῶν βίων χρείαν δεηθέν. [x] πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβούλητο πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποκατάστασιν, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

[y] Τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείῳ παρόντι ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενοῦς. τοιγαροῦν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ περὶ τῶν μελλόντων δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ [z] πότον καὶ κῶμος τεσσάρων, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διάγοντες εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπεμψαν τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὁδὸν μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ κροτούμενοι καὶ ἐπιφοβούμενοι τοῖς κυμβάλοις· συνέπεμψε δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ι'. Καὶ οἱ μὲν ἄλλως ἀπήεσαν ἐξ ἑκάστης πατριᾶς ἀριθμὸς ὄντες [c] ὠφελημένων. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατριῶν καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῶν πραγμάτων ἀποσπάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] περὶ ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτου μετὰ [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λεύιται δὲ [f] πάντες ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ [g] παιδίων σώματα μετὰ τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. παρῆν δὲ [h] τούτων Λεύιται μὲν ὕμνωδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ, πυλωροὶ δὲ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίαις τῶν Λευϊτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. [p] ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος εἶπεν τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. [r] ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαρακοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε, [t] ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πληθύος ἦν, ὁ Σαλαθιήλου παῖς Ζοροβάβηλος

[v] ἐκ

---

x Πίμψας δὲ] Πίμψαι in *MSS.*

y Τυχὼν δὲ τούτων] Τυχὼν δὲ τούτων *Hen.* & C.

z Πότον] Πότου hic ὠχίαν, ſicut LXX. Gen. XIX. 8. & XXIX. v. 25. SPANH.

a Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Feſtum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

b Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis ſeu κιθάραις· SPANH.

c Ὠφελημένων] Eo modo *MSS.* (& Cocc.) ὠφελημένοι in *Editis.* Forſan ἀφελῶν ὄντες ὠφελημένοι.

d Περὶ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat περὶ mallem ſane ὑπὲρ. niſi forſan περὶ pro ὑπὲρ accipiatur. nam in *Eſdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

e Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Eſdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti ſexaginta.* Hic tamen *Joſephum* ſequitur *Zonaras.*

f Τεσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Eſdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τετρακισχίλιοι *Epiphan.*

g Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

h Τούτων Λευῖ?] Tres Levitarum ordines ὑμνωδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

i Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δεκαδύο C.

k Τετρακόσιοι ἐνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Eſdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* תשׁ׳. pro תשׁנ׳.

l Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις C.

m Ἐξεβλήθησαν δὲ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τῶν C. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν in *Editis Aliiſque.* In loco interpretando ſequutus ſum *Seldenum*; quem videſis in *lib.* de *Succeſſione in Pontif. Hebr.* c. 3.

* *Sexcenti ſexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξιβ'.

n Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

o Ἠγμένοι γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγμένος· SPANH.

p Ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι] Illa ἦσαν δὲ abſunt quibuſdam *MSS.*

q Τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τετράκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετακόσιοι τετράκοντα ἑπτὰ C.

r Ψάλται] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνωδοὶ. REL.

s Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut conſtat ex *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

t Ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

[v] ἐκ τῶν ἱερέων τοῦ Δαυίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. [x] μετὰ τούτους ἦ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ [y] Σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους [z] κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δὲ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ἔτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ [a] οἱ Λεβῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, [b] ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμηται, τῶν Χουθαίων μάτην ἀντιβαζόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ μὲν οὖν μηνὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ἀπεπεμψάντες ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς καὶ [d] ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν ἀποθυμίας [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἦν [h] ἀνῳκοδομημένον τόπου, ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς πρόσχωροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. [i] ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς μὴ ταῦτα, καὶ τὰς καλουμένας [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας δὲ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τοῦ οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τοῖς [m] εἰσαγομένοις. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦν, τάπη κέδρινα κατάγουσι ἐκ δὲ Λιβάνου ξύλα, δίσασιν αὐτὰ καὶ [n] σχεδίαν πηξαμένοις, εἰς τὸν τοῦ Ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγίνετο.

β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ἱεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἀρξαμένων, [o] συνείχετο ἡ δὲ ναοῦ κατασκευή· καὶ τοὺς θεμελίους [p] ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ [q] δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, μετεσταμένοι τὸν ἔργων, Λευιτῶν τε τοὺς εἴκοσιν ἔτους ἤδη γεγονότας, καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ [r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ἰούδα τοῦ Ἀμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τῶν τῷ θεῷ μεμελειωμένων, θᾶττον ἢ προσεδό-

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtra annitentibus ut opus impediant.

Septimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* convcherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt. 1 *Eſdr. c.* 3. *&* 3 *Eſdr. c.* 5.

2. Anno à reditu illorum in Hieroſolyma ſecundo, cum Judæi menſe ſecundo eò veniſſent, urgebatur templi inſtauratio: jactiſque fundamentis novilunio ſecundi menſis anni ſecundi ſuperſtruere inſtiterunt; poſtquam operibus præfeciſſent Levitarum quotquot annum vigeſimum exceſſerant, & Jeſum cum filiis ejus ac fratribus, & Zodmielum Judæ Aminadabi filii fratrem & filios ejus. Et quidem templum, ſumma diligentia ab iis adhibita quibus operis cura erat demandata, celerius

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur. 1 *Eſdr. c.* 4. *&* 3 *Eſdr. c.* 5.

MSS. & *Eſdra Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* ἀποζύγια φησί. in *Editis.*

[v] Ἐκ τῶν ἡμῶν] Ἐκ τῶν ἡμῶν δὲ *C.* ἐκ τῶν ἡμῶν ἂν δὲ *Gall.*

[x] Μετὰ τούτους] Μετὰ τούτοις ὁ Μαρδ. in *Editis.*

[y] Σερεβαῖος,] Σερεβεὶ *Hen.* & *Big.* Γερεβὲ *Zonar.*

[z] Κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειρισμένοι in quibuſdam *MSS.*

[a] Οἱ Λευῖται] Illud οἱ ex *MSS.*

[b] Ὅσοι ἦσαν] Ὃς ἦσαν οἱ τ. *C.* & *Vat.* ὅσοι οἱ τ. *Hen.*

[c] Ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ἰησοῦς in *Editis.*

[d] Ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων,] Illud ὁ ex *MSS.*

[e] Εἰς Ἱεροσόλυμα] Supra fin. §. 10. cap. 3. εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. & tam hîc quam illic utroque modo in *MSS.*

[f] Ἀπολιπόντας.] Ἀπολιπόντες *C.* & *Gall.*

[g] Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκευάσαντες in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* παραδηλοῖ, οἶ, μηδὲν ἀποθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ κ. π. ἀ. τόπου, καὶ νομίμους ἀναφέρωσι &c.

[h] Ἀνῳκοδομημένον τόπου,] In *MSS.* οἰκοδομημένον. unde ἀνῳκοδομημένον feci pro ἀνοικοδομημένον *Editorum.*

[i] Ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆ σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακτο αὐτοῖς τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μὴ ταῦτα προσφορὰς ἐνδιελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

[k] Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & C. ut & *Vat.* qui præterea οὗ pro ὡς habet. περὶ αὐτοῦ in *reliquis.*

* *Oblationes,*] Προσφορὰς hîc accipio de *ſacrificiis ſponte factis.*

[l] Ἐνδιελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων] Conf. Αλκιμ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[m] Εἰσαγομένοις.] Lege ἐξαγομένοις. *Vet.* alimenta quærentibus. miniſtrabant. COCC.

[n] Σχεδίαν πηξαμένοις,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes* mari *conveherentur.*] Utrumque rectum Ἰόπη & Ἰόππη.

[o] Συνείχετο] Forte συνήγετο. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

[p] Ἐγείραντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείραντες in *Editis.*

[q] Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δεκεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* & δωδεκάτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus Ecclaſticis*, tom. 3. p. 571.

[r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὴλ propius accedat ad Καδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58.) quam Σωλιμιὴλ *Editorum*, aut Σολιμιὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, & *Abdoilum fratrem Judæ & Aminadab.*

nielum invidiam augebat, haud inde mitiores facti erant, ſed poſtulabant ut juxta latam legem in leonum ſpecum conjiceretur. At Darius ſpei plenus, fore ut Deus eum liberaret, & nihil mali à feris pateretur, hortatus eſt eum ut quicquid accideret æquo ferret animo. cumque in ſpeluncam conjectus eſſet, *rex*, ſignato lapide qui pro oſtio erat in ore ſpecûs, diſceſſit; totamque eam noctem ſine cibo & ſomno exegit, de Danielo majorem in modum ſolicitus. Mane autem diluculo ſurrexit, & ad ſpecum ſe contulit: cumque ſigillum illæſum inveniſſet, quo lapidem obſignatum reliquerat, illo *protinus* reſerato magna voce Danielum clamavit, quærens an adhuc ſalvus eſſet. Qui cum regem audiviſſet, dixiſſetque, ſe nequaquam læſum eſſe, *rex* eum ex ferarum ſpecu juſſit extrahi. Inimici vero *ejus*, cùm vidiſſent nihil mali Danielo accidiſſe, Deo quidem ejuſque providentiæ incolumitatem illius tribuere noluerunt; leones vero ſagina impletos neque Danielum attigiſſe neque ad eum acceſſiſſe exiſtimantes, id ita factum eſſe regi dictitabant. At ille, quod eos utpote *ſumme* malignos odio habuerit, multas carnes leonibus objici jubet, illiſque jam ſaturatis inimicos Danieli in antrum conjici imperavit, ut animadverteret an ob ſaturitatem ad eos non acceſſuri eſſent. Tum manifeſtum erat Dario, poſtquam feris objecti eſſent ſatrapæ, Danielum miraculo ſervatum eſſe. Nam leones nemini illorum pepercerunt, ſed eos omnes dilacerarunt, quaſi valde eſurientes & victus inopia laborantes. Eos autem fames, uti arbitror, non irritavit & *exacuit*, quippe qui paulo ante carne ad ſatietatem uſque fuerant impleti, ſed hominum malitia. nihil enim impedit quin & ipſa, Deo ita volente, etiam beſtiis palam fiat ad pœnam exſequendam.

Danielus, quod edicto regis non paruiſſet, ad leones projicitur. Dan. c. 6.

Danielus miraculo ſervatus. Dan. c. 6.

Danieli accuſatores leonibus objici præcipit Darius. Dan. c. 6.

7. Iis itaque hoc modo peremptis qui Danielo inſidias ſtruxerant, Darius rex *nuncios* dimiſit per univerſam regionem, qui juberent Deum iſtum celebrari, quem Danielus adorabat, dicerentque ipſum ſolum verum eſſe *Deum* & omnipotentem. Porro Danielum ſummo in honore habuit, eique primum inter amicos locum tribuit. Cum autem Danielus inſignis adeo eſſet claruſque, *præcipue* quòd Deo charus exiſtimaretur, * turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ, opus elegantiſſimum & arte mirabili conſtructum, quæ etiamnum quidem manet duratque: ſpectantibus vero apparet recentis eſſe ſtructuræ, atque illa ipſa die condita qua quiſque illam aſpexerit. tanta quippe illi eſt novitatis ſpecies & formæ vigor integer, cui nihil deceſſit tam longo temporis decurſu. nam & idem accidit ædificiis quod hominibus, pariterque ſeneſcunt, quod annis aliquid de robore pereat, decorque marceſcat. Moris autem adhuc eſt ut in turri

Danielus clarus ante, clarior haberi cæpit.

Turrim Ecbatanis ædificat.

σκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, [c] ὁ μὲν βάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸ λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν θύμως φέρειν τὰ [d] συμβαίνοντα. καὶ βληθεὶς εἰς τὸ λάκκον, [e] σφραγίσας τὸ ὀπὶ ᾧ σωμίᾳ κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι' ὅλης ἄστιος τὴν νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆλθε, ἀγωνιῶν περὶ τὸν Δανιήλ. μεθ' ἡμέραν ἢ ἀναστὰς ὀπὶ τὸ λάκκον ἦλθε· καὶ σωζομένῳ τῷ σφραγίδα εὗρεν, ἣν σημηνάμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τὸν Δανιήλον, [f] καὶ πυνθανόμενος εἰ σώζεται. ᾧ δ' [g] ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν [h] ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιήλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ἀλλὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τῷ τότε πρόνοιαν οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ [i] ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τὴν πονηρίας, προβεβλῆσθαι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ διὰ κόρον [k] αὐτοῖς ὁ [l] προσάξειν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ, τῶν συντεταπῶν προβεβλημένων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. ἐδιώκει γὰρ αὐτῶν ἐφείσατο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὁ τὸ [m] πνεῦμα οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν [n] ἐμπεπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. [o] δῆλη γὰρ καὶ τοῖς [p] ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις πρὸς τιμωρίαν γίνοιτο, τῷ Θεῷ προαιρουμένοις.

ζ. Διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβεβουλευκότων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν Θεὸν, ὃν Δανιήλος [q] προσκυνῶν, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔχε ἢ [r] τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὢν ἢ ἔτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης καὶ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν [r] Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς [s] βάριν, [t] ὑπερεπέστιλόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον, ἣ μέχρι δεῦρο μέν ἐστι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως [v] κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἔκαστος αὐτὴν ἡμέρας ἰσχυρὰ γεγονέναι. ἔτος νεαρὸν αὐτῆς ἐστὶν ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. παλαιότατα γὰρ ἐστὶ τὰ κατασκευάσματα ταῦτα ἀνθρώποις, καὶ παλαιῦται, καὶ τῷ ἰσχνὰ λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, καὶ τῷ ὑπερέπαυα μαραινόμενα. διαφέρει δ' [x] ἐν τῇ βάρει τὰς τε Μήδων βασιλεῖς,

---

c Οὐ μετεβάλλοντο] Οὔτε μετεπάλοντο *Big.* & *Samb.*

d Συμβαίνοντα.] Ita *MSS.* συμβαίνα in *Editis.*

e Σφραγίσας τὸ ὀπὶ ᾧ σωμίᾳ] Ne quid fieret contra Danielem. Daniel. c. VI. v. 17. SPANH.

f Καὶ πυνθανόμενος] Illud καὶ ex *Big.* & *Samb.*

g Ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ,] Lege ὑπακούσαντος, quod proprie dicitur de janitoribus, & aliis ad fores auſcultantibus, & reſponſa reddentibus iis qui adveniunt, Act. XII. 13. ubi vide Interpretes. IBBETSON.

h Ἀνελκυσθῆναι ᾧ λάκκου] Ἀνελκυσθῆναι ἐκ ᾧ λάκκου ᾧ τῶν θηρίων *Big. Samb.* & *Gall.* 1. 2.

i Ἅψασθαι] Ita *Big.* (*Cocc.*) & *Samb.* ἅψεσθαι in *reliquis.*

k Αὐτοῖς] Lege αὐτοὺς. COCC.

l Προσάξειν οἱ λέοντες] Ita *Big.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſi ad eos minime accederent.* προσήξειν *Samb.* προσέξειν *Vat.* προσθίξειν in *Editis.* quod ſane αὐτῶν pro αὐτοῖς poſtularet. HUDS. Verſio *Epiphanii* προσήξειν exprimit. Cæteris tamen, me judice, præferenda eſt lectio *Vat.* προσέξειν, *illis animum adverterent:* neque quidem contemnenda prior lectio προσεξειν, ſi pro αὐτοῖς legatur αὐτούς. certe προσάξειν rejicienda. IBBETS.

m Πνεῦμα οἶμαι,] Ποινὴν *Baſ.*

n Ἐμπεπλησμένους,] Ita cum *Cod. Vat.* ἐμπλησμένους in *Editis Aliiſque.* πεπλησμένους *Samb.*

o Δῆλη γὰρ] Ita in omnibus *MSS.* δὴ γὰρ in *Editis.*

p Ἀλόγοις ἐν αὐτῇ ζώοις] Paulo aliter in *MSS.* ἀλόγοις ζώοις ἐν αὐτῇ πρὸς τιμωρίαν ἢ ὀργὴν Θ. ſed hominum nequitia etiam irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia Dei voluntate vocabantur ad pœnam, *Epiphan.*

q Προσκυνῶν] Προσκυνεῖ & mox εἶναι λέγων, & dein πάντων κρατοῦντα in *Big.* & *Samb.*

* *Turrim ædificavit Ecbatanis Mediæ,*] Vid. *Prideaux* parte 1. p. 163. & D. *Huetium* in D. E. p. 224.

r Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρεν,] Vide *Bochartum* in *Phaleg.* l. 3. c. 14. HUDS. Μηδικοῖς Ἐκβατάνοις *Herodot.* Thal. p. 189. SPANH.

s Βάριν,] Βάρις *Rufino* Mauſolæum. *Gelen.* Turris. *apud Æſchyl. Perſ.* v. 1080. navis; quæ collegit in hac voce *Heſychius.* Βάρις, πλοῖον, ἢ τεῖχος, ἢ σοφὴ, ἢ πύργος, quod poſtremum arripuit in verſione Gelenius. vid. infr. lib. XI. c. 4. §. 6. Vid. Eſdr. VI. 2. ubi LXX. ἐν πόλει ἐν τῇ βάρει· De eadem Βάρις h. e. Arce munitiſſima, eademque, ut Judæorum fabula, Scaliger de Emend. Tempor. p. 37. conf. ſequ. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. XI. §. 4. Alia Βάρις, quæ à Daniele Ecbatanis ædificata dicitur, de qua h. l. SPANH.

t Ὑπερεπίσατόν τι] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ὑπερεπίσταλόν in *reliquis.*

v Κατασκευάσθαι,] Sic *Samb.* in *ceteris* κατασκεύασται.

x Ἐν τῇ βάρει] Ἐν ταύτῃ *Hen.* & *Busb.*

y Περ-

πλεῖς, καὶ [y] Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχρι δεῦρο· [z] καὶ ὁ ταύτῃ πεπιστευμένος [a] Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς. καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα [b] θαυμάσαι τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ συνεδόξως ὡς ἑνί τινι τῶν μεγίστων εὐτυχήσῃ προφητῶν, καὶ συνεχῆ τὴν τῆς ζωῆς χρόνον [c] τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας μνήμης αἰωνίου ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συνέγραψάμενος καταλέλοιπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νυνί· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται· καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ [d] διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς δόξης τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ἅπασι παρὰ πάντων, ἀπὸ δὲ τῆς τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὑπὲρ ἀνθρώπου παρὰ τοῖς [e] ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. [f] καταλιπὼν δὲ γράψας, [g] ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς προφητείας ἀκριβὲς αὐτὸ καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἐπίσης δῆλον. [h] φησὶ γάρ, "[i] αὐτὸ "τοῦτο γινόμενα ἐν [k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Περσῶν, "[l] ὡς [m] ἐξελθοῖ μὲν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων [n] αὐτός, "σεισμῷ [o] δὲ καὶ κλόνῳ τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένης [p] κατα"λειφθείη μόνος, φυγόντων [q] τῶν φίλων· καὶ [r] πέσοι "μὲν [s] ἐπὶ στόμα παραχθεὶς ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, [t] τινὸς "δ' ἁψαμένου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ "[v] τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλῶν "ἡμερῶν. ἀναστάντι δ' αὐτῷ δειχθῆναι [x] κριὸν [y] ἐσήμηνε "μέγαν, πολλὰ μὲν σκεπτούμενα κέρατα, [z] πλουσιώτατον δ' "αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν [a] εἰς "τὸν δύσιν, θεασάμενον δὲ [b] τράγον [c] ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος "φερόμενον, [d] συρρήξαντα τῷ κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι "[e] πολλάξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν [f] ἐπὶ [g] τὸν γῆν, καὶ

ista Medorum reges sepeliantur, item Persarum & Parthorum: ejusque custodia sacerdoti Judæo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum usque diem. Convenit autem id de hoc viro narrare, quod, si quis audiverit, etiam miraretur. omnia enim ipsi, tanquam uni è vatum maximis, præter opinionem prospere cesserunt, & dum viveret honorem & gloriam apud reges populumque assequutus est, atque mortuus memoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot à se conscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque ii nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia habuisse. Non enim futura solum, quemadmodum & alii vates, prædicere solebat, sed & tempus, quo hæc eventura erant, præfinivit: cumque alii vates mala prænunciarent, propterea que regum & vulgi odia in se concitarent, istis Danielus erat bonorum prænuncius, adeo ut ob faustam quidem ominationem sibi omnium benevolentiam conciliarit; ex eventuum vero certitudine non solum in veridicis, sed & in divinis habitus fuerit à populo. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet perspicere summæ fidei esse ejus vaticinia, rataque & immutabilia. Ait enim, "cum for- "te Susis esset in Persidos metropoli, quòd exive- "rit quidem cum sodalibus suis in planitiem, su- "bito vero terræ motu & concussione oborta so- "lus fuerit relictus, amicis diffugientibus; & ipse "quidem in faciem devolutus in manus ambas "conciderit, à quodam vero apprehensus, simul- "que ab eo surgere jussus, ac videre quæ post "multas ætates civibus essent eventura. Cum au- "tem surrexisset, sibi ostensum esse, retulit, arie- "tem immani magnitudine, multa quidem cor- "nua enata habentem, postremum vero illorum "cæteris excelsius. Deinde sustulisse oculos ad "occasum, vidisseque hircum inde per aërem de- "latum, qui arietem, ubi cum eo congressus erat, "eumque bis cornibus percussérat, humi prostra-

Danielus ob vaticinia laudibus extollitur.

Visum de ariete & hirco. Dan. c. 8.

[y] Περσῶν] At rudera Istachræ (Persepolitana vulgo credita) sunt illa, ubi sepulti sunt reges Persarum. vide Diodorum Siculum. Quod Josephus dicit adeo integra illa saxa ac si recentia essent perdurare, possum ostendere verum esse de saxis Mausolei illius regum Persicorum, quæ mihi donavit inde avulsa Corn. Brunius. Id ille adscribebat duritiei lapidis, quæ vix ferro cedit, & admotas ab ipso secures sæpe fractas repulit. REL.

[z] Καὶ ὁ ταύτῃ πεπιστευμένος] Ita cum *Big.* & *Samb.* in *reliquis* ὁ deest.

[a] Ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς.] Darium (inquit *Bochartus*) crediderim Danielis opera & consilio in mirabili ista turri exstruenda usum: quo munere cum is egregie functus esset, regem grati animi ergo sanxisse ut Judæorum fidei turris committeretur.

[b] Θαυμάσαι τις] Θαυμάσαι τις *Big. Samb.* & *Vat.*

[c] Τιμή τε καὶ δόξα] Τιμή τε καὶ δόξα ἡ ὑπὸ τῶν *Big.* & *Samb.*

[d] Διὰ τοῦτο δυσχεραινομένων] Ita *Big. Samb.* & *Vat.* ἀφ' τούτων in *reliquis.*

[e] Ὄχλοις ἀποφέρεσθαι.] Ita *Big. Samb.* & *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *& opinionem divinitatis in populo habebat.* τοῖς ἄλλοις in *Editis Aliisque.*

[f] Καταλιπὼν δὲ γράψας,] Hæc & quæ sequuntur *de visione Danielis* laudantur à *Chrysostomo* in *Homil.* 2. *contra Judæos*, p. 115. *Edit. Hæschel.* Tom. 6. p. 330. *Edit. Savil.* & Vol. 1. p 484. *Edit. Frontonis-Ducæi.* καταλαψὼν δὲ γράψας in textu *Hæscheliano.* in margine καταλιπὼν δὲ γράφας ex *MSS.* quo modo ediderunt *Savil.* & *Fr. Ducæus.* HUDS. Citatur hic Josephi locus à J. *Chrysost.* τ. Ἰουδαν B. p. 330. l. 41. ex T. VI. *ed. Savil.* & T. 1. *Ed. G. Lat. Paris.* p. 484. 485. SPANH.

[g] Ὅθεν ἡμῖν] Ita *Chrysost.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* ὅθεν ἡμῖν ἀληθὶς τὸ τῆς προφ. αὐτῷ ἀκριβὲς *Big. Samb.* & *Gall.* 1. ὅθεν ἡμῖν τὸ ἀκριβὲς τῆς αὐτῷ προφ. καὶ ἀπ. *Hen.* & *Busb.* τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῷ προφητείας in *Editis.*

[h] Φησὶ γάρ,] Ita *Samb. Gall.* & *Chrysost.* φασὶ in *reliquis.*

[i] Αὐτὸ γινόμενα] Αὐτὸν γινόμενον *Big. Samb.* & *Gall.* 1. αὐτὸν γενόμενον in *Editis Aliisque.* sed cum *Epiphanius* habeat. *cum esset in Susis in metrop.* placuit rescribere αὐτῷ γενομένῳ. Duæ istæ voculæ omittuntur in *Chrysostomi* libris, qui mox habent ἐν Σούσοις τῇ μητ.

[k] Σούσοις ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Περσῶν,] Sic Ælian. de Animal. lib. v. c. xxvi. p. 901. Σύσων τῶν Περσικῶν· & Pausan. lib. x. p. 669. *Gen.* in Singulari, lib. xi. c. 6. §. 2. & §. 6. ἐν τῇ Σούσῃ· §. 7. verò Σύσοις in Plurali. Item infr. lib. xi. c. 5. §. 6. SPANH.

[l] Ὡς ἐξέλθοι] Ita cum *Hæschelio & Savilio*, in *Flavii* libris ὡς ἐξῆλθον, pro quibus ἐξελθεῖν legit *Fronto-Ducæus*, quod sane αὐτὸν γινόμενον (v. 21. & 22.) postularet.

[m] Ἐξέλθοι] Variæ Lectiones in loco adducto J. Chrysost. T. VI. p. 330. & 331. ubi Josephi locus citatur à verb. κατίλιπε δὲ γράψας &c. ad verba τὸ αὐτὸν δὲ τρόπον &c. *Gen.* ἐξῆλθον. Chr. ἐξέλθοι.

[n] Αὐτὸς, σεισμῷ] Τινῶν post αὐτὸς habet *Chrysost.*

[o] Δὲ καὶ κλόνῳ] Illud δὲ ex *Chrysost.*

[p] Καταλειφθείη μόνος,] Ita *Samb.* (*Cocc.*) & *Vat.* in *aliis MSS.* καὶ καταληφθείη. in *Editis* καὶ καταληφθείη. at καταλειφθέντα μόνον sine καὶ edidit *Fronto-Duc.* & κατελείφθη μόνος *Hæschel.* & *Savil.* omisso καὶ. HUDS. Chr. κατελείφθη μόνος. SPANH.

[q] Τῶν φίλων·] Γρ. τῶν ἄλλων pro τῶν φίλων. SPANH.

[r] Πέσοι] Ita in *Flavii* libris & *Chrysostomo Savilii.* Πεσὼν edidit *Hæschel.* πεσεῖν *Fronto Duc.*

[s] Ἐπὶ στόμα παραχθείς] Non aliter *Epiphanius*, qui vertit, *& conturbatus in faciem super ambas ceciderit* (vel *cecidit*) *manus.* στόμα ἀρράχθεις *Samb.* στόμα καταῤῥαχθεὶς *Big.* & *Gall.* 1. στόμα, καὶ σηειχθῶσαι ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς δ' ἁπτομένου *Fronto-Duc.* στόμα [καὶ] παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, τινὸς [δ'] ἅπτομ. *Hæschel.* ἐπὶ στόμα παραχθεὶς, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τινὸς ἅπτομ. *Savil.*

[t] Τινὸς δ' ἁψαμένου] Τινὸς ἁπτομένου. *Chrys.* SPANH.

[v] Τὰ μέλλοντα] Modo dixit se nolle futura ex Daniele describere. REL. Exstat locus ille sup. c. 10. §. 4. neque mirum id; noluit enim irritare Romanos, Æternæ (ut vocabant) Urbis desolationem indicando. HAV.

[x] Κριὸν] Κριὸν μέγαν sine voce ἐσήμανε. *Chrys.* SPANH.

[y] Ἐσήμανε μέγαν,] Hæc vox desideratur in *Chrysostomi* libris. eam tamen similemve vocem agnovisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ostensum sibi dixit*, &c.

[z] Πλουσιώτατον δ' αὐτῶν] Τὸ δὲ πλουσιώτατον *Chrysost.*

[a] Εἰς τὸν δύσιν,] Πρὸς τὸν δύσιν. *Chrys.* SPANH.

[b] Τράγον ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Τράγον δι' ἀέρος φερόμενον, non exstante ἀπ' αὐτῆς. *Chrys.* SPANH.

[c] Ἀπ' αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον,] Ita etiam *Epiphan.* sed ἀπ' αὐτῆς desunt *Chrysostomo.*

[d] Συρρήξαντα τῷ κριῷ,] Ita *Samb.* & *Chrysost.* συρράξαντα in *Editis Aliisque.*

[e] Πολλάξαντα δὶς,] Ita cum *Savilio* apud *Chrysost.* πλήξαντι *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* Ἀραξάντα in *Editis Flavii*, ῥήξαντα in *MSS.* κορυξάντα tamen in *Gall.* 1. *à manu secunda*, forsan pro κυρτάξαντα. HUDS. *Gen.* ἀράξαντα δὶς· Chr. πλήξαντα δὶς. SPANH.

[f] Ἐπὶ τὸν γῆν, καὶ πατῆσαι.] Ἐπὶ τῆς γῆς *Chrysost.*

[g] Τὸν γῆν,] Τῆς γῆς. *Chrys.* SPANH.

h Ἰδὼν

"vit conculcavitque. mox vidisse enatum è fronte "hirci cornu eminentissimum, eóque fracto qua- "tuor succrevisse, quatuor cœli plagas spectantia. "Ex his vero & aliud minus exortum esse scripsit: "quod, postquam adultum esset, dicebat Deus qui "hæc illi ostendebat, bellum genti ipsius illaturum "esse, & urbem vi expugnaturum, templique cere- "monias perturbatum ire, sacrificiaque inhibitu- "rum esse per dies mille ducentos & sexaginta sex." Hæc quidem se vidisse in planitie juxta Susas Danielus scripsit: Deum vero ipsi, quid sibi vellent quæ per visum apparuerant, in hunc modum exposuisse declarabat. "Arietem quidem regna Per- "sarum & Medorum significare dicebat, cornua "vero reges ibi rerum potituros, & cornu novis- "simum designare regem ultimum, quique *cæteros* "omnes opibus & gloria superaturus esset. Hir- "cum autem indicare, ex Græcis quendam regna- "turum esse, qui bis cum Persa congressus victo- "riam ex acie reportabit, omnemque dominatum "& principatum in se transferet. Ingenti vero "cornu, *eoque* ex hirci fronte producto, significa- "ri primum regem: quatuorque cornubus, illo ca- "dente, enatis, quæ ad quatuor terræ partes re- "spexerunt, primi regis post mortem ejus succes- "sores ostendi, regnique inter eos partitionem, "illosque, *utpote* nec liberos ipsius nec cognatos, "multis annis orbis terrarum imperium habituros. "Porro ex his regem quendam exoriturum esse, "qui & *Judæorum* gentem & leges expugnabit, "formamque institutæ juxta has reipublicæ ever- "tet, & templum diripiet, perque triennium sa- "cra fieri prohibebit." Et fane factum est ut hæc ipsa sub Antiocho Epiphane gens nostra pateretur, prout viderat Danielus, & multis ante annis quæ ventura erant scriptis mandaverat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio scripsit, illosque magnam vastitatem *genti nostræ* illaturos esse. Ista omnia, à Deo sibi monstrata, scriptis consignata reliquit: ut qui ea legerint, & eventus perspexerint, Danielum mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum; & Epicu-

Visi de ariete & hirco interpretatio.

Epicurei redarguuntur.

"κὴ πατῆσαι. εἶπε τ τράγον [h] ἰδεῖν ἐκ τ μετώπου μέ- "γιστον [i] ἀναφύεται κέρας, ὃ [k] κλασθέν[τ] [l] ἀναβλασ- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων πτερωμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναφῦναι Ⓒ ἄλλο μικρότερον [m] ἀνέτειλεν· ὃ "αὐξῆσαι, ἔλεγε αὐτῷ ὁ [n] ταῦτα ὑποδεικνὺς Θεὸς, πολε- "μήσειν αὐτὸ τὸ ἔθνος, κὴ [o] τὴν πόλιν αἱρήσειν κ τὸ κρά- "τος, κὴ [p] συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν, [q] κὴ τὰς θυσίας κωλύ- "σειν [r] γενέσθαι [s] ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα "ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν [t] Σούσοις ὁ Δα- νιὴλ ἔγραψε· κρῖναι δ' [v] αὐτῷ τὴν ὄψιν ἐξ φανέντα τ [x] ἐθέλειν τ Θεὸν ἔτως. "τ μὲν κριὸν βασιλείας τὰς "Περσῶν Ⓒ Μήδων [y] σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δ κέρατα τὸς "βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τ "[z] ἔσχατον βασιλέα, τοῦτον [a] δ διοίσειν ἁπάντων πολύτῳ τε "κὴ δόξῃ. τ δ τράγον [b] δηλοῦν, ὡς ἐκ τ Ελλήνων τὶς "βασιλεύων ἔσαι, ὃς τῷ Πέρσῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσει "τῇ μάχῃ, [c] κὴ παραλήψε[ται] τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δη- "λοῖ δ' [d] ὑπὸ ἐ μεγάλε κέρατ[ο]ς ἐ ἐν τῷ μετώπῳ "ἐ τράγε τ πρῶτον βασιλέα· κὴ τὴν τ [e] τεσάρων [f] ἀ- "ναβλάσησιν ἐκπεσόντ[ων] ἐκείνε, κὴ τὴν πρὸς τὰ [g] τέσ- "σαρα κλίματα τ γῆς αὐτῶν ἀποτροφὴν ἑκάστε, τὸς "διαδόχος μὴ τ θάνατον ἐ πρώτε βασιλέως [h] ἐμφανί- "ζεσθαι, κὴ διαμερισμὸν εἰς αὐτὸς τ βασιλείας, [i] ὅτι δ "παῖδας αὐτὸ τότε ὄντας ὅτι συγγενεῖς, πολλοῖς ἔτεσιν "ἄρξειν τ οἰκουμένης. [k] γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασι- "λέα, τ ἐκπολεμήσοντα [l] τὸ, τε ἔθνος Ⓒ τὸς νόμους αὐ- "τῶν, κὴ τὴν [m] κατ' αὐτὸς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, κὴ "συλήσοντα τ ναὸν, κὴ τὰς θυσίας [n] ἐπ' ἔτη τρία κωλύ- "σοντα θρησκεύεσθαι." κὴ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη [o] τῷ ἔθνι παθεῖν ὑπ' Αντιόχε τ Επιφανοῦς, καθὼς [p] εἶδεν ὁ Δανιὴλ, κὴ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γε- νησόμενα. [q] τὸν αὐτὸν δ [r] τρόπον Δανιὴλ κὴ [s] περὶ τ τ Ρωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, κὴ ὅτι ὑπ' αὐτῶν [t] ἐρημω- θήσε[ται]. [v] ταῦτα πάντα ἐκεῖνος, [x] Θεῦ δείξαν[τ]ος αὐτῷ, συγγράψας [y] κατέλιπεν· ὥστε τὸς ἀναγινώσκοντας, κὴ τὰ [z] συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ προνοίᾳ [a] τ Θεῦ τιμῇ [b] τὸν Δανιὴλον· κὴ τὸς [c] Επικουρείους ἐκ τούτων

δεί-

[h] Ἰδεῖν ἐκ τ μετώπου] Ἰδεῖν ὑψηλότερον, ἐκ τ. solus *Chrysost.*

[i] Ἀναφύεται κέρας,] Ἀναφύσαι ὦ *Chrysost.* HUDS. Ἀναφύσαι κέρας. *Chrys.* SPANH.

[k] Κλασθέντ[ος]] *Chrys.* Κλασθέντος ἀλλὰ ἀναβλ. SPANH.

[l] Ἀναβλάσησαι τέσσαρα] Ἀλλὰ ἀναβλ. *Chr.*

[m] Ἀνέγραψεν] Ἀνεγράψεν αὐξῆσαι. ἔλεγε ᾧ αὐτῷ *Hæschel.* & *Fronto Duc.*

[n] Ταῦτα ὑποδεικνὺς Θεὸς,] Ita *MSS.* & *Chrys.* τοιαῦτα in *Editis.*

[o] Τὴν πόλιν αἱρήσειν] Sic *Epiphan.* κὴ τὴν πολιτείαν ἀναιρήσειν, vel κὴ τὴν πόλιν ἀναιρήσειν *Chrysost.*

[p] Συγχεῖν τὰ περὶ τ ναὸν,] Ita in *Editis Aliisque.* quomodo & in *Chrysost. Savilii.* συγχεῖσι τὰ π. τ. ναὸν *Samb. Hen.* & *Busb.* συχεῖν τ ναὸν *Hæschel.* συλήσειν τ ν. *Fronto Duc.*

[q] Καὶ τὰς θυτίας κωλύσειν γενέσθαι] Καὶ τὰς θυσίας κωλύσας γενέσθαι ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ. ἑβδομήκοντα γρ. *Chrys.* SPANH.

[r] Γενέσθαι] Vocem γενέσθαι restitui ex *Samb. Epiphan.* & *Chrysost.* apud quem in *Edit. Hæschel* & *Frontonis-Duc.* κωλύσειν. γενέσθαι ᾧ ἐφ' ἡμ.

[s] Ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ.] Ita *Big.* & *Samb.* ασπϛ'. in *Editis.* in *Epiphanii* libris, *diebus mille ducentis & sexaginta sex.* vel MLXVI. vel MCCLXXV. ἡμ. χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα vel ἑξδομήκοντα in *Chrysostomo.* HUDS. Et Sacrificia vetita per dies MCCXCVI. *Rufin.* MCCLXVI. SPANH.

[t] Σούσοις] Id est apud Susa. Ita ἐν usurpari alibi demonstramus. Mox etiam dixit γενόμενον ἐν Σούσοις ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον. REL.

[v] Αὐτῷ τὴν ὄψιν ᾧ φανέντα] Ita & *MSS.* & *Chrysost.* αὐτῶν in *Editis.*

[x] Εθέλειν τ Θεόν] Ita *Epiphan.* & *Savilii Chrysost.* Ἐδέετο κὴ Θεοῦ, ὃς τ μ. κ. β. τ. μ. Π. κ. Μ. σημαίνειν ἔφασκε. *Fronto-Duc.* & paulo aliter *Hæschelius.*

[y] Σημαίνειν ἔφασκε,] Σημαίνειν ἔφασκε abest in Chrys. SPANH.

[z] Ἔσχατον βασιλέα,] Ἔσχατ. βασιλ. τ μέλλοντα τούτων διοίσειν. *Chrys.* SPANH.

[a] Διοίσειν ἁπάντων] Ita cum *Chrysostomi Codd. MSS.* nec aliter ut puto *Epiphan.* in *Flavii* libris τοῦτον ᾧδ δ. & in *Editis Chrysostomi*, τ μέλλοντα διοίσειν.

[b] Δηλοῖ,] Δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τε ὁ βασιλ. *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* δηλοῖ ὡς ἐξ Ελλ. τις βασιλ. *Savil.*

[c] Καὶ παραλήψε[ται] τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν.] Καὶ ἀφαιρεθήσε[ται] in *Chrysostomi* libris. & *omnem gloriam ejus principatus auferet*, apud *Epiphan.*

[d] Ὑπὸ ἐ μεγάλε κέρατ[ο]ς] Διὰ ἐ πρώτε μεγάλε κέρατ[ο]ς *Chrys.*

[e] Τεσσάρων] Τεσσάρων βασιλέων ἀναβλ. *Big.* & *Samb.*

[f] Ἀναβλάσησιν] Ἀναβλάσησιν. ἐκπεσόντ[ων] ᾧ ἐκείνε *Hæschel.* & & *Fronto-Duc.*

[g] Τέσσαρα κλίματα] Τέσσαρα κέρατα ἀποτροφὴν τ Διαδόχων *Hæschel.* & *Fronto-Duc.* τέσσαρα κλίματα ἀποτροφὴν ἑκάστε, τὸς Διαδόχος *Savil.*

[h] Ἐμφανίζεσθαι] Ἐκφανίζεσθαι *Chrysost.*

[i] Οὔτε ᾧ παῖδας αὐτῷ] Ita in *omnibus* præter *Samb.* qui ᾧ omittit. οὔτε παῖδας ὄντας αὐτῷ [αὐτῷ *MSS.*] οὔτε συγγενεῖς *Chrysost.*

[k] Γενέσθαι δ' ἐκ τούτων] Εσεσθαι ᾧ ἐκ τούτ. pro γενέσθαι· *Chrys.* SPANH.

[l] Τὸ, τε ἔθνος] Ita cum *Big.* & *Samb.* τὸ ἔθνος in *reliquis.*

[m] Κατ' αὐτὸς] Ita *Chrysost.* in *Flavii* libris κ' τούτους.

[n] Ἐπ' ἔτη τρία] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[o] Τῷ ἔθνι παθεῖν] Ita *MSS.* & *Chrysost.* τὸ ἔθνος in *Editis Aliisque.*

[p] Εἶδεν ὁ Δανιὴλ,] Sic & *Epiphan.* εἶπε *Hæschel.* & *Fronto-Duc.*

[q] Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον Δανιὴλ] Τὸν αὐτὸν ᾧ χρόνον *Gen. Gelen.* hic legit τρόπον· Desunt autem hæc in Versione *Rufini*, quæ de Danielis Prophetia de vastandis Judæis à Romanis hic dicuntur. Τὸν αὐτὸν ᾧ π. Eadem referuntur è Josepho Chrysost. M. p. 331. ab his verbis: Τὸν αὐτὸν ᾧ τρόπον &c. SPANH.

[r] Τρόπον Δανιὴλ] Ita *Big.* & *Samb.* χρόνον in *Editis Aliisque.*

[s] Περὶ τ τ Ρωμαίων] Ita *Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* περὶ τ Ρωμ. in *Editis Aliisque.*

[t] Ἐρημωθήσε[ται].] Ἐρημωθήσε[ται] τὰ λειψάνα *Samb.* à manu secunda.

[v] Ταῦτα πάντα] Adducuntur eadem à Chrysost. loco indicato p. 332. lin. 2. SPANH.

[x] Θεῦ δείξαντ]ος αὐτῷ,] Θεῦ διδάξαντος *Vat.*

[y] Κατέλιπεν·] Καταλιπὼν *Chrysost.* SPANH.

[z] Συμβαίνοντα σκοποῦντας] Ita *MSS* συμβάντα in *Editis.*

[a] Τῇ Θεῦ τιμῇ] Articulum habuimus ex *MSS.*

[b] Τὸν Δανιὴλον·] Τὸν Δανιὴλ *Chrysost.* SPANH.

[c] Επικυρείους] Ita *MSS.* (& *Cocc.*) in *Editis.* Επικυρείους.

δεί-

d Τὸν

ὑφ' ἑπτὸν πεπλανημένας, οἳ τὸν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ [d] τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τοῖς πραγμάτων, ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον πρὸς ἅπαντα τῶν ὅλων ἔσεσθαι [e] κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φρουροῦντος τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. [f] ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτως ὑπ' αὐτοῦ τὸν τρόπον, καθάπερ ἐκ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν [g] ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ ἐκ τὰ ἅρματα πρηστευόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιόχους, [h] σωτηρίοις ἂν ἀπὸ τῆς ἀπροσκοπίας φορᾶς ἀπολωλέναι ἐκ διεφθείρετο. [i] τοῖς γὰρ προφρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα [k] τῆς ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι πρὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοίαν. εἰ γὰρ [l] ἦν τις τούτου προφητείαν, [m] εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον ἄγεσθαι, πάντα [n] ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον γραφὴν [o] ἀνέγνων, οὕτως ἐγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλησεται περὶ αὐτῶν, ἀνεγκλήτον ἐχέτω τοῦτο ἑτερογνωμοσύνῃ.

Τέλος τῆς βιβλίου δεκάτου.

reos *magno* in errore verſari deprehendant, qui providentiam è vita ejiciunt, & à Deo res *humanas* curari non exiſtimant, nec omnia à natura beata & immortali (ad univerſitatis rerum perennitatem) regi & adminiſtrari *volunt*, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeverant. qui ſi ita ut illi autumant præſide careret, quemadmodum naves ſine gubernatoribus videmus procellis *& fluctibus* obrui, curruſque aurigis deſtitutos percelli, temerario *ſane* motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta prædicta fuerint à Danielo, videntur mihi à vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis ejus eventus reſpondiſſe conſpiceremus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diverſam opinionem ſequi & tueri.

Finis Libri decimi.

d Τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν] Καὶ Θεὸν *Big.* & *Samb.*

e Κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα,] Sic *Samb. Gall.* 1. *Hen.* & *Busb.* κυβερνᾶσθαι in *reliquis.*

f Ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσκόπτως ὑπ' αὐτοῦ] Ὡς εἰ *Big.* & *Samb.*

g Ὑπὸ τῶν πνευμάτων,] Ὑπὸ πν. *Big.* & *Samb.*

h Σωτηρίοις ἂν] Ita cum *Big* & *Samb.* σωτερεῖς ἀπ. *Gall.* 1. σωτελεῖντα ἀπ. in *Editis Aliiſque.*

i Τοῖς γὰρ προφρημένοις] Τοῖς ὧν *Samb. Busb.* & *Hen.*

k Τῆς ἀληθοῦς δόξης] Illud τῆς ex *MSS.*

l Ἂν ἦν τις τοῦ προφητείαν,] Particula deëſt *Big.* & *Samb.*

m Εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ] Ita ex *Big.* & *Samb.* προφήτειαν συνοίσαιεν εἰ αὐτ. in *Editis Aliiſque.*

n Ἐωρῶμεν ἀποβαίνοντα.] Ita *MSS.* ὁρῶμεν in *Editis.*

o Ἀνέγνων,] Ita cum *Big. Samb.* & *Epiphan.* διέγνων in *Editis Aliiſque.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO UNDECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cyrus Perſarum rex, cum Judæos Babylone in patrias ſedes dimiſiſſet, eis permiſit templum exſtruere, data illis pecunia.*

2. *Quod regis duces, impeditis operibus, ipſos in templo ædificando interpellarunt.*

3. *Quomodo, poſt Cyri mortem, Cambyſes ejus filius, ſuſcepto imperio, Judæis prorſus interdixit templi inſtauratione.*

4. *Quod Darius Hyſtaſpis filius, Perſarum regnum adeptus, Judæorum gentem in honore habuit, & templum exædificandum curavit.*

5. *Quomodo poſt illum Xerxes ejus filius ſumma Judæos benevolentia proſequutus eſt.*

6. *Quod, Artaxerxe regnante, tota Judæorum gens in extremum diſcrimen propemodum adducta erat, dolo Amani.*

7. *Quomodo Bagoas, qui Artaxerxis junioris exercitui cum imperio præerat, Judæos multis injuriis affecit.*

8. *Quanta beneficia illis contulit Alexander Macedonum rex, poſtquam Judæam ſubegerat.*

α'. Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὺς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, [b]ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

β'. Οτι διεκώλυσαν [c]αὐτὺς οἱ ἐξ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις.

γ'. Ως, Κύρου τελευτήσαντος, Καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ, καταλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς Ιουδαίοις [d]οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

δ'. Οτι Δαρεῖος ὁ [e]Υστάσπου, βασιλεύσας Περσῶν, ἐτίμησε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, [f]καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ε'. Ως μετ' αὐτὸν ὁ [g]παῖς αὐτοῦ Ξέρξης οἰκείως ἐσχε τὺς Ιουδαίους διετέλη.

ς'. Οτι, βασιλεύοντος [h]Αρταξέρξου, μικρὸν τὸ Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε, δι' Αμάνου δόλον.

ζ'. Ως [i]Βαγώας, ὁ Αρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν.

η'. Οσα ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Αλέξανδρος εὐεργέτησεν αὐτύς, κρατήσας τῆς Ιουδαίας.

a Ἐν τῇ ἑνδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ, vel ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ.
b Ἐπιτρέψαι αὐτοῖς] Ἐπιμεῖναι αὐτοὺς in *Caji Codd.*
c Αὐτὺς οἱ] Ιουδαίους *C.*
d Οἰκοδομῆσαι] Κτίσαι *Hen.*
e Υστάσπου,] Υστάσπεως *Hen. Vat.* & *Gall.* Υστάσπου *C.*
f Καὶ τὸν ναὸν] Καὶ τὸν ναὸν αὐτῶν ἀνῳκοδόμησεν *Hen. Vat.* & *C.*
g Παῖς αὐτοῦ Ξέρξης] Καὶ ὁ παῖς *Vat.* & *C.*
h Αρταξέρξου,] Αρταξέρξου, Ιουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος *C.*
i Βαγώας,] Ita hîc loci in libris *omnibus.* alibi tamen in *aliquibus* Βαγώσης. quod minus rectum eſſe exiſtimat *Schotanus.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] συγ'. μιῶας ε'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER UNDECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CCLIII. *menses* V.

ΚΕΦ. α'.

Ως Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τὰς Ιουδαίους ἀπολύσας ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν, δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

[b] Ω ἢ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν [c] ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανάστην τὸν λαὸν ἡμῶν [d] ἐκ τῆς οἰκείας εἰς Βαβυλῶνα [e] στρέπτεσεν, ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν & τὴν συμφορὰν [f] ἐκείνων τῶν παλαιπώρων, [g] καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ Ιερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν ἢ κατασκαφῆναι τὴν πόλιν· ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι Ναβυχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς [h] ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ παύσιν ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκαταστῆσαι γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι, καὶ τὰ ἀρχαίας ἀπολαῦσαι εὐδαιμονίας. ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. παρορμήσας γὰρ τὴν Κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι καὶ πᾶσαν τὴν Ασίαν, ὅτι ΚΥΡΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΓΕΙ. "ἐπεί με ὁ Θεὸς ὁ μέ-
"γιστος τὰ οἰκουμένης [i] ἀπέδειξε βασιλέα, πίθομαι τῷ-
"τον εἶναι ὃν τὸ τοῦ Ισραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ
"τοὔνομόν μου προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναόν
"αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τῇ [k] Ιουδαίᾳ χώρᾳ.

β'. Ταῦτα δ' ἔγνω Κῦρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τὰ αὐτὰ [l] προφητείας ὁ Ησαΐας κατέλιπε, πρὸ ἐτῶν διακοσίων & δέκα. ἔστι γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἰπεῖν ταῦτα λέγειν τὸν Θεὸν, ὅτι "βούλομαι [m] Κῦρον ἐγὼ, ὃν πολλῶν ἐθνῶν & με-
"γάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν
"[n] ἰδίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν." ταῦτα Ησαΐας [o] προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ἑκατὸν & πεντηκοντα. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν Κῦρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμή τις ἔλαβε & φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα· [p] καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους

CAP. I.

Quomodo Cyrus Persarum rex, cum Judæos Babylone in patrias sedes dimisisset, eis permisit templum exstruere, data illis pecunia.

ANNO regni Cyri primo (iste autem erat septuagesimus ab illo die quo populum nostrum contigit è suis sedibus Babylonem migrare) Deum miseratio subiit captivitatis & ærumnarum, quas miseri isti tulerunt, sicuti ipsis per Hieremiam vatem prædixerat ante urbis excidium; quod postquam servierint Nabuchodonosoro ejusque posteris, & hanc sustinuerint servitutem per annos septuaginta, rursus eos in patriam terram restituet, eritque ut templum ædificent, & pristinam felicitatem consequantur. Ista illis præstitit. Nam cum Cyri animum exsuscitasset, effecit ut ille per universam Asiam scriberet, CYRUM REGEM DICERE. "Quoniam me Deus "maximus orbis terrarum regem constituit, hunc "illum esse credo quem Israëlitarum gens adorat. "Is enim meum nomen per vates prædixit, & "quod ipsius templum instauraturus sim Hieroso-"lymis in terra Judæa.

Cyrum excitat Deus ad Hierosolyma instauranda. [1 Esdr. c. 1. v. 1. & 3 Esdr. c. 2. v. 1. Jer. c. 25. v. 12. & c. 29 v. 10.]

2. Hæc autem cognovit ex lectione vaticiniorum libri quem Esajas ante annos ducentos & decem reliquit. hic enim secreto Deum ista enunciare dicebat, "Cyrum ego volo, quem multarum "& magnarum gentium regem constitui, populum "meum in propriam terram remittere, templum-"que meum ædificare." Hæc Esajas prædixit, centum & quadraginta annis antequam templum dirutum est. Illa itaque dum legeret Cyrus, Deique numen miraretur, cupido eum incessit studiumque exsequendi quæ scripta erant: accitisque il-

Ex lectione Esaiæ (c. 14. v. 28.) Cyrum cupido incessit templi ædificandi.

---

a Συγ'. μιῶας ε'.] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* συγ'. μιῶας ϛ'. *Gall.* 2. & Codex *Caji.* συγ'. μιῶας ε'. *Bas.* Videsis *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 135.

b. Τῷ ϛ πρώτῳ ἔτει τῆς Κύρου βασιλείας,] Τῷ ϛ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν juxta *Epiphan.* & LXXII.

c Ἑβδομηκοστὸν] Annos Captivitatis Babylonicæ inchoandos esse à tertio Joachimi anno ostendit *Is. Voss.* in *Chr. S.* p. 133.

d Ἐκ τῆς οἰκείας] Ex propriis finibus *Rufin.* omisit *Gelen.* οἰκείας subaudi χώρας vel γῆς, ut infra c. 5. §. 3. τὴν οἰκείαν γῆν & §. 5. ἀνεχωρήσαν εἰς τὰ οἰκεῖα· SPANH.

e Σωέπτεσεν,] Σωίπεσεν, παρώρμησεν ὁ Θεὸς τὴν Κύρου ψυχὴν καθὼς προ. *Busb.* & *Big.*

f Ἐκείνων τῶν παλαιπώρων,] Ἐκείνην *Hen.* συμφορὰν ἐκείνην παλαιπώρων Ιουδαίων *Epiphan.*

g Καθὼς προεῖπεν] Καὶ ante καθὼς expunxi, auctoritate nonnullorum *MSS.* tam *Lat.* quam *Gr.*

h Ἐκγόνοις αὐτοῦ,] *Al.* ἐγγόνοις.

i Ἀπέδειξε βασιλέα,] Ἀνέδειξε in *MSS.*

k Ιουδαίᾳ χώρᾳ] Ιουδαία χώρα, terra Judæa. REL.

l Προφητείας ὁ Ησαΐας] Βασιλείας *C.*

m Κῦρον ἐγὼ,] Κῦρον ὃν ἐγὼ π. ἐ. κ. μ. ἀπέδειξα βασ. *Hen.* & *Busb.* Κῦρον πολλῶν ἐ. κ. μ. ἀπέδειξας βασιλέα *C.*

n Ἰδίαν γῆν,] Ita *Hen. Busb. Big. C.* & *Epiphan.* Ιουδαίαν in *Editis.*

o Προεφήτευσεν] Προεῖπεν in *plerisque MSS.*

p Καλέσας τε] Καὶ καλέσας τοὺς & καλέσας δὲ ὁ Κῦρος τοὺς in *MSS.* καλέσας ϛ τοὺς legisse videtur *Epiphan.*

Cyrus Judæos Hierosolyma remittit. 1 Esdr. c. 1. & 3 Esdr. c. 2.

illuſtriſſimis apud Babylonem Judæis, dixit, "ſe illis poteſtatem facere in patriam ſuam eundi, ur-"bemque Hieroſolyma & templum Dei iterum ſu-"ſcitandi. fore enim & hunc illis adjutorem, i-"pſumque ſcripturum eſſe ducibus & ſatrapis in "vicinia iſtius Judæorum regionis, ut conferant "eis aurum atque argentum ad templi fabricam, "inſuper & pecora in ſacrificia.

Judæi Hieroſolyma redeunt. 1 Esdr. c. 1. & 2. & 3 Esdr. c. 2.

3. Iſta Cyrus cum Iſraëlitis dixiſſet, duarum tribuum principes, Judæ & Benjaminis, ſimulque Levitæ & ſacerdotes, propere ſe Hieroſolyma contulerunt. Multi vero apud Babylonem manſerunt, nolentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Cumque eò perveniſſent, omnes Regis amici illis adjumento erant, & ad templi ſtructuram conferebant, alii quidem aurum, alii vero argentum, rurſuſque alii magnam vim pecorum ſimul & equos: tumque & vota Deo ſolverunt, & conſuetas olim victimas mactarunt, quaſi jam urbs illis inſtaurata eſſet, & antiqua reviviſceret ſacrorum ſolennitas. Cyrus autem illis remiſit & vaſa Dei, quæ rex Nabuchodonoſorus, templo ſpoliato, Babylonem deportaverat: atque iſta perferenda tradidit Mithradati ſuo quæſtori, cum mandatis ut illa Abaſſaro daret, ea lege ut illa aſſervaret uſque dum templum ædificaretur, eoque abſoluto traderet ſacerdotibus populique principibus templo reſtituenda. Quin & epiſtolam miſit Cyrus ad Syriæ ſatrapas, in hanc ſententiam.

Vaſa Hieroſolyma deportata. 1 Esdr. c. 1.

Cyri litera de Hieroſolymis inſtaurandis.

CYRUS REX SISINÆ ET SARABASANÆ S.

"Judæis, quicunque volunt, permiſi, in pa-"triam ſuam profectis, & civitatem ſuam inſtau-"rare, & templum Dei Hieroſolymis ædificare, "in eodem quo antea fuerat loco. Miſi autem eò "etiam quæſtorem meum Mithradatem & Zoro-"babelum Judæorum principem, ut templi fun-"damenta jaciant, illudque exſtruant, *ea amplitu-"dine*, ut altitudo quidem ſexaginta, latitudo vero "totidem etiam pateret cubitos, trinis politorum "ſaxorum ordinibus, & uno ligneo ex ipſius pro-"vinciæ arboribus, ſimiliter & altare *erigant* in "quo Deo ſacrificent. Sumptus vero in iſta *omnes* "de meo ſuppeditari volo. Vaſa quoque, quæ rex "Nabuchodonoſorus, à templo *olim* ſuſtulerat, "tradidi in manus Mithradatis quæſtoris mei, & "Zorobabeli Judæorum principis, ut ea perferant "Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant re-"ponantque. Numerus autem illorum ita ſe ha-"bet: refrigeratoria aurea quinquaginta, argentea "quingenta; pocula Thericlea aurea quadraginta, "argentea quingenta; ſitulæ aureæ quinquaginta, "argenteæ quingentæ; libatoria aurea triginta, ar-"gentea trecenta; phialæ aureæ triginta, argen-"teæ duo millia & quadringentæ, & mille inſu-"per vaſa magna. Concedo etiam illis eoſdem ho-"nores, quibus & majores eorum uſi ſunt, pro pe-"cudibus & vino & oleo drachmas quinque mil-

τ̃ ἐν Βαβυλῶνι Ιȣδαίων, "συγχωρεῖν αὐτοῖς, ἔφη, βα-"δίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ [q] ἀναȣῆσαι τὴν πόλιν "Ιεροσόλυμα & τὸν τ̃ Θεȣ̃ ναόν. [r] ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς & τȣ̃-"τον σύμμαχον, [s] αὐτόν τε γράψειν τοῖς ἡγεμονεύȣσιν ἐκεί-"νης τ̃ς χώρας [t] τ̃ Ιȣδαίων ἡγεμόνων & στρατηγῶν, ἵνα συμ-"βάλωνται [v] χρυσὸν αὐτοῖς & ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τ̃ "ναȣ̃, καὶ ὡς τύποις θρέμματα ὡς τὰς ȣσίας.

γ'. Ταῦτα Κῦρος καταγγείλαντος τοῖς Ισραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τ̃ δύο φυλῶν ἄρχοντες τ̃ Ιȣ̃δα & [x] τ̃ Βενιαμίτȣ, οἵ τε Λευῖται & ἱερεῖς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. πολλοὶ [y] δὲ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ȣ̓ θέλοντες. καὶ ὡδε γινομένοις αὐτοῖς οἱ τ̃ βασιλέως φίλοι πάν-τες ἐβοήθȣν & συνέφερον εἰς [z] τὸν τ̃ ναὸν καθασκευήν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπ-ποις· καὶ τὰς τε ὐχὰς ἀπεδίδοσαν τῷ Θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας καὶ τὸ παλαιὸν ȣσίας ἐπετέλȣν, [a] ὥσπερ ἀνακαλȣμένης αὐ-τοῖς τ̃ πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τ̃ς ἀρχαίας θεῖ τ̃ θρησκείας σωτηρίας. [b] ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς Κῦρος & τὰ σκεύη τ̃ Θεȣ̃, ἃ συλήσας τὸν ναὸν [c] βασιλεὺς Ναβȣχοδονόσορος εἰς τ̃ Βα-βυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν [d] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτȣ̃, προστάξας δοῦναι αὐτὰ [e] Ασασάρῃ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τ̃ς οἰκοδομίας τ̃ ναȣ̃, πεπληρωμένος δὲ αὐτȣ̃, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχȣσι τȣ̃ πλήθȣς, εἰς τ̃ ναὸν [f] ἀποδοθησόμενα. πέμπει δὲ & ἐπιστολὴν πρὸς τὰς ἐν Συ-ρίᾳ σατράπας Κῦρος, τὰδε λέγȣσαν.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΣ [g] ΣΙΣΙΝΗ ΚΑΙ ΣΑΡΑΒΑΣΑΝΗ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Ιȣδαίων τ̃ ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικȣ́ντων ἐπέτρεψα "τοῖς βȣλομένοις, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθȣ̃σι πατρίδα, τήν τε "πόλιν [h] ἀνακτίσαι, καὶ τ̃ ναὸν οἰκοδομῆσαι τ̃ ἐν Ιεροσολύμοις "τȣ̃ Θεȣ̃, ὅπερ τȣ̃ αὐτȣ̃ τόπȣ ἐφ' ὃ & πρότερον. κατέπεμ-"ψα δέ μȣ καὶ τ̃ γαζοφύλακα Μιθραδάτην, καὶ Ζοροβάβη-"λον τ̃ ἄρχοντα τ̃ Ιȣδαίων, ἵνα θεμελίȣς βάλωνται τȣ̃ ναȣ̃, "καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, [i] ὕψȣς μὲν ἑξηκοντα πήχεις, τ̃ "δὲ αὐτῶν καὶ τὸ εὖρος, λίθȣ μὲν ξεστȣ̃ τρεῖς ποιησάμενοι "δόμȣς καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον, ὁμοίως δὲ καὶ ȣσιαστήριον "ἐφ' ὃ [k] ȣ̓σι τῷ Θεῷ. τὴν δὲ εἰς τȣ̃τα δαπάνην, ἐκ τ̃ "ἐμαυτȣ̃ φέρειν βȣλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ, ἃ ἐσύλησεν ἐκ "τȣ̃ ναȣ̃ Ναβȣχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα ὡδε δο-"θῆναι [l] Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ Ζοροβαβήλῳ τῷ "ἄρχοντι τ̃ Ιȣδαίων, ἵνα διακομίσωσιν εἰς Ιεροσόλυμα, "καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τ̃ ναὸν τȣ̃ Θεȣ̃. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐ-"τῶν ἐστι τοσȣ̃τος· [m] ψυκτῆρες χρύσεοι [n] πεντήκοντα, ἀρ-"γύρεοι [o] πεντακόσιοι, [p] θηρίκλεια χρύσεα [q] τεσσαράκον-"τα, ἀργύρεα πεντακόσια, κάδοι χρύσεοι πεντήκοντα, "ἀργύρεοι [r] πεντακόσιοι, σπονδεῖα χρύσεα τριάκοντα, ἀρ-"γύρεα τριακόσια, φιάλαι χρύσεαι τριάκοντα, ἀργύ-"ρεαι δισχίλιαι τετρακόσιαι, σκεύη τε ἄλλα μεγάλα χι-"λια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν ἐκ προγόνων εἰθισμέ-"νην τιμὴν, κτηνῶν καὶ οἴνȣ καὶ ἐλαίȣ δραχμὰς εἴκοσι "μυ-

q Ανασῆσαι] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἀνασῶσαί τε in *Editis.*

r Εσεσθαι γδ] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *reconſtruere, ſe ſcilicet eos adjuvante. Tunc ſcripſit ſuis ducibus illius terræ vicinis, ut aurum &c.*

s Αυτόν τε] Αὐτός τε *Hen.* & *Busb.*

t Τῶν Ιȣδαίων ἡγεμόνων] Τῶν ἰδίων ἡγεμόνων *Hen.* τ̃ οἰκείων ἡγεμ. *Busb.*

v Χρυσὸν αὐτοῖς] Χρυσίον *Chryſ.*

x Τ̃ς Βενιαμίτδ,] Τ̃ς abeſt *MSS.*

y Δὲ κατέμειναν] Ita *Big.* & *Epiphan.* γδ in *cæteris.*

z Τὸν τ̃ ναὸν κατασκδν,] Illud τὸν ex *MSS.*

a Ωσπερ ἀνακαλȣμένης] Ωσπερ ἀνακαλȣμένης αὐτοῖς πάλιν καὶ ἀνα-βιώσης *Hen.* & *Chryſ.* ὡσπερ ἀνακαλȣμένης καὶ ἀναβ. *Big. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *tanquam creatam & antiquam religionis conſuetudinem redivivam.*

b Απέπεμψε] Επέπεμψε *Gall.*

c Βασιλεὺς Ναβȣχοδονόσορος] Vox Βασιλεὺς deeſt quibuſdam *MSS.*

d Μιθραδάτῃ] Μιθρηδάτῃ *Big.* Μιθελδάτῃ *Vulg.* Μιθραδάτῃ in Græcis *Eſdræ*, & *nummis antiquis*, ut oſtendit Ill. *Spanhemius.*

e Ασασάρῃ,] Αβισσάρῃ *Vat.* Proculdubio aut Σασαβασσάρῃ ex *Eſdra* l. 1. aut Σαναβασσάρῃ ex *Eſdra*, l. 3. legendum.

f Αποδοθησόμενα.] Αποθησομένοις *Vat.* Δὲποδοθησομένοις *Chryſ.*

g Σισίνῃ] Σισίννῃ καὶ Σαραβαζάννῃ *Hen.* Σισίννῃ καὶ Σαβραβαζάννῃ *Eſdræ* l. 3. c. 6. & 7. Videſis & *Eſdram* in l. 1. c. 5. & 6.

h Ανακτίσαι,] Ita *MSS.* ἀνακτίζειν in *Editis.*

i Υψȣς μὲν ἑξηκοντα] Ita *Hen. Busb. Chryſ. Vat.* & *Epiphan.* ὕψος μὲν πήχυς ξ'. τὸ δὲ αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος in *Editis Aliiſque.*

k Θȣ́ȣσι τῷ Θεῷ.] Ita *MSS.* aut θύȣσι. in *Editis* θύȣσι.

l Μιθραδάτῃ τῷ γαζοφύλακι,] De Mithradate tanquam Duce eorum, qui Templi reſtaurationem voluerint impedire agit J. Chryſoſt. T. VI. p. 161. & 162. SPANH.

m Ψυκτῆρες χρύσεοι] Multò plura vaſorum genera exprimit, quam in recenſione ſua, *Eſdras*, l. 1. c. 1.

n Πεντήκοντα,] Ita *Hen. C.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ.*

o Πεντακόσιοι,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* τετρακόσιοι *Baſ.*

p Θηρίκλεια χρύσεα τεσσαράκοντα.] Illa Θηρίκλεια χρύσεα τεσ-σαράκοντα, ἀργύρεα πεντακόσια deſiderantur in *Epiphanii* libris. HUDS. LXX. κεφωρῆς χρυσοῦς *MS. Alex.* κεφωρῆ. Eſd. 1. v. 10. ex Hebr. כפורי Expletoria. *Vulg.* Scyphi. SPANH.

q Τεσσαράκοντα,] Πεντήκοντα *Gen.*

r Πεντακόσιοι,] Ita *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τεσσαράκοντα *Baſ. Aliique.*

"μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σε-
"μίδαλιν πυρῶν [s] ἀρτάβας δισμυρίας πεντακοσίας. κε-
"λεύω ὦ τλὼ τούτων χορηγίαν [t] ἐκ τῶ Σαμαρείας γί-
"νεσθαι φόρων. ἐπίσχοι ὦ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τὰς Μωϋ-
"σέως οἱ νόμους ἱερεῖς ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ προσφέροντες εὐ-
"ξονται τῷ Θεῷ περὶ [v] σωτηρίας καὶ βασιλέως καὶ γένους
"αὐτοῦ, ὅπως ἡ Περσῶν βασιλεία [x] διαμένῃ. τὰς ὦ
"παρακούσαντας τούτων καὶ ἀκυρώσαντας [y] ἀναστανρωθῆναι
"βούλομαι, καὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς." καὶ
ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτα ἐδήλου· τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
σωτελούντων εἰς Ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν τέσσαρες καὶ
δισχίλιοι, [z] τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.

"lia & quingentas, & triticeæ similæ artabas vi-
"ginti millia & quingentas. Jubeo autem ut ho-
"rum *omnium* copia illis fiat ex Samariæ tributis.
"atque istas victimas immolabunt sacerdotes Hie-
"rosolymis juxta ritus Moysaïcos: & intra sacra
"Deum precabuntur pro salute Regis ejusque so-
"bolis, ut regnum Persarum diuturnum sit. At
"quicunque istis non paruerint, eaque irrita fece-
"rint, eos crucis patibulo affigi volo, & bona eo-
"rum redigi in fiscum regium". Et in hanc qui-
dem sententiam scripta erat epistola: eorum vero,
qui è captivitate convenerunt Hierosolyma, my-
riades erant quatuor, duo millia, & quadringenti
sexaginta duo.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰουδαίοις, ὑπὸ Χουθαίων & σατραπῶν ἐμποδιζομένοις πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευὴν, τοῦ Κύρου τελευτήσαντος οὐκ ἐπιτρέψαι ὁ Καμβύσης τοιοῦτόν τι ποιῆσαι.

CAP. II.

Quomodo Judæos, quo minus templum exstruerent à Chuthæis & satrapis impeditos, Cyro mortuo omnino prohibuit Cambyses ab ejusmodi opere moliendo.

II.

Βαλλομένων ὦ τὰς θεμελίους τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ πέριξ ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ [a] Χουθαίων· οὓς [b] ἐκ τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς [c] ἀγαγὼν Σαλμανασάρης [d] ὁ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν Σαμαρείᾳ, ὅτε τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν ἀνάστατον ἐποίησε· παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς [e] ἐπιμελομένους ἐμποδίζειν τοὺς Ἰουδαίους, πρός τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ ὦ, καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, [f] ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις τὸ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀμελὲς καὶ ῥᾴθυμον τῆς οἰκοδομίας. Κύρῳ γὰρ [g] περί τι ἄλλως ἀσχολη-
θέντι πολέμους ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ [h] στρατευσαμένῳ ἐπὶ
[i] Μασσαγέτας [k] ἐκεῖ συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον. Καμ-
βύσῃ ὦ τῷ Κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντι,
οἱ ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ καὶ Ἀμμανίτιδι καὶ Μωαβίτιδι καὶ
Σαμαρείᾳ γράφουσιν ὑπομνήματα [l] Καμβύσῃ δηλοῦντα τάδε.
"Δέσποτα, οἱ [m] παῖδές σου, [n] Ραθυμος ὁ πάντα τὰ πρακτέ-
"μενα γράφων, καὶ [o] Σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ
"οἱ τῆς βουλῆς τῆς ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ κριταί. γινώ-
"σκειν σε δεῖ, βασιλεῦ, [p] ὅτι Ἰουδαῖοι, οἱ εἰς Βαβυλῶ-
"να ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ
"τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν οἰκοδομοῦσι,
"καὶ τὰς [r] ἀγορὰς αὐτῆς, [s] καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,
"καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μέντοι τούτων γινομένων, ὅτε
"φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦσιν, ὅτι ὦ ὑπακούειν
"ἐθελήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀντιστήσονται, καὶ
"ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν [t] ἐθελήσουσιν. ἐνεργημέ-
"νων οὖν τούτων περὶ τὸν ναὸν καὶ σπευδομένων, καλῶς ἔ-

Hi dum templi fundamenta jaciunt, atque ei ædificando omni studio incubuerunt, gentes finitimæ, præsertimque Chuthæi, (quos, è Persi-de ac Media traductos, Salmanasares Assyriorum rex in Samaria collocavit, cum Israëlitarum po-pulum inde migrare fecisset) rogabant satrapas, & eos qui operibus præerant, ut Judæos in urbe instauranda temploque exstruendo impedirent. Atque illi, largitionibus ab istis corrupti, Chuthæis fidem pretio addictam dederunt, fore ut Judæorum res negligerent, & in ædificatione promovenda segniter agerent. Cyrus enim, dum in aliis bellis occupatus erat, ista ignorabat: eique, cum adversus Massagetas duxisset exercitum, illic vitam finire contigit. Cum autem Cambyses Cyri filius in regnum successisset, Syrorum quidam & Phœnicum & Ammanitarum & Moabitarum & Samaritanorum ad eum literas scripserunt in hunc modum. "Domine, servi tui, Rathymus commenta-"rienſis, & Semelius scriba, atque concilii in "Phœnicia & Syria præsides. Cognoscere te o-"portet, Rex, Judæos, qui Babylonem deducti "fuerant, *isthinc profectos* in regionem nostram ve-"nisse urbemque rebellem & improbam ædifica-"re, simul & fora ejus *reficere*, atque mœnia in-"staurare, & templum exstruere. Nunc scito, si "ista fuerint *absoluta*, quod nec tributum pende-"re sustinebunt, nec imperata facere volent, sed "& regibus resistent, & imperare potius quam "servire parati erunt. Itaque cum templi fiat opus "& in eo laboretur, nobis optimum visum est scri-"bere ad te, Rex, & *ejusmodi rem* non negligere, "ut

Impeditur templi instauratio. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

Cyri mors: ei in regnum succedit Cambyses, ad quem mittuntur literæ de impedienda Hierosolymorum instauratione. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 2.

[s] Ἀρτάβας] Ita *Hen.* ἀρτάβας βφ. in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* libris *viginti quinque millia & quadringentas* (vel *quigentas*) *artubas.* Verum illa καὶ εἰς σ. π, ἀρ. βφ. desunt in nonnullis *MSS.* HUDS. ἀρταβὰ μέτρον Μηδικὸν εἶτε, *Hesychius.* In Schol. *Aristoph. Acharn.* p. 376. Λρταβὰ μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις· LXX. Es. V. v. 10. ὁ σπόρος ἀρτάβας ἑξ· in *Hebr.* חמר. SPANH.

[t] Ἐκ τῆ Σαμαρείας] Ἐκ τῆ Σαμαρείας ἴσως ἐκ φόρων *Chrys.*

[v] Σωτηρίας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σωτηρίας τε in *reliquis.*

[x] Διαμείνῃ.] Διαμείνῃ *Vat.* & *Chrys.*

[y] Ἀναστανρωθῆναι] Ἀναστανρόω, non *rursus* cruci affigere. REL.

[z] Τετρακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο.] In *Editis* νξβ'. pro quibus τξ'. scribendum esse existimat *J. Clericus.* quod Græci aliter hic non habeant ac Hebræi τεσσαράκοντα ἑξήκοντα.

[a] Χουθαίων] Conf. supr. lib. IX. c. 14. §. 3. SPANH.

[b] Ἐκ τῆ Περσίδος καὶ Μηδικῆς ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Vide de hoc molimine J. Chrysost. ab initio Serm. T. VI. p. 161. SPANH.

[c] Ἀγαγὼν Σαλμανασάρης] Ἀγων *Chrys.*

[d] Ὁ τῶν Ασυρίων βασιλεὺς] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[e] Ἐπιμελομένους] Ἐπιμελουμένους *Vat.* & *Chrys.*

[f] Ἀπημπόλησαν τοῖς Χουθαίοις] Aristoph. Acharn. p. 389. λαθάνω· ἀπεμπολώμενοι· SPANH.

[g] Περί τι ἄλλως;] Περί τε τὰς ἄλλας *Hen.*

[h] Στρατευσαμένῳ] Στρατευσαμένῳ γε *Vat.*

[i] Μασσαγέτας] Ita *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* Μασαγέτας. Videsis *Strab.* lib. XI.

[k] Ἐκεῖ συνέβη] Ita ex *MSS.* αὖθις in *Editis.*

[l] Καμβύσῃ] Pro Καμβύσῃ LXX. Αρθασαθὰ· *Hebr.* ארתחשׁשׂתא SPANH.

[m] Παῖδές σου,] Δοῦλοι *Chrys.*

[n] Ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ πρακτέμενα γράφων] *Rufinus*: mirabimur omnia accidentia scribens. LXX. Ρεὼμ βαλεὶν· *MS. Alex.* Βαλαὶν· *Hebr.* בעל טעם Rechum Præfectus rationis, *Santes Pagnin.* Esdr. IV. v. 8. SPANH.

[o] Σεμέλιος] Σαμέλιος aut Σιμέλιος *Esdræ*, l. 3.

[p] Ὅτι Ἰουδαῖοι,] Sic *MSS.* ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι in *Editis.*

[q] Τὴν τε πόλιν τὴν ἀποστάτιν καὶ πονηρὰν] Ita ex *MSS.* (& *Cocc. Vetus* rebellem ac malevolam) τὴν τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν in *Editis.*

[r] Ἀγορὰς] Ἀγυιὰς legi vult *Schotanus.* sed ἀγορὰς agnoscit *Esdras* ut & *Epiphan.* cujus in *libris* melioribus *fora*, non *fores* ut *Editis* nonnullis.

[s] Καὶ ἐπισκευάζουσι τὰ τείχη,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐπισκευάζουσί τε sine καὶ in *reliquis.* HUDS. Αγορὰ nempe seu Fora inter præcipuas condendarum aut restaurandarum urbium partes habitæ apud Gentiles. SPANH.

[t] Ἐθελήσουσιν.] Ἐθέλουσι *Vat.*

"ut inſpicias majorum tuorum commentarios. in "illis enim invenies Judæos defectionum auctores "& animis in reges inimicis, ſimiliter & ipſorum "urbem, quæ propter hanc cauſam etiam nunc "vaſtata eſt. Nobis autem viſum eſt & hoc tibi "indicare, quod forſan neſcias, ſi urbs ita fuerit "inſtaurata & mœnibus cincta, nullam tibi dein-"ceps in Cœlen-Syriam & Phœniciam patere "viam.

Cambyſes Hieroſolymorum prohibet inſtaurationem. 1 Eſdr. c. 4. & 3 Eſdr. c. 2.

2. Cambyſes vero poſtquam legiſſet epiſtolam, cum eſſet *alioqui* natura malignus, iis quæ declaraverant irritatus eſt, & hoc modo reſcripſit: "Cambyſes rex Rathymo commentarienſi, & Belle-"mo, & Semelio ſcribæ, reliquiſque eorum ſociis, "& *cæteris* in Samaria & Syria degentibus, hæc "dicit. Lectis quas miſiſtis literis, meo juſſu in-"ſpecti ſunt majorum meorum commentarii, & "inventum eſt hanc urbem perpetuo regibus in-"feſtam fuiſſe, ejuſque incolas ſeditionum & bel-"lorum cauſas exſtitiſſe: ac reges illorum compe-"rimus potentes acreſque fuiſſe, & tributa ex Cœ-"le-Syria & Phœnicia legiſſe. Quapropter ego "impero Judæos ab urbis ædificatione impediri, "ne inde in majus provehatur eorum malitia, qua "hactenus in regum detrimentum uſi ſunt." His literis perlectis, Rathymus & Semelius ſcriba, eorumque collegæ, è veſtigio conſcenſis equis, Hieroſolyma properarunt, ducta ſecum magna hominum multitudine; & Judæos prohibuerunt ab urbe temploque ædificando. Et hæc quidem opera novem aliis annis intermiſſa jacuerunt uſque ad annum ſecundum regni Darii Perſarum regis. Cambyſes enim, cum per ſexennium regnaſſet, illoque tempore Ægyptum ſubegiſſet, inde reverſus apud Damaſcum diem obiit ſupremum.

Cambyſis obitus.

"χειν ἔδοξεν ἡμῖν, χράψαι σοι, βασιλεῦ, καὶ μὴ [v] πε-"ριδεῖν, ὅπως [x] ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σε βι-"βλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῶν βασι-"λέων ἐχθροὺς Ιουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφε-"στῶτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τοῦτό σοι δη-"λῶσαι, ἀγνοήμενον ἴσως, ὅτι ἡ πόλεως ἔτω οἰκοδομη-θείσης, καὶ τὸ κύκλον τῶν τειχῶν ἀποπλαθέσης, ἀποκλεισ-θήσεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ [y] ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω.

Β'. Ἀναγνὺς δὴ ὁ [z] Καμβύσης τὴν ἐπιστολὴν, καὶ φύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων· "Βασιλεὺς Καμβύσης Ραθύμῳ τῷ γραφοντι τὰ "προστάγματα, καὶ [a] Βελσεμῳ, καὶ Σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ "τοῖς λοιποῖς τοῖς συμπαρομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν Σαμαρείᾳ "καὶ Φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνὺς τὰ [b] πεμφθέντα παρ' ὑ-"μῶν γράμματα, [c] ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι τὰ τῶν προγό-"νων μου βιβλία, καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν "αἰεὶ γινομένη, καὶ στάσις καὶ πόλεμοι οἱ ἐνοικοῦντες πρᾳ-"γματευόμενοι· καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ "βιαίους, φορολογήσαντας Κοίλλω Συρίαν καὶ Φοινίκλω. "ἐγὼ τοίνυν προστέταχα μὴ συγχωρεῖν τοῖς Ιουδαίοις ἀνοι-"κοδομεῖν τὴν πόλιν, μὴ ἐπὶ πλέον [d] αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας "αὐτῶν, ἢ χρώμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἀμπελέκαζι." τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γραμμάτων, ὁ Ράθυμος καὶ Σε-μέλιος [e] ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συμπαγμένοι, πρόφασιν ἐπιποθήσαντες ἵππους, ἔσπευσαν εἰς Ιεροσόλυ-μα, πλήθει ἐπαγόμενοι πολύ· καὶ διεκώλυσαν οἰκοδο-μεῖν τοὺς Ιουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπε-σχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Δαρείου βασι-λείας [f] τοῦ Περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη ἐννέα. Καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν Αἴγυ-πτον, [g] καὶ [h] ὑποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν Δαμασκῷ.

IV. CAP. III. ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Dario poſt mortem Cambyſis & Magorum cædem, regnum adepto, Zorobabelus, quod in problematum explicatione aliis præſtiterit, inſtaurationem templi à Rege impetrat.

Sublatis Magis regnat Darius.

SUblatis autem Magis, qui poſt Cambyſis obitum regnum anno tenuerunt, ſeptem Perſarum domuum, ut appellantur, principes Darium Hyſtaſpis filium regem crearunt. Is, cum *adhuc* privatus eſſet, voverat Deo, ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem ſupererat remiſſurum ad fanum Hieroſolymitanum. Venerat autem ad Darium ex Hieroſolymis ſub illud tempus Zorobabelus, qui captivorum Judæorum princeps fuerat conſtitutus. erat enim ab antiquo eidem cum rege amicitia. Quo factum eſt, ut, cum aliis duobus corporis ipſius cuſtodiæ adhibitus, honorem quem ſperaverat conſequutus fuerit.

Darii votum de Hieroſolymis inſtaurandis.

2. Primo autem regni *ſui* anno, Darius ſplendide & magno cum apparatu excepit & eos qui circa ſe erant, & vernas, & Medorum principes, &

Μετὰ δὴ τὴν τῶν Μάγων ἀναίρεσιν, οἱ μὲν τοῦ Καμβύσου φίλοι τὴν Περσῶν ἀρχὴν [i] ἐνιαυτῷ κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῶν Περσῶν τὸν Ὑστάσπου παῖδα Δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα. ἦν δὲ, ἰδιώτης ὢν, ηὔξατο τῷ Θεῷ, εἰ γένοιτο βασιλεὺς, πάντα τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ, ὅσα λοιπὰ ἦν ἐν Βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν Ιεροσολύμοις. ἔτυ-χε δὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς Δαρεῖον ἐξ Ιεροσολύμων [k] Ζοροβάβηλος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων Ιου-δαίων ἡγεμὼν [l] ἀπεδέδεικτο. [m] πάλαι γὰρ λοιπὸν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. [n] ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κριθεὶς ἄξιος, [o] ἀπέλαυεν τῆς ἤλπισε τιμῆς.

Β'. Τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, Δαρεῖος ὑποδέ-χεται λαμπρῶς καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς τούς τε περὶ αὐ-τὸν, καὶ τοὺς [p] οἴκοι γενομένους, καὶ τοὺς τῶν Μήδων ἡγεμόνας, καὶ

[v] Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν τι τοιοῦτο *Eſdræ* l. 3. c. 2.

[x] Ἐπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων] In vero *Eſdra*, c. 4. v. 15. ἐπισκέ-ψῃ τῶν πατέρων. in *Pſeudo-Eſdra* ἐπισκοπῇ σὺ τοῖς.

[y] Ἐπὶ Κοίλλω Συρίαν] Ad inferiorem Syriam *Ruſin.* Pro ἀπο-κ. σ. οδ. LXX. οὐκ ἔσαι σοι εἰρήνη Eſdr. iv. 16. In *Hebr.* & *Vulg.* poſſeſſionem trans Fluvium non habebis. SPANH.

[z] Καμβύσης] Artaxerxes Eſdr. iv. 8. SPANH.

[a] Βελσεμῳ] Βελισεμίῳ juxta *Epiphanium.* Βεελζέμῳ *Vat.* Βεελ-ζίμῳ C. Βεελτίμῳ *Hen.* Βεελτέθμῳ *Eſdræ.*

[b] Πεμφθέντα] Πεμφθέντα μοι παρ' ὑμῶν C. πεμφθέντα μοι γεγράμ-μαται *Hen.*

[c] Ἐκέλευσα ἐπισκέψασθαι] Τὰ τῶν πατέρων μου βιβλία ἐπισκεψάμην ſolus *Busb.*

[d] Αὐξηθῇ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* αὐξηθῇ in *Editis.*

[e] Ο γραμματεύς,] Illud ὁ ex *MSS.*

[f] Τοῦ Περσῶν] Ita *MSS.* ἕως δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Δαρείου [καὶ *Alex.*] βασιλέως Περσῶν *Eſdr.* τῶν Περσῶν in *Editis.*

[g] Καὶ] Sic cum *Hen.* & *Busb.* in *reliquis* καὶ deëſt.

[h] Ὑποστρέψας] Ἀποστρέψας *Hen.* & *Vat.*

[i] Ἐνιαυτῷ] Ita *MSS.* ἐνιαυτὸν in *Editis.*

[k] Ζοροβάβηλος,] Sic *MSS.* Ζοροβάβελος in *Editis.*

[l] Ἀπεδέδεικτο.] Ita *MSS.* ἀπεδείκνυτο in *Editis.*

[m] Πάλαι] In aliquibus *MSS.* πολλὰ γὰρ πάλαι λοιπόν. verum non ita *Epiphan.*

[n] ὯΙ δὴ καὶ] Δι' ἣν καὶ in *MSS.*

[o] Ἀπέλαυεν τῆς ἤλπισε τιμῆς.] Ita *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *Vat.* ut & mox ἤλπισι aut ἤλπιζι. in *Editis* ἀπέλαβεν τῆς ἔλπισε τιμῆς.

[p] Οἴκοι γεγονότας,] Πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς οἰκογε-νεῖς αὐτῶ 3 *Eſdræ*, c. 3. v. 1.

καὶ σατράπας [q] τῶν Περσῶν, καὶ τοπάρχας τῆς Ινδικῆς ἄχρι τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τοὺς στρατηγοὺς [r] τὰ ἑκατὸν εἴκοσι ἑπτὰ [s] σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ καλῶς δειπνήσαντες ἄχρι κόρου ἔπωλησαν μονῆς ἀνέλυσαν κοιμησόμενοι [t] παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν κοίτων, καὶ βραχὺ τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται· καὶ μηκέτι καθικοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν τρέπεται μετὰ τῶν τριῶν σωματοφυλάκων, καὶ τῷ λόγον ἐρωτᾷ, περὶ ὧν αὐτὸς ἀναπαύεσθαι μέλλοι, τὸ [v] ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπισχνεῖτο νικητηρίων, [x] πορφύραν [y] ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν σκυφίοις [z] χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσοῦ καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον, καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ [z] περιαυχένιον [a] χρύσεον, καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν [b] πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, [c] καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται. ταῦτα ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἠρώτα μὲν τὸ πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ὑπερισχύει, τὸ δεύτερον εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸ τρίτον εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προτεθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν, ἡσύχασεν. ὄρθρου δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς [d] μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς Περσίδος καὶ Μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει [e] τύπῳ, τῶν σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων.

γ'. Καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν δύναμιν, ἥτις αὐτῷ ἐμφανίζων. "ἄνδρες γάρ, εἶπεν, ἐγὼ "τὸν ἰσχὺν δὲ οἴνου τεκμαιρόμενος, πάντα ὑπερβάλλειν "οἶμαι δρίσκω τούτῳ τῷ τρόπῳ. [f] σφάλλει γὰρ τῶν πίνόντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὸν δὲ βα- "σιλέως τῆς δὲ ὀρφανοῦ καὶ δεομένου κηδεμόνος ὁμοίαν τί- "θησι, καὶ τὸν δὲ δούλου διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν δὲ "ἐλευθέρου, ἢ τὸ πένητος ὁμοία γίνεται τῇ δὲ πλου- "σίου. μεταποιεῖ γὰρ καὶ μεταγωνᾷ τὰς ψυχὰς [g] ἐν "αὐτοῖς γιγνόμενος, καὶ τῶν μὲν ἐν συμφορᾷ κα- "θεστηκότων σβέννυσι τὸ λυποῦν, τοὺς δὲ ἀλλοτρίων "χρέα λαβόντας [h] εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐ- "τοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὲν μικρὸν "φθέγγεσθαι, πελάντων δὲ μεμνῆσθαι, καὶ τῶν τοῖς δι- "δαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν στρατη- "γῶν δὲ βασιλέων ἀνυποθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων "καὶ συνήθων [i] ἐξαιρεῖ μνήμην. ὀπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώ- "πους καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλ- "λοτριωτάτους· καὶ ὅταν νήψαντες τύχωσι καὶ καταλύ- "σῃ μηδὲν ὧν ἔπραξαν ὑπὸ τὴν μέθην εἰδότες. τού- "τοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείκνυμι τὸν οἶνον ὑπερκρα- "τοῦντα πάντων καὶ βιαιότατον.

δ'. Ὡς δ' ὁ πρῶτος, ἀποφηνάμενος περὶ τὸν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τὰ προφρημένα, ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τὸ τοῦ βασιλέως δύναμις, ταύτην ἀποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅτι βίαν ἔχειν ἢ πειθὼ δοκεῖ. τὸν δὲ τρόπον τῆς ἀποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. "ἁπάντων μὲν, εἶπεν, "ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τὴν γῆν καταναγκά- "ζουσι καὶ τὴν θάλασσαν εἶναι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ

Persarum satrapas, & Indiæ toparchas ad Æthiopiam usque, militiæque duces in centum viginti septem satrapiis. At postquam abunde & ad satietatem epulati cubitum discessêrant ad suum quisque diversorium, Darius rex, cum ad lectum se recepisset, & paululum noctis requievisset, experrectus est; cumque non amplius somnum capere potuisset, confabulari cœpit cum tribus satellitibus, atque ei, qui sententiam veriorem & sapientiorem tulerit de rebus quas ab illis quæsiturus esset, in victoriæ præmium daturum esse promittit, ut purpura vestiretur, poculis aureis biberet, in auro dormiret, aureis frænis currum, byssinamque cydarim, & torquem auream circa collum haberet, ut secundus ab ipso propter sapientiam suam sederet, meusque inquit cognatus vocabitur. Hæc in eos munera collaturum esse pollicitus, primum quidem interrogavit, an vinum *reliquis* præpolleret, secundum vero an reges, tertium vero an mulieres, aut forte veritas magis quam hæc omnia. Postquam ista illis proposuerat, quievit. Mane autem, cum accersivisset megisthanas & satrapas & toparchas Persidis & Mediæ, *ipse* solio collocatus, ubi jus reddere consuevit, jussit unumquemque satellitum suam, de iis quæ proposuerat, sententiam declarare, omnibus audientibus.

Problemata de vini & regis & mulieris & veritatis viribus.

3 *Esdr. c. 3.*

3. Tum primus exorsus est dicere de vini potentia, ad hunc modum eam extollendo. "O viri, "inquit, ego de vini viribus conjecturam faciens, "eas rebus omnibus prævalere hisce indiciis com- "perio. Mentem enim eorum, à quibus bibitur, "fallit decipitque; ita ut reges similes fiant pupil- "lis & curatore egentibus, & servi ad eandem cum "ingenuis dicendi libertatem adspirent, & paupe- "res *magna de se opinione* cum divitibus adæquen- "tur. animas enim, si forte eas ingrediatur, subin- "de mutat, novamque illis vim ingenerat; ut quod "& calamitosis tristitiam adimit, & obæratos in "æris alieni oblivionem ducit, facitque ut sibimet "videantur omnium ditissimi, adeo ut nihil par- "vum loquantur, sed talenta crepent, & alia id "genus nomina quibus uti beatis conveniat. præ- "terea ducum aut regum meminisse non patitur, "nec memoria tenere amicos & familiares. nam "& homines armat etiam adversus sibi chariſſimos, "facitque ut appareant omnium alienissimi: cum- "que sobrii facti fuerint, & vinum nocte exhalan- "do crapulam edormierint, surgunt ignari o- "mnium quæ per ebrietatem commiserant. Ex "hisce ego conjectura assequor, vinum rerum o- "mnium potentissimum esse, nihilque eo esse ve- "hementius.

Vini vires.

3 *Esdr. c. 4.*

4. Postquam primus, ista de vini viribus loquutus, siluit, proximus cœpit de regis potestate verba facere, eam ostendendo validissimam esse, & majori vi pollere quàm cætera, quæ suos impetus aut intellectum habere videntur. id quod & demonstrare conatus est ad hunc modum. "Omnium "quidem rerum, dicebat, penes homines esse im- "perium, qui & terras & maria sibi ad quoscun- "que usus, velint nolint, inservire faciunt; regibus "au-

Regis vires.

[q] Τῶν Περσῶν,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τὸ Περσίδος in *reliquis.*

[r] Τῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ] CXXVII. Satrapiæ III. Esdr. III. & IV. SPANH.

[s] Σατραπειῶν.] Επὶ ἔτη ἑκατὸν post σατραπειῶν adjicit *Vat.* De Satrapiarum numero vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, lib. 1. p. 112.

[t] Παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι,] Παρ' αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*

[v] Ἀληθέστερον] Ἀληθέστατον καὶ σωφρονέστατον *Hen.* & *Busb.*

[x] Πορφύραν ἐνδύσασθαι,] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.

[y] Ἐνδύσασθαι,] Ἐνδύεσθαι *Hen.* & *Busb.*

[z] Περιαυχένιον χρύσεον,] Conf. supr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.

[a] Χρύσεον,] Ita *MSS.* χρυσῶν in *Editis*; forsan pro χρυσοῦν.

[b] Πρωτεῖα] Πρωτεῖον C. HUDS. Η ἡμετέρου regio *noſtra.* REL.

[c] Καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται.] Ita *Busb. Hen.* & C. καὶ συγγενὴς μου ἔφη κληθήσεται), καὶ ὡσαύτως ἀπὸ δεξιοῦ ἵσται). ταύτας *Vat.* καὶ συγγενὴς μου ἐπικληθήσεται). ταύτας &c. in *Editis.* HUDS. Ita hodie Reges Galliæ & Britanniæ, viros quos honore Comitatus aut Episcopatus ornant, cognatos vocant: *mon tres cher cousin Archevesque de Paris.* Comitem de Athlone, *cognatum* suum & *consanguineum* vocavit Anna Britannorum regina in literis ad eum datis, quas vidi. REL.

[d] Μεγιστᾶνας καὶ σατράπας] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, p. 134. *Edit. Sylb.*

[e] Τόπῳ,] Τόπῳ deest *Hen.* & *Vat.*

[f] Σφάλλει γὰρ] Σφάλλει τε γὰρ τὸν π. *Hen.* σφάλλει γὰρ ἔφη τὸν π.

[g] Ἐν αὐτοῖς γιγόμενος,] Ἐν αὐτοῖς γίν. *Hen.* ἐν αὐτοῖς ἐγγιγόμενος C. & *Vat.* Verum desiderantur in quibusdam *MSS.* nec ea legisse videtur *Epiphan.*

[h] Εἰς λήθην ἄγει,] Εἰς λήθην αὐτῶν ἄγει *Busb.*

[i] Ἐξαιρεῖ μνήμην.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

[k] Διατό-

"autem in ipſos imperium eſſe ſummamque pote-
"ſtatem: ac proinde qui dominatum habent in ani-
"malium fortiſſimum & validiſſimum, iſti jure
"merito cenſendi ſunt ea eſſe potentia ac vi cui o-
"mnia cedant neceſſe eſt. Quid quod, ſi ſubditis
"imperarint bella ſuſcipere & pericula adire, ob-
"temperatur; & ſi eos inimicis obviam ire velint,
"propter poteſtatem ſuam obſequentes habent: at-
"que eſt quidem cum jubeant ut montes demo-
"liantur, mœniaque & turres dejiciant. Quin &
"occidi & occidere, ſi præcipiatur, nunquam re-
"cuſant; ne regum imperia haud ita, uti par eſt,
"exſequi videantur. quod ſi vicerint, prædam bel-
"lo partam regi afferunt. Rurſum qui à militia
"abſtinentes terram colunt exercentque, ubi, poſt
"exantlatos labores operiſque difficultates ſupera-
"tas, ſata meſſuerint & fructus collegerint, tribu-
"ta *ſimiliter* regi afferunt. Quicquid autem is di-
"xerit juſſeritve, id neceſſitate coacti ſine mora
"& cunctatione faciunt. Tum demum ille quidem
"omne genus deliciis & voluptatibus ſaturatus dor-
"mit: ab aliis vero cuſtoditur vigilantibus, & *ad*
"*eum* quaſi timore alligatis. nemo enim illum,
"dum ſomnum capit, audet relinquere, neque tan-
"tillum, ut ſua curet negotia, diſcedere; ſed regi
"cuſtodiendo, id unum ſibi neceſſe eſſe ut faciat
"exiſtimans, aſſiduitatem adhibet. Idcirco, fieri
"non poteſt quin rex omnium potentiſſimus ſit,
"cui, ſi quid imperat, dicto audiens eſt tanta mul-
"titudo.

Mulierum vires. 3 *Eſdr.* c. 4.

5. Illo autem tacente, tertius Zorobabelus eos docere incepit, quid valeant mulieres & veritas, hujuſmodi oratione. "Vinum quidem multum
"poteſt, & magnus eſt rex cui omnes obediunt:
"ſed iſtis præpotentiores ſunt mulieres. nam &
"regem mulier in dias luminis oras protulit: &
"vinearum ſatores, ex quibus vinum gignitur,
"mulieres & pariunt & educant. In univerſum
"nihil eſt, quod non illis acceptum debemus.
"nam & illæ nobis veſtes texunt, illarumque be-
"neficio eſt quod res domeſticæ curentur & ſer-
"ventur. Nec poſſumus vitam agere abſque fe-
"minarum conſortio. Sed ſi *forte* multum auri
"comparaverimus & argenti, aliudve quidpiam
"pretioſum & magni faciendum, primo aſpectu
"mulieris venuſtæ hæc omnia miſſa facimus, vi-
"ſæque formam inhiamus & *deperimus*; imo bo-
"niſque noſtris æquo animo cedimus, modo pul-
"chritudine *illius* frui daretur & potiri. Quin-
"etiam patrem & matrem terramque altricem re-
"linquimus, & in chariſſimorum ſæpenumero ob-
"livionem venimus propter mulieres; ac ne com-
"mori quidem cum illis refugimus. Ex hoc au-
"tem maxime licet intelligere, quantam feminæ
"poteſtatem habeant. nonne laborantes & omnem
"terra marique miſeriam perferentes, id totum,
"quod *multo* labore paramus, uxoribus, veluti in
"nos imperium tenentibus, afferimus damuſque?
"Regem etiam *ipſe*, tantarum rerum dominum,
"vidi aliquando ab Apame Rabezaci Themaſii fi-
"lia, ejus concubina, alapis cædi, cum ille interea
"non indignaretur, quod illa ei de capite diadema
"ρε-

"γέλασι, τούτων δ' ἄρχασιν οἱ βασιλεῖς καὶ τὼ ἐξου-
"σίαν ἔχουσιν· οἱ γὰρ ἔτι κρατίστη καὶ ἰσχυροτάτη ζωὴ
"[k] δεσποζόντων, ἀνυπέρβλητοι τῷ δυνάμιν ἔτοι ἐστὶ τῷ
"ἰσχὺ εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὑπομένοντες
"καὶ κινδύνους τοῖς ἐρχομένοις, ἀκούουσι, καὶ πέμπου-
"σιν αὐτοὺς [l] ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καταπλήσσουσι διὰ τὼ
"ἰσχὺ τῶν αὐτῶν ἔχουσι· καὶ ὄρη μὲν καταργάζε-
"σθαι καὶ τείχη [m] διαστᾶν καὶ πύργους κελεύουσι. καὶ
"κτείνεσθαι δὲ οἱ κελευσθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένου-
"σιν, ἵνα μὴ τὰ τοῦ βασιλέως δόξωσι παραβαίνειν
"προστάγματα. νικήσαντες δὲ, τῷ ὠφέλειαν τῷ
"ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ [n] μὴ
"στρατευόμενοι δὲ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι καὶ ἀρουῶν-
"τες, ὅταν, πονήσαντες καὶ πᾶσαν τὼ τῶν ἔργων
"παλαιπωρίαν ὑπομείναντες, σπείρωσι καὶ τοὺς καρ-
"ποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τοῦ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ
"δὲ ἂν ἅπαξ εἴπῃ καὶ κελεύσῃ, τοῦτο ἐξ ἀνάγκης ἐ-
"δὲν [o] ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς
"ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει· φυ-
"λάσσεται δὲ ὑπὸ γρηγορούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων
"ὑπὸ τοῦ φόβου. καταλιπεῖν γὰρ ἐδεὶς τολμᾷ κοιμώμε-
"νον, οὐδὲ τῶν ἰδίων ἀναχωρήσας ποιεῖσθαι σπουδήν·
"ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος [p] ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὴν
"βασιλέα, [q] τούτῳ σπουδάζει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βα-
"σιλεὺς δόξειεν τῷ πάντων ἰσχὺ ὑπερβάλλειν, ᾧ
"τοσοῦτον πλῆθος πείθεται κελεύοντι.

ε'. Σιωπήσαντος δὲ καὶ τούτου, περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Zorobabelus διδάσκειν αὐ-τοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως. "ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος,
"καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείτ-
"τους [r] τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βα-
"σιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύ-
"σαντας ἀμπέλους, αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκές εἰσιν
"αἱ τίκτουσί τε καὶ τρέφουσι. καθ' ὅλα δ' ἐδέν ἐστιν,
"ὃ μὴ [s] περὶ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἐσθῆτας αὗται
"ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ὑπο-
"μελείας καὶ φυλακῆς ἀξιοῦνται. καὶ οὐκ ἔστιν ὅπο-
"ζυχήσαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺ κτησάμενοι
"καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλό τι τῶν πολυτελῶν, καὶ πᾶ-
"σης ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα, πάντα
"ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει τῆς ὀρεχθείσης [t] προσκεχή-
"καμεν, καὶ ὑπομένομεν ἀπαχωρῆσαι τῶν ὄντων ἡμῖν,
"ἵνα τῆ κάλλει ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγ-
"καταλείπομεν δὲ καὶ [v] πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν
"θρεψαμένην γῆν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλά-
"κις ἔχομεν διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφιέ-
"ναι [x] μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτως δ' ἂν μάλιστα
"τὴν ἰσχὺ τῶν γυναικῶν [y] καταγνοήσαιτε. οὐχὶ πονοῦν-
"τες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες καὶ διὰ γῆς
"καὶ θαλάττης, ὅταν ἡμῖν προσβήσηταί τινα ἐκ τῶν πόνων,
"[z] αὐτὰ φέροντες ὡς δεσποίναις ταῖς γυναιξὶ διδόαμεν;
"καὶ τὸν βασιλέα δὲ τὸν τοσούτων κύριον εἶδόν ποτε ὑπὸ
"τῆς Rabezaki δὲ [a] Θεμασίου παιδὸς Απάμης, παλλα-
"κῆς δ' αὐτοῦ, [b] ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαι-
"ρε-

k Δεσπόζοντες.] Δεσπόζειν appoſitè hic de Regio Perſarum imperio. vide *Æſchyl.* Perſ. v. 589. & *Ariſtid.* in Rem. p. 366. T. 1. de Perſarum Regum dominio ἔτι ἀρχὴ καὶ τὸ δεσπόζειν. SPANH.

l Ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς,] Πρὸς ἐχθροὺς *Vat.* & C.

m Διαστᾶν καὶ πύργους κελεύουσι.] Καταστᾶν *Vat.* C. & *Hen.*

n Μὴ στρατευόμενοι δὲ,] Μὴ στρατεύμενοι τῷ δὲ γῆν ἐργαζόμενοι in quibuſdam *MSS.*

o Ὑπερβαλλόμενον γίνεται.] Ὑπερβαλλομένων *Vat.*

p Ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὴν βασιλέα,] Τῶν ἀναγκαίων *Vat. Hen.* & *Busb.*

q Τούτῳ σπουδάζει.] Καὶ τούτου σπουδάζειν C.

r Τῇ δυνάμει] Τῶν δυνάμιν *Vat.*

s Περὶ τούτων ἔχομεν.] Περὶ αὐτῶν *Vat.*

t Προσκεχήκαμεν,] Æſchylus Agam. v. 929. προσχάσης ἐμοὶ de luxu Barbarorum Regum. SPANH.

v Πατέρα καὶ μητέρα.] Καὶ πατέρας καὶ μητέρας C. Verum illa καὶ μητέρα deſunt in aliquibus *MSS.* etiam iis quibus uſus eſt *Epiphan.* qui præterea πατέρας pro πατέρα præ ſe ferunt.

x Μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν.] Μετ' αὐτῶν αἱρούμεν καὶ καρτεροῦμεν C.

y Καταγνοήσαιτε.] Καταγνοήσετε *Vat.* εἰκάζετε *Hen.*

z Αὐτὰ φέροντες] Ταῦτα *Hen.* & *Busb.*

a Θεμασίου παιδὸς Απάμης,] Ita legiſſe videtur *Epiphan.* Θαυμασίου C. Θαυμασίου *Hen.* & *Gall.* Apud *Eſdram* vero (l. 3. c. 4. v. 29.) Βαζάκη δὲ Θαυμασῆ. Θαυμασίου præfert *Petitus.* atque hunc Rabezacum è monte Thaumaſio, (cujus incolæ, teſte *Stephano Byzantio*, Θαυμάσιοι) in Perſidem commigraſſe exiſtimat, ibidemque in Perſicum nomen ſuum mutaſſe, & uxorem duxiſſe, è qua ſuſceperit filiam Apamen.

b Ραπιζόμενον,] Ραπίζειν τὴν κεφάλην *Achill. Tatius* lib. v. p. 341. Sic ῥαπίζουσι *Plutarch.* in Themiſtocl. p. 117. B. SPANH.

c Πε-

"ρμένης καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ [c] ᾠειπξείσης ἀνεχόμε-
"νον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης ᾗ
"σκυθρωπάζοντα, καὶ τῇ τῶν παθῶν μεταβολῇ κηλα-
"κευόντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα [d] αὐτὴν ὅπ
"ᾧ σφόδρα ταπεινὸν [e] αὐτὸν ποιεῖν, εἴποτε δυχερᾶίνουσαν
"ἔβλεπεν.

ε'. Εἰς ἀλλήλας ᾗ ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡγε-
μόνων ᾠερὶ τῆς ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. "[f] ἀπέδειξα
"μὲν, εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες· ἀσθενέστεραι
"ᾗ ὅμως ὁ αὗται ὁ [g] ὁ βασιλεὺς τῆς ἀληθείας ὑπερά-
"χουσιν. εἰ γάρ ἐστιν ἡ γῆ μεγίστη, καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς,
"καὶ ταχὺς [h] δρόμῳ ὁ ἥλιος, πότε ᾗ πάντα κινεῖται
"κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ἐστιν εἷς ὁ δίκαιος,
"ὅπερ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ ὁ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην
"ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν [i] ᾠρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον.
"ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα θνητὰ ὁ ὠκύμορα εἶναι συμ-
"βέβηκε, τῶν ἰσχὺν ἐχόντων· ἀθάνατον ᾗ ἡ ἀλήθεια
"κρῆμα ὁ ἀΐδιον. [k] παρέχει ᾗ ἡμῖν [l] ὁ κάλλος χρόνῳ
"μαραινόμενον, ὅδε ᾠλουσίαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης·
"ἀλλὰ τὰ δίκαια ὁ τὰ νόμιμα, διακέκρικε ἀπ' αὐ-
"τῶν [m] τὰ ἄδικα ὁ ἀπελέγχουσα.

ζ'. Καὶ καταπαύσαντος μὲν ὁ Ζοροβάβηλος τὸν ᾠερὶ τῆς
ἀληθείας λόγον, ἐπιβοήσαντος ᾗ τοῦ πλήθους ὡς ἄρι-
στα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχὺν ἄτρεπτον καὶ ἀγή-
ρω μόνον ἔχοι, ᾠροσέταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσα-
σθαί τι [n] παρὲξ ὧν αὐτὸς δῶ ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ
ὄντι σοφῷ ὁ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι σωτῆρι. συγκα-
θεδήσῃ δέ μοι, φησὶ, καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. τότ' εἰπόντος, ὑπεμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ἣν ἐποίσατο,
εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν· [o] αὕτη δ' ἣν ἀνοικοδομῆσαι
μὲν Ἱερουσάλυμα, καθασκάψασι ᾗ ὅσα αὐτοῖς ὑπ' τοῦ Θεοῦ
ναὸν, ἀποκαλύψῃσαι ᾗ καὶ τὰ σκεύη, ὅσα συλήσας Να-
βυχοδονόσορος εἰς Βαβυλῶνα ἐκόμισε. καὶ τοῦτο ἔφη τι-
μὴν αἴτημά ἐστιν ὅ μοι νῦν ἐπιτρέπεις αἰτήσασθαι, κερ-
δᾶναι σοφῷ ὁ σωτῆρι.

η'. Ἡσθεὶς ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀνασεὶς κατεφίλησέ
τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράψαι, κελεύων
ᾠεμψαι τὸν Ζοροβάβηλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ἐπὶ
τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι ᾗ ναῦν. ἐπέστειλε ᾗ ὁ τοῖς ἐν Συρία
καὶ Φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταχομίζειν ὁπ ᾗ Λιβάνου ε-
μόντας εἰς Ἱερουσάλυμα, καὶ συγκαταοικοδομεῖν αὐτῷ τὴν πό-
λιν. καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς [p] εἰς τὴν Ιου-
δαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, [q] καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιτρό-
πους καὶ σατράπας ὠκώλυσεν [r] ἐπιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς
βασιλικὰς χρείας· ἀνῆκέ τε πᾶσαν ὡς ἂν καταχεῖν δυ-
νηθῶσι τὴν χώρας ἀτελῆ φόρων [s] αὐτοὺς νέμειν. ᾠροσέταξε
ᾗ καὶ τοὺς Ἰδουμαίους ὁ Σαμαρείτας ὁ τοὺς ὁπ τῆς Κοίλης Συ-
ρίας ἀφεῖναι [t] τὰς κώμας ἃς τῶν Ιουδαίων κατεῖχον, καὶ
ᾠροστὶ τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν ᾗ ἱερᾶ δο-
θῆναι. [v] θύειν τε αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε·
καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν, καὶ τὴν ἱερᾶν στολὴν, ᾗ ἱερατεύ-
σει τὸν Θεὸν ὅ, τε ἀρχιερεὺς ὁ οἱ ἱερεῖς, ὁπ τῶν ἰδίων γίνεσθαι, καὶ
τοῖς Λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι
τὸν πύλεως ὁ ᾗ ναῦ ᾠροστάξε κλῆρους γῆς δοθῆναι, καὶ καὶ

"abstulerit & sibi imposuerit, sed arridenti arride-
"ret & succensenti tristis appareret, varioque in-
"duendo affectus mulieri blandiretur, ipsamque
"sibi reconciliaret sese multum summittendo,
"quandocunque eam ægre aliquid ferre animad-
"verteret.

6. Hîc cum duces & satrapæ inter sese contue- *Veritatis vires.*
rentur, *ille* verba de veritate sic facere instituit. 3 *Esdr. c.4.*
"Monstravi equidem, quantum mulieres pollent:
"debiles tamen istæ & rex, si cum veritate con-
"ferantur. Nam cum terra sit maxima, & cœlum
"excelsum, & sol cursu velox, & hæc omnia Dei
"voluntate moveantur, atque is verax sit & ju-
"stus: consequitur ut veritas habeatur *omnium* po-
"tentissima, quodque nihil contra eam iniquitas
"valeat. Quin & alia quidem, ex iis quæ pollere
"videntur, mortalia esse & caduca contigit; veri-
"tas vero res æterna est, vigetque in omnem per-
"petuitatem. Nobis autem non dat pulchritudi-
"nem quæ tempore marcescit, divitiasve quas for-
"tuna solet auferre: sed justa & legitima, ab iis
"secernendo quæ injusta sunt, eáque redarguen-
"do.

7. Et quidem ubi Zorobabelus de veritate lo- *Zorobabelus victoriam reportat.*
quutus finem fecit, omnes vero exclamarunt quod
optime dixisset, & quod sola veritas suapte vi im-
mutabilis sit, & nunquam senescat, jussit eum rex
petere aliquid præter ea quæ ipse pollicitus est.
illi enim daturum esse ut viro sapienti, quique vi-
sus fuerit cæteris prudentia præstare. mecum
etiam, inquit, una sedebis, meusque vocabere cog-
natus. Tum ita loquutum voti monuit, quo se a-
strinxit, si regnum esset adepturus: voverat enim
Hierosolyma instauraturum esse, Deique etiam *Zorobabelus à Dario petit, ut Hierosolymitanum templum illis ædificaturum, porroque vasa à Na-*
buchodonosoro sublata & Babylonem deportata *fanum instauretur.*
restituturum. Et *nunc* hoc est quod à te peto, id
quod mihi petere permisisti, quem sapientem & 3 *Esd. c.4.*
prudentem reputare dignatus es.

8. Rex istis lætus surrexit, eumque deosculatus *Darius dat literas Zorobabelo de instaurando fano.*
scribit ad toparchas & satrapas, jubens ut Zoro- 3 *Esdr. c.4.*
babelum ejusque comites, ad Hierosolyma instau-
randa profecturos, deducerent. Deinde Syriæ
Phœniciæque præsidibus per epistolas mandavit,
ut ligna cedrina in Libano excisa Hierosolyma
transferrent, cumque illo urbem exstruerent. præ-
tereaque captivis omnibus Judæam petentibus scri-
pto de libertate cavit, & procuratores suos & sa-
trapas vetuit quidquam in regios usus à Judæis exi-
gere: atque omnem, quam tenerent regionem,
permisit eis à tributis immunem colere. Idumæis
etiam & Samaritanis & Cœles-Syriæ accolis im-
peravit, ut quos tenerent Judæorum vicos dimit-
terent, itemque ad templi structuram quinquagin-
ta talenta conferrent. ipsis etiam juxta patrias le-
ges sacra facere permisit; omnemque apparatum,
& sacrum vestitum, quo in re divina utuntur &
pontifex & *reliqui* sacerdotes, de suis confici, ut
& Levitis instrumenta quibus Deum laudant, i-
temque urbis & templi custodibus terras assigna-
ri

c Περιλυθείσης ἀνιχόμενον,] Περιυθείσης *Hen.* ἐπιλυθείσης *Big.* & *Busb.*

d Αὐτὴν] Illud αὐτὴν insertum dedi ex *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.*

e Αὐτὸν ποιεῖν,] Ἑαυτὸν *Hen.* αὐτὸν in *reliquis.*

f Ἀπέδειξα μέν,] Ἐπιδείξαμεν ἐπὼν *Hen.*

g Ο Βασιλεὺς τῆς ἀληθείας] Ita *C.* & *Vat.* in *reliquis* deëst articulus.

h Δρόμῳ ὁ ἥλιος,] Ita cum *Cod. Caji.* in *reliquis* deëst δρόμῳ.

i Πρὸς αὐτὴν] Πρὸς αὐτὴν τι ἄδικον in *MSS.*

k Παρέχει ᾗ ἡμῖν] Ὑπάρχει *Hen.* & C.

l Οὐ κάλλος] Ita juxta *Epiphanium*, prout etiam legendum conjiciebat Cl. *Lowthius.* ὁπ ἄλλο in *Editis*, ὁπ ἄλλως *Hen.* & C.

m Τὰ ἄδικα] Illud τὰ ex *MSS.*

n Παρὲξ ὧν] Ita *Hen. Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *præter promissa.* adde quod *Esdras* (l. 3. c. 4. v. 42.) habeat, αἴτησαι ὃ θέλεις πλέον τῶν γεγραμμένων. Perperam in *Editis* παρέχειν.

o Αὕτη δ' ἣν] Αὕτη δ' ἂν εἴη οἰκοδ. *Vat.*

p Εἰς τὴν Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν αἰχμαλώτους ἀπελθόντας *Vat.* & C.

q Καὶ τοὺς αὐτῷ ἐπιτρόπους] Ita *MSS.* καὶ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ τοὺς αὐτῶν σατράπας in *Editis.*

r Ἐπιτάττειν τοῖς Ιουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας·] Operave imperare regalia *Rufinus.* SPANH.

s Αὐτοὺς νέμειν.] Αὐτοῖς *Vat.*

t Τὰς κώμας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰς χώρας in *Editis.*

v Θύειν τε αὐτοῖς] Ita *Hen.* & *Busb.* Θύειν τε αὐτοὺς *C.* Θύειν ᾗ αὐτοὺς in *Editis.*

ri juſſit, certamque quotannis pecuniam ad uſus vitæ neceſſarios. Miſſiſque *Dei* vaſis *Hieroſolyma*, etiam quæcunque ante ipſum Cyro facere in animo erat in Judæorum reſtitutionem, iſta quoque Darius fieri præcepit.

Zorobabelus, acceptis literis Babylonem profectus, Regis benevolentiam popularibus ſuis nunciat. 3 Eſdr. c. 4.

9. Zorobabelus autem hanc à Rege gratiam conſequutus, quam primum regiam egreſſus eſt, ſublato in cœlum vultu, cœpit gratias Deo agere, qui ſibi ſapientiam dederit, ejuſque ope victoriam, quam coram Dario reportavit. iſta enim haud aſſequutum fuiſſe, niſi te, inquit, Domine, propitium habuerim. Itaque cum has Deo pro præſentibus gratias retuliſſet, petiiſſetque ut ſimilem ei in poſterum benevolentiam præſtaret, Babylonem profectus eſt, ſuiſque popularibus lætum à Rege nuncium attulit. Atque hi iſtis auditis Deo quidem gratias egerunt, qui iterum ipſis miſſionem dediſſet in patriam terram; in compotationes vero & comeſſationes verſi ſeptem dies multa hilaritate exegerunt, ob patriam receptam & inſtauratam feſta celebrantes. Poſtea delecti ſunt ad profectionem Hieroſolymitanam patriarum tribuum principes, cum ſuis uxoribus & liberis & jumentis. Miſſiſque à Dario qui eas Hieroſolyma perducerent, iter faciebant cum lætitia & luxu, pſallentes & tibiis ſonantes & cymbalis perſtrepentes: proſequente eos & ludente etiam reliqua Judæorum multitudine.

Quinam Babylone Hieroſolyma redierint cum Zorobabelo. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

10. Atque iſti quidem ita profecti ſunt, è ſingulis cognationibus numerus certus & definitus. Mihi autem non viſum eſt eas nominatim percenſere, ne, *dum* lectoris mens à rerum ſerie avocetur, fiat ut narrationem deinceps haud facile aſſequatur. Omnium autem abeuntium, ex tribu Judæ & Benjaminis, qui annum duodecimum ſuperarent, ſumma erat myriades CCCCLXII. & millia VIII. Porro Levitæ erant ſeptuaginta & quatuor: promiſcuæ vero multitudinis puerorum ac mulierum numerus erat quadraginta millia, ſeptingenti quadraginta duo. At præterea Levitici generis cantores erant centum & viginti octo: janitores vero centum & decem: ſacrorum autem ſervi trecenti nonaginta duo. Ad hæc & alii, qui ſe ex Iſraëlitis eſſe dicebant, non tamen potuere ſuam familiam & ſtirpem oſtendere, *ſexcenti ſexaginta duo. Quidam autem è ſacerdotibus abdicati ſunt *ſacerdotii* honore etiam qui uxores duxerant, quorum nempe nec ipſi genus indicare potuere, nec in tabulis ſcriptis Levitarum & ſacerdotum reperti ſunt. erant autem fere quingenti & viginti quinque. Eos autem qui Hieroſolyma aſcenderunt ſequebatur ſervorum multitudo, qui erant ſeptem millia trecenti triginta ſeptem. cantores etiam & pſaltriæ ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, jumentaque quinque millia quingenta viginti quinque. Dux autem multitudinis recenſitæ erat Zorobabelus Salathieli fi-

Sacerdotes, quorum ſtirps non inventa eſt in tabulis ſcriptis, ſacerdotio abdicati ſunt. 1 Eſdr. c. 2. & 3 Eſdr. c. 5.

ἕκαστον ἔτος ὠφελημένον τὶ πρὸς τὴν τῆς βίου χρείαν δρόμον. [x] πέμψας δὴ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα Κῦρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήκει πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀποκατάστασιν, ταῦτα καὶ Δαρεῖος διετάξατο.

ι΄. [y] Τυχὼν δὴ τούτων παρὰ βασιλέως ὁ Ζοροβάβηλος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ Θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ἣν Δαρείῳ παρόντι ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σὲ, φησὶ, δέσποτα, τυχὼν εὐμενῆ. πρῶτ' οὖν τῷ τῶν παρόντων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ περὶ τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ παρὰ βασιλέως. οἱ δὲ ἀκούσαντες εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ Θεῷ, πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν· εἰς δὲ [z] πότον καὶ κώμους τραπέντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ [a] παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις καὶ κτηνέσιν ἐπελέξαντο. οἱ Δαρείου συμπέμψαντος ἕως τῶν Ἱεροσολύμων ὡδὸν μετὰ χαρᾶς καὶ τρυφῆς, [b] ψαλλόμενοι καὶ κατωλολύμενοι καὶ συμφορούμενοι τοῖς κυμβάλοις· προσέπεμψε δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῶν Ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς.

ι΄. Καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπῆσαν ἐξ ἑκάστης πατρίδος ἀριθμὸς ὄντες [c] ὠφελημένος. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ, τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάνοιαν τῆς σαφηνείας τῶν πραγμάτων ἀποπαύσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων [d] μετὰ ἔτη δώδεκα τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτου ἦν [e] μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι. Λευῖται δὲ [f] τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα· γυναικῶν δὲ ἀναμὶξ καὶ [g] παιδίων σώματα ἦν τετρακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. παρεξ δὲ [h] τούτων Λευῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, πυλωροὶ δὲ [i] ἑκατὸν καὶ δέκα, δοῦλοι δὲ ἱεροὶ [k] τετρακόσιοι ἑνενήκοντα δύο. [l] ἄλλοι τε πρὸς τούτοις, λέγοντες μὲν εἶναι τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀποδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν, ἑξακόσιοι ἑξήκοντα δύο. [m] ἐξεβλήθησαν δέ τινες καὶ τῶν [n] ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς [o] ἠγμένοι γυναῖκας, ὧν οὔτε αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτε ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τῶν Λευιτῶν καὶ ἱερέων ἀνεύρεθησαν. [p] ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ πέντε. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος εἶπεν τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἑπτακισχίλιοι [q] τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. [r] ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι διακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, [s] κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε, [t] ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηλθημένης πλήθους ἦν, ὁ Σαλαθιήλου υἱὸς Ζοροβάβηλος

[v] ὃς

---

x Πέμψας δὲ] Πέμψαι in *MSS.*

y Τυχὼν δὲ τούτων] Τυχὼν δὲ τούτων *Hen.* & C.

z Πότον] Πότου hic ὠχίαν, ſicut LXX. Gen. XIX. 8. & XXIX. v. 25. SPANH.

a Παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες.] Feſtum παλιγγενεσίας τῆς πατρίδος. SPANH.

b Ψαλλόμενοι] Συμψαλλόμενοι *Hen.* & C. HUDS. Ψαλλομ. nempe citharis ſeu κιθάραις· SPANH.

c Ὠφελημένος] Eo modo *MSS.* (& *Cocc.*) ὠφελημένοι in *Editis.* Forſan ἀφελημένοι ὄντες ὠφελημένοι.

d Μετὰ ἔτη δώδεκα] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* in *Editis* deërat μετὰ mallem ſane ὑπὲρ. niſi forſan μετὰ pro ὑπὲρ accipiatur. nam in *Eſdra* (l. 3. c. 5. v. 41.) ἀπὸ δωδεκαετοῦς καὶ ἐπάνω.

e Μυριάδες τετρακόσιοι ἑξήκοντα δύο καὶ ὀκτακισχίλιοι.] *Eſdræ* l. 1. c. 2. v. 64. & l. 3. c. 5. v. 40. tantum *quadraginta duo millia trecenti ſexaginta.* Hic tamen *Joſephum* ſequitur *Zonaras.*

f Τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα·] Non aliter *Eſdras*, l. 1. c. 2. v. 38. τετρακισχίλιοι *Epiphan.*

g Παιδίων σώματα] Νηπίων in *MSS.*

h Τούτων Λευῖται?] Tres Levitarum ordines ὑμνῳδοὶ, πυλωροὶ, δοῦλοι ἱεροὶ. REL.

i Ἑκατὸν καὶ δέκα] Ἑκατὸν δωδεκάδυο C.

k Τετρακόσιοι ἑνενήκοντα δύο.] Ita *MSS.* & *Eſdr.* l. 1. c. 2. v. 56. in *Editis* τηϛ'. pro τνϛ'.

l Ἄλλοι τε πρὸς τούτοις,] Ἄλλοι δὲ πρὸς τούτοις C.

m Ἐξεβλήθησαν δέ τινες] Ita *Hen.* & *Big.* ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ τῶν C. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν in *Editis Aliiſque.* In loco interpretando ſequutus ſum *Seldenum*; quem videſis in *lib.* de *Succeſſione in Pontif. Hebr.* c. 3.

* *Sexcenti ſexaginta duo.*] Ita cum *Hen. B.* & *Vet. Int.* in *Edit.* ξϛβ'.

n Ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς] Lege ἱερέων ἀπὸ τῆς τιμῆς. *Vet.* MS. Sacerdotali honore. COCC.

o Ἠγμένοι γυναῖκας,] Supra lib. 5. c. 7. §. 13. γυναῖκας ἠγμένος· SPANH.

p Ἦσαν δὲ ὡς πεντακόσιοι] Illa ἦσαν δὲ abſunt quibuſdam *MSS.*

q Τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά.] Πεντακόσιοι τετράκοντα πέντε *Big.* μυριάδες ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτὰ C.

r Ψάλται?] Ψάλται, non Levitæ aut ὑμνῳδοὶ. REL.

s Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα πέντε,] Κάμηλοι τετρακόσιοι τετράκοντα juxta *Epiphanii* libros. perperam, ut conſtat ex *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 43.

t Ὑποζύγια δὲ πεντακισχίλια πεντακόσια εἴκοσι πέντε.] Ita cum *MSS.*

[v] ἐκ τῶν ἡγωνῶν τοῦ Δαυίδου, γεγονὼς ἐκ τῆ Ιούδα φυλῆς, καὶ Ιησοῦς υἱὸς Ιωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως. [x] σὺν τούτοις δὲ καὶ ὁ Μαρδοχαῖος καὶ [y] Σερεβαῖος, ἐκ δὲ πλήθους [z] κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν· οἱ δὲ συνέβαλλον μνᾶς μὲν χρυσίου ἑκατὸν, ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. ἔτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ [a] οἱ Λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῶν Ιουδαίων, [b] ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας ἀνεχώρησαν πατρίδας.

lius, tribûs Judæ, ſtirpe Davidis prognatus, & Jeſus Joſedeci pontificis filius. præter hos etiam & Mardochæus & Serebæus è plebe delecti ductores facti ſunt: qui etiam contulerunt auri quidem minas centum, argenti vero quinquies mille. Et quidem in hunc modum ſacerdotes ac pars quædam totius populi Judæorum, qui tum apud Babylonem erat, ad Hieroſolyma habitanda deducti ſunt: reliqua vero multitudo ad ſedes ſuas patrias diſceſſit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ὁ ναὸς ἀνῳκοδόμηται, τῶν Χαθαίων μάτην ἀντιδαζόντων τὸ ἔργον ἐμποδίζειν.

Ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῶν ἀπὸ Βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, προπέμψαντες ὅ, τε [c] ἀρχιερεὺς Ιησοῦς καὶ [d] ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας συνήγαγον [e] εἰς Ιεροσόλυμα πανδημεὶ, μηδὲν προθυμίας [f] ἀπολιπόντας. καὶ [g] κατεσκεύασαν θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐπὶ [h] ἀνῳκοδομημένου τόπου, ὅπως τοὺς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ καθὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς προσχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. [i] ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης [k] περὶ αὐτῆς διετάξατο, καὶ προσφορὰς μὴ ταύτας, καὶ τοὺς καλουμένους [l] ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν. οἵτε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν, θύοντες ἀπὸ νουμηνίας δὲ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τοῦ οἰκοδομίας δὲ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν [m] εἰσαγομένων. τοῖς τε Σιδωνίοις ἡδὺ δὲ κῶφον ἦν, τότε κέδρινα καταγωγὴν ἐκ δὲ Λιβάνου ξύλα, δήσαντα αὐτὰ καὶ [n] σχεδίαν πήξαμένους, εἰς τὸν τοῦ Ιόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον μὲν Κύρου ἐκέλευσε, τότε δὲ Δαρείου κελεύσαντος ἐγίνετο.

CAP. IV.

Quomodo exſtructum eſt templum, Chuthæis fruſtra annitentibus ut opus impediant.

SEptimo autem menſe, poſtquam illi Babylone egreſſi eſſent, Jeſus pontifex & Zorobabelus princeps, miſſis circumquaque nunciis, univerſi populi multitudinem è regione Hieroſolyma convocarunt, qui cupidiſſime eò conveniebant: aramque conſtruxerunt in eodem quo prius ædificata erat loco, ut ſuper ea Deo ſacra ſolennia facerent juxta leges à Moyſe præſcriptas. Quæ dum fierent, haud æquis oculis eos aſpiciebant gentes finitimæ, utpote omnes illis infeſtæ. Quin & umbraculorum feſtum illo tempore egerunt, prout de eo legiſlator conſtituerat; ac deinde * oblationes, & jugis ſacrificii, ut vocatur, holocauſta, & ſabbatorum, omniumque conſecratorum feſtorum hoſtias. quique vota nuncuparant ea reddiderunt, ſacrificiis fieri cœptis à ſeptimi menſis novilunio. Inſuper & templi exſtructionem aggreſſi ſunt, multa pecunia lapicidis & fabris data, ciboque & potione iis qui materiem advehebant. id quod & Sidonii facile & libenter præſtabant, ligna cedrina è Libano deducentes, quæ colligarunt & in ratem compegerunt, ut in portum † Joppes *mari* convecherentur. Nam hoc quidem à Cyro imperatum erat, tunc vero juſſu Darii fiebat.

Judæi Hieroſolyma convenêre, inſtaurant aram, & ſacra faciunt. 1 *Eſdr. c.* 3. & 3 *Eſdr. c.* 5.

2. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς Ιεροσόλυμα καθόδου, τῶν Ιουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἀγομένων, [o] συνείχετο ἡ δὲ ναοῦ κατασκευή· καὶ τοὺς θεμελίους [p] ἐγείραντες τῇ νουμηνίᾳ τοῦ [q] δευτέρου μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπῳκοδόμουν, προθησάμενοι τὰ ἔργων, Λευιτῶν τε τοὺς εἰκοσέτους ἔτος ἤδη γεγονότας· καὶ Ιησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ [r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν Ιούδα τοῦ Αμιναδάβου καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ τε τῷ θαυμέλειαν ἐγκεχειρισμένων, θαῦμον ἢ προσεδό-

Summa diligentia templo exſtruendo adhibetur. 1 *Eſdr. c.* 4. & 3 *Eſdr. c.* 5.

rius

MSS. & *Eſdra Apocrypho.* quem plerumque ſequitur *Joſephus.* ὑποζύγια φασί. in *Editis.*

[v] Ἐκ τῶν ἡμῶν] Ἐκ τῶν ἡμῶν δὲ *C.* ἐκ τῶν ἡμῶν οὖν *Gall.*

[x] Μετὰ τούτους] Μετὰ τούτοις ὁ Μαρδ. in *Editis.*

[y] Σερεβαῖος,] Σεριβαῖος *Hen.* & *Big.* Γερεβὲ *Zonar.*

[z] Κεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν·] Κεχειροτονημένοι in quibuſdam *MSS.*

[a] Οἱ Λευῖται] Illud *οἱ* ex *MSS.*

[b] Ὅσοι ἐν] Ὅς ἐν ὁ τ. *C.* & *Vat.* ὅτοι οὐ τ. *Hen.*

[c] Ἀρχιερεὺς Ιησοῦς] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀρχιερεὺς αὐτῶν Ιησοῦς in *Editis.*

[d] Ὁ Ζοροβάβηλος ἄρχων,] Illud *ὁ* ex *MSS.*

[e] Εἰς Ιεροσόλυμα] Supra fin. §. 10. cap. 3. εἰς τὰ Ιεροσόλυμα. & tam hic quam illic utroque modo in *MSS.*

[f] Ἀπολιπόντας.] Ἀπολιποῦντες *C.* & *Gall.*

[g] Κατεσκεύασαν θυσιαστήριον,] Ita cum *Caji codice.* κατεσκεύασαν τε *Vat.* quibuſcum conſentire videtur *Epiphan.* favetque *Eſdras* l. 3. c. 5. v. 48. & 49. καὶ κατασκευάσαντες in *Editis.* quod ſane ferri poteſt, ſi mox (v. prox. ſequ.) deleatur ὅπως, atque ἀναφέρωσι legatur: quam vocem præ ſe ferunt nonnulli *MSS.* Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* παυδημεὶ, οἱ, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντες, κατεσκεύασαν θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ κ. π. ἐ. τόπου, καὶ νομίμους ἀναφέρωσι &c.

[h] Ἀνῳκοδομημένου τόπου,] In *MSS.* οἰκοδομημένου. unde ἀνῳκοδομημένου feci pro ἀνοικοδομημένου *Editorum.*

[i] Ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν] Apud *Eſdram*, l. 3. c. 5. v. 51. Καὶ ἠγάγοσαν τὴν τῆ σκηνοπηγίας ἑορτὴν, ὡς ἐπιτέτακτο αὐτοῖς τῷ νόμῳ, καὶ θυσίας καθ' ἡμέραν, ὡς προσῆκον ἦν. καὶ μὴ ταύτας προσφορὰς ἐνδελεχισμοῦ, καὶ θυσίας σαββάτων καὶ νουμηνιῶν καὶ ἑορτῶν πασῶν ἡγιασμένων. Vide etiam *Verum Eſdram*, c. 3. v. 4. HUDS. Tabernaculorum feſtum celebratum 3 Eſdr. v. 49. & Nehem. VIII. 15. 16. 17. Conf. inf. c. 5. §. 5. SPANH.

[k] Περὶ αὐτῆς διετάξατο,] Ita *Hen.* & C. ut & *Vat.* qui præterea ὃν pro ὡς habet. ὡς περὶ αὐτοῦ in *reliquis.*

* *Oblationes,*] Προσφορὰς hic accipio de *ſacrificiis ſponte factis.*

[l] Ἐνδελεχισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῶν σαββάτων] Conf. Αλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

[m] Εἰσαγομένων.] Lege ἐγαζομένων. *Vet.* alimenta quærentibus miniſtrabant. COCC.

[n] Σχεδίαν πηξαμένους,] Eadem phraſi utitur, l. 8. c. 2. §. 7.

† *Joppes mari conveherentur.*] Utrumque rectum Ιόπη & Ιόππη.

[o] Συνείχετο] Forte συνήγετο. *Vetus*, vecta ſunt. COCC.

[p] Ἐγείραντες] Ita ex *MSS.* (& *Cocc.*) ἀγείραντες in *Editis.*

[q] Δευτέρου μηνὸς] Iterum ex *MSS.* (& *Cocc.*) conſentiente *Vero Eſdra*, c. 3. v. 8. & *Pſeudo-Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 56. Δεκεμβρίου in *Editis.* Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *à prima die ſequentis menſis anni ſecundi.* Ἡ δωδεκάτου μηνὸς reſcribendum cenſet *Petitus* in *Animadverſionibus ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 571.

[r] Ζωδμίηλον τὸν ἀδελφὸν] Ita è *Caji Cod.* quod Σωδμιὴλ propius accedat ad Καδμιὴλ (in *Eſdra*, l. 3. c. 5. v. 58.) quam Σαλιμιὴλ *Editorum*, aut Σολιμηὴλ *Cod. Hen.* Verum non dubito quin hæc vox pariter & ſequentes corruptæ ſint, ut conſtabit ex loco *Eſdræ.* nec quidquam ſanior *Epiphan.* qui habet, & *Abdoilum fratrem Judæ & Aminadab.*

rius opinione absolutum est. Consummato autem sacrario, sacerdotes cum tubis & pro more vestiti constiterunt, ut & Levitæ & Asaphi filii, atque Deo laudes canebant, quo modo illum collaudare primus ostendit Davides. At sacerdotes & Levitæ & de familiis ii qui provectissimi erant ætate, templum prius animo recolentes maximum & sumptuosissimum, novum vero videntes ita constructum ut ob rerum penuriam superiori multum inferius esset, reputantes secum quantum ex veteri felicitate & dignitate templi decidissent, tristes erant, & non valentes intra se comprimere dolorem ad ploratus atque lachrymas ferebantur. Populus autem contentus erat præsentibus, satisque habebat quod templum sibi ædificatum esset, ad illud quod prius fuerat non respiciens, illudve in memoriam revocans, aut semet, dum hoc cum illo comparat, torquens, quasi minori esset splendore quam animo præceperat. Tubarum tamen sonitum & multitudinis lætitiam vincebat seniorum & sacerdotum ejulatus, quod templum illud *altero* exciso longe inferius esse existimarent.

Seniorum ploratus, dum maxima pars populi lætitia gestit. 1 Esdr. c. 4. & 3 Esdr. c. 5.

3. Ubi autem Samaritæ tubarum sonitum audiverunt (nam animo erant Judæ & Benjaminis tribui infesto) accurrebant, desiderio cognoscendi quænam tumultûs causa exstiterit. Postquam vero intellexerunt, templum à Judæis ædificari, qui captivi in Babylonem fuerant abducti, Zorobabelum & Jesum & familiarum principes adeunt, postulantes ut sibi liceret una cum illis templum exstruere, & in ædificationis societatem admitti. "Deum enim, ajebant, non minus quam illi colimus, eundemque precamur & *veneramur*, & religionis *ejus* studiosi fuimus, jam inde ab illo tempore, quo Salmanasares Assyriorum rex nos in hunc, *quem incolimus*, locum transtulit è Chuthia & Media." Cum hæc illi verba fecissent, Zorobabelus & Jesus pontifex & familiarum Israëlitarum principes eis responderunt, "fieri non posse ut in structura socios sibi adsciscerent, cum *solis* ipsis templum construere mandatum fuerit, prius quidem à Cyro, nunc vero à Dario. veruntamen illis licere *in eo Deum* colere: & hoc solum illis commune esse, si velint, cum omnibus hominibus, qui ad templum venerint adorare Deum.

Petunt Samaritæ ut in ædificationis societatem admittantur.

Judæorum ad Samaritas responsum.

4. Hæc ubi audiverunt Chuthæi (eo enim nomine appellantur Samaritæ) ægre rem tulerunt, Syriæque gentibus auctores sunt petendi à satrapis, ut, quemadmodum sub Cyro primum ac deinde sub Cambyse, templi ædificationem impedirent, & Judæis omni studio ei incumbentibus moram & tarditatem afferrent. Cum autem per id tempus Hierosolyma ascendissent Sisines Syriæ Phœniciæque prætor & Sarabazanes cum aliis quibusdam, atque ex principibus Judæorum quæsivissent, "cujus permissu templum ita ædificarunt, ut arx potius quam fanum existimari possit, & cur porticus *ei* & mœnia tam valida urbi circumdederunt;" Zorobabelus & Jesus pontifex responderunt, "se quidem servos esse Dei maximi: templum vero hoc, ei *olim* exstructum à rege illorum felicissimo & virtute omnium præstantissimo, per multas ætates incolume stetisse.

Quo accepto Samaritis in animo erat templi ædificationem impedire.

Judæorum responsum ad satrapas quærentes ab illis cur templum instaurarint.

κησεν ἄν τις ἔλαβε τέλ⟨ος⟩. ἀπαρτισθέν⟨τος⟩ δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τὰ συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, [s] καὶ οἱ Λεβῖται καὶ οἱ Ασάφου παῖδες, ἀναστάντες ὕμνουν τὸν Θεὸν, ὡς τῷ εἰς αὐτὸν εὐλογίαν Δαυίδης κατέδειξε πρῶτ⟨ος⟩. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ Λεβῖται καὶ τῶν πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον, καὶ τὸν γεγονημένον ὁρῶντες ὑπὸ πενιχείας [t] ἐνδεέστερον δὲ πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας εὐδαιμονίας [v] ὑποβεβηκότες καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμενοι, [x] κατήφουν, καὶ, τῆς ὀπὶ τούτῳ λύπης κρατεῖν ἃ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠνέπα τοῖς παροῦσι, καὶ [y] τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦ πρότερον ὄντ⟨ος⟩ οὐδένα λόγον ποιούμεν⟨ος⟩ οὐδ' ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τῷ σύγκρισιν [z] ἐκείνῳ βασανίζων αὐτὸν, ὡς [a] ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς [b] ὑπέλαβεν. ὑπερεφώνει δὲ τῶν σαλπίγγων ἦχον, καὶ τῷ τοῦ πλήθους χαρᾷ, ἢ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων, ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τοῦ καταισκαφέν⟨τος⟩, οἰμωγή.

γ'. Τῆς δὲ βοῆς τῶν σαλπίγγων ἀκουσθείσης οἱ Σαμαρεῖται· ἐτύγχανον γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε Ιούδα φυλῇ καὶ τῇ Βενιαμίτιδι· συνέδραμον, τῷ αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τὰς αἰχμαλωτισθέντας εἰς Βαβυλῶνα τῶν Ιουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ Ζοροβαβήλῳ καὶ Ιησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὀπτεραπλῶαι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. "σεβόμεθα γὰρ σὺν ἔλαττον ἐκείνων τὸν Θεὸν, ἔφασκον, καὶ "[c] τὸν ὑπερδιχόμεθα, καὶ τὰ θρησκείας ἐσμὲν ὀπαδήσαντες, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ Σαλμανασάρης, "ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, [d] ἐκ τῆς Χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ Μηδίας ἐνθάδε." τούτους αὐτῶν ποιησαμένων τοὺς λόγους, Ζοροβαβήλ⟨ος⟩ ὁ Ιησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρίων ἡγεμόνες τῶν Ισραηλιτῶν, πρὸς αὐτοὺς [e] ἔφασαν, "τὰ μὲν οἰκοδομίας [f] αὐτοὺς ἀδυνάτους εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν προσταχθέντων κατασκευάσαι τὸν ναὸν, "πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νυνὶ δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεσθαι· [g] καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν, εἰ "βούλονται, πρὸς αὐτοὺς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν Θεόν.

δ'. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Χουθαῖοι· τῷ γὰρ πρόσοικοι Σαμαρεῖται τούτῳ ἔχουσιν· ἠνανάκτησαν, καὶ πείθουσι τοὺς ἐν Συρίᾳ ἔθνη τῶν σατραπῶν δεηθῆναι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν περ ὀπὶ Κύρου πρότερον, εἶτ' ὀπὶ Καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὀπισχεῖν τῷ τὸν ναὸν καθασκευῷ, καὶ ἀναβάλλεσι [h] πρὸς αὐτοὺς τοῖς Ιουδαίοις ἀναβολῇ καὶ τριβῇ πραγματεύσασθαι. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀναβάντων εἰς Ιεροσόλυμα, [i] Σισίνου τε τοῦ Συρίας καὶ Φοινίκης ἐπάρχου, καὶ [k] Σαραβαζάνου μετά τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ιουδαίων ἐρομένων, "τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος [l] ὅτως οἰκοδομῆσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν εἶναι "μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς στοὰς καὶ τὰ τείχη πρὸς "βεβλήκασι [m] τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρά;" Ζοροβάβηλ⟨ος⟩ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ιησοῦς, "δῆλος μὲν αὐτὸς, ἔφασαν, "εἶναι δὲ μεγίστου Θεοῦ· τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὖπω καταλαβόντα "ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν δαίμονος, καὶ πολλοῖς "ὑπερ-

[s] Καὶ οἱ Λευῖται] Καὶ οἱ Λευῖται οἱ Ασάφου παῖδες juxta *Esdram.*

[t] Ενδεέστερον] Επιδεέστερον *Vat.* & mox κατασκευαζόμενον legi potest.

[v] Υποβεβηκότες] Ita *MSS.* ὑποβεβηκὸς in *Editis.*

[x] Κατήφουν,] Κατηφεῖς ἦσαν *Chrys.*

[y] Τῷ μόνον οἰκοδομῆσαι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Coccejo*) τὸ in *reliquis.*

[z] Εκείνῳ βασανίζων] Τῷ ἐκείνου *Vat.* & *Hen.*

[a] Επ' ἐλάττοσιν] Ex conjectura ἐπ' ἐλάττοσιν reposui. ἐπ' ἐλάττωσιν aut ἐπελάττωσιν in *Editis Aliisque.*

[b] Υπέλαβεν.] Υπελάμβανεν *Hen.* & *Vat.*

[c] Τοῦτον] Forte τούτων. COCC.

[d] Εκ τῆς Χουθίας] Vide supr. lib. 9. c. 14. §. 3. & lib. 10. c. 8. §. 7.

[e] Ἔφασαν,] Ita cum *MSS.* ἔφασκον in *Editis.*

[f] Αὐτοὺς ἀδυνάτους] Αὐτοῖς *Vat.*

[g] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν] Καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινωνεῖν εἰ βούλοιντο *Hen.* & *Busb.*

[h] Πρὸς αὐτοὺς] Περὶ αὐτοὺς *Vat.*

[i] Σισίνου] Σισίνου *Hen.* & *Busb.* tam hîc quam infra.

[k] Σαραβαζάνου] Hic loci Σερωβαζάνου aut Σαραβαζάνου. mallem sane Σαθραβαζάνου. Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3.

[l] Οὕτως οἰκοδομῆσι τὸν ναὸν,] Vocem ὅτως non agnovit *Hen.*

[m] Τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρά,] Ita cum *MSS.* τὰ πόλει in *Editis.* HUDS. Vetus: *vel cur porticus & civitatem tam munito circum-*

"ὑπερβάλλοντ@ ἀρετῇ, πολὺ Δ῾αμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ
"ὃ, τ̃ πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τ̃ Θεὸν, Ναβοχοδονόσο-
"ρ@ ὁ Βαβυλωνίων Ĉ Χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν
"πόλιν κ᾽ κράτ@ αὐτὴν τε καθεῖλε, κ᾽ τ̃ ναὸν συλή-
"σας ἐνέπρησε, κ᾽ τ̃ λαὸν [n] μεθ῾ὡκισεν αἰχμάλωτον, με-
"ταγαγὼν εἰς Βαβυλῶνα, Κῦρ@ ὁ μετ᾽ αὐτὸν τ̃ Βα-
"βυλωνίας Ĉ Περσίδ@ [o] βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομη-
"θῆναι [p] τ̃ ναόν· κ᾽ πάντα ὅσα [q] μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ Να-
"βοχοδονόσορ@ ἀναθήματα Ĉ σκεύη, Ζοροβαβήλῳ πα-
"ραδοὺς Ĉ Μιθραδάτῃ τῷ ταμιοφύλακι, ἀπέστειλε κομίσαι
"εἰς Ιεροσόλυμα, κ᾽ πάλιν εἰς τ̃ ἴδιον [r] ἀποκαταστῆσαι ναὸν
"οἰκοδομηθέντα. τοῦτο γὰρ ἐπέστειλεν ὡς τάχος γενέσθαι, [s] Ἀβάσ-
"σαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς Ιεροσόλυμα, τ̃ οἰκοδομίας
"τ̃ ναοῦ ποιήσασθαι προνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν [t] ὑπὲρ Κύρου
"γράμματα ὑπομένων@, ἀλλὰ τοὺς θεμελίους [v] κατε-
"βάλετο· κ᾽ ἐξ ἐκείνου τ̃ χρόνου καθοικοδομούμεν@ μέχρι
"κὴ τοῦ δεῦρο, Δ῾ιὰ τὴν τ̃ ἐχθρῶν κακοήθειάν ἐστιν ἀπλήρ.
"εἰ πάντως βούλεσθε Ĉ δοκιμάζετε, γράψατε πατρὶ Δα-
"ρείῳ, ὅπως ὑπισχνεισάμεν@ τὰ τ̃ βασιλέων ὑπομνή-
"ματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν [x] καταψευσαμένους.

ε᾽. Ταῦτα εἰπόντων [y] τοῦ Ζοροβαβήλου κ᾽ τοῦ ἀρχιε-
ρέως, ὁ [z] Σισίννης κ᾽ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν μὲν οἰκοδομίαν
ὑπεῖχεν [a] ἀ διέγνωσαν, ἕως ἂν παῦται δηλωθῇ [b] τῷ βα-
σιλεῖ Δαρείῳ, ὑπομνῆμα δ᾽ αὐτῷ ὡς [c] τούτων ἔγρα-
ψαν. τῶν δ᾽ Ιουδαίων [d] κατεπηχότων κ᾽ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ ὡς τ̃ τῶν Ιεροσολύμων [e] κ᾽ τοῦ
ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες κ᾽ τ̃ καιρὸν ἐκεῖνον δύο προ-
φῆται παρ᾽ αὐτοῖς Αγγαῖ@ κ᾽ Ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐ-
τοὺς παρώρμων, κ᾽ μηδὲν ἐκ τῶν Περσῶν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προλέγοντ@ αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δ᾽ τοῖς προφήταις, ἐντεταμένως εἶχον τ̃ οἰ-
κοδομίας, μηδεμίας ἡμέραν ἀνιέμενοι.

"Postquam vero, flagitiis in Deum à majoribus
"commissis, Nabuchodonosorus Babyloniorum &
"Chaldæorum rex urbe expugnata ipsam deleviſ-
"set, & templo spoliato illud incendisset, popu-
"lumque Babylonem captivum abduxisset & in
"alias sedes transtulisset, Cyrus, qui ei in regnum
"Babyloniæ & Persidis successit, scripto manda-
"vit, ut templum *hoc* exstrueretur: & donaria o-
"mnia & vasa, ex eo à Nabuchodonosoro sublata,
"Zorobabelo & Mithradati quæstori tradidit, ut
"ea Hierosolyma reportarent, & in templum in-
"stauratum reponerent. Nam ut ad celeritatem
"nihil sibi reliqui facerent, præcepit, jussitque A-
"bassarum Hierosolyma ascendere, temploque cu-
"ram omnem adhibere. Qui, postquam à Cyro
"literas acceperat, confestim *eò* profectus funda-
"menta jaciebat: atque ex eo tempore hactenus
"ædificatur, & nondum ob inimicorum maligni-
"tatem absolutum est. Quamobrem, si volueritis
"& ita vobis visum fuerit, hæc ipsa scribite ad
"Darium, ut inspectis regiis commentariis illi
"compertum sit, nos nihil eorum quæ diximus
"*improbe* confinxisse.

ſ. Cum hæc Zorobabelus & pontifex loquuti *Sisines so-*
essent, Sisines & qui cum eo erant decernere no- *ciique scri-*
luerunt ut ab ædificatione inhiberentur, donec *bunt ad Da-*
regem Darium de istis certiorem facerent. Statim *rium.*
vero ei hisce de rebus scripserunt. Cum autem Ju- *1 Esdr. c. 5.*
dæi perterriti essent & sibi metuerent, ne Hiero- *& 3 Esdr.*
solymorum templique instaurationis regem pœni- *c. 6.*
teret, duo vates, qui per id tempus apud eos erant,
Aggæus & Zacharias, ipsos bono animo esse jube-
bant, nec mali aliquid à Persis sibi eventurum esse
suspicarentur, utpote quod Deus illis ista prædi-
xerit. Quibus cum fidem haberent, summo studio
ædificationi incubuerunt, ita ut ne diem quidem
unum intermitterent.

6. Darius autem, cum Samaritæ ei scripsissent *Darius, li-*
& literis Judæos accusarent, quod & urbem mu- *teris acce-*
niant, templumque arci quam fano similius ex- *ptis, in Cy-*
struant, dicerentque haud è re sua esse quæ fierent, *ri commen-*
itemque Cambysis epistolas ostenderent, quibus *tarios in-*
ille templum ædificari prohibuit; ubi ex illis in- *quiri jubet.*
tellexerat, res suas, Hierosolymis instauratis, ne- *1 Esdr. c. 6.*
quaquam in tuto esse, cumque literas etiam Sisinis *& 3 Esdr.*
& collegarum ejus ad se allatas legisset, jussit ut *c. 6.*
iis de rebus in regios commentarios inquirerent:
& inventus est Ecbatanis, turri quæ in Media est, *Cyri codex*
liber *commentariorum*, in quo hæc perscripta erant. *inventus de*
"Anno regni *sui* primo Cyrus rex jussit templum *instaurando*
"cum altari in Hierosolymis instaurari, cujus alti- *fano.*
"tudo cubitorum esset sexaginta, latitudo toti- *1 Esdr. c. 6.*
"dem, trinis lapidum bene politorum ordinibus, *& 3 Esdr.*
"& uno domestici ligni ordine; edixitque ut sum- *c. 6.*
"ptus in hæc è regis fisco suppeditarentur. Præ-
"cepit etiam ut vasa, quæ Nabuchodonosorus *è*
"*templo* ablata Babylonem deportaverat, Hieroso-
"lymitanis restituerentur. ista autem curanda
"man-

cumdedissent muro. quasi legisset τί δήποτε τὰς θυρας κ᾽ τὴν πόλιν τείχη περιβαλλόμενοι ὕστερον ὀχυροῦ. COCC.

[n] Μετῴκισεν αἰχμάλωτον,] Ita *Hen.* μετῴκησεν in *Editis Alii*sque.

[o] Βασιλὰς,] Βασιλέως *Hen.* & *Busb.*

[p] Τὸν ναὸν·] Τὸ ἱερὸν *Hen.* & *B.*

[q] Μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ] Μετήγαγεν *Vat.*

[r] Ἀποκαταστῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα.] Ἀποκαταστάθωσαν *Vat.*

[s] Ἀβάσσαρον κελεύσας] Σαβανάσσαρον *Hen. B.* & *Pseudo-Esdr.* quomodo forsan legendum, p. 548. § 3. Σαβάσσηρον *Vat.*

[t] Παρὰ Κύρου γράμματα ὑπομένων@,] Τὰ ὑπὸ Κύρου γε. *Hen.*

[v] Κατεβάλετο·] Ita *Vat.* ἐβάλετο *Hen.* ἐβάλλετο *Busb.* κατεβάλετο in *Editis.*

[x] Καταψευσαμένους.] Κατεψευσμένους *Hen.* & *Busb.*

[y] Τοῦ Ζοροβαβήλου] Τότε Ζορ. *Hen.* & *B.*

[z] Σισίννης] Iterum Σισίννης *Hen.* & *B.*

[a] Οὐ διέγνωσαν,] Illud ἀ in suo *codice* non habuisse videtur *Epiphan.*

[b] Τῷ βασιλεῖ Δαρείῳ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *reliquis* desiderantur τῷ βασιλεῖ.

[c] Τούτων ἔγραψαν.] Sic *Hen. Vat.* & *Epiphan.* τότε in *ceteris.*

[d] Κατεπηχότων κ᾽ δεδιότων] Eo modo in *MSS.* καταπεπηχότων perperam in *Editis.*

[e] Καὶ τ̃ ναοῦ κατασκευῆς,] Τῆς τ̃ ναοῦ *Hen. Vat.* & *B.*

[f] Καὶ κατηγορούντων] Illud κ᾽ ex *MSS.*

[g] Καὶ τ̃ ναὸν φρουρίῳ πρόσοικότα μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι,] Ita Tacitus *aedes ipsa, egregium propugnaculum.* REL.

[h] Λεγόντων ὃ μὴ σωίσειν αὐτὸ] Λεγόντων τι μὴ *Busb.* λεγόντων μὴ *Hen.*

[i] Τῶν Καμβύσου δι᾽] Τὰς Καμβύσου *Busb.* & *Vat.*

[k] Ἐκβατάνοις, τῇ βάρει τῇ ἐν Μηδίᾳ] Conf. sup. lib. 10. c. xi. §. 6. SPANH.

[l] Ἐν τῷ πρώτῳ τ̃ βασιλείας] Illa ἐν τῷ absunt *Hen.* & *Busb.*

[m] Προσίταξι ὃ] Προσέταξε ὃ non agnoscunt *Hen.* & *Busb.* nec in suo *codice* habuisse videtur *Epiphan.* atque commode satis abesse possunt.

[n] Σκεύη,] Καὶ τὰ τ̃ ναοῦ σκεύη *Busb.*

"mandavit Abaſſaro prætori & Syriæ & Phœ-
"niciæ præſidi, ejuſque ſociis; ut ipſi quidem eo
"loco abſtinerent, ſinerent vero Judæos, Dei ſer-
"vos, eorumque principes templum exſtruere.
"Porroque imperavit ut eos in opere adjuvarent,
"& ex tributo provinciæ, cujus procuratores
"erant, Judæis in ſacrificia ſuppeditarent tauros
"& arietes & agnos & hœdos, & ſimilam & oleum
"& vinum & cætera quæ ſacerdotes poſtulave-
"rint, qui Deo ſupplicaturi erant pro ſalute Re-
"gis & Perſarum. quicunque autem contra ali-
"quid eorum fecerit, quæ *jam* mandata ſunt; juſ-
"ſit ut is comprehenſus cruci affigatur, ejuſque
"bona in Regis fiſcum redigantur. Inſuper &
"Deum precatus eſt, ut, ſi quis operam dederit
"ad templi exſtructionem impediendam, Deus i-
"pſum feriendo ab *ejuſmodi* iniquitate inhiberet.

Darius templum ædificari imperat. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 6.

7. Hæc cum Darius in Cyri commentariis inveniſſet, reſcribit Sicinæ ejuſque collegis in hæc verba. "Darius rex Siſinæ equitum magiſtro, & "Sarabazanæ, illorumque collegis ſalutem. Ex-
"empla literarum, quas in commentariis Cyri in-
"veni, miſi ad vos; voloque ut omnia fiant quem-
"admodum in eis perſcriptum eſt. Valete." Cum itaque Siſines & qui cum eo erant ex hac epiſtola Regis voluntatem intellexiſſent, ſtatuerunt reliqua ei convenienter exſequi. Sacris igitur inſtabant operibus, Judæorum ſenioribus opem ferentes & ſenatûs principibus: magnaque cum diligentia perficitur templi fabrica, vaticinantibus Aggæo & Zacharia, idque ex Dei mandato, atque ex Cyri & Darii *Perſarum* regum ſententia. abſolutumque eſt intra ſeptem annos. Anno autem regni Darii no-
Templum perficitur. 1 Eſdr. c. 6. & 3 Eſdr. c. 7.
no, vigeſimo tertio die menſis duodecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus vero Dyſtrus, ſacerdotes ac Levitæ cum reliqua Iſraëlitarum multitudine hoſtias immolarunt, pro renovata poſt captivitatem priſtina felicitate proque recepto novo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, & hircos duodecim pro numero tribuum (totidem enim ſunt tribus Iſraëliticæ) ut peccata earum uniuſcujuſque expiarent. Quin & ſacerdotes & Levitæ curarunt ut juxta Moyſis leges janitores ad ſingula adeſſent veſtibula. nam Judæi in circuitu templi ædificaverant porticus ad interius ſacrarium.

Reduces agunt Paſcha. 1 Eſdr. c. 6 & 3 Eſdr. c. 7.

8. Inſtante autem Azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus Xanthicus dicitur, nobis vero Niſan, populus univerſus ex oppidis in urbem confluxit, & feſtum egerunt luſtrati una cum conjugibus & liberis ritu patrio, cumque victimam, quam Paſchalem appellant, die ejuſdem menſis decima quarta immolaſſent, per dies ſeptem epulati ſunt nullis ſumptibus parcentes, ſolida etiam

"μίτρης· τὼ ϗ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι [o] Ἀβασσάρῳ τῷ ἐ-
"παρχῳ, [p] καὶ τ Συρίας τι Φοινικης ἡγεμονῶ, καὶ τ ἑταίρων
"αὐτ· ὅπως αὐτοὶ μὲν ἀφέξων) τοῦ τόπου, τοὺς ϗ Ἰουδαίους
"τοῦ Θεοῦ, Ἰουδαίοις Ϲ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέψωσιν [t] οἰκο-
"δομῆσαι τ ναόν. καὶ συλλαβεσθαι ϗ πρὸς τὸ ἔργον διεπέμψατο,
"καὶ τοῦ φόρου τ χώρας ἧς [r] ἐπιτροπεύουσι τελεῖν τοῖς Ἰου-
"δαίοις [s] εἰς θυσίας λόγον, ταύρους Ϲ κριοὺς Ϲ ἄρνας καὶ ἐρί-
"φους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ ἄλλα ὅσα
"ἂν οἱ ἱερεῖς [t] ὑποταγορεύσωσιν, εἴχων) δὲ ὑπὲρ [v] τ σω-
"τηρίας τοῦ βασιλέως καὶ Περσῶν. τοὺς δὲ ἀφανίσαντας τὰ
"τ ἐπιτελμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυρωθῆναι,
"καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταπαγῆναι
"κτῆσιν. καὶ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῷ Θεῷ, ὅπως εἴ τις
"ἐπιχειρήσει ἀμφικωλῦσαι τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βα-
"λὼν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ἀπόλοιτο τ ἀδικίας.

ζ. Ταῦθ' Ὧρων ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ Κύρου Δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ Σισίνῃ, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ, τάδε λέγων.
"Βασιλεὺς Δαρεῖος Σισίνῃ τῷ [x] ἱππάρχῳ, καὶ Ζαραβα-
"ζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶν χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν
"τ ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν Ὧρων τοῖς Κύρου, ἀπέ-
"σταλκα· καὶ βούλομαι [y] γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν [z] αὐτῇ
"πρόκειται ἐπράωθε." μαθόντες οὖν ἐκ τ ἐπιστολῆς ὁ Σισί-
νης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτην
[a] τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπισπάσαν ἐν τ ἱερῶν
ἔργων, συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶν Ἰουδαίων, καὶ
τῶν [b] γερόντων ἄρχουσι. καὶ γίνεται κ πολλῷ σπουδῇ ἡ κα-
τασκευ τ ναοῦ, προφητευόντων Ἀγγαίου Ϲ Ζαχαρίου, κ τὰ
προστάγματα τ Θεοῦ καὶ μ βουλήσεως [c] Κύρου τε καὶ Δαρείου
τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τ δ' [d] ἐνά-
του τ Δαρείου βασιλείας ἔτους, [e] εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς
[f] δωδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν Ἀδαρ, παρὰ δὲ
Μακεδόσιν Δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς [g] καὶ
Λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶν Ισραηλιτῶν πλῆθος, [h] ἀνανεω-
τικὰς τῶν προτέρων ἀγαθῶν μὲν τὴν αἰχμαλωσίαν [i] καὶ
τὸ ἱερὸν ἀνακαινισθὲν ἀπληφέναι, [k] ταύρους ἑκατὸν, κριοὺς
διακοσίους, ἄρνας τετρακοσίους, χιμάρους δώδεκα κ φυ-
λὴν, τοσαῦται γάρ εἰσιν αἱ τῶν Ισραηλιτῶν φύλαι, ὑπὲρ
ὧν ἥμαρτεν ἑκάστη. [l] ἀνέσησάν τε κ τὰς Μωϋσέως νόμους,
οἵ τε ἱερεῖς [m] καὶ Λευῖται, θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστῃ πυλῶνος.
ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ
[n] στοὰς τοῦ ἔνδοθεν ἱεροῦ.

η. Ἑνστάσης ϗ [o] τ τῶν Ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῷ πρώτῳ, κατὰ μὲν Μακεδόνας Ξανθικῷ λεγομένῳ, κατὰ ϗ ἡμᾶς Νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τ πόλιν. καὶ τ ἑορτὴν ἦγαγον [p] ἁγνεύσαντες μ γυναικῶν καὶ τέκνων τῷ πατρῴῳ νόμῳ, καὶ τ Πάσχα προσαγορευομένῳ θυσίαν τῇ πεμπτῃ καὶ δεκάτῃ [q] τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπιτελέσαντες [r] καθωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας, ἀλ-

[o] Ἀβασσάρῳ] Σαβανασσάρῳ *Hen. Busb.* & *Vat.* Vide *Annott.* ad p. 548. §. 3. & ſuper §. 4.

[p] Καὶ τ Συρίας] Illa καὶ τ abſunt *Hen.*

[q] Οἰκοδομῆσαι τ ναόν.] Ita *Hen.* & *Busb.* οἰκοδομηθῆναι in *reliquis.*

[r] Ἐπιτροπεύουσι τελεῖν] Ἐπιτρέπουσι *Hen.* & *B.*

[s] Εἰς θυσίας λόγον,] *Vetus*, immolationis cauſa. COCC.

[t] Ὑποταγορεύσωσιν,] Ὑποταγορεύωσιν *Hen* & *B.*

[v] Τῆς σωτηρίας] Illud τ ὲ *Cod. Vat.*

[x] Ἱππάρχῳ,] Forſan ἐπάρχῳ. *Gen.* ἱππάρχῃ. *Vet.* equitum præfecto.

[y] Γίνεσθαι πάντα,] Γενέσθαι *Hen.* & *Busb.*

[z] Αὐτῇ πρόκειται.] Ita *Hen B. Vat.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *Editis.*

[a] Τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν.] Τὸ λοιπὸν ἀκολούθως *Hen.*

[b] Γερόντων ἄρχουσι.] Ita cum *Hen.* & *Vat.* γερόντων τοῖς ἄρχουσι in *reliquis.*

[c] Κύρου τε καὶ Δαρείου] Eo modo *Vat.* τ Κύρου τε in *cæteris.*

[d] Ἐνάτου τ Δαρείου βασιλείας ἔτους,] Ἕκτου juxta utrumque *Eſdram.* Vide *Iſ Voſſium* in *Chronol. S.* p. 146. *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3483. *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3489. & *Tornellum* ad A. M. 3533. & 3540.

[e] Εἰκάδι καὶ τρίτῃ μηνὸς] Sequitur hîc, ut alibi, *Pſeudo-Eſdram.* in *Hebræo* legitur *tertia menſis Ader.* 1 *Eſdr.* c. 15.

[f] Δωδεκάτου,] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphanii* libri *notæ melioris.* δεκάτῳ in *Editis Aliiſque.* Videſis *Drnſium* in *Animadverſ. Sacr.* l. 6. c. 4. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p 74. HUDS. At eſt Adar menſis 12. Et Antiq. IV. 8. ipſe hunc menſem ultimum eſſe anni ſcribit: qua re nihil eſt liquidius. & ipſe infra XI. 6. hunc menſem Adar vocat duodecimum; ιβ'. ergo pro ια ſcribendum. 23. Adar. Ezr 6. 16. eſt dies tertius. REL.

[g] Καὶ Λευῖται,] Ita cum *MSS.* καὶ οἱ Λευ. in *Editis.* Vide infra lit. *m.*

[h] Ἀνανεωτικὰς] Θυτίαν ἀνανεωτικοί· *Heſychius.* ἀνανέσαι, κατασῆσαι Κρῆτες f. ἀ ἀνεῶ) · Conf. infr. lib. 12. c. 7. §. 7. SPANH.

[i] Καὶ τὸ ἱερὸν] Καὶ τοῦτο vel καὶ τοῦ τὸ in *MSS.*

[k] Ταύρους ἑκατὸν,] Ita *Hen.* & *Vat.* ταύρων ἑκατὸν, κριῶν σ'. ἀρνῶν υ'. χιμάρων ιδ'.

[l] Ἀνέσησάν τε] Ἐσηκάν τε *Vat.*

[m] Καὶ Λευῖται,] Καὶ οἱ Λευῖται hîc loci *Hen.* & *Vat.* Vide modo ſupr. lit. *g.*

[n] Στοὰς] Στοὰς τοῦ ἔνδοθεν ἱεροῦ porticus in atrio magno. REL.

[o] Τῆς τ —— ἐπιτελέσαντες] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

[p] Ἁγνεύσαντες μ γυναικῶν] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἁγνεύοντες in *cæteris.*

[q] Τοῦ αὐτοῦ μηνὸς] Τῷ πρώτῳ μηνὸς Ξανθικῷ λεγομένῳ *Busb.*

[r] Κατεσωχήθησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ,] Paſcha decima quarta Menſis celebrata Eſdr. VI. 22. SPANH.

s Επι-

ἀλλὰ καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἀπιφέροντες τῷ Θεῷ, καὶ χαριστηρίους θυσίας [s] ἀπιτελοῦντες, ἀνθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον γλυκὺ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τοῦ Περσῶν βασιλέως Δρᾶγκον ἥμερον κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μέν, ὑπὲρ τούτων [t] ἀπιδαψιλεύοντο τῇ θυσίᾳ καὶ τῇ τοῦ θεοῦ τὸ θεὸν φιλοτιμίᾳ, καθιδρύσαντο ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ [v] ἀρχιερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, ἄρχειν οὐτοὺς Ἀσαμωναίου σωιέβη βασιλεύσαι γενους. πρὸ μὲν [x] γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς [y] ἀναστάσεως ἐβασιλεύοντο ὑπὸ Σαοὺλ πρῶτον [z] ἀρξαμένου Δαυίδου, ἔτη πεντακόσια τριάκοντα δύο, μῆνας ἓξ, ἡμέρας δέκα. πρὸ δὲ τούτων βασιλέων τούτων ἄρχοντες αὐτοὺς διῆγον, οἱ προσαγορευόμενοι κριταὶ μόναρχοι· καὶ τοῦτον πολιτεύομενοι τὸν τρόπον ἔτεσι [a] πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις διήγαγον μετὰ Μωυσέως ὑποθανόντα καὶ Ἰησοῦ τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀνασωθέντων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων, ἐν τοῖς Κύρου καὶ Δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

θ'. Οἱ δὲ Σαμαρεῖς, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτοὺς καὶ βασκάνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο, πλοῦτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγγλύφαν προσποιούμενοι [b] τῶν Περσῶν, ἐπιδήπερ ἐκείθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκελεύσθησαν ἐκ τῶν φόρων ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς Ἰουδαίοις, παρέχειν σῖτον ἤθελον, τούς τε [c] ἱππάρχους [d] καταδάζοντας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ συνεργοῦντας εἶχον· ἄλλά τε ὅσα βλάπτειν ἢ [e] δι' αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς Ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἔδοξεν οὖν πρεσβευσαμένους τοῖς Ἱεροσολυμίταις πρὸς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῶν Σαμαρητῶν. καὶ πρεσβεύουσι Ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων πέντε. ὡς δὲ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰς αἰτίας, ἃς κατὰ τῶν Σαμαρητῶν ἐπέφερον, ἔγνω πᾶσι τῶν πρέσβεων ὁ βασιλεύς, δοὺς αὐτοῖς ἀπιστολὴν νομίζειν πρὸς τοὺς ἱππάρχους τὸν Σαμαρείας καὶ τὸν βυβλιῶ ἀπέπεμψε. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "Βασιλεὺς Δαρεῖος Ταγγανᾶ καὶ [f] Σαμβαβᾶ τοῖς "ἱππάρχοις [g] Σαμαρειτῶν, Σαθράκῃ καὶ [h] Βοβήλοις, καὶ τοῖς "λοιποῖς [i] συνδούλοις αὐτῶν τοῖς ἐν Σαμαρείᾳ. Ζοροβάβηλος "καὶ Ἀνανίας καὶ Μαρδοχαῖος, Ἰουδαίων πρεσβεύσαντες, "ἠτιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς πρὸς τὴν οἰκοδομίαν "τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς "θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς "ἀναγνόντας τὴν ἀπιστολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῶν βασι"λικῶν χαζοφυλακίων [k] τῶν Φόρων τῆς Σαμαρείας, πάντ' ὅσα "[l] πρὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἐστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς "ἀξιοῦσιν· ἵνα μὴ διαλείπωσι καθ' ἡμέραν θύοντες, καὶ "ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ Περσῶν εὐχόμενοι τῷ Θεῷ." καὶ ἡ μὲν ἀπιστολὴ τοῦτο περιεῖχεν.

sacrificia Deo offerentes, & sacra facientes pro gratiarum actione, quod numen eos terræ patriæ legibusque avitis iterum restituisset, feciſſetque ut rex Persarum animo esset erga ipsos benevolo. Et quidem illi maxima in sacrificiis largitate usi summaque in Dei cultu magnificentia Hierosolyma incoluerunt, instituta ea reipublicæ forma, quæ optimatum est paucorum potestate mixta. nam pontifices summæ rerum præfuerunt, donec Asamonæorum genus regnum obtinuit. Ante enim captivitatem & eversionem regnatum quidem fuit à Saulo primo rege & Davide per annos quingentos viginti duos, menses sex, dies decem. At ante reges istos fuberant imperio illorum qui dicti sunt judices & monarchæ: & sub hac reipublicæ forma annos plusquam quingentos egerunt post obitum Moysis & Jesu imperatoris. Atque hæc quidem de Judæis, qui sub Cyro & Dario regibus è captivitate evalerunt, ita se habebant.

9. Samaritæ autem, gens illis infesta & invida, mala multa Judæis intulerunt, & opibus freti, & Persarum cognationem præ se ferentes, ut qui ex iis oriundi. Etenim quæcunque tributa conferre jussi erant à rege in sacrificia, *ea* dare recusabant, id assequuti, ut equitum magistri sibimet in hoc faverent operamque suam addicerent; & in cæteris nihil reliqui fecerunt, quo Judæis nocere per se aut per alios potuissent. Visum est itaque Hierosolymitanis mittere ad regem Darium, ut Samaritas accusarent. atque legationem obierunt Zorobabelus & alii quatuor ex magistratibus. Cum autem ea, quæ Samaritis crimini & vitio vertebantur, à legatis Rex accepisset, eos dimisit cum literis ad magistros equitum & senatum Samariæ perferendis. illæ autem scriptæ erant hujusmodi verbis. "Darius rex Tanganæ & Sambabæ equitum ma- "gistris apud Samaritas, Sadracæ & Bobeloni, "reliquisque illorum conservis in Samaria. Zoro- "babelus & Ananias atque Mardochæus, Judæo- "rum legati, vos accusaverunt, quod ipsis in ædi- "ficatione templi molesti fueritis, neque impen- "sas in sacrificia eis præbueritis quas vobis im- "peravi. Volo igitur, ut, lecta hac *nostra* epi- "stola, è regio fisco tributorum Samariæ omnia "illis suppeditentur, quæ ex sacerdotum senten- "tia illis usui esse possunt in sacris faciendis, ut "singulis diebus victimas immolare non cessent, "Deumque precari pro memet & Persarum gen- "te." Atque in hanc quidem sententiam scripta erat epistola.

Judæorum legatio ad Darium.

Darius templum instaurari imperat.

1 *Esdr. c. 6.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὅτι Ξέρξης ὁ Δαρείου οἰκείως πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διετέθη. καὶ περὶ Ἔσδρα καὶ Νεεμίου.

[m] Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Δαλαίων τὴν βασιλείαν [n] Ξέρξης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τῆς

CAP. V.

Quod Xerxes Darii filius magna Judæos benevolentia prosequutus est. itemque de Esdra & Neëmia.

MOrtuo autem Dario, in regnum successit filius ejus Xerxes, qui pari ac ille pietate & ho-

XerxesDario in regnum succedit.

s Ἐπιτελοῦντες,] Ἱερουργοῦντες *Hen.* & *Vat.*

t Ἐπιδαψιλεύοντο] Ἐπεδαψιλεύοντο. & mox κατέκησαν ἢ οἰκοῦσι *Hen.* & *Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *immolabant. Habitabant autem* &c.

v Ἀρχιερεῖς,] Ἱερεῖς *Hen. Busb. Zonar.* & *Epiphan.* De Judæorum regiminis forma vide *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis* c. 15. §. 12. & *H. Conringium* de *Rep. Hebr.* c. 54.

x Γὰρ τῆς αἰχμαλωσίας] Γὰρ deest *Hen.*

y Ἀναστάσεως] Ita *Hen.* & *Vat.* in *Editis* ἀναβάσεως. *ante captivitatem & transmigrationem* vertit *Epiphan.*

z Ἀρξαμένου] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀρξαμένοι in *Editis.*

a Πλείοσιν ἢ πεντακοσίοις] Eo modo *Hen. Busb.* & *Zon.* πλείων in *Editis.*

b Τῶν Περσῶν] Τῷ Περσῶν *Hen.* & *Busb.*

c Ἱππάρχους] Tam hic quam alibi mallem ἱππάρχους. nisi quod ἱππάρχους legerint *Epiphan.* & *Zonaras.*

d Καταδάζοντας] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* καταδάζοντας εἰς τοῦτο in *Editis.*

e Δι' αὐτῶν] Δι' ἑαυτῶν *Hen.* & *Vat.*

f Σαμβαβᾶ] Juxta *Epiphanii* libros Σαμβαλᾶ aut Σαμβαναᾶ.

g Σαμαρειτῶν,] Καὶ Σαμαρειτῶν *Hen.* & *Vat.* καὶ Σαμαρείτας legisse videtur *Epiphan.*

h Βοβήλοις,] Βυλδαῖς *Vat.* Βοήλοις *Gall.* Βυτήλοις *Hen.* in *Epiphanii* libris *Velseni.*

i Συνδούλοις αὐτῶν] Vide *Brissonium* de *Regno Persarum*, l. 1. p. 22. *Edit. Commel.*

k Τῶν φόρων τῆς Σαμαρείας,] Τῶν φόρων τῆς Σαμ. *Vat.*

l Πρὸς τὰς θυσίας] Πρὸς θυσίας *Vat.*

m Δαρείου δὲ τελευτήσαντος Δαλαίων τὴν βασιλείαν Ξέρξης] Artaxerxes seu Asuerus vocatur Esdr. VIII. sub quo Esdras è Babylone in Judæam rediit. SPANH.

n Ξέρξης] *Al.* αὐτοῦ παῖς ὁ Ξέρξης.

honore Deum prosequutus est. ejus enim cultui omnem similiter ac pater curam adhibuit, & prolixa erat in Judæos benevolentia. Atqui illo tempore pontifex erat Jesu filius, nomine Joacimus. Babylone autem erat etiam vir justus, bonæque apud omnes existimationis, primarius populi sacerdos, Esdras appellatus. qui, utpote legum Moysaïcarum admodum peritus, Xerxis regis amicitiam *tunc temporis* consequitur. Cum autem statuisset Hierosolyma ascendere, & de Judæis Babylone degentibus aliquot secum ducere, petiit à Rege literas sibi dari ad Syriæ satrapas, ut ex illis cognoscerent qui vir esset. Atque Rex ad satrapas hujusmodi epistolam scripsit. "Rex regum Xer-
"xes Esdræ sacerdoti atque divinæ legis professo-
"ri salutem. Meæ humanitatis esse ratus, ut Ju-
"dæis & sacerdotibus eorum & Levitis, qui *adhuc*
"in regno nostro agunt & Hierosolyma proficis-
"sci volunt, eò commigrare liceat, hanc potesta-
"tem ut habeant imperavi. Quicunque *igitur*
"id habet in animo, abeat, quemadmodum & mi-
"hi & septem meis consiliariis visum est, * ut con-
"venienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa
"aguntur, ferantque munera Israëlitarum Deo,
"quæ ego & amici vovimus; item auri & argenti
"quicquid inventum fuerit in Babyloniorum re-
"gione Deo dicatum, id omne Hierosolyma de-
"portent ut sacra Deo fiant. & quicquid ipse ex
"auro & argento conflare volueris, id tibi tuisque
"fratribus facere liceat. Sacra quoque vasa tibi *in*
"*manus* data *Deo* dedicabis, & quicquid tibi in
"mentem venerit illud etiam fieri curabis, impen-
"sis è fisco regio sumptis. Quin & quæstoribus
"Syriæ Phœniciæque scripsi ut diligentiam adhi-
"beant ad omnia quæ Esdras sacerdos & legum
"Dei interpres illis mandaverit. Et ut Deus nul-
"lam in me posteroque meos iram effundat, volo
"ut omnia usque ad tritici coros centum Deo ex
"lege præstentur. Ac vobis præterea denuncio,
"ne cui sacerdoti, aut Levitæ, aut sacro cantori,
"aut janitori, aut sacro ministro, aut templi scri-
"bæ, tributum ullum imperetis, neque aliud quod-
"vis illis insidiarum ergo aut oneris. Tu vero,
"Esdra, pro ea qua præditus es divina sapientia,
"statuito judices legis tuæ peritos, qui in tota Sy-
"ria & Phœnicia jus dicant, imperitosque istam
"docebis, ut si quis è popularibus tuis Dei aut
"Regis legem fuerit transgressus, pœnas det *me-*
"*ritas debitasque*, utpote qui non per ignorantiam
"contra eam fecerit, sed cum eam noverit, auda-
"cter spreverit & contempserit. ii autem plectan-
"tur vel morte vel pecunia. Vale.

Joacimus pontifex.

Esdras Babylone Hierosolyma proficiscitur. 1 *Esdr.* c. 7. & 2 *Esdr.* c. 8.

Artaxerxis litera ad Esdram. 1 *Esdr.* c. 8. & 2 *Esdr.* c. 8.

2. Cum autem Esdras has literas accepisset, supra modum exhilaratus est, Deumque cœpit adorare, Regi erga ipsum benignitatem ei acceptam deberi agnoscens: quam ob rem gratias se ei maximas habere dicebat. Atque ubi Babylone epistolam Judæis legerat qui illic forte aderant, eam quidem apud se retinebat, exemplar vero ejus in Me-

Esdras Deo gratias agit de Regis benevolentia. 1 *Esdr.* c. 8. & 2 *Esdr.* c. 8.

ωρὸς Θεὸν δυσέβειάν τε & τιμωρίαν. ἅπαντα γὰρ ἀνηλέθρως τῷ πατρὶ τὰ πρὸς τ' θρησκείαν ἐπέτρεψε, καὶ πρὸς τὰς Ιουδαίους ἔσχε ὁ φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον δ' τ' καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν Ιησοῦ παῖς, Ιωακίμου ὄνομα. ἦν δὲ & ἐν Βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ἀπολαύων ἀληθοῦς παρὰ τῷ πλήθει, πρῶτος ἱερεὺς & λαοῦ, καλούμενος P Εσδρας· ὃς, τ' Μωϋσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γνοὺς φίλος τῷ βασιλεῖ Ξέρξῃ. γνοὺς δὲ ἀναβῆναι εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, & ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν Βαβυλῶνι τυγχανόντων Ιουδαίων, παρεκάλεσε τ' βασιλέα δῦναι αὐτῷ πρὸς τὰς σατράπας τ' Συρίας ἐπιστολὴν, ἀφ' ἧς αὐτοὶς γνωρισθήσεται τίς εἴη. ὁ δὲ βασιλεὺς χάριν πρὸς τὰς σατράπας ἐπιστολὴν τοιάνδε. "Q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης Εσδρᾳ ἱερεῖ "καὶ ἀναγνώστῃ R & θείᾳ "νόμῳ χαίρειν. Τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νο-
"μίσας τὸ τοὺς βουλομένους S ἐκ & τῶν Ιουδαίων ἔθνους, καὶ ἱε-
"ρέων καὶ Λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ T σπουδάσ-
"ρειν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τοῦτο προσέταξα. καὶ ὁ βουλόμενος
"ἀπίτω, καθάπερ U ἔδοξε κἀμοὶ καὶ τοῖς ἑπτὰ μου συμβούλοις,
"ὅπως X τὰ κατὰ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψωνται τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ
"ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ Ισραηλιτῶν Θεῷ,
"ἅπερ ἠυξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι· Y καὶ ἀργύριον καὶ χρυ-
"σίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βαβυλωνίων ἀνομα-
"σμένου τῷ Θεῷ, τοῦτο πᾶν Z εἰς Ιεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ
"Θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα βούλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυ-
"σοῦ καταskευάσαι, ποιεῖν ἐξέσται σοι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ
"δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις, καὶ ὅσων ἂν ἐπίνοιαν λά-
"βῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τ' εἰς αὐτὰ δαπάνῃ ἐκ τοῦ
"βασιλικοῦ πιούμενος χαλκοφυλακίου. ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς
"χαλκοφύλαξι τ' Συρίας καὶ τ' Φοινίκης, ἵνα τῶν παρὰ Εσδρα
"τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἐπισταλέντων
"ἐπιμεληθῶσιν. ὅπως δὲ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμὲ λάβῃ τὸ
"θεῖον ἢ a τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτοῦμαι καὶ b μέχρι τοῦ
"πυροῦ κόρων ἑκάστου ἐπιτελεῖσθαι τῷ Θεῷ κατ' τ' νόμον. καὶ ὑ-
"μῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι, καὶ Λευίταις, καὶ ἱεροψάλ-
"ταις, καὶ θυρωροῖς, καὶ c ἱεροδούλοις, καὶ γραμματεῦσι τοῦ
"ἱεροῦ, μήτε φόρους ἐπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ἐπιβά-
"λητε ἢ φορικὸν εἰς αὐτοὺς γένηται. καὶ σὺ δέ, Εσδρα, κατ' τ'
"τοῦ Θεοῦ σοφίαν ἀπόδειξον κριτὰς, ὅπως d δικάσωσιν
"ἐν Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ἐπισταμένους σε τ' νόμον,
"e καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν
"ὁμοεθνῶν σε φαυλίσῃ τ' τοῦ Θεοῦ νόμον ἢ τ' βασιλι-
"κὸν, ὑποσχὴ πικρίαν, ὡς ὁ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν πα-
"ραβαίνων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμένου μὲν, τολμηρῶς δὲ
"φρονοῦντος καὶ καταφρονοῦντος. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ
"ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο.

β'. Λαβὼν δὲ Εσδρας τὸν τότε τὴν ἐπιστολὴν, ὑπερ-
ήφθη, καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τ' τῆς βασιλέως πρὸς
αὐτὸν χρηστότητος ἐκεῖνον ἄξιον ὁμολογῶν γεγονέναι· καὶ
διὰ τοῦτο τὸν πᾶσιν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν e εἰδέναι. ἀναγνοὺς
δ' ἐν Βαβυλῶνι τὴν ἐπιστολὴν τοῖς αὐτόθι παροῦσιν Ιουδαίοις,
αὐτὸς μὲν κατέσχε· τὸ δ' ἀντίγραφον αὐτῆς f διέδωκε πάν-
τας

---

o Φιλοτιμότατα.] Φιλοτιμοτάτως *Gall.*

p Εσδρας·] *Al.* Εζδρας.

q Βασιλεὺς βασιλέων Ξέρξης] Artaxerxes seu Arthasachsta dicitur Esd. VII. 11. SPANH.

r Τῷ θείᾳ νόμῳ χαίρειν.] Τῶν & Θεοῦ νόμων *Vat.*

s Ἐκ & τ' Ιουδαίων ἔθνους,] Ἐκ & Ιουδαίων ἔθνους *Vat.*

t Σπουδαίρειν] Ἀπαίρειν LXX. Gen. XXXIII. 17. SPANH.

u Ἔδοξε κἀμοὶ] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξέ μοι in *Editis.*

x Τὰ κατὰ τὴν Ιουδαίαν ἐπισκέψωνται] Iterum ex *MSS.* & 3 *Esdr.* c. 8. v. 12. Videsis J. *Clericum* ad *Esdræ* locum. τὰ deest *Editis.* HUDS. Vet. *quatenus Judæam visitent*, non legit itaque κατὰ. COCC.

* *Ut convenienter legi Dei ea inspiciant quæ in Judæa aguntur*,] Ut Judææ rem agant, quemadmodum Dei lex postulat, *Castal.*

y Καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον] Καὶ ἀρχυρου καὶ χρυσὸς ὅσου *Hen. Busb. Zonar.* & mox ὀνομασμένου, & dein τοῦτον πάντα.

z Εἰς Ιεροσόλυμα κομισθῆναι] Κίλιδας εἰς Ιερος. &c. *Zonar.*

a Τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους,] Τοὺς ἐμοὺς ὑιλιους ἐκγόνους soli *Hen.* & *Vat.*

b Μέχρι & πυροῦ] Plenius aliquanto in utroque *Esdra*, in *Vero Esdra* ad hunc modum, *usque ad argenti talenta centum, triciti coros centum, vini & olei batos centenos, & salis sine ulla præscriptione.* in *Pseudo-Esdra*, paulo aliter, *usque ad argenti talenta centum, item frumenti coros centum, aliaque omnia abunde* &c

c Ἱεροδούλοις,] Ἱερόδουλοι sunt quos Hebræi *Nethinim* vocant. & apud Græcos fuerunt servi & ancillæ consecratæ. Videsis *Milnerum* de *Nethinim* sive *Nethineis*, sect. VI. *Epiphanius* legisse videtur ἱεροδούλοις, γραμματεῦσι & ἱεροῦ.

d Δικάσωσιν ἐν Συρίᾳ] Δικάζωσιν in *MSS.*

e Καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι] Sic *MSS. Zonar.* & *Epiphan.* καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι ἢ παρέξεις in *Editis.*

f Εἰδέναι.] Ita *Hen.* οἰδέναι in *reliquis.*

g Παρὼν πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς,] Ὑμᾶς ἅπαντας *Vat.*

h Μα-

τας ἐπεμψε τὰς ὁμοεθνεῖς, τὰς κ̓ τὴν Μηδίαν ὄντας. [h] μαθόντες δ̓ ἔτοι τὸ βασιλέως κ̓ τὴν πρὸς τ̓ Θεὸν [i] εὐσέβειαν καὶ τ̓ πρὸς τ̓ Εσδραν εὔνοιαν, ἅπαντες μὲν [k] ὑπερηχάπησαν· πολλοὶ δ̓ αὐτῶν, καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Βαβυλῶνα, σπεύδοντες τὴν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα κάθοδον. ὁ δ̓ πᾶς λαὸς τῶν Ισραηλιτῶν κ̓ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ὑπό τε τ̓ Ασίας καὶ τ̓ Εὐρώπης, Ρωμαίοις ὑπακούσας. αἱ δ̓ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν Εὐφράτου ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ Εσδραν ἀφικνοῦνται, ἱερέων, [l] καὶ Λευϊτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν, καὶ ἱεροδούλων πολλοὶ τ̓ ἀριθμόν. συναγαγὼν δ̓ τοὺς ἐκ τ̓ αἰχμαλωσίας [m] εἰς τὸ πέραν τ̓ Εὐφράτου, κ̓ τρεῖς ὁλοκλήρους ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως ἱκετὰς ποιήσωνται τῷ Θεῷ περὶ τ̓ αὐτῶν σωτηρίας, κ̓ τ̓ μηδὲν κ̓ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τ̓ πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου προαπαντήσαι αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ Εσδρας [n] εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ, ὅτι διασώσει αὐτοὺς ὁ Θεὸς, [o] ὃ κατηξίωσεν ἱκετεῦσαι αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. ποιησάμενοι δ̓ τὰς εὐχὰς, ἄραντες ἀπὸ τ̓ Εὐφράτου δωδεκάτῃ τ̓ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τ̓ Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ιεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ [p] τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐ προσδεηθὲν τοῖς φυλάξιν ὁ Εσδρας, ἦσαν ἐκ τῶν τ̓ ἱερέων φῦλα, παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα, ἀργυρίου τάλαντα [q] ἑξακόσια πεντήκοντα, σκεύη ἀργυρᾶ παλάντων ἑκατὸν, [r] χρυσοῦ σκεύη παλάντων εἴκοσι, [s] χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρεῖττονα [t] σταθμῷ παλάντων δώδεκα. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσαντο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ισραηλῖται. προσδοὺς δ̓ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Εσδρας, [u] ἀπέδωκε τῷ Θεῷ τὰς ἐκ τ̓ ὁλοκαυτώσεων νενομιζομένας γίνεσθαι θυσίας, ταύρους δώδεκα ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, [x] κριοὺς ἐνενήκοντα, καὶ ἄρνας ἑβδομήκοντα δύο, ἐρίφους εἰς περιποίησιν τ̓ ἡμαρτημένων δώδεκα. τοῖς δ̓ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τ̓ Κοίλης Συρίας καὶ Φοινίκης τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δ̓ τὸ προσταχθὲν ὑπ̓ αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκλιν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν.

γ̓. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Εσδρας, [y] προεχώρησε δ̓ αὐτῷ, κρίναντι αὐτὸν ἄξιον οἴκῳ τοῦ Θεοῦ τῶν βουληθέντων ἀεὶ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ δ̓ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν, καὶ κατηγορούντων ὡς πολλοὶ μὲν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν ἀφεστήκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς [z] πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγμένοι γυναῖκας, καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος [a] συγκεχύκασι, δεομένων δ̓ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὴν ὀργὴν πάντας ὀργὴν λαβὼν [b ὁ Θεὸς,] πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν ὀδὺς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, [c] καὶ τὴν κεφαλὴν δ̓ ἀπαρασάμενος καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων [d] ὑπὲρ τὴν γῆν ἑαυτὸν

diam ad omnes gentis suæ homines misit. Illique, cognita Regis erga Deum pietate & erga Esdram benevolentia, omnes vehementer sunt lætati; multi verò ex iis cum re sua familiari Babylonem se contulerunt, ut qui Hierosolyma revertendi desiderio tenebantur. Omnis autem multitudo Israëlitarum in ea regione mansit. Quapropter duæ tantum tribus per Asiam atque Europam sub Romano degunt imperio. Decem autem reliquæ tribus usque in hodiernum diem loca ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda. Cæterum ad Esdram quamplurimi veniunt ex sacerdotibus, & Levitis, & janitoribus, & sacris cantoribus, & templi ministris. Itaque cum captivos, *quotquot eum comitarentur*, in locum ultra Euphratem coëgisset, ibique per triduum moratus esset, jejunium illis indixit, ad Deum precibus implorandum, ut saluti ipsorum prospiceret, ne quid mali in itinere paterentur, aut ab hostibus, aut à re alia difficili illis objecta. Regi enim Esdras ante dixerat, Deo curæ fore ut illos servaret; atque adeo noluit ab eo equites petere, qui eos deducerent. Peracta autem supplicatione, ab Euphrate profecti duodecimo die mensis primi, anno regni Xerxis septimo, Hierosolyma perveniebant ejusdem anni mense quinto. Atque illico Esdras gazæ custodibus sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea viginti talentorum, & vasa ærea auro meliora pondo duodecim talentorum. Hæc enim rex & ejus consiliarii & omnes in Babylone manentes Israëlitæ donaverant. Esdras autem, cum ista sacerdotibus tradidisset, Deo in holocausta legitimas immolavit hostias, tauros duodecim pro universi populi salute, arietes nonaginta & agnos duos & septuaginta, & capros piaculares duodecim. Regis etiam dispensatoribus & præfectis Cœles-Syriæ Phœniciæque scriptas à Rege reddidit epistolas. Illi vero, quod facere necesse habuerint quæ à Rege erant imperata, & gentem *nostram* honorarunt, & ei si quid opus esset adjumento fuerunt.

Qui cum Esdra Babylone profecti sunt. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Esdras jejunium indicit. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

Sacerdotibus sacram supellectilem committit. 1 *Esdr. c.* 8. & 2 *Esdr. c.* 8.

3. Et hæc quidem erant quæ ab ipso Esdra consulebantur, eique *omnia* ex sententia successerunt; Deo ipsum, ut puto, ob probitatem & justitiam dignum existimante, cui *sapienter* consulta *feliciter* cederent. Aliquanto autem post, cum nonnulli eum convenissent, & detulissent quosdam è populo, & sacerdotes, & Levitas, ut qui contra reipublicæ instituta fecerant & patrias leges labefactarant, ex alienigenis ductis uxoribus, genusque sacerdotale confuderant; orassentque ut legibus subveniret, ne in universos absque discrimine sæviat *Dei* ira, faciatque ut in calamitates iterum recidant: *istis auditis*, præ mœrore statim vestimenta conscidit, & vulsa capitis cæsarie barbaque mutilata

Esdræ indicatur populum ab externorum affinitate non abstinere. 1 *Esdr. c.* 9. & 2 *Esdr. c.* 8.

Cogitabundus & mastus humi jacet.

h Μαθόντες δ̓ ἔτοι] Μαθόντες δ̓ ἔτοι τὸ θεῖον τ̓ βασιλέως καὶ ὅσος *Vat.*

i Εὐσέβειαν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἀμίνειαν in *Editis.*

k Υπερηγάπησαν·] Ita etiam in plerisque *MSS.* & *Epiphan.* ὑπερεθήσαν *Busb.* & *Zonar.* ὑπερηγάθησαν ex conjectura Cl. *Lowthii.*

l Καὶ Λευϊτῶν, καὶ θυρεωρῶν,] Tres species Levitarum, θυρεωροὶ, ἱεροψάλται, ἱερόδουλοι. REL.

m Εἰς τὸ πέραν] Ad fluvium *Aharam* jejunium indixisse dicit *Verus Esdras*, c. 5. (de quo videsis *J. Clericum*, ad locum) ad fluvium qui *Thera* dicitur id factum esse dicitur factum esse dicit *Pseudo-Esdras*, c. 8.

n Εἰπεῖν τῷ βασιλεῖ,] Sic *Vat.* & *Hen.* εἶπεν in *cæteris.*

o Οὐ κατηξίωσεν ἱκετεῦσαι] Ita *Vat.* οὐκέτι ἠξίωσεν *Hen.* quo modo forsan *Epiphan.* qui vertit, *jam non petiit* &c. in *Editis* καὶ ὃ κατηξίωσεν.

p Τοῦ αὐτοῦ ἔτους.] Τοῦ ἑβδόμου ἔτους *Vat.*

q Εξακόσια πεντήκοντα,] Ita *MSS. Vet. Interpr.* & utérque *Esdras.* χμ'. in *Editis.*

r Χρυσοῦ σκεύη] In *Vero Esdra*, c. 8. *auri centum talenta, crateres aureos viginti, mille drachmarum.* in *Pseudo-Esdra*, c. 8. *auri talenta centum, aurea vasa viginti, area* &c. Ex verbis *Esdræ prioris* legendum censet *Petitus* (in *Animadvers.* ὠκιδότοις tom. 4. p. 160.) χρυσοῦ σκεύη ταλάντων η'.

s Χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα] Æs istud erat aurichalcum, quod olim omnium metallorum pretiosissimum habitum.

t Σταθμῷ ταλάντων δώδεκα.] Σταθμὸν ἴλκοντα ταλάντων *Hen.* & *Busb.* σταθμὸν ἔχοντα ταλάντων *Vat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *habentia pondo talenta duodecim.*

v Απέδωκε τῷ Θεῷ] Επέδωκε καὶ τῷ Θ. *Hen.* ἐπέδωκε ᾧ τῷ Θ. *Busb.*

x Κριοὺς ἐνενήκοντα,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* perperam in *Editis* κριοὺς καὶ ἄρνας ϟ'. in *Vero Esdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ, ἀμνοὺς ἑβδομηκοντάεπτά. in *Pseudo-Esdra* κριοὺς ἐνενηκοντάξ, ἄρνας ἑβδομηκονταδύο.

y Προεχώρησε δ̓ αὐτῷ,] Προσεχώρησαν *Vat.* Verum hoc modo legisse videtur *Epiphan.* ταῦτα μὲν οὖν, ὡς καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο Ετδρας, προεχώρησεν αὐτῷ.

z Πατρίους νόμους,] Ita *MSS.* πατρίους in *Editis.*

a Συγκεχύκασι,] Συγκεχυκότες *Busb.* & *Vet. Interpr.*

b [Ο Θεὸς,] Ut sensus constaret, ὁ Θεὸς inseruí. uncis tamen inclusum dedi, quod absit tam *MSS.* quam *Editis.*

c Καὶ τὴν κεφαλὴν] Καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπαράμενος καὶ τὰ γ. in *MSS.* Pro vulgata lectione facit *Vet. Interpr.*

d Επὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν,] Ita cum *Epiphanio.* ἐπὶ τὴν γῆν

tilata ſemet humi proſtravit, quod primores populi hoc in ſe crimen admiſerint. atque ſecum reputans, ſibi non obtemperatum iri, ſi juberet eos uxores cum liberis foras ejicere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque ad eum confluebant quotquot boni erant æquique, & ipſi lugentes ſimiliterque ac ille quæ facta erant dolentes. Cum autem Eſdras humo ſurrexiſſet, paſſis in cœlum manibus dicebat, ſe quidem pudere ſublatis oculis illud contueri, quod graviter adeo deliquerit populus, obliti illorum quæ patribus noſtris ob peccata ab illis commiſſa acciderant: Deum vero, qui ſemen aliquod & reliquias è calamitate eorum ac captivitate conſervaverat, & rurſus Hieroſolyma ſuamque in terram reduxerat, quique reges Perſarum eò perpulerat ut vicis illorum miſererentur, ſupplex orabat, ut & illorum in præſentiarum delictis ignoſceret; qui licet commeriti fuerint ut morte plectantur, Dei tamen *erga ipſos* benignitati in laudem *quammaxime* ceſſurum eſſe, ſi illis ſupplicium remiſerit.

Eſdras populi peccata confitens Dei miſericordiam implorat. 1 Eſdr. c. 9. & 2 Eſdr. c. 8.

4. Atque ille quidem orandi finem fecit. Dum vero omnes, qui ad eum cum uxoribus & liberis convenere, ploratum ederent, quidam nomine Achonius, Hieroſolymitanorum primus, eum adiit, dicebatque, illos quidem ſeſe peccato obſtrinxiſſe, qui cum alienigenis habitarint uxoribus; eique ſuadebat, ut omnes ad uxores cum liberis ſuis repudiandas juramento adigeret, & ſi quis legi parere nollet in eum animadverteret. His itaque perſuaſus Eſdras, principibus ſacerdotum & Levitarum & Iſraëlitarum jusjurandum detulit, ſe uxores liberoſque ſecundum Achonii conſilium dimiſſuros eſſe. Atque ubi jurarunt, è templo digreſſus contendit ad cœnaculum Joannis filii Eliaſibi: ubi tota ea die commoratus, nec cibi quidquam nec potus præ mœrore attigit. Cum autem edictum eſſet, ut omnes ex captivitate reduces Hieroſolyma convenirent, adeo ut quicunque intra duos aut tres dies non ſtitiſſet è populi cœtu ſemoveretur, ejuſque bona ſacra forent ex ſenatorum decreto, Judaïcæ & Benjamiticæ tribus homines intra triduum coïverunt vigeſimo die menſis noni, qui Hebræis Chaſleus dicitur, Macedonibus vero Apellæus. At poſtquam conſederunt in ſuperiore parte templi, ſenioribus etiam una præſentibus, quibus moleſtiam creabat frigus, Eſdras, cum ſurrexiſſet, accuſabat eos, dicens, quod crimen commiſerint, qui uxores duxerint ex gente aliena. Veruntamen nunc licere illis facere rem Deo gratam & ſibimet ſalubrem & frugiferam, ſi uxorum conſortio renunciarint. Ad hæc tota concio exclamavit, ſe quidem hoc facturos eſſe: multitudinem vero magnam eſſe, & anni tempeſtatem hibernam, & opus non unius aut duorum dierum eſſe. Quocirca qui iſtis præſunt, quique cum alie-

Achonius Eſdram conſolatur, eique conſilium dat. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

Populo ſuadetur ut mulieribus extraneis renuncient. 1 Eſdr. c. 10. & 2 Eſdr. c. 8.

ἔρριψεν, ὅτι τῷ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοὺς πρώτους τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ', ὅτι, ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα τέκνα, οὐκ ἀκουσθήσεται, διέμενεν ὅπου τῆς γῆς κείμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν [e] οἱ μέτριοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, [f] καὶ τὰ ὅπλα τῷ γεγονότι λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀναστὰς δὴ ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Εσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀναβείνας εἰς τὸ οὐρανόν, αἰσχύνεσθαι μὲν ἔλεγε εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι, διὰ τὰ ἡμαρτημένα τῷ λαῷ, ὃς τὴν μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα· παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν ἄφεσίν τινα καὶ λείψανον ἐκ τῆς τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας ποιῆσαι, καὶ πάλιν εἰς Ιερουσαλὴμ καὶ [g] τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστῆσαι, [h] καὶ τὴν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαι λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνώμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις· ἄξια μὲν γὰρ πεπονθέναι, εἶναι δὲ ὅπου τῇ τοῦ Θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτους ἀφεῖναι τῆς κολάσεως.

δ'. Καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς εὐχῆς. θορυβούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, [i] Αχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῶν Ιεροσολυμιτῶν προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικησαμένους γυναῖκας· ἔπειθε δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα, κελεύσειν δὲ καὶ τὸν ἀπειθήσοντα τοῖς ἐκ [k] ὑπακούσασι τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Εσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς Φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν [l] Αχωνίου [m] συμβουλήν. λαβὼν δὲ τὸν ὅρκον, οὗτος ὥρμησεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ εἰς τὸ [n] παστοφόριον Ιωάννου τοῦ Ελιασίβου. καὶ μηδενὸς ὅλως διὰ τὴν λύπην γευσαμένου, [o] ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτόθι. γενομένου δὲ κηρύγματος, ὥστε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς Ιερουσαλήμ, ὡς τῶν ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις οὐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τε καὶ ζημίας, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ τὴν τῶν πρεσβυτέρων κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ [p] ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτου ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι δὲ ἐννάτου μηνὸς, ὃς κατὰ μὲν Εβραίους [q] Τεβέθ, κατὰ δὲ Μακεδόνας Απελλαῖος καλεῖται. καθισάντων δὲ ἐν τῷ [r] ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τοῦ [s] κρύους ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς Εσδρας, ἤτιᾶτο ἐκείνους, λέγων παραβῆναι γάμους οὐκ ἐξ ὁμοφύλων. νῦν μέντοι γε ποιῆσαι αὐτούς, τῷ μὲν Θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ ποιῆσαι μὲν τὸ πᾶν ἐξεβόησαν· τὸ δὲ πλῆθος εἶναι πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους χειμέριον, καὶ τὸ ἔργον ὑπὸ μιᾶς ἢ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες [t] τούτοις, [v] καὶ οἱ συνοικοῦντες [x] τῶν

γλώττι in *Editis*. καὶ ἐπὶ τὴν γλῶτταν *Hen.* & *Busb.*

[e] Οἱ μέτριοι] Μέτριοι, *bonæ mentis*. REL.

[f] Καὶ τὰ ὅπλα] Illud κ' è *Cod. Vat.*

[g] Τὴν οἰκείαν γῆν] Conf. ſupr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

[h] Καὶ τὸν Περσῶν βασιλέας] Illa καὶ τὸν Περσῶν βασιλέας ἀναγκάσαντα è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[i] Αχώνιός τις ὀνόματι,] Αχόνιός τε *Hen. Vero Eſdræ* eſt Iechonias, *Pſeudo-Eſdræ* Σιχονίας aut Σαχονίας. in *Epiphanii* libris *Achanomius* aut *Achanonius*.

[k] Ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ.] Ὑπακούοντος *Vat.*

[l] Αχωνίου] Σιχενίας LXX. Eſdr. x. 2. שכניה. SPANH.

[m] Συμβουλήν.] Συμβουλίαν in *MSS.*

[n] Παστοφόριον] Eadem voce utitur *Pſeudo-Eſdras*. occurrit etiam apud *Jerem.* c 35. v 4. & alibi. *Hieronymus* ad 32 *Eſaiæ παστοφόριον interpretatur thalamum in quo habitabat præfectus templi*. HUDS. לשכה *cella, conclave* LXX. καταλύματα, γαζοφυλάκιον· Item παστοφόριον 2 Chron. xxxi. 11. Ezech. xl. 18. *Rufinus hic* habitaculum. παστοφόριον, Sic Jerem. xxxv. 4. εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν Ιωναδὰβ &c. LXX. hic Eſdr. x. 6. εἰς γαζοφυλάκιον Ιωανὰν; *Hebr.* אל לשכת ad cubiculum *Vulgat.* De παστοφόροις Ægyptiorum vid. Clem. Strom. lib. vi. p. 634. A & Porphyr. περὶ ἀποχ. p. 371. Item παστοφόρου παρὰ incaſtè apud Stobæum. Exc. H. Grot: p. 130. & in Anth. Obſc. SPANH.

[o] Ἐκείνην τὴν ἡμέραν] Ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, aut ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ in *MSS.*

[p] Ἐκ τῆς Ιούδα φυλῆς] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐκ τῆς Ιουδαϊκῆς καὶ B. in *Editis Aliiſque*.

[q] Τεβέθ] Τεβεθ *Hen.* Εἰνὶ *Busb.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris pleriſque *Caſleu* aut *Kiſleu*. in aliquibus tamen *Silcos*. Antiquitatum lib. xii. Χασλεὺς reſpondet menſi qui dicitur Απελλαῖος. ideoque & hic loci Χασλεὺς reponendum cenſeo. HUDS. Hebr. Menſis Απελλαῖος Macedonibus *Hebr.* טבת Eſth. ii. 16. menſis decimus dicitur. etſi LXX. τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Αδὰρ. *Rufinus* verò hic habet: noni Menſis qui ſecundum Hebræos Caſleu, ſecundum Macedones Apellæos vocatur. Ut ita legerit hic *Rufinus* non Τεβέθ, ſed Χασλεῦ ſeu *Hebr.* כסלו nonus Menſis, de quo Zachar. vii. 1. Menſe nono Chiſleu. SPANH.

[r] Ὑπαίθρῳ δὲ ἱερῷ,] Ita *Epiphan.* cum *Editis Aliiſque*. ὑπαίθρῳ *Hen.* ἐν πλατείᾳ οἴκου δὲ Θεοῦ *Eſdr.* ἐν τῷ εὐρυχώρῳ δὲ ἱερῷ *Pſeudo-Eſdr.*

[s] Κρύους ἀηδῶς διακειμένων,] Ita ex *MSS.* (& *Coccejo*) pro κρίσις, quod in *Editis* obtinuerat.

[t] Τούτοις,] Forte ἀθῶοι. COCC.

[v] Καὶ οἱ συνοικοῦντες] In *Epiphanii* verſione, *duces & alii qui non*

[a] τῶν ἀλλοφύλοις, ἐπιγαμβρέυσαντο, λαβόντες χρόνον, καὶ πρωτοβυτίρας ἐξ ὧν ἂν θελήσωσι τόπων, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῶν γεγαμηκότων πλῆθος. [y] καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς, δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν τῆς δεκάτης μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τοῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον, ἕως τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς τοῦ [z] ἐχομένου νουμηνίας ποιησάμενοι τὸν ἔρευναν, πολλοὺς ἔκ τε τῶν ἀπὸ Ιησοῦ ἐκγόνων [a] ἀπὸ ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν καὶ Ισραηλιτῶν, οἳ καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα, τὸ τῶν νόμων φυλακῆς ἢ τῶν πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιούμενοι [b] πλείονα λόγον, εὗρον· [c] ἐξέβαλλον. καὶ θυσίας [d] ἐξευμενίζοντες τὸν Θεὸν ἐπήνεγκαν, κριοὺς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν λέγειν οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ περὶ τοὺς γάμους τῶν προειρημένων ἔτως ἐπανορθώσας Εσδρας, [e] κατήρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην δὲ λοιπὸν [f] μόνιμον εἶναι.

ε'. Τῇ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ [g] τῶν [h] Σκηνοπηγίων ἑορτάζοντες, καὶ σχεδὸν πάντες δὲ λαοὶ συνελήλυθότων [i] ἐπ' αὐτὸν, ἀνελθόντες εἰς τὸ [k] ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ πρὸς τὸν πρῶτον τὸν ὄπτα τὸν ἀνατολικὸν ἀποβλέπουσαν, ἐδεήθησαν δὲ Εσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς Μωϋσέως. ὁ δ' μέσος δὲ πλήθους σταθεὶς ἀνέγνω, καὶ τὴν ἐποίησεν ἀπ' ὀρθρου μέχρι ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δ', ἀκούσαντες ἀναγινωσκομένων τῶν νόμων, [l] δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι· περὶ δὲ τῶν παρωχημένων ἐδυσφόρουν, καὶ μέχρι δακρύων προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂν τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ Εσδρας, ἔτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς [m] αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν· [n] εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ [o] ἐξεῖναι. προέτρεπεν δ', μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ προσφορὰ τῇ ἑορτῇ [p] καὶ κεχαρισμένα· καὶ μετάνοιαν ἐπὶ λύπῃ, τὸν ὄπτα τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειάν τε ἔχειν ἐπὶ φυλακὴν δὲ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δ', ταῦτα Εσδρα προσαινοῦντος, ἑορτάζειν ἤρξαντο· καὶ τοῦτο ποιοῦντες [q] ἐφ' ἡμέρας [r] ὀκτὼ ἐν τῇ σκηναῖς, ἀνεχώρησαν [s] εἰς τὰ οἰκεῖα μετ' ὕμνων δὲ Θεοῦ, τὴν ἐπανορθώσεως τοῦ περὶ τὸ πολίτευμα προσαναμηνήσαντα Εσδραν χάριν εἰδότες. ὧν συνέβη μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην δόξαν μεγάλην περιβαλέσθαι τὴν βίον, καὶ ταφῆναι μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας [t] ἐν Ιεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ [v] Ιωακίμου δὲ ἱερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτοῦ [x] Ελιάσιβος τὸν ἱερατεύειν διεδέξατο.

ς'. Τῶν δ' αἰχμαλωτισθέντων τοὺς Ιουδαίους οἰνοχόος.

nigenis habitant, ad certum tempus accedant & cum iis adsint seniores ex quocunque volunt loco, una numerum inituri eorum qui uxores duxerint. Cumque hoc illis placuisset; cœpta inquisitione prima die mensis decimi in eos qui alienigenas asciverant uxores, cum eam facere perrexissent usque ad primam diem mensis sequentis; multos invenerunt & ex Jesu pontificis posteris, & ex sacerdotibus & Levitis & *aliis* Israëlitis, qui conjuges liberosque ex iis natos sine mora ejicere aggressi sunt, pluris facientes legum observantiam quàm suum erga illos amorem; atque, ut Deum placarent, sacrificia obtulerunt, arietibus ipsi immolatis. Nomina autem illorum recensere haud necessarium mihi visum est. Et quidem Esdras cum istiusmodi circa connubia erratum ita correxisset, consuetudinem hac de re emendavit, & *emendatam* in posterum stabilivit.

Qui extráneas uxores habuerint. 1 Esdr. c. 10. & 3 Esdr. c. 9.

5. Septimo autem mense, cum festum tabernaculorum ageretur, & universus fere populus convenisset, ubi in templi partem patentem ascenderant juxta portam ad orientem versam, Esdram obsecrarunt ut Moysis leges eis recitarentur. Atque is in media concione positus prælegebat, id quod fecit à mane ad meridiem. Illi vero cum leges lectas audivissent, non solum in præsens futurumque justitiam edocti erant, sed & præterita ægre ferebant, lachrymisque obortis ea lugebant, secum cogitantes, quod mala quæ experti sunt non pertulissent, si legem observassent. Esdras autem cum eos ita se habere conspexisset, jussit ut domum abirent, & à lachrymis abstinerent, esse enim festum, nec oportere ea die (quod nefas esset) luctum edere: hortaturque, ut, ad epulas potius versi, festo convenienter lætitiam agitarent; atque pœnitentiam & dolorem ob priora delicta ipsis securitati fore & præsidio, ne quid ejusmodi illis accidat. Atque ita, Esdra eos ad hoc incitante, epulari cœperunt. quod postquam per octo dies in tentoriis fecerant, cum Dei laudibus domum discesserunt, magnas Esdræ gratias habentes, qui quicquid præter reipublicæ instituta factum fuerit *pie* emendaverat. cui contigit, ut gloriæ annorumque satur è vita decederet, & magnificè Hierosolymis sepeliretur. Atque sub idem tempus Joacimus pontifex diem obiit, ejique filius ejus Eliasibus in pontificatum successit.

Esdræ populum recitat. 3 Esdr. c. 9.

Populum ad lætandum epulandumque hortatur. 3 Esdr. c. 9.

Esdræ obitus, & Joacimi pontificis. Eliasibus pontifex.

6. Quidam autem ex captivis Judæis, Xerxis re-

Neëmiæ in patriam pietas. Neëm. c. 1.

---

non cum alienigenis habitabant uxoribus, & apud *Gelenium* similiter, *principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa*, &c ac si legissent καὶ οἱ ὑ συνοικοῦντες. Verum particulam negantem abesse debere constat ex *Pseudo-Esdra*, l. 3. *cap. ult.* hisce verbis: ἐκ τούτων δ' οἱ ἀποκείμενοι δὲ πλήθους, καὶ πάντες οἱ ὀν τῶν κατοικιῶν ἡμῶν ὅσοι ἔχουσι γυναῖκας ἀλλοφυεῖς, παρεγένοντο λαβόντες χρόνον, ἐκάστου δ' τότε τὰς πρεσβυτέρους ἱερεῖς καὶ τοὺς κριτὰς &c.

x Ταῖς ἀλλοφύλοις,] Ταῖς pro τοῖς reposui è (Coccejo quoque) *Cod. Vat.*

y Καὶ τοῦτο δόξαν αὐτοῖς,] Καὶ ταῦτα *Vat.*

z Ἐχομένου νουμηνίας] Πρώτου pro ἐχομένου ex utroque *Esdra* reponendum videtur. *Usque ad primum diem secundi mensis* in *Epiphanii* libris.

a Τῶν ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν καὶ Ισραηλιτῶν,] Τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν καὶ τῶν Ισραηλιτῶν *Vat.*

b Πλείονα λόγον,] Πλεῖ. λόγου, & ita etiam in edit. *Basil.* SPANH.

c Ἐξέβαλλον.] Ita *MSS.* ἐξέβαλον in *Editis.*

d Ἐξιλεούμενοι τὸν Θεὸν] Conf. lib. 8. c. 13. §. 8. SPANH.

e Ἐκαθάρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν,] In *Editione Genevensi* omissa erat vox περὶ, forsan Typothetarum errore. καθάρισε τὸν περὶ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην δὲ λοιπὸν μὴ μόνιμον εἶναι legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *nuptiarum peccatum sic purgavit, ut de cætero consuetudo non remaneret.* In uno è *MSS.* καθάρισε.

f Μόνιμον εἶναι.] Νόμιμον *Hen.* & *Vat.*

g Τῶν Σκηνοπηγίων ἑορτάζοντες,] Ita *Hen.* & *Busb.* quo modo supra c. 3. §. 9. παλιγγενεσίων ἑορτάζοντες. in *Editis Aliisque* τ' σκηνοπηγίας.

h Σκηνοπηγίων ἑορτάζοντες,] De hoc Festo Tabernaculorum tum celebrato supr. c. 4. §. 1. SPANH.

i Ἐπ' αὐτὸν,] *Al.* εἰς αὐτόν.

k Ἀνεῳγμένον δὲ ναοῦ] Ἐν τῷ πρὸ δὲ ἱερὸ πυλῶνος εὐρυχώρου *Esdræ.* HUDS. Callimachus Hymn. in Cerer. v. 47. τὰ θεσῖσιν ἀνεῳγμένα δέσφατα κόπτεις. Unde αὐτὰ ζῶα, quæ Diis sacrata, & apud Athenæ. lib. VII. p. 284. C. ἱερὸν ἰχθύν, τὸν ἀνεῳγότα. SPANH.

l Δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν] Δικαιοί τι πρὸς τὸ μ. *Vat.*

m Αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν.] Ἑαυτοὺς *Hen.* αὐτοὺς in *Editis Aliisque.*

n Εἶναι γὰρ ἑορτὴν, καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν. ὁ γὰρ ἐξεῖναι.] Non licuisse flere in die Festo hinc patet. Vid. *Nehem.* VIII. 11. SPANH.

o Ἐξεῖναι.] Ἐξεστι, licet, plus est, quam δεῖ. REL.

p Καὶ κεχαρισμένα.] Ita cum *Cod. Vat.* καὶ deest *Editis.* προσφορὰ καὶ τῇ ἑορτῇ κεχ. *Hen.*

q Ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς,] Σκηνοπηγίαν etiam in nonnullis Gentilium Festis, ut in Festo Junonis Samiæ; de Samiis observat Polyænus Strat. l. VI. c. XLIV. p. 59. ἐπὶ τὸ τ' Ηρας ἱερὸν ἐσκηνοποιοῦντο; quod non adsecutus est ibi Interpres, & in Dionysiis Dio Chrysost. Orat. XXXIV. p. 447. τῷ ὄντι βαχχείοις τισὶ σκηναὶς ἀκαλύπτοις πεξάμβροι ἐν τισι τερψικαῖς τελεταῖς. Hebræorum verò Σκηνοπηγίαν Tentorii seu Tabernaculi rectè adumbrari in veteri Herodis nummo, alibi dudum docui. SPANH.

r Ὀκτὼ] At nonnisi 7 dies in tabernaculis degere solent. Sed adjecere diem octavum, etiamsi non esset necesse. REL.

s Εἰς τὰ οἰκεῖα] Conf. supr. lib. 10. c. 1. §. 1. SPANH.

t Ἐν Ιεροσολύμοις.] Nonnisi prophetas & regis generis Davidici licuisse Hierosolymis sepeliri, tradunt Hebræi. REL.

v Ιωακίμου δὲ ἀρχιερέως] Sic *Hen.* Ιωακείμ *Busb.* & *Vat.* Ιωαχείμ in *Editis.*

x Ελιάσιβος τὸν ἀρχιερατεύειν διεδέξατο.] Eo modo *MSS.* (& Cocc.) Ελιάσιμος in *Editis.*

regis pincerna, nomine Neëmias, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam, magno itinere confecto, urbem ingredientes Hebraice inter se confabulari animadvertisset, accedens ad eos rogabat undenam venirent. Illis autem respondentibus, se è Judæa venisse, rursum percontari cœpit, quomodo se haberet iste populus, & metropolis eorum Hierosolyma. Cumque ei dixissent, magno esse in malo, mœnia quippe illorum solo æquata esse, gentesque in circuitu finitimas multis Judæos injuriis afficere, die quidem regionem incursibus populantes & diripientes, nocte vero mala perpetrantes, ita ut multos ex regione ipsisque Hierosolymis abducant, passimque per vias luce reperiantur cadavera; Neemias in lachrymas prorumpebat, ex popularium calamitate misericordia commotus: oculisque ad cœlum sublatis, Quousque, inquit, patieris, Domine, gentem nostram adeo miseriis obrui? sic factum est ut omnibus in prædam & spolia cedamus. Dum autem ad portam moraretur & ista defleret, advenit quidam eique nunciavit, regem jam in eo esse ut *cœnæ* accumberet. Ille vero è vestigio, ita ut erat, ne lotus quidem, regi ministratum ire properavit. Cum vero post cœnam rex multa esset hilaritate, solitoque magis se jucunditati daret, Neëmiam aspectavit, observatoque quod vultus ei tristis esset, tristitiæ causam percontatus est. Tum ille, Deum precatus ut sermonem gratia quadam suadaque imbueret, "Quî possum, inquit, ô "Rex, alius à te conspici, aut animo non dolere, "quando audio patriæ meæ Hierosolymorum, ubi "sepulchra sunt majorum meorum, mœnia ad ter"ram dejecta esse, portasque igne consumptas? "Quæso liceat mihi eò proficisci, & muros ex"struere, temploque manum ultimam imponere." Rex hoc quod petiit *nox* ei concessit, literasque promisit ad satrapas perferendas, ut & honorem ei haberent, & necessariorum copiam, ad quoscunque vellet usus, ei facerent. Mœrere autem, inquit, desine, ac deinceps mihi cum alacritate fac ministres. Tum quidem Neëmias, cum Deum adorasset, Regique pro *tam ampla* pollicitatione gratias egisset, vultum mœstitia dejectum confusumque cœpit attollere, lætitiaque ex promissis frontem exporrigere. Cum vero sequenti die *rex* eum accivisset, literas ei dedit, quas Adæo Syriæ & Phœniciæ & Samariæ præsidi redderet: in quibus mandabatur de Neëmia honorifice tractando, & de suppeditandis ei quibus ad ædificandum opus esset.

Neëmias patriæ calamitates luget deploratque. *Neëm. c. 1.*

Deum orat ut sibi apud Regem gratiam conciliet. *Neëm. c. 1.*

A Rege veniam impetrat eundi instaurandi Hierosolyma. *Neëm. c. 2.*

7. Postquam igitur Babylonem venisset, & multos è popularibus ultro se adjungentes comites assumpsisset, *illico* Hierosolyma se contulit, cum jam annum quintum & vigesimum in regno ageret Xerxes: literisque Deo ostensis, mox eas

Hierosolyma venit, & Judæos ad mœnia ædificanda hortatur. *Neëm. c. 2.*

ξ βασιλέως [y] Ξέρξε, Νεεμίας ὄνομα, οἰνοχοῶν τῷ [z] τῆς μητροπόλεως [a] τῶν Περσῶν Σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας Ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν προσηγορευόμενοι. [b] ἀποκεναμένων δ', ἥκειν ἐκ τῆς Ἰουδαίας, πῶς αὐτῶν ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις Ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, [c] βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πέριξ ἔθνη πολλὰ ἀφιπτῆναι κακὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν κατατρεχόντων τὴν χώραν καὶ ἁρπαζόντων, τὰς δὲ νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ [d] ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δέμνεσθαι καθ' ἡμέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ Νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορὰν τῶν ὁμοφύλων· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄχει τινὶ εἶπεν, ὦ δέσποτα, [e] ὑπερόψῃ ποτὲ πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν. ὕβρεως ἅρπαγμα πάντων καὶ λάφυρον [f] γεγόναμεν. ἀφιππεύοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τῇ πύλῃ καὶ πολὺ' ἀποδυρομένου, προσελθὼν τις ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλίνεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ὡς εἶχε, [g] μηδ' ἀπολουσάμενος, ἀφικνεῖσθαι ἔσπευσε τῷ βασιλεῖ τῷ ὀπὶ τοῦ [h] ποτοῦ ἀφικνεῖσθαι. ὡς δὲ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς [i] διεχύθη, καὶ ἰδίων [k] αὐτοῦ γευόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν Νεεμίαν, [l] καὶ κατισχυθρωπάσαντα θεασάμενος, ἀφ' οὗ τί κατηφὴς εἴη ἀνέκρινεν. ὁ δὲ, τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πρῶτον ὑπομνῆσαι αὐτὸν λέγειν, "πῶς, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, δυναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι "τοιοῦτος, μηδὲ τῷ ψυχῷ ἀλγεῖν, ὅπου τὰ πατρῷα "μοι Ἱεροσολύμων, [m] ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων "τῶν ἐμῶν εἰσιν, ἀκούω βεβλῆσθαι τοῖς τῆς τείχη, "καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί "μοι προθύμῳ τὸ τεῖχος ἀνεγεῖραι, καὶ τοῦ ἱεροῦ τὸ λοι"πὸν προσοικοδομῆσαι." ὁ δὲ βασιλεὺς διδόναι τε αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὰς γράμματα, ὅπως πρός τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν προθύμως χορηγίαν, εἰς ἃ περ βούλεται. πέμψαντος δὲ, φησὶ, λυπούμενος, καὶ χαίρων ἡμῖν τοῦ λοιποῦ ἀφικνοῦ. ὁ μὲν οὖν Νεεμίας προσκυνήσας τὸν Θεὸν, καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν ὑποσχέσεως ἐξαιρέσιμος, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου συγκεχυμένον ἀπεκάθηρε [n] τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δὲ αὐτὸν τῇ ὑπιούσῃ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς [o] Ἀδαῖον ὑπιστολὴν κομίσαι τὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον· ἐν ᾗ περί τε τῆς τιμῆς τοῦ [p] Νεεμίου, καὶ [q] χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπεστάλκει.

ζ'. Γενόμενος οὖν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων [r] ἐθελοντὰς ἀναθαρσοῦντας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [s] πέμπτον δὲ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου· καὶ [t] δείξας τῷ Θεῷ τὰς ὑπιστολὰς ἀποδί-

δωσι

[y] Ξέρξε,] Ita *Bas. MSS. Gr. & Lat. & Zonar.* Ἀρταξέρξε in *Edit. Gen.* ex LXXII. Vide *Villalpandi* App. l. 3. p. 142.

[z] Τῆς μητροπόλεως τῶν Περσῶν Σούσων] Conf. supr. lib. 10. c. 11. §. 7. SPANH.

[a] Τῶν Περσῶν Σούσων,] Illud τῶν ex *MSS.*

[b] Ἀποκεναμένων δ' ἦκειν ἐκ τῆς] Ἀποκεναμένων δ' ἐκείνων ἐκ τῆς *Hen.*

[c] Βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῶν εἰς ἔδαφος] Καθῃρῆσθαι γὰρ εἰς ἔδαφος *Vat. & Busb.*

[d] Ἐξ αὐτῶν Ἱεροσολύμων] Ἐξ αὐτῶν τῶν *Hen. & Vat.*

[e] Ὑπερόψῃ ταῦτα πάσχον] Περιόψῃ *Hen. & Busb.*

[f] Γεγόναμεν.] Γινόμεθα *Hen.*

[g] Μηδ' ἀπολουσάμενος,] Ita ex *MSS.* μὴ ἀπλ. in *Editis.*

[h] Ποτοῦ ἀφικνεῖσθαι.] Sic *Busb.* πότου in *reliquis.*

[i] Διεχύθη,] Nota hîc διεχύθη, nempe post cœnam jam *solutus* aut *remissus*, cui opponitur συνεχύθη, ut mox συγκεχυμένον, quo sensu σύγχυσις Eurip. Iphig. Aul. v. 112. & LXX. Gen. xi. SPANH.

[k] Αὐτοῦ γεύομενος] Ἑαυτοῦ *Hen.* αὐτοῦ in *cæteris.*

[l] Καὶ κατισχυθρωπάσαντα θεασάμενος,] Illud καὶ ex *Cod. Hen.* κατισχυθρωπακότα θεασάμενος *Vat.*

[m] Ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων] Circa quæ monumenta Majorum, magna Veterum, Gentilium etiam religio, ut noto ad illud Æschyli Pers. v. 405. θήκας τε προγόνων, quarum nempe intuitu Græcos ad prælium navale contra Persas, seu eundem hunc Xerxem hortabantur Duces ibidem. Ἡγεμὼν προγονικὰ eadem vocantur apud Plutarch. in Tib. & C. Gracchis p. 824. D. à quibus nempe diversi apud Græcos ξενικοὶ τάφοι, de quibus Athenæ. lib. VIII. p. 351. B. SPANH.

[n] Τῇ τῶν ἐπηγγελμένων ἡδονῇ.] Παρὰ τὴν ἀπηγ. *Hen.*

[o] Ἀδαῖον ὑπιστολὴν] Ita *Hen. & Busb.* quo modo etiam legisse videtur *Epiphan.* Σαδαῖον in *Editis.* ut & Σαδαίῳ mox seq. §. Σαλαῖον & Σαλαίῳ *Vat.*

[p] Νεεμίου,] Vetus *juvenis*, quasi legisset νεανίου. COCC.

[q] Χορηγίας] Καὶ τὴν χορ. *Hen.*

[r] Ἐθελοντὰς] Ἐθελονταὶ *Busb.*

[s] Πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος Ξέρξου·] Anno xx. *Nehem.* c. 2. & 2 *Esdr.* c. 2. Vide *Is. Vossii* Chron. S. c. 10. p. p. 147, & *Villalpandi* Apparat. l. 2. p. 142. HUDS. xxv. Anno Regni Xerxis Nehemias Hierosolyma venit Nehem. ii. 1. anno vicesimo Artaxerxis id contigisse dicitur item Nehem. V. 14. SPANH.

[t] Δείξας τῷ Θεῷ] Illa δείξας τῷ Θεῷ τὰς ἐπιστολὰς non agnoscit *Epiphan.* Forsan (inquit Cl. *Lowthius*) τῷ λαῷ legendum. Vulgatam lectionem loco movere nolui, quod ejusmodi mos olim

δωσι τῷ Αδαίῳ ☩ τοῖς ἄλλοις ἱππάρχοις, καὶ συγκαλέσας πάντα τ̃ λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα, στὰς ᵛ ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτοις ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. "Ανδρες Ιουδαῖοι, τ̃ "μὲν Θεὸν ἴστε μνήμῃ τ̃ πατέρων Αβραμον ☩ Ισαακον καὶ Ιακωβον "θαῤῥοῦντα, ☩ διὰ τ̀ ἐκείνων δικαιοσύνην οὐκ ἐγκα- "ταλείποντα τοὺς ὑμετέρ ˣ ὑμῶν προγόνους. ἀμέλει σωτήρ- "γησέ μοι θαῤῥοῦντι τοῦ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν "τὸ τεῖχος ἀναῤῥήσω, ☩ τὸ λεῖψανον τοῦ ἱεροῦ πληρώ- "σω. βούλομαι δ' ὑμᾶς, τοὺς τ̃ ʸ γειτονούντων ἡμῖν "ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τοὺς οἰ- "κοδομίαν, εἰ μάθοιεν ἡμᾶς θᾶττον φιλοπονουμέ- "νους, ἐνοχλήσουσ᾽), καὶ πολλὰ πραγματεύσουσ᾽) ᶻ πρὸς αὐ- "τοὺς ἡμῖν ᵃ ἐμπόδια, θαῤῥεῖν μὲν τῷ Θεῷ πρῶτον, ὡς "καὶ θεὸς τοὺς ἐκείνων ἀπέχθειαν ἡγουμένῳ· μήτε δ' ἡ- "μέρας μήτε νυκτὸς ᵇ αὐτὰς ἀνιέναι τ̀ οἰκοδομίας, ἀλλὰ "πᾶσῃ σπουδῇ χρωμένους ᶜ συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καὶ- "ρὸς τοῦτο ἴδιός ἐστι." ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διῄρεῖν τοὺς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, ☩ διανεῖμαι τοῖς ἐργασίαν αὐτοῦ τῷ λαῷ, ᵈ κατ̀ κώμας ☩ πόλεις, κατ̀ τὸ ἐκάστοις δυ- νατόν. ὑπισχνουμένου δ' ☩ αὐτὸς μέρ̃ τ̃ οἰκείων συλλήψε- σθαι τοῖς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τοὺς ἐκκλησίαν. ᵉ καὶ Ιουδαῖοι τοῖς τὸ ἔργον παρεσκεύαζον. ᶠ ἐκλήθησαν δ' τὸ ὄνομα ᵍ ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπ̀ τ̃ Ιούδα Φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ☩ ἡ χώρα ʰ τ̃ προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.

η'. Ακούσαντες δ' τοῦ τῶν τειχῶν ⁱ οἰκοδομοῦ σπευδο- μένου Αμμανῖται καὶ Μωαβῖται, καὶ Σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔ- φερον, καὶ διετέλουν ὑποβουλὰς αὐτοῖς ᵏ σωπῶντες, τοῦ προαίρεσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες· πολλούς τε τῶν Ιου- δαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τ̃ Νεεμίαν διαφθεῖραι, μισθούμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων ἵνα αὐ- τὸν ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δ' καὶ παραχὴν αὐτοὺς ἐνέ- βαλλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ἐ- στρατευμένων αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταρασ- σόμενοι, μικροῦ τ̀ οἰκοδομίας ἀπέστησαν. τ̃ δ' Νεε- μίαν οὐδὲν τούτων ˡ ἐξέστησε τ̀ σπουδὴν τ̀ περὶ τὸ ἔρ- γον· ἀλλὰ στάθη τι φυλακῆς ἕνεκα ☩ σώματος περιβαλλόμενος ᵐ ἀτρύτως ὑπέμενεν, ⁿ ὑπὸ τ̀ εἰς τὸ ἔργον ἐπιθυμίας ἀναλώτων καὶ τ̀ παλαιπωρίας. ὅτως τε σωτηριώδως καὶ προνοητικῶς ᵒ αὐτοῦ τῆς σωτηρίας ᵖ εἶχεν, οὐχὶ φοβούμενος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πεποιθὼς ὅτι μετὰ τοῦ ᵠ αὐτοῦ πολίτου οὐκ ἔτ' αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀναῤῥήσεται τὰ τείχη· ʳ ἐ- κέλευσε δ' ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυ- μένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τοῦ ὕλου προσομίζων· θυρεὸς δ' ἑκατέρῳ αὐτῶν ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, προσέχας, ἂν φθέγξωνται οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμέ- νοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς δ' νύκτωρ περιήρχετο τ̀ πόλεως τὸν κύκλον,

Adæo reddidit cæteriſque equitum magiſtris; convocato deinde Hieroſolyma univerſo populo, cum in medio templi conſtitiſſet, ſic eos eſt alloquutus. "Equidem ſcitis, Judæi, Deum adhuc in "memoria retinere majores *veſtros*, Abramum & "Iſacum & Jacobum, atque illorum juſtitiæ me- "rito veſtri curam non abjeciſſe. Mihi ſcilicet "adjutor fuit, ut à Rege poteſtatem acciperem "mœnia noſtra inſtaurandi, perficiendique quod "templo adhuc deſit. Volo itaque vos (cum pro- "be noritis quam maligno in nos animo ſint gen- "tes vicinæ, quodque nobis, ubi noſtrum ædifi- "candi ſtudium reſciverint, *pro virili* reſiſtent, & "modis omnibus agent ut opus *incœptum* impe- "diant) Deo in primis confidere, ut qui ſemet il- "lorum odio opponet; deinde nec die nec noctu "ædificationem intermittere, ſed ſummo ſtudio "curaque operi incumbere, quod tempus jam no- "bis in manibus ſit." Iſta loquutus continuo juſ- ſit magiſtratus mœnia dimetiri, atque opus confi- ciendum vicatim populo & oppidatim dividere, æquis pro modo virium portionibus: pollicituſque ſe quoque cum domeſticis velle operam ſuam conferre dimiſit concionem. Et Judæi ad opus ſe accin- gebant. Vocabantur autem hoc nomine, ex illa die qua aſcenderunt è Babylone, à tribu *ſcilicet* Judæ, quæ cum prima in locos illos pervenerit, ipſis pariter ac regioni hujuſmodi appellatio indita eſt.

Murorum inſtauratio- nem urget Neemias. *Neëm. c. 2.*

Quinam Judæi vocati.

8. Cæterum Ammanitæ & Moabitæ & Samaritæ, & omnes qui Cœlen-Syriam incolebant, ubi murorum ædificationem accelerari fama acceperant, ægre *rem* ferebant; & id agere non deſtiterunt, ut inſidias illis ſtruendo à propoſito dimoverent: multis etiam Judæorum occiſis operam dederunt ut ipſi Neëmiæ exitium machinarentur, quoſdam ex alienigenis conducendo qui illum interimerent. Quin & metum illis & terrorem injiciebant, rumoreſque *de induſtria* ſpargebant, quaſi magni diverſarum gentium exercitus eos eſſent invaſuri. Ex quibus tantus eos timor inceſſit, ut parum abfuerit quin *protinus* ædificationem deſererent. Neëmiam vero nihil horum à ſtudio quod operi impendebat deterrere potuit: ſed cuſtodiæ cauſa corporis ſui agmine ſatellitum ſtipatus conſtanter perſeverabat, præ deſiderio operis *promovendi* nihil moleſtiæ ex labore ſentiens. Atque adeo omni cura & cogitatione ſuæ proſpiciebat ſaluti, non quod mortem metueret, ſed perſuaſum haberet ſe exſtincto mœnia civibus ſuis non fore inſtauranda: juſſitque in poſterum ut ædificatores armis inſtructi operi ſe admoverent. Quo factum eſt ut cæmentarius quidem gladio eſſet accinctus, itemque is qui materiem afferebat: clypeos vero in propinquo ut haberent præcepit; & ad quingentos paſſus tubicines diſpoſuit, quibus imperatum erat ut claſſico acceſſus hoſtium, ſicubi apparerent, populo ſignificarent, ut eſſent qui armati pugnam inirent, & non quos nudos & inermes hoſtis adoriretur. Ille autem noctu urbem in ambi-

Hieroſolymorum mœnia hoſtibus invitis reſciuntur. *Neëm. c. 4.*

olim obtinuerit, ut literas coram Deo explicarent, ut conſtare videtur ex 4 *Regum*, c. 19. v. 14. HUDS. Vetus, *demonſtrandas epiſtolas perrexit Addo & aliis* Puto legendum θαῤῥήσας τῷ Θεῷ. COCC. Recte *Hudſ.* Nam & ſupra lib. 10. c. 1. Ezechias literas Regis Aſſyrii poſtquam Deo tanquam præſenti oſtendiſſet ταῖς ὑπ ἐπιστολὰς πίνξας οἷς τ̀ ναὸν ἔσω κατέθετο. ut legi ibidem poteſt §. 4. quod ſicuti ibi fit commonendi Dei gratia, ut memor eſſet datæ promiſſionis, ita hic gratitudinis ergo, quod pariter fidem ſuam impleverit. HAV.

ᵛ Εν μέσῳ τῷ ἱερῷ,] Εν μέσῳ ☩ ἱερῷ *Hen.*

ˣ Υμῶν προγόνους.] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἡμῶν in *Editis.*

ʸ Γειτονούντων ἡμῖν ἐθνῶν] Γειτνιώντων ἡμῖν *Busb.*

ᶻ Πρὸς αὐτὸ ἡμῖν] Πρὸς αὐτὸν malit Cl. *Lowthius.*

ᵃ Εμπόδια,] Ita *Hen.* (Cocc.) & *Vat.* ἐμπόδιον in *reliquis.*

ᵇ Αὐτὰς ἀνιέναι] Αὐτὰς non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

ᶜ Συνέχειν τὸ ἔργον,] Thucydides συνίσχοντες εἰρεσίαν. COCC.

ᵈ Κατ̀ κώμας καὶ πόλεις,] Κατ̀ κώμας τε καὶ πόλεις *Vat.*

ᵉ Καὶ Ιουδαῖοι] Καὶ οἱ Ιουδαῖοι *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.*

ᶠ Εκλήθησαν δ τὸ ὄνομα] Optime locum explicat Cl. *Seldenus* lib. 2. *de Jure Naturali & Gentium*, cap. 4. p. 161. Videſis etiam *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3467.

ᵍ Εξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν] Αφ' ἧς ἡμέρας *Vat.*

ʰ Τῆς προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον.] Τῷ προσηγορίαν αὐτῷ *Hen. Vat.* & *Busb.*

ⁱ Οἰκοδομοῦ σπευδομένου] Οἰκοδομίαν *Hen.* & *Busb.*

ᵏ Σιωπῶντες,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) & *Vat.* σιωπήσαντες in *Editis.*

ˡ Εξέστησε τ̀ σπουδὴν] Εξίστησι *Hen.* & *Busb.*

ᵐ Ατρύτως ὑπέμενεν,] Ita *Hen.* (*Cocc.*) *Busb.* & *Zonar.* ἀτρήτως perperam in *Editis.* ἀτρέτως legiſſe videtur *Epiphan.*

ⁿ Υπὸ τ̀] Υπὲρ τ̀ περὶ τὸ ἔργον in *MSS.*

ᵒ Αὐτοῦ τ̀ σωτηρίας] Illud αὐτοῦ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

ᵖ Εἶχεν,] Εμιλεῖν pro εἶχεν in *Gall.* & *Vat.*

ᵠ Αὐτοῦ πολίτου] Εαυτοῦ πολ. *Hen.*

ʳ Εκέλευσε] Ergo γ' accepit pro manu, non pro multitudine hominum. REL.

bitum circuibat, nec laboribus ſuccumbens, nec ſomno aut cibo, horum enim neutro ad voluptatem, ſed ad neceſſitatem uſus eſt. Atque hanc ærumnam per biennium & menſes quatuor toleravit. nam tanto tempore mœnibus *tandem* cincta erant Hieroſolyma, anno imperii Xerxis vigeſimo & octavo, menſe nono. Cumque abſoluti eſſent muri, Neëmias populuſque Deo ſacra fecerunt pro illorum ædificatione, & octo dies feſtum celebrarunt. Ubi autem gentes Syriam incolentes audiverant ad finem perductam eſſe murorum exſtructionem, graviter commoti erant. Cæterum Neëmias, cum animadverteret exiguum in urbe populum eſſe, ſacerdotes hortatus eſt & Levitas, ut regione *circumquaque* relicta in urbem migrarent, ibique conſiderent; id agens ut illis domicilia exſtruerentur ſuis ſumptibus: populum etiam agros colentem frugum decimas Hieroſolyma conferre juſſit, ut ſacerdotes & Levitæ, ſatis ſibi habentes in perpetuum victum, Dei cultum non deſererent. Et illi quidem libenter fecerunt quæ Neëmias imperarit: atque ita factum eſt ut in Hieroſolymorum urbe major *indies* eſſet civium frequentia. Neëmias autem, cum & alia multa præclara & laude digna munifice feciſſet, ad ſenectutem provectus è vita diſceſſit. eratque vir indole bonus ac juſtus, & popularium gloriæ amans, quibus æternum ſui reliquit monumentum Hieroſolymorum mœnia. Et hæc quidem Xerxe regnante geſta ſunt.

Mœnibus abſolutis Neëmias populuſque lætantur & epulantur. Neëm. c. 6.

Urbs Hieroſolymitana incolis inſtruitur. Neëm. c. 11.

Neëmiæ obitus, & elogium.

ἐδὲν κάμνων ἐδὲ τοῖς ἔργοις, ἐδὲ τῇ ἀλγίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ἐδενὶ [s] γὰρ τούτων ἐφὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀναγκαῖα ἐχρῆτο. καὶ πάντως ὑπέμεινε τὴν παλαιπωρίαν ἐπ' ἔτη δύο καὶ μῆνας τέσσαρας. [t] ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, [v] ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ ἐνάτῳ. τέλος δὲ τεῖχῶν λαβόντων, Νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς τούτων οἰκοδομίας, καὶ [x] διῆγον ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ δωχούμενοι. τὰ μὲν οὖν ἔθνη τὰ ἐν τῇ Συρίᾳ [y] κατοικοῦντα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκηκοότα, ἐδυσφόρει. Νεεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν [z] ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας παρεκάλεσε, [a] τὴν χώραν ἐκλιπόντας, μετοικεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων· τόν τε [b] γεωργοῦντα λαὸν [c] τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα, ἵνα τρέφεσθαι δι' ἑαυτῶν ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ Λευῖται, μὴ καταλίπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν ἡδέως ὑπήκουσαν [d] οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο· πολυανθρωποτέραν δὲ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους οὐκέθ' ἡνέσθαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ Νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ σφόδρα τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμούμενος, [e] μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὸ τῶν Ιεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ Ξέρξε βασιλέως ἐγένετο.

VI. CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

De Eſthere & Mardochæo & Amane: & quomodo Xerxe regnante parum abfuit quin tota Judæorum gens exſtingueretur.

Περὶ Εσθῆρος καὶ Μαρδοχαίου καὶ Αμάνου· καὶ ὡς, βασιλεύοντος Αρταξέρξου, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος ἅπαν ἀπολέσθαι.

Xerxe defuncto regnat Artaxerxes.

MOrtuo autem Xerxe, contigit ut regnum ad filium *ejus* Cyrum deveniret, quem Græci Artaxerxem nominant. Illo imperium Perſarum tenente, parum abfuit quin tota Judæorum gens cum uxoribus & liberis exitio daretur. Hujus rei cauſam paulo poſt indicabimus. nam decet primum ea narrare quæ ad Regem ſpectant, quemadmodum Judæam duxit uxorem è ſtirpe regia, quam ferunt etiam gentem noſtram conſervaſſe. Artaxerxes enim, poſteaquam regnum acceperat, & conſtituerat ab India ad Æthiopiam uſque centum & viginti ſeptem ſatrapas, anno regni *ſui* tertio amicos & Perſas ſibi ſubditos & præſides illorum magnifico convivio excepit, prout conveniebat regi omnia comparanti ut divitiarum magnitudinem oſtentaret, per centum & octoginta dies. Eo exacto ſpatio, gentibus & legatis illorum in Suſis per ſeptem dies epulum dedit. atque convivium in hunc fere modum apparatum erat. Cum tabernaculum figi curaſſet columnis aureis & argenteis ſuffultum, vela linea & purpurea eo uſque præte-

Artaxerxis convivium plane regium. Eſth. c. 1.

Τελευτήσαντος δὲ [f] Ξέρξου, [g] τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον, ὃν Αρταξέρξην Ελληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβῆναι. τότε τὴν Περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ιουδαίων [h] ἔθνος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. [i] πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγεῖσθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ιουδαίαν γυναῖκα, καὶ γένος ὂσαν καὶ βασιλικόν, ἣν σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. [k] παρελαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ Ινδίας ἄχρις Αἰθιοπίας τῶν σατραπειῶν ἑκατὸν [l] καὶ εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἄρχοντας, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ Περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος [m] εἰσίοις πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ καὶ πλούτου παράδειγμα ποιήσασθαι, ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς πρεσβύτας αὐτῶν ἐν Σούσοις ἐπὶ ἡμέρας κατέλυσεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸ τρόπον τοῦτον γεγυμνασμένον. σκήνωμα πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ δέγυ-

---

s Γὰρ τούτων] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

t Ἐν τοσούτῳ γὰρ χρόνῳ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ in *Editis.*

v Ογδόῳ καὶ εἰκοστῷ τῆς Ξέρξε βασιλείας ἔτει,] XXVIII. Anno Regni Xerxis Muri Hieroſolymorum abſoluti *Nehem.* v. 14. Ab anno XX. Artaxerxis ad annum XXXII. annonas, quæ ducibus debebantur, non conceſſiſſe dicit. SPANH.

x Διῆγον ἐφ' ἡμέρας] *Al.* διήγαγον.

y Κατοικοῦντα,] Κατοικήσαντα *Vat.*

z Ολιγανθρωπουμένην,] Ολιγανθρωπίας ἄλιον. lib. VII. c. 4. §. 1. & ὀλιγανθρωπίας Plato de Leg. l. VI. p. 780. B. SPANH.

a Τὴν χώραν ἐκλιπόντας,] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* τὰ πέριξ πόλιν in *Editis.*

b Γεωργοῦντα λαὸν] Ὑπεργοῦντα *Vat.*

c Τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς Ιεροσόλυμα,] De Decimis, Sacerdotibus ac Levitis perſolvendis, ſupra lib. 4. c. 4. §. 4. καὶ τὰς δεκάτης, ἃς ὁ δῆμος ὁ λαῶν κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτια αὐτοῖς ἀπαιτεῖσθαι· & c. VIII. §. 8. Ἐγὼ δὲ καὶ δεκάτη ἐξωρίσεις ἡμῖν &c. & §. 22. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶ, ἃς ἕτερος ἑκάστοις ἀφίστοι τελεῖν· SPANH.

d Οἷς ὁ Νεεμίας διετάξατο·] Οἷς Νεεμίας *Vat.*

e Μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῶν Ιεροσολύμων τείχη.] Magni olim habitum Mœnia Urbium extruere. Hinc Dido eo nomine ſe jactans apud Maronem Æn. IV. *Mea Mœnia vidi.* SPANH.

f Ξέρξου,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτου in *Editis.*

g Τὴν βασιλείαν] Η βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κῦρον, ὃν Αρ. Ε. καλοῦσι, μετέβη *Busb.* & ita quidem *Zonaras*, niſi quod μετέπεσε habeat pro μετέβη. De hoc *Artaxerxe* vide *Grotium* ad *Eſdr.* c. 6. *Petavium* de *Doctr. Temp.* l. 12. c. 28. & *J. Clericum* ad *Eſth.* cap. 1.

h Ἔθνος ἅπαν] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* γένος in *Editis.*

i Πρέπει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως] Ita *Vat.* & *Epiphan.* qui vertit, *nam decet primum* &c. Επρ [*ſic.* πρέπει] γὰρ τὰ περὶ βασ. *Hen.* ἐπείγει γὰρ τὰ περὶ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον in *Editis.*

k Παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ Αρταξέρξης,] Præcedit in verſione τῶν LXX. Artaxerxis ſomnium, quod in Hebræo non extat. SPANH.

l Καὶ εἰκοσιεπτὰ ὄντων ἄρχοντας,] Illud καὶ è *MSS.*

m Εἰσίοις πολυτελῶς,] Εἰσιᾶτο *Busb.* ἰσιᾷ *Vat.*

δρυρέων κιόνων, [n] ὕφη λίνεα καὶ πορφυρᾶ κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὥστε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ [o] σκεύεσι χρυσέοις καὶ τοῖς ἀπὸ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς διακόνοις [p] μὴ βιάζεσθαι πίνειν [q] τὸ πόσον αὐτοῖς συνεχῶς προσφέρουσιν, ὡς καὶ παρὰ Πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὃ βούλεται τῶν κατακειμένων ἕκαστον φιλοφρονεῖσθαι. διαπέμψας δὲ καὶ τῇ χώρᾳ παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τῶν ἔργων [r] ἀφειμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τε τῶν γυναικῶν [s] ἡ βασίλισσα [t] Οὐάσθη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος [v] τοῖς ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῇ εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν, καλλὰ τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. [x] ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοφύλοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν, οὐκ ἐπρεύετο πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ πολλάκις τὸν ὀνόχους [y] ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον [z] ἀνέμενε προαιρουμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον, ἀναστάντα δὲ τοὺς ἑπτὰ τῶν Περσῶν, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα, κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς, καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη [a] παρ' αὐτῆς. κληθεῖσι γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, οὐχ ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. [b] προσέταξεν οὖν δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀρθῶσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν, [c] Μαχαίου ὄνομα, εἰπόντος, οὐκ αὐτῷ μόνῳ [d] ταὐτὸν γεγονέναι τὸν ὕβριν, ἀλλὰ [e] πᾶσι Πέρσαις, οἷς κινδυνεύει καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον· ἀδημία γὰρ ἓν σωφρονοῦντος ἀνδρὸς αἰδῶ ποιήσει, παράδειγμα τὸν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν πρός τε τὸ κεχτημένοις ἀπόνοιαν ἔχουσι· [f] παροξυνθέντα τε τὸν ὕτως ἐνυβρίζεσθαι αὐτῷ ζημιῶσαι [g] μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τῆτο ποιήσαντα διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τὸν Οὐάσθην ἐκβαλεῖν, καὶ δῦναι τὸν ἐκείνης τιμὸν ἑτέραν γυναικί.

xi fecit, ut multæ myriades illic discumberent. Ministrabatur autem poculis aureis & ex lapidibus pretiosis, ad delectationem simul & spectaculum factis. Ministris etiam in mandatis dedit, ne ad bibendum adigerent, potum illis jugiter præbendo, sicut apud Persas fit; sed permitterent illis, prout accumbentium unicuique visum, hilariter agere. Dimissis etiam per totam provinciam nunciis, edixit ut laxati operibus feriarentur, multosque dies pro regno suo festos agerent. Similiter & ipsa Vaste regina muliebre epulum in regia celebravit. quam Rex, utpote formæ pulchritudine mulierum præcellentissimam, convivis suis ostendere cupiens, ad se in convivium accersi jubet. Illa vero reverentia Persarum legum, quæ ab alienis spectari mulieres vetant, ad regem se non conferebat; & cum iterum iterumque spadones ad eam misissent, nihilominus ædibus suis mansit, venire recusans. adeo ut rex ira vehementi incensus solverit convivium, cumque surrexisset & septem è Persis acciviſſet, quibus apud ipsos commissa est legum interpretatio, uxorem accusarit, dixeritque quemadmodum eum contumelia affecerat. nam ad convivium aliquoties ab ipso vocata, ne semel quidem *mandatis* paruit. Jubebat itaque ut declararent quid reginæ faciendum esse lege statuerent. Cum autem unus ex illis, nomine Muchæus, diceret, hoc non ipsi soli in injuriam cedere, verumetiam Persis omnibus, qui in periculum veniunt, ne ab uxoribus despectui habiti vitam *deinceps* agant inhonestam (nulla enim mulier maritum suum verebitur, cui exemplo erit Reginæ arrogantia adversus te qui omnibus imperas) hortareturque ut tam contumacem erga ipsum gravi mulctaret pœna, qua re facta gentibus omnibus promulgaret quid decretum fuerit in Reginam; visum est ut Vasten repudiaret, ejusque honorem alteri traderet.

Reginæ Vaſte ad Regem venire juſſæ non paret. Eſth. 1.

β. Διακειμένου [h] ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς, καὶ μὴ φέρων τὴν διάζυξιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδυνάτο· λυπούμενος, [i] ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε, διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν ἔτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι, [k] συνεβούλευον τὸν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην, καὶ τὸ ἔρωτα μηδὲν ὀφελέμενον [l] ἐκβάλλειν· ζητῆσαι δὲ, πέμψαντα καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ὡραίας, ὧν τὴν προκριθεῖσαν [m] ἔχειν εἰς γυναῖκα. συμφέρειν γὰρ τὸ πρὸς τὴν [n] προτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγῆς, καὶ τὸ [o] πρὸς ἐκείνην εὔνοιαν ἀποσωζόμενον κατὰ μικρὸν [p] γίνεσθαι τῆς συνήθους. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προσέταξέ τισιν [q] ἐπι-

Rex virgines conquiri jubet, ut ex eis unam deligat in matrimonium. Eſth. 2.

forxi

---

n Ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα] Ὑφαὶ λινέαι καὶ πορφυραῖαι Hen. & Vat. Utraque lectio ferri potest. nam ὕφη aliquando pro *textili* accipitur. De *Tabernaculo Imperatoris* videsis J. C. Bulengerum de *Imperatore R.* l. 2. c. 30.

o Ἐκπώμασι χρυσέοις] Ἐν ἐκπώμασι Hen.

p Μὴ βιάζεσθαι,] Videsis *Brissonium*, l. 2. de *Regno Persarum*, p. 215. *Edit. Commel.*

q Τὸ πόσον αὐτοῖς συνεχῶς] Τὸν πόσον Vat.

r Ἀφειμένους,] Ita Vat. ἀφεμένους Hen. ἀφειμένους in *Editis Aliisque.*

s Ἡ βασίλισσα] Ἡ βασίλισσα αὐτὴ συν. Vat. ἡ βασίλισσα ἐν αὐλῇ legisse videtur *Epiphan.* convenienter *S. Literis.*

t Οὐάσθη] Ασὶν LXX. ושתי *Hebr.* SPANH.

v Τοῖς ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς,] Illud τοῖς ex *MSS.*

x Ἡ δὲ φυλακὴ τῶν παρὰ Πέρσαις νόμων, οἳ τοις ἀλλοτρίοις βλέπειν τὰς γυναῖκας ἀπηγορεύκασιν,] Persarum lege vetitum Mulieres ab extraneis conspici. *Paraphr. Chald.* addit, jussum à Rege, ut nuda Vasthi compareret. SPANH.

y Ἀποστείλαντος πρὸς αὐτὴν,] Ἀποστέλλοντος Vat. στέλλοντος *Busb.*

z Ἀνέμενε] Forte ἐνέμενε. apud Isocratem occurrit ἀναμένειν pro *perseverare.* COCC.

a Παρ' αὐτῆς.] Πρὸς αὐτὴν & mox πῶς αὐτῇ *Hen.* & *Vat.*

b Προσέταξεν οὖν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* προσέταττεν οὖν *Hen.* προσέταττε δ' οὖν in *Editis.*

c Μαχαίου ὄνομα] Ita etiam in *plerisque* LXXII. *Codd.* Μαμυχαίου in uno *Oxoniensi.* Αμυχαίου *Hen.* & *Busb.* Forsan legendum Μαμυχαίου.

d Ταὐτὸν γεγονέναι] Illud ταύτῃ ἐ *MSS.* & *Vet. Interpr.*

e Πᾶσι Πέρσαις,] Καὶ πᾶσι *Hen.* & *Busb.*

f Παροξυνθέντα τε] Ita *Hen.* & *Busb.* προσκεκλεισμένου τὸν in *Editis.* προσκεκλεισμένου ᾗ *Vat.*

g Μεγάλῃ ζημίᾳ,] Ζημίαν μεγάλην *Vat.* & *Busb.*

h Ὁ βασιλεὺς] Illa ὁ βασιλεὺς nec agnoscunt *MSS.* nec *Vet. Interpr.*

i Ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις] Ὡς ἐν ἀδυνάτοις *Vat.*

k Συνεβούλευον τὸν] Συνεβουλεύοντο *Vat.*

l Ἐκβάλλειν·] Ita *MSS.* ἐκβαλεῖν in *Editis.*

m Ἔχειν εἰς γυναῖκα.] Ἐχειν γυναῖκα in *MSS.* & *Zonara.*

n Προτέραν φιλόστοργον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἑτέραν in *ceteris.*

o Πρὸς ἐκείνην εὔνοιαν] Πρὸς ἐκείνης *Vat.*

p Γίνεσθαι τῆς συνήθους.] Eo modo *Vat.* (& *Cocceius*) atque ita vel συνοικήτης legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ad cohabitantem posse converti.* γίνεσθαι τῆς συνοίας in *Editis Aliisque.*

q Ἐπιλεξαμένους τοὺς δοκίμους] Ἐπιλεξαμένους & mox δόκιμους in *MSS.*

forma præ cæteris egregia ex omnibus imperii ſui regionibus deligerent, & ad eum adducerent. Cum vero multæ congregatæ eſſent, inventa eſt quædam Babylone puella, utroque parente orbata, à patruo Mardochæo (eo enim nomine vocabatur) enutrita. Is autem erat ex tribu Benjamitica, & è primoribus inter Judæos. Atque fiebat ut Eſther (hoc enim ipſi nomen erat) omnibus pulchritudine præſtaret, vultuſque gratia ſpectantium oculos in ſe præcipue converteret. Poſtquam vero, ſpadoni cuidam, qui ipſam curaret, tradita eſſet, ei abunde proviſum eſt; ut quæ magna odorum copia & pretioſis unguentis, quibus corporibus opus eſt, *quotidie* fuerit delibuta. Atque iſta illis, numero quadringentis, adhibita erant per ſex menſes. Quando autem illo tempore ſatis curatas exiſtimaret virgines, ipſaſque jam dignas eſſe quæ ad Regis lectum irent, unam ſingulis diebus ad Regem mittebat quæ cum eo conſueſceret. Ille vero, poſtquam cum ea rem habuerat, ſtatim *ipſam* ad eunuchum remittebat. Cæterum cum Eſther ad eum acceſſiſſet, ea delectatus, & puellæ amore captus, illam in juſtam uxorem ſibi accepit: nuptiaſque cum ea celebravit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo qui Adar dicitur. Porro nuncios, qui Angari appellantur, in gentes omnes dimiſit, feſtum nuptiale eis indicens: ille vero Perſas & Medos & gentium primores epulis adhibuit, etiam per integrum menſem, in nuptiarum honorem. Cum autem in regiam ingreſſa eſſet *uxor*, diadema ei impoſuit. Atque ita cum eo habitavit Eſther. nec gentem, unde ortum habuit, ei patefecit. At patruus ejus, ubi Babylone Suſa Perſidos migraverat, illic degebat, & quotidie in regia verſabatur, quærebatque quomodo ſe haberet puella. amabat enim eam quaſi filiam ſuam.

Mardochæus.

Eſther.

Eſther ab Eunucho curata.

Eſth. 2.

Rex Eſtherem ducit in matrimonium.

Eſth. c. 2.

3. Jam vero lex lata erat à Rege, ne quis ſuorum ad ſe, cum in ſolio ſederet, non vocatus accederet. atque in hoc lictores adhibiti erant cum ſecuribus, ut ſi quis contra faceret pœna mulctaretur. Rex vero ipſe ſedebat virgam auream *manibus* tenens, quam, cum aliquem ſervare voluiſſet ex iis qui non vocati eum adierint, ei porrigebat: quique eam attigerat extra periculum erat. Et de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

Lege cautum ne quis ad Regem Perſarum non vocatus accedat.

4. Aliquando autem poſt, cum Bagathous & Theodeſtes in eo eſſent ut inſidias Regi ſtruerent, Barnabazus alterius eunuchi ſervus, genere Judæus, iis intellectis, rem ad patruum uxoris Regis defert. At Mardochæus per Eſtherem Regi inſidiatores prodidit. Rex vero territus, *re quæſita*

Mardochæus conjurationem in Regem detegit. Eſth. c. 2.

λεξαμένοις τὰς ἀδοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένων ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. [r] σωαχθησῶν ἢ πολλῶν, ἦν τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ, ᾗ τῷ [s] θείῳ Μαρδοχαίῳ, τὸ γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, τρεφομένη. ἦν δ' ἐξ ἦν ἐκ τῆς Βενιαμιτικῆς φυλῆς, τῶν ἢ πρώτων ᾗ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. πασῶν ἢ τῶν Ἐσθὴρ σωέβαινε, τὸ γὰρ ἦν [t] αὐτῇ τὄνομα, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ [v] τῶν χάριν ἔ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον [x] ἐπάγεσθαι. ᾗ παραδοθεῖσα ἢ αὐτὴ παρά τινι τῶν εὐνούχων [y] εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ & πολυτελείᾳ τῶν ἀλλημμάτων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων [z] ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ἓξ, τετρακοσίαις τὸν ἀριθμὸν ἴσας. ὅτε ἢ ἐνόμιζεν ἀποχρώντως τῷ προῃρημένῳ [a] χρόνῳ [b] τῶν ἐπιμέλεσθαι ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ ἔ βαδίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη [c] γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν [d] μίαν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ ἢ πλησιάζων δι' ἧς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον. ἀφικομένης ἢ τὴ [e] Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν, ἡσθεὶς αὐτῇ, καὶ πᾶσαν τὴν χώρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὴν ἄγεται γυναῖκα· [f] καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ [g] ἑβδόμου ἔτους τῆ αὐτῆ βασιλείας, [h] Ἀδὲρ καλουμένῳ. διέπεμψε ἢ τοὺς [i] ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν [k] αὐτοῖς τοὺς γάμους πανδημεί. αὐτὸς ἢ Πέρσας [l] καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῶν ἐθνῶν εἰσία ἐπὶ μῆνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. [m] εἰσελθούσης ἢ εἰς τὸ βασίλειον, ἐπέθηκεν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ στεφανώσασα ἔτους Ἐσθὴρ, μὴ [n] ποιήσασα φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῶν Βαβυλῶνος εἰς [o] Σοῦσα τῆς Περσίδος, αὐτόθι διῆγε, ἑκάστης ἡμέρας [p] πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων, καὶ πυνθανόμενος πρὸς τῆς χώρης τίνα [q] διαγωγὴ τρόπον. ἔστεργε γὰρ αὐτὸν, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα.

γ'. [r] Ἔθηκε δὲ νόμον ὁ βασιλεὺς, ὥστε μηδένα τῶν [s] ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλισμένοις ἐπὶ ἔ θρόνου καθέζοιτο. [t] προεστήκεσαν ἢ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι. πρὸς τὸ κωλύειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μέντοι [v] λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ὃν, ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπιβουλεύσαντων τῷ βασιλεῖ [x] Βαγαθώ & [y] Θεοδέστης, [z] Βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης ἔ ἕτερος, τὸ γένος ὢν Ἰουδαῖος, σπεύσας τὸν ἐπιβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τὴν γυναικὸς ἔ βασιλέως. Μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς Ἐσθὴρ φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τὰς [a] ἐπιβου-

---

r Σωαχθεισῶν ἢ πολλῶν,] Συναχθεισῶν ἢ πρὸς αὐτὸν, &c. *Vat.* non ita *Epiphan. Aliique.*

s Θείῳ Μαρδοχαίῳ,] *Patruelem* non *patruum* fuiſſe dicunt alii. Videſis *Druſium* in *Obſervatt.* l. 8. c. 14. *Simſonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3650. & *Torniellum* in *Annalibus* ad A. M. 3650.

t Αὐτῇ τὄνομα,] Ita *MSS.* ὄνομα αὐτῇ in *Editis.*

v Τῶν χάριν ἔ προσώπου] Τῇ χάριτι malit Cl. *Lowthius*, & mox ἐπάγεσθαι. *Coccejus* verò διὰ τὸν χάριν.

x Ἐπάγεσθαι.] Ita cum *MSS.* (& *Coccejo*) ἐπιάγεσθαι in *Editis.*

y Εἰς ἐπιμέλειαν,] Φυλάττεσθαι εἰς ἐπιμέλειαν *Vat.* Verum ſuſpicor vocem Φυλάττεσθαι, ad oram codicis appoſitam ἐξηγήσεως ἕνεκα, poſtea (ut fieri ſolet) irrepſiſſe.

z Ἀπέλαβον] Lege ἀπέλαυον. COCC.

a Χρόνῳ] Illud χρόνῳ ex *Vat.* & *Vet. Interpr.*

b Τῶν ἐπιμέλεσθαι] Τῆς ἐπιμελείας *Hen.* & *Busb.*

c Γενέσθαι,] Γίγνεσθαι *Vat.* & *Hen.*

d Μίαν ἔπεμπε] Sic *Vat.* & *Epiphan.* in *cæteris* deëſt μίαν.

e Ἐσθὴρ πρὸς αὐτὸν,] *Al* Ἐσθήραν.

f Καὶ γάμους αὐτῇ ποιεῖται] Ita *Vat.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ δωδ. *Hen.* & *Busb.* καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδ. in *Editis.*

g Ἑβδόμου ἔτους] Ἑβδόμῳ ἔτει *Vat.* & *Busb.*

h Ἀδὲρ καλουμένῳ] Mallem Ἀδάρ aut Ἀδάρ. HUDS. Ἀδὲρ. Menſis XII. Ita LXX. hoc loco. In *Hebr.* autem Menſe decimo, qui eſt טבת Eſth. II. v. 17. SPANH.

i Ἀγγέλους λεγομένους] Οὕτως ἀμάλιν οἱ Πέρσαι τοὺς βασιλέως ἀγγέλους. *Suid.* Videſis *Druſii* Obſervatt. l. 12. c. 19. & *Stanlejum* ad *Æſchyli* Perſas, v. 247.

k Αὐτοῖς τοὺς γάμους πανδημεί.] Αὐτοῖς abeſt *Vat.*

l Καὶ τοὺς Μήδους] Illa καὶ τοὺς Μήδους deſunt *Vat.* nec ea legiſſe videtur *Epiphan.*

m Εἰσελθούσης ἢ] Εἰσελθόσῃ *Vat.* qui mox cum *Hen.* non agnoſcit αὐτῇ.

n Ποιήσασα φανερὸν] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* ποιησάσης in *Editis.* Legi poteſt, καὶ συνῴκησεν ἔτους Ἐσθὴρ (vel Ἐσθῆρα) μὴ ποιησάσῃ &c.

o Σοῦσα] Ita *Busb.* & *Vat.* prout ſupra aliquoties. in *Editis* hîc loci Σοῦσαν. HUDS. Conf. ſup. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

p Πρὸς τοῖς βασιλείοις διατρίβων,] Περὶ τὰ βασίλεια *Zonar.*

q Διάγει τρόπον.] Διάγοι *Hen.*

r Ἔθηκε ἢ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς,] Legem hanc à Dejoce primum latam oſtendit *Herodotus*, l. 1. c. 99.

s Ἰδίων αὐτῷ] Ἰουδαίων *Vat.* & *Hen.* Verum non ita *Epiphan. Aliique.*

t Προεστήκεσαν ἢ τοῦ θρόνου αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι.] *Al.* προεστήκεσαν. HUDS. Sic Securigeri circa ſolium Teni aut Tenedi, quo ſecuri continuo plecterentur rei. SPANH. Vide Nummos.

v Λύγον χρυσέαν] De corona è λύγῳ ſeu ſalice, & quare Athenæ. lib. XV. p. 671. F. & 672. SPANH.

x Βαγαθώ] Γαβαθὼ *Hen.* Forſan Βαγαθὼ legendum.

y Θεοδέστης,] Θεοδοσίτης *Vat.* An Θεσίου, aliorum eſto judicium.

z Βαρνάβαζος] Forſan Φαρνάβαζος.

a Ἐπιβουλεύοντας.] Ita *Gen.* & *Vat.* ἐπιβουλεύσαντας *Baſ.* & *Hen.* ἐπιβουλεύσαντας *Busb.*

βελεύονζας. παρεχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς [b] πάληθὲς ἐξεῦρε. καὶ τὰς μὲν ἄλλας [c] ἀνεζαύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίᾳ τῆς σωτηρίας γεγενότι· μόνον δὲ αὐτοῦ [d] τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημήνασθαι, καὶ παρεσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ.

ε'. [e] Ἀμάνῃ δὲ [f] Ἀμαδάθου μὲν ἦν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτῃ, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσκυνοῦσι οἵ τε ξένοι καὶ Πέρσαι, πάντων αὐτῷ τιμὴν [g] παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξης βεβαιοῦν ἐκελεύσας. Μαρδοχαῖος δὴ, διὰ σοφίαν τε τὴν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον, καὶ προσκυνεῖν ἄνθρωπον, [h] παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ [i] πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν· ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι Πέρσαι προσκυνεῖζιν αὐτὸν, [k] ἔτος δὲ δοῦλος ὢν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ [l] τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς κόλαζιν παρὰ βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι· καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τῶν Ἀμαληκιτῶν, ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων· "ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπάρθαι δὲ τοῦ "τὸ κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, [m] ἄμικτον, ἀσύμφυλον, ἴδια θρησκείαν τοῦ αὐτοῦ τοῖς ἄλ- "λοις ἔχον, ἴδια νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ "καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ τοῖς ὑπὲρ τηδεύμασι τῷ σῷ λαῷ καὶ "ἅπασιν ἀνθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς "ὑπηκόοις εὐεργεσίαν καταθέσθαι, κελεύσας περόρριζον "[n] ἀπολέσαι· μηδέ τι αὐτοῦ λείψανον καταλιπεῖν, μήτε "εἰς δουλείαν τινῶν φυλαχθέντων, μήτε αἰχμαλωσίαν." ἵνα μέντοι μὴ ζημιωθῇ τὰς φόρους τοὺς παρ' αὐτῶν γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο [o] μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου πεντήκοντα, ὅπου ἂν κελεύσῃ. πόθεν δὲ τὰ χρήματα παρέξειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τὰ κακῶν ἡ βασιλεία.

ς'. Ταῦτα δὲ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ποιεῖν αὐτοὺς ὅ, τι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, παρεσκεύασε πέμψαι [p] διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη, περιέχον τοῦτον τὸν τρόπον. "[q] Βασιλεὺς μέγας "Ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας ἑπτὰ καὶ "εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σατραπῶν ἄρχουσι, τάδε γράφει. Πολ- "λῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας "οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑπερήφανον μη- "δὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκασθεὶς ἁμαρτεῖν, "ἀλλ' ἡμέρᾳ καὶ πρᾴῳ καὶ μετρίῳ καὶ ἐπιεικεῖ, καὶ προνοησά- "μενος [s] εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς "ἅπαντα τὰ τῶν [t] ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο, καὶ ἅ μοι συ- "φρονοῦσι καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τῷ πρώτῳ μοῖραν "δόξης καὶ τιμῆς ἔχουσι, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρᾳ διὰ "πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν, Ἀμάνῃ, [u] κηδεμονικῶς "ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἀναμεμίχθαι

veritatem invenit. Et Eunuchos quidem cruci suffixit, Mardochæo vero, ut qui salutis ipsi auctor fuerat, tunc quidem nihil præstitit: tantum nomen ejus à commentariensibus in annales referri jussit, ipsumque in regia manere, inter Regis habitum amicos maxime necessarios.

5. Tum quidem moris erat ut Amanem, Amadathæ filium, genere * Amalecitam, quoties ad Regem ingrederetur, summisse venerarentur tam Persiæ quam exteri, quod hunc ei honorem ab illis exhiberi Artaxerxes imperasset. Cum vero Mardochæus, propter sapientiam & patriarum legum reverentiam, hominem non adoraret, Amanes, hoc observato, percontatus est undenam *ille* esset. Ubi autem didicit Judæum esse, indignatus est, sibique dixit, se quidem à Persis ingenuis adorari, illum vero utpote servum hoc facere dedignari. Cumque voluisset pœnas de Mardochæo sumere, parum quidem esse ratus est ipsum ad supplicium deposcere, illius vero ex gente universos delere secum statuit: etenim à natalibus erat Judæis infensus, quia genus Amalecitarum, ex quibus ortus erat, ab iis perditum fuerat. Rege itaque adito accusationem instituit, dicens; "gentem "esse quandam malignam, eamque per universas "illius imperii regiones dispersam, segregem, in- "sociabilem, neque religionem cum aliis commu- "nem habentem, neque paribus utentem legibus, "sed & moribus & institutis pugnantem cum tuo "populo, cæterisque hominibus. Hanc gentem, "si quid beneficii & gratiæ subditis tuis vis con- "ferre, jube radicitus exstirpari, ita ut nullæ ejus "reliquiæ supererssent, nemine quidem aut ad ser- "vitutem aut ad captivitatem servato". Verum, ne quid damni *Rex* patiatur, mulctatus illorum tributis, ipse de suis bonis quadraginta argenti talentorum millia se daturum pollicitus est, ubicunque præceperit. Atque hanc summam libenter se largiturum esse dicebat, ut regnum *ejus* ab ista peste & pernicie liberatum pacem agitaret.

Amanes Amalecita Judæis infestus. *Esth.* 3.

Amanes à Rege postulat ut Judæi perdantur. *Esth.* 3.

6. Postquam ista Amanes petiisset, Rex ei & argentum donavit & homines, ut de illis pro arbitratu suo statueret. Amanes autem, voti compos, statim edictum nomine Regis ad omnes nationes mittit, in hanc sententiam. "Rex magnus "Artaxerxes centum & viginti septem satrapis, "ab India ad Æthiopiam, hæc scribit. Cum multarum gentium dominatum, & totius orbis quam "late volui imperium consequutus fuerim, nihil- "que superbum aut sævum in subditos necessitate "coactus admiserim, sed mitius & cum lenitate a- "gendo, curandoque ut pace justisque legibus fru- "antur, illis consuluerim, studuerimque quo mo- "do in omne ævum hæc firma illis maneant & "perpetua; Amanes autem, qui propter prudentiam & justitiam à me præ cæteris decus & honorem adeptus est, & ob fidem constantemque "benevolentiam proximum mihi locum obtinet, "me pro summa sua cura submonuerit, omnibus "per orbem hominibus permixtam esse gentem in- "fen-

Edictum ad Judaïci nominis excidium scriptum. *Esth.* 3.

b Τἀληθὲς ἐξεῦρε.] Καὶ ταληθὲς ἐξέυρεῶν, τὰς μ̄ *Hen.* & *Epiphan.*

c Ἀνεζαύρωσε,] LXX. ἀφείμασε, idque magis propriè juxta H. Grotium. SPANH.

* *Amalecitam*,] Vide Huetium D. E. p. 176.

d Τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα] Hac de re videsis *Brissonium* in lib. 1. de *Regno Persarum*, p. 93.

e Ἀμάνῃ δ'] Ita *MSS.* Ἀμᾶν in *Editis*.

f Ἀμαδάθου] Sic *Gen. Vat.* & *Vet. Interpr.* Ἀμαδάνου *Bas.* & *Hen.*

g Παρ' αὐτῶν Ἀρταξέρξου κελεύοντος προσκυνεῖν.] Illa παρ' αὐτῶν ex *MSS.*

h Παραφυλάξας ὁ Ἀμάνης] Φυλάξας *Vat.*

i Πρὸς ἑαυτὸν εἶπεν·] Ita *Vat.* & ut puto *Epiph.* πρὸς αὐτὸν in *cæteris*.

k Οὗτος δὲ δοῦλος] Ὁ δὲ *Hen.*

l Τιμωρήσασθαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον,] Τιμωρήσασθαι *Hen.* & *Vat.*

m Ἀμικτον, ἀσύμφυλον,] De Judæis *Tacitus*: Separati epulis, discreti cubilibus. SPANH.

n Ἀπολέσαι·] Ita *MSS.* & *Zonar.* ἀπολέσαι in *Editis*.

o Μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου πεντήκοντα] Ἀργυρίου τάλαντα μύρια *Esth.* c. 3 v. 9.

p Διάταγμα ὡς δὲ βασιλέως] Διατάγματα *Hen.* ut & *Epiphan.* qui mox etiam περιέχοντα legisse videtur. nam vertit, *præcepta hunc modum continentia*.

q Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης] Exstat hæc Epistola in Versione LXX. Esth. III. post v. 13. cujus summa tantum traditur in *Hebr* III. v. 14. SPANH.

r Κεντήσας οἰκουμένης,] حيا نكبو. REL.

s Εἰρήνης καὶ ὁμονοίας] Εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν *Hen.*

t Ἀπολαύειν αὐτοῖς γένοιτο,] Ita cum *Hen.* (Coccejo) *Vat.* & *Vet. Interpr.* ἀπολαβεῖν in *Editis Aliisque*. utraque lectio ferri potest.

u Κηδεμονικῶς] Sic in *Gall.* & *Hen.* qui ad hunc modum legit.

"fensam omnibus, & aversam à legibus, & regum "imperia detrectantem, & moribus *à cæteris* dis- "sentientem, summoque monarchiam odio habe- "re, & maligno in res nostras animo esse: *jubeo ac* "edico, ut qui vobis significati fuerint ab Amane, "altero meo patre, eos omnes cum uxoribus & "liberis perdatis, nemini omnino parcentes, ne- "que misericordiæ plus quam mandatis *nostris* tri- "buentes, contra edicta faciatis. atque hoc fieri "volo decimo tertio die duodecimi mensis instan- "tis anni, ut nostri undique inimici uno die deleti "vitam nobis in posterum quietam tranquillam- "que præstent." Hoc mandato in urbes & regio- nes perlato, omnes in Judæorum exitium & uni- versum interitum die constituta parati erant. At- que in hoc properatum etiam Susis. Interea qui- dem Rex & Amanes epulis accumbebant & com- potationibus: urbs vero anxia erat & perturbata.

Mardochæus ceteriqué Judæi, lugent. Esth. 4.

7. Mardochæus autem, ubi cognoverat quid actum esset, vestes discerpsit, & centonem indu- tus, & pulvere consperso, per urbem ibat, clamitans, interfici gentem quæ nemini fecit injuriam. Atque hoc vociferans usque ad regiam veniebat, & ibi *demum* constitit. non enim illi ejusmodi ve- stitu eam ingredi licebat. Idem & omnes fecerunt Judæi per civitates, quibus hac de re literæ pro- mulgatæ erant, lugentes & ob denunciatam sibi cladem lamentantes. Postquam vero Reginæ quidam nunciaverant, Mardochæum in tam misera- bili habitu stare pro foribus regiæ: ex hac re audità consternata, mittebat qui ei vestimenta muta- rent. Cum autem recusaret centonem exuere, quod nondum cessasset malum istud, quo ad illum sumendum adactus est, eunuchum Achratheum (nam & is tum forte illi aderat) ad se vocatum misit ad Mardochæum, ut disceret quidnam tri- ste ei accidisset, quod luctui indulgeret, atque ha- bitum istum, quem induerat, ne ipsa quidem ro- gante deponeret. Tum Mardochæus eunucho *rei* causam exposuit, & edictum contra Judæos in o- mnes provincias Regi subditas missum, summam- que pecuniæ, quam pollicitus à Rege impetrave- rat Amanes, ut *Judæorum* gens perderetur. Cum- que ei decreti, Susis ad *evertendos Judæos* propos- iti, exemplar dedisset Estheri perferendum, jube- bat ut nunciaret ei Regem pro illis suppliciter o- randum esse, nec infra se ducendum humilem pro gentis suæ incolumitate habitum sumere, quo de- precatura sit à Judæis interitus periculum. Ama- nem enim, Regi dignitate proximum, Judæos ac- cusando fecisse, ut rex vehementer illis irasceretur & succenseret. Quamprimum ista rescivit, rursus ad Mardochæum mittit, dicens, se à Rege *hoc jam triduo* non esse accersitam, & *pro certo* occidere quisquis ad eum non vocatus accesserit, nisi Rex

Esther ex Mardochæo scisciatur quæ lugendi causa sit. Esth. 4.

Mardochæus urget Estheram ut Judæorum patrocinium suscipiat.

"δυσμενὲς ἔθνος, καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον, καὶ τοῖς "βασιλεῦσιν ἀνυπότακτον, καὶ παρηλλαγμένον [x] πρὸς ἅπα- "σι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις "πράγμασι· κελεύω τοὺς δηλωθέντας ὑπὸ ἐμοῦ [y] δυσμε- "νῆ πατρὸς Ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [z] ἀ- "πολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδὲ ἐλεῶν "τὸν ἧττον ἢ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας ἀδικεῖσθαι [a] τῶν "γεγραμμένων. καὶ τοῦτο βούλομαι τῇ τεσσαρεσκαιδε- "κάτῃ τοῦ [b] δωδεκάτου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, ὅπως οἱ "πανταχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, "τὸν λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι." τούτου [d] κομισθέντος τοῦ προστάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες, ὅπως τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν [c] καὶ πανπληθεὶ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν προφημένην ἡμέραν ἐγένοντο. ἐπυνθάνετο δὲ τοῦτο καὶ ἐν [f] τοῖς Σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης πρὸς πότους ἦσαν· ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις.

ζ'. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ [g] γινόμενον, περιρήξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον [h] ἐνδυσάμενος, καὶ πανταχεάμενος σποδιὰν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν, ὅτι [i] μηδὲν ἀδικοῦσαν ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξὸν εἰσελθεῖν οὕτω τοιοῦτον περικείμενον σχῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν [k] οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς καὶ περὶ τούτων προτεθῇ γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς καταγγελθείσας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ὑπαίθρῳ οἰκτρῷ σχήματι [l] πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα, [m] ἐξέπεμπε τοὺς [n] μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὁ πεσόντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὁ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθείη λαβεῖν δεινῷ πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον [o] Ἀχραθέον, καὶ γὰρ [p] ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, [q] ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον, γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωπὸν πενθεῖ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο περικείμενος. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπέδειξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τό, τε γράμμα τὸ περὶ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διεπεμφθὲν, καὶ τὴν [r] τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους [s] ὑπέσατο Ἀμὰν τῷ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ ἐν [t] Σούσοις προτεθέντος κομίσαι τῇ Ἐσθῆρι, καὶ περὶ τούτων δεηθῆναι τοῦ βασιλέως ἐπιτίλλεσθαι, καὶ σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν σχῆμα ταπεινὸν, ὃ φθαρτὸν τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὴν γὰρ τῷ δευτέρᾳ ἔχοντα τῷ βασιλεῖ πρὸ τοῦ Ἀμάνου, κατηγορήσαντα τοῦ Ἰουδαίων, παροξυγκέναι κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, [v] πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, [x] ὅτι μήτε κληθεῖη πρὸς τοῦ βασιλέως, [y] καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλη-

git. κηδεμονικῶς ἁπάντων ὑπεδείξατός μοι πάσιν &c. in *cæteris* κηδαιμονικῶς. Vocem κηδεμονικῶς non agnoscit *Epiphan.* qui, lectionem à nostra diversam sequutus, in hunc modum se habet, *unus qui sapientia ac fide cæteros præcellebat, Aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui non nostris uteretur legibus, & contra omnium gentium faciens consuetudinem, regum jussa contemneret, & universarum concordiam nationum sua dissensione violarit. Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne genus hominum perversis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, jussimus, ut quoscunque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus meus est pater, monstraverat, cum conjugibus* &c. Confer etiam *Esth.* c. 3. v. 13. &c. HUDS. Vel κηδημονικῶς· Α κηδημών, qui curam gerit apud Æschyl. Suppl. v. 79. εἴ τις ἐστὶ κηδεμών, & apud Xenoph. Anab. p. 297. A. Apud Euripid. verò pro genero in Medea v. 991. SPANH.

x Τοῖς ἔθεσι,] Ita *Hen.* & *Vat.* καὶ τοῖς ἔθεσι in *Editis.*

y Δυστέρᾳ μοι παρὰ Ἀμάνου.] Eadem phrasis occurrit in *Esth.* c. 3. v. 17. & in *Pseudo-Esth.* c. 16. v. 11.

z Ἀπολέσαι,] Ἀπολέσαι *Busb.* & *Vat.*

a Τῶν γεγραμμένων.] Τῶν γεγραμμένων *Hen.* & *Vat.*

b Δικαίτῃ δὲ δωδεκάτου μηνὸς] Nempe Adar de quo Esth. III. 7. & infr. §. 12. SPANH.

c Δωδεκάτου μηνὸς] Τοῦ δεκάτου *Hen.* ια'. *Vat.* perperam, ut constat ex *Esth.* c. 3. v. 17.

d Κομισθέντος δὲ τοῦ προστάγματος] Διὰ βιβλιοφόρων LXX. Esth. III. 13. SPANH.

e Καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν,] Illa καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν desunt *Hen.* nec legisse videtur *Epiphan.*

f Τῇ Σούσῃ.] Mallem ἐν τοῖς Σούσοις, ut supra aliquoties. HUDS. Conf. supr. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

g Γινόμενον,] Γενόμενον *Busb.*

h Ἐνδυσάμενος,] Ἐνδὺς *Hen.* & *Busb.*

i Μηδὲν ἀδικοῦσαν] Αἴρει ἔθνος μηδὲν ἀδικοῦν LXXII.

k Οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ ἐν *Cod. Hen.*

l Πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα,] Πρὸς τῇ αὐλῇ *Hen.*

m Ἐξέπεμπε τοὺς] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐξέπεμψε in *cæteris.*

n Μεταμφιέσοντας αὐτόν.] Μεταμφιάσοντας *Gall. Vat.* & *Busb.*

o Ἀχραθέον,] Ἀχραθαῖον LXXII.

p Ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν,] Ἔτυχεν *Hen.* & *Vat.*

q Ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον,] Ἀπέστειλε Μαρδοχαίῳ *Vat.*

r Τῶν χρημάτων ὑπόσχεσιν.] Illud τῶν ex *MSS.*

s Ὑπέσατο Ἀμάν] Ὑπέστο *Hen. Gall.* & *Busb.* ὑπέσχετο *Vat.*

t Σούσοις] Conf. lib. 10. c. XI. §. 7. SPANH.

v Πέμπει πάλιν] Ἀποπέμπει *Vat.*

x Ὅτι μήτε κληθείη] Ὅτι μὴ μετακληθείη *Hen.*

y Καὶ ὁ εἰσερχόμενος] Καὶ ὁ παρ' αὐτῶν [ἐτ. πρὸς αὐτὸν] εἰσελθὼν ἄκλητος *Hen.* & *Busb.*

z Ἀκλή-

ἀκλητος ἀποθνήσκῃ, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος πεποίηκεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσῃ ὁ βασιλεὺς, [z] ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν, οὐτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δ', ταῦτα ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου πρὸς τὴν Ἐσθήρ τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ [a] ἀμελήσει ταῦτα νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτοῖς βοήθειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ πάντως· αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δὲ Ἐσθὴρ [b] ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ, τὸν αὐτὸν πέμψασα ἄγγελον, εἰς [c] Σοῦσα [d] προσελθεῖν, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν, καὶ νηστεῦσαι πάντων ἀποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας· τὸ δ' αὐτὸ [e] ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τότε προσελεύσεσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ τοῦτο ὑπομένειν.

η'. Καὶ Μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς Ἐσθῆρος ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, [f] καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδεῖν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτὸ πολλάκις προενόησε καὶ [g] ἁμαρτῶσι συνέγνω, καὶ νῦν αὐτὸ ῥύσασθαι τῆς κατηγγελμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ [h] ἁμάρτον τι [i] κινδυνεύειν ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, [k] ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς Ἀμάνου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσεκύνησε, μηδ' ὑπ' αὐτοῦ, δεσπότου, φησὶ, τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ προσφέρειν [l] ὑπέμενα, ὀργισθεὶς πᾶσι κατὰ τῶν μὴ προσκυνούντων [m] τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἱκεσίας καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προσκαλοῦμαι [n] προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἐν ἁπάσῃ γῇ Ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτὰ εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. [o] καὶ Ἐσθὴρ ἡ ἱκέτευε τὸν Θεὸν τῷ πατρῴῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα προβεβλημένη, [p] καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τῶν ἡδέων [q] ἀποταξαμένη τρισὶν ἡμέραις, ἠτεῖτο τὸν Θεὸν ἐλεηθῆναι μὲν αὐτὰ, [r] δόξαι δ' ὀφθεῖσα τῷ βασιλεῖ πιθανὰ μὲν τοὺς λόγους προσκαλέσασθαι, τὸ δὲ εἶδος ὑπερεπιτερπέστερον [s] τῆς προτέρας ἕξουσα, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν προσήτησιν τῆς ὀργῆς, εἴ τι [t] παροξυνθείη πρὸς αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, χρήσιμον, καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις συμβούλων, μῖσός τι ψυχῇ τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ [v] τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ, καταστρώσωνται.

θ'. Ταῦτα ἱκετεύσασα τὸν Θεὸν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χῆμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ἐπερειδομένῃ αὐτῇ κόσμως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη τὸ βαθὺ [x] ἐνδύματος ἐπὶ μέχρι τῆς γῆς κεχυμένον ἄκροις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἦκε πρὸς τὸ βασιλέα, μετὰ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσηνὲς

ei, quem vult servari, virgam auream porrexerit. Cui enim hoc fecerit Rex, licet ad eum ingressus fuerit non vocatus, is non solum non moritur, sed venia impetrata incolumitate donatur. Mardochæus autem, cum eunuchus hæc verba ab Esthere ad eum retulisset, jussit ei renunciari, non eam oportere suam *solicite* adeo respicere salutem, sed gentis universæ rationem habere. nunc enim si hoc facere negligat, Deum quidem omnino ei laturum auxilium, ipsam vero domumque patriam perditum iri ab illis quos contempserat. Tum Esther, eodem ministro remisso, Mardochæo mandavit, ut Susa profectus Judæos omnes, qui illic adsint, in concionem advocaret, qui pro ipsa jejunent, triduo omni cibo atque potione abstinentes; se vero, ubi idem cum suis ancillis fecerit, tunc regem *etiam* contra legem adituram esse pollicebatur, & si perire necesse habeat hoc ipsum non recusare. *Esther Judæorum causam agere promittit. Esth. 4.*

8. Et quidem Mardochæus, prout Esther jusserat, & auctor erat ut populus jejunium ageret, unaque cum illis supplex Deum precatus est, ne gentem suam in extremum periculum adductam nunc despiceret; sed, quemadmodum antea ipsius saluti sæpe prospexerat, vitiisque & peccatis ejus ignoverat, ita nunc à denunciato liberaret interitu. non enim sua culpa accidisse ut vitæ per dedecus amittendæ discrimen adeat: sed ipsummet in causa esse cur Amanes adeo ira excandescat. Quod *illum* non adoravi, & eundem, inquit, quem tibi, Domine, præstare solebam, honorem ei habere non sustinui, iratus ista illis machinatus est, qui nihil contra leges tuas faciunt. Populus etiam vocem eandem mittebat, Deum orans atque obsecrans ut illorum saluti consuleret & provideret, omnesque per terrarum orbem Israëlitas à calamitate futura eripere dignaretur. nam & eis ob oculos jam versabatur, & *diem ex die* exspectabant. Esther quoque Deo supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & veste lugubri amicta; ac per triduum à cibo abstinens & potu & *omnibus* deliciis, Deum rogabat ut sortis quidem ipsius misereretur, ubi vero Regis in conspectum venerit, facunda videretur supplicantis oratio, & speciem præ se ferret pulchriorem quam usquam antea & venustiorem; ut ad Regis iram, si forte in eam exardesceat, mitigandam utrisque uteretur, & in præsidium popularium suorum extremo in periculo versantium; Regisque animum concitaret in odium illorum, qui in Judæos exercent inimicitias, illisque exitium, si à Rege despectui habeantur, *brevi* occursurum pararunt. *Mardochæus Deum Judæis precatur propitium. Esth. 4.* *Esther Regem adstéra Deum orat, ut, suorum miserétus, Regis animum flectat. Esth. 4.*

9. Cum ista per triduum supplex petiisset à Deo, vestem lugubrem exuit, habitumque mutat; ac deinde reginæ more culta & ornata, cum duabus ancillis, quarum altera ipsam leviter inclinatam ferebat, altera insequebatur & vestem promissam & humi fusam summis digitis attollebat, Regem adiit rubore genas suffusa, formæque venustate decora quæ cum dignitate erat conjuncta. *Esther Regem adit, pro Judæis intercessura. Esth. 5.*

ad

z Ἀκλήτῳ πρὸς] Ἀκλήτῳ προσελθόντι *Vat.*

a Ἀμελήσει] Ita *MSS.* (& *Cocceius*) ἀμελείσει τοῦτο perperam in *Editis.*

b Ἐπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ,] Sic *Bas.* & *Hen.* ἀπέστειλε in *reliquis.*

c Σοῦσα] Σοῦσαν *Hen.*

d Προσελθόντι,] Eo modo *MSS.* προσελθόντα in *Editis.*

e Ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων,] Ποιήσασα *Busb.* ποιησαμένη *Vat.*

f Καὶ τὸν Θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε,] Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἱκέτευσε μηδὲν ὑπερίδεῖν αὐτὸ *Vat.*

g Ἁμαρτῶσι συνέγνω,] Ἁμαρτοῦσι *Hen. à manu secunda.*

h Ἁμαρτόν τι] Male in *Gen. Aliisque* ἁμαρτών τι.

i Κινδυνεύειν ἀκλεῶς ἀποθανεῖν,] Κινδυνεύειν *Hen.* & *Vat.*

k Ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὴν αἰτίαν] Ἀλλ' αὐτὸν ἦ εἶναι *Hen.* ἀλλ' αὐτὸν ἦδ' εἰδέναι τὴν αἰτίαν *Vat.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *cum & ipse dominus nosset causam furoris Aman* &c. Quæ lectio præferenda sit, aliorum esto judicium.

l Ὑπέμενα,] Ὑπέμενον *Hen.* & *Vat.*

m Τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο.] Τοὺς νόμους σου *Hen.*

n Προνοῆσαι τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* προνοῆσαί τι τὸν Θεὸν in *Editis.*

o Καὶ Ἐσθὴρ ἡ ἱκέτευε] Ἱκέτευε ἡ καὶ ἡ Ἐσθὴρ *Hen.* & *Vat.*

p Καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τῶν ἡδέων] Illa καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τοῖς ἡδέσιν ἀποταξαμένη desunt in utroque Cod. *Vat.* τροφῆς καὶ ποτοῦ τοῖς ἡδέσι legit *Grotius* ad *Esth.* c. 4. v. 16.

q Ἀποταξαμένη] Ἀπεταξατο infr. c. VIII. §. 6. SPANH.

r Δόξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* δόξαι in *Editis Aliisque.*

s Τῆς προτέρας ἦσαν,] Τῆς τάχιον *Hen.*

t Παροξυνθείη πρὸς αὐτὰ ὁ βασιλεύς,] Ita *MSS.* (& *Cocceius*) παροξυνθείη in *Editis.*

v Τὴν ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν,] Illud τὴν ex *MSS.*

ad ipsum vero ingrediebatur metu anxia *& solicita*. Cum autem in aspectum ejus veniret, in solio sedentis, stolis amicti regiis, ex veste variis coloribus intertexta, auro gemmisque distincta, atque ob ista, ut videre sibi visa est, terribilioris; cumque & ipse eam torvius intueretur, vultuque ira accenso, statim viribus ex metu destituitur, illisque qui ad latus erant incubuit exanimata. Rex autem, Dei ut arbitror voluntate, animum mutavit, & conjugi metuens ne quid gravius ex consternatione pateretur, è solio desiluit, eamque ulnis exceptam refocillabat & complexu & blando alloquio, jubendoque bono esse animo, nullaque mali tristioris suspicione teneri, quod ad eum non vocata accesserit. nam legem istam subditis esse latam, ipsi vero, cui commune cum illo imperium est, omnino licere *hoc facere*. Hæc loquutus sceptrum in manus ei tradidit, & virgam ejus cervici admovit legis ergo, ut eam *omni* metu solveret. Illa vero, cum istis adhibitis se collegisset, "Domine, inquit, eloqui haud facile possum, quid "mihi derepente acciderit. ut enim te videbam, "magnum & pulchrum & verendum, continuo "abscedebat spiritus animique deliquium patiebar." Cum autem illa ægre hæc *verba* languida & debili voce protulisset, tum Rex dolore angi & turbari cœpit, & Estherem confirmare ut animum resumeret & meliora exspectaret, persuasumque haberet, se vel regni dimidium, si istud posceret, ei concessurum esse. Esther vero petiit, ut una cum Amane amico ad se comessatum veniret, nam ipsam convivium parasse dicebat. Quod cum annuisset, & *ambo* adessent, inter pocula *Rex* jussit Estherem ei proponere quid fieri vellet: nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem sibi dari postulaverit. At illa in crastinum differre volebat quod in animo habuerit ei dicere, si modo cum Amane rediret ad convivium.

Esther benigne à Rege excipitur. Esth. 5.

Regem & Amanem ad convivium invitat. Esth. 5.

10. Rege vero *se adfore* pollicito, Amanes lætus admodum egressus est, quod solus dignus sit habitus qui cum Rege ab Esthere convivio exciperetur, quodque nemo alius tantum honorem à regibus fuerit assequutus. Cum autem pro foribus regiæ vidisset Mardochæum, de eo vehementer indignatus est: nam ipsi, in conspectum ejus venienti, nullum honorem exhibuit. cumque domum reverteretur, Zarazam & amicos *suos* accersit. Illis, ubi aderant, narravit, quanto esset in honore cum apud Regem tum apud Reginam: ut scilicet & ea die solus cum Rege ab ea vocatus esset ad convivium, & in crastinum etiam invitaretur. ac præterea dicebat, sibi displicere, quod viderit Mardochæum Judæum pro foribus regiæ. Ubi autem Zaraza uxor ei suggessérat, ut juberet lignum excidi quinquaginta cubitorum, & mane à Rege contenderet ut in crucem tollatur Mardochæus: consilio laudato, domesticis mandavit ut lignum pararent, & in atrio erigerent ad Mardochæi supplicium. Et hoc quidem paratum est. Deus autem spem Amanis improbe conceptam irridebat: cumque rerum nosset eventus, gaudebat eo quod eventurum erat. Regi enim illa nocte somnum adimit. Ille vero, nolens vigilias nihil a-

Amanis hac ex re lætitiam in indignationem vertit Mardochæus.

Amanes Mardochæo crucem uxoris suasu parat. Esth. 5.

ἢ δ' ἐσεμνὸν ἐπικεκμένη τὸ κάλλος. εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ δέος. ὡς δὲ κατ' πρόσωπον αὐτοῦ, καθεζομένου ἐπὶ βάθρου, γίνεται, τὸ βασιλικὸν ἐνδεδυμένου κόσμον, ὃς ἦν ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δὲ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον δὲ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καί τι καὶ πρὸς τὴν ὀργὴν τῷ προσώπῳ. πάρεσις δ' αὐτὴν κατὰ θεὸν λαμβάνει· καὶ τοῖς φίλοις παλαίουσιν ἐστιν ἀχανὴς ἐπιπεσοῦσα, ὁ δὲ βασιλεὺς, καὶ βάλλησιν οἴκτου πρὸς θεοῦ, τὴν ἀμφίνοιαν μεταβαλὼν, καὶ δείσας τὴν τοῦ γυναικὸς, μὴ δὲ πάθοι τι τῶν χαλεπῶν κατὰ δὲ φόβος, ἀνεπήδησεν ἀπὸ δὲ θρόνου, καὶ τὴν ἀγκάλαις αὐτὴν ἀναλαβὼν ἀνεκόμισε, καταπαυόμενός τε δὲ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν παρεκελεύων, καὶ μηδὲν ἀνακλαυσθῆναι σκυθρωπὸν, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἦλθοι. τὸ γὰρ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας κεῖσθαι· τὴν δὲ, ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐνέπιπτε τῇ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ἐπὶ τὸ αὐχένα αὐτῆς διὰ τὸν νόμον, ἀπολύων αὐτὴν ἀνάγκης. ἡδὺ δὲ ταῦτα ἀναζωπυρήσασα, "δέσποτα, εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον "συμβεβηκὸς μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε, μέγαν "καλὸν δὲ φοβερὸν, ἀθυμίᾳ μὲ τὸ πνεῦμα, καὶ "κατελειπόμην ἀπὸ τῆς ψυχῆς." μόλις δ' αὐτῆς δὲ ποτε φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀσθενείας, αὐτόν τε ἀγωνία δὲ παραχὴ καταλάμβανε, καὶ τὴν Ἐσθῆρα ἀθυμεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτοῦ δὲ τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων ἀφαιρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ Ἐσθὴρ ὅτι ἑστιάσειν αὐτὸν μετὰ Ἀμάνου φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευάκει γὰρ αὐτὴν δεῖπνον ἔλεγεν. ὡς δὲ ἐπένευσε δὲ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων, τὴν Ἐσθῆρα ἐκέλευσεν αὐτοῦ δηλοῦν τί βούλεται· μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' ἂν τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθέλησῃ λαβεῖν. ἡ δὲ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἀνεβάλλετο φέρειν αὐτοῦ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετὰ Ἀμάνου πρὸς ἑστίασιν.

ι'. Τῇ δὲ βασιλέως ὑποδεχομένῃ, ὁ Ἀμάνης ἐξῆλθε περιχαρὴς, ὅτι τῷ μόνον ἠξιῶσθαι συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῇ Ἐσθῆρι, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δὲ ἐν τῇ αὐλῇ Μαρδοχαῖον, ὑπερηγανάκτησεν· ἐκ γὰρ αὐτοῦ παρ' αὐτὸν θεασαμένου πρὸς τιμὴν ἐγίνετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὴν, τὴν γυναῖκα Ζάρραζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς ἐκ παρὰ βασιλέως ἀπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης· καὶ γὰρ σήμερον ὡς δειπνήσοντι παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, καὶ κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑπιοῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκεσθαι, Μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν Ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ζαρράζας εἰπούσης, κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν πεντήκοντα, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀναστανρῶσαι τὸν Μαρδοχαῖον· ἐπαινέσας τὴν γνώμην, παρεσκεύαζε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, εἶναι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν Μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἕτοιμον. ὁ δὲ Θεὸς καταγέλα τῆς Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος· καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ γλησομένῳ. τοῦ γὰρ βασιλέως διὰ νυκτὸς ἐκείνης ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δὲ βουλόμενος ἀργῶς διελέσαι τὴν

x Διακεκαυμένῃ] Διακεκαλυμμένῃ *Vat.*

y Πάρεσις] Conf. supr. lib. 9. c. 11. §. 3. SPANH. Πάρεσις, *languor.* gloss. REL.

z Καὶ τοῖς φίλοις παλαίουσιν ὑπὸ] Καὶ τῇ π. πλ. ἰσόν *Zonar.* ταῖς φίλοις παλαίουσιν ὑπὸ legisse videtur *Epiphan.*

a Αχανὴς,] Αχανὴς, ἀφθόγγος, ἄλαλος *Hesych.* Hæc autem de gravi illo Estheræ metu & deliquio non extant in Hebr. Estheræ, nec Græco LXX. SPANH.

b Ἀπὸ δὲ θρόνου,] Ἐκ δὲ θρόνου *Vat.*

c Ὑπολαβὼν ἀνεκάθητο,] Ἀναλαβὼν *Vat.*

d Ὑποπτεύειν σκυθρωπὸν,] Ita *MSS.* (& Coccejus) ὑποπτεύσειν in *Editis.*

e Εὐλαβείας] Ἡ δὲ εὐλάβεια σώζει πάντα· Sophocl. Oedip. Col. v. 116. SPANH.

f Ἀναζωπυρήσασα,] Forte ἀναζωπυρηθεῖσα. COCC.

g Ὑπεχώρει μοι τὸ πνεῦμα,] Ὑποχώρει μοι τὸ πν. *Hen.* & *Busb.*

h Πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἐξίωσε.] Ἐπ' αὐτὸν *Vat.* & mox infr. hac §. ἐφ' ἑστίασιν.

i Μόνον ἠξιῶσθαι] Μόνος *Busb.*

k Τοσαύτης τυγχάνει] Ταύτης τυγχάνει π. τ. β. ἢ τιμῆς *Hen.*

l Ζάρραζαν] זרש *Hebr.* Esth. v. 10. SPANH.

m Μόνος,] Μόνος *Hen.*

n Καὶ κληθεὶς πάλιν] Illud καὶ è *MSS.*

o Ἀνασταυρῶσαι] Ἀνασταυρῶσαι (pro simpliciter cruci affigere, prout & alibi) de Hamane. REL.

p Ἑτοιμασαμένοις,] Ἑτοιμασαμένης *Hen.* & *Busb.*

q Καταγέλα τῆς Ἀμάνου πονηρᾶς ἐλπίδος·] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* καταγελᾷ in *Editis.*

r Ἀργῶς] Ἀργὴς *Hen.*

τὴν ἀρχυπνίαν, ἀλλ' εἴς π[s] τ τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτὴν ἀναλῶσαι, τ γραμματεῖα κομίσαντα καὶ τῶν περὶ αὐτὸ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν [t] ἰδίων πράξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ παρέταξεν. κομισθέντος δ' καὶ ἀναγινώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν ἐν τοῖς γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δ' διὰ πίστιν δωρεᾶς τετυχηκὼς [v] μειζόνων, ἦλθε καὶ ὅτι [x] Βαγαθῶου καὶ Θεοδέστου τοὺς ὑπιβεβουλευκότας δυσὶ τοῖς βασιλεῖ, ὧν Μαρδοχαῖος μηνυτὴς [y] γέγονεν. φερόντων δ' τοῦτο μόνον ἐκ γραμματείου, καὶ [z] μεταβαίνοντος [a] εἰς ἕτερον πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, [b] πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, πότε εἴη τ νυκτὸς ὥρα παρ' ἃ τῶν [c] ὑπὸ τούτῳ τεταγμένων ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ', ὡς ὄρθρος [d] ἐστὶν ἤδη, παρέταξε τῶν φίλων ὃν ἂν πρὸ τ αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παρόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὥστε Ἀμάνην εὑρεθῆναι. ἧττον γὰρ τ συνήθους ὥρας [d] ἐληλύθη, πρὸς ὃ Μαρδοχαῖος θανάτου [e] δεησόμενος αὐτοῦ. τῶν οὖν θεραπόντων [f] εἰπόντων, ὅτι Ἀμάνης εἴη πρὸ τ αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δέ, "Φίλον, εἶπεν, εἰδώς σε ἐμαυτῷ "μόνον εὔνουν, συμβούλευσόν μοι παρακαλῶ, πῶς "ἂν τιμήσαιμί τινα τερπόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τ "ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἄξιως." ὁ δ' Ἀμάνης λογισάμενος, ὡς ἂν δῶ γνώμην πιστὴν δώσειν ὑπὲρ [h] αὐτοῦ· φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τ βασιλέως μόνον· ὡς ὄντος ἀρίστου εἶναι, τοιοῦτον φανερὸν ἐποίησεν. εἶπε γάρ, "εἰ βούλοιο [i] τὸν ἄνθρωπον, ὃν φὴς ἀγαπᾶν, δό-"ξῃ περιβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τοῦ αὐ-"τοῦ ἐσθῆτα οἷ φοροῦσι, καὶ [k] περιαυχένιον χρυσοῦν "ἔχοντα, καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα "κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως, ὅτι τοῦτος τυγχά-"νει τῆς τιμῆς ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ." ὁ μὲν οὖν Ἀμάνης ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν [l] ἥξειν τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ διανοίᾳ, "πορευθών, φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν "στολὴν καὶ τὸν στρεπτὸν, πρόσβητησον Μαρδοχαῖον τὸν "Ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δὸς, κήρυττε προάγων "αὐτοῦ τὸν ἵππον. σὺ γὰρ, ἔφη, μοὶ φίλος ἀναγκαῖος, "καὶ ἴσθι λόγου οὐ χρήσας συμβουλοῦ ἐμοί. ταῦ-"τα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔστω σώσαντι μου τὴν ψυχήν." τούτων ἀκούσας ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα, τὴν διάνοιαν συνεχύθη, καὶ πλήξεις ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τ ἵππον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ [m] τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν Μαρδοχαῖον εὑρὼν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ, οὐκ εἰδὼς πάλησιν, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, "ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, εἶ-"πεν, ἕως ἡμῶν τῆς συμφορᾶς [n] ἐπιγελᾷς;" πι-θεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἣν αὐτῷ παρέχε, τὸν [o] τότε ὑπι-βεβουλευσότας δυσὶν [p] ἐλέγξας, [q] ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει, καὶ περιτίθεται τὸ

gendo conterere, ſed in aliquid è ſummis imperii rebus impendere, præcepit ſcribæ ut rerum à ſe ſibi legi & à regibus ſui anteceſſoribus geſtarum commentarios afferret, ſibique recitaret. Cum autem eos attuliſſet & legeret, inventus eſt quidam, quòd in re aliqua egregium ſe præſtiterit, in præmium accepiſſe provinciam, cujus nomen etiam adſcriptum erat. alium vero ob fidem *ſuam* muneribus affectum indicans, tum veniebat ad Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum contra Regem conjurationem à Mardochæo patefactam. Et cum hoc tantum ſcriba dixiſſet, & ad aliud rerum geſtarum caput properaret, Rex eum inhibuit, percontatus, an ſcriptum haberet quid ex ea re præmii fuiſſet conſequutus. Quo reſpondente, nihil *ſcriptum eſſe*, Rex juſſit eum tacere, & quota hora noctis eſſet eos interrogabat, qui in id conſtituti erant. Cumque audiſſet quod jam diluculum eſſet, præcepit, ut ſi quem amicorum jam invenerint pro foribus regiæ, ſibi nunciatum venirent. Accidit autem ut Amanes compareret. nam paulo maturius, quam ante conſuevit, aderat, ut ab eo Mardochæum ad mortis ſupplicium poſceret. Cumque famuli renunciaſſent, adeſſe Amanem in atrio, *tum Rex* juſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, "Cum norim, "inquit, te mihi amicum eſſe ſpectatæ præ cæte-"ris benevolentiæ, da mihi obſecro conſilium, "quo honore pro mea magnificentia eum afficere "debeam, quem valde diligo." Hîc Amanes ratus, quam ſententiam dixiſſet eam in rem ſuam dicturum, (ſe enim ſolum à Rege *uſque eo* amari) quam optimam eſſe exiſtimabat eam protulit. Ajebat enim, "Si hominem, quem à te dicis *adeo* "amari in magna gloria eſſe volueris, facito ut "equo vehatur, eadem qua tu veſte indutus, & "collo torquem auream habens, illumque antece-"dat aliquis ex amicis tuis neceſſariis, proclamet-"que per totam urbem, hunc ei honorem haberi, "quem Rex vult honorari." Et quidem Amanes horum auctor fuit, quod putaret iſtud ſibi datum iri præmium. Cum autem Regi hoc conſilium valde placuiſſet, "Ergo, inquit, agedum "(nam licet tibi capere equum & veſtitum & tor-"quem) quære Mardochæum Judæum, &, cum "illum iſtis donaveris, præconium facito, equum "illius antecedens. Tu enim, adjiciebat, amicus "meus neceſſarius, ea exſequere, quæ me optime "monuiſti ut fierent. Hæc autem illi à me tri-"buentur ob vitam meam conſervatam." Hiſce præter omnem ſpem auditis, animo perturbatus & conſilii inopia affectus, egreditur, equum ducens & purpuram *ſecum ferens* & torquem auream. Cumque Mardochæum inveniſſet pro foribus regiæ ſacco amictum, juſſit ut eum deponeret & purpuram indueret. Ille vero, veritatis ignoratione, ſeſe illudi exiſtimans, "ô bipedum nequiſſime, "inquit, itane irrides & ludificaris calamitates no-"ſtras?" At ubi ei perſuaſum erat, Regem hoc ei præmium perſolviſſe, pro ſalute, patefactis olim eunuchorum inſidiis, ab ipſo ſibi data, purpuram induit qua veſtiri perpetui moris erat Regi, & colle torquem accommodat, & conſcenſo equo in am-

Rex jubet commentarios. Eſth. 6.

Mardochæi nomen in iiſdem perſcriptum reperit.

Amanes Mardochæum honorare cogitur. Eſth. 6.

[s] Τῶν τῇ βασιλείᾳ] Sic *Vat.* Ἢ ὁ τῇ βασ. in *ceteris.*
[t] Ἰδίων πράξεων,] Sic *MSS.* ἰδίᾳ in *Editis.*
[v] Μειζόνων,] Pro μειζόνων f. μειζότερα dona, quæ μειζοτέρεια data, ſeu indicibus majoris alicujus rei, apud Æſchyl. Eum. v. 245. μειζοτέρων ἀφθίτων. SPANH.
[x] Βαγαθῶου καὶ Θεοδέστου] Ita ut ſupra (§. 4.) edere viſum eſt. Hic vero Βαγαθῷ καὶ Θεοδέστῳ habent *Baſ.* & *Gen.* Βαγαθῷ καὶ Θεοδοσίτῳ *Gall.* & *Vat.* Γαβαθῶου καὶ Θεοδέστου *Hen.*
[y] Γενόμενος.] Γεγονὼς *Hen.* & *Busb.*
[z] Μεταβαίνοντος] Μεταβάντος *Busb.* & *Zonar.*
[a] Εἰς ἑτέραν πρᾶξιν,] Ἐφ' ἑτέραν *Hen.* & *Busb.*
[b] Πυθόμενος εἰ μὴ] Πυθανόμενος *Hen.* & *Zonar.*
[c] Ἐπὶ τούτῳ] Εἰς τοῦτο *Vat.*
[d] Ἐληλύθει,] Εἰσεληλύθει *Vat.*
[e] Δεησόμενος αὐτοῦ.] Δεηθησόμενος *Busb.*
[f] Εἰπόντων,] Φασκόντων *Hen.*
[g] Μείζον δόξαν,] Μείζον non agnoſcit *Epiphan.*
[h] Αὐτοῦ·] Ἑαυτοῦ *Hen.* & *Busb.* αὐτῷ in *Editis.*
[i] Τὸν ἄνθρωπον] Τοῦτον τ ἄνθρωπον *Hen.* & *Busb.*
[k] Περιαυχένιον χρυσοῦν] Conf. ſupr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH. Περιαυχένιον, *liliolum* gloſſ. REL.
[l] Ἥξειν τοῦτο τὸ γέρας.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* ἔχειν in *Editis.*
[m] Τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον.] Conf. ſupr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.
[n] Ἐπιγελᾷς;] Ἐγγελᾷς *Hen.* & *Busb.* ἐπισγελᾷς *Vat.*
[o] Τότε ἐπιβουλεύσαντας τυγχάνας] Ita *MSS.* τότε in *Editis.*
[p] Ἐλέγξας,] Ἐλέγξαντα *Hen.* ἐλέγξαι *Busb.*
[q] Ἐνδύεται τὴν πορφύραν ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διετέλει,] Conf. ſupr. lib. 10. c. xi. §. 2. SPANH.

ambitum circuibat urbem, præcedente Amane & proclamante, "Hæc eum à Rege consequuturum "esse, qui ab illo amabitur & honore dignus ha-"bebitur." Cumque urbem circuitu perlustrassent, Mardochæus quidem ad Regem se recipit, Amanes vero præ pudore domum se contulit, & cum lachrymis uxori & amicis, quæ illi contigissent, narravit. Cui illi dixerunt, non posse in Mardochæum vindicari, Deum enim ab ipso stare.

Esther Amanem apud Regem accusat. Esth. 7.

11. Adhuc autem eis ista inter se loquentibus, adfuere Estheris eunuchi, qui Amanem propere ducerent ad convivium. Atque Sabuchadas, unus ex Eunuchis, visa cruce in Amanis ædibus defixa, quam Mardochæo paraverant, è famulo quodam quæsivit quam ob rem in promptu eam posuerant; cumque didicisset Reginæ avunculo *eam paratam esse*, fore enim ut Amanes ipsum à Rege postularet ad supplicium, tunc quidem silebat. Cæterum postquam Rex, cum Amane prolixe acceptus, rogasset Reginam ut ipsi diceret, quo munere ab eo affici quammaxime vellet, ut quæ cujuscunque desiderio teneretur id impetratura esset: cœpit populi periculum deplorare, seque cum gente sua dicebat exitio addictam esse, & ideo *nunc* de istis verba facere. neque enim se molestiam ei creaturam fuisse, si in amaram servitutem ipsos vendi jussisset. malum enim hoc leviusculum. Itaque supplex orabat ut ab istis liberarentur. Cum autem Rex quæsivisset, quisnam ista patraverat, tum demum Amanem palam accusabat; atque hunc, quod animo esset in eos maligno, insidias struxisse arguebat. At ubi Rex, hisce perturbatus, se è convivio in hortos proripuerat, Amanes Estherem orare cœpit, & obsecrare ut peccatis *ejus* venia daretur. is enim intellexerat se in periculo esse. Cumque in Reginæ lectum prolapsus esset eique supplicaret, Rex ingressus, & hoc viso magis adhuc commotus, dixit, O omnium hominum sceleστissime, ad vim uxori etiam meæ inferendam aggrederis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne verbum quidem effari valente, tunc Sabuchades eunuchus prodiens Amani objiciebat, quod in ædibus ejus invenisset crucem Mardochæo paratam: hoc enim ipsi famulum ejus interrogatum dixisse, cum eum ad convivium invitatum iverit. crucem autem ajebat altitudine esse quinquaginta cubitorum. Quo audito, Rex decrevit non aliud ipsi constituere supplicium, quàm quod in Mardochæum excogitaverat: jussitque ut è vestigio de cruce ista suspensus mortem obiret. Unde mihi subit mirari *Dei* numen, & sapientiam ejus & justitiam vel ex hoc uno colligere; quod non solum Amanis improbitatem *merito* affecerit supplicio, sed & eadem pœna, cujus in alium artifex fuerat,

Rex ira accensus in Amanem.

περιπάτῳ χένιον, καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ ἵππον ἐν κύκλῳ [r] περιήγε τὴν πόλιν, Ἀμάνης προάγων ἐκήρυσσεν, ὅτι "[s] ταῦτ' ἔσται παρὰ βασιλέως [t] αὐτῷ, ὃν ἂν τιμᾷ "καὶ τιμῆς [v] ἄξιον δοκιμάσῃ." ἐπεὶ δὲ περιῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν Μαρδοχαῖος εἰσῆσι πρὸς τὸ βασίλεια· Ἀμάνης δὲ ὑπ' αἰσχύνης [x] πρὸς αὐτὸν οὐδαμῶς ἐτράπετο, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα [y] διηγεῖτο. [z] οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν Μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνησεσθαι, τὸ γὰρ Θεὸν εἶναι σὺν αὐτῷ.

ια'. Ταῦτα δὴ τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλουμένων, ἦκον οἱ τοῦ Εσθῆρος εὐνοῦχοι τὸν Ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. [a] Σαβουχάδας τις τῶν εὐνούχων εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ Ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ Μαρδοχαίῳ παρεσκεύακεισαν, καὶ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν [b] ἐπὶ τί τοῦτον ἥκοιεν ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς [c] δὲ ὡς ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ Ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς, μετὰ τὸν Ἀμάνην δωρησάμενος, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αἰτεῖν, τίνος βούλεται [d] δωρεᾶς [e] ἐπιτυχεῖν, ὡς ληψομένῃ ὅπερ ἂν ἐπιθυμήσῃ ἔχειν· τὸν μὲν λαὸν κίνδυνον ἀπώδυρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἐκδεδόσθαι, διὸ καὶ παιδεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐ γὰρ ἂν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὰν ἐκέλευσεν αὐτοὺς. [f] ἀπεμποληθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα γεγονημένα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς τοῦ Ἀμάνου· καὶ τοῦτον, ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τὴν [h] ἐπιβουλὴν [i] ἤλεγχε. παραχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τοῦ Εσθῆρος ὁ Ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ προσκαλεῖν [k] συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. [l] ἐπί τε τῆς κλίνης [m] αὐτῆς αὐτῷ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν προσκαλουμένου, εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς, [n] καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν, ὦ κάκιστε [o] πάντων ἀνθρώπων, καὶ βιάζεσθαί μοι τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς; Ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ Σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει [q] τοῦ Ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ Μαρδοχαίῳ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πυθομένῳ τὴν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτε καλέσων αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. εἶναι δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε πεντήκοντα πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ [r] προσβαλεῖν ἐκέλευε τὸν Ἀμάνην, ἢ τῇ κατὰ Μαρδοχαίου γενομένῃ· καὶ κελεύει [s] προσηλῶσαι αὐτὸν [t] ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ ἀνακρεμασθέντα ἀποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὸν Ἀμάνην κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν καθ' ἑτέρου μεμηχανημένου τιμωρίαν,

---

r Περιῄει τὴν πόλιν,] Sic *MSS.* προσιὼν in *Editis.*

s Ταῦτ' ἔσται] Ita *MSS* & *Vet. Interpr.* τοῦτ' ἔσται in *Editis.*

t Αὐτῷ,] Cum τῷ ὃν ὁ βασ. habeat *Busb.* αὐτῷ malui reponere quam (ut in *Editis* factum est) subintelligendum relinquere. Juxta LXXII. τῷ ἀνθρώπῳ ὃν ὁ βασ. legendum.

v Ἄξιον δοκιμάσῃ.] Ἄξιον ὑπάρχοντα δοκ. *Vat.*

x Πρὸς αὐτὸν προσῆσι,] Ita *Busb.* πρὸς αὐτὸν ὁ προσῆσι in *Editis Aliisque.* Ἐπέστρεψε δὲ ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν αὐλὴν, Ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια LXXII. *Aman autem ad se recedens* vertit *Epiphan.* Ἀμὰν δὲ οἴκοι ὑπέστρεψε *Zonar.*

y Διηγεῖτο.] *Al* διηγεῖτο.

z Οἱ δὲ οὐκέτ' ἀμυνάσθαι] Η δὲ οὐκ. ἀ. τ. Μ. ἔλεγεν *Hen.*

a Σαβουχάδας τις] Αβουχάδας τις *Vat.* & *Gall.* Σαβυχάνης δὲ *Busb.* Βαγαθὰν LXXII. HUDS. Quod nomen non legitur in hac historia Esth VII. 11. חרבונה LXX. v. 9. Βαγαθὰν *Rufin.* Ut hoc loco *Sabuchadas.* SPANH.

b Ἐπὶ τί τοῦτον] Ἐπὶ τίνα *Vat.* atque ita forsan legerit *Epiphan.* qui vertit *cujus causa.*

c Δὲ ὡς ἐπὶ τὸν τοῦ βασιλίσσης θεῖον,] Δὲ non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

d Δωρεᾶς] Παρ' αὐτοῦ δωρεᾶς *Hen.*

e Ἐπιτυχεῖν,] Τυχεῖν *Vat.*

f Ἀπεμποληθῆναι.] Lib. VI. Antt. c. 1. §. 2. ἀπεμπολᾶν γάρ ἐστιν ὕστερον τὸ δουλεύειν, μᾶλλον δὲ συνωθίζειν· ἀπεμπολητὴς Lycophron. p. 61. SPANH.

g Τοῦ Ἀμάνου·] Illud τοῦ è *Cod. Vat.*

h Ἐπιβουλὴν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* βουλὴν in *Editis.*

i Ἤλεγχε.] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἤλεγε in *Editis.* ἠλέγχθαι *Hen.*

k Συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων.] Συγγώμην *Vat.*

l Ἐπί τε τῆς κλίνης] Ἐπειτ' ἐπὶ κλ. *Hen.*

m Αὐτῆς αὐτῷ πεσόντος] Αὐτῆς deëst *Vat.* & *Vet. Interpr.*

n Καὶ πρὸς τὴν ὄψιν] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* πρὸς deëst *Editis.*

o Πάντων ἀνθρώπων,] Ἀνθρώπων post πάντων non agnoscunt *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

p Σαβαχάδας ὁ εὐνοῦχος] Σαβαζώνης in uno *Cod. Vat.* Αβυκάδης in altero. Ερμωνᾶς *Busb.* Forsan legendum Χερβωνᾶς. nam *Hebræis* est *Charbona.*

q Τοῦ Ἀμάνου,] Αὐτοῦ pro τοῦ Ἀμάνου habet *Busb.*

r Προσβαλεῖν] Περιβάλλειν *Vat.*

s Προσηλῶσαι] Conf. supr. lib. 10. c. 8. §. 2. SPANH.

t Ἐξ ἐκείνου τοῦ σταυροῦ] Ita *MSS.* ἐξ ἐκείνου σταυροῦ προσηλωθέντα in *Editis.*

v Ma-

ελαν, ταύτῳ ἐκείνῳ ποιήσειν ⸗ εἶναι, καὶ τοῖς ἄλλοις [v] μαθεῖν ἔτως γνῶναι παρεχηκότ⸗, ὡς ἃ καθ' ἑτέρῳ τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνοι καθ' ἑαυτῷ πρῶτον ἑτοιμασάμεν⸗.

ιϛ'. Ἀμάνης μὲν οὖν [x] ἀμετρήτως τῇ παρὰ βασιλέως χρώμεν⸗ τιμῇ, τέτον διέφθαρη τὸ τρόπον· τὴν γὰρ ὐσίαν αὐτῦ ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσῃ. Μαρδοχαῖον γὰρ προσκαλεσάμεν⸗· καὶ γὰρ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν Ἐσθήρ· ὃν ἔδωκεν Ἀμάνῃ δακτύλιον, τέτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι. [y] δωρεῖται γὰρ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ τὴν Ἀμάνυ κτῆσιν· καὶ δεῖται παρὰ βασιλέως, ἀπαλλάξαι παρὰ τοῦ τὸ ζωῆς φόβυ τὸ τῶν Ἰυδαίων ἔθν⸗, δηλῶσα τὰ γραφέντα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ Ἀμάνυ τῦ [z] Ἀμαδάθυ. ἦν γὰρ πατρίδ⸗ αὐτῆς ἀφανισθεῖσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων [a] ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομένειν τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ [b] ἐσομβακένειν, μηδ' οἷς βέλεται ἐναντίον ἔσεσθαι· γράφειν δὲ ἃ βέλεται προσέταξε τοῖς τῶν Ἰυδαίων ἐκείνῳ ἐκ τῦ βασιλέως ὀνόματ⸗, καὶ σημηναμένῳ αὐτῦ τῇ σφραγῖδι πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τὰς γὰρ ἀναγνωσομένας τὰς ὑπὸ τῦ βασιλικῦ σημαντῆρ⸗ ἠσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν τοῖς ἐγγεγραμμένοις [c] ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τὰς βασιλικὰς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰυδαίων, τοῖς τε [d] οἰκονόμοις καὶ ἄρχυσιν, ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν καὶ εἰκοσιεπτὰ σατραπῶν ἡγυμένοις. τὸ δὲ γεγραμμένον τέτον εἶχε τὸ τρόπον. "[e] Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης τοῖς ἄρχυσι, καὶ "τοῖς ἡμέτερα φρονῦσι, χαίρειν. Πολλοὶ διὰ μέγεθ⸗ "δυεργεσίας, καὶ τιμῆς ἣν δι' ὑπερβολὴν [f] τῆς χρησό- "τητ⸗ τῶν παρεχόντων [g] σκαρπῦντ⸗, οὐκ εἰς τὰς "ὑποδεεστέρας μόνον ἐξυβρίζυσιν, ἀλλ' ἤδη αὐτοὺς ἀ- "δικεῖν ὠκνησαν τὰς δυεργετουμένας, τὸ δυχάριστον ἐξ "ἀνθρώπων ἀναιροῦντες· καὶ δι' ἀπειροκαλίαν [h] τῶν "οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, χάρον εἰς τὰς αἰτίας "ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τύτοις νομίζυσι, καὶ "τὴν ἐξ αὐτῦ διαφεύξεσθαι δίκην. ἔνιοι δὲ τύτων προσα- "σίαν πραγμάτων ἐπιτραπέντες παρὰ τῶν φίλων, καὶ "μῖσ⸗ ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, παραλογισάμενοι "τὰς κρατυῦντας, ψευδέσιν αἰτίαις καὶ διαβολαῖς "ἔπεισαν κατὰ μηδὲν [i] ἠδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, "ὑφ' ἧς ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι. [k] τέτο δὲ οὐκ ἐκ "τῶν ἀρχαιοτέρων, ἀλλ' ἀφ' ἡμῶν γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως "ἰδεῖν ἐστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τὰς ἡμετέρας "ὄψεις πεπλημμελημένων· ὡς διαβολαῖς μὲν καὶ κατη- "γορίαις μὴ προσέχειν ἔτι τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι "πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσοι τὰς αὐτὰς εἶδε πε- "πραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν ἂν ἃ τοιαῦτα, χαρίζε- "σθαι δὲ ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ "τοῖς λέγυσι προσιέμενον. ὡς μὲν οὖν Ἀμάνης [l] Ἀμα- "δάθυ μὲν παῖς, Ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένο⸗, [m] ἀλλό- "τριο⸗ ὢν τοῦ Περσῶν αἵματο⸗, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν ἀ- "πέλαυσε τῆς παρ' [n] ἁπάντων χρηστότητ⸗, ὅτι τοσοῦτον

ipsum plectendum esse curaverit, atque aliis hoc in documentum dederit, quod quæ in alterum quis molitus fuerit, ea primo insciius in se paraverit.

12. Et quidem Amanes eo, quem à Rege acceperat, honore immoderate abusus, hoc modo periit: ejus vero opes & facultates *Rex eo die* Reginæ dedit. Deinde cum Mardochæum ad se accivisset (nam & Regi indicaverat Esther, quæ sibi cum eo intercederet necessitudo) quem Amani dederat annulum, hunc *ipsum ei detractum* Mardochæo tradidit. Porro etiam Regina ei largita est possessiones Amanis; Regique supplicavit, ut Judæorum gentem omni vitæ periculi liberaret metu, nota ei faciens quæ per omnes *imperii sui* regiones scripta miserat Amanes Amadathæ filius. patria sua ad vastitatem redacta, suisque popularibus peremptis, vitam sibi non vitalem fore *dicebat*. Tum ei Rex pollicitus est, se nihil quod ipsi displiceret data opera facturum esse, neque voluntati ejus *ulla in re* contra iturum: jussitque de Judæis scribere quod sibi visum fuerit Regis nomine, ejusque sigillo signatum per omne *ejus* imperium mittendum curare. neminem enim, qui epistolas regio sigillo munitas leget, iis quæ scripta fuerint vel minimum adversaturum esse. Scribis itaque regiis accersitis, præcepit eis pro Judæis scribere ad gentes *omnes*, & ad procuratores & principes, ab India ad Æthiopiam usque, centum & viginti septem provinciarum gubernatores. Literæ autem ad hoc exemplum scriptæ sunt. "Rex "magnus Artaxerxes principibus, & iis qui stant "à nobis, salutem. Multi magnitudine beneficio- "rum, & honoris ex nimia largientium benignita- "te in eos collati, non solum inferiores injuria co- "nantur afficere, sed & in ipsos suos beneficos ma- "lum moliri non detrectarunt, gratitudinem ex "hominibus tollentes; &, inepta ex insperata fe- "licitate insolentia elati, opum abundantiam in il- "los convertentes quorum beneficio iis aucti sunt, "ista Deo latitura esse arbitrantur, seque manus "ejus ultrices evasuros. Ex his vero quidam, ab "amicis rebus administrandis admoti, & privato "in nonnullos odio flagrantes, deceptis iis quos "penes summum est imperium, falsis criminibus "& calumniis effecerunt ut in innoxios ira effer- "rentur, ex qua salutis discrimen adierunt. id quod "adeo cernere licet, non ex iis quæ de rebus an- "tiquis memoriæ prodita sunt aut quæ fama & au- "ditione accepimus, sed istis ex facinoribus quæ "ante oculos nostros audacter patrata sunt: quo "deinceps operam demus, ut calumniis & crimi- "nationibus fidem non habeamus, iisve quæ alii "nobis persuaderi volunt; sed ea dijudicare quæ "nobis in notitiam veniunt, atque in illa animad- "vertere, si pœnam commeruerint, diversaque ab "his præmio afficere, rebus ipsis intendentes non "aliorum sermonibus. Equidem simulac Amanes, "Amadathæ filius, genere Amalecita, à Persarum "sanguine alienus, & à nobis hospitio exceptus, no-

Esther muneribus aucta à Rege. Esth. 8.

Petiit à Rege ut Amanis decretum rescindatur. Esth. 8.

Artaxerxis litera, quibus Amanis edictum rescindit. Esth. 8.

[v] Μαθεῖν ἔτως] Forsan μαθεῖν ἔτως καὶ γνῶναι.

[x] Ἀμετρήτως] Ita cum *Hen.* & *Vat. Interpr.* ἀμετρήτῳ τῇ παρὰ *Vat.* ἀμετρήτῳ τοῦ in *Editis.*

[y] Δωρεῖται] Δίδωσι *Busb.*

[z] Ἀμαδάθυ,] Ἀμαθούθυ *Vat.* tam hîc quam infra. Σαμαδάθυ *Hen.*

[a] Ἀπολομένων,] Ἀπολωλυμένων *Hen.*

[b] Ἐσομβακένειν,] Præteritum pro futuro aut præsenti: quod Græcis familiare esse ostendit *Vigerus.*

[c] Ἐναντιώσεσθαι.] Ἐναντιώσασθαι *Hen.* & *Gall.*

[d] Οἰκονόμοις καὶ ἄρχυσιν,] Nota, Οἰκονόμοι καὶ Ἄρχοντες *Rufinus* Primates & Magistratus. Sic LXX. Esth. VIII. 9. SPANH.

[e] Βασιλεὺς μέγας] Literæ Artaxerxis quæ in Vers. LXX. Esth. VIII. post v. 12. Sed paullo aliter, quàm hic apud Josephum. SPANH.

[f] Τῆς χρηστότητ⸗ τῶν παρεχόντων] Ita *Hen.* in *reliquis* desideratur.

[g] Σκαρπῦντο,] Ita legisse visus est *Epiphan.* σκαρπῦντο, μᾶλλον ἐφρόντισαν, καὶ οὐκ εἰς τὰς &c.

[h] Τῶν οὐκ ἐξ ὧν] Id est, ἀντὶ τῶν προσεδόκησαν ἀγαθῶν. atque ita legendum esse monuit Cl. *Lowthius.*

[i] Ἠδικηκότων ὀργὴν] Ἀδικημάτων in *Editis Aliisque.* ἀδικούντων *Hen.*

[k] Τέτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων,] Τέτο δ' οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀκοῇ γνώσιμον *Hen.* Multo aliter *Epiphan.* qui vertit, *quæ res & ex veteribus probatur historiis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorumdam suggestionibus regum studia depravantur.* & sic deinceps prout in *vulgata* versione *Bibliorum.*

[l] Ἀμαδάθυ] Ἀμαδάθυ παῖς, Ἀμαληκίτης τὸ γένο⸗ *Hen.* Ἀμαθούδυ pro Ἀμαδάθυ habet *Vat.*

[m] Ἀλλότριο⸗ ὢν] *Apocrypho* libro *Estheris*, c. 16. v. 10. ἀλλότριο⸗ δὲ τῦ Περσῶν αἵματο⸗, καὶ πολὺ διεστηκὼς τῆς ἡμετέρας χρηστότητ⸗, ἐπιξενωθεὶς ἡμῖν.

[n] Ἁπάντας χρηστότητ⸗,] Ita pro ἅπαντα *Editorum* in *Codd. Busb.* & *Hen.* in *Apocrypho* libro *Esth.* c. 16. v. 11. ἔτυχεν ὧν ἔχομεν πρὸς πᾶν ἔθνο⸗ φιλανθρωπίας ἐπὶ τοσοῦτον &c.

o Τὸν

"noſtra uſus eſt humanitate, qua erga omnes præ-
"diti ſumus, eouſque ut pater noſter poſtea ap-
"pellaretur, & conſtanter ab omnibus coleretur,
"& regios honores ſecundum nos ab omnibus con-
"ſequeretur, felicitatem *ſuam* ferre non potuit,
"neque bene & ſapienter fortunæ magnitudinem
"temperare & moderari, ſed conatus eſt nos, qui-
"bus poteſtatem *ſuam* acceptam debet, regno pri-
"vare & ſpiritu, Mardochæum optime de nobis
"meritum & conſervatorem noſtrum, & Eſtherem
"vitæ noſtræ dimidium regnique ſociam nefarie &
"inſidioſe poſtulando ad necem. Hoc enim pa-
"cto, cum nos amicis orbaſſet, imperium ad alios
"transferre voluit. Nos vero, cum animadverte-
"rimus Judæos, ab iſto ſcelerato ad exitium pro-
"ditos, non eſſe maleficos, ſed optimis legibus &
"inſtitutis vivere, Deoque deditos eſſe, qui & no-
"bis & majoribus noſtris imperium conſervavit,
"non ſolum illos à pœna abſolvimus, cui eos ſub-
"jecerunt literæ non ita pridem ab Amane miſſæ,
"quibus ſi non attendatis recte facietis: verum-
"etiam volumus ut eos omni honore proſequami-
"ni, nam eum qui iſtas in illorum perniciem ex-
"cogitavit ad portas Suſorum crucifigendum cu-
"ravimus cum tota ſua familia, Deo, qui videt o-
"mnia, iſtas ei pœnas infligente. Vos autem ju-
"bemus, ut, epiſtolæ *hujus* exemplo locis omni-
"bus regni noſtri propoſito, ſinatis Judæos, ſuis
"utentes legibus, pace vivere, illoſque adjuvetis
"in eis (à quibus adverſis *ſuis* temporibus injurias
"acceperunt) ulciſcendis eadem die, videlicet de-
"cimatertia menſis duodecimi qui eſt Adar. Hanc
"enim diem Deus pro funeſta dedit eis ſalutarem.
"Sitque illis quidem læta, qui nobis bene volunt,
"monumentum vero ultionis de inſidiarum ma-
"chinatoribus. Volumus autem civitati & genti
"omni notum eſſe, quod, quæcunque iſtis ſingu-
"lis quæ ſcripta ſunt non fuerit obſequuta, ferro
"& igni vaſtabitur. Atque hæ literæ *palam* pro-
"ponantur in omnibus imperii noſtri regionibus,
"ſintque *Judæi* omnes ad eam diem parati ſuos
"ulciſci adverſarios.

Mardochæus à Rege honoratus. Eſth. 9.

13. Et quidem equites, qui literas perferebant, è veſtigio profecti itinera ſuſcepta conficiebant. Mardochæus vero cum *in publicum* prodiiſſet regia veſte amictus & corona aurea & torque circumdatus, Judæi Suſiani, ubi eum conſpexerant adeo honoratum à Rege, ejus felicitatem ſibi cum illo communem eſſe exiſtimarunt. *Ingens* præterea gaudium & lumen ſalutare, regis literis editis, Judæos in civitatibus & provinciis circumdedit: ita ut multi etiam ex aliis gentibus, quas Judæorum terror invaſerat, pudenda circumcidentes, ſibi ſecuritatem hoc modo paraverint. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui apud Judæos Adar, apud Macedonas Dyſtrus vocatur, *equites*, qui regias literas attulerant, nunciabant, ut qua die ipſis periculum imminebat, ea inimicos exitio darent. Judæi autem in honore erant apud ſatrapas & tyrannos & reges & ſcribas; nam formidine Mardochæi neceſſe habuerunt modeſte ſe gerere.

Judæi adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

Poſtquam vero Regis literæ per omnes ditionis ſuæ provincias divulgatæ erant, ita accidit ut Suſenſis civitatis Judæi ex inimicis ſuis circiter quingentos homines interficerent. Cumque Rex per-

"ὡς πατέρα μὲ τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προϊ-
"κυούμενον ἀφαιρεῖν, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς
"βασιλικῆς τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῷ δὲ
"τυχόντι οὐκ ἤνεγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγε-
"θος τῶν ἀγαθῶν ἐταμίευσεν· ἀλλὰ τὴν βασιλείας
"ἐπιβεβλῆσθέ με καὶ τὴν ψυχῆς, τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξου-
"σίας, ἀφελέσθαι, ὁ τὴν εὐεργέτιν μὲ καὶ σωτῆρα Μαρ-
"δοχαῖον, καὶ τὸν κοινωνὸν ἡμῖν τοῦ τε βίου καὶ τῆς βα-
"χῆς Ἐσθῆρα κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν
"αἰτησάμενον. τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τῶν δυνούντων
"ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
"ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ δι' ἀλιτηρίαν πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέν-
"τας Ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὰ ἄ-
"ριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ Θεῷ προσανέ-
"χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βα-
"σιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν
"προαπεσταλμένων ὑπὸ Ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας,
"οἷς πιστεύσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς
"αὐτοὺς ἀπάσης τυγχάνειν βούλομαι, καὶ τὴν ταῦτα κατ'
"αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν Σούσοις ἀ-
"νεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ πάντα ἐφορῶντι Θεῷ
"ταύτῳ αὐτῷ τὴν δίκην ἀπεβαλόντι. κελεύω δὴ ὑ-
"μᾶς, τὸ ἀντίγραφον τῆς ἀπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπα-
"σαν τὴν βασιλείαν, τοὺς Ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις
"νόμοις χρωμένους ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐ-
"τοῖς, ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας
"αὐτοὺς ἀμυνῶνται, [P] τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου
"μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ
"αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
"ἔστω δὴ ἀγαθὴ μὲν τοῖς φίλοις ἡμῖν, ὑπόμνησις δὲ
"τῶν ἐπιβεβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μέντοιγε βού-
"μαι, καὶ πολὺν καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ τῶν γεγραμμένων
"τινὸς ἀθετήσῃ, ὅτι καὶ [q] πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθή-
"σεται. τὰ μέντοι [r] γεγραμμένα προτεθήτω καθ' ὅλης
"τῆς ἡμῖν ὑποταγῆς χώρας, καὶ προγεγυμνάσθωσαν πάν-
"τως εἰς τὴν προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς
"μετέλθωσιν.

ιγ'. Οἱ μὲν οὖν [s] ἱππεῖς, οἱ τὰς ἀπιστολὰς ἀφορμί-
ζοντες, διὰ τὸ ἐξορμήσαντες τὴν προκειμένην ὁδὸν ἔτυον. ὁ
δὲ Μαρδοχαῖος, [t] ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ
τὸ στέφανον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ σκῆπτρον προεληλυθὼς προῆλθεν,
ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν Σού-
σοις ὄντες Ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν ἀπαγγελίαν αὐτοῦ.
χαρὰ δὲ σωτήριον φέγγος, ἐκτεθειμένων τοῦ βασιλέως
γραμμάτων, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς κατὰ χώραν
[v] περιέχειν· ὡς [x] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀφὸ τοῦ [y] ἐκ τῶν Ἰου-
δαίων φόβου προπεμνόμενοι [z] τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς
ἐκ τούτου περιεποιήσαντο. καὶ γὰρ τῇ δωδεκάτῃ μηνὸς τῇ τρις-
καιδεκάτῃ, ὃς καὶ μὲν Ἑβραίοις [a] Ἀδαρ καλεῖται, καὶ ὑπὸ
Μακεδόνας Δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα
ἐδήλουν, ὅπως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν
ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν
καὶ οἱ τύραννοι [b] καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς
Ἰουδαίους· ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἠνάγκαζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ ἀφὴ πίπτει τοῦ
[c] ὑπ' αὐτῷ χώρας ἡγουμένου, συνέπεσεν ὥστε καὶ τοὺς ἐν Σούσοις
Ἰουδαίους ἀποκτεῖναι τῶν ἐχθρῶν περὶ πεντακοσίους. τοῦ δὲ βασι-
λέως

Judæi adverſarios ulciſcuntur. Eſth. 9.

[o] Τὸν ὑπεργίστλου μου] Oroſangæ διεργεί. ✠ Πέρσων βασιλίων. REL.

[p] Τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδαρ,] Conf. ſupr. §. 6. SPANH.

[q] Πυρὶ καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσ.] Conf. lib. 10. c. 7. §. 4. λιμῷ δαπανηθείς. SPANH.

[r] Γεγραμμένα προτεθήτω] Γράμματα *Hen.* & *Busb.*

[s] Ἱππεῖς,] Ἱππεῖς οἱ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀφορμῶντες *Vat.*

[t] Ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν,] Illud ὡς deeſt *Hen.* & *Busb.* & mox (hac §.) ἰδόντες δὲ αὐτὸν habent.

[v] Περιέχειν·] Ita cum *Epiphanio*. ἐπέχειν in *Editis Aliiſque*. εἶχεν *Hen.*

[x] Πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν,] Πολλοὶ τῶν ἐθνῶν LXXII.

[y] Ἐκ τοῦ Ἰουδαίων φόβου προπεμόμενοι] In Hebr. VIII. 17. multi è populis terræ Judaïzantes. SPANH.

[z] Τὴν αἰδῶ,] Τὰ αἰδοῖα *Busb.*

[a] Ἀδαρ καλεῖται, καὶ Μακεδόνων Δύστρος,] Ἀδαρ Macedonibus Δύστρος infr. lib. XII. c. 10. §. 5. SPANH.

[b] Καὶ οἱ βασιλεῖς] Καὶ οἱ βασιλικοὶ γραμματεῖς LXXII.

[c] Ὑπ' αὐτῷ χώρας ἡγουμένου,] Ὑπ' αὐτὸν *Vat.*

d Τοῦ

λέως [d] τ̃ τ̃ ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλ δηλώσαι Θ ἀριθμὸν Εσθ̃ηρ, καὶ ὥσει τ̃ ὑπὲρ τ̃ χώρας τί πο῀ εἴη γεγονὸς διαπορεῖτ Θ, [e] καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις [f] ἐπ' αὐτοὺς ἡνέσθ βούλε῀ πυθανομένη, [g] προχθήσεσθ γὰ, παρεκάλεσεν ὑπὲ ἐπιλῦσαι τοῖς Ιουδαίοις Ϲ τὴν ὑπιοῦσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθ τοῖς ὑπολοιπομένοις τ̃ ἐχθρῶν, [h] καὶ τοὺς δέκα τοῦ Αμάνη παῖδας ἀναστανρῶσαι. καὶ τοῦτ μὲν πρόσταξε τοῖς Ιουδαίοις ὁ βασιλεὺς, μηδὲν ἀντιλέγειν Εσθ̃ηρι βουλόμενΘ. οἱ ῾ πάλιν συγγραφέντες [i] τῇ τετράδι Ϲ δεκάτῃ τοῦ Δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τ̃ ἐναντίων ὡς [k] τριακοσίους, καὶ οὐδενὸς τ̃ ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον ῾ Ϲ, ὑπὲ τ̃ ἐν τῇ χώρᾳ Ϲ Ͳ ἄλλαις πόλεσιν Ιουδαίων, τ̃ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι Ϲ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῷ ῾ ἐχομένῳ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως ῾ Ϲ οἱ ἐν τοῖς Σούσοις Ιουδαῖοι [l] τῷ τετράδα Ϲ δεκάτῳ, καὶ τῷ ἐχομένῳ Ͳ αὐτ μηνὸς συναθροισθέντες ἀνεπαύσαντο. ὅθεν Ϲ νυῦ [m] πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι, διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε ῾ ΜαρδοχαῖΘ τοῖς ἐν τῇ Αρταξέρξου βασιλέως ζῶσιν Ιουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τ̃ πρὸς πάντα διαμεῖναι τ̃ χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τ̃ Ϲ μὴ λήθην παραπλέσθ. μελλήσαντας γὰ αὐτὰς ἐν ταύταις διαφθείρεσθ Ͳ ἡμέραις ὑπὸ Αμάνη, δίκαια ποιήσειν, εἰ διαφυγόντες μὲν τ̃ κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, [n] παρατηρήσουσ῀ αὐτὰς, ἀχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν [o] οἱ Ιουδαῖοι τὰς προφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς [p] Φρουραίους. ὁ ῾ ΜαρδοχαῖΘ μέγας τε ἐν Ϲ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ, καὶ συνδιέπειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ὑπολαύων ἅμα Ϲ τ̃ καινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. διὸ ῾ Ϲ τοῖς Ιουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀμείνω πάσης ἐλπίδΘ. καὶ τὰ μὲν τούτοις, βασιλεύοντΘ Αρταξέρξου, συμβάντα τοῦτον εἶχε τ̃ τρόπον.

emptorum in urbe numerum Eſtheri retuliſſet, & in provinciis quid actum fuiſſet *nonnihil* ambigeret, atque interrogaret, ecquid amplius contra eos fieri vellet, id enim factum iri, petiit ut Judæis etiam poſtridie liceret ita inimicos qui ſupereſſent occidere, & decem Amanis filios in crucem tollere. Et hoc quidem ut facerent, Judæis à Rege mandatum eſt, nolente Eſtheri quidquam contradicere. Illi vero rurſum conglobati decima quarta die menſis Adaris ex adverſariis homines fere trecentos interfecerunt, neque tamen in eorum bona ullatenus invaſerunt. Porro Judæi, qui in provinciis & aliis urbibus degebant, adverſariorum ſeptuaginta quinque millia peremerunt. quæ cædes die quidem menſis decima tertia facta eſt, ſequentem vero epulis dedicarunt. Similiter autem & Judæi Suſenſes congregati, decima quarta die & ſequenti ejuſdem menſis conviviis verſabantur. Unde hodieque omnes per totum terrarum orbem Judæi dies illos epulis celebrant, inter ſeſe fercula miſſitantes. Scripſit etiam Mardochæus ad Judæos, quotquot ſub imperio Artaxerxis vivebant, ut hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, ut in omne ævum duraret feſtiva celebritas, & nulla unquam oblivione deleretur. Nam cum diebus illis parum abfuiſſent ab interitu, quam ipſis paraverat Amanes, recte facturos *dicebat*, ſi periculo, tunc illis imminenti, liberati, & hoſtes ſuos ulti, eos obſervent, Deo gratias agentes. Ac propterea Judæi ſupra memoratos dies celebrant, Phruræos illos appellantes. Mardochæus autem magna erat in dignitate & loco illuſtri apud Regem, & ejus in imperio adminiſtrando ſocius, vitæque cum Regina ſocietatem habebat. Porro Judæis horum opera res *omnes* felicius cecidêre, quam ſperare poterant. Atque hæc fere ſunt quæ illis ſub rege Artaxerxe evenerunt. *Phruræi dies.* *Eſth. 9.*

d Τῶν Ͳ ἀπολωλότων] Ita *Hen.* & *Busb.* βασιλέως Ͳ αὐτ. ὃ τῇ π. δ. Ͳ ἀριθμὸν in *cæteris*.

e Καὶ εἴ τι πρὸς τούτοις] Καὶ τι *Hen.* & *Vat.*

f Επ' αὐτὰς ἡνέσθ βούλε῀ πυθανομένη,] Επ' αὐτὸ πυθέσθ βούλε῀ *Vat.*

g Προχθήσεσθ γὰ,] Προχθίσεσθ, ἡνέσθαι γὰ παρ. *Hen.* προχθήσεσθαι ἡβήσεσθαι γὰ παρ. *Vat.*

h Καὶ τοὺς δέκα Ͳ Αμάνη παῖδας ἀνασταυρῶσαι.] Καὶ τοὺς δέκα τοὺς Αμάνη π. in *MSS.* Notandum, antea occiſos fuiſſe Amanis liberos, ut conſtat ex p. 576. §. 12. Jam vero Eſtherem poſtulare, ut corpora eorum mortua ponantur oſtentui, more Hebræo.

i Τῇ τετράδι καὶ δεκάτῃ Ͳ Δύστρου μηνὸς,] Ita cum *Hen.* & *Vat.* τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ in *Editis*.

k Τριακοσίους,] Τετρακοσίους ſolus *Hen.*

l Τῷ τετράδα καὶ δεκάτῳ, καὶ τῷ ἐχομένῳ Ͳ αὐτῦ μηνὸς] Ita *Hen.* & *Vat.* quo modo fere in *Eſth.* c. 9. v. 18. ut & *Epiphan.* qui vertit, *decimaquarta & decimaquinta ejuſdem menſis*. HUDS. *Gen.* τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἐχομένῳ τῦ μηνός. Non XIVta, ſed XVta Suſis feſta Judæis Eſth. VIII. 18. & LXX. x. *Additam.* SPANH.

m Πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι] Οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ιουδαῖοι πάντες τὰς *Vat.*

n Παρατηρήσου῀ αὐτὰς,] Παρατηρήσουσιν *Hen.* & *Vat.*

o Οἱ Ιουδαῖοι τὰς προφημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι,] Illud οἱ ex *MSS.*

p Φρουραίους.] Φρουρίους *Hen.* & *Vat.* Φρουραίους *Big.* & *Zonar.* Φυραίους *Phuræas*, id eſt *ſortium*, poſt alios legit *Grotius* ad *Eſth.* c. 3. v. 7. Verum cum *Joſephus* mendoſos, ut exiſtimatur, *ſeptuaginta Interpretum* codices (in quibus Φρουραῖ pro Φυραῖ) fuerit ſequutus, aut potius nomen à Φρουρεῖν *ſervare* videatur derivaſſe, ut ex ſequentibus conſtat, vocem Φρουραίους (i. e. *Telares* aut *Præſidiarios*) retinui: utpote quæ non à librarii manu errante venerit, ſed ab ipſo *Joſepho*, Græca forſan voce ad ſonum Hebraæ *Pur* aliquatenus accommodata, ut notavit Cl. *Lowthius*. Vide *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* de libro *Eſther*, §. 2. HUDS. Vel Φρουραίους LXX. Φρουραῖ Eſth. IX. 26. Sed Φρουραῖ & Φρουραίους legend. ab *Hebr.* פוּרִים Eſth. IX. 31. & quod monuit *H. Grot.* ad hunc locum. Nempe Hebr. Eſth. IX. v. 26. פּוּרִים. SPANH. Litera ῥ abundat. Nil certius. *Purim* enim dicuntur hi dies. Interpres etiam Latinus quum *Phurea* habet, legerat Φυραίους. Sed ΦύρΘ & ΦυρέΘ confundi in codicibus manuſcriptis aliquando quum videamus (confer Bœcleri Lectiones Polybianas pag. 33.) quis miretur in voce exoticæ dialecti idem contigiſſe? REL.

q Ιούδας ὁ πρὸς αὐτῦ διεδέξατο·] Iudaï *Zonar.* idem *Hebræis* eſt *Jojada*.

r Ιωάννης ὑὸς ὃν αὐτῦ παρέλαβε,] *Jonathan* in *Nehem.* c. 12. v. 11.

s Βαγώσης,] Ita in *libris* omnibus, & *Vagoſes* apud *Epiphanium*. Sunt tamen qui Βαγώης reſcribendum cenſent. Videſis Grotium ad *Judithem*, c. 12. v. 10.

t Λαὸς Αρταξέρξου,] In *Editis* σατράπης Ͳ λαῦ Αρτ. unde Ͳ Αχὺς Αρταξέρξου reponi jubet *Joſ. Scaliger*. σατράπης Ͳ Αρτ. *Hen. Vat.* & *Zonar.* Ex ſententia autem *Voſſii* (*Cocceji*) *Aliorumque* ἄλλυ pro λαῦ ſubſtituimus, quemadmodum olim in ſuo codice legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *alterius Artaxerxis*. Per alium Artaxerxem deſignat *Joſephus* Artaxerxem Memorem, vel ſi mavis (inquit *Voſſius*) Artaxerxem Ochum. Recteque (ait) *Joſephum* omittere illos Perſarum reges, quibuſcum Judæis

ΚΕΦ. ζ. CAP. VII. VII.

Ως Ιωάννης ἐν τῷ ναῷ Ͳ ἀδελφὸν αὐτ Ιησοῦν ἀνεῖλε, καὶ ὡς Βαγώσης πολλὰ εἰς τοὺς Ιουδαίους ἐξύβρισεν· οἷά τε ἔπραξεν ὁ Σαναβαλλέτης.

Quomodo Joannes fratrem ſuum Jeſum in templo interemit, utque Bagoſes multis injuriis Judæos affecit: item quænam acta erant à Sanaballete.

Ἀποθανόν῀Θ ῾ Ͳ ἀρχιερέως Ελιασίβου, τὴν ἀρχιερωσύνην [q] Ιούδας ὁ παῖς αὐτ διεδέξατο· πεπολιτήσαντΘ ῾ Ϲ τούτῳ, τὸν πρεσβύτερον [r] Ιωάννην ὑὸς ὃν αὐτ παρέλαβε, δι' ὃν Ϲ [s] Βαγώσης, ὁ στρατηγὸς Ͳ [t] ἄλλυ Αρταξέρξου, Ͳ ναὸν ἐμίανε, καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ιουδαίοις,

Mortuo autem pontifice Eliaſibo, ſucceſſit in pontificatum Judas, ejus filius: item eo defuncto *ſummi ſacerdotis* honorem accepit Joannes ipſius filius, propter quem Bagoſes, dux copiarum alterius Artaxerxis, templum polluit, & tributum Judæis impoſuit, ut, priuſquam quotidianas offer- *Eliaſibus pontifex moritur.* *Judas ei ſuccedit.* *Judæ vero Joannes.* *Bagoſes Judæis infeſtus.*

rent

rent hoſtias, in ſingulos agnos ex publico quinquaginta drachmas penderent. Hoc autem hujuſmodi cauſa accidit. Erat Joanni frater Jeſus: huic Bagoſes ipſius amicus promiſit, ſeſe pontificatum præbiturum. Hac fiducia Jeſus, cum Joanne *fratre ſuo* in templo altercatus, eum adeo irritavit, ut ab eo per iracundiam occideretur. Erat atrox id Joannis in fratrem ſcelus, præſertim cum ipſe ſacerdotio fungeretur: & eo atrocius, quod nec apud Græcos, nec apud Barbaros, ullum tam crudele impium facinus exſtiterit. Itaque Deus id non neglexit, quin eam ob cauſam populus in ſervitutem redactus, & fanum à Perſis profanatum eſt. Nam ſimulac Bagoſes, copiarum Artaxerxis dux, intellexit, quod Joannes pontifex Judæorum fratrem ſuum in templo interemiſſet, ſtatim Judæos adit, & eos cum iracundia ſic alloqui inſiſtit: "Vos in veſtro templo auſi eſtis cædem face-"re?" Cum autem conaretur in templum intrare, illum prohibebant. Ille vero *ad eos converſus* dicebat, "Quis dubitet, quin ego ſim purior, "quam qui in templo occiſus eſt?" His dictis in templum ingreditur. Et quidem Bagoſes, id quod in animo habebat, exſequi volens, Judæos propter hanc Jeſu necem ſeptem annos infeſtavit.

Joannes fratrem in templo interfecit.

2. Poſt Joannis vero obitum Jaddus ejus filius ſacerdotium accepit. Erat autem & huic frater, Manaſſes nomine, cui Sanaballetes, ab ultimo rege Dario miſſus in Samariam ſatrapa, natione Chuthæus (ex qua natione orti ſunt etiam Samaritani) videns præclaram urbem eſſe Hieroſolyma, ejuſque reges Aſſyriis & Cœles-Syriæ incolis multa negotia faceſſiſſe, libenter filiam ſuam, Nicaſo vocatam, in matrimonium dedit, ratus hoc connubium ſibi fore pignus ad totius Judæorum gentis conciliandam benevolentiam.

Joanne mortuo ei in pontificatum ſuccedit Jaddus.

Sanaballetes dat Manaſſi filiam ſuam in matrimonium.

[v] πρὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας ὑπὲρ [x] ἑνὸς ἑκάστου πλεῖν αὐτὸς δημοσίᾳ [y] δραχμὰς πεντήκοντα. τοῦτο δὲ τὴν αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τῷ Ἰωάννῃ Ἰησοῦς· τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ Βαγώσης ὑπέσχετο τὴν ἀρχιερωσύνην παρέξειν. ἀπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως Ἰησοῦς, ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ Ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, [z] ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα δράσας κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν, καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε παρὰ Βαρβάροις, ὠμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μέντοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς διὰ αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ, ὁ στρατηγὸς Ἀρταξέρξου, γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὡρμᾶτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγων· "[a] ἐτολ-"μήσατε [b] ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι;" πρωμένου δὲ αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, "πῶς [c] οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τοῦ "[d] ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;" καὶ τοῦτο ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. [e] ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὀλιγωρίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὸ τὸν Περσῶν πολιτεῖαν μετῆλθεν.

β'. Καταστρέψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ [f] Ἰαδδοῦς. ὃν δὲ [g] τούτῳ ἀδελφὸς Μανασσῆς ὄνομα, ᾧ [h] Σαναβαλλέτης, ὁ πεμφθεὶς εἰς Σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως σατράπης, Χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ [i] Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ οἰκοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρασχόντας, ἀσμένως συνῴκισε τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν, [k] Νικασὼ καλουμένην. οἰόμενος τοῦτο δήπουθεν ὄμηρον αὐτοῦ γνήσιον, τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἔθνους παντὸς εὔνοιαν.

VIII. CAP. VIII. ΚΕΦ. η'.

De Sanaballete & Manaſſe, temploque ab illis exſtructo in monte Garizin: item ut Alexander in Hieroſolymorum urbem ingreſſus eſt, & quanta in Judæos beneficia contulit.

Περὶ Σαναβαλλέτην δὲ Μανασσῆ, καὶ γαμβρὸν αὐτὸν ἀναδόμησαν ἐν τῷ Γαριζεὶν ὄρει· καὶ ὡς ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν εἰσῆλθε, ὅσα τε τοὺς Ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

Philippus moritur, regnumque capeſſit Alexander.

CÆterum per id tempus Philippus etiam Macedonum rex Ægæis à Pauſania, Ceraſtæ filio, ex Oreſtarum gente oriundo, per dolum occiditur. Ejus vero filius Alexander regnum adeptus, trajecto Helleſponto, Darii duces, apud Granicum prælio cum iis congreſſus, ſuperat. Deinde Lydiam aggreſſus, Joniaque ſubacta, & percurſa Caria, invaſit in loca Pamphyliæ, ſicuti alibi dictum eſt.

2. Jam vero * ſenatores Hieroſolymitani, ægre

[l] Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν δὲ Φίλιππος, ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐν [m] Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου τοῦ Κεραστοῦ, ἐκ δὲ τῶν Ορεστῶν γένους, δολοφονηθεὶς ἀπέθανε. θαλαβὼν δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς Δαρείου στρατηγοὺς, ὑπὲρ Γρανικῷ συμβαλὼν αὐτοῖς. [n] ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ, καὶ τὴν Ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν Καρίαν ὑπερβαλὼν, τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς [o] ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Οἱ δὲ [p] Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι, δύναται δοῦναι δὲ

dæis nihil interceſſit negotii: Judæorum quippe, non Perſarum tradit hiſtoriam. Poſt mortem itaque Longimani ad Judæos revertitur, nulla facta mentione vel Darii Nothi, vel Arſis; & ne quidem alterius Artaxerxis meminiſſet, niſi ſatrapa illius Bagoſes templum polluiſſet. HUDS. Leg. Αχυ Αρταξέρξυ Scalig. Emend. Temp. p. 389. alterius Artaxerxis *Ruſinus*. SPANH.

v Πρὶν ἢ τὰς καθημερινὰς ἐπιφέρειν θυσίας] Ita *Busb.* πρὶν τὰς *Vat.* πρὶν τὰς in *Editis Aliiſque.*

x Ἑνὸς ἑκάστου] Vetus, *pro unoquoque anno.* lege *agno* & in Græco ἀρνὸς vel ἀμνοῦ. COCC.

y Δραχμὰς πεντήκοντα.] Male in *Edit. Baſ.* δραχμὰς μ'.

z Ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν.] Ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ διὰ τὴν ὀργὴν τηλικοῦτο ἀσέβημα δράσαι κατ' ἀδελφοῦ τὸν Ἰωάννου ἐν τῷ ἱερῷ, ὡς δεινὸν ἦν. καὶ ὥσπερ ὡς μήτε παρ' Ἕλλησι, μήτε π. β. ὦ. οὕτως καὶ ἀσεβὲς ἔργον γεγονέναι *Hen. Busb* & *Vat.*

a Ἐτολμήσατε] Cum interrogatione hæc, & ſequentia πῶς οὐκ ἐγὼ κ. ἐ. τ. ἀ. ἐισ. ναῷ, efferenda eſſe volui.

b Ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ] Ἐν τῷ ἱερῷ φόνον ἐργ. *Vat.*

c Οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι] Οὐ κἀγὼ *Busb.*

d Ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ;] Ἀνῃρηκότος *Busb.*

e Ταύτῃ μὲν οὖν] Καὶ ταύτῃ μὲν οὖν *Hen.* & *Vat.*

f Ἰαδδοῦς.] Ἰωαδδοὺς *Hen.* & *Busb.* Ἰωαδὰ *Zonar.* is *Hebræis* eſt *Jaddua.*

g Τούτῳ ἀδελφὸς] Τούτου *Busb.*

h Σαναβαλλέτης,] *Scaliger* hunc Sanaballetem vult eum eſſe cujus meminit *Nehemias* paſſim. Omnino autem duo fuere Sanaballetes. prior is quo Horonita dicitur à *Nehemia*, qui obeſſe conatus eſt ne Hieroſolyma munirentur, cujus filiam duxit Jeſus filius Jojadæ. alter Sanaballetes fuit is, qui ſub Alexandro templum Garizitanum exſtruxit, cujus filia Nicaſo nupſerat Manaſſi fratri Jaddi. *Iſ. Voſſ.* in *Chron. Sacr.* p. 149. Videſis etiam *Jac. Cappellum* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3666.

i Σαμαρεῖς εἰσιν,] Σαμαρεῖται *Busb.*

k Νικασὼ] *Ruſin.* Yſocha. infra c. 8. §. 2. νικασὼ *Gen.* SPANH.

l Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν] Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν καὶ Φίλιππος ὁ Μακ. in *MSS.*

m Αἰγαίαις ὑπὸ Παυσανίου] Αἰγέαις *Vat.* Αἰγαῖς *Busb.* à manu ſecunda, & *Epiphan.* Αἰγέαις aut Αἰγαῖς *Diodoro Sic.* lib. 16.

n Ἐπελθὼν δὲ τῇ Λυδίᾳ,] Ἐπελθὼν δὲ τὴν Λυδίαν in *MSS.*

o Ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Sc. lib. 2. c. 16. §. 5.

* *Senatores Hieroſolymitani,*] Seniores, *Epiphan.* Presbyteri, *Selden.* lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12.

p Ἱεροσολυμιτῶν πρεσβύτεροι,] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ἱεροσολύμων in *Editis.*

ὀπὶ τῷ τ᾽ [q] Ιαδδᾶ τ᾽ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα, μεπιχθν τ᾽ ἀρχιερωσύνης, ἐσασίαζον πρὸς αὐτόν. ἡγοῦντο γὰρ τ᾽ τούτῳ γάμον ὀπιβάθραν τοῖς ὡδιγνομεῖν περὶ πὰς τ᾽ γυναικῶν συνοικήσεις βεληθεμένοις γένεσθ, καὶ τ᾽ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τοῦτο ἐσεσθ. ὑπῆρξαι μέντοι ἐκ τ᾽ ὡς τέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς ἐκ τ᾽ κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους ὠλημμελῆσαί τινας, καὶ ἀναγκάσθ γυναῖκας οὐκ [r] ὀπιχωρίους. ἐκέλευον οὖν τ᾽ Μανασσὴ διαζεύγνυσθ τ᾽ γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ. [s] τ᾽ δ᾽ [t] ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντ, καὶ εἰρηνοῦντ᾽ τ᾽ ἀδελφὸν τ᾽ βωμοῦ, ὡδηγριόμενο ὁ Μανασσὴς πρὸς τ᾽ πενθερὸν Σαναβαλλέτην, στέργειν μὲν ἔλεγε αὐτὸ τὴν θυγατέρα [v] Νικασὼ, τ᾽ [x] μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς, μεγίστης ὔσης ἐν τῷ ἔθνει καὶ τῷ γένει ὡδομένύσης, οὐ βέλεσθ δι᾽ αὐτὴν στέρεσθ. τ᾽ δ᾽ Σαναβαλλέτ μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερηχνμένην, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, [y] βεληθέντος συνοικεῖν αὐτὸ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, [z] ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὀπὶ τ᾽ [a] Γαριζεὶν ὄρους [b] ὃ κ᾽ τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλότατον, καὶ [c] τοῦτο ποιήσειν ἐπαγγελλομένου μὴ τ᾽ Δαρείου γνώμης τ᾽ βασιλέως, ἐπαρθεὶς τ᾽ ὑποχέσεσιν ὁ Μανασσὴς, [d] παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενο ἕξειν Δαρείου δόντ᾽. καὶ γὰρ συνέβαινε τ᾽ Σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλῶν δ᾽ ἱερέων καὶ Ισραηλιτῶν τοιούτοις γάμοις ὀπιπεπλεσμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς Ιεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες πρὸς τ᾽ Μανασσὴν, τοῦ Σαναβαλλέτου χορηγοῦντ᾽ αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ καλοίκησιν ἀπομερίζοντ᾽, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντ᾽.

γ΄. Κατὰ δ᾽ τοῦτον τ᾽ καιρὸν Δαρεῖο ἀκούσας, ὅτι τ᾽ Ελλήσποντον διαβὰς Αλέξανδρο, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κ᾽ Γρανικῷ μάχῃ [e] κρατήσας πρόσω τέρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συνήθροιζεν, ἀπαντήσων [f] διαγνοὺς τοῖς Μακεδόσι περὶ ἧς πᾶσιν αὐτοὺς ὀπιόντας καταστρέψασθ τὴν Ασίαν. περαιωσάμενο οὖν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ Κιλίκιον ὄρο ὑπερελθών, εἴσω τ᾽ Κιλικίας τοὺς πολεμίους, ὡς ἐκεῖ μαχησόμενο αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεῖς δ᾽ τῇ Δαρείου καταβάσ ὁ Σαναβαλλέτης, οἷός ἔλεγε τῷ Μανασσῇ τὰς ὑποχέσεις [h] τελέσων, ὡς ἂν Δαρεῖο κρατήσας [i] τ᾽ πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπεισο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνο, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ασίᾳ, μηδ᾽ εἰς χεῖρας τοῖς Πέρσαις ἥξειν τὸν Μακεδόνας, διὰ τὸ πλῆθο. ἀπέβη δ᾽ ἔχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Μακεδόσιν ἡττήθη. καὶ πολλῷ τ᾽ στρατιᾶς ὀπολέσας, πληθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τ᾽ μητρὸς καὶ [k] γυναικὸς καὶ τ᾽ τέκνων, ἔφυγε εἰς Πέρσας. Αλέξανδρο δ᾽ [l] εἰς Συρίαν ὡδηγούμενο, Δαμασκὸν αἱρεῖ, καὶ Σιδῶνο κρατήσας ἐπολιόρκει Τύρον· ἤξίου τε, ὑποσπόνδους γράμματα πρὸς τ᾽ τ᾽ Ιουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα

ferentes Jaddi pontificis fratrem, qui uxorem haberet externi generis, † consortem esse sacerdotii, ab eo diffidebant. Judicabant enim ejus matrimonium gradum esse iis qui in re uxoria peccare vellent, idque initium fore ineundæ societatis cum extraneis. Jam vero superioris captivitatis & malorum causam eis fuisse, quòd quidam in connubiis peccavissent, & peregrinas uxores duxissent. Itaque jubebant Manassi, ut aut divortium cum uxore faceret, aut ad aram ne accederet. Igitur cum pontifex pariter ac populus indigne hoc ferret, & fratrem ab ara arceret, adit Manasses socerum Sanaballetem, & se quidem amare dicebat filiam ejus Nicaso, sic tamen ut sacerdotali honore (qui in gente sit maximus & in eadem familia maneat) privari propter eam haud velit. Ad hæc cum Sanaballetes promisisset non solum sacerdotium ei se servaturum, verumetiam pontificiam potestatem & honorem præstiturum, & omnium, quibus ipse præerat, locorum præsidem effecturum, modo filiam suam retinere velit uxorem, dixissetque, templum se ædificaturum, Hierosolymitani simile, in monte Garizin, qui in Samaria est cæterorum montium altissimus, idque de Darii regis sententia facturum; his promissis elatus Manasses hæsit Sanballeti, pontificatum se Darii munere obtenturum sperans. nam & Sanballetes jam senior erat. Et quia multi sacerdotes & Israëlitæ erant ejusmodi conjugiis implicati, agitabant non mediocres turbæ Hierosolymitanos. Deficiebant enim omnes ad Manassem, Sanballete eis pecuniam suppeditante, & terram ad agricolationem & habitationem dividente, omnibusque modis genero gratificante.

Manasses uxorem, Sanballetis filiam, repudiare vult.

3. Eo autem tempore Darius, cum intellexisset Alexandrum trajecto Hellesponto, superatisque ipsius præfectis apud Granicum, pergere ulterius, equitum peditumque exercitum coëgit, eo consilio, ut Macedonibus obviam iret, priusquam totam pervasissent Asiam. Cum itaque Euphratem flumen *copias* traduxisset, Taurumque Ciliciæ montem superasset, hostes intra Ciliciæ fines opperiebatur, ut ibi cum eis prælio dimicaret. Sanaballetes autem, Darii descensu lætatus, Manassi dicebat, se promissa præstiturum, simulac Darius victis hostibus rediisset. Erat enim persuasum non ei solum, sed etiam omnibus qui erant in Asia, ne congressuros quidem cum Persis Macedonas, propter multitudinem. Verum longe aliter *res* accidit, quam exspectabant. Nam Rex, cum Macedonibus congressus victus est, & magna exercitûs parte amissa, & cap[illegible] ejus matre & uxore & liberis, fugit in Persas. Alexander vero, in Syriam profectus, capit Damascum; & Sidone potitus Tyrum obsidet: missisque ad Judæorum pontificem literis, postulat ut sibi auxilium mittat, & exercitui commeatum suppeditaret, ac quæcunque antea

Alexander à Judæis deditionem postulat.

[q] Ιαδδᾶ ἀρχιερέως] Ιωαδδᾶ *Hen.* & *Busb.* Hic putatur esse Jaddua, filius Jonathanis, nominatus *Nehem.* c. 12. v. 11.

† *Consortem esse sacerdotii,*] Pontificatus patricipem esse, *Seld.*

[r] Επιχωρίους.] Επιχωρίας *Hen.* & *Vat.*

[s] Τῶ δ᾽ ἀρχιερέως] Ita *Hen.* & *Vat.* Τῶ δ᾽ ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντο τῷ λαῷ in *Editis.* οἱ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντο *Busb.* forsan pro συὶ τῷ λαῷ ἀγανακτοῦντο. *Epiphanius* vertit, *principes quoque sacerdotum cum populo hoc indigne ferebant.*

[t] Ἀρχιερέως τῷ λαῷ συναγανακτοῦντο,] Cum populo hoc indignè ferebat. *Rufin.* SPANH.

[v] Νικασὼ,] Ιχατὼ juxtà *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. sup. c. 7. §. 2. SPANH.

[x] Μέντοι ἱερατικῆς τιμῆς,] Ita *MSS.* (& *Coccejus*) μέντ᾽ in *Editis.*

[y] Βεληθέντος συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν, ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Conf. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

[z] Ομοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Κρείττονα ἐν Ιεροσολύμοις *Busb.* & *Zonar.*

[a] Γαριζεὶν ὄρους] Ita *MS.* Γαριζὶν in *Editis.* HUDS. Γαριζεῖν ὄρος supra lib. 5. c. 1. §. 19. & infra §. 6. Γαριζὶν ὄρος· ubi *Gen.* Γαριζὶν ὄρος· De Templo simili Hierosolymitano ibi extructo. SPANH.

[b] Ο κ᾽ τὴν Σαμάρειαν ὁρῶν ἐστιν ὑψηλόταθν,] Ita *MSS.* & *Zonar.* & *Vet. Interpr.* Ὃ κ᾽ Σαμάρειαν, ὃ τ᾽ ἄλλων ὀρῶν ἐστιν ὑψηλότατον in *Editis.*

[c] Τοῦτο ποιήσειν] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ταῦτα in *reliquis.*

[d] Παρέμενε τῷ Σαναβαλλέτῃ,] Κατέμενε ὡδὸ τῷ *Hen.*

[e] Κρατήσας πρόσω τέρω χωρεῖ,] Ita cum *MSS.* νικήσας in *Editis.*

[f] Διαγνοὺς] Διεγνωκὼς *Hen.* & *Busb.*

[g] Εἴσω τ᾽ Κιλικίας] Εν Ισσῷ πόλει τ᾽ Κιλ. *Hen.* ἐν Ισσῷ τ᾽ Κιλ. *Busb.*

[h] Τελέσων,] Sic *MSS.* τελεῖν in *Editis.*

[i] Τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ.] Τους πολεμίους solus *Hen.*

[k] Γυναικὸς καὶ τ᾽ τέκνων,] Τῆς ante γυναικὸς delevi auctoritate quorundam *MSS.*

[l] Εἰς Συρίαν ὡδηγούμενο,] Εἰς Πέρσας παρ. *Vat.* & *Busb.*

tea Dario ſtipendia pendebant ei ſolvat, & Macedonum ſequatur amicitiam; fore enim ut ejus rei non pœniteat. Cum autem pontifex tabellariis reſpondiſſet, ſe Dario cum jurejurando promiſiſſe, adverſus eum arma non laturum, idque nunquam ſuperſtite Dario violaturum dixiſſet; his auditis, ira commotus erat Alexander, & Tyrum quidem relinquere, quæ jamjam capienda foret, non ſtatuit: ſed minatus eſt ſeſe, ea ſubacta, in Judæorum pontificem exercitum moturum, & per eum omnibus oſtenſurum, quibuſnam jusjurandum ſervare debeant. Inde acrius obſidionem urgens, Tyrum expugnat: & conſtitutis in ea rebus, contra Gazæorum urbem proficiſcitur, atque Gazam & præſidiis in ea præfectum nomine Babemeſem obſidet.

Sanaballetes ad Alexandrum ſe confert.

4. Jam vero Sanaballetes, ratus idoneum ſe tempus nactum eſſe ad id quod inſtituerat, à Dario defecit, ſumptiſque octo ſubditorum ſuorum millibus, ad Alexandrum ſe contulit: & nactus eum Tyri oppugnationem aggredientem, dicebat ei, ſeſe quæ loca teneret traditurum, & dominum pro Dario rege libenter habiturum. Cumque eum *Alexander* lætus admiſiſſet, Sanaballetes, ſumpta jam fiducia, de inſtituto ſuo ſermonem injecit, demonſtrans generum ſe habere Manaſſem, Jaddi Judæorum pontificis fratrem; multoſque alios ejuſdem gentis homines ei adeſſe, qui jam velint in ſua ditione fanum conſtruere. & id quidem Regi utile eſſe, in duo dividi Judæorum vires, ne ſi quando conſentiens & conjuncta gens novi quid moliretur, regibus negotium faceſſeret, ſicut & antea feciſſet Aſſyriorum principibus. Igitur permittente Alexandro, Sanaballetes, omni adhibita diligentia, templum ædificavit, & Manaſſem ſacerdotem conſtituit, arbitratus id decus fore maximum filiæ ſuæ natis. Deinde, poſt ſeptem menſes in obſidione Tyri conſumptos, & in Gaza duos, Sanaballetes moritur. Alexander vero, expugnata Gaza, ad Hieroſolymitarum urbem aſcendere contendit. Aſt hoc audito pontifex Jaddus in anguſtia erat atque metu, ſolicitus quonam pacto Macedonibus obviam iret, irato Rege propter ſuperiorem contumaciam. Itaque indictis populo ſupplicationibus, & cum eis rem divinam Deo faciens, orat ut gentem tueri & ab impendentibus periculis liberare velit. Cum autem *nocte* poſt ſacrificium obdormiret, monuit eum in ſomnis Deus, ut bono eſſet animo, utque coronata urbe portas aperirent, & alii in albis veſtibus, ipſe vero cum ſacerdotibus ornatus ad præſcriptum legis ritum irent, nihil

Templi Garizin conſtructio.

Jaddus pontifex parat Alexandrum excipere.

Δαρείῳ πρότερον ἐπίλοιπα δῶρα [m] τούτῳ διδόναι, τὴν Μακεδόνων φιλίαν [n] ἑλόμενον, οὐ γὰρ μεταγνώσεσθαι ἐπὶ τούτοις. τοῦ δ' ἀρχιερέως [o] ἀποκεκναμένα τοῖς γραμματοφόροις, ὡς ὅρκους εἴη Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτους ἕως ἂν ᾖ Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ προδώσεσθαι φήσαντος, ἀκούσας Ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν Τύρον οὐκ ἔκρινε καταλιπεῖν, [p] ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι· [q] προσαγαγόμενος δὲ ταύτην, ἠπείλησε [r] στρατεύσειν ἐπὶ τὸ [s] τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας [t] δι' αὐτοῦ, τοῖς τίνας [v] δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον προσβαλὼν τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν Τύρον· καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν [x] Γαζαίων πόλιν ἦλθεν, καὶ τὴν τε Γάζαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα [y] Βαβημήσῳ ἐπολιόρκει.

δ'. Νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ Σαναβαλλέτης τὴν ἐπιβολὴν, Δαρείου μὲν ἀπέγνω, καὶ λαβὼν [z] ὀκταχιλίους τῶν ἀρχομένων [a] ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς Ἀλέξανδρον ἦκε· καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς Τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχοι τόπων, ἔλεγεν, αὐτὸν προδιδόναι τούτους, καὶ δεσπότην αὐτὸν ἕξειν ἡδέως ἀντὶ Δαρείου καὶ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη περὶ τῶν προκειμένων ὁ Σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι [b] Μανασσῆ, καὶ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ ἀδελφόν· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνου τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶναι καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο [c] Δαρείου τὴν τῶν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ [d] ὁμογνωμονοῦσι τὸ ἔθνος μηδὲ σωφρονοῖεν, εἴ ποτε νεοτερισθείη, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς ἐπ' πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγένετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναὸν καὶ ἱερέα τὸν Μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ γυναικὸς γνησίοις γνησιωτέρους τοὺς ἐκείνου. μιᾶς δὲ ἐπιλειπούσης τῇ Τύρου πολιορκίᾳ διετηλυθότων, καὶ δύο τῇ [e] Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν Γάζαν, [f] ἐπὶ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν [g] ἀναβαίνειν ἐσπούδαζε. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς [h] Ἰαδδοῦς, τοῦτο ἀκούσας, ἦν ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσει τοῖς Μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ [i] πρότερον ἀπειθείᾳ. προαγορεύσας οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ [k] προσφέρων, ἐδεήθη ὑπερθέσθαι τοῦ ἔθνους, καὶ τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθέντι δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοὺς ὑπνους ὁ Θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν πόλιν ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς [l] ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς πομπεύειν τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας

m Τούτῳ] Forte αὐτῷ. COCC.

n Ελόμενον,] Ελομένους *Vat.* & *Gall.*

o Αποκεκναμμένα] Ita cum *Hen.* & *Busb.* ἀπεκεκναμμένα in *cæteris.*

p Οσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι.] Οσον ὅπω *Hen.* & *Busb.* ὅσον οὐδέπω *propemodum*, ut vertit *Poliſianus* in *Herodiano.* Videſis Cl. *Perizonium* ad *Ælianum*, l. 12. c. 57. p. 764.

q Προσαγαγόμενος δὲ ταύτην,] Προσαγαγόμενος δὲ ταύτην ἐπείλε *Hen.* & *Vat.*

r Στρατεύσειν] Στρατεύσειν ſolus *Busb.*

s Τῶν Ιουδαίων ἀρχιερέα,] Ita ex *MSS.* ut infra ſeq. poſt Μανασσῆ, δὲ, ubi τὸν deeſt *Editis.*

t Δι' αὐτοῦ,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *ut omnes per eum diſcerent* &c. in *cæteris* δι' αὐτὸν deſiderantur.

v Δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.] Δεῖ αὐτοὺς *Hen.* quod ſane mox poſtularet φυλάσσειν pro φυλακτέον.

x Γαζαίων πόλιν ἦλθεν,] Τῶν Γαζαίων *Hen.* Γάζειων *Vat.* & *Busb.* & mox ἦλθεν habet *Vat.* Επὶ τὴν Γάζαν πόλιν ἦλθε, αὐτὴν καὶ τὸ &c. legiſſe videtur *Epiphan.*

y Βαβημήσῳ ἐπολιόρκει.] Βαβημήσῳ *Vat.* in *Epiphanii* libris *Bibimaſin*, aut *Babimaſin*, aut *Abymaſin.* Verum *Arriano* dicitur Βάτις, *Curtio* autem *Betis.*

z Οκταχιλίους] Δὶς ὀκτακισχιλίους *Vat.*

a Υπ' αὐτοῦ,] Ita *Hen.* & *Busb.* quod uſitatius quam παρ' αὐτῷ *Editorum Aliorumque.*

b Μανασσῆ, δὲ τὸν Ιουδαίων ἀρχιερέως Ιαδδοῦ ἀδελφόν·] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

c Δαρείου] Διρεῖος in *MSS.*

d Ομογνωμονοῦσι τὸ ἔθνος μηδὲ σωφρονοῖεν,] Sic in *MSS.* ὁμογνῶν in *Editis.*

e Γάζῃ,] Forte Γάζης. COCC.

f Επὶ τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν] Quæ de Alexandro & Jaddo narrantur hoc capite (conſentientibus *Talmudicis* in *Joma*, f. 69. & *Taanith*, c. 9. & Auctore *Commentarii Majoris* in *Leviticum*, ſect. 13.) pro fabuloſis habentur ab *Ant. Van-Dale* in *Diſſertatione ſuper Ariſtea*, & *Thoma Wagſtaffe* in *Reſponſione* ad *L. Leydii Epiſt.* ad *Scherlockium*, *Aliiſque nonnullis*: præcipue quod ea ſilentio præterierint *Curtius*, *Diodorus*, *Arrianus* & *Plutarchus.* Verum *Juſtinum* l. xi. c. 10. (ubi dicit *Alexandrum obviam cum inſulis multos Orientis reges habuiſſe*) ad hanc hiſtoriam reſpicere exiſtimat *Iſ. Voſſius*, in notis ad *Juſtini* locum jam allatum. Hiſque fidem habuiſſe *Originem*, conſtat ex lib. 5. contra *Celſum*, p. 265. ubi dicit, ὡς μηδ' ἐπὶ Αλεξάνδρου Μακεδόνος παθεῖν τι αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ, καίτοι γε μὴ βεβληθέντας, ἀλλά τινας σωθῆναι καὶ ὅρκους, ἀναλαμβάνειν ὅπλα καὶ δι' Δαρεῖον. τάττει φασὶ καὶ τὴν Ιουδαίων ἀρχιερέα, ἐνδυέντα τὸν ἱερατικὸν στολὸν, προσκυνῆσαι ὑπὸ τοῦ Αλεξάνδρου, φάσκοντος ἀφθῆναι αὐτῷ τούτῳ τῷ σχήματι τινα, ἐπαγγειλάμενον αὐτῷ καὶ τοὺς ὑπνους ὑποχεῖσθαι τὸν Ασίαν ὅλην.

g Αναβαίνειν ἐσπούδαζε.] Quo anni tempore id contigerit docemur in Megillath Taanith, videlicet menſe Caſleu, qui fere cum Novembri coincidit: nam diem 21 hujus menſis feſtum egerunt, quod favore Alexandri de Samaritanis triumpharent. REL.

h Ιαδδοῦς,] Hic putatur eſſe *Iaddua*, F. Jonathanis, nominatus Nehemiæ xii. 11. HUDS. in *Add.*

i Προτέρου ἀπειθείας·] Προτέρα ſolus *Busb.*

k Προσφέρων,] Προσφέρειν *Gall.*

l Εσθῆσιν,] Εσθήσεσιν hic & infra in *MSS.*

m Προ-

τας πείσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ Θεοῦ. Διανασὰς οὖν ὁ βασιλεὺς, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μυήσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο.

ε. Πυθόμενον δὲ αὐτὸν, ὡς πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, [m] προέεισι μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ [n] πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπὴν ποιούμενον τῷ ὑπαντήσιν εἰς τόπον τινὰ [o] Σαφὰ λεγόμενον. τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν [p] σκοπὸν σημαίνει· ταύτῃ γὰρ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν σαφέστατα ἀφορᾶσθαι. τῶν δὲ Φοινίκων καὶ τῶν αἰχμαλωτιζομένων [q] Χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ἐπιτρέψειν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὰ ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγένετο. ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος, ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν τὸ μὲν πλῆθος ἐν τοῖς [r] λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προηγουμένους ἐν τοῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ [s] ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ Θεοῦ [t] ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος, [v] προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τῶν δὲ Ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τοῦτο ποιήσαντα κατωλάγησαν, καὶ διεφθάρθαι τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον· Παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνοῦντος αὐτὸν ἀπάντων αὐτὸς προσεκύνησε τὸν Ἰουδαίων ἀρχιερέα, "οὐ τοῦτον, εἶπε, προσεκύνησα, τὸν δὲ Θεὸν, ὃν [x] τῇ ἀρ- "χιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηκε. τοῦτον γὰρ καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδον "ἐν τῷ νῦν [y] σχήματι, [z] ἐν [a] Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων. "καὶ προς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι "τῆς Ἀσίας, παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαί- "νειν· αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς [b] στρατιᾶς καὶ [c] τὴν Περ- "σῶν ἀρχὴν δώσειν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος "ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν, καὶ τοῦ καθ' ὕπνους εἴδους "ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ προκελεύσεως, [f] νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατιὰν πεποιημένον Δαρεῖον "νικήσειν, καὶ τὴν Περσῶν καταλύσειν δύναμιν, καὶ πάντ' "ὅσα κατὰ νοῦν ἐστί μοι προχωρήσειν." ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸν Παρμενίωνα, καὶ δεξιωσάμενον τὸν ἀρχιερέα, [g] τῶν ἱερέων προηγουμένων, εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται· καὶ ἀνελθὼν [h] ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θυσίαν μὲν τῷ Θεῷ καὶ τῷ [i] ἀρχιερεῖ ὑφήγησιν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα [k] καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δεικθείσης δ' αὐτῷ τῆς Δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ ἔφη τῶν Ἑλλήνων καταλύσειν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, [l] νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, πρὸς ἡδονὴν ἦν τὰ προσταχθέντα ποιήσας. καὶ τότε μὲν οὕτως ἐχάρη τοῖς προρρηθεῖσιν.

mali sibi metuentes, providente Deo. Igitur excitatus ex somno, & ipse magnopere gaudebat, & indicato cunctis eo oraculo, factisque omnibus quæ ei in somnis mandata fuerant, Regis adventum præstolabatur.

Alexandri adventus in urbem Hierosolymorum.

ſ. Atque ubi eum non procul abesse ab urbe intellexit, prodit una cum sacerdotibus & civili turba, venerabili & diverso ab aliis gentibus occursu, in quendam locum qui Sapha dicitur. hoc autem nomen, si Græce interpretemur, speculam significat: inde enim & Hierosolyma, atque templum conspiciebatur. Cumque Phœnices & Chaldæi qui *Regem* sequebantur fore putarent (quæ verisimile erat Regem præ iracundia illis permissurum esse) ut urbem diriperent & pontificem excarnificarent, accidit ut res contra se haberent. Alexander enim, procul adhuc conspicatus multitudinem in albis vestibus, & sacerdotes præcedentes in byssinis tunicis, & pontificem in hyacinthina veste & auro distincta, atque tiaram in capite gerentem, & auream in ea laminam, in qua Dei nomen inscriptum erat: solus accessit, & nomen veneratus est, priorque pontificem salutavit. Judæis autem omnibus una voce Alexandrum salutantibus & in orbem cingentibus, reges quidem Syriæ reliquique obstupuerunt, & Regem mentis impotem esse sunt suspicati: Parmenione vero solo eum aggresso & percontato, quî factum sit ut omnibus eum adorantibus, ipse Judæorum pontificem adoraverit; "non hunc, inquit, adoravi, sed "Deum, cujus ille summo sacerdotio decoratus est. "Hunc enim secundum quietem vidi in hoc ha- "bitu, cum essem in Dio in Macedonia; ac cogi- "tantem me apud meipsum, quonam pacto potiri "possem Asia, hortatus est ne cunctarer, sed con- "fidenter trajicerem: sese enim exercitui meo præ- "iturum, mihique Persarum imperium traditu- "rum. Itaque cum alium nullum in tali veste vi- "derim, & nunc conspicatus hunc, & illius in "quiete visi & cohortationis recordatus sim, puto "me, divino missu facta expedition, Dario supe- "riorem fore, & Persarum potestatem aboliturum, "atque omnia quæ mihi sunt in animo successura." Hæc loquutus ad Parmenionem, dataque pontifici dextra, sacerdotibus eum cursu comitantibus, in urbem venit; & in templum ascendit, ac Deo ad sacerdotis præscriptum sacrificavit, ipsumque pontificem & sacerdotes magnifice honoravit. Ostensoque ei Danielis libro, in quo fore significabat, ut Græcorum quidam Persarum imperium aboleret, ille [illegible]se qui significaretur existimans, tunc quid[illegible]atus multitudinem dimisit: postri-

Alexandri somnium.

Alexander Hierosolymorum templum adit, & sacra facit.

m Προέεισι μὴ τῶν ἱερέων] Προέσεισι minus recte in *MSS.*

n Πολιτικοῦ πλήθους,] In Megillath Taanith dicuntur præcipui cives Hierosolymitani & בולימין βυλευταὶ cum eo profecti via Gaza Hierosolymas per Σκοπόν. REL.

o Σαφὰ λεγόμενον.] Σαφὰν *Hen.* Σαφὶν *Busb.* Σαφεὶν *Vat.* Hebraïce צפה. HUDS. In Megillath Taanith dicitur usque Antipatrida urbem obviam ivisse Alexandro Simeonem. Forsitan quia Antipatris olim dicta fuit Caphar vel vicus *Saba*, crediderunt Σαφὰ esse eundem locum ac *Caphar Saba*. REL. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 1. SPANH.

p Σκοπὸν σημαίνει.] Σκοπὸν *Busb.* & *Vat.* & rectè. HUDS. in *Add.* Locum itaque hunc *Speculatorem* appellarunt, urbi (ut videtur) superimminentem, qualis Epipolæ erant Syracusis. HAV.

q Χαλδαίων,] Χαθαίων (post *Schotanum* in Tom. 2. *Bibl. Hist. S.* p. 1214.) reponendum censet *LLoydius*, *Episcopus Wigorniensis*, in *Epistola* ad *Sherlockium* de Facto Jadduæ, p. 16.

r Λευκαῖς ἐσθῆσι,] Id etiam in Megillath Taanith legitur, primores populi qui cum Pontifice erant בלבנים albis vestibus fuisse indutos. In Gemara Joma, ubi eadem historia narratur, de eo nihil. REL.

s Υακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ,] Υακινθίνῳ in *MSS.* συνδεδυμένον τὸν ὑακίνθινον στολὸν καὶ διάχρυσον *Zonar.* Per ὑακινθίνη intelligit *pallium*, per διάχρυσον *Ephodum* cum *Pectorali*. ita *Braunius* de *Vest. Sacerd. Hebr.* l. 2. c. 25. p. 853.

t Ἐγέγραπτο ὄνομα,] Ἐπεγέγραπτο *Busb.* & *Zonar.* *Coccejus* vero ἐγγέγραπτο.

v Προσεκύνησε] Simeonem ipsum adoraſſe dicitur Alexander in Megillath Taanith, & ita mox etiam Parmenio rogat cur adoraret Pontificem, quod in Megillath ita extat מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי *Rex magnus, qualis tu es, adorat Judæum?* REL.

x Τῇ ἀρχιερωσύνῃ] Ita in *MSS.* τῷ ἀρχιερωσύνῃ in *Editis.*

y Σχήματι,] Φησὶ post σχήματι inserunt *Hen.* & *Busb.*

z Ἐν Δίῳ] Τῆς Μακεδονίας ἔνδον aut ἰσχύν τῆς Μακεδονίας in *MSS.* ἰσχὺς ὢν ἔτι Μακεδονίας *Zonar.*

a Δίῳ τῆς Μακεδονίας τυγχάνων·] Alia urbs Syriæ *Gen.* Δίαι, de qua inf. lib. 13. c. 15. §. 3. Δίου πόλιν. & ἄλσος. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

b Στρατιᾶς καὶ] Ita cum *MSS.* στρατίας in *Editis.* ac præterea μοι pro μοὶ in uno *MSS.*

c Τὴν Περσῶν] Ita in *MSS.* & *Zonar.* ut & mox infra, hac ead. §. τῶν in *Editis.*

d Τοιαύτῃ στολῇ,] Τῇ αὐτῇ *Busb.*

e Ἐπιμνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ προκελεύσεως,] Ἀναμνησθεὶς in *MSS.*

f Νομίζω θείᾳ πομπῇ] Καὶ σὺν Θεῷ νομίζω τὴν στρατιὰν πεποιημένον Δαρεῖον ἡγήσεσθαι *Zonar.*

g Τῶν ἱερέων προηγουμένων,] Τῶν Ἰουδαίων solus *Vat.*

h Ἐπὶ τὸ ἱερὸν,] Judæi etiam in Megillath Taanith memorant, Alexandrum Macedonem in Templo Hierosolymitano fuisse, ad 23 diem mensis Sivan. Gebiha ben Pesisa astu usus effecit ut quum ad montem templi adscenderet, calceos exueret. REL.

i Ἀρχιερεῖ ὑφήγησιν] Ita ex *MSS.* & *Zonara.* ἱερεῖς in *cæteris.*

k Καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ τοὺς ἱερεῖς in *reliquis* desiderantur.

l Νομίσας αὐτὸς εἶναι] Νομίσας αὐτὸν εἶναι τὸν σημαινόμενον *Hen.*

In Judæos beneficia confert.

postridie vero ejus diei eos advocat, quæque ipsi velint dona postulare jubet. Pontifice autem petente, ut liceret patriis uti legibus, utque septimo quovis anno tributis essent immunes, omnia *eis* concessit. Cumque illi ab eo petiissent, ut & eos qui Babylone & in Media erant Judæos legibus suis uti sineret, libenter promisit facturum quæ *ab eo* postularent. cum vero ad hoc diceret multitudini, si qui secum militare vellent, ea lege ut patrios mores tenerent & secundum eos viverent, paratum esse *eos secum* ducere; multi lubenti animo in eam expeditionem dederunt nomina.

Sicima Samaritarum metropolis.

Samaritarum ingenium.

6. Igitur Alexander, compositis in hunc modum Hierosolymorum rebus, in proximas urbes duxit exercitum. Atque omnibus, quos adiret, amice eum excipientibus, Samaritani (qui tum Sicima regionis caput habebant, urbem apud Garizim montem positam, & à desertoribus Judaïcæ gentis habitatam) videntes Judæis ab Alexandro tam præclarum honorem habitum, statuerunt Judæos se profiteri. Sunt enim Samaritæ eo ingenio, sicuti jam ante memoravimus, ut in Judæorum rebus adversis negent suos esse cognatos, tunc quidem id quod verum est profitentes. Sed si forte eos paulo lautius agere viderint, continuo in eorum communionem insiliunt, suos esse consanguineos dicentes, genusque suum à Josephi natis, Ephraïmo & Manasse, deducentes. Igitur apparate, & cum magna in eum studii significatione, Regi occurrunt haud procul Hierosolymis. Cumque illos Alexander laudasset, Sicimitæ ad cum accedunt, assumptis quos Sanaballetes ad eum miserat militibus: rogantque, ut ipsorum urbem adiret fanumque *sua præsentia* cohonestaret. Ipse vero ad eos se venturum promittit, simulatque redierit. Ac postulantibus sibi anni septimi tributa condonari, quippe cum nec ipsi eo anno sementem facerent, quæsivit, quinam essent qui hæc peterent. Cumque dixissent, Hebræos se esse, vocari autem Sicimorum Sidonios: iterum interrogavit, an Judæi essent? Quod cum *illi* negarent, dixit, Atqui ego Judæis ista dedi; tamen cum rediero, & hæc à vobis accuratius cognovero, faciam quod mihi visum fuerit. Et quidem Sicimitas ita dimisit. Sanaballetis vero militibus imperavit, ut ipsum in Ægyptum sequerentur: illic enim agros eis divisurum. id quod paulo post fecit in Thebaïde, ubi eis regionem tuendam mandavit.

Mortuo Alexandro dividitur imperium.

7. Alexandro autem vi[illegible] defuncto, imperium inter successores divisum e[illegible]lumque in monte Garizin mansit. Quo[illegible]s ab Hierosolymitis reus agebatur comesi profani cibi, aut violati Sabbati, aut alicujus talis peccati, is ad Sicimitas confugiebat, seque injuste accusatum dicebat. Per

Jaddi obitus. Onias pontifex.

id vero tempus vita decesserat Jaddus pontifex, eique in pontificatum successerat Onias ejus filius. Atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuere.

Finis Libri undecimi.

τότε μὲν ἡθεὶς ἀπέλυσε τὸ στλῆθος· τῇ ὑ ὕστερον προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτὸς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τῶ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρῆσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, κ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνειφορον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτῶν, ἵνα κὰ τοὺς ἐν Βαβυλῶνι κὰ Μηδίᾳ Ιουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπηρέτῃ νόμοις [m] χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπεσχέτο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ στλῆθος, εἴτινες αὐτῷ βούλονται [n] συστρατεύειν, τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες & κῶς τοῦτο ζῶντες, ἑτοίμως ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τοῦ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠνέσησαν.

5'. Ο μὲν οὖν Αλέξανδρος, τοῦτο διοικησάμενος ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὑπὶ τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς ὃς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, Σαμαρεῖται, μητρόπολιν τότε τοῦ [o] Σίκιμα ἔχοντες, κειμένου πρὸς τῷ [p] Γαριζεὶν ὄρει, κ καλουμένου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶ Ιουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τὰς Ιουδαίους Αλέξανδρος ὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἐγνωσαν [q] αὐτὸς Ιουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰ οἱ Σαμαρεῖς τοιοῦτοι τοῦ φύσιν, ὡς ἤδη πρ & [r] πρότερον δεδηλώκαμεν, [s] ὅν μὲν τ συμφοραῖς ὄντας τὸς Ιουδαίους ἀγενῆ συγγενεῖς [t] ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τοῦ ἀληθῆ. ὅταν δέ τι πρᾶ αὐτὸς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπιπηδῶσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, κ ἐκ τῶν Ιωσήπου γενεαλογοῦντες αὐτὸς ἐκγόνων Εφραίμου & Μανασσῆ. μ λαμπρότητος ὢν κ πολλοῦ [v] ἐνδεικνύμενοι πρᾶ αὐτὸν προθυμίαν, ἀπλώτησαν τῷ βασιλεῖ, μικρὸ δεῖν ἐγγὺς τῶν Ιεροσολύμων. ἐπαινέσαντος ὑ αὐτὸς Αλεξάνδρου, οἱ Σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ, προσπαραλαβόντες κ ὃς Σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστειλε· κὰ παρεκάλουν, [w] δεηθέντος πρὸς τοῦ πόλιν αὐτῶν, τιμῆσαι & τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑπεσχέθη ἥξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' [y] ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τῶ [z] ἑβδομαικῶ ἔτους· ὃ ὑ γὰ αὐτὸς σπείρειν ἐν αὐτῷ· τίνες ὄντες ταῦτα προσκαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, Εβραῖοι μὲν εἶναι, [a] χρηματίζειν δ' οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι, πάλιν αὐτὸς ἐπηρώτησεν, εἰ τυγχάνουσιν Ιουδαῖοι; τῶν δ' οὐκ εἶναι φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε, εἶπεν, Ιουδαίοις ταῦτ' ἔδωκα. ὑποστρέψας μέντοιγε κ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν Σικιμίταις ἔτως [b] ἀπετάξατο. τὸς δ' ἐκ Σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὁ & μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ Θηβαΐδι, φρουρεῖν τοῦ χώραν αὐτοῖς προστάξας.

ζ. Τελευτήσαντος ὑ Αλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ [c] εἰς τὸς διαδόχους [d] ἐμερίσθη· τὸ δ' ὄρος τὸ Γαριζεὶν ὅρους ἱερὸν ἐμίνεν. εἰ δέ τις αἰτίαν ἔσχε πρὸς τοῖς Ιεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ τ ἐν τοῖς [e] Σαββάτοις παρανομίας, ἤ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς τὸς Σικιμίτας ἔφευγε, λέγων ἀδίκως [f] ἐγκεκλῆσθαι. τετελευτηκότος ὑ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν κ ὁ ἀρχιερεὺς Ιαδδοῦς, κ τοῦ ἀρχιερωσύνου Ονίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸς Ιεροσολυμίτας ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

Τέλος τ βιβλίου ἑνδεκάτου.

m Χρήσασθαι,] Χρῆσθαι hic loci in omnibus *MSS.* At supra post αἰτησαμένου, χρῆσθαι habet solus *Busb.*

n Συστρατεύειν,] Ita *MSS.* στρατεύειν in *Editis.*

o Σίκιμα ἔχοντες,] Σίκιμαν *Hen.* & *Busb.* Σίκεμαν *Vat.* & infra p. 583. & mox Σικεμίτας.

p Γαριζεὶν ὄρει,] Conf. supr. §. 2. SPANH.

q Αὐτὸς Ιουδαίους ὁμολογεῖν.] Εαυτὸς *MSS.* αὐτὸς in *Editis*, ut & mox infra post γενεαλογοῦντες.

r Πρότερον δεδηλώκαμεν,] *Sc.* lib. 9. c. 14. §. 3. Vide etiam *lib.* XII. *c.* 7.

s Εν μ τᾶς συμφοραῖς ὄντας τὸς Ιουδαίους ἀγνῆ.) συγγενεῖς ἔχειν,] Conf. supr. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

t Εχειν, ὁμολογοῦντες τότε] Vocem ἔχειν non agnoscunt *Hen.* & *Vat.*

v Ενδεικνύμενοι πρὸ αὐτὸν προθυμίαν,] *Al.* δεινύμενοι.

w Πρὸς τοῦ πόλιν αὐτῶν,] Εἰς τοῦ πόλιν in *MSS.*

y Αφιέναι τ φόρον] Αφίειναι in *MSS.*

z Εβδομαικῶ] Lege ἑβδομαδικῶ. COCC.

a Χρηματίζειν δ' οἱ] Ita etiam apud *Zonaram*, ubi *Wolphius* vertit, *Sicimitas Sidonios appellari.* At *Epiphanius* reddit, *Sicimitas autem à Sidoniis nuncupari.* Denique *Schotanus* (in *Bibl. Hist.* S. tom. 2.) verti vult, *Sidonios in Sicimis vulgo appellari.* Confer. l. XII. c. 7.

b Απετάξατο.] Conf. supr. c. 6. §. 8. SPANH.

c Εἰς τὸς διαδόχους] Εἰς διαφόρους *Vat.*

d Εμερίσθη· τὸ] Διεμερίσθη *Hen.* & *Busb.*

e Σαββάτοις παρανομίας,] Ita *MSS.* ἐν τοῖς Σάββασι in *Editis.*

f Εγκεκλῆσθαι.] Ita *MSS.* ἐσκεκλῆσθαι in *Editis.* HUDS. Corrigit D. Hoornbekius ἐγκεκλεῖσθαι. Vetus *culpari*; sed Basilienſis ἐγκλῆσθαι. rectè. COCC.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗι ΔΩΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DUODECIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγυ, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ παραλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον [b] κατῴκισεν.

β'. Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος, ὁ κληθεὶς Φιλάδελφος, τοὺς [c] Ιουδαίων νόμους εἰς τὴν Ελληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, Ελεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

γ'. Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν κλεινοτάτοις πόλεσιν.

δ'. Εκ τῆς γενομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις τοῦ Ιωσήπου τοῦ Τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Επιφανῆ.

ε'. Φιλία καὶ συμμαχία Λακεδαιμονίων πρὸς Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ιουδαίων.

ς'. Στάσις τῶν δυναλῶν Ιουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς [d] ἐπεκαλέσαντο Αντίοχον τὸν Επιφανῆ.

ζ'. Οτι στρατεύσαντος Αντίοχου ἐπὶ Ιεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

η'. Ως Αντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ιουδαίους, μόνος [e] ὁ Ασαμωναίου παῖς [f] Ματταθίας καταφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς Αντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

θ'. Ματταθίου τελευτὴ, γήρᾳ μὲν ὄντος ἤδη, εὐδοκίμου δὲ τῇ τῶν πραγμάτων οἰκονομίᾳ τοῖς παισίν.

ι'. [g] Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας, τοῖς Αντίοχου στρατηγοῖς μαχεσάμενος, τοὺς Ιουδαίους εἰς τὸ πάτριον ἐπανήγαγε πολιτείαν, καὶ ἀρχιερεὺς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

ια'. Ως Αντίοχου στρατηγὸς Απολλώνιος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλὼν, ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ιβ'. Η [h] Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ιουδαίαν, καὶ ἥττα καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

ιγ'. Οτι στρατεύσαντες Ιούδας καὶ Σίμων, ὁ μὲν ἐπὶ Αμμανίτας καὶ τὴν [i] Γαλαδίτιν, ὁ δὲ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ Τυρίους καὶ Πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ιδ'. [k] Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

ιε'. Ως Αντίοχος, ὁ ἐπικληθεὶς Εὐπάτωρ, στρατεύσαμενος ἐπὶ Ιουδαίους μετὰ Λυσίου, καὶ νικήσας, ἐπολιόρκει Ιούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

ις'. Οτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τριβομένου, φιλίαν

1. *Quomodo Ptolemæus, Lagi filius, Hierosolymis & Judæis dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.*

2. *Quomodo filius ejus Ptolemæus, Philadelphus appellatus, Judaïcas leges Græce transferendas curavit, & multos captivos, in gratiam Eleazari illorum pontificis, manumisit, plurimaque donaria Deo consecravit.*

3. *Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Asiæ, & conditarum à se urbium civitate donaverunt.*

4. *Josephus Tobiæ filius malo medetur, quo laborabant Judæi, inita cum Ptolemæo Epiphane amicitia.*

5. *Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Judæorum pontifice.*

6. *Judæi potentiores inter sese dissident, & quomodo Antiochi Epiphanis opem implorarunt.*

7. *Quod Antiochus, expeditione facta in Hierosolyma, & urbem cepit & templum diripuit.*

8. *Quemadmodum, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, solus Mattathias Assamonæi filius, Regis mandata contempsit, & postea Antiochi duces prælio superavit.*

9. *Mattathiæ obitus in summa senectute, rerum administratione filiis relicta.*

10. *Quomodo filius ejus Judas, cum Antiochi copiarum ducibus [illegible]us, id assequutus est ut Judæi patriis [illegible]s viverent; atque ipse à populo pontifex [illegible]tus est.*

11. *Quomodo Apollonius, Antiochi exercitus dux, incursione in Judæam facta, victus interiit.*

12. *Lysiæ & Gorgiæ contra Judæos expeditio & clades, & exercitûs interitus.*

13. *Quod Judas & Simon, ductis exercitibus, ab illo in Ammanitas, à Simone fratre ejus in Tyrios & Ptolemæeos, illos devicerunt.*

14. *Quomodo Antiochus Epiphanes apud Persas diem obiit.*

15. *Quomodo Antiochus, cognominatus Eupator, una cum Lysia susceptâ in Judæos expeditione, victoria potitus Judam in templo obsidet.*

16. *Quod, longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus*

a Εν τῇ δωδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ δωδεκάτῳ, vel ἐν τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ.
b Κατῴκισεν.] Μετῴκησεν *Hen.*
c Ιουδαίων νόμους] *Al.* Ιουδαίους.
d Επεκαλέσαντο] Απεκαλέσαντο *Hen.*
e Ο Ασαμωναίου παῖς] Ita *MSS.* in *Editis* deëst articulus.
f Ματταθίας] Ita ubique cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Ματθίας passim in *Editis.*
g Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιούδας,] Hunc titulum insertum dedi ex *MSS.*
h Λυσίου καὶ Γοργίου] Ita juxta *Epiphanii* Codd. *MSS.* Σίλωνος in *Editis Flavii* & aliquibus *MSS.* Γαίωνος *Hen.*
i Γαλαδίτιν,] Γαλαδίτην *Vat.*
k Ως Αντίοχος ὁ Επιφανὴς] Λυσίου στρατεία, καὶ Αντίοχου στρατηγοῦ, ἐπὶ Ιουδαίους [Ιούδαν *Gall.*] καὶ ἧττα inter hunc & præcedentem titulum inserunt *Hen. Gall.* & *Vat.*

tiochus cum Juda fœdus feriit, & ex Judæa non sine gloria discessit.

17. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, cum exercitu contra Judæos profectus, re infecta ad Regem reversus est.*

18. *Quomodo Nicanor, dux post Bacchidem missus, una cum exercitu periit.*

19. *Quod Bacchides denuo missus contra Judæam, victoria potitus est.*

20. *Quomodo Judas in prælio occubuit.*

πoιησάμενος πρὸς Ιούδαν, ὅπως ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ιουδαίας ὁ Αντίοχος.

ιζ'. Ως Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἐπιστρατεύσαμενος τοῖς Ιουδαίοις, ἄπρακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

ιη'. Ως Νικάνωρ, μετὰ τὸν Βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν [1] τῷ στρατῷ.

ιθ'. Οτι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν.

κ. Ως Ιούδας διεφθάρη μαχόμενος.

1 Τῷ στρατῷ.] Τῇ στρατιᾷ in duobus *MSS.*

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DUODECIMUS.

Continet hic liber tempus annorum CLXX.

CAP. I.

Quomodo Ptolemæus Lagi filius, Hierosolymis & Judæa dolo occupatis, multos inde deportavit in Ægyptum.

ΚΕΦ. α'.

Ως Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ καταλαβὼν τὰ Ιεροσόλυμα καὶ τὴν Ιουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον κατῴκισεν.

Alexandri successores.

IGITUR Alexander Macedonum rex, subacto Persarum imperio, & constitutis (ut jam dictum est) Judææ rebus, vitam finiit: ac distracto in multos imperio, Antigonus Asia potitur, Seleucus [illegible]ne & illius tractus nationibus, Lysima[illegible]ellespontum obtinuit, Macedoniam occupavit Cassander, Ægyptum autem tenuit Ptolemæus Lagi filius. Hi dum inter se dissident, & de imperio quisque suo contendunt, fiebat ut continua longaque bella gererentur, urbesque affligerentur, & multos civium in certaminibus amitterent, adeo ut omnis Syria à Ptolemæo Lagi filio (qui tum Soter, *hoc est Servator*, appellabatur) longe aliter afficeretur, quam ejus nomine dignum esset. Is etiam Hierosolymam per fraudem & proditionem occupavit. Ingressus enim Sabbato in urbem per speciem sacrificandi, ne prohibentibus quidem Judæis (neque enim hostem esse putabant, & tum quia nihil mali suspicabantur, tum propter diem ocium & quietem agebant) urbe nullo labore potitus est, eamque acerbe tractavit & in-

Ægyptum tenuit Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus.

Judæi, Hierosolymis dolo captis, in Ægyptum abducti.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ [b] τὰ κατ' τὴν Ιουδαίαν τὸ συνεστηκὸς κατεσκευάσας τρόπον, πολλοῖς τὸν βίον· μεταπεσούσης εἰς πολλοὺς τὴν ἀρχῆς, Αντίγονος μὲν τὴν Ασίας [c] ἐπικρατεῖ, [d] Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος καὶ [e] τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, Λυσίμαχος δὲ τὴν Ελλήσποντον διέπει, τὴν δὲ Μακεδονίαν [f] εἶχε Κάσσανδρος, Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου τὴν Αἴγυπτον [g] εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοπολεμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοι τε συνεχεῖς καὶ μάχαι [h] συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν [i] ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων, ὡς δὲ τὴν Συρίαν ἅπασαν ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, Σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τἀναντία παθεῖν αὐτὸ τῇ ἀληθείᾳ. κατέσχε γὰρ ἔστι δὲ τὰ Ιεροσόλυμα, δόλῳ δὲ ἀπάτῃ [k] χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ Σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν Ιουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, διὰ γὰρ ὑποψίαν πολέμου, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον δὲ τὴν ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ δὲ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤρξεν αὐ-

a Ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.] Ita in omnibus *MSS.* tam *Latinis* quam *Græcis*. Videsis *Is. Vossium* in *Chronol.* S. cap. XI. p. 150.

b Τὰ κατ' τὴν Ιουδαίαν] Illa τὰ κατ' desunt *Cod. NC.*

c Ἐπικρατεῖ,] Ἐπικρατεῖ *NC.*

d Σέλευκος δὲ Βαβυλῶνος] Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἐπικαλούμενος *NC.*

e Τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν,] Τῶν ἄλλων ἐθνῶν *NC.*

f Εἶχε Κάσσανδρος,] Εἶχε abest *Hen.* mox Κάσσανδρος ex *nummis* pro Κάσσανδρος edidimus.

g Εἰλήφει.] Εἴληφεν in nonnullis *MSS.*

h Συνέβαινε γίνεσθαι] Συμβαίνει γίνεσθαι *Hen.* συνέβαινε γενέσθαι *NC.*

i Ἀποβάλλειν τῶν οἰκητόρων] Ἀπόλλυσθαι *NC.*

k Χρησάμενος.] Χρησάμενος, ἀρχιερέως ὄντος δὲ ἔθους ἡμῶν κατ' ἐκείνας ἡμέρας Οὐΐα, ὃς καὶ Ἀδδὶ ἡος. εἰσελθὼν δὲ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὁ Πτολεμαῖος ὡς θύσων τῷ Θεῷ *NC.*

l Τὰς

αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὴ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὁ τὰς τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντας τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ἔτως. "Ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ "πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑ- "περῃδον ἐπὶ Πτολεμαίου γενομένου, ὥστε λαβεῖν ἀ δε- "ήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν "ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. " Ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν τοῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ Πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἔκ τε τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ Ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τῶν [m] ἐν Γαριζείν, κατῴκισεν [n] ἀπαντάσας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών. [o] ἐγνωκὼς δὲ τοὺς ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων περί τε τὴν τῶν ὅρκων Φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, [p] ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευσαμένῳ περὶ αὐτοῦ, μὴ τὸ κράτησαι Δαρείου τῇ μάχῃ· [q] πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια [r] καταλοχίσας, καὶ τοῖς Μακεδόσιν [s] ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις διαφυλάξωσιν. οὐκ ὀλίγοι [t] δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε [v] ἀρετὴν τῶν τόπων αὐτοὺς καὶ τῆς τοῦ Πτολεμαίου Φιλοτιμίας προσκαλεσαμένης. ἐπὶ δὲ μείζοσι τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν [x] ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις, ἐγίνοντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν Ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων· τῶν δὲ [y] Σαμαρειτῶν εἰς τὸ Γαριζεὶν ὄρος κελευόντων.

clementer. Hisce quæ diximus etiam Agatharchides Cnidius, qui res à successoribus *Alexandri* gestas conscripsit, testimonium perhibet, superstitionem nobis exprobrans, ut qui libertatem propter eam amiserimus, ejusmodi verbis. "Est "gens quæ Judæorum dicitur, qui urbem incolentes magnam & bene munitam *nomine* Hierosolyma, passi sunt eam in Ptolemæi potestatem "venire, quod arma capere noluerint, atque ex "superstitione intempestiva crudeli dominatui se- "se subjecerunt." Et Agatharchides quidem de gente nostra hæc memoriæ prodidit. Cæterum Ptolemæus, multis hominibus captis, tum ex Judææ montanis, locisque circa Hierosolyma, tum ex Samaria & Garizin, omnes in Ægyptum transtulit. Cumque Hierosolymitanos jurisjurandi fideique observantissimos ex iis intelligeret, quæ Alexandri legatis post victum ab eo Darium responderant, multos eorum in præsidiis dispositi, & cum Macedonibus Alexandriæ pares fecit, ac sacramento adstrinxit, servaturos fidem posteris ejus, qui ipsis mandasset eam provinciam. Non pauci præterea reliquorum Judæorum in Ægyptum sua sponte profecti sunt, allecti partim bonitate soli, partim Ptolemæi liberalitate. Sed inter Samaritas & Judæorum posteros instituta patria retinere studentes existebant contentiones, iique inter se decertabant, dum Hierosolymitani suum templum sanctum esse contendunt, & victimas eo mitti volunt; Samaritæ contra, in montem Garizin.

Agatharchides Cnidius.

Ptolemæi in Judæos benignitas.

Contentiones inter Judæos & Samaritas.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς Ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσε, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

CAP. II.

Quomodo Ptolemæus Philadelphus leges Judaïcas Græce transferendas curavit, multosque captivos manumisit, & multa donaria Deo consecravit.

II.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος τεσσαράκοντα, ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλείαν τῆς Αἰγύπτου παραλαβὼν ὁ φιλάδελφος, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' [a] ἔτη ἐνὸς [b] δέοντος τεσσαράκοντα, [c] τὸν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, [d] ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν [e] βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα [f] τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συναγόμενος, [g] εἴ τι που μόνον

CUM autem Alexander duodecim annos regnasset, & post eum Ptolemæus Soter quadraginta, tum demum Ægypti regnum adeptus Philadelphus (quod quidem tenuit annos undequadraginta) & legem *Judaïcam* curavit transferendam, & servientes in Ægypto Hierosolymitanos servitute liberavit, qui fuerunt centum & viginti millia, ex hujusmodi causa. Demetrius Phalereus, regiarum bibliothecarum præfectus, operam dans ut omnes, si fieri posset, totius orbis libros colligeret, & coëmens quicquid ubique vel fama accepisset, [illegible]o dignum fore Regisque volun-

Ptolemæus Philadelphus secundus Ægypti rex.

Demetrius Phalereus bibliothecæ Ptolemaïcæ præfectus.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου] Forsan in libris ἐδεῖ Ἀτίας, quos laudant *Diodorus*, *Phlegon*, *Lucianus* & *Athenæus*.

[m] Ἐν Γαριζείν,] Ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαριζεῖν *NC.*

[n] Ἀπαντας εἰς Αἴγυπτον ἀγαγών.] Quorum Samaritanorum in Ægyptum deductorum reliquias putat *Scaliger. de Emend. Temp.* l. VII. p. 663. eos, qui Synagogam magnam habent in Caïro; Item qui Insulam in Mari Rubro occupant, teste Geographo Arabe. SPANH.

[o] Ἐγνωκὼς δὲ] Ἐπιγνωκὼς *Hen. Busb.* & *NC.*

[p] Ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο] Ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο Ἰαδδοῦς ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξάνδρῳ πρεσβευομένῳ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὡς μὴ τὸ κρ. *NC.*

[q] Πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας] Vid. infr. c. 2 §. 4. & adv. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH.

[r] Καταλοχίσας] Καταλοχισάμενος *NC.*

[s] Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας,] Judæi in Alexandria cum Macedonibus Isopolitæ. Ita etiam Antiochiæ infr. c. 3. §. 1. SPANH.

[t] Δ' οὐδὲ] Forte δὴ καὶ. COCC.

[v] Ἀρετὴν] Ἀρετὴ hic pro εὐδαιμονία, ut quandoque apud Homerum. SPANH.

[x] Ἐθῶν διασώζειν προῃρημένοις,] Ἐθνῶν *Vat.* & *NC.*

[y] Σαμαρειτῶν] Σικιμιτῶν (*Lugd. Bat.*) *NC.* & *Vet. Interpr.* in nonnullis codicibus.

[z] Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου] Ita *Busb. NC.* & *Vet. Interpr.* nec non *Is. Vossii* MS. (nunc *Lugd. Bat.*) nisi quod τεσσαρακοντα καὶ ὀν pro τεσσαρακοντα præ se ferat. in *Editis* desiderantur ista, Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου ἔτη δώδεκα, καὶ μετ' αὐτὸν Πτολεμαίου τεσσαράκοντα. In *Cod. NC.* (cui titulus est Πτολεμαϊκὸν) caput incipit ad hunc modum ς' Ptolemæi Soteris δὲ Ὀνίᾳ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται) Ἀφίδοχος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' οὗ τοῦ θεοῦ τὰ θεῖα δόσεις καὶ τὸ θεοῦ τοὺς ὁμοφύλους εὐνοεῖν. Βασιλεύσαντος δὲ Ἀλεξ. &c. Videsis *Usserium* ad A. M. 3721.

[a] Ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα,] Porphyrius apud Eusebium XXXVIII. annis regnasse eum dicit. SPANH.

[b] Δέοντος τεσσαράκοντα,] Δέοντα *Hen.* & *Busb.*

[c] Τόν τε νόμον ἡρμήνευσε,] De sola Legis versione sub hoc Ptolemæo. vid. Procem. c. 1. §... ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὸν ἐξηγητὴν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρειαν· & superius ibid. ὅτι μοι καὶ μέλλοντι ἐμβάλλειν τηλικαύτῃ μεταγενεῖ ὑποθέσει εἰς ἀποδοκιμὴν ἐμοῦ καὶ ξένην ἀμελείας συμβαίνειν· Vide quæ de hoc suo consilio, quæ in Hebræis voluminibus contenta in Græcam linguam transferendi, ait infr. §. 10. ubi διφθέραις, quibus Lex scripta, aureis litteris: ut ita de solis Legis Libris versis à LXX. agat semper Josephus, & sic infr. §. 12. de Versione illa facta ἀναγνῶναι τὸν Νόμον· & contr. Appion. lib. 2. §. 4. SPANH. Nihil præter Pentateuchum tunc Græce versum fuisse ex istis colligunt viri docti. & certe Græcus cæterorum librorum stylus arguit, eos, qui Ptol. Philadelphi rogatu Pentateuchum Mosis interpretati sunt, reliquos libros sacros non convertisse. *Pet.* Var. Lect. IV. 9. HUDS. in *Add.*

[d] Ὄντας δώδεκα μυριάδας,] Ὄντας καὶ δώδεκα in *iisdem MSS.*

[e] Βιβλιοθηκῶν δὲ βασιλέως,] Vide *S. Epiphanium* in lib. *de Mensuris & Ponderibus*, p. 166. & *Simsonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3719.

[f] Τὰ] Abest a *L. B.*

[g] Εἴ τι που μόνον] Εἴ που τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

Ptolemæus, ex consilio Demetrii, de legibus Judaïcis Græce transferendis cogitat.

luntati non ingratum, (nam *is* maximo librorum desiderio tenebatur) omni cura & cogitatione huic rei incumbebat. Ptolemæo autem aliquando ab ipso quærente, quot jam librorum millia collecta haberet? respondit esse jam circiter *ducenta millia, & brevi congesturum ad quingenta. sibi etiam, adjiciebat, indicatum multos esse apud Judæos de ipsorum institutis libros studio dignos & bibliotheca regia; qui cum illorum literis & sermone scripti sint, rem fore magni laboris & molestiæ, si in Græcam linguam transferantur. Videtur enim eorum scriptura plane similis esse Syrorum scripturæ, vocemque reddere consimilem, contigit tamen ut sui generis sit. cæterum nihil, inquit, prohibet, quo minus eos transferendos cures (opibus enim ad hoc efficiendum polles) & in biliotheca *tua* habeas. Rex igitur Demetrium, pro suo libros colligendi studio, sibi optime consulere existimans, Judæorum pontifici scribit, ut hæc fiant.

2. Jam quidam *nomine* Aristæus, Regi in primis amicus atque gratus ob modestiam, sæpe antea Regem orare statuerat, ut Judæos, quicunque in ejus regno essent, manumitteret, hoc vero sibi idoneum ad ea postulata tempus arbitratus, primum ea de re agit cum satellitum præfectis, Sosibio Tarentino & Andrea, eos obsecrans, ut se in eis quæ sit à Rege postulaturus adjuvent. Cumque Aristæus eorum, quos memoravimus, sententiam accepisset, Regem adit, & cum eo agit in hunc modum. "Non decet committere "nos, ô Rex, ut decipiamur, sed verum pate- "facere. Cum enim id nobismet negotii dari vo- "luerimus, ut Judæorum leges in tuam gratiam "non solum transcribantur, verum etiam vertan- "tur, quanam ratione hoc facere possimus, cum "multi Judæi serviant in regno tuo? Quos certe "non alienum erit à tua magnificentia & bonita- "te liberare à calamitate: quandoquidem qui "Deus eis leges tulit, is est qui tuum regnum "regit, quantum ego quidem quærendo compe- "ri. Conditorem enim universitatis Deum & i- "psi & nos colimus, familiari sermone Ζῆνα (i. "e. *Jovem*) vocantes, indito à vivendo nomine, "quòd is vitam conferat omnibus. Quapropter "ad honorem Dei, iis, qui Deum præcipua re- "ligione venerantur, redde patriam, ut eis in na- "tali solo vitam agere liceat. Illud quidem scito, "Rex, me nec genere eis, nec natione propin- "quum, hæc pro eis postulare. Sed cum omnes "homines Dei sint opificium, & æquum sit eum be- "nefacientibus delectari, ad benefaciendum te "cohortor.

Aristæi oratio ad regem Ptolemæum.

Ptolemæi ad Aristæum responsum.

3. Hæc loquutum Aristæum, Rex hilari lætoque vultu intuitus, Quotnam, inquit, millia putas esse eorum, qui manumittendi sunt? Cumque Andreas, qui tum forte adstiterat, subjecisset, paulo plura esse quam centum decem millia. An vero parvum à nobis, inquit Rex, donum, Aristæe, postulas? Cumque Sosibius, & qui ad-

ἀκόσαε ἀγαθῆς ἄξιον [h] ἢ ἡδὺ τῇ Ϛ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰ [i] ὠεὶ τὴν συλλογὴν τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτε Ϛ Πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας [k] ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων; τῶν μὲν ὑπαρχόντων [l] εἶπεν εἶναι ὠεὶ εἴκοσιν, ὀλίγω ὕ χρόνω εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν. μεμωῦσθαι δ' ἔλεγε αὐτῷ πολλὰ εἶναι Ϛ ὠδὲ τοῖς Ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, ἀγαθῆς ἄξια Ϛ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης· ἃ, τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι Ϛ τῇ Δωρικῇ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰ εἶναι τῇ ἰδιότητι τ [m] Σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, Ϛ τὴν φωνὴν ὁμοίαν αὐτοῖς [n] ἀπηχεῖν, ἰδιότροπον ὕ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὅθεν οὐ ἔλεγε κωλύειν Ϛ ταῦτα μεταβαλόντα· δύναται γὰ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀπορῆσαι· ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Ϛ τὰ παρ' ἐκείνοις. [o] δόξας οὖ ὁ βασιλεὺς ἄριστα τ Δημήτριον φιλοτιμούμενον ὠεὶ [p] τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων ὑποτιθέναι, γράφειν τῷ τ Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι.

β'. [q] Ἀριστεῖδε δέ τις, φίλος ὢν [r] ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, [s] Ϛ ἀγαθαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ Δι' εὐελπιστίαν, πολλάκις μὲν Ϛ πρότερον ἔγνω ὠδεκαλέσαι τ βασιλέα, ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς [t] αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, ὅσοι Ϛ τῶ βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τ δεήσεως, πρώτοις ὠεὶ τούτου Δι[illegible]λέγει τοῖς ἄρχουσι τ σωματοφυλάκων, Σωσιβίῳ τῷ Ταραντίνῳ Ϛ Ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι ὠεὶ ὧν ἐντυχάνει μέλλει τῷ βασιλεῖ ὠδεκαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖ Ϛ τῶ τ προφρημένων γνώμιον ὁ Ἀριστεῖδες, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους ποιεῖται τοιούτους ἐποίησατο. "ὃ χρὴ ἀπαλλαγέντας ἡμᾶς, ὦ βασιλεῦ, "[v] ὠειοράν, ἀλλὰ παληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰ τ Ἰουδαίων "νόμους ὃ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ Ϛ [x] ἑρμηνεῦσαι διεγνω- "κότες εἰς τὸ σοὶ κεχαρισμένον, [y] πάνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο "πράξαιμεν ἂν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δου- "λούντων; ὃθ', τῇ σωτοῦ μεγαλοψυχίᾳ Ϛ χρησότητι ποιῶν "ἀκολούθως, ἀπόλυσον τ παλαιπωρίας, τῶ βασιλείαν "σὺ διέπων Ϛ ἡμένου τοὺς νόμους αὐτοῖς Θεῦ, καθὼς "ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τ γὰ ἅπαν- "τα συνεπόμενον Θεὸν Ϛ ὅτι Ϛ ἡμεῖς σεβόμεθα, Ζῆνα κα- "λοῦντες αὐτὸν [z] ἐτύμως, ἀπὸ Ϛ σύμπασι ἐμφύτου τὸ ζῆν "τῶ ὑπάρξαι αὐτοῦ [a] νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν Ϛ Θεοῦ, "[b] τοῖς ἐξαίρετον τῶ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, "ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πάτριδα, Ϛ τ ἐν αὐτῇ βίον [c] ἀπολη- "φόζιν. ἴσθι μέντοιγε, ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε γνῷ προσή- "κων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος [d] αὐτῶν ὢν τοῦτο ὠεὶ αὐ- "τῶν ἀξιῶ. πάντων ὕ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων Ϛ "Θεοῦ, [e] Ϛ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ὑποιοῦσιν, [f] ὀρθῶ "τούτῳ καὶ σὲ ὠδεκαλῶ.

γ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ Ϛ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας, εἶπεν, ὑπολαμβάνεις τ ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑπολυχόντος ὕ Ἀνδρέου, παρῆκεν γὰ, Ϛ φθάνοντος ὀλίγας πλείονας ἔσεσθαι τῶν [g] δέκα μυριάδων. ἢ μικρὸν ἄρα [h] ἡμᾶς, εἶπεν, Ἀριστεῖδε, δωρεὰν αἰτεῖς; Σωσιβίου ὕ Ϛ τῶν πα-

h Η ἡδὺ] Οι ὁ εἴδοι *L. B.*
i Πρὸ ὠεὶ] Τὰ ὠεὶ *L. B.*
k Ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων.] Sic *MSS.* ἔχει in *Editis.*
l Εἶπεν εἶναι ὠεὶ εἴκοσιν,] Illud εἶπεν ex *MSS.* agnoscunt etiam *Epiphanii* libri, *Aristeas*, & *Eusebius.*
* *Ducenta millia*,] In *Vet. Interpr.* perperam *viginti millia*, & dein *quinquaginta.*
m Σύρων] *L. B.* Συρίων.
n Ἀπηχεῖν,] *L. B.* ἀπίχειν.
o Δόξας] *L. B.* δίξας.
p Τὸ πλῆθος αὐτῷ τ βιβλίων] *L. B.* πλήθυς αὐτῷ βιβλίων.
q Ἀριστεῖδε δέ τις,] Ita passim *Flavius.* Ἀριστέας *Alii.*
r Ἐν τοῖς] *L. B.* Ϛ ἐν τοῖς.
s Καὶ ἀγαθαζόμενος] *L. B.* ἐαγαθαζόμενος.
t Αἰχμαλώτους Ἰουδαίους,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αἰχμαλώτους deëst *Editis.*
v Πειρορᾶν,] Πειρορᾶν τι *NC.*
x Ἑρμηνεῦσαι] Μεθερμηνεῦσαι in *MSS.*
y Τίνι λόγῳ χρώμενοι] Τίνι τῷ λόγῳ *Hen.* & *Busb.* τίνι Ϛ λόγῳ *L. B.*
z Ἐτύμως, ἀπὸ Ϛ σύμπασι] Lege ἑτοίμως ἀπὸ πᾶσιν &c. COCC, & ita corrigere jubet HUDS. in *Addendis*, sicuti fecimus pro ἑτοίμως. HAV.
a Νοήσαντες·] *L. B.* θέντες.
b Τοῖς ἐξαίρετον τῶ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς] *L. B.* τὰς —— —— πεποιημένας ἀπόδος τοῖς &c.
c Ἀπολληφόσιν,] Ἀπολελοιπόσιν *Hen. Busb.* (*Cocc.*) & *NC.* HUDS. ἀπολληπόσιν *L. B.*
d Αὐτῶν ὢν ταῦτα] Αὐτῶν desideratur in *iisd. MSS.*
e Καὶ γινώσκων αὐτὸν] Καὶ δὴ γινώσκων *Hen.* & *Busb.*
f Ἐπὶ τούτῳ Ϛ σὲ ὠδεκαλῶ.] Ἐπὶ τοῦτο *NC.* & *Lugd. Bat.*
g Δέκα μυριάδων.] Ita cum *Aristea*, *Eusebio*, *Vet. Interpr.* & *Josepho* ipso infr. §. 4. ἑνδεκα in *Editt. Basil.* & *Gen.* nec non in *MSS.*
h Ἡμᾶς, εἶπεν,] *L. B.* εἶπεν ἡμᾶς.

παρόντων φησάντων, ὡς ἄξιον αὐτὸν [i] δεῖ τὴν αὐτὴν μεγαλοψυχίας τῷ παρεσχηκότι τὴν βασιλείαν Θεῷ χαρισήριον ποιήσασθαι· [k] διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν, ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδιδῶσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν [l] δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ περὶ ὧν [m] ἠξίωσε προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο [n] μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀριστέου προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ [o] πρὸ πάντων τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν· καθ' ἣν ὁ μόνον τοὺς [p] ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτὸς καὶ τὴν ἐκείνου [q] στρατιὰν [r] ἀπολύσειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις ἐπεσήχθησαν. πολλόντων [s] ἢ ἢ πεντηκοσίων ταλάντων [t] τὴν ἀπολυτρώσεως γενήσεσθαι φαμένων, τοῦτό τε συνεχώρησε, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προσταγματος, εἰς δήλωσιν τῆς βασιλέως μεγαλοφροσύνης, [v] ἐγνωσαν Ἀφυλάξαι. ἦν δὲ τοιοῦτο. "Οσοι τῶν συστραλέντων ἡμῶν "τῷ πατρὶ, τῷ τε [x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν "Ιουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, "διεκόμισαν εἴς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ [y] τὴν χώραν, καὶ ταῦτα "ἀπεμπόλησαν, τούς τε παρ' αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ, "καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν, τούτους ἀπολυέτωσαν, οἱ παρ' "αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες "δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι, οἱ μὲν στρατιῶται μετὰ τῶν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι "τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς προ- "αίρεσιν καὶ παρὰ τὸ δέον [z] ἠχμαλωτίσθαι, τήν τε χώραν αὐ- "τῶν λυπῆσαι τὴν στρατιωτικὴν αὐθαδίαν κεκακῶσθαι, καὶ λυ- "πῆσαι εἰς Αἴγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν πολλὴν ὠφέλειαν ἐν- "τεῦθεν τοῖς στρατιώταις γενέσθαι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν "καὶ τοὺς [a] καταδουλουμένους παρὰ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, "ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν [b] οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, "τὸ προσηγορευμένον νομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφά- "λαιον [c] τοὺς κεκτημένους· καὶ μηδένα περὶ τούτων κα- "κουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. [d] βούλομαι "δὲ τοὺς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν, ὑπὸ τρεῖς ἡμέ- "ρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδει- "κνύντας [e] αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ [f] καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν συμφέρειν. προαγγελλέτω δὲ τοὺς "ἀπειθοῦντας ὁ βουλόμενος, ὧν τοὺς οἴκους εἰς τὴν βασι- "λικὴν κτῆσιν ἀνενεχθῆναι βουλομαι." τοῦτο δὲ [g] τοῦ προστάγματος [h] ἀναγνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνα δὲ λειπομένου τοῦ περὶ τῶν αὐθις εἰσαγομένων Ἰουδαίων μὴ διεσάφησθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τοῦτο περὶ τούτων φιλάνθρωπον, καὶ τὴν τῶν [i] διαφόρων δόξιν ἅπασαν ἀφεῖσε τοῖς ὑπηρέταις τῶν [k] πραγμάτων ἀπομερίσαι καὶ τοῖς βασιλικοῖς

erant, dixissent, debere eum dignam sua munificentia gratiam Deo rependere, qui ei regnum conciliasset: *Rex* ex illis gaudio perfusus jussit, ut cum militibus stipendia solverent, etiam pro captivis, qui apud eos essent, penderent in singula capita drachmas centum viginti. Ac de ipsius postulatis promisit libellos se magnifice scriptos editurum, quibus Aristæi propositum, & ante id Dei voluntas confirmaretur: ex qua non solum ductos à patre suo & ejus exercitu liberaturum se dixit, sed etiam eos qui ante erant in regno, & siqui postea fuerant adducti. Et cum eam liberationem dicerent plusquam quadraginta talenta poscere, *nihilominus* concessit; atque edicti exemplar, quo illustrior esset Regis magnanimitas, *posteris* conservari voluerunt. Erat autem hujusmodi. "Quicunque sub patre nostro militantes Sy- *Ptolemæi mandatum de manumittendis Judæis.*
"riam & Phœnicem incursarunt, pervastataque
"Judæa mancipia inde in urbes regionemque no-
"stram deportarunt ac vendiderunt; itemque qui
"ante nos erant in meo regno, & si qui nunc ad-
"ducti sunt, hos manumittunto, qui penes sese
"habent, accipientes pro singulis capitibus drach-
"mas centum viginti, ita ut milites quidem una
"cum stipendiis, reliqui autem à mensa regia re-
"demptionis pretium reportent. Arbitror enim
"eos contra patris voluntatem, contraque æqui-
"tatem, captivos esse factos, eorumque terram
"licentia militari afflictam, & ex eorum in Ægy-
"ptum translatione magnam utilitatem partam es-
"se militibus. Quapropter justitiæ rationem ha-
"bens, & eorum misericordiam capiens qui ini-
"que opprimuntur, impero iis, qui Judæos ha-
"bent in suo servitio, ut eos manumittant domi-
"ni pro præscripta summa; neve quisquam in
"hac re dolo malo agat, sed imperatis obediat.
"Volo autem ut intra triduum, ex quo allatum
"erit hoc edictum, apud eos, qui huic negotio
"præsint, profiteantur, eisque simul etiam cor-
"pora ostendant: hoc enim etiam è re mea esse
"duco. Quod si qui dicto audientes non fuerint,
"eorum nomina qui volet deferto, eorumque bo-
"na in fiscum regium referuntor." Cum *primum* hoc edictum prælectum esset Regi, atque alia quidem *recte* haberet, hoc vero desideraretur, quo cautum esset illis quoque, qui vel ante *aderant* vel postea sunt adducti ex Judæa, ille & hoc quicquid est benigni eis pro sua magnanimitate indulsit, jussitque solutionem, ut quæ multiplex & cumulata esset *futura*, inter rerum agendarum ministros partiri & regios nummularios. Hoc autem *Regis erga Judæos benignitas & liberalitas prolixa.*

tem

[i] Δεῖ] Idem δέοι.

[k] Διαχυθεὶς ὑπ' αὐτῶν,] Διαχυθεὶς δὲ μᾶλλα τοῖς ὀψωνίοις *Aristea.*

[l] Δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι.] Pro ἑπτακόσιαι εἴκοσι (quod reperitur in omnibus *Josephi* libris, tam *Græcis* quam *Latinis*) εἴκοσι iterum iterumque habent *Aristeæ* exemplaria. quod sane mihi verisimilius videtur. Vide *Usserium* in *Annalibus Vet. Test.* ad A. M. 3727.

[m] Ἠξίωσε] *L. B.* ἀξίωσε. Lege ἠξίωσε. COCC.

[n] Μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα,] Μεγαλοπρεπῶς δὲ ἔχοντα *Hen.* & *NC.* μεγαλοπρεπῶς τε ἔχοντα *Busb.* & *L. B.*

[o] Πρὸ] *L. B.* παρὰ.

[p] Ὑπὸ δὲ] Abest ultima a *L. B.*

[q] Στρατιὰν] *Al.* στρατείαν.

[r] Ἀπολύσειν ἔλεγεν,] Ita cum (*L. B.*) & *NC.* ἀπολύειν in *cæteris.*

[s] Δὲ ἢ] *L. B.* δὴ ἢ.

[t] Τὴν ἀπολυτρώσεως] Forte τὰ τῆς ἀπολ. COCC.

[v] Ἐγνωσαν Ἀφυλάξαι.] Ita *Busb.* (*L. B.*) *N. C.* & *Epiphan.* ἔγνων in *cæteris.*

[x] Συρίαν καὶ Φοινίκην ἐπέδραμον] Ita cum *MSS.* & *Vet. Interpr.* Συρίαν ἢ Φοινίκην ἐπέδραμον in *Editis.*

[y] Τὴν χώραν,] Χώρα proprie Ægyptus interior. Græv. ad gloss. Isidori. REL.

[z] Ἠχμαλωτίσθαι,] Sic *MSS.* αἰχμαλωτίσθαι in *Editis.*

[a] Καταδουλουμένους] Ita etiam apud *Aristeam.* καταδεδουλωσμένους in *MSS.*

[b] Οἰκετείαις] *L. B.* οἰκειείαις. Lege οἰκείαις. COCC.

[c] Τοὺς κεκτημένους·] Κεκτημένοι *heri* dicti respectu servorum. *Aristoph, Plut.* p. 1. τῷ κεκτημένῳ· vid. Athen. lib. XIV. p. 657. E. Sic κεκτημένη hera *Aristoph.* Ἐκκλησ. p. 717. & Lucian. in Asino p. 122. SPANH.

[d] Βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς,] Ita *Basil.* & *Gen.* βέλομαι δὲ τὰς προγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. nec aliter in *MSS.* nisi quod αὐθὺς pro αὐτοῖς habeant *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* versione, *Dispositiones autem meas præcipio, ex quo missæ sunt, per tres dies proponi, quatenus ad judices domini conveniant, corpora statim ostendentes.* Apud *Aristeam*, τὰς δὲ ἀπογραφὰς ἐν ἡμέραις τρισὶν, ἀφ' ἧς ἡμέραις ἔκκει δὴ τὸ πρόσταγμα, ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κατεσταλμένους περὶ τούτων, καταδεικνύντας αὐθὺς καὶ τὰ σώματα, unde rescribendum censui, βούλομαι δὲ τὰς ἀπογραφὰς, ἀφ' ἧς [ἡμέρας] ἐξεπέμφθησαν [τὰ προστεταγμένα,] πρὸς τοὺς ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας ποιεῖσθαι, παραδεικνύντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. Si quis αὐθὺς pro αὐτοῖς malit, non repugnabo.

[e] Αὐτοῖς] *L. B.* αὐθὺς. Lege αὐθὺς. *Vetus* statim. COCC.

[f] Καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν] Καὶ deest *Hen.* & *NC.* Forsan τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ τοῖς πρ.

[g] Τοῦ προσταγματος ἀναγνωσθέντος] Τοῦ γράμματος ἀναγνωσθέντος *L. B.*

[h] Ἀναγνωσθέντος] Ita cum *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.* ἀνενεχθέντος in *Editis.*

[i] Διαφόρων] Ita *Gall.* & *Arist.* Ἀφ' φόρων *NC.* Φόρων in *Editis Aliisque.*

[k] Πραγμάτων ἀπομερίσαι] Sic *Hen. NC.* (*L. B.*) *Vet. Interpr.* & *Arist.* ταγμάτων in *Editis Aliisque.*

tem facto, Regis jussa septem non amplius diebus peracta sunt, impensis in eam liberationem talentis plus quadringentis sexaginta. Nam etiam pro parvulis exigebant domini centenas vicenas drachmas, quasi Rex etiam eorum nomine solvi jussisset, dum scripsisset accipiendum pro singulis capitibus quod dictum est.

Ptolemæus jubet Demetrium suam de legibus Hebraïcis interpretandis sententiam scriptis sibi proponere.

3. Hæc ubi ex sententia Regis magno cum decore acta erant, imperavit Demetrio, ut quid ipse de Judæorum libris describendis sentiat sibi libello proponeret. Nihil enim ab iis Regibus temere unquam administratum, sed omnia multa cum diligentia fieri consueverant. Unde mihi visum est libelli *hujus* & epistolarum exemplaria ordine collocare, necnon missorum etiam donariorum numerum, cum proprio singulorum apparatu, ut exquisita opificis magnificentia ab omnibus spectetur, & ex operum præstantia eximia quis uniuscujusque artifex sit primo intuitu cognoscatur. Et quidem libelli exemplar ita se habet.

Demetrii ad Regem supplex libellus.

"Regi magno Demetrius. Quod mihi dederas in "mandatis, ô Rex, ut qui ad bibliothecæ com- "plementum deessent, ii per me libri congererentur, & ut illis, quibus aliqua forte exciderint, "cura debita adhiberetur, summa hac in re dili- "gentia defunctus significo tibi libros legislatio- "nis Judæorum à nobis desiderari cum aliis. Nam "cum Hebraïco charactere & patria ipsorum lin- "gua scripti sint, intelligi à nobis non possunt. "Contigit autem & ipsos negligentius, quam *ab* "*auctoribus* se habent, * notatos esse; quod non- "dum regia eis cura consuluerit. Oportet ideo ut "istos etiam ad amussim exactos penes te habeas. "nam ita comparata est ea legislatio, ut altioris cu- "jusdam sapientiæ & sinceriſſimæ integritatis plena "sit, utpote à Deo profecta. Quare nec poëtæ, nec "qui historias conscripsere ejus meminerunt, quem-

Hecatæus Abderita.

"admodum Hecatæus Abderita testatur, adeo- "que nec hominum illorum, qui ex ejus præce- "ptis vitam instituerunt, quod casta esset & *augu- "sta*, & profano ore & *sermone* exponi non opor- "teret. Quam ob rem, si ita tibi visum fuerit, ô "Rex, scribes ad Judæorum pontificem, ut ad te "mittat seniores sex ex singulis tribubus, legum "peritissimos, à quibus postquam librorum illo- "rum apertum & consonum sensum intellexeri- "mus, & accuratam acceperimus rerum interpre- "tationem, digna hæc desiderio tuo colligamus.

Regi visum est ad Judæorum pontificem scribere & dona mittere.

4. Hujusmodi itaque libello *supplice* oblato, jussit Rex, ut de his scriberetur Eleazaro Judæorum pontifici, eique simul manumissio declararetur servientium in Ægypto Judæorum. Itemque ad faciendos crateras & phialas & calices misit auri

τραπεζίτης. γινομένης δὲ τούτου, ταχέως ἐν ἐπτὰ τοῖς πάσης ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. πάλαντα δὲ ὑπὲρ ἑξήκοντα ἐστὶ πλεονάσια τῶν λύτρων ἐγίνετο. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν νηπίων εἰσέπρασσον οἱ δεσπόται τὰς εἴκοσι ἑκάστου δραχμὰς, ὡς δὴ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων δίδοναι κελεύοντος, ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον.

γ'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο κατὰ τὴν δὴ βασιλέως βούλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν Δημήτριον [1] ἐκδοῦναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. οὐδὲν γὰρ εἰκῇ τοῖς βασιλεῦσι [m τούτοις] [n] ὠκονόμητο, πάντα δὲ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράσσετο. διὸ καὶ τὸ τοῦ [o] ἐκδόσεως ἀντίγραφον καὶ τὸ τῶν ἐπιστολῶν [p] κατατέτακται, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτων εἶναι τὴν δὲ τεχνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ ἀφ' ἑνὸς τῶν κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστου δημιουργὸν εἶναι δῆλον γνώριμον. τῆς μέντοιγε ἐκδόσεως τὸ ἀντίγραφον ὑπῆρχε τοιοῦτον. "Βασιλεῖ μεγάλῳ "[q] Πάρα Δημητρίου. Προσεξαιτός σε, ὦ βασιλεῦ, πε- "ρί τε τῶν ἔτι λειπόντων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιο- "θήκης συγγραμμάτων, ὅπως σωαχθῇ, καὶ περὶ τῶν "διαπεπλωκότων ὅπως [r] τῆς δεούσης [s] ἐπιμελείας τύχῃ, "πάσῃ κεχρημένου περὶ ταῦτα ἀσφαλῶς, δηλῶ σοι τὰ τῆς "Ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺν ἑτέροις. "χαρακτῆρι γὰρ Ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ "ἐθνικῇ ἐστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ καὶ ἀ- "μελέστερον ἢ [t] ἔχῃ σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ἄ- "πω τετυχηκέναι προνοίας. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ "ταῦτα πᾶσι σοὶ δηλούμενα. φιλοσοφωτέραν γὰρ "καὶ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν, ὡς ἂν "ἦσαν Θεοῦ. διὸ καὶ τὰς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγρα- "φεῖς τῶν ἱερέων, οὐκ [v] ἐπιμνηθῆναι, φησὶν [x] Ε- "κατᾶον ὁ Ἀβδηρίτης, ἀδὲ τῶν κατ' αὐτὸν πολιτευ- "ομένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς ἔσης, καὶ μὴ δέον αὐτὴν "βεβήλοις στόμασι φθαρῆναι. ἐὰν οὖν σοι δοκῇ, "βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ, ὅπως "ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' [y] ἑκάστης φυλῆς, "τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, [z] ἀφ' ὧν τὸ τῶν βι- "βλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον [a] ἐκμαθόντες, καὶ τὸ κα- "τὰ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν [b] πραγμά- "των, ἀξίως τοῦτο τῆς περιουσίας σωαγάγω- "μεν.

δ'. Τοιαύτης οὖν τῆς [c] ἐκδόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων γράψαι περὶ τούτων, ἅμα δὲ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων δηλοῦσαν αὐτῷ. καὶ πρὸς [d] σκεύασι δὲ κρατήρων καὶ

l Ἐκδοῦναι] In *Aristeæ* libris εἰσδοῦναι.

m [Τούτοις] Illud τούτοις, uncis inclusum, ex Aristea adjectum esse volui.

n Ὠκονόμητο,] Διῳκεῖτο *Aristeæ*.

o Ἐκδόσεως ἀντίγραφον] Ita *NC.* & *Euseb.* de *Præp. Evang.* p. 353. in *Josephi Editis Aliisque* utroque loco εἰσδόσεως, prout in *Aristeæ* libris.

p Κατατέτακται,] Κατακεχώρικε in *Aristeæ* libris. unde forsan aliquis hîc loci malit κατατέταχε, aut media voce κατατίταγμαι, præsertim cum *Epiphanius* vertat *designavimus*.

q Παρὰ Δημητρίου.] Ita cum *Aristeæ* & *Eusebii* libris, ut & *NC.* (atque *L. B.*) qui præterea habet βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ παρὰ Δημητρίου. Verum *Aristeæ* Editores verba illa non pro inscriptione accipiunt, sed cum præcedentibus jungunt: quod & à *J. Alb. Fabricio* notatum video.

r Τῆς δεούσης] Καὶ τὸ δ. *NC.*

s Ἐπιμελείας] Ἐπισκευῆς *restitutionis* aut *reparationis* vocabulum, quo utitur *Aristeas*, significantius videtur quam ἐπιμελείας. *M. Meibom.* in *specimine Emendationum Psalmorum* &c. p. 47.

* *Notatos esse*;] Id est *consonis literis absque subjunctis vocalibus*, ut opinatur *Meibomius*. Alii reddunt, *scriptos interpunctosque*, qui credunt exemplaria quædam legis Judaïcæ in Bibliotheca Ptolemaïca exstitisse, sed imperfecta & mendosa. atque alii demum *expositos*, quibus placet aut totum *Pentateuchum* aut *partes quasdam* ante Alexandrum Græce redditas fuisse. Vide *Huetium* in *Demonstr. Evangel.* Prop. IV. c. 12. & *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. 3. c. 12. §. 1.

t Ἔχῃ σεσημάνθαι,] Καὶ οὐχ ὡς ὑπάρχῃ apud *Aristeam*, pro quo κ' οὐχ ὡς ὑπ' ἀρχὴν ἔχει reponendum censet *Meibom.* p. 48. *Josephi* verbis mendum subesse existimant *Viri Eruditi*. unde ἐχρῶ pro ἔχῃ post alios substituit *J. Clericus*. ἔδῃ *J. Davisius*. nihil mutari volui, sine auctoritate *MSS.* præsertim cum ita legerit *Epiphanius*, qui vertit, *quam habent*.

v Ἐπιμνηθῆναι,] Ita *MSS.* ἐμνηθῆναι in *Editis*.

x Ἑκαταῖον ὁ Ἀβδηρίτης,] In *Historia de Judæis*, cujus meminit *Euseb.* de *Præp. Evangel.* l. 9. c. 4. HUDS. Hecatæus Abderita, quæ de Judæis scripsit vid. adv. Apion. lib. 1. §. 22. ubi Hecatæi verba apud Euseb ex F. p. 408. & contr. Apion. lib. 1. §. 22. ut & lib. 2. §. 4. SPANH.

y Ἑκάστης φυλῆς,] Hinc colligitur (quod ab aliis notatum) non integras tribus fuisse abductas in Mediam, sed jam à temporibus Salmanassaris reliquias nonnullas permansisse.

z Ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων] Παρ' ὧν in *MSS.*

a Ἐκμαθόντες,] Sic *MSS.* ἀφ' μαθόντες in *Editis*.

b Πραγμάτων,] Γραμμάτων L. B.

c Ἐκδόσεως γενομένης,] In *Editis* εἰσδόσεως *suggestionis*, ut vocem hîc loci interpretantur & *Epiph. Gelenius*. Supra tamen *Epiphanio* ἔκδοσις est *allegatio*. de qua voce videsis *Du-Cangium* in *Glossario*.

d Παρασκεύασι] Κατασκεύασι *NC.* (*L. B.*) & *Arist.*

καὶ φιαλῶν ⸀ ἀπομδείων, ἔπεμψε χρυσᾶ μὲν ὁλκῆς τάλαντα πε[c] πεντήκοντα, λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος· προέπεμψε δὲ τοὺς φύλακας τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τοῖς σκεύεσι τοῖς τεχνίταις αὐτῶν, ὅπερ ἂν ἐθελήσωσιν εἴδεσι, διατυπῶσθαι. διετάξατο δὲ ⸀ καὶ νομίσματα εἰς θυσίας ⸀ καὶ τοὺς λοιποὺς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν, μετὰ τὸ προεκθεῖναι τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ χρηματίσαντος Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λαβόντα τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] τελευτήσαντος Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ [g] Σίμων γίνεται Δημόδοκος, ὁ δὲ δίκαιος ἐπικληθείς, δημά τε τὸ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον ὄντα καταλιπόντος τὸν κληθέντα Ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν· ᾧ γράφει Πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. "Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. [h] Πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατωκισμένων Ἰουδαίων, οὓς, αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Περσῶν "ὅτε σκῆπτον, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὅσοι μείζοσι μισθοφορίαις, τισὶ δὲ ἡγουμένοις ἐν Αἰγύπτῳ [i] σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέδωκε, ἵνα τοῖς Αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί· [k] τὸν ἀρχιὼ "ἐγὼ θαλαβὼν πᾶσι μὲν φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας "αἰχμαλώτων δωρησόμενος ἀπέλυσα, τοῖς δεσπόταις αὐτῶν "ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τῶν ἡλι"κίας εἰς τὴν [l] στρατιωτικὴν καλὰλογον κατέταξα· τινὰς δὲ τῶν πε"ρὶ ἡμᾶς [m] καὶ τὸν ἐμοῖς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων, ταύτης "ἠξίωσα, νομίζων ἡδὺ τῷ Θεῷ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ προνοίας ἀνάθη"μα τοῦτο καὶ μέγιστον ἀναθήσειν. βουλόμενος δὲ τούτοις χα"ρίσασθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑ"μῶν ἑρμηνευθῆναι, καὶ γράμμασι Ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν "Ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. "καλῶς οὖν ποιήσεις ἐπιλεξάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑφ' "ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους [n] πέμψας· οἱ δὲ δι' ἀκρι"βείου ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν "αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ἐπιτελεσθέν"των, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "περὶ τούτων διαλεξομένους, Ἀνδρέαν τὸν δορυφορομάχον φύλα"κα καὶ Ἀριστέαν, ἐμοὶ πιστοτάτους· δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀνα"θημάτων εἰς τὸ ἱερὸν [o] καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέστειλ"κα, τάλαντα διακοσίους ἑκατόν. καὶ σὺ δὴ ἡμῖν ἀπόστειλον, "περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, πεποιῆσθαι κεχαρισμένα.

ε'. Τῆς δὲ ἐπιστολῆς τοῦ βασιλέως κομισθείσης πρὸς Ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει [p] πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. "Ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος βασιλεῖ Πτολεμαίῳ χαίρειν. Ἐῤῥωμέ"νων σῶν τε καὶ [q] τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς "ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δὲ ἐπιστολὴν λαβόντες, μεγά"λως ἠσθημεν ἐπὶ τῇ προαιρέσει σου, καὶ συναθροί"σαντες τὸ πλῆθος ἀνέγνωμεν αὐτὴν, ἐμφανίζοντες "αὐτῷ ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξα"μεν δὲ αὐτῷ καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς

quidem talenta quinquaginta, gemmarum vero inæſtimabilem multitudinem: juſſitque cuſtodes capſarum, in quibus erant gemmæ, artificibus permittere electionem cujuſcunque vellent generis. Mandavit etiam pecuniæ ad ſacrificia & reliquos uſus * in templum uſque ad centum talenta erogari. Exponam autem opera, & quo modo ſingula fabricata erant, ſi prius exemplar adduxero ſcriptarum ad Eleazarum pontificem literarum, qui id munus adeptus erat, ob cauſam quam dicam. Defuncto Oniæ pontifici filius ejus Simon ſucceſſit, is qui Juſtus cognominatus eſt, tum propter pietatem in Deum, tum propter benevolum in cives animum. Eo mortuo, & ſuperſtite ei filio Onia nomine, ejus frater Eleazarus, de quo loquimur, pontificatum ſuſcepit; cui ſcripſit Ptolemæus in hunc modum. "Rex Ptolemæus Eleazaro "pontifici ſalutem. Cum multi in regno meo ha- "bitarent Judæi, quos à Perſis, dum imperium "tenebant, captos meus pater honoraverit, & par- "tim ad militiam majoribus ſtipendiis deſtinavit, "partim videlicet iis, qui cum eo venerant in Æ- "gyptum, caſtella eorumque cuſtodiam aſſigna- "vit, ut eſſent Ægyptiis terrori: ego principatum "adeptus, cum omnes humane tractavi, tum ma- "xime cives tuos, quorum ſupra centum millia "captivorum in libertatem vindicavi, ſoluto de "meis facultatibus pretio dominis eorum. Ex his "vero, quotquot per ætatem arma ferre poſſent "in militiam allegi: nonnullos etiam eorum qui "circa nos erant, quorum & fides id mereri vide- "batur, in aulicos meos cooptavi, cogitans gra- "tum Deo pro ejus de me cura donarium hoc & "maximum à me oblatum iri. Atque ut tum his "tum omnibus toto orbe Judæis gratum faciam, "ſtatui legem veſtram interpretatione donare, & "de Hebræo in Græcum traductam in mea bi- "bliotheca reponere. Quare recte facies ſi dele- "ctos viros, ex unaquaque tribu ſex, jam ætate "provectos, ad me miſeris, qui & per ætatem le- "gum ſint periti, & eas accurate poſſint interpre- "tari. Sic enim exiſtimo, his perfectis, maxima "nos gloria affectum iri. Miſi autem colloquutu- "ros hiſce de rebus tecum, Andream ſatellitum "præfectum & Ariſtæum, homines magnæ apud "nos exiſtimationis, per quos etiam donariorum "primitias ad templum & ſacrificiorum reliquo- "rumque miſi, argenti talenta centum. Et tu, ſi "nobis quæ voles ſcripſeris, rem gratam feceris.

Regis Ptolemæi literæ ad pontificem Eleazarum.

ſ. Itaque his Regis literis ad Eleazarum perlatis, illis reſpondit quam fieri potuit amiciſſime. "Eleazarus pontifex Ptolemæo regi ſalutem. Si "& tu vales, reginaque Arſinoë, & liberi, nobis "omnia bene ſe habent. Acceptis literis tuis, ma- "gnam ex *præclara* tua voluntate lætitiam cepi- "mus, convocataque multitudine illas recitavi- "mus, palam eis facientes tuam erga Deum pieta- "tem. Phialas etiam abs te miſſas protulimus, "aureas viginti, ac triginta argenteas, crateras item quin-

Eleazari pontificis reſponſum.

---

c Πεντήκοντα] Πεντήκοντα καὶ ἀργυρᾶς τάλαντα ἑβδομήκοντα in *Ariſtea*.

* *In templum uſque ad centum talenta erogari.*] *Sacerdoti dari* juxta *Epiphan.* adeo ut τῷ ἱερεῖ legiſſe videatur, ſicuti exſtat in *NC.*

f Τελευτήσαντος Ὀνίου] Illa τελευτήσαντος Ὀνίου δὲ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ Σίμων γίνεται Δημόδοκος, ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, δημά τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν, quæ in principio capitis habet *NC.* hìc loci in eodem codice omittuntur: & poſt τοιαύτης ſequuntur iſta, ἀποθανόντος δὲ Σίμωνος καὶ νήπιον &c.

g Σίμων] Is ipſe eſt quem tanto encomio proſequitur *Sirachides, Eccleſiaſtici* cap. 2.

h Πολλῶν] Illud monendum eſt, Epiſtolas Ptolemæi & Eleazari non iiſdem referri verbis ab *Ariſtea, Joſepho, Euſebio*, & *S. Epiphanio* in lib. *de Menſuris & Ponderibus.* *J. Alb. Fabricius.*

i Σὺν αὐτῷ τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακήν] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

k Τὸν ἀρχιὼ] Ita *Baſ.* & nonnulli *MSS.* τὸν δ' ἀρχιὼ ἐγὼ in *Edit. Gen.* τὸν ἀρχιὼ δὴ ἐγὼ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* καὶ ἡμεῖς δὴ θαλαβόντες τὸν βασιλέα apud *Ariſteam.*

l Στρατιωτικὴν καλάλογον κατέταξα·] Sic *MSS.* στρατικὸν in *Editis.*

m Καὶ τοὺς ἐμοῖς αὐλῆς πιστῶν εἶναι δυναμένων,] Επὶ τὸν τοὺς αὐλῆς πίστιν *Hen.* & *Busb.* τὸν τοὺς αὐλῆς πίστιν ἱκανῶν εἶναι δυν. *NC.* τοὺς δὲ δυναμένους καὶ περὶ ἡμᾶς εἶναι, τοὺς περὶ τὸν αὐλὼ πίστεως ἀξίους ἐπιχείρει κατεστάσαμεν *Ariſt.* HUDS. *Lugd. Bat.* ἀστισῶν. Forte ἀστισῶν. COCC.

n Πέμψας·] Illud πέμψας abeſt *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* nec agnoſcit *Ariſteas.*

o Καὶ θυσιῶν] Καὶ εἰς θυσίας καὶ τὰ ἄλλα *Ariſt.*

p Πρὸς αὐτὸν] Πρὸς αὐτὸν *NC.* & *Vet. Interpr.* πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν &c. *Ariſt.*

q Τῆς βασιλίσσης Ἀρσινόης] Juxta *Ariſteam* & *Euſebium*, τοῦ βασιλίσσης Ἀρσινόης, τοῦ ἀδελφῆς, καὶ τῶν τέκνων. Vide *pag. ſeq.* ἀλλὰ σοῦ ὑπὲρ σοῦ & *Uſſerium* ad A. M. 3727.

"quinque, & *mensam consecratis muneribus excipiendis addictam, ut & sacrificiis faciendis ac "cæteris omnibus, quibus opus templo fuerit, "comparandis, centum talenta, quæ Andreas & "Aristæus ex amicis tuis honoratissimi, viri ho"nesti bonique ac doctrina præstantes, tuaque vir"tute digni, attulerunt. Scire autem te velimus, "nos tibi in commodum tuum gratificaturos, "etiamsi quid præter ingenium nostrum facere "oporteat. nam tuis beneficiis in cives nostros "multifariam collatis paria referre debemus. Qua"re hostias confestim & tua, & fororis, & libero"rum, amicorumque causa immolavimus; & vo"tis Deo nuncupatis ab eo populus flagitavit, uti "omnia tibi *feliciter atque* ex animo cedant, re"gnumque tuum pacis tranquillitate conservetur, "tibique bene vortat legis interpretatio, & felicem
Septuaginta duo Interpretes. "quem optas sortiatur exitum. Delegimus etiam "seniores, ex unaquaque tribu sex, quos ad te una "cum lege misimus. Tuæ autem erit pietatis ac "justitiæ curare, ut lex, absoluta ejus interpreta"tione, ad nos remittatur, salvis etiam istis qui "eam ad te apportarunt. Vale.

Nominum recensio omissa. 6. Hæc quidem pontifex rescripsit. Mihi vero haud necessarium visum est nomina septuaginta seniorum indicare, qui cum lege ab Eleazaro missi sunt: (illa enim subscripta erant epistolæ) donariorum tamen, quæ Rex Deo misit, magnificentiam & opificium narrando percensere, non supervacaneum esse duxi, ut singulare Regis erga Deum studium omnibus innotescat. Etenim cum sumptus ad ista Rex large suppeditaret, & opificibus præsens adesset, atque opera inspiceret, nihil eorum quæ facta sunt oscitanter & negligenter fabricari sinebat. quorum uniuscujusque, quoad ejus fieri potest, magnificentiam persequar; non quod historia hujusmodi forsan narrationem postulet, sed quod elegantiæ amorem in Rege, animique magnitudinem lectoribus inde commendatum iri existimem.

Ptolemæi in donariis parandis munificentia. 7. Primo autem quæ ad mensam spectant exponere aggrediar. Et quidem Regi in animo erat opus immensæ molis elaborare. jussit autem ut mensæ quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem explorarent, & quanta esset, & an major confici posset. Cumque intellexisset qualis ea esset, quodque nihil prohiberet, quin ea etiam major fieri posset, dixissetque se quintuplo ea majorem velle facere, sed vereri ne propter nimiam ejus molem ad ministeria fiat inutilis, (cupere enim se ut donaria, quæ ipse consecraret, non in spectaculum solum essent, sed ad sacrorum etiam usum accommodata) ideoque arbitratus esset priorem mensam non ob auri inopiam modica exstitisse amplitudine; constituit eam, quæ ante posita erat, dimensionibus quidem non excedere, varietate vero & elegantia materiæ aliam longe præstantiorem efficere. Cumque ingenio esset ad rerum omnium naturas perspiciendas acuto, promptoque in operibus novis & mirabilibus excogitandis, ipse tum ista quibus nulla erat sculptura, inventione sua solerter adhibita ostentaque opificibus, fabricari jussit, tum quæ cœlata erant ad expressas rerum formas respiciendo identidem perfici.

Mensa aurea. 8. Itaque cum illud in se recepissent *opifices*,

"εἴκοσι, καὶ ἀργυρᾶς τριάκοντα, καὶ κρατῆρας πέντε, "καὶ τραπέζαν εἰς ἀνάθεσιν, ἅπερ εἰς θυσίαν καὶ εἰς ἀπο"σκευὴν ὧν ἂν δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ἑκατὸν, ἅπερ "ἐκόμισαν Ανδρέας καὶ Αριστᾶς οἱ τιμιώτατοί σε τῶν "φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ "τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴσθι δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον, "κἂν ᾖ τι παρὰ φύσιν, ὑπομενουμένους. ἀμείβεσθαι γὰρ "ἡμᾶς δεῖ τοὺς σοὺς εὐεργεσίας, πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμε"τέρους πολίτας κατατεθείσας. ὅθεν οὖν ὑπὲρ σοῦ [r] καὶ "τῆς ἀδελφῆς σε καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων ποιού"μενοι θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος ὑμῶν εὐχὰς ἐποιησάμε"θα θεὸν σοὶ τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναι σε τὴν "βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε [s] νόμων μεταγραφὴν "ὅπως συμφέρουσα τῷ σῷ λαῷ εἶναι ὁ [t] περαιρῇ τέλος. ἐπε"λέξαμεν δὲ καὶ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστου φυλῆς "ἑκάστης, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἐσομένης δὲ "τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, τὸ μεταγεγραφέν[ε]ν "τὸν νόμον [t] εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῶν "κομιζόντων. ἔρρωσο.

ς'. Ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα [v] τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον ὑπὸ Ελεαζάρου πεμφθέντες, δηλοῦσι· ἐν δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ· τὴν μέντοιγε τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν καὶ κατασκευὴν, ἣν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμην διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ [x] ἐπὶ τὸ Θεὸν φιλοτιμία φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς [y] ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, καὶ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἴα γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων. ὧν ἕκαστα, ὡς [z] οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν διηγήσομαι· τὸ μὲν ἰσομέγεθες ἴσως οὐκ ἀπαγγελίας τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ δὲ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον ἅπασι συνῆπτεν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνειν.

ζ. Πρῶτον δὲ τὰ περὶ τὴν τραπέζης σκευήν. εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθεστέραν τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε δὲ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις τραπέζης· ποσόν τί ἐστιν, καὶ εἰ δυνατὸν μεῖζον [a] τοῦτο κατασκευασθῆναι. μαθὼν δὲ ὅτι τῷ ὕψει, ἡλίκη τις οὖσα, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι φήσας δὲ πενταπλασίονα τὴν ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι δὲ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γένηται· βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ [b] καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα· καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος συμμέτρου κατασκευάσαι τὴν προτέραν τράπεζαν, ἀλλ' ὑπὲρ πάντα τοῦ χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν προϋπάρχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ δὲ ποικιλίᾳ καὶ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς δὲ ὢν [c] κατιδεῖν πρασμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ἐπίνοιαν ἔργων καινῶν καὶ παραδόξων, καὶ ὅσα [d] ἄχραντα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν σύνεσιν, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐκέλευσε ταῦτα κατασκευάζειν, καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ὑποβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν.

η'. Τοιησάμενοι δὲ οὕτω ποιήσαντες τὴν τράπεζαν, [e] δύο μὲν

* *Mensam consecratis muneribus excipiendis addictam,*] Mensam dedicandam, *Epiphan.* & *Gelen.*

r Καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων] Soror nempe simul & uxor Philadelphi. Hinc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscrip. utriusque in Nummis antiquis. SPANH. Vide Tab. in fine Tomi II.

s Περιαιρῇ τέλος.] Ita *Hen.* περαίῃ aut περαιρεῖ in *aliis.*

t Εἰς ἡμᾶς] Εἰς ut hic pro πρὸς sæpe apud Atticos; sic εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι Demosth. adv. Spudiam p. 649. B. & adv. Leochar. p. 671. A. SPANH.

v Τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων,] Τῶν οϛ'. *NC.*

x Επὶ τὸ Θεὸν] Περὶ τὸ Θεὸν *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

y Ταῦτα] L. B. αὐτὰ.

z Οἷόν τε,] *Lugd. Bat.* εἶον ἰῶ.

a Τοῦτο κατασκευασθῆναι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) τούτοις in *Editis Aliisque.*

b Καὶ πρὸς τὰς λειτουργίας εὔχρηστα·] Illud καὶ ex *MSS.*

c Καὶδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν,] Σαιδεῖν *Hen. NC.* & *Aristeam.*

d Αγεραντα τὴν εὕρεσιν] Αγεραστα juxta *Aristeam.*

e Δύο μὲν καὶ ἡμίσους] Ita etiam *Epiphan.* δύο πήχεων τὸ μῆκος *Aristea.* Vide *Exod.* c. 25. v. 23. & c. 37. v. 10. & *Josephum* ipsum, p. 135. §. 5.

f Ex

μὲν ϗ ἡμίσυς πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ϗ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς ϗ ἡμίσυς, ἐκ [f] χρυσοῦ τῷ ὅλῳ καταskευῷ ϗ ἔργῳ ποιούμενοι, τῷ μὲν οὖν [g] στεφάνῳ παλαιστιαίαν εἰργάσαντο, τὰ δ' [h] κυμάτια στρεπτὰ, τῷ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοκοιδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμασίως ἐκ τριῶν μερῶν μεμιμημένῳ. τριγώνων γὰρ ὄντων αὐτῶν, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τοῦ ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν μίαν ϗ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπεριφέρεσθαι. τοῦ δὲ στεφάνης τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν [i] ἐγκεκλιμένον ὡραίαν εἶχε τὴν διατύπωσιν· τὸ δ' ἔξωθεν περιηγμένον ἐπὶ μᾶλλον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἠνθισμένον, ὡς ὑπ' ὄψιν ἐπὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. [k] διὸ ϗ τὴν μὲν ὑπεροχὴν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὀξεῖαν συνέβαινε γίνεσθαι, ϗ μηδεμίαν γωνίαν, τριῶν ὄντων ὡς προειρήκαμεν, πρὸς τὴν μεταγωγὴν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπειν. ἐνδιέκειντο δὲ τοῖς κοινίσι τῆς τορείας λίθοι πολυτελεῖς ἀλλήλοις, περόναις χρυσαῖς διὰ τρημάτων καταλημμένοι. [l] τὰ δ' ἐκ πλαγίου τοῦ στεφάνης ϗ [m] ὑπ' ὄψιν ἀναπίπτοντα ὠῶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσει [n] καταskευάσμασι), ῥάβδοις τισὶ ἀναγλύφοις ἐοικότων πυκναῖς, αἱ περὶ τὸ κύκλον τῆς τραπέζης εἵλισσον. ὑπὸ δὲ τοῖς τῶν ὠῶν διατυπώσεσιν, στέφανον περιήγαγον οἱ τεχνῖται, παντοίοις καρποῖς φύσιν ἐντορευόμενον, ὡς ἀποκρέμασθαί τε βότρυς, ϗ στάχυς ἀναφῆναι, ϗ ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν περιειλημμένων καρπῶν, ὡς [p] ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν, ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλον τὸν τράπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸ στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πέπηγε, [q] ϗ ἡ τῆς ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ, τῆς τραπέζης ὡς ἑπάμφοτέρου μέρους ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλίας τῶν ἔργων εὐγλαφυρότητος θέαν κατεskευασμένου· ὡς εὐ τὸν τῶν [r] κυμάτων θέσιν εὐ τὸν τοῦ στέφανος, [s] μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἐναλλαττομένης, γίνεσθαι διάφορον, τὸν δ' αὐτὸν ἄγειν εὐ τῶν ποδῶν ὄψιν τῆς ὑπερεχούσης διατετάσθαι. [t] ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλης δὴ τῆς τραπέζης πλάτους, εἰς τέτρα τοὺς πόδας αὐτῆς [v] ἀνέθεσαν, ἔπειτα περόναις ϗ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγξαν τῇ τραπέζῃ κατὰ τὸν στέφανον· [x] ἵνα τὸν θεὸν τῆς καινουργίας ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις ἂν [y] σπουδὴν τὸν τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτήν. ὑπὸ δὲ τῆς τραπέζης [z] μαίανδρον ἐξέγλυψαν, λίθους αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγους, ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα εὐ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θεατὴν ἀπολαύοντας αὐτῶν ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῶν τε ἄλλων λίθων ὅσοι θελκτήριοι ϗ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν [z] μαίανδρον πλέγμα τι χοινοκοιδὲς [b] θεωρεῖται, ῥόμβῳ τῷ ϗ μέσον ὄψιν ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος, ϗ ἤλεκτρον ἐντετύπωται, [c] τῇ θαλλοῦ τῆς ἰδέας χλοώδει ψυχαγωγίαν θαυμασίως παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῶν δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῶν πεταλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων, εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βά-

ut menſam exſtruerent in longitudinem quidem duorum cubitorum & ſemis, atque in latitudinem unius, altitudine vero ſeſquicubitali, toto opere ex auro fabrefacto, loricam quidem *menſæ* quadrantilem confecerunt, cymatia autem tortilia, quibus inerat cœlatura reſtis æmula trinis partibus tornata mirabiliter. Illa vero cum eſſent triangularia, unuſquiſque angulus eandem formarum diſpoſitionem habebat: adeo ut ſitu mutato una eademque ſpecies ante oculos verſaretur. Loricæ quidem pars inferior menſam verſus pulchre conformata erat, exterior vero majori adhuc opificii elegantia ſplendeſcebat, ut quæ omnium in oculos incurreret & in conſpectum veniret. Unde fiebat ut ambarum partium projecturæ acutæ eminerent nulluſque angulus, cum tres fuerint ut ante diximus, dum menſa transfertur, *juſto* minor videretur. Reſticulis autem tornatis ordine alterno inſertæ erant gemmæ fibulis aureis per foramina comprehenſæ. At circa latera loricæ, ad aſpectum eminentia, per obliquum erat ovorum facies, ex lapidibus pretioſis ornatûs gratia confecta, in circuitu per totam menſam intercurrente denſa virgularum ſculptura. Subter hanc ovalem ſpeciem circumducta erat corona, omne genus fructuum, prout eorum fert natura, repræſentans, adeo ut racemi pendere, ſpicæ ſurgere, malogranata occludi viderentur. Lapides etiam ſecundum genus unumquodque prædictorum fructuum, colorem eorum nativum referentes, elaborarunt, & auro vinctos menſæ circumdederunt. Sub hac corona rurſum alia ſeries ovorum priori ſimilis facta eſt, eademque virgularum ſculptura, ut in menſa ex utraque parte ſpectaretur eadem operum varietas & elegantia: ita ut nulla in lorica & cymarum ordine, ne menſa quidem in utramvis partem verſa, cerneretur diverſitas, ſed idem artificium ad imos uſque pedes pertenderet. nam cum lamina aurea, quatuor digitos lata, menſæ, quà patebat ejus latitudo, adjuncta eſſet, in eam pedes ejus inſeruerunt, deinde fibulis & clauſuris eos menſæ adſtrinxerunt juxta loricam; atque ita ut eandem novitatis artificii & magnificentiæ, quacunque menſa verteretur, ſpeciem exhiberent. Supra ipſam autem menſam ſculpſerunt mæandrum, qui lapides pretioſos, *tot* ſtellularum ad inſtar, varii coloris in medio haberet, carbunculum & ſmaragdum, ambos ſpectantium oculos grato fulgore irradiantes, alioſque diverſi generis, quotquot, ex naturæ ſuæ præſtantia, ſumma cupiditate ab omnibus expetuntur. Juxta mæandrum reſticulata quædam textura circumquaque diſcurrebat, relicta in medio ſpecie quæ rhombo admodum ſimilis, cui impreſſum erat cryſtallum, & electrum, quod, alterna formæ *ſuæ* vicinitate, miram intuentibus delectationem afferebat. Pedum autem capitella cauliculis lilia imitabantur, foliis ſub menſam reſupinis, ita ut ſtamina

[f] Ἐκ χρυσοῦ τῷ ὅλῳ κατασκευῷ ϗ ἔργῳ ποιούμενοι,] Κατασκεύαζον ἐκ χρυσοῦ τῷ ὅλῳ κατασκευῷ ϗ ἔργῳ π. *Hen.* (& *L. B.* qui tranſponit ϗ ἔργῳ κατασκευῷ) & C.

[g] Στεφάνῳ παλαιστιαίαν] Στεφάνῳ παλαιστῆ LXX. *Exod.* xxv. 24. SPANH.

[h] Κυμάτια] Κυμάτια LXX. *Exod.* xxv. v. 11. SPANH.

[i] Ἐγκεκλεισμένον ὡραίαν εἶχε τῷ διατύπωσιν·] Eo modo *Hen.* (ut & *L. B.* niſi quod διατύπωσιν præferat.) & *Epiphan.* ἵν' κεκλεισμένον, ὡραίαν ἔχον τῷ διατύπωσιν in *Editis.* ἐγκεκλιμένον ὡραίαν ἔχει τῷ διατύπωσιν *NC.*

[k] Διὸ ϗ τῷ μὴ ὑπεροχὴν] Διὸ τῷ ὑπεροχὴν ὀξεῖαν εἶναι τῶν δύο πλιναθίων συνέβαινε. *Ariſt.*

[l] Τὰ δ' ἐκ πλαγίου τοῦ στεφάνης ϗ ὑπ' ὄψιν ἀναπίπτοντα ὠῶν] Partes, quæ per latera coronæ cernebantur in ſpeciem ovorum. *Ruſin.* SPANH.

[m] Ὑπ' ὄψιν] *L. B.* ὡς ὄψιν.

[n] Καταskευάσμασι,] *L. B.* κατασκεύασμα.

[o] Ῥοιὰς ἀποκεκλεῖσθαι.] Sic *MSS.* ῥοιᾶς in *Editis*, forſan pro ῥοιάς.

[p] Ἑκάστῳ τῷ οἰκείαν τετυπῶσθαι] *L. B.* ἑκάστου τ. ο. ἐντετυπῶσθαι.

[q] Καὶ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ,] Ita diſtinxi: cum antea eſſet, ϗ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τοῦ τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος &c. Rectius forſan, ὡς ἐπ' ἀμφότερον μέρος τὴν τράπεζαν ἴσχειν &c.

[r] Κυμάτων] *L. B.* ἄλλων κυμάτων.

[s] Μηδὲ] Idem *L. B.* μή.

[t] Ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ] Inf. mox ἔλατμα τῶν ποδῶν· Confer & lib. VIII. Antt. c. 3. §. 3. SPANH.

[v] Ἀνέθεσαν,] *L. B.* ἐπέθεσαν.

[x] Ἵνα τὸν θεὸν τῆς καινουργίας ϗ πολυτελείας, ἐφ' ᾧ τις] Sic *MSS.* Διὰ τὴν θέαν τῆς κ. ϗ πολυτελείας, ἣν ἐφ' ᾧ in *Editis.*

[y] Σπουδὴν τῷ τράπεζαν μέρει,] Στοὴν in aliquot *MSS.*

[z] Μαίανδρον ἐξέγλυψαν,] Μαίανδρος· *Heſych.* μαίανδρος πόσμος τις ἐσχηματισμένος· *Ruſin.* Mæandrum fluvium ſculpſerunt. Ita *Gallic.* Interp. Iterum infr. hic §. 9. μαίανδρος, πτυχαῖος. SPANH.

[a] Μαίανδρον] In margine mſ. Lugd. Bat. Μαίανδρον τὸ σκολιὸν φησὶ κατασκεύασμα. εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ μαιάνδρου πόλεως σκολίστητος. τοσοῦτον ἰλὺν πορείαν ποιεῖ σκολιὰν ὡς ὁπότε πᾶν τὸ ὑγρὸν ἐπὶ λοιποῖς κατασκευάσμασι σκολιὸν μαίανδρον ἐπονομασθῆναι· καθώς φησὶ τραγῳδὸς ὁ λόγος δαιδάλου. HAV.

[b] Περιέρχεται,] Περιέρχεται *NC.*

[c] Τῇ θαλλοῦ] Ita *MSS.* τῇ γῶν θαλλοῦ in *Editis.*

mina crocea intus inclusa erecta ostenderent. Basis autem pedibus facta erat è carbunculo, palmum lata, crepidinis speciem efficiens, octo vero digitorum latitudinem habens, qua tota pedum lamina ei innitebatur. singuli etiam pedes ornati erant toreumate tenuissimo & operosissimo, constante ex hedera & palmitibus & racemis, *idque ea arte*, ut nihil à veris discrepare putarentur. nam cum vento, propter subtilitatem & summitatis suæ extensionem, facile moverentur, naturæ potius quam artis speciem præ se ferebant. Verum etiam opus ita designarunt, ut totius mensæ figuram veluti triplicatam effecerint; tam apta partium compage, ut neque cerni neque animadverti posset qua junctura coirent. Fiebat autem ut crassitudo mensæ *totius* non minor esset dimidio cubitûs. Atque hoc quidem donarium ex Regis munificentia ita se habebat, & ingenti materiæ pretio, & decoris varietate, & imitatione *naturæ* arte toreutice expressa: illo auctore & agente, ut si non magnitudine hæc mensam Deo prius appositam superatura esset, certe arte ipsa, & opificii novitate, & ornamentorum splendore longe præstantior & aspectu pulchrior redderetur.

Crateres. 9. Crateres autem duo quidem aurei erant, squamas habentes torno exsculptas ab imo usque ad præcincturam, variis lapidibus spiris insertis. Hanc sculpturam excipiebat mæander cubitali altitudine, ex lapidibus variarum formarum artificiose admodum compositus. Secundum hunc erat virgata sculptura: ac deinde usque ad labrum rhomborum ad similitudinem retis plicatura. Scuta vero in medio, ex lapidibus magnitudine quatuor digitorum, fecerunt ut nihil ad summum decus & splendorem deesset. Crateris autem labia cincta erant liliorum foliis, & anthemidibus, & vitium capreolis in orbem circumductis. Et aureos quidem crateras, duas utrosque amphoras capientes, ad hunc modum fabricarunt. Argentei vero quævis specula splendore vincebant, ut quis ad eos accedens multo expressius in iis corporis sui faciem contemplaretur. Insuper & Rex phia-
Phiale. las triginta conficiendas curavit, quæ eatenus quà aureæ erant & lapidibus pretiosis non occupatæ, hederæ frondibus & pampinis sculptilibus solerter adumbratæ fuerunt. Atque hoc quidem opificium acceptum ferebatur non solum operariorum ingeniis, qui mirandum in modum arte sua excellebant, sed & multo magis Regis studio & munificentiæ, quæ in causa erant ut summam perfectionem acciperent. Etenim non solum sumptus ad artifices large & magnifice suppeditabat, verum etiam, omissa publicorum negotiorum administratione, ipse operi faciundo præsens aderat, totumque opus inspiciebat. Quo fiebat ut artifices acrem diligentiam adhiberent; qui, ad Regem ejusque hac in re studium spectantes, strenue magis & naviter operibus incubuerunt.

σις [d] αὐτοῖς ἦν ἐξ ἄνθρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη, σχῆμα κρηπῖδος ὑποτελοῦσα, τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα, [e] καθ' ὃ τὸ πᾶν [f] ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρειστο. ἀνέγλυφον δὲ λεπτομερεῖ καὶ [g] φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλήματα ἀμπέλων σὺν [h] βότρυσιν ἐκφύσαντες, ὡς εἰκάσαι μηδὲν ὑποδεῖν τὸ ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα, διὰ λεπτότητα καὶ τὸ ἐπ' [i] ἄκρον αὐτῶν ἐκτείνειν, κινούμενα, φαντασίαν τοῦ φύσει μᾶλλον ἢ [k] τέχνης μιμημάτων παρεῖχεν. ἐκαινούργησαν δὲ ὥστε τέλειον οἱονεὶ τὸ [l] σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης, τῆς ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ἕτως συνδεδεμένης ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως οὐκ ἔλαττον τῆς τραπέζης τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κατὰ πολλὰ τῆς βασιλέως φιλοτιμίας τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ καθ' ὑπερβολὴν τῶν τορείων τῶν τεχνιτῶν συνεπλέοθη· σφυδάσιον δὲ εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς προσανακειμένης τῷ Θεῷ τραπέζης ἐμελλεν ἔσεσθαι διάφορον, τῇ μέντοιγε τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ, καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς πολὺ κρεῖττονα καὶ περίβλεπτον ἀπεργάσασθαι.

θ. [m] Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· [n] φολιδωτὰ δὲ εἶχον ἀπὸ τῆς βάσεως [o] μέχρι διαζώσματος τὴν τορείαν, [p] λίθων τοῖς ἀπείροις ποικίλων ἐνδεδεμένων. εἶτα [q] ἐπ' αὐτῇ [r] μαίανδρος, πηχυαῖον τὸ ὕψος, ἐξείργαστο κατὰ συνθέσιν λίθων παντοίων τὴν ἰδέαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀνεγέγλυπτο· καθ' ἣν πλέγμα ῥομβωτὸν δικτύοις ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείλκυστο. τὰ δὲ μέσα λίθων [s] ἀσπίδια τετραδακτύλων [t] ἀνεπλήρου τὸ κάλλος. [v] περιεστέφετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίσι καὶ βοτρύων ἀγριναίας εἰς κύκλον περιηγμέναις. [x] τοὺς μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο [y] χωρούσας ἑκάτερον [z] ἀμφορέας, τοῦτον κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δὲ ἀργύρεοι τῶν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστεροι γεγόνασιν, ὡς τρανοτέρας διὰ τούτων τὰς τῶν [a] προσφερομένων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ φιάλας τριάκοντα, ὧν ὅσαι χρυσοῦς ἦν, ἀλλὰ μὴ λίθῳ πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέλων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντετορευμένων. ταῦτα δὲ ἐγίνετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων, θαυμασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ βασιλέως προθυμίας καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρτίζετο. ὁ γὰρ τῆς χορηγίας τὰ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς, αὐτὸς τοῖς κατασκευάζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον δὲ ἦν τούτου τῆς τῶν τεχνιτῶν ὑπομελείας, οἱ, πρὸς τὸ βασιλέα καὶ τὴν τούτου προθυμίαν ὑποβλέποντες, φιλοπονώτερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ι. Ταῦ-

[d] Αὐτοῖς ἦν] Eo modo *Hen.* & *C.* αὐτῆς in *reliquis.*

[e] Καθ' ὃ] Ἐφ' ὃν ἐπίκειται τὸ παρέλασμα τῶν ποδῶν. *Arist.* apud quem forsan πᾶν ἔλασμα scribendum.

[f] Ἐλασμα τῶν ποδῶν] Vid. mox sup. SPANH.

[g] Φιλοπόνῳ τῇ] *L. B.* φιλοπονωτάτῃ.

[h] Βότρυσιν] *L. B.* καὶ βότρυσιν.

[i] Ἄκρον αὐτῶν] Sic *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἐπάνω αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

[k] Τέχνης] Ita *MSS.* τέχνῃ μιμητῶν in *Editis.*

[l] Σχῆμα τῆς ὅλης κατασκευάσαι τραπέζης.] Apud *Aristeam*, ἐποίησαν τρισμερεῖς τὸ σῶμα [ἴσ. σχῆμα] τῆς τραπέζης οἱονεὶ τρίπτυχον.

[m] Τῶν δὲ κρατήρων χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο· φολιδωτὰ] Crateres *φωλιδωτοί*· *Rufin.* sculpturam viperam &c. *Gall. Interpr.* Sailles en ecailles. SPANH.

[n] Φολιδωτὰ] Ita ex *MSS.* & *Aristea.* *φωλιδωτὰ* perperam in *Editis.*

[o] Μέχρι διαζώσματος τὴν τορείαν,] Μέχρι δὲ μέσου *Arist.* HUDS. Athenæ lib. v. p. 205. C. τὸ δὲ ἐπισύλιον ὃν χρυσοῦν τὸ ὅλον, ἐφ' ᾧ διάζωσμα ἐφήρμοστο, *Dalechamp.* cui diazoma adaptatum, in Not. ad verbum *præcinctio.* Vitruvius lib. v. c. VII. p. 90. gradus, diazomata, pluteos ubi *Philander* Præcinctiones, & veluti transversa cingula, i. e. interjectas gradibus areolas. SPANH.

[p] Λίθων ταῖς ἀπείροις ποικίλων ἐνδεδεμένων.] Cum λίθων τε ἀπείροις ποικίλων ἐνδεδεμένων habeat *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) & λίθων ταῖς ἀπείροις ποικίλαις ἐνδεδεμένων *Bas. G. Alisque*; placuit edere λίθων ταῖς ἀπείροις ποικίλων ἐνδεδεμένων. Juxta *Aristeam*, τὴν δὲ λίθων ἀνὰ μέσον τῶν φολίδων τοιάδε τινὰ πολυτέχνως ἔχοντες &c.

[q] Ἐπ' αὐτῇ] Iterum cum *Cod. Hen.* ὑπ' αὐτῇ *NC.* ἐπ' αὐτῆς in *ceteris.* εἶτα μαίανδρος ἐπίκειται *Arist.*

[r] Μαίανδρος, πηχυαῖος] Conf. præced. §. 8. SPANH.

[s] Ἀσπίδια τετραδακτύλων] Ἀσπιδίσκοι *Arist.* ἀσπίδι *Hen.* perperam.

[t] Ἀνεπλήρου] Ita *MSS.* ἀνεπλήρουν in *Editis.*

[v] Περιεστέφετο] Iterum ex *MSS.* ἐπιστεφίζω male in *Editis.*

[x] Τοὺς μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας,] Ita *MSS.* τούτους in *Editis.*

[y] Χωρούσας] Sic *MSS.* *Aristeas* & *Vet. Interpr.* φερούσας in *Editis.*

[z] Ἀμφορέας,] Μετρητὰς *Aristea.*

[a] Προσφερομένων] Προσαχθέντων *Arist.* προσφερομένων *Lugd. Bat.*

[b] Περι-

ι'. Ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς Ιεροσόλυμα ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τὰς κομισαμένας, καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν βασιλέα. προσχωμένων δὲ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐληλυθότας, οὓς μετεπέμψατο Ανδρέαν καὶ Αρισταῖον τὰς πρέσβεις. οἱ δὲ ἀφικόμενοι, πάσῃ τε ὑπεσολὰς, ἃς ἐκόμιζον οὕτω παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀπέδοσαν, καὶ ὅσα φράζειν ἀπὸ λόγων ἐπύθετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. πρεσβῶν δὲ ἐντυχεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν Ιεροσολύμων ἥκουσι [b] πρεσβυτέροις [c] διὰ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους, ὡς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι πωέβαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, παρόδοξον τοῦτο ποιῶν ἐν παρόδῳ τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ πολλῶν αἰτιῶν ἀχθέντες, μετὰ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ παρέσεσθαι· οἱ δὲ πρεσβεύοντες, μετὰ μῆνας. τότε τοίνυν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ Ελεαζάρου ἐθεάσατο. ὡς δὲ παρῆλθον μετ' ἐκείνων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ [d] τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους [e] χρυσοῖς γράμμασιν, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῶν [f] ἐνειλημάτων [g] ἐπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἰσχνότητα τῶν ὑμένων, καὶ τὸ συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἅτε γὰρ ἥρμοστο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πολλοῦ, χάριν εἶπεν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, πρὸ δὲ πάντων τῷ Θεῷ, ὧν τοὺς νόμους εἶναι συμβέβηκεν. ἐκθορυβηθέντων δ' [h] ὑφ' ἑνὸς καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμπαρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν ἡδονῆς εἰς δάκρυα πέσοντος. φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς παρόντος καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. [i] κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς διὰ τὸ πάθους, τότε τοὺς ἄνδρας ἠσπάσατο· δίκαιον εἰπὼν εἶναι πρῶτον πρὸς ὧν αὐτοὺς μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους προσφωνεῖν. τῇ μέντοιγε ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἦλθον πρὸς αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιήσειν, καὶ κατ' πᾶν ἔτος ἐπίσημον εἰς ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγείλατο. ἔτυχε γὰρ ἡ αὐτὴ εἶναι τῆς παρουσίας [k] αὐτῶν, καὶ [l] τῆς νίκης, ἣν [m] Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε. σωτηριαθῆναί τε αὐτῷ αὐτοὺς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προστάξας δοθῆναι τὰς καλλίστας [n] πρὸς τῇ ἄκρᾳ.

ια'. Ο δὲ ἐπὶ τῶν ξένων ἀποδοχῆς τεταγμένος [o] Νικάνωρ, Δωρόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἐκέλευσεν ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν δίαιταν. διετέτακτο δὲ [p] τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον. καθ' ἡμέραν ἑκάστην, [q] ὅσοι ἐκ τῶν αὐτῶν χρῶν περὶ τὴν δίαιταν, ὧν τούτων ἐπιμελόμενος, καὶ καθ' ἕνα τῶν ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς παρεσκεύαζεν, ἵνα τῷ συνήθει τρόπῳ τῆς ἀγωγῆς δυσχεραίνοντες μᾶλλον ἥδωνται, καὶ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοτρίως ἔχον δυσχεραίνωσιν. ὁ δὲ περὶ τούτους ἐσπούδαζε, Δωροθέου μὲν τὴν περὶ τὸν βίον ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτοις καθεστῶτος. [r] συνέτρωσε γὰρ πάντα

10. Ista quidem donaria à Ptolemæo Hierosolyma *ad templum* missa *erant*. Atque pontifex Eleazarus, cum ea *in templo* collocasset, eosque honorasset qui ea attulerant, atque dona Regi ferenda illis dedisset, ad Regem *eos* remisit. At postquam *ii* Alexandriam pervenerunt, Ptolemæus, intellecto eorum adventu, & septuaginta senatorum *simul* venisse, protinus legatos Andream & Aristæum curat accersendos. Qui, ubi ad eum accesserunt, literas ei, quas à pontifice afferebant, tradiderunt; & omnia, quibus eos verbis interrogavit, declararunt. Ille vero cupiens senatores alloqui, Hierosolymis ob legum interpretationem venientes, reliquos, qui ob negotia forte aderant, dimitti jussit: id quod inusitate & contra ejus consuetudinem factum est. Qui enim ob hujusmodi causam adducebantur, quinto demum die eum conveniebant; legati vero post unum mensem. Tunc igitur, dimissis aliis, missos ab Eleazaro exspectavit. Atque ubi seniores illi advenerunt, dona secum sibi à pontifice ad Regem tradita, & membranas, in quibus scriptas aureis literis leges habebant, ferentes, interrogavit eos de iis libris. Cumque *eos* detractis tegumentis ei ostendissent, Rex, membranarum tenuitatem diutius admiratus, & indiscretas earum commissuras, ita enim *libri* apti erant & connexi, gratias se illis habere dicebat, qui venissent, & majores ei qui misisset, longe vero maximas Deo, cujus leges ut essent contigit. Cumque seniores, & qui una aderant, Regi uno clamore fausta omnia comprecati essent, pro nimio gaudio lachrymas emisit. ita *enim* à natura comparatum est, ut idem summæ lætitiæ, quod doloris, signum esset. Dein cum jussisset libros iis tradi, quorum id munus erat, tunc homines complexus est, dixitque æquum esse ut prius iis de rebus verba faceret, propter quas eos accersivisset, ac deinde illos compellaret. Imo & diem quidem eorum adventus promisit sese insignem facturum, eundemque singulis annis, quamdiu ipse viveret, solenniter celebraturum. Nam fors ita tulit, ut idem dies esset eorum adventus, & victoriæ quam ipse de Antigono prælio navali reportarat. Igitur eos sibi convivas esse jussit, eisque sub ipsa arce dari pulcherrima hospitia.

Congressus regis Ptolemæi & Seniorum LXXII.

11. Nicanor autem, qui excipiendis hospitibus præerat, vocato Dorotheo, qui earum rerum procurationem habebat, jussit ut cuique pararet quæ ad victum pertinerent. erat autem ea res à Rege in hunc modum constituta. Nam in unaquaque urbium, quæ non eadem victûs ratione utebantur, erat qui hæc administraret, & hospitibus omnia ad ipsorum morem curanda pararet, ut consueta victûs ratione epulantes magis delectarentur, nec ulla re tanquam aliena offenderentur. Quod quidem tum illis quoque *senioribus* factum est, Dorotheo, quod accurate nosset omnia ad victum per-

Nicanoris jussu Dorotheus parat omnia LXXII. *senioribus necessaria.*

ti-

b Πρεσβυτέροις] *L. B.* πρεσβύταις.

c Επὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων,] Conf. supr. §. 1. SPANH.

d Τῶν διφθερῶν, αἷς ἐγγεγραμμένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν,] Confer supr. §. 1. SPANH.

e Χρυσοῖς γράμμασιν,] *Talmudici* in *Sopherim* librum Legis profanari dicunt, si aureis literis scribatur. Vide *Vogelsangii* Exercitationes Theologicas, p. 176. HUDS. At non licere aureis literis Legem scribere in Talmude Judæi ajunt. Id est, codices, qui in Synagogis aut templo servantur, non licet scribere aureis literis. Sed in usum privatum licet: tales in nostra patria inveniuntur. REL.

f Ενειλημάτων] Libri legis involuti ἐνειλήμασιν. hæc *pallia* dicuntur Tertulliano. REL.

g Επίδειξαν αὐτῷ,] Ita *MSS.* Επίδειξαν *Gen.*

h Υφ' ἑνὸς καὶ τῶν] Ita *MSS.* ὑφὲν in *Edit. Basil.* HUDS. καὶ ex *L. B.* est additum. HAV. ὑφ' ἑνὸς, uno ore. SPANH.

i Κελεύσας δὲ τὰ βιβλία δοῦναι] Κελεύσας εἰς τάξιν ἀποδοῦναι τὰ τεύχη, τὴν ἀκατάληπτον τοῖς ἀνδράσι, εἶπεν, δίκαιον ἐμοὶ, ἐν χάριν ὑμᾶς μεταπεμψάμενον, ὑπὲρ ὧν ἕνεκα τοῦ σεβασμοῦ ἀποδοῦναι, μὴ ταῦτα τὴν δεξιὰν ὑμῖν προτεῖναι *Arist.*

k Αὐτῶν,] Ita legisse visus est *Epiphan.* αὐτῆς in *Editis*, αὐτοῖς *Hen.* & *NC.*

l Τῆς νίκης, ἣν Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] De classe Antigoni ab Ægypto fugata & instituto inde epulo à Ptolemæo, non Philadelpho quidem, sed patre ejus Lagi, videnda Diodor. lib. xx. p 806. SPANH.

m Αντίγονον ναυμαχῶν ἐνίκησε.] Hac de re vide *Vogelsangium* in *Exercit. Theolog.* p. 177. & *H. Hodium* de *Bibl. Text. Orig.* p. 56.

n Πρὸς τῇ ἄκρᾳ.] Πλησίον τῆς ἄκρας *Arist.*

o Νικάνωρ,] Hic Nicanor ἀρχιατρὸς dicitur *Aristeæ.*

p Τοῦτον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τούτων in *Editis.*

q Οσοι ἐκ τοῖς αὐτοῖς] Οσοι τοῖς αὐτοῖς *Hen.* ἐπὶ γὰρ ὅταν Δημητριεύων Δημητρίου βασιλέως, ὅσαι γὰρ πόλεις εἰσὶν, ὡς συγχρῶνται πρὸς τὰ ποτὰ καὶ βρωτὰ καὶ γεωμνὰς, τοσοῦτοι καὶ παρεσκεύαστο ἦσαν *Arist.*

r Συνέτρωσε] L. B συνέθρησε. Vetus, *præparaverat.* Forte συνετόρησε. COCC.

tinentia, his rebus præfecto. Iſque per ſeipſum omnia ad illos accipiendos paravit, geminamque accubationem fecit, idque Regis juſſu. Imperavit enim Rex dimidiam eorum partem juxta ſe collocari, alteram vero partem in altera menſa poſt ſuam, nihil omittens quod illis honori eſſet. Poſtquam ita diſcubuerunt, mandat Dorotheo, ut quo ritu uterentur omnes, qui ad eum ex Judæa veniſſent, eodem iis miniſtraret. Itaque ſacros præcones, & ſacrificos, & alios quibus preces perage-re mos erat, ipſi viſum eſt repudiare: & hoſpitum unum, nomine Eliſſæum, ſacerdotem, rogavit ut precationem adhiberet. Atque is, ſtans in medio, Regi ejuſque ſubditis fauſta precatus eſt. Deinde omnes cum lætitia applauſerunt & acclamarunt: & eo facto ad epulas paratas ſe converterunt. Et Rex, cum moram, quantam ſatis eſſe judicabat, interpoſuiſſet, philoſophari cœpit, & ſingulis eorum quæſtionem aliquam naturalem proponebat, * etiam ad res quæſitas contemplandas. Cumque accurate de quavis re, quæ eis proponeretur, diſſererent, *Rex* iis delectatus per duodecim dies hujuſmodi convivium fecit. id quod cuiquam, qui quæſtiones in convivio agitatas ſingillatim ſcire deſiderat, licet cognoſcere ex Ariſtæi libello, quem hac de re conſcripſit.

Epulis à Rege excipiuntur.

Quæſtiones in convivio agitatæ.

Menedemus Philoſophus.

12. Cum autem eos non ſolum *Rex* demiratus eſſet, ſed & Menedemus philoſophus ultro fateretur, providentiam omnia gubernare & moderari, indeque plane eos ratiocinandi vim & pulchritudinem eſſe † indeptos, finis ſtatim id genus diſquiſitionibus imponitur. Tum vero Rex dicebat ſeſe jam maxima bona percepiſſe ex eorum adventu, (quippe qui ei profuerint quod ab eis didiciſſet regis officium) juſſitque ſingulis tria talenta dari, & *viros deputari* qui eos in hoſpitium deducerent. Deinde tribus peractis diebus, Demetrius iis aſſumptis heptaſtadium tranſgreſſus, aggerem in mari ad inſulam pertinentem, & tranſito ponte, cum boream verſus progreſſus eſſet, congregavit eos in domum prope littus exſtructam, ad contemplationem rerum ob ſolitudinem idoneam: & eis illuc perductis, rogabat, ut poſtquam omnia, quibus ad legis interpretationem opus eſſet, ad arbitrium ſuum haberent, negotium expedirent. Illi vero, ſummo ſtudio & labore ad legem accurate interpretandam aggreſſi, in ea ad horam diei nonam elaborabant: deinde corpori curando ſe dabant, iis quæ ad victum pertinerent large ſuppetentibus; ac præterea Dorotheo multa ex iis quæ Regi parata erant ipſius *Regis* juſſu illis afferente. Atque etiam *quotidie* bene mane ad regiam venientes, & Ptolemæum ſalutantes, eundem locum repetebant: & manus in mari lavantes, ſeque luſtrantes, ita demum ad legum interpretationem

Demetrius ducit LXXII. ſeniores in locum idoneum ad legem interpretandam.

διʼ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδοχὰς, καὶ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, ὅπως παρεξάξαιεν τοῦ βασιλέως. τὰς μὲν γὰρ ἡμίσεις ἐκέλευσεν ἀνὰ χεῖρα κατακλιθῆναι· τὰς δὲ λοιπὰς μιᾷ τὴν αὐτὴν κλισίαν, ὀδὲν ἀπολιπὼν τῶν εἰς τὰς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δʼ ὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλευσε τὸν Δωρόθεον, οἷς ἔθεσι χρώμενοι Δφαπελᾶσι πάντες οἱ ἀπὸ τῆς Ιουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν. [c] διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας, καὶ θύτας, καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο, [v] παρῆτήσατο· τὸ δὲ θρησκευομένων ἔνεα, [x] Ελιασᾶρον ὄνομα, ὅτε ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ, στὰς εἰς μέσον, ἤυχετο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἐρχομένοις ὑπʼ αὐτοῦ. εἶτα κρότου ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς ἐβοῆς ἤρθη, καὶ παυσόμενοι πρὸς ὠφέλειαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν παρεσκευασμένων ἐτράπησαν. Δφαλιπὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐφʼ ὅσον ἔδοξεν ἀποχρῶντα καιρὸν εἶναι, φιλοσοφεῖν ἤρξατο· καὶ ἕκαστον αὐτῶν, λόγους ἐπηρώτα [y] φυσικοὺς, καὶ πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δὲ ἐκείνων περὶ παντὸς ἐτίνοσεν, ὁ λέγων αὐτοῖς προβληθείη, Δφαπορήσων, [z] ἡδόμενος τοιοῦτον ἐφʼ ἡμέρας [a] δώδεκα [b] συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ καθʼ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων εἶναι μαθεῖν, ἀναγνόντι [c] τὸ Αριστέου βιβλίον, ὃ συνέγραψε Δφὰ τούτου.

ιβ'. Θαυμάζοντος δὲ αὐτοῦ, ὃ μόνον θεοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ [d] Μενεδήμου τοῦ Φιλοσόφου [e] προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, [f] καὶ Δφὸ τούτου εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος εὑρῆσθαι, πάνυ τοῦτο μὲν ὠφελῆσθαι τούτων ὑπιζητοῦντες. μεγαλῦνθαι δὲ αὐτὸν τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγεν, ἤδη παρόντων αὐτῶν· ὠφελῆσθαι γὰρ παρʼ αὐτῶν μεμαθηκέναι πῶς δεῖ βασιλεύειν· κελεύειν τε αὐτοὺς ἀεὶ τὰ βέλτιστα δοκοῦντα πάλαντα, καὶ τοὺς ἀποκαθιστῶντας ὑπὲρ τοῦ καταλύειν. διελθόντων δὲ τεττάρων ἡμερῶν, περιλαβὼν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος, καὶ διελθὼν τὸ [g] ἑπταστάδιον, [h] χῶμα τῆς θαλάσσης πρὸς τοῦ [i] νῆσον, καὶ Δφοδὸς [k] πρὸς τοῦ γέφυραν, [l] προελθὼν ὑπὲρ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποίησεν ἐν τῷ περὶ τοῦ νῆσον καταπεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς Δφάσκεψιν πραγμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντα ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλεσ, πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τοῦ ἑρμηνείαν [m] τοῦ νόμου, παρόντων, ἀκωλύτως ὑπουργεῖν τὸ ἔργον. οἱ δὲ ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτίμως [n] καὶ φιλοπόνως τοῦ ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες· ἔπειτʼ ὑπὲρ τοῦ σώματος ἀπηλλάττοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τοῦ δίαιταν χορηγουμένων, καὶ πρόσθεν τοῦ Δωρόθεου πολλὰ τῶν θρησκευομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε γὰρ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωῒ δὲ πρὸς τοῦ αὐλοῦ θρησκευόμενοι, καὶ τοῦ Πτολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὲρ τοῦ αὐτὸν [o] ἀπήεσαν τόπον, [p] καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι, καὶ καθαί-

ροντες

s Καὶ ταῦτα ὑπηρετεῖν.] Καὶ ταῦτα καὶ τούτοις ὑπ. *Busb.*

t Διὸ τοὺς ἱεροκήρυκας,] Διὸ καὶ τοὺς *Hen.*

v Παρῆτήσατο·] Ita cum *MSS.* θρησκεύσαι in *Editis.*

x Ελιασᾶρον ὄνομα,] Eleazarum appellat *Ariſteas.*

y Φυσικοὺς,] Ex *Ariſtea* conſtat ζητήματα iſta πολιτικὰ potius quam φυσικὰ exſtitiſſe. *Philo* (lib. 11. de *Vita Moſis*) λόγους vocat ἀστείους καὶ σπουδαίους.

* *Etiam ad res quæſitas contemplandas.*] Et ad contemplationem quæſtionis accendebat, *Epiphan.* Et ad propoſitum pertinentem, *Caſtal.*

z Ηδόμενος τοιοῦτον] Ηδόμενος τούτοις ἐφ' ἡμ. *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡδόμενος μέντοι ὕτως ἐφ' ἡμ. *NC.* & dein in utroque τὸ συμπόσιον.

a Δώδεκα συμπόσιον] Ημέρας ἑπτὰ juxta *Ariſteam.*

b Συμπόσιον ἐποιήσατο.] *L. B.* τὸ συμπόσιον.

c Τὸ Αριστέου βιβλίον,] De Ariſtæo, adv. Apion. lib. 2. §. 4. SPANH.

d Μενεδήμου τοῦ φιλοσόφου] De eo videſis *H. Hodium* contra *Ariſteam*, c. VIII.

e Προνοίᾳ Δφικεῖσθαι] Quod vero *Menedemus* dixit προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα accepit à ſuo magiſtro *Platone*, qui primus philoſophorum hanc vocem uſurpavit, teſte *Diogene Laërtio.*

f Καὶ Δφὸ τούτου] Cum *Ariſteas* habeat ἀκολουθεῖ πᾶσαν δυναστείαν καὶ λόγου κάλλος ἀπὸ Θεοῦ κατέρχεσθαι, *Petitus* ſuſpicatur olim apud *Joſephum* ſcriptum fuiſſe, καὶ Δφὸ Θεοῦ τ' εἰκὸς καὶ τοῦ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος εὐτυχεῖσθαι, *etiam per Deum, ut veriſimile eſt, & per bonam mentem, imperium & decus contingere.*

† *Indeptos,*] A Deo & προνοίᾳ, ut dicit *J. A. Fabricius*, qui locum ita interpretatur, *ideoque conſentaneum eſſe ſermonis etiam robur & pulchritudinem inde obtineri.*

g Επταστάδιον.] Vide *Valeſium* ad *Ammianum Marcellinum*, l. 22. c. 16. & *Hodium* contra *Ariſteam*, c. VIII.

h Χῶμα] *L. B.* χωρίον.

i Νῆσον,] Sc. Φάρου, de qua vide *Philonem*, l. 2. *de Vita Moſis*, p. 659.

k Πρὸς τοῦ γέφυραν,] Apud *Ariſteam*, καὶ Δφὸς τὴν γέφυραν.

l Προελθὼν] Ita *Baſ. Aliique.* προστελθὼν habent *nonnulli.*

m Τοῦ νόμου,] Ita *MSS.* τῶν νόμων in *Editis.* mox alii diſtinguunt, παρόντων ἀκωλύτως, ἐπ.

n Καὶ φιλοπόνως] Illud καὶ è *MSS.*

o Απήεσαν] Sic *MSS.* ἀπίεσαν in *Editis.*

p Καὶ τῇ —— ἐξέπτοντο.] Purificationes per aquam marinam apud Gentiles itidem uſitatæ, unde Euripid. Iphig. Tau. v. 1039. πόντιαι τε πηγαὶ ἁγίσαι βλύσουσιν· Philo autem περὶ θυόντων p. 848. C. docet, luſtrationes quidem à Gentilibus factas aqua marina aut fluviatili &c. θαλάττῃ μὲν πολλοὶ, οἱ δὲ ποταμοῖς &c. Hebræorum verò purificationes Lege Moſis factas cinere præparato cum ignis reliquiis & tincto in eodem hyſſopi ramento. SPANH.

q Αν-

ρόντες [q] αὐτὰς, ἅτως ἐπὶ τῷ τῶ νόμων ἑρμηνείαν ἐτελέσθη. μεταχαφέντος δὲ τὸν νόμον, καὶ δι' ὅλης τῆς ἑρμηνείας ἔργον τέλος ἐν ἡμέραις [r] ἑβδομήκοντα δυσὶ λαοῖς, συναγαγὼν ὁ Δημήτριος τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα μεταβληθῆναι οἱ νόμοι, παρόντων δὲ τῶν ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν δὶ τοὺς ἀφοσιώσαντας πρεσβυτέρους τὸν νόμον· [s] ἐπῄνεσαν δὲ τὸ Δημήτριον τὸ ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς αἰτίου γεγονότος, [t] παρεκάλεσάν τε δοῦναι δὲ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. [v] ἠξίωσάν τε πάντες, ὅ, τε ἱερεὺς δὲ τῶν ἑρμηνέων οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τὸ πολιτεύμα τῶν οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας [x] ἀπήρτισται, καὶ διαμεῖναι παθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἀπάντων δὲ [y] αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὸν γνώμην, ἐκέλευσαν, εἴτις ἢ πλεῖόν τι προσγεγραμμένον ὀρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοπῆσαι τοῦτο δὲ ποιῆσαι φανερὸν διορθῶν, σωφρόνως τοῦτο πεπάντας, ἵνα τὸ κριθὲν ἅπαξ ἔχειν καλῶς [z] εἰς ἀεὶ διαμείνῃ.

ιγ'. Ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ αὐτοῦ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν [a] πεπλεωμένην. ἥδη δὲ μάλιστα τῶν νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τῷ διανοίαν καὶ τῷ σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου· καὶ πρὸς τὸν Δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ἔτως θαυμαστῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς ὅτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς ἔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη; ὁ δὲ Δημήτριος, μηδένα τολμῆσαι τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς [b] ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν, ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖσθαι ἤδη τινες, τούτοις [c] ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ θεοῦ. δηλῶν [d] ὡς Θεόπομπός τε, βουληθεὶς ἱστορῆσαι [e] τι περὶ τούτων, ἐπεχείρησε τῇ διανοίᾳ, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ πρὸς τοὺς ἀνέπεις ἐξιλάσκετο τὸν θεὸν, ἐνθένδε ψευδὴς τῇ προαιρέσει νοσῶν· ὃ μὲν ἄλλα δὲ ὄναρ εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, [f] καὶ τοῦτ' ἐκφέρειν [g] ἐπὶ κοινοὺς ἀνθρώπους θελήσαντι, καὶ δυσχεραίνοντα κατίδοι τῇ διανοίᾳ. ἐδήλου δὲ περὶ [h] Θεοδέκτου δὲ τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μνησθῆναι, τὰς ὄψεις [i] γλαυκωθείη, καὶ σωιδὼν τῇ αἰτίαν ἀπαλλαγείη δὲ πάθους, ἐξιλασάμενον τὸν θεόν.

ιδ'. Παρακληθὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἔτι δὲ Δημητρίου, καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς, ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν φυλακὴν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς· [k] τούς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἐπιγίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς δὲ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῶν [l] δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νυνὶ μὲν γὰρ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγε, ἐκείνως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἂν αὐτῶν ἐπὶ σοφίᾳ δίκαια τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη ἐπιτρέπειν ἐπαινῇ. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἐσθῆτας τρεῖς, καὶ χρυσᾶ τάλαντα δύο, καὶ κυλίκιον τάλαν-

seſe conferebant. Deinde tranſcripta lege, & interpretationis opere duobus & ſeptuaginta diebus abſoluto, Demetrius, congregatis eum in locum, in quo verſæ leges fuerant, Judæis omnibus, præſentibus etiam interpretibus, eas recitavit. Et multitudo ſeniores, legis interpretes, approbavit: & Demetrii etiam inventionem collaudarunt, qui eis magnorum bonorum inventor exſtitiſſet; ab eoque petierunt, ut etiam rectoribus ſuis legem legendam daret; poſtularuntque omnes, tum ſacerdos, tum interpretum ſeniores, & reipublicæ adminiſtratores, ut quandoquidem recte haberet interpretatio, maneret ut erat, neve mutaretur. Cumque omnes eorum ſententiam laudaſſent, juſſerunt, ut ſi quis in lege vel ſuperfluum aliquid ſcriptum videret, vel curtum, id iterum inſpiceret, planumque redderet & corrigeret; ſapienter hoc ipſum facientes, ut quod ſemel rectum judicatum eſſet, id perpetuo maneret.

Interpretatio legis abſoluta & approbata.

13. Et quidem Rex gaviſus eſt, videns ſuum hac in re inſtitutum utiliter perfectum. maxime autem lætatus eſt recitatis ei legibus, & legiſlatoris mentem atque ſapientiam ſtupuit: itaque cum Demetrio verba facere cœpit, qui fieret, ut cum tam admirabilis eſſet ea lex, nullus nec hiſtoricorum nec poëtarum ejus meminiſſet? Ad quod Demetrius reſpondit, propterea neminem auſum * eam attingere, quod divina eſſet & auguſta: jamque nonnullos, quoniam tale aliquid attentaſſent, læſos fuiſſe divinitus. Eique demonſtravit, ut Theopompus, cum horum aliquid ſcribere inſtituiſſet, mentem plus quam triginta dies perturbatam habuiſſet; itaque intermittente malo, Deum precibus placaſſet, inde ſibi inſaniam ortam eſſe ſuſpicatus: quinetiam in ſomnio vidiſſet id ſibi propterea eveniſſe, quòd divina tractaſſet, & in profanum vulgus proferre voluiſſet; atque adeo, ubi deſtiterat, mentem ei conſtitiſſe. Narravit etiam *ei* de Theodecta tragico poëta, qui (ut perhibetur) cum voluiſſet in quadam fabula mentionem facere eorum quæ in ſacro libro ſcripta forent, in oculorum morbum, quod glaucoma vocant, inciditſſet; & intellecta cauſa convaluiſſet, propitiato Deo.

Theopompus Hiſtoricus.

Theodectes Poëta Tragicus.

14. Rex igitur, libris à Demetrio ut ſupra memoratum eſt acceptis, eos veneratus, juſſit diligentem curam illis haberi, ut iidem in integro manerent: hortatuſque eſt interpretes, ut ad ſe frequenter ex Judæa venirent. id enim eis utile futurum, tum propter honorem quo eos affecturus, tum propter dona quibus ornaturus eſſet. Nunc quidem æquum eſſe dicebat ut eos dimitteret: verum ſi deinceps ad ſe ſua ſponte venirent, aſſequuturos omnia quæ & ipſorum ſapientiæ deberentur, & à liberalitate ſua præſtari poſſent. Igitur eos tum dimiſit, cum quidem unicuique tres egregias veſtes, & auri talenta duo dediſſet, & * calicem unius

Regis in interpretes benignitas.

Dona interpretibus data & Eleazaro miſſa.

---

q Αὐτὰς,] Ἑαυτὰς *NC.*

r Ἑβδομήκοντα] *Septuaginta dies* juxtà *Epiphanium*, numero rotundo.

s Ἐπῄνεσαν δὲ] Ἐπῄνεσεν *Hen.*

t Παρεκάλεσάν ——— αὐτά.] Παρεκάλεσεν δὲ ὃν *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

v Ἠξίωσάν] Ἀξιώσαντες πάντες *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

x Ἀπήρτισται,] Ἀπήρτιτο *Hen.*

y Αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην,] Αὐτῶν deëſt *NC.*

z Εἰς ἀεὶ διαμείνῃ.] Ἑαυτοῖ διαμείνῃ *NC.*

a Πεπλεωμένην.] Πεπλεωμένον, μάλιστα δὲ τῶ γ. *Busb.* πεπλεωμένων, μάλιστα ὡς δὲ τῶ γ. *Hen.* & *NC.*

* *Eam attingere,*] *Vel*, legum illarum deſcriptionem ſuſcipere.

b Ἅψασθαι,] Ἁψασθαι ἐπεχείρησε *Busb.* qui mox omittit ἤδη τινες.

c Ἐπιχειρήσαντες,] Ἐγχειρήσαντες *Hen.* & *Busb.*

d Ὡς Θεόπομπός τε,] Ὡς ὁ Θεόπομπος *NC.*

e Τι περὶ τούτων,] Illud τὶ non agnoſcit *Lugd. Bat.* & forſan non eſt ab Joſepho, quum plerique etiam *MSS.* ſicut & *L. B.* paullo poſt habeant καὶ ταῦτ' non καὶ τοῦτ'. HAV.

f Καὶ ταῦτ' ἐκφέρειν] Ita *MSS.* καὶ τοῦτ' ἐκφέρειν in *Editis.*

g Ἐπὶ κοινοὺς] L. B. εἰς κοινοὺς.

h Θεοδέκτου] Θεοδότου *Hen.* Verum non dubito quin vera lectio ſit Θεοδέκτου: atque apud *Syncellum* pro Θεοδέκτης τραγικὸς legendum Θεοδέκτης τραγικός. HUDS. Legit quoque Θεοδότου *L. B.* verum altera atque vera lectio ad marg. adſcribitur. HAV. Theodectes Tragœdiarum Scriptor; cujus meminit Ariſtoteles de Poët. c. XVII. SPANH.

i Γλαυκωθείη,] Ita cum *Gall.* & *Cod. NC.* γλαυκωθεὶς in *cæteris.*

k Τούς τε ἑρμηνεύσαντας] Hinc colligit *Iſ. Voſſius* (de LXXII. *Interpr.* cap. VIII.) iſtos Interpretes, ſi non omnes, ſaltem complures poſtea quoque Ægyptum petiiſſe, & quidem ſæpius: ac tum demùm cæteros (præter *Pentateuchum*) S. Scripturæ libros Græce vertiſſe. Videſis *Vogelſangium* in *Exercitt. Theolog.* p. 211. & *H. Hodium* contrà *Ariſteam.*

l Δωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν.] Δώρων in *MSS.*

* *Calicem unius talenti,*] *Potius* poculorum theſaurum, *juxta Caſaubonum, ad Athenæi* lib. XI. c. 3.

unius talenti, & tori veſtem ſtragulam. Et hæc quidem ipſis dono dedit. Pontifici autem Eleazaro per eos miſit decem lectos argenteis pedibus, unà cum eorum inſtrumento, & calicem talentorum triginta. Præterea veſtes decem, & purpuram, & elegantem coronam, & byſſinæ telæ ulnas centum: & inſuper phialas, & catinos, & pocula, & crateras duos, in templo reponendos. Hortatus eſt etiam eum per literas, ut ſi qui illorum hominum ad ſe venire vellent, permitteret: quandoquidem plurimi faceret cum illis, qui eruditione præcellerent, colloquia ſerere; ſibique gratiſſimum eſſet, opes ſuas iſtiuſmodi viris impendere. Atque ea quidem id genus ſunt, quæ † Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.

τα, καὶ τῷ [m] ξ συμποσίῳ χρωμένῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ Ελεαζάρῳ δ' αὐτῶν ἔπεμψε κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὸν ἀνήλωθον αὐτῶν ὑποκύλιον, καὶ κυλίκιον ταλάντων [n] τριάκοντα. πρὸς τούτοις ἦ καὶ [o] στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν, καὶ στέφανον διάφορον, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἰσχὺς ἑκατόν· ἔτι γε μὴν φιάλας, καὶ τρυβλία, καὶ σπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν καὶ διὰ τῶν ὑπιστολῶν, ὅπως [p] εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων [q] θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπαγέτω· πρὸς πολλοὺς ποιούμενος τὸν περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων σπουδήν, καὶ τὸ τοιοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχων καταθήσεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν [r] τῶν Ιουδαίων τοιαῦτα πρὸς Πτολεμαῖον ξ φιλαδέλφου σπουδὴν γένοιτο.

III. CAP. III.

Ut Judæorum gentem honore affecerunt reges Aſiæ, & conditarum à ſe urbium civitate donaverunt.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς Ασίας βασιλεῖς τὸ Ιουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

Immunitates Judæis à Seleuco Nicatore conceſſæ.

COnſequuti ſunt & ab Aſiæ regibus honorem, quoniam ſub eis militaſſent. Etenim Seleucus Nicator, in iis urbibus quas condidit in Aſia & inferiore Syria, & in ipſo regni capite Antiochia eos civitate donavit, & eodem quo Macedones & Græcos ibidem collocatos numero habuit: quo jure etiamnum utuntur. Argumento eſt, quòd Judæis, nolentibus alieno oleo uti, certa pecuniæ ſumma pro olei pretio ſolvitur à gymnaſiorum præfectis. Quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare conaretur, Mucianus (qui tum Syriæ prætor erat) tamen retinuit. Et poſtea orbis terrarum imperium tenente Veſpaſiano, & Tito ejus filio, orantes Alexandrini & Antiochenſes, ut Judæi privarentur jure civitatis, non impetrarunt. Unde illud perſpici & intelligi poteſt, quanta æquitate & magnanimitate erant Romani, præcipue vero Veſpaſianus & Titus. qui licet multos contra Judæos bellando labores ſuſtinuerant, & acerbe tulerant, quod deditionem facere noluerint, ſed pugnantes ad extremum manſerint, nulla tamen re jus ipſorum prædictum imminutum eſſe voluerunt: verum & iræ qua olim exarſerunt, & populi tam Alexandrini quam Antiocheni, utut magni eſſent, precibus reſtiterunt, adeo ut ne minimum quidem vel ſuæ in illos benevolentiæ, vel nefariorum quos oppugnarunt odio conceſſerint, ad minuendam erga Judæos benignitatem; dicentes, eos qui contra ſe arma tulerant & pugnam inierant jam ſatis ſuppliciorum dediſſe, eos vero qui nihil peccaverant haud æquum ſuis ſpoliari privilegiis.

[s] ΕΤυχον ἦ ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς Ασίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ Σέλευκος ὁ [t] Νικάτωρ, ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ Ασίᾳ ἐπὶ [v] τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικισθεῖσιν [x] ἰσοτίμους [y] ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὸν πολιτεύεσθαι ταύτην [z] ἕως ἐπὶ ἐμοῦ διαμένειν. [a] τεκμήριον ἦ τοὺς Ιουδαίους, μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ [b] ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ὠρισμένον τι [c] παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον [d] τιμὴν δραχμῶν. ὁ δὲ δῆμος τῶν Ανιοχέων ἐν τῷ ἐμοὶ πολέμῳ λύσαι προαιρουμένου, Μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς Συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μὴν τότε κρατήσαντες Οὐεσπασιανοῦ ἐπὶ Τίτου δὲ ὑπ' αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ Αλεξανδρεῖς καὶ Ανιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς Ιουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. [e] ἐξ ὧν τις ἂν καταγνοίη τὸν Ρωμαίων ὑπεροχὴν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον ἢ τὸν Οὐεσπασιανοῦ ἐπὶ Τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς Ιουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἑκάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων καὶ τῷ προφημένῳ πολιτείαν [f] ἀφείλοντο· ἀλλὰ ἐπὶ πέρον ὀργῆς καὶ τῶν Αλεξανδρέων καὶ Αντιοχέων δήμων [g] μεγίστων προσκλήσεως ἐκράτησαν, ὥστε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τῶν πρὸς τούτους χαλεπῶς, μηδ' ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας ἐνδοῦναι, πρὸς τὸ λύσαι τι τῶν δεχαίων τοῖς Ιουδαίοις φιλανθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἀνταιρομένους αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρησαντας μὲν μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, [h] τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας οὐ [i] δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων.

Jus civitatis Antiochenſis Judæis conſervatum.

β'. O-

---

m Τῷ συμποσίῳ χρωμένῳ.] Totumque convivatorium *Ruſin.* SPANH.

n Τριάκοντα.] Ita edidit *Hudſ.* atque etiam expreſſe legitur in *L. B.* ſed *Gen.* λ'. HAV.

o Στολὰς δέκα, καὶ πορφύραν,] Ita *MSS. Epiph.* & *Ariſteas.* καὶ στολὰς δέκα πορφυρᾶς in *Editis.*

p Εἰ τῶν ἀνδρῶν τούτων] Εἴποτε *NC.*

q Θελήσειέν τινες] Θελήσειαν τινες *Hen. Gall.* & *Busb.* Θελήσειν τινες in *reliquis.*

r Τῶν Ιουδαίων] *L. B.* Ιουδαίοις.

† *Ptolemæus Philadelphus in Judæorum gloriam & honorem præſtitit.*] De *Ptolemæi Philadelphi* magnificentia vide *Caſaub.* ad *Athenæi* lib. v. c. 9.

s Ετυχον ἦ] In *Cod. NC.* (cui titulus Πτολεμαϊκὸν) Μετὰ ἦ τὸν Φιλάδελφον τὴν βασιλείαν κατέσχε Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Εὐεργέτης, ἐπὶ ὅλοις ἔτεσι κε'. τῷ ἦ τιμὴν τοῦ ἀρχιερατεύειν μὴ Ελεάζαρος ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς παρέλαβεν, μὴ ἦ τὸ ἀναθεῖναι Μανασσῆν γίγονεν ἀρχιερεὺς Ονίας Σίμωνος ὢν ὁ υἱὸς ἦ Δικαίου. Σίμων δ', ὁ ἀδελφὸς Ελεαζάρου. ἀπέθανε ἦ καὶ Ονίας τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. ἔτυχε ἦ καὶ τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος καὶ δῆμος &c.

t Νικάτωρ,] Ita *NC.* & *Busb.* cum *antiquis nummis.* Νικάνωρ in *reliquis.*

v Τῇ Κάτω Συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Αντιοχείᾳ] Antiochia Metropolis τῆς κάτω Συρίας ſ. τῆς κοίλης Συρ. conf. infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

x Ισοτίμους ἀπέδειξε Μακεδόσι καὶ Ελλησιν, ὡς τὸν πολιτεύεσθαι ταύτην ἔτι καὶ νῦν ἀξιοῦσιν.] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

y Ἀπέδειξε Μακεδόσι] Ἀπέφηνε *Busb. Hen.* & C.

z Ἕτι καὶ νῦν διαμένειν.] Ἕως καὶ νῦν C.

a Ελαίῳ χρήσασθαι,] Τεκμήριον ἦ τούτου τὸ τοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* τεκμήριον ἦ τὸ τοὺς C.

b Ελαίῳ χρήσασθαι,] Moris fuit Græcorum oleum præbere, in gymnaſiorum dedicatione: eorumque exemplum ſequutus eſt Nero, referente *Tacito* in *Annalium* lib. XIV. *Gymnaſium eo anno dedicatum à Nerone, præbitumque oleum equiti, ſenatui, Græca facilitate.* Idemque de eo teſtatur *Sueton.* in *Nerone*, c. 12.

c Παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμὴν ἀργύριον.] Nefas enim Judæis uti Oleo non præparato à tribulibus, qua de re *alibi* lib. 2. c. 21. §. 2. & Vita Joſephi §. 13. SPANH.

d Τιμὴν ἀργύριον.] Τίμιον *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Ἐξ ὧν.] Ἐξ ὃ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

f Αφείλοντο·] Ita cum C. & *NC.* ἀφείλαντο in *Editis Aliiſque.*

g Μεγίστων προσκλήσεως] Μεγίστων ὄντων *NC.*

h Τοὺς δ' οὐδὲν ἐξαμαρτόντας] Τοὺς οὐδὲν vel τοὺς οὐδὲν in *MSS.*

i Οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν] Οὐκ εἶναι δίκαιον *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) οὐκ ἔστι δίκαιον *NC.*

β'. Ομοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Αγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ιουδαίων οἴδαμεν. τῶν γὰρ Ιώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ Αγρίππα, ἵνα τὴν πολιτείαν ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Αντίοχος [k] ὁ Σελεύκου ἔγονος, [l] ὁ παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι [m] μετέχωσιν, ἀξιούντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ιουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς [n] ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν οἱ Ιουδαῖοι τοῖς [o] αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ Αγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτοῖ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλοιτο καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τοῦ Νικολάου ἱστορίων τὴν [p] ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην. περὶ μὲν οὖν τοῦ τὸν Αγρίππαν κρατῆσαι, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν, ὁ γὰρ ἐπολέμει πόλεσι Ρωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Οὐεσπασιανοῦ δ' ἄν τις καὶ Τίτου τὴν μεγαλοφροσύνην εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ [q] πολέμους καὶ πλείστους ἀγῶνας, οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθήσαντας. [r] ἐπανάξω δὴ τὸν λόγον ὅθεν γοῦν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην.

γ'. Τοὺς γὰρ Ιουδαίους, ἐπ' [s] Αντιόχου τοῦ Μεγάλου βασιλεύοντος τῆς Ασίας, ἔτυχεν αὐτούς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς χώρας αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τοῦ Κοίλου Συρίαν νεμομένους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν [t] Εὐπάτορα Πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πτολεμαῖον, τὸν [v] κληθέντα Επιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς καὶ νικῶντος, καὶ ἡττωμένου ταὐτὰ πάσχειν. ὡς' ἤδειν ἀπέλαφον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πανταχόθεν ἑκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος, μεταξὺ τῆς Συρίας τοῦ Αντιόχου καὶ τῆς ἄλλοθι θατέρου αὐτοῦ τροπῆς τῶν πραγμάτων κειμένους. [x] νικήσας μέντοι τὸν Πτολεμαῖον ὁ Αντίοχος, τῶν Ιουδαίων [y] προσήκατο. πολυτήσαντος γὰρ τοῦ Φιλοπάτορος, [z] ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει, καὶ [a] στρατηγὸν [b] Σκόπαν, [c] ὃς ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ· ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις ἔλαβε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. πολεμούμενον [d] γὰρ αὐτῷ προσέθετο. μετ' οὐ πολὺ δὴ τὸν Σκόπαν Αντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ [e] πρὸς [f] τοῖς πηγαῖς τοῦ Ιορδάνου, καὶ πολλοὺ αὐτοῦ τὸ στράτευμα διέφθειρεν. [g] ὕστερον δ' Αντίοχος χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ Σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν Σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσέθεντο Ιουδαῖοι, καὶ τῇ πολλῇ δεξάμενοι, [h] πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ τὰ τοῖς ἐλέφασιν [i] ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπᾳ καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Αντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ιουδαίων πρὸς αὐτὸν προθυμίαν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, [k] μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις [l] ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πέπονθε, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων δίδωσι προσφωνεῖν

2. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Judæos novimus. Nam cum Iones, commoti adversus Judæos, Agrippam orassent, ut civitate, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui apud Græcos Deus appellatur, soli fruerentur, postularentque, ut si Judæi eorum essent cognati, eosdem cum ipsis deos colerent, atque ea de re judicium esset constitutum, obtinuerunt Judæi, ut sibi solitis moribus uti liceret; usi patrocinio Nicolai Damasceni. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovare fas esse. Quæ exactius si quis nosse cuperet, ipsum Nicolaum Damascenum legat Historiarum libro centesimo vicesimo tertio & quarto. Verum Agrippæ sententiam nihil est quod miremur; ea enim tempestate gens nostra bellum non gerebat adversus Romanos. Vespasiani autem & Titi magnanimitatem merito quis obstupescat, qui, post tot bella & certamina nobiscum, non minore in nos erant facilitate. Sed eo jam, unde huc digressa est, revertatur oratio. *Marcus Agrippa benignus Judæis.* *Nicolaus Damascenus.* *Vespasiani & Titi in Judæos merita.*

3. Regnante in Asia Antiocho Magno, accidit ut tum Judæi terra eorum vastata, tum qui Cœlen-Syriam incolebant, multa adversa paterentur. Eo enim belligerante adversus Ptolemæum Eupatorem, & ejus filium cognomine Epiphanem, contigit illis, ut si is superior fuerit, affligerentur, si inferior, plane eadem paterentur: adeo ut haud dissimiles essent navi in tempestate, fluctibus utrinque vexatæ, ut qui in medio jacerent, dum & Antiocho res prospere cederent & in contrarias partes mutarentur. Attamen victo Ptolemæo, Antiochus Judæam occupavit. Deinde mortuo Philopatore, ejus filius magnam manum, & ducem Scopam, misit contra Cœles-Syriæ incolas: qui multas eorum urbes, necnon gentem nostram cepit. oppugnata enim, in ejus partes concessit. Non multo post, Scopam prælio vicit Antiochus, ad fontes Jordanis, magnamque ejus copiarum partem delevit. Postea vero cum Antiochus eas Cœles-Syriæ urbes, quas Scopas obtinuerat, Samariamque subegisset, Judæi ultro deditionem fecerunt, eumque urbe admiserunt, & ejus omni exercitui & elephantis omnia abunde suppeditarunt, & relictos à Scopa in arce Hierosolymitana præsidiarios oppugnantem strenue adjuverunt. Itaque Antiochus æquum esse judicans, ut Judæorum erga se studium & liberalitatem remuneraretur, literas scripsit ad suos duces & amicos, testimonium perhibens Judæis, quam præclare de ipso meriti fuerint, simulque significans quæ munera illis vicissim dare decreverat. Atque earum exemplar subjiciam, *Antiochus Magnus vexat Judæos.* *Scopas, in Cœles-Syriæ incolas missus; victus ab Antiocho.* *Antiocho M. se dedunt Judæi.*

---

k Σελεύκου ἔγονος,] Σελεύκου ὁ Busb. Σελεύκου υἱὸς Hen.

l Ὁ παρὰ τοῖς Ελλησι Θεὸς λεγόμενος,] Antiochus Seleuci Nepos, Græcis Θεὸς dictus, nempe à Milesiis. Appian. Syriac. p. 210. SPANH.

m Μετέχωσιν,] Ita cum Cod. Busb. μετέλθωσιν in reliquis. in *Epiphanii* versione, *soli possiderent.*

n Ἰδίους] Abest a *L. B.*

o Αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι,] Eo modo in *NC.* & *Lugd. Bat.* ex quo præterea illud οἷ additur. αὐτοῖς in *cæteris.* in *Epiphanii* versione, *ut suis uterentur moribus.*

p Ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην.] Sic *MSS.* & *Vet. Interpr.* (*L. B.* καὶ εἰκοστὴν καὶ τρίτην) τὴν ρκγ'. καὶ δ'. *Bas.* τὴν ἑπτακοστὴν εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετ. *Gen.*

q Πολέμους καὶ πλείστους ἀγῶνας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* πόλεμον in *Editis.*

r Ἐπανάξω δὴ] Ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐπὶ ταῦτ' ἐξέβην *Hen.* & *Lugd. Bat.*

s Αντιόχου —— Ἐπιφανῆ,] De Antiocho Magno, ut & ejus bellis cum Ptolemæo Philopatore & Ptolem. Epiphane, vid. Polyb. lib. v. c. LXXXV. SPANH.

t Εὐπάτορα Πτολεμαῖον,] Alibi constanter *Philopatorem* eum vocat.

v Κληθέντα Ἐπιφανῆ,] Ἐπικληθέντα in *MSS.* Plenius in *Cod. NC.* ad hunc modum. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον (ὃν γὰρ μὴ τὸν Εὐεργέτην τὸν Αἰγύπτου ἐβασίλευσεν) πολεμοῦντος καὶ πρὸς τοῦτον μὲν Πτολεμαῖον, ἐπικληθέντα δὲ Ἐπιφανῆ, καὶ κ. τ. λ. &c.

x Νικήσας μέντοι] Ὅσα μέντοι διατρέχων εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν Πτολεμαῖος ὁ τῷ δευτέρῳ τῶν Πτολεμαϊκῶν τοῦτο εἴρηται, νικήσας &c. *NC.*

y Προσήκατο.] Προσηγάγετο *NC.*

z Ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει,] Ὁ παῖς Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανὴς μεγάλῃ *NC.* Melius (inquit *Jac. Cappellus* in *Hist. S. & Exot.* ad A. M. 3797.) *Eusebius* hæc tribuit *Ptolemæo Philopatori* viventi, quam *Epiphani* infanti. Contra *Usserius* (in *Ann. V. Test.*) ad A. M. 3800.

a Στρατηγὸν Σκόπαν, ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ·] Vid. Polyb. Exc. Vales. p. 76. SPANH.

b Σκόπαν,] Vide *Excerpta Valesiana*, p. 77. & *Hieronymum* in *Danielis* cap. XI.

c Ἐπὶ τοὺς] Absunt à *L. B.* Scribæ incuria.

d Αὐτῷ προσέθετο.] Παρ' αὐτῷ *Hen. NC.* & *Vet. Interpr.*

e Πρὸς ταῖς πηγαῖς] Περὶ τὸ Πάνιον in *Excerptis Vales.*

f Ταῖς —— πόλεις,] Vid sup. lib. 8. c. 8. §. 4. & infr. lib. 13. c. 9. §. 2. SPANH.

g Ὕστερον —— πόλεις,] Polyb. Excerpt. p. 77. & 79. ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον· SPANH.

h Πάσῃ αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ] Πᾶσαν *NC.*

i Ἀφθονίαν] Φιλίαν *NC.*

k Μαρτυρῶν τοῖς Ιουδαίοις] Ita *Hen. C. NC.* & *Epiphan.* μαρτυρῶν τι τοῖς in *cæteris.*

l Ὑπὲρ ὧν εὖ πρὸς αὐτῶν πέπονθοι,] Iterum ex *iisdem MSS.* ὑπὲρ ὧν δίκαιος πρὸς αὐτῶν in *Editis Aliisque.*

jiciam, cum prius narraverim quæ ad fidem verbis noſtris faciendam ſcripſit Polybius Megalopolitanus. Nam in hiſtoriarum ejus libro decimo ſexto ita dicit. "Scopas autem copiarum Ptole-
Polybius Megalopolitanus. "mæi dux, ad regiones ſuperiores verſo impetu, "per hyemem Judæorum gentem ſubegit." Eodem etiam in libro refert; "quomodo, Scopa "ab Antiocho ſuperato, Antiochus Batanæam "& Samariam & Abila & Gadara recepit: atque "paulo poſt Judæi ſeſe ei tradiderunt, quotquot "circa fanum Heroſolyma nuncupatum incole-"bant. de quo cum multa dicenda habeamus, de-"que præſentia Dei in fano, quæ narranda ſu-"perſunt in aliud tempus differemus." Et hæc quidem Polybius in hiſtoria ſua. Nos vero orationem vocabimus ad narrationem inſtitutam, poſtquam ante oculos poſuerimus Antiochi epiſtolas.

REX ANTIOCHUS PTOLEMÆO SALUTEM.

Antiochi Magni literæ in Judæorum gratiam. "Cum Judæi, ſimulac in eorum fines ingreſſi "ſumus, ſtudium erga nos ſuum declaraverint, "& in urbem ſuam venientes ſplendide accepe-"rint, cumque ſenatu obviam prodierint, & mi-"litibus elephantiſque omnia abunde præbuerint, "noſque in expugnando Ægyptiorum in arce "præſidio adjuverint: viſum eſt nobis eos pro his "remunerari, & eorum urbem, caſibus, qui ſo-"lent hominibus accidere, adverſis labefactatam, "recreare, atque frequentare, revocatis in eam iis "qui ſunt diſperſi. Ac primum eis decrevimus, "religionis cauſa * præbenda conficere ad ſacri-"ficia, de pecudibus quæ ſacrificari ſolent, & "vino, & oleo, & thure, ad pretium argenteo-"rum vicies mille, † & ſimilæ artabas ſacras ſe-"cundum regionis iſtius morem ſex, & tritici "medimnos mille quadringentos ſeptuaginta, & "ſalis medimnos CCCLXXV. Atque hæc eis ſolvi "volo, quemadmodum imperavi: templique o-"pus expediri, & porticus, & ſi quid aliud ædi-"ficandum eſt. Materia autem apportetur ex i-"pſa Judæa, aliiſque regionibus, & Libano, nec "ullum *ejus nomine* vectigal *à quopiam* exigatur. "Idem dico de aliis, quibus ad ſpecioſiorem tem-"pli apparatum opus erit. Vivant autem omnes "ejus nationis homines ex legibus patriis: immu-"niſque ſit ſenatus, & ſacerdotes, & ſcribæ tem-"pli, & ſacri cantores, & ab eo quod pro capi-"te pendunt, & ab auro coronario, aliiſque tri-

αὐτοῖς, ἐμφανίζων. Ὃ γνόντες ἡμεῖς τὰς ἐπιστολὰς [m] τοῖς στρατηγοῖς τοῖς αὐτῶν γεγραφείσας, διελθὼν ὡς μαρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις [n] Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῇ [o] ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. "ὁ δὲ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς "τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ιου-"δαίων ἔθνος." λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, "ὡς τοῦ "Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Αντιόχου, τῷ μὲν [p] Βαταναίαν "καὶ Σαμάρειαν καὶ [q] Αβιλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Αντιο-"χος· μετ' ὀλίγον δὲ συνεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ιουδαίων οἱ "περὶ τὸ [r] ἱερὸν [s] τὸ συναγορεύόμενον Ιεροσόλυμα καλοι-"κοῦντες. ὑφ' ὧν οὐ [t] πολεῖον [v] λέγειν ἔχοντες, καὶ μάλιστα "[x] ἀφ' τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεφάνειαν, εἰς [y] ἕτερον καιρὸν "[z] ὑπερθησόμεθα τοῦ διηγήσιν." καὶ Πολύβιος μὲν ταῦτα [a] ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅθι τοῦ διηγήσιν, ὑποθέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς [b] τοῦ βασιλέως Ανιόχου.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩι ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Τῶν Ιουδαίων δὲ προθύμως μὲν, ἡνίκα τὰς χώρας ἐπέβη-"μεν αὐτῶν, ὑπεδέξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ "προσδεξαμένους δ' εἰς τοῦ πόλιν [c] αὐτῶν λαμπρῶς σκευ-"ζαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον τε "χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεσχημένων, "συνεξελόντων τε καὶ τὰς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουρὰς τῆς Αἰγυπτίων· "ἠξιώσαμεν [d] καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τοῦ πό-"λιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν καταφθαρμένην [e] ὑπὸ τῶν πρὸς "ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τε διεσπαρμένων εἰς "αὐτοῦ πάλιν συνελθόντων, πρῶτον δ' αὐτοῖς σκέψασθαι "περὶ τοῦ εὐσέβειαν πρὸς τὸν εἰς τοὺς θυσίας συντάξιν, "καὶ ὧν τε θυσίμων, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου, [f] καὶ λιβάνου, τιμὴν "δραχμῶν [g] μυριάδων δύο, καὶ [h] σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς "[ἓξ] καὶ τὸν ὑπάρχοντα νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τε-"τρακοσίους δὲ ἑξήκοντα, καὶ ἁλῶν μεδίμνους τριακοσίους ἑβδο-"μήκοντα πέντε. πληρῶσαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι, κα-"θὼς ἐπέσταλκα· καὶ τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, "τάς τε στοὰς, καὶ εἴτι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ δὲ τῶν ξύλων "ὕλη κατακομιζέσθω [i] ἐξ αὐτῆς τε Ιουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλ-"λων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ Λιβάνου, μηδενὸς [k] πεσσομένου τέ-"λους. [l] ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς ἂν ὑπάρχωσι "γίνεσθαι τοῦ δὲ ἱεροῦ ὑπερκύψαι δέοι. πολιτεύεσθωσαν δὲ "πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους καὶ τοὺς [m] πατρίους νόμους· ἀπολυέ-"σθω δὲ ἡ γερουσία, καὶ [n] οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ, "καὶ οἱ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ [o] στε-

[m] Τοῖς στρατηγοῖς] Τὰς τοὺς στρ. *Hen.* & C.

[n] Πολύβιος —— ἱστόρηκεν.] Deſunt hæc hodie in Polybio, & in Excerptis, quæ de Judæis extant. SPANH.

[o] Ἐκκαιδεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ] Τῇ ἰνδικτιάτῃ *NC.* & *Epiphan. in Gen.* verum *Lugd. Bat.* habet prout eſt editum.

[p] Βαζαναίαν καὶ] In *Epiphanii* libris *Bithyniam*, aut *Batbaniam*, aut *Bethinſam*.

[q] Αβιλα] Αβολα *Gall.* & C. Αβιμα juxta quoſdam *Epiphanii* codices. HUDS. Αβίλη ad Jordanem ſupr. lib. IV. c. 7. §. ult. ἔστι νῦν ἐστὶν Αβιλὴ· & lib. V. c. 1. §. 1. ἀπὸ τῆς Αβίλης ἐπὶ τὴν Ιερεβόλα· Alia forte eſt Αβιλα plur. neutr. hoc loco. SPANH.

[r] Ἱερὸν τὸ συναγορεύόμενον] Brevius in *Cod. Hen.* & juxta *Epiphanii* libros, ἱερὸν, ὃ ὑπονοήσας εἶναι τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας εἰς τὸ ἕτερον &c.

[s] Τὸ συναγορεύόμενον] Illud τὸ ex *L. B.* additum. HAV.

[t] Πλεῖον] *L. B.* πλείω.

[v] Λέγειν ἔχοντες,] Ita cum *Cod. C.* (& *L. B.*) ἔχειν λέγοντες in *ceteris*.

[x] Διὰ τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν,] *Lugd. Bat.* περὶ δ' ὑπομένης περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφανείας.

[y] Ἕτερον] *Lugd. Bat.* ὕστερον.

[z] Ὑπερθησόμεθα τοῦ διήγησιν.] Ὑπερθησόμεθα *Gall.* C. (*L. B.*) & *NC.*

[a] Ἱστόρηκεν.] Ἱστόρειν *Hen.* & C.

[b] Τῶ βασιλέως Αντιόχου.] Τὰς δὲ βασιλέως Ανιόχου μεγάλου *NC.*

[c] Αὐτῶν] Αὐτῶν deëſt *N.* & *C.*

[d] Καὶ ἡμεῖς] Καὶ αὐτοὶ *Hen.* & *NC.*

[e] Ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπιπτόντων,] Ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς πολίτας *Hen.* (*L. B.*) & C. non agnoſcuntur ab *Epiphanio*.

* *Prebenda conficere ad ſacrificia*,] *Al.* penſionem annuam (*vel* ſtipendium) dare.

[f] Καὶ λιβάνου,] Καὶ λιβάνου, ἀργυρίου τιμὴν μυριάδας δύο *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, *libaminis pretium, argenti viginti millia*, unde (prout §. 1. præc. poſt εἰς ἱλασμὸν τιμὴν) forſan legendum λιβάνου τιμὴν ἀργυρίου μυριάδας β'. prout conjecerat *Cl. Lowthius*.

[g] Μυριάδων,] *L. B.* μυριάδας.

† *Et ſimilæ artabas ſacras ſecundum regionis iſtius morem ſex*,] Similæ artabas ſacras (ἀσταρτῶνας vocabant Ἑβδομήκοντα) quantum lex poſtulat, tritici &c. *Jac. Cappellus* in *Hiſt. Sacr.* & *Exot.* ad A. M. 3806.

[h] Σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς] Ita cum *Grotio*, qui ἱερὰς ſcriptum fuiſſe conjicit. καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς καὶ τ. ἐπ. νόμον, πυρῶν μεδίμνους χιλίους τετρακοσίους ἑβδομήκοντα πέντε. τελεῖσθαι δ' αὐτὰς *Hen.* & *NC.* In *Epiphanii* verſione, & *ad ſimilam ſecundum provincialem legem tritici modios mille quadringentos ſeptuaginta quinque & ſalis modios trecentos ſeptuaginta quinque. Præberi autem* &c. ac ſi legiſſet, εἰς σεμίδαλιν (omiſſis ἀρτάβας ἱερὰς) καὶ τ. ἐ. ν. πυρῶν μεδίμνους αψοε'. καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοε'. Locum mutilum corruptumque eſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, atque ad hunc modum refingendum, καὶ σεμιδάλεως σμ'. ἀρτάβας ἱερὰς κ. τ. ἐ. νόμον, καὶ πυρῶν μεδ. & ſic deinceps prout edidimus. HUDS. Plane prout edidit *Hudſ.* exhibet *Lugd. Bat.* niſi quod non agnoſcat ἓξ ante καὶ neque καὶ ante ἑξήκοντα. HAV.

[i] Ἐξ αὐτῆς τε] Ἐξ αὐτῆς τι *NC.* HUDS. ut & *Lugd. Bat.* non male. HAV.

[k] Πεσσομένου τέλους.] *L. B.* εἰσπεσσομένου τέλους. ὁμοίως καὶ τοῖς ἄλλοις.

[l] Ομοίως καὶ οὐ τοῖς ἄλλοις,] Ομοίως δὲ καὶ τοῖς *Hen.* C. & *NC.*

[m] Πατρίους] *L. B.* πατρέους.

[n] Οἱ ἱερεῖς,] Illud οἱ ter reſtituimus ex *iiſdem MSS.*

[o] Τῶ ἱερῶ,] Τῶ λαῶ *NC.*

[p] στεφανίτης φόρος, καὶ τοῦ ἀφ' ἑτέρων. ἵνα ἧττον ἡ πόλις καταοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι, καὶ κατελυσεμένοις ἕως [q] τῆς ὑπερβερεταίου μηνὸς, [r] ἀτελείαν εἶναι μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπολύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς καὶ τρίτης μέρους τῶν φόρων, ὥστε αὐτῶν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην· καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγῆτε δουλεύουσιν, αὐτούς τε τούτους καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν γενηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν.

δ'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ταῦτα περιεῖχε. στεμνύνων δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, πρόγραμμα καθ' πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, [s] περιέχον τάδε. "Μηδενὶ [t] ἐξὸν εἶναι ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ περίβολον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ [v] τὸ ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς ἂν ἁγνισθεῖσιν ἔστιν ἔθιμον καὶ τὰ πάτριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, [x] μήτε ἀγρίων ὄνων δὲ ἡμέρων, παρδάλεών τε δὲ ἀλωπέκων δὲ λαγωῶν, καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ τρέφειν τι [y] τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς συγγενικοῖς θύμασιν, ἀφ' ὧν καὶ τῷ Θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, [z] ἐπιτρέφεσθαι χρῆσθαι. [a] ὁ δὲ τούτων τι παραβὰς, [b] ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν [c] ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας." ἔγραψε δὲ μαρτυρῶν ἡμῖν εὐσέβειάν τε καὶ πίστιν, ἡνίκα νεωτερίζοντα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν καὶ Λυδίαν ἐπύθετο, [d] καθ' ὃν δὴ καιρὸν ἐν τοῖς ἄνω σατραπείαις, [e] κελεύων [f] Ζεῦξιν, τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον, πέμψαι τινὰς τῶν ἡμετέρων ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Φρυγίαν. [g] γράφει δὲ ὕστερος.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ [h] ΖΕΥΞΙΔΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυνθανόμενον γὰρ τινὰς ἐν Λυδίᾳ καὶ Φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ἐπιστροφῆς ἠξίωσάμην τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλομένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας, Ἰουδαίων οἴκους διχιλίους σοὶ ἐπισκῆψαι μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ εὔνους αὐτοὺς ἕξεσθαι τῶν ἡμετέρων φυλάκων, [i] διὰ τὸν [k] πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δὲ αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων [l] εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ προσκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καὶ περ ἐργώδους ὄντος [m] τούτους μεταγαγεῖν [n] ὑποχόμενος νόμοις [o] αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς περιειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δώσεις αὐτοῖς τόπον ἑκάστῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν δὲ φυτείαν ἀμπέλων, καὶ ἀτελεῖς τῆς ἐκ τῆς γῆς καρπῶν [p] ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μετρεῖσθωσαν δὲ, καὶ ἄχρις [q] ἂν τὰς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους λαμβάνωσιν, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων διατροφάς· δίδοσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὰ αὐτάρκη, ἵνα, τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερος παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. προγόνοις δὲ καὶ δι' ἔθνους καὶ τὸ δυ-

"butis. Ac quo citius frequentetur urbs, concedo iis qui nunc eam habitant, quique usque ad mensem Hyperberetæum eò migraverint, immunitatem in triennium. Quin & in posterum tertiam tributorum partem eis remittimus, ad eorum damnum resarciendum: & quotquot ex urbe abrepti serviunt, & ipsos & eorum natos manumittimus, & facultates eis reddi imperamus.

4. Et epistola quidem hæc continebat. Item in honorem templi libellos toto regno publicavit, qui hæc complexi sunt. "Nemini liceat alienigenæ, intra templi conseptum ingredi, etiam Judæis interdictum, nisi quibus lustratis mos est *introire* ex lege patria. Neve in urbem importetur equina caro, neve mulina, neve asini, sive feri sive cicuris, neve pardalina, aut vulpina, aut leporina, aut cujusvis omnino eorum animalium quæ Judæis vetita sunt. Neve pelles inferre liceat, sed nec ullum tale animal in urbe alere: sed solis majorum sacrificiis uti liceat, quibus placari Deus debeat. Qui contra aliquid horum fecerit, solvito sacerdotibus argenti drachmarum tria millia." Literis etiam suis amplum pietatis ac fidei nostræ testimonium dedit, cum nonnullos per Lydiam & Phrygiam res novas moliri accepisset, eo tempore quo *ipse* in superioribus erat *Persarum* satrapiis, quibus jussit Zeuxidem ducem, amicumque suum intimum, mittere nostratum quosdam à Babylone in Phrygiam. Scribit autem in hunc modum.

Antiochi libelli in honorem templi.

REX ANTIOCHUS ZEUXIDI PATRI SALUTEM.

"Si vales, bene est, ego quoque valeo. Cum intelligerem quosdam in Lydia & Phrygia rebus novis studere, magnopere hoc mihi prospicienum curavi. ac consultanti mihi cum amicis, quid facto sit opus, visum est in castella & loca maxime necessaria transferre ex Mesopotamia & Babylonia Judæorum bis mille familias, cum eorum suppellectili. Credo enim nostrarum rerum custodes fore benevolos, tum propter eorum erga Deum pietatem, tum quia novi, eis à majoribus nostris testimonium datum fidei, & prompti obsequii in eis ad quæ rogantur. Itaque hoc volo, quamvis eos traducere laboriosum sit, fide illis data, ut suis legibus uti permitterentur. Cum autem eos in ea quæ dixi loca transtuleris, dabis singulis ad ædificandas domos locum, & agrum ad agriculturam, vinearumque sationem, & immunitatem frugum terræ concedes in annos decem; ac donec terræ fruges perceperint, demensum frumentum accipiant in famulorum alimoniam: illisque detur qui eis inservient, quantum opus erit, ut benigne à nobis habiti, studiosiores se rerum nostrarum præbeant. Da etiam operam, quoad ejus fieri potest, ut ei genti à nemine incommo-

Antiochi litera ad Zeuxidem in Judæorum gratiam.

"de-

[p] Στεφανίτης φόρος,] Στεφανικὸς C. & L. B.
[q] Ὑπερβερεταίου μηνὸς,] Illud ἕως ex *MSS.*
[r] Ἀτελείαν εἶναι] Ita cum *MSS.* ἀτελεῖς in *Editis.*
[s] Περιέχον τάδε.] Sic *Hen.* & C. περιέχων in *Editis.* προτίθεσθαι δὲ, μηδενὶ *NC.*
[t] Ἐξὸν εἶναι] *Al.* ἐξεῖναι τὸ ἀλλοφύλων. *Lugd. Bat.* ἐξεῖναι ἀλλοφύλῳ. Sed in Marg. ἐξόν.
[v] Τὸν ἀπηγορευμένον τοῖς Ἰουδαίοις,] Ita *Hen.* C. & *NC.* perperam in *Editis Aliisque* τὸ ἀπηγορευμένον.
[x] Μήτε ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων,] Μήτε ἀγρίων καὶ ἡμέρων in *Cod. C.* quo fere modo & *Epiphan.*
[y] Τούτων ἐν τῇ πόλει.] Τοιοῦτον *NC.*
[z] Ἐπιτετράφθαι χρῆσθαι.] Ἐπιτίτραπται) *Hen.* C. & *NC.* atque ita forsan *Epiphan.*
[a] Ὁ δὲ τούτων] Ὁ δέ τι τούτων π. *Hen.*
[b] Ἀποτινύτω] Ἀποτινύτω *Hen.*
[c] Ἀργυρίου δραχμὰς τρισχιλίας.] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *NC.* ἀργυρίου in *Editis Aliisque.*
[d] Καθ' ὃν δὴ καιρὸν] Sic *Hen. C.* & *NC.* istiusmodi lectionis vestigia videre est apud *Epiphanium*, qui vertit, *eo tempore, quo ad superiores Persarum ierat provincias.* καθ' ὃν καιρὸν in *Editis.*
[e] Κελεύων] Καὶ κελεύων *NC.*
[f] Ζεῦξιν,] Ζεύξιδι *Hen.* & *Busb.*
[g] Γράφει δὲ ὕστερος.] Ita *MSS.* γράφει ὕστερος in *Editis.*
[h] Ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. Εἰ ἔρρωσαι, εὖ ἂν ἔχοι, ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός.] Simile initium litterarum Ciceronis: *Si vales bene est, ego quoque valeo.* SPANH.
[i] Διὰ τὸν] Sic *MSS.* διά τι τὸν in *Editis.*
[k] Πρὸς τὸν Θεὸν] Πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν *NC.*
[l] Εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν] Illud εἰς deest *NC.*
[m] Τούτους.] Ita ex *Lugd. Bat.* alii δὲ. HAV.
[n] Ὑποχόμενος] Lege ὑποχόμενοι COCC. Melius forte ὑποχομένοις, ut velit suis non tantum, sed & promissis vivere legibus. HAV.
[o] Αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις.] Ita in *Editis.* αὐτοῖς in *MSS.*
[p] Ἀνήσεις ἐπ' ἔτη δέκα.] Ἐάσεις ἐπὶ ἔτη *C.*
[q] Ἂν τὰς παρὰ τῆς γῆς ἄρτους] *Lugd. Bat.* ἂν ἐκ τῶν παρὰ τ. γ. ἀ. Sed in Marg. καρπούς.

"detur." Atque hæc à nobis in teſtimonium amicitiæ, quæ Antiocho Magno cum Judæis interceſſit, dicta ſufficiant.

"ναῖον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται." ταῦτα μὲν οὖν τὴ Αντιόχῳ φιλίας τὴ Μεγάλῳ πρὸς [r] τοὺς Ιουδαίους τοιαῦτα ἡμῖν ἀποχρώντως εἰρήσθω [s] μαρτύρια.

CAP. IV.

Quomodo Antiochus fœdus percuſſit cum Ptolemæo. utque Onias ad iram commovit Ptolemæum Euergeten: & Joſephus, rebus omnibus in integrum reſtitutis, cum ipſo amicitiam iniit. quæque alia is geſſit, & filius ejus Hyrcanus.

Antiochus Ptolemæo filiam Cleopatram nuptum dat.

Poſtea autem amicitiam & fœdus cum Ptolemæo fecit Antiochus: eique filiam ſuam Cleopatram nuptum locavit, & Cœlen-Syriam & Samariam & Judæam & Phœnicen dotis nomine tribuit. ac diviſis in duos reges tributis, optimates ſuæ quiſque patriæ tributa redimebant: & redactam, quæ imperata erat, ſummam regibus pendebant. Eo tempore Samaritæ, rebus uſi ſecundis, multa Judæos læſerunt, agros eorum vaſtando, & corpora prædando; quæ quidem ſub Onia pontifice acciderunt. Eleazaro enim vita defuncto, ſucceſſit in pontificatum Manaſſes ejus avunculus: poſt cujus deceſſum, munus excepit Onias Simonis filius, ejus cui Juſto cognomen fuit; qui Simon frater erat Eleazari, ſicuti jam dixi. Hic Onias ſordidi animi homo, & pecuniæ cupidus erat: eamque ob rem tributum pro populo non ſolvit, quod ejus majores regibus de ſuo pendere ſoliti erant, videlicet argenti talenta viginti. quæ res exacerbavit regem Ptolemæum Euergetem, qui pater erat Philopatoris. Itaque miſſo Hieroſolymam legato, incuſavit Oniam, qui tributa non ſolveret: minatuſque eſt, ſeſe eorum agrum diviſurum, niſi ſolverentur, & eò militum coloniam deductorum. Qua re de Rege audita, Judæi perterriti ſunt: ſed Onias, qua erat avaritia, hæc pro nihilo habuit.

Eleazaro defuncto Manaſſes fit pontifex: eoque mortuo Onias Simonis filius.

Onias ex avaritia tributa non ſolvit: quod acerbe tulit Ptolemæus.

IV. *Joſephus, patriæ amans, Oniam avunculum objurgat.*

2. Joſephus autem quidam, ætate juvenis, ſed gravitate & prudentia & juſtitia apud Hieroſolymitas celebris, patre Tobia natus ex ſorore Oniæ pontificis, cum à matre didiciſſet adventum legati, (aberat enim tum in quodam pago nomine Phichola, ex quo erat ipſe) profectus in urbem, Oniam objurgabat, qui civium ſalutis rationem non haberet, ſed genti periculum creare vellet, pecuniam avertendo, propter quam & populi adminiſtrationem & ſummi ſacerdotis honorem adeptum eſſe dicebat. Quod ſi pecuniæ uſque adeo cupidus erat, ut ejus cauſa ſuſtineret videre patriam periclitantem, civeſque ſuos indigna quæque paſſos, ei perſuaſum eſſe voluit, ut adiret Regem, & ſibi vel totam pecuniam vel certe partem condonari poſtularet. Cum autem Onias reſpondiſſet, ſe minime principatum velle, dixiſſetque ſe vel ſummum ſacerdotium, ſi fieri poſſet, paratum eſſe deponere, & ad Regem nequaquam iturum, hæc enim ſeſe omnino non curare; tum eum rogavit *Joſephus*, utrum ſibi per-

Joſephus ſtatuit legationem obire ad Ptolemæum.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αντίοχος ἐσπείσατο πρὸς τὸν Πτολεμαῖον. καὶ ὡς Ονίας εἰς ὀργὴν ἐκίνησε Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην· καὶ ὁ Ιώσηπος, πάντα ἐπανορθώσας, πιστὴν φιλίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτόν. οἷά τε ἄλλα ἔπραξεν Ιώσηπος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Υρκανός.

Μετὰ δὴ ταῦτα φιλίαν καὶ σπονδὰς [t] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον Αντίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ [v] τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, ἀποχωρήσας αὐτῷ τὸν Κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ιουδαίας καὶ Φοινίκης, Φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τὰ ὑπαρχόντων ὠνούμενοι πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. [x] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὐπραγοῦντες πολλὰ τοὺς Ιουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. [y] ἐγένετο δὲ τοῦτο ὅτε ἀρχιερεὺς Ονίας. πλουτήσαντος γὰρ Ελεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς [z] ἔλαβε· μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ονίας τὴν τιμὴν [a] ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ Δικαίου κληθέντος, Σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς Ελεαζάρου, καθὼς προεῖπον. ἦν δ' ὁ Ονίας, [b] βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσι ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς μὲν πατὴρ ἦν Φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ιεροσόλυμα πρεσβευτὴν, ἠπείλησε τῷ Ονίᾳ, [c] οὐκ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους· καὶ ἠπείλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας στρατιώτας· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ιουδαῖοι συνεχύθησαν· τὸν δὲ Ονίαν οὐδὲν τούτων [d] ἐδυσώπησε πρὸς τὴν φιλοχρηματίαν.

Β'. Ιώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ σεμνότητι δὲ καὶ φρονήσεως [e] καὶ δικαιοσύνης δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ιεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν πατρὸς, ὄντος δὲ τοῦ Ονίου ἐκ τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, δηλωσάσης αὐτῷ τὴν μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβεύσοντος παρουσίαν· ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς [f] Φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν· ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεπλήττετο τῷ Ονίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βαλλομένῳ διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀποστέρησιν, [h] δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν πρεσβείαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπεστερῆσθαι. εἰ δ' ἐρωτικῶς οὕτως ἔχοι τῶν χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύσαιν ἰδεῖν ὑπομένοντα, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοῦ τοὺς πολίτας, συνεβούλευσεν, ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ονίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκεκηρυγμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δι' [i] εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθήσειν λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων· εἰ πρεσβεύσειν αὐτὸν [k] πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγ-

χω-

[r] Τοὺς Ιουδαίους] Illud τοὺς ex *MSS.*

[s] Μαρτύρια.] Vocem μάρτυρια adjectam eſſe volui ex *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. C.* & *Epiphan.* qui vertit, *pro teſtimonio dicta ſint.*

[t] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Επιφανῆ Πτολεμαῖον *NC.*

[v] Τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον,] Appian. in Syriac. SPANH.

[x] Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ] Καὶ ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου τοῦ Εὐεργέτου οἱ Σαμαρεῖς οὐκ ἐπράσσοντες *NC.*

[y] Ἐγένετο δὲ ταῦτα] Ἐγένετο δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀρχιερέως Ονίου. μὴ δὲ λανθανέτω Μανασσῆ [τὴν ἀρχιερωσύνην] Ονίας ἐδέξατο *NC.*

[z] Ἔλαβε·] Παρέλαβε *Busb. Hen. Lugd. Bat.* & *C.*

[a] Ἐδέξατο,] *L. B.* ἐδεδέξατο.

[b] Βραχὺς μὲν τὴν διάνοιαν,] Ita quidem (prout in *Editis* & *MSS.*) legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *parvulus mente.* Alias ſane legerem, πάχυς μὲν τὴν διάνοιαν, *erat ſtolidus & pinguis ingenii.*

[c] Οὐκ ἀποδιδόντα] Ὡς οὐκ ἀποδ. *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

[d] Ἐδυσώπησε] Ἐδυσώπει *Hen. Busb.* & *NC.*

[e] Καὶ δικαιοσύνης] Δικαιοσύνης *Hen. Lugd. Bat. NC.* & *Epiphanius*, qui vertit, *juſtitia gloriam habens.*

[f] Φιχόλαν] Φικόλαν in aliquot *MSS.* HUDS. Ægyptiacus articulus πι. uti in Piromis, Piouro, ſed hic locus in Palæſtina fuit. REL.

[g] Πεισθέντος] Παρασχεῖν *Busb.* πεισθέντα *Hen.*

[h] Δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ] Ita *NC.* & *Gen.* δι' ἃς *Baſ.* *Aliique.* Eſt qui malit δι' ὃς. *dum per ipſum populum* &c. in verſione *Epiphanii.*

[i] Εἰ δυνατὸν] Ἐστι addit *Lugd. Bat.*

[k] Πρὸς τὸν Πτολεμαῖον] Πρὸς τὸν Εὐεργέτην Πτολεμαῖον *Hen.* (*L. B.*) & *NC.*

[l] Διὰ

χωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπηρώτησε. φήσαντος δ' αὐτοῦ ἀπιτρέπειν, ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρήνεσε διὰ τὸν Ὀνίου τοῦ θείου αὐτῶν ἀμέλειαν, ἀλλ' εὐαδείας τε ἀπὸ τῆς σκυθρωποτέρας ἐλπίδος ἀφανίσαι αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου· πρεσβεύειν γὰρ αὐτοὺς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος, τούτων ἀκούσαν, ἡυχαρίστησε τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτοὺς [m] ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ τε ὑποδέχεται τὸν θεὸν τοῦ Πτολεμαίου πεπρεσβευκότα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι [n] δωρεαῖς καὶ ὅτι πολλὰς ἑστιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ [o] αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ γὰρ ἔτι μᾶλλον ἐπεγένετο πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα, τοῦ πρεσβύτου προτρεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν αὐτὸν πιθανὸν [p] ὑποχομένου. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους λίαν ἠγάπησεν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης, ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν τοῦ Ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἰωσήπου χρηστὸν ἐδήλωσε, καὶ ὅτι [q] μέλλοι πρὸς αὐτὸν ἥξειν [r] παραιτησόμενος τὸ ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος· εἶναι γὰρ αὐτοῦ πρεσβύτερον. ἀμέλει τοσαύτη πρὸς τὸ ἐγκωμίων τοῦ νεανίσκου ἀφεῖλεσε χεόμενος πρεπωδία, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, [s] προδιεθήκειν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον ἔτι παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀφεπέμψας πρὸς τοὺς φίλους εἰς Σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος, ἐβδομήκοντα τε καὶ σκηνώματα καὶ ὑποζυγία, καὶ τοῦθ' [t] ὡς πρὸς δισμυρίας δραχμὰς συσκευασάμενος, εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ καθ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν κατὰ Συρίαν καὶ Φοινίκην πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὸν [x] τῶν πολῶν ὠνεῖτο. καθ' ἕτερον δὲ τοῦτο τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ὑπέπεσεκεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔστοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενίᾳ καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν Μέμφει τὸν [y] βασιλέα Πτολεμαῖον ἤκουσεν ὄντα, ὑπαντήσαντα [z] ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένου δὲ βασιλέως ὅτι ὀχήματι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετὰ Ἀθηνίωνος τοῦ φίλου· ἔστω δ' οὗτος ὁ [a] πρεσβεύσας εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ Ἰωσήπου [b] ξενισθείς· θεασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνίων, διὰ τάχους ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, [c] λέγων τοῦτον εἶναι φίλον ὃν ἀφικόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν, ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, πρῶτος τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῆναι ὅτι τὸ ὄχημα [d] παρεκάλεσε. καὶ καθεζόμενος πρὸς τὰ Ὀνίου πραττομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δέ, συγγνώσεσθαι, φησὶν, αὐτῷ ἀξιῶ τὸ γῆρας. ἀνάγκη γὰρ λανθάνειν σε πάντως, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τοῦ αὐτοῦ ἀξιόν ἐστιν συμβαίνειν. [e] ἀφ' ἡμῶν δὲ ἔστω σοι τὰ νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡσθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ [f] τῇ διαφορᾷ τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη καὶ πεπειραμένον ἠγαπᾶν ἤρξατο, ὡς ἔν τε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν [g] κελεύσαι [h] συνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ὅτι τὰ ἑστιάσεως τὰ ἰδίας ἔχειν.

mitteret legationem pro gente *publicam* ad Ptolemæum ſuſcipere. Cum autem ille dixiſſet, *ſeſe* permittere, *continuo* in templum adſcendit Joſephus, populoque in concionem advocato, eos hortatus eſt, ne perturbentur, aut quidquam metuant, quòd ejus avunculus Onias eos adeo neglexerit; animos vero ut à triſti exſpectatione liberarent obſecravit: ſe enim legatum ad Regem iturum eſſe promittebat, perſuaſurumque ei *ipſos* nihil iniqui agere. Et quidem multitudo, iſtis auditis, Joſepho gratias egit. Ille verò, cum è templo deſcendiſſet, Ptolemæi legatum hoſpitio excipit, & ipſum magnis muneribus donatum, multorumque dierum conviviis honoratum præmiſit ad Regem, dicens ei ſe quoque ſubſequuturum. nam Regem convenire eo magis avebat, quod legatus ei animum audaciamque addiderat, & ad eundum in Ægyptum incitaverat, ſeque ei, quæcunque à Ptolemæo poſtulaſſet, impetraturum promiſerat: quippe * Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.

Ptolemæi legatum Hieroſolymis ſplendide excipit.

3. Et quidem legatus, ubi in Ægyptum venit, Oniæ † ſordes regi commemorat, & Joſephi bonitatem *multis* oſtendit: venturumque ad eum *dicit* ad crimen à populo deprecandum, quippe populi gubernatorem. Etenim juvenem verbis quam ampliſſimis proſequutus tantis laudibus extulit, ut in anteceſſum & Regis & ejus uxoris Cleopatræ benevolentiam nondum præſenti conciliaverit. Et Joſephus, miſſis in Samariam qui pecuniam ab amicis mutuarentur, paratiſque iis quæ ad iter pertinerent, & veſtibus poculiſque & jumentis comparatis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, in Alexandriam proficiſcitur. Accidit etiam eo tempore ut ex urbibus Syriæ & Phœnices primarii quique homines & principes ad vectigalium auctionem proficiſcerentur. illa enim Rex quotannis cujuſque urbis potentiſſimis vendebat. Hi itaque videntes in via Joſephum, deridebant *eum* ob paupertatem atque inopiam. Ille vero, poſtquam Alexandriam pervenit, & Regem Memphi eſſe audivit, aſcendit ei obviam. Tum autem Rege forte in curru ſedente cum uxore & Athenione amico ſuo, (ille vero erat qui Hieroſolyma legatus iverat, & hoſpitio exceptus erat à Joſepho) Athenion ipſum conſpicatus ſtatim Regi indicavit, dicens, hunc eſſe illum, de quo Hieroſolymis reverſus ipſi narravit, quod bonus eſſet juvenis & liberalis. Tum Ptolemæus & prior ipſum ſalutavit, & ut in currum aſcenderet hortatus eſt. Deinde, ſedente Joſepho, cœpit de Oniæ facto expoſtulare. Sed ille, Da veniam, inquit, ejus ſenectuti. non enim te præterit, ita à natura comparatum eſſe ut ſenum & infantium mens eadem ſit. Sed à nobis juvenibus omnia conſequeris, ita ut nihil conqueraris. Hac juvenis venuſtate & urbanitate Rex delectatus, eum, quaſi jam experiundo cognitum, magis amare cœpit; adeo ut eum in regia degere juſſerit, & quotidianum convivam habuerit. Deinde poſt-

Joſephus Alexandriam proficiſcitur.

Joſephi & Ptolemæi congreſſus.

l Διὰ τὸν Ὀνίου] Illud Διὰ ex *Hen.* (*Lugd. Bat* in quo νεὶ δία & Coccejo) *NC.* & *Epiphanio.*

m Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ,] Ἐκ τοῦ ἱεροῦ *Hen.*

n Δωρεαῖς] Δώροις *NC.*

o Αὐτὸν ἀκολουθήσειν.] Αὐτὸς *Busb. Hen.* & *NC.*

* *Joſephi liberalitate & morum gravitate magnopere erat delectatus.*] *Al.* Joſephi liberalibus & honeſtis moribus mirifice delectatus.

p Ὑποχομένου.] Ita cum *Hen.* & *NC.* ὑπισχνουμένου in *ceteris.*

† *Sordes Regi commemorat,*] *Al.* dementiam.

q Μέλλοι] Sic *Hen.* & *NC.* μέλλοι in *reliquis.*

r Παραιτησόμενος] In marg. *L. B.* αὐτὸ τοῦ ἐξιλασόμενος.

s Προδιέθηκεν] Οἰκείως ἔχειν προδιάκεισθαι *Busb.*

t Ὡς τοῦθ'] Ὡς ἐπὶ δισμυρίαις δραχμαῖς malit Cl. *Lowthius.*

v Καὶ ἄρχοντας,] Τοὺς ἄρχοντας *Hen.*

x Τῶν πολῶν ὠνεῖτο.] Illud τῶν ex *MSS.* deëſt in *Editis.* τῶν πολῶν ὠνοῦντο *NC.*

y Βασιλέα Πτολεμαῖον] Βασιλέα omittunt *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

z Ἀνέβαινεν αὐτῷ.] Αὐτῷ ἀνέβαινεν *NC.* αὐτῷ ἀνῇ *Busb.* ἀναβαίνειν αὐτῷ διέγνω *NC.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* in cujus præterea margine ὑπεναντιοῦμαι· συνέβαλεν αὐτῷ. HAV.

a Πρεσβεύσας] Πρεσβευσάμενος *C.*

b Ἰωσήπου ξενισθείς·] Παρὰ Ἰωσήπῳ in *MSS.*

c Λέγων τοῦτον εἶναι] Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *dicens hunc eſſe quem ab Hieroſolymis venturum eſſe nunciavit: quam bonus, inquit Rex, juvenis & liberalis.*

d Παρεκάλεσε.] Παρεκέλευσε *Busb.* & *Zonar.*

e Παρὰ δ' ἡμῶν] Παρ' ἡμῶν δ' ἔστω *Busb.*

f Τῇ διαφορᾷ τοῦ νεανίσκου] Illud τῇ, ut & mox καὶ post ἤδη, accepimus è *MSS.*

g Κελεύσαι] Ita *MSS.* & mox ἔχειν. in *Editis* κελεύσας & ἔχων.

h Συνδιαιτᾶσθαι,] Διαιτᾶσθαι in aliquot *MSS.*

poſtquam Alexandriam Rex venit, primores Syriæ, cum Joſephum cum eo ſedentem vidiſſent, graviter ferebant.

Vectigalium auctio.

4. Poſt ubi dies venit auctionum vectigalium, qui in ſuis patriis dignitate præſtabant, licebantur. Cum vero vectigalia Syriæ & Phœnices & Judææ cum Samaria ad octo millia talentorum excreſcerent, acceſſit Joſephus, & licitatores quidem criminatus eſt, tanquam ex compoſito in ſe recepiſſent tam parvum Regi pro vectigalibus dare. Ipſe vero duplum pollicetur, eique bona miſſurum eorum qui in ejus domum peccaviſſent. nam & hoc etiam una cum vectigalibus vendebatur. Cum autem Rex iſta libenter audiviſſet, dixiſſetque ſe ei, ut qui reditus ſuos augeret & amplificaret, vectigalia addicere, præterea vero id eum interrogaret, ecquos ſponſores dare poſſet; feſtive admodum reſpondit. dabo enim, inquit, bonos & honeſtos homines, quibus non diffidetis. Cumque juberet *Rex* ut qui ſint iſti diceret. Teipſum, ſubjecit, ô Rex, conjugemque tuam pro utraque parte ſponſores do. Hic ſubridens Ptolemæus ei vectigalia ſine fidejuſſoribus addixit. id quod iis, qui ab urbibus Ægyptum venerant, non mediocrem dolorem attulit, ut qui poſthabiti fuerint. & illi quidem ſuas quiſque in patrias non ſine pudore redierunt.

Vectigalia Joſepho addicit Ptolemæus.

Syriam ire contendit ad vectigalia exigenda.

5. Joſephus autem, acceptis à Rege duobus peditum millibus (petiverat enim ſibi copias *in auxilium*, ut ſi qui in urbibus ipſum contemnerent, cogere poſſet) & mutuatus Alexandriæ à Regis amicis quingenta talenta, in Syriam contendit. Ubi autem Aſcalonem venit, tributumque ab Aſcalonitis exegit, atque illi non modo nihil ſolvere voluerunt, ſed ipſum etiam contume-

Aſcalonitæ pœnas luunt ob vectigalia non ſoluta.

liis affecerunt, comprehendit eorum primarios, circiter viginti, eoſque interficit: & redacta ex eorum facultatibus pecunia, ad mille talenta Regi miſit, & quidnam egerit ei demonſtrat. Ptolemæus itaque ejus animum admiratus, approbatoque facto, ei quæ velit faciendi poteſtatem permittit. Cum hoc fama accepiſſent Syri, perterriti ſunt, & Aſcalonis cives occiſos in grave contumaciæ exemplum habentes, Joſephum portis apertis libenter excipiebant, & vectigalia ſolvebant. Cumque Scythopolitæ etiam id agerent,

Scythopolitani etiam morte plectuntur.

ut conviciis eum onerarent, & tributa pendere recuſarent, quæ antea nihil hæſitantes conferebant, horum quoque primores ferro peremit, & facultates eorum ad Regem miſit. Ubi autem multum pecuniæ collegerat, & magnum ex vectigalium redemptione lucrum fecerat, divitiis ad potentiam quam habebat ſtabiliendam * uſus eſt: bene ac ſapienter facturum ratus, ſi occaſionem ſibi & cauſam præſentis felicitatis conſervaret, ope illorum quæ acquiſiverat. Nam multa Regi & Cleopatræ & eorum amicis, & omnibus in domo regia potentibus clanculum dona mittebat, hac ratione eorum benevolentiam emens.

Joſephus Regi & Reginæ multa dona mittit. Joſephi divitiæ & liberi. Hyrcani ortus.

6. Ea autem felicitate uſus eſt *Joſephus* annos duos & viginti: atque natos habuit ex una uxore ſeptem, & ex ſui fratris Solymii filia unum no-

ἡγουμένῳ δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ τῷ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τ Συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τ Ιώσηπον, ἀηδῶς ἔφερον.

δ'. Ενιαύσιος ἦ τ ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πρᾶσις ἄγεσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τ πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια ἦ τάλαντα συναθροιζομένων [i] τῶν τ Καίλης Συρίας πόλῶν, καὶ τῶν τ Φοινίκης καὶ Ιουδαίας, σὺν τῇ Σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ Ιώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγου αὐτῷ τιμὴν [k] ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς ἦ διπλασίονα δώσειν [l] ὑπισχνεῖτο, καὶ τῶν [m] ἁμαρτόντων εἰς τ οἶκον αὐτοῦ τὰς οὐσίας σκπέμψειν αὐτῷ. [n] καὶ γὰ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ ἦ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς αὔξοιτο τὸ πρόσοδον αὐτοῦ καταμηνῦσαι τὸν ὠνὴν τ τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, [o] ἐρομένου ἦ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι [p] δώσειν, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο. δώσω γὰ, εἶπεν, ἀνθρώπους [q] ἀγαθούς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγων ἦ τούτους οἵ τινές [r] εἰσιν εἶπεν· αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σέ τε ἓ τὸν γυναῖκα τὸν σὸν, ὑπὲρ ἑκατέρας [s] μέρους ἐγγυησομένους, δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ, δίχα τ ὁμολογούντων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παραδοκιμηθέντας. καὶ οἱ μὲν ἐπανῆκον [t] εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' αἰσχύνης.

ε'. Ο ἦ Ιώσηπος, λαβὼν παρὰ τ βασιλέως πεζῶν χιλιάδας [v] δισχιλίους· ἠξίωσε γάρ [x] τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν τ πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ βιάζεσθαι· καὶ δανεισάμενος ἐν Αλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τ βασιλέως φίλων, τάλαντα πεντακόσια, εἰς Συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος ἦ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ασκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον [y] αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε. καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα ἀθροισθείσας, ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ ἓ τὰ γεγνημένα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τοῦ φρονήματος, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅ, τι βούλοιτο. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ [z] Σύροι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τ ἀπιθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοὺς τῶν Ασκαλωνιτῶν ἄνδρας ἀνῃρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τ Ιώσηπον, καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπερχθρωτῶν ἦ καὶ [a] Σκυθοπολιτῶν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, ὃς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν ἦ πολλὰ χρήματα, καὶ κέρδη ποιησάμενος μεγάλα ἐκ τ ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ μᾶλλον ἰσχύειν τὸν ὑπάρχοντα αὐτῷ δυνάμιν τοῖς θεσι [b] κατισχύσειν, τῷ ἀφορμῇ [c] αὐτῷ δ τῷ ὑποθέσιν τ τότε δυτυχίας τηρεῖν φρόνιμον ἡγούμενος ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰ [d] ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ δῶρα [e] ἔπεμπε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν.

ς'. Απήλαυσε ἦ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη εἴκοσι καὶ δύο, πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς παίδων ἑπτὰ, ποιησάμενος ἦ καὶ ἐκ τῆς τ ἀδελφῆ

[f] Σο-

i Τῶν τ Καίλης Συρίας τελῶν,] Καὶ τ τ & mox ἡ τ Φ. in aliquot *MSS.*

k Υφίσασθαι] Ita *MSS.* ὑφίσασθαι in *Editis.* HUDS. *Gen.* ὑφίσασθαι. leg. ὑφίστασθαι. SPANH.

l Υπισχνεῖτο,] Sic *MSS.* ὑπισχνεῖ) in *Editis.*

m Αμαρτόντων] *Al.* ἁμαρτώντων.

n Καὶ γὰ καὶ τοῦτο,] Καὶ γὰ ταῦτα τ. τ. συνεπίπτασκε in aliquot *MSS.*

o Ερομένου ἦ καὶ τοῦτο,] Ερομένου δ' εἰ καὶ τοῦτο *Hen.* (*L. B.*) C. & *NC.*

p Δώσειν,] Δώσειν deëſt nonnullis *MSS.* nec legiſſe videtur *Epiphan.* Erit forſan qui comma poſt ἔχοι ponendum cenſebit.

q Αγαθούς τε καὶ καλοὺς,] Atticiſmum non obſervat in ordine harum vocum. REL.

r Εἰσιν εἰπόντος·] Εἶεν *NC.* & *Hen.*

s Μέρους ἐγγυησομένους.] Μέρους deëſt *Gall.*

t Εἰς τὰς οἰκείας] Εἰς τὰς ἰδίας ἕκαστοι μετ' αἰσχ. in aliquot *MSS.*

v Δισχιλίους·] Χιλίους *Gall.* & *C.*

x Τινα βοήθειαν λαβεῖν,] Δυνάμιν τινα λαβεῖν C.

y Αὐτὸν,] Αὐτὸν deëſt *Hen. C.* & *NC.*

z Σύροι κατεπλάγησαν,] Ita *MSS.* Σύριοι in *Editis*

a Σκυθοπολιτῶν] Conf. lib. VI. cap. 14. §. 8. SPANH.

* *Uſus eſt:*] *Alii vertunt*, abuſus eſt.

b Κατεχρήσαιτο] Κατισχύσειν *NC.*

c Αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν] Ita *Hen.* & *Epiphan.* αὐτῶν in *cæter is.*

d Υπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ] Τῶν ὑπὸ χεῖρα malit *Cl. Lowthius.*

e Επεμπε,] Ita cum *MSS.* ἔπεμψε in *Editis.*

Σο-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς ἕνα τρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ ἣ πάτλω ἐξ αἰτίας τοιαύτης. συὼ τἀδελφῷ πότε εἰς Αλεξάνδρειαν ἐλθὼν, ἄγοντι καὶ τλὼ θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτλὼ [g] συνοικίσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος Ιουδαίων, καὶ δειπνῶν ὡραῖα τῷ βασιλεῖ, ὀρχησαμένη εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ὑπερεπῶς ἐφάνθεὶς, τῷ ἀδελφῷ τὸ μειρᾳ, ὡραιαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ νόμῳ κεκώλυται [h] τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψασα τὸ ἁμάρτημα, καὶ λῴονον ἀγαθὸν ἡγούμενον, ὡραχεῖν αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τλὼ ἐπιθυμίαν. ὁ ἣ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τλὼ λῴονίαν, κοσμήσας τλὼ αὐτᾶ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ ἣ, ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ ἰδίᾳ ἀδελφῇ θυγατρί· καὶ τοῦτο ἡμέρᾳ πολλάκις, ἠρέθη σφοδρότερον. ἔφη ἣ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὡς [i] κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ ὡραχωρήσειν τὸν βασιλέα. ᾧ δὲ ἀδελφὸς μηδὲν ἀγωνιᾶν ὡραιλοιοῦτο, [k] ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετὰ ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτλὼ φήσαντος, καὶ τἀληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τλὼ ἰδίαν [l] ὑβρίσθαι θυγατέρα, ἢ πρειδῆν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ ἡγούμενον· ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ιώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτᾷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν τρκανὸν [m] ὄνομα, ὡς προειρήκαμεν. [n] ἐπεὶ ἣ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν ἦτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τλὼ φυσικλὼ ἀνδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δεινῶς αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, ᾧ ἣ Ιωσήπῳ γνῶναι θελήσαντος τίς αὐτᾷ τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετλὼ [o] εὖ πέφυκε, καὶ καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύειν τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν, ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον τρκανὸν, δὸς αὐτῷ τελακόσια ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν δύο εἰς τλὼ [p] ἐρημίαν, ἀπερουῶτα τλὼ γλῶ, ἀποκρύψας τὰς [q] ζδυγατῆρας ἱμάντας. ὁ ἣ ἡγούμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὰς ἱμάντας οὐκ ἔχων, τῆς μὲν τῶν βουλατῶν γνώμης κατηλόγησε, συμβουλδόντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντάς τινας τὰς ἱμάντας· τὸν ἣ καιρὸν ἡσυάμενος μὴ δεῖν ἀπολλυῶαι ὠφελιμένους τοὺς ἀποτελησομένους, ἐπενόησέ τι στρατηγικὸν καὶ τῆς ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε· τριῶν δὲ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, [r] ἐπέδησε τούτοις τὰ [s] ζδυγᾶα· καὶ [t] τοῦτον τὸν τρόπον ἀπέρας λῶ ὁ πατὴρ αὐτῷ [v] προσέταξε γλῶ, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ὑπηγάσησε τοῦ φρονήματος· καὶ τλὼ ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τούτῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἀπήγγειλέ τις αὐτῷ κζ' τῶτον τ' καιρὸν ἰὸν τῷ βασιλεῖ [x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ πρῶτοι τ' Συρίας Φ τ' ὑπηκόων χώρας ἑορτάζοντες [y] τλὼ γενέσιον ἡμέραν μ' παιδὸς, μ' μεγάλης ὡραισκευῆς εἰς τλὼ Αλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κα-

mine Hyrcanum. Illam vero duxit ex hujuſmodi cauſa. Cum forte Alexandriam ſe contuliſſet una cum fratre, (ducente ſecum filiam nubilem, ut ibi nobili alicui Judæo eam matrimonio jungeret) atque apud Regem cœnans, ſaltatriculæ forma egregia, in convivium ingreſſæ, amore captus eſſet, hoc ipſum fratri indicavit, illum orans atque obſecrans, ut, quoniam lege vetitum erat Judæis cum femina alienigena rem habere, ipſe, peccato ſuo occultato, atque fidelem operam navando, effectum hoc redderet ut cupiditatem ſuam expleret. Frater autem, libenter pollicitus ſe voluntatis ejus miniſtrum fore, filiam ſuam ornatam noctu ad eum deduxit, & in lectum ejus collocavit. Ille vero præ ebrietate ignorans quid ageretur, cum fratris filia congreditur: & cum hoc ſæpiuſcule feciſſet, vehementius eam deperibat. Fratri etiam fatebatur, ſe de vita periclitari ex amore ſaltatriculæ ne forte Rex nollet eam ſibi concedere. Cum autem frater eum hortaretur, ne animo eſſet anxio & ſolicito, atque licere ei muliere amata frui eamque in uxorem habere dixiſſet, & quid factum fuerit ei aperuiſſet, quod maluerit filiæ ſuæ injuriam fieri, quam ipſum pati tale in ſeſe dedecus admittere: Joſephus, collaudata ejus fraterna benevolentia, filiam ipſius ſibi matrimonio junxit: filiumque ex ea genuit nomine Hyrcanum, ut jam ante diximus. Cum vero hic natu minimus, annorum tredecim, nativam præ ſe ferret animi fortitudinem & ingenii præſtantiam, adeo ut magnam fratribus zelotypiam concitarit, quippe tanto eis excellentior ut merito ei invideretur; ipſeque Joſephus ſcire voluerit quis præcipue omnium à natura eſſet ad virtutem factus formatuſque, & unumquemque ad eos miſerit qui ad alios inſtituendos tunc maxime idonei ferebantur, omnes præter Hyrcanum, ob ſegnitiem & laboris impatientiam, domum redierunt imperiti rerum & indocti. Poſt illos autem minimum natu Hyrcanum cum trecentis boum jugis miſit bidui itinere in ſolitudinem ad terram conſerendam, loris jugalibus clam ſubductis. Ille vero cum ad locum perveniſſet, & lora non haberet, contempſit quidem boves agitantium ſententiam, qui ſuadebant ut ad patrem quoſdam mitterent qui lora ſibi afferrent: ratus vero non oportere ſe tempus perdere, dum exſpectaret illos qui mitti deberent, rem callidi conſilii prudentiæque magis ſenilis excogitavit. Mactatis enim decem jugis, carnes in operarios diſtribuit; ſectis autem in lora tergoribus, iis juga *ad boves* religavit: & cum hoc pacto terram conſeviſſet, quam ſibi in mandatis dederat pater, ad eum ſe recepit. Pater autem reverſum mirifice dilexit ob animi magnitudinem: cumque eum laudibus extuliſſet, quod non minus rem exſequi auderet quam prompte eam excogitarit, magis adhuc, quaſi ſolus ei germanus eſſet filius, ipſum amabat *charumque habebat*, fratribus hoc ægre ferentibus.

Eſuſque laudes.

Callidum Hyrcani commentum.

7. Cum autem ei nunciaretur ſub id tempus Ptolemæo natum eſſe filium, atque omnes primi Syriæ & regionis ſubjectæ, ad celebrandos pueri natales, magno cum apparatu Alexandriam ire contenderent, ille quidem ſenio reti-

Joſephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.

ne-

[f] Σολυμίᾳ θυγατρὸς] Σολίνᾳ juxta *Epiphanii* libros.
[g] Συνοικίσῃ τινὶ] Ita *Busb.* & C. συνοικίσῃ in *Editis Aliisque.*
[h] Τοῖς Ιουδαίοις ἀλλοφύλῳ] Πρὸς τοῖς Ιουδαίοις in pleriſque *MSS.*
[i] Κινδυνεύοι] Κινδυνεύοιτο ζῆν in aliquot *MSS.*
[k] Απολαύειν] Απολαύσειν *Busb.*
[l] Υβρίσθαι θυγατέρα,] Υβρίσθαι *NC.*
[m] Ονομα,] Illud ὄνομα abeſt pleriſque *MSS.* & *Vet. Interpr.*
[n] Επεὶ ἣ ὢν τρισκαίδεκα ἐτῶν] Mallem ſane τεσσάκοντα.
[o] Εὖ πέφυκε,] Ita recte *Baſ.* non ἀπέφυκε. IBBETSON.
[p] Ερημίαν,] Ερημον *NC.*
[q] Ζδυγατῆρας] Ζδυγᾶς in *pleriſque* (ut & *L. B.*) *MSS.* quorum nonnulli etiam ἱμάντας non agnoſcunt.
[r] Επέδησε τούτοις] Ita *MSS.* & *Epiphan.* ἐπέδυσε in *Editis.*
[s] Ζδυγᾶα·] Τὰ ζυγὰ in *pleriſque* (ut & *L. B.*) *MSS.*
[t] Τοῦτον τ' τρόπον] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*
[v] Προσέταξε γλῶ,] Κατέλεξε *Busb.*
[x] Πτολεμαίῳ γεγονέναι,] Πτολεμαίῳ τῷ Επιφανεῖ *NC.*
[y] Τλὼ γενέσιον ἡμέραν] Γενέσιος ἡμέρᾳ *natalis*, non γενέθλιος. REL.

rebatur, filios vero tentavit, an quis eorum ad Regem proficiſci vellet. Cum grandiores recuſaſſent, & ſeſe ad tales congreſſus ruſticiores eſſe dixiſſent, atque ut fratrem Hyrcanum mitterent conſilium ei dediſſent, libenter hoc audito, Hyrcanum vocat, & an Regem adire poſſet, paratuſque ſit, interrogat. Qui cum ſe iturum promiſiſſet, dixiſſetque non multa ad iter egere pecunia, (victurum enim frugaliter) ut ſatis futura ſint ei decem drachmarum millia, admodum delectatus eſt pueri moderatione. Deinde parvo ſpatio interjecto, patri conſulebat puer, ne inde dona Regi mitteret, ſed ſibi literas ad Alexandrinum procuratorem daret, ut ipſi pecuniam præberet, ad coëmenda quæ inveniret pulcherrima atque pretioſiſſima. Pater vero arbitratus ad decem talenta impenſurum eſſe muneribus quæ Regi datum iret, filioque laudato, ut qui prudenter eum monuiſſet, Arioni diſpenſatori ſcripſit, qui totius ejus Alexandrinæ pecuniæ procurationem habebat, quæ erat non minus quam trium millium talentorum. Joſephus enim Syriæ pecunias mittebat Alexandriam, & inſtante die præſtituta, qua Regi numeranda erant vectigalia, ſcribebat Arioni ut id faceret. Petitis igitur à patre ad hunc *Arionem* literis, acceptiſque, Alexandriam ire properavit: eoque profectus, ſcribunt ejus fratres ad omnes Regis amicos ut eum interficiant.

Fratres inſidias ſtruunt Hyrcano.

8. Poſtquam vero Alexandriam pervenit, Arioni literas tradidit, qui cum ab eo quæſiviſſet, quot talenta vellet accipere (ſperabat enim eum poſtulaturum decem, aut paulo amplius) atque ille ſibi mille opus eſſe diceret, iratus cum objurgabat, ut luxurioſe admodum vivere volentem; eique oſtendebat quo pacto pater ejus eas facultates, ut laborans & cupiditatibus reſiſtens, congeſſerit, monebatque, ut parentis imitatorem ſe præbeat. ſe quidem non amplius quam decem talenta daturum, eaque in munera Regi *offerenda*. At puer ira accenſus Arionem in vincula conjiciebat. Cum autem Arionis uxor hoc ipſum Cleopatræ indicaſſet, oraſſetque ut pueri arrogantiam increparet, (apud eam enim Arion ſummo in honore erat) Regi hoc palam fecit Cleopatra. Ptolemæus itaque, miſſis ad Hyrcanum nunciis, dicebat ſe *magnopere* mirari, qui factum ſit ut ad ſe à patre legatus in conſpectum ſuum non veniſſet, & inſuper procuratorem in vincula dediſſet: itaque juſſit ut ei ſignificatum veniret, quamobrem ita fecerit. Illum vero, reſponſo ad Regis nuncium dato, ferunt dixiſſe, ipſum Regem habere legem, quæ vetaret, ne natus filius ſacrificium guſtaret, niſi prius in templum intraſſet, Deoque ſacrificaſſet. Eaque ratione neque ſe ad eum veniſſe, quod exſpectaret, dum dona ferre poſſet homini de ſuo patre bene merito. Quod ad ſervum attineret, ſeſe in eum propterea animadverſiſſe, quod ſibi dicto audiens non fuiſſet. nihil enim intereſſe, utrum parvus aliquis ſit herus an magnus. Quòd niſi

Arion procurator male tractatur ab Hyrcano.

Seſe coram Rege defendit Hyrcanus.

πίχετο, τ̃ δ' ἰῶν ἀπεπ∣εῖτο εἴ πις αὐτ̃ν βάλεται ἀπελθεῖν πρὸς τ̀ βασιλέα. τ̃ν ἢ πρεσβυτέρων ὠ∑ιτησαμένων, ἠ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀχρειοτέρον ἔχειν φησάντων, τ̀ ἀδελφὸν ἢ Ὑρκανὸν πέμπειν συμβαλλόμενοι, ῥᾳδίως ἀκούσας, καλεῖ τ̀ Ὑρκανὸν, κ̀ εἰ δύναιτο πρὸς τ̀ βασιλέα βαδίσαι, κ̀ εἰ πρόθυμός ἐστιν ἀνέκρινεν. ἐπαγγειλαμένου ἢ [z] πορεύσεσθαι, κ̀ δεῖσθαι χρημάτων ὡ πολλῶν φήσαν∣τ⊙ εἰς τὴν ὁδὸν, ζῆσεσθαι γ̀ εὐτελικ̃ς, ὥστε δεκέτην αὐτ̃ δραχμὰς μυρίας, ἥδη δ' παιδὸς τ̃ῇ [a] σωφροσύνῃ. ∆ιαλιπ̃ν δ' ὀλίγον ὁ παῖς [b] συνεβούλευε τ̃ῷ πατρὶ, δ̃ρα μὲν [c] αὐτόθεν μὴ πέμπειν τ̃ῷ βασιλεῖ, δ̃ναι δ' ἐπιστολὴν πρὸς τ̀ [d] Αλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτ̃ [e] παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων ∈ πολυτελ̃ν χρήματα. ὁ ἢ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τ̃ῷ βασιλεῖ δαπάνην, κ̀ τ̀ ἦθος ἐπαινέσας ὡς ∑ωφρονικ̃ς καλ̃ς, γράφει τ̃ῷ οἰκονόμῳ Ἀρείωνι, ὡς ἅπαντα τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτ̃ διώκῃ, σὺν ὀλίγοις ἐλάσσοσι τρισχιλίων ταλάντων. ὁ γ̀ Ἰώσηπ⊙ τὰ ἀπὸ τ̃ Συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, κ̀ [f] τ̃ [g] ∑εσθεσμίας ἐνισταμένης, καθ' ἣν ἔδει τ̃ῷ βασιλεῖ τὰς φόρους ἀπαρτισθῆναι, ἐγραφε τ̃ῷ [h] Ἀρείωνι τ̃το ποιεῖν. πρὸς οὖν τ̃τον ἀπαντήσας τ̀ πατέρα ∈ [i] λαβ̃ν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὥρμησεν· ἐξελθόντ⊙ δ' αὐτ̃, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τ̃ βασιλέως φίλοις, ἵν' αὐτὸν ∆ιαφθείρωσιν.

η'. Ὡς δὲ ∑ιαφθαρμένον⊙ εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τ̃ῷ Ἀρείωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαν∣τ⊙ αὐτοῦ, πόσα βάλεται τάλαντα λαβεῖν· [k] ἤλπισε δ' αὐτὸν αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλέον· εἰπόντ⊙ χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληξεν αὐτ̃, ὡς ἀσώτως ζ̃ν διεγνωκότι, καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτ̃ σωφρόνως τὴν οὐσίαν, ὡς πόνων καὶ τ̃ς ἐπιθυμίας ἀντέχων, ἐδήλωσε, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τοῦ γεννήσαν∣τ⊙. δώσειν δ' [l] οὐδὲν πλέον πεντήκοντα δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰν τ̃ῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς δὲ ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν Ἀρείωνα ἐνέβαλε. τ̃ς δὲ ∑ Ἀρείων⊙ γυναικὸς τ̃το δηλωσάσης τ̃ῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιτιμήσῃ τ̃ῷ παιδί· σφόδρα γὰρ ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ· φανερὸν τ̃ῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ Κλεοπάτρα. ὁ δὲ Πτολεμαῖ⊙ πέμψας πρὸς τὸν Ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε, πῶς ἀποστελεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς, οὔπω ὀφείλῃ αὐτ̃, καὶ ∑εσσάπερ δήσειε τὸν οἰκονόμον· ἐλθόντα σὺν τ̃ῷ αἰτίᾳ αὐτ̃ μιμεῖσθαι ἐκέλευσε. τὸν δὲ, φασὶν, [m] ἀπο∣κρινάμενον τ̃ῷ ∑ὲ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτ̃, ὅτι νόμ⊙ ἐστὶ [n] παρ' αὐτ̃ κωλύων [o] τὸν γενηθέντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθῇ καὶ θύσῃ τ̃ῷ Θεῷ. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν [p] ἐλθεῖν αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ∑ειμένον∑α δ̃ρα κομίσαι τοῦ πατρὸς ∆ιεργέτῃ [q] γνωμένῳ. τὸν δὲ δ̃λον κολάσαι ∑ιαφθαρέντα ὧν ∑εσέπαιξε. ∆ιαφέρειν γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἶναί τινα δεσπότην ἢ μέγαν. ἂν σὺ μὴ [r] κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ ∑εσδόκα κατὰ τ̃ν

[z] Πορεύσεσθαι,] Πορεύεσθαι in nonnullis *MSS.*

[a] Σωφροσύνῃ.] Ita cum pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) & *Vet. Interpr.* Φρονήσει in *Editis.*

[b] Συνεβούλευε τ̃ῷ πατρὶ] Ita *MSS.* & *Epiphan.* συνεβούλευσι in *Editis.*

[c] Αὐτόθεν μὴ πέμπειν] Sic *MSS.* αὐτόθι in *Editis.*

[d] Αλεξανδρέα] Εν Αλεξανδρείᾳ in aliquot (ut & *L. B.*) *MSS.*

[e] Παρέχῃ] Παρόχῃ *C.*

[f] Τ̃ς ∑εσθεσμίας] Illud ς ex *MSS.*

[g] Πεσθεσμίας] Hinc ∑εσθεσμίας νόμ⊙ ſeu præſcripti temporis in Jure Attico *Demoſth. adv. Phorm.* p. 603. & *adv. Nauſim.* p. 635. B. Hinc ἐπισ∑έσθεσμ⊙ δίκη, & ἐμπεσθεσμίσειν, ultra præſcriptum judicio tempus differre ſolutionem judicati, Ulpian. in Midiam. p. 399. C. SPANH.

[h] Ἀρείωνι] Ἀρείοις paſſim in aliquot *MSS.*

[i] Λαβ̃ν ἐπιστολὴν,] Tranſponit hæc *L. B.* ἐπιστολὴν λαβ̃ν.

[k] Ηλπισε δ'] Ita ex *Hen. Busb. C.* & *NC.* ἤλπιζε δ' αἰτήσειν in *Editis.* ἐλπίζει δ' αὐτὸν αἰτήσειν *Epiphan.*

[l] Οὐδὲν πλέον] Οὐδὲν πλέον ἔλεγε τεττάρων δ'. in aliquot *MSS.*

[m] Αποκρινάμενον] Αποκρίνασ∑αι τ̃ῷ π. τ. β. ∑ὲ λέγειν in aliquot *MSS.*

[n] Παρ' αὐτ̃ κωλύων] Πρὸ' αὐτοῖς, & mox aliud quiddam pro τ̀ γενηθέντα γεύσασ∑αι θυσίας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Legem eſſe apud Judæos quæ prohibet communes epulas prius attingere, quam in templo Deo immolare.* Unde locum corruptum eſſe ſuſpicatur *Schotanus.*

[o] Τὸν γενηθέντα] Horum verborum verſio in aliis *Edit.* præter *Hudſ.* deſideratur, atque ab illis intelligitur, tanquam de Judæorum ritu ſermo eſſet. HAV.

[p] Οὐδ' αὐτὸν ἐλθεῖν] Οὐδ' αὐτὸς & mox ∑εμένων in aliquot *MSS.*

[q] Γενομένῳ.] Γεγενημένῳ *Hen. C.* & *NC.*

[r] Κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους,] Κολάζωμεν *Busb. Hen. C.* & *NC.*

* Re-

τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι: τοῦτ' ἀκούσας ὁ Πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὸν μεγαλοφροσύνην τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε.

θ'. Μαθὼν δ' ὁ Ἀρείων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθειά ἐστιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τὸν δεσμῶν ἀπελύθη· καὶ τρεῖς διαλιπὼν ἡμέρας ὁ Ὑρκανὸς ἠσπάσατο τοὺς βασιλέας. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ [s] φιλοφρόνως εἰσίασαν διὰ τὸν πρὸς τὸν πατέρα τιμήν. λάθρα δ' ὁ τοὺς ἐμπόρους [t] ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν, γραμματα δεδιδαγμένους ἀκριβέστατα, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντα, ἑκατὸν δὲ παρθένους τὸν αὐτὸν τιμῆς ἑκάστῃ. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστιασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ τὸν πρώτων τὸν χώρας, ὑποκαθάπτεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς πρὸς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τὸν τύπους καὶ τὴν ἀξίαν διανεμόντων. [v] τὸν δὲ συγκαθακειμένων πάντων τὰ μερῶν τὰ ὀστᾶ· [x] ἀνίρουν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας· σωρεύσαντων ἔμπροσθεν τοῦ Ὑρκανοῦ, ὡς πληρῶσαι τὴν προκειμένην αὐτῷ τράπεζαν, Τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ πρὸς τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἐν ταῖς πότοις γέλωτας [y] ἀνεδέδεκτο, προσκαλεσάντων αὐτὸν [z] τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεσῶς τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ προκείμενα Ὑρκανῷ ὀστᾶ; οὐκ τότε [a] συχάσας, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ [b] τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν ὡς ἔστι ταῦτα τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε. γελάσαντος δὲ τοῦ τε Τρύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅτι τοσαῦτα αὐτῷ προκειται ὀστᾶ. εἰκότως, εἶπεν, ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κύνας τὰ ὀστέα συὶ τοῖς κρέασι καταθύειν ὥσπερ ἔστι, τοὺς τοὺς κατακειμένους ὁρᾶν ὅτι [c] μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο· οἱ δ' ἄνθρωποι τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν, ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀποκρίσιν αὐτοῦ σοφὴν ἔτι γιγνομένην, πάντας ἐκέλευσεν ἀνακρούεσθαι, τὸν δὲ τραπελίαν [d] ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑπάτῃ τοὺς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προϊόμενος καὶ τὸν [e] τοῦ τὴν αὐλὴν δυναστῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, τοῦ δὲ τῶν οἰκετῶν [f] ἀπεπυθάνετο, τί μέλλοι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ, τοὺς μὲν ἀνὰ [g] δώδεκα τάλαντα [h] μέλλειν δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, [i] πρὸς ἕκαστον [k] ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιαύτην προσενεγκεῖν δωρεάν· πλέον γὰρ πέντε τάλαντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ διερέποντες ταῦτ' [l] ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγνωσθησομένου τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πρὸς πολυτέλειαν τοῦ βασιλέως διὰ τὸν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐνεστώσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ [m] τάλαντων, οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, καὶ πλεῖον εἰκάζειν· ὁ δὲ Ὑρκανὸς ὡς ἀνῆκεν παῖδας ἑκατὸν καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσῆγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, τοὺς δὲ τῇ Κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὸν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πλυ-

tales puniemus, exſpecta tu quoque futurum, ut à tuis ſubditis contemnaris. His auditis, Ptolemæus ridere cœpit, & pueri magnanimitatem admiratus eſt.

9. Arion autem, ubi intellexit, Regem ita in eum animo affectum eſſe, & opem ſibi ferri à nemine, puero datis mille talentis, vinculis ſolutus eſt: & triduo interjecto Hyrcanus * Reges ſalutavit. Illi vero eum libenter viderunt, & comiter convivio exceperunt, propter ejus patris reverentiam. Deinde *is* mercatores ſecreto aggreſſus, coëmit ab eis centum pueros, literarum peritos, eoſdemque valentiſſimos, talento unumquemque, & centum puellas eodem pretio. Tum à Rege vocatus ad convivium cum primoribus regionis, infimus omnium accumbit, ob ætatem puerilem contemptui habitus ab iis, quorum munus erat *convivis* ex *cujuſque* dignitate loca aſſignare. Cum autem omnes, qui una accubuerunt, partium oſſa (nam carnes iis ipſi ademerant) ante Hyrcanum in cumulum congererent, adeo ut menſam ipſi appoſitam replerent, Tryphon, qui Regi in deliciis, & ad ſcommata & ridicula in compotationibus jacienda factus erat, rogatus *ad id* à convivis, ubi Regi adſtiterat, Viden', inquit, ô Domine, quantum oſſium ante Hyrcanum jaceat? Ex his conjice, quod illius etiam pater totam Syriam ſpoliaverit, quemadmodum hic iſta nudavit carnibus. Rege vero ad hunc Tryphonis ſermonem in riſum effuſo, & Hyrcanum interrogante cur tam multa eum præjacent oſſa. Nihil mirum, inquit, Domine. canum enim eſt oſſa una cum carnibus devorare, ſicut iſti (accumbentes intuens) fecerunt, quod nihil oſſium ante eos reperiatur: homines autem comeſis carnibus oſſa ſolent abjicere, quod & ego, homo cum ſim, etiam nunc feci. Ibi Rex, reſponſi ejus acumen miratus, juſſit univerſos ei plaudere, ob facete dictum. Sequenti vero die, *Hyrcanus*, aditis omnibus Regis amicis & in domo regia potentibus, ipſos quidem ſalutavit, à famulis vero quæſivit, quæ munera Regi daturi eſſent die natali filii ejus. Cumque illi dixiſſent, quoſdam largituros eſſe talenta duodecim, alios autem in dignitate conſtitutos pro ſuarum quemque facultatum magnitudine, coram ſingulis ſimulavit ſe dolere, quod ejuſmodi munera afferre non potuerit: ſibi enim ad largiendum non plus quam quinque talenta ſuppetere. Hæc ubi audiverant famuli, dominis ea nunciaverunt. Illis autem gaudentibus Joſephum *parſimoniæ* damnatum iri, animumque Regis offenſurum eſſe muneris exilitate, ubi dies venit, alii quidem, etiam qui munificentiores habiti, vicena ad ſummum afferebant talenta: Hyrcanus vero pueris centum quos emerat totidemque puellis ſingula talenta ferenda tradidit, & illos Regi, has Cleopatræ adduxit. Ac mirantibus cunctis, ipſiſque adeo Regibus, inſperatam largitionis magnificentiam & ſumptus; inſuper & amicis famuliſque Regis do-

Benigne excipitur à Rege & Regina.

Locus in Hyrcanum.

Facetum Hyrcani reſponſum.

Ejus munificentia.

* *Reges ſalutavit.*] *Id eſt*, Regem & Reginam.

s Φιλοφρόνως εἰσίασαν] Conf. *Antiq.* lib. 3. c. 2. §. 4. SPANH.

t Ἐλθὼν] Ἀπελθὼν in iiſdem *MSS.*

v Τῶν δ' συγκατακειμένων] Τῶν δ' ἐν κατακ. *NC.*

x Ἀνίρουν γὰρ] Ἀφῄρουν *Busb.* & *Hen.*

y Ἀνεδέδεκτο,] Ita *Hen.* ἐπεδέδεκτο *Busb.* ἀνεδίδακτο in *Editis Aliiſque.*

z Τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ,] Alii ſic diſtinguunt, τῶν κατακειμένων, τῇ τραπέζῃ παρεσῶς, τῷ βασιλεῖ, ὁρᾷς, εἶπεν, &c.

a Στοχάσας] Στοχασαι *Busb. Hen.* & *Gall.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* haud pejus vulgari lectione, unde & recepi. Patriter Latini. Lucret. L. 2. verſu 16. —— —— *Nonne videre*
Nil aliud ſibi naturam latrare? HAV.

b Τὴν Συρίαν ἅπασαν περιέδυσεν] *Spoliavit* περιέδυσεν αὐτὸν infra lib. 13. c. 15. §. 3. ἐξεδίδυσε *alias.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

c Μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο·] Μηδὲν τοῦ ἔμπροσθεν *Hen.* forſan pro μηδὲν τοῦ ἐσῶν ἔμπρ.

d Ἀποδεχομένους αὐτόν.] Ἀποδεχόμενος *Hen.* & *NC.*

e Περὶ τὴν αὐλὴν δυνατῶν,] Περὶ τὴν αὐλὴν *Hen.* & *NC.*

f Ἀπεπυθάνετο,] Ἐπυθάνετο *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Δώδεκα] *Lugd. Bat.* δέκα.

h Μέλλειν διδόναι φησάντων,] Illud μέλλειν acceptum debemus *MSS. Hen. Busb.* & *NC.*

i Πρὸς ἕκαστον] Ita auximus ex *Lugd. Bat.* eſt enim ſignificantius, atque propter præcedentium ſimilitudinem ex aliis codicibus excidiſſe videtur. HAV.

k Ὑπερβάλλειν λυπεῖσθαι] Ὑπερβάλλειν *NC.*

l Ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις.] Ἀκούσαντες *Hen.* & *NC.* & mox ἀπήγγελλον *NC.*

m Τάλαντον,] Τάλαντα & dein ὁ πλείω ἐκ. *Busb.* τάλαντον, & ὁ πλείονα ἐκ. *Hen.* & *NC.* τοῦ γὰρ ἄλλου ἀπάντων, τοῦ μὲν ἀνὰ δέκα τάλαντον προσαγόντων τῷ βασιλεῖ, τοῦ δὲ μείζω δυνάμενον ἐκ. ὑπερβάντων τὰ εἴκοσι. *Zonar.*

dona multorum talentorum dedit, ne quid ab illis periculi adiret. Eis enim scripserunt ejus fratres, ut Hyrcanum perimerent. Ptolemæus autem, admiratus magnanimitatem adolescentis, jussit ut quod vellet donum postularet. Ille vero nihil amplius ab eo petiit, quam ut ad patrem & ad fratres de ipso scriberet. Rex itaque eum maximo honore prosequutus, ampliſque donis muneratus, scriptis ad patrem & ad fratres & ad omnes suos præsides procuratoresque literis, eum dimisit. Fratres autem, cum auditione accepissent quæ Hyrcanus à Rege consequutus est, eumque redire cum ingenti honore, obviam egressi sunt ut eum necarent, etiam patre sciente. quippe ei iratus, ob insumptas in dona pecunias, de salute ejus minus erat solicitus. Verumtamen iram in filium dissimulabat Josephus, metu Regis. Fratribus autem cum Hyrcano prœlio congressis, alios ex eorum hominibus multos, tum duos suorum fratrum interfecit: cæteri Hierosolyma ad patrem evaserunt. Ille vero in urbem profectus, cum nemo *omnium* eum admitteret, *non mediocriter* timuit, seque trans fluvium Jordanem recepit; & ibi, Barbaros cogens sibi tributa solvere, commoratus est.

Duos ex fratribus, qui eum honorifice redeuntem aggressi sunt, interfecit, & trans Jordanem se recipit.

10. Per id autem tempus regnabat in Asia Seleucus, cognomine Soter, Antiochi Magni filius. Tunc moritur & Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Judæum populum ex paupertate & tenuitate *eripuit* & in splendidiorem vitæ statum perduxit, & Syriæ Phœnicesque & Samariæ vectigalia viginti annos tenuit. Moritur & ejus avunculus Onias, Simoni filio suo pontificatu relicto. Huic porro *vita* defuncto Onias ejus filius in *eundem* honorem successit, ad quem *populi* Lacedæmoniorum rex Arius legatos misit & literas, quarum exemplar hujusmodi est.

Seleuco Antiochi Magni filio.

Onia & Simone mortuis, pontificatum obit Onias Simonis filius.

V. REX LACEDÆMONIORUM ARIUS ONIÆ SALUTEM.

Arii, Lacedæmoniorum regis, ad Oniam pontificem litera.

"Incidimus in quoddam scriptum, in quo invenimus ejusdem generis esse Judæos & Lacedæmonios, & ex Abrami domo oriundos. "Quamobrem æquum est, ut vos, qui sitis fratres nostri, nobis significetis, si quid est quod "velitis. Etenim nos idem faciemus, & quæ vestra sunt nostra existimabimus, & nostra vobiscum communia habebimus. Demoteles, qui literas affert, mandata *ad vos* gerit. Scriptura est "quadrata, sigillum est aquila draconem tenens.

11. Et epistola quidem, à Lacedæmoniorum rege missa, hæc continebat. Josepho autem mortuo, ortum est in populo dissidium propter ce-

Mortuo Josepho oritur seditio.

πλέαν, καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν· καὶ τοῖς φίλοις ἔτι δὲ τοῖς περὶ τὴν ἱερατείαν καὶ βασιλέως ὄσι, πολλῶν ἄξια τελῶν δῶρα ἔπεμψεν, ὡς [n] διαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον. τότοις γὰρ [o] ἐγκεχειρήκεσαν αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. Πτολεμαῖος δὲ, τὴν μεγαλοψυχίαν [p] ἀγασάμενος καὶ μεγαλοπρέπειαν, περιέπεμψεν αὐτῷ δωρεὰν ἣν βούλοιτο λαμβάνειν. ὁ δὲ εἶδεν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γράψαι περὶ αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπράς, [q] καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων πυνθάνονται τὸν Ὑρκανὸν περὶ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης [r] ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεῖραι αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ, ἕνεκεν τῶν εἰς τοὺς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφρόντιζε τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μέν τοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δὲ αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ὑποδεξαμένου δὲ αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησεν [s] εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς Βαρβάρους.

ι'. Ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἀσίας Σέλευκος ὁ [t] Σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου. πολιτεύεται δὲ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ Ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν ἐκ πλωχείας καὶ πεπασμάτων ἀθενῶν εἰς λαμπροτέρας ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας, [v] εἴκοσιν ἔτη δὲ δύο τὰ τῆς Συρίας τέλη φοινίκης δὲ Σαμαρείας κατεῖχεν. ἀπέθανε δὲ καὶ οὗτος Ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμωνι τῷ παιδὶ [x] καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημόδοχος τὴν τιμὴν αὐτοῦ Ὀνίας γίνεται, [y] πρὸς ὃν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς [z] Ἀρειος πρεσβείαν τινὰ ἔπεμπε διὰ τοῦ ἀντιγράφου ἐστὶ [a] τοιοῦτον.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ [b] ΑΡΕΙΟΣ, [c] ΟΝΙΑ. ΧΑΙΡΕΙΝ.

"Εντυχόντες γραφῇ τινι, εὕρομεν ὡς [d] ἐξ ἑνὸς εἶεν "[e] γένους Ἰουδαῖοι δὲ Λακεδαιμόνιοι, [f] καὶ ἐκ τοῦ πρὸς [g] Ἀβρα"μον οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστιν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας "ἀναπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς, περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιή"σομεν γὰρ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦ"μεν, καὶ τὰ [h] αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. Δημοτέ"λης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, ἀναπέμπει [i] τὰς ἐπιστο"λάς. τὰ γεγραμμένα ἐστὶ [k] τετράγωνα, ἡ σφραγὶς ἐστιν "ἀετὸς δρακοντίου ἐπιλημμένου.

ια'. Ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ἡ πεμφθεῖσα [l] παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον εἶχε τὸν [m] τρόπον. ἀποθανόντος δὲ Ἰωσήπου, τὸν λαὸν στάσις ἔσχεν περὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ.

n Διαφυγεῖν] Ita *Busb.* & *Hen.* *Basil.* & *G.* ἐπιφυγεῖν

o Ἐγκεχείρησαν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* ἐγκεχείρησαν in *Editis.*

p Ἀγασάμενος δὲ μεγαλοπρέπειαν,] Sic *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit *admiratus.* ἀποσαύμενος in *Editis.* ἄγαν θαυμάσιος *NC.*

q Καὶ τῷ τε πατρὶ] Καὶ τότε πάτερ *Hen.*

r Ἐπανερχόμενον τιμῆς,] Ἐπανιόντα *Busb.*

s Εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ,] Εἰς τὸ πέραν *Busb. Hen. C.* & *NC.* ut & infra in libris omnibus (§. 10.) τοῖς πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

t Σωτὴρ ἐπικαλούμενος,] In *Cod. NC.* Φιλοπάτωρ. quod rectum esse ostendit *Usserius* ad A. M. 3817. Videsis *Cappellum* in *Hist. S.* & *Exot.* ad A. M. 3754. & 3776. & *Simsonum* in *Chronol. Cathol.* ad A. M. 3781. & *Fos-Vaillant* de *Seleucidarum Imperio*, p. 159.

v Εἴκοσιν ἔτη καὶ δύο] Τεσσάκοντα καὶ ἓξ ἔτη *NC.* perperam, ut constat ex præced. §. 6. cæteriſque omnibus dissentientibus.

x Καταλιπών.] Καταλιπὼν, ὡς φασὶν solus *NC.*

y Πρὸς ὃν] Hic erroris *Josephum* arguit *Scalig.* (in *Canon. Isagog.* p. 332. & in *Notis* ad *Eusebium*, p. 128.) quem sequuti sunt *Cappellus* & *Simsonus.* hic ad A. M. 3696. ille ad A. M. 3700. videsis *Usserium* ad A. M. 3821.

z Ἀρειος πίστεως] Passim Ἀρειος in aliquot *MSS.*

a Τοιοῦτον.] Τῦτο *Hen.*

b Ἀρειος,] Ονιαρῃ βασιλεὺς &c. 1 Maccab. xii. 20. SPANH.

c Ονία,] Conf. infr. lib. 13. c. 5. §. 8. SPANH. Epistolæ hujus fit mentio in 1 Maccab c. 12. v. 7. Vide tamen *J. Scaliger.* in *Isag.* l. 3. p. 332. & in Euseb. p. 128. HUDS. *in Add.*

d Ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

e Γένους Ἰουδαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι,] Ita cum *MSS.* γένος male in *Editis.* De ista, quæ Lacedæmoniis cum Judæis interceſſit, affinitate, vide *Scaligerum* ad *Canon. Isagog.* p. 332. *Bochartum* in *Chanaan.* l. 1. c. 22. *Huetium* in *Dem. Evang.* prop. iv. §. 10. præcipue vero *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 12. v. 7.

f Καὶ ἐκ τοῦ πρὸς] Illud καὶ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

g Ἀβραμον οἰκειότητος.] Ita cum *Cod. Hen.* Ἀβράαμον C. Ἀβραὰμ in *cæteris.*

h Αὐτῶν κοινὰ] Ἡμῶν ex conjectura *Schotani.*

i Τὰς ἐπιστολάς.] Hoc est, τὰς ἐντολάς. Non enim dubium est *Josephum* ἀκριβούσασθαι illa *prioris Maccabæici*, ἐντυχόμενα ἐν ὅπως ἀπαγγείλωσιν ὑμῖν περὶ τούτων. *Scalig*

k Τετράγωνα,] Τετραγώνῳ juxta *Epiphanium*, ut subintelligatur vox χάρτῃ. Verum verba ista, τὰ γεγραμμένα &c. non conjungenda videntur cum superioribus: ut quæ *Josephi* potius quam *Arei* fuerint. PETITUS in *Observatt. miscellan.* tom. 4. p. 81. Atqui sequentia tum minus cohærent. HAV.

l Παρὰ τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως,] Ὑπὸ τοῦ in aliquot *MSS.* & mox ἔσχε *NC.*

m Τρόπον.] Forte τύπον. HUDS. *in Add.*

n Ονί-

αὐτῷ. τ γὰ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς Υρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατ⊙ τ Ιωσήπυ τέκνων, διέῃ τὸ πλῆθ⊙. κ οἱ μὲν πλείυς τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχυν, κ ὁ ἀρχιερεὺς Σίμων διὰ τὴν συγγένειαν· ὁ δ Υρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν [n] οὐκ ἔπι διέγνω εἰς Ιερσόλυμα. [o] πρσκαθίπις δ τοῖς πέραν Ἰορδάνυ, πυεχῶς ἐπολέμ τὰς Αραβας, ὡς πολλὰς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτυς. ὠκοδόμησε δ [p] βάθη ἰσχυρὰν, ἐκ λίθυ λευκῆ κατασκευάσας ἅπασαν [q] μέχρι κ τ στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθεσι. πρσῳκοδόμησε δ αὐτῇ εὐρύτοπον μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δ τ [r] κατ' ἀντικρὺ Ἰ ὄρυς πέτρας διέτεμεν αὐτῆς τὸ πρόσχον, σπήλαια πολλῶν σταδίων τὸ μῆκ⊙ κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκυς ἐν αὐτῇ, τὰς μὲν εἰς συμπόσια, τὰς δ εἰς ὕπνον καὶ διαιτὰν ἐποίησεν. [s] ὑδάτων δὲ διαθέσεων πλῆθ⊙, ὧ καὶ τέρψις ἦν καὶ κόσμ⊙ τ αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μέν[τ]οι σώματα τῶν σπηλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν [t] εἰσιέναι Ꝫ μὴ πλείυς, βραχύτερα ἤνοιξε. κ τῶν δ' ἐπιτηδες, ἀσφαλείας ἕνεκα τ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν [v] κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. [x] πρσῳκοδόμησε δ Ꝫ αὐλὰς τῷ μεγέθ διαφερούσας, ἃς κ ποικιλίαις ἐκόσμησε παμμήκεσι. κ πίστιν ἀπεργασάμεν⊙ τ τόπων, [y] Τύρον ὠνόμασεν. ἔστ⊙ ὁ τόπ⊙ ἐστὶ μεταξὺ τ τε Αραβίας Ꝫ τ Ιουδαίας πέραν Ἰ Ἰορδάνυ, ἀ πόρρω τ [z] Εσεβωνίτιδ⊙. ἦρξε δ' ἐκείνων τῶν μερῶν ἔτι ἔτη ἑπτὰ, [a] πάντα τ χρόνον ὃν Σέλευκ⊙ τ Συρίας ἐβασίλευσεν. διαδεχόμ⊙ δ τύτυ, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Αντίοχ⊙, ὁ κληθεὶς Επιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. πλούτᾳ δ Ꝫ Πτολεμαῖ⊙ ὁ τ Αἰγύπτυ βασιλεὺς, κ αὐτὸς καλέσας⊙ Επιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερ⊙ φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, [b] φύσκων δ ὁ νεώτερ⊙. Υρκανὸς δ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τ Αντίοχον, κ δείσας μὴ κ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τὺς Αραβας αὐτῷ πεπραγμένα, πλούτᾳ τ βίον αὐτὸς ἐπέθηκε αὐτῦ ἡγούμεν⊙. τὴν δ' οὐσίαν αὐτῦ πᾶσαν Αντίοχ⊙ [c] λαμβάνει.

jus natos. Cum enim grandiores bellum intuliſſent Hyrcano, qui natu minimus erat, ſciſſa eſt multitudo. majorque pars à grandioribus ſtabat, necnon pontifex Simon propter cognationem: Hyrcanus vero Hieroſolyma deinceps non redire ſtatuit. at trans Jordanem capta ſede, cum Arabibus continenter bellum gerebat, ita ut eorum multos partim interfecerit, partim captivos ceperit. Ædificavit etiam validum caſtellum, quod è candido marmore totum exſtruxit uſque ad tectum, inſculptis ei animalibus enormi magnitudine. cui etiam euripum circumdedit magnum & profundum. Ex oppoſiti autem montis petra, ſaxa ejus prominentia & *prærupta* perforando, ſpeluncas multorum ſtadiorum in longitudinem conſtruxit. Deinde in illa œcos quoſdam in convivia, alios vero ad ſomnum capiendum & ad vitæ conſuetudinem fecit. Salientium etiam aquarum copiam induxit, quæ in atrio plurimum conferebant ad oblectationem & ornatum: In ſpeluncis vero oſtia non majori amplitudine aperuit, quam ut unus ſolus poſſet ingredi. idque de induſtria incolumitatis ergo, ne à fratribus obſeſſus in illorum manus incidendi diſcrimen adiret. Ædificavit etiam atria amplæ magnitudinis, eaque hortis ſpatioſis ornavit. Et cum hujuſmodi locum abſolviſſet, Tyrum eum nominavit. Locus iſte eſt inter Arabiam & Judæam trans Jordanem *fluvium*, non procul ab Eſſebonitide. Illos autem tractus rexit per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria. Illo enim vita defuncto, Antiochus *ejus* frater, cognomine Epiphanes, regnum obtinuit. Moritur & Ptolemæus Ægypti rex, & ipſe vocatus Epiphanes, relictis duobus filiis adhuc juvenibus: quorum natu majori Philometor, minori Phyſcon cognomen erat. Hyrcanus autem videns Antiochi magnam potentiam, ac veritus ne comprehenſus ab eo propter illatas Arabibus injurias ſupplicio afficeretur, vitam finivit mortem ſibi conſciſcendo. In ejus autem facultates omnes Antiochus invaſit.

Hyrcanus infeſtat Arabas, & caſtellum validum adificat.

Tyrus nominatur Hyrcani caſtellum.

Seleuco mortuo, Antiochus Epiphanes fit Syriæ rex: & Ptolemæus Epiphanes moriens relinquit filios Philometora & Phyſcona. Hyrcanus mortem ſibi conſcivit.

n Οὐκ ἔτι διέγνω] Οὐκ ἔτι ἔγω in pleriſque *MSS.*

o Προσκαθίσας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *NC.* προσκαθίσας in *Editis Aliiſque.*

p Βάθη] Conf. ſupr. lib. x. c. 11. §. 7. SPANH.

q Μίχρι κ τ στέγης,] Μίχρι κ τ γῆς *Hen. NC.* & *Epiphan.* qui vertit *& totam uſque ad terram ſculpſit eam diverſis animalibus*; quaſi lectum & diſtinctum fuiſſet, ἐκ λίθυ λευκῆ κατασκευάσας ἅπασαν μίχρι κ τ γῆς ἐγλύψας ζώοις παμμεγέθεσιν.

r Κατ' ἀντικρὺ Ꝫ ὄρυς;] Κατ' ἀντικρὺς *Hen.* forſan pro κατ' ἀντικρύς, quod habet *NC.*

s Υδάτων δ Διαθέσεων πλῆθ⊙,] Ita cum *MSS.* ὑδάτων δ διαύτων in *Editis.* HUDS. Voluit & id *Lugd. Bat.* in quo Διαθεσίων πλῆθη. Adſcripſerat Codici ſuo *Coccejus*, forte πλήθη. HAV.

t Εἰσιέναι] Εἰσθύειν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.* εἰσθύειν *Busb.*

v Κινδυνεῦσαι ληφθεὶς,] Καὶ κινδυνεῦσαι *Hen.* πολιορκηθεὶς ὑ. τ. ἀδ. κ κινδυνεύσας *NC.*

x Προσῳκοδόμησε δ κ αὐλὰς] Προσῳκοδόμησε δ *NC.*

y Τύρον ὠνόμασεν.] Ea ratione qua plurima in terrâ Iſraëliticâ oppida nomine *Kame* inſignita ſunt, quia nempe loco edito ſita erant; eadem etiam plurima nuncupata ſunt nomine *Tyri*, quia ſcilicet ædificata fuerunt in loco petroſo, HUDS. Vide Relandi Palæſt. p. 134.

z Εσεβωνίτιδ⊙.] Juxta *Epiphanii* libros Σιδωνίτιδ⊙. Verum cum Εσεβὼν urbs alibi memoretur à *Joſepho*, non dubito quin Εσεβωνίτιδ⊙ vera ſit lectio. Vide *Euſebium* de *Locis Hebr.* voce Εσεβών, & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 402. HUDS. Sebonitide regione *Ruſin.* infr. l. 13. c. 15. § 4. Εσεβών· SPANH.

a Πάντα τ χρόνον] Σέλευκ⊙ ὃ ὁ Φιλοπάτωρ ἐβασίλευσε τ Συρίας κ Ασίας ἔτη δώδεκα. διαδεχόμ⊙ δ τύτυ &c. *NC.*

b Φύσκων δ ὁ νεώτερ⊙.] Φύσκων δ ὁ νεώτερ⊙. κατέσχε δ τὴν βασιλείαν τ Αἰγύπτυ Πτολεμαῖ⊙ ὁ Φιλομήτωρ. τύτυ ἕκτον ἔτ⊙ τ βασιλείας, ὅτι Αντίοχ⊙ ὁ Επιφανὴς ἐβασίλευσε τ Ασίας, Ιχνιὰς &c. *NC.*

c Λαμβάνει.] Ελαβεν *NC.*

d Διαθανόντ⊙] *Joſephus* longe aliter in libro *de Rationis imperio*, & ad mentem *Maccabæici Scriptoris*, 2 *Maccab.* IV. 7, 10. Hac de re ita *Theodoretus* ad *Danielem*, p. 683. σὺν αὐτῷ συγκαμὼν τὴν ἡγεμονίαν ἐπαίσατο Ονίαν τὸν ἀρχιερέα τὸν Ιησοῦ Ꝫ κ Ἰάσονα⊙, κ Ονίᾳ Ꝫ κ (ita enim lego, nam male interpres reddit *& Onia filio Menelai.*) Μενέλαον. τύτον δ σφετερ⊙ μὲν ὁ Ἰάσων, ὡς τ Αντίοχον φασὶν, τ ἀδελφὸν τ ἀρχιερωσύνης ἐξέβαλεν· ὁ δ Μενέλα⊙ δῶρα κ χρυσίον δόντα λαλεῖς κομίσας τῷ Αντιόχῳ, εἰς ἑαυτὸν πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην μεταθεὶς, ἐξήλασε τ Ἰάσονα. Videſis *Seldenum*, l. 1. c. 6. *de Succeſſ. ad Pontif. Ebr.* & *Uſſerium* ad A. M. 3829. & *Simſonum* ad A. M. 3832. & *Petavium*, l. 10. c. 50. *de Doctrina Temporum.*

e Ονίᾳ Ꝫ ἀρχιερέως, τῷ] Pontificiæ hujus domus hæc eſt Genealogia: Onias

Onia defuncto, Jeſus (Jaſon dictus) fit pontifex.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς στασιαζόντων πρὸς ἀλλήλυς τ Ιουδαίων περὶ τ ἀρχιερωσύνης, ἐστρατεύσεν Αντίοχ⊙ ἐπὶ Ιερσόλυμα, κ πόλιν ἁλοὺς τ ναὸν ἐσύλησε καὶ Ιουδαίυς ἐκάκωσε. καὶ ὡς Ιουδαίων πολλοὶ τὰς πατρίυς νόμυς κατέλιπον, κ οἱ Σαμαρεῖται ἔθεσιν Ελληνικοῖς χρώμενοι τὸ ἐν τῷ Γαριζεὶν ἱερὸν Ελληνίυ Διὸς προσηγόρευσαν.

CAP. V.

Quomodo Antiochus, Judæis de ſacerdotio inter ſe diſcordantibus, exercitum duxit in Hieroſolyma, captaque urbe templum ſpoliavit, & Judæis mala intulit. utque Judæorum multi patria inſtituta deſeruerunt, & Samaritæ Græcorum mores amplexantes templum in monte Garizin Jovis Hellenii appellarunt.

VI.

ΥΠΟ δ τ αὐτὸν καιρὸν [d] διαθανόν⊙ δ [e] Ονίυ Ꝫ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ Ιησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην

PER idem tempus mortuo etiam Onia pontifice, *Rex* ejus fratri Jeſu ſummum ſacerdotium

tium dedit. nam quem filium reliquerat Onias, is infans adhuc erat. Singula autem, quæ ad hunc puerum ſpectant, ſuo loco declarabimus. Jeſum vero (nam ille frater Oniæ) ſummo ſacerdotio privavit Rex, iratus ei, idque *honoris* dedit ejus fratri natu minimo Oniæ nomine. Habuit enim Simon hos tres filios, qui omnes *deinceps* fuere pontifices, quemadmodum declaravimus. Et Jeſus quidem Jaſoni ſibi nomen impoſuit: Onias vero Menelaus appellatus eſt. Igitur orta ſeditione inter priorem pontificem Jeſum & Menelaum, qui poſtea pontifex factus eſt, ſciſſaque in partes multitudine, à Menelao ſteterunt Tobiæ filii: maxima vero populi pars Jaſonem ſequuta eſt, cujus vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filii, ad Antiochum ſe receperunt; ei dicentes, *velle ſe, relictis patriis legibus & inſtitutis, ſequi regia & Græcanicos mores tenere. Itaque eum orarunt, ut ſibi permitteret ædificare gymnaſium Hieroſolymis. Cumque hoc eis conceſſiſſet, genitalium etiam circumciſionem obtexêre, ut vel nudato corpore Græci viderentur. Atque aliis omnibus, quæ eis patria erant, omiſſis, cæterarum gentium facta imitati ſunt.

Jeſus ab Antiocho pulſus Pontificatu: eique ſuffectus Onias Menelaus appellatus.

Orta ſeditione inter Jeſum & Menelaum, Menelaus ſe recepit ad Antiochum, moreſque Græcorum aſſumſit.

2. Antiochus vero, regni negotiis ei ad ipſius arbitrium ſuccedentibus, ſtatuit in Ægyptum expeditionem facere, ejus occupandæ cupidus; ſimulque Ptolemæi filios contemnens, qui debiles adhuc eſſent, necdum res tantas adminiſtrare poſſent. Igitur ad Peluſium cum magnis copiis profectus, & circumvento fraudibus Ptolemæo Philometore, Ægyptum occupat: cumque loca Memphi vicina adiiſſet, eamque cepiſſet, Alexandriam contendit, ut eam obſidione caperet, & regnantem ibi Ptolemæum in ſuam poteſtatem redigeret. Verum repulſus eſt non ſolum ab Alexandria, ſed etiam ab univerſa Ægypto, denunciantibus ei Romanis, ut ab illa regione abſtineret, ſicuti jam prius & alibi declaravimus. Particulatim autem narrabo quæ ad hunc Regem ſpectant, qui Judæam occupavit & templum. nam cum in priore opere ſummatim *tantum* ea attigerim, neceſſarium duxi eorum narrationem nunc paulo accuratius perſequi & altius repetere.

1 Maccab. c. 1. Antiochus expeditionem facit in Ægyptum.

Eam depopulatus, Romanorum metu regreditur.

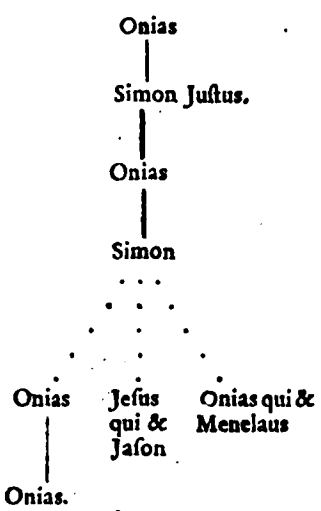

hic condidit in Ægypto templum. REL.

f Δίδωσι.] Ἀντίοχ⊙ δίδωσιν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

g Παιδὸς τούτου] Παιδὸς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

h Τῷ Ονίᾳ,] Ο Ὀνίᾳ *Hen.* & *NC.*

i Βασιλέως,] Βασιλέως Ἀντιόχου *NC.*

k Καὶ δόντ⊙ —— τόνομα.] Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

l Καθὼς δεδηλώκαμεν.] Illa καθὼς δεδηλώκαμεν abſunt *NC. Busb.* & *Hen.*

m Ἰάσονα] *Al.* Ἰάσονα.

n Πλεῖστον ⸗ λαοῦ] Πλεῖον *Busb.* & *NC.*

o Ο, τι —— ἀνεχώρησαν,] Vid. ea de re Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

* *Velle ſe,*] Se velle, relictis patriis inſtitutis ac legibus, imperata regia ſequi, & Græcanicam reip. formam complecti. *Selden.* de *Synedriis*, l. 2. c. 15. §. 3.

p Οἰκοδομῆσαι —— ἐπικάλυψαι,] 2 Maccab. 1. v. 15. 16. SPANH.

Β'. Ἀντίοχ⊙ ὁ, τὴν βασιλείας αὐτῷ χωρήσης καὶ τρόπον, ὁρμᾷ τὸν Αἴγυπτον [s] διέγνω στρατεύσας, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ διὰ τὸ τοὺς [t] Πτολεμαίου παῖδας καταφρονεῖν, ἀθενεῖς ἔτι τυγχανόντας, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένους. ἡγούμεν⊙ οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ Πηλούσιον, καὶ δόλῳ τὴν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον [x] παρελθὼν, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον· καὶ ἡγούμεν⊙ ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αλεξάνδρειαν, [y] ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμεν⊙ αὐτῷ καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλεύουσαν χθρωσόμενος Πτολεμαῖον. [z] ἀπεκρούσθη δ' ὑπὸ τῆς Αλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, Ρωμαίων αὐτῷ [a] παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, [b] καθὼς ἤδη που [c] καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τι [d] περὶ τούτου βασιλέα, [e] ὡς τιμῶν τε Ιουδαίαν ἐχθρώσειεν καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ [f] τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ κεφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐπεμνήσθην, ἀναγκαῖον ἡγησάμενος νυνὶ εἰς τοὐπὶ ἀκριβὲς αὐτῶν ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

γ'. [g] Υπο-

q Γυμνάσιον] Locum in quo homines nudi luctabantur. Vide 2 *Maccab.* IV. 12.

r Τὴν τῶν αἰδοίων ἀπόκρυψιν] Attrahebatur enim pellis ad tegendam glandem, ea ratione quam deſcribit *Celſus*, VII. 25. quod ſane prohibet *Apoſtolus* 2 *Corinth.* 7, 18. ad quem locum vide *G. Eſtium*, & *Th. Bezam.*

s Διέγνω στρατεύσας,] Ἐγνω στρατεύσασθαι *Busb.* διέγνω στρατεύσασθαι *Hen.* & *NC.*

t Πτολεμαίου παῖδων] Πτολεμαίου Ἐπιφανοῦς *NC.*

v Καὶ τὸ Πηλούσιον,] Meminit ejus expeditionis, ſed & infra alias res geſtas hujus Antiochi *Polyb. in Exc. Valeſ.* p. 132. & inde *Diodor. in Supp. Exc.* pag. 312. SPANH.

x Παρελθὼν,] Ἐκπαρελθὼν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *NC.*

y Ὡς πολιορκίᾳ] Ὡς πολιορκίᾳ παραστησόμεν⊙ Πτολεμαίου *NC.* cæteris omiſſis. atque ita fere legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *contra Alexandriam, ut obſidendo Ptolemæum caperet, ambulavit.*

z Ἀπεκρούσθη —— χώρας,] Vid. Liv. XIV. c. XVII. SPANH.

a Παραγγειλάντων ἀπέχεσθαι] Vide *Juſtini* Hiſt. l. 34.

b Καθὼς ἤδη] Illa καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν non agnoſcit *NC.* & cum nullibi, quod ſciam, hujuſce rei meminerit *Joſephus*, quis non ea inſititia eſſe ſuſpicaretur?

c Καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Nempe Ἀλωσ. l. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

d Περὶ τούτου βασιλέα,] Περὶ τοῦτον τὸν βασ. *Busb.* & *Hen.*

e Ὡς τιμῶν τε Ιουδαίαν ἐχθρώσειεν] Ὡς legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Et ita quum clare quoque exhibeat *Lugd. Bat.* totam ejus ſcriptionem expreſſi prout ſeſe habet, non, prout in *Vulg.* legitur, atque *Huſd.* ὡς τιμῶν. Verti itaque debet, *quomodo videlicet & Judæam* &c. HAV.

f Τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ] Sc. *De Bellis patriis.* Liber *NC.* (qui Πολεμαϊκὸν dicitur) in hæc verba definit, διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τι περὶ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, ὃς τλήτε Ιουδαίων ἐχειράσατο, καὶ τὸν ναὸν ἐμίανεν, ὁ τῇ τῶν Μακκαβαίων βίβλῳ. *Nicephorus* etiam in *Eclogis* iſta habet, αἰνίττ⊙ ὁ Ἰώσηπ⊙ ὅτι καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ αὐτὸς συνέγραψε. λέγει γὰρ τὰ πράγματα Ἀντίοχον ἡμῶν, καὶ φησίν· ὅτι τοῦ ὁ πλείστ⊙ ταῦτα ἱρῶ. ἐκείνης δὲ τῇ πρώτῃ πραγ-

μα-

γ'. [g] Ὑποστρέψας ἀπὸ τ Αἰγύπτ Δι' τὸ φόβ Ρωμαίων θέος ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἦλθ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ Ϛ τρίτῳ μ τὰς ἀπὸ Σελεύκυ βασιλεῖς, [h] ἁμαχητὶ λαμβάν τὴν πόλιν, ἀνοιξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνυ προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δ' [i] ἄτ τ Ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν [k] τ ἐναντία φρονούντων· καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

δ'. Σωέβη δ' μ ἔτη δύο, τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτ, μηνὸς [l] πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖτ κατὰ μὲν ἡμᾶς [m] Χασλευ, κατὰ δ' Μακεδόνας Ἀπελλαῖ Ϛ, Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ, μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβῆναι τὸν βασιλέα εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνην ἀπάτῃ παρελθεῖν τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε καὶ τ εἰσδεξαμένων αὐτὸν Δι' τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ φιλονεικίας· χρυσὸν γὰρ εὗρε πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον· ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτῷ ποιησαμένους ὁμολογίας παραβαίνειν. [n] περιδύσας οὖν τὸν ναὸν, ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ βαστάσαι, [o] λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν, καὶ τὰ [p] θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τ καταπετασμάτων ἀποχόμενον, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσυ καὶ κόκκυ πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγαν τοὺς Ἰουδαίους ἐμβάλλει πένθ Ϛ ἐνέβαλε. καὶ γὰρ [q] τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον τῷ Θεῷ κατ τ νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν· [r] καὶ διαφθείρας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἐλάβεν, ὡς τ ζωγρηθέντων πλῆθος μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθ Ϛ. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει [s] οἰκοδόμησεν ἄκραν. ἐπὶ γὰρ ὑψηλῆ Ϛ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς Ϛ πύργοις, φρουρὰν Μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμενον δ' ἔνδον ἦσαν ἐν τῇ ἄκρᾳ Ϛ ᾗ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς Ϛ πονηροὶ τ τρόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ [t] καὶ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὴ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἀ νόμιμον οὖσ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτ τὴν θρησκείαν. ἠνάγκασε δ' αὐτοὺς ἀφεμένους [v] τ περὶ τ αὐτῶν Θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθ· [x] οἰκοδομήσαντας δὴ ἐν ἑκάστῃ πόλ Ϛ κώμῃ τεμένη αὐτῶν Ϛ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς καθ' ἡμέραν. ἐκέλευσε δὴ [y] καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κίνδυνον ἀπειλήσας, εἴτις φανείη τοῦτο ποιῶν ἁλῶναι. κατέσησε δὴ

3. Antiochus rex, metu Romanorum ab Ægypto reversus, contra Hierosolymitarum urbem movit exercitum: eamque ingressus centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo regnare cœperunt Seleucidæ, absque pugna urbem capit, portas illi aperientibus suæ factionis hominibus. Ubi autem is in sua potestate habuit Hierosolyma, multos diversarum partium interfecit; magnaque pecuniæ vi direpta, Antiochiam rediit. VII. *Contra Hierosolymitanos exercitum movet.*

4. Accidit autem, post duorum annorum spatium, anno *Seleucidarum* centesimo quadragesimo quinto, vigesimo quinto die mensis, qui à nostris Chasleu nominatur, à Macedonibus vero Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, ut Rex magno cum exercitu Hierosolyma ascenderet, paceque simulata, astu urbem circumveniret. Tunc sane ne ipsis quidem pepercit à quibus receptus fuerat, propter templi divitias: sed avaritia ductus (multum enim pecuniæ in fano viderat, aliumque donariorum ornatum pretiosissimum) ut illud expilaret, etiam fœdus, quod ipse cum iis fecerat, violare sustinuit. Templum itaque depeculatus, ita ut vasa Dei *inde* auferret, candelabra aurea, & aram auream, & mensam, & thuribula; ac ne velis quidem abstinens quæ ex byssо coccoque erant facta, exinanitis etiam occultis thesauris, nullaque re *alicujus pretii* relicta, Judæos ob ea magnum in luctum conjecit. Nam & sacrificia quotidiana, quæ offerre solebant ex lege, offerre eos vetuit; urbemque totam deprædatus, alios quidem necavit, alios vero una cum mulieribus & liberis in captivitatem abegit, adeo ut captivorum numerus circiter decem millia esset. Urbis etiam pulcherrima incendit, dejectisque muris arcem in inferiore urbe condidit. erat enim in altum edita, ipsique templo imminebat: ideoque cum eam altis muris & turribus munivisset, in ea præsidium Macedonicum collocavit. Nihilominus in arce manebant de multitudine impii improbique; à quibus factum est ut cives multa & acerba subinde paterentur. Quin & rex cum aram altari superstruxisset, in ea sues mactavit, sacrificium peragens neque legitimum neque patrio Judæorum cultui consentaneum. Coëgit etiam eos, Dei ipsorum cultu omisso, eos colere quos ipse Deos existimaret; &, cum fana ipsorum oppidatim vicatimque exstruxissent & aras collocassent, quotidie ibi immolare sues. Porro in mandatis dedit, ipsis non circumcidendos esse filios; pœnam comminatus, si quis contra hæc fecisse inveniretur. Constituit quoque curatores qui populum *Urbem dolo occupat, & templum depeculatur. 1 Maccab. c. 1. Antiochus, urbe vastata, sævit in Judæos, multosque Græcari cogit.*

ματείαι κιφαλαιωδῶς αὐτῶν ἐμνήσθ.ω. ἀλλαχοῦ δ' ὁδαμοῦ διαγεγράφ τὰ κ' τ Ἀντίοχον, εἰ μὴ ἐν τοῖς Ἐξωτικοῖς. Prius volumen Maccabæorum (inquit *Scaliger* de *Emendat. temp.* l. 5.) Ebraïce scriptum fuit ab Auctore. Eximium opus, ex quo omnem Maccabæorum historiam hausit *Josephus*.

g Ὑποστρέψας] Male hoc anno Antiochum jussu Romanorum ab Ægypto recessisse existimat: nam legati Romanorum Antiochum compellarunt secunda, non prima ejus in Ægyptum expeditione. *Jac. Cappellus*, ad *A. M.* 3830. & ex eo *Simsonus* ad A. M. 3835. Aliter legisse visus est *Epiphanius*, qui locum istum ad hunc modum vertit, *Reversus ergo propter Romanorum timorem ab Ægypto rex Antiochus, ad Hierosolymorum civitatem duxit exercitum, quo perveniens anno centesimo quadragesimo tertio post regnum primi Seleuci, centesima quinquagesima tertia Olympiade, vicesimo & quinto die mensis Kisleu, quem Macedones Apellæon apellant, cepit eam sine conflictione cujuspiam, aperientibus ei portas his qui voluntati ejus consentiebant. Ingressusque civitatem Hierosolymitarum, multos interemit sibi contraria sapientes: nec non etiam eos, qui portas aperientes civitatem ei tradiderunt, propter templi divitias interfecit: multasque ab eo auferens pecunias, ad Antiochiam reversus est. Postquam autem exspoliavit templum, ita ut vasa Dei auferret* &c. At nostram lectionem sequutus est *Zonaras*.

h Ἁμαχητὶ λαμβάν] In 2 Maccab. v. 11. urbem δορυάλωτον *armis cepisse* dicitur. Ipseque *Josephus* in *Belli Judaïci* l. 1. non solum τὴν πόλιν αἱρεῖν κατὰ κράτ Ϛ, *vi urbem expugnavisse* eum refert; sed etiam κατὰ μνήμην ἦν τοῖς τὴν πολιορκίαν ἔπαθεν, *eorum quæ in obsidione pertulerat memoria* efferatum fuisse adjicit. *Usserius* ad *A. M.* 3834. quem videsis.

i Οὗτ Ϛ τ Ἱεροσολύμων ἡγούμεν Ϛ,] Οὕτως *Busb.* & *Hen.*

k Τῶν ἐναντία φρονούντων.] Τἀναντία φρονούντων in *iisdem*.

l Πέμπτῃ καὶ εἰκάδι,] Πεντεκαιδεκάτῃ 1 *Maccab.* 1. 55.

m Χασλοῦ, μ ἣ Μακεδόνας Ἀπελλαῖ Ϛ,] Ita legendum censui. Χασλοῦς in *Editis*. Χασλεῖ *Hen.* HUDS. Χασλεὺς Mensis, Macedonibus Ἀπελλαῖ Ϛ, qui à 24. Septembr. ad 24. Octobr. Ὀλυμπ. ρνγ'. Ita etiam in Chronico Eusebii. 1 Maccab. 1. v. 57. Χασελεῦ inf. c. 7. §. 6. Χασλοῦ· *Gen.* χασλαίυ· SPANH.

n Περιδύσας οὖν τ ναὸν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 4. SPANH.

o Λυχνίας —— θυσιαστήρια,] Vid. *Reland.* de Spoliis templi Hierosol. p. 19.

p Θυσιαστήρια,] Hic cum *Grotio* (ad 1 *Maccab.* c. 1. v. 23.) θυμιατήρια legendum censeo, nolui tamen sine auctoritate *Cod. MS.* aut *Epiphanii* (qui *Sacrarium* vertit) vocem istam in textum recipere.

q Τὰς καθημερινὰς θυσίας, ἃς προσέφερον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

r Καὶ διαφθείρας πᾶσαν τὴν πόλιν,] Omnia per Heliodorum gesta Antiocho tribuit, ut auctori: quod notatum *Usserio* ad A. M. 3836. & *Grotio* in 1 *Maccab.* c. 2.

s Οἰκοδόμησεν ἄκραν.] Τὴν πόλιν Δαυὶδ & ἐχύρωσε αὐτοῖς εἰς ἄκραν 1 Maccab. 1. v. 35. SPANH.

t Καὶ δεινὰ] Illud καὶ è *Cod. Hen.* & *Vet. Interpr.*

v Τῆς περὶ τ αὐτῶν Θεὸν θρησκείας,] Τὴν περὶ τ. αὐ. θρησκείαν *Hen.*

x Οἰκοδομήσαντας δ'] Οἰκοδομήσαντ Ϛ & mox καθιδρύσαντ Ϛ *Busb.*

y Καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 2. SPANH.

pulum cogerent imperata facere. Et multi quidem Judæorum, alii ſponte, alii pœnæ indictæ metu, Regis præceptis obſequebantur; eminentiſſimi vero & animo generoſi eum non curabant, ſed potiori loco habebant patrios ritus, quam metum pœnæ ejus, quam ille non obedientibus minabatur: & propterea quotidie vexati, & graviſſimis cruciatibus toleratis moriebantur. nam & flagellis cæſi & corpore mutilati, vivi adhuc & ſpirantes crucibus ſuffigebantur: mulieres vero ſimul & pueros quos illæ circumcidebant juſſu Regis ſtrangulabant, pueris de parentum crucifixorum cervicibus ſuſpenſis. ſicubi etiam reperiebatur liber ſacer aut lex, illico abolebatur, & apud quos reperti erant, & ipſi *tanquam* mali male peribant.

Samaritæ, negantes ſe Judæos eſſe, legatos mittunt ad Antiochum.

5. Samaritæ autem, cum viderent Judæos iſta pati, non amplius ſibi cum illis cognationem eſſe præ ſe ferebant, neque templum Garizitanum eſſe Dei maximi, * *ut prius*, *fatebantur*, ingenio ſuo, quod *ante* indicavimus, conſentanea facientes, dicenteſque ſe eſſe Medorum & Perſarum colonos: ab illis enim profecti ſunt. Miſſis itaque ad Antiochum legatis, cum epiſtola, quæ infra ſcripta ſunt ſignificarunt. "Regi Antiocho

Samaritarum litera ad Antiochum.

"Deo Illuſtri hæc verba ſubjiciunt Sidonii Sicima habitantes. Majores noſtri propter crebras "in regione coörtas peſtilentias, veterem quandam ſuperſtitionem ſequuti, conſuetudinem inſtituerunt diem iſtam obſervandi, quæ apud "Judæos vocatur Sabbatum: temploque ſine nomine in monte qui Garizin appellatur ædificato, ibi victimas pro more ſolennes offerebant. "Cum autem tibi viſum fuerit cum Judæis agere "pro eo ac mereatur eorum malitia, regii miniſtri exiſtimantes nos, propter conſanguinitatem, eadem cum illis facere, ſimili nos damnant "crimine, cum ſimus ab origine Sidonii. id quod "manifeſtum eſt ex tabulis publicis. Rogamus "ergo te, benefactorem & ſervatorem, ut mandare velis Apollonio regionis præſidi & Nicanori regiorum negotiorum procuratori, ne "quid *poſthac* nobis moleſti ſint, eadem ac Judæis crimini dantes, à quibus tam diverſi ſumus & moribus & origine: atque *obſecramus* "ut templum, quod nullo nomine inſignitur, "Jovis Hellenii appelletur. hoc enim facto erimus à moleſtiis liberi; operibuſque ſine metu "vacantes majora tibi poterimus tributa ſolvere." Samaritis iſta petentibus viciſſim miſit Rex epiſtolam hujuſmodi verbis. "Rex Antio-

Antiochi reſponſum ad Samaritas.

"chus Nicanori. Sidonii qui Sicima incolunt "miſerunt ad nos *petitionis* commentarium *quem* "hiſce incluſum *dedimus*. Quoniam igitur nobis & amicis in conſilium adhibitis repræſentarunt *legati* ab iis miſſi, ea quæ Judæis vitio vertuntur nihil ad ſe pertinere, ſed illis placere ex

καὶ ἀποσκόπους, οἱ προσαναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπεσταλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ιουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ διὰ δυλάβειαν τῆς ἐπηγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάκτο, οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀγνῶς, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τὸ δὲ πάλαι μὲν ἐθῶν πολίτικα λεγόν ἔχον ἢ τὴν τιμωρίας, νῦν δὲ πάσχοντες ὑπείληφεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο καὶ πᾶσαν ἡμέραν [z] αἰκιζόμενοι καὶ πικροῖς βασάνοις ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες [a] ἀνεσταυροῦντο· τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν ἐς τοὐπίσω, καὶ τῷ τοῦ Βασιλέως προαιρέσιν, ἀπῆγχον, ὅτι τὰ τραχήλων αὐτοὺς τῶν [b] ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπερ βίβλος δυρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς [c] δύρεθείη καὶ ὅτι [d] κακοὶ κακῶς [e] ἀπώλοντο.

ε'. Ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ Σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς Ιουδαίους, [f] οὐκέθ' ὁμολόγουν [g] αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, διὸ τὸ ἐν Γαριζεὶν ναὸν τοῦ μεγίστου Θεοῦ, [h] τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα, ὡς δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς Μήδων ἀποίκους καὶ Περσῶν· καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Αντίοχον πρέσβεις, καὶ ὑπομνηματισμὸν, ἐδήλωσαν τὰ ὑπογεγραμμένα, "Βασιλεῖ Αντιόχῳ Θεῷ Επιφανεῖ ὑ"πόμνημα παρὰ τῶν ἐν Σικίμοις Σιδωνίων. Οἱ ἡμέτε"ροι πρόγονοι διά τινας [i] συχνὰς τῆς χώρας λοιμοὺς, "παρακολουθήσαντες δεισιδαιμονίᾳ τινὶ παλαίᾳ, ἔθος "ἐποιήσαντο σέβεσθαι τὴν παρὰ τοῖς Ιουδαίοις λεγομένην "[k] Σαββάτων ἡμέραν· ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ "Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτοῦ τὰς "καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ιουδαίοις τῆς πονη"ρίας αὐτῶν ἀξίως ζητουμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοι"κοῦντες, οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς [l] ταὐτὰ ποιεῖν "ἐκείνοις, τῆς ὁμοίας αἰτίας [m] παρεπίπτουσιν, ὄντων "ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν Σιδωνίων. καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν "ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγεγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε, "τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρακαλεῖν Απολλωνίῳ τῷ "[n] μεριδάρχῃ, καὶ Νικάνορι [o] τῷ τὰ βασιλικὰ πρά"γματα, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν, παρακεῖσθαι τοὺς τῶν Ιου"δαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλ"λοτρίων ὑπαρχόντων· παρακαλοῦμεν δὲ τὸ ἀνέ"νυμον ἱερὸν [p] Διὸς Ελλωίου. γινομένων γὰρ τούτων πα"σόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι· τοῖς δὲ ἔργοις μετ' ἀδείας "παρανέχοντες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς παρού"σας." ταῦτα τῶν Σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντιπέμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. "Βασι"λεὺς Αντίοχος Νικάνορι. Οἱ ἐν Σικίμοις Σιδώνιοι "ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ "οὖν [q] συμβαλλομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων πα"ρέσχον οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς "τῶν Ιουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς Ελ"λωικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι χρῶμενοι ζῆν, ἀπολύομέν τε "αὐ-

z Αἰκιζόμενοι] Huc illa ſpectare videntur *ad Hebræos*, c. XI. v. 35, 36.

a Ανεσταυροῦντο·] Crucifixio Syriaca pœna. REL.

b Ανεσταυρωμένων γονέων] *Al.* ἀνασταυρωμένων.

c Εὑρεθείη] *Al.* δύρηθ & δύρεθείη.

d Κακοὶ] Id eſt, ὡς κακοί. non enim *malos* dicere aut haberi voluit eos, quicunque legis divinæ codices apud ſe habebant. Vide *Gatakerum* in *Adverſ. Miſcell.* l. 2. c. 20. HUDS. Tollendum putat *Coccejus*; immerito, nam omnes *MSS.* etiam *Lugd. Bat.* agnoſcit. HAV.

e Απώλοντο.] Απώλοντο *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

f Οὐκέθ' ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν,] Vid. lib. XI. c. 8. §. 6. lib. 9. c. 14. §. 3. *Montacutii* Apparatum, p. 281. *Ejuſdemque* Acta & Monumenta, p. 460. & 470. HUDS. Conf. ſup. lib. 9. c. 14. §. 3. SPANH.

g Αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς] *Al.* ἑαυτοὺς.

* *Ut prius*,] Illa, *ut prius*, ex *Vet. Interpr.*

h Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα,] Τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα ὧν δεδηλώκαμεν.

i Συχνὰς] Αὐχμοὺς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Σαββάτων ἡμέραν.] Τῶν σαββάτων in *iiſdem MSS.*

l Ταὐτὰ ποιεῖν ἐκείνοις,] Ita ex *Epiphanio* reſcripſi. ταῦτα in *Editis* & *MSS. Gr.*

m Παρεπίπτουσιν,] Παραπίπτουσιν (*Lugd. Bat.*) *Busb.* παρεπίπτουσιν *Hen.*

n Μεριδάρχῃ,] Μεριδάρχῃ, *noſtrarum partium judici*, vertit *Epiphan.* Idem Apollonius, tributorum collectioni præfectus, Μυσάρχης dicitur 2 *Maccab.* c. 5. v. 24. ad quem locum vide *Grotium.* HUDS. Μεριδάρχῃ, noſtrarum partium Judici. *Ruſin.* SPANH.

o Τῷ τὰ βασιλικὰ πράγματι,] Ita *Hen.* τὰ deeſt *ceteris.*

p Διὸς Ελλωίου·] Ita & *Zonaras.* Διὸς Ελλωῖ *Hen.* in melioribus *Epiphanii* libris *Graci Jovis*, in aliis, *Cretæi Jovis.* Διὸς Ελλωίου meminit *Herodotus*, l. 9. c. 7. Διὸς Ξενίου legendum aliquis ſuſpicaretur ex 2 *Maccab.* c. 6. v. 2. Vide *Uſſerium* ad A. M. 3837. HUDS. Διὸς Ελλωίου templum, quod in monte Garizim. Ejuſdem Jovis eo nomine à Græcis culti mentio in antiquis nummis Syracoſanorum ΔΙΟΣ ΕΛΛΑΝΙΟΥ, item in Ægina culti apud Ariſtophan. Equit. p. 157. & Pindar. Nem. Od. v. p. 370 καὶ βωμὸν πατέρος Ελλανίου· SPANH. Vide Nummos in fine Tomi II. & Commentarium noſtrum ad Parutam. HAV.

q Συμβαλλομένοις ἡμῖν] *Al.* Συμβεβλημένοις.

r Επίσε-

"αὐτὰς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν, καθά-
"περ ἠξιώκασι, πεσσυγορράφητω Διὸς Ελλωνίε." ταῦ-
τα δὲ καὶ Απολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ [r] ἐπέστειλεν ἔτ[ους]
[s] ἑκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς [t] Εκατομβαιῶνος
[v] ὀκτωκαιδεκάτῃ.

"Græcorum inſtitutis vivere, & culpa quam
"ſuſtinent eos libero, voloque ut eorum tem-
"plum, quemadmodum petierunt, Jovis Helle-
"nii cognominetur." Eadem etiam & Apollo-
nio regionis præſidi ſcripſit anno XLVI. menſis
Hecatombæonis XVIII.

Templum Garizitarum Jovis Hellenii cognominatum.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Αντιόχε κωλύσαντος τοῖς πατρώοις νόμοις χρῆσθαι τὸς Ιουδαίους, μόνος ὁ Ασαμωναίε παῖς Ματταθίας κατεφρόνησε τε βασιλέως, καὶ τὰς Αντιόχε στρατηγὰς ἐνίκησε. περὶ τελευτῆς Ματταθίε καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν [x] Μωδιείμ κώμῃ τῆς Ιουδαίας, [y] ὄνομα [z] Ματταθίας, υἱὸς Ιωάννε, τε Συμεῶνος, τε [a] Ασαμωναίε, ἱερεὺς ἐξ ἐφημερίας [b] Ιωαρείβ, Ιεροσολυμίτης. ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ πέντε, Ιωάννης ὁ καλούμενος [c] Γαδδῆς, καὶ Σίμων ὁ κληθεὶς [d] Ματθῆς, καὶ Ιούδας ὁ καλούμενος [e] Μακκαβαῖος, καὶ Ελεάζαρος ὁ κληθεὶς [f] Αὐρὰν, καὶ [g] Ιωνάθης ὁ κληθεὶς [h] Απφῦς. ὅτε οὖν ὁ Ματταθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάσασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸν ναὸν τὴν σύλησιν, καὶ τὸν ὠλιθρον τὰς συμφορὰς· ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἄτως [i] ἀδόξως.

Β'. Ελθόντων δὲ εἰς τὴν [k] Μωδιεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τε βασιλέως [l] καθεσταμένων [m] ἐπὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν τὸς Ιουδαίους ἃ διετάκτο, καὶ θύειν τὸς ἐκεῖ κελεύοντων ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσαι· διὰ δὲ τὴν δόξαν, τήν τε διὰ τἄλλα καὶ διὰ [n] τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν Ματταθίαν πρωτοκατέρχειν τῶν θυσιῶν, καταχαλεσθήσεσθαι γὰρ αὐτῷ καὶ τὸς πολίτας, καὶ διὰ τοῦτο τιμηθήσεσθαι παρὰ τε βασιλέως. ὁ Ματταθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, εἰ καὶ πάλλα πάντα ἔθνη τοῖς Αντιόχε προστάγμασιν ἢ διὰ φόβον ἢ δι' [o] εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί [p] τινας αὐτὸς

CAP. VI.

VIII.

Quomodo, Antiocho vetante Judæos patriis uti legibus, ſolus Mattathias Aſamonæi filius Regis mandata contempſit, & poſtea Antiochi duces prælio ſuperavit. De obitu Mattathiæ & ſucceſſione Judæ.

PER idem vero tempus habitabat in Modim, vico Judææ, quidam nomine Mattathias, filius Joannis, filii Symeonis, filii Aſamonæi, ſacerdos ex vice Joaribi, Hieroſolymita. Huic autem erant filii quinque, Joannes cognomine Gaddes, & Simon Matthes appellatus, & Judas vocatus Maccabæus, & Eleazarus qui Auran dicebatur, & Jonathas cognomento Apphus. Iſte ergo Mattathias deflebat apud filios *miſerum* rerum ſtatum, & urbis direptionem, & templi ſpoliationem, populique calamitates; ajebatque præſtare mori eos pro patriis legibus, quam vivere tanto cum dedecore.

Mattathias Maccabæorum pater. 1 *Maccab.* c. 2.

2. Cum autem in Modim vicum veniſſent, qui à Rege *in hoc* conſtituti erant ut Judæos ad mandata ejus exſequenda cogerent, juberentque eos, qui illic aderant, rem divinam facere prout Rex juſſerit; atque Mattathiam rogaſſent, qui gloriam cum ex aliis tum ex doctrina aſſequutus fuerat, ut præiret immolando, ſequuturos enim eum cives, & id ipſi honori fore apud Regem: Mattathias, ſe non ita facturum eſſe, dicebat, nec, ſi aliæ gentes omnes Antiochi mandatis, ſive ob metum ſive placendi ſtudio, obſequerentur,

---

r Επίστειλεν ἔτ[ους]] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* ἐπίστειλε. mallem ſane ἐπιστείλαμεν, ſi illa ταῦτα ϛ καὶ, &c, pars eſſent Epiſtolæ Antiochi.

s Εκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ,] Anno XLVI. ſed neſcio à qua Epocha deducto. *Uſſerius.* Samaritani ſupplicationis ad Antiochum miſſæ reſponſum non anno XLVI. (ut eſt apud *Joſephum*) ſed CXLVI. menſis *Hecatombæi*, i. e. *Julii* XI. pergratum acceperunt. *Foy-Vailant* in *Hiſtoria Regum Syriæ*, p. 180. Nullus dubito, quin pro μϛ'. legendum ſit ρμϛ'. ſecundum æram *Seleucidarum*. Vide infr. c. 7. §. 2.

t Εκατομβαιῶνος] Quod Antiochus ita tempus notarit, ingenue fateor me non intelligere: niſi, quod credo, fuerit is Εκατομβαιὼν Calippicus Lunaris. & ſane non dubito, quin verum ſit. SCALIG. lib. 1. *de Emend. Temp.* p. 49. Nomen Εκατομβαιῶνος hic ferri non poteſt. Aſiæ enim reges non utuntur menſium Atticorum appellationibus. in uno *Regis Galliarum* codice, μηνὸς Υπερβερεταίου ιη'. [μηνὸς Εκατομβαιῶνος Υπερβερεταίου ιη'. (ὀκτὼ καὶ δεκάτῃ *Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Hen.*] Quæ ſcriptura nihil nos juvat. nullus enim apud Syro-Macedonas Υπερβερεταῖος appellatur. Propius accedit ad verum *Epiphanii* verſio, *menſe Echato* [*menſe Echate* in aliis *Codd.*] unde reponendum conjicio μηνὸς ἐχάτου *menſis ultimi*, id eſt, *Gorpiæi*. qua voce ſciolus aliquis nomen proprium menſis Syro Macedonici mendoſum latere exiſtimans, Εκατομβαιῶνος reſcripſit; quod ad ἐχάτου ex omnibus menſium nominibus proxime accedit. PETITUS in *Animadverſ. ἀνεκδότοις*, tom. 3. p. 673.

v Ὀκτωκαιδεκάτῃ.] Id eſt, *Julii* XIV. ut dicit *Cappellus* ad A. M. 3833.

x Μωδιείμ] Μωδεὶν l. 1. *de Bello Jud.* Μωδεῖν *Busb.* Μωδαεῖ (*Lugd. Bat.*) *Hen.* Μωδαεὶμ *Suid.* ex *Joſepho*. Varie Μωδιεὶμ, Μωδεὶν, Μωδεὶν, Μωδεεὶν in *Maccabaïcis*. Μωδεεὶμ *Euſebio*. Dicitur *Modim* apud *Hieronymum*, & *Modim* vel *Modin* in *Epiphanii* libris. Videſis *Druſium* ad *Sulpicium* l. 2. c. 12. *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 2. v. 1. & *Relandum* in *Paleſtina Sacra*, p. 901. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 3. item infr. c. XI. §. 2. SPANH.

y Ονουα] Ονόματι *Hen.*

z Ματθίας,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* Ματθίας in *Editis Aliiſque*. HUDS. Ματθίας 1 Maccab. 1. conf. infr. lib. 14. c. 10. §. 4. SPANH.

a Ασαμωναίε,] Eo modo *Busb. Hen. Zonar.* & meliores *Epiphanii* libri, Ασαμωναίε in *reliquis*. Videſis *Simſonum* ad *A. M.* 3837. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3837.

b Ιωαρείβ,] Perperam Ιωαρὶς *Hen.* atque *Jobab* apud *Epiphanium*. nam Joaribi familia inter XXIV. ἐφημερίας prima eſt 1 *Chron.* c. 24. v. 7.

c Γαδδῆς,] Ita etiam *Zonaras*. Rectius forſan Γαδδὶς 1 *Maccab.* c. 2. v. 2. quo modo etiam legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Καδδὶς 1 Macc. II. 3. Conf. infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

d Ματθῆς,] Θαδὴς *Busb.* Θαθὶς *Hen.* & *Zonar.* Parum refert (inquit *Grotius*) an Θαθὶ cum *Maccabaïco* legas an Ματθὶς cum *Joſepho*. utrumvis enim dicas, Syriace *ferventem* ſignificat. HUDS. Pro Ματθὶς 1 Macc. II. v. 3. Θαθὶ *Ruſin.* Thaſi. SPANH.

e Μακκαβαῖος,] Ideo Judas dictus eſt *Maccabæus*, quod in vexillis ſcriptum habuerit per ſigla (ut *Juſtinianus* loquitur) ſententiam eam quæ exſtat *Exod.* 15. v. XI. *Mi Camoca Baelohim Jehovah, Quis ſimilis tui inter Deos, Domine*. Solent enim Hebræi primas literas nominum colligere, & ex eis collectis vocem fingere compendii cauſa, ut *MaCHaI* ex vocibus modo allatis.

f Αὐρὰν,] Non aliter *Zonaras*. Αὐαρὰν 1 *Maccab.* c. 2. v. 5. HUDS. Αὐαρὰν 1 Macc. I. 5. Confer infr. c. 9. §. 4. ὁ Σαυαρὰν 1 Maccab. VI. 43. SPANH.

g Ιωνάθης] *Al.* Ιωνάθαν & Ιωνάθας.

h Απφῦς.] In Græcis *Joſephi* Απφῦς vel Αφῦς, in *Latinis*, inverſo ordine, *Eleazarus qui Apphus, Jonathan qui Abaron*.

i Αδόξως.] *Lugd. Bat.* ἀτιμῶς.

k Μωδιεὶμ] Μωδαεὶ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) vide *Annott.* ad ſuper. §. 1.

l Καθεσταμένων] Ita ex *Lugd. Bat.* Reliqui καθισταμένων. HAV.

m Επὶ τῷ ποιεῖν ἀναγκάζειν,] Επὶ τὸ ποιεῖν *Hen.*

n Τὴν εὐπαιδίαν,] Male vertitur *doctrina*. De Mattathiæ enim doctrina nihil, de liberis multum habet Joſephus: neque unquam εὐπαιδία ad doctrinam, ad liberos ſemper refertur. Εὐτεκνίαν certe (id enim εὐπαιδία) in magna parte felicitatis ponit *Ariſtoteles*; & apud Judæos potiſſimum honorifica fæcunditas, infamis ſterilitas. Non numerum autem ſolummodo, ſed & indolem liberorum complectitur εὐπαιδία, ſive εὐτεκνία, τέκνων (*Sc.*) ἐν ᾗ πολλὴ τὸ ἀγαθὸν, ut ait *Ariſtoteles* Rhetor. I. 22. Ed. *Sturm.* IBBETSON.

o Εὐαρέσκειαν] Εὐαρεστίαν ſolus *Busb.* HUDS. Εὐαρεστίας in Schol. Græc. ad Exod. XXIV. 18. & Λήψεσθε LXX. Gen. V. 23. VI. 9. &c. SPANH.

p Τινας αὐτοὺς] Τινας αὐτοῖς *Hen* & *Busb.*

tur, *eosque* obsequuturum se cum filiis ut patrium cultum relinquerent. Ubi vero ille conticuit, accessit homo Judæus in oculis omnium & ex mandato Regis sacrificavit. id quod videns Mattathias indignatus, ipse cum filiis suis gladios gerentibus in eum irruit, illumque ipsum *ad aram* obtruncavit, & Apellem præfectum regium, qui *sacrificare* cogebat, interfecit una cum paucis militibus: dirutaque ara exclamavit, dicens, "si "quis patrii ritus studiosus est Deique cultus, "exeat post me." Atque hæc loquutus cum filiis in solitudinem contendit, relictis in oppido suis omnibus facultatibus. Idque multi imitati, & ipsi cum liberis & uxoribus in desertum profugerunt, & in speluncis habitarunt. Ista cum audissent duces regii, assumptis quotquot in arce Hierosolymitana erant militibus, Judæos in solitudinem insequuti sunt: eosque assequuti, primum quidem illis persuadere conabantur, ut pœnitentia ducti eligerent quæ in rem suam essent, neque eam sibi necessitatem imponerent, ut belli lege cum illis agerent. Cum vero dictis non parerent, sed in diversam irent sententiam, pugna cum illis commissa est die Sabbati: & ita ut erant in speluncis combusti sunt, nihil repugnantes, & ne obsepto quidem *specu* aditu. Etenim propter religionem diei à vi arcenda abstinuerunt, nolentes Sabbatum, etiam cum in malis essent, profanare. Lege enim sancitum est, ut illa die otium ageremus. Interierunt itaque una cum *suis* uxoribus & liberis in speluncis suffocati, ad homines mille. Multi autem è periculo evaserunt, &, cum Mattathiæ sese adjunxissent, eum sibi ducem constituerunt. Ille vero eos etiam Sabbatis pugnare docebat, dicens, "si hoc non fecerint, "legem etiam servantes, sibi ipsis hostes fore, "quandoquidem fiet ut inimici illos eo die ag- "grederentur, cum vim non propulsarent, adeo- "que nihil prohibiturum esse, quin omnes hoc "pacto absque pugna pereant & tollantur." Ista loquutus *hoc ipsum* eis persuasit: atque hactenus nobis mansit *consuetudo*, ut Sabbatis etiam, urgente necessitate, pugnaremus. Mattathias igitur, cum magnam circa se manum collegisset, & aras evertit, & defectores occidit, quotquot deprehendere potuit (nam multi *illius* metu ad gentes in circuitu dispersi fuere) puerosque nondum recutitos circumcidi jussit, pulsis illinc, quibus id negotii datum erat ut prohiberent.

Mattathias Judæum deastris sacrificantem obtruncat. 1 Maccab. c. 2.

Judei Sabbati pugnare nolentes occiduntur. 1 Maccab. c. 2.

Mattathias persuadetur etiam Sabbato pugnare. 1 Maccab. c. 2.

3. Cum autem annum imperasset & in morbum incidisset, advocatis filiis, ubi illos circa se stitisset, "Equidem ego, inquit, filii, viam o- "mnibus calcandam ingredior. At vobis consi- "lium meum commendo, oroque & obsecro ne "male id custodiatis, sed, illius qui vos genuit "nutrivitque voluntatis non immemores, serva- "te ritus patrios, veteremque reipublicæ for- "mam, in discrimen adductam, ite restitutum, "non seducti ab iis, qui, aut sponte aut necessi- "tate coacti, *eam *hostibus* produnt: sed vosmet

Mattathias filios suos ad legis defensionem animat. 1 Maccab. c. 2.

μὴ τὰ τέκνων τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὴ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθών τις τῶν Ιουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν ἐπὶ ὰ προσέταξεν Αντίοχος, ζυμωθεὶς ὁ Ματταθίας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας· καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπελλῆν, ὃς [q] ἐπηνάγκαζε, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀνέκραξε, εἴπερ ζηλωτὴς ἐστὶ τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τοῦ Θεοῦ θρησκείας, ἑπέσθω, φησὶν, ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὸν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ [r] πολλοὶ ποιήσαντες [s] μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὸν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶναι συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Ιεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὸν ἔρημον, τοὺς Ιουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν μεταγνόντας αἱρεῖσθαι τὸ συμφέρον, καὶ μὴ προσέχειν αὐτοῖς ἀναγκάζειν ὥστε αὐτοῖς [t] χρῆσθαι [v] πολέμῳ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ τἀναντία φρονούντων, συμβάλλειν αὐτοῖς εἰς μάχην Σαββάτων ἡμέρᾳ· καὶ ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. ἔφασαν γὰρ τὴν ἡμέραν ἄγειν τὸν ἑορτὴν, μηδὲν ἐν κακοῖς προσδέχεσθαι τὸν τῶν Σαββάτων τιμὸν θελήσαντες. λέγειν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις [x] συμπνιγόντες τοῖς σπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ Ματταθίᾳ προσέθεντο, καὶ ἐκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ [y] καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι, λέγων, "ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο, [z] Φυ- "λαττόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν "μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσ- "βαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων· [a] κωλύσειν τε "μηδὲν, οὕτως ἁπαντὶ πάντας ἀπολέσαι." ταῦτ' εἰ- πὼν, ἔπεισεν αὐτούς· καὶ [b] ἄχει δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, καὶ Σαββάτοις, εἶπόν δήπου, μάχεσθε. ποιήσας οὖν δυνάμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν Ματταθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑποχείριους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ἀλλοδαπίαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐ περιτετμημένους ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς [c] ἐπὶ τῷ κωλύειν καθιστάμενος ἐκβαλών.

γ'. Ἀρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προεισπίμενος αὐτοὺς, "ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὦ παῖδες, ἄπειμι [d] τὴν τῆς "εἱμαρμένης πορείαν. [e] παρατίθεμαι δὲ ὑμῖν τὸν μὸν "φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ἀμελεῖν κακὸν αὐτοῦ "φύλακας, ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑ- "μᾶς καὶ θρεψαμένου προαιρέσεως, ἐθέλειν τε σώζειν τὰ "πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἴκεσθαι τὴν [f] ἀρχαίαν "πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι· μὴ συμφερομένους τοῖς ἢ διὰ "βί-

q Ἐπιωάγκαζε,] Ἐπινάγκατε *Hen.*

r Πολλοὶ ποιήσαντες] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἄλλοι in *cæteris.*

s Μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν] Μετὰ τέκνων *Busb.*

t Χρῆσθαι πολέμῳ νόμῳ.] Χρήσασθαι *Hen.*

v Πολέμῳ] *Lugd. Bat.* πολεμικῷ.

x Συμπνιγέντες τοῖς σπηλαίοις] Ἐμπνιγέντες *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Καὶ Σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι,] Vid infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Hic de pugna Judæorum die Sabbati ante omissa; ibi vero Sabbatis, ut contra hostes pugnarent Judæi, auctor Mattathias. Confer infr. lib 14. c. 4. §. 2. SPANH. An vitæ discrimen pellat Sabbatum olim ambigebatur. REL.

z Φυλαττόμενοι τὸ νόμιμον,] Id est Legem de Sabbato non violantes, quod vitæ periculum amovet Sabbati observandi obligationem. Nam cum tacitæ exceptiones plerisque insint legibus, nulla est aut receptior aut justior quam ea quæ fluit ex necessitate. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* 2, 41, & ad *Matth.* c. 12.

a Κωλύσειν τε μηδὲν,] Κωλύσειν μηδὲν τὸ ἀμαχητὶ πάντας ἀπολέσθαι *Busb.*

b Ἄχει —— μάχεσθε.] Vid. ἄλωσ. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. lib. 13. c. 1. §. 3. Ita apud Synesium Epist. IV. p. 162. C. Navis gubernator Judæos, omisso navis gubernaculo Paraskeves tempore, in summa etiam tempestate, media nocte ad illud redit: νῦν γάρ, φησὶ, ὁ νόμος ἐάσησι, ἐπειδὰν νῦν σαφῶς ἡ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς θέσις. Ita Thalmudici de Sabbato, & Ramban in Jad. adde Petav. in Not. ad Synes. p. 47. SPANH.

c Ἐπὶ τῷ κωλύειν] Ἐπὶ τὸ κωλύειν *Hen.*

d Τὸν τῆς εἱμαρμένης πορείαν.] Τὸν εἱμαρμένον πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

e Παρατίθεμαι δὲ ὑμῖν] Παρατίθημι *Hen.*

f Ἀρχαίαν πολιτείαν ἀνακτᾶσθαι·] Ita *Hen. Busb.* (*L. B.*) & *Epiphan.* πατρῴαν in *Editis Aliisque.*

* *Eam* hostibus *produnt:*] Ea aut perdunt aut produnt, *Epiphan.*

"βάλητιν ἢ δι' ἀνάγκλω τοῦδιδῶσιν αὐτλῳ, [g] ἀλλ'
"ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγ-
"κης ἐπάνω ψυέσθαι, τὰς ψυχὰς ἅτως [h] παρεσκδασ-
"μένους, ὥστε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων, ἂν δέῃ, λα-
"μζομένους τῶθ' ὅτι τὸ θεῖον, πιστοὺς ὑμᾶς ὁρῶν, ἐκ
"ὑποφερόψεται, τὸ δ' ἀρετῆς [i] ἀγαστίμενον, ἀποδώσῃ
"πάλιν ὑμῖν [k] αὐτὸ, καὶ τλῳ ἐλδθερίαν ἐν ᾗ [l] ζήσεσθε
"μετ' ἀδείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαπαύσῃ.
"θνητὰ μὲν γὰ τὰ σώματα ὑμῶν ἐ ἐπίκηρα, τῇ δ' τῶν
"ἔργων μνήμῃ πάξιν ἀθανασίας λαμβάνῃ· ἧς ἐραῶθέν-
"τας ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τλῳ εὔκλειαν· ἐ τὸ μέγιστε
"ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον.
"μάλισε δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ἀλλήλοις παρακελδμαι, καὶ [m] πρὸς ὃ τὶς
"ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρε, πρὸς τῦτ' εἰκόνζας
"ἀλλήλοις οἰκείως χρῆσθαι τ ἀρετῆς. καὶ Σίμωνα μὲν
"τ ἀδελφὸν, σωέσῃ πρέσχονζα, πατρὸς [n] ἡγεῖσθε, ἐ
"οἷς ἂν ἔτ ἐμβελεύῃ πείθεσθε· Μακκαβαῖον δὲ τ
"σραλιᾶς, δι' ἀνδρείαν ἐ ἰσχυὸ, σρατηγὸν ἕξητε. τὸ γὰ
"ἔθνος ἅτ ἐκδικήσῃ, καὶ ἀμυνῆται τὺς πολεμίους.
"ὃ προσίεσθε δὲ τὺς δικαίους ἐ θεοσεβεῖς, ἐ τλῳ δυνά-
"μιν αὐτῶν αὔξετε.

δ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, ἐ τ Θεὸν ἐξάμε-
νος σύμμαχον αὐτοῖς γυέσθαι, ἐ τῷ λαῷ τλῳ ἰδίαν ἀνα-
σῶσαι πάλιν ἐ βίε σωηθῆναι, μετ' [p] ὀ πολὺ πλδτᾶ, ἐ
θάπεσαι μὲν ἐν [q] Μωδιείμ. πένθ ἐπ' αὐτῷ μέγα
ἐ λαὸ πανὸς ποιησαμένε, διεδέξαο τλῳ πρεσβείαν τ
πραγμάτων ὁ παῖς αὐτ Ἰούδας, ὁ καὶ Μακκαβαῖ, ἐκατος-
ῷ ἔτ ἐ πεντηκος-ῷ [r] ἕκτῳ. σωειλημένων δ' αὐτῷ προθύμως τ ἀδελφῶν ἐ τ ἄλλων, τὰς τε πολε-
μίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, ἐ τὺς σασιασμήσαντας εἰς
τὰ πάτρια τ ὁμοφύλων διεχρήσαο, ἐ ἐκαθάρισεν ἀπὸ
παντὸς μιάσμα τλῳ γλῶ.

"liberos me dignos præstantes & vi omni & ne-
"cessitate superiores estote, paratis animis, ut
"pro lege, si ita res ferat, moriamini, cogitan-
"tes Deum vos ipsos, si tales videat, non ne-
"glecturum, † sed æstimatione virtutis redditu-
"rum vobis quod amisistis, eamque vivendi li-
"bertatem restituturum, ut cum securitate mori-
"bus vestris perfruamini. Corpora enim vobis
"mortalia & caduca, sed *præclare* gestorum me-
"moriâ immortalitatem consequuntur; cujus a-
"more inflammatos vos aspirare volo ad gloriam,
"& ut maxima aggredientes non gravemini illis
"exsequendis immori. Præcipue autem vos ad
"concordiam hortor; & qua præstantiorem na-
"tura quemque fecerit, eatenus alii aliis cedatis,
"virtutem quisque suam exercentes. Et Simo-
"nem quidem fratrem, prudentia præcellentem,
"patris loco habete, ejusque consiliis *semper* ob-
"temperate: Maccabæum vero, fortitudine &
"robore egregium, in bello gerendo militiæ du-
"cem habebitis. ille enim popularium injurias
"persequetur, atque ulciscetur hostes. Denique
"conciliate vobis justitiæ & pietatis cultores, &
"*hoc pacto* vires illorum augebitis.

4. Ista filiis loquutus, Deumque precatus ut eis auxilio esse dignaretur, & populo pristinum suum vivendi morem restitueret, non multo post diem supremum obit, & in Modim sepelitur. Postquam autem à populo universo planctu magno deploratus est, rerum administrationem in se suscepit filius ejus Judas, cognomine Maccabæus, anno centesimo quadragesimo sexto. Cumque ei opem alacriter tulissent ipsius fratres alii-que, & hostes è regione expulit, & populares suos patria instituta violantes ferro peremit, terramque *suam* ab omni inquinamento expiavit. IX. *Mattathia defuncto Judas Maccabæus principatum occupat.* 1 *Maccab.* c. 3.

ΚΕΦ. ζ'. CAP. VII. X.

Quomodo Judas Apollonii & Seronis exercitus profligavit, ipsosque duces occidit: & non multo post Lysia & Gorgia superatis, Hierosolyma ascendit, templumque repurgavit.

Ὡς Ἰούδας τὰς Ἀπολλωνίε & Σήρων δυνάμεις κατέσρε-
ψεν, αὐτός τε σρατηγὸς ἀπέκτανεν· ἐ, μετ' οὐ πο-
λὺ Λυσίε & Γοργίε ἡττηθέντων, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνα-
βὰς τ ναὸν ἐκάθαρε.

Ταῦτ' ἀκούσας Ἀπολλωνίε ὁ τ Σαμαρείας σρατη-
γὸς, ἀναλαβὼν τλῳ δυνάμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τ Ἰού-
δαν. ὁ δ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ
μάχῃ, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτανεν· ἐν οἷς ἐ
τ σρατηγὸν Ἀπολλώνιον, ὃν καὶ τλῳ μάχαιραν, ἢ [s] χρῆ-
σασθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον, σκυλεύσας [t] εἶχε· πολεῖος
δ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλῶ λείαν ἐκ τ σρατο-
πέδε λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. Σήρων δ, ὁ τ
[v] Κοίλης Συρίας σρατηγὸς, ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκε-
χωρήκασι τῷ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη ἱκανὴν ποιήσα-
τὸ πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω
σρατεύσασθαι· προσήκειν ὑπολαμβάνων τὺς εἰς τὰ τ
βασιλέως προστάγματα παρανομοῦντας πειρᾶσθαι κολά-
ζειν. συναγαγὼν οὖν δυνάμιν, ὅσην παρλῦν αὐτῷ, προσ-
καπαλέξας δ καὶ τῶν Ἰουδαίων τὺς φυγάδας καὶ ἀσε-
βεῖς, ὅτι τὸν Ἰούδαν παρεγίνετο. προσελθὼν δ

Judas Apollonium vincit. 1 *Maccab.* c. 3.

Seron Judam adoritur. 1 *Maccab.* c. 3.

cum

g Ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμῦ, καὶ βίας πάσης] Ἀλλ' ἀξιῶσαι παῖδας ὄντας ἐμὰς ἐμμεῖναι καὶ βίας ἁπάσης *Hen.* (ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμῦ ἐμμεῖναι, καὶ β. π. *Lugd. Bat.*) ἀλλὰ παῖδας ὄντας ἐμῦ ἀξιῶ βίας τε πάσης *Busb.*

h Παρεσκδασμένους,] Παρασκδασμένους *Hen.* & *Busb.* Θρασκδασμένους in *Editis Aliisque.*

† *Sed æstimatione virtutis redditurum vobis quod amisistis,*] Sed vestram virtutem inspiciens reddet vobis libertatem, & retribuet quandoque ut cum securitate vestris moribus perfruamini. *Epiphan.*

i Ἀγαστάμενον,] Ἀπογδοστάμενον solus *Hen.*

k Αὐτὸ,] *L. B.* αὐτὰς.

l Ζήσεσθε μετ' ἀδείας] Ita in *Cod. Gall.* (& *L. B.*) ζήσεσθαι

in *reliquis.*

m Πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν] Πρὸς ἃ τὶς, dein πρὸς ταῦτα *Busb.*

n Ἡγεῖσθε;] Ita *Busb.* & mox πείθεσθε. quo modo legisse videtur *Epiphan.* ἡγεῖσθαι & πείθεσθαι in *reliquis.*

o Προσίεσθε δ] Προτίεσθαι *Hen.* & *Gall.* προσάξατε πρὸς ὑμᾶς πάντας τὺς ποιητὰς δ νόμε 1 *Maccab.* c. 2. v. 67.

p Οὐ πολὺ τελώτᾳ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 1. §. 3. SPANH.

q Μωδιείμ.] Ita legit & distinguit *Hen.* Μωδιεῖ, πένθ ἐπ' αὐτῷ μ. τ. λ. π. ποιησαμένε. Διεδέξαθ δ τλῳ τ.

r Ἑκτῳ.] καὶ ἑκτῷ *L. B.*

s Χρήσασθ] *L. B.* χρᾶσθ.

t Εἶχε·] Αὐτὸς ἔχει *Busb.* & *Hen.*

v Κοίλης Συρίας σρατηγὸς] Συρίας 1 *Maccab.* c. 3. v. 13.

cum processisset, illic castra metatur. Judas autem ei obviam factus, idque congrediendi animo, ubi vidit suos, tum quia pauci & inedia confecti essent, (nam *eo die* jejunaverant) ad pugnam *ineundam* parum alacres, animum audaciamque illis addebat, dicens, "non in multitu-
Judas suos animat. 1 Maccab. c. 3. "dine *militum* sitam esse victoriam, triumphum-
"que ex hostibus reportatum, sed in pietate er-
"ga Deum: idque compertissimum haberi *plu-*
"*rimis* majorum exemplis, qui cum ex jure &
"pro legibus suis & liberis dimicassent, multas
"sæpe hostium myriadas fuderunt. nemini enim
"injuriam facere magnas dat vires." Hæc ubi dixit, suis persuasit, ut, contempta hostium multitudine, cum Serone manus consererent; con-
Seron à Juda caditur. 1 Maccab. c. 3. gressusque fugavit Syros. prostrato enim duce universi sese in fugam conjiciunt, quasi omnis in eo posita esset salutis spes. Illos vero in campum usque persequutus, ex hostibus occidit ad octingentos: reliqui evaserunt in regionem maritimam.

XI. 2. Quibus rebus auditis Antiochus rex, istis vehementer iratus, copias suas omnes coëgit, multisque ex insulis mercenariis militibus assumptis, paravit primo vere in Judæam irrumpere. Verum cum, stipendio illis *in annum* numerato, vidisset thesauros deficere pecuniæque inopiam esse (nam neque tributa omnia reddebantur propter seditiones in gentibus *conflatas*, & ipse, vir magni animi & largitor, iis quæ habuerat non contentus erat) statuit primum in Persidem proficisci, & regionis istius tributa colligere. Cum
Antiochus relinquit Lysiam, qui Judæos ulciscatur. 1 Maccab. c. 3. itaque reliquisset Lysiam quendam, negotiorum procuratorem, apud ipsum auctoritatem habentem, & provincias à flumine Euphrate usque ad fines Ægypti & inferioris Asiæ, atque copiarum & elephantorum partem, jussit ut Antiochum filium suum usque ad reditum suum diligenter educaret, utque Judæa eversa, ejusque incolis in servitutem abductis, deleret Hierosolyma, & genus Hebræorum exstingueret. Et ista quidem cum Lysiæ in mandatis dedisset rex Antiochus, profectus est in Persidem, anno centesimo quadragesimo septimo, & Euphrate trajecto ascendit ad superiores provincias.

Lysias milites colligit, ut cum Judæis congrederetur. 1 Maccab. c. 3. 3. Lysias autem, delectis *ad hoc negotium* Ptolemæo Dorymenis filio & Nicanore & Gorgia, hominibus amicorum Regis potentissimis, eos cum quadraginta peditum millibus & septem equitum millibus dimisit in Judæam. Illi vero, ad urbem usque Emmauntem progressi, in loco campestri castra metantur. Illisque accedunt auxilia ex Syria & regione finitima, multique perfugæ Judæi: necnon & mercatores quidam, veluti illos empturi qui in servitutem redigendi erant, compedibus quibus captivos vincirent secum allatis, argentoque & auro in pretium illorum numerando. Judas autem, castris conspectis & adversariorum multitudine animadversa, mili-
Judas suos hortatur & rem militarem ordinat. 1 Maccab. c. 3. tes suos hortabatur ut forti essent animo, suade-

---

x Ἄχελ Βεθωρὸν] Ita in *Editis Aliisque.* Βαιθωρὼν *Hen.* ἴως ὀκτάστεως Βαιθωρῶν, vel Βεθωρῶν in 1 *Maccab.* c. 3. v. 6.

y Βεθωρὸν] *Gen.* Βεθώρων· 1 Macc. III. 16. Βαιθωρῶν. SPANH.

z Οὐκ ἐν —— ὠσιεῖν·] Victoria scil. non est in multitudine, sed infiducia in Deum & alacritate bellatorum posita. vid. lib. I. Antt. cap. XI. §. . . . τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ &c. SPANH.

a Ἄχελ ἐν πεδίῳ,] Ἐν τῇ καταβάσει Βαιθωρὼν ἴως ἐν πεδίῳ 1 *Maccab.* c. 3. v. 24.

b Εἰς τὴν Ἰδουμαίαν.] Εἰς γῆν Φυλιστιείμ 2 *Maccab.* 3. v. 24.

c Τῶν νήσων] Ai νῆσοι, Græcia. ☐ר. REL.

d Ἀναλαβεῖν,] Παραλαβὼν *Hen.*

e Ὀρέων] *Gen.* ὀρέων.

f Διήκοντα ποταμῷ,] Ex *Epiphanio* aliquis suspicaretur eum διέποντα legisse.

g Καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως] Καὶ τὰς ἡμίσεις τῆς δυνάμεων 1 *Maccab.* c. 3. v. 34.

h Ἀντίοχον τὸν μὲν αὐτὸν] Ita ex *MSS.* τὸν Ἀντίοχον in *Editis.*

x ἄχελ y Βεθωρὸν κώμης τῆς Ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ Ἰούδας ἀπαντήσας αὐτῷ, καὶ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην ἀφ' τε τὴν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νενηστευκόσιν γὰρ ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων· "z οὐκ ἐν "τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῶν πολεμίων κρατεῖν, "ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν· καὶ τοῦτο σαφέ- "στατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ἀφ' δι- "καιοσύνης καὶ τοῦ περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀ- "γωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἤδησαν μυριάδας. τὸ "γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δυνάμις." ταῦτ' εἰπὼν πεί- θει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τῶν πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσαι χωρῆσαι τῷ Σήρωνι· καὶ συμβαλὼν, τρέπει τοὺς Σύρους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φεύγειν ὥρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ἀπιδιώκων δ' a ἄχελ τοῦ πεδίου, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους· οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν b εἰς τὴν Φιλαλίαν.

β'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσιν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ c τῶν νήσων μισθοφόρους d ἀναλα- βών, ἡτοιμάζετο περὶ τὴν ἀρχὴν ἔαρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἀφανείμας, εὗρε τοὺς θησαυροὺς ἀπολείποντας, καὶ χρημάτων ἔνδειαν οὖσαν· οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐπλουτοῦντο διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στά- σεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν· ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων Λυσίαν τινὰ, δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτοῦ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Εὐφράτου e ὁρῶν καὶ τὰ κάτωθεν Ἀσίας ἀπὸ Εὐ- φράτου f διήκοντα ποταμοῦ, g καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, τρέφειν μὲν h Ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πάσης φροντίδος ἐπετέλεσε ἕως ἂν παραγένηται, καταστρε- ψάμενον τὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδρα- ποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐ- τῶν ἐκπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βα- σιλεὺς Ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα i τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ περαιωσάμενος τὸν Εὐ- φράτην ἀνέβαινε k πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.

γ'. Ὁ δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος Πτολεμαῖον τὸν Δορυ- μένους καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν, ἄνδρας δυνατοὺς l τῶν ἐν βασιλέως φίλων, καὶ ἀποδοὺς αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας τεσσαρεσκαίδεκα, ἱππεῖς δὲ ἐπακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δ', ἄχελ m Ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόν- τες, ἐν τῇ πεδινῇ καταστρατοπεδεύουσι. προσγίνονται δὲ αὐ- τοῖς σύμμαχοι n ἀπὸ τῆς Συρίας καὶ τῆς περιοίκου χώρας, καὶ πολ- λοὶ τῶν πεφυγότων Ἰουδαίων· ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐμπόρων τινες, ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, o πέδας μὲν κομίζοντες αἷς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρίου δὲ καὶ χρυσοῦ τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας κατανοήσας, ἔπειθε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν· καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τὰς

---

i Τῷ ἑκατοστῷ καὶ πεντηκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει,] Æra Seleucidarum CXLVII. sic 1 Macc. III. 37. SPANH.

k Πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας.] Id est, πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας. atque ita verba accipit *Epiphanius*, qui vertit, *ad superiores provincias*: nisi forsan πρὸς τὰς ἄνω σατραπείας legerit. πρὸς τὰς ἐπάνω χώρας 1 *Maccab.* c. 3. v. 27.

l Τῶν ἐν βασιλέως φίλων,] Τῶν φίλων τῶν ἐν βασιλέως *Hen.* τῶν φίλων ἐν βασιλέως 1 *Maccab.* c. 3. v. 38.

m Ἐμμαοῦς πόλεως] Alibi apud *Josephum* Ἀμμαοῦς. Juxta Emmaus quæ nunc Nicopolis dicitur, *Hieron.* ad *Dan.* c. 8. πλησίον Ἐμμαοῦ aut Ἐμμαοῦμ (1 *Macc.* c. 3. v. 40.) quod malit *Grotius*, qui censet ultimas literas vocis Ἐμμαοῦς debere mutationem recipere. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 758.

n Ἀπὸ τῆς Συρίας] Ἀπό τε Συρίας *Hen.* & *Busb.*

o Πέδας μὲν κομίζοντες] Πέδας μὲν κομίσαντες *Hen.* Ex hoc loco constat, πέδας pro πεδὰς reponendum esse 1 *Maccab.* c. 3. v. 41. quod notatum Cl. *Lowthio.*

τ νίκης ἐχοντας ἐν τῷ Θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σάκκους ωεριθεμένους, καὶ τὸ σιώπης αὐτοῖς ἀρχὴν ποιήσειν τῆς ἱκετείας ωροβὰ τὰς μεγάλας κινδύνους ὑποδείξαντας, τότω δυσωπῆσαι ωροσηχεῖν αὐτοῖς τὸ κῦ τ ἐχθρῶν κρατῆσαι. διατάξας δὲ τ ἀρχαῖον αὐτὸς τρόπον καὶ πάτριον κῦ χιλιάρχας καὶ ἑκατοντάρχας, καὶ [q] τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὸν τότων ἀπόλαυσιν φιλοζωΐας ἀπολ- μότερον μάχωνται, κατασεὶς τοιούτοις [r] παρορμᾷ λόγοις ωρὸς τ ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. "καιρὸς μὲν [s] ὑ- "μῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος δ παρόν, ὦ ἑτᾶ- "ροι, εἰς δίψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν [t] κατε- "λέλειπται. νῦν γὰρ ἐστιν ἀνδρείως [v] ἀγωνισαμένοις τὸν "ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν δ' αὐτὸν ἅπασιν ἀγαπη- "τὸν ὄντων, ἡμῖν [x] ὑπὸ ἐξουσίας δ θρησκεύειν τὸ θεῖον "ἔτι ποθητότερον εἶναι συμβέβηκεν. ὡς ἂν οὖν ἐν τῷ πα- "ρόντι κειμένων ὑμῶν, [y] ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τ δι- "καίμονα καὶ μακάριον ἀναλαβεῖν βίον· ἔστω δὴ "ὑμῖν ὁ κῦ τοὺς νόμους καὶ τὸν πάτριον σωήθειαν· ἢ τε "αἰσχρὸν παθεῖν, καὶ μηδὲν ἀπέρμα δ ὦμεν ὑμῶν [z] ἀπο- "λειφθῆναι, κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ὠμένων, ὅτως ἀγω- "νίζεσθε. τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν ἐμὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν "ὑπάρξειν ἡγούμενοι· τὸ δὲ ὑπὲρ τηλικούτων ἐπάθλων, "ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, εὐσεβείας, αἰώνιον τὸν "εὔκλειαν καθασκευάζειν πεπισευκότες, ἑτοιμάζεσθε τοι- "χαρεῖν, ὅτως τὰς ψυχὰς [b] ἡδρεπισμένοι ὡς ἄριστον "ἅμ' ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ιούδας ταῦτα ωροτρεψάμενος τὸν στρα- τιὰν [c] ἔλεγε. τ δὲ πολεμίων πεμψάντων Γοργίαν μὲ πεν- τακισχιλίους πεζῶν καὶ χιλίους ἱππέων, ὅπως διὰ τ νυκτὸς ὑπίπεσῃ τῷ Ιούδᾳ, καὶ ποῖς τῦτο ὁδηγὸς ἔχοντο αὐτοῦ τι- νας τ προφύγοντων Ιουδαίων, αἰσθόμενος ὁ δ Ματταθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τ πολεμίων ὑπιπτεῖν, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τ δυνάμεως. καθ' ὥραν δὲ δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ὑπὸ δ στρατοπέδῳ, δι' ὅλης [d] ὤδυε τ νυκτὸς ὑπὸ τοὺς ἐν [e] Εμμαοῦς τ πολεμίων. οὐκ εἰρὼν δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσειν αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορεύεις ἔγνω ζητῆσαι ὅπου ποτ' εἶεν. ωεὶ δὲ τ ὄρθρον ὑπεφάνη τοῖς ἐν Εμ- μαοῦς πολεμίοις ὁ Ιούδας μὲ τρισχιλίων φαύλως ὡπλι- σμένων διὰ πενίαν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἄριστα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευ- μένους, ωροτρεψάμενος [f] τοὺς Ιουδαίους, ὡς δ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖ, καὶ τὸ θεῖον ἤδη ποτ δ τοῖς οὕτω ἔχουσι τὸ κῦ τ ταλαίπωρον δ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαπήσαντος αὐτοὺς τ δυσψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. [h] ὑπεσὼν δὲ ἀπροσδοκήτως τοῖς πο- λεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὸν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀνθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν [i] μέχρι [k] Γαδάρων, καὶ τ πεδίων τ [l] Ιδουμαίας καὶ [m] Αζώτου δ [n] Ιαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡς ωεὶ τρισχι-

batque ut ſpem victoriæ in Deo collocantes ei more patrio ſupplicarent, centone amicti, atque eum cui in magnis periculis * conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes, ad eum hoc modo exorandum ut vires illis contra hoſtes ſuppeditaret. Diſtributis deinde more antiquo patrioque in tribunos ac centuriones ordinibus, & dimiſſis novis maritis, quique poſſeſſiones nuper acquiſiverant, ne illis fruendi deſiderio vitæ amantes timidius dimicarent, poſthæc milites ſuos ad pugnam excitat hujuſmodi oratione. "Non "aliud quidem tempus, ô ſocii, magis neceſſa- "rium vobis relictum eſt ad fortitudinem & pe- "riculorum contemptum, quam quod in mani- "bus habetis. Nunc enim fortiter dimicantibus "licet libertatem aſſequi, quæ ſuapte natura o- "mnibus deſiderabilis, nobis adhuc deſiderabilior "eſſe contigit, inde poteſtatem habituris Deum "*rite* colendi. Quaſi itaque res veſtræ in eo eſ- "ſent loco, ut *vel* eam recipiatis, & vitam bea- "tam felicemque renovetis (ex legibus ſcilicet "patriaque conſuetudine inſtitutam) vel turpiſſi- "ma patiamini, & cum omni ſtirpe veſtra perea- "tis, minus ſtrenue voſmet in pugna gerentes, "cum hac cogitatione inite prælium. Et quidem "vobis, etiamſi non pugnetis, moriendum eſſe "exiſtimantes, perſuaſique præter tanta præmia, "libertatem, patriam, leges, pietatem, vos æter- "nam manere gloriam, vos igitur accingite, ita "animis parati ac ſi cras prima luce cum hoſtibus "congreſſuri.

Cum hoſtibus congreſſurus ſuos oratione confirmat. 1 Maccab. c. 4.

4. Et iſta quidem Judas, ut ſuis militibus animos adderet, verba faciebat. At hoſtes Gorgiam miſerunt cum quinque peditum millibus & mille *delectis* equitibus, ut noctu Judæorum caſtra *derepente* adoriretur, perfugarum quorundam Judæorum ductu utens: quod ubi intellexit Mattathiæ filius, ipſe etiam ſtatuit in hoſtes caſtra tenentes impetum facere, idque *magis* quod diviſæ eſſent illorum copiæ. Cœna itaque tempeſtive ſumpta, multiſque in caſtris ignibus relictis, tota nocte iter faciebat ad hoſtes qui circa Emmauntem conſederant. Gorgias autem cum hoſtium neminem in caſtris offendiſſet, eoſque ſuſpicaretur metu ceſſiſſe & in montes ſeſe abdidiſſe, *inde* profectus ſtatuit ubinam eſſent quærere. At Juda ſub diluculum in hoſtium, qui ad Emmauntem erant, conſpectum venit, cum tribus hominum millibus, male armatis ob inopiam. Cumque vidiſſet hoſtes valide loricatos periteque admodum caſtra metatos, Judæos hortatus ut nudis etiam corporibus non vererentur prælio congredi, memoria repetentes quod Deus jam olim ita ſe habentes fecerit ſuperarare multitudinem majorem armatamque, eorum fortitudine mirifice delectatus; juſſit tubicines ſigna dare. Hoſtes diende ex improviſo adortus, injectoque illorum animis terrore & perturbatione, multos quidem *ſibi* reſiſtentes occidit, reliquos vero perſequutus eſt uſque ad Gadara, & Idumææ Azotique & Jamniæ campos. Ceciderunt autem il-

Judas ſtratagemate hoſtes ſuperat. 1 Maccab. c. 4.

---

p Ικετείας] *L. B.* ικεσίας.

* *Conſueverat ſupplicum habitum præ ſe ferentes,*] Sc. *Deus.* At malim *conſueverant*: ita ut in textu αὐτοῖς pro αὐτῷ reponatur.

q Τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις] Vid. 1 Macc. III. v. 56. SPANH.

r Παρορμᾷ λόγοις] Παρόρμα *Hen.*

s Ὑμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκαιότερος δ παρόν] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἡμῖν in *Editis Aliiſque.*

t Καταλέλειπται.] *L. B.* καταλείπεται.

v Ἀγωνισαμένοις] Ἀγωνισαμένης *Hen.*

x Ὑπ' ἐξουσίας] Ὑπὲρ ἐξουσίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ταύτην ἀπολαβεῖν,] Ταύτην τε ἀπολαβεῖν *Hen.*

z Ἀπολειφθῆναι,] Ὑπολειφθῆναι *Hen.* ἀπολειφθῆναι perperam in *Editis.*

a Ὑπάρξειν ἡγούμενοι] Ὑπάρξει *Hen.*

b Ἡνῳξεπισμένοι] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* cæteris deëſt vox ἡνῳξεπισμένοι.

c Ελεγε.] *L. B.* ἔλεξε.

d Ὤδυε τ νυκτὸς] Ita *Hen.* ᾤδυσε in *reliquis.*

e Εμμαοῦς τ πολεμίων.] Εμμαοῖ *Busb.* Εμμαοῦ *Hen.*

f Τοὺς Ιουδαίους,] Τοὺς ἰδίους *Busb.* atque ita in nonnullis *Epiphanii* libris.

g Δεῖ,] *L. B.* δεῖ.

h Επιπεσὼν δ ἀπροσδοκήτως] Εἶτα ἐμπεσὼν ἀπροσδοκ. *Busb.* Ὑπερεμπεσὼν ἐμπεσὼν *Hen.*

i Μέχρι] Ἄχρι Γαζαρῶν *Busb.* ἄχρι Γαζάρων *Hen.* Urbem hanc modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellari notavit Cl. *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679.

k Γαδάρων,] Γαζαρῶν in aliis MSS. SPANH.

l Ἰδουμαίας] Ἰουδαίας malit *Relandus*, tam hic loci quam 1 *Maccab.* c. 4. v. 15. HUDS. Confer Relandi Palæſtinam p. 68. 371. 598. 606. 759. 825. HAV.

m Αζώτου] Ασσαρημῶθ. 1 Macc. IV. 15. SPANH.

n Ιαμνείας.] Ιαμνίας *Hen.* & 2 *Maccab.* c. 4. v. 15. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 369. & *Relandum* p. 833.

• Τὰ-

illorum quasi ad tria millia. Judas vero suos milites hortatus est, ut spolia non concupiscerent: adhuc enim illis superesse certamen & prælium cum Gorgia ejusque exercitu: illis autem debellatis tum Gorgia ejusque exercitu: illis autem debellatis tum securos spolia lecturos esse dicebat, ut qui hoc solum faciendum haberent, & nihil aliud exspectarent. At hæc adhuc ad milites loquente Juda, Gorgiani *è monte* eminentes prospiciunt exercitum, quem in castris reliquerunt, fusum fugatumque, & castra incensa. nam fumus *qui ab* illis eminus *conspiciebatur* indicabat quod acciderat. Igitur ubi ista ita se habere intellexerunt Gorgiani, & Judæ agmen ad conflictum paratum animadverterunt, ipsi etiam territi in fugam versi sunt. Judas vero, quasi devictis absque pugna Gorgianis militibus, reversus, spolia diripiebat: captoque plurimo auro & argento, hyacinthoque & purpura, domum se recepit, lætus laudansque Deum ob res prospere gestas. ad libertatem enim *illorum* haud parum contulit *ejus diei* victoria.

Gorgiani in fugam conjecti. 1 *Maccab.* c. 4.

Lysias bellum rodintegrare parat. 1 *Maccab.* c. 4.

5. Lysias autem, clade illorum qui missi erant confusus, sequenti anno contractis delectorum hominum millibus sexaginta, & equitum quinque millibus assumptis, impetum in Judæam fecit; &, cum montana ascendisset, apud Bethsura Judææ vicum castra posuit. *Illi* obviam profectus est Judas cum decem *hominum* millibus; animadversaque hostium multitudine, Deum precatus ut sibi auxilio esset, præcursores hostium aggreditur, illosque superat; cumque ex iis ad quinque millia cecidissent, reliquis terrorem incussit. Lysias scilicet secum reputans quo animo essent Judæi, ad moriendum quidem parati, nisi cum libertate vitam agere liceret; eorumque desperationem, ut vim *insuperabilem* veritus, collectis quæ supererant copiis Antiochiam reversus est: atque ibi commoratus peregrinorum delectum habuit, & cum majori exercitu cogitabat iterum in Judæam impressionem facere.

Judas cum Lysiæ exercitu inferior pugnaturus, Deum implorat. 1 *Maccab.* c. 4.

Judas, hostibus toties profligatis, ad fanum lustrandum se confert. 1 *Maccab.* c. 4.

6. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Judas, advocata concione, dicebat, oportere illos, post tot victorias eis à Deo concessas, Hierosolyma ascendere, & templum purificare, atque consuetas hostias offerre. Ubi vero cum tota multitudine Hierosolyma accessit, & fanum desertum inveniebat, & portas exustas, & sponte enata in templo ob solitudinem virgulta, lamentari cum suis cœpit, templi spectaculo confusus. Deinde quibusdam è suis militibus delectis negotium dedit, ut eos qui custodiebant arcem oppugnarent, donec ipse fanum lustrasset. Cum autem illud summa cura repurgasset, *ei* intulit nova vasa, candelabrum, mensam, altare, ex auro facta omnia: ac præterea ad ostia vela appendit, foresque ipsas adjiciendas curavit. Quin & aram demolitus, novam ex lapidibus undique collectis, non ferro accisis, exstruxit. Vigesima autem & quinta die mensis

λίας. Ιούδας ὁ τ μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τὰς αὐτὰ στρατιώτας· ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνά τινα & μάχλην εἶναι πρὸς Γοργίαν & τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατησαντάς γε ὧν & τούτων, πᾶσι σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, ὁ τὸ μόνον ἔχοντας, καὶ μηδὲν ἕτερον ἐκδεχομένους. ἔτι δ' αὐτὰ διαλεγομένῳ ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, [p] ὑπερκύψαντες οἱ & Γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δ' στρατόπεδον ἐμπεπρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν οὐσι & συμβεβηκὸς δήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἅτως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τοὺς μὲ Ιούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, & αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δ' Ιούδας, ὡς ἐμάχητο [q] τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων, [r] ἀποστρέψας [s] ἀνῃρεῖτο τὰ σκύλα· πολλὸν δ' καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν [t] ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸ Θεὸν ὅτι τοῖς κατωρθωμένοις. ἐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλετο.

ε'. Λυσίας δ' συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῷ ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὅπλιτῶν συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς, ἐνέβαλεν εἰς τὴν [v] Ιουδαίαν· καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν [x] Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ιουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυριάδων Ιούδας· καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, [y] σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν Θεὸν δεξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῶν ὡς πενταχισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ὧν ἐπίφοβος. ἀμέλει κατανοήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ιουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πλουτᾶν, εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλεύθεροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν [z] ἀπόγνωσιν ὡς [a] ἰσχὺν, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Αντιόχειαν· & διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, & προσκαλούμενος μὴ μείζονος στρατοῦ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν.

ς'. Τοσαυτάκις δὲ ἡττημένων ἤδη τ Αντιόχου & βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ιούδας ἐκκλησιάσας, ἔλεγε, μὴ πολλὰς νίκας, ἃς ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀναβαίνειν δεῖν εἰς Ιεροσόλυμα, & τὸν ναὸν καθαρίσαι, & τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δ' προσιόντι [b] μὴ πάνυ & πλήθους εἰς Ιεροσόλυμα, & τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, & καταπεπρησμένας τὰς πύλας, & φυτὰ ἀφ' τῆς ἐρημίας αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ [c] βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μὴ τ ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει & ναῷ συνεχυθείς. ὁπλίσας δέ τινας τ αὐτὸς στρατιωτῶν, προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι [d] τέως τὴν ἄκραν φυλάττουσας, ἄχρι ἂν αὐτὸς [e] τὸν ναὸν ἁγνίσῃ. καθάρας δ' ὁπλιτῶς αὐτὸν, [f] εἰσήνεγκε καινὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, [g] ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα, [h] ἀπήρτησε δ & τι [i] προπετάσματα τ θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δ & τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, [k] ἃ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δ & εἰκάδι & [l] Χασ-

---

o Τοῦτο μόνοι ἴσχυσαν,] Ita *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.* jubebat quoque ita vel *μηδένα* scribere *Coccejus*) τοῦτον in *Editis Aliisque.* quo admisso *μηδένα ἕτερον* reponendum censeo.

p Υπερκύψαντες] Εκκύψαντες juxta 1 *Maccab.* c. 4. v. 19. HUDS. Μᾶλλον τι ἐκκύψαν ἐκ & ὄρους 1 Macc. IV. v. 19. SPANH.

q Τῶν Γοργίου στρατιωτῶν ἡττημένων,] Τῶν μὲ Γοργίου *Hen.*

r Αποστρέψας] Υποστρέψας *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.*

s Ανῃρεῖτο τὰ σκύλα·] Sic *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* ἀνῃρεῖ) perperam in *Editis.* Si quis ἀναιρεῖ) malit, per me licet.

t Υπέστρεψε, χαίρων,] Υπέστρεψε χαίρων, χαίρων *Hen.* & *Lugd. Bat.*

v Ιουδαίαν·] Ita etiam *Epiphan.* & *Zonar.* Ιδουμαίαν *Hen.* & 1 *Maccab.* c. 4. v. 29. Verum cum munimentum fuerit Judæorum καὶ σφόδρα ἰσχυρὸν τ Ιδουμαίας (ut 1 *Macc.* c. 4. v. 61. 2 *Macc.* c. 13. v. 19.) & urbs sita in finibus Judææ, ut 1 *Macc.* c. 14. v. 33. adscribi potest tam Idumææ quam Judææ.

x Βεθσούροις κώμῃ] Βαιθσούροις *Hen.* Βαιθσούροις 1 *Maccab.* 4. 29. & alibi. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 658. HUDS. Conf. *ejusd.* lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

y Σύμμαχον ἴσεσθαι τ Θεὸν] Σύμμαχον ἐπ' αὐτὸν ἴσεσθαι *Hen.* HUDS. Ἐπ' αὐτὰ *L. B.* quod forsan non est contemnendum. HAV.

z Απόγνωσιν] Conf. supr. lib. 11. c. 3. §. ..... τὴν ἀπόγνωσιν & τάξεως &c. Ἀπόγνωσις, ἀνελπισία *Hesychius*, malè ibi ἀνελπία, quod jam viderunt alii: hìc *desperationem* dicit. SPANH.

a Ἰσχὺν,] Ἰσχυρὰν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

b Μετὰ παντὸς & πλήθους] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* σὺν τῷ πλήθει *Busb.* μετασὰν & πλήθους perperam in *Editis.*

c Βεβλαστηκότα,] Αναβεβλαστηκότα *Hen.* & *Busb.*

d Τέως τὴν ἄκραν φυλάττοντας] *Lugd. Bat.* τὰς. Rectior tamen videtur *vulg.* lectio, opponitur enim mox ἄχρι. HAV.

e Τὸν ναὸν ἁγνίσῃ.] Ita *MSS.* & *Vet. Interpr.* τ ναὸν αὐτῶν ἁγνίσει in *Editis.*

f Εἰσήνεγκε καινὰ σκεύη,] Iterum cum *MSS.* & *Epiphan.* εἰσενέγκει & καινὰ σκ. in *Editis.*

g Εκ χρυσοῦ πεποιημένα,] Ex ligno fuisse hunc lychnuchum in Gemara legitur; ex sententia nempe R. Jose. REL.

h Απήρτησε] *L. B.* ἀπαρτῶν.

i Προπετάσματα τ θυρῶν,] Εκπετάσματα *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* HUDS. Vela januarum περιπετάσματα, non καταπετάσματα. REL.

k Οὐ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου] *L. B.* λελαξευμένων ὑπὸ σιδήρου.

l Χασ-

[l] Χασλεὺ μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Απελλαῖον καλοῦσι, ἧψάν τε φῶτα ἀντὶ τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ἀντὶ τῆς βωμοῦ, καὶ ἄρτους [m] ἀντὶ τοῦ τραπέζαν [n] ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ἀντὶ τῆς καινῆς θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὴ ταῦτα τῇ τοῦ ἡμέραν ἐκείνου γίνεσθαι καθ' ὃν καὶ μετέπεσεν αὐτῶν ἡ ἁγία θρησκεία εἰς βέβηλον καὶ κοινὸν συνήθειαν, μὴ ἔτη τρία. τὸ γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' Αντιόχου διαμεῖναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τρισίν· ἐτῇ γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τῆς Απελλαίου [o] μηνὸς, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τρίτῃ. ἀνενεώθη δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέραν πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ τοῦ Απελλαίου μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ τετάρτῃ. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι τῇ αὐτῇ Δανιήλου προφητείαν, περὶ [p] τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ γεγονέναι ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι Μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν.

ζ Εὐρίσκε δὲ Ιούδας μὴ τῶν πολιτῶν ἀνάπαυσιν τοῖς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδὲν ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἴδους, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τὰς θυσίας καθωσιωχὼν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς τὸν Θεὸν μὲν [q] τιμῶν, αὐτοὺς δὲ τέρπων. τοσαύτη δὲ ἐχρήσαντο τῇ περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν ἐθῶν ἡδονῇ, μὴ χρόνου πολλοῦ ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενοι τῆς θρησκείας, [r] ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου [s] μέχρι δεῦρο. τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν [t] φῶτα· ὀνόματι δ' ἐλπίδας οἶμαι τούτου ἡμῖν φανῆναι τὴν ἐξουσίαν, τὴν προσηγορίαν γενέσθαι τῇ ἑορτῇ. τῆχόσας δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε, καὶ [v] τὴν Βεθσοῦραν δὲ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως ἀντὶ φρουρίου αὐτῇ πρὸς τὸ δεῖσθαι τῶν πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσθαι.

Chasleu, quem Apellæum nominant Macedones, lumina in candelabro accenderunt, & ad aram suffitum fecerunt, panes mensæ imposuerunt, solidaque sacrificia super novo altari obtulerunt. Hæc autem eadem die facta sunt, qua triennio elapso mutata est eorum religio in profanam impuramque consuetudinem. accidit enim ut templum ab Antiocho desolatum eo in statu tribus annis permanserit. nam anno centesimo quadragesimo quinto ista templo contigerunt, vigesima & quinta die Apellæi mensis, Olympiade supra centesimam quinta & trigesima. Instauratum vero erat eadem die, quinta & vigesima Apellæi mensis, octavo & quadragesimo & centesimo anno, Olympiade vero centesima & quinquagesima quarta. Accidit autem ut templi desolatio fieret secundum id quod Danielus ante quadringentos & octo annos prædixerat. ostendit enim ipsum à Macedonibus eversum iri.

7. Egit autem Judas cum civibus per octo dies instaurationem sacrificiorum in templo, nullum omittens lætitiæ genus, sed magnificis splendidisque sacrificiis eos excipiens, hymnis etiam & psalmis Deum quidem honorans, populares vero oblectans. Tantum autem gaudii cepere ex hac rituum restitutione, libertate religionis post multum temporis inexspectato recuperata, ut legem posteris fecerint, quotannis solennes agere dies octo ob res templi restitutas: & ex eo tempore in hodiernum usque diem celebramus id solenne quod dicitur Lumina. hac festivitati, ut opinor, indita appellatione, quod illa nobis ex insperato affulserit *agendi* potestas. Cum autem urbi mœnia circumdedisset, turresque altas ædificasset contra hostium incursus, custodias in eis imposuit, urbemque Bethsuram munivit, ut ea tanquam arce uteretur, si quando ab hostibus in necessitatem adactus esset.

Judæorum lætitia ob sacrorum instaurationem.

Luminum festum institutum. 1 *Maccab.* c. 4.

ΚΕΦ. η'. CAP. VIII.

Ως Ιούδας τὰ πέριξ ἔθνη ἐχειρώσατο, καὶ Σίμων Τυρίων καὶ Πτολεμαέων ἐκράτησεν· καὶ ὡς Ιούδας τὸν Τιμόθεον νικηθέντα φεύγειν ἠνάγκασε, καὶ ἄλλα πολλὰ διεπράξατο μετὰ τὴν Ιωσήπου καὶ Αζαρίου πτῶσιν.

Quomodo Judas gentes finitimas subegit, & Simon Tyrios & Ptolemæos profligavit: utque Judas Timotheum prælio victum in fugam compulit, aliaque multa gessit post Josephi & Azariæ cladem.

Τούτων δὲ γενομένων, τὰ πέριξ ἔθνη πρὸς τὴν ἀναζωπύρησιν καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν Ιουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς ἐπισυστάμενα διέφθειρεν, ἐπέδρας καὶ ἐπιβουλὰς [x] αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα. πρὸς τούτους πολέμους συνεχεῖς [y] ἐκφέρων Ιούδας, ἐπεῖχεν αὐτοὺς τῶν καταδρομῆς, καὶ ὧν ἐποίουν [z] κακῶς τοῖς Ιουδαίοις, ἐπαύετο. καὶ τοῖς [a] Ησαὺ υἱοῖς Ιδουμαίοις κατ' [b] Ακραβατήνην

HIS ita gestis, finitimæ gentes, Judæorum vires exsuscitatas recreatasque ægre admodum ferentes, conspiratione facta multos occiderunt, insidiis dolisque eos in potestatem suam redigentes. Cum istis Judas assidue bellum gerens, conabatur eos ab incursibus cohibere, & à malis quæ Judæis intulerunt. Atque Idumæos Esavi filios ad Acrabatenam adortus, multos interfecit & depræ-

Judas Idumæos ulciscitur & Baaneses & Ammanitas. 1 *Maccab.* c. 5.

l Χασλεὺ μηνὸς,] Ex præced. c. 5. § 4. Χασλεὺ μηνὸς rescripsi. Χισλαίου in *Editis Aliisque.* Χασελεῦ 1 *Macc.* c. 4. v. 52. & 59. Τιβεθὺ μηνὸς *Hen.* HUDS. Conf. sup. c. 5. §. 4. SPANH.

m Επὶ τὴν τράπεζαν] *Gen.* ἐπὶ negligit.

n Επέθηκαν,] Επέθεσαν *Busb.* ἔθεσαν *Hen.*

o Μηνὸς, —— ἔτει,] Ita *Hen. Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* μηνὸς, ὀγδόῳ καὶ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει, Ολυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ τεσσαρακοστῇ καὶ τετάρτῃ. τὴν δὲ ἡμέραν &c. *Bas.* μηνὸς, ἡ κάθαρσις δ' ἐγένετο ἡ. κ. ρ. καὶ μ'. ἔτει, Ολυμπιάδι ρ'. καὶ ν'. καὶ δ'. τὴν δὲ ἡμέραν &c. *Gen.* Vide *Scalig.* ad *Can. Isag.* p. 294. & *Vossium* in *Chronol. S.* p. 152.

p Τετρακοσίων καὶ ὀκτὼ] *Gen.* υ'. καὶ η'. Sed *Lugd. Bat.* τριακοσίων scripturæ vitio. Vetus quoque *quadringentos & octo.* HAV.

q Τιμῶν,] Ετίμων, αὐτοὺς δ' ἔτερπεν *Hen.* ἔθυε, καὶ αὐτοὺς ἔτερπεν *Busb.* ἔθυε, καὶ ἑαυτοὺς ἔτερπεν legisse videtur *Epiphan.*

r Ως νόμον θῶνται] Καὶ νόμον ἔθεντο *Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Μέχρι δεῦρο.] Μέχρι δὲ τοῦ δεῦρο *Hen.* (μέχρι δὲ δεῦρο *L. B.*)

t Φῶτα·] Vocabatur (ut inquit Grotius ad *Joann.* c. 10. v. 22.) Φῶτα *Lumina*, quia per totos hos octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur, ut in titulo *Talmudico*, quo de hoc festo & festo Sortium agitur, traditum est. Videsis Cl. *Seldenum*, lib. 3. *de Synedriis*, cap. 13. §. 9. HUDS. Festum annuum restaurati à Maecabæo Templi indictum, quod Φῶτα vocarunt, Judæi 1 *Macc.* IV. v. 59. ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ· *Hebr.* חנוכה & *Gr.* Ανχνικαΐα vid. Joseph. ἀρχ. lib. XI. c. 4. §. 7. & *Scalig. de Emend.* p. 435. Item *Contra Apion.* lib. 2. §. 9. & 39. λυχνοκαΐαι apud Judæos frequentes. De cultu ἑορταστικῷ, de quo ibi vide Selden. de Jur. Græc. & Hebr. SPANH. Festum luminum. At חנוכה nomen est, quod & olim & nunc huic festo datur. Id φῶτα non notat, sed ἐγκαίνια. Forsan tunc quoque ab usu lucernarum plurimarum, quibus hoc festum celebrant, nomen gessit. Ceterum quod putet Josephus lumine illo designari lumen libertatis, quod iis insperato affulsit, non existimem. Solebant Judæi lumina in signum lætitiæ, uti & aliæ gentes, accendere: & in festo tabernaculorum, ad cujus imitationem hos dies octo celebrarunt, thyrsos quoque manibus gestantes (uti notatur 2 Hasmon. 10. 6. 7.) notum est quales delicias fecerint lychnis noctu accensis; sic ut inde potius hanc λυχνοκαΐαν repetendam crediderim. REL.

v Βεθσοῦραν δὲ πόλιν] Βεθσοῦραν *Hen.* Vide *Annott.* ad præced. §. 5. HUDS. Conf. *alios.* lib. 1 c. 1. §. 5. SPANH.

x Αὐτῶν ἐγκρατῆ γενόμενα.] Αὐτῶν κρατήσεσι οἰόμενα *Hen.* (*L. B.*) *Busb.* & *C.*

y Εκφέρων Ιούδας,] Εκφέρων ὁ Ιούδας *Hen.* & *Busb.*

z Κακῶς τοῖς Ιουδαίοις ἐπετέλουν.] Κακῶν *Hen. Busb.* & *C.*

a Ησαὺ] Ita C. & *Vet. Interpr.* Ησαῦ υἱοῖς καὶ Ιδουμαίοις *Hen.* Ησαῦ δὲ υἱοῖς Ιδουμαίοις in *Editis.*

b Ακραβατήνην] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & C. Ακραβατίνην *Gall.* & 1 *Macc.* 5, 3. & Ακραβατίνην in *MS. Collegii Novi.* Ακραβετίνην in *Editis.* Forsan Ακραβαττήνην legendum. Vide *Relandum*

datus est: porro & Baani filios, qui *per vias* insidiati sunt Judæis, conclusos *in* turribus admoto exercitu obsidebat, turresque illorum incendebat, hominesque *ferro* trucidabat. Postea inde progressus in Ammanitas, validam manum numerosumque nactos exercitum, cui præerat Timotheus, illis profligatis atque devictis, Jazoron urbem expugnavit, abductisque in captivitatem uxoribus eorum & liberis, & urbe incensa, in Judæam reversus est. Cum autem vicinæ gentes intellexissent ipsum revertisse, coëunt in Galaaditin adversus Judæos, qui in ipsorum finibus degebant. At illi in Dathema castellum fuga elapsi, missis ad Judam nunciis ei significabant, Timotheum festinare ut locum, in quem confugerant, expugnaret. Adhuc istæ recitabantur epistolæ, cum *ecce* adsunt *alteri* ex Galilæa nuncii, indicantes convenisse Ptolemæeos, & Tyrios, atque Sidonios, & Galilææ extraneos.

Judæi à Juda per literas auxilium petunt. 1 *Maccab.* c. 5.

XII. 2. Judas igitur, cum cogitasset quid fieri oporteret ad utrasque quæ *sibi* nunciatæ erant necessitates sublevandas, Simoni quidem fratri suo mandavit, ut cum tribus delectorum millibus defensum exiret Judæos qui in Galilæa habitarent: ipse vero assumpto Jonatha fratre altero, cum octo militum millibus in Galaaditin profectus est. Josephum autem Zachariæ filium & Azariam, qui reliquo exercitui præessent, reliquit, cum præcepto ut diligenter custodirent Judæam, & cum nemine ante ipsius reditum prælio dimicarent. Simon igitur, postquam in Galilæam venit, congressus est cum hostibus, eosque terga vertere coëgit; & fugientes persequutus usque ad portas Ptolemaïdis, occidit eorum ad tria circiter millia. cumque peremptorum spolia sustulisset, tam Judæos ab eis in captivitatem redactos quam eorum sarcinulas abducens, domum se recepit.

Id negotii Simoni dat ut Judæorum hostes ulciscerentur. 1 *Maccab.* c. 5. *Judas cum Jonatha in Galaaditin proficiscitur.* 1 *Maccab.* c. 5. *Simon in Galilæa vincit hostes.* 1 *Maccab.* c. 5.

3. Judas autem Maccabæus & Jonathas ejus frater, trajecto Jordane, & ab eo tridui iter emensi, incidunt in Nabatæos, amice eis occurrentes. qui cum ei narrassent quæ fratribus in Galaaditide acciderant, multosque illorum malis conflictari, compulsos in castella & oppida Galaaditidis, atque eum monuissent ut properaret ire adversus alienigenas, summaque ope niteretur populares suos ab illis vindicare, *iis* obsequutus iter per solitudinem convertit: primoque impetu facto in habitantes Bethsuram, eaque capta, mares omnes militaris ætatis ferro trucidavit, urbemque igni cremavit. Nocte autem appetente, nihilominus perrexit, eaque ad munitionem profectus, in quam Judæos conclusos esse contigit, Timotheo cum copiis suis locum obsidente, prima luce eò pervenit. Cum-

Nabatæi Judæ opem implorant.

νλεν ὁπλιτῶν, πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτηνε & ἐσκύλευσε. συγκλείσας ἢ & τὰς ὑὰς ᾧ [c] Βαάνη λοχῶντας τὰς Ιουδαίας, ᾠκοδόμησε πολιορκῶν, καὶ τὰς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ [d] τὰς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁπὶ τὰς Ἀμμανίτας [e] ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην & πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο Τιμόθεος, [f] καὶ τούτους χθρωσάμενος, τῇ [g] Ἰαζωρὸν [h] ἐξῄρε πόλιν· καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν Ιουδαίαν [i] ἀνέστρεψε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ ζητονεύοντα τῶν ἐθνῶν [k] ἀναστραφέντα, συναθροίζεσθαι εἰς τὴν [l] Γαλααδῖτιν ὁπὶ τοὺς ἐν τοῖς [m] ὄρεσιν αὐτῶν Ιουδαίους. οἱ ἢ [n] καταφυγόντες εἰς [o] Δάθεμα τὸ Φρούριον, πέμψαντες πρὸς Ιούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιτίθεται ὁ Τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφεύγεσαν. ἀναγινωσκομένων ἢ τῶν ἐπιστολῶν τούτων, καὶ τῶν Γαλιλαίας ἄγγελοι παραγίνονται σημαίνοντες ὅτι συνῆλθον πρὸς αὐτοὺς ἐκ Πτολεμαΐδος & Τύρου & Σιδῶνος, [p] καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.

β'. Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἠγγελμένων χρείας σκεψάμενος ὁ Ιούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρεσκεύασεν ὡς τρισχιλίους τῶν ὁπλιτῶν λαβόντα, τοῖς ἐν Γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν Ιουδαίοις. αὐτὸς ἢ καὶ Ιωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς μετὰ ὀκτακισχιλίων [q] ὥρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν. [r] κατέλιπεν ἢ, ὁπὶ τῶν ὑπολοίπων τὴν δυνάμεως, Ιωσηπόν τε τὸν Ζαχαρίου καὶ Αζαρίαν, παραδοὺς αὐτοῖς Φυλάττειν ὁπομελῶς τὴν Ιουδαίαν, καὶ πολεμεῖν πολεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν Σίμων παραγενόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῶν Πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρεῖς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκύλα λαβὼν τῶν ἀνῃρημένων, καὶ τοὺς ἡχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν Ιουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἐπαγόμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέστρεψεν.

γ'. Ιούδας ἢ ὁ Μακκαβαῖος & ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ιωνάθης, διαβάντες τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν, [s] τοῖς Ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι συνετυγχάνησαν. ὧν διηγησαμένων τὰ συμβεβηκότα τοῖς ὁν Γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῖεν αὐτῶν ὁν τοῖς φρουρίοις [t] ἀπολημμένοι & τῶν πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ παρασκευαζόντων αὐτῷ ἐπεύδειν ὁπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον· καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τὴν [v] Βοσορὰν κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, [x] κατασκαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχεσθαι δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ὁπηνυομένης ἢ νυκτὸς, οὐδ' ὅτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας δι' αὐτῆς ὁπὶ τὸ Φρούριον, ἔνθα τοὺς Ιουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προσκαθεζομένου τὸ χωρίον Τιμοθέου μὲν & δυνάμεως, ἕω-

θεν

landum in *Palæstina S.* p. 176. & 191. HUDS. Ἀσσαταῖνα 1 Macc. v, 3. Ἀσσαταιν & MS. Big. Ἀσσαταινὰ alias. lib. 11. c. 12. §. 4. Big. *Ox.* & cap. 20. §. 4. & lib. 4. c. 9. §. 3. ubi *Gen.* Ἀσσαιβατινῶν & c. 22. §. 2. Ἀσσαβατινῶν. SPANH.

c Βαάνη λοχῶντας τοὺς Ιουδαίους,] Σαβαάνη *Hen.* & C. Βαιάνη juxta 1 *Maccab.* c. 5. v. 4.

d Τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν.] Τοὺς ἄνδρας αὐτῶν διέφθειρεν *Hen.* & C.

e Ορμήσας,] Εξώρμησε *Hen.* & *C.*

f Καὶ τούτους χειρωσάμενος,] Χειρωσάμενος ἢ καὶ τούτους *Hen.* & *Lugd. Bat.*

g Ιαζωρὸν] Γαζαρὰ 2 *Maccab.* c. 10. v. 32. Vide *Grotium* ad 1 *Maccab.* c. 5. v. 8.

h Ἐξῄρε πόλιν·] Ἐξαιρεῖ *Hen.* (*L. B.*) & C.

i Ἀνέστρεψε.] Υπέστρεψεν *Hen.* & C.

k Ἀναστραφέντα,] Ἀναστρέφοντα *Hen.* & C.

l Γαλααδῖτιν] Γαλαδινὴν *Hen.*

m Ὀρείοις] Ita ex *Epiphan.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 9. (ὄρεσις *L. B.*) ὀρείοις in *Editis.* HUDS. Ὀρείοις est montanis: at interpres ὀρείοις finitimis legisse videtur. REL.

n Καταφυγόντες] Καταφύγοντες *Hen.* & *Epiphan.*

o Δάθεμα τὸ Φρούριον,] Ita etiam appellatur 1 *Maccab.* c. 5. v. 9. Διάθεμα *Hen.* & *C.* HUDS. Διαθεμα τὸ ὀχύρωμα 1 Maccab. v. 10. SPANH.

p Καὶ τῶν ἀλλογενῶν τῆς Γαλιλαίας.] Τῆς τῶν ἀλλογενῶν Γαλιλαίας malit *Schotanus.* Πόσης Γαλιλαίας ἀλλογενῶν 1 *Macc.* c. 5. v. 15. καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Γαλιλαίας *Hen.* (*L. B.*) *C.* & *Epiphan.*

q Ὡρμησαν εἰς τὴν Γαλααδῖτιν.] Ὡρμησεν *C.* & *Vet. Interpr.*

r Κατέλιπεν ἢ] Κατέλειπεν C.

s Τοῖς Ναβαταίοις] Ναβαταίως Ἀρεθᾶς infr. lib. 13. c. 1. §. 2. SPANH.

t Ἀπολημμένοι] Σωτηλημμένοι (prout in 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & 27.) malit *Schotanus.* ὑπολειμμένοι legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *quod multi ex iis tribularentur.*

v Βοσορὰν] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 26. (*L. B.* Βοσόρων) Βοσορὰ juxta meliores *Epiphanii* libros. in aliis *Barasa*, ut & in *vulgata* versione lib. 1. *Maccab.* Hæc autem Βοσορὰ distinguitur à Βοσὸρ urbe Gileaditide ab ipso *Josepho* & *Scriptore* lib. 1. *Maccab.* sic ut Βοσὸρ possit haberi eadem atque בצר in tribu *Ruben*, & Βοσορὰ pro *Bostris. Relandus* in *Palæst.* p. 665. בצרה significat *locum munitum*: unde & Carthaginis arx inversis literis Βύρσα Græcis; ex quo vocabulo male intellecto fluxit fabula de taurino tergo. Erant in vicinia Judæorum urbes duæ quibus nomen בצרה, altera Idumææ, de qua *Esaias* c. 34. v. 6. & c. 63. v. 1. & *Jeremias* c. 49. v. 13. altera Moabitidos, de qua *Jeremias* c. 48. v. 24. illa in 2 *Maccab.* & *Josepho* Βοσορὰ dicitur, *Ptolemæo* & *Stephano* Βόσορ, hæc vero Βοσὸρ tam 1 *Macc.* quam *Josepho. Grotius* ad 1 *Macc.* c. 5. v. 26. HUDS. Βοσὸρ 1 Macc. v. 28. supra lib. 4. c. 7. §. 4. Βόσορα ᾗ, ὅπερ τοῖς ὅροις & Ἀρεθᾶς· SPANH.

x Κατασκαλὼν] Κατασκαῖν *Hen.* & *L. B.*

Ep

γεν [y] ἐπ' αὐτὸ προῆγεν). καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς πίχεσι [z] προσβεβληκότας τὰς μηχανὰς, καὶ τὰς μὲν κλίμακας ὡς ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τὰς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὰ σαλπιγκτὰ [a] σημαίνειν, καὶ παρορμήσας τὰς φαλαγγίτας [b] ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν διακινδυνεύειν προθύμως, εἰς τρία διελὼν τὸ στρατὸν ἐπιπίπτει καὶ νύττει τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸ Τιμόθεον αἰσθόμενοι ὅτι Μακκαβαῖός εἶη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας εἰληφότες, [c] εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν [d] εἰς ὀκτακισχιλίους. ἀπονεύσας δ' εἰς [e] Μάλλω πόλιν [f] ἄτῳ λεγομένῃ τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν [g] ἐμπίμπησιν. ἄρας δ' ἐκεῖθεν, τήν τε [h] Χάσφωμα, καὶ [i] Βοσὲρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γαλααδίτιδος καταστρέφεται.

δ'. Χρόνῳ δ' ὕστερον ὁ πολλῷ Τιμόθεος δυνάμει μείζονι παρασκευασάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβὼν, καὶ Ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν [k] τοῦ χειμάρρου [l] Ραφῶν ἀνίκητος. πόλις δ' ἐστὶν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις, εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸ χείμαρρον. διαβάντων γὰρ ἦσαν αὐτοῖς πρόδηλοι. Ἰούδας δ' ἀκούσας παρεσκευάσθαι τὸ Τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν [m] πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν πολέμιον, καὶ περάσας τὸ χείμαρρον [n] ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν [o] ὑπανιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς δέος ἐμβαλὼν ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφυγον· οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν [p] Καρναΐν τέμενος συμφυγόντες, ἤλπισαν [q] τύχης σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν [r] καταλαβόμενος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, πολλὴ χρησάμενος ἰδέᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων.

ε'. Ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ Γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῆς ἀποσκευῆς, οἵας τε ἦν εἰς τὴν [s] Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ἐπί τινα πόλιν [t] Ἐφρὼν ὄνομα, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ὅτι ἄλλως αὐτῷ στρατοπεδευομένῳ βαδίζειν δυνατὸν ἦν, ὅτι ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ, παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας ἐπιδρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε γὰρ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον [v] ἀπετέμνοντο. μὴ πειθομένων δὲ τῶν Ἐφραίων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει· καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς [x] προσκαθίσας, [y] ἁλίσκει τὴν πόλιν, καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν

que jam offendissent hostes mœnibus admotos, atque alios scalas ad ea ascendenda, alios vero machinas in expugnationem apportantes, jusso tubicine canere, suosque adhortatus milites, ut alacriter sese periculis objicerent pro fratribus & cognatis, divisis trifariam copiis hostes à tergo invadit. At Timothei milites Maccabæum esse cognoscentes, cum & jam ante ejus virtutem & in bellis *gerendis* felicitatem experti essent, è vestigio in fugam vertuntur. Judas autem, cum exercitu suo eos insequutus, occidit illorum *eo die* ad octo millia *hominum*: atque *inde* ad Mallen, alienigenarum urbem ita appellatam, flexo itinere, eam etiam expugnavit, ac omnes in ea mares interfecit, urbemque ipsam incendit. Illinc autem profectus, & Chasphoma & Bosor, aliaque quamplurima Galaaditidis evertit oppida. *Judas Timotheanis cladem infert. 1 Maccab. c. 5.*

4. Non multo post Timotheus cum magnas coëgisset copias, alioque sibi in auxilium assumpsisset, & Arabibus quibusdam mercede suasisset secum in bellum ire, trans torrentem duxit exercitum, *castraque posuit* ex adverso urbis *Raphôn: & milites hortabatur, ut, si forte prælio congrederentur cum Judæis, alacriter dimicarent, & arcerent eos à transitu torrentis. Si enim transirent, prædicebat fore ut cladem sui acciperent. Judas autem, audito quod Timotheus ad pugnam ineundam esset paratus, copiis suis assumptis hostem versus ire properavit, trajectoque flumine inimicos adoritur, & quosdam eorum sibi occurrentes peremit; alios vero metu perculsos, abjectis armis, in fugam compulit. atque horum nonnulli è periculo evaserunt: quidam vero in fanum, quod erat Carnaï *ita* vocatum, confugientes, se salvos fore *religione loci* sperarunt. At Judas, capto oppido, & ipsos interemit & fanum incendit, hostibus variis modis morte affectis. *Timotheus bellum renovat. 1 Maccab. c. 5.* *Judas Timotheos profligat. 1 Maccab. c. 5.*

5. His gestis, cum Galaaditidis Judæos liberosque & uxores omnemque eorum supellectilem coëgisset, in eo erat ut illos in Judæam reduceret. Ubi autem ventum est ad urbem Ephronem nomine, in via positam, & neque sibi potestas erat declinandi in alterutram partem, neque animus retrorsum revertendi, missis ad eos qui in ea erant nunciis, orabat ut portas aperirent, eumque per urbem discedere paterentur. nam & portas lapidibus obstruxerant, & transitum *ei* præciderant. Sed cum Ephronitæ ei noluissent parere, milites suos adhortatus, coronaque facta, urbem obsidebat. Et postquam diem noctemque assederat, urbem expugnat; omnibusque in ea maribus occisis, eaque *Judas Ephronem urbem obsidet & expugnat. 1 Maccab. c. 5.*

y Ἐπ' αὐτὸ προῆγεν.] Ἐπ' αὐτῷ C.

z Προσβεβληκότας τοὺς πολεμίους,] Ita malim cum *Bas.* (*L. B.*) & *Hen.* προσβεβληκότας perperam in *Gen. Aliisque.*

a Σημαίνειν,] Σημήνειν *Hen.*

b Ὑπὲρ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν] Ita *Bas. Hen.* & C. ὑπὲρ τῶν ἀδ. *Gen.*

c Εἰς φυγὴν τρέπονται.] Φυγὴν χρῶνται *Hen.* & *L. B.*

d Εἰς ὀκτακισχιλίους.] Illud εἰς omittunt *Genevenses.*

e Μάλλω] Μάλλα *Hen.* Μαάφλω C. in *Epiphanii* libris *Mellam.* Μάλλω *Josephi* eandem esse credit *Grotius* quæ (in 1 *Macc.* c. 5. v. 35.) dicitur Μασφὰ, & in *Codd. Alex.* & *NC.* Μασφὼ, & *Ptolemæo* Μαλιάθα. & *Stephano* Μαλσάν. unde pro ἐν Αλίμοις 1 *Macc.* c. 5. v. 26. legendum conjicit literis transpositis ἐν Μαλίοις. HUDS. Μασφὰ 1 Macc. v. 35. SPANH.

f Οὕτω λεγομένῃ τῶν ἀλλοφύλων,] Illa ἄτῳ λεγομένῃ non agnoscit *Epiphan.*

g Ἐμπιμπησιν.] Sic *Hen.* & C. ἐμπίπρησιν in *Editis.*

h Χάσφωμα. καὶ Βοσὲρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις] Χαμαφάκλα C. (Καφωμάχλω *Lugd. Bat.* & in marg. Καστομάκλω,) Καθωμαχεῖ *Hen.* in *Epiphanii* libris *Castomachi* vel *Casthomachi.* Χαφὼς 1 *Macc.* c. 5. v. 26. & Χαφὼν v. 36. atque semel *Chesbbon* habet *Vulgatus Interpres.* HUDS. Χασφὼν, Μαιδ. Βοσὲρ καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις 1 Macc. v. 36. SPANH.

i Βοσὲρ,] Σοβορὰν, C. transpositis (ut credo) literis pro Βοσορὰν (ita exstat in *L. B.*) sicuti Σκαφὼς pro Χασφὼς habet *NC.*

k Τοῦ χειμάρρου] Sic Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 Macc. v. 37. SPANH.

l Ραφῶν] *L. B.* ἐμφῶν.

* *Raphôn:*] Κατὰ ἀντίστροφον Ραφὼν ἐν πέραν τοῦ χειμάρρου 1 *Macc.* c. 5. v. 37. *Raphana* urbs Syriæ *Plinio*, l. 5. c. 18. *Ptolemæo* & *Stephano.* Ραμφὼν *Hen.*

m Πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν,] Απασαν *Hen.* & C. & mox post τὸ χείμαρρον, ἐμπίπτει in *utrisque*, & post τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευσε, & post τὰ ὅπλα φεύγειν, ἠνάγκασε *Hen.*

n Επεμπίπτει] *L. B.* ἐμπίπτει.

o Υπανιάζοντας ἀνῄρει,] Ita *MSS.* perperam ὑπανύζοντας in *Editis.*

p Καρναΐν τέμενος] Ita & 1 *Macc.* c. 5. v. 43. in *Epiphanii* libris *Grana*, &, literis (ut puto) trajectis, *Crana* pro *Carna.* (ἐγκαινιὰν *L. B.*) ἐπὶ τὸ Καρνίον καὶ τὸ Ατεργατεῖον 2 *Macc.* c. 12. v. 26. Videsis Grotium ad loca ista; & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 598, 621, 696. HUDS. Τὸ τέμενος ἐν Καρναὶν 1 Maccab. v. 44. SPANH.

q Τύχης σωτηρίας.] Τάξεως *Hen.* & C.

r Καταλαβόμενος,] Ita ex C. (ut & *L. B.*) *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 5. v. 24. καταβαλόμενος in *Editis.* HUDS.

s Ἰουδαίαν] Ἰουδαίων ἐπαναγαγὼν διαγνώσῃ C. quod ferri potest, omissis εἰς τὰ ἴδια. quorum ad ἐξάγειν forsan oræ libri primitus appositum erat.

t Εφρὼν] Quod *Epiphanii* libri *Ephron* & *Efron* habeant & Εφραίων paulo infra *Hen.* (*L. B.* habet Ευφρὼν, sed mox inferius Εμφραίων) ut & Εφρὼν 1 *Macc.* c. 5. v. 46. mutavi Εμφρὼν *Editorum* in Εφρὼν & mox Εμφραίων in Εφραίων. Videsis *Grotium.* HUDS. Εφρὼν 1 Macc. v. 46. Εμφρὼν hic etiam *edit. Basil. Rufin.* Ephron. SPANH.

v Απετέμνοντο.] Επετίμωντο in *Edit. Gen.*

x Προσκαθίσας,] Προκαθίσας *Hen.*

y Ἑξαιρεῖ τὴν πόλιν,] Ita cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἐξαίρει in *Editis Aliisque.*

que tota exusta, facere iter incipiebat. tantus autem erat occisorum numerus, ut super mortuorum corpora transirent. Ita trajecto Jordane, pervenerunt in Campum magnum, in conspectu urbis Bethsanæ positum, quæ Græcis dicitur Scythopolis. atque inde profecti in Judæam venerunt, cum cantibus & laudibus, omnique ludendi licentia, qua in victoriis celebrandis uti solent: hostias etiam votivas mactarunt pro rebus feliciter gestis, pariterque pro incolumitate exercitus. nam Judæorum nemo istis in præliis cadebat.

Josephus & Azarias cum Gorgianis male pugnant. 1 Maccab. c. 5.

6. Interea Josephus Zachariæ filius & Azarias, quos copiarum duces reliquerat Judas, quo tempore Simon in Galilæa bellum gerebat contra Ptolemæos, ipse vero Judas & frater ejus Jonathas in Galaaditide, volentes & ipsi ducum bellica virtute insignium gloriam sibi acquirere, cum suis militibus profecti sunt ad Jamniam. sed eis obviam egresso Gorgia Jamniæ præfecto, pugnaque commissa, homines de suis ad duo millia amittunt, & terga vertentes usque ad Judææ fines fugati sunt. Hæc autem clades illis propterea accidit, quod iis non obsequuti sunt quæ mandavit Judas, ut scilicet cum nemine, antequam ipse adesset, prælio dimicarent. nam præter cætera ejus consilia solertia etiam illud plane mirandum, quod cladem Josephi & Azariæ militibus illatam illis eventuram esse intellexit, si vel tantillum ab iis discederent quæ in mandatis dederat. At Judas ejusque fratres Idumæos bello persequi non destiterunt: sed eos undique premebant urgebantque. Cumque urbem Chebronem cepissent, ejus munitiones diruebant: & turribus *circumquaque* incensis, extraneorum regionem depopulabantur, urbemque Marissam; ac inde Azotum delati eam expugnarunt & diripuerunt. multum autem spoliorum & prædæ secum asportantes, in Judæam reversi sunt.

Judæ expeditio in Idumæam. 1 Maccab. c. 5.

ἐν αὐτῇ κτίνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν αὐτὴν, ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος, ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς [z] τὸ Μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις [a] Βεθσάνη, καλουμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ψάλλοντές τε [b] ὑμνῳδοῦντες· [c] καὶ τὰς σωτηρίας ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες· ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν [d] κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν τραπύμασιν σωτηρίας. ἑνὸς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν.

5'. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς [e] κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ἰούδας, καθ' ὃν καιρὸν Σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοὺς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τε πολεμικὰ ἔθνεσιν, τοῦ ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος, συμβολῆς γενομένης διχηλίους ἀποβάλλουσι τοὺς στρατιώτας, [f] καὶ φεύγοντες ἄχρι τῶν τοῦ Ἰουδαίας ὅρων διώκονται. συνέβη δὲ αὐτοῖς τὸ πλῆθος τῶν ἀναιρεθέντων [g] ἐπέσθαι, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τοῦ ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ μὴ τοὺς περὶ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθος γνωμάσειν ἄν τις, ὃ συνῆκεν εἰ προγινώσκοι τι τῶν ἐπεσκυμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ [h] πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις οὐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο παντοχόθεν αὐτοῖς. τήν τε Χεβρῶνα πόλιν [i] καταλαβόμενοι, ὅσον μὲν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον· καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν [k] ἀλλοφύλων χώραν, καὶ [l] Μάρισσαν πόλιν, εἰς τὸ Ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν. πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν [m] κομίζοντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

XIII. CAP. IX. ΚΕΦ. Θ'.

De obitu Antiochi Epiphanis. Quomodo Antiochus Eupator, ducto in Judam exercitu, ipsum in templo obsidebat: ac postea, pace facta, discessit. De Alcimo & Onia.

Περὶ τελευτῆς Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς. ὡς Ἀντίοχος Εὐπάτωρ στρατεύσαμενος πρὸς Ἰούδαν, αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐπολιόρκει· εἶτα εἰρήνην ποιησάμενος ἀνεχώρησε. περὶ Ἀλκίμου καὶ Ὀνίου.

Antiochus Epiphanes ab Elymaïde repulsus. 1 Maccab. c. 6.

SUB id tempus etiam rex Antiochus, superiores tractus peragrans, audivit urbem esse in Perside opibus præstantem, Elymaïda nomine, inque ea Dianæ templum valde opulentum, omne genus donariis refertum; arma etiam & loricas *ibi* esse, quæ fama acceperat reliquisse Alexandrum, Philippi filium, Macedonum regem. Itaque his incitatus, Elymaïda properavit, admotoque exercitu eam obsidebat. Illis autem qui in ea erant nec adventu ejus nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. Cum enim illum ab urbe repulissent, facta eruptione eum

[n] ΥΠΟ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, [o] τὴν ἄνω χώραν [p] ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν [q] Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλήρες εἶναι· ἔπηρε μὲν οὖν ὅπλα καὶ θώρακας, ἃ καταλιπεῖν ἐπυνθάνετο [r] τὸν τοῦ Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. κινηθεὶς σὺν [s] τοῖς τούτων, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν [t] αὐτῇ ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀνθεχόντων, ἀποκρούει τὴν ἐλπίδα. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν·

---

z Τὸ Μέγα πεδίον,] Conf. sup. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

a Βεθσάνη,] Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 5. v. 52. atque Σκυθῶν πόλις dicitur 2 *Macc.* c. 12. v. 29. HUDS. Conf. lib. VI. c. 14. §. 8. SPANH.

b Ὑμνῳδοῦντες·] *L. B.* ὑμοῦντες.

c Καὶ τὰς —— ἄγοντες·] Καὶ τὰς σωτηρίους ὡς τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες *L. B.* πεζὰς) ἄγοντες *Hen.* & C.

d Κατορθωμένων,] Κατευθυμένων *Gall.* & *C.*

e Κατέλιπε στρατηγὸς ὁ Ἰούδας,] Κατέλειπε στρατηγὸς Ἰούδας *C.*

f Καὶ φεύγοντες] Καὶ φεύγουσιν ἄχρι τῶν τοῦ Ἰουδαίας ὅρων. συνέβη *Hen.*

g Ἐπέσθαι,] *Gen.* ἐπίσεσθαι.

h Πολεμοῦντες τοῖς Ἰδουμαίοις] Πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους in *Cod. C.* Πολεμοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους in *Editis Aliisque.* ipse mutavi in πολ. τοῖς Ἰδουμαίοις. Si quis malit πρὸς τοὺς Ἰδουμαίους, per me licet.

i Καταλαβόμενοι,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *C.* καταλαμβανόμενοι in *Editis Aliisque.*

k Ἀλλοφύλων χώραν,] Ἀλλόφυλοι *Hen.* & *C.*

l Μάρισσαν] Μάρεσταν *Hen.* & *C.* atque ita vel Μαρεστὰν juxta *Epiphanii* libros. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 889. HUDS. Conf. ἀλωσ. l. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

m Κομίζοντες,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Vet. Interpr.* κομίσαντες in *Editis Aliisque.*

n Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον] Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

o Τὴν ἄνω —— Ἀλφέρουσαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 4. & infr. lib. 13. c. 7. §. 2. SPANH.

p Ἐπερχόμενος,] Ὑπερχόμενος solus *Hen.*

q Ἐλυμαΐδα τοὔνομα,] Ita *Hieronymus* in *Danielem*, cap. 11. *Polybius & Diodorus narrant eum templum Dianæ in Elymaïde, quod erat ditissimum, spoliare conatum.* In Elimæis etiam Dianæ templum collocat *Strabo*, l. 16. p. 744. D. Vide *Bocharti* Phaleg. l. 2. c. 2. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 16. p. 491.

r Τὸν μὲν δὴ Φιλίππου,] Sic in *Cod. C.* τὸν μὲν τὸ Φιλίππου in *Editis Aliisque.*

s Ὑπὸ τούτων,] Ἐπὶ τούτῳ *Hen.*

t Αὐτὴν ἐπολιόρκει.] Αὐτῇ *Basil.* & *Hen.*

ξαν· ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς φαλάγγος. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσί τινες καὶ τῶν ἡγεμόνων ἥτταν, ὡς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις [v] καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσθυμουμένης οὖν καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ ψυχῇ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σημεῖς ὅτι [x] μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν οὖσαν ἐμήνυεν, καὶ τοῦτο ὅτι παῖδα [y] κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν Θεὸν καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὥστε θαυμάζειν Πολύβιον τὸν Μεγαλοπολίτην, [z] ὃς, ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ, ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βεβηλήσαντα τὸ ἐν Πέρσαις Ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. [a] τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβουλευμένον, οὐκ ἔστι τιμωρίας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο Πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον ἄτης, πολὺ πιθανώτερον διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ἣν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν ἐσύλησε τὸν [b] βασιλέα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου [c] διαφέρομεν, τὴν δὲ ὑπὸ Μεγαλοπολίτου λεγομένην [d] αἰτίαν, διὰ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζεσιν.

β'. Ὁ δὲ Ἀντίοχος, πρὶν ἢ τελευτᾶν, [e] καλέσας φίλιππον, ἕνα τῶν ἑταίρων, [f] τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι· καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, Ἀντιόχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τοῦτα ἐκέλευσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς [g] προνοῆσαι τῆς ἀνατροφῆς [h] αὐτοῦ, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ Ἀντίοχος ἐνάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. Λυσίας δὲ, αὐτοῦ τὸ θάνατον δηλώσας τῷ στρατῷ, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, [i] ἀποδεικνὺς βασιλέα, καλέσας αὐτὸν Εὐπάτορα.

γ'. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τὸν Ἱεροσολύμων φρουροὶ καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν, [k] θύσοντας βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιτρέχοντες οἱ φρουροὶ διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ [l] ἡ ἄκρα. τούτων δὲ συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φρουρούς· καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ κατὰ κράτος ἐπολιόρκει. [m] ἔτους δὲ τοῦ τῆς δεκάδος τοῦ ἀπὸ Σελεύκου, ἑκατοστοῦ καὶ πεντηκοστοῦ. καταστησάμενος δὲ μηχανήματα, καὶ χώματα [n] ἐγείρας, φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦσαν πρὸς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα, "ὅπως δέξηται
"τοὺς ἑαυτοὺς ὑπερορᾶν δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύ-
"λων, καὶ παύσηται διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὴν
"μὲν πάτριον αὐτῶν [o] καταλύσαντας θρησκείαν, τὴν δὲ
"προσταχθεῖσαν ταύτης ἀνύπαιτον φυλάξαντας. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ
"Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς
"φρουροὺς τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως καταστα θέντας, εἰ μή τις
"παρ' αὐτοῦ βοήθεια περιφθείη." ταῦτ' ἀκούσας ὁ [p] παῖς

perſequuti ſunt: adeo ut fuga ſe Babylonem receperit, magna exercitus parte amiſſa. Dolenti autem, quod tam male ei res ceciderant, nunciant quidam duces etiam profligatos eſſe, quos ad bellum cum Judæis gerendum reliquerat, Judæorumque vires magna cepiſſe incrementa. Hac de re nova ſolicitudine priori accedente, animi anxietate obrutus in morbum incidit. Quo cum diutius teneretur, & augerentur cruciatus, cogitans jam ſibi eſſe moriendum, amicos convocat, & morbum ſuum illis gravem eſſe ſignificabat, ac præterea illud declarabat, ſe iſta paſſum eſſe, quod Judæorum gentem male multaverat, templumque ſpoliaverat, & Deum contempſerat. atque his dictis animam exhalavit. Adeo ut mirari ſubeat Polybium Megalopolitanum: qui, cum vir eſſet alioqui probus, memoriæ proderet, Antiochum periiſſe, quod Dianæ templum apud Perſas expilare voluiſſet. voluiſſe enim tantum nec feciſſe haud pœna dignum erat. Quod ſi Polybio videatur Antiochum ob hujuſmodi cauſam finiiſſe vitam: multo veriſimilius eſt, ob ſacrilegam templi Hieroſolymitani direptionem exſtinctum eſſe. Sed hac de re non libet cum illis contendere, qui cauſam *mortis ejus* à Megalopolita allatam huic noſtræ præferendam eſſe arbitrantur.

Antiochus moriens ſuos alloquitur. 1 Maccab. c. 6.

Polybius Megalopolitanus erroris arguitur.

2. Cæterum Antiochus, priuſquam moreretur, Philippo uno de ſodalibus ſuis vocato, ipſum regni curatorem conſtituit: traditoque ei diademate, veſtituque ſuo & annulo, juſſit ut ad Antiochum filium ſuum perferret eique redderet, orans & *obſecrans* ut ipſum educandum curaret, & regnum ei ſervaret. Atque *ita* diem ſupremum obiit Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. At Lyſias, poſtquam ipſum mortuum eſſe populo indicaverat, filium ejus Antiochum, (tum enim illius curam ille gerebat) regem declarat, eumque nuncupat Eupatorem.

XIV. *Antiochus Philippum regni curatorem conſtituit. 1 Maccab. c. 6.*

Moritur, eique in regno ſuccedit Antiochus Eupator. 1 Maccab. c. 6.

3. Hoc autem tempore arcis Hieroſolymitanæ cuſtodes & Judæorum perfugæ *mala* multa Judæis intulerunt. Eos enim qui in templum rem divinam faciendi ergo aſcendebant, *ferro* peremerunt. nam templo arx imminebat. Itaque cum hæc illis acciderint, id Judæ in animo erat ut præſidium iſtud de medio tolleret: populoque omni convocato, eos qui in arce erant valide oppugnabat. Annus autem Seleucidarum is erat centeſimus quinquageſimus. Fabricatis itaque machinis, & aggeribus excitatis, magnopere urgebat *odſidionem* ut arcem caperet. Sed multi ex perfugis, qui in ea erant, noctu in regionem egreſſi, &, coactis quibuſdam ſui ſimilibus & impiis, ad Antiochum regem ſe conferebant, poſtulantes "ut ipſos non ne-
"gligeret, dum à popularibus ſuis dira paterentur,
"atque illa ſuſtinerent patris ipſius gratia, quod
"religionem patriam reliquiſſent, illamque ab eo
"inſtitutam ſequerentur. nunc vero periculum eſ-
"ſe, ne Judas & qui cum eo ſunt & arcem capiant
"& præſidium à Rege *in ea* conſtitutum, niſi *ma-*
"*ture* ab ipſo ſuppetiæ mitterentur." His auditis,

Judas arcem Hieroſolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 6.

Iſraëlita quidam apud Eupatorem criminantur.

An-

γ Καταλελοίπει.] *Al.* καταλιλοίπει.

x Μέλλει τελευτᾶν.] Μέλλοι *Hen.* (*L. B.*) & C.

y Κακώσας τὸ Ἰουδαίων] Κακώσας τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ συλήσας τὸν ναὸν *Hen.*

z Ὃς, ἀγαθὸς ——— ἄξιον.] Deſunt hæc hodie in Polybio, ac proinde hinc inter ejus fragmenta à Caſaubono relata pag. 997. SPANH.

a Τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον] Vide *Seldenum* de *Synedriis*, l. 2. c. 13. §. 7. & *Grotium* in *Exodi* cap. 20. v. 17.

b Βασιλέα.] Ita cum *Hen. C.* & *Vet. Interpr.* τελευτῆσαι τὸν βίον in *Editis*.

c Διαφέρομεν.] Διαφέρομαι *Hen.*

d Αἰτίαν.] Αἰτίαν, ταύτην ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομιζόντων *Hen.* & C.

e Καλέσας Φίλιππον,] 1 Maccab. vi. 14. SPANH.

f Τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐπίτροπον] 1 Macc. vi. 15. SPANH.

g Προνοῆσαι τῆς ἀνατροφῆς] Ita cum *MSS.* (in *L. B.* προνοῆσαι ſcribentis vitio) & *Vet. Interpr.* ἀφανοῆσαι in *Editis*.

h Αὐτοῦ,] Illud αὐτοῦ ex *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphanio*.

i Ἀποδεικνὺς βασιλέα,] Ἀποδείκνυσι in *MSS.* ut & *L. B.*

k Θύσοντας βουλομένους,] Καὶ θύσαντας ſolus *Hen.*

l Ἡ ἄκρα.] Arx igitur olim Templo Hieroſolym. imminens. de Ἀκρα *alibi*. lib. 5. c. 4. §. 1. SPANH.

m Ἔτους ——— πεντηκοστοῦ.] Æræ caput Seleuci imperium. REL. Quia ſcilicet eadem à principio regni ejus venit computanda. Confer doctiſſimum Noriſii librum de Epocha Syro-Macedonum. HAV.

n Ἐγείρας,] Alii ſic diſtinguunt, ἐγείρας φιλοπόνως, προσέκειτο &c.

o Καταλύσαντας ——— ποιησάμενος.] Ita locum hunc reſtituimus ex *L. B.* in *Vulg.* enim hactenus legebatur καταλείψαντος & ταύτην ποιησάμενος. nimis languide. HAV.

p Παῖς Ἀντίοχος,] Nonum ætatis annum agebat, cum vita diſcederet Antiochus Epiphanes, teſte *Appiano* in *Syriacis*, p. 177.

Antiochus puer iratus est: accersitisque ducibus & amicis, jussit eos milites colligere mercenarios, virosque è regno *suo* qui militaris essent ætatis. & *brevi* coactus est exercitus, peditum circiter centum millia, equitum vero viginti millia, elephantique duo & triginta.

Antiochus Eupator cum copiis in Judeam proficiscitur. 1 Maccab. c. 6.

4. His copiis Rex Antiochia profectus est cum Lysia, totius exercitûs imperium habente. Cumque Idumæam perveniſſet, inde ad Bethsuram ascendit, urbem valde munitam captuque difficilem; eamque circumsessam oppugnare cœpit. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & machinas ab ipso paratas, incursionibus *subinde* factis, incendentibus, multum temporis in obsidione consumptum est. Judas autem, audita Regis expeditione, ab oppugnatione arcis desistit: Regique obviam profectus, castra posuit ad anguſtias in loco qui Bethzacharia dicebatur, septuaginta stadiorum intervallo ab hostibus. At Rex, digressus Bethsura, exercitum duxit ad fauces, versusque Judæ castra. Primo autem mane copias in aciem instruxit. Cumque non posset elephantos explicare in aciei latitudinem propter locorum anguſtias, jussit ut unus post alium incederet. Singulis autem elephantis attributi erant mille pedites & equites quingenti, qui eos *ubicunque pergerent* undique stiparent: gestabantque elephanti turres excelsas & sagittarios. reliquum vero exercitum hinc atque illinc fecit edita montium ascendere, amicis in duces eis præpositis. Cum autem jussisset exercitum clamorem *militarem* tollere, hostes aggreditur, aureis ærcisque clypeis nudatis, ut inde fulgor ingens emicaret. illis etiam magna voce clamantibus montes respondebant. Nec tamen Judas his visis animo consternatus est: sed, excepto fortiter hostium impetu, ad sexcentos eorum occidit, qui primi ad manus venerant. Eleazarus autem ejus frater, quem Auran vocabant, conspicatus elephantum alios omnes supereminentem, regiis thoracibus loricatum, suspicatus in eo esse Regem, animose admodum in eum impetum fecit. Cumque multos qui circa elephantum erant peremisset, alioque dimovisset, sub ventrem subiit, & elephantum vulneratum interfecit. ille vero in Eleazarum collapsus, suo pondere virum opprimit. Et hic quidem, cum magno animo multos ex hostibus perdidisset, hoc modo vitam finivit.

Antiochus Eupator cum Juda congreditur. 1 Maccab. c. 6.

Eleazarus occiso elephanto ab ipso opprimitur. 1 Maccab. c. 6.

Judæi cedunt. 1 Maccab. c. 6.

5. At Judas, ubi hostium vires animadvertit, Hierosolyma se recepit, seque ad obsidionem tolerandam parabat. Antiochus vero, parte exercitûs ad oppugnandam Bethsuram missa, cum reliquis copiis Hierosolyma profectus est. At enim Bethsuritæ *hostium* multitudine territi, videnteque commeatus eos deficere, semet *ei* tradiderunt, fide jurejurando accepta se nihil mali à Rege passuros esse. Cæterum Antiochus, urbe potitus, * nulla alia injuria eos affecit, quam quod nudos eos ejecerit. urbem autem suorum præsidio firmavit. Verum cum longo tempore assideret oppugnando fanum Hierosolymitanum, iis qui intus erant acerrime *pro salute sua* propugnantibus. nam contra

Bethsuritæ obsessi deditionem faciunt. 1 Maccab. c. 6.

Fanum Hierosolymitanum oppugnatum. 1 Maccab. c. 6.

Ἀντίοχος, ὠργίσθη· καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς φίλης μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς [q] πεζῶν μὲν, [r] ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ἱππεῖς δὲ δισμύριοι, ἐλέφαντες δὲ δύο καὶ τριάκοντα.

δ'. Ταύτῃ οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ὁ τῆς Ἀντιοχείας μὲν Λυσίας, πάσης δὲ στρατιᾶς ἔχων τὴν ἡγεμονίαν. καὶ διελθὼν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς [s] Βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν δὲ καὶ τειχήρη. καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ ἀντεχόντων τῶν [t] Βεθσουριτῶν, καὶ τὴν προσβολὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμποδιζόντων, ἐπεξῆλθον δὲ αὐτοῖς, χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δὲ, τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστησι μὲν τοῦ ἄκραν πολιορκεῖν· ἀπαντήσας δὲ τῷ βασιλεῖ, βάλλει στρατόπεδον πρὸ τῶν στενῶν, ἔν τινι τόπῳ [v] Βεθζαχαρία λεγομένῳ, στάδιος ἀπέχοντα τῶν πολεμίων ἑβδομήκοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς Βεθσούρας, ἤγαγε τὴν δύναμιν πρὸ τῶν στενῶν, καὶ τὸ μὲν Ἰούδα στρατόπεδον. ἅμα ἡμέρᾳ δὲ πρὸς μάχην διέταττε τὴν στρατιάν. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι διὰ τὴν στενοχωρίαν, ἃ δυναμένων αὐτῶν πρὸ πολλοῦ παρατεταχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντος ἑκάστου [x] συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πενταπόσιοι· ἔφερον δὲ [y] οἱ ἐλέφαντες πύργους τε [z] ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἑκατέρωθεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν πρὸ τοῦ ὄρους, τοὺς φίλους [a] αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν, προσέβαλλε τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τὰς τε [b] χρυσᾶς καὶ [c] χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥστε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει δὲ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ἐκ καταπλαγῆς, δεξάμενος δὲ γενναίως τοὺς πολεμίους, τῶν προδρόμων μὲν ἐξακοσίους ἀναιρεῖ. Ἐλεάζαρος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν [d] Αὐρὰν καλοῦσι, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὡπλισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶναι, [e] παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν· ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὸν γαστέρα ἐκ πλησίας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δὲ ὑπικατενεχθεὶς τῷ Ἐλεαζάρῳ, [f] διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τοῦ βάρους. καὶ [g] οὗτος μὲν, δυσὶ χερσὶ πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν.

ε'. Ὁ δὲ Ἰούδας, ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν, ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, [h] καὶ πρὸς πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. Ἀντίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσοῦραν ἐπεμψε, πολεμήσων αὐτὴν, τῷ λοιπῷ δὲ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν [i] Βεθσουρῆται, τὴν ἰσχὺν καταπλαγήτες, καὶ παιζόντα βλέποντες τὰ ὁπλιτικὰ, παραδιδόασιν [k] αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πεῖσαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἀντίοχος δὲ, λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέπραξεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε. φρουρὰν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δὲ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις [l] παρεσκεύαζε, καρτερῶς τῶν [m] ἔνδον ἀμυνομένων. [n] Καὶ

[q] Πεζῶν —— δισμύριοι,] Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[r] Ὡσεὶ δέκα μυριάδες,] Jason Cyrenæus (2 Macc. c. 13.) totam hanc historiam aliter narrat: atque inter alia, Eupatori pedites plures tribuit, quam cæteri, equites vero ac elephantos multo pauciores. Vide Jac. Cappellum ad A. M. 3837.

[s] Βεθσοῦραν] Βετσουρὰ Busb. Βετσὺρ & Βεθσυρὰ alibi apud Josephum. HUDS. Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[t] Βεθσουριτῶν,] Iidem Βετσουρῖται mox §. 5. SPANH.

[v] Βεθζαχαρία,] Conf. Ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. SPANH.

[x] Συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι] Περιῆσαν Busb. & Hen. συμπεφύσαν L. B.

[y] Οἱ ἐλέφαντες πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας] Julian. Imp. Orat. II. p. 63. B. καὶ ἔφερον ἐκ σιδήρου πύργους τοξοτῶν πλήρεις. SPANH.

[z] Ὑψηλοὺς] Ὑψηλοὺς καὶ ἰσχυροὺς, καὶ τοξ. Hen.

[a] Αὐτῆς προτάξας.] Αὐτοῦ Hen. & Busb.

[b] Χρυσᾶς] Improprie *aureos clypeos* dicit, qui erant ex argento deaurato.

[c] Χαλκᾶς —— λαμπράν.] 1 Maccab. VI. v. 39. SPANH.

[d] Αὐρὰν] Ita etiam Zonaræ. Αὐρὰν C. Ἀναρὰν 1 Macc. c. 2. v. 6. Vide Annot. ad p. 611. §. 1. HUDS. Vid supr. c. 6. §. 1. SPANH. Αὐρὰν. filius Saura. 1 Macc. 6. 43. REL.

[e] Παρεβάλλετο σφόδρα δικαρδίως] Παρεβάλετο Hen. (L. B.) & C.

[f] Διαφθείρει τὸν ἄνδρα] Διέφθειρε Hen. C. & Epiphan.

[g] Οὗτος μὲν,] Οὕτως Hen.

[h] Καὶ πρὸς πολιορκίαν] Ita Busb. (L. B.) C. & Zonaras. πρὸς deest Editis Aliisque.

[i] Βεθσουρῆται,] Βητσουρᾶοι Busb. HUDS. Conf. sup. §. 4. SPANH.

[k] Αὐτοῖς,] Ἑαυτοῖς Hen. αὐτοῖς in Editis.

* *Nulla alia injuria eos affecit,*] Quod quidem à Rege non nisi salute tenus servatum est: alioqui nudis ejectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit, Gelen.

[l] Παρεσκεύαζε,] Παρεσκευάζετο Hen. (Lugd. Bat.) & C.

[m] Ἔνδον ἀμυνομένων.] Ita etiam Epiphan. ἔνδοθεν Busb. (Lugd. Bat.) Hen. & C.

[n] Πρὸς

ⁿ πρὸς ἕκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὲς ἔρηστε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' ° αὐτοῖς ἐπελελοίπει, ἃ μὲν ὄντα ἀπανηλωμένα καρπὸς, τ' ἐν γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ἕβδομον ἔτος, καθ' ὃ νόμος ἦν ἡμῖν ἀργὴν ἄγειν τὴν χώραν ἀσπόρε μεμενηκύας. πολλοὶ τοιγαρῦν τ' πολιορκυμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τ' ἀναγκαίων ἀπορίαν, ὡς ὀλίγες ἐν τῷ ἱερῷ καταλφθῆναι.

5. Καὶ τοῖς μὲν πολιορκυμένοις ἐν τῷ ἱερῷ τοιαῦτα συνέβαινεν εἶναι τὰ πράγματα. Λυσίας δ' ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς P Ἀντίοχος, ἐπειδὴ q Φίλιππον αὐτοῖς ἀπὸ τ Περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστρέφειν, εἶχον μὲν ὥστε τὴν πολιορκίαν ἀφεῖναι διὰ τ Φίλιππον ὁρμῶντ· ὃ μὲν τοῦτο πᾶσιν φανερὸν τοῖς στρατιώταις τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἐγίνετο. ἀλλ' ἐκέλευσε τ Λυσίαν ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς τε τοῖς ἡγεμόσιν ἐν κοινῷ συλλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τ r περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα, τὴν δὲ πολιορκίαν ὅτι s χρονιωτάτη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίε, καὶ ὅτι τὰ τ τροφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπελελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ δεῖ καταστῆσαι τ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶναι σπονδὰς ποιησαμένους πρὸς τὲς πολιορκυμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, διατρέψαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ὧν ἀφαιρεθέντες t νῦν ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν δεῖ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ Λυσίᾳ φήσαντος, ἤρεσθη τό, τε στράτευμα καὶ u οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.

6. Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τ Ἰούδαν καὶ τὲς σὺν αὐτῷ πολιορκυμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς x πατρίοις νόμοις y χρωμένους ζῆν. οἱ δ', ἁσμένως δεξάμενοι τὲς λόγους, λαβόντες ὅρκους τε καὶ πίστις, ἐξῆλθον ἐκ τ ἱερᾶ. εἰσελθὼν δ' Ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν ὄντως τὸ χωρίον, παρέβη τὲς ὅρκους, καὶ κελεύει τὸν δυνάμεων z περιτεῖχος καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος Ὀνίαν τ ἀρχιερέα, ὃς ἐπὶ Μενέλαε ἐκαλεῖτο. Λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τ Μενέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τὲς Ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρχὰς τῶν κακῶν, πείσαντ' αὐτὸν τὸν πατέρα τὲς Ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν Μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς a Βέροιαν τῆς Συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερεύσαντα μὲν ἔτη δέκα, πονηρὸν ὄντα καὶ ἀσεβῆ, καὶ, ἵνα αὐτὸς ἄρξῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα περαθῆναι τὲς ἰδίες νόμες. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετ' b τ Μενελάου θάνατον c Ἀλκίμος ὁ d Ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ὁρῶν ἤδη τὸν Φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτόν· καὶ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς υἱὸς Ονίας, e ὃν προείπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφίεσθαι τ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ Μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀνελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀλκίμῳ δέδωκεν, f οὐκ ὄντα ἐκ τ τ g ἀρχιερέων γένους, ἀλλ' ὑπὸ Λυσίᾳ πεισθεὶς h μεταθῆναι τὴν τιμὴν ἀπὸ τοῦτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς Πτολεμαῖον τ Αἰγύπτε βασιλέα· καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τ

fingulas, à Rege in eos adhibitas, machinationes, illi etiam alias fecerunt. Commeatus autem eos deficere cœperat, frugibus, quos condiderant, abſumptis, terraque eo anno non culta, &, quod ſeptimus erat annus quo ſecundum legem *tota* regio feriatur, nulla ſemente facta. Multi igitur obſeſſorum propter neceſſariorum inopiam diffugiebant, adeo ut pauci in templo relicti fuerint.

6. Atque illis quidem, qui in fano obſidebantur, ita res ceciderunt. Lyſias vero copiarum dux & Antiochus rex, poſtquam eis nunciatum erat, Philippum è Perſide venire, & rerum ſummam ſibimet vendicare, in ea erant ſententia ut ſoluta obſidione adverſus Philippum ire contenderent; id tamen *conſilii* tam duces quam milites celare decreverunt. Cæterum rex mandavit Lyſiæ, ut in concione cum ipſos tum duces alloqueretur, ne mentionem quidem faciens negotiorum Philippi, id vero ſubindicans, oppugnationem fore rem longi temporis, locumque eſſe munitiſſimum, & commeatus eos jam defeciſſe, multaque in regno conſtituenda eſſe, adeoque longe melius videri fœdus cum obſeſſis & amicitiam cum tota illorum gente inire, & ſinere eos uti patriis legibus & *inſtitutis*, quibus ademptis in bellum eruperant, atque *ita demum* domum redire. Cum iſta Lyſias loquutus eſſet, tam ducibus quam exercitui *ea* placuit ſententia.

Lyſias perſuadet Antiocho ut cum Judeis componat. 1 *Maccab.* c. 6. *Antiochus Lyſiæ mandat, ut ad milites verba faceret de pace ineunda.* 1 *Maccab.* c. 6.

7. Tum Rex, miſſis ad Judam & qui cum eo obſeſſi erant nunciis, pacem illis ſe datum ire promiſit, libertatemque vivendi patriis legibus. Illi vero verbis iſtis libenter obſequuti, fideque jurejurando accepta, è templo exierunt. At Antiochus, cum in illud ingreſſus animadvertiſſet locum egregie adeo munitum, datum à ſe jusjurandum violavit, præcepitque exercitui, qui tum ei aderat, ut murum diruerent ſoloque æquarent. Atque his factis Antiochiam reverſus eſt, ſecum ducens Oniam pontificem, qui Menelaus vocabatur. Nam Lyſias conſilium dedit Regi, ut Menelaum interficeret, ſi vellet Judæos quieſcere, nullumque que ſibi negotium faceſſere. Hunc enim malorum *omnium* auctorem exſtitiſſe, patri ipſius perſuadendo, ut Judæos ad patrium cultum relinquendum adigeret. Rex igitur Menelaum, in Berœam Syriæ urbem ablegatum, interfici juſſit, poſt decennium in pontificatu exactum, hominem malum & impium, qui, ut principatum ſibi adſtrueret, gentem coëgit à propriis legibus deſciſcere. Poſt Menelai autem obitum pontifex factus eſt Alcimus, qui & Jacimus nominatus. Cæterum Antiochus rex, cum offendiſſet Philippum rerum gubernaculo admotum, bellum ei movebat; & in poteſtatem ſuam redactum extremo ſupplicio affecit. Filius autem pontificis Onias, quem puerulum defuncto patre relictum jam ante diximus, videns quod Rex, patruo ſuo ſublato, pontificatum Alcimo dediſſet, qui non erat de genere pontificali, perſuaſus nempe à Lyſia ut honorem *gentilem* ab ea familia in aliam domum transferret, fugit ad Ptolemæum regem Ægypti: atque, ab eo & uxore ejus Cleopatra

Fidem dat. tam violat. 1 *Maccab.* c. 6. *Menelaus ſupplicio afficitur.* 2 *Maccab.* c. 13. *Alcimus fit pontifex.* *Philippus occiditur.*

ⁿ Πρὸς ἕκαστον] Κατ' ἕκαστον γὰρ τ Ἀντιόχε μηχανημάτων *Busb.*

° Αὐτοῖς ἐπελελοίπει,] Ita ex *MSS.* & *Vet. Interpr.* αὐτῷ in *Editis.*

P Ἀντίοχος] Vocem Ἀντίοχος inſertam dedi ex *Busb.* & *Vet. Interpr.*

q Φίλιππος] Ita *C.* & *Vet. Interpr.* in *Editis Aliiſque* ὁ βασιλεὺς Φίλιππος.

r Περὶ Φιλίππου ἐμφανίζοντα,] Περὶ τ Φίλιππον *C.*

s Χρονιωτάτη] Πολυχρονιωτάτη *Hen.* & *C.*

t Νῦν ἐξεπολεμώθησαν,] Ex *Lugd. Bat.* additum νῦν. HAV.

u Οἱ ἡγεμόνες τῇ γνώμῃ.] Illud οἱ ex *Hen.* & *Busb.*

x Πατρίοις] *L. B.* πατρίοις.

y Χρωμένους ζῆν.] Χρωμένοις *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Περιτεῖχος καθελεῖν] Περιελεῖν *Hen.* & *Epiphan.*

a Βέροιαν τ Συρίας] Ita *Hen. C.* & *Nummi Veteres.* Βέρροιαν in *Editis Aliiſque.*

b Τὸν δὲ Μενελάου θάνατον] Τὸν Μενελάου *Hen.* & *C.* ut alicubi ſupra.

c Ἀλκίμος] Hiſce repugnare videtur locus in 1 *Macc.* c. 7. v. 5. Sed *Joſepho* eum conciliat *Grotius.*

d Ἰάκειμος] Ἰωακείμος ἐπιληθεὶς *Busb.* & *C.* Ἰάκιμος *Hen.*

e Ὃν προείπομεν] Scilicet, ſupr. c. 5. §. 1.

f Οὐκ ὄντι] Ita ex *Hen.* & *C.* οὐκ ὄντι τ ἀρχιερέων γένους in *Editis.*

g Ἀρχιερέων γένους,] Erat tamen ſtirpis Aaronicæ, 1 *Macc.* c. 7. v. 14. Vide *Seldenum* in lib. 1. *de Succeſſ. in Pontific. Hebr.* c. 9.

h Μεταθῆναι τὴν τιμὴν] Μεταθεῖναι *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

ὁ Αἰ-

Onias in Ægypto templum ædificat.

tra honorifice exceptus, impetravit ab eis locum in regione † Heliopolitana, ubi templum Hierosolymitano simile ædificavit. Sed de istis dicendi locus erit magis opportunus.

γυναικὸς [i] αὐτοῦ Κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας [k] ἐν τῷ νόμῳ τῷ Ηλιοπολίτῃ, ἐν ᾧ ἐστὶ ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. [l] περὶ τούτων μὲν οὖν καιρότερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

XVI. *Quomodo Bacchides Demetrii copiarum dux, expeditione in Judæos susceptâ, infecto negotio reversus est: utque Nicanor non multo post contra Judam missus cum universo exercitu periit. De obitu Alcimi, & successione Judæ.*

Ὡς Βακχίδης ὁ Δημητρίου στρατηγὸς, ἀποστραλόμενος τοὺς Ιουδαίους, ἄπρακτος ἀνέστρεψε· καὶ ὡς Νικάνωρ, μετ' ὀλὺ κατ' Ιούδαν πεμφθεὶς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. περὶ τελευτῆς Αλκίμου, καὶ διαδοχῆς Ιούδα.

Demetrius Seleuci filius regnum occupat. 1 Maccab. c. 7.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius Roma profugus, Tripoli Syriæ *urbe* occupata, diadema sibi imposuit: atque militibus aliquot mercenariis sibi comparatis, * regiam ingressus est, omnibus eum læte *admodum* excipientibus, & semet ei submittentibus. Cum autem Antiochum regem & Lysiam comprehendissent, *ipsos* ad eum vivos deducunt: atque illi, ita è vestigio jubente Demetrio, *à militibus* interfecti erant, cum jam annos duos regnasset Antiochus, sicut & alibi jam ante memoravimus. At cum multi ex Judæis impii & profugi ad eum sese aggregassent, & cum eis Alcimus pontifex, accusabant totam gentem, ac *præcipue* Judam & fratres ipsius, narrantes, ut amicos ejus omnes trucidarint, & quotquot in regno rebus ejus studebant ipsumque exspectabant, etiam illos perdiderint, & ipsos propria è terra ejectos in aliena peregrinos fecerint; postulabantque ut *uno* aliquo ex amicis suis misso ex ipso disceret quæ à Juda patrata fuerint.

ΥΠΟ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν Δημήτριος ὁ τοῦ Ρώμης ὁ Σελεύκου υἱὸς, καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν, περιέθηκε μὲν [n] αὐτῷ διάδημα· συναγαγὼν δέ τινας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους [o] εἰς τὴν βασιλείαν [p] εἰσῆλθε, πάντων αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων [q] καὶ προσδιδόντων αὐτόν. συλλαβόντες δὲ Αντίοχον τὸν βασιλέα καὶ Λυσίαν, ζῶντας ἀνάγουσιν αὐτῷ· καὶ ὅτι μὲν, κελευσθὲν προσφιλὲς Δημητρίῳ, διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος Αντιόχου [r] ἔτη δύο, καθὼς ἤδη που καὶ [s] ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συγγραφέντες δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Αλκιμος ὁ ἀρχιερεὺς, κατηγόρουν ὧν ἔθνους παντὸς, καὶ μάλιστα Ιούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες, ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας [t] ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου [v] φρονοῦντες καὶ προσιέμενοι αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλεκάσιν, αὐτούς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβαλόντες [x] ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν, [y] ἠξίουν τε πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ γενόμενα τοῦ τε Ιούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

Demetrius Bacchidem mittit contra Judæos. 1 Maccab. c. 7.

2. Demetrius ira commotus mittit Bacchidem, amicum regis Antiochi Epiphanis, virum probum *integrumque*, cui tum Mesopotamiæ omnis præfectura credita erat, copiis ei datis, commendatoque ipsi Alcimo pontifice, addito mandato ut Judam & qui cum eo erant ferro perimeret. Bacchides autem Antiochia profectus cum exercitu, postquam pervenit in Judæam, mittit ad Judam & ejus fratres, ut *cum eis* de pace & amicitia ageret. volebat enim eum per dolum capere. Sed ille fidem *ipsi* non habuit: videbat enim quod tanto cum exercitu adesset, quo ad bellum non ad pacem *faciendam* itur. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciaverat, ratique sibi ab Alcimo, *utpote* populari suo, nihil mali eventurum esse, ad eos se contulerunt: & jurejurando ab urisque accepto, nec ipsos nec qui ejusdem secum erant voluntatis mali quidquam passuros esse, eorum fidei sese commiserunt. Bacchides autem, jurejurando insuper habito, sexaginta quidem illorum interfecit, alios vero, quibus in animo erat ad ipsum se recipere, *à proposito* a-

Bacchides Judæ incassum struit insidias. 1 Maccab. c. 7.

Multos sibi fidem habentes interficit. 1 Maccab. c. 7.

[a] ἐντειλάμενος ἀποκτεῖναι Ιούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ [b] τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ιούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ περὶ φιλίας καὶ εἰρήνης διαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δὲ σὺν ὑπέστρεψεν· ἐώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς [c] παρέσῃ τοσαύτης, μεθ' ὅσης ὑπὲρ πολεμίου τινός, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μέντοιγε τῶν ἐν τῷ δήμῳ προσέχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες καλὸν αὐτοὺς ὑπὸ Αλκίμου [d] πίστεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτὸν ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους [e] παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτούς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐν τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐπίστευσαν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ἐξήνεγκε μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν [f] ἀπέτρεψε, τοῖς πρὸ-

i Αὐτοῦ Κλεοπάτρας,] Αὐτοῦ abest *Hen.* & C. agnoscitur tamen ab *Epiphanio.*

* *Heliopolitana,*] *Josephum* de Onia erroris arguit D. *Hieronymus* in Comment. in Esaiam, p. 132. Edit. *Bened.*

k Ἐν τῷ —— *ἱερόν.*] Templum in Heliopolitana præfectura in Ægypto extructum, simile Hierosolymitano. vid. infr. lib. 13. c. 3. §. 2. & cap. 10. §. 4. ut & lib. 20. c. 9. §. 1. item *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

l Περὶ τούτων μὲ] Ita etiam *Epiphan.* περὶ τούτου μὲ σὺν Δία. *Hen.* & C.

m Καταλαβόμενος τὴν Συρίας Τρίπολιν,] Λαβὼν *Busb.* accitus erat, ut videtur à Philippo. Vide *Cappellum*, ad *A. M.* 3838. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 7. v. 1.

n Αὐτῷ διάδημα.] Ἑαυτῷ *Busb.* & C.

* *Regiam ingressus est,*] *Vel*, regni sedem.

o Εἰς τὴν βασιλείαν] Εἰσπορεύεται εἰς οἶκον βασιλέως πατέρων αὐτοῦ 1 *Macc.* c. 7. v. 2. *sc.* Antiochiam ad Daphnem, regni Syriaci metropolim. *Usserius* ad A. M. 3842.

p Εἰσῆλθε,] Ita *Busb. Hen. C.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθε. πάντων δὲ αὐτὸν ἐ. π. κ. π. αὐτὸς, συμ. in *Editis.*

q Καὶ προσδιδόντων αὐτόν.] Illa καὶ προσδιδόντων αὐτὸν nec agnoscit *Busb.* nec *Vet. Interpr.*

r Ετη δύο,] Sic & *Eusebius* in *Chronico*: licet à *Porphyrio* (in *Græc. Euseb. Scalig.* p. 228.) & *Severo Sulpicio* (lib. 2. c. 21.) unus tantum annus & sex menses illi adscribantur. *Usser.*

s Ἐν ἄλλοις δεδήλω.] Ἐν ἄλλῳ C. Sed ubi? suspicor verba illa, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλω.), hic loci & alibi marginî à sciolo aliquo adscripta, postea in textum irrepsisse.

t Ἀπέκτειναν,] Ἀπεκτόνασι *Busb.* & *Hen.*

v Φρονοῦντες] Ἐφρόνουν *Busb.*

x Ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν,] Ἀλλοτρίους *Gall.*

y Ἠξίουν τε πέμψαντα] Ita *Busb. Hen. C.* & *Epiphan.* ἀξιοῦντες πέμψασθαι in *Editis.*

z Αντίοχον τὸν Ἐπιφανοῦς βασιλέως,] Αντίοχον Ἐπιφανοῦς βασ. ἀνδ. *Hen.* Αντίοχον τὸν Ἐπιφανοῦς ἄνδρα χρ. C.

a Ἐντειλάμενος] Ita *Busb. Hen.* & C. ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι in *Editis.*

b Τῆς Αντιοχείας ὁ Βακχίδης] Τὴν Αντιόχου *Bas.*

c Παρέσῃ τοσαύτης,] Πάρεσι *Busb.* (*Coccejus*) C. & *Epiphan.*

d Πίστεσθαι δεινὸν] Πίστασθαι C.

e Παρ' ἀμφοτέρων,] Παρὰ Βακχίδου τε καὶ Αλκίμου *Busb.* ἐξηγήσεως ἕνεκα.

f Ἀπέτρεψε,] Ἐπέτρεψε *Hen.* & C. ἐπέσρεψε *Busb.*

πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπὶ δ' ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην [g] Βηθζηθὼ λεγομένην ἐλθὼν, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τῶν λαῶν, καὶ, πάντας ἀποκτείνας, προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ [h] πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ· καὶ μέρη τινὰ τῶν στρατιωτῶν [i] αὐτοῦ, καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸ βασιλέα Δημήτριον ὑπέστρεψεν.

γ'. Ἀλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βεβαιούμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴρ ὅτι κατασκευάσας εὔνουν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἅπασι τὰς ὁμιλίας ἐποιήσατο λόγοις, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν. ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο· τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευσεν, ὁρῶν δὲ τὸν Ἀλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ [k] ὁσίων ἐν ἔθνεσι, καὶ αὐτὸς, ἐπιπορευόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς [l] τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἀλκιμος ἀντέχειν τῷ Ἰούδᾳ μὴ δυνάμενον [m] ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύι· ὅτι τὴν παρὰ Δημητρίου τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω τεθεικότα. παραγενόμενος οὖν εἰς Ἀντιόχειαν, πικρώτερον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν, κατηγόρων, ὡς πολλὰ μὲν [n] αὐτὸς πεπόνθοι κακὰ, πλείω δ' ἂν γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δῶ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἐκπολεμήσας.

δ'. Ὁ δὲ Δημήτριος, τότ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑποφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ προσιδεῖν Ἰούδαν ἐν ἰσχύι τοσαύτῃ γιγνόμενον, ἐκπέμπει Νικάνορα, τὸν φυγάδελφον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων· ἦν γὰρ ἐκεῖνος ὁ καὶ ἀπὸ τῆς Ρωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών· καὶ δὴ δύναμιν ὅσην ἱκανὸς ἄρασθαι ἐπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰούδαν, ἐκέλευσεν [n] αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἔθνων. ὁ δὲ Νικάνωρ, παραγενόμενος εἰς Ιεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδὲν ἐδίγνω τῷ Ἰούδᾳ, δόλῳ δ' ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, [o] πρεσβεύεται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, "μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι, Φάσκων, πολεμεῖν καὶ "κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ δίδοναι πρὸς τοῦ μηδὲν πι"στὸν δεινόν. ἥκειν γὰρ μετὰ φίλων ἐπὶ τῷ ποιῆσαι φα"νερὸν αὐτοῖς τὴν Δημητρίου τοῦ βασιλέως διάνοιαν, "[p] ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ." τούτοις διαπρεσβευσαμένου τοῦ Νικάνορος, ὁ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πιστεύσαντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν Νικάνορα μετὰ τοῦ δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ἰούδαν, [q] μεταξὺ προσομιλῶν δίδωσι τοῖς [r] οἰκείοις τὶ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν ἐπιβουλὴν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους ἀνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας γιγνομένης, ὁ Νικάνωρ πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ἰούδᾳ· [s] καὶ συγκροτήσας [t] καὶ παρασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην, συμβαλὼν κατά τινα κώμην [u] Καφαρσαλαμὰ, [x] καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν Ἰούδαν [y] ὑπὸ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν.

vertebat, prioribus fide non ſervata. Poſtquam vero Hieroſolymis digreſſus ad vicum pervenit, Bethzetho vocatum; quibuſdam è ſuis emiſſis, comprehendit perfugarum multos & è populo nonnullos, atque omnibus mactatis, juſſit ut quotquot in ea regione eſſent Alcimo parerent: reliſtisque cum eo militibus, qui ipſum in provincia ſua cuſtodienda juvarent, Antiochiam ad Demetrium regem reverſus eſt.

Bacchides in Bethſuritas cedes graſſatur. 1 Maccab. c. 6.

3. Alcimus autem omni modo id agens ut principatum ſibi firmaret, ſentienſque ſecurius ſe regnaturum eſſe, ſi populum ſibi benevolum fecerit, omnes blandis ſermonibus deliniebat, & ad gratiam ſingulis & delectationem loquendo. Itaque brevi admodum validam manum & exercitum ſibi comparavit: horum autem plerique erant impii & perfugæ, quibus miniſtris & militibus utens regionem obiit, & quotquot Judæ rebus ſtudere offendit *ad* unum obtruncavit. At Judas videns Alcimum ad magnam creviſſe potentiam, multoſque de gente *ſua* viros bonos ſanctoſque interfeciſſe, ipſe quoque, late per regionem evagatus, partium ejus fautores occidebat. Alcimus autem videns ſe non poſſe Judæ *exercitui* reſiſtere, viribuſque eo inferiorem eſſe, decrevit ad auxilium Demetrii regis confugere. Antiochiam itaque profectus, magnopere eum in Judam irritabat, ipſum accuſando, quod plurimas ab eo paſſus eſſet injurias, pluresque ab eo fierent, niſi anticipetur, & pœnas luat, potenti in eum miſſo exercitu.

Alcimus, quotquot Judæ rebus ſtudere comperit, morte afficit. 1 Maccab. c. 7.

Judas Alcimum ſe vientem reprimit. 1 Maccab. c. 7.

Alcimus Judam apud Demetrium acerbe criminatur. 1 Maccab. c. 7.

XVII.

4. Tum Demetrius id ſuis rebus periculoſum eſſe exiſtimans, ſi Judam tanta potentia ac viribus auctum negligeret, Nicanorem mittit, ex amicis ſummæ erga ipſum benevolentiæ fideique *virum*: (idem enim ille *erat*, qui cum ipſo urbe Roma profugerat) datoque ei exercitu quantum ſatis eſſe putabat ad Judam debellandum, imperavit ei ut nemini de gente *iſta* parceret. Nicanor autem, cum Hieroſolyma veniſſet, è veſtigio adverſus Judam prœliari non decrevit, dolo vero ipſum in poteſtatem ſuam redigere arbitratus, mittit ei verba pacifica, dicens, "nihil cauſæ eſſe cur armis de"certarent & diſcrimen adirent, ſeque paratum "eſſe fidem jurejurando dare, illum nihil mali paſ"ſurum eſſe. ideo enim ſe venire cum amicorum "comitatu, ut mentem Demetrii regis illis pate"faceret, qualiter de genere illorum ſentiat." Cum iſta per legatos promiſiſſet Nicanor, Judas ejuſque fratres credendum illis rati, nihilque fraude agi ſuſpicantes, fidem ei *viciſſim* dant, & Nicanorem cum exercitu ſuſcipiunt. Ille vero, cum Judam *amice* ſalutaſſet, ſignum quoddam, dum inter ſe colloquerentur, ſuis dat *militibus*, ut Judam corriperent. At ille, inſidiis intellectis, proſiluit, & ad ſuos ſe recipiebat. Nicanor autem, conſilio ſuo patefacto, doliſque jam detectis, *tum demum* aperto Marte cum Juda rem gerere ſtatuit: cumque copias *undique* contraxiſſet & ad pugnam *eas* paraſſet, prœlio commiſſo ad vicum quendam Capharſalama *dictum*, partaque victoria, Judam in arcem, quæ Hieroſolymis erat, fugere compulit.

Cum Juda doloſe agit. 1 Maccab. c. 7.

Dolis detectis, ad prælium ſe parat. 1 Maccab. c. 7.

Fundit fugatque Judæ milites.

5. Cum

[g] Βηθζηθὼ] Βηζηθῶ *Hen.* & *C.* Βηζὼθ forſan pro Βηθζὼθ 1 *Macc.* c. 7. v. 19. HUDS. Βηζὲτ 1 Maccab. VII. 19. infr. c. XI. §. 1. *Gen.* Βηζηθὼ· Ελταιὰ 1 Maccab. VIII. 5. *Ruſin.* Barziton. SPANH.

[h] Πᾶσιν ὑπακούειν Ἀλκίμῳ·] Sic *Busb. Hen.* & *C.* πάσῃ in *Editis.*

[i] Αὐτοῦ,] Αὐτῷ ſolus *Busb.*

[k] Ὁσίων ἐν ἔθνεσι,] Ὁσιοι ἐν ἔθνεσι. inde nomen Eſſæorum. REL.

[l] Τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας.] Ita *Baſ.* ταῦτα ἐκείνῳ φρ. habet *Hen.* τὰ αὐτὰ Ἰωακείμῳ φρ. *Busb.* ταῦτα αὐτῷ ἐκείνῳ συμφρ. *C.* τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ *Gen.*

[m] Ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύι,] Ἀλλὰ τὸν πολὺ λειπόμενον αὐτοῦ *Hen.*

[n] Αὐτῷ μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν ἔθνων.] Αὐτῷ deeſt *Hen. Busb.* & *C.*

[o] Πρεσβεύεται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ,] Προσπέμπει *C.*

[p] Ὡς αὐτὸς τῶν γένους.] Ὅτα αὐτὸς τῶν γ. *Hen.* & *C.*

[q] Μεταξὺ προσομιλῶν] Καὶ μεταξὺ *Busb.* & *Hen.*

[r] Οἰκείοις τὶ σημεῖον,] Οἰκείοις σημεῖον *C.* & *Vet. Interpr.*

[s] Καὶ συγκροτήσας] Eſt qui legit, ὡς συγκροτήσαι, & poſt καὶ νικήσας, infr. ἀναγκάζει τὸν Νικάνορα. nam victoriam penes Judam fuiſſe oſtendit auctor libri 1 *Macc.* in c. 7. v. 32.

[t] Καὶ παρασκευασάμενος πρὸς τὴν μάχην,] Καὶ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς τὴν μάχην *Hen.* (*L. B.*) & *C.*

[u] Καφαρσαλαμὰ.] Χαραδαλαμὰ 1 Maccab. VII. 31. SPANH.

[x] Καὶ νικήσας,] Καὶ νικᾷ, νικήσας ὁ ἀναγκάζει *Hen.* καὶ νικᾷ. Ἰούδας ὁ εἰς τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν ἠναγκάσθη φυγεῖν *Busb.* Verum *Jac. Cappellus* (ad A. M. 3839.) legendum cenſet, καὶ νικᾷ), καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ὁ Ἰούδας &c. contra fidem *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[y] Ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἄκραν Φεύγειν.] Ita etiam *MSS.*

Nicanor, templo minatur excidium. 1 Maccab. c. 7.

5. Cum autem in eo esset ut ex arce in templum descenderet, sacerdotum nonnulli & senatorum obviam facti eum salutabant, ostensis sacrificiis, quæ se Deo pro Rege oblaturos esse dicebant. Ille vero impie loquutus illis minatus est, nisi populus Judam sibi traderet, templum excisurum esse cum rediret. Et post has quidem minas jactatas exiit Hierosolymis: sacerdotes vero, propter mœrorem ex iis quæ dixerat, in lachrymas proruperunt, Deoque supplicabant ut ipsos ex hostium manibus liberaret. Nicanor autem cum Hierosolymis egressus ad vicum quendam perveniisset Bethoron vocatum, illic castra locavit, ubi & alius ei ex Syria accessit exercitus: Judas autem castra posuit apud Adasa, alium vicum, qui à Bethoro triginta stadiis aberat, non amplius quam mille hominęs *secum* habens. Istos valde hortatus, ut animis minime consternati essent ad hostium multitudinem, nec cogitarent cum quam multis dimicaturi essent, sed ut, quales ipsi & pro qualibus præmiis periculum subeunt secum reputantes, animose obviam irent hostibus, in prælium eos educit; & cum Nicanore congressus, editoque acri certamine, adversarios superat, & multos illorum peremit, tandemque ipse Nicanor egregie pugnans occubuit. Quo cæso, nequaquam subsitit exercitus: sed ubi ducem amiserat, abjectis armis sese fugæ mandarunt. At Judas *impigre* eos persequens magnam stragem edidit, signumque tubis dedit vicis undique finitimis, quod hostes profligaverat. Illi vero, qui in iis erant, istis auditis, armati prosiliebant, & fugientibus obviam facti occiderunt eos fronte fronti opposita. adeo ut ex hac pugna nemo *salvus* evaserit, homines licet fuerint ad novem millia. Contigit autem hanc victoriam reportari decima-tertia die mensis, qui à Judæis Adar, à Macedonibus Dystrus appellatur. atque in eo votiva sacra pro victoria quotannis faciunt, eamque diem pro festo habent. Ex illo quidem tempore Judæorum gens à bellis aliquandiu requievit, & pace fruebatur: postea *vero* in certamina & pericula recidit.

Nicanor, iterum cum Juda congressus, superatur & occiditur. 1 Maccab. c. 7. 2 Maccab. c. 15.

Alcimi mors. 1 Maccab. c. 9.

6. Alcimo autem pontifici, cum vellet adyti murum, veterem *admodum* & à sanctis prophetis exstructum diruere, Deus plagam quandam repentinam inflixit; à qua & voce privatus in terram concidit, multisque diebus cruciatus vita decessit, quadriennium functus pontificato. Illo vero mor-

Judas pontificatum obit.

ε'. [z] Επι δ' αὐτῷ καλούντι [a] ἐκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, [b] ἀπαντήσαντες τ ἱερέων τινες καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας [c] ἐπεδείκνυον ἃς ὑπὲρ τ βασιλέως ἔλεγον [d] προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὁ δ' βλασφημήσας [e] αὐτοῖς ἠπείλησεν, εἰ μὴ [f] παραδῷ τ Ιούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ, καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τ ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τ Ιεροσολύμων· οἱ δ' ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἀφ' ὧν εἶπε τοῖς εἰρημένοις λύπῃ [g] προέπεσον, καὶ τ Θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τ πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ Νικάνωρ, ὡς, ἐκ τ Ιεροσολύμων ἐξελθών, ἐγένετο κατά τινα κώμην [h] Βεθωρὸν λεγομένην, αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγενομένης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ Συρίας δυνάμεως· Ιούδας δὲ ἐν [i] Αδασοῖς ἑτέρᾳ κώμῃ, σταδίους ἀπεχούσῃ τριάκοντα τ [k] Βεθωρᾶ, στρατοπεδεύεται, εἰς [l] χιλίους [m] ἄνδρας ἔχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τ ἑαυτῶν πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πόσοις ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ἐπὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύσειν ἐνθυμουμένους, δίψυχος ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ἐπὶ τὸν μάχιμον ἐξάγει· καὶ [n] συμβαλὼν τῷ Νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τ μάχης γενομένης, κρείττων τ ἑαυτῶν, καὶ πολλούς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ [o] τελευταῖον αὐτὸς ὁ Νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐδὲ τὸ στράτευμα ἔμεινεν· ἀλλὰ τ στρατηγὸν ἀπολέσαντες, [p] εἰς φυγὴν ἐτράποντο, ῥίψαντες [q] τὸν παντοπλίαν. ἀπιόντων δὲ ὁ Ιούδας ἐφόνευσε, καὶ [r] τ σάλπιγξι τ περὶξ κώμης ἐσήμηνεν, ὅτι νικήσῃ τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι, καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες ἔκτεινον αὐτούς, ἕωμένοι κατ' ὀπισθεν. ὥστε ἐκ τ μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγε, ὄντων αὐτῶν ἐννακισχιλίων. τὴν δὲ νίκην σπείσει ἑωρτάζουν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τ μηνὸς, τ λεγομένου παρὰ μὲν Ιουδαίοις [s] Αδὰρ, κατ' ὀνομα Μακεδόνας Δύστρον. [t] ἄγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' ἔτος, καὶ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μέντοι [v] χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τ Ιουδαίων ἔθνος τ [x] πολέμων ἀνεπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἀπολαῦον, [y] ἔπειτ' εἰς ἀγῶνας πάλιν καὶ κινδύνους κατέστη.

ς'. Τῷ δ' [z] ἀρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ βεβληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ ἁγίου, ὃν παλαιὸν ἐκ κατασκευασμένον ὑπὸ τ [a] ἁγίων προφητῶν, πληγή τις αἰφνιδίως ἐκ τ θεοῦ προσέπεσεν· ὑφ' ἧς ἄφωνός τε ἐπὶ τὸν γῆν κατηνέχθη, καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερεύσας [b] ἔτη

(sed *L. B.* ἔτει) & *Vet. Interpr.* εἰς τὸν τ Ιεροσολύμων ἀρχιερατεύσαντα. *Zonar.* εἰς τὸν ὑπὸ τοῖς Ιεροσολύμοις ἄρξαντα legendum censet *Grotius* ad 1 *Macc.* c 7. v. 32.

z Επι δ' αὐτῷ καλοῦντι] Ita *Hen. Busb.* & C. ἐπεὶ δ' in *Editis.*

a Εκ τ ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν,] Απὸ τ ἄκρας *Hen.*

b Απαντήσαντες] Υπαντήσαντες *Hen.* & C.

c Επεδείκνυον] Υπεδείκνυον C.

d Προσφέρειν τῷ Θεῷ.] Επιφέρειν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

e Αὐτοῖς ἠπείλησεν,] Ita legisse videtur *Epiphan.* τῷ λαῷ ἠπείλησε habet *Zonaras.* in *Editis Aliisque* βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησεν. quæ quomodocunque distinguantur, haud placebunt. βλασφημήσας αὐτὸν ἠπείλησεν in uno *Cod.* quæ sane ferri possunt, modo comma ponatur post αὐτόν.

f Παραδῷ τ Ιούδαν] Παραδώῃ *Busb. Hen.* C. & *Zonar.*

g Προέπεσον,] Προσέπεσον C.

h Βεθωρὸν] Βεθώρων *Hen.* Βαιθωρὼν *C.* Vide *Annot.* ad præced c 7. §. 1. HUDS. Βεθωρὰ πόλις prope Hierosolyma Eus. H. Eccl. l. iv. c. vi. p. 118. Βαιθωρὼν 1 Maccab. vii. 39. infr. lib. 13. c. 1. § 3. ubi *Gen.* Βεθωρῶν· SPANH.

i Αδασοῖς] Sic *Hen.* C. & *Vet. Interpr.* ἐν Αδασοῖ in *Editis.* ἐν Αδασὰ 1 *Macc.* c. 7. HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 1. §. 6. SPANH.

k Βεθωρᾶ,] Ita mox supra post τριακοσίοις & *Vet. Interpr.* Librariorum vitio Βεθωρῶ in *Editis.* Βηθώρων *Hen.* Βαιθωρὼν *C.* HUDS. *Gen* Βεθωρῶ· leg. Βεθωρᾶ· SPANH.

l Χιλίους] Haud aliter & hîc loci & infra c. xi. §. 1. initiò. in libris omnibus tam Latinis quam Græcis, excepto *Cod. C.* qui διχιλίους habet. τετραχιλίους 1 *Macc.* c. 7. v. 40.

m Απαντας ἴχων] In *Hen.* & aliquot *Epiphanii* libris ἴχων τὰς ἅπασας· ὡς πασαρεμ.

n Συμβαλὼν τῷ Νικάνορι,] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, & mox κρατῶ τούτου *Busb.*

o Τελευταῖον αὐτὸς] Καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶτος ἐν πολέμῳ 1 *Macc.* c. 7. v. 43.

p Εἰς φυγὴν ἐτράποντο,] Εἰς φυγὴν οἱ αὐτῶ ἐτράποντο *Busb.*

q Τὸν παντοπλίαν.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τὰς παντοπλίας in *Editis Aliisque.*

r Τοῖς σάλπιγξι] *L. B.* τῇ σάλπιγγι.

s Αδὰρ, κατ' ὄνομα Μακεδόνας Δύστρον.] Conf. sup. lib. xi. c. 6. §. 13. SPANH.

t Αγουσιν δ' ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κατ' ἔτος,] Νικητήρια singulis annis à Judæis celebrata in memoriam devicti à Juda Nicanoris. 1 Maccab. vii. 49. SPANH. Festum anniversarium die 13 Adar ob devictum Nicanorem. Ita & in Megillath Taanith legitur. nunc eo die jejunant ob Jejunium Estheræ ante Purim. REL.

v Χρόνου πρὸς ὀλίγον] Τῷ χρόνῳ *C. Busb.* & *Hen.*

x Πολέμων ἀναπαυσάμενον,] Πολεμίων solus *Hen.*

y Επειτ' εἰς ἀγῶνας] Πάλιν εἰς ἀγ. κ κιν. C. Hac in re manifesti erroris ex 1 *Macc.* 9. 54, 55, 56. convincitur *Josephus*: ubi post Judæ excessum vita functum fuisse Alcimum clarissime ostenditur. Ipseque *Josephus*, errore postea agnito (*sc.* l. 20. c. 8.) Jacimo sive Alcimo nullum omnino successisse retulit, sed per totum septennium Hierosolymam pontifice caruisse. *Usserius* ad A. M. 4843. Verum hanc periochen, à verbis τῷ δὲ ἀρχιερεῖ usque ad τελευτήσαντος, in hunc locum intrusum esse suspicatur *Petitus* (in *Animadv. ἀνεκδότοις* in *Josephum*, Tom. 4. p. 89.) atque inseri debere lib. 13. c. 1. §. 3. post verba illa, κ τοῦτον ἐφύλαττε τ τρόπον.

z Αρχιερεῖ τῷ Αλκίμῳ] Αρχιερεῖ Αλκίμῳ *Hen.* ἀρχιερεῖ Ιωακείμῳ *Busb.*

a Αγίων προφητῶν,] Vocem προφητῶν additam fuisse existimat *Jos. Scaliger.* (in *Elencho Trihæres. N. Seraris*, p. 316.) ob verba ista in *Chronico Eusebii*, Αλκιμος ὁ ἀνὴρ ὁ καθελὼν τὸ τεῖχος τ αὐλῆς τ ἁγίων δίκας ἔδωκε πικρὰς θανών. Verum locus *Esdræ*, c. 5. v. 6. quem suæ sententiæ firmandæ affert *Scaliger*, vulgatæ potius lectioni favet.

[b] ἔτη πέντε. πλοῦτήσαντι δὲ τούτῳ, τῷ δεχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν· ὃς ἀκούσας περὶ τῆς Ρωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καταπεπλεμήκασι τῷ τε Γαλατίαν καὶ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Καρχηδόνα τὴν Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν Ἑλλάδα κεχειρωμένην, καὶ τοὺς βασιλεῖς [c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον, καὶ τὸν [d] μέγαν Ἀντίοχον, [e] ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς αὑτοῦ φίλους Εὐπόλεμον τὸν Ἰωάννου μὲν, καὶ Ἰάσονα τὸν Ἐλεαζάρου, παρεκάλει δι' αὐτῶν συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, καὶ Δημητρίῳ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς Ἰουδαίοις. ἐλθόντας δὲ εἰς τὴν Ῥώμην τοὺς παρὰ τοῦ Ἰούδα πρεσβεύοντας ἡ σύγκλητος δέχεται· καὶ, διαλεχθεῖσι περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, [f] τὴν συμμαχίαν ἐδίνευσε. ποιησαμένη δὲ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέστειλε· αὐτὸ δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγγράψαντες δέλτους, ἀνέθεσαν. [g] ἦν δὲ [h] τοιοῦτον. "Δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας τοῦ πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. Μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων Ρωμαίοις πολεμεῖν "τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον "ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δέ τινες [i] ἐπίωσι τοῖς Ἰουδαίοις, βοη- "θεῖν Ρωμαίους αὐτοῖς κατὰ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν, ἂν τῇ "Ρωμαίων ἐπίωσί τινες, Ἰουδαίους αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν "δέ τι πρὸς τούτοις τῇ συμμαχίᾳ θέλῃσι τὸ τῶν Ἰουδαίων "ἔθνος ἢ [k] προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ [l] γνώμῃ "γνώμῃ τοῦ δήμου τῶν Ρωμαίων. ὃ δ' ἂν προσθῶσι, τοῦτ' "εἶναι κύριον. [m] ἐγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ Εὐπολέμου τοῦ "Ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Ἐλεαζάρου, ὄντων "δεκατέων μὲν τοῦ ἔθνους Ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ Σίμωνος τοῦ "ἀδελφοῦ αὐτοῦ." καὶ τῇ μὲν πρώτῃ Ρωμαίοις πρὸς Ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἕτω συνέβη γενέσθαι.

tuo populus Judæ pontificatum dedit! qui cum *multa* audiisset de Romanorum potentia, eosque subegisse, * & Galatiam & † Iberiam, & Carthaginem in Africa, ac præterea Græciam in suam potestatem redegisse, regesque Persæum & Philippum & Antiochum Magnum, decrevit cum illis facere amicitiam. Missis igitur Romam, ex amicis suis, Eupolemo Joannis filio & Jasone Eleazari filio, voce illorum obsecrabat, ut societatem secum inirent & amicitiam, & ut Demetrio scriberent, ne *posthac* Judæos bello lacesseret. Cumque Romam venissent Judæ legati, *benigne* eos excipit senatus: habitoque de iis quorum gratia missi erant sermone, societatem coire placuit. *Mox* facto hac de re senatus-consulto, exemplar ejus in Judæam missum est; illud vero ipsum, in tabulas æneas incisum, in Capitolium relatum est. Erat autem hujusmodi. "Decretum senatûs de societate & bene- "volentia erga gentem Judæorum habenda. Ne "quis Romanæ ditionis cum gente Judæorum "bellum gerito, neque bellum gerentibus frumen- "tum aut naves aut pecuniam submini strato. Si "quis Judæos invadat, Romani illis opem feruntо pro viribus. vicissim, si quis Romanos inva- "dat, Judæi auxilium ferunto. Si quid ad hoc *so- "ciale* fœdus voluerit gens Judæorum addere aut "ab eo demere, id fiat cum consensu populi Ro- "mani. & quod sic additum fuerit, ratum esto. "Scriptum est hoc Senatus-consultum per Eupo- "lemum Joannis filium & Jasonem Eleazari, Ju- "da gentis pontifice & duce Simone fratre ipsius." Atque ita quidem contigit primam Romanis cum Judæis amicitiam & societatem factam esse.

Romanorum potentia. 1 Maccab. c. 8.

Judas mittit qui societatem cum Romanis coëant. 1 Maccab. c. 8.

Romanorum senatus-consultum de inita cum Judæis societate. 1 Maccab. c. 8.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὅτι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν Βακχίδης ἐκπεμφθεὶς αὐτὸν ἐνίκησεν, καὶ ὡς Ἰούδας γενναίως μαχόμενος ἔπεσεν.

CAP. XI.

Quod Bacchides denuo in Judam missus ipsum superavit: utque Judas strenue se gerens occubuit.

XVIII.

Ἀκούσας δὲ, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τὴν Νικάνορος παλοῦτης, καὶ τὴν ἀπωλείας τῆς σὺν αὐτῷ στρατιᾶς, πάλιν τὸν Βακχίδην μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν· ὃς ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξορμήσας, καὶ παραγενόμενος εἰς Ἰουδαίαν, ἐν [n] Ἀρβήλοις πόλει τῆς Γαλιλαίας στρατοπεδεύσας, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ σπηλαίοις ὄντας· πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ [o] συμπεφεύγασιν· ἐκπολιορκήσας δὲ λαβὼν, ὥρμησεν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα σπουδὴν ποιούμενος. μαθὼν δὲ τὸν Ἰούδαν ἐν τινι κώμῃ [p] Βηθζηθὼ τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο μετὰ πεζῶν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δὲ [q] δισχιλίων. τῷ Ἰούδᾳ δ' ἦσαν [r] οἱ πάντες [s] χίλιοι. ἔστι τὸ Βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔδεισαν, καὶ τὴν παρεμβο-

Cæterum Demetrius, nunciata sibi morte Nicanoris & clade exercitus qui cum eo erat, misit denuo Bacchidem cum *aliis* copiis in Judæam. qui, Antiochiâ profectus, ubi in Judæam pervenit, ad Arbela Galilææ urbem castra metatur. Cumque illos qui in istius loci speluncis erant (nam multi in eas confugerunt) vi expugnaverat ceperatque, illinc digressus Hierosolyma properabat: cognitoque Judam in vico Bethzetho dicto castra posuisse, adversus eum ducebat viginti peditum millia, atque duo equitum millia. At Judas non plures secum habebat quam mille homines. Illi, visa *exercitûs* Bacchidis multitudine, territi erant, relictisque castris omnes diffugerunt præ-

Demetrius Bacchidem in Judæam mittit. 1 Maccab. c. 9.

Judas multis è suis dilapsis, prælium cum Bacchide non detrectat. 1 Maccab. c. 9.

---

[b] Ἔτη πέντε.] Triennium vero ei assignat in lib. 20. c. 8. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3844. & *Cappellum* ad *A. M.* 3840. & *Seldenum* in lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. 10.

* *Et Galatiam*] Gallias *Epiphan* partem Galatiæ, quæ Gallogræcia dicta est, intelligendam esse censet *Grotius*: quod tota Galatia serius facta fuerit provincia, Gallogræcia vero à Cn. Manlio subacta post pacem cum Antiocho Magno.

† *Et Iberiam*,] Celtiberis per M. Porcium Catonem, Fulvium Flaccum & Tiberium Sempronium Gracchum devictis; Vaccæis vero per L. Posthumium, temporibus Antiochi Magni, Seleuci, & Antiochi Illustris. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 8. v. 3.

[c] Περσέα τε καὶ Φίλιππον,] Περσέα καὶ Φιλ. *Busb.* & *Hen.* Philippus rex Macedonum victus erat à T. Q. Flaminio, & Perses victus & in fidem acceptus à Paulo Æmilio.

[d] Μέγαν Ἀντίοχον,] Vide apud *Polybium* in *Excerptis* Legationum, *Livium* libro XXXVII. & XXXVIII. & *Florum* l. 2. c. 8.

[e] Ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι.] Conf. *Alam.* lib. 1. c. 1. §. 4. SPANH.

[f] Τὴν συμμαχίαν ἐνιαυσίᾳ] Συμμαχὸν ἐνιαυσίᾳ *Busb.*

[g] Ἦν δὲ τοιοῦτον. Δόγμα συγκλήτου,] Vid. infr. lib. 14. c. 8. §. 5. & lib. 16. c. 2. §. 4. SPANH.

[h] Τοιοῦτον.] Ita ipse distinxi. prius erat, ἦν δὲ τοιοῦτο δόγμα &c.

[i] Ἐπίωσί τινες Ἰουδαίοις,] Ἐπιῶσι hîc & seq. lineâ secundâ in *Cod. Hen.*

[k] Προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν] Προσθῶσι *Hen.*

[l] Γνώμῃ] Γίγνεσθαι *Hen.*

[m] Ἐγράφη τὸ δόγμα] Hanc συγγραφὴν commentitiam esse & à Josepho adjectam existimat *Usserius* ad A. M. 3843. nam quis credet Juda superstite alium imperatorem fuisse quam ipsum Judam; aut si alius exstitisset, illum non Jonathanem potius fuisse, quam Simonem, qui post illius demum mortem principatum est adeptus.

[n] Ἀρβήλοις πόλει] Ἀρβατίοις malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 2. idque ex 1 *Macc.* c. 5. v. 23. Vide *Relandum* in *Palæstina S.* p. 573. HUDS. Conf. de Vita §. 37. SPANH.

[o] Συμπεφεύγασιν·] Ita in *Editis.* συμπεφύγασιν *Hen.* & *Busb.*

[p] Βηθζηθὼ] Hoc modo etiam supr. c. 10. §. 2. Βηζηθὼ hîc loci in *Editis.* Βηζηθὼ *Hen.* Βηζηθεῖ *Busb.* HUDS. Conf. sup. c. 10. §. 2. SPANH.

[q] Δισχιλίων.] Χιλίων solus *Hen.*

[r] Οἱ πάντες χίλιοι.] Verum 1 Maccab. VIII. v. 6. dicuntur τετρακόσιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ· *Rufin.* verò hic, Judæi verò fuerunt omnes duo millia, ut pro χίλιοι legerit hic δισχίλιοι· SPANH.

[s] Χίλιοι.] Non dubitat *Petitus* (in *Animadv.* ἀνιδέοις tom. 3. p. 640.) quin litera numeralis è *Josephi codicibus* exciderit, & à manu ipsius fuerit γ'. χίλιοι. Habemus quidem 1 *Macc.* c. 9. v. 5. πεντακόσιοι. *Zonaras* tamen receptam *Josephi* lectionem agnoscit.

præter octingentos. Judas autem à ſuis militibus deſertus, cum hoſtis jam immineret, nullumque ei tempus novos delectus habendi concederet, in eo erat, ut cum octingentis illis pugnam contra Bacchidem committeret: atque hortatus eos ut forti animo pericula ſuſtinerent, juſſit ut in aciem prodirent. Illis vero dicentibus ſe nequaquam poſſe cum exercitu tantæ magnitudinis congredi, atque ſuadentibus ut in præſentia quidem recederet & ſaluti ſuæ conſuleret, poſtea vero copiis ſuis collectis cum hoſtibus manus conſereret, "ne hoc, "inquit, ſol factum aſpiciat, ut terga mea hoſti- "bus obverſa oſtendam. Sed ſi nunc fatalis hora "venit ut moriar, & omnino neceſſe eſt ut per- "eam ſi pugnem, * fortiter *tamen* ſtabo, & quic- "quid futurum ſit malo excipere, quam ut res "præclare geſtas gloriamque ex illis partam turpi "fuga jam dedecorem." Atque iſtis quidem verbis reliquos de ſuis hortabatur, ut ſpreto contemptoque periculo cum hoſtibus prælium committerent.

Suos hortatur. *1 Maccab. c. 9.*

XIX. *Prælium atrox inter Bacchidem & Judam.* *1 Maccab. c. 9.*

2. Interea Bacchides, cum copiis ex caſtris egreſſus, aciem ad pugnam inſtruebat: atque ita eam ordinavit, ut equites in utroque cornu collocarentur, atque velites & ſagittarii totam phalangem præcederent; ipſe vero eſſet in dextro cornu. Sic inſtructa acie, quamprimum hoſtium exercitui admoveretur, juſſit tubicinem ſignum dare, militeſque clamore ſublato prælium inire. Idem ubi Judas fecerat, cum hoſtibus congreditur, & utriſque acriter dimicantibus, pugnaque ad ſolis occaſum protracta, Judas, animadvertens Bacchidem & quod erat exercitui robur in dextro eſſe cornu, aſſumptis animoſiſſimis quibuſque in iſtam aciei partem impetum fecit: eoſque qui illic erant aggreſſus diſſolvit eorum phalangem. Cumque in medios *hoſtes* penetraſſet, eos in fugam compulit, perſequiturque uſque ad Aza montem ita appellatum. At qui erant in ſiniſtro cornu, pulſos qui erant in dextro conſpicati, Judam ſequentes circumiverunt, atque in tergum converſi ipſum in medio comprehendunt. Ille vero, cum nulla effugiendi via daretur, ſed undique hoſtibus ſeptus eſſet, conſtitit cum ſuis & *ſtrenue* pugnabat. Cumque multos adverſariorum fudiſſet, atque labore & *vulneribus* conficeretur, ipſe etiam cecidit, animamque efflavit, non minus ex rebus jam ante præclare geſtis, quam ex ſimilibus dum moreretur *conſpicuus*. Judæ autem proſtrato, qui cum eo erant, non amplius habentes quem ſequerentur, tantoque duce orbati, fugæ ſeſe mandarunt. Simon vero & Jonathas, fratres Judæ, corpus *ejus*, ex fœdere ab hoſtibus receptum, in Modim vicum deportarunt, ubi & pater eorum monumento conditus erat, atque ibi ſepelierunt, cum illum populus *univerſus* aliquammultis diebus luxiſſet, atque ſolennibus exſequiis honoraſſet. Atque ita quidem vitam finivit Judas, vir fortis & bellicoſiſſimus, quique memor erat mandatorum Mattathiæ patris, & pro popularium ſuorum libertate omnia & agere & pati ſuſtinuit. Tanta itaque virtute præditus, maximam *poſt ſe* reliquit gloriam ſuique memoriam, gente *ſua* in libertatem vindicata & è Macedonum ſervitute erepta: cumque tres eſſet

Magno cum ploratu ſepelitur. *1 Maccab. c. 9.*

λὼ καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀκτακοσίων. Ιούδας ὴ καταλειφθεὶς ὑπὸ τ οἰκείων στραιωτῶν, κ πολεμίων ὀπικρμένων, κ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴ τ δυνάμεως ὀπιτρεπόντων, οἷός τε ἰῶ μ τῶν ὀκτακοσίων συμβαλεῖν τοῖς μ τοῦ Βακχίδε· κὴ παρεκαλ χωρεῖν ἐπὶ τὸ μάχιμον. τῶν ὴ λεγόντων, ὡς τὸν εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθ στραιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλούντων δὲ νῦ μὲν ἀναχωρεῖν C σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, "μὴ τοῦτ, εἶπεν, ἥλι ἐπίδοι γνόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ "νῶτά μ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ εἰ C πλάτιὸ ὁ "παρών μοι καιρὸς φέρ, κ δεῖ πάντως ἀπολέσ μαχό- "μενον, ἢ σώσομ γναίως πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ "τοῖς ἤδη καλωρθωμένοις C τῇ περὶ αὐτῶν δόξῃ προσ- "βαλὼν τὸ ὀκ τ νῦ φυγῆς ὕβριν." κ ὁ μὲν τοῦτο πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας, θαρσαλέων τοῦ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ᵛ ἔλεγε.

β'. Ο δὲ Βακχίδης, ἐξαγαγὼν ὀκ ἔ στρατοπέδ τὸ δυνάμιν, πρὸς μάχιμ παρετάσσετο· κὴ τὰς μὲν ἱππικὰς ἐξ ἑκατέρων τ κεράτων ἔταξε, τὰς ὴ ψιλὰς κὴ τοξότας προεσήσατο ἁπάσης τ φάλαγγος, αὐτὸς δ' ἰῶ ὅπ ἔ δεξιᾶ κέρως. ἅτως ὴ συντάξας τὸ σφαγὰν, ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τ πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆνα τ σαλπιγκτὸν ἐκέλευσε, κὴ τὸ στραὸν ἀλαλάξασα προσέπεσεν. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ Ιούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις· κὴ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, κ τ μάχης μέχρι δυσμῶν θαπνομένης, ἰδὼν ὁ Ιούδας τ Βακχίδη κὴ τὸ κρατερὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρα τυγχάνον τ στραᾶς, θαλαβὼν τὰς ἀψυχοτάτας, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρ τ τάξεως, κ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διασπᾷ αὐτῶν τὴ φάλαγγα. ὠσάμεν ὀ δ' εἰς μέσους, εἰς φυγὴ αὐτὰς ἐδίωξεν, κ διώκ μέχρις ˣ Αζῶ ὄρους ἅτω λεγομένου. θεασάμενοι ὴ τὴ τροπὴ τὴν ἐν τῷ δεξιῷ κέρα, οἱ τὸ ἀνύμον ἔχοντες, ʸ ἐκυκλώσαντο τ Ιούδαν διώκοντες, κὴ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γνόμενοι. ὁ ὴ ᶻ φεύγ δ δυναμέν, ἀλλὰ περιεχόμεν ὑπὸ τῶν πολεμίων, στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺ αὐτ· πολλὰς ὴ κτείνας τ ἀντιπάλων, κὴ καπέκοπ ᵃ γνόμεν, κ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅπ καλοῖς μὲν ὕστερον γεγυμνασμένοις, ἐφ' ὁμοίοις ὴ ὅτε ἀπέθνησκε τὴ ψυχὴ ᵇ ἀφιείς. πεσόντ ὴ Ιούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορὰν ἔχοντες οἱ σὺ αὐτ, στρατηγὸ ὴ τοιούτ στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες ὴ τὸ σῶμα θαλὰ τῶν πολεμίων ὑπάτουσδον Σίμων κὴ Ιωνάθης οἱ ἀδελφοὶ ἔ Ιούδα, κομίσαντες εἰς τὴ ᶜ Μωδεὶμ κώμην, ὅπ κὴ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσι, ᵈ πενθήσαν ὅλ συχνὰς αὐτὸν ἔ πλήθ ἡμέρας, κὴ τιμήσαν κοινῇ τοῖς νομισμένοις. κὴ τέλ μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ιούδαν, ἄνδρα γναῖον κ μεγαλοπάλεμον γνόμενον, κ τ ἔ πατρὸς ἐντολῶν Ματθ μνήμονα, κ πάντ ὑπὲρ τ τ πολιτῶν ἐλ θερίας C δράσ C παθεῖν ὑπομένοντα. τοιοῦτ οὖ τὴ ἀρετὴ ὑπάρξας, μέγιστον αὐτ κλέ κ μνημεῖον κατέλιπεν, ἐλ θερώσας τὸ ἔθν, κ τ ὑπὸ Μακεδόσιν ἐξαρπάσας ᵉ αὐτὸ δουλείας· κ τὴ ἀρχερω-

σύνην

* Fortiter *tamen* ſtabo,] *Al.* ſtabo *tamen* omnia potius ſuſtinens, quam &c. *legendo* πᾶν ὑπομένων μᾶλλον ἢ τοῖς.

t Καὶ ὁ μ ταῦτα] Ita diſtinxi, prius erat, κ ὁ μ ταῦτα πρὸς τὰς ὑπολειφθέντας θαρσαλέων, κ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρεῖν τοῖς πολεμίοις ἔλεγεν. Hac lectione ſervata, eſt qui ἔπειθεν pro ἔλεγεν reponit.

v Ελεγεν.] Forte ἔπειθεν. COCC.

x Αζᾶ ὄρους] In *Epiphanii* libris *Gazara* aut *Gazarat*. 1 *Macc.* c. 9. v. 15. ἕως Αζώτου ὄρους. perperam, ut puto. HUDS. Conf. ſup. lib. VII. c. 12. §. 2. SPANH.

y Εκυκλώσαντο τ Ιούδαν διώκοντες,] Εκύκλωσαν τ Ιούδαν διώκοντα *Busb.*

z Φεύγειν δ δυνάμεν, Ita *Hen.* φυγεῖν in *Editis Aliisque.*

a Γενόμεν, Iterum cum *Hen.* γεγυμνάσμεν in *ceteris.*

b Αφιείς.] Sic *Hen.* ἀφεὶς in *reliquis.*

c Μωδεὶμ κώμην,] Μωδαεὶ *Hen.* Vide præced. c. 6. §. 1. HUDS. Conf. πλάτ. lib. 1. c. 1. §. 3. & vid. 1 Maccab. IX. 18. SPANH.

d Πενθήσαντ] *L. B.* πενθήναντι.

e Αὐτὸ δουλείας·] Illud αὐτὸ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

f Ετ

σωήν [f] ἔτ☉ τρίτον καταχὼν, ἀπέθανεν.

annos pontificatu functus, *ita* occubuit.

Τέλ☉ Ϛ βιβλίυ δωδεκάτυ.

Finis Libri duodecimi.

[f] Ετ☉ τρίτου καταχὼν, ἀπέθανεν.] Hoc ita intelligendum (inquit *Cappellus* ad A. M. 3839.) ac si dixisset, obiisse triennio solido post repurgatum templum; cum tamen maximam temporis hujus partem pontificatus munia usurparit Alcimus. Vide super. cap. 9. §. 7.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOTERTIO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως Ιωνάθης ἀδελφὸς ὢν Ιούδα, [b] τελευτήσαν☉ αὐτ☉, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

1. *Quomodo Jonathas frater Judæ, illo defuncto, principatum suscepit.*

β'. Ως πολεμήσας Βακχίδῃ, ἠνάγκασε, φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν, ἀπελθεῖν ἐκ τ☉ χώρας.

2. *Quomodo bello cum Bacchide gesto, coëgit eum, post factam cum ipso amicitiam, è Judæa discedere.*

γ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ὁ Ϛ Επιφανοῦς Αντίοχυ ὑὸς, ἐλθὼν εἰς Συρίαν, ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς Δημήτριον.

3. *Quod Alexander, Antiochi Epiphanis filius, in Judæam profectus, Demetrio bellum intulit.*

δ'. Ως Δημήτρι☉, πρεσβευσάμεν☉ πρὸς Ιωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν, [c] αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉ Ϛ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν.

4. *Quomodo Demetrius, missa legatione ad Jonatham, cum eo societatem init, multis ipsi gentique nostræ datis muneribus.*

ε'. Ως Αλέξανδρ☉, ταῦτ' ἀκούσας, καὶ ὑπερβαλὼν τὰ [d] Ϛ Δημητρίυ, καὶ ἀποδείξας Ιωνάθην δεξιᾶ, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

5. *Quomodo Alexander his auditis, cum Demetrium muneribus superasset & Jonatham pontificem fecisset, ipsum in suas partes pertraxit.*

ϛ'. Η Ονίυ φιλία πρὸς τ☉ Φιλομήτορα Πτολεμαῖον καὶ τ☉ αὐτὸν καιρὸν γνωμένη. καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τ☉ Ονίυ καλούμενον ναὸν πρὸς τ☉ ἐν Ιεροσολύμοις ὄντα.

6. *Sub id tempus Oniæ intercessit amicitia cum Ptolemæo Philometore. utque ædificavit templum, Oniæ vocatum, ad similitudinem Hierosolymitani.*

ζ'. Οτι Αλέξανδρ☉, ἀποθανόντ☉ Δημητρίυ, σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην.

7. *Quod Alexander, post mortem Demetrii, Jonatham summo in honore habuit.*

η'. Ως Δημήτρι☉ ὁ Δημητρίυ παῖς, πλεύσας εἰς τὴν Συρίαν ἀπὸ Κρήτης, καὶ πολεμήσας τ☉ Αλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ποιησάμεν☉.

8. *Quomodo Demetrius Demetrii filius, cum è Creta in Syriam trajecisset, belloque Alexandro illato eum devicisset, ipse regnum occupavit, facta cum Jonatha amicitia.*

θ'. Ως Τρύφων ὁ Απαμεὺς, καταπολεμήσας Δημήτριον, Αντιόχῳ τῷ Αλεξάνδρυ υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμεν☉ Ϛ αὐτὸς σύμμαχον Ιωνάθην.

9. *Quomodo Tryphon Apamensis, post devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipso in societatem recepto.*

ι'. Ως Δημητρίυ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλώτυ ληφθέν☉, [e] ὁ Τρύφων παρεσπόνδησε τ☉ Ιωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τ☉ ἀδελφὸν αὐτυ Σίμωνα.

10. *Quomodo, Demetrio à Parthis captivo facto, Tryphon fœdus cum Jonatha initum fregit, ipsumque dolo captum occidit, & Simoni ejus fratri bellum intulit.*

ια'. Ως Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτυ τὴν στρατηγίαν ἐπεχείρισε [f] τὸ ἔθν☉, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

11. *Quomodo Judæorum gens exercitûs imperium detulit Simoni Jonathæ fratri, ipsumque pontificem creavit.*

ιβ'. Ως [ὁ Σίμων] ἐπολιόρκησεν ἐν Δώροις Τρύφωνα σύμμαχ☉ γνόμεν☉ Αντιόχῳ τῷ Δημητρίυ ἀδελφῷ, τῷ Ϛ Εὐσεβεῖ ἐπικληθέντι.

12. *Quomodo Simon Tryphona in Dora compulsum oppugnavit, inita societate cum Antiocho Demétrii fratre, cui Pius cognomen erat.*

ιγ'. Ως Τρύφων☉ ἀναιρεθέν☉, [g] Αντιοχ☉ ἐπολέμησε Σίμωνα, κἀκεῖν☉ Κενδεβαῖον τ☉ στρατηγὸν αὐτυ νικήσας, τ☉ Ιουδαίας ἐξέβαλεν.

13. *Quomodo, Tryphone sublato, Antiochus contra Simonem bellum movit: atque ille Cendebæum, ejus copiarum ducem, prælio superatum Judæa expulit.*

14. *Quod*

[a] Εν τῇ τρισκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ, vel ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ λόγῳ.

[b] Τελευτήσαν☉] Τῦ τελευτήσαντ☉, αὐτὸς τὴν *Hen.*

[c] Αὐτόν τε πολλοῖς δωρησάμεν☉] Ita ex *MS. Hen.* αὐτόν τε, & mox καὶ τὸ ἔθν☉ ἡμῶν desunt in *Editis Aliisque.*

[d] Τῦ Δημητρίυ,] Illud Ϛ ex *MS.*

[e] Ο Τρύφων] Ita *Gen.* ὁ Τρύφων desunt *Aliis.*

[f] Τὸ ἔθν☉] Illa τὸ ἔθν☉ non agnoscit *Hen.*

[g] Αντιοχ☉] Ita cum *Cod. Hen.* in cæteris Αντιοχον ἐπολέμησε Σίμων, καὶ Κενδεβαῖον &c.

14. *Quod Simon, à genero ſuo Ptolemæo inter convivandum dolo occiſus, diem ſupremum obiit: atque Ptolemæus, uxore ejus & liberis in vincula conjectis, conatus eſt imperium ſibimet aſſerere.*

15. *Quomodo Hyrcanus, filiorum Simonis natu minimus, præoccupato imperio, longo tempore Ptolemæum obſedit, in arcem incluſum, cui nomen erat Dagon.*

16. *Quomodo Antiochus Pius, ducto in Hyrcanum exercitu, admotoque urbi Hieroſolymitanæ, obſidionem ſolvit, acceptis ab Hyrcano talentis trecentis, & ſocietate cum eo amicitiaque facta.*

17. *Hyrcani, poſt mortem Antiochi (qui apud Medos diem obiit) in Syriam expeditio: utque urbes multas vi expugnavit.*

18. *Amicitia facta inter Hyrcanum & Alexandrum cognomine Zebinam.*

19. *Quomodo Antiochus Cyzicenus, cum ad auxilium Samaritis ab Hyrcano obſeſſis ferendum veniſſet, fuſus fugatuſque eſt, & ab Hyrcani filiis Judæa pulſus.*

20. *Quod Ariſtobulus, ſuſcepto imperio, primus ſibi diadema impoſuit.*

21. *Quomodo, Ariſtobulo defuncto, frater ejus Alexander, qui in imperium ſucceſſit, expeditionem fecit in Syriam, & Phœnicen & Arabiam, & multos ex hoſtibus ſubegit.*

22. *Ptolemæi Lathuri cum eo pugna & victoria.*

23. *Quomodo Demetrius Eucærus, exercitu in Alexandrum educto, ipſum ſuperavit.*

24. *Antiochi, Dionyſi appellati, in Judæam expeditio: & quomodo prælio victoriam reportavit.*

25. *Quomodo poſt obitum Alexandri, uxor ejus Alexandra, cum imperium per novemnium tenuiſſet, & in pace & gloria vixiſſet, vita deceſſit.*

ιδ'. Οτι ὑπὸ [h] τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν· καὶ Πτολεμαῖος, δήσας αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, τὴν ἀρχὴν αὐτὸς ἐπεχείρησε κατασχεῖν.

ιε'. Ως ὁ νεώτερος τῶν Σίμωνος υἱῶν Ὑρκανὸς, φθάσας αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀσιδαίων, ἐπολιόρκησεν πολλῷ χρόνῳ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὸ Φρέαρον ἐγκλείσας Δαγὼν καλούμενον.

ιϛ'. Ως στρατεύσαμενος ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρὰ Ὑρκανοῦ τάλαντα τριακόσια, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν [i] συνθέμενος.

ιζ'. Ὑρκανοῦ στρατεία, μετὰ τὴν Ἀντιόχου τελευτὴν ἐν Μήδοις ἀποθάνοντος, ἐπὶ Συρίαν· καὶ ὡς πολλὰς πόλεις καὶ κράτος εἵλεν.

ιη'. [k] Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ [l] Ζεβινᾶ κληθέντος.

ιθ'. [m] Ως Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐλθὼν βοηθήσων τοῖς Σαμαρεῦσι πολιορκουμένοις πρὸς Ὑρκανὸν, ἡττηθεὶς διέφυγε, διωξάντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίας τῶν υἱῶν Ὑρκανοῦ.

κ'. Οτι Ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα [n] πρῶτος ἐπιτίθεται.

κα'. Ως τελευτήσαντος Ἀριστοβούλου ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν διαδεξάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Ἀραβίαν, καὶ πολλὰ τῶν ἐχθρῶν ἐχειρώσατο.

κβ'. Πτολεμαῖος ὁ Λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη.

κγ'. Ως στρατεύσαμενος Δημήτριος ὁ Εὐκαιρος ἐπὶ Ἀλέξανδρον ἐκράτησεν αὐτοῦ.

κδ'. Ἀντίοχος [o] ὁ Διονύσου λεγομένου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ.

κε'. Ως μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατασχοῦσα, καὶ βιώσασα μετ' εἰρήνης καὶ δόξης ἀπέθανεν.

h Τοῦ γαμβροῦ Πτολεμαίου] Hoc lemma, pariter ac iſtud quod ſequitur, edidimus juxta exemplaria *Gall.* & *Hemeb.* In *ceteris* ita ſe habebant: Οτι ὑπὸ γαμβροῦ Πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς [ὁ Σίμων] ἀπέθανεν. Οτι Πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς Ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

i Συνθέμενος.] Sic *Cod. Hen.* Θέμενος in *reliquis.*

k Φιλία πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου] Hoc lemma etiam acceptum debemus *Cod. Hen.*

l Ζεβινᾶ] Ζαβινᾶ juxta *Porphyrium* in *Græcis Euſebii*, p. 227.

m Ως Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς,] Brevius aliquanto in *Cod. Hen.* Ως ἡττηθεὶς ὑφ' Ὑρκανοῦ Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς, ἐξέπεσε τῆς Ἰουδαίας.

n Πρῶτος ἐπιθέτ.] Περιέθετο αὐτὸς *Hen.*

o Τοῦ Διονύσου] Καὶ Διονύσιος *Hen.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ὀγδοήκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSTERTIUS.

Continet hic liber tempus annorum LXXXII.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν Ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν· καὶ ὡς ἅμα Σίμωνι αὐτοῦ ἀδελφῷ ἐπολέμησε τῷ Βακχίδῃ.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν [c] Μακεδόνων, ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν Ἰούδας ἀπέθανεν, ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτήσαντα Ἰούδαν, πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν, καὶ παραβεβηκότων τὰ πάτριον πολιτείαν, [d] ἐπεφύη τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ παντάχοθεν αὐτοὺς ἀκμάζον [e] ἐκάκωσε. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών· ὡς πολλοὺς διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι τοῖς περὶ ἀμφοτέρων, διότι τε τῷ λιμῷ καὶ τοῖς ἐχθροῖς, δεινοῖς ἀντέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Μακεδόνας. Βακχίδης δὲ τῶν Ἰουδαίων τοὺς ὑποστάντας τὰ πάλαι σωτηρίας, καὶ τὸν κοινὸν βίον μεταρρυθμίσαντας σωφρόσιν, τούτοις ἐπιτρέψας τὴν τῆς χώρας διοίκησιν. οἱ καὶ συλλαμβάνοντες τοὺς Ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ Βακχίδῃ [f] παρέδοσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, [g] ἔπειθ' ὕστερον διέφθειρε. τοιαύτης δὲ τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ [h] φιλιφθέντες τὸν ἐπάρατον Ἰούδα, βλέποντες ὀλλύμενον [i] οἰκτρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν

CAP. I.

Quomodo Jonathas, post Judam fratrem, principatum suscepit; utque una cum Simone ejus fratre bellum gessit adversus Bacchidem.

QUEMADMODUM Judæorum gens, à Macedonibus in servitutem adducta, libertatem recuperârit; & quibus quantisque certaminibus defunctus Judas mortem oppetiit, pro illis *strenue* pugnans; superiori libro declaravimus. Judæ vero post interitum, homines nefarii, quotquot erant, quique patria instituta violaverant, Judæos adoriebantur, * animisque resumptis eos undique vexabant. Ad hoc autem illorum malitiam & fames adjuvabat, quæ *tum forte* regionem urgebat: ita ut multi, ob necessariorum inopiam, & non ferentes malum utrinque hinc à penuria indeab hostibus ingruens, ad Macedonas perfugerint. Bacchides autem, Judæis, qui à patriis moribus desciverant & profanam vitæ consuetudinem *eis* prætulerant, congregatis, his regionis administrationem commisit. At illi, comprehensis Judæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. Is vero cum primum tormentis adhibitis eos ad libitum excruciaret, hoc facto *omnes* pari crudelitate occidebat. Judæis itaque in tanta calamitate constitutis, quantam non experti fuerant post *suum* ex Babylone reditum, qui reliqui erant ex Judæ sociis, cum viderent gentem miserabiliter pereuntem, Jonatha ejus fratre adito, *eum* rogabant ut fra-

Judæ defuncto, Bacchidis permissu male tractantur Judæi. 1 Macc. c. 9.

---

a Ογδοήκοντα καὶ δύο.] Ita *Hen. Busb. Gall.* 2. 3. 5. *Voss.* & *Bas.* Vide *Is. Vossium* in *Chronologia S.* c. XII. p. 152. & 155.

b Τίνι μὲν οὖν τρόπῳ] Τίνα μὲν οὖν τρόπον *Hen.* (*L. B.*) & *Gall.*

c Μακεδόνων,] Hebræi solent reges Syriæ מלכי יון & hos quidem solos reges Græcos nominare. Μακεδόνων nomen alii usurpant non pro Syris modo, sed aliis ex successoribus Alexandri. Eusebius histor. eccles. lib. v. c. 8. ex Irenæo. Πρὸ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας τὸν ὄγκον αὐτῶν, ἔτι τε Μακεδόνων τὸν Ἀσίαν κατειχόντων Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. *Antequam Romani imperium suum confirmassent, quum Macedones adhuc Asiam obtinerent, Ptolemæus Lagi.* &c. mox narrat Judæos Ptolemæo petenti codicem Sacrum annuisse, ὑπήκουον γὰρ ἔτι τοῖς Μακεδόσι τότε, *parebant enim tunc Macedonibus*, id est, Ægyptiis. Ceteroquin enim ratio non esset cur regi Ægyptio debuerint id concedere, quia parebant Macedonibus, nisi ipse inter Macedones habeatur. Syncellus in Chronographia p. 277. notat illam Monarchiam, quæ Persicam secuta est Ἑλλήνων & Μακεδόνων dici, Ἕλληνας γὰρ καὶ Μακεδόνας κατὰ τοὺς αὐτοὺς μεταθήκαμεν, *ex libris enim Maccabaicis didicimus eosdem esse qui Græci & Macedones dicuntur*, addens imperium τὸ κατὰ Μακεδονίαν post Alexandri mortem divisum fuisse in Ægyptium, Syriacum & Macedoniæ ipsius. Africanus in Chronico (vide Syncellum p. 276.) Ἀπὸ Ἀλεξάνδρου δὲ κτισθὲν χρόνον ὑπεδύοντες Ἰουδαῖοι τῇ Μακεδόνων ἀρχῇ ποτὲ μὲν Πτολεμαίοις, ποτὲ δὲ Ἀντιόχοις ἐτέλουν ὑποφόρους. *A tempore Alexandri conditoris imperii Judæi fuerunt subjecti regno Macedonum, & modo Ptolemæis, modo Antiochis paruerunt.* Hic & Ægyptii & Syri appellantur Macedones. Tacitus lib. v. histor. 8. *Judæi Macedonibus invalidis sibi ipsi reges imposuere.* REL.

d Ἐπεφύη τοῖς Ἰουδαίοις,] Adhæsere Judæis, i. e. eos ursere & infectati sunt. Sic רבץ Hebræis. In vernacula etiam lingua similis locutio. IBBETSON.

* *Animisque resumptis eos undique vexabant.*] *Vel* numeroque aucti, *aut* viribusque pollentes.

e Ἐκάκωσε.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* κάκωσιν in *Editis Aliisque.*

f Παρέδοσαν.] Παρεδίδοσαν *Busb.* & *Hen.*

g Ἔπειθ' ὕστερον διέφθειρε.] Ita in *Editis* & aliquot *MSS.* Verum ὕστερον nec agnoscitur à *Busb.* nec ab *Epiphanio.* præterea *Zonaras* legit εἶτα διέφθειρε.

h Προσελθόντες] Ita *Gen.* & *Gall.* φιλιφθέντες *Bas.* & *Hen.*

i Οἰκτρῶς τὸ ἔθνος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (*Lugd. Bat.* idem volebat scribens οἰκτρῶν) πιεζῶς in *reliquis.*

k Ἀπο-

fratrem ſuum ſibi in exemplum proponeret, ejuſque de popularibus ſuis curam & providentiam, qui pro patriæ libertate vitam profudit, imitaretur, & ſine defenſore non relinqueret gentem, præſertim cum in extremum diſcrimen adduceretur. Tum Jonathas, cum dixiſſet ſe prò illis mortem obiturum eſſe, atque exiſtimaretur nihilo inferior eſſe quam frater, Judæorum dux declaratur.

Jonathas Jude fratri ſuccedit. 1 Maccab. c. 9.

2. Quod ubi reſcivit Bacchides, *is* veritus ne Jonathas negotium faceſſeret Regi & Macedonibus, quemadmodum non ita pridem Judas, dolo quærebat eum interimere. Verum hoc illius *vafrum* conſilium nec Jonatham, nec Simonem ipſius fratrem latebat: ſed enim illi, hac re cognita, ſociiſque ſuis omnibus aſſumptis, in ſolitudinem, quæ proxime aberat ab urbe, fugam maturabant; cumque veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Bacchides autem, ubi intellexit quod viribus animiſque deficerentur, & illic loci conſiderent, adverſus eos cum omnibus ſuis copiis profectus eſt, & poſitis trans Jordanem caſtris *exercitum reficiebat. Cæterum Jonathas, certior factus quod Bacchides contra ſe veniret, mittit fratrem ſuum Joannem, Gaddin etiam appellatum, ad Nabatæos Arabas, (erant enim amici) ut apud eos impedimenta deponeret, donec acie cum Bacchide dimicaret. At Joanni, dum iter faceret ad Nabatæos, Amaræi filii, ad inſidiandum ex urbe Medaba egreſſi, & ipſum, & qui cum eo erant, capiunt, cunctiſque quæ ferebantur direptis, & Joannem & ſocios ejus omnes interficiunt. Veruntamen pœnam ob iſta, quam commeruerunt, fratribus ipſius perſolvebant, de qua haud multo poſt verba faciemus.

Bacchides Jonathæ & Simoni inſidias ſtruit. 1 Maccab. c. 9.

Deinadverſus eos cum copiis proficiſcitur. 1 Maccab. c. 9.

Joannes frater Jonathæ interciditur. 1 Maccab. c. 9.

3. Bacchides autem, cognito quod Jonathas in Jordanis paludibus caſtra haberet, die Sabbati captato, contra eum venit, tanquam ea die non pugnaturum propter legis reverentiam. Ille vero ſocios adhortatus, additoque inſuper quod vita illis in periculo eſſet, in medio hoſtes inter fluviumque concluſis, ut qui non habeant quò ſe fuga recipere (nam hoſtes quidem à fronte eos premebant, à tergo vero flumen erat) quin & Deum precatus ut illis victoriam daret, congreditur cum hoſtibus. quorum multis proſtratis, ubi cernebat Bacchidem in ſe cum impetu ferri, dextram extulit ut eum feriret. Cum autem ille ictum prævideret eumque declinaſſet, *Jonathas* cum ſociis in fluvium inſiluit, & tranavit, atque ita trans Jordanem in tutum evaſerunt, quod hoſtes non amplius amnem tranſirent, ſed Bacchides è veſtigio ad arcem Hieroſolymitanam ſe reciperet. De ſuo autem exercitu *hominum* circiter duo millia amiſit. Cæterum multas Judææ urbes, quibus dejecta erant mœnia, communivit, & Hierichuntem, & Emmauntem, & Bethoron, & Bethellam, & Thamnatha,

Bacchides Judæos adoritur, & clade accepta Hieroſolyma ſe recipit. 1 Maccab. c. 9.

Per Judeam præſidia ſtatuit. 1 Maccab. c. 9.

ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τῷ ἑκείνῃ πεῖ τῶν ὁμοφύλων πρόνοιαν ἔχειν, ἀποθανόντος ἂν αὐτὸς τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ πειρᾶν [k] ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδὲ [l] ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ Ἰωνάθης φίλους ἐπίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ νομισθεὶς [m] κατ' μηδὲν εἶναι χείρων τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων.

β'. Ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο, καὶ φοβηθεὶς μὴ πρᾶγμα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. τοιοῦτο δὲ ἔχων τὸ προαίρεσιν οὐκ ἔλαθε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα· ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ὅτι καὶ προσλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς [n] τὸ ἐρημίαν τὸ ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ πάχος ἔφυγον, καὶ προσχωρούμενοι ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον [o] λάκκον Ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς [p] ἀπορήκοτας, καὶ ἐν ἑκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ, γνοὺς τὰ Βακχίδου ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, τὸν καὶ [q] Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς [r] Ναβαταίους Ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν [s] ἕως ἂν πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην· ἦσαν γὰρ φίλοι. τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπόντα πρὸς τοὺς Ναβαταίους ἐνεδρεύσαντες ἐκ [t] Μηδάβας πόλεως [v] οἱ [x] Ἀμαραίου παῖδες, αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, [y] κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μέντοι γε τούτων ὑστέρησαν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τῇ ἀξίαν, ἣν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

γ'. Ὁ δὲ Βακχίδης, γνοὺς τὸν Ἰωνάθην [z] ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου καταστρατοπεδευμένον, φυλάξας [a] τῇ τῶν Σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχόμενον [b] ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ παροτρύνας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰπὼν, μέσους ἀπειλημμένους καὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοὺς πολεμίους, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν [c] ἐπίεσαν, ὁ ποταμὸς δὲ ὄπισθεν αὐτῶν· δέξασθε οὖν τὸν θεὸν νίκην αὐτοῖς παρασχεῖν, σωσάμενοι τοὺς πολεμίους. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδε ἐπερχόμενον αὐτὸν τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. ὁ δὲ παρεδομένου τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τὸν διασώζοντα τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἔτι τὸν ποταμὸν διαβαινόντων, ἀλλ' ἐπιστρέψαντος αὐτοὺς τοῦ Βακχίδου εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς [d] ὡς περὶ δισχιλίους. πολλὰς δὲ τῆς Ἰουδαίας [e] καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, καὶ τὴν [f] Ἱεριχοῦντα καὶ [g] Ἐμμαοῦν, καὶ [h] Βεθωρὸν, καὶ [i] Βεθήλ-

k Ἀπροστάτευτον] Ἀπροστατητον *Busb.* & *Hen.* HUDS. Chryſoſt. Serm. XI. T. V. p. 56. ἀπροστάτευτος· ἐστι γὰρ ἔρημος. SPANH.

l Ἐν οἷς φθείρεται.] Ἐν οἷς κακοῖς φθείρεται *Busb.* ἐν οἷς κακῶ (*ſic.* κακῶς) φθείρεται *Hen.*

m Κατὰ —— Ἰουδαίων.] Conf. ἀλλοι. lib. I. c. 2. §. 1. SPANH.

n Τὸ ἐρημίαν τὸ ἔγγιστα τῆς πόλεως] Ἐρημον Θεσβὴ 1 Maccab. IX. 33. vid. de Vit. §. 75. & ἀλλοι. lib. 6. c. 6. §. 3. SPANH.

o Λάκκον Ἀσφὰρ,] Ita & 1 *Macc.* c. 9. v. 33. Λιμνασφὰρ *Hen.* Non *lacum* fuiſſe, ſed *foſſam* exiſtimat *Grotius*. Ad occaſum lacûs Aſphaltitis fuiſſe videtur. Videſis *Relandum* in *Palæſtina* S. pag. 267. HUDS. Lacus Aſſur *Ruſin.* 1 Maccab. IX. 34. itidem ut hic λάκκου Ἀσφάρ. SPANH.

p Ἀπειρηκότας,] *L. B.* ἀπηκότας.

* *Exercitum reficiebat.*] Confluentem illic militem recipiebat, *Gelen.*

q Γαδδὶν] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 1. SPANH.

r Ναβαταίους Ἄραβας.] Conf. ſupr. lib. 12. c. 8. §. 3. SPANH.

s Ἕως ἂν πολεμήσωσι] Ἕως ἂν πολεμήσωσι τοῦ Βακχίδου *Hen.*

t Μηδάβας πόλεως] Ita & *Suidæ*. Μήδαυα *Ptolemæo*. In *Græcis* 1 *Macc.* c. 9. v. 36. Ναβαδὰ, & in quibuſdam *Epiphanii* libris *Nabath*. Γαβαθὰ veram lectionem eſſe apud *Joſephum* ſuſpicatur *Grotius*. Vide *Relandum* in *Palæſtina S.* p. 893. HUDS. Ex Μηδαβὰ 1 Maccab. IX. 36. Nabath *Ruſin.* SPANH.

v Οἱ Ἀμαραίου παῖδες,] Υἱοὶ Ἰαμβρὶ 1 Maccab. IX. 36. filii Amri *Ruſin.* SPANH.

x Ἀμαραίου παῖδες,] Fuerit illorum parenti nomen *Amri*, quale regi cuidam Iſraëlis, 1 *Reg.* 16, 22.

y Κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην] Κτείνουσιν αὐτόν τε τὸν Ἰωάννην, καὶ τοὺς *Hen.* αὐτόν τε κτείνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*

z Ἐν τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἰορδάνου] Jordanis paludes vid. inf. §. 5. SPANH.

a Τῇ τῶν Σαββάτων ἡμέρᾳ,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. & ἀλλοι. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

b Ἐκείνῃ διὰ τὸν νόμον.] Ἐν σαββάτῳ *Hen.*

c Ἐπίεσαν,] Ἐπῆσαν *Hen.* & *L. B.*

d Ὡς περὶ δισχιλίους.] Εἰς χιλίους ἄνδρας 1 *Macc.* c. 9. v. 43.

e Καταβαλλομένας πόλεις] Καταλαβομένας *Busb.* (καταλαβόμενος *L. B.*) *Hen.* & *Vet. Interpr.*

f Ἱεριχοῦντα —— Γάζαρα.] Urbes Judææ præſidiis à Bacchide munitas legimus etiam 1 Maccab. IX. 50. eranque Ἱεριχὼ. Ἐμμαοὺς, Βαιθὴλ, Θαμνατὰ καὶ Φαραθὼν καὶ τὸν Τιφών. SPANH.

g Ἐμμαοῦν,] Ἀμαθοῦν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.*

h Βεθωρὸν,] Βαιθαρὼν (forſan pro Βαιθωρὸν, *Hen.* Βεθηρὼν malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 9. v. 50. Adi *Relandum* in *Palæſtina* S. p. 637. HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 5. SPANH.

i Βεθήλ-

[i] Βεθήλαν, καὶ [k] Θαμναθὰ, καὶ [l] Φαραθὼ, καὶ [m] Τοχόαν, καὶ Γάζαρα. καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐτῶν καρτερὰ, καὶ τῷ μεγέθει διαφέροντα, δυνάμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακῶσι ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ιουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὴν ἐν Ιεροσολύμοις ἄκραν [n] ἰσχύρωσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῶν Ιουδαίων παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄκραν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, [o] καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.

δ'. Τῷ δὲ αὐτῷ [p] δὴ καιρῷ παραγενόμενός τις παρὰ Ιωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Αμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ [q] Γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ὄντων τῶν ἐπιφανῶν παρὰ τοῖς Αραψι, μέλλειν δὲ γίνεσθαι [r] παραπομπὴν τῆς κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ περὶ τὸν Ιωνάθην καὶ Σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδικίαν τοῦ ἀδελφοῦ [s] νομίσαντες αὐτοῖς [t] παραφᾶναι, καὶ λήψεσθαι τὴν ὑπὲρ Ιωάννου δίκην παρ' αὐτῶν ἐπὶ πολλῆς ἐξουσίας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς [v] Μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας· καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἄλλην ὅση τότε εἰπεῖν λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ πομπεῖαν μὲν ὑπὲρ Ιωάννου τοῦ ἀδελφοῦ ἀντὶ τῶν ἰδίων Αμαραίου τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἦσαν ὡς ἑξήκοντα οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες [x] ὡς τετρακόσιοι.

ε'. Σίμων μὲν οὖν ὁ Ιωνάθης, εἰς [y] τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. Βακχίδης δὲ, τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν φρουραῖς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. [z] καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῶν Ιουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες ὁ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν Ιωνάθην ὁ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἀπολαύοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς Δημήτριον τὸν βασιλέα, παρακαλοῦντες [a] ἀποστεῖλαι Βακχίδην διὰ τὴν Ιωνάθου σύλληψιν. [b] ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ, μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ἐπιπεσόντας, [c] ἀποκτενεῖν ἅπαντας. [d] ὁ δὲ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν Βακχίδην, ἡδόμενος ὅτι ἐν τῇ Ιουδαίᾳ πᾶσιν ἔχαιρε τοῖς φίλοις ὁ Ιουδαίοις ὁ συμμάχοις, [e] συλλαβεῖν αὐτὸν τὸν Ιωνάθην. ἀναδαζόντων δὲ πάντων ὁ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ Ιωνάθου· ἐφυλάττετο γὰρ [f] σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν [g] ἠθημένος· ὁ Βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτόν τε ὁ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα [h] αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Ιωνάθης σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς [i] Βηθαλαγὰν

& Pharathonem, & Techoam, & Gazara. Cumque turres in unaquaque urbe ædificasset, & muros validos & magnitudine præcellentes eis circumdedisset, in illis præsidia collocavit, ut factis inde excursionibus Judæos infestarent. Maxime vero *omnium* Hierosolymorum arcem firmavit. Cumque & principum Judææ filios obsides accepisset, eos in arcem inclusit, atque ita custodiebat.

4. Sub id tempus igitur quidam Jonathan & Simonem ejus fratrem adiit, illisque nunciavit Amaræi filios, nuptias celebrantes, sponsam ducere ex urbe Gabatha, filiam cujusdam de viris illustribus apud Arabas, foreque ut puella deducatur cum splendido & sumptuoso apparatu. Jonathas autem & Simon, rati tempus sibi opportunissimum oblatum esse ad fratrem ulciscendum, opinatique se facillime posse Joannis *occisi* pœnas ab illis repetere, Medabam profecti sunt, & ad montem in insidiis locati inimicos exspectabant. Cumque eos animadvertissent virginem ducentes, sponsumque, & *magnam* cum eis, ut in nuptiis fieri solet, amicorum turbam, exsilierunt in eos ex insidiis, & omnes *ad unum* interfecerunt, captoque mundo muliebri & reliqua quæ viros tunc sequebatur præda, reversi sunt. Atque hujusmodi supplicium ab Amaræi filiis sumpserunt ob ea quæ Joanni fratri fecerant. nam & illi ipsi & qui eos comitabantur amici, ut & uxores eorum & liberi, numero ad quadringentos, occisi sunt. *Jonathas & Simon opprimunt Nabatæos nuptias celebrantes. 1 Maccab. c. 9.*

5. Et quidem Simon & Jonathas, in fluvii paludes reversi, illic consederunt. Bacchides vero, cum Judæam omnem præsidiis munivisset, ad Regem se recepit. Et tunc quidem per *integrum* biennium in tranquillo erant Judæorum res. Verum transfugæ & scelerati, cum viderent Jonatham cum suis pacis beneficio quietos securosque in regione agere, ad Demetrium regem *quosdam* legarunt, rogantes ut Bacchidem mitteret ad Jonatham capiendum. Hoc enim in proclivi fore significabant, unaque nocte omnes, si eos de improviso adoriretur, opprimi posse. Cum autem Rex *eò* Bacchidem misisset, ille ubi in Judæam venit, scripsit ad amicos suos omnes, & Judæos & auxiliares, ut Jonatham comprehensum ad se adducerent. Postquam vero omnes summo studio id agerent, nec quidquam proficerent ad Jonatham capiendum (nam *sibi* valde cavebat, intellectis *eorum* insidiis) Bacchides, iratus perfugis, ut qui rem falso ad ipsum pariter ac Regem detulissent, ex principibus illorum ad quinquaginta homines comprehendit & interfecit. Jonathas autem cum fratre suorum- *Proditores Bacchidem accersunt ad occidendum Jonatham. 1 Maccab. c. 9.* *Bacchides; frustra id conatus, perfugis transcitur. 1 Maccab. c. 9.*

[i] Βεθήλαν,] Βεθήλα *Hen.* HUDS. Βεθήλα supr. lib. 1. c. 19. §. *ult.* & lib 5. c. 1. §. 22. ὅσον ἀπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελεύταιον πεδίον· & lib. 6. cap. 4. §. 2. & Βήθηλ supr. lib. 6. cap. 3. §... & cap 7. §. 1. ἐν πόλει Βεθήλῳ. SPANH.

[k] Θαμναθὰ,] *Eusebio* Θαμνὰ vicus. Vide *Relandum*, p. 1032. HUDS. Θαμνὰ supr. lib. 5. c. 10. § 1. vel 2. εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν Παλαισινῶν· nempe hic additur terminatio Syriaca θά. SPANH.

[l] Φαραθὼ,] Βαραθὼ *Hen.* Φαραθώνα aut Φαραθὼν legisse videtur *Vet. Interpres.* HUDS. Φαραθωνιτῶν supr. lib. v. c. 9. §. ult. πόλεως ὁ Φαραθωνιτῶν γιγνομένης· & mox ibid. ταφῆς ἐν Φαραθὼ λαμπρᾶς τυγχάνει· SPANH.

[m] Τοχόαν,] Θακόαν *Hen.* Τοφὲν malit *Grotius* ex 1 *Macc.* c. 9. v. 50.

[n] Ἰσχύρωσε.] Ωχύρωσε *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[o] Καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον.] Illa καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον non legisse videtur *Epiphan.* ἀνέλκυσε, καὶ ἐφύλαττεν, ἐπὶ &c. *Busb.*

[p] Δὴ καιρῷ παραγενόμενός] Δὲ *Hen.*

[q] Γαβαθὰ] Ex 1 *Macc.* c. 9. v. 37. Ναβαθὰ malit *Relandus*, p. 771. cujus conjecturam aliquatenus firmat *Epiphan.* apud quem *Nabatha* aut *Madaba*. Sed Γαβαθὰ præfert *Grotius*. HUDS. Supr. lib. 5. c. 1. §. *ult.* τάφῳ ἐν Γαβαθᾷ πόλει &c. lib. 6. c. 4. §. 2. ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ & §. 6. ἀπερχομένῳ εἰς Γαβαθὰ, & lib. 8. c. 7. §. *ult.* περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν. SPANH.

[r] Παραπομπὴν τῆς κόρης] Μετὰ παραπομπῆς λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς *Busb.* μετὰ πολυτελοῦς θεραπομπῆς *Zonar.* μετὰ παραπομπῆς μεγάλης 1 *Macc.* c. 9. v. 37.

[s] Νομίσαντες αὐτοῖς] Τοῦτον νομίσαντες *Busb.*

[t] Παραφᾶναι,] Παραφανῆναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[v] Μηδάβαν,] Τὰ Μηδαβα *Hen.* & *Lugd. Bat.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

[x] Ὡς τετρακόσιοι.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄντες υ'. in *Editis.*

[y] Τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ] Conf. supr. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ τότε μέν] Post Alcimi pontificis obitum quievit Judæa annos duos. 1 *Macc.* c. 9. v. 57.

[a] Ἀποστεῖλαι Βακχίδην] Ὑποστῆλαι *Hen.*

[b] Ἐδήλουν γὰρ αὐτὴν] Ita legisse videntur *Epiphan.* & *Zonaras*, male in libris omnibus ἐδήλου.

[c] Ἀποκτενεῖν ἅπαντας.] Ἀποκτεῖναι *Hen.*

[d] Τοῦ δὲ βασιλέως] Ὁ δὲ Βακχίδης καλεῖ καὶ χιλιάρχῳ *Busb.* ὁ δὲ Βακχίδης ὑπὸ τοῦ βασιλέως καλεῖται καὶ χιλ. juxta *Epiphanium.*

[e] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαβέσθαι.

[f] Σφόδρα τὴν ἐπιβουλὴν] Illud σφόδρα ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἠθημένος,] Αἰθόμενος *Hen.*

[h] Αὐτῶν τοὺς ἡγεμένας] Ἐξ αὐτῶν *Busb.*

[i] Βηθαλαγὰν —— ἐρήμῳ,] Intelligit haud dubie eum locum, qui in *Tabula Judaïca*, בית עלה, nam γ per Γ sæpe vertitur Græce, & literæ frequenter transponi solent in ejusmodi nominibus. Βαιθαγὰ dicitur 1 *Macc.* c. 9. v. 62. qui locus videtur fuisse in proximo, ut parum referret hic an ille nominaretur. *Grotius.* HUDS. Βαιθαγὰ τῷ ὀνόματι τῇ ἐρήμῳ Maccab. 1. IX. 62. Vithalagam *Rufin.* SPANH.

rumque manu Bacchidis metu Bethalagam ſeceſſit, vicum in ſolitudine ſitum: & turribus ædificatis & mœnibus *ei* circumdatis, ſeſe à periculo ſecurum conſervabat. At Bacchides, iſtis auditis, cum copiis quæ tum ſibi aderant exiens, & Judæis in auxilium evocatis, contra Jonatham profectus eſt, ejuſque munimentis admoto exercitu, dies aliquammultos ipſum obſidebat. Ille vero acri oppugnantium ſtudio nihil cedit, ſed, cum fortiter reſtitiſſet, Simonem fratrem in urbe relinquit, adverſus Bacchidem præliaturum: ipſe vero clam in regionem egreſſus, magnaque inter ſuæ factionis homines manu collecta, nocte in caſtra Bacchidis impetum facit; & cum multos illic occidiſſet, Simoni etiam fratri palam fit, quod hoſtes eſſet adortus. nam & is ſentiens ſtragem ab illo editam exit in eos, & Macedonum machinas, in obſidionem paratas, incendit, & cæde multa in eos graſſatur. Bacchides autem, cum vidiſſet ſeſe ab inimicis circumventum, & alios quidem à fronte, alios vero à tergo ipſum urgentes, in deſperationem animique conſternationem incidit, *vehementer* perturbatus quod res obſidionis præter ſpem cecideriut. Veruntamen iram inde collectam in perfugas, qui ipſum à Rege accerſiverant, convertit, quaſi ab eis deceptus: volebatque, obſidione finita, cum dignitate, ſi fieri poſſet, domum redire.

Bacchides Bethalagam oppugnat. 1 Maccab. c. 9.

Obſidionem ſolvit. 1 Maccab. c. 9.

II. 6. Quod ejus conſilium ubi Jonathas intellexit, legatos ad eum mittit de amicitia & ſocietate *ineunda*, *ea conditione* ut ſibi invicem redderent quos utrique captivos fecerint. Bacchides, hujuſmodi diſceſſionem ſibi *aliâ* honeſtiorem fore ratus, paciſcitur cum Jonatha amicitiam, ſibique mutuo jurarunt neutrum *alteri* arma illaturum. atque ita, redditis receptiſque captivis, Antiochiam ad Regem reverſus eſt: & poſt hunc diſceſſum deinceps nullum in Judæam impetum fecit. Jonathas vero hanc ſecuritatem nactus, & in Machma urbe vitam agens, illic populo res adminiſtrabat: atque ſceleratos & impios ſupplicio afficiens, hoc modo gentem ab illis perpurgavit.

Jonathas cum Bacchide componit. 1 Maccab. c. 9.

III. CAP. II.

Quomodo Alexander bellum gerens adverſus Demetrium Jonathæ multa elargitus eſt, & pontificatu ei delato ipſum in ſocietatem ſuam pertraxit, quamvis illi majora pollicitus eſſet Demetrius. De obitu Demetrii.

Alexander Ptolemaïdem occupat. 1 Maccab. c. 10.

ANno autem centeſimo ſexageſimo contigit ut Alexander, Antiochi Epiphanis filius, cum Syriam aſcendiſſet, Ptolemaïdem occuparet, proditione militum qui eam præſidio tenebant. infenſi enim erant Demetrio, tum quod is ſuperbus eſſet, tum quod difficulter ad eum pateret aditus. nam cum in regiam quandam quatuor turribus muni-

Demetrii malum ingenium.

ἀναχωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, Φοβηθεὶς τὸν Βακχίδην· καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ πόλιν [k] περιβαλόμενον, [l] αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς περιῳκημένον. Βακχίδης δὲ [m] ταῦτα ἀκούσας, τὴν τε [n] μετ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τοὺς Ἰουδαίων τοὺς συμμάχους προσκαλεσάμενος, ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην ἦκε, καὶ περισταλὼν αὐτὸ τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ τοῖς τὴν ἀπορίαν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδιδοῦσιν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντιτάσσουσιν, Σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν [o] ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ Βακχίδῃ πολεμήσοντα· λάθρᾳ δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν τῶν [p] τὰ αὐτὰ φρονούντων, [q] νυκτὸς ἐπιπίπτει [r] τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ, καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φανερὸς τῷ ἀδελφῷ Σίμωνι γίνεται τοῖς ἐχθροῖς ἐπιπεσών. καὶ γοῦν ὅτι αἰσθόμενος [s] τοὺς πολεμίους ὑπ' αὐτοῦ κλινομένους, ἐπέξεισιν [t] αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τῶν Μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ Βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπολημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ περιοχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβάντι [v] τῆς πολιορκίας συγχυθείς. τὸν μέντοιγε ὑπὲρ τούτων θυμὸν εἰς τοὺς φυγάδας, οἱ μετεπέμψαντο αὐτὸν ἐκ βασιλέως, [x] ἀπέσκηψεν, ὡς ἐξηπατηκότας· ἐβούλετο δ' [y] τελείως τὴν πολιορκίαν ὑπερθέσθαι, [z] εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν [a] οἰκείαν [b] ὑποστρέφειν.

5'. Μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὴν διάνοιαν Ἰωνάθης, πρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις ὃς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας δὲ ταύτῃ [c] ὑπερθέσθαι ὁ Βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπένδετο πρὸς τὸν Ἰωνάθην φιλίαν· καὶ ὤμοσαν μὴ [d] στρατεύσειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τούς τε αἰχμαλώτους ἀπέδουν, καὶ τοὺς ἰδίους νομισάμενοι, ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ οὐ ταύτῃ τὴν ἀναχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ Ἰωνάθης, ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιούμενος ἐν [e] Μαχμᾷ πόλει τὴν διαίταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῆπτε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων [f] ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἀλέξανδρος, πολεμῶν τῷ Δημητρίῳ, πολλὰ ἐδωρήσατο Ἰωνάθην, καὶ ἀποδείξας αὐτὸν ἀρχιερέα συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ, εἰ καὶ μείζονα ἐκείνῳ ὑπεσχνεῖτο Δημητρίῳ. περὶ Δημητρίου τελευτῆς.

ΕΤΕΙ δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ [g] Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανοῦς [h] υἱὸν, ἀναβαίνοντα εἰς Συρίαν, σωθῆναι καταλαβέσθαι Πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῶν ἔνδοθεν στρατιωτῶν. ἀπεχθῶς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν Δημήτριον, διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας γὰρ [i] αὐτὸν εἰς [k] πετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκευ-

---

k Περιβαλόμενον] Περιβαλλόμενον *Hen.* & *Busb.*

l Αὐτὸν ἔχειν ἀσφαλῶς] Ἑαυτὸν εἶχεν *Busb.* αὐτὸν εἶχεν *Hen.* αὐτῷ ἔχειν ἀσφαλῶς περιῳκημένην juxta *Vet. Interpr.*

m Ταῦτα ἀκήσας,] Ταῦτα μαθὼν *Busb.*

n Μετ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων,] Μετ' αὐτὸν *Hen.*

o Ἐν τῇ πόλει] Ἐν τῇ πόλει οἵασπερ τῷ Βακχίδῃ πολεμήσαντα *Busb.* & *Hen.*

p Τὰ αὐτὰ φρονούντων,] Τὰ αὐτῷ *Hen.*

q Νυκτὸς ἐπιπίπτει] Νύκτα *Busb.*

r Τῷ Βακχίδου στρατοπέδῳ,] Τῷ δὲ Βακχίδου *Hen.*

s Τοὺς πολεμίους] Τοὺς πολεμίους adjecimus è *Cod. Hen.* & *Vet. Int.*

t Αὐτοῖς,] Αὐτοὺς *Busb.* sed nec αὐτοῖς nec αὐτοὺς agnoscit *Epiphan.*

v Τῆς πολιορκίας συγχυθείς.] Περὶ τὴν πολιορκίαν *Hen.*

x Ἀπέσκηψεν,] Ita malui cum *Busb.* & *Hen.* præſertim quod eodem ſenſu occurrat apud *Dionyſ. Halic.* p. 368. v. 37. *Edit. Oxon.* ἐπέσκηψεν in *Editis.* HUDS. Verſ. *convertit.* potius *effudit.* IBBETSON.

y Τελείως] *L. B.* τελευτήσας.

z Εἰ δυνατὸν,] Εἰ δυνατὸν adjectum eſſe vòlui ex *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.*

a Οἰκείαν] Οἰκίαν *Hen.*

b Ὑποστρέφειν.] Ὑποστρέψαι *Busb.* & *Hen.*

c Ὑπερεπεσέρεαν] Ὑπερεπεσάτην *Busb* & *Hen.*

d Στρατεύσειν ἴλι κατ'] *Lugd. Bat.* στρατεύσειν ἐπὶ τὴν.

e Μαχμᾷ πόλει] Conf. lib. VI. c. 6. §. 1. SPANH.

f Ἐκάθηρεν] Ἐκάθαρεν *Busb.* ἐκάθαιρεν *Hen.*

g Ἀλέξανδρον τὸν Ἀντιόχου Ἐπιφανῆ] Verum non Antiochi filius, ſed ſortis extremæ juvenis à *Juſtino* dicitur lib. XXXV. c. 1. & *Appian.* in *Syriac.* Alexander Bala dictus *Euſeb. Gr. p.* 505. Item in ejus Nummis ΘΕΟΠΑΤΩΡ. 1 Maccab. c. X. v. 1. Ἀλέξανδρος ὁ δὲ Ἀντιόχου ὁ ἐπιφανής· SPANH.

h Υἱὸν,] Id eſt, qui ſe filium Antiochi illuſtris dicebat. *Nomen ei* (ut inquit *Juſtinus*, l. 35.) *Alexandri inditur, genituſque ab Antiocho dicitur, ſortis extremæ juvenis* &c. in Epitome *Livii*, l. 2. 11. *Alexander homo ignotus & incertæ ſtirpis. ἐπανίσα*] ὃ αὐτῷ τις Ἀλέξανδρος ψευδώνυμος εἶναι Σελευκείας λέγεις, *Appian.* Dictus eſt ab adverſariis Balles. *Straboni* l. XVI. ὁ Βάλας Ἀλέξανδρος. *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 1. Vide *Hiſtoriam Regum Syriæ* per *Foy-Vaillant*, p. 245.

i Αὐτὸν] Αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

k Τετραπύργιόν τι] Τετραπύργιον τὸ βασίλειον *Busb.* HUDS. For-

πσκεύασεν αὐτὸς σὺκ ἄπωθεν τ Ανπιοχείας, ἀδένα πεοσίεπ, ἀλλὰ κὴ πεῖ τὰ πεάγμαζα ῥᾳθυμ@ λῶ κὴ ὀλίγωρ@. ὅθεν αὖπῶ κὴ μᾶλλον τὸ πᾶδ᾽ τῶν ὑποπεπαγμένων μῖσ@ ἐξήφθη, [l] καθὼς ἤδη κὴ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γνόμενον οὖν ἐν Πτολεμαΐδι τὸν Αλέξανδρον ἀκόσας ὁ Δημήτρι@, ἦλθ ἅπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ᾽ αὐτόν. ἐπεμψε ᾧ κὴ πεὸς Ιωνάθην πέσβεις πεῖ συμμαχίας κὴ φιλίας. φθάσας γὰ τὸν Αλέξανδρον διέγνω, μὴ πεοδιαλεχθεὶς ἐκεῖν@ αὖπῶ σχῇ τὴν παρ᾽ αὐτ βοήθειαν. [m] τῦτο δ᾽ ἐποίῃ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ Ιωνάθης αὖπῶ τ ἔχθρας συνεπῄνεσεν. πεοσέπαξεν οὖν αὖπῶ συναθροίζειν δύναμιν, κὴ [n] κατασκευάζειν ὅπλα, κὴ τὰς ὁμήρας, ἃς τῶν Ιουδαίων ἐνέκλεισε Βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων, [o] ἀπολαβεῖν. τοιάτων οὖν αὖπῶ τῶν πᾶδ᾽ Δημήτριν πεσπεσόντων, ὁ Ιωνάθης πᾶδ᾽ελθόμεν@ εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀνέγνω ἔ βασιλέως, ἀκόσαν ἔ τε λαῦ κὴ τῶν φρυρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων ᾧ τύτων, οἱ ἀσεβεῖς κὴ φυγάδες σὺν [p] τ ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, [q] ἐπιτεροφότ@ Ιωνάθῃ ἔ βασιλέως στρατιὰν συλλέγειν κὴ τὰς ὁμήρας ἀπολαβεῖν. ὁ ᾧ τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τ ἴδιον ἀπέδωκε. κὴ ἔτως μὲν Ιωνάθης ἐν Ιεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κᾷ τὴν πόλιν, κὴ πεὸς τὴν αὖπῶ βέλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰ οἰκοδομηθῆναι κὴ τὰ τείχη τ πόλεως σὺν λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πεὸς τὰς [r] πολεμίας ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ᾽ ὁρῶντες οἱ τῶν φρυρίων τῶν ἐν τῇ Ιουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες ἔφυγον εἰς Αντιόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν [s] Βεθσύρᾳ πόλει, κᾷ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ιεροσολύμων. ἔτοι γὰ ἦ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν Ιουδαίων κὴ [t] πεφυγάτων ἦσαν, κὴ διὰ τῦτο τὰς φρυρὰς σὺκ ἐγκατέλιπον.

β'. Γνὺς ᾧ Αλέξανδρ@ πάς τι ὑπατικὸς ἃς ἐποιήσατο Δημήτρι@ πεὸς Ιωνάθην, κὴ εἰδὼς κὴ τὴν ἀνδρείαν αὖπῶ, κὴ ὅσα διέθηκε πολεμῶν τὰς Μακεδόνας, κὴ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ Δημητρίᾳ κὴ Βακχίδᾳ ἔ [v] Δημητρίᾳ στρατηγᾷ, σύμμαχον σὺκ ἂν εὑρεῖν Ιωνάθᾳ ἀμείνω πεὸς τὰς φίλας ἔλεγλε ἐν τῷ παρόντι καιρῷ· ὃς κὴ πεὸς τὰς [x] πολεμίας ἐστὶν ἀνδρεῖ@, κὴ μῖσ@ οἰκεῖον ἔχῃ πεὸς Δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ᾽ αὐτ κακὰ κὴ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι [y] αὐτὸν κατὰ Δημητρίᾳ, νῦν ἐστιν σὺκ ἄλλό τι χρησιμώτερον πᾶδ᾽καλεῖν αὐτὸν ἢ τὴν συμμαχίαν. δόξαν οὖν αὖπῶ, κὴ τοῖς φίλοις πέμπειν πεὸς τ Ιωνάθην, γεάφει τοιάτην ἐπιστολήν. [z] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. "Τὴν μὲν "ἀνδρείαν σε κὴ πίστιν ἀκηκόαμεν πάλαι, κὴ διὰ "τῦτο πεπόμφαμεν πεός σε πεῖ [a] φιλίας κὴ συμμα- "χίας. [b] χειροτονῦμεν δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν Ιου- "δαίων, κὴ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι "κὴ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, "καὶ πᾶδ᾽καλῶ τιμηθέντα ὑφ᾽ ἡμῶν ὅμοιον γίνεσθ πεῖ "ἡμᾶς.

γ'. Δεξάμεν@ [c] ᾧ τὴν ἐπιστολὴν ὁ Ιωνάθης, ἐνδύε-

tam ſe concluſiſſet, quam ipſe non procul ab Antiochia exſtruxerat, neminem *in eam* admittebat: ſed in rebus adminiſtrandis ſocors erat & negligens. unde & ſubditorum in eum odium magis accenſum erat, ſicuti alibi etiam declaravimus. Itaque Demetrius, ubi fama acceperat Alexandrum eſſe in *urbe* Ptolemaïde, copiis ſuis omnibus aſſumptis contra eum profectus eſt. Quin & legatos ad Jonatham miſit, ut eum ſibi ſocium haberet benevolumque. Ei enim in animo erat ut Alexandrum præveniret, ne is cum Jonatha prior colloquutus illius auxilium impetraret. idque eo magis faciebat, veritus ne Jonathas, injuriarum memor, ipſum inimicitiarum ergo una adoriretur. Ei itaque imperavit, ut delectum haberet, & arma compararet, obſidesque Judæorum reciperet, quos Bacchides in Hieroſolymorum arcem concluſerat. Igitur cum mandata ejuſmodi ad eum à Demetrio delata eſſent, Jonathas, ubi ad Hieroſolyma venit, literas recitavit, audientibus omnibus tum cæteris tum iis qui arcem præſidio tenebant. Illis autem recitatis, impii & transfugæ, qui in arce erant, vehementer territi ſunt, quod Jonathæ facta eſſet à Rege exercitum colligendi poteſtas, obſidesque ſibi habendi. Ille vero eos parentibus ſuis quemque reddidit. Atque ita quidem Jonathas Hieroſolymis habitabat, urbem inſtaurans & pro arbitrio ſuo unumquodque conſtruens. juſſit enim ædificari muros urbis ex lapidibus quadratis, ut eſſent illi ab hoſtibus tutiores. Iſta autem cum animadverterent qui in præſidio erant munitionum per Judæam; cuncti illis relictis Antiochiam diffugerunt, præter eos qui Bethſuram tenebant & Hieroſolymorum arcem. Horum enim pars maxima Judæi erant impii & transfugæ: ideoque præſidia non deſerebant.

IV. *Demetrius Jonatham ſibi conciliare conatur.* 1 *Maccab.* c. 10.

2. Alexander autem, cum didiciſſet, quid Demetrius Jonathæ promiſerit, ſimul & reſciviſſet, & quam egregie ſe geſſerit, & quæ mala bellando Macedonibus intulerit, quæque viciſſim ille paſſus fuerit à Demetrio & Bacchide duce copiarum Demetrii, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium habere quam Jonatham: qui & fortis eſt adverſus hoſtes, & ſingulari Demetrium odio proſequitur, ut qui multas injurias ab eo acceperit, multiſque viciſſim eum affecerit. Itaque ſi *idem ipſis* videatur, ut illum ſibi amicum *ſociumque* facerent contra Demetrium, nunc potius quam alio tempore è re ſua erit illum invitare ad ſocietatem ineundam. Cum igitur ita viſum eſſet ei & amicis, ut ad Jonatham mitterent, hujuſmodi literas ſcribit. REX ALEXANDER JONATHANI FRATRI S. "Jamdudum audivimus de fide tua & fortitudine: "ideoque ad te miſimus *qui* de amicitia & ſocieta- "te *agant*. Porro te facimus hodie Judæorum pon- "tificem, & ut noſter amicus dicare *ſtatuimus*. "Quin & munera tibi mittenda curavi, ſtolam "purpuream & auream coronam: teque obſecro, "ut à nobis honoratus ſimiliter erga nos affectus "ſis.

V. *Alexander id etiam agit ut Jonatham ſibi conciliet.* 1 *Maccab.* c. 10.

Alexandri literæ ad Jonatham. 1 *Maccab.* c. 10.

Jonathas ſtolam pontificalem induit. 1 *Maccab.* c. 10.

3. His literis acceptis, Jonathas pontificalem ſtolam

Forte τετράπυργόν τι &c. COCC.

l Καθὼς ἤδη] Ubi hoc demonſtratum dedit, plane neſcimus.

m Τῦτο δ᾽ ἐποίῃ] Ita cum *Hen.* τύτ ᾧ ποιεῖ in *Editis Aliiſque.*

n Καὶ κατασκευάζειν ὅπλα,] Ita *Hen.* & in 1 *Maccab.* c. 10. v. 6. πᾶδ᾽κατασκευάζειν in *Editis.*

o Απολαβεῖν.] Απολαμβάνειν *Busb.* & *Hen.*

p Τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν,] Οἱ ὰκ τ ἀκρ. *Hen.* κᾷ οἱ ὰκ τ *Busb.*

q Επιτεροφότ@] *L. B.* ἐπιτετραφότ@.

r Πολεμίας ἀσφαλέστερα.] Sic *Busb.* & *Hen.* πολίμυς in *Editis.*

s Βεθσύρᾳ πολῇ,] Βαθσυρᾷ *Hen.* Vide lib. 12. c. 8. §. 4. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 658. HUDS. Βεθσύρα, locus Judææ munitiſſimus. vid. infr. c. 5. §. 6. SPANH.

t Πεφυγάτων ἦσαν] Τὸν νόμον καταλιπόντων 1 *Macc.* c. 10. v. 14.

v Δημητρίᾳ στρατηγᾷ] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ᾧ στρατηγᾷ in *Editis Aliiſque.*

x Πολεμίας] Πολίμυς ſolus *Hen.*

y Αὐτὸν τ᾽ Δημητρίᾳ,] Τὸν Ιωνάθᾳ *Busb.*

z Βασιλεὺς —— χαίρειν.] Βασιλεὺς Αλέξανδρ@ τῷ ἀδελφῷ Ιωνάθᾳ χαίρειν. 1 *Macc.* c. 10. v. 18. Sic Ædui fratres Romanorum, teſte *Tacito*, Averni *Lucano*, Batavi in *Inſcriptione Antiq. Grot.* HUDS. Conf. infr. c. 4. §. 9. SPANH.

a Φιλίας κᾷ συμμαχίας.] Illa φιλίας κᾷ abſunt *Busb. Hen* & *Epiphan.*

b Χειροτονῦμέν σε *Busb.* & *Hen.* quo modo legiſſe videtur *Epiphan.* De voce χειροτονεῖν videſis *Seldenum*, lib. 2. de *Synedriis Heb.* p. 730.

c Δὲ τὴν ἐπιστολὴν] Δὲ abeſt *Hen.* & mox ὁ deeſt *Hen.* & *Busb.*

ſtolam induit, inſtante Umbraculorum feſto, quadriennio poſt fratris ejus Judæ interitum. etenim nemo per illud tempus pontificatum obierat. Magnum etiam exercitum colligit, & multa arma fabricabat. Quibus rebus auditis, Demetrius indoluit; cœpitque ſuam ſibi vitio vertere tarditatem, quod non anticiparit Alexandrum, pleniori obſequio Jonathæ benevolentiam demerendo, ſed illi ſatis temporis relinqueret ad eam præripiendam. Veruntamen & ipſe literas ſcribit ad Jonatham populumque in hanc ſententiam. "REX "DEMETRIUS JONATHÆ ET JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam amicitiam nobiſ- "cum initam ſervaſtis, & ad noſtros inimicos qui "vos tentarunt non defeciſtis, hanc veſtram fidem "laudo, hortorque ut in iiſdem permaneatis, be- "neficii gratiam à nobis viciſſim conſequuturi. "Pleroſque enim veſtrum tributis & penſionibus "levabo, quæ & regibus anteceſſoribus meis & mi- "hi jam ante pendebatis. Et nunc vobis vectiga- "lia remitto quæ ſolvere ſemper conſueviſtis. Ac "præterea pretium ſalis vobis condono, & coro- "narum, quas nobis afferre ſoliti eratis; & quod "mihi, pro tertiis frugum & dimidiis fructûs ar- "borum, jure cedebat, ex hodierno die *in* poſte- "rum vobis remitto. Et quod in ſingula capita "mihi dari oportebat, ab his qui Judæam inco- "lunt & qui ſunt in tribus toparchiis, quæ Judææ "adjacent, Samariæ & Galilææ & Perææ, id vo- "bis concedo ab hoc tempore in perpetuum. Et "urbem Hieroſolymitarum ſacram & inviolabi- "lem eſſe volo, & à decumis vectigalibuſque im- "munem qua patet ejus territorium. Arcem etiam "ejus permitto pontifici veſtro Jonathæ, & quos "ipſe pro amicis & fidis habuerit præſidio ejus "adhibere, ut eam nobis cuſtodiant: ac præterea "Judæorum eos, qui bello capti in terris noſtris "ſerviunt, dimitto liberos. Ad hæc jubeo ut Ju- "dæorum jumenta ad angarias non adigantur: at- "que Sabbata & feſta omnia & tres dies feſtum "antecedentes immunes ſint. Similiter & Judæos "in meo regno degentes dimitto liberos nulliſque "injuriis affectos: & qui mecum militare voluerint, "eos ſino, liceatque illis *in exercitum meum deſcri-* "*bi* ad *hominum* millia triginta: idemque ſtipen- "dium, quod noſtri milites accipiunt, illis, ubi- "cunque ierint, numerabitur. Ex iis autem quoſ- "dam in præſidiis collocabo, alios vero in cor-

Demetrii litere ad Jonatham. 1 Maccab. c. 10.

μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τ Σκηνοπηγίας ἑνιαύσιος [d] μῆ ἔτη τέσσαρα, ἡ τ ἀδελφὸν αὐτ Ἰούδαν ἀποθανεῖν. ἢ γὰ ἀδὲ κ τοῦτον τ χρόνον ἀρχιερεὺς τῆς ἐγεγόν. σωαγὰ ἢ δυνάμιν πολλὴν, ἢ πλῆθ ὅπλων ἐχάλκευε. Δημήτριον ἢ ταῦτα [e] σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα, ἢ τ βραδυτῆτ [f] ἑαυτὸν ἐπίησεν αἰτιᾶσθ, ὅτι μὴ προλαβὼν Ἀλέξανδρον αὐτὸς [g] ἐφιλανθρωπεύσατο τ Ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνῳ κατέλιπε καιρὸν εἰς τοῦτ. γράφ [h] μέντοι Ϲ αὐτὸς ὑπατολλὼ τῷ Ἰωνάθῃ Ϲ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. "ΒΑΣΙ- "ΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑΘΗ ΚΑΙ ΤΩ ΕΘΝΕΙ "ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἐπειδὴ [i] διετηρήσατε τὴν "πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, ἢ πρεσβευόντων ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς "ἐχθροῖς οὐ προσεχωρήσατε, ἢ ταύτῃ μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ "τὴν πίστιν, [k] καὶ παρακαλῶ ἢ τοῖς αὐτοῖς [l] ἐπιμέ- "νειν, [m] ἀπολημψόμενος ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν Ϲ χάρι- "τας. τοὺς γὰ πλείστους ὑμῶν ἀνήσω τῶν φόρων Ϲ τῶν "συντάξεων ἃς [n] προσετέλεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦ- "σι Ϲ ἐμοί. νῦν τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους, οὓς ἀεὶ "παρείχετε. πρὸς τούτοις Ϲ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τῶν "[o] ἁλῶν. ἢ τῶν [p] στεφάνων οὓς προσεφέρετε ἡμῖν· ἢ ἀντὶ "τ [q] τρίτων Ϝ καρποῦ, ἢ Ϝ ἡμίσους Ϝ ξυλίνου καρποῦ τὰ "γιγνόμενον ἐμοὶ μέρ ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τ σήμερον ἡμέ- "ρας. [r] ἢ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθ [s] τ ἐν "τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων, ἢ [t] τ τριῶν τοπαρχιῶν τ τῇ Ἰου- "δαίᾳ προσκειμένων, Σαμαρείας Ϲ Γαλιλαίας Ϲ Περαίας, "[v] τοῦτ προχωρῶ ὑμῖν ἀπὸ Ϝ νῦν εἰς τ ἅπαντα χρόνον. "ἢ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν [x] ἱερὰν Ϲ ἄσυλον εἶναι βού- "μαι, ἢ ἐλευθέραν ἕως τ [y] ὅρων αὐτῆς [z] ἀπὸ τῆς δεκάτης "ἢ τ τελῶν. τὴν ἢ ἄκραν ἀποτρέπω τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν "Ἰωνάθῃ, ἵν ἀπ' ἐκείνης φρουρῶσι τὴν Ϲ αὐτοὺς δοκιμάσῃ πιστοὺς Ϲ φίλους, "τούτους ἐν αὐτῇ φρουροὺς καθίσῃσι, ἵνα φυλάσσωσιν "[a] ἡμῖν αὐτήν· ἢ Ἰουδαίων ἢ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας Ϲ "δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω "ἢ μηδὲ [b] ἀγγαρεύεσθαι [c] τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια· τὰ ἢ "Σάββατα, ἢ ἑορτὴ ἅπασα, [d] ἢ τρεῖς αἱ πρὸ τ ἑορτῆς "ἡμέραι, ἔσωσιν ἀτελεῖς. [e] τ αὐτὸν τρόπον Ϲ τοὺς ἐν τῇ "ἐμῇ καθοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους "ἀφίημι· ἢ τοῖς στρατεύεσθ μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέ- "πω, καὶ μέχρι τεσσαρεσκαίδεκα ἐξέσω τοῦτ· τῶν δ' αὖ- "τῶν, ὅσοι ἂν ἀπίωσι, πύξονται ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στρά- "τευμα μεταλαμβάνῃ. καθήσω δ' αὐτῶν, οὓς μὲν "εἰς τὰ φρούρια, τινὰς ἢ ἢ περὶ τὴν φυλακὴν [f] τοῦ- "μοῦ

[d] Μετὰ ἔτη τέσσαρα,] Anno *nono* poſt mortem Jonathanis, non *quadriennio* poſt, ut vult *Joſephus*. qui error ex alio illo de Juda in pontificatu Alcimo ſuccedente, eſt prognatus, quem ab ipſo *Joſepho* (ſc. l. 20. c. 8.) agnitum fuiſſe comperimus. *Uſſerius* ad *A. M.* 1852. *Oclennio* poſt mortem Jonathanis pontificem factum eſſe cenſet *Petitus*, adeoque reſcribendum, μῆ ἔτη δ' ἄφ. η'. ἢ τ ἀδ. ac ſi excidiſſet numeralis η', propter ἢ ſequens, & librarius mutaſſet ϛ ἄφ in τέσσαρα. Tom. IV. *Animadverſ.* p. 93. Vide *Scaligerum* in *Animadverſ. Euſeb.* p. 133. *Jac. Cappellum* ad A. M. 3847. & *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. XI. p. 151.

[e] Σφόδρα ἐλύπησε μαθόντα,] Illud σφόδρα è *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

[f] Ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθ,] Ἑαυτὸν ἠτιᾶτο *Busb.* ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιάσασθ *Hen.*

[g] Ἐφιλανθρωπεύσατο τ Ἰωνάθην,] Φιλανθρωπεύσατο *Busb.*

[h] Μέντοι καὶ αὐτὸς] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *veruntamen nec ſic diſtulit ſcribere* &c. γράφ τοίνυν in *Editis*, *Aliiſque.*

[i] Διετηρήσατε] Ἐτηρήσατε *Hen.*

[k] Καὶ παρακαλῶ] Καὶ abeſt *Hen.*

[l] Ἐπιμένειν,] Ἐμμένειν *Busb.*

[m] Ἀπολημψόμενος] Ita *Busb. Hen.* & *Gall.* ἀπολημψόμεθα in *Editis.*

[n] Προσετέλεῖτε] Ἐτελεῖτε *Hen.* & mox ἐμοί.

[o] Ἁλῶν.] Ita *Gen. aliquot MSS.* & *Vet. Interpr.* ἄλλων *Baſ.* & *Hen.* perperam. Id enim ſibi vult *Joſephus*, Regem illis remittere pecunias quæ dabantur ad ſal eximendum è ſalinis in Judæa. Videſis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29 & c. 11. v. 35.

[p] Στεφάνων] Coronas Judæi ſoliti erant regibus offerre quotannis: poſtea *aurum* quod vice coronarum ſolvebatur aut in coronas impendebatur, dictum eſt *coronarium*, & φόρ στεφανίτης ſupr. lib. 12. c. 3. §. 3. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 29.

[q] Τρίτων Ϝ καρπῦ,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* τρίτων τ Ϝ καρπῦ in *Editis Aliiſque.*

[r] Καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης] Καὶ ὃς ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκ. ὃδ μοι δίδοσθ. *Busb.* & *Hen.*

[s] Τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατοικούντων,] Τῶν omittit *Hen.*

[t] Τῶν τριῶν τοπαρχιῶν] Τῶν πατρικῶν τοπαρχιῶν ſolus *Hen.* τ τελῶν νομῶν τ προσκειμένων αὐτῇ ἀπὸ τ Σαμ. 1 *Macc.* c. 10. v. 30. τ τρ. τοπ. τ ἐν τῇ Ἰουδ. in *Editis Aliiſque.* Voculam ἐν (cum *Cod. Hen.*) ejectam eſſe volui, præſertim quod nec eam agnoſcat *Hen.* nec *Epiphan.* qui vertit, *necnon & trium finitimarum vobis provinciarum, Samariæ* &c. ac ſi legiſſet τελῶν τοπαρχιῶν τ ὑμῖν προσκειμένων. Hoc modo legendum eſſe monuit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 10. v. 30. qui præterea ſcribendum cenſet ὧν Σαμαρείας &c. contra fidem *MSS.* & *Epiphanii.*

[v] Τοῦτο προχωρῶ] Ita *Busb.* τούτοις in *Editis Aliiſque.* πάντα aut πᾶν legiſſe videtur *Vet. Interp.* qui habet *univerſa concedo.*

[x] Ἱερὰν Ϲ ἄσυλον εἶναι] Videſis *Ez. Spanhemium* de *præſtantia & uſu Numiſm.* in *Diſſert.* IX.

[y] Ὅρων αὐτῆς] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ὁρῶν in *reliquis.*

[z] Ἀπ τ δεκάτης] Ὑπὸ τελῶν ἡ δεκάτης *Busb.* ὑπὸ τελῶν τ δεκάτης à decima parte vectigalium *Epiphan.*

[a] Ἡμῖν αὐτήν·] Sic *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ὑμῖν in *Editis.*

[b] Ἀγγαρεύεσθαι] Vide *Grotium* ad *Matt.* 5. v. 41. & *Jac. Lydium* in *Florum Sparſione ad Paſſ. Chriſti*, p. 182. HUDS. Menander in Συνωνίαις in Exc. H. Grot. p. 745. ἐὰν ἔχῃ τι μαλακὸν, ἀγγαρεύῃ. SPANH.

[c] Τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια·] Τὰ τ Ἰουδαίων ſolus *Busb.*

[d] Καὶ τρεῖς αἱ πρὸ τ ἑορτῆς ἡμέραι,] Καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέρας μῆ ἑορτάζω 1 *Macc.* c. 10. v. 34.

[e] Τὸν αὐτὸν τρόπον] Τὸν ϗ αὐτὸν *Hen.*

[f] Τοῦμοῦ σώματος,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* Ϝ σώματος in *reliquis.*

g Τῶν

"μὴ σώματ☉, καὶ ἡγεμόνας ☽ ποιήσω [g] τῶν ἐμῶν
"τιμὴ ἐμὴν αὐλήν. ☽πιτρέπω ☽ καὶ τοῖς πατρίοις
"χρῆσθαι νόμοις ☾ τούτους φυλάττειν, [h] καὶ τοῖς τρισὶ
"τοῖς προσκειμένοις τῇ Ιουδαίᾳ νομοῖς ☽πιτάττεσθαι βού-
"λομαι, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ☽πιμελὲς εἶναι, ἵνα μηδὲν εἷς
"Ιουδαί☉ ἄλλο ἔχῃ ἱερὸν προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸ ἐν
"Ιεροσολύμοις. [i] δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν εἰς τὴν δαπά-
"νην τῶν θυσιῶν κατ' ἔτ☉ [k] μυριάδας πεντεκαίδεκα, πρὸς
"ᾗ προστεύοντα τῶν χρημάτων ὑμέτερα εἶναι βούλομαι·
"τὰς ☽ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἱερῶν οἱ
"βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, ☽φ' ᾧ τὸ [l] προσήκειν αὐτοὺς [m] τοῖς
"ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς
"τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ εἰς τὸ [n] ὑπ' αὐτῷ χρημα-
"τίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην
"αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν [o] ὅσοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς
"σῶα ἔστω. ☽πιτρέπω ☽ ἐκ ἀνακαινίζειν τὸ ἱερὸν ☾ οἰκοδο-
"μεῖν, [p] καὶ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν γινομένης, καὶ τὸ
"τεῖχος ☽ συγχωρῶ τὸ [p] πόλεως [p] οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύρ-
"γους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν [q] ἀνιέντων-
"τας. εἰ δέ τι ☾ Φρυγίου ἐστὶν, ὃ συμφέρῃ [r] τῇ Ιουδαίων
"χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν κατασκευα-
"σθήτω".

δ'. Ταῦτα [s] μὲν ὑπισχνούμεν☉ καὶ χαριζόμεν☉ τοῖς
Ιουδαίοις [t] ἔγραψε Δημήτρι☉. Αλέξανδρ☉ ☽ ὁ βασι-
λεὺς, δυνάμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων ☾ τῶν
προσελθόντων ἐκ τῆς Συρίας αὐτῷ σταλησῶν, ἐπὶ τὸ Δημή-
τριον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν εὐώνυμον
κέρας ☧ Δημητρίου τρέπεται τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ
ἐδίωξεν ἄχρι πολλῶν, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν ☾ διαρπάζων
τὸ στρατόπεδον· [v] τὸ ☽ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸ Δημήτριον,
ἡττᾶτο. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον· Δημήτρι☉ ☽
γενναίως μαχόμεν☉ οὐκ ὀλίγους μὲν ἀνεῖλε τῶν πολεμίων,
διώκων ☽ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον εἰς πέλμα βαθὺ
καὶ δυσεκπόρευτον, ἔνθα συνέβη, πεσόν☉ [x] αὐτοῦ ☧ ἵππου,
μὴ δυνάμενον ☽φεύγειν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς
περὶ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἐπέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμε-
νοι τὸ Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ ☽, πεζὸς
ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ πολλῶν τραύματα λαβὼν
πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμεν☉, κατέπεσε. [y] καὶ
πέλ☉ μὲν τοιοῦτο τὸ Δημήτριον κατέλαβεν, ἔτη βασι-
λεύσαντα [z] ἕνδεκα, ὡς ☾ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

"poris mei custodes habebo, præfectosque faciam
"illorum qui sunt in regia mea. Permitto etiam
"eis patriis legibus vivere, easdemque servare;
"voloque illos imperare tribus præfecturis Judææ
"attributis, pontificique id curæ esse, ut nemo
"Judæus aliud templum habeat, ad Deum vene-
"randum, præter illud quod Hierosolymis est.
"Insuper singulis annis de meo *fisco* largior cen-
"tum & quinquaginta millia *drachmarum* in sum-
"ptum sacrificiorum, & quicquid pecuniæ super-
"est *id* vestrum esse volo: illa autem decem mil-
"lia drachmarum, *quæ de templo reges accipie-
"bant, vobis remitto, quod pertineant ad sacerdo-
"tes rem divinam in templo procurantes. Qui-
"cunque etiam confugerint in templum Hieroso-
"lymitanum † & in ejus pomœria, qui debitores
"essent pecuniæ fiscalis, aut ex alia re, absolvantur
"& ipsi, & res eorum ipsis salvæ sunto. Tum au-
"tem permitto ut instauretur templum & ædifice-
"tur, sumptibus ad ista ex fisco meo suppeditatis:
"quinetiam concedo ut mœnia urbis exstruantur,
"turresque altæ excitentur, ita ut ista *omnia* meis
"impensis erigantur. Denique si quod castellum
"sit, quod Judæorum regioni expediat munitum
"esse, sumptibus meis opera fiant & munitiones.

4. Ista quidem Demetrius, promissa faciens vo- *Pugna in-*
lensque gratificari Judæis, *ad eos* scripsit. Alexan- *ter Deme-*
der autem rex, ingenti exercitu coacto, tam ex *trium &*
mercenariis quam ex militibus qui è Syria ad eum *Alexan-*
accesserant, contra Demetrium profectus est. [1 *Maccab.*
Cumque pugna committeretur, sinistrum Deme- *c. 10.*
trii cornu eos qui sibi oppositi erant in fugam
vertit, & diu persequutum est, multosque illorum
occidit & castra diripit; dextrum vero, in quo for-
te erat Demetrius, vincitur. Atque alii quidem
omnes in fugam se conjecerunt: at Demetrius, for-
titer dimicans, hostium non paucos interfecit,
dumque alios subsequitur, equo invectus est in cœ-
num profundum & transitu difficile, ubi contigit
ut ille, cum prolapso equo effugere non potuerit,
occideretur. nam hostes, viso quod ei acciderat,
reversi sunt; cumque Demetrium circumdedissent,
eum jaculis omnes petierunt. at ille, quanquam
pedibus esset, fortiter propugnabat, tandemque
multis vulneribus confectus, cum diutius resisten- *Demetrius*
do non esset, occubuit. Atque hoc modo vitam *occisus.*
finivit Demetrius, anno regni sui undecimo, sicut [1 *Maccab.*
& alibi declaravimus. *c. 10.*

ΚΕΦ. γ'.

Η Ονίᾳ φιλία πρὸς τὸν Φιλομήτορα Πτολεμαῖον· καὶ ὡς
ᾠκοδόμησε ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύ-
μοις.

Ο δὲ [a] Ονίᾳ· ☧ ἀρχιερέως υἱὸς, ὁμώνυμ☉ ☽ ὢν τῷ
πατρὶ, ὃς ἐν Αλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν [b] βα-

CAP. III. VI.

Amicitia inter Oniam & Ptolemæum Philometorem: utque Onias in Ægypto templum exstruxit Hierosolymitano simile.

ONiæ autem pontificis filius, eodemque no- *Onias sta-*
mine quo pater appellatus, (qui profugus ad *tuit tem-*
Pto- *plum in*
Ægypto
ædificare.

[g] Τῶν ἄλλων τιμὴ ἐμὴν αὐλήν.] Iterum cum *Hen.* τὸν deëst *cetera.*

[h] Καὶ τοῖς τρισὶ] Ita cum *Grotio* ex præced. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10. v. 38. antea erat καὶ τ. τρ. τ. προσκ. ὁ τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, *tribus propositis in Judea legibus obedire*, ut vertit *Epiphan.* καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς τοῖς προσκειμένοις ὁ τῇ Ιουδαίᾳ νόμοις ὑποτάσσεσθαι βούλομαι, rescribit *Schotanus* in *Bibl. Hist. S.* tom. 2. p. 1292.

[i] Δίδωμι δ' ἐκ τῶν ἐμῶν,] Δίδωμι ☽ καὶ ἐκ solus *Hen.*

[k] Μυριάδας πεντεκαίδεκα,] Locus hic plerisque videtur in mendo cubare. Nonnulli (ex 1 *Macc.* 10. v. 40.) volunt χιλιάδας ις'. ita ut addatur vel subintelligatur vox σίκλων. Alii cum *Fac. Cappello* ad A. M. 3846. malunt μυριάδας ς'. & mox τὰς ☽ δισμυρίας. Videsis *Villalpandum* in *Appar.* part. 2. p. 401.

* *Quæ de templo reges accipiebant*,] *Sc.* quæ ex primitiis, unde vivebant sacerdotes ὁ ἐφημερίας, decerpebant.

[l] Προσήκειν αὐτοὺς] Ἀφήκειν 1 *Macc.* c. 10. v. 42.

[m] Τοῖς ἱερεῦσι] Καὶ τοῖς λειτουργοῖς τῶν ἱερῶν *Hen.* & *Busb.*

† *Et in ejus pomœria*,] Vel, *& in ea quæ Templo accedunt.* Nam more Græcorum jus asyli dat templo, & spatio definito circa templum. *Grotius.*

[n] Ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα,] Ἀπ' αὐτῷ *Hen.*

[o] Οὗτοι,] Αὐτοὶ *Hen.* & mox αὐτὰ pro ταῦτα.

[p] Οἰκοδομεῖσθαι,] Οἰκοδομῶν *Hen.*

[q] Ἀνιέντας.] Ἀνιέων πάντα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[r] Τῇ Ιουδαίων χώρᾳ.] Τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων *Hen.*

[s] Μὲν ὑπισχνούμεν☉.] Μὲν ὂν ὑπισχνούμεν☉ *Hen.*

[t] Ἔγραψε Δημήτρι☉.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* ἔγραψε Δημήτρι☉ τοῖς Ιουδαίοις in *Editis Aliisque.*

[v] Τὸ ☽ δεξιὸν,] Τὸ ☽ δεξιὸν, ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Δημήτριον, ἡττᾶτο *Busb.*

[x] Αὐτοῦ ☧ ἵππου,] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

[y] Καὶ πέλ☉ μὲν] Similiter & lib. 12. c. 11. §. 2. circiter fin. καὶ πέλ☉ μὲν τοιοῦτον κατέσχεν Ιούδαν. Verum τοιοῦτο Δημήτρι☉ *Busb.*

[z] Ἕνδεκα,] *Polybius, Porphyrius, Eusebius*, & *Severus Sulpicius* ei assignant annos XIII. Vide *Usserium* ad *A. M.* 3854. & Simsonum ad A. M. 3853.

[a] Ονίᾳ ☧ ἀρχιερέως υἱὸς,] Σίμων☉ ὡς dicitur in *Bello Judaïco*, l. 8. ἁμαρτήματά μνησικῶν, ut puto. de Onia vide Hieronymum in Isaiam, p. 182. Ed. *Ben.*

[b] Βασιλέα Πτολεμαῖον] Ita *Hen.* & *Epiphan.* βασιλέα deëst in reliquis.

Ptolemæum regem cognomine Philometorem *se contulit* & Alexandriæ degebat, ut jam ante diximus) cum videret Judæam vexatam à Macedonibus corumque regibus, velletque ſibi memoriam gloriamque æternam parare, decrevit, miſſis ad Ptolemæum regem & Cleopatram reginam literis, ab illis petere ut ſibi liceret in Ægypto templum ædificare Hieroſolymitano ſimile, & in eo Levitas & ſacerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem volebat, præſertim quod Eſajæ vate confideret, qui, cum ante ſexcentos amplius annos vixerit, prædixit fore omnino ut in Ægypto conderetur templum Deo maximo ab homine Judæo. Onias igitur, propter hæc *cupiditate* elatus, Ptolemæo & Cleopatræ hujuſmodi literas ſcribit.

Hæc de re literas ad Ptolemæum & Cleopatram mittit.

"CUM MULTA magnaque belli munera Dei "auxilio in veſtram utilitatem confeciſſem, atque "in Cœlen-Syriam Phœnicemque me contuliſſem, "& cum Judæis in Leontopolim etiam præfectu- "ræ Heliopolitanæ urbem aliaque *iſtius* gentis lo- "ca perveniſſem, & quamplurimos animadverti- "ſem templa contra atque oporteret habentes, & "idcirco ſibi invicem infenſos, id quod Ægyptiis "etiam accidit propter multitudinem templorum "& diverſas de religione ſententias, invento loco "maxime opportuno in arce, Dianæ agreſtis no- "mine vocata, varia materia abundante, ſacriſque "animalibus pleno, rogo ut fanum iſthic nulli ſa- "cratum numini jamque collapſum mihi liceat re- "purgare, & in templum Deo maximo exſtruere "ad ſimilitudinem Hieroſolymitani, iiſdem *plane* "menſuris, pro te tuaque conjuge & liberis, ut "Judæi qui Ægyptum incolunt, illic convenien- "tes ex mutua inter ſe concordia, tuis utilitatibus "pareant. Nam & Eſajas vates hoc prædixit: fu- "turum eſſe in Ægypto altare domino Deo *ſacra-* "*tum*. & multa id genus alia propter locum *illum* "vaticinatus eſt.

Ptolemæus & Cleopatra permittunt Oniæ templum exſtruere.

2. Et hæc quidem Onias Ptolemæo regi ſcribit: de ipſius autem & Cleopatræ ejus ſororis & conjugis pietate conjecturam licet facere ex ea qua literis iſtis reſponderunt epiſtola. fecerunt enim ut peccatum hoc legiſque prævaricatio in caput Oniæ recideret. nam in hunc modum *ei* reſcripſerunt. "PTOLEMÆUS REX ET CLEO- "PATRA REGINA ONIÆ S. Legimus tuam "petitionem, qua *nos* oras ut tibi permittatur il- "lud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolita- "næ templum, quod Bubaſtis agreſtis vocatur, col- "lapſum repurgare. Unde fit ut mirari ſubeat, an "poterit Deo gratum eſſe templum, quod exſtru- "cturus es in loco impuro & ſacrorum animalium "pleno. Quandoquidem vero tu dicas id ipſum "ab Eſaja vate jamdudum prædictum eſſe, pote-

Ptolemæi & Cleopatræ literæ ad Oniam.

σιλέα Πτολεμαῖον τὸν ἐπικαλούμενον φιλομήτορα διῆγε, ὡς δὲ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίαν κακουμένην ὑπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, [c] βουλόμενος ἴδιον αὑτῷ μνήμην καὶ [d] δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δὲ ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα [e] τῇ προφητείᾳ [f] Ἡσαΐου, ὃς, ἔτεσιν ἔμπροσθεν [g] ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς Ἰουδαίου. Διὰ ταῦτα οὖν ἐπηρμένος ὁ Ονίας, γράφει Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ [h] τοιαύτην ἐπιστολήν. "ΠΟΛΛΑΣ καὶ μεγα- "λας ὑμῖν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις "μετὰ [i] τοῦ Θεοῦ βοηθείας, καὶ γνόμενος [k] ἐν τῇ Κοίλῃ "Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, [l] καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ηλιο- "πολίτιδα σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ [m] εἰς ἄλλους τόπους ἀφι- "κόμενος καὶ ἔθνους, καὶ πλείστους λιρῶν κατὰ τὸ καθῆκον "ἔχοντας ἱερά, καὶ διὰ τοῦτο δύσνους ἀλλήλοις, ὁ καὶ Αι- "γυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ "[n] περὶ τὰ θρησκείας οὐκ [o] ὁμοδοξεῖν, ἐπιτηδότατον [p] τό- "πον λιρῶν ἐν τῷ καλουμένῳ [q] τῆς ἀγρίας [r] Βυβά- "στεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων "μεσὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι, τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθαί- "ραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ "Θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν δὲ ἐν Ιεροσολύμοις, τοῖς αὐτοῖς μέ- "τροις, ὑπέρ τε σῶν [s] γυναικὸς [t] τέκνων, ἵν' "ἔχωσιν οἱ τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, εἰς αὐτὸ "συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, τῆς σῆς ἐξυπε- "ρετῶν χρείας. καὶ γὰρ Ησαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπεν· "ἔσται θυσιαστήριον ἐν Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ Θεῷ. καὶ πολλὰ "ἄλλα προεφήτευσεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον.

β'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ονίας τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσαι δ' ἄν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν καὶ Κλεο- πάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς [v] ἀντέ- γραψαν ἐπιστολῆς. τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νό- μου παράβασιν εἰς τὴν Ονίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέ- γραψαν γὰρ ὧδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΚΑΙ "ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΟΝΙΑΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ανέ- "γνωμέν σου τὴν [x] παράκλησιν, ἀξιοῦντος ἐπιτρέ- "πῆναί σοι τὸ ἐν [y] Λεοντοπόλει [z] τῆς Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμ- "πεπτωκὸς ἀνακαθᾶραι, παραιτουμένου διὰ τὴν ἀγρίας "[a] Βυβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν, εἰ ἔσται τῷ Θεῷ κε- "χαρισμένον τὸ [b] καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τό- "πῳ καὶ πλήρει [c] ζώων [d] ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς Ησαΐαν τὸν "προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προφητεύειν, συγχω- "ρεῖν

[c] Βυλόμενον] Hoc modo *Busb.* atque ita, vel βυλόμενός τι legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Δόξαν αἰώνιον] Quod Oniæ conſilium Templum illud exſtruendi arguitur ἀλωσ. lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[e] Τῇ προφητείᾳ Ησαΐου,] Conf. ἀλωσ. lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH.

[f] Ησαΐου,] Locus, quo ad ſacrilegam ſuam ambitionem ſtatuminandam abuſus eſt Onias, reperitur apud *Eſajam*, c. 19. v. 18, 19. ubi pro עיר החרס *civitate deſtructionis*, ob maximam literarum ſimilitudinem עיר החרס olim legebatur, id eſt, πόλις Ηλίου, ut interpretatus eſt *Symmachus*. Quomodo & *Hieronymus* reddidit: *Civitas Solis vocabitur una*. & *Chaldæus paraphraſtes*, utraque lectione conjuncta, *Civitas Solis quæ deſtruetur*. Qua occaſione fortaſſe & Ηλιοπολίτην νομὸν Oniam elegiſſe, in quo templum ſuum conſtrueret, conjicit *Scaliger. Uſſerius* ad A. M. 3854. Videſis *Hieronymum* in *Eſaja* cap. 20, & 21. p. 131. & 181. & 187. *Edit. Benedict.* & *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3837. & *Schotanum* in *Biblioth.* S. p. 1300.

[g] Ἑξακοσίοις πλέον γενομένοις,] Ἑξακοσίων πλείοσι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[h] Τοιαύτην ἐπιστολήν.] Περὶ τούτων ante τοιαύτην inſerit *Busb.*

[i] Τοῦ Θεοῦ βοηθείας,] Ita *Hen.* Τοῦ deeſt *reliquis*.

[k] Ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ,] Sic *Hen.* ἤτοι τῇ in *cæteris*.

[l] Καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν] Eſt qui malit καὶ Λίοσσων δὲ πόλει τῇ Ηλ.

[m] Καὶ εἰς ἄλλους τόπους] Illud καὶ non agnoſcit *Hen.*

[n] Περὶ τὰ θρησκείας] Ita malui cum *Hen.* περὶ τὰς θρησκείας & mox ἐμόδοξον in *cæteris*.

[o] Ομοδοξεῖν,] Ita quoque in *Lugd. Bat.*

[p] Τόπον λίρων] Sic *Hen.* λίρων τὸν τόπον in *Editis Aliisque*.

[q] Τῆς ἀγρίας Βυβάστεως ὀχυρώματι,] Βυβαστίτου ποταμοῦ Adverſ. Apion. lib. 1. §. 14. SPANH.

[r] Βυβάστεως] Sc. *Dianæ*. nam Ægyptiace Βύβας erat *felis*. & Βύβαστις *Diana*, teſte *Herodoto* l. 2. c. 156. ut & *Antonino Liberali* in *Fab.* 28. Videſis *Bochartum* in *Hieroz.* lib. 1. c. 10. p. 63.

[s] Γυναικὸς] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλίσσης in *reliquis*.

[t] Τῶν τέκνων,] Καὶ τέκνων *Hen.*

[v] Ἀντέγραψαν ἐπιστολῆς.] Ita ex *Vet. Interpr.* ἀντέγραψεν hîc loci in *Græcis* omnibus, at infra poſt ἀνέθεσαν cum *Epiphanio* ἀντέγραψαν habet *Busb.* hoc modo, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀντέγραψαν ὧδε.

[x] Παράκλησιν,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐπιστολὴν in *reliquis*.

[y] Λεοντοπόλει] Λεόντων πόλιν *Busb.*

[z] Τῆς Ηλιοπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

[a] Βυβάστεως.] Βυβάστου hîc & ſuper. §. 1. *Hen.*

[b] Καθιδρυόμενον] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* καθιδρυθησόμενον.

[c] Ζώων ἱερῶν.] *Coiſlin.* & *Lugd. Bat.* ἀνίερων· ἐπειδὴ. at mox ἱερῶν ζώων.

[d] Ἱερῶν.] Ita etiam *Epiphan.* ἀνίερων *Hen.* & *Busb.*

"ῥᾳμέν σοι, εἰ μέλλοι τᾶτο ἔσεσθαι κ τ νόμον, ὥστε μηδὲν "ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν Θεὸν ἐξημαρτηκέναι.

"ſtatem tibi facimus, modo res futura ſit ex lege, "ne nos in Deum deliquiſſe videamur.

γ'. [e] Λαβὼν οὖν τ τόπον ὁ Ονίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ Θεῷ, ὅμοιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, μικρότερον ᾖ καὶ πενιχρότερον. τὰ ᾖ μέτρα αὐτᾶ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, [f] ἐν γὰ τῇ [g] ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν Ιουδαϊκῶν πολέμων ἀναγέγραπται. εὗρε ᾖ Ονίας καὶ Ιουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ Λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τᾶ ἱεροᾶ τούτου [h] ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται.

3. Onias igitur, locum nactus, templum & altare Deo ædificavit ad inſtar Hieroſolymitani, ſed minuſculum & pauperculum. Menſuram vero ejus & vaſa mihi non viſum eſt in præſentia indicare: nam de illis nonnulla memoriæ prodidi in libro ſeptimo quem ſcripſi de Bellis Judaïcis. Invenit etiam Onias & Judæos quoſdam ſui ſimiles, & ſacerdotes & Levitas, qui *Dei* cultum illic inſtaurarent. Sed de hoc quidem templo ſatis nobis dictum eſt. *Templum in Ægypto conditum.*

δ'. Τοὺς δ' ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, [i] οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρᾳ προσεκύνουν ἱερὸν οἰκοδομηθὲν κ τοὺς Αλεξάνδρου χρόνους, στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τ ἱερῶν ἐπ' αὐτᾶ Πτολεμαίῳ διενεχθέντας· τ μὲν Ιουδαίων λεγόντων κ τοὺς Μωϋσέως νόμους [k] ᾠκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις, τ ᾖ Σαμαρέων, τὸ ἐν Γαριζείν. [l] παρεκάλεσαν ἂν οὖν τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκοῦσαι λόγους, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ [m] ζημιῶσαι. τ μὲν οὖν ὑπὲρ τ Σαμαρέων λόγον Σαββαῖος ἐποιήσατο, κ Θεοδόσιος· [n] τ δ' ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν Ἀ Ιουδαίων, Ανδρόνικος ὁ Μεσσαλάμου. ὤμοσαν ᾖ τ Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἢ μὴν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ τὸν νόμον· [o] παρεκάλεσάν τε τὸν Πτολεμαῖον ὅπως ὃν ἂν λάβῃ περιβαίνοντα τοὺς ὅρκους ἀποκτείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν προσλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ Αλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες Ιουδαῖοι σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ ἀνδρῶν, οἷς [p] ἀγανακτεῖν [q] ὑπὲρ ᾧ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερᾷ συμβαίνει. χαλεπῶς γὰ ἔφερον εἴ τινες καταλύσουσιν, ἅτως δεχαῖον καὶ διαπεμπόμενον τ κατὰ τὸν οἰκουμένην ὑπαρχον. ᾧ ᾖ Σαββαίᾳ Ἀ Θεοδοσίᾳ συγχωρησάντων τῷ Ανδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῶν ἀποδείξεων [r] ἐκ ᾧ νόμου καὶ τῶν [s] διαδοχῶν τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἑκάστῳ περὶ παλαιοῦ τιμὴν τιμὴν ἐκδεξάμενος ἦρξε ᾧ ναοῦ, καὶ ὅτι πάντες οἱ τᾶς Ασίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι καὶ λαμπραῖς δωρεαῖς· ᾧ δ' ἐν Γαριζεὶν, ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδ' ὁτιοῦν ἐποιήσατο. [t] ταῦτα λέγων Ανδρόνικος καὶ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τὸν βασιλέα κρῖναι μὲν κατὰ τοὺς Μωϋσέως νόμους οἰκοδομῆσθαι τὸ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν, [v] ἀποκτεῖναι ᾖ Σαββαῖον καὶ Θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γενόμενα τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίοις κ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος, ταῦτα ἦν. *Contentio inter Judæos & Samaritas.* *Provocant ad Regem.* *Is, cauſa audita, judicium fert pro Judæis.*

4. Apud Alexandriam autem inter Judæos & Samaritas, qui templi monte Garizin, ſub Alexandro *Magno* exſtructi, religionem introduxerunt, forte exorta eſt ſeditio: atque iſtuc res devenit, uti coram Ptolemæo de templis diſceptarent. Judæis quidem contendentibus juxta Moyſis præſcripta conditum eſſe templum Hieroſolymitanum, Samaritis vero Garizitanum. Regem igitur *enixe* rogarunt, ut ab eo in amicorum conſeſſu cauſa hæc cognoſceretur, ea conditione ut qui victi fuerint morti adjudicarentur. Et quidem pro Samaritis orationem habuit Sabbæus, ut & Theodoſius; pro Hieroſolymitanis vero & Judæis Andronicus Meſſalami filius. Per Deum autem jurarunt & Regem, ſeſe probationes allaturos è lege: & à Ptolemæo precibus contenderunt, ut eum morte multaret, quem jurejurando non ſtetiſſe deprehenderet. Proinde Rex, adhibitis non paucis in conſilium amicis, conſedit cauſam orantes auditurus. Judæi autem Alexandrini magnopere metuebant iis, quibus jura templi Hieroſolymitani tueri contigit: ægre enim ferebant, ſi quis templi adeo antiqui, & toto terrarum orbe celeberrimi, auctoritatem labefactatum iret. Atqui cum Sabbæus & Theodoſius conceſſiſſent Andronico, uti prior verba faceret, is à lege exorſus eſt rem demonſtratam dare, & à ſucceſſione pontificum, uti quiſque poſt patrem dignitatem adeptus templo præfuiſſet, quodque omnes Aſiæ reges majeſtatem ejus donariis muneribuſque ſplendidiſſimis auxiſſent, Garizitani vero, ac ſi ne quidem exſtitiſſet, neminem habuiſſe rationem illudve reſpexiſſe. Dum hæc diceret Andronicus & his multa ſimilia, Regi perſuaſit, uti decerneret, templum Hieroſolymitanum de ſententia Moyſis exſtructum eſſe, Sabbæum vero & Theodoſium morti addicendos. Atque iſta quidem ſunt quæ Judæis Alexandrinis acciderunt ſub Ptolemæo Philometore.

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αλέξανδρος σφόδρα ἐτίμησεν Ιωνάθην· κ ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου παῖς, κρατήσας Αλεξάνδρου, Φιλίαν πρὸς Ιωνάθην ἐποιήσατο.

CAP. IV.

Quomodo Alexander Jonatham ſummo in honore habuit: utque Demetrius Demetrii filius, Alexandro devicto, cum Jonatha amicitiam iniit.

VII.

ΔΗμητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, Αλέξανδρος, τοῦ [x] τ Συρίας βασιλείαν, χαίρει τῷ Φιλομήτορι Πτο-

CUM autem Demetrius vitam in pugna amiſiſſet, ſicut ſuperius indicavimus, Alexander, occupato Syriæ regno, ſcribit Ptolemæo Philo-me- *Alexander Ptolemæi filiam petit in matrimonium.* *1 Maccab. c. 10.*

e Λαβὼν οὖν τ τόπον ὁ Ονίας,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 1. §. 1. SPANH.

f Εν γὰ ——— ἀναγέγραπται.] Conf. *alibi.* lib. 7. c. 10. §. 3. SPANH. Libros de bello antea ſcripſit. REL.

g Ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τ Ιουδαϊκῶν πολέμων] Non procul à fine.

h Ἀρκούντως] Περισσότερον ἐστι γραφὴν *Busb.*

i Οἳ τὸ ἐν Γαριζεὶν ὄρᾳ] Ita *Busb.* & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit, *qui templum temporibus Alexandri Macedonis ſuper Garizin montem conſtruxerunt.* οἳ τὸ ἐν Γαριζὶν προσευκῶν ἱερὸν, κ τοὺς Αλ. in *Editis.*

k Ωκοδομῆσθαι] Sic *Busb.* οἰκοδομεῖσθαι in *Editis.* οἰκοδομηθῆναι *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) non male

l Παρεκάλεσαν ἂν] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) παρεκάλεσαν γὰν *Hen.* προσεκάλεσάν τε in *Editis.*

m Ζημιῶσαι.] Sic *MSS.* ζημειῶσαι in *Editis.*

n Τὸν ᾖ ὑπὲρ τ Ιεροσολυμιτῶν] Ita *Hen.* τὸν in *reliquis.*

o Παρεκάλεσάν τε] Παρεκαλέσαντες τ Πτολεμαῖον ὃν ὧν λάβῃ π. τ. ὅρκους ἀποκτεῖναι *Hen.*

p Αγανακτεῖν] Ita in *Græcis* omnibus: mallem tamen ἀγωνιᾶν, quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

q Υπὲρ ᾧ ἐν Ιεροσολύμοις] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἐκεῖ in *cæteris.*

r Ἐκ ᾧ] *L. B.* ἀπό τι ᾧ.

s Διαδοχῶν τ ἀρχιερέων,] Διαδόχων *Hen.*

t Ταῦτα λέγων Ανδρόνικος] Διαλεχθέντων μέντοι τ ἀπὸ τοῖς συμπαρῶσιν, ὁ βασιλεὺς κρίνει μὲ *Busb.*

v Ἀποκτεῖναι ᾖ] Ἀποκτεῖναι ᾖ τοὺς τῶν αὐτᾶ ζητοῦντας καθαίρεσιν. κ τὰ μὲ *Busb.* ἀποκτεῖναι ᾖ τοὺς ἐκεῖ τ Σαββ. *Hen.*

x Τῆς Συρίας βασιλείαν.] Illud τ ἐ *MSS.*

metori, filiam ejus nuptum ſibi dari depoſcens; æquum eſſe dicens, ut ipſum affinitate dignetur; cum paternum imperium recuperaſſet, Deique providentia eò provectus fuiſſet, & Demetrium ſuperaſſet, atque cætera futurus eſſet ejus cognatione non indignus. Ptolemæus vero, cum libenter ejus poſtulatis annuiſſet, reſcripſit, dicens, ſe gaudere quod paternum regnum adeptus eſſet, promiſitque filiam *ei* daturum eſſe; juſſitque ut ad Ptolemaïdem ſibi obviam veniret, illuc filiam adducturo: ipſum enim eam ab Ægypto huc uſque comitaturum eſſe, ibique puellam ei nuptum collocaturum. Et quidem Ptolemæus, his ſcriptis, omni feſtinatione Ptolemaïdem pervenit cum Cleopatra filia *ſua*. Cumque Alexandrum, ſicuti per epiſtolam imperaverat, illic jam obviam ipſi profectum inveniſſet, puellam ei in matrimonium dat, tantumque auri & argenti in dotem, quantum regem decebat.

Jonathas Ptolemaïdem venit ad Alexandri nuptias. 1 Maccab. c. 10.

2. Nuptiis autem peractis, Alexander, literis ad Jonatham pontificem datis, juſſit ei ut Ptolemaïdem veniret. Qui cum ad Reges veniſſet, eoſque ſplendidis muneribus donaſſet, honorem ab utroque conſequutus eſt. Alexander eum, veſte ſua exutum, coëgit purpura indui: cumque eum ſecum in ſolio ſedere feciſſet, ducibus *ſuis* imperavit, ut cum eo in mediam urbem progreſſi ederent, nemini licere eum criminis inſimulare, eive ulla de re negotium faceſſere. Quod cum duces feciſſent, ubi illi, qui ad accuſationem *inſtituendam* parati animoque in eum malevolo erant, viderunt honorem ei ex edicto habitum, *omnes* diffugerunt, veriti ne quid mali paterentur. Propenſaque adeo in Jonatham voluntate erat rex Alexander, ut ipſum etiam primum amicorum *ſuorum* ſcripſerit.

VIII. *Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam proficiſcitur. 1 Maccab. c. 10.*

3. Anno autem centeſimo ſexageſimo quinto, Demetrius Demetrii filius cum multis mercenariis *militibus*, quos Laſthenes Cretenſis ei tradiderat, ex Creta in Ciliciam trajecit. Quæ res audita Alexandro magnum dolorem & perturbationem injecit: moxque Phœnice Antiochiam ire contendit, ut res illic, ante Demetrii adventum, in tuto locaret. Apollonium autem Daum reliquit Cœles-Syriæ præfectum. qui, magno cum exercitu Jamniam profectus, ad Jonatham pontificem miſit, dicens, "rem indignam eſſe, ut is ſolus ſecurus "ageret * ſuique ad arbitrium, Regi non ſubjectus: idque ipſi ab omnibus opprobrio verti, "quod illum Regi non ſubjecerit. Ne igitur, *in-* "*quit*, in montibus deſidens teipſum decipias, va- "na opinione tui roboris: ſed ſi quid viribus tuis "confidis, deſcende in planum, ut cum noſtris mi- "litibus fiat contentio; & palam erit, fortiſſimum "eſſe qui victoriam conſequetur. Veruntamen ſci- "to, quod è ſingulis urbibus fortiſſimi quique me- "cum militant. nam & illi ſane ipſi ſunt qui tuos

Apollonius Demetrii prætor Jonatham ad pugnam provocat. 1 Maccab. c. 10.

λεμφθω μνησθόμενος αὐτοῦ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα· δίκαιον εἶναι λέγων τῷ πατρῴαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ ἀφ' τοῦ θεοῦ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προαχθέντι, καὶ κρατήσαντι [y] Δημητρίου, καὶ μηδὲ πάλλα ἐσομένῳ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος ἀναξίῳ, σπουδάψαι συγχώρειαν. Πτολεμαῖος δὲ πρόσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησείαν, ἀντιγράφει, χαίρειν τε λέγων τῷ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῷ πατρῴαν δόσιν ἀπολαβόντι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται, [z] ἀπαντᾶν δι' [a] αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα τῷ θυγατέρα μέλλοντι ἄγειν ἐκέλευσεν· [b] αὐτὸν γὰρ αὐτοῦ μέχρι τούτης πρόσπεμψαι ἀπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας πρόσγινεται μετὰ σπουδῆς εἰς Πτολεμαΐδα, Κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δὲ ἐκεῖ τὸν Αλέξανδρον, καθὼς ἐπέσταλε, προαπηντηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα, καὶ φερνὴν, ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, [c] ὅσον εἰκὸς ἦν δῶναι βασιλέα.

β'. Τῶν δὲ γάμων ἐπιτελουμένων, Αλέξανδρος Ιωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς Πτολεμαΐδα. προσελθόμενος δὲ πρὸς τὰς βασιλέας, καὶ δωρησάμενος [d] αὐτὰς λαμπρῶς, τὴν παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. Αλέξανδρος δὲ αὐτὸν ἠνάγκασεν, [e] ἀποδυσάμενον τὴν [f] οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν· καὶ συγκαθεσθῆναι ποιήσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, προσέταξε τοῖς ἡγεμόσιν εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ [g] προελθοῦσιν τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν καθ' αὐτοῦ [h] ἐφεῖσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων, ὁρῶντες τὸν προσφιλῆ τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένον [i] Ιωνάθην τιμὴν οἱ κατηγορεῖν [k] παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι προσλάβωσί τι κακὸν, δεδιότες. τοσαύτην δὲ σπουδὴν [l] πρὸς Ιωνάθην ὁ βασιλεὺς Αλέξανδρος [m] ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν τῶν [n] πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.

γ'. [o] Ετει δὲ πέμπτῳ τοῦ ἑξηκοστοῦ πρὸς τοῖς ἑκατὸν Δημητρίου ὁ Δημήτριος μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, ὃς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρὴς, ἄρας [p] ἀπὸ Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. [q] τοῦτο δὲ Αλέξανδρον ἀκούσαντα εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν [r] ἐνέβαλε· καὶ πρόφασιν ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς Αντιόχειαν ἔσπευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ, [s] πρὶν ἢ Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. καταλιπὼν δὲ τὴν Κοίλης Συρίας Απολλώνιον τὸν [t] Δάου ἡγεμόνα. ὃς, μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ιάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ιωνάθην τὸν ἀρχιερέα, λέγων, "ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν "ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποπτοῦντα τῷ "βασιλεῖ· τοῦτο δι' αὐτῷ πάντων ὄνειδος φέρειν, "ὅτι μὴ ὑποπτήξειν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν [u] σαυ- "τὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν "ἔχειν· ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει, καταβὰς εἰς "τὸ πεδίον τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκείθηλι, καὶ τὸ τέλος "τῆς νίκης ἐπιδείξει τοῖς [x] ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς "ἀρίστους [y] ἐξ ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. [z] καὶ "γὰρ

y Δημητρίε,] Ita cum *Cod. Hen.* Δημήτριον in *reliquis*.
z Απαντᾶν δι'] Σωσωστᾶν ϛ *Hen.* & *Busb.*
a Αὐτῷ εἰς Πτολεμαΐδα] Sic cum *Hen.* & *Busb.* αὐτὸν & dein μίλλοντα in *Editis*.
b Αὐτὸν γὰρ αὐτοῦ] Ita *Hen.* αὐτὸς in *ceteris*. quod ſi quis malit, per me licet.
c Οσον εικὸς] Ως εἰκὸς ἦν δῶναι *Hen.*
d Αὐτὰς λαμπρῶς] *Hen.* ſolus αὐτοῖς, αὐτὰς in *reliquis*. Verum vocem hanc in T. receptam minime oportuit; cum ſine dubio αὐτὰς vera ſit lectio, quæ in omnibus excepto *Hen.* habetur. firmant multa Joſephi loca, v. l. 13. c. 15. §. 1. l. 15. c. 4. §. 2. appoſitiſſime etiam ad hunc locum l. 15. c. 6. §. 7. διεπράμβρο- ὑπὲρ δωίαμιν αὐτὸν τε καὶ τὰς φίλας ---- neque unquam, quod ſcio, aliter, niſi forſan l. 15. c. 9. §. 5. ἂν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο; ubi tamen ſi ejuſdem *Hen.* auctoritate legatur αὐτὰς, ſibi conſtabit *Joſephus*. IBBETSON. & HUDS. *in Add.*
e Αποδυσάμενον] Sic *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* & *Add.* in *Editis*.
f Οικείαν ἐσθῆτα,] Ιδίαν *Hen.* & *Busb.* & mox βαλεῖν.
g Προελθόντας] Ita *Hen.* προελθόντων in *ceteris*.
h Εφεῖσθαι,] Sic *Busb.* & *Hen.* ἐφίεσθαι in *reliquis*.
i Ιωνάθη τιμὴν] Τῷ Ιωνάθῃ *Hen.*
k Παρεσκευασμένοι,] Παρασκευασάμενοι *Hen.* & *Busb.*
l Πρὸς Ιωνάθην ὁ βασιλεὺς] Περὶ τὸν Ιωνάθην *Hen.* & *Busb.*
m Εχρήσατο,] Εχρῆτο *Busb.*
n Πρώτων ἀναγράψαι τῶν φίλων.] Conf. infr. §. 4. Fibula aurea ſolis Regis cognatis permiſſa 1 Maccab. x. v. 89. vid. inf. c. 5. §. 4. SPANH.
o Ετει δὲ πέμπτῳ] Forſan Εν ἔτει, vel Επ' ἔτει.
p Απὸ Κρήτης,] Ita cum *MSS.* ἀπὸ τῆς Κρήτης *in Editis*.
q Τοῦτο δὲ Αλέξανδρον] Τοῦτο Αλέξανδρον *Hen.* τὸν Αλέξανδρον ἀκούσαντα τοῦτο *Busb.*
r Ενέβαλε·] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀνέβαλε in *ceteris*.
s Πρὶν ἢ] Πρὶν ἢ Δημήτριος ἐλθεῖν ἀσφαλίσηται *Busb.*
t Δάου ἡγεμόνα.] Ita etiam apud *Zonaram*. Τάου *Gall.*
* *Suique ad arbitrium*,] *Al.* cum poteſtate.
u Σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι] Σαυτὸν deeſt *Busb.* & *Hen.* qui mox ἐξαπατᾶν habent.
x Ανδρικώτατον.] Ανδρειότατον *Busb.* & *Hen.*
y Εξ ἑκάστης πόλεως] Ita malui cum *Hen.* ἐξ deeſt *ceteris*.
z Καὶ γὰρ δὴ] 1 *Macc.* c. 10. v. 72. δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

"γὰρ δὴ τὰς σὰς προγόνους [a] οἱ ἀεὶ νικῶντές εἰσιν ἔτοι.
"[b] ποιήσῃ γὴ τ πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν [c] τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ
"λίθοις οὐκ ἔστιν ἀλλ' ὅπλοις [d] ἀμύνεσθαι, ἀδὲ τόπος
"εἰς ὃν ἀπάξομεν φεύξῃ.

4. Παροξυνθεὶς δ' ὑπὸ τούτοις ὁ Ιωνάθης, μυρίους ὑπολεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ Ιεροσολύμων, μετὰ Σίμωνος [e] ἀδελφοῦ· καὶ [f] γενόμενος ἐν [g] Ιόππῃ, στρατοπεδεύεται τ πόλεως ἔξω, τ Ιοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. Φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ Απολλωνίᾳ καταλειφθεῖσαν. ὃ δὴ Ιωνάθης [h] πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένης, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὴ Απολλώνιος, ἀκούσας τὴν Ιόππην ὑπὸ Ιωνάθου καταλημμένην, τετρακισχιλίους ἱππεῖς σὺν πολλαῖς χιλιάσι πεζῶν ἀγαγὼν, εἰς Αζωτον ἦλθε, κἀκεῖθεν ἄρας, ῥᾳδίᾳ καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν· [i] ἀνελθὼν δ' εἰς τὴν Ιόππην, [k] ὡς ἀναχωροῦν, ἕλκει τ Ιωνάθην εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἵππῳ [l] μέγα φρονῶν, καὶ τὰς τ νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. παρελθὼν δὴ ὁ Ιωνάθης, ἐδίωκεν [m] εἰς Αζωτον τ Απολλώνιον. ὁ δὴ, ὡς ἐν τῷ πεδίῳ στρέφεται [n] γενέσθαι [o] τ πολέμιον, [p] ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. καὶ δ' Απολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν [q] ἔν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν [r] ὑπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ Ιωνάθης τὴν κατασκαφὴν· τάξας δὴ τὴν φαλαγγα ἐν σχήματι, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ [s] κατ' ὄπισθεν ἐπελθουμένοις [t] ἐναντίον ἀντιτάξας. τ δὴ μάχης ἕως ἑσπέρας παρατεινούσης, δοὺς Σίμωνι [u] ἀδελφῷ μέρος τ δυνάμεως, τὸν μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φαλαγγι τ ἐχθρῶν· αὐτὸς δὴ τοὺς σὺν αὐτῷ παρετάξε, φραξαμένους τοῖς ὅπλοις, [x] ἀποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ παρὰ τ ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν· οἱ δὴ τ πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι κὴ ἐξεκενώθησαν, ὅθεν αὐτοὺς ἔβαλλον. ὡς γὰρ διήκνει τ σωμάτων τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένους δὴ τ ἀσπίσι καὶ συνειλουμένους ὑπὸ πυκνότητος ἐπιφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκφεύγει, καὶ ἀπράκτως ἐφέρετο. ὡς δὴ παρεῖθησαν ἀπὸ πρωὶ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας Σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι· καὶ προθυμίᾳ χρησαμένων πολλῇ τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ, τρέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς [y] φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, ἀθρόοι μένουσιν, ἀλλὰ παρέλοιποι μὲν ὄντες αὐτοὶ μέχρι τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τὸ δὲ πολὺ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς [z] ἀπολωλυίας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διασκεδασθῆναι αὐτοὺς μέχρι τοῦ διασκορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δὴ αὐτοὺς Ιωνάθης μέχρι τ Αζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν, ἀπογόντας τ σωτηρίας ἠνάγκασεν ὑπὸ τ τὸν [a] Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, [b] ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ. λαβὼν δὴ ἐξ ὁδοῦ ὁρμῆς Ιωνάθης τὴν πόλιν, αὐτίκα τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. [c] ἀπέσχετο δὲ οὐδὲ τ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε, καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ [d] συμφυγόντας διέφθρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος

"majores semper vicerunt. Quin & prælio nobis-
"cum dimicabis in ejusmodi terra, ubi armis non
"saxis pugnandum est, neque locus victo ad per-
"fugium *erit*.

4. His *verbis commotus* animo Jonathas, delectis hominum millibus decem, Hierosolymis egressus est, excito in auxilium Simone fratre suo: cumque Joppen venisset, extra urbem castra metatur, quod portas ipsi clauserant Joppenses. nam intus illis præsidium erat ab Apollonio constitutum. Jonatha autem ad obsidionem semet parante, veriti *oppidani* ne urbem vi expugnaret, portas ei aperiunt. Cæterum Apollonius, ubi accepit Joppen à Jonatha occupatam, cum tribus equitum & octo peditum millibus Azotum venit; & inde profectus, quietè lentoque gradu iter faciebat. cumque ascensum Joppen *versus* fecisset, recessu simulato, Jonatham in planitiem trahit, fidens equitatui, spemque victoriæ in eo collocans. Jonathas autem progressus, Apollonium ad Azotum usque persequitur. Ille vero, ubi factum est ut hostis in campum processerit, conversus pugnam cum eo commisit. cumque mille equites in insidiis ad torrentem quendam posuisset Apollonius, qui à tergo sese hostibus in conspectum darent, Jonathas, re intellecta, nequaquam animo consternatus est: sed, exercitu in quadrum ordinato, hortatus est suos ut utrinque hostem propulsarent, acie ex adverso ita instructa ut tam à tergo quam à fronte adorituris resisterent. Cumque prælium vesperam usque protraheretur, data parte exercitûs Simoni fratri, jussit hunc cum hostium phalange congredi; ille vero suo agmini imperavit, ut objectis scutis se muniendo tela hostium exciperent. Atque illi quidem quod præceptum erat exsequuti sunt: hostium vero equites, jaculati in eos tela usque dum exhaurirentur, nihil eos læserunt. nam missilia in corpora non pervadebant, sed in clypeos projecta, in unum coactos interque se densissime junctos, facile superata erant & in irritum cadebant. Cum vero hostes à mane ad vesperam in eos jaculando *tandem* languescerent, ubi illos defatigatos esse animadvertit Simon, phalangem aggreditur; cumque alacriter admodum ab ejus militibus pugnatum esset, inimicos in fugam conjicit. Tum & equites ipsi, simul ac conspexerunt pedites terga vertentes, non amplius restiterunt, sed, quod defessi essent usque ad vesperam pugnando, spesque *omnis* quam in peditatu collocaverant illis periisset, turpiter confuseque fugiebant, ut dissipati lateque per planitiem dispersi vagarentur. Jonathas autem victos Azotum usque persequens, multisque cæsis, reliquos desperata salute coëgit fuga petere templum Dagonis, quod Azoti erat. At Jonathas cum urbem primo impetu cepisset, & ipsam & finitimos vicos incendit. Ac ne Dagonis quidem templo manus abstinuit; sed & illud igni cremavit, & quotquot eo perfugerant exitio dedit. fuitque omnis

Jonathas Joppe potitur, & Apollonium fundit fugatque. 1 *Maccab.* c. 10.

Jonathas Azotum cum Dagonis templo & alia oppida incendit. 1 *Maccab.* c. 10.

[a] Οἱ ἀεὶ νικῶντες] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* οἱ abest *Editis Aliisque.*
[b] Ποιήσῃ δ] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ποιήσῃ *Bas.* ποιήσεις *Gen.*
[c] Τοιαύτῃ γῇ,] Ἐν τῇ τοιαύτῃ γῇ *Busb.* & *Hen.*
[d] Ἀμύνεσθαι,] Ἀγωνίσασθαι *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
[e] Ἀδελφοῦ] Ita *Hen.* prout paulo infra τὰδελφῷ.
[f] Γενόμενος ——— πύλας.] 1 Maccab. x. v. 75. &c. SPANH.
[g] Ιόππῃ,] Haud aliter *Hen.* Ιόπῃ & mox Ιοπιτῶν *Busb.*
[h] Πρὸς πολιορκίαν] Πρὸς πολιορκεῖν αὐτὸς *Hen.* πρὸς τὸ πολ. αὐτὸς *Lugd. Bat.*
[i] Ἀνελθὼν] Ἐλθὼν *Hen. Busb.* & *Epiphan.*
[k] Ὡς ἀναχωροῦν,] Iterum cum *iisdem.* in *Editis* ἀναχωρῶν absque ὡς.
[l] Μέγα φρονῶν,] Ita ex *Lugd. Bat.* in reliquis καταφρονῶν. HAV.
[m] Εἰς Αζωτον τ Απολλώνιον.] Ita cum *Hen.* prout supra, mox hac §. εἰς τὴν Αζ. in *reliquis.*
[n] Γενέσθαι] Sic *Busb.* & *Hen.* γενέσθαι σωιέσι in *ceteris.*
[o] Τὸν πολέμιον,] Πόλεμον solus *Hen.*
[p] Ὑποστρέψας εἰς μάχην] Ὑποστροφὴς *Busb.* & *Hen.*
[q] Ἐν τινι χειμάρρῳ,] Ἐν χειμάρρῳ i.e. in valle נחל. REL.
[r] Ἐπιφανεῖεν τοῖς πολεμίοις,] Ita *Bas. Big.* & *Samb.* (ἐπιφανεῖ *Lugd. Bat.*) ἐπιφανεῖν *Gen.*
[s] Κατ' ὄπισθεν ἐπελθουμένοις] Τοῖς ὄπισθεν *Hen.* & *Busb.*
[t] Ἐναντίον ἀντιτάξας.] Ἑαυτὸν αὐτιτ. *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[u] Τὰδελφῷ] Τῷ ἀδελφῷ solus *Busb.*
[x] Ἀποδέχεσθαι] Ἀποδέξασθαι *Busb.* & *Hen.*
[y] Φεύγοντας οἱ ἱππεῖς,] Φυγόντες *Busb.*
[z] Ἀπολωλυίας,] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀπολωλείας in *Editis Aliisque.*
[a] Δαγῶνος ναὸν] *Dagon* apud *Philistinos* erat ea forma qua *Triton* apud *Græcos.* Vide *Grotium* ad *Jud.* c. 16. & *Seldenum* de *Diis Syris*, Synt. 2. c. 2.
[b] Ὃς ἦν ἐν Αζώτῳ.] Dagonis Templum Azoti, de quo capto & incenso à Jonatha 1 Maccab. x. v. 84. SPANH.
[c] Ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τ Δαγῶνος ἱεροῦ,] De Dagonis forma ex piscino corpore & humana facie constante, eodemque cum *Atargati*, *Astargati* aut *Derceto* Syrorum numine vid. Seld. de D. Syr. Syntagm. 11. c. 111. SPANH.
[d] Συμφυγόντας διέφθρε.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat. Coccejus*

omnis hoſtium nnmerus, qui vel prælio ccciderе vel flammis in templo interiêre, ad hominum octo millia. Tanto itaque exercitu profligato, Azoto profectus Aſcalonem venit: & cum extra urbem caſtra poſuiſſet, ei Aſcalonitæ obviam prodierunt, munera ei hoſpitalia & honores deferentes. Ille vero, collaudata eorum voluntate, inde digreſſus Hieroſolyma magna cum præda rediit, quam illinc abegit ſuperatis hoſtibus. Alexander autem, audito quod victus eſſet dux ejus Apollonius, lætitiam ſimulabat, quòd *ille* præter animi ſui ſententiam adortus eſſet Jonatham, ſibi amicitia & ſocietate junctum: & Jonathæ in hujus rei teſtimonium pariter ac in præmium honoremque *monile mittit aureum, quale ſolet regum dari conſanguineis; tum & Accaronem ejuſque toparchiam hæreditatis jure poſſidendam ei concedit.

Ptolemæus Philometor in Syriam ſe confert. 1 Maccab. c. 11.

5. Sub id tempus etiam rex Ptolemæus, cognomine Philometor, cum navalibus & pedeſtribus copiis in Syriam venit, opem laturus Alexandro. nam *is* gener illius erat. omneſque civitates alacriter eum excipientes, quod ita ab Alexandro imperatum erat, ad urbem Azotum deducebant, ubi omnium clamoribus obtunditur de cremato templo Dagonis, Jonathamque accuſabant, qui illud funditus deleverat, & regionem igni vaſtaverat, multoſque illorum *ferro*, peremerat. Et quidem Ptolemæus, iſtis auditis, *interea* tacebat: Jonathas vero, Ptolemæo ad Joppen obviam factus, & ſplendidis muneribus ab eo *augetur*, omnique honore afficitur: deinde Regem comitatus uſque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus, Hieroſolyma revertit.

Jonatham ei obviam factum honorifice excipit. 1 Maccab. c. 11.

Ptolomæo per Ammonium inſidiæ ſtructæ ab Alexandro.

6. Cum autem Ptolemaïda præter omnem exſpectationem perveniſſet, parum abfuit quin Ptolemæus periret, ab Alexandro inſidiis petitus per Ammonium, qui ipſi amicus erat. Quibus detectis, Ptolemæus literas mittit ad Alexandrum, ut Ammonium ad ſupplicium depoſceret, dicens inſidias ipſi ab eo intentatas eſſe; ideoque ſe poſtulare ut meritas ille pœnas lueret. Cum vero Alexander eum dedere recuſaret, conjectura inde facta illum *ipſum* eſſe inſidiarum auctorem, vehementer ei iratus eſt. Antiochenos autem jam ante ſibi infenſos habuerat Alexander propter Ammonium.

Ammonius cæſus.

nam plurimis ab eo malis affecti fuerant. Attamen pœnas facinoribus debitas pertulit Ammonius, turpiter ut mulier cæſus, cum id egiſſet ut muliebri amictu ſeſe occultaret, ſicut alibi diximus.

Ptolemæus filiam ſuam Alexandro ereptam, Demetrio in matrimonium dat. 1 Maccab. c. 11.

7. At Ptolemæus, de ſe queſtus, quod & filiam ſuam Alexandro locaverat, & adverſus Demetrium ſocietatem inierat, affinitatem cum Alexandro dirimit. Filia enim ſua *ei* ablata, confeſtim ad Demetrium mittit *legatos* de ſocietate & amicitia, pollicitus ſe filiam ei in uxorem daturum eſſe, ipſumque in regnum paternum reſtituturum. Demetrius, lætatus iis quæ obtulerant legati, & ſocietatem & nuptias amplectitur. unum tamen Ptolemæo ſupererat certamen, ut Antiochenſibus per-

τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τ πολεμίων, ἦσαν ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας οὖν τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ἀπὸ τ Αζώτου εἰς Ασκάλωνα ᾠδηγήνετο· καὶ καταστρατοπεδεύσαντος ἔξω τ πόλεως αὐτ, [c] προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτ [f] οἱ Ασκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ τ τιμῶντες. ὁ δ, ἀποδεξάμενος αὐτὰς τ προαιρέσεως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν [g] ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τὰς πολεμίας. Αλέξανδρος δ, ἀκούσας ἡδημένον τ αὐτ στρατηγὸν Απολλώνιον, προσεποιεῖτο χαίρειν, ὅτι δὴ τὴν αὐτ γνώμην συνέβαλεν Ιωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ· καὶ πέμπει πρὸς Ιωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ καὶ γέρα ἃ [h] τιμὰς ἐδίδας, [i] πόρπην χρυσέαν, [k] ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τ βασιλέων συγγενέσι, καὶ Ακκάρωνα σὺν τῇ τοπαρχίαν αὐτῆς εἰς κληρονομίαν ἀπιτρέπει.

ε'. Υπὸ δ τοῦτον τ καιρὸν [l] καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος, ὁ Φιλομήτωρ ἐπικληθείς, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν καὶ πεζὴν, εἰς Συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Αλεξάνδρῳ. [m] γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτ. καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Αλεξάνδρου κελευσάσης δεχόμεναι παρέπεμπον ἕως Αζώτου πόλεως, [n] ἔνθα πάντες κατεβόων αὐτ θεὸν ἐμπεπρησμένον ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος, κατηγόρουν τε Ιωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας [o] ἡσύχασεν· Ιωνάθης δ, εἰς Ἰόπην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτοῦ τυγχάνει τιμῆς ἀπάσης· ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως [p] Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ς'. Γενόμενος δ' ἐν [q] Πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν, μικρᾷ [r] διεφθάρη Πτολεμαῖος, ἐπιβουλευθεὶς ὑπ' Αλεξάνδρου δι' Αμμωνίου, ὃς ἐπέτυχεν αὐτῷ φίλος ὤν. Φανερᾶς δ τ ἐπιβουλῆς γενομένης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Αλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐκαλῶν τ Αμμώνιον, ἐπιβεβουλευθῆναι λέγων [s] πρὸς αὐτοῦ, καὶ δίκαια πάσχειν αὐτὸν ἀξιῶν [t] ὑποκεῖν. οὐκ ἐκδιδόντος δ τ Αλεξάνδρου, σαφεῖς [v] ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη. τοῖς δ' Αντιοχεῦσι τὸ πρότερον ἦν προσκεκρουκὼς Αλέξανδρος διὰ τ Αμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐτοῦ [x] πεπόνθεσαν κακά. τιμωρίαν μέντοι τ πολυμηνέων Αμμώνιος ὑπέσχε, καταστραγὰς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδάσας σολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

ζ'. Πτολεμαῖος δ, μεμψάμενος αὐτὸν ἧς τε συνοικίσεως τῇ θυγατρὶ Αλεξάνδρῳ, τ τε συμμαχίας τ πρὸς Δημήτριον, διαλύει [y] τὸν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ἀποστάσας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς Δημήτριον διὰ τοῦ συμμαχίας τε φιλίας, συνθέμενος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταξήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δ Δημήτριος ἡσθεὶς [z] τοῖς πεπρεσβευμένοις, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν τε τ γάμον. [a] ἐν δέ τι Πτολεμαίῳ [b] λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς

καταφυγόντας) συμφυγόντας in *Editis*.

e Προῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ] Ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. 10. v. 86. προσῆλθον mutavi in προῆλθον.

f Οἱ Ασκαλωνῖται,] De Aſcalonitis, qui obviam Jonathæ facti 1 Maccab. x. 86. SPANH.

g Ελασεν ἐκεῖθεν νικήσας] *Lugd. Bat.* ἔλασε νικήσας.

* *Monile mittit aureum*,] *Al.* fibulam auream.

h Τιμὰς —— ἐπιτρέπει.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

i Πόρπην χρυσέαν,] Καὶ πόρπην legiſſe videtur *Epiphan.* Phœnicibus *etiam* mos vetus erat bene meritos *aurea fibula* donare, ut & *Romanis*.

k Ως ἔθος ἐστὶ] Οὐκ ἔστιν ἔθος *Hen.* unde aliquis forſan legendum conjiceret, ἣν οὐκ ἔστιν ἔθος δίδοσθαι εἰ μὴ τοῖς &c.

l Καὶ ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος,] Ita cum *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, *vertit* in *ceteris*.

m Γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτ.] Γαμβρὸς ὢν αὐτῷ *Busb.*

n Ἔνθα —— Δαγῶνος,] 1 Maccab. xi. v. 4. &c. SPANH.

o Ἡσύχασεν·] Mallem ἡσυχάζειν.

p Ελευθέρου καλουμένου ποταμοῦ,] Hujus etiam fluvii meminit *Artemidorus* apud Strabonem *lib.* 1. de *Bell. Jud.* Ἐλευθερίῳ *Hen.* & *Lugd Bat.* HUDS. De hoc Syriæ fluvio vid. infr. De Bell. Jud. lib. 1. c. 18. §. 5. τοὺς ὑπὸ Ἐλευθέρῳ ποταμῷ πάσας· & Antt. lib. 15. c. 4. §. 1. & lib. 13. c. 5. §. 10. SPANH.

q Πτολεμαΐδι] Alii ſic diſtinguunt, Πτολεμαΐδι, ᾠδὴ πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾷ &c.

r Διεφθάρη Πτολεμαῖος,] Διεφθάρη δὲ Πτ. *Busb.*

s Πρὸς αὐτοῦ,] Ὑπ' αὐτῆ *Hen.*

t Ὑποκεῖν.] Ὑπέχειν *Hen.*

v Ἐκεῖνον εἶναι τ ἐπιβουλεύσαντα,] Αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι *Busb.* & *Hen.*

x Πεπόνθεσαν κακά.] Πεπόνθασιν *Busb.* & *Hen.*

y Τὸν πρὸς αὐτὸν συνήθειαν.] Illud τὸν ex *MSS.*

z Τοῖς πεπρεσβευμένοις,] Τοῖς πεπρεσβυμένοις non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

a Εν δέ τι] *L. B.* ἓν δ' ἔτι.

b Λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο,] Vel λοιπὸν vel πατελείπετο redundare videtur.

Ἀντιοχεῖς δέξασθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρῳνόμησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο. μισοῦντες γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ Ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον, ὃν δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς Ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ στρατεύματι ἀναδείκνυται, [c] καὶ ἀναγκασθεὶς δύο προστίθεται διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. ζηλοῦς δὲ ὢν φύσει ἐν δικαίοις, [d] καὶ τὰ ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις ἐν τοῖς μέλλουσι λογισμὸν ἔχων συνετὸν, φείσασθαι δὲ [e] μὴ δόξαι εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἐκείνῃ· καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀντιοχεῖς [f] εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον αὐτούς, [g] λέγων, "ὡς οὐδενὸς μᾶλλον ἀποστραφείη "αὐτοῖς ἂν ὁ πατὴρ αὐτοὺς διαφερόντως διατεθείς· διδάσκαλόν τε "ἀγαθὸν αὐτὸν ἐν ἡγεμόνα ἕξειν ὁμολογήσαντα, καὶ φαύ-"λοις [h] ἐγχειροῦντα πράγμασιν οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπάρξειν τε." αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν." ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς Ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν Δημήτριον.

η'. Τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντι ἐκ τῆς Κιλικίας [i] εἰς Συρίαν, καὶ τὴν Ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντι καὶ διαρπάσαντι, [k] Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστράτευσε [l] μετὰ τῆς γαμβρὸς Δημητρίας· ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα· καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ὃς μὲν οὖν εἰς Ἀραβίαν φεύγει. σωιέζη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸν Πτολεμαίου, φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος, παραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ὀπισθοπάμενον [m] καταβαλεῖν· τοὺς δὲ πολεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ πολλὰ τραύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ κατὰ τὴν κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τοῦ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας πέντε μήτε φωνέσαι τι, μήτε [n] φθέγξασθαι δυνηθῆναι. [o] Ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλὴν τῷ ἀρχόντων [p] δωδεκάρχῃ ὁ τῶν Ἀράβων δυνάστης ὀπτημῶν [q] Ζάβδιλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ, ὃς, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν [r] ἀνενεγκὼν ἐκ τῶν τραυμάτων τὴν φρόνησιν, ἡδίστου ἄκουσμα καὶ θέαμα, τοῦ Ἀλεξάνδρου πλούτῳ ἅμα καὶ τοῦ κεφαλῇ, ἀκούσας καὶ ἰδὼν· καὶ μετὰ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας [s] Ἀλέξανδρος, ὁ [t] Βάλας λεγόμενος, ἔτη [u] πέντε, [x] καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

θ'. Παραλαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ [y] Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος, [z] ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τῶν Πτολεμαίου στρατιωτικόν, [a] τό τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι πενθερὸς ἦν αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν Κλεοπάτρας γάμου συγγνώμης. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται φεύγουσιν αὐτοῦ [b] τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· τοὺς δὲ ἐλέφαντας Δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. Ἰωνάθης δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν,

suaderet Demetrium accipere, alienatos ab eo propter injurias, quas pater ejus Demetrius iis intulerat. Verum & hoc ipsum perfecit. nam Antiochenses Alexandrum perosi propter Ammonium, uti jam diximus, facile eò perducti sunt ut illum Antiochia ejicerent. Atque ille quidem Antiochia pulsus Ciliciam petebat. ubi vero ad Antiochenses se contulit Ptolemæus, & ab illis rex declaratur & ab exercitu, coactusque duo sibi diademata imposuit, unum Asiæ, alterum vero Ægypti. Sed cum natura esset bonus justusque & alieni non appetens, sciensque præterea de futuris bene conjicere, *ab Asiæ regno*, ne Romanis sibi invidendi occasionem daret, abstinere decrevit: atque Antiochensibus in concionem advocatis, hortatur eos ut Demetrium reciperent, dicens, "quod beneficiis ipse "affectus illis ignosceret ob injurias patri illatas: "se quoque *illi* magistrum fore ducemque declara-"vit, & si mali quidpiam aggrederetur, *illum se* "non permissurum esse promisit. Ægyptique re-"gnum sibi satisfacere, ajebat." His dictis, eò "perducit Antiochenses ut Demetrium reciperent.

Demetrio Antiochia pulso, Ptolemæo regnum deferunt Antiochenses. 1 Maccab. c. 11.

Antiochenses hortatur Ptolemæus, ut Demetrium recipiant. 1 Maccab. c. 11.

8. Cum autem Alexander valida cum manu magnoque apparatu è Cilicia in Syriam irrupisset, & Antiochenum agrum incendiis & rapinis vastasset, Ptolemæus & gener ejus Demetrius (jam enim filiam suam ei in matrimonium dederat) exercitum in eum moverunt, victoriaque reportata Alexandrum fugarunt. Et hic quidem in Arabiam se recipit: in prælio vero contigit, ut equus Ptolemæi, barritu elephanti audito, metu exterreretur, & Ptolemæum *dorso* excussum humi prosterneret: adeo ut hostes hoc viso in eum impetum fecerint, multisque capiti vulneribus inflictis, in mortis periculum eum adduxerint. nam cum *hostibus* eum eripuissent satellites, tam male se habebat, ut per quatuor dies nec quidquam intelligere nec loqui potuerit. Interim Zabelus, Arabum dynasta, Alexandri caput abscissum Ptolemæo misit; qui, die quinta è vulneribus *paululum* recreatus & ad se reversus, rem auditu visuque jucundissimam, Alexandrum mortuum esse caputque ejus *amputatum*, audit videtque: & non multo post satiatus gaudio ex Alexandri interitu & ipse vitam finivit. Asiæ vero imperio per quinquennium potitus est Alexander, Balas nominatus, ut & alibi dictum est.

Ptolemæus & Demetrius Alexandrum vincunt fugantque. 1 Maccab. c. 11.

Alexandri & Ptolemæi mors. 1 Maccab. c. 11.

9. At Demetrius, cognomine Nicator, regnum adeptus, ex ingenii pravitate male multare cœpit Ptolemæi exercitum, & societatis cum eo initæ oblitus, & quod gener ipsius esset, eique per nuptias Cleopatræ affinis. Milites itaque, ejus malitiam aufugientes, Alexandriam concesserunt: sed elephanti Demetrio in potestatem veniunt. Jonathas autem pontifex, coacto ex Judæa omni exercitu, ad Hierosolymorum arcem oppugnandam ag-

Demetrius regnum adeptus, male tractat Ptolemæi milites.

c Καὶ —— Αἰγύπτου.] 1 Maccab xi. v. 13. SPANH.

d Καὶ τὰ ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιέμενος,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* καὶ τὰ λαμπρῶν in *Editis*.

e Μὴ δόξαι εἶναι] Μὴ δόξαι Ῥωμαίοις *Hen.*

f Εἰς ἐκκλησίαν,] Εἰς τὴν ἐκκλ. *Hen.*

g Λέγων,] Λέγων ὡς οὐδενὸς μᾶλλον αὐτοῖς ἂν ὁ πατὴρ αὐτῶν διεστραμμένος, διδάσκαλός τε ἀγαθῶν αὐτῷ καὶ ἡγεμὼν ἔσεσθαι ὁμολογῶ *Hen.* & *Busb.*

h Ἐγχειροῦντα πράγματι] Ἐγχειροῦντι *Hen.*

i Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων.

k Πτολεμαῖος] Ὁ Πτολεμαῖος *Hen.* & *Busb.*

l Μετὰ τῆς γαμβρὸς Δημητρίου] Μετὰ τῆς γαμβρὸς αὐτοῦ Δημ.

m Καταβαλεῖν] Ita *Hen.* & *Busb.* καταβαλεῖν in *Editis Aliisque*.

n Φθέγξασθαι] Φθέγξασθαι *Hen.* & *Busb.*

o Τοῦ δὲ —— Ζάβδιλος,] Alexandri Balæ caput ab Arabum Dynasta abscissum & missum Ptolemæo. vid. 1 Maccab. xi. v. 17. SPANH.

p Δωδεκάρχῃ] Id est, unus duodecim Φυλάρχων.

q Ζάβδιλος,] Σαβδιὴλ 1 *Macc.* c. xi. v. 14. unde Ζαβδιήλ apud *Josephum* reponendum censet *Grotius*. HUDS. Pro Ζάβδιλος Maccab. Ζαβδιὴλ *Syr.* Zarid. SPANH.

r Ἀνενεγκὼν] Ita cum *Hen. Busb.* & *Zonara*. ἀναλαβὼν in *Editis*.

s Ἀλέξανδρος, ὁ Βάλας λεγόμενος,] Ὁ Βάλας *Gen.*

t Βάλας λεγόμενος,] Sic *Busb.* & *Polyb.* nec non meliores *Epiphanii* libri. Βάμας *Gall.* ὁ Βάμας in *Editis Græcis*. Est qui malit Βαλᾶς aut Βαύλης.

u Πέντε,] Alexandro quinquennium tribuit, quia jam biennio ante regnare cœperat Demetrius. *Cappellus* ad A. M. 3854. Menses quinque circiter quinquennio detrahendos esse censet *Usserius*, ad A. M. 1859.

x Καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* καθὼς ἐν ἄλλοις διεδηλώσαμεν in *Editis Aliisque*.

y Νικάτωρ ἐπιλεγόμενος,] Ita ex *Nummis*. Νικάτωρ in *libris*. HUDS. Lege Νικάτωρ è Nummis: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. SPANH.

z Ὑπὸ πονηρίας] Πονηρίᾳ *Busb.* & *Hen.* atque ita legisse visus est *Epiphan.*

a Τῆς τε πρὸς αὐτὸν συμμαχίας] Ita *Hen.* & *Busb.* τῆς τε συμμαχίας in *Editis Aliisque*.

b Τὴν πονηρίαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν.] Τὴν πόλιν solus *Busb.*

Jonathas arcem Hierosolymitanam oppugnat. 1 Maccab. c. 11.

aggressus est, occupatam à Macedonum præsidio, & à sceleſtis quibusdam, aliisque qui mores patrios deseruerant. Et hi quidem primum machinas, à Jonatha ad arcis expugnationem paratas, contemnebant, loci munitionibus confisi: noctu vero aliquot in ea *homines* nefarii fuga dilapsi ad Demetrium veniebant, arcisque obsidionem ei nunciabant. Ille vero, istis ad eum delatis iratus, cum exercitu ex Antiochia profectus est adversus Jonatham: cumque Ptolemaïdem perveniſſet, literas ei scripsit, imperavitque ut è vestigio Ptolemaïdem ad se properaret. Cæterum ille obsidionem non omisit, verum cum populi senioribus & sacerdotibus, & aurum secum deferens & argentum & vestem & alia multa munera, ad Demetrium profectus est; istisque ei oblatis, regis iram demulcet: adeo ut à Rege honorifice exceptus pontificatum ab eo, similiter ac ab ejus anteceſſoribus eum nactus est, sibimet confirmatum habuerit. Cumque transfugæ eum accusarent, tantum abfuit ut Demetrius *illis* fidem haberet, ut illi petenti, ut pro Judæa universa, & tribus toparchiis, Samariæ & Perææ & Galilææ, trecenta *tantum* talenta penderentur, daret etiam de istis omnibus literas, in hunc modum scriptas. "REX DEMETRIUS "JONATHÆ FRATRI ET GENTI JU- "DÆORUM SALUTEM. Exemplum epiſto- "læ, quam ad Lasthenem consanguineum nostrum "scripsimus, vobis misimus ut *eam* sciatis. REX "DEMETRIUS LASTHENI PATRI S. "Genti Judæorum nobis amicæ, & necessitudinis, "quam nobiscum habent, jura servanti, decrevi "benevolentiæ gratiam referre. Itaque tres præ- "fecturas, Apherima, & Lydda, & Ramatha, "quæ Judææ ex Samaria additæ sunt, omniaque "ad eas pertinentia, ac præterea quicquid ante me "regibus moris erat accipere à sacra facientibus "Hierosolymis, & tributa omnia ex terræ frugi- "bus & arborum fructibus, aliaque quæ nobis de- "bebantur, ut & lacuum salis vectigal, coronasque "ad nos adferri solitas, illis remitto, & nihil horum "hinc in perpetuum *ab illis* extorquebitur. Qua- "re operam da, ut harum literarum exemplum "exscribatur, & Jonathæ detur, & in illustri loco "adyti templi collocetur". Et literæ quidem *regiæ* ita se habebant. Cum autem Demetrius videret pacata omnia, nihilque periculi imminere, atque belli metum sublatum esse, dimisit milites, eorumque stipendium minuit; & solis peregrinis, quos collegerat, quique cum eo è Creta aliisque insulis ascenderant, illud *in posterum* numerabat.

Militum in Demetrium odium. 1 Maccab. c. 11.

Quæ res inimicitias & odium militum ei conciliavit, quibus ipse quidem nihil amplius dari vo-

Ab eo Judææ immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 11.

[c] προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν ἐν Ιερουσαλήμοις ἄκραν, ἔχουσαν Μακεδονικὴν φρουράν, καὶ τῶν ἀσεβῶν τινας καὶ τῶν προδότων τοῦ πάτριον σωτηρίαν. ὅτοι δὴ τὸ μὲν πρῶτον καταφρόνουν ὧν Ιωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι καὶ χωρίῳ· νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες ἦκον πρὸς Δημήτριον, καὶ τὴν προσοχὴν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὴ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς Αντιοχείας ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. ἡμέρᾳ δὲ ἐν Πτολεμαΐδι, γράφει κελεύων αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς Πτολεμαΐδα· ὁ δὲ, τὴν μὲν προσοχὴν [d] οὐκ ἔπαυσε, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ λαὸν προσκαλεσάμενος τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα καὶ πολὺ δὲ ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν Δημήτριον, καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὸν ἀρχὴν καὶ βασιλέως· καὶ τιμῆς ὑπ' αὐτοῦ λαμβάνει [e] βεβαίων ἔχειν τὸν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ [f] πρὸ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. κατηγορουμένων δὲ αὐτοῦ τῶν Φυγάδων, ὁ Δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ [g] προσκαλεῖται αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἁπάσης καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, Σαμαρείας καὶ [h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας, [i] τριακόσια [k] τάλαντα [l] δίδωσι καὶ πάντων ἐπιστολὰς αὐτῷ ἔσχεν τὸν τρόπον τοῦτον. "[m] ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΝΑ- "ΘΗ ΤΩΙ ΑΔΕΛΦΩΙ [n] ΚΑΙ ΤΩΙ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΘΝΕΙ "ΧΑΙΡΕΙΝ. Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν "Λασθενῇ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν [o] ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰ- "δῆτε. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΣΘΕΝΕΙ ΤΩι "[p] ΠΑΤΡΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Τῷ Ιουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, "καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τὴν εὔνοιάν "ἔκεμνα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς τριῶν [q] νομοὺς, "[r] ΑΦερεμὰ καὶ [s] Λύδδα καὶ Ραμαθὲμ, οἱ τῇ Ιουδαίᾳ προσε- "τέθησαν [t] ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, [v] καὶ τὰ προσκυροῦν- "τα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὸ τῶν θυσίων ἐν Ιερουσαλή- "μοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸ "τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν φυτῶν, καὶ τἆλλα τὰ "προσήκοντα [x] ἡμῖν, καὶ [y] τοὺς λίμνας τῶν ἁλῶν, καὶ "τοὺς κομιζομένους ἡμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς, καὶ "ἁπάντων [z] προσδιαθήσει) τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, ἀσφαλεῖς τὰ "[a] παντὸς χρόνου. Φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον "δῷς), καὶ δοθῇ Ιωνάθῃ, [b] καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου "ἱεροῦ πάθῃ." τὰ μὲν δὴ γραφέντα τοιαῦτ' ἦν. ὁρῶν δὲ ὁ Δημήτριος εἰρήνην οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατιὰν, καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε· καὶ μόνοις [c] τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ Κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρας [d] τοιαύτης αὐτῷ ἐν μέσῳ ἐκ τῶν γινομένων πρὸς τῶν στρατιωτῶν, οἷς αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἔτι

[c] Προσβαλὼν,] Προσβαλὼν omittunt *Busb.* & *Hen.* qui mox habent ἐν τοῖς Ιεροσ.

[d] Οὐκ ἔπαυσε,] Negationem retinet & Textus Maccab. L. i. c. 23. quidam tollunt.

[e] Βεβαίων ἔχειν] Βεβαίως *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[f] Παρὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ] Ἐπὶ τῶν solus *Hen.*

[g] Παρεκαλέσατο αὐτὸν] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* προσκαλέσατο in *Editis.*

[h] Περαίας καὶ Γαλιλαίας,] Ita ex præced. c. 3. §. 3. & 1 *Macc.* c. 10, 30. si quis paulo ante malit, ἐκ vel ἀπὸ Σαμαρείας &c. per me licet. in libris tamen omnibus (tam *MSS.* quam *Editis*) ἰόντος inferitur loco Περαίας. Videsis *Grotium* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & c. xi. v. 28. ut & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 178, 179.

[i] Τριακόσια τάλαντα, δίδωσι] Tributum 300 Talentorum de universa Judæa, & tribus Toparchiis, Samaria, Joppe & Galilæa 1 Maccab. xi. 28. SPANH.

[k] Τάλαντα,] Sic *Busb.* (& *L. B.*) τάλα in *Editis Aliisque.*

[l] Καὶ] Abest καὶ à *L. B.*

[m] Βασιλεὺς ——— Ἀδελφῷ] Ita supra c. 2. §. 2. Alexandri Balæ Epistola ad eundem Jonatham cum Fratris titulo; 1 Maccab. xi. v. 30. SPANH.

[n] Καὶ τῷ Ιουδαίων ἔθνει] Καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ιουδαίων solus *Hen.* Eadem epistola exstat 1. *Macc.* c. xi. v. 30. &c. sed verba illius adeo in melius mutantur, ut hinc liceat conjicere, quam studiosus fuerit *Josephus* puriori Græcitatis.

[o] Ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν] Ita ex *Vet. Interpr.* & 1 *Macc.* c. xi. v. 31. ἔγραψα in *Editis Aliisque.* non refragabor, si quis malit ἔγραψα & mox ἀπέσταλκα μὲν.

[p] Πατρὶ χαίρειν.] Solebant reges viros summæ auctoritatis *patres* vocare, ut & Romani postea *imperatores.*

[q] Νομοὺς,] Perperam antea τόμους.

[r] Αφερεμὰ καὶ Λύδδα καὶ Ραμαθὲμ,] Αφερεμὰ in quibusdam *MSS.* ἀφέρημα ἔτι in *L. B.* HUDS. Αφαίρεμα καὶ Δύδδαν (*MS. Alex.* Λύδδα) καὶ Ραμαθὲμ. in *MS. Alex.* Ραθαμεὶν· *Rufin.* Afferema, Belscalidai vel Ramathe Lydda prima Samaritica Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. Vid. infr. lib. 14. c. 10. §. 6. SPANH.

[s] Λύδδα] Λύδδαν καὶ Ραμαθὲμ *Macc.*

[t] Ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος,] Synedoche, pro ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος καὶ Περαίας καὶ Γαλιλαίας. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. x. v. 30. & *Macc.* c. xi. v. 34.

[v] Καὶ τὰ προσκυροῦντα τούτοις,] Καὶ πάντα τὰ συνηκολουθηκότα αὐτοῖς 1 *Macc.* c. xi. v. 34. προσκυροῦντα *L. B. Vetus.* his attinentia.

[x] Ἡμῖν,] Ita *Hen.* (*L. B.*) & *Macc.* ut & mox infra ὑμῖν male in *Editis Aliisque.*

[y] Τὰς λίμνας τῶν ἁλῶν,] Λίμνας τῶν ἁλῶν· sic 1 Maccab. xi. 35. καὶ τὰς ἁλὸς λίμνας, salis stagna. *Vulgat.* areas Salinarum. SPANH.

[z] Προσδιαθήσει) τούτων] Προσδιαθήσει) *Hen.*

[a] Ἐπὶ παντὸς] *L. B.* ἔτι παντὸς.

[b] Καὶ ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ] Καὶ τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ τῷ ἁγίῳ ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ 1 *Macc.* c. xi. v. 37.

[c] Τοῦτον ἐχαρίσω] Ita *Busb.* & *Hen.* τούτων in *Editis.*

[d] Τοιαύτης αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Hen.* τοῦ ὢν in *ceteris.*

e Μάλ-

ἐπὶ παρῆχεν, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' εὐνοῦς ἔχωσιν καὶ ἐν τοῖς ὑστερ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσοι ποτε προθύμους.

luit, reges vero ejus anteceſſores id ipſum etiam pacis tempore illis perſolvebant, ut eos *ſibi* benevolos haberent, & ad certamina pro illis, quoties opus eſſet, obeunda promptos paratoſque.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Τρύφων, καταπολεμήσας Δημήτριον, Ἀντιόχῳ τῷ Ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πιστεύσαντι αὐτῷ καὶ αὐτὸς σύμμαχον Ἰωνάθην· οἷά τε ἔπραξε καὶ ἐπρέσβευσεν Ἰωνάθης.

Α Μέλλοντα τοίνυν νοήσας τὴν δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς Δημήτριον Ἀλεξάνδρου τῆς στρατηγὸς, Ἀπαμεὺς τὸ γένος, Διόδοτος, ὁ καὶ Τρύφων ἐπικληθεὶς, προσγίνεται πρὸς [c] Μάλχον τὸν Ἄραβα, ὃς ἔτρεφε τὸν [f] Ἀλεξάνδρου υἱὸν Ἀντίοχον· καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατευμάτων πρὸς [g] τὸν Δημήτριον, ἔπειθεν αὐτῷ δοῦναι τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν ἐκ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀπεῖχεν ὑπ' ἀπιστίας· ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ προσλιπαρήσαντος Τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ Τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου [h] τοιοῦτος ἐν τούτοις ὑπῆρχεν.

β'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰωνάθης [i] ὑπεξελεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς Ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ [k] τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς Δημήτριον δῶρά τε καὶ πρεσβεύσας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοὺς Ἰουδαίους ἐκβαλεῖν· ὁ δὲ ἔφη μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑποσχνεῖται, μετὰ τοῦ ἐν χερσὶ πόλεμον· [l] τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι, δηλῶν ἀποστῆναι τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωνάθης μὲν τρισχιλίους ἐπιλεξάμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν.

γ'. Ἀντιοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν Δημήτριον ὄντες [m] πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπειλούμενοι δ' αὐτῷ καὶ λέγοντες τὸν πατέρα Δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς [n] ἐξημαρτάνοντα, καιρὸν ἐπετήρουν λαβεῖν καθ' ὃν [o] ἐπίθοιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ Δημητρίῳ τὴν Ἰωνάθου τοῦ Δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλοὶ ἀθρόοι διώκομεν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἐφορμήσαντες τὰ ὅπλα, καὶ φθάσαντες τοῖς βασιλείοις αὐτὰ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους διαλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. [p] Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντιοχέων συμπεπλεμωμένον πρὸς αὐτὸν [q] καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, τοὺς μὲν ξενολογοῦντας τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς συμφήναντας ἀπὸ [r] τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς Ἀντιοχεῦσι· καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠπόρησε. βλέπων δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς κρατοῦντας [s] οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τοῖς ὑψηλοῖς τοῦ βασιλείου ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον [t] αὐτοὺς, καὶ τοῦ μὲν αὐτοὶ τὴ πόρρω ὑπ' αὐτῶν ὄντες παρῃωτῶντο διὰ τὸ ὕψος, πιεζοῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ ἄνωθεν μάχεσθαι, [v] τοῦ εὐεγγύς αὐτοὺς οἰκείων ἀπώσαντο, καὶ ταύτῃς μὲν δύης πῦρ

CAP. V.

IX.

Quomodo Tryphon, poſt devictum Demetrium, Antiocho Alexandri filio regnum tradidit, Jonatha ab ipſo in ſocietatem recepto: & quas res geſſit Jonathas bellis & legationibus.

VErumenimvero cum illud militum in Demetrium odium intellexiſſet quidam ex Alexandri ducibus, genere Apamenus, Diodotus *nomine*, cui & Tryphon cognomen erat, Malchum Arabem adit, qui Antiochum Alexandri filium educabat: cumque eum docuiſſet quanto Demetrius apud milites odio flagraret, ei ſuadebat ut Antiochum ſibi traderet; ut qui regem eum facturus eſſet, & in regnum paternum reſtituturus. Ille primum quidem ſe difficilem præbebat, quod non ſatis ei fideret; poſtea vero, cum Tryphon precibus eum urgere diu perſeveraſſet, animo flectitur, ut ea quæ petebat Tryphoni concederet. Et quidem res hujus viri ita ſe habebant.

Tryphon à Demetrio ad Malchum Arabem deſicit. 1 *Maccab.* c. 11.

2. Interea Jonathas pontifex, eos, qui arcem Hieroſolymitanam tenebant, deduci volens, ut & Judæos transfugas & impios, quique erant in omnibus iſtius regionis præſidiis, miſſa cum muneribus legatione ad Demetrium, rogabat, ut eos, qui erant in Judææ munitionibus, ejiceret. Cui ille, ſe non hæc ſolum ei præſtiturum, ſed & his majora pollicetur, confecto quod ei in manibus erat bello: in hoc enim ſe jam totum occupari. ipſum autem, ut auxiliares mitteret copias orabat, indicans ſuos omnes defeciſſe milites. Et quidem Jonathas tria millia lectiſſimorum militum *ei* miſit.

3. Cæterum Antiochenſes, infenſi Demetrio, quod ab eo male accepti fuerant, & cum eo inimicitias exercentes etiam propter Demetrium patrem qui multis injuriis eos affecerat, tempus obſervabant quo poſſent eum adoriri. Cumque animadvertiſſent auxilia ei à Jonatha ſuppetias veniſſe, ſecumque reputaſſent *brevi* fore ut magnas colligeret copias, niſi ipſum mature prævenirent, correptis armis regiam circumſteterunt, ac ſi eam oppugnaturi eſſent, exitibuſque viarum occupatis, regem in poteſtatem ſuam redigere ſtudebant. Ille vero videns populum Antiochenſem ſibi hoſtem factum, & in armis eſſe, aſſumptis mercenariis militibus & Judæis auxiliaribus cum Antiochenſibus acie congreditur; atque ubi vim illorum ferre non potuit, (nam multæ erant myriades) *ingruentibus* ceſſit. Judæi autem, cum cernerent Antiochenos pugna eſſe ſuperiores, in tectum regiæ aſcenderunt, & inde *miſſilibus* ipſos feriebant, atque longius quidem ab illis diſtantes propter *loci* eminentiam quam ut læderentur, iis vero multum damni inferentes quod è ſublimi pugnarent, facile

Jonathas cum ſuis Demetrium Antiochiæ in ſeditione tutantur. 1 *Maccab.* c. 11.

eos

---

c Μάλχον τὸν Ἄραβα,] Μαλχοῦλον malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. XI. v. 39.

f Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀντίοχον·] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 1. ὡσὰν τὸν Ἀντίοχον &c. item ἐπίκλησιν Θεὸν ἦν δὲ Ἀντίοχος παῖς &c. ibid. SPANH.

g Τὸν Δημήτριον,] Illud τὸν ex *MSS.*

h Τοιοῦτος ὁ τούτοις ὑπῆρχεν.] Τοῦ ἀνδρὸς *Hen.*

i Ὑπεξελεῖν] Ita reſcripſi, ſenſu id poſtulante. ἐπεξελθεῖν in *Editis* ἐξελεῖν *Busb.* eraſo 9. ἐλεῖν juxta *Vet. Interpr.* HUDS. Ὑπεξελθεῖν eſt *perſequi, ulciſci, punire*, qui ſenſus huic loco optime convenit. IBBETSON.

k Τοὺς ἐν ἅπασι] Ita fere in 1 *Macc.* c. XI. v. 41. καὶ τοὺς ἐν ἀπάσῃ τῇ χώρᾳ Φρουροὺς *Busb. Hen.* & *Epiphan.*

l Τούτῳ γὰρ νῦν ἀσχολεῖν.] Ita cum *Busb.* τούτων γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Hen.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν in *Editis.* τοῦτο γὰρ νῦν ἀσχολεῖν *Lugd. Bat.*

m Πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς,] Ita *Hen.* πεπόνθεσαν *Busb.* πεπόνθασιν in *Editis.* Vide ſuper c. 4. §. 3.

n Ἐξημαρτάνοντα,] Ita *Busb.* (*L.B.*) & *Epiphan.* ἐξαμαρτῶντα in *Editis Aliiſque.*

o Ἐπίθοιντο αὐτῷ.] Ἐπίθωνται *Busb.*

p Ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὸν Ἀντίοχον] Ὁ δὲ τοὺς Ἀντιοχεῖς ὁρῶν συστρεφόλ. *Busb.* ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν συστ. juxta *Epiphanium.*

q Καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα,] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Busb.*

r Τοῦ Ἰωνάθου Ἰουδαίους,] Articulum inſertum dedimus è *Cod. Hen.*

s Οἱ Ἰουδαῖοι,] Illud οἱ è *Cod. Busb.*

t Αὐτοὺς,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* τοὺς Ἀντιοχεῖς in *Editis Aliiſque.*

v Τοῦ συμπλέγους αὐτοὺς οἰκείων] Τῶν συμπλέγους οἰκείων αὐτοὺς ἀπώσαντο *Hen.* & *Busb.*

eos repulerunt à propinquis ædibus, illisque mox ignem injecerunt. At flamma totam urbem pervagata, utpote frequentem domibus, è ligno maxima ex parte constructis, universam *fere* depascebatur. Antiochenses vero, cum non potuissent opem ferre, aut incendium exstinguere, in fugam vertuntur. Cumque Judæi ab uno tecto in aliud transilirent, atque ita eos persequerentur, contigit ut incredibilis esset infectationis atrocitas. Rex autem cum videret Antiochenos in servandis liberis & conjugibus occupatos, atque adeo non amplius pugnantes, per alios angiportus eos adoritur, pugnaque inita magnam adeo illorum stragem edidit, ut cogerentur arma abjicere, seque Demetrio tradere: qui, cum illis facinorum veniam dedisset, seditionem compescuit. Judæos autem spoliis locupletatos, gratiisque iis quasi auctores ei victoriæ exstiterant relatis, Hierosolyma ad Jonatham remisit, auxilii *opportune* lati testimonium ei tribuens. At postea maligne in eum se gessit, & promissa fefellit, bellumque ei minatus est, nisi tributa omnia ei redderet, * quæ Judæorum gens debuit à primis *Syriæ* regibus. Atque ista peregisset, nisi Tryphon eum inhibuisset, fecissetque ut copias in Jonatham paratas ad sui curam *tutelamque* avocaret. nam ex Arabia in Syriam reversus cum puero Antiocho (adhuc enim erat adolescentulus admodum) diadema ei imposuit; & deficientibus ad se omnibus militibus, qui Demetrium deseruerant ob stipendia non soluta, aperto bello Demetrium adoritur; prælioque commisso eum superat, & tum elephantos in suam potestatem redigit, tum Antiochenorum urbem.

Demetrius Jonathæ fidem fallit. 1 *Maccab.* c. 11.

4. Demetrius itaque victus in Ciliciam se recepit: puer vero Antiochus, missis ad Jonatham legatis literisque, *illum* amicum sibi sociumque adscivit, & pontificatum ei confirmavit, cessitque quatuor præfecturis, quæ adjectæ erant Judæorum regioni. Ad hæc vasa aurea & pocula vestemque purpuream, data illis utendi potestate, ad eum misit. Quin & eum aureo donat monili, interque primos ejus amicos referri *jubet*. Simonem etiam ejus fratem imperatorem constituit à Scala Tyriorum usque ad Ægyptum. Jonathas vero, lætus iis quæ in eum contulerat Antiochus, missis ad eum simul & Tryphonem legatis, promittebat se illi amicum fore sociumque, & cum ipso arma juncturum adversus Demetrium; commemorans, quod pares ei gratias non retulisset, commoda multa, quibus illi opus erat, ab eo consequutus, sed maleficia pro beneficiis reposuisset.

Antiochus Alexandri filius, victo Demetrio, Jonatham sibi conciliat. 1 *Maccab.* c. 11.

5. Cum igitur Antiochus ei concessisset, ut, magno exercitu, è Syria & Phœnice coacto, bellum gereret contra Demetrii duces, statim profectus obibat urbes. Et nonnullæ quidem eum splendide exceperunt, sed milites ei dare distulerunt. Cum autem illinc ad urbem Ascalonem se contulisset, & Ascalonitæ certatim cum muneribus ei occurrissent, & hos ipsos hortabatur & singulas Cœles-Syriæ urbes, ut à Demetrio deficerent &

Jonathas urbes obibat, ut eas Antiochi in potestatem redigeret. 1 *Maccab.* c. 11.

---

x Ἐνῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην διατείνασα τὴν πόλιν, πυκνῶν τὰ οἰκιῶν ὄντων, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' Ἀντιοχεῖς, μὴ δυνάμενοι y βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. τῶν δ' Ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ἐπὶ δῶμα διαπηδώντων, καὶ τὸν αὐτὸν διωκόντων τρόπον, ἀθρόοι συνέβη γενέσθαι τὴν διώξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς Ἀντιοχεῖς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιχειροῦντας, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ἐπιτίθεται στενωπῶν, καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδοῦναι αὑτοὺς τῷ Δημητρίῳ. συγγνοὺς δ' αὐτοῖς τὰ πεπλημμένων, καταπαύει τὴν ὀργήν. δωρησάμενος δὲ τοὺς Ἰουδαίους τῶν ἐκ τῶν σκύλων ὠφελείας, καὶ z ὡς αἰτίους αὐτῷ τῆς νίκης γεγενημένους ἀχαρίστους, ἀπέπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς Ἰωνάθην, μαρτυρῶν αὐτῷ τὴν συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν, εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τὴν τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἄν, εἰ μὴ Τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τοῦ μὲν Ἰωνάθην αὐτὸς προσκαλούμενος ἀντιμετέπεμπεν εἰς a τὰς περὶ αὐτὸν Φροντίδας. ὑποστρέψας δὲ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν Συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντίοχος· μειράκιον δὲ ἦν ἔτι b ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ· περιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. καὶ προσχωρήσαντος αὐτῷ στρατιωτικὰ πάντες, c ὃ καταλελοιπὸς τὸν Δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν Δημήτριον· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει.

γ. Δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς Κιλικίαν· ὁ δὲ παῖς Ἀντίοχος, πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα, Φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν d ἐποιήσατο, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην e ἐβεβαίωσε, καὶ τοὺς τεσσάρων παρεχώρησε νομοὺς, οἷς f τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων προσετίθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ σκεύωματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα, χρυσοῦν τούτοις ἐπιτρέπων, ἀπέφηνε. καὶ g πορπὴν δ' αὐτὸν δωρεῖται h χρυσέαν, καὶ i τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ Σίμωνα, στρατηγὸν τῆς παραλίας k ἀπὸ Κλήματος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης δὲ, l ἐπὶ τούτοις παρὰ Ἀντιόχου γενόμενος εἰς αὐτὸν ἀφιγμένοις, πέμψας πρὸς αὐτόν τε καὶ Τρύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογεῖ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς Δημήτριον, διδάσκων ὡς δι' αὐτοῦ χάριτας ἀποδοίη, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς εἶχεν τυχών, ἀλλὰ πονηρεύσαιτο ἀντ' ὧν εὖ πάθοι.

ε. Συγχωρήσαντος οὖν Ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγεῖν πολλὴν ἔκ τε Συρίας καὶ Φοινίκης τοῖς Δημητρίου πολεμήσουσι στρατηγοῖς, ὅθεν ὥρμησεν m εἰς τὰς πόλεις. αἱ δὲ λαμπρῶς μὲν n αὐτὸν ἐξεδέξαντο, στρατὸν δὲ οὐκ ἔδοσαν. προσαγόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀσκάλωνα πάλιν, καὶ τῶν Ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτῷ μετὰ δώρων o ὑπαντησάντων, αὐτούς τε τούτους παρεκάλει, p καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ἀπο-

---

a Ἐνῆκαν.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ἀνῆκαν in *Editis*.

y Βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς,] Illa βοηθῆσαι μηδὲ desunt *Busb.* & *Vet. Interpr.*

z Ὡς αἰτίους] Ὡς αἰτιωτάτους *L. B.*

* *Quæ Judæorum gens debuit à primis* Syriæ *regibus.*] Quæ Judæorum gens prioribus Syriæ regibus solvebat, *Epiphan.* & *Gelen.*

a Τὰς περὶ αὐτῷ Φροντίδας.] Τὰς ἑαυτοῦ Φροντίδας *Hen.*

b Ἔτι τὴν ἡλικίαν·] Illud ἔτι è *MSS.*

c Καταλελοιπὸς] Καταλελοιπὼς *Busb.*

d Ἐποιήσατο,] Ita è *Cod. Hen.* ἐποιεῖτο *Busb.* ποιεῖ) in *Editis.*

e Ἐβεβαίωσε,] Ἐβεβαιοῦτο *Busb.*

f Τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* convenienter iis quæ habemus 1 *Macc.* c. 10. v. 30. quæque supra emendata dedimus c. 2. §. 3. τὴν χώραν τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. in *Editis Aliisque.*

g Πόρπη —— φίλων.] Conf. supr. c. 4. §. 2. SPANH.

h Χρυσέαν,] Χρυσῆν solus *Hen.*

i Τῶν πρώτων αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλων.] Καὶ εἶναι τῶν φίλων βασιλέως 1 *Macc.* c. XI. v. 57. τὸν πρῶτον αὐτοῦ καλεῖσθαι φίλον *Hen.* & *Lugd. Bat.*

k Ἀπὸ Κλήματος Τυρίων ἕως Αἰγύπτου] Ita è *Cod. Hen.* nisi quod (ex *Josepho*, l. 1. de *Bello Jud.* c. 9. & 1 *Macc.* c. XI. v. 59.) Κλήματος pro Κλίματος reposuerim. Ἀπὸ τοῦ κλήματος τῶν Τυρίων ἕως τῆς Αἰγύπτου in *Editis Aliisque.* HUDS. A Regione Tyri utque ad Ægyptum *Rufin.* Lege κλίματος, sic *alibi*. lib. 2. c. 10. §. 2. τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ, κατ' ἀρχὴν, ὃ καλοῦσι Κλίματα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι· SPANH. Κλίματος lego. Κλίμαξ Τυρίων est scala Tyriorum. REL.

l Ἐπὶ τούτοις] Illud ἐπὶ è *Codd. MSS.*

m Εἰς τὰς πόλεις.] Ἐπὶ τὰς πόλεις *Busb.* & *Hen.*

n Αὐτὸν ἐξεδέξαντο,] Ita *Busb. Hen* & *Vet. Interpr.* αὐτὸν deest *Editis.*

o Ὑπαντησάντων,] Ἀπαντησάντων *Busb.* & *Hen.*

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ πόλεων] Καὶ ἐν τῇ Κ. *Busb.* & *Hen.*

q Εἰς

ἀποστᾶσαι Δημητρίῳ, προσθέσθαι μὲν Ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμήσας πειρᾶσθαι ἀπὸ Δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἶναι δ' αὐτῆς βουλομένους πάσας φρονεῖν πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν Ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς Γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τὴν ἀπὸ τούτων εὔνοιαν Ἀντιόχῳ. πολὺ δ' εὗρε τῆς προσδοκίας τὸ Γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν Δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν Ἀντιόχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παρώξυνεν [q] εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τὴν χώραν τὴν κάκωσιν· [r] μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ Γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ Γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ Δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυπεῖν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσέσοιτο, [s] σῶφρον ἔκριναν [t] εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμένειν [v] ἐκεῖνον θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι, πρὸ πείρας τῶν δεινῶν, ἃ σωίασι τὸ συμφέρον, ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γιγόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες, ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας ἄμεινον ἦν ποιεῖν, τότε ὕστερον ζημιωθέντες αἰροῦνται. ὁ δὲ σωθέμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λαβὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς Ἱεροσόλυμα, αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν [x] μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.

ς'. [y] Τῶν δὲ Δημητρίου [z] στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παραγενέσθαι εἰς [a] Κέδασαν πόλιν σὺν πολλῇ στρατιᾷ, [b] μεταξύ δ' ἐστὶν αὕτη τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας, ἀπάντησιν δ' αὐτὸν ἐκ τῆς Συρίας ἐπέστελλον [c] ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς συμμαχον, τοὺς δὲ Γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ ἐκ παίδων πολεμικοὺς, [d] ἐπέλιπεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν Σίμωνα καταλιπὼν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ὃς [e] τὸν στρατὸν ἐκ τῆς χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ μὲν ἱκανώτατον, τὴν [f] Βεθσύραν πολιορκῶν παρεσκάθητο, χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ [g] φρουρὰ Δημητρίου. δεδήλωται δὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. [h] ὡς δὲ, χώματα μὲν ἐγείραντος καὶ Σίμωνος, [i] μηχανήματα [k] δὲ ἑστῶτος, καὶ πολλῇ σπουδῇ χρωμένης πρὸς τὴν Βεθσύρας πολιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κατ' ἐφόδου ἁλόντος καὶ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν Σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς παθεῖν, [l] καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς Δημήτριον ἀπελθεῖν. ὁ δὲ, δοὺς πίστεις αὐτοῖς ταῖς πίστεσι, ἐκβάλλει μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν καθίστησιν ἰδίαν.

ζ'. Ἰωνάθης δὲ, ἄρας ἐκ τῆς Γαλιλαίας ἀπὸ τῶν ὑδάτων

Antiocho ſe adjungerent, unaque cum eo belligerantes pœnas à Demetrio repetere eniterentur ob injurias ab eo quondam acceptas. illiſque volentibus cauſas multas eſſe cur iſta facere in animum inducerent. Cum autem civitatibus perſuaſiſſet, ut pollicerentur cum Antiocho belli ſocietatem inire, Gazam pervenit, ut ejus etiam civium benevolentiam Antiocho conciliaret. Verum Gazæos longe alieniore in ipſum animo eſſe invenit quam exſpectabat. nam portas ei occluſerunt, relictoque Demetrio noluerunt ſeſe Antiocho adjungere. id quod Jonatham adeo irritavit, ut urbem oppugnaret & regionem infeſtaret: nam urbe ab una exercitus parte obſeſſa, cum reliqua, excurſionibus factis, terram vaſtavit & incendit. Tum Gazæi, cum viderent ſe iſta pati, nullumque à Demetrio illis venire auxilium, quodque eos male habet præſens eſſe, quod vero adjumento foret longe abeſſe, ſpemque ejus adventus eſſe incertam, bene ac ſapienter ſe facturos judicarunt, ſi illo deſerto Jonatham obſequiis demererentur. Miſſis igitur ad Jonatham *nunciis* & amicitiam & *armorum* ſocietatem *ei* promittebant. nam ita comparatum eſt ut homines, antequam mala *ſubeant* & experiantur, quid è re ſua futurum ſit non intelligant, ſed ubi in calamitatem aliquam incidunt, tunc mutata ſententia, quæ priuſquam læderentur facere præſtitiſſet, illa demum male multati expetunt. Atqui is, pacto cum illis amicitiæ fœdere, obſidibuſque acceptis, iſtos quidem Hieroſolyma miſit, ille vero totam regionem ad Damaſcum uſque peragravit.

Gazæi à Jonatha male multati.

6. Cum autem audiviſſet Demetrii duces cum magnis copiis profectos eſſe ad urbem Cedaſam, quæ Tyriorum agrum & Galilæam interjacet, (nam fore putabant ut eum è Syria extraherent in Galilæam, quaſi *ſuis* opem laturum, Galilæos enim ſuæ ditionis homines, cum bello premerentur, non neglecturum eſſe) illis obviam ivit, fratre *ſuo* Simone in Judæa relicto. Qui exercitu è regione coacto, eoque tam magno quam comparari potuit, admotis ad Bethſuram caſtris eam oppugnavit; locum *totius* Judææ munitiſſimum. is enim *valido* tenebatur præſidio à Demetrio. id quod à nobis jam ante memoratum eſt. Cum autem, poſtquam Simon aggeres excitaſſet, machinaſque *ei* adhibuiſſet, & ingenti ſtudio obſidionem urgeret, veriti eſſent cuſtodes, ne, loco vi expugnato, exitio darentur, miſſis ad Simonem nunciis, obſecrarunt, ut, fide jurejurando accepta, ne quid mali ab eo paterentur, liceret regionem relinquere & ad Demetrium concedere. Atque is, cum in ea juraſſet, illos urbe ejicit, ſuoque eam præſidio firmavit.

Demetrii ducibus obviam eunte Jonatha, Simon Bethſuram oppugnat, eaque potitur. 1 Maccab. c. 11.

7. Interim Jonathas, caſtris motis è Galilæa ab

*Jonathæ * aquis prælium cum Demetrii ducibus & victoria. 1 Maccab. c. 11.*

[q] Εἰς πολιορκίαν] Πολιορκίαν αὐτῶν legiſſe videtur *Epiphan.*

[r] Μέρος ——— Γάζῃ,] Ergo non adeo ἔρημος Gaza à tempore Alexandri. REL.

[s] Σῶφρον ——— θεραπεύειν.] Optimum eſſe decreverunt, hunc dimittentes, illi obedire *Rufin.* SPANH.

[t] Εἶν' αὐτῷ ἀφέντες] *L. B.* εἶναι ταῦτα ἀφέντες τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. Forte εἶναι τὸ αὐτῷ ἀφέντας τὸν Δημήτριον ἐκεῖνον &c. COCC.

[v] Ἐκεῖνον θεραπεύειν.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) ἐκείνου in *reliquis.*

[x] Μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.] Ἐπῆλθεν *Hen.*

[y] Τῶν δὲ Δημητρίου] Τῶν Δημ. *Hen.* & *Busb.* HUDS. Totum locum ita concipit *L. B.* Τῶν δὲ Δημητρίου στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς Κέδασαν σὺν πολλῇ στρατιᾷ· μεταξὺ δ' ἐστὶ ταύτης τῆς τε Τυρίων γῆς καὶ Γαλιλαίας. HAV.

[z] Στρατηγῶν ἀκηκοότων αὐτὸν παραγενέσθαι] Ita ex *Hen. Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *cum* (al. *dum*) *Demetrii duces audiſſet* (al. *audiſſent*) *ad Cedeſſam cum multa manu veniſſe.* quo fere modo 1 *Macc* XI. v. 63. καὶ ἦκουσεν Ἰωνάθαν ὅτι παρῆσαν οἱ ἄρχοντες Δημητρίου &c. στρατιωτῶν αὐτῷ παραγενόμενοι εἰς K. in *Editis.*

[a] Κέδασαν] 1 *Macc.* c. XI. v. 63. Κάδης & Κήδις in Cod. *Alex.* Κιδὶς *Joſh.* c. XIX. v. 37. HUDS. Κέδασαν τὴν Τυρίων· ἀλλοι. lib. 2. c. 18. §. 1. ἐπὶ Κέδασαν τὴν Τυρίων Κάδης τὴν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 1 Maccab. XI. 63. *MS. Alex.* Κήδις. SPANH.

[b] Μεταξὺ] Sic *Hen.* & *Vet. Interpr.* μεταξὺ ὄντων τε τῆς T. *Busb.* πλησίον δ' ἐστὶ αὕτη τῆς Τυρίων γῆς καὶ τῆς Γαλιλαίας in *Editis.*

[c] Ἐπὶ τὴν Γαλιλαίαν ὡς σύμμαχον,] Ἐπὶ τῆς Γαλιλαίων συμμαχίαν *Hen.* (ut & *L. B.* qui addit τὴν poſt ἐπὶ) εἰς τὴν Γαλιλαίαν, cæteris omiſſis, legiſſe videtur *Epiphan.*

[d] Ὑπελίπησεν αὐτοῖς,] Ὑπολίπησεν ἐν αὐτοῖς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[e] Τὸν στρατὸν] Καὶ στρατὸν *Hen.*

[f] Βεθσύρας] Βεσσύραν ἐπολιόρκει, χωρίον *Busb.* HUDS. Conf. ſupr. c. 2. §. 1. SPANH.

[g] Φρουρὰ Δημητρίου.] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* φρουρὰ Δημητρίου in *Editis.*

[h] Ὡς δὲ, ——— ἑστῶτος,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὡς δὲ χ. λ. ἐγείραντος δὲ Σίμωνος, μηχανήματι δ' ἑστῶτος in *Editis.* Malim ſane, quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, reſcribere, ἐῶντες δὲ χώματα μὲν ἐγείροντα τὸν Σίμωνα, μηχανήματα (vel μηχανήμασι) δ' ἑστῶτα, κ. τ. ε. χρώμενον. atque ita recte ſequeretur (prout in Cod. *Hen.* faventa *Epiphanio*, qui vertit, *interirent.* *Et mittentes* &c.) πέμψαντες δὲ τὸν Σίμωνα.

[i] Μηχανήματα δ' ἑστῶτος,] *Gen.* μηχανήμασι.

[k] Δ' ἑστῶτος,] *L. B.* δ' ἱστῶτος.

[l] Καταλιπεῖν τὸ χωρίον] Illa καταλιπεῖν τὸ χωρίον κ. τ. Δ. ἀπελθεῖν deſunt *Hen.* & *Epiphanii codicibus.*

* aquis Genneſaris, ut vocantur, ibi enim cum exercitu conſediſſet, ad campum Aſor appellatum proceſſit, ignorans illic hoſtes eſſe. Demetrii vero duces, qui pridie ejus diei Jonatham contra eos venire præſenſerant, cum inſidias ei poſuiſſent & homines in monte *deliteſcentes* collocaſſent, ipſi cum exercitu *ex adverſo* ei in planitie occurrebant. Quos conſpicatus Jonathas paratos ad prælium, & ipſe cum ſuis militibus, quoad potuit, aciem inſtruit. Verum cum ii qui à Demetrii ducibus in inſidiis locati erant, à tergo adorirentur Judæos, *illi* veriti ne *ab hoſtibus* circundati perirent, in fugam ſe conjecerunt: atque alii fere omnes Jonatham reliquere, pauci vero, numero circiter quinquaginta, ſubſtiterunt, & *cum iis* Mattathias Abſalomi filius & Judas Chapſæi filius, exercitus totius ductores. qui cum audacter & quaſi *de ſalute* deſperantes in hoſtes irruiſſent, & animis intrepidi in conſternationem eos egerunt, & manibus fortes in fugam verterunt. Ubi vero Jonathæ milites, qui fugerant, viderunt inclinatam hoſtium aciem, è fuga collecti impetum cepere eos perſequendi; & id fecerunt uſque ad Cedaſa, ubi caſtra erant hoſtium.

Jonathas mittit qui cum Romanis & Spartiatis amicitiam renovent.

8. Jonathas itaque, victoria egregia potitus, & duobus hoſtium millibus cæſis, Hieroſolyma reverſus eſt. Cumque videret omnia, providentia Dei, ſibi ex voto ſuccedere, legatos Romam miſit, eo animo ut amicitiam, quæ Judæis olim interceſſerat cum ea gente, renovaret. Suis etiam legatis in mandatis dedit, ut in reverſione ſua à Roma Spartanos adirent, illiſque in memoriam revocarent *veterem* cum ipſis amicitiam & cognationem. Illi vero, cum Romam veniſſent, & in Senatum ingreſſi ea expoſuiſſent, quæ illis mandaverat Jonathas pontifex, ut *ſcilicet* illos miſiſſet ad priorem ſocietatem confirmandam, poſtquam Senatus rata habuerat quæ olim de amicitia cum Judæis colenda decreverat, eiſque literas dederat ad reges omnes Aſiæ Europæque & civitatum principes deferendas, ut hoc modo incolumes in patriam reverterentur, *ſuo* in reditu ad Spartam pervenerunt, & literas quas à Jonatha acceperant Spartiatis tradiderunt. Earum autem exemplum eſt hoc. "JONATHAS GENTIS Judæorum "Pontifex & Senatus & Commune Judæorum, "Lacedæmoniorum Ephoris & Senatui Populo- "que fratribus *ſuis* ſalutem. Si valetis, & res ve- "ſtræ publicæ privatæque proſpere cedunt, erunt "omnia ex voluntate noſtra: nam nos quoque va- "lemus. Superioribus temporibus cum perlata eſ- "ſet ad Oniam pontificem noſtrum ab Ario rege "veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cogna- "tione quam nobiſcum habetis, cujus exemplum "infra poſitum eſt, & literas eas cupide accepi-

Jonathæ literæ ad Lacedæmonios.

[m] τῶν Γεννησάρων λεγομένων, ἐκεῖ γὰρ ἐτύγχανεν ἐσρατοπεδευκὼς, εἰς τὸ καλούμενον [n] Ασὼρ πεδίον παρεγένετο, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μαθόντες γὰρ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ περὶ Δημήτριον μέλλειν [o] Ιωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ ἔ τοὺς [p] λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν τῆς φαλάγγος ἀπῆραν εἰς τὸ πεδίον. ὡς ἰδὼν ὁ Ιωνάθης ἑτοίμους πρὸς μάχην, παρεσκεύαζε καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους σρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ὡς ἡδύνατο. τῶν δὲ εἰς τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῶν Δημητρίου σρατηγῶν κατασαθέντων καὶ νῶτα τοῖς Ιουδαίοις ὑφιεμένων, δείσαντες μὴ μέσοι [q] ληφθέντες ὀλέθρου, φεύγειν ὥρμησαν· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν Ιωνάθην κατέλιπον, ὀλίγοι δέ τινες, [r] ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὑπέμειναν, καὶ [s] Ματταθίας ὁ Αψαλώμου, καὶ Ιούδας ὁ [t] Χαφαΐου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. [v] οἱ τολμηρῶς δὲ καὶ μὴ ἀσοργνώστως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσάμενοι, τῷ τε [x] θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, καὶ ταῖς χερσὶν ἀπέτρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τὸν Ιωνάθου σρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους τεταπεινωμένους, ἀπισυλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι Κεδασῶν, ἔνθα τὸ σρατόπεδον ἦν [y] τῶν πολεμίων.

ἡ. Κρατήσας οὖν Ιωνάθης τῇ μάχῃ λαμπρῶς, καὶ [z] διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέσρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. ὁρῶν δὲ ὅτι πάντ' αὐτῷ κατὰ νοῦν προνοίᾳ Θεοῦ χωρεῖ, πρὸς Ρωμαίους πρεσβευτὰς ἀπέσειλεν, ἀνανεώσασθαι [a] βουλόμενος τὴν γενομένην τῷ ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν Φιλίαν. τοῖς δὲ αὐτοῦ πρεσβευταῖς ἐπέσειλεν ἀπὸ τῆς Ρώμης ἀναστρέψασι πρὸς [b] τοὺς Σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπομνῆσαι Φιλίαν [c] καὶ συγγένειαν. οἱ δὲ ὡς [d] ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην, παρελθόντες εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν, καὶ τὰ παρὰ Ιωνάθου δεξιρέως εἰπόντες, ὡς πέμψειεν αὐτοὺς [e] ὑπὲρ τὴν τε συμμαχίας βεβαίωσιν, τε βουλῆς ὑπικυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τὸ Ιουδαίων [f] Φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δόσης ὑπὲρ σολὰς πρὸς ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Ασίας καὶ Εὐρώπης καὶ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς νομίζειν, ὅπως [g] ἀσφαλῶς τὸ εἰς τὴν [h] οἰκείαν νομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν Σπάρτην παρεγένοντο, καὶ τὰς ὑπὲρ σολὰς, ἃς ἔλαβον παρὰ Ιωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δὲ ἀντίγραφον ἦν τόδε. "ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΙΩ- "ΝΑΘΗΣ μετὰ ἔθνους τῶν Ιουδαίων καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ νοι- "νὸν [i] τῶν Ιουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ "καὶ [k] δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. Ἐῤῥωμένοις ὑμῖν "καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἔτως ἂν ἔχοι "ὡς βουλόμεθα· ἐῤῥώμεθα γὰρ καὶ ἡμεῖς. [l] ὑπὲρ τοῖς ἔμ- "προσθεν χρόνοις [m] κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρ- "χιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὑφὲ Αρείου μὲν [n] βασιλεύοντος ὑμῶν "ὑπὲρ τῆς ἀρχῆσης ἡμῖν "πρὸς

[m] Τῶν Γεννησάρων] Eo modo *Hen.* Γεννησάρων in *ceteris.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. & *Rolandum* in *Paleſtina* S. HUDS. Aqua τῆ Γεννησάρων· Ὕδωρ Γεννησὰρ 1 Maccab. xi. v. 67. SPANH.

* *Aquis Genneſaris,*] *Id eſt,* lacu Geneſaret.

[n] Ἀσὼρ πεδίον] Conf. ſupr. lib. 9. c. xi. §. 1. SPANH.

[o] Ιωνάθην] Τὸν Ιωνάθην *Hen.* & mox Ιωνάθης ſine articulo.

[p] Λοχήσαντας] Λοχήσοντας *Busb.*

[q] Ληφθέντες ὀλέθρου,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* λειφθέντας in *Editis.*

[r] Ὡς περὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν,] Sic *Busb.* & *Hen.* ὑπέμειναν ὡς περὶ ν'. τὸν ἀριθμὸν in *Editis.*

[s] Ματταθίας,] Ita *MSS.* Ματτθίας in *Editis.*

[t] Χαφαΐου,] Ο Χαλφὶ, 1 *Macc.* c. xi. v. 70. unde forſan hic loci Χαλφαίου ſcribendum, ut notavit *Grotius.*

[v] Οἱ τολμηρῶς δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* οἳ deëſt *ceteris.*

[x] Θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς,] Θεάρσει *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

[y] Τῶν πολεμίων.] Τοῖς πολεμίοις *Hen.*

[z] Διχιλίους τῶν ἐχθρῶν] Sic in *libris* omnibus tam *Lat.* quam Gr. Verum in 1 *Macc.* c. xi v. 74. τετραχιλίους habemus. unde forſan & *Joſephum* ita ſcripſiſſe conjicit *Grotius.*

[a] Βουλόμενος τὴν γενομένην] Βουλόμενος deëſt *Busb.* agnoſcitur tamen ab *Epiphanio Aliiſque.*

[b] Τοὺς —— συγγένειαν.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[c] Καὶ συγγένειαν.] Ita *Hen.* & *Busb.* καὶ τὴν συγγένειαν in *Editis Aliiſque.*

[d] Ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην,] Sic in iiſdem *MSS.* & *Vet. Interpr.* εἰσῆλθον in *Editis.*

[e] Ἐπὶ τὴν τε συμμαχίας βεβαίωσιν,] Ἐπὶ τῇ τε συμμαχίας βεβαιότητι *Hen.*

[f] Φιλίας ἐγνωσμένα,] Vide ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & *Seldenum* in lib. 2. de *Synedriis*, c. 3. §. 6. & *Grotium* ad 1 *Macc.* c. 12. v. 7.

[g] Ἀσφαλῶς] *Gen.* ἀσφαλοῦς.

[h] Οἰκείαν νομιδῆς] *L. B.* interſerit χώραν. quod ſatis tuto abeſſe poteſt. HAV.

[i] Τῶν Ιουδαίων] *Lugd. Bat.* ἱερέων.

[k] Δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.] Καὶ δημόταις (καὶ ἀδελφοῖς addit *L. B.*) χαίρειν. Εἰ ἐῤῥωμβοις ν. κ. τ. λ. κ. τ. ἑ. χωρεῖ *Hen.* nec aliter, ut videtur, *Vet. Interpr.*

[l] Ἐπὶ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις,] Ἐπειδὴ *Hen.*

[m] Κομιδείσης Ονίᾳ, τῷ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

[n] Βασιλεύοντος ὑμῶν] Ita *Baſ.* (*L. B.*) & *Hen.* Βασιλεύοντος *Gen. Aliique.*

* *Non*

"πρὸς ὑμᾶς συγγνείας, ἧς ὑπετίπακ) τὸ ἀντίγραφον,
"τὼ τε Ὀνιαρτλὼ ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ Δημοτι-
"λῇ Ϲ τῷ Αρείῳ ὑγοικῶς διετέθημεν, ° ἃ δεόμενοι τ
"τοιαύτης ἀποδείξεως, ἀφ' ὧ τὸ ὀκ P τ ἱερῶν ἡμῶν q πε-
"πιϑ) γραμμάτων. τὸ μὲν οὖ προκατάρχϑ τ ἀνα-
"γνωρίσεως οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ r καὶ παρπάζειν δο-
"κῶμεν τὼ παρ' ὑμῶν s δεδομένω δόξαν. πολλῶν) χρόνων
"ἀφεγεγνημένων ἀπὸ τ ἐξ ἀρχῆς t ἀναπολήθεισης ἡμῖν
"οἰκειότη)Θ, ἐν Ϝ ἱεραῖς Ϲ ἐπωνύμοις ἡμέραις ϑυσίας τῷ
"Θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ
"νίκης αὐτὸν προσκαλῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων
"περιστάντων ἀφ' τὼ τ γειτνιώντων πλεονεξίαν, ἤθ'
"ὑμῖν ἤτ' u ἄλλοις τ προσηκόντων ἡμῖν ἐνοχλεῖν ἐκρέ-
"ναμεν. καταγωνισάμενοι) τὰς x πολεμίας, πέμψαντες
"πρὸς Ρωμαίους Νεμήνιον τ y Αντίοχε Ϲ Αντίπατρον τ
"Ιάσωνο), τ ἀπὸ τ γερουσίας ὄντων z παρ' ἡμῖν ἐν τι-
"μῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὑπομνὰς, ὅπως
"ἀνανεώσωνται τὼ πρὸς ὑμᾶς a ὑπάρχουσαν ἡμῖν φι-
"λίαν. καλῶς οὖ ποιήσετε Ϲ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, καὶ
"πρὶ ὧν ἂν δέησθε ὑπομνήσαντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυ-
"μηθησομένους ὑπὲρ τ ὑμετέρας προαιρέσεως." b οἱ
"μὲν οὖ Λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβύτας φιλοφρόνως
ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ φιλίας καὶ
συμμαχίας πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν.

θ'. c Κατὰ) τ χρόνον τοῦτον d τρεῖς αἱρέσεις e τ Ιου-
δαίων ἦσαν, αἳ περὶ τ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφό-
ρως ὑπελάμβανον. f ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δ)
Σαδδυκαίων, ἡ τρίτη δ) Εσσηνῶν. οἱ μὲν οὖ g Φαρι-
σαῖοί τινα καὶ ὁ πάντα τ εἱμαρμένης εἶναι λέγουσιν ἔργον,
τινὰ δ' h ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν, συμβαίνειν τε i καὶ γί-
νεσθ. τὸ δ) τ Εσσηνῶν γέν)Θ, πάντων τὼ εἱμαρμέ-
νω κυρίαν ἀποφαίνεται, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης
ψῆφον ἀνθρώπις ἀπαντᾶ. Σαδδυκαῖοι δ), τὼ μὲν εἰ-
μαρμένω ἀναιροῦσιν, ὡδὲν εἶναι τοῦτω ἀξιοῦντες, ἅπ
κατ' αὐτὼ τὰ k ἀνθρώπινα πέλ)Θ λαμβάνειν, ἄπαντα δ)
ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθεν), ὡς Ϲ τῶν ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς
l αὐτὰς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὑφ' ἡμελείαν ἀβουλίαν
λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβέστερον m πεπίη-
μαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ n τ Ιουδαϊκῆς πραγματείας.

"mus & Demoteli atque Ario ſummam benevo-
"lentiam exhibuimus; * non egentes hujuſmodi
"teſtimonio, quod nobis ea de re perſuaſum eſſet
"ex ſacris libris noſtris. Et quidem nos non con-
"ſultum eſſe judicabamus ut reçognitionis initium
"primi faceremus, † ne præripere etiam videre-
"mur gloriam à vobis conceſſam. Cum autem
"multum temporis interceſſerit, ex quo primum
"‡ nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo, in
"ſacris *tamen* feſtiſque diebus rem ſacram Deo fa-
"cientes, ipſi ſupplicamus ut & ſalutem vobis im-
"pertiat & victoriam. Et cum multa nos circum-
"ſtetiſſent bella ex nimia in vicinis habendi cupi-
"dine, noluimus *tamen* vobis aut aliis ex propin-
"quis *noſtris & amicis* graves eſſe. Nunc vero,
"hoſtibus debellatis, cum ad Romanos miſerimus
"Numenium Antiochi & Antipatrum Jaſonis
"filium, viros ex ordine Senatorio apud nos ho-
"noratos, illis etiam dedimus literas ad vos, ut mu-
"tuam inter nos amicitiam renovarent. Quare
"recte facietis, ſi vos quoque nobis reſcripſeritis,
"atque ſignificaveritis ecqua re *noſtra* opus habea-
"tis, perſuaſi nos in omnibus veſtræ voluntati
"prompte obſequuturos eſſe." Et quidem Lace-
"dæmonii tum legatos benigne exceperunt, tum
decretum de amicitia & ſocietate factum ad illos
miſerunt.

9. Sub hoc autem tempus tres erant Judæorum ſectæ, quæ de rebus humanis diverſe ſentiebant. quarum una Phariſæorum dicebatur, altera Sadducæorum, tertia vero Eſſenorum. Et quidem Phariſæi dicunt, quædam *eorum quæ fiunt*, non omnia, fati eſſe opera, eſſe enim & quædam in noſtra poteſtate, ut fiant aut non fiant. Eſſeni vero omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quidquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omnino tollunt, illud nihil eſſe exiſtimantes, neque iſta quæ hominibus eveniunt ei accepta deberi, ſed omnia etiam noſtro arbitrio ſubjiciunt, adeo ut tum bonorum nobis ipſis auctores ſimus, tum mala nobiſmet per ſtultitiam noſtram accerſamus. Verum iſta plenius & accuratius indicavi in ſecundo rerum Judaïcarum libro. *Phariſæorum, Eſſenorum & Sadducæorum ſecta.*

10. Cæ-

* *Non egentes hujuſmodi teſtimonio*,] Non egentes hujus rei approbatione, quia per ſacras noſtras literas hoc eſſe credidimus, *Epiphan.* Jam ante hoc non ignorabamus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis, *Gelen.* Non egentes hujuſmodi declaratione, quod ſacræ literæ noſtræ huic rei fidem fecerint. *Huetius* in *Dem. Evang.* prop. IV. §. 10. &c.

o Οὐ διόμφοι] Vid *Seldenum* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 3. §. 5. & *Huetium* in *Demonſtr. Evangel.* prop. IV. c. 8. §. 10, 11, 12.

p Τῶν ἱερῶν ἡμῶν] In quibus ſcilicet de *Cethuræ* ſcriptum eſt poſteris. Nam *Dores*, quorum pars *Spartiatæ*, ex *Pelaſgis*: illi vero *Pelaſgi*, ſive *exſules*, ex Arabiæ & Syriæ confiniis, in quibus *Abrahami* & *Cethuræ* poſteri ſedes fixerant. *Grotius.* Vel potius ex S. Libris (*Gen.* ii. 17, 28.) ubi dicitur *Phalegum* fuiſſe filium *Ebri* è quo ortus *Abrahamus.* Nam *Pelaſgi*, ex quibus *Spartiatæ*, originem duxere à *Phalego*: ideoque cognationem habuere cum *Judæis*, qui ab *Abrahamo* oriundi filio *Ebri*, cujus filius etiam *Phalegus.* Vide *Stillingfleeti* Origines Sacr. lib. 3. c. 4.

q Πεπίϑ) γεγραμμένων.] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πεπισῦ) in *reliquis.*

r Καὶ παρπάζειν] Illud καὶ non agnoſcunt *Hen.* & *Vet. Interpr.*

† *Ne præripere etiam videremur gloriam à vobis conceſſam.*] Ne præripere videamur gloriam veſtram, *Epiphan.* ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere, *Gelen.*

s Δεδομβρίω δόξαν.] Διδομβρίω *Hen.*

t Αναπολήθεισης ἡμῖν οἰκειότητ)Θ,] Αναπληρωθείσης *Hen.* Eſt qui ἀναποληθείσης ſcribendum conjicit. HUDS. Sophocl. Philoctet. v. 1270. καὶ τελὶς ὡναπολεῖν μ' ἔπη· SPANH.

‡ *Nobiſcum renovata fuerit hæc neceſſitudo*,] Ita cum *Gelenio*, cujus verſionem firmant iſta ex *Sophocle* in *Philoct.* v. 1270. Δὶς ταῦτα βάλλ' καὶ τρὶς ἀναπολεῖν μ' ἔπη, *Bis me eundem ac ter vis iterare ſermonem.* ubi notat, *Scholiaſtes*, ἀναπολεῖν, τὸ αὐτὸ λέγειν, ἀπὸ τ δευτέρου ἀναπολήτου τὼ ἡγεμονικοῦ γλῶ.

u Ἀλλοις τ προσηκόντων ἡμῖν] Ita *Hen.* ut & mox (cum *Lugd. Bat.*) ἡμῖν. quo modo legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἄλλῳ & ὑμῖν in *cæteris.*

x Πολεμίας,] Iterum cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* πολέμους in *reliquis.*

y Αντίοχε] Ita ex *Epiphanii* libris, & 1 *Macc.* c. 12. v. 16. in *Græcis Flavii* Αντιμάχε.

z Παρ' ἡμῖν τὸ τιμῆ,] Illa παρ' ἡμῖν è *Cod. Hen* (*Lugd. Bat.*) *Vet. Interpr.* deſunt in *Editis Aliiſque.*

a Υπάρχουσαν ἡμῖν φιλίαν.] Ita *Hen.* ὑπάρχουσαν abeſt *cæteris.*

b Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι] Οἱ δὲ Λακ. *Hen.* & *Busb.* & forſan *Epiphan.*

c Κατὰ δὲ τ χρόνον τοῦτον] Annos circiter viginti poſt Haſidæos exſtinctos [de quibus vide *Scaligerum* contra *Serrarium* c. 22.] ut dicit *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3891.

d Τρεῖς αἱρέσεις,] De tribus iſtis Sectis vide lib. 2. ἀλώσεως, ut & *Schultetum* in *Exercit. Evangel.* l. 1. c. 20. & *Bullum* in *Harmon. Apoſtol. Diſſert. poſter.* c. XV.

e Τῶν Ιουδαίων ἦσαν,] Τοῖς Ιουδαίοις *Busb.*

f Ὧν ἡ μὲ —— Εσσηνῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 1. item inf. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

g Φαρισαῖοί τινα] Φαρισαίοις λέγουσί τινα καὶ ὁ π. τ. εἰ. ἔργον εἶναι *Hen.* τὸ εἱμαρμένης λέγουσιν εἶναι, τινὰ &c. *Busb.*

h Εφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν,] Cum l. 18. c. 2. dicat, πρώτους εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦσι, & l. 2. de *Bello Jud.* c. 12. εἱμαρμένῃ τε καὶ Θεῷ προσάπτουσι πάντα, illa τινὰ καὶ ὁ è margine in textum irrepſiſſe ſuſpicatur *S. Petitus*, (Tom. 3. *Animadv. ἀνεκδότων*, p. 546.) & quidem corrupta, ex hiſce, τί; ναὶς ὁ; *quid? etiam & non?* quæ ſtudioſus aliquis oræ libri adſcripſerat, exiſtimans *Joſephum* modo affirmare modo negare, omnia fato regi atque temperari. At *Caſaubonus*, in *Exercit.* 1. contra *Baronium*, ab inconſtantia liberat *Joſephum*, docens Phariſæos, mediam inter Eſſenos & Sadducæos viam ingreſſos, ita fato tribuiſſe omnia, ut hominum liberum arbitrium non tollerent. Εφ' ἡμῖν αὐτοῖς *Hen.* & *Busb.*

i Καὶ γίνεσθ.] Cl. *Lowthius* malit ἃ ὁ γ. *Lugd. Bat.* καὶ μὴ γ.

k Ανθρώπινα πέλ)Θ λαμβάνειν] Ανθρώπινα *Busb.* & *Hen.*

l Αὐτὰς] Αὐτὰς pro αὐτοῖς reſcripſi è *Cod. Hen.*

m Πεποίημαι —— πραγματείας.] Vid. ἀλωσ. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

n Τῆς Ιουδαϊκῆς πραγματείας.] Juſtuſne בראשית librorum de bello titulus? Ιουδαϊκῆς πραγματείας. REL.

Demetrii milites, cum Jonatha dimicare non ausi, fugiunt. 1 Maccab. c. 12.

10. Cæterum Demetrii duces, cladem acceptam reſarcire cupientes, pluribus quam antea copiis coactis, contra Jonatham eas eduxerunt. Ille vero, audito eorum adventu, repente illis obviam proceſſit in regionem Amathitim. ceſſando enim noluit ſpatium illis dare irruptionem faciendi in Judæam. atque ubi ad quinquaginta ſtadia ab hoſtibus conſediſſet, mittit qui caſtra illorum explorarent & *perſpiccrent* quo modo ea ſe haberent. Cum autem ſpeculatores ei omnia nunciaſſent, & aliquos noctu comprehendiſſent, qui *ei* indicabant hoſtibus in animo eſſe eum aggredi; hoc præcognito ſecuritati ſuæ proſpexit, & procubias extra caſtra habendo, & faciendo ut milites ſui omnes tota nocte in armis vigilarent, imperandoque ut animo eſſent forti, atque ita mente affecti, ut etiam nocte ſi opus fuerit pugnaturi, * ne illis fraudi ſit *callidum* eorum conſilium. Demetrii vero duces, ubi audiverunt Jonatham *rem* intellexiſſe, non amplius animis valebant, ſed *territi* erant & perturbati, quod in re ipſa deprehenſi eſſent ab hoſtibus; nullaque illis ſupereſſet ſpes alio modo vincendi, poſtquam inſidiæ male adeo ceciderant: nam ſi aperto Marte certaminis aleam ſubirent, ſe Jonathæ nequaquam pares fore credebant. Fugam igitur meditati ſunt, & multis *per caſtra* ignibus incenſis, ut hoſtes his viſis ipſos arbitrarentur *illic* manere, *clam* diſceſſerunt. Jonathas autem, cum prima luce ſeſe illorum caſtris admoviſſet, eaque deſerta eſſe deprehendiſſet, cognito hoſtes aufugiſſe, illos inſequebatur: non tamen eos aſſequutus eſt. jam enim fluvium Eleutherum trangreſſi, in tuto erant. Tum *Jonathas*, converſo illinc in Arabiam itinere, fuſiſque Nabatæis, & multa præda abacta captiviſque abductis, Damaſcum profectus, illic omnia vendidit. Sub idem autem tempus Simon ejus frater, Judæa omni peragrata & Palæſtina uſque ad Aſcalonem, caſtella munivit: cumque ea & ædificiis & cuſtodiis firmaſſet, Joppen ſe contulit, eaque occupata validum ei præſidium impoſuit. audiverat enim Joppenſes *magnopere* velle Demetrii militibus urbem tradere.

Nabatæi fuſi. 1 Maccab. c. 12.

Jonathas Hieroſolyma & Judæam communit. 1 Maccab. c. 12.

11. Itaque cum has res *geſſiſſent* & ordinaſſent Jonathas & Simon, Hieroſolyma reverſi ſunt. atque Jonathas, populo univerſo in templum convocato, cum eis ſtatuit Hieroſolymorum mœnia inſtaurare, & templi ſeptum, quod dirutum erat, reficere, locaque circumcirca turribus præaltis munire. ad hæc, muro etiam per mediam urbem ducto, præſidiarios in arce foro excludere, eoſque hoc modo commeatuum copia prohibere: ac præterea caſtella per regionem, multo quam ante validiora, facere. Cum autem hæc ſententia etiam populo viſa fuiſſet ſe recte habere, ille quidem urbem mœnibus & ædificiis excolebat, Simonem vero in regionem dimiſit ut eam operibus firmaret. Cæterum Demetrius flumine trajecto Meſopotamiam pervenit, eo animo ut hanc ſimul &

ι'. Οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ τὴν γεγονυῖαν ἧτταν [o] ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πολεῖν τὴν πρότερας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ἐπὶ τὸν Ιωνάθην. ὁ δὲ, ἀπιόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπῆντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν Αμαθῖτιν. [p] οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν αὐτοῖς παρασχεῖν, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἀπέχων σταδίους πεντήκοντα, πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐμήνυον· παρεγγυᾶν ἠσφαλίσατο, παραφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς [q] ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων [r] ἅπασαν, καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς [s] τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ τὴν διάνοιαν ἄντως ἔχειν, ὡς ἐν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τὴν παρασκευήν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ιωνάθην [t] ἐγρηγορότα, οὐκ ἔτι τὴν γνώμην ἦσαν ὑγιεῖς, ἀλλ' ἐτάραττεν [v] αὐτοὺς τὸ καταφῶρας τοῖς ἐχθροῖς γεγενῆσθαι, [x] καὶ μηδενὶ παραδοκῶντας αὐτῶν ἐπικρατήσειν ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης· οὐκ ἐν δὲ φανερᾷ διακινδυνεύοντες οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ιωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγὴν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ιωνάθης ἕως μὲν παρῆν αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ κατέλαβεν ἔρημον αὐτὸ, σωθεὶς ὅτι πεφεύγασιν, ἐδίωκεν· ὑπὲρ μέντοι φθάνειν κατέλαβεν. ἤδη γὰρ τὸν [y] Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὴν ὑποστροφὴν [z] πρὸς Αραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς [a] Ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ παρῆλθε [b] ἀποδημῶν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [c] τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν καὶ τὴν Παλαιστίνην ἕως Ασκάλωνος, [d] ἠσφαλίσατο τὰ φρούρια, καὶ ποιησάμενος ταῦτα ἐν τοῖς οἰκοδομήμασι καὶ τὰς φυλακαῖς [e] ὀχυρώτατα [f] ἦλθεν εἰς Ιόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ιοππαεῖς [g] βουλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν.

ιά. Ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ, τε Σίμων καὶ Ιωνάθης, [h] ὑπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ιωνάθης, [i] συνεβουλεύετο περὶ τῆς Ιεροσολύμων [k] ἐπικαταστάσεως τείχη, καὶ τὸ καθηρημένον δὲ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλῳ πάλιν ἀναστῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος [l] ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἀκρᾳ φρουροῖς τὴν [m] ἀγορὰν, καὶ τῆς ἐπορείας αὐτοὺς τοῦ σιτίων τούτων ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον· ἔτι γε μὴν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει, Σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὸν χώρον ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν

o Αναμαχέσασθαι βουλόμενοι,] Ita etiam *Zonaras*. ἀναμάχεσθαι *Hen.*

p Οὐ γὰρ ἔγνω σχολὴν] Οὐδὲ γὰρ ἔγνω *Busb.*

q Εν τοῖς ὅπλοις] Εν ὅπλοις ἦν *Hen.*

r Απασαν,] Vox ἅπασαν deëſt *Busb.*

s Τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι,] Τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Ne illis fraudi ſit* callidum *eorum conſilium.*] Nequid eos fallat hoſtium conſilium, *Gelen.* non ignorato eorum conſilio, *Al.*

t Εγρηγορότα,] Μεμαθηκότα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

v Αὐτοὺς —— μηδενὶ] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

x Καὶ μηδενὶ] Ita *Baſ. Gen.* & plerique *MSS.* καὶ μηδὲν παραδοκήτων αὐτῶν ἔτι κρατήσειν ἑτέρους *Hen.*

y Ελεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν,] Ελεύθερον ſolus (ut & *Lugd. Bat.*) *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. c. 4. §. 4. SPANH.

z Πρὸς Αραβίαν,] Εἰς τὴν Αραβίαν *Busb.* & *Hen.*

a Ναβαταίους,] Ναβαταίους *Busb.* (*L. B.*) & *Hen.* Ζαβαδαίους aut Ζαβαδέους 1 *Macc.* c. 12. v. 31. Verum Ναβαταίους illic ſcribendum eſſe monuit *Grotius*: utpote quod Nabatæi, quanquam olim amici Judæ, manſerint in parte Demetrii Nicatoris, nec Alexandrum ſequuti fuerint.

b Αποδημῶν.] Επιδημῶν *Hen.*

c Τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν] Ιουδαίαν πᾶσαν ἐπιλθὼν καὶ Παλ. *Hen.* Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπιὼν καὶ Παλ. *Busb.*

d Ησφαλίσατο τὰ φρούρια,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* nec aliter *Epiphanius.* ἐσφαλίσατο φρουρίοις in *Editis.*

e Οχυρώτατα] Ita *Lugd. Bat.* Reliqui ὀχυρά. HAV.

f Ηλθεν εἰς Ιόππην,] Ηκεν *Busb.* & *Hen.* (εἰς Ιόππην ἦκε *Lugd. Bat.*)

g Βουλομένους] Βέλεσθαι *Busb.* βουλομένοις *Hen.*

h Υπέστρεψαν εἰς Ιεροσόλυμα.] Sic *Busb.* & *Hen.* atque ita, vel ἐπέστρεψαν (ut in 1 *Macc.* c. 12. v. 35.) legiſſe viſus eſt *Epiphan.*

i Συνεβουλεύετο] Eo modo *MSS.* συνεβουλεύετο τὸν Ιερσσ. in *Editis.*

k Επικαταστάσεως τείχη,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐπισκευάσαι in *Editis.*

l Ανοικοδομησαμένους] Ανοικοδομησάμενον *Busb.* & *Hen.*

m Αγορὰν,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* πόλιν in *ceteris.*

n Πα-

τὴν Βαβυλῶνα καταλαχεῖν, καὶ τῶν ἄνω σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτὸς ἀφίκοιτο, [n] παραδώσων μὲν αὐτὸς ἐπιχωρήσαντες, συγκαταπολεμήσων δὲ Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθων βασιλεῖ. ταύταις ἐπαρθεὶς τῇ ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτούς, εἰ [o] καταστρέψαιτο τοὺς Πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δυνάμις, τὸν Τρύφωνα πολεμήσας [p] διεγνώς, καὶ τῆς Συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε [q] πρὸς τὸν Ἀρσάκην, καὶ τὴν σφαλεὶς ἅπασαν [r] ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἑλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις [s] δεδηλώκαμεν.

Babylonem occuparet, utque potitus superioribus satrapiis, * inde occasionem arriperet totum imperium occupandi. nam & Græci & Macedones, qui illic habitarent, crebras ad eum legationes mittebant, promittentes, ea lege ut ad eos veniret; sese deditionem facturos, simulque cum eo bellum susceperturos contra Arsacen Parthorum regem. Hac spe elatus ad eos contendit, eo consilio, ut, si Parthos debellaret viresque ei suppeterent, Tryphonem bello adoriretur, Syriaque ejiceret. Cum autem eum alacriter admodum excepissent istius regionis homines, copiasque coëgissent, bellum intulit Arsaci, totoque exercitu amisso, ipse vivus captus est, sicut alibi jam retulimus. *Demetrius ab Arsace capitur. 1 Maccab. c. 13.*

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς, Ἰωνάθης ὑπὸ Τρύφωνος δολοφονηθέντος, Σίμωνα στρατηγὸν καὶ ἀρχιερέα ἀπέδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσα τε ἐκείνῳ ἀνδρείως ἐπράξατο, μάλιστα κατὰ Τρύφωνος.

CAP. VI.

Quomodo, Jonatha à Tryphone dolis occiso, Judæi Simonem constituerunt exercitus ducem & pontificem: quæque ab eo fortiter gesta erant, præcipue adversus Tryphonem.

[t] Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ περὶ τὸν Δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτι τῷ Ἀντιόχῳ βέβαιος, ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν περαίρεσιν τοιαύτην ὁ περὶ Ἰωνάθην φόβος, φίλον τυγχάνοντα [v] Ἀντιόχῳ. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκπεδὼν ποιήσασθαι τὸν Ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας ἀνελεῖν, εἰς [x] Βεθσάνην ἐκ τῆς Ἀντιοχείας παραγίνεται, τὴν καλουμένην ὑφ' Ἑλλήνων Σκυθόπολιν· εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων Ἰωνάθης ἀπαντήσαι ἐπιλέκτοις στρατοῦ. πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἤκειν ὑπέλαβεν. [y] ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γοῦν τὸν Ἰωνάθην, ὑπερέχεται δώροις αὐτὸν καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ παραχεῖν Ἰωνάθῃ [z] προστάξει· τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος εὔνοιαν, καὶ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ἀδέτον προορώμενον. τὴν τε στρατιὰν [a] συνεβούλευσεν ἀπολύσαι· καὶ γὰρ νῦν ἀδεόντως αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα· καταλόγου μέντοιγε περὶ αὐτὴν ὀλίγους, εἰς Πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. παραδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἰσὶν ὀχυρώματα ποιήσειν [b] ὑπ' αὐτῷ· καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι.

β'. Ὁ μὲν οὖν Ἰωνάθης, οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας [c] γνώμῃ ἀληθεῖ τὰ Τρύφωνα συμβουλεύσειν πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τρισχιλίους δὲ καταλαχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν χιλίων [d] ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα [e] σὺν Τρύφωνι. τῶν δ' ἐν τῇ Πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Τρύφωνος προστεταγμένον, [f] τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας [g] ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους, ὅπως ἂν καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν Ἰω-

Erga Antiochum perfidus Tryphon.

Tryphon Jonathæ insidiatur. 1 Maccab. c. 12.

Tryphon autem, postquam res Demetrii hujusmodi exitum habuisse cognoverat, non amplius Antiocho fidus erat, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum ipse posset occupare. nam & huic illius consilio obstabat metus ei incussus à Jonatha, Antiochi amico. Itaque decrevit prius illum è medio tollere, atque ita demum Antiochum aggredi. Cum autem statuisset eum fraude & dolo interficere, Antiochia Bethsanam proficiscitur, quæ Græcis dicitur Scythopolis: ubi ei occurrit Jonathas cum quadraginta delectorum *hominum* millibus. ipsum enim ad bellum gerendum venisse suspicabatur. Ille vero, cognito Jonatham ad dimicandum paratum esse, ipsum muneribus & blanditiis subdole aggreditur, suisque ducibus, ut ei *perinde ac sibimetipsi* obedirent, imperavit: hisce volens fidem *fictæ* benevolentiæ adstruere, omnemque *illi* suspicionem eximere, ut curis & custodibus solutum, sibi non consulentem, caperet. *postremo* suasit ut exercitum dimitteret; (cum enim jam sine necessitate adduci, cessante bello & pacatis rebus omnibus) paucis tamen circa se retentis, rogabat ut ipsum usque Ptolemaïdem comitaretur. se enim urbem aliaque omnia in ea regione loca munita ei subjecturum: quippe qui harum rerum causa affuerit.

2. Et quidem Jonathas, nihil horum *quæ acciderunt* suspicatus, confisusque Tryphoni, ut qui ex benevolentia veraque animi sententia ista suaderet, exercitum dimisit. Tribus autem duntaxat *hominum* millibus retentis, duo eorum millia in Galilæa reliquit, mille vero secum duces Ptolemaïdem cum Tryphone se contulit. Portis autem à Ptolemaïdensibus clausis, nam & hoc illis imperaverat Tryphon, Jonatham quidem vivum comprehendit, ejus vero *milites* omnes ferro trucidavit. Misit etiam *suos* ad relictos in Galilæa bis mille, ut & eos perimerent. Sed illi, istis quæ Jonathæ *Capitur Jonathas. 1 Maccab. c. 12.*

n Παραδώσειν μὲν αὐτὸς] Καὶ παραδώσειν & mox τῶν Πάρθων Βαστ. *Hen.*

* *Inde occasionem arriperet totum imperium occupandi.*] *Al.* inde in universum regnum sese inferret.

o Καταστρέψαιτο] Καταστρέψοιτο *Hen.*

p Διεγνώς,] Διεγνωκὼς *Hen.*

q Πρὸς τὸν Ἀρσάκην,] Πρὸς Ἀρσάκην, καὶ τ. ς. πᾶσαν ἀποβαλὼν, ἀ. ζ. ἀπελιφθὴ *Busb.* & *Hen.* Arsacen & *Josephus* & *Maccabæorum* auctor dixere communi nomine: nam proprium ei nomen fuit Phraates, ut *Appianus* nos docet. *Grot.*

r Ἀποβαλὼν, —— δεδηλώκαμεν.] Demetrius II. Nicator à Parthis captus, postea dimissus ab Arsace inf. c. 7. §. 1. & c. 8. §. 4. De eo capto ab Arsace 1 *Maccab.* c. XIV. v. 3. Idem Ζωΐκης dictus Demetrius II. vid. c. 10. §. 1. SPANH.

s Δεδηλώκαμεν.] Alii δεδήλωται.

t Τρύφων] Conf. *alias.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

v Ἀντιόχῳ.] Ἀντιόχου *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

x Βεθσάνην] Ita prout edidimus supr. lib. 12. c. 8. § 5. Βίθσαν in *Editis Aliisque.* Βαιθσὰν 1 *Macc.* c. 12. v. 40. HUDS. Βηθσὰν supr. lib. VI. c. 14. §. 8. infr. c. 10. §. 2. SPANH.

y Ὁ δ' ἕτοιμον] Ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην Ἰωνάθην ἰδὼν *Busb.* & *Hen.*

z Προστάξει·] Προστάσσει *Hen.* προστάττει *Busb.*

a Συνεβούλευσεν ἀπολύσαι·] Συνετίθετο ἀπολύσαι *Busb.* & *Hen.*

b Ὑπ' αὐτῷ.] Ἐπ' αὐτῷ *Hen.*

c Γνώμῃ ἀληθεῖ] Γνώμης ἀληθοῦς *Hen.*

d Ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα] Ita *Busb.* & *Hen.* ἦλθεν in *Editis Aliisque.*

e Σὺν Τρύφωνι.] Σὺν τῷ Τρύφωνι *Busb.* & *Hen.* & mox ὑπὸ Τρύφωνος.

f Τὸν μὲν Ἰωνάθην ἐζώγρησε,] Conf. *alias.* lib. 1. c. 2. §. 1. SPANH.

g Ἀπέκτεινεν.] Ἀνέκτειναν *Hen.*

nathæ acciderant exauditis, priuſquam aduenerint quos miſerat Tryphon, armis tecti è regione exceſſerunt. Qui vero ad eos perſequendos miſſi erant, ubi viderunt paratos eſſe ad certamen de vita, nihil eos vi interpellarunt, atque ita ad Tryphonem reverſi ſunt.

XI. *Populi luctus & lamentatio ob Jonatham captum.*

3. Hieroſolymitani autem, cum fama accepiſſent Jonatham captum eſſe & qui cum eo erant interiiſſe milites, & illum ipſum ob ea quæ evenerant deplorabant, & omnes eum magnopere requirebant, atque timor magnus juſtuſque eis incuſſus animos valde ſolicitabat; ne, cum Jonathæ virtute ſimul & cura & moderatione deſtituti eſſent, gentes finitimæ illis infeſtæ, Jonathæque metu *eouſque* quieſcentes, nunc in eos inſurgerent, belloque illato extrema diſcrimina adire cogerent. id quod eis, non aliter quam exſpectabant, contigit. Nam gentes, audita Jonathæ morte, bello adoriri cœperunt Judæos, utpote duce carentes. Ipſe etiam Tryphon, exercitu coacto, in animo habebat, ubi in Judæam aſcenderat, bellum gerere adverſus eos qui in ea erant. Simon autem, cum videret Hieroſolymitanos ex iſtis in terrore eſſe atque metu, volens eos oratione audaciores reddere ad Tryphonis impreſſionem alacriter ſuſtinendam, populi concione in templum vocata, hujuſmodi verbis eos conſolari cœpit. "Equidem jam non "eſt ut *amplius* ignoretis, viri populares, ut cum "patre meo & ego & fratres mei pro libertate "veſtra auſi fuerimus mortis periculum libenter "adire. Cumque hujuſmodi exemplorum abun- "de habeam, etiam ex eo quod decretum ſit no- "ſtræ familiæ mortem obire pro lege & religione, "nullus tantus erit metus, qui hanc noſtrorum "ſententiam ex anima mea ejiciet, ejuſque in lo- "cum inducet vitæ amorem & gloriæ contem- "ptum. Quapropter, tanquam ductore non egen- "tes, qui vel maxima pro vobis pati atque facere "paratus ſit, ſequimini me alacriter quocunque "vos duxero; neque enim meis ſum fratribus præ- "ſtantior ut vitæ meæ parcam, neque deterior "quam illi, ut quod iis pulcherrimum viſum eſt, "mori pro legibus cultuque Dei veſtro, hoc ipſe "fugiam & *aliis* relinquam. quibus autem me o- "portet meipſum germanum illorum fratrem præ- "ſtare, iſtis memet ejuſmodi eſſe oſtendam. per- "ſuaſum enim habeo me pœnas ab hoſtibus re- "petiturum eſſe, voſque omnes cum uxoribus & "liberis ab illorum injuriis erepturum, atque tem- "plum Dei auſpiciis ab omni vaſtatione ſartum "tectum conſervaturum. nam gentes video, con- "temptu veſtrûm, utpote ducem non habentium, "bellandi impetum cepiſſe.

Simon populum conſolatur. 1 *Maccab.* c. 13.

Summa rerum à populo ei deſertur. 1 *Maccab.* c. 13.

3. Cum in hæc verba Simon dixiſſet, populum *ad omnia* confirmavit; ut qui metu exanimatus eſſet & dejectus *ſtatim* melius ſe haberet, & ad bene ſperandum excitaretur: ita ut univerſi * confertim exclamarent, Simonem ſibi ducem eſſe, ipſumque pro Juda & Jonatha fratribus ſuis principatûm habere, ſeque ei, in omnibus quæ imperaverit, di-

ναθην συμβεβηκότων, [h] ἔφθασαν πρὶν ἢ τὰς ὑπὸ τῷ Τρύφωνι ἀπεσταλμένας ἀφικέσθαι, φθαξάμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐκ τ χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτὰς πεμφθέντες, [i] ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τ ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τ Τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

γ'. Οἱ δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀκούσαντες τὴν Ιωνάθου συλληψιν, καὶ τὴν τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἀπώλειαν, αὐτήν τε ἐκεῖνον ὀλίγου τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο, κ δεινὴ πάνδρὸς ὀλιζήτησις πᾶσι λῶ, δέος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον [k] αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ τ Ιωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας [l] ἀφῃρημένοι, τὰ πέριξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὰς, καὶ μᾶλλον Ιωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὀλισυρᾷ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τὰς τῶν ἐχάτων κινδύνους ἀναγκάζωνται [m] καθίστασθαι. καὶ δὴ [n] τᾶτ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τ γὰρ Ιωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῶν ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τὰς Ιουδαίους [o] ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος. αὐτὸς δ' ὁ Τρύφων, δύναμιν [p] συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ιουδαίαν πολεμεῖν τὰς ἐν αὐτῇ. Σίμων δ' ὁρῶν πρὸς τοῦτο τὰς Ιεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτὰς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ὀλιγόνα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρας πιῆσαι τῷ λόγῳ, [q] συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτὰς προσκαλεῖν ἤρξατο. "τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς [r] ὑμετέρας ἐ- "λευθερίας, [s] ἄνδρες ὁμόφυλοι, μετὰ τ πατρὸς ἐγώ "τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ὑπο- "μεῖναι, [t] οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. παραδειγμάτων δ' τοιούτων "ἀπορουμένος μοι, κἀκ τ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ "τῆς θρησκείας [v] τὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας δεδογμέ- "νος, φόβον ὀλίγοις ἔσεσθαι τηλικοῦτον, ὃς τοσοῦτον ἡμῶν "τὴν ψυχὴν [x] ἐκβαλῇ τῆς ψυχῆς, [y] ἀντεισάξῃ δ' εἰς "αὐτὴν φιλοζωίαν καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν [z] ὡς "οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος, οἵου τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ [a] ὑ- "μῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' "ὃς ἂν ἡγῶμαι· ὅτι γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελ- "φῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, ὅτι χείρων, "ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε, τὸ πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν "νόμων & τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τᾶτ' ἐγὼ φύγω "καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων "φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν [b] δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ "δικίων ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας "ὑμᾶς μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως "ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀσύλητον μετὰ τ Θεοῦ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντά ὑ- "μῶν, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα, πρὸς τὸ πολεμεῖν ὠρ- "μηκέναι.

γ'. Τούτοις πεισαμένοις τ Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρρησε τὸ πλῆθος, καὶ τ ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας [c] ἀνηγέρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας· ὡς ἁθρόους πάντας τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ [d] ἀντὶ τ Ιούδα καὶ Ιωνάθου τῶν ἀδελφῶν, [e] αὐτὸν τὴν προστασίαν ἔχειν, ἑστεῶσι γὰρ πρὸς ὅ, τι [f] πε-

λεύσοι

reposui.

h Ἔφθασαν] Ita cum *Cod. Busb.* ἔφθησαν in *ceteris.*

i Ἰδόντες ἑτοίμους] Ὡς εἶδον *Hen.*

k Αὐτοῖς ἐμπεσὸν ἐλύπει,] Illud *αὐτοῖς* inſertum dedi ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Ἀφῃρημένοι,] Ἀφῃρημένων *Hen.* (& *Coccejus*, quod & volebat *L. B.* in quo *ἀφῃρημένοι*) ſed *ἀφῃρημένοι* loco ſuo movere nolui, quod ſæpe pro Genitivis abſolutis Nominativus more Attico videri poſſit adhibitus.

m Καθίσασθαι.] Ita *MSS.* καθίσασθαι *Gen. Aliiſque.*

n Τᾶτ' αὐτοῖς] Ταῦτ' αὐτοῖς *Busb.* & *Hen.*

o Ὡς ἀπορουμένους ἡγεμόνος.] Illud *ὡς* ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

p Συναγαγὼν,] Συλλέγων *Hen.*

q Συγκαλέσας τ δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν] 1 Maccab. XIII. 2. &c. SPANH.

r Ὑμετέρας ἐλευθερίας,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέρας in *Editis Aliiſque.*

s Ἄνδρες ὁμόφυλοι,] Vocem ἄνδρες ex *iiſdem* (& *Lugd. Bat.*)

t Οὐκέτ' ἀγνοεῖτε.] Οὐκ ἀγνοεῖτε *Busb.*

v Τὰς ἐκ τ ἡμετέρας οἰκίας δεδογμένος,] Ita cum *Cod. Busb.* favente nonnihil *Hen.* qui habet τ ἐκ. in *Editis Aliiſque* deëſt τὰς. Quid ſibi velint *Codd. Gall.* in quibus καὶ τ θρησκείας ἐκ τ. ἡ. οἰκίας χθουσίνας, φόβος &c. plane neſcio.

x Ἐκβαλῇ τῆς ψυχῆς,] Ἐκβαλεῖ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀντεισάξῃ] *L. B.* ἀντεισάξει.

z Ὡς οὐκ ἀπορουμένους ἡγεμόνος,] Illud *ὡς* repoſui ex *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

a Ὑμῶν τὰ μέγιστα] Ἡμῶν *Hen.*

b Δείξω.] *L. B.* ἐπιδείξω.

c Ἀνηγέρθη] Ἀνήρθη πρὸς τὸ ἀμείνω καὶ ἀγαθὸν ἐλπίδα *Hen. Vat.* & *Busb.*

* *Confertim exclamarent,*] *Al.* continue.

d Ἀντὶ τ Ἰούδα] Ἀντὶ Ἰούδα *Hen.*

e Αὐτὸν τὴν προστασίαν] Ita cum *Cod. Hen.* αὐτῷ in *ceteris.*

f Κελεύσοι ποθῶσιν.] Κελεύσῃ *Busb.* κελεύσοις *Hen.*

g Εὐ-

λεύσῃ πρῆνίας. σωαθροίσας ὦ πᾶν [g] ὅτι ὅσον ἰῶ τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν [h] ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ Φίλον Ἀψαλώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς Ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν· ἐδεδίει γὰρ μὴ παραδῶσιν αὐτὴν τῷ Τρύφωνι· αὐτὸς δὲ [i] ὑπομείνας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα.

δ. Ὁ δὲ Τρύφων, ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν [k] παραγίνεται, [l] καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ Σίμων μετὰ τοῦ αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς [m] Ἀδιδὰ πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ [n] ὁ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων [o] καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ περιελθεῖν βουλόμενος, κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων [p] Ἰωνάθου ὁμήρους ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ὑποστῇ τὴν Ἰουδαίαν [q] ἧς βασιλέως. ἄρτι γὰρ αὐτὸν ἀφεῖ τὸ ἀργύριον, ὃ τῷ βασιλεῖ χρησάμενος [r] ὤφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν, ἀλλὰ συνεὶς ὅτι τὸ ἀργύριον [s] ἀπολέσει δοὺς τὸν ἀδελφὸν ἀλύσει, μετ' αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος μὴ ἀφαιρεθῇ πρὸς τοῦ πλήθους ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφῷ θανάτου γενόμενος, ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς [t] δεδώκειν ὑπὲρ αὐτοῦ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, [v] ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος· εἰπὼν ὅτι ταῦτα μὲν ἐνέδρας μὲν ἕνεκα ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον [x] εἶναι πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ Τρύφωνος παραλλομένοις μὴ ὑπακούσασι λαβεῖν αἰτίαν, ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ Σίμων μὲν τοὺς τε Ἰωνάθου παῖδας [y] ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ Τρύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, [z] οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην· ἀλλὰ, τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν, ἐκπορεύθη τὴν χώραν, καὶ ἦλθε τὴν Ἰδουμαίας ἀναβαίνων διεγνωκὼς τὸ λοιπὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ παραγενόμενος ἦκεν εἰς [a] Ἀδωρὰ πόλιν τὴν Ἰδουμαίας. [b] ἀνέπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς, ἀεὶ καταστρατοπεδεύομενος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ.

ε. [c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς Τρύφωνα, καὶ παρακαλούντων σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὴν ἵππον, ὡς ἀφ' [d] ἧς νυκτὸς ἐκείνης ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν [d] ἀφ' νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵππους μᾶλλον [e] ὁδεύειν ὑπὸ βάθους τὴν παρεῖσαν [f] παρέχουσα, διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν [g] εἰς Ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ Τρύφων, εἰς τὴν Κοίλην ἀφικνεῖται Συρίαν· ποιησάμενος τε εἰς τὴν [h] Γαλααδῖτιν ἐμβολὴν, τόν τε Ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφῆναι

[g] Εὐθὺς ὅσον] Εὐθέως *Hen.*
[h] Ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς] Ὑψηλοτάτοις καὶ καρτεροῖς *Hen.* & *Vat.*
[i] Ὑπομείνας] Παραμείνας *Hen.*
[k] Παραγίνεται,] Παρεγένετο *Hen.* & *Busb.*
[l] Καὶ τὸν Ἰωνάθην] Καὶ deest *Busb.* & commode abesse potest.
[m] Ἀδδιδὰ] *Al.* Ἀδιδά. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 546. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 338 HUDS. 1 Maccab. XIII. 13. Ἀδιδὰ *MS. Alex.* Ἀδίδοις· ἀλλοι. lib. 4. c. 9. §. 1. Ἀδίδους vid. infr. c. 15. §. 2. SPANH.
[n] Ὁ Τρύφων ἡγεμόνα] Articulum accepi ex *MSS.*
[o] Καθεστῶτα,] Καθεσταμένον *Hen.*
[p] Ἰωνάθου] Τῶν Ἰωνάθου *Busb.* & *Hen.*
[q] Τοῦ βασιλέως.] Illud ἧς è *Cod. Busb.*
[r] Ὠφειλε,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὄφειλε in *Editis Aliisque.*
* *Quam regi acceptam deberet.*] Potius, *quam mutuam à Rege acceptam deberet.* IBBETS.
[s] Ἀπολέσει] Sic *Busb.* & *Hen.* ἀπωλείᾳ in *Editis*, forsan pro ἀπωλείᾳ.
[t] Δέδωκειν ὑπὲρ αὐτοῦ,] Ita *Hen.* ἔδωκεν in *ceteris.*
[v] Ἐδήλωσεν αὐτῇ τὰ παρὰ] Sic *MSS.* ἐδήλωσεν παρὰ αὐτῇ τὰ παρὰ τοῦ Τρύφωνος in *Editis.*
[x] Εἶναι πέμψαι] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ἔχει in *ceteris. L. B.* εἶναι ἔγνω.
[y] Ἐξέπεμψε] Ἔπεμψε *Busb.* & *Hen.*
[z] Οὐδὲ ἀπέλυσεν Ἰωνάθην·] Sic *MSS.* οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν Ἰωνάθην in *Editis.*

4. Tryphon autem, Ptolemaïde profectus magno cum exercitu, in Judæam se confert, Jonatham etiam vinctum secum ducens. At Simon ei quoque obviam venit cum suis copiis ad urbem Addida, in monte positam, cui subjecta erant Judææ campestria. Quod ubi Tryphon intellexit, Simonem à Judæis ducem constitutum esse, misit ad eum *nuncios*, eo animo ut ipsum etiam fraude doloque circumveniret; eique mandat, si fratrem Jonatham dimitti vellet, ut mitteret argenti talenta centum & duos de Jonathæ filiis obsides, ne dimissus Judæam in defectionem à Rege trahat. jam enim ipsum in vinclis retineri propter pecuniam, † quam Regi acceptam deberet. At Simon Tryphonis astutias non ignoravit; sed cognito quod & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios ejus insuper hosti dediturus esset, tamen veritus ne à populo traduceretur, ut qui fratri causa fuisset interitûs, quod nec pecuniam nec filios pro fratre dare vellet, advocato in concionem exercitu, ad eos retulit quæ à Tryphone acceperat: addito insidias fraudemque sub illis latere, optabilius tamen esse & pecuniam & filios ad eum mittere, quam propositis à Tryphone non auscultando dare suspicioni locum, se fratrem servare noluisse. Atque ita Simon & Jonathæ filios *ei* misit & pecuniam. illis vero acceptis fidem non servavit Tryphon, neque Jonatham dimisit: sed cum exercitu regionem circumivit, & Idumæa peragrata deinde Hierosolyma ascendere statuit, factoque itinere veniebat Adora usque Idumææ urbem. cui Simon cum suis copiis contra venire, castris ex adverso castrorum illius semper positis.

Tryphon irruptionem facit in Judæam. 1 *Maccab.* c. 13.

Tryphon à Simone pecuniam per dolum avertit. 1 *Maccab.* c. 13.

5. Interea qui erant in arce, missis ad Tryphonem legatis, hortatum ut cito ad se veniret, sibique commeatum mitteret, equitatum *ad profectionem* paravit, quasi ea nocte futurus Hierosolymis. sed multa nix, noctu delapsa & viis obducta, difficilemque equis quà irent ob profunditatem nivis transitum reddens, illi obstitit quo minus Hierosolyma proficisceretur. Itaque Tryphon, inde digressus, in Cœlen-Syriam abiit: festinanterque in Galaaditin facto impetu, & Jonatha illic interfecto & sepeliri jusso, ipse Antiochiam reversus est.

Jonatham interficit & Antiochiam revertitur. 1 *Maccab.*

[a] Ἀδωρὰ] In Græcis omnibus Δῶρα. Verum cum in *lib.* 2. c. 13. *contra Ap.* scribat Δῶρα esse *urbem Phœnices, & quatuor dierum itinere distare ab Idumæa*, ac præterea *nullam urbem Idumææ Dora nuncupari*; ideo ex 1 *Macc.* c. 13. v. 20. ipsoque *Josepho*, infr. c. 9. §. 1. Ἀδωρα pro Δῶρα rescripsi: præsertim cum in *Epiphanii libris* habeamus *ad doram* aut *addoram civitatem*, proculdubio pro *Adoram civitatem*. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 739. & *Ez. Spanhemium* in *Orbe Rom.* p. 389. Ἰουδαίας solus *Hen.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. & contra Apion. lib. 2. §. 9. nullam dari in Idumæa Doram, sed quatuor dierum spatio eandem Doram ab Idumæa dissitam, ac prope Carmelum montem sitam, sed pro Δῶρα ibi legendum puto Ἀδωρα, de qua Idumææ aut in vicino tractu ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. & cap. 8. §. 4. & 1 Maccab. XIII. 70. in narratione hujus facti Ἀδαρα. SPANH.
[b] Ἀνέπαρῆγε δὲ ὁ Σίμων] Περιῆγε *Busb.*
[c] Τῶν δὲ ἐν ἄκρᾳ πεμψάντων] Ita *Busb.* & *Hen.* τῶ δὲ ἐν τῇ ἄκρᾳ in *Editis.*
[d] Διὰ νυκτὸς] Sic *Hen.* ἀφ' ἧς νυκτὸς in *ceteris.*
[e] Ὁδεύειν ὑπὸ βάθους] Πεζεύειν *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἵππους μᾶλλον καὶ πεζοῖς legisse videtur *Epiphan.*
[f] Παρεῖσαν, παρέχουσα,] Παρεμποδοῦσα *Busb.* καταχοῦσα *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[g] Εἰς Ἱεροσόλυμα.] Iterum cum *Hen.* εἰς τὰ Ἱερὰ. in reliquis.
[h] Γαλααδῖτιν] Γαλααδίτιν *Busb.* & *Hen.*

est. Simon autem, missis quibusdam ad Basca urbem, ossa *Jonathæ* fratris *inde* transfert. Atque is quidem eis justa solvit in *ipsius* patria Modim: magno vero luctu à populo universo deploratus est *Jonathas*. Quin & Simon patri & fratribus suis monumentum amplissimum exstruxit ex lapide candido & polito. Cum autem illud in magnam & conspicuam altitudinem extulisset, porticus ei circumdedit, & columnas uno ex lapide singulas, opus visu mirandum, erigit. Ad hæc etiam Pyramidas septem, parentibus & fratribus, cuique unam, ædificavit, tam ob pulchritudinem quam magnitudinem admirabiliter factas, quæ ad hanc usque diem servantur. Et Jonathæ quidem sepulturæ, structuræque monumentorum pro Simonis domesticis, hujusmodi studium adhibitum fuisse novimus. Diem autem supremum obiit Jonathas, cum annos quatuor in pontificatu egisset & genti præfuisset. Atque ita quidem se habent quæ ad hujus interitum spectant.

Simon pontifex populo immunitatem impetrat. 1 Maccab. c. 13.

6. Simon autem, pontifex constitutus à multitudine, primo sui pontificatus anno populum è servitute Macedonum liberavit, ut non amplius tributa eis penderent. Hanc autem libertatem & immunitatem à tributis nacti sunt post annum septuagesimum & centesimum regni Assyriorum, ex quo Syria potitus est Seleucus cognomine Nicator. Tanta autem ambitione tenebatur populus Simonem honorandi, ut tam in contractibus inter se quam in publicis tabulis scriberent, primo anno Simonis benefactoris Judæorum & ethnarchæ. Sub eo enim magna usi sunt felicitate, hostesque finitimos debellarunt. nam Gazara urbem & Joppen & Jamniam in suam potestatem redegit Simon: expugnataque Hierosolymorum arce, solo eam æquavit, ne *posthac* esset hostibus receptaculum, qua occupata plurimum eis nocerent, ut tunc *experti sunt*. Quo facto optimum visum est & è re sua, ut & montem deprimerent, cui arcem impositam esse contigit, ita ut templum emineret. ad quod populum, in concionem advocatum, hortabatur, ut id facere liceret, malis commemoratis quæ à præsidiariis & à Judæis perfugis passi sunt, porroque passuri essent, si regnum iterum occuparet alienigena, arcemque præsidio teneret. His dictis populo persuasit, ut qui ad utilia illos hortaretur. Atque cunctorum manibus admotis, mon-

Gazara aliasque urbes capit, & arcem Hierosolymitanam diruit. 1 Maccab. c. 13.

ναι κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ Σίμων, πέμψας εἰς [i] Βασκὰ πόλιν, μεταπεμψάμενος τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ. καὶ κηδεύσας μὲν ταῦτα ἐν [k] Μωδεείμ τῇ πατρίδι· πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς [l] ἐποιήσατο. Σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ & τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ & ἀνεξεσμένου. εἰς πολὺ δ' αὐτὸ & πρόπυλον ἀναγαγὼν ὑψος, στὰς αὐτὸ βάλλεται, καὶ στύλους μονολίθους, [m] θαυμαστὸν ἰδεῖν ἔργημα, ἀνίστησι. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς [n] ἑκάστῳ μίαν ᾠκοδόμησεν, εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένους, [o] αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τῷ Ἰωνάθου ταφῆς, καὶ τῷ τῶν μνημείων οἰκοδομίας τοῖς οἰκείοις Σίμωνος, τοσαύτην σπουδὴν οἰδαμεν γενομένην. ἀπέθανε δὲ Ἰωνάθης, [p] ἀρχιερατεύσας [q] ἔτη τέσσαρα, [r] πρεσβὺς δὲ γένους. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν τούτου πλοῦτον ἐν τούτοις ἴσθω.

ς'. Σίμων δὲ, καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει [s] τὸ ὑπὸ Μακεδόσι δουλείας τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους [t] αὐτοῖς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ [v] ἀνείσφορον [x] Ἰουδαίοις μετὰ ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη τῆς [y] Ἀσσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου Σέλευκος [z] ὁ Νικάτωρ ἐπικληθεὶς κατέσχε Συρίαν, ὑπῆρξε· τοσαύτη δ' ἐν τῷ πλήθει [a] περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία, ὥς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν, [b] ἐπὶ τοῦ πρώτου ἔτους γράφειν Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ [d] ἐθνάρχου. εὐτύχησαν γὰρ ἐπ' αὐτοῦ σφόδρα, καὶ τῶν [e] ἐχθρῶν τῶν ἐνοικούντων ἐκράτησαν. καταστρέψατο γὰρ Σίμων [f] Γάζαρά τε πόλιν & Ἰόππην & Ἰάμνειαν· ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις [g] ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτὴν καθεῖλεν, ὡς ἂν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἡ κατειλημμένοις αὐτὴν, καὶ κακῶς ποιεῖν ὡς & τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄμεινον ἐδόκει & συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος, [h] ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἔπραττεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπὲρ αὐτοῦ γίνεσθαι, [i] ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομιμνήσκων, ἃ τε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν καταίσχοι τὴν βασιλείαν ἀλλόφυλος, φρουρᾶς ἐν αὐτῇ καταστᾶσης. [k] ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ἅπαν ταῖς [l] συμφέρουσι. καὶ πάν-

---

i Βασκὰ] Βασκέπολιν, ut supra Δωρόπολιν *Hen.* Βασκαμὰ 1 *Macc.* c. 13. v. 23. *Grotius* putat Βασκαμὰ eandem esse urbem quæ Βασκαθ vocatur *Josue*, c. 15. v. 39. litera emollita ob faciliorem pronunciationem. Verum (inquit *Relandus*) errant qui volunt esse *Botzkath* urbem Judæ. HUDS. 1 Maccab. XIII. 23. Βασκαμᾶ. SPANH.

k Μωδεείμ] Ita ut supra lib. 12. c. 6. §. 1. Μωδεὶν in *Editis*. Μωδαεὶ *Hen.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 3.

l Ἐποιήσαθ.] Ἐποίησεν *Hen.*

m Θαυμαστὸν ἰδεῖν] Ita *Hen.* Θαυμαστόν τε ἰδεῖν χρῆμα· ἀνίστησι in *Editis Aliisque*.

n Ἑκάστῳ μίαν] Sibi etiam meta una reservata. De hisce vide *Sanctium* in *Macc.* pag. 515. &c.

o Αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται.] Sic & *Euseb.* lib. περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων.

p Ἀρχιερατεύσας] Ita *Busb.* & *Hen.* Ἀρχιερατεύων in *Editis Aliisque*.

q Ἔτη τέσσαρα,] Apud *Zonaram*, μὴ τελείων τῆς ἀρχιερωσύνης. HUDS. Scaliger animadvers. in Eusebium pag. 146. legit τέσσαρα καὶ δέκα πρὸς τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τὰ πάντα ιη'. *annum agens Pontificatus* 14, *quum jam* 18 *annos nationi præfuisset*. REL.

r Πρεσβὺς δὲ γένους.] At *Josephus* lib 20. c. *penult.* septem annos pontificatui ejus adsignat. Itaque *Scaliger* (in *Animadvers. Euseb.* p. 134.) mendum loco subesse putans scribit, ἔτη τέσσαρα καὶ δέκα, πρὸς τοῖς ἑπτὰ τὰ πάντα ιη'. probante *Casaubono*. Verum *Fac. Cappellus* (ad A. M. 3857.) malit ἔτη θ'. vel ι'. καὶ μᾶλλον τέσσαρας. Ab utrisque dissentit *Is. Vossius* qui (in *Chronol.* S. c. XII.) legit, ἀρχιερατεύων ἔτη ἑπτὰ, καὶ ἔτι τέσσαρα πρὸς τοῖς δέκα γένους. Videsis *Torniellum* ad A. M. 3912. In *Epiphanii* libris omnibus, quos vidimus, post illa πρὸς τοῖς γένους sequuntur ista, *Et de labore quidem mortis ejus in mutuis documentis, publicisque monumentis* &c. aliquammultis omissis quæ in *Græcis* omnibus exstant.

s Τῆς ὑπὸ ——— τελεῖν.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

t Αὐτοῖς τελεῖν.] Ita cum *Hen.* & *Busb.* αὐτοὺς in *cæteris*.

v Ἀνείσφορον] Τὸ ἀνείσφορον idem quod αὐτοτελές· SPANH.

x Ἰουδαίοις μὲν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη] Eo modo *Hen.* τοῖς Ἰουδαίοις in *reliquis*.

y Ἀσσυρίων βασιλείας,] Σύρων malit *Grotius* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 41. Sed *Assyrios* & *Syros* confundi solere notarunt *Geographi Alii*que. Sic apud *Justinum* ex *Trogo* l. 1. c. 11. *Assyrii*, *qui postea Syri dicti sunt*.

z Ὁ Νικάτωρ] Ὁ Νικάτωρ ut in Nummis. SPANH.

a Περὶ τὸν Σίμωνα φιλοτιμία,] Ita in *Editis Alisique*, πρὸς τὸν Σιμ. *Busb.* & *Hen.*

b Ἐπὶ τοῦ ——— Ἰουδαίων] Ἐπὶ Σίμωνος Ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ ἡγεμόνος Ἰουδαίων 1 Maccab. XIII. 43. SPANH.

c Σίμωνος τοῦ εὐεργέτου Ἰουδαίων] Σίμωνος εὐεργέτου Ἰουδαίων καὶ ἐπάρχου *Busb.* & *Hen.*

d Ἐθνάρχου.] *L. B.* ἐπάρχου.

e Ἐχθρῶν] In marg. MS. *Lugd. Bat.* manus antiqua jubet legere ἐθνῶν. HAV.

f Γάζαρά τε πόλιν] Ita lego cum *Epiphanio*. in *Editis* Γάζαρόν τε π. Verum Γάζαν τ. π. (cum *Cod. Gall.*) ex 1 *Macc.* c. 13. v. 43. 54. rescribi jubet *Grotius*. malim tamen *Maccabæorum* auctorem ex *Josepho* corrigere. præsertim quod in eodem libro (c. 13. v. *ult.*) Γάζαρα habeamus. Hanc urbem Γάδαρα appellat *Strabo*, l. 16. litera sibilante Syrorum more in δ conversa: quod notatum *Cellario* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. Videsis *Relandum* in *Palæstina* S. p. 778. & *Casaubonum* in *Strabonis* locum, l. 16. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

g Ἄκραν,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. § 2. SPANH.

h Ἐφ' ᾧ τὴν ἄκραν εἶναι] Ἐφ' ᾧ in *Cod. Busb.*

i Ὧν τε ——— Ἰουδαίων] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν φρουρῶν καὶ τῶν φυγάδων Ἰουδαίων ὑπομ. in *Editis*.

k Ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος] Ταῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὸ πλῆθος *Busb.*

l Συμφέρουσι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀμφότερα perperam in

πάντες ωεοσβαλόντες καθῆρον τὸ ὄρ☉, ϗ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς [m] ἀπολυόμενοι τ̃ ἔργ, τελσὶν αὐτῷ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφ☉ Ϲ πεδινῷ λειότητα· ϗ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν [n] ἀπάντων τὸ ἱερὸν, τ̃ ἄκρας ϗ τ̃ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν [o] ἀνηρημένων. ϗ τὰ [p] μὲν ὑπὸ Σίμων☉ πραχθέντα τοῦτον εἶχε τ̃ τρόπον.

tem ſuſtulerunt; tribuſque in univerſum annis neque die neque nocte ab opere ceſſando, ad fundum diruerunt & in campi planitiem: adeo ut in poſterum omnia ſupereminēret templum, arce & monte in quo poſita erat in nihilum redactis. Et quæ à Simone quidem geſta ſunt in hunc modum ſe habuerunt.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σίμων, σύμμαχ☉ γνώμεν☉ Ἀντιόχῳ τῷ Εὐσεβεῖ, Τρύφωνι ἐπολέμησε, ϗ μετ' ὀλὺ Κενδεβαίῳ Ἀνιόχ στρατηγῷ· ὡς τε ὁ Σίμων ἀπέθανεν ὑπὸ γαμβρῦ Πτολεμαίου δολοφονηθείς.

CAP. VII.

XII.

Quomodo Simon, inita ſocietate cum Antiocho Pio, bellum geſſit adverſus Tryphonem, & non multo poſt contra Cendebæum Antiochi ducem: utque Simon diem obiit dolo occiſus à genero ſuo Ptolemæo.

ΜΕΤ' ὀλὺ δὲ [q] τ̃ αἰχμαλωσίας Δημητρίου, τ̃ Ἀλεξάνδρ ἱὸν Ἀντίοχον, [r] ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη, Τρύφων διέφθειρεν, ὑπιτροπεύων αὐτοῦ, τέσσαρα [s] βασιλεύσαντ☉ ἔτη. [t] καὶ τ̃ μὲν, [v] ὡς [x] χειρ ζόμεν☉ ἀποθάνῃ, διήγγειλε· τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμεν☉ αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτόν· [y] Δημήτριον μὲν γὰρ ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μιῶν, τ̃ δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀντίοχον, παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν, πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ, τ̃ [z] ἀποστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ, ἐλπίσαντες ὑπερέξειν ἐκ τ̃ Τρύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γνόμεν☉ δὲ τ̃ πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν ὑσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθ☉, καὶ μελέτην ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο· τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, [a] ϗ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς [b] διὰ ταῦτα [c] ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίστη πρὸς Κλεοπάτραν τὴν Δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν Σελευκείᾳ μετ̃ τέκνων ἐγκεκλεισμένην. [d] ἁλωμένην δὲ Ϲ Ἀντίοχον τ̃ Δημητρίου ἀδελφὸν, ὃς ἐπεκαλεῖτο [e] Σωτὴρ, ϗ μηδεμιᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης διὰ Τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν Κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ γάμῳ Ϲ βασιλείᾳ. σκάλλει δὲ τ̃ Ἀντίοχον ὑπὲρ τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτὸν ἀναπειθόντων, ἅμα δὲ ϗ, τὴν πόλιν [f] ἐκδιδόντων τινῶν ἐκ τ̃ Σελευκείας τῷ Τρύφωνι, δείσασα.

β'. Γενόμεν☉ δὲ ἐν τῇ Σελευκείᾳ ὁ Ἀντίοχ☉, ϗ τ̃ ἰσχύ☉ αὐτῷ κατ̃ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τ̃ Τρύφωνα· ϗ κρατήσας [g] αὐτοῦ τῇ μάχῃ, [h] τ̃ ἄνω Συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν Φοινίκην, διώξας ἄχρι παύτης, εἴς τε [i] Δῶραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπλιόρκ συμφυγόντα. πέμπει δὲ ϗ πρὸς Σίμωνα τ̃ τ̃ Ἰουδαίων ἀρχιερέα πρὸς φιλίας Ϲ συμμαχίας πέρας. ὁ δὲ προσδέχετ προθύμως αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ϗ χρήματί τε πολλὰ ϗ τροφὴν τοῖς τὴν Δῶραν πολιορκοῦσι στρατιώ-

Non multo autem poſtquam Demetrius captus eſt, Alexandri filium Antiochum, qui Deus cognominabatur, peremit Tryphon, tutor ejus, quarto ejus imperii anno. Et de eo quidem, quod inter curandum vita exceſſerat, ſermonibus divulgabat; amicos vero ſuos & neceſſarios paſſim ad milites mittebat, promiſſa faciens ſe multum pecuniæ illis largiturum ſi ipſum in regem eligerent: Demetrium quidem à Parthis captum dictitans, fratrem vero ejus Antiochum, ſi potiretur imperio, multa illis mala illaturum eſſe ad defectionem ulciſcendam. Illi, in ſpem adducti fore ut opibus affluerent regno ad Tryphonem delato, *una voce* illum principem crearunt. Tryphon autem, cum penes eum eſſet rerum ſumma, *continuo* ingenii pravitatem prodidit. Nam dum privatus quidem erat populo obſequebatur, & moderationem ſimulabat, his artibus eos pertrahens ad quæcunque volebat: quamprimum vero regnum adeptus eſt, larvam exuebat, & verum præ ſe ferebat Tryphonem. Itaque ex iſtis fiebat, ut hoſtes ipſo potentiores evaſerint. Nam milites, eum odio habentes, ad Cleopatram defecerunt, Demetrii uxorem, quæ tum in Seleuciam cum liberis ſe incluſerat. Cum autem Demetrii frater Antiochus, qui Soter dicebatur, *tota regione* vagaretur, nulla ipſum urbe recipiente metu Tryphonis, mittit ad eum Cleopatra, ad conjugium ſimul & regnum accerſens. Antiochum autem ad hæc invitabat, tum quod amici iſta ei perſuaſerant, tum quod ſibi metuit, cum nonnulli è Seleucienſibus urbem Tryphoni tradere ſtuderent.

2. Poſtquam vero Seleuciam venit Antiochus, eique vires quotidie creſcerent, *inde* profectus eſt Tryphoni bellum illaturus: eumque prælio victum è ſuperiore Syria ejecit in Phœniciam, & eo uſque *illum* perſequutus obſidione cinxit in Dora, quo ſe fuga receperat, præſidio quodam expugnatu difficili. Mittit etiam legatos ad Simonem Judæorum pontificem de amicitia & ſocietate *cum eo ineunda*. Ille vero poſtulatis ejus libenter annuit, atque magnam pecuniæ vim & commeatum, mitten-

Demetrio capto Antiochum Deum perimit Tryphon.

Demetrii milites ad Tryphonem deficiunt.

Poſtea ad Cleopatram, Demetrii uxorem, ſe conferunt.

Antiochus, ad conjugium ſimul & regnum à Cleopatra acerſitus, Tryphoni bellum infert.

Cum Simone amicitiam jungit.

1 *Maccab.* c. 15.

[m] *Editis Aliiſque.* errore orto ex ſimilitudine vocum ἀμφότερα & συμφέοντα in abbreviaturis.

m Ἀπολυόμενοι δ' ἔργ,] Ἀφισάμενοι *Busb.*

n Ἀπάντων τὸ ἱερὸν,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἅπαν in *Editis.*

o Ἀνηρημένων.] Docet margo *L. B.* in altero codice quodam fuiſſe καταπεπωμένων. HAV.

p Μὲν ὑπὸ Σίμων☉] Illud μὲ ex *MSS.*

q Τ̃ς αἰχμαλωσίας] Hîc *Joſephus* diſſentit ab auctore *Maccabæorum*, c. 13. Videſis *Jac. Cappellum* ad A. M. 3860.

r Ὃς καὶ Θεὸς ἐπεκλήθη,] Item in nummis ejus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ. SPANH.

s Βασιλεύσαντ☉] *L. B.* βασιλεύσαντ☉.

t Καὶ τ̃ —— διήγγειλε·] K. τ. μ. ω. χειρ. &c. omittit hæc *Ruſin.* in Verſione. SPANH.

v Ὡς χειρ ζόμεν☉ ἀποθάνῃ, διήγγειλε·] In *Epitome Livii*, c. 55. corruptis medicis, qui, ipſum calculi dolore conſumi ad populum mentiti, dum ſecant, occidunt.

x Χειρ ζόμεν☉ ἀποθάνῃ,] *L. B.* χαιρ ζόμεν☉ ἀποθάνοι.

y Δημήτριον —— γεγονέναι] Conf. ſupr. c. 5. §. 11. SPANH.

z Ἀποστασίας ἀμυνόμενον.] Ἀποστάσεως *Hen.* & *Busb.*

a Καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ἦν.] Καὶ ἀληθὴς *Hen.*

b Διὰ ταῦτα] Διὰ τοῦτο *Hen.*

c Ἐποιεῖτο κρείττονας.] Ἐποιῆ *Hen.* & *Busb.*

d Ἁλωμένην —— βασιλείᾳ.] Antiochus Soter frater Demetrii Cleopatram eandem ducit. vid. inf. c. 10. §. 1. ubi Cleopatra uxor duorum fratrum, primo Demetrii, dein Antiochi Soteris SPANH.

e Σωτὴρ,] *Sc.* paterno cognomento. Etiam paulò infra à religione dicitur *Pius*. Apud *Trogum Pompejum*, in *prologo* lib. 39. & *Euſebium* in *Chronico* dictus reperitur *Sidetes* vel *Sedetes*, ſive à venatione (quæ Syris צידה eſt, & cui ſumme illum deditum fuiſſe tradit *Plutarchus* in *Problematis*) cognomentum illud acceperit, ſive ab urbe *Side*, ex qua ad Tryphonem obſidendum profectum illum fuiſſe ſcribit *Syncellus*. *Uſſerius* ad *A. M.* 3864.

f Ἐκδιδόντων τινῶν] Ita cum *Hen* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διδόντων in *ceteris.*

g Αὐτοῦ τῇ μάχῃ,] Αὐτὸν *Hen.*

h Τ̃ς ἄνω Συρίας] Conf. ἄνωθ. lib. 1. c. 1. §. 4. ſic Συρία κάτω ſupr. lib. 12. c. 3. §. 1. & ἄνω χώρας de Syria ibid. c. 9. §. 1. SPANH.

i Δῶραν] Δῶρας *Hen.* pluraliter, Δωρῶν 1 *Macc.* c. 15. v. 13.

&

tendo ad Antiochum, large ſuppeditavit militibus Doram oppugnantibus, ita ut ad breve tempus inter amicos ejus maxime neceſſarios haberetur. Atqui Tryphon, cum Dora Apamiam fugiſſet, atque in ea obſidione captus eſſet, interfectus eſt, poſtquam tres annos regnaverat.

XIII. *Simon cum filiis adverſus Cendebæum, Antiochi ducem, proficiſcitur. 1 Maccab. c. 16.*

3. Cæterum Antiochus, ex avaritia & indolis pravitate, oblitus eſt eorum quæ Simon ei, cum neceſſitate premeretur, ſubminiſtraverat: copiiſque militaribus Cendebæo amico *ſuo* traditis, eum ad Judæam vaſtandam & Simonem comprehendendum emiſit. At Simon, audita ejus iniquitate, quamvis jam ætate provectior, tamen indignatione commotus quod nihil juſti ab Antiocho fieri experiretur, ſumptoque animo ſupra ætatem, juvenili ferocia copias ad bellum educebat: & filios quidem cum militum pugnaciſſimis præmittit: ipſe vero cum exercitu proceſſit diverſo itinere. Ac multis è ſuis ad anguſtias montium in inſidiis collocatis, nuſquam auſis excidit; ſed, ubique hoſtibus ſuperior reliquum vitæ tempus in pace agebat, inita etiam ab ipſo cum Romanis ſocietate.

XIV. *Ptolemæus Simonem & ejus filios interficit. 1 Maccab. c. 16.*

4. Et quidem octo in univerſum annos in Judæos regnavit: in convivio autem interiit ex inſidiis, ei à genero ſuo Ptolemæo inſtructis. qui, uxore etiam Simonis & duobus filiis comprehenſis & in vincula conjectis, miſit qui tertium quoque interficerent, Joannem *ſcilicet*, cui etiam Hyrcanus nomen erat. Verum adoleſcens cum miſſos venire intellexiſſet, evitato ex illis periculo, ad urbem contendebat, multitudini fidens, quod beneficia à patre ejus acceperit, & Ptolemæum odio habuerit. Nam & Ptolemæum, cum per aliam portam ingredi anniteretur, repulit populus, ut qui Hyrcanum jam receperat.

τας, πέμψας τοὺς Ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτὸν τοῖς ὀλίγον καιρὸν κεκτῆσθαι φίλων. ὁ μὲν γὰρ Τρύφων ἐκ τῆς Δώρας φυγὼν εἰς [k] Ἀπάμειαν, καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη τρία.

γ'. Ὁ δ' Ἀντίοχος, ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην [l] τῶν ἐκ Σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο· καὶ δυνάμιν στρατιωτικὴν [m] Κενδεβαίῳ παραδοὺς τῷ φίλῳ, ὅτε τὴν τῶν Ἰουδαίας πορθήσειν καὶ τὴν Σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστελλε. Σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' Ἀντιόχου παρανομίαν, [n] καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ μὲν δικαίων τῶν περὶ Ἀντίοχον γινομένων τυγχάνειν παρορμηθεὶς, καὶ τὴν ἡλικίας φρόνημα κρεῖττον [o] λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει πολέμου. καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μαχιμωτάτων προεκπέμπει στρατιωτῶν· αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος προῆλθε δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τῶν ὀρῶν [p] τούτων εἰς ἐνέδραν καταστήσας, διαμαρτάνει μὲν ὀλεμιδίας τῶν ἐπιχειρήσεων· κρατήσας δὲ [q] διὰ πάσης τῶν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν.

δ'. [r] Ἦρξε μὲν οὖν [s] ὀκτὼ τὰ πάντα τῶν Ἰουδαίων ἔτη· τελευτᾷ δὲ [t] ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ, Πτολεμαίου δι' ἀμυδρᾶς τινὸς [v] αὐτῷ συνεσταμένου. ὃς, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὅτι Ἰωάννῃ τῷ τρίτῳ, τούτῳ δὲ καὶ Τρκανὸς ἦν ὄνομα, [x] τοὺς ἀφεστεροῦτας. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, ἀφυγὼν τὸν [y] ἐξ αὐτῶν κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ πατρὸς εὐεργεσίας, καὶ διὰ τὸ Πτολεμαίῳ τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀσεβάσαντα δὲ καὶ Πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης ὁ δῆμος [z] ἀπώσατο, τὸν Τρκανὸν ἤδη ποτε δεδεγμένον.

XV. *Hyrcanus pontificatum ſuſcipit, & Ptolemæum è regione ejicit. Antiochus in Hyrcanum exercitum ducit, ac poſtea ſocietatis fœdus cum eo jungit.*

ΚΕΦ. η'.

Τρκανὸς δὲ ἀρχιερωσύνῃ ὑποδέχεται, καὶ Πτολεμαῖον τῆς χώρας ἐκβάλλει. Ἀντίοχος στρατεύεται ἐφ' Τρκανόν, καὶ ἕπεται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται.

Hyrcanus ſit pontifex, & adverſus Ptolemæum expeditionem facit.

ET Ptolemæus quidem in arcem quandam receſſit, ſupra Hierichuntem poſitam, nomine Dagon. At Hyrcanus patrium pontificatum adeptus, cum primum Deum ſacrificiis exoraſſet, fecit adverſus Ptolemæum expeditionem: locoque *quò ſe receperat* oppugnato, aliis quidem rebus ſuperior erat, tantum miſericordia erga matrem & fratres vincebatur. Eos enim Ptolemæus, in murum deductos, in conſpicuo loco cruciabat: & præcipitaturum minabatur, niſi ille ab obſidione deſiſteret. Atque is, putans quantum de ſtudio locum capiendi remitteret, tantum ſe gratiæ chariſſimis lucraturum, ne quid gravius paterentur, ſegnior aliquanto erat ad obſidionem urgendam. Veruntamen mater paſſis manibus eum orabat, ne

Hyrcani matris cruciatus & fortitudo.

Καὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τῶν ὑπὲρ Ιερειχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, [a] Δαγὼν λεγόμενον. [b] ὑπολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνῃ Τρκανὸς, καὶ [c] τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις καθαγισάμενος, ὅτι τὸν Πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε· καὶ προσβαλὼν τῷ [d] χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις πρεῖττων αὐτὸς, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ περὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ Πτολεμαῖος [e] ἀνάγων ὅτι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάτου ἠκίζετο, καὶ καθαπειλῶν οὐκ ἀφιεμένου τὴν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δὲ, ὅσον ἂν ἐνδώῃ τοῦ περὶ τὴν αἵρεσιν καὶ χωρίου σπουδῆς, [f] τοσοῦτο χαριζέσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡγούμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμον. ἡ μέντοι μήτηρ, ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλα-

---

& 25. HUDS. Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἀπάμειαν] Primo *Orthoſiadem* ſive *Orthoſiam*, inde *Apameam* ſe contulit. *Grot.* ad 1 *Macc.* c. 13. v. 27. HUDS. 1 Maccab. xv. 37. Τρύφων ὃ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἤγαγεν εἰς Ορθωσιάδα· in Homil. Cleopatra XII. ſect. 1. p. 701. ἐν Ορθωσίᾳ & Tropoli vicina. Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 2. §. 2. SPANH.

l Τῶν ἐκ Σίμωνος] Τῶν ἐκ Σιμ. *Busb.*

m Κενδεβαίῳ] Κενδεβαίῳ τινὶ Δημοῦς τοῦ φίλου *Hen.* & *Busb.*

n Καὶ πρεσβύτερος] *L. B.* καίτοι πρεσβ.

o Λαβὼν,] Ἀναλαβὼν *Hen.*

p Τούτων εἰς ἐνέδραν] Illud τούτων non agnoſcit *Vet. Interpr.* & commode abeſſe poteſt. ad ὀρῶν refertur à *Gelenio.*

q Διὰ πάσης] *L. B.* ἀπὸ πάσης.

r Ἦρξε μὲν οὖν] Ita *Hen.* ἦρξε μὲ οὐτὼ *Busb.* ἦρξεν οὖν in *Editis.* ἦρξε γ' ὡ τὰ π. *Petitus* in *Animadverſ. ανεκδότοις*, Tom. IV. p. 118.

s Ὀκτὼ τὰ πάντα] Octo annos & circiter tres menſes, poſt mortem Jonathæ, pontificatu functum illum fuiſſe ex *Maccabæa Hiſtoria* colligit *Uſſerius* ad *A. M.* 3869.

t Ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν συμποσίῳ,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

v Αὐτῷ συνεσταμένου.] Επ' αὐτὸν *Busb.* & *Hen.*

x Τοὺς ἀφεστεροῦντας.] Τοὺς αὐτοῦ ἀφεστ. *Hen.* & *Busb.*

y Ἐξ αὐτῶν κίνδυνον] Ita *Baſ. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐξ αὐτοῦ *Gen.*

z Ἀπώσατο,] *L. B.* ἀπεώσατο.

a Δαγὼν —— Τρκανὸς, καὶ] 1 *Macc.* c. 16. v. 15. Δὼκ vel Δῶκον. HUDS. Vid. Arab. Maccabæis additis in Polyglot. Anglicanis c. XX. SPANH.

b Ἀπολαβὼν δὲ τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνην Τρκανὸς,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

c Τὸν Θεὸν πρῶτα θυσίαις καθαγισάμενος,] Sic cum *Busb.* (*Coiſlin. Lugd. Bat.*) & *Hen.* quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *Deum hoſtiis placavit.* τὸν Θεὸν πρώταις θυσίαις καθαγισάμενος in *Editis.* ſi quis malit τῷ Θεῷ πρώτας θυσίας καθαγισάμενος, aut τὸν Θεὸν πρώταις θυσίαις καθαγισάμενος, per me licet.

d Χωρίῳ,] Φρουρίῳ lib. 1. de *Bello Jud.* c. 2.

e Ἀνάγων ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάτου ἠκίζετο,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 1. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τοσοῦτο χαρίζεσθαι] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* τοῦτο in *Editis.*

g Πο-

λακίζεσθαι δ' αὐτὸν, ἀλλὰ [g] πολὺ πλέον ὀργῆς χρώμενον ἐλεῖν ἀπεδώσειν τὸ χωρίον, καὶ τὸν ἐχθρὸν [h] ὑπ' αὐτῷ ποιήσεσθαι τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. [i] ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' αἰκίας εἶναι θανάσιμον, εἰ δίκαιον ὑπόσχοι τις εἰς αὐτὸν ἀσεβημάτων ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸ δ' Ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τῆς μητρὸς, ὁρμή τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν αἵρεσιν καὶ φρονήματος. ἠνίκα γὰρ αὐτὴν τυπτομένην ἴδοι καὶ ἀπαρατιθεμένην, ἐξελύετο, καὶ τὸ ὀφθὲν τοῖς εἰς τὴν μητέρα πραττομένοις συμπαθείας ἥττων [k] ἐγίνετο. ἐλθούσης δ' ἔτους εἰς χρόνον τὸν πολιορκίας ἐνίστη τὸ ἕτος ἐκεῖνο, [l] καθ' ὃ συμβαίνει [m] τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν. [n] καὶ γὰρ ἐπὶ ἔτη τοῦτο ἀσαββατηροῦσιν, ὡς ἐν τῷ ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ Πτολεμαῖος, ὑπὸ τούτης ἀνεθεὶς τῆς αἰτίας καὶ πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς Ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα· καὶ τοῦτο θράσας πρὸς Ζήνωνα Φεύγει, τὸ ἐπικληθέντα Κοτυλᾶν, τυραννεύοντα τῆς [o] Φιλαδελφέων πόλεως.

β'. [p] Ἀντίοχος δὲ, χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ Σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε, [q] τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτὸς, πρώτῳ δὲ τῆς Ὑρκανοῦ ἀρχῆς, [r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῷ καὶ ἐξηκοστῷ καὶ δευτέρῳ· δηώσας δὲ τὴν χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν. καὶ ἐπὶ στρατοπέδοις περιλαβὼν, ἦνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, διά τε τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν [s] ἔνδον πολιορκουμένων, [t] ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. κατὰ δὲ τὸ [v] βόρειον μέρος καὶ πίσχυς, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὑπέδον εἶναι, πύργους ἀναστήσας ἑπτὰ [x] τριωρόφους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα. καὶ προσβολὰς ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ εὖρος καὶ [y] διπλῆν [z] τειχίσας, [a] ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ, πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντιπινοοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις τισὶ προσπέσοιεν τῶν πολεμίων, πολλὰ ἔδρων αὐτούς, [b] αἰσθομένοις δὲ, ἀνεχώρουν [c] ἀκεραῖοι. ἐπεὶ δὲ βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τὴν πολυανθρωπίαν, ἀναλισκομένων τε τῶν ἐπιτηδείων πάχος ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς [d] ἐκ πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ἀποκρίνας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἰσχὺν ἀκμαίαν καὶ μάχιμον τῷ μόνον κατέσχεν. Ἀντίοχος μὲν οὖν τοὺς ἀποκλεισθέντας ἐξελθεῖν ἐκώλυεν· οἱ δὲ, ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ περιαλλόμενοι [e] τῷ λιμῷ, ἀπέ-

sua causa remolleſceret, quin eo majori indignatione commotus operibus inſtaret, ad locum expugnandum & hoſtem in poteſtatem ſuam redigendum, ut ſibi chariſſimos ulciſceretur. Ipſi enim ſuave eſſe cum cruciatibus necari, dummodo pœnas ſcelerum in ipſos editorum luat hoſtis eorum auctor. Hæc dicente matre, Hyrcanus ad munitionem capiendam fortius animabatur. Sed cum primum eam verberari lacerarique videret, *mox* elangueſcebat, vincente miſericordia, ex malis matri illatis orta. Ita durante diutius obſidione, annus ille inſtat, in quo Judæis ociari mos eſt. nam per *ſingulos* annos ſeptenos hoc ipſum obſervant, ſicuti ſeptimo quoque die. Et Ptolemæus, hac de cauſa levatus bello, Hyrcani fratres & matrem interficit: eoque facto ad Zenonem ſe recipit, cognomento Cotylam, Philadelphenſium urbis tyrannum.

Annus ſabbaticus.

Ptolemæus fuga dilabitur ad Zenonem.

2. Antiochus vero, Simonis adverſum ſe facta ægre ferens, Judæam invaſit anno regni ſui quarto, principatus vero Hyrcani primo, Olympiade centeſima ſexageſima ſecunda: vaſtatiſque agris Hyrcanum in urbem ipſam compulit. quam cum ſeptenis caſtris cinxiſſet, principio quidem nihil omnino proficiebat, tum propter murorum firmitatem, tum propter obſeſſorum virtutem, accedente etiam aquæ penuria; qua *tamen* eos liberavit delatus ſub occaſum vergiliarum multus imber. A parte autem muri ſeptentrionali, qua ex parte etiam locus erat planus, excitatis centum turribus trinûm contabulationum, cohortes militares in eis collocavit. Cumque quotidie impreſſionem *in mœnia* feciſſet, atque altam & valde latam foſſam duxiſſet, eamque duplicem, incolas concluſit. Illi vero, multis viis excogitatis, quibus excurſiones facerent, ſicubi hoſtes imparatos offenderent, magnas eis clades inferebant, ſin ſentirent, facile ſe in tutum recipiebant. Hyrcanus vero, poſtquam animadvertit ſuorum multitudinem ſibi detrimento eſſe, propterea quod & neceſſaria *ad victum* ab eis celerius abſumerentur, & veriſimile eſſet nihil à multis manibus quod ſit operæpretium fieri, inutilem turbam ſecrevit & ejecit; quodque roboris erat & ad pugnandum idoneum, id ſolum retinuit. Et quidem Antiochus excluſos prohibet exitu: illi vero, * inter muros oberrantes & fame confe-

XVI. *Antiochus Demetrii frater oppugnat Hieroſolyma.*

cti,

[g] Πολὺ πλέον ὀργῆς] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῇ πλέον ὀργῇ in *Editis.*

[h] Ὑπ' αὐτῷ ποιήσασθαι τιμωρῆσαι] Ὑφ' ἑαυτῷ *Busb.*

[i] Ἡδὺ γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' αἰκίας εἶναι θανάσιμον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[k] Ἐγίνετο.] Ἐγίνετο *Hen.*

[l] Καθ' ὃ συμβαίνει τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν.] Hîc *Joſephum* erroris arguit *Salianus* (ad *An. M.* 3919.) rectèque monet, anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidionem urbium, aut propugnationem, nuſquam in lege Judæis fuiſſe prohibitam. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annùm revera fuiſſe Sabbaticum, non tamen poſt, ſed quatuor menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe. *Uſſerius* ad *A. M.* 3869. Verum hoc tantum voluiſſe videatur, obſidionem eſſe ſolutam propter annum Sabbaticum, ne commeatus exercitui deëſſet, ob incultos agros. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. SPANH.

[m] Τοῖς Ἰουδαίοις ἀργεῖν.] Τοῖς Ἰουδαίοις *Hen.* & *Busb.*

[n] Καὶ ——— ἡμέραις.] Hoc de ſoluta obſidione annô Sabbaticô refellit è 1 Maccab. c. xv. 10. Petav. de D. Temp. lib. 11. p. 154. SPANH.

[o] Φιλαδελφίων] Φιλαδελφιωτῶν infra lib. 20. c. 1. §. 1. SPANH.

[p] Ἀντίοχος ——— ἔπαθεν] In Arabicis additis Maccabæorum libris in Polyglot. Anglic. c. xxi. & *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. §. 4. ἐπολιόρκει τὸν Ὑρκανὸν στρατοπεδεύσας τοῖς Ἱεροσολύμοις· SPANH.

[q] Τετάρτῳ μὲν ἔτει] Anno Antiochi quarto deſinente (inquit *Uſſerius*) Hyrcani primo inuente.

[r] Ὀλυμπιάδος ἑκατοστῷ καὶ ἑξηκοστῷ καὶ δευτέρῳ·] Ita in *Editis Aliiſque.* Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* Certe hîc (inquit *Scalig.* in *Animad.* ad *Euſeb.* p. 134, 135.) dormitabat *Joſephus.* nam mendum in codice non eſſe ex *Epiphanio* colligimus. itaque mendum eſt in Olympiade, ſi non in annis Sidetæ & Hyrcani. Ὀλυμπιάδος ρ'. καὶ ξα'. τῷ β'. *Jac. Cappellus* ad *A. M.* 3865. Ὀλυμπιάδος ρ'. καὶ ξ. καὶ α β. olim ſcriptum fuiſſe exiſtimat *S. Petitus*, (in *Eclog. Chron.* p. 23.) id eſt, Olymp. centeſimæ ſexageſimæ primæ β'. ἔτει, *ſcilicet* anno ſecundo. imperitos autem librarios in errorem induxit repetitus digitalis numerus, quare τὸ α. expunxerunt. Ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξα' ἔτει β. etiam ſcribendum contendit *Iſ. Voſſius* in *Chron. S.* c. 12. p. 154.

[s] Ἔνδον πολιορκουμένων,] Ita etiam legiſſe & diſtinxiſſe videtur *Epiphan.* ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοὺς ἀπ. in *Editis.* ἐμπολιορκουμένων. ἔτι γε μὴν ἀπορίαν, αὐτοὺς *Hen.* Quod ſi mavis, verte. *Adde quod aquæ penuria eos liberavit* &c. ἀπορίαν, ἀφ' ἧς εὐδίας αὐτοὺς ἀπέλυσεν &c. *Busb.* καὶ ὕδατος ἀφθονίαν, ἐξ ἐπομβρίας ἀφῆκε συμβᾶσαν *Zonar.* HUDS. Ità reſtitui ex *Lugd. Bat.* pro ἐμπολιορκουμένων, quod alii omnes habent. HAV.

[t] Ἔτι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν,] Ita etiam *Lugd. Bat.* & vertì poteſt: *quantum enim ad aquæ penuriam, eam exemit iis* &c. Dubium vero eſt, utrum iſta aquæ penuria obſeſſi, an obſidentes (ut ego puto) preſſi fuerint. HAV.

[v] Βόρειον μὲν μέρος καὶ τείχους,] Sic *MSS.* & *Zonaras.* βόρειον perperam in *Editis.*

[x] Τριωρόφους,] Ita *MSS. Al.* τριοφόρους. *Gen.* τριωφόρους. HUDS. F. τριωρόφους· ſic τριώροφα LXX. Gen. vi. *Heſych.* τριώροφα τείχη· *Ruſinus* verò hic turres &c. numero centum tres, rectè quoque &c. Editio *Baſil.* quam poſtea inſpexi itidem, ut emendarem, τριωφόρους. SPANH.

[y] Διπλῆν] Διὰ πλείονων ſolus *Hen.*

[z] Τετείχισε,] Θέρμῳ *Hen.* & *Busb.*

[a] Ἀπετείχισε τοὺς ἐνοικοῦντας.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἀπετύχησε in *Editis.*

[b] Αἰσθομένοις δέ,] Ita ſcribendum eſſe exiſtimo. αἰσθομένους in *libris omnibus* quod ferri nequit, niſi ſuppleatur καταλαβόντες, aut ſimile verbum. HUDS. Forte αἰσθομένων COCC.

[c] Ἐυχερῶς.] Ἐυμαρῶς *Hen.* & *Vet. Int.*

[d] Ἐκ πολυχειρίας,] Forte ἐν πολιορκίᾳ. COCC.

* *Inter muros oberrantes & fame confecti,*] *Al.* circa pomœria.

[e] Τῷ λιμῷ,] Τοῖς βασάνοις *Hen.* & *Vet. Int.*

cti, miserabiliter perierunt. Sed ubi umbraculorum festum instaret, qui erant in urbe, eos, miseratione commoti, rursum intro receperunt. Cumque Hyrcanus misisset ad Antiochum & petiisset inducias in septem dies propter festum, ille, pietati in Deum cedens, eas pacisciturr, ac præterea magnificum sacrificium intromisit, tauros auratis cornibus, &, cum omni genere aromatum, pocula aurea & argentea. Et quidem sacrificium à ferentibus acceperunt qui ad portas erant, & in templum adduxerunt. Antiochus vero exercitum convivio excipiebat, multum dissimilis Antiocho Epiphani, qui capta urbe sues super altari mactabat, & jure carnium earum ædem aspergebat, violatis Judæorum legibus patriaque eorum pietate: quibus rebus fiebat, ut gens illa in bellum exarserit & nunquam in gratiam cum eo redierit. Hunc autem Antiochum propter singularem ejus religionem omnes Pium nuncuparunt.

Antiochi pietas: ex qua cognomen adeptus est.

Antiochi Epiphanis flagitia.

3. Quamobrem Hyrcanus, ejus æquitate approbata, cognitoque ejus erga Deum studio, legatos misit ad eum, petitum ut ipsis concederet ex patriis legibus & institutis vivere. Atque ille, cum repudiasset eorum consilium qui gentem utpote nullam cum aliis vitæ consuetudinem habentem, delendam suadebant, hac de re non deliberabat: sed illud sibi persuadens ut ex pietate omnia faceret, legatis respondit, ut obsessi arma traderent, & sibi Joppes reliquarumque urbium, circa Judæam, vectigalia penderent, ac præterea præsidium acciperent, atque hac conditione bello liberarentur. Atque illi quidem in cætera consentiebant, præsidium vero non admittebant, propter insociabilitatem suam, ut qui cum aliis vitæ commercium non haberent. Verum pro præsidio obsides dabant, atque argenti talenta quingenta, quorum trecenta in præsentia dederunt, etiam cum Antiocho regi placuisset obsides accipere, quos inter erat & Hyrcani frater. Atqui vero *murorum urbis pinnas dejecit. Et his quidem factis, Antiochus soluta obsidione discessit.

Hyrcanus immunitatem petit ab Antiocho Pio.

Antiochus, acceptis obsidibus & talentis ccc. init cum Hyrcano societatem.

4. Hyrcanus vero aperto sepulchro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit: & his opibus fretus Judæorum primus cœpit externum militem alere. Iniit & cum Antiocho amicitiam & societatem: eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde & † magnifice subministravit. Cumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ista narrans. "At Antiochus, erecto trophæo ad Lycum fluvium, "cum Indatem Parthorum ducem superasset, illic "per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, "quod forte inciderat patrium quoddam festum, "in quo Judæis non licebat iter facere." Et hæc quidem dicendo non falsus habetur. nam instabat Pentecoste post Sabbatum: atque nobis non licet

Hyrcanus aperit sepulchrum Davidis.

Comitatur Antiochum in expeditione contra Parthos. Nicolaus Damascenus.

θνησκον οἰκτρῶς. [f] Ἐπισάσης γε μὴν τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεξάντες αὐτὸν οἱ ἐντὸς, πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Υρκανοῦ πρὸς Ἀντίοχον, καὶ σπονδὰς ἡμερῶν ἑπτὰ διὰ τὴν ἑορτὴν αἰτιώσαντος γενέσθαι, [g] τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων ἀπένδετο, καὶ πρόσοδον θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ, ταύρους [h] χρυσοκέρωτας, [i] καὶ μυρίων παντοίων ἀρωμάτων, σκεύη χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι παρὰ τῶν κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες, ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερόν. Ἀντίοχος δὲ τὴν στρατιὰν εἰσία, πολεῖσαν Ἀντίοχε τοῦ Ἐπιφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ὗς μὲν κατέθυεν ἐπὶ τὸ βωμὸν, τὰ νεὼν δὲ τῷ ζεμῷ τούτων ἐβεβήλωσε, συγχέας τὰ Ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν εὐσέβειαν· ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μέντοι τὰ Ἀντίοχον δι' ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας Εὐσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν.

γ'. Ἀποδεξάμενος δὲ αὐτὸ τὴν ἐπιείκειαν Υρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν πρὸς τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν τὰ πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δὲ, ἀπωσάμενος [k] τὴν συμβουλὴν τῶν [l] ὠμότητα νοούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος διὰ τὴν πρὸς [m] ἄλλους αὐτῶν τῆς Ἰουδαίας ἀμιξίαν, οὐκ ἐφρόντιζε· [n] πυθόμενος δὲ κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν, τοῖς πρεσβυτὰς ἀπεκρίναντο, ἀφιέναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς [o] πολιορκουμένους, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν Ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων [p] πόλεων, τῶν πέραν τῆς Ἰουδαίας, φρουρὰν τε δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπολλάττεσθαι τὸν πόλεμον. οἱ δὲ πάλαι μὲν [q] ὑπέμενον, τὴν δὲ φρουρὰν οὐκ ὡμολόγουν, διὰ τὴν ἀμιξίαν [r] οὐκ ἐθικνούμενοι πρὸς ἄλλους. ἀντὶ μέντοι τῆς φρουρᾶς ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ πάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· ὧν ὀλίγῳ τὰ τριακόσια, καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου [s] Ἀντίοχος δὲ βασιλέως, ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Υρκανοῦ ἀδελφός. καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στέφανον τῆς πόλεως. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν Ἀντίοχος, τὴν πολιορκίαν λύσας, ἀνεχώρησεν.

δ'. Υρκανὸς δὲ [t] τὰ Δαυίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πολὺ τῶν τὰς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλε, τρισχίλια μὲν [v] ἀργυρίου πάλαντα ἐξενήνεικεν. ὁρμώμενος δὲ [x] ὑπὸ τούτων [y] πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο· γίνεται δ' αὐτῷ καὶ τοῖς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατιὰν συνεξώρμησεν Υρκανός. μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, ἄνδρες ἱστορῶν. "τροπαῖον δὲ στήσας Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικήσας [z] Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο· δεηθέντος Υρκανοῦ τοῦ "Ἰουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν." καὶ ταῦτα μὲν ὁ ψευδὴς λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ Πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ Σάββατον· [a] οὐκ ἔστιν

[f] Ἐπισάσης —— εἰσεδέξαντο.] Eadem *in Arab.* SPANH.

[g] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων ἀπένδετο,] Τῇ πρὸς τὸ θεῖον αἰδοῖ εἴκων, ἔφη ἀπένδεσθαι, καὶ π. *Busb.* Ut & Margo *Lugd. Bat.*

[h] Χρυσοκέρωτας,] Mos boum mactandorum cornua deauranti ex Poëtis & Historicis notus.

[i] Καὶ, μετὰ παντοίων ἀρωμάτων,] Καὶ μετὰ π. *Hen.* & *Vet. Interpr.*

[k] Τὴν συμβουλὴν] Τὴν ἐπιβουλὴν *Hen. pessimum consilium* in versione *Epiphanii.*

[l] Παρανόντων] Προαιρούντων *Hen.* Hac de re videsis *Diodorum Siculum* in *Excerptis* (apud *Photium*) ex libro XXXIV.

[m] Ἄλλους αὐτῶν] Ita, ut mox infra hac §. è Cod. *Busb.* legere placuit.

[n] Πυθόμενος] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* πυθόμενοι in *Editis Aliisque.*

[o] Πολιορκουμένους,] Vocem λέγων post πολιορκουμένους adjicit *Busb.*

[p] Πόλεων, τῶν πέραν] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πόλεων, πλὴν τῶν Ἰουδ. in *Editis Aliisque.* ἄτερ τῶν Ἰουδαίας *Zonar.*

[q] Ὑπέμενον,] Iterum cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* ὑπέμειναν in *Editis.*

[r] Οὐκ ἐθικνούμενοι πρὸς ἄλλους.] Ἐπιμιγνύμενοι *Busb.* & *Hen.*

[s] Ἀντίοχος δὲ βασιλέως,] Ἀντιόχου insertum dedimus ex *Hen.* & *Vet. Interp.*

* *Murorum urbis pinnas dejecit.*] *Al.* loricam urbis.

[t] Τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας;] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

[v] Ἀργυρίου πάλαντα ἐξενήνεικεν·] Sic *Hen. Busb. Vat. Epiphan.* & *Zonar.* ἀργυρίου deest *Editis.*

[x] Ὑπὸ τούτων] Ἐπὶ τούτων solus *Hen.* HUDS. Forte ἀπὸ τούτων. COCC.

[y] Πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 2. §. 5. SPANH.

† *Magnifice subministravit.*] *Al.* cupide.

[z] Ἰνδάτην] In Chronico Eusebii est Σίνδαν τινα στρατηγὸν p. 71. REL.

[a] Οὐκ ἔστιν ἡμῖν] Οὐκ ἔξεστι δ' ἡμῖν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

ἢ ἡμῖν ἅτε ἐν τοῖς [b] Σάββασιν ἅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὀδεύῃν. [c] συμβαλὼν δὲ Αντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ, πολλῷ τε [d] τ στρατιᾶς ἀπέβαλε, καὶ αὐτὸς [e] ἀπόλλυ). τῷ δὲ τ Σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ Δημήτριος, Ἀρσάκης αὐτὸν ἐκ τ αἰχμαλωσίας ἀπολύσας, καθ' ὃν χρόνον Αντίοχος εἰς τὴν [f] Παρθυαίαν ἐνέβαλεν, ὡς κ πρότερον [g] ἐν ἄλλοις δεδήλω).

aut Sabbato aut festo *patrio* iter susciperet. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est. *Antiochus in prælio cadit.*

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς μ τ Αντίοχ θάνατον Υρκανὸς στρατεύεται ἐπὶ Συρίαν, καὶ φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ρωμαίους. περὶ τ τελευτῆς Δημητρίου βασιλέως C Αλεξάνδρου.

CAP. IX.

Quomodo, post Antiochi mortem, Hyrcanus expeditionem facit in Syriam, & amicitiam init cum Romanis. De obitu Demetrii regis & Alexandri.

XVII.

Υρκανὸς δὲ, ἀκούσας τ Αντίοχ θάνατον, ὡς ἐπὶ τὰς ἐν Συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς [h] ἀῤῥήτους, ὅπερ ἦν, ἐρήμους τ μαχίμων C ῥώμης ὑπαμένων. [i] Μήδαβαν μὲν οὖν, πολλὰ τ στρατιᾶς αὐτῷ παλαιπωρήσεσιν, ἕκτῳ μηνὶ εἷλεν· ἔπειτα καὶ [k] Σαμεχὼν, καὶ τὰ πλησίον [l] αὐτῆς αἱρεῖ, Σίκιμά τε πρὸς τούτοις C Γαριζεῖν, τό τε Χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὤκει τ εἰκοδομημένα τῷ ἐν Ιεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν Αλέξανδρος ἐπιτρέψας οἰκοδομῆσαι Σαναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ, ἀφ' τ γαμβρὸν [m] Μανασσῆ τ Ιάδδου τ δ' ἀρχιερέως ἀδελφὸν, [n] ὡς C [o] πρότερον δεδήλωκαμεν. σωιέδη δὲ τ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μ ἔτη διακόσια. Υρκανὸς δὲ καὶ τ Ιδουμαίας αἱρεῖ πόλεις [p] Αδωρα, καὶ [q] Μάρισαν· καὶ, ἁπαντας τοὺς Ιδουμαίους ὑπηκόους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ, εἰ [r] περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα C τοῖς [s] Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δὲ πόθῳ τ πατρίδος γῆς C [t] τὴν περιτομὴν καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν ὑπέμειναν τοῖς αὐτοῖς Ιουδαίοις ποιήσασθαι. [v] κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὥστε εἶναι τὸ λοιπὸν Ιουδαίους.

Hyrcani expeditio in Syriam.

CÆterum Hyrcanus, audita Antiochi morte, confestim in urbes Syriæ expeditionem suscipit: ratus (id quod erat) inventurum vacuas à propugnatoribus & defensoribus. Et quidem Medabam magno cum exercitus sui labore sexto *demum* mense cepit: deinde Samegam & finitima loca capit; itemque Sicima & Garizim, Chuthæorumque gentem, quæ templum accolebat Hierosolymitani simile, quod Alexander permisit Sanaballetæ duci ædificare, in gratiam generi ipsius Manassis, qui frater erat Jaddi pontificis, ut jam ante memoravimus. Contigit autem hoc templum vastari, postquam ducentos duravit annos. Hyrcanus etiam Idumææ urbes capit, Adora & Marissam: subactisque omnibus Idumæis, permisit in regione *sua* manere, si pudenda circumcidere, Judæisque legibus uti vellent. Illi vero patriæ *suæ* amore tum circumcisionem admiserunt, tum vitam in cæteris similiter ac Judæi agere sustinuerunt. Atque eo tempore ipsis contigit, ut deinceps Judæi essent. *Templum Garizitanum deletum.* *Idumæi fiunt Judæi.*

β'. Υρκανὸς ἦν ὁ ἀρχιερεὺς, ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς Ρωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος, δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ. "ΦΑΝΙΟΣ ΜΑΡΚΟΥ "ΤΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ [x] εἰ- "δῶν Φεβρουαρίων ἐν [y] Κομιτίῳ, παρόντος Λευκίου [z] Μαν- "νίου Λευκίου υἱοῦ [a] Μεντινᾶ, καὶ Γαΐου Σεμπρωνίου [b] Γαΐου υἱοῦ "Φαλερνᾶ, περὶ ὧν ἐπρέσβευσε Σίμων Δοσιθέου, καὶ Απολλώ- "νιος Αλεξάνδρου, καὶ Διόδωρος Ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ "καὶ ἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ Ιουδαίων, οἱ C διελέ- "χθησαν περὶ φιλίας τ ὑπαρχόντος τούτοις C συμμαχίας "πρὸς Ρωμαίους, καὶ τ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τι λόπωσι "καὶ λιμένες, καὶ [c] Γάζαρα C [d] πηγαὶ, καὶ ὅσας πόλεις αὐτῶν "ἄλλας C [e] χώρας πολεμῶν [f] ἔλαβεν Αντίοχος πρό τε τ

aut Sabbato aut festo *patrio* iter susciperet. Antiochus autem, commisso prælio cum Arsace Partho, & magnam exercitus sui partem amisit, & ipse mortuus est. Ei vero in regnum Syriæ successit ejus frater Demetrius, per Arsacem liberatus à captivitate, quo tempore Antiochus in Parthorum regionem impressionem fecerat, ut alibi jam ante dictum est.

β'. Hyrcanus autem summus sacerdos, amicitiam volens cum Romanis *olim factam* renovare, mittit ad eos legationem. Et Senatus, acceptis quas dederat literis, amicitiam cum eo pacisci tur in hunc modum: "FANIUS MARCI FILIUS PRÆ- "TOR Senatum convocavit ante diem octavum "Iduum Februarii in Comitio, præsente Lucio "Manlio Lucii filio Mentina, & Cajo Sempro- "nio Caji filio Falerna, propter eas res quas *Ju-* "*dæorum* legati retulerunt, Simon Dositheï *filius*, "atque Apollonius Alexandri, & Diodorus Jaso- "nis, viri honesti & boni, missi à populo Judæo- "rum, qui etiam egerunt de amicitia & societate "quæ eis cum Romanis intercedit, & de publicis "negotiis, ut Joppe & portus, & Gazara & fon- "tes, & quascunque alias eorum urbes & loca bel- "lo *Romanorum senatusconsultum pro Judæis.*

b Σάββασιν] *L. B.* Σαββάτοις.

c Συμβαλὼν δὲ Αντίοχος Ἀρσάκῃ τῷ Πάρθῳ,] Conf. supr. c. 5. §. 11. SPANH.

d Τ στρατιᾶς] *L. B.* στρατιὰν.

e Ἀπόλλυ).] Ἀπώλετο *Busb.* & forsan *Epiph.* Videsis *Usserium* ad *A. M.* 3874.

f Παρθυαίαν] Παρθιλωὶὸ *Busb.* Παρθυήνην (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐν ἄλλοις δεδήλω).] Supr. c. 5. §. 11.

h Ἀῤῥήτους,] Ita *Hen.* ἀῤῥήτων in *cæteris*.

i Μήδαβαν] Μηδαβὰ *Hen.* Vide supr. c. 1. §. 2. & 4. HUDS. Conf. *alsq.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

k Σαμεχὼν,] Σαμαίαν l. 1. de *Bello Judaïco* c. 2. Σαμογὼν *Hen.* (*L. B.*) & *Epiphan.* HUDS. Pro Σαμεγὼν *alsq.* lib. 1. c. 2. §. 6. Σαμαίαν. SPANH.

l Αὐτῆς αἱρεῖ,] Εὐθὺς αἱρεῖ *Vat.*

m Μανασσῆ τ Ιάδδου] Ita *Hen.* Μανασσῆ in *aliis*.

n Ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν.] Vid. lib. XI. c. 8. §. 2. & 4. SPANH.

o Πρότερον δεδηλώκαμεν.] *Sc.* lib. XI. c. 8 §. 4.

p Αδωρα, καὶ Μάρισαν.] In *Epiphanii* libris *Abora*, aut *Aboracum*. Vide *Annot.* ad super. c. 6. §. 4. HUDS. Conf. *alsq.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

q Μάρισαν.] Μάρητον *Hen.* HUDS. Conf. *alsq.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

r Περιτέμνοιντο τε τὰ αἰδοῖα] Περιτέμνοιντο *Busb.* & *Hen.* Hac de re videsis *Ammonium* in libello de *Differ. Verb.* v. Ιδουμαῖοι. *Montacutium* in *Originibus*, p. 56. *Seldenum* lib. 2. de *Synedriis*, p. 96. *Eundemque* de *Jure Nat. & Gent.* p. 151. *Hilperum* de *Præadamitis*, p. 105. & *Usserium* ad A. M. 3875.

s Ιουδαίοις νόμοις χρῆσθαι] Ιουδαίων νομίμοις *Hen.* & *Busb.*

t Τὴν περιτομὴν] Idumæi tum circumcisi, ac inter Judæos relati. Hinc una cum iisdem Judæis accedunt ad Pentecosten. seq. lib. 15. c. 7. §. 9. & lib. 17. c. 12. §. 2. vid. & *alsq.* lib. 2. c. 3. §. 1. SPANH.

v Κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν,] Κἀκείνοις αὐτοῖς χρόνοις ἦρχεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

x Εἰδῶν Φεβρουαρίων] Ἰδῶν Φεβρουαρίου *Hen.*

y Κομιτίῳ,] Ita rescripsi cum *Brissonio*. ἐν κομιτίῳ in libris omnibus, literis ιτ in π coalescentibus. *in campo* etiam vertit *Epiphanius*. Sed ubi lectum, aut cui unquam fando auditum, Senatum in campo habitum? Plura vide in *lib.* 2. de *Formulis*, p. 238. *Edit. Francof.*

z Μανίου Λευκίου] Μανίου υἱοῦ M. *Hen.*

a Μεντινᾶ,] Μεντινᾶ & mox Φαλερνᾶ malit *Pighius*, in *Annal. Rom.* lib. 13. p. 39.

b Γαΐου υἱοῦ Φαλερνᾶ,] Πενταίου υἱοῦ *Hen. Vat.* & *Gall. L. B.* Πιντωίου & in Marg. πεντέα.

c Γάζαρα] Γάζωρα *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* libris *Abora*. Vide *Annot.* ad cap. sup. 6. §. 6

d Πηγαὶ,] Conf. supr. lib. 8. c. 8. §. 4. SPANH.

e Χώρας πολεμῶν] Χωρία *Hen.* In *Epiphanii* versione *villas*.

f Ἔλαβεν Αντίοχος] Vox ἔλαβεν deest *Hen.* qui mox legit, δόγμα ἀφείλετο ταῦτα διαπαταβλῶν.

"lo cepit Antiochus citra Senatus decretum, hæc "eis reddantur, neve regiis militibus liceat per i- "pſorum aut ſubditorum fines iter facere. Item, "ut quæ per id bellum ab Antiocho attentata "ſunt præter Senatus ſententiam, irrita fiant: ut- "que miſſis legatis curent eis reddenda quæ per "Antiochum ablata ſunt, & regionem æſtiment, "quæ ab eo bello vaſtata eſt· utque eis ad reges "& liberos populos dentur literæ ad redeundum "tuto domum. Igitur de his rebus decreta ſunt "hæc, renovari amicitiam & ſocietatem cum viris "bonis, & à bono amicoque populo miſſis." De literis autem *allatis* reſponderunt ſe deliberaturos eſſe, cum Senatui per ſua negotia vacaverit; operamque daturos ut in poſterum nulla ejuſmodi afficiantur injuria; mandatumque eſſe prætori Fanio, ut eis pecuniam ſuppeditet ex ærario ad domum reditionem. Et quidem Fanius *prætor* ita Judæorum legatos dimiſit, data eis pecunia ex ærario, necnon ſenatuſconſulto ad eos, qui deducere & tutum iter domum uſque eis præſtare deberent.

Demetrius rex militibus inviſus.

3. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus hic erat. Demetrius autem rex, Hyrcano bellum inferre cupiens, tempus & opportunitatem non habuit, quod tum Syris eſſet tum militibus inviſus. nam improbus *admodum* erat. Cumque illi miſiſſent ad Ptolemæum, cui Phyſcon cognomen erat, legatos, *petitum* ut ſibi daret aliquem de Seleuci genere, qui regnum acciperet, & Ptolemæus miſiſſet Alexandrum cognomine Zebinam cum exercitu, & pugna cum Demetrio iniretur, ille quidem prælio victus ad Cleopatram uxorem confugit Ptolemaïdem; atque ab uxore non admiſſus, inde Tyrum profectus capitur, multaque paſſus ab oſoribus ſuis diem ſupremum obiit: Alexander vero, regnum adeptus, amicitiam init cum Hyrcano pontifice; deinde bello petitus à Demetrii filio Antiocho, cui Grypus cognomen erat, acie debellatus occubuit.

Alexander Zebinæus Demetrium vincit, & regnum adipiſcitur.

"συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς πρα- "πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῇ διὰ τῆς χώρας [g] τῆς αὐτῶν "καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι, καὶ ὅπως τὰ κατ' τὸν πόλεμον "ἐκεῖνον [h] ψηλαφηθέντα ὑπ' Ἀντιόχου πρὸς τὸ τῆς συγκλή- "του δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πεμψάντες "ἀποδοθῆναί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' Ἀντιόχου ἀφαιρε- "θέντα, καὶ τὴν χώραν ἀβλαβῆ σῶσαι), τῷ ἐν τῷ πολέμῳ "διεφθαρμένῳ, ὅπως τε αὐτοῖς πρός τε βασιλέας καὶ δήμους "ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τῆς εἰς οἶκον "ἐπανόδου. ἐδόξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φι- "λίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ τοῦ δήμου "πεμφθέντας ἀγαθῆ καὶ φίλου." [i] περὶ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο [k] βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος διαχοληθῇ, ἀσχολίαν τε καὶ λοιπὸν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτον γνώσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸ στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανέλθοιεν. Φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ἀποπέμπει τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς [l] διαπέμψοντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἴκαδε παρουσίαν.

γ'. Τὰ μὲν οὖν [m] περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. Δημήτριος δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸν εὐλόγου ἀφορμὴν, τόν τε Σύρων καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμψάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ Σελεύκου γένους προδῷ αὐτοῖς ἀποληψόμενον τὴν βασιλείαν, ἔστι δὲ Πτολεμαῖος πεμψαντος Ἀλέξανδρον [n] μετὰ στρατοῦ τὸν [o] Ζεβινᾶν ἐπιλεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸν Δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τὸν γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς Τύρον ἀπελθὼν ἁλίσκεται, [p] καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν· Ἀλέξανδρος δὲ, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. [q] ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ Δημητρίου τοῦ Γρυπὸν ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ [r] διεφθάρη.

CAP. X.

ΚΕΦ. ι'.

Quomodo Hyrcanus, duobus fratribus Antiocho Grypo & Antiocho Cyziceno pro regno bellum gerentibus, Samariam captam penitus delevit: utque Hyrcanus, à Phariſæis avulſus, in Sadducæorum ſententiam conceſſit.

Ὡς, δύο ἀδελφῶν, Ἀντιόχου Γρυποῦ καὶ Ἀντιόχου Κυζικηνοῦ, περὶ τῆς βασιλείας μαχομένων, Ὑρκανὸς τὴν Σαμάρειαν ἑλὼν πᾶσαν ἠφάνιζε· καὶ ὡς Ὑρκανὸς τῇ τῶν Σαδδουκαίων προσετέθη μοίρᾳ, τῶν Φαρισαίων ἀποῤῥαγείς.

Duobus Antiochis inter ſe diſſidentibus, pace fruitur Hyrcanus, & opibus augetur.

CÆterum Antiochus, regno Syriæ potitus, in Judæam exercitum ducere reformidabat, audito ſuum ex matre fratrem (cui & ipſi Antiocho nomen erat) contra ſe apud Cyzicum habere delectum. Itaque intra fines ſuos ſe continens, ſtatuit in fratris ſui incurſum ſemet præparare, qui Cyzicenus à Cyzico urbe, in qua nutritus eſſet, cognominatus eſt. patre autem erat Antiocho Sotere, qui in Parthis occubuit: eratque is frater

Παραλαβὼν δὲ τὴν τῆς Συρίας βασιλείαν [s] Ἀντίοχος, ἐπὶ μὲν τὴν Ἰουδαίαν στρατιὰν ἐλαύνειν [t] ἀκόων [v] τὸν ὁμομήτριον, Ἀντίοχον δὲ κἀκεῖνον ἐκάλεῖτο, δυώδεκα ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Κυζίκου συλλέγων. μένων δὲ ἐν χώρᾳ, ἔγνω ἀσκιάζειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἔφοδον τοῦ ἀδελφοῦ, [x] ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ τραφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. πατρὸς δ' ἦν [y] Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν Πάρθοις ἀπέθανεν· [z] ἦν δὲ ἀδελφὸς ἐκ

[g] Τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων] Τῆς αὐτῶν ὑπηκόων ὄντων *Hen.* quo modo forſan & *Epiphanius*, qui vertit, *per terram eorum cum ſubjecti ſint, tranſeant.*

[h] Ψηλαφηθέντα] Ψηφισθέντα *Hen.* HUDS. LXX. *Gen.* xxvii. 12. ψηλαφήσω & *Exod.* x. v. 21. ψηλαφητὸν· SPANH.

[i] Περὶ μέντοι γραμμάτων,] Περὶ μέντοι τῶν γραμμάτων *Hen.*

[k] Βουλεύσεσθαι,] Ita *Hen.* βουλεύσασθαι in *cæteris.*

[l] Διαπέμψοντας,] Sic *Hen.* Ἀποπέμψαντας in *reliquis.*

[m] Περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα] Immo ab eo tempore Hyrcanum Regem etiam appellatum tradit Arabic. Append. Maccab. c. xxii. SPANH.

[n] Μετὰ στρατοῦ] Μετὰ στρατιᾶς *Busb.* & *Hen.*

[o] Ζεβινᾶν] Infra c. 10. §. 1. dicitur Ἀλέξανδρος ὁ Ζεβινᾶς. Ζαβινᾶ apud *Diodorum Sic.* in *Excerptis* ex libro xxxiv. Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3877. HUDS. Alexander Ζεβινᾶς Diod. Exc. Peiresk. p. 378. inf. c. 10. §. 1. Ζεβινάιος. SPANH.

[p] Καὶ πολλὰ παθὼν] Aliter *Juſtinus* l. 39. c. 2. & *Porphyrius* in *Græcis Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3882. & ex eo *Pagi* in *Apparatu* ad *Crit. Baron* p. 9.

[q] Ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ] Ἔφθη δὲ πολ. αὐτῷ Δημ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

[r] Διαφθείρεται] *Al.* ἐπιδιαφθείρεται.

[s] Ἀντίοχος,] Ὁ Ἀντίοχος *Hen.* & *Busb.*

[t] Ἀκόων ——— συλλέγων.] Antiochus Cyzicenus ejus frater Antiochi Soteris filius ſeu Euſebii item ſupr. c. 5. §. 11. ἀπώνυμος dictus *alias.* lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[v] Τὸν ὁμομήτριον,] Τὸν deëſt *Hen.*

[x] Ὃς Κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη,] Conf. *alias.* lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

[y] Ἀντιόχου τοῦ Σωτῆρος ἐπικληθέντος,] Conf. ſupr. c. 5. §. 11. SPANH.

[z] Οὗτος ἦν ἀδελφὸς μὲν Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ πατρός.] Scilicet *Antiochus Soter.* quo ſubintellecto nec opus eſt ut πατρὸς ejiciatur, aut πατὸς ante Δημητρίου addatur, aut ut iſta omnia οὗτος ἦν ἀδελφὸς μὲν τοῦ Δημητρίου τοῦ Γρυποῦ πατρὸς tollantur. HUDS. Hæc corrupta ſunt, & ut puto gloſſa, quæ è Margine in textum irrepſit,

λῶ Δημητρίᾳ τῷ Γρυπῷ πατρός. συνέβη μέντοι [a] μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν, ὡς ἔ ἐν ἄλλοις [b] ἱστορήκαμεν. ὁ δ' Κυζικηνὸς Ἀντίοχος ἀθροισθεὶς [c] εἰς Συρίαν, [d] πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. Ὑρκανὸς δὲ πάντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε. καὶ γὰρ αὐτὸς μὴ τολμῶν Ἀντιόχῳ τελευτήσαντι τῶν Μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὅτε ὡς ὑπήκοος, ὅτε ὡς φίλος, αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι παρεῖχεν· ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ἐπιδόσει πολλῇ ἔ ἀκμῆς τοὺς Ἀλεξάνδρου τοῦ [e] Ζεβινναίου καιροὺς, καὶ μάλιστ' ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ θεὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πολεμοῦντας σχολὴν Ὑρκανῷ καρπώσασθαι [f] Ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέσχεν, ὡς ἄπιστόν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. ἔ μέντοιγε Κυζικηνῷ τῷ γνῶ κακὸν ἦν, φανερῶς καὶ αὐτὸς τῷ [g] ἑαυτοῦ θεραπείαν ἐπεδείκνυτο· [h] καὶ τ' ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ' Ἀντίοχον, καὶ αὐτόν τε πρώην ὄντα κακῶς καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς θεοῖς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων [i] καταφρόνησιν.

β'. Καὶ στρατεύσας μὲν ἐπὶ Σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, θεὶς ἧς ὅτι καλεῖται νῦν [k] Σεβαστὴ κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου, καὶ [l] χώραν δηλώσομεν. θεσσαλῶν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὑφ' ὧν [m] Μαρισσηνοὶ, ἄποικοι ὄντες Ἰουδαίων ἔ συμμαχοι, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τ' Σύρων βασιλεῦσι. θεβαλῶν οὖν πάντοθεν παντοχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων ὀγδοήκοντα, τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον. οἷς [n] ἐπικειμένοις, εἰς τοῦτο ἀνάγκης ὑπῆλθε λιμῷ θεραχθῆναι τοὺς Σαμαρεῖς συνέπεσεν, ὡς [o] ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων, ἐπικαλέσασθαι δ' βοηθὸν Ἀντίοχον τὸν Κυζικηνόν. ὃς, ἐπίμως ἐπὶ τῷ συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τῶν θεῶν Ἀριστόβουλον πεδᾷ· διωχθεὶς δ' ἄχρι [p] Σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ἐπὶ τοὺς Σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείσαι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ἐπικαλέσασθαι σύμμαχον, πέμψαντας [q] πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον. ὃς, θεραπεύσας Πτολεμαῖον ἔ [r] Λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, ὃς ἀκούσης τῆς μητρὸς ἐκεῖνος, καὶ ὅσον οὔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, [s] ἐξαπίσταλε, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιὼν ἐπορθεῖ τὴν Ὑρκανοῦ χώραν μὴ τῶν Αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ καὶ πρόσωπον [t] οὐ τολμῶν, καὶ διὰ τὴν ἀξιόχρεων ἡ δύναμις αὐτοῦ, νομίζων ἢ τῇ κακώσει τῆς γῆς, ἀναγκάσειν Ὑρκανὸν λῦσαι τὴν [v] ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ἢ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις θεὶς πίπτων, ἀπῆρεν εἰς Τρίπολιν, Καλλιμάνδρῳ καὶ Ἐπικράτει τὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους πόλεμον ἐπιτρέψας.

γ'. Καλλίμανδρος μὲν οὖν, θρασύτερον τοῖς πολεμίοις [x] προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν τραπόμενος [y] ὥσθη χρῆμα διέφθειρε. Ἐπικράτης ἢ, [z] ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε Σκυθόπολιν, καὶ τἄλλα [a] πρὸς ταύτῃ χωρία, προέδωκε φανερῶς τοῖς Ἰουδαίοις· τὴν ἢ Σαμαρείας πολιορκίαν διαλῦσαι οὐκ ἠδυνάτο. Ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐνιαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ

Demetrii, patris Grypi, accidit enim ut duobus fratribus nuberet Cleopatra, ſicut & alibi narravimus. Cyzicenus vero Antiochus in Syriam profectus, multos annos contra fratrem bellum gerebat. At Hyrcanus toto eo tempore in pace degebat. Etenim poſt obitum Antiochi à Macedonibus defecerat; nec quidquam eis jam nec ut ſubditus nec ut amicus præſtabat: quin rebus ſecundis admodum & florentibus utebatur Alexandri Zebinæ temporibus, & maxime ſub his fratribus. Bellum etiam, quod inter eos gerebatur, facultatem Hyrcano præbebat fruendi Judæa ſecure, ita ut pecuniæ vim innumerabilem congeſſerit. Tamen Cyziceno agros vaſtante, ipſe quoque voluntatem ſuam aperte oſtendebat: & deſertum ab Ægypti auxilio videns Antiochum, ac tum ipſum tum ejus fratrem mutuis certaminibus affligi, utrumque contemnebat.

2. Hinc fit ut expeditionem faceret adverſus Samariam, urbem munitiſſimam, de qua, utpote nunc Sebaſte vocata ab Herode *iterum* condita, ſuo loco dicemus. Hanc autem adortus magna vi oppugnabat, Samaritanis infenſus propter injurias quas Mariſſenis Judæorum colonis & ſociis intulerant juſſu regum Syriæ. Cum igitur urbem foſſa undique & duplici muro per octoginta ſtadia cinxiſſet, filios ſuos *eis* præfecit Antigonum & Ariſtobulum. quibus prementibus in eam famis neceſſitatem adducti ſunt Samaritæ, ut etiam inſuetis veſcerentur, & Antiochi Cyziceni opem implorarent. Qui, cum libenter eis opitulatum ſe contuliſſet, ab Ariſtobulo vincitur; & Scythopolim uſque fugatus à fratribus, effugit. Illi vero, in Samaritas converſi, eos iterum intra muros compellunt, ita ut, mittendo ad eundem Antiochum, cum denuo accerſiverint in auxilium. qui, accitis à Ptolemæo Lathuro hominum ad ſex millia, quos ille, invita matre, * & ab ea principatu propemodum deturbatus, miſit, primum Hyrcani regionem cum illis Ægyptiis latrocinando depopulabatur, cum eo quidem aperto Marte congredi non audens, (neque enim viribus par erat) ſed fore ſperans, ut agrorum vaſtatione Hyrcanum cogeret ſolvere obſidionem Samariæ. Verum poſtquam delatus in hoſtium inſidias multos ſuorum militum amiſit, Tripolim ſe recepit, cum Callimandrum & Epicratem bello *gerendo* contra Judæos præfeciſſet.

XVIII. *Hyrcanus expeditionem facit in Samariam.*

Samaritæ fame vexati.

Antiochus Cyzicenus, Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

3. Et quidem Callimander, dum *audacius* in hoſtes invehitur, in fugam verſus ſtatim occubuit. Epicrates vero, † quippe quod pecuniæ avidus, & Scythopolin & alia finitima loca prodidit manifeſte Judæis, neque Samariam obſidione levare potuit. Et quidem Hyrcanus urbem, uno anno obſeſſam, cepit: nec eo ſolo contentus erat, ‡ ſed & eam funditus delevit, inductis eò torrentibus.

Samariæ excidium.

eam

ſit, paullo ante *Antiochus Grypus Demetrii filius* dictus, unde aut tollenda hæc, aut legendum ἀδ. τῷ Ἀντιόχῳ τῷ Γρυπῷ, πατρὸς Δημητρίου πατρός· Idem error in *Ruſino: frater erat Demetrii Criſpi* (l. Grypi) *Patris.* SPANH.

a Μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι Κλεοπάτραν,] Conf. ſupr. c. 7. §. 1. SPANH.

b Ἰσορήκαμεν.] Διεδηλώκαμεν *Hen.*

c Εἰς Συρίαν,] Εἰς τὴν Συρίαν *Busb.* & *Hen.*

d Πολλοῖς] Vid. infr. c. 12. §. 2. SPANH.

e Ζεβιναίου] Σεβιναίου *Busb.* Σαβιναίου *Vat* HUDS. Vid. ſup. c. 9. §. 3. SPANH.

f Ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέσχεν,] Τὴν Ἰουδαίαν *Hen. Vat.* & *Busb.* & mox παρεῖχεν *Hen.*

g Ἑαυτοῦ θεραπείαν ἐπεδείκνυτο·] Αὐτῷ *Busb.* & *Hen.*

h Καὶ τ' ἀπ' Αἰγύπτου συμμάχων] Καί τι *Busb.* & *Hen.*

i Καταφρόνησιν.] Καταφρόνησιν ὁ Ὑρκανὸς *Busb.* & *Hen.*

k Σεβαστὴ] Conf. alibi. lib. 1. c. 2. §. 7. SPANH.

l Χώραν δηλώσομεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* χολῶ in *Editis Aliisque.*

m Μαρισσηνοὶ] Μαρισσωνὶς *Hen* Μαρισσωνίτης *Vat.*

n Ἐπικειμένοις,] Ἐγκειμένοις *Hen.* & *Busb.*

o Ἄψασθαι μὲν τῶν ἀήθων,] Ἄψασθαι καὶ τῶν *Hen. Vat.* & *Busb.*

p Σκυθοπόλεως] Σκυθόπολις antea Βηθσὰν vel Βηθσάη ſupr. lib. VI. c. 14. §. 8. & lib. XIII. c. 6. §. 1. SPANH.

q Πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀντίοχον.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* quo modo legendum eſſe conjecerat *Cl. Lowthius.* πρὸς deeſt *Editis.*

r Λαθύρου] Vide *Uſſerium* ad A. M. 3888.

* *Et ab ea principatu propemodum deturbatus,*] Nam necdum eum à principatu depulerat, *Epiphan.*

s Ἐξαπίσταλε,] Ἐξαπίστειλεν· ὡς τὸ μὴ πρ. *Hen.* & *Busb.*

t Οὐ τολμῶν,] Μὴ τολμῶν *Busb.*

v Ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν πολιορκίαν.] Ἐπὶ τὰ Σαμαρείας *Hen.* & *Busb.*

x Προσενεχθεὶς,] Συμβαλὼν *Busb.*

y Παρὰ χρῆμα διεφθάρη.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* θρασύτερον deeſt *Editis.*

† *Quippe quod pecuniæ avidus,*] *Al.* pecunia corruptus.

z Ὑπὸ φιλοχρηματίας,] Ὑπὸ χρημάτων *Hen.* & *Busb. Epiphanius* habet *pecuniis ſeductus.*

a Πρὸς ταύτῃ χωρία,] Πρὸς ταύτῃ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

‡ *Sed & eam funditus delevit,*] *Al.* ſed & torrentibus inundatam totam funditus delevit, eam enim effoſſam in alveos torrentis injecit, ut ne &c.

eam enim effodiendo ita ſubruit, ut in cavernas delaberetur, & ne veſtigium quidem urbis ullum retineret. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, quemadmodum Deus in *congreſſum* ejus & colloquium venerit. Fertur enim, quo die ejus filii cum Cyziceno dimicarunt, cum ille ſolus in templo pontifex thura adoleret, vocem audiviſſe, quæ ſignificaret ſuperatum modo ab ejus pueris Antiochum. id quod ipſe egreſſus ex templo toti populo indicavit. atque ita factum contigit. Et hoc quidem in ſtatu erant res Hyrcani.

Hyrcanus vates.

Cleopatra duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Onia filios.

4. Accidit autem eodem tempore, ut non ſolum qui Hieroſolymis, & in ea regione erant Judæi, bene agerent: ſed etiam qui Alexandriæ & in Ægypto atque Cypro degebant. Cleopatra enim regina à filio ſuo Ptolemæo, cognomine Lathuro, diſſidens, duces conſtituit Chelciam & Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hieroſolymitani ſimile conſtruxerat, prout alibi narravimus. Cum autem iſtis exercitum tradidiſſet Cleopatra, nihil abſque eorum ſententia faciebat, ſicut & nobis teſtimonio eſt Strabo Cappadox, ita dicens. "Plerique enim, & qui "nobiſcum ſe contulerunt Cyprum, & qui poſtea "à Cleopatra eò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant "ad Ptolemæum: ſoli vero ex Oniæ factione Ju"dæi *fidi* permanebant, eo quod cives eorum Chel"cias & Ananias maxima eſſent in gratia apud Re"ginam." Et hæc quidem Strabo dicit.

Strabo Cappadox.

Phariſæorum in Hyrcanum odii cauſa.

5. Cæterum Hyrcano invidiam Judæorum commoverunt res ſecundæ: & maxime Phariſæi erant in eum male animati, una quidem Judæorum ſecta, ut ſuperius memoravimus. Tantæ autem ſunt auctoritatis apud plebem, ut ſi quid vel contra regem vel contra pontificem dicant, continuo credatur. Horum diſcipulus & Hyrcanus erat, eiſque in primis charus. Cumque aliquando eos ad convivium vocaſſet, & opipare accepiſſet, poſtquam animadvertit *eos* vehementer delectari, cœpit eis dicere. ut *illi* quidem norint, ſeſe velle eſſe juſtum, & omnia facere quibus Deo placere poſſet; id quod ipſi quoque Phariſæi profiterentur: petere tamen ſi quid peccare ſe & de via deflectere viderent, ut ſe in eam revocarent atque corrigerent. Cum vero illi *amplum* virtuti ejus teſtimonium dediſſent, is quidem laudibus eorum delectatus eſt. ſed convivarum quidam, nomine Eleazarus, homo ingenii pravi & ſeditionis amans, quoniam, inquis, verum ſcire expetis, ſi vis eſſe juſtus, pontificatu tete abdica, & ſolo populi principatu contentus eſto. Cum autem cauſam is quæreret, cur deberet pontificatum deponere; quia, inquit, audimus à natu majoribus, captivam fuiſſe tuam matrem regnante Antiocho Epiphane. Falſum autem erat id quod dixerat: eoque Hyrcanus exacerbatus, neque non Phariſæi omnes graviter offenſi ſunt.

τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ἐπικλυσὰν τοῖς χειμάρροις ποιήσας. Διαφθείρας γὰρ αὐτὴν ὥστε εἰς [b] χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα ἔδει γενέσθαι ποτὲ πόλιν αὐτὴν [c] ἀφείλετο. Ἐδόξαζον δέ τι περὶ τὸν ἀρχιερέως Ὑρκανοῦ λέγειν, τίνα τρόπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ Κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν [d] ὁ ἀρχιερεὺς, ἀκούσαι φωνῆς, ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ [e] νενικήκασιν ἀρτίως τὸν Ἀντίοχον. καὶ τότε, προελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, πᾶσι τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε. καὶ συνέβη ἔτως γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν [f] περὶ Ὑρκανὸν ἐν τούτοις ἦν.

δ'. Κατὰ δὴ τοῦτον ἔτυχε τὸ καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίους εὐπραγεῖν, ἀλλὰ ἢ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ Κύπρῳ. Κλεοπάτρα γὰρ ἡ [g] βασίλισσα πρὸς τὸν ἴδιον στασιάζουσα Πτολεμαῖον, τὸν Λάθυρον ἐπιλεγόμενον, κατέστησεν ἡγεμόνας, [h] Χελκίαν, καὶ Ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας Ονίου τοῦ οἰκοδομήσαντος [i] τὸν ναὸν ἐν τῷ Ἡλιοπολίτῃ [k] νόμῳ πρὸς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἐν [l] ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Ἐξαδόσας δὴ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιὰν, ἐδέν δίχα τῶν τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππαδόξ, λέγων ἔτως. "οἱ γὰρ "[m] πλείους, οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν ἐν οἱ ὕστερον ἀπεσταλ"μένοι ἐξαίφνης πρὸς τὴν Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μετεβάλλοντο "ἐξαίφνης πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὴ οἱ ἐκ τοῦ Ονίου "λεγόμενοι συνέμενον Ἰουδαῖοι, διὰ [n] τὸ τοὺς πολίτας αὐ"τῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα ἐξαίφνης τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε "καὶ Ἀνανίαν." ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

ε'. Ὑρκανῷ δὴ [o] φθόνον [p] ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία ἐξαίφνης τῶν Ἰουδαίων· μάλιστα δὴ [q] οἱ Φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν εἶχον, αἵρεσις ὄντες μία τῶν Ἰουδαίων, ὡς [r] καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσούτῳ δὴ ἔχυσι πλεῖον ἰσχὺν ἐξαίφνης τῷ πλήθει, ὡς καὶ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες καὶ κατὰ ἀρχιερέως, εὐθὺς πιστεύεσθαι. μαθητὴς δή [s] αὐτῶν ἦν καὶ Ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτῶν ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτὸς [t] ἐφ' ἑστίασιν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, [u] ἐπὶ σφόδρα ἡδομένοις εἶπε, λέγειν ἤξιε πρὸς αὐτούς. ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσει ἂν τῷ Θεῷ, [x] καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν· [y] ἠξίου γε μὴν, [z] εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκτρεπόμενον, εἰς αὐτὸν [a] ἐπανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν. τῶν δὴ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσιν ἀρετὴν, ὁ μὲν ἥδη [b] τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἷς δέ τις τῶν καθακειμένων Ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ στάσει χαίρων, ἔφη, φησὶν, ἀξιώσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, [c] εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὸν δὲ αἰτίαν αὐτοῦ πυθόμενον, διὰ τὸν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι, φησὶν, [d] ἀκούομεν ἐξαίφνης τῶν πρεσβυτέρων, [e] αἰχμάλωτόν σε γενέσθαι τὴν μητέρα βασιλεύοντος Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. ψευδὴς δὲ ὁ λόγος τὸν· καὶ ὠργίσθη αὐτῷ Ὑρκανὸς παρωξυμμένος, καὶ πάντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι [f] σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. ς'. Τῶν

b Χαραδρας μεταπεσειν,] Χαραδραν *Hen.* & *Busb.*
c Αφειλετο.] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀφείλατο in *ceteris.*
d Ο ἀρχιερεύς,] Articulus abeſt *Bpſb.* & *Vat.*
e Νενικηκασιν αρτίως τὸν Αντίοχον·] Νενικήσασιν *Busb.*
f Περὶ Ὑρκανοῦ τοῦ τούτοις λεγ.] Περὶ Ὑρκανὸν *Hen.*
g Βασίλισσα] Βασιλὶς *Busb.*
h Χελκίαν,] Et hic & infra mox hac ead. §. Χαλκίαν *Gall.* nobiſcum faciunt *Epiphanii* libri.
i Τὸν —— Ιεροσολύμοις,] Conf. ſup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.
k Νόμῳ] *L. B.* νομῷ.
l Εν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.] Πρόσθεν *Hen. Sc.* ſupr. lib. 12. c. 8. §. 7.
m Πλείους,] Πλείους συγκατελθόντες καὶ οἱ ὕσ. *Hen.*
n Τὸ τοὺς πολίτας] Illud τὸ abeſt *Hen.*
o Φθόνον —— Ιουδαίων·] Conf. *ἀλλο.* lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.
p Εκίνησεν ἡ Ἐυπραγία] Εκίνησεν δὲ τὸν Ιουδαίων ὅτι αὐτῷ καὶ τὰ ἐυπραγία *Hen.*
q Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *ἀλλο.* lib. 1. c. 5. § 2. SPANH.
r Καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν.] Καθ' ἑαυτὸν ἤδη *Busb.*
s Αὐτῶν ἦν] Αὐτῶν καὶ Ὑρκανὸς ἐγεγόνει *Hen. Busb. Zonar.* & forſan *Epiphan.*
t Εφ' ἑστίασιν,] Ita *Hen.* ἐφ' ἑστιάσεις *Busb.* ὡς ἑωθίασιν in *Editis.*
u Επὶ σφόδρα ἡδομένοις εἶπε,] Επὶ σφόδρα *Hen.*
x Καὶ αὐτὸ δὴ Φαρισαίοις φιλοσοφοῦσιν·] Καὶ αὐτοὶ γὰρ Φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν *Busb.* (*Lugd. Bat*) & *Hen.* verba iſta non agnoſcit *Epiphan.*
y Ηξίου γε μὴν,] Ηξιῶν *Hen.* forſan pro ἠξίωσ.
z Εἴ τι βλέποιεν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* εἰ βλέποιεν in *Editis Aliiſque.*
a Επανάγειν καὶ ἐπανορθοῦν.] Illa ἐπανάγειν καὶ ἐ *MSS.*
b Τοῖς ἐπαινοῦσιν.] Τοῖς ἐπαίνοις *Busb.* & *Hen.*
c Εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος,] Εἰ θέλῃς *Busb.* & *Hen.*
d Ακούομεν δὴ τῶν πρεσβυτέρων,] Ἀκούσωμεν *Hen.*
e Αἰχμάλωτόν σε] Captam fuiſſe in monte Modiith, tradit *David Ganz* in *Chronolog. S. Pr.* p. 77. in *verſione Vorſtii.* quem videſis in *Annott.* & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 901.
f Σφοδρῶς ἠγανάκτησαν.] Σφόδρα ἐγανακτήσαν *Busb.*

ς Οἱ

ς'. Τῶν δὴ ἐκ τ Σαδδυκαίων αἱρέσεως, [g] οἱ τὰναντία τοῖς Φαρισαίοις προαιρεῖν ἔχουσιν, [h] Ιωνάθης τὰς ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν Υρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων Φαρισαίων γνώμῃ, πιθανὸν εἶναι τὰς βλασφημίας τ Ελεάζαρον ἔλεγε· καὶ τοῦτ' ἔστιν Φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιός ἐστιν δι' τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. ὁ δὲ Υρκανὸς τὰς Φαρισαίους [i] ἐρομένῳ, τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται τιμωρίας· πυθέσθαι γὰρ ὡς μὴ τ ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ δίκης· πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμῶν. [k] ἡ γὰρ ἐδοκεῖ λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν· ἄλλως τε καὶ Φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ἠπίκως ἔχουσιν οἱ Φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν [l] ἐχαλέπηνε, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις πιθανὰς εἶναι τὰς βλασφημίας τ ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ἐξεπαρώξυνεν Ιωνάθης, καὶ διέθηκεν ὅτως, ὥστε [m] τῇ Σαδδυκαίων [n] πιθανὸν προσθέσθαι μοίρᾳ, τ Φαρισαίων ἀποστάντα, καὶ τὰτε ὑπ' αὐτῶν καταστραφέντα νόμιμα τῷ δήμῳ καταλῦσαι, καὶ τὰς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὑιοῖς πρὸς δ πλῆθος [o] διεγένετο. πρὶ μέντοι τούτων αὖθις ἐρῶμεν. νῦν δὲ δηλῶσαι βέλομαι ὅτι νόμιμά τινα παρέδοσαν τῷ δήμῳ [p] οἱ Φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο παῦται τὰ Σαδδυκαίων ῥήσις ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δὲ ἐκ παραδόσεως τ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς ἠνέχθαι συνέβαινε μεγάλας, [q] τῶν μὲν Σαδδυκαίων τὰς ὑπάρχας μόνον πειθομένων, τὸ δὲ δημοτικὸν ἐκ ἑπομένου αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ Φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν δύο [r] τῶν Εσσηνῶν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μοι τῶν Ιουδαϊκῶν ἀκριβείας [s] δεδηλώκαμεν.

ζ. Υρκανὸς δὲ, πάσας τὰς φύσεις, καὶ μετ' αὐτὰς βιώσας δεδιωμένως, καὶ τὰ ἀρχὴ διοικησάμενος τ ἄριστον τρόπον [t] ἔτεσιν ἑνὶ καὶ τεσσαράκοντα, πενθὶ δὲ, καταλιπὼν ἡβῶντας πέντε· [v] τελῶν τῶν μεγίστων ἀξιούμενος ὑπὸ τ Θεᾶ καλεῖσθαι, [x] ἀρχῆς τ ἔθνους, καὶ τ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὰ τῶν μελλόντων προγνῶναι παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ὅτως, ὥστε καὶ περὶ [y] τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πραγμάτων κύριοι, προεῖπεν. ὧν τὰ καταστροφὰ εἰς τὸ μαθεῖν ὅσον τ ἀπὸ πατρὸς ὑπερέσχεν εὐτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

6. Tum Jonathas quidam de ſecta Sadducæorum, qui contrarium tenent Phariſæis inſtitutum, Hyrcani cum primis amicus, dicebat de communi omnium Phariſæorum ſententia conviciatum eſſe Eleazarum: idque ipſi fore manifeſtum, ſi ab illis quærat quanam pœna dignus ſit Eleazarus ob illud dictum. Cumque Hyrcanus à Phariſæis ſciſcitaretur, quam pœnam illum commeritum eſſe cenſeant, (ſe enim perſuaſum habiturum non ex illorum ſententia ſibi factum eſſe convicium, ſi illum pœna, quam poſtulat flagitium, affecerint) reſponderunt *illi*, verberibus & vinculis dignum eſſe. neque enim videbatur eis convicii gratia capite plectendus: & alioquin ita Phariſæi à natura comparati, ut in pœna irroganda clementes ſint. Ea re graviter adeo offenſus eſt *Hyrcanus*, ut hominem ex illorum ſententia contumeliam dixiſſe exiſtimaverit. Et maxime Jonathas inſuper incendit, & ita affecit, ut ſuaderet ei à Phariſæis deficere, & ad Sadducæorum partes tranſire, & præſcripta à Phariſæis populo jura antiquare, atque in eos qui ea ſervarint animadvertere. Itaque hinc natum eſt multitudinis tum in eum tum in ejus filios odium. Verum de his poſtea dicemus. In præſentia autem demonſtrare volo, Phariſæos multa inſtituta populo * tradidiſſe à patribus accepta, quæ in Moyſis leges non relata ſunt. ideoque ea Sadducæorum genus repudiat, dicitque ea pro inſtitutis habenda quæ ſcripta ſunt, quæ autem à patribus tradita ſunt non eſſe ſervanda. Atque accidit ut de his quæſtiones eis graveſque contentiones orirentur, Sadducæis locupletes ſolum in ſuas partes pertrahentibus, Phariſæis autem multitudinis favore nitentibus. Sed de his duabus *ſectis* & Eſſenorum *tertia* accurate tractavimus in ſecundo quem ſcripſimus de rebus Judaïcis libro.

Jonathas Sadduceus Hyrcanum in Phariſaos irritat.

De Phariſæorum inſtitutis.

7. Cæterum Hyrcanus, ſedata contentione, cum poſt eam feliciter vixiſſet, & imperio optime annos unum & triginta præfuiſſet, obiit, relictis quinque filiis; tria maxima conſequutus à Deo, principatum gentis, pontificalem honorem, & vaticinationem. Aderat enim ei numen, futurorumque præſenſionem & prædictionem ei ita præbebat, ut de duobus ſuis filiis natu majoribus prædixerit, non diu in imperio manſuros. De quorum interitu operæpretium eſt narrationem facere, ut intelligamus quantum eos pater felicitate ſupergreſſus eſt.

Hyrcani mors, & elogium.

ΚΕΦ. ιά'.

Ως Αριστόβουλος, τὰ ἀρχὴ βασιλέως, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται· καὶ τ ἐκάστης ὠμότητος αὐτὸς τ μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν οὐδὲν ἀπολείπει. καὶ ὡς μετὰ τὰ Αντιγόνου ἀναίρεσιν αὐτὸς τελευτᾷ.

CAP. XI.

Quomodo Ariſtobulus imperio ſuſcepto diadema ſibi primus imponit; & nihil ad extremam crudelitatem in matrem fratreſque reliqui facit. atque ut ipſe poſt Antigoni cædem vitam finit.

XIX.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τ πατρὸς, ὁ [z] πρεσβύτατος [a] Αριστόβουλος [b] τὰ ἀρχὴ εἰς βασιλείαν

DEfuncto enim eorum patre Ariſtobulus ejus filiorum natu maximus, * cum ſibi viſum fuiſſet

Ariſtobulus ex pontificibus primus rex Judæorum.

g Οἱ τὰναντία] Ita *Hen.* οἱ τὰ in *Editis.* οἳ τοις *Busb.*

h Ιωνάθης] Ιωάννης in nonnullis *MSS.* HUDS. Ut & *Lugd. Bat.* at *Jonathas*, quoque eſt apud *Epiphan.* Inferius etiam idem nomen olim ſcriptum fuerat, ſed mutatum eſt in Ιωνάθης. HAV.

i Ερομένῳ,] Τοῦτο ἐρομένῳ· ποιῶ. *Busb.*

k Οὐ γὰρ —— Φαρισαῖοι.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 1. SPANH.

l Εχαλέπηνε,] Εχαλέπαινε *Hen.* & *Busb.*

m Τῇ Σαδδυκαίων] Τὰ τ Σαδδ. *Hen.* & *Busb.* ut & mox infra.

n Ποιᾶσαι] Ποιᾶσαι deëſt *Busb.* ἐποίησε *Hen.*

o Διεγένετο.] Αει ἐγένετο *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Οἱ Φαρισαῖοι] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

* *Tradidiſſe*] Vel, *ex patrum continuata traditione.* IBBETS.

q Τῶν μὲν —— ἐχόντων.] Ditiores à parte Sadducæorum, plebs pro Phariſæis. vid. infr. c. 15. §. 5. SPANH.

r Τῶν Εσσηνῶν, —— δεδηλώκαμεν.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 8. per tot. & Antt. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

s Δεδηλώκαμεν.] Δεδήλωται *Hen.* & *Busb.*

t Ετεσιν ἑνὶ καὶ τεσσαράκοντα, πενθὶ δὲ,] Ex καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει πενθὶ legit *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euſeb.* p. 135. vel 147. Joannem Hyrcanum mortuum eſſe, cum per annos XXIX ſummo functus fuiſſet ſacerdotio, ex *Joſepho* refert *Euſebius*, l. 8. *Demonſtrat. Evang.* c. 2, ut & *Hieronymus* ad *Danielis* cap. IX. licet in *noſtris libris* & in *Epiphanii* verſione, nunc anni XXXIII. (ut in lib. 1. *de Bello Jud.*) nunc XXXI, ut hîc loci, & lib. 18. *Uſſerius* ad *A. M.* 3898. Verum (inquit *Voſſius* ad *Chronol. Davidis Ganz*, p. 277.) in *lib. de Bello* cenſendus eſt loqui rotundo numero, ut partes primi & ultimi anni ſumpſerit pro integris annis. Videſis *Iſ. Voſſium* in *Chronol. S.* c. 12. p. 154, 155.

v Τελῶν τ μεγίστων ἀξιοῦ] Καὶ τελῶν *Hen.*

x Αρχῆς —— προφητείας.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 2. §. 8. SPANH.

y Τῶν δύο τ πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων,] Τῶν deëſt *Hen.*

z Πρεσβύτατος] Πρεσβύτερος *Busb.* & *Epiphan.*

a Αριστόβουλος] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 1. SPANH.

b Τὰ ἀρχὴ εἰς βασιλείαν] Alio nomine *Judas* dictus & *Philellen.*

* *Cum ſibi viſum fuiſſet*] *Aut*, cum in regium imperium trans-

isset (nam ita ipsi constitutum erat) principatum in regnum commutare, diadema sibi primus imponit, post annos numero quadringentos octoginta & unum, mensesque tres, quam populus Babylonica servitute liberatus in proprias sedes revenerat. cumque Antigonum fratrum suorum sibi *aetate* proximum amaret, hunc quidem pari honore dignabatur, cæteros vero in vinculis habebat. Matrem etiam conjecit in carcerem, quod ea cum ipso de principatu contenderit (eam enim Hyrcanus omnium dominam reliquerat) eoque crudelitatis processit, ut vinctam fame necârit. Addidit & matri fratrem Antigonum, quem amare videbatur, & in primis regni socium habebat, calumniis abalienatus ab eo. quibus primum non credebat, tum quia eum amabat *male* dicentibus animum non advertens, tum quod ea maledicta ab invidia proficisci putabat. Sed cum aliquando Antigonus ab exercitu magnifice reverteretur, & tunc in eo essent ut festum agerent, quo Deo erigunt tabernacula, accidit ut Aristobulus quidem propter morbum decumberet, Antigonus vero ascenderet splendidissime ornatus in templum, ad festum celebrandum, una cum suis militibus armatis, potissimumque ad vota pro fratris salute facienda: utque tum homines mali & concordiæ eorum dirimendæ cupidi, occasionem nacti ex hoc Antigoni apparatu rebusque ab eo feliciter gestis, regem adirent, eique festi apparatum, rem malitiose in majus augentes, exponerent, quasi singula quæ ab illo fierent non essent hominis privati, sed pro animi regii argumentis habenda quæ fecerat, foretque ut illum interficeret cum eò venerit valida armatorum manu stipatus, quod stultum existimet, cum regnare liceat, communicato honore sibi videri *sat* magna assequutus.

Crudelis in fratres Matremque.

Antigonus calumniis petitus.

Regina Aristobulique Antigono necem machinantur.

2. Aristobulus autem his ægre inductus, quo & fratris suspicionem vitaret, & simul saluti suæ prospiceret, satellites suos in obscuro quodam loco subterraneo collocavit (decumbebat enim in turri quadam, quæ nominabatur Antonia) eisque imperavit, ut neminem, qui veniret inermis, tangerent; sed & Antigonum, si armatus intraret ad se, interficerent: ipse tamen ad Antigonum misit qui rogaret ut sine armis accederet. Sed Regina, & qui cum ea Antigono insidiabantur, nuncio persuadent ut contraria diceret, fratrem *scilicet*, quoniam eum arma ornatumque bellicum parasse audierit, rogare ut ad se veniat armatus, quo eum apparatum videat. Antigonus vero, nihil mali fraudisve suspicans, sed fratris benevolentiæ con-

[c] μεταθῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ἔτως, διάδημα [d] πρῶτος ἐπιτίθησι μὴ [e] τετρακοσίων ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑνὸς, καὶ μηνῶν τριῶν, ἀφ' ὧ τ ὑπὸ Βαβυλῶνος δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν [f] ἐπανῆλθε. στέργων δὲ [g] τ ἀδελφῶν τ μετ' αὐτὸν [h] Ἀντίγονον, τὸν μὲν τῶν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἶρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα πρὸ τ ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν· ἐκείνην γὰρ Ὑρκανὸς [i] τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει· καὶ μίσει τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ [k] διαφθεῖραι δεδεμένην. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τ ἀδελφὸν Ἀντίγονον, [l] ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ καινωνὸν [m] εἶχε τ βασιλείας, ὡς διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. εἰς τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐπίστευσε, τὰ μὲν ὑπὸ δ Φιλεῖν αὐτὸν ὁ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος διαβάλλεσθαι. [n] δὲ δὲ Ἀντίγονος ποτὲ λαμπρῶς ὑπὸ [o] στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τ ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ Θεῷ κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν ἑστάσης, [p] ἔτυχε τ μὲν Ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τ δὲ Ἀντίγονον ἐπιπλοιῶντα [q] τὴν ἑορτὴν ἀναβῶναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μὴ τ πρὸς αὐτὸν ὁπλιτῶν, εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πολέμια πρὸς τ ἀδελφὸν σωτηρίας εὔχεσθαι· τοὺς δὲ πατρὸς καὶ διαφθεῖραι τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπιβουλεύσαντας, ἀφορμῇ χρησαμένους τῇ τε πρὸς τὴν πομπὴν δ Ἀντίγονος φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τ βασιλέα, καὶ κακοήθως ὑπὲρ τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ πρὸς τὴν πομπὴν τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ὧν τ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἔνδειξιν ἔχειν βασιλικὴν τὰ πραττόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφας ἐληλυθὼς καρτερᾷ, [r] λογιζομένους δίκαιον αὐτὸν, βασιλεύειν ὄντα, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μειζόνων τυγχάνειν.

β'. Ἀριστόβουλος δὲ [s] τούτοις ἄκων πιθόμενος, καὶ τὸ ἀνύποπτον εἶναι τὸν ἀδελφὸν πρόνοιαν, καὶ τ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, [t] διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας ἔν που τ ὑπογαίων ἀφωτίστων· κατέκειτο δὲ [v] ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνία· καὶ προσέταξεν ἀνοῖξαι μὲν ἁπλῶς [x] μηδενὶ, κτείνειν δὲ τ Ἀντίγονον ἂν ὡπλισμένον πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τ Ἀντίγονον αὐτὸς ἄνοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ [y] οἱ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' Ἀντίγονος, πείθουσι [z] τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, [a] ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα καὶ κόσμον [b] πολεμικὸν, ἐθέλοι πρὸς αὐτὸν ὡπλισμένον, ὅπως [c] ἴδοι τὴν κατασκευήν. ὁ δ' Ἀντίγονος μηδὲν [d] ὑποπτεύσας κακὸν,

---

transferendum (ita enim ipsi placuit) suum statuisset principatum.

c Μεταθῶναι δόξας,] *Μεταθεῖναι Busb. Hen.* & *Zonar.*

d Πρῶτος ἐπιτίθησι] Alexandrum illius fratrem & successorem primum hoc feciſſe dicit *Strabo* non habita ratione Aristobuli, quod is fortasse post assumptum diadema parum vixerit. *Usserius* ad A. M. 3892.

e Τετρακοσίων ——— ἑνὸς] Ita etiam apud *Zonaram*. Verum lib. *de Bello Jud.* annos tantum CCCCLXXI huic intervallo tribuit: & sic scripsisse *Josephum* contendit *Vossius*, demonstratque in *Chronol. S.* c. 12. p. 154. Neutrum verum ait *Cappellus* ad *A. M.* 3891. Sed ab ultima captivitate Babylonica ad Aristobuli principatum sunt anni CCCCLXXXI. Hoc forte voluit is à quo hæc mutuatus est *Josephus*. *vide*. *Nicephorus* in *Eclogis*. Videsis *Scalig.* in *Animadv.* ad *Euseb.* p. 137.

f Ἐπανῆλθε.] Κατῆλθε *Hen.* & *Busb.* Ita etiam *Zonar.*

g Τῶν ἀδελφῶν] Τὸν ἀδελφὸν τ μετ' αὐτὸν Ἀντίγονον legisse videtur *Epiphan.* τ δὲ μετ' αὐτὸν Ἀντίγ. *Zonar.*

h Ἀντίγονον,] Id quod πρῶτος ἀνὴρ ἱερέως ἀνέδειξεν ἑαυτὸν βασιλέα de Alexandro Aristobuli fratre & successore dicit Strabo lib. XVI. p. 762. G. H. Unde Josephum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 24. SPANH.

i Τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει·] Τῷ νόμῳ κυρίαν *Hen.*

k Διαφθεῖραι δεδεμένην.] Διέφθειρεν *Hen.*

l Ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ καινωνὸν] Levicula mutatio nescio quomodo commodiorem reddit sensum, ὃν στέργειν ἐδόκει μάλιστα δὲ, καὶ καινωνὸν. IBBETS.

m Εἶχε τ βασιλείας,] Ἔχων *Hen.* & *Epiphan.*

n Τὸ δὲ] *Gen.* τε δὲ, Vel τὸ δὲ Ita etiam *editio Basil.* SPANH.

o Στρατιᾶς ἐπανελθόντος] Στρατιώτας *Busb.* (*Cocceius*) *Epiphan.* & *Zonar.*

p Ἔτυχε τ μὲν Ἀριστόβουλον] Ἔτυχεν ὥστε τ *Busb.*

q Τὴν ——— κεκοσμημένον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 2. SPANH.

r Λογιζομένους δίκαιον αὐτὸν, βασιλεύειν ὄντα,] *Lugd. Bat.* λογιζόμενον εὐθὺς &c. Malebat *Cocceius* λογιζόμενος. Si quid mutandum esset, ita scribi posset: λογιζομένῳ, δίκαιος αὐτὸν βασιλεύειν ὄντα, ἢ τιμῆς &c. i. e. reputante illo secum, melius esse ut solus regnaret, quam participato imperio credere, sese satis magna esse assecutum. Verum satis proba est vulgata lectio. δίκαιος enim conjungi debet cum δοκεῖν, atque hic illam animi significat facilitatem & segnitiem, quæ stultitiæ vitium incurrit. HAV.

s Τούτοις ἄκων πιθόμενος,] Τούτων ἀκούων καὶ πιθ. solus *Hen.* HUDS. *Lugd. Bat.* similiter. sed καὶ πιθ. non agnoscit. HAV.

t Διέσπασε τοὺς σωματοφύλακας] Διέστησε *Hen. Vat.* & *Busb.*

v Ἐν τῇ βάρει, μετονομασθείσῃ δὲ Ἀντωνίᾳ·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

x Μηδενὶ,] Ita *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.* μηδένα in *Editis.*

y Οἱ συνεπιβουλεύοντες] Illud οἱ ex *MSS.*

z Τὸν πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν,] Τὸν ἀγγελθέντα *Hen.* & *Busb.*

a Ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας] Ita etiam l. 1. de *Bello Jud.* ὡς ὁ ἀδελφὸς *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

b Πολεμικὸν,] Ita *Busb. Hen.* & l. 1. *de Bello Jud.* πολέμιον in *Editis.*

c Ἴδοι τὴν κατασκευήν.] Sic *Busb.* & *Hen.* ἴδῃ *Basil.* ᾖδη *Gen.*

d Ὑποπτεύσας] Forte ὑποδύμενος. COCC.

e Πα-

γον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀλκῇ, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν [e] παραγίνεται πρὸς τὸ Αγριόβουλον, ὑποδείξων αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν κατὰ τὸν Στράτωνος καλούμενον πύργον, ὃ συνέβαινεν ἀφώπιστον εἶναι σφόδρα τὴν πάροδον, ὑποκλείουσιν οἱ σωματοφύλακες. διεδείξέ γε μὴν ὁ τότε θάνατος, ὅτι μηδὲν μήτε φθόνῳ μήτε ἀβουλίᾳ ἰσχυρώτερον, μηδ' ὅ, τι μᾶλλον εὔνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διίσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' ἄν τις θαυμάσαι καὶ [f] Ιούδαν τινὰ, [g] Εσσαῖον μὲν τὸ γένος, ἀδέκαστον δ' ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον ταληθές. ὅτος [h] γὰρ, ἰδὼν τὸν Αντίγονον παριόντα τὸ ἱερὸν, ἀνεβόησεν ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἷ διδασκαλίας ἕνεκα τῶν μελλόντων παρέμενον, ὡς ἀποθανεῖν αὐτῷ καλὸν [i] διεψευσμένῳ ζῶντος Αντιγόνου, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι πρόφην ἐν τῷ καλουμένῳ Στράτωνος πύργῳ [k] παριόντα ὁρᾷ. [l] καὶ δὴ μὲν χωρίᾳ σταδίους ἀπέχοντα ἑξακοσίους, ὅτε φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, ἃ δὴ ἡμέρας ἤδη δὲ πλείονος ἠνυσμένης, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦδος εἶναι. [m] ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγελεῖται τεθνεὼς Αντίγονος ἐν τῷ ὑπογείῳ, [n] ὃ καὶ αὐτὸ Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, [o] ὁμώνυμον τῇ παραλίᾳ Καισαρείᾳ. τὰ μὲν οὖν μάντιν τοῦτον διεπεραίωσεν.

γ'. Αριστόβουλον δὲ τὰ ἀδελφοκτονίας δίκης εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος [p] ἐπ' αὐτῇ, τὰ Δημοίας ὑπὸ δὲ [q] μύσους κεκακωμένης, ὡς, διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκρασίας τοῦ ὀδυνῶντος τὰ ἔντερα, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ δὲ διακονουμένων τοῖς παισὶν, καθ' [r] δαιμόνιον οἶμαι προνοίαν, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὃν σφαγὴν Αντίγονος πρίλυς ἐπὶ δὲ αἵματος ἐκείνου συνέβαινεν εἶναι, κομιζόμενος, [s] ὀλισθὼν ἐξέχεε. γνωμένης δὲ βοῆς παρὰ τῶν ἰδόντων, ὡς δὲ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας Αριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον [t] ἐπεπίνετο μαθεῖν, φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑπονοοῦντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἶναι χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθες εἶπον, πρόχειρα μὲν αὐτῷ πεποιηκότι τὴν Δημοίαν ὑπὸ δὲ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀνοιμώξας, "οὐκ ἄρα, εἶπε, λή-"σθν ἐπ' ἀσεβείαις ἦτο καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸ Θεὸν "ἔμελλον, ἀλλά με ταχεῖα ποινὴ συγγενῶν φόνου με-"τελήλυθε. καὶ μέχρι τίνος, ὦ σῶμα ἀναιδέστατον, "ψυχὴν ὀφειλομένην [u] ἀδελφῶν καὶ μητρὸς κατέχεις "δαίμοσι; τί δὲ οὐκ [x] ἀθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδί-"δως, καὶ μέρος δὲ [y] βραχέα τοῦμὸν αἷμα τοῖς μιαι-"φονηθεῖσι;" ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην, πολλὰ δὲ εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας [z] Ιτουραίοις, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ιουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοιντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι, καὶ κατὰ τοὺς Ιουδαίων νόμους ζῆν. [a] φύ-

fidens, ſicut erat toto corpore armatus, adit Ariſtobulum, arma ei oſtenſurus. At poſtquam venit ad turrim, quæ Stratonis appellabatur, qua valde obſcurus erat aditus, occiditur à ſatellitibus. Hujus ſane mors oſtendit, nihil livore & calumnia eſſe fortius, nec quidquam citius benevolentiam naturæque conjunctionem dirimere quam iſtas perturbationes. Maxime autem alicui ſubeat mirari Judam quendam, genere Eſſenum, qui in prædictionibus ſuis nunquam à vero aberraverat. Is, Antigonum conſpicatus præter templum euntem, exclamavit apud ſocios familiareſque ſuos, qui diſcendæ futurorum prædictionis gratia aſſiduo cum eo erant, ſibi *quidem* mortem eſſe optandam, poſtquam falſum dixiſſet, vivente Antigono: quem, cum prædixiſſet moriturum eo die in turri Stratonis, nunc prætereuntem videret. cum is quidem locus, in quo eum occiſum iri prædixiſſet, *illinc* ſtadiis ſexcentis abeſſet, & diei jam major pars præterita eſſet: adeo ut periculum ſubeat, ne falſum ſit ſuum oraculum. Hæc itaque dum loquitur mœretque, nunciatur mortuus Antigonus in ſubterraneo loco, qui & ipſe Stratonis turris appellabatur, eodem nomine quo maritima Cæſarea. Et quidem hæc res vatem *non mediocriter* perturbabat.

Antigonus occiſus.

Ejus mors à Juda Eſſeno prædicta.

3. Ariſtobulum autem continuo cepit necis fraternæ pœnitentia, & ex ea morbus, animo ſceleris conſcientia cruciato, ut, corruptis immodico dolore partibus interioribus, ſanguinem emiſerit. quem dum quidam puerorum, qui ei miniſtrabant, divina ut opinor providentia, exportat uſque ad locum, qui ex Antigoni cæde adhuc ejus cruore decoloratus erat, prolapſus effudit. Hîc orto clamore ab iis qui viderunt, quaſi puer data opera ſanguinem illic effudiſſet, eo audito Ariſtobulus cauſam ſciſcitatus eſt. Atque illis non dicentibus, eo magis ſcire avebat; quod natura ita comparatum ſit, ut homines, cum quid ejuſmodi accidit, quæ ſilentio premuntur deterrima eſſe ſuſpicentur. Tandem ubi minis & terroribus veritatem ab illis extorſit, ex conſcientiæ ſtimulis animo vulneratus multum lachrymarum profudit, & cum alte ingemuerat, "ergo, inquit, fieri non poterat, "ut mea tam impia & conſcelerata facinora Deum "laterent, quin me celeris pœna cognati cædis in-"vaſit. Et quouſque, ô corpus impudentiſſimum, "retinebis deditam fratrum matriſque manibus "animam? Cur vero non univerſam ſimul reddis, "ſed paulatim meum ſanguinem iis libo, quos ne-"farie interfeci." Hæc fatus, moritur inter loquendum, cum unum *duntaxat* annum regnaſſet, Græcorum amator dictus, patriâ ab eo multis beneficiis auctâ, Ituriâ debellatâ, & multâ ejus regionis parte Judææ additâ, coactiſque incolis, ſi in ſua regione manere vellent, circumcidi, & ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat

Fratris interitum dolet Ariſtobulus.

Ariſtobulus diem obit.

&

[e] Παραγίνεται πρὸς τὸν Αριστόβουλον,] Παραγίνεται Busb. παρεγίνετο Hen. & Vat.

[f] Ιούδαν τινὰ, Εσσαῖον τὸ γένος,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. & infr. lib. 17. c. 15. §. 3. SPANH.

[g] Εσσαῖον τὸ γένος,] Εσσαῖοι Busb. & Hen. atque ita in lib. 1. de Bello Jud.

[h] Γὰρ, ἰδὼν] Illud γὰρ è MSS. & Vet. Interpr.

[i] Διεψευσμένῳ] Διαψευσαμένῳ Hen. HUDS. Et melius mihi inquit mori, quàm ſi mortem fuero mentitus Antigoni Ruſin. SPANH.

[k] Παριόντα ὁρᾷ.] Ita Hen. Busb. & Vet. Interpr. προιόντα in Editis. HUDS. Editorum προιόντα multum antepono huic lectioni, quæ forſan ex ſuperioribus παριόντα τὸ ἱερὸν, irrepſit. Hominem propheram male habuit, quod Antigonum *ſuperſtitem* i. e. ἀτελεύτητον, nec, ut prædixerat, fato functum videret. IPBETSON.

[l] Καὶ δὴ μὲν χωρία] Ita Busb. & Vat. quo modo & Vet. Interpr. & Joſephus ipſe l. 1. de Bello Jud. καὶ δὴ χωρίᾳ μὲν σταδίους ἀπέχοντα νῦν χ. in Editis Aliiſque: juxta Pſeudogorionidem σταδίους ἀπέχοντας φ'. Exiſtimo per notam numeralem χ non ſignificari ſtadiorum *ſexcentorum* numerum, ſed mille, χ poſito pro χιλίους. Petitus in Animadv. ἀνειδότοις tom. 3. p. 719. Videſis Relandum in Paleſtina S. p. 443.

[m] Ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ] Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ Hen. & Busb.

[n] Ο καὶ —— Καισαρεία.] Illud ὃ non agnoſcit Hen. reperitur tamen & in l. 1. de Bello Jud. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

[o] Ομώνυμον] Ομωνύμως Hen. & in l. 1. de Bello Jud.

[p] Επ' αὐτῇ,] Επ' ταύτης δὲ δ. Busb.

[q] Μύσους κεκακωμένης,] Ita Busb. (Cocceius) & in lib. de Bello Jud. μίσους perperam in Editis Aliiſque.

[r] Δαιμόνιον] Lugd. Bat. δαιμονίαν.

[s] Ολισθὼν] In Marg. L. B. ὀλισθήσας.

[t] Επετείνετο μαθεῖν,] Επίτειτο δὲ μαθεῖν Busb. & Lugd. Bat.

[u] Αδελφῶν καὶ μητρὸς,] Αδελφοῦ Busb. Hen. Vat. & in l. 1. de Bello Jud.

[x] Αθρόαν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως,] Αθρόον Hen. & Busb. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 3. §. 6. SPANH.

[y] Επιστάζω τοῦμὸν αἷμα] Επιστάζοις Busb.

[z] Ιτουραίοις,] Ιτουραίους Busb. Ιτουραίοις Hen. & Vat.

[a] Φύσει δὲ ἐπιεικείᾳ κέχρηται,] Φύσει δὲ ἐπιεικὴς ἐπέχρησε Hen. (& Lugd. Bat.) ἐχρῆτο Busb. Dubium an hoc de Ariſtobulo ex ſua ſententia dixerit Joſephus, an ex auctoritate *Timagenis*. pro

Strabo & Timagenes.

& admodum verecundus, ita atteſtante Strabone ex auctoritate Timagenis, hiſce verbis. "æquum "etiam ſeſe oſtendebat hic vir, valideque Judæis "utilem, quippe qui & ditionem eorum ampliaſ- "ſet, & partem gentis Ituræorum, circumciſionis "fœdere devinctam, illis adjunxiſſet.

σφ δ' ἐπιεικεία κέχρητο, καὶ σφόδρα ὢν αἰδῆς [b] ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ [c] Στράτων ὁ ἐκ Τιμαγήνους [d] ὀνόματος λέγων ἅτως. "Ἰουδαίους τε ἐγίνετο ἄτοκος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ "τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· ἔχοιεν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτή- "σατο, καὶ τὸ μέρος ἔθνους τῶν Ἰτουραίων [e] οἰκιώσατο, "δεσμῷ σωφρόνι [f] τῶν αἰδοίων προσειλῆ.

XX. CAP. XII.

Quomodo Alexander, principatum adeptus, expeditionem facit in Ptolemaïdem, & metu Ptolemæi Lathuri obſidionem ſolvit: utque ipſi, quod Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſit & cum eo amicitiam ſimulat, bellum infert Ptolemæus, & Judæos pugna ſuperat.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς Ἀλέξανδρος, τὴν ἀρχὴν παραλαβών, στρατεύει ἐπὶ τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ ὑπὸ δείους Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου πολιορκίαν λύει· καὶ ὡς ἐκεῖνος, ὅτι Κλεοπάτραν ἐπὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀφαπέμπει καὶ φιλίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρίνεται, πολεμεῖ Πτολεμαῖος, καὶ Ἰουδαίους μάχῃ νικᾷ.

Salome quæ & Alexandra. Alexander Jannæus Judæorum rex.

ARiſtobulo autem vita defuncto, Salome ejus uxor, quæ à Græcis Alexandra dicitur, ſolutis ejus fratribus (eos enim in vinculis ut jam diximus, habebat Ariſtobulus) Jannæum, qui *idem eſt* Alexander, regem creavit, qui & ætate & moderatione præſtabat: cui accidit, ut, ſimulatque natus eſt, patri eſſet inviſus, nec unquam, dum ille viveret, in ejus conſpectum veniret. Odium autem ex hujuſmodi cauſa fuiſſe perhibetur. Cum maxime amaret Hyrcanus filiorum ſuorum grandiores, Antigonum & Ariſtobulum, interrogavit Deum, (qui ei *aliquando* in ſomnis apparuit) quiſnam filiorum ſibi futurus eſſet ſucceſſor? Cumque Deus ei hujus Alexandri formam oſtendiſſet, ægre ferens, eum ſibi omnium bonorum hæredem fore, * in Galilæa ubi natus eſt educandum curavit. neque tamen Deus Hyrcanum fefellit. Igitur hic *Alexander*, poſt Ariſtobuli interitum regnum adeptus, alterum quidem fratrum regnum affectantem peremit, alterum vero vitam quietam agere inſtituentem, in honore habuit.

ΤΕλευτήσαντος δὲ Ἀριστοβούλου, [g] Σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑφ' Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρα, λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ [h] αὐτοὺς εἶχεν Ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν, [i] Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, [k] τὸν καθ' ἡλικίαν πρέσβυν ὄντα καὶ μετριότητα· ᾧ καὶ συνέβη γενηθέντι ἀδῆλος μισηθῆναι τοῦ πατρὸς, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δὲ αἴτιον δι' μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. [l] στέργων μᾶλλον τῶν παίδων Ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, Ἀντίγονον καὶ Ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν Θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλοι ἔσεσθαι διάδοχος. ὁ δὲ Θεὸς τοὺς τότε χαριστηρίους δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων ἅτος ἔσοιτο κληρονόμος, γινόμενον εἴασεν ἐν τῇ [m] Γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μέντοι Θεὸς ἐδιεψεύσατο τὸν Ὑρκανόν. τὸν δὲ βασιλείαν, μετὰ τὸν Ἀριστοβούλου τελευτὴν, ἔτος παρελαβεν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐπιχειροῦντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο· [n] τὸν δὲ ἕτερον, ἀπεγομόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ.

Alexander in Ptolemaïdenſes expeditionem facit.

2. Compoſito deinde principatu *ejus*, quo modo ſibi conducere putabat, expeditionem facit in Ptolemaïdem: civeſque prælio victos compellit intra urbem, & admoto exercitu obſidet. nam maritimarum urbium Ptolemaïs ei & Gaza ſolæ ſubigendæ reſtabant, necnon Zoïlus tyrannus qui Stratonis turrim Doraque tenebat. Ac dum Philometor Antiochus ejuſque frater Antiochus, qui Cyzicenus vocabatur, inter ſe bellum gerunt, ſuaſque vires atterunt, erat nullum Ptolemaïdenſibus ab eis auxilium: verum cum premerentur obſidione, aderat Zoïlus, qui Stratonis turrim Doraque occupaverat, † legionem militum alens, &, quod propter regum mutuum certamen tyrannidem affectaret, paululum Ptolemaïdenſibus auxilii ferebat. Nam neque reges eis ita favebant, ut ab eis ſperari aliquid ſubſidii poſſet. Idem enim utrique accidebat quod athletis, ut qui, viribus de-

Β'. Καταστησάμενος δὲ τὴν ἀρχὴν, ὃν ἅτο συμφέρειν αὐτῷ τρόπον, στρατεύει ἐπὶ Πτολεμαΐδα· τῇ δὲ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πόλιν, καὶ προκαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τὰ γὰρ ἐν τῇ Φοινίκῃ Πτολεμαΐς αὐτῷ ἐμόνη χειρωθῆναι ὑπελείποντο, καὶ Ζωίλος ὁ κατασχὼν τὸν Στράτωνος πύργον τύραννος ἐν Δωρεῖ· ὁ δὲ [p] Φιλομήτωρ Ἀντίοχος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀντίοχος, ὁ ἐπικαλούμενος Κυζικηνὸς, πολεμοῦντες ἀλλήλοις, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἀπολλύοντες, οὐ βοήθεια τοῖς Πτολεμαεῦσι παρ' αὐτῶν. ἀλλὰ πιεζομένοις τῇ πολιορκίᾳ, Ζωίλος, ὁ τὸν Στράτωνος πύργον κατασχηκὼς ἐν τῷ Δωρεῖ, παρῆν συμμαχία τρόφων στρατιωτικὴν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν, διὰ τὴν τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἔριν, μικρὰ τοῖς Πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς ἅτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς ὥστ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἐκάτεροι γὰρ ταὐτὸ τοῖς ἀθλητοῖς ἔπε-

---

Joſepho tamen reſponderi poteſt, eum dixiſſe Ariſtobulum fuiſſe natura mitem & modeſtum, non in vita vel rebus geſtis. nam ſæpe fit ut plurima contra naturam fiant, ex neceſſitate, aut timore urgente. *Montacut.* in *Apparatu* p. 229.

b Ἥττων,] Ita cum *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & *MSS.* quibus uſus eſt *Petitus.* κρείττων in *Editis.* Quo modo legerit *Epiphanius*, qui vertit *natura valde modeſta erat & pudoris ingenui*, aliis conjiciendum relinquo.

c Στράτων] Timagenem quidem laudat *Strabo.* Sed in iis quæ ſuperſunt *Strabonis* hic locus non reperitur. Suſpicor tamen potius Timagenem Syrum fuiſſe quam Mileſium, quem laudat *Joſephus.*

d Ὀνόματος] ὢν δὲ ὀνόματος, בשם. REL.

e Οἰκιώσατο,] Lege ᾠκειώσατο. COCC.

f Τῶν αἰδοίων σεσθμῷ.] Τῇ τῶν *Vat* & *Lugd. Bat.*

g Σαλώμη ἡ] Ita in omnibus libris, quibus uſi ſumus, tam *Lat.* quam *Gr* præter *MSS Gall.* & *Vat.* qui habent Σαλίνα cum *Euſebio Aliiſque.* ut videre eſt apud *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 139. Sed Salinam à Salome diverſam facit *Uſſerius* ad *A. M.* 3892. Videſis *Jac. Cappellum* ad *A. M.* 3897. HUDS. Judæi in Megillath Taanith hoc nomen ſcribunt שלמיון, & id nomen dant uxori Regis Jannæi. Sic μήτηρ αὐτῶν Σολομώνης appellatur mater 7 fratrum, in MSto codice libri quarti de Machabæis. REL.

h Αὐτοὺς εἶχεν] Αὐτοὺς non agnoſcit *Hen.*

i Ἰανναῖον τὸν Ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι,] Ἰαννέαν *Hen. Busb. Nicephor. in Eclogis* & *Zonar.*

k Τὸν καθ' ἡλικίαν] Τὸν καὶ καθ' ἡλ. & mox ᾧ συνέβη *Hen.*

l Στέργων] *Lugd. Bat.* στέργων ἦν. Adſcripſit Codici meo *Cocceius*, Forte εἰς τὰ HAV.

* *In Galilæa ubi natus eſt educandum curavit.*] Genitum in Galilæa nutriri dimiſit, *Epiphan.*

m Γαλιλαίᾳ] Nam Galilæa non adeo felix habita & exculta ac reliqua Judæa, ut conſtat ex *Actis* c. 2. v. 7. *Joan.* c. 7. v. 52. & *Matth.* c. 26. v. 73.

n Τὸν δὲ ἕτερον,] Qui Abſalomus dictus eſt.

o Τῶν δὲ —— ἀλλήλοις,] Antiochus Philometor & Antiochus Cyzicenus *Philometor* idem qui *Grypus* in Exc. Scalig. p. 227. vid. de mutuis eorum bellis ſupra c. 10. §. 1. SPANH.

p Φιλομήτωρ] Ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. in Græcis *Euſebii*, p. 227.

† *Legionem militum alens*,] *Al.* una cum legione militum quam alebat.

ἔπειχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηγορδυκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὥστε χωρῆσαι διετέλουν, δρμὰς δ' ἀναπαύσει διαφέροντες τὰ ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ πρὸς τοὺς Αἰγύπτου βασιλέας, καὶ μάλιστα Κύπρον ἔχοντα Πτολεμαῖον τὸν Λαθύρου, ὃς ἦν τῆς μητρὸς Κλεοπάτρας τὰς δρχὰς σκήπτρων εἰς Κύπρον παρεληλύθει. πεμψάντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ Πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου χειρὸς αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπλπισάντων δ' αὐτὸν τῆς πρέσβεων, ὡς διαβὰς εἰς Συρίαν ἐξ μὲν Γαζαίους [q] ἐσώσας μὴ τοὺς Πτολεμαέων δὲ Ζώϊλον, ἔτι γε μὴν Σιδωνίους δὲ πολλὰς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς [r] πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ τοὺς Πτολεμαεῖς [s] Δημήνετος, πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν, μεταβάλλεσθαι τὰς γνώμας [t] ἐπέισεν, "ἄμεινον εἶναι φάσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ [v] γενησομένῳ διακινδυνεύειν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανερὰν [x] εἰσδέξασθαι δουλείαν, δεσπότην προδιδόντας αὐτούς, "καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὰ παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὰ ἀπ' Αἰγύπτου. τοῦ γὰρ Κλεοπάτραν ἀ φειδήσεσθαι δυνάμεων αὐτῷ [y] κατασκευαζόμενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς "μετὰ μεγάλης στρατιᾶς· ἀποβάσει γὰρ αὐτοῦ ὥστε καὶ τὰ "Κύπρου τὰ ἰδια ἐκβαλεῖν. εἶναι δὲ Πτολεμαίῳ μὲν [z] διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τοῦ Κύπρου· αὐτοῖς δὲ [a] κίνδυνον τὰ ἔσχατον." ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος [b] κατὰ τὸν πόρον μαθὼν τοῦ τῶν Πτολεμαέων [c] μεταβολὴν, εὐθὺς ἦγεν ἐπόλουσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τοῦ λεγομένου Συκάμινον, ἐνταῦθα τοῦ δυνάμιν ἐξεβίβασεν. ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς [d] αὐτοῦ [e] πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι τοῖς τελεσμένοις· ὡς δὲ προαγαγὼν σταδίους τριάκοντα τὴν Πτολεμαίδα, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο μήτε τοὺς λόγους ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν.

δ'. Ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε τοῦ Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς παρθαμένης [f] αὐτῶν τὴν χώραν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύπη μὲν τοῦ πολιορκίαν δείσας Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος· ἀπαγαγὼν δὲ τοῦ στρατιὰν εἰς τοῦ οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρᾳ μὲν τοῦ Κλεοπάτραν ὅτι τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τάλαντα δὲ δώσειν ὑπέσχετο, χάριν ἀντὶ τούτων αἰτῶν Ζώϊλον ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν τύραννον, καὶ τοῦ χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τοῦ [g] πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χάριτας τὸν Ζώϊλον· ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρᾳ [h] διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τοῦ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύπη τὰς γεγενημένας πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τοῦ Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένου αὐτόν. καταλιπὼν δ' ἐπὶ τῆς πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς [i] τῷ λοιπῷ [k] τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τὴν τοῦ Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν, συνήθροισε μὲν αὐτὸς πεντε μυριάδας τῶν ἐγχωρίων, ὡς δ' ἔνιοι συγγεγραφῆς εἰρήκασιν, ὀκτὼ· καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν [l] ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν [m] Ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει, Σάββασιν αἱρεῖ καθ' ἡμέραν αὐτὴν, καὶ πολεμίους σώματα μὲν πολλὴν ἐτέραν ἔλαβε λείαν.

fecti & laſſati, cedere tamen erubeſcentes, perſeverarent, atque quieſcentes & reſpirantes pugnam differrent. Supererat autem illis una ſpes ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, Cyprum tenente, qui à matre Cleopatra imperio dejectus Cyprum ſe contulerat. Igitur hunc oratum miſerunt Ptolemaïdenſes, ut ſibi ſuppetias ferret, ipſoſque periclitantes ex Alexandri manibus liberaret. Cumque ei ſpem feciſſent legati, quod in Syriam trajectus habiturus eſt Gazæos & Zoilum à Ptolemaïdenſibus ſtantes, atque Sidonios dicerent & multos una cum eis in auxilium acceſſuros, his rebus ille elatus navigationem adornare feſtinabat. *Ptolemæum Lathurum in auxilium accerſunt Ptolemaïdenſes.*

3. Interea autem Demænetus, homo popularis eloquentiæ, & qui tum auctoritate apud Ptolemaïdenſes valebat, fecit ut ſententiam illi mutarent, dicens "præſtare incerto eventu periclitari cum "Judæis, quam manifeſtam accipere ſervitutem, "domino ſe tradendo: & inſuper non modo præ"ſens habere bellum, ſed etiam multo majus ab "Ægypto *exſpectare*. Non enim rerum ſuarum "adeo negligentem fore Cleopatram ut permiſſu"ra eſſet Ptolemæum vires ſibi comparare ex vi"cinis, ſed eos magna manu aggreſſuram eſſe: "quippe quæ filium etiam ex Cypro dejicere co"netur. Eſſe autem Ptolemæo, ſi ſua ſpe dejectus "ſit, receptum rurſus in Cyprum; ipſis vero ex"tremum periculum *adeundum*." Et quidem Pto"lemæus, cognito dum proficiſceretur, quod Pto"lemaïdenſes conſilium mutarint, nihilominus na"vigavit; & in eam quæ Sycaminus dicitur appulſus, ibi cum copiis ſuis exſcenſionem fecit. Erat autem in univerſum ejus exercitus, qua peditum qua equitum, circiter triginta millia: quibus prope Ptolemaïdem ductis factiſque caſtris, cum *cives* neque ipſius legatos admitterent neque verba audirent, valde anxius erat & æſtuabat. *Demanetus ſuadet Ptolemaïdenſibus, ut Ptolemæum in urbem non reciperent.*

4. Poſtquam vero Zoilus & Gazæi ad eum veniſſent, oraſſentque ut ſibi auxilium ferret, agris eorum vaſtatis à Judæis & Alexandro, obſidionem quidem, præ metu Ptolemæi, ſolvit Alexander: atque abducto domum exercitu, deinceps aſtu rem gerebat, clanculum Cleopatram adverſus Ptolemæum accerſens, aperte vero amicitiam & ſocietatem cum eo ſimulans. Quinetiam quadringenta argenti talenta daturum ſe promiſit, ea lege ut Zoilus tyrannus è medio tolleretur, & regio Judæis attribueretur. Et tum quidem Ptolemæus, libenter inita cum Alexandro amicitia, Zoilum in poteſtatem ſuam redigit: verum poſtea, ubi audivit Alexandrum clam ad matrem ſuam Cleopatram nuncios mittere, ſolvit quod ei præſtiterat jusjurandum, & Ptolemaïdem, quæ eum non admiſerat, adgreſſus obſidet: atque relictis in obſidione ducibus & parte copiarum, ipſe cum reliquis ad Judæam populandam profectus eſt. Alexander autem, intellecta mente Ptolemæi, coëgit & ipſe ad quinquaginta incolarum millia, aut, ut ſcriptores quidam tradiderunt, octoginta; & aſſumptis copiis Ptolemæo obviam proficiſcitur. Ptolemæus vero Aſochin Galilææ urbem Sabbato de improviſo adortus expugnat; & circiter decem corporum millia, multamque aliam prædam capit. *Ptolemæi obſidionem ſolvit Alexander.* *Fœdus inter Ptolemæum Lathurum & Alexandrum.* *Quòd Alexander dolo malo egerit, fœdus frangit Ptolemæus.* *Aſochim expugnat.*

5. Dein-

q Ἐσώσας μὲν τοὺς Πτολεμαέων] *Lugd. Bat.* σωσιτῶντας μὲν τοὺς Πτολεμαέως.
r Πρὸς τὸν ἔκπλουν ἔσπευδεν.] Τὰ πρὸς τὸν ἔκπλουν *Busb.* & *Hen.*
s Δημαίνετος,] Δημήτριος juxta quoſdam *Epiphanii* libros.
t Ἐπέισεν,] Ἔπεισεν *Busb.* & *Hen.*
v Γενησομένῳ διακινδυνεύειν] Γενομένῳ διακινδυνεύσειν *Vat.*
x Εἰσδέξασθαι δουλείαν,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* & forſan *Epiphan.* qui vertit *ſuſcipere*. ὑποδέξασθαι in *Editis Aliiſque*. Forſan ὑποδέξασθαι legendum.
y Κατασκευαζόμενον] *L. B.* κατασκευαζομένῳ.
z Διαμαρτόντι τῆς ἐλπίδος] Διαμαρτόντα *Hen.*
a Κίνδυνον τὰ ἔσχατον.] Κινδύνων *Hen.*
b Κατὰ τὸν πόρον μαθὼν] Καὶ τοῦ πορείαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
c Μεταβολὴν,] *L. B.* μεταβολῶν.
d Αὐτοῦ] Αὐτῷ *Hen* & *Vat.*
e Πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι] *L. B.* πεζοί τε ἅμα σὺν ἱππεῦσι.
f Αὐτῶν τὴν χώραν] Ita *Gen.* αὐτὸν *Baſ.* αὐτοῖς *Vat.*
g Πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν] Πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον *Busb.*
h Διαπεμπόμενον αὐτὸν] Διαπεμψάμενον *Vat.*
i Τῷ λοιπῷ] Μετὰ τῶν λ. *Hen.* τὸ λοιπὸν *Busb.*
k Τὴν Ἰουδαίαν] Ita *MSS.* τὴν Ἰουδαίων in *Editis*.
l Ἀπήντα τῷ Πτολεμαίῳ.] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* ἀπαντᾷ in *Editis*.
m Ἀσωχεῖ] Hæc urbs alibi *Joſepho* dicitur Ἀσωχὶς & Ἀσῶχις. *Epiphanio* autem *Aſochis* aut *Aſocron*. at *Sachan* appellat *Pſeudogorionides*. Ἀσωχείτου τῆς Γαλ. in *Cod. Vat.* HUDS. Conf. de Vita §. 41. SPANH.

XXI. *Ptolemæus & Alexander pugnæ se parant.*

ſ. Deinde Sepphorim tentavit, quæ ab ea quam populatus erat prope aberat: multiſque ibi amiſſis Ptolemaïdem abiit, conflicturus cum Alexandro. Ei autem occurrit Alexander apud Jordanem fluvium, ad locum quendam nomine Aſophum, non longe à Jordane fluvio; & prope hoſtes caſtra metatur. Cæterum habebat in prima acie octo pugnatorum millia, quos Hecatontomachos appellabat, qui ſcutis ære tectis utebantur. itemque Ptolemæi prima acies tectos ære clypeos geſtabat. Veruntamen cæteris quidem rebus inferiores erant Ptolemæani, eoque timidius periculum ſubierunt: ſed non parum eis audaciæ addidit Philoſtephanus aciei ordinandæ præfectus, jubens tranſire fluvium qui inter caſtra poſitus erat. Alexander vero eos exitu prohibendos non exiſtimavit. nam facilius hoſtes, ſi fluvium à tergo haberent, ſe ſuperaturum eſſe credidit; quod ex prælio fugere nequirent. Et principio quidem inter eos anceps erat & manibus & animis prælium; magnaque utriuſque exercitûs facta erat cædes. Cumque ſuperiores evaderent Alexandri milites, Philoſtephanus, partitus copias *ſuas*, cedentibus commode ſubſidia mittebat; ac nemine inclinanti Judæorum parti ſuccurrente, fiebat ut iſti fugerent, qui in proximo erant *illis* non ſubvenientibus, ſed ſimul cum eis in fugam ſe conjicientibus, at Ptolemæani contra ac illi faciebant. Nam Judæis inſtantes, eos occidebant: & ad extremum omnes in fugam actos perſequebantur, tanta ſtrage edita, ut eis & ferrum obtunderetur & manus delaſſarentur. quippe triginta hominum millia *in eo prælio* occiſa retulerunt: (at Timagenes dixit quinquaginta millia *cecidiſſe*) atque alios partim captos, partim domum fuga dilapſos.

Acies quo modo ordinata.

Alexandri copiæ fuſæ fugataque.

Timagenes hiſtoricus.

Ptolemæi Lathuri crudelitas.

6. Ptolemæus vero, poſt victoriam regionem populatus, veſpere manſit in quibuſdam Judææ pagis: quos feminarum & infantum plenos nactus, militibus imperavit ut eos jugularent & fruſtatim diſſecarent, & cum membratim in ferventia ahena eos conjeciſſent, libamenta facerent. Hoc autem *illis* mandavit, ut qui ex prælio elapſi fuerint & ad eos venerint, hoſtes humana carne veſci arbitrarentur; & ea re illos qui viderent magis perterrefacerent. Imo & Strabo refert & Nicolaus, quod eos hoc modo acceperit ut memoravi. Ad hæc Ptolemaïdem vi expugnavit, ut etiam alibi indicavimus.

Strabo & Nicolaus Damaſcenus.

ε'. Πειρᾶσας ᾗ καὶ [n] Σεπφώρην μικρὸν ἄπωθεν τ῀ πεπορθημένης, πολλὰς ἀπεβαλὼν ἤδη πολεμήσων Αλεξάνδρῳ. [o] ἠπλίτησε δ᾽ αὐτῷ πρὸς τῷ Ιορδάνῃ ποταμῷ Αλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον [p] Ασωφὼν, ἀπέχοντα τ῀ Ιορδάνου ποταμοῦ· καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τ῀ πολεμίων. εἶχε μέντοι τὰς [q] προμαχομένας ἑκατοντομάχους, ἃς Εκατοντομάχας προσηγόρευσεν, ὁπλισμένους περὶ τὰ σώματα χαλκοῖς. ἦσαν ᾗ καὶ τοῖς τῶ Πτολεμαίου [r] προμαχῶσιν ὁπλισμένοι αἱ ἀσπίδες. τοῖς μέντοι γε ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τῶ Πτολεμαίου, δίλαβέστερον σωπῆσαν εἰς τ῀ κίνδυνον· ἦσσον ᾗ αὐτοῖς ὀλίγον [s] ἐποίησεν ὁ ταξιάρχης Φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, ὃς μεταξὺ ἦσαν ἐστρατοπεδευκότες. Αλεξάνδρῳ ᾗ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν. [t] ἐνόμισε γὰρ εἰ κατὰ νώτου λάβοιεν τὸν ποταμὸν, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φεύγειν ἐκ τ῀ μάχης δυναμένους. [v] κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οὖν παρ᾽ ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χειρῶν καὶ προθυμίας διαπαντήσια, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων [x] τ῀ στρατευμάτων. ὑπερτέρων ᾗ τ῀ Αλεξάνδρου γινομένων, Φιλοστέφανος, δι᾽ ἑλῶν τὴν δύναμιν, δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκούρει· μηδενὸς ᾗ τῷ κλιθέντι μέρει τ῀ Ιουδαίων προσβοηθοῦντος, [y] τούτοις μὲν συνέβαινε φεύγειν, μὴ βοηθούντων [z] τ῀ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνούντων τ῀ φυγῆς, οἱ ᾗ τῷ Πτολεμαίου τἀναντία τούτων ἔπραττον. ἑπόμενοι γὰρ ἔκτεινον τοὺς Ιουδαίους, καὶ τὸ πλεῖστον τραπέντας αὐτοὺς ἄπαγες ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ὃ Ϛ ὁ σίδηρος [a] αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τρισμυρίους μοῦ ἔφασαν [b] ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης ᾗ, πεντακισμυρίους εἰρηκε· τ῀ ᾗ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους λαφῦραι, τοὺς δ᾽ εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

ς'. Πτολεμαῖος ᾗ μ῀ τὴν νίκην [c] προσκαθαρμὸν τῶ χώρᾳ, ὀψίας [d] ὁπλισμένης ἤδη [e] ποσὶ κώμης τ῀ Ιουδαίας κατέμεινεν· ἃς γυναικῶν ὤρων μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάξαντας αὐτοὺς Ϛ κρεουργῆσαι, ἐπιπτεῖν εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. τοῦτο ᾗ προσέταξεν, ἵν᾽ οἱ διαφυγόντες ἐκ τ῀ μάχης, [f] καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐλθόντες, σαρκοφάγους [g] παραλάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς [h] καταπλάγωσι τοῦτ᾽ ἰδόντας. [h] λέγῃ ᾗ Ϛ Στράβων Ϛ Νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐξεύροιτο τ῀ τρόπον, καθὼς καὶγὼ προείρηκα. [i] ἑλὼν ᾗ Ϛ τὴν Πτολεμαΐδα καὶ κρείττος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποιήκαμεν.

η Σιπφώρην] Ita *Hen.* & *Vat.* & recte, cum ΣΕΠΦΟΡΗΝΩΝ habeant Nummi. Σιμφώρην in *Editis Aliisque.* Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 13. p. 304. & *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 999. HUDS. *Gen.* Σιμφώρην, vel Σίπφωρην, malè etiam *Gen.* Σαμφόρεος ſeq. lib. 14. c. 5. §. 3. Vel Σιπφωρεῖς· lib. 17. c. 12. §. 5. Σιπφώρην, ubi *Gen.* Σίπφωρην· & *alter.* lib. 2. c. 4. §. 1. Nummi ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. SPANH.

o Ηπλίτησε δ᾽ αὐτῷ] Υπλύτησε *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

p Ασωφὼν,] Σαφὼν veram ſcripturam eſſe exiſtimat *Petitus* in *Animadv.* ἀσιδότοις, tom. 3. p. 724. eundemque locum eſſe credit, qui *Hieronymo* dicitur *Saphon.*

q Προμαχομένους ἑκατοντομάχους,] Μαχομένους legiſſe videtur *Epiphan.* unde nonnihil firmari videtur, quod loco jam citato aſſerit *Petitus*; ſcilicet, eos non fuiſſe qui in prima acie pugnant, *velites*, ſed *triarios*, in quibus totius exercitus ſpes, quorum ſinguli *centum hominum* impetum ſuſtinere poterant.

r Προμαχῶσιν] Ita cum *Hen.* ΦΘμαχῶσιν in *cæteris.*

s Εποίησεν] Ενεποίησεν *Hen.* & *Vat.*

t Ενόμισε γὰρ] Ενόμιζε *Vat.*

v Κατ᾽ ἀρχὰς] Ως ᾗ συνῆψαν, κατ᾽ ἀρχὰς μὲ παρ᾽ ἀμφοτέροις ἦν ἔργα χειρῶν καὶ προθυμία διαπαντήσια, καὶ πολὺς φόνῳ ἐξ ἑκατ. *Busb.*

x Τῶν στρατευμάτων.] Illud τ῀ ex *MSS.*

y Τούτοις μὲ συνέβαινε φεύγειν,] Τύτους *Hen.* & *Busb.*

z Τῶν πλησίον,] Μηδὲ τ῀ πλ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι,] Αὐτῶν *Vat.*

b Ανδρῶν ἀποθανεῖν.] Ita *Hen.* ἄνδρας *Busb.* αὐτῶν in *Editis.*

c Προσκαθαρμὸν] Προσκαθαλεῶν *Vat.*

d Επιγνωμθείσης] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* γνωμθείσης in *Editis.*

e Τισι κώμαις τ῀ Ιουδαίας] Hoc modo *Hen.* & *Vat.* τοῖς in *reliquis.* & χώραις pro κώμαις *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

f Καὶ τοῖς αὐτοὺς ἐλθοῦσι,] Καὶ abeſt *Hen.* & *Busb.*

g Καταπλάγωσι ταῦτ᾽ ἰδόντας.] Καταπλαγῶσι *Vat. Hen.* & *Busb.* καταπλαγῶσι in *Editis.* mox ταῦτα ἰδόντες *Hen.* quod una cum καταπλαγῶσι ferri poteſt, ſi αὐτοὶ pro αὐτοὺς ſcriberetur.

h Λέγῃ ᾗ Ϛ Στράβων Ϛ Νικόλαος,] Illi λέγῃ ᾗ Ϛ & cætera uſque ad ἑλὼν deſunt in *Epiphanii* libris.

i Ελὼν ᾗ Ϛ τὴν Πτολεμαΐδα Ϛ κρείττος,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑλὼν in *Editis.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως Αλέξανδρ@· , Κλεοπάτρας συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιησαμένης, στρατεύ) ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν κατασκάπτει· καὶ ὡς πολλὰς Ιουδαίων κατ' αὐτὴν στασιασάντων μυριάδας ἀναιρεῖ. Περὶ Αντιόχου Γρυπὸς, Σελεύκου, Αντιόχου Κυζικηνοῦ Ϲ Εὐσεβοῦς, Ϲ ἄλλων.

CAP. XIII.

Quomodo Alexander, poſtquam Cleopatra cum ipſo ſocietatem iniiſſet, expeditionem facit in Cœlen-Syriam, & Gazæorum urbem funditus evertit: utque multas Judæorum myriadas, ob motam in ipſum ſeditionem, occidit. De Antiocho Grypo, Seleuco, Antiocho Cyziceno & Pio, aliiſque.

Κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τῶν Ιουδαίων ἀδείᾳ πορθοῦσαν, καὶ τὴν Γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχουσαν, ὠφείλειν οὐκ ἔγνω τοῦτον ὀλίγῳ πρὸ πύλας ὄντα, καὶ πολεμεῖσθαι τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀρχὴν μείζω γιγνόμενον· ἀλλὰ [k] παραχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ [l] πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τε ἄλλης στρατιᾶς ἀποδείξασα [m] Χελκίαν καὶ Ανανίαν τοὺς Ιουδαίους. τά τε γὰρ πολλὰ [n] τοῦτον, καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ Αλαθήκας πέμψασα, [o] Κώοις [p] παρέθηκεν. κελεύσασα [q] δὲ τὸν μὲν Αλέξανδρον ταῦτα μεγάλῳ [r] στόλῳ εἰς Φοινίκην ἡ Κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς Πτολεμαΐδα· μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν [s] Πτολεμαέων [t] ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. Πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ [u] Συρίας [v] εἰς Αἴγυπτον ἔπαυσεν, αἰφνιδίως αὐτῷ οἰόμενον κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διημαρτάνετο τῆς ἐλπίδος. κατ' [x] τοῦτον δὴ τὸν χρόνον, συνέβη καὶ Χελκίαν, τὸν ἕτερον τῶν ὑπὸ Κλεοπάτρας ἡγεμόνων, ἀποθανεῖν περὶ Κοίλην Συρίαν, [y] διώκοντα Πτολεμαῖον.

Cleopatra contra Ptolemæum proficiſcitur.

Cleopatra Ptolemaidem obſidet.

β'. Ακούσασα δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον [z] προκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασι μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν [a] ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα [b] διέτριβεν ἐν Γάζῃ. Κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τῷ ἐν Πτολεμαΐδι φρουρεῖ ἐκ πολιορκίας [c] λαμβάνει τε τὴν πόλιν. Αλεξάνδρῳ δ' αὐτῇ μὲν δώρων προσελθόντι, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν, [d] πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης ὑπαρχούσης, τινὰς μὲν τῶν φίλων τε ταῦτα συνεβούλευον [e] αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθόντα κατασχεῖν, καὶ μὴ προϊδεῖν ὅτι τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ιουδαίων κείμενον. Ανανίας δὲ συνεβούλευε τοὐναντία, λέγων "ἄδικα ποιήσειν αὐτὴν, εἰ "σύμμαχον ἄνθρωπον [g] ἀφαιρήσεται τῆς ἰδίας, ἐξουσίας, καὶ "ταῦτα συγγενῆ ἡμέτερον. ἐγὼ γὰρ ἀγνοεῖν σε βούλομαι, φησὶν, ὅτι "τὸ περὶ τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς Ιουδαίους "[h] καταστήσει." ταῦτα δὲ [i] Ανανίου παρακαλέσαντος, ἡ Κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν Αλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν Σκυθοπόλει τῆς Κοίλης Συρίας.

Cum Alexandro ſocietatem facit.

γ'. Ο δὲ, τὸν ἐκ Πτολεμαΐδος φόβων ἐλευθερωθεὶς, στρατεύει μὲν αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· [k] αἱρεῖ δὲ Γάδαρα πολιορκήσας ἓξ μησίν. αἱρεῖ δὲ Ϲ Αμαθοῦντα μέγιστον ἄρυμα τῶν [l] ὑπὲρ τὸν Ιορδάνην καλωκημένων, ἔνθα καὶ τὸ

Alexander, expeditione facta, multas urbes in poteſtatem ſuam redigit.

Jor-

---

k Παραχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς] Παραχρῆμα μὴ καὶ ναυτ. *Vat.* παρ. μὴ ν. *Busb.* & *Hen.*

l Πεζικῆς δυνάμεως] Πεζῆς *Hen.* & *Busb.*

m Χελκίαν καὶ Ανανίαν] Vide ſupr. c. 10. §. 4.

n Πλοῦτον,] Πλοῦτον αὐτῆς *Hen.* & *Busb.* & αὐτῆς *L. B.*

o Κώοις] *Apud Côn inſulam commendans* in *Editis Epiphanii*, in *MSS.* vero *apud Coos commendans.* Κῶς πόλις Αἰγύπτου *Steph. Byzant.* Κῶς νῆσος Ægypti, apud *Ptolemæum.*

p Παρέθηκεν.] Παρέθετο *Hen. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

q Διὸ τὸν μὲν] *L. B.* τὸν μὲν.

r Πεμπλεῖν —— Πτολεμαΐδα·] Παρπλεῖν, εἰ δὲ φυγὴ χρείη. ἡ Κλεοπάτρα δὲ μὴ πάσης αὐτῆς τὰ δυνάμεως *Hen.* (*Lugd. Bat.*) παρπλεῖν εἰς Φοιν. ἡ Κλ. μὴ πάσης αὐτῆς τὰ δυνάμεως ἦκεν *Vat.* & *Busb.* in *Epiphanii* libris, *cumque juſſiſſet filium ſuum Alexandrum cum maxima claſſe navium ad Phœnicen navigare propter refugia, omnem ſuam expeditionem Cleopatra in Ptolemaïde depoſuit.*

s Πτολεμαέων] Πτολεμαίων *Busb.* & *Hen.*

t Επολιόρκει τὴν πόλιν.] Πολιορκεῖ *Vat.*

v Εἰς Αἴγυπτον ἔπαυσεν,] Επὶ τὴν Αἴγυπτον *Vat.* & *Hen.* εἰς τὴν Αἴγυπτον *Busb.*

x Τοῦτον δὴ] *L. B.* τοῦτον γὰρ.

y Διώκοντα Πτολεμαῖον.] Ita etiam *Epiphan. διδιόντα τὸν Πτολ.* ſolus *Hen.*

z Προκεχωρηκέναι αὐτῷ,] Προσκεχωρηκέναι *Hen.* ſatis recte; modo deleatur ὅτι in ſuperioribus. προσκεχώρηκεν *Lugd. Bat.*

a Απὸ τῆς χώρας.] Ex τῆς χ. *Hen.* & *Busb.*

b Διέτριβεν ἐν Γάζῃ.] Ita *Hen.* & *Busb.* διέτριψεν in *Editis.*

c Λαμβάνει τε τὴν πόλιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) πολιορκίᾳ λαμβάνει *Busb.* λαβοῦσα ἐκ πολιορκίας τε τὴν π. in *Editis.*

d Πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου,] Καὶ ἀξιωτέον ἐπιφέρειν πεπονθότι & mox ὑποφεύγοντι *Busb.*

e Αὐτῷ λαβεῖν,] Αὐτῇ & mox ἐπελθόντα *Hen.*

f Εναυλία,] Ταυσιλία *Busb.*

g Αφαιρήσεται] τῆς ἰδίας ἐξουσίας,] Αφαιρεθήσεται) *Hen.*

h Καταστήσει.] Καταστήσαιτο *Busb.*

i Ανανίου παρακαλέσαντος,] Ανανία παρακαλέσαντος *Busb.* Ανανίᾳ παρακαλέσαντος *Hen.*

k Αἱρεῖ δὲ Γάδαρα] Αἷρεῖ *Hen.*

l Υπὲρ τὸν Ιορδάνην καλωκημένων,] Υπὲρ τὸν Ιορδάνην *Hen. Vat.* atque l. 1. de *Bello Jud.* in *MS. Lipſienſi* ὑπὲρ Ιορδάνου, forſan pro ἐπὶ Ιορδάνου. Vide *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 560. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* p. 401.

Jordanem ſitæ erant maximam, ubi rerum ſuarum pulcherrimas & chariſſimas Theodorus Zenonis filius habebat. Is, Judæos nec opinantes aggreſſus, decem eorum millia interficit, & Alexandri impedimenta deprædatur. Tamen his Alexander non eſt attonitus, ſed in maritimas oras Raphiam & Anthedonem (cui poſtea rex Herodes Agrippiadi nomen impoſuit) expeditionem facit, quam & ipſam vi cepit. Cumque videret Ptolemæum à Gaza in Cyprum, ejuſque matrem Cleopatram in Ægyptum receſſiſſe, iratus Gazæis, quod Ptolemæi opem imploraſſent, urbem obſidebat agrumque eorum vaſtabat. Apollodotus vero Gazæorum dux, cum duobus peregrinorum millibus & decem millibus domeſticorum noctu, Judæorum caſtra invaſit; ac quamtiſper nox erat vincebant Gazæi, (hoſtes in eam opinionem adducentes, ut crederent Ptolemæum eſſe qui ipſos adortus eſſet) verum orta die, animiſque errore liberatis, ubi rei veritatem intellexerunt Judæi, ſeſe in unum conglobant, factoque in Gazæos impetu eorum circiter mille interficiunt. Cum autem Gazæi reſiſterent, & nec ob *rei alicujus* inopiam nec ob cæſorum multitudinem cederent (nam vel quodvis potius perferre in animum inducebant, quam in hoſtis poteſtatem redigi) eis etiam animos & alacritatem addidit Aretas Arabum rex, quem ſibi auxilio venturum ſperabant, quod ita promiſerat. Sed accidit, ut Apollodotus ante perimeretur. nam Lyſimachus ejus frater, ei ex invidia obtrectans, quoniam apud cives gratia valeret, eum interfecit, & collecto milite urbem Alexandro tradidit. Atqui ille ſtatim ut ingreſſus eſt placide ſe gerebat; verum poſtea milites in Gazæos immiſit, & eos ulciſci permiſit. Illi autem alii aliò verſi Gazæos interficere: quanquam ne Gazæi quidem ſegnes animos præbuerunt, quin in ſe irruentibus ita reſtiterunt, ut Judæorum non pauciores occiderint quam quot erant ipſi. Nonnulli vero deſerti domos incenderunt, ne ulla ex eis ſpolia ſupereſſent quibus potirentur hoſtes. Erant etiam qui liberos uxoreſque *ſuas* ſuis manibus perimebant, coacti eos hoſtium ſervitute ita liberare. erant autem conſiliariorum omnino quingenti qui in Apollinis fanum confugerunt: (nam accidit, ut, dum capta urbs eſt, ſenatus haberetur) eos vero etiam interfecit Alexander, & urbe in illos diruta revertit Hieroſolyma, poſtquam eam unum annum obſederat.

Gazam obſidet.

Gazæi fortiter ſe gerunt.

Gaza capta.

Magna ſtrages Gazæorum & Judæorum.

Mors Antiochi Grypi.

4. Cæterum ſub id ipſum tempus etiam Antiochus, Grypus cognominatus, moritur ex inſidiis Heracleonis, cum quidem annos vixiſſet quinque & quadraginta, regnaſſet vero novem & viginti. Cum autem Seleucus ejus filius ei in regnum ſucceſſiſſet, bellum adverſus Antiochum movebat, patris *ſui* fratrem, cui cognomen erat Cyziceno; i-

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

κάλλιστα Ϲ ἀγαθῆς ἀξία [m] Θεόδωρος ὁ Ζήνωνος εἶχεν. ὃς ἐ προσδοκῶσιν ἐπιπεσὼν τοῖς Ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν [n] ἀποκτείνῃ, καὶ τὰ ὑποσκελίσῃ Ἀλεξάνδρου διαβάσεα. ταῦτα μὲν οὖν [o] ἐ καταπλήττῃ τ Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐπιστρατεύῃ [p] τοῖς [q] ἐπιθαλαττίοις μέρεσι, Ῥαφίᾳ καὶ Ἀνθηδόνι, ἃ ὕστερον [r] μὲν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς Ἀγριππιάδα μετωνόμασε, κ κτίστου εἶλε Ϲ τούτῳ. ὁρῶν δὲ τ Πτολεμαῖον ἐκ τ Γάζης εἰς Κύπρον [s] ἀνακεχωρηκότα, τὰ δὲ μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς Γαζαίοις ὅτι Πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐπολιόρκῃ τὴν πόλιν καὶ τὰ χώραν αὐτῶν [t] ἐπενόμευσεν. Ἀπολλοδότου δὲ ἑ στρατηγοῦ τ Γαζαίων, μετὰ δισχιλίων ξένων καὶ [v] μυρίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπίπτοντος τῷ τῶν Ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ, ἐνίκων οἱ Γαζαῖοι· δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς Πτολεμαίου· γνωμένης δ' ἡμέρας καὶ τ δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν, ἐπισυρέφονται, κ τοῖς Γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ [x] χιλίους. τῶν δὲ Γαζαίων ἀντιχόντων, καὶ μήτε [y] ὑπὸ τ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ ἑ πλήθους τῶν ἀναιρεμένων ἐνδιδόντων· πᾶν γὰρ ὅτιοῦν ὑπομένειν παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ πολεμίῳ γενέσθαι· [z] προσῆγεν αὐτῶν τὰ [a] προθυμίαν Ϲ Ἀρέτας ὁ Ἀράβων βασιλεὺς, ἐπίδοξος ὢν [b] ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγειλάμενος. ἀλλὰ σωίβη πρῶτον τ Ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. [c] Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, [d] ζηλοτυπῶν αὐτὸν ἐπὶ τῷ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκιμεῖν, κλείνας αὐτὸν καὶ στρατιώταις συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν [e] Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δ' ἄνδρας μὲν [f] εἰσελθὼν ἠρέμᾳ· μετὰ δὲ ταῦτα τὰ δυνάμιν ἐπαφῆκε τοῖς Γαζαίοις, ἐπιτρέψας πᾶσιν ἀνδρῶν αὐτούς. οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ [g] τραπόμενοι, τοὺς Γαζαίους ἀπέκλειναν· ἦσαν δ' οὐδ' ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀμύνοις, ἀλλὰ Ϲ τοῖς παρεμπίπτουσιν ἀμυνόμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς [h] οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, ἵνα μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἶναι [i] τοῖς πολεμίοις λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς [k] αὐτοὺς δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἠναγκασμένοι. τῶν δὲ βουλῆς ἦσαν οἱ πάντες [l] πεντακόσιοι, συμφυγόντες εἰς τὸ ἑ Ἀπόλλωνος ἱερόν· σωεδρούσης γὰρ τῆς βουλῆς σωίβη γνώσθαι· ὁ δ' Ἀλέξανδρος [m] τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν [n] αὐτοῖς ἐπικαταστάσας ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα σεαυτῷ πολιορκήσας.

δ'. [o] Ὑπὸ τ αὐτὸν ἢ τοῦτον καιρὸν καὶ Ἀντίοχος, ὁ Γρυπὸς ἐπικληθείς, ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλθείς, βιώσας μὲν ἔτη πεντεκαίδεκα Ϲ πέντε, [p] βασιλεύσας δ' ἐνέα Ϲ εἴκοσι. Δημήτριος δὲ ἢ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ Σέλευκος, ἐπὶ μὲν τῷ ἑ [q] πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο Κυζικηνός, νικήσας

Seleucus ei in regnum ſuccedit.

---

m Θεόδωρος] De hoc Theodoro infr. §. 5. SPANH.

n Ἀποκτείνῃ,] Ἀπέκτεινε & mox διέφθασε *Busb.*

o Οὐ καταπλήττῃ] *L. B.* οὐ non agnoſcit.

p Τοῖς —— μεσογαίοις,] Rhaphia & Anthedon, maritima loca, poſterior *Agrippias* ab Herode dicta. Idem ἐλαττ. lib. 1. c. 4. §. 4. & lib. 4. c. 11. §. 5. Ῥάφεια, Συρίας ἀρχή· SPANH.

q Ἐπιθαλαττίοις] Τοῖς Θαλαττίοις *Hen.* & *Busb.* Legi poteſt, τοῖς ἐπὶ Θαλαττίοις μ.

r Μὲν Ἡρώδης] Illud μὲν ex *MSS.*

s Ἀνακεχωρηκότα,] Μεταχωρηκότα *Busb.* & *Hen.*

t Ἐπενόμευσεν.] Ἐπενόμευεν legendum cenſeo.

v Μυρίων οἰκετῶν,] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* χιλίων in *Editis.*

x Χιλίους.] Διχιλίους ſolus *Hen.*

y Ὑπὸ τ ἐνδείας,] Mallem ſane ὑπὸ δίας aut δειλίας.

z Προσῆγεν αὐτῶν] Προσῆγεν αὐτῶν *Busb.* Προσεπίγεσε δ' αὐτῶν forſan pro προσεπήγεσε δ' αὐτῶν *Vat.* προσεπίγεσε δ' αὐτῶν in *Editis.*

a Προθυμίαν καὶ Ἀρέτας] Εὐψυχίαν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

b Ἥξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγειλάμενος.] Ἦλθεν *Busb.*

c Λυσίμαχος γὰρ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,] Illud γὰρ è *MSS.* & *Vet. Interpr.*

d Ζηλοτυπῶν αὐτὸν] Ζηλοτυπῶν αὐτῷ ἐπὶ τὸ *Busb.*

e Ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν.] Gazæ deditio & vaſtatio. Hinc *Act.* VIII. 26. de Gaza αὕτη ἐστὶν ἔρημος· Eadem ab Alexandro M. ante vaſtata, καὶ μένουσα ἔρημος *Strabo* lib. XVI. SPANH.

f Εἰσελθὼν ἠρέμᾳ·] Εἰσελθὼν *Vat. Busb.* & *Hen.* ἠρέμᾳ *Busb.* ἡσυχῇ *Hen.* ἠρέμα *Vat.* εἰσῆλθεν ἠρέμα in *Editis.* in *Epiphanii* verſione *ſtatim cum ingreſſus fuiſſet quievit.*

g Τραπόμενοι] Ita *Busb.* & *Vat.* τρεπόμενοι in *Editis.*

h Οἰκίας ἐνεπίμπρασαν,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* οἰκείας in *reliquis.*

i Τοῖς πολεμίοις λαβεῖν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς μηδὲν λάφυρον οἱ πολέμιοι λάβοιεν *Busb.* ὡς μ. αὐτῶν λ. εἰ. τοὺς πολεμίους λ. in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *ne aliqua ſpolia adverſarii poſſent invenire.*

k Αὐτοὺς δουλείας] Αὐτῶν *Hen.*

l Πεντακόσιοι,] Συμφυγόντων *Busb.*

m Τούτους] Τούτους μὲ *Busb.*

n Αὐτοῖς ἐπικαταστάσας] Αὐτῶν ἐπισκ. *Busb.*

o Ὑπὸ τ αὐτὸν ἢ τοῦτον καιρὸν] Ὑπὸ τὸ αὐτὸν ἢ τούτων καιρῶν *Busb.*

p Βασιλεύσας δ' ἐνέα καὶ εἴκοσι.] Βασιλεύσας ἢ ἓξ καὶ εἴκοσι juxta *Frag. Porphyrii* in *Gr. Euſebii*, p. 227. Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3907.

q Πατρὸς ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ,] Πατρὸς αὐτοῦ ἀδ. *Busb.*

ὅτως δ' αὐτὸν, καὶ λαῶν ἀπέκτεινε. μετ' ὀ πολὺ ἦν Κυζικηνῷ παῖς [r] Αντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος, ὃν φοβηθεὶς εἰς Αραδον, καὶ θεὶς ἐμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης [s] τῆς Συρίας. ὁ ἦ φυγὼν εἰς Κιλικίαν, καὶ ἥμενος [t] ἐν τῇ Μόψῳ ἐσίᾳ πάλιν αὐτὸς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ ἦ τῶν [v] Μαψυεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν [x] αὐτοῦ τὰ βασίλεια, καὶ [y] διέφθειρεν αὐτὸν μὴ τῶν φίλων. Αντίοχος ἦ Κυζικηνοῦ παῖδος [z] βασιλεύων τῆς Συρίας, Αντίοχος ὁ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐπιφέρει πόλεμον κατ' [a] αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀποβαλὼν μὴ τὴν στρατιάν. μὴ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος, διαθέμενος διάδημα, μέρος τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος ἦ ὁ Λάθυρος τὸ τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν [b] Δημήτριον, τὸν [c] Εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος, κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις ἦ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς [d] ἀνθιστάμενον Αντίοχον, ταχέως ἀπέθανεν. [e] Λαοδίκη γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν [f] Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ, Πάρθους πολεμούσῃ, μαχόμενος [g] ἀνδρείως ἔπεσε. τὴν ἦ Συρίαν [h] κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος ὁ Φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις [i] δεδήλωται.

ε'. Αλέξανδρος ἦ τῶν οἰκείων τινὰς αὐτὸν στασιαστὴς, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τῆς ἑορτῆς ἀγομένης, καὶ ἱστὰς αὐτὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἔμελλε θύειν, [k] κιτρίοις αὐτὸν ἔβαλλον· νόμος γὰρ οὕτως ἦν τοῖς Ιουδαίοις ἐν τῇ Σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον [l] θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ [m] κιτρίων, δεδηλώκαμεν ἦ καὶ ποτὲ ἐν ἄλλοις· [n] προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν [o] ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θεοῦ [p] ἀνάξιον. διὸ τούτοις ὀργισθεὶς, κλεινὴ μὲν αὐτῶν τοὺς ἑξακισχιλίους· δρύφακτον ἦν ξύλινον τοῦ τε βωμοῦ καὶ τοῦ ναὸν βαλλόμενον μέχρι τοῦ [q] θριγκοῦ, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ δὲ τῷ πλήθους

psumque victum & *prælio* captum morte multabat. Non ita multo post Cyziceni filius Antiochus, cognomento Pius, cum Aradum perveniſſet & diadema ſibi impoſuiſſet, Seleuco bellum infert; & *armis* ſuperatum ex univerſa Syria expulit. At ille, cum fuga delatus eſſet in Ciliciam & in Mopſueſtiam receptus, iterum ab eis pecunias exigebat. Populus vero Mopſueſtienſis, *iſta re* irritatus; regiæ ipſius flammas ſubjecit, ipſumque cum amicis *illic* perire fecit. Cum autem Antiochus Cyziceni filius in Syria regnaret, Antiochus Seleuci frater bello eum adoritur, victuſque vitam ſimul & exercitum amittit. Poſt eum vero pater ejus Philippus, impoſito *ſibi* diademate, in parte Syriæ regnavit. Interim Ptolemæus Lathyrus quartum ejus fratrem Demetrium, qui Eucærus dicebatur, accitum è Cnido regem apud Damaſcum conſtituit. His autem duobus fratribus cum Antiochus ſtrenue reſiſteret, brevi diem obiit ſupremum. Nam in auxilium veniens Laodices Galadenorum reginæ, adverſus Parthos *tum* bellum gerenti; fortiter dimicans *in prælio* cecidit. Syriam vero duo fratres, Demetrius & Philippus, imperio tenuerunt, ſicut alibi narratum eſt.

Antiochus Cyziceni occiditur.
Antiochus Pius, Cyziceni filius, Seleuco bellum infert.
Seleuci interitus.
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello adoritur.
Demetrius Eucærus rex Syriæ.
Antiochus in auxilium Laodices vocatus, prælio cadit.
Demetrius & Philippus Syriæ reges.

ſ. Quod autem ad Alexadrum attinet, cum in ipſum ſeditionem ſui moviſſent, (in eum enim gens inſurrexit) dum feſtum ageretur, & ipſe aræ aſtaret rem divinam facturus, citriis eum petebant (more *eo* apud Judæos obtinente in Umbraculorum feſto, ut ſinguli ramos ferrent palmarum & citriorum, id quod alibi declaravimus) atque convicia ei dixerunt, quaſi ex captiva genitus eſſet, ideoque honore *pontificali* & ſacra faciendi poteſtate indignus. iſtis *ille* iratus occidit eorum ad ſex millia: & exſtructo circa aram & templum ſepto ligneo uſque ad *ſeptum* iſtud intra quod ſolis ſacerdotibus ingredi fas erat, hac ratione multitudinis

Mota ad Alexandrum ſeditio.

ad

---

r Αντίοχος, ὁ Εὐσεβὴς] Ita lego ex fide Hiſtoricorum (*Appiani* in *Syr.* p. 132. & *Gr. Euſebii* p. 232.) non auctoritate librorum *Joſephi*, qui nobis ſuperſunt. in quibus (tam *Lat.* quam *Gr.*) Αντίοχος καὶ Αντωνῖνος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος προσβοηθήσαντες εἰς Α. καὶ σεσωσμένοι διάδημα πολιωτῶν τῷ Σ. καὶ κρατήσαντες ἐξήλασαν, niſi quod unicus *Busb.* habeat Αντώνιος ὁ Εὐσ. & mox προσβοηθ. eraſis in fine tribus aut quatuor literis, deinde διάδημα. poſtremoque σὺς τ Σιλ. Verum quod hoc (inquit *Petav.* l. 10. de *Doctr. Temp.* c. 45. p. 233.) hiſtoriæ portentum? aut quis ille eſt Antoninus Pius Cyziceni filius? nam ὁ Εὐσεβὴς cognomen Antiochi Cyziceni filii, qui & unicus in hiſtoria reperitur. Cui addo *Ez. Spanhemium*, qui (in lib. de *Præſt. & Uſu Numiſm.* p. 410. *Edit. Lond.*) dicit ex verbis iſtis *Joſephi* expungendum eſſe ὃς Αντωνῖνος, tanquam Gloſſema alicujus Magiſtelli, à quo, nempe quod eodem Εὐσεβὴς nomine dictus ſit apud Romanos Antoninus, ad marginem forte adnotatum, inde autem librariorum imperitia in textum aſſumptum. idque ſane à ſæculis aliquot ante Epiphanium natum. HUDS. Antiochus Cyzicenus à Seleuco v. cæſus Trog. Epit. XL. At hic *Antonini* nomen gloſſema eſt, quod ideo, quia Εὐσεβὴς etiam dictus, è margine, ubi adſcriptum fuerat, in Textum irrepſit. Quod mirum, idem occurrit apud *Rufinum*: Antiochus & Antonius Pius. Idem etiam gloſſema in Edit. Baſil. SPANH.

s Τῆς Συρίας.] Illud τ ex *MSS.*

t Ἐν τῇ —— χρήματα.] Vide de hoc Antiochi Grypi interitu Mopſueſtiæ Appian. qui idem tradit Syriac. p. 132. SPANH.

v Μοψυεστέων δῆμος,] Ita *Busb.* & *Hen.* Μοψοεστέων in *Editis Aliiſque.*

x Αὐτοῦ τὰ βασίλεια,] Sic *Busb.* & *Vat.* (*Lugd. Bat.*) αὐτῷ βασίλεια in *Editis Aliiſque.*

y Διέφθειρεν αὐτὸν.] Vide *Uſſerium* ad *A. M.* 3911.

z Βασιλεύοντος τ Συρίας,] Sic *Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.* βασιλεύοντος in *cæteris.*

a Αὐτὸν,] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* αὐτῷ in *reliquis.*

b Δημήτριον,] Demetrius Eucærus IV. frater, Rex Damaſci. Hi Antiochus & Philippus fratres *Gemelli* dicti à *Porphyrio in Exc. Scaligeri.* SPANH.

c Εὐκαιρον λεγόμενον,] Ακαιρον *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* Potuit quidem Demetrius per ludibrium ita appellari (uti obſervavit Cl. *Aldrichius*) ſicut Antiochus *Epimanes* pro *Epiphanes*; & Ptolemæus *Kacergetes* pro *Euergetes.*

d Ανθιστάμενον Αντίοχον,] Ανθιστάμενον *Busb.*

e Λαοδίκη] Ex Λαοδικὴ *Hen.* ἐν Λαοδικείᾳ *Busb.* ἐν Λαοδικίᾳ in *Editis Aliiſque.* Verum cum *Epiphanius* habeat, *Nam Laodicia Gaminorum regina contra Parthos bellanti cum ſocius advenisſet*, reſcripſi Λαοδίκη è *Cod. Hen.* & voculam ὡν delevi, ut quæ detracta fuiſſet ex fine vocis præcedentis ἀπέθανεν. Videſis *Foy-Vaillant*, in *Hiſtoria Regum Syriæ*, p. 376. HUDS. Ex Λαοδίκη · *Rufinus.* Nam Laodiciæ Gæmiorum reginæ &c. *Edit. Baſil.* ut hoc ἐν Λαοδικίᾳ τ Γαλαδηνῶν. Laodicea quippe urbs in Galadena regione trans Jordanem. Verum hunc Antiochum Euſeben non mortuum in eo prælio, ſed fugientem in Oronte ſubmerſum tradit Porphyrius Exc. Græc. Scalig. Eundem verò Antiochum regno Syriæ à Tigrane ſpoliatum tradit Appianus Syriac. p. 119. Laodice verò hæc Calamanorum Regina Porphyr. SPANH.

f Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ,] Γαλιμῶν *Hen.* & *Busb.* (Γαλιλαίων *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* verſione *Gaminorum.*

g Ανδρείως ἔπεσε.] Quod negat *Vaill.* quem conſule in Hiſt. Regum Syriæ pag. 376.

h Κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ] Κατέχον *Busb.*

i Δεδήλωται.] Διεδηλώκαμεν *Hen.*

k Κιτρίοις —— ἄλλοις.] Conf. ſupr. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.

l Θύρσους ἐκ φοινίκων] Sc. lib. 3. c. 10. §. 4. Videſis *Pſeudogorionidem*, l. 3. c. 33. *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 729. & *Simſonum* in *Chron. Cathol.* ad *A. M.* 3910.

m Κιτρίων,] Κιτρέα leg. nam citrea geſtabant mala lævâ, non thyrſos ex citreis. REL.

n Προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν] Προσεξελοιδόρησαν *Busb.* & *Hen.* προσελοιδόρουν δ' αὐτὸν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθόντες ὡς &c. legendum cenſet *Petitus* (in *Animadv.* ἀνεκδότοις tom. 3. p. 738.) quod hoc fere modo legiſſe videatur *Epiphan.* qui vertit, *contumelioſe eam aggreſſi ſunt, cum ingreſſi fuiſſent, dicentes de captiva genitum:*

o Ὡς ἐξ αἰχμαλώτου γεγονότα,] Ita ex *Epiphanii* verſione jam allata, & *MSS.* (ut & *L. B.*) lectione ὡς ἐξ αἰχμαλώτου. in *Editis* ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα. quæ lectio (inquit *Petitus*) ferri non poteſt. nam ſacerdoti captivo, qui olim fuiſſet, non interdicebatur ſummo Pontificatu. Cum autem dicit ἐξ αἰχμαλώτου, aviam ejus intelligit, matrem Joannis Hyrcani. Vide ſupr. c. 10. §. 5.

p Ανάξιον.] Εἶναι ἀνάξιον *Hen.*

q Θριγκοῦ,] Τειχοῦς *Busb.* & *Hen.* *Joſephus* in templi deſcriptione γείσιον vocat *ſepimentum* ὅσον πηχυαῖον ὕψος, quod populum à Sacerdotibus arcebat, ut & alterum ſepimentum, quo ἀλλόφυλοι arcebantur, vocat δρύφακτον λίθινον *loricam è lapide.* Idem alibi quod Græci vocant θριγκὸν id ait γῶσον vocari ἐν ἐπιχωρίοις γλώτταις, cum tamen ea vox Hebræa non ſit originis, ſed, ut multæ aliæ, ex Græco ſermone in Hebræum tranducta. *Grot.* ad *Matt.* p. 282. Exiſtimo (inquit *Petitus*, p. 741.)

ad se aditum obstruxit. Alebat & peregrinos milites, Pisidas, & Cilicas. nam Syris quidem, quod eis erat infensus, non utebatur. Item cum Moabitas & Galaaditas, qui Arabes sunt, subegisset, ut inde tributum exigeret, demolitus est etiam Amathunta, non audente Theodoro manus cum eo conserere. Congressus autem cum Obeda Arabum rege, inque insidias delatus in locis asperis & difficilibus, à multitudine camelorum in vallem profundam detrusus est apud Gadara pagum Galaaditidis, & ipse ægre evasit. Cumque inde fugeret, Hierosolyma pervenit: atque præter acceptam eadem à gente lacessitus, bello cum ea sex annos gesto, occidit Judæorum non minus *quam* quinquaginta millia. Ac dum eos, ut simultatem deponant, hortatur, eo magis eum oderunt propter ea quæ acciderant mala: rogantique quid facto opus esset, omnes clamarunt, ut ille moreretur; & ad Demetrium Eucærum miserunt, qui *ipsum* in auxilium ascisceret.

Moabitas aliasque gentes subigit Alexander.

Multa cum cede in Judæis grassatur.

Demetrius Eucærus à Judæis in auxilium accersitus.

ἐπ' αὐτὸν [r] ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε γὰρ καὶ ξένους, Πισίδας, καὶ Κίλικας. [s] Σύροις γὰρ πολεμίοις ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ [t] τῶν Ἀράβων Μωαβίτας καὶ Γαλααδίτας εἰς φόρου ἀπαγωγὴν, [v] κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα, [x] Θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. στρατεύσας δὲ μάχην πρὸς [y] Ὀβεδᾶν τὸν Ἀράβων βασιλέα, [z] καὶ [a] πεσὼν εἰς σπέδραν ἐν χωρίοις τραχέσι καὶ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους [b] καμήλων εἰς βαθεῖαν καὶ ἐρρύη [c] φάραγγα καθ' Γάδαρα κώμην τῆς Γαλααδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διεσώζετο. Φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγίνετο. καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτοῦ ὀπτημένου δ' ἔθνους, πολεμίους πρὸς αὐτὸ [d] ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον πέντε [e] μυριάδας. παρακαλῶν δὲ πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυθομένου δ' αὐτοῦ [f] τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς Δημήτριον τὸν [g] Εὐκαιρον ἔπεμψαν [h] παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

CAP. XIV.

XXII. *Quomodo Demetrius Eucærus superavit Alexandrum & non multo post Judæorum metu discessit: utque Alexander, magna Judæorum strage edita, turbis ab illis concitari solitis liberatur. De obitu Demetrii.*

Is Alexandrum bello petit & superat.

AT ille, cum exercitu profectus, iisque assumptis qui se acciverant, apud urbem Sicima castra fecit. Alexander vero cum mercenariorum sex millibus & ducentis, adjunctis Judæorum circiter viginti millibus qui ejus partes tuebantur, Demetrio adversus incedebat: erant autem illi equitum tria millia, & peditum quadraginta millia. Et multa quidem utrinque tentata sunt, dum hic mercenarios, utpote Græcos, ad defectionem solicitat; ille vero stantes à Demetrio Judæos. Sed cum neutris persuaderi potuit, in prælium descenditur, in quo vincit Demetrius: mortuique sunt fideliter & fortiter se gerentes omnes Alexandri mercenarii, necnon multi ex Demetrii militibus.

Judæi bellum inferunt Alexandro & vincuntur.

2. Cæterum cum Alexander ad montes profugisset, Judæorum sexies mille, ejus fortunam mutatam miserati, ad eum congregantur. Ac tum quidem metuens Demetrius discessit: post hæc vero Judæi bellum intulerunt Alexandro, victique frequentes occubuerunt in prœliis. *Is* vero, cum eorum potentissimos in urbem Bethomam compulisset, *eam* oppugnat: captaque urbe, & iis potitus, Hierosolyma eos adducit, atque facinus perpetravit omnium immanissimum. Nam dum epu-

Alexandri crudelitas.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Δημήτριος [i] ὁ Εὐκαιρος ἐστράτευσεν Ἀλεξάνδρου, καὶ μετ' ὀλίγον δείσας Ἰουδαίους ὑπεχώρησε· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος, πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων φονεύσας, καὶ ὑπ' αὐτῶν παραχθεὶς ἀπαλλάττεται. Περὶ Δημητρίου πλούτου.

Ὁ δὲ, μετὰ [k] στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ παραλαβὼν [l] τοὺς ὀπισαλεσαμένους, πρὸς Σίκιμα πόλιν ἰστρατοπέδευσεν. Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ διακοσίων, Ἰουδαίων τε [m] πρὸς δισμυρίους οἳ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρὰ λαβόντες, ἀντιπρὸ τοῦ Δημητρίου· τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν τρισχίλιοι, πεζοὶ δὲ μυριάδες τέσσαρες. [n] πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη, ἃ μὲν διαπεσόντας τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας Ἕλληνας πρὸς τὸν Δημήτριον Ἰουδαίους· μηδετέρᾳ δὲ πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ Δημήτριος· καὶ ἀποθνήσκουσιν οἱ Ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν ποιησάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ τοῦ Δημητρίου στρατιωτῶν.

β'. Φυγόντος δ' Ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ [o] Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, [p] ὑπεχώρει Δημήτριος· μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν Ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. κατακλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν [q] Βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γενόμενος ἐγκρατὴς αὐτῶν, ἀπήγαγε εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἐδρασεν. ἑστιῶμενος γὰρ ἐν ἀσπίδι μετὰ τῶν

τὸ θριγκὸν conjungendum esse atque referendum ad τὸ ξυλινὸν, nam τὸ θριγκὸς nomine intelligitur *testacea lorica*, qua sepes ista lignea tegebatur, ne aqua pluvia corrumperetur, est itaque vertendum quasi ita scriptum esset, φραγμὸν δὲ ξύλινον μίσος τοῦ θριγκοῦ τοῦ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ναοῦ βαλόμενος, *sepem de ligno ad loricam testaceam usque circa altare & templum exstruxit.* Hujus *sepis lignea* vice suffecit Herodes *loricam cubitalem* è lapide. ἀφεῖσε δὲ καὶ τὸν τε ναὸν καὶ τὸν βωμὸν ὑψηλόν τε καὶ χιλίων γείσιον, ὅσον πηχυαῖοι ὦσιν, ὃ διείργει ἑξαστέρω τοῦ δήμου λαὸν τοῦ ἱερέως.

r Ἀπεφράττειν εἴσοδον.] Ἐπέφραττεν *Busb.* & *Hen.*

s Σύροις γὰρ πολέμιος ὢν οὐκ ἐχρῆτο.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

t Τῶν Ἀράβων Μωαβίτας] Ita *Busb.* & *Hen.* τὴν Ἀράβων in *Editis Aliisque.*

v Κατέβαλε καὶ Ἀμαθοῦντα,] Καταβάλλεται *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

x Θεοδώρου] Vid. de Theodoro supr. §. 3. SPANH.

y Ὀβεδᾶν τὸν] Ὀβίδαν τὸν Ag. *Busb.* & *Hen.* Ὀβόδων in *lib.* 1. de *Bello Jud.*

z Καὶ πεσὼν] In *Epiphanii* versione, & *incidisset in insidias altissimæ vallis juxta Galaaditidem.* adeo ut aut verba nonnulla in suo codice non habuerit, aut inter vertendum omiserit.

a Πεσὼν —— φάραγγα·] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

b Καμήλων] Ita in *Hen.* & *lib.* 1. de *Bello Jud.* καμίλων hic loci in *ceteris*, tam *MSS.* (præterquam *Lugd. Bat.* in quo καμήλων) quam *Editis.* Scio *Schol. Aristoph.* & *Suidam* distinguere inter κάμηλον & κάμιλον. sed an hoc discrimen ullibi obtineat, me nescire fateor.

c Φάραγγα] Χαράδραν solus *Hen.*

d Ἔτη ἓξ,] Ἔτεσιν ἓξ *Busb. Hen.* & *Vat.*

e Μυριάδας.] Μυριάδων *Busb.* Legi potest ἐκ τῶν ἑλαττον ἢ μυριάδα. Sed conjecturis parum tribuo.

f Τὸ ὀφεῖλον γενέσθαι,] Τί δεῖ γ. *Busb.*

g Εὐκαιρον] Ἀκαιρον *Vat.* (*Coislin.* & *L. B.*) vid. supr. c. 13. § 4. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

h Παρακαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.] Παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπὶσ. *Busb.* & *Vet. Interpr.*

i Ὁ Εὐκαιρος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 4. SPANH.

k Στρατοῦ ἐλθὼν.] Στρατιᾶς *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Τοὺς ἐπικαλεσαμένους,] Αὐτοὺς ἐπικαλεσμένους *Busb.*

m Περὶ δισμυρίους] Εἰς μυρίους in lib. 1. *de Bello Jud.*

n Πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπράχθη,] Vid. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 5. SPANH.

o Ἰουδαίων ἑξακισχίλιοι.] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι in *Editis Aliisque.*

p Ὑπεχώρει Δημήτριος·] Ὑποχωρεῖ *Hen.* & *Busb.*

q Βεθόμῃ πόλει,] Βεθόμαις *Busb.* & forsan *Epiphan.* (Βεθόμας *Lugd. Bat.*) Βεθομᾶς *Hen.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 4. §. 6. SPANH.

τῶν

r Ἐπέ-

τῶν παλλακίδων, ἀναιρεῖσθαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ἑκατὸν ὄντας· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων αὐτῶν καὶ τὰς ἐκείνων ὄψεις [z] ἐπέσφαξεν, ὑπὲρ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον τιμωρίαις εἰσπραττόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐπελαμπρύνθη τοῖς [a] πρὸς αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοσοῦτον ἦλθε [b] κινδύνων ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἐκκεκλιμένων ἀγωνίζεσθαι κατὰ σφᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλους ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε μὴ κατισχύσαντο γοῦν ἐν Μωαβίτιδι καὶ Γαλααδίτιδι, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῶν Ἀράβων τῷ βασιλεῖ προσδοῦναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναρπάσῃ σφίσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοὺς πόλεμον, ἄλλα τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πραξάντων. ἀλλ' οὗτοι οὐκ ἀπαιτηδείως [y] δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι· ὥστε διὰ τὴν τῆς ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐπικληθῆναι αὐτὸν [x] παρὰ τῶν Ἰουδαίων [y] Θρακίδαν. οἱ δὲ [z] ἀνδραποδῶται αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, ἐφ' ὅσον ἔζη χρόνον Ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔτος μὲν, ἀπηλλαγμένος τῶν ἐκ τούτων ταραχῶν, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας [a] ἐβασίλευσε.

γ'. Δημήτριος δὲ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς [b] Βέροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον, ὄντων αὐτῷ περὶ μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. Στρατῶνος δὲ ὁ τῆς Βεροίας τύραννος, Φιλίππῳ συμμαχῶν, [c] Ζίζον τὸν Ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλέσατο, καὶ Μιθραδάτῃ τὸν Σινάκῃ, τὸν [d] Παρθυαίων ἔπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ πολιορκοῦντων Δημήτριον ἐντὸς δὴ χαρακώματος, [e] εἰς ὀλίγου τε τοξεύμασι [f] καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς δοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν Δημήτριον σφᾶς λαβόντες, τὸν μὲν τῷ Μιθραδάτῃ, τῷ τότε βασιλεύοντι Πάρθων, ἔπεμψαν. [g] τοὺς δὲ Ἀντιοχέων ὅσους αἰχμαλώτους εἶναι συνέβαινε, τούτους δωρεὰν τοῖς Ἀντιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. [h] Μιθραδάτης δὲ ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς τὸν Δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε Δημήτριον τὸν βίον. Φίλιππος δὲ, ἀπὸ τῆς μάχης ἐκείνης, ἐπὶ Ἀντιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς Συρίας.

laretur in conſpicuo loco cum *ſuis* concubinis, imperat eorum circiter octingentos in crucem tolli: eiſque adhuc viventibus eorum liberos & uxores in ipſorum conſpectu jugulat, acceptas quidem *ab iis* injurias ulciſcens, ſed tamen ſeverius, quam homini licet, pœnas exigens, quamvis in mala graviſſima, quod veriſimile erat, ab ipſis conjectus, dum adverſum illum belligerarent, & in extremum vitæ regnique diſcrimen fuerit adductus, cum non illis ſuffecerit contra ſe invicem dimicare, ſed externa etiam auxilia conciverint, tandemque eo anguſtiárum perduxerint, ut quam terram in Moabitica & Galaaditica regione ſubegerat una cum locis in illa *munitis* Arabum regi tradiderit, ne belli contra ipſum ſocietatem cum illis iniret; ut alia taceam innumera contra illum, qua injuriis qua contumeliis, perpetrata. Veruntamen iſta non ex neceſſitate feciſſe videtur: adeo ut ille vocatus fuerit à Judæis, propter ſummam crudelitatem, Thracidas. Cæterum ejus adverſarii milites, qui numero erant circiter octo millia, noctu fugiunt; &, quamdiu vixit Alexander, fugitivi fuerunt. Et is quidem, his turbis liberatus, regnavit deinceps quietiſſime. *Alexander dictus Thracidas.*

3. At Demetrius, à Judæa Berœam profectus, Philippum fratrem ſuum oppugnavit, ſecum habens decem millia peditum & mille equites. Straton vero Berœæ tyrannus, Philippi ſocius, Zizum, qui Arabum tribubus præerat, accivit, & Mithradatem Sinacem Parthorum præfectum. Qui, poſtquam venerunt magno cum exercitu, Demetrium in caſtris obſident: in quibus eum telis & ſiti conſtrictum tenentes, eos qui cum eo erant ad deditionem compulerunt: abductaque ex ea regione præda *magna*, & capto Demetrio, eum quidem ad Mithradatem, qui tum in Parthis regnabat, miſerunt, Antiochenſium vero quotquot captivos factos eſſe contigit, eos gratis Antiochenſibus reddiderunt. At Mithradates Parthorum rex Demetrium apud ſe omni in honore habuit, donec *ipſe* Demetrius morbo interiit. Philippus vero *ſtatim* poſt pugnam *iſtam* profectus eſt Antiochiam, eaque potitus Syriæ regnum adeptus eſt. *Demetrius & Philippus fratres inter ſe bellum gerunt.* *Demetrius captus.* *Ad Mithradatem delatus moritur.*

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Διόνυσος, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ Ἰουδαίους· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος πολλὰς ἑλὼν πόλεις ἐπανῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὅτι τρία ἔτη νοσήσας τελευτᾷ. οἷά τε συνεβούλευσε τῇ Ἀλεξάνδρᾳ.

CAP. XV. XXIII.

Quomodo Antiochus Dionyſus, & poſt eum Aretas expeditionem facit in Judæam: utque Alexander, multis civitatibus captis, reverſus eſt Hieroſolyma, & per triennium morbo conflictatus moritur. & quænam Alexandræ conſuluit.

Ἐπειτα [i] Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς [k] Διόνυσος, [l] ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τὴν δεχῆς ἀνιπαιόμενος, εἰς Δαμασκὸν

Postea Antiochus cognomine Dionyſus, Philippi frater, ad principatum aſpirans Damaſcum ve- *Antiochus Dionyſus Syriæ rex.*

r Ἐπισφαττει,] Ἀπίσφαττεν *Hen.* & *Busb.*

s Πρὸς αὐτὸν πολέμοις,] Πρὸ αὐτῷ *Hen.* & *Vat.* in *Epiphanii* verſione *bello contra eos.* Eſt qui malit πρὸς αὐτούς.

t Κινδύνων] Κίνδυνον *Hen.*

v Δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι·] Δοκεῖ malit Cl. *Lowthius.* HUDS. Mavult & *Coccejus*, quod *Epiphan.* quoque *videtur* habeat. Sed & ſuperius quoque iſto infinitivo uſus eſt *Joſephus.* HAV.

x Παρὰ τῶν Ἰουδαίων] Ὑπὸ τῶν *Hen.* & *Busb.*

y Θρακίδαν.] Vocem Θρακίδας *Joſ. Scaliger* interpretatur, gladiator, homicida. Verum in *Epiphanii* libris redditur *crucida*, aut *trucida*, quaſi nomen inde traxerit quod Judæos *cruci affixerit*, aut *trucidarit.* Sed probabilius eſt eum nomen hoc inveniſſe à crudelitate qua non inferior erat ipſis Thracibus: à quorum moribus non multum abhorrebat etiam in cæteris: multas enim habebat pellices, uti Thraces uxores, teſte *Heraclide Pontico*, voce ΘΡΑΚΩΝ. Verum non dubito (inquit *Wolfius* in lib. de *Notitia Karæorum*, p. 86.) quin ad Hebraïcum verbum דקר alluſerit. HUDS. תרשץ Ἀρχαῖα. ita Titum vocat. Sed magis placet ita dictum à cognomine ipſi dato à Judæis ob hoc facinus הדוקר *transfodiens.* Θάνατον. Syncellus in chronico pag. 294. ſcribit eum Θρακιδᾶν ab inimicis dictum eſſe ὡς ἀδικώτατον, *ut injuſtiſſimum.* REL.

z Ἀνδραποδῶται αὐτοῦ,] Ἀντισασιῶται ſolus *Vat.*

a Ἐβασίλευσε.] Ἐβασίλευσι *Busb.*

b Βέροιαν,] Ita *Hen.* Βίββοιαν in *Aliis.*

c Ζίζον] *Lugd. Bat.* Τίτον.

d Παρθυαίων] Παρθύων ἔπαρχον *Busb.* Παρθιαίων ὕπ. in *Editis Aliiſque.* Ex *Stephano Byzant.* & *Suida* Παρθυαίων reſcripſi, & ſupra (cap. 8. §. 4.) Παρθυαίῳ pro vulgato Παρθυαίῳ ex *iiſdem* ſcribendum cenſeo.

e Εἰς ὀλίγου τοῖς τε τοξεύμασι] Εἴσω τοῖς τοξ. *Busb.*

f Καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν,] Καὶ τῇ δίψῃ hic loci omittit *Busb.* & poſt ἠνάγκασαν inſerit. adeo ut forſan legendum ſit, εἰς ὀλίγου τοῖς τοξεύμασι συνέχοντες αὐτὸν ἠνάγκασαν τῇ δίψῃ τοὺς σ.

g Τῶν δὲ Ἀντιοχέων] Τῶν δὲ αἰχμαλώτων ὅσους [ὅσους *Hen.*] Ἀντιοχέων εἶναι πολίτας συνέβη. *Busb.* & *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *captivos vero gratis Antiochenis reddiderunt.*

h Μιθραδάτης δὲ] Μιθραδάτης δὲ Δημήτριον εἶχεν ἐν τιμῇ, μέχρι ν. *Busb.*

i Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος,] Antiochus Dionyſus quintus frater, ſeu Antiochi Grypi filius. Dictus in Nummis ANTIOXOΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ. SPANH.

k Διόνυσος.] Διονύσιος perperam *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* Ἀντίοχος Ἐπιφανὴς Διόνυσος in nummis. Hic Antiochus unus erat ex quinque Antiochi Grypi filiis, & Demetrii Eucæri frater.

l Ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου,] Conf. ἀλλων. lib. 1. c. 4. § 7. SPANH.

venit, & ibi rerum potitus rex factus est. Cum autem ille expeditionem fecisset in Arabas, Philippus frater, hac re audita, Damascum se contulit. Urbe autem ipsi à Milesio qui arcis relictus erat præfectus & à Damascenis tradita, cum in *Ut Philippus Damasci potiunda spe excidit.* *Milesium ingratum sese ostendisset, nihilque eorum quæ speraverat ab eo *in urbem* recepto præstitisset, maluisseque videri sui terrore urbem cepisse quam gratiâ Milesii, ideo quod illum ut fieri oportebat non remuneraverat *Philippus*, *illis* in suspicionem venit, & rursus Damascum perdidit. Nam ipsum in circum *equestrem* egressum exclusit Milesius, & Damascum Antiocho servavit. Ille vero, auditis quæ Philippo acciderant, ex Arabia reversus est: moxque profectus in Judæam ducit *Antiochi in Judæam expeditio.* exercitum octo millium peditum & equitum octingentorum. Alexander autem ejus adventum veritus, fossam profundam ducit à Chabarzaba, quæ nunc Antipatris appellatur, ad Joppicum mare, qua sola parte aditus patebat: excitatoque muro, ac structis turribus ligneis & pluteis per stadia centum quinquaginta, Antiochum opperiebatur. Ille vero, omnibus iltis operibus incensis, copias illac trajecit in Arabiam. Cumque Arabs primum cederet, deinde cum decem equitum millibus repente se ostenderet, cum illis congressus Antiochus *Antiochus in prælio occumbit.* acriter dimicavit; & quidem vincens occubuit, dum laboranti parti subvenit. Occiso autem Antiocho exercitus fugit in vicum Canam, ubi maxima ejus pars fame conficitur.

Aretæ Syriæ regis in Judæam expeditio. 2. Post hunc regnavit Aretas in Cœle-Syria, vocatus ad principatum ab iis qui Damascum tenebant, odio Ptolemæi * Mennæi. Inde autem cum exercitum in Judæam duxisset, atque Alexandrum apud Addida locum *munitum* prælio vicisset, facta pactione discessit ex Judæa.

Alexander loca multa in potestatem suam redigit. 3. Alexander vero, cum secunda vice ad urbem Dion semet admovisset, eam capit; deinde exercitum ducit ad Essam, ubi erant Zenonis optima quæque. Et triplici quidem muro locum cingit; urbe vero prælio capta ad Gaulanam & Seleuciam contendit. & his quoque potitus, in potestatem etiam suam redegit Antiochi vallem & præsidium Gamala. Atque multa Demetrio horum locorum præfecto objiciens, ei provinciam ademit: & cum jam triennium in ea expeditione consumpsisset, domum repetiit, Judæis eum magno studio ob res feliciter gestas excipientibus.

Variæ urbes Syrorum, Idumæorum, aliarumque gentium subactæ. 4. Eo autem tempore jam Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi. ad mare quidem Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocoluram; in mediterraneis vero ad Idumæam, Adora, & Marissam, & Samariam,

γενόμενος], καὶ τὰ ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσας] δὲ αὖτε ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς, ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλήσιος ἦν, ὃς [m] καταλέλειπτο [n] τὴν ἄκραν φύλαξ, [o] καὶ τὴν Δαμασκηνῶν ἀπέδοτο] αὐτῷ τῇ πόλιν, ἀχαρίστως εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀπέσχων, ἀλλὰ τῷ περὶ αὐτὸν φόβῳ βληθεὶς δοκεῖν ἀπολαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίᾳ, [p] μὴ δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἔχρῃζεν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσασα] γὰρ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν Αντιόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δὲ, ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον, ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται] δ' ἐξὸς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖσι δὲ ὀκταχοσίοις. δείσας] Ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς [q] Χαβαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἧ καὶ μόνον ἦν ἐπίμαχον· τεῖχός τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναρίθμους ξυλίνους, καὶ [r] μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα, τὸν Αντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ, ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεξέβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωρεῖται] δὲ Ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μὴ πλείοσιν ἱππεῦσιν ἐξαίφνης ἐπιφανεὶς], ὑπαντήσας τούτοις Αντίοχος καρτερῶς ἐμάχετο· καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε, βοηθῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντι] δὲ Ἀντιόχῳ, καὶ τὸ στράτευμα [s] φεύγει εἰς [t] Κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται.

β'. Βασιλεύει] μὲν τέτταρα τῆς Κοίλης Συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον [u] τὸν Μεννάου μῖσος. στρατεύσας] δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ πρὸς [x] Ἀδδίδα χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον, ἐπὶ σπονδαῖς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας.

γ'. Ἀλέξανδρος] δὲ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ [y] Δίον πόλιν, αἱρεῖ πρώτην· καὶ στρατεύεται ἐπὶ [z] Εσσαν, ἣ τὰ πολέμου ἄξια ζηνωνι συνέβαινεν εἶναι. καὶ τειχισὶ μὲν περιβάλλει πίχεσι τὸ χωρίον· [a] μάχῃ] λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ [b] Γαύλανάν καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. προσλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ [c] τὴν Αντιόχῳ λεγομένην Φάραγγα καὶ [d] Γάμαλα τὸ Φρούριον. ἐγκρατὴς] δὲ δημητρίῳ πολλὰ τῷ τῶν τόπων ἄρχοντι, [e] περιέδυσεν αὐτόν· καὶ τρίτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων διὰ τὴν εὐτραπελίαν δεχομένων.

δ'. Κατὰ τοῦτον [f] δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῶν Σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων [g] πόλεις εἶχον [h] Ἰουδαῖοι. παρὰ θαλάσσῃ μὲν Στράτωνος πύργον, Απολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, Αζωτον, Γάζαν, Ανθηδόνα, Ραφίαν, [i] Ρινοκόλουραν· ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν Ἰδουμαίαν, [k] Αδωρα, καὶ Μάρισαν, [l] καὶ Σαμά-

m Καταλέλειπτο] Κατελίλειπτο *Busb.* & *Hen.*

n Τῆς —— ἀπεδόντος] Vel corrigenda distinctio ---- φύλαξ καὶ τῶν Δαμασκηνῶν, ἀπεδόντος ---- vel, quod verius puto, legendum ---- τὴν ἄκρας φυλαξ τῶν Δαμασκηνῶν, ἀπεδ' ----. IBBETSON.

* *Milesium ingratum sese ostendisset*,] Suspicor *Eudemum* aut simile nomen excidisse.

o Καὶ τῶν Δαμασκηνῶν] Forsan μὴ τῶν Δαμ.

p Μὴ δωρούμενος αὐτὸν] Sensus postulat voculam μὴ, quam uncis inclusam dedi. nam abest *Editis* & *MSS.* & quæ sequuntur δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἔχρῃζεν nec agnoscit *Busb.* nec ea legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Recte inseruit *Hudsonus* voculam μὴ, & quoniam in præstantissimo nostro *Lugd. Bat.* exstat, uncinulas quoque illas, quibus incluserat, delevi. HUDS.

q Χαβαρζαβᾶ] Καβαρσαβᾶ *Busb.* & *Hen.* nec aliter in *Epiphanii* libris. *L. B.* Χαβαρσαβᾶ.

r Μεσοπύργια,] Μεταπύργια *Hen.*

s Φεύγει εἰς Κανὰ κώμην,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 7. SPANH.

t Κανὰ κώμην,] Κανὰν πόλιν *Busb.* & mox Διαθέσει.

u Τὸν Μεννάου] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

* *Mennæi.*] Lego Τοῦ Μεννάου ex infr. c. 16. §. 3. & in Lib. de Bello. non τὸν Μεννάου ut in *Editis* & *MSS.*

x Ἀδδίδα] Ἀδιδὰν χῶρον *Busb.* Ἀδιδὰ χωρίον *Hen.* HUDS. Conf. supr. c. 6. §. 4. SPANH.

y Δίον πόλιν,] Ita cum *Epiphanio*, ipsoque *Josepho* non multo post. Δίαν hic in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

z Εσσαν,] *Essemon* aut *Essamon* in *Epiphanii* versione.

a Μάχῃ] *Lugd. Bat.* ἀμαχεὶ, id est sine pugna, tradentibus se oppidanis, melius forsan. HAV.

b Γαύλανάν] Γαυλανὰ *Hen.* Γαυλάνη in lib. 1. de *Bello Jud.* Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 815. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

c Τὴν Αντιόχῳ λεγομένην Φάραγγα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

d Γάμαλα τὸ Φρούριον.] Γάμαλα πόλις infr. lib. 18. c. 1. §. 1. & ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 8. lib. 2. c. 20. §. 4. SPANH.

e Περιέδυσεν αὐτόν·] Conf. supr. lib. 12. c. 4. §. 9. SPANH.

f Διὰ τοῦτον καιρὸν] Ita cum *MSS.* ὃν abest *Editis*.

g Πόλεις εἶχον] Καὶ Κιλίκων adjicit *Busb.* HUDS. Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

h Ἰουδαῖοι.] Οἱ Ἰουδαῖοι *Busb.* & *Hen.*

i Ρινοκόλουραν.] Ita cum *Epiphanii* libris. Ρινοκύρων in *Editis Aliisque.* Ρινοκόρουραν *Hen.* forsan pro Ρινοκόλουραν. Ρινοκόρουραν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) Videsis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 610. & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 969. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

k Αδωρα,] *Aboram* in omnibus *Epiphanii* libris.

l Καὶ Σαμάρειαν,] *L. B.* ὅλην Ἰδουμαίαν καὶ Σαμ.

m Γά-

μάρφαν, Καρμήλιον ὄρ⟨ος⟩, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρ⟨ος⟩, Σκυθόπολιν, [m] Γάδαρα, Γαυλανίτιδα, Σελεύκειαν, [n] Γάβαλα, Μωαβίτιδας, [o] Εσεβὼν, Μήδαβα, [p] Λεμβᾶ, [q] Ορώνας, [r] Τελίθωνα, Ζάρα, [s] Κιλίκιον αὐλῶνα, Πέλλαν· ταύτην δὲ [t] κατέσκαψαν, διὰ τοὺς οἰκοῦντας τὰ ἐπιτήδεια εἰς τὰ πάτρια τῶν Ιουδαίων ἐθη μεταβαλεῖσθαι. ἄλλας τε πόλεις περιῴκουν τὰς Συρίας, [v] αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα Αλέξανδρ⟨ος⟩ ὁ βασιλεὺς, εἰς νόσον καταπεσὼν, καὶ τρισὶν ἔτεσι [x] τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεθεὶς, οὐκ ἀπέστη τῶν [y] στρατιῶν, ἕως ἔ [z] τοις πόνοις ἐξαναλωθεὶς ἀπέθανεν ἐν τοῖς Γερασηνῶν ὄροις, πολιορκῶν Ραγαβᾶ Φρούριον πέραν τοῦ Ιορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα [a] πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν [b] ὑποφαίνοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα [c] κοπτομένη, τὴν μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας [d] ἀπωδύρετο; καὶ "τίνι καταλείπῃ ἄτως "ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα [e] τὰ παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα, "πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειμαι [f] πρὸς "σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος"; ὁ δὲ σιωπῇ κλάδυεν [f] αὐτῇ, "πεί-"θεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσει], πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφα-"λῶς κατέχειν μὴ τὰ τέκνων, κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ "πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τὸ χωρίον· ἔπειτα "[g] ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ Ιεροσόλυμα [h] παραγενο-"μένη, τοῖς Φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παρασχεῖν. τούτους γὰρ, "ἐπαινέσαντας αὐτὴν ἀντὶ τῆς τιμῆς, εὔνουν καταστήσειν αὐτῇ "τὸ ἔθνος. [i] δύνασθαι δὲ πολὺ παρὰ τοῖς Ιουδαίοις τούτους "ἔφασκε, βλάψαι τε μισουμένους, καὶ φίλους διακειμένους "ὠφελῆσαι· μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει ὧν "[k] ἂν καὶ φθονοῦντες τὶ χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτόν τε παρα-"κρούσαι τῷ ἔθνει διὰ τούτους ἔλεγε, ὑβριστὴς [l] περὶ αὐτόν. "σὺ τοίνυν, εἶπεν, ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμ-"ψαι μὲν τοὺς [m] πρωτεύοντας αὐτῶν· ἐπιδείξασα δὲ τὸ σῶ-"μά τεθνηὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βάλωνται κἂν πολλὰς "ἀξιοπίστους ἐπίτρεπε, εἰπὲ καταβοᾶν ἀπεφάσει μου θε-"λήσουσι τὰ νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου "τινὸς κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλήσονται]. "καὶ μηδὲν δίκαια τῶν ἐκείνου γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ [n] διαπράξασθαι ἐπιχείρει. [o] ταῦτά σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος, "[p] ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι παρ' αὐτῶν κηδείας, "ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν διὰ τὴν ἐξεῖναι ποιεῖν μου κα-"κῶς τὰ νεκρὸν διαθήναι θελησάντων· [q] σὺ δὴ βεβαίως ἄρ-"ξεις." ταῦτα προσαινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ, βασιλεύ-σας ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, βιώσας δ' ἐνὸς [r] δέοντα πεντήκοντα.

montem Carmelum & montem Itabyrium, Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala; Moabitidas *etiam*, Eſſebonem, Medaba, Lemba, Oronas, Telithonem, Zara, Cilicum vallem, & Pellam; (hanc autem everterunt, ideo quod ejus habitatores polliceri noluerunt ſe ad ritus Judaïcos tranſituros) atque alias præcipuas Syriæ urbes *tenebant*, quæ *itidem* erant everſæ.

5. Poſtea autem Alexander ex ebrietate lapſus in morbum, & tribus annis quartana febre vexatus, *tamen* militia non deſtitit, donec laboribus exhauſtus obiit in Geraſenorum montibus, obſidens præſidium Ragaba trans Jordanem. Regina autem videns eum jam in extremis eſſe, & nullam amplius ſalutis ſpem præ ſe ferentem; flebat & lamentabatur, ſe ſuoſque natos deplorans, qui deſerti futuri eſſent: &, "cui me, ipſi dicebat, ita re-"linquis & liberos ope aliena indigentes, propter-"ea quod non ignores quam infenſa ſit tibi *Judæo-*"*rum* gens." Ille vero ei conſuluit, "ut ſuis mo-"nitis pareret, ut regnum & liberos tuto conſer-"varet, mortem vero ſuam milites celaret, donec "locum expugnaſſet: deinde quaſi victrix ſplendi-"de Hieroſolyma ſe conferret, & Phariſæis pote-"ſtatem aliquam præberet. hos enim, eam ob ho-"norem laudantes, conciliaturos ei nationis bene-"volentiam. Hos ſcilicet plurimum poſſe apud "Judæos dicebat, & lædere quos oderint, & juva-"re quibus bene velint: maxime enim eis vulgò "credi, ſi de quopiam, quamvis per invidiam, "maledicant; ſeque adeo in odium gentis propter "eos incurriſſe, quod eos affeciſſet contumelia. "Quare tu, ſubjiciebat, ubi Hieroſolyma perve-"neris, accerſito eorum primarios: illiſque meo "corpore oſtenſo, poteſtatem eis facito, probe "compoſita ad fidem oratione, utendi me arbitra-"tu ſuo, ſive cadaveri meo, ſepulturæ honore pri-"vato, voluerint illudere, ut qui multa à me per-"peſſi fuerint, ſive aliam quamcunque injuriam "corpori meo ex iracundia facere libuerit. teque "nihil in regno ſine eorum ſententia facturam "promittito. Hæc te ad eos loquutâ, & ego "ſplendidiore funere ab eis efferar, quam à te ef-"ferrer, propterea quod, quia eis me mortuum in-"jurioſe tractare licebit, id facere non libebit: & "tu tuto regnabis." Hæc ille poſtquam uxorem monuit, vitam finivit, cum quidem regnaſſet annos viginti ſeptem, vixiſſetque undequinquaginta.

Alexander gravi morbo laborat.

Alexandri prudens conſilium.

Phariſæorum auctoritas.

Alexandri obitus.

m Γάδαρα,] Γάζαρα *Hen.* Γάδαρα quandoque Γάζαρα appellari notavit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 679. Verum ejus verba non reſpiciunt urbem hanc, utpote mediterraneam, ſed alteram non procul à Joppe & Jamnia.

n Γάβαλα,] Mallem hic Γάμαλα reſcribere cum *H. Noriſio* in *Diſſert.* III. de *Epochis Syro-Maced.* p. 294. *Edit. Lipſ.*

o Εσεβὼν] In *Epiphanii* libris *Sebon.* eadem eſt ac *Cheſbon.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 12. c. 4. §. 10. & lib. 15. c. 8. §. 5. SPANH.

p Λεμβᾶ,] Λίμβα, Οραῶν, Αἶμα, Γαλαδῶνα, Ζάρα *Hen.* Λιμβᾶ, Οραῶνας, Δίμα, Τελίθωνα, Ζαρᾶ *Vat.* in *Epiphanii* Editis, *Lembaronem*, *Mega*, & *Onzorom*, & ſimilia aut majora nominum portenta in *MSS.*

q Ορώνας, Τελίθωνα, Ζάρα,] Conf. infr. lib. 14. c. 1. §. 4. SPANH.

r Τελίθωνα,] *Lugd. Bat.* Ματαὶ, Λαιβωνὰ.

s Κιλίκιον αὐλῶνα,] In *Ruffino* diſtinguuntur ut diverſa loca, *Cilicum*; *Aulonem*: Certe αὐλὼν de Syriæ convalli ſeu potius Hierichuntina dicta, ubi balſamum. Ita forte pro Κιλίκιον legendum Κίμμων, ſeu Κιμμίτας, de quibus in Palæſtinorum ditione ſupra lib. 6. c. 13. §. 1. ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Κιμμωνῶν χώραν & §. ead. χώρᾳ ἣ Σίμων ἀκούσας τὸν Κίμμα τὸν Δαβίδου· mox οἱ Κιμμῖται ἀκούσαντες· item τοῦ τῶν Κιμμιτῶν· SPANH.

t Κατέσκαψαν,] *L. B.* Κατέσκαπτον.

v Αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι.] Quæ erant ſubverſæ. SPANH.

x Τεταρταίῳ πυρετῷ] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 4. §. 8. SPANH.

y Στρατιῶν,] Στρατιωτῶν *Hen.*

z Τοῖς πόνοις] Ἐν τοῖς πόνοις *Hen.* & *Busb.* Crediderim (inquit *Relandus* in *Paleſtina S.* p. 959.) in hoc nomine Ραγαβᾶ eſſe veſtigium nominis *Argob in Baſan*, uti *Sacer Codex* loqui ſolet. Vide *Euſeb.* in *Locis Hebr.* v. Αργοβ.

a Πρὸς τὸ] Πρὸς τῷ ſolus *Busb.*

b Ὑποφαίνοντα] Ὑποτίθεντα *Busb.*

c Κοπτομένη,] Vox propria in luctu, ſic Jeroboami uxor κοπτομένη, plangens filium mortuum ſupra lib. 8. c. XI. §. 1. Ἐπὶ τούτου κοπτομένη τελευτᾷ· & lib. 7. c. 1. §. 6. κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις &c. Hinc κόπτω & κοπτὸς de tali luctu in funere proximorum. vid. Æſchyl. Choëph. v. 21. ἐξύχαιες σοὶ κόπτῳ, & de luctu ob cædem Agamemnonis. ſic LXX. *Gen.* L. v. 10. ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν (f. κόπτῳ) de inferiis Jacobi. SPANH.

d Απωδύρετο,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὠδύρετο ſine augmento in *reliquis*.

e Τῆς παρ' ἄλλων βοηθείας δεόμενα,] Sic in *Col. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) favente *Epiphanio*, qui vertit, *alterius auxilii egentem*: παρ' ἀλλήλων βοηθείας in *Editis Aliiſque*. τὰ παρ' ἀλλήλων βοηθ. *Vat.*

f Αὐτῇ,] Iterum ex *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* αὐτὸν in *ceteris*.

g Ως ἂν νικήσῃ λαμπρᾶς] Ως ἀπὸ νίκης *Busb.* & *Zonar.*

h Παραγενομένη,] Παραγενομένῳ *Busb.* & *Zonar.*

i Δυνάσθαι —— ὠφελῆσαι·] Conf. ſupr. c. 10. §. 6. SPANH.

k Αν καὶ φθονοῦντες] Κἂν φθονῶσιν *Hen.* κἂν φθονοῦντες *Lugd. Bat.*

l Περὶ αὐτόν.] Ὑπ' αὐτῷ *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*

m Πρωτεύοντας αὐτῶν] Στρατιώτας *Hen.* & *Vat.*

n Διαπράξασθαι ἐπιχείρει.] Διαπάξειας *Busb.* & *Coccejus.*

o Ταῦτα σε πρὸς αὐτοὺς εἰπόντος,] Καὶ ταῦτα *Hen.*

p Ἐγώ τε λαμπροτέρας] Ἐγωγε *Busb.*

q Σὺ δὴ βεβαίως ἄρξεις] Σύ τε *Hen.* & *Busb.*

r Δέοντα] Δέοντα *Lugd. Bat.*

XXIV. CAP. XVI.

Quomodo Alexandra, Phariſæorum benevolentia ſibi conciliata, regnum per novennium tenuit; & , cum multa præclare geſſiſſet, cum gloria è vita exceſſit.

Alexandra, Phariſæis ſibi conciliatis, regnum adminiſtrat.

ALexandra vero, expugnato præſidio, * ut mariti monita poſtulabant, & Phariſæos alloquuta eſt, & omnibus in eorum poteſtate poſitis, tum de mortuo, tum de regno, eorum in Alexandrum iram ſedavit, eoſque benevolos & amicos reddidit. Itaque in vulgus progreſſi concionem habebant, res geſtas Alexandri recenſentes & juſtum ſibi regem periiſſe dicentes: tantumque laudationibus effecerunt, ut populus eum luxerit atque deploraverit; ita ut magnificentius ſit elatus, quam quiſquam regum qui eum anteceſſerant. Cæterum reliquit Alexander duos filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, ſed regnum Alexandræ teſtamento commiſit. E pueris autem Hyrcanus ad res adminiſtrandas parum habilis erat, & vitæ quietæ magis addictus: junior vero Ariſtobulus navus erat & audax. Et quidem mulier erat in multitudinis gratia, propterea quod mariti peccata graviter ferre videbatur.

Hyrcanus & Ariſtobulus filii Alexandri.

Hyrcanus fit pontifex. Phariſæi, nimium iis permittente Alexandra, ſeviunt in Judæos.

2. Illa vero pontificem fecit Hyrcanum, cum propter ætatem, tum multo magis propter ejus ſegnitiem, & omnia Phariſæis gerenda permiſit: quibus & multitudinem obedire juſſit; & ſi quod inſtitutum Hyrcanus ejus ſocer aboleverat, eorum quæ Phariſæi à patribus accepta tradiderant, id illa reſtituit. Itaque regni nomen habebat ipſa, poteſtatem vero *habebant* Phariſæi. nam & exſules iſti revocabant, & vinctos ſolvebant, & prorſus nihil à dominis differebant. Quanquam & femina regni curam gerebat, multoſque milites mercede conductos collegit, & ſuas vires majores effecit; adeo ut finitimos tyrannos terruerit, & obſides ab eis acceperit: eratque univerſa regio quieta, exceptis Phariſæis. nam illi reginam turbabant, ſuadentes ut eos interficeret qui Alexandro auctores fuerunt, ut octingentos *ſimul* necaret. Tandemque ipſi eorum unum occiderunt, *nomine* Diogenem, & poſt eum alios ſupra alios, donec potentiores in regiam ingreſſi, una cum Ariſtobulo (videbatur enim ægre ferre quæ fiebant, & omnino præ ſe ferebat, ſi vires nactus eſſet, non ſe ea permiſſurum matri) commemorabant *ei*, "quanta feliciter geſ-
Ariſtobulus Aliique hat de re queruntur.
"ſerunt pericula adeundo, quibus ſe fidos firmoſ-
"que domino probaverant, adeo ut ab eo maxima
"conſequuti fuerint, orantque ne ſuas ſpes velit
"prorſus in contrarium vertere. nunc enim qui
"ex hoſtium periculo elapſi eſſent, domi ab ini-
"micis more pecudum mactari, nemine ipſis opem
"ferente. ajebantque ſi adverſariis jam interfectis
"contenti ſint, propter innatum erga Dominos
"affectum patienter ſe laturos quæ acciderant;
"ſin in eiſdem perſeveraturi ſint, petebant inpri-

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ως Αλεξάνδρα, εἰς εὔνοιαν ὑπάγουσα τὰς Φαρισαίους, τῷ βασιλείαν ἔτεσιν ἐννέα κατέχε, καὶ πολλὰ κατορθώσασα μὴ δόξης ἀπέθανεν.

Ἡ δὲ Αλεξάνδρα, τὸ φρόνημα ἐξελᾶσαι, καὶ τοὺς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε Φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἦν· [c] τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτὸν τῆς πρὸς Αλέξανδρον ἔπαυσεν, εὔνους δ' ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις [v] τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιον [x] ἀπόλοιτο βασιλεύς· καὶ τὸ δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν [y] πρὸ αὐτοῦ βασιλέων αὐτὸν σκηδύσαι. δύο μέντοι υἱοὺς Αλέξανδρος κατέλιπεν, Υρκανὸν [z] καὶ Αριστόβουλον, τὸν μὲν βασιλείαν εἰς τὸν Αλέξανδρον διέθετο. τῶν δὲ παίδων, Υρκανὸς μὲν τὸν ἀσθενῆ πράγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠσκηκώς· ὁ δὲ νεώτερος Αριστόβουλος, δραστήριός τε καὶ θαρσαλέος. ἐτέρᾳ μὲν οὖν τὸ πλῆθος ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν.

β'. Ἡ δὲ ἀρχιερέα μὲν ἀποδείκνυσιν Υρκανὸν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄπραγμον αὐτοῦ. καὶ πάντα τοῖς Φαρισαίοις ἐπιτρέπει ποιεῖν· οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐπέλυσε πᾶν ἀρχεῖν, καὶ εἴ τι [a] καὶ τὸν νομίμων Υρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτῆς κατέλυσεν, [b] ὧν εἰσήνεγκαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τὴν πάλαι ἀφαίρεσιν, τοῦτο πάλιν ἀπεκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτὴ, [c] τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι. [d] καὶ γὰρ φυγάδας ὅτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ ὅδεν δεσποτῶν διέφερον. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνημα, καὶ πολὺ μισθοφορικὸν [e] συνίστησι, καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν [f] ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπολῆξαι τοὺς περὶ τυραννίδας, καὶ λαβεῖν ὁμήρους αὐτῶν. ἠρέμει δὴ ἡ χώρα πᾶσι πάρεξ τῶν Φαρισαίων. ὅτοι γὰρ ἐπετέρπτην τὴν βασίλισσαν, πειθόντες ὡς [g] κτείνοιεν τοὺς Αλεξάνδρῳ δοκιμάσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὀκτακοσίους, εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι [h] Διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες [i] εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν Αριστόβουλος· εἰκὸς γὰρ τοῖς [k] γινομένοις δυσπαραχείρων, καὶ δῆλος ἦν καθάπαξ εἰ ἀφορμὴν [l] λάβοιτο, μὴ ἐπιτρέψων τῇ μητρί· ἀνεμίμνησκον "ὅσοι [m] κατορθώ-
"σαιεν τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν [n] τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως
"πρὸς τὸ δεσπότην ἐπεδείξαιντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων
"ἠξιώθησαν, καὶ εὐέλπιδι [o] μὴ ἄχει δὴ παντὸς ἔμπαλιν τρέ-
"ψαι σφίσι τὰς ἐλπίδας. [p] ἀποφυγόντας γὰρ [q] τὰ ἐκ πο-
"λεμίων κίνδυνον, [r] ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκη-
"μάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς [s] τιμωρίας ὄσης. ἔλεγόν τε,
"ὡς εἰ μὲν ἐχρεὼν ἦν τοῖς ἀνῃρημένοις οἱ ἀντίδικοι, διὰ
"τὸ πρὸς τοὺς δεσπότας γνήσιον μελέσθαι οἷσιν τὰ ξυμβάν-
"τα, εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα [t] μελήσειν, ἠτιῶντο μᾶλλον
"μὲν

s Ἡ δὲ ——— θεμένη,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. ἔνθ' καὶ διαιτηταὶ τὰ ὅλων ἐγίνοντο.

* *Ut mariti monita poſtulabant,*] *Vel,* ex mariti conſilio.

t Τότε μὲν οὖν τὰ ———] Ita *Busb.* & *Hen.* τὰ μὲν in *Editis Aliiſque.*

v Τοῦ Αλεξάνδρου διηγούμενοι,] Τὰς Αλεξ. *Hen.* & *Busb.*

x Ἀπόλοιτο] Ἀπώλυτο *Hen.* ἀπώλυτο *Busb.*

y Πρὸ αὐτοῦ] Deeſt in *Gen.*

z Μὲν οὖν ἀσθενῆ πράγματα διοικεῖν] Illud μὲ è *MSS.*

a Καὶ τὰ νομίμων] Κἀκ τῶν *v. Busb.*

b Ὧν εἰσήνεγκαν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς εἰσ. in *aliis.*

c Τὴν δὲ δύναμιν οἱ Φαρισαῖοι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 5. §. 2. SPANH.

d Καὶ γὰρ φυγάδας] Καὶ γὰρ καὶ *Busb.*

e Συνίστησι,] Συνίστησι *Busb.*

f Ἀπέδειξε πλείονα,] Ἐπέδειξε διπλασίονα *Busb.* & forſan *Epiphan.* ἐπίδοξε πλείονα *Hen.*

g Κτείνοιεν] Κτεῖναιεν *Busb.* & *Hen.* κτείναιεν *Lugd. Bat.*

h Διογένην,] *L. B.* Διογῆν.

i Εἰς τὸ βασίλειον,] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.*

k Γινομένοις δυσπαραχειρῶν,] Γενομένοις *Busb.*

l Λάβοιτο,] *Gen.* Γένοιτο.

m Κατορθώσαιντο τοῖς κινδύνοις,] Καθαρθώσαντο *Busb.*

n Τὸ σφίσι βέβαιον] Τὸ βέβαιον ἐν σφίσι πίστεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Μὴ ἄχει δὴ παντὸς ἔμπαλιν] *L. B.* μὴ ἔκπαλιν, reliquis deletis.

p Ἀποφυγόντας] Ἀποφυγόντες *Hen.*

q Τὸν ἐκ πολεμίων κίνδυνον,] Τὰς ἐκ π. κινδύνους *Busb.*

r Ἐν τῇ οἰκίᾳ] Ἐν τῇ οἰκείᾳ *Busb.* & *Cocceſus.*

s Τιμωρίας ὄσης.] Τιμωρία, βοήθεια *Schol.* ad *Thucyd.* p. 15. *Edit. Oxon.* HUDS. Sic τιμωρία pro βοήθεια ſæpe apud Thucydidem, ut l. 1. p. 18. B. & l. 111. p. 183. SPANH.

t Μελήσειν,] Μεθήσειν *L. B.*

"μὲν δοθῆναι σφίσιν ἀπαλλαγήν. ὁ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι
"χωρὶς [v] αὐτῆς προέσθαι τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν
"[x] ζητοῦντες πρὸς τοὺς βασιλείους, ὡς μὴ [y] συγγνῶναι [z] αὐ-
"τοῖς. αἰσχός τε εἶναι σφίσι Ϲ τῇ βασιλίσσῃ, εἰ πρὸς αὐ-
"τῆς ἀμελουμένοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν Ϲ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν·
"ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν [a] τιμήσασθαι Ἀρέταν τε τὴν Ἀραβα Ϲ τοὺς
"[b] μοναρχας, εἰ ὑποξυνολογήσαιεν τοσόνδε ἄνδρας, οἷς
"ἴσως τάχα φοβερὸν ἦν τὸ ὄνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μὴ
"τόγε δεύτερον, εἰ τοὺς Φαρισαίους αὐτῇ πρεσπιμᾶν ἔγνωσαν,
"καταστῆσαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδε
"δαίμων τις ἐνεμέσησεν τῷ Αλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτός γε
"μὴν ἂν [c] ὑποδύσαι Ϲ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας.

γ'. Πολλὰ δὲ [d] τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον
τῶν τεθνεώτων Ϲ τῶν κινδυνευόντων τοὺς Αλεξάνδρου δαίμο-
νας ὑπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὠρμησαν εἰς
δάκρυα. μάλιστα δὲ Αριστόβουλον, ὅπως [e] ἔχοι γνώμην,
ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν
αὐτοὶ σφίσιν [f] αὐτοῖς τῶν συμφορῶν ἐγένοντο, καὶ φιλαρ-
χίαν ἐκλελυσημένῃ γυναικὶ παρὰ τὸ εἰκὸς βασιλεύειν,
ὡρεᾶς [g] ἐν ἀκμῇ ὔσης, ὑπηρέψαντες. ἡ δέ, οὐκ ἔχουσα ὅ,
τι πράξῃ μὴ τὰ ὑπαρχόντα, τῇ φυλακῇ τῶν χωρίων
σφίσιν ὑπίστευσεν, ὅτι μὴ [h] Υρκανίας Ϲ Αλεξανδρείου Ϲ
Μαχαιρουῦτος, ἔνθα τὰ πολλοῦ ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ-
λίγον τὸν Αριστόβουλον μὴ φρουρᾶς ἐξέπεμψεν ὑπὲρ Δα-
μασκὸν, καὶ Πτολεμαῖον Ϲ Μεννάου λεγομένου, ὃς βα-
ρὺς ἦν τῇ πόλει γείτων. ἀλλ' ὁ μὲν ὀδὲν ἐργασάμενος
ἀσυδὴς ἄξιον [k] ὑπέστρεψεν.

δ. Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται Τιγράνης ὁ τῶν
Αρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι φαλάγγων [l] πεντή-
κοντα, ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν Συρίαν, καὶ δὴ τὴν Ιουδαίαν
ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισσαν
καὶ τὸ ἔθνος· [m] καὶ δῶρα δὴ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπε-
σιν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, [n] πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ [o] Σελήνη, ἡ καὶ Κλεοπάτρα καλουμένη,
τὸν ἐν τῇ Συρίᾳ κατῆρχεν, [p] ἣ Ϲ ἐπῆγαγε τοὺς ἐποικοῦν-
τας ὑποκλεῖσαι Τιγράνῃ. [q] σωτετύχασιν οὖν αὐτῷ, καὶ
ἐδέοντο χρηστὰ περὶ τὴν βασίλισσαν Ϲ καὶ ἔθνος συγγινώσκειν.
ὁ δὲ, ὑποδεξάμενος αὐτοὺς ἐκ φιλοφρονήσεως θερα-
πείας, ἐλπίδας [r] ὑπέσχετο χρηστάς. ἅρτι δὲ τὸν Πτολεμαΐ-
δος ἐπολιόρκει, ἀγγέλλεται Τιγράνῃ, [s] Λεύκολλον διώ-
κοντα Μιθραδάτην, ἐκεῖνον μὲν διαμαρτεῖν, εἰς τοὺς
[t] Ιβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ Αρμενίαν πορθήσαντα πολιορ-
κεῖν. Τιγράνης δή, ταῦτα πυθόμενος, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἴκου.

ε'. Μετὰ δὴ τοῦτο, ἡ βασίλισσα εἰς νόσον χαλεπὴν
ἐμπεσοῦσα, δόξαν Αριστοβούλῳ τοῖς πράγμασι [u] ὑπιστή-
σασθαι, ἡ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἑνὸς τῶν θεραπόντων,
[x] ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια, [y] ἵνα οἱ πολεμίως κατεστάθησαν
αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος οἷς ἔπραττεν ἡ μήτηρ,
πολὺ μᾶλλον [z] ἔδεισε, μὴ ἀποθανούσης ὑπὸ τοῖς Φαρι-

"mis sibi dari missionem: neque enim eos esse qui
"sine regina salutem ullam sibi quærere sustine-
"ant, qui libenter in regia morituri sint, si ipsis
"venia non detur. turpe *quidem* & ipsis esse & re-
"ginæ, si ab ea neglecti à mariti inimicis excipian-
"tur: in maximis enim posituros Aretam Arabem
"cæterosque principes, si liceat conducere tot vi-
"ros, quorum vel nomen fortasse terribile erat eis
"priusquam *plane* auditum. Quod si nec posterius
"hoc placeat, si Pharisæis tantum tribuere statuit,
"se diversos in præsidiis disponat. Si enim dæmon
"aliquis Alexandri domum usque adeo persequa-
"tur, se quidem non recusare quo minus in humi-
"li conditione vivant.

3. Hæc autem illis & alia multa dicentibus, & ad mortuorum periclitantiumque misericordiam Alexandri manes invocantibus, omnes circumstantes in lachrymas proruperunt. Maxime autem Aristobulus quomodo esset animatus ostendebat; multa convicia ingerens matri. Verum illi quidem sibiipsis calamitatum auctores fuerunt, qui feminæ imperii cupidine furenti contra fas commiserunt regni habenas, *Regia* prole ætate jam florente. Itaque ipsa non habens, quod honeste faceret, custodiam locorum *munitorum* ipsis credidit, excepta Hyrcania & Alexandrio & Machærunte, ubi pretiosissima quæque habebat. Et haud multo post filium suum Aristobulum cum exercitu misit Damascum, adversus Ptolemæum cognomine Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille re quidem nulla memorabili gesta reversus est.

Aristobulus etiam Alexandræ convicia fuit.

Illa locis plerisque munitis cedit.

Aristobulus adversus Ptolemæum Mennæum missus, re infecta redit.

4. Eo autem tempore nunciatur Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus invasisse Syriam, & adoriturus Judæam. id quod, ut par fuit, terruit Reginam & gentem *universam*: quo factum est ut per legatos multa magnique pretii dona ei mitterent, obsidenti Ptolemaïdem. Regina enim Selene, quæ & Cleopatra dicebatur, Syriæ imperabat; quæ & incolas induxit, ut Tigrani portas clauderent. Igitur eum convenerunt *legati*; & ut de Regina deque gente *Judæorum* nihil nisi bonum statueret, orarunt. Ille verò collaudatis eis, quod ex longinquo se coluissent, bonam spem eis fecit. Jam verò Ptolemaïde modo capta, nunciatur Tigrani, Lucullum, dum Mithradatem persequitur, illum quidem non esse assequutum, quia in Iberas effugisset, sed Armeniam depopulatum esse, atque oppugnare. Tigranes autem, his cognitis, domum se recipere contendit.

Tigranes Armeniorum rex cum quingentis hominum millibus Syriam invadit.

Cleopatra Selene.

Tigranes adversus Syros & Judæos expeditio.

Tigranes meto Luculli domum revertitur.

5. At post hæc, Regina difficili morbo correpta, Aristobulus aggrediendas sibi res arbitratus, noctu clam egressus, cum uno famulo, adiit præsidia, ubi paternos amicos dispositos habuit. Jampridem enim iniquo animo ferens facta matris, longe etiam magis timebat, ne ea mortua ejus universum genus esset in Pharisæorum potestate. videbat

Morbus Alexandræ, & Aristobuli conatus.

---

v Αὐτῆς προέσθαι] *L. B.* προέσθαι tantum.
x Θηάσκοντες] *L. B.* θνήσκοντας.
y Συγγνῶναι] Συγγνώμην *Gall.*
z Αὐτοῖς.] *L. B.* ἑαυτοῖς.
a Τιμήσασθαι Ἀρέταν] Τιμήσασθαι *Hen.*
b Μοναρχας,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. μονάρχας *L. B.*
c Ὑποδῦσαι] Ἀποδῦσαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
d Τοιαῦτα λέγοντων αὐτῶν,] Illud τοιαῦτα è *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.*
e Ἔχοι γνώμην] *L. B.* σχοίη γνώμης.
f Αὐτοῖς] Abest à *L. B.*
g Ἐν ἀκμῇ ὔσης,] Fortius multo videtur, quod in *Lugd. Bat.* est ἐν ἀκμῇ ὔσης, *prole* (*Regia*) *ætate florente*, quod scilicet maxime populo periculosum erat, quam, quod hactenus in editis circumferebatur ὥρεκτα μὴ ὔσης, quodque ideo verterat *Hudsonus* ita: *quasi* Alexandro *decessent posteri*. HAV.
h Υρκανίας] Conf. *ἀλωτ.* l. 1. c. 8. §. 2. SPANH.
i Αλεξανδρείου] Conf. inf. lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.
k Ὑπέστρεψεν.] Ἀνέστρεψεν *Hen.* ἀπ' οἰ μὲ ὠδὲν ἐργασάμενοι απ. ἄ. ὑπέστρεψαν *Busb.* & *Epiphan.*
l Πεντήκοντα,] Ita in *Editis* & omnibus *MSS.* Gr. præter *Busb.* qui habet πεντήκοντα, consentiens cum *Epiphanii* libris. Suspicor à *Josepho* fuisse μυριάσι τριακοντα Δ.
m Καὶ δῶρα δή] Καὶ δῶρα πολλὰ *Zonar.* δῶρα δὴ πολλὰ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*
n Πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα.] Πολιορκοῦντι δὴ Πτολ. *Hen.* & *Vat.*
o Σελήνη,] Videsis *Simsonum* in *Chron. Cathol.* ad A. M. 3934. & *Usserium* ad A. M. 3934.
p Ἣ καὶ ἐπήγαγε τοὺς ἐποικοῦντας,] Ἣ κατ' εἰκόνα ἐπήγαγε *Hen.* & *Lugd. Bat.*
q Συνετύχασιν ἐν αὐτῷ] Συνετύχασιν *Hen.*
r Ὑπέθετο χρηστάς.] Ὑπετίθετο *Busb.*
s Λεύκολλον διώκοντα Μιθραδάτην,] Αὐλίσασι *Busb.* & *Zonar.*
t Ἰβηρας ἀναφυγόντος,] Vide *Usserii* Annales, p. 196. *Edit. Lond.*
u Ὑπιστήσασθαι,] Ἐπιθέσθαι *Hen.*
x Ἦλθε πρὸς τὰ φρούρια,] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) εἶη in *Editis Aliisque.*
y Ἵνα οἱ πολεμίως κατεστάθησαν αὐτῷ φίλοι.] Apud *Zonaram* ὅπου οἱ π.
z Ἔδεισε,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἤδησε in *Editis Aliisque.*

debat enim infirmitatem fratris, qui in principatum ſucceſſurus erat. Ejus autem facti conſcia erat ſola conjux; quam ibi cum prole ſua reliquit. Ac primum ad Agaba profectus, ubi Galæſtes *unus* ex potentibus erat, admiſſus eſt ab eo. Orta autem die ſentit Regina fugam Ariſtobuli: & aliquandiu arbitrata eſt non rerum novarum ſtudio diſceſſiſſe. Verum poſtquam alii ſuper alios venerunt, qui nunciarent illum primum præſidium occupaſſe, deinde ſecundum, & univerſa: (ſtatim enim facto ab uno initio, omnia ad illius arbitrium ſequebantur) tunc quidem in maximis turbis eſſe cœperunt, tam Regina quam gens. Videbant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi principatum confirmare poſſet: maximeque metuebant ne pœnam irrogaret eis, quoniam in ejus domum debacchati fuiſſent. Itaque viſum eſt eis ejus uxorem & liberos in præſidio collocare, quod ſupra fanum erat. Ad Ariſtobulum autem tam magnus frequenter fiebat confluxus, ut jam ornatu regio ſtiparetur. nam diebus fere quindecim occupavit loca *munita* viginti duo; unde opibus ſibi comparatis exercitum colligebat à Libano, & Trachone, & principibus. Homines enim, majorem partem ſequentes, facile obtemperabant: accedebat eò, quod ſperabant, ſi eum in rebus non ſperatis adjuviſſent, non minorem ex regno fructum ad ſe rediturum, ut qui ei ejus obtinendi cauſa exſtitiſſent. Judæorum autem ſeniores & Hyrcanus adierunt Reginam; & ut ſuper inſtantibus conſilium daret, orarunt. Ariſtobulum enim, tantis locis occupatis, propemodum rerum omnium jam potiri. ſe autem non decere, etiamſi maxime ipſa ægrotet, ea ſuperſtite, conſilii aliquid ſeorſim capere. periculum autem jam eſſe pene pro foribus. At illa juſſit, ut, quod utile judicarent, illud facerent: reſtare eis multas facultates, gentem validam, & exercitum, & fiſci pecuniam. ſibi quidem parum jam curæ eſſe negotia, ut quæ corporis viribus jam deficeretur.

Ariſtobulo creſcunt vires & potentia.

Hyrcanus & Seniores Alexandram adeunt, & ab ea quærunt quid facto opus ſit.

Alexandræ conſilium.

6. Poſtquam iſta dixiſſet, non multo poſt obiit; cum regnaſſet annos novem, & vixiſſet in univerſum LXXIII. Mulier* quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit *prodiditve*. nam cum ingenti regnandi cupiditate, ut quæ maxime, teneretur, & quibus egerit quam apto fuerit ad res gerendas animo oſtendit, & quam hebetia ſint virorum ingenia, qui in imperandi poteſtate titubare ſolent. Nam præſentia futuris potiora exiſtimans, aliiſque omnibus inſuper habitis modo imperioſè dominaretur, nec honeſti nec juſti, illorum ſaltem gratia, rationem habebat. Veruntamen res ſuæ familiæ eò infelicitatis perduxit, ut potentiam, quam multis τὸ πᾶν ἡγῶ αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰ τὸ ἀδύναλον ᾧ μέλλονλ᾽ ἀμφδεχεδαι τὴν ἀρχὴν ἀδελφῷ. ζωὴ δ᾽ ἡ [b] αὐτὴ γυνὴ τῇ πεάξει μόνη, ὧν κατέλιπεν αὐτὸν μὴ τὸ ἡγεᾶς. καὶ πεῶτον ἀφικόμεν῾ος εἰς [c] Αγαβα, ἔνθα [d] Γαλαιςὴς ὢν τ᾽ δυναλῶν, ὑπεδέχθη ὑπ᾽ αὐτοῦ. μεθ᾽ ἡμέεαν ᾗ τῇ βασιλίσῃ αἴθηξις γίνεται τ᾽ Αεισοβύλε φυγῆς· καὶ μέχει τίνος ὥεα γεγονέναι τὴν ἀναχώεηζιν ὁπὸ ὀπὶ νεωτεεισμῷ. ὡς μέντοι ἦκον [e] ἀπαγγέλλονλες, ἄλλοι ἐπ᾽ ἄλλοις, ὅτι κατάλήφθ τὸ πεῶτον χωεῖον, καὶ τὸ δεύτεεον, καὶ ξύμπανλα· ὠθὺς γὰ ἑνὸς δεξαμένε πάντα [f] ὑπήγετ᾽ πεὸς τὸ ἐκείνε βέλημα· τότε δὴ ἐν μεγίσαις παεαχαῖς ὑπῆεχεν ἥ τε βασίλισα & τὸ ἔθν῾ος. ἤδεισαν γὰ ὁ πόεῤῥω τ᾽ δυνάσθαι τὴν ἀεχὴν αὐτῷ πεοσῳῦσαν τ᾽ Αεισόβυλον ὄνλα· μάλισλα δ᾽ ἔδεισαν μὴ πινὼ εἰσπεάξαιλο ὧν παεώνησαν [g] αὐτῷ τ᾽ οἶκον. [h] δόξαν ἐν τῇ γυναῖκα αὐτῷ καὶ ῥωσὰν [i] εἰς τὸ ὑπὲεῤ τ᾽ ἱεεᾶ φεέεεον κατίδεσαν. Αεισοβύλῳ δὲ [k] ὡς ἂν ἐκ πολλῶν [l] συχνὰ [m] συναλωέχθη, ἀφ᾽ ὧν δὴ καὶ κόσμ῾ος ἤδη βασίλει῾ος πεὶ αὐτὸν ἦν. ᾠχεδὸν γὰ ἐν ἡμέεαις δεκαπέντε χωείων ἐκεάτησεν εἰκοσιδύο, ὅθεν ἄφοεμὰς ἔχων, ταχὺν ἐθεοίζεν ἀπό τε Λιβάνε καὶ [n] Τεαχώνος, καὶ τ᾽ [o] μοναεχῶν. οἱ γὰ ἄνθεωποι, τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥαδίως ὑπήκεσαν· ἄλλως ᾗ νομίζονλες εἰ [p] ξυλλάβοιεν αὐτῷ [q] τ᾽ μὴ πεοσδοκωμένων ἐκ ἔλαλον καεπώσεδαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ ᾧ κεαλῆσαι πεόφασις ἡγεμονίας. τ᾽ ᾗ Ιεδαίων οἱ πεεσβύλεροι & γεραιὸς εἰσῆλθον [r] ὡς τὴν βασίλισαν, καὶ ἐδέοντ᾽ ὑποθέδαι γνώμην πεὶ τ᾽ ἐνεσώλων. τ᾽ γὰ Αεισόβυλον, τ᾽ πάντων ᾠχεδὸν ἤδη κυεμένην, ὁπόλε χωείων τοσάτων κεατήσειεν. ἄτοπον ᾗ εἰ καὶ τὰ μάλισα κάμνοι πεὸς ὀεγὴν αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύοιλ᾽. πεεσταίναι ᾗ τ᾽ κίνδυνον ὁ Αἰὰ μακεᾷ σοφίσιν. ἡ ᾗ αὐτὸς ἐκέλευσε πεάλλειν ὅ, τι δοκοῖσι χεήσιμον εἶναι· πολλὰς ᾗ αὐτοῖς ἀφοεμὰς λιπέδαι, τὸ ἔθνος ἐεεωμένον, καὶ [s] τὴν δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαλοφυλακίοις χεήμαλα· αὐτὴ γὰ μικεὸν ἔτι μέλειν τ᾽ πεαγμάτων, ὡς [t] ὑπολείπονλος ἤδη τὸ σώμαλος.

Moritur Alexandra. Eius elogium.

ς᾽. Ταῦτ᾽ εἰπᾶσα μετ᾽ ὀλίγ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη ἐννέα, τὰ δὲ σύμπανλα βιώσασα τεία καὶ ἑβδομήκονλα. [v] γυνὴ τῷ ἀῤῥενεῖ ᾗ φύλ῾ῳ κατ᾽ ἀξίαν χεησαμένη. δεινὴ γὰ εἰς τὸ φίλαεχον [x] ἐν πᾶσι μάλισα ἡγουμένη διήλεγξεν ἔεγοις τό, τε πεακλικὸν τ᾽ ἐν αὐτῇ γνώμης, [y] καὶ τὸ ἀσύνετον τῶν ἀεὶ πλεόνων πεὶ τὰς δυναστείας ἀνδεῶν. τὸ γὰ παεὸν κεεῖλλον ἀξιοῦσι ᾧ μέλλοντ᾽, καὶ πάντα δεύτεεα τιθεμένη ᾧ [z] ἐγκεαλῶς ἄεχὴν, ὅτε καλῶς ὅτε δικαίως, ἕνεκά γε τούτων, [a] ἐπεστέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο [b] τῷ οἴκῳ ἀτυχίας τὰ πεάγμαλα πεοείεησεν, ὥστε μὴ μετὰ πολὺ πλείους κινδύνων καὶ πε-

a Ξυνήδη δ᾽] Ita ex *MSS.* συνῆδε in *Editis.* forſan pro συνεῖδε, ut in *Codd. Gall.*

b Αὐτῷ γυνὴ] Illud αὐτῷ ex *MSS.* & *Vet. Interpr.*

c Αγαβα] Αγαβοῖ *Busb.* Αγαβὰ *Hen.* Γαβαθὰ juxta *Epiphanii* libros.

d Γαλαιςὴς ὢν τ᾽ δυναλῶν] Παλαιςὴς *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Galeſtis.*

e Απαγγέλλονλες,] Ἀγγέλλονλες *Hen.* & *Busb.*

f Υπήγε] *Lugd. Bat.* ὑπῆγε.

g Αὐτῷ τ᾽ οἶκον.] Αὐτῷ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

h Δόξαν ἐν τῇ γυναῖκα αὐτῷ] Vide *Budæum* in *Comment. Gr. L.* p. 12.

i Εἰς τὸ ὑπὲῤ τ᾽ ἱεεᾶ φεέεεον κατέδεσαν.] *Gen.* εἰς τὸ ὑπὸ τ᾽ ἱεᾶ. Caſtrum infra Templum Αντωνία, antea Βάεις dictum *ἀλωσ.* lib. 1. c. 3. §. 3. SPANH.

k Ως ἂν ἐκ πολλῶν] *Al* αὐτὸν.

l Συχνὰ] Illud συχνὰ è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) idemque agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Ariſtobulum autem cum multi frequenter nunciaſſent regio circumdatum ornatu.*

m Συναλωίχθη,] Συνήχθη *Busb.* συναίχθη *Hen.* ἀνηίχθη *Lugd. Bat.*

n Τεαχωνίτιδι] juxta exemplaria *Epiphanii.*

o Μοναεχῶν.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH. Μοναέχων *Lugd. Bat.*

p Ξυλλάβοιεν αὐτῷ] Συλλάβοιεν ſolus *Hen.*

q Τῶν μὴ πεοσδοκωμένων] *Lugd. Bat.* τ᾽ ἀπεοσδοκήλων.

r Ως τὴν βασίλισαν,] Εἰς τὴν ſolus *Busb.*

s Τὴν δύναμιν,] Illud τὴν ex *MSS.*

t Υπολείπον῾ος ἤδη ᾧ σώμαλος.] Υπολιπόν῾ος *Hen.*

v Γυνὴ τῷ ἀῤῥενεῖ ᾗ φύλ῾ῳ] Γυνὴ ὡς ἀῤῥενὴς τῷ φύλῳ κατ᾽ ἀξίαν χε. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

* *Quæ ſexûs ſui imbecillitatem nulla in re adhibuit* prodiditve.] Quæ debilitati ſui ſexûs nunquam ſuccubuit, *Epiphan.*

x Εν τοῖς μάλισα ἡγουμένη] Εν ταὶς μάλισα *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Καὶ τὸ ἀσύνετον τ᾽ ἀεὶ πλειόνων] Suſpicor hunc locum in mendo cubare. HUDS. Neque temere; nam neque optimus ille *Lugd. Bat.* probam omnino lectionem exhibuit, mendum tamen latere, dum varlat a vulgata, monſtrat. Scriptio ejus hæc eſt: καὶ τὸ ἀσύνετον τ᾽ ἐν αὐτῇ παεόντων &c. Puto ſcripſiſſe Joſephum καὶ τὸ σύνετον τ᾽ ἐν ἀκμῇ παεόντων &c. Ut ita dicat mulierem iſtam, anum licet, oſtendiſſe tamen operibus, melius ſeſe regnum adminiſtrare potuiſſe, quam multos viros, qui ætate integra & florente ad rempublicam gerendam acceſſerunt. Eadem hæc vox immerito ſedibus ſuis expulſa fuerat ſuperius hoc cap. §. 3. ubi ex eodem hoc Codice *Lugd. Bat.* a nobis in priſtina ſede locata fuit. HAV.

z Εγκεατῶς ἄεχειν,] Eadem phraſi utitur *Thucydides* p. 43. *Edit. Oxon.*

a Επιτέφετο.] Juxta *Heſychium* Φεγγίδα ἐποιήσατο.

b Τῷ οἴκῳ ἀτυχίας] Ita cum *Cod. Hen.* τ᾽ οἴκου in *cæteris.* HUDS. Τῶν οἰκῶν *Lugd. Bat.* Lege ᾧ οἴκῳ. COCC. Sed recte *Vulg.* Lectio. HAV.

λαιπερίων περιεκτήσατο δυναστείαν, ἐπιθυμίᾳ τῶν μὴ προσηκόντων γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἡγεμονικὸν αὐτῶν τῷ αὐτῷ γνώμῳ [c] προθεῖσα, τῷ δὲ κρείττονι ἔρημον τῶν [d] προηγμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν δὲ ἐνέπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴν τῷ τελευτῷ τὸ βασίλειον. ὁ μὲν ἀλλὰ καθάπερ ἔτυχε ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξε. [e] τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τῇδε εἶχε [f] τέλος.

Τέλος τῆς βιβλίου τρισκαιδεκάτου.

tis periculis & laboribus paraverat, deſiderio eorum quæ mulieri non conveniebant, haud multo poſt amiſerit; ut quæ eadem cum illis ſenſerit qui animo eſſent in familiam regiam malevolo, regnumque potentium præſidio deſtitutum reliquerit. prætereaque ex ſua dum viveret reipublicæ adminiſtratione regiam poſt obitum calamitatibus turbiſque complevit. Veruntamen licet hoc modo in imperio ſe geſſerit, gentem in pace conſervavit. Et quidem res Alexandræ hunc exitum habuerunt.

Finis Libri decimi tertii.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a] ΕΝ ΤΗι ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUARTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ὡς μὴ τὴ Ἀλεξάνδρας θανάτου ὁ νεώτερος αὐτῆς τῶν παίδων Ἀριστόβουλος ἐπολέμησεν πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀδελφὸν περὶ τῆς βασιλείας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ συνεδίωξεν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις βάθρον· ἐφ' ᾧ συμβάντες ἔκρινον βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

1. *Quomodo poſt mortem Alexandræ, filiorum ejus natu minor Ariſtobulus de regno bellum geſſit cum Hyrcano fratre, victumque perſequutus eſt uſque ad arcem Hieroſolymitanam: utque inter eos ita convenit, ut Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus privatam vitam degeret.*

β'. Περὶ τῆς Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον [b] ἐκ μικρῶν καὶ τῆς τύχης ἀφορμῆς εἰς λαμπρότητα καὶ [c] δόξαν ἅμα τοῖς παισὶν προῆλθη, καὶ μέγεθος δυνάμεως· καὶ ὅτι πείσαντος Ὑρκανοῦ Ἀντιπάτρου φυγεῖν ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα, ἱκέτευσεν ἐλθὼν καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν, γῆς τε πολλῆς δώσων καὶ χρήματα ὑποσχόμενος.

2. *De Antipatro & ejus genere, & quomodo ex parvis & mediocribus initiis ad claritatem & gloriam & magnam potentiam ipſe ejuſque filii pervenerunt: utque ejus ſuaſu Hyrcanus, Hieroſolymis fugiens ad Aretam regem Arabum, ei, ut ipſum reſtitueret in regnum, ſupplicavit, factis promiſſis ſe ei daturum multum terræ pecuniæque.*

γ'. Ὡς Ἀρέτας, προσδεξάμενος τὸν Ὑρκανὸν, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀριστόβουλον, καὶ συμβαλὼν καὶ κρατήσας τῇ μάχῃ συνεδίωξεν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθίσας τὸ στρατόπεδον ἐπολιόρκει τὴν πόλιν.

3. *Quomodo Aretas, cum Hyrcanum excepiſſet, bellum intulit Ariſtobulo: utque cum prælio congreſſus eum viciſſet, perſequutus eſt eum uſque Hieroſolyma, exercituque urbi admoto eam obſidet.*

δ'. Ὡς Σκαῦρον πέμψαντος ἀπὸ Ἀρμενίας εἰς Συρίαν Μάγνος Πομπήϊος, ἦκον πρὸς αὐτὸν ἀπό τε Ὑρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρέσβεις περὶ συμμαχίας προσκαλοῦντες αὐτόν.

4. *Quomodo ad Scaurum, quem ex Armenia in Syriam miſerat Pompejus Magnus, legati ab Hyrcano & Ariſtobulo venerunt, ipſius auxilium implorantes.*

ε'. [d] Ὅτι Σκαῦρος τετρακοσίοις διαφθαρεὶς ταλάντοις Ἀριστοβούλῳ προσέθετο.

5. *Quomodo Scaurus, talentis quadraginta corruptus, Ariſtobuli rebus ſtudebat.*

ς'. Ὡς Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἐκ τῆς Ἀρμενίας ἐλθὼν, Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς ἐπ' αὐτὸν ἦκον περὶ τῆς βασιλείας διακαιολογούμενοι. [e] ὑπέρθεσις Πομπήϊος, περὶ ὧν ἐγκαλοῦσι διαγνώσεσθαι φήσαντος, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐκείνων χώραν προέλθῃ.

6. *Quomodo, Pompejo ex Armenia ad Damaſcum profecto, Ariſtobulus & Hyrcanus eum conveniebant de regno diſceptantes. utque Pompejus, cum ſe cauſam querelarum cogniturum dixiſſet, rem diſtulit donec in eorum regionem veniret.*

7. *Quod*

---

c Προσθεῖσα, *Lugd. Bat.* προσθεῖσα.

d Προηγμένων] *L. B.* προσηκόντων. *Coccejus* corrigit προσηκόντων. Joſephi ſenſus eſt mulierem hanc ambitione ſua populum privaſſe viris, qui juſte cum imperio (quales filii ejus) ipſi præeſſe poſſent. HAV.

e Τὰ μὲν οὖν] In *Cod. Vat.* τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τοῦτο εἶχε τέλος. Ἔχομαι δὲ λέξων τὰ τοῖς ἡμέτεροις αὐτῆς συμβεβηκότα, Ἀριστοβούλῳ καὶ Ὑρκανῷ, μέχρι τοῦ ἐκείνης τελευτοῦ ἐν τῇ μετὰ ταῦτα μου βίβλῳ.

f Τέλος.] *Lugd. Bat.* τὸ τέλος.

a Ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ] *Al.* ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ λόγῳ.

b Ἐκ μικρῶν] Non dicit Joſephus Antipatrum ex parvis initiis ad magnam dignitatem proyectum eſſe, ſed ſolummodo ducem totius Idumææ. ab Alexandro & Alexandra conſtitutum. Summariorum auctor hîc ſequi videtur *Euſebium*, qui ex *Africano* narrat, *eum adeo pauperem fuiſſe, ut filium à latronibus captum præ inopia redimere non potuerit.* Quam ſententiam redarguit *Chriſt. Noldius* in *Hiſtoria Idumæa*, p. 1, 2 &c. Videſis *Uſſerium* ad *A. M.* 3932.

c Δόξαν ἅμα] Ita in *Cod. Vat.* & *Epiphanii* libro *MSS.* δυνάμει in *Edit. Baſ.*

d Ὅτι Σκαῦρος] Summarium hoc habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.*

e Ὑπέρθεσις Πομπηΐου,] Illa ὑπέρθεσις Ἕ Π. &c. uſque ad ἐς ἀγανακτήσαντος deſunt in *Edit. Baſ.*

f Ὅτι

7. *Quod Ariſtobulus, cum intellexiſſet quo eſſet in eum animo Pompejus, in Judæam diſceſſit: utque Ariſtobulus, Pompejo ei irato & in expeditionem adverſus eum profecto, in Alexandrium ſe recepit, præſidium bene firmum & expugnatu difficile.*

ζ'. Οτι σωεὶς ὁ Αριςόβυλ῟ τίνα ἔχοι διάνοιαν ὁ Πομπήι῟, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Ιουδαίαν· καὶ ὡς ἀγανακτήσαν῟ αὐτ῟, καὶ ςρατεύσαν῟ ἐπ' αὐτὸν, εἰς Αλεξάνδρειον Αριςόβυλ῟ ἀνεχώρησε τὸ φρούριον, ὀχυρὸν [f] ὂν ϲ δυσκαταμάχητον.

8. *Quomodo Pompejus, ubi hoc reſciverat, ſtratagemate uſus ſuaſit Ariſtobulum relicto præſidio ad ipſum deſtendere, ut qui principatum ei firmaturus eſſet. quibus obſequutum, poſtquam cum fratre ſæpius diſceptaverat, coëgit Pompejus præſidiorum præfectis ſua manu ſcribere, ipſique caſtella tradere.*

η'. Ως Πομπήι῟, τὸν σωιδὼν ςρατηγήματι χρησάμεν῟ ἔπεισε τ῀ Αριςόβυλον, καταλιπόντα τὸ φρούριον, καταβῆναι πρὸς αὐτὸν, ὡς βεβαιωσόμενον αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν· οἷς πεισθέντα, καὶ πολλάκις διαλογισάμενον πρὸς τ῀ ἀδελφὸν, ἠνάγκασε τοῖς φρουράρχοις τῇ αὐτ῟ χειρὶ γράψαι, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὰ φρούρια.

9. *Quomodo Ariſtobulus, cum hoc præ metu feciſſet, & poſtea rem ægre tuliſſet, quod nihil eorum quæ ſperabat à Pompejo nactus eſſet, diſceſſit, in Hieroſolyma ſemet incluſurus.*

θ'. Ως Αριςόβυλ῟ τοῦτο ποιήσας διὰ φόβον, ἔπειτα δυσχεράνας, [g] ἐπὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα παρὰ Πομπηίου τυγχάνειν, ἀνεχώρησεν, εἰς Ιεροσόλυμα [h] ἐγκλείσων αὐτόν.

10. *Quomodo Ariſtobulus, Pompejo è veſtigio eum cum exercitu ſubſequuto, ſententiam mutavit, & Hierichuntem uſque progreſſus ei obviam ivit; petitaque peccatorum venia, & urbem & pecuniam ei tradere pollicitus eſt: utque Gabinio cum militibus lectiſſimis à Pompejo miſſo ad urbem & pecuniam accipiendam, Hieroſolymitani, cum viderent Ariſtobulum in cuſtodia detentum, Romanis portas occluſerunt.*

ι'. Ως, Πομπηίου κατὰ πόδα μετὰ τ῀ ςρατιᾶς καταλαβεῖν σπουδάσαν῟, μετενόησεν Αριςόβυλ῟, καὶ προελθὼν ἄχρι Ιερειχοῦν῟ ἀπιώτησεν αὐτῷ, καὶ συγγνώμης τυχεῖν δεηθεὶς περὶ τ῀ ἁμαρτημένων, τήν τε πόλιν ϲ τὰ χρήματα παραδώσειν ὑπέσχετο· καὶ Πομπήιος πέμψα῟ Γαβίνιον μετ' ὀπλιτῶν ἐκλέκτων ςρατιωτῶν ὅπῃ τε τὴν τ῀ πόλεως παραλήψοιν ϲ τ῀ χρημάτων, οἱ Ιεροσολυμῖται, τ῀ Αριςόβυλον ὁρῶντες ἐν φυλακῇ καθεςῶτα, τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς Ρωμαίοις.

11. *Quomodo hanc ob rem ira incenſus Pompejus Ariſtobulum in vincula conjecit, adductiſque copiis urbem obſidebat: ipſumque in urbem ſuperiorem admittunt qui Hyrcano favebant, qui vero ab Ariſtobulo ſtabant in fanum fugiunt.*

ια'. Ως ὑπὸ τούτου παροξυνθεὶς Πομπήι῟ Αριςόβυλον μὲν [i] ἔδησεν, προσαγαγὼν ᾗ τὴν δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν· καὶ δέχονται μὲν αὐτὸν οἱ τὰ Υρκανοῦ φρονοῦντες εἰς τὴν ἄνω πόλιν, οἱ δ' Αριςοβούλου συναισθόμενοι φεύγουσιν εἰς τὸ ἱερόν.

12. *Quomodo fanum & inferiorem urbem tertio menſe expugnat Pompejus. deque ipſius modeſtia & religione.*

ιβ'. Ως αἱρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν καὶ τὴν κάτω πόλιν ὁ Πομπήι῟ τῷ τρίτῳ μηνί. καὶ πεῖρα τ῀ ὀπιεικείας αὐτοῦ ϲ θεοσεβείας.

13. *Quod Pompejus nihil eorum attigit quæ in fano erant, licet magna illic eſſet pecuniæ vis.*

ιγ'. Οτι Πομπήι῟ μηδενὸς ἐψαυσε τ῀ ἐν τῷ ἱερῷ, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρημάτων.

14. *Quod cum iſta geſſiſſet & Judæam Romanis vectigalem feciſſet, & Hyrcanum ethnarcham conſtituiſſet, Ariſtobulum vinctum, cum ejus prole, Romam reduxit, atque Scaurum Syriæ procuratorem fecit.*

ιδ'. Ολίγα ταῦτα διαπραξάμεν῟, καὶ τὴν Ιουδαίαν ποιήσας φόροις ὑποτελῆ, καὶ Υρκανὸν ἀποδείξας ἐθνάρχην, Αριςόβυλον μὲν δέσμιον μετὰ τῆς γυναικὸς εἰς Ρώμην [k] ἀνήγαγε, Σκαῦρον δὲ τῆς Συρίας [l] ἐπίτροπον κατέςησεν.

15. *Quod, facta à Scauro expeditione in Petram Arabum regiam, eaque obſeſſa, cum exercitus ejus rerum inopia laboraret, Antipater Arabi perſuadet, ut trecentis Scauro datis talentis, fœdus cum eo faceret.*

ιε'. Οτι Σκαύρ῟ ςρατεύσα῟ ἐπὶ Πέτραν, βασίλειον ἅπασαν τ῀ Αράβων, καὶ πολιορκῶν῟, ἐν ἐνδείᾳ τ῀ ςρατιωτῶν αὐτ῟ γινομένων, Αντίπατρ῟ πείθει τ῀ Αραβα, δόντα Σκαύρῳ τριακόσια τάλαντα, συμμαχίαν ποιήσασθαι.

16. *Quomodo Alexander Ariſtobuli filius, qui à Pompejo fugerat & in Judæam ſe contulerat magno exercitu coacto, bellum intulit Hyrcano & Antipatro.*

ιϛ'. Ως Αλέξανδρ῟ Αριςοβύλ῟ παῖς, φυγὼν Πομπήιον, καὶ παραγινόμεν῟ εἰς τὴν Ιουδαίαν, ςρατιᾶς αὐτῷ πολλῆς γινομένης, πόλεμον ἐξήνεγκεν ποὸς Υρκανὸν καὶ Αντίπατρον.

17. *Quomodo Alexander à Gabinio pugna ſuperatus, & in caſtellum Alexandrium compulſus obſidetur.*

ιζ'. Ως ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ὁ Αλέξανδρ῟, καὶ κατακλεισθεὶς εἰς Αλεξάνδρειον τὸ φρούριον ἐπολιορκεῖτο.

18. *Quemadmodum cum Alexandrum mater ejus flexiſſet ut ſui caſtellique deditionem faceret, Gabinius Alexandrum captum dimiſit; ac præterea ſcripſit Senatui, ut fratres ipſius cum Ariſtobulo patre vinctos laxarent matrique mitterent; indicata quâ eſſet in Romanos fide, quodque digna eſſet cui hæc gratia tribueretur.*

ιη'. Ως Γαβίνι῟, πεισάσης τ῀ μητρὸς τ῀ Αλεξάνδρου παραδοῦναι αὐτόν τε καὶ τὸ φρούριον, λαβὼν τ῀ μὲν Αλέξανδρον ἀφῆκεν· [m] ἔγραψε δὲ καὶ τῇ συγκλήτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτ῟, οἳ ἦσαν μετ' Αριςοβούλου ϲ πατρὸς δεδεμένοι, λύσαι, καὶ ἀποπέμψαι πρὸς τὴν μητέρα, δηλῶν [n] αὐτῆς τὸ πρὸς Ρωμαίους πιςὸν, καὶ ὡς ἔςιν ἀξία τούτης τ῀ χάριτ῟ τυγχάνειν.

19. *Quomodo Ariſtobulum à Roma in Judæam pro-*

ιθ'. Ως μετὰ ταῦτα φυγόντα ἐκ Ρώμης Αριςόβυλον εἰς τὴν Ιου-

[f] Ον καὶ δυσκαταμάχητον.] Τύχαιον poſt δυσκαταμάχητον adjicit *Vat.*

[g] Επὶ τῷ μηδενὸς ὧν προσεδόκα] Επὶ τὸ *Vat.*

[h] Εγκλείσων αὐτόν.] Illa ἐγκλείσων αὐτὸν non reperiuntur in *Edit. Baſ.*

[i] Εδησεν,] Εδεσε perperam *Ed. Baſ.*

[k] Ανήγαγεν,] Ηγαγεν in *Ed. Baſ.*

[l] Επίτροπον κατέςησεν.] Κατέλιπεν ἐπίτροπον in *Ed. Baſ.*

[m] Εγραψε δὲ] Ita *Codd. Vat.* & *Gall.* necnon *Epiphanii Codd. MSS.* illa ἔγραψε δὲ καὶ quæ ſequuntur uſque ad finem *Summarii* deſiderantur in *Ed. Baſ.*

[n] Αὐτῆς] Ita *Vat.* αὐτοῖς *Gall.*

Ιουδαίων λαβὼν Γαβίνιος αἰχμαλώτων, πάλιν ° ἀνέπεμψεν εἰς Ρώμην.

κ'. Κράσσος κ τὴν ἐπὶ Πάρθους στρατείαν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀνάβασις, κ σύλησις τ ἐν τῷ ἱερῷ χρημάτων.

κα'. Φυγὴ Πομπηίου εἰς Ηπειρον, κ Σκιπίωνος ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντος εἰς Συρίαν ἄφιξις, P ἐντολὴν ἔχοντος ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον.

κβ' q Οτι Καίσαρ, λύσας Αριστόβουλον τῶν δεσμῶν, οἷός τε ἦν πέμψαι μ δύο ταγμάτων εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἔφθη δ' ὑπὸ τῶν τὰ Πομπηίου φρονούντων ἀλοφηθεὶς Αριστόβουλος r φαρμάκῳ.

κγ'. Καίσαρος εἰς Αἴγυπτον στρατεία, κ ὡς συνεμάχησαν αὐτῷ Υρκανός τε ὁ Αντίπατρος, κ τὸς Ιουδαίους αὐτῷ συμμάχους ἐποίησαν.

κδ'. Αντίπατρος προθύμως ἀγωνισάμενος κ τὴν μάχην ἀριστεία, κ διὰ τοῦτο φιλίας πρὸς Καίσαρα· κ ὡς Υρκανὸν Καῖσαρ ἐπὶ τῇ νίκῃ χαίρων ἐτίμησε μεγάλως, ἐπιτρέψας αὐτῷ τὰ τ πατρίδος ἀνασῆσαι κατεσκαμμένα τείχη, ἔτι τε Αντιπάτρῳ τὸν τ Ιουδαίας ἐπίτροπον ἐνεχείρισεν.

κε'. Καίσαρος ἐπιστολαὶ, κ δόγματα συγκλήτου περὶ τ πρὸς τὸς Ιουδαίους φιλίας.

κς'. Οὐ Αντίπατρος τοῖς παισὶν, Ηρώδῃ μὲν τὴν τ Γαλιλαίας πρόνοιαν, Φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν Ιεροσολύμων· κ ὡς Σέξτος Καῖσαρ, δωροδοκηθεὶς ὑφ' Ηρώδου ἡγεμόνος ὄντος ἐν Συρίᾳ, μέγαν τ ἔνδοξον ἐποίησεν Ηρώδην, καταστήσας ἄρχοντα τ Κοίλης Συρίας.

κζ'. Ως Κάσσιος, Καίσαρος δολοφονήσαντος, εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀνάβας, τήν τε χώραν ἐκάκωσε, κ τάλαντα ὀκτακόσια παρ' αὐτῶν εἰσπράξας φορολογήσας· κ ὡς Ηρώδης ἐκ τ εἰσπράξεως τ χρημάτων αὐτῷ δοὺς ἔδοξε Κασσίῳ.

κη'. Ως Μάλιχος ἐπιβουλεύων Αντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ, διαφθαρεὶς χρήμασι ὑ οἰνοχόου Υρκανοῦ.

κθ'. Ως Ηρώδης ἐπιστείλαντος αὐτῷ Κασσίου τ Μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

λ. Ως Αντίγονον τ Αριστοβούλου βοηθήσαντα πρὸς ὑ τῶν Τυρίων τυράννου Μαρίωνος, Ηρώδης ἀπαντήσας τρέπει τε κ τ Ιουδαίους ἐνεβάλετο.

λα'. Οτι μ τὸ ἡττηθῆναι Κάσσιον ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς ὑ νέου Καίσαρος τ Αντωνίου, Ηρώδης ἐν Βιθυνίᾳ παραγενόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν Αντώνιον· κ διὰ τοῦτο τὰς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουληθείσας οὐκ ἐδέξατο Αντώνιος. κ ὅτι Τυρίοις ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

λβ'. Οτι πάλιν εἰς Συρίαν ἐλθόντος Αντωνίου, κ κατηγορούντων τινῶν Ηρώδου τ Φασαήλου, ὁ μόνον οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, ἀλλὰ τ τετράρχας αὐτὸς κατέστησεν, τ τ κατηγόρων δέκα τ ἀριθμὸν ἀπέκτεινεν.

λγ'. Στρατεία Πάρθων εἰς Συρίαν, καθ' ἣν τ Αντίγονον Αριστοβούλου υἱὸν εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον.

λδ'. Ως Υρκανὸν τ Φασάηλον τ ἀδελφὸν Ηρώδου αἰχμαλώτους ἔλαβον.

λε'. Ως Ηρώδης φεύγων ἐκεῖθεν εἰς τ Ιουδαίαν, κ παραγενόμενος εἰς τ Ρώμην, κ δεηθεὶς Αντωνίου χρήματα πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀπεδείχθη ὑπάτοις τ συγκλήτου κ Καίσαρος βασιλεὺς τ Ιουδαίας.

λς'. Εκπλους Ηρώδου μ ταῦτα εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ρώμης, κ μάχη πρὸς Αντίγονον, στρατιᾶς αὐτῷ Ρωμαϊκῆς ἑπομένης, κ ἡγεμόνος Σίλωνος.

λζ'. Ως, Σίλωνος Ιεροσόλυμα πολιορκήσαντος, ὑπὸ Σοσίου κ Ηρώδου Αντίγονος διεφθάρη.

fugum comprehendit Gabinius, Romamque revertitur.

20. *Crassus in expeditione contra Parthos in Judæam ascendit, sacraſque pecunias depeculatur.*

21. *Pompeji fuga in Epirum, & Scipionis adventus in Syriam, cui in mandatis erat ut Alexandrum necaret.*

22. *Quòd Cæsar, cum Aristobulum vinclis exemisset, in eo erat ut eum mitteret cum duabus cohortibus in Judæam: interim vero accidit, ut Aristobulus à Pompejanis veneno necaretur.*

23. *Cæsaris in Ægyptum expeditio: & quemadmodum ei auxilium tulerunt Hyrcanus & Antipater, fecerunt que ut Judæi semet ei adjungerent.*

24. *Antipatri in pugna egregium factum & ex eo cum Cæsare amicitia: & quemadmodum Cæsar, lætus ex victoria, Hyrcanum magno honore affecit, permisso ei ut eversos patriæ civitatis muros excitaret; ac prætetea Antipatrum Judææ procuratorem constituit.*

25. *Cæsaris literæ, & Senatusconsulta de amicitia cum Judæis inita.*

26. *Antipater filiis administrationem mandat, Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum: utque Sextus Cæsar, muneribus ab Herode, cum in Syria dux esset, acceptis, magnum & gloriosum fecit Herodem, Cœles-Syriæ præsidem eum constituendo.*

27. *Quomodo Cassius, cum in Judæam Cæsare mortuo ascendisset, & regionem afflixit, & septingenta talenta à Judæis in tributum exegit: utque Herodes, pecunia redacta, Cassio sui studiosus visus est.*

28. *Quomodo Malichus per insidias Antipatrum veneno sustulit, ope potillatoris Hyrcani quem pecunia corruperat.*

29. *Quomodo Herodes jussu Cassii dolo interfecit Malichum.*

30. *Quomodo Antigonum Aristobuli filium, à Marione Tyriorum tyranno adjutum, Herodes ei obviam factus in fugam vertit & ex Judæa pellit.*

31. *Quomodo, Cassio in Macedonia superato à Cæsare juvene & Antonio, Herodes, ubi in Bithyniam venit Antonius, multis pecuniis eum sibi conciliavit: ideoque Herodem accusare volentes non admisit. quodque Tyriis pro Judæis scripsit.*

32. *Quod, cum Antonius iterum in Syriam venisset & nonnulli Herodem & Phasaëlum accusarent, non solum hos repudiavit, sed & illos tetrarchas constituit, & decem ex accusatoribus interfecit.*

33. *Parthorum in Syriam expeditio, in qua Antigonum Aristobuli filium in regnum restituerunt.*

34. *Quomodo Hyrcanum & Phasaëlum, Herodis fratrem, captivos fecerunt.*

35. *Quomodo Herodes à Parthia in Judæam fugiens & postea Romam profectus, cum Antonium obsecrasset multum pecuniæ pollicitus, creatus est à Senatu & Cæsare rex Judææ.*

36. *Herodes post hæc navigat ex Italia in Judæam, & pugnat cum Antigono, adjutus ab exercitu Romano eum comitante & Silone duce.*

37. *Quomodo, Hierosolymis à Silone obsessis, Antigonus à Sosio & Herode oppressus est.*

° Ανέπεμψεν εἰς Ρώμην.] Legi potest ἀνέπεμψε.

p Εντολὴν ἔχοντος] Sic Cod. *Vat.* & *Epiphanii MSS.* illa ἐντολὴν ἔχ. ἀπ. Αλέξανδρον omittit *Ed. Bas.*

q Οὗ Καίσαρος,] Hoc *Summarium* habuimus è *Codd. Vat.* & *Gall.* & *Epiphanii MS.* nihil ejus reperitur in *Ed. Bas.*

r Φαρμάκῳ.] Καὶ ὅτι Σκιπίων, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηίου, τ Αλέξανδρον τελεσθῆναι διεχείρισατο adjicit *Gall.*

s Εδοξε Κασσίῳ.] Ita cum *Edit. Bas.* ἔδοξεν ὑπάρχειν Κασσίῳ in *Cod. Vat.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] τριάκοντα καὶ δύο.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUARTUS.

Continet hic liber tempus annorum XXXII.

CAP. I.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum. & quomodo inter eos convenit, ut Ariſtobulus regnaret, & Hyrcanus vitam privatam degeret: utque non multo poſt Hyrcanus, ſuaſu Antipatri, ad Aretam fugit.

Joſephi inſcribendo propoſitum.

SUPERIORI quidem libro ea declaravimus, quæ ad Alexandram reginam ejuſque obitum ſpectant. Quæ vero deinceps conſequuta ſunt nunc enarrabimus: nihil prius habentes quam ut ne quid vel per ignorantiam vel memoriæ vitium omittamus. Illud enim agimus ut hiſtoriam ſcribamus, reſque propter vetuſtatem pleriſque ignoratas *pro virili* proſequamur, idque dictionis elegantia illuſtratas, quantum fieri poteſt, ex verbis eorumque ſtructura, aliiſque quæ ad hoc faciunt, ut oratio lectoribus videatur ornatum habere, ut cum ſuavitate & voluptate rerum peritiam aſſequantur. Omnium vero maxime, ſcriptoribus curæ eſſe debet accurata diligentia, verumque iſtis dicendi ſtudium, qui in iis quæ ipſi plane neſciunt fidem illis habituri ſunt.

Hiſtorici munus.

Ariſtobuli & Hyrcani de regno bellum.

2. Igitur cum Hyrcanus pontificatum iniiſſet, anno tertio Olympiadis * centeſimæ ſeptimæ, Romæ conſulibus Quinto Hortenſio & Quinto Metello, qui Creticus etiam nominabatur, bellum ei confeſtim infert Ariſtobulus: & commiſſo apud Hierichuntem prælio, multi de Hyrcani militibus ad fratrem deficiunt. Quo facto fugit in arcem Hyrcanus, in qua Ariſtobuli uxor & liberi ipſius à matre in cuſtodiam dati fuerunt, ut jam diximus: & adverſarios, qui intra templi ſeptum con-

ΚΕΦ. α'.

Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος. καὶ ὡς συμβάντες ἐκείνων βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν· καὶ ὡς μετ' ὀλίγον Ὑρκανὸς, ὑπ' Ἀντιπάτρου πεισθεὶς, πρὸς τὸν Ἀρέταν φεύγει.

[b] ΤΑ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν υἱοὺς αὐτῆς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ νῦν ἐροῦμεν· οὐκ ἄλλα τινὰς, ἢ οὓς [c] μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάμαξον τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν γὰρ ἰσορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα [d] δίδομεν, καὶ τὸ τῆς [e] ἐπαγγελίας κάλλος, ὅστις δὴ τοῦτ' ἐστὶν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται τῷ λόγῳ ἔχειν κόσμον τοῖς ἀναγινωσκομένοις, ὡς ἂν μὴ χαρίτος τινὸς καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν παραλαμβάνοιεν. παίζων γὰρ μᾶλλον, [f] τῆς ἀκριβείας τὰς συγγραφεῖς σχολάζειν δεῖ, καὶ σπουδῇ λέγειν τοῖς περὶ ὧν ἂν ἴσασιν αὐτοὶ πιστεύειν αὐτοῖς μέλλουσιν.

β'. [g] Ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης [h] Ὑρκανοῦ τῷ [i] τρίτῳ ἔτει ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς πρὸς τὴν ἑκατὸν Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος Ῥωμαίων [k] Κοΐντου Ὁρτησίου, καὶ Κοΐντου Μετέλλου, ὃς δὴ καὶ Κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον αὐτοῖς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλος· καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς Ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν. ὃ γενόμενον, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε [l] κατέχεσθαι τὴν Ἀριστοβούλου γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς, καθὼς προεφρήκα-

---

a Τεσσάκοντα καὶ δύο.] Ita in libris omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* rectumque eſſe demonſtrat *Iſ. Voſſius* in *Chronol. S.* c. XIII. p. 156.

b Τὰ μὲν οὖν] Τῶν μὲν οὖν π. & mox τὰ τούτοις οὖν ἀκόλουθα *Vat.* Τῶν δὴ τοῖς Αλ. & dein διεδηλωμένων πραγμάτων, τὰ τούτοις *Hen.* atque ita legiſſe videtur *Epiphan.*

c Μηδὲν παραλιπεῖν] Ergo Jeſu quoque mentionem feciſſe Joſephus credendus eſt. REL.

d Δίδομεν,] Si cui duriuſculum videatur δίδομεν μιμούμεθα, in locum vocis δίδομεν, per me licet, ſubſtituat δίζημεν. HUDS. *Lugd. Bat.* δίμιδρ· καὶ. Lege (inquit *Coccejus*) δεῖ μὲ καὶ. Ego nihil mutandum cenſeo. HAV.

e Ἐπαγγελίας] Forte ἀπαγγελίας.

f Τῆς ἀκριβείας —— μίμησιν.] Accurationis & Veritatis ſtudium in Hiſtorico vid. ſupr. lib. 8. c. 2. §. 8. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παραλαβόντες, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν· SPANH.

g Ἀρξαμένου τοίνυν] Πεφαλαιούντος τὴν τοῦ βασιλέως Ὑρκανοῦ *Busb.* verum nec iſta, nec vulgata ἀρξαμένου τ. τ. ἀ. Ὑρκανοῦ agnoſcit *Vet. Interpr.* & mox hac §. egit περὶ Ὑρκανοῦ.

h Ὑρκανοῦ] Πρώτου Ὑρκανοῦ *Vat.*

i Τρίτῳ ἔτει τὴν ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς] Pro anno tertio Olympiadis CLXXVII. in *Veteri Verſione* aut *centeſima octogeſima tertia Olympiade*, aut *centeſima octogeſima Olympiade*, aut *centeſima ſeptuageſima tertia Olympiade.* Videſis *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 336. HUDS. Malè *Ruſinus* centeſima octuageſima Olympiade, mutatione τὴν π ολ. pro τὴν ζ καὶ ο ολ. vid. Caſaub. Exer. Baron. p. 155. SPANH.

* *Centeſimæ*] Vide *Caſaub.* contra Baron. p. 155.

k Κοΐντου Ὁρτησίου,] Κυΐντου Ὁρτησίου *Hen.* & *Vat.* Κυΐντου δὲ Ὁρτησίου *Busb.*

l Κατέχεσθαι] *Lugd. Bat.* κρατεῖσθαι.

m Κα-

ρήκαμεν· καὶ τὰς ἀνλισασιώτας ἢ [l] καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος, [m] αἱρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ [n] συμβάσεως, καταλύει τὴν ἔχθραν, ἐπὶ τῷ βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως, χαρπούμενον ἀδείως τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ κλήσιν. ταῦτα [o] ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι δὲ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν, ὁ μὲν εἰς τὰ βασίλεια, Ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης [p] εἰς τὴν οἰκίαν δὲ Ἀριστόβουλου.

γ'. Φίλος δέ τις Ὑρκανῷ [q] Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυνατῶν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν [r] πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, [s] τοῦτον εἶναι [t] γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὴ λέγει χαριζόμενος Ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς [u] γενομένῳ. περὶ ἧς καιρὸν δηλώσομεν. οὗτος τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, [x] Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ [y] τοῦτο μὲν τοὔνομα· ὃν Ἀλέξανδρος δὲ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιησάμενος φιλίαν πρὸς τοὺς [z] ὁμονοοῦντας αὐτῷ Ἄραβας δὲ Γαζαίους δὲ Ἀσκαλωνίτας λέγω, πολλαῖς αὐτοὺς δὲ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν δὲ Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι πάθῃ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, [a] ὑποπτεύσῃ κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας· ἄδικον εἶναι λέγων περιορᾶν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὸν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν τούτου ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δὲ αὐτὸν οὐσαν ἐκείνου διὰ τὸ πρεσβεῖον. [b] τούτους ἢ συνεχῶς καὶ πρὸς τὸν Ὑρκανὸν [c] ποιούμενος διατελῇ τοὺς λόγους, καὶ ὅτι κινδυνεύσῃ [d] τὸ ζῆν, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους δὲ Ἀριστοβούλου μηδένα [e] προλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε, συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἔχοντα τὸν ἀρχὴν. τούτοις Ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὢν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπείκειαν οὐ προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐποίει δὲ αὐτὸν τὸ ἀπράγμον δὲ τὸ παρειμένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγλυῆ δὲ ἀνανδρον δοκεῖν· τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, θρασήριος δὲ διεγηγερμένος [f] τὸ φρόνημα.

δ'. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ὑποτεχόντα ἐώρα τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανὸν, ὑπέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας διαπτόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς [g] ἀποκτεῖναι θέλοντα· καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει πρὸς Ἀρέτην αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. πιθανὴν γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος [h] ὑπισχνεῖτο. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, [i] συμφέρον εἶναι τὸ πρὸς τὸν Ἀρέτην ὑποδραναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμ-

fugerant, vi expugnat. Deinde cum ad fratrem de compositione verba fecisset, inimicitias deponit iis conditionibus, ut regnaret Aristobulus, ipse vitam ociosam ageret, suisque facultatibus placide frueretur. Hoc fœdere ita facto in templo, cum quidem pacta jurejurando & dextris confirmassent, & invicem spectante universa multitudine complexi fuissent, discesserunt: ille quidem in regiam, Hyrcanus vero ut homo privatus in ædes Aristobuli. *Fœdus ineunt Aristobulus & Hyrcanus.*

II. 3. Erat autem Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero navus & seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo & ab eo dissidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Quamvis Nicolaus Damascenus hujus genus à primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducat. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fortuna ad Judæorum regnum evexit. de quo *suo* tempore dicemus. Hic igitur Antipater Antipas primum dicebatur; atque pater ipsius eodem vocabatur nomine: quem cum rex Alexander & ejus uxor totius Idumææ præfectum constituissent, ajunt fecisse amicitiam cum Arabibus, & Gazæis, & Ascalonitis, qui secum sentirent; eosque sibi multis & magnis muneribus conciliavisse. Itaque *hic* juvenis Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & veritus ne quid *mali* ab eo pateretur propter suum in illum odium, excitat adversus eum clandestinis obtrectationibus Judæorum primates; iniquum esse dicens pati ut Aristobulus injuste principatu potiatur, & de eo fratrem ejecerit natu majorem, cui propter * ætatem deberetur imperium. Hos autem sermones assidue etiam cum Hyrcano habebat: eique de vita periculum esse dicebat, nisi caveret & illum de medio tolleret. Amicos enim Aristobuli nullum omittere tempus, dicebat, quin ei consulerent, ut Hyrcanum interimeret, quasi ita demum firmum habiturus principatum. His sermonibus Hyrcanus non credebat, quod erat natura bonus, & calumniam pro sua æquitate haud facile admittebat. nam negotiorum fuga animique lenitas & remissio fecerunt ut degener & imbellis spectantibus videretur: at natura diversus erat Aristobulus, ad res gerendas acer, animoque *ad omnia* erecto. *Antipatri elogium. Hyrcani elogium.*

4. Igitur Antipater, ubi Hyrcanum suis dictis aurem non præbere videt, non definebat quotidie apud eum ficta crimina & calumnias contra Aristobulum adhibere, ut qui eum vellet interficere; fugaque se revixque acrius urgendo persuadet, cum ei consuluisset ut ad Aretam Arabum regem perfugeret. nam pollicebatur, si sibi obtemperaret, se quoque ei socium futurum. Ille vero his auditis, dicebat, è re sua esse ad Aretam fugam maturare. Est autem *Antipater auctor est Hyrcano ut ad Aretam fugam se recipiat.*

Ju-

l Καταφυγόντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος, αἱρεῖ προσβαλών.] Καταφύγοντας εἰς τὸ ἱερὸν τεῖχος αἱρεῖ. προσβαλὼν ἢ καὶ λ. *Busb.* αἱρεῖ, προσβαλὼν ἢ καὶ *Hen.*

m Αἱρεῖ προσβαλών.] *Gen.* ἄρχ. *L. B.* ἱερῶν. Legendum αἱρεῖ. COCC.

n Συμβάσεως,] Συμβιβάσεως *Hen.*

o Ἐπὶ τούτοις] Ita ex *Vet. Interpr.* & lib. 1. *de Bello Jud.* ἐπὶ τοῖς in *Codd. Gr.* & *Editis* & *MSS.* Est qui vertit, *in eorum præsentia qui in templo erant.*

p Εἰς τὴν οἰκίαν] Εἰς τὴν οἰκίαν τὴν Ἀρ. *Vat.* εἰς τὴν οἰκείαν τὴν Ἀρ. *Hen.*

q Ἰδουμαῖος,] Ἰουδαῖος in *Cod. Gall.* Ἰδουμαῖος in *ceteris* omnibus, tam *Lat.* quam *Gr.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 6. §. 1. SPANH.

r Πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν.] Πρὸς τὸν Ὑρκ. *Hen.* & *Busb.*

s Τοῦτον εἶναι γένος] Idem in *Historia Judæorum Arabica*, ad calcem *Bibliorum πολυγλώττων Parisiensium* [& *Londinensium*] legimus, cap. 35. ut notavit *Usserius* ad *A. M.* 3932. quem videsis.

t Γένος] *L. B.* γενόμενον. Forte γενόμενον inquit *Coccejus*. Nihil tamen muto. HAV.

u Γενομένῳ.] Γεγονημένῳ *Busb.*

x Ἀντίπας] *Antipatri* & *Antipæ* idem est nomen. Herodis pater in minore fortuna *Antipas*, in majore Antipater. *Grot.* ad *Luc.* c. 1.

y Τοῦτο μὲν τοὔνομα·] Dissentit *Eusebius* (*Hist. Eccl.* l. 1. c. 6.) qui ex *Africano* Herodem ei patrem fuisse scribit. Verum fidem potius *Josepho* quam *Eusebio* habendam esse ostendit *Chr. Noldius*, sub initium *Historiæ Idumææ.*

z Ὁμονοοῦντας] Ὁμόρους αὐτῶν *Busb.* ὁμορεῦντας αὐτῷ *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) in *Epiphanii* versione, *cum finitimis Arabibus.*

a Ὑποπτεύσῃ κρύφα κατ' αὐτοῦ] Ἐπιστωσῆται κατ' αὐτοῦ κρύφα τὰ Ἰουδ. *Hen. Busb.* & *Vet. Interpr.*

* Ætatem deberetur imperium.] *Al.* ætatis prærogativam.

b Τούτους ἢ] Ita *Hen.* & *Busb.* τούτους τε συνεχῶς πρὸς in *Editis Aliisque.*

c Ποιούμενος] Ἐποιεῖτο τοὺς λόγους *Busb.*

d Τὸ ζῆν,] Ita *MSS.* (certe *Lugd. Bat.*) τῷ ζῆν *Busb.* τῷ ζῆν *Gen. Aliisque.*

e Προλιπεῖν] *L. B.* ἐκλείπειν.

f Τὸ φρόνημα.] Φρονήματι *Busb.*

g Ἀποκτεῖναι θέλοντα·] Ita *Hen.* & *Busb.* κτεῖναι in *reliquis.*

h Ὑπισχνεῖτο.] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* ὑπισχνεῖτο) in *Editis Aliisque.*

i Συμφέρον] *Lugd. Bat.* σύμφορον.

Judææ finitima Arabia. Itaque miſit Hyrcanus primum Antipatrum ad regem Arabum ut ab eo fidem acciperet, non eſſe inimicis traditurum ſi ad eum ſupplex veniſſet. Fide *hac* accepta Antipater ad Hyrcanum rediit Hieroſolyma. Et haud multo poſt aſſumpto eo, noctu egreſſus eſt urbe, & longo itinere expedito eum in *urbem* Petram ut appellatur perducebat, ubi erat Aretæ regia: & ut regi in primis amicus, orat, ut Hyrcanum reducat in Judæam. Cumque hoc ſingulis diebus faceret & non intermitteret, quinetiam dona daret, *tandem* perſuadet Aretæ. neque non Hyrcanus ei promiſit, ſi reductus & in regnum reſtitutus eſſet, redditurum regionem & duodecim urbes quas Alexander ipſius pater ab Arabibus abſtuliſſet. erant autem illæ Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Lyſſa, Oryba.

Hyrcanus fugit ad Aretam, qui auxilium ei pollicetur.

πρ[k] πρῶτ@ Υρκανὸς πρὸς τ Αραβων βασιλέα τ Αντίπατρον, ληψόμενον πίστ, ὡς οὐκ ἐκδώσ τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτ αὐτ ἥξοντα. λαβὼν ἢ τὰς πίστ ὁ Αντίπατρ@, ὑπέστρεψε πρὸς Υρκανὸν εἰς Ιεροσόλυμα. κὴ μετ᾽ ὀ πολὺ ἀφελαβὼν αὐτὸν, κὴ τ πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, κὴ [l] πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην [m] Πέτραν, [n] ὅπ τὰ βασίλεια ἦν ἢ Αρέτα· μάλισ ἢ ὢν φίλ@ τῷ βασιλεῖ, κατέπειθ τ Υρκανὸν εἰς τὴν Ιουδαίαν παρεκάλ. κ᾽ τοῦθ᾽ ἑκάσης ἡμέρας ποιῶν κὴ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ κὴ δωρεὰς περιέμεν@, πείθ τ Αρέταν. ὀ μὲν ἀλλὰ κὴ Υρκανὸς ὑπέσχετ αὐτῷ, καταχθεὶς κὴ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσ τήν τε χώραν ἃ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Αλέξανδρος [o] ὁ πατὴρ αὐτ τ Αράβων ἀφείλετ. ἦσαν δ᾽ αὗται, Μήδαβα, [p] Ναβαλλὼ, [q] Λιβιὰς, [r] Θαραβασὼ, [s] Αγαλλα, Αθώνη, [t] Ζώαρα, [v] Ορώναι, Μάριασα, Ρύδδα, [x] Λύσα, Ορυβα.

III. CAP. II.

Quomodo Aretas & Hyrcanus exercitum ducunt adverſus Ariſtobulum, & Hieroſolyma obſident: utque Scaurus Romanus obſidionem ſolvit. De obitu Oniæ.

ΚΕΦ. β΄.

Ως Αρέτας κ᾽ Υρκανὸς στρατεύσιν ἐπὶ τ Αριστόβουλον, κ᾽ πολιορκοῦσιν Ιεροσόλυμα. κ᾽ ὡς Σκαῦρ@ ὁ Ρωμαῖ@ λύ τὴν πολιορκίαν. Περὶ Ονίου τελευτῆς.

Aretas in Ariſtobulum expeditionem facit, eumque ſuperat, dein templum oppugnat.

HIS promiſſis Aretæ factis, ille expeditionem fecit in Ariſtobulum, cum quinquaginta equitum ſimul & peditum millibus, eumque prælio vincit. Cum autem multi poſt hanc victoriam ad Hyrcanum defeciſſent, deſertus Ariſtobulus fugit Hieroſolyma. At rex Arabum, copiis ſuis omnibus ſecum adductis, fanum aggreſſus oppugnat Ariſtobulum, populo ab Hyrcano ſtante & oppugnationem adjuvante, cum ſoli ſacerdotes eſſent apud Ariſtobulum. Igitur Aretas, junctis Arabum Judæorumque caſtris, obſidionem acriter urget. Cum autem hæc fierent, dum ageretur Azymorum feſtum, quod Paſcha vocamus, Judæorum præcipui, relictis ſuis finibus, fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir juſtus & * Deo charus, (qui aliquando, cum ſiccitas eſſet, Deum oravit ut ardores depelleret, Deuſque precibus exauditis pluviam miſit) ſeſe

Τούτων οὕτω τ ὑποχέσεων γενομένων, Αρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τ Αριστόβουλον, μ πέντε μυριάδων ἱππέων ἅμα ἃ πεζῆς στρατιᾶς, κ᾽ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν ἢ μ τὴν νίκην πρὸς Υρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Αριστόβουλ@ ἔφυγε εἰς Ιεροσόλυμα. ὁ ἢ τ Αράβων βασιλεὺς, πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν, κ᾽ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ, τ Αριστόβουλον ἐπολιόρκ., προσεστῶτος ἃ ὅλ δήμου τῷ Υρκανῷ, κ᾽ συμπολιορκοῦντ@ αὐτῷ, μόνων ἢ τ ἱερέων [y] Αριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν Αρέτας ἐξῆς [z] βαλόμενος τὰ στρατόπεδα τῶν Αράβων ἃ τῶν Ιουδαίων, ἐχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων ἢ [a] γινομένων κ᾽ τ καιρὸν τ τῶν Αζύμων ἑορτῆς, ἣν [b] φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν Ιουδαίων, ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. [c] Ονίας ἢ τὶς ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ κ᾽ θεοφιλὴς, [d] ὃς ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης ἠύξατο τῷ Θεῷ λύσαι τ αὐχμὸν, κ᾽ χμὸς ἐπήκοος ὁ Θεὸς ὢν, ἔκρυψεν αὐτὸν ἀφὶ τὸ τὴν στέγην

Onias, vir juſtus, & Deo charus.

---

k Πρῶτ@ Υρκανὸς] Πρῶτον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν,] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πολλῷ in *Editis Aliiſque.*

m Πέτραν, ὅπ τὰ βασίλεια ἦν ἢ Αρέτα·] Πέτρᾳ Arabum Regia. Eadem Αρεμὲμη dicta, ſupr. lib. 4. c. 7. §. 1. quæ Arabum primaria urbs, Græcis Πέτρα. ſupra Πέτρα hæc eadem, quæ prius Αρκη dicta lib. 4. c. 4. §. 7. Alia nempe hæc Αρκη ab altera in Phœnice, quæ Αρκη ἐν τῷ Λιβάνῳ dicitur ſupr. lib. 1. c. 7. §. 1. ubi natus Alexander Severus Imperator. *Lamprid.* in Alexand. Sever. Ab hac Αρκη Phœniciæ alia Arabiæ, poſtea Πέτρα dicta, de qua loc. cit. lib. 4. c. 7. §. 1. ſuperioris Αρκης mentio iterum lib. 5. c. 1. §. 22. Αρκη ἢ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν &c. item lib. 8. c. 2. §. 3. Αρκὴν τ Ιδουμαίων. SPANH.

n Οπ τὰ βασίλεια ἦν ἢ Αρέτα·] Οπ τὰ βασίλεια ἦν τῷ Αρέτᾳ. παρεκάλ ἐν αὐτὸν Υρκανὸς ἱπαρξῇ οἱ ἀδικημένῳ, κ᾽ καταγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Ιουδαίαν, κ᾽ εἰς τὰ βασίλεια ἀποκατασῆσαι, ὑπισχνέμεν@ δώσειν αὐτῷ π. *Busb.* atque ita fere *Zonaras.*

o Ο πατὴρ —— Αγαλλα,] XII. Urbes Arabibus ereptæ ab Alexandro Judæorum Rege, vid. ſupr. lib. 13. c. 15. §. 4. SPANH.

p Ναβαλλὼ,] In *Epiphanii* libris, *Nabalota*, aut *Nabalotha.*

q Λιβιὰς] Λαβίας juxta aliquot *Epiphanii* libros.

r Θαραβασὼ,] Θαραβαθὰ *Hen.* Αραβατὼ aut Αραβαθὰ *Epiphan.*

s Αγαλλα,] *Galata* & *Galathone* in *Epiphan.* pro Αγαλλα, Αθώνη.

t Ζώαρα,] Ζωάρων τ Αραβίας· ἀλωτ. lib. 4. c. 8. §. 4. & Αρχ. lib. 1. c. xi. §. 4. ζόωρ ἔτι κ᾽ νῦν λέγετ@· *Hebr.* צוער, nempe צוער. SPANH.

v Ορώναι,] Ορῶν Αιγμᾶ *Hen. Vat.* & *Gall.* in *Epiphanii* libris *Monſtingo Adiſſa* aut *Ediſſa*: dein *Ribdaluſa*, *Oriblo.* HUDS. Conf. ſupra Antt. lib. 13. c. 15. §. 4. Ορώνας· SPANH. Poſt Ορώναι in *Lugd. Bat.* ſubjungitur Αιγμὼ, inque ejuſdem MS. margine adnotatur alia lectio Αιγμάν. Quum vero tot Codices novam adjungant urbem, plurimi vero legant Αιγμᾶ, ſubſtitui debere judico Αιμβᾶ, quam urbem conjungit Joſephus cum Oronis, Mariſſa aliiſque ex his urbibus, quas enumerat etiam ſuperius Lib. 13. c. 15. §. 4. HAV.

x Λύσα,] Λῦσα *Hen.* Αὔσα *Ptolemæo.* Vide *Bocharti* Phaleg. p. 350.

y Αριστοβούλῳ προσμενόντων.] Τῷ Αριστοβούλῳ *Busb. Hen.* & *Vat.*

z Βαλόμενος τὰ στρατόπεδα] Ita *Busb.* βαλόμενος in *reliquis.* Forſan ἴξω βαλόμενος, inquit *Cl. Lowthius.*

a Γινομένων,] Ita *Vat.* & *Vet. Interpr.* γενομένων in *cæteris.*

b Φάσκα λέγομεν,] Πάσχα *Busb.*

c Ονίας ἢ] Ονίαν δέ τινα, δίκαιον ὄντα κ᾽ θεοφιλῆ *Busb.* atque ita *Zonaras*, qui ſubjungit, ὃς αὐχμῷ ποτὲ γενομένῳ, εὐχῇ τ Θεὸν δυσωπήσας, ἔλυσε τὴν ἀνομβρίαν, εἰπὼν οἱ Ιουδαῖοι ἀξιοῦν κ᾽ Αριστοβούλῳ κ᾽ τ μετ᾽ αὐτὸν· ὁ δ᾽ οὐκ ἐπείθετο. ἐφ᾽ ᾧ ἢ ἐθιάσθη, ᾧ Θεὸς β. τ. ἄλλων, εἰπὼν &c.

d Ος ἀνομβρίας ποτὲ ὔσης] Illud ὃς deeſt *Hen.* HUDS. Hiſtoria hæc narratur in Gemara Taanith fol. 23. 1. & his verbis in Megillath Taanith fol. 49. fac. 2. יצא רוב ארר ולא ירדו גשמים הלך אצל להם חוני המעגל אמרו לו התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מאצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי אמר רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן ער שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין. *Maxima pars menſis Adar jam effluxerat. & pluviæ nondum deſcenderant. Adierunt Oniam, circularem dictum* (ob rationem mox indicandam) *rogantes ut pluviam à Deo peteret. Reſpondit, ite & furnos paſchales intro ferte, ne à pluvia liqueſiant. Precatus eſt, at non deſcenderunt aquæ pluviæ. Tunc circulum deſignavit humi & ſe in medio ejus conſtituit, exemplo Chabacuci, qui dixit* cap. 2. 1. *in cuſtodia mea ſtabo & figam gradum ſuper locum munitum* (undique qualis eſt figura circuli) & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi & quid reſpondeam arguenti me. *Dixit Onias, Domine hujus univerſi, ecce filiorum tuorum in me converſi ſunt, quoniam veluti filius domus tuæ ſum coram te: juro per nomen tuum magnum me ex hoc loco non digreſſurum antequam miſertus fueris filiorum tuorum. Mox cæperunt pluviæ deſcendere.* REL.

* *Deo Charus,*] *Al.* Dei amicus.

σιν [c] ὁρᾶν ὑπιμένουσιν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ιουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τὴν ἀνομβρίαν εὐξάμενος, [f] ἵν' ἴσως ἀρᾷς κατὰ Ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιωτῶν αὐτοῦ ὑπήχησεν. ἐπεὶ δ' ἀντιλέγων καὶ δεόμενος ἐβιάσθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, [g] στὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν, "[h] ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν "ἑστῶτες σός δῆμός ἐστι, καὶ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς "σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων [i] ἐκείνοις ἐπακοῦσαι, "μήτε κατ' ἐκείνων ἃ ἂν οὗτοι δεήσονται εἰς τέλος ἀγα- "γεῖν." καὶ τὸν μὲν ταῦτ' εὐξάμενον λιθοβολήσαντες οἱ πονηροὶ τῶν Ιουδαίων κατέβαλον.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς ταύτης αὐτοὺς δίκης ἐπεμορήσατο τὸ ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰσεπράξατο δι' Ονίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. [k] πολιορκουμένων τὸν ἱερέων καὶ τοῦ Ἀριστοβούλου, συνέβη τῇ ἑορτῇ ὑπεστῆναι τὴν καλουμένην Φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ Θεῷ. ἀπορουμένους δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν Ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν [l] αὐτοῖς τοῖς τὰς ὁμοφύλους δίδοσθαι, χρήματα [m] λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσι. τῶν δὲ, εἰ [n] βούλοιντο λαβεῖν, χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, εὐθύμως ὁ, τε Ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ διὰ τῶν τειχῶν καθιμήσαντες [o] ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα· ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον, ὥστε [p] διαβαλεῖν τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν Θεὸν, τὰ δοῦναι τοῖς τοῦ θυσίαν μὴ [p] διδοῦσι τοῖς δεομένοις. [q] διαπονηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς ηὔξαντο τῷ Θεῷ, δίκαιον [r] αὐτῶν εἰσπράξασθαι διὰ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τοῦ τιμωρεῖν· ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὑπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον θέρους τότε [s] αὐτοῖς ἑξωνεῖσθαι δραχμῶν ἕνδεκα.

γ'. [t] Ἐν τούτῳ πέμπει καὶ Σκαῦρον εἰς Συρίαν Πομπήιος, αὐτὸς ὢν ἐν [v] Ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι Τιγράνῃ. ὁ δὲ, ἀφικόμενος εἰς Δαμασκὸν, Λόλλιον μὲν καὶ Μέτελλον νεωστὶ τοῦ πάλιν ἡρηκότας εὗρων, αὐτὸς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἠπείγετο. [x] προσφωνουμένου δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε Ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν καὶ Ὑρκανοῦ, [y] συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἑκατέρῳ. [z] ὑπισχνουμένων δὲ, Ἀριστοβούλου μὲν [a] πεντακόσια δώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ Ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, προσοδεύοντι τοῦ Ἀριστοβούλου ὑπῆρχεν, καὶ γὰρ εὔπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μετριωτέρων ἠξίου τυγχάνειν· ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίσχρος, [b] καὶ πρὸς μειζόνων τοῦ ἄπορον πεπόνθεναι ἐπαγγελίαν. ἅμα γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πάλιν ἑλεῖν, [c] ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, [d] ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ [e] Ναβαταίων πλήθους, οὐκ εὐπρόσοδον πόλεμον [f] διαφερόντως. τούτῳ πίνυσι προσθέμενος διὰ τὰς προφερομένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὸν Ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν Ρωμαίων ἀποδειχθή-

abdidit, quoniam durare ſeditionem videbat. Sed *illi*, eo in Judæorum caſtra perducto, poſtulant, ut quemadmodum ſiccitatem precibus finierat, ita nunc Ariſtobulum & ejus factionis homines diris ageret. cumque contradicens & deprecans coactus eſſet à multitudine, ſtans in medio eorum dicebat, "O Deus rex univerſitatis, quandoqui- "dem qui mecum nunc ſtant, tuus populus eſt, "itemque qui obſidentur ſacerdotes tui ſunt, pre- "cor ut neque contra hos illos audias, neque quæ "hi contra illos orant ad exitum perducas." Et illum quidem iſta precatum circumſtantes Judæorum peſſimi quique lapidibus necarunt. *Onias lapidatur.*

2. Deus autem mox illos ob hanc crudelitatem ultus eſt, cædiſque Oniæ pœnas exegit ad hunc modum. Obſeſſis ſacerdotibus & Ariſtobulo, accidit ut feſtum inſtaret quod Paſcha vocatur, in quo nobis moris eſt multas hoſtias Deo immolare. At cum victimis carerent qui cum Ariſtobulo erant, populares ſuos rogarunt ut eas *ipſis* præberent, & pro iis quantam vellent pecuniam acciperent. cumque illi, ſi habere velint, in ſingula capita mille drachmas dari poſtularent, Ariſtobulus & ſacerdotes conditionem libenter acceperunt, & demiſſam per muros pecuniam illis dederunt. Atqui illi, accepta pecunia, victimas non dederunt: ſed eo improbitatis proceſſerunt, ut fidem violarent, & impii eſſent in Deum, ea quibus ad ſacra facienda opus erat egentibus non ſuppeditando. Sacerdotes autem contra fidem datam decepti Deum orarunt, ut ſe in populares ſuos ulciſceretur. Atque ille vindictam non diſtulit: ſed immiſſo magno violentoque vento totius regionis fruges corrupit, adeo ut eo tempore tritici modius undecim drachmis emeretur. *Fides violata ab obſidentibus.* *Illos ob ſcelus ulciſcitur Deus.*

3. Interea mittit Scaurum in Syriam Pompejus, cum ipſe eſſet in Armenia & adhuc adverſus Tigranem belligeraret. Ille vero, Damaſcum profectus, Lolliumque & Metellum, qui modo urbem ceperant, nactus *è veſtigio* in Judæam contendit. ubi vero eò pervenit, conveniunt eum ab Ariſtobulo & Hyrcano legati, auxilium poſtulantes utrique. Cumque Ariſtobulus quidem promitteret ſe quadringenta talenta daturum eſſe; Hyrcanus vero his non pauciora datum iri, Ariſtobuli promiſſionem accipit, quippe hominis pecuniosi & magnifici & æquiora poſtulantis: cum Hyrcanus pauper & parcus eſſet, & incredibilia polliceretur cum majora poſtularet. non enim ejuſdem facilitatis erat, urbem expugnare longe munitiſſimam & potentiſſimam, ac fugitivos depellere cum Nabatæorum turba ad bellum non admodum idonea. Ob has igitur cauſas cum Ariſtobulo paciſcitur, acceptaque pecunia ſolvit obſidionem, jubens Aretam diſcedere, aut *ni pareat* hoſtem Romanorum declaratum iri. Et Scaurus quidem Damaſcum IV. *Scaurus, in Syriam à Pompeio miſſus, mox in Judæam contendit.* *Scauro magna pollicentur Hyrcanus & Ariſtobulus.* *Scaurus, accepta ab Ariſtobulo pecunia, Hieroſolyma ab obſidione liberat.*

---

e Ὁρᾶν ἐπιμένουσιν.] Ὁρᾶν ἰσχύειν ἐπ. *Hen.* HUDS. Et *Lugd. Bat.* neque male forſan. HAV.

f Ἵν' ἴσως ἀρᾷς.] Ἵν' ἴσως ἀρᾷς θῇ κ' Ἀρ. κ. τ. συστασιωτῶν αὐτοῦ. ἐπεὶ *Hen.* & *Busb.*

g Στὰς μέσος αὐτῶν.] Semper ſtabat in circulo, uti dicitur ibid. abuſus ad id verbis Haggæi. REL.

h Ὦ Θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων,] Ὦ Θεὸ Βασ. *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb. Vat.* & *Zonar.* HUDS. Eadem fere phraſi utitur in precibus ſuis, quas Talmudici habent. REL.

i Ἐκείνοις ἐπακοῦσαι, μήτε κατ' ἐκείνων] Ita *Hen. Vat.* & forſan *Epiphan.* nec aliter *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) niſi quod ὑπακούσῃς habeant. ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτε ἐκείνων in *Editis.* ἐκείνοις ἐπαιρέσθαι, μήτε μὰ κατ' ἐκείνων τούτοις *Zonar.*

k Πολιορκουμένων τῶν ἱερέων] Sic *Busb.* & *Epiphan.* πολιορκουμένων δὲ τῶν in *Editis.*

l Αὐτοῖς τοῖς ὁμοφύλοις] Αὐτοῖς non agnoſcit *Busb.* αὐτοὺς habet *Vat.*

m Λαβόντας] Λαβόντες *Busb.* λαμβάνοντες *Hen.*

n Βούλοιντο λαβεῖν,] Βούλοιτο *Busb.* & *Vat.* εἰ βούλοι) μυρίας χιλίας δραχμὰς *Hen.*

o Ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα.] Ἔδοσαν & mox ἀπέδοσαν *Hen.*

p Παραχόντας τοῖς δεομένοις.] Παραχώντες *Busb. Hen.* & *Vat.*

q Παραπονηθέντες] Conf. de Vita §. 59.

r Αὐτῶν εἰσπράξασθαι] Αὐτῶν deeſt *Hen.* & εἰσπράξαι habet *Busb.* paulo poſt ὥστε pro ὡς.

s Αὐτοῖς] *Lugd. Bat.* αὐτοὺς.

t Ἐν τούτῳ —— Πομπήιος,] Conf. αἰων. lib. 1. c. 8. §. 1. item infra c. 5. §. 1. SPANH.

v Ἀρμενίᾳ] Vide *Uſſerii* Annales, p. 246. *Edit. Lond.*

x Προσφωνουμένου] *L. B.* προσαγορευομένου.

y Συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἑκατέρῳ.] *Lugd. Bat.* εἰ βούλοιτο συμμαχεῖν, ἀ. ἑκατέροις.

z Ὑπισχνουμένων δ',] Ὑπισχνουμένου *Hen.* & *Busb.*

a Τετρακόσια δώσειν τάλαντα,] Τετρακόσια *Vat.* & *Gall.* ut & *Vet. Interpr.* in l. 1. *de Bello Jud.* quæ lectio firmari videtur ex ſeq. cap. 2. §. 5. ab init. HUDS. Conf. αἰων. lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

b Καὶ πρὸς μειζόνων] Ita *Baſ. Hen. Busb.* & *Vat.* ὑπὲρ μειζόνων in *Ed. Gen.*

c Ἐν τοῖς μάλιστα] Ἐν τοῖς μ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Ἢ φυγάδας] Cl. *Lowthius* ἢ pro ἢ reponendum cenſet.

e Ναβαταίων] Ναβαταῖοι de Arabibus. SPANH.

f Διαφερόντως.] Διαφερόντων *Busb.* & *Lugd. Bat.*

ſcum iterum petiit: Ariſtobulus vero cum magnis copiis in Aretam & Hyrcanum expeditionem fecit: & cum eis, ad locum qui Papyron appellatur, congreſſus, prælio ſuperat, & hoſtium circiter ſeptem millia interimit, cum quibus cecidit & Phalion frater Antipatri.

σεδαμ. καὶ Σκαῦρος μὲν εἰς Δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν· Ἀριςόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅπῃ τε Ἀρέταν καὶ Τρκανὸν ἐςράτωσε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς [g] ὅπῃ τὸ καλούμενον [h] Παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ καὶ κτείνῃ ωβὶ [i] ἑξακισχιλίους τῶ πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε [k] καὶ Φαλίων ὁ Ἀντιπάτρου ἀδελφός.

V.

CAP. III.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus Pompejum conveniebant de regno diſceptantes: utque Ariſtobulo in caſtellum Alexandrium fugiente, Pompejus in eum exercitum ducit, jubetque ut munitiones ſibi traderet.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἀριςόβουλος καὶ Τρκανὸς ωρὸς Πομπήϊον ἔρχονται ωβὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι· καὶ ὡς Ἀριςόβουλος εἰς Ἀλεξάνδρειον φεύγει, Πομπηΐου ἐπ' αὐτὸν ςρατεύσαι, καὶ τὰ ἐρύματα ωαραδιδόναι κελεύσαι.

Pompejus in Syriam venit, eique vitem auream mittit Ariſtobulus.

NON multo autem poſt, cum Pompejus Damaſcum veniſſet, & Cœlen-Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria & Ægypto & Judæa. Miſit enim ei ingens donum Ariſtobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit autem hujus muneris etiam Strabo Cappadox, his verbis. "Venit & ex Ægypto legatio, cum "corona aureorum quatuor mille, & ex Judæa ſive "vitis ſive hortus: quod opus τερπωλὴ *delectatio-* "*nem* nominabant. Hoc donum vidimus etiam "nos Romæ in templo Jovis Capitolini dedica- "tum, cum inſcriptione ALEXANDRI JU- "DÆORUM REGIS. Æſtimabatur autem "quingentis talentis. Et quidem fertur, Ariſto- "bulum Judæorum dynaſten hoc miſiſſe.

Strabonis de ea teſtimonium.

Μετ' ὀ πολὺ ἦ Πομπήϊος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ Κοίλῃ Συρίᾳ ὅπιόν[g], ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας Ϲ Αἰγύπτε, καὶ ἐκ τῆ Ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριςόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται ἦ τῆ δώρε Ϲ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ὕτως. "ἦλθε ἦ Ϲ ἐξ Αἰγύπτε πρεσ- "βεία, καὶ ςέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆ "Ἰουδαίας εἴτε [l] ἄμπελος εἴτε κῆπος· [m] τερπωλὴν [n] ὠνό- "μαζον τὸ δημιούργημα. τῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἑωρήκαμεν "καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Ρώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ ἦ Διὸς ἦ Καπε- "τωλίε, ὑπογεγραμμὲν ἔχον [o] ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΤΩΝ "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ἐπιμήθη ἦ εἶναι πεντακοσίων "ταλάντων. Ἀριςόβουλον μὲν οὖν τῦτο λέγε ἦ πέμψαι [p] τῶ "Ἰουδαίων δυνάςου.

Hyrcani & Ariſtobuli legati ad Pompejum veniunt.

2. Non multo autem poſt venerunt rurſus ad eum legati, Antipater pro Hyrcano & Nicodemus pro Ariſtobulo: * qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant, primum Gabinium, deinde Scaurum, quorum hic quinquaginta, ille trecenta talenta *acceperat*; hos quoque præter alios inimicos ei faciens. At *Pompejus* juſſis iis, qui controverſias habebant, ineunte vere *ad ſe* venire, educto ex hybernis exercitu in agrum Damaſcenum contendit: & in tranſitu arcem Apamiæ, quam munivit Cyzicenus Antiochus, funditus evertit, & † Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit, hominis mali, non minus quam fuerat Dionyſius Tripolitanus, ſecuri percuſſus, eique affinitate conjunctus; qui tamen mille talentis peccatorum veniam redemit, quibus Pompejus militibus ſtipendium ſolvit. Expugnavit etiam Lyſiada præſidium, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Cumque urbes Heliopolim & Chalcida pertranſiſſet, & montem ſuperaſſet Cœlen-Syriam ut appellatur diſterminantem, à Pella Damaſcum ſe contulit;

Multa in Syria præclare geſta à Pompejo.

Μετ' ὀ πολὺ ἦ [q] ἦκον πάλιν πρέσβεις ωρὸς αὐτὸν, Ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ Τρκανῦ, Νικόδημος ἦ ὑπὲρ Ἀριςοβέλε· ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶ λαβόντων χρήματα, [r] Γαβινίε μὲν ωρότερον, Σκαύρε ἦ ὕςερον, ἦ μὲν τριακόσια, ἦ ἦ τετρακόσια τάλαντα, [s] ωρὸς τοῖς ἄλλοις ἐχθρὸς καὶ τύτοις αὐτῷ καταςκευάζων. κελεύσας ἦ ἦκειν τὸς ἀμφισβητῦντας, ἐνιςαμένε ἦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶ [t] χειμαδίων, ὥρμησεν [v] ὅπῃ τὴν Δαμασκηνήν· καὶ τὴν τε ἄκραν ἣν παρόδῳ τῆ ἐν Απαμείᾳ κατέσκαψεν, καὶ ὁ Κυζικηνὸς [x] ἐπέχισεν Ἀντίοχος, καὶ τὴν Πτολεμαΐδα ἦ Μενναίε χώραν κατενόησεν, ἀνδρὸς πονηρῦ, καὶ [y] ὀδὲν ἐλάττονος Διονυσίε ἦ Τριπολίτε, ἦ πελεκισθέντος, [z] ὅσπερ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ, χιλίοις μέντοι ταλάντοις ἐξωνησομένε τὴν ὑπὲρ τῶ [a] ἡμαρτημένων τιμωρίαν, οἷς Πομπήϊος τὸς ςρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε ἦ καὶ Λυσιάδα χωρίον, οὗ τύραννος ἦν Σίλας ὁ Ἰουδαῖος. διελθὼν ἦ [b] τὰς πόλεις τήν τε [c] Ηλιόπολιν καὶ τὴν Χαλκίδα, καὶ τὸ διὰ μέσου ὄρος ὑπερβαλὼν τὴν Κοίλην ωροσαγορευομένην

Συ-

[g] Ἐπὶ τὸ καλούμενον] Περὶ *Busb.*

[h] Παπυρῶνα,] Καπυρῶνα juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[i] Ἑξακισχιλίους] Ita *Hen. Busb.* & *Epiphan.* ἑπτακισχιλίους *Baſ. Gen.* & *aliquot MSS.* HUDS. Ὀκτακισχιλίους; *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. MSS. ibi ἑξακισχιλίους, unde Ox. ἑπτακισχιλίους· SPANH.

[k] Καὶ Φαλίων] Cum in lib. 1. *de Bello Jud.* habeamus in *Græcis* omnibus Φαλλίωνα, hîc loci (cum *Montacutio* in *Exerc.* 10. §. 1.) καὶ φαλίων reſcripſi pro Καυφαλίων. (*Lugd. Bat.* Κεφαλίων) Verum juxta *Vet. Interpr.* hîc Κεφαλὼν legendum, illic Κεφαλῶνα. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 6. §. 3. SPANH.

[l] Ἀμπελος εἴτε κῆπος] Vide *Plinii* Nat. Hiſt. l. 37. c. 2. Non ad Templum pertinuiſſe videtur hæc vitis, ut nonnulli voluerunt: ſed, ut veriſimile eſt, κειμήλιον erat domus Haſſamonæorum, prout dicit *Scalig.* in *Elencho Triharef. Nic. Serrarii*, c. 5.

[m] Τερπωλὴν] Ita *Hen.* τερπωλὼ in *Editis Aliiſque.* τερπνὸν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Τερπολὴ de vite aurea Hieroſolymis Romam miſſa. SPANH. Τερπολή. מרפלן. REL.

[n] Ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα.] Iterum cum *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* qui vertit, *nominabant.* in *cæteris* ὠνόμαζε.

[o] Ἀλεξάνδρε] Ita in *Græcis* pleriſque, tam *Editis* quam *MSS.* Ἀριςοβύλε pro Ἀλεξάνδρε habet *Busb.* in *Epiphanii* verſione *Ariſtobuli filii Alexandri regis Judæorum* &c. unde aliquis forſan reſcribendum cenſeret, Ἀριςοβύλε ἦ Ἀλεξάνδρε. Vulgata lectione retenta, dicendum cum *Uſſerio* (in *Annalibus* V. T. p. 248. *Edit. Lond.*) donarium hoc ab Alexandro Jannæo in templo Hieroſolymitano repoſitum, & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompejum inde tranſmiſſum.

[p] Τῶν Ἰουδαίων δυνάςου.] Τὸν Ἰουδ. *Hen.* τὸ τῶ Ἰουδ. *Vat.*

[q] Ἦκον πάλιν] Ἦκον ωρὸς αὐτὸν πάλιν πρέσβεις *Hen.*

* *Qui etiam accuſabat eos qui pecunias acceperant,*] Qui etiam accuſabant Gabinium & Scaurum quod pecunias accepiſſent, ille trecenta talenta, alter quadringenta, *Epiphan.*

[r] Γαβινίε] Ita cum *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* Γαβινίῳ in *cæteris.*

[s] Πρὸς τοῖς ἄλλοις] Πρὸς τὸς ἄλλους, καὶ τύτοις ἐχθρὸς αὐτῷ κατ. *Hen.*

[t] Χειμαδίων,] Χειμαδείων *Hen.*

[v] Ἐπὶ τὴν Δαμασκηνῶ·] Ἐπὶ τὰ Δαμασκηνῶν *Busb.* (ut & margo *Lugd. Bat.*) ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν *Gall.*

[x] Ἐπέχισεν] Ita ex *MSS.* (etiam *L. B.*) & *Vet. Interpr.* ἐπῴκει perperam in *Editis.*

† *Ptolemæi Mennæi regionem conſideravit,*] Id eſt *qui Mennæus dicebatur:* aliis vero, *Mennæi* filii. Vide ſupr. lib. 13. c. 16. §. 3. & ſupr. lib. 13. c. 15. §. 2.

[y] Οὐδὲν ἐλάττονος] Οὐδὲν ἔλαττον *Busb.*

[z] Ὅσπερ καὶ κηδεύων] Sic in pleriſque *MSS.* (ut & *L. B.*) ὥσπερ in *Editis.*

[a] Ἡμαρτημένων τιμωρίαν,] Sequutus ſum *Cod. Hen.* in *Editis Aliiſque* ἁμαρτημάτων.

[b] Τὰς πόλεις] Καὶ πόλεις ἑτέρας ſolus *Busb.*

[c] Ηλιόπολιν] Ita cum *Cod. Hen.* Ηλίαν πόλιν in *reliquis.* In *Epiphanii* verſione, *Cumque civitates Heliopolin & Chalcidem tranſiſſet, in medio poſitum montem aſcendit, & in inferiorem Syriam Damaſcumque pervenit.*

d Ηκεν

Συρίαν, ἀπὸ τ Πέλλης εἰς Δαμασκὸν [d] ἦκεν· ἔνθα δὴ κ τ Ιουδαίων διήκουσε κ τ [e] ἡγεμένων αὐτῶν, οἳ περός τε ἀλλήλους διεφέροντο, ὅ, τε Ὑρκανὸς κ Ἀριστόβουλος, κ τὸ ἔθνος πρὸς ἀμφοτέρους, τὸ μὲν οὐκ ἀξιοῦν [f] βασιλεύεσθαι, πάτριον γὰρ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τ [g] τιμωμένου παρ' αὐτοῖς Θεοῦ πᾶσιν ἄρχειν, ὄντας ἢ τούτους ἀπογόνους τ ἱερέων εἰς ἄλλον μεταγαγεῖν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως [h] δοῦλοι γένοιντο. Ὑρκανὸς μὲν κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν [i] ἀφαιρεθείη τὸ πρεσβεῖον ὑπ' Ἀριστοβούλου, κ μικρὸν ἔχοι μέρος τ χώρας ὑφ' αὐτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ [k] λαβὼν Ἀριστόβουλος· πρός τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὸ πρᾶγμα τὸ ἐν θαλάττῃ τοῦτον εἶναι τ συσήσασθαι [l] διέβαλλεν, οὐκ ἂν ἐθέλειν ἀποστῆναι λέγων τὸ ἔθνος, [m] εἰ μὴ βιαιός τε καὶ παρακόπης ὑπῆρχε. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ [n] ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τ δοκιμωτάτων Ιουδαίων, Αντιπάτερος μὲν διδασκάλους. ὁ δὲ μὲν σκήπτεσθαι αὐτὸν τ ἀρχῆς τῇ ἐκείνου φύσιν ἠτιᾶτο, ἄπρακτον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἀκαταφρόνητον. αὐτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ μὴ δι' ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν ὑπελθεῖν, πρεσβευόμενος δ' αὐτὸν τοῦτο ὅπερ καὶ Αλέξανδρον τ πατέρα. καὶ δὴ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ εὐπαρωτέρους, ὧν ἐξεδεδύκεσαν τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ὀφειλὴν ὑφέξοντες ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προιόντες ὑπέκειντο.

γ'. Πομπήιος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς Ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρᾴως· ἐλθὼν δ' εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, [p] ἐπιδὰν τὰ τ Ναβαταίων πρῶτον [q] ἴδοι. τέως δ' [r] ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τ Ἀριστόβουλον, μὴ τὴν χώραν ἀποστήσῃ καὶ διακλεισθείη τῶν παρόδων. ἔτυχε μέντοι τοῦ ἐξ Ἀριστοβούλου ἡμόμενον. ὁ γὰρ ἀναμείνας ὅσον ὢν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ Πομπήιος, [s] εἰς [t] Δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπῆρεν.

δ'. Ὀργίζεται δὲ ὅτι τούτοις Πομπήιος, κ τὴν ὀργὴν τὴν τοὺς Ναβαταίους ἀναλαβὼν σφαλερὰν, ἔκπτα Δαμασκοῦ ἐπ τ ἄλλης Συρίας [v] ἐπικουρίαν, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ Ρωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅτι τ Ἀριστόβουλον. ὡς δὲ παρημψάμενος Πέλλαν κ Σκυθόπολιν εἰς Κορέας ἦκεν, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τ Ιουδαίας διεξιόντι τὴν μεσόγαιον, [x] ἐντεῦθεν εἴς τι προκαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου δ' ὄρους ἱδρυμένον, [y] Αλεξάνδρειον, Ἀριστοβούλου συμπεφυγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ', παρηνούντων πολλῶν μὴ πολεμεῖν Ρωμαίοις, κάτισι· κ, διαλογησάμενος πρὸς τ ἀδελφὸν περὶ τ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνει Πομπηίου συγχωρήσαντος. καὶ τοῦτ' ἐποίησε δὶς καὶ τρὶς, [z] ἅμα μὲν κολακεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τ βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν [a] ἐκέλευσε Πομπήιος ὑπακούειν ὑπακροώμενος, ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς [b] τὰ ἐρύματα [c] ὑπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολε-

4. Istis autem Pompejus iracscitur, & assumpto quem in Nabatæos ducebat exercitu, & à Damasco reliquaque Syria auxilio, aliisque quas habebat legionibus Romanis, in expeditionem profectus est adversus Aristobulum. Atque ubi præterita Pella & Scythopoli ad Coreas venit, quæ *urbs* per mediterranea obeunti initium est Judææ, illic in quoddam præsidium pulchrum admodum, in montis vertice situm, Alexandrium *dictum*, cum Aristobulus confugisset, *Pompejus ei* significatum misit ut ad se veniret. Ille vero, monentibus multis, ne cum Romanis bellum gereret, descendit: &, postquam cum fratre de potentatu disceptaverat, iterum in arcem ascendit permissu Pompeji. id quod iterum & tertio fecit, simul semet adulari sinens spe regni ab ipso obtinendi, & ad omnia ejus imperata se obedientem esse simulans, simulque in castellum se, ne vires amitteret, recipiens, & VI. *Pompejus in Aristobulum exercitum ducit.*

Querela Judæorum de Hyrcano & Aristobulo.

Hyrcani querela de Aristobulo.

Aristobuli defensio.

Pompejus, Hyrcano favens, Aristobulum dimittit.

Aristobulus castella Pompejo tradit.

d Ηκεν·] Ηλθεν *Busb.*
e Ηγεμόνων αὐτῶν,] Ηγεμόνου *Busb.*
f Βασιλεύεσθαι,] Βασιλεύσασθαι *Busb.*
g Τιμωμένου] Τιμημένου *Hen.*
h Δοῦλοι γένοιντο.] Δοῦλον γένοιτο *Busb.* & *Hen.*
i Αφαιρεθείη] Αφαιρεθῇ τὸ πρεσβεῖον *Vat.* ἀφαιρεθείη δ πρεσβείας *Busb.*
k Λαβὼν Αριστόβουλος·] Λαβὲν Αριστόβουλον *Busb.*
l Διέβαλλεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* διεβάλλειν in *ceteris.*
m Εἰ μὴ βίαιός τε] Αὐτὸς post ἔθνος addit *Busb.*
n Ταῦτα λέγοντες] Ita lego cum *Cod. Hen.* ταῦτα in *ceteris.* id quod admitti potest, si λέγοντι legamus cum duobus *MSS.*
o Υπέκειντο.] *Lugd. Bat.* non male ἀπείκειντο. HAV.
p Επειδὰν] Καλῶν post ἕκαστα addit *Hen.*
q Ἴδοι.] Ἰδῇ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*
r Εκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν,] Εδοξεν *Busb.*
s Εἰς Δήλιον πόλιν ἦλθε,] In *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἀπὸ Διοσπόλεως χωρίζει, nulla mentione facta urbis Delii. In *Epiphanii* libris, *in Delon civitatem venit.*
t Δήλιον πόλιν] Conf. ἀλσος. lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.
v Επικουρίαν,] Επικουρικὰς, σὺν τοῖς ὑπ. *Hen.*
x Ενταῦθα] Ενταῦθα ἐστὶ πεδίον. ἔ. ἰ. ἀ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Αλεξάνδρειον, εἰς ὃ Αρ. συμπεφυγότος, πέμψας in *Editis.* δ ἐπὶ τὸ Αλεξάνδρειον συμπεφυγότος Αριστοβούλου, ἔρυμα δ τοῦτο προκαλλὲς ἐπ' ἄκρου δ' ὄρους ἱδρυμένον, πέμψας *Busb.* quæ lectio non displiceret, nisi quod nimium à *vulgata* recedat. Ενταῦθα εἴς τι προκ. ἔρ. ἰ. ἄ. τ. ὄ. ἱδρυμένον, Αλεξάνδρειον, εἰς Αριστ. *Hen.* &c. unde textum (omisso εἰς ὃ *Editorum*, aut εἰς *Cod. Hen.* & ἐπὶ in εἴς τι mutato) restituendum censui.
y Αλεξάνδρειον,] Αλεξάνδρειον Castrum Judææ infr. c. 5. §. 2. item supr. lib. 13. c. 16. §. 3. SPANH.
z Αμα μὲ κολακεύων] Αμα μὲ κολακεύων τὴν ἀπ' αὐτοῦ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
a Ἐκέλευσε Πομπήιος] Κελεύσειεν *Hen.*
b Τὰ ἐρύματα] Ita *Lugd. Bat.* quomodo scribendum esse etiam sequentia docent. *Alii* τὸ ἔρυμα. HAV.
c Υπὲρ δ μὴ καταλύειν αὐτὸν] Υπὲρ δ μὴ καταλύειν ἔξω αὐτοῦ, *ne extra illud deverteret*, legendum conjicit *Schotanus.* Ως μὴ προκαταλύειν δόξειεν αὐτὸν in l. 1. de *Bello Jud.* quod *Rufinus* vertit, *ne quid regiæ dignitati detrahere videretur.*

d Πα-

& ad bellandum opes ſibi parans, veritus ne principatum transferret ad Hyrcanum. At jubente Pompejo ut caſtella traderet & præſidiorum præfectis ſua manu ſcriberet (alioquin interdictum erat ne *quenquam* admitterent) paruit ille quidem; ſed ægre id ferens, Hieroſolyma conceſſit, ſeque ad bellum præparavit. Atque haud multo poſt Pompejo, adverſus eum copias ducenti, quidam in via, qui à Ponto venerant, Mithradatis obitum nunciant, qui à Pharnace filio ſuo peremptus erat.

Mithradates à Pharnace occiſus.

μεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ ϖροσκτωμένῳ, δεδιὼς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς Ὑρκανὸν ϖεσήσῃ. κελεύοντι δὲ Ποµπηίῳ [d] ϖαραδιδόναι τὰ ἐρύµατα, καὶ τοῖς [e] Φρουράρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, ϖαραδέχεσθαι δὲ ἄλλως [f] ἀπείρητο, πείθει µὲν, δυσαναχθῶν δ' ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυµα, κἀ ἐν ϖαρασκευῇ ϖολεµεῖν ἐγίνετο. Ὡς µετ' ὀλίγον Ποµπηίῳ, σταλὰν ἐπ' αὐτὸν ἄγουλα, κατ' ὁδὸν [g] ἀφικόµενοί τινες ἐκ Πόντου τὸν [h] Μιθραδάτου τελευτὴν ἐµήνυον, ϖαρὰ Φαρνάκου τοῦ ϖαιδὸς [i] αὐτὸν ϖροµένου.

CAP. IV.

VII. *Quomodo Pompejus Hieroſolyma, poſtquam cives ei portas clauſerant, obſidet & vi expugnat: & quæ præterea in Judæa fecit.*

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς Ποµπήιος Ἱεροσόλυµα, τῶν πολιτῶν αὐτῷ τὰς πύλας ἀποκλεισαµένων, πολιορκεῖ Ϛ κῷ κρᾶτος αἱρεῖ· οἷά τε ϖρὸς τούτοις ἔπραξεν ἐν Ἰουδαίᾳ.

Pompejus Hieroſolyma contendit.

CUM autem apud Hierichuntem caſtra poſuiſſet *Pompejus*, (ubi palmæ naſcuntur vigentque, & opobalſamum unguentum præſtantiſſimum, quod fruticibus acuto lapide inciſis inſtar ſucci exſudat) mane Hieroſolyma contendit. Et Ariſtobulus mutata ſententia eum adit; atque pecuniam ſe ei daturum, & Hieroſolymis receptorum eſſe pollicens, orabat ut bello ſuperſedeat, & quæ velit cum pace faciat. Illi cum veniam oranti dediſſet Pompejus, mittit Gabinium & milites ad pecuniam & urbem *accipiendam*. neque tamen quidquam horum factum eſt: quin reverſus eſt Gabinius, urbe excluſus, nec accepta pecunia, quod Ariſtobuli milites conventa ſervari non permiſerunt. Has ob cauſas ira incenſus eſt Pompejus, &, cum Ariſtobulum in cuſtodiam dediſſet, ipſe ad urbem proficiſcitur, cætera quidem firmam, tantum ſeptentrionali parte levius munitam. circundabat enim eam lata profundaque vallis, intra ſe fanum comprehendens, lapideo muro valide admodum cinctum.

Gabinio, Pompeji legato, portas claudunt Hieroſolymitani.

Στρατοπεδευσάµενος δὴ [k] ἐπὶ Ἰεριχοῦντι, [l] ὅ τὸν Φοίνικα τρέφεσθαι συµβέβηκε, [m] καὶ τὸ ἐποβάλσαµον µύρον ἀκρότατον, ὃ τῶ [n] θάµνων τεµνοµένων ὀξεῖ λίθῳ [o] ἀναπιδύῃ ὥσπερ ὀπὸς, ἕωθεν ἐπὶ [p] Ἱεροσόλυµα ἐχώρει. καὶ µεταγνόντος Ἀριστόβουλος ἀφικνεῖται πρὸς Ποµπήιον· καὶ χρήµατα [q] διδοὺς, καὶ τοῖς Ἱεροσολύµοις αὐτὸν εἰσδεχόµενος, παρεκάλει παύσασθαι τοῦ πολέµου, καὶ πράξειν µετ' εἰρήνης ὅ, τι βούλοι. συγγνοὺς [r] δὴ Ποµπήιος αὐτῷ δεοµένῳ, πέµπει Γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ἐπί τε τὰ χρήµατα καὶ τὴν πόλιν. ὁ µὲν οὐδὲν ἐπράχθη τῶν τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ Γαβίνιος, τῆς πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήµατα µὴ λαβὼν, τῶν Ἀριστοβούλου στρατιωτῶν σὺν ἐπιτρεψάντων τὰ συγκείµενα ψεύσασθαι. ὀργὴ δὴ ἐπὶ τούτοις Ποµπήιον λαµβάνει, καὶ, τὸν Ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρχεται, τὰ µὲν ἄλλα πάντα ῥᾳδίως ὀχυρὰν, µόνῳ δὴ τῷ βορείῳ µέρει φαύλως ἔχουσαν. ϖροσέρχεται γὰρ αὐτῇ φάραγξ εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα, ἐντὸς ἀπολαµβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῶς πάνυ πεφυκισµένον.

2. Erat autem hominum intus diſſidium, quid facto opus eſſet non conſentientium. nam quidam cenſebant urbem dedendam Pompejo: alii vero, Ariſtobulo faventes, portas ei claudendas bellumque parandum eſſe ſuadebant, quoniam Ariſtobulus in vinclis haberetur. Atque hi fanum præoccuparunt, & pontem, qui ab eo in urbem ferebat, interruperunt, ſeſe ad ſuſtinendam obſidionem parantes: alii vero, admiſſo exercitu, urbem Pompejo & regiam tradiderunt. At Pompejus, miſſo Piſone legato cum exercitu, urbem & regiam præſidiis firmabat: domoſque fano adjacentes, & omnia quæ foris circa templum erant muniebat. Ac primum quidem iis qui intus erant de pace ineunda verba faciebat: cum autem illi in quas offerebat conditiones non deſcenderent, circumjecta loca muro ſepſit, Hyrcano ad omnia ſtudioſe ei ſubſerviente. Porro Pompejus caſtra collocavit extra, à fani parte ſeptentrionali, qua erat expugnabile. Stabant & ibi magnæ turres, & foſſa depreſſa erat, profundaque valle circun-

VIII. *Hieroſolymorum una pars Pompejo tradita, altera obſeſſa.*

Pompejus templum oppugnare paras.

Βʹ. Ἦν δὴ τῶν ἀνθρώπων ἔνδον στάσις, οὐχ ὁµονοούντων ϖερὶ τῶν συνεσώτων. ἀλλὰ τοῖς µὲν εὐθὺς ϖαραδιδόναι Ποµπηίῳ τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὰ Ἀριστοβούλου φρονοῦντες ἀποκλείσθαί τε καὶ πολεµεῖν παρῄνουν, τῷ κἀκεῖνον ἔχεσθαι δεδεµένον. φθάσαντες δὲ ἔτι τὸ ἱερὸν καταλαµβάνουσι, κἀ τὴν πέτραν εἰς τὴν πόλιν ἔχουσαν, εἰς πολιορκίαν ὑποδεχόµενοι. οἱ δὲ ἕτεροι δεξάµενοι τὴν σταλὰν [s] ἐπεχείρουν Ποµπηίῳ τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. Ποµπήιος δὲ Πείσωνα [t] τὸν ὑποστράτηγον πέµψας σὺν [u] στρατῷ, τήν τε πόλιν, καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει· καὶ τὰς οἰκίας τὰς [x] πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ ἔξω πρὸς τὸ ἱερὸν ὠχύρωτο. καὶ τὸ µὲν πρῶτον, λόγους συµβατηρίους τοῖς ἐντὸς ϖροσέφερεν· οὐκ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ ϖροσεκαλεῖτο, τὰ περιῷκισε χωρία, πρὸς ἅπαντα Ὑρκανοῦ ϖροθύµως ὑπηρετοῦντος. Ποµπήιος δὲ ἔσωθεν στρατοπεδεύεται, κατὰ [y] τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ µέρος, ὅθεν ἐκ τοῦ ἔξω ἐπήµαχον. ἀνεστήκεσαν δὲ καὶ ἐντεῦθεν µεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ [z] ὀρώρυκτο, καὶ βα-

d Παραδιδόναι τὰ ἐρύµατα,] Παραδοῦναι *Hen.*

e Φρουράρχαις] Φρουάρχοις *Hen.* & *Busb.*

f Ἀπείρητο,] Ita *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* ἀφείρητο in *Editis.* ἀπείρητ') *Gall.*

g Ἀφικόµενοί] In *Epiphanii* verſione, *quidam ex Ponto veniens nunciavit Mithridatem hauſto veneno defunctum, quod illi filius ſuus Pharnaces confecerat.*

h Μιθραδάτου τελευτὴν] Mithridates à filio Pharnace occiſus. Item ἄλωσ. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

i Αὐτῷ ϖροµένου.] Αὐτῶ ſolus *Hen.*

k Ἐπὶ Ἰεριχοῦντι,] Περὶ Ἰερ. *Busb.* & *Hen.*

l Οὗ δὴ ——— ὀπὸς,] Conf. ἄλωσ. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

m Καὶ τὸ ἀποβάλσαµον] Καὶ τὸ λεπτὸ βάλσαµον µύρον *Hen.* καὶ τὸ ἀποβάλσαµον µύρον ἀκρότατον *Busb.* τὸ µύρον τὸ ἀκρότατον *Zonar.*

n Θάµνων τεµνοµένων] Πρίνων in l. 1. de *Bello Jud.*

o Ἀναπιδύῃ] Similiter fere ac *Joſephus* ſcribit *Strabo* l. 10. p. 763. τὸ φλοιὸν ἐπιχίσαντες ὑπαλαιβάινουσιν αἰγυπτίοις τὸ ὀπὸν, γλιχρῷ γάλακτι ϖροσπλήσιον. HUDS. In marg. *Lugd. Bat.* adnotatur, ἀντὶ δὲ ἀναδίδωσι τὸ ὀπὸν δίκλιν ἰδρῶτος· γίνεται δὲ ὡς δὲ ἰδίῳ τὸ ἰδρῶ. οἱ δὲ ἐκ δὲ πλὼ φ. αὐτὸ. ἔνθεν καὶ πίδαξ καὶ πιδύω καὶ ἀναπιδύω. HAV.

p Ἱεροσόλυµα ἰχνεύει.] Ἱεροσολύµων. *Hen.* & *L. B.*

q Διδοὺς,] Hic loci eſt temporum συµπλοκὴ, præſenti pro future poſito. Vide *H. Stephanum* in *Append.* ad *Script. de Dial. Att.* p. 131.

r Δὴ Ποµπήιος] Ita etiam *Zonaras* & *MSS.* omnes, præter *Busb.* qui habet µὲν.

s Ἐπεχείρουν Ποµπηίῳ] Ita *Busb.* (& *Cocceius*) συνεχείρησαν in *cæteris.*

t Τὸν ὑποστράτηγον] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* τὸν ὑπὸ τὸ στρατηγὸν) τὸ στρατηγὸν in *Editis.*

u Στρατῷ,] *L. B.* στρατιᾷ.

x Πρὸς τὸ ἱερὸν,] Πρὸς τῷ ἱερῷ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

y Τὸ βόρειον δὲ ἱεροῦ µέρος,] Πρὸς τὸ ϖροσάρκτιον πλίµα· ἄλωσ. lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

z Ὀρώρυκτο,] Ὠρυκτο ſolus *Busb.*

βαθεία περιείχετο φάραγξι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τοῦ χαράκος ἀνατετραμμένης ἐφ' ἧς ἵδρυτο Πομπήιος· καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι [a] παλαιπωρούμενον ἐγήγερτο, [b] περιτεμνόντων τὰ πρὸ αὐτοῦ ξύλα Ρωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τέτ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθείσης τῆς πάχους διὰ βάθος ἄπορον, περισβαλὼν μηχανὰς καὶ ὄργανα ἐκ Τύρου [c] κομισθέντα, ὀλίσθοις κατήραξε τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ γὰρ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἄγειν [d] τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. [e] ἄρχοντας [f] γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας ἀμύνασθαι δίδωσιν [g] ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τὰς πολεμίους οὐκ ἐᾷ.

γ'. Ὁ δὴ καὶ Ρωμαίοις [h] συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς [i] ἡμέρας, ἃς δὴ Σάββατα καλοῦμεν, ὅτ' ἔβαλλον τοὺς Ἰουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς [k] ἀπλωτον, οὐκ ἂν ἢ πύργους ἀνίσασαν, οὐ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὥστε αὐτοὺς εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐνεργὰ ταῦτα εἶναι. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ τὸ Θεὸν εὐσεβείας, καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον [l] ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας, πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργοῦντων ὑπὸ βωμῷ, καὶ μηδ', εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρειμένων. καὶ γὰρ ἁλόντος τῆς πόλεως [m] περὶ [n] τρίτον μῆνα, τῇ τοῦ [o] νηστείας ἡμέρᾳ, [p] κατὰ τὴν ἐνάτην τῆς ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Αντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ πρὸς τῇ θυσίαις ὄδεν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, ὅτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τὴν ψυχήν, ὅτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκασθέντες ὑποδράναι, πᾶν δ', ὅ, τι δέοι παθεῖν τέως παρ' αὐτοῖς ὑπομένειν τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες, ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ λόγος ταῦτα μόνον [q] ἐστὶν ἐγκώμιον ψεύδους εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀληθῆ, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήιον πράξεις ἀναγράψαντες· ἐν οἷς καὶ [r] Στράβων καὶ Νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις [s] Τίτος Λίβιος, ὁ τῶν Ρωμαϊκῶν ἱστορίας συγγραφεύς.

δ'. Ἐπεὶ δὲ μηχανήματος σφοδρῶς ἐνεχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατῳκοδόμητο, καὶ παρέρρηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν Κορνήλιος Φαῦστος Σύλλα παῖς σὺν [t] τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους, μετὰ δὲ αὐτὸν, [v] Φούριος ἑκατοντάρχης, ἅμα τοῖς ἑπομένοις τοῦ ἑτέρου μέρους· [x] διὰ μέσων δὲ Φάβιος, καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης, σὺν σφοδρᾷ χαρᾷ. φόνος δ' ἦν πάντα [y] ἀνάπλεως. [z] καὶ τῶν Ἰουδαίων

data. Erat enim prærupta pars ea quæ in urbem ſpectabat, interrupto ponte qua parte degebat Pompejus: & agger quotidie magno labore ſurgebat, ſecantibus proximas arbores Romanis. Ac poſtquam abſolutum erat opus, foſſa ægre completa propter infinitam *ejus* altitudinem, admotis machinis & tormentis à Tyro allatis, fanum ſaxis miſſilibus quatere inſtitit. At niſi nobis patrium fuiſſet ſeptimis diebus feriari, non fuiſſet perfectus agger, illis prohibentibus. Prælio enim laceſſentes & ferientes hoſtes repellere permittit lex, ſed aliud quidpiam agentes *impedire* non patitur.

3 Itaque cum id intellexiſſent Romani, iſtis diebus, quas *à feriando* Sabbata appellamus, neque Judæos telis petebant, neque cum eis manus conſerebant, ſed aggerem & turres excitabant, & machinas admovebant, ut eis poſtridie uterentur. Licet autem vel hinc diſcere, quam immenſo pietatis ſtudio Deum colamus, & quam obſervantes legum ſimus, quod *ſacerdotes* ex obſidione nihil præ metu impediti fuerint, quo minus ſacra peragerent; ſed bis quotidie mane & hora nona rem divinam ad aram fecerint, neque, ſiquid in oppugnatione difficile inciderit, ſacrificia omiſerint. Etenim capta urbe, tertio *demum* menſe, die jejunii, Olympiade centeſima ſeptuageſima nona, Cajo Antonio & Marco Tullio Cicerone conſulibus, cum vi ingreſſi hoſtes eos qui erant in fano jugularent; tamen qui ſacra procurabant nihilo ſecius rem divinam facere perſeverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæſorum multitudine in fugam compulſi, quicquid pati neceſſe erat illud ad aras ipſas laturos eſſe melius putantes, quam ut aliquid legibus patriis præſcriptum omitterent. Quod autem iſta non ſint fabula, unice ad falſæ pietatis laudem oſtendendam adhibita, ſed *ipſamet* veritas, teſtimonio ſunt qui res à Pompejo geſtas memoriæ prodiderunt; & in his Strabo & Nicolaus, ac præterea Titus Livius, hiſtoriæ Romanæ Scriptor.

Judei, dum templum oppugnatur, rem divinam faciunt.

Templum captum.

Strabo, Nicolaus, & Livius.

4. Atque poſtquam admota machina maxima turrium concuſſa cecidit, ſecumque ruinam traxit & locum aperuit, hoſtes quidem irruperunt. Eorum autem primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſua militum cohorte murum aſcendit; poſt eum vero Furius centurio, cum eis qui ipſum ſequebantur ex altera parte: atque inter utrumque Fabius, & ipſe centurio, cum valida ſuorum manu. Omnia autem plena cædibus erant.

Magna Judæorum cædes.

a Παλαιπωρούμενον ἐγήγερτο,] Παλαιπωρεμβόοις *Busb.* παλαιπωρεύμβρ *Hen.* παλαιπόρως *Lugd. Bat.*

b Περιτεμνόντων] Ita ex *Lugd. Bat.* Alii τεμνόντων. HAV.

c Κομισθέντα,] Alii ſic diſtinguunt, κομισθέντα ἐπισήσας, κατήραξε τ. ἱ. τ. πετροβόλοις.

d Τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας,] Vide *Strabonem* l. 16. p. 763. & *Xiphilinum* è *Dionis* l. 37. p. 141. *Edit. Sylburg.*

e Ἀρχοντας —— οὐκ ἐᾷ.] Die Sabbati licet Judæis vim inferentes repellere, non autem impedire hoſtem opus prementem. Vid. infr. lib. 18. c. 10. §. 2. & 6. & ſupr. lib. 12. c. 6. §. 2. Item ἄλλως. lib. 1. c. 7. 3. SPANH.

f Γὰρ μάχης] Μὲν γὰρ *Vat.* & *Busb.*

g Ὁ νόμος,] Lege utique non ſcripta, ſed à Doctoribus tradita, poſt tempora Mattathiæ Maccabæi.

h Συνιδόντες,] Συνειδότες *Hen.*

i Ἡμέρας,] Ἡμέρας ἃς καταβαλοῦμεν *Hen.* reliquis omiſſis.

k Ἀπλώτον,] Ὑπλώτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

l Ἐμποδιζομένων] Aut ἱερέων ſubintelligendum monuit Cl. *Lowthius*, aut ἡμῶν.

m Περὶ —— Ὀλυμπιάδα,] Pro περὶ τρίτον μῆνα, *Scaliger* & *Caſaubon.* legunt περὶ τέταρτον &c. & explicant de Jejunio *Tammus*, qui quartus menſis Judæorum. Quod improbat & *Petavius* ac *Steph. le Moyne* Obſervat. in V. L. p. 663. qui de tertio obſidionis Menſe, quo expugnata à Pompejo Hieroſolyma & *Jejunium* νηστείων de ſolenni Judæorum jejunio nempe *Coppernia* explicant. Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

n Τρίτον μῆνα,] Τέταρτον poſt *Scaligerum* malit *Caſaub.* p. 665. *Edit. Lond.* Verum tertius hic menſis (ut inquit *Petitus* in *Animadv.* ἀνειδότοις) non eſt anni ſed obſidionis, ut conſtat ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit τρίτῳ μηνὶ τῆς πολιορκίας &c. Adde *Langium* de *Annis Chriſti*, l. 1. c. 18. p. 337. & *Steph. le Moine* in notis ad *Barnabæ* Epiſt. p. 602. Monet tamen *Uſſerius* ad *A. M.* 3940. intelligi menſem tertium *anni civilis* ab autumno deducti, adeoque diem (quo Judæi etiamnum jejunant) menſis Ciſleu viceſimum octavum, qui hoc anno erat Decembris Juliani viceſimus, idemque Saturni dies: templum autem à Pompejo Saturni die expugnatum, etiam *Dionem* jam laudatum ſignificare.

o Νηστείας ἡμέρᾳ,] Τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ προσδοκίας τῆς ἡμερομηνίας ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς *Joſ.* ſub finem hujus libri. De Jejunio iſto videſis *Langium*, *Monachum*, & *Uſſerium* locis jam citatis.

p Κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα,] Eadem etiam Olympias de Tempore capti Templi, in Epitom. Temp. Scalig. pag. 259. SPANH.

q Ἐστὶν ἐγκώμιον ψεύδους εὐσεβείας] Illud ἐστὶ non agnoſcit *Hen.* nec *Epiphan.* qui præterea legiſſe videtur ἐγκώμιον ψεύδη.

r Στράβων] Lib. XVI. p. 762. *Edit. Pariſ.* HUDS. & SPANH.

s Τίτος Λίβιος,] *Epitom.* CXI. adde *Tacitum* l. 5. Hiſt. c. 9. HUDS. & SPANH.

t Τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphanius* qui vertit, *cum ſuis militibus.* Τοῖς ἐπ' αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* eſt qui legendum cenſet, τοῖς ὑπ' αὐτόν.

v Φούριος] Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 7. §. 4. SPANH.

x Διὰ μέσων δὲ Φάβιος] Διὰ μέσου *Hen.* διὰ μεσοῦ *Lugd. Bat.*

y Ἀνάπλεως.] Ἀνάπλεα *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

z Καὶ τῶν Ἰουδαίων,] Τῶν γὰρ Ἰουδ. *Busb.*

erant. ac Judæorum alii quidem à Romanis, alii vero à ſuis occidebantur: nonnullique per prærupta ſeſe dejiciebant, aut ſuccenſis ædibus ſeipſos comburebant, non ſuſtinentes ea pati quæ fierent. Atque Judæorum quidem ad duodecim millia ceciderunt, Romanorum vero perpauci. captus etiam eſt Abſalomus, Ariſtobuli avunculus & idem ſocer. Non mediocriter autem læſa eſt templi religio, inacceſſi prius & pedibus & oculis. Nam Pompejus & ejus comitum non pauci in penetrale ingreſſi ſunt, & ea viderunt quæ nemini alii mortalium, niſi pontificibus ſolis, videre fas erat. Cum autem intus eſſent & menſa aurea, & ſacrum candelabrum, & pateræ *quibus libatur*, & magna vis aromatum, prætereaque in theſauris ſacræ pecuniæ ad duo talentorum millia, nihil horum præ pietate attigit: ſed hac in re convenienter ſuæ virtuti ſe geſſit. Sequenti vero die, juſſis æditimis ut fanum purgarent, utque Deo libarentur quæ lex juberet, pontificatum reſtituit Hyrcano (tum propter alia ejus erga ſe officia, tum quia Judæos incolas Ariſtobulo auxiliari prohibuerat) bellique auctores ſecuri percuſſit. At Fauſto & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. & urbem quidem Hieroſolymorum Romanis vectigalem fecit; quæ vero Cœles-Syriæ oppida incolæ prius ſubegerant ab eis abſtulit, & Romano prætori ſubjecit: univerſamque gentem, quæ antea tantopere efferebatur, intra ſuos fines concluſit. Et Gadara quidem, paulo ante everſa, inſtauravit, in gratiam Demetrii Gadarenſis, liberti ſui: reliqua vero oppida, Hippum, & Scythopolim, & Pellam, & Dium, & Samariam, itemque Mariſſam, & Azotum, & Jamniam, & Arethuſam, ſuis habitatoribus reſtituit. Et hæc quidem *oppida* mediterranea, præter everſa; ut & maritima, & Gazam, & Joppen, & Dora, & Stratonis turrim, (quæ, ab Herode magnifice condita atque portubus & templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt) Pompejus omnia libera eſſe ſivit, provinciæque *Syriæ* attribuit.

Pompejus in penetrale ingreditur.

Abſtinet ſacris.

Pontificatum reddit Hyrcano.

Hieroſolyma Romanis ſubdita.

Gadara inſtaurata.

Urbes Judais adempta.

Diſſenſio fratrum cladis Hieroſolymitanæ cauſa.

5. Hujus cladis Hieroſolymis cauſam dederunt diſſenſione ſua Hyrcanus & Ariſtobulus. nam & tunc nobis erepta erat libertas, & in Romanorum redacti eramus poteſtatem; & regionem, quam armis captam à Syris abſtulimus, hanc ipſam compulſi ſumus Syris denuo reſtituere. ac præterea plus quam decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt: † ſublataque regia adminiſtratione, honore *ſcilicet* generi pontificali prius delato, popularis inducta eſt. Et de his quidem ſuo loco dicemus. Pompejus autem cum Cœlen-Syriam uſque ad

δαίων, οἱ μὲν ὑπὸ Ρωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀγηροῦντο· εἰσὶ δ' οἳ καὶ κατὰ κρημνῶν ἑαυτοὺς [a] ἔρριπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασθο, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐχ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν Ιουδαίων, εἰς [b] μυρίους καὶ δισχιλίους, Ρωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δ' αἰχμάλωτος καὶ [c] Ἀψάλωμος, θεῖος ἅμα καὶ πενθερὸς Ἀριστοβούλου. [d] παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ Πομπήιος, καὶ τ' αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ [e] μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. [f] ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς, καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χωρὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δὶς χιλιάδας ταλάντων, [g] οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως ἔπραξεν ἀρετῆς. τῇ τε ὑστεραίᾳ καθαίρειν προσαγείλας τὸ ἱερὸν τοῖς [h] ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ Θεῷ, τιμὴν δεξιρωσύνην ἀπέδωκεν Ὑρκανῷ· διά τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τὸν κατὰ τιμὴν χώραν Ιουδαίους Ἀριστοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε· καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου τῷ πελέκει διεχρήσατο. τοὺς δὲ φαύλους, καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι [i] τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν, τ' περιπόλων ἀρίστων ἠξίωσε. καὶ [k] τὰ μὲν Ιεροσόλυμα ὑποτελῆ Φόρῳ Ρωμαίοις ἐποίησεν· ἃς δὲ οἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς Κοίλης Συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅτι μέγα πρότερον αἰρόμενον, ἐντὸς τ' ἰδίων ὅρων συνέσχαλεν. καὶ [l] Γάδαρα μὲν, μικρὸν ἔμπροσθεν [m] καταστραφέντα, ἀνέκτισε, [n] Δημητρίου χαριζόμενος τῷ Γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς, Ἵππον, καὶ Σκυθόπολιν, καὶ Πέλλαν, καὶ [o] Δίον, καὶ Σαμάρειαν, ἔτι τε Μάρισσαν, καὶ Ἄζωτον, καὶ Ἰάμνειαν, καὶ Ἀρέθουσαν, τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χωρὶς τ' κατεσκαμμένων, [p] Γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ Ἰόππην, καὶ [q] Δῶρα, καὶ Στράτωνος τ' πύργον· ἣν, κτίσαντος αὐτὴν Ἡρώδου μεγαλοπρεπῶς, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντος, μεταβαλόμενον Καισάρεια· πάσας ὁ Πομπήιος ἀφῆκεν ἐλευθέρας, καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ.

ε'. Τούτῳ δὲ πάθους [r] τοῖς Ιεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν Ὑρκανὸς καὶ Ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τιμῆς τε γὰρ ἐλευθερίας [s] ἀπεβάλομεν, καὶ [t] ὑπήκοοι Ρωμαίων κατέστημεν· καὶ τὴν χώραν ἣν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς Σύρους ἀφελόμενοι, ταύτην ἠναγκάσθημεν ἀποδοῦναι τοῖς Σύροις, καὶ πρόσοδον τάλαντα μύρια πολλάκις Ρωμαίοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο· [u] καὶ βασιλεία, ἡ πρότερον τοῖς κατ' ἰδίαν ἱερεῦσι διδομένη [x] τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ταῦτ μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρῶμεν. Πομπήιος δὲ τὴν Κοί-

[a] Ἔρριπτον,] Ἐρρίπτων *Busb.* ἔρριψαν *Hen.*

[b] Μυρίους καὶ δισχιλίους,] Δισμυρίους καὶ δισχιλίους *Hen.* & *Epiphan.* Vulgatam lectionem retinui, præcipue quod cum ea conſentiat *Eutropius.*

[c] Ἀψάλωμος,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

[d] Παρῆλθε ——— ἀόρατον.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 6. SPANH.

[e] Μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν.] Η μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[f] Ὄντων δὲ ——— ἀρωμάτων,] Εὑρὼν δὲ τραπέζας χρυσᾶς, καὶ λυχνίας πίελας, καὶ σπονδεῖα καὶ πλῆθος ἀργυρωμάτων *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) quo fere modo *Epiphan.* qui vertit, *invenerunt autem menſam auream & circa eam candelabra, & libatoria non pauca* &c. Videſis *Villalpandum* in *Ezech.* part. 2. p. 586.

[g] Οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν,] Habemus & Pompeji moderationis illuſtre exemplum apud *Ciceronem* in *Orat. pro Flacco*, hiſce verbis; *Cn. Pompejus, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit.*

[h] Ναοπόλαις] Νεώκοροι videntur eſſe iidem ac Νεωκόροι, qua voce utitur ipſe *Joſephus*, lib. 1. *de Bello.*

[i] Τὸ τεῖχος προθύμως ἐπέβησαν,] Τῷ τείχει *Hen.* & *Vat.*

[k] Τὰ μὲν ——— ἐποίησεν·] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 6. & lib. 2. c. 16. §. 4. & 5. SPANH.

[l] Γάδαρα ——— ἀνέκτισε,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

[m] Καταστραφέντα] Ad πόλιν, quæ poſt vocem Γάδαρα ſubintelligenda eſt, refertur. Quomodo hæc de Gadaris intelligenda ſunt, oſtendit Cl. *Noriſius* in Diſſert. III. *de Epochis Syro-Macedonum* p. 304. *Edit. Lipſ.*

[n] Δημητρίου χαριζόμενος] Meminit illius & *Seneca* in lib. *de Tranquillitate*, c. 8. & *Plutarchus* in *Pompejo* & *Catone Uticenſi.*

[o] Δίον,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 6. §. 4. SPANH.

[p] Γάζαν τε ——— ἐπαρχίᾳ.] Gaza, Joppe, Dora, Strabonis Turris ſeu Cæſareæ, Liberæ à Pompejo declaratæ. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς θαλαττίους, γάζαν, Ἰόππην, Δῶραν &c. Inde etiam initium æræ Græcorum in Euſ. Coll. Gr. Scalig. p. 195. nempe Olymp. CLXXIX. Coſſ. Silano & Murena. SPANH.

[q] Δῶρα,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 7. §. 7. SPANH.

[r] Τοῖς Ιεροσολύμοις] Τῶν Ιεροσολύμων *Busb.* τοῖς ἐν Ιεροσολύμοις *Hen.*

[s] Ἀπεβάλομεν,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἀπεβάλομεθα in *ceteris.*

[t] Ὑπήκοοι] *Al.* ὑπήκοοι Ρωμαίοις.

† *Sublataque regia adminiſtratione*] *Al.* & regnum, quod prius Sacerdotalis generis hominibus conferebatur, Honor plebejorum virorum factum eſt. Herodis ſcilicet & ejus poſterorum. Vide Cl. Cleric. in Proleg. ad. Hiſt. Eccleſ. p. 21. HUDS. in *Add.*

[u] Καὶ βασιλεία,] Καὶ ἡ βασιλεία *Busb. Hen.* & *Vat.*

[x] Τιμὴ,] Τιμὴ abeſt *Hen.* nec legiſſe videtur *Epiphan.*

Κοίλλω Συρίαν, ἕως Εὐφράτᾳ ποταμῷ & Αἰγύπτῳ, Σκαύρῳ τῶν δυοῖν τάγμασι Ρωμαίων, ὅτι Κιλικίαν ἤχει, ἐπειγόμενος εἰς Ρώμην. [y] ἐπήγετο δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς· ὧν εἷς Ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ [z] νεώτερος Ἀντίγονος [a] συνεκομίζετο εἰς Ρώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

Euphratem fluvium & Ægyptum Scauro tradidisset, cum duabus legionibus Romanis, in Ciliciam contendit, Romam ire festinans. Duxit autem secum etiam Aristobulum vinctum cum ejus prole. erant enim ei duæ filiæ totidemque filii: quorum unus quidem Alexander aufugiebat, junior vero Antigonus Romam una cum suis sororibus deportabatur. *Scaurus Cœles Syriæ præfectus.* *Aristobulus liberique ejus Romam abducti.*

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σκαῦρος συμμαχίαν ποιεῖται πρὸς Ἀρέταν πρότερον· οἷά τε Γαβίνιος, νικήσας Ἀλέξανδρον Ἀριστοβούλου υἱόν, ἐν Ἰουδαίᾳ διεπράξατο.

CAP. V.

Quomodo Scaurus fœdus facit cum Areta: quæque Gabinius, victo Alexandro Aristobuli filio, in Judæa gessit.

IX.

[b] Σκαύρου δὲ ὅτι Πέτραν τὴν Ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσεμβολωτάτην εἶναι τὴν ἐν κύκλῳ δηοῦντος αὐτῆς, καὶ τοῦ στρατεύματος λιμώττοντος, Ἀντίπατρος κατ' ἐντολὴν Ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς Ἰουδαίας καὶ τἆλλα ὅσων ἐνεδεῖτο [c] παρείχετο. πεμφθείς τε πρὸς Ἀρέταν πρεσβεύτης ὑπὸ Σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τοῦ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὴς τριακοσίων ταλάντων γίνεται. καὶ ὅτι τούτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον Σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν Ἀρέταν ὀπτῆσαι τοῦτο βουλόμενος.

Scauri expeditio in Petram.

β'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τὴν Ἰουδαίαν καταστρέχοντος διὰ Ἀριστοβούλου παῖδος, [d] στρατηγὸς Γαβίνιος ἐκ Ῥώμης εἰς Συρίαν ἦκεν· ὃς ἄλλά τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι Ἀλέξανδρον ἐστράτευσε, μηκέτι Ὑρκανῷ πρὸς τὴν ἐκείνου ῥώμην ἀντέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων τεῖχος ὑπαιρουμένου, ὅπερ εἶλε Πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα Ρωμαῖοι. πλείους δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὡπλίζε τῶν Ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, [e] Ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς τῇ [f] Κορέαις ἔρυμα, καὶ Μαχαιρουντα πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν. [g] ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος, Μάρκον Ἀντώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν· οἱ δὲ ὁπλίσαντες Ρωμαίων τοὺς ἑπομένους, καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους, ὧν Πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ Μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ Ἀντιπάτρου ἐπικουρικὸν ὑπλιτῶν Ἀλεξάνδρῳ· ἠντιάθη δὲ καὶ Γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι. καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος· συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ Ρωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς τρισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ οὐκ ἐλάττους.

X. *Gabinius in Syriam venit.* *Alexandrum, Judæam incursantem, persequitur.* *Prælio superat.*

γ'. Ἐν τούτῳ Γαβίνιος ὅτι τὸ Ἀλεξάνδρειον ἐλθών, προκαλεῖται τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι πρὸς τὰ πεπραγμένα τοῖς ἐφ' οἷς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνῆσαν οἱ Ρωμαῖοι, Μάρκου Ἀντωνίου διαφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἠρίστευκέναι. Γαβίνιος μὲν οὖν, μέρος τῆς στρατιᾶς [h] ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, [i] αὐτὸς ὅτι τὴν ἄλλην Ἰουδαίαν ἦλθε, καὶ ὅσας γε ἀνετύγχανε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο. καὶ ἀνεκτίσθησαν, Σαμάρεια, καὶ Ἄζωτος, καὶ Σκυθόπολις, καὶ Ἀνθηδών, καὶ Ραφία, καὶ [k] Δῶρα, Μάρισσά τε καὶ Γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ ἀνθρώπων πληθομένων

Alexandrium obpugnatum. *Urbes alias quot eversas instaurari jubet.*

Gabinii

y Ἐπήγετο δὲ] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* ἐπήγαγε *Zonar.* ἐπήγιδο in *Editis Aliisque.*

z Νεώτερος] *Lugd. Bat.* νεώτατος.

a Συνεκομίζετο] Συναπεκομίζετο *Busb.* συνεπεκομίζετο *Hen.*

b Σκαύρου ——— στρατοῦσαι,] Conf. supr. c. 2. §. 3. SPANH.

c Παρείχετο.] Παρεῖχε *Hen.*

d Στρατηγὸς Γαβίνιος] Vide *Montacutium* in *Exercit.* VIII. p. 275.

e Ἀλεξανδρειόν] Conf. supra lib. 14. c. 3. §. 4. SPANH.

f Κορέαις ἔρυμα,] Al. Κορεαῖς.

g Ἔρχεται] ὧν ἐπ' αὐτὸν Γαβίνιος,] Ἔρχεται] οἱ ὧν *Busb.*

* *Gravi armatura sequebatur.*] Cum legione, *Epiphan.* cum phalange *Schot.* cum reliquo exercitu, *Gelen.*

h Ἐνταῦθα καταλιπών,] Ἐπὶ τὸ Ἀλεξάνδρειον *Busb.* quod interpretamentum esse puto vocis ἐνταῦθα. *Lugd. Bat.* ἐνταυθοῖ.

i Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλην] Αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἄλλων Ἰουδαίαν, καὶ ὅσ. *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

k Δῶρα,] Conf. *alios.* lib. 1. c. 2. §. 6. SPANH.

binii mandatis parent, accidit tum ut ea oppida tuto incolerentur, poſtquam diu deſerta fuerant.

Alexandrium aliaque caſtella diruta à Gabinio.

4. Ille vero, iſtis per regionem factis, revertitur ad Alexandrium: & dum obſidionem intendit, mittit ad eum legationem Alexander, peccatorum veniam petens, & de caſtellis tradens Hyrcaniam & Machæruntem, tandemque etiam Alexandrium. Et iſta quidem Gabinius diruit. At cum mater Alexandri, quæ Romanorum partes propterea fovebat; quod ejus vir cæterique liberi Romæ habebantur, ad eum veniſſet, conceſſit ei quæcunque poſtulabat: & compoſitis ejus negotiis, Hyrcanum duxit Hieroſolyma, fani curam habiturum. Deinde conſtitutis quinque juridicis conventibus, in *totidem* æquales partes gentem diviſit: ita ut alii jus peterent ad Hieroſolyma, alii ad Gadara, alii ad Amathuntem, quarti vero ad Hierichuntem, & quinti ad Sapphora Galilææ. Atque ita principatu liberati Judæi, *deinde* ab optimatibus regebantur.

Judæorum reſtionis mutatio.

οἷς ὁ Γαβίνιος [l] πρσέπεμψε, βεβαίως [m] οἰκηθῆναι σωίβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γιομένας.

δ'. Ταῦτα δ' Ἀλεξανδρέων κ τῷ χώρᾳ ἐπανέλθοντι εἰς τὸ Ἀλεξάνδριον· κ τὴν παλιορκίαν αὐτῷ κρατύναντος Ἀλεξανδρείτου πρὸς αὐτὸν Ἀλέξανδρος, συγγινώσκειν τε αὐτῷ τ ἡμαρτημένων δέομενος, κ παραδιδοὺς τ ἐρυμάτων [n] Ὑρκανίαν τε τ Μαχαιρῶντα, ὕστερον δ' κ Ἀλεξάνδρειον. κ [o] ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε. τ Ἀλεξάνδρου δ' μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, [p] ἣ ἐφρόνει τὰ Ῥωμαίων, κ τι ἀνδρὸς αὐτῆς τ ἄλλων τέκνων ἐν Ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίει· κ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὴν, Ὑρκανὸν κατῆγε εἰς Ἱεροσόλυμα, φύσοντα τὴν τ ἱερᾶς ἐπιμέλειαν. [q] πέντε δ' συνέδρια καταστήσας, εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος· κ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν [r] Γαδάροις, οἱ δ' ἐν Ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν Ἱερειχοῦντι, κ τὸ πέμπτον ἐν [s] Σαπφώροις τ [t] Γαλιλαίας. κ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι [v] τ δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ διῆγον.

XI. CAP. VI.

Quomodo Gabinius Ariſtobulum, poſt fugam à Roma captum, Romam remittit: utque Gabinius ex Ægypto reverſus prælio ſuperat Alexandrum & Nabataeos.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον λαβὼν Γαβίνιος ἀναπέμπει εἰς Ῥώμην· κ ὡς Γαβίνιος ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθὼν μάχῃ κρατεῖ Ἀλεξάνδρου τ Ναβαταίων.

Res geſtæ ab Ariſtobulo à Roma in Judæam profugo.

CUM autem Ariſtobulus Roma in Judæam profugiſſet, & Alexandrium, quod nuper erat everſum, reficere inſtitueret, mittit Gabinius adverſus eum milites, & duces Siſennam & Antonium & Servilium, qui locum ab eo occupari prohiberent, ipſumque comprehenderent. Multi autem Judæorum ad Ariſtobulum confluebant, tum propter veterem ejus gloriam, tum quia novis rebus ſtudebant. Itaque Pitholaus quidam, qui Hieroſolymis legatus erat, cum mille hominibus ad eum perfugit: ſed eorum qui ei ſe adjungebant plerique erant inermes. Cum autem Ariſtobulus ad Machæruntem ſe conferre ſtatuiſſet, eos dimiſit, quod non eſſent inſtructi (ſibi enim ad opera *bellica* inutiles erant) aſſumptiſque armatis, qui erant circiter octo millia, profectus eſt. Sed Romanis eos acriter aggreſſis, victi ſunt egregie Judæi: & animoſe præliati hoſtium vi in fugam verſi ſunt. Et illorum quidem ad quinque millia occiduntur: reliqui vero diſſipati, ſibimet, ut poterant, conſulere conabantur. Ariſtobulus tamen, plus mille ſecum habens, effugit ad Machæruntem, locumque munire inſtituit: &, quamvis rebus afflictis, nihilominus bonas ſpes habebat. Sed poſtquam duos dies obſidionem ſuſtinuit, multis vulneribus acceptis, capitur cum Antigono filio ſuo, qui una cum eo Roma aufugerat, & ad Gabinium ducitur. Et quidem Ariſtobulus, cum ea ſibi fortuna obtigiſſet, iterum ad Romam mittitur, & in vinclis ibi tenebatur, poſtquam rex & Pontifex fuiſſet annos tres & ſex menſes, vir præclarus & magni animi. Verum

Eum comprehendit Gabinius, Romamque remittit.

Ἀριστόβουλος δ' Ἀλεξάνδρου ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἰουδαίαν, κ [x] τὸ Ἀλεξάνδρειον, ὅπερ ἐπὶ νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατείχιζειν παρεσκευάζετο, πέμπει Γαβίνιος [y] πρὸς αὐτὸν στρατιώτας κ ἡγεμόνας, Σίσεννάν τε Ἀντώνιον Σερβίλιον, [a] κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, κ συλλήψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' Ἀριστοβούλῳ τ Ἰουδαίων κ τὴν παλαιὰν εὔκλειαν παρερρέον, κ διὰ τὸ νεωτέροις χαίρουσι πράγμασι. Πειθόλαος γάρ τις, ὑποστράτηγος Ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἠυτομόλησε πρὸς αὐτόν· πολλοὶ δ' τ προσιόντων ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δ' εἰς Μαχαιρῶντα ἀπανίστασθαι Ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν [b] ἀσπίδας ὄντας· ἐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα· τοὺς δ' ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ᾤχετο. κ παραστρατοπεδεύσαντος αὐτοῖς τ Ῥωμαίων καρτερῶς, ἡττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ Ἰουδαῖοι· [c] κ προθύμως ἀγωνισάμενοι βιασθέντων [d] τε τ πολεμίων εἰς φυγὴν τρέπονται. κ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους· οἱ δ' λοιποὶ [e] σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν [f] αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων Ἀριστόβουλος εἰς Μαχαιρῶντα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, κ πρόπαν κακῶς ἔδειν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχεν. δύο δ' ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ παλιορκίᾳ, κ πολλὰ τραύματα λαβών, αἰχμάλωτος μετ' Ἀντιγόνου τ παιδὸς, ὃς δὴ κ συνέφυγε ἐκ Ῥώμης αὐτῷ, πρὸς Γαβίνιον ἄγεται. κ τοιαύτη μὲν Ἀριστοβούλου χρησαμένου τύχη, πάλιν εἰς Ῥώμην ἀναπέμπεται, κ δεθεὶς [g] αὐτόθι κατείχετο, βασιλεύσας μὲν κ ἀρχιερατεύσας [h] ἔτη τρία κ μῆνας ἕξ, ἀνὴρ δ' λαμπρὸς ἐς μεγαλόψυχος γιόμενος. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ

---

l Προσίτατος,] Παρεκελάδης *Busb.*

m Συνίδοντα οἰκηθῆναι] Οἰκισθῆναι *Busb.*

n Ὑρκανίαν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

o Ταῦτα μὲν Γαβίνιος κατέσκαψε.] De diruta à Gabinio Macheruntе ἀλωσ. lib. 7. c 6. §. 2. SPANH.

p Ἡ ἐφρόνει] Ἐφρόνει δὲ *Hen. Lugd. Bat.* ſimpliciter ἐφρόνει.

q Πέντε δ' συνέδρια καθέστησας,] Vide *Seldenum* in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. §. 5. & *Verſtium* de *Synedriis*, §. 14. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

r Γαδάροις,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 8. §. 5. SPANH.

s Σαπφώροις] Ita *Busb* (*Lugd. Bat.* in quo Σαφφώροις) *Vat.* & *Epiphan.* Σαμφόροις in *Editis.* Σαμφώροις *Hen.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. & ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 2. SPANH.

t Γαλιλαίας.] Sic *Busb. Gall.* (*Coccejus*) *Epiphan.* & ipſe *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* Ἰουδαίας in *ceteris*.

v Τῆς δυναστείας,] Τῆς abeſt *Busb.* & *Hen.*

x Τὸ Ἀλεξάνδρειον, —— ἀνατειχίζειν] Herodes fratrem Pheroram jubet ἀνατειχίζειν κ Ἀλεξάνδρειον infra c. 15. §. 4. hîc Ariſtobulum. SPANH.

y Πρὸς αὐτὸν στρατιώτας κ ἡγεμόνας,] Ἐπ' αὐτὸν *Busb.*

z Σισεννίλιον,] *L. B.* Σισεννίδιον.

a Κωλύσοντάς τε] Κωλύσοντας τε *Busb.* & *Hen.*

b Ἀσπίδας ὄντας·] In *Cod. Busb.* ἀόπλους, armis inopes, ut vertit *Epiphan.*

c Καὶ] *L. B.* καίτοι.

d Τε] Abeſt à *L. B.*

e Σκεδασθέντες,] Διασκεδασθέντες *Busb.*

f Αὐτοὺς ἐπειρῶντο.] Ἑαυτοὺς *Busb.*

g Αὐτόθι κατείχετο,] Sic *Baſ. Busb.* & *Epiphan.* αὐτοὺς in *reliquis*.

h Ἔτη τρία κ μῆνας ἕξ,] Ita in omnibus *Joſephi* libris, tam *Lat.* quam *Gr.* βασιλεύσας κ ἀρχιερατεύσας ἔτη τρία *Zonar.* præciſe. ἔτη ε'. κ μῆνας γ'. legendum cenſet *Jac. Capellus* ad *A. M.* 3937. Cum regnum tenuiſſe dicitur annos tres & menſes ſex,

αὐτὸ ἀνῆκεν ἡ σύγκλητος, Γαβινίᾳ γράψαντος τῷδ' ὑποχείρῳ τῇ μητρὶ βιβλίδιον τὰ ἐρύματα. καὶ τότε μὲν εἰς τὴν [i] Ιουδαίαν [k] ἐπανέρχεται.

β'. [l] Γαβινίου δ' ὅτι Πάρθους στρατεύοντι, καὶ τ' Εὐφράτου [m] ἤδη πεπερασμένου, μεταδοξεν εἰς Αἴγυπτον [n] ὑποστρέψασθαι καταξῆσαι Πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Γαβινίου μέντοι, καὶ τὴν [o] στρατιὰν αὐτοῦ [p] ἐπ' Αρχέλαον ἐξελάσαντος, Αντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα· καὶ τοὺς ὑπὲρ Πηλούσιον τῶν Ιουδαίων ὄντας αὐτῷ παρεσκεύασε καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν Συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ Αριστοβούλου παῖς Αλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὅτι τὴν ἀρχὴν κατέβιασε, πολλοὺς μὲν τῶν Ιουδαίων ἀπέστησεν· στρατιάν τε μεγάλην τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ὑπέτυχε τῶν Ρωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Γαριζεὶν συμφυγόντας, καὶ παρεσκεύαζε πολιορκῶν.

γ'. Ο δὲ Γαβίνιος, τοιαῦτα κατὰ τὴν Συρίαν καταλαβών, Αντίπατρον, σωφρονεῖν γὰρ οἶον, παρεπέμπετο πρὸς τοὺς νεωτερίσταις, εἰ πάσῃ δυνηθείη τῇ παραφροσύνῃ αὐτοὺς, καὶ πείσαι πρὸς τὸν ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν [q] ἐσωφρόνισε καὶ παρεσκεύαζε τῷ δέοντι· [r] τὸν δὲ Αλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ τρεῖς οὗτος ἔχων μυριάδας Ιουδαίων, ἀπαντήσαντι Γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων περὶ τὸ [s] Ιταβύριον ὄρος.

δ'. Καταστησάμενος δὴ Γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, ὡς οἱ Αντιπάτρῳ φίλοι, ὅτι Ναβαταίους ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ· [t] Πάρθων δὲ φυγάδας Μιθραδάτην καὶ Ορσάνην, πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, [u] πρόσπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπόρασιν αὐτῶν. καὶ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα καὶ λαμπρὰ κατὰ τὴν [x] στρατίαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς Ρώμην, Κρήσσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. περὶ δὲ Πομπηίου καὶ Γαβινίου στρατίας ὅτι Ιουδαίους, γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ Στράβων ὁ Καππαδόξ, οὐδὲν [y] ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

ejus liberos dimisit Senatus, propterea quod scripsit Gabinius, id se eorum matri castella tradenti promisisse. atque ita rediere tum in Judæam. *Aristobuli liberi dimissi.*

2. Gabinius vero, cum in eo esset, ut in Parthos duceret exercitum, trajecto jam Euphrate, mutavit sententiam; & reversus est in Ægyptum, ut *ibi* Ptolemæum in illius regnum restitueret. *Et hæc quidem etiam in aliis scriptis memorata sunt.* Attamen Gabinio, in ea expeditione quam fecit adversus Archelaum, Antipater frumentum & arma & pecuniam suppeditavit: eique Judæos, qui supra Pelusium collocati custodes erant aditum Ægypti, idem conciliavit, sociosque fecit. Deinde reversus ex Ægypto Syriam offendit seditione & tumultu laborantem. Nam Aristobuli filius Alexander, recuperato denuo per vim principatu, multos quidem Judæorum ad defectionem impulit; ingentique manu regionem incursans, interficiebat quotquot nactus erat Romanorum, qui in montem Garizim appellatum confugerant, eosque obsidione urgebat. *Antipater Gabinium, Ptolemæum in Ægyptum reducentem, adjuvat.* *Alexander Aristobuli filius principatum occupat.*

3. Gabinius autem, cum hoc in statu Syriam offendisset, Antipatrum (nam prudens erat & *rerum peritus*) ad rebelles præmittit, si forte posset eorum amentiam sanare, eosque ad meliorem mentem consilio suo revocare. Ille *ed* profectus multos quidem repressit & ad officium reduxit: Alexandrum vero cohibere non potuit. Is enim, cum triginta Judæorum millia in exercitu haberet, obviam ivit Gabinio: & cum eo congressus victus est, amissis suorum decem millibus apud montem Itabyrium. *Gabinius contra Alexandrum proficiscitur.* *Eum prælio superat.*

4. Deinde Gabinius, constitutis ad Antipatri voluntatem urbis Hierosolymitarum rebus, adversus Nabatæos proficiscitur. Et hos quidem prælio superat: Mithradatem vero & Orsanem Parthorum perfugas, qui ad ipsum se receperant, deduxit, sparso rumore, quod ab eo fuga dilapsi essent. Et Gabinius quidem, cum res multas & præclaras gessisset, Romam discessit, tradita Crasso provincia. De his autem Pompeji & Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus, & Strabo Cappadox, quorum unus nihil ab altero alienum refert. *Aliis rebus gestis Romam redit.* *Nicolaus Damascenus & Strabo.*

sex, hoc ipsum *Arabica Hist. Jud. Collector* (ad calcem *Bibliorum polyglottis* editus) cap. 40. de prioris principatûs spatio accipit, *donec captivus adductus est prima vice*, quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumptis, intelligendum potius fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. *Antiq.* c. 8. diserte *Josephus* confirmat) post reditum vero ex urbe Roma, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit. *Usserius* in *Ann.* V. T. p. 287. *Edit. Lond.*

i Ιουδαίαν] Ιδουμαίαν *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

k Επανέρχεται.] Ita *Hen.* (*L. B. τρεῖς ἡμέρας Busb.*) & *Vat.* ἐπανέρχον) in *reliquis.* HUDS. Si vertas *rediere*, ἐπανέρχον) cum cæteris legendum. IBBETSON.

l Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους στρατεύοντι,] Αλλων. lib. 1. c. 8. §. 7. Γαβινίῳ δ' ἐπὶ Πάρθους ἀφορμῶντι &c. SPANH.

m Ηδη πεπερασμένου,] Ita *Hen.* ἤδη deest *cæteris.*

n Υποστρέψασθαι —— αὐτὸν.] Υποστρέψαντα *Vat.* & *Heb.*

* *Et hæc quidem etiam in aliis* scriptis *memorata sunt.*] Hæc vero & per alios historiarum scriptores monstrata sunt, *Epiphan.*

o Στρατιὰν αὐτοῦ] Στρατιὰν δὲ ἐφ' Ηρ. *Busb.* HUDS. Forte ἐπ' Αἴγυπτον. COCC.

p Ἐπ' Αρχέλαον ἐξελάσαντος,] Prius erat ἐφ' Ηρωδου ἐξελάσαντος in *Edit. Bas.* quod falsum, & contra omnem Historiæ fidem, cui etiam ipse *Josephus* refragatur *lib.* 1. *de Bello Jud.* ἐφ' Ηρωδου in *Edit. Gen.* quod nulla nititur verisimilitudine. Γαβινίῳ μέντοι στρατιώτας Αὐτίπατρος ὑπηρέτησε legisse visus est *Epiphan.* qui vertit, *Gabinii deinde militibus Antipater ministravit* &c. Unde *Montacutius* in *Apparat.* IV. p. 149. & in *Exercit.* VIII. p. 275.) legendum esse conjicit, Γαβινίῳ μέντοι τῷ τοῦτων ὑπατεύσαντι ἐξελάσαντος, Ηρωδου δὲ Αὐτίπατρος ὑπηρέτησε &c. Est qui malit ἐπ' Αἴγυπτον ἐξελάσαντος. Verum cum *Livius* (*Epitom.* CV.) dixerit, *A. Gabinius proconsul Ptolemæum reduxit in regnum Ægypti, ejecto Archelao, quem sibi regem adsciverant* &c. placuit rescribere ἐπ' Αρχέλαον ἐξελάσαντος.

q Εσωφρόνισε δὲ καὶ παρεσκεύαζε] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐσωφρόνησε in *Editis Aliisque.*

r Τὸν δὲ Αλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη καθέξειν.] Conf. infr. c. 8. §. 4. SPANH.

s Ιταβύριον ὄρος.] Vid. Αλλων. lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

t Πάρθων δὲ φυγάδας,] Eo ordine *Hen.* Πάρθων δὲ Μιθραδάτην καὶ Ορσάνην φυγάδας in *cæteris.* Καὶ Μιθραδάτην καὶ Οσσάνην φυγόντας ἐκ Πάρθων κρύφα μὲν ἀπέπεμψε, ὡς δὲ τοῖς τεμάχεσιν ἔλεγεν ἀποδρᾶναι, lib. 1. *de Bello Jud.*

u Πρόσπεμψε, τῷ δὲ λόγῳ ἀπόδρασιν αὐτῶν.] Conf. Αλλων. lib. 1. c. 8. §. 7. SPANH.

x Στρατίαν δρᾶσας] Στρατηγίαν *Busb. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Ετερος ἑτέρου καινότερον λέγων.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* οὐδὲν ἑτέρου in *Editis Aliisque.*

XII. CAP. VII.

Quomodo Craſſus, in Judæam profectus templumque depeculatus, bello Parthos tentavit & cum exercitu interiit: utque Caſſius, Syria potitus, Parthos arcebat, & in Judæam aſcendit.

Craſſus in Judæam venit & ſacras pecunias depeculatur.

CRaſſus autem, in Parthos expeditionem facturus, venit in Judæam: & ſublata quæ in templo erat pecunia, quam Pompejus reliquerat, (ea erat duo millia talentorum) à ſe impetrabat ut omni auro (atque id erat ad octo millia talentorum) templum ſpoliaret. Cepit & trabem ſolido auro factam ex minis trecentis. una autem mina apud nos valet duas libras & dimidiam. Hanc vero trabem ei tradidit ſacerdos *ſacri* theſauri cuſtos, nomine Eleazarus, non malitia *quidem*, nam vir bonus erat & juſtus, ſed cum concreditam haberet velorum templi cuſtodiam, quæ & pulchritudine miranda & opere ſumptuoſa erant, & ab ea trabe dependebant, videretque Craſſum colligendo auro incumbentem, metuens de univerſo templi ornatu, trabem ei auream in omnium redemptionem dedit; cum quidem eum jurejurando aſtrinxiſſet, nihil aliud ex templo moturum, ſed eo contentum fore quod ab ipſo daretur, quod quidem eſſet multorum millium. Erat autem ea trabs in lignea trabe cava: id quod alios omnes latebat, ſolus vero ſciebat Eleazarus. At Craſſus & hanc, tanquam nihil aliud tacturus eorum quæ eſſent in templo, ſumpſit, & contra jusjurandum omne templi aurum ſuſtulit.

Fidem, Eleazaro ſacrorum theſaurorum cuſtodi datam, violat Craſſus.

Unde ſacræ Judæorum pecuniæ.

2. Ne cui autem mirum ſit, quod tantæ divitiæ in noſtrum templum congeſtæ eſſent, cum omnes ubique terrarum Judæi, quique Deum colunt, tam ex Europa quam ex Aſia, per multa retro ſecula eò munera contulerint. Nec teſtibus caret opum magnitudo quam memoravimus, neque ex oſtentatione noſtra, aut rem verbis exaggerandi ſtudio, in immenſum adeo extollitur: ſed cum alii multi ex ſcriptoribus nobis teſtimonium perhibent, tum Strabo Cappadox hiſce verbis. "Mi-"thradates autem in Co miſit qui ſibi *inde* pecu-"niam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi de-"poſuerat, ut & Judæorum octingenta talenta". Nobis autem nulla eſt publica pecunia niſi quæ Deo ſacra. Atque perſpicuum eſt, Judæos in Aſia hanc pecuniam in Co tranſtuliſſe metu Mithradatis. Haud enim veriſimile, eos qui Judæam incolebant, urbem adeo munitam habentes & templum, pecunias Co miſiſſe. Imo nec Judæos Alexandriam habitantes hoc ipſum feciſſe credibile eſt, ut qui nihil Mithradatem metuerint. Quin & Strabo alio in loco teſtatur, Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum geſturus contra Mithradatem, Lucullum etiam miſiſſe ad compeſcendam in Cyrene ſeditionem gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens. "In urbe au-"tem Cyrenæorum quatuor erant *hominum claſſes*,

Strabonis teſtimonium.

Aliud ejuſdem teſtimonium.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Κράσσος, εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν καὶ τὸν ναὸν συλήσας, ὑπὸ Πάρθων ἐξώρμησε, καὶ ἀφθάρη σὺν τῷ στρατεύματι· καὶ ὡς Κάσσιος, Συρίαν κατασκευάσας, τοὺς Πάρθους ἐμποδὼν ἦν, καὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀνέβη.

ΚΡάσσος δ' ὑπὸ Πάρθων μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν· καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα, ἃ Πομπήιος καταλελοίπει, διχίλια [z] δ' ἦν τάλαντα, βασκάνων, [a] οἷός τε ἦν καὶ τὸ χρυσὸν ἅπαν, τάλαντα ἦν καὶ ἔτι ἦν ὀκτακισχίλια, συλήσων [b] τὸν ναόν. λαμβάνει ἦν καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσῆν, ἐκ μνῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ ἦν μνᾶ παρ' ἡμῖν [c] ἴσχει λίτρας δύο ἥμισυ. παρέδωκε δ' αὐτῷ τούτων τὸν δοκὸν ὁ τῶν [d] θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς, Ἐλεάζαρος ὄνομα, ἀνὴρ μὲν εὐγένειαν, ἀγαθὸς δὲ καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπισμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων καὶ ναῶν φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐκ ἦν τὸ δοκοῦν τούτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸ Κράσσον εἶδε περὶ τὴν ἐκ χρυσοῦ γινόμενον συλλογὴν, δείσας περὶ τῷ παντὶ κόσμῳ καὶ ναῷ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύτρον ἀντὶ πάντων, ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβών μηδὲν ἄλλο κινήσειν [e] τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ, μόνῳ ἦν ἐξαρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυριάδων ἀξίῳ. ἡ ἦν δοκὸς αὕτη λίτρων ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ· καὶ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ ἦν Ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μέντοι Κράσσος καὶ ταύτην, ὡς ἀδενὸς ἀψόμενος ἄλλου τῶν ἐν τῷ ἱερῷ, λαμβάνει, καὶ παραβὰς τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὰ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησεν.

β'. [f] Θαυμάσαι ἦν μηδεὶς εἰ τοσοῦτος λίθος ἦν πολὺς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, [g] πάντων τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων, καὶ σεβομένων τὸν Θεὸν, [h] ἔτι ἦν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι ἦν ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προφερομένων χρημάτων, ἀφ' ἑ [i] τοῦ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιλογίας ὑπὲρ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος· ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγεγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ ὧδε λέγων. "[k] πέμψας ἦν Μιθρα-"δάτης εἰς Κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα, ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ "Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτα-"κόσια τάλαντα." ἡμῖν ἦν δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετήνεγκαν εἰς Κῶ τὰ χρήματα οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἐκ Μιθραδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς Κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας Ἰουδαίους πιθανὸν τοῦτ' ἐστὶ ποιῆσαι, μηδὲν Μιθραδάτου [l] δεδιότας. μαρτυρεῖ ἦν καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι κατ' ὃν καιρὸν διέβη [m] Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα, πολεμήσων [n] Μιθραδάτῃ, [o] καὶ Λεύκολλον πέμψαι ὑπὲρ τῆν ἐν Κυρήνῃ στάσιν ἔθνους ἡμῶν, ὧν [p] ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων οὕτως. "[q] τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥτε τῶν πο-

z Δ' ἦν τάλαντα,] *Vaticanus* habet μ pro δ.

a Οἷός τε ——— τὸν ναόν.] Conf. *Ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 8. SPANH.

b Τὸν ναὸν.] *L. B.* τοῦ ναοῦ.

c Ἰσχεῖ λίτρας δύο καὶ ἥμισυ.] Ἰσχύει *Busb.*

d Θησαυρῶν φύλαξ ἱερεύς,] Χρηματῶν *Busb.*

e Τῶν ἐκ τοῦ ναοῦ,] Τῶν ἐν ναῷ *Busb.*

f Θαυμάσαι ἦν μηδεὶς] Θαυμάσει *Hen.* & mox ναῷ pro ἱερῷ in *Eodem.*

g Πάντων τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἰουδαίων,] Tanta vis auri Hieroſolyma mittebatur à popularibus, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant disjunctiſſimas, ut ad ſummum culmen evecta fuerit Hieroſolymorum opulentia. Sane quidem & ii, quos Meſopotamia, & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuere, in quibus tanquam in ærario quodam ſiti omnes theſauri erant, quos in Palæſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat. *Cuneus* de *Rep. Hebr.* l. 2. c. 23.

h Ἔτι ἦν ——— χρόνων.] Conf. *Ἀλωτ.* lib. 5. c. 5. §. 1. SPANH.

i Ὑπὸ] *Lugd. Bat.* Ἀπὸ.

k Πέμψας ἦν ——— τάλαντα.] Πλάσας pro πέμψας aliquis legendum ſuſpicaretur ex *Appiano* in *Mithridaticis*, p. 186. v. 10. *Edit. Steph.* HUDS. Strabonis verba, quæ in eo hodie non exſtant. SPANH.

l Δεδιότας.] Ita *Hen.* δεδοικότας in *Editis Aliiſque.*

m Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα,] Sic *Hen.* Σύλας in *cæteris.*

n Μιθραδάτῃ,] *Lugd. Bat.* in *Marg.* Μιθραδάτην.

o Καὶ Λεύκολλον πέμψαι] Hic Λεύκολλον *Hen.* alibi vero habet Λούκολλον.

p Ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται,] Illud ἡ è *MSS.*

q Τέτταρες δ'] Iſta quæ ſequuntur, ut & alia quamplurima è *Strabone* deſumpta, in ejus *Geographicis* non exſtant. Nullus tamen dubito, quin *Strabonis* ſint, ex ejus *Hiſtoricis*, ſive ὑπομνή-

"πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοί-
"κων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ιουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν
"πάλιν ἤδη [r] παρεληλύθη, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥαδίως εὑ-
"ρεῖν τῆ οἰκουμένης, ὃς οὐ προσδέδεκ[ται] [s] τοῦτο τὸ φῦλον,
"μηδ' ὑπηρετεῖται ὑπ' αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι Αἴγυπτον καὶ τὴν
"Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν
"τε ἄλλων συχνὰ ζηλοῦσαν συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγμα-
"τα τῶν Ιουδαίων φρέψαι [t] διαφερόντως, καὶ συναυξή-
"σαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ιουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν
"Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ιουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χω-
"ρὶς καὶ ἡ [u] τῶν Αλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισο μέρος
"μέρει τῷ ἔθνει τούτῳ. καθίσταται γὰρ καὶ ἐθνάρχης αὐ-
"τῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾶ κρίσεις, καὶ
"συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πο-
"λιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ
"ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ιουδαίους, καὶ
"διὰ τὸ πλησίον ἐστὶν [x] τοῦ καταοικίαν τὴν ἀπολιόντας
"ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετῴκησε, διὰ τὸ καὶ τού-
"του ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν
"Ιουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον."
Στράβων [y] δὴ οὕτω τοῦτο λέγει.

γ'. Κρίσσος δὲ, πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρό-
πον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Παρθυαίαν· καὶ αὐτὸς [z] μὲν δὴ σὺν
παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς [a] καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. Κάσ-
σιος δὲ εἰς Συρίαν φυγών, καὶ προπαρασκευασάμενος αὐτοῦ, παί-
θοις ἐμποδὼν ἦν, [b] ἐπιχειροῦσιν ἐπ' αὐτοῦ διὰ τὴν κατ' Κρίσσου
νίκην· αὐθις δὲ εἰς Τύρον ἀφικόμενος, ἀνέβη καὶ εἰς τὴν
Ιουδαίαν. [c] Ταριχαίας μὲν οὖν προσπεσὼν [d] ῥᾳδίως αἱρεῖ,
καὶ τετρακισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζεται, Πειθόλαόν τε
τὴν Αριστοβούλου κτίσιν διαδεδεγμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο
αὐτὸν Αντιπάτρου [e] παρακαλέσαντος, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ
συνέβαινε δυνάσθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ἦν καὶ παρὰ
Ιδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τὴν ἐπισήμων ἐξ Αρα-
βίας [f] Κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες,
Φασάηλος, καὶ Ηρῴδης, [g] ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέγονε), Ιωσηπός
τε καὶ Φερώρας, θυγάτηρ δὲ Σαλώμη. ἔστι δὲ Αντιπάτρου
[h] ἐπεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν,
μάλιστα δὲ πρὸς τὸν Αραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς
Αριστόβουλον παρέθετο. Κάσσιος μὲν οὖν ἀναστραποδισάμενος
ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ἤπείγετο, ὡς ἀντιάσων τοῖς
ἐκεῖθεν ἀπιοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

δ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Καίσαρ, καταλαβὼν Ρώμην μετὰ τὸ
Πομπήϊον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ Ιονίου, διαλύ-
σας τοὺς δεσμοὺς Αριστόβουλον εἰς Συρίαν διαγωνιεῖ πέμπειν,
δύο διδοὺς αὐτῷ τάγματα, ὡς ἂν διαπράσσοι τὰ κατ'
αὐτὸν δυνατὸς ὤν. [i] Αριστόβουλος δὴ οὖν ἀπώναρτο τὰς ἐλπί-
δων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς διὰ Καίσαρος ἐξουσίας· ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες [k] οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθεί-
ρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ Καίσαρος διαπραττόμενοι πρά-
γματα. καὶ ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐκεῖθι [l] ἐν μέλιτι κακηδεμένος

Crassus in Parthia perit.

Cassius Parthis repressis, in Judaam tendit.

Antipatri uxor & liberi.

Herodes rex.

XIII. *Pompeji fuga in Epirum.*

Aristobulus à Pompejanis veneno sublatus.

μνήμασιν. De quibus vide Cl. *Fabricium* in *Bibl. Gr.* l. IV. c. 1. p. 7.

r Παρεληλύθει,] Ita *Gall.* (*Coccejus*) & *Hen.* παρελήλυθε in *Editis Aliisque.*

s Τοῦτο τὸ φῦλον,] Τούτου δ' φύλου τὸ πλῆθος *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Διαφερόντως,] Διαφερόντων in *Codd. Gall.*

u Τῶν Αλεξανδρέων —— τούτῳ.] Infr. lib. 19. c. 5. §. 2. ἴσης πολιτείας τοῖς τὸ βασιλέων τετυχότας. & *alibi.* lib. 2. c. 18. §. 7. ut & mox infr. c. 10. §. 1. Alexandrinæ urbis magna pars Judæorum, quibus etiam Ἐθνάρχης, quare Judæi Alexandriæ cives in Columnis æreis declarati à J. Cæsare. Hinc apud *Philon. ad Caium* p. 1020. A. de jure Alexandrinæ civitatis, quo gaudebant Judæi, eoque in periculum adducto. vid. Philon. in Flaccum p. 971. B. C. & p. 975. D. de Γερουσίᾳ Judæorum Alexandriæ Augusti decreto constituta. De Jul. Cæs. vid. mox infr. c. 10. §. 1. SPANH.

x Τοῦ —— ἐκεῖθεν.] Præpositionem κατ' subintelligendam puto.

y Δὴ οὖν ταῦτα λέγει.] Μὲν δὴ *Hen.* & mox seq. §. μὲν οὖν π.

z Μὲν δὴ σὺν παντὶ] *L. B.* μὲν οὖν παντὶ.

a Καὶ ὡς —— αὐτοῦ,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

b Ἐπιχειροῦσιν ἐπ' αὐτοῦ] Εἰσπιχειροῦσιν *Busb.*

c Ταριχαίας] Ταριχίας *Hen.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. §. 9. SPANH.

d Ευθίως αἱρεῖ,] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* Δύθιος προσπεσὼν αἱρεῖ in *ceteris.*

e Παρακαλέσαντος, ὃν πολὺ] *L. B.* παρακαλέσαντα, ὃν πολύ τι.

f Κύπρον ὄνομα,] *Al.* (ut & *Lugd. Bat.*) Κύπρην. Sed male, quum Κύπρις Græcum sit, & Veneris cognomen, Κύπρος mere Hebraïcum. Sic turris, quam Herodes in honorem matris suæ construxit, Κύπρος non Κύπρις vocabatur. *Scalig.* in *Animadvers.* in *Eusebium*, p. 149. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 8. c. 9. SPANH.

g Ος ὕστερον βασιλεὺς γέγονε),] Ος καὶ ὕστερον *Bas.*

h Επεποίητο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας] Ἐπεποίηθο *Hen.*

i Αριστόβουλος δὴ οὖν] Αριστόβουλος δ' οὖν καὶ *Hen.*

k Οἱ τὰ —— διαφθείρουσιν,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

* *Melle conditum*,] Mellis natura est, ut corpora non sinat computrescere *Plinius Nat. Hist.* XIV. 13. HUDS. in *Add.*

l Ἐν μέλιτι] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 9. §. 1. SPANH.

m Συμ-

donec id Antonius poſtea miſit in Judæam, & in regum loculis condendum curavit. Scipio vero cum ei ſignificatum fuiſſet literis Pompeji, ut Alexandrum Ariſtobuli filium interficeret, inſtituta in juvenem accuſatione propter ſuperiora ejus in Romanos commiſſa, ipſum ſecuri percuſſit. Et ille quidem ita moritur Antiochiæ. Ejus vero fratres ad ſe recepit Ptolemæus Mennæi filius dynaſta Chalcidis ſub monte Libano *poſitæ:* miſſoque filio ſuo Philippione Aſcalonem ad Ariſtobuli conjugem, juſſit eam una mittere filium ſuum Antigonum & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio, eam duxit uxorem. Poſtea pater ejus Ptolemæus, eo interfecto, in matrimonium accipit Alexandram, ejuſque fratrum deinceps curam gerebat.

Alexander ejus filius juſſu Pompeji à Scipione occiſus.

Ptolemæus ad ſe recipit Ariſtobuli liberos.

ἕως Αντώνιος, αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν, ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις ἐπέτρεψε θῆναι. [m] Σκιπίων δὲ, ἐπιστειλάντος αὐτῷ Πομπηΐου ἀποκτεῖναι Αλέξανδρον τὸν Αριστοβούλου, αἰτιασάμενος τὰ νεανίσκου ἐπὶ τοῖς τὸ πρῶτον εἰς Ρωμαίους ἐξημαρτημένοις, τῷ πελέκει διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν ὕστως ἐν Ανιοχείᾳ τελευτᾷ. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ [mm] Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου παρέλαβε, δυναστεύων Χαλκίδος [n] τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει· καὶ πέμψας τὸν υἱὸν τὸν Φιλιππίωνα εἰς Ασκάλωνα πρὸς τὴν Αριστοβούλου γυναῖκα, ἐκέλευσεν [o] αὐτὴν συναποστέλλειν τὸν υἱὸν Αντίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέραν [p] Αλεξάνδραν [q] ἐραστὴς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνελὼν αὐτὸν ὁ πατὴρ Πτολεμαῖος [r] γαμεῖται τὴν Αλεξάνδραν, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς προνοίαν ποιούμενος διετέλει.

CAP. VIII.

XIV. *Judæi auxilium ferunt Cæſari in Ægypto bellum gerenti. Antipatri præclara facinora, & cum Cæſare amicitia. Honores à Romanis & Athenienſibus habiti Judæis.*

ΚΕΦ. η'.

Ιουδαῖοι σύμμαχοι γίνονται Καίσαρι κατ' Αἴγυπτον πολεμοῦντι. Αντιπάτρου ἀρίστεια, καὶ φιλία πρὸς Καίσαρα. τιμαὶ παρὰ Ρωμαίων καὶ Αθηναίων πρὸς Ιουδαίους.

Cæſari in Ægypto ſuccurrit Antipater.

POſt Pompeji autem obitum, victoriamque ex illo reportatam, Cæſari, in Ægyptum bellum gerenti, ad multa utilem ſe præbuit Antipater Judæorum adminiſtrator, idque juſſu Hyrcani. Ad Mithradatem enim Pergamenum copias auxiliares adducentem, neque per Peluſium iter facere valentem, ſed apud Aſcalonen hærentem, veniebat Antipater, ſecum habens Judæorum peditum tria millia, perfecitque ut ex Arabia primates venirent auxilio: & propter ipſum Syri omnes opem Cæſari ferebant, nolentes aliis concedere promptitudine in Cæſarem, & Jamblichus dynaſta, & Ptolemæus ejus filius, & Tholomæus Soëmi Libani montis incola. Mithradates vero, motis è Syria caſtris Peluſium venit: cumque ab *ejus loci* hominibus non admitteretur, urbem oppugnabat. At Antipater omnium fortiſſime ſe geſſit; & primus, detracta muri parte, cæteris aditum in urbem patefecit. atque ita quidem Peluſium obtinuit. Antipatrum autem & Mithradatem ad Cæſarem euntes prohibebant Ægyptii Judæi, regionem, quæ Oniæ dicebatur, incolentes. Verum Antipater eis perſuaſit, ut idem cum popularibus ſuis ſentirent, maxime oſtenſis Hyrcani pontificis literis, in quibus eos, ut Cæſaris eſſent amici, monebat, & exercitum muneribus omnibuſque neceſſariis juvarent. Et illi quidem, cum viderent Antipatrum & pontificem conſentire, *Mithradati* parebant. Iſtos vero ubi acceſſiſſe audiverunt Memphitici, vocaverunt & ipſi ad ſe Mithradatem: & ille, eò profectus, eos quoque aſſumpſit.

Mithradati in Peluſio capiendo operam navat.

Μετὰ δὲ τὸν Πομπηΐου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ, Καίσαρι πολεμοῦντι κατ' Αἴγυπτον [s] εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν Αντίπατρος, ὁ τῶν Ιουδαίων ἐπιμελητὴς, ἐξ ἐντολῆς Υρκανοῦ. Μιθριδάτῃ γὰρ τῷ Περγαμηνῷ [t] κομίζοντι [v] ἐπικουρικὸν, καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ Πηλουσίου ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ἀλλ' ἐν Ασκάλωνι διατρίβοντι, ἦκεν Αντίπατρος ἄγων Ιουδαίων ὁπλίτας τρισχιλίους, ἐξ Αραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπάσατο τοὺς ἐν τέλει· καὶ δι' αὐτὸν οἱ τῆς Συρίας ἅπαντες ἐπεκύρουν, ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς Καίσαρα εὐθυμίας οὐ θέλοντες, Ιάμβλιχός τε ὁ δυνάστης, καὶ Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, [x] καὶ [y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵ τε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. Μιθριδάτης δ' ἄρας ἐκ Συρίας εἰς Πηλούσιον [z] ἀφικνεῖται· καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡνίκα δὲ Αντίπατρος, καὶ πρῶτος [a] καταύσας τὸ τεῖχος, ὁδὸν εἰσιτητὴν παρέσχε τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν Πηλούσιον οὕτως εἶχε. τοὺς δὲ περὶ Αντίπατρον ἐν Μιθριδάτην, ἀπιόντας πρὸς Καίσαρα, διεκώλυον οἱ Ιουδαῖοι Αἰγύπτιοι, [b] οἱ τὴν Ονίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πεισθέντες δὲ τούτοις τὰ αὐτῶν φρονῆσαι [c] καὶ τὸ ὁμόφυλον Αντιπάτρου, καὶ μᾶλλον ἐπιδείξας αὐτοῖς τοὺς Υρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι Καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια δὲ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἑώρων τὸν Αντίπατρον δὲ τὸν ἀρχιερέα [d] σπουδάζοντας, ἐπήκουον. τούτους δὲ σπουδάσαντας [e] οἱ περὶ Μέμφιν, ἐκάλουν δὲ αὐτοὶ τὸν Μιθριδάτην [f] πρὸς αὐτούς· καὶ κρίνειν ἐλθὼν δὲ τούτους ἐφιλαμβάνει.

XV. *Mithradates cum Ægyptiis congreditur.*

β'. [g] Επεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα ἤδη περιεληλύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον [h] Ιουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας Μιθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον Αντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ

[m] Σκιπίων δ', —— Αριστοβούλου,] Conf. infr. lib. 15. c. 7. §. 4. SPANH.

[mm] Πτολεμαῖος —— ὄρει·] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[n] Τῆς ὑπὸ τῷ Λιβάνῳ ὄρει·] Τῆς ἐν τῷ Λιβ. *Busb.*

[o] Αὐτὴν συναποστέλλειν] Αὐτῇ πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλειν *Busb.*

[p] Αλεξάνδρας] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 2. SPANH.

[q] Ερασθεὶς Φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα.] Ερασθεὶς ὁ Φιλιππίων *Hen. Busb.* & *Vat.*

[r] Γαμεῖ τὴν Αλεξάνδραν,] Γαμῇ τε *Hen.* & *Vat.*

[s] Εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν] Εἰς deëſt *Busb.* & *Vat.*

[t] Κομίζοντι ἐπικουρικὸν,] *Ruſinus ineptè:* dum per Choracum tranſiret. *leg.* ἐπὶ Κωμικὸν· Vid. *Caſaub. ad Apparat.* Baron. p. 155. & Dion. lib. xxxix. p. 204. SPANH.

[v] Επικουρικὸν] Επὶ κωμικὸν certe legebat *Epiphan.* qui, nullo plane ſenſu, vertit, *dum per Chericum tranſiret.*

[x] Καὶ Θολομαῖος] Illa καὶ Θολομαῖος ὁ Σοέμου non agnoſcit *Hen.* (ut nec *Lugd. Bat.*) nec legiſſe videtur *Epiphan.* ὁ Ιουδαίους καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ουαίμου Λιβ. *Vat.* cæteris omiſſis. Conſer l. 1. *de Bello Jud.*

[y] Θολομαῖος ὁ Σοέμου Λίβανον ὄρος οἰκῶν,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[z] Αφικνεῖται·] Ita *Busb.* & *Hen.* ἱφικνεῖ) in *reliquis.*

[a] Καταύσας τὸ τεῖχος,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[b] Οἱ τὴν Ονίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 3. SPANH.

[c] Κατὰ τὸ ὁμόφυλον] Nota Antipatrum contribulem dici hîc Judæis, qui erat Idumæus. De Herode tamen ejus filio infra c. 15. §. 2. ἰδιώτῃ τε ὄντι, καὶ Ιδουμαίῳ τυγχάνοντι ἡμιιουδαίῳ· SPANH.

[d] Συνθέλοντας,] Ita cum *Cod. Vat.* συνηθέντας in *reliquis.*

[e] Οἱ περὶ Μέμφιν,] Οἱ περὶ Μέμφιν i. e. Memphitæ ipſi. REL.

[f] Πρὸς αὐτούς·] Πρὸς αὐτὸς *Busb.* πρὸς ἑαυτὸς *Vat.*

[g] Επεὶ δὲ τὸ καλούμενον Δέλτα] Ita è *Cod. Vat.* favente *Joſepho* in lib. 1. *de Bello Jud.* ubi dicit, κἀκεῖνος ἤδη τὸ Δέλτα περιελθὼν συνέβαλε &c. ἐπεὶ δὲ [ἐπεὶ δὲ *Gen.*] τὸ κ. Δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθε *Baſ.* *Aliique.*

[h] Ιουδαίων στρατόπεδον.] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

τῶν Μιθραδάτου κέρας, καὶ παθεῖν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δεινότατα, εἰ μὴ αὐτὸς τὸν ἡνίοχον ἐκ τοῦ ἅρματος, σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις, Ἀντίπατρος ἀναβοηθήσας, νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τοὺς μὲν ῥύεται, τρέπει δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας Αἰγυπτίους. αἱρεῖ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἀπιμείνας τῇ διώξει· τόν τε Μιθραδάτην ἐκάλυψε, πολλῶν ἐν τῇ τροπῇ ἁλισκόντων. ἔπεσον δὲ [i] τῶν μὲν περὶ τοῦτον ὀκτακόσιοι, τῶν δὲ Ἀντιπάτρου [k] πεντήκοντα. Μιθραδάτης δὲ περὶ τούτων ἀπιὼν ἔλεγε Καίσαρι, τό τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν Ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ καὶ πάντα τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ Ἀντιπάτρῳ· καὶ δὴ καὶ τρωθῆναι συνέβη καὶ τοῦτον ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῦ.

γ'. Καταλύσας μέντοι Καῖσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς Συρίαν [l] ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, Ὑρκανῷ μὲν τὸν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, Ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ δοὺς καὶ [m] ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ, λέγων ἐξ [n] Ἀσινίου ὀνόματος ὧδε. "μετὰ δὲ τὸν Μιθραδάτην [o] εἰσβαλεῖν εἰς "τὴν Αἴγυπτον, καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα." ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὧδε. "τὸν μὲν Μιθρα- "δάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀσκάλωνα "Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπιμελητήν, "τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκεύασαι, καὶ τοὺς "ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρα- "τιᾶς καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα." τοῦτο μὲν Στράβων φησίν.

δ'. Ἐλθὼν δὲ καὶ Ἀντίγονος ὁ Ἀριστοβούλου τότε πρὸς Καίσαρα, τοῦ τε [p] πάππου ἀπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν ἀποθάνοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς Ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κτείνανθος πελέκει [q] Σκιπίωνος, ἐδεῖτό τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντος· Ὑρκανοῦ δὲ ὅτι τούτοις καὶ Ἀντιπάτρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων. παρὼν δὲ Ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν [r] γιγνομένην. νουθετήσας δὲ ἀπέφαινε τοὺς περὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ στασιώδεις· [s] ὅσα τε πονήσειν αὐτὸς καὶ συνεργήσειν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς [t] στρατηγήμασι, μιμούμενος τοὺς λόγους ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε Ἀριστόβουλον μὲν εἰς Ῥώμην [v] ἀνάρπαστον γενέσθαι, πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε εὔνουν ὑπάρξαντα Ῥωμαίοις· [x] τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ [y] κρατηθέντα ὅτι λῃστείᾳ ὑπὸ Σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ὃ κατὰ βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν [z] ὑπὸ τοῦ δεσπότου.

ε'. Τούτων Ἀντιπάτρου πεισαμένων τοὺς λόγους, Καῖσαρ Ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, Ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, [a] τοῦτο ἐπ' αὐτῷ [b] ποιησάμενος τὴν κρίσιν, [c] ἐπίτροπον αὐτὸν [d] ἀποδείκνυς τῆς

datis cornu, & in discrimen extremum adductum fuisset, nisi Antipater, secundum fluminis ripam cum suis militibus currens, victis jam à se hostibus, illum liberasset, & victores Ægyptios in fugam vertisset. Cumque in iis persequendis perse- *Antipatri* veraſſet, castris eorum potitur; & Mithradatem *egregium* revocat, qui pulsus longissime aberat. Ceciderunt *factum.* autem ex Mithradatis hominibus ad octingentos, Antipatri quinquaginta. Mithradates vero de his scripsit ad Cæsarem, victoriam simul salutemque suam Antipatro acceptam ferens, ita ut & Cæsar *Cum Cæsa-* & tunc Antipatrum collaudaverit, & ejus opera *re amicitia.* toto bello in maximis periculis usus sit; usque adeo ut Antipatrum in præliis vulnerari contigerit.

3. Cæterum aliquanto tempore post Cæsar, *Cæsar ma-* cum finito bello in Syriam navigasset, magnum *gnum An-* ei honorem habuit, Hyrcano quidem pontificatum *tipatro ho-* confirmando, Antipatrum vero Romana civitate *norem ha-* *bet.* omniumque immunitate donando. Multi vero ajunt Antipatrum hujus expeditionis socium fuisse & in Ægyptum venisse: atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens. "Postquam Mithradates Ægy- *Strabonis* "ptum invasit, & cum eo Hyrcanus Judæorum *testimo-* "pontifex." Imo & idem ille Strabo etiam alibi, *nium ex* ex auctoritate Hypsicratis, in hæc verba. "Mi- *Asinio.* "thradatem quidem solum profectum esse, Anti- *Alterum* "patrum vero Judææ procuratorem, ab ipso *ejusdem ex* "Ascalonem accitum, cum tribus militum millibus *auctoritate* "bus auxilium ei tulisse, & *ad idem faciendum* *Hypsicra-* "alios dynastas hortatum esse, atque expeditioni *tis.* "etiam Hyrcanum pontificem interfuisse." Et "hæc quidem Strabo.

4. Quin & eodem tempore Antigonus Aristo- *Antigonus* buli filius, cum ad Cæsarem venisset, & patris *Aristobu-* *sui* fortunas deplorabat, quodque propter ipsum *li filius* mortuus esset Aristobulus veneno sublatus, atque *Hyrcanum* & frater ejus à Scipione securi percussus, orabatque *Anti-* ut sui misereretur è paterno imperio expulsi: ac *patrum ac-* *cusat.* præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, qui gentem per vim regerent, & ipsi *Antigono* injuriam fecissent. Verum Antipater, qui præsens aderat, pro se respondebat iis de quibus accusa- *Antipatri* tionem contra se institutam videbat, & Antigo- *defensio.* num novarum rerum studiosum seditiosumque esse ostendebat: commemorabat etiam quantum ipse laborasset, eumque in consiliis militaribus adjuvisset, verba de iis faciens, quorum ille testis erat *oculatus.* Aristobulum etiam dicebat jure merito Romam iterum abreptum esse, ut qui perpetuo hostis esset & nunquam benevolo in Romanos animo; fratremque ipsius in latrocinio captum à Scipione pœnas *crimini* debitas subiisse, non autem per vim & injuriam id ipsum passum esse ab eo qui intulerat.

5. Cum hæc Antipater verba fecisset, Cæsar *Cæsar in* Hyrcanum quidem pontificem pronunciavit, & *pontificatu* Antipatro potestatem dedit, quantam ille, optione *confirmat* data, eligere voluit, ipsum *totius* Judææ procura- *Hyrcanum,* torem faciens. * Hyrcano vero etiam patriæ mu- *& magnam* ros *Antipatro* *dat potesta-* *tem.* XVI.

i Τῶν μὲν περὶ τοῦτον ὀκτακόσιοι,] Ita *Busb.* & *Vat.* τούτων μὲν περὶ ὀκτακοσίους in *Editis Aliisque.*

k Πεντήκοντα.] Τεσσαρακόντα *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & nonnulli *Epiphanii* Codd. juxta alios ὀγδοήκοντα prout in *lib.* 1. *de Bello Jud.* HUDS. Ὀγδοήκοντα ἄλλοι. lib. 1. c. 9. §. 4. SPANH.

l Ἀποπλεύσας] Vide *Usserii* Annales V. T. p. 351. *Edit. Lond.*

m Ἀτέλειαν πανταχοῦ.] Ἀτέλειαν πανδοχεῖ ἢ λίγε.] ὑπὸ π. *Busb.*

n Ἀσινίου ὀνόματος οὗτως.] Utrum Asinius fuerit *Trallianus*, ut vult *Usserius*, an *Quadratus*; & quinam fuerit *Hypsicrates* mox laudatus, aliis disquiciendum relinquo.

o Εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον,] Ita *Hen.* & *Vat.* εἰσβάλλειν in *cæteris.*

p Ἀπωδύρετο τύχην] Ita cum *MSS.* (ut & *L. B.*) ἀπωδύρετο in *Editis.*

q Σκιπίωνος,] *L. B.* Σκηπίωνος.

r Γιγνομένην,] Γεγονυῖαν *Vat.* γινομένην *Hen.*

s Ὅσα τε πονήσειν αὐτὸς] Ὅσα τε ποιήσειν *Hen.* & mox αὐτοῖς *Busb.* & *Vat.*

t Στρατηγήμασι,] Στρατάρχοις *Busb.* & *Vat.*

v Ἀνάρπαστον γιγονέναι,] Ἀνάρπαστον *Vat.* & *Hen.* & mox γενόμενον pro γιγονέναι in *Busb.* & *Vat.*

x Τὸν δὲ —— ὧν,] Nempe Antigoni. Uterque enim, ille & Alexander securi percussus jussu Scipionis, Aristobuli filii. vid. infr. c. 6. §. 3. SPANH.

y Κρατηθέντα ἐπὶ λῃστείᾳ] Καλαθέντα *Busb.* *Vat.* & *Epiphan.*

z Ὑπὸ τοῦ δεσπότου.] Illud ὑπὸ è *Cod. Busb.*

a Τοῦτο ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος] Τούτου *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ταύτης *Busb.*

b Ποιησάμενος] *L. B.* ποιησαμένου.

c Ἐπίτροπον —— τέχνῃ,] Conf. ἄλλο. lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

d Ἀποδεικνὺς] Ἀποδείκνυσι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Vat.*

* *Hyrcano*,] In Libro *de Bello Jud.* primo Antipatro hoc concessit. HUDS. in *Add.*

Hyrcano permittit Cæsar urbis muros reficere.

ros reficere permisit, ut qui hanc gratiam rogaverat: (nam adhuc jacebant à Pompejo diruti) scripsitque Romam ad consules ut hoc *ipsum* in Capitolio perscriberetur. atque Senatusconsultum factum est in hunc modum; "LUCIUS VALE-

Senatusconsultum de fœdere cum Judæis renovando.

"RIUS LUCII FILIUS PRÆTOR retulit "ad senatum idibus Decembribus in æde Concor-"diæ. Decreto scribendo adfuerunt Lucius Co-"ponius Lucii filius *tribu* Collina, & Papirius "Quirina, quibus de rebus Alexander Jasonis, "Numenius Antiochi, & Alexander Dorothei, "legati Judæorum, viri boni & socii, egerunt, ve-"terem erga Romanos benevolentiam & amicitiam "renovantes, & clypeum aureum, in signum so-"cietatis, attulerunt, ex quinque millibus aureo-"rum, & literas sibi dari petierunt & ad liberas "civitates & ad reges, ut regionem eorum & por-"tus secure possint adire, & nemini fiat injuria. "Placuit igitur *Senatui* cum iis amicitiam & gra-"tiam inire, & quæ à nobis postularunt illa ipsis "concedere, clypeumque allatum accipere." Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono mense Panemo. Quinetiam Hyrcano honos habitus est à populo Athenienſi, quoniam in eos multa beneficia contulisset: miseruntque ad eum decretum in hæc verba. "PRYTA-

Antipatro honos ab Athenienſibus habitus.

Decretum Athenienſium.

"NE ET SACERDOTE DIONYSIO FI-"LIO Asclepiadis mensis Panemi definentis die "quinto, traditum est Ducibus decretum Athe-"nienſium, archonte Agathocle. Eucles Me-"nandri Alimusius scribam agebat, Munychionis "*mensis* undecimo die Prytaniæ, habito præsidum "concilio in theatro. Dorotheus pontifex popu-"lum in suffragia misit, cæterique præsides ejus "collegæ. Dionysius Dionysii filius *hanc sententiam* "dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri filius, Pon-"tifex & Judæorum Ethnarcha, perpetuo tam "publice populum quam privatim civium unum-"quemque benevolentia prosequitur, summumque "studium in eos confert; & quotquot Athenien-"sium, vel legationis causa, vel propter privata "negotia, eò profecti fuerint, perhumaniter apud

Ιουδαίας. [c] ὅπως ἐπὶ Ὑρκανῷ τὰ τε παρὰ τοῦ ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν· [f] ἔρριπτο δὲ ἐπὶ Πομπηίου καταβαλόντος· καὶ [h] τοῦτ' ἐπιστελλῆ τοῖς ὑπάτοις εἰς Ῥώμην ἀναγράψαι ἐν τῷ Καπετωλίῳ. καὶ [i] τὸ γνώμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα τοῦτον ἔχῃ τὸν τρόπον. "[k] ΛΕΥΚΙΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΟΣ "ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοις "Δεκεμβρίαις ἐν τῷ τῆς Ὁμονοίας ναῷ. [l] γραφομένῳ "τῷ δόγματι παρῆσαν Λεύκιος Κωπώνιος Λουκίου υἱὸς "Κολλίνα καὶ Παπίριος Κυρίνα, οἷς ὧν Ἀλέξαν-"δρου Ἰάσονος, καὶ Νουμηνίου Ἀντιόχου, καὶ Ἀλέξαν-"δρου Δωροθέου, Ἰουδαίων πρεσβευταὶ, ἄνδρες ἀγαθοὶ "καὶ σύμμαχοι, διελεχθησαν, ἀναιρεμένοις τὰς περὶ-"περγμένας πρὸς Ρωμαίους [m] χάριτας καὶ τὴν Φιλίαν, "καὶ ἀσπίδα χρυσῆν [n] σύμβολον τῆς συμμαχίας γνομένην "ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ χρήμα-"τα αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, [o] περὶ τε τὰς αὐτονομου-"μένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλέας, ὑπὲρ ὧν τήν τε χώραν "αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνῃ, [p] καὶ μηδένα "ἀδικεῖσθαι. [q] ἔδοξεν οὖν συμφέρειν Φιλίαν καὶ χάριτας "πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυχεῖν παρ' αὐτοῦ πα-"ρασχεῖν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα [r] προσδέξασθαι." [s] ταῦτα ἐγράφη ἐπὶ Ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου, ἔτους ἐννάτου [t] μηνὸς Πανέμου. [v] ἠύξατο δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀθηναίων δήμου τιμᾶς Ὑρκανὸς, [x] πολλὰ χρήσιμον γνόμενον εἰς αὐτὸν· ἔπεμψάν τε ψήφισμα χρύσεον τοῦτον ἔχον τὸν τρόπον. [y] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ [z] ΙΕ-"ΡΕΩΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ τοῦ Ἀσκληπιάδου μηνὸς Πανέμου "πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα Α-"θηναίων, ἐπὶ Ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. Εὐκλῆς Μενάν-"δρου Ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε, [a] Μυνυχιῶνος ἐνδεκά-"τῃ τῆς Πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ "[b] τῶν προέδρων. ἐπεψήφισε Δωρόθεος [c] ἀρχιερεὺς καὶ οἱ "συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. Διονύσιος Διονυσίου εἶπεν· ἐπει-"δὴ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερεὺς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰου-"δαίων, διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν "ἑκάστῳ εὐνοῶν, καὶ πάσῃ χρώμενος προθυμίᾳ πρὸς αὐτοὺς ἀποδεῖ-"κνυται

"καὶ

---

e Επιτρέπῃ —— τείχη,] Confer *alibi*. lib. 1. c. 10. §. 3. SPANH.

f Ἔρριπτο] Ἐρείπετο *Vat.*

g Γὰρ ἔτι Πομπηίου] Hic γὰρ pro δὲ substitui ex auctoritate *MSS.*

h Τοῦτ' ἐπιστείλῃ] Ταῦτα *Busb.* & *Hen.*

i Τὸ γνώμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα] Conf. supr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

k Λεύκιος —— συνεβουλεύσατο] Hic *Josepho* (inquit *Keplerus* de *Anno Natali Christi*, p. 52.) humani quid accidit. nam promittit Decretum *de restauratione Hierosolymorum*, infert vero Decretum longe antiquius *super amicitia & societate*. Credibile est aliud *Josephum* præcepisse, aliud exsequutum esse Amanuensem, permutatis decretis homonymia *Hyrcanorum*. ad primum enim hujus nominis sacerdotem pertinet, quod *Josephus* hic refert ad posteriorem. Decretum vero, quod hic profitetur, paulo infra sequitur in fasciculo decretorum Romanorum de Judæis. Cæsare V. Cos. Vide *Scaligerum* in *Notis* ad *Eusebium*, p. 145. *Usserium* in *Annalibus*, p. 119. 271, & 365. & *Petavium* in l. 1. *de Doctr. Temp.* p. 68. 69. & 77. & l. 10. p. 250. HUDS. De his duobus decretis Romanorum & Athenienſium, ut alieno loco positis, & quæ Joannis Hyrcani Avi tempore data fuerant, non sub Nepote. vide *Petav. Doct. Temp.* P. 11. p. 250. SPANH.

l Γραφομένῳ —— Κυρίνα,] Ita lego & distinguo ex *MSS.* (ut & *L. B.*) prius erat γραφομένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν οἷς Λεύκιος Κωπώνιος Λουκίου υἱὸς καὶ Παπίριος Κυρινᾶς.

m Χάριτας καὶ τὴν Φιλίαν,] Ita *Hen. Vat.* & *Vet. Interpr.* χάριτας· καὶ τὴν Φιλίαν, καὶ ἀσπ. in *Editis Aliisque*.

n Σύμβολον τῆς συμμαχίας γνομένην] Ista delenda censet Scaliger.

o Περί τε τὰς αὐτονομουμένας] Περὶ τὰς αὐτ. *Hen.* & *Vat.* qui mox omittunt καὶ πρὸς βασιλέας, & dein legunt τὴν χώραν.

p Καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι.] Μηδὲν *Hen.* & *Busb.*

q Εδοξεν οὖν συμβῆσαι] Ita *Hen.* & *Vet. Interpr.* ἔδοξε δὲ in *Editis Aliisque*, forsan pro ἔδοξε δή.

r Προσδέξασθαι.] Προσδέξασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

s Ταῦτα Πανέμου.] Annus ille IX. Hyrcani sumendus ab eo jam Ethnarchia à Gabinio illi concessa. vid. Dodwell. p. 82. 83. SPANH.

t Μηνὸς Πανέμου.] Quomodo hoc fieri potest, quum scriptum fuerit Idibus Decembribus (ut constat ex superior.) in Septembrem Julianum & Hyperberetæum Macedonicum tunc incurrentibus, Panemus vero Macedonicus Junio Juliano respondeat? *Usser.* in *Annalibus*, p. 120. 271. Locum sanandum putat *Petitus* (in *Eclogis Chronol.* p. 305.) mutata interpunctione ad hunc modum, ἔτους ἐνάτου. μηνὸς Πανέμου ἤρξατο δὲ καὶ &c. ut quod hic habetur de mense Panemo referendum sit ad Athenienſium psephisma. unde sequitur (ut pergit *Petitus*) & illud Romanorum senatusconsultum & hoc Athenienſium psephisma, scripta fuisse anno pontificatus Hyrcani nono, illud quidem Idibus Decembribus, hoc vero mense Panemo. HUDS. Mensis Πάνεμος, de quo hac §. initium à XXV. Junii Juliani statuitur à Dodwell. de Cycl. Calyp. p. 83. de quo vide Usserium & Dodwell. de hoc Josephi loco Dissert. de Cycl. Calyp. p. 81. SPANH.

v Ηὔξατο δὲ] Εὔξατο δὲ *Vat.* εὔξατο δὲ καὶ *Hen.*

x Πολλὰ χρήσιμον] Πολλὰ χρήσιμον εἰς αὐτὸν γνόμενον *Hen.* πολλὰ καὶ αὐτὸς εἰς αὐτὸν χρήσιμον γνόμενον, ἔπεμψέ τε αὐτῷ ψήφισμα, τοῦτον &c. *Vat.*

y Επιτρυζανίου —— ἀπιόντος,] Athenienſium decretum pro Judæis, quod refertur in Chronico Eusebii ad Ann. MDCCCCLXX. sed quod incertum putat Scaliger Anim. p. 157. SPANH.

z Ιερέως Διονυσίου] De decretis Pontificum nominibus signatis videsis *Ez. Spanhemium* in Diss. VIII. de *Præst. Numism.* p. 693. & *Dodwellum* in *Diss* 3. de *Cyclis Veterum* p. 191, 192.

a Μηνυχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς Πρυτανείας,] Hic mensis Attici nomen habemus, sed numerum diei duntaxat secundum Prytaniam, quam cujus tribus fuerit non docet. *Petavius* (in *Doctr. Temp.* l. 1. p. 77.) suspicatur librarii culpa diei numerum excidisse, sive *Munychionis*, sive τῆς Πρυτανείας. nam & ἑνδεκάτῃ ad Μηνυχιῶνος referri potest, quod & *Epiphanius* sequitur, & tum *Prytaniæ* tempus erit omissum. Quid si rescribamus Μηνυχιῶνος ἐνὶ καὶ νέᾳ, δεκάτῃ τῆς Πρυτανείας, aut aliquid hujusmodi? Confer *S. Petitum* in *Eclogis Chronol.* l. 4. c. 18.

b Τῶν προέδρων.] Πρόεδροι פרהדרין. REL.

c Ἀρχιερεὺς] Is non alius ab eo fuisse videtur, qui olim Πρυτανέων ἐπιστάτης appellari solebat. Decem enim Πρυτάνεις, qui populum in suffragia mittebant, πρόεδροι dicti sunt, & primus eorum ἐπιστάτης, & reliqui συμπρόεδροι.

d Πα-

"καὶ τὰς [d] παραγινομένας Ἀθηναίων, ἢ καὶ πρεσβείαν ἢ "κατ' ἰδίαν πρόφασιν, ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρό- "νως, καὶ προπέμπῃ τὰ ἀσφαλῆ αὐτῶν ἐπανόδῳ προνοού- "μενον, ἐμαρτυρήθη μὲν ἔμπροσθεν περὶ τούτων, [e] δέ- "δοκται δὲ καὶ νῦν, "[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου Συνιέως εἰση- "γησαμένου, καὶ περὶ [g] τῆς πάντοτε ἀρετῆς ἀποφαίνεσθαι "τὸ δῆμον, καὶ ὅπως προαίρεσιν ἔχῃ ποιεῖν ἡμᾶς ὅ, τι ποτ' "ἂν [h] δώσει ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ, "ἀρίστείῳ καὶ τῷ νόμῳ, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν "ἐν τῷ τεμένει τοῦ [i] Δήμου καὶ τῶν Χαρίτων, ἀνειπεῖν "δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, Διονυσίοις, τραγῳ- "δῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ [k] Παναθηναίοις καὶ "Ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς Γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἐπιμελη- "θῆναι δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀφιγμένοντί τι αὐτῷ, καὶ ἀφι- "φυλάξαι τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅ, τι "ἂν ἐπινοήσωμεν εἰς τιμὴν καὶ χάριν τῆς ἀνδρὸς ἀρε- "τῆς καὶ φιλοτιμίας. ἵνα τούτων γινομένων φαίνηται ὁ "δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς "προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς "ἡμᾶς ἀρετὴν ἐκ τῶν ἤδη τετιμημένων· ἐλέσθαι "δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων, οἵτινές τι "αὐτῷ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσ- "δεξάμενον τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν [l] ἀεὶ ἀγαθὸν "ἡμῶν τὴν πόλιν." αἱ μὲν οὖν παρὰ Ρωμαίων καὶ [m] δῆμος τῶν Ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς Ὑρκανὸν ἡμῖν δεδήλωνται ἱκανῶς.

"or excipit, curatque deducendos, ut ſalvi & in- "columes redeant proſpiciens, quibus & antea "quidem perhibitum fuit teſtimonium, viſum eſt "etiam nunc, Theodoſio Theodori filio Sunienſi "referente, populumque de virtute hujus viri ad- "monente, deque voluntate ejus nobis quoad po- "tuit benefaciendi, honorare ipſum corona aurea, "præmio legitimo, ſtatuamque *ei* ex ære item "collocare in Templo * Populi & Gratiarum: "& præconis voce pronunciari coronæ donatio- "nem in theatro, Dionyſiis, dum Tragœdiæ no- "væ aguntur, & Panathenæis & Eleuſiniis, & in "Gymnicis certaminibus; curæque eſſe Ducibus, "ut, dum ille *in amicitia colenda* perſeverat, & in "benevolentia erga nos conſervanda, omnia, quæ "in honorem ejus & gratiam excogitari poſſunt pro "ipſius in nos ſtudio & liberalitate, ei *viciſſim* tri- "buantur, quibus rebus fiet ut ſe oſtendat popu- "lus noſter grato eſſe erga bene merentes animo, "velleque alios, ut par eſt, remunerare; quò ille "jam honoribus affectus ſtudium noſtrum imite- "tur: prætereaque legatos ex omni Athenienſium "numero legi, quibus id negotii datum erit ut & "ad illum decretum hoc perferant, ipſumque hor- "tentur ut honores *à nobis* aſſequutus deinceps "ſtudeat de civitate noſtra bene mereri." Et qui- dem de honoribus, qui à Romanis & populo A- thenienſi habiti ſunt Hyrcano, ſatis à nobis dictum eſt.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς Ἀντίπατρος Ἡρῴδῃ τῷ τῆς Γαλιλαίας προνοεῖσθαι, Φασαήλῳ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπιτρέπει· καὶ ὡς Ἡρῴδης, Ἰουδαίων τῷ Ἀντιπάτρῳ φθονούντων, κατηγορεῖται πρὸς Ὑρκανόν.

CAP. IX.

Quomodo Antipater Herodi Galilææ adminiſtrationem mandat, Phaſaëlo Hieroſolymorum: utque Herodes, Judæis invidentibus Antipatro, apud Hyrcanum accuſatur.

Ο Καῖσαρ δὲ, διοικήσας τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ Καίσαρα προπέμψας ἐκ τῆς Συρίας Ἀντίπατρος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπέστρεψεν, [n] ἀνειρεῖ μὲν ὅσους τὸ τεῖχος, ὑπὸ Πομπηΐου καθῃρημένον, καὶ τὴν κατὰ τὴν χώραν [o] θόρυβον ἁπάντων κατέστελλεν, ἀπολλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ Ὑρκανοῦ φρονεῖν ἐν εὐδαιμονίᾳ ἄγειν, καὶ βιώσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπερίσπαστος· πεφυκέναι δὲ τὸν ἄνδρα ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν ἀντὶ προστάτου δεσπότην, Ὑρκανὸν δὲ [p] ἀντὶ βασιλέως τύραννον, Ρωμαίους δὲ καὶ Καίσαρα πικροὺς ἀνθ' ἡμερόνων πολεμίους. ἃ γὰρ ἀνέξεσθαι μεταχινούμενον ὧν αὐτοὶ κατέσχησαν. ταῦτα λέγων [q] καθίστα δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

Cæſar autem, ordinatis Syriæ rebus, per mare diſceſſit. Antipater vero, poſtquam, deducto à Syria Cæſare, in Judæam reverſus eſt, confeſtim dejecta à Pompejo mœnia reficit; & regionem obiens, tumultum qui in ea erat, compeſcebat, partim minando, partim ut quieſcerent conſulendo. Si enim ab Hyrcano ſtarent, fore *dicebat* ut feliciter degerent, ſuiſque bonis abſque turba fruentes vitam agerent: ſin rerum novarum ſpe ducerentur, & ab eis quæſtum ſectarentur, ipſum *Antipatrum* habituros pro præfecto dominum, Hyrcanum pro rege tyrannum, Romanos vero & Cæſarem pro ducibus hoſtes acerbos. non enim paſſuros eum ſummoveri, quem conſtituiſſent ipſi. Cum hæc dixiſſet, ad res regionis ordinandas ſe ſolum accingebat. *Antipater Hieroſolymorum muros reficit.* *Tumultuantes compeſcit.*

β. Ἐκδιὼν δ' ὁρῶν καὶ [r] νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν, Φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων Ἱεροσολύμων καὶ τῶν πέριξ στρατηγὸν ἀποδείκνυσι· τῷ δὲ μετ' αὐτὸν Ἡρῴδην τὸν Γαλιλαίας [s] ἐπίτροπον, [t] νέῳ παντάπασιν ὄντι. [v] πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

2. Videns autem Hyrcanum tardum eſſe atque ſegnem, Phaſaëlum filiorum ſuorum natu maximum Hieroſolymorum finitimique agri præfectum conſtituit; Herodi vero, qui illum ætate ſequebatur, Galilæam commiſit, cum eſſet omnino juvenis. nam * quindecim tantum annos natus erat. XVII. *Phaſaëlo mandat Hieroſolyma, Herodi Galileam.*

ve-

[d] Παραγινομένας Ἀθηναίων,] Παραγινομένους *Hen.* & *Vat.*
[e] Δέδοκται] δ' ἐν νῦν, Δεδόχθαι *Vat.*
[f] Θεοδοσίου τοῦ Θεοδώρου] Διονυσίου τοῦ Θεοδώρου *Vat.*
[g] Τῆς τοιαύτης ἀρετῆς] Ita *Hen.* τὰ ἀνδρὸς in *reliquis.*
[h] Δώσει] Δώσῃ *Hen.* & *Vat.*
[i] Δήμου] Videſis *Meurſium* in *Athenis Atticis*, l. 2. c. 11. HUDS. Δήμου, *Demi* recte, non *populi*. REL. & SPANH.
[k] Παναθηναίοις καὶ Ἐλευσινίοις,] Forſan legendum Παναθηναϊκοῖς καὶ Ἐλευσινιακοῖς, ut monuit Cl. *Lowthius.*
[l] Ἀεὶ ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν.] Illud ἀεὶ ex *MSS.*
[m] Δήμου τοῦ Ἀθηναίων] Ita cum *Cod. Hen.* καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς Ἀθ. in *Editis Aliisque.* Τοῦ δήμου τοῦ Ρωμαίων καὶ Ἀθηναίων legendum conjiciebat *Lowthius.*
[n] Ἀνειρεῖ —— καθῃρημένον,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[o] Θόρυβον] *L. B.* Θρύλον.
[p] Ἀντὶ βασιλέως τύραννον,] Βασιλέως nomen ſolum gerere Hyrcanum ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 6. τοῦτο μόνον βασιλέως ἔχων ἔγγυον ἐξουσίας. SPANH.
[q] Καθίστα δι' ἑαυτοῦ] Καθιστᾷ *Busb.* καθίσταθ' in lib. 1. de *Bello Jud.*
[r] Νωθῆ τὸν Ὑρκανὸν,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.
[s] Ἐπίτροπον,] Ἐπιτρέπει *Busb.*
[t] Νέῳ παντάπασιν ὄντι.] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 4. & infr. lib. 19. c. 9. §. 2. SPANH.
* *Quindecim tantum annos natus erat.*] Quid mirum (inquit *Noldius* p. 59.) cum etiam infra eam ætatem, *Alexander Severus*, adhuc puer, in imperio &c. vide *Prideaux.*
[v] Πεντεκαίδεκα] Iſaacus Caſaubonus epiſtola ad Thuanum, quæ eſt 936. contendit κέ legendum: *nos*, ſcribit, *contendimus & clariſſime demonſtramus ſcribendum eſſe κέ, nec movemur librorum conſenſu aut Photii aſſenſu.* Mox dixerat: magni momenti eſt hic locus ad inveſtigationem annorum τοῦ Σωτῆρος. REL.

verum illi juvenilis ætas nihil eſt quidquam incommodi: ſed quoniam animi generoſi erat adoleſcens, ſtatim invenit exercendæ ſuæ virtutis occaſionem.

Herodes Ezechiam latronem interficit.

Cum enim offendiſſet Ezechiam latronum ducem, magna manu finitima Syriæ incurſantem, illum nactus interficit, & multos ejus gregales latrones. Ipſum autem ob hoc facinus magno amore proſequuti ſunt Syri: nam regionem, quam à latrociniis liberari deſiderabant, purgavit. itaque eum hanc ob cauſam paſſim per urbes vicoſque prædicabant, ut qui pacem illis dederit, feceritque ut bonis ſuis tuto fruerentur. Quo fiebat ut etiam Sexto Cæſari innoteſceret, cognato magni Cæſaris, & Syriæ res procuranti. Ex his autem Herodis factis æmulatio nata eſt Phaſaëlo ejus fratri, adeoque ejus celebritate motus eſt, ut ſtuduerit non deteriorem ſibi parare famam, & Hieroſolymitas ſibi reddiderit amiciſſimos, urbem quidem per ſe regendo, ſed ita ut nec inhoneſte rebus uteretur, neque poteſtate ad cujuſquam injuriam abuteretur. His rebus efficiebatur, ut Antipater à gente more regio coleretur, & honoribus, qui tribui ſolent omnium domino, afficeretur. Neque tamen, cum in tanto eſſet ex rebus iſtis ſplendore, deceſſit quidquam, ut plerumque evenit, ſuæ erga Hyrcanum benevolentiæ atque fidei.

Sextus Cæſar procurator Syriæ.

Antipater magno in honore.

Primorum Judæorum in Antipatrum odium.

3. Cæterum Judæorum primarii, videntes Antipatrum & ejus filios multum creſcere tum gratia apud populares, tum reditibus ex Hyrcani & Judææ pecuniis, erant in eum male animati. Etenim amicitiam inſtituerat Antipater cum Romanis imperatoribus; & impulſo ad pecuniam eis mittendam Hyrcano, ipſe muneris gratiam ad ſe transfert. nam ut propriam, non ut Hyrcano dante *eam* miſit. Hæc Hyrcanus audiens non curabat; quinimo magnopere lætabatur. Verum in metu erant primi Judæorum, cum viderent Herodem violentum & audacem, & dominandi cupiditate ardentem: atque ad Hyrcanum profecti, aperte jam Antipatrum accuſabant; &, "Quouſque, inqui-
"unt, iſta quæ fiunt quietus feres? Annon vides
"Antipatrum & ejus filios principatu ſuccinctos,
"teipſum vero regni ſolum nomen audientem?
"Atqui hæc ignorare non debes, neque te extra
"periculum putare, dum temet atque regnum
"juxta negligis. non enim jam rerum tuarum pro-
"curatores ſunt Antipater & ejus filii, ne te fal-
"lat hæc opinio, ſed domini manifeſte habentur.
"Etenim Herodes ipſius filius Ezechiam & ejus
"ſocios interfecit contra legem noſtram, quæ ho-
"minem quamvis malum interfici vetat, niſi prius
"ad hoc ſupplicium ex ſententia Synedrii damna-
"tus fuerit: & tamen ille, non accepta à te po-
"teſtate, hoc auſus eſt.

Antipatrum ejuſque filios accuſant.

4. His auditis Hyrcano perſuaſum eſt: atque

Hyrcano ira in Herodem accenditur.

βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης· ἀλλ' ὢν τῷ φρονήματι ἡνιοχῶν ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δίδοσθαι ἔδοξεν πρᾶγμα εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ Ἐζεκίαν τὸν ἀρχιλῃστὴν, [x] τὴν πρόσοχον τῆς Συρίας καθαιρέοντα σὺν μεγάλῃ σφῇ, τόν τε [y] καταχὼν κλεινὸν, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτοῦ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ Σύροι· πολλοὶ γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστρικῶν τὴν χώραν, ἐκαθάρθησαν. ὑμνουν γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ [z] κατὰ κώμας τε καὶ πόλεις, [a] ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα, καὶ ἀσφαλῆ τὰ κτήματα ἀπολαῦσιν. ἐγένετο δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ [b] Σέξτῳ Καίσαρι γνώριμος, ὄντι συγγενεῖ τε μεγάλου Καίσαρος, καὶ [c] διέποντι [d] τὴν Συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τοῦ Ἡρῴδου πεπραγμένων φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δοκίμησιν αὐτοῦ κινηθεὶς [e] ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας δόξης, [f] καὶ τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις δυνατὰς ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πάλιν, ὅτι δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, ὅτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. τοῦτ' Ἀντίπατρον ἐποίει θεραπείας ἕνεκα τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς, καὶ τιμῶν οἵων ἄν τις [g] μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. ὑπῆρχε μέντοι τοῦ ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ὀφθῆναι [h] τοῦ πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας καὶ πίστεως παρέδρῳ.

γ'. Οἱ δ' ἐν τέλει τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δυνάμει τε τῇ παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν Ἀντίπατρος ἐπεποιημένος πρὸς τοὺς Ῥωμαίων αὐτοκράτορας· καὶ χρήματα πέμψας τῷ Ὑρκανῷ, αὐτὸς λαβὼν [i] νοσφίζεται τὴν δωρεάν. ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς Ὑρκανῷ δίδοντος, ἔπεμψε. ταῦθ' Ὑρκανὸς οὐκέτι ὁμοίως ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν Ἡρῴδην βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος ἐρῶντα· καὶ προσελθόντες Ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν Ἀντιπάτρου, καὶ "μέχρι
"τοῦ ἔφασαν, ὦ τὶ τοῖς πραττομένοις ἡσυχάσεις; ἢ οὐχ ὁ-
"ρᾷς Ἀντίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ σε-
"σωσμένους, [k] σωτὴν δὲ τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκού-
"ον; ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνόν
"σε εἶναι νόμιζε, ῥᾳθυμῶν περί τε σωτῆρος καὶ τῆς βασιλείας.
"ὁ γὰρ ἐπίτροπός σου τῶν πραγμάτων Ἀντίπατρος καὶ οἱ
"παῖδες αὐτοῦ νῦν εἰσι, μὴ δὲ ἀπάτα σαυτὸν τοῦτο οἰόμε-
"νος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀνομολόγει. καὶ γὰρ
"Ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτοῦ Ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ,
"παρανομῶν τὸν ἡμέτερον νόμον, [l] ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον
"ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον καταγνοίη
"τοῦτο παθεῖν ὑπὸ [m] συνεδρίου· μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν
"παρὰ σοῦ, ταῦτα ἐτόλμησεν.

δ'. Ὑρκανὸς δὲ, ἀκούσας ταῦτα, πείθεται· προσοχθήσας δὲ

Cum hucuſque religio mihi fuerit quidquam in *numeris* mutare, abſque auctoritate *MSS.* etiam hîc nolui ιε'. pro ιδ'. reſcribere. id quod faciendum eſſe monuerunt viri quamplurimi eruditiſſimi, quos laudat *Caſaubonus* in *Exercit.* c. *Baron.* 1. §. 34. quibus accedit *Caſaubonus* etiam in *Epiſt.* 299. ut & *Montacutius* in *Exercit.* 10. p. 34. & in *Apparatu*, p. 194. *Lydiatus* in *Emendat. Temp.* p. 114. & *Keplerus* de *Anno Nat. Chriſti*, p. 52. immo demonſtratum dederunt *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 252. *Edit. Lond.* & *Noriſius* in *Cenotaphiis Piſanis*, *Diſſert.* 2. c. 6. p. 160. illis aſſentiente viro doctiſſimo *Antonino Pagi* in *Apparatu ad Annales Baronii*, p. 12. Quibus factum eſt ut nihil moremur Cl. *Harduinum* qui (in libro de *Nummis Herodiadum*, p. 334. *Edit. Amſt.*) ex ſcribarum lapſu arripit occaſionem fugillandi *Joſephum*. Quam male autem ſeſe tueatur ex verbis τῷ παντάπασιν ὄντι, perſpicere licet omnibus, qui cum eo conferent *Iſ. Caſaubonum* & *Antonium Pagi* in locis jam allatis.

x Τὰ πρόσοχα τῆς Συρίας] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

y Καταχὼν κτείνει,] Συλλαβὼν *Busb.* & *Hen.*

z Κατὰ κώμας καὶ πόλεις,] Ita etiam *Vet. Interpr.* κατὰ τε χώρας καὶ κατὰ πόλιν *Busb.* κατὰ τὰς κώμας καὶ κατὰ πόλιν *Hen.*

a Ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσχηκότα,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

b Σέξτῳ Καίσαρι] Sextus Cæſar Συρίας ἡγεμών. REL.

c Διέποντι τὴν Συρίαν.] Διοικοῦντι τὴν Συρίαν· ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 5. SPANH.

d Τὴν Συρίαν.] Τὰ τῆς Συρίας *Hen.*

e Ἐφιλοτιμήσατο μὴ λειφθῆναι] Ἐφιλοτιμεῖτο *Busb.*

f Καὶ τὰς ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις] Καὶ τὰς ἐν Ἱεροσολύμοις δυνατὰς *Busb.*

g Μεταλαμβάνοι] Παραλαμβάνοι *Hen.*

h Τοῦ πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας] Τὰς πρὸς Ὑρκανὸν εὐνοίας ὑπαρούσῃ καὶ πίστεως *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) Vel propoſitio ὑπὸ aut λόγῳ ſubintelligenda eſt, aut dicendum ὑπῆν ἐν τῷ ſcriptum fuiſſe à *Joſepho*.

i Νοσφίζεται] —— ἔπεμψε.] Νοσφίζεται, ἀλλοτριοῖ *Heſychius*. quandoque pro *interfici* Æſchyl. Choëph. v. 489. ἐνοσφίθη· SPANH.

k Σωτὴν —— ἀκούοντα.] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 6. & ſupra §. 1. SPANH.

l Ὃς κεκώλυκεν —— συνεδρίου·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 10. §. 6. SPANH.

m Συνεδρίου.] Videſis Cl. *Seldenum* de *Synedriis* l. 2. c. 14. §. 3. & l. 3. 9. §. 1. & *Grotium* ad *Matt.* c. 5. v. 22.

ἢ αὐτὸ τὸν ὀργὴν ⸀ αἱ μητέρες τ̃ ὑπὸ Ηρῴδ̃ [n] πεφονευμένων. αὕτη γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλοῦσαν τ̃ βασιλέα ⸀ τ̃ δῆμον, ἵνα δίκην Ηρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τ̃ πεπραγμένων ὑπόσχῃ, διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων Υρκανὸς Ηρῴδην σκάλῃ δικασόμενον, ὑπῆρε ὧν διεβάλλετο. ὁ δ' ἦκε, ⸀ πατρὸς [o] αὐτῷ παραινέσαντ⸀, μὴ ὡς ἰδιώτης, μ̃ δ' ἀσφαλείας [p] προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τ̃ περὶ τὸ σῶμα, καί τι κ̃ τὴν Γαλιλαίαν ὧν ἐνόμισεν [q] αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμεν⸀, καὶ [r] μ̃ σὺν ὀκνηρῶντ⸀ αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὀπόφο⸀ Υρκανῷ [s] δόξειε μ̃ μείζον⸀ [t] παρεσκευάσθαι πάγμα⸀, μήτε γυμνὸς καὶ [v] ἀφυλάκτως ἴοι πρὸς τὴν δίκην. Σέξτ⸀ μέντοι, ὁ τ̃ Συρίας ἡγεμὼν, γράφει παρακαλῶν Υρκανὸν ἀπολῦσαι τ̃ Ηρῴδην ἐκ τ̃ δίκης, καὶ προσαπειλῶν παρακινδυνεύσειν. τῷ δ' υἱῷ ἀφορμὴ [y] καὶ τὰ παρὰ ⸀ Σέξτ̃ γράμματα, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ ⸀ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τ̃ Ηρῴδην· ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ ⸀ σὺν αὐτῷ πάγματ⸀ Ηρῴδης, [z] κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδεὶς τῶν περὶ ἀφικέσθαι διαβαλλόντων· ἀλλ' ἦν ἡσυχία, καὶ ⸀ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. διακειμένων δ' ἔτως, εἷς τις [a] Σαμέας τ̃νομα, δίκαι⸀ ἀνὴρ, καὶ διὰ τ̃το ⸀ [b] δεδιέναι πρεσβῶν, ἀναστὰς [c] εἶπεν· "Ἀν-
"δρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ἔτ' αὐτὸς
"οἶδά τινα τῶν πώποτε [d] ὑπ' αὐτ̃ εἰς ἡμᾶς κε-
"κλημένων ἔτω φαύλ⸀, ἔτε ὑμῶν ἔχειν εἰπεῖν
"ὑπολαμβάνω· ἀλλὰ πᾶς ὅστις δίκαι' οὐ φίκται εἰς
"τ̃το τὸ συνέδριον κεκρησόμεν⸀, ταπεινὸς παρέστηκε,
"καὶ σχήματι δεδοικότ⸀, καὶ ἔλεον ἠρωμένος παρ' ἡμῶν,
"[c] κόμην τε ὑπερείψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδεδυμένος.
"ὁ δ' βέλτιστος Ηρῴδης, [e] φόνου δίκην φεύγων ⸀ ἐπ' αἰ-
"τίᾳ τοιαύτῃ κεκλημέν⸀, ἔστηκε τὴν πορφύραν πε-
"κείμεν⸀, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημέν⸀ τῇ συνήθει
"τ̃ κόμης, καὶ πρὸ αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν κατα-
"κρίνωμεν αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κλεῖναι μὲν ἡμᾶς, αὐ-
"τὸς δ' σωθῇ βιασάμεν⸀ τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ηρῴδην μὲν
"ἴσθι τύχοις οὐκ ἂν μεμψαίμην, εἰ τὸ αὑτ̃ συμφέρον
"ποιεῖται πρὸ πολίου⸀ ἢ τὸ νόμιμον· ὑμᾶς δ' καὶ τ̃
"βασιλέα ποσούτων ἄδειαν αὐτῷ δεδωκότας. ἴστε μέν-
"τοι μέγαν τ̃ Θεὸν, καὶ ἔστ⸀ ὃν νυῦ δι' Υρκανὸν ἀπολῦ-
"σαι βούλεσθε, [g] κολάσει ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τ̃ βασιλέα."
δήμαρτε δ' ὧδέν τ̃ εἰρημένων. ὁ γὰρ Ηρῴδης, τὴν βασι-
λείαν περιλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ,

inſuper ejus iram accenderunt matres occiſorum ab Herode. nam & illæ ſingulis diebus in fano regem & populum orare non intermittebant, ut pro factis coram Synedrio * judicium ſubiret Herodes. His itaque commotus Hyrcanus Herodem evocat * ad dicendam cauſam ſuper iis quorum inſimulabatur. Herodes vero eò veniebat, cum hoc eum monuiſſet pater, ut non privati hominis more, ſed cum præſidio corporiſque cuſtodia *Hyrcanum* adiret, compoſitis Galilææ rebus quo modo è re ſua eſſe judicavit, tantoque comitatu, quantus ei ad iter ſatis eſſet, ut nec Hyrcano metuendus videretur, ſi cum majoribus copiis veniſſet, neque nudus & incuſtoditus committeret ſe judicio. † Veruntamen Sextus Syriæ præſes Hyrcanum literis monuit, ut Herodem ‡ judicio liberaret, minis ſi non pareret adjectis. Huic autem in cauſa erant literæ à Sexto acceptæ, quod Herodem nullo à Synedrio ſupplicio affectum dimiſerit; quippe quem amaret ut filium. Poſtquam vero Herodes in Synedrio cum agmine conſtitit, omnes perculit, & de cætero nemo *illorum* auſus eſt accuſationem inſtituere, qui in eum antequam veniret invehebantur: ſed *altum* erat ſilentium, & quid agi deberet dubitatio. Rebus autem ſic ſe habentibus, unus quiſpiam nomine Sameas, juſtus homo, ideoque timere neſcius, ſurrexit, & *in hunc modum* verba fecit: "Equidem, viri mecum judi-
"ces, tuque ô Rex, neque ipſe quenquam unquam
"novi, neque vos nominare poſſe arbitror, qui in
"judicium apud vos ut cauſam diceret vocatus ita
"ſtiterit: quin quiſquis omnium unquam in hoc
"ſynedrium venit judicium ſubiturus, humilis
"comparet, & habitu metuentis, & à nobis miſe-
"ricordiam aucupantis, capillis promiſſis *horridus*,
"& veſte pulla indutus. At iſte bonus Herodes,
"cædis reus, & ob tam grave crimen appellatus,
"aſtat hîc purpura amictus, & caput ornatus cæ-
"ſarie *pulchre* compoſita, & armatis hominibus ſti-
"patus, ut ſi eum ex lege condemnaverimus, tru-
"cidet nos; ipſe vero violato jure evadat. At He-
"rodem haud equidem ob iſta reprehenderem, ſi
"utilitatis ſuæ majorem quam legum rationem
"habuerit: ſed voſmet & Regem, qui tantam ei
"licentiam præbuiſtis. Veruntamen ſcitote po-
"tentem eſſe Deum, & quod iſte, quem nunc pro-
"pter Hyrcanum vultis abſolvere, & vos aliquan-
"do & ipſum Regem *merita* pœna afficiet." Nihil autem deceptus erat in iis quæ dixit. nam Herodes, regnum adeptus, omnes qui tum fuerant in Syne-

Herodes in judicium vocatur.

Sameæ oratio contra Herodem.

Sameas poſtea magno in honore apud Herodem.

n Πεφονευμένων.] *Sc.* eorum qui erant cum Ezechia, ut dicit *Pſeudo-Gorionides*, l. 6. c. 44.

* *Judicium ſubiret Herodes.*] Ita placuit interpretari δίκην ὑπέχειν: quæ verba in aliis auctoribus ſonant, *pœnas ſubire.* Ut coram conſeſſu judicum facti ſui rationem cogeretur reddere, *Gelen.* Ut facti cauſam diceret coram concilio, *Caſtal.* Ante concilium de actis ſuis redderet rationem, *Epiphan.*

* *Ad dicendam cauſam ſuper iis quorum inſimulabatur.*] Rationem redditurum de iis quorum accuſabatur, *Alii.* Satisfacturum de criminibus ſibi illatis, *Epiphan.*

o Αὐτῷ παραινέσαντ⸀.] Αὐτὸν ſolus *Busb.*

p Περισταθεῖν.] Εἰσελθεῖν *Hen.* & *Busb.*

q Αὐτῷ συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμεν⸀.] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* αὐτὸς in *ceteris.*

r Μὴ σὺν ὀκνηρῶντ⸀.] Μὴ καιρὸς ὀκνηρῶ· ὀλιγ. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

s Δόξειε μ̃ μείζον⸀.] Sic *Baſ. Busb.* & *Hen.* δόξαν *Gen.* & *aliquot MSS.*

t Παρεσκευάσθαι πάγματ⸀.] Ita *Hen.* παρεσκεύασθαι in *reliquis.*

v Ἀφυλάκτως ἴοι.] Ἀφύλακτος ἴοι *Vat.* ἀφύλακτ⸀ ἴοι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

† *Veruntamen Sextus Syriæ.*] Imo & Sextus Syriæ rector, *Epiphan.* Syriæ præſes, *Alii.*

‡ *Judicio liberaret,*] *Al.* crimine abſolveret.

x Τῷ δ' υἱῷ ἀφορμὴ.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* τὸ δ' υἱὸν in *Editis Aliiſque.* τύτῳ δ' υἱῷ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

y Καὶ τὰ παρὰ Σέξτ⸀ γράμματα,] Καὶ τὸ παρὰ Σέξτ⸀ γράμμα *Busb.*

z Κατέπληξεν ἅπαντας,] Κατέπληξε πάντας.

a Σαμέας τ̃νομα,] Σαμαίας ὄνομα *Hen.* Σαμαῖ⸀ ὀνόματι *Busb.* & *Zonar.* Vide *Annott.* ſub initium libri xv. HUDS. Conf. ἄλλ⸀. lib. 1. c. 3. §. 5. SPANH.

b Διὰ τ̃το δεδιέναι πρέσβεων,] Ita cum *Busb.* & *Hen.* διὰ τ̃το δεδιέναι in *Editis Aliiſque.*

c Εἶπεν·] Hæc conveniunt cum hiſtoria, quam Talmudici narrant de Simeone ben Shetach. Gem. Sanhedrin. 19. 2. REL.

d Ὑπ' αὐτ̃ς] Ὑφ' ὑμᾶν legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit *à vobis.* id quod monuit Cl. *Lowthius.* Forſan ὑπ' ἐμοῦ.

e Κόμην τε ὑπερείψας] Id opponitur homini τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένον τῇ συνήθει τ̃ κόμης, uti liquet ex iis quæ mox ſequuntur. Id Hebræi dicunt פרע ראש & גדל פרע, quod caput incomtum indicat & comas non in ſtatione poſitas ſed demiſſas. Vetus Scholiaſtes Juvenalis Sat. xv. 137. *puellares capilli triſtitiæ & ſqualore longiores. Cum enim rei tenemur & capillos demittimus.* Solebant veteres non fœminæ modo ſed viri capillos componere. Servius id docet ad x Æneid. *Antiquo more quo viri ſicut mulieres componebant capillos. Quod verum eſſe ſtatuæ nonnullæ antiquorum docent & perſonæ, quas in tragœdiis videmus, ſimiles in utroque ſexu quantum ad ornatum pertinet.* REL.

f Φόνου δίκην φεύγων] Conf. ἄλλ⸀. lib. 1. c. 10. §. 7. SPANH.

g Κολάσει ——— βασιλέα.] Hæc non Sameæ, ſed Pollioni tribuit infra lib. 15. c. 1. §. 1. De Pollione & Samea eorumque ſectatoribus eod. libr. c. 10. §. 4. & lib. 15. c. 10. §. 1. SPANH. Simillimam plane de Julio Cæſare divinationem monitionemque Sullæ eventus quoque, teſte Suetonio, comprobavit *Vincerem*, ajebat apud illum in Vita Cæſaris cap. 1. *ac ſibi haberem; dummodo ſcirent, eum, quem incolumem tanto opere cuperent, quandoque Optimatium partibus, quas ſecum ſimul defendiſſent, exitio futurum.* HAV.

Synedrio, atque adeo Hyrcanum ipſum, interfecit, excepto Samea. ipſum enim propter ejus juſtitiam magno habebat in honore; quodque, poſtea obſeſſa urbe ab Herode & Soſio, populum monuiſſet, ut Herodem admitterent, dicendo, *ipſos* eum propter peccata effugere non poſſe. Et de iſtis quidem ſuo loco dicemus.

Hyrcanus ſinit Herodem effugere.

5. Hyrcanus vero videns eos, qui in Synedrio erant, in Herodis mortem incitatos, judicium in alium diem diſtulit, & clam Herodi conſultum miſit ut ab urbe profugeret: ita enim ex periculo evaſurum. Et ille quidem Damaſcum ſe, ut Regem fugiens, contulit. Cumque ad Sextum Cæſarem veniſſet, reſque ſuas in tuto collocaſſet, ita erat animatus, ut ſi denuo vocaretur ad Synedrium in judicium, non obtemperaret. Illi vero indignabantur qui in Synedrio erant, & Hyrcanum docere conabantur, ea omnia contra ipſum facere. idque eum non latebat, ſed quid ageret non habebat, præ ignavia atque vecordia. Cum autem Sextus Herodem Cœles-Syriæ præſidem feciſſet (hoc enim ipſi pecuniâ vendiderat *imperium*) erat Hyrcanus in metu, ne Herodes ſibi etiam bellum inferret: * id quod non multo poſt hunc metum accidit. Veniebat utpote Herodes exercitum in ipſum ducens, iratus ei ob judicium, & quod ad cauſam dicendam in Synedrio vocatus fuiſſet. Verum *ejus* pater Antipater & frater, eum prohibuerunt ab impreſſione in Hieroſolyma faciendâ, ei *quidem* obviam profecti, atque impetum illius deprecati, hortatique ne quid *hoſtile* moliretur, nec ultra quam minis terrorem incutiendo procederet adverſus eum, cujus beneficio ad hanc dignitatem provectus eſt. Atque orabant, ut indignanti, quod citatus fuerit ut judicio ſe ſiſteret, in memoriam veniret & quod fuerit dimiſſus, atque adeo gratiam haberet, & non ad ſeveriora ſe reciperet, & pro ſalute accepta ingratum ſemet oſtenderet: utque ſecum reputaret, quod, ſi belli caſus Deus regit & moderatur, eo magis erit in incerto expeditionis eventus, adeoque victoriam non omnino ipſi ſperandam eſſe, bellum illaturo regi & ſocio, qui multis *ipſum* affecerit beneficiis, nihil vero gravius in eum admiſerit; & quod ad ea quorum inſimulatur, ut ut per malos conſiliarios, per ſe nullam ipſi ſuſpicionem dederit, feceritve quidpiam quod rei durioris ſpeciem præ ſe ferebat. Iſtis flectitur Herodes, arbitratus ſibi ſatis eſſe ad *futuras* ſpes ratas habendas, quod hoc ſaltem aſſequutus eſſet ut genti potentiam ſuam oſtenderet. Et hoc quidem in ſtatu erat Judæa.

Herodes ad Sextum Cæſarem profiſciſcitur.

Ab eo Cœle-Syriæ præficitur.

Suadetur Herodi, ne bellum inferat Hieroſolymitanis.

κὴ Υρκανὸν αὐτὸν, [h] χωλὸς ᾧ [i] Σαμέᾳ. σφόδρα γὰρ αὐτὸν ἀφ' τῆ δικαιοσύνῃ ἐτίμησε, κὴ ὅτι τ' πόλεως μὴ πάνυ πολιορκημένης ὑπό τε Ηρώδου κὴ [k] Σοσίου, παρῆνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τ' Ηρώδην, εἰπὼν, ἀφ' τὰς ἁμαρτίας ἃ [l] δυνάσθαι ἀφυγεῖν αὐτόν. κὴ περὶ μὲν τούτων κὴ χώραν ἐρῦμεν.

ε'. Υρκανὸς ᾗ ὁρῶν ὠρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν [m] Ηρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν [n] ἀνεβάλετο, κὴ πέμψας κρύφα πρὸς Ηρώδην, [o] συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· ἕτω γὰρ τ' κίνδυνον ἀφεύξεσθαι. κὴ ὁ μὲν ἀνεχώρησεν εἰς Δαμασκὸν, ὡς φεύγων τὸν βασιλέα. κὴ θαῤῥήσας πρὸς Σέξτον Καίσαρα, κὴ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, ἕτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲρ δίκης οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, κὴ τὸν Υρκανὸν ἐπῆρῶντο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτόν. τὸ δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, πεφύκει δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀναυδείας κὴ ἀνοίας. Σέξτῳ ᾗ πιπράσκοντος Ηρώδου στρατηγὸν τῆς Κοίλης Συρίας, [p] χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, Υρκανὸς δὴ ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσῃ Ηρώδης [q] κὴ ἐπ' αὐτόν. ὀλίγου ᾗ [r] τοῦτο τοῦ δέους ἐβεβάωσεν. ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ Ηρώδης [s] στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ κὴ τοῦ κληθῆναι [t] πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν [v] προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις, ὑπαντήσαντες ὅ, τε πατὴρ Αντίπατρος κὴ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ καταπαύσαντες, καὶ θαῤῥαλέους τε [x] ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπληξάμενον ᾗ ἀπλῶς [y] μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω κὴ τοῦ θαῤῥοῦντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε πρὸς ᾧ [z] κληθέντα ὑπὲρ [a] δίκης ἐλθεῖν ἀναπτοῆσθαι, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ σκυθρωπότερον ἅπαντα, πρὸς ᾗ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν· λογίζεσθαι ᾗ, ὡς, [b] εἰ κὴ πολέμου ῥοπὰς βεβαιεῖ τὸ θεῖον, πλέον ἐστὶ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον, διὸ κὴ τῷ νίκῃ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ κὴ σωτῆρι, κὴ πολλὰ μὲν ἀνηρτῆσθαι, μηδὲν ᾗ χαλεπὸν [c] αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς ᾗ ὧν ἐγκαλοίη, ἀφ' πονηρὸς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ κὴ σκιὰν δυσκόλου τινὸς [d] παρεσχημένῳ. πείθεται τούτοις Ηρώδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ἀποχρῆναι [e] αὐτῷ κὴ τῷ ἰσχὺ ὀφθῆναι τῷ ἔθνει μόνον. κὴ τὰ μὲν κ' τῶν Ιουδαίων ἕτως εἶχεν.

CAP. X.

Honos à Romanis aliiſque gentibus habitus Judæis, & fœdera cum illis inita.

Hyrcani legatio ad Cæſarem.

CÆſar vero, *Syria* Romam profectus, navigationem in Africam adornabat, cum Scipione & Catone bellum geſturus. Cæterum Hyrcanus ad eum miſit rogatum, ut amicitiam ſecum initam

ΚΕΦ. ί.

Ρωμαίων κὴ ἄλλων ἐθνῶν τιμαὶ κὴ συμμαχίαι πρὸς τοὺς Ιουδαίους.

[f] Ο δὲ Καῖσαρ, διελθὼν εἰς Ρώμην, ἔτιμος ἐὼν πλεῖν ἐπ' Αφρικῆς, πολεμήσων Σκιπίωνι κὴ Κάτωνι. πέμψας δ' Υρκανὸς πρὸς αὐτὸν, παρεκάλει βεβαιῶ-

h Χωλὸς —— πολιορκημένης] Vid. infra lib. 15. c. 1. §. 1. SPANH.

i Σαμέᾳ.] Σαμαίᾳ *Busb.* & *Hen.*

k Σοσίου,] Σοσίᾳ in aliquot *MSS.*

l Δυνάσθαι ἀφυγεῖν αὐτόν.] Ita *Hen.* δυνήσεσθε ἀφυγεῖν *Busb.* δύνασθε φυγεῖν in *Editis.*

m Ηρώδου] Τῷ Ηρώδῃ *Hen.* τὴν Ηρώδην *Lugd. Bat.*

n Ανεβάλετο,] Ita *Busb.* ἀνεβάλλετο in *cæteris.*

o Συνεβούλευσεν αὐτῷ] Συνεβούλευεν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Χρημάτων γὰρ αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο,] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* χρημάτων δ' αὐτῷ τούτῳ *Baſ.* χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο *Gen. Aliiſque.* HUDS. F. ἀφ' χρημ. nam hoc ei pecuniis vendidit *Rufin.* SPANH.

* *Id quod non multo poſt hunc metum accidit.*] Nec morabatur diu poſt hunc metum ſed ven. *Schotan.*

q Καὶ ἐπ' αὐτόν.] Illud κὴ ex *MSS.* eſt.

r Τοῦτο ᾧ δέους ἐβεβάωσεν.] Τῷ δέους *Vat.* τὸ δέος *Busb.*

s Στρατὸν] *Lugd. Bat.* στρατιὰν.

t Πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν] Ita *Baſ.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* πρὸς τ' λ. *Gen. Aliique.*

v Προσβαλεῖν τοῖς Ιεροσολύμοις,] Προσβάλλειν *Busb.*

x Ἔργῳ] *L. B.* ἔργων.

y Μόνον] Μόνον deëſt *Busb.* μόνη legit *Hen.* & *Lugd. Bat.*

z Κληθέντα] Κληθῶσι *Busb.* qui mox omittit ἐλθεῖν, & (poſt χάριν infr.) αὐτῷ pro αὐτῆς reponit.

a Δίκης] *L. B.* δίκην.

b Εἰ κὴ —— ἄδηλον,] Eadem ἀλλαχ. lib. 1. c. 10. §. 9. niſi quod ibi τ' στρατείας τὸ ἄδηλον· SPANH.

c Αὐτὸν εἰργασμένῳ] Εἰς αὐτὸν εἰργασμένῳ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

d Παρεσχημένῳ.] Παρεσχημένων *Hen.* qui mox legit πείθεται τούτοις ὁ Ηρώδης.

e Αὐτῷ κὴ τῷ ἰσχὺ ἐπιδείξασθαι] Αὐτῷ τὸ κὴ *Hen.* & *Vat.*

f Ο ᾗ Καῖσαρ,] Καῖσαρ ᾗ ἐλθὼν εἰς Ρώμην *Busb.*

g Συμ-

ξωιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ [g] συμμαχίαν. [h] ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγραμμένας Ρωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν πρὸς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς διὰ παντὸς ἔχουσιν ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ οἵ γε πολλοὶ, διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν, ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ Περσῶν καὶ Μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα πανταχοῦ μηδὲ ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ παρ' ἄλλοις τισὶ βαρβάρων· πρὸς οἷς τὰ ὑπὸ Ρωμαίων δόγματα οὐκ ἔστιν ἀντιφθεῖν, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἀνακεῖσθαι τόποις τῶν πόλεων, καὶ ἔτι νῦν ἐν τῷ [i] Καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ξήλαις ἀναγεγραμμέναις χαλκαῖς. [k] ἃ μὲν οὖν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῷ ξήλῳ, ἐδήλωσεν, ὅτι [m] Ἀλεξανδρέων πολῖταί εἰσιν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τὴν ἀπόδειξιν. παραθήσομαι δὲ καὶ τὰ γεγραμμένα ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα καὶ Ἰουλίου Καίσαρος, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.

β. "[n] ΓΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥΤΟΚΡΑ-
"ΤΩΡ, καὶ ἀρχιερεὺς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, Σιδωνίων
"ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε εὖ ἂν ἔχοι,
"κἀγὼ δ' ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. Τῆς γεγραμμένης ἀνα-
"γραφῆς ἐν τῷ δέλτῳ πρὸς Ὑρκανὸν τὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-
"χιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον,
"ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακεῖται γράμμασι. βούλομαι
"δὲ καὶ Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις ἐν δέλτῳ χαλκῇ τὰδε ἀναπε-
"φάνθαι. ἔστι δὲ τάδε. ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκρά-
"τωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεὺς, μετὰ συμβουλίου γνώμης
"ἐπέκρινα. Ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ νῦν καὶ
"ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, ἔν τε εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ, πίστιν τε
"καὶ εὐδοξίαν πρότερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς
"αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, [o] καὶ ἐν τῷ
"ἔγγιστα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων
"στρατιωτῶν ἦκε σύμμαχος, καὶ πρὸς Μιθραδάτην ἀπο-
"σταλεὶς ὑπ' ἐμοῦ, πάσας ἀνδρείας τὰς [p] ἐν τάξει ὑπερέ-
"βαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ
"τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, δεκτερω-
"σύνῃ τε Ἰουδαίων διὰ παντὸς ἔχῃ [q] καὶ πάτρια ἔθη, εἶναί
"τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ
"ἐν τοῖς [r] κατ' ἄνδρα φίλοις ἀριθμεῖσθαι, ὅσα τε καὶ τοῖς
"ἰδίοις αὐτῶν νόμοις ἐστὶν [s] δεκτερεγλικὰ ἢ φιλανθρωπά,
"ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἂν δέ
"μεταξύ τινος ζητήσεως περὶ τῶν Ἰουδαίων ἀγωγῆς,
"ἀρέσκει μοι κρίσιν [t] γενέσθαι παρ' αὐτοῖς. περὶ δὲ χρημάτων
"ἢ χρημάτων [v] πράσεσθαι ἢ δοκιμάζω.

γ. "[x] ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ὑπάτου δεδογμένα,

& societatem *denuo* firmaret. Mihi autem *jam* necessarium esse visum est percensere omnes honores genti nostræ à Romanis eorumque imperatoribus habitos, & societatis fœdera *memorare*, ut alios universos non lateat, quod & Asiæ & Europæ reges nostrûm studiosi fuerint, ex amore fortitudinis nostræ fideique. Siquidem multi, propter suum in nos odium, nolint animum inducere ut iis credant quæ Persæ & Macedones de nobis scripserunt, quod ea non ubique compareant, neque in locis publicis extent, sed apud nos & alios quosdam Barbarorum adserventur: non est tamen quod Romanorum decretis vel quidquam contradicant; nam in urbium locis publicis reposita sunt, & etiamnum in Capitolio, idque columnis æreis inscripta. Quin & Julius Cæsar, Judæis qui Alexandriæ sunt factâ æneâ columnâ, palam fecit *omnibus*, eos cives Alexandrinos esse. atque ex istis rem demonstrabo. præterea etiam decreta à senatu facta & Julio Cæsare apponam, quæ ad Hyrcanum gentemque nostram spectant.

Recensio honorum Judæis habitorum à Romanis Alisque.

2. "CAIUS JULIUS CÆSAR, IMPE-
"RATOR, & pontifex maximus, dictator ite-
"rum, Sidoniorum magistratibus, senatui, popu-
"lo salutem. Si valetis bene est, ego quoque &
"exercitus valemus. Misi ad vos exemplar decre-
"ti in tabulas relati, quod ad Hyrcanum Alexan-
"dri filium, pontificem & ethnarcham Judæum,
"attinet, ut in vestris actis publicis reponatur.
"Volo etiam ut Græce Latineque tabulis æreis
"mandetur. Est autem hoc. JULIUS CÆSAR
"imperator iterum, & pontifex maximus, ex con-
"cilii sententia decrevi. Quoniam Hyrcanus Ale-
"xandri *filius* Judæus, & nunc & superioribus
"temporibus, tam pace quam bello, fidem & di-
"ligentiam nostris in negotiis præstitit, id quod
"ei multi Imperatores attestati sunt; & nuperri-
"me in bello Alexandrino in auxilium venit cum
"mille & quingentis militibus, & ad Mithrada-
"tem à me missus omnes in agmine fortitudine
"superavit; has ob causas Hyrcanum Alexandri
"*filium*; filiosque ejus Judæorum ethnarchas esse
"volo, & pontificatum Judæorum perpetuo reti-
"nere more patrio; esseque ipsum & filios ejus
"socios nobis, prætereaque in singularibus amicis
"recenseri; quæcunque etiam, propriis illorum le-
"gibus ad pontifices pertinent, aut *aliorum* beni-
"gnitate illis concessa sunt, ipsum filiosque ejus
"habere jubeo: siqua vero inter eos de Judaicis
"institutis quæstio oriatur, placet mihi judicium
"penes ipsum esse. ut vero illic hyemetur, aut
"pecuniæ ab illis exigantur, mihi non placet.

C. Julii Cæsaris litera ad Sidonios & decretum in gratiam Judæorum.

3. "CAII CÆSARIS consulis placita, con-
"cessa,

Alia à C. Cæsare decreta.

[g] Συμμαχίαν.] Post *συμμαχίαν* adjicit *Busb.* ὁ ἦν, μετὰ τὸ συγκλήτου, δόγμα περὶ τούτου πεποίηκε. dein statim subjicit ea quæ sequuntur, πρός τε Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν, reliquis omnibus quæ in medio sunt omissis.

[h] Ἔδοξε δ' ἀναγκαῖον εἶναί] Ἔδοξα *Gall.*

[i] Καπετωλίῳ.] Καπιτωλίῳ *Gall.*

[k] Οὐ μὲν ἀλλὰ Καῖσαρ Ἰούλιος,] Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ Κ. *Vat.*

[l] Ἰουδαίοις ποιήσας χαλκῷ ξήλῳ,] Ita distinxi. antea erat, Ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῷ ξήλῳ ἐδήλωσεν, ὅτι.

[m] Ἀλεξανδρίων πολῖταί εἰσιν.] Conf. supr. c. 7. §. 2. SPANH.

[n] Γαΐος Ἰούλιος Καῖσαρ,] Γ. Ι. Κ. αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ δεύτερον, καὶ ἀρχιερεύς malit *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις.* tom. 2. p. 24. aut potius αὐτοκράτωρ β. ἀρχιερεύς, δικτάτωρ τὸ δεύτερον. p. 25.

[o] Καὶ ἐν τῷ ἔσχατα] Hæc verba non sinunt nos dubitare (inquit *Petitus* p. 24.) quin Hyrcanus ipse in Ægyptum venerit cum auxiliis ad Cæsarem, prout testatur *Strabo* apud *nostrum* paulo supra, cap. 8. §. 3.

[p] Ἐν τάξει] *L. B.* ἐν τι τάξει. Legendum ἐν τῇ τάξει. HAV.

[q] Καὶ πάτρια ἔθη,] Κατὰ τὰ πάτρια ἔθη *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[r] Κατ' ἄνδρα φίλοις] Inter varia amicorum epitheta, frequens est illud apud Latinos, quo *singulares* dicuntur. Id usurpaverat dubio procul Julius Cæsar in hoc decreto. unde *Josephus*, vel si quis alius ejus interpres Græcus, vocem Latinam minus intelligens κατ' ἄνδρα vertit. *Vetus Interpres* habet, *inter viros amicissimos esse censendos.* bene ad sensum, quanquam errore Græco, ni fallor, nequaquam percepto. *Cotelerius* in notis ad *Monumenta Eccles. Gr.* ad p. 64 *Tom.* 2.

[s] Δεκτερεγλικὰ ἢ φιλάνθρωπα,] Ita primus rescribendum esse monuit *Is. Casaubonus*, teste *Seldeno* in lib. 2. *de Synedriis*, c. 15. §. 12. id quod firmatur ex sequentibus, §. 6. & ex *Cotelerio* in notis ad *Tomum* prædictum, ad p. 180. Ἀρχιερεγλικὰς καὶ φιλανθρώπους reponendum censet *Petitus* in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 2. p. 26. HUDS. Vel ἀρχιερεγλικὰ καὶ φιλάνθρωπον, immo ἐν MSS. ἀρχιερεγλικὰ καὶ φιλάνθρωπα· *Selden. de Success. Pontif.* ex Casaubono p. 137. SPANH. Quum itaque optimus *L. B.* lectioni Casaub. adstipuletur, non est cur de alia solliciti simus. HAV.

[t] Γενέσθαι παρ' αὐτοῖς.] *L. B.* γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς.

[v] Πράσεσθαι] *L. B.* πράτ]εσθαι.

[x] Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου] Γαΐου Καίσαρος αὐτοκράτορος, ὑπάτου *Vat.* ὑπ' αὐτοῦ *Lugd. Bat.* Γαΐου Καίσαρος, δικτάτορος, ὑπάτου legisse videtur *Epiphan.* Verum (ut inquit *Petitus*, p. 59.) excidit nota numeralis, quam repone Γ. Κ. ὑπάτου s. Sed & alia desunt. nam Hyrcani mentio certe præcesserat, unde hîc habes cum pronomine relativo, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ, Hyrcani scilicet. Præterea verba illa Γαΐου Καίσαρος ὑπάτου videntur ita accipi debere ut sint nota temporis quo factum est decretum, *C. Cæsare Cos.* nam vix est ut significent ista à Cæsare decreta & concessa: cum ad hunc sensum exprimendum addi oporteat præpositio.

"ceſſa, decreta, ita ſe habent. Ut filii ejus princi-
"patu Judæorum gentis & locis ſibi conceſſis
"fruantur; atque pontifex ipſe & Judæorum eth-
"narcha eos defendat qui injuria afficiuntur. mit-
"tendoſque eſſe ad Hyrcanum Alexandri filium
"Judæorum pontificem legatos de ſocietate & a-
"micitia acturos; æreamque tabulam iſta conti-
"nentem dedicandam, & in Capitolio, & apud
"Sidonem & Tyrum, & Aſcalonem, & in tem-
"plis inſcriptam Romanis Græciſque literis; *cu-*
"*randumque* ut & hoc decretum ad omnes ſingu-
"larum urbium quæſtores earumque prætores &
"ad amicos *ſuos* perferantur, quò legatis lautia
"præbeantur, & mandata hæc paſſim divulgen-
"tur.

C. Cæſaris alterum decretum.

4. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator,
"conſul, honoris & virtutis & benignitatis ergo,
"conceſſit, quod felix fauſtumque ſit ſenatui
"populoque Romano, uti Hyrcanus Alexandri
"filius, & pariter ac ipſe ejus filii, pontifices &
"ſacerdotes fiant Hieroſolymorum totiuſque gen-
"tis, eodem jure rituque quo & majores eorum
"ſacerdotium tenuerunt.

Ejuſdem aliud decretum.

5. "CAIUS CÆSAR, quintùm conſul, de-
"crevit, ut iſti habeant muniantque Hieroſolymo-
"rum urbem, atque Hyrcanus Alexandri *filius* Ju-
"dæorum pontifex & ethnarcha eam occupet
"quemadmodum ipſe voluerit: & ut Judæis ſe-
"cundo *quoque* frugum locationis anno de reditibus
"eorum ſubducant; * & neque fiat *tributorum* re-
"demptio, nec eadem tributa *ſemper* ſolvantur.

Iterum aliud ejuſdem.

6. "CAIUS CÆSAR, imperator iterum, ſta-
"tuit, ut † propter urbem Hieroſolymorum tribu-
"ta pendat tota Judæorum ditio, excepta Joppe,
"idque ſingulis annis, niſi ſit annus ſeptimus,
"quem Sabbaticum appellant, quod mos eſt in eo
"neque fructus arborum legere neque ſeminare.
"utque in Sidone ſecundo quoque anno tributum
"reddant quartam ſatorum partem; ac præterea
"Hyrcano ejuſque filiis decimas ſolvant, quas eo-
"rum etiam majoribus ſolvebant. utque nemo vel
"Præſes vel dux vel legatus in finibus Judæorum
"auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab
"his exigere ad hybernandum, aut alio quocunque
"nomine, ſed ubique ſint injuriâ immunes. quæ-
"cunque etiam poſtea habuerint & poſſederint,
"aut emerint, his omnibus fruantur. Joppen civi-
"tatem præterea, quam ab initio habuerunt Judæi,
"cum ſocietatem cum Romanis facerent, illorum
"eſſe, quemadmodum & antea, nobis placere:
"tributa quoque hujus civitatis nomine habere
"Hyrcanum Alexandri filium ejuſque filios ab
"agri cultoribus, propter frumentum è regione &
"portu quotannis in Sidonem exportatum, mo-
"dios viginti mille ſexcentos ſeptuaginta quinque,

"συγκεχωρημένα, προσκεκλημένα, ἐστὶν ὅτως ἔχοντα.
"ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἄρχῃ, καὶ τὰς δε-
"δομένας τόπους καρπίζωνται, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ
"ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων [y] προϊσῃ τῶν ἀδικουμένων. πέμψαι
"δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλέξανδρου μὲν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων,
"πρεσβύτας τε περὶ Φιλίας καὶ συμμαχίας ἀγαθεξομέ-
"νους· ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκοῦν δέλτον ταῦτα περιέχουσαν,
"ἔν τε τῷ Καπετωλίῳ, καὶ Σιδῶνι καὶ Τύρῳ, καὶ ἐν Ἀσκάλω-
"νι, καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην [z] γράμμασι Ῥω-
"μαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς, ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι
"τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόνοις, εἴς τε
"τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβύταις πα-
"ρασχεῖν, καὶ ἀγαθίσματα πέμψαι παντάχοθεν.

δ'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ, [a] δικτάτωρ,
"ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν,
"συνεχώρησεν ὅπως συμφερόντως τὰ συγκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ τῶν
"Ῥωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα
"αὐτοῦ, ἀρχιερῆς τε καὶ ἱερεῖς Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ἔθνους ἅ-
"παν ὅπως τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγο-
"νοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ [b] κατέσχον.

ε'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [c] ὕπατος τὸ πέμπτον, ἔκρι-
"νε, τούτους ἔχειν καὶ τεῖχος τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ
"κατέχειν αὐτῷ Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰου-
"δαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς ἂν αὐτὸς [d] προαιρῆται· ὅπως
"τε Ἰουδαίοις [e] ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ μισθώσεως ἔτει καὶ προσό-
"δου [f] κόρον ὑποξέλωνται, καὶ μήτε [g] ἐργολαβῶσί τινες,
"μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσιν.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔρ-
"ρηκε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν [h] ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμι-
"τῶν πόλεως, Ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς δὲ ἑβδόμου ἔτους,
"ὃν [i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐ-
"τῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρου-
"σι· καὶ ἵνα ἐν Σιδῶνι τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν [k] φόρον ἀποδιδῶσι,
"τὸ τέταρτον τῶν σπερμένων· πρὸς τούτοις ἔτι δὲ Ὑρκανῷ καὶ
"τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ
"τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε
"στρατηγὸς ἢ πρεσβύτης ἐν τοῖς ὅροις τῶν Ἰουδαίων [l] ἐπισῶ
"συμμαχίαν, καὶ [m] στρατιώτας [n] ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα τέ-
"των εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς ἐφοδιασίαν, ἢ ἄλλῳ πανὶ
"ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
"πῶποτε ἔσχον [o] καὶ [p] ἐνεμήθησαν, ἢ ἐπρίαντο, πάντα
"αὐτοὺς ἔχειν. Ἰόππην τε πόλιν, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔσχον Ἰου-
"δαῖοι πιστεύσαντες τῇ πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι
"καθὼς καὶ τὸ πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν· φόρους τε ὑπὲρ
"ταύτης τῆς πόλεως Ὑρκανὸν [r] ἔχειν Ἀλεξάνδρου υἱὸν καὶ παῖ-
"δας αὐτοῦ, πλὴν τῶν τῷ γῇ νεμομένων, χώρας καὶ λιμέ-
"νος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν Σιδῶνι, μοδίους δισμυρίους
"[s] ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, ὑπεξαιρουμένου δὲ

[y] Προϊσῃ τῶν ἀδικουμένων.] Vim paſſis adeſſet *Ruſin.* SPANH. *L. B.* π. τ. Ἰουδαίων.

[z] Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς τε καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. infr. c. 12. §. 5. SPANH.

[a] Δικτάτωρ, ὕπατος.] Abeſt à *Lugd. Bat.*

[b] Κατέχον.] *Lugd. Bat.* Δεκατέχον.

[c] Ὑπατος τὸ πέμπτον,] Ὑπατος τὸ τρίτον reſcribendum cenſet *Petitus* p. 61. quod Hyrcanus legatos Romam miſit ad Cæſarem, eo quo in Africam expeditionem parabat tempore; eoque anno Cæſar, quo tertium conſul, itemque tertium dictator fuit, in Africam movit.

[d] Προαιρῆται.] *L. B.* προαιρῇ.

[e] Ἐν τῷ —— προσόδου] *Ruſin.* in ſecundo anno locationis ex reditibus cori p. e. triginta modii ſubducantur, neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant. SPANH.

[f] Κόρον ὑποξέλωνται,] Κόρους malit Cl. *Lowthius*, ſuſpicans numerum *cororum* librariorum negligentia excidiſſe. *Petitus* cenſet κόρον pro ſingulis *binis jugeribus* ſolutum fuiſſe.

[g] Ἐργολαβῶσί τινες,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 25. §. 2. SPANH.

* *Et neque fiat* tributorum *redemptio*,] Immuneſque ſint ab angariis & vectigalibus, *Gelen.* neque ut aliqui eis calumnientur, neque tributa ab eis exigant, *Epiphan.*

[h] Ὑπὲρ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν] *Epiphanius* legiſſe videtur, ὑπὲρ τῶν αὐτῶν πόλεως Ἰοππαίων, ὑπεξαιρουμένου δὲ ἑβδόμου ἔτους. Sed male, ut arbitror. nam excipi debere Joppen ab hoc tributo licet colligere hac ead. §.

† *Propter urbem Hieroſolymorum tributa pendat tota Judæorum ditio*,] *Id eſt*, ad reficienda Hieroſolymorum mœnia.

[i] Σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προαγορεύουσιν,] Confer mox infr. §. eadem & *alibi.* lib. 2. c 17. §. 1. SPANH.

[k] Φόρον] *Gen.* φόβον. SPANH.

[l] Ἐπισῶ συμμαχίαν] Ἀνισῶ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[m] Στρατιώτας ἐξείη,] Ita ex conjectura. prius erat στρατιώτας. dein μὴ ἐξείη legendum conjicit Cl. *Lowthius.* quod ſane poſtulare videtur loci ſententia.

[n] Ἐξείη,] *L. B.* ἐξίη.

[o] Καὶ ἐνεμήθησαν, ἢ ἐπρίαντο,] *L. B.* καὶ ἐπρίαντο καὶ δεκατέχον, καὶ δεδεκατεύθησαν.

[p] Ἐνεμήθησαν,] Cum alii exiſtimarint ἐνεθυμήθησαν nulla ſignificatione verbi ἐνθυμέομαι huic loco convenire, non dubitavi ἐνεμήθησαν reſcribere è *Cod. Vat.* Ἐνεθυμάθησαν, levicula mutatione, voluit *Petitus*, ab ἐνθυμάζω *invado*, ex *Heſychio* voce ἐνθύμημα.

[q] Πρότερον, ἡμῖν ἀρέσκειν·] *L. B.* πρῶτον ἡμῖν ἀρέσκει.

[r] Ἔχειν] Abeſt à *L. B.*

[s] Ἑξακισχιλίους καὶ ἑβδομήκοντα πέντε,] *L. B.* ἑξήκοντα ἑβδομήκοντα πέντε.

"[t] ἐ-

"[t] ἑβδόμου ἔτους ὃ [v] Σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ [x] οὔτε ἀροῦσιν οὔτε τὸν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ Μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς Ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον διακατέσχον, [y] ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ ταῦτα Ὑρκανὸν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους ἐπὶ τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον· μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους Ἰουδαίοις καὶ [z] τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἦν, τά τε φιλάνθρωπα, ὅσα τοῦ τε δήμου ψηφισαμένου καὶ τῆς συγκλήτου ἔσχον. ἐπὶ τούτοις τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν [a] Λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια, ὅσα βασιλεῦσι Συρίας καὶ Φοινίκης συμμάχοις οὖσι Ῥωμαίων κατὰ δωρεὰν ὑπῆρχε καρποῦσθαι, ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος Ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ Ἰουδαίους ἔχειν. δίδοσθαί τε Ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἔν τε πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καθεζομένους μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεωρεῖν· [b] καὶ αἰτησαμένους παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱππάρχου παρελθεῖν, ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι, τὰ [c] ἀποκρίματα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἀφ' ἧς ἂν τὸ δόγμα γένηται.

ζ. "ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, [d] αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατός τε τὸ πέμπτον, δικτάτωρ ἀποδεδειγμένος διὰ βίου, λόγους ἐποιήσατο περὶ τῶν δικαίων τῶν Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου, τοιούτους. "[e] Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων [f] ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ Ἰουδαίων καὶ Ἰουδαίοις, ἐπί τε συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων, εὐχαριστήσαντός τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, [g] καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν καὶ προνοεῖν ὅπως Ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῖς Ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν καὶ ὧν εὐεργέτησαν ἡμᾶς χάρις ἀνταποδοθῇ.

η. "[h] ΙΟΥΛΙΟΣ ΓΑΙΟΣ, στρατηγός, ὕπατος Ῥωμαίων, Παριανῶν ἄρχουσι, βουλῇ, [i] καὶ δήμῳ χαίρειν. ἐνέτυχόν μοι Ἰουδαῖοι ἐν Δήλῳ, καί τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων· καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν οὐκ ἀρέσκει κατὰ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, [k] καὶ χρήματα εἰς σύνδειπνα καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν [l] αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γὰρ Γάιος Καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συνεισφέρειν, οὔτε σύνδειπνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων,

"excepto septimo anno quem Sabbaticum vocant, in quo neque arant neque fructum ex arboribus colligunt. vicos autem quos in Magno campo Hyrcanus ejusque majores olim possederunt, Senatui placere istos habere Hyrcanum & Judæos, eodem jure quo & prius habuerunt: manere etiam jura quæ ab initio erant inter Judæos & pontifices, ut & beneficia quæ à populo & senatu concessa habuerunt. prætereaque eodem jure licere uti & in Lyddis. loca etiam & agros & villas, quæ fuerunt regum Syriæ & Phœniciæ sociorum populi Romani, quorum usumfructum ceperunt ex eorum donatione, placet senatui ut Hyrcanus ethnarcha & Judæi habeant. item Hyrcano licere ejusque filiis & legatis ab eo missis, ut in ludis Gladiatoriis & pugnis cum bestiis inter senatores spectandi gratia sedeant: cumque petiverint à dictatore aut magistro equitum ut in publicum prodeant, illis, in senatum introductis, responsum reddendum, intra decem in universum dies, ex quo factum fuerit senatusconsultum.

7. "CAIUS CÆSAR, imperator, dictator quartùm, consul quintùm, perpetuus dictator declaratus, hujusmodi verba fecit de jure Hyrcani Alexandri filii, Judæorum pontificis & ethnarchæ. Quandoquidem imperatores, qui ante me fuerunt, testimonium dederunt Hyrcano pontifici Judæorum & Judæis, tam in provinciis quam coram senatu populoque Romano, atque gratias eis populus & senatus egerit, bonum factum, ut nos quoque meminerimus & operam demus, ut Hyrcano & Judæorum genti filiisque Hyrcani à senatu populoque Romano debitæ eorum ergà nos benevolentiæ & beneficiis in nos collatis gratiæ referantur. *C. Cæsaris postremum decretum.*

8. "CAIUS JULIUS, prætor, consul Romanorum, Pariorum magistratibus, senatui, *ac* populo salutem. Convenerunt me Judæi in Delo, & quidam ex Judæis *insulæ* inquilinis, præsentibus etiam vestris legatis; & significarunt, quod vos etiam decreto eos prohibetis patriis ritibus & sacris uti. Quocirca mihi non placet ejusmodi decreta contra amicos & socios nostros fieri, vetarique eos ex suis institutis vivere, & conferre pecunias in epulas & rem divinam, præsertim cum nec Romæ ista facere prohibeantur. Nam Cajus Cæsar, prætor noster & consul, cum edicto vetaret ullas in urbe coitiones haberi, solum istæ ne fierent, simulque ne pecuniam conferrent aut convivia agitarent, non interdixit: similiter & ego, alias coitiones prohibens, illis solis permit- *Caji Julii decretum.*

"to

t Ἑβδόμου ἔτους] Ita expresse è *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat*) & *Vet. Interpr.* τοῦ ο'. ἔτους in *Editis Aliisque.* ὑπεξαιρουμένου τοῦ κύκλου ἔτους *excepto illo orbis anno* legit *Petitus*, p. 41. ο pro κύκλου posito, cujus erat figura. nam orbis erat hebdomas annalis, recurrebat quippe in orbem. Sed pari jure rescribere liceret τοῦ ὅλου ἔτους, quod ο sit litera initialis vocis ὅλου.

v Σαββατικὸν] Paullo antè §. ead. SPANH.

x Οὔτε ἀροῦσιν] Abest à *Gen.*

y Ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ] Ita ex præced. h. ejusd. §. ἡμῖν ἀρέσκειν· si quis utroque loco malit ἀρέσκει, per me licet.

z Τοῖς ἀρχιερεῦσιν] Hisce etiam καὶ τοῖς ἱερεῦσιν addit *L. B.* HAV.

a Λύδδοις.] Λύδδα, Samaritica antea Præfectura, iis adempta & Judæis data à Demetrio. supra lib. 13. c. 4. § 9. SPANH.

b Καὶ αἰτησαμένους] Locus antea sic se habebat, θεωρεῖν· αἰτησαμένους παρὰ δικτάτορος ἢ παρὰ ἱππάρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ ἀποκρίματα αὐτοῖς ἀποδίδωσιν ἐν ἡμέραις δέκα ταῖς ἁπάσαις, ἂν τὸ δόγμα γένηται). aliter distinxi, & transtuli ab hac voce ad αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι, ἀποδίδοσθαι rescripsi, & ἀφ' ἧς restitui ex *MSS.*

c Ἀποκρίματα] *L. B.* ὑποκρίματα.

d Αὐτοκράτωρ,] Αὐτοκράτωρ τὸ τέταρτον juxta *Epiphanium*; voce δικτάτωρ omissa. Verum (inquit *Petitus*, p. 56.) licet recte expungatur δικτάτωρ, male se habet αὐτοκ. τὸ τέταρτον, nam imperator sextùm dictus est in quinto consulatu, si nummis fides, in quibus, C. CAESAR. COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO, ut & CAESAR. AUGUR. IMP. QUINCT. COS. QUART. DICT. QUART. PARENS. PATRIAE. Quare rescribendum αὐτοκράτωρ τὸ ς'. ὕπατός τε τὸ ε'. δικτ. &c. Eadem fere habet *Petavius* (lib. X. *de Emend. Temp.* c. 57. p. 258.) qui suspicatur vel pro IMP. IV. legendum VI. vel duorum rescriptorum Cæsaris inscriptiones diversas in unam coaluisse, librariorum vitio. Præterea videsis *Petitum*, p. 57.

e Τῶν πρὸ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων] Imperatores hi videntur fuisse, *Pompejus*, *Scaurus*, *Gabinius.*

f Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις] Ἐν τοῖς ἐπ' ἀρχῆς malit *Petitus*, ut sensus sit, *cum ii qui ante me fuerunt imperatores, quando verba fecerunt de rebus à se in magistratu gestis, in Senatu & apud populum Romanum testim. &c.*

g Καλῶς ἔχει] Quod autem dixit in hac oratione Cæsar, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομνημονεύειν &c. eo monente præstitum fuisse à Senatu nullus dubito; videturque pars illius Senatusconsulti fuisse, quod legitur in hæc verba, Γαΐου Καίσαρος δεδογμένα &c. p. 628. v. 40. [de quibus vide *Annott.* ad imum paginæ.] *Petitus*, p. 58. & 59.

h Ἰούλιος Γάιος,] Ἰούλιος Γάϊος, δικτάτωρ, ὕπατος juxta *Vet. Interpr.* Illud στρατηγὸς recte se habere, sed ὕπατος delendum esse censet *Petitus*, p. 64. Et quod ad nomen hujus Prætoris attinet, putat fuisse Ἰούνιος Γάϊος.

i Καὶ δήμῳ χαίρειν.] Illud καὶ additum ex *Lugd. Bat.* HAV.

k Καὶ —— εἰσφέρειν,] Conf. infr. §. 12. SPANH.

l Αὐτῶν μηδ' ἐν Ῥώμῃ κεκωλυμένων.] *L. B.* αὐτοῖς μ. ε. Ρ. κεκωλυμένοις.

"to ex patriis moribus & inſtitutis congregari & "in eo perſiſtere. Quare bonum factum *erit*, ut "vos etiam, ſi quid contra amicos noſtros & ſo- "cios edixeritis, id *ipſum* abrogatum iretis, pro- "pter illorum erga nos merita & benevolen- "tiam.

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in ſenatum introducunt.

9. Poſt mortem autem C. Cæſaris, M. Antonius & P. Dolabella conſules ſenatum convocabant, & introductis Hyrcani legatis de illorum poſtulatis retulerunt, & amicitiæ fœdus cum eis fecerunt: & omnia illis concedi ſenatus decrevit, quæcunque impetrare voluerunt. Appono autem etiam decretum, ut demonſtrationem eorum quæ dicuntur ad manus habeant lectores hujus hiſtoriæ. Erat vero tale.

M. Antonii & P. Dolobellæ decretum.

10. "Senatuſconſultum ex ærario deſcriptum "ex tabulis publicis quæſtoriis, Quinto Rutilio "C. Cornelio quæſtoribus urbanis, tabula ſecunda "& ex primis. ANTE DIEM TERTIUM i- "dus Apriles in æde Concordiæ ſcribendo adfue- "runt Lucius Calpurnius *tribu* Menenia Piſo, "Servius Papinius Lemonia Potitus, Cajus Cani-

"τούτους μόνους ὑπειρέπω καὶ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα "σωάγεσθαί [m] τε καὶ ἴσασθαι. καὶ ὑμᾶς οὐ καλῶς ἔχει, "εἴ τι καὶ τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα "ἐπιθήσετε, τοῦτο [n] ἀκυρώσαντας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν "ἀρετὴν καὶ εὔνοιαν.

θ'. Μετὰ δὲ τοῦτο [o] Γαΐου Ἰουλίου, Μάρκου Ἀντωνίου καὶ Πόπλιου Δολοβέλλας, ὑπάτους ὄντες, τὴν τε σύγκλητον συνήγαγον, καὶ [p] τοὺς Ὑρκανοῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς [q] ἐποίησαν· καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων [r] τυγχάνειν ἐβούλοντο. [s] παρατίθεμαι δὲ τὸ δόγμα, ὅπως τὴν ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἐχόντων οἱ ἀναγινώσκοντες τὴν [t] πραγματείαν. ἦν δὲ τοιοῦτο.

ι'. "Δόγμα συγκλήτου [v] ἐκ δὲ ταμιείου ἀνηνεγμένον "γον [x] ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιδλικῶν, [y] Κοίντῳ "Ρουτιλίῳ Κορνηλίῳ ταμίαις καὶ πάλιν, [z] δέλτῳ δευτέρᾳ δὲ "[a] ἐκ τῶν πρώτων. [b] ΤΗι ΠΡΟ ΤΡΙΩΝ εἰδῶν Απειλλίων ἐν "τῷ ναῷ τῆ Ομονοίας γραφομένῳ παρῆσαν, Λάκιος [c] Καλ- "πούρνιος Μενενία Πείσων, Σερούιος Παπωνίνιος Λεμωνία Πο-

[m] Τι καὶ ἴσασθαι.] Voces τε καὶ ἴσασθαι non interpretatur *Epiphan.* καὶ ἐσιᾶσθαι legendum eſſe conjicit *Petitus*, p. 66. nec mihi diſplicet conjectura.

[n] Ακυρώσαντας] *L. B.* ἀκυρῶσαι.

[o] Γαΐου Ἰούλιον,] Καίσαρος *Busb.* Forſan Γαΐου Καίσαρος.

[p] Τοὺς Ὑρκανοῦ πρέσβεις εἰσαγαγόντες,] Τοὺς malui cum *Busb.* quam Τὸ *Editorum Aliorumque.*

[q] Ἐποίησαν·] Ἐποιήσανθ *Busb.*

[r] Τυγχάνειν ἐβούλοντο.] Ita ex *Codd. Voſſ.* in *Vulgatis* & *ceteris* omnibus (quod ſciam) libris *MSS.* τυγχάνειν ἐβούλοντο· καὶ Δολοβέλλας ὁ λαὸν εἰσαγαγὼν Ὑρκανοῦ γράμματα ἐπιστείλαι τοῖς κατὰ τὴν Ασίαν ἅπασαν, καὶ τῇ Ἐφεσίων πόλει, πρεσβεύσῃ δὲ Ασίας ὅτας. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ &c. reliqnis omiſſis. Non ita tamen in codicibus *Latinis*, utpote plenioribus: quorum etiam defectus in ſequentibus notare non gravabor.

[s] Παρατίθεμαι δὲ καὶ τὸ δόγμα,] Hic incipit ingentis lacunæ ſupplementum à *Jacobo Gronovio* ſartum, cujus deinceps integras notas ſubjecimus. Dedicationem vero, atque Præfationem, inter ſimilia Collectanea ſuis locis collocavimus. HAV.

[t] Πραγματείαν.] MS. πραγματίαν.

[v] Ἐκ δὲ ταμιείου] Satis caute peculiarem hanc deſignationem loci vel ipſe auctor addidit, vel iſtæ urbes, quibus id SCtum exhibitum fuit, & unde Joſephus exſcripſit ac repetiit, eas voces habuerunt adſcriptas. Sic enim probabatur legitima ejus auctoritas, non tantum quod hinc patebat exſtare, ſed quoniam decretum tale vix ante poſſet vindicare aliquam vim, niſi poſtquam illuc delatum eſſet, quo ſpectat locus Taciti lib III. Annal. cap. 51. & alia tam multa antiquorum verba, ut fere erubeſcendum ſit recentiores feciſſe, ut id ipſum adeo ſæpe ab ipſis itererur, ac denuo per typos moneretur, tanquam non unicuique patens. Inde ergo petitum eſt hoc fidei & probationis pignus, quo illa tum vigere incepit. GRONOV.

[x] Ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμιδλικῶν.] An non ſatis multa verba? & poſſet videri abundantia ſupervacua Quum enim ærarium foret cura propria quæſtorum, non tantum ratione pecuniarum ſed etiam tabularum publicarum, ut per quos etiam conſulta publica in id deferebantur, certe alterutrum ſuffecturum erat. Nimirum ita res ſe habuit, ut & tabulæ de pecuniis ſeu redactis ex provincia ſeu variorum redituum imperii, omnes illæ forent etiam publicæ & per quæſtores conficerentur; ut hinc quum diſtincte loqui oporteret, videatur ſuffeciſſe ad has pecuniarias intelligendas, ſi dicerentur tabulæ publicæ, quod ab initio quæſturæ inceptum videtur continuaviſſe in perpetuum. Sed poſtea quum ad eoſdem quæſtores fuit delata etiam cura ſervandi Senatuſconſulta & decreta; tabulas, quas de iis conficiebant, & ex quarum diſpoſitione patebat ſingulorum locus, & ex delatione firmitas, videntur dixiſſe tabulas, ut erant, etiam quidem publicas, ſed ſimul quæſtorias, quod in ea potiſſimum parte ærarii ſervarentur, quæ in cura quæſtorum eſſet. Quippe haud dubie ærarium ſic fuit diſtinctum, ut conclave aliud (unum ſive plura) inſervierit cuſtodiæ pecuniarum, aliud SCtis. Itaque quum Joſephus ſupponi debeat hæc olim hauſiſſe vel ex exemplo, quod patuit in templo Hieroſolymitano, vel loco ærarii Saturni quo æra legum & SCtorum deferri & ſervari ſolebant, apparet unicum ſpecimen præſcriptionis, quæ ſolebat præponi apographis illis, quæ auctoritate publica ex authentico ſumptæ & deſcriptæ erant, cui ſimile nullum memini legiſſe. GRON.

[y] Κοίντῳ Ρουτιλίῳ Κορνηλίῳ] Memorandi iſtius anni DCCIX quæſtorum urbanorum nomina penitus interciderunt, ut patet ex Faſtis per viros doctos collectis. Eſt quidem apud Pigium Cornelius Spinther, ſed non alia ejus mentio, quam quod titulo Exquæſtoris extra urbem & Italiam fuerit, ut hinc ea pars inſtaurari queat. Notabis tamen vocem Ρουτιλίῳ tantum eſſe poſitam in margine, ut quædam quoque alia, ſed tamen omnia egregia ad reſtitutionem hujus loci, ut videatur ea vir doctus in margine notaviſſe collecta ex pleniore codice Manuſcripto, ut idcirco etiam de hoc nomine dubitare non ſuſtineam & ideo poſui ſuo ordine. Alioquin ſi res ita habuiſſet, facile & credibile erat auctorem ſcripſiſſe Κοίντῳ Κορνηλίῳ ταμίαις, ut ſolent in his collegiis Romani per negligentiam copulativæ. GRON. In *Epiphanii* libris, *ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode; dum tertio idus Aprilis in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calpurnio & reliquo Senatu. Publius Dolobella & M.*

[z] Δέλτῳ δευτέρᾳ] Magis etiam notabilis eſt hæc deſignatio, nempe quod hoc SCtum fuerit tabula ſecunda & ex primis. Sic enim videmus in hoc ſpecimine finiri velut ex more communi verba ſolita præmitti exemplis decretorum publicorum; quæ deſcriberentur publico juſſu, & deſcripta in alias mitterentur regiones aut provincias aut urbes, addito non tantum loco, quem in ærario obtinebant, ſed etiam præpoſitis nominibus quæſtorum, qui tunc erant, quum iſta deſcriberentur; prout nunc cenſeo conſiderari debere nomina quæſtorum, quæ hic poſita cernimus. Illud itaque ταμιείου τῶν δέλτων τῶν ταμιδλικῶν ſupponi oportet bene magni ſpatii, ſive id haberi oporteat unum conclave, ſive in plura diductum, ut illic tot æra, quæ fuerunt innumera in tanto & tanti temporis imperio, in manifeſto penderent oculis ſtatim expoſita, & ibidem δέλτῳ, δευτέρᾳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων hanc fuiſſe, ut decretorum tabulæ illic fuerint fixæ numero facto & collecto ab ipſo ingreſſu, ut diceretur tabula prima, ſecunda, tertia &c. prout propinqua eſſet ingreſſui: nec tantum, ſed etiam primæ aut ſecundæ aut tertiæ pro ordine, in quem erant digeſtæ ab ſummo tabulato ad infimum ſolum, vel vice verſa, ubi profecto potuerunt plures eſſe ordines, non ſecus ac hodie forulos librorum formamus. Eſt aliquid ſimile in tabernis veterum, quas ita depingit Martialis I, 18.

Hoc nomen dominus gerit taberne,
De primo dabit alteroque nido
Raſum pumice, purpuraque litum.

Quinimo talis ordo tabularum in porticibus ornandis apud Cl. Sponium in Miſcellan. pag. 337. τῆτσι τὴν εἰκόνα ἐν τοῖς πρώτοις πρώτης τοῦ Δωρικοῦ, ubi vir doctus reddidit *ſtatuam ejus collocent juxta tabulas primæ* (h. e. incipientis, & prope ingreſſum, ut ego explico) *portiûs Dorica*, confundens tabulas & menſas. GRON.

[a] Ἐκ τῶν πρώτων.] Diverſi, ut puto, foruli erant, Decretis adſervandis deſtinati, ſignatique numeris, I. II. III. &c.

[b] Τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Απριλλίων] Itaque nec menſis integer præterlapſus fuit ab Idibus Martiis occiſo Cæſare inclitis, ut hinc pateat, quantopere urſerint Judæi, homines ardenti fervidoque ingenio & præſertim in ſuis commodis, confirmationem favoris & privilegii ab Julio ſperati; quum tantæ curarum moles confluerent de univerſi imperii lapſantis cuſtodia, hi tamen de ſuis per Aſiam ſparſis civibus cupiverunt eſſe certi. Nempe ad id impetrandum ab utroque conſule plurimum valuit imber aureus, ut palam de M. Antonio ſcribunt cum infamia ejus perpetua veteres ſcriptores. GRON.

[c] Καλπούρνιος Μενενία.] Ita niſi fallor jure edidi, quum in MSto reperirem vitioſum καρπόνιος μενδνία, quum in eo ſequerer exempla doctorum hominum, quibus in aliis ſcriptoribus occurrit idem error. Mox in MS. erat Σεργόνιος Παπτίνιος Νεμωνία Ταῦτος, ubi prima vox videbatur abundare duabus literis ο, quas expuli. Certe id mihi probabilius viſum fuit, ad ſimilitudinem præcedentis decentius, (ubi etiam tamen poterat videri ſcripſiſſe Λάκιος Γαΐου ὑὸς Καλπ.) quam ſi vellem tentare Σερ. Σ. ὑὸς, hoc eſt, *Servius Servii filius.* Falſa iſta Nemonia tribus mox adhuc occurrit. Et recte ſpero mutaviſſe. GRON. Καὶ Καρχίνιος Μενενία Πείσων Σεργόνιος Παπτίνιος Νεμωνία Ταῦτος in *MSS. Voſſ.* Verum in textu exprimendo ſequutus ſum *Gronovium*, cui in notis non diſplicet ut legatur Λάκιος Γαΐου ὑὸς Καλπ.

[d] Τῇ-

"Ποτίτος, Γάϊος Καινίνιος [d] Τηρλωτίνα [c] Ρεβίλιος, Πόπλιος
"[f] Τιδήτιος, Λεύκιος [g] Απυλῖνος Λουκίυ ὑὸς Σεργία, [h] Φλά-
"βιος Λουκίυ Λεμωνία, Πόπλιος Πλάτιος Ποπλίυ Παπι-
"ρία, Μάρκος [i] Ακύλιος Μάρκυ Μεκία, Λύκιος [k] Ερύκιος
"Λυκίυ [l] Στελλατίνα, [m] Μάρκος Κυίντιος [n] Μάρκυ ὑὸς
"Πολλία [o] Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέρκος. Πόπλιος Δολο-
"βέλλας, Μάρκος Αντώνιος ὕπατοι [p] λόγυς ἐποιήσαντο. περὶ
"ὧν [q] δόγματι συγκλήτυ Γάϊος Καῖσαρ ὑπὲρ Ιουδαίων
"ἔκρινε, μὴ εἰς τὸ ταμιεῖον σῶμα ἔφασεν ἀνενεχθῆναι, περὶ
"τύτων ἀρέσκει ἡμῖν γνώμῃ, [r] ὡς καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ καὶ
"Μάρκῳ Αντωνίῳ τοῖς ὑπάτοις ἔδοξεν, ἀνενεγκεῖν τε ταῦτα
"εἰς δέλτους καὶ πρὸς τὰς κατ' πόλιν ταμίας, ὅπως φροντίσω-
"σι καὶ αὐτοὶ ἐν δέλτοις ἀναθεῖναι διπτύχοις. [s] ἐγένετο πρὸ
"πέντε εἰδῶν Φεβρουαρίων ἐν τῷ ναῷ τ Ομονοίας. οἱ δὲ
"πρεσβεύσαντες παρ' Υρκανῦ τ ἀρχιερέως ἦσαν ἅτοι· Λυσι-
"μαχος Παυσανίου, Αλέξανδρ Θεοδώρου, Πατρόκλος
"Χαιρέου, Ιωνάθης Ονείου.

ια'. Επεμψε δὲ τύτων Υρκανὸς [t] τ πρεσβυτῶν ἕνα καὶ [v] πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα, ἀξιῶν καλῶν ἀπολῦσαι τὺς Ιουδαίους τ στρατείας, καὶ τὰ πάτρια τηρῶν αὐτοῖς ἔθη, [x] ἐπιτρέπῃ τε κατ' ταῦτα ζῆν. [y] λαβὼν δὲ ὁ Δολοβέλλας τὰ περὶ τ Υρκανῦ γράμματα, μηδὲ βουλευσάμενν ἐπιστείλῃ [z] τοῖς κατ' τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῇ Εφεσίων πόλει [a] πρωτεύσῃ τ Ασίας, [b] περὶ τῶν Ιουδαίων. ἡ δὲ ἐπιστολὴ τοῦτον περιεῖχε τ τρόπον.

"nius Terentina Rebilius, Publius Tidetius, Lu-
"cius Apulinus Lucii *filius* Sergia, Favius Lucii
"*filius* Lemonia, Publius Platius Publii *filius* Pa-
"piria, Marcus Acilius Marci *filius* Mæcia, Lu-
"cius Erucius Lucii *filius* Stellatina, Marcus Quin-
"tius Marci filius Pollia Plancillus, Publius Serius.
"Publius Dolabella, Marcus Antonius conſules
"verba fecerunt. In quibus rebus ſenatuſconſulto
"Cajus Cæſar pro Judæis decrevit, neque ante cu-
"ravit in ærarium deferri, de his placet nobis fie-
"ri, ſicut etiam Publio Dolabellæ & Marco An-
"tonio conſulibus viſum fuit, & deferre iſta in
"tabulas, & ad quæſtores urbanos, ut & ipſis curæ
"ſit ea in tabulis duplicibus reponere. Factum eſt
"ante diem quintum idus Februarias apud ædem
"Concordiæ. Legati autem ab Hyrcano pontifi-
"ce erant iſti: Lyſimachus Pauſaniæ *filius*, Ale-
"xander Theodori, Patroclus Chæreæ, Jonathas
"Oniæ.

11. Sed & ad Dolabellam, qui tunc Aſiæ præ- *Legatum ad Dolabellam miſit Hyrcanus.*
erat, Hyrcanus unum ex his legatis miſit, obſecrans ut dimitteret Judæos à militia, & ſervaret eis patria inſtituta, ſineretque ex illis vitam agere. Dolabella vero poſt acceptas ab Hyrcano literas, nulla adhibita deliberatione, tum omnibus Aſiaticis epiſtolam miſit, tum etiam Epheſiorum urbi, quæ prima erat Aſiæ, de Judæis. Atque epiſtola illa erat hoc exemplo.

12. "PRY-

d Τηρλωτίνα Ρεβίλιος,] Id quoque probatum iri ſpero, quum ſic repono pro τηρτίνα ρενίλιος, etſi potuit Joſephus, & in prima voce literam ν omiſiſſe quocunque caſu. Nam ultimam partem cognominis etiam extulerit per λιος, ut ſæpe Græci, & infra adeſt Κυιντιλίῳ. ſed quum non ſit credibile etiam ſic exſtitiſſe in primigenio, opinor recte etiam me vertiſſe. GRON.

e Ρεβίλιος, Πόπλιος] Sic *Gronov.* Ρεκίλιος in *MSS.* Forſan Τερεντίνα Ρεγίλιος.

f Τιδήτιος, Λεύκιος] Mallem Τιδέτιος.

g Απυλῖνος Λουκίυ ὑὸς Σεργία,] Forſan Ακυλῖνος.

h Φλάβιος Λουκίυ Λεμωνία,] Huic nomini præreptum eſt ſuum prænomen, quod videtur fuiſſe ei antepoſitum, forſan interceptum ab voce præcedente σεργία, quaſi fuerit *Aulus Flavius.* GRON A. Φλαύϊος legendum recte conjicit *Gronov.* prænomine forſan abſorpto à litera finali in voce præcedente.

i Ακύλιος Μάρκυ Μεκία,] Nomen valde dubium ad Latine exprimendum, utrum fuerit *Acilius*, an *Aquilius.* GRON. Ita edidit *Gronov.* Ακκύλιος in *MSS.* an pro Ακυΐλιος vel Ακυΐλιος, aliorum eſto judicium.

k Ερύκιος Λυκίυ Τηλιτλίας.] Sic erat in MS. plana aberratione, ut mihi videbatur, pro Στελλατίνα. GRON.

l Στελλατίνα,] Non dubitavi Στελλατίνα in textum recipere, prout legendum eſſe conjecerat *Gronov.* Τηλιτλίας corrupte in *MSS.*

m Μάρκος Κυίντος Μάρκυ ὑὸς Ποπλία] Verba iſta ſic exſtant in MS. varie corrupta, quum ſecunda vox ut alterum prænomen tolerari nequeat, unde ad Quintios retuli, quorum quum ſint talia cognomina jam olim. quæ deducuntur ex nominibus familiarum aut aliis cognominibus, ut Criſpinus ab Criſpus, Flamininus ab Flaminius, poteſt etiam tolerari Plancilus pro Plancillus ab Plancus vel Plancius, ut in Arriis eſt Balbillus, quamvis exſtare hactenus hoc tantum loco novi Plancillum, cui valde affine eſt cognomen Pacilus jam in republica uſurpatum. Tribum illi dedi, quæ proxima erat ſcripturæ corruptæ. GRON.

n Μάρκυ ὑὸς Ποπλία] Ita *Gronov.* Μάρκῳ Κυίντῳ Μάρκυ ὑὸς Ποπλίᾳ in *MSS.* Ποπλία forſan pro Ποπλιλία vel Ποπλιλίᾳ.

o Πλαγκίλλος, Πόπλιος Σέρκος.] Πλαγκίλιος in *MSS.* Πλαγκίλλος *Gronov.*

p Λόγυς ἐποιήσαντο.] Sic *Gronov.* λόγοις & mox δόγμασι in *MSS.* Sed in poſteriori verbo ſextæ literæ ſuperſcribitur T.

q Δόγματι —— ἔκρινε,] Sic loquitur, quaſi plane iſta res jam fuiſſet acta in ſenatu & conſulto ejus firmata ante necem Julii. Quod ſi ita eſt, jam intelligimus interiorem cauſam, cur in exterarum gentium multitudine necem Julii ejulante ſic eminuerit inſania Judæorum, ut diſerte notat Suetonius, quod viri docti non ſatis perſpiciunt, quum in hoc arcano ea res ſita ſit. Quid ſi tamen non videatur factum fuiſſe vivo Cæſare, ſed univerſum hoc includi & pendere ab uno SCto de ratis habendis actis Cæſaris, ut ſint verba plena doli & ex violentia ac juſſu M. Antonii ſic compoſita? Hactenus tamen ſequimur quod ſcriptum eſt. GRON.

r Ως καὶ Ποπλίῳ Δολοβέλλᾳ] Ως καὶ συνεκλήτῳ ἔδοξεν juxta *Epiphanium*, qui vertit, *ſicut & Senatui viſum eſt ut hæc in tabulis æreis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus carent & illi in tabulis reponere quod decretum eſt. Quinto id-*
dus Februarias &c.

s Εγένετο πρὸ πέντε εἰδῶν] Nempe iſta delatio SCti in ærarium. Tantum ſcilicet temporis traxit iſta ad pleniſſimam SCti confirmationem requiſita nota, antequam poſſet peragi, ſive ob moleſtias reipublicæ exortas, ſive artibus utriuſque Conſulis rapaciſſimi per annum ſuum, ut inde adhuc fieret hæc res Judæis pretioſa magis & carior, & per decem menſes concurſare debuerint ad impetrandam hujus rei conſummationem, ac SCtum ære incidendum, & quidem ita, ut tabulæ eſſent duplices. Erant enim alioquin ἁπλᾶ. & hinc quoque talia inde ſumpta exempla, ut notum ſatis. Sed nunc etiam id ipſum ſingulare eſt, tanquam SCta omnia in ærario non ſint inciſa uni & patenti tabulæ, ſed multa duplicibus, ut haberentur plane δίπτυχα, atque unum per duas tabulas extenſum complicari poſſet & ſic dimidium loci tantum occupare, quam alioquin teneret. An veto pertinuit hoc ad SCta de provinciis & regionibus exteris, ut illis ſeparatim deſtinatum fuerit conclave, idque juxta parietes habuerit ſuſpenſas δέλτους διπτύχους vel δισσούς, tam bene illuſtratas olim ab Salmaſio, quam facinoroſe tractatas nuperrime ab clericato omnium librorum, quos non legit, editore. Ex hoc loco utique præclara antiquitatis illuſtratio non tantum ærarii Saturni, ſed ubi illa δίπλυχα vel δίπτυχα fuerint, notabiliter uſurpata. GRON.

t Τῶν πρεσβυτῶν ἕνα] Quis ille ſpeciatim fuerit exprimitur ab Joſepho in ſequentib. ex teſtimonio ipſius Dolabellæ ad civitatem Epheſinam, nempe Alexander Theodori filius. Sed pariter inde probatur illic ſcribi admodum minute Δολοβέλλας ὃ λαβὼν παρὰ Υρκανῦ γράμματα, ſed quæ patet per fraudem quandam & aſtum ex pleniore hiſtoria fuiſſe repetita; item, quam abſurde vertatur ibidem *Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt.* locus ille Græcus καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ ὡς αὐτὸν ἐχαρίσατο. GRON.

v Πρὸς Δολοβέλλαν τ τ Ασίας τότε ἡγεμόνα,] Eximie id convenit cum hiſtoria, quæ dictat jam menſe Junio Dolabellam has regiones petiſſe & occupaviſſe. GRON.

x Επιτρέπειν τε κατ' ταῦτα ζῆν.] Επιτρέπειν τε habui è *Cod. Busb.* qui niſi in hoc loco convenit cum *Editis*, in quibus καὶ κατ' τ. ζ.

y Λαβὼν δὲ ὁ Δολοβέλλας] Voculas aliquot ante λαβὼν excidiſſe ſuſpicor: eoque magis, quod in *Epiphanio* ſit, *quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella &c*

z Τοῖς κατ' τὴν Ασίαν ἅπασι γράψας καὶ τῇ Εφεσίων πόλει] Si inſpexeris vulgatas editiones, agnoſces alteram fraudem. Cæterum hæc urbs ſpeciatim notanda erat velut caput omnium; in cujus titulo iſto, quo dicitur πρωτεύουσα, quale reſederit privilegium & quæ auctoritas, apparet ex fine epiſtolæ, ut nempe illa partim exemplo ſuo, partim dignitate aliis imperaret. Et certe in ea urbe multos fuiſſe Judæos etſi Acta Apoſtolorum non habuerint occaſionem ſignificandi, tamen ibi conſediſſe multitudinem diſcimus ex Suida in voce Ιασῖν, ubi legimus Τρύφων ἀρχιγὸς τ ἐν Εφέσῳ Ιουδαίων. Quin etiam Norbani Flacci epiſtola ad Epheſios memorat apud Philonem pag. 1036. GRON.

a Πρωτεύσῃ τ Ασίας,] Ita in *Apographis* noſtris & *Editis Joſephi.* Εφεσίων πολιτευούσῃ in *MSS.* ut dicit *Gronov.*

b Περὶ τ Ιουδαίων.] Forſan ὑπὲρ τ. niſi περὶ hic idem valeat ac ὑπέρ.

Dolobellæ litera ad Ephesios.

12. "PRYTANE ARTEMONE, die primo Lenæonis, Dolabella imperator senatui Ephesiorum & magistratibus & populo salutem. "Alexander Theodori filius, legatus Hyrcani, "filii Alexandri, pontificis Judæorum & ethnarchæ, mihi significavit non posse populares suos "militiæ nomen dare, idcirco quod nec arma ferre queant, nec iter illi facere diebus Sabbatorum, neque cibos patrios & quibus consueverant "seorsum comparare. Propterea ego do illis, sicut "etiam magistratus, qui ante me fuerunt, immunitatem à militia, permittoque ut utantur patriis "institutis, cum propter sacra & res divinas ex "more suo congregantur, & ad oblationes in sacrificia faciendas, & vos volo literas de istis per "urbes singulas dimittendas curare.

Decretum L. Lentuli consulis.

13. Et hæc quidem Dolabella, cum Hyrcanus ad eum legatos misisset, gratificatus est nostris. "LUCIUS vero Lentulus consul dixit; Cives "Romanos Judæos, * sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso, pro tribunali re"ligionis ergo ab militia dimisi, ante diem duo"decimum calendas Octobres, Lucio Lentulo "Cajo Marcello consulibus. Adfuerunt Titus Ap"pius Titi filius Balgus Horatia legatus, Titus "Tongius Titi filius Crustumina, Quintus Ræ"sius Quinti *filius*, Titus Pompejus Titi *filius* "Longinus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina "Bracchus tribunus militum, Publius Clusius "Publii *filius* Veturia Gallus, Cajus Sentius Ca-

ιϛ'. "[c] ΕΠΙ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ [d] ΑΡΤΕΜΩΝΟΣ Λη"ναιῶνος πρώτῃ, Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ Εφεσίων "βουλῇ καὶ ἄρχουσι καὶ δήμῳ χαίρειν. Αλεξανδρος Θεο"δώρου, πρεσβεύσας Υρκανοῦ τοῦ Αλεξάνδρου ἱερέως "καὶ ἐθνάρχου τῶν Ιουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι ὡς οὐ δύνα"νται στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ [e] μήτε ὅπλα "βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σιτί"ων [f] κατ' αὐτοὺς ὑπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς, καθὼς "καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες, δίδωμι [g] τὴν ἀσυλίαν, καὶ "συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσιν, ἱερῶν ἕνεκα "καὶ ἁγίων συναγομένους, καθὼς αὐτοῖς νόμιμον, καὶ "τῶν πρὸς τὰς θυσίας [h] ἀφαιρεμάτων, ὑμᾶς τε βούλο"μαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις.

ιη'. Καὶ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας [i] Υρκανοῦ πρεσβευσαμένου πρὸς αὐτὸν [k] ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις. "ΛΕΥΚΙΟΣ "ὁ Λέντλος ὕπατος [l] εἶπε· Πολίτας Ρωμαίων Ιουδαίους, "ἱερὰ Ιουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ πιστεύοντας ἐν Εφέσῳ, [m] πρὸ δὲ βή"ματος [n] δεισιδαιμονίας ἕνεκα στρατείας ἀπέλυσα, [o] πρὸ "δεκάτου καλανδῶν Οκτωβρίων, Λουκίῳ Λέντλῳ, Γαΐῳ "Μαρκέλλῳ ὑπάτοις. [p] παρῆσαν [q] Τίτος Αππιος Τίτου "υἱὸς Βάλγων Ορατία πρεσβεύτης, Τίτος Τόγγιος Τί"του υἱὸς Κερουμίνα, Κόιντος [r] Ραίσιος Κοίντου, Τίτος "Πομπήιος Τίτου Λογγῖνος, Γάιος Σερβίλιος Γαΐου "[s] Τηρεντίνα Βράκχος χιλίαρχος, Πόπλιος [t] Κλύ"σιος [v] Ποπλίου [x] Ερωΐᾳ Γάλλος, Γάιος [y] Σέντι"ος [z] Γα-

c Επὶ Πρυτάνεως] Atqui ex nummis docent viri docti summos magistratus in urbe Epheso fuisse aut Ἀρχιερέας aut Γραμματέας, sicut Rhodo præfuisse Prytaneis tam ex nummis quam ex scriptoribus probant. Discamus igitur in urbe Epheso si non fuit magistratus, quia mox agnoscit ἄρχουτας, certe Prytanes usos hoc honore fuisse, ut præscriberentur in decretis; id quod jam pertractatum est. Cæterum ex instauratione hujus præscriptionis apparet violentia illorum, qui in Josepho dominari voluerunt sublata ista parte, quæ erat curiosissima. GRON.

d Αρτέμωνος] Ita juxta meliores *Epiphanii* libros, & in *Gronovii Editione*, & uno ex *Apographis* nostris: Αρτεμίμιος in altero, & Αρτέμωος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

e Μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι,] Vide simile Rescriptum nomine Augusti ad Ephesios pro Judæis apud Philon. Leg. ad Cajum p. 1036. A. B. & infra lib. 16. c. 6 §. 4. SPANH.

f Κατ' αὐτούς] Forte καθ' αὐτούς. COCC.

g Τὴν ἀσυλίαν,] Ita *Gronov.* τὴν ἀσυλίαν in *Apographis* nostris & *Editis Josephi.* τὴν στρατείαν in *MSS. Voss.* ut ait (in Var. Lect. in ima pagina subjectis) *Gronov.*

h Ἀφαιρεμάτων,] Retinui hanc vocem ex Josepho, quum in MS. legatur id quod subnotatum vides contextui ἀφαιρεμάτων, solita hæsitatione inter diphthongum αι & vocalem ε, unde & infra notabam in MSto ἱαιρεσοίαις, item ἀγάετον, & antea Μελίᾳ. Sed miror cur hunc locum non annotaverit in Thesauro Stephanus, quum male in Josepho vertatur *& conferentes in offerenda templo sacrificia.* Video autem quid ex Christianis apportet idem Stephanus. Ego aliter censui. GRON. Sic etiam in *Apographis* nostris. ἀφερεμάτων in *MSS. Voss.* teste *Gronov.*

i Υρκανοῦ πρεσβευσαμένου] Ita *MSS. Voss.* & *Epiphan.* Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ sine τοῖς ἡμετέροις in *Editis Josephi.*

k Ἐχαρίσατο τοῖς ἡμετέροις.] Quanto rectius & mollius hoc ipsum occurrit tibi, mi lector, quam ista compilatio & mutatio nominis cum participio Υρκανῷ πρεσβευσαμένῳ? GRON.

l Εἶπε·] Forte tollendum. COCC.

* *Sacra Judaïca habentes iisque operantes in urbe Epheso,*] Judaicis sacris addictos, iisque operatos, *Gronov.*

m Πρὸ δὲ ——— ἀπέλυσα,] Plura hic sequuntur in *Rufino* cap. xxi. p. cxvi. Decreta Romanorum, Deliorum, Sardianorum &c. in gratiam Judæorum, quæ hic in Græco Josephi contextu aut Gelenii Versione non leguntur. Eadem omissa in postrema Versione Gallica. Vide etiam infra lib. 16. c. 6. §. 1. & 4. ubi similia Decreta Sardianorum, Cyrenæorum, Ephesiorum referuntur. SPANH.

n Δεισιδαιμονίας ἕνεκα] Non de se ita jactavit Lentulus, sed sic loquutus fuit respectu Judæorum, a quibus scrupulum omnem removere voluit, ut possent indulgere δεισιδαιμονίᾳ, qua esse obsessos Judæos & noverant & videbant quotidie Romani: unde in bonam partem accepi de religione, prout aptissime descriptio ejus huc convenit ex lapide, qui scribitur esse in urbe Pola, *Matri pientissimæ religioni Judaicæ metuenti*, apud Gruterum p. 721., 11, quamvis meminerim Romanos ubique Judaicam superstitionem agitare. GRON.

o Πρὸ δεκάτου καλανδῶν] Πρὸ δυοῖν καλανδῶν Οκτωβρίων. πολλὰ δὲ ἴσως ἐν ἐδεῖ &c. in *Editis Josephi*, reliquis omnibus omissis usque ad c. 10. §. 25. v. 13. In *Epiphanii* libris: *duodecimo Kalendarum Octobris, L. Lentulo & C. Marcello Coss. præsente Senatu, Balbus Legatus & vicarius Ephesiorum* &c.

p Παρῆσαν Τίτος Αππιος] Satis clara diversitas est, qua nunc illud γραφομένῳ, vel ut Latini dicunt *scribendo*, omittit, quod supra addebat. Istic enim agebatur de legitimo SCto in urbe facto: nunc autem etsi præscribantur etiam Consulum duorum nomina, tamen illi cum Pompejo non tantum ex urbe fugerant, sed & ex Italia, ut tanquam in provincia hoc decernatur, ubi non licuit implere solennitatem Romæ usurpatam. Et sic habuerunt alia Collegia hinc quandam imitationem, sed ut abstinerent ab illo senatorio *scribendo*. Certe apud Sponium in Miscellaneis pag. 5. in decretis Fratrum Arvalium occurrit identidem *in collegio adfuerunt, & adstantibus fratribus Arvalibus.* Item pag. 69. *Nomina quæ adscripserunt decuriæ ea quæ i. s. s.* Ex quibus primum exstat etiam apud Brissonium libro 1. de Form. pag. 104. in voto Fratrum Arvalium pro Nerone & Octavia. *In collegio adfuerunt Sulpicius* &c. Ea vero quæ recensentur deinceps octo nomina vere Romana sunt, eorum scil. qui adhærebant Pompejo & consulibus fugientibus, ut adversarii Cæsaris, quos idcirco satis magno numero oportuit illic fuisse, quocunque in oppido id decretum fuerit conceptum, ut plane hic sit eadem species, quam describit Tacitus 2. annal. 74. *Consultatum inde inter legatos, quique alii senatorum erant.* GRON.

q Τίτος Αππιος Τίτου υἱὸς Βάλγων] Retineo (quippe venerabile est antiquum) in hoc incerto lectionem in MS. positam, exponens more Romano de Appio Valgo, alioquin ignoto, quum etiam Valgus inter cognomina Romana ignoretur; attamen nihil vetat fuisse, perinde ut Varus, aut Vatia. Alioqui sunt Romana alia nomina his admodum vicina, sive Ampius Balbus, sive Atius Balbus: sed infra plane repetitur Απλος Βαλβος, qui videtur non fuisse multum ab hoc remotus, etsi augeatur titulo αὐκτοριανὸς, ut multi tunc fuerunt. GRON.

r Ραίσιος Κοίντου,] Ita *Gronov.* Ραίσιος in *MSS.* & mox Τερεντίνα.

s Τηρεωτίνα Βράκχος] Prius more sueto corruptum adjuvi, ut antea. Posterius quod rarissimum in Romanis, quum haberet sibi proximum Γράκχος, tamen non sustinens mutare, sibi reliqui, quamvis facile quarta litera transiret ad molliorem ac vicinam illi γ, ut fieret Βράγχος sumpto cognomine ex Mileti oraculo, Latine Branchus; tamen quia nec id invenio inter cognomina Romana, intactum transii. Sunt quidem Brochus, Broccus, Brocchus Furiorum cognomen, Broccius, Brocchius, Brocco, Barchius. Sed quis aliquid pro vero præstet? Etiam apud Reinesium est Julius Barneus. GRON.

t Κλύσιος] Κλυΐτιος in *Apographis* nostris.

v Ποπλίου Ερωΐᾳ Γάλλος,] Optime conjicit *Gronovius* Ποπλίου Οὐιτωρίᾳ legendum esse. Videsis *Sponii Itiner.* tom. 1. p. 409.

x Ερωΐᾳ] Tali appellatione non memini censeri ullam tribum, nec in libris, nec in monumentis aliis. In hoc tamen fragmento bis occurrit. Idcirco nisi placuerit referre inter ignota inscriptionum nomina, quæ in tribubus passim causantur viri docti, fere correxeram Οὐωΐᾳ, quod tamen remotius est. Sed quum adverterem antecedere vocem Ποπλίου, credidi ultimam diphthongi formam non iteratam a scriba sic obumbraviße lectionem Josephi, qui scripserat Ποπλίου Οὐιτωρίᾳ;

La-

"[z] Γαΐου * * ὑὸς Σαβατίνα. [a] Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλ-
"βος, πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος, Ἐφεσίων ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Λεύκιος Λέν-
"τλος ὕπατος, ἐμοῦ ἐντυγχάνοντος ὑπὲρ αὐτῶν, ἀπέλυσε τὴν
"στρατείας. [b] αἰτησάμενον ἢ μὴ πεῦσαι καὶ παρὰ Φαννίου τοῦ
"ἀρχιστράτηγου καὶ παρὰ Λευκίου Αντωνίου τοῦ ἀντιταμίου ἐπι-
"τυχον, ὑμᾶς τε βούλομαι Φροντίσαι μή τις διενοχλῇ.

ιδ'. ΨΗΦΙΣΜΑ [c] ΔΗΛΙΩΝ. "Ἐπὶ ἄρχοντος Βοω-
"τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος εἰκοστῇ ἱσταμένου στρατηγῶν.
"[d] Μάρκος Πείσων πρεσβευτὴς, ἐνδημῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν,
"ὁ καὶ τεταγμένος ὑπὲρ τῆς στρατολογίας, παρεκαλεσάμενος
"ἡμᾶς καὶ ἱκανοὺς τῶν πολιτῶν, παρεστήσεν, ἵνα, εἴπερ
"[e] Ἰουδαῖοι πολίται Ρωμαίων, τούτοις μηδεὶς ἐνοχλῇ περὶ
"στρατείας, διὰ τὸ τὴν ὕπατον Κορνήλιον Λέντλον διεσθαι-
"μονίας ἕνεκα ἀπολελυκέναι τοὺς Ἰουδαίους τῆς στρατείας.
"διὸ πείθεσθαι ὑμᾶς δεῖ τῷ στρατηγῷ." ὅμοια δὲ τούτοις καὶ
Σαρδιανοὶ περὶ ἡμῶν ἐψηφίσαντο.

ιε'. "[f] ΓΑΙΟΣ ΦΑΝΙΟΣ Γαΐου ὑὸς, στρατηγὸς, ὕπα-
"τος, Κώων ἄρχουσι χαίρειν. Βούλομαι ὑμᾶς γνῶναι, ὅτι
"πρέσβεις Ἰουδαίων μοι παρῆλθον, ἀξιοῦντες λαβεῖν τὰ
"ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγματα περὶ αὐτῶν γενόμενα. ὑπολέ-
"πεται δὲ τὰ δεδογμένα. ὑμᾶς θέλω Φροντίσαι καὶ παρορᾶ-
"σαι τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα, ὅπως μὴ τὴν
"ὑμετέρας χώρας εἰς τὰ οἰκεῖα ἀσφαλῶς ἀναχωρισθῶσι.

ις'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΛΕΝΤΛΟΣ ὕπατος [g] λέγει, πο-
"λίτας Ρωμαίων Ἰουδαίους, οὓς μοι ἱερὰ ἔχειν καὶ
"ποιεῖν Ἰουδαϊκὰ ἐν Ἐφέσῳ ἐδόκουν, δεισιδαιμονίας
"ἕνεκα ἀπέλυσα. τοῦτο ἐγράφη πρὸ [h] δεκαπέντε καλαν-
"δῶν Ὀκτωβρίων.

ιζ'. "ΛΟΥΚΙΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Μάρκου ὑὸς, [i] ἀν-
"τιταμίας καὶ ἀντιστράτηγος, Σαρδιανῶν ἄρχουσι, βου-
"λῇ, δήμῳ χαίρειν. Ἰουδαῖοι πολῖται ἡμέτεροι παρα-
"γενόμενοι μοι ἐπεδείξαντο ἑαυτοὺς συνόδου ἔχειν ἰδίαν καὶ
"τοὺς πατρίους νόμους ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τόπον ἴδιον, ἐν
"ᾧ τὰ τε πράγματα καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιλογίας
"κρίνουσι· τοῦτο τε αἰτησαμένους, ἵν' ἐξῇ αὐτοῖς ποιεῖν,
"τηρῆσαι καὶ ἐπιτρέψαι ἔκρινα.

"ji * * filius Sabatina. Titus Atilius Titi filius Bul-
"bus, legatus & prætor, Ephesiorum magi-
"stratibus, senatui, populo salutem. Judæos qui
"in Asia sunt Lucius Lentulus consul, me pro il-
"lis intercedente, dimisit à militia. Postea vero
"cum idem petiissem à Fannio imperatore & à
"Lucio Antonio proquæstore *id ipsum* impetravi,
"vosque volo curare, ne quis *eis* molestiam creet.

14. DECRETUM DELIORUM. "Ar- *Decretum Deliorum.*
"chonte Bœoto mensis Thargelionis die vigesimo
"responsum prætorum. Marcus Piso legatus, cum
"in urbe nostra ageret, præsetque delectui ha-
"bendo, nobis multisque civium advocatis impe-
"ravit, si qui Judæi cives Romani *essent*, eos ne
"quis vexaret propter militiam, idcirco, quòd
"consul Cornelius Lentulus religionis ergo Ju-
"dæos à militia dimiserit. Quam ob causam vos
oportet prætori obtemperare". Similia autem
his etiam Sardiani de nobis decreverunt.

15. "CAIUS FANNIUS Caji filius, impera- *Decretum C. Fannii consulis.*
"tor, consul, Coorum magistratibus salutem. Vo-
"lo vos scire, legatos Judæorum ad me accessisse,
"orantes ut acciperent decreta senatus de ipsis fa-
"cta. Ea vero consulta subjuncta sunt. Vos volo
"ex senatusconsulti sententia his hominibus curam
"adhibere & prospicere, ut per regionem vestram
"secure in suam revehantur.

16. "LUCIUS LENTULUS consul dicit, *L. Lentuli decretum.*
"cives Romanos Judæos, qui mihi videbantur sa-
"cra habere & colere Judaïca in urbe Epheso,
"religionis ergo dimisi. Id factum est ante diem
"tertium decimum calendas Octobres.

17. "LUCIUS ANTONIUS Marci filius, *L. Antonii litera ad Sardianos.*
"proquæstor & proprætor, Sardianorum magi-
"stratibus, senatui, populo salutem. Judæi cives
"nostri, cum ad me accessissent, ostenderunt, se
"suos habere cœtus ex legibus patriis jam in-
"de ab initio, & locum proprium, in quo
"de negotiis & controversiis inter ipsos ortis ju-
"dicium ferunt: cumque à me petiissent ut id i-
"psis facere liceret, eadem illis servari permittique
"decrevi.

18. MAR-

Latine *Veturia*, quæ apud Sponium in Itiner. tom. 1. pag. 409. Οὐολτερία. GRON.

y Σίντιος Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] Ecce genus fraudis, quod perfrequens libris antiquis illatum est, ut vox aliqua, quoniam in proximo aut sequente illum versu iterabatur, traxerit oculos describentis ab suo loco ad illum, quem debebat differre paulisper, & sic aliqua iste omiserit, immo etiam falsa ad posteros propagaverit. Id fecit in hac parte vocabulum Γαΐου, quod prænomen quum fuisset hujus patri, eodemque usus fuisset ille Cajus Polupejus, ut infra scribitur, qui vere erat tribu Sabatina, eam falsè transfert scriba ad Sentium, qui censebatur tribu Æmilia, ut egregie & liquide in repetitione hujus consularis auctoritatis, quæ infra posita est, discimus; unde hunc locum in versione supplevi, Græca notavi lacuna paris spatii, ut oportebat. Hoc quidem opinor necessarium factu fuisse, quoniam falsa tribus adsignabatur Sentio. In eodem infra loco etiamnum in proxime sequentibus vides citari plures, quos hic locus prætermittit; quo casu aut jure, nescio, sed in illis nihil ausus fui. GRON.

z Γαΐου * * ὑὸς Σαβαλίνα.] In nostris *Apographis*, Γαΐου ὑὸς Σαβαλίνα, nullo intercedente hiatu. Lacunam hic in *Græcis* inter Γαΐου & ὑὸς Σαβατίνα reliquit *Gronovius*: supplevit tamen in *Latinis* ex seq. §. 19. Locum in versione eo modo repræsentavi ex *Gronovio*, quo legendum putat Vir Clarissimus.

a Τίτος Ἀτίλιος Τίτου ὑὸς Βόλγας,] Erit Ατίλιος, si vetera monumenta sequimur, ubi Atilius Bulbus occurrit, & videtur ipsa corruptela huc ducere, idque exhibui in versione; sunt alioqui affines & Aufidius Balbus & Aurelius Balbus & super omnes notus Atius Balbus. Sed abstinere præstat; GRON. Erit Ατίλιος, si vetera monumenta sequimur, in quibus *Atilius Bulbus* occurrit; & videntur verborum corruptorum vestigia huc ducere, ait *Gronov.*

b Αἰτησάμενος ἢ] Ita in nostris *Apographis* pariter ac in *Editione Gronovii*. Ἀντισάμενος in *MSS. Voss.* teste *Gronovio*.

c Δηλίων] In quibus tum frequentes etiam fuisse Judæos patet ex ipso Josepho, ubi inter Cæsaris Julii decreta, hoc est, in ipsa fere hujus narrationis parte ac tempore refert verba hæc ex ejus edicto ad Parianos: Ἐντυχόν μοι Ἰουδαῖοι ὁ Δήλῳ καὶ τινες τῶν παροίκων Ἰουδαίων. Magnum profecto fuit in tam urgente necessitate Judæis remitti potuisse ab Pompejanis militandi vexationem, quum alios omnes ad eam compellerent nulla adhibita conniventia. Oppressit haud dubie Pisonem admiratio auri & argenti, quod in vicem ipsorum Judæorum cessit. GRON. Judæos multos fuisse in Delo constat supr. ex §. 8.

d Μάρκος Πείσων.] Admodum notabile indicium in Pompejanorum consiliis, qui quum versus omnia miserint ad colligendas copias, ad Cycladas hunc illustris nominis virum delegarunt tali muneri exsequendo: ut ita historia hujus Pisonis alioqui in toto bello civili non nominati, referri debeat ad libri III. de bello Isto caput IV. apud Cæsarem, ubi ex Bœotia & Achaja magnus numerus supplementi nomine distributus legitur. Et hinc Cæsar III. Civil. cap. 4. ait Pompejum effecisse legiones duas ex Asia, quas Lentulus conscribendas curaverat. GRON. Historia hujus *Pisonis* (ut notavit Cl. *Gronovius*) referri debet ad lib. 3. *Comment. Cæsaris* de *Bello Civili*, c. 4.

e Ἰουδαῖοι] MS. Ἰουδαῖοι.

f Γάϊος Φάνιος Γαΐου ὑὸς στρατηγὸς, ὕπατος] Est hic ergo Fannius alius illo, quem ponit Josephus XIII, 17, ubi tractatur materia similis, sed quem ponit absque prænomine, & dicitur Μάρκου υἱὸς, & tantum στρατηγὸς. Itaque hæc est momentosa accessio ad consummandos fastos hujus temporis, si constaret quo anno titulum hunc usurpaverit. Certe enim inter Consules, ne quidem suffectos, occurrit quisquam Fannius consul. Itaque ut hoc nescimus, ita egregie evenit, ut hunc Fannium noscamus ex Cicerone, unde allegavit Pigius pag. 442 inter duces Cn. Pompeii eumque in Græciam sequutos C. Fannium" f. "n. Strabonem cognomine, quod ut inde accipimus, ita ex hoc loco haurimus patrem ei fuisse Cajum. Neque enim causa ulla nos monet de Cæpione cogitare. Interea consulatum hujus Fannii videbimus, quum exorietur notitia consulatus C. Rabillii, qui infra ciatur. GRON. De hoc Fannio videsis *Pigium* in *Annalibus*, tom. 3. p. 442. de quo loco nos monuit *Gronov.*

g Λέγει,] Εἶπεν legisse videtur *Epiphan.*

h Δεκαπρίων καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] In *Epiphanii* libris *duodecimo Kalendarum Juliarum.*

i Ἀντιταμίας] *MSS.* ἀντὶ ταμίας.

M. Publii aliorumque testimonium.

18. "MARCUS PUBLIUS Spurii filius & "Marcus Marci & Publii filius Lucius dicunt. "Cum Lentulum proconsulem adiissemus, illum "edocuimus, de quibus rebus Dositheus Cleopa- "tridæ filius, Alexandrinus, verba fecit, ut Judæos "cives Romanos sacra Judaïca celebrare solitos, "* siquidem ei videretur, religionis ergo dimitte- "ret; & dimisit ante diem tertium decimum ca- "lendas Octobres.

Senatus decretum.

19. "*Mense* QUINTILI Lucio Lentulo, Ca- "jo Marcello consulibus. Aderant Titus Appius "Titi filius Balbus Horatia legatus, Titus Ton- "gius Crustumina, Quintus Ræsius Quinti *filius*, "Titus Pompejus Titi filius, Cornelius Longi- "nus, Cajus Servilius Caji *filius* Terentina Brac- "chus tribunus militum, Publius Clusius Publii "filius Veturia Gallus, Cajus Teutius Caji *filius* "Æmilia tribunus militum, Sextus Atilius Sexti "filius Æsquilina Serranus, Cajus Pompejus Caji "filius Sabatina, Titus Appius Titi *filius* Menan- "der, Publius Servilius Publii filius Strabo, Lu- "cius Paccius Lucii *filius* Collina Capito, Aulus "Furius Auli filius Tertius, Appius Menas. His "præsentibus Lentulus decretum pronunciavit; "Judæos cives Romanos, qui sacra Judaïca facere "consueverunt in urbe Epheso, pro tribunali re- "ligionis ergo dimisi.

Laodicensium litera ad C. Rabilium.

20. "LAODICENSIUM magistratus Cajo "Rabilio Caji filio consuli salutem. Sopater Hyr- "cani pontificis legatus reddidit nobis à te epistо- "lam, qua significabat nobis, ab Hyrcano Judæo- "rum pontifice quosdam profectos attulisse literas "de gente ipsorum scriptas, ut Sabbata Judæis li-

ιη'. "[k] ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΠΛΙΟΣ ὁ [l] Σπυρίε υἱὸς ϗ Μάρ- "κ☉ Μάρκε κ☽ Ποπλίε υἱὸς Λύκι☉ λέγουσι. Λέν- "τλῳ τῷ ἀνθυπάτῳ παρεληλύθοτες ἐδιδάξαμεν αὐτὸν περὶ "ὧν [m] Δωσίθε☉ Κλεοπατρίδε Ἀλεξανδρεὺς λόγους ἐ- "ποιήσατο, ὅπως [n] πολίτας Ῥωμαίων [o] Ἰουδαίους ἱερὰ Ἰσ- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰωθότες, ἂν αὐτῷ φανῇ, δεισιδαιμονίας "ἕνεκα ἀπολύσῃ· ϗ [p] ἀπέλυσε πρὸ [q] δεκαπρίων κα- "λανδῶν Ὀκτωβρίων.

ιθ'. "[r] ΚΥΙΝΤΙΛΙΩι Λουκίῳ [s] Λέντλῳ, Γαΐῳ Μαρ- "κέλλῳ ὑπάτοις. παρῆσαν Τίτ☉ Ἀππι☉ Τίτε υἱὸς "Βάλβ☉ Ὁρατία πρεσβεύτης, Τίτ☉ Τόγγι☉ Κρυστο- "μίνα, Κόιντ☉ [t] Ραισι☉ Κοίντε, Τίτ☉ [v] Πηϊ☉ "Τίτε υἱὸς, [x] Κορνήλι☉ Λογγῖν☉, Γάι☉ Σερουί- "λι☉ Γαΐε Τηρεντίνα Βράκχ☉ χιλίαρχ☉, Πόπλι☉ "Κλώσι☉ Ποπλίε υἱὸς Ἐρουρία Γάλλ☉, Γάι☉ [y] Τεύ- "τι☉ Γαΐε Αἰμιλία χιλίαρχ☉, Σέξτος Ἀτίλιος Σέξτε "υἱὸς [z] Αἰσυμία Σερρᾶνος, Γάϊος [a] Πομπήιος Γαΐε υἱὸς Σα- "βατίνα, Τίτος Ἀππιος Τίτου Μένανδρος, Πόπλιος [b] Σε- "ρουίλιος Ποπλίου υἱὸς Στράβων, Λεύκιος Πάκκιος Λουκίε "Κολλίνα Καπίτων, [c] Αὖλος Φούριος Αὔλου υἱὸς Τέρτιος, "Ἀππιος Μηνᾶς. ὅτι τούτων ὁ Λέντλος δόγμα [d] ἐξή- "νεγκε· πολίτας Ῥωμαίων [e] Ἰουδαίους, οἵτινες ἱερὰ Ἰου- "δαϊκὰ ποιεῖν εἰώθασιν ἐν Ἐφέσῳ, πρὸ ϛ βήμα☉ δει- "σιδαιμονίας ἕνεκα ἀπέλυσε.

κ'. "ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ἄρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλλίῳ Γαΐε υἱῷ "ὑπάτῳ χαίρειν. [f] Σώπατρος Υρκανοῦ ϛ [g] ἀρχιερέως πρεσ- "βύτης ἐπέδωκεν ἡμῖν τὴν παρ' ἐμοῦ ὑπεσταλὴν, δι' ἧς ἐδή- "λου ἡμῖν παρ' Υρκανοῦ ϛ Ἰουδαίων ἀρχιερέως ἐληλυθότας "τινὰς γράμματα κομίσαι περὶ ϛ ἔθνους αὐτῶν γεγραμμένα, "ἵνα

k Μάρκος Πόπλιος] Quinam fuerint isti duo Marci cum tertio Lucio, quum in scripto nulla quidem sit nota dignitatis, sed varia habeant addita forsan ad distinctionem, tamen nihil ad eam nobis conferunt, & in Romanum morem admitti queunt, si statuamus eos ex plebe fuisse, & hinc Judaicis sacris addictos, ut præter prænomina de illis nihil dicatur; unde licet alia cogitari possint, judicavi tamen intacta relinqui. GRON.

l Σπυρίε υἱὸς] Ita in nostris *Apographis*, prout edidit *Gronov.* (in V. L. Gronovii ἴχνεσι ος πυρίε. Sic MS. media sunt in margine) Ποπλίε juxta *Epiphanium*.

m Δωσίθεος Κλεοπατρίδε Ἀλεξανδρεύς] Ita ex *Vet. Interpr.* corrupte in *MSS. Voss.* δώσει κλεοπατρίδε ἀλεξανδρεὺς λόγους.

n Πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους ποιήσῃ] Hoc postremum verbum sic plane exstat in MSto, quum prorsus sit supervacuum nec ullum tueatur locum: non enim agitur de Judæis ut fiant cives Romani, sed ut illi, qui jam erant cives Romani, beneficio aliquo per eum adficerentur. Hinc satis mihi fuit id verbum uncis inclusisse, & in vertendo omisisse. GRON.

o Ἰουδαίους ἱερὰ] Verbum ποιήσῃ (quod post Ἰουδαίους habent *MSS.* & uncis inclusum dedit *Gronov.*) omisi, præsertim cum illud non agnoscat *Epiphan.*

* *Siquidem ei videretur*,] *Vel*, si hoc ad eum deferatur.

p Ἀπέλυσε] Ita cum *Epiphan.* ἀπέλυσεν in *MSS.*

q Δεκατρίων καλανδῶν Ὀκτωβρίων.] *MSS.* δεκατρίων ἐκτεινείων.

r Κυιντιλίῳ Λουκίῳ Λέντλῳ,] Prima vox continet Romanum nomen satis bene notum ubique, sed ut opinor, male huc conveniens, ut illud aberraverit forsan ad illudendum lectoribus, quippe destitutum voce antecedenti; ut hinc fere videatur jus sibi arrogare veniendi in censum propriarum appellationum sequentibus annectendum. Cæterum existimo vocem μλωι præcessisse, ut temporis titulus inter prima legeretur, etsi fatear eum aliter conceptum esse in antecedentibus. Ita certe egi in versione, & ideo signum defectus non apposui. GRON. Vox Κυιντιλίῳ abest *Vet. Interpr.* Μλωὶ excidisse suspicatur *Gronov.* ideoque *Mense* ante *Quintili* posuit in versione. Hoc decretum, omissis senatorum nominibus, in *veteri versione* sic se habet. *L. Lentulo & C. Marcello Coss. L. Lentulus decretum protulit. Cives Rom. Jud.* &c.

s Λέντλῳ, Γαΐῳ] MS. Λεντλωγαΐω.

t Ραισι☉ Κοίντε, Τίτ☉ Πηϊ☉] En locum plenum nodi, & tantum ulceris, ut difficulter expurges. Immo hinc apparet scribam hujus codicis non esse laudandum ab doctrina, sed ab fide, qua persequutus est vestigia literarum in volumine, quod describebat. An noluerunt hic Ræsius cum Cornelio ostentare suam tribum, quum in inscriptionibus occurrant duo Ræsii, alter Palatina, alter Fabia, etiam cognominibus diversi? Quumque omnes gaudeant prænomine, an Cornelius Longinus id fuit aversatus solus? In MS. tamen non aliter habetur. Si placet nos exercere in appellatione Πηϊ☉ quidem potuit latere aliquis Pedius, cujus familia bene clara. Sed ex loco superiore nequimus ambigere, quin istæ quinque literæ sint posterior pars vocis Πομπηϊ☉, ut omnino significetur hîc tres illos adfuisse Κοίντ☉ Ραισι☉ Κοίντε, Τίτος Πομπηϊ☉ Τίτε υἱὸς, Κορνήλιος Λογγῖνος. Et quid opus est alia tentare? Mox pro Τεύτιος probabiliùs ante exstat nomen Σέρουιος. GRON.

v Πηϊος Τίτε υἱὸς,] Ita *MSS.* Verum e super. §. 13. Πομπηϊ☉ legendum videtur. quod etiam monuit *Gronov.*

x Κορνήλιος Λογγῖν☉,] Supra §. 13. decrat Κορνήλιος.

y Τεύτιος Γαΐε Αἰμιλία] Pro Τεύτιος ante exstat Σέρουιος, supr. §. 13. ei affines sunt Τίτιος & Τίσιος.

z Αἰσυμία Σέρρανος,] Sic edidi omissa litera ς, quæ insuper in fine adhærebat. Vult enim exprimere nomen tribus, quæ quomodo vocata fuisse supponetur? Utique istud nomen est ignotum Romæ. Vicina sunt *Ausonia* itemque *Auximia* ab claro oppido *Auximum*, sane colonia quondam & municipio; etiam quandoque scriptum *Ausimum*, ut vides in Cluverio. Verum & has tanquam tribuum appellationes perinde istic insolitas animadvertimus, ut hic idem lusus sit. An vero dicemus aliquid in his contigisse, quod nos docent scholia in Luciani Vitam Demonactis? Οὐ γὰρ ἴσθ' εἰπεῖν ὅτι τῇ Ῥωμαίων ἐτέμνου μοι πολιτείᾳ. ἀλλ' ἐνοήσατο γὰρ τοῦτο ϗ ἄδηλον, ποίᾳ τινι εἰσηγήσατο αὐτὸν φυτείᾳ ἐκ πολλῶν φυτειῶν ἡ Ῥωμαίων πολιτείας συγκεκρυμμένης, οἷον Οὐετυλίων, Φλαβίων, ϗ ἄλλων πλείστων. Cæterum meditanti varia visum fuit latere illic nomen tribus Esquilinæ, quomodocunque illud fuerit editum; & forsan Αἰσυλία. Notant diversitatem ab Græcis admissam in hoc Latino ad suam linguam concinnando tutores Dionysii Halicarnassei, ut modo Ισκ, modo Εσκ. incipere, sed & occurrere Αἰσκυλίνου deprehenderint. Nam quod statim sequebatur nomen Πολυπτίου in MS. codice, non existimo me peccasse, dum celebratissimum supposui. GRON. Αἰσυμίας Σίσσεννος, pro quibus verisimiliter Αἰσκυλίας vel Αἰσκυλίνας Σίρρεννος reponendum censuit *Gronov.*

a Πομπῴ☉ Γαΐε υἱὸς] Πομπήιος pro Πολυπτίου substitui cum *Gronovio.*

b Σερουίλιος Ποπλίε υἱὸς] Φιλλιος in *Apographis* nostris.

c Αὖλος Φούριος Αὔλε.] Ita firmus reparavi simpliciter morem & nomen Romanum, quum in MS. vitiaretur Αὔλιος Φούριος Παύλε. GRON. Ita *Gronov.* Αὔλιος Φούριος Παύλε υἱὸς in *MSS.*

d Ἐξώνησε· πολίτας Ῥωμαίων Ἰουδαίους, εἶναι] Hæc optime cohærere possunt, si modo sola possent in se considerari, & non sequentia deberent his annecti; unde apparet non egisse Lentulum de eo, si Judæi tales forent cives Romani, sed si illi Judæi, qui sacra sua Ephesi colerent, ac cives Romani essent, immunitatem haberent aut habituri essent ab militia. Hinc clare colligis verbum εἶναι ex supervacuo his insertum esse, idque omisi in versione. GRON

e Ἰουδαίους,] Ἰουδαίους εἶναι in *MSS.* sed εἶναι (quod non agnoscit *Epiphan.* & in versione sua omisit *Gronov.*) facessere jussi.

f Σώπατρος Υρκανοῦ ϛ] Σωσίπατρος juxta *Epiphanium.*

g Ἀρχιερέως] *MSS.* ἀρχαιρέως sed correctum.

h Επι-

"ἵνα τὰ Σάββατα τοῖς Ἰουδαίοις ἐξῇ καὶ τὰ λοιπὰ ἱερὰ ἄγει-
"πλεῖν καὶ τοὺς πατρίους νόμους, ὅπως τε μηδεὶς αὐτοῖς
"[h] ἐπιτάσῃ, [i] διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ συμ-
"μάχους, ἀδικήσῃ τε μηδεὶς αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ,
"ὡς Τραλλιανῶν τε [k] ἀντιπάλων καὶ ἔφασκον μὴ ἀρέσκειν
"τοῖς παρ' αὐτῶν δεδογμένοις [l] ἐπέταξας ταῦτα ἔτους γίνεσθαι·
"ἐπιστείλαντός δέ μου, ὡς ἐφ' ἡμῖν ταῦτα γράψαι παρ' αὐτῶν.
"ἡμεῖς οὖν, κατακολουθήσαντες τοῖς ἐπεσταλμένοις ὑπὸ σου,
"τήν τε ἐπιστολὴν τὴν ἀποδοθεῖσαν εἰσεξάμεθα καὶ κατέχο-
"μεν εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν γράμματα· καὶ περὶ τῶν ἄλ-
"λων ὧν ἐπέστελλας, προνοήσομεν ὡς μηδὲν μεμφθῆναι.

ια'. "ΠΟΠΛΙΟΣ Σερουίλιος Ποπλίου υἱὸς [m] Γάλβας
"ἀνθύπατος Μιλησίων ἄρχουσι, βουλῇ, καὶ δήμῳ χαίρειν.
"Πρύτανις Ἑρμοῦ υἱὸς, πολίτης ὑμέτερος, παραγενόμενός μοι
"ἐν Τράλλεσιν ἄγοντι τὸν [n] ἀγόραιον, ἐδήλου μοι περὶ τῶν ἡμε-
"τέρων γνώμην Ἰουδαίοις ὑμᾶς [o] φιλοφρονεῖσθαι, καὶ κω-
"λύειν αὐτοὺς τά τε Σάββατα ἄγειν, καὶ τὰ ἱερὰ τὰ πά-
"τρια πλεῖν, καὶ τοὺς καρποὺς μεταχειρίζεσθαι, [p] καθὼς
"ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, αὐτόν τε καὶ τοὺς νόμους τεθεικέναι τὸ
"ψήφισμα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι ἀκούσας ἐγὼ
"[q] λόγων ἐξ ἀνθυποκαταστάσεως γενομένων, ἐπέκεινα μὴ κω-
"λύειν Ἰουδαίους τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι.

κβ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ [r] ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. [s] Ἐπὶ Πρυτάνεως
"Κρατίππου [t] Δαισίου πρώτῃ γνώμῃ στρατηγῶν. Ἐπεὶ οἱ Ρω-
"μαῖοι, καταπολεμήσαντες τὴν τῶν [u] προγόνων ἀγωγὴν, τοὺς
"ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων ἀνθρώπων ἀσφαλείας κινδύνους
"ἀναδέχονται, καὶ φιλοτιμοῦνται [x] τοὺς συμμάχους καὶ φίλους
"ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ βεβαίᾳ [y] καταστῆσαι εἰρήνῃ, πέμψαν-
"τος πρὸς αὐτοὺς ἔθνους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρ-
"χιερέως αὐτῶν πρέσβεις, Στράτωνα Θεοδότου, Ἀπολ-
"λώνιον Ἀλεξάνδρου, Αἰνείαν Ἀντιπάτρου, Ἀριστόβουλον
"Ἀμυντοῦ, Σωσίπατρον Φιλίππου, ἄνδρας καλοὺς κἀγα-
"θοὺς, καὶ περὶ τῶν κεφαλαίων ἐμφανισάντων, ἐδογμάτισεν ἡ
"σύγκλητος, περὶ ὧν ἐποιήσαντο τοὺς λόγους, ὅπως μηδὲν
"ἀδικῇ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς Ἀντιόχου υἱὸς Ἰουδαίους συμ-
"μάχους Ρωμαίων, ὅπως τε φρούρια καὶ λιμένας καὶ χώ-
"ρας, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀφείλετο αὐτῶν, ἀποδοθῇ, [z] καὶ
"ἐξῇ αὐτῶν ἐκ τῶν λιμένων ἐξάγειν, ἵνα τι μηδεὶς
"ἀτελὴς [a] ᾖ τῆς Ἰουδαίων χώρας ἢ τῶν λιμένων αὐ-
"τῶν ἐξαγόντων βασιλεὺς ἢ δῆμος, ἢ μόνος Πτολε-
"μαῖος ὁ Ἀλεξανδρέων βασιλεὺς, διὰ τὸ εἶναι σύμ-
"μαχος ἡμέτερος καὶ φίλος, καὶ τὴν ἐν Ἰόππῃ
"φρουρὰν ἐκβαλεῖν, καθὼς ἐδεήθησαν, τῆς τε βου-
"λῆς ἡμῶν [b] Λεύκιος Πέτλιος ἀνὴρ καλὸς κἀγα-
"θὸς παρεσκεύασεν, ἵνα [c] φροντίσωμεν ταῦτα ἔτους γέ-
"νεσθαι, καθὼς ἡ σύγκλητος ἐδογμάτισε, παρενεγ-
"κεῖν τε [d] ἀσφαλῶς εἰς οἶκον τῶν πρεσβευτῶν ἀναπο-
"μπῆς. ἀποδεξάμεθα δὲ καὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὸν

"ceret ac reliqua sacra peragere ex patriis legibus,
"& ut nullus eis imperet, quia amici nostri sunt
"& socii, ac nemo eos injuria afficiat in nostra
"provincia, utpote qui & Trallianis coram con-
"tradicentibus non placere hæc de illis decreta,
"imperaris illa sic fieri: sed insuper hoc se roga-
"tum esse, ut nobis quoque ista de illis scriberes.
"Nos igitur, præceptis tuis obsequentes, epistо-
"lam traditam accepimus & in publicas nostras
"tabulas repositimus; & cætera *omnia*, quæ in
"mandatis dedisti, nobis curæ erunt, ne quid re-
"prehendatur.

21. "PUBLIUS Servilius Publii filius Galba *P. Servilii litera ad Milesios.*
"proconsul Milesiorum magistratibus, senatui,
"& populo salutem. Prytanes Hermæ filius ci-
"vis vester, cum ad me veniisset in *urbe* Tralli-
"bus, ubi conventum agebam, significabat vos
"præter sententiam nostram tractare Judæos, &
"prohibere illos tum Sabbata celebrare, tum sa-
"cra patria facere, & fructus pro sua consuetu-
"dine administrare, ipsumque se ex legibus au-
"ctorem fuisse hujus decreti. Volo igitur vos
"scire, me, verbis auditis quæ ultro citroque ha-
"bita sunt, tandem decrevisse, non prohibendos
"Judæos uti suis moribus.

22. "DECRETUM PERGAMENO- *Pergamenorum decretum.*
"RUM. Prytane Cratippo, primo Dæsii men-
"sis die decretum prætorum. Quoniam Roma-
"ni, majorum institutis obsequentes, pericula
"pro communi omnium hominum securitate su-
"scipiunt, & certatim id agunt ut socios ami-
"cosque in felicitate & firma pace constituant,
"cum ad illos misissет natio Judæorum & Hyrca-
"nus eorundem pontifex legatos, Stratonem
"Theodoti, Apollonium Alexandri, Æneam
"Antipatri, Aristobulum Amyntæ, Sosipatrum
"Philippi *filium*, viros bonos & probos, atque
"hi præcipua quæque negotiorum significassent,
"decrevit senatus, de quibus rebus verba fece-
"runt, ne qua injuria Antiochus rex Antiochi fi-
"lius Judæos socios Romanorum afficiat, utque
"præsidia & portus & regionem & si quid aliud
"ab eis abstulit, id reddatur, atque liceat *illis suis*
"ex portubus exportare *quodcunque volunt*, & ne
"quis sine vectigalibus ex Judæorum regione aut
"ex portubus eorum quidquam exportet, *sive*
"rex sive populus, præter solum Ptolemæum
"Alexandrinorum regem, quia est socius noster
"& amicus; immo & præsidium quod est Joppe
"expellendum esse, sicuti petiverunt, & sena-
"tus noster *unus* Lucius Pettius, vir bonus &
"probus, mandavit, ut nobis curæ esset illa ita
"fieri quemadmodum senatus decrevit, atque
"provideremus ut legati in patriam salvi & inco-
"lumes redeant. Quin etiam admisimus in sena-
"tum

b Ἐπιθῶσῃ,] Ἐμποδίζῃ forsan in *suo codice* habuit *Epiphan.* nam vertit, *ne quis eos quicquam impediat.*

i Διὰ τὸ φίλους αὐτοὺς ἡμετέρους εἶναι] Sic *Gronov.* διὰ Ϛ in *MSS.*

k Ἀντιπόντων] *MSS.* ἀντιπόντων.

l Ἐπέταξας ταῦτα ἔτους γίνεσθαι·] Ita in *Apographis* nostris. ἐπιθέξας in *Editione Gronovii.* forsan *Typothetarum* errore.

m Γάλβας ἀνθύπατος] Eo modo *Epiphan.* & *Gronov.* Γάλκας in *MSS.*

n Ἀγόραιον,] *MSS.* ἀγόρειον sed correctum.

o Φιλοφρονεῖσθαι,] Sic apud *Ælianum*, l. 12. c. 27. φιλοφρονεῖσθαι τοῖς πολεμίοις ἡμερώτατα *hostes mitissime tractare.*

p Καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς,] Ita scribitur in MSto, quod quum sit manifeste vitiosum, ita interpretatus sum, ut minima mutatione unius tantum literæ ο in ω defungerer; ut simplex sit usurpatum pro compositо ἔξεστι. Utrum id sufficit? an apparet etiam satis clare coaluisse in unum voces καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς? prout hic sensus aliquoties ante occurrit. GRON. Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *& fructus sua consuetudine colligere.* καθὼς ἔστω in *MSS.* quod in καθὼς ἔθος mutavit *Gronov.* ut ἔξεστι acciperetur pro ἔξεστι. quo modo & supra, p. 383. v. 30.

q Λόγων ἐξ ἀνθυποκαταστάσεως γενομένων,] Sic *Gronov.* λόγων in *MSS.*

r ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ] Forte ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. HUDS. In *Add.* Inde, opinor, id putat *Hudsonus*, quod in fine hujus §. dicant majores suos amicos Judæis Abrahami fuisse temporibus, verum (ut ex Josepho *Antt.* l. 12. c. 4. §. 10. & *de Bello* l. 1. c. 25. §. 1. patere potest) Lacedæmoni non modo de amicitia, sed & propinquitate generis cum Abrahamo & Judæis gloriabantur. HAV.

s Ἐπὶ Πρυτάνεως Κρατίππου Δαισίου] Verba illa Ἐπὶ Πρ. Κρατ. in textum recepi, quod ita legerit *Epiphan.* & in margine exstent *MSS. Voss.*

t Δαισίου] *MSS.* Περγαμηνοῦ Διοσ.

u Προγόνων] *MSS.* μαγογόνων.

x Τοὺς συμμάχους] *MSS.* τοὺς δημάχους.

y Καταστῆσαι] *MSS.* Κατασῆσαι.

z Καὶ ἐξῇ αὐτῶν] Καὶ μὴ ἐξῇ edidit *Gronovius.* in *Apographis nostris*, καὶ μὴ ἔξῃ. unde καὶ ἐξῇ rescripsi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& liceat* &c.

a Ἢ τῆς Ἰουδαίων χώρας] In *MSS.* ἦι. atque ita edidit *Gronov.* verum ι expunxi, quod ἐξῇ in superiori versiculo detractum voculæ ἢ adhæsisse suspicor.

b Λεύκιος Πέτλιος] *Lucius Peticus* in *Editis Epiphanii.* at *Lucius Petitus* in *MSS*

c Φροντίσωμεν] *MSS.* φρυγὶ τίσωμεν, unde tres literæ ρμν postea fuerunt inductæ.

d Ἀναποδῆς.] *MSS.* ἀναποδῆς.

e Αὐ-

"tum & in concionem Theodorum, cumque ab "ipso epistolam accepissemus & senatusconsul- "tum, atque ipse magno studio verba fecisset, "& virtutem Hyrcani declarasset ac magnanimi- "tatem, quod tam communiter universos quam "privatim singulos, qui ad ipsum veniunt, be- "neficiis afficiat, ideo & literas in publicis archi- "vis nostris deposuimus, & nos quoque ipsi, ut- "pote Romanorum socii, omnia etiam Judæis "præstare ex senatusconsulto decrevimus. Insu- "per Theodorus, qui epistolam nobis reddidit, "prætores nostros obsecravit, ut mitterent Hyr- "cano exemplum decreti, & legatos qui populi "nostri *erga illos* studium significarent, & horta- "rentur ad conservandam augendamque ipsorum "erga nos amicitiam, & ad novum aliquod bene- "ficium conferendum, ut qui debitam gratiam "meritamque consequuturi sint, meminerintque "quemadmodum etiam Abrami temporibus, qui "pater erat omnium Hebræorum, majores nostri "fuerint illis amici, prout in * acta publica rela- "tum invenimus.

Decretum Halicarnassensium.

23. "DECRETUM HALICARNASSEN- "SIUM. Sacerdote Memnone Orestidæ *filio*, & "per adoptionem Euonymi, Anthesterionis die

"ἐκκλησίαν τ Θεόδωρον, ἐπιλαβόντες τε τῶν ἀπεσ- "λεω παρ' αὐτε καὶ τὸ τ συγκλήτε δόγμα, καὶ ποιησα- "μένε μ πολλῆς σπεδῆς [c] αὐτε λόγες, ℰ τῶν Υρκα- "νῦ ἐμφανίσαντος ἀρετὴν ℰ μεγαλοψυχίαν, καὶ ὅτι καὶ- "νῦ πάντας εὐεργετεῖ, [f] καὶ κατ' ἰδίαν τὰς πρὸς αὐτὸν "ἀφικνεμένες, τά τε γράμματα εἰς τὰ δημόσια ἡμῶν "ἀπεθέμεθα, καὶ αὐτοὶ πάντα ποιεῖν ὑπὲρ Ιουδαίων, "σύμμαχοι ὄντες Ρωμαίων, κατὰ τ συγκλήτε δόγμα "ἐψηφισάμεθα. ἐδεήθη δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος, ὁ τῶν ἀπε- "σταλκότων ἡμῖν ἀποδὸς, τ ἡμετέρων στρατηγῶν, ἵνα πέμ- "ψωσι πρὸς Υρκανὸν τὸ ἀντίγραφον τε [g] ψηφίσμα- "τος, καὶ πρέσβεις δηλώσοντας τῷ ℰ ἡμετέρᾳ δήμῳ "σπεδῶ, καὶ παρακαλέσοντας σωτηρεῖν καὶ αὔξειν αὐ- "τῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ ἀγαθῆ τινος αἴτιον "γίνεσθαι, ὡς ἀμοιβάς τε τὰς προσηκόσας ἀποληψόμε- "νον, μεμνημένον τε [h] ὡς καὶ ἐν τοῖς κ Αβραμον καὶ- "ροῖς, ὃς ἦν πάντων Εβραίων πατὴρ, οἱ πρόγονοι ἡμῶν "ἦσαν αὐτοῖς φίλοι, καθὼς ἐν τοῖς δημοσίοις εὑρίσκομεν "γράμμασι.

κγ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ. Ἐπὶ ἱερέως "Μέμνονος τε [i] Ορησείδε, κατὰ δὲ ποίησιν Εὐωνύμε, "[k] Ανθεσηριῶνος . . . ἔδοξε τῷ δήμῳ, εἰσηγησαμένε "Μάρ-

e Αὐτῆ λόγες,] Ita rescribendum censui. *αὐτὲς* edidit *Gronovius* ex *MSS.*

f Καὶ κατ' ἰδίαν] *MSS.* καὶ κατηδίαν.

g Ψηφίσματος,] *MSS.* ψίσματος.

h Ως καὶ ἐν τοῖς κ Αβραμου καιροῖς,] En Chronologiæ caput novum & incognitum, & fere deridendum ab unoquoque, qui Abrahamum, illum verum & priscum, cogitet, quem hi Phryges aut Pergameni statuunt quasi principem constitutæ reipublicæ fuisse, qui fœdera cum externis non tantum, sed & longissime remotis sanciverit, ut vel ipse Abrahamus vel propinquo gradu ab eo orti habuerint jam Phrygas amicos, idque signatum hi publice servaverint. Habes medii temporis testationem inconditam & fraudulente captatam ex veteris Ilii & veterrimorum Phrygum recordatione ad insinuandum, cui forsan occasionem dedit historia Herodoti, unde tradebatur Ægyptios etiam sub Psammiticho, aliis testantibus de Sesonchosi, inquirentes agnovisse tandem Phrygas fuisse ipsis vetustiores, quum sese antea jactavissent tales esse. GRON.

* *Acta publica*] Vide *Grotium* in 1 Maccab. cap. 12. & *Huet.* in D E. p 96. HUDS in *Add.*

i Ορησείδε,] Αρησείδε in *Apographis* nostris. Αρισείδε edidit *Vossius* in notis ad *Catullum*, p. 313. contra fidem *MSS.* ut dicit *Gronov.*

k Ανθεσηριῶνος] Nihil amplius exhibetur in MS. Sed spatii aliquid vacui sequitur, quod Vossius hanc partem edens in Observationibus ad Catullum corripuit ac plane abolevit, nescio an satis perite & licite, quum ipse opiner non frustra evenisse; sed esse locum, ubi posita fuerit nota diei in isto mense, forsan Ανθεσηριῶνος ϛ' id est, ἕκτη, nisi velis primam sequentis verbi excidisse ι, ut de quinta die intelligatur, ut solebat fieri in decretis Græcorum & sequitur infra in Ephesino. Sed ipse nihil prætento, quia lectori cuivis facile patet ex contextu hujus decreti aliqua excidisse, non tantum quia post ἔδοξε τῷ δήμῳ sequitur δεδόχθαι, sed etiam quia in fine dicitur τῷδε τῷ ζημιωμάτι, quod nullum deprehenditur in ipso decreto, nec aliquod nominatum est, forsan omittente ipso Josepho, qui tantum sectatus fuit verba ad Judæos pertinentia. Etiam nosci oportet Vossium edidisse Ανθεσηριῶν, quasi non statuisset appellationem mensis, sed viri, sed vane & contra MS. Insuper scias eundem Vossium dedisse in citando & describendo ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ & Αρισείδε, item Ιουδαίους τὺς βυλομένους aliter quam in MS. exhibentur.

Neque tamen vel laudis vel necessitatis, cur publicari hæc decreta & istam operam Josephi in vitam velut revocari interat, summa etiamnum mihi expressa fuit. Aliud commoditatis publicæ quasi cornu & inde enascentem magnæ hæsitationis dispulsionem prodere statuebam. Etenim inter ea, quæ tum me nondum nato, tum per meam ætatem agitavisse eruditas plurium horas deprehendi, fuit illud caput de Apostolo Paulo, unde illi nascenti adfuerit jus civitatis Romanæ. Quod quum distraheretur inter duas sententias, utrum contingeret ex natalis urbis Tarsi a Cæsaribus locupletatæ communi privilegio, an ex peculiari patriæ domus, quæ id sibi impetraverit, lætitia & successionis in Paulum transgressu, non vidi ab ullo tale quid proferri, quo anxietas illa tollatur. Novissimus se ad eam causam exuit Conditor Romani Orbis, in quo magna pars capitis XVII. impenditur huic deliberationi velut summam manum impositura. In qua etsi denique vergat ad rectum, & ad Grotii opinionem, tamen sic quoque quam turbide & parum constanter pag. 143.? [ut nempe civitate Romana iidem (majores S. Pauli) quacunque tandem causa, sint donati: aut vero ut eam, quod de Pauli patre dicitur, pecunia, haut insolito maxime illa ætate more, iidem redemerint] Nihil ergo habuit in hoc bivio, quorsum flecteret; unde quamvis haberet Græcorum scholia clare hic testari ausa, tamen suspensus & vacillans suspicari maluit de *quacunque tandem causa*, quam esset nunquam reperturus. Verissime scripserunt Græci. Neque pater S. Pauli aliam existimavit se inventurum viam ad tranquille & credule vivendum in urbe Tarso, quam tot alii Judæi per alias Asiæ minoris urbes constituerant & muniverant, nempe ex empto ab Romanis ducibus circa tempus belli civilis pecuniam solam spectantibus. Hinc alienam patet esse pronunciationem de *ἰσοπολιτείᾳ* Judæorum per Antiochiam, Alexandriam, Cyrenen & Cæsaream & quæ inde trahuntur privilegia huc non pertinentia. Judæi enim jam non curabant jus æquum cum aliis per illas urbes habere, sed obtrudebant se illis, quod clare apparet ex his decretis. Si quid tale proprium fuit in istis quatuor oppidis, certe id non desideraverunt obtinere per Asiam minorem, quum videamus invitis incolis urbium istarum ab Romanis imperari, ut tolerent Judæos, quorum sacra ante turbabantur ab iis: Romani ab eis fuerunt implorati, ut in hac & illa urbe nanciscerentur securitatem non solum vitæ, sed & religionis, non per aliam causam, quam quod uterentur titulo civitatis Romanæ, & dicere se possent Romanos, quod eis non adfuisset, nisi ab Romanis magistratibus per provinciam interventu pecuniæ unico impetravissent. Nihil ergo ad Judæos vel civitatis Laodiceæ aut Pergami & aliarum jus. Sed sicut Laodicea & Pergamum & omnes patebant civibus Romanis; hunc modum conati sunt in se transferre Judæi, ut quum essent facti cives Romani, irent habitatum ubique, nec tamen electi ad habitationem oppidi jura quidquam curarent, aut laborarent quoque dici cives Laodicenses aut Pergameni, quum essent cives Romani, & hoc titulo tuti contra insultationes. Aliquid sublimius adfectaverunt Judæi, ut in urbibus nequaquam jure civitatis Romanæ fruentibus ipsi viverent honore isto ipso decorati, & ex hoc capite cogerentur reliqui incolæ istarum urbium non tantum indulgere illis vitam disciplinæ, quam profitebantur, nempe Mosaicæ, convenientem, adeo ut & loca ad hanc rem eis adsignare & separare cogerentur; atque adeo sine molestia essent in iis, per quæ cultus inquinari videtur, ut loquuntur Digesta juris; sed etiam habere illos pro civibus Romanis, unde plura in eos derivabantur privilegia, quorum unum manifeste nunc innuit ipse Paulus Apostolus, qui non mittitur ad virgas, ut in eo cultus inquinaretur. Quo quid arrogantius poterat ab Romanis statui? quid magis recusandum ab Judæis postulari? quid intolerabilius illis, qui gentilismo ab majoribus addicti erant, imperari? Sed & insuper in ista ratiocinatione incongruum est, quod quum in principio paginæ 144. agat de Agrippa & Antipatro & Josepho, & mox adjiciat verba Philonis de Augusti ætate, atque inde sic ut dixi sermocinetur, mox id probet per Ulpianum & Modestinum in longe ulteriora sæcula post varias temporum mutationes & hinc edictorum diversitates delapsos, ut illorum verba nihil de isto anteriori tempore adfirmare possint, sed tantum ut appareat eos de eadem materia loqui.

Ex hoc igitur supplemento patet hanc vitam tunc Judæorum fuisse. Quum per expeditionem Alexandri Magni, certe ab ejus tempore contigerit, ut Judææ civitates magis magisque cœperint ab gentilibus simul incoli, (exemplum in Iamnia refert Philo pag. 1021.) etiam ipsi inde, avaritiæ dediti homines, excesserunt ad urbes gentilium, (patet ex loco Strabonis, quem

"Μάρκυ Αλεξάνδρυ. Επεὶ τὸ θεῖον τὸ θεῖον εὐσεβὲς καὶ "ὅσιον ἐν ἅπαντι καιρῷ σπουδῆς ἔχομεν, κατακο- "λουθοῦντες τῷ δήμῳ τῶ Ρωμαίων πάντων ἀνθρώπων ὄντι

". . . placuit populo, relatione facta à Marco "Alexandro. Quoniam pietatem erga Deum & "religionem omni tempore ſtudioſe colimus, ve- "ſti-

quem citat Joſephus XIV, 12. pag. 479. atque item ex Philone pag. 1031.) præſertim ubi apparebant illecebræ & oportunitates diteſcendi. Ad hanc rem uſi diu regibus tum Syriæ, tum aliarum gentium, poſtquam viderunt ad Romanos fortunam declinare, præſertim in Aſia minore, contemplati morem reipublicæ iſtius, viderunt ſtatim illic adminiculum firmius, quam ab Regibus nanciſci potuerant. Hi enim ornare eos tantum ſolebant & poterant, quum nihil aliud haberent, jure civitatium earum, in quibus morari conſtituerant, ut inſigni loco docet Hieronymus ex Euſebio: *Seleucus Babylonem obtinet, & in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.* At reſpublica Romana afferebat aliquid ſanctius, & magis invictum, & antea inauditum, nempe jus civitatis Romanæ, per quod & libertate agendi & inviolata ſecuritate eminebant ultra gradum incolarum illius urbis, in quam erant adſciti. Ad divitias autem maturandas perinde ut Romani fœneratores videbant ſatis nullam regionem Aſia minore efficaciorem. Hinc eam nubes & examina Judæorum per ſingula fere oppida inſederunt, ut non tantum ubique occurrant in Actis Apoſtolorum, ſed diſerte ſcribat Philo pag. 1027. Petronius ἐκτρέφονται τὴ χωρᾶν, ὡς εἰς Ιουδαίοι καθ' ἑκάστην πόλιν εἰσὶ πανπληθεῖς Ασίας τε καὶ Συρίας. Quem ipſum locum citat etiam Grotius ad Lucam VII, 5. ut habuerit eum ante oculos, & eo magis mirari oporteat notam ejus ad eundem Evangeliſtam XIX, 9. qua ſcribit aliquammultos Judæos fuiſſe donatos Romana civitate credibile eſſe. Qui enim in illis oppidis poſſent vivere, aut quod providendum erat, ſatisfacere palam ſacris, niſi jure illo fruerentur? ut de omnibus fere id ſupponi debeat per Aſiam minorem verſantibus. In numero iſtarum urbium ab Judæis electarum ad habitandum fuit etiam hæc ipſa Tarſus, in eamque conceſſerunt majores Pauli, ſive jam ſub dominatione Regum Syriæ, ſive demum prolato iſtuc imperio Romano, quando non ſolum id curarunt ut eſſent jure civium Tarſenſium, (quippe quod nequaquam erat ſatis validum) ſed ut, ne à gentilibus poſſent ludibrio haberi ac vexari, ipſum quoque jus civitatis Romanæ adipiſcerentur, fruerenturque iis omnibus, quæ occaſione hujus juris ab magiſtratibus provincialibus in eos conferri potuiſſe & ſueviſſe patet ex hoc Supplemento. Non erant ab hac donatione alieni iſti magiſtratus; quippe quam ſtatuo ab eis non contigiſſe, niſi expugnatis magnitudine mercedis. Non alia ratione id impetrabatur, quam qua Herodes ab Sexto Cæſare impetravit τετραρχίαν τῆς κοίλης Συρίας, de quo ſcribit Joſephus in hoc ipſo noſtro loco, χρημάτων ᾗ αὐτῷ τῦτο ἀπέδοτο, & XIV, 4. Ariſtobulo & Hyrcano certantibus de pace apud Scaurum: ὑπισχνεῖτο ᾗ Αριστοβύλῳ μὲ ὑ δώσειν τάλαντα, ᾗ ᾗ Υρκανῷ τέτταρα ὐκ ἐλάττω. Immo vel unum exemplum Julii Cæſaris hic licet divulgare ad omnes, quem teſtatur Suetonius in adminiſtratione Galliarum pretio dediſſe ſocietates ac regna; multo enim facilius hi per Aſiam ſive Judæis ſive aliis voluerunt civitatem Romanam dare, ſi quis pretio redimere cuperet. Tempeſtive in rem ſuam hoc commune jam inter Romanos proceres vitium traxerunt Judæi, quum & plus videantur offerre potuiſſe, quam alli, & cauſas graves habuiſſe, ut promptius ad id adſpirarent. Hoc ſimplex & clarum eſt: hoc ſequitur ex univerſa ratione hujus Supplementi, ut jejune iterans eadem ſcribat Orbis Romanus pag. 148. *quocunque demum titulo aut jure id majores ejus eſſent adepti.* Titulus fuit honeſtus & amicitia Hyrcani cum Romanis per legatos aliquoties commemorata: ſed hic titulus in publico propoſitus non fuit niſi particulatim magno argenti vel auri pondere eum ante corroborante.

Hæc igitur quum ſic conarer inſtaurare, debui tandem confirmari in eo, quod diu in ambiguo me ſuſpenderat. Nam quum ipſe Cl. Voſſius in verbis, quæ citavi in præfatione, memoret de antiqua interpretatione, quæ locum hunc exhibeat, ut idcirco & iſta exſtet, & ejus auctor in Græcis codicibus ipſum legerit; opinor miraturos plurimos, cur eam nunc non uſurpaverim & Græcis appoſuerim. Sed arceſſitam inſpectamque ut cœpi noſcere, ut fidem Muſarum imploravi! adeo credere nequivi talia unquam ſcribi poſſe, nedum ut implerent interpretationem Latinam. Secunda dubitatio fuit, an iſta verſio etiam hic publico eſſet exponenda conſpectui, necne. Ut poſterius cenſerem, faciebat fœditas ejus, quæ tanta eſt, ut merito inſtar obſcœni monſtri debeat removeri ab oculis noſtris; atque ita huc uſque pro certo conſtituebam. Nunc quum res venit ad ipſam ἄκμὴν, immutor, & fateor additam me volente, vel ob illam cauſam, ut quum gratulari Joſepho conveniat de loco hoc certe aliquatenus reſtituto, etiam ex ipſa verſionis fœditate ab tempore noſtro abacta, rei literariæ gratulemur. Eheu! quæ fuit illius temporis ignorantia, quam ſordida cœcitas? Cui amovendæ non parum contulit hæc ipſa Lugduno-Batava Academia, tot nævis in doctrina humana abſterſis inclita, cui famæ utinam perpetim inſerviat! & Chriſtiani non pro vili negotio ducant intelligere Græca! Quin etiam quum editio iſta non ſit in omnium manibus, putabam oportune his admiſceri, ut poſſet in tempore inſpici. Denique id tertia cauſa exigebat, quo pluribus teſtibus præſentibus conſtaret fides ac veritas hujus Supplementi, non uni tantum innixa codici, ſed ſimul huic noſtro, ſimul alteri vel pluribus, quot adeſſe concinnatoribus verſionis illius potuerunt.

Sumta eſt ex editione Colonienſi anni 1524. *Subjunctio etiam Senatuſconſulto, quatenus probationem dictorum habeant qui hanc hiſtoriam relegunt, quod tale fuit ſenatuſconſultum ab ærario tranſcriptum de tabulis publicis, ſub Quinto Rutilio ærarii cuſtode: dum tertio idus Aprilis, in templo Concordiæ conſcriberentur, præſente Lucio Calphurnio, & reliquo ſenatu. Publius Dolabella & Marcus Antonius conſules, dixerunt: De his quæ per ſenatus decretum Cajus Cæſar pro Judæis decernens in ærario deponere non occurrit, ſic placet nobis, ſicut & ſenatui viſum eſt, ut hæc in tabulis æneis deponantur, & per ſingulas civitates tranſmittantur, quatenus current & illi in tabulis reponere quod decretum eſt; Quinto idus Februarias, in Templo Concordiæ. Legati autem principis ſacerdotum fuerunt Lyſimachus Pauſaniæ, Alexander Theodori, Patroclus Cereæ, Jonathas Oniæ. Miſit autem & ex his legatis unum Hyrcanus ad Dolabellam, tunc Aſiæ proconſulem, petens eum ſolvere Judæos a militia, ut patriam cuſtodirent conſuetudinem, quod facilius impetravit. Siquidem Dolabella cum ſuſcepiſſet literas Hyrcani, nihil remoratus ſcribit per totam Aſiam Judæis, & ad Epheſinam civitatem, primam totius Aſiæ, quæ hujuſmodi legebant, ſub judice Artemione, menſis Lenæonis die prima: Dolabella imperator Epheſiorum curiæ & magiſtratibus vel populo ſalutem. Alexander Theodori, legatus Hyrcani, filii Alexandri principis Sacerdotum & rectoris Judæorum, intimavit mihi, quod non poſſent cives ſui militare, dum nec arma portare poſſint, nec iter facere diebus ſabbatorum, nec alimentorum ſecundum patrias leges copiam habere: iccirco ego ſicut prædeceſſores mei imperatores, præbeo eis militiæ remiſſionem, & concedo patriis uti legibus ſecundum ſolennes & ſacras immolationes, & congregare ſicuti ſolent pro ſacrificiis pecunias, & volo vos hæc per ſingulas conſcribere civitates. Hanc quidem Dolabella Hyrcano legationem mittente, noſtris donavit licentiam. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos, templa habentes, Epheſi ante tribunal, religionis cauſa à militia dimiſi duodecimo Kalendarum Octobris. Lucio Lentulo, & Cajo Marcello conſulibus, præſente ſenatu. Balbus legatus & vicarius, Epheſiorum magiſtratibus, curiæ, & populo ſalutem. Judæos per Aſiam conſtitutos, Lucius Lentulus me pro ipſis petente, à militia dimiſit. Poſtulans vero poſt hæc & Fannium tribunum plebis & Lucium Antonium ærarium, impetravi. Vos aut cupio curare, ne quis eis moleſtiam inferat. Decretum Deliorum ſub præſide Bicto: menſe Thragelione, viceſima die ad titulationem judicum. Marcus Phiſon legatus, adveniens in civitatem noſtram, pro delectu militum convocans nos, & multos civium, præcepit, ut ſi qui ſunt Judei cives Romani, nequaquam militare cogantur, eo quod Cornelio Lentulo conſuli religionis cauſa Judæos dimittere placuit. Quapropter obedire conſuli vos oportet. His ſimilia Sardiani quoque de nobis decreverunt. Cajus Fannius Caji filius, Dux, conſul, magiſtratibus Coorum ſalutem. Volo vos ſcire, quod legati Judæorum adierunt me, petendo accipere ſenatuſconſulta pro ipſis conſtituta, quæ etiam ſubjuncta ſunt. Igitur volo vos curare vel providere his hominibus ſecundum ſenatuſconſultum, quatenus per veſtram provinciam incolumes ad propria revertantur. Lucius autem Lentulus conſul dixit. Cives Romanos Judæos qui templa Judaica habere Epheſi videntur, dicentur religionis cauſa dimiſſi. Hoc factum eſt duodecimo Kalendarum Juliarum. Lucius Antonius, Marci filius vicarius ærarii vel proconſul, Sardianorum magiſtratibus curiæ & populo, ſalutem. Judæi cives noſtri adeuntes probaverunt nobis conſilium habuiſſe proprium ſecundum patrias leges ab initio, & locum proprium, in quo negotia vel judicia invicem movent: & hoc petierunt, quatenus liceat illis hoc facere, quod cuſtodiri vel permitti decrevi. Marcus Publius, filius Publii, & Marcus Lucius Marci Publii filius dicunt: Lentulum proconſulem adeuntes intimavimus ei, de quibus Doſitheus Cleopatridæ filius Alexandrinus verba fecit, ut cives Romanos Judæos templa Judaica facere ſolitos, ſi illi viſum fuerit religionis cauſa eos feciſſe, dimittat: & dimiſit duodecimo Kalendas Julias. Lucio Lentulo & Cajo Marcello conſulibus, Lentulus decretum protulit. Cives Romanos Judæos, ſactaria Judaica facere ſolitos, Epheſi ante tribunal religionis cauſa dimiſi. Laodicenſium principes C. Rabilio Caji filio conſuli ſalutem: Soſipater Hyrcani principis ſacerdotum legatus, porrexit nobis epiſtolam tuam, per quam deſignavit nobis, ab Hyrcano principe & ſacerdote Judæorum deſtinatos quoſdam cum literis, pro ſua gente conſcriptis, quatenus ſabbata Judæis liceat ſecundum patrias leges celebrare, ut ne quis eos quicquam impediat: quoniam amici & auxiliatores noſtri probantur: aut ne quis eis violentiam inferat in noſtra provincia: & licet Tralliani palam dicant, non ſibi placuiſſe quæ pro his decreta ſunt, tamen præcepiſti hæc ita fieri. Poſtulamus autem ita, ut & nobis ſcribas de his & eadem obſequentibus tuis præceptis. Epiſtolam autem porrectam ſuſcepimus, quam repoſuimus inter publica noſtra monumenta: & de reliquis quæ præcepiſti providemus, quatenus in nullo culpemur. Publius Servilius, Publii Galbæ filius, proconſul, Mileſiorum magiſtratibus, curiæ & populo ſalutem. Pritanis Mercurii filius civis veſter, dum in Trallibus negotia tractarem, inſinuavit mihi præter noſtram ſententiam Judæis vos inquietudinem inferre, & prohibere eos ſabbata celebrare, vel templa patria perficere, fructuſque ſua conſuetudine colligere. Volo igitur vos ſcire, quomodo audiens verba ejus vel eorum qui contra eum diſſerebant, decrevi ne prohiberentur.*

Decretum Pergamenorum ſub judice Cratippo menſe Deſio, ſententia principum. Quod Romani ſequentes ſuos majores, pro communi

"ſtigiis ſequentes populum Romanum de homi-
"nibus omnibus bene meritum & reſpicientes ad
"ea quæ de Judæorum amicitia & ſocietate ad
"*hanc* urbem ſcripſerunt, *ſcilicet* ut illis liceat Dei
"ſacris operari, feſta ſolennia & cœtus celebrare;
"nobis placuit ut jus poteſtatemque habeant Ju-
"dæorum quicunque volunt, ſive viri ſive mulie-
"res, tum Sabbata obſervandi, tum ſacra peragen-
"di ex legibus Judaicis, & proſeuchas faciendi ad
"mare pro more patrio, quod ſi quis quidquam
"eos impedierit, vel magiſtratus vel privatus, huic
"mulcta eſto & urbi debeto.

Decretum Sardianorum.

24. "DECRETUM SARDIANORUM.
"Viſum eſt ſenatui & populo, relatione facta à
"prætoribus. Quoniam cives Judæi, urbem hanc
"noſtram incolentes, multis magniſque à populo
"per omne tempus cumulati fuerunt beneficiis, &
"nunc ingreſſi ad ſenatum & populum obſecra-
"runt, reſtitutis ipſis legibus & libertate à ſenatu
"& populo Romano, ut more rituque à legibus
"præſcripto cœtus agitent, & nullam illis con-
"troverſiam moveamus, locuſque illis ſit aſſigna-
"tus, in quo congregatis cum uxoribus & liberis
"διεργάτη, καὶ οἷς ϖϵὶ τ Ιϐδαίων φιλίας καὶ [l] συμ-
"μαχίας ϖϵὸς τὴν πόλιν ἔγραψεν, ὅπως [m] σωτελῶνται
"αὐτοῖς αἱ εἰς τ Θεὸν [n] ἱεροποιίαι καὶ ἑορταὶ αἱ εἰθισμέ-
"ναι καὶ σύνοδοι· [o] δέδοκται ἡμῖν Ιϐδαίων τὸς βϐλο-
"μένους [p] ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας κατὰ Σάββατα ἄγειν
"καὶ τὰ ἱερὰ σωτελεῖν κ τὸς Ιϐδαϊκὸς νόμους, καὶ
"τὰς ϖϵοσευχὰς ποιεῖσθαι ϖϵὸς τῇ θαλάσσῃ κ τὸ πά-
"τριον ἔθος, ἂν δέ τις κωλύσῃ ἢ ἄρχων ἢ ἰδιώτης,
"[q] ὀδὲ τῷ ζημιώματι ὑπεύθυνος ἔστω καὶ ὀφειλέτω τῇ
"πόλει.

κδ'. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ. Ἐδόξε τῇ βϐλῇ κ
"τῷ δήμῳ, ϛρατηγῶν [r] εἰσηγησαμένων. Ἐπεὶ οἱ κατοι-
"κοῦντες ἡμῶν ἐν τῇ πόλει Ιουδαῖοι πολίται, πολλὰ καὶ
"μεγάλα φιλάνθρωπα ἐσχηκότες ἀφ' ἁπάντων ὑπὸ κ
"δήμου, κ νῦν εἰσελθόντες ἐπὶ τὸν βουλὸν κ τὸν δῆμον
"παρεκάλεσαν, ἀποκαθισαμένων αὐτοῖς τ νόμων καὶ τ
"ἐλευθερίας ὑπὸ τ συγκλήτου κ τ δήμου τ Ρωμαίων,
"ἵνα κ τὰ νομιζόμενα ἔθη συνάγωνται, κ μὴ ἀδικω-
"ζώμεθα ϖϵὸς αὐτὸς, [s] δοθῇ τε αὐτοῖς κ τόϖος, εἰς
"ὃν συλλεγόμενοι μ γυναικῶν κ τέκνων ἐπιποιῶνται τὰς
"ϖα-

• *omnium hominum tutela pericula ſuſcipiunt, & ſtudent auxiliatores & amicos ſuos in felicitate vel firma pace conſiſtere, cum tranſmiſiſſet ad eos Hyrcanus princeps ſacerdotum gentis Judææ legatos, Stratonem Theodori, Apollonium Alexandri, Æneam Antipatri, Ariſtobulum Aminta, Sopatrum Philippi, viros optimos, & hi ſingula demonſtraſſent, decrevit ſenatus de his quæ poſtulaverunt, quatenus nequaquam rex Antiochus Antiochi filius ledat Judæos auxiliatores Romanorum, imò ut & caſtella & portus, vel provinciam, & ſi quid aliud ab eis abſtulit redderet: & liceat eis à portubus Judæorum ſeu vectigalibus deportare quæ volunt, & ut nullus rex vel populus à portubus Judæorum ſeu vectigalibus aliquid auferat, excepto Ptolemæo rege Alexandrino, quia & ipſe auxiliator his & amicus noſter exiſtit, imò etiam cuſtodiam à Joppe depelli, ſicut petiverunt. Noſtra vero curia Lucius Peticus vir optimus, juſſit ut hæc fieri ita curemus, quemadmodum ſenatus decrevit, & provideamus, quatenus incolumes legati ad propria poſſint redire, nec non etiam Theodorum in curia, vel in conventu ſuſcepimus: Qui cum nobis Epiſtolam ex ſenatuſconſulto porrexiſſet, verba faciens, demonſtravit Hyrcani virtutem & liberalitatem, quia publice vel privatim cunctis prodeſt, qui ad eum convenerint: Literas vero inter publica conſcripta reposuimus, & nos quoque omnia pro Judæis agere, tanquam auxiliatores Romanorum ſecundum ſenatuſconſultum decrevimus. Quippe etiam poſtulavit Theodorus dum epiſtolam nobis porrigeret, quatenus à magiſtratibus noſtris mittatur ad Hyrcanum exemplar decreti, intimantes noſtri populi ſententiam, & petentes cuſtodiri vel ampliari noſtras cum eis amicitias: & ut meminerit, temporibus Abraham, qui omnium Judæorum pater extitit, noſtros majores amicos ei fuiſſe, ſicut & in publicis conſcriptis invenimus. Decretum Halicarnaſſeorum, ſub ſacerdote Memnone Ariſtidis filio. Placuit populo, Marco Alexandro inſinuante, quod Judæi pietatis ſtudium omni tempore habent, populi Romani omnium hominum benefactores, pro Judæorum amicitiis vel auxiliis ad noſtram civitatem præcepta miſerunt, quatenus permittantur immolationes deo ſolennes efficere. Placuit igitur & nobis concedere Judæis viris vel mulieribus ſabbata celebrare, vel ſacrificia producere ſecundum leges Judaicas. Siquis vero hos prohibuerit, militiæ reus & debitor civitatis exiſtat. Decretum Sardianorum. Placuit curiæ, vel populo, ducibus intimantibus, quomodo noſtram civitatem habitantes Judæi, multa vel maxima beneficia à populo ſæpe meruerunt: nunc quoque cum ingreſſi fuiſſent in curiam populum petere, quatenus ſuis legibus, & libertate data à ſenatu populoque Romano ſecundum conſuetudinem congregentur, & judicia ſua diſponant, datus eſt illis locus, in quo cum uxoribus vel filiis poſſint celebrare deo patrias orationes. Igitur viſum eſt curiæ vel populo, concedere eis convenientibus certis diebus agere ſecundum ſuas leges: deputari etiam eis locum quem aptum ædificationibus vel habitaculis putaverint. Habeant etiam curatores annonæ civitatis diligentiam, ut ſi qua opus habuerint alimenta, faciant eis introduci. Decretum Epheſiorum ſub judice Minophilo, menſe Arthemiſio, prima die. Nicanor Euphimi dixit. Placuit populo intimantibus ducibus, quomodo interpellaverunt in civitate Judæi, Marco Julio Bruto proconſule, quatenus agerent ſabbata, & omnia facerent ſecundum patrias leges, nemine penitus impediente, proconſul conceſſit. Placuitque populo propter Romanos, nullum prohiberi obſervare ſabbatorum diem: imo concedere eis omnia facere, ſecundum Judaicas ſuas leges.*

Ita habes, mi lector, non Joſephum, præclara & juſta Romanorum in variis locis decreta ſic colligentem, ut inde cognoſci queat mos eorum agendi in provinciis, ſi quid ſine exceptione vellent illic admitti & peragi; atque unde ſimul veritas ipſarum rerum ita pellucet, ut mereatur fidem & oſtendat Judæos illum titulum Romani civis affectantes; ſed profecto aliquem multiplicem ſonum velut bovis mugientis a capite ad ipſam calcem. Quid enim iſtam interpretationem perlegens ſolatii experiris, dum vel in Romano tempore vel in hac parte hiſtoriæ proficere cupiens illuc te confers? Et eſt tamen hoc ſplendidiſſimum tempus, quo ipſius DEI nomen ab Judæa ſic paulatim tenebroſis idolorum ineptiis immixtum intra eadem mœnia audiri cœpit, quæ modo nihil niſi μάταιον complectebantur; & Romani licet tunc perditiſſimi, illi tamen fuerunt, qui ſuis mandatis illum DEUM & cultum ejus, quo nihil mirabilius, propugnaverunt. Inprimis autem manifeſte declaratur aut ignorantia aut malignitas interpretis, qui quum tot ſpeciatim ex Romano more nomina proferrentur, ea conſulto obſcurare voluit ponendo *reliquo ſenatu*, quod ibi nequit intelligi. Et tamen poſtea ne tantillum quidem admonere voluit; plane ut in decreto peregre facto, ubi nomina conſulum Lentuli & Marcelli adſcribuntur, vides addi *præſente ſenatu* vice tot nominum. Non mens ſenatuſconſulti bene percepta aut expreſſa, ut ad ſingulas civitates referantur, quæ proprie includebantur urbi Romæ. Sic Balbum vicarium, ſic Fannium tribunum plebis, ſic Antonium ærarium, ſic adtitulationem judicum, ſic Kalendas Julias circumfert Lentulus conſul, plane obnubilante ipſo ſermone, cur toties nominetur Lentulus & decretum ejus iteretur. Quam mendax finis decreti Laodicenſium, qui velint poſtulentque ut ipſis ſcribat Rabillius? Hic cernis Mercurii filium, negotia in Trallibus, Marcum Julium Brutum proconſulem, & talia infinita; quæ tamen omnia augentur in editione antecedente Veneta anni MCCCCXCIX. die XXIII. Octobris per Albertinum Vercellenſem, ubi rubricæ dicuntur ſi non antiquitatum, certe belli Judaici factæ per magiſtrum Franciſcum Macærata ordinis minorum, & in qua Hieronymus Squarzafucus ſcribit libros Joſephi a Rufino in linguam Latinam tranſlatos. Ibi longe graviora monſtra deprehendes.

Quæ quum ita comparata ſunt, tamen licet ex his tantis ſordibus aliquid proficere. Nam per hæc confirmatur in principio nomen Rutilii, ut in Græco illud adſcriptum ex alio MS. credi debeat: hinc Doſitheus Cleopatridæ filius, ubi in Græco erat tumultus: hinc dum ſcribit *& dimiſit duodecimo &c.* quaſi pag. 710. v 7. in ſuo MS. inveniſſet κ ἀπέλυτε: hinc ibid. v. 24. Σωτατρ Latine dicitur *Soſipater*, quaſi idem nomen foret, quod in pag. 711. v. 42. Immo perquam notabile in decreto Pergamenorum quum id dicitur factum *ſub judice Cratippo*, ut prorſus quoque obvia iſti interpreti fuerint in MS. ἐπὶ Πεντηκοντίας Κρατίππου, quæ ſane exſtant etiam in MS. Lugdunenſi, ſed non in recto verborum & verſiculi ordine, ſed tantum adpoſita in margine, unde non ſuſtinui pro mere legitimis inferre, quum tamen nunc hæc interpretatio plane iſtud exigat. Mox notabilis ille *Lucius Peticus*, quaſi aliquem Sulpicium innuiſſet Joſephus, cujus familia habuit iſtud cognomen. Prima autem editio exhibet plane *Halicarnaſeorum*. GRON. Proculdubio legendum, Ἀθεσηνεῶν ς'. vel Ἀνθεσηνεῶν ε'. prout monuit *Gronov.* qui ex contextu hujus Decreti nonnulla excidiſſe ſuſpicatur, non tantum quia poſt ἔδοξε τῷ δήμῳ ſequitur (hac ead. §.) in *MSS.* δεδόχθαι, ſed etiam quia (in iiſdem *MSS.*) in fine dicitur (hac §.) τῷδε τῷ ζημιώματι, cum nulla ζημιώματος facta ſit mentio in decreto.

l Συμμαχίαι] *MSS.* νημαχίας.

m Σωτελῶν αὐτοῖς] Σωτελῶν αὐτοῖς in *MSS.*

n Ιεροποιίαι] *MSS.* ἱερογοιίαι.

o Δέδοκται ἡμῖν Ιϐδαίων τὸς βϐλομένους] Ita (infr. §. 24.) reſcripſi pro δεδόχθαι, quod habent *MSS.*

p Ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας] *MSS.* ἄνδρας τε γυναῖκας, & ſuper ſcr. αι.

q Ὀδὲ τῷ ζημιώματι] Ὀδὲ lego, ſenſu id poſtulante, pro τῷδε, quod exhibent *MSS.* Vide *Annot.* ad ſuperiora hac ead. §.

r Εἰσηγησαμένων.] *MSS.* ἐσηγησαμένων.

s Δοθῇ τε] Ita lego. ἐδόθη τε in *MSS.*

t Σω-

"πατρίους ἀρχὰς καὶ θυσίας τῷ Θεῷ· δέδοκ῀ οὖν τῇ "βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συγκεχωρῆσθαι αὐτοῖς, [t] συνερχο- "μένοις ἐν τῇ [v] προτεταγμέναις ἡμέραις, πράσσειν τὰ "κατὰ τοὺς αὐτῶν νόμους, ἀφορισθῆναι δ' αὐτοῖς καὶ τόπον "ὑπὸ τῶν [x] στρατηγῶν εἰς οἰκοδομίαν καὶ οἴκησιν αὐτῶν, ὃν "ἂν ὑπολάβωσι πρὸς τοῦτ' ἐπιτήδειον, ὅπως τε τοῖς τῆς "πόλεως ἀγορανόμοις ἐπιμελὲς ᾖ καὶ τὰ ἐκείνοις πρὸς τρο- "φὴν ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰσάγεσθαι.

κέ. "ΨΗΦΙΣΜΑ ΕΦΕΣΙΩΝ. Ἐπὶ Πρυτανέως Μένο- "φίλου, [y] μηνὸς Ἀρτεμισίου τῇ πρώτῃ, ἔδοξε τῷ δή- "μῳ. Νικάνωρ Εὐφήμου εἶπεν, εἰσηγησαμένων τῶν στρατη- "γῶν. Ἐπεὶ ἐντυχόντων τῶν ἐν τῇ πόλει Ἰουδαίων Μάρκῳ "Ἰουλίῳ Πομπηίου υἱῷ Βρούτου ἀνθυπάτῳ, ὅπως ἄγωσι τὰ "Σάββατα, καὶ πάντα ποιῶσι κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἔθη, "μηδενὸς αὐτοῖς ἐμποδὼν γινομένου, ὁ στρατηγὸς συνεχώ- "ρησε· [z] δέδοκ῀ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, ἐπὶ πράγματος "Ρωμαίοις ἀνηκοντος, μηδένα κωλύεσθαι ἄγειν τὰ "τοῦ Σαββάτων ἡμέραν, μηδὲ πράσσεσθαι ζήμιον, "ἐπιτρέφειν δ' αὐτοῖς πάντα ποιεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους αὐ- "τῶν νόμους.

κς'. Πολλὰ [a] μὲν οὖν ἐστι καὶ ἄλλα [b] τῇ συγκλήτῳ πιαῦτα καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι Ῥωμαίων δόγματα πρὸς Ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψη- φίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς [c] περὶ τῶν ἡμετέρων δικαίων ἐπιστολὰς ἀντιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι. περὶ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν [d] παρεθέμεθα πιστεύειν τοῖς [e] ἀναγνωσομένοις δ' βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ γὰρ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γεγομένης, ἐπιδεικνύντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις καὶ δέλτοις ἐν τῷ Καπετωλίῳ μέχρι νυῦ ἱσταμένοις καὶ ἱσταμένοισι, τὴν μὲν πάντων παραίτησιν, ὡς περιττήν τε ἅμα καὶ ἀπρεπῆ, παρητησάμεθα. ἱκανὸν δ' ἔτως ἡγησάμεθα σταῖον, ὃς ἀπὸ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡμῖν πίστεως φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ ἱκανὴν ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς ἀπολήψεται περὶ ὧν εἶναί φαμεν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπιδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς γενομένην, δεδη- λώκαμεν.

"liceat patrias preces & ſacra Deo facere; placuit "igitur ſenatui & populo, ut illis conceſſum ſit "diebus præſtitutis convenire, & perfungi omni- "bus prout leges poſtulant, inſuper ut locus etiam "illis ſeparetur à prætoribus ad ædificandum eiſ- "que habitandum, quem ad id accommodatum "exiſtimaverint, utque ædilibus urbanis curæ ſit, "etiam illa importare quæ ad victum ipſis idonea "habeantur.

25. "DECRETUM EPHESIORUM. Pry- *Decretum Epheſiorum.* "tane Menophilo, die primo menſis Artemiſii, "placitum eſt populo. Nicanor Euphemi filius "dixit, relatione à prætoribus facta. Quoniam "Judæis qui in urbe ſunt, Marco Julio Pompejo "Bruti filio proconſule compellato, ut liceret illis "Sabbata obſervare, & omnia facere ex patriis "eorum inſtitutis, nemine eos quidquam impe- "diente, hoc ipſum prætor conceſſit; placuit ſe- "natui & populo, præſertim cum res ad Roma- "nos pertineat, neminem prohiberi à die Sabba- "torum celebrando, neque mulctam exigendam "eſſe, ſed illis poteſtatem datum iri omnia ex pro- "priis ipſorum legibus faciendi.

26. Et multa quidem exſtant & alia hujuſmodi decreta à ſenatu & imperatoribus facta, in gratiam Hyrcani gentiſque noſtræ; necnon civitatum pſephiſmata, & prætorum reſcripta ad literas de juribus noſtris *miſſas*. De quibus omnibus, ex iis quæ exhibuimus licet illis perſuaſiſſimum habere, qui noſtra hæc ſcripta candide lecturi ſunt. Quoniam enim clara & manifeſta noſtræ cum populo Romano amicitiæ dedimus argumenta, indicatis æreis columnis & tabulis in Capitolio etiamnum durantibus & duraturis, univerſis hic loci apponendis, ut qui id ſupervacaneum duximus ſimul & *legentibus* injucundum, ſuperſedimus. Quippe neminem adeo perverſum *fore* credidimus, ut de amicitia noſtra cum Romanis inita, nobis non habiturus ſit fidem, præſertim cum decretis pluribus noſtrûm in gratiam factis id palam fecerint; quin potius ex iis quæ demonſtravimus, nos id quod verum eſt dicere, animo præſumet. Atque ita quidem amicitiam & ſocietatem, quæ Romanis nobiſcum interceſſit, declaravimus.

Alia decreta non affert, ut pote ſupervacaneum putans.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Σέξτον ὑπὸ Βάσσου δολοφονηθέντα Μᾶρκος, ἐπὶ τῷ τοῦ Καίσαρος θανάτῳ Κάσσιος εἰς Συρίαν ἀφικνεῖται καὶ Ἰουδαίαν ἐκάκωσε· καὶ ὡς Μάλιχος Αντίπατρον ἀνεῖλε καὶ ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεῖται.

CAP. XI.

Quomodo Sexto à Baſſo inſidiis perempto ſuccedit Marcus, & poſt Cæſaris mortem in Syriam venit Caſſius & Judæam afflixit: utque Malichus Antipatrum interfecit, & ipſe ab Herode interficitur.

Συνέβη δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ταραχθῆναι τὰ κατὰ τὴν Συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [f] Βάσσος [g] Κεκίλιος, εἷς τῶν τοῖς Πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλὴν συν- θεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ, τὸ στράτευμα αὐτοῦ προσλαβών, ἐκράτει τῶν πραγμά- των. [h] πόλεμός τε μέγας [i] περὶ Ἀπάμειαν συνέστη, τῶν Καί- σαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετ' ἱππέων καὶ πε- ζῆς δυνάμεως. τύπτεις δὲ καὶ Ἀντίπατρος συμμαχίαν ἔπεμ- ψε [k] μετὰ τῶν παίδων, καὶ μνήμην ὧν [l] διεργετήσατο ὑπὸ Καίσαρος· καὶ ἅμα τοῦτο ποιῶσαι αὐτῷ δίκαιον προσῆκε

Sexto Cæſare ex inſidiis occiſo Baſſus Cecilius rerum potitur.

ab

---

t Συνερχομένοις] *MSS.* συνιεχομένοις.
v Προτεταγμέναις] *MSS.* προταποδεδειγμέναις.
x Στρατηγῶν.] *MSS.* στρητηγῶν.
y Μηνὸς] *MSS.* μινὸς.
z Δέδοκ῀ τῇ βουλῇ] Iterum δέδοκται repoſui pro δεδόχθαι, quod exſtat in *MSS.* & ἐπιτρέφθω (mox infer.) mutavi in ἐπιστρέφθω.
a Μὲν οὖν] Illud μὲν *MSS. Voſſ.*
b Τῇ συγκλήτῳ] Παρὰ τῇ συγκλήτῳ legendum cenſet Cl. *Lowthius* & mox περὶ τῶν ἡμ. δικαίων. proculdubio rectius, quam ut ſubintelligantur præpoſitiones
c Περὶ] Hæc vox inſerta eſt ex *Lugd. Bat.* HAV.
d Παρεθέμεθα πιστεύειν] Ita ex *Epiphanio* legendum eſſe cenſui. προσβεβλήμεθα in *Editis.* (προστεθείμεθα *Lugd. Bat.*) προστεθείμθα *Vat.* & *Gall.*
e Ἀναγνωσομένοις δ' βασκάνως] Tranſponuntur in *Lugd. Bat.*
f Βάσσος Κεκίλιος,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.
g Κεκίλιος,] *Al.* Καικίλιος.
h Πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 10. §. 10. ſeq. SPANH.
i Περὶ Ἀπάμειαν συνέστη,] Περὶ τὴν Ἀπάμειαν *Vat.* & *Busb.* & mox (infr. poſt εὐεργετήθησαι) ὑπὸ τοῦ Καίσαρος *Busb.*
k Μετὰ τῶν παίδων,] Διὰ τῶν ἡῶν *Zonar.*
l Εὐεργετήθησαν ὑπὸ Καίσαρος·] Εὐεργετηθείσης *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* διεργετήθησαν *Zonar.* juxta canonas διεργετήθησαν.

Marcus Sexto in imperium succedit.

ab ejus interfectore repetere. Cum autem bellum diu duraret, Marcus ad Sexti imperium *suscipiendum* Roma venit, & Cæsar à Cassio & Bruto in curia occisus est, postquam principatum tenuerat annos tres & sex menses. Et quidem hoc ab aliis memoriæ proditum est.

XVIII. *Post mortem Cæsaris Cassius Syriæ præfectus.*

2. Bello deinde ex morte Cæsaris conflato, & *viris* omnibus primariis ultro citroque ad contrahendas copias dispersis, venit in Syriam Cassius, accepturus exercitum qui erat ad Apamiam: solutaque obsidione, ambos sibi conciliat Bassum & Marcum; urbesque peragrans, arma colligebat & milites, & ipsis *urbibus* gravia tributa imperabat. Sed maxime Judæam afflixit, exactis *ab ea* septingentis argenti talentis. Antipater vero, res magno in metu & perturbatione esse videns, pecuniarum exactionem dividit, & utrique filio redigendas committit, partim etiam Malicho sibi parum amico, partimque aliis *quibusdam*. Ac primus Herodes, redacto ex Galilæa quantum ei imperatum erat, maximam apud Cassium gratiam iniit. Sapientis enim esse sibi visum est, Romanos hoc officio demereri, & illorum benevolentiam ex aliorum laboribus captare. Cæterarum autem urbium gubernatores omnes cum suis hominibus venundabantur, & quatuor urbes in servitutem redigit Cassius; quarum erant potentissimæ, Gophna & Emmaus, reliquæ vero Lydda & Thamna. Insuper eò præ iracundia processit Cassius, ut etiam Malichum occidisset, (nam in ipsum incitatus erat) nisi ejus impetum cohibuisset Hyrcanus, missis ei per Antipatrum centum talentis de suo.

Judæam afflixit.

Herodes apud Cassium gratiam init.

Hyrcanus Malichum mortis periculo liberat.

Malichus Antipatro struit insidias.

3. Postquam vero Cassius à Judæa profectus est, Malichus Antipatro insidiabatur, ejus interitum Hyrcani principatus firmitatem fore putans. neque tamen ejus consilium latuit Antipatrum. Id enim cum sensisset, recepit sese trans Jordanem, & ex Arabibus simul & indigenis exercitum contrahebat. Quanquam Malichus, homo callidus, insidias inficiabatur, se cum juramento purgans tum Antipatro tum ejus filiis, *dicensque*, fieri non posse, Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, & Herode armorum custodiam habente, ut tale quidpiam ei in mentem veniret. Ac videns * sibi negotium non succedere, reconciliatus est Antipatro, conventumque est inter eos, cum Marcus Syriæ prætor esset: qui, postquam intellexit Malichum in Judæa res novas moliri, parum abfuit quin eum interfecerit, sed Antipatri precibus ejus vitam condonavit.

Antipatri precibus Malicho vitam condonat Marcus.

XIX. *Summa rerum Herodi commissa.*

4. Nesciebat Antipater, se sui interfectorem conservasse. Certe quidem Cassius & Marcus, exercitu coacto, curam omnium Herodi tradiderunt, & eum Cœles-Syriæ præsidem fecerunt, attribu-

πεφονδικότος εἰσπεράξασθαι δίκαιον ἡγέμενος. [m] Χρεωζομένης ἢ δ' πολέμου, [n] Μάρκος μὲν ἦλθεν [o] ἐκ Ρώμης εἰς τὴν Δρχλὼ [p] δ' Σέξτος, Καῖσαρ δ' ὑπὸ τ τοῦ Καίσιον καὶ Βροῦτον ἐν τῷ βιβλιοτηρίῳ κλεινε), [q] καταρχὼν τὴν Δρχλὼ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ. τοῦτ μὲν οὖν ἐκ ἄλλοις δεδήλωται.

β'. Τοῦ δ' ὑπὸ τῷ Καίσαρος θανάτῳ πολέμου συνερρωγότος, καὶ τ ἐν πολλῷ πάντων ὑπὸ φιλίας συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται Κάσσιος ἐκ [r] Ρώμης εἰς Συρίαν, παραληψόμενος [s] τὸ στρατὸν τὸν Απάμειαν στρατόπεδον· καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους προσάγεται τέν τε Βάσσον καὶ τ [t] Μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος ὅπλά τε καὶ χρήματα συνήθροιζε, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπετίθη. μάλιστα δ' τὴν Ιουδαίαν ἐκάκωσεν, [v] ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραξάμενος. Αντίπατρος δ', ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ παρακεῖ τὰ πράγματα, μερίζει τὴν τ χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τ υἱῶν συνάγειν δίδωσι, τὰ δ' Μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δ' ἄλλοις προσέταξεν εἰσπράττειν. καὶ πρῶτος Ηρώδης ἀπὸ τ Γαλιλαίας εἰσπράξόμενος [x] ὅσα ἐπ' αὐτῷ προσετεθειμένα, φίλος ὢν εἰς τὰ μάλιστα Καισαρι. σῶφρον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ Ρωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασκευάζειν εὔνοιαν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων πόνων. ὑπηρέτουν δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ἐπεμεληταὶ, καὶ τέσσαρας πόλεις [y] ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος· ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται), [z] Γόφνα τε [a] Εμμαοὺς, πρὸς ταύταις δ' [b] Λύδδα καὶ Θαμνά. ἐπεξῆλθε δ' ἀν [c] ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος ὡς καὶ Μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο γὰρ ἐπ' αὐτὸν, [d] εἰ μὴ Υρκανὸς δ' Αντιπάτρῳ ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τ ὁρμῆς.

γ'. Επὶ δὲ Κάσσιος ἐκ τ Ιουδαίας ἀπῆρε, [e] Μάλιχος ὑπεβάλλετο Αντιπάτρῳ, τὴν τύχην πλουτίζων, ἀσφάλειαν Υρκανοῦ τ ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. ὁ μὲν [f] ἔλαθε τ Αντίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος ἐχώρει πέραν Ιορδάνου, καὶ στρατὸν Αραβίων ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ Μάλιχος, ἠρνεῖτο τὴν ὑπεβολὴν, ὀμολογούμενος μετ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασιήλῳ μὲν τὰ Ιεροσόλυμα φρουροῦντι, Ηρώδῃ δ' ἔχοντι τὴν φυλακὴν τῶν ὅπλων, ὅθ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον ὑβρίσαι. ὁρῶν δ' τὴν ὑποψίαν καταλλάσσεται πρὸς τ Αντίπατρον, καὶ συνίσταται, [g] Μάρκου κατὰ Συρίαν στρατηγοῦντος· ὃς, αἰσθόμενος νεωτεροποιοῦντα κατὰ τὴν Ιουδαίαν τὸν Μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς ἐπὶ μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, Αντιπάτρου δὲ παρακαλέσαντος πεῖσαι.

δ'. Ελαθε δ' ἄρα φονέα πρισώσας Αντίπατρος αὐτὸς τ Μάλιχον. Κάσσιος μὲν γὰρ [h] Μάρκος, στρατὸν ἀθροίσαντες, [i] τὴν ἐπιμέλειαν ἄπασαν [k] ἐπεχείρισαν Ηρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν Κοίλης Συρίας ἐποίησαν, καλοῖς δόγ-

m Χρεωζομένης δ' πολέμου,] Τελεσθείσης δ' καιρὸς ὁ τῷ πολέμῳ Busb. & Zonar. Qui factum est ut bellum traheretur docet Strabo, l. xvi. p. 752. D.

n Μάρκος μὲν ἦλθεν] An Josephus hîc in errore sit, an ejus codices (in quibus omnibus, tam Lat. quam Gr. Μάρκος habemus) incertum est. Marcum quidem Crispum Dio docet cum Cæcilio Basso depugnasse. Verum Appianus expresse dicit Murcum adversus Bassum à Cæsare missum fuisse. Unde ex Dione, l. xlvi. Aliisque, Μοῦρκον rescribi placet Viris doctissimis, Casaubono in Exercit. c. Baronium, p. 133. Edit. Lond. Montacutio in Exercit. viii. p. 279. Usserio in Annalibus V. T. p. 362. Edit. Lond. & Ez. Spanhemio in Diss. vi. de Præst. Numism. Vide Annott. in lib. 1. de Bello Jud. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 10 §. 10. SPANH.

o Ἐκ Ρώμης] Hausimus id ex Lugd. Bat. HAV.

p Τῷ Σέξτῳ] Lugd. Bat. τὸν δ' Σέξτον.

q Καταρχὼν τὴν ἀρχὴν] Statim à Pompeji morte honores in Cæsarem effusi erant, & quamvis extra Italiam esset, præturam iniit Ut recte hinc principatum illius Josephus arcessiverit, tres annos cum dimidio illi assignans. Usserius, p. 337.

r Ἐκ Ρώμης,] Ἐκ Ρώμης infertum dedi ex Vat. Epiphan. & Zonar. ἐξ Ιταλίας l. 1. de Bello Jud.

s Τὸ αὖθι τὸν Απάμειαν στρατόπεδον·] Τὸ αὖθι v. A. στρατόπεδα Vat. & Busb.

t Μάρκον,] Vel Μοῦρκον. SPANH.

v Ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου] In Lemmate xxvii. ἑπτακόσια.

x Ὅσα ἐπ' αὐτῷ προστεθειμένα,] Nempe 100 Talenta ἀλωσ. lib. 1. c. 11. §. 2. SPANH.

y Ἐξανδραποδίζεται Κάσσιος·] Ἐξωνδραπόδιστο τότε Κάσσιος Busb.

z Γόφνα] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 1. §. 5. & lib. 5. c. 2. §. 1. SPANH.

a Εμμαοὺς,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. xi. §. 2. SPANH.

b Λύδδα καὶ Θαμνά.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 11. §. 2. SPANH.

c Ἐπ' ὀργῆς Κάσσιος·] Υπ' ὀργῆς Vat.

d Εἰ μὴ —— τάλαντα] Ab Antipatro data illi C. Talenta ἀλωσ. lib. 1. c. xi. §. 2. SPANH.

e Μάλιχος] Ita Busb. Vat. & Vet. Interpr. μάλιστα in'. in Editis Aliisque.

f Ελαθε τ Αντίπατρον] Ελάνθανε, & mox ἀπ' αἰσθόμενος ἐκεῖνος ἐχώρει Busb. ἀπ' αἰσθόμενος habet Vat.

* Sibi negotium non succedere,] Vel, rei tentatæ difficultatem.

g Μάρκου] Vel Μούρκου vid. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 10. SPANH.

h Μάρκος,] Μοῦρκος. SPANH.

i Τὴν ἐπιμέλειαν ἅπασαν] Τὰ τε ἐπιμ. Busb.

k Επεχείρισαν Ηρώδῃ,] Ita cum Cod. Busb. ἐπεχείρησαν in cæteris.

l Τὸν

τες Ἑ δυϑαμιν ἱππικλὼ τε Ἑ πεζικλώ ! ὑποσχόμενοι ᾗ καὶ βασιλέα τ Ιϑδαίας ἀναδείξειν μετὰ [l] τ πόλεμον. συνειςήκει γὰρ τότε σὺς τε Αντώνιον καὶ τ νέον Καίσαρα. Μάλιχ Ὁ ᾗ τότε δείσας μάλισα τ Αντίπατρον, σκοπὸν ἐποιεῖτο· καὶ πίσας λέγειν τ Υρκανὸν οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἑκάτεροι εἰςιῶντ, [m] φαρμάκῳ κτείνῃ τ ἄνδρα. καὶ, ὡπλίτας ἔχων, ἡτοιμάζε τὰ κατὰ τλὼ πόλιν. γνόντων ᾗ τλὼ Φασαήλῳ τλὼ κατὰ Ἓ πατρὸς Ηρώδ καὶ Φασαήλ, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, [n] ἠρνεῖτο πάντα ὁ Μάλιχ Ὁ, ᾗ ἔξαρνος ἦν Ἓ φόνυ. καὶ Αντίπατρος μὲν ὁσεβείᾳ ᾗ δικαιοσύνῃ διενεγκὼν, ᾗ τῇ σὲι τλὼ πατρίδα σωδῇ, τέλον ἐτελεύτησε τ τρόπον. τῶν ᾗ παίδων αὐτ Ηρώδης μὲν ὀφὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ χρατιᾶς ἐπὶ Μάλιχον ἐλϑών. Φασαήλῳ ᾗ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει σὲιγίνεσϑαι τὰνδρὸς, μὴ πολέμ κατάρχειν νομιϑῶσιν ἐμφυλίυ. τλὼ τε οὖν ἀπολογίαν [o] Μαλίχυ σὺσδέχεσϑαι, ᾗ πιςεύειν ὑποκρίνεσϑαι, μηδὲν αὐτὸν περὶ τ Αντιπάτρ κακυργῆσαι ϑάνατον, [p] τάφον ᾗ κόσμ τῷ πατρί. καὶ ϑαῤῥοῦντ Ηρώδης εἰς Σαμάρειαν, καὶ καπηλαϑὼν αὐτλὼ κεκακωμένλω, [q] ἀνεκτᾶτ ᾗ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνϑρώποις.

ε'. Μετ' ὀ πολὺ ᾗ, ἑορτὴς τ ἐν Ιεροσολύμοις ἑορτῆς, [r] ϑαῤῥοῦντ συὶ τοῖς χραλιώταις εἰς τλὼ πόλιν· [r] ᾗ δείσας Μάλιχ Ὁ, ἔπεισεν Υρκανὸν μὴ ὑπιτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. ᾗ πιϑὴς μὲν Υρκανός· σὺσβέβληϑ ὅ γε αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν [s] ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντ Ὁ εἰσδέχεσϑαι Ἓ πλήϑυς. ὀλίγον ᾗ φροντίσας Ηρώδης τῶν ἀγγέλων, νυκλῳ εἴσεισιν εἰς τλὼ πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ Μαλίχῳ· ὁ ὅ γε οὐκ ἀνίησι τλὼ ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τ Αντίπατρον Ἑ ἀνεκαλεῖτο Φασαήλ νεῶς [t] ὡς φίλ Ὁ, κρύφα ᾗ φυλακλὼ Ἓ σώματ Ὁ ἐποιεῖτο. ἔδοξε ᾗ Ἑ τοῖς σὲι Ηρώδλω μὴ ἀπολείπεσϑαι αὐτ τλὼ σωματοφυλακίαν· ἀλλὰ Ἑ αὐτὸς, εἰς τὸ ἀνυπόπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσϑαι τ Μάλιχον.

ς'. Καισίῳ μὲν ᾗ σὲι τ πλούτης [u] Ἓ πεζὸς Ηρώδης [x] ἐπέσελλε. κἀκεῖν Ὁ, εἰδὼς οἷ Ὁ εἴη τ τρόπον Μαλιχ Ὁ, ἀντιπέμπει μηνύειν τῷ πατρί· καὶ λάϑρᾳ λαμπέμπει πὸς τὸς ἐν Τύρῳ χιλιάρχυς, κελεύων αὐτὸς συμπεράναι Ηρώδῃ, [y] δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς ᾗ Λαοδίκαν ἡκτ Καισίυ, [z] πὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ, στέφανός τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, Ηρώδης μὲν πρόσδοκα δώσειν τ Μαλίχον τιμωρίαν ἐκεῖ ϑυόμενον. ὁ ᾗ περὶ Τύρον τ Φοινίκης ὑπεισδόμεν Ὁ τὸ πρᾶγμα, μειζόνων [a] ἐφήπτετ· καὶ, Ἓ παιδὸς [b] αὐτ ὁμηρεύοντ Ὁ ἐν Τύρῳ, παρελϑὼν εἰς τλὼ πόλιν, ἔγνω [c] τοῦτόν τε ὑπεκλέψαι, καὶ εἰς τλὼ Ιϑδαίαν ἀπάρειν, πρεύδοντός τε ἐπ' Αντώνιον Καισίυ, τὸ ἔθν Ὁ ὑποχείριος, αὐτὸς τλὼ δεχλὼ καϑέξειν. τοῖς ᾗ βεβουλευμένοις ὅ, τε δαίμων ἀντέπραξε, καὶ δῆλος ὢν Ηρώδης, τλὼ σεραίρεσιν αὐτ καινοποιούς, σεσταπέμψας ϑεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ἐπὶ δείπν σεσκοπλὼ, καὶ γὰρ ἑστιάσειν αὐτὸς ἅπαντας σεφρήκει, τ ᾗ ἀληϑείας σὸς τὸς χιλιάρχυς, [d] ἐξελϑεῖν ὅπλα Μάλιχον πιόντ μ' ξιφιδίων. οἱ ὅ γε ἐξελϑόντες, καὶ πλησίον τ πόλεως αὐτῷ σεντυχόντες ὅπλοις Ἓ αἰχμαλῶ, κατασκευῶσι τ ἄνδρα. Υρκανὸς μὲν οὖν, [e] ὑπ' ἐκπλήξεως

ta ei classe, & equestribus pedestribusque copiis. polliciti etiam Judææ regem eum creaturos post bellum, quod tunc *illis* cum Antonio & juvene Cæsare ortum erat. Malichus vero tum maxime veritus Antipatrum, è medio *eum* tollere curabat: cumque *id* pecunia persuasisset pocillatori Hyrcani, apud quem uterque epulabatur, veneno necat hominem. atque, armatos in promptu habens, res urbanas componebat. Cæterum cum insidias patri *suo* factas resciviſſent Herodes & Phasaëlus, & graviter ferrent, negabat omnia Malichus, & cædem *strenue* inficiabatur. Et quidem Antipater, qui pietate & justitia & studio in patriam excellebat, hoc modo interiit. Ex filiis autem ejus Herodes protinus *patrem vindicare statuit, cum exercitu contra Malichum profectus. At Phasaëlo natu grandiori potius videbatur hominem astu circumvenire, ne civile bellum incepisse putarentur. Itaque *ille* Malichi defensionem accipit, seque credere simulat illum in Antipatri nece nihil maleficii admisisse, patrique sepulchrum adornabat. Interim Herodes, cum Samariam venisset, eamque afflictam offendisset, *urbem* recreabat & hominum dissidia composuit.

Antipater ex insidiis à Malicho occisus.

Herodes statuit patris mortem ulcisci.

5. Non multo autem post, instante Hierosolymis † festo, venit cum militibus in urbem: & Malichus *eum* veritus suasit Hyrcano, ut eum intrare non sineret. Et quidem Hyrcanus ita fecit: idque per speciem prohibendi alienigenarum turbam in lustratam multitudinem admitti. At Herodes, nulla nunciorum ratione habita, noctu ingreditur in urbem, & Malicho quidem terrorem incutiebat: ille vero nihil de simulatione remittit, sed Antipatrum plorabat, & palam ut amicus inclamabat, sed clam corporis sui custodiam agebat. Herodi autem visum est ejus simulationem non coarguere; sed, ad tollendam suspicionem, eum vicissim comiter accipere.

Hierosolyma ingreditur.

Malichum ex simulatione comiter accipit, XX.

6. Attamen ad Cassium de obitu patris scripsit Herodes. Atque ille, sciens quo ingenio esset Malichus, Herodi rescripsit, ut patrem ulciscereturt: & tribunis, qui Tyri erant, clam mandata mittit, ut Herodem ipsi adjuvarent, ‡ quatenus æqua facturus esset. Capta autem à Cassio Laodicea, cum communiter ad ipsum iviſſent, coronas ei & pecuniam ferentes, sperabat quidem Herodes fore, ut postquam eò veniret Malichus pœnas daret. Ille vero, apud Tyrum Phœniciæ rem suspectam habens, majora moliri cœpit: &, cum filius ejus Tyri obses servaretur, in animum induxit ut ingressus in urbem eum surriperet, & in Judæam proficisceretur, &, dum properaret adversus Antonium Cassius, gente ad defectionem perducta, potentatum ipsemet occuparet. Sed consiliis ejus & Deus restitit, & Herodes homo astutus, animadverso illius proposito, per famulum præmissum, specie ad parandam cœnam (nam omnes ad convivium invitaverat) re autem vera ad tribunos, persuadet illis ut ad Malichum cum pugionibus egrederentur. Illi vero egressi, eumque in littore prope urbem nacti, hominem transfodiunt. Quo facto ita quidem attonitus est Hyrcanus, ut vox ejus

Cassio placet ut Herodes patrem ulciscetur.

Malichus astute agit.

Herodis tamen astutia occiditur.

---

l Τὸν πόλεμον.] Illud † è *MSS. Busb.* & *Vat.* ut & mox Ἓ post κατὰ ante πατρὸς.

m Φαρμάκῳ κτείνῃ τ ἄνδρα.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. xi. §. 4. SPANH.

n Ηρνεῖτο πάντα.] Ηρνεῖτο πάλιν ὁ M. *Vat.*

* *Patrem vindicare statuit,*] *Al.* parentare patri.

o Μαλίχυ σὺσδέχεσϑαι,] Τλὼ Μαλίχυ *Vat.*

p Τάφον ᾗ κόσμ τῷ πατρί.] Τάφον τε κοσμεῖ τῷ πατρὶ *Busb.*

q Ανεκτᾶτο δὲ τὰ νείκη] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἀνακτᾶ ᾗ *Gall.* ἀνακτᾶ τε in *Editis.*

† *Festo,*] *Sc.* Pentecostes.

r Καὶ δείσας Μάλιχ Ὁ,] Καὶ δείσας ὁ Μάλιχ Ὁ ἀνίησιν *Busb.*

s Ὄχλον —— πλήϑυς.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. xi. §. 6. SPANH.

t Ὡς φίλ Ὁ,] Ὡς φίλον *Zonar.* & *Vet. Interpr.*

u Τῷ πατρὸς Ηρώδης] Illud Ἓ è *MSS.*

x Επέσελλε.] Επίσελλε *Busb.* & mox ἀντεπισέλλ.

y Δίκαια μέλλοντι πράξειν.] Επὶ δικαίαν πρᾶξιν *Busb.*

‡ *Quatenus æqua facturus esset.*] Non *quatenus*, vel sub aliqua conditione, sed omnino justum aliquid, quodque ipse probabat, acturum. HAV.

z Πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ,] Ἀμφω (ἦται Μάλιχ Ὁ καὶ Ηρώδης) πρὸς αὐτὸν ἀπήεσαν, *Zonar.*

a Εφήπτετ·] *Lugd. Bat.* ἥπτετ.

b Αὐτῦ] *L. B.* αὐτῷ.

c Τοῦτόν τε ὑπεκλέψαι,] Τοῦτον ἀποκλέψαι *Busb.*

d Εξελϑεῖν ἐπὶ Μάλιχον] Λάϑρᾳ ἐξελϑεῖν *Busb.*

e Ὑπ' —— ἐκπλήξεως.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. xi. §. 8. SPANH.

ejus defecerit. Ubi autem ægre ad se rediit, quærit ab Herode quidnam accidisset, & quis Malichum occidisset. Cumque illi Cassium id jussisse dixissent, laudavit factum: hominem enim nequam exstitisse, & patriæ insidiatorem. Et has quidem pro scelere in Antipatrum admisso pœnas persolvit Malichus.

Factum laudat Hyrcanus.

Tumultus in Judæa motus ab Felice.

7. Cassio autem ex Syria profecto, oritur in Judæa tumultus. Felix enim relictus Hierosolymis cum exercitu, in Phasaëlum impetum fecit, & populus arma sumpsit. Herodes vero Fabium adibat Damasci præfectum: volensque ad fratrem currere, morbo impeditur, donec Phasaëlus per se superatum Felicem compellit in turrim, ac deinde per compositionem dimittit, & Hyrcanum accusabat, quod multis per eos beneficiis affectus hostes adjuvet. nam Malichi frater non pauca tum loca, ad defectionem perducta, præsidio tenebat, in quibus & Masadam omnium munitissimum. Haud ita multo post Herodes, cum convaluerat, illuc venit; & eum, de omnibus quæ tenebat locis deturbatum,* per compositionem dimisit.

Superatur Felix.

Κασσίᾳ δ' ἐκ Συρίας ἀπάραντι, ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. [h] Ἔλιξ γάρ, ὑποληφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασάηλον, ὅ, τε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρώδης μὲν οὖν Φάβιον ἐπορεύετο ἐν [i] Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βαλόμενος παρασπάσασθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται, ἕως ὁ Φασάηλος, [k] δι' αὐτοῦ [l] Ἔλικος κρείττων γενόμενος, καταπλεύσαντα μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπόνδοις ἀφίησι, τὸν τε Τρκανὸν ἐμέμφετο, [m] ὡς πολλὰ μὲν εὖ παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπράττοντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε δεηθεὶς σὺν ὀλίγοις χωρία ἐφρούρει, καὶ [n] Μασάδαν τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅτε μὲν οὖν [o] τούτων [p] ῥαίσας ὁ Ἡρώδης ἐκ τῆς νόσου παρεγένετο, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπόνδους ἀπέλυσεν.

CAP. XII.

XXI.

Antigonum Aristobuli filium ex Judæa pellit Herodes: & multa pecunia Antonium sibi conciliavit ubi in Bithyniam venit, qui propterea Herodem accusare volentes non admisit. Quænam Tyriis pro Judæis scripsit Antonius.

Antigonum in Judæam reducit Ptolemæus Mennæi filius.

ANtigonum autem, Aristobuli *fratris Hyrcani* filium, qui exercitum coegerat & Fabium sibi pecuniis conciliaverat, *in Judæam* reducit Ptolemæus Mennæi filius, propter affinitatem. Quin etiam ei auxilium ferebat Marion, quem Tyriorum tyrannum Cassius reliquerat. nam homo ille, cum *quidem* Syriam occupasset, tyrannorum dominatu *eam* custodivit. Marion vero in Galilæam etiam, quæ vicina erat, irruptionem fecit; & tribus castellis potitus ea præsidiis munivit. Sed & eum aggressus Herodes, omnibus quidem privavit, Tyriorum vero præsidia benigne dimisit, nonnullis etiam dona dedit ex sua erga civitatem benevolentia. His confectis occurrit Antigono, & prælio cum eo congressus victoriam reportat, atque † *eum* jamjam extremos Judææ fines ingressum *inde* depulit. Postquam vero Hierosolyma venit, Hyrcanus eum & populus coronis redimivit. Erat autem jam per sponsalia gener factus Hyrcani: eoque magis eum tuebatur, quod erat ductutus in matrimonium filiam Alexandri Aristobuli filii, Hyrcani ex filia neptem; ex qua *postea* pater factus est trium filiorum & duarum filiarum. Duxerat

Antigonum vincit Herodes & ex Judæa pellit.

Ab Hyrcano & Hierosolymitanis honorifice excipitur.

Mariamne Hyrcani neptis Herodi desponsata.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου τὸν Ἰουδαίας ἐκβάλλει Ἡρώδης· καὶ Ἀντώνιον ἐν Βιθυνίᾳ γενόμενον πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν, ὡς μὴ τοὺς κατηγορεῖν Ἡρώδου βουλομένους ἐδέξατο. οἷα Τυρίοις ὑπὲρ Ἰουδαίων ἔγραψεν Ἀντώνιος.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ Φάβιον πεθεραπδήκοτα χρήμασι, [q] κατάγει Πτολεμαῖος ὁ Μενναίου διὰ τὸ κῆδος. συνεμάχει δ' αὐτῷ [r] Μαρίων, ὃν Τυρίων κατελέλοιπει Κάσσιος τύραννον. [s] τυραννίσι γὰρ Φοινίκης τῆς Συρίας ἔτος ὁ ἀνὴρ ἐφρόντισεν. ὁ δὲ Μαρίων καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν, ἐνέβαλε, καὶ τρία κατειλεῶν ἐρύματα, διὰ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἐπὶ τούτων Ἡρώδης, [t] ἅπαντα μὲν [v] αὐτὸν ἀφείλατο· τοὺς δὲ Τυρίων φρουροὺς φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἔστιν οἷς καὶ [x] δωρεὰς δοὺς διὰ τὸ κατὰ τὴν πόλιν εὔνουν. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέστρεψεν Ἀντιγόνῳ, καὶ μάχῃ αὐτοῦ συνάψας νικᾷ, καὶ [y] ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπέβαινε τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον στεφάνοις [z] ἀνέδει Ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. [a] ἐπεγαμβρεύετο δὲ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τῷ Ὑρκανῷ γήμει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτοῦ [b] προείχετο, [c] μέλλων ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστοβούλου θυγατέρα, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς παῖδες γίνεται [d] τελῶν μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦκε δὲ

---

f Ἀφωνίαν ἐτράπη.] Ita cum *Busb.* ἀφωνέαν in *reliquis*.

g Τί ποτ' εἴη.] *L. B.* ὅ, τι &c.

h Ἔλιξ γάρ,] Ita *Busb.* & in *lib.* 1. *de Bello Jud.* atque in *Epiphanii* libris *Felix*, aspiratione in digamma mutatâ. In *Editis Josephi* hîc loci & *reliquis MSS.* Ἕλιξ cum spiritu leni, & *Elichus* in *Pseud-Hegesippo*.

i Δαμασκῷ στρατηγοῦντα] De Bello l. 1. c. 12. §. 1. eodem modo loquitur. SPANH.

k Δι' αὐτοῦ] Βίᾳ δὲ Ἕλικος κρείττων *Busb.*

l Ἕλικος] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 12 §. 1. SPANH.

m Ὡς πολλὰ μέν] *L. B.* πόλλα μέν.

n Μασάδαν] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 12. §. 1. SPANH.

o Τούτων] *L. B.* τοῦτο.

p Ῥαίσας] Vid. *alsos.* lib. 1 c. 33. § 1. SPANH.

* *Per compositionem dimisit.*] Sub pactionis fœdere *Epiphan.*

q Κατάγει] Ita *Busb.* & forsan *Epiphanius*, qui vertit, *ad Judæam ducebat.* atque hoc modo legendum esse conjiciebat Cl. *Lowthius*, quod cap. 13. §. 3. κατάγοντες Ἀντίγονον, *regnum Antigono asserentes*, habeamus. in *Editis Aliisque* κτᾶται, *sibi asciscit*, sicuti vertit *Castalio.* HUDS. In *Lugd. Bat.* κατῆγε, etiam satis bene. HAV.

r Μαρίων, —— τύραννον.] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 12. §. 2. SPANH.

s Τυραννίσι γὰρ λαβών] Ita rescribendum censui ex lib. 1. *de Bello Jud.* ubi τυραννίσι πᾶσαν Φοινίκων τῆς Συρίας, *qui tot Syriæ tyrannos præfecerat*, prout vertit *Rufinus.* τυραννίδι in *Editis* & *MSS.* qua lectione admissa, vertendum *occupatam per vim Syriam præsidiis munivit.* HUDS. Itaque quum in *L. B.* etiam clare Φοινίκων exstet, alterum λαβών, ut spurium, pariter ejeci. HAV.

t Ἅπαντα μὲν αὐτὸν ἀφείλατο·] Ἀφείλατο δὲ πολίμιον infr. c. 15. §. 10. SPANH.

v Αὐτὸν ἀφείλατο·] Ita *Busb.* & *Vat.* prout supra post θυγατριδῆν, καὶ αὐτῷ in *cæteris*.

x Δωρεὰς δοὺς] Δῶρα solus *Busb.*

y Ὅσον οὔπω τῶν ἄκρων ἐπέβαινε] Ἀντιγόνῳ ἀφεῖτο τῶν ἄκρων τῆς Ἰουδαίας γῆς ἐπιβαίνειν ἅπαντος, μάχῃ εἴκοντος καὶ τὸ ἐφεξῆς ταύτῃ ἐξέωσεν, *Zonar.*

† Eum *jamjam extremos Judææ fines ingressum* inde *depulit.*] *Al.* ex ipso, quo ferme processerat, Judææ fastigio eum depulit.

x Ἀνέδει Ὑρκανός τε] Ἀνέδουν *Busb. L. B.* στεφάνους αὐτῷ.

a Ἐπεγαμβρεύετο δὲ] Ἐπιγαμβρεύεσθαι *Busb.* ut & *L. B.*

b Προείχετο,] Προθυμίᾳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

c Μέλλων ἄγεσθαι τὴν Ἀλεξάνδρου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Gall.* μέλλοι *Editorum* forsan ferri potest, nominativo pro genitivo absoluto adhibito, more Attico

d Τελῶν —— θηλειῶν.] Herodis è priori uxore Antipater, è

ἢ καὶ πρότερον γυναῖκα [e] δημότιν, [f] Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γένεται παῖς, Ἀντίπατρος.

β'. Καίσιον μὲν οὖν χειρούμενον Ἀντώνιός τε καὶ Καῖσαρ πρὸς [g] Φιλίπποις, ὡς καὶ παρ' ἄλλοις δεδήλωται. μετὰ δὲ τὴν νίκην Καῖσαρ [h] ὅπη μὲν [i] Γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γενόμενος δ' ἐν τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. πυθόμενοι δὲ Ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορήσοντες τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, [k] πρόσχημα μὲν εἶναι λέγοντες τὴν βασιλείας Ὑρκανόν, τούτους δὲ τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ διὰ τοῦτο σωφρόνως μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο δὲ τοῦτο χρήμασιν Ἡρώδης παρ' Ἀντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς Ἔφεσον ἦκεν Ἀντώνιος ἔπεμψεν Ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος [l] τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτόν· στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τὰς αἰχμαλωτισθείσας ὑπὸ Κασσίου Ἰουδαίους, ἐκ νόμου πολέμου, χρήσαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν, ἣν ἐν τοῖς Κασσίου καιροῖς ἀφῃρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας Ἀντώνιος δίκαια τοὺς Ἰουδαίους αἰτεῖν, τὰ δεηθέντα ἔγραψεν Ὑρκανῷ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις, ἐπέστειλέ τε ἅμα [m] Τυρίοις διάταγμα τοιοῦτον [n] τοῦτο.

γ'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, "εὖ ἂν ἔχοι, ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύμα-"τος. Λυσίμαχος Παυσανίου, καὶ Ἰώσηπος Μεννάου, "καὶ Ἀλέξανδρος Θεοδώρου, πρεσβεύται, ἐν Ἐφέσῳ "μοι συντυχόντες, τήν τε ἐμπροσθεν ἐν Ῥώμῃ τελεσθεῖ-"σαν αὐτοῖς πρεσβείαν [o] ἀνανεώσαντο, καὶ τὴν νεῶν ὑπὲρ "σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους Ἰουδαίως διέθεντο, καὶ ἔχοις εὔνοιαν πρὸς "ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ τοῖς πεπραγμέ-"νοις, καὶ ἐκ τῶν λόγων, ὅτι οἰκειότητα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, "καὶ τὸ [p] αἷρος ὑμῶν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, "ἴδιον [q] ἡγημαι. καταδραμόντων δὲ τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τῶν "ἐναντιωθέντων ὑμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μή-"τε πόλεων μήτε [r] ἡρώων ἀποσχομένων, μή τε ὅρκους "ὓς [s] ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς ἐκ ὑπὲρ "ἰδίας μόνον ἀγῶνος, [t] ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινῆς, "τὰς αἰτίας καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀθεμιτουργιῶν καὶ "τῶν εἰς Θεοὺς ἀνομημάτων ἠμυνάμεθα· [v] διὰ τὰ καὶ τὸν "ἥλιον [x] ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶτὸς αὐτὸς ἐπεσ-"δε τὸ ὑπὲρ Καίσαρος [y] μῦσος. ἀλλὰ [z] καὶ τὰς ὑπερύβρεις "αὐτῶν τὰς θεομαχίας, ἃς ὑπεδέξατο ἡ Μακεδονία, "[a] καθάπερ ἴδιον [b] αὐτὸς τῶν ἀνοσίων τολμημάτων [c] ἀπὸ, "καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμιμανοῦς [d] κακοήθους γνώμης, "ἣν κατὰ Φιλίππους τῆς Μακεδονίας συνεκρότουν,

etiam prius uxorem plebejam, nomine Dorim, popularem, ex qua filium sustulit natu maximum Antipatrum.

2. Cæterum Cassium Antonius & Cæsar in *campis* Philippicis vicerunt, sicut & ab aliis demonstratum est. Post victoriam autem Cæsar in Galliam profectus est, Antonius in Asiam inde movit. Atque ubi venit in Bithyniam, occurrebant ei undique legationes. Aderant etiam & Judæorum primarii, qui Phasaëlum & Herodem accusarent, dicentes Hyrcanum quidem regni speciem habere, illos vero omnem potestatem tenere. Herodem autem Antonius habebat in magna existimatione, qui ad eum venerat, ut semet contra accusatores defenderet; eamque ob causam accidit, ut ne dicendi quidem locum adversarii obtinuerint. id enim pecuniæ largitione Herodes ab Antonio impetraverat. Ut autem Ephesum venit Antonius, misit Hyrcanus pontifex & natio nostra legationem ad eum, quæ ei coronam ferret auream, oraretque ut scriberet ad provinciales, ut liberos dimitterent Judæos, quos non jure belli Cassius captivos reddidisset, utque eis restitueretur ager, quo Cassii temporibus mulctati fuissent. Hæc Judæorum postulata æqua esse judicans Antonius, confestim scripsit Hyrcano & Judæis, simulque Tyriis mandatum misit in hæc verba. XXII. *Antonio in Bithynia obviam veniunt Judæorum legati. Legati accusant Phasaëlum & Herodem. Herodes pecunia Antonium sibi conciliat. Altera legatio ad Antonium.*

3. "MARCUS ANTONIUS imperator "Hyrcano pontifici & ethnarchæ Judæorum sa-"lutem. Si valetis bene est, ego quoque & exer-"citus valemus. Lysimachus Pausaniæ *filius*, Jo-"sephus Mennæi, Alexander Theodori, legati "*vestri*, cum apud Ephesum me convenissent, & "eandem quam prius Romæ gesserant legationem "renovarunt, & quam illis nunc mandasti dili-"genter obierunt, cum testificatione tuæ erga "nos benevolentiæ. Cum itaque tam ex rebus "quam verbis persuasum habuerim, vos animo esse "in nos amicissimo, vestrosque mores constantes "& pietatem reputaverim, meam rem *quidem* agi "existimo. Quoniam vero nostri atque populi "Romani adversarii incursibus vastarunt totam A-"siam, & neque civitatibus neque Divorum fanis "manus abstinuerunt, neque fidem jurejurando "datam servarunt, nos, ut qui non pro nostra "tantum salute, sed communi omnium dimicave-"rimus, eos vindicta persequuti sumus, qui & in-"juriarum erga homines & flagitiorum in Deos "auctores exstiterunt; propter quæ solem etiam "aversum fuisse credimus, qui & ipse scelus in "Cæsarem admissum invitus aspexit. Quin & in-"sidias illorum cœlo minantes, quas Macedonia "excepit, ceu propria impiorum facinorum regio, "& colluviem hominum animi malignitate furen-"tium, quam ad Philippos Macedoniæ congrega-"bant, *M. Antonii responsum ad legationem.*

è secunda seu Mariamne tres filii & duæ filiæ. *alsoq.* lib. 1. c. 12. §. 2. *Zonaras* autem *Annal.* Tom. 1. p. 228. C. εἶχε δὲ καὶ πρότερον ἑτέραν γυναῖκα δημότιν, Δορίδα καλουμένην. SPANH.

e Δημότιν,] *Cocceius* mavult δημότιν.

f Δορὶν ὄνομα,] Ita *Busb.* & in lib. 1. *de Bello Jud.* Δορίδα in *cæteris.*

g Φιλίπποις] Post Φιλίπποις in suo *Codice* habuisse videtur *Epiphan.* ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται). nam vertit, *sicut & ab aliis demonstratum est.* HUDS. Adstipulante itaque *Epiphanio* Codice nostro *Lugd Bat.* reposuimus ejus lectionem, atque versionem interpolavimus HAV.

h Ἔπι] Illud ἦ ex *MSS.*

i Γαλλίας] Ἐπ' Ἰταλίας ex lib. 1. *de Bello Jud.* pro ἐπὶ Γαλλίας hîc loci rescribendum esse monuit Cl. *Aldrichius.* HUDS. Conf. *alsoq.* lib. 1. c. 12. §. 4. SPANH.

k Πρόσχημα —— Ὑρκανὸν,] Vide quæ noto ad Julium Cæsarem p. 344. & Philon. in Flaccum p. 968. A. SPANH.

l Τὸ ἡμέτερον πρεσβεῖαν] Illa τὸ ἡμέτερον absunt *Hen.* & *Busb.*

m Τυρίοις] M. Antonii literæ ad Tyrios pro Judæis infra §. 4. SPANH.

n Ταῦτα.] Mallem ταυτά.

o Ἀνανεώσαντο,] Ἀνενεώσαντο solus *Hen.*

p Αἷρος] Μίτιον ἀραιότητος *Æschyl.* Suppl. v. 952. SPANH.

q Ἡγημαι.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἡγήσομαι in *reliquis.*

r Ἡρώων] *Lugd. Bat.* ἱερῶν.

s Ἐποιήσαντο] *L. B.* ἐποίησαν.

t Ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων] Ἀλλ' ὡς ὑπὲρ πάντων *Hen.*

v Διὰ τὰ —— μῦσος.] Vid. Plutarchum in M. Antonio. SPANH.

x Ἀπεστράφθαι δοκοῦμεν,] Ita *Hen.* ἀπεστράφθαι in *Editis Aliisque*

y Μῦσος.] Antea erat μῖσος & in *Editis* & *MSS.* quod ferri non potest. proculdubio levicula cum mutatione μῦσος legendum. HUDS. & COCC.

z Καὶ τὰς ὑπερύβρεις] Illud καὶ reposui, quod ex hoc loco excidisse suspicor, & in versum sequentem irrepsisse. nam antea erat, ἀλλὰ τὰς ὑπ. ἃ. τ. θ. ἃς ὑ. ὑ. M. καὶ καθάπερ. nostræ conjecturæ aliquantulum favet *Hen.* qui καὶ ante καθάπερ non agnoscit.

a Καθάπερ] *Gen.* καὶ καθάπερ. verum *Hudf.* & *MSS.* illud καὶ non agnoscunt. HAV.

b Αὐτὸς] *L. B.* αὐτοῖς.

c Ἀπὸ,] *Gen.* ἀπὸς.

d Κακοήθους γνώμης,] Forsan κακοήθους legendum. τῆ ἡμιμανοῦς κακοηθείας κῆ Φιλ. *Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) τῆ ἡμιμανοῦς κακοήθους γνώμης κῆ Φ. *Vat.*

e Τὸν

"bant, locis etiam opportunis occupatis & usque "ad mare montium vallo munitis, ut per unicam "veluti portam pateret aditus, Diis ipsos ob inju- "sta molimina exitio addicentibus, vicimus. At- "que Brutus, cum Philippos confugisset, & à no- "bis obsessus teneretur, communem cum Cassio "habuit interitum. His *merito* supplicio affectis, "pace in posterum frui licere arbitramur, *nos*que "fecisse ut Asia à bello requiescat. Pacem itaque "à Deo nobis donatam cum sociis nostris commu- "nicamus: adeoque *universum* Asiæ corpus nostrâ "victoriâ quasi è gravi valitudine nunc se recolli- "git. Tui igitur memor gentisque *beneficiis* au- "gendæ, curæ mihi erit quicquid è re vestra fu- "turum sit. Immo & literas edidi singulas per ur- "bes, ut si qui liberi vel servi hastæ subjecti fue- "rint à C. Cassio, ejusve ducibus, illi dimittantur. "Voloque vobis rata esse quæcunque mea & Do- "labellæ benignitate concessa habetis. Veto etiam "Tyrios vim vobis intentare; & quicquid de Ju- "dæis abreptum occupant, id totum restituendum "esse jubeo. Coronam autem, quam mittendam "curasti, accepi.

M. Antonii literæ ad Tyrios in gratiam Judæorum.

4. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Cum mihi Ephesi declarationem fecerint "Hyrcani pontificis & ethnarchæ legati, agros "ipsorum ditionis vos occupare dicentes, quos in- "vasistis cum adversarii nostri rerum potirentur: "quoniam *itaque* bellum pro imperio suscepimus, "atque justitiæ & pietati prospicientes eos vindi- "cavimus, qui neque beneficiorum memoriam ne- "que jurisjurandi fidem servarunt, volo etiam "vos pacem colere cum sociis nostris, & quæ- "cunque ab adversariis nostris accepistis *vobis* "non cedere, sed ipsa illis reddi à quibus abla- "ta fuerint. Nemo enim illorum aut provin- "ciam à senatu accepit aut exercitum, sed per "vim *omnia* sibimet arripuerunt, *aliisque erepta* "per vim largiti sunt injustitiæ suæ ministris. "Quandoquidem igitur illi *meritas* pœnas dede- "rint, æquum censemus ut socii nostri ea quæ "ante habuerunt, nemine vetante, retineant: "vosque, si quos agros, qui Hyrcani Judæo- "rum ethnarchæ, erant vel una diecula ante- "quam C. Cassius bello illicito moto provinciam "nostram invaserit, nunc possidetis, *eos* illi resti- "tuatis; nec ullam vim Judæis adhibeatis, quò mi- "nus valeant suis dominari. Si quid vero in vestri "defensionem ipsi dicendum habeatis, cum eò lo- "corum venerimus, vobis licebit illud apud nos "proferre, ut qui constituimus singula sociis *no*- "*stris* æquo jure servare.

Altera ejusdem ad Tyrios literæ.

5. "MARCUS ANTONIUS imperator "Tyriorum magistratibus, senatui, populo salu- "tem. Edictum meum ad vos misi, de quo id vo- "bis curandum esse volo, ut illud in tabulas publi- "cas literis Græcis Latinisque referatis, idemque "scriptum reponatis in loco maxime illustri, ut ab "omnibus legi possit. MARCUS ANTO- "NIUS imperator, *unus* è triumviris pro rebus

M. Antonii decretum pro Judæis.

"καὶ τόπους ἀφυεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάτ- "της ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ [c] τῷ "πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν Θεῶν [f] αὐτοὺς ὑπὲ τοῖς "ἀδίκοις ἐγχειρήμασι καταψηφισμένων, ἐκρατήσαμεν. "ᾗ Βρῦτος συμφυγὼν εἰς Φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς "ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε Κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπωλείας. "τούτων κεχολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν "[g] νομίζομεν, καὶ [h] ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν ἐκ τοῦ "πολέμου. κοινωνοῦμεν οὖν καὶ τοῖς συμμάχοις "τῷ [i] ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην· ὥσπερ οὖν ἐκ "νόσου μεγάλης τὸ τῆς Ἀσίας σῶμα νῦν ἀφὸ τῆς ἡμετέ- "ρας νίκης [k] ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ ἀφὸ μνή- "μης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν [l] διαφε- "ρόντων. ἐξέθηκα γὰρ καὶ [m] γράμματα κατὰ πόλεις, ὅπως "εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ [n] ἐπράθησαν ὑπὸ "Γαΐου Κασσίου ἢ τῶν [o] ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶ- "σιν ὅποι. τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ Δολοβέλλα φι- "λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυράννου τε κωλύω "βιαίως εἶναι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν Ἰουδαίων, "ταῦτα ἀποκαθεσταθῆναι κελεύω. τὸ γὰρ σέφανον, ὃν ἔπεμ- "ψας, ἐδεξάμην.

δ'. "[p] ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων "ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. [q] Ἐμφανισάντων μοι "ἐν Ἐφέσῳ Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου πρεσβυ- "τῶν, χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν "ἐνέβητε, [r] κατὰ τὴν τῶν [s] ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπεκφά- "σεων· ἐπεὶ τὸ μὲν τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνεδεξά- "μεθα, καὶ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων πειράμενοι προνοίαν "ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας, "μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τὴν ἀφ' ὑμῶν "εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν, καὶ ὅσα πα- "ρὰ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀντιγωνιζόντων, μὴ συγχωρεῖν, "ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφῃρημένοις. ὅτε γὰρ ἐπαρ- "χίας ἐκείνων ἠξιοῦτε ὅτε τεσσαράκοντα τῆς συγκλήτου δύ- "ας ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες ἐχαρίσαντο "βιαίως τοῖς μὲν ἀ ἠδίκουν χρησίμοις αὐτοῖς ἡγου- "μένοις. δίκαιον αὐτῶν οὐ δεδωκότων, τὰς τε συμμά- "χους τὰς ἡμετέρας ὅσα ποτ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους "διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία Ὑρκανοῦ ὄντα "τοῦ ἐθνάρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ Γάϊον Κάσ- "σιον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα ὑπεδέχεσθαι τῆς "ἐπαρχίας ἡμῶν, νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ· βίαν τε "αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὑπὸ τῷ ἀσθενεῖς αὐτοὺς ποιεῖν "τῶν ἰδίων δεσπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δι- "καιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὑπὸ τοὺς τόπους, ἐξέσται "ὑμῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ἡμῶν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁ- "μοίως τοῖς κρίμασι φυλασσόντων.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ Τυρίων ἄρ- "χουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. Διάταγμα ἐμὸν [t] ἀπέσταλκα "πρὸς ὑμᾶς, ὃ βούλομαι ὑμᾶς φροντίσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς "τὰς δημοσίας [v] ἐντάξητε δέλτους, [x] γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς "καὶ Ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμ- "μένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγνώσκεσθαι [y] δυνήσῃ. ΜΑΡ- "ΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ αὐτοκράτωρ, [z] τριῶν ἀνδρῶν καθε- στών-

[c] Τὸ πάροδον ταμιεύσασθαι,] Τὸ πᾶσιν πάροδον *Hen.*

[f] Αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ἀδίκοις] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) αὐτοῖς ἐπ. ἀδ. in *reliquis.*

[g] Νομίζομεν] *Lugd. Bat.* ἐλπίζομεν.

[h] Ἀναπεπαῦσθαι τὴν Ἀσίαν] Sic *Hen.* & *Vat.* ἀναπαῦσθαι in *cæteris.*

[i] Ὑπὸ Θεοῦ δοθεῖσαν] Ὑπὸ τοῦ Θεοῦ *Hen.*

[k] Ἀναφέρεται.] *Lugd. Bat.* ἀναφέρειν.

[l] Διαφερόντων.] *L. B.* συμφερόντων.

[m] Γράμματα κατὰ πόλεις,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* γράμμα in *reliquis.*

[n] Ἐπράθησαν ὑπὸ Γαΐου] Sic *MSS.* ἐπράχθησαν perperam in *Editis.*

[o] Ὑπ' αὐτῷ] Ὑπ' αὐτὸν solus *Hen.*

[p] Μαρκ. —— χαίρειν.] Conf. supra §. 2. SPANH.

[q] Ἐμφανισάντων] Ὑπαντησάντων & mox κατὰ χώραν legisse videtur *Epiphan.*

[r] Κατὰ —— περὶ τ.] Καθὼ τῶν τ. ἐναντιωθέντων, & [versu seq.) ὡσὶς τ. in *Cod. Hen.* καθὼ τῶν τ. ἐναντιωμένων & dein ὡσὶς τ. *Vat.*

[s] Ἐναντιωμένων] *L. B.* ἐναντιωθέντων.

[t] Ἀπέσταλκα] *L. B.* ἐπέσταλκα.

[v] Ἐντάξητε δέλτους,] Ἐντάξῃ) solus *Hen.*

[x] Γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς,] Conf. supr. c. 10. §. 3. SPANH.

[y] Δυνήσῃ.] Δύνῃ) *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[z] Τριῶν ἀνδρῶν καταστάντων] Τυρίων in *Editis* & *MSS.* Verum illud Τυρίων in τριῶν mutavi, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *Marcus Antonius imperator & triumvir dixit.* HUDS. Forte τριῶν, v. *triumphator. Gelen.* recte *Triumvir.* COCC.

a A-

"σάντων τῶν δημοσίων πραγμάτων, εἶπεν. Ἐπεὶ Γάιος Κάσ-
"σιος ταύτῃ τῇ [a] ἀποστάσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην
"[b] ὑπὸ στρατοπέδων τε συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπο-
"λιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ Ῥωμαίων
"δήμῳ, τὴν ἀπόνοιαν τὴν ἐκείνου τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, ἀφα-
"νίσμασι τε χρήμασιν ἐπανορθώμεθα [c] τὰ ὑπ' αὐτοῦ [d] διηρ-
"πασμένα, ὥστε ἀποκαταστᾶναι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡ-
"μῶν· καὶ ὅσα ἐπράθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ [e] κτήσεις, ταῦτα
"ἀφεθῆτω, τὰ μὲν σώματα [f] ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ
"δὲ κτῆσις τοῖς [g] πρότερον κυρίοις. τὴν δ' οὖν ὑπακούσαν-
"τῶ ἐμῷ ἀφανίσματι δίκην [h] ὑφίστασθαι βούλομαι· κἂν
"δὲ ἄλλῳ, τότε καὶ τὴν τοῦ πράσσοντος ἀξίαν μελήσει μοι [i] ὑπεξελ-
"θεῖν τὴν ὀργὴν [k] ὑπακούσαντα.

ε'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ Σιδωνίοις καὶ Ἀντιοχεῦσι καὶ [l] Ἀ-
ραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα [m] μὲν οὖν καὶ ταῦτα δικαίρως, τεκμήρια [n] γενησόμενα τῆς φανεῖν Ῥωμαίους ποιήσα-
σθαι προνοίας [o] ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

"publicis conſtitutis, dixit: Quoniam C. Caſſius
"in hac defectione provinciam, quæ præſidiis te-
"nebatur, alienam diripuit, & ſocios expilavit,
"& Judæorum gentem oppugnavit, populo Ro-
"mano amicam, inſolentia ejus armis *noſtris* per-
"domita, edictis & judiciis quæ ab ipſo depræda-
"ta erant redintegramus, ita ut iſta ſociis reddan-
"tur; & quæcunque Judæorum vendita fuerint,
"ſive corpora ſive bona, illa dimittantur, corpora
"quidem libera ut antea erant, bona vero ut prio-
"ribus dominis cedant. quiſquis autem edicto meo
"non paruerit, pœnas luere volo: atque ſi depre-
"hendatur tunc pro rei dignitate curæ mihi erit
"perſequendum eſſe contumacem.

6. Eodem etiam exemplo & Sidoniis & Antiochenſibus & Aradiis ſcripſit. Et quidem iſta opportune, *ut putamus*, appoſuimus, ut quæ *manifeſta* futura ſint curæ illius indicia, quam Romanos genti noſtræ adhibuiſſe dicimus. *Antonius Sidoniis aliiſque ſcripſit, ut Judais favorent.*

ΚΕΦ. ιγ'.

Πῶς Ἀντώνιος Ἡρῴδην καὶ Φασάηλον μάτην κατηγορηθέντας τετράρχας κατέστησεν· καὶ ὡς Πάρθοι, Ἀντίγονον εἰς τὴν Ἰουδαίαν κατάγοντες, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Ἡρῴδου φυγὴ, καὶ οἷα ἔπαθον Ὑρκανὸς καὶ Φασάηλος.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα εἰς Συρίαν Ἀντωνίου καταλυομένου, Κλεοπάτρα πρὸς Κιλικίαν συντυχοῦσα δι' ἔρωτος αὐτὸν [p] ἐπεχείρωσε. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι [q] παραγίνονται πρὸς αὐτὸν, κατηγοροῦντες Ἡρῴδου τοῦ πρὸς αὐτὸν, πρεσβεύσαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς [r] Μεσσάλας ὑπὲρ τῶν νεανίσκων [s] παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ, [t] ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονώς. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων Ἀντώνιος [v] ἐπὶ Δάφνης, πυνθάνεται Ὑρκανοῦ, πότεροι δὲ ἔθνους ἄμεινον πρεσβεύσειαν; φήσαντος δὲ τοὺς πρὶ Ἡρῴδου, Ἀντώνιος, καὶ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν πατρῴαν ξενίαν, ἣν ἡνίκα σὺν Γαβινίῳ [x] παρῆν ἐπεπίστο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, [y] τέτταρας μὲν ἀμφοτέρους τετράρχας καθίστησι, [z] καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖς ἐπιτρέπει πράσσειν, γράφει δὲ καὶ γράμματα, [a] καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν ἔδωσε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτοὺς, παρητήσατο οἱ τοῦ Ἡρῴδου.

β. Ἡρέμουν δὲ ἀπ' ἄτων ἐπανελθόντες οὐκ εἰς πρεσβείας· ἀλλ' ἀπήντων πάλιν Ἀντωνίῳ χίλιοι εἰς Τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Ἀντώνιος, πολλοῖς ἤδη διεφθαρμένος χρήμασιν ὑπό τε Ἡρῴδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προσέταξε κολάσαι τοὺς πρεσβεύτας τῶν Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πρά-

CAP XIII.

XXIII.

Quomodo Antonius Herodem & Phaſaëlum fruſtra accuſatos tetrarchas conſtituit: utque Parthi, Antigonum in Judæam reducentes, Hyrcanum & Phaſaëlum captivos fecerunt. Herodis fuga, & clades Hyrcani & Phaſaëli.

CUM autem poſtea in Syriam veniſſet Antonius, Cleopatra in Cilicia ei obviam facta, amore illius captus erat. Ac tum centum Judæorum viri potentiſſimi eum iterum conveniunt, ut Herodem cum ſuis accuſarent, delectis ad eam rem ſuorum eloquentiſſimis. Illis vero contradicebat Meſſalas pro adoleſcentibus, præſente etiam Hyrcano, * qui jam Herodis ſocer erat. Antonius vero, auditis apud Daphnem utriſque, quæſivit ab Hyrcano, utri gentem melius regerent? Cum autem *ille* reſpondiſſet, Herodem & ſuos, Antonius, cui jam ante cum illis interceſſerit familiaritas ob paternum hoſpitium, quod, cùm una cum Gabinio adeſſet, cum patre eorum fecerat, ambos quidem tetrarchas conſtituit, eiſque rerum Judaïcarum adminiſtrationem mandat, & ea de re literas ſcripſit, & quindecim adverſariorum in vincula dedit. At cum ipſos etiam occiſurus eſſet, *eum* pro illis deprecatus eſt Herodes. *Antonius Cleopatræ amore captus.* *Antonius tamen Herodem & Phaſaëlum tetrarchas conſtituit.*

2. Neque tamen illi à legatione reverſi quieſcebant: quin Antonium rurſus *eorum* mille adierunt apud Tyrum, quò venturum fama erat. & Antonius, multis jam pecuniis ab Herode & ejus fratre corruptus, ejus loci adminiſtratori præcepit, ut de Judæorum legatis ſupplicium ſumeret, qui *Iterum accuſationem inſtituunt Judæi.* no-

---

a Ἀποστάσει ἀδικίαν ἐπαρχίαν] In *libris* omnibus ἀποστάσει. quod ferri non poteſt. σάσει vel ἐφεσάζει legendum eſſe conjicit Cl. *Lowthius*. ipſe levicula mutatione ἀποστάσει repoſui.

b Ὑπὸ στρατοπέδων] Ὑπὸ στρατιᾶς καὶ συμμάχων *Hen.*

c Τὰ ὑπ' αὐτοῦ] Καὶ τὰ *Busb.*

d Διηρπασμένα,] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Vet. Interpr.* διηρπαγμένα *Busb.* διηρπασμένα in *Editis Aliiſque.*

e Κτῆσις] *L. B.* κτήσεις.

f Ἐλεύθερα,] Addit *L. B.* εἶναι.

g Προτέροις κυρίοις.] Πρότερον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.*

h Ὑφίστασθαι βούλομαι·] Ita ex conjectura reſcripſi pro δίκην συνίστασθαι. quod mihi vix ferendum videtur, niſi paulo ante ſcribatur, τῷ δ' ἐχ ὑπακούσαντι.

i Ὑπεξελθεῖν] *L. B.* ἐπεξελθεῖν.

k Ὑπακούσαντα.] *L. B.* ὑπακούσοντα.

l Ἀραδίοις ἔγραψε] Ἀραβίοις *Vat.* (*Lugd. Bat.*) Ἀβίοις *Hen.*

m Μὲν οὖν καὶ ταῦτα δίκαιος,] Illud μὲ è *Cod. Vat.*

n Γενησόμενα] *L. B.* γενησόμενα.

o Ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.] Quæ hic ſequi debent vel potius ſupra, Cl. Gronovius edidit in libro cui titulus, Decreta Romana & Aſiatica pro Judæis, in 8vo. quæ vide. Exſtant & in veteri Latina interpretatione. REL.

p Ἐπεχείρωσε.] Rectius forſan ἐχειρώσατο. vel ἐχειρώσατο. niſi hîc Attica uſus fuerit temporum ἐπεβάξε.

q Παραγίνονται] πρὸς αὐτὸν,] Παραγίνονται, & mox πρὸς αὐτὸν *Hen.*

r Μεσσάλας] Ita *Hen.* & *Epiphan.* (Μενάλας *Lugd. Bat.*) Μασσαλὰς in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

* *Qui jam Herodis ſocer erat.*] Qui jam Herodi affinis erat, malit *Baſnagius* in *Annalibus*, tom. 1. p. 14. quod non niſi poſt quadriennium Herodis cum Mariamne celebratæ fuerint nuptiæ. Verum, pace Viri clariſſimi, æque potuit dici *ſocer* ac *affinis*, poſtquam neptem jam ſuam Herodi deſponderat. HUDS. Virgil. de Chorœbo, futuro Priami genero,

Et gener auxilium Priamo Phrygibuſque ferebat.

Æneid. lib. 2. ψu. 344. HAV.

s Παρόντος καὶ Ὑρκανοῦ,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

t Ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγονώς.] Κηδεστὴς γὰρ ἦν. *Hen.*

v Ἐπὶ Δάφνης,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

x Παρῆν ἐπεπίστο] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ποτὲ ἦν in *ceteris.* ἣν σὺν Γαβινίῳ πατρὸς ἦν. legiſſe videtur *Epiphan.*

y Τέτταρας —— πράγματα,] Conf. ἀλλοι. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

z Καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων] Ita *MSS.* (ut & *Lugd. Bat.*) καὶ τῶν Ἰουδαίων in *Editis.*

a Καὶ πεντεκαίδεκα τῶν ἀντιστασιαστῶν] *L. B.* καὶ πέντε καὶ δέκα ζῶν τῶν στασιαστῶν.

Eosque Antonius supplicio affici jubet.

novis rebus ſtuderent, Herodique principatum ſtabiliret. Herodes vero (nam ante urbem in arena conſtiterant) protinus antegreſſus cum Hyrcano qui tum ei aderat, eos ut diſcederet hortabatur, quippe magno eorum malo futurum, ſi ad contentionem venirent. Et illi quidem non obtemperarunt, ſtatim vero in eos à Romanis pugionibus facto impetu, partem eorum interfecerunt, plures etiam vulnerarunt. Reliqui autem domum, fuga dilapſi, quietos ſe trepidi tenuerunt. Populo vero adverſus Herodem vociferante, exacerbatus Antonius vinctos interfecit.

Pacorus & Barzapharnes Syriam occupant.

3. Anno autem ſecundo Syriam occuparunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa. Quin & obiit Ptolemæus Mennæi filius; ejuſque filius Lyſanias, occupato principatu, amicitiam inſtituit cum Antigono Ariſtobuli filio, uſus ad id opera ſatrapæ, qui apud Antigonum multum poterat. Antigonus autem Parthis mille talenta & quingentas feminas pollicebatur, ſi ſibi principatum Hyrcano ereptum traderent, & Herodem cum ſuis interficerent: neque vero dedit. & tamen Parthi eam ob cauſam in Judæam expeditionem fecerunt, Antigonum reducentes; Pacorus quidem per oram maritimam, Barzapharnes vero ſatrapa per mediterranea. , Et Pacorum quidem excluſerunt Tyrii, Sidonii vero & Ptolemaïdenſes admiſerunt. Cæterum Pacorus equitum turmam miſit in Judæam, quæ regionem ſpecularetur & Antigonum adjuvaret, ducemque *una cum illis* regi cognominem, pocillatorem regium. Cum autem Judæorum quidam, montem Carmelum incolentes, ad eum ſe contuliſſent, & parati eſſent cum eo una irrumpere, ſperabat Antigonus ſe horum opera partem aliquam regionis adepturum eſſe: locus autem Drymi appellatur. Cumque nonnulli *illis* occurriſſent, Hieroſolyma dein homines *iſti* clam pergunt: & quorundam acceſſione adjuti, magna manu facta ad regiam veniebant, eamque oppugnabant. opem autem ferentibus Phaſaëlo & Herode, commiſſaque in foro pugna, adverſarios vicerunt juvenes: &, eis in fanum compulſis, miſerunt armatos quoſdam in vicinas domos, qui eas cuſtodirent, quos aggreſſus populus auxilio deſtitutos cum ipſis domibus concremarunt. Et quidem ob hanc injuriam paulo poſt adverſarios ulciſcitur Herodes, cum iis prælio congreſſus, ita ut multos illorum interfecerit.

Parthorum in Judæam expeditio ut Antigonum reducant.

Hieroſolyma oppugnant Parthi.

Fanum & urbem occupant.

4. Cum autem quotidianæ velitationes inter eos fierent, exſpectabant hoſtes multitudinem ad Pentecoſten, ut vocatur (ipſa autem feſtum eſt) è

XXIV.

μάτων, καὶ τοῖς περὶ Ἡρώδην συνκαθιστάναι τὴν ἀρχήν. ταχὺ δὲ Ἡρώδης, [b] ἵδρωτο γὰρ ὅπλοις τὸ ψάμμος περὶ τὸ πόλεως, [c] περίων ἀπέναι παρεκελεύετο, σωτῆρα δὲ [d] αὐτὸν καὶ Ὑρκανὸν, ὡς μεγάλα κακὰ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν, ἐσομένα. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. θόρυβος δὲ σκεδαμόντες [e] Ῥωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, [f] πλείους δὲ κατέτρωσαν. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες [g] ἐπ' οἴκων περιδεεῖς ἡσύχαζον. ὁ δὲ δῆμος καταβοῶντος Ἡρώδου, παροξυνθεὶς Ἀντώνιος τοὺς δεδεμένους ἀπέκτεινεν.

γ'. [h] Δευτέρῳ δὲ ἔτει Συρίαν κατέχον, Πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ [i] Βαρζαφάρνης σατράπης ὢν [k] Πάρθων. τελευτᾷ δὲ Πτολεμαῖος ὁ [l] Μενναίου· καὶ τὴν ἀρχὴν [m] αὐτοῦ ὁ παῖς [n] Λυσανίας διαλαβὼν διαπράττεται φιλίαν πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην διαλαβὼν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον. Ἀντίγονος δὴ [o] ὑπισχνεῖτο [p] χίλια τάλαντα καὶ πεντακόσιας γυναῖκας δώσειν Πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι διαδώσουσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ [q] τὸν Ἡρώδην [r] ἀνέλοιεν· ἃ μὴν ἔδωκεν. ἀλλ' οἱ μὲν Πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅπλα τὴν Ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, [s] καταγοντες Ἀντίγονον· Πάκορος μὲν διὰ τῆς διαλαττίας, ὁ δὲ σατράπης [t] Βαρζαφάρνης διὰ τῆς μεσογείου. Τύριοι μὲν οὖν ἀπεκλείσαν Πάκορον, Σιδώνιοι δὲ καὶ [u] Πτολεμαεῖς ἐδέξαντο. [x] εἶλεν μέντοι Πάκορος ἱππέων εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκεψομένην τε τὴν [y] χώραν, καὶ Ἀντιγόνῳ συμπεράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἔστι δὲ περὶ Κάρμηλον τὸ ὄρος Ἰουδαίων πρὸς Ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, πρόσοδόκα [z] δι' αὐτὰς τὰς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ Ἀντίγονος. [a] Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, [b] διεκπίπτουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσβαλλομένων δέ τινων, πολλοὶ συναφέντες ὅπλα τὰ βασίλεια ἦσαν, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῶν περὶ Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, καὶ μάχης γινομένης καρτερᾶς τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους· καὶ σωθέντες εἰς τὸ ἱερὸν πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φθειρήσοντας αὐτὰς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας ἐρήμους σὺν αὐτοῖς [c] οἰκοις κατέπρησεν. ὑστέρῳ μὲν οὖν τὴν ἀδικίας ταύτης Ἡρώδης μετ' ὀλίγον τιμωρίαν ἔλαβε τῶν ἀντιστασιωτῶν λαμβάνων, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτείνας.

δ'. [d] Γινομένων δὲ καθημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀνέμενον οἱ πολέμιοι τὴν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην [e] Πεντηκοστὴν, [f] ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν.

---

b Ἱδρῶτο γὰρ ἐπὶ τὸ ψάμμου] Ita cum Cod. *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἵδρυτο in *cæteris*.

c Περίων] *L. B.* πρόσω.

d Αὐτὸν καὶ Ὑρκανὸν,] Ita lego ex lib. 1. *de Bello Jud.* quod me monuit Cl. *Lowthius*.. in Græcis omnibus αὐτοῖς. nec aliter *Epiphan.* Ita ſi legas, verte, *hortabatur* (*aderat una cum eis etiam Hyrcanus, quippe* &c.

e Ῥωμαῖοι σὺν ἐγχειριδίοις,] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις in *Editis Aliiſque*.

f Πλείους δὲ κατέτρωσαν.] Πλείους *Busb.* ἐνίους (*Lugd. Bat.*) *Hen.*

g Ἐπ' οἴκων] Ἐποίκων *Gen.* ἐπ' οἴκων. SPANH.

h Δευτέρῳ δὲ ἔτει] Scilicet ab adventu Antonii in Aſiam.

i Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρνάκης *Busb. Gall.* & *Zonar.* Βαρζαφρένης *Hen.* atque ita nonnullis *Epiphanii* libris.

k Πάρθων.] Πάρθοις *Busb.* & *Vet. Interpr.*

l Μιναίου] *Al.* Μιναίου.

m Αὐτοῦ] Αὐτοῦ παῖς *Vat.* Lyſaniam Iturææ (regionis in confinio Syriæ & Arabiæ) regem ab Antonio factum eſſe narrat *Dio*, l. 49. p. 411. Vide *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 239. *Edit. Lond.*

n Λυσανίας] Imo Lyſanias, ut in Lib. 1. *de Bello Jud.* Uterque (ut notavit Cl. *Aldrichius*) junctа opera perfecere ut Antigonum Parthi reducendum ſuſciperent.

o Ὑπισχνεῖτο] Ita cum *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ὑπισχνεῖ) in *reliquis*.

p Χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 1. SPANH.

q Τὸν Ἡρώδην] Ita *Vat.* τὸν perperam in *cæteris*, τὸν omittit *Zonar.*

r Ἀνέλοιεν·] Ἀνέλωσιν *Busb.* ἀνελῶσιν *Vat.*

s Καταγοντες Ἀντίγονον·] Καταγαγόντες *Vat.* ex qua lectione vertendum, *Antigono ſecum adducto*.

t Βαρζαφάρνης] Vox ea ex *Epiphan.* (*Lugd. Bat.*) & *Cod. Hen.* qui legit Βαρζαφράνης.

u Πτολεμαεῖς] Πτολεμαῖοι *Busb.* Πτολεμαεῖς in *Editis Aliiſque*.

x Εἶλεν μέντοι] Id malui cum *Hen.* etymologiæ cauſa. ἴλλω in *reliquis*.

y Καὶ τὴν χώραν,] Περὶ *Busb.*

z Δι' αὐτὰς τὰς χώρας] Cum in *Editis Aliiſque* fuerit, πρόσοδόκα ἀπὸ τ. χ. conſtat voculam aliquam excidiſſe. ἀπὸ τὰς τ. χ. legendum monuit *Lowthius*. ipſe δι' αὐτὰς prætuli. δι' ἃς πρόσοδόκα legiſſe videtur *Epiphan.* πρόσοδόκα δὴ τ. χ. *Hen.* HUDS. A *Lugd. Bat.* illud ἀπὸ abeſt, ubi ita legitur πρόσοδόκα τὰς χώρας μέρος τι λαβεῖν. & forte ſuo loco motum fuit, debuitque conjunctim legi ἀπολαβεῖν. in compoſitis enim illud ἀπὸ amavit auctor. HAV.

a Δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον] Δρυμῶν *Busb.* δρυμὸς lib. 1. *de Bello Jud.* & in verſione *Alexandrina* V. T. 4 *Regum*, c. 9. v. 23. Per δρυμὸν campeſtria *Saronæ* intelligenda eſſe docet Cl. *Relandus* in *Palaſt. S.* p. 188. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 2. SPANH.

b Διεκπίπτουσιν] Forſan διεσκίπτουσιν.

c Οἴκοις κατέπρησεν.] Τοὺς οἴκους *Busb.*

d Γινομένων δὲ] Γενομένων *Busb.*

e Πεντηκοστὴν,] Vide *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 340. &c.

f Ἑορτὴ δ' ἔστιν] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

ἦξειν. ᾧ δ᾽ ἡμέρας ἐκτάσης πολλαὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια· ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις σπανιώτατα οἱ περὶ Ηρώδην ἐφρούρουν. Φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν, Ηρώδης δὲ λόχον ἔχων ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις [b] κατὰ τὸ προάστιον, καὶ καρτερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας τρέπει, τῶν μὲν εἰς τὴν πόλιν φευγόντων, τῶν δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ᾽ ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα· λεὼ γάρ τι αὐτόθι. παρεβοήθει δὲ καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ ὁ [h] Πάρθων στρατηγὸς σὺν ὀλίγοις Αντιγόνῳ δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχεται, λόγῳ μὲν ὡς [i] καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ᾽ ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. Φασάηλος δ᾽ ὑπαντήσας καὶ δεξαμένος ξενίᾳ, Πάκορος πείθει πρεσβεύσασθαι αὐτὸν [k] Βαρζαφάρνῃ δόλον τινὰ τοῦτον [l] συνθείς. καὶ Φασάηλος οὐδὲν ὑποπτεύσας πείθεται, μὴ ἐπαινοῦντος Ηρώδου τοῖς πραττομένοις, ἀλλὰ τὸ τῶν Βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ Πακόρου καὶ τῶν ἥκειν ἀπιόντων κελευόντων.

ε'. Ὡχοντο γοῦν πρεσβεύοντες, Υρκανός τε καὶ Φασάηλος· Πάκορος δὲ καταλιπὼν Ηρώδῃ διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα [m] τῶν Ελευθέρων λεγομένων, πρόπεμψεν αὐτούς. ἡδομένοις δ᾽ ὃν τῇ Γαλιλαίᾳ μεθ᾽ ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ τούτῳ τῶν [n] πόλεων ἐφεστῶτες. καὶ Βαρζαφάρνης τὸν μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως, καὶ δῶρα δίδωσιν· [o] εἶτα ἐπιβάλλει. πλησίον ἦν μὴ ἱππέων [p] ὑπὲρ θαλάττης [q] οἱ περὶ Φασάηλον καταγόντων. καὶ ὑποπτεύσαντες ἀκούσαντες, ὡς Αντίγονος ὑποσχοίτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας πεντακοσίους τοῖς Πάρθοις κατ᾽ αὐτῶν, δι᾽ ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς Βαρβάρους. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἐπιβαλλόμενος αὐτοὺς [r] ἀπήγγειλέ τις, φυλακῆς [s] αὐτοὺς [t] ἐκ τοῦφανοῦς περιεστώσης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιμένοντες ἕως ἂν οἱ περὶ Ιεροσόλυμα Πάρθοι Ηρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαπηγγελμένων τούτων ἐκεῖνος αἰσθόμενος [v] ἀφύγοι. καὶ λεὼ τοῦτο ἔτως ἔχοντα, καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐωρῶντο. Φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆνεν τινες ἀθρόους [x] ἀφιππάσασθαι, καὶ μὴ περιμένειν· [y] μάλιστα μέντοι περὶ τούτου αὐτὸν [z] Οφέλλιος ἐτόλμα, ὃς [a] ἠκηκόει παρά [b] Σαραμάλλα τοῦ πλουσιωτάτου τῶν ἐν Συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα περὶ τὸν φυγὴν [c] ὑπισχνεῖτο. ἐγγὺς γὰρ λεὼ ἡ θάλασσα. ὁ δ᾽ Υρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίει, οὐδὲ παρακινδυνεύειν τῷ ἀδελφῷ· προσελθὼν δ᾽ οὖν τὸν Βαρζαφάρνῃ, ὡς δίκαια ποιῶν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βαλλόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ πλείονα ἕξειν παρ᾽ αὐτοῦ ἢ Αντίγονος δίδωσι· καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶναι τοὺς αὐτὸν ἐπὶ πίστει συνελθόντας πρεσβευτὰς ἀπολέσαι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ Βαρζαφάρνης, ταῦτα λέγοντος, [d] ὤμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τῶν ὑποπτευομένων, ἀλλὰ ψεύδεσθαι αὐτὸν ὑποψίας παρέχειν· ἀπή τι πρὸς Πάκορον.

ς'. Οἰχομένου δή, τῶν Πάρθων τινὲς τοὺς μάλιστα ἐδεσμώτας Υρκανὸν,

tota regione venturam. Atque instante eo die multa circa fanum congregantur hominum millia; partim armatorum partim inermium. Tenebant autem fanum & urbem *illi* qui aderant, præter regiam, quam Herodes cum paucis militibus tutabatur. Et quidem Phasaëlus mœnia custodiebat, Herodes vero cum suorum manu in hostes per suburbia eruptionem fecit, & ita acriter pugnavit ut multa hominum millia verterit, aliis in urbem fugientibus, aliis in fanum, nonnullis etiam in vallum exterius; quoddam enim illic erat. Quin & Phasaëlus auxilium ferebat: Pacorus vero Parthorum dux cum paucis militibus, orante Antigono, in urbem venit; per speciem quidem compescendæ seditionis, re autem vera ut illum in adipiscendo principatu adjuvaret. Cumque Pacoro obviam prodiisset Phasaëlus, & eum hospitio excepisset, persuadet *ei* Pacorus, ut ad Barzapharnem ipse legatus iret: id quod fraudulenter egit. Et Phasaëlus nihil *mali* suspicatus obtemperat, non assentiente iis quæ gererentur Herode, propter Barbarorum perfidiam, sed Pacorum cæterosque venientes invadi jubente. *Pacorus Hierosolyma adit.*

ς. Igitur in eam legationem profecti sunt Hyrcanus & Phasaëlus: & Pacorus, relictis Herodi ducentis equitibus & decem eorum qui Eleutheri vocantur, illos deduxit. Ubi vero in Galilæam ventum est, venerunt eis obviam in armis qui illic præerant urbibus. Et Barzapharnes primum quidem eos studiose excepit, & muneribus donavit: deinde insidiabatur. Diversabatur autem Phasaëlus cum equitibus in propinquo ad mare. ubi cum audivissent, Antigonum mille talenta & quingentas feminas promisisse Parthis contra ipsos, cœperunt suspectos habere Barbaros. Accessit eò, quod insidias eis noctu fieri nunciavit quidam, occulte illis adhibita custodia. Et sane comprehensi fuissent, nisi exspectatum esset, donec Parthi, qui ad Hierosolyma erant, Herodem cepissent: ne, si hi prius essent interfecti, ille id sentiens effugeret. Atque ista sic se habebant, & eorum custodes cernebantur. Itaque Phasaëlum monebant nonnulli, ut statim equo aufugeret, nec exspectaret: maxime vero Ophellius, qui id à Saramalla audiverat, eorum qui tum erant in Syria locupletissimo, hoc ei suasit, & ad fugam navigia *ei* pollicebatur. quippe propinquo mari. Verum ille Hyrcanum non deserendum censebat, neque fratri periculum creandum: sed Barzapharnem aggressus, eum non recte facere dicebat, qui hæc in ipsos moliatur. nam si pecunia egeat, majorem à se habiturum, quam quantam dat Antigonus: & alioquin atrox facinus esse, legatos, qui ad eum accepta fide venerint, interficere insontes. At Barbarus, hæc *eo* dicente, jurabat nihil verum esse eorum quæ suspicaretur, sed eum falsis suspicionibus perturbari: atque ita ad Pacorum profectus est. *Insidiatur Hyrcano & Phasaëlo.*

6. Eo digresso Parthorum quidam Hyrcanum con- XXV. *Eosque in vinculo conjici jubet.*

[g] Καθὸ τὸ προάστιον,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 3. SPANH.

[h] Πάρθων στρατηγὸς] Πάρθων βασιλεὺς *Vat.* & *Zonar.* non ita *Epiphan. caterique.*

[i] Καταπαύσων τὴν στάσιν,] Καταπαύσας *Busb.* καταλύσων *Zonar.*

[k] Βαρζαφάρνῃ] Hîc loci Βαρζαφαρνώλῃ *Vat.* & infra seq. §. 5. ut & Βαρζαφαρνώης ibid. superius. Vide Annott. ad super. §. 3. HUDS. Βαζαφαρνώλῃ Zonaras Annal. Tom. 1. p. 229. D. SPANH.

[l] Συνθεὶς.] Σωθεὶς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τῶν Ελευθέρων λεγομένων,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[n] Πόλεων ἐφεστῶτες.] Πολεμίων *Vat.* & *Busb.*

[o] Εἶτα ἐπιβάλλει.] Επειτα *Busb* & *Zonar.*

[p] Υπὲρ θαλάττης] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[q] Οἱ περὶ] *L. B.* ὑπὲρ.

[r] Απήγγειλέ τις —— πεπισμένης.] Nempe Saramalla Syrus *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] Ita *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* αὐτοῖς in *reliquis.*

[t] Ἐκ τοῦφανοῦς] Vel ἐκ τ' ἀφανοῦς· SPANH.

[v] Διαφύγοι.] Eo modo *Hen.* & *Busb.* ἀφύγῃ in *ceteris* & *Zonara.*

[x] Αφιππάσασθαι,] Παρελαύνασθαι solus *Busb.* παρελαύσασθαι *Zonar.*

[y] Μάλιστα μέντοι περὶ τούτου] Μάλιστα ᾧ *Busb.*

[z] Οφέλλιος] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 13. §. 4. SPANH.

[a] Ηκηκόει παρά] Ita *Vat.* ἀκηκόει in *ceteris.* utrum horum fuerit à manu *Josephi*, incertum est.

[b] Σαραμάλλα] Περὶ Σαραμάλλα in lib. 1. de *Bello Jud.* HUDS. *Lugd. Bat.* Σαραμάλλα quoque hic, & Σαραμάλλα ibi alter Codex *Lugd. Bat.* ita ut non dubitem, quin hic quoque ita scripserit Josephus, non Σαμαράλλα, quod *Alii* habent, & in textu ipse *Hudsonus* retinuerat. HAV.

[c] Υπισχνεῖτο.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ὑπισχνεῖ) in *reliquis.*

[d] Ωμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶναι] Ita *Busb.* & *Gall.* ὤμνυε in *Editis Aliisque.*

conſtringunt, & Phaſaëlum, multa Parthis convicia facientem ob perjurium. Pocillator autem ad Herodem miſſus, in mandatis habebat, eum extra muros deductum comprehendere. Erant autem nuncii à Phaſaëlo miſſi ad declarandam Parthorum perfidiam: quos cum hoſtes cepiſſent, Herodes Pacorum adit, & Parthorum potentiſſimos quoſque, tanquam aliorum dominos. At illi, totius rei conſcii, malitioſe diſſimulabant; dixeruntque oportere eum extra muros cum ipſis egredi, & literas afferentibus obviam ire: nondum enim eos ab adverſariis comprehenſos, ſed ad ſignificandum Phaſaëli ſucceſſum venire. Verum his Herodes non credebat: quippe qui ab aliis fratris comprehenſionem audiviſſet. Accedebat eò, quod admonente Hyrcani filia (cujus filiam ipſe ſibi deſponderat) magis etiam ſuſpectos Parthos habebat. Et quidem alii ei non auſcultabant: ipſe vero cordatæ inprimis feminæ credebat.

Herodes ſibi à Parthis cavet.

Cum ſuis noctu aufugit.

7. Interim dum Parthi quid facto opus ſit deliberant (illis enim non placebat tantum virum palam aggredi) & negotium in poſterum diem differrent, Herodes, in tali trepidatione conſtitutus, magiſque iis quæ de fratre *capto* & Parthorum inſidiis acceperat,* quam allatis in contrarium fide habita, ubi veſpera venit, ſtatuit ea ad fugam uti, & non ideo cunctari quaſi in incerto eſſent pericula ex hoſtibus. Itaque adhibitis quos habebat militibus, & impoſitis in jumenta mulieribus, matre ſua, & ſorore, & filia Alexandri Ariſtobuli filii, quam uxorem ducturus erat, hujuſque matre, Hyrcani filia, & fratre ſuo natu minimo, una cum famulitio & reliqua turba, in Idumæam ire contendebat, inſciis hoſtibus. Quorum nemo à natura adeo ferreus inventus eſt, qui, cum iis quæ agerentur adeſſet, eorum fortunæ non miſereretur, feminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lachrymis & ejulatu relinquentibus patriam vinctoſque amicos, & de ſe nihil quod bene habeat exſpectantibus.

Quenam Herodi in fuga acciderunt.

8. Verum Herodes, animo ſupra calamitatis ictum ſublato, & ipſe, periculo impendente, fortiter ſe gerebat; atque per viam ſingulos obeundo bono eſſe animo hortabatur, & mœrori nequaquam ſuccumbere: hoc enim ipſis officere & obſtare in fuga, in qua ſola ſalutis ſpem poſitam eſſe contigit. Atque illi quidem, Herodis monitis obſequuti, operam dabant ut calamitatem ferrent. At parum abfuit, quin ipſe ſibi manus afferret, everſo vehiculo & matre in mortis periculum adducta, tum propter dolorem quem de ipſa capiebat, tum quod metuebat, ne hac ex re injecta mora, hoſtes inſequentes eum comprehenderent. ipſum itaque, cum gladium ſtrinxiſſet, & in eo eſſet ut ſeipſum enſe feriret, qui aderant prohibuerunt; cum & numero prævaluiſſent, dicerentque non committendum eſſe, ut ipſos in hoſtium poteſtate futuros relinqueret, non enim viri fortis eſſe, ut, cum ſemet è periculis liberaſſet, amicos in ipſis *hærentes* negligeret. Itaque à vi ſibimet intentata abſtinere coactus, partim verecundia illorum quæ dicebantur, partim quod Phaſaëlum, multa Herodem convicia facientem, & perfidiæ accuſantem, ægrè ferebat, ſed ob ſuam ipſius ſalutem, quæ in ſocietate illorum poſita erat, ſe continebat.

καὶ φασάηλον, πολλὰ δ' ὑπορρίας κακίζοντα τὸν Πάρθους. ὁ δ' ὑπὲρ τοῦ Ηρώδου ἀπεσταλμένος [c] οἰνοχόος, ἐντολὰς εἶχε [f] παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι πρὸ φασάηλου πεμφθέντες ὑπὲ δηλώσοι τὰ Πάρθων ἀπιστίας· ὃς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς Ηρώδης πρόφασι Πακόρῳ καὶ [g] τῶν Πάρθων τοῖς [h] δυνατωτάτοις, ὡς ἦσι τῶν ἄλλων δεσπόταις. οἱ δ', τὰ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο [i] δολίως· καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μὴ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τοῦ τείχους ὑπανλῶν τοῖς τὰ χράμματα κομίζουσιν· ἠθέτουν γὰρ αὐτοὺς εἰλῆφθαι πρὸς τῶν ἀνλιστασιωτῶν, ἥκειν μέντοι δηλοῦντας ὅσα κατορθώσας φασάηλος. τούτοις Ηρώδης οὐκ ἐπίστευεν· ἠκηκόει γὰρ τὰ σύλληψιν τοῦ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. καὶ Δοσινόης δ' [k] ὁ Υρκανοῦ γυναικὸς, ἧς ἐνεγγύητο τὴν [l] θυγατέρα, ἔτι μᾶλλον [m] ὑπώπτευσε τοὺς Πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι [n] αὐτῇ δ' ἐπεστεῖχον· αὐτὸς δ' ὑπίστευε λίαν ἐμφρονι γυναικί.

ζ. Βυλευομένων δ' τῶν Πάρθων τί χρὴ ποιεῖν· ἐ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ὀκ ἐκ φανερᾶ ὑπαιχθρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ· καὶ [o] ὑπερθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτῃ ταραχῇ Ηρώδης γιόμενος, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν Πάρθων ὑπόπτευε, ἢ τοῖς ἑαυτοῦ [p] προσθέμενος, ἐαυτέρας ἐπελθούσης ἔγνω νυκτὸς φυγεῖν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς [q] περὶ τὸ πολεμίων κινδύνοις. ἄρας δὴ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὑπιδύμενος, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφεὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον Αλεξάνδρου θυγατέρα δ' Αριστοβούλου παιδὸς, τοῦ τε νεωτάτου ἀδελφὸν, τοῦ τε θρεπτείαν [r] πᾶσαν, καὶ τὸ ἄλλον ὄχλον τὸ σὺν αὐτοῖς, ἠδύνατο τὴν ὑπὲρ Ιδυμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς ἂν ἔτω σφόδρα τοῦ φύσιν εὑρεθῇ, ὃς τότε παρὼν τοῖς πραττομένοις οὐκ ἂν ὤκτιρεν αὐτοὺς τὸ τύχης, γυναικῶν ἐπιγομένων νήπια τέκνα, καὶ μὴ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπομένων τοῦ πατρίδα & φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ περὶ αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων.

η. Αλλ' Ηρώδης ἐπαίνου τὸ ὀκ ἐκ δευτέρᾳ παλιγκότου τὸ φρόνημα παιησάμενος, αὐτός τε ἐπὶ τὸ πρὸς τὸ δεινὸν εὐψυχος, καὶ παραμυθούμενος καὶ τοῦ ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον [s] παρεκέλευε, καὶ μὴ παρέχειν [t] αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ. τέλος γὰρ αὐτὸς βλάπτειν πρὸς τοῦ φυγοῦ, ἐν ᾗ τοῦ σωτηρίου αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν, ὡς Ηρώδης παρῄνει, φέρειν τοῦ συμφορὰν ἐπειρῶντο. μητρὶ δ' αὐτοῦ διαχρήσασθαι ζώσης ἐπιχειρήσαντι, καὶ τ μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης δυσθανατεῖν, δέος τι τὰ ἐπ' [u] αὐτῇ παῖδος, καὶ δέος τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὴν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τελευτῆς [x] τοῦ τὸ πρᾶγμα χωρίσης. ἀπαιτήσαντος γοῦν αὐτὸν τὸ ξίφος, καὶ μᾶλλον σπεύδειν αὐτὸν, κατέχουσι οἱ παρόντες, τῷ τε πλήθει καταχύσαντες, καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτὸν ὑπομεῖναι λιπεῖν ὑπὲρ πᾶς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες, ἃ δὲ εἶκαι γυναῖκα, τ δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσοντα, τὰς φίλας ἐν αὐτοῖς ὑπερεμβεῖν. βιαθεὶς οὖν ἀποχέσθαι [y] κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τῶν λεγομένων, καὶ πόθῳ τῶν ὑπὲρ

---

c Οἰνοχόος,] Sic *Epiphan.* & *Zonar.* atque ita appellatur ſupr. §. 3. & lib. 1. *de Bello Jud.* οἰνοχόος in *reliquis.*

f Παραγαγὼν αὐτὸν] Παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τοῦ τείχους *Busb.*

g Τῶν Πάρθων] Τῶν deeſt *Vat.* & *Busb.*

h Δυνατωτάτοις,] *L. B.* δυνατοῖς.

i Δολίως·] Δολερῶς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Τῆς Υρκανοῦ θυγατρὸς,] Mariamne dicitur hæc Hyrcani filia ἀλωτ. lib. 1. c. 13. §. 5. Υρκανοῦ θυγάτηρ Μαριάμμη σωφρονεστάτη γυναικῶν. SPANH.

l Θυγατέρα,] *Lugd. Bat.* παῖδα.

m Υπώπτευσε] Ita *Busb.* ὑπώπτευε *Vat.* ὑπώπτευσε in *Editis Aliisque.*

n Αὐτῇ δ' ἐπεστεῖχον·] Ταύτῃ *Vat.*

o Υπερθεμένων] Ita *MSS. Gen.* ὑποθεμένων.

p Προσθέμενος,] Προσιθέμενος *Vat.*

* *Quam allatis in contrarium fide habita,*] *Epiphanius* vertit, *quam adverſariis fides hab.* &c.

q Περὶ τὸ πολεμίων κινδύνοις.] Eſt qui malit ὡς ἐπὶ πολ. HUDS. Neque video, cur ὡς fuerit ab Editore prælatum, niſi quod MS. abfuerit auctoritas, qua nunc videlicet *Lugd. Bat.* accedente, illud ὡς prætuli. HAV.

r Πᾶσαν,] Illud πᾶσαν addidimus è *Codd. Vat.* & *Busb. Epiphan.* & *Zonara.*

s Παρεκέλευε,] *L. B.* παρεκέλευεν.

t Αὐτὸν ἔκδοτον τῇ λύπῃ.] Ἑαυτὸν *Busb.* ut & mox hac ead. §. αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

v Αὐτῇ] *L. B.* αὐτῆς.

x Περὶ τὸ πρᾶγμα χωρίσης.] Περὶ τὸ πταῖσμα *Busb.* atque ita forſan *Epiphan.*

y Κατ' αὐτὸν] Forte κατ' αὐτὸν. COCC.

ἐπιτρεπόντων αὐτὸν τῇ χρείᾳ διαγωνεῖν οἷς [z] ἐντεθύμητο, ἀναλαμβάνει τὸν μητέρα, [a] καὶ, διατριβῆς ἧς ὁ καιρὸς ἤπτετο ἀξιώσας, ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σπουδαιοτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς [b] Μασάδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν Πάρθων μαχεσάμενος, ἐνίκησε [c] πάσας.

θ'. Ἔμεινε δ' αὐτῷ πρὸς τὴν φυγὴν ἐδὲ τὸ πρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀσφαλῆ. [d] συνεπέθεντο γὰρ καὶ ὅτοι ἡμομένοις ἀπὸ [e] σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι κατὰ τὴν ὁδόν. ὡς δὲ καὶ τρεψάμενος καὶ κρατήσας, οὐκ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ τῆς τοιαύτης καθέσεως, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ πρόσθεν πρὸς πόλεμον [f] παρεσκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τοὺς Ἰουδαίους ἐνίκησε, μετὰ χρόνον [g] βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πάλιν περὶ αὐτὸ, [h] Ἡρωδίαν προσηγόρευσας. ἡμομένῳ δὲ τῷ [i] Ἰδουμαίᾳ ἐν [k] Θρήσσῃ χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς Ἰώσηπος ὑπαντᾷ· καὶ βουλὴν περὶ τῶν ὅλων ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν, πολλοῦ μὲν πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, ἔτι δὲ χωρίου τοῦ Μασάδας, [l] εἰς ὃ προύκριναν συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτακισχιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ πελεύσας λαβόντας τοῦ Ἰδουμαίας σῴζειν αὐτούς, ὃν ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τὰς ἀναγκαιοτάτας θεραπαίνας εἰς τὸ ἔρυμα παραλαβόντες· καὶ καταλείπει αὐτοῦ πάσας τε γυναῖκας [m] καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ἑκατοντάδες, ὅσα τε ὄντες ἐν τῷ χωρίῳ ὕδατος καὶ τροφῆς ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπάντων [n] διαρκέσαι, ἐξώρμησεν αὐτὸς ἐπὶ [o] Πέτραν τὴν Ἀραβίας. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον οἱ Πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπέσχοντο τῶν Ὑρκανοῦ χρημάτων· τὰ δὲ [p] εἰς τριακόσια τάλαντα· πολλὰ δὲ τῶν Ἡρώδου [q] διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ [r] προκεκομίσθη καὶ προεμήθησαν πάνυ πρὸς τὴν Ἰδουμαίαν ἐφοδιάζειν. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς Πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐπάσαντο, Μάθρατά τε πάλιν διαπολεμοῦντες ἀνέστησαν.

ι'. Καὶ Ἀντίγονος μὲν ὅτω κατασχὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως, Ὑρκανὸν καὶ Φασάηλον δεσμίους ἔλαβε. σφόδρα δ' ἦν ἀθυμῶν τῶν γυναικῶν αὐτὸν ἀπαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ὑπολαμβάνων δώσειν, [s] τοῦτον αὐτοῖς μετὰ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποσχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν Ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀποκαθήσῃ [t] θᾶσσον, ἐπηρεῖν ἦν ὑπὸ τῶν Πάρθων, [v] ὀπότε μηδὲ αὐτὸς [x] τι ὦτα, πεπαιδευόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπὸ τοῦ πεπηρῶσθαι τὸ πελωδῆσθαι, ὃ γάμου τῶν ὁλοκλήρων εἶναι τὴν τιμὴν ἀξιοῦσιν. Φασάηλον δ' ἄν τις θαυμάσειε τῆς ἀψυχίας, ὃς, γνοὺς αὐτὸν ἀποφαίνεσθαι

tur, partim multitudine eorum qui non sinebant ut manu sua exsequeretur quæ in animo versaverat, matre recreata & pro temporis angustia curata, iter institutum persequitur, majori cum festinatione rectà pergens ad Masadam castellum. Cumque pugnis multis contra Parthos *subinde* incursantes & persequentes dimicasset, universis victoriam reportavit.

9. At neque à Judæis, dum fugeret, tutus erat. Sed & ipsi sexagesimo ab urbe stadio illos aggressi sunt, in itinere eos adorti manusque conserentes. Quos nimirum cum fudisset fugassetque, ac si non in angustiâ fuisset & necessitate, sed quasi optime & magna rerum copia ad bellum instructus, eo ipso in loco, ubi Judæos vicit, postea rex factus, ædificavit, & exstruxit palatium excellentissimum, & id urbe circundedit, quam Herodiam appellavit. Ubi autem in Idumææ locum nomine Thressam venit, occurrit ei frater ejus Josephus, & de toto negotio quid agendum esset deliberationem proposuit; cum magna quidem multitudo, etiam præter mercenarios, eos sequeretur, locus vero Masadæ, in quem confugere decrevissent, angustior esset, quam ut posset tantam multitudinem capere. At enim ille majorem partem dimisit, quæ fuit supra novem millia: jussitque ut diversi per Idumæam abeuntes saluti suæ consulerent, eisque viaticum dedit. Deinde assumptis expeditissimis quibusque & maxime necessariis, in castellum pervenit: & collocatis ibi feminis & comitibus, qui erant circiter octingenti, quod in eo loco magna esset frumenti & aquæ aliarumque rerum omnium necessariarum copia, ipse ad Petram Arabiæ ire contendit. Cæterum, simul ac orta dies est, Parthi reliqua omnia Hierosolymitarum diripuerunt & regiam, tantum ab Hyrcani pecunia abstinuerunt, quæ erat ad talenta trecenta. Herodis autem multa evaserunt, præsertim quæ prius in Idumæam illius providentia fuerant deportata. At enim quæ in urbe erant Parthis *ad diripiendum* non suppetebant, sed egressi suburbanam regionem affligebant, & Marissam urbem potentem everterunt.

Judæi Herodem in fuga adoriuntur.

Masadam venit Herodes.

Inde Petram se confert.

10. Et quidem Antigonus, hoc modo in Judæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. erat autem in magna anxietate, quod effugerant eum feminæ, quas hostibus dare in animo habebat, hanc *etiam* mercedem illis cum pecuniis pollicitus. Metuens vero, ne Hyrcanum, qui à Parthis custodiebatur, populus, lato ei auxilio, in regnum restitueret, aures ei abscidit, illud agens, ne deinceps ad pontificatum perveniret, quod mutilatus esset, cum lex id munus integrorum esse velit. Verum Phasaëlum alicui mirari subeat ob animi fortitudinem, qui, cum se

Antigonus vinctos accipit Hyrcanum & Phasaëlum.

Hyrcano aures amputat Antigonus.

---

z Ἐντεθύμητο,] *L. B.* ἐντεθύμητο.

a Καὶ, διατριβῆς] Διατριβὴν δὲ ὁ *M. Vat.* διατριβὴν, ὡς ὁ κατὰ ἐς ἔπειγεν *Zonar.*

b Μασάδαν τὸ ἔρυμα.] Μασάδα passim *Busb.*

c Πάσας.] Abest à *L. B.*

d Συνεπέθεντο γὰρ] Συνεπέθετο γὰρ αὐτῷ καὶ Ἰουδαῖοι ἡμίσεροι *Busb.*

e Σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως,] Ita in *Ed. Gen.* & *aliquibus MSS.* ut & apud *Epiphan.* & lib. 1. *de Bello Jud.* σταδίων τ'. *Bas.* (*L. B.*) & *Vat.*

f Παρεσκευασμένος,] Sic *Vat.* παρασκευασμένος in *cæteris.* παρεσκευασάμενος in *L. B.*

g Βασιλεύσας, —— αὐτὸ,] Βασιλεύσας, καὶ βασίλειον κατεσκεύασεν ἀξ. καὶ πόλει ἔκλεισε περὶ αὐτῷ malit Cl. *Louthius.* HUDS. Forte, καὶ βασ. κατ. ἀξ. καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ ἔκλεισεν. COCC.

h Ἡρωδίαν] Alibi Ἡρώδιον & Ἡρωδεῖον. Forsan Ἡρωδία cum de *urbe*, Ἡρώδιον cum de *castello* accipitur. Verum Ἡρώδιον legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

i Ἰδουμαίᾳ] Ita ex *Epiphan.* & l. 1. de *Bello Jud.* Ἰουδαίᾳ in *Editis Aliisque.* Frequenter in codicibus *Josephi* permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία.

k Θρήσσῃ] Alibi Φησσα. quod forsan rectum, voce Θ orta ex aspiratione. (*Lugd. Bat.* θέσσῃ) in *Epiphanii* libris, *Rissa*, & *Rissa.* HUDS. Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.

l Εἰς ὃ προύκριναν συμφυγεῖν,] Εἰς ὃ κατέφευγε *Busb. Lugd. Bat.*

m Καὶ τοὺς ἑπομένους,] Ex lib. 1. de *Bello Jud.* suspicaretur aliquis hîc legendum, καὶ τοὺς ἑπομένους σὺν τοῖς φύλαξιν, ἦσαν δ' ἑκατοντάδες, &c. nam illic legimus, καταλιπὼν δ' ἐκεῖσε τοῖς γυναιξὶν ἑκατοντάδας τοῖς φύλαξιν καὶ ἀδελφὴν τὴν πατρίδα &c.

n Διαρκέσαι,] Διαρκέσειν αὐτοῖς *Busb.*

o Πέτραν τὴν Ἀραβίας.] Idem Zonaras Annal. T. 1. p. 230. B. SPANH. *Lugd. Bat.* πέτρας τῆς Ἀραβ.

p Εἰς τριακόσια τάλαντα.] Εἰς ἐνδοξότατα *Busb.* & *Zonar.*

q Διέφυγον,] Διέφυγε *Busb.*

r Προκεκομίσθη] Ὅσα προεθέλησαν *Busb.* qui mox habet Ἰουδαίων pro Ἰδουμαίαν, quo modo & *Vat.*

s Τοῦτον] Rectius forsan τούτων. HUDS. Addo & verius, teste *Lugd. Bat.* ejeci itaque τούτων, & pro *harum* reposui *hanc* in Versione. HAV.

t Θᾶσσον,] Illud θᾶσσον omittunt *Epiphan.* & *Zonar.*

v Ἀποτίμως ἀξιοῦσιν.] Conf. *alter.* lib. 1. c. 13. §. 9. Eadem *Zonaras* p. 234. B. vid. & infr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

x Τὰ ὦτα,] Τὰ ὦτα *Vat.*

se occisum iri resciviſſet, mortem nihil habere quod ſit horrendum putavit: ab inimicis vero morte affici miſerabile ac turpiſſimum ratus, cum præ vinculis ei non liceret manus ſibimet inferre, alliſo ad ſaxum capite, ſemet quidem vita privavit, pulcherrime ut ſibi viſum eſt in tali anguſtia, hoſti vero poteſtatem præripuit ipſum ad libidinem perimendi. Ferunt autem, cum ingenti vulnere ſaucius eſſet, Antigonum, ſummiſſis medicis per ſpeciem curandi eum occidiſſe, lethalibus ad vulnus medicamentis adhibitis. Tamen antequam prorſus animam egiſſet Phaſaëlus, audito à quadam muliercula fratrem ſuum Herodem ex hoſtibus evaſiſſe, forti admodum animo mortem tulit, ut qui necis ſuæ ultorem poſt ſe reliquerit, cui in manu eſſet ab inimicis pœnas exigere.

Phaſaëlus vinctus, alliſo ad ſaxum capite, vitam finit.

Phaſaëlus, audito Herodem effugiſſe, placide obit.

μέλλοντα, ἀχὶ τ Ἰουδαῖον ἡγήσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τεθνηκέναι οἰκτρότατον & αἴσχιστον ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν τοὺς ἀναίρεσιν, [z] πέτρᾳ [a] προσρίξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν & ζωὴν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα τοιαύτῃ ἀπορίᾳ, τ δ' ἐξουσίας & κλεῖσαι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν [b] ἀφείλετο τ πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς τραύματι μεγάλῳ χρώμενος, φαρμάκοις αὐτὸν, ὑποπεμψας ἰατροὺς Ἀντίγονος ὡς ὑπὸ θεραπείᾳ, διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένους εἰς τὸ τραῦμα. ὡς δὲ μέλλοι & [c] τελέως ἀφῆναι τὴν ψυχὴν ὁ Φασάηλος, ἀκούσας παρά τινος γυναίου τ ἀδελφὸν Ἡρώδην τὸν πολεμίως διαπεφευγότα, σφόδρα τῷ παρόντι ἐθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν [d] τ ἐκδικήσοντα τ θάνατον αὐτοῦ, χ τὸν ἐχθρὸν τιμωρήσασθαι δυνάμενον.

CAP. XIV.

Quomodo Herodes, ab Arabum rege recedens, in Ægyptum properat, & illinc Romam contendit: atque, multum pecuniæ Antonio pollicitus, à Senatu & Cæſare creatus eſt rex Judææ.

Herodes ad Arabiæ regem ſe recipit & repudiatur.

AT Herodem malorum, quæ ipſum circumſteterint, magnitudo non perterruit, ſed acriorem fecit ad inveniendas magna audendi occaſiones. Ad Malchum enim regem Arabum, plurimis à ſe beneficiis antea affectum, proficiſcebatur; ab eo viciſſim aliquid reportaturus, cum maxime opus eſſet, pecuniam vel mutuam vel dono *datam* accepturus, præſertim cum ab ipſo multa conſequutus fuerit. Ignarus enim quo in ſtatu res fratris eſſent, properabat eum ab hoſtibus liberare, etiamſi in pretium ejus redemptionis nummum ſolverit ad trecenta uſque talenta. Hanc ob cauſam ducebat ſecum & Phaſaëli filium ſeptennem, ut eum Arabibus pignori daret. Sed cum occurriſſent ei *miſſi* à Malcho nuncii, per quos juſſit eum diſcedere; interdictum enim ſibi à Parthis ne Herodem acciperet, (id autem prætexebat ne mutuum redderet, impellentibus etiam eum ad id primatibus Arabum, ut Antipatri depoſitum, quod acceperant, interverterent) illis reſpondit, non ſe veniſſe ut eis ulla in re moleſtus eſſet, ſed ut duntaxat cum rege de rebus ipſi maxime neceſſariis colloqueretur.

In Ægyptum proficiſcitur.

2. Deinde ubi diſcedere viſum eſt, * caute admodum abiit Ægyptum verſus: ac tum in fanum quoddam divertitur, ubi comitum ſuorum multos reliquit. Poſtero vero die, cum Rhinocolura perveniret, ibi etiam quæ fratri acciderant cognovit. Malchus autem, pœnitentia ductus, poſt Herodem cucurrit, ſed nihil eo profecit: quippe cum ille abeſſet longiſſime properans ad Peluſium. Quò poſtquam pervenit, cum naves, quæ illic in ſtatione erant, eum navigatione ad Alexandriam prohibuiſſent, *loci* rectores convenit: à quibus reverenter & honorifice admodum in urbem deductus à Cleopatra detinebatur. ei tamen perſuadere non potuit, ut apud ſe maneret, quippe qui Romam

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἡρώδης, ἀπὸ τῶν Ἀράβων βασιλέως ἀπαλλαχθεὶς, ταχέως ἐπ' Αἴγυπτον, χ ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἐπείγεται· χ, χρήματα πολλὰ Ἀντωνίῳ ὑποσχόμενος, ἀποδείκνυται ὑπό τε τ συγκλήτου & Καίσαρος βασιλεὺς τ Ἰουδαίας.

Ἡρώδην ἢ τὸ μέγεθος τ περιεστηκότων αὐτὸν κακῶν ἐκπλαγῆναι, ἀλλ' εἰς δεινὸν διέβησεν & ἀπόνοιαν ἔργων [f] ἀβουλίαν. πρὸς γὰρ Μάλχον τ Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν [g] διηργετημένον αὐτῷ, τῷ ἀμοιβὴν κομιούμενος, ὅτι μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος εἴτε δάνειον εἴτε δωρεάν, [h] ὡς ἀπὸ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ πεπυχηκότος. ἐπεὶ γὰρ εἰδὼς τὰ κατ' τ ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι [i] ἀπὸ τ πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως τριακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο γὰρ & τ Φασάηλος παῖδα ἀπὸ τούτου τῆς αἰτίας, ἐπιδείξει τυγχάνοντα, [k] παρίξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἀραψὶ. ἀσμένων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ἀπὸ & Μάλχου, δι' ὧν ἐπέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, [l] παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ Πάρθους Ἡρώδου μὴ δέχεσθαι· ταύτῃ δ' ἐχρῆτο προφάσει [m] ὑπὲρ & μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, χ τ ἐν τέλει περὶ τοῖς Ἀραψὶν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς ἀπὸ καταπέμπαντας, ἃς ἀπὸ & Ἀντιπάτρου λαβόντες ἔσχον· ἀπεκείναντο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων [n] ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὸν, μόνον ἢ διαλεξόμενον περὶ τ ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πραγμάτων.

β'. [o] Ἔπειτα δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆλθε μάλα σωφρόνως τῷ ἐπ' [p] Αἰγύπτου. χ τότε μὲν ἔν τινι ἱερῷ κατέμεινε· καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ ἢ ὑστεραίᾳ ἀπαγγελθέντος εἰς [q] Ῥινοκόλουρα, ἐκεῖ χ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. Μάλχῳ ἢ [r] μεταγνόντι, χ μεταμεληθέντι τὸν Ἡρώδου, ὐδὲν τούτου θειοτέρον ἐγένετο. παρῳκοδόμητο γὰρ ἤδη αὐτοῦ ἐν τῇ Πηλουσίῳ. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι εἶργον & ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυγχάνει· ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ χ πολλὴν ἐσπουδῆς περιπεμφθεὶς εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μένειν αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς Ῥώ-

---

y Οἰκτρότατον χ αἴσχιστον ὑπολαβών,] Δεινότατον *Busb.*

z Πέτρᾳ —— & ζῆν,] Phaſaëlus in vinculis alliſo ad ſaxum capite periit. Vid. *alibi.* lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

a Προσρίξας] Προσαρίξας (præter *Lugd. Bat.*) *Busb.* & mox αὐτὸν pro ἑαυτὸν.

b Ἀφείλετο τ πολέμιον.] Conf. ſupr. c. 12. §. 1. SPANH.

c Τελέως ἀφῆναι τῇ ψυχῇ] Τελείως ἀφεῖναι *Busb.* & *Coccejus.*

d Τὸν ἐκδικήσοντα τ θάνατον αὐτοῦ,] Τὸν ἀδελφὸν ἐκδικῆσαι χ τὸν *Busb*

e Ἐπιβουλὰς ἔργων] Ἐπιβουλὰς *Vat.*

f Παραβόλων.] Conf. *alibi.* lib. 5. c. 11. §. 3. SPANH.

g Εὐηργετημένον ἀπῆλθε] Ita *Vat.* Διεργετημένον *Busb.* Διεργετημένος in *reliquis*, omiſſo augmento.

h Ὡς ἀπὸ πολλῶν] *L. B.* ὡς ἂν πολλῶν.

i Παρὰ τ πολεμίων.] Ex *Lugd. Bat.* additum ἀπὸ. HAV.

k Παρίξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἀραψὶ.] Ῥύστου δοὺς & λοιπὰ μὴ πεῖσαι. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

l Παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ] Παραγγεῖλαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

m Τὰ ἐς & μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα,] Nihil tamen de pecunia Herodi à Malcho debita dicitur, vel ante vel *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

n Ἀφικέσθαι] *L. B.* ἀφικνεῖσθαι.

o Ἔπειτα δόξαν ἀναχωρεῖν,] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεί τι in *cæteris.*

p Αἰγύπτου.] Ita *Busb.* & *Vat.* Αἴγυπτον in *cæteris.*

* *Caute admodum abiit Ægyptum verſus:*] *Al.* modeſte.

q Ῥινοκόλουρα,] Ita ex *Epiphan.* quo modo apud *Strabonem.* Ῥινοκόρουρα in *Editis Aliiſque.* Ῥινοκίουρα *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) juxta *Ptolemæum* & *Steph. Byzant.* HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 2. SPANH.

r Μεταγνόντι,] Sic *Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μεταγνῶτι in *reliquis.*

† *Cum*

Ρώμλω ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντ⟨ος⟩, καὶ τῶν κ⟨ατὰ⟩ τλὴ Ιταλίαν ἐν παρεχῆ καὶ σάλῳ πολλῷ [s] δηλωμένων.

γ'. Ἀναχθεὶς δὲ ἐκεῖθεν ἀπὸ Παμφυλίας, κ⟨αὶ⟩ χ⟨ει⟩μῶνι σφοδρῷ ἐμπεσὼν, μόλις εἰς Ῥόδον ἀ⟨φ⟩ικ⟨νεῖ⟩τ⟨αι⟩, φορτίων ἀποβολῆς γ⟨ενο⟩μένης. κ⟨αὶ⟩ δύο μὲν ἐντυγχ⟨άν⟩ουσιν τ⟨ῶν⟩ φίλων αὐτῷ συμβιώτησιν, Σαπ⟨π⟩ίνας τε κ⟨αὶ⟩ Πτολεμ⟨αῖ⟩ον. εὑρὼν δ' τλὴ πόλιν ὑπὸ κ⟨ατ⟩ὸς Κάσσιον πολέμ⟨ῳ⟩ [t] κεκακωμένλν, [u] ἀλλ' ἐν ἀπόροις ὢν εὐ ποιεῖν αὐτλὶ ὠκνησεν, ἀλλὰ κ⟨αὶ⟩ ⟨ἀ⟩φ' ἁ δύναμιν αὐτλὶ [x] ἀνεκ⟨τή⟩σ⟨ατο⟩. τριήρη τε κατασκευάσας, κ⟨αὶ⟩ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἀπὸ [y] Ιταλίαν, εἰς Βρεντήσιον κατ⟨έ⟩πλ⟨ευσε⟩· κ⟨ἀ⟩κεῖθεν εἰς Ρώμλν ἀφικόμεν⟨ος⟩, [z] πρώτῳ μὲν Αντωνίῳ φέρ⟨ει⟩ τὰ συμβάντα αὐτῷ κ⟨αὶ⟩ τλὴ Ιουδαίαν, κ⟨αὶ⟩ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασάηλ⟨ος⟩ ὑπὸ Πάρθων [a] ἀπώλλυτο συλληφθεὶς, κ⟨αὶ⟩ Υρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλω⟨τος⟩ ἔχοιτο, κ⟨αὶ⟩ ὡς Αντίγονον καταστήσαιεν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπο-χόμενον χίλια τάλαντα, κ⟨αὶ⟩ γυναῖκας πενταχοσίας, ἃς τ⟨ῶν⟩ πρώτων [b] κ⟨αὶ⟩ ⟨ἐ⟩νδόξ⟨ων⟩ [c] τ⟨ῶν⟩ αὐτῶν ἐμελλον ἔσεσθ⟨αι⟩. κ⟨αὶ⟩ ὅτι παύσας νυκτὸς [d] ἐκκομίσ⟨ας⟩, κ⟨αὶ⟩ ⟨ἀ⟩φ⟨ύγοι⟩ τὰς τ⟨ῶν⟩ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας παλαιπωρίας. εἶτα ⟨ἀ⟩πιδιακινδυνεύσ⟨ειν⟩ αὐτῷ τὺς οἰκείους αὐτοῦ πολιορκ⟨ου⟩μένους, κ⟨αὶ⟩ ὡς πλεύσ⟨ειε⟩ τε ⟨ἀ⟩φ' ἁ χ⟨ει⟩μῶν⟨ος⟩, κ⟨αὶ⟩ παντὸς κατ⟨α⟩φρονήσ⟨ειε⟩ δεινῦ, σπεύδων ⟨ἀ⟩πὶ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτοῦ ⟨ἐ⟩π τλὴ μόνλν βοήθειαν.

δ'. Αντώνιον δ' οἰκτ⟨ος⟩ εἰσέρχεται τ⟨ῆς⟩ Ηρῴδ⟨ου⟩ μεταβολῆς, κ⟨αὶ⟩ τῷ κειν⟨ῷ⟩ χρησάμεν⟨ος⟩ λογισμῷ πρὸς τῶν ἐν ἀξιώμασι τοσούτῳ καθεστώτων, ὡς κἀκείνων ⟨ἐ⟩νοκλ⟨ου⟩μένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν κ⟨ατὰ⟩ μνήμλν τ⟨ῆς⟩ Αντιπάτρ⟨ου⟩ ξενίας, τὰ δ' ⟨ἐ⟩π⟨ὶ⟩ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ηρῴδης ὑπ⟨έ⟩σχετ⟨ο⟩ δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεὺς, καθὼς ⟨ἐ⟩π πρότερον [e] ὅτε τετράρχης ἀποδέδεικτ⟨ο⟩, πολὺ μέντοι μᾶλλον ⟨ἀ⟩φ' τὸ πρὸς Αντίγονον μίσ⟨ος⟩, στασιαστλὴ γὰρ ⟨ἐ⟩π Ρωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπελάμβανε, πρόθυμ⟨ος⟩ λν οἷς Ηρῴδης παρεκάλ⟨ει⟩ συλλαμβάνεσθαι. Καῖσαρ μὲν οὖν ⟨ἐ⟩π ⟨ἀ⟩φ' τὰς Αντιπάτρ⟨ου⟩ στρατείας, ἃς κατ' Αἴγυπτον αὐτοῦ τῷ πατρὶ συνδιέσπασε, κ⟨αὶ⟩ τλὴ ξενίαν, κ⟨αὶ⟩ τλὴ ⟨ἐ⟩ν ἅπασιν εὐνοιαν, [f] χαριζόμεν⟨ος⟩ γ⟨ὰ⟩ρ κ⟨αὶ⟩ Αντωνίῳ, σφόδρα περὶ τὸν Ηρῴδλν ἐσπουδακότι, πρὸς τλὴ ἀξίωσιν κ⟨αὶ⟩ τλὴ ὧν ἐβούλετο Ηρῴδης συνεργίαν ἑτοιμότερ⟨ον⟩ λν. συναγαγόντες τε τλὴ βουλλὴ Μεσσάλας [g] κ⟨αὶ⟩ μετ' αὐτὸν Ατρατῖν⟨ος⟩, ⟨ἐ⟩ξενεγκάμενοι τὸν Ηρῴδλν, τάς τε ⟨ἐ⟩κ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξῆλθον, κ⟨αὶ⟩ λὶν αὐτὸς πρὸς Ρωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ⟨ἐ⟩πεμίμνησκον, κατηγορούμενοί τε ἅμα κ⟨αὶ⟩ πολέμιον [h] ἀποφαίνοντες Αντίγονον, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ⟨ἐ⟩πολέμησεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' [i] ὅτι κ⟨αὶ⟩ ⟨ἀ⟩φ' ὧν Πάρθων τλὴ ἀρχὴν λάβοι, Ρωμαίους ὑπερλδών. τῆς δ' βουλῆς [k] ἐπὶ τούτοις παρωξυμμένης, παρελθὼν Αντώνι⟨ος⟩ ἐδίδασκεν αὐτὺς, ὡς κ⟨αὶ⟩ πρὸς τὸν κ⟨ατὰ⟩ Πάρθων πόλεμον, Ηρῴδλν βασιλεύειν συμφέρει. κ⟨αὶ⟩ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται.

ε'. Καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τ⟨οῦ⟩ Αντωνίλ περὶ τ⟨ὸν⟩ Ηρῴδην σπουδῆς, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι περιεποίησατο· [l] ἀ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη τούτλν αἰτησόμενος

festinaret, † cum & tempus eſſet procelloſum, reſque Italiæ magno in motu eſſe & perturbatione nunciarentur.

3. Igitur cum inde ſolviſſet Pamphyliam verſus, & in gravem tempeſtatem incidiſſet, ægre in Rhodum evaſit, facta oneris jactura. Et duo ex amicis ei occurrerunt, Sappinas & Ptolemæus. Cumque urbem inveniſſet Caſſiano bello afflictam, quamvis inops, tamen non gravatus eſt ei benefacere, immo & ſupra vires eam recreabat. Deinde exſtructa triremi, cum illinc cum amicis ſolviſſet in Italiam, Brunduſium appulit: atque inde Romam profectus, primo omnium Antonio expoſuit quæ ſibi in Judæa contigerant, & quomodo frater ejus Phaſaëlus captus à Parthis occiſus ſit, & Hyrcanus ab illis captivus teneatur: quodque Antigonum regem conſtituiſſent, pecuniam eis pollicitum uſque ad mille talenta daturum, & quingentas mulieres, quæ ex primoribus *oriundæ* forent atque è genere ipſorum: & quod eas noctu aſportaſſet, & è manibus hoſtium evaſiſſet, multas paſſus ærumnas. Deinde *narravit* ſuos ſibi maximo eſſe in periculo, ex obſidione; utque *ipſe* per medias tempeſtates navigaſſet, & mala omnia *impendentia* contempſiſſet; feſtinans ad ipſum, in quo omnem ſpem repoſitam habuit & unicum auxilium. *Herodes Rhodum appulſus inde Romam ſe confert; quæque acciderant Antonio exponit.*

4. Antonium autem ſubit miſeratio mutatæ Herodis fortunæ, cumque ſecum, quod fieri ſolet, animo reputaſſet fortunam etiam iis dominari qui in tanta dignitate conſtituti ſunt, partim Antipatri recordatione, cujus ipſe uſus fuerat hoſpitio, partim propter pecuniam, quam ei daturum ſe promittebat Herodes, ſi rex factus eſſet, quemadmodum antea, cùm tetrarcha factus erat, & multo etiam magis odio Antigoni (ipſum enim ſeditioſum & Romanis infenſum exiſtimabat) paratus erat Herodem in ſuis poſtulatis adjuvare. Et quidem Cæſar, partim propter Antipatri militiam, qua in Ægypto cum ipſius patre functus fuerat, propterque ejus hoſpitium & in omnibus benevolentiam, partim ut Antonio Herodis ſtudioſiſſimo gratificaretur, ‡ promptiori erat animo ad dignitatem *ipſius tuendam*, & ad ea quæ volebat Herodes promovenda. Itaque convocato ſenatu, Meſſala & poſt eum Atratinus, producto Herode, patris ipſius beneficia narrando recenſuerunt, ejuſque erga Romanos benevolentiam commemorarunt, accuſantes ſimul hoſtemque pronunciantes Antigonum, non modo propter ejus primum in eos delictum, ſed etiam quod contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. His commoto ſenatu, Antonius in medium progreſſus eos edocuit, quod etiam ad Parthicum bellum expediret, ut rex fiat Herodes. Cumque id omnibus placuiſſet, decretum faciunt. XXVI. *Facit Antonius ut Herodes à Senatu creëtur rex Judææ.*

5. Atque hoc ſummum erat Antonii erga Herodem ſtudium, quod non ſolum id egit ut is præter ſpem ſuam regno potiretur (non enim eò aſcen- *Summum Antonii erga Herodem ſtudium.*

† *Cum & tempus eſſet procelloſum,*] Ita interpretatus ſum, ſicuti *Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 423. *Pagi* in *Apparat. ad Annales Baron.* p. 16. *Noriſius* in *Cenotaph. Piſan.* p. 136. & *Baſnagius* in *Annalibus Eccl.* tom. 1. p. 16. Aliter *Langius* de *Annis Chriſti* p. 341.

[s] Δηλωμένων.] Κεκμένων *Busb.*

[t] Κεκακωμένλν,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 3. & lib. 7. c. 4. §. 1. SPANH.

[u] Οὐδ' ἐν ἀπόροις ὢν] Ita elegantius *Lugd. Bat.* quam reliqui, qui habent οὐδ' ἄπορ⟨ος⟩ ὢν. HAV.

[x] Ἀνεκτᾶτο. —— καθώς γε ⟨ἐ⟩π'.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 14. §. 3. SPANH.

[y] Ιταλίαν,] *Lugd. Bat.* Ιταλίας.

[z] Πρώτῳ μὲν Αντωνίῳ] Πρῶτον *Busb.* & *Vat.* πρῶτα *Lugd. Bat.*

[a] Ἀπώλλυτο συλληφθείς,] Ἀπόλοιτο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[b] Καὶ ⟨ἐ⟩νδόξ⟨ων⟩] Καὶ ⟨ἐ⟩ν γ. *Busb.* & αὐτὰς ead. §. & ἐπικινδυνεύειν ead. §.

[c] Τῶν αὐτῶν ἔμελλον ἔσεσθ⟨αι⟩.] Τῷ αὐτῷ legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *de genere ſuo. Lugd. Bat.* ⟨ἐ⟩ξ αὐτῶν.

[d] Ἐκκομίσας,] Abduxiſſet. SPANH.

[e] Ὅτε τετράρχης ἀποδέδεικτ⟨ο⟩,] Ita lego cum *Cod. Vat.* ὁ τετράρχης in *ceteris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Χαριζόμεν⟨ος⟩ γ⟨ὰ⟩ρ κ⟨αὶ⟩ Αντωνίῳ] Καὶ χαριζόμεν⟨ος⟩ Αντωνίῳ *Busb.*

‡ *Promptiori erat animo ad dignitatem* ipſius tuendam,] *Al.* promptiori animo ejus petitioni conceſſit, & ad ea quæ volebat Herodes operam ſuam contulit.

[g] Καὶ μετ' αὐτὸν Ατρατῖν⟨ος⟩,] Καὶ μετ' αὐτὸν Σατρατῖν⟨ος⟩ *Vat.* & *Lugd. Bat.* κ⟨αὶ⟩ μετ' αὐτὸν Σαρατῖν⟨ος⟩ *Gall.*

[h] Ἀποφαίνοντες Αντίγονον,] Ἀποφαίνοντες τ⟨ὸν⟩ Αντίγονον *Vat.*

[i] Ὅτι κ⟨αὶ⟩ ⟨ἀ⟩φ' —— πᾶσι ψηφίζον⟨ται⟩.] Herodes Judæorum Rex in Senatu declaratus Olympiade, uti mox, CLXXXIV. SPANH.

[k] Ἐπὶ τούτοις παρωξυμμένης,] Ἐπὶ τούτῳ *Busb.*

[l] Οὐ γὰρ —— αἰτησόμεν⟨ος⟩,] Verba illa, ἀ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη τούτλν αἰτησόμεν⟨ος⟩, otioſa eſſe & Græculi alicujus gloſſatoris manum redolere, pronunciat *G. E. Phaletranus* in *Diſſ. de Sceptri*

ſcendit illud ſibimet petiturus, nam minime putabat id ipſis conceſſuros Romanos, qui id regii generis hominibus dare conſueſſent, ſed uxoris ſuæ fratri illud ambiturus, nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani) verum etiam quod intra ſeptem in univerſum dies efficiebat, ut ipſi, quæ non ſperaverat aſſequuto, liceret ex Italia diſcedere. Et hunc quidem adoleſcentem *poſtea* Herodes interfecit quod ſuo tempore indicabimus. Dimiſſo autem Senatu, medium ſtipantes Herodem Antonius & Cæſar exierunt; deducentibus conſulibus, una cum aliis magiſtratibus, ad ſacrificandum, & decretum in Capitolio reponendum. Ac primo regni Herodis die convivio eum excepit Antonius. Atque ita quidem ille regnum ſuſcipit, illud adeptus Olympiade centeſima octogeſima quarta, Cajo Domitio Calvino iterum & Cajo Aſinio Pollione conſulibus.

Herodem, regem à ſenatu creatum, in Capitolium deducunt Antonius & Cæſar.

6. Toto autem hoc tempore Antigonus eos qui erant Maſadæ oppugnat, cæteris quidem neceſſariis abundantes, ſed aquæ penuria laborantes; ut eam ob cauſam Herodis frater Joſephus cum ducentis ſuorum decreverit ad Arabes fugere. audierat enim Malchum commiſſorum in Herodem pœnitere. Ipſum vero *ab hoc* continuit Deus, dum noctu plueret. nam ciſternis aqua repletis, illi non amplius opus erat fuga: ſed cum omnes jam animos ſumpſiſſent, idque magis ex rei deſideratæ affluentia, quaſi Dei providentia hæc ipſa illis contigiſſet, eruptiones *crebro* facientes, manuſque cum Antigonianis conſerentes, partim aperte partim occulto, eorum complures interfecerunt. Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus ad Parthos Syria arcendos, poſt illos in Judæam venit, verbis *ille* quidem ut Joſepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono. Itaque caſtris proxime Hieroſolyma poſitis, ſatis grandem pecuniam obtinuit ab Antigono, atque ipſe diſceſſit cum copiarum parte majori. Ne tamen facinus deprehenderetur, Silonem cum parte nonnulla militum reliquit. quem etiam ipſum coluit Antigonus, ne quid ſibi noceret, ſperans iterum Parthos ſibi ſubſidio futuros.

Herodis familia ab Antigono obſeſſa & oppugnata.

Ventidius in Judæam venit.

νῶν, ἃ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τὰς Ρωμαίους παρέξειν, [m] τοῖς ἐκ τῆς γῆρυς ἔθνεσιν ἐχόντως αὐτὸν δίδοναι, [n] ἀλλὰ διὰ τὸ τῆ γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιῶσαν, ἡμιόνῳ τυγχάνοντι μὲν πατρὸς Ἀριστοβούλου, μητρὸς δὲ Ὑρκανοῦ· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ, τυχόντι τῶν δόξαν προσδοκηθέντων, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ἡρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, [o] μέσον ἔχοντες Ἡρῴδην Ἀντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξῆεσαν, [p] προαγόντων ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχαῖς τοὺς ὑπάτους, θύσοντές τε καὶ τὰ δόγματα [q] κατατησόμενοι εἰς τὸ Καπετώλιον. εἰσία δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ἡρῴδῃ τὴν βασιλείας Ἀντώνιος. καὶ ὁ μὲν ὕστερος τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἑκατοστὴν καὶ ὀγδοηκοστὴν [r] τετάρτης Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος [s] Γαΐου Δομιτίου [t] Καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐου Ἀσινίου [v] Πωλίωνος.

ς'. Τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον Ἀντίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν [x] Μασάδᾳ, τῶν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ἁπάντων ἐπιτηδείων ὑπαρχόντων, μόνου δὲ [y] ἀπανίζοντος ὕδατος· ὡς καὶ διὰ τοῦτο [z] καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Ἰώσηπον σὺν ἑξακοσίοις τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλεύσασθαι πρὸς Ἄραβας. ἠκηκόει γὰρ [a] καὶ Μάλχον τὸν εἰς Ἡρῴδην ἁμαρτημάτων μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὗσαι διὰ τὸ νυκτὸς ὁ Θεός. τῶν γὰρ ἐκδοχείων πληθέντων ὕδατος, [b] οὐκ ἔτι τὸν φυγῆς ἐδεῖτο· ἀλλὰ πεφορτισμένοι ἦδη, [c] καὶ πλέον κατὰ τὴν ἀπορίαν ἀπανίζοντος, ὡς ἐκ Θεοῦ [d] προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης, ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν Ἀντίγονον, τοῖς μὲν φανερῶς τοῖς δὲ καὶ [e] λαθραίως, πολλοὺς αὐτῶν διέφθειραν. κατὰ τούτῳ [f] Ὀυεντίδιος ὁ Ρωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ἐκ Συρίας ὥστε Πάρθους ἀπείργειν, μετ' ἐκείνους εἰς Ἰουδαίαν [g] παρέβαλε, τῷ λόγῳ μὲν Ἰώσηπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἐπὶ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' Ἀντιγόνου λαβεῖν. ἔγνωσται γοῦν Ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, [h] ἀπρακτῶνως [i] ἡγουμένου τὸν Ἀντίγονον, καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει· ἵνα δὴ μὴ [k] κατάφωρον γένηται τὸ τόλμημα, Σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπεν· ὃν καὶ αὐτὸν ἐθεράπευσεν Ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλείη, προσδοκῶν πάλιν αὐτῷ Πάρθους ἐπαμύνειν.

Ventidius Romanorum dux, miſſus ad Parthos Syria arcendos, poſt illos in Judæam venit, verbis ille quidem ut Joſepho ferret auxilium, re autem vera callide hoc agebat, ut pecuniam acciperet ab Antigono.

---

ptri Jud. ablatione, p. 435. *Edit. Ultrajecti.* A *Gelenio* quidem, ut multa alia, omittuntur: ſed ea agnoſcit *Epiphan.* ideoque retinuimus. HUDS. Quem minime petiturus adſcenderat ſupplex. *Ruſin.* SPANH.

m Τοῖς ἐκ τῆς —— γενεᾶς.] De Regis dignitate eadem, ab Auguſto reſtituta, infr. lib. 15. c. 6. §. 7. SPANH.

n Ἀλλὰ διὰ τὸ τῆ γυναικὸς ἀδελφῷ] Antea erat, (tam in *Editis* quam *MSS. Gr.*) ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Ἀλεξάνδρου, ἡμιόνῳ &c. Quid enim? (inquit *Phaletranus*) An Alexander Mariamnes uxoris Herodis frater? Imo (teſte Joſepho ipſo ſupr. c. 13. §. 7.) pater fuit, ut & Ariſtobuli junioris, quem in piſcina natantem parricidarum manu ab Herode interfectum eſſe, infra narratur. Ipſe vero Alexander, filius fuit ſenioris Ariſtobuli, fratris Hyrcani, ipſius vero Hyrcani pontificis gener. ut lib. xv. ipſe indicat Joſephus, & lib. II. de *Bello Jud.* Omnino igitur legendum eſt, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσαν Ἀριστοβούλου Ἀλεξάνδρῳ ἡμιόνῳ τυγχάνοντι, ἡμιόνῳ δὲ πατρὸς Ἀρ. &c. Verum cum hoc, utut rei veritati conſentaneum, nimium à Textu recedat, vocem Ἀλεξάνδρῳ delevimus, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *& ideo fratri ſuæ conjugis id præberi volebat, qui nepos per patrem quidem Ariſtobuli, per matrem vero Hyrcani fuerat* &c. ſi quis Ἀριστοβούλου pro Ἀλεξάνδρῳ reponi vult, abſque ulla alia mutatione, per me licet.

o Μέσον —— Καπιτώλιον.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 14. §. 4. SPANH.

p Προαγόντων] *L. B.* συμπροαγόντων.

q Καταθησόμενοι εἰς Καπετώλιον.] Θησόμενοι *Vat.*

r Τετάρτης Ὀλυμπιάδος,] Defendit & explicat *Langius* (de *Annis Chriſti*, lib. 2. c. 18. p. 341.) qui exeunte anno id factum prolixe probare conatur. Verum *Bucherius* (in *Belgio Rom.* l. 2. p. 75.) poſt *Uſſerium* (in *Ann. V. T.* p. 424.) ε'. pro δ'. ſubſtituendum cenſet; niſi Joſephus Olympiadem CLXXXIV. plane evolutam intelligat; contra ſcriptorum ſuumque morem, quo Olympias abſolute poſita pro ineunte non expleta capi ſolet. Vide *Noriſium* in *Diſſ. ſecunda* de *Cenotaph. Piſanis*, p. 139. & Apparatum *Antonii Pagi* ad *Annales Baron* p. 17. ut & *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 16.

s Γαΐου] Κοΐντου legendum eſſe oſtendit *Toinardus* in Proleg. ad Harm. Evang. p. 9.

t Καλβίνου] Al. Καλεῖνου. *L. B.* καὶ Ἀλεῖνου.

v Πωλίωνος.] In *Lugd. Bat.* Ποππαίωνος. Sed quomodocunque ſcribatur, id certum eſt per duplex λ ſcribi oportere, ita enim in Nummis quoque utroque modo ſcribitur, ſicuti patere poteſt ex Spanhemii Opere Majore Tom. 1. p. 510. atque ex ipſis Nummis, à nobis in fine Tomi II. in ſuis Tabulis exhibendis. HAV.

x Μασάδᾳ,] Ita cum *Busb.* quod alibi Μασάδας in *ceteris* Μασάδη.

y Σπανίζοντος] *L. B.* ἀπανίζοντας.

z Καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Ἰώσηπον] Illud καὶ omittit *Vat.* & mox τὸν ante Ἡρῴδου ponit *Busb.*

a Καὶ Μάλχον] *L. B.* Ὡς Μάλχου.

b Οὐκ ἔτι τὸν φυγῆς ἐδεῖτο·] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 15. §. 1. SPANH.

c Καὶ πλέον] Καὶ πλέον ἢ κατ' *Busb.*

d Προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης,] Τῆς προνοίας τ. *Busb.* προνοίας αὐτῆς *Lugd. Bat.*

e Λαθραίως,] *L. B.* λάθρᾳ.

f Ὀυεντίδιος ὁ] *Al.* Βεντίδιος.

g Παρέβαλε,] Ita *Baſ. Busb.* & *Vat.* παρέλαβε *Gen.* (*Lugd. Bat.*) cum *Aliis.*

h Ἀπρακτώνως] Καὶ ἀπρακτοῦντος ἀγγελισάμενος τὸν Ἀντίγονον, αὐτὸς μὲν *Busb.*

i Ἡγουμένου τὸν Ἀντίγονον,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

k Κατάφωρον γένηται τὸ τόλμημα,] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) κατάφορον in *reliquis.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 15. §. 2. SPANH.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως Ηρώδης ἐκπλεῖ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἀπὸ Ιταλίας & μάχεται πρὸς Αντίγονον· οἷά τε ἄλλα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν Ιουδαίᾳ συνέβη.

Ηρώδης δ' ἐκ τῆς Ιταλίας ἤδη καταπλωλυκὼς εἰς τὴν Πτολεμαΐδα, καὶ [l] συναγαγὼν δύναμιν οὐκ ὀλίγην ξένων τε ἅμα & ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς Γαλιλαίας ἐπ' Αντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ Σίλων τε καὶ Οὐεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ [m] Δελλίου συγκαταγὰν Ηρώδην, ὃν πεμφθέντος ὑπ' Αντωνίου. Οὐεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρὰ Πάρθων ἐν ταῖς πόλεσιν ὄχλους καθιστάμενος, Σίλων δ' ἐν Ιουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' Αντιγόνου διεφθαρμένος. Ηρώδῃ μέντοι προσιόντι καθ' ἡμέραν [n] δυνάμεις ἤυξανε, καὶ πᾶσα Γαλιλαία πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. [o] ὡρμηκότι δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς ἐν Μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἦν λῦσαι τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν Ιόππη γίνεται. πολεμίαν γὰρ ἔσαν αὐτῷ ἐκείνῃ ἐξελεῖν πρότερον, [p] ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κατὰ νώτου τοῖς ἐχθροῖς ἐρυμα, χωροῦντος ἐπὶ Ιεροσολύμων. ποιησαμένου δὲ καὶ Σίλωνος ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, καὶ τῶν Ιουδαίων διωκόντων αὐτὸν, Ηρώδης μετ' ὀλίγης σπείρας ἐπέξεισι, καὶ τρέπει μὲν τοὺς Ιουδαίους, Σίλωνα δὲ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δὲ τὴν Ιόππην, ἔπαυδε ῥυσόμενος τοὺς ἐν Μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ' ἐπιχωρίων οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν πατρῴαν προσεχώρουν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν, ἄλλοι δὲ καὶ ἀμοιβὴν τῶν παρ' ἀμφοτέρων διὰ χρησίας, οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, [q] ὡς ὡς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἴχον.

β'. Ηθροισμένου δ' ἤδη δυνάμει βαρείᾳ, καὶ προιόντος Αντίγονος τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε. καὶ καθάπαξ οὐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἦν [r] μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. Ηρώδης δὲ τοὺς ἐκ Μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, καὶ [s] ῥῆσαν τὸ φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ Ιεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν Σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κατὰ [t] πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλίμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες ἐπεξῆλθόν τε καὶ ἠκόντιζον [v] πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ καὶ σφῶν ἐκθεόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, Ηρώδης [x] τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸ τοῦ τείχους, "ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε [y] παρεῖη "τῷ δήμῳ & σωτηρία τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ [z] τοῖς φανεροῖς "τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων & τοῖς διαφο- "ρωτάτοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων." ὧν ὁ Αν- "τιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ηρώδου κηρυχθέντα λεγόντων, πρός τε Σίλωνα & τὸ τῶν Ρωμαίων στράτευμα, "ὡς οὐδὲν διὰ τὴν αὐ- "τῶν δικαιοσύνην Ηρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε "ὄντι & [a] Ιδουμαίῳ τυγχάνοντι [b] ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐκ γέ- "νους ὄσι παρέχειν ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νεωτέρους αὐ- "τὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν, ὡς λαβόντα πα- "ρὰ Πάρθων, ἀφελέσθαι [c] διεγνώκασιν, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ "γένους αὐτοῦ τοὺς ληψομένους καὶ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ, "μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς Ρωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν "εἰκότα πάσχοιεν τῆς τιμῆς [d] στερόμενοι." ταῦτα πρὸς ἀλλή-

CAP. XV. XXVII.

Quomodo Herodes navigat ex Italia in Judæam & pugnat cum Antigono: & quænam alia sub idem tempus in Judæa acciderunt.

Herodes Romæ reversus copias ducit adversus Antigonum.

Silo suspecta fide dux.

HErodes autem, cum jam ab Italia Ptolemaïdem navigasset, & copias non mediocres partim conductitiorum partim popularium contraxisset, properabat per Galilæam adversus Antigonum. Ipsum vero adjuvabant Silo & Ventidius, à Dellio ab Antonio misso persuasi, ut Herodi reducendo operam darent. Et quidem Ventidius *jam* in eo erat, ut excitatas propter Parthos in urbibus turbas componeret: Silo vero in Judæa *manebat*, pecuniis ab Antigono corruptus. Attamen Herodi progredienti quotidie vires augebantur: omnisque Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. Illi vero, adversus eos qui in Masada erant contendenti, (nam necesse habuerat eos qui in castello obsidebantur, utpote cognatos, servare) impedimento erat Joppe. nam cum illa hostis esset, capienda erat, ne qua à tergo relinqueretur hostibus munitio, dum Hierosolyma adoritur. Cum autem Silo hanc occasionem discedendi arripuisset, & Judæi ipsum persequerentur, egreditur cum exigua manu Herodes; versisque Judæis, Silonem male repugnantem servavit. Deinde, capta Joppe, ad liberandos suos, qui in Masada erant, properat. Ex indigenis autem, alii quidem propter paternam amicitiam illi se adjungebant, alii vero propter ipsius gloriam, & nonnulli ut utrique ob beneficia gratiam referrent; plerique vero propter spes quas in eo, rege deinceps certo futuro, habebant.

Herodes Joppen capit.

2. Cum autem valida manu coacta procederet, Antigonus adituum loca opportuna obsessione & insidiis occupabat. sed nihil omnino hac ratione hostibus aut certe perparum nocebat. Herodes vero, suis ex Masada receptis, necnon Ressa munitione, Hierosolyma adibat: ipsumque subsequebantur Silonis copiæ, cum multis Hierosolymitanis tanta potentia perterritis. Ubi autem ad urbis occidentalem partem castra fecerat, qui illac dispositi erant custodes, sagittis eum & missilibus impetebant. Cumque nonnulli etiam excurrerent & cum principiis manus conferrent, Herodes primum proclamari jussit circa mœnia, "Sese propter populi utilitatem urbisque salutem adesse; "ne apertos quidem adversarios ulturum, sed etiam "inimicissimorum in se peccata oblivioni traditurum." Cum è contra Antigonus ad ista Herodis præconia diceret Siloni & Romanorum exercitui, "Præter ipsorum justitiam facturos, si Herodi regnum dederint, homini privato & Idumæo, hoc est semi-Judæo, cum id *regii* generis "hominibus præberi deberet, ut est eorum consuetudo. Quod si nunc sibi succensent, & à se "regnum auferre, quoniam id à Parthis accepe- "rit, statuerunt, esse quidem multos sui generis, "in regnum *jure* successuros, qui, cum neque quicquam contra Romanos peccassent, & sacerdotes "essent, indigne paterentur honore *isto* privari." Hæc

Herodes suis è Masada receptis, captaque Ressa, Hierosolyma oppugnat.

Herodi multa exprobrat Antigonus.

l Συναγαγὼν.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

m Δελλίου] Sic lego (prout monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 425.) ex lib. 15. non procul ab initio & ex *MSS.* lib. 1. de *Bello Jud.* Δελλίου hîc loci in *Impressis* & *MSS.* excepto *Vat.* qui habet Βιλλίου. ut & *Lugd Bat.* qui Βιλλίου. HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 3. SPANH.

n Δύναμις ἤυξατο,] Η δύναμις ἤυξητο *Busb.*

o Ωρμηκότι δ' αὐτῷ] Ωρμηκότα ὑπ' αὐτὸν *Busb.* & *Vat.*

p Οπως μηδὲν ὑπολίπηται] Οπως ἂν μηδὲν ὑπολίπῃ *Busb.*

q Ας ὡς ἐπὶ βασιλεῖ] Illud ὡς ex *Lugd. Bat.* adjecimus. HAV.

r Μικρὸν] *L. B.* μικρᾷ.

s Ῥῆσαν τὸ φρούριον,] Supra Θρῆσσα dicitur. Hic *Lugd. Bat.* Ρῆσαν. Vet. *Risan.* Vide *Annott.* ad p. 646. v 11.

t Πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλίμα,] Κατὰ τὸ πρότερον κλῖμα· *alsor.* lib. 1. c. 7. §. 3. SPANH.

v Πρὸς αὐτόν.] Εἰς αὐτὸν *Busb.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

x Τὸ πρῶτον ἐκέλευσε] Τὸ μὲν πρῶτον *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

y Παρεῖη τῷ δήμῳ] Παρείη *Gall.* παρῇ in lib. 1. de *Bello Jud.*

z Τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν] Conf. *al.* lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

a Ιδουμαίῳ τυγχάνοντι ἡμιιουδαίῳ.] Conf. supr. c. 8. §. 1. SPANH.

b Ημιιουδαίῳ] Ita cum *Cod. Baf.* ἡμιουδαίῳ in *ceteris*.

c Διεγνώκασιν,] Διεγνώκεσαν αὐταί τε π. *Vat.*

d Στερόμενοι.] *L. B.* στερόμενοι.

Hæc dum utrinque dicuntur, & ad convicia proceditur, * Antigonus ſuis de muro propugnare permittit. Illi vero, cum jacularentur, magnamque contra alacritatem adhiberent, facile eos à turribus averterunt.

Silonis perfidia ſe prodit.

3. Tunc & Silo palam fecit, ſe pecunia corruptum eſſe. nam militum ſuorum non paucos ſummiſit, qui & clamitarent commeatus eſſe penuriam, & pecuniam ad alimoniam peterent, ſeque in idonea loca ad hybernandum deduci *poſtularent*, vaſtatis circa urbem agris, quoniam ab Antigonianis ſublata fuiſſent omnia. Ita exercitum movebat & diſcedere conabatur. Verum Herodes inſtabat, ſubjectos Siloni duces & milites cohortando ne ſe derelinquerent, miſſum à Cæſare & Antonio & Senatu. Eorum enim commeatui proviſurum, eiſque abundantiam eorum quæ poſtularent facile præbiturum. Ac ſtatim poſt eas preces in agros profectus, nullam jam Siloni diſcedendi occaſionem reliquit. Eam enim commeatus copiam apportavit, quam nemo ſperaſſet; ſuiſque apud Samariam amicis in mandatis dedit, ut frumentum & vinum & oleum & pecudes & alia omnia Hierichuntem deportarent, ut ne deinceps quidem milites cibariis deficerentur. Hæc vero Antigonum haud latuerunt, quin protinus dimiſit in agros, qui frumentatores prohiberent ac circumvenirent. Atque illi quæ imperaverit Antigonus facientes, & ingenti armatorum multitudine ad Hierichuntem coacta, conſederunt montibus ut illos obſervarent qui commeatus convehebant. Nec quidem Herodes, dum hæc fiunt, quietem agebat: ſed aſſumptis decem cohortibus, quarum quinque Romanorum, alteræ Judæorum erant, adjunctis promiſcuis mercenariis, & præterea paucis equitibus, ad Hierichuntem ſe confert: urbemque vacuam nactus, quingentos quidem homines (qui unà cum ſuis uxoribus & liberis arcem occupaverant) captos dimiſit; Romani vero, impetu in urbem facto, eam diripuerunt, domos nacti omni genere bonorum refertas. Et quidem rex, relicto Hierichunte præſidio, reverſus eſt: & Romanum exercitum in eas regiones, quæ deditionem fecerant, Idumæam & Galilæam & Samariam, in hyberna dimiſit. Quin & Antigonus à Silone impetravit, pecuniarum largitione, ut partem Romani exercitus intra Lydda acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita factum eſt ut Romani in magna rerum abundantia viverent, dum ab armis quieſcerent.

Herodes Silonianis commeatum abunde ſuppeditat.

Romani Hierichunta diripiunt.

4. Herodi autem otium agere non viſum eſt, ſed fratrem ſuum Joſephum cum peditibus bis mille & equitibus quadringentis miſit in Idumæam: ipſe vero in Samariam profectus, & depoſita ibi matre aliiſque ſuis conſanguineis, qui jam è Maſada fuerant egreſſi, in Galilæam contendit, expugnaturus quædam loca ab Antigono præſidiis occupata. Cumque Sepphorim cœlo ningente perventum eſſet, & Antigoni præſidium clam inde proficiſceretur, nactus eſt ſummam commeatus copiam. Deinde, cum illic latrones quidam in ſpeluncarum receſſibus habitarent, equitum turmam

Herodes, Joſepho fratre in Idumæam miſſo, Sepphorim capit.

λως αὐτῶν λεγόντων & προελθόντων εἰς βλασφημίας, [e] Αντίγονον ἀμύναζε [f] τοῖς ἀπὸ τ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', τοξεύοντες καὶ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι, ῥᾳδίως αὐτοὺς ἀπὸ τ πύργων ἐτρέψαντο.

γ'. Τότε καὶ Σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. [g] καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγους, [h] ἀπάγειν τε τῶν ἀπιτηδείων κατὰ χοᾶν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αἰτεῖν, καὶ χειμάσοντας [i] ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ἀπιτηδείους τόπους, τῶν [k] περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν Αντιγόνου στρατιωτῶν ἀνεσκάφθαι. σκίνει τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. Ηρώδης δ' ἐνέκειτο, παρακαλῶν τούς τε ὑπὸ τῷ Σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, Καίσαρός τε καὶ Αντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου πεπεμψάντων αὐτόν. προνοήσειν γὰρ [l] αὐτῶν τῆς ἀπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν ἀπιζητοῦσι ῥᾳδίως. καὶ μετὰ τὴν δέησιν ὀλίγους ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' ἀδὲ μίαν Σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως πρόφασιν ὑπελείπετο. πληθος γὰρ ὅσον ἀδὲ ἤλπισέ τις τῶν ἀπιτηδείων κόμισε, τοῖς τε περὶ Σαμάρειαν οἰκειωμένοις πρὸς αὐτὸν ἐπέστελλε, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα τά τε ἄλλα πάντα [m] καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα, & μηδὲ τὰς ἑξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν [n] τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δ' αὐτὸν Αντίγονον, ἀλλ' ὀλίγους ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δ' πειθόμενοι τοῖς Αντιγόνου προστάγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν περὶ Ιεριχοῦντα σωματροίσωλες, παρεφύλασσον [o] ἐπὶ τῶν ὀρῶν καθεζόμενοι τοὺς τὰ ἀπιτήδεια κομίζοντας. ὁ μὲν Ηρώδης τούτων πραττομένων ἠρέμει· [p] δέκα δ' σπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν Ρωμαίων, πέντε δ' Ιουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας, πρὸς οἷς ὀλίγους τῶν ἱππέων, ἐπὶ τὴν Ιεριχοῦντα [q] παρεγένετο· καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, πεντακοσίους δὲ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ ἡβαῖς, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών, Ρωμαίοι δ' εἰσπεσόντες [r] διήρπασαν τὴν πόλιν μεστὴν ἀπιτυχόντες παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. Ιεριχοῦντα μὲν οὖν φρουρὸν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεψε· καὶ χειμάσασαν τὴν Ρωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς προσεχωρηκυίας ἀφῆκεν, Ιδουμαίαν καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ Αντίγονον παρὰ Σίλωνος ἀντὶ τ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι & στρατῷ μοῖραν ἐν Λύδδοις, θεραπείων Αντωνίου. καὶ Ρωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τ πόλων.

δ'. Ηρώδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ιδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν Ιώσηπον [s] σὺν διχιλίοις ὁπλίταις καὶ τετρακοσίοις ἱππεῦσιν ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δ' εἰς Σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταλαβὼν αὐτόθι τήν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, ἐξελήλυθότας ἤδη ἐκ τ Μασάδας, ἐπὶ Γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαιρήσων πινὰ τ χωρίων ὑπ' Αντιγόνου φρουρᾶς κατειλημμένα. διελθὼν δ' εἰς [t] Σέπφοριν νίφοντος & θεοῦ, καὶ τ Αντιγόνου φρουρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἀπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν ἀπηλαίοις κα-

τα-

e Αντίγονον ἀμύναζε τοῖς ἀπὸ τ τείχους] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Antigonus*] Vide de Bello lib. 1. c. 15. §. 5.

f Τοῖς ἀπὸ τ τείχους] Ἀμύναζε τὰς ἀπὸ τ. τ. *Vat.* ἀμύναζε τοῖς *Busb.* ἀμύναζε τὰς ἀπὸ τ τείχους ἐπέτρεπε τοῖς σφετέροις in lib. 1. de *Bello Jud.*

g Καθῆκε] In *Marg. Lugd. Bat.* καθεικέ.

h Σπάνιν] Σπανὶ τ ἐπιτ. *Busb.* καταδοὺς & Ηρώδου διὰ σπάνιν τ ἀναγκαίων Zonar.

i Απαγαγεῖν] *Lugd. Bat.* ἀγάγειν.

k Περὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων,] Περὶ τὴν πόλιν *Vat.*

l Αὐτῶν τ ὑποφείας,] Αὐτὸν *Busb.*

m Καταγαγεῖν εἰς Ιεριχοῦντα,] Καταγαγὼν *Busb.*

n Τοὺς στρατιώτας ἀπολιπεῖν.] Τοῖς στρατιώταις *Busb.*

o Επὶ τ ὀρῶν καθεζόμενοι] Επὶ τ ὀρέων διακαθίζοντο παρεφύλασσον &c. in lib. 1. de *Bello Jud.*

p Δέκα δ' σπείρας ἀναλαβὼν,] Ἀλλὰ πλῆθος ἀναλαβὼν *solus Busb.*

q Παρεγένετο·] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

r Διήρπασαν —— οἰκίας.] Hierichus plena κειμελίοις à Romanis direpta. ἀλωτ. lib. 1. c. 15. §. 6. SPANH.

s Σὺν διχιλίοις ὁπλίταις] Ita non modo ſcribitur in Lib. 1. de Bello c. 16. §. 1. verum & hic agnovit *Epiphan.*, ſcribens *cum duobus millibus* &c. ut mirer effugiſſe *Hudſoni* induſtriam, qui nihil hoc loco adnotavit. Securos denique de numero jubet nos eſſe *Lugd Bat.* cum quo repoſuimus διχιλίοις, & in Verſione *bis mille*, duplicato numero. HAV.

t Σέπφοριν] Ita *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) & in lib. 1. de *Bello Jud.* Σέμφορι in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 16. §. 2. & ſupr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.

ν E-

πολιτῶν, ἱππέων ἐπ' αὐτὸς [v] εἴλλω σκέμπει, καὶ ὁπλιτικὸν τρία τέλη, πᾶσιν κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἔγνωσε δ' ἐν τούτοις [x] κώμης Ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν παραγενόμενος ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρακιᾷ, καὶ [y] θρασέως ἐξελθόντων τὸ πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτῶν κέρας τὸ Φάλαγγος· ὀπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σπουδῆς, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας, ἀναστρέφει τοὺς φεύγοντας. ἐνέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου ἐπὶ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ παντάπασι μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, [z] πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. [a] Δισσοῖς δὲ [b] καὶ ἑξήκοντα κατ' ἄνδρα δοὺς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, [c] καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ Σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν [d] καὶ ἡγεμόνες τε ἐν τοῖς χειμαδίοις, Ἀντιγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μόνῳ γὰρ οὐ πλέον ὁ ἀνὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων τοῖς κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες Ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων λιμῷ διαφθαρεῖεν. Ἡρῴδης δὲ τὴν μὲν τούτων πρόνοιαν Φερώρᾳ τῷ νεωτάτῳ τε ἀδελφῶν ἐπιτρέπει, [e] κελεύσας αὐτὸν ἀναπλήσειν Ἀλεξάνδρειαν. ὁ δὲ ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τε ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε Ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκλισεν.

ε'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀντώνιος μὲν [f] ἔτριβεν ἐν Ἀθήναις· κατὰ δὲ Συρίαν Οὐεντίδιον Σίλωνα μεταπεμπόμενον ἐπὶ τοὺς Πάρθους [g] ἐπέστειλε πρῶτα μὲν Ἡρῴδῃ συλλαμβάνειν τῶνδε τὸν πόλεμον, ἔπειτα δὲ καὶ τὸ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπειγόμενος, Σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν Οὐεντιδίῳ· αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἦν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως [h] ἐξερρωγόσι, καὶ κατὰ τὸ μεσάτατον ἀποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεφυκόμενα. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων [i] ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς, λάρναξιν ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος, καθ' ἃς ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξες πλήρεις ὁπλιτῶν [k] ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαιωρούμενοι κτείνειν καταφερομένους. τοῦ μέντοι [l] κάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὸν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου [m] γινομένου· ἔνδον [n] μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δὲ [o] καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σπηλαίων, ἀλλ' ἔτι δεῖσ ἠρέμουν, μάχαιρά τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ ταῖν χεροῖν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατὰ μὲν τὰ σπήλαια, δυσχεράνας τοῦ τρισσοῦ τῶν ἐπεξιέναι μὴ τολμώντων. καὶ γυμνὸς κατά τι στόμιον, πρῶτα μὲν [p] παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ στόμιον, ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας [q] ὑπαιωρούμενος ὤθει κατὰ τὸ κρημνῶδες, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπιστελθὼν ἀποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς

& peditum cohortes tres adverſum eos mittit, eo conſilio ut maleficiis eos prohiberet. Erant autem iſta *loca* proxime vicum nomine Arbela. Ipſe quadrageſimo die eò venit cum omni exercitu, atque hoſtibus audacter *ad pugnam* egreſſis, ſiniſtra ejus aciei pars inclinavit: ſed ubi ipſe cum ſua copiarum parte apparuit, jamdudum vincentes in fugam vertit, & *ſuos* fugientes revocat. Porro ingruebat, hoſtes uſque ad Jordanem fluvium diverſis viis dilapſos perſequens. Atque ita totam Galilæam recipit, exceptis iis qui in ſpeluncis habitabant. Deinde ſuis viritim centum & quinquaginta argenti drachmas dividit, ducibus autem multo plus, & in hyberna *eos* dimiſit. Interea Silo ad eum venit, ut & duces eorum qui in hybernis fuerant, quod Antigonus illis commeatum præbere recuſarit. nam menſe uno & non amplius eos ſuſtentavit. Quin & ad omnes in circuitu miſit, præcipiens ut quæcunque erant in agris tollerent *deſtruerentve*, & ad montes ſe reciperent, ut Romani neceſſariis *ad victum* deſtituti fame perirent. Verum Herodes Pheroræ, fratrum ſuorum natu minimo, horum curam committebat, dato ei in mandatis ut Alexandrium etiam reficeret. Atque ille è veſtigio curavit, ut & milites magna neceſſariorum copia affluerent, & Alexandrium deſolatum refecit.

Herodes in Galilæa cum hoſtibus pugnat eoſque vincit.

Romanis, commeatu prohibitis ab Antigono, annonam præbet Herodes.

ſ'. Sub idem tempus Antonius Athenis commorabatur: in Syria vero Ventidius, Silonem adverſus Parthos accerſens, ei mandavit, ut primum Herodem in eo bello adjuvaret, deinde ad illud quod ſibi in manibus erat ſocios vocaret. At Herodes, ad latrones ſpeluncas tenentes properans, Silonem quidem Ventidio dimiſit; ipſe vero adverſus illos ire contendit. Erant hæ ſpeluncæ ſitæ in montibus abruptiſſimis, ac in media circiter altitudine *anguſtos &* præcipites habebant aditus, acutis undique cinctæ rupibus. In harum igitur cavernas ſeſe abſtrudentes cum domeſticis ſuis deliteſcebant. Rex autem, cum arcas compegiſſet, eas catenis ferreis alligatas de vertice montis machinæ ſubſidio dimittit, quandoquidem nec ab imo propter erectum montis faſtigium aſcendere, nec è ſummitate ad eos reptando quidem devenire quiſquam poterat. Erant autem arcæ hominibus armatis plenæ, harpagones longos habentibus, quibus repugnantes attraherent eoſque præcipitando occiderent. Hanc tamen arcarum demiſſionem periculoſam eſſe contigit, propter immenſam altitudinem: quanquam illis etiam intus aderant omnia neceſſaria. Cum autem demiſſæ eſſent arcæ, & nemo illorum, qui ad ora ſpeluncarum erant, *ad eos* accedere auderet, ſed præ timore quieti conſiſterent, armatorum quidam gladio accinctus, manu utraque apprehenſa catena è qua arca dependebat, ora adibat, quòd ægre tuliſſet cunctationem illorum, qui in eos egredi non ſuſtinuerunt. Cumque ori cuidam *ſpeluncæ* appropinquaſſet, primo quidem jaculis plurimos, qui illic erant, fugavit, deinde reſiſtere conatos falcata haſta attractos præcipites dejiciebat; moxque penitius reconditos ad-

Silo à Ventidio juſſus Herodi ſuppetias ferre.

Herodis pugna cum latronibus in antris habitantibus.

[v] Εἴλλω] Ita prout ſupra. Ἴλλω in *Editis Aliiſque.*
[x] Κώμης Ἀρβήλων] Conf. de Vita §. 37. SPANH.
[y] Θρασέως] *Lugd. Bat.* ταχέως.
[z] Πλὴν —— κατοικούντων.] Conf. *ſupra* lib. I. c. 16. §. 3. SPANH.
[a] Διακοσίοις ἕξ] Διὶ ἑκατὸν *Busb.* & ita forſan *Epiphan.*
[b] Καὶ] *L. B.* τὸ.
[c] Καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε.] Illud καὶ deeſt *Busb. Vat.* & *Epiphan.* qui mox legunt ἔπεμψε.
[d] Καὶ ἡγεμόνες τε] Καὶ οἱ ἡγεμόνες *Busb.* Præterea *Epiphanius* ita vertit, ac ſi verba hoc modo diſtincta fuiſſent, καὶ ἡγεμόνες, τε ἐν τοῖς χειμαδίοις Ἀντιγόνου τροφὰς &c.
[e] Κελεύσας —— Ἀλεξάνδρειον.] Conf. *ſup.* c. 5. §. 3. SPANH.
[f] Ἔτριβεν ἐν Ἀθήναις·] Διέτριβεν *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*
[g] Ἐπέστειλε πρῶτα] Ἐπέστελλε in *Iiſdem.* Vide *Montacutii* Apparat. p. 153.
[h] Ἐξερρωγόσι,] Ἐξηρωγόσι, καὶ μὴ τὸ μ. *Vat.* De ſpeluncis iſtis videſis *Fulleri Miſcell.* lib. IV. c. VI. & *Steph. Monachi* notas in *Barnabæ* Epiſt. p. 822.
[i] Ἐφώλευον] *L. B.* ἐφίλευον.
[k] Ἦσαν,] Ὑπῆρχον *Busb.*
[l] Κάθεσιν τῶν λαρνάκων] Ita è *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθέσεσιν in *reliquis.*
[m] Γινομένου·] Γινομένῳ *Busb.*
[n] Μέντοι παρῆν αὐτοῖς] Illud μέντοι non agnoſcit *Epiphan.*
[o] Καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναξες,] Καθιμῶν τὰ λάρνακας· *alter.* lib. I. c. 16. §. 3. SPANH.
[p] Παλτοῖς ἀνακόπτει] Πέλτας *Busb.* & *Vat.*
[q] Ὑπαιωρούμενος ὤθει] Ὑπαιωρούμενος ὠθεῖ *Busb.*

ortus ex iis aliquammultos jugulat, & tum demum in arcam reversus quievit: cæteros vero ejulatum audientes pavor corripuit, & salutis desperatio. ne tamen opus perficeretur nox superveniens impediit: multi, rege per præconem veniam pollicente, sui deditionem fecerunt. Sequenti vero luce eodem usi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex caniſtris impetum in eos faciendo, & ante ostia pugnando, ignemque injiciendo, ut deflagrarint spelunca. in ipsis enim multa congesta erat materia. Senex autem quidam intus erat inclusus cum septem liberis & uxore, qui, orantibus ipsis ut sibi permitteret exire & hostibus semet tradere, stetit in ostio, & ut natorum quisque egressus est eum jugulabat, donec tandem omnes trucidaverat, postremoque uxorem, & corporibus in præceps devolutis, seipsum insuper dejecit, mortem servituti præferens. Multa autem prius convicia fecit in Herodem ob *generis* humilitatem, rege licet (nam omnia quæ facta erant prospiciebat) dextram porrigente & omnimodam securitatem. Et quidem hac ratione specus omnes tandem subactæ sunt.

Latronis veterani atrox facinus.

Herodes, ut prælio dimicaret cum Antigono, in Samariam proficiscitur.

6. Deinde rex, præposito iis qui illic erant duce Ptolemæo, in Samariam proficiscitur cum equitibus sexcentis & peditum tribus millibus, ut prælio dimicaret cum Antigono. Cæterum Ptolemæo parum prospere cessit præfectura: verum ii qui prius Galilæam turbaverant, impetu in ipsum facto, eum interfecerunt; deinde in paludes & inaccessa loca confugiunt, regionem universam vastantes ac diripientes. Herodes autem reversus supplicium ab iis exigit: nam rebelles partim necat, partim qui in munita loca refugerant expugnat, & ipsos interficit & munitiones complanat: atque ita coërcito res novas moliendi studio urbes etiam centum talentis mulctat.

Ventidius, cæso Pacoro, Parthos debellat.

7. Interea cum Pacorus in prælio occubuisset, & Parthi male pugnassent, mittit subsidio Ventidius Herodi Machæram, cum duabus legionibus & mille equitibus, incitante *eum ad hoc* Antonio. Cæterum Machæras, Antigono eum sollicitante, præter Herodis sententiam, pecunia corruptus, abiit, tanquam res ipsius exploraturus. Verum Antigonus suspectum habens quo veniret animo, *eum* ne quidem admisit, sed fundis impetitum repulit, & qua esset voluntate non dissimulabat. Cum autem *Machæras* intelligeret Herodem sibi optima suasisse, seque peccasse consilio ejus non obtemperando, in Emmauntem urbem se recepit: & in quoscunque Judæos in via incurrebat, illos jugulabat, sive hostes sive amicos, iratus ob ea quæ sibi acciderant. At rex istis exacerbatus Samariam petiit: nam illis de rebus ire decreverat ad Antonium. nihil enim talibus sociis egere, qui ipsum magis quam hostes læderent: se etiam ad debellandum Antigonum satis esse. Machæras vero eum comitatus, orabat ut maneat: atque si adeo ire cupiit, at fratrem suum Josephum sibi adjunctum esse velit, dum Antigonum oppugnant. Ita Machæræ, cum vehementer rogaret, reconciliatur *Herodes:* & Josepho cum exercitu illic relicto, monuit

Machæras Herodi subsidio venit, sed mala fide agit.

Reconciliatio facta inter Herodem & Machæram.

τὴν λάρνακα ἡσύχασε· Φόβος γὰρ εἶχε τοὺς ἄλλους τῆς οἰμωγῆς ἀκούσαντας, [r] καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μέντοιγε πᾶν ἔργον [s] ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα· καὶ πολλοὶ, συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως [t] ἀπικηρυκευσαμένου, παρέδοσαν σφᾶς [v] ὑποκύσας. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τῇ ἑπομένῃ ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἔτι τῶν ἐν τοῖς καλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ χώρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. πρεσβύτης δέ τις ἀπειλημμένος ἔνδον σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐᾶσαι σφᾶς [x] ὑποξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, [y] κατὰ μικρὸν ἕκαστα, τὸν ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ [z] καὶ πάντας διεχρήσατο, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, [a] καὶ ῥίψας κατ' ὀλίγον τοὺς νεκροὺς, ἀπικατέβαλεν ἑαυτὸν, θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. [b] πολλὰ δὲ πρῶτον ὠνείδισεν ὁ Ἡρώδης εἰς ταπεινότητα, καί τοι γε βασιλέως, ἴσα γὰρ αὐτῷ ἄπορα τὰ γινόμενα, δεξιάν τε προτείνοντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυσε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρει.

ς'. Καταςήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Σαμάρειαν ᾤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τρισχιλίοις, ὡς μάχῃ κρινησόμενος πρὸς Ἀντίγονον. ὁ μὲν τῷ Πτολεμαίῳ προσχώρησε τὰ κατ' τὴν στρατηγίαν· ἀλλ' οἱ κατὰ πρότερον τὴν Γαλιλαίαν τεταράξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ τὸν φράσαντες συμφεύγειν εἰς τε τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῶν χωρίων, [c] ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτόθι πᾶσαν. πεμφθεὶς δὲ τούτοις Ἡρώδης ἐπανελθὼν· τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῶν ἀποστάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία πολιορκίᾳ προσαγαγόμενος, αὐτός τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ, πόσους ἕτως τὴν νεωτεροποιίαν, καὶ τὰς πόλεις ἑκατὸν ταλάντοις.

ζ'. [d] Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Πακόρου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῶν Πάρθων [e] πλανήτων, πέμπει βοηθὸν ὁ Οὐεντίδιος Ἡρώδῃ Μαχαιρᾶν σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὑπατεύοντος Ἀντωνίου. Μαχαιρᾶς μὲν οὖν, Ἀντιγόνου καλοῦντος αὐτὸν πρὸς τὴν Ἡρώδου γνώμην, χρήμασι διεφθαρμένος, ἀπῆλθ' ὡς κατασκεψόμενος αὐτοῦ τὰ πράγματα. τὴν δὲ Ἀμμαοῦν ὑποδεδόμενος αὐτοῦ τὴν τῆς ἀφίξεως Ἀντίγονος, [f] ὁ δὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόνας βαλὼν αὐτὸν ἀνῆρεν, καὶ διεδήλου τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰσθόμενος δὲ τὰ βέλτιστα Ἡρώδης αὐτῷ πρᾶσσειν καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, πρᾳκόπτετο τὴν σκέψιν συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν εἰς [g] Ἐμμαοῦν πόλιν· οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν Ἰουδαίοις προσετύγχανε, [h] τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ὑστέρῳ ὧν [i] πεπόνθει. παροξυνθεὶς δὲ ὅτι τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅτι Σαμαρείοις ἦλθε· πρὸς γὰρ Ἀντώνιον ἔγνω περὶ τούτων ἀφικέσθαι. δεῖσθαι γὰρ ἐκ τούτων συμμάχων, οἱ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους· [k] ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν Ἀντιγόνου καθαίρεσιν. πραχθεὶς δ' ὁ Μαχαιρᾶς ἐδεῖτο μένειν· εἰ δὲ ἕτως ὥρμηκεν, ἀλλὰ τόν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον πρᾶξαι καθίστανεν σφίσιν πρὸς τοὺς πολεμίους Ἀντιγόνου. καὶ μάλιστα μὲν Μαχαιρᾶ πολλὰ δεηθέντος· καταλιπὼν

---

r Καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις,] Περὶ τῆς σωτ. *Vat.* & *Busb.*

s Ἐπέσχεν νὺξ ἐπελθοῦσα·] Ita ex *Epiphanio* (qui vertit, *rei vero terminum nox prohibuit*) cum Cl. *Lowthio* (ut & *Coccejo* in ora codicis mei) legendum censui. Antea erat ὑπέσχεν ὑπελθοῦσι. nullo plane sensu. Ἐπέσχεν ἐπελθοῦσι *Busb.*

t Ἐπικηρυκεύσαμένου,] Ἐπικηρυκεύσαμένῳ deëst *Vat.* & inter vertendum omisit *Epiphan.* HUDS. Lege ἐπικηρυκευσαμένοι. COCC.

v Ὑποκύσας.] Εἶναι post ὑποκύσας addit *Busb.* ut & *Lugd. Bat.*

x Ὑποξελθεῖν] *Lugd. Bat.* ἐπεξελθεῖν.

y Κατὰ μικρὸν ——— ἀπέσφαττεν,] Singulare factum Senis Judæi, de quo etiam ἄλλοι. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

z Καὶ πάντας διεχρήσατο,] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

a Καὶ ῥίψας κατ' ὀλίγον τοὺς νεκροὺς,] Καὶ ῥίψας κατ' ὀλίγον, τοῖς νεκροῖς ἐπικατέβαλεν *Busb.*

b Πολλὰ δὲ ——— ταπεινότητα,] Ἐξ ἀπίστου ἀπελίπαν· ἄλλοι. lib. 1. c. 16. §. 4. Vid. infr lib. 15. c. 2. §. 3. SPANH.

c Ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες] Ἀγοντές τε *Busb.* & mox τιμ. δ' καὶ, & hac §. ἀπίστων.

d Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ] *Sc.* Octavo mensis Julii die, ut demonstrat *Pagi* in Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

e Πλανήτων,] Τραπέντων *Busb.* & forsan *Epiphan.*

f Οὐ δὲ] *L. B.* ὁ.

g Ἐμμαοῦν] Conf. ἄλλοι. lib. 1. c. 16. §. 4. SPANH.

h Τούτους ——— φίλους,] Πάντων *Busb.*

i Πεπόνθει.] *L. B.* πεπόνθη.

k Ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτὸν] Ἐξαρκεῖν δ' ἑαυτῷ *Busb.* ἐξαρκεῖν δὲ καὶ αὐτῷ *Vat.*

λιπὼν δὲ τ Ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῇ Μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι.

η'. Αὐτὸς δὲ πρὸς Αντώνιον ἔσπευδε· l ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν m Σαμόσατα, τὸ n πρὸς τῷ Ευφράτῃ χωρίον· σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς κατὰ συμμαχίαν αὐτῷ παρῆν. ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένετο εἰς Αντιόχειαν, καὶ πολλοὺς ὑπιτυχὼν ἠθροισμένους, καὶ πρὸς Αντώνιον μὲν βαδίζειν ἐχθροὶ ὀκνοῦσι, ὑπὸ δέους δὲ μὴ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιτίθεσθαι τοὺς Βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, ὑ πολεμῶνται ἐξορμᾶν, θαρραλεωτέρους αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. κατὰ δὲ σταθμὸν δεύτερον τῶν Σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτόθι τῶν Βαρβάρων ἐνέδρα τοὺς φοιτῶντας πρὸς Αντώνιον, ° δρυμῶν δὲ P τὰς εἰσβολὰς q εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, στρατοπεδεύουσιν αὐτόθι τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους, ἠρεμήσοντας ἕως ἂν εἰς τὸ ἱππήλατον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, r ὠπισθοφυλακῇ μὲν Ηρῴδης, προσπίπτουσι δὲ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας, ὄντες εἰς πεντακοσίους, καὶ τρεψαμένων τοὺς πρώτους, ὑπεδραμὼν ὁ βασιλεὺς τῇ s ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν θάρσημα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπεγείρει δὲ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται· καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ Βάρβαροι. ἐπεὶ τε ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἤδη σκευοφόρα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀνασωσάμενος πρόσω. ἤδη δὲ πλειόνων αὐτοῖς ὑπιτιθεμένων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἱ πλησίον τ εἰς τὸ πεδίον t ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σφῶν καρτερᾶ τρέπεται, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκλείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν u ἀπεκάλουν.

θ'. Επεὶ δὲ πλησίον τῶν Σαμοσάτων x ἐγεγόνει, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον Αντώνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμὴν Ηρῴδῃ τοσοῦτον ἀπονέμων, καὶ ὑπικοΐας ἕνεκα. τὴν γὰρ τῶν Βαρβάρων ἠκηκόει κατ' αὐτῶν ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προελαβὼν αὐτὸν Αντώνιος ὡς εἶδεν y ἀσμένως ἠσπάζετο, πρώτιμά τε z ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀπεδείξατο. Αντιόχου δὲ μετ' ὀλίγον τὸ ἔρυμα παραδόντος, καὶ διὰ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, a Σοσίῳ μὲν Αντώνιος b παραδίδωσι· παραγενόμενον δὲ Ηρῴδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς c ἐπ' Αἰγύπτου ἐχώρει. καὶ Σόσιος μὲν δύο τάγματα, d ὑπηρέτουντα Ηρῴδῃ, πέμπει εἰς τὴν Ιουδαίαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει.

ι'. Ετυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν Ιουδαίαν πάθεσιν Ἰώσηπος τρόπῳ e τοιῷδε. λήθην μὲν οὖν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς Αντώνιον f ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευόμενος δὲ ἀνὰ τὰ ὄρη· πέντε γὰρ αὐτῷ σπείρας Μαχαιρᾶς δόντος g ὑπὲρ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο βουλόμενος σκηψόμενος τὸ σῖτον αὐτῶν· καὶ h νοσυλλέκτης ὢν i Ρωμαίων στρατοπέδων

ne periclitaretur, neve cum Machæra contenderet.

8. Ille autem ad Antonium properabat (oppugnabat enim Samosata, locum munitum apud Euphratem *situm*) cum equitibus & peditibus qui ipsi in auxilium adessent. Cum autem Antiochiam perveniisset, & quamplurimos *illic* congregatos offendisset, qui ad Antonium ire magnopere volebant, præ metu tamen ne se in via Barbari adorirentur multosque interficerent, proficisci non audebant, ipse *eos* cohortatus viæ ducem se præbuit. Cum autem duabus mansionibus abessent Samosatis, illic quidem Barbari erant in insidiis locati, qui commeantes ad Antonium infestarent, quà vero sylvæ clauderent aditus in campestria præstructæ erant insidiæ ab equitibus aliquammultis, tantisper quieturis donec in loca patentia iretur ab iis qui transituri erant. Ubi vero primi pertransierant, in Herodem, qui novissimis præsidio erat, ex improviso irruunt equites fere quingenti in insidiis dispositi; cumque eos qui præcesserant in fugam vertissent, rex, cum eo quod circa se erat robore in eos invectus, hostem statim repulit. Qua re suorum animos erigit, & paulum à metu respirare facit: iisque qui jam terga dederant ad pugnam revertentibus, magna ubique fiebat Barbarorum strages. Rex autem cæde *eos* persequebatur: cumque erepta recuperasset, & in iis non exiguum jumentorum & mancipiorum numerum, viam *quam instituerat* perrexit. Et cum plures è saltubus, qui proxime erant ad exitus in planitiem, ipsos adorirentur, hos quoque ille valida suorum manu aggressus in fugam vertit, multisque illorum occisis, securum iis qui sequerentur iter præstitit. Illi vero servatorem eum & protectorem *suum* appellabant.

Herodes Antonium adit ad Samosata.

Barbaros multos fundit fugatque.

9. Postquam vero prope Samosata ventum est, exercitum ei occursurum suo cum ornatu mittit Antonius, ut hunc Herodi tribueret honorem, pariterque auxilium suppeditaret. audierat enim Barbaros impetum in eos fecisse. Itaque & præsentia ejus & aspectu lætatus est, &, ubi intellexit quæ in via ab eo facta erant, benigne eum excipiebat, & virtutem illius suspiciebat: ipseque eum ut in conspectum venit complexus Antonius alacriter admodum salutabat, * majoremque ei honorem habebat, ut qui nuperrime eum regem creaverat. Cum autem Antiochus munimenti deditionem fecisset, & propterea finiretur bellum, Sosio *illud* tradit Antonius; cumque *ei* mandavisset ut Herodem adjuvaret, ipse proficiscebatur in Ægyptum. Tum Sosius duas legiones Herodi auxiliares præmisit in Judæam; ipse cum majori exercitu subsequebatur.

Herodes ab Antonio honorifice excipitur.

Antiocho deditionem faciente, Sosio provinciam mandat Antonius.

10. Erat autem jam mortuus in Judæa Josephus in hunc modum. Illi quidem è memoria excidunt quæ *ei* mandaverat frater ad Antonium discedens. Cum vero apud montes castra posuisset (nam, quinque cohortibus ipsi à Machæra datis, properabat ad Hierichuntem, volens segetes eorum demetere) & Romanorum exercitus tyronum esset bel-

Josephi Herodis fratris mors.

l Ετύγχανε ὢ πολιορκῶν] Ετύγχανε γὰρ πολ. *Busb.*

m Σαμόσατα, —— χωρίον·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 16. §. 7. SPANH.

n Πρὸς τῷ Εὐφράτῃ] Πρὸς Εὐφράτῃ *Busb.*

o Δρυμῶν] *L. B.* δρυμῶνα.

p Τὰς] Forte κὴ τὰς. COCC.

q Εἰς] *L. B.* τὰς εἰς.

r Ωπισθοφυλακῇ μὲ Ηρώδης,] Ita *Busb.* ὀπισθοφυλακῇ in *ceteris.*

s Ρώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν] Sic visum est rescribere è *Cod. Busb.* qui habet τῇ ῥωμῃ ϗ π. in *Editis Alliisque.* τῇ ῥύμῃ τῇ π.

t Εκβολῆς ἦσαν,] Εκδρομῆς *Busb.* & mox συμμίξας.

u Απεκάλουν.] *L. B.* ἐπεκάλουν.

x Εγεγόνει,] Γεγόνει *Busb.* & *Vat.*

y Ασμένως ἠσπάζετο,] Ασμένως non agnoscunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.*

* *Majoremque ei honorem habebat,*] Sibique præponebat quem paulo ante regem monstraverat, *Epiphan.*

z Ως νεωστὶ] Abest à *L. B.* ὡς.

a Σοσίῳ] Al. Σωσίῳ & Σοσίᾳ. HUDS. Conf. Αλωσ. lib. 1. Procem. §. 7. SPANH.

b Παραδίδωσι·] Συρίαν παραδίδωσι forsan legendum lib. 1. de *Bello Jud.* Si quis χώραν παραδ. malit, per me licet.

c Επ' Αἰγύπτου ἐχώρει.] Ita *Busb.* ἐπ' Αἴγυπτον in *ceteris.*

d Επικουρήσουσα Ηρώδῃ,] Επικουρικὰ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

e Τούτῳ.] *L. B.* τοιούτῳ.

f Απερχόμενος λαμβάνει.] Απερχόμενος *Vat.* nec aliter infra alicubi.

g Επὶ Ιεριχοῦντος ἠπείγετο] Ita *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἐπὶ Ιεριχοῦντα perperam in *ceteris.*

h Νοσυλλέκτης] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 17. §. 1. SPANH.

i Ρωμαίων στρατοπέδων] Ρωμαίων *Busb.*

bellorumque inexpertus, quippe ex Syria magna ex parte collectus, hostibus *eum* illic lacessentibus, in locis difficilibus interceptus, & ipse generose pugnans occumbit, & exercitum omnem amisit; sex enim cohortes perierunt. Atqui Antigonus occisorum potitus Josephi caput abscidit, Pherora ejus fratre id quinquaginta talentis redimere volente. Posteaque Galilæi, cum à suis optimatibus desciviſſent, eos qui ab Herode stabant in lacum demersos necarunt: & multi in Judæa rerum novarum studio tumultus exstiterunt. In eo autem Machæras erat, ut Gittam castellum muniret.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Macheras Gittam munit.

11. Interea rerum gestarum nuncii ad Herodem venerunt: & apud Daphnen Antiochiæ ei fratris fortunam retulerunt, exspectanti quidem propter visa somniorum, quæ ei fratris mortem manifesto prædicebant. Accelerato igitur itinere, postquam ad montem Libanum venit, assumptis fere octingentis ejus loci hominibus, una cum Romana legione quam habebat, Ptolemaïdem se confert: & inde cum noctu movisset cum exercitu, per Galilæam progressus est. Hostes autem ei *ad dimicandum* occurrebant: & prælio victi concluſi sunt in castellum unde pridie fuerant profecti. Ita prima luce locum oppugnabat: sed magna coörta tempestate, agere cum nihil posset, exercitum in proximos pagos abducit. Cumque ad eum venisset ab Antonio altera legio, qui locum tenebant territi eum noctu deserebant. Et rex ad Hierichuntem festinat, fratris necem ulcisci in animo habens. Postquam vero castra fecisset, primates ad cœnam adhibuit: finitoque convivio, cum illos qui aderant dimisisset, in cubiculum se recepit: Hîc liceat alicui perspicere Dei erga regem benevolentiam. Etenim tectum cœnaculi concidit, nec quenquam, quod nemo ibi comprehensus esset, exstinxit. Quo factum ut omnes crediderint Herodem Deo charum esse, qui magnum adeo & inopinatum effugerat periculum.

Herodes Galilæos adoritur fugatque.

Magno periculo mirum in modum liberatur.

12. Postridie autem sex hostium millia, de montium jugis descendentia in pugnam, Romanos territabant: leviſque armaturæ milites, progressi, in regis stipatores, qui exierant, pila & lapides jaciebant, eique latus quidam pilo vulneravit. Antigonus vero ducem mittit in Samariam, nomine Pappum, cum nonnulla manu, volens hostibus opinionem creare, sese tanquam viribus superiorem bellum gerere. Atque ille Machæræ duci se oppoſuit: Herodes vero, captis quinque oppidulis, duo circiter hominum millia, quos *ibi* comprehenderat, interfecit, oppidisque incensis adversus Pappum rediit. is autem castra habebat ad vicum Isanas appellatum. Ac frequentibus ad eum tum ab Hierichunte tum ab Judæa confluentibus; ubi prope hostes ventum est, cum illi audacter eum invasissent, collatis signis prælio eos superat, &, ut fratri parentaret, fugientes in vicum cum cæde persequebatur. Cumque domus armatis essent re-

Antigonus Pappum ducem Samariam mittit.

Herodes oppida capit & magnam stragem edit.

Herodes Pappum superat, hosteſque in domos compulsos conficit.

μάχε στρατεύμαΓον ὄντ@, καὶ πολέμων ἀπείρως ἔχοντ@, καὶ γὰ πολὺ ἐκ Συρίας ἰὼν [k] κατειλεγμένον, [l] ἐπιθεμένων αὐτόθι τῶν πολεμίων, ἀποληφθεὶς ἐν [m] δυσχωρίαις, αὐτός τε ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμεν@, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν· ἓξ γὰ μυρίαι διεφθάρησαν. κρατήσας δὲ τῶν νεκρῶν Ἀντίγον@, ἀποτίμησε τὴν Ἰωσήπ κεφαλὴν πεντήκοντα ταλάντων [n] αὐτὴν ῥυομένου Φερώρα τὰδελφοῦ. καὶ μετὰ τοῦτο ἀποστάντες Γαλιλαῖοι τῶν ΠΓὸς σφίσι δυνατῶν, τοὺς τὰ Ἡρώδ Φρονοῦντας [o] ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν· καὶ τῆς [p] Ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. Μαχαιρᾶς δ' [q] Γιτθῶν χωρίον ἐξωχύρω.

ια'. Παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῶν πεπραγμένων πρὸς τ βασιλέα· καὶ [r] ἐν Δάφνῃ τῆς Ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν κατὰ τ ἀδελφὸν τύχην, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ ΔΓά τινας ὀνείρων ὄψεις, σαφῶς προφαινούσας τ ἐ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπιχθεὶς οὖν κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κατὰ Λίβανον τὸ ὄρ@ γένεται, ὡς ὀκτακοσίους μὲν τῶν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων δὲ καὶ Ρωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ΠΓοαγίνεται· κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναλὰς μετὰ ἐ στρατοῦ, προῆλ τ Γαλιλαίας. ὑπαντῶσι δ' οἱ πολέμιοι· καὶ κρατηθέντες τῇ μάχῃ, κατεκλείσθησαν [s] εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμημένοι τῇ προτερείᾳ. προσβολὰς δὴ τεντεῦθεν ἕως ἐπιέζε. καὶ πολλῶ χειμῶν@ καταῤῥαγδ@ ὄντ@ ποιεῖν δυνάμεν@, ἀπάγει τὴν στρατιὰν εἰς τὰς πλησίον κώμας· ἐλθόντ@ δ' αὐτῷ παρ' Ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματ@, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλιπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔπαυσεν ὀπίσω Ἱεριχοῦντ@, τιμωρήσασθαι κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ τὰδελφοῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν πόλει· μετὰ δὲ τὴν σωτηρίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τὰς παρούσας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν ἐ βασιλέως τ ἐκ ἐ θεοῦ εὔνοιαν. πίπτει μὲν γὰ ἡ σκηνὴ τοῦ οἰκήματ@, οὐδένα δ' ἀπολαβοῦσα διέφθρεν. ὥστε πάντας πιστεῦσαι τ Ἡρώδην εἶναι θεοφιλῆ, μέγαν ἔτω καὶ ΠΓαράδοξον ΔΓαφυγόντα κίνδυνον.

ιβ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τ πολεμίων ἐξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες τ ὀρῶν εἰς μάχην, ἐφόβουν τοὺς Ρωμαίους. οἱ δ' [t] γυμνῆ) ΠΓοσιόντες τοῖς [v] παλτοῖς ἔβαλλον καὶ λίθοις τοὺς ΠΓὶ τ βασιλέα ἐξεληλυθότας, αὐτόν τε παλτῷ τὸν ΠΓὸ τοῦ [x] λαπάραν ἔβαλεν. Ἀντίγον@ δ' ὅπι τ Σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, Πάππον ὄνομα, συὺ δυνάμει τινὶ, βουλόμεν@ ΠΓοσποιεῖν τοῖς πολεμίοις δόξαν πολεμοῦντος ἐκ ΠΓουσίας. [y] ἀλλ' ὁ μὲν Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ [z] παρεκάθητο· Ἡρώδης δ' πέντε πόλεις ΠΓοσβαλὼν τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ΠΓὶ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν ὅπι τ Πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δ' οὗτ@ ὅπι κώμῃ [a] Ἰσάνας καλουμένῃ. κ πολλῶν αὐτῷ ΠΓοσρεόντων ἐκ τ [b] Ἱεριχοῦντος κ τ Ἰουδαίας, ἐπὶ πλησίον γίνε), τ πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, [c] συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ τιμωρῶν τὰδελφῷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην [d] ἐπικεῖμ@ κτείνων. πεπληρωμένων

δ

k Κατειλεγμένον,] *L. B.* τὸ κατ.

l Ἐπιθεμένων αὐτόθι] Ἐπιτιθεμένων *Busb.*

m Δυσχωρίαις,] Sic *Busb. Epiphan.* & *Zonar.* δυσχειρίαις in *Editis Aliisque.* forsan pro δυσχερείαις.

n Αὐτὴν ῥυομένου] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

o Ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν·] Idem Zonaras T. I. p. 232. C. SPANH.

p Ἰουδαίας] Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 2. SPANH.

q Γιτθῶν) Forsan legendum Γιτθῶν vel Γιτθῶν. Vide Cl. *Relandum* in *Palæstina S.* p. 813. HUDS. Conf. Antiq. Jud. lib. VI. c. I. §. 2. SPANH.

r Ἐν Δάφνῃ τ Ἀντιοχείας] Idem Zonaras p. 232. C. SPANH.

s Εἰς χωρίον,] Εἴς τι χωρίον *Busb.*

t Γυμνῆ)] *L. B.* γυμνῆτες.

v Παλτοῖς —— παλτῷ] Ita ut supra, §. 5. πιλτοῖς in libris & mox πιλτῷ. HUDS. Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 4. SPANH.

x Λαπάραν] De voce λαπάρα *Galen. de Officin. Medic.* p. 51. T. XIV. & prognost. lib. II. p. 680. T. VIII. & Hippocr. *de Artic. T.* XII. p. 224. vid. etiam *Athena.* p. 286. C. SPANH.

y Ἀλλ' ὁ μὲ Μαχαιρᾶ τῷ στρατηγῷ] Conf. *alibi.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

z Παρεκάθητο·] Προσκάθητο *Busb.* & mox καταλαβών.

a Ἰσάνας] Conf. supra lib. 8. c. XI. §. 3. & *alibi.* lib. I. c. 17. §. 5. SPANH.

b Ἱεριχοῦντ@ κ τ Ἰουδαίας,] Ita ut alibi edere placuit, Ἱεριχοῦς hic loci in libris.

c Συμβαλὼν κρατεῖ] Συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις *Busb.*

d Ἐπικεῖμ@] *L. B.* ἐπίμ@.

ἢ τ̃ [e] οἰκίων ὀπλιτῶν. καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων ἐπὶ τὰς στέγας, κατεπεῖ τότων· [f] καὶ τὰς ὀροφὰς τ̃ οἴκων ἀνασκάπτων, ἔμπλεα τὰ κάτω τ̃ στρατιωτῶν εὗρε [g] ἀθρόων ἀπηλημμένων. τότους μὲν οὖ πέτραις ἄνωθεν βάλλοντες [h] σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῆρουν. καὶ θέαμα τῶτο δεινότατον ἦ καὶ τόνδε τ̃ πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων [i] ἐκτὸς τ̃ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων. τῶτο τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φρονήματα τ̃ πολεμίων ἔπλασεν, καταδοκούντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πορρώθεν συγκινούμενοι περὶ τὸν κώμον, οἱ τότε ἔφυγον· καὶ εἰ μὴ [k] χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαρρῦσα τῷ νενικηκέναι, καὶ τὸ πᾶν ἦδη ἂν εἰργασμένη. καὶ γὰρ Ἀντίγονος ἤδη τὸν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τ̃ πόλεως.

ιγ'. Τότε μὲν οὖ ὁ βασιλεὺς, ὀψίας γὰρ ἦν, δεῖπνον μὲν κελεύει τὸς στρατιώτας. αὐτός τε, κεκμηκὼς γὰρ, εἰσελθὼν εἴς τι δωμάτιον, περὶ λουτρὸν ἦν. [l] ἔνθα δὴ κίνδυνος αὐτῷ μέγας συνέπεσεν, ὃν καὶ θεῶν προνοίαν διέφυγε. γυμνὸς γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καὶ μετὰ παιδὸς ἑνὸς ἀκολούθου λουομένου, ἐν τῷ ἐκτὸς οἰκήματι τ̃ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυγότες αὐτόθι διὰ φόβον ἦσαν· καὶ μεταξὺ λουομένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος, καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ἰδόντες βλάψαντες τ̃ βασιλέα οὐδ' ἐκπλήξεως, ἁρπασθέντες ὑπὸ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὴν μὲν Πάππου κεφαλὴν, [m] ἀνῃρημένος γὰρ, ἀποκόψας φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινὴν ἀνθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πάθοι· ὅτος [mm] καὶ αὐτὸς [n] αὐτόχειρ ἐκείνε γεγονὼς.

ιδ'. Ἀπὸ δὲ τότου [o] χειμῶνος, ἅμα ἐκεῖθεν ἐγγὺς Ἱεροσολύμων ἦλθε, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τὰ πόλεως. τρίτον δὲ [p] αὐτὸ τῶτο ἔτος ἦν ἀφ' ἧς βασιλεὺς ἐν Ῥώμῃ ἀποδεδείκτο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δέ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ ὀπτιμαχώτατον, περὶ ἱερὸν κατεστρατοπεδεύετο, [q] περιβαλεῖν διανοούμενος ὡς ἐ [r] πρότερον ποτὲ Πομπήιος. τρισὶ δὲ βαλὰ χώμασι τὸν τόπον πύργους [s] ἀνίστησι, πολλῆ τε σπουδῇ περὶ τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τὴν περιξ ὕλην. ἐπιμελουμένων δὲ τοῖς ἔργοις τὰς ἁρμοδίους, ἱδρυμένης ἐπὶ τ̃ στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς Σαμάρειαν ἐπὶ τ̃ γάμον ᾤχετο, ἀξόμενος τὴν Ἀλεξάνδρε δὲ Ἀριστοβούλε θυγατέρα. ταύτην γὰρ [t] ἠγγυημένος, ὡς μοι ἐν [v] πρότερον εἴρηται.

fertæ, & multi in tecta refugerent, iis potitur: & evulsis domorum tabulatis, quæ infra erant confertis militibus plena conspicit. Et hos quidem jactis superne saxis acervatim conficiebant. adeoque nullum toto bello acerbius erat spectaculum, quam immensa mortuorum multitudo extra mœnia in cumulos congesta. Atque hæc res maxime fregit animos hostium, sollicitorum de futuro. Cernebatur enim procul ingens hominum vis coëuntium circa vicum, qui *hoc conspicati* refugiebant: & nisi hyemis asperitas prohibuisset, invasisset Hierosolyma regis exercitus, victoria fretus; negotiumque peregisset. Jam enim fugam plane adornabat Antigonus, & ab urbe discessionem.

13. Et tunc quidem rex (jam enim serum erat) jussit milites cœnatum ire; atque ipse, utpote defatigatus, in cubiculum ingressus ad lavandum se parabat. ubi & maximum discrimen adiit, è quo tamen Dei providentia evasit. Cum enim ipse inermis esset & cum uno puero, qui ei pedissequus erat, lavaret in interiore domo, ubi hostium aliquot armati in fugam conjecti sese præ metu abdiderant: etiam inter lavandum unus stricto gladio prodit è latibulo & foras exit, deinde alter, itidemque tertius, similiter armati, adeo attoniti ut regem ne quidem læserint, contenti sine noxa sese ex ædibus proripere. Postero autem die Herodes Pappi caput, nam occisus erat, amputatum Pheroræ misit, † pœnam repetens ob ea quæ fratri ipsius acciderant. nam & is eum sua manu interfecerat. *Ut Herodes è magno discrimine evasit.*

14. Hyeme autem * finita, cum inde exercitum movisset, Hierosolyma venit, & prope urbem castra facit. Ille vero annus idem tertius erat, ex quo Romæ rex creatus fuerat. At cum inde castra movisset & prope muros accessisset, qua parte urbs erat maxime expugnabilis, *ea* ante templum collocat, urbem oppugnare in animo habens, ut aliquando ante fecerat Pompejus: atque obsepto tribus aggeribus loco, turres erigit, magna manu ad id opus utens, & proximas arbores secans. Ac præfectis operi idoneis hominibus, sedente adhuc exercitu, ipse Samariam ad nuptias proficiscitur, filiam ducturus Alexandri Aristobuli filii. nam illa ei desponsata erat, ut jam ante à me dictum est. *Ad Hierosolyma castra facit.* *Mariamnem uxorem ducit.*

ΚΕΦ. ις'.

Ὡς Ἡρώδης, Μαριάμμην γαμετὴν ἀγαγόμενος, μετὰ Σοσίου Ἱεροσόλυμα καὶ κράτος αἱρεῖ· καὶ ὡς ἡ τ̃ Ἀσαμωναίων ἀρχὴ παύεται.

CAP. XVI.

Quomodo Herodes, Mariamne in uxorem ducta, una cum Sosio Hierosolyma vi expugnat: utque Asamonæorum principatus deficit.

XXVIII.

ΜΕτὰ δὲ τὰς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ Φοινίκης Σόσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν ἀπὸ τ̃ μεσογείου· ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πολὺν ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ τ̃ Σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον [x] περὶ τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων· ὡς τρισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ περὶ τὸ Ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ [y] βορείῳ τείχει τ̃ πό-

Sosius & Herodes ingentes copias contra Hierosolyma ducunt.

---

e Οἰκίων] *L. B.* οἰκήσεων.

f Καὶ τὰς ὀρόφους τ̃ οἴκων] Ita *Busb.* & *Zonar.* (ut & *L. B.* nisi quod οἰκιῶν habeat) καὶ τ̃ ὀρόφων τὰς οἴκους ἀνασκάπτων, ἔμπλεα ταῦτα τ̃ στρ. in *Editis Aliisque.*

g Ἀθρόων] *L. B.* ἀθρόων.

h Σωρηδὸν] *Gen.* σορηδὸν.

i Ἐκτὸς τ̃ τειχῶν] Ita lego (id quod me monuit Cl. *Lowthius*) ex iis quæ sequuntur πόρρωθεν &c. & ex ipso *Josepho* in lib. 1. de *Bello Jud.*

k Χειμὼν ἐπέσχε βαθὺς,] Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. p. 433. *Edit. Lond.* & *Norisium* in *Cenotaphiis Pisanis*, p. 144. & *Pagi* Apparat. ad *Baron.* tom. 1. p. 19.

l Ἔνθα δὴ ——— λουομένου,] Conf. *alibi*, lib. 1. c. 17. §. 7. SPANH.

m Ἀνῃρημένος γὰρ,] Ἀνῃρημένῳ *Busb.*

mm Καὶ αὐτὸς] *Gen. altera* γὰρ αὐτὸς.

n Αὐτόχειρ ἐκείνου] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 17. §. 8. SPANH.

† *Pœnam repetens ob ea*] Proprie, *in pœnam pro iis, quæ* &c HAV.

o Τῦ χειμῶνος,] Χειμῶνος de hyeme explicandum bene monet Pagius in Critic. ad Baron. p 20. & 21. SPANH.

* *Finita*,] *Al.* ubi hyems desæviit, *aut* rigor hyemis cessit, *aut* ineunte vere.

p Αὐτὸ τῦτο ἔτος ἦν ἀφ' οὗ] Αὐτῷ *Busb.*

q Περιβαλεῖν διανοούμενος] Περισκάλλειν ἐγνωκὼς *Busb.*

r Πρότερον ποτὲ Πομπήιος.] Πρώην *Busb.*

s Ἀνίστησι,] *L. B.* ἀνίστη.

t Ἠγγυημένος] Ἐγγεγυημένος *Busb.* & *Vat.*

v Πρότερον εἰρηται.] *Sc.* c. 12. §. 1.

x Περὶ τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων·] Πρὸς τῷ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

y Βορείῳ] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 18. §. 1. κατεστρατοπεδεύοντο ἐπὶ βορείῳ τείχους πλησίον· SPANH.

x O-

nali conſederunt, exercitus ex undecim legionibus peditum & equitum millibus ſex, præter alia auxilia à Syria. Duces vero duo *erant*, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo, ut Antigono de principatu dejecto (quippe qui Romæ hoſtis declaratus eſſet) ipſe pro illo regnaret ex ſenatuſconſulto.

Judæi obſeſſi ſtrenue ſe defendunt.

2. Jam vero Judæi magno animo & contentione (utpote univerſa gente congregata) Herodi repugnabant, intra mœnia concluſi; multaque circa templum jactabant, & populo fauſta ominabantur, tanquam Deo eos periculo liberaturo; neque non extra urbem omnia ſuſtulerunt, ut nec alimenta relicta eſſent hominibus aut jumentis, & clandeſtinis latrociniis *hoſti* * difficultatem afferebant. Cum autem Herodes iſta animadvertiſſet, adverſum latrocinia locis opportunis inſidias diſponebat: atque, ad neceſſaria miſſis armatorum legionibus, forum rerum venalium è longinquo comportabat, ita ut brevi tempore magna omnium quibus opus eſſet copia abundaverint. Jam vero, cum multa manus continenter in opere verſaretur, facile perfecti ſunt tres aggeres: nam & æſtas erat, nihilque ad ſtructuram impedimenti aut ab aëris intemperie aut ab iis qui operam conferebant. Itaque, admotis machinis, muros quatiunt & omnia experiuntur. Nec tamen perterrebantur qui erant intus, quin excogitabant & ipſi contra ea quæ ab oppugnatoribus fierent non pauca; & eorum opera excurſionibus partim inchoata partim perfecta incendebant; & ad manus venientes nihilo Romanis inferiores erant audacia, ſed ingenio ſuperabantur. Quin & adverſus machinas dirutis primis ædificiis alia exſtruebant, & ſub terra cuniculos agentibus occurrentes pugnabant: ac deſperatione magis quam providente conſilio utentes, bellum ad extremum perſequebantur, idque magno licet exercitu circumſeſſi, & fame rerumque neceſſariarum penuria laborantes. nam contigit ut in idem tempus congrueret annus Sabbaticus. Tandem

Romani muros aſcendunt.

muros conſcendunt, primum quidem lecti homines viginti, deinde Soſii centuriones. expugnatus enim erat primus murus quidem quadraginta diebus, ſecundus vero quindecim, & quædam circa templum porticus combuſtæ erant; quas *poſtea* Herodes ab Antigono incenſas calumniabatur, data induſtria ut eum Judæorum invidia gravaret. Expugnato exteriore templo & urbe inferiore, Judæi in templum interius & urbem ſuperiorem confugerunt. veritique né à Romanis quotidiana Deo ſacra peragere prohiberentur, legatos miſerunt qui poſtularent, ut eis victimas tantum introducere permitteretur. Ille vero petitioni conceſſit, deditionem facturos arbitratus. Aſt ubi nihil ab eis eorum quæ ſuſpicabatur fieri videbat, ſed eos fortiter pro Antigoni regno propugnare, * urbem aggreſſus vi cepit, atque omnia protinus plena cædibus erant; Romanis ob obſidionis moram iratis, Herodianis vero Judæis nullum adverſarium relinquere ſtudentibus. Ita denſi in angiportibus, & per domos conſtipati, & in templo, in quod refugerant, jugulabantur. nec parvulorum nec ſenum

Templi pars exterior & ima urbs in hoſtium poſtatem redacta.

Urbs ſuperior & interiora templi capta.

---

z Οπλίταων,] *L. B.* ὁπλιτικὸν.

a Ηγεμόνες,] Ησαν poſt ἡγεμόνες habet *Busb.* & mox ϗ Ηρώδης ὑπ.

b Εθνος,] Πλέθος *Busb.*

c Πολλά τε —— δίφημίᾳ] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

d Επιφήμιζον] *L. B.* ἐφήμιζον.

e Εκτὸς τ πόλεως ἀπεσκυλάσσοντο,] Ita *Busb.* & *Vet. Interpr.* ἐκτὸς in *reliquis*.

* *Difficultatem afferebant.*] *Al.* inopiam faciebant.

f Τὰς ἐπικαιροτάτας τόπους ἐθεραπείχιζε·] Ἐν τοῖς ἐπικαιροτάτοις τόποις *Busb.* & *Lugd. Bat.*

g Μεταλλάσσει διεμάχοντο·] Ita ex *Vet. Interpr.* μεταλλάσσει *Baſ.* μεταλλάσσει *Gen.* ἐν τοῖς μεταλλάσσει *Busb.* & *Vat.*

h Προμηθείᾳ χρώμενοι] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* προθυμίᾳ in *reliquis*.

i Προσελιπάρουν τῷ πολέμῳ] Καὶ aute προσελιπάρουν delevi, auctoritate *Cod. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

k Εβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν σωίβη] Vide *Scaligerum* in *Can. Chron.* p. 282. HUDS. Annus ſeptimus Sabbaticus. de hoc loco vid. Petav. Doct. Temp P. II. p. 276. & contra Scaligerum. SPANH. Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

l Κατὰ ταυτὸν εἶναι.] Κατ' αὐτὸν *Busb.*

m Εκατονταέτιας Σοσίου.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* ἑκατονταέτους in *reliquis*.

n Παρακαλοῦντες ξύμπαν] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Epiphan.* καλοῦντες in *Editis*.

* *Urbem aggreſſus vi cepit,*] *Al.* totis viribus urbem aggreſſus eam cepit.

o Συνεχοῦς] *L. B.* πυκνοῦς.

p Πο-

οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἔλεω, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ· ἀλλὰ καὶ τοι P ϖεπέμποντο Ϛ βασιλέως, καὶ φειδεσθαι ϖροκαλοῦντο, ϖάντες ἐσκέπτοντο τὰ δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμηνότες, ϖᾶσαν ἡλικίαν ἐπῆλθεσαν. ἔνθα Ϛ Αντίγονος, μήτε τὰ παλαι μήτε τὰ τότε τύχης ἔννοιαν λαβὼν, κατέσι μὲν ἀπὸ τὰ βάθρου, ϖροσαπτίει Ϛ τοῖς Σοσίᾳ ϖοσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας ϖρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρασίας, καὶ Αντιγόνην ἐκάλεσεν· ἃ μὲν ὡς γυναῖκα γε Φρυγὸς ἐλεύθερον ἀφῆκεν, ἀλλ' ὁ μὲν δεσμὸς ἐφυλάττετο.

γ'. Πρόνοια δ' ἦν Ηρώδῃ κρατοῦντι τῶν πολεμίων, Ϛ κρατησάσης καὶ τῶν Q ἀλλοτριοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν ὠλῃθος ἐπὶ θέαν τῶν ἱερῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ Ϛ βασιλεὺς τοὺς μὲν ϖροκαλοῦν, τοῖς Ϛ ἀπειλῶν, ἔστι δ' ὃς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέσειλεν, ἡτίμης χαλεπωτέρων ἡγούμενος τὴν νίκην, εἴ τι τῶν ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς, πολλὰ R ἀφαιρούμενος ϖρὸς Σόσιον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν Ρωμαίοις τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὴν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὀλίγοι τοσούτῳ πολιτῶν φόνῳ βεβαχὺ καὶ τὴν S οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀνταλλαγμα S κρινεῖ. Ϛ Ϛ ἀντὶ τῶν πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὀπιτρέπειν φαμένου, αὐτὸς ἔφη ἀφαιρεῖσθαι ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὰς μισθὰς ἑκάστοις. ὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, πᾶσι ϖαροχέως ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο Σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ὑπερπλήρεις.

δ'. T Τῷ τὸ πάθος συνέβη τῆ Ιεροσολυμιτῶν πόλει, ϖαραλείπει Ϛ ἐν Ρώμῃ Μάρκου Αγρίππα Ϛ U Κανινίου Γάλλου, X ἐπὶ τῇ πέμπτῃ Ϛ ὀγδοηκοστῇ Ϛ ἑκατοστῇ Y Ολυμπιάδος, Z τῷ τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ ϖεδιροπῆς τὴν ἡμελημένην ἐπὶ Πομπηίου τοῖς Ιουδαίοις συμφορᾶς. καὶ γὰρ ἐκείνῃ τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, a μετὰ ἔτη b εἰκοσικαιεπτά. Σόσιος δὲ, χρυσοῦν c ἀναθεμένου τῷ Θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ιεροσολύμων, Αντίγονον ἄγων δεσμώτην Αντωνίῳ. δείσας δὲ Ηρώδης, μὴ φυλαχθεὶς Αντίγονος ὑπὸ Αντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς Ρώμην ὑπὸ αὐτοῦ δικαιολογήσηται ϖρὸς τὴν σύγκλητον, d ἀποδείκνυς e αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ηρώδην Ϛ ἰδιώτην, καὶ ὅτι ϖροσῆκεν αὐτὸ βασιλεύειν τοὺς ϖαῖδας ἀφ' ἑαυτοῦ, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς Ρωμαίους ἐπεξήμαρτε· ταῦτα φοβούμενος, ϖολλοῖς χρήμασι ϖείθει τὸν Αντώνιον ἀνελεῖν τὸν Αντίγονον. Ϛ δὴ γενόμενος, Ϛ δέους μὲν Ηρώδης ἀπαλλάττεται· ϖένεται δ'

misertum est; nec mulieribus, utpote viribus imbecillis, parcebatur: ac quamvis rex undique mitteret, & ut parceretur oraret, nemo dextram continebat, sed tanquam rabiosi in omnem ætatem sævierunt. adeoque Antigonus, neque prioris neque præsentis fortunæ memor, ex arce descendit, Sosioque ad pedes accidit. Atque ille nihil miseratus mutatam ejus fortunam, intemperanter *ei* insultavit, & Antigonam appellavit: non tamen ut feminam è custodia liberum emisit; sed in vinculis quidem ipse asservabatur. *Antigonus Sosio se dedit.*

3. Herodi autem curæ erat, postquam hostes superaverat, alienigenarum auxiliarium vim coërcere & moderari. Cum impetu enim ferebatur peregrinorum militum vulgus ad templum sacrasque templi res aspiciendas. Verum rex partim precibus, partim minis, nonnullos etiam armis repressit, victoriam clade graviorem existimans, si quid eorum cerneretur quæ ne ab illis quidem aspici fas est. Quin & urbem diripi prohibebat, cum Sosium etiam atque etiam interrogasset, utrum Romani, urbe pecuniis virisque exinanita, regem se solitudinis essent relicturi: quippe se vel totius orbis imperium tam multorum civium cæde non emendum esse putare. Cumque ille pro obsidionis labore prædam se militibus merito concedere dixisset, respondit Herodes, se sua pecunia mercedem singulis numeraturum. atque ita reliqua urbe redempta, promissum præstitit. Nam & singulos milites magnifice, & duces pro rata parte, & Sosium plane regie muneratus est, ita ut omnes divitiis aucti & locupletati discederent. *Herodes laborabat ne in templum grassarentur peregrini milites.* *Urbisque direptioni obstitit.*

4. Hæc urbi Hierosolymitarum accidit clades, Marco Agrippa & Caninio Gallo consulibus, Olympiade centesima & octogesima quinta, mense tertio, jejunii solennitate, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Judæis à Pompejo calamitate. nam & eodem die ab illo post septem & viginti annos *Hierosolyma* capta fuerant. Sosius vero, corona aurea Deo consecrata, Hierosolymis profectus est, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Veritus autem Herodes, ne ab Antonio servatus Antigonus & ab eo Romam perductus causam suam apud senatum ageret, ostendens se quidem regia stirpe, Herodem vero hominem privatum, quodque ad filios suos, licet ipse in Romanos deliquerit, nascendi forte regnare pertineat: ista metuens multa pecunia persuasit Antonio, ut Antigonum necaret. Quo facto Herodes quidem metu liberatur. ita vero desiit domus Asamonæi prin- *Quando expugnata erant Hierosolyma.* *Antigonus captivus.* *Herodes id agit ut Antigonus tolleretur.*

p Περιπέμποντο Ϛ βασιλέως,] Ita ex lib. 1. de *Bello Jud.* ἀπεστέλλοντο In libris *Græcis* omnibus. Quomodo *Epiphanius* legerit, incertum, ut qui verterit, *rege destinante.*

q Αλλοτριοφύλων] *L. B.* ἀλλοτρίων.

r Διατεινόμενος ϖρὸς Σόσιον,] Διατεινάμενος *Busb.*

s Κελεύ.] *L. B.* κελεύοι.

t Τῶτο τὸ —— Ρώμη,] Hierosolyma à Sosio capta A. ab U. C. 718. contendit *Harduin.* in *Num. Herodiad. p.* 4. & 19. & eò refert Nummum, in quo hinc cap. Antonii Triumviri, illinc SOSIVS IMP. Tropæum & infr. duo Captivi manibus vinctis post terga, ob captam Judæam. nummus à reperto Gazæ Regiæ. SPANH.

u Κανινίου Γάλλου,] Καιδίου ex Josepho profert Georgius Syncellus chronici pag. 306. REL. Antea erat Καιδίου veteri mendo. ex Historicorum fide non dubitavi rescribere Καννίου. HUDS. *Agrisius* Caninii Galli vid. Pagium ad Annal. Baron. p. 21. SPANH.

x Επὶ τῇ —— Ολυμπιάδος,] Apud *Euseb.* in *Coll. Scal. Græc.* p. 197. A. IV. Olymp. ΡΠΕ. SPANH.

y Ολυμπιάδος,] Anno illius tertio: ut inquit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 435. *Edit. Lond.* Videsis *Apparatum Ant.* Pagi ad Ann. *Baron.* p. 22.

z Τῷ τρίτῳ μηνὶ,] *Sc.* Anni civilis, ab Autumno deducti, ut ait *Usserius* in *Annalibus Veteris Testamenti*, p. 261. *Edit. Lond.* Confer cum eo *Langium* de *Annis Christi*, lib. 2. c. 18. p. 343. & *Petitum in Animadversionibus* ἀνεκδότοις, tom. 1. p. 47. qui de Anno tertio obsidionis intelligendum esse contendit.

a Μετὰ ἔτη εἰκοσικαιεπτά.] Nempe capta Hierosolyma à Pompejo Anno U. C. . . . . 11. Olymp. CLXXVIII. ab Herode & Romanis IV. Olymp. CLXXXV. Vid. Græc. Eusebiana. SPANH.

b Εἰκοσικαιεπτά.] Ita quidem in *Græcis Eusebii*, p. 73. & apud *Syncellum*, p 306. Verum *Jos. Scaliger* (in libro *de Emend. Temp.* p. 451. *Edit. Colon.*) μθ' ἔτη κϛ'. legendum esse contendit. Atque ita *Usserius*, nisi μθ' ἔτη κζ'. *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo *Marci* c. 8. v. 31. μθ' ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod *Matt.* c. 16. v. 21. magis explicate habetur propositum τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Apud ipsum *Josephum* quod in lib. 1. *de Bello*, initio cap. XI. legitur μθ' ἔτη δύο in *Antiquitat.* lib. 14. p. 643. v. 3. δεύτερον ἔτος exponitur. Plura in hanc sententiam ab eodem allata videre est, p. 435. ϖρὸ εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν habet *Cod. Busb.*

c Ανατίθεμένου τῷ Θεῷ] Ἀναθεὶς *Busb.*

d Επιδεικνὺς] Ἀποδεικνὺς ex Josephi hoc loco Eusebius profert in Chronico pag. 73. pro καὶ ὅτι, ἐ ὅτι Eusebius lòc. cit. ἀφ' ἑαυτοῦ Eusebius non agnoscit. pro Ασαμωναίου, Eusebius legit Ασαμοναίων, quod præfero. Ita mox Eusebius quoque Ασαμοναίοι γένους. Sed tamen Syncellus in Josepho hoc loco legit Ϛ Ασαμοναίου. vide Chronicon ejus pag. 307. pro ρνϛ MS. *L. B.* p. ρκζ'. Sed Syncellus ρνϛ. pro γένους Euseb. γένους τε. REL.

e Αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων,] Ἑαυτὸν *Zonar.* αὐτὸν in *Editis Aliisque.*

Asamonæorum finis.

principatus, postquam centum viginti sex annos duravit. Hæc domus clara fuit & illustris, tum generis nobilitate & honore pontificis, tum rebus per ejus majores pro natione gestis. Verum hi, propter mutuas dissensiones, principatum amiserunt; isque ad Herodem translatus est, Antipatri filium, hominem plebejæ familiæ, & generis privati, & regibus subjecti. Atque hunc quidem Asamonææ familiæ exitum à majoribus accepimus.

Finis Libri decimi quarti.

ἔτους [f] ἡ δὲ Ἀσαμωναίων ἀρχὴ μέχρι [g] ἔτη ἑκατὸν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἓξ. οἶκος λαμπρὸς ἦν καὶ ἐπίσημος [h] γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τι πατὴρ καὶ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεπεράσαντο. ἀλλ' ὅτι μὲν, διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους στάσιν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον· μετῆλθε δὲ εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα [i] δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ [k] ὑπηκόου τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος [l] τῶν Ἀσαμωναίων γενεᾶς παρειλήφαμεν.

Τέλος τῆς βιβλίου πεντεσκαιδεκάτου.

f Η δὲ —— ἔτους ἓξ.] Assamonæorum in Judæa Imperium per annos CXXVI. Apud Zonaram verò T. 1. p. 232. D. ἐπ' ἔτεσιν ἑκατὸν καὶ ἕνδεκα· à Mattathia primo Judæorum Principe ex Assamonæorum genere, de quo supr. lib. 12. c. 6. §. 1. seq. Nempe juxta Eusebianos calculos Mattathiæ hujus incepit principatus A. 4 Olymp. CLIII. Desiit autem in Antigono Regnum Assamonæorum A. 2. Ol. CLXXXV. qui efficiunt annos CXXVI. Ἀσαμωναῖοι dicuntur in Collect. Græcis Eusebii p. 69. SPANH.

g Ἔτη ἑκατὸν] Velim omnino videas *Usserium* in *Annalibus* V. T. part. 2. p. 56. & 437. & *Vossium* in *Chronol. S.* c. 13. p. 156.

h Γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς,] Γένους τε ἕνεκα καὶ τῆς ἱερᾶς τιμῆς. *Busb.* & *Vat.* γένους τε quoque legit *L. B.* verum in reliquis consentit.

i Δημοτικῆς,] *Sc.* non *Sacerdotali*. Nam qui è familia *sacerdotali* non erant, utut opibus & potentia florerent, obscuri, ignobiles, & privati censebantur ab Hebræis: sicut in Romanis Historiis omnes appellantur *privati* præter imperatorem. Vide *Casaubonum* hac de re fuse agentem, in *Exerc.* 1. contra *Baronium*, p. 33. 34. *Edit. Lond.*

k Ὑπηκόου τοῖς βασιλεῦσι] Herodes ΕΘΝΑΡΧΗΣ in Nummis hoc anno dictus apud *Harduin. de Num. Herod. p.* 4. Judæa tantum cum Samaria Herodi mandata, & qui in solutionem Æris alieni, quod J. Cæsari fœnori dederat Herodes *Herod. p.* 21. Nugæ & fabulæ Galilææ non sane fuerunt Herodi Ibid. p. 23. SPANH.

l Τῶν Ἀσαμωναίων γενεᾶς] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat. Græcis Eusebii, Zonara* & *Syncello*. Τῶν Ἀσαμωναίων γένους in *Editis Aliisque*.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOQUINTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

α'. Ως ληφθείσης τ Ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσίου Ḉ Ηρώδου, Αντώνιος μὲν Αντίγονον ἐπελίκισεν ἐν Ανλιοχείᾳ, Ηρώδης ὃ πέντε καὶ τεσσαρακοντα τ ἐκείνου φίλων πρώτους Ιεροσολυμιτῶν [a] ἐπανείλετο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν.

β'. Ον τρόπον Υρκανὸς, [b] ὁ πρῶτος βασιλεὺς Ιουδαίων Ḉ ἀρχιερεὺς, ἀφεθεὶς ὑπὸ Φ τ Πάρθων βασιλέως Αρσάκου, πρὸς Ηρώδην ὑπέστρεψεν.

γ'. Ως Ηρώδης Αριστόβουλον, τ ἀδελφὸν γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν, ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον διεφθαρμένον παρεσκεύασεν.

δ'. Ως Κλεοπάτρα τῆς τ Ιουδαίων Ḉ Αράβων ἐπιβουλεύσασα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἴσχυσε παρ' Αντωνίου.

ε'. Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ιουδαίαν παρουσία.

ς'. Ως Ηρώδης ἐπολέμησεν Αρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν Αντώνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ακτιον νικωμένῃ μάχῃ.

ζ'. Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν Ιουδαίαν, καὶ τ φθορᾶς τ ἀνθρώπων Ḉ βοσκημάτων.

η'. Λόγος Ηρώδου πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἀγωνιῶντας πρὸς τὸ πλῆθος Ḉ τὴν ἥτταν τὴν γενομένην.

θ'. Ως ἀναγκαίως ἔχων Ηρώδης ἀπιέναι πρὸς Καίσαρα νεωτερισθέντα, διέφθειρεν Υρκανὸν [c] καὶ ὡς ἔσχε πρὸς Καίσαρος τ βασιλείαν, καὶ παρέπεμψεν αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον.

ι'. [d] Ως Ηρώδης ἀφικόμενος εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὸ Καίσαρος πολλὰ φιλοφρονηθεὶς ἐτιμήθη.

ια'. Ως ἐπανελθὼν [e] ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου ψευδέσι διαβολαῖς παρωξύνθη τὴν γυναῖκα Μαριάμμην ἀποκτεῖναι.

ιβ'. Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τ Συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὴν πολιτείαν καὶ τὰς πόλεις Ηρώδης.

ιγ'. [f] Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων, ἃς Ηρώδης ὁ βασιλεὺς μεγαλοπρεπῶς ἐποίησεν.

ιδ'. Ως Ηρώδης, [g] καθελὼν εἰς ἅπαν τ ἀρχαῖον τ Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον αὐτ' ἐκείνου ἀνέστησε μὴ παραλλάξαντα ἐτῶν ἑξακοσίων, διπλοῦν τοῖς μέτροις ὑπάρχοντα.

1. Quomodo, *Hierosolymis à Sosio & Herode expugnatis, Antonius Antigonum securi ferit apud Antiochiam, & Herodes quadragintà quinque ex ejus amicis, Hierosolymitarum primos interfecit, & pecuniam ab urbe exegit.*

2. *Quo pacto Hyrcanus, antea Judæorum rex & pontifex, à Parthorum rege Arsace dimissus ad Herodem rediit.*

3. *Quomodo Herodes Aristobulum, Mariamnes uxoris suæ fratrem, pontificem constituit, & non multo post interficiendum curavit.*

4. *Quomodo Cleopatra Judæorum & Arabum regnis insidians, partem eorum ab Antonio impetrat.*

5. *Cleopatræ in Judæam adventus.*

6. *Quomodo Herodes bellum infert Aretæ, quo tempore Antonius à Cæsare pugnâ Actiacâ debellatur.*

7. *De terræ motu qui in Judæa accidit; & internecione hominum & jumentorum.*

8. *Herodis concio ad Judæos adversis casibus & clade iis allata perterritos.*

9. *Quomodo Herodes, ad Cæsarem ire necesse habens, Hyrcanum interfecit: utque à Cæsare regnum obtinuit, ipsumque in Ægyptum deduxit.*

10. *Quomodo Herodes, Alexandriam profectus, à Cæsare, quem multa cum elegantia excepit, honoratus est.*

11. *Quomodo ille ipse ex Ægypto reversus falsis calumniis ad uxorem Mariamnem interficiendam incitatus est.*

12. *De fame quæ fuit in Judæâ & Syria: & quomodo Herodes populi & civitatum saluti prospexit.*

13. *De exstructione urbium Græcarum, quas Herodes rex speciosas admodum fecit.*

14. *Quomodo Herodes diruto veteri Judæorum templo aliud pro eo exstruxit, postquam annos septuaginta duraverat, magnitudine duplum ejus.*

---

a Επανείλετο,] Ita *Vat. ἐπανειλὼν ἀνείλετο* in *Editis Aliisque.*
b Ο πρῶτος] Gen. πρώτου. Forte ὁ τοῦ Ḉ. COCC.
c Καὶ ὡς ἔσχε] Sic in *MSS. Vat.* Ως Ηρώδης ἔσχε καὶ π. in *ceteris.*
d Ως Ηρώδης] Hoc lemma habuimus è *Cod. Vat.*
e Ο αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου] Illa ὁ αὐτὸς ἐξ Αἰγύπτου accepimus è *Cod. Vat.*
f Περὶ κτίσεως πόλεων Ελληνίδων] Iterum è *Cod. Vat* Κτίσεις π. Ḉ. ἃς Ηρώδης ἐποιήσατο in *reliquis.*
g Καθελὼν] Ita demum è *Cod. Vat.* Ως καθελὼν τὸ Ἱεροσολύμοις τ ἀρχαῖον τῶν Ιουδαίων ναὸν, ἄλλον αὐτοῦ μὴ ἔτη χ'. διπλοῦν τοῖς μέτροις.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] ιη'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER DECIMUSQUINTUS.

Continet hic liber tempus annorum XVIII.

CAP. I.

De Pollione & Samea. Herodes primos amicorum Antigoni interficit, & pecuniam ab urbe exigit: Antonius Antigonum securi ferit.

Herodes suos promovet, Antigonianos interficit.

UT quidem Sosius & Herodes Hierosolyma vi ceperint, & Antigonum captivum *fecerint*, superiore libro declaravimus: quæ vero illis cohærentia sunt nunc persequemur. Postquam autem Herodes totius Judææ principatum adeptus est, quicunque ex urbana multitudine privati homines adhuc ab ipsius partibus stabant, eos ad honores promovebat, qui vero ab adversariis faciebant, eos quotidie ulcisci & suppliciis afficere non intermittebat. Erant autem apud eum in præcipuo honore Pollio Pharisæus & Sameas ejus discipulus. nam hi *duo*, obsessis Hierosolymis, civibus consuluerant, ut Herodem *in urbem* admitterent: quam ob rem gratiam ab eo consequebantur. Idem vero ille Sameas, cum Herodes olim in capitis judicium vocaretur, exprobrandi causa Hyrcano & judicibus prædicebat Herodem conservatum ipsos omnes ulturum esse. id quod temporis processu accidit, Deo faciente ut verba ejus comprobaret eventus.

Pollio & Sameas honoribus aucti.

Judæi divitiis spoliati.

2. Tunc igitur Hierosolymis potitus *Herodes*, omnia regia ornamenta congerebat, & insuper locupletibus spoliatis, magnam argenti aurique vim contraxit, & his omnibus Antonium ejusque familiares donabat. Interfecit etiam quadraginta quin-

ΚΕΦ. α'.

Περὶ Πολλίωνος & Σαμέα. Ἡρώδης τὸν Ἀντιγόνου φίλων τοὺς πρώτους ἀναιρεῖ, καὶ τὴν πόλιν χρηματολογεῖ· Ἀντώνιος πελεκίζει Ἀντίγονον.

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν & Ἡρώδης ὡς κατὰ κράτος ἔλαβον Ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον [b] Ἀντίγονον, ἡ μὲν τούτου ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλος. [c] τὰ δὲ ἐκείνοις συνεχῆ νῦν ἐρῶμεν. [d] ἐπειδὴ δὲ [e] τὰ ἅλης Ἰουδαίας ἐνεχειρίσθη τῷ δεχθέντι Ἡρώδῃ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν πληθὺς [f] ὅσοι μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, [g] ἐν παραγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο, τοὺς δὲ τὰ τοῦ ἀντιόντος ἑλομένους οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐτιμῶντο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ [h] Πολλίων [i] ὁ Φαρισαῖος καὶ [k] Σαμέας ὁ τούτου [l] μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν Ἱεροσολύμων, ἅτε σωθέντων [m] τοῖς πολίταις δέξασθαι τὸν Ἡρώδην, αὐτοῦ ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ [n] Σαμέας ἔτος, καὶ [o] κεκινημένης ποτὲ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ἐπὶ θανάτῳ, [p] παρεῖπεν ὀνειδίζων τοῖς δικάζουσιν ὡς παύσονται Ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς [q] μετελεύσεται. καὶ τοῦτο χρόνῳ πεῖραν, & θεὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ πληρώσαντος.

β'. Ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν Ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον· ἔτι καὶ τοὺς εὐπόρους ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πολὺν ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ, παντὶ τούτῳ τὸν Ἀντώνιον ἐδωρεῖτο καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ [r] πεντήκοντα καὶ πέντε τοὺς πρώ-

---

[a] ιη'.] Ita *Bas. Voss. Vat. Gall.* 2. 3. & *Epiphanii* librorum pars maxima, in nonnullis XVII. proculdubio errore. Vide *Vossium* in *Chronol.* S. c. 14. p. 157.

[b] Ἀντίγονον,] Conf. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[c] Τὰ δὲ ἐκείνοις] Ita refinximus ex *Lugd. Bat.* Antea erat τὰ δ' ἑξῆς. at non agetur in posterum, quid libro priori sit cohærens, sed quid acciderit post captas Hierosolymas & vinctum Antigonum. Debet itaque verti *illis*, sicuti fecimus pro *ei*. HAV.

[d] Ἐπειδὴ] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐπειδὴ γὰρ in *Editis Aliisque.*

[e] Τῆς —— Ἡρώδης,] A captis Hierosolymis nova etiam Epocha regni Herodis quandoque apud Josephum; vid. Petav. D. Temp. P. II. p. 290. 291. vid. inf. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[f] Ὅσοι μὲν] Sic *Vat.* & *Busb.* ὅσον in *reliquis.*

[g] Ἐν παραγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο,] In dignitatibus eos constituit. *Rufinus.* Sic ea de re ἀλλοτ. lib. 1. c. 18. §. 5. τοὺς τιμὰς καθίσαβ'. SPANH.

[h] Πολλίων ὁ Φαρισαῖος καὶ Σαμέας] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. infr. c. 10. §. 1. SPANH.

[i] Ὁ Φαρισαῖος καὶ] Ita è *Cod. Busb.* in *ceteris* deest articulus.

[k] Σαμέας] Σαμαίας *Busb.* Σαμεῖος malit *Drusius* in *Observat.* l. IX. c. 22. Vide *Annott.* ad lib. 14. c. 9. §. 4.

[l] Μαθητής.] Vide *Seldenum* in *uxore Hebr.* l. 3. c. 20.

[m] Τοῖς πολίταις] Eo ordine *Busb.* δέξασθαι τοὺς πολίτας in *ceteris.*

[n] Σαμέας ἔτος,] Cum Σαμαίας habeat *Cod. Busb.* ideo Σαμέας pro Πολλίων rescripsi. quo modo (nisi ἁμάρτημα fuerit μνημονικὸν *Josephi*) scribi debere monuerunt Viri doctissimi; *Drusius*, loco jam citato, *Casaubonus* in *Exercit.* contra *Baronium*, p. 56. *Montacutius* in *Exercit.* VI. p. 231. & *Vorstius* de *Synedriis Hebræorum*, §. 12. HUDS. Id de Samea ante retulit, non de Pollione. REL.

[o] Κεκινημένης] Καὶ κεκιν. Ἡρώδου πρώτου *Busb.*

[p] Παρεῖπεν —— φεύσονται] Conf. sup. lib. 14. c. 9. §. 4. SPANH.

[q] Μετελεύσεται.] Ita cum *Cod. Busb. Epiphanii* libris, ipsoque *Josepho*, sup. c. 9. §. 4. ἐπελεύσεται] in *reliquis.*

[r] Τεσσαράκοντα πέντε] Τεσσαράκοντα τοὺς πρ. *Busb.* nec aliter in quibusdam *Epiphanii* exemplaribus.

πρώτους ἐκ τ αἱρέσεως Αντιγόνου, φύλακας ἐφεισήσας τῆς πόλεως τῶν τάφων, ἵνα [s] μή τι συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι. καὶ τοὺς νεκροὺς ἐρεύνων, καὶ πᾶν τὸ ἐκφερόμενον ἀργύριον, ἢ χρυσίον, ἢ τι κειμήλιον, ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ. πέρας τε κακῶν οὐδεν ἦν. τοὺς μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τ κρατοῦντος διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένους, τοὺς δ' χώραν μένειν ἀγεώργητον τὸ [t] ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. [v] ἐνειστήκει γὰρ τότε, καὶ ἀπείρειν ἐν ἐκείνῳ τῷ γῇ ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. Αντώνιος δ', λαβὼν αἰχμάλωτον τ Αντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τῇ πρὸς Ηρῴδην μίσους εὔνοιαν Αντιγόνῳ λαμβάνοντα, ἔγνω τοῦτον ἐν Αντιοχείᾳ [x] πελέκεσι· χρεὼν γὰρ οὐδαμῶς ἡρεμεῖν ἠδύναντο Ιουδαῖοι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππαδόξ λέγων ὅτως. "[y] Αντώνιος "μὲν Αντίγονον τ Ιουδαῖον ἀχθέντα εἰς Αντιόχειαν πελε- "κίζει· καὶ ἔδοξε μὲν [z] ὅτος πρῶτος Ρωμαίων βασι- "λέα πελεκίσαι, ὡς οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι "ἂν τὰς γνώμας τῶν Ιουδαίων, ὡς τε δέξασθαι τ ἀντ' "ἐκείνου καθεσταμένου Ηρῴδου. οὐδὲ γὰρ βασανιζόμε- "νοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, ὅτως μέ- "γα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ [a] πρώτου βασιλέως. τῷ οὖν "ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώ- "σειν δ' [b] καὶ τὸ πρὸς Ηρῴδην μῖσος." πῶτα μὲν ὁ Στράβων.

que primos Antigoniarum partium, constitutis ad murorum portas custodiis, ne quid cum mortuis efferretur. Neque non mortui excutiebantur, & quicquid erat inventum argenti, aut auri, aut rerum preciosarum, ad regem referebatur. denique malorum modus erat nullus: partim propter summam dominantis, qui indigeret, avaritiam; partim quod terram incultam manere cogebat annus septimus. tunc enim instabat, & in illo nobis ne terram seramus interdictum est. Antonius autem, cum captivum cepisset Antigonum, decreverat usque ad triumphum servare vinctum. Sed cum audiret rebus novis studere gentem, & præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiæ securi feriendum: alioquin quiescere Judæi minime poterant. verbisque meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens. "Antonius Antigonum Judæum "Antiochiam perductum securi ferit: & hic qui- "dem Romanorum primus, visus est regem secu- "ri percussisse; ratus non posse alia via flecti Ju- "dæorum animos, ut Herodem in illius locum "suffectum *pro rege* agnoscerent. nam ne tormen- "tis quidem adigi poterant, ut eum regem appel- "larent; adeo magna illis opinio erat de priore "rege. Fore igitur existimavit, ut memoria ejus "ignominiâ *sensim* minueretur, & odium illorum "in Herodem *paulatim* mitigaretur. *Atque* hæc quidem Strabo.

Antigonus securi percussus.

Ea de re testimonium Strabonis.

ΚΕΦ. β'.

Ως Υρκανὸς ὑπὸ τ Παρθων ἀφεθεὶς πρὸς Ηρῴδην ὑπέστρεψεν· οἷά τε ἐπραττεν Αλεξάνδρα, ὅτε Ανάνηλον ἀρχιερέα ὑπεδεδέχθαι ἠκηκόει.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem rediit: quæque moliebatur Alexandra, quando Ananelum pontificem creari audiverat.

ΚΑπειδὴ δὲ τὴν βασιλείαν Ηρῴδης, πυθόμενος Υρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὢν δὴ καὶ Πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ηρῴδην τῆς αἰχμαλωσίας λυτηρίοις [c] τρόπῳ τοιῷδε. [d] Βαρζαφάρνης καὶ Πάκωρος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, Υρκανὸν τ πρῶτον ἀρχιερέα γεγονότα εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ηρῴδου Φασάηλον, εἰς Πάρθους ἀνῆγον. καὶ Φασάηλος μὲν ὁ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, πάσης δὴ ζωῆς κρεῖττονα τὸν μετὰ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν χεῖρας [e] φονεὺς καθῆκεν.

Β'. [f] Υρκανῷ δ' ἀναχθέντι, Φραάτης ὁ τ Πάρθων βασιλεὺς ἐπ' αὐτὸν ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, τὸ τ εὐγενείας [g] αὐτοῦ λόγισμον προπεπυσμένος. λαβὼν τοίνυν δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ [h] πλῆθος ἦν Ιουδαίων. ἔστι τ Υρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις Εὐφράτου

CUM autem Herodem regnum occupasse fama accepisset Hyrcanus pontifex, tum enim apud Parthos captivus erat, ad Herodem venit, captivitate liberatus in hunc modum. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces cum Hyrcanum, qui primo pontifex factus est & deinde rex, & fratrem Herodis Phasaëlum captivos fecissent, eos ad Parthos abducebant. Et Phasaëlus quidem non ferens in vinculis per dedecus vitam agere, & cum gloria mori satius esse ducens quam quomodocunque vivere, ipse sua se manu jugulavit, sicuti jam ante diximus.

Hyrcanus pontifex apud Parthos captivus.

2. Hyrcano vero *ad Parthos* deducto, Phraates Parthorum rex, cum generis ejus nobilitatem audiisset, clementius eum tractavit. atque ideo eum è vinculis dimisit, & Babylone degere concessit, ubi erat etiam Judæorum multitudo. Illi Hyrcanum ut pontificem & regem honorabant, ut & universa Judæorum gens, quæ usque ad Euphratem

II. *Id agit, contra nitentibus Judæis, ut ad Herodem redeat.*

[s] Μή τι συνεκκομισθῇ] Ita cum *Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *ne quid deportari possit cum defunctis.* atque hanc veram esse lectionem declarant sequentia, καὶ τὰς νεκρὰς ἐρεύνων, *scilicet*, ne quid inde auri argentive exportaretur in feretris, in quibus mortui efferebantur.

[t] Ἑβδομαδικὸν] Forte ἑβδομαδικὸν. COCC.

[v] Ἐνειστήκει —— ἡμῖν.] Anno Sabbatico nefas Judæis serere: ἐνειστήκει γὰρ τότε, qui in cursu jam erat, juxta Petav. D. Temp. P. 11. p. 277. non, *qui instabat*, quod ἐνειστήκει sit tempus plusquam perfectum. SPANH.

[x] Πελέκεσιν·] Cum *Josepho* facit *Plutarchus* in *Antonio*. At *Dio* l. 49. Αὐτίγονον ἀμείγατε σαυρῷ προσδήσας. *Euseb.* ad A. MDCCCCLXXVIII. Αντίγονον Ἀθαμαχοσάρδον ἀναιρεῖται. Ubi *Scaliger* fortasse nimis rigide, qui hos auctores sibi contrarios facit. Nam non necesse est πολλὰ Ἀθαμαχησάρδον interpretari, *post multa tandem prælia.* sed sufficiat ita reddere, *cum multum repugnasset*, ut apud *Euripidem* Ἀθαμάχομαι τὸ μὴ θανεῖν. Atque nihil aliud innuisse videtur *Dio*, quam Antigonum alligatum ad palum securi percussum fuisse. nam σανὸς apud *Thucydidem* aliosque *auctores Græcos* nihil aliud denotat quam ξύλον ὀρθόν. idemque plane significat vox Danica *staure*, Græcæ certe originis, & apud Anglos septentrionales *stowre*. HUDS. Dio, à Josepho non dissentit, quamvis eum σανῷ alligatum dicat & dein occisum. σανὸς crux non est, sed palus, ὀρθὸν ξύλον. REL.

[y] Αντώνιος —— μῖσος.] Antigonus securi Antiochiæ percussus, Strabo; quæ hodie apud eum non leguntur. conf. infr. lib. 17. c. 8. §. 1. SPANH.

[z] Οὗτος πρῶτος] Videsis *Seldenum* l. 2. de *Synedriis*, c. 13. §.

[a] Πρώτου] Forte πρὸ Ϝ.

[b] Καὶ τὸ] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

[c] Τούτῳ τοιούτῳ.] Τούτῳ τῷ τρόπῳ *Busb.*

[d] Βαρζαφάρνης] Βαρζαφαρμάνης *Vat.* Βαρζαφαρμάνης *Gall.*

[e] Φονεὺς καθῆκεν.] Conf. supr. lib. 14. c. 13. §. 10. SPANH.

[f] Υρκανῷ δ' ἀναχθέντι,] Hic dativus absolutus loco genitivi, sicuti alibi apud *Josephum*, *Ælianum*, *Alios*que. Ἀναχθέντι γὰρ αὐτῷ πρὸς Φραάτην τ βασιλέα οὕτως ἐπιεικέστερον προσηνέχθη, λαβὼν τὸ τ εὐγενείας αὐτοῦ λόγισμον, καὶ δεσμῶν μὲν αὐτὸν ἀφῆκεν. *Busb.*

[g] Αὐτοῦ] Gen. αὐτῷ.

[h] Πλῆθος ἦν Ιουδαίων.] Babylone multitudo Judæorum; hinc apparet quosdam de Petro Babylonem ac Romam profecto ad Judæos ibi convertendos argumentum hausisse, quod convellere tentat *Pearf.* de Succeff. Episc. p. 52. vide tamen seq. c. 3. §. 1. ἐν γὰρ ὀλίγαις μυριάσι &c. Judæorum in Babylone. Item lib. 18. c. 10. §. 1. & *Philon. Leg. ad Cajum.* de insecuta clade Judæorum in Babylonia. Adde infr. Contra Apion. lib. 2. §. 5. & 6. SPANH.

tem incolebat: id quod ei gratum erat. Sed cum Herodem regnum adeptum intellexiſſet, ſpem novam concepit, tum quod jam ab initio erat amico in Herodem animo, tum quod eum memorem fore putabat beneficii accepti, cum eum, in judicium vocatum & morte mulctandum, periculo & ſupplicio liberavit. Itaque hac de re Judæis ſermonem injecit, qui ipſium frequentabant. At illi eum retinere, & ut maneret ſuadere, officia & honores commemorantes, nihilque ei deeſſe quod ad dignitatem ejus ut pontificis atque regis *tuendam augendamque* ab illis præſtari poteſt: quodque majus eſſet, hæc eum Hieroſolymis propterea conſequi non poſſe, quod corpus ab Antigono mutilatum haberet; atque beneficia non pariter à regibus referri, quæ privati acceperint, mutante eos non parum fortuna.

Ejus reditui vafro conſilio favet Herodes.

3. Cum iſta ei è re ſua eſſe ſuggererent, diſcedere tamen cupiebat Hyrcanus: & literis eum monuit Herodes, ut Phraatem oraret & qui illic eſſent Judæos, ne ei communem regni poteſtatem habituro inviderent. Nunc enim tempus eſſe & ſibi referendæ illi gratiæ, qui ab eo nutritus & conſervatus fuiſſet, & illi accipiendæ. Hæc Hyrcano ſcribens, mittit etiam ad Phraatem legatum Saramallam, & complura dona: eum etiam comiter orans ne ſe homini bene de ſe merito gratiam referre prohiberet. Verum hoc non erat illud quod adeo deſiderabat: ſed, quoniam præter meritum principatum tenebat, mutationes haud abs re veritus eſt, quærebatque Hyrcanum in poteſtate ſua habere, aut etiam omnino tollere. id quod poſtea faciendum curavit.

Honorifice excipitur Hyrcanus & in magno honore habetur.

4. Cæterum tunc, poſtquam ſpei plenus aderat, à Partho dimiſſus & à Judæis pecunia inſtructus, cum eum honorificentiſſime excepiſſet *Herodes*, primam in conventibus ſedem ei tribuebat, & in conviviis accubandi loco ſuperiore cedendo eum decipiebat, patrem appellans, & omnem inſidiarum ſuſpicionem amoliens. Quin & alia fecit ad tuendum principatum, quæ ei domeſticam ſeditionem excitarunt. Ut enim caveret ne quem ex illuſtribus pontificem crearet, evocat à Babylone quendam Ananelum nomine ſacerdotem, eique pontificatum dat.

Ananelo Herodes dat pontificatum.

Quam ob rem turbatur Alexandra, & filio per Cleopatram ab Antonio pontificatum petit.

5. Hanc igitur contumeliam protinus non tulit Alexandra Hyrcani filia, Alexandri Ariſtobuli regis filii conjux, quæ ex Alexandro liberos habebat; alterum quidem pulchritudine præcellentem, nomine Ariſtobulum, alteram vero nuptam Herodi Mariamnem, formæ venuſtate inſignem. Verum *animo* turbata erat, & pueri ignominiam ægre ferebat, ſi eo ſuperſtite adſcitus quidam pontificatu donaretur: atque *adeo* ſcribit Cleopatræ, (fidicine quodam operam ſuam ei præſtante ut recte perferrentur literæ) ut puero ab Antonio peteret principatum.

Dellius perſuadet Alexandræ, ut Ariſtobuli & Mariammes picturas Antonio mittat.

6. Antonio autem ſegnius obtemperante, ejus amicus Dellius, qui tum forte in Judæam propter

νεμόμενον Ιουδαίων ἔθνος· τῷ δ' ἰδίῳ ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν Ηρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν [i] ἀντιμεταχωρεῖ τῆς ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοτέχνως διακείμενος, καὶ τὸ χάριτος ἀπομνημονεύσειν προσδοκῶν, ὅτι κινδυνεύοντα, καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, ἐκ κινδύνου καὶ τῆς κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους οὖν [k] προσεφέρετο τοῖς Ιουδαίοις, ἵνα παρ' αὐτὸν [l] ἐπιτρέψωσι. οἱ δὲ ἀπειλοῦντο καὶ μένειν ἠξίουν, τὰς ὑπαρχούσας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐνδεὲς αὐτῷ τὸ εἰς τὴν ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη· καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, [m] κατὰ λώβην ἐκ σώματος τοῦ ὑπ' Αντιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας οὐκ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι παρὰ τῶν βασιλέων ὰς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτὰς οὐκ ὀλίγως ἡ τύχης.

γ'. Τοιαῦτα κατὰ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, Φραάτης πόθον εἶχεν ἀπείνας· καὶ γράφων Ηρώδης παρεκάλει δεῖσθαι Φραάτη καὶ τῶν ἐκεῖ Ιουδαίων, μὴ φθονῆσαι [n] δυνάμει κοινῇ ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι γὰρ εἶναι καιρὸν αὐτῷ μὲν ἐκτίσαι τὰς χάριτας ὧν εὖ πάθοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ σωθεὶς, ἐκείνῳ δὲ νομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων Φραάτῃ, πέμπει καὶ δῶρα τῷ Φραάτῃ πρεσβυτῇ [o] Σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πολλά, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ἵνα δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἡ αἰτία. [p] Διὰ δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἀρχὴν, ἐδεδοίκει τὰς ἐξ ὀλόγων μεταβολὰς, καὶ τὸν Υρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἔπαυδεν, ἢ καὶ παντάπασιν [q] σκοπὸν ποιήσασθαι. τοῦτο γὰρ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Τότε μέντοιγε ἐπὶ δὴ παρὼν [r] πεπεισμένος, ἀφέντος τε τοῦ Πάρθου καὶ τῶν Ιουδαίων χρήματα φερομένων, ἀπάσῃ τιμῇ [s] διεδέξατο αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸν πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ φθάνων τὰς ἑστιάσεις προκαταπίνων ἐξηπάτα, πατέρα καλῶν, καὶ [t] παντελῶς τὸ τῆς ὀπιθελῆς ἀνύποπτον προαγαλλόμενος. [v] ἀποκαθίστατο δὲ κἀκ τῶν ἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ δὲ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐστασιάζετο. Φυλαττόμενος γάρ τινα τῶν ὀπισήμων [x] ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων [y] Ανάνηλον ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν.

ε'. Εὐθὺς δὲν οὐκ ἤνεγκεν Αλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν, θυγάτηρ μὲν Υρκανοῦ, γυνὴ δὲ Αλεξάνδρου τοῦ Αριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Αλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα· [z] τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον, Αριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ Ηρῴδην συνοικοῦσαν [a] Μαριάμμην, διμορφίᾳ διάφορον. ἐτεκνάρχει δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ φθάντος ἐκείνου τῶν ὀπικλήτων τὴν ἀξιοῦται τῆς ἀρχιερωσύνης· καὶ γράφει Κλεοπάτρᾳ, μυσαρᾷ τινὸς αὐτῇ συμπραγματευομένη τὰ πρὸς τὴν νομιζομένην τῶν γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' Αντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

ς'. Αντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος, ὁ φίλος αὐτοῦ [b] Δέλλιος [c] εἰς Ιουδαίαν ἐλθὼν ὅτι τινας χρείας, ὡς

---

i Αντιμεταχωρεῖ] Αντιμετεχώρει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

k Προσεφέρετο τοῖς Ιουδαίοις,] Προσέφερε *Busb.* & *L. B.*

l Επιτρέψωσι.] Επιτρέψωσιν *Busb.* & *L. B.*

m Κατὰ —— τύχης.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 13. §. 10. & *alibi*. lib. 1. c. 13. §. 9. SPANH.

n Δυνάμει] Ita repoſui ex *L. B. Reliqui* δυνάμεως. HAV.

o Σαραμάλλαν,] Σαραμάλλαν juxta *Epiphanii* libros. HUDS. Nos & hic & ſuperius *Epiphanium* & *L. B.* ſumus ſecuti, nam cum uno λ. extulerat Ed Anglus. HAV.

p Διὰ δὲ —— μεταβολὰς,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 16. §. 4. & ſupra lib. 14. c. 15. §. 5. ποιεῖ δὲ αὐτῷ ἀνιδίαν τὸ Ηρῴδην εἰς ταπεινότητα. SPANH.

q Εκποδὼν ποιήσασθαι.] Ex ποδῶν θέσθαι τὸν Υρκανὸν *Zonaras* p. 234. C. SPANH.

r Πεπεισμένος,] Συμπεπεισμένος *Busb.* & *L. B.*

s Διεδέξατο] *L. B.* δεξιοῦται.

t Παντελῶς] Παντοδαπῶς *Busb.*

v Αποκαθίστατο δὲ] Ita cum Cod. *Busb.* ἀποκαθίστατο in *cæteris*.

x Αποδεικνύειν] Αποδεικνύειν ἀρχιερέα τοῦ λαοῦ *Busb.*

y Ανάνηλον ὀνόματι] Ανήλου passim in *Codd. Busb.* & *Vat.* HUDS. Ανηλ ὄνομα *Zonaras* p. 234. SPANH.

z Τὸν μὲν ὥρᾳ κάλλιστον,] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Vat.* & *Zonar.* τὸν μὲν ὥραν κάλλιστον in *Editis Aliisque*.

a Μαριάμμην,] Clarum eſt ita ſcribi oportere, ſi nominis originem ſpectemus. מרים *Mirjam* enim eſt, quod more Syrorum in *Marjam* vertitur, uti ſolent illi M initiali pro Chirek dare Petocho, ſed Syncellus & alii Μαριάμνη ſcribunt: quod mihi videtur ſuavius eſſe pronuntiatu. REL.

b Δέλλιος] Hic Dellius (inquit *Uſſerius*) fuit Hiſtoricus ille, cujus apud *Plutarchum* in Antonio facta eſt mentio, & cujus epiſtolæ laſcivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in *Oratione Suaſoria prima* retulit *M. Seneca*, quem & turpi conſuetudine ipſi Antonio devinctum fuiſſe innuit *Dio*, lib. 49. p. 415. Vide *Voſſium de Hiſt. Gr.* l. 6. c. 15. *L. B.* Γελλίου· hic & infra. HUDS. Δέλλιος, Gellius *Rufino*. *Zonaras* p. 234. D. SPANH.

c Εἰς Ιουδαίαν] Εἰς τὴν Ιουδαίαν *Busb.*

d Ha-

ὡς εἶδε τ̀ Αριστόβουλον, [d] ἡσθή τι τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τῦ παιδός, οὐχ ἧττον ἢ τὴν Μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ· καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν Αλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δ' εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας Αντωνίῳ διαπέμψασθαι. θεασαμένου γὰρ ἀδένδς [c] ἀξιώσειν ὧν ἀξιοῖ. τύτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις Αλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας Αντωνίῳ. καὶ Δέλλιος ἐπεραιτύετο, λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν ἀλλά τινος θεῦ γεγάσθαι τὰς παῖδας. ἐπεραγμαλεύετο δ' αὐτὸ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τ̀ Αντώνιον. ὁ δ', τὴν μὲν κόρην ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γεγαμημένην Ηρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς Κλεοπάτραν διαβολὰς οὐκ ἐξ πιστῦ φυλαττόμενος. ἐπέστειλε δ' [f] πέμπειν τ̀ παῖδα σὺν δικαιώσει, πρόφασιν, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τύτων ἀπενεχθέντων πρὸς Ηρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρα τε κάλλιστον ὄντα τ̀ Αριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτη γὰρ ὢν ἐτύγχανε, καὶ ἦρκει προῦχοντα πέμπειν πρὸς τ̀ Αντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος [g] τότε Ρωμαίων, ἕτοιμον δ' τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποδέξεσθαι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀπερισκαλύπτως οὐκ ἐξ δύναιτο μελλόμενον. ἀντέγραψεν οὖν, ὡς, εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ παραχῆς ὑποπτήσεται, Ιουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ.

ζ'. Τύτοις δ' πεισθεὶς τ̀ Αντώνιον, ἔγνω μὴ μέχρι πόλλου ἀπολαύειν τ̀ παῖδα καὶ τὴν Αλεξάνδραν. ἀλλὰ καὶ τ̀ γυναικὸς Μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῶν δυναίτο ἢ τετιμένος, [h] σύλλογον ποιήσας τ̀ φίλων, ἠπόρει πολλὰ τὴν Αλεξάνδραν· "κρύφα τε ἐπιβουλεύειν, λέγων, τῇ "βασιλείᾳ, καὶ διὰ τ̀ Κλεοπάτρας πράττειν ὅπως "αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον ἀντ' "αὐτῦ πρόφασιν τὰ πράγματα δι' Αντωνίᾳ, καὶ πό"τε βέλεσθαι μὲν ἐκείνῳ ἃ δίκαιος, ὅπερ καὶ τὴν "γυναῖκα [i] συναποστερῶν τ̀ ἴσης αὐτῇ τιμῆς, καὶ πε"ρὶ τῇ βασιλείᾳ πραγματεύειν, πολλὰ πονη"ρευτῦ αὐτῦ, καὶ κτησαμένῳ κινδύνους πρὸς ἃ τυχὸν "σιν, ἃ μὲν, διομνυμένους αὐτὸς ὢν ἃ καλῶς ἐπεί"νῃ πράξειεν, ὑποσήσεσθαι δ' δίκαιον εἶναι πρὸς αὐτὰς, "ἀλλὰ καὶ νῦν, ἔφη, δίδόναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερω"σύνην, καὶ πάλαι προκαταγνόντα τ̀ Ανάνηλον, παι"δὸς παντάπασιν ὄντος Αριστοβύλυ." τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ' ὅπερ ἠξίου μάλιστα πεφροντισμένως, εἰς ἀπιστίαν γυναικῶν καὶ τ̀ συμπεραλημφθέντων φίλων, πρόφασίς ἅμα, καὶ χαρᾶ τ̀ ἀ προσδοκηθέντων καὶ δέει τ̀ ὑποψίας, Αλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπελογεῖτο, "πρὸς μὲν τ̀ ἱερωσύνης, φαμένη, πᾶν ὁ"ποιῶν ὑπ' ἀδοξίας ἀποδύσαι, βασιλείᾳ δ' [k] μήτε "ἐπιθέσθαι, μήτ' ἂν εἰ καὶ πρόσοιτο βέλεσθαι λαβεῖν, "καὶ νῦν δοκούντως τιμῆς ἔχουσα, διὰ τὴν ἀρχὴν "τὴν ἐκείνυ, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐκ δύναιτο "μᾶλλον ἑτέρων ἄρχειν αὐτὸν ἅπαντι τῷ χρόνῳ πρέπουσαν, "γυῖ τε γενικημένῃ ταῖς ἀνεψιαῖς, δέχεσθαι μὲν εἰς τ̀ "ἴσον τὴν τιμὴν, ἕστεσθαι δ' πρὸς πᾶν ὑπήκοος, πρόφασι"πᾶσθαι δ' κἂν εἴ τι διὰ τὸ χρόν καὶ τὴν ἴσαν αὐτῇ "παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' [l] ἀναξιοπαθείας δράσειεν."

quædam negotia venerat, ut vidit Ariſtobulum, & pueri venuſtate *plane* obſtupuit, & proceritatem *ejus* & pulchritudinem admiratus eſt, neque minus Mariamnem regis conjugem: ac ſe pulchrorum matrem natorum Alexandram exiſtimare præ ſe ferebat. Cumque illa cum eo in colloquium veniſſet, perſuadet ut depictas amborum imagines Antonio miſſum iret. iis enim viſis, nihil non ab illo impetraturam eſſe. His verbis elata Alexandra, picturas Antonio mittit. Et Dellius rem in immenſum exaggeravit, dicens non ab hominibus ſed à quopiam Deo natos videri ſibi pueros. eo enim animo ipſe id agebat, ut ad voluptates Antonium alliceret. Ille vero puellam quidem accerſere verecundatus eſt, quod ea Herodi nupta foret, & apud Cleopatram ex ejuſmodi re criminationes vitaret: ſed * ut puerum mitteret ſcripſit, idque honeſte fecit, addens, niſi grave videretur. His ad Herodem perlatis, haud *ſibi* tutum eſſe judicavit, forma & ætate florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem mittere ad Antonium, hominem eo tempore Romanorum vel potentiſſimum, eundemque paratum ut illo ad amores *ſuos* uteretur, & voluptates invere-cunde (quoniam quicquid ſibi lubebat facere poſſet) conquirentem. Reſcripſit igitur Herodes, ſi vel pedem è regione efferret adoleſcentulus, fore omnia belli turbarumque plena, Judæis mutationes reſque novas *ſub* alio rege ſperantibus.

Ariſtobulum ad ſe mittendum poſtulat Antonius: ſed per Herodem ſtetit, quo minus mitteretur.

7. Cumque ita Antonio ſe excuſaſſet, ſtatuit *ille* puerum & Alexandram non omnino expertes honoris relinquere. Quin etiam uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus illum obtundente, ut fratri ſuo pontificatum reſtitueret, cum & è re ſua eſſe judicaret, ut ei in honore conſtituto non fas ſit peregre abeſſe, convocato amicorum concilio graviter de Alexandra conquerebatur; dicens, "& "ipſam clam regno inſidiari, & per Cleopatram "id agere, ut ipſe regno exueretur, & adoleſcens "ope Antonii rerum adminiſtrationem ſuſciperet, "idque eam haud juſte conſtituiſſe, quando & fi"liam ſuam de honoris poſſeſſione deturbaret, & "tumultus faceret in regno, quod ille multis la"boribus ac periculis non levibus quæſiſſet, neque "tamen ipſum, memorem eorum quæ nefarie ege"rit, deſiturum eſſe ſemet illis æquum præbere, "ſed & nunc, dicebat, ſe filio ejus pontificatum "dare, atque antea Ananelum pontificem creaſſe, "quod puerulus omnino eſſet Ariſtobulus." Cum iſta non temere, ſed, quod maxime volebat, conſulto & cogitato diceret, ut mulieres & amicos qui *tum forte* aderant, falleret, Alexandra vehementer affecta tum gaudio ex iis quæ non exſpectaverat tum metu ne ſuſpecta foret, cum lachrymis pro ſe verba faciebat, dicens, "ſe de ſacerdo"tio quidem præ ignominia magnopere laboraſſe, "de regno vero nequaquam cogitaſſe, neque, ſi ad "ſe delatum foret, *illud* velle accipere, ut quæ ſa"tis honoris habuerit, quod ille principatum te"neret, & abunde ſecuritatis *ſuæ* familiæ, quod "is magis quam alii ad imperandum à natura fa"ctus ſit; atque nunc quidem ſibi gratum eſſe ho"norem in filium collatum, ſe vero ad omnia *poſt*"*hac* obedientem fore, veniamque petere ſi quid "propter generis neceſſitudinem ſuique nimiam "fiduciam rei indignitate commotus inconſultius "feciſſet." Poſt hoc colloquium, majori etiam cum

Herodi ſe excuſat Alexandra.

[d] Ηγάσθη τι τ̀ ὥρας] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vet. Interpr.* ἠγάσθη in *ceteris*.

[c] Αδυνήσειν ἂν ἀξιοῖ.] Ἀτυχήσειν *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) quod forſan olim margini appoſitum, ἐξαπάτησις ἕνεκα. Nam ἀδυνήσθαι cum genitivo conſtrui notavit *Suidas*, atque vocem per *fraudari* vel *fraudare* alicubi interpretatur *Valla*, ut dicunt *Lexicographi*. HUDS. Ἀτυχήσειν ἂν ἀξιοῖ· *Zonaras* p. 235. A. SPANH.

[f] Πέμπειν —— εἰ μὴ] Quid ſi mutata paulum diſtinctione legatur, πέμπειν τ̀ παῖδα, σὺν δικαιώσει προστεθεὶς, εἰ μὴ &c. ut *mitteret puerum, honeſtatis gratia addens, niſi* &c. HUDS. in *Add.*

* *Ut puerum mitteret ſcripſit*,] Scripſit ut aliquo honeſto prætextu puerum ad ſe mitteret, *Gelen.* cum honore, *Epiphan.*

[g] Τότε Ρωμαίων,] Ex τῷ τότε Ρωμ. *Busb.* τ̀ τότε Ρωμ. *Vat.*

[h] Σύλλογον ποιήσας] *L. B.* σύλλογον δὲ ποι.

[i] Συναποστερῶν] In marg. *L. B.* eſt συναποστροφή.

[k] Μήτε ἐπιθέσθαι,] Μηδέποτε ἐπιθέσθαι *Vat.*

[l] Ἀναξιοπαθείας] Mox infra c. 3. §. 2. ἀναξιοπαθῆ, & lib. 16. c. 7. §. 2. ut & lib. 18. c. 3. §. 4. ἀναξιοπάθειαν. SPANH.

Gratia fide reconciliata.

cum ſtudio quam antea, fide invicem data in gratiam redierunt, omni ut videbatur ſuſpicione ſublata.

ἔτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες [m] καὶ ἀσφαλέστερον ἢ πρότερον ἐν δεξιαῖς [n] διελύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

III. CAP III. ΚΕΦ. γ'.

Quomodo Herodes Ariſtobulum pontificem conſtituit, & non multo poſt interficiendum curavit: atque coram Antonio cauſam ſuper Ariſtobulo dicebat. Deque Joſepho & Mariamne.

Ὡς Ἡρῴδης Ἀριστόβουλον ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' ὀλίγον ἀναιρεῖται παρεσκευάσεν· καὶ ὡς πρὸς Ἀντώνιον τ εἰς Ἀριστόβουλον ἀπελογεῖτο. Περί τε Ἰωσήπου & Μαριάμμης.

Herodes Ananelo pontificatum abrogat.

GItur Herodes Ananelum pontificatu protinus abdicavit, qui non erat, ut prius retulimus, ex indigenis, ſed à Judæis oriundus ultra Euphratem in coloniam deductis. aliquammulta enim hujuſce populi millia circa Babylonem habitatum deportata ſunt: è quibus erat Ananelus, generis *inter eos* pontificii, quem Herodes jamdiu ſibi conſuetudine devinctum tenebat. Hunc ille quidem honoravit cum *primum* regnum adeptus eſt, ipſe vero *poſtea* honorem ei abrogavit, ut domeſticas turbas ſedaret, contra leges faciens. * haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit, ubi ſemel eum acceperit. Sed primus quidem Antiochus Epiphanes eam legem violavit, abdicato Jeſu & fratre ejus Onia ſubſtituto: ſecundus vero Ariſtobulus Hyrcanum fratrem ſummovit; tertius autem Herodes principatum *ſacerdotii* Ariſtobulo puero reddidit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, ὃν μὲν ἀφῃρεῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην Ἀνάνηλον, [o] ὄντα μέν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου ἀποικισμένων Ἰουδαίων. [p] ἐκ γὰρ ὀλίγης μυριάδος τῆσδε ἐς λαὸν ὑπὸ τὴν Βαβυλωνίαν ἀποικίσθησαν, ἔνθεν ἦν Ἀνάνηλος, ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν Ἡρῴδῃ συνδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν [q] ἐτίμησεν ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, αὐτὸς δὲ καταλυσεν, ὅτι τῷ παῖδι τὰς [r] οἰκίας τεφρὰς, περόωμα ποιῶν. [*] ἐκ γὰρ ἄλλως γέ τις ἀφῃρέθη τὴν τιμὴν. ἅπαξ ἐξαλαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καθίσας δὲ τὸν ἀδελφὸν Ονίαν· δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος Ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφὸν, Ἡρῴδης δὲ τρίτος [t] ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί.

Alexandra Herodi ſuſpecta obſervatur.

2. Et tunc quidem ſibi viſus eſt malis domeſticis remedium adhibuiſſe. neque tamen, ut par fuit, poſt gratiam reconciliatam à ſuſpicione vacuus erat, Alexandram tum ex præteritis conatibus cur vereretur ſibi juſtam cauſam eſſe arbitratus, tum ſi res novas moliendi occaſionem nacta ſit. Itaque juſſit eam in regia degere, neque quicquam * per poteſtatem facere. Quin & cuſtodes eam ita obſervarunt, ut nihil præter quotidianam vivendi conſuetudinem agere poſſet quod non reſciſceretur. Hæc omnia eam paulatim exacerbabant, odiumque *mox* ſuccreſcebat. Cum enim ſuperbia muliebri eſſet inflata, curam ſuſpicioſam ſibi adhibitam indigne ferebat, malens quidvis potius pati, quam ut fiduciâ privata, honoris ſpecie in ſervitute & formidine vitam ageret. Mittebat igitur ad Cleopatram, de rebus ſuis continenter conquerendo, & illam ut ſibi pro viribus ſubveniret orando. Illa vero juſſit, ut clanculum cum puero ad ſe perfugeret in Ægyptum. id quod ei facere viſum eſt, & artem hujuſmodi comminiſcitur. Comparatis tanquam ad efferendos mortuos duabus arcis, in has ſeipſam & filium impoſuit, poſtquam famulis conſciis imperaſſet ut ſe noctu efferant. Erat autem inde iter eis ad mare, naviſque parata qua in Ægyptum navigaturi erant. Sed ejus famulus Æſopus, cum forte in Sabbionem ejuſdem amicum incidiſſet, quaſi cum conſcio lo-

Fugam adornat in Ægyptum.

β'. Καὶ τότε μὲν ἐδόκει πεφροντικέναι τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν. ἡ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐν ἀλλοτρίοις ἀνυπόπτως διετέλει, τὴν Ἀλεξάνδραν ὅτι τε τοῖς [v] ἐγκεχειρημένοις ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ [x] λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. προσέταττεν οὖν ἔν τε τοῖς βασιλείοις διατρίβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας δρᾶν. ὑπεμελοῦς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνον[τος] ἀεί τι πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ὑποτηδεύοντος. ποτὲ πάντα κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐξηγρίαι, καὶ μῖσος ὑπέφυε. φρονήματος γὰρ ἐμπαλεως ὄσα γυναικεία, ὑπὸ τῆς ὑποπτου ὑπομελείας [y] ἀνηχιοπάθη, [z] πάντως ὅπου ἀξιῶσαι μᾶλλον, ἢ τὴν [a] παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ὑπεξαιρεῖται, μὴ δουλείας καὶ [b] φόβου καταζῇν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν [c] ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ παρακαλοῦσα πρεσβεῦσαι περὶ αὐτῆς καὶ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσα ἐκέλευσεν ἐπ' Αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ποιεῖν, καὶ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν, παρασκευασαμένη, ταύτας αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὑπαίθριαι τῶν οἰκετῶν τοῖς σκευοφόροις μέσαις νυκτὸς ἐκφέρειν. ἵνα δὴ τοιοῦτον ὅτι θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, καὶ πλοῖον [d] ᾧ ἀναπλεύσονται εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλον [e] παρεσκευασμένον. τότε Σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων Αἴσωπος οἰκέτης αὐτῆς ἀπαντήσας, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ [f] Σαββίων, καὶ

---

m Καὶ ἀσφαλέστερον ἢ θάττον] Illa καὶ ἀσ. ἢ θάττον ἐν δεξιαῖς non agnoſcunt *Busb.* & *Zonar.*

n Διελύοντο,] Διελύθη *Busb.* & *Vat.*

o Ὄντα μέ] Aut totam hanc periochen (ὄντα μὲ ὡς καὶ ἀρ. uſque ad ἐπὶ τῷ παῦσαι) tollendum eſſe exiſtimo, ut quæ olim in *Joſephi* codicibus non exſtiterit, quod in *Epiphanii* verſione de illa nec vola, quod dicitur, nec veſtigium apparet: aut legendum, hac ead. §. ἐκ ἀρχιερατικῆς γένους, καὶ πάλαι &c. & vertendum, *inde Ananelus, erat non quidem ex pontificio genere, quamvis* (ita hoc loco καὶ pro καίτοι reddendum eſt) *ob veterem conſuetudinem Herodi eſſet in pretio. Phaletranus* in *Diſſert.* de *Ablatione ſceptri* &c. Verum quid vetat, quo minus ἀρχιερατικῆς γένους retineamus, cum verba intelligi poſſint de genere pontificali Judæorum Babyloniorum, non Judæorum familiæ Aſamonæorum, qui quidem illuſtres erant, cæterique omnes, ſi cum iis contendantur, pro obſcuris & ἀσημοτέροις habendi.

p Οὐ γὰρ —— ἀποικισθησαν,] Conf. ſupr. c. 2. §. 2. SPANH.

q Ετίμησεν] Ετίμησε τὴν βασιλείαν ἀφαλεῖαν, αὐτὸς δὲ κατέλυσεν *Vat.*

r Οἰκίας τεφρὰς,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* οἰκείας in *cæteris.*

* *Haud enim aliter quiſpiam honore iſto privatus fuit,*] *Id eſt, non* enim ſine injuria quiſpiam &c.

s Ἄλλως γέ] Sic lego. ἄλλος γέ τις in libris. *Epiphanius* vertit, *nam non licebat aliquem honore ſemel accepto privari.* At *Seldenus* in hunc modum, *neque enim ſolebat honor hic ſemel aſſumptus abrogari.*

t Ἀντιπαρέδωκε τὴν ἀρχὴν] Sic in *pleriſque.* ἀφῃρέθη τὴν ἀρ. Α. τ. παιδὶ, τότε μὲ ἐδόκει *Busb.*

v Ἐγχειρηθεῖσι] *L. B.* ἐκχειρηθεῖσιν.

x Λάβοι] *L. B.* λαβοῖεν.

* *Per poteſtatem facere.*] *Vel,* ſuapte auctoritate.

y Ἀνηχιοπάθη,] Conf. ſupr. c. 2. §. 7. SPANH.

z Πάντως ὅπου] Πάντως ὅπουσῶν *Busb.*

a Παῤῥησίας] *L. B.* παρούσης.

b Φόβου καταζῆν.] Φόβων *Busb.* & *Zonar.*

c Ἐν οἷς εἴη συνεχῶς] Forſan aliquis malit, ἐν αἷς εἴη συνοχαῖς.

d ὯΙ ἀναπλεύσονται] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Zonar.* & *Epiphan.*

e Παρεσκευασμένον.] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐξησκευασμένον in *cæteris.*

f Σαββίων,] Σαβίων *Busb.* nec aliter in quibuſdam *Epiphanii* libris.

καὶ

καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς Ηρώδε πρότερον, ὅτι τῶν ἐπιβελευσάντων Αντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμακείαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος [g] ὑπαλλάξεσθαι [h] τῇ περὶ τὴν μήνυσιν εὐνοίᾳ προσεδόκησε. καὶ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς Αλεξάνδρας ἐπιβελήν. ὁ δὲ, τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τοῦ δρασμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα [i] βελόμενον ἦν [k] αὐτῷ [l] διαθῆναι, τολμήσας· οὐ γὰρ ἀνασχέσθαι Κλεοπάτραν αἰτίαν ἐπὶ τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν· ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι· προὔκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν.

γ'. Καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἐνστάσης, [m] ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τηρεμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς [n] εὐφροσύνας αὐτός τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἦν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῶν τοιέτων ἐπισπεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξυνων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον Αριστόβελος, [o] ἕβδομον ἐπὶ τοῖς δέκα [p] γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος, καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπεραίρων, τὸ γε μὴν [q] περὶ τὸ γένος ἀξίωμα τοῦτο πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγένετο, καὶ τῶν Αριστοβέλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων [r] ἐναργὴς μνήμη παρέστη. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωνὰς εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχαῖς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων, καὶ προπετεστέραν [s] ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὖ πεπόνθεσαν ὁμολογίαν. ἐπὶ τούτοις πᾶσιν Ηρώδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἣν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἱστιᾶτο μὲν ἐν Ιεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς Αλεξάνδρας, φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προέλκων εἰς [t] ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ [v] νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τοῦ δὲ περὶ τὸν τόπον ἰδιώματος θερμοτέρου τυγχάνοντος, συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες· καὶ ταῖς [vv] κολυμβήθραις ἐπιστάντες, αἳ μεγάλαι περὶ τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀνέψυχον τὸ θερμότατον τῆς μεσημβρίας. καὶ πρῶτον μὲν ἑώρων [x] τοὺς νέοντας τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων· ἔπειτα προαχθέντος καὶ τοῦ μειρακίου τῷ καὶ τὸν Ηρώδην παροξῦναι, τῶν φίλων οἷς ταῦτα ἐπιτέτακτο, σκότους [y] ἐπέχοντος, βαροῦντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀνῆκαν ἕως καὶ παντάπασιν ἀποπνῖξαι. [z] καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως Αριστόβελος, ὀκτωκαίδεκα [a] μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη, τὴν δ' ἀρχιερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτὸν, ἣν Ανάνηλος ἐκομίσατο πάλιν.

δ'. Εξαγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους ταῖς γυναιξὶν, εὐθὺς μὲν ἐκ μεταβολῆς θρῆνος ἦν [b] ἐπὶ προκειμένῳ

quereretur rem enunciat. Quo cognito Sabbion (qui prius Herodi invisus esset, quod unus eorum esse putaretur qui Antipatri venenum porrexissent) speravit hujus indicii benevolentia sese odio regis liberaturum. Regi itaque Alexandræ consilium narrat. Ille vero passus eam usque ad *rei* aggressionem procedere, cum jam in eo esset ut fugeret eam deprehendit. Delictum tamen ei condonavit, nihil duri, quamvis libenter in eam animadversurus esset, *statuere* ausus: († non enim Cleopatram, propter suum in eum odium, laturam putabat, ut illa accusaretur) quin ea animi magnitudine videri voluit, ut eis clementia ignovisse putaretur: sed omnino adolescentem è medio tollere ei propositum erat. Verum ut probabilius latere posset, non statim id, neque mox post illa quæ perpetraverant, faciendum videbatur. *A servo proditur; eique metu Cleopatræ ignoscit Herodes.*

3. Cumque jam instaret umbraculorum festum, quod apud nos maxima cum solennitate servatur, eos dies præteriit, atque voluptati una cum populo sese dedidit: quæ tamen res in causa fuit, ut eum invidia manifeste ad id quod statuerat celerius exsequendum incitarit. Nam adolescens Aristobulus, annos septemdecim natus, cum ad aram ex lege sacra facturus ascendisset, & vestitu pontificio indutus, & religionis ceremonias rite peragens, tam pulchritudine quam magnitudine ætatem antecellens, neque non in forma plurimam generis sui nobilitatem ostendens, tum multitudo & impetu quodam mentis & voluntate in eum ferebatur, eisque non obscure avi ejus Aristobuli facta in memoriam redierunt. victique paulatim quo erant in ipsum animo palam faciebant, gaudentes simul & mœrentes faustisque acclamationibus preces miscentes, adeo ut populi in ipsum benevolentia facile perspiceretur, & plus justo *uti* in regno viderentur beneficiorum *prius* acceptorum testificationi studere. His omnibus de causis decrevit Herodes, quod instituerat adversus adolescentem perficere. Itaque festis transactis, cum Hierichunte epulatus esset ipsos excipiente Alexandra, id agebat ut blanditiis adhibitis in locum securum adolescentem proliceret. quo facto ita se comparabat, ut simul cum eo luderet & juvenili licentia uteretur ad eum delectandum. Cum autem loci natura paulo æstuosior esset, congregati cito exierunt præ languore, & piscinis adstantes, quæ satis magnæ aulam circumfluebant, plagæ meridionalis calorem maximum refrigerabant. ac primum spectabant quosdam è servulis & amicis *suis* natantes: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis se miscuisset, amici *Herodis*, quibus id negotii mandatum, cum jam tenebræ essent, per lusionis speciem deprimere & mergere natantem non prius destiterunt, quam eum plane suffocassent. Atque ita quidem exstinctus est Aristobulus, cum annos in universum octodecim vixisset, & pontificatum anno tenuisset, quem Ananelus iterum suscepit. *Ut populus gaudio gestit ex conspectu Aristobuli.* *Aristobulo Herodes insidias struit.* *Aristobuli mors.*

4. Cum autem id quod accidisset mulieribus nunciatum esset, statim quidem ex mutatione *in-* ex- *Luctus Alexandræ ex morte Aristobuli.*

g Υπαλλάξεσθαι] Υπαλλάξασθαι *Vat.* & Gall.
h Τῇ περὶ τὴν μήνυσιν εὐνοίᾳ] Ita ex *L. B.* Nam alii habent τῆς περὶ τ. μ. εὐνοίας. HAV.
i Βελόμενον] Forsan βελομένῳ, ut apud *Ælianum*, εἴ σοι βελομένῳ ἐστίν.
k Αὐτῷ] *Gen.* αὐτοῦ.
l Διαθῆναι, τολμήσας·] Διαθεῖναι *Busb.*
† *Non enim Cleopatram.*] *Vel*, non enim laturam Cleopatram putabat, ut illa *ideo* accusaretur quod ipsum odio habuerit.
m Εορτὴ —— τηρεμένη,] Conf. sup. lib. VIII. c. 4. §. 5. SPANH.
n Εὐφροσύνας] Forte εὐφροσύναις. COCC.
o Εὔδομον ἐπὶ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος,] At ne Sacerdotes quidem ante vigesimum ætatis annum fas fuisse munere sacerdotali fungi tradunt Talmudici. REL.
p Γεγονὼς] Scribe γεγονός. COCC.
q Περὶ τὸ γένος] Περὶ τὸ γένος *Busb.* & *Vat.*.
r Εναργὴς μνήμη παρέστη.] Εναργης ἡ μνήμη *Busb.* & *L. B.*
s Εν βασιλείᾳ] Forte ἢ ἐν βασιλείᾳ. COCC.

t Αδεᾶ τόπον,] Ita *Busb.* prout supra alicubi. ἀδεῆ in *Editis Aliisque.*
v Νεανιεύεσθαι κεχαρισμένως] Εννεανιεύεσθαι Zonaras de Herode in narratione hujus facti p. 236. B. SPANH.
vv Κολυμβήθραις] In Jordane suffocatum Aristobulum scribit auctor דברי מלכי בית שני Chronici regum templi secundi pag. 104. 1. Sed non tanti est, quisquis ille est, ut Josepho opponi mereatur, quem ipse citat. Josephus hic contrarium testatur, & ultimo capite libri XX Antiqq. ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐν Ιεριχοῖ πνιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, *sustulit illum dolo Jerichunte natantem.* REL.
x Τὰς νέοντας τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων·] Τὰς νεανίας τῶν οἰκετῶν καὶ φίλων νηχομένους *Busb.* τὰς νέες τ. οἰ. κ. φίλων *Vat.* sine νηχομένους.
y Επέχοντος,] *L. B.* ἐπίχοντος.
z Καὶ —— πάλιν.] Conf. ἁλωσ. lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.
a Μὲν ἅπαντα βιὲς ἔτη.] Οὐ πάντα *Busb.* οὔπω τὰ ὀκτωκαίδεκα ἀνύσας ἐνιαυτὸν *Zonar.*
b Επὶ προκειμένῳ] Ita *Busb.* (Cocc.) & *Vat.* ἔτι in *Editis Aliisque.*

exſpectata fletus fiebat & luctus continuus ſuper mortuo ante oculos jacente; totaque urbs ſparſo rumore graviter dolebat, unaquaque domo calamitatem tanquam propriam & non alienam deflente. Sed in primis Alexandra, ubi filii interitum reſcivit, vehementer affecta eſt; majorem etiam dolorem capiens, cognito quo modo res perpetrata erat, cæterum neceſſe habens omnia patienter ferre, mali gravioris metu. Et ſæpe quidem eo ventum eſt, ut ſibi manus afferendo vitam finiret, tamen ſe cohibuit ſi forte vivendo poſſet opis aliquid conferre ad ultionem ejus qui per inſidias injuſte peremptus erat; propterea magis vitam retinebat: ac, diſſimulando ſe ſcire filium de induſtria necatum fuiſſe, exiſtimabat hoc ſibi ſatis eſſe ut aliquando factum ulciſci poſſet. Et illa quidem ſe reprimebat, † ne eum ſuſpicaretur. Herodes vero omnibus qui foris eſſent fidem facere curabat, necem puero haud data opera illatam fuiſſe, non ſolum id agendo ut nihil ad luctus *ſolennes* deeſſet, verum etiam lachrymas emittendo, & ſe ex animo vereque lugere oſtendendo. ac fortaſſe à dolore victus fuerit ad conſpectum exſtincti in flore ætatis & pulchritudinis, tametſi arbitraretur pueri mortem ſibi in ſecuritatem cedere: ſed perſpicuum erat iſta ab eo facta eſſe, ut ſemet expurgaret. Atqui præcipue in funeris magnificentia modum exceſſit, multa quidem cura adhibita tam in conditorio apparando quam in magna aromatum vi congerenda, plurimiſque cum eo ſepultis ornamentis; adeo ut * mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem, atque hac *ſaltem* parte ſolamen eis præbuerit.

Herodis diſſimulatio.

IV. *Inſidias Herodis filiique necem Cleopatræ per literas ſignificat Alexandra.*

5. At hujuſmodi nihil vincere & lenire quidem potuit Alexandram; ſed indies magis magiſque malorum memoria, dolorem redintegrans, querulam faciebat & pervicacem: atque adeo per literas Cleopatræ ſignificat Herodis inſidias, filiique interitum. Illa vero, quæ jampridem Alexandræ precibus ſatisfacere cuperet ejuſque vicem doleret, eam rem pro ſua habebat, & Antonium ad pueri necem ulciſcendam impellere non deſinit: haud enim æquum eſſe, *dictitabat*, ut Herodes, qui opera ejus regnum ad ſe nihil pertinens adeptus eſt, ejuſmodi ſcelera committeret in veros reges. His adductus Antonius, ubi Laodiceam venit, ad Herodem mittit ut ad cauſam ſuper Ariſtobulo dicendam veniat: inſidias enim, ſi ab ipſo factæ fuerint, haud recte adhibitas. Ille vero crimen & Cleopatræ ſimultatem veritus, quæ Antonium in ſe incitare non intermitteret, ſtatuit obtemperare (nec enim aliud facere licebat) mandataque Joſepho avunculo ſuo principatus & rerum procuratione, ei arcane præcepit, ut, ſi quid ipſe ab Antonio paſſus eſſet, protinus Mariamnem necaret: tanto enim mulieris amore devinctum eſſe, ut contumeliam timeret, ſi ſe mortuo illam aliquis propter pulchritudinem adamaret. ſummatim vero innuebat Antonii impetum quo in mulierem ferebatur, cum olim *aliquid* de ejus pulchritudine inaudiiſſet. Et quidem Herodes, his præceptis, cum ſpe de ſumma rerum dubia ad Antonium proficiſcitur.

Antonius Herodem ad cauſam dicendam evocat.

Herodis mandatum ſecretum de conjuge occidenda.

6. Joſephus autem, cum regni negotia adminiſtraret, ideoque continenter cum Mariamne colloqueretur, & quod negotia id poſtularent & homœſtas & dolentes in ſtuporem dederit.

Joſephus arcanum detegit.

τῷ νεκρῷ καὶ πένθος ἄχετον· ἥπτο πόλις ξ λόγῳ διεδοξέντος ἀτερήλιξ, πάσης ἑστίας οἰκειωμένης τὴν συμφορὰν ὡς σὸν ἐπ' ἀλλοτρίῳ γιγνομένην. Αλεξάνδρᾳ ἦ καὶ μᾶλλον ἐκπαγὴς ἐν σωτῆρι τ ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀλγουῦ ὅτι ξ γινώσκειν ὅπως ἐπράχθη πολεῖον ἔχειν, τὸ ἦ παρτρεῖν ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος καθ' ὑποδοχὴν πεισμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ἀφαγεάψασθαι βίον, ἐπέσχε δ' ὅμως εἰ διαίτης ζῶσα πρὸς ἀρκέσειν τῷ κατ' ἀντιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ· τό τε πλέον ἐστεῦχεν αὐτῇ παρεκρύπτει τὸν βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν [c] ὑπιδύναι ξ κατὰ πρόνοιαν ἀπολέσθαι τὸν υἱὸν ἀκαιρον εἰς δίκαιρεῖαν [d] ἀμυνῆς. [e] ἐνομίζετο. κἀκείνῃ μὲν ἐγκρατὴς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ηρώδης ἦ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς [f] ἐπισκυάζετο, μὴ μετὰ πρόνοίας γιγνόμενα τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα πρὸς πένθος ὑπηδεύων μόνον ἀλλὰ καὶ δάκρυσι χέωμένος, καὶ συγχύζιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τοῦ πάθους ἀπονικῶντος αὐτὸν, ἐν ὄψει τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο· [g] δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαις αὐτὰ πραγματούμενος. τάφῳ μὲν οὖν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς σκευοθήκης καὶ μᾶλλον [h] ὑπερεδείξατο, πολλὴν μὲν τὴν θεσκελῆ περί τε τὰς θήκας καὶ τὸ πολῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμενος, πολλὴν ἦ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τῆς ἐν γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ θεμυθήσασθαι τάτῳ τῷ μέρει.

ε'. Τὴν δ' Αλεξάνδραν ἤπησε μὲν ὀδὲν τ τοιούτων, ἀεὶ ἦ ἐ μᾶλλον ἡ μνήμη ξ κακῶν παρέχουσα τὴν ὀδύνην ὀδυρμικὴν ἐπ' ἐ φιλόνεικον· καὶ γράφει τὴν ὑπερβολὴν Ηρώδης τῇ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τὴν ἀπώλειαν ξ παιδός. ἡ ἦ, καὶ πάλαι ψευδόσει πρόσαρκέσαν δεομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσι τ Αλεξάνδρας, [i] αὐτῆς ἐπιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα, καὶ Αντώνιον σὸκ ἀνῆκεν ἐξερεθιζομένη καθ' ἡδονὴν αὐτῷ τ Αντώνιον ἔχειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν· ἐδὲ γὰρ ἄλλο τι πράττειν ἐξῆν· καταλιπὼν ἦ τ θεῖον αὐτῷ Ιώσηπον ὑπήρσιον τ ἀρχῆς ἐ τ ἐκεῖ πραγμάτων, ἐνετείλατο λεληθότως, [m] εἴ πάθη τι παρ' Αντωνίου, θάρρημα [n] καὶ τὴν Μαριάμμην ἀνελεῖν. [o] ἔτως τι γὰρ ἔχειν φιλοσόργως πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ δεδοικέναι τὴν ὕβριν, εἰ ἐ πιθανώτατος ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνδάζοιτο. τὸ ἦ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν Αντωνίου πρὸς τὴν ἀνθρωπον, [p] ὅτι ἐ πάλαι θαμὰ ἀκοὴν ὑπὸ τ ὀμορφίας ἐτύγχανεν. Ηρώδης μὲν ὧν ὑπετείλατο ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας σὸκ ἀσφαλεῖς [q] ἔχων [r] ὑπὸ τ ὅλων, ἀπῆρε πρὸς Αντώνιον.

ς'. Ο ἦ Ιώσηπος ὑπὸ τ διοικήσεως [s] ὢν ἐν τῇ βασιλείας πραγμάτων, καὶ διὰ τὸν συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ Μαριάμμῃ, πρός τι πραγματείας ἐ τιμῆς ἕνεκεν διὰ ἔδοξ

c Επιδῦναι] *L. B.* ἐιδῦναι.

d Αμωὴς ἐνομίζετο.] Ιλεων καὶ ἀμωὴν (*Gen.* ἀμωὴν) εἶναι infr. lib. 19. c. 4. §. 6 SPANH.

e Ενομιζέτο.] *L. B* ἐνόμιζε.

† *Ne eum ſuſpicaretur.*] Dicere vult, aſtute & magnanime odium atque ſuſpicionem de Herodis perfidia texiſſe Alexandram. HAV.

f Επισκυάζετο] Απεσκυάζετο *Baſ.* Ηρώδης ἦ πάντα ἐκτείνευεν, ἀπεσκυάζομεν [*amoliens*] τὴν ὑπόνοιαν, καὶ διαχεύων, καὶ συγχύμενος &c. *Zonaras.*

g Δῆλον δ' ὡς ἀπολογίαν] Aliquis forſan malit, δῆλος δ' ὢν εἰς ἀπολογίαν ταῦτα πραγματούμενος.

h Υπερεδείξατο,] *Lugd. Bat.* ἐπεδείξατο.

* *Mulieribus excuſſerit mœſtitiam & dolorem,*] *Vel*, mulieres

i Αὐτῆς] Αὐτὴς *Gen.* forte αὐτὴς. SPANH.

k Παροξυνοῦσα.] Ερεθίζουσα *Busb.* atque ita legiſſe videtur *Zonaras.*

l Απολογήσασθαι.] *L. B.* ἀπολύσασθαι.

m Εἰ πάθη] Εἴ πάθοι τι παρ' Αντωνίου *Busb.*

n Καὶ τὸν] *L. B.* interſerit αὐτὸν.

o Οὕτως τι] *L. B.* αὐτός πι.

p Οὐ καὶ πάλαι] Ita lego pro ὅτι καὶ ex *Epiphanio*, qui vertit, *cum olim* &c.

q Εχων] Ita diſtinxi. antea erat, ἔχων, ὑπὸ τ ὅλων ἀπῆρε.

r Υπὸ τ ὅλων,] Υπὸ τ ὅλων *Busb.*

s Ων ἐν τῇ βασιλείας πραγμάτων,] Τῶν poſt ὢν addunt *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

t Κα-

ἔδῃ βασιλεύσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, [t] καθὼς εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τοῦ Ηρῴδου πρὸς αὐτὴν εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας. ἐξειρωνευομένων δ' [v] γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς Αλεξάνδρας, ὑπερεπῳδακὼς ὁ Ἰώσηπος ἐπιδεῖξαι τὴν Αλεξάνδραν τοῦ βασιλέως, προῆλθε καὶ τὰ πρὸς τὴν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἴ τι πάσχοι δεινὸν οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο οὐδὲ θανάτῳ ἀφιδρύσθαι. ταῦτα μὲν ὁ Ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες, ὡς εἰκὸς, ὑπὸ τοῦ φιλόστοργον τοῦ πρὸς τὴν Ηρῴδην Αλεξάνδρας, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲν ἀπαθήσοντος ὑστερήσειαν ἀπωλείας ἐπὶ θανάτου τυραννικοῦ, [x] προσλαμβάνουσαι, χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν ἐπὶ ῥητοῦ εἶχον.

ζ'. Ἐν δὲ τούτῳ λόγος ἐγένετο καὶ τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν περὶ τοῦ ἐν ἔχθρᾳ τὸν Ηρῴδην ἐκείνων, ὡς Αντώνιος αἰκισάμενος αὐτὸν [y] ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη πάντας μὲν [z] ἐτάραξεν, ὡς εἰκὸς, τὰς περὶ τὸ βασίλειον, [a] μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. Αλεξάνδρα δὲ τὸν Ἰώσηπον ἀναπείθει, τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτοῖς [b] συμφυγεῖν τοῖς σημείοις καὶ Ρωμαϊκὰ πάσμαθαι, ὁ τότε περὶ τὴν πόλιν ὄντι φρουρᾶς τὰ βασιλείας ἐστρατοπέδευεν, [c] ἡγεμόνι Ιουλίῳ. Αλλ' οὐ τῷ πρῶτον μέν, εἰ καί τις ἀπαντήσειεν [d] παρεχὶ περὶ τὴν αὐλὴν, ἐν ἀσφαλεστέρῳ Αλεξᾶν αὐτὸν Ρωμαίοις ὑμενεῖς ἔχοντες· ἔπειτα καὶ [e] πύξεσθαι πάντας ἠλπικέναι, τὴν Μαριάμμην Αντωνίῳ θεασαμένῳ, δι' ἣν ἐκ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν εὐτυχίᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν.

η'. Επὶ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν [f] πεπυσμένοις αὐτοῖς, γράμματα παρὰ Ηρῴδου περὶ τῶν ὅλων [g] ἀφίκετο, τὸ φήμης ἐναντία καὶ τὰ προειρημένα. ἐπιδοὺς δὲ ἐγένετο παρ' Αντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῆς Ιεροσολύμων· ταχὺ δὲ τῇ ὁμιλίας παρεσκεύατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵ τε τοῦ Κλεοπάτρας λόγοι [h] πρὸς τὸν [i] ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν. ὁ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν Αντωνίῳ βασιλέα περὶ τοῦ τὴν ἀρχὴν μεμνημένων ἀθύμους ἀπαλλᾶν, ἵνα γὰρ ἂν οὐδὲ βασιλεὺς εἴη· δόντας δὲ τὴν τιμὴν, καὶ τοῦ ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ [k] μὴ πολυπραγμονεῖσθαι περὶ τὰς ἀρχὰς ἔλεγε συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν Ηρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆλθε τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' Αντωνίου, [l] συνθρονῶν ἐν τοῖς Διαγνώσεσιν, καὶ συνεστιώμενον ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, [m] καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπὸς εἰς τὰς Διαβολὰς οὖσα τοῦ Κλεοπάτρας ὄσης· [n] ἢ, πάθῳ τῆς χώρας [o] ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσθήκην, πάντα τρόπον [p] ἐπιβουλὴν ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέν τοι τυγχάνων Αντωνίᾳ, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ ἐγγὺς ἤδη ἕξειν, βεβαιοτέραν τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτοῦ προσθήκην τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ Κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς πλεονεξίας, δόντος Αντωνίου ἀνθ' ὧν ἤξίου τὴν Κοίλην Συρίαν, καὶ διὰ τοῦτο παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποκλασαμένου τὰς ἐπιβουλὰς, ἃς ὑπὲρ τῆς Ιουδαίας ἐποιεῖτο.

nos quem reginæ ab ipso haberi oportuit, eò devenit ut sæpe memoraret Herodis erga ipsam benevolentiam & amorem. Cumque illæ, præsertim Alexandra, id quod diceret femineo more deriderent, Josephus monstrandi regis animi plus justo cupidus, eò provectus est etiam ut ea detegeret quæ sibi data in mandatis essent, illa in argumentum patefaciens, quod nec sine ea vivere posset, neque si quid gravius pateretur ab ea disjungi vellet. Hæc quidem Josephus. Mulieres vero, ut verisimile erat, non ad vehementiam amoris quo tenebatur Herodes, sed ad *facti* atrocitatem animum advertentes, ac quasi illo mortuo ipsis pereundum esset & tyranni crudelitate moriendum, ex dictis ad gravissima quæque suspicanda adductæ sunt.

7. Interea rumor per urbem Hierosolymitarum sparsus erat ab Herodis inimicis, illum cruciatu & morte ab Antonio affectum esse. Qua ex fama, ut par fuit, tota regia perturbata est, præsertim feminæ. Itaque persuasit Alexandra Josepho, ut ex regia egressus sese una cum ipsis sub legionis Romanæ signa reciperet, quæ tum ad urbem regni tuendi gratia Julio duce castra habebat. Sic enim primùm, *dicebat*, si quis in aula tumultus oriretur: ipsos tutius acturos in Romanorum benevolentia: deinde sibi spem factam esse omnia se consequuturam si Mariamnem vidisset Antonius, per eumque principatum recuperaturos, & nulla re carituros quæ in nobilitate regia educatis digna foret.

Rumor vanus de morte Herodis.

Alexandræ consilium irritum.

8. Cum autem hac de re sermonem instituissent, veniunt ab Herode de toto negotio literæ, priori etiam rumori plane contrariæ. Ut enim venit ad Antonium, eum statim donis (quæ Hierosolymis apportaverat) sibi conciliavit: ac statim ut cum eo colloquutus est, effecit ut ei ne succenseret quidem aut irasceretur; atque Cleopatræ verba parum valebant adversus ea quibus benevolentiam ejus demerebatur. Negabat enim Antonius decere à rege rationem eorum reposci, quæ gessisset in imperio, ita enim ne regem quidem eum fore; atque par esse ut qui honorem ei dederint & potestatem tribuerint, ea *quam liberrime* uti sinant. Idem etiam Cleopatræ nequaquam convenire dicebat in factis principum esse curiosam. Hisce de rebus scripsit Herodes, necnon alios honores ei ab Antonio habitos memoravit, ut pro tribunali illi assideret, & quotidie conviviis ejus interesset, atque ista ab eo assequeretur, infensa licet atque ipsum incusante Cleopatra; quæ, regionis cupiditate petens atque contendens ut sibi regnum obveniret, modis omnibus studuerat ut eum è medio tolleret. Verum sibi æquum habenti Antonium nihil gravius jam exspectandum esse, sed brevi venturum, firmiore illius erga regnum resque suas fretum benevolentia, & Cleopatræ nullam amplius plus habendi spem reliquam esse; cum Antonius, vice eorum quæ postulaverat, Cœlen-Syriam ei dederit; atque adeo simul iratam lenierit feceritque ut à petitione regni Judææ desisteret.

Herodis litera ad amicos suos de honoribus ipsi ab Antonio habitis.

9. His

[t] Καθὼς εἰς συνεχεῖς ὁμιλίας] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) καθεὶς συνεχῶς in *Editis Aliisque.*

[v] Γυναικείως] Τῶν γυναικῶν *Busb.* & *Epiphan.* Vulgata lectio bene ferri potest.

[x] Προσλαμβάνουσαι,] Προσλαμβάνουσαι *Vat.*

[y] Αποκτείνειεν.] Αποκτείνῃ *Busb.*

[z] Εἰσεξιν,] Ita *MSS.* εἰσεσιν in *Editis.*

[a] Μάλιστα δ'] Μάλιστα δὲ καὶ τὰς γ. *Vat.*

[b] Συμφυγεῖν τοῖς σημείοις] Προσφυγεῖν *Vat.*

[c] Ηγεμόνι Ιουλίῳ.] Ηγεμόνι ᾧπερ Ιούδα *Vat.*

[d] Παρεχὶ] Ita *Busb. Vat.* παρεχῇ in *Editis Aliisque.*

[e] Τὰ ξεσθαι πάντας ἠλπικέναι,] Τὰ ξεσθαι *Busb.*

[f] Τετυχηκόσιν αὐτοῖς] Οὖσιν pro τετυχηκόσιν habet *Busb.*

[g] Αφίκετο,] Αφίκετο τὰ φ. ἐν. καὶ τὰ προειρημένα *Vat.*

[h] Πρὸς ——— ἐδυνήθησαν.] Πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν *Vat.* πρὸς τὸν ἐκείνων θεραπείαν ἧττον ἐδυνήθησαν *Busb.*

[i] Εξ ἐκείνων] *L. B.* ἐξ ἐκείνου.

[k] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι] Μὴ πολυπραγμονεῖσθαι τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς συμφέρειν *Vat.*

[l] Συνθρονῶν ἐν ταῖς Διαγνώσεσιν,] Usitatius συνεδρῶν. in *Busb.* & *Vat.* συνεδρῶν. HUDS. M. Antonio adsidens in conventu, seu disceptationibus Judiciorum h. e. pro tribunali. Sic Zonaras p. 237. A. συνέδρων αὐτῷ ἐν ταῖς Διαγνώσεσι· SPANH.

[m] Καὶ τούτων] Καὶ τούτων ὅπως τυγχάνοι, χαλεπῶς *Vat.* καὶ ὅτι τούτων τυγχάνει, καὶ ταῦτα τοῦ Κλεοπάτρας χαλεπῶς ὄσης αὐτῷ πρὸς Διαβολὰς *Zonar.*

[n] Η, πάθῳ τῆς χώρας] Πάθῳ δὲ τῆς χώρας (absque ἢ) in *Cod. Vat.*

[o] Εξαιτουμένη τὴν βασιλείαν] Εξαιτουμένη δὲ αὐτῇ τὴν β. *Busb.*

[p] Επιβουλὴν ἐκποδὼν ποιεῖσθαι.] Ita *Busb. Vat.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* in *reliquis* deest ἐπιβουλὴν. præterea ποιῆσαι pro ποιεῖσθαι habet (præter *L. B.* quoque) *Busb.*

Accuſatio contra Joſephum & Mariamnem inſtituta.

9. His literis allatis, ardor ille ad Romanos ſe recipiendi, tanquam mortuus eſſet *Herodes*, ſtatim reſtinctus eſt. neque tamen non reſcitum eſt illorum conſilium. Nam poſtquam rex, deducto Antonio in Parthos proficiſcente, in Judæam rediit, ejus ſoror Salome & mater ei protinus Alexandræ inſtitutum declararunt: & inſuper Salome contra maritum ſuum Joſephum criminationem protulit, quod frequenter cum Mariamne conſuetudinem habuerit. Iſta autem hac de cauſa dicebat, quòd ei jampridem infenſa erat, propterea quod inter earum contentiones, illa, plus juſto faſtidioſa, eis ignobilitatem exprobrabat. Herodes vero, qui in

Mariamne apud Herodem ſeſe excuſat, & cum eo in gratiam redit.

Mariamnem ſemper ardore flagrabat amatorio, ſtatim turbatus eſt, & obtrectationis impatiens erat: verum ſemet cohibens, ne quid propter amorem temere committeret, vehementi affectu & æmulatione incitatus, Mariamnem ſeorſum interrogavit de congreſſibus cum Joſepho. Sed ea jurante, & omnia quæ inſontibus ineſſe ſolent ad ſui purgationem allegante, regi paulatim perſuadebatur, & ira ſedabatur, vincente eum conjugis amore eouſque ut ſeſe excuſaret, quòd iis quæ audierat credidiſſe videretur, ejuſque modeſtiæ magnas gratias ageret, & ſingularem ſuum erga ipſam amorem & benevolentiam fateretur: denique, ut plerumque fit in amoribus, in lachrymas & mutuos complexus magno affectu evaſerunt. Cum autem rex *id ageret ut* magis magiſque ei fidem faceret, eamque ad ipſum redamandum pertraheret: *ſane* non eſt amantis, inquit Mariamne, in mandatis dare, ut, ſi quid ipſi gravius accideret ab Antonio, ego una peream nihil commerita. Hoc elapſo verbo, rex percuſſus eam ſtatim de manibus dimittebat, & vociferabat, atque ipſe ſibi capillos vellebat: manifeſtum ſe dicens indicium habere Joſephi cum ea conſuetudinis. nunquam enim enunciaturum fuiſſe quæ ſeorſum audiiſſet, niſi magna illis apud ſe invicem fides fuiſſet. Sic affectus parum abfuit quin uxorem occideret. Illius autem amore victus, poſtquam ſe dolenter & ægre continuiſſet, hunc impetum reprimebat: veruntamen Joſephum, ne in conſpectum quidem ſuum admiſſum, necari juſſit; & Alexandram, tanquam omnium cauſam, in cuſtodiam dedit.

Poſtea ob verbum ſibi elapſum in vitæ periculum venit.

Herodes Joſephum necari jubet, & Alexandram in cuſtodiam dat.

θ'. Τέτων τ γραμμάτων ἀπενεχθέντων ἐπαύσατο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἦν ὡς ἀπολωλότ ἔιχον καταφυγεῖν ὅτι τὰς Ρωμαίας. ἡ μὴν ἔλαθεν αὐτῶν ἡ προαίρεσις. ἀλλ' ἐπεὶ ἀναπέμψας ὁ βασιλεὺς Αντώνιον ὅτι Πάρθους εἰς τὴν Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν, [q] αὐτὸ μὲν ἥπτε ἀδελφὴ Σαλώμη ἐ ἡ μήτηρ [r] αὐτῷ τὴν Αλεξάνδραν, ἀπεσήμηναν· ἡ ἦ Σαλώμη ἐ [s] καθ' ἀνδρὸς Ιωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς Δεκόλῃ πιθοιτο, καὶ τῇ Μαριάμμῃ συγγιγνόμενον Δεκπλεῖν. ἔλεγε ἦ ταῦτα χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὴν ὡς πλείονος, ὅτι χῆ πᾶς Δεκφορὰς φρονήματα χρωμένη μείζονι, τὴν ἐκείνων ἐξουνειδίζε δυσγένειαν. Ηρώδης ἦ θερμῶς ἀεὶ καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν Μαριάμμην ἔχων, αὐτὸ μὲν [t] ἐξετεταράχθη, χ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν· ὑπερχόμενος ἦ, ἵ μὴ προπετῶς τι ποιήσαι Δεκὰ τὴν ἔρωτα, σωπῶντα τῷ πάθει ἐ τῷ ζήλῳ παραξυνόμενος, ἰδίᾳ τὴν Μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τ πρὸς τ Ιώσηπον. ὑπομνυμένης δ' ἐκείνης, χ πάνθ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτήσῃ πρόφασιν εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνεπείθετο χ μικρὸν ὁ βασιλεὺς, χ μετέβαινεν ἀπ' τ ὀργῆς [u] ἡττώμενος τ πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἔδοξεν ἀκούσας πεπιστεύκεναι, χ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῆ πολλὴν ὁμολογῆ χάριν, καὶ τὸ ὅπως ἔχοι εὐεργῆς, χ δυνοίας πρὸς αὐτὸν [x] ἀναμολόγη· χ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόπιπτον εἰς δάκρυα χῆ πολλῆς ταραχῆς ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ ἦ μᾶλλον ἔβασιλέως [y] πιστευόμενος, χ ὅτι τὴν αὐτὸ Δεκήθειαν ἔλεγχος· ὁ φιλάνδρος, εἶπεν ἡ Μαριάμμη, τὸ χῆ τὴν ἐντολὴν, εἰ πάσχοι τι χαλεπὸν ὑπ' Αντωνίου [z] καὶμὲ συναπολέσθαι τὴν ἐδενὸς αἰτίαν. τότε [a] προαπεσόντος ἐ λόγου, πρὸς παθήσεως ὁ βασιλεὺς, αὐτὸ μὲν ἐκ τ χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐβόα ἦ, [b] χ τ αὐτὸ τοιχῶν αὐτὸς ἐσπάσατο, πρόφασις [c] φῶλον ἔχων τῆς ἐ Ιωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ὁ γὰ ἂν ἐξεπίτν ἃ κατ' ἰδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως [d] ἐγγεγυημένης. ἔτως δ' ἔχων, ὀλίγα μὲν ἀπέκλαυσε τὴν γυναῖκα. νικώμενος ἦ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, [e] ταύτῃ μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκρύπτεν, ἑαυτῷ Δεκαρτερήσας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς· [f] τ μέν τοι Ιώσηπον ὀλ εἰς ὄψιν ἐλθόντα Δεκρίνασθαι προσέπραξεν· καὶ τὴν Αλεξάνδραν, ὡς ἁπάντων αἰτίαν, δήσας ἐφύλαττεν.

CAP. IV.

Quomodo Cleopatra, cum partem Judææ & Arabiæ ab Antonio impetraſſet, in Judæam venit: utque Herodes, ipſam large muneratus, ad Ægyptum deducit.

Cleopatræ inſana avaritia.

INterea autem turbatum eſt in Syria, Cleopatra non deſinente Antonium incitare, ut vicinos omnes *bello* adoriretur. illi enim perſuadebat, ut auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi *eam* donaret: multumque *apud eum gratia* valuit, quod is amore illius vehementer ardebat. cumque natura eſſet alieni appetens, nihil utcunque injuſtum intentatum reliquit, ut quæ fratrem quindecim annos natum, quem ſibi in regnum ſucceſſurum norit, ve-

ΚΕΦ. δ'.

Ως Κλεοπάτρα, τ Ιουδαίας ἐ τῆς Αραβίας μέρη τινὰ παρ' Αντωνίου λαβοῦσα, εἰς Ιουδαίαν ἀφικνεῖτο· καὶ ὡς Ηρώδης, αὐτὴν πολλοῖς δωρούμενος, ἐπ' Αἰγύπτου προπέμπει.

ΕΝ ε ἦ τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Συρίαν πράγματα εἶχε, σὺν ἀπειλοῖς τῆς Κλεοπάτρας τ Αντώνιον μὴ πᾶσιν ὑπιχειρεῖν. ἔπειθε γὰ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ διδόναι. καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ὑπ' τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὴν ὑπιθυμίας. φύσει ἦ πλεονεξίᾳ χαίρουσα, ἀδικομίας οὐδὲν ἔλιπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἤδει ὑπομένουσαν, πρόφασιν λαβοῦσα φαρμάκοις, πεντεκαιδέκατον ἔτος ἔχοντα· τὴν δ' ἀ-

q Εὐθὺ] Ita MS. quoque *Lugd. Bat.* & mox ipſe Joſephus, ne quis cogitet εὐθὺς eſſe reponendum. HAV.

r Αὐτῷ τὴν Δεκοιαν,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.* & mox ἀπεσήμαναν.

s Κατ' ἀνδρὸς] Κατὰ ἦ ἀνδρὸς *Busb.* χῆ τἀνδρὸς *Vat.*

t Εξετεταράχθη,] Εξιστεγάσθη *Busb.*

u Ηττώμενος] Ητημένος τῇ π. τ. γ. φιλοστοργίᾳ *Busb.* & *Vat.* Verum cum infra cap. iv. §. 1. poſt τὸ μὲν ὅλον, ἡττώμενος τ γυναικὸς exſtet in libris omnibus, vulgatam lectionem retinendam cenſui.

x Αναμολόγει] Ανθωμολογεῖτο *Busb.* ἀνωμολογεῖτο *Vat.*

y Πιστευόμενος,] Sic *Busb.* & *Vat.* nec aliter legiſſe viſus eſt *Epiphan.* ἀπιστευόμενος nullo plane ſenſu in *Editis.*

z Καὶμὲ συναπολέσθαι] Καὶμὲ ὧν ἀπολέσθαι *Vat.*

a Προαπεσόντος] *L. B.* προπεσόντος.

b Καὶ τ αὐτῷ τοιχῶν] Καὶ τ αὐτὸς ἑαυτῷ τοιχῶν ἐσπάσατο *Vat.*

c Φῶλον] Julian. Orat. II. p. 52. C. καὶ τὰ φώλια τὰ ὀστοῦθον· φωλεόν, κλέμμα *Heſychius.* SPANH.

d Εγγεγυημένης] Εγγεομένης *Vat.* & *Busb.* HUDS. F. ἐγγεγυημένης. SPANH.

e Ταύτῃ μὲ τὴν ὁρμὴν] *L. B.* ταύτης μὲ τ ὁρμῆς. Utrumque dicitur; ſed malo Lect. Vulg. ob ſecundum caſum mox ſequentem. HAV.

f Τὸν μὲ —— προσέπραξεν·] Confer infr. c. 7. §. 9. SPANH.

g Δὲ] *Gen.* δὴ.

h Α-

δὲ ἀδελφὴν [h] Ἀρσινόην ἱκετεύσασαν ἐν Ἐφέσῳ [i] πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἀποκτεῖναι δι' Ἀντωνίαν. χρημάτων [k] μὲν γὰρ ἕνεκεν, εἴπερ μόνον ἐλπὶς εἴη, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι [l] περιωμόσηντο, οὐδ' ἱερὸς τιν' οὕτως ἀσύλῳ δόξαι· ὡς μὴ [m] ἀφῃρεθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, οὔτε βεβήλου, μὴ πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀπηγορευμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον [n] πρὸς ὕβριν τῇ τῆς ἀδικούσης πλεονεξίᾳ. τὸ δὲ ὅλον οὐδὲν ἀνύπαρκες ἦν γυναικὶ [o] πολυτελεῖ καὶ δουλευούσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ τὰ πάντα πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐνδεῖν ὧν ἐσπουδάκει. διὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀντώνιον [p] ἠπείγετο ἀεὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι· καὶ διαβᾶσαι σὺν ἐκείνῳ τὴν Συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. [q] Λυσανίαν μὲν οὖν τὸν Πτολεμαίου Πάρθους αἰτιασαμένη τοῖς πράγμασιν ἐπάγειν, ἀποκτίννυσιν· ἤτει δὲ παρὰ Ἀντωνίου τήν τε Ἰουδαίαν καὶ τὴν τῶν Ἀράβων, ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας [r] αὐτὸν ἀφελέσθαι. τῷ δὲ Ἀντωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν ὑπακούειν εἰς ὅ, τι ἂν ἐκείνη [s] θέλῃ. τὸ μέντοι φανερὸν τῆς ἀδικίας [t] ἐξεδυσώπει, μὴ μέχρι [v] τοσούτου κατήκοον ἡγούμενον αὐτὸν μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' [x] ὀργισθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα προσέπταισεν ἐκείνῃ διαπραξάμενος [y] ἐκ φανερᾶς δόξῃ κακὸς, μέρη τῆς χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τύποις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ [z] τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄχρις Αἰγύπτου, χωρὶς Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἐκ προγόνων εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῆς δοθῆναι.

β'. Τούτων ἡ Κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ προπέμψαντος μέχρις Εὐφράτου τὸν Ἀντώνιον, ἐπ' Ἀρμενίαν στρατεύοντα, [a] ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν Ἀπαμείᾳ καὶ Δαμασκῷ, παρῆλθε δὴ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· Ἡρῴδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε Ἀραβίας τὰ δοθέντα καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἱεριχοῦντα φοίνικας Ἡρῴδου μισθωσαμένου. [b] φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατόν τῶν ἐκεῖ, καὶ φύεται μόνοις φύτοις, τόν τε φοίνικα πολλὸν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πολλὸν αὐτῆς σωφροσύνης [c] περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης, διεπείρατο εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει μὲν ἀπαραλύπτως πρὸς ἐντεῦθεν ἡδονὰς χρωμένη, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐνίδοις ἂν τῷ [d] ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ ὕβριν ἐπικαταστρέφεσθαι. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφαινεν. Ἡρῴδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ εὔνους ἦν τῇ Κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ἐπιτάμενος, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δι' ἀσέλγειαν εἰς τὸν πρόσοιζε, καὶ [e] φθόνῳ τιμωρούμενος, εἰ σωφρονοῦσα τοιούτοις [f] ἐγκρύπτοι, τοὺς μὲν λόγους αὐτῆς διεκρούσατο, [g] βουλὰς δὲ ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὅπως ἔχοι ἐπικτείνας. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας οἷς ἐμέμητό τι ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδόκατο· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ

neno pridem ſuſtulerat; & ſororem Arſinoën, Epheſi in templo Dianæ ſupplicem, ope Antonii interfecerat. Nam pecuniarum quidem gratia, ſicubi vel minima ejus ſpes affulgeret, & templa & ſepulchra violata erant: nec quis locus ſacer adeo à violentia tutus exiſtimatus, quem non ſuis ornamentis ſpoliavit, nec profanus qui non paſſus eſt quodcunque fieri nefas eſſet, ſi vel tantillum faceret conferretque ad injuſtam alieni cúpidinem. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ atque cupiditatibus ſervienti, quo minus omnia ei deeſſe viderentur, quorum ſtudio teneretur. Quamobrem & Antonium continuo *illa* ſolicitabat, ut aliis ablata ipſi largiretur; atque inter obeundum cum eo Syriam, eam in poſſeſſionem ſuam redigere cogitabat. Et Lyſaniam quidem Ptolemæi *filium*, ipſum criminata Parthos ad res turbandas adducere, interficit: flagitabatque ab Antonio Judæam & Arabiam, *ipſum* orans ut à regibus, qui eas teneret, auferret. Confiebat autem ut Antonius omnino victus mulieri cederet, adeo ut non ſolum quod cum ea conſueſceret, ſed faſcinatione quadam impelli videretur ad obtemperandum ei quouſque ipſa voluerit. veruntamen manifeſtæ injuriæ verecundia ipſum inhibuit, ne in omnibus voluntati ejus obſequendo in maximis offenderet. Ne itaque *poſtulanti* prorſus recuſaret, neve quæcunque ipſa imperaret faciendo palam iniquus videretur, abſtulit ab utroque eorum regionis partem, eamque Cleopatræ tribuit: eique etiam urbes dedit, quæ ſunt intra Eleutherum flumen uſque in Ægyptum, exceptis Tyro & Sidone, quod eas antiquitus liberas eſſe ſciret, licet illa ut ſibi darentur multum flagitante.

Arſinoën ſororem interfecit.

Cleopatra Lyſania necem machinatur.

Arabiæ & Judææ partem ab Antonio impetrat.

2. Cleopatra his impetratis, & Antonio, qui in Armeniam expeditionem faciebat, uſque ad Euphratem deducto, reverſa eſt, & Apamiam Damaſcumque venit, & in Judæam proceſſit; Herode ipſam conveniente, atque Arabiæ partem ei datam redimente, necnon proventum agri Hierichuntis. regio enim illa balſamum fert, rem ejus loci pretioſiſſimam, & nuſquam alibi provenientem; itemque palmas multas, eaſque pulchras. Ibi dum illa moratur, & cum Herode magnum commercium habet, tentabat cum rege rem habere, utens, ut natura ejus ferebat, inverecunde voluptatibus, quæ illic eſſent, & forſan etiam illius amore capta, aut, quod verisimilius, clam id agens, ut ex ſtupro quod ab illo paſſura eſſet, inſidiarum occaſionem nanciſceretur. Summâ autem, amore irretitam eſſe præ ſe ferebat. At Herodes, qui jampridem parum benevolo erat in Cleopatram animo, intelligens in omnes moleſtam eſſe, inſuper & tunc, ſi ex effrenata libidine eò devenerit, dignam judicans quam odio haberet, & anteverteret ab ipſa pœnas ſumendo, ſi ex inſidiis ad hujuſmodi aliquid aggrederetur, ejus ſermonem à ſe repulit, & cum amicis conſultavit, utrum eam cum poſſet occidere deberet. malis enim multis omnes *ſe* liberaturum eſſe, quibus & jam moleſta fuit ac porro futura ſit, magnoque Antonii etiam commodo hoc ipſum fa-

V. *Cleopatra in Judæam adventus.*

Balſamum in agro Hierichuntino.

Herodi in animo erat Cleopatram necare.

ctu-

h Ἀρσινόην —— Ἀντωνίου.] Arſinoën apud Miletum, Dianæ Leucophrynes ſupplicem, immiſſis percuſſoribus ab Antonio ſublatam, narrat *Appianus*, lib. 5. p. 676.

i Πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος] *L. B.* πρὸς τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

k Μὲν] Abeſt à *L. B.*

l Παρῳωμόσηντο,] Eo modo *MSS.* παρωμόσηντο in *Editis.*

m Παρῃρεθῆναι] *L. B.* ἀφῃρεθῆναι.

n Πρὸς ὕβριν) *L. B.* εἰς ὕβριν.

o Πολυτελεῖ,] Πολυτελεῖ, ἐπιθυμίας τε δουλεύσῃ *Busb.*

p Ἠπείγετο ἀεὶ] Ita cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque* ἐπῆγεν ἀεί τε, dein mox Λυσανίαν τε τὸν & poſt κτίνυσιν.

q Λυσανίαν] *Sc.* Lyſaniam, Ptolemæi Mennæi filium, Chalcidis & Iturææ regem.

r Αὐτὸν] *L. B.* αὐτοῦ. forte melius. HAV.

s Θέλῃ.] *L. B.* θέλῃ.

t Ἐξεδυσώπει,] Δυσωπέμενος *Zonaras p.* 237. D. SPANH.

v Τοσούτου κατήκοον] Aut μέχρι τοσούτου (cum *Vat.*) aut μέχρι τοσοῦδε (cum *Busb.*) legendum. perperam μέχρι τοσούτου in *Editis.*

x Ὀργισθῇ] *L. B.* ἀπωθεῖτο.

y Ἐκ φανερᾶς] Εἰς τὰμφανὲς *Busb.*

z Τὰς ἐντὸς Ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις] Conf. ſupr. lib. 13. c. 4. §. 4. & alibi. lib. 1. c. 18. §. 5. SPANH.

a Ἀνέστρεψε.] *L. B.* ἀνέστρεφε.

b Φέρει δὲ —— φύεται,] Conf. alibi. lib. 1. c. 6. §. 6. SPANH.

c Περὶ τὸν Ἡρῴδην γινομένης,] Πρὸς τὸν Ἡρῴδην γενομένης *Busb.*

d Ἐπ' αὐτῷ] Ἐπ' αὐτῇ *Busb.* & *Vat.*

e Φθόνῳ] *L. B.* ὀφθόνῳ.

f Ἐγκρύπτοι,] Lege ἐγκρύπτοι. COCC.

g Βουλὰς δὲ ἐποιήσατο] Βουλὰς δὲ ἐποιοῦντο *Busb.*

Ab ea re amici eum avertunt.

cturum, quandoquidem nec ei ſe fidelem præſtitura eſſet, * ſi unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret. Cum hæc vellet, *ab incepto eum* prohibuerunt amici, primum quidem ſuggerendo, ei haud convenire, dum in rebus majoribus occuparetur, manifeſtum adire diſcrimen; deinde urgendo & obſecrando, ne quid temere ageret. non enim *hoc* laturum Antonium, licet ipſi perſpicuum foret magno id ei eſſe emolumento: immo & amorem ipſi magis accendet, quod vi & ex inſidiis ea orbari exiſtimaretur, nec aliquid adeſſe quod in commodam excuſationem afferri poſſet, cum & mulierem adortus fuerit dignitate omnium illius ævi eminentiſſimam, & utilitas, ſi qua eſſe putaretur, cum audacia & amoris illius reprehenſione conjuncta videatur. Ex quibus manifeſtum, regnum ipſius & domum malis impletum iri magnis & non deſituris: cum nihil vetet, quin amoliendo peccatum, ad quod ipſa eum alliciat, opportunitate commode & decenter utatur. Illa ad eum abſterrendum dicentes, & periculum ex veriſimilibus repræſentantes, illius impetum conatumque cohibuerunt. Adeoque ille, cum Cleopatram muneribus demulſiſſet, ad Ægyptum eam deduxit.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deduxit.

Armenia ab Antonio debellata.

Artabazes.

Artaxias.

Tigranes.

3. Antonius autem, Armenia ſubjugata, Artabazem Tigranis filium, cum filiis ejus & ſatrapis, vinctum in Ægyptum mittit; eoſque dono dedit Cleopatræ, & regni etiam ornamenta omnia quæ ex eo ceperat. Armeniæ vero regno potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui tunc fuga dilapſus eſt. Quem cum Archelaus & Nero Cæſar ejeciſſent, Tigranem juniorem ipſius fratrem in regnum reducebant. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Arabes in tributo pendendo mala fide agunt.

4. Quod autem ad vectigalia attinebat, *Cleopatræ* ob datam *ei* ab Antonio regionem pendenda, ea rite ſolvebat Herodes; parum tutum exiſtimans, Cleopatræ cauſam odii dare. At Arabs, cum Herodes pecuniam ab ipſo exigendam recepiſſet, quippe qui pro eo ſpopondiſſet, aliquandiu ducenta illa talenta ei ſolvit; ſed poſtea pravus tarduſque ad penſiones factus eſt: quod ſi quam partem ægre ſolvebat, ne id quidem ſine fraudatione faciebat.

Αντωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πιςῆς ἐσομένης, εἴ τις αὐτὸν καιρὸς ἢ χρεία καταίσχη, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω πράττοντα [b] κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοί τε καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ἐπιτηδεύειν. οὐ γὰρ ἀναχήσεσθαι τὸν Αντώνιον, οὐ δ' εἰ σφόδρα τις αὐτῷ τὸ συμφέρον ζητοῖ πρὸ τῶν ὀμμάτων· τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαυσεῖ, τὸ δοκεῖν βίᾳ [i] καὶ κατ' ἐπιβουλὴν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ἀπολογίαν [k] φαίνεσθαι, ἥ μὲν ἐπιχειρήματος εἰς γυναῖκα γεγραμένης, μέγιστον ἀξίωμα τῶν κατ' ἐκεῖνον ἰσχυκῶς τὸ χρόνον, τῆς δ' ὠφελείας, εἰ καὶ παντὶ τις οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ καὶ καταγνώσει τῆς ἐκείνης ἀληθείας φανησομένης. ἐξ ὧν οὐκ ἄδηλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπόρων κακῶν ἀναπλησθήσεται τὸ περὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ καὶ τὸ ἦθος, ἔχον, ἀποκρεμάμενον τὴν ἁμαρτίαν εἰς ἐκείνην παρακαλεῖ, θεᾶσθαι τὸ καιρὸν διαχημένως. τοιαῦτα δεδιττόμενοι καὶ τὸ κινδυνῶδες [l] ἐξ εἰκότων προδηλοῦντες, ἐπίσχον αὐτὸν τῆς [m] ἐπιχειρήσεως. [n] ὁ δὲ τὴν Κλεοπάτραν δωρεαῖς θεραπεύσας ἐπ' Αἰγύπτου πέμπει.

Herodes Cleopatram ad Ægyptum deduxit.

γ'. Αντώνιος δὲ, τὴν Αρμενίαν [n] καταλαβών, [o] Αρταβάζην τὸν Τιγράνου, [p] σὺν τοῖς παισὶ καὶ γυναιξὶ, δέσμιον εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμπει, δωρούμενος τέκνοις τὴν Κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. Αρμενίας δὲ ἐβασίλευσεν [q] Αρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνης παίδων, Αλεξάνδρᾳ ἐν τῷ τόκῳ. καὶ τοῦτον Αρχέλαος ὁ Νέρωνι Καίσαρι ἐκβαλόντες, [r] Τιγράνην τὸν νεώτερον ἀδελφὸν ὄντα τὴν βασιλείαν καθήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ὑστέρῳ.

δ'. Περὶ δὲ τὰς φόρους ἃς ἔδει τελεῖν, τῶν ὑπ' Αντωνίῳ δοθεισῶν χωρῶν, ὁ μὲν Ηρώδης δίκαιος λόγος, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενος δοῦναι τῇ Κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δὲ Αραψ, Ηρώδου τὴν φορὰν [s] ὑποδεξαμένου, χρόνον μέν τινα παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ Αλεξάνδρια πάλαντα· μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης λόγος εἰς Βαβυλῶνα εἰς τοὺς [t] ἀποδόσεις, καὶ μόλις εἴ τι μέρη τινὰ Αλαλύσεως, οὐδὲ ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζημίως.

VI. CAP. V.

Quomodo Herodes bellum Arabi inferebat, & multis prœliis factis tandem victoriam reportat, atque in gentis dominum ab Arabibus acceptus eſt. Deque magno terræ motu.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης ἐχώρει καὶ ὁ Αραβος, καὶ συμβολὰς πολλάκις τελευτῶν νικᾷ, καὶ προσκαθῆσαν ὁ ἔθνους ὑπὸ τὸν Αραβων ἦρξη. Περί τε σεισμῶ μεγάλῳ.

Herodes cogitat de Auxilio ad Antonium mittendo in Actium.

HErodes autem, cum *Arabs* improbe & inique ageret, tandemque officio aliquo fungi nollet juſto & debito, in eo erat ut armis illum perſequeretur, ſed rem diſtulit ob bellum inter Romanos ortum. Cum enim exſpectaretur pugna Actiaca, quæ in centeſimam & octogeſimam ſeptimam Olympiadem incidit, Cæſar quidem cum Antonio de ſumma rerum decertaturus erat: Herodes vero (qui regionem probe cultam jamdiu teneret, &

Ηρώδης δὲ, τὸν τε τρόπον ἀγνωμονούντως καὶ τελευτῶν οὐδὲν ἐπὶ τοῖς δικαίοις πιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε μὲν ὡς ἐπιλυσόμενος, [v] προθεσμίᾳ δὲ ἐχρήσατο [x] Ρωμαϊκῷ πολέμῳ. τὰ γὰρ ἐπ' Ακτίῳ μάχης προσδοκωμένης, διὰ [y] τὴν ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς καὶ ἑκατοστῆς Ολυμπιάδος γνώσθαι σωτῆρα, Καίσαρα μὲν Αντωνίῳ περὶ τῶν ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων· Ηρώδης δὲ καὶ [z] τὴν χώρας δόξοτε μενούσης αὐτῷ πολλῷ

* *Si unquam opportunum & utile ei foret ut ita ſe gereret.*] *Vel*, ſi quod tempus inciderit (*vel* res in eo loco eſſent) ut illius officio opus haberet.

h Κίνδυνον] *L. B.* κινδύνου τι.

i Καὶ κατ' ἐπιβουλὴν] Illud καὶ è *MSS.*

k Φανεῖσθαι,] *L. B.* φανῆσθαι.

l Ἐξ εἰκότων] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐξ εἰκότος in *reliquis.*

m Ἐπεγχειρήσεως.] Ἐπιχειρήσεως *Vat.* & *L. B.*

n Καταλαβὼν,] Παραλαβὼν *Busb.*

o Αρταβάζην τὸν Τιγράνου,] Aliis *Artavasdes* dicitur, *Oroſio* vero *Arabanes.* Vide *Uſſerium* in *Annalibus* V. T. p. 441. *Edit. Lond.*

p Σὺν τοῖς παισὶ καὶ συντάκτας,] Ita *Busb.* σὺν τοῖς παισὶ συντάκτας in *aliis.* Forſan σὺν τοῖς πᾶσι συντάκτας. HUDS. Id etiam innuitur in *Margine L. B.* cui adſcribitur plane eadem lectio. HAV.

q Αρταξίας] Hunc paterno nomine *Artabazem* appellat *Dio*, lib. 54. p. 526.

r Τιγράνην τὸν νεώτερον] A *Vellejo* patris nomine *Artavaſdes* dicitur, ab aliis vero *Tigranes.* Adi *Lipſium* ad *Taciti* Annales l. 2. c. & ad *Vellejum*, ut & *Uſſerium* p. 510.

s Ὑποδεξαμένου,] Ἐκδεξαμένου *Busb.*

t Ἀποδόσεις,] Sic *MSS.* ὁδοὺς in *Editis.*

v Προθεσμίᾳ] Προθεσμία pro *dilatione* accipio cum *Epiphanio* hîc loci: nonnihil favente *Vet. Gloſſario*, atque eundem ſenſum voci tribuit *Valeſius* ad *Euſebium* in *Hiſt. Eccl.* l. 9. c. 10. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

x Ρωμαϊκῷ πολέμῳ.] Τῷ Ρωμαϊκῷ π. *Busb.*

y Τὴν ἑβδόμης καὶ ὀγδοηκοστῆς] *L. B.* ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς καὶ τοῖς ἑκατόν.

z Τὴν χώρας δόξοτε] Conf. ſupr. lib. 9. c. 10. §. 3. SPANH.

a Κα-

λω ἤδη χρόνον, καὶ στρατὸν ἐκ δυνάμεων ἀρημένων, Ἀντωνίῳ συμμαχίαν [a] κατέλεξεν, [b] ἀπιμελεσάτας τὰ βασιλικὰς χρησάμενος. Ἀντώνιος δὲ, τὴν μὲν ἐκείνου συμμαχίας ἀδεᾶ ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ Ἄραβα, καὶ γὰρ ἠκηκοέναι πολλά τε αὐτοῦ καὶ τὰ Κλεοπάτρας τῆς ἀπιστίαν, ἐπεξελθεῖν προσέταξε. [c] ἦρξε γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα, λυπεῖν αὐτῷ τὸν ἕτερον ὑπὸ φιλίας κακῶς πάσχειν ἠγημένη. τούτων αὐτοῦ παρ' Ἀντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέψας Ἡρῴδης ἐποιεῖτο τὸν στρατηγικὸν, [d] ὡς δύσων εἰς τὴν Ἀραβίαν [e] ἐμβαλῶν. καὶ προελθὼν ἱππικῇ καὶ πεζῇ δυνάμεως, εἰς [f] Διόσπολιν ἀφικνεῖται, τὰ Ἀράβων ἐκεῖ στρατόπεδα. ἐπεὶ γὰρ ἐλελήθει τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκράτησαν οἱ Ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴν στρατιὰν τὰ Ἀράβων εἰς Κανὰ συνῆγε, χωρίον δέ ἐστι ταῦτα τῆς Κοίλης Συρίας. Ἡρῴδης δὲ προπεμπόμενος, ἦκεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πολέμιον ἧς εἶχεν δυνάμεως· καὶ πλησιάσας ἐν [h] Κανὰ στρατοπεδεύεσθαι διενοεῖτο, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ ἐκείνου τῇ μάχαιρᾳ ἐπιχειρεῖν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπιόντος, ἐκόα τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, παρελόμενον τὰς τριβὰς, ἄγειν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας. ὥρμητο δὲ καὶ τῷ σωτηρίαν πίστιν καλῶς, καὶ τὸ προθυμίας ἄρρενον ἐχόντων ὅσοι τὴν πρώτην μάχην νενικήκεσαν, ἀσφαλεῖς χάριτας ἐλθεῖν ἀπορρίψαντες τοῖς πολεμίοις. θαρροῦντων δὲ καὶ πᾶσαν ἀπιδεικνυμένων προθυμίαν, ἔγνω τῇ προθυμίᾳ δὲ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἀσφαλήσασθαι· καὶ προσπὼν ὡς ἀλεξίψει τὸ ἐκείνων ἀρετῆς, [i] πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἦν, πάντων κατ' οἰκεῖα [k] τέλη συναχθησομένων. ἐκστρατεύει δὲ δύσις ἐμπλῆσαι τοῖς Ἀραψίν. ἀνῆσαντες δὲ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ μεσὺς φρονήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι ἐκκλίναντες· κἂν διέφθαρησαν, εἰ μὴ [m] Ἀθηνίων κακώσαντος Ἡρῴδῃ τὸ Ἰουδαίους. ἦν γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν Κλεοπάτρας ἐπὶ τοῦ ἐκεῖ, [n] διάφορος δὲ Ἡρῴδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀπεροσκεύως ἐσκέπτο, θρασυνῶν μέν τι λαμπρὸν τὰ Ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν, [o] ἡσυχαζόντων δὲ, ὁ δὲ στασιάσει, τοῖς ἀπὸ τὰ χώρας συνελαυνόσι [p] τὸ οἰκείων [q] παρασκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκότι τε δὲ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολλὰ ἐποίει φόνου. πάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῷ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τὰ ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο· καὶ πολλὰς ἐλαμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις [r] ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν, ἐν πολέμῳ τῷ ἐμπείρως εἶχον οἱ τῷ ἐπίθεσιν πεποιημένοι. κακῶς δὲ πασχόντων, οἱ τε Ἄραβες [s] αὐτοὺς ἀνελήφεσαν, καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντες [t] ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους. ἐγίνοντο δὲ πανταχόθεν κτεινύμενοι ἀπώλειαι· καὶ τὰ [u] ὀλίγοι σωέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, ἀπεγνωκὼς τὰ καὶ τῷ μάχῃ, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων. [x] ὁ μέλει διέφθη καὶ περ ἐπιταχέως ἐπαρκεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλω τὰ Ἰουδαίων. οἱ δὲ Ἄραβες ὁ μετρίως εὐτυχήσαντες ἐκ προλόγου, νίκῃ τε ἧς πλεῖον ἀπεδέησαν ἀνέληφότες, καὶ πολλῶν τὰ σφετέρων ἀφῃρημένοι δυνάμεων. τὸν-

magnos reditus atque opes quæsiviſſet) delectum habuit, apparatu accuratiſſimo, ut Antonio ferret auxilium. Verum Antonius ejus ſe ſubſidio egere negavit; eique mandavit ut Arabem (cujus perfidiam tum ab ipſo Herode, tum à Cleopatra, audiviſſet) *bello* adoriretur. Hoc enim volebat Cleopatra, ut quæ exiſtimaret è re ſua eſſe, ut alter alterum læderent. Cum hæc ei relata fuiſſent ab Antonio, reverſus Herodes exercitum retinuit, ut qui mox invaſurus eſſet Arabiam. Cumque equeſtres pedeſtreſque copias paraſſet, ad Dioſpolim pervenit, eò Arabibus illi obviam venientibus: (non enim eos latuit hæc expeditio) magnoque commiſſo prælio, Judæi victores evaſerunt. Poſtea vero convenit ingens Arabum exercitus ad Cana, locum in Cœle-Syria. Qua re cognita, Herodes duxit in eos maximam ſuarum virium partem: atque ubi ad Cana appropinquavit, ſtatuerat caſtra facere, eaque foſſa valloque munire, ut cum opportunum eſſet prælia faceret. Sed hæc eo inſtituente, conclamat Judæorum multitudo, ut ſe in Arabes nulla interpoſita mora ducat. Quippe inceſſerat eos cupiditas, quod ſe pulchre ordinatos credebant: & omnes qui ſuperiorem pugnam, ne ad manus quidem hoſtes venire paſſi, vicerant, ferociores erant. Cum itaque tumultuarentur & magnum præ ſe ferrent animi ardorem, decrevit rex multitudinis alacritate uti; præfatuſque ſe eorum magnanimitati non defuturum, primus in armis agmen ducebat, omnibus eum ordine ſequentibus. Statim autem terror Arabes invaſit. quippe cum pauliſper reſtitiſſent, ubi Judæos invictos animique plenos viderunt, plerique in fugam verſi ſunt; atque conciſi fuiſſent, niſi Athenion Herodi & Judæis injuriam feciſſet. Is enim, cum Cleopatræ nomine dux eſſet illius tractus, & ab Herode diſſideret, quid futurum erat non imparatus attendebat: ut qui ſtatuerat, ſi quid egregium Arabes geſſiſſent, quietum ſe tenere, ſin inferiores eſſent, id quod accidit, Judæos adoriri, ad hoc paratus unà cum ſuis qui ex ea regione convenerant. Et tunc laſſos & ſe vincere putantes aggreſſus de improviſo, magnam eorum cædem edidit. nam cum & animorum ferociam in hoſtes manifeſtarios effudiſſent Judæi, & paulo remiſſius victoria uterentur, facile cedebant iis qui eos adorti ſunt, & magnam cladem accipiebant in locis petroſis & ad equitandum parum idoneis, in quibus aſſuetiores erant qui laceſſebant. Poſteaquam male adeo cum iis ageretur, Arabes animos reſumpſerunt, & converſi eos in fugam jam verſos occiderunt. Atque ita modis omnibus peremptæ interibant: paucique admodum elapſi in caſtra ſe recipiebant. Herodes vero, cum jam de pugna deſperaſſet, citato equo ſubſidium accerſit: neque tamen mature, quamvis adhibita diligentia, ſubvenire potuit, quin capta ſunt caſtra Judæorum. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, victoria, à qua plurimum aberant, reportata, hoſtiumque viribus

Herodes, iuſſu Antonii, bellum Arabibus infert.

Victoria penes Judæos.

Bello ab Arabibus redintegrato res male cecidérunt Judæis, ex Athenionis perfidia.

[a] Κατέλιξεν,] Κατέλιγεν *Vat.*

[b] Ἐπιμελεσάτας] *L. B.* ἐπιμελέστατα.

[c] Ἦξε γὰρ] Ita diſtinxi. antea erat, ἦξε γὰρ ἡ Κλεοπάτρα ταῦτα λυπεῖν αὐτῷ, τὸν ἕτερον ὑπὸ φιλίας κακῶς πάσχειν ἡγημένη.

[d] Ὡς δύσων] Ita *Vat.* & *Epiphan.* ὡς εὐθὺς in *cæteris*

[e] Ἐμβαλῶν.] Ἐμβαλὼν non ἐμβαλὼν lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *ingreſſurus.*

[f] Διόσπολιν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 18. §. 1. SPANH.

[g] Εἰς Κανὰ] Εἰς Κανᾶτα συνῆγε *Vat.* Εἰς Κανᾶτα adjecta terminatione in lib. 1. de *Bello Jud.* Sibi equidem perſuadet *Berkelius* (ad *Steph. Byzant.* v. Ανα) hanc eſſe urbem quæ *Stephano* Ανα, *Joſepho* l. v. Αἶνα, & *Joſ.* c. 8. v. 8. Αἰ. & inde forſan terminatione addita Αἶνα. In textu Hebraïco *Joſ.* XIX: *Cana* appellatur, nec aliter à LXXII. diverſa ſcribendi ratione orta ex more populorum Orientalium, qui, ad aſperiorem ſonum molliendum, ſæpiſſime permutant literas, *Ajin*, *Caph*, *Coph.* &c. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 7. SPANH.

[h] Κανὰ] Κάλῳ *Vat.* & in *Epiphanii* libris *Calon.*

[i] Πρῶτος δὲ τοῖς ὅπλοις ἦγησεν,] Πρῶτος αὐτὸς δὲ τοῖς Βασιλ.

[k] Τέλη] Abeſt à *L. B.*

[l] Εἰ μὴ] Deeſt in *L. B.*

[m] Ἀθηνίων κακώσαντος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 19. §. 2. τὰς δὲ τῶν Κανάθων ἐπιχωρίους ἀνίστος Ἀθηνίωνος &c. SPANH.

[n] Διάφορος ὢν Ἡρῴδῃ,] Διάφορος δὲ ἦν Ἡρῴδῃ Βασιλ.

[o] Ἡσυχαζόντων δὲ,] Ἡσυχάζων Βασιλ.

[p] Τῶν οἰκείων] Forte ἀπὸ τῶν οἰκείων. COCC.

[q] Παρασκευασμένος ἐπιτίθεσθαι τοῖς Ἰουδαίοις.] Ita *Vat.* & *Basil.* προσκαθαιρόμενος in *Editis.*

[r] Ἀφίπποις καὶ πετρώδεσιν,] Πετρώδη καὶ δύσβατα χωρία· *ἀλωσ.* lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

[s] Αὐτοὺς] *L. B.* ἑαυτούς.

[t] Ἔκτεινον ἤδη τετραμμένους.] Sic *Vat.* ἔκτεινον in *reliquis*, & mox ὑπεφύγοσι.

[u] Οὐ πολλοὶ] *L. B.* οἱ πολλοί.

[x] Οὐ μέλει διέφθη] Οὐ μὴ ἔφθη *Vat.* & *L. B.*

Postea Herodes incursibus Arabiam infestat.

ribus valde attritis. Deinceps Herodes latrociniis utebatur, multisque factis excursionibus Arabiam incursibus vastabat in montibus castra faciens; atque in universum ne aperte ad manus veniret, cavebat: neque tamen non hostibus assiduitate & labore incommodabat, & suorum casum omni ratione corrigere studebat.

VII. *Terræ motus in Judæa.*

2. Interea per tempus pugnæ Actiacæ, quæ Cæsari cum Antonio fuit anno regni Herodis septimo, concussa Judææ terra, quantum nunquam antea videbatur, magnam pecorum stragem fecit per *totam* regionem, oppressaque sunt hominum etiam circiter decem millia ruina domorum: sed exercitui, quòd erat sub dio, in ea, quam alii passi sunt, calamitate, illæsus mansit. Quæ cum Arabes fama accepissent, plura etiam quam vera essent ad illos perferentibus, qui rumores de iis quæ evenerant in majus augendo Arabum odio *adversus Judæos* gratificabantur, ma-

Arabes Judæis bellum inferunt.

jores spiritus sumpserunt, quasi, eversa hostium terra deletisque hominibus, nihil jam superesse videretur quod ipsis obstaret. Quinetiam Judæorum legatos, (nam eò venerant post ista quæ acciderant pacem facturi) comprehensos interfecerunt, & in eorum exercitum omni studio ire contenderunt. At Judæi incursum illorum excipere detrectarunt, animosque ex calamitate despondentes omnem de rebus suis curam abjiciebant, ut quæ jam ab illis valde desperatæ essent. non enim sperabant post tot clades in præliis acceptas æquis viribus decertaturos esse, neque auxilium ullum exspectabant rebus suis domi afflictis. Igitur cum ita se haberent, id agebat rex, ut & ducibus oratione persuaderet, tentaretque animos illorum dejectos erigere: atque commotis & audacioribus factis quibusdam de præstantioribus, ad universam multitudinem jam verba facere ausus est, cum antea gravaretur id facere, ne sibi difficile esset eos tractare, utpote adversis casibus vexatos. Cohortationem autem suscipiebat, hujusmodi ad vulgum habita oratione.

VIII. *Herodis concio ad exercitum.*

3. "Non nescii sumus, Viri fortissimi, quod "multa hoc tempore evenerint conatibus nostris "adversa: & fortasse vix iis in hujusmodi rebus "bono esse animo detur qui fortitudine plurimum "præstant. Sed quoniam bello urgemur, & ni-"hil eorum quæ acciderint ejusmodi est, quod "non una re præclara gesta in melius restituere "potestis, maxime sane volui vos cohortari, si-"mulque monere quo pacto vobis constabit ani-"mi vestri *robur* & magnitudo. Primum qui-"dem, quod ad bellum attinet, vobis declarabo, "quam justis de causis illud suscipiamus, adversa-"riorum injuriis eò compulsi; nam & hoc, si "rescisçatur, maximam vobis alacritatem affe-"ret: deinde ostendam, quare pro nihilo ha-"bendum sit quicquam malorum quæ nos pre-"munt, & magnam nobis superesse victoriæ "spem. A primo autem exordiar, vosque ipsos "testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis "utique & ipsi quam injuste egerint Arabes, & "quanta fuerint erga alios quoque omnes perfi-"dia, ut usu venit barbaris & de Deo nihil co-

πεῦθεν ὁ μὲν Ηρώδης ληστείαις [y] ἐχρῆτο, καὶ τὰ πολλὰ καταῤῥέχων τὴν τῶν Αραβίων σκάκιν ἐπιδρομαῖς, σκηνοποιούμενος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τὰ μάχιμα εἰς χεῖρας ἐλθεῖν· οὐκ [z] ἀζημίως δὲ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ καὶ τῷ [a] φιλοπόνῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο πάντι τρόπῳ τὸ πάθος διορθούμενος.

β'. [b] Ἐν τούτῳ καὶ τὰ ἐπ' Ακτίῳ μάχης συνισταμένης Καίσαρι πρὸς Αντώνιον [c] ἑβδόμῳ ὄντος Ηρώδῃ τῆς βασιλείας ἔτους, σφοδρῶς ἡ γῆ τῶν Ιουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὴν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθείρησαν δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τὰς πεπτωκυίας οἰκίας [d] περὶ μυρίους· τὸ μέντοι στρατιωτικὸν, ἐν ὑπαίθρῳ διαιτώμενον, ἀβλαβὲς ὑπὸ τῆς πάθους κατελάβη. τούτοις πιστευομένοις τοῖς Αραψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τὰς ὑπὲρ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀκουσμένων ἐκαμέζοντο, μεῖζον ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀναπεφαμμένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτὰς ἀντίπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ιουδαίων τὰς πρέσβεις, ἦσαν γὰρ ὑπὸ τοῖς γεγενημένοις εἰρωνίαν ποιησάμενοι, [e] συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὑπὲρ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν. οἱ δ' ἔτε τὸν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ, πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, προΐεντο τὰ πράγματα, παλαίσαν ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ἀφ' ὧν δὲ ἔτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς προηγημένους ἐν τῇς μάχαις, ἔτε βοηθείας κεκακωμένων αὐτοῖς τῶν οἴκοι πραγμάτων. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτῶν [f] πεπωκότα τὰ φρονήματα. προδιακινήσας δὲ καὶ προθαῤῥύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον ὀκνῶν αὐτὸ, μὴ καὶ [g] χαλεπῶς χρήσηται διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιάδε ποιούμενος [h] εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

γ'. "[i] Οὐκ [k] ἀγνοῶμεν, ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸς τόνδε τὸν καιρὸν γεγένηται πρὸς τὰς πράξεις ἡμῶν "ἐναντιώματα, καὶ θαῤῥεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις οὐδὲ "τὰς πλείσον ἀνδραγαθίας διενεχόπας. ἀλλ' ἐπει-"δὴ καταπέπτηκε τὸ πολεμεῖν, καὶ τῶν γεγονότων οὐδέν "ἐστιν τοιοῦτον, ὃ [l] μὴ δι' ἐνὸς ἔργου καλῶς πραχθὲν-"τος ἐπανορθώσετε, παρακαλέσαι προσελόμενον ὑμᾶς "ἅμα καὶ διδάξαι [m] δι' ὧν ἂν ἐμμένητε τοῖς οἰκείοις "φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ ὧν πο-"λεμεῖν εἰς δικαίως αὐτὸ ποιούμεν ἐπιδεῖξαι, διὰ τὸ "ὕβριν τῶν ἐναντίων ἠναγκασμένοι, μέγιστον γὰρ, εἰ "μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται· μετὰ δὲ "[n] τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τῶν ἐν ἡμῖν δεινῶν οὐδέν ἐστιν, "καὶ παρέσας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι "δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. "τὸ γὰρ τῶν Αράβων ἀθέμιτον ἴστε μὲν ὅπου, καὶ πρὸς "τὰς ἄλλας ἀπάντας ὅτως ἀπίστως [o] διακειμένους, ὡς "εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀνεννόητον Θεοῦ. παλαίστε μὲν-"τοι πρότερόν ἡμῖν παλαιονεξίᾳ καὶ φθόνῳ, καὶ τὸ πρὸς-"χαῖς

[y] Εχρῆτο] Εχρᾶτο *Busb.*
[z] Αζημίως] Ita ex *L. B. Reliqui* ἀζημίως. HAV.
[a] Φιλοπόνῳ,] *Gen.* φιλίππῳ.
[b] Ἐν τούτῳ —— συνισταμένης] Accidit itaque pugna Actiaca anno septimo imperii Herodis. REL.
[c] Ἑβδόμῳ ὄντος] Scilicet à morte Antigoni, circa mensem Sextilem anni *Periodi Julianæ* 4676. hîc & deinceps numerati. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 466.
[d] Περὶ μυρίους] Περὶ πεντακισχιλίους *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.* πρὸς μυριάδας in lib. 1. *de Bello Judaico.* HUDS. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 3. SPANH.
[e] Συλλαβόντες ἀπέκτειναν,] Legati Judæorum ab Arabibus necati. Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.
[f] Πεπτωκότα τὰ φρονήματα.] Πεπτωκότων *Busb.*
[g] Χαλεπῶς] Forte χαλεποῖς. COCC.
[h] Εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.] Πρὸς τὸν ὄχλον *Busb.*
[i] Οὐκ —— πολλὰ] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 18. §. 4. SPANH.
[k] Αγνοῦμεν,] *L. B.* ἀγνοοῦμεν.
[l] Μὴ δι' ἑνὸς ἔργου] Ita cum *Ccd. Vat.* μηδενὸς ἔργου in *Editis Aliisque.* utra lectio melior sit, aliorum esto judicium.
[m] Δι' ὧν ἂν ἐμμένητε] Δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε *Vat.*
[n] Τοῦτο δεῖξαι] Illud τοῦτο δεῖξαι habui è *Cod. Vat.* (adstipulante in ora codicis sui *Coccejo*) sensu plane ejusmodi quid postulante. antea editum erat μὴ δεῖ τὸ ὑπόδειξαι.
[o] Διακειμένους,] Διακειμένων *Vat.*

"χαῖς ἐφεδρεύοντες ἐξ ὑποψίας. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνευούσας αὐτὰς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐκ-
"πεσεῖν, καὶ δολεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ δέος
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνης
"πρὸς [p] ἡμᾶς ἀλήθεια αἰτία μεγίστη, μηδὲ τούτους ἀνή-
"κεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένης πάνδρος μηδὲν ὑπιτη-
"δειεύειν, ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσαρχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμενος ἐγώ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
"[q] ἴδια, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, πολὺ δὲ
"δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, χρήσιμα μὲν οἰόμενος τάλαντα,
"χρησίμων δὲ [r] ἐγγυητὴς γενόμενος, καὶ τῇ μὲν γῇ πρόσοδόν-
"μένην [s] γεγονώς, αὐτοὶ δὲ καὶ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ὦ μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίους φόρον, ἢ τὴν χώραν
"ἀποφοραν τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων
"ὧν αὐτοὶ σεσώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαν-
"τας [t] μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"ἀρχῷ ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦν-
"τας, καὶ τοῦτο ὑπὸ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [v] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ'
"ὑ προσῆκε τούτοις οἳ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὀπι-
"ζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζη-
"τήσις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"τῷ θεῷ βουλομένῳ, καὶ προαγγέλλοντος ἀεὶ μισεῖν
"τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ τοῦτο ὑ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ἃ γὰρ
"[z] ὡμολόγηται προσανομώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, τοῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὸ μὲν Ελλήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὸ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων παρὰ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [a] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους βαλλάττειν δυνατόν. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν
"γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων ἀφιγμένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δυνατὸν
"ἢ πρὸς τὸν βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν
"τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκεῖ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρικώτεροι δὲ καὶ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ βοηθοῦντος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τῷ δευτέρῳ οὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐ-
"φυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὸ ἔφοδον καὶ τὸ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηνίων ἐπῆλθε, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δευτέρα προπέτεια, καὶ ἐνέδρα; τί ἂν ἔλαττον φρονοῦ-
"μεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνι-
"ζώμεθα, πάντας νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομιζῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν, εἰ καὶ ἡμυναίους ἥ-
"ττητό τις αὐτοὺς, ὑ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμητείη;
"τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀθενεστάτοις ὑπεῖχέ-
"ρειν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνάσθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήξει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὸ φρο-
"νεῖν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀπόλλυσθαι. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύσαντες ἐξ ὑποψίας καὶ τὰς μὲν οἰκείας
"ἀρχὰς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ δέος
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνης
"πρὸς [p] ἡμᾶς ἀλήθεια αἰτία μεγίστη, μηδὲ τούτους ἀνή-
"κεστόν τι παθεῖν, φυλαττομένης πάνδρος μηδὲν ὑπιτη-
"δειεύειν, ὃ δύναιτ' ἂν ὕποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ'
"ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσαρχεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς
"ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμενος ἐγώ· καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς
"[q] ἴδια, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐπορισάμην, πολὺ δὲ
"δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, χρήσιμα μὲν οἰόμενος τάλαντα,
"χρησίμων δὲ [r] ἐγγυητὴς γενόμενος, καὶ τῇ μὲν γῇ προσόδου-
"μένην [s] γεγονώς, αὐτοὶ δὲ καὶ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε
"ἄξιον μὲν ὦ μηδενὶ τῶν ὄντων Ιουδαίους φόρον, ἢ τὴν χώραν
"ἀποφοραν τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐχ ὑπέρ γε τούτων
"ὧν αὐτοὶ σεσώκαμεν· οὐδὲ τοὺς Αραβας ὁμολογήσαν-
"τας [t] μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῷ
"ἀρχῷ ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ἀποστεροῦν-
"τας, καὶ τοῦτο ὑπὸ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους.
"ὡς ἥ γε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς [v] πολεμιωτάτους
"τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ'
"ὑ προσῆκε τούτοις οἳ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου
"κάλλιστον ὑπειλήφασιν, [x] τὸ δ' ἀδικεῖν οὐκ ὀπι-
"ζήμιον εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ἔτι ζη-
"τήσις ὑμῖν εἰ δεῖ τοὺς ἀδίκους [y] τιμωρήσασθαι, τοῦτο καὶ
"τῷ θεῷ βουλομένῳ, καὶ προαγγέλλοντος ἀεὶ μισεῖν
"τὴν ὕβριν καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ τοῦτο ὑ μόνον δί-
"καιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων; ἃ γὰρ
"[z] ὡμολόγηται προσανομώτατα τοῖς τε Ελλησι, καὶ τοῖς
"Βαρβάροις, τοῦτα ἔπραξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις
"ἀποσφάξαντες αὐτούς. τὸ μὲν Ελλήνων ἱεροὺς καὶ ἀσύ-
"λους εἶναι τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῶν δὲ τὸ κάλ-
"λιστα τῶν δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῶν ἐν τοῖς νό-
"μοις δι' ἀγγέλων παρὰ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ
"ὄνομα καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν [a] ἄγειν, καὶ
"πολεμίους βαλλάττειν δυνατόν. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν
"γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ
"τῶν δικαίων ἀφιγμένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δυνατὸν
"ἢ πρὸς τὸν βίον εὐσεβεῖν, ἢ πρὸς τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν
"τοιούτων αὐτοῖς πεπραγμένων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμῶς δοκεῖ-
"σιν. ἴσως τοίνυν [b] ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον
"μεθ' ἡμῶν, ἀνδρικώτεροι δὲ καὶ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκα-
"σιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ'
"ὧν γὰρ τὸ δίκαιόν ἐστιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ
"παρόντος καὶ βοηθοῦντος ἀνδρεία πάρεστιν. ἵνα δὲ καὶ τὰ
"καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐνικήσαμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ,
"συμβαλόντες τῷ δευτέρῳ οὐδὲ ἀντέσχον ἡμῖν, ἀλλ' ἐ-
"φυγον εὐθὺς οὐχ ὑπομείναντες τὸ ἔφοδον καὶ τὸ φρο-
"νήματα. νικῶσιν δ' ἡμῖν Αθηνίων ἐπῆλθε, πόλεμον ἀκή-
"ρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἔστιν ἐκείνων,
"ἢ δευτέρα προπέτεια, καὶ ἐνέδρα; τί ἂν ἔλαττον φρονοῦ-
"μεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν
"καταπλαγείημεν τοὺς, ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνι-
"ζώμεθα, πάντας νικωμένους· ὅταν δὲ κρατεῖν νομιζῶσιν,
"ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν, εἰ καὶ ἡμυναίους ἥ-
"ττητό τις αὐτοὺς, ὑ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμητείη;
"τὸ γὰρ εὔψυχον, οὐκ ἐν τῷ τοῖς ἀθενεστάτοις ὑπεῖχέ-
"ρειν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνάσθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ
"δέ τινα [c] καταπλήξει τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὸ φρο-
"νεῖν ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀπόλλυσθαι. καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ
"λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύσαντες ἐξ ὑποψίας καὶ τὰς μὲν οἰκείας
"ἀρχὰς ἐκπεσεῖν, καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι ἢ δέος
"ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς Αντώνιον φιλία, κἀκείνης

"gitantibus. Sed in nos maxime offenderunt a-
"varitia & invidia, & cum in turbis eramus ſubi-
"to nos & inſidioſe aggrediendo. Multa quidem
"quid memorem? Verum, cum illis immineret
"è principatu excidere & Cleopatræ ſervire,
"quinam alii *eos* metu liberarunt? Nam meus
"erga Antonium amor, & illius in nos benevo-
"lentia in cauſa fuit, ne quid gravius iſti pate-
"rentur, illo cavente aliquid agere quod nobis
"ſuſpectum foret. Attamen cum vellet partes
"ex utraque ditione quaſdam Cleopatræ dare, i-
"pſe hujus rei curam in me ſuſcepi: &, datis de
"meo magnis muneribus, ſecuritate utriuſque
"viam munivi, impenſaſque ipſe feci, talenta præ-
"ſtando cc, & fidejubendo pro aliis cc, quæ ter-
"ræ imperata erant, cujus reditus perceperunt;
"nos vero defraudarunt. quamvis par erat ut Judæi
"nemini de bonis ſuis tributum penderent, aut
"terræ illorum pars vectigalis fieret. Sin vero,
"ſaltem non pro iis quos ipſi ſervavimus: neque
"Arabes, qui cum nos compellarunt gratiaſque e-
"gerunt, faſſi ſunt, quod *noſtra opera* imperium
"tenere videantur, *decet* injuria nos afficere &
"fraudare, idque non hoſtes ſed amicos. quippe
"cum fides etiam inter inimiciſſimos locum ha-
"beat, inter amicos neceſſario ſervanda ſit: at non
"apud eos qui omni modo lucrum quærere ho-
"neſtum putant, injuſtitiam autem cum lucro
"conjunctam haud damno futuram. Vobiſne igi-
"tur dubium eſt, an injuſtos ulciſci oporteat, Deo
"hoc jubente & volente ut ſemper odio habeamus
"injuriam & improbitatem; præſertim, cum non
"modo juſtum, ſed & neceſſarium bellum perſe-
"quamini? Quæ enim & apud Græcos & Barba-
"ros habita ſunt iniquiſſima, iſta admiſerunt in le-
"gatos noſtros, quos jugularunt: cum Græci le-
"gatos ſacros eſſe & inviolabiles dicant, & nos do-
"gmatum potiſſima & ſanctiſſimam legum partem
"per * Angelos à Deo acceperimus. hanc enim
"vim habet hoc nomen, ut Deum hominibus co-
"ram ſiſtat, & hoſtes cum hoſtibus in gratiam
"redire faciat. Quæ major igitur eſſe poteſt im-
"pietas, quam legatos trucidare de jure agentes?
"Vel quî dehinc aut in vita tranquilli aut in bel-
"lo felices eſſe poſſunt, hoc in ſe ſuſcepto facino-
"re? Mihi quidem minime videntur. Dicat tamen
"fortaſſe aliquis, fas quidem & jus nobiſcum eſt,
"illos tamen fortiores eſſe vel plures contigit. Sed
"primum quidem vobis haud convenit hæc ora-
"tio. Cum quibus enim eſt jus, cum illis & Deus:
"Deus autem ſi adſit, adſunt ſimul & copiæ &
"robur. Ut autem & res à nobis geſtas conſidere-
"mus, prima pugna vicimus, commiſſa ſecunda,
"vix nobis reſtiterunt, ſed ſtatim fugiebant, non
"ſuſtinentes impreſſionem adeo animoſam. Victo-
"res autem nos aggreſſus eſt Athenio, bellum in-
"ferens non denunciatum. Utrum hæc eſt eorum
"virtus, an ſecunda iniquitas, & inſidiæ? Cur igi-
"tur abjectiore ſumus animo ob eam rem, quæ
"efficere debet ut majorem ſpem concipiamus?
"Et quî fit ut illi terrorem nobis injicerent, qui,
"quoties ſine dolo congrediuntur, ſemper ſupera-
"ti ſunt; ſi quando autem victores eſſe exiſtimen-
"tur, id ex improbitate conſequuntur? Quod ſi
"quis eos etiam fortes putet, cur non ea ipſa de
"cauſa majori *pugnandi* ardeat cupiditate? Animo-
"ſum enim arguit non imbecillos adoriri, ſed poſ-
"ſe etiam viribus ſuperiores vincere. Si quem au-
"tem

p Ημᾶς ἀλήθεις] Ita ex *Epiphanio*. ὑμᾶς in *Gracis* omnibus.
q Ιδια,] Forte ἰδίᾳ. COCC.
r Εγγυητὴς γενόμενος,] Ποιητὴς *Vat.*
s Γεγονώς,] Juxta canones ἐγεγώς. verum γέγονεν habet *Vat.* & *L. B.*
t Μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως] Illa μετὰ πολλῆς deſunt *Vat.*
v Πολεμιωτάτους τόπον,] Πολεμίους *Vat.*
x Τὸ δ' ἀδικεῖν] Τὸ δ' ἀδικον *Vat.*
y Τιμωρήσασθαι,] Τιμωρεῖσθαι *Vat.*
z Ωμολόγηται] Ωμολογεῖται *Vat.*
* *Angelos à Deo acceperimus.*] *Sc.* nuncios, *aut* legatos.
a Αγεῖν,] Αγει *Vat.*
b Ερεῖ τις,] Illa ἐρεῖ τις deſunt *Vat.* & *Epiphanio.*
c Καταπλήξει] τὰ οἰκεῖα πάθη,] Καταπλήξει] *Vat.* In *Marg. L. B.* καταπλήττει.

"tem terrent domeſtici caſus, & quæ in terræ "motu acciderunt, primum quidem reputet, quod "hoc ipſum etiam Arabibus imponit, majora quæ "facta ſunt quam pro rei veritate exiſtimantibus; "deinde non decere, ut quæ illis audaciæ, nobis "ſit ignaviæ cauſa. Neque enim illi quidem, quod "boni aliquid ipſis obtigerit, animos ſumunt, ſed "quia ſperant nos jam malis ſuccumbere. Si nos "autem contra eos proficiſcamur, magnos eorum "animos contundemus; & hoc etiam lucrabimur, "ut non iterum cum ferocibus pugnemus. Ne- "que enim adeo affligimur; neque, ut putant qui- "dam, id quod accidit Dei iræ indicium eſt: ſed "caſus ſunt hæc, & infortunia. Atque ſi Dei con- "ſilio facta ſunt, patet ejuſdem conſilio deſiiſſe, "ut qui præteritis contentus ſit. Si enim voluiſ- "ſet adhuc amplius nobis nocere, non *tam cito* mu- "taſſet *ſententiam*. Bellum autem illius voluntate "ſuſcipi, & juſtum ab eo exiſtimari, ipſe oſtendit. "Nonnullis enim terræ motu per totam regionem "peremptis, nemini armatorum mali aliquid acci- "dit, ſed vos omnes ſalvi eſtis; *hoc ipſo* declarante "Deo, quod ſi univerſi cum liberis & conjugibus "militaſſetis, ne quidem gravius aliquid pati vobis "contigiſſet. Cum hæc vobiſcum reputaveritis, "& quod plus eſt, quod propugnantem ſemper "habeatis Deum, juſte & fortiter perſequimini in "amicitia infidos, in bello implacabiles, in legatos "impios, & à vobis ſemper virtute ſuperatos.

Judæi Arabes vincunt.

4. Judæi, iſtis auditis, fortius ad pugnam animati erant. Herodes autem, ſacrificiis rite peractis, eos ſecum aſſumptos propere adverſus Arabes trans Jordanem fluvium ducit; & non procul ab hoſtibus caſtra metatur. Sibi utique viſum eſt caſtellum in medio poſitum occupare: nam & ſibi id uſui fore putavit, tum ad hoſtem celeriter prælio laceſſendum, tum ad caſtrorum munitionem, ſi pugna differenda foret. Cumque idem Arabibus in animo eſſet, oritur de eo loco certamen. Ac primo quidem velitatio erat: & deinde aliquam- multi, cum res ad manus veniſſet, utrinque cadebant, donec victi Arabes ceſſerunt. Ea res protinus Judæis non parvum ad ſpem momentum præbuit. Cumque cogitaret *rex*, Arabum exercitum omnia malle, quam ut pugnam lubenti animo inirent, cœpit vallum fortiter divellere & propius ad caſtra admotus *ea* oppugnare. Atque ita vi compulſi nullo ordine prodierunt, ne tantilla quidem cum alacritate, aut ulla victoriæ ſpe freti. Veruntamen manus conſeruerunt, tum quia numero ſuperabant, tum quia eos animum ſumere cogebat pugnandi neceſſitas: atque acre prælium committitur, multis utrinque cadentibus. tandem vero Arabes in fugam verſi ſunt. Tantaque eorum cædes facta eſt, poſtquam cedere cœperunt, ut non ſolum ab hoſtibus interierint, verum etiam ſibimet cladem attulerint, multis eorum, tum propter multitudinem, tum quia confuſi ruebant, conculcatis & ſuis ipſorum telis vulneratis. Igitur ex iis cæſa ſunt quinque millia; reliqua vero turba intra vallum confugiendo evaſit. Sed certa ſalutis ſpe deſtituebantur, quippe cum commeatu & maxime aquæ penuria laborarent. Judæi autem, eos perſe-

"σεσμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τῦτ' "αὐτὸ καὶ τὸς Ἀραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ ὑφ' ἡμῶν "ἀληθείας ὑποτιθέμενος· ἔπειτα ὡς ἀ καλὸν ἐκείνοις τὸ "τόλμης ἐς ἡμᾶς δειλείας τῷ αὐτῷ αἰτίαν ὑφ' ἑαυτῶν. οἱ "μὲν γὰρ, ὐκ ἐξ οἰκείας τινὸς ἀρετῆς τὸ εὔψυχον ἔχουσιν· "ἀλλ' ὐκ ἐς τὸ θεῖον ἡμᾶς, ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς, "ἐλπίδος. ἡμεῖς δὲ χωρήσαντες ἐπ' αὐτὸς, ἀμυνησόμε- "θα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν· ἀναληψόμεθα δ' "αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσῆσαι μάχεσθαι. καὶ γὰρ ἔτι κεκακώ- "μεθα τοσῦτον, ἔδ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργῇ Θεῦ [d] παρέ- "χειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ "πάθη πινά. καὶ εἰ κατὰ Θεῦ γνώμην πέπρακται, δῆλον ὡς καὶ "πέπαυται κατὰ τὴν ἐκείνου γνώμην δηκυμένου τοῖς γεγονό- "σι. βελόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ὐκ ἂν [c] μετε- "βάλετο. τὸ δὲ πόλεμον, ὅτι ἐ θελητὸν τῦτον [f] ἐνεργεῖται, "καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σή- "σμῷ θεὶ τὴν χώραν ἀπολομένων, ἐδεὶς ἐδὲν ἔπαθε τῶν "ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε· φανερὸν ποιῶν- "τος Θεῦ, διότι κἂν εἰ πανδημεὶ μετὰ τέκνων ἐς γυμνα- "κῶν ἐστρατεύεσθε, θεῖλῶ ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. "ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι [g] θεῖον πάντα καὶ- "ρὸν θεθικάμενον ἔχετε τὸν Θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίαις "ἀνδραγαθίαις τὰς ἀδίκους μὲν θεὸς φιλίαν, ἀσπόνδους "δὲ ἐν τοῖς μάχαις, ἀνοσίᾳ δὲ εἰς πεῖσθεις, ἀεὶ δὲ τὰ ὑμε- "τέρας ἀρετῆς ἡττημένας.

δ'. Ταῦτα ἀκύσαντες οἱ Ἰεδαῖοι πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐφάνητο θεὸς τὴν μάχην. Ἡρῴδης δὲ, θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μὴ ἀπειθῆς ἀναλαβὼν αὐτὸς ἦγε ὅπῃ τὸς Ἀραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν· [h] καὶ τῶν μὲν πολεμίων στρατοπεδεύει πλησίον. εὐθὺς δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφεληθήσεσθαι, καὶ θεὸς τὸ ἧττον σωσάψαι τὴν μάχην, κἂν εἰ [i] παρέλκοι δέον, ἐρυμνὸν αἰτιῶ πεπερισμένον τὸ στρατόπεδον. [k] τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν Ἀράβων στρατηγῶν, ἅμιλλα γίνεται θεῖ τὸ χωρίον. [l] καὶ πρῶτον μὲν ἐν ἀκροβολισμοῖς ἦσαν· [m] εἶτα δὲ καὶ πλείους, εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῶν Ἀράβων ἀπεχώρουν. τῦτο εὐθὺς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰεδαίοις ἐ μικρὸν ἐγεγένη. καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν [n] ἐννοούμενον πάντα μᾶλλον ἢ θεὸς μάχην ἰέναι βελόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάρακα διαπᾶν, καὶ τὸ στρατόπεδον [o] θεσσύγων [p] ἄπρακτος. τέτοις δὲ σκιδασθέντες, [q] θεσῆσαν ἄτακτοι, καὶ θεθυμίας ἦ τὸ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ὑδετέραν ἐσχηκότες. ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦεσαν, πλείους πε ὄντες ἐς διὰ τὸ καταπεῖσθαι ὑπὸ τὸ πολεμικὸν ὑπὸ τὴν ἀνάγκης στρατηγέμενοι· καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν ὐκ ὀλίγων. τέλος [r] δὲ τραπέντες οἱ Ἀραβες ἔφυγον. [s] ὧν δὲ τοσῦτος φόνος σκληνάντων, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῶν πολεμίων θνήσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς θαμινὰς γίνεσθαι τῶν κακῶν, ὑπό τε πολλῆς καὶ φορᾶς ἀτάκτε συμπατεμένων, καὶ θεεμπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί· τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχε δ' ὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. [t] οἱ δὲ Ἰεδαῖοι διώκοντες σωτειωσεῖν μὲν

[d] Παρέχειν τὸ γεγονὸς,] Παρέχει *Vat.* & *Coccejus.*
[e] Μετεβάλετο.] *L. B.* μετεβάλετο.
[f] Ἐνεργεῖται,] Ita *Vat.* & *Hen.* ἀνεργεῖται perperam in *Editis Aliiſque.*
[g] Παρὸν πάντα καιρὸν] Ita *Vat.* θεὶ πάντα καιρὸν in *ceteris.*
[h] Καὶ —— πλησίον.] Circa Philadelphiam ἄλωσ. lib. 1. c. 19. §. 5. στρατοπεδεύσαντος δὲ θεὶ φιλαδελφίαν, ἰσχυρὰ δ' πολεμίων· SPANH.
[i] Παρέλκοι δέον,] Sic *Vat.* παρελθὸν in *reliquis.*
[k] Τὸ δὲ αὐτὸ] Τῦ δὲ αὐτῦ *Busb.*
[l] Καὶ πρῶτον] Ita *Busb.* καὶ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμοῖς *Vat.* καὶ πρῶτον μὲ ἀκροβολισμὸς in *Editis.*
[m] Εἶτα δὲ καὶ πλείους,] Εἶτα δὴ καὶ *Vat.* εἶτ' ἤδη καὶ in *Editis.* εἶτα καὶ *Busb.* unde mihi viſum eſt εἶτα δὲ reſcribere.
[n] Ἐννοούμενον] Καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἑτοίμων πάντα μ. in *Editis.* καὶ τὴν δύναμιν αὐτῦ ἐννοούμενον πάντα μ. *Vat.* unde ipſi edidi, καὶ τὴν δ. αὐτῶν ἐννοούμενον π. id quidem ſenſu poſtulante. *L B.* ἐννοούμενον π. μ. ἢ π. μ. ι. βιλομένης. *Coccejus* legit αὐτὸς δ' ἐννοήμενος &c.
[o] Θεσσύγων] *L. B.* θεὸς ἀγῶνα.
[p] Ἄπρακτος. τέτοις] Videndum an nihil hîc deſit. SPANH.
[q] Θεσῆσαν ἄτακτοι,] Ita *Vat.* & *Epiphan.* θεσπέσαν in *Editis Aliiſque.*
[r] Δὲ τραπέντες] Illud δὲ è *Codd. Vat.* & *Busb.* ut & mox καὶ ante σφίσιν ex eodem *Cod. Vat.*
[s] Ὧν δὲ τοσῦτος] Ὧν δὲ φόνος σκηλινάντων πολὺς *Vat.* & *Busb.*
[t] Οἱ δὲ Ἰεδαῖοι] Ita ex *Epiphanio*, qui vertit, *Judæi autem licet perſequerentur* &c. οἱ τε in *Græcis* omnibus.

τ Εἰς

μὲν ὰ κατίσχυσαν, ϖεικαθεζόμενοι ἢ τ χάρακα, καὶ ϖροφυλάττοντες [v] εἰσόδους τε τὰς ἐπερχομένους καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένους εἶργον.

ε'. Ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες ἐπρεσβεύοντο [x] παρὰ τ Ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον ὑπὲρ ἀφαλύσεως, ἔπειτα, τὸ γὰρ δίψει ἤδη, πᾶν ὁτιοῦν [y] ὑφίστασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δ' ὅτε πρέσβεις, ὅτε λύτρα τ ἡλωκότων, ὅτ' ἄλλό τι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς ϖροπηνομίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγενημένας. [z] καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῷ δίψει, προϊόντες αὐτὸς ἐνεχείριζον ἄγειν ἐδεῖν· καὶ πέντε μὲν ἡμέρας [a] τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ διέγνωσαν [b] ἐξιέναι πολέμῳ νόμῳ χωρήσαντες ὅπῃ τὰς ἐναντίας ἐγχειρεῖν· εἰ καὶ δέοι τὸ πάσχειν αἱρεθμενοι, καὶ μὴ ἀφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὴ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν ἅπαντες χαρακώματος, διήρκεσαν δ' ὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκακωμένοι τὰς ψυχὰς τὸ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες, κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν, τὸ συμφορὰν [c] τὸ ζῆν ποιούμενοι· καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ϖροτερεχίᾳ μάχῃ [d] ϖερὶ [e] ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δὴ πληγῇ χρησαμένων, φρονήματος μὲν ὅσον ὦ αὐτοῖς ϖρότερον ἀφῄρηντο· τεθαυμακότες δὲ ἐν τ οἰκείαις συμφοραῖς τὸ Ἡρώδου στρατηγίαν, εἷς τε τὸ λοιπὸν εἶχαν, καὶ [f] ϖροσέτι [B] ἀπέφηναν ἅπαντα ἔθνος. ὁ δὲ πλεῖστον ὅπου τοῖς [h] εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τὸ οἰκείαν, μέγα ϖροσληφὼς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὸ ἀνδραγαθίαν.

quuti, cum una cum eis irrumpere nequiviſſent, vallum circumſident; &, cuſtodiis adhibitis, opem ferentes aditu fugamque capeſſentes exitu prohibebant.

5. Quamobrem cò *anguſtiarum* redacti Arabes, legatos ad Herodem primum de compoſitione mittunt: deinde, utpote ſiti cogente, rogatum ut vel quacunque conditione liceat illis in præſens ab interitu ſecuris eſſe. Sed ille nec legatos, nec pretium pro captivis, nec aliud quicquam æqui admittebat, cupiditate ulciſcendi injurias quas ab illis acceperat. Itaque & aliis & ſiti coacti ſeipſos abducendos conſtringendoſque *Judæis* dediderunt. Et quidem ex iis capti ſunt quinque diebus homines quater mille numero. Sexto vero die reliquis omnibus viſum eſt, facta more bellico eruptione cum hoſtibus congredi, & in quemvis eventum periclitari potius quam turpiter perire paulatim. Cum hæc ſtatuiſſent, extra vallum prodierunt, ſed prælium ſuſtinere non potuerunt, præclare quidem dimicandi præ corporis animique debilitate locum non habentes, lucro vero mortem deputantes, vitamque pro calamitate ducentes: ceciderunt*que* primo conflictu circiter ſeptem millia. Cum autem hanc cladem accepiſſent: priorem quidem fiduciam omnem amiſerunt, Herodis vero virtutem imperatoriam in ſuis calamitatibus mirati, & in poſterum ei ceſſerunt, & pro gentis domino eum habuerunt. Qua felicitate ille multum elatus domum reverſus eſt, cum magna exiſtimatione ob rem fortiter geſtam.

Arabes legatos ad Herodem mittunt.

Magna Arabum clades.

IX.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ὡς Ἡρώδης, Ὑρκανὸν ἀποκτείνας, ἠπείγετο ϖρὸς Καίσαρα, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ βασιλείαν ἔσχεν· ὡς τε Καίσαρα μετ' ὀλὺ ἐν Πτολεμαΐδι ϖάσῃ τιμῇ ἐδέξατο.

CAP. VI.

Quomodo Herodes, cum Hyrcanum occidiſſet, properavit ad Cæſarem, & ab ipſo regnum obtinuit: utque non multo poſt Cæſarem apud Ptolemaïdem honorifice admodum excepit.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα [i] καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχειρήτῳ καὶ ϖάντα γεγυμνένῳ· κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τῷ ὑπὲρ τ ὅλων κρίσιν ἐπάγων, Ἀντώνιον Καίσαρος ἐν τῇ κατ' Ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ [k] ἀπέγνωσο αὐτῷ τε Ἡρώδῃ τὰ ϖράγματα, καὶ τοῖς ϖερὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. [l] ἃ γὰρ ὦ εἰκὸς ἀτιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ ϖρὸς Ἀντώνιον φιλίας γεγυμνένης. ὦ μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις ἀπογνώσεις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων· ὅσοι δ' [m] ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σωάχθεσθαι, πάθος δὲ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τεύξόμενοι τῆς μεταβολῆς. [n] αὐτός τε Ἡρώδης. τ Ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ὥετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν ϖεισωθείη καὶ ἀφύγοι τ κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, ϖρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις ° αὐτοῦ καιροῖς [p] ἐφορμᾶν ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι ὑπὸ Καίσαρος, φθόνῳ τ μόνον ὑπὲρ τῆς βασιλείας γνησόμενον ὑπεξυμῶν ἐξελεῖν.

β'. Ταῦτα δὴ αὐτὸς δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τὸ κῆ

AT enim dum cæteræ res ſuæ bene ſe haberent, utpote quod difficile eſſet ipſum ulla ex parte aggredi, in periculo erat ne omnia perderet, poſtquam Cæſar Antonium in pugna Actiaca viciſſet. Tunc enim actum de ſe putavit & Herodes ipſe, ejuſque amici pariter ac inimici. nam haud veriſimile erat ut ipſe pœnas effugeret, cui cum Antonio tanta interceſſit amicitia. Quo ſane factum eſt, ut amici quidem de ſpe ſua deciderent deque eo deſperarent; quotquot vero ipſi inimici erant infeſtique condolentium vultum habitumque induebant, gaudio autem tacito geſtiebant, quaſi foret ut illis res in melius mutarentur: atque Herodes ipſe, cum Hyrcanum ſolum videret in dignitate regia eſſe, ſuâ referre plurimum exiſtimabat ut is è medio tolleretur: ſi quidem incolumis foret & è periculo evaderet, ſibi proviſum eſſe putans, ne in tali ejus fortuna impetum faceret *ad regnum occupandum* vir regno ſe dignior; ſin vero quid gravius à Cæſare de ipſo ſtatuatur, præ invidia cupiens illum perimere, qui ſolus ſibi in regnum ſucceſſurus ſit.

Pugna Actiaca.

Herodes, ad Cæſarem ire neceſſe habens, de Hyrcano interficiendo cogitat.

2. Quæ dum in animo verſat *Herodes*, illi ei non-

Hyrcanus, ſuaſu Alexandræ, ad Malchum ſe recipere decrevit.

---

[v] Εἰσόδους] Εἰσόδοι & mox ἐξόδοι *Vat.* (& *L. B.*) utraque lectio ferri poteſt.

[x] Παρὰ τ Ἡρώδην,] Πρὸς τ Ἡρώδην *Vat.*

[y] Ὑφίστασθαι,] Ita in *Editis Aliiſque.* ὑφιστάμενοι *Busb.* & *Vat.*

[z] Καταναγκαζόμενοι] Καταναγκαζόμενοί τε τοῖς τε ἄλλοις *Busb.* & *Vat.*

[a] Τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος] Τετρακισχίλιοι ὅσους ἑάλωσαν *Busb.* (*L. B.*) & *Vat.*

[b] Ἐξιέναι] Ita cum *Busb.* ἐξιέναι in *reliquis.*

[c] Τὸ ζῆν ποιούμενοι·] Levicula cum mutatione τὸ ζῆν edidi, cum antea eſſet ὃ ζῆν. ὡς συμφορὰ τὸ ζῆν *Vat.*

[d] Περὶ ἑπτακισχιλίους.] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[e] Ἑπτακισχιλίους.] Ἑξακισχιλίους *Busb.*

[f] Προσέτι ἀπέφηναν ἅπαντα ἔθνος.] Conf. *alnot.* l. 1. c. 19. §. 6. SPANH.

[g] Ἀπέφηναν] Ἀπέφηνατο *Busb.* & *Vat.*

[h] Εὐημερήμασιν] Τὰς εὐημερίας infrà c 7. §. 2. Callimach. Hymn. in Cerer. v. 136. Ἐν τ' εὐημερίᾳ. SPANH.

[i] Καλῶς εἶχεν αὐτῷ,] Ἀσφαλῶς εἶχεν *Busb.*

[k] Ἀπέγνωσο αὐτῷ,] Ita *Vat. Hen.* (*L. B.*) & *Busb.* ἀπέγνωσαν in *Editis.*

[l] Οὐ γὰρ ὦ] Sic in *iiſdem MSS.* ἃ γὰρ εἶναι in *Editis.*

[m] Ἐχθρῶς] *L. B.* ἐχθρωδῶς.

[n] Αὐτός τε Ἡρώδης,] Ἡρώδης ὁ τ. *Busb.*

[o] Αὐτοῦ καιροῖς] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἀξιολογώτερον in *ceteris.* Fuit cum mallem ut αὐτῷ proponatur τῷ ἀξιώτερον quam voci καιροῖς.

[p] Ἐφορμᾶν] *L. B.* ἐφορμῶν.

nonnullam ejus rei occaſionem præbuerunt. Etenim Hyrcanus, quod miti eſſet ingenio, ne tunc *quidem* aut alio tempore negotiis ſe miſcere volebat, nec novis rebus ſtudebat, fortunæ concedens, ut quodcunque ſors efferret illo contentus viveret. Verum Alexandra contentionem amabat, & mutationis ſpe impotenti abrepta, Hyrcanum patrem ſuum ſolicitabat, ne Herodis in domum ſuam ſcelera in perpetuum perferret, ſed futuras ſpes, cum tuto liceret, anticipet; rogabatque ut de his ad Malchum Arabiam tenentem ſcriberet, utque illos acciperet & eò ſalvos perduceret: ſi enim poſt ipſorum diſceſſum Herodi accideret, ut Cæſaris inimico accidere conſentaneum eſſet, ipſos unos principatum recepturos, quà propter genus, quà propter plebis benevolentiam. Dum iſta ipſi ſuadere niteretur, Hyrcanus ejus ſermonibus non auſcultabat: cum vero pertinacia muliebri ipſa uteretur; & nec die nec nocte ceſſaret, ſed de iſtis continuo & de inſidiis ipſis ab Herode ſtructis verba faceret,

Per Doſitheum ea de re literas mittit.

tandem ei perſuadetur ut cuidam Doſitheo literas daret, in quibus ſtatuebatur ut Arabs ei mitteret equites, à quibus reciperetur & uſque ad lacum Aſphaltiten deduceretur, qui à finibus Hieroſolymitanis abeſt trecentis ſtadiis. Doſitheo autem propterea fidebat, quod ille tum ipſum tum Alexandram colebat, neque non minimas cauſas Herodem odio proſequendi habebat. nam & conſanguineus erat Joſephi ab Herode occiſi, & eorum frater quos Antonius antea Tyri interfecerat. tamen iſtis non inductus erat, ut fidelem Hyrcano ſe miniſtrum præſtaret: ſed cum pluris fecerit quæ à rege ſperaret quam quæ ab illo, literas Herodi tradidit.

Doſithei perfidia.

Atque ille laudata ejus benevolentia, ei hoc inſuper officium injunxit, ut clauſas ſignataſque literas Malcho redderet, literaſque viciſſim ab illo acciperet. nam ſua maxime intereſſe, ut ejus quoque animum cognoſceret. Cum autem iſta libenter feciſſet Doſitheus, reſcripſit Arabs, ſe Hyrcanum ejuſque comites omnes, atque adeo quicunque ab eo ſtarent Judæos *non gravatim* recipere, & homines miſſurum qui eos tuto perducerent, neque ulla in parte illius poſtulatis defuturum. Poſtquam autem has literas acceperat Herodes, Hyrcanum è veſtigio accerſit, & de factis inter eum & Malchum pactionibus interrogabat. Quod cum ille negaſſet, literas in concilio oſtendit, & Hyrcanum *protinus* interfici juſſit.

Hyrcanus occiditur.

Alia de Hyrcano narratio.

3. Atque hæc ita ſcribimus, ut in Herodis regis commentariis habebantur. Inter alios vero non convenit ita ſe rem habuiſſe. Non enim ob hujuſmodi quid Herodem, ſed magis ex inſidiis accuſationem adverſus Hyrcanum inſtituiſſe exiſtimant, atque ita illum occidiſſe. nam ſic ſcribunt. Quæſiviſſe in convivio quodam (nullam dando ſuſpicionem) ab Hyrcano, ecquid literarum à Malcho accepiſſet: illumque literas in quibus ab illo ſalutaretur, accepiſſe confeſſum. atque Herodem rurſus interrogaſſe, ecquod donum accepiſſet: cumque reſpondiſſet, nullum niſi quatuor jumenta ab eo miſſa quibus vectaretur, illud *regem* corruptelam & proditionem interpretatum, eum ad ſupplicium duci imperaſſe. Atqui nullius culpæ affinem

παρ' [q] ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ Ὑρκανὸς ἀπραγμοσύνῃ τρόπῳ, καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν, ἀλλὰ νεωτέρων ἀπεῖχε, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' [r] ἐκείνῳ γινόμενον ἀγαπήσειν. φιλόνεικος δὲ ἦν Ἀλεξάνδρα, καὶ, τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μένειν παντὸς ἀναμένοντα τὴν Ἡρῴδου φιλανομίαν εἰς τὸν [s] αὐτοῦ οἶκον, [t] ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὐθις ἐλπίδας, ἠξίου τε αὐτῷ τούτων μάλιστα χράφειν τῷ τῶν [v] Ἀράβων ἔθνει, δέξασθαί τε αὐτὸν, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπερελθόντων γὰρ εἰ τὰ [x] περὶ Ἡρῴδου ἔτους χωρήσειεν, ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ Καίσαρι, αὐτὸς ἔσεσθαι τὸν τῷ δεχθῆναι ὑπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τὴν ὄχλων. ταῦτα πιθόμενος, ὁ μὲν Ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους· φιλόνεικον δέ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεπονθυίας, καὶ μήτε νύκτα μηδ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων [z] Ἡρῴδου πρὸς αὐτὸν ἀπιθάνης διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἀπιστολὴν δοῦναι [y] Δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ σωτήριον πέμψειν αὐτῷ τὸν Ἀράβα τοὺς ἀναλημψομένους καὶ προπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην· αὕτη δ' ἀπέχει τῶν Ἱεροσολυμιτῶν [z] ὅρων, σταδίους τριακοσίους. ἀπίστει δὲ τῷ Δοσιθέῳ θεραπεύοντος αὐτὸν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὸν πρὸς Ἡρῴδην [a] δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντα. ἰωάπου τε γὰρ ὃν ἐκεῖνα ἀνῃρήκει συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν Τύρῳ φονευθέντων ὑπ' Ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν [b] ἐπήγαγε τότε τὸν Δοσίθεον Ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γνώσεσθαι· προσλήψεσθαι γὰρ τὸν ἐκείνου τὰς ἐκ τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ἀπιδίδωσιν Ἡρῴδῃ τῷ ἀπιστολήν. ὁ δὲ τὴν εὔνοιαν ἀποδεξάμενος, ἔτι δὲ τοῦτο [c] προσυπεργήσας παρεκελεύετο, πίστασθαι τὴν ἀπιστολὴν δὲ καταπιμπλάμενον ἀποδοῦναι τῷ Μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ Δοσιθέου προθύμως ὑπηρετήσαντος, ὁ μὲν Ἄραψ [d] ἀντεπέστειλεν αὐτόν τε Ὑρκανὸν δέχεσθαι δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, [e] ἢ δὲ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δυνάμει τε [f] πέμψειν τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσασθαι, καὶ πρὸς μηδὲν ἐνδεήσειν ὧν ἠξίου. ὡς δὲ καὶ ταῦτα τὴν Ἡρῴδης ἐδέξατο τὴν ἀπιστολὴν [g] εὐθὺς μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανὸν, καὶ τῶν γνωμένων αὐτῷ συνηθῶν πρὸς τὸν Μάλχον ἀνέκρινεν. [h] ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ἀπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ [i] διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.

γ'. Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς περὶ βασιλέως Ἡρῴδου φερείχετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἡ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. οὐ γὰρ Ἡρῴδῃ οὐκ ἀπὶ ταύτοις δοκεῖν, ἀλλ' [k] ἐξ ἀπιστολῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν [l] ἐπαγαγόντα, κατὰ τὸν [m] αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ ἔτως. ἐν συμποσίῳ πινὶ μηδὲν ὑποψίας [n] ἐνδιδόντα, λόγον Ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ἀπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι· καὶ τὰ μὲν ὁμολογήσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὰ δ' εἴ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπιτρέψαι· τοῦ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, [o] ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. πεπιπ-

[q] F. ἐκείνων.] Ἐκείνου *Busb.*
[r] Ἐκείνῳ γινόμενον ἠγαπηκέναι.] Ἐκείνης γιγνόμενον *Hen.* (*L. B.*) & *Vat.*
[s] Αὐτῷ οἶκον] Αὐτῶν *Busb.* αὐτὸν *Hen.* & *Vat.*
[t] Ἀλλὰ προλαβεῖν] Ἀλλὰ προσλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας δέξασθαί τε αὐτὸν καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν ἠξίου τῷ *Vat.*
[v] Ἀραβίαν] *L. B.* Ἀραβιαρχίαν.
[x] Περὶ Ἡρῴδου] Περὶ Ἡρῴδην *Hen.* & *Vat.*
[y] Δοσιθέῳ τινὶ] Δοσιθέῳ *Hen.*
[z] Ὁρῶν,] Ὁρῶν *Hen.* (*L. B.*) & *Busb.*
[a] Δυσνοίας δὲ μικρὰς αἰτίας ἔχοντα.] Δυσνοίας δὲ μικρᾶς *Busb.* & *Hen.*
[b] Ἐπήγαγε ταῦτα] Ita cum *Busb.* & *Hen.* ἀπήγαγε in *Editis Aliisque.*
[c] Προσυπεργῆσαι παρεκελεύετο,] Προσυπεργήσειν *Busb.* & *Vat.*
[d] Ἀντιπέστειλεν αὐτόν] Ἀντεπιστειλεν *Hen.* & *Zonar.*
[e] Ἢ τῶν Ἰουδαίων] Vocula ἢ abeſt *Hen.*
[f] Πέμψειν τὴν] Πέμπειν *Hen.* quod ſane mallem, niſi è mox præc. cum *Zonara* διξάσθαι legatur.
[g] Εὐθὺς μεταπέμπεται] Illud αὖθις è *Codd. Busb. Hen.* & *Epiphan.*
[h] Ἀρνησαμένου —— ἄνδρα.] Conf. infr. c. 7. §. 4. SPANH.
[i] Διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα.] Διεχειρίσθη *Hen.*
[k] Ἐξ ἀπιστολῆς] Ita *Vat.* & *Hen.* ἐξ deeſt *cæteris.*
[l] Ἐπαγαγόντα,] Ἐπάγουσι *Busb.* & *Vat.*
[m] Αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι.] Αὐτῷ *Vat.*
[n] Ἐνδιδόντα,] *L. B.* ἐνδόντα.
[o] Ἀπαγαγεῖν] Ἀπάγχειν ſolus *Hen.* & *Lugd. Bat.*

πεμφθεμα ἢ δ μηδεν [p] ἁμαρτόντα τοιούτῳ τιλὶ ωδεπεσεῖν, καταλογίζονται τιλὶ ὀπιείκειαν δ τρόπε, καὶ τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ ωροπετείας ὀπίδειξιν [q] πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτι τιλὶ βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτη τὰ ωλεῖστα τ κ' τιλὶ διοίκησιν Αντιπάτρῳ ωδφικεχωρηκέναι. [r] τότε ἢ ωλείω μὲν ἢ ὀγδοήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη, κρατοιῶτο ἢ μ' πάσης ἀσφαλείας τ Ηρώδιν [s] ἠπίστατο, λελεβηκὶ ἢ καὶ τ Εὐφράτιν, τὰς ἐν τῷ πέραν τιμῶντας αὐτὸν καταλιπών, [t] ὅλως ἐπ' [v] ἐκείνῳ τε ἡμησόμενον· ἐγχωρεῖν [x] τι καὶ καινοτέρων ἅπασιν ἀπιστότατον, καὶ ὁ ωρὸς τ ἐκείνε Φύσεως, [y] ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν Ηρώδε πλάσμα.

γ. [z] Τῦτο μὲν τὸ τιλ· Τρκανῷ συνέπεσε δ βίε, ποικίλαις δ πολυτρόποις χρησαμένῳ τ ἐν τῷ ζῆν τύχαις. εὐθὺς μὲν [a] γὰ ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος [b] αὐτῷ τ μητρὸς Αλεξάνδρας, ἀρχιερεὺς καθεστὰς δ Ιουδαίων ἔθνους, ἐπέσυν ἐννέα τιλὶ τιμιὼ κατέσχε· ωδιαλαβὼν ἢ τιλὶ βασιλείαν ἀποθανόντος τ μητρὸς αὐτῷ, καὶ πρότιλι καταχὼν [c] τρεῖς μιλῖας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ Αριςοβέλε δ ἀδελφῦ· καταίγεται δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίε, καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβών, [d] ἔτη τεσσαράκοντα διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς ἢ τὸ δεύτερον ὑπ' Αντιγόνε, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα, ωδὸς Πάρθοις αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τιλὶ [e] οἰκίαν ἐπανὴκ χρόνῳ, ἀφ' ἧς ἐξ Ηρώδε [f] ωροσδοκίας ἐλπίδας· ὧν ὐδὲν αὐτῷ κ' ωροσδοκίαν ἀπιὼτα, πολυπαθείᾳ βίε χρησαμένῳ. [g] τὸ δυχερέςατον ἢ, ὡς ωροφρήκαμεν, ἐν γήρᾳ [h] τέλος σὺκ ἀξίε τυχεῖν. δοκεῖ γὰ ὀπιεικὴς καὶ μέτριος ἐν πᾶσι γενέσθ καὶ τὰ ωλεῖστα τ ἀρχῆς ὑπὸ διοικητῆς ἄγαν, ὑ πολυπράγμων, ὐδὲ δεινὸς ὢν βασιλείας ὀπιέσθαι· Αντιπάτρῳ τι δ Ηρώδη μέχρι τῦδε ωροελθεῖν ἐγένετο ἀφ' τιλὶ ὀπείκειαν τιλὶ ἐκείνε, κ' τὸ πέρας ὅτι δίκαιον ὅτι εὐσεβὲς ἐξ αὐτῶν εὕρισκε [i] τοιοῦτε τέλος.

ε. Ο ἢ Ηρώδης, ὡς κ' τ Τρκανὸν ἐκπεσόντα ἐπύθετο, ωτεύδων ωρὸς Καίσαρα, καὶ μηδὲν ἐλπίσας ωρὸ τ αὐτῷ πραγμάτων δυνάμενον χρηστὸν σὰ τ ἡμομένης αὐτῷ ωρὸς Αντώνιον φιλίας, ὑποπτον μὲν εἶχε τιλὶ Αλεξάνδραν, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένη [k] τὸ πλῆθος ὀπτῆσιν ἐ στασιάσῃ τὰ ωρὸ τιλὶ βασιλείαν πράγματα. παρεπίμπε ἢ πάντα φερόμενα τ ἀδελφῷ, κ' τιλὶ μητέρα Κύπρον ἐ τιλὶ ἀδελφιλὶ κ' τιλὶ ἡμεῶν ἅπασαν ἐν Μασάδοις κατιςήσατο· παρακελευσόμενον, εἴ τι [l] ωρὸ αὐτῷ ἀκούσῃ δυχερὲς, ἔχεσθ τ πραγμάτων. Μαριάμμιλι ἢ τιλὶ αὐτῷ γυναῖκα· δυνατὸν γὰ σὰκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ ωρὸς τιλὶ ἀδελφιλὶ [m] καὶ μητέρα τιλὶ ἐκείνε δίαιταν τιλὶ αὐτιλὶ ἔχειν· [n] ἐν Αλεξανδρείᾳ σὺ Αλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατιςήσατο, Ιώσηπον τ ταμίαν καὶ τ Ιτυραῖον Σόεμον [o] ἐπ' αὐτῷ καταλιπών, πιςοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ἡμομένους αὐτῷ, τότε ἢ ωροφάσει τιμῆς φρυρεῖν ὑποληφθέντας τὰς γυναῖκας. ἦν ἢ καὶ κείνοις ἐντολὴ, μαθόντας τι ωρὶ αὐτῷ δυχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας [p] διαχειρίσασθ, τιλί τι βασιλείαν εἰς δύνα-

4. Hyrcano quidem contigit ut hoc modo vitam finiret, diversas dum viveret & multiplices calamitates expertus. Nam, statim quidem ut mater ejus Alexandra regnare cœpit, pontifex Judæorum gentis factus per novem annos eum honorem obtinuit: matreque defuncta cum imperium suscepisset, illudque tribus mensibus tenuisset, eo excidit à fratre Aristobulo ejectus. restituitur autem à Pompejo, receptisque omnibus honoribus, annos quadraginta in iis permansit: iterumque illis ab Antigono privatus, & corporis mutilationem passus, in captivitate apud Parthos degebat. atque inde aliquanto post tempore domum reversus est, spe inductus quam ei fecerat Herodes: nihil tamen eorum quæ speraverat feliciter ei cecidit, multis vitæ incommodis conflictato. quodque gravissimum est, ut modo diximus, in *summa* senectute exitum indignum habuit. Nam mitis fuisse videtur & moderatus in omnibus, imperiumque maxima ex parte per alios administrabat, à negotiis aversus, regnandique artium imperitus: fiebatque ut Antipater & Herodes, quod is tanta fuerit lenitate, eo usque processerint; atque ad extremum coactus est ab illis contra jus ac fas hujusmodi mortem oppetere. *Varia Hyrcani fortuna.*

5. Cæterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, nihilque boni habens quod de rebus suis speraret propter suam cum Antonio amicitiam, Alexandram quidem suspicabatur, ne per occasionem populum ad rebellionem pelliceret, & in regni rebus seditionem suscitaret. Itaque omnia Pheroræ fratri suo mandat, & Cyprum matrem & sororem & liberos omnes apud Masada collocat: dato *fratri* in mandatis, ut si quid durius sibi accidisse fando audiverit, negotia tueretur. Mariamnen vero uxorem (nam fieri non poterat, ut, dum adeo à sorore & matre ipsius *regis* diffideret, una cum illis degeret) in Alexandrio cum Alexandra ejus matre collocavit, relictis, qui eas curarent & attenderent, Josepho quæstore & Soëmo Ituræo, viris ab initio quidem ei fidissimis, tunc vero honoris specie ad mulieres custodiendas adhibitis. Verum & illis præceptum erat, ut si quid *mali* gravioris de ipso intellexissent, statim ambas necarent, regnumque suis filiis una cum fratre *Herodis ad Augustum properantis mandata de Mariamne uxore.*

[p] Ἁμαρτόντα τοιούτῳ] Ita *Busb.* & *Hen.* ἁμαρτοῦντα in *reliquis.*
[q] Πεποιεῖσθαι,] Πεποιῆσθαι *Hen.*
[r] Τότε —— γεγονὼς] Τότε ἢ ἐνὸς πλείω ἢ ὀγδοήκοντα *Hen.* & *Busb.* tamen non ita *Epiphan.* HUDS. Ογδοήκοντα ωρὸ ἑνὶ seu LXXXI. annos Hyrcano tribuit Zonaras p. 232. D. SPANH.
[s] Ηπίστατο,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπίστατο in *Editis.*
[t] Ολως] *L. B.* ὡς ὅλ·
[v] Ἐκείνῳ τι ἡμονεύοντα·] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἐκεῖνον *Bas.* ἐκείνων *Gen. Alisque.*
[x] Τι] *L. B.* ἢ τι.
[y] Ἀλλὰ ταῦτα] Διὰ ταῦτα κ' πλείω ἔτερα σκῆψιν Ηρώδε τὰ κ' Τρκανὸν ἐκεῖνον ἡμένου *Busb.*
[z] Τῦτο —— βίε,] Conf. *Αντιρ.* lib. 1. c. 22. §. 1. SPANH.
[a] Γὰρ ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντος] Illud γὰ ἐ *Cod.* (*Lugd. Bat.* quoque) *Hen.*
[b] Αὐτῷ τ μητρὸς Αλεξάνδρας,] Ita *Bas.* in *plerisque aliis* αὐτῷ.
[c] Τρεῖς μιλίας,] Τρεῖς ἑκατοντὰς vel τρία ἔτη forsan scribendum, ut monuit *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 229. *Edit. Lond.*
[d] Ετη τεσσαράκοντα] Ετη κγ'. pro ἔτη μ'. rescribi debere censet *Scaliger* in *Animadversionibus Eusebianis*, p. 118.
[e] Οἰκίαν ἐπανὴκ χρόνῳ,] *Al.* οἰκίαν. atque ita *Coccejus. L. B.* οἰκίας.
[f] Προσδοκίας ἐλπίδας·] Προτιθεμένας *Hen.*
[g] Τὸ δυχερέςατον ἦ,] Ita *Gall.* antea erat τῷ δυχερέςατον.
[h] Τέλος σὺκ ἀξίν τυχεῖν.] Τέλος σὺκ ἀξίν τότε τυχῶν *Hen.* & *Lugd. Bat.*
[i] Τοιοῦτε τέλος.] Mallem τοιῦτο τέλ·
[k] Τὸ πλῆθος ὀπτήσῃ] Τὸ, τι πλῆθ· *Hen.*
[l] Πρὸ αὐτῷ ἀκούσῃ δυχερὲς,] Πρὸ αὐτὸν *Hen.* & *Busb.* dein ἀκούσαι *Hen. Busb.* & *Vat.*
[m] Καὶ μητέρα τιλὶ ἐκείνε] Καὶ τιλὶ μητέρα ἐκείνε *Hen.* & *Vat.*
[n] Εν Αλεξανδρείᾳ —— Διαιτᾶν.] Eadem *Zonaras*, & iisdem verbis. p. 279. A. SPANH.
[o] Επ' αὐτῷ καταλιπών,] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐπ' αὐτὸν *Vat.* ἐπ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*
[p] Διαχειρίσασθαι,] Μεταχειρίσασθαι *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

tre pro viribus conſervarent.

X. *Herodes, cum in Cæſaris conſpectum veniſſet, diadema deponit.*

6. His imperatis, Rhodum magnis itineribus contendit ad Cæſarem. atque ubi in urbem pervenit, diadema depoſuit, cætero apparatu ne minimum quidem mutato. Poſtquam vero in ejus congreſſum colloquiumque veniſſet, multo magis animi ſui magnitudinem oſtendit, neque ad ſupplicationes (ut par erat in hujuſmodi rebus) verſus, neque preces ullas adhibens, ut errati veniam impetraret; ſed impune factorum rationem reddens. *Magna cum fiducia Cæſarem alloquitur.* Nam Cæſari dicebat, "& amicitiam ſibi maximam "cum Antonio fuiſſe, ſeque omnia pro virili præ"ſtitiſſe, ut ſumma rerum penes illum eſſet, armis "tamen eum non adjuviſſe, quod tum bello Ara"bico diſtineretur, ſed tantum ei pecuniam fru"mentumque ſuppeditaſſe. nec tamen ſe hac in "parte officio ſuo ſatisfeciſſe. Qui enim ſe *alicui* "amicum eſſe profitetur, ſibique conſcius eſt il"lum de ſe bene meruiſſe, debet ad vitam non mi"nus ac opes profundendam omne cum eo diſcri"men adire. ex quibus licet ipſe minus quam "oportebat ei reddiderit; hoc tamen ſe præclare "feciſſe ſibi perſuaſiſſimum eſſe, quod eum pugna "Actiaca victum non deſeruerit; neque fortuna "jam plane mutata, ad ſpes novas ſe tranſtulerit, "ſed quamvis pro auxiliatore ſatis idoneo ſeſe non "geſſerit, conſiliarium tamen Antonio optimum "ſemet probaverit, ut qui unicam ſalutis viam ra"tionemque ſibi omnia ſalva conſervandi ei oſten"derit, nempe ut Cleopatram interficeret: ipſa "enim perempta ſibi rerum potiundi ſpem ſubeſ"ſe, atque illi facilius eſſe gratiam à te inire quam "inimicitias tecum habere. Quæ cum ille nulla"tenus ſecum reputaſſet, temerarium conſilium "meo prætulit, quod ſibi in damnum tibi in com"modum ceſſit. Nunc igitur ſi Antonio ſubiratus "me *hoc crimine* condemnaveris, quod huic adeo "ſtuduerim, confitentem habes reum, neque me "pigebit coram dicere, quanto illum amore pro"ſequutus ſim. Sin vero, commutata perſona, re"quiras qui vir ſim erga beneficos, qualiſque ami"cus, licebit tibi ex præteritis edocto nos *optime* "cognoſcere. Mutato enim nomine, erit nihilo"minus ut amicitiæ noſtræ firmitudinem alteri "approbemus.

Herodes ab Auguſto Cæſare regnum obtinet.

7. Cum iſta diceret, & quo eſſet animo ingenuo ei oſtenderet, non mediocriter Cæſarem allexit, virum generoſum & magnificum; ita ut illa ex quibus accuſatio inſtitueretur benevolentiam ei conciliaverint. Et tunc ei diadema rurſus impoſuit, eumque monuit ut ſibi non minus amicus eſſet quam ante fuiſſet Antonio, atque ei maximos honores habuit, addens Quintum Didium ad ſe ſcripſiſſe, Herodem omni ſtudio ſibi opem tuliſſe in negotio gladiatorum. Cum tam benigne exceptus eſſet, atque ex inſperato videret regnum rurſus ab integro ſibi magis confirmatum, tam dona-

μιν τοῖς παρὰ αὐτοῦ σὺν [q] τἀδελφῷ Φερώρᾳ Διατηρεῖν.

ς'. [r] Ταῦτα ἐπιλάμενος, εἰς Ῥόδον ἠπείγετο Καίσαρι συντυχεῖν. καὶ ἅμα δὲ καταπλεύσας εἰς τὴν [s] πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ Διάδημα, ἓν δ' ἄλλο σὺν αὐτὸν ἀξιώματος [t] οὐδὲν ὑφεικώς. ὅτι γὰρ κοινωνήσας λόγου καὶ τὴν συντυχίαν ἠξίωσε, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον ἓν κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὀφὴ τοιούτοις πραττόμενος, ὅτε δέησίν τινα ποιεῖσθαι, ὡς ἐφ' [v] ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων [x] ἀνυπολήπτως. [y] ἔλεγε γὰρ τῷ Καίσαρι, "καὶ φιλίαν "αὐτῷ μεγίστην γνῶναι πρὸς Αντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι "[z] καὶ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γήσας τὰ πράγματα· "χρείας μὲν ὁ κοινωνήσας καὶ βοηθείας τὸν Αρά"βων, πέμψας καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' "εἶναι μετριώτερα τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ γνώσας. τὸν γὰρ ὁ"μολογοῦντα μὲν εἶναι φίλον, εὐεργετοῦν δὲ ἐκεῖνον ἐ"πισάμενον, παντὶ μέρει ἓ ψυχῆς ἓ σώματος ἓ πε"ρουσίας συγκινδυνεύειν δέον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ κα"λῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι κα"λῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδὲ ἡτιηθέντα τὴν ἐν Ακτίῳ "μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλοῦσαν τὰς ἐλπίσι φα"νερῶς ἤδη [a] μεταβαινούσης τὰ τύχης, φυλάξαι δὲ αὐ"τὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ [b] σύμ"βουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ, τὴν μίαν αἰτίαν ἓν καὶ "σώζεσθαι, καὶ μὴ τὰ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, [c] ὑπο"δείκνυσθαι Κλεοπάτραν ἐπανελέσθαι· [d] προαιρημένης "γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τὰ πραγμάτων ἄρχειν ὑπάρξαι, "καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον εὐθέως σκέψασθαι τὰ ἔχθρας. "ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐννοηθείς, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, "συμφερόντως ἓ σοὶ προετίμησε τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν "εἰ μὲν τῇ πρὸς Αντώνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὴν ἐμὴν "προθυμίαν, σὺν ἂν εἴη μοι τὰ πεπραγμένων ἄρνησις, "ὃ δ' ἀπαξιῶσω τὴν ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν ἐκ "ἓ φανεροῦ λέγειν. εἰ ἓ τὸ πρόσωπον ἀνελὼν, τίς "εἰμὶ πρὸς τὰς εὐεργέτας, καὶ ποῖος φίλος ἐξετά"ζοις, [e] ἔσῃ σοι πεῖρα τῶν ἤδη γεγενημένων ἡμᾶς εἰδέ"ναι. τοῦ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγέντος, ἓδεν ἔλατ"τον αὐτὸ τὸ τῆς Φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν εὐδοκιμεῖν δυ"νήσεται.

ζ'. Τοιαῦτα λέγων, καὶ [f] παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπεστάσατο τὸν Καίσαρα, φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρόν· ὥστε αὐτῷ τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας σύστασιν ἤδη τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας πραγματεύεσθαι. καὶ τότε [g] Διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ, καὶ, περιεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον ἢ περὶ τὸν Αντώνιον φαίνεσθαι, Διὰ πάσης ἦγε τιμῆς. προθεὶς ὅτι [h] Κόϊντος Δίδιος γράψειεν, [i] ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τὰς [k] μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ηρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς [l] ἀξιώμενος, καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐξ

q Τἀδελφῷ Φερώρᾳ Διατηρεῖν.] Conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 2. SPANH.

r Ταῦτα ἐπιλάμβ.,] Ταύτας δὲ τὰς ἐπιστολὰς αὐτὸς εἰς Ῥόδον *Busb.* & *Hen.* atque ita forſan *Epiphan.*

s Πόλιν,] Πόλις de Roma *Zonaras* p. 239. εἰς Ῥόδον ἐπείγετο πρὸς τὸν Καίσαρα· Κατακλεύσας δὲ &c. nempe εἰς τὴν πόλιν, & quod malè ibi expreſſit Zonaræ Interpres. SPANH.

t Οὐδὲν ὑφεικώς.] Οὐδὲν ὑφῆκεν, ἀλλ' ὅτε καὶ καινολογῆσαι λόγου *Busb.*

v Ἁμαρτήμασιν,] Ἡμαρτημένοις *Busb.* & *Hen.*

x Ανυπολήπτως.] Forte ἀνεπιλήπτως. COCC.

y Ελεγε —— γνώσεσθαι] Herodis Oratio ad Cæſarem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. § 1. & ſeq. SPANH.

z Κατὰ τὴν δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου] Κατὰ τὴν αὐτοῦ δύναμιν *Hen.* ut & *Vat.* qui (cum *Lugd. Bat.*) mox habet ἐπ' ἐκείνῳ.

a Μεταβαινούσης τὰ τύχης,] Μεταβαινούσης καὶ τὰ τύχης *Vat.*

b Σύμβουλόν τε ἀξιώτατον Αντωνίῳ,] Σύμβουλόν γε δεξιώτατον *Vat.*

c Υποδεικνύτα Κλεοπάτραν] Ita cum *Cod. Vat.* ὑποδεικνύτα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Baſ.* & *Hen.* προδεικνύτα Κλ. ὑπαναλέσθαι *Gen.* HUDS. Eadem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 1. SPANH.

d Προαιρημένης γὰρ ἐκείνης,] Περὶ αἱρημένης in *Editis.* προηρημένης *Vat.* Levicula cum mutatione legendum cenſui προαιρημένης. id quod me monuit Cl. *Lowthius.*

e Εσῃ σοι πεῖρα] Ενεσῃ σοι *Vat.*

f Παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων] Εν ἅπασι *Busb.* παρέφαινε *Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Διάδημα πάλιν ἀποκαθίστησιν αὐτῷ,] Conf. ſup. lib. 14. c. 14. §. 5. SPANH.

h Κόϊντος Δίδιος] Ita & hîc loci & libro 1. *de Bello Jud.* reſcripſi ex *Dione*, p. 447. cum aſſenſu virorum Clariſſimorum, *Caſauboni*, *Uſſerii*, *Pagi*, invito tamen *Montacutio*, qui (in *Exercitationibus*, p. 347.) utroque in loco Βενίδιος malit. Antea editum erat Καπίδιος, pro quo Ταΐδιος vel Ταΐδος in *MSS.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

i Απάσῃ προθυμίᾳ] Εν ἁπάσῃ προθυμίᾳ *Vat.*

k Μονομάχους] Μονομάχας pro μονέρχας (*L. B.* μονάρχας) ſubſtitui ex libro 1. *de Bello Jud.* atque ita plane legendum eſſe monuerunt Viri jam laudati, *Caſaubonus* adv. *Baronium*, p. 135. *Edit. Lond. Uſſerius* in *Annalibus* V. T. p. 477. *Edit. Lond.* & *Pagi* in *Apparatu* ad *Baronium*, p. 24. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 2. SPANH.

l Αξιώμενος] Ηξιωμένος *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Vat.*

m Εξ'

ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τῷ βασιλείαν, δόσῃ Καίσαρος, καὶ δόγμασι Ρωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέπεμψεν [m] ἐπ' Αἰγύπτου Καίσαρα, δωρησάμενος ὑπὲρ δύναμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφαίνων μεγαλοψυχίαν. ἠτεῖτο δὲ καὶ τῶν Αντωνίῳ συνόντων [n] Αλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὄρκῳ προκατειλημμένος Καίσαρος. [o] ἐπανῆλθε δὲ πάλιν εἰς τὴν Ιουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία προδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῶν κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ προσεπικτώμενος. [p] εὐθὺς μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐγεγόνει Καίσαρος ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον [q] εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι [r] πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ· παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξένια καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίαν. καὶ τοῖς εὐνοεστάτοις ἐξητάζετο, πάς τε δυνάμεις [s] ἐκτάττοντος [t] συνιππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλους [v] ἀνδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ [x] πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις. παρέσχε δὲ καὶ τὴν [y] ἄνυδρον διερχομένοις, τὴν τῶν ἐπιόντων χορηγίαν, ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἦν ἐν χρείᾳ σταλῶσιν, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν Καίσαρα πολλοῖς ὀκτακοσίοις ἐδωρήσατο· καὶ παρέσχεν ἅπασιν ἔννοιαν λαβεῖν, ὅτι τῆς βασιλείας ἧς [z] ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ [a] λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑπαρχίας ἐνεδείξατο. τοῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν εὐνοίας καὶ προθυμίας ὑπεποίησε, καὶ πολεῖσιν ἠνέγκατο τῇ χρείᾳ τὸ καιροῦ τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ, καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν πρώτων [b] ἄξιος τὰς ὑπηρεσίας ἤτιμον ἐφάνη.

tione Cæſaris, quam Romanorum ſenatuſconſulto, quod ad majorem certitudinem curavit obtinendum, Cæſarem in Ægyptum *proficiſcentem* dedu- *Cæſarem*
xit, eumque & ejus amicos ſupra vires muneratus *magnis mu-*
eſt, ſeſe quam potuit magnificentiſſime gerens. *neribus do-*
Quin & petebat, ne quid Alexander, qui fuerat *natum in*
ex familiaribus Antonio, gravius pateretur: ſed il- *Ægyptum*
lud quidem non impetravit, impediente Cæſarem *deducit.*
jurejurando. Rurſus autem in Judæam ſe recepit, majore cum honore & fiducia; eoſque qui contraria exſpectaverant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate majorem ſemper ex periculis ſplendorem ſibi acquireret. Et quidem continuò Cæſarem ut *Poſtea Cæ-*
acciperet operam dedit, qui à Syria invaſurus erat *ſarem ejuſ-*
in Ægyptum. Atque ubi ille advenit, apud Pto- *que exerci-*
lemaïdem eum omni regio apparatu excepit: in- *tum honori-*
ſuper & exercitui ejus lautia dedit, magnamque *fice excipit.*
rerum neceſſariarum copiam. quo factum eſt ut inter fidiſſimos *poſtea* haberetur, una cum eo obequitans dum milites ordinaret & luſtraret, ipſumque & amicos ejus excipiens centum & quinquaquaginta viris *comitatus*, qui ad miniſteria ſplendidiſſima & ſumptuoſiſſima omnes exercitati erant. Qnin & ipſos per eam regionem tranſeuntes quæ caret aqua, ita contra inopiam, qua premerentur, munivit, ut nec vino, nec aqua, quæ tum magis neceſſaria erat militibus, caruerint. immo Cæſari octingenta talenta donavit, fecitque ut omnes exiſtimarent, quod majorem in modum & luculen- *Cæſarem*
tius quam regni facultates ferebant omnia ſuppe- *DCCC. ta-*
ditarit. atque inde fiebat ut eo magis illis de ſua *lentis do-*
benevolentia ſtudioque perſuaderetur; atque ei plu- *nat.*
rimum profuit, quod ad temporis neceſſitatem magnanimitatem ſuam accommodaverit. Ille etiam, cum iterum ex Ægypto redirent, officia prioribus non minora præſtitit.

ΚΕΦ. ζ'.

CAP VII.

Ὡς Ηρῴδης Σόημον καὶ Μαριάμνην ἀπέκτεινεν· ἔπειτα Αλεξάνδραν, καὶ Κοστόβαρον, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, πλὴν ὅσους Βάβα υἱεῖς.

Quomodo Herodes Soëmum & Mariamnen interfecit: deinde Alexandram, & Coſtobarum, & amicos ejus maxime neceſſarios, tandemque Babæ filios.

Τότε μέντοι ἐλθόντος ἐν τῇ βασιλείᾳ, πεπερασμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχοντας [c] τῷ τε γυναῖκα Μαριάμμην καὶ τῇ μητέρα τῇ ἐκείνης Αλεξάνδραν. οἰηθεῖσαι γὰρ, ὅπερ γ' [d] ἦν ὕποπτον, οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τὰ σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεφεύγειν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς [e] φρουρὰν, [f] μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων μηθ' αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἥ τε Μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑπόκεισιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ [g] ἡγουμένῳ, ἀπάτην ὑπελάμβανεν· ἤχθητο δὲ τῷ μηδ' εἰ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ [h] βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχούσῃ· καὶ τὰς Ιωσήπῳ δοθείσας ἐντολὰς ἀνεμιμνήσκοντο, ὥστ' ἤδη ἀφ' ἡσυχείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν Σόημον, ἐν ἐκείνου τὸ πᾶν ἐπιστευμένη. Σόημος δὲ [i] καὶ τοῖς δεχὰς πίστεις ἦν, ἐξ οὗ Ηρῴδης [k] ἐπείλατο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δωρεαῖς λιπαρέστερον τῶν γυναικῶν ἐκθεραπεύσας αὐτὸν

Unc vero in regnum reverſus, domum ſuam *Mariamnen*
turbatam offendit, uxoremque Mariamnen & *& Alexandram in-*
illius matrem Alexandram male compoſitas. ratæ *ſenſa Herodi.*
enim, id quod ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita ut & nihil rerum alienarum ſuarumve in ſua poteſtate haberent, ægerrime *id* ferebant: & Mariamne regis amorem, ipſius præſertim commodo ſimulatum, fallaciam eſſe exiſtimabat. Illam autem *vehementer* angebat, quod per eum ſteterit, quo minus, ſi quid gravius pateretur, ipſi vitæ ſpes ſupereſſet: ſibique in memoriam revocabat quæ mandata erant Joſepho, ita ut cuſtodes modis omnibus demereri ſtuderet, & in primis Soëmum, gnara ejus in manu eſſe omnia. Ab initio quidem Soëmus fidus erat, ita ut nihil eorum omiſerit quæ præceperat Herodes. Cum autem mulieres ſtu- *Soëmus ad*
dioſius eum blandis ſermonibus & muneribus de- *Herodis*
mu- *mandata*
enunciando
adductus.

---

m Επ' Αἰγύπτου Καίσαρος,] *Al.* (ut & *L. B.*) ἐπ' Αἴγυπτον.

n Αλέξανδρον,] Αλέξας ὁ Λαοδικεὺς dicitur *Plutarcho* in *Antonio*, p. 949. Verum Αλέξας & Αλέξανδρος idem nomen, ut pluribus oſtendit *Grotius* ad cap. 1. *D. Lucæ.* HUDS. Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

o Επανῆλθε δὲ πάλιν] Ita *Busb.* & *Hen.* perperam ἐπανοίη in *Editis Aliisque.*

p Εὐθὺς μὲν οὖν] Εὐθὺς ὧν *Hen.*

q Εἰσβαλεῖν μέλλοντος.] Εμβαλεῖν *Hen.* & *Busb.*

r Πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ·] Πάσῃ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ (præter *Lugd. Bat.*) *Hen.*

s Εκτάττοντος] An ἐξετάζοντος prout in *de Bello*?

t Συνιππαζόμενος] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 20. §. 3. συνιππάσατο πομπήν τε τὴν Πτολεμαΐδα τ' δυνάμεως ἐξέτασιν· SPANH.

v Ανδράσιν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,] *Epiphanius* vertit, *in* CL. *domibus ornatis cum amicis ſuſcepit*, ac ſi legiſſet ἀνδρῶσιν.

x Πλοῦτον ὑπηρεσίας ἠσκημένοις.] Ita *Hen.* πλούτου in *reliquis.*

y Ανυδρον διερχομένοις,] Iterum cum *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ἀνυδρίαν in *cæteris.*

z Ετυχε πολὺ] Εἶχε pro ἔτυχε *Hen.* & *Vat.*

a Λαμπρότερα] Λαμπρότερα τῶν τὰς ὑπαρχίας ἐπεδείκνυτο *Hen.*

b Οὐδὲν τοὺς ὑπηρεσίας] Οὐδὲν εἰς τὰς ὑπαρχίας *Hen.* & *Lugd. Bat.*

c Τῷ τε γυναῖκα] Sic *MSS.* τὴν γυναῖκα in *Editis.*

d Γ' ἦν ὕποπτον,] Ita *Lugd. Bat.* nam *Alii* ἦν ὕποπτον. HAV.

e Φρουρὰν] *L. B.* Φρουρᾷ. Forte οἱ φρουρᾷ. COCC.

f Μηδενὸς μήτε τῶν ἄλλων] *Al.* μηθ' ἑνός.

g Γενομένῳ,] *L. B.* γινομένῳ.

h Βιώσεσθαι δι' αὐτὸν ἐχούσῃ·] Βιώσασθαι *Busb.*

i Καὶ τοῖς μὲν] *L. B.* καὶ τὰ μὲν.

k Επείλατο παρεὶς.] Ita *Hen.* ἐπετίμα τὸ παρεὶς in *cæteris.*

l Επι-

mulcerent, paulatim victus cedebat, & ad extremum omnia regis mandata expoſuit: præſertim quod non ſperaret eum cum eadem poteſtate reverſurum. quamobrem, ut qui magis periculum ex illo effugeret, mulieribus non parum gratificari in animum induxit, quas veriſimile erat ſuam retenturas eſſe dignitatem, immo & majorem gratiam ſibi referendi poteſtatem habere, cum illa vel regnatura vel regnanti proxima futura eſſet. nec tamen minorem ſpem concipiebat, ſi Herodes, rebus ex ſententia confectis, rediret, ut qui uxoris voluntati nihil contradicere potuerit. nam ſciebat regem Mariamnes amore juſto vehementius ardere. His inductus *regis* mandata enunciavit. At Mariamne ægre admodum accepit, nova ſibi ſemper alia ex aliis ab Herode naſci pericula: idque iniquo animo ferebat, orans optanſque ut ille nihil æqui impetraret, quod vitam cum eo vix vitalem eſſe ſibi perſuaderet. id quod poſtea non diſſimulavit, aperte faſſa quid ipſam male haberet.

Herodes reverſus parum benigne à Mariamne excipitur.

2. At ille quidem cum *domum* revertiſſet; magna præter ſpem feliciter aſſequutus, primæ uxori, ut par erat, læta de iſtis nunciabat, ſolamque eam ex omnibus, cæteris prælatam, ex amore & more ſuo ſalutabat. Illi autem contigit, ut dum is itineris ſui ſucceſſum narrat, non magis gauderet quam mœreret, neque dolorem ſuum occultare potuit; ſed, dignitatis quippe & nobilitatis ſuæ conſcia, dum ſalutaretur ingemiſcebat, & ex narratione ejus triſtitiam magis quam lætitiam præ ſe ferebat: ut jam Herodes non tam ſuſpicionibus quam factis manifeſtis turbaretur. Angebatur enim cum videret uxorem in ſe habere odium inopinatum minimeque occultum: idcirco rem iniquiſſime tulit, & amoris impatiens, quandoque iratus erat quandoque reconciliatus, ſemperque ab uno ad alterum tranſiens in utroque varius erat & inconſtans. Atque ita in medio inter amorem & odium nutabat: & cum ſæpe eam ob ſuperbiam pœna perſequi decreverit, amore victus debilior erat quam ut mulierem *à ſe* ſummoveret. Ad ſummam, cum valde eam punire cuperet, veritus eſt ne in ſeipſum nihil tale cogitantem gravius, illâ defunctâ, animadvertat.

Odio pariter ac amore inflammatur Herodes.

Acriores ei ſtimulos ſubdunt mater ejus & ſoror.

3. Cum autem ſoror ejus & mater animum illius in Mariamnen intellexiſſent, pulcherrimam ſe occaſionem nactas exiſtimarunt ſuum in eam odium exercendi: & Herodem, dum ſermonem cum eo haberent, calumniis irritarunt acerbis, quibus ad odium & obtrectationem perduci poſſet. Atqui neque ille hujuſmodi verba libenter audiebat, neque in uxorem, quaſi illis fidem haberet, aliquid ſtatuere audebat. tamen indies erat alieniore in eam animo; gliſcebatque utrinque malum, dum & illa affectum ſuum non diſſimulat, & hic amorem aſſidue convertit in odium: adeo ut jam tum fuerit in eam gravius aliquid ſtatuturus. Sed cum interea nunciaretur Cæſar victoria potitus, & mortuis Antonio & Cleopatra Ægyptum obtinuiſſe, Cæſari celeriter obviam proficiſcens domum ſuam in eo ſtatu reliquit. At diſcedenti commendavit Mariamne Soëmum, plurimumque ei debere fatebatur qui ſui ſedulo curam geſſiſſet, eique præfe-

Mortuis Antonio & Cleopatra Ægypto potitur Auguſtus.

τὸν, ἡδέως κ' μικρὸν ἤδη, κ) πλ@ ἐξεῖπεν ἁπάσας τὰς ἐντολὰς Ἡ βασιλέως, μάλισα μὲν ἀδ' ἐλπίσας αὐτὸν ἐπὶ τ αὐτῆς [l] ἐπιστρέψειν ἐξουσίας. ἐν ᾧ κ) μᾶλλον [m] ἐκφεύγων τ ἀπ' αὐτῆ κίνδυνον, ἀ μικρᾷ [n] χαρίσασθ τ γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἴω εἰκὸς οὐκ ἀποτεύξασθ Ἡ θείου@ ἀξιώμα@, ἀλλὰ Ἑ πλέον εἰς τὸν ἀνδρα ἐξεῖναι, [o] βασιλεύσης ἢ Ἡ βασιλεύου@ ἀγχῦ γνησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐκ ἤδιον, εἰ Ἑ πάντα κ) νῦν πράξας ὑποστρέψειεν Ηρώδης, μηδὲν ὅπ τῇ γυναικὶ δυνήσεσθ βιαλομένῃ γε ἀντιπεῖν. ἠπίσατο γὰ τ πρὸς τὸν Μαριάμμιν ἔρωτα μείζονα λόγ τῷ βασιλεῖ. [p] ταῦτα τὰ [q] προσελκύσαντα τὰς ἐντολὰς ἐξαγγέλλει. Μαριάμμη Ἢ χαλεπῶς μὲν ἤκουσεν, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τ ἐξ Ηρώδ κινδύνων ἔσοιτο· χαλεπῶς Ἢ διέκειτο, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τ ἴσων εὐχομένη, δυσύποισον δ' εἰ [r] τύχη τ μετ' αὐτ βίον κρίναι. κ) τῦτ [s] διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ἀποκρυψαμένη Ἡ κατ' αὐτὸν πάθος.

β'. Ο μὲν γὰ ἐπὶ μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας [t] ἠυτυχήκ καταπεπλῦκώς, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ περὶ τύτων εὐηγγέλιζετο. μόνῃ δ' [v] ἐκ πάντων Δι τ ἔρωτα κ) τὸν ὅσον αὐτῷ συνήθειαν προτιμῶν ἠσπάζετο. τῇ δ' ὅτε τὰς [x] εὐημερίας διηγούμενος χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, ὅτ' ἐπικρύπτεσθαι τὸ πάθ@ δυνατὸν ἦν. ἀλλ' ὑπ' [y] ἀξίας κ) τ προτέρας εὐγλωσσίας, πρὸς μὲν τὰς ἀπασμὰς ἀνέσεις, τοῖς Ἢ διηγήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, [z] ὡς ἐκ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ κ) καταφανῆ γινόμενα τ Ηρώδῃ [a] ἐπιπαράπτων. ἡδημόνει μὲν γὰ ὁρῶν τὸ προφάσιλογον τ γυναικὸς πρὸς αὐτὸν μῖσ@ οὐκ ἀποκεκρυμμένον· ἤχθετο Ἢ τῷ πάσματι κ) τ ἔρωτα φέρειν [b] ἀδυνάτων, τ τε ὀργῆς κ) τ Δαλλαγῆς οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ Ἢ ἀπὸ θατέρ μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. [c] ἅτως ἴω ἐν μέσῳ Ἡ συγεῖν κ) στέργειν ἀποληφθείς, κ) πολλάκις ἑτοιμ@ ὢν ἀμυνάσθαι τ ὑπερηφανίας αὐτῆ, Δι τὸ προκατληφθῆναι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ [d] μεταχήσεσθαι τὴν ἄνθρωπον ἐγένετο. τὸ Ἢ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῃ κλάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' [e] αὐτ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀποθανόσης εἰσπραξόμενος.

γ'. Σωιδᾶσαι Ἢ αὐτὸν ἅτως ἔχοντα πρὸς τὸν Μαριάμμην ἥτε ἀδελφὴ κ) ἡ μήτηρ, κάλλισον ὠήσασαν τ καιρὸν τ πρὸς ἐκείνῃ μίσους εἰληφέναι· κ) διαλάλουν ἀ μικραῖς παροξύνουσαι τ Ηρώδην Δαβολαῖς, μῖσ@ ὁμῦ κ) ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομέναις. ὁ δ' οὔπω τ τοιύτων ἀνδῶς ἤκουε λόγων, ἔτε θρᾶν τι κ) τ γυναικὸς ὡς πεπισδυκὼς ἐπεθάρρει. χεῖρον μέντοι πρὸς αὐτὴν εἶχεν ἀεὶ, κ) τὸ πάθ@ ἀντιξεκαίετο, τ μὲν ἐκ ἀποκρυπομένης τὴν Δάθεσιν, Ἢ Ἡ τ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλον@· κ) ἐὰν εὐθὺς ἐπάχθη τι τ ἀνηκέστων. νῦ Ἢ Καίσαρ@ ἀγγελθέντ@ κρατεῖν τῷ πολέμῳ, κ) τεθνηκότων Αντωνίου κ) Κλεοπάτρας ἔχειν Αἴγυπτον, ἐπιγόμεν@ εἰς τὸ Καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὴν οἰκίαν. ἐξιόντι Ἢ Μαριάμμη προσφωνήσασα τ Σόημον, πολλὴν τε χάριν τ ἐπιμελείας ὡμολόγει, κ) μεγαλαρχίαν αὐτῷ προσ-

Ἡ

l Επιστρέψειν] *L. B.* ὑποστρέφειν.
m Εκφεύγων] *L. B.* ἐκφυγών.
n Χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν] Χαρίεσθαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*
o Βασιλεύσης ἢ Ἡ βασιλεύοντ@] Βασιλεύσας & mox γνησομένας *Hen* (& *Lugd. Bat.*) unde aliquis (ſicuti & *Coccejus* in ora codicis ſui) forſan βασιλεύσασ & γνησομένας legendum eſſe conjiceret. βασιλεύσης Ἡ βασ. *Vat.*
p Ταῦτα —— ἐξαγγέλλει·] *Ruſinus:* Itaque cum hujuſmodi illum fefelliſſet ſpes, ſecreta omnia indicavit. SPANH. *L. B.* ταῦτ' ἂν.
q Προσελκύσαντα] Ita ex conjectura. προσκλύσαντα in *libris* omnibus, nullo plane ſenſu.
r Τύχῃ] *L. B.* τύχοι.
s Διέδειξεν] *L. B.* ἔδειξεν.
t Ηυτυχήκ] Ita *Busb.* εὐτυχήκ in *cæteris.*
v Εκ πάντων] Εκ πασῶν legiſſe videtur *Gelenius*, non item *Ruſinus* Solamque præponens omnibus. SPANH.
x Εὐημερίας] Conf. ſupr. c. 5. §. 5. SPANH.
y Αξίας κ) τ προτέρας εὐγλωσσίας.] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀδοξίας in *Editis Aliiſque.* Eſt qui legendum conjicit, ὑπ' ἀδοξίας αὐτῇ κ) τ προτέρας αὐτῆς εὐγλωσσίας.
z Ως ἐκ] *L. B.* ὡς δ' ἐκ.
a Επιπαράπτων.] Επιβαρύτων *Hen.*
b Αδυνατῶν,] Αδύνατ@ ἴω *Hen.* & *Lugd. Bat.* ſed in *marg.* ἀδυνατῶν.
c Οὕτως ἴω] *L. B.* ὕτως ἂν.
d Μεταχήσεσθαι τὴν ἄνθρωπον ἐγένετο.] Μεθέξειν *Busb.* μεθήσασθαι *Hen.* & *Vat.*
e Αὐτῆ] *L. B.* αὐτῆς.

f Γα-

ξ βασιλέως ἐτήσιον. καὶ κεῖνον μὲν τυγχάνε τ πρῶτ. Ἡρώδης ἡ ἡρόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, Καίσαρί τε μ πολείονος συνεγχάνε τ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κ μείζων ἠξιώθη. τῶν τε γὰρ Κλεοπάτρας δορυφορούτων [f] Γαλατῶν τετρακοσίους αὐτὸν ἐδωρήσατο, καὶ τὴν χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ καὶ τῇ βασιλείᾳ [g] Γάδαρα καὶ Ἵππον καὶ Σαμάρειαν, ἔτι δ τὴν παραλίαν Γάζαν καὶ Ἀνθηδόνα καὶ Ἰόππην καὶ Στράτωνος πύργον.

δ'. Ἐπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπρότερος ἦν· καὶ τ μὲν Καίσαρα παρέπεμψεν ἐπ' Ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν, ὅσον ὡς ἐπὶ τὰ πράγματα αὐτῷ μέγα τ ἔξωθεν ἐπιδιδόναι πρὸς εὐδαιμονίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τοῖς οἰκείοις, καὶ μάλιστα περὶ τ γάμων, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον εὐτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. [h] ἠράσθη γὰρ ἐδενὸς ἐλάττω τ ἰσχυμένων ἐπεπόνθει μ δ δικαίως ὁ Μαριάμμης. ἡ δὲ, [i] τὰ μὲν ἄλλα σώφρων καὶ πρὸς αὐτὸν ἦν. εἶχε δέ τι ♀ γυναικεῖον ὁμοῦ καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἱκανῶς μὲν [k] ἐντρυφῶσα δεδιωλωμένῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν [l] ἄλλου αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἐξειρωνευόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δ [m] τήν τε μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπὶ δυσγλωσσίᾳ διεχλεύαζε, καὶ κακῶς ἔλεγε· ὥστ' ἤδη φάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶναι καὶ μῖσος ἀσπονδον, ἐν ᾧ τῷ τότε καὶ διαβολὰς μείζονας. ἥ τε ὑποψία τρεφομένη παρέτεινεν ἐνιαυτὸν μῆνας, ἐξ οὗ πρῶτ Καίσαρος Ἡρώδης ὑποστρέφει. πλέον μέντοι προσοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξερράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς [n] ἐκβαλλομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς [o] ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν Μαριάμμην ὑπὸ φιλοστοργίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ' εἰσῆλθε μὲν, ὡς μὴν καὶ κατεκλίθη, [p] ἀπροσδέκτως ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, [q] τόν τε πατέρα καὶ τ ἀδελφὸν [r] αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὴν ὕβριν ἐνεγκόντος, κ γεγονότος εἰς προπέτειαν ἑτοίμως, τ παραχθεῖσα αἰσθομένη μείζονος ἡ δ βασιλέως ἀδελφὴ Σαλώμη, παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τ οἰνοχόον [s] εἰσπέμπει, κελεύσασα λέγειν, ὡς πείθει Μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν παρεχθῇ καὶ πιστεύηται τί ποτε τοῦτ' ἐστίν, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχθρὸς, αὐτὸ δ ἠγνοηκὼς παρακαλυμένη. μὴ κινηθέντος δ [t] ὅτι τὸ φίλτρον, τ λόγον λεγὸν ἐᾶν· ἀδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τ καιρὸν εἰσπέμπει ἀπολεξόμενον. ὁ δ [v] πιθανὸς ἅμα καὶ μ ἀπροσδόκητος εἰσῆλθε, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ Μαριάμμῃ [x] παρεχόμενος λέγων, ἀναπείθων δ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. [y] πρὸς τοῦτο ἠγκινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγε εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δίδομενον, ἃ τῷ δυσμενῆ αὐτὸς οὐκ [z] εἰδε· διὸ

cturam à rege exoravit. Et ille quidem honorem hunc obtinet. Herodes vero, ubi in Ægyptum pervenit, cum Cæsare confidenter, jam ut amicus, colloquutus est, & ab eo maxima *beneficia* accepit. Nam Cæsar ei quadringentos Gallos, Cleopatræ stipatores, dono dedit, terramque ei restituit, qua propter Cleopatram mulctatus fuerat: necnon ejus regno Gadara & Hippon & Samariam addidit; & in ora maritima Gazam & Anthedona & Joppen & Stratonis turrim. *Herodis dignitatem auget.*

4. Quas ille insuper res consequutus, magnificentior evasit: & Cæsarem quidem ad Antiochiam usque comitatus est. Ille vero reversus, quantum res suas prospero foris successu crescere putabat, tanto plus malorum in domesticis habebat, præsertim in re conjugali, in qua antea tam fortunatus esse videbatur. Flagraverat enim, idque merito, Mariamnes amore, non minus quam illi de quibus loquuntur historiæ. atque illa alioquin pudica, & erga eum fidelis erat: sed ingenium habebat mulierebre paulo odiosius; quippe quæ eum amore devinctum satis imperiose tractaret, atque tum quidem, non secum reputans quod in regno viveret & alterius imperio subesset, sæpe in eum petulantius se gereret, id quod ille dissimulans moderate & patienter ferebat. Deridebat etiam ipsa palam regis matrem & sororem, & de eis ob ipsarum generis obscuritatem male dicebat: adeo ut inter feminas jam *aperta* esset simultas & odium inexpiabile, & tunc etiam graviores jacerentur calumniæ. atque ea suspicio *magis magisque* fota integrum annum duravit post Herodis à Cæsare reditum. Postremo alitum diu malum erupit ex hujusmodi occasione. Cum rex *quodam die* quietis gratia meridie cubaret, Mariamnen pro suo perpetuo in eam amore ad se vocabat. Illa vero ingressa quidem est, tamen non cum eo cubuit, sed cum hoc vellet contempsit & contumelia affecit, quasi patris ipsius fratrisque necis auctor exstitisset. Cum autem ille graviter contumeliam tulisset, & ad temerarium aliquid committendum se paravisset, Salome regis soror, majorem turbam sentiens, eò summisit regis pocillatorem à se jampridem subornatum, jussitque ut diceret, à Mariamne rogatum se ut ipsam in conficiendo regi amatorio adjuvaret. Quod si rex turbatus quæsivisset quid esset, diceret amatorium penes ipsum esse, sed se ab ea oratum ut id regi porrigeret. sin hac amatorii mentione rex non moveretur, fileret & nihil laboraret; id quidem ei nullum afferre periculum. Hunc illa ita instructum tempore ipso misit intro *cum rege* colloquuturum. Ille compositus ad fidem & cum studio ingressus, dicit, Mariamnen sibi dona dedisse, suasisseque ut regi præberet amatorium. Ad hoc commoto rege, *id* amatorium dicebat esse pharmacum quod ab ea daretur, cujus quænam vis esset nescire se: hac de causa se id *regi* indicasse, ra- *Herodes ab uxore indies magis offensus est.* *Mariamnes ingenium paulo morosius.* *Mariamne ex superbia odium sibi concitat.* *Herodi maestitia exprobrat.* *Salome falsum testem contra Mariamnem subornat.*

[f] Γαλατῶν τετρακοσίοις αὐτὸν ἐδωρήσατο,] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.

[g] Γάδαρα —— πύργον.] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 20. §. 3. Verum mox Gazam etiam Costobaro datam ab Herode §. 9. seq. scribit, ubi regnum adeptus. Unde repugnantia hic à Josepho dici contendit Harduin. de Numm. Herod. p. 23; vid. & de Costobaro uno è Primatibus Idumæorum & Salomes marito *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 4. SPANH.

[h] Ἐρωτικὰ γὰρ] Ἐρωτικὰ μὲν γὰρ *Busb.*

[i] Τὰ μὲν ἄλλα σώφρων] Ita *MSS.* & *Zonar.* τὰ μὲν ἄλλα in *Editis.*

[k] Ἐντρυφῶσα δεδιωλωμένῳ] Καταστυφῶσα *Zonar.*

[l] Ἄλλου αὐτῆς] Sic *Busb.* & *Hen.* ἄλλων in *cæteris.*

[m] Τήν τε μητέρα] Eo modo *Vat.* τὴν μητέρα in *reliquis.*

[n] Ἐκβαλλομένης.] Ἐγκινουμένης *Hen.*

[o] Ἀναπαύσασθαι μεσημβρίας ὥρας,] Ὡς ἀναπαύσασθαι *Hen.* & *Busb.*

[p] Ἀπροσδόκητος ἐκφαυλίσασα] Ἀπροσδόκητος (hic absolute sumptum) non agnoscunt *Hen. Busb.* & *Vat.* Fuit cum vocum ordinem & interpunctionem mutatam esse vellem, ut esset, ὡς μὴν κατεκλίθη κ ἀπροσδόκητος, ἐκφαυλίσασα κ προσλοιδορηθεῖσα &c. aut hoc modo, ὡς μὴν κατεκλίθη, κ ἀπροσδόκητος ἐκφ. aut demum, ὡς μὴν κατεκλίθη, κ ἀπροσδόκητα ἐκφ. quo modo legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *festinantem eam depulit.*

[q] Τόν τε πατέρα κ τ ἀδελφὸν] Τὸν πάππον αὐτῆς habet hic *Zonaras* p. 240. A. Alexander enim Mariamnes Pater non ab Herode cæsus, sed Antiochiæ à Scipione Pompeji jussu securi percussus supr. lib. 14. c. 7. §. 4. *Patris* tamen & *fratris* habet hic etiam *Rufinus*. Hyrcanus verò ab Herode cæsus Avus Maternus Mariamnes. vid. supr. c. 6. §. 2. SPANH.

[r] Αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει.] Sic *MSS.* αὐτῇ perperam in *Editis.*

[s] Εἰσπέμπει] Ita cum *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* εἰσέπεμπε in *cæteris.*

[t] Ἐπὶ τὸ φίλτρον,] Ἐπὶ τῷ φίλτρῳ *Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Hen.* utraque lectio satis commoda.

[v] Πιθανὸς ἅμα] Πιθανῶς *Busb.* & *Hen.*

[x] Παρεχόμενος λέγων,] Παρειχετείνατ *Busb.*

[y] Πρὸς τοῦτο ἠγκινηθέντος,] Plenius aliquanto in *Cod. Hen.* ad hunc modum, πρὸς τοῦτο ἠγκινηθέντος, κ τί τὸ φίλτρον εἴη ἐπυνθάνετο, φάρμακον εἶπεν ὑπ' ἐκείνης δεδόμενον. Verum cæteri libri una cum *Epiphanio* vulgatam lectionem tueantur, loco dimovere nolui.

[z] Εἰδε·] *L. B.* εἰδέναι.

ratum id & ſibi & regi tutius futurum. His verbis auditis Herodes, qui jam ante male affectus eſſet, etiam magis exacerbatus eſt: & de ſpadone, qui erat Mariamne fidiſſimus, quæſtionem habuit ſuper pharmaco, ſciens abſque illo nihil tantum tantulumve potuiſſe fieri. At homo in anguſtias redactus, nihil eorum, propter quæ cruciabatur, dicere potuit: tantum mulieris in ſe odium dixit à verbis profectum, quæ ei Soëmus dixiſſet. Hæc eo adhuc loquente, rex, magno clamore ſublato, dicebat, Soëmum, antea & ſibi & regno *ſuo* fideliſſimum, nunquam fuiſſe mandata enunciaturum, niſi majus ei, quam par eſſet, cum Mariamne commercium interceſſiſſet. Atque ita Soëmum quidem è veſtigio comprehendi & necari juſſit: de uxore vero judicium habuit, convocatis ſuis familiariſſimis, & accuſatione in ipſam magno ſtudio inſtituta de amatoriis & pharmacis ei per calumniam objectis. Erat autem *Herodes* in verbis intemperans, & iracundior quam eſſe in judicio deceret; tandemque ii qui aderant ita animatum videntes, eam capite damnarunt. Tamen lata ſententia, & ipſi & nonnullis qui præſentes erant in mentem venit, ut non temerario illam perimerent, ſed in aliquo regni munito loco collocarent. Atqui Salome ſedulo operam dedit, ut mulier de medio tolleretur: idque magis regi perſuaſit, conſulendo ut populi motus caveret, qui poſſent exiſtere, ſi ea viva conſervaretur. Atque ita quidem ad necem ducta eſt Mariamne.

Soëmum necari jubet Herodes.

Mariamne capite damnata.

Alexandra indecore ſe gerit erga Mariamnen.

5. Alexandra vero, quo loco res eſſet animadvertens, & ſibi exiguam ſpem ſupereſſe videns ne ipſa ita plecteretur ab Herode, contra quàm in ſuperiore audacia, nulla decori ratione habita, plane alia facta eſt. Ut enim ſe corum, de quibus illa accuſaretur, inſciam eſſe oſtenderet, exſiliit foras, & omnium in præſentia filiæ conviciando, clamabat, improbam & adverſus maritum ingratam fuiſſe, & merito ei accidere quæ ejuſmodi res auſa fuiſſet. haud enim quæ oportebat retribuiſſe, de omnibus ipſis bene merito. Hæc dum inhoneſte ſimulat, & illi etiam in crines involare audet, multi quidem, ut veriſimile erat, fœdam ejus ſimulationem culpabant; maxime vero eam culpare viſa eſt illa ipſa, quæ tum mortem erat obitura. neque enim unum prorſus verbum effata, neque *vel tantillum* turbata ad matris offenſionem reſpiciebat; ſed excelſo quaſi animo ut erraverit, præſertimque manifeſtam ejus turpitudinem ſe ægre ferre monſtravit. Ipſa porro intrepida *animi* firmitate, & ne minimum quidem mutato corporis colore, ad mortem profecta eſt, generis ſui nobilitatem etiam in extremis, ut ab omnibus conſpiceretur, præ ſe ferens.

Mariamnes mors.

Ejus elogium.

6. Atque illa quidem ita interiit, femina ad continentiam & animi magnitudinem optime comparata. ipſi tamen deerat moderatio, naturaque contentionibus paulo erat addictior; corporis vero pulchritudine & auctoritate in congreſſibus, plus quam dici poteſt, cæteris ſuæ ætatis antecellebat: quæ potiſſima cauſa erat, quod parum admodum regi gratificaretur, minuſque jucunde cum eo viveret. Nam cum indulgenter propter amorem tractaretur, & nihil aſperius duriuſve ab eo exſpecta-

καὶ προσαγγεῖλαι τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διαφόρα. τοιούτων ἀκούσας ὁ Ηρώδης λόγων, καὶ πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον [a] ἠρεθίσθη, τόν τ' εὐνοῦχον, ὃς ἦν τῇ Μαριάμμῃ πιστότατος, ἐβασάνιζεν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου, γινώσκων ὡς χωρὶς ἐκείνου οὐδὲν ἦν αὐτῷ δυνατὸν ἦν ὅτι μεῖζον ὅτι ἔλαττόν τι πεπράχθαι. ἡμούμενος δ' ἐν τῇ ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲν μὲν ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε· τὸ μέντοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ῥηθέν, διὰ τοὺς λόγους οὓς ὁ Σόεμος αὐτῇ [b] φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος, μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς, σκότον, ἔφη, Σόεμον πιστότατον ὄντα τοῦ ἄλλου χρόνου αὐτῷ τε ἐν τῇ βασιλείᾳ καταπροδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰ μὴ ἐν ἀφθονωτέρῳ [c] προσεληλυθὼς τοῦ πρὸς τὴν Μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸν μὲν Σόεμον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας· τῇ δὲ γυναικὶ κρίσιν ἀπέδιδε, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν κατηγορίαν [d] ἐπαχθασμένῳ ποιούμενος, ὑπέρ τε τῆς πρὸς Διφθόλας φίλτρων καὶ φαρμάκων. ἦν δὲ ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ κρίσεως [e] ὀργιλώτερος· καὶ τέλος ἅτως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες, θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. [f] διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης, [g] ὑπεφύετο μέν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ προπετῶς ἅτως ἀναιρεῖν, καταθέσθαι δὲ εἰς ἔν τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρίων. ἐπαχθάσθη δὲ [h] τοῖς περὶ τὸν Σαλώμην, σκηπτὸν ποιησάσθαι τὸν ἄνθρωπον· καὶ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα, τὰς παραχὰς δι' ὀλίγου, εἰ ζῶσα [i] τύχοι, φυλάξασθαι συμβουλεύσαντες. Μαριάμμη μὲν [k] ἓν ἔτος ἦγε τὸν ὄντα θανάτῳ.

ε'. Συνθεωρήσασα δὲ τὸν καιρὸν ἡ Αλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχοι μὴ καὶ αὐτὴ τῶν ὁμοίων ἐξ Ηρώδου τύχοι, ἐναντίως πρὸς τὸ πρῶτον θεάσασα καὶ λίαν ἀπρεπῶς μετεβάλλετο. [l] βουλομένη γὰρ ἐμφῆναι τοῦ ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχεν, ἐκπηδήσασα καὶ λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκρόντων, ἐβόα, κακῶς καὶ ἀχάριστον πρὸς τὸν ἄνδρα ῥηθεῖσα, καὶ δίκαια πάσχειν [m] ὑπὸ τοιούτοις τολμήμασιν. ἀ γὰρ ἀμείψασθαι δεόντως τὸν πάντων αὐτῶν εὐεργέτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀκηκόως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τοῦ τείχους, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἡ καταγνῶσις ἦν τῆς ἀπρεπείας πρόσωπον· μᾶλλον δ' ἐνεφάνη παρ' αὐτῆς ὁ ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ λόγον δοῦσα τῷ δεσπότῃ, ὅτε παρεσκηνῆσαι πρὸς τὴν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν· ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἀμαρτίαν, καὶ μᾶλλον ἄχθεσθαι πεφανῶς ἀκηκοούσης ἐνέφηνεν. [n] αὐτὴ γε μὴν ἀτρεμοῦσα τῷ καταιγίδι, καὶ τῇ χροᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆλθε, τὴν εὐγένειαν δ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ὁρῶσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα.

ς'. Καὶ ἡ μὲν οὕτως ἀπέθανεν, γυνὴ καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ἄκρα γεγυμνημένη. τὸ δ' ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, καὶ πλεῖον [o] ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον, κάλλει δὲ σώματος καὶ τῷ πρὸς τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως [p] ἢ ὡς φρονεῖν τὰς κατ' αὐτὴν [q] ὑπερῆν· ἤ τε πλείων ἀφορμὴ δι' μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν [r] ἐγεγόνει. θεραπευομένη γὰρ διὰ τὸ ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς ἄδειν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα, τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶ-

a Ηρεθίσθη,] *L. B.* ἀπειθίσθη.
b Φρασαι.] Ita *Busb.* & *Zonar.* φράσαι *Gall.* φράσαι in *Editis Aliisque.*
c Προσεληλύθη] Sic *Hen.* & *Busb.* προσεληλύθει in *reliquis.*
d Εαυτὸν ἀσμένῳ ποιούμενος,] Εαυτὸν ἀσμένως *Busb.*
e Οργιλώτερος·] Οργίλως κατ' αὐτὸς δίκειν *Zonaras* p. 240. C. SPANH.
f Διενεχθείσης δὲ τῆς γνώμης,] Διελεγχθείσης *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *dum hæc ſententia pronunciaretur.*
g Υπεφύετο μὲ] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſubvenit.* ἐπεφύετο in *ceteris.*
h Τοῖς περὶ τὸν Σαλώμην] Τοῖς περὶ τὸν Σ. *Hen.*
i Τύχη,] Τύχοι *Busb.* & *Hen.*
k Οὗν ἔτος ἦγετο] Illud ἓν è *Cod. Hen.* & *Epiphan.*
l Βουλομένη γὰρ] Βουλομένη δὲ ἐμφῆναι *Vat.* βουλομένη δὲ ἐμφῆναι in *Editis.*
m Επὶ τοιούτοις τολμήμασιν.] Ita in *MSS.* ἐπὶ τοῖς τοιούτοις in *Editis.*
n Αὕτη] *L. B.* αὐτὴ.
o Ἢ ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον,] Illud ἢ è *MSS.*
p Η ὡς φρονεῖν] *L. B.* ἢ φρονεῖν.
q Υπερῆν·] Forte ὑπερῆρεν.
r Εγεγόνει.] Εγίνετο *Hen.*

εἶχεν· ἠνία δ' αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὰς οἰκείας, [a] καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπεπόνθη λέγειν ἠξίου· καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέσθαι τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν, ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπεπίστευεν.

ζ. [c] Ἀναιρεθείσης δὴ τότε μᾶλλον ἐξήφθη τὰ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἔτως ὡς πρότερον ἐδηλώσαμεν. ἀ γὰρ ἀπαθὴς ἦν δι' οἷον [v] ἐκ σωφροσύνης ἦν ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως· ἀλλὰ τὸ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ [x] ἀπενικήθη μὴ τολμᾶν ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει τῷ νέμεσίν τινα [y] τῷ τοῦ Μαριάμμου ἀπωλείας ἐπιθέσθαι, καὶ πολλάκις μὲν ἀνακλαίοιτο ἦσαν αὐτῆς, πολλάκις δὲ καὶ θρῆνον ἀχήμων, ἐπενόει δὲ πᾶν εἴ τι δυναῖτο εἰς ψυχαγωγίαν, ποτὲ δὲ συνουσίας αὐτῷ πραγματευόμενον. καὶ τούτων οὐδὲν ἤρκει. τὰς οὖν διοικήσεις τε τοῦ βασιλείου παρῃτεῖτο, καὶ τοσοῦτον ἦλθε πάθους, ὥστ' αὐτὸν ἤδη δὲ καλεῖν τὸν Μαριάμμου πρεσβύτην τοῖς ὑπηρέταις, [z] ὡς ζῶσαν ἔτι δυναμένου ὑπακούειν. ἔτως δὲ ἔχοντος, ἐπιγίνεται λοιμώδης νόσος, [a] ἣ δὲ τῶν ὄχλων δὲ τῶν φίλων τοὺς πλείους δὲ ἐνίμωτάτους διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασιν [b] ὑπονοῆσαι κατὰ μῆνιν [c] τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι, διὰ τὸν γεγονότα ἀδικίαν ἐπὶ τῇ Μαριάμμῃ. χεῖρον οὖν διετέθη καὶ τοῦτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐδίδους, καὶ προφάσει κυνηγεσίων πόνοις ἐναθημονῶν, οὐκ ἔφθη πολεῖς διενεγκεῖν ἡμέρας, καὶ περιπίπτει νόσῳ δυσχερεστάτῃ. [d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις δὲ ἰνίων, καὶ τὸ διανοίας ἀπαλλαγή· τὸ τε ἑρπυδμάτων ἐδὲν ὄ, τι καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐξίσχυεν, ἀλλ' ἐναντούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροὶ, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν οὐδὲν ὑπῆκουσε τὸ νόσῳ, τὰ δὲ καὶ δὲ βασιλέως οὐκ ἔχον[τος] ἄλλως ἢ καὶ τὸ βιαζόμενον τὸ ἀῤῥωστίας διαπᾶσθαι, πάντ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τὸ σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τὸ διαίτης ἀναπήξαντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν [e] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ [f] Σεβαστῇ, τοῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο.

η'. Διατελούσα δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπιδόκει τῶν περὶ τὴν πόλιν φρουρίων ἐγκρατὴς γενέσθαι. [g] δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τὸ πόλεως, ἕτερον δὲ δὲ ἱερὸν· καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπεχείριον τὸ πᾶν ἔθνος εἶχήκασι. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι. τὸ δὲ μὴ ταῦτα συντελεῖν ἐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, δὲ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν ἀποχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας, ἦν εἰς τὸ Θεὸν εἰώθασι συντελεῖν. τοῖς οὖν ὑπὸ τούτων τῶν φυλακτηρίων Ἀλεξάνδρα προσῆγκε τὰς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ καὶ τοῖς ἐξ Ἡρώδου ἀποδοῦναι παιδίοις, μὴ καὶ [h] φθῇ τις, ἐκείνῳ μεταλλάξαντος, ἑτέρῳ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων· ῥωσθέντι μὲν γὰρ, ἐδεὶς ἀσφαλέστερον τῶν [i] οἰκείων διατηρήσει. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ἀπεικῶς ἤνεγκαν· ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Ἡρώδου τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρας οἴκου μετρίως ἐπολιτεύσαντο.

ret libertate usa est immoderata. Quin & ea ipsam male habebant quæ suis acciderant; atque ita omnia apud illum quemadmodum passa fuerat dicere non dubitavit: tandemque infestas sibi reddidit & matrem regis & sororem, illumque ipsum, cui unice fidebat quod non laturus esset ut gravius aliquid pateretur.

7. Illa autem perempta, eo magis etiam regi desiderium exarsit, ut qui ita se haberet sicut prius narravimus. non enim à perturbatione vacuus, nec qualis in aliis esse solet, ejus erga illam erat amor: sed cum primum ad insaniam usque eam deperiret, *postea*, licet liberius fidentiusque se in vitæ consuetudine gesserit, nihil de amore remisit. Tunc vero ex ultione divina ob interitum Mariamnes magis adhuc cupiditate ardere videbatur: adeo ut eam subinde inclamaret, subinde turpiter ploraret, omnesque quas poterat voluptates consectaretur, etiam ex conviviis & conventibus, ut ejus desiderium leniret. sed istis nihil proficiebat. Quare & res regni administrare recusabat, & adeo affectu victus est, ut etiam famulis suis imperaret ut Mariamnen appellarent, quasi ea adhuc viveret & audire posset. Cum autem ita se haberet, oritur pestis, quæ tum plebejorum tum regis amicorum maximam partem sustulit, eosque quibus plurimum detulerat. id quod omnibus suspicionem fecit, divina ira id accidisse, propter illatam Mariamne injuriam. Hæc res etiam deterius regem ipsum affecit: tandemque in solitudinem egressus, & ibi per speciem venationis semet afflictans, non potuit se per aliquot dies sustinere, quin difficillimum in morbum inciderit. Nam inflammatio erat & dolor occipitis cum mentis alienatione conjunctus; nec medicina erat ulla, quæ vel minimum ei prodesset, sed potius officeret, adeo ut tandem ejus de vita desperaretur. Atque omnes circa ipsum medici, partim quia morbus remediis adhibitis minime cedebat, partim quia rex nullam aliam victus rationem tenere poterat, quam eam ad quam morbus cogebat, omnia ei præbere censebant quæ postularet, spem salutis, in victus potestate sitæ, pene abjectam fortunæ committentes. Atque ille quidem in Samaria, Sebaste appellata, ad hunc modum ægrotabat.

Herodes ex uxoris nece perturbatus.

Pœnas ob necem Mariamnes luit Herodes.

Deo vindice oritur pestis.

Herodis morbus.

8. Alexandra autem, quæ Hierosolymis degebat, his de eo intellectis conata est urbis munitiones occupare. duæ autem erant, una quidem urbis ipsius, altera vero templi; quibus qui potiuntur, universam gentem in sua potestate habent. nam sine iis sacrificia fieri nequeunt. Judæorum autem nemo à seipso impetrare potest ut sacra non faciat; quippe quod eo sint ingenio ut mori malint, quam cultum eum omittere quem solebant Deo præstare. Alexandra igitur cum harum munitionum præsidiis colloquuta est, demonstrans eas sibi & Herodis filiis debere tradi, ne, si ille mortuus esset, alius quispiam rerum administrationem occupare anteverteret: sin convaluisset, neminem tutius eas servaturum quam ejus domesticos. Hæc verba illi tulerunt non mediocriter: quin eo magis in fide sua tunc perstiterunt, quam & antea regi præ-

Alexandra absente Herode id agit, ut arces in potestatem suam redigeret.

[a] Καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκεῖνον] Additur ex *L. B.* πάντα. nihil non videlicet, & magna & parva male habuerunt irritaveruntque Mariamnes asperitatem. HAV.

[b] Ἀναιρεθείσης δὲ τότε] Ἀναιρεθείσης δὲ αὐτῆς *Hen.* & *Busb.*

[v] Ἐκ σωφροσύνης ἦν] Ἐκ συνηθείας ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως ἦν *Gall.*

[x] Ἀπενικήθη] *L. B.* ἀπενεμήθη.

[y] Τῆς τοῦ τῶν Μαριάμμου ἀπωλείας] Forte τῇ π. M. ἀπωλείᾳ.

[z] Ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ δυναμένου ὑπακούειν.] Alex. lib. 1. c. 22. §. 4. ὑπὸ κακώσεως ἢ ὡς ζώσῃ προσλαλεῖν· SPANH.

[a] Ἡ καὶ ——— εὐδοκιμωτάτους] Ἡ καὶ τῶν ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων αὐτῆς τοὺς εὐτιμοτάτους *Hen.* & *Busb.* HUDS. *Lugd. Bat.* vulgata (ut puto) concinnius, ita scribit. Ἡ καὶ τῶν ὄχλων τοὺς πλείους καὶ τῶν φίλων τοὺς εὐτιμοτάτους διέφθειρε. HAV.

[b] Ὑπονοῆσαι κατὰ μῆνιν] Ἐξυπονοῆσαι *Hen. Busb.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

[c] Τοῦ Θεοῦ τοῦτο συνενεχθῆναι,] Ita è *Cod. Vat.* τοῦτο Θεοῦ συν. in *cæteris.*

[d] Φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πεῖσις δὲ ἰνίων,] Eadem *Zonaras* p. 241. SPANH.

[e] Σαμαρείᾳ, τῇ κληθείσῃ Σεβαστῇ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 2. §. 7. & c. 21. §. 2. SPANH.

[f] Σεβαστῇ,] Id est *Augusta*; in honorem Augusti.

[g] Δύο δ' ——— ἐχήκασι.] Duæ Arces Hierosolymis, una in Urbe circa Regiam, altera ad Templum Antonia dicta, quas qui obtinent, totius gentis Domini. Vid. infr. c. 8. §. 5. SPANH.

[h] Φθῇ τις,] *Gen.* φθῆτις· *Distingue* φθῇ τις, præveniat aliquis. SPANH.

[i] Οἰκείων διατηρήσει.] Οἰκειοτάτων *Hen.* & *Busb.*

præſtiterant, partim ob Alexandræ odium, partim quod indignum putabant de rege deſperare quamdiu ſuperſtes eſſet. Erant autem de ejus veteribus amicis: quinetiam eorum unus, *nomine* Achiabus, regis erat conſobrinus: Itaque eum continuo, nunciis miſſis, de Alexandræ inſtituto certiorem fecerunt. Atque ille citra cunctationem eam quidem interfici juſſit: ipſe vero, poſtquam ex morbo difficulter, nec ſine magno cruciatu revaluit, adeo graviter ex animæ ſimul & corporis vexatione exacerbatus erat, ut haud ægre de iis, qui primi in ejus manus venerant, vel quavis de cauſa ſupplicium ſumeret. Quinetiam amicos ejus maxime neceſſarios interficit, Coſtobarum, & Lyſimachum, & Gadiam cognomine Antipatrum, inſuper & Doſitheum, ex hujuſmodi cauſa.

Quam ob rem Herodis juſſu interficitur.

Herodes ſevit in amicos.

Coſtobarus Idumæus Salomes maritus.

9. Erat Coſtobarus, natu Idumæus, ejus regionis facile primus dignitate, de genere ſacerdotum Coze; quem Deum exiſtimant Idumæi. Hunc Coſtobarum, poſtquam Hyrcanus eos ex patriis inſtitutis in Judæorum mores legeſque coëgerat, Herodes, regnum adeptus, Idumææ Gazæque præfectum conſtituit; eique ſororem ſuam Salomen nuptum dedit, interfecto Joſepho qui eum ante duxerat, ut *ſupra* indicavimus. Coſtobarus autem, iſta læte admodum & præter ſpem aſſequutus, felicitate *ſua* valde elatus eſt, paulatimque modum exceſſit, neque ſibi honeſtum exiſtimans imperantis Herodis juſſa facere, nec Idumæis in Judæorum poteſtate eſſe, eorumque uti moribus. Itaque ad Cleopatram mittit, ſignificans Idumæam ſemper majoribus ipſius Cleopatræ paruiſſe; ideoque æquum eſſe ut ea ab Antonio regionem illam poſtularet: ſe enim paratum eſſe, ſuam benevolentiam transferre ad Cleopatram. Hæc autem agebat, non quod mallet Cleopatram imperio Idumæam tenere; ſed quod arbitrabatur, acciſis Herodis viribus, facile ſe poſſe gentis Idumææ dominatum adipiſci, & ad majora pervenire. Veniebat enim in majorem ſpem, occaſionem non exiguam *ut putabat* nactus, tum quod magno loco natus erat, tum quod divitiis abundabat, quas aſſidua quæſiverat avaritia: neque quidquam mediocre molicbatur. Et quidem Cleopatra, cum regionem iſtam ab Antonio *impenſe* flagitaſſet, eam non impetravit. Herodes autem iſta de re certior factus eſt, atque in eo erat ut Coſtobarum interficeret; ſed, ſororis & matris precibus exoratus, dimittit eum, veniamque ei dedit; ſic tamen ut eum deinceps ſuſpectum haberet propter illum conatum.

Conatur Idumææ principatum occupare.

Herodes ea de re certior factus, à matre & ſorore exoratus, ei veniam dat.

10. Aliquanto deinde poſt, cum forte inter Salomen & Coſtobarum ortum eſſet diſſidium, ea illi continuo miſit libellum ad diſſuendum matrimonium, contra quam ferunt Judæorum leges. nam viro quidem apud nos id facere licet; * neutiquam vero feminæ, quæ ſponte diſceſſerit, alteri

Diſſidium inter Coſtobarum & Salomen.

νον πιστοὶ ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσῃ τε τῆς Αλεξάνδρας, καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν Ηρώδην ἀπεγνωκέναι. Φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν· εἷς δ' αὐτῶν καὶ ἀνεψιὸς ὢν βασιλέως [k] Αχίαβος λεγόμενος. εὐθὺς οὖν ἐξήγγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τὴν γνώμην τῆς Αλεξάνδρας. ὁ δὴ τὸν μὲν ὑδέν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν· αὐτὸς δὴ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, [l] χαλεπῶς λῶν [m] ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας [n] ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐχρῆτο. Φονεύει δὴ καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους, Κοστόβαρον, καὶ Λυσίμαχον, καὶ τὸν Γαδίαν καλούμενον Αντίπατρον, ἔτι δὲ Δοσίθεον, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε.

θ'. [o] Κοστόβαρος λῶν γένει μὲν Ιδουμαῖος, ἀξιώματος τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς, καὶ προγόνων ἱερατευσάντων τῷ [p] Κοζέ· Θεὸν δὲ τοῦτον Ιδουμαῖοι νομίζουσιν. [q] τρόπαις δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, [r] Ηρώδης τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἀρχοντα τῆς Ιδουμαίας καὶ Γάζης ἀποδείκνυσι τὸν Κοστόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην, [s] ἰώσηπον ἀνελὼν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτὴν, ὡς ἐδηλώσαμεν. Κοστόβαρος δὴ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ παρὰ δόξαν, ἦρθη [t] μᾶλλον ὑπὲρ τὴν εὐτυχίας, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξέβαινεν, ἃ δ' αὐτῷ καλὸν ἡγούμενος, ἄρχοντος Ηρώδου τὸ προσταγμένον ποιεῖν, ὅτε τοῖς Ιουδαίοις ἔθεσι τοὺς Ιδουμαίους χρωμένους ὑπὸ ἐκείνοις εἶναι. [v] Διαπέμπεται οὖν πρὸς Κλεοπάτραν, τὴν Ιδουμαίαν φάμενος ἀεὶ τῶν ἐκείνης προγόνων γεγῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι δίκαιον αἰτεῖσθαι [x] παρ' Αντωνίου τὴν χώραν· αὐτὸς γὰρ ἕτοιμος εἶναι μεταφέρειν τὴν εὔνοιαν εἰς ἐκείνην. ἔπραττε δὴ ταῦτα, τῇ Κλεοπάτρᾳ μὲν οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν χρησόμενος· εἰ δὴ [y] περιαιρεθείη τῶν πλειόνων Ηρώδης [z] εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὐτὸν ἀρχὴν τοῦ τῶν Ιδουμαίων ἔθνους, καὶ [a] μεῖζον πράξειν. ὑπεδιέφαινε γὰρ τῆς ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χώρας καὶ χρημάτων, ἃς μετὰ διηνεκοῦς αἰσχροκερδίας ἐπεπόριστο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπινοῶν. Κλεοπάτρα μὲν οὖν Αντωνίου δεηθεῖσα τῆς χώρας ταύτης ἀπετυγχάνει. λέγοντος δὲ πρὸς Ηρώδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος [b] ἦν ἀποκτεῖναι τὸν Κοστόβαρον, ὅμως τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ δεηθείσης καὶ τῆς μητρὸς, ἀφίησι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, οὐκ ἀνύποπτον αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς ἐπιχειρήσεως τότε.

ι'. Χρόνου δὲ διελθόντος, [c] ἐπὶ σωτηρίᾳ τὸν Σαλώμην στασιάσαι πρὸς Κοστόβαρον, πέμπει μὲν εὐθὺς αὐτῷ [d] γράμματον, ἀπολυομένη τὸν γάμον, οὐ γὰρ τοὺς [e] Ιουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δὲ οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὐτὴν γαμηθῆναι,

Herodes ea de re certior factus, à matre & ſorore exoratus, ei veniam dat.

k Αχίαβος λῶν.] Εχίαβος *Vat.* in *Epiphanii* verſione *Amabec.*
l Χαλεπῶς λῶν] Χαλεπὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*
m Ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος] Τῷ ψυχῷ καὶ σώματι *Busb.*
n Ετοιμότερος] Ετοιμότερον *Busb.*
o Κοστόβαρος] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 6. & ſupr. §. 3. SPANH.
p Κοζέ·] Κοζὲ Idumæorum Deus, *Goze Ruſino.* SPANH.
q Τρόπαις —— μεταστήσαντος,] Vid. ſup. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.
r Ηρώδης —— Κοστόβαρον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 20. §. 3. SPANH.
s Ἰώσηπον —— ἐδηλώσαμεν.] Vid. ſup. c. 3. §. 9. SPANH.
t Μᾶλλον ὑπὲρ τὴν εὐτυχίας,] Μάλα *Busb.*
v Διαπέμπεται] Ita *Hen.* & *Epiphan.* καὶ Διαπέμπεται] πρὸς Κλ. in *reliquis.*
x Παρ' Αντωνίου τὴν χώραν·] Iterum cum *Cod. Hen.* παρ' Αντωνίῳ in *cæteris.*
y Περιαιρεθείη τῶν πλειόνων Ηρώδης] Rurſus prout *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) παρεθείη in *Editis Aliiſque.* HUDS. Confer lib. VI. c. 13. §. 8. & lib. 5. *alibi.* c. 1. §. 5. SPANH.
z Εὐεπιχείρητον εἶναι] Εὐεπιχείρητον ἤδη νομίζων καθ' αὐτὸν *Vat.* (& *Lugd. Bat.*) εὐεπιχείρητον εἶναι νομίζων καὶ καθ' αὐτὸν *Hen.*
a Μεῖζον πράξειν.] Καὶ μεῖζον αὐτῶν πράξειν *Vat.*
b Ην ἀποκτεῖναι τὸν Κοστόβαρον,] Sic *Hen.* & *Busb.* ὢν in *reliquis.*
c Επὶ σωτηρίᾳ] Επισυνιέη τ. Σ. τ. πρὸς τὸν Κ. καὶ πέμπει μ. ἀ. αὐ. γραμματῶν *Hen.* & *Busb.*
d Γραμμάτιον,] *L. B.* γραμματῶν.
e Ιουδαίους νόμους.] Ιουδαίων *Hen.* & *Busb.*
* *Neutiquam vero feminæ,*] Uxori vero nullatenus ſeparari & ducere alium, niſi prius à marito dimittatur. Salome tamen non generali lege, ſed poteſtatis ſanctione connubium ſeparavit. *Epiphan.* Mulieribus tamen ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verum illa magis ex propria licentia quam communi jure fecit divortium, *Gelen.* Quod plane (ut inquit *Seldenus* lib. 3. c. 19. *de Uxore Hebraïca*) contra inſtituta Judaïca, & ipſi *Joſepho* inauditum. & miror à viris doctiſſimis (*Joſepho Scaligero* in *Animadverſionibus* in *Euſebium*, p. 159, & *Nic. Serrario* in *Herode*, c. 17.) locum verti & intelligi juxta illud *Gelenii.* Vertendum itaque, *neutiquam vero uxori quæ ſponte abierit nubere, niſi prius à viro dimittatur. Verumtamen Salome, non lege generali* (*ſeu communi*, ſc. *Hebraïca*) *ſed tamen ea quæ auctoritatem ac vim obtinuit uſa conjugio renunciavit.*

ναι, μὴ ᾧ [f] πρότερον ἀνδρὸς [g] ἀφίεντο. οὐ μὴν ἡ Σαλώμη [h] τὸ ἐν γῇ νόμου, ἀλλὰ τὴ [i] ἐπ' ἐξουσίᾳ ἑλομένη, τῷ τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ηρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τὸ εἰς ἐκεῖνον εὐνοίας ἀποστῆναι τὸν ἀνδρός· ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν, μετ' Ἀντιπάτρου καὶ Λυσιμάχου καὶ Δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε ᾧ λόγου, τοὺς [k] Βάβα παῖδας, ὅτι Ἀμασώζοιντο [l] παρ' αὐτῷ χρόνον ἑαυτῶν ἤδη δώδεκα. τοῦτο γὰρ εἶχεν ἔτος· [m] καὶ πολλοῦ ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ἐπὶ τῷ προσδόξῳ ᾧ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς Βάβα παῖδας [n] ἐπεπύσατο πρότερον ἐπιξενηθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς γενομένους τῇ Ἀμασθέσῃ. τότε γὰρ Ἀμᾶ τὸ μῆκος ᾧ χρόνου καὶ τῆς μνήμης ἐξεληλύθεσαν. ἡ γὰρ ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τούτων λῆν. Ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος, Ηρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν [o] Ιεροσολύμων πάλιν· ὑπὸ γὰρ χρείας καὶ κακῶν [p] ὅσα πολιορκουμένοις [q] παρέστατο, πολεῖς ἦσαν οἱ τὸν Ηρώδην ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτρέποντες ἤδη τοῖς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐπ' ἀξιώματος οἱ τοῦ Βάβα παῖδες, καὶ πρὸς τῷ πλήθει δυνατοὶ, πιστοὶ διετέλουν Ἀντιγόνῳ, τόν τε Ηρώδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσι τὴν ἐκ γένους ἀρχὴν παρῄνουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτοὶ νομίζοντες, ὑπὲρ τούτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατοῦντος τῶν πραγμάτων Ηρώδου, Κοσώβαρος ἀποδειχθεὶς [r] τὰς διεξόδους ἀναφράττειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ Ἀμπίπλειν ἐξ αὐτῆς τὰς ὑποψίας τῶν πολιτῶν ἢ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένους, [s] εἰδὼς ὂν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν τοὺς ᾧ Βάβα τῷ παντὶ πλήθει, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων τὴν ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. καὶ τότε μὲν Ηρώδῃ, διελήλυθε γὰρ ἡ τῆς ἀληθείας ὑπόψια, πιστούμενον ὅρκοις, ἢ μὴν ἀδὲν εἰδέναι τῶν καθ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τῆς ὑποψίας. αὖθις δὲ [t] κηρύγματα ἐκ μήνυτρα ᾧ βασιλέως ἐκδοθέντος, καὶ πάντα τρόπον ἐρευνῆς ὑπενεχθέντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν· ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἔξαρνον γενέσθαι, τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας [v] οὐκ ἀνυποπτήτως αὐτῷ πεπρεσμένον, ἀ μόνον ἐκ τῆς εὐνοίας, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἤδη ᾧ λανθάνειν αὐτοὺς πρεῖχεν. [x] περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων αὐτῷ Ἀμᾶ τῆς ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς Ἀμᾶ ἐλέλειπτο ἐμιαιφόνησε, κἀκείνους τε καὶ τοὺς συγκατηφανισθέντας ἀπέκτεινεν· ὥστε εἶναι μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τῆς Τρκανῆς συγγενείας, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἀσφαλέστερον [y] αὐτῷ, μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἔσεσθαι τοῖς πραττομένοις.

nubere fas est, nisi prius à marito dimittatur. Verumtamen Salome, non lege *Hebræorum* patria, sed eâ quæ tum valebat, usa, & conjugio renunciavit & ad fratrem Herodem dicebat, se propter suam in eum benevolentiam à marito discessisse: quoniam comperisset eum & Antipatrum & Dositheum novis rebus studere. Atque ad fidem sermoni faciendam mentionem injicit Babæ filiorum, quos Costobarus decimum jam annum servaverat. id quod verum erat: eaque re vehementer obstupuit rex, ejusmodi quid audiens quod nunquam suspicatus est, eoque magis commotus est, quòd res erat incredibilis. Nam quod ad Babæ liberos attinet, id aliquando agebat ut illos ultum iret, quoniam sibi infensi repugnassent: verum tum tantum jam temporis præterierat, ut eorum jam non recordaretur. Ejus autem in eos odii & inimicitiarum causa fuit hujusmodi. Quo tempore regno fruebatur Antigonus, Herodes exercitu obsidebat Hierosolymorum urbem, & propter necessitatem & calamitates quibus obsessi premebantur, erant multi qui Herodem advocarent & spe jam in eum propenderent. Babæ autem filii (qui dignitate & gratia multum apud vulgus valerent) Antigono fideles *esse* perseverarunt, Herodemque semper culpabant, ac *cæteros* eò cohortabantur, ut regibus operam suam præstarent in tenendo principatu quem à patribus accepissent. atque illi quidem, dum & ista *magno* commodo fieri existimarent, hujusmodi rebus studuerunt. Verum urbe capta, & Herode rerum potito, Costobarus, præcludendis exitibus & urbi custodiendæ præfectus, ne cives qui fontes essent & regis adversarii evaderent; cum sciret Babæ filios esse in existimatione & honore apud universum populum, cogitaretque, si eis salutem daret, id sibi multum profuturum * ad novas res moliendas, eos subtraxit & † certis in locis abscondit. Et tunc quidem Herodi, nam id quod erat suspicatus est, jurejurando fidem fecit, se nihil quicquam de illis scire, eique suspicionem ademit. Deinde vero, cum rex per edicta indicii præmium proposuisset, & modis omnibus eos perquireret, ne tum quidem fateri voluit: sed quòd primum inficiatus esset, si postea viri deprehenderentur non se impune laturum persuasum habens, non solum benevolentia sed necessitate tenebatur eos occultare. De istis quæ sibi nunciata erant à sorore cum rex misisset ad loca ubi esse dicebantur, & ipsos, & alios cum ipsis accusatos interfecit: ut nihil jam reliquum esset de Hyrcani *genere* & cognatione, sed regnum plane in sua potestate haberet *Herodes*, nemine jam alicujus auctoritatis superstite, qui quæ contra legem fierent impedire posset.

Salome ei repudium mittit, & accusationem injicit.

De Babæ filiis à Costobaro servatis.

Babæ filios necari jubet Herodes.

f Πρότερον ἀνδρὸς] Πρότερα forsan *Epiphan.* Vide Grotium ad Matth. c. 5. v. 31.

g Ἀφίεντο.] Ἐφίεντο solus *Busb.*

h Τὸν ἐν γῇ νόμον,] Εὐγῆ *Hen.* forsan pro ἐγγενῆ (in *Lugd. Bat.* ἐγγενῆ νόμου) prout in *Cod. Busb.*

i Ἐπ' ἐξουσίᾳ] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.* & *Busb.*

k Βάβα παῖδας,] Baba vir erat pietate insignis, ex stirpe Asamonæorum (ut constat ex hac ead. §.) qui singulis totius anni diebus, uno excepto, qui erat undecimus mensis *Tisri*, sacrificium offerebat pro delicto, cujus tamen non erat sibi conscius, ut habet *Cod. Talmud.* tract. *Cheritoth*, cap. 6. atque *Abraham Zacuth* in libro *Juchasin.*

l Παρ' —— δώδεκα.] Παρ' αὐτῶν *Busb.* mallem παρ' αὐτῷ.

m Καὶ πολλοῦ ἔκπληξιν] In *Cod. Hen.* (ut & *Lugd. Bat.*) ὃ ᾧ, & mox *Cod. Hen.* ἐκεκίνησον.

n Ἐπεπύσατο πρότερον] Ἐπεπύσθη μὲ αὐτῷ πρ. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

o Ιεροσολύμων πόλιν·] Ιεροσολυμιτῶν *Gen. Hen.* & *Epiphan.*

p Ὅσα πολιορκουμένοις] Ὅσα τοῖς πολίταις πολιορκ. *Hen.* & *Busb.*

q Παρέστατο,] Παρέστα) in *iisdem* (ut *Lugd. Bat.* nam in aliis est παρεστά) & *Vat.* nec aliter legisse visus est *Epiphan.*

r Τὰς διεξόδους ἀναφράττειν] Τὰς ἐκβολὰς ἀναπέσειν ᾧ *Pa. Vat.* ut & Margo *Lugd. Bat.*

s Εἰδὼς] *L. B.* εἰδὼς δ'.

* *Ad novas res moliendas*,] *Al.* Siqua interveniisset rerum mutatio.

† *Certis in locis abscondit.*] In propriis prædiis, *Epiphan.* suis in agris, *Gelen.*

t Κηρύγματα ᾧ μήνυτρα] Ita cum *Cod. Hen.* (& *Lugd. Bat.*) μήνυτρα ᾧ κηρύγματα in *ceteris.*

v Οὐκ ἀνυποπτήτως αὐτῷ πεπρεσμένον,] Illud οὐκ, quod in sua versione agnovit *Epiphanius*, inserendum esse volui, sensu id postulante. HUDS. Recte, confirmante nunc etiam clara lectione MS. *Lugd. Bat.* ex quo insuper reposuimus ἀνυποπτήτως, pro quo hactenus lectum fuit ἀνυποπτητον, non quidem male, sed fides *Cod.* nostri ostendit maluisse Josephum hoc in versu dicere ἀνυποπτήτως, sicuti in præcedenti ἔξαρνον. HAV.

x Περὶ τούτων ἐξαγγελθέντων] Vocula περὶ (quam delet & *Cocejus*) commode satis abesse potest. Si quis τὰ περὶ τούτων malit, per me licebit.

y Αὐτῷ,] Τυγχάνειν post αὐτῷ adjicit *Busb.*

CAP. VIII.

Quomodo in Herodem, peregrinis moribus violantem patria instituta, decem cives conjurarunt. De exstructione Sebastes & Cæsareæ, aliarumque munitionum.

ΚΕΦ. η'.

Ως κατ' Ηρώδην, ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασι φθοραίνοντα τὰ ἔθη τὰ πάτρια, δέκα πολιτῶν ἄνδρες συνώμοσαν. Περὶ κτίσεως Σεβαστῆς καὶ Καισαρείας, καὶ ἄλλων ἐπιτηδευμάτων.

Herodes à patriis moribus recedit.

HAC de causa deflexit etiam magis à patriis moribus, & peregrinis institutis antiquum rerum statum subinde labefactavit, quem inviolatum esse, & integrum mansisse oportebat. unde temporis processu magna mali labes nobis illata est, illis insuper habitis, quibus populus antea adductus erat ad pietatem. Primum enim pugilum ludos quinquennales instituit Cæsari, & theatrum Hierosolymis ædificavit, deinde in campo maximum amphitheatrum, utrumque operis magnificentia conspiciendum, sed à moribus Judaïcis alienum. horum enim usum & spectaculorum apparatum à majoribus non acceperant. Ille tamen hunc conventum quinquennalem maximo cum splendore celebravit, missis qui eum finitimis indicerent, & *spectatores* ex omni gente convocarent. adeoque ex cunctis finibus athletæ & omnis generis ludiones accersiti erant spe præmii propositi gloriæque ex victoria. confluxeruntque exercitatissimi quique in ludicris hisce studiis. nam non solum iis qui gymnicis certaminibus operam dant, sed & in musica vitam agentibus, qui thymelici vocantur, maxima victoriæ nomine constituit præmia; atque in id omni cura incumbebat ut nobilissimi quique in certamen venirent. quin & dona non exigua & bigis & quadrigis & equo singulari *vincentibus* proponenda curavit: & quæcunque uspiam ad magnificentiam & dignitatem elaborata fuerant studiose æmulabatur, modis omnibus agens ut spectaculum eximium daret & illustre. Theatrum vero ipsum splendidissime ornatum erat, depictis per circuitum Cæsaris gestis, & trophæis quæ à gentibus debellatis reportaverat, opere ex probo puroque auro & argento. Et quod ad apparatum attinet, nihil erat vestis adeo pretiosum, nihil gemmarum ornatûs *adeo splendidum*, quod non cum ludionibus qui spectarentur simul in conspectum veniret. Paratæ erant etiam feræ, & leonibus quamplurimis ipsius jussu conquisitis, aliisque quæ aut robore præcellebant aut natura mira erant raritate: atque id agebatur ut vel istæ inter se committerentur, vel cum hominibus ad eas damnatis pugnarent. Peregrinis quidem *summa* erat admiratio sumptuum, simul & animorum oblectatio ex periculorum conspectu: indigenis vero manifesta videbatur morum, qui ipsis summo in honore erant, dissolutio. Res ipsa enim indicabat plane impium esse, homines ad bestias projicere in hominum ex spectaculo delectationem; itemque leges cum peregrinis moribus permutari. Sed nihil eos magis offendebat quam trophæa: nam cum ea putarent imagines esse armis inclusas, ideo quod patriis legibus istiusmodi quid colere nefas esset, indignissime eas ferebant.

Herodes spectacula exhibet magnifica.

Judæos offendunt trophæa.

Herodis ista de re consilium.

2. Neque vero nesciebat Herodes eos turbari,

ΔΙΑ τὴν καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τῶν [z] πατρίων ἐθῶν, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄσαν. ἐξ ὧν ἡ μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὖθις χρόνον ἠδικήμεθα, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπὶ τῇ εὐσεβείαν ἦγε τοὺς ὄχλους. [a] πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων καταστήσας Καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν Ιεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν, αὖθίς τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, πρόσοψιν μὲν ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, ἃ ἦν κατὰ τοὺς Ιουδαίους ἔθους ἀλλότρια. [b] χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ [c] παραδίδοντο. τῷ μέντοι πανηγυρικῷ ἐκεῖνον ἐπιφανεστάτῳ τῇ τῆς πενταετηρίδος συνετέλει, καταγείλας τε τοῖς πέριξ, καὶ συγκαλῶν ἀπὸ τοῦ πάντας ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο κατ' ἐλπίδα τῶν προκειμένων καὶ τῆς νίκης [d] εὐδοξίαν, συνελέγησάν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς περὶ τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ [e] διαγομένοις, [f] θυμελικοῖς καλουμένοις, πρόθυμα μέγιστα νικητήρια· καὶ διεπράττετο πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ ἆθλον. προὔθηκε γὰρ καὶ [g] πεθέμπτοις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ἃ μικραῖς δωρεάς· καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐσπούδαστο, φιλοτιμία τοῦ ἀφίσημον αὐτὸ γενέσθαι τῷ ἐπιδείξει, ἐξεμιμήσατο. τὸ γε μὴν θέατρον ἐπιγραφαὶ κύκλῳ περιεῖχον Καίσαρος, καὶ τρόπαια τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας [h] ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῷ τε καὶ ἐλέφαντος καὶ ἠλέκτρου πάντων αὐτῷ πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν οὐδὲν οὕτως ἦν, οὔτ' ἐσθῆτος τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπεδείκνυτο. ἐφοδεύη δὲ καὶ θηρίων ἐγένετο, λεόντων τε πολλῶν αὐτῷ συναχθέντων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι καὶ τὰς [i] ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ἐξαίσιοι παραγιώτερα· τούτων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τῶν κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τῆς δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῶν περὶ τὴν θέαν κινδύνων· τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβεῖς μὲν γὰρ ἐκ παλαιοῦ κατεφαίνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, [k] ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας· ἀσεβεῖς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς [l] θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ τρόπαια· δεχομένους γὰρ εἰκόνας εἶναι τὰς τοῖς ὅπλοις περιειλημμένας, ὅτι μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον.

β'. Ελάνθανον δὲ οὐδὲ τὸν Ηρώδην ὑποπτεύοντες, καὶ

z Πατρῴων] *L. B.* πατρίων.

a Πρῶτον μὲν γὰρ —— ἀλλότρια.] Conf. ἀλλοτ. lib. 1. c. 21. §. 7. τάγε τῶν λοιπὰ τῶν ἔργων ἀμφιθέατρον, καὶ θέατρον, καὶ ἀγορὰν ἄξια τῆς πόλεως ἐνιδρύσατο, καὶ πενταετηρικὰς &c. Athletica certamina quinquennalia in honorem Cæsaris, & Theatrum Hierosolymis ab Herode erectum, & Amphitheatrum in Campo. SPANH.

b Χρῆσίς τε] *L. B.* χρήσει τε. & mox ἐπιδείξεις.

c Παραδίδοντο.] Παραδίδοτο *Vat.*

d Εὐδοξίαν,] Ita *Hen.* favente *Epiphanio*, qui vertit, *victoriæ gloria.* (εὐδοξίαι *Lugd. Bat.*) δόξαν in *reliquis.*

e Διαγομένοις,] *L. B.* ἀσκουμένοις.

f Θυμελικοῖς καλουμένοις,] In *Græcis* omnibus καὶ θυμελικούς. verum auctoritate *Epiphanii*, (qui vertit, *quos Thymelicos vocant*) καὶ expunxi: quasi per θυμελικοὺς intelligendi essent Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines, atque alii Symphoniaci. Si καὶ retineatur, necesse est ut per *Thymelicos* Histriones intelligamus. *Thymele* quidem suggestum erat: & qui semet illic exercebant *Thymelici* appellabantur. Videsis *Baldi* Lexicon *Vitruvianum*, p. 130.

g Τεθέμποις καὶ συναρίσι] *Gen.* nec non quadrigarii ac trigarii; immo *bigarii*. SPANH.

h Ἐκεῖνος ἐκτήσατο,] Ita *Busb.* & *Hen.* ἐκείνης in *Editis Aliisque.*

i Αλκὰς ὑπερβαλλούσας] Ἀλκὰς ὑπερβολὰς *Hen.*

k Ἐπὶ τέρψει τῆς ἀνθρώπων θέας.] Ἐπὶ τέρψεσι *Busb.*

l Θεσμούς.] Εθισμοὺς *Vat.*

καὶ [m] βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὥετο· καθωμίλει δ' ἐνίους καὶ παρηγόρει, τῆς δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. οὐ μὴν ἔπειθεν· ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον τολμηκέναι, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, [n] εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν οἴσειν, [o] μὴ φέρειν εἰκόνας [p] ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ τρόπαια λέγοντες. οὐ γὰρ εἶναι πάτριον αὐτοῖς. Ηρώδης δ' ὑπεραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσουμένους, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτῶν τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἴ τι ἰατρὸν παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ τρόπαια, [q] τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς τοῦτο ἐπιθεῖναι. τῶν δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπιτάξας ἀφαιρεθῆναι τὸν ἀδιάφορον κόσμον, ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ [r] τὰ ξύλα. τὰ δ' εὐθὺς ὡς ἀπροσυλήτως, γέλως καὶ πλῆθος εἰς ἅπαντα ἐδιωκήθη, τῷ καὶ πρόπαν αὐτοὺς ἐν εἰρωνείᾳ πεῖσαι τὰς κατασκευὰς τῶν ἀγαλμάτων.

γ'. Τέως μὲν τὸν τρόπον αὐτὸν ἀπαλλαγέντα τοῦ πλήθους, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν [s] ἐπεπόνθεσαν ἐξ ὀργῆς ἁμαρτάνοντες, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβληκότες καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι. τινὲς δ' αὐτῶν ἐπέμενον τῇ δυσχερείᾳ τὸ σὸν ἐξ ἔθους ἀπηθυμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι δεινῶν κακῶν, [t] ὅσιον ὠήθησαν ἀποκινδυνεύειν μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, ἐξαλλαττομένης αὐτοῖς τὴν πολιτείας, ἐπιορᾶν Ηρώδῃ, πρὸς βίαν ἐπαγομένῳ τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φαινόμενον ἅπασι ἔθνεσι. [v] ἐκ δὴ τούτου συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑποδύεσθαι δέκα τῶν πολιτῶν ἄνδρες, ὑπὸ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις [x] ὑπολαβόντες· ἦν δέ τις αὐτοῖς, δι' ἀναξιοπάθειαν ὧν [y] ἤκουσεν, καὶ τῶν διεφθορότων τὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένους, οὐκ ὡς [z] συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταστῆναι αὐτοὺς, πάσχειν εἴ τι κἀκείνοις [a] συμβαίνῃ δυσχερές· ὥστε μὴ μετρίαν τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γενέσθαι.

δ'. Ταῦτα γνόντες ἀπὸ συνθήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν, ἐλπίσαντες μὲν οὐδὲ αὐτὸν Ηρώδην [b] διαφεύξεσθαι, συναισθόμενον [c] ἐξ ἀφανοῦς, πολλοὺς δέ, εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τῶν περὶ αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενοι· καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν, εἰ καὶ θνήσκοιεν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν [d] οὖν παρεσκευάσθησαν, ὑπὸ τοιαύτης ἦσαν [e] παρθυμίας. εἷς δέ τῶν [f] ὑφ' Ηρώδου πολυπραγμονεῖν καὶ ἀπαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα πεπραγμένων ἐξαπίνης ἄλλην τὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ', ὡς γὰρ ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ σπήδει πᾶσι τῶν πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς παραχὰς τὰς ὑπὸ τοῖς καθ' ἕκαστα [g] γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν ταῖς αἰτίαις ἐκάλει. παρασπόνδων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωροι λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀφύγοιεν ἤδεσαν· ἐπεκόσμησαν δὲ τὴν ἀναγκαίαν [h] καταγνοφὴν ἔς τέλος, τῷ μηδὲν ὑφιέναι ἔς φρονήματος. ἐπὶ γὰρ ἐντεταμένοις, ἅμα δ' ὀργισθεῖσιν τὴν πεῖραν, ἀνέδειξαν ἤδη κεκλιμένους τὸ ξίφος· [i] διωμολογήσαντο δὲ καλῶς καὶ

& vim illis inferre intempestivum existimabat; quapropter operam dabat ut nonnullos eorum mitigaret verbis, & ea religione solveret. Verum nihil proficiebat: sed quod moleste ferrent ea, quibus illum flagitium admittere existimabant, uno consensu vociferabantur, si omnia patienda forent, at hominum quidem imagines (trophæa innuentes) in urbe non passuros. haud enim moribus patriis fas esse. Herodes vero, cum videret illos turbatos esse, & non facile ei cessuros, nisi solatii aliquid adhiberetur, eorum præcipuos vocat, & in theatrum ductis trophæa monstrat, quæritque quidnam hæc eis videantur. Cumque exclamassent, hominum esse imagines, *tunc ille*, ubi jusserat ornamenta detrahi, merum lignum eis ostendit. Atque ista repente suo denudata erant ornatu, & risus in omnium ora vultusque diffusus est; quippe qui jam ante imaginum apparatus pro ridiculo ducerent.

3. Cum autem populum hoc pacto repulisset, atque impetum quo irati ferebantur dissipasset, plerique sic erant ut mutati pacatique esse viderentur. tamen eorum nonnulli in offensione ex mutatis moribus perseverabant; &, cum crederent ex patriis institutis violatis magna oritura esse mala, satius esse putarunt vel quodvis periculum subire, quam videri Herodem sinere, mutato rerum statu, quidquam contra receptos per vim introducere, &, dum pro rege se gereret, revera se toti genti inimicum infestumque ostendere. Itaque conjurarunt cives decem in quodvis periculum, & pugiones sub vestibus sumpserunt; eratque inter eos quidam cæcus, qui, eorum quæ audiverat indignitate commotus, cum eis conjuravit: non ille quidem quasi eos in facinore patrando multum adjuturus, sed cum eis adversa pati paratus, si eis male res caderet: id quod illis ad rem aggrediendam multum animi addidit.

Judæi ex moribus ab Herode mutatis offendi.

Decem viri contra Herodem conjurant.

4. Ita decreta re vadunt uno animo in theatrum, spei pleni ne Herodem quidem ipsum evasurum, cum ex improviso eum adorituri essent: aut certe si ab eo aberrarent, fore arbitrantes ut multos ex ejus comitibus interficerent; atque ita regi ipsi occasionem præberent cogitandi de injuria, quam genti inferre videbatur, etiamsi ipsis moriendum foret. Et illi quidem jam ante parati ea erant animi alacritate. Quidam autem ex Herodis emissariis, cui datum erat istiusmodi de rebus satagere eique referre, totum negotium, ab ipso deprehensum, regi in theatrum intraturo nunciavit. Atqui ille (nam nuncium à vero non abhorrere visum est, si vel ad odium respiceret, quod sibi à plerisque concitari noverat, aut ad turbas ex rebus fere singulis coortas) recepit se in regiam, & conjuratos suis nominibus evocabat. Cum autem à satellitibus, illos adortis, in ipso facinore comprehensi essent, ubi intellexerunt se crimen effugere non posse, operam dederunt ut vitæ exitum, quem evitare non poterant, honestarent, de animo suo nihil remittendo. non enim eos facti suppuduit, aut quidquam sunt inficiati; sed cum jam tenerentur, pugiones ostenderunt: confessique sunt

Libera conjuratorum confessio.

---

m Βίαν μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ὥετο·] Ita *Busb.* βία vel βίᾳ in *ceteris.*

n Εἰ καὶ πάντα δοκεῖεν] Εἰ καὶ τὰ πάντα *Hen.*

o Μὴ φέρειν —— λέγοντες.] Conf. *alsos.* lib. 1. c. 33. §. 2. & infr. lib. 17. c. 6. §. 2. SPANH.

p Ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει,] Ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐν τῇ π. *Busb.*

q Τί ποτε δοκεῖ αὐτοῖς] Τί ποτ' ἔστιν ὃ δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα *Vat.*

r Τὰ ξύλα.] Τὰ ξύλα ἃ δ' εὐθὺς *Vat.*

s Ἐπεπόνθεισαν ἐξ ὀργῆς ἁμαρτάνοντες,] Sic *Hen.* & *Busb.* ἐπεπόνθεσαν in *Editis.*

t Ὅσιον ὠήθησαν ἀποκινδυνεύσαι μᾶλλον,] Ita *Hen.* & *Busb.* ὅσιον ἢ ὠήθησαν in *Editis Aliisque.*

v Ἐκ δὴ τούτου συνωμοσάμενοι] Ἐκ δὲ τούτων *Busb.*

x Ὑπολαβόντες·] Ὑποβαλόντες *Hen.*

y Ἤκουσεν,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *audiebat.* ἤκουσαν in *Editis Aliisque.* ἤκουσεν *Hen.* ἤκουν *L. B.* ἤκουεν *Cocceius.*

z Συνεργήσαί τι] Ἐνεργῆσαί τι καὶ ἁμᾶ εἰς *Hen.*

a Συμβαίνῃ δυσχερές·] Συμβαίνῃ *Vat.* συμβαίνοι *L. B.*

b Διαδύξεσθαι,] Διαφεύξασθαι *Hen.*

c Ἐξ ἀφανοῦς,] Ita cum *Hen.* & *Busb.* δι' ἀφανῶς in *reliquis.*

d Οὖν παρεσκευάσθησαν,] Illud οὖν è *Codd. Hen. Busb.* & *Vat.*

e Παρθυμίας.] Ita *Hen.* & *Busb.* qui etiam paulo ante habet ἐπὶ τῷ αὐτῆς. Non est cur dubitem, quin *Epiphanius* legerit παρθυμίας, qui vertit, *cumque parati cum audacia properarent.* παρθεσμίας in *Editis Aliisque.* mallem tamen ἐπὶ ταχτῆς ἦσαν παρθεσμίας.

f Ὑφ' Ηρώδου] Sic *Busb.* & *Vat.* ἐφ' Ηρώδῃ in *reliquis.*

g Γινομένας,] Γινομένοις παρυφισαμένας, ἀναχωρήσας *Hen.*

h Καταγνοφὴν ἔς τέλος,] Ex hoc loco aliquis forsan suspicaretur *Josephum* scripsisse τὸ πέρας ἐς τέλος supr. cap. 6. §. 4.

i Διωμολογήσαντο] Ita *Hen.* & *Busb.* διωμολογήσαντες in *Editis Aliisque.*

sunt se pulchre ac pie conjurationem fecisse, ne quidem quæstus ullius gratia, neque suis ut obsequerentur affectibus; sed, quod majus, pro institutis publicis, quæ par est ut omnes aut custodirent aut pro illis vitam amitterent. Istis quidem ab illis de suo insidiandi proposito magna cum fiducia dictis, à regiis circundati *militibus* abducti sunt, & modis omnibus excruciati mortem oppetierunt, Verum cum & indicem istum, qui illis odio erat, quidam non multo post corripuissent, non solum interfecerunt, sed & membratim discerptum canibus *dilaniandum* objecerunt. atque id multi civium viderunt, neque tamen quisquam indicavit, donec, Herode acerbum & acrem quæstionem habente, coactæ quædam cruciatibus mulieres confessæ sunt quæ facta viderant. Et quidem in auctores facinoris animadversum est, à totis familiis pro temerario ausu pœnas repetendo. At populi perseverantia, & in legum tuitione intrepida constantia, fecit ut Herodes non facilior evaderet, nisi se tutius muniret. Statuit itaque populum undique circumsepire, ne hujusmodi motus in apertam rebellionem erumperent.

Delator conjuratorum membratim discerptus.

Herodes seipsum munit.

5. Cum igitur urbem haberet firmatam palatio, in quo degebat ipse, & templum validitate munitionis, quæ Antonia vocabatur, quam ipse construxerat, cogitavit tertium contra populum propugnaculum esse posse Samariam, quam nominavit Sebasten: atque id ratus ad provinciam in officio continendam non minoris esse momenti, locum valide munivit, distantem quidem Hierosolymis itinere unius diei, qui vero tum ad regionem tum ad urbem communiter usui esse posset. Quin & ad totam nationem inædificavit munitionem, quæ quondam Stratonis turris appellabatur, ab ipso vero Cæsarea nominata est. item in Magno campo, cum ex lectis circa ipsum militibus forte quosdam duxisset, castellum construxit, itidemque in Galilæa *locum*, Gaba nomine, & in Peræa Esebonitim. Et ista quidem in singulis, ad *locorum* securitatem semper aliquid adjiciens, totamque gentem custodiis circundans, ut nequaquam pro arbitrio tumultus cierent, qui frequenter ex motu leviſſimo fieri solebant, neque laterent cum concitari cœperint, dum nonnulli semper in promptu haberentur qui motus rescisceret & impedire possent. Tunc autem ad Samariam muniendam profectus, deduxit eò coloniam, tum eorum quorum opera in bello usus fuerat, tum vicinorum, partim cupiditate erigendi in ea templum, partim quod ea antea parum celebris fuerat, tum maxime quod in sui securitatem etiam munificentiæ valde studebat; atque nomine ejus mutato Sebasten appellavit, & finitimum territorium, quod erat illius regionis optimum, divisit incolis, ut in

Stratonis turris dicta Cæsarea.

Samaria munitur & Sebaste vocatur.

σωὴ εὐσεβείᾳ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς γνέσθαι, κέρδος μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, [k] τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐθῶν, [l] ἃ καὶ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἡ θηήσκειν περὶ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ παραυτίκα δ' ἀπονοίᾳ ἐμπαρρησιασάμενοι, ὠθισθέντων [m] αὐτοῖς τὰ βασιλικὰ ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰκίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μηνύσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες, οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ [n] μέλεσι διελόντες πᾶσιν ἔσαν κυσίν. ἐωρᾶτο δὲ πολλοῖς τῶν πολιτῶν [o] τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως Ηρώδης [p] πικρότερον καὶ φιλονεικον ποιησάμενος τὴν ἔρευναν, ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκές τινες ὡμολόγησαν ἃ πεπραχθέντα εἶδον. καὶ τὰ μὲν ἐνεργησάντων ἐγένετο τιμωρία, πανοικὶ τὴν ἀσπίδα αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δὲ [q] ὀπτιμονὴ δὲ πλήθους, καὶ τὸ τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐπὶ τὸν Ηρώδην, εἰ μὴ μετὰ πολλοῦ ἀσφαλείας [r] κρατοῖ. καὶ λέγω πάντοθεν ἀσειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων φανερὸν γένεσθαι τὴν ἐπόρεσιν.

ε'. Ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν [s] ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ [t] διητᾶτο, δὲ ἱερὰ τῇ περὶ τὸ Φρέαρ ὀχυρότητι, τὸ καλούμενον Αντωνίαν, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον παντὶ τῷ λαῷ τὴν Σαμάρειαν [v] ἐπενόησεν ὀχύρωμα, [x] καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας [y] γίνεσθαι τοῦτο ἥδιον ἔλαττον, ἰσχυροποιεῖ τὸν τόπον, ἀπέχουσα μὲν Ιεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, εὔχρηστον δ' ὄντα καὶ κοινὸν ὀπί τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει γησόμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ Φρέαρ ἐνωκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον [z] Στράτωνος πύργον, Καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορεύθην. [a] ἔν τε [b] τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῶν ὑπιλέκτων ἱππέων τινὰς ἐκλεξάμενος, [c] ἀποκληρώσας, χωρίον ὠκείωσεν ὀπί τε τῇ Γαλιλαίᾳ [d] Γάβα καλούμενον, καὶ τῇ Περαίᾳ τὴν [e] Εσεβωνῖτιν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν [f] ἐπιξυλίσκων, καὶ περιλαμβάνων φυλακαῖς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἦκισε μὲν [g] ἀπ' ἐξουσίας εἰς τὰς παραχὰς πρόπιπτειν, αἷς δὲ μικρᾷ κινήματος ἐγκλυσθέντα συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδὲ εἰ βραδυνοίεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινων πλησίον οἳ δὲ γινώσκειν δὲ κωλύειν ἐδυνατο. τότε δὲ τὴν Σαμάρειαν ὡρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν [h] συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν [i] ἐπετήδευεν, ὑπό τε φιλοτιμίας δὲ [k] νεὼν ἐγείρειν, καὶ [l] διὰ τὸ πρότερον οὐκ ἐν τιμίοις ἦναι, καὶ μᾶλλον [m] ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπετηδεύετο, τήν τε πρόσοδον ὑπήλλαττε, [n] Σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώρας ἀρίστην ἦσαν τὴν πλησίον καταμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς [o] ἐπὶ-

k Τὸ δὲ πλέον] Τὸ δ' ἅπαν *Busb.*

l Α καὶ πᾶσιν ἡ φυλάττειν ἡ θνήσκειν] Ita *Busb.* & *Hen.* ἃ καὶ πᾶσι φυλάττειν in *Editis Aliisque.*

m Αὐτοῖς τὰ βασιλικὰ ἤγοντο,] Αὐτοὺς *Hen.*

n Μέλεσι διελόντα γινόμενα,] Μέλεσι διελόντες itidem *Zonaras* p. 241. B. SPANH.

o Τὰ γινόμενα,] *L. B.* ταῦτα γινόμενα.

p Πικρότερον καὶ φιλόνεικον] Eo modo *Hen.* πικρότερον in *reliquis.*

q Επιμονὴ] *L. B.* ἐπιδρομὴ.

r Κρατοῖ.] *L. B.* κρατοῖη.

s Υπὸ τὴν —— Αντωνίαν,] Conf. supra cap. 7. §. 9. SPANH. Hic duo φρέατα Hierosolymitana indicat. REL.

t Διητᾶτο] Lege ᾠκεῖτο. COCC.

v Επενόησεν] Ita *L. B.* ἐνεώησεν *Alii*, minus recte. HAV.

x Καλέσας μὲν αὐτὴν Σεβαστὴν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 2. & c. 21. §. 2. SPANH.

y Γίνεσθαι τοῦτο ἥδιον ἔλαττον,] Ita *Hen.* in *reliquis* οἰόμενος δὲ κατὰ τῆς χώρας ἥδιον ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον.

z Στράτωνος πύργον,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 4. Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος· SPANH.

a Εν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Εν δὲ τῷ μέγ. *Hen.*

b Τῷ μεγάλῳ πεδίῳ] Conf. sup. lib. VIII. c. 2. §. 3. SPANH.

c Αποκληρώσας] Αποπληρώσας iterum in *Cod. Hen.*

d Γάβα] Eo modo *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Epiphan.* adsentiente *Stephano Byzantino*, apud quem Γάβα πόλις Γαλιλαίας. in *Editis Aliisque* Γάβαλα. HUDS. Eusebius in Chron. pag. 76. vocat τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ Γαμάλ. Locus est mutilus. At *Gamala* legendum videtur גמלא נגולי nota est Hebræis. de qua alibi. REL. Conf. supr. lib 9. c. 9. §. 1. SPANH.

e Εσεβωνῖτιν.] Ita *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) nec aliter *Epiphan.* cujus in libris *Sebonitidem*, aut *Sobonitidem*. Εσμωνῖτιν in *Editis Aliisque*, ε mutato in σ, & β in μ. Vide lib. 13. c. 15. §. 4.

f Επιξυλίσκων,] Iterum cum *Cod. Hen.* ἐξυλίσκων in *ceteris.*

g Απ' ἐξουσίας] Ita ex infer. c. 9. §. 3. ἐπ' ἐξουσίας in (*Lugd. Bat.*) *Editis Aliisque.*

h Συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους,] Συμμαχησάντων αὐτῷ *Vat.*

i Επετήδευεν,] Sic *MSS.* ἐπιτήδευεν, & mox ἐπιτηδεύειν in *Editis.*

k Νεὼν ἐγείρειν,] Aut ναὸν aut νεὼν scribendum. male in *libris nios.* HUDS. Atque etiam in *L. B.* expresse νεὼν (quod reponi pro ναὸν jussi) exstat. HAV.

l Διὰ τὸ πρότερον] Δι' αὐτὸ πρότερον οὐκ *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Vat.*

m Οτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ] Οτι καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλοτ. & mox αὐτῶν τὸ φιλ. *Hen.* & *Vat.*

n Σεβαστὴν καλῶν,] De Samariæ sub Σεβαστὶς nomine ab

He-

ᵒ ἐπόλυϑὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ ᵖ συνιόντες εἰκῆ· καὶ τείχει καρτερῷ τὴν πόλιν ᵍ περιέλαβε, τότε δὲ χωρίᾳ περισταλὲς εἰς ἐρυμνότητα καταskαλαζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. σταδίοι γὰρ ἦσαν εἴκοσιν. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσην τριῶν ʳ ἡμισταδίων τέμενος ἀνῆκε, παντοίως κεκοσμημένον, ˢ καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν· ἔν τε τοῖς κατὰ μέρος ᵗ ἀφ' ἁπάντων σκευῇ κοσμῶν τὴν πόλιν, τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φέρειν αὐτὴν πιστεύων· ὅπῃ τῇ μείζονι, τὸ δὲ εὐπρεπὲς, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

ipso ſtatim adventu feliciter agerent: & valido muro urbem circumdedit, uſus declivitate loci ad firmitatem, comprehenſoque ſpatio, non quantum fuerat prius, ſed tanto ut nihil vel celeberrimis urbibus cederet. nam quinque ſtadiorum erat in circuitu. Quin & intus ejus in meditullio ſacrum ſeſquiſtadii locum reliquit, omnibus rebus ornatiſſimum, & ibi templum exſtruxit magnitudine & pulchritudine in primis memorabile: urbemque in ſingulis ejus partibus indies decorabat, ſibi quidem neceſſarium eſſe videns ut tutius degeret, adeoque mœnium validitate eam caſtelli ad inſtar muniens majori ex parte, honorificum vero, ut poſſet ex elegantiæ ſtudio beneficentiæ etiam monumenta poſteris relinquere. *Templum Samariæ ab Herode exſtructum.*

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ δὲ λιμοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαίαν καὶ Συρίαν γεγενότος· καὶ ὡς Ἡρώδης, γάμον ἑαυτῷ περισκευάσαμενος, Καισάρειαν καὶ πόλεις ἄλλας Ἑλληνίδας ἀνακτίζει.

CAP. IX.

De fame quæ fuit in Judæa & Syria: & quomodo Herodes, cum nuptias ſibimet adornaſſet, Cæſaream & alias urbes Græcas inſtaurat.

XII.

ΚΑτὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν, ᵛ τεσσαρεσκαιδέκατον ὄντα τῆς Ἡρώδου βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ˣ ἐπέλαβεν, εἴτε δὴ θεοῦ μηνίσαντος, ἢ καὶ κατὰ τοὺς ʸ ἀπαντήσαντας καιρούς. ᶻ πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διετεκέις ᵃ ἐγένοντο, καὶ ᵇ διὰ τοῦτο ἄκαρπος ἡ γῆ, ᶜ μηδ' ὅσα κατ' αὐτὴν εἰώθει ἀναβλαστάνειν φέρουσα· ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν σιτίων ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων δὲ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐκράτει, διετεκῶς ἀντεφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τό, τε γὰρ ᵈ ἠπορῆσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς ἐπέτεινεν εἰς πλέον δεξαμένῳ ἰσχυρῶς τὴν λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν ἔτους ὑπολυμένων ἀφῃρεῖτο καὶ τὰς περιούσας εὐθυμίας, ἐπὶ πορισμοῖς τῆς διαμελείας ᵉ οὐκ ἦν. φθαρέντων γε μὴν τῶν ᶠ ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι πρότερον ἀπεκείντο δεδαπανημένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα ᵍ χρησιν ὑπελείπετο, μᾶλλον δὲ καὶ παρὰ δόκησιν ἐπιτείνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶναι μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ὑπολωλέναι δὲ καὶ τῶν περιόντων τὰ σπέρματα, ʰ μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνεῖσης τῆς γῆς. ἤ τε ἀνάγκη πολλὰ διὰ τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς διορυχὰς οὐκ ἐλάττους εἶναι συνέβαινεν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τὸν τε φόρων ὃς ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφῃρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι ⁱ πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν. ʲ ὧν τι οὐδὲν ὅ, τι καὶ βοηθείας ἄξιον ᵐ ἐδόκει, προκατηλφότος τοῦ κακοῦ καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὐ πράττειν φιλαίτιον ⁿ ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.

CÆterum eodem anno, qui regni Herodis xxxˣᵘˢ fuit, maximæ calamitates in eam regionem invaſerunt, ſive ex Dei ira, ſive malo ſtatis temporibus ingruente. Nam primum quidem continua erat ſiccitas, & inde inſequuta eſt ſterilitas terræ, ne illos quidem fructus ferentis quæ ſolita erat ſponte ſua edere: ac deinde victus ratione præ eduliorum inopia mutata, corporum invalitudine laborabant & peſtilentiæ morbus graſſabatur, *aliis poſt alias* calamitatibus perpetuo in ipſos * irruentibus. nam, & quod curatione egerent & alimento, peſtis vehementer ingraveſcens magis exacerbatur, & ſtrages eorum qui ita moriebantur etiam ſuperſtitibus omnem de ſe ſpem eripuit, ut qui neceſſitatibus ſuis nulla cura ſubvenire poſſent. Porro corruptis anni fructibus, & abſumptis qui jam ante reponebantur, nihil boni quod ſperarent reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, & non in iſtum duntaxat annum. adeo ut ne minimum quidem illis reſtaret, ſed etiam ſemina reſervata perierint, terra ſecunda vice nihil reddente. Quin & neceſſitas fecit ut ad inopiam ſublevandam novis quamplurimis excogitandis ſtuderent. fiebatque ut ipſe rex non minus egeſtate laboraret: ut qui nihil tributi, prout conſueverat, è terra acceperit, & pecuniam conſumpſerit in liberalitate erga eos, quorum urbes inſtauravit. nihilque erat quod dignum videbatur cui opem ferret, cum jam ei ex calamitatibus conflatum eſſet ſubditorum odium: non raro enim fit, ut, cum res minus proſpere cedant, in eos qui præſunt querelas adhibeant. *Fames in Judæa, & ex fame peſtis.*

2. Cum ita ſe res haberent, cogitabat temporis atrocitatem levare. verum difficile erat, cum nec finitimi haberent quod ad victum ſuppeditaret, ut qui *Herodes, ut facultas tulit, Judæis opitulatur.*

Herode reſtauratæ anno. *Hardwin.* de Nu. Herod p. 60. SPANH.

o Ἐπόλυϑὺς ἐν εὐδαιμονίᾳ] Εὐθὺς *Hen.* & *Lugd. Bat.*

p Συνιόντες εἰκῆ·] Συνιόντας ſolus *Hen.*

q Περιέλαβε,] Ita *Hen.* ἐπέλαβε *Vat.* περιέβαλε in *reliquis.*

r Ἡμισταδίων] *L. B.* ἥμισυ σταδίων. *Epiphan.* unius & ſemis.

s Καὶ —— ἤγειρεν·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 21. §. 2. ναόν τε εὐδρυσάμβῳ τῷ Καίσαρι μίγισον· SPANH.

t Ἀπὸ πάντων σκευῇ κοσμῶν] Διὰ πάντων εὐσεμῆ *Hen.*

v Τεσσαρεσκαιδέκατον] *Sc.* ab Antigoni morte, ut dicit *Uſſerius* ad A. M. 3679.

x Ἐπέλαβεν,] Ita *MSS.* ἐπέβαλεν *Gen.*

y Ἀπαντήσαντος] Οὕτως ἀπαντήσασι *Hen. Busb.* & *Vat.*

z Πρῶτον —— ἡ γῆ,] Gelu percuſſa terra. *Ruſin.* SPANH.

a Ἐγένοντο,] Ἐγίνοντο *Busb.* & *Hen.*

b Διὰ τὸ τοιοῦτον] Διὰ τοῦτο *Busb.*

c Μηδ' ὅσα κατ' αὐτὴν] Sic *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.* μηδ' ὅσας κατ' αὐτὴν in *Editis Aliiſque.*

* *Irruentibus.*] Ita verto auctoritate *Gloſſarii Veteris*, in quo, ἐφορμάζω *impetum facio, irruo.*

d Ἠπορῆσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς] Ita ſane cum *Hen.* (& Cocceio) vel ἀπορεῖσθαι legendum. antea erat ἠπορεῖσθαι.

e Οὐκ ἦν.] Οὐκ ἠδύναντο *Hen.* ἐδυνάντο. *Lugd. Bat.*

f Ἐπ' ἔτους καρπῶν,] Ἐπ' ἔτους *Hen.* (*Lugd. Bat.*) & *Busb.*

g Χρησιν] Lege χρησιν. COCC.

h Καὶ τὰ περιόντα τὰ σπέρματα,] Ita *Hen.* καὶ τὰ in *cæteris.*

i Μηδὲ τὸ δεύτερον ἀνεῖσης τῆς γῆς.] Eo modo *Hen.* μηδ' ἕτερον in *reliquis.*

k Πρὸς φιλοτιμίαν] Πρὸς φιλοτιμίας *Busb.*

l Ὧν τι —— προεστηκότων.] Deeſt horum explicatio in *Ruſino.* SPANH.

m Ἐδόκει, —— μῖσος] Ἐδόκει, προκατειληφότος τοῦ κακοῦ καὶ μ. *Baſ.* & *Lugd. Bat.* ἐδόκει, προκατειληφότος τοῦ κακοῦ, καὶ μ. *Gen.*

n Ἀεὶ κατὰ τῶν προεστηκότων.] Ita cum *Cod. Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀεὶ καὶ τῶν ἐφεστηκότων *Busb.* ἀεὶ τοῖς ἐφεστηκόσιν in *Editis Aliiſque.*

o Ἐν τοιούτοις διενοεῖτο] Ita *Baſ.* & *Vat.* ἐν τούτοις *Gen.* ἐν τούτοις ἂν διεν. *Hen.* & *Lugd. Bat.*

qui iisdem malis conflictarentur; nec pecunia *illi* suppeteret, si quo modo vel tantillum pro *tam* multis comparari potuisset. Par tamen esse existimans, ut nihil omnino omitteret ad illos sublevandos, quicquid erat ornatûs in regia ex auro & argento id totum concidit, ita ut nec vasis cura elaboratis nec arte pretiosiori factis pepercerit. Mittebat autem pecuniam in Ægyptum, cujus præfecturam à Cæsare acceperat Petronius. Ille, non paucis ob eandem necessitatem ad eum confugientibus, cum privatim esset Herodis amicus, ejusque subditos conservatos esse vellet, primis ipsis concessit frumentum exportare, & modis omnibus tam in eo emendo quam in evehendo illos adjuvit, ita ut magna ex parte vel in universum ei hoc debeatur auxilium. Herodes itaque, ubi illi advenerant, opis allatæ causam suæ *populi* curæ adscribendo, non modo eos qui prius illi succensebant, in aliam de se opinionem traduxit, sed & palam omnibus fecit, se animo plane benigno illorum saluti prospicere. Nam quidem primum iis, qui conficiendo erant sibi ipsis panem in victum, frumentum, modo quo fieri potuit exactissimo, distribuit: deinde quia multi erant quibus propter senium, vel alius generis debilitatem, vires deerant ad edulia sibimet præparanda, his *etiam* providebat pistores illis assignando, & quæ ad victum suppeditant parando. Porro curam adhibuit, ne dum hyemem agerent periculum adirent, ut qui vestium etiam inopia laborarint, perditis planeque consumptis pecoribus, ut nec lana illis ad usum suppeteret, nec aliud quodvis ad integumenta. Cum autem & horum ei copia facta esset, finitimis quoque urbibus subvenire cogitabat, Syriæ incolis semina subministrando. id quod ei magno erat emolumento, gratia hac ad *terræ* fertilitatem bene accommodata, adeo ut omnibus de victu abunde provisum fuerit. In summa, messe appetente, divisit per regionem quinquaginta millia hominum, quos ipse aluerat, atque hac ratione cum regnum afflictum summa cura sublevasset, plurimum etiam vicinos omnes, qui in iisdem malis erant, *calamitate* levavit. nemo enim erat qui propter inopiam eum adiret, quem non pro ipsius dignitate adjuverit. immo & populi & urbes & privati, quotquot pluribus prospiciendo ad penuriam redacti erant, ad ipsum confugientes quæ desiderarunt assequebantur. adeo ut frumenti cori, extra regnum distracti, numero fuerint decies mille (continet autem corus medimnos Atticos decem) in ipso vero regno ad octogies mille. Atque fiebat ut hæc ejus cura & tam opportuna benevolentia tantum gratiæ sibi conciliaverit apud Judæos, adeoque aliorum sermone percrebuerit, ut odium vetus, quod concitaverat ob quædam in *receptis* moribus & regno in ipso violata, ex animis populi universi jam fuerit deletum, sibique persuaserint ex ejus liberalitate abunde satisfactum esse, ope in malis gravissimis suppeditata. Quin & magna erat apud ex-

Petronius, Herodis amicus, ei frumentum suppeditat.

Herodis cura & diligentia in populo sublevando.

Inde populi benevolentiam sibi conciliavit.

τε ὂν ὄντων, εἰ καὶ δυσαῖον ὀλίγον ἅπτι πολλοῖς εὐπορηθῆναι. καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν [P] πάντως εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τ ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς συνέκοψεν ἀργυρίᾳ καὶ χρυσίᾳ, μήτε τ ἐν τῆς κατασκευῆς ἀπιμελείας, μήτ' εἴ τι τέχνη πίμιον ἦν, τότε φεισάμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' Αἰγύπτῳ τὰ χρήματα, [q] Πετρωνίᾳ [r] τὴν ἐπαρχίαν ὑπὸ Καίσαρος εἰληφότος. ἔτος τε ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν [s] καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδίᾳ τε φίλος ὢν Ἡρώδῃ, καὶ διασώσασθαι θέλων τὰς [t] ὑπ' αὐτῷ, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τ σῖτον, εἰς ἅπαντα δ' κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τ ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἡ τὸ πᾶν ἡγέσθαι ταύτης [v] τ βοηθείας. ὁ γὰρ Ἡρώδης, τότων ἀφικνουμένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ [x] ποιησάμενος, ἐ μόνον ἀντιμετίσησε τὰς γνώμας τ πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποίησατο τὴν [y] ἐπίδειξιν τ εὐνοίας καὶ τ προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅσοις οἷόν τε καὶ δι' αὐτῶν [z] τὰς τροφὰς σκοπουμένοις, ἔνειμε δ σίτου τὴν [a] ἔκπαξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος· ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατ' γῆρας ἢ τινὰ πρόσοδον ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἰκανῶς εἶχον αὐτοῖς προμηθεύειν τὰ σιτία, πρὸς κατασήσας προστοποιὸς, καὶ παρέχων [b] ἑτοίμας τροφάς. ἐπιμέλειαν δ' οὐ μικρὰν μὴ διαχειμάσωσι μετὰ κινδύνων αὐτὸς ἐποιήσατο, συγκατιλήφεις καὶ τ τῶν τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασιν ἐξαναλωθέντων τ βοσκημάτων, ὡς ἔτι ἐρίων εἶναι χρῆσιν, ἔτε τ ἄλλων σκευασμάτων. ἐκπεμφθέντων δ' αὐτοῦ καὶ τότων, τῆς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, σπέρματα τοῖς ἐν Συρίᾳ διδούς. καὶ τότ' ὤνησεν οὐκ ἦττον [c] αὐτὸν, [d] εὐτυχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ χάρτου, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς γενέσθαι. τὸ δ' σύμπαν ἁμήτου πρὸς τὸν γλῶ ἐπιφανέντος, σὺν ἐλάττοσιν ἢ πέντε μυριάσι ἀνθρώπων, ὃς αὐτὸς [e] ἔθρεψεν, εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ [f] τότῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν ὑπὸ πάσης [g] φιλοτιμίας καὶ ἀπορίας ἀναλαβών, σὺν ἤκισα καὶ τὰς περιξ, ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὃ γὰρ ἔθ' ὅστις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν [h] εὑρεῖσθαι κατ' τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τ ἰδιωτῶν ὅσοις ἐπορία διὰ τὸ πολιόνων προΐσασθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὥστε ἡγέσθαι λογιζομένῳ, τὰς μὲν ἔξω τ δεχῆς δοθείσας, ὅπου χῆρας μυρίας· ὁ δὲ χῶρος δυνάμενος [i] μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα· τὰς δ' εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίας. ταύτην δ' αὐτὸς τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν τ χάρτου εὐκαιρίαν, ὅτως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς Ἰουδαίοις ἰσχύσαι συνέβη, καὶ διαβοηθῆναι [k] πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥστε τὰ μὲν παλαι μίσει κινηθέντα, διὰ τὸ [l] παρακατέθεσθαι ἔνια τ ἐθῶν καὶ τ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι [m] τ παντὸς ἔθνους, ἀντικαλάλαγμα δ' φαίνεσθαι τὴν ἐν τῇ βοη-

p Πάντως εἰς τὴν βοήθειαν] Sic *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἐν παντὶς *Busb.* πάντας in *Editis.* πάντας εἰς τὴν βοήθειαν ἀνελεῖν τ ὄντα κόσμον *Vat.*

q Πετρωνίᾳ —— εἰληφότος.] Petronius Ægypti Præfectus sub Augusto. Strabo lib. XVII. Dio Cass. lib. LIV. p. 524. SPANH.

r Τὴν ἐπαρχίαν] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὴν ἀρχὴν in *Editis Aliisque.*

s Καταφυγόντων] Καταπεφυγότων *Busb.* & *Hen.*

t Ὑπ' αὐτῷ,] Ita *Busb.* & *Hen.* ὑπ' αὐτὸν in *cæteris*, forsan pro ὑπ' αὐτοῦ.

v Τῆς βοηθείας.] *L. B.* τ βοηθείας τ Ἡρώδου. quæ ex sequentibus nata videntur; de Petronio enim jam est sermo, non de Herode. HAV.

x Ποησάμενος,] *L. B.* πεποιθώς.

y Ἐπίδειξιν] In Marg. *L. B.* ἀπόδειξιν.

z Τὰς τροφὰς σκοπουμένοις,] Τὰ πρὸς τὰς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

a Ἔκπαξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος·] Forsan ἐξέτασιν. HUDS. In *Marg. L. B.* legitur ἔκπαξιν ἢ ἐξέτασιν. HAV.

b Ἑτοίμας τροφάς.] Ἑτοίμους τοὺς τρ. *Busb.* & *Zonar.*

c Αὐτὸν,] Ita *Hen. Vat.* & *Busb.* αὐτῷ in *cæteris.*

d Εὐτοχηθείσης εἰς εὐφορίαν τ χάρτου,] Sic *Hen.* (& *Lugd. Bat.*) ἀτοχηθείσης *Busb.* εὐθύς τε χυθείσης in *Editis Aliisque.*

e Ἔθρεψεν,] Ἔθρεψε καὶ πρόσκαιρον εἰς τὴν χ. *Busb.* & *Hen.*

f Τότῳ τῷ τρόπῳ] Τοῦτον τ τρόπον *Hen.* & *Busb.*

g Φιλοτιμίας] Ita *Hen.* & *Epiphanius*, qui vertit, *munificentia vel industria recuperasset.*

h Εὑρεῖσθαι κατ' τὴν ἀξίαν.] Eo modo *Hen.* εὕρεσθαι in *Editis Aliisque.* si quis malit εὑρέσθαι, per me licet.

i Μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα·] Hic vel legendum (inquit *Capellus* de *Mensuris* & *Pond.* p. 108.) μεδίμνους vel μεδίμνους Σικελικούς, ut causa erroris sit, quod *Selah* vel *Medimnus Siculus* vini tantundem pendet atque *Medimnus Atticus* olei. Ἰταλικοὺς pro Ἀττικοὺς rescribendum esse contendit G. *Agricola de Mens.* & *Pond.* Receptam *Josephi* lectionem firmat *Vet. Interpr.* ut & *Zonaras* hisce verbis, ὁ δὲ χῶρος δυνάμενος κατ' τ ἰσότητον μεδίμνους Ἀττικοὺς δέκα. Videsis *Salmasii* Epist. 67. p. 142.

k Παρὰ τοῖς ἄλλοις,] Illud πρὸς δὲ *Codd. Busb. Hen.* & *Vet. Interpr.*

l Παρακατέθεσθαι ἔνια τ ἐθῶν] Demosth. Philip. I. SPANH.

m Τ παντὸς] *L. B.* κατὰ τ παντὸς, non male. HAV.

n Πα-

βοηθείᾳ τ̃ δεινοπάτων φιλοτιμίαν. εὐκλεια ὴ κ̀ ϖ̃ρὸς τ̃ ἔξωθεν ἰὼ, καὶ δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῷ μείζω λόγε, κακώσαντα ὴ τὴν βασιλείαν ἐχ ἧκιστα ϖρὸς εὐδοξίαν ὠφελῆσαι. τὸ γὸ ἐν τ̃ις ὑποφίαις μεγαλόψυχον ϖρὸς δόξαν ἐπιδεικνύμενο ἀντιμετέρησε τὰς ὄχλας, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πεῖρα τ̃ πάλαι γεγυμνασμένων, ἀλλ' οἷον ἡ μ̃ τ̃ χρείας ἐπιμέλεια [n] παρέσησε.

γ'. Περὶ ὴ τ̃ χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔπεμψε Καίσαρι πενταχοσίας ἐπιλέκτας τῶν σωματοφυλάκων, ὃς [o] Γάλλο Αἴλιο ϖρὸς τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν ἦγε, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γιομένας. πάλιν οὖ αὖτ̃ τῶν πραγμάτων ϖρὸς ἥδονὴν [p] εὐθυμουμένων, βασίλειον ἐξωκοδόμ ϖρὸ τὴν ἄνω πάλιν, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐγείρων, καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυσ καὶ λίθων καὶ [q] κατακλιμάτων· ὡς ἕκασον αὐτῶν κλισίας μὲν [r] ἔχειν παμπόλλας ἄνδρας ὑποδέχεθαι, [s] κατὰ μέτρα ὴ καὶ τὰς ϖροσηγορίας. ὁ μὲν γὸ Καίσαρο, ὁ ὴ Αγρίππα [t] ἐκέκληο. ϖροσελάμβανε ὴ καὶ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, μηδένα τ̃ κατὰ τὸ οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν [v] ὑπολογισμὸν ποιούμενο. ἐρχὴ δ' αὖτ̃ τῶν γάμων ἐγίνε τοιόσδε. [x] Σίμων ἦν Ιεροσολυμίτης, υἱὸς Βοηθοῦ τινο Αλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις, εἶχε ὴ θυγατέρα καλλίστην τῶν τότε νομιζομένων. ὅντο οὖ λόγε ϖρὸς τοὺς Ιεροσολυμίτας ϖερὶ αὐτῆς, τὸ μὲν ϖρῶτον ὑπὸ τῆς ἀκοῆς κεκινῆθαι τὸν Ηρώδην συνέβαινεν. ὡς ὴ καὶ θεασάμενον ἡ τῆς παιδὸς ἐξέπληξεν ὥρα, τὸ μὲν [y] ἀπ' ἐξουσίας χρώμενο ἁρπάζειν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων, ὅπερ ἰὼ, εἰς βίαν καὶ τυραννίδα ἁρμόσεσθαι· βέλτιον δ' ὥρα γάμῳ τὴν κόρην λαβεῖν. καὶ ὃ Σίμων ὁ ὄντο ἀδοξοτέρᾳ μὲν ἡ ϖρὸς οἰκειότητα, μείζονο δ' ἡ καταφρονεῖσθαι, τ̃ ἐπιεικέστερον τρόπον μετὴ τὴν ἐπιθυμίαν, αὔξων αὐτὸς καὶ τιμιωτέρους ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν Ιησοῦ τ̃ ὃ φάβε ἀφαιρεῖται τὴν ἀρχιερωσύνην, Σίμωνα ὴ καθίσησιν ἐπὶ τ̃ τιμῆς, κ̀ τὸ κῆδο ϖρὸς αὐτὸν συνάπτεται.

δ'. Τελευτέντο ὴ αὖτ̃ ὃ γάμε, ϖροσκατασκευάσατο Φρούριον ἐπὶ τῶν τόπων ἐν οἷς ἐνίκα Ιουδαίους, ὅτε [z] τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντο Αντίγονο ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἰὼ. τοῦτο ὴ τὸ Φρούριον ἀπέχ μὲν Ιεροσολύμων ϖερὶ ἑξήκοντα σταδίους, φύσ ὴ ὀχυρὸν, κ̀ ϖρὸς κατασκευὴ ἐπιτηδειότατον. ἔστι γὸ ἐγγὺς [a] ἐπιφανὴς κολωνὸς, εἰς ὕψο ἀνιὼν χθαμαίτατον, ὡς εἶναι μασθὸν τὴν ϖερίφορον· διείληπται ὴ κυκλωτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἀνοδον, ξεστοῖς βαθμίσιν ἐξωκοδομημένην εἰς ἑβδομήκοντα. ἐντὸς δ' αὖτ̃ καταγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμῶ κ̀ κόσμον πεποιημέναι· ϖερὶ ὴ τὴν βάσιν ὃ λόφο, ἁμφιβαὴ κατασκευῆς ἀξιοθεάτ, πάσ ἄλλα κ̀ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑδάτων, ἃ γὸ ἔτο ὁ τόπο ἔχησεν, ἐκ μακρῶ [b] κ̀ πολλόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ δ' ἐπίπεδα ϖερικοδόμητα, πόλεως ὑδεμιᾶς ἐλάττω, τ̃ λόφον ἀκρόπολιν

teros gloria: videturque in difficultates incidisse pene incredibiles, quæ regnum licet afflixerint, ad nominis tamen ejus celebritatem plurimum contulerint. Nam quod liberalitatis magnificentiam in *summis* anguſtiis *omnium* opinione majorem oſtenderit, adeo populi animos mutavit, ut ab initio eum exſtitiſſe putarint, non qualem jam ante experti ſunt, ſed qualem ex cura illorum in neceſſitatibus ſeſe exhibuit.

3. Sub illud autem tempus miſit & Cæſari ſubſidio quingentos lectos homines de ſuis ſatellitibus, quos Ælius Gallus ad mare Rubrum duxit, quique ei magno uſui fuerunt. Cumque iterum res ſecundas & auctiores haberet, regiam in ſuperiore urbe condidit, tricliniis exſtructis ampliſſimis exornatiſque auro ſumptuoſiſſime & marmoribus & lectis decubitoriis; ut illorum unumquodque lectis inſtrueretur ad ingentem hominum numerum excipiendum, habita vero ratione magnitudinis *cujuſque illorum* & appellationis. nam unum Cæſaris, alterum Agrippæ nominabatur. Porro & uxorem ſibi accipiebat amatoriæ cupidinis impulſu, nulla religione impeditus quo minus in vitæ voluptatibus animo ſuo obſequeretur. Nuptiæ autem factæ ſunt ex hujuſmodi occaſione. Erat Simon *quidam* Hieroſolymitanus, Alexandrini cujuſdam nomine Boëthi filius, ſacerdos, vir illuſtris, habebatque filiam omnium ejus (ut exiſtimabatur) temporis formoſiſſimam. Itaque cum in ore atque ſermone Hieroſolymitanorum eſſe cœperit, primum quidem fiebat, ut, de ea ubi audivit, permoveretur Herodes, ſimul vero ac viſa formæ venuſtate animum illi perculit puella, noluit uti ſua poteſtate ad deſiderium explendum, ſuſpicans id, quod erat, ſibi vitio verſum iri ac ſi per vim & tyrannice ageret, ſatius vero arbitrabatur ut illam in matrimonio haberet. Et quoniam Simon minoris erat dignitatis quam ut regis affinis eſſet, majoris tamen quam ut contemneretur, meliorem cupiditati ſuæ ſatisfaciendi viam perſequutus eſt, illos honoribus augendo & illuſtriores reddendo. Mox igitur Jeſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & honorem *iſtum* in Simonem confert, atque ita affinitatem cum eo conjungit.

Cæſari quingentos ex ſuis ſatellitibus mittit Herodes.

Regiam Hieroſolymis ædificat.

Simonis filiam deſponſat.

Jeſu pontificatum abrogat, Simonem in ejus locum ſubſtituit, filiamque ejus uxorem ducit.

4. Cum autem nuptias celebraſſet, caſtellum etiam in eo loco conſtruxit, ubi Judæos vicerat, regno exactus quando Antigonus rerum potiebatur. quod caſtellum abeſt ab Hieroſolymis plus minus ſexaginta ſtadiis, natura munitum & ædificationi aptiſſimum. eſt enim propemodum modicus collis, manuum opera in altitudinem evectus, ut ambitu ſuo mammæ formam & ſimilitudinem præ ſe ferat: diſtinguitur autem turribus rotundis, arduum habens aſcenſum, eumque per gradus ducentos ex lapidibus quadratis ſtructum. intus vero diverſoria ſunt regia plane magnifica, tam ad firmitatem quam ad pulchritudinem comparata: & ad imum collis habitationes ſtructuræ ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia tum propter aquæ ductionem (nam locus aqua deſtitutus erat) ex longo intervallo & magnis impenſis factam. Porro planities circumquaque ædificiis erat occupata, ut vix ulli urbi magnitudine cederet, cui collis erat pro ar-

Caſtellum ædificat ſtadia circiter LX ab Hieroſolymis.

---

n Παρέσησε.] L. B. παρεισήσαθ.

o Γάλλο ——— θάλασσαν] Pro Αἴλιο Γάλλο *Petav. Doctr. Temp.* P. II. p. 291. leg. Αἴλιο Λάργο è Dion. l. LIII. ubi Ælius Largus in Arabiam Felicem expeditionem duxiſſe dicitur. Malè autem ex hoc Joſephi loco *Caſaub. ad Sueton. Aug. cap.* LXVI. pro Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Aulum Gellium legendum putat. Deceſſerat hic enim antequam Petronius, de quo paullo antè, Ægypto præeſſet. SPANH.

p Εὐθυμουμένων.] Ita *Busb. Hen.* (*Coccejus*) & *Vat. Lugd. Bat.* εὐθυμημένων. εὐθυμοῦμένων in *Editis*.

q Κατακλιμάτων·] Περικλειμμάτων *Busb.* (*Coccejus*) & *Hen.* ϖεριβλειμμάτων *Vat.* ϖεριλημμάτων *L. B.*

r Ἔχειν ϖαμπόλλας ἄνδρας] Εἶχε *Vat.*

s Κατὰ μέτρα] Καθὰ τὰ μέτρα *Hen.* κ̀ μέτρα ϖροσηγόρευσι τὰς εἴκυς, τ̃ μὲ Καίσαρο καλῶν, τ̃ ὃ Αγρίππα. πρ. *Busb.* κ̀ τὰ μέτρα *L. B.*

t Ἐκέκληο.] Κέκληθ *Hen* & *Vat.*

v Ὑπολογισμὸν ποιούμενο.] Ὑπόλογον ποιούμενο juxta *Demoſthenem.*

x Σίμων ——— νομιζομένων.] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 30. §. 7. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

y Ἀπ' ἐξουσίας χρώμενο] Ἐπ' ἐξουσίας *Hen.*

z Τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντο] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* τὴν ἀρχὴν in *ceteris*.

a Ἐπιφανὴς κολωνὸς,] Ἐπιφανῆς *Hen.* & *Vat*

b Καὶ πλείονων ἀναλωμάτων] Ita *Busb.* & *Vat.* ἐκ μακρῶ ὃ κ̀ πλ. in *Editis Aliisque*.

arce ſubjectis domibus imminente.

Herodis mores.

5. Cum autem omnia quæ ſperaverat bene ei cecidiſſent, ne minima quidem tenebatur ſuſpicione de ullo in regno ſuo motu, ut qui ſubditos utrinque ad obſequium adſtrictos haberet, & timore, quod nemini ſupplicium remittebat, & cura ſua, quod dum premerentur calamitatibus ſeſe magnificum oſtenderit. Veruntamen foris ſecuritatem quæſivit, quaſi in ſui munimentum contra ſubditos hoc faceret. nam in civitates comis erat & humanus, & dynaſtas ex occaſione colebat, quorum ſingulos muneribus proſequebatur, majoribus non omiſſis beneficiis, ut qui ad regnum accommodate natura magnificus eſſet; ita ut ſua omnia undique incrementa caperent ex proſpero rerum ſucceſſu. Atqui ex hac magnificentia, ſtudioque demerendi Cæſarem & Romanorum potentiſſimos, cogebatur à receptis moribus decedere & patria inſtituta violare, dum & urbes ambitioſa ſui oſtentatione conderet & templa erigeret, non hæc quidem in Judæa, nam *Judæi* nunquam tuliſſent, cum nobis interdictum ſit ſtatuas & ſimulachra Græcorum more colere, ſed alias regiones & urbes *ita* inſtruxit & ornavit, Judæis ſemet quidem purgans, quod non ſuapte ſponte ſed ex juſſu & mandatis hæc faceret, à Cæſare vero & Romanis gratiam iniens, quaſi non adeo patriis moribus ac illorum honori ſtuderet; dum tamen ipſe in ſumma ſuæ utilitatis rationem habuit, operamve dedit ut illuſtriora ſui dominatus monumenta poſteris relinqueret. Quo factum eſt ut in animum induxerit urbes inſtaurare, & in eum finem immanes profuderit ſumptus.

XIII. *Cæſareæ conſtructio.*

6. Cumque animadvertiſſet in ora maritima locum urbi *condendæ* aptiſſimum, olim Stratonis turrim appellatum, ad formam ejus magnifice deſcribendam aggreſſus eſt, & ædificia ejus univerſa dilapſa non tenui opera excitando, ſed è candido lapide, tamque regiis ſumptuoſiſſimis eam exornando quam ædibus ad cives excipiendos; &, quod omnium erat maximum & operoſiſſimum, portu quam tutiſſimo, magnitudine Piræeo pari, in quo naves commode ſtationem haberent & ſubducerentur, eoque magis ſtructura viſendo, quod locus ipſe nihil ſuppeditaret ad opus adeo magnificum accommodatum, ſed materia aliunde advecta & immenſis ſumptibus omnia perfecta eſſent & abſoluta. Sita quidem eſt hæc urbs in Phœnice, qua in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Joppen. Iſtæ autem urbeculæ maritimæ ſunt, importuoſæ ob vehementes Africi flatus, qui, arenas è mari in litus provolventes, nullam ſtationem quietam eſſe patiuntur, ita ut plerunque mercatores jactis ancoris in ſalo morari neceſſe habeant. Cum autem in eo eſſet ut hanc regionis incom-

Cæſareæ ſitus.

[c] Ἔχουσα τὴν ἄλλης οἰκήσεως.

ε'. Πάντων ἢ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δέον ὧν ἠλπικέ, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παραχὰς ἀσφ' ὁπωσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόους [d] παρασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπαιτήσῃ εἰς τὰς τιμωρίας, τῷ δ' ἐπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τῇ προπετείας εὐέλπιστε. προσεβάλλετο ἢ τῷ [e] ἔξωθεν ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπόπτευμα [f] αὐτὸ καὶ τοῖς ἐρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὁμιλῇ δεξιῶς ἐφιλανθρώπως, καὶ τὰς δωρεὰς ἐπεραύνεν [g] ἐν εὐκαιρίαις, ὧν [h] ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζως τὰς χάριτας ἐμποιῶν, καὶ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν εὐπρεπῶς ἔχων· ὡς αὐτῷ πάντα ἀφ' ἁπάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προκεχωρούτων. ὑπὸ ἢ τὸ εἰς τοῦτο φιλοτιμίας ἐφ' ἱερωσύνης, ἵν' ἐφεράπευεν Καίσαρα ἐφ' Ρωμαίων τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐκπαίνῳ τῷ [i] ἐθῶν ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων, οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνείχοντο, τούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, [k] ὡς ἀγάλματα ἐφ' τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν τρόπον, τῷ δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις ὅτως κατεσκεύαζεν, [l] Ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἐφ' προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν, Καίσαρι ἢ καὶ Ρωμαίοις, [m] τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὸ ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτως χαριζόμενος, αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτῷ σφαλόμενος, ἢ ἐφ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις [n] ὑπολείπεσθαι. [o] ὅθεν ἐφ πρὸς τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

ς'. [P] Καισάρειαν ἢ καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι Στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε ἀφθονίᾳ μεγαλοπρεπῶς [q] ἐπεβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν ἀνιστὰς ἅπασαν ἐκ παρέργου, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, καὶ ἀφιδρυμάσι βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις καὶ διαίτῃς πολιτικαῖς, τὸ ἢ μέγιστον καὶ πλείστῳ ἐργασίαν προσφορον, ἀκλύστῳ λιμένι, [r] μέγεθος μὲν κατὰ τὸ Πειραϊκὸν, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι καὶ δεξιτήρας [s] ὑφόρμους, τῇ ἢ δομῆσαι πρόκλειστον, ὅπερ μηδ' ἐν ᾧ τόπῳ τῷ ὑπερβολῇ τῆς μεγαλουργίας εἶχεν, [t] ἀλλ' ἐπισάκτοις καὶ πολλαῖς ἐξεπλεισθῇ ταῖς δαπάναις. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ Φοινίκῃ, [v] κατὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον πλοῦν, Ἰόππης μεταξὺ ἐ Δώρων. πλησμάτια [x] ταῦτ' ἐστὶ πρόκλια, δύσορμα διὰ τοὺς κατὰ λίβα προσβολὰς, [y] αἰ, τοὺς ἐκ τοῦ πόντου φῦναι ὑπὸ τῶν ἠϊόνα σύρουσαι, καταγωγὴν οὐ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἀποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύραις. [z] τοῦτο τὸ δυσέτον τῆς χώρας διορθούμενος, [a] καὶ προσέγραψε τὸ κύκλον

[d] Παρασκευασάμενος,] Παρασκευάσαιτο *Hen. Lugd. Bat. Busb.* & *Vat.*

[e] Ἔξωθεν ἀσφάλειαν,] Illud ἔξωθεν è *Cod. Busb. Lugd. Bat. Hen. Epiphan.* & *Zonar.*

[f] Αὐτῷ καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος.] *L. B.* tranſpoſita oratione, τοῦτο τοῖς ἀρχ. αὐτῷ ποιούμενος.

[g] Ἐν δικαιρίαις,] Vocula ἐν deëſt *Busb.* & *Hen.*

[h] Ἑκάστοις ἐδωρεῖτο,] Ἑκάστως *Hen.*

[i] Ἐθῶν ἰουδαΐζειν] Sic *Busb.* (& *Coccejus*) ἐθνῶν *Hen.* proculdubio mendoſe pro ἐθῶν, in *Editis Aliiſque* ἐθῶν.

[k] Ὡς —— τρόπον,] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

[l] Ἰουδαίοις —— ἐποιεῖτο.] Ἰουδαίοις μὲν &c. uſque ad finem ſectionis ἐποιεῖτο, non explicantur à *Rufino*. SPANH.

[m] Τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων] Τῷ μηδὲν *Hen.*

[n] Ὑπολείπεσθαι.] In *Marg. L. B.* ὑπολιπεῖν.

[o] Ὅθεν —— ἐκεκίνητο,] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[p] Καισάρειαν ἢ καὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo fere modo in lib. 2. *de Bello Jud.* καισάρειαν ἢ πρὸς τ. in *Editis*. HUDS. De Cæſarea exſtructa infra lib. XVI. c. 5. §. 1. & *Harduin. de Num. Herod.* p. 28. Hinc *Joſ. Scaliger Prolegom. in Euſeb.* meritò redarguit id, quod dicitur in *Juſtiniani Novell.* CIII. Veſpaſianum Stratonis Turrim CAESAREAM à ſe vocâſſe, quia is in partibus Palæſtinæ Cæſar fuit ſalutatus &c. Sed impoſuit Triboniano Colonia deducta in eam Urbem à Veſpaſiano non Patre, ſed Tito, cujus Nummus habet ΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. *In Nummis*: AUG. CAESAREA. SPANH.

[q] Ἐπεβάλλετο,] Ἐπεβάλετο *Busb.* & *Hen.*

[r] Μέγεθος μὲν κατὰ τὸ Πειραϊκὸν] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

[s] Ὑφόρμους,] Λιμένα ἐ λιμένι vocat Strabo, ubi de Tyro. REL. Innuit forte locum Strabonis, qui exſtat p 757. ubi urbs illa ſimiliter dicitur habere δυὸ λιμένας. HAV.

[t] Ἀλλ' —— ἐξεπλεισθῇ ταῖς δαπάναις.] Conf. infr. lib. 19. c. 7. §. 3. SPANH.

[v] Κεῖται —— Δώρων.] Conf. *alnot.* lib. 1. c. 21. §. 5. Cæſarea inter Dora & Joppen, *in* Phœnice hic dicitur ſita, ab aliis in Palæſtina. *Flavia* eadem in Nummis dicta à Flaviorum temporibus. Hoc de Cæſareæ ſitu à Joſepho adſcriptum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 28. SPANH.

[x] Ταῦτ' ἐστὶ παραλίαι,] Ταῦτ' ἐστι καὶ θαλάσσια *Busb.*

[y] Αἰ, τὰς ἐκ τοῦ πόντου] Αἱ ἀεὶ τὰς *Busb.*

[z] Τοῦτο τὸ δυσέτον] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* τοῦτό τε δύσεδον in *ceteris*.

[a] Καὶ προσέγραψε τὸ κύκλον] Περιγράψας *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* quo admiſſo mox puto legendum (prout in lib. 1. de *Bello*

γραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἱκὸ αὔτάρκεις πρὸς τῇ χέρσῳ μεγάλοις στόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσιν, [b] οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ [c] πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ, [d] τὸ βάθος ἡ ἐννέα, τούτων οἱ μὲν μείζους οἱ ἥμισυ ἐλάττους. ἡ ἡ ἐυδόμησις ὅσῳ ἐπεβάλετο κῆ τὴν θαλάττης εἰς ἀφανισμὸν [e] πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ προβέβλητο τῇ [f] κυμαγωγίαις ὡς ἀπομάχεσθαι πρὸς κλύδωνα, [g] προκυμάτια γοῦν ἐκάλεῖτο· τὸ ἡ λοιπὸν περιεῖχε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος [h] Δρῦσος ὠνομάζετο, πάνυ καλόν τι ζῆμα, τῷ προσηγορείαν εἰληφὼς ἀπὸ Δρούσου τοῦ Καίσαρος προγόνου, πλουτήσαντος νέου. ψαλίδες ἡ ἐπεπτοίηντο συνεχεῖς, καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις· τὸ ἡ [i] περὶ αὐτῶν ἀπόβασις [k] πλατεῖ κύκλῳ περιεστέφανωτο πάντα λιμένα, πρόπατος τοῖς θέλουσιν ἥδιστος. ὁ ἡ εἴσπλους καὶ τὸ στόμα πεποίητο πρὸς βορρᾶν, [l] ὡς ἀνέμων αἰθριώτατος. βάσις ἡ ἦν περίβολος παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέουσιν, πύργος [m] περιλοιπόμενος ὅτι πολὺ σφόδρα ἀντέχειν· καὶ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι, καὶ ἦσαν [n] καὶ ἀκείνου πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζευγμένοι. [o] περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὸν λιμένα, λευκοῦ λίθου καταστάσει, συνεχεῖς οἰκήσεις, καὶ τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς Καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν Ρώμης, τὸ δὲ Καίσαρος, ἥπερ πόλις αὐτὴ Καισάρεια καλεῖται, [p] καλῆς τε ὕλης ἐς κατασκευὴν τετυχηκυῖα. τὰ δ' [r] ὑπ' αὐτῷ, ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι πραγμάτειαν οὐκ ἐλάττω τῶν ὑπερκειμένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν καὶ σύμμετρα διήκουσι φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν· μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τὰς τε ὄμβρους εὐμαρῶς καὶ τὰ λύματα τῶν οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θάλατταν, ὅταν ἔξωθεν ἐπιθλίβηται διαῤῥεῖν, καὶ τὸν σύμπαντα ὑπονοκλύζειν πόλιν. [s] κατεσκεύασται δ' αὐτὴ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ μέρει λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶν ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως ἐκπλεύσειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις ἔτεσι ἐξεπλέσθη [t] δωδεκαέτη χρόνῳ, καὶ τὰ ἐργασίαις οὐκ ἐγκαμόντος, καὶ τῆς δαπάνας [v] ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως.

moditatem corrigeret, tantum in circuitu portus ſpatium deſcripſit quantum terram verſus magnis claſſibus recipiendis ſufficeret, immenſæ magnitudinis ſaxis in viginti ulnarum profundum demiſſis, quorum pleraque ad pedes quinquaginta longitudine, latitudine vero non minora octodecim, atque altitudine novempedali fuerunt; alia tamen hiſce majora, rurſuſque alia minora. Hæc moles, quam contra maris impetum exſtruxit, ducentorum pedum latitudine erat. horum dimidium undarum agitationi oppoſuit, ut fluctuum circumquaque alliſorum fractorumque vim repelleret, unde procymatia dicebatur; reliquum vero continebat murum lapideum, turribus diſtinctum, quarum maxima (quæ ſpecioſa admodum erat) Druſus nominabatur, appellatione deſumpta à Druſo privigno Cæſaris, qui juvenis obiit. Quin & crebri facti erant fornices, nautis diverſoria: præque fornicibus exſcenſus lato ambitu toti portui circundatus erat, locus ad inambulandum animi cauſa jucundiſſimus. Aditus autem & oſtium portûs obverſum eſt Aquiloni, ventorum placidiſſimo. Ad imum vero totius ambitus, à ſiniſtra quidem *portum* intrantibus, turris rotunda lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum *fluctibus*; à dextra vero duo magni lapides, & turri ex adverſo majores, iique recti conjunctique. Portui autem in circuitum ædes circumjacent continuata ſerie, lapide politiſſimo exſtructæ, tumulo in medio exſtante, in quo templum Cæſaris iis qui adnavigant eminus viſum, habens ſtatuas, unam quidem Romæ, alteram vero Cæſaris: atque urbs ipſa Cæſarea appellatur, tam materia quam ſtructuræ artificio conſpicua. Quod autem ad ſubterranea ſpectat, cuniculos meatuſque anguſtos, non minori opere conſtantes quam quæ ſuperſtructa erant. horum nonnulli paribus à ſe invicem intervallis ad litus & mare ferebant, unus vero tranſverſus omnes ſuccinxit: adeo ut imbres facile & incolarum purgamenta una exonerentur, & mare, æſtu foris accedente, totam etiam urbem ſubluat. Exſtruxit autem urbi & theatrum è ſaxo, & pone theatrum à meridionali portûs latere amphitheatrum erexit, quod ingentem hominum multitudinem capere potuit, loco opportuniſſimo ſitum, ut ei pateat proſpectus in mare. Atque ita quidem ea urbs perfecta eſt annis XII, cum nec operi rex ſuccubuiſſet, nec ei defuiſſet unde ſumptus faceret.

Turris Druſus nominata.

ΚΕΦ. ι'.

Ὡς Ηρώδης αὐτοῦ παῖδας εἰς Ρώμην πέμπει· καὶ ὡς ὑπὸ Ζηνοδώρου καὶ Γαδαρέων κατηγορηθεὶς αἰτιῶν ἀπολύεται, καὶ ἑαυτῷ κτᾶται Καίσαρος εὔνοιαν. Περὶ Φαρισαίων καὶ Ἐσσηνῶν, καὶ Μαναήμου.

CAP X.

Quomodo Herodes filios Romam mittit: utque à Zenodoro & Gadarenis accuſatus abſolvitur, & Cæſaris benevolentiam ſibi conciliat. De Phariſæis & Eſſenis, & Manahemo.

ΕΠΙ τούτοις ἦν ὧν, καὶ τῆς Σεβαστῆς ἤδη πεπλισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς Ρώμην, Ἀλέξανδρον καὶ Ἀριστόβουλον, [x] σωτάξομένους Καίσαρι.

HIS autem abſolutis, & Sebaſte jam ante ædificata, ſtatuit Romam filios ſuos mittere, Alexandrum & Ariſtobulum, * ut ſe Cæſari offerrent.

Herodes filios Romam mittit.

lo Jud.) καθιέ. Quin & καὶ ante ἀφείλεψι tollendum videtur.

b Οἱ πλείους πεντήκοντα ποδῶν ἦσαν] *L. B.* πεντέκ. π. ἦσαν οἱ πλέους.

c Πλάτος οὐκ ἔλαττον δεκαοκτὼ,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

d Τὸ βάθος ἡ ἐννέα,] Εὗρος δίκα, τινὶς ἡ καὶ μείζους in lib. 1. *de Bello Jud.*

e Πόδας.] *L. B.* πόδις.

f Κυμαγωγίαις] Forte κυματογωῖς. COCC.

g Προκυμάτια] Προκυμία in lib. 1. *de Bello Jud.* προθυμία *Busb.* forſan pro προκυμία, aut προκυμαία. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

h Δρῦσος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 6. SPANH.

i Περὶ αὐτῶν ἀπόβασις] Ita *Busb. Hen.* & *Vat.* περὶ αὐτὸ in *Editis.*

k Πλατεῖ κύκλῳ περιεστέφανωτο] Πλατεῖα *Hen.* & *Busb.*

l Ὡς ἀνέμων αἰθριώτατος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

m Περιλοιπόμενος ἐπὶ πολὺ] Περιλειμένος *Hen. περιλειμένος Busb.* & *Vat.*

n Καὶ ἀκείνου πύργου] Ita cum *Cod. Busb.* καθ' ἑκάτερον in *Editis Aliisque.*

o Περίκεινται δ' ἐν κύκλῳ τὸν λιμένα,] Sic *Hen.* & *Busb.* περίκειται ἡ κύκλῳ in *ceteris.*

p Καλῆς τε ὕλης] Καλλίστης καὶ τῆς ὕλης *Busb.* Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 7. SPANH.

r Ὑπ' αὐτῷ,] *Gem.* ἐπ' αὐτῷ.

s Κατεσκεύασται ——— ἀμφιθέατρον,] Hoc modo legiſſe videtur *Epiphan.* κατεσκεύασται δ' αὐτῇ καὶ θέατρον ἐκ πέτρας πρὸς τῷ νοτίῳ μέρει λιμένος, καὶ ὄπισθεν ἀμφ.

t Δωδεκαέτη χρόνῳ,] Ita, accentu retracto, edidi, id quod me monuit *H. Steph.* in *Theſauro Gr.* tom. 1. p. 1294. antea erat δωδεκαετῆ. verum δωδεκαετῆ habent *Busb. Coccejus* & *Hen.* HUDS. Scribe (inquit *Huds.* in *Add.*) δεκαετεῖ χρόνῳ. Vide ad l. 15. c. 5. HAV.

v Ἐπαρκέσαντος] *L. B.* κατεπαρκέσαντος.

* *Ut ſe Cæſari offerrent.*] *Al.* ut ſalutarent Cæſarem.

x Σωτάξομένους Καίσαρι.] Ἐντυξομένους *Busb.* & *Zonar.*

Herodis fi-lii à Pollione hoſpitio excipiuntur.

rent. Eò poſtquam pervenerunt, ad Pollionem, virum Herodis amicitiæ ſtudioſiſſimum, diverterunt: eiſque permiſſum eſt etiam apud Cæſarem diverſari. nam & ipſe eos accepit humaniſſime, & Herodi poteſtatem fecit regnum utri filiorum vellet confirmandi; eique inſuper amplius regionum dedit, *videlicet* Trachonem, & Batanæam, atque

De Zenodoro & Trachonitide.

Auranitidem: & dedit ob hujuſmodi cauſam. *Erat* Zenodorus quidam, *qui* Lyſaniæ domum conduxerat. Hic quidem non ſatis magnos reditus habebat; eos vero latrociniis per Trachonem exercendis augebat ſupplebatque. Nam ea loca incolebant deſperatæ vitæ homines, qui Damaſcenum agrum populabantur: neque Zenodorus eos impediebat, quin & ipſe prædæ particeps erat. Vicini autem, hac re vexati, adverſus Varronem, qui *tum* præfectus erat, vociferabantur, & ut Cæſari de Zenodori injuriis ſcriberet flagitabant. Cæſar, his ad eum allatis *querelis*, reſcripſit, ut ex eo tractu latrones exigerentur, iſque Herodi traderetur; ut ejus cura & diligentia cautum ſit, ne Trachonitæ deinceps finitimis nocerent. Nec enim eos prohibere facile erat, cum unum latrocinandi opus haberent, nec aliunde viverent: quippe quibus nec oppida, nec agrorum poſſeſſiones erant, ſed tantum receptacula ſubterranea & ſpeluncæ, ubi vitam cum pecoribus ſuis communem agerent. Sibimet autem confecerunt aquarum copiam & abunde frumenti jam ante pararunt, adeo ut poſſent ex occulto diu reſiſtere. Verum aditus *ad eos* ſunt anguſti, ut non plures quam ſinguli tranſire poſſint, ſed interiora incredibili ſunt magnitudine, ac ita facta ut quamplurimos recipiant: atque domorum ſuperius ſolum non ſupereminet, ſed propemodum terræ æquale eſt. Id totum rupes eſt dura, & aditu difficilis niſi via incedatur qua præeat ductor; quippe non rectæ ſed valde flexuoſæ factæ ſunt ſemitæ. His hominibus, ſi quando maleficium in finitimos committere prohibeantur, moris eſt ut alii alios ſpolient, adeo ut à nullo ſcelerum genere ſibi temperent. Atqui Herodes, beneficio donatus à Cæſare, & in regionem peritorum ductu profectus, fecit ut à maleficiis illi abſtinerent, finitimiſque pacem & ſecuritatem præſtitit.

Zenodorus & Gadarenſes Herodem accuſatum proficiſcuntur.

2. Zenodorus autem, iratus primum quod privatus eſſet præfectura, deinde, & quidem potiſſimum, quod Herodi principatum aſſequuto inviderat, profectus eſt Romam ut eum accuſaret. Et ille quidem re infecta reverſus eſt. Agrippa vero miſſus eſt, ut provincias trans mare Ionium Cæſaris nomine procuraret: eumque Mitylenæ hybernantem Herodes (utpote ei amiciſſimus & familiariſſimus) adiit, deinde Judæam repetiit. Cæterum Gadarenſes quidam Herodem apud Agrippam accuſatum iverunt: ac ille, eos nullo dignatus reſponſo, regi vinctos remiſit. Atque Arabes, qui jamdiu Herodis principatu dolerent, concitati erant, ac tunc ejus rebus diſſidium creare conabantur, idque de cauſa ut tum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim, de ſuis rebus jam deſpe-

τύτοις ἀνελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ [y] Πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τ̄ μάλιστα αὐτοκρατόρων φίλου τῷ Ἡρώδῃ φιλίαν. ἐφεῖτο δ' καὶ τοῖς Καίσαρος καταγεσθαι, καὶ γὰρ ἐδέξατο μ̄ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν Ἡρώδῃ τῷ βασιλείαν ὅτῳ βέλτιστ βεβαιοῦν τ̄ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἐπὶ τὸν τε [z] Τραχῶνα καὶ [a] Βαταναίαν καὶ [b] Αὐρανῖτιν· ἔδωκε δ' ἀφ' ᾧ τοιαύτῃ [c] αἰτίαν. [d] Ζηνόδωρός τις [e] ἐμεμίσθωτο τ̄ οἶκον τ̄ Λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κ̄ τοὺς ὁμόρους οὐκ ἠρκεῖ· λῃστήρια γ' ἔχων ἐν τῷ Τραχῶνι, πλείω τῇ πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ Δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ Ζηνόδωρος ὑπ' εἰρήνης, κ̄ αὐτὸς τ̄ ὠφελειῶν κοινωνῶν. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ [f] πλησιόχωροι, [g] Οὐάρρωνος κατηγόρουν τότε ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφειν ἠξίουν Καίσαρι κ̄ Ζηνοδώρῳ τῇ ἀδικίαν. Καίσαρ δ', ἀνενεχθέντων τούτων, [i] ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῷ δ' χώραν Ἡρώδῃ [k] προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου μηκέτ' ἂν ὀχληρὸν τῶν περὶ τ̄ Τραχῶνα ᾠκημένων τοῖς πλησίον. ἦν γὰρ ῥᾴδιον διὰ ταύτην ἐπισχεῖν αὐτούς, ἐν ᾗ τὸ λῃστεύειν πεπαιμένους, καὶ βίον ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔστι γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔστι κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, [l] ὑποφυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ σπήλαια, κ̄ κοινὴ μετὰ τῶν βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προπαρασκευὰς σιτίων, καὶ δύνανται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἱ γε μὴν εἴσοδοι στεναὶ [m] κ̄ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς εὐρυχωρίαν ἐξειργασμένα· τὸ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος οὐχ ὑψηλόν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πέτρα δὲ τὸ σύμπαν σκληρά, καὶ δύσοδος, εἰ μὴ τείχους χρῄζοι τις ἐξ ὁδηγίας. ἦσαν γὰρ αὗται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας [n] ἐξελίττουσαι. τούτοις ἐπιδὴ τῶν εἰς τοὺς πλησίον κακουργημάτων ἐκώλυόντο, κ̄ [o] κατ' ἀλλήλων ἦν ὁ τ̄ λῃστείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ [p] λελεῖφθαι. λαβὼν δ' τὴν χάριν Ἡρώδης παρὰ Καίσαρος, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπείρως, τούς τε πονηρευομένους αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεῆ τὴν εἰρήνην παρέσχεν.

β'. Ὁ δ' Ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τ̄ ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δ' καὶ φθόνῳ τῷ δεχθῆ Ἡρώδου μετληφότος, ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀνεχώρησε. πέμπεται δ' Ἀγρίππας [q] τ̄ πέραν Ἰονίου ἀφέξων Καίσαρι· καὶ τότε πρὸς [r] Μιτυλήνῃ χειμάζοντι συντυχὼν Ἡρώδης, ἦλθε δ' εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν ἀνεχώρησε. [s] Γαδαρέων δέ τινες ἐπ' Ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες Ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος, οὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς, ἀναπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵ τε Ἄραβες, καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἡρώδου, διεκεκίνηντο, καὶ στασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν εὐλογοτέρας. ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ἀπογινώσκων ἤδη

y Πολλίωνος οἶκος,] Videſis *Caſaub.* adv. *Baron.* p. 90. & *Montacutium* in *Exercit.* IV. p. 158. HUDS. Aſinii Pollionis, alius proinde à Pollione Phariſæo, de quo ſupr. lib. 14. c. 9. §. 4. item lib. 15. c. 1. §. 1. & paulo poſt §. 4. SPANH.

z Τραχῶνα] Vid. infr. §. 3. SPANH.

a Βαταναίαν] Βατανεάδι ſupr. lib. 4. c. 7. §. 4. vid. & *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

b Αὐρανῖτιν·] Sic lego ex lib. 1. de *Bello Jud.* Ἀβρανῖτιν in *Editis*. Αὐρανίτιδι *Hen.* κ̄ Ἀβρανῖτιν ἔδωκε Δι τ. *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 2. & *alibi*. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

c Αἰτίαν.] *L. B.* αἰτίαν ἀξιολογωτέρων, quaſi delendum foret Δι. HAV.

d Ζηνόδωρός —— Λυσανίου.] Hic forſan ille eſt, cujus meminit Strabo lib. 16. p. 756. Ed. *Paris.* HUDS. in *Add.* Id. de Zenodoro *alibi* lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

e Ἐμεμισθώτο τ̄ οἶκον] Ἐμισθώσατο *Busb.*

f Πλησιόχωροι,] Lege πλησιόχωρει.

g Οὐάρρωνος κατηγόρουν τ̄ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita cum *Caſaubono* lego ex *Vet. Interpr.* antea erat Οὐάρωνος. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 20. § 4. SPANH.

h Τῷ τότε ἡγεμονεύοντος,] Ita *Hen.* & *Vat.* Τ̄ Τραχῶνος ἡγεμ. *Busb.* Τ̄ ἡγεμ. in *Editis*.

i Ἀνέγραφεν ἐξελεῖν] Ἀντέγραφεν *Busb.* & *Hen.*

k Προσνέμειν,] Προσένειμε *Busb.*

l Ὑποφυγαὶ] Ita ex *L. B.* poſuimus. *Vulgati* & *Alii* φυγαὶ. HAV.

m Καὶ καθ' ἕνα] Illud κ̄ è *Cod. Hen.*

n Ἐξελίττουσαι.] Ἐξαλλάττουσαι ſolus *Vat.*

o Καὶ κατ' ἀλλήλων] Ita *Hen.* κατ' ἀλλήλων abſque κ̄ in *cæteris*.

p Λελεῖφθαι.] Ita *Hen.* (*Coccejus*) & *Gall.* λελῆφθαι in *cæteris*.

q Τ̄ πέραν Ἰονίου Δι] Trans Ionium *Ruffin.* SPANH.

r Μιτυλήνῃ] Μυτιλ. ex Nummis. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ. SPANH.

s Γαδαρέων] Mox §. 3. Γαδαρηνοὶ· Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ ſeu ΓΑΔΑΡΩΝ. SPANH.

e Αὐ-

ἤδη τῶν κατ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τῷ [c] Αὐρανίτιν αὐτοῖς ἀποδόσθαι πεντήκοντα. ταύτης ἐμφερεχομένης τῇ δωρεᾷ Καίσαρος, ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντες, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τ καταδρομαῖς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀνέπαθον δὲ καὶ τὰς ὁπόρους τῶν στρατιωτῶν, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, [v] ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τῷ βίῳ. ταῦτα δὲ μακρᾷ γινώσκων Ηρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δυσμενὲς, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ παρηγόρει, τῆς παραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι.

γ'. Ηδη δὲ [x] αὐτῷ [y] τῆς βασιλείας [z] ἐπτακαιδεκάτου [a] παρελθόντος ἔτους, Καῖσαρ εἰς Συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν Γαδαρέων κατοικούντων οἱ πολέμιοι κατιδόντες Ηρώδου, βαρὺ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπερηφάνοις καὶ τυραννικὸν εἶναι. τότε δὲ ἀπὸ τόλμων μάλιστα μὲν ἐγκειμένης καὶ [b] διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου, καὶ συνομνύοντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς Ηρώδου βασιλείας, προσθήσειν δὲ τῇ διοικήσει τῆς Καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ [c] Γαδαρηνοὶ [d] ἀπὸ μικρῶν [e] κατηγορίαν ἐποιήσαντο, θεσμοῖς τε μηδὲ τοῖς ὑπ' Αγρίππα συγκροθεῖσι ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, διαφέροντες Ηρώδῃ καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένῳ· καὶ γὰρ, εἴ τις ἄλλος, ἐδόκει δυσπαραίτητος μὲν ὑπὸ τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δὲ ὑπὸ τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασι συγγνώμων. κατηγορούντων οὖν ὕβρεις καὶ ἁρπαγὰς καὶ καταστροφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν Ηρώδης ἀπαρακλήτους ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν· ἐδεξιοῦτο δὲ Καῖσαρ αὐτὸν, ὥθεν ὑπὸ τῆς παραχῆς τῆς πλήθους μεταβαλὼν τὴν εὐνοίαν. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ, οἱ περὶ τούτων [f] ἐρίζησαν λόγοι· τῇ δὲ ἐξῆς οὐκέτι [g] προῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ Γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε Καίσαρος καὶ τῆς συνεδρίας, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκβήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας οἱ μὲν ἀπέσφαξαν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους [h] ἀφῆκαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπηδήσαντες ἐκουσὶ διεφθείροντο. τοῦτο δὲ ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας· ἔνθεν δὴ μᾶλλον ὁ Καῖσαρ ἀπέλυε τῶν αἰτιῶν Ηρώδην. ὑπεισέπιπτε δὲ καὶ μέγιστον εὐτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. [i] ὁ γὰρ Ζηνόδωρος, ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ στόματος, καὶ πολλοῦ καὶ τῆς ἀθρόας ὑποχωρούσης αἵματος, [k] ἐν Αντιοχείᾳ τῆς Συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. Καῖσαρ δὲ καὶ τὴν τότε μοῖραν, οὐκ ὀλίγην οὖσαν, Ηρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τοῦ [l] Τραχῶνος καὶ τῆς Γαλιλαίας ἦν, [m] Οὐλάθαν καὶ [n] Παναιάδα καὶ τὴν περιέχουσαν χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δὲ αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπερφρονοῦσι τῆς Συρίας, ἐντελόμενος μὴ τὰ ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τό, τε σύμπαν εἰς τοῦτο προῆλθεν εὐτυχίας, ὥστε δύο τέτων τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν διεπόντων, τοσοῦτο τὸ μέγεθος ἦσαν, ° Καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν Αγρίππα, τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ, Καίσαρ μὲν ὐδένα μετ' Αγρίππαν Ηρώδου προετίμησεν, Αγρίππας

rans, eis ſuæ præfecturæ partem, Auranitidem *ſcilicet*, vendiderat quinquaginta talentis. Et quoniam pars in eo, quod donaverat Herodi Cæſar, continebatur, tanquam injuſte ea privati, cum eo concertabant *Arabes*, & crebras incurſiones faciendo, & vim tentare cogitando, nonnunquam etiam jure experiundo. Quin & ſibi conciliabant pauperes milites, & Herodi infeſti erant, ſemper ſperantes, & novis rebus ſtudentes; quibus maxime gaudent, qui vitam male agunt. Hæc jam pridem intelligens Herodes, tamen non hoſtiliter agebat, ſed eos prudenter leniebat, neque turbis occaſionem dare volebat.

Zenodorus præfecturæ ſuæ partem Arabibus vendit.

Arabes Herodis inſenſi.

3. Cum autem jam annum decimum ſeptimum in regno egiſſet *Herodes*, venit Cæſar in Syriam: ac tum maxima Gadarenorum pars de Herode expoſtulare cœperunt, imperioſum eſſe acerbumque & tyrannum dicentes. Eos autem ita audaces faciebat Zenodorus, inſtigando, & de Herode conquerendo, jurandoque ſe nunquam deſerturum eos, quin Herodis regno adempturum eſſe & Cæſaris ditioni adjecturum. His adducti Gadareni magnum clamorem *contra eum* ſuſtulerunt, eo freti, quod quos ei vinctos tradiderat Agrippa, pœnas non dediſſent, ſed ab Herode dimiſſi, nihilque mali ab eo paſſi fuiſſent: etenim, ſi quis alius, in ſuos inexorabilis eſſe exiſtimabatur, cum ex animi magnitudine in peccatis aliis remittendis facilem ſe præberet. Igitur cum ab illis de vi & rapinis & templorum everſionibus accuſaretur, Herodes imperturbatus parabat cauſam ſuam defendere: ſed Cæſar ei dextram dedit, neque quidquam de ſua erga eum voluntate ob multitudinis turbationem immutavit. Ac primo quidem die de hiſce rebus actum eſt; die vero ſequenti non perrectum eſt in cognitione. Nam Gadareni, propenſionem tum ipſius Cæſaris tum aſſeſſorum videntes, & ſe regi traditum iri (ut erat veriſimile) arbitrantes, cruciatuum metu partim ſe noctu interfecerunt, partim *ex alto* ſe præcipitarunt, aliique ſe in fluvium dejicientes mortem ſibimet conſciverunt. Iſta autem videbantur indicare levitatis culpæque pœnitentiam: itaque Cæſar ſine ulla dubitatione Herodem abſolvit. Præterea & aliud accidit, quod ei feliciter admodum ceſſit. Nam Zenodorus, rupto inteſtino, multoque, cum viribus deficeretur, amiſſo ſanguine, vita deceſſit Antiochiæ in Syria. Quamobrem & ejus regionem Cæſar Herodi dedit, (quæ erat non parva, inter Trachonem & Galilæam poſita) *ſcilicet* Ulatham & Paniadem, agrumque finitimum. Quin & eum cum Syriæ procuratoribus conjunxit; eiſque, ne quid ſine Herodis ſententia facerent, imperavit. atque, ut rem in pauca conferam, eò felicitatis pervenit, ut, cum Romanum imperium, idque tantæ magnitudinis, duo iſti regerent, Cæſar eique proxime Agrippa, ex *ſingulari* in eum benevolentia, Cæſar quidem neminem ſecundum Agrippam pluris fecerit quam Herodem, Agrippa vero ſecundum Cæſarem Herodi primum in amicitia ſua locum tribuerit. Itaque

Auguſtus Cæſar in Syriam venit.

Gadareni Herodem accuſant.

Cauſæ ſuæ diffiſi ſemetipſos male multant.

Zenodori mors.

Cæſaris & Agrippæ in Herodem benevolentia.

Herodes tetrarchiam à Cæſare Pheroræ impetrat.

[c] Αὐρανίτιν] Supra §. 1. *Gen.* Αβρανίτιν SPANH.

[v] Ελπίζοντες ἀεὶ] Ἐπελπίζοντες *Busb.* & *Vat.*

[x] Αὐτῷ τῆς βασιλείας ἐπτακαιδεκάτου] Anno XVII. Regni Herodis profectio Auguſti in Syriam. *Petav. D. Temp.* l. IV. c. 1. vertenda hæc ſtatuit: *Cum jam regni* XVII. *annus Herodi præterijſſet.* quod probat Pagius adv. Baron. p. 28. SPANH.

[y] Τῆς βασιλείας] Τῇ βασιλείᾳ *Hen.*

[z] Επτακαιδεκάτου] *Sc.* à morte Antigoni. *Uſſerius* in *Annalibus V. T.* p. 509. Ex quo devicerat Antigonum. *Langius* de *Annis Chriſti*, l. 2. c. 18. p. 347.

[a] Παρελθόντος ἔτους.] Παρελθόντος *Busb.* παροιχομένου *Hen.*

[b] Διαβάλλοντος αὐτὸν Ζηνοδώρου,] Καὶ διαβάλλοντος αὐτοὺς *Busb.*

[c] Γαδαρηνοὶ] Γαδαρεῖς *Hen.* & *Busb.* & in *Epiphanii* verſione *Gadarenſes*, HUDS. Supra §. 2. Γαδαρέων. SPANH.

[d] Οὐ μικρῶν] Illud ἀ è *MSS.*

[e] Κατηγορίαν] Sic κατηγορεῖν ſup. lib. 4. c. 3. §. 1. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ κατηγορεῖν τῶν οὐ τιλῆ· κατηγορεῖ *Thucyd. lib.* 1. *p.* 48. SPANH.

[f] Ερίζησαν λόγοι·] Ἐρρίζωσαν *Busb.* rectius ἐρρίθησαν *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[g] Προῆλθε] *L. B.* προσῆλθε.

[h] Αφῆκαν,] Ηφίεσαν *Hen* & *Busb.*

[i] Ο γὰρ —— αἵματος,] Vixiſſe Zenodorum Tetrarcham ad initia Herodis & Philippi Tetrarcharum cenſet Harduin. de Numm. Herod. p. 25. 26. SPANH.

[k] Εν —— τὸν βίον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

[l] Τραχῶνος] Verum Trachonitida Zenodoro tribuit infr. lib. 16. c. 9. §. 1. & ſupr. §. 1. & Dio Caſſius lib. LIV. 602. SPANH.

[m] Οὐλάθαν] Infra lib. 17. c 2. §. 3. Οὐλαθὰ. SPANH. Οὐλάνθαν *Lugd. Bat.*

[n] Παναιάδα] Παναιάδα *Euſebio Aliiſque.* HUDS. Vel Πανεάδα· SPANH.

[o] Καίσαρος —— Καίσαρος] Idem ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

que pro ea quæ ſibi ex *gratia* nata eſt fiducia, à Cæſare * tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ, atque ipſe ei centum talentorum reditum de ſuo regno dedit, ut ſi forte moreretur *Herodes*, eſſet in tuto Pheroræ res, nec ea potirentur Herodis filii. Poſtquam autem Cæſarem ad mare comitatus rediit, pulcherrimum ei templum exſtruxit, ex candido ſaxo, in Zenodori terra, prope eum locum quod Panium appellatur. Specus eſt pulchra admodum in monte, eique ſubjectus eſt terræ hiatus & vorago prærupta immenſæ altitudinis, ſtagnantis aquæ plena: ſupra autem mons ingens imminet, & infra ſpecum oriuntur fontes Jordanis fluminis. Hunc locum, utpote maximæ celebritatis, templo inſuper exornavit *Herodes*, quod Cæſari ſacrum eſſe voluit.

Jordanis ortus.

4. Tunc etiam ſui regni hominibus tertiam vectigalium partem remiſit, prætextu quidem ut ſemet poſt *terræ* ſterilitatem recrearent reficerentque: ſed id magis faciebat, ut ab illis ſibimet infenſis gratiam iniret. Nam ejuſmodi opera quibus adeo ſtuduerit, quaſi ex iis tolleretur religio & mores dilaberentur, ægre ferebant. atque in ore erat omni populo, quippe ſemper irritato & perturbato. Huic autem rei occurrebat ille diligenter, eis occaſiones adimendo, & perpetuos labores injungendo, ut jam civibus coire, ſimulve ambulare aut vivere non liceret, obſervantibus omnia cuſtodibus: atque ſi quis deprehenſus eſſet, in eum acerbe animadvertebatur; multique, tum palam tum ſecreto, in Hyrcaniam caſtellum adducti, illic interficiebantur. erantque certi, tum in urbe tum in viis, homines, qui obſervarent ſi qui convenirent. Quin ipſum quoque ajunt, ne hanc quidem partem neglexiſſe: ac ſæpe veſtitu privati hominis ſeſe noctu turbis immiſcuiſſe, ut experiretur & reſciſceret quid de principatu *illius* ſentirent. Quod ſi qui obſtinate in mores conſentire recuſarent, eos modis omnibus perſequebatur: reliquos vero ad fidem jurejurando perducendos cenſebat, atque ipſos compulit ut ſacramento ſe aſtringerent fidelitatem ei in imperio conſervaturos eſſe. Multi itaque, tum ut eum colerent, tum etiam quod metuerent, iis quæ poſtulabat conſenſerunt: qui vero faſtidioſe ſtomachabantur, & ſeſe cogi non ſuſtinebant, eos quavis ratione è medio tollebat. Volebat etiam Pollionem Phariſæum & Sameam, & complures eorum qui illos frequentabant, ad jurandum cogere: ſed illi in eam rem non conſenſerunt; neque tamen, ut cæteri qui juramentum detrectarunt, pœnas luerunt, illo eorum rationem habente propter Pollionem. Ab hac eadem neceſſitate ex-

Herodes Judæos indies majore ſervitute premit.

Pollio & Sameas Phariſæi.

Eſſæi Pythagoricis ſimiles.

ἢ μὴ Καίσαρα [p] πρῶτον ἀπεδίδα φιλίας τόπον Ηρώδη. τοιαύτης ἢ ἐχόμεν@ παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ [q] Φερώρα ΔΔ Καίσαρ@ ἠτήσαῖο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ πενίας ὀπ τ βασιλείας πρόσοδον ἑκατὸν ταλάντων, ὡς, [r] εἰ καί τι πάθοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχοι, ϗ μὴ τὰς ὑὰς αὐτ' κρατεῖν. Καίσαρα δ' ὀπὶ θάλατταν πρόπεμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ Ζηνοδώρα πρικαλλέςατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρῃ πέτρας λάυκῆς, [s] πλησίον ⸗ [t] Πανίε καλυμένα. [v] ατήλαιον ἐν ὄρῃ πρικαλλές ἐςιν, ὑπ' αὐτῷ ἢ γῆς ὀλίσθημα, ϗ βάθος ἀπερρώγὸς [x] ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτα πλέον· καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες, ὑπὸ ἢ τὸ ατήλαιον ἀνατέλλουσιν [y] αἱ πηγαὶ ⸗ Ιορδάνα ποταμῦ. τῶτον ὀπισημότατον ὄντα τ τόπον, ϗ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν, ὃν ἀφιέρωσε Καίσαρι.

δ'. Τότε ⸗ τὸ τρίτον μέρος ἀφῆκε τ Φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλεία, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τ ἀφορίας, τὸ ἢ πλέον ἀνακλώμενος ἔχοντας δυσμενῶς. ϗ γὰ τὴν ἐξεργασίαν τ τοιύτων ὀπιτηδευμάτων, ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τ εὐσεβείας, ϗ μεταπιπόνων τ ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον. [z] ϗ λόγος ἢ πάντων ἐγίνε]ο παρεξιωμένων ἀεὶ ϗ πρατομένων. ὁ δὲ ⸗ πρὸς τὸ τοιῦτον πολλὴν ὀπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς εὐκαιρίας, ὀπιτάτων δ' ἀεὶ γίνεσθ πρὸς τοῖς πόνοις, [a] ἓν δ' ὅτε σύνοδος ἐφιεμένη τοῖς πρὶ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς ἀλλήλους ϗ διαίτης, ἀλλ' ἐπετήρηε πάντα. ϗ χαλεπὴ τ φορτιζομένων ἦσαν αἱ κωλύσεις· πολλοί τε ϗ φανερῶς [b] ϗ λεληθότως εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι, τὴν [c] Υρκανίαν, ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν τ ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τὰς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ὀπισκοπῦντες. ἤδη δέ φασιν ὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τύτων ⸗ μέρος, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου σχῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθ νύκτωρ εἰς τὰς ὄχλας, ϗ πεῖραν αὐτῶν ἓν ἔχειν [d] ὑπὲρ τ ἀρχῆς λαμβάνειν. τὰς μὲν οὖν πανταπάσιν [e] ἐξανθαδιαζομένας, πρὸς τὸ μὴ [f] συμπεριφέρεσθ τοῖς ὀπιτηδεύμασι, πάντας ἐπέσχε τὰς τρόπους· τὸ δ' ἄλλο πλῆθ@ ὅρκοις ἠνάγκασε πρὸς τὴν πίσιν ὑπάγεσθ. ϗ [g] συνηνάγκασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τὴν εὔνοιαν ἢ μὴν ἀλλὰ φυλάξειν [h] ὀπὶ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, ϗ ὑπομονῆς ϗ δέ@, εἶκον οἷς ἠνάγκα· τὰς ⸗ φρονήματ@ μεταποιημένας ϗ δυσχεραίνοντας ὀπὶ τῷ καταναγκάζεσθ, παντὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. [i] συνέπιπτε ⸗ ϗ [k] τὰς περὶ Πολλίωνα τ Φαρισαῖον ϗ [l] Σαμέαν, ϗ τ ἐκείνοις συνδιατριβόντων τὰς πλείςας ὁμιλίας· οἱ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ἀθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἑτεροπῆς ἀπὸ τὸν Πολλίωνα τυχόντες. [m] ἀφείθησαν ⸗ ταύτης τῆς ἀνάγκης ϗ οἱ παρ' [n] ἡμῖν [o] Ες-

[p] Πρῶτον ——— Ηρώδη.] Illa πρῶτον ἀπεδίδα φιλίας τόπον Ηρώδη accepta debemus *Codd. Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.* ὑπὸ μὲ Καίσαρ@ ἐφιλεῖτο μετ' Αγρίππαν, ὑπ' Αγρίππα ⸗ μὴ Καίσαρα, lib. 1. *de Bello Jud.*

* *Tetrarchiam petiit fratri ſuo Pheroræ*,] *Id eſt*, unam de quatuor regionis partibus.

[q] Φερώρα ——— τετραρχίαν,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.

[r] Εἰ καί τι πάθοι,] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* εἰκέτι in *Editis Aliiſque.*

[s] Πλησίον ⸗ Πανίε καλυμένα.] Conf. ſup. lib. VIII. c. 8. §. 4. Πάνειον montem extitiſſe negat, ſed factum Harduin. de Num. Herod. p. 30. Verum mons etiam dicitur infr. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

[t] Πανίε] Ita in libris omnibus *Joſephi*, tum *Editis* tum *MSS.* & Πάνιον ατηλαῖον Παλαιςίνης *Stephano Byzant.* Juxta *Euſebium* tamen (in *Hiſt. Eccl.* l. 7. c. 17.) & *M. Aurelii* nummum Mediceum Πάνειον ſcribendum. Videſis *Scalig.* in *Euſeb.* p. 157. *Salmaſium* in *Exercitationibus* ad *Solinum* cap. 35. *Noriſium* de *Epocha Syro-Maced.* Diſſ. IV. *Spanhemium* de *Præſt. Num.* Diſſ. IX. *Baſnagium* in *Annalibus*, tom. 1. p. 35. & *Relandum* in *Palæſtina S.* p. 918.

[v] Ατήλαιον] Πανίε ὄρος meminerunt *Euſeb.* & *Philoſtorgius.* nomen tamen hoc nunquam monti tribuit *Joſephus*, nec alii Veterum quod ſciam ulli præter iſtos. Nec eſt quod quis nummum objiciat, qui habet, ΚΑΙϹ. ϹΕΒ. ΙΕΡ. ΚΑΙ ΑϹϒ. ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ. cum illa ΥΠ. ΠΑΝΕΙΩ poſſint æque referri ad ſpecum ac ad montem; cui nomen *Chermon*, ut oſtendit *Relandus* in *Palæſtina S.* p. 324.

[x] Ἄφατον] Ἄπατον *Hen.* & *Epiphanius*, ut puto.

[y] Αἱ πηγαὶ ⸗ Ιορδάνα ποταμῦ.] Vide *Noldium* p. 274. & *Reland.* in P. S. 922. HUDS. in *Add.* Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 21. §. 3. SPANH.

[z] Καὶ λόγ@ ἢ πάντων ἐγίνε]ο] Καὶ λόγοι ἦ πάντων ἐγίνοντο *Hen.* & *Vat.*

[a] Ην ἢ ——— ἀνεγόρθρου,] Idem Zonaras p. 242. SPANH.

[b] Καὶ λελησθότως] Ita *MSS. Gen. unus*, *Coccejus* γ'.

[c] Υρκανίαν] Conf. *ἀλωτ.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

[d] Υπὲρ τ ἀρχῆς λαμβάνειν.] Ita *Busb. Hen.* & *Epiphan.* (ὡς ἐπὶ *Lugd. Bat.* at *Coccejus* conjicit pro οἱ reponendum forte eſſe ἦσαν) οἱ ὡς ἐπὶ in *Editis Aliiſque.*

[e] Εξανθαδιαζομένας,] In *Editis* ἐξανθαδιαζούσας, proculdubio pro (ut & corrigit *Coccejus*) ἐξανθαδιαζομένας. verum ἐξανθαδιζομένας habent *Busb.* & *Hen.*

[f] Συμπεριφέρεσθ] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* συμπαραφύεσθ in *Editis Aliiſque.*

[g] Συνηνάγκασεν αὐτῷ] Συνηνάγκαζεν *Vat.*

[h] Ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν.] Ἐπὶ τ ἀρχῆς *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

[i] Συνέπιπτε ⸗] Ita *MSS.* & *Zonar.* συνεπείθε ⸗ perperam in *Editis.*

[k] Τὰς ——— Σαμέαν,] Conf. ſup. lib. 14. c. 9. §. 4. & ſupr. hoc eod. cap. 1. SPANH.

[l] Σαμέαν,] Σαμαίαν *Busb.* & *Hen.* ſicuti lib. 1. c. 1. §. 1. Videſis *Caſaubonum* contra *Baronium* p. 56. *Edit. Lond.* & *J. H. Othonem* in *Hiſtoria Doctorum Miſnicorum.*

[m] Αφείθησαν ⸗ ταύτης] Ita in *MSS.* ἀφέθησαν in *Editis.*

[n] Ημῖν] *Gen.* ὑμῖν.

[o] Ες-

σῆνοι καλούμενοι. γένος δὲ τοῦτ' ἐστὶ Δικαίᾳ χρώμενον τῇ παρ' Ελλησιν ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. περὶ τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ Εσσηνοὺς ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα, μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς ἢ κατὰ τὴν ἀνητικὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον. οὐ γὰρ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς ἱστορίας γένει, σαφηνίζων καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν.

ε'. Ην τις [p] τῶν Εσσηνῶν [q] Μανάημος ὄνομα, καὶ πάλαι κατὰ τὴν προαίρεσιν ἔχ βίου καλοκαγαθίας [r] μαρτυρόμενος, καὶ [s] πρόγνωσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ἤδη ἔτι παῖδα τὸν Ηρώδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα Ιουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ καταφρονεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δέ, μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ [t] κατὰ τὸν γλουτὸν, "ἀλλά τοι καὶ "βασιλεύσεις, ἔφη, καὶ τὴν δεξιὰν εὐδαιμόνως [v] ἀπαρ- "ξεις, [x] ἀξίωσας γὰρ ἐκ Θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν Μα- "ναήμου πληγῶν, ὡς καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῶν "κατὰ τὴν τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦ- "τος λογισμὸς, [y] εἰ καὶ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ "σὲ τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, φιλάνθρωπόν τι σὲ τοὺς "πολίτας· ἀλλ' ἐγὼ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν "διαφθαρμένος. [z] εὐτυχίαν μὲν γὰρ ὅσον οὐκ ἄλλος δι- "δοίσεις, καὶ πύξῃ δόξης αἰωνίου, λήθην δ' εὐσεβείας "ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν λάθοι [a] τὸ "θεῖον ἅπερ καταστροφὴ τοῦ βίου, [b] τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀρ- "γῆς [c] ὑπομνημονευομένης." τούτοις αὐτίκα μὲν ἠνίσχε τὸν νοῦν οὐδὲν προσεῖχεν, ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν, Ηρώδης. κατὰ μικρὸν δ' ἤδη, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ εὐτυχεῖν, ἐν τῷ μεγάλῃ τῆς ἀρχῆς [d] μεταπέμπτῳ τὸν Μανάημον, καὶ πρὸς τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, [e] ἐπυνθάνετο. Μανάημος δέ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γενήσοιτο τῷ βασιλείας ἐνιαυτοὶ προσεπύθετο· καὶ εἴκοσί καὶ τριάκοντα εἰπόντος, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. Ηρώδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθεὶς, τόν τε Μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ [f] πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς Εσσηνὰς τιμῶν διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ ὑπὲρ δόξαν, δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξιώσαμεν, καὶ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἐμφῆναι, διότι πολλοὶ [g] καὶ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιωθέντες.

cepti fuerunt etiam qui Eſſæi appellantur. iſti autem ſunt genus hominum qui ſimili vitæ inſtituto utuntur ac Græcorum Pythagoræi. Et quidem de illis planius & apertius alibi verba feci. De Eſſenis vero, quamobrem magis iis tribuit quam mortalis fert natura, jam dicere convenit. non enim ab hiſtorica narratione alienus videbitur hujuſmodi ſermo; præſertim cum oſtendat, quam de iſtis opinionem homines habuerint.

5. Erat Eſſenorum quidam nomine Manahemus, præter alia in vitæ inſtituto ob morum honeſtatem bene audiens, & qui futura divino inſtinctu prævideret. Hic conſpicatus aliquando Herodem, puerum adhuc, in ludum literarium commeantem, dixit regem fore Judæorum. Et Herodes, illum aut ſui notitiam non habere aut jocari arbitratus, ſubmonuit *eum*, ſe privatum eſſe. At Manahemus, leniter ſubridens, & ei nates manu feriens, "Atqui & regnabis, inquit, & imperium "(à Deo quippe dignus habitus) feliciter auſpi- "caberis: & memento ictuum Manahemi, ut hoc "tibi ſit indicium mutationum fortunæ. Optima "enim erit hujuſmodi cogitatio, ſi juſtitiam & "pietatem erga Deum amaveris, & erga cives cle- "mentiam: verum ego, totius rei gnarus, ſcio te "non talem futurum. Vitam enim fortunatam tu "quidem, ſi quiſquam alius, ages, & laudem tibi "paries æternam, ſed pietatis & juſtitiæ oblivio- "nem capies. Hæc autem Deum ſane non late- "bunt, dum ſub vitæ tuæ finem de te pœnas ob "iſta ſumet." His verbis mentem protinus minime adhibuit Herodes, quod ejus rei ſpem nullam haberet. ſed poſtquam paulatim ad regnum, & quidem fortunatum, evectus eſt, in ipſo imperii vigore Manahemum accerſit, & ex eo quamdiu regnaturus eſſet quærebat. Manahemus vero omnino quidem nihil dicit: ſed eo tacente quærebat Herodes duntaxat, an decem annorum futurum eſſet regnum: ad quod ille reſpondit, etiam viginta aut etiam triginta, & vitæ nullum certum finem præſtituit. Herodes vero etiam hiſce contentus, & Manahemum dextra ei data dimiſit, ac deinceps Eſſenos omnes habuit in honore. Atque hæc quidem, licet fidem pene ſuperant, nobis tamen viſum eſt lectoribus indicare, & de noſtris id palam facere, quod multi illorum in hujuſmodi rebus propter vitæ honeſtatem honorati erant rerum divinarum peritia.

Manahemus Eſſenus, vates.

Quare Eſſenos in honore habuit Herodes.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Ηρώδης τὸν ναὸν μετεσκεύασε, καὶ πρὸς ὕψος ἄρας μεῖζον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἐξετέλεσε· καὶ περὶ τὸ βάρεως, ὃν Αντωνίαν ἐκάλεσεν.

CAP. XI.

Quomodo Herodes templum in aliam formam mutavit, atque altius & magnificentius exſtruxit: deque turri, quam Antoniam vocavit.

XIV.

Τοτε [h] γοῦν [i] ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ηρώδου βασιλείας [k] γεγονότος ἐνιαυτοῦ, μετὰ τὰς προδεδημένας πράξεις,

Tunc igitur decimo octavo regni Herodis anno, poſt ea facta quæ ſuperius dicta ſunt, arduum

o Εσσαῖοι καλούμενοι.] Εσσηνοὶ, qui Εσσαῖοι, Εσσαῖος apud Zonaram p. 243. A. B. conf. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & *alibi*. lib. 2. c. 8. §. 2. item ſupr. lib. 13. c. 10. §. 8. Porphyr. de Abſtin. lib. IV. c. XI. XII. Euſeb. Præp. lib. IX. c. 11. Item *Philo* libro Quod omnis ſtudioſus liber. SPANH.

p Τῶν Εσσηνῶν] Conf. ſup. §. 4. SPANH.

q Μανάημος ὄνομα,] Hunc illum Manahemum eſſe ajunt, cujus meminit Autor *Juchaſin*, tanquam collegæ ipſius *Hillelis*, antequam ei acceſſerat *Schamajas*. Vide *Juchaſin*, fol. 19.

r Μαρτυρόμενος,] Μαρτυρούμενος *Busb.* & *Vat.* Vide *Pricæum* ad *Act.* c 6. v. 3.

s Πρόγνωσιν ἐκ Θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 12. SPANH.

t Κατὰ τὸν γλουτὸν,] Κατὰ τῶν γλουτῶν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Ἀπάρξεις,] Ἀπάξεις *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

x Ἠξίωσας γὰρ ἐκ Θεοῦ.] Sic è *MSS.* ἀξίωσε in *Editis*

y Εἰ καὶ δικαιοσύνην] Voculam καὶ ex *L. B.* additam eſſe volui. HAV.

z Εὐτυχίαν μὲν γὰρ] Εὐτυχίας *Busb.* & *Hen.*

a Τὸ θεῖον ἅπερ καταστροφὴ τοῦ βίου] Τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ κατ. *Busb.* & *Hen.*

b Τῆς ἀντ' αὐτῶν ὀργῆς] Vers. *de te pœnas ob iſta ſumet*, potius *pœnæ ob iſta te manebunt*. vel totam periodum ſic verterem. *Hæc autem Deum non latere, pœna ab iſta ſub vitæ finem in te immiſſa monebunt.* Dele itaque comma poſt βίου. IBBETS.

c Υπομνημονευομένης.] Απομνημονευομένης *Busb.* & *Hen.*

d Μεταπέμπτῳ τὸν Μανάημον,] Μεταπέμπει *Busb. Hen.* & *Vat.* μεταπαλῶ *Zonar.*

e Επυνθάνετο.] Διεπυνθάνετο *Hen* & *Vat.*

f Πάντας —— διετέλει.] De Eſſenis & eorum inſtitutis vid. infr. lib. 18. c. 1. §. 5. & *alibi*. lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

g Διὰ] Abundat. COCC.

h Γοῦν] *L. B.* δ' ὦν.

i Ὀκτωκαιδεκάτῳ] *Sc.* poſtquam Herodes regnum adierat, captis Hieroſolymis, ut dicit *Caſaub.* quem videſis in *Exercit.* XIII. contra *Baronium*, n. 22. & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Joan.* c. 3. v. 20. HUDS. Malè ιϛ in Ed. Gr. vid. Petav. Doct. Temp. P. II. p. 221. *alibi*. lib. 1. c. 21. §. 1. anno πεντεκαιδεκάτῳ Herodis inſtauratum Templum dicitur. *Zonaras* autem p. 243. C. ὀκτωκαιδεκάτῳ ſeu A. Regni XVIII. id factum dicit. SPANH.

k Γεγονότος ἐνιαυτοῦ,] Non de ineunte ſed adulto jam Hero-

De templo Hierosolymitano instaurando cogitat Herodes.

duum opus aggressus est, *scilicet* ut Dei templum sua opera ædificatum iret, eique ampliorem ambitum daret, & in altitudinem magnificentissimam erigeret; cogitans fore id omnibus quæ unquam fecisset præclarius, sicuti erat, si illud perficere ei contigerit, atque futurum ad sempiternam *sui* memoriam. Verum cum populum *ad hoc* minus paratum esse intelligeret, neque facilem habiturum esse ad rem tantæ magnitudinis aggrediendam, in animum induxit prius eos oratione præparare, ac deinde toti operi manum admovere; cumque illos convocasset, verba fecit in hunc modum. "De "aliis quidem ex quo regnare cœpi à me factis, "viri populares, nihil necesse mihi dicere arbitror, "quanquam ita comparata fuerint, ut vobis plus "securitatis quam mihimet ornamenti attulerint. "Nam cum in rebus difficillimis neque ea negle-"xerim quæ ad vestras necessitates levandas face-"rent, neque in iis quæ ædificavi studuerim ut i-"pse magis quam vos omnes ab injuriis sarti tecti "essetis, mihimet persuadeo quod Dei voluntate "Judæorum gentem ad eam, quam nunquam antea "habuerunt, felicitatem perduxerim. Cæterum, "*ut dixi*, sigillatim omnia, quæ per provinciam "perfecimus, quotque urbes in ea & regione ei "contributa excitando genus vestrum maximis or-"namentis auximus, vobis commemorare, qui ea "probe nostis, supervacaneum mihi videtur. Quod "autem in præsentia mihi in animo est aggredi, "id omnium pientissimum, vobisque pulcherri-"mum fore nunc *paucis* ostendam. Fuit quidem "templum hoc summo Deo à parentibus nostris "ædificatum, cum à Babylone revertissent. Ve-"rum ei ad altitudinem desunt cubiti sexaginta: "tanto enim altius erat primum illud à Solomo-"ne constructum. nemo tamen negligenttiam pie-"tatis nostrorum parentum accuset. nam per illos non stetit, quo minus hoc magnitudine prius adæ-"quaret: sed Cyrus & Darius Hystaspis filius hunc "ædificii modum præscripserunt; quibus illi sub-"jecti, eorumque filiis, & post illos Macedonibus, "facultatem non habuerunt * primum *hoc* pieta-"tis *illorum* exemplar ad eandem magnitudinem "perducendi. Quoniam vero nunc ego quidem "Dei beneficio regnum adeptus sum, & longa pa-"ce fruor, & divitiis affluo, & magnis reditibus "abundo: quodque maximum est, cum Romanis, "omnium (ut ita loquar) dominis, in amicitia sum "& gratia, operam dabo, ut, id quod necessitate "& superiorum temporum servitute omissum est "resarciendo, perfectam Deo, pro illius in me be-"neficiis, hujusce regni pietatem reddam.

Solomonis templi altitudo.

Herodis concio ad populum.

Populus mœstus & solicitus, ne Herodes opus nimis arduum & impeditum aggrederetur.

2. Et quidem Herodes hæc verba habuit: multi vero sermone ejus attoniti sunt, quod præter opinionem accidebat: &, quia incredibile minime-

ἔργον οὐ τὸ τυχὸν ἐπιβάλετο, τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ [l] δι' αὐτοῦ [m] κατασκευάσαι, μείζω τε τὸν περίβολον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστερον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἁπάντων αὐτῷ τῶν [n] πεπραγμένων [o] ἐπισημότερον, ὥσπερ ἂν, ἐκπλεφθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἥκειν. οὐκ ἕτοιμον δὲ τὸ πλῆθος ὁρῶν ἐσόμενος, οὐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἠξίου λόγῳ προκαταρξάμενος ἐγχειρῆσαι τῷ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. "τὰ μὲν ἄλλα μοι τῶν κατὰ τὴν βασι-"λείαν [p] πραγμάτων, ἄνδρες [q] ὁμόφυλοι, προϊόντα "ὑπολαμβάνω λέγειν, καί τοι τοῦτον ἐγὼ φέρειν τὸν "τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν [r] ἀπ' αὐτῶν κό-"σμον, πλείω δὲ ὑμῖν τὴν ἀσφάλειαν φέρειν. ὅτε "γὰρ ἐν τοῖς δυσχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς "ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, [s] ὅτε ἐν τοῖς κα-"τασκευάσμασιν ἐπιτηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ καὶ "πᾶσιν ὑμῖν τὸ ἀνεπηρέαστον, οἶμαι σὺν [t] τῇ τοῦ Θεοῦ "βουλήσει, πρὸς εὐδαιμονίαν ὅσον οὔπω πρότερον ἀγηοχέ-"ναι τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος "ἐξειργασθέντα πρὸ τῆς χώρας καὶ πόλεις, ὅσας ἐν "αὐτῇ καὶ τοῖς ἐπικτήτοις ἐγείραντες κόσμῳ τῷ καλ-"λίστῳ, τὸ γλῶσ- [u] ὑμῶν ἠυξήσαμεν, περιττὰ μοι "δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ δὲ ἐπιχειρήσεως, [x] ἧς "νυνὶ ἐπιχειρεῖν βούλομαι, παντὸς εὐσεβέστατον καὶ "κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νυνὶ σημανῶ. [y] τὸν γὰρ ναὸν "τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ Θεῷ πατέρες ἡμέ-"τεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος [y] ἀνάστασιν. ἐ-"δεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος [z] ἐξή-"κοντα πήχεις· τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχεν ὁ πρῶτος "ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ἀνῳκοδόμησε. καὶ μηδεὶς [a] ἀ-"μέλειαν εὐσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε "γὰρ ἀπ' ἐκείνης ἐλάττων ὁ ναός· ἀλλὰ τοῦτο "καὶ Κῦρος καὶ Δαρεῖος ὁ Τστάσπου, τὰ μέτρα "τῆς δομήσεως ἔδοσαν, οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ἀπογό-"νοις δουλεύσασιν, καὶ μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ "ἔσχον εὐκαιρίαν τὸ πρῶτον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυ-"πον εἰς τοὐπίσω μεταναγαγεῖν μέγεθος. [b] ἐπεὶδὴ δὲ νυνὶ "ἐγὼ μὲν ἄρχω Θεοῦ βουλήσει, πρέπει δὲ καὶ μήκος "εἰρήνης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ μέγεθος "προσόδων, τὸ δὲ μέγιστον, φίλοι καὶ δι' εὐνοίας "οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν περιόντες Ῥωμαῖοι, πε-"φύκαμεν, τὸ παρημελημένον ἀνάγκη καὶ δουλείᾳ ὑπ' "ἀμφοτέρων χρόνου διορθώμενος, τελείαν ἀποδοῦναι τῷ "Θεῷ τὴν ἀνθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βασιλείας εὐσέ-"βειαν.

β'. Ὁ μὲν Ἡρῴδης ταῦτ' εἶπεν, [c] ἐξέπληξε δὲ τὰς "πολλὰς ὁ λόγος ἄφατον δόξαν ἐμποιῶν· καὶ τὸ μὲν τῆς "ἐλπίδος ἄπιστον οὐκ ἐπῆρεν αὐτάς. ἠθημόνουν δὲ, μὴ φθά-

dis anno XVIII capiendum esse *Josephum*, ostendit *Basnagius*, tom. 1. p. 66.

l Δι' αὐτοῦ] Δι' αὐτοῦ, id est δι' αὑτοῦ, vel δι' ἑαυτοῦ. Verum δι' αὐτοῦ non agnoscunt *Busb.* & *Epiphan.* τὸν νεὼν τοῦ Θεοῦ αὐτῶν legit *Hen.*

m Κατασκεύασαι,] Ita *MSS.* κατεσκεύασε in *Editis.* κατασκευάζειν legit *Montacutius.* Exercit. 10. §. 6. *Harduinus* (in *Nummis Herodiadum*, p. 336.) *Josephi* historiam de instaurato ab Herode Templo in augustiorem formam mendacii insimulat! sed frustra; quod ostenderunt viri summi, *Casaubonus*, c. *Baron.* n. 22. *Simsonus* ad A. M. 3987. & *Torniellus* ad A. M. 4032. Vide infra ad §. 2.

n Πεπραγμένων] Πραγμάτων *Gen.* perperam.

o Ἐπισημότερον,] *L. B.* ἀξιοπρεπέστερον.

p Πραγμάτων,] *L. B.* πεπραγμένων. forte melius. HAV.

q Ὁμόφυλοι,] Judæos vocat ὁμοφύλους, quamquam fuit Idumæus ad captandam benevolentiam. SPANH.

r Ἀπ' αὐτῶν κόσμον,] Τὸν ἁπάντων κόσμον solus *Hen.*

s Οὔτε —— ἔθος.] Instauratio tamen Templi potius, quam Novum Templum ob ὠδελιχισμόν seu continuata sacrificia. vid. Scalig. de Emend. Tempor. lib. VI. p. 635. Eadem Templi hujus structura finita demum LXXXIII. annis tribus ab Herode cœpto anno XVIII. regni & circa belli Judaici initium infra lib. 20. c. 8. §. 7. De Templo Herodis marmoreo loquuntur Talmudistæ Ord. 2. Moed. Cod. 9. Succ. & p. 9. tractat. Quo tempore antea hanc illi fabulam consignarint, aliàs Deo dante aperimus. Fictam autem ac fabulis refertam Josephi narrationem, de renovatione Ædis ab Herode &c. jamdudum Salianus docuit ad A. M. 4035. Harduin. de Numm. Herod. p. 27. SPANH.

t Τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει,] Illud τῇ δὲ *Codd. Hen.* & *Vat.*

v Ὑμῶν ηὐξήσαμεν,] Ἡμῶν *Hen.* & *Vet. Interpr.* Vide *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 32. *Edit. Lond.*

x Ἧς νυνὶ ἐπιχειρεῖν βούλομαι,] Ἣν νυνὶ ἐπιχειρεῖν ἐπιβάλλομαι *Hen.* & *Lugd. Bat.*

y Ἀνάστασιν.] Ἔκβασιν *Hen.* & *Lugd. Bat.* quod pro interpretamento habeo.

z Ἐξήκοντα πήχεις·] Ἑπτὰ *Busb.* & *Vat.* errore orto ex similitudine inter ξ' & ζ'. in *MSS.*

a Ἀμέλειαν εὐσεβείας] Ita cum *Hen. Vat.* & *Epiphan.* ἀμέλει in *ceteris.*

* *Primum* hoc *pietatis* illorum] *Vel*, ad eandem cum primo pietatis exemplari magnitudinem &c. ut ξ' ante πρῶτον subintelligatur.

b Ἐπειδὴ δὲ νυνὶ] Sic *Hen.* ἐπεὶ. δὴ νῦν *Vat.* ἐπειδὴ γὰρ in *Editis.*

c Ἐξέπληξε δὲ] Ἐξέπληξε *Busb.* & *Hen.*

d Ἀι-

φήσας καταλῦσαι τὸ πᾶν ἔργον οὐκ ἐξαρκέσαι τοῖς τῶν ἀγαγεῖν τὴν προαίρεζιν· ὅ, τε κίνδυνον αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον εἰκὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπιβολῆς. ὅτων δ' αὐτῶν λυπουμένων, παρεθάρρυνεν ὁ βασιλεὺς, ὡ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν νεὼν ἢ πάντων [d] αὐτῷ τ εἰς τὴν σωτέλειαν παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα προειπὼν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ [e] εὐτρεπίσας ἁμάξας, αἳ βασάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας ὑ μυρίους τοὺς ἐμπροσθάτους ὑπλεξάμενος, κὴ ἱερεῦσιν τ ἀριθμὸν χιλίοις [f] ἱερατικὰς ὠνησάμενος στολὰς, κὴ τοὺς μὲν [g] διδάξας οἰκοδόμους, ἑτέρους ὑ τέκτονας, ἤπλετο τῆς κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προσδιαρεπισμένων.

γ'. [h] Ἀνελὼν ὑ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τ ναὸν ἤγειρε, μήκει μὲν ἑκατὸν ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος εἴκοσι προστίοις, [i] ὃς τῷ χρόνῳ [k] συνιζησάντων τ θεμελίων ὑπέβη. κὴ τὰ μὲν [l] κὴ τοῖς Νέρωνος καιροῖς ἐπεγείρειν ἐγνώκειμεν. ᾠκοδομήθη ὑ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μὲν, λευκῶν τε κὴ [m] κρατερῶν, τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς πέντε καὶ εἴκοσι [n] πήχεις ὑπὶ μῆκος, ὀκτὼ ὑ ὕψος, εὖρος ὑ περὶ δώδεκα. καὶ παντὸς αὐτοῦ καθάπερ κὴ τῆς [o] βασιλικῆς στοᾶς τὸ μὲν ἔνθεν κὴ ἔνθεν ταπεινότατον, ὑψηλότατον ὑ τὸ μεσαίτατον, ὡς περίοπτον οὐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ τινες [p] κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τύχοιεν. [q] θύραι ὑ ὑπὶ τ εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμηντο, τὰ μὲν ἄνθη [r] ἀλουργέσι, κίονας δ' [s] ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δ' αὐτῶν [t] ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν, ἄμπελος [v] διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς [x] ἀπηωρημένους ἔχουσα· θαῦμα κὴ μεγέθους κὴ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἂν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκευασθὲν ἧν. προσελάμβανε ὑ κὴ φοᾶς μεγίστας [y] τ ναὸν ἅπασα ᾗ πρὸς τὴν ἀναλογίαν ὑπιτηδεύων, κὴ τὰς δαπάνας τ πλὴν ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις εἰκὸς ὑπικεκοσμηκέναι τ ναόν. [z] ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα πίχεις, αὐτὸ ὑ τὸ πῖχος ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀκουσθῆναι. λόφος ἦν

que sperandum dicere putabatur, nihil animis attollebantur. sed anxii erant & soliciti, ne si totum opus jam dissolveret, non satis opum haberet ad perficiendum quod proposuerit: atque in majus illis crescebat periculum, & augeri visa est rei difficultas ex incœpti magnitudine. Cum autem ita affecti essent, rex eos confirmabat, dicens, non se prius templum diruturum, quam omnia, quæ ad id absolvendum pertinerent, præparasset. Atque hæc præfatus, fidem firmavit. Nam cum mille carros ad vehendos lapides comparasset, & decem peritissimorum opificum millia delegisset, & mercatus mille sacerdotibus vestes sacerdotales, eos partim lapides partim ligna fabricare docuisset, opus aggressus est, omnibus diligenter præparatis.

3. Sublatis autem veteribus fundamentis, & jactis aliis, templum super eis erexit in longitudinem cubitorum centum, in altitudinem *totidem* & viginti amplius, * qui viginti aliquanto post consistentibus fundamentis retro cessérunt. atque hoc, *quicquid erat*, attollere decreveramus Neronis temporibus. Ædificatum autem est templum ex lapidibus candidis & firmis; & singulorum magnitudo erat in longum ad cubitos circiter quinque & viginti, in altitudinem octo, in latitudinem vero circiter duodecim. Eratque totum templum (quemadmodum & regia porticus) utraque parte depressius, medio vero editius, adeo ut à multis stadiis regionis incolis conspicuum esset, maxime si qui ex adverso habitarent aut eò accederent. Fores in ingressu cum superliminaribus, ipsi fano æquales, aulæis multicoloribus ornatas habebat, quibus erant & flores purpurei & columnæ intextæ. At † supra hæc sub muri coronulis vitis expansa erat aurea, cum racemis ex illa sublime pendentibus; eâ quasi materiæ profusione facta, ut aspicientibus tam magnitudine quam arte stuporem incuteret. Quin & templo universo circumdedit porticus ingentes, proportionis rationem habens, & sumptibus majores superans, ut nec quisquam alius videretur ita templum exornasse. Ambæ autem magno innitebantur muro: ipse vero murus opus omnium quæ homines auditu acceperunt maximum. Collis erat petrosus, arduus, ad orientale

Templi ab Herode instaurati & exstructi descriptio.

Vitis aurea.

d Αὐτῷ τ εἰς τὴν συντέλειαν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* αὐτῷ in *reliquis*.

e Εὐτρεπίσας ἁμάξας,] Ita *MSS.* ὠτριπήσας perperam in *Editis*, ut & mox προδιατρεπισμένων.

f Ἱερατικὰς] Videsis *Seldenum*, lib. 3. de *Synedriis*, c. 11. p. 172, 173.

g Διδάξας οἰκοδόμους,] Vocem διδάξας in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sed & quosdam cementarios, alios autem fabros lignarios eruditos ad templi fabricam hortabatur.* Επιτάξας οἰκονόμους legendum esse conjicit *Montacutius* in *Originibus Eccl.* p. 49. & καθηγήτας οἰκ. in *Antidiatriba* p. 247. Verum licet utrumque ferri possit, (aut ἀγαθάξας ex conjectura *Cotelerii* in *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 545.) vox οἰκονόμους repugnat *Josepho*, qui postea ᾧ ὃ ναῶ ἀφ' τ ἱερέων οἰκοδομηθέντος.

h Ἀνελὼν ὑ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους] Templum (ut ait *Grotius*, lib. 5. de *Ver. Christ. Rel.*) non ex ruinis resuscitatum fuit, sed paulatim per partes innovatum: qualis mutatio facit idem templum appellari. Non aliud erat templum dicit *Scaliger* (l. 6. *de Emend. T.* p. 500.) quia ἐπιδιορθωσις & continuatio sacrificii facit ut unum idemque templum habeatur. HUDS. Ex his verbis nonnulli collegerunt hoc, quod struxisse dicitur Herodes ædificium, habendum esse pro templo novo & quidem tertio, quod distinctum erat à templo secundo, quod ædificarunt Hebræi reduces facti ex Babylonia. Verum Judæi ipsi (quorum tamen maxime interereat hoc templum, si fieri posset, tertium appellare ut ita Messias noster dici non posset venisse stante illo templo, quod à Zorobabele & sociis ejus conditum fuit) templum hoc, uti ab Herode erat exædificatum & dein a Tito versum fuit, nunquam alio nomine in Talmude & aliis scriptis nuncupant, quod sciam, quam בית שני Templum secundum. Christiani autem nequeunt ullo modo dubitare, quin templum uti Herodes illud renovavit idem fuerit, adeoque templum secundum appellandum, ac illud quod Zorobabel excitavit, quoniam stante eodem illo templo secundo, quod Zorobabelis opera constitutum est, Messias venire debuit, uti Haggai cap. 2. prædictum est. Si autem templum Herodis fuerit templum tertium & plane novum haberi debeat, ac diversum a secundo, quomodo Christus venit stante Templo secundo? Denique, num cultus sacer unquam legitur interruptus fuisse tempore Herodis, quod factum oportuit, si Sanctum & Sanctum Sanctorum plane nova facta sunt, sublatis veteribus. REL.

i Οὓς τῷ —— ὑπέβη.] Per tempus fundamentis deficcatis resederunt. *Rufinus.* SPANH.

k Συνιζησάντων] Ita in *MSS.* συνεζησάντων perperam in *Editis*. Hanc rem pro impossibili habet *Villanpandus* ad *Ezech.* tom. 2. p. 577.

* *Qui viginti aliquanto post*] Versio nostra & sensus postulat ut sit ellipsis vocis κῆ ante ὃς. integre enim καθ' ὃς ὑπέβη.

l Καὶ τοῖς Νέρωνος] Vide lib. 20. c. 8. & *Torniellum* ad A. M. 4082. n. 7, 8. & *Usserium* ad A. M. 3987.

m Κρατερῶν] Κρατιῶν *Hen. Lugd. Bat.* & *Busb.*

n Πήχεις ἐπὶ μῆκος,] Ita *Busb.* & *Hen.* πηχῶν in *ceteris*.

o Βασιλικῆς στοᾶς] Βασιλείου *Hen. Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.*

p Κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες] Κατ' ἀνατολὴν dicit, ut orientalem plagam designet. *L'Empereur* de *Mensuris Templi*.

q Θύραι ὑ] Cum hæc dicit (inquit *L'Empereur*) non exteriorem, sed interiorem portam, quæ ad fanum ducebat, intelligi vult.

r Ἀλουργέσι,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* ἀλυργίσι *Gall.* ἀλυργῆσι in *Editis Aliisque*.

s Ἐνυφασμένοις.] Ἐνυφατμένοις *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

t Ὑπὸ τοῖς θριγκώμασιν,] Ita lego cum *Seldeno*, (lib. 2. *de Jure Naturæ & Gentium*, c. 8. p. 234.) probante *Petito* in *Animadv.* tom. 4. p. 134. ὑπὸ τοῖς τειχώμασι in *Græcis* omnibus. in versione *Epiphanii* omittuntur.

† *Supra hæc sub muri coronulis vitis expansa erat aurea*,] *Id est*, in fronte supra fores, *ut explicat Seldenus*.

v Διετετατο χρυσῆ,] Διεπεταλο *Hen.*

x Απηωρημένους ἔχουσα·] Ita *Vat.* βότρυας ἀπαιωρημένης *Hen.* βότρυς ἀπεωρημένους (ἀπαιωρημένους *Cocceji*) in *Editis Aliisque*. Εἶχε ὑ ἡ εἴκοσι πύλη κὴ τὰς χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους, ἀφ' ὧν βότρυες ἀνδρώνικες κατεκρέμαντο, lib. 1. *de Bello*, c. 6.

y Τὸν ναὸν ἅπασα,] Est qui sic distinguit, τ ναὸν, ἅπαντα πρὸς τὴν ἀναλ.

z Ἄμφω δ' ἦσαν] Videtur esse Ellipsis præpositionis ἐπὶ, ut sit ἄμφω δ' ἦσαν ἐπὶ μεγάλη τείχους.

tale urbis latus ſenſim ac leniter reſupinatus uſque ad ſummum ejus faſtigium. Hunc *collem* Solomon, qui primus in nos regnavit, ſuperne ad verticem muro circumduxit, Dei *ipſius* inſtinctu: immo & inferne, à radicibus *ejus* incipiens, quibus ad libem circumjecta eſt vallis admodum depreſſa, *eundem* vallavit ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, ſemper aliquid ſpatii intus concludens, & alte progrediens, adeo ut immanis eſſet magnitudo pariter ac profunditas ſtructuræ, forma quadrangulari factæ, ut vaſtitas quidem lapidum à fronte quoad ſuperficiem in conſpectum veniret, interiora vero ferro firmata compagines in omne ævum indivulſas haberent. Opere ita continuato ut ſummitati collis jungeretur, cum verticem illius aliquantulum lævigaſſet & cavitates intra murum comprehenſas repleviſſet, ſuperficiei partibus quæ forte eminerent totum æquavit & ad planum redegit. Atque uuiverſum hoc ſeptum erat, quatuor ſtadiorum in circuitu, unoquoque * angulo in longitudinem ſtadium complectente. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus, ad orientale quidem latus duplicem ſuſtinens porticum pari cum muro longitudine, ſpectantem ad januas templi, quod ad medium ejus conſtitit. Hanc multi priorum regum adornaverant. Porro circa templum undique fixa erant ſpolia peregrinarum gentium, atque ea omnia rex Herodes dedicavit, additis etiam quæ ab Arabibus ipſe reportarat.

Ingens opus Solomonis.

Spolia Barbarica.

4. Ad ſeptentrionale autem *ſepti* latus arx conſtructa erat quadrata, bene munita atque egregie firma. Hanc qui Herodem anteceſſerunt, Aſamonæo prognati, reges & ſacerdotes, ædificarunt, & Barim appellarunt, ut ibi ſtola ſacerdotalis illis reponeretur, quam ipſe pontifex, duntaxat cum erat facienda res divina, induere ſolebat. Hanc ſtolam rex Herodes eo in loco cuſtodivit, & poſt ejus obitum fuit in poteſtate Romanorum, uſque ad tempora Tiberii Cæſaris. Sub eo Vitellius Syriæ prætor, cum Hieroſolyma veniſſet, & à populo honorificentiſſime exceptus fuiſſet, volens eis gratiam referre, ipſe, quoniam obſecrarunt ut *ſacra* ſtola illis in poteſtatem permitteretur, hac de re ſcripſit ad Tiberium Cæſarem, atque ille eam conceſſit *eis*: manſitque penes Judæos ſtolæ ſacerdotalis poteſtas uſque ad deceſſum regis Agrippæ. Poſt eum Caſſius Longinus, qui tum Syriam adminiſtrabat, & Cuſpius Fadus, Judææ procurator, Judæis imperarunt, ut ſtolam ponerent in Antonia: debere enim Romanos eam penes ſe habere, ſicut antea. Quamobrem Judæi legatos ad Claudium Cæſarem miſerunt, eam rem deprecaturos. Qui cum Romam perveniſſent, juvenis rex Agrippa, qui tum illic erat, perfecit ſuo rogatu

Turris Antonia.

Stola pontificalis ubi cuſtodita.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Cuſpius Fadus Judææ procurator.

Judæorum legatio ad Claudium Cæſarem.

πετρώδης, ἀνάντης, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως [a] ὑπολιμένος. ἐπὶ τοῦτο τὸ κορυφοῦν ἄκραν. τοῦτον [b] ὁ πρῶτος ἡμῶν [c] βασιλεύσας Σολομών, κατ' ἐπιφροσύνην τοῦ Θεοῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν [d] ἄνωθεν τὰ πρὸς τὸν ἄκραν, ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν [e] ὑπὸ τ ῥίζης ἀρχόμενος, ἐν βαθεῖα πρὸς φάραγξ, [f] ἧ λίθοι τ πέτρας μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλήλας ἐπολαμβάνων [g] ἀπὸ τ ἔσω χώρας, καὶ προβαίνων εἰς βάθος, ὥς [h] ἄπορον εἶναι τὸ, τ μέγεθος τ [i] οἰκοδομῆς τὸ ὕψος περιεχούσης [k] γομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τ λίθων ἀπὸ μείωπε ἧ τὴν ἐπιφάνειαν ὁρᾶσθαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχειν τὰς ἁρμονίας ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ δ' ἐργασίας ἄτω σωαπλώσης εἰς ἄκρον τ λόφον, [l] ἀπεργασάμενος αὐτ' τὸ κορυφοῦν, ἧ τὰ κοῖλα τ πρὸς τὸ πῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδον τοῖς ἧ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἄνω καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δ' ἦν τὸ πᾶν περίβολος, τετράρων σταδίων τ κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας σταδίου μῆκος ἐπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω δ' τούτου δ' παρ' αὐτὸ τὸ ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρὸς, ἧ μὲν ἑῴαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ πίχει σαν ἔχων διαπλοῦν, ἐν μέσῳ δ νεὼ πετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς θύρας αὐτ'. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κατεσκεύασαν. δ δ' ἱερὰ πανὸς ἦν ἐν κύκλῳ πεπηγμένα σκῦλα βαρβαρικά, ἃ ταῦτα πάντα βασιλεὺς Ηρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅσα δ τ Ἀράβων ἔλαβεν.

δ'. Κατὰ δ τὴν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγεώκιστο εὐερκὴς ἐτειχίσθη, διαφόρως ὀχυρότητι. ταύτην οἱ πρὸ Ηρώδου δ [m] Ασαμωναίων ἦσαν βασιλεῖς· δ ἀρχιερεῖς ὠκοδόμησαν, ἧ [n] βάριν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολήν, [o] ἧν ὅταν δέῃ θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. [p] ταύτην ὁ βασιλεὺς Ηρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ, ἧ μέχρι τὴν ἐκείνου τελευτὴν [q] ὑπὸ Ρωμαίοις ἦν, μέχρι τ Τιβερίου Καίσαρος χρόνων. ἐπὶ τούτου δ' [r] Ουιτέλλιος ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, ἐπιδημήσας τοῖς Ιεροσολύμοις, δεξαμένου δ πλήθους αὐτὸν λαμπρότατα πάνυ, χάριν αὐτοῖς τ εὐποιΐας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τὴν [s] αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων Τιβερίῳ Καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε· ἧ παρέμενεν ἡ ἐξουσία [t] τ ἱερατικῆς στολῆς τοῖς Ιουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς [v] Αγρίππας. μετὰ τοῦτον δ Κάσσιος Λογγῖνος, ὁ τὴν Συρίαν τότε διοικῶν, ἧ Κούσπιος Φάδος, ὁ τῆς Ιουδαίας ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς Ιουδαίους εἰς τὴν [x] Αντωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν· Ρωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι δεῖν κυρίους, καθὼς ἔ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν Ιουδαῖοι πρέσβεις πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν ἀναβάντων, [y] ὁ νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας, ἐν Ρώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρ' αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐπι-

λα-

[a] Υπολίμνιος] Ita *Baſ.* & *MSS.* ὑπολίμνιος perperam *Gen.*

[b] Ο πρῶτος ἡμῶν βασιλεύσας Σολομών,] Primus *ſcilicet* è ſtirpe Davidica, alibi etiam Solomonem primum ponit in ſerie Regum. Dicit (l. 20. c. 8.) opus fuiſſe Solomonis, τ πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερὸν, & (lib. 6. de *Bello Jud.* c. 6.) τ Σολομῶνος βασιλέως, ὃς ἧ τ ναὸν ἔκτισε.

[c] Βασιλεύσας] *L. B.* βασιλεύς.

[d] Ανωθεν τὰ πρὸς] Τὰ πρὸς τὴν ἄκραν ἄνωθεν *Hen.*

[e] Υπὸ τ ῥίζης ἀρχόμενος,] Απὸ τ ῥίζης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[f] Καὶ λίθοι] *L. B.* ἐλίθοις.

[g] Απὸ τ ἔσω χώρας,] Αεί τι τ ἔσω χώρας *Hen.* & *Lugd. Bat.* qui habet in *Marg.* τὰ πρὸς. unde forſan legendum, ἀεί τι τ ἔσω χώρας.

[h] Απορον] *L. B.* ἄπειρον.

[i] Οικοδομῆς] Οἰκοδομήσεως *Hen.* & *Lugd. Bat.*

[k] Γενομένης,] *L. B.* & *Hen.* γεγνομένης.

[l] Απεργασάμενος αὐτῆ] Τῆς ἄκρας κατεργασάμενος τὸ ὕψος in llb. 6. *de Bello Jud.* c. 6.

* *Angulo longitudinem ſtadium complectente.*] *Id eſt*, latere inter angulos.

[m] Ασαμωναίων ἦσαν] Ασαμωναίων *Busb.* & *Hen.*

[n] Βάριν] Conf. ſupr. lib. x. c. xi. §. 7. SPANH.

[o] Ην ὅταν δέῃ θύειν,] Videſis *Sheringhamum* in *Cod. Joma*, p. 152.

[p] Ταύτην ὁ βασιλεὺς] Ταύτην Ηρώδης ὁ βασ. *Hen.*

[q] Υπὸ Ρωμαίοις ἦν,] Archelai tempore penes Judæos fuiſſe dicit, l. xvIII.

[r] Ουιτέλλιος ——— ἐπέτρεψε·] De hoc facto Vitellii infra lib. 18. c. 5. §. 3. & lib. 20. c. 1. §. 2. ſtolam Pontificalem in Antonia Arce ſervatam Sacerdotibus in Templo cuſtodiendam permittit. Juſſi poſtea Judæi eandem ſtolam denuo in Antonia reponere. Stola Pontificalis ante prope Templum aſſervari ſolita, Judæis ſub Tiberio Imp. conceſſa. Eadem ſub Claudio primo in Arce Antonia, poſtea junioris Agrippæ cuſtodiæ. SPANH.

[s] Αὐτῶν] Ita *L. B.* αὐτῶν HUDS. Αὐτῆ *Gen.* HAV.

[t] Τῆς ἱερατικῆς στολῆς] Τῆς στολῆς ἱερατικῆς *Hen.* ultima vox *L. B.* deeſt.

[v] Αγρίππας.] *Act.* 12. v. 1. dicitur Herodes, quem *Syrus* recte appellat Agrippam, magni Herodis filium, ex qua familia quotquot erant, communi nomine *Herodes* vocabantur. *Grotius* ad *Act.* 12. v. 1.

[x] Αντωνίαν] Conſer de Antonia Arce prope Templum infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

[y] Ο νεώτερος βασιλεὺς Αγρίππας] Filius ejus Herodis Agrippæ, de quo ſupra hac ead. §. & *Act.* 12. Vide *Grotium* ad *Act.* 25, 13.

λαμένῳ Οὐιτελλίῳ τῷ τῆς Συρίας [z] ὄντι στρατηγῷ. [a] πρότερον δ' ἐν τῷ ἱερῷ σφραγὶδος ἐχόμενος ἀρχιερέως καὶ τῶν φυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας [b] τῆς ἑορτῆς, ὅπερ τῶν Ρωμαίων φρούραρχον ἀναβαίνοντες οἱ φύλακες, καὶ καταμανθάνοντες τῷ [c] ἑαυτῶν σφραγίδα, τῷ στόλῳ ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τῆς ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τὸν αὐτὸν κομίσαντες τόπον, καὶ τῷ φρουάρχῳ δείξαντες [d] σύμφωνον τῷ σφραγίδα, κατετίθεντο. ταῦτα μὲν οὖν [e] ὑπὸ τῶν πάλαι τοῖς ὕστερον γεγενημένων παρεδηλώθη. τότε δ' οὖν ὁ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς Ηρώδης καὶ ταύτῃ τῷ βάρει ὀχυρωτέραν κατεσκεύασε, ἐπ' ἀσφαλείᾳ τε φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ, χαριζόμενος Ἀντωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτῷ Ρωμαίων δ' ἄρχοντι, [f] προσηγόρευσεν Ἀντωνίαν.

ε'. Ἐν δὲ τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τοῦ ἱεροῦ, [g] πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν, αἱ μὲν εἰς τὰ βασίλεια τείνουσαι, τῆς ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένης, αἱ δὲ δύο εἰς τὸ προάστιον, ἡ λοιπὴ δὲ εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα διειλημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὀρθὴ τὴν πρόσβασιν. ἀντικρὺ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, περιεχομένη βαθείᾳ φάραγγι [h] κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. [i] τὸ δὲ πέρας αὐτοῦ μέτωπον, τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ τῷ [k] βασιλικῷ στοᾷ, τριπλῷ κατὰ μῆκος διήκουσαν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ὀρθὴ τῷ ἑσπερίῳ. ἦν γὰρ ὧδε [l] σκηνῆσαι πρόσωπόν δυναλόν. ἔργον δὲ ἀξιαφηγητότατον τῶν ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλη γὰρ οὖσα τοῦ φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ [m] δὴ ἀνεκτὸν καταδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν [n] εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχεν, ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης [o] πτέρυγος ἄμφω σταθείς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾶν, σὺν [p] ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δὲ ἐφέστασαν κατ' [q] ἀντίστιχον ἀλλήλοις ὀρθὴ μῆκος τέτρασχα· συνεδέδετο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει· καὶ πάχος ἦν ἑκάστου κίονος [r] ὡς τρεῖς ὑπερσωματούντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν· μῆκος δὲ ποδῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, διπλῆς στοᾶς [s] ὑπειλημμένης. στῆθος δὲ συμπάντων δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, κιονοκρανῶν αὐτοῖς κατὰ τὸ Κορίνθιον τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς, ἔκπληξιν ἐμποιούσαις διὰ τὸ μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄντων, τρεῖς ἀπολαμβάνοις τὰς διὰ μέσου χώρας τῆς στοᾶς. τῶν δὲ αἱ δύο παραλλήλοις τὸν αὐτὸν μηκύναι τρόπον, εὖρος ἑκατέρας πόδας τριάκοντα, μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ πόδας ὑπὲρ πεντήκοντα· τῆς δὲ μέσης εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. [t] ἀνεῖχε γὰρ πλεῖον παρὰ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκηντο γλυφαῖς, πολυτρόπως σχημάτων [v] ἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὀρθὴ μεῖζον [x] ἤγερτο, περιετετμημένη τοῖς ὀρθοστάταις προμετωπι-

apud imperatorem ut eam illis poteſtatem traderet, hoc ipſo Vitellio in mandatis dato, Syriæ *tunc* prætori. Antea erat ſub ſigillo pontificis & *ſacri* ærarii quæſtorum: & pridie feſtorum ibant quæſtores ad præfectum Romani præſidii, & agnito ſuo ſigillo eam auferebant. deinde rurſum feſtis tranſactis in eundem locum referebant, &, ſigillo quod concordabat oſtenſo præſidii præfecto, *illic eam* deponebant. Et hæc quidem ex iis qui poſtea acciderunt caſibus declarata ſunt. Verum hanc turrim Herodes rex Judæorum tunc munitiorem fecit, ad templi ſecuritatem & cuſtodiam; & in gratiam Antonii, amici ſui & Romanorum imperatoris, nominavit Antoniam.

Vitellius Syriæ præſes.

Turris Antonia unde dicta.

ſ. A ſepti autem parte occidentali quatuor erant portæ, quarum una ferebat in regiam, valle interjacente ad tranſitum intercepta *& completa*; duæ in ſuburbium; poſtrema in * aliam urbem, multis gradibus diſtincta, ut in vallem deſcenderetur, & deinde ab ea rurſus eſſet aſcenſus. nam urbs poſita erat è regione templi, ſpeciem præbens theatri, cincta valle profunda circa latus meridianum. Quarta autem pars frontis *templi* à meridie habebat & ipſa portas in † medio, ſimulque regiam porticum, quæ triplex erat, & longitudine ab orientali valle ad occidentalem uſque pertinebat. nec enim amplius produci poterat. Opus erat omnium quæ unquam ſol vidit maxime memorabile. nam cum vallis depreſſa admodum eſſet, ut inde caligarent oculi cujuſquam ex alto in fundum deſpicientis, porticum immanis altitudinis ſuper ea exſtruxit, ut ſi quis ex tecti ejus ſummitate altitudinem ſimul utramque viſu penetrare vellet, periculum eſſet ne vertigine corriperetur, priuſquam viſus ad immenſum adeo profundum pertingeret. Quatuor autem erant columnarum ſeries, ita ab uno porticus fine in alterum diſpoſitæ, ut ex adverſo ſibi reſponderent, (quarta enim intertextum habebat parietem lapideum) atque craſſitudo cujuſque columnæ tanta erat, quantam poſſent tres *hominum* inter ſe contingentium ulnæ complecti, longitudo pedum ſeptem & viginti, duplici ſpira *cuilibet columnæ* ſubjecta. Numero autem univerſæ erant centum & ſexaginta duæ, capitellis ipſarum more Corinthio ſculptura obductis, opere omnino magno & mirabili. Cumque quatuor eſſent *columnarum* verſus, ex illis tres ſpatium interceptum in porticus dividebant. Harum autem *porticuum* duæ ſibi mutuo reſpondentes ſimiliter factæ erant, ut utraque haberet xxx pedes in latitudinem, in longitudinem vero ſtadium, atque in altitudinem plus quam quinquaginta pedes; media autem erat latitudine ſeſquialtera, atque altitudine dupla. nam eas ex utraque parte multum ſupereminebat. Tecta vero ſculpturis ligneis profundis erant exornata, in varias formarum ſpecies elaboratis: atque medium in majorem altitudinem evectum eſt, muro

Digreſſione finita, templi deſcriptionem proſequitur.

z Οὐιτελλίῳ στρατηγῷ.] Αντισεφστηγῷ *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Πρότερον —— φυλάκων,] Conf. infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

b Τῆς ἑορτῆς] Notat *P. Molinaus* in *Vate* ſuo, c. 25. ſtolam hanc tribus tantum feſtis ſolennibus, ſc. *Paſchatis*, *Penteceſtes*, & *Tabernaculorum*, pontifici traditam fuiſſe.

c Ἑαυτῶν σφραγίδα,] Τῷ σφραγίδα δείξαντες σύμφωνον *Hen.* ſc. ſigillum de quo convenerant. σύμφυτον, συμπορεύομενον *Heſych.* atque eo ſenſu vocem accipio.

d Σύμφωνον] Ita reponi juſſi ex *L. B.* quum magis convenire huc videatur, quam *Vulg.* hactenus σύμφυον, quod dicit rem rei adeo arcte adhærentem, ut una cum illa nata atque orta videatur. Hic vero agitur de obſignationis cera & ſigillo obſignante, quæ quidem duo ſemper debent eſſe σύμφωνα, ſeu ſecum convenientia; at σύμφυτα eſſe nunquam poſſunt. *Epiphanius* vertit, *ſimul cum ſigillis.* At *Hudſ.* ita, *& ſigillo quod eam comitabatur oſtenſo*; pro quo repoſuimus, *quod concordabat* &c. HAV.

e Ὑπὸ τῶν πάλαι] Forſan ὑπὲρ & mox προδηλώθη.

f Προσηγόρευσεν Αντωνίαν.] Conf. mox ſupr. & infr. lib. 18. c. 5. §. 3. SPANH.

g Πύλαι τέσσαρες ἐφέστασαν,] Ita *Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* πύλαι in *Editis Aliiſque.*

* *Aliam urbem,*] *Sc.* Hieroſolyma.

h Κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα.] Κατὰ τὸ νότιον κλίμα *Vat.*

† *Medio,*] *Sc.* latere inter angulos.

i Τὸ δὲ πέρας αὐτοῦ μέτωπον,] Ita *Hen.* & *Lugd. Bat.* τὸ δὲ τέταρτον αὐτοῦ μέτωπον, *Vat.* τὸ δὲ τέταρτον μετώπου in *Editis Aliiſque.*

k Βασιλικῷ] *L. B.* βασίλειον.

l Σκηνῆσαι] *L. B.* in *Marg.* σκέλῶαι.

m Οὐδ' ἀνεκτὸν] Ita cum *Cod. I Vat.* & non dubito quin idem voluerit *Hen.* qui habet οὐδ' ἂν οὖν *F.* in *Editis Aliiſque* ἂ δυνατὸν.

n Εἰσκύπτοι] *L. B.* εἰσκύπτοι.

o Τέγους ἄμφω] Στέγους *Hen.*

p Ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως] Ἐξικνουμένης *Hen.*

q Ἀντίστιχον ἀλλήλοις] *Al.* Αντίσοιχον.

r Ὡς τρεῖς] Ita lego, ſenſu hujuſmodi quid poſtulante, antea erat, εἰς τρεῖς ὑπὲρ σωματούντων.

s Ὑπειλημμένης] Επειλημμένης *Hen.* & *Lugd. Bat.*

t Ἀνεῖχε] *L. B.* ἀνεῖ.

v Ἰδέαις.] *L. B.* εἰδέαις.

x Ἤγερτο, περιετετμημένη] Ηγείρθη περιδιδομημένων *Hen.* ἠγείρθη

ro frontali epiſtyliis circumſecto, & columnis inſertis diſtincto, totoque ad amuſſim polito, ut qui non viderant minime fidem iſtis haberent, nec ſine admiratione à præſentibus ſpectarentur. Atque hujuſmodi quidem erat primum ſeptum, in medio vero juxta illud etiam alterum, in quod paucis gradibus aſcendebatur, circundante lapidea macerie, cum inſcriptione quæ vetaret alienigenam intrare ſub pœna capitis. Habebat autem interius conſeptum à parte meridionali & ſeptentrionali portas tres continuas *æqualiter* inter ſe diſtantes; & ab oriente magnam portam, per quam mundi cum feminis intrare conſuevimus. Adhuc autem interius erat ſanctuarium, quò feminæ non intrabant. Et porro interius erat tertium, quò non niſi ſacerdotibus licebat introire. Hæc erat ædes, & ante eam altare, in quo ſolida ſacrificia Deo cremamus. Horum trium in nullum ingreſſus eſt rex Herodes, ab iis enim arcebatur, quoniam ſacerdos non eſſet, ſed totus in eo erat ut porticus & exteriora conſepta curaret exſtruenda. & iſta octo annis ædificavit.

Τὸ ἱερὸν ὀκτὼ annis exſtruitur.

Naòς, ſive Ædes, anno & ſex menſibus abſolvitur.

6. Poſtquam autem ædes à ſacerdotibus uno anno & ſex menſibus exædificata eſt, univerſus populus lætitiæ plenus erat, Deoque gratias agebant, primum quod tam cito factum fuiſſet, deinde quod eam operi diligentiam adhibuiſſet rex, feſtum diem agentes, & templi inſtaurationem fauſtis ominibus proſequentes. Rex autem Deo trecentos boves immolavit; reliqui item pro ſua quiſque facultate: quorum numerum dicere haud fas eſt, quod ad veritatem quo pacto dicendus ſit nos lateat. nam acciderat, ut idem eſſet dies inaugurationis regis, quem celebrare ſolitus erat, ac ille, quo templum fuit abſolutum; atque adeo his duabus de cauſis feſtum illuſtrius.

Crypta ſubterranea.

7. Præterea regi facta eſt foſſa occulta, ab Antonia ferens ad orientalem portam templi, ſuper quam etiam ſibimet turrim exſtruendam curavit, ut per ſubterranea in ipſam aſcenderet, quo caveretur à populo ſi quando adverſus reges novi aliquid molirentur. Fertur etiam, quo tempore templum conſtruebatur, non niſi noctu pluiſſe, ne opus impediretur. id quod à majoribus accepimus. neque incredibile eſt, ſi quis animum advertat ad alia quibus ſemet nobis patefecerit Deus. Et quæ ad templum quidem ſpectant hoc modo exædificata erant.

Finis Libri decimi quinti.

τὸ ἀνοικοδομηθὲν *Lugd. Bat.*

y Τοίχου,] Ita viſum eſt reſcribere, quod in *libris* omnibus ſit τείχου, præter *Gall.* qui habet τείχους. HUDS. Recte, & ita expreſſe *Lugd. Bat.* HAV.

z Απισόταξε] Απισται *Hen.* & *Lugd. Bat.*

a Εἰδότι] Lege ἰδόσι. COCC.

b Μὲν ὁ πρῶτος ἀνδρῶν οὗτος ἦν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἢ in *ceteris.*

c Περιεῖχε] *L. B.* εἶχεν.

d Κωλύων εἰσιέναι] Legi etiam poteſt κωλύοι, ut referatur ad ἱκέτης.

e Τειτίχους] *L. B.* τριστοίχους, & in *Marg.* τριπύλους.

f Παρήειμεν ἀγνοὶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Vat. Hen.* & *Vet. Interpr.* παρῆειεν in *Editis.*

g Ενδότερον] *L. B.* ἐνδοτέρω

h Τούτων —— παρῆλθεν.] Horum atrium nullo modo Rex intravit &c. *Ruſin.* SPANH.

i Εἰς ἑβδόμα.] Locus hic de mendo ſuſpectus, adeo ut forſan legendum τούτων εἰς ὀγδόατον ὁ βασ. vel τούτων εἰς ὀγδόατον τὸ δύο ὁ βασ. niſi βωμὸς in τῶν πρώτων numerum veniat, aut aliquid excideri it textui de *Sancto Sanctorum.*

k Εργοις] Ita *Busb. Hen. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut & mox ἔξω. ἰερεῦσι & ἔσω perperam in *Editis Aliiſque.*

l Ταῦτα ᾠκοδόμησεν ἔτεσιν ὀκτώ.] Εν ᾧ ὀκτὼ δεδόμηται ἔτεσι· *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

m Ναὸν] Notandum hîc τὸν ναὸν & τὸ ἱερὸν diſtingui, ut illa voce *ædes ipſa* ſive *templum proprie dictum*, hac vero exteriora ædificia & ſtructuræ deſignentur. Verum hæc diſtinctio non perpetuo obſervatur.

n Ενιαυτῷ] Etſi iſta totidem annis ædificaſſe dicatur Herodes, non tamen niſi Agrippæ junioris temporibus, ſexaginta circiter poſt Chriſtum natum annis, abſolutum eſſe totum templi ædificium, teſtatur *Joſ.* l. 20. c. 8. Videſis *Caſaub.* c. *Baron.* in *Exerc.* XIII. n. 22. & *L. Cappellum* in *Spicileg.* in *Joannem*, c. 1. v. 20. p 60. & *Uſſerium* ad *A. M.* 3987.

o Τὴς προθυμίας] Ita lego cum *Cod. Hen.* τῇ προθυμίᾳ in *Editis Aliiſque.*

p Ανακτίσαι.] Ανακτίζειν Græcis urbem reſtaurare, ut apud Dion. Chryſoſt. Orat. 11. p. 36. SPANH.

q Βόας,] *L. B.* βοῦς.

r Περιτεμία] Hæc Encænia ab Herode ſemel ſunt peracta; ob renovatum à ſe templum; itaque diverſa ſunt ab Encæniorum feſto (de quo *Joan.* c. 10. v. 22.) quæ quotannis celebrata erant ob repurgatum à Juda Maccabæo templum.

s Εώρταζεν,] Εόρταζον *Vat.* ἑόρταζεν *Gen.* ἐώρταζον emendavit *Coccejus.*

t Κρυπτὴ διώρυξ τῷ βασιλεῖ,] Simillimum fuit inſtitutum Tyrannorum Siciliæ, qui in urbe Syracuſis tales etiam ſubterraneas exſtruxerunt cryptas; in ea parte quæ *Acradina* appellabatur; cujus mirandæ adhuc ſuperſunt reliquiæ, laudatæ à *Jo. Bonanno*, in *Syracuſis Antiquis* pag. ed. Italæ 79. noſtræ vero Latinæ pag. 57. atque ſingulari cum cura deſcriptæ atque depictæ à *Vincentio Mirabella*, in *Syracuſis ſuis Antiquis* pag. ed. Italæ 78. noſtræ vero Latinæ 98. Sunt autem hi libri inſerti in Theſauro Antiq. Siciliæ. HAV.

u Κωλῦσαι τὸ ἔργον.] *L. B.* uno verbo κωλυσιεργῆσαι.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMOSEXTO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. ΟΝ τρόπον Αλέξανδρος καὶ Αριστόβουλος ἀπὸ Ρώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα· καὶ ὡς Σαλώμη καὶ Φερώρας, οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, τὰ κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

1. *Quomodo Alexander & Ariſtobulus Roma redierunt ad patrem: utque Salome & Pheroras, Regis fratres, eos calumniantur.*

β'. Ως γυναῖκας δὺς τοῖς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης πρὸς Αγρίππαν ἐξέπλευσεν εἰς Μιτυλήνην, κἀκεῖθεν αὐτὸν ἔπεισεν εἰς Ιουδαίαν παραγενέσθαι.

2. *Quomodo Herodes, cum Alexandro & Ariſtobulo uxores locaſſet, ad Agrippam in Mitylenen navigavit, eique perſuaſit ut inde in Judæam veniret.*

γ'. [a] Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ὡς Ηρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς Αγρίππαν εἰς τὸν Βόσπορον.

3. *Agrippæ in Ioniam profectio. & quomodo Herodes denuo ad Agrippam navigavit in Boſporum.*

δ'. Εντυξις τῶν κατ' Ιωνίαν Ιουδαίων Αγρίππᾳ, παρόντος Ηρώδου, περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας.

4. *Judæorum in Ionia ſupplicatio ad Agrippam, præſente Herode, de iis quorum Græcos accuſabant.*

ε'. Ως Αγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, Ηρώδης δὲ εἰς Ιουδαίαν ὑπέστρεψεν.

5. *Quomodo Agrippa ſuas illis leges confirmavit, & Herodes Judæam repetiit.*

ϛ'. [b] Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης, καὶ τὸ τέταρτον αὐτοῖς ἀφῆκεν τῶν Φόρων ὃ παρελήλυθότος ἔτους.

6. *Quomodo Herodes excepit Hieroſolymitanos, & quartam ſuperioris anni vectigalium partem eis condonavit.*

ζ'. Ως ἐστασιάσθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν Ηρώδῃ, [c] σωφρονοῦντι μὲν Αντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, καλεπῶς δὲ τὰ περὶ Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

7. *Quomodo domi Herodis oritur diſſidium, quod ille Antipatrum filium ſuum natu maximum pluris faceret, & res iſta ut contumelia doleret Alexandro.*

η'. Ως Αντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ρώμῃ, τοὺς περὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν.

8. *Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Ariſtobulum ad Cæſarem ductos accuſat.*

θ'. Αλεξάνδρου ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

9. *Alexander cauſam ſuam agit ad Cæſarem, & pater cum filiis in gratiam redit.*

ι' Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς Ηρώδης ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσει.

10. *Quemadmodum Herodes quinquennale certamen ob Cæſaream ædificatam celebravit.*

ια'. Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης καὶ Ασίας Ιουδαίων ὡς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ελληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Αγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

11. *Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.*

ιβ'. Ως ἀπορῶν χρημάτων Ηρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυΐδου τάφον, καὶ δημάτων αὐτὸν παραξάντων, μνημεῖον ἔρηξεν ἐπὶ τῇ τάφου.

12. *Quomodo Herodes pecunia egens deſcendit in ſepulchrum Davidis, & terroribus perturbatus in oſtio ſepulchri monumentum exſtruxit.*

ιγ'. Ως Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Αλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξεν, [d] δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον· καὶ ὡς ὁ μὲν εἰς Καππαδοκίαν, Ηρώδης δὲ εἰς Ρώμην ἀνῆλθεν.

13. *Quomodo Archelaus Cappadocum rex Alexandrum à patre in vincula conjectum ei reconciliat: utque Archelaus in Cappadociam, & Herodes Romam profectus eſt.*

ιδ'. Απόστασις τῆς Ηρώδου βασιλείας τῶν τε Τραχώνων οἰκούντων, καὶ ἀφαίρεσις ἀπὸ τῶν στρατηγῶν [e] τῆς χώρας.

14. *Trachonitæ deficiunt ab Herodis regno, atque à regionis præfectis iterum ei adjiciuntur.*

ιε'. Ως Ηρώδης τοὺς εἰς τὴν Αραβίαν ἀπαφυγόντας τῶν ἀποστάντων ἐζήτει, καὶ μὴ τυγχάνων ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, ἐπιτρέποντος Σατορνίνου τοῦ ἡγεμόνος.

15. *Quomodo defectores, qui ſe in Arabiam receperant, depoſcebat Herodes; cumque iis potiri nequiſſet, exercitum in eos duxit permiſſu Saturnini ducis Cæſareani.*

ιϛ'. Ως κατηγόρησε Σύλλαιος ὁ Αραψ ἐπὶ Καίσαρος,

16. *Quomodo Syllæus Arabs Herodem apud Cæſarem ac-*

a Εφοδος Αγρίππα εἰς Ιωνίαν,] Illa Ἔφοδος Ἀγρίππα εἰς Ιωνίαν, καὶ ſupplevimus ex *MSS.*

b Ως διεδέξατο Ιεροσολυμίτας Ηρώδης,] Ita in *MSS.* antea in *Editis* hoc modo, ὑπέστρεψεν, καὶ τὸ τέταρτον &c.

c Σωφρονοῦντι μὲν Ἀντίπατρον] Sic *Vat.* σωτιμῶν in *Editis Aliiſque.*

d Δηθὲν ὑπ' αὐτοῦ] Eo modo *Vat.* διηθίνδα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὡς in *reliquis.*

e Τῆς χώρας.] Illa τῆ χώρα adjecimus è Cod. *Vat.*]

f Καὶ

accuſavit de impreſſione in Arabiam facta; utque Cæſare irato Herodes ope Nicolai crimina diluit.

17. *Euryclis ad Herodem calumniæ adverſus ipſius filios, & quomodo eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæſarem ſcripſit.*

18. *Quomodo Herodes Cæſaris permiſſu, Beryti in judicum aſſeſſu filios accuſavit. Mors juvenum & corporum eorum ſepultura in Alexandrio.*

ὑπὲρ τ ἐμβολῆς τ εἰς τὴν Ἀραβίαν, τῶ Ἡρώδ· καὶ ὡς Δαμὰ Νικολάυ ἀπελύσατο τὰς αἰτίας Ἡρώδης, ὀργιζομένυ Καίσαρ.

ιζ. Διαβολαὶ Εὐρυκλέους κ τ παίδων πρὸς Ἡρώδην· [f] καὶ ὡς ἔδησεν αὐτὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῶ Καίσαρ περὶ αὐτῶν ἔγραψεν.

ιή. Ὡς, Καίσαρ ἐξουσίαν δόντ, ἐν Βηρυτῶ ἐπὶ τῶ συνεδρίω κατηγόρησε τ παίδων Ἡρώδης. [g] Θάνατ τ νεανίσκων, καὶ ταφὴ τ σωμάτων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

f Καὶ ἔδησεν αὐτὺς ὁ πατὴρ,] Quæ ſequuntur uſque ad Ὡς Καίσαρ accepta debemus *MSS.*
g Θάνατ τ νεανίσκων.] Καὶ οἱ θανόντες ἐτάφησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ *Vat.*

Φ Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχ ἡ βίβλ χρόνον ἐτῶν ͵ιϛ΄.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUSSEXTUS.

***Continet hic liber tempus annorum* XII.**

CAP. I.

Herodis lex de furibus. Alexandrum & Ariſtobulum Roma reverſos Salome & Pheroras calumniantur: iis tamen uxores dat Herodes.

Herodis lex de furibus.

CUM in reipublicæ adminiſtratione operam dediſſet rex ut privatas omnes injurias, quæ tam in urbe quam in agris graſſarentur, coerceret, *inter cætera* legem tulit, prioribus plane diſſimilem, quam & ipſe ſanciit, *ſcilicet* ut extra regni terminos fures venditi educerentur. quæ res non ſolum facinoroſis gravis erat, ſed & ad mores patrios diſſolvendos plurimum conferebat. nam ſervitutem ſervire apud exteros & diverſam vivendi rationem habentes, & neceſſitate cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, magis religioni in injuriam cedebat, quam ſcelere deprehenſis in ſupplicium, dum in priſcis legibus de hujuſmodi pœna cautum fuiſſet. Illæ enim ju-

Furti pœna juxta Moyſis legem, Exod. 22.

bebant furem quadruplo mulctari, aut ſi ſolvendo non eſſet vendi, ſed non alienigenis, neque ut perpetuo ſerviat. oportebat enim ut poſt annos ſex

ΚΕΦ. α΄.

Ἡρώδ νόμ περὶ κλεπῶν. Ἀλέξανδρον κ Ἀριστόβουλον ἐκ Ῥώμης ἐπανορθώσαντας διαβάλλουσι Σαλώμη καὶ Φερώρας· αὐτοῖς μέντοι Ἡρώδης γυναῖκας δίδωσιν.

ΕΝ δ τῇ διοικήσ τ [b] ὅλων πραγμάτων ἐπανορθοῖ ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρ ἀδικίας ἀναστέλλ, τῶν περὶ τὴν πόλιν ἢ τὴν χώραν ἁμαρτανομένων, τίθησι νόμον οὐδὲν ἐοικότα τοῖς πρώτοις, ὃν αὐτὸς ἐκύρωσε, τὺς [c] κλεπτοχωρύχυς [d] ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας. ὅπερ οὐ σκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῶν παρόντων φορλικὸν, ἀλλὰ καὶ κατάλυζιν [e] πλείονος τῶν [f] πατρίων ἐθῶν. τὸ δ' ἀλλοφύλοις, καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχ ζιν δίαιταν τῇ ζῆν, δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα προσέταττεν [g] ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν οὖ, ἀ κόλασις τῶν ἁλισκομένων, πφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τ τοιαύτης τιμωρίας. [h] ἐκέλευον δ οἱ νόμοι [i] πρατωλάσιον καταβαλεῖν τ κλέπτην, ἐκ ἔχοντα δ πιπράσκεσθαι μέν, [k] ἀλλ' ἔπιγα τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐφ' ὡς διωκηθ τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδοξ δ

a ιϛ΄.] In hoc numero conſentiunt *Codices* fere omnes, tam *Græci* quam *Latini*. adeo ut iſta de re ne minima quidem occurrat difficultas.

b Ὅλων πραγμάτων] Vox ὅλων deëſt *Busb.*

c Τειχωρύχυς —— ζῆν,] Ita in *libris omnibus*. Alibi (prout & emendavit *Coccejus*) ſemper (quod ſciam) in aliis auctoribus, τοιχωρύχυς. Apud *Zonaram*, τὺς τοιχωρύχυς ἐπ' ἐξαγωγῇ τ χώρας πιπράσκεσθαι. HUDS. Idem *Zonaras* p. 244. A. SPANH.

d Ἀποδιδόμενος] Ἀποδιδόμυς *Busb.* Hunc locum, ut innumera alia non percepit *Vet. Interpr.* ἐπ' ἐξαγωγῇ τ βασιλείας *vendi*, eſt *peregre venum ire, & ſub ea lege, ne in patria moretur, exportandum venire.* Phraſi hac utitur *Dio*, l. 54. ut oſtendit *Cujac.* ad *Paratitl. Cod.* l. 4. t. 55.

e Πλείονος] Πλειόνων *Busb.* & *Vat.*

f Πατρίων] Lege πατρίων. COCC.

g Ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνοι ποιεῖν] Mallem hoc ordine, ἐκεῖνοι ἐξ ἀνάγκης ποιεῖν.

h Ἐκέλευον δ οἱ νόμοι] Vide *Antiquitatum* lib. IV. c. 27.

i Τετρακτλάσιον καταβαλεῖν] Τετρακτλᾶ καταβαλεῖν *Busb. Gall.* & *Vat.* τετρακτλῶν *Zonar.*

k Ἀλλ' ἔπιγα τοῖς ἀλλοφύλοις.] Ἀλλ' ὡ ὡς ἀλλοφύλοις, ὡς δὴ γε ὁμοεθνεῖς, ἵνα μήτε τ θρησκείας σκπίπτοιεν, μήτι πας' ὅλον τ βίον δυλεύοιεν, ἀλλα τυγχάνοιεν μ ἐξαιρέσω ἀφίστως. *Zonar.*

l Τὸν

γὺ ἀφεῖας μὴ ἐξαιτίαν. [l] τόδε, ὥσπερ ὠρίωθη τότε χαλεπὸν ⸂ παρόνομον γνόας τὴν κόλασιν, ὑπερηφανίας ἐδόκει μέρος, ὡ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτό, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τ δεχομένων ὀλιγώρως, ζεῖναι τὴν τιμωρίαν νενοηκότος. ταῦτα μὲν οὖν, καθ' ὁμοιότητα δ [m] λοιπὰ τρόπα γινόμενα, μέρος ἦν τ Δημοκλῶν, καὶ τ ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας.

β'. Ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιεῖτο, Καίσαρί τι συντυχεῖν ὁρμηθεὶς, καὶ ζεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ Ρώμῃ Δημοκρίνους. Καῖσαρ δ' οὖν τά τε ἄλλα φιλοφρόνως αὐτὸν [n] ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἤδη πολλῶν ζενίας ἐν τοῖς μαθήμασιν, [o] ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκεν ἀπὸ τ Ἰταλίας, ἀσμένη ὄψει τὸ μέγεθος τ ὄχλου ἦν, καὶ θεωμένοις πᾶσιν ἐγεγόνεσαν, τῷ τε μεγέθει τ σωμάτων [p] τύχης κεκοσμημένοι, καὶ βασιλικῇ καὶ τὰς μορφὰς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. ὑπέφθονοί τε εὐθὺς ἐδόκουν, Σαλώμῃ τε τῇ τ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς Μαριάμμου τ Δημοκλοῦς κατηγωνισμένοις. [q] ἄτω γὰρ ὤοντο [r] δυνασθούντων αὐτῶν δίκην δώσειν τ εἰς τὴν μητέρα τ ἐκείνων ὠδικημένων. τὴν αὐτὴν δ' ὑπόνοιαν ἔσχεσιν καὶ δέος εἰς τὴν καθ' ἑκείνων Δημοκλῆ μεταφέρον, λογισάμενοι δ κατ' ἡδονὰς σωθῆναι τῷ πατρὶ, Δημ τ τ μητρὸς θάνατον, ὡς μηδὲ ὅσιον εἶναι δοκεῖν ὑπὸ ταὐτὸν σωθῆναι τῷ τ πικρόσης φονεῖ. πάντα γὰρ [s] ἀπὸ τ ἀληθείας ὑπὸ τὸ πιθανὸν τ αἰτίας φέροντες, κακοήθως ἐδύναντο, καὶ τ εὐνοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἄντικρυς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος [ss] ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους· [t] ἐξ ὧν πρὸς Ηρώδην ἀναφερομένων ὑποκαίεσκάζετο μῖσος, ὀλίγῳ αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον. ἐν μέντοι τῷ τότε παρούσης ὑποψίας δ Δημοκλῆς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ δ γεννηκείσῃ Φιλοστοργίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς εἶχε μεταδιδοὺς, καὶ γυναῖκας [v] ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν, Ἀριστοβούλῳ μὲν τῇ Σαλώμης [x] θυγατρὶ Βερενίκῃ, Ἀλεξάνδρῳ δ τῷ Ἀρχελάου δ [y] Καππαδόκων βασιλέως Γλαφύραν.

manumitteretur. Hoc ipsum, sicuti tunc æstimatum erat in animadversione pœnaque durum & iniquum, *ita* cum arrogantia conjunctum videbatur, quasi non regio sed tyrannico more, nulla ratione habita Judæorum reipublicæ, pœnam constituere in animum induxisset. Atque ista quidem, eo modo quo consueverat facta, in parte erant criminationum odiique in ipsum *popularis*.

2. Per id autem tempus profectus est in Italiam, quod desiderarit & cum Cæsare colloqui, & filios suos, qui *tum* Romæ agebant, videre. Eumque Cæsar tum alias comiter excepit, tum filios ei, ut jam in disciplinis perfectos, reddidit domum reducendos. Ubi ab Italia revertebantur, magnum erat populi erga juvenes studium, & conspicui fiebant omnibus, tum quod fortunarum amplitudine ornati erant, tum quod illis non deerat regiæ formæ dignitas: statimque invisi esse cœperunt & Salomæ regis sorori, & iis qui calumniis suis Mariamnen confecerant. ita enim fore putabant, ut, si illi rerum potirentur, ipsi pœnas luerent ob illatam matri eorum injuriam. Itaque hanc ipsam metus causam adhibebant, ut calumnias illis struerent, dictitantes, eos patris consuetudine non delectari, propter necem matris, ut qui religioni sibi ducerent cum illius interfectore degere. Ita enim à rei veritate ad rationem verisimilem progredientes lædendi potestatem habuerunt, patrique eripiendi suam erga filios benevolentiam. neque enim illi quidquam palam dicebant, sed in vulgus hujusmodi rumores spargebant: quibus Herodi relatis, subinde oriebatur odium, quod postea natura ipsa vincere non potuit. Eo tamen tempore II. rex, cum adhuc ei maneret amor genitoris in liberos, omni suspicione & criminatione potentior, & eis honorem habuit, quem debuit, & adultis uxores dedit, Aristobulo Berenicen Salomæ filiam, Alexandro vero Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam.

Herodis in Italiam profectio.

Herodis filios Romæ reversos calumniantur Salome & Pheroras.

Herodes filiis suis uxores locat.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ηρώδης δὶς ἐξέπλευσεν πρὸς τ Ἀγρίππαν· καὶ ὡς τ κζ Ἰωνίαν Ἰουδαίων τοὺς Ἕλληνας ἐπαιτιασαμένων, Ἀγρίππας Ἰουδαίοις τοὺς νόμους ἐβεβαίωσεν.

CAP II.

Quomodo Herodes semel & iterum ad Agrippam navigavit: utque Agrippa, accusatione à Judæis in Ionia contra Græcos instituta, Judæis leges suas confirmavit.

ΤΑῦτα διοικήσας, ἐπεὶδὴ ⸂ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ⸂ τ Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπελθεῖς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἴς τι τὴν βασιλείαν αὐτῷ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει πρὸς ἀνδρὸς ξένου καὶ φίλου. κἀκεῖνον μὲν εἶχας λιπαρῶς ἐγκειμένου, [z] ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ηρώδης δ' οὐδὲν ἀρεσκείας ἀπέλειπεν, ἔν τε τ νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ [a] ἐν τ κατασκευὰς ἐπιδεικνύμενος, πᾶσαν ἀπόλαυσιν Δημίτης καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρείᾳ περὶ τ λιμένα τ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένον, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, [b] τό, τε Α-

HIS factis, cum Marcum Agrippam iterum ab Italia in Asiam navigasse intellexisset, eum propere adiit, obsecravitque ut in regnum suum veniret, & iis quibus affici oportebat apud hospitem & amicum uteretur. Et ille quidem, cum instaret urgeretque *Herodes*, annuit, & in Judæam profectus est. atque Herodes nihil, quod ei placeret, omisit, & in oppidis recens conditis eum excipiens, dumque ædificia ostenderet, ipsi ejusque amicis omne genus deliciarum & magnificentiæ apparatum exhibens, & apud Sebasten, & Cæsaream in portu à se exstructo, & in propugnaculis itidem à se multis sumptibus excitatis, Alexandrio

Herodes ad Agrippam navigat.

Agrippa in Judæam venit.

Agrippa magnificè excipitur ab Herode.

[l] Τόδε, ὥσπερ ὠρίωθη] Ita rescripsi. in *libris* τὸ δ' ὥσπερ. Si quis malit, τόδ', ὅπερ ὠρίωθη, per me licet.

[m] Λοιπὰ τρόπα γινόμενα,] Sic *Busb.* & *Vat.* κοινὰ τρόπα in *cæteris*

[n] Εδέξατο,] Ἐξεδέξατο *Vat.*

[o] Ἀπέδωκεν ἄγειν] Ἀποδιδόκει *Vat.*

[p] Τύχης κεκοσμημένοι,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ψυχῆς in *cæteris*. ut vertendum sit, *& quod animi magnitudinem præ se ferebant.*

[q] Οὕτω —— δώσειν] Forte ἄτω. HUDS. in *Add.* Dum putarent, si prævalerent, ultionem exigerent de his, quæ in matrem suam commissa videbantur. *Rufinus* Unde pro ἄτω γ. legisse videtur, ὡς γὰρ οὐκ ὤοντο δυνασθέντων, εἰ &c. SPANH.

[r] Δυνασθόντων αὐτῶν εἰκὸς δώσειν] Iterum cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* adsentiente *Epiphanio*, qui vertit, *dum putarent, quod si prævalerent, ultionem exigerent de his quæ in matrem suam commissa videbantur.* δυνασθέντων, εἰ μὴ δίκην in *Editis Aliisque.*

[s] Ἀπὸ —— φέροντες,] Ita plane cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* in *Editis Aliisque*, ἀπὸ τ ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες &c.

[ss] Ἐσκόρπιζον] Conf. lib VI. c. 6 § 3. SPANH.

[t] Ἐξ ὧν πρὸς Ηρώδην ἀναφερομένων] Ἐξ ἃ *Busb. Hen.* & *Vat.*

[v] Ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν ἐζεύγνυεν,] Ἐν ἡλικίᾳ *Vat.*

[x] Θυγατρὶ Βερενίκῃ] De Berenice Matre Agrippæ. infr. lib. 18. c 7. §. 1. SPANH.

[y] Καππαδόκων] Ita *Vat. Busb.* & *Zonar.* Καππαδόκου in *Editis Aliisque.*

[z] Ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.] Vide *Philonem Judæum* in Legatione ad Cajum, p 1033.

[a] Μετὰ —— ἐπιδεικνύς,] Sic lego cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αὐτῆ ἐπιδεικνὺς in *cæteris.*

[b] Τό, τε Ἀλεξάνδρειον] Perplexa est constructio, qualis Atticis familiaris est, ut ostendit *H. Steph.* in *Append. ad Dial. Gr.* p. 125. &c.

drio *scilicet* & Herodio & Hyrcania. Quin & in urbem Hierosolymitarum eum duxit, ubi ei populus obviam festo vestitu prodiit, faustisque acclamationibus eum excepit. Agrippa autem Deo centum boves immolavit, & populo convivium præbuit, nemini rerum lautissimarum copia cedens. Is vero, cum ad semet oblectandum etiam plures adhuc dies manssisset, propter anni tempus festinabat: sibi enim, necesse habenti Ioniam repetere, hyeme appetente navigare haud adeo tutum esse arbitrabatur.

Convivium lautissimum populo dat.

2. Atque ille quidem oram solvit, Herode ei, ejusque comitum clarissimis, multa largito. Rex vero, cum in sua ditione hyemem exegisset, ineunte vere eum iterum convenire properavit, sciens eum in Bosporum expeditionem parasse: Rhodumque & Coon navigando prætervectus prope ad Lesbum appulit, ratus se eo loco offensurum esse Agrippam. Sed à vento aquilonari correptus prohibetur navibus portum tenere. Ille vero *hac de causa* aliquot diebus apud Chium morabatur; *ubi* & multos, ipsum *salutatum* adeuntes benigne excipiens, regiis prosequitur muneribus: cumque urbis portam prolapsam animadvertisset, (quam, bello Mithridatico dejectam, haud facile erat illis, quemadmodum in cæteris fecerant, propter ejus magnitudinem & pulchritudinem instaurare) tantum pecuniarum eis contulit quantum satis superque esse posset ad structuram absolvendam, hortatus ut non cessarent, idque ocius facerent, ut suum urbi ornamentum restituerent. Ille vero, cum ventus leniter flaret, primum Mitylenen, deinde Byzantium delatus, ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos scopulos provectum, quanta potuit contentione eum sequutus est. Cumque apud Sinopen in Ponto eum inveniisset, ex insperato quidem visus est cum classe appellere, se tamen gratum præstitit, multumque inter se amicissime consalutabant, quippe quod Agrippa existimasset se maximum ejus erga ipsum benevolentiæ & amoris testimonium accepisse, cum rex tantum mari cursum confeciisset, & illius rebus opportune interfuisset, quibus, regno utpote relicto rerumque suarum administratione, nihil prius & antiquius habuit. In universis itaque ei in illa expeditione aderat Herodes, in rebus gerendis socius & adjutor, & in singulis consiliarius & autor. ei etiam cum animum remitteret gratus & acceptus, solusque omnium particeps, difficilium quidem propter benevolentiam, jucundorum vero honoris ergo. Quamprimum autem ab illis confecta erant negotia Pontica, quorum causa Agrippa illuc missus fuerat, minime placuit navibus uti ad revertendum, sed Paphlagoniam & Cappadociam pertranseuntes, ac deinde itinere pedestri in Phrygiam majorem profecti Ephesum pervenerunt, unde in Samum navibus trajecerunt. Et quidem multa per singulas civitates, Herodis in gratiam, data erant ab *Agrippa* beneficia, prout supplicantibus opus erat. Quin & *Herodes* ipse nihil prætermisit, quod, pecuniam largiendo & amice *omnes* recipiendo, præstare potuit, sumptibus etiam de suo erogatis; quotiesque desideraretur aliquid intercessit apud Agrippam, effecitque ut voti compotes fierent quicunque opem rogabant. Cum autem & ille esset *natura* benignus, animique magnifici ad largien-

III. *Herodes Agrippam denuo adit.*

Apud Sinopen comiter exceptus ab Agrippa.

Magna apud Agrippam est in gratia.

Agrippa, Herode intercessore, multa multis condonat.

λεξάνδρειον καὶ [c] Ηρώδιον καὶ τὴν Υρκανίαν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὑπαντώντος τε δήμου παντὸς ἐν ἑορτώδει στολῇ, καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν [d] εὐφημίαις. Αγρίππας δὲ τῷ Θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, [e] εἰσία δὲ τὸν δῆμον, ἀδένος τὸ μέγιστον [f] πλήθη λιπόμενον. αὐτὸς δέ, ὅσον ἔτι τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ἔτι πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας, διὰ τὸν καιρὸν ἠπείγετο· τὸ γὰρ πλοῦν, ἐπιβαίνοντος δὲ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ιωνίαν.

β'. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἀπέπλη, πολλαῖς αὐτῶν δωρεαῖς τετιμηκότος Ηρώδης, [g] καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους. ὁ δὲ βασιλεὺς, χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ [h] τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν παρεσκευασμένον· καὶ πλεύσας διὰ Ρόδου, καὶ Κῶ παρασχὼν περὶ Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν Αγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον, εἴργον τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δὲ διατρίβει ἡμέρας πλείους ἐν τῇ Χίῳ· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν παρόντων αὐτῷ δεξιώμενος ἀνελάμβανεν βασιλικαῖς [i] δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπτωκυῖαν σφόδρα· λιμῷ, ἐν τῷ Μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, ἐκ ὧν τὰ ἄλλα διὰ μεγέθος καὶ κάλλος ἀναστῆναι ῥᾴδιον λιμῷ· χρήματα δὲ ὅσα μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ περιπλεύσαι ἐδωρήσατο πρὸς τὴν συντέλειαν καὶ κατασκεύασμα, ἐνετείλατο μὴ περιορᾶν, ἀλλὰ ταχὺ ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ, λιπαρούντος τὸ πνεῦμα, εἰς [k] Μιτυλήνην κἀκεῖθεν εἰς Ρυζάντιον παρακομισθεὶς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς Κυανέων ἤδη πεπλωκέναι τὸν Αγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. καὶ περὶ Σινώπην [l] τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς ναυσὶν προσπλέων, ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλά τε φιλοφρονήσεις [m] ἦσαν, ὥστε ἐς μέγιστον πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν [n] Αγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν ἀνύσαντος τοῦ βασιλέως, οὐκ [o] ἀπολειφθέντος δὲ τῆς ἐκείνου χρείας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ καταλιπεῖν δεχθῆναι καὶ διοικῆσαι οἰκείων πραγμάτων προθυμότερον ἔσχετο. πᾶν γοῦν ἀπὸ τὴν στρατιὰν Ηρώδης, ἔν τε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς ἀνέσεσι, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν εὔνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατέπραξε καὶ τὰ περὶ τὸν Πόντον, ὧν ἕνεκεν Αγρίππας ἐστάλη, τὴν ἀναχωρησιν οὐκ ἔτ' εὐθὺς ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ [p] διαμειψάμενοι τὴν τε Παφλαγονίαν καὶ Καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ τῆς μεγάλης Φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς Εφεσον ἀφίκοντο, [q] πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διέπλευσαν εἰς Σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυχανόντων ἐγίνοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως ἐκ παρέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος· καὶ τῶν παρ' Αγρίππα [r] τινῶν δεομένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τῶν δεομένων. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ καὶ μεγαλοψύχου πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα, τοῖς ἠξιωκόσιν ὠφέλιμα ὄντα, μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖστον ἢ τοῦ βα-

c Ηρώδιον] Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 13. §. 8. SPANH.
d Εὐφημίαις.] *L. B.* ἐυφημίᾳ.
e Εἰσία δὲ τὸν δῆμον,] Εσιᾳ *Busb.* & *Hen.*
f Πλήθη λιπόμενος.] Πλήθη λιποῦσαν *Vat.* πλήθους λειπόμενος *Busb.* πλήθη λειπόμενος *Lugd. Bat.*
g Καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους.] Καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ *Busb.*
h Τὴν εἰς Βόσπορον] Videsis *Dionem*, l. 54. p. 538.
i Δωρεαῖς] Hæc & sequentia, usque verbum ἅπασι quod initio §. 4. occurrit, desunt in *L. B.*
k Μιτυλήνῃ] Conf. supr. lib. 15. c. 10. §. 2. SPANH.
l Τὴν ἐν τῷ Πόντῳ καταλαβὼν,] Τὸν ἐν Πόντῳ *Vat.*
m Ἦσαν,] Ἦσαν τοῦ αὐτοῦ *Busb.*
n Αγρίππαν,] Αγρίππαν *Hen.* à prima manu. Αγρίππα *Vat.*
o Ἀπολειφθέντος] Ita ex *Gall.* (adstipulante *Cocceio*) οὐκ ἀπολειφθέντος in *cæteris.*
p Διαμειψάμενοι] Mallem διαμειψάμενοι.
q Πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου] Ita *Vat.* πάλιν δὲ ἐξ Εφέσου διαπλεύσαντες εἰς Σάμον in *Editis Aliisque.*
r Τινῶν ἐπιζητουμένων] Τινὶν *Gall.*

s Ιλιεῦ-

βασιλέως ἐποίει ῥοπὴν, πρὸς τὸ ἐπιτρέψαι πρὸς τὰς εὐεργεσίας οὐ βραδυνούσας τ' Ἀγρίππαν. [s] Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὸ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν· τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ὃ δεηθεῖεν ἑκάστοις παρέστη.

γ'. Τότε δὲ περὶ τῶν Ἰωνίαν αὐτῶν ἰόντων, πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ᾤκει, προσῆλθε, καιρῷ καὶ παῤῥησίας ἐπιλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν [t] εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιροῦντο, στρατιῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων, ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τὰς οἰκείας ζῆν νόμους. τοιαῦτα κατηγορούντων, [v] παρῆτήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν [x] δικαιολογουμένων· Νικόλαον δέ τινα τῶν αὑτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. ἔνθ' ὁ Ἀγρίππας Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησάμενος, καλέσας ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων [y] ἔλεξεν.

δ'. "Ἅπασι μὲν, ὦ μέγιστε Ἀγρίππα, τοῖς ἐν χρείᾳ "γενομένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπου τοὺς ἀφελέσ- "τοὺς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένους· τοῖς δὲ νῦν ἐντυγχά- "νουσι καὶ παῤῥησία. τυγχάνοντες γὰρ πρότερον [z] ὑμῶν "οἷς ἠύξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαι- "ρεῖσθαι δι' ὑμῶν [a] αἰτοῦσιν τῶν δεδωκότων, καὶ παρ- "τε εἰληφότες μὲν αὐτὰς παρὰ τούτων, οἷς μόνοις δι- "δόναι δυνάμεις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' οὐδενὸς κρείτ- "τονος, ἀλλ' ὡς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς [b] ἀρχομένοις ὁμοίως "[c] ὑμῶν ἴσασιν. καί τοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔ- "παινός ἐστι τῶν τετυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐ- "τοὺς ἀξίους· εἶτε μικρῶν, αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βε- "βαιοῦν τοὺς δεδωκότας. οἵ γε μὴν ἐμποδὼν ὄντες "καὶ πρὸς ἐπήρειαν χρώμενοι Ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς "[d] ἄμφω ἀδικοῦσι, τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν "ἀγαθοὺς οἷς [e] οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν, ἐν τῷ καὶ "τοιαῦτα δεδωκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας, εἰ πρὸς χά- "ριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. [f] εἰ δέ τις "αὐτοὺς ἕροιτο δύο τούτων ἑκάτερον ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρε- "θῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς "θυσίας, τὰς ἑορτὰς, ἃς τοῖς νομιζομένοις προσάγου- "σι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται πα- "θεῖν, ἢ καταλύσαι τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς "πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττό- "μενοι [g] μὴ προσβαίνειν αὐτά· καὶ τῷ εὐδαιμονίαν, "ἣν νῦν τὸ σύμπαν τ' ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς ἔχει, "τούτῳ μετροῦμεν, τῷ ἐξεῖναι κατὰ χώραν ἑκάστοις "τὰ οἰκεῖα τιμᾶσιν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τοῦτο μὲν οὖν "οὐκ ἂν αὐτοὶ [h] παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' "ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴ τε τῶν οἰ- "κείων εἰς θεοὺς [i] ὁσίων ἀμελοῖεν, εἴ τε τὰ οἰκεῖα πα-

dum quicquid petentibus prodeſſet, modo alios non læderet, non leve momentum erat & in rege, ad incitandum Agrippam vel ſponte currentem ad beneficentiam. Nam Ilienſibus, cum eis iraſceretur, illum reconciliavit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſolvit, & à tributis *eos* liberavit; itemque aliis, quacunque in re ſingulis opus eſſet, *libenter* adfuit.

3. Tunc vero, cum in Ioniam veniſſent, magna Judæorum multitudo (qui urbes illas incolebant) ad Agrippam, occaſione fiduciaque ſumpta, ſe contulerunt: & apud eum de injuriis, quæ ſibi fierent, expoſtulabant, ut qui ſuis uti legibus prohibeantur, & ſacris *diebus* in jus vocentur magiſtratuum iniquitate, & pecuniis ſpolientur quas Hieroſolyma *ad templum* mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam & publica munera, & in ea ſacras pecunias inſumere, quibus ſemper ſoluti erant, cum eis Romani ſecundum patrias leges vivere permiſiſſent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet: allegavitque quendam ſuum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum cauſam ageret. Cumque aſſeſſores ſibi advocaſſet Agrippa, Romanorum primos & qui aderant reges & principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggreſſus eſt.

IV. *Iones Judæi de Græcis apud Agrippam expoſtulant.*

4. "Equidem omnes, Agrippa potentiſſime, "qui in anguſtiis ſunt, neceſſe habent ad eos con- "fugere, qui malis ipſos levare poſſunt: hi vero, "qui nunc ſupplices adſunt, etiam fiducia freti *ac-* "*cedunt*. Cum enim vos jam ante habuerint quales "*ut eſſetis* multis votis expetiverunt, ne beneficia "illis *veſtra* eripiantur per vos poſtulant qui ea de- "diſtis: præſertim cum ea quidem ab iſtis accepe- "rint, quibus unica erat dandi poteſtas; eiſdem "vero privati ſint, non à ſuperioribus, ſed ab illis, "quos ſciunt æque ac ipſos veſtro imperio ſubje- "ctos eſſe. quanquam ſi magna aſſequuti fuerint, "id ipſis in laude ponendum, quod tantis ſeſe di- "gnos præſtiterint; ſin parva, turpe erit, quod ea "confirmare nolint ii ipſi qui dederint. Minime "enim dubium eſt quin iſti, qui Judæos impediunt "& modis indignis tractant, utrisque injurii ſint; "eis qui *beneficia* acceperint, ſi bonos eſſe non exi- "ſtiment, quibus viri optimi, tam præclare de il- "lis merendo, teſtimonium tribuerunt; & illis "etiam *injurii ſint* qui ea dederint, ſi gratiam illo- "rum irritam fieri poſtulant. Si quis autem eos "interroget, utrum horum malint ſibi eripi, vi- "tam, an patrios ritus, pompas, ſacrificia & feſta, "quæ Diis ſuis *in honorem* adhibentur; probe novi "quod omnia potius perpetienda eſſe ducent, quam "ut aliquid ex inſtitutis patriis imminui ſinant. "Quin & multi propter iſta bella movent, ſum- "mopere caventes ne quis ea tranſgrediatur: atque "felicitatem, qua nunc univerſum hominum ge- "nus per vos fruitur, eo ipſo metimur, quod per "provincias ſingulis liceat ſua ſolennia obſervare, "moreque ſuo vivere. Et hoc quidem, quod illi "ipſi ægre ferrent, contra alios facere vi conantur; "quaſi non æque nefarie agant, ſive ſuam in deos "pietatem negligant, ſive aliis contra jus faſque

Nicolai Damaſceni concio.

ſa-

[s] Ἰλιεῦσι μὲν] Vide Excerpta ex *Nicolao Damaſceno* edita per *Valeſium*, p. 418.

[t] Εὐθυνόντων] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* *Διθυνόντων* in *cæteris*.

[v] Παρητήσατο] Ita *Hen.* Ἐδιητήσατο *Busb.* πιεσιήσατο in *Editis Aliiſque*.

[x] Δικαιολογουμένων] Sic *MSS.* Διαλεγομένων in *Editis*.

[y] Ἔλεξεν.] Ἐλεγεν *Busb.*

[z] Ὑμῶν οἷς] Ita cum *Cod. Vat.* ὑμῶν deeſt in *cæteris*.

[a] Αἰτοῦσιν τῶν δεδωκότων,] Iterum è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αἰτοῦντες in *Editis Aliiſque*.

[b] Ἀρχομένοις] Eo modo *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à prima manu. ἀρχομένους in *Editis Aliiſque*. HUDS. Lege ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν. COCC.

[c] Ὑμῶν] *L. B.* ὑμῖν.

[d] Ἀμφω ἀδικοῦσι,] Præclara hæc emendatio debetur MS. *Lugd. Bat.* vulgatum enim fuerat haſtenus ἐφ' ᾧ ſenſu valde contorto; atque verterat *Hudſ. eo ipſo, quod injurii ſint eis* &c. pro quo *utriſque* repoſuimus. HAV.

[e] Οἱ κρείττονες ἐμαρτύρησαν] Οἱ κρείττους *Vat.*

[f] Εἰ δέ τις] Ita *Vat.* εἴτις in *cæteris*.

[g] Μὴ προσβαίνειν] *Lugd. Bat.* μὴ τὸ. *Coccejus*.

[h] Παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται] *Gall.* παθεῖν θέλοιεν ὑβρίζοντες. *Lugd. Bat.* vero in *Marg.* π. ἐθέλοιεν ὁ βιάζονται.

[i] Ὁσίων ἀμελοῖεν,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὁσίως in *Editis Aliiſque*.

"ſacra ſua adimi velint. Alterum vero *illud* jam con-
"ſideremus. nunquid populus eſt, aut civitas, aut
"hominum natio, cui non maximum bonorum vi-
"ſum eſt imperii veſtri patrocinium, & populi Ro-
"mani poteſtas. Eſtne ullus qui veſtra beneficia ir-
"rita eſſe deſiderat? nemo certe, niſi mentis inops.
"neque enim reperiuntur qui illorum publice pri-
"vatimque participes non fuerunt. Atqui veſtro
"quicunque munere conceſſa aliis auferre volunt,
"nihil ſibimet, ex iis quæ vobis accepta debent,
"firmum & incolume relinquunt: quanquam ea
"ejuſmodi ſint beneficia quæ ex dignitate æſti-
"mari nequeunt. Nam ſi regnorum quæ olim fue-
"rint præſentiſque imperii rationem haberent, in-
"ter multa ab eo ad felicitatem illis ſuppeditata,
"etiam & hoc inſtar omnium agnoſcendum, quod
"non amplius ſervi ſed liberi videantur. Noſtræ
"autem res, licet præclare nobiſcum agatur, non
"ita comparatæ ſunt ut invidiam nobis pariant.
"per vos enim factum eſt ut una cum omnibus
"vitam feliciter degamus; & hoc ſolum cum aliis
"commune habere poſtulavimus, ut ſine impedi-
"mento nobis liceat patriam pietatem colere. id
"quod & in ſe videatur haud invidendum, & è re
"illorum eſſe qui conceſſerint. nam ſi Deus ho-
"nore delectetur, illis etiam delectatur qui per-
"mittunt ut honore afficiatur. Porro noſtris in
"inſtitutis nihil ab humanitate alienum, ſed pieta-
"ti omnia conſentanea, & cum juſtitia ſalutari
"conjuncta. Neque enim præcepta *noſtra* occul-
"tamus, quibus ad vitam inſtituendam utimur, ut
"*veteris* pietatis monumentis noſtræque inter ho-
"mines profeſſionis. Septimum etiam diem addi-
"cimus inſtitutis noſtris & legibus perdiſcendis,
"volentes ut hiſce, æque ac aliis quibuſcunque,
"meditandis incumbamus, quibus obtemperando
"peccata vitabimus. Et pulchra quidem *appare-*
"*bunt*, ſi cui lubet ſigillatim ea diſcutere; nobis
"vero etiam antiqua eſſe *perſuaſum eſt*, licet non-
"nullis haud ita videantur: adeo ut à vetuſtatis il-
"lorum honore ægre diſceſſuri ſint, qui pia mente
"ea acceperunt & obſervant. Iſta *tamen* nobis vi
"& injuria auferunt: immo & pecuniam, quam
"Deo dicandam colligimus, ſacrilege diripiunt, &
"tributa à nobis exigunt, & feſtis diebus in judi-
"cia nos vocant, atque ad alia negotia obeunda,
"quibus non opus eſſet ex rerum contractarum
"fide, ſed ut religionem noſtram injuria affice-
"rent: cui & *illi* nobiſcum conſcii ſunt, ut qui
"odio in nos præter jus & fas omne flagrarint.
"Nam cum veſtrum in univerſos imperium ex
"æquo ſit, ita comparatum eſt ut benevolentiam
"*mutuam* alat odioque obſiſtat, ſi qui huic potius
"quam illi ſtudeant. Iſta itaque te rogamus, A-
"grippa potentiſſime, ne quid mali patiamur, ne-
"que injurioſe tractemur, neque inſtitutis noſtris
"uti prohibeamur, neque fortunis noſtris ſpolie-
"mur, neque illorum vi opprimamur cum vim iis
"nullam adhibeamus. nam & iſta non ſolum æqua &
"juſta ſunt, ſed & antea veſtro beneficio conceſſa.

"σιν ἀνοσίως [k] καταλύσιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη [l] σκο-
"πήσωμεν. ἔστι τὶς δῆμος, ἢ πόλις, ἢ κοινὸν ἔθνος
"[m] ἀνθρώπων, οἷς ὁ μέγιστον ἀγαθὸν πέφηνεν ἡ παρου-
"σία τῆς ὑμετέρας δεξιᾶς, καὶ τὸ Ρωμαϊκὸν κρά-
"τος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι
"χαρίτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰ-
"σὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ
"μὴν οἵ [n] τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε ἀφῃρούμενοι, [o] βέ-
"βαιον δ' αὐτοῖς ἔδεν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν [p] ὑπο-
"λείπουσι. καί τοι τὰς μὲν τούτων χαρίτας, οὐ-
"δὲ μετρῆσαι δυνατόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν
"[q] πάλαι βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν δεχθὲν, πολ-
"λῶν ὄντων ὅσα πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν,
"ἓν κατὰ πάντων δεκεῖ τὸ μηκέτι δούλους, ἀλλὰ
"ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
"πρῶς πραττόντων, οὐκ ἔστιν ὅπῃ φθονα. δι' ὑμᾶς
"γὰρ καὶ μετὰ πάντων εὐτυχοῦμεν, καὶ τούτου μό-
"νου μετέχειν ἠξιώσαμεν, ἀκωλύτως τὴν πάτριον
"εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν
"οὐκ ὀπίφθονον, καὶ πρὸς τῶν συγχωρούντων εἶ-
"ναι. τὸ γὰρ θεῖον, [r] εἰ χαίρει τιμώμενον, χαίρει
"τοῖς ὑπηρέταις τιμῶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμετέρων,
"ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν· εὐσεβῆ δ' πάντα καὶ
"τῇ [s] σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ οὔτ'
"ἀποκρυπτόμεθα τὰ θεαγγέλματα οἷς χρώμεθα πρὸς
"τὸν βίον, [t] ὑπομνήμασιν [v] τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν
"ἀνθρωπίνων ὑπηδεμάτων. τήν τε ἑβδόμην τῶν
"ἡμερῶν [x] ἀνίεμεν τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν
"[y] καὶ νόμων, [z] μελέτην ὥσπερ ἄλλου τινὸς καὶ τού-
"των ἀξιοῦντες εἶναι, [a] δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.
"καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ
"ἔθη, παλαιὰ δ' ἡμῖν κἂν μή πῃ [b] δοκεῖ· ὡς αὐ-
"τῶν καὶ τὸ τοῦ χρόνου τιμιῶν [c] δυσαποδίδακτον εἰ-
"ναι τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν καὶ διαφυλάττουσιν.
"τούτων ἡμᾶς ἀφαιροῦντας κατ' ἐπήρειαν, χρήματα
"μὲν ἃ τῷ Θεῷ συμφέρομεν [d] ἐπώνυμα [e] διαρπά-
"ζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τέλη δ' [f] ἐπι-
"τιθέντες, [g] καὶ τῆς ἑορτῆς ἄγοντες ὅτι δικαίημα,
"καὶ πραγματείας ἄλλας, οὐ κατὰ χρείαν τῶν συν-
"αλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας·
"ἵν' [h] καὶ σωίσωσιν ἡμῖν, μίσος οὐ δίκαιον οὐδ'
"αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεποιῆτες. ἡ γὰρ ὑμετέρα κατὰ
"πάντων δεχὴ, χωμένη μία, τὴν μὲν εὔνοιαν ἐνερ-
"γὸν, τὴν δύσνοιαν [i] ἀεργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον ἀντ'
"ἐκείνου προαιρουμένοις. ταῦτ' οὖν ἀξιοῦμεν, ὦ μέγιστε
"Ἀγρίππα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάσεσθαι,
"μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ'
"ἀφαιρεῖσθαι τῶν ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τίνες,
"ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον
"ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερον ἐστι.
"καὶ [k] δυνάμεθα καὶ [l] πολλὰ δόγματα τῆς συγκλή-
"του, καὶ τὰς ἐν τῷ Καπετωλίῳ κειμένας δέλ-
"τους,

k Καταλύοιντο.] Καταλυθεῖεν *Vat.* καταλύοιεν *L. B.*
l Σκοπήσωμεν.] Ita *Hen.* & *Epiphan.* σκοπήσομεν in *reliquis.*
m Ανθρώπων,] Sic *Vat.* & *Epiphan.* ἀνθρώποις in *cæteris.*
n Τινες] *L. B.* τινὰ.
o Βέβαιον] *G.* βεβαίων.
p Υπολείπουσι.] *G.* ὑπολείπουσι.
q Πάλαι βασιλείαν,] Iterum cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* πάσαν in *Editis Aliisque.*
r Εἰ χαίρει τιμώμενον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ut puto. ἀεὶ χαίρει in *Editis Aliisque* qua lectione retenta, mox legendum, καὶ χαίρει, vel χαίρει τε τιμώμενον.
s Σωζούσῃ δικαιοσύνῃ] Συνίθη *Vat.* forsan pro συνήθει.
t Υπομνήμασιν] *Gen.* σεσημάσιν.
v Τῆς] *G.* καὶ.
x Ανίεμεν] *L. B.* in *Marg.* ἀνεῖμεν.
y Καὶ νόμων,] Καὶ νόμων μελέτην *Hen.* καὶ νόμου μελέτην *Vat.* forsan pro νόμου μελέτην.
z Μελέτην] *L. B.* μελέτη.
a Δι' ὧν οὐχ ἁμαρτησόμεθα.] Illud δι' habuimus è *Cod. Vat.*
b Δοκεῖ.] Δοκεῖν *Hen.* δοκὴ *L. B.*
c Δυσαποδίδακτον εἶναι] Ita reſcribere placuit è *Cod. Vat.* (& *Lugd. Bat.*) ὡς αὐτῶν καὶ τῇ τοῦ χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον εἶναι in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *ut earum honor per longitudinem temporis non facile repellatur ab his qui eas caſte cuſtodiunt.*
d Επώνυμα] An? ἐπώνυμα & ἱερᾶ. HUDS. in *Add.*
e Διαρπάζοντες,] Διαφθείροντες *Vat.* non ita *Epiphanius*, qui vertit, *rapientes.*
f Επιθέντες,] Ita *Vat.* ἐπιθέντες in *reliquis.*
g Καὶ] *G.* κἀν.
h Καὶ σωίσωσιν] Καὶ non habet *L. B.*
i Αεργὸν] Ita reponi in *Addend.* juſſit *Hudſ. L. B.* vero expreſſe habet ἀναεργὸν. *Coccejus* emendat αὖ ἀεργὸν. *Editi* ἀργὸν. HAV.
k Δυνάμεθα] Δυνάμεθ' ἂν *Vat.*
l Πολλὰ δόγματα & συγκλήτου,] Conf. ſupr. lib. 12. c. 10. §. 6. SPANH.

m Υπάρ-

"τους, ὑπὲρ τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν
"ὡς μετὰ πείραν τῆς ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως
"ἐδόθη, κύρια δὲ κἂν εἰ μηδενὸς [m] ὑπάρξαν-
"τος ἐχαρίσασθε. κρεῖττον γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλ-
"λὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα [n] ἐφυλάξα-
"τε, μείζω δὲ τῶν ἐλπισθέντων προσθέντες, εὐ-
"εργετεῖτε τῷ κρατεῖν. καὶ δύναιτ' ἄν τις ἐπεξιὼν
"τὰς ἑκάστων εὐτυχίας, ἃς δι' ὑμῶν [o] ἔχουσιν,
"ἀπερίληπτον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μέντοι καὶ δι-
"καίως ἁπάντων αὐτῶν τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὀπη-
"δείξωμεν, δέηται πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν, τὰ πρό-
"τερον σιωπήσαντι, τὸν βασιλεύοντα νῦν ἡμῶν, καὶ
"σὲ προσκαλεζόμενον, εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια
"πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσελέλειπται; ποία δὲ πίστις
"ἐνδεής ἐστιν; τίς δὲ ἡ νενέμηται τιμή; [p] ποία δὲ
"χρεία μὴ εἰς [q] πρῶτον [r] ὁρᾶ; τί δὴ κωλύει, καὶ
"τὰς [s] ὑμετέρας χάριτας τῶν εἰς τοσοῦτον εὐεργε-
"σιῶν ἀριθμὸν εἶναι; [t] δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν
"ὑὸν τοῦ πατρὸς Ἀντιπάτρου προσλιπεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμυν-
"μόνευτον, ὃς, [v] εἰς Αἴγυπτον εἰσβεβληκότι Καί-
"σαρι, δισχιλίους ὁπλίτας βαρβάρους, ἅτ' ἐν τοῖς
"κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἅτ' ὄντες νεῶν ἔδει, δεύτερον
"ἐξηταίζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ σκεῦνοι παρέσχον
"ῥοπῇ τῷ τότε καιρῷ, καὶ ποσῶν καὶ τίνων δω-
"ρεῶν ὑπὸ Καίσαρι ἠξιώθησαν; [x] ἄνωθεν δέον [y] ὑ-
"πομνῆσαι τῶν ὀλίγων, ἃς ἔγραψε τότε Καῖσαρ
"τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμὰς καὶ πολιτείαν
"ἔλαβεν Ἀντίπατρος. δέκεσθαι γὰρ [z] ταῦτα πεκμήρια
"τοῦ καὶ τὰς χαρίτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ
"τοῦ καὶ τὸ βέβαιον αὐτῶν αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ
"πρότερον μὴ [a] δοθείσας λῷον ἐλπίσαι, τῷ τοῦ βα-
"σιλέως πρὸς ὑμᾶς λόγῳ καὶ τῷ ὑμετέραν πρὸς
"αὐτὸν ὁρῶσιν. [b] ἀπαγγέλλεται δὲ ἡμῖν ὑπὸ τῶν
"ἐκεῖ Ἰουδαίων, ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας εὐμε-
"νὴς, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ Θεῷ τέλεια χρώματα, τι-
"μῶν αὐτὸν [c] ἀπιπλείαις εὐχαῖς, ὡς δὲ τὸν δῆ-
"μον [d] ἐστιάσας, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκείνοις ξένια
"προσήκω. τοῦτο γὰρ πάντα καὶ ἐν [e] ἔθνει καὶ πό-
"λει πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὑπερτεθέντα πραγμάτων
"δεξιώματα, καὶ συμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ᾗ
"ἀπέδωκας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει, τῆς Ἡρώδου προξε-
"νήσης αὐτῷ ἑστίας. τούτων προειμιμνήσκοντές σε, καὶ
"αὐτοῦ δὲ παρόντος καὶ συγκαλεζομένου βασιλέως ἠξιώ-
"καμεν προεῖπον ᾐδειν, ἃ δι' αὐτὸν δεδώκατε, τοῦτ' ὑπ'
"ἄλλων μὴ προιδεῖν ἀφαιρεμένους.

ε'. Τοιαῦτα δὲ τοῦ Νικολάου διελθόντος, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῶν Ἑλλήνων ἀνταναίτασις· οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, περὶ τῶν προκειμένων διελάμβανον, [f] ἀλλ' ᾗ ἔντευξις ὧν ἐδεήθησαν. κἀκείνων ὁμολογία μὲν ἀδεμία, τοῦ μὴ τοῦτο ποιεῖν· πρόφασις δὲ, ὡς τῇ χώρᾳ αὐτῶν νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν. οἱ δὲ [g] εὐγενεῖς τε [h] αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, κἂν τῷ τὰ οἰκεῖα τιμῶν, μηδὲν λυποῦντες οἰκεῖον. σωιδὼν οὖν Ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο τοῦτο. "Μὲν
"μὲν τῷ Ἡρώδῃ πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν,
"ἕτοιμος εἶναι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι [i] Ἰουδαίοις ἀξιῶ-

"Possumus & multa de iisdem senatus consulta,
"& tabulas in Capitolio positas recitare. quibus
"sane, fide nostra perspecta, nosmet ornastis, sa-
"crosanctis alioqui futuris, etiamsi gratiam vestram
"nostra non præcessissent merita. Nam non solum
"nobis sed & omnibus mortalibus sua conservastis,
"multisque præter opinionem in majus auctis vin-
"cendo benefacitis. adeo ut in immensum dicen-
"di campum excurreret, qui singulorum res pro-
"speras, quas vobis acceptas referunt, numerando
"percenseret. Verum ut nosmet istis omnibus *be-*
"*nesi iis*, quæ in nos contulistis, non indignos
"ostendamus, sufficiat nobis ad confidentiam,
"priora omnia si tacuerimus, de eo, qui jam re-
"gno potitur tibique assidet, *pauca* dicere. Quod
"enim ille benevolentiæ *aut officii* genus vestræ fa-
"miliæ non præstitit? qua in re fides ejus desside-
"rata? quemnam erga vos honorem non excogita-
"vit? ad quam necessitatem non primus adfuit?
"Quid igitur vetat, quo minus vestra beneficia
"tantis ejus in vos meritis respondeant? Forsan &
"par est ut patris ejus Antipatri fortitudinem si-
"lentio non prætereamus, qui, expeditione in
"Ægyptum facta à Cæsare, cum duobus armato-
"rum millibus suppetias tulit, & tam terrestribus
"quam navalibus præliis nemini cedere comper-
"tus est. Et quidni dicerem, quantum illi eo tem-
"pore rebus ejus momentum attulerint, & quan-
"tis & qualibus muneribus à Cæsare donati fue-
"rint? cum antea debuerim literarum mentionem
"feciisse, quas tunc Cæsar senatui scripsit; & quo-
"modo à populo honores & jus civitatis obtinuit
"Antipater. Hæc enim satis indicant, nos non
"immerito vestra consequutos esse beneficia, nec
"*sine ratione* petere, ut ea nobis confirmares, quæ,
"si prius data non fuissent, à te sperare nobis li-
"cuisset, spectantibus regis erga vos animum, ve-
"strumve in illum. Quin & nunciatum est à Ju-
"dææ incolis, quam amice & benevole provinciam
"ingressus es, utque Deo justa sacrificia obtulisti,
"& votis rite factis illum honorasti, utque popu-
"lum epulis adhibuisti, ejusque non dedignatus es
"hospitalia munera. Atque hæc omnia, quibus
"vir in tanta dignitate constitutus à gente & ur-
"be exceptus fuerit, pro argumentis haberi debent
"amicitiæ inter te & Judæorum gentem sancitæ,
"propter necessitudinem quæ tibi cum Herodis
"domo intercessit. Horum te admonentes, regis-
"que, qui jam præsto est tibique assidet, nihil præ-
"terea postulamus, quam ut ea, quibus nos imper-
"tiri voluistis, aliorum vi & injuria nobis eripi
"non patiamini.

5. Cum ejusmodi orationem Nicolaus habuis-
set, Græci quidem nullatenus intercesserunt: non
enim ut in judicio de rebus istis litigabatur, sed
supplicatio erat contra vim. nec illi quidem omni-
no inficiabantur, se ista fecisse: sed eo se tegebant,
quod dicerent Judæos ipsorum finibus uti, & in
eo nunc injurios esse. Illi vero se bono genere esse
demonstrarunt, quodque *ubi versarentur ibi* leges
suas haberent in pretio, in eo illis injuriam non
facere. Quamobrem Agrippa, intellecto quod vim
paterentur, sic respondit. "Se quidem propter
"Herodis in ipsum benevolentiam & amicitiam
"paratum esse Judæis postulata concedere, eaque
"etiam

V. *Agrippa Judæorum immunitates confirmat.*

m Ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε.] Ὑπαρξιν *Vat.*
n Ἐφυλάξασθε,] Φυλάξαντες *Vat.*
o Ἔχουσιν,] Ἔχωσιν *Vat.*
p Ποία ἡ χρεία] Ita lego. ποῖα ἡ χρεία in libris.
q Πρῶτον] *L. B.* in *Marg.* πρῶτον.
r Ὁρᾷ;] Sic *Hen.* ὁρᾷ in *cæteris.* quod *Ibbetson* præfert.
s Ὑμετέρας χάριτας] Ita lego. χαριτέρας in *libris.*
t Δίκαιον δ' ἴσως] Καλὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.* interpretamentum, ut puto, vocis δίκαιον.
v Εἰς —— Καίσαρος,] Illud εἰς è *Cod. Vat.*
x Ἄνωθεν] *Lugd Bat.* καθ' ἓν & forsan melius. HAV.
y Ὑπομνῆσαι τῶν ὀλίγων,] Ἀναμνῆσαι *Vat.* & *Lugd. Bat.* ὑπομιμνῆσαι G.
z Ταῦτα τεκμήρια] Ταῦτα τὰ τεκμήρια *Vat.* & *Lugd. Bat.*
a Δοθείσας λῷον ἐλπίσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Gall.* δοθείσης in *Editis Aliisque.*
b Ἀπαγγέλλεται] *Lugd. Bat.* in *Marg.* ἀπήγγελται.
c Ἐπιτελείαις] Forte ἐπὶ τελείαις. COCC.
d Ἑστιάσας,] *L. B.* ἑστιάτας.
e Ἔθνει καὶ πόλει] Illud ἐν adjectum esse volumus è *Cod. Vat.*
f Ἀλλ' ᾗ ἔντευξις] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀλλ' ἡ ἔντευξις in *Editis Aliisque.*
g Εὐγενεῖς] *L. B.* εὐγνώς.
h Αὐτοὺς] Ita lege, non αὐτοὺς. COCC.
i Ἰουδαίοις ἀξιῶσιν, ᾗ ἧ ἀξιοῦσιν καὶ καθ' αὐτὰ δίκαια δοκεῖν *Vat.*

"etiam in se justa existimare: adeo ut si plura qui-
"dem petiissent, non gravaretur ea illis largiri,
"dummodo sine incommodo fieret imperii Ro-
"mani. quoniam vero *tantum* postulant ut quæ
"prius acceperint rata maneant, se confirmatum
"dare, ut nemo illis injuriam faciat instituta sua
"observare perseverantibus". Cum ista dixisset,
concionem dimisit. Atque Herodes coram stans
ipsum salutabat, & quod ita in illos affectus esset
gratias agebat. Ille vero hisce delectatus paria re-
ferebat, illum in suos complexus accipiens salu-
A Lesbo digreditur. tansque. Et tunc quidem à Lesbo discessit. Rex
autem Samo mari domum reverti statuit, atque
ubi Agrippæ valedixerat oram solvit: & non mul-
tis post diebus Cæsaream appulit, vento usus se-
cundo. Indeque Hierosolyma profectus convoca-
Herodes, Hierosolyma reversus, quæ in itinere gessérit, populo exponit. vit omnem populum (ingens autem erat etiam ex
agris multitudo) atque in mediam concionem pro-
gressus, eis totius itineris sui rationem exposuit,
seque Judæis in Asia perfecisse, ut deinceps sua
jura quiete retenturi essent. Prolixam etiam de re-
bus suis prosperis regnique administratione narra-
tionem fecit, ut in omnibus utilitatis eorum stu-
diosus fuerit; atque lætitia elatus, quartam super-
ioris anni vectigalium partem eis condonavit. Il-
li vero, & gratia & oratione *regis* mirifice capti,
vehementer lætati discesserunt, bona multa *prospe-
raque omnia* regi optantes.

"σιν, καὶ καθ' αὐτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν· ὡς' εἰ μὲν
"ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι πάγε [k] μὴ
"λυπεῖν τὰ τῶν Ρωμαίων ἔθνη τῷ ἔθει χρῆσθαι. [l] ἐπεὶ
"δὲ ἃ καὶ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα [m] μὴ γένηται,
"[n] βεβαιοῦν αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις νό-
"μοις ἔθεσι". τοιαῦτα εἰπὼν, [o] διέλυσεν τὸν συλ-
λογον. Ηρῴδης δὲ [p] πρόσεως κατηπάζετο, καὶ τῆς
[q] πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ὁμολογῶν χάριν. ὁ δὲ καὶ
εἰς πάντα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀν-
τιμεταλαμβανόμενος καὶ καταπαζόμενος. καὶ τότε μὲν
ἀνεχώρησεν ἀπὸ Λέσβου. [r] ἀπὸ δὲ Σάμου πλεῖν ὁ βασι-
λεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν Αγρίππαν προπεμψάμε-
νος ἀνήχθη· κατάγεται δὲ εἰς Καισάρειαν ὀλίγαις ὕστε-
ρον ἡμέραις, πνεύματος ἐπιτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν
ἐλθὼν εἰς Ιεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν πάνδημον.
ἐν ᾗ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπο-
λογισμόν τε τῆς ὅλης [s] ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς
τοὺς Ιουδαίους ὅσα κατὰ τὴν Ασίαν ἦσαν, ὡς δι' αὐτὸν [t] ἀνεπη-
ρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν. [v] διηγήσατό τε σύμπαν ἐπὶ
τῇ εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς [x] ἑδενὸς παρα-
λείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, [y] ἀγαλλόμενός τε τὸ
τέταρτον τῶν φόρων ἄφεσιν αὐτοῖς ἐς παρεληλυθότος
ἔτους. οἱ δὲ, καὶ τῇ χάριτι καὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι,
μετὰ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ [z] σωδυχό-
μενοι τῷ βασιλεῖ.

VI.

CAP. III.

Quomodo domi Herodis oritur dissidium, quod ille Antipatrum filium suum natu maximum pluris faceret, & res ista ut contumelia doleret Alexandro.

Oritur domi Herodis dissidium. GLiscebat autem indies domesticum dissidium,
crescendoque in deterius vergebat, dum Salo-
me quasi jure hereditario in adolescentes odium
Salome hereditario odio Mariamnes filios prosequitur. exercebat, atque ex iis quæ bene cesserant contra
matrem eò temeritatis & audaciæ efferebatur, ut
neminem relinquere è natis conaretur, qui occisæ
mortem ulcisci posset: atque adolescentes è con-
tra feroces & in patrem malevoli fiebant, tum re-
cordatione injuriæ matri illatæ, tum regnandi cu-
pidine. Iterumque malum erat quale prius, quod
& adolescentes Salomæ & Pheroræ libere & aper-
te maledicebant, atque illi malicioſi erant in ado-
lescentes, eisque enixe insidias struebant. Nam
odium quidem utrinque par erat, modus vero il-
lud exercendi dissimilis. dum hi quidem palam
conviciarentur & temere probra jacerent, præ re-
rum imperitia animi ingenui esse existimantes iram
non dissimulare: illi vero, alia via aggredientes,
calumniis callide & improbe confictis utebantur,
juvenes ex omni occasione provocantes, reputan-
tesque audaciam illorum versum iri in vim contra
genitorem. nam, cum matris criminum eos non
puderet, neque eam jure occisam esse putarent,
fieri non posse colligebant, ut non eum ultum
irent suis etiam manibus, quem cædis auctorem

ΚΕΦ. γ'.

Ως' ἐταράχθη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν Ηρῴδῃ, πρωτιμῶντι
μὲν Αντιπάτρου τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τὰ
πρὸς Αλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν.

Προύβαινε δὲ [a] ἀεὶ τὰ καθ' ἡμέραν τῆς οἰκίας, καὶ
χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὄψιδοσιν, ἀντιμε-
ταλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανί-
σκων μῖσος τῆς Σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον εὐδοκιμήκει
κατ' ἐκείνης παρὰ τοῦ μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑπόνοιαν καὶ θεράσος λαμβα-
νούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς [b] δυνήσε-
ται τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ [c] τὴν ἀνηρημένης· ἐχόντων δέ
τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὴν γεγυνηκότα,
μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι τοῖς θεῷ τῷ ἀξίαν, καὶ τῇ
ἐξ κρατεῖν ὑπεθυμία. πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει
τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἴς τε τὸν
Σαλώμην καὶ τὸν Φερώραν, κακηθῆναι δὲ τούτων εἰς τὰ
μειράκια, καὶ μετὰ παραμελείας ὑπόκλη. τὸ μὲν γὰρ
μῖσος ἴσον ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν οὐχ
ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, καὶ
προσυνειδίσαι προπετεῖς, εὐθὺς κατὰ τὴν ἀπόφασιν οἰόμε-
νοι τὸν [d] ὀργῆς ἀνυπόσχετον. [e] οἱ δὲ ἐκ τοιούτου τρόπου,
ἀλλὰ παραμελικῶς καὶ κακηθῶς ἐχρῶντο τῇ ἀφθολαίᾳ,
[f] προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλο-
γιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι πρὸς τὴν γεγυνηκότα. τὸ γὰρ οὐκ
αἰδεῖσθαι τὴν τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ἀλλ' οἴεσθαι δίκαια
παθεῖν ἐκείνην, ἄχετον εἶναι πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δο-
κοῦν-

k Μὴ λυπεῖντα] Μὴ perperam *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
l Επεὶ ἢ ἃ] Επειδὴ ἃ καὶ πρότερον *Vat.* ἤδη ἢ ἃ καὶ πρότερον *Busb.*
m Μὴ γένηται,] Ita in plerisque *MSS.* μὴ γενέσθαι *Hen.* & *Bas.* Post μὴ γένηται subintelligendum ἀξιοῦσι, quod forsan alieno loco positum, mox supr.
n Βεβαιοῦν αὐτοῖς] Διὸ βεβαιοῦν *Busb.*
o Διέλυσεν] *L. B.* διέλυε.
p Προσεως] *L. B.* προσεσως.
q Πρὸς αὐτὸν ἀφθόνους] Εἰς αὐτὸν *Vat.*
r Απὸ ἢ Σάμου πλεῖν ὁ βασιλεὺς] Ita quum expresse extet in *L. B.* veram credidi lectionem, atque eam recepi. *Vulgati* omnes πλεῖν δ' ὁ βασιλεύς. HAV.
s Ο βασιλεὺς —— ἀνήχθη·] Rex autem domi (domum) reverti volens *Rufin. adde:* exorato Agrippa, *aut* impetrata ejus rei venia ab Agrippa; navigavit. *Omittit hæc Gelenius.* SPANH.
ss Αποδημίας ἐποιήσατο,] Ἐκδημίας *Vat.*
t Ανεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσι] *Erit*, quod imperturbatè & tranquille deinceps degerent. SPANH.
v Διηγήσατό τε σύμπαν] Διηγήσατο τότε σύμπαν *Vat.* (*Coccejus*) & *Busb.*
x Οὐδενὸς παραλείποιτο] Παραλίποιτο *L. B.* Οὐδὲν παραλείποι τῶν ἐκ. *Busb.*
y Αγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον] Αγαλλόμενον τὸ τ. *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*
z Σωδυχόμενοι τῷ βασιλεῖ.] Επῳδυχόμενοι *Busb.*
a Αεὶ τὰ καθ' ἡμέραν τῆς σάσιν] Αὐτῷ pro ἀεὶ *Busb.*
b Δυνήσεται] *L. B.* Δυνήσετ'.
c Τῆς ἀνηρημένης·] Τῆς δι' αὐτὸν ἀνηρημένης *Vat.*
d Οργῆς ἀνυπόσχετον.] Ανδρείως τε καὶ ἀνυποστόλως Dio Chrys. Or. XIII. p. 223. B. SPANH.
e Οἱ δ' ἐκ τοιούτου τρόπου,] Οἱ δὲ καὶ τοιοῦτον τρόπον *Vat.* & *Lugd. Bat.*
f Προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια,] Προσέλκοντες *Vat.*

κομῶντα [g] πιμπρήσεσθαι, καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν [h] ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις τῶν τοιούτων λόγων, καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, [i] ἠλέητο μὲν ἡ τῶν μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τοῦ Σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ἔχουσα μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανεν. οἱ γὰρ ἅτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ ἦσαν πικροὶ [k] ἔλεγον, ἐφιλονείκουν ἐλεεινῷ μὲν ὡς ἐπὶ τῷ καταστροφῇ τῆς μητρὸς, ἐλεεῖσθαι δὲ αὐτοὺς οἷς τοῦ ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκαίως ἔπειτα συζῆν, καὶ τῶν αὐτῶν μεταλαμβάνειν.

β'. Ταῦτα περὶ μείζονος, καιρὸν ἔχοντος τὴν στάσεως ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν Ηρῴδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προεφθάκαμεν, προσέπιπτον εὐθὺς οἱ λόγοι περί τε Φερώρα καὶ τῆς Σαλώμης, μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἶναι, τόν τε περὶ τοὺς νεανίσκων ἀναφανδὸν διαπεπλεγμένων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ πιάμενοι τὴν μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθησαν [l] δέ τι, καὶ ὡς ἐκ παρ' Αρχελαου τοῦ Καππαδοκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε Καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. Ηρῴδης δὲ πεπέρακτο μὲν εὐθὺς ἀκούσας τοιούτων, ἐξεπεπλήκτο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. [m] καὶ ἀνεκαμπτε τῇ συμφορᾷ τά τε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ἔστι τῶν φιλτάτων ἔστι τοῦ στεργομένης αὐτῷ γυναικὸς ὤναλο, διὰ τοὺς [n] ἐγγινομένους παραχὰς καὶ τὴν οἰκίαν. [o] τό, τε μέλλον δὲ προσεπιωκτος ἤδη βαρύτερον καὶ μεῖζον ἑαυτοῦ ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τὴν ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πολλοῖς μὲν τὸ ἔξωθεν ἐπὶ παρ' ἐλπίδας εἰς εὐτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσεπῆκε· μέγιστα δὲ τὰ οἰκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρᾳ [p] προσόντος ὡς οὐκ ἄν τις εἰπὼν, καὶ παρέχοντος ἀμφήριστον τὴν ὑπεροχὴν, εἰ δέον τὴν τοσαύτην εὐτυχίαν τῶν ἔξωθεν πραγμάτων [q] ἀλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μεγέθος τοῦ περὶ τὰς οἰκείας συμφορὰς διαφυγεῖν, ἐν τῷ μηδὲ [r] τὰ [s] τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.

γ'. Ταραττόμενος [t] δὴ καὶ διακείμενος τὸ τρόπον τοῦτον, [v] ὅτι καθαιρέσει τῶν μειρακίων ἕτερον αὐτῷ γιγόμενον ἰδιωτεύοντα παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν· ἐκαλεῖτο δὲ Αντίπατρος· οὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ πλέως ἠληθεῖς αὐτὸ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος [x] θαρραλέως τοῦ θράσους τὰς ἐκ Μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθέτησιν τῶν ἐκείνων [y] οἰκονομῶν αὐτό. τὸ γὰρ αὐθαδες οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεφθέγοιτο, ὅτι μὴ μόνοις μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ καὶ [z] καθάπερ ἔφεδρόν τινα τὸν Αντίπατρον [a] εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς ποιεῖν, καὶ καταστελέντων τῶν μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ πᾶσιν ἃ μετρίως ἐδόκει εἶναι ἀρκεῖν ἐβαρύνετο, καὶ τὸν Αντίπατρον ἐπὶ τοσοῦτον ἐπῆρε τῆς ἐλπίδος, ὡς ἐπιβουλεύειν τῷ πατρὶ καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκ τούτου σπεύδειν λαβεῖν.

esse arbitrarentur. Tandem itaque factum est ut urbs hujusmodi sermonibus plena fuerit, &, ut fit in certaminibus, juvenum quidem imperitiæ misertum est, prævalebat autem Salomes cura & diligentia; atque ab illis ipsis occasionem captabat ad dicendum quod verisimile erat. Illi enim ægre adeo ferentes matris occasum, postquam & ipsi & illis maledictum esset, studiose agebant, ut miserabilis, sicuti revera erat, videretur matris interitus, ipsique etiam miserandi, qui necesse haberent una cum parentis interfectoribus vivere, & eadem cum illis participare.

2. Ista propterea crescebant, quod absente rege major erat dissensionis occasio. Quam primum vero reversus est Herodes, & cum populo, ut jam ante diximus, colloquutus est, statim sermones ferebant Pheroras & Salome, magnum illi periculum imminere ab adolescentibus, qui ei aperte minarentur, non se matris necem inultam relicturos. Addebant & illud, eos sperare ab Archelao Cappadoce, fore ut ejus ope ad Cæsarem irent & patrem accusarent. His sermonibus auditis statim turbatus est Herodes, eoque magis perculsus est, quod eadem ab aliis accipiebat. Atque ex hac calamitate ei in memoriam & cogitationem veniebant quæ prius acciderant, quod propter dissidia inter domesticos orta nec charissimis sibi nec conjuge dilectissima frui potuerit. Atque futura præteritis graviora & majora fore suspicans, plane confusus erat animo. Nam revera foris quidem pleraque, etiam magis quam speraret, ad voluntatem fluebant, Dei beneficio: fiebat autem ut quæ maxima essent domi, etiam præter exspectationem, male ei cederent; rebus utrinque aliter quam opinio tulerit evenientibus, & incertum reddentibus utrum præstabilius fuisset, res foris quam felicissime gessisse ac deinde malis domi implicari, an calamitates adeo magnas inter domesticos effugisse, regnum detrectando & quæ homines in eo mirari solent. *Pheroras & Salome Alexandrum & Aristobulum apud Herodem accusant.*

3. Turbatus itaque & in hunc modum afflictus, ut pueros deprimeret, alterum filium, sibi natum cum adhuc privatus esset, (vocabatur autem Antipater) accersivit; & illum in honore habere statuit; non sicut postea cum ab eo plane victus esset & ad eum omnia referret: sed eo animo ut audaciam filiorum Mariamnes coërceret, magisque ut eos admoneret, id ita constituens. eo enim minus sibi arrogaturos, si illis persuasum esset, regni successionem neque solis sibi neque necessario deberi. Hac de causa Antipatrum, * quasi æmulum, ad se domum recepit, putans se bene ac sapienter rebus suis providere; atque, repressa juvenum ferocia, licere tempestive eos meliores habere. Verum longe aliter evenit ac putarat. Nam & *Antipater Herodis filius.*

[g] Τιμωρήσεσθαι] Τιμωρήσασθαι *Vat.* (*Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Gall.*
[h] Ανεπλήσθη] *L. B.* ἐπλήσθη.
[i] Ηλέητο μὲν] Ηλείπτο *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[k] Ελεγον,] *L. B.* ἔλεγεν.
[l] Δὲ τὶ] *L. B.* δ' ἔτι.
[m] Καὶ ἀνέκαμπτε] *L. B.* ἀνέκαμπτε δ'.
[n] Εἰγγινομένους] *L. B.* ἐἰγγυωμένας.
[o] Τό, τε μέλλον δὲ] Ita lego, sicut in ora libri à docta manu emendatum inveni. prius erat τότε μέλλοι τ. π. ἢ. βαρὺ, καὶ μεῖζον ἑαυτοῦ ὑπολ. in *Cod. Vat.* τότε μᾶλλον π. τ. ἢ βαρὺ καὶ μεῖζον ἑαυτὸν ὑπ' si rectum esset τότε μᾶλλον, (quod & in *L. B.* exstat) in sequentibus legendum ἑαυτὸν pro ἑαυτοῦ.
[p] Προσοντος] *L. B.* προϊόντος.
[q] Αλλάξαι τὰ οἴκοι κακῶν,] Αλλάξασθαι *Vat.*
[r] Τὰ τῆς βασιλείας θαυμαζόμενα κεκτῆσθαι.] Ita *Vat.* τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι in *Edd. Aliisque.* Omnia fere à τῷ γὰρ ὄντι &c. à §. 2. usque ad ταραττόμενος in versione sua prætermisit *Epiphan.* At *Gelenius* in hunc modum interpretatus est, *Revera enim quemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia male cedebant; ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa ejus calamitas domestica; an satius esset carere ex æquo utraque, & intra privatam fortunam consistere.*
[s] Τῆς] Illud τῆς ex *L. B.* additum, qui in reliquis *Vat.* adstipulatur. HAV.
[t] Δὴ καὶ διακείμενος τὸ τρόπον] Ita lego & interpungo auctoritate *Epiphanii.* antea in *Editis*, ταραττόμενος ἢ καὶ διακείμενος τὸ τρόπον τοῦτον ἐπὶ κ. τ. μειρακίων, ἕτερον &c.
[v] Επὶ καθαιρέσει τῶν μειρακίων] De cæde filiorum, *quæ omittit Gelenius, aut aliter vertit.* SPANH.
[x] Παραιρεῖσθαι δὲ] Forsan θρασυτητος.
[y] Οἰκονομῶν αὐτό.] Ita *Vat.* οἰκοδομῶν αὐτὸν in *Editis Aliisque.* HUDS. Omnia in eum trastulit *Rufinus.* SPANH.
[z] Καθάπερ ἔφεδρόν τινα] Appositè hic ἔφεδρος Antipater, quasi tertiarius in duorum fratrum vicem subsidiarius juxta *Schol. ad Ajac. Sophol.* v. 618. ἔφεδρος ἦν παρισπώσασθαι, ὅταν δύο τινὲς παλαίωσι, παλαίειν τῷ νικήσαντι. Hinc *Lucianus in Gallo.* ἐγὼ δὲ ἔφεδρος εἰμὶ καὶ ἀνίζήτητος καὶ διάδοχος ἐκκλησίᾳ. Vide plura quæ noto de hac voce ad *Æschyli Choëph.* v. 861. μόνος δὲ ἔφεδρος Δίκαιος μέλει Θεὸς Ὀρέστης &c. Idem vero hic *Zonaras* p. 245. B. ὡς ἔφεδρόν τινα τὸν Ἀντίπατρον εἰσήγαγεν. Infra ἀλλαχ. lib. 1. c. 42. ὥσπερ ἐπιτείχισμα τοῖς υἱοῖς &c. SPANH.
* *Quasi æmulum,*] Succedaneum, *Gelen.*
[a] Εἰσήγαγεν,] Εἰσῆγεν *Vat.*

& pueri gravi se injuria affici interpretabantur: & Antipater, homo versutus, postquam semel eò venit ut sperare auderet quod antea non sperabat, id unum dabat operam, ut fratres male tractaret, & primum eis locum non cederet, patrique adhæreret, qui jam ab illis alienatus erat per calumnias, & in id cui studuerat facile adduci potuit, ut in eos indies magis magisque irritaretur, calumniis oneratos. Omnes itaque rumores ab illo erant disseminati, qui *tamen* cavebat ne ipse videretur hujusmodi quid *ad patrem* deferre: sed in eam rem uti maluit opera hominum, in quos nulla caderet suspicio, quique id ex sua in regem benevolentia facere crederentur. Jam vero multi Antipatrum propter ejus spem colebant, & hujusmodi sermonibus Herodi plane persuadebant, quod ex suo in illum amore profecti viderentur. Cumque hæc per multos inter sese fideles certatim agebantur, tum etiam ipsi adolescentes magnam ejus rei præbebant occasionem. Nam frequenter lachrymas ob contumeliam, qua afficerentur, emittebant, & matrem appellabant: quinetiam aperte apud amicos patrem ut iniquum redarguere conabantur. quæ omnia, pro ea qua erat malitia, opportune aucupatus Antipater, Herodi non sine additamento renunciabat, quibus factum est, ut domestica lis sensim deterior evaderet. Rex enim calumniis *istis* offensus, & Mariamnes filios deprimere volens, Antipatrum indies novis augebat honoribus; adeo ut tandem victus ejus matrem domum asciverit. Cæsari etiam sæpe pro eo scribens, privatim hunc ei officiosissime commendabat. Cumque Agrippa quidem in eo esset ut Romam, postquam annos decem res Asiæ administrasset, peteret, à Judæa profectus *Herodes* ad illum navigavit, eique Antipatrum, quem unum secum duxerat, tradidit, Romam ducendum cum multis donis, ut fieret Cæsaris amicus: adeo ut jam omnia penes illum esse, adolescentes vero spe regni prorsus excidisse viderentur.

Mariamnes filios male tractat, eisque insidias struit.

Atque Herodes ad eos deprimendos Antipatrum ad honores evehit.

Antipater Romam mittitur ad Cæsarem.

κεχρῆσθαι τῇ πρὸς αὐτὸς ἐπηρείᾳ· καὶ δεινὸς ὢν τ τρόπον Αντιπατρος, ἐπιδὴ [b] παῤῥησίας τινὸς τ ὰ πρόσπορον ἔσης ἐλπίδος ἀντεπιήσατο, μίαν ἔχειν ὑποθεσιν [c] κακοῦν τὺς ἀδελφὺς, ἢ μὴ χωρισθῆναι τ πρωτείων, ἀλλ' [d] ἐνέχεσθαι τ πατρὸς, ἤδη μὲν ἠλλοτριωμένυ τ Δροσόλοις, εὐμεταχειρίστυ δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπιτηδάκη πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς Δροσοσολημένοις. ἦσαν οὖν [e] ὅτι παρ' αὐτῷ μόνυ οἱ λόγοι, φυλατομένυ δ' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς ἀνυπόπτοις, καὶ Δι' τινὸς εὔνοιαν τινὸς πρὸς τ βασιλέα πιστωθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη δ' πλείυς [f] ἐγεγόνεσαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικὴ θεραπεύοντες, καὶ τ Ηρώδην σκ ἔ δοκεῖν, κατ' εὔνοιαν τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. καὶ τύτων πολυπροσώπως καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ [g] πρὸς τ μειρακίων ἀφορμαὶ [h] προσεγίνοντο. καὶ γὰ καὶ δάκρυα πολλάκις ἐπ' ἐπήρειαν ὧν ἠτιμάζοντο, καὶ τ μητρὸς [i] ἀνάκλησις, καὶ τ πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τὺς φίλυς ὡ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετήδευον. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῶν πρὶ τ Αντίπατρον [k] καιροφυλακτύμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τ Ηρώδην ἐξαγγελλόμενα, προύβαινεν ὡ μικρὰν ἀπραγμονοῦντα τινὶ τῆς οἰκίας τάσιν. ἀχθόμενος γὰ ὁ βασιλεὺς τ Δροσόλοις, καὶ παπεινῶσαι βυλόμενος τὺς σκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν Αντιπάτρου παρεῖχεν· καὶ τέλος ἠτήθης, ἐπεισήχθη [l] τινὶ σκείνυ μητρί. Καίσαρι γὰ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτῦ καὶ ἰδίᾳ σωίση πρὸς αὐτὸν. [m] Αγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν Ρωμὴν, μετὰ τινὶ διοίκησιν τ ὅλη τ Ασίας [n] δεκαετῆ γεγυμνασμένυ, πλεύσας ἀπὸ τ Ιυδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τε τ Αντίπατρον [o] ἐπῆρε, καὶ παρέδωκεν εἰς Ρώμην ἀνάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, Καίσαρι φίλον ἐσόμενον· ὥστε ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' σκείνῳ, καὶ [p] παρεῶσθαι παντάπασιν σκ τ δεχῆς τὰ μειράκια.

CAP. IV. VII.

ΚΕΦ. δ'.

Quomodo, Antipatro Romæ degente, Herodes Alexandrum & Aristobulum ad Cæsarem ductos accusat. Alexander causam suam agit ad Cæsarem, & pater cum filiis in gratiam redit.

Ως Αντιπάτρυ Δαμασκόνδε ἐν Ρώμῃ, τὺς πρὶ Αλέξανδρον καὶ Αριστόβυλον Ηρώδης ἄγων ἐπὶ Καίσαρος, αὐτῶν κατηγόρησεν. Αλεξάνδρυ ἀπολογία ἐπὶ Καίσαρος, καὶ Δι' ἀλλαγὴ πρὸς τ πατέρα.

Antipater Romæ id agit ut literis patrem incenderet adversus fratres.

AT enim ista peregrinatio plurimum Antipatro profuit, tum ad honorem, tum ut *fratribus* prælatus videretur: quippe Romæ, cum de eo scripsisset Herodes ad omnes amicos suos, illustris fiebat. Cæterum ægre ferebat quod *patri* non adesset, neque commodam haberet occasionem fratribus perpetuo maledicendi: eoque magis veritus est ne pater mutaretur, si quid mitius de Mariamnes filiis sentire in animum induceret. Dum ista secum reputaret, à proposito suo non desistebat: sed & Roma, quoties sperabat se posse patrem contristare & irritare in fratres, assidue literas mittebat, magnam de eo solicitudinem simulando, * revera autem, qua erat ingenii malignitate, ex spe in se magna quæstum faciens, donec eo indi-

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν, Αντιπάτρῳ συνέχώρει τὰ κατὰ τὴν ἀποδημίαν· καὶ γὰ ἐν τῇ Ρώμῃ, πᾶσιν ἐπιστελλόμενος Ηρώδης τοῖς φίλοις, Δαίσημος ἦν. ἤχθετο δ' τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ εὐκαίρου Δαβάλλειν ἀεὶ τὺς ἀδελφύς· καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν ἔ πατρὸς, εἴ τι καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν Δικαιότερον εἰς τὺς σκ τῆς Μαριάμμης φρονεῖν. πᾶσι δ' δι' ἐνοίας ἔχων, σὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτῦ προαιρέσεως· ἀλλὰ κἀκεῖθεν, [q] ὅτε ἀνιάσειν τι ἢ παροξύνειν ἤλπιζεν τ πατέρα κατὰ τῶν ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπέστελλεν· πρόφασιν μὲν, ὡς [r] ὑπεραγωνιῶν αὐτύ, τὸ δ' ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τινὶ

b Παῤῥησίας] Forte Δι vel μὴ addi debet. COCC.

c Κακῶν τὺς ἀδελφὺς,] Ita e *Codd. Gall.* & *Lugd. Bat.* κακῶν τὺς ἀδελφὺς μὴ ἔχειν *Busb.* κακῶν τὺς ἀδελφὺς μὴ ἔχειν *Hen.* & *Vat.* κακῶ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ ἔχειν in *Editis.*

d Ενέχεσθαι δ πατρὸς,] Εχεσθαι *Busb.* & *Zonar.* ἀνέχεσθαι *Lugd Bat.*

e Οὗτοι παρ' αὐτῦ] *L. B.* ὁ παρ' αὐτῦ.

f Εγεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον] Ita *Vat.* γεγόνεισαν in *reliquis.*

g Παρὰ τ μειρακίων ἀφορμαὶ] Vox ἔχειν deest *Hen.* & *Vat.*

h Προσεγίνοντο.] Προσεχώρουν *Busb.*

i Ανάκλησις,] Ανακλήσεις *Busb.*

k Καιροφυλακτύμενα,] Καιροφυλακτήματα *Busb.*

l Τινὶ] Μὴν τινὶ *G.*

m Αγρίππα μὲν οὖν ἀνιόντι] Αγρίππα *G* Αγρίππα τί μεναθέντος *Lugd. Bat. Coccejus* legit Αγρίππα γε μὴν ἀνιόντος. HAV.

n Δεκαετῆ γεγυμνασμένον,] *Sc.* ex quo à Cæsare in Syriam & Asiam missus Lesbi permansit. *Usserius* ad *A. M.* 3992. vide *Casaub.* contra *Baron.* p. 136.

o Επηγάγετο,] Επήγετο *Busb.* & *Hen.*

p Παρεῶσθαι —— μειράκια.] Eadem hic *Zonaras* p. 245. C. SPANH.

q Οτε ἀνιάσειν τι ἢ παροξύνειν] *L. B.* ὅ, τι ἀνιάσειν ἢ ὅ, τι ἢ π.

r Υπεραγωνιῶν αὐτῦ] Ita *Vat.* & *Gall.* ὑπὲρ ἀγωνιῶν & ὑπὲρ ἀγωνίαν perperam *Editis.*

* *Revera autem,*] *Sed revera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens, donec* &c. vertit *Gelen.* plane omisit *Epiphan.*

s Ex

τῷ ἐλπίδι μεγάλῳ καθ' ἑαυτὸν ὄντι ἐμπροσθόμενον, ἕως εἰς τέρας προήγαγε τὸν Ἡρώδου ὀργῆς [s] ἐκ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. [t] ἐν ᾧ τῷ κατανεῖν εἰς τοιοῦτον [v] ἐμβλῶψαι πάθος, [x] ὡς μητ' ἀμελῶν [y] μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνει, κρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν πρὸς Καίσαρα, [z] καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ὑπιτρέπειν, ὃ καὶ μέγα θος τῆς ἀσεβείας ὕποπτον ἦν. ὡς δ' ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐχώρει μὲν μέχρι τῆς [a] Ἀκυληίας πόλεως Καίσαρα συντυχεῖν ἐπιγόμενος. ἐλθὼν δ' εἰς [b] λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὑπὲρ μεγάλων [c] οἷς ἐδόκει δυσχεῖν, [d] παρεστήσατο μὲν τοὺς παῖδας, ἠπάτα δ' τῆς ὑποψίας καὶ τῆς ὑπαχθείσης, "ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν "ἅπαντα τρόπον ἐπιδεικνύμενοι μισεῖν τ' ἑαυτῶν [e] πα- "τέρα, ὥστε διαχειρίσασθαι αὐτὸν καὶ τὴν βασι- "λείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ σφᾶς λαβεῖν. ὁ δὲ θνή- "σκων ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κρίσει σφᾶς δωσοῦναι τῷ "διαμεῖναι τοὺς αὐτὸν εὐσεβεστέρους σφᾶς Καίσαρι "ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, "ἀλλ' εἰ καὶ ταύτης στεροῖντο καὶ ζῆν [f] ἔλαττον λόγου, εἰ "μόνον ἀποκλεῖναι τ' πατέρα δυνηθεῖεν. ἔτως ἄγριόν τι "καὶ μιαρὸν ἐντετηκέναι τ' ψυχαῖς αὐτῶν [g] μῖσος. καὶ "ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακρᾶ φέρων ἀναγκα- "σθῆναι νῦν ἐξηγεῖσθαι Καίσαρι, καὶ μιαίνειν αὐτὸ τὰς "ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καί τοι τί μὲν εἶησαν πεπονθότες "ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὑπὲρ τίνι δ' μέμφονται [h] βαρυόνοια; πῶς "δ' οἷον τε καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις "καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, πρα- "τεῖν τε, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν. ὡς τοίνυν μὴ τ' ἄλ- "λων ἄθλων εὐσεβείας [i] ἐκπέσῃ τῷ [k] μέλλοντι πρὸς "τ' ποτὲ γηράσεσθαι τοιούτῳ τιμὴν ὑπιμέλειαν, ἅπα καὶ "τ' ἀμοιβῆς τοσῆσδε ἄσης ὑπιτυγχάνειν. ὅπ ᾧ μηδὲ "εὐσεβεῖς αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου πολυπραγμονεῖν, εὔδηλον. "ὁ γὰ ἀεὶ τὸ πρὸ τ' βασιλείας εὐθυμούμενον, συσκα- "παλογίζε τ' θάνατον ἧττον γεγυμνηκότα, μεθ' ὃν ἄλλως "σὺκ ἔστιν τῷ ἀρχὴν ἀσφαλεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασι- "λευομένοις καὶ βασιλέως παισὶν ἐκ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν "ἀποδιδοὺς, τὸ κόσμον, ἐκ ὑπηρεσίαν, τὸ τροφὴν, ἀλλὰ "καὶ γάμους τοὺς ὑπισημοτάτους παρεχῆται, τῷ μὲν ἐκ τ' "ἀδελφῆς, Ἀλεξάνδρῳ δ' τῷ Ἀρχελάου τ' βασιλέως θυ- "γατέρα συνοικίσας. τὸ δ' μέγιστον ὧν ὑπὲρ τοιούτοις ἐκ "εἶχεν ἐξουσίαν τούτῳ κατ' αὐτῶν χρησάμενος ἀμαρτεῖν "ὑπὲρ τ' κοινὸν εὐεργέτην Καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ "πᾶν ὅσον ἦ πατὴρ ἀσεβήμενος ἢ βασιλεὺς ὑπεξελάβο- "μεν δύναι, κρίσεως ἰσοτιμίαν παρεσκευάσατο. [l] δεῖσθ "μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπιμώρητον ἐᾶν, μηδ' "ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, [m] ὧν' ἐκείνοις λυ- "σιτελοῦντος ἀποθανεῖν, ἐφ' οἷς ἐνεθυμήθησαν, ὁρᾶν τ' ἥλιον, εἰ

gnationis ex falsis rumoribus Herodem perduxit, ut jam adolescentibus infensus esse cœperit. Dum vero pigratur talem induere affectum, ne quid negligenter aut temere committeret, visum est ei satius Romam navigare, ibique eos coram Cæsare accusare, nihilque sibi tale permittere, quod ex magnitudine *sua* impietatis suspicionem daret. Ac postquam Romam pervenit, progressus est ad *urbem* Aquilejam, Cæsarem convenire festinans. Quamprimum vero datum esset sermonem cum eo habere, cumque orasset ut se de maximis, quibus implicari videbatur, incommodis, audire vellet, filios coram adduxit, deque eorum indole deplorata querebatur, atque de *nefario* eorum conatu, "quam sibi inimici infestique erant, ut qui "modis omnibus id egerunt ut suum in patrem o- "dium ostenderent, eo usque ut illum perimerent, "regnumque crudelissimo facinore sibimet arripe- "rent. dum & ipse potestatem habeat à Cæsare "regnum relinquendi, cum moreretur, non ex "necessitate sed judicio, filio isti qui in maxima "erga se pietate perseverarit. Illis vero non tam "magni imperium, quam, si illo priventur, parvi "penditur vita, dummodo patrem possent inter- "ficere. adeo immane & fœdum illorum animis "penitus insedit & inveteravit odium. eamque "calamitatem diu toleratam nunc demum se coa- "ctum esse Cæsari aperire, & aures ejus hujusmodi "sermonibus offendere. Atqui, quid ab eo durius "perpessi sint? aut qua de re graviori querantur? "Quomodo justum & æquum esse putant, ut quem "ipse principatum longo tempore per multa pe- "ricula quæsisset, ejus non sinant esse dominum, "eoque potiri, & optime merenti dare. nam hoc "cum aliis pietatis præmiis proponitur ei cui in "animo est præcedentem diligentia æquare, ut- "pote qui speret talem sibi gratiam relatum iri. "Quod vero nefas sit illis hac de re fatagere, ma- "nifestum. nam qui semper regnum in animo ha- "bet, simul cogitat de patris interitu, cum non "nisi post illum assequuturus sit regnum. Ille vero "quænam ipsis, ut in regio imperio viventibus "regiisque liberis, hactenus non largiendo deesse "passus est, non ornamenta, non ministerium, non "delicias; immo & conjugia illis honoratissima "procurasse, alteri suæ sororis, Alexandro vero "Archelai regis filia collocata. Et quod maxi- "mum est, ne post talia quidem *ausa* sua se pote- "state in eos usum, sed ad communem benefacto- "rem Cæsarem adduxisse, & cedendo de omni eo "quod aut pater læsus aut rex insidiis petitus age- "re potuit, æquo cum illis jure disceptatum ve- "nisse: rogare tamen ne ipse omnino inultus sit, "neque in summo metu ætatem agat; cum, post "ea quæ moliti sunt, ne ipsis quidem, si nunc *pœ-* "*nam* effugiant, expediat diutius vivere, malorum "ex-

Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ducit.

Apud Cæsarem eos accusat.

s Ἐκ δυσφημίας] Ita lego ex conjectura, καὶ in ἐκ mutato, cum antea esset καὶ δυσφημίαι. Verum καὶ μανίας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *ad tantum iræ vel furoris perduxisset.* HUDS. Forte δυσθυμίας. COCC.

t Ἐν ᾧ τῷ κατανεῖ.] Ἐν κλίνειν *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

v Ἐμβλῶψαι πάθος,] Ita *Vat. Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐκβῆναι in *reliquis.*

x Ὡς] *L. B.* ὡς ἤ.

y Μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι,] Μήτε καὶ προπ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

z Καὶ —— ἐπιτρέπειν,] Sic *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* nec aliter ut puto *Epiphanius*, qui vertit, *nihilque sibi tale permittere* &c. ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος in *Editis Aliisque.*

a Ἀκυλίας πόλεως] Ἀκυλείας *Hen.* unde pro Ἀκυλίας *Editorum* fecimus Ἀκυληίας è *Cod.* (cui & adstipulatur *Lugd. Bat.*) *Gall.* HUDS. Id Romæ factum tradit *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

b Λόγους,] Καίσαρα post λόγους addit *Busb.*

c Οἷς ἐδόκει δυσχεῖν,] Οἷς ἐοικὸς συνδυσχεῖν *Vat.* & *Hen.* à prima manu in *L. B.* in *Marg.* exstat δύσχειν.

d Παρεστήσατο μὲν τοὺς παῖδας] Solum tamen Alexandrum ad Cæsarem adduxisse dicitur, & accusasse apud eum ἀλλοθ. lib. 1. c. 23. §. 3. τὸν γὰρ Ἀλέξανδρον σὺν αὐτῷ μέχρι Ῥώμης ὁ πατὴρ &c. Cum Josephi hoc loco: σὺν τοῖς παισὶ &c. *Zonaras* p. 245. D. SPANH.

e Πατέρα, ὥστε διαχειρίσασθαι αὐτὸν,] Ita è *Cod. Busb.* nonnihil favente *Zonara*, hisce verbis, ἠτιάτο ὡς τ' ἑαυτῶν πατέρα μισοῦντας, καὶ διαχειρίσασθαι μελετῶντας αὐτὸν, καὶ ὅτως τὴν βασιλείαν λαβεῖν, in *Editis* πατέρα καὶ μεθαχειρίσασθαι τὴν βατ. paulo aliter *Vat.* & *Lugd. Bat.* πατέρα μεταχειρίσασθαι καὶ τὴν βασ.

f Ἐλαττῶν] *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐλάττων.

g Μῖσος.] Deest *Gall.* & *L. B.*

h Βαρυόνοια;] *L. B.* Βαρὺ ὄνομα.

i Ἐκπέσῃ] *L. B.* ἐκπεσεῖσθαι.

k Μέλλοντι —— ἀμοιβῆς] Ita *Hen.* & *Vat.* μέλλοντι ποτὲ γηράσεσθαι τοιούτῳ τ' ἐπιμελείας τε (ἅτε *L. B.* ὥστε *Coccejus*) καὶ τ' ἀμ. in *Editis Aliisque.*

l Δεῖσθ μέντοι] Mallem δεήσει.

m Οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος,] Quæ sequuntur usque ad finem orationis corrupta esse suspicor. neque facile existimari potest quomodo legerit *Epiphanius*, qui vertit, *Et auferens à se totum quantum aut pater læsus aut rex insidiatus potuisset agere, pariter eos in judicio secum fecisse astare: & reliquum esse aut eos occidi, ne cum timore maximo ipse viveret; aut se opprimi, quatenus utrique fabula hominum aut opprobrium forent. Cum hæc Herodes* &c.

"extrema, quemadmodum patrarunt, certiſſime "paſſuris.

Pueri patris accuſatione confuſi lachrymabantur.

2. Iſta quidem Herodes magna cum vehementia filiis ſuis objecit coram Cæſare. Juvenes autem etiam eo dicente confuſi lachrymabant, magis vero poſtquam Herodes dicendi finem fecit. nam ſe quidem extra hujuſmodi impietatem eſſe ex conſcientia bonæ mentis perſuaſum habuerunt, contra ea vero quæ illis pater crimini dediſſet, difficile eſſe, id quod erat, ſeſe defendere probe noverant, cum libere etſi opportune verba facere haud eos deceret, ut patrem, dum violenter ſemper & nimium feſtinanter ageret, in errorem inductum oſtenderent. Quid ideo dicerent non habebant, lachrymæque illis obortæ ſunt & tandem vehementius ſuſpirabant, veriti quidem, ne, ſi ſilerent, ex conſcientia *ſceleris* viderentur hæſitaſſe, haud vero invenientes quo pacto defenſionem ſui expedirent, propter ætatis infirmitatem animique conſternationem. Non tamen Cæſar, aſpiciens ipſos quemadmodum perturbati erant, non ſentiebat eos ex imperitia & modeſtia potius hærere & impediri, quam ex facinorum conſcientia. nec quiſquam aderat quem non eorum miſereſceret: immo & patrem ita affecerunt, ut vere animo moveretur.

VIII. *Ex populi miſericordia paululum recreantur.*

3. Poſtquam vero *juvenes* animadvertunt & patrem illis aliquanto magis benevolum, ipſumque etiam Cæſarem, inſuper & aliorum ſingulos, partim vicem ipſorum dolentes, partim à lachrymis non temperantes, alter illorum Alexander, patre appellato, crimina diluere aggreſſus eſt, dicebatque,

Alexandri oratio.

"Pater, qua es in nos benevolentia ſatis de"clarat hoc ipſum judicium. nam ſi quid in nos "durius in animo agitaſſes, nunquam ad omnium "ſervatorem nos adduxiſſes. etenim poteras, vel "pro regia vel patria poteſtate, de fontibus ſup"plicium ſumere. Cæterum Romam nos ducere, "& hunc ipſum teſtem adhibere, ſervare volentis "*indicium* eſt. nemo enim, cui in animo eſt quen"quam interficere, ad templa eum ſacrariaque per"ducit. Verum pejori adhuc ſtatu res noſtræ "ſunt. non enim amplius vivere ſuſtineremus, ſi "talem patrem nos læſiſſe cuiquam perſuaſum eſ"ſet. Fortaſſe & hoc iſto deterius: ut cum mori "debuiſſemus boni & innocentes, ſceleris ſuſpecti "viveremus. Jam vero ſi quid valeret fiducia ex "veritate, nobis lætiſſimum eſſet tibi fidem face"re, & periculum effugere. Quod ſi ita vincit "calumnia, ſatis ſuperque nobis præſens hic dies, "quem quorſum ſuſpecti intueremur? Et quidem "dum dicis nos regnum affectare, accuſationem "in juvenes bene accommodas, dumque adjicis "iſtam à matris miſeræ interitu petitam, ex hac "infelicitate præſenti cumulus accedit. Sed vide "obſecro, annon hæc nobis cum omnibus com"munia ſimiliter *de iis* dici poſſint. Nihil enim "vetabit, quin rex, cui filii ſint juvenes & matri "defunctæ ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocet, "quaſi *patri* ſtruant inſidias. ſed ſuſpicio non ſa"tis eſt ad fidem hujuſmodi impietati faciendam.

"νῦν Δ|αφεύγοιεν, [n] ἔργῳ μέγιστε τ̃ ἀνθρωπείων κ̀ᵹ "σῴσαντ|ας κ̀ᵹ πᾳσομένους.

β'. Ταῦτα [o] μὲν Ηρῴδης ἐμπαθῶς ἠπόρησε πᾶσι Καίσαρι τὰς αὑτοῦ παῖδας. τῶν δ' νεανίσκων ἤδη μὲν κ̀ᵹ λέγοντ@ δάκρυα κ̀ᵹ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν Ηρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γ̀ᵹ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας [p] γνέσθαι, [q] τὸν λόγον πιστὸν [r] εἶδον ἐν τῷ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τ̃ πατρὸς ὑπο|φέρεσθαι τὰς Δ|αβολὰς, δυσαπολόγητον, ὥσπερ ἦν, ἤδεσαν, σὺκ εὐχημονοῦντ@ οὐδὲ τοῦ κατὰ παῤῥησίαν λόγου τοῦ πρὸς τὸν καιρὸν, εἰ μέλλοιεν ἐκ βίας ἀεὶ κ̀ᵹ κατὰ σπᾰδὴν ἐλέγχειν πεπλανημένον. ἦν οὖν ἀπορία τοῦ δύνασθαι λέγειν, κ̀ᵹ δάκρυα, κ̀ᵹ τἆλ@ οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὲν [s] ὡς εἰ σιγῶεν δόξουσιν ἐκ τοῦ συνειδότ@ ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίαν [t] δ' οὐχ εὑρισκομένων τὴν ἀπολογίαν [v] ὑπὸ νεότητ@ κ̀ᵹ παρᾳχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. [x] ἀ μὴν γε ὁ Καῖσαρ, ὑπο|βλέπων αὐτοὺς [y] ὡς εἶχον, ἀσυνέτους [z] ἐποιεῖτο τὸ μὴ κατὰ συνείδησιν [a] ἀποπωτέρων, ἀλλὰ ἐξ ἀπειρίας κ̀ᵹ μετριότητ@ ὀκνεῖν. ἐλεεινοί τι ἐγεγόνεισαν [b] τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, κ̀ᵹ τὸν πατέρα διεκίνησαν ἀληθινῷ [c] τῷ πάθει συνεχόμενον.

γ'. Ἐπεὶ δ' συνεῖδον εὐμένειάν τινα, κ̀ᵹ παῤ' ἐκείνου, κ̀ᵹ αὐτὸ δ' Καίσαρ@, [d] κ̀ᵹ τῶν ἄλλων δ' ἕκαστον, τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δ' συναλγοῦντας, πατὴρ@ αὐτῶν Αλέξανδρ@, ὑπικαλεσάμεν@ αὐτὸν, ἐπεχείρ| Δ|αλύειν τὰς αἰτίας, κ̀ᵹ, "πάτερ, εἶπεν, ἡ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλη, "κ̀ᵹ παῤ' αὐτῶ τῶ κρίσιν. σὺκ ἂν γ̀ᵹ εἴ τι δυσ"χερὲς [e] ἐνενόεις ἐφ' ἡμῖν, ὑπὸ τὸν [f] πάντα σώζον"τα πρυτάνεις. κ̀ᵹ γ̀ᵹ ἐξῆν, [g] παρόσης μὲν ἐξου"σίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης δ' ὡς πατρὶ, τὰς αἰτί"κλησεις ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς Ρώμην ἄγειν, κ̀ᵹ τοῦ"τον πιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντ@ ἦν. οὐδεὶς γ̀ᵹ ἀ"ποκτεῖναί τινα προαιρούμεν@, εἰς ἱερὰ κ̀ᵹ ναοὺς ἄ"γει. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἀ γ̀ᵹ ἂν ὑπομεί"ναιμεν ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικηκέναι πατέρα πε"πιστεύμεθα. κ̀ᵹ μήποτε τοῦτο ἐκεῖνο χεῖρον, ἀντὶ "τ̃ πεφυκέναι μηδὲν ἀδικοῦντας, [h] τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑ"ποπτευόμενους. εἰ μὲν οὖν εὕροι λόγον τῆς ἀληθείας ἡ "παῤῥησία, μακάριον [i] κ̀ᵹ σὲ πεῖσαι, κ̀ᵹ τ̃ κίν"δυνον Δ|αφυγεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ Δ|αβολὴ κραπεῖ, "πρεσβὺς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλι@, ὃν τί δεῖ βλέπειν μετὰ "τῆς ὑπονοίας; τὸ μὲν οὖν Φάναι βασιλείας ὑπι"ᾶσθαι, εὔκαιρ@ εἰς νέους αἰτία, κ̀ᵹ τὸ προσι"σχεῖν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς πρώ"της τῶ νῦν ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δ' εἰ "μὴ καινὰ ταῦτα κ̀ᵹ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησό"μενα. κωλύσει γ̀ᵹ ἐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ "εἰσὶ νέοι κ̀ᵹ μήτηρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑ"ποπτους εἶναι τ̃ πατρὸς ὑπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἀ "τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαύτῃ ἀσεβείαν ἀρκεῖον. εἰπάτω "[k] δή τις, ἡμῖν εἰ πετόλμηταν τοιοῦτον, ᾧ κ̀ᵹ τὰ μὴ "πρὸ

n Ἐργῳ μάγιστα τ̃ ἀνθρωπείων] *L. B.* ἔργων μ. τ. ἀνθρωπίνων.
o Μὲν Ηρῴδης] Illud μ̃ è *Codd. Basb.* & *Vat.*
p Γενέσθαι,] *Gall.* γεγονέναι.
q Τὸν λόγον πιστὸν] Τὸν λόγον redundare puto.
r Εἶδον ἐν τῷ συνειδότι,] Εἶπον *Hen.* & *Vat.* Forſan εἶχον.
s Ὡς εἰ σιγῶεν] Illud ὡς ante εἰ, ut & σιγῶεν, quod ſtatim ſequitur, habuimus ex *Zonara*, qui præterea legit, δόξουσιν ἐκ τ̃ συνειδότ@ μὴ δύνασθαι ἀπολογίας.
t Δ' οὐχ εὑρισκομένων] In *Cod. Vat.* δ' ὡς οὐχ.
v Ὑπὸ νεότητ@] Iſta ὑπὸ νεότητ@ κ̀ᵹ παρᾳχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν deſunt in *Cod. Hen.* nec agnoſcuntur ab *Epiphanio*. ὑπό τε τ̃ ν. *Vat.*
x Οὐ μὴν γε ὁ Καῖσαρ,] Ita lego. ἀ μὴν ὅγε Καῖσαρ in libris omnibus.
y Ὡς εἶχον] Ὡς εἶχεν *Vat.* & *Hen.* à prima prima.
z Ἐποιεῖτο] *L. B.* ἠγεῖτο.
a Ἀποπωτέρων,] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἀποπώτερον in *Editis Aliisque.* ἄποπ@ *facinoroſus* in *Vet. Gloſſ.* nec aliter intellexit *Epiphanius*, qui vertit *ex conſcientia facinoroſa.*
b Τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ,] Forſan ſic diſtinguendum, τοῖς παροῦσιν, ἰδίᾳ κ̀ᵹ τ̃ π.
c Τῷ πάθει] Ita lego è *Cod. Gall.* & *Lugd. Bat.* τε πάθει in *Editis Aliisque.*
d Καὶ τ̃ ἄλλων δ' ἕκαστον,] *L. B.* κ̀ᵹ πρὸς τ̃ ἄλλων ἑκάστ@ κ̀ᵹ &c.
e Ἐνενόεις] *L. B.* ἐνόεις.
f Πάντα] *L. B.* πάντας.
g Παρούσης] *L. B.* in *Marg.* παρόντ@ δ' ω. π. τὸ τοῦ.
h Τὸ ζῆν ἀδικεῖν] *L. B.* primam voculam delet.
i Καὶ σὲ πεῖσαι,] *Gall.* καθαπεῖσαι.
k Δή τις,] *L. B.* δέ τις.

l Ὑπὲρ

"πρὸ πίστιν εἴωθεν [l] ὑπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν. φαρ-
"μάκῳ φθάσαι τινὶ ἐλέγχειν δύναταί τις, ἢ σιωπω-
"σίαν ἡλικιωτῶν, ἢ διαφθορὰν οἰκετῶν, ἢ γράμμα-
"τα κατὰ σοῦ γεγραμμένα; καίτοι τούτων ἕκαστον ἔσθ'
"ὅπη καὶ μὴ γιγνόμενον ὑπ διαβολῆς ἐπλάσθη. χα-
"λεπὸν γὰρ ἴσως ὁμοιοῖν οἴκῳ ἐν βασιλείᾳ· καὶ τὸ
"δρᾶν, ὃ σὺ φὴς ἔπαθλον εὐσεβείας, συμβαί-
"νει πολλάκις αἰτίαν [m] γενέσθαι τοῖς πονηροτάτοις ἐλ-
"πίδων, δι' ἃς ἂν μίαν ὑποστολὴν ποιῶνται κακοη-
"θείας. ἀδίκημα μὲν οὖν οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς
"δὲ διαβολὰς πῶς ἂν λύσαιεν, ὁ [n] ἀκοῦσαι μὴ θέλων;
"ἐλαλήσαμεν τι μετὰ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σὲ, τοῦ-
"το γὰρ ἴδιον ἂν ἦν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀεί, τι λελά-
"ληται μὴ σιωπῶντας. τὸν μητέρα τὴς ἡμῶν ἔκλαυ-
"σεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι κατ' νεκρὰ κακῶς ἤ-
"κουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἄρχης ἐπιθυμοῦμεν,
"ἧς [o] ἴσμεν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί καὶ θέλον-
"τες; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων, ὥσπερ
"εἰσὶν, οὐ κενοσπουδοῦμεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ
"ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισάμενοι κρατήσειν τοῦ
"βασιλείου προσεδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσι-
"μος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦτον ἔργον;
"ἢ ἡ τῶν ἀρχομένων εὐσέβεια, καὶ θρησκεία τοῦ
"παντὸς ἔθνους, ἐνέσχεν ἂν πατροκτόνους ἐπὶ τῶν
"πραγμάτων εἶναι, καὶ εἰς τὸν ἁγιώτατον ὑπὸ
"σοῦ καθασκευασθέντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ
"τῶν ἄλλων καταφρονήσαμεν, ἐδυνάτό τις φονεύσας
"ἀπαμώρητος μένειν, ζῶντος Καίσαρος; οὔτ' ἀσε-
"βῆς οὕτως ἐγένησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεσ-
"τέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καλῶς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰ-
"τίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς εὐλόγους, τί σοι πρὸς
"πίστιν αὐτάρκες τοιαύτης δυσσεβείας; ἡ μήτηρ τε-
"θνηκεν. ἀλλά τοι τὸ [p] κατ' ἐκείνου, ὃ παρο-
"ξύνειν ἡμᾶς, ἀλλὰ νουθετῆν ἐδύνατο. παλαιὸν μὲν
"ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ἐπιδέ-
"χεται τὰ μὴ γενόμενα. διόπερ, ἐπὶ τῷ πάντων
"δεσπότῃ Καίσαρι μεσιτεύοντα τὸν παρόντα καιρὸν, σωτηρίαν ποιούμεθα τοῦτον τοῦ σωφρονεῖν. εἰ μὲν
"ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας τοῦ πρὸς ἡμᾶς
"διαθέσιν ἀπολαμβάνεις, ὦ πάτερ, ζήσωμεν, οὐδ'
"οὕτως μὲν εὐτυχῶς. δεινὸν γὰρ τῶν μεγάλων κα-
"κῶν καὶ ψευδὴς αἰτία. παρούσης δ' τινὸς ὀρρωδίας,
"σὺ μὲν ἐν τῇ κατὰ σαυτὸν εὐσεβείᾳ μένε, δώσο-
"μεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. οὐχ οὕτως ὁ βίος ἡ-
"μῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τοῦ δεδω-
"κότος.

δ'. Τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὁ, τι Καῖσαρ, ὐδὲ πρότερον πιστεύων τῷ μεγέθει τὴς διαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, καὶ [q] συνεχὲς εἰς τὸν Ηρώδην ἀπέβλεπεν, ὁρῶν κἀκεῖνον [r] ὑποσυγχυνόμενον· ἀ-
γωνία τε τοῖς παροῦσιν ἐνεπεπλώκει, καὶ πρὸς τοῦ αὐ-
λοῦ ὁ λόγος διαδοθεὶς ἐπίφθονον ἐποίει τὸν βα-
σιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τῆς διαβολῆς, καὶ τὸ πρὸς τὰς
νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν [s] ἐπε-
σπᾶτο βοήθειαν. [t] ἔτι δ' μᾶλλον ἐπειδὴ καὶ τῷ λό-
γῳ δεξιῶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπλώτησεν Αλέξαν-
δρος. [v] οἷς δ' ὐδ' ἐκείνοις ἔτι πάντων ἄχημα, κλαί-
ουσι μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τοῦ γοῦν νε-

"Dicat itaque quispiam, an tale aliquid ausi fue-
"rimus, unde & incredibilia propter *hominum* cre-
"dulitatem fidem acquirere consueverunt. Potest
"ne quisquam indicare venenum paratum, aut
"conjurationem cum æqualibus, aut corruptos *pe-*
"*cunia* famulos, aut scriptas contra te literas? atqui
"horum singula interdum de nihilo fingit calu-
"mnia. Grave enim regno est dissidium & dissen-
"sio in regia: atque sæpe fit ut principatus, quem
"tu dicis esse pietatis præmium, homines flagi-
"tiosissimos ad spem excitet, quæ facit ut nihil
"mali intentatum relinquant. Cæterum injuriam
"alicui factam nemo nobis objicit. nos vero ca-
"lumniis quomodo liberabit, qui nobis auscultare
"recusat? An paulo liberius loquuti sumus? at non
"in te; nam hoc nefas esset: sed in eos, qui nihil
"quod dictum fuerit silentio premunt. An no-
"strûm quis matrem defletit? *at* non quod inter-
"ierit: sed quod mortua ab hominibus inhonestis
"male audierit. Num regnum appetimus quod
"scimus à patre teneri? at quid in animo habentes?
"si enim nobis sint regii honores, id quod faten-
"dum, nonne frustra laboramus? sin minus, non-
"ne eos sperare licet? An te interfecto in regnum
"successuros esse exspectavimus; quibus, tali faci-
"nore commisso, nec terra ambulanda nec mare
"navigandum? num subditorum pietas, & totius
"gentis religio ferre potuerit, ut parricidæ summa
"rerum potirentur, & in sanctissimum à te instau-
"ratum templum ingrederentur? Sed quid? si cæ-
"teros contemnere datum fuisset, num qui te in-
"terfecerit, dum Cæsar in vivis esset, pœnam ef-
"fugere potuerit? Non tam impios genuisti,
"neque tam stultos, sed infeliciores forsan quam
"rebus tuis expediat. Quod si nec aliquid nobis
"vitio vertendum habes, nec insidias *tibi locatas*
"inveniisti, quid tanti erat ut posset ejusmodi im-
"pietatis tibi fidem facere? Mater *quidem* occidit.
"illius vero casus *miserabilis* nullam nos irritandi,
"sed admonendi vim habuit. Equidem pluribus
"causam agere nobis in animo est: sed excusatio-
"nem non admittunt quæ nunquam commissa
"erant. Quapropter coram Cæsare, omnium do-
"mino nostroque in præsentia sequestro, hanc
"tecum pactionem facimus. Si possis, ô pater,
"revera affectum in nos induere ab omni suspicio-
"ne vacuum, liceat nobis vivere, quamvis haud
"ita feliciter. grave enim est magnorum malorum
"etiam falso insimulari. verum si quid est quod
"timeas, perge tibimet cautionem adhibere, nos
"nobismet rationem reddemus. non enim usque
"adeo chara nobis est vita, ut eam in autoris da-
"mnum conservare velimus.

4. Cum ita causam ageret, tum Cæsar, qui jam ante gravi adeo calumniæ non credebat, magis ad-huc mutatus est, & Herodem, quem nonnihil etiam confusum animadvertit, continenter aspexit; tum omnes, qui aderant, anxii erant & soliciti de juvenibus, sermoque *de illis* per aulam diffusus re-gem in odium adducebat. Nam quod calumnia parum credibilis illis visa est, juvenesque in flore ætatis erant summaque corporum pulchritudine, illorum misertum est, & miseratio omnes ad opem illis ferendam trahebat. Sed multo magis post-quam Alexander tam solerter prudenterque patris accusationi respondisset. Verum non illis idem manebat oris vultûsque habitus, lachrymantibus qui-

Subit omnes juvenum miseratio.

l Υπὲρ εὐεργείας λαμβάνειν.] Εὐεργεία, Δωρεία Hesych. Verum ὑπ' εὐεργείας habet *Vat.* ὑπὲρ εὐεργείας *Lugd. Bat.* ὑπὲς εὐεργείας *Hen.*

m Γενέσθαι] *L. B.* γίνεσθαι.

n Ἀκοῦσαι] *L. B.* ἀκούειν.

o Ἴσμεν ἔχοντα] Ita *Gall.* εἴσμεν in *ceteris.*

p Κατ' ἐκείνου,] Κατ' ἐκείνης *Vat.* & mox ὐδὲ παρ. & statim ἐδυνάτο.

q Συνεχὲς εἰς τ Ηρώδην] Συνεχῶς *Busb.*

r Ὑποσυγχυνόμενον] Ὑποσυσχυμένον *Busb.* & *Zonar.* ut & alibi apud *Josephum.*

s Ἐπεσπᾶτο βοήθειαν,] Ἐπεσπάσατο *Busb.*

t Ἔτι δ' μᾶλλον] Ἔτι δὲ μ. *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Οἷς δ' ὐδ' ἐκείνοις] Οἷς ὐδ' ἐκείνοις *Hen.* Οἷς δ' ἐκείνοις *Busb.* atque ita accepisse videtur *Gelenius*, qui vertit *manentibus reis in eodem habitu, & pra mœstitia humentes oculos in terram dejicientibus.*

quidem & præ mœſtitia in terram intuentibus: ſpei tamen melioris nonnihil effulgebat, atque rex, ex iis quibus ipſe ad perſuadendum uſus eſt haud juſte accuſaſſe viſus, excuſatione aliqua egebat, ut qui nihil ipſe haberet quo dicta redargueret. At Cæſar, paulatim cunctatus, adoleſcentes, licet à crimine abeſſe viderentur, tamen in eo peccaſſe dicebat, quod non ſe tales erga patrem præſtitiſſent, ut hominum ſermones reprimerent. Herodemque hortatus eſt, ut, depoſita omni ſuſpicione, cum pueris in gratiam rediret. Iniquum enim eſſe talia de iis, quos genuiſſet, credere; fierique poſſe ut animorum mutatio non ſolum medeatur iis quæ utriſque acciderant, ſed & alliciat ad benevolentiam, dum invicem excuſantes ſuſpicionis temeritatem, æquum cenſebunt ut majori ſtudio ad mutuum amorem ferantur. Has inter admonitiones pueris innuit: cumque illi patri ad pedes accidere & veniam orare pararent, antevertit pater eos orantes complecti, & in collum utriuſque invadere; adeo ut nemo præſens eſſet, ſive ingenuus ſive ſervus, qui non ad miſericordiam adduceretur.

Quid de iis ſenſerit Cæſar.

Patri reconciliantur.

5. Et tunc quidem Cæſari gratias egerunt, & una diſceſſerunt, comitante Antipatro cum ſimulatione lætitiæ ob amoris redintegrationem. Sequentibus autem diebus largitus eſt Herodes Cæſari trecenta talenta, ludos agenti & Romano populo congiaria dividenti: & Cæſar ei dimidium reditum æris Cyprii donavit, & alterius dimidii curam commiſit, & præterea hoſpitiis & manſionibus eum honoravit, atque de regno ei poteſtatem dedit, quem vellet filiorum ſucceſſorem ſuum conſtituendi, aut honorem in ſingulos pro rata parte dividendi. Cumque Herodes id è veſtigio facere vellet, negavit Cæſar permiſſurum ſe, ut non per omnem vitam dominus eſſet & regni & filiorum.

Antipater lætitiam ſimulat ex reconciliatione patris & fratrum.

6. Poſtea ille rurſus in Judæam rediit. Dum autem peregre abeſſet, Trachonitæ, ejus ditionis pars non exigua, rebellarunt: ſed relicti illic duces eos ſubegerunt, iterumque ſub imperium redegerunt. Cæterum Herodes, cum filiis navigans, ubi juxta Ciliciam appulit ad *inſulam* Eleuſam, quæ nunc mutato nomine Sebaſte dicitur, illic offendit Archelaum Cappadociæ regem, qui eum perhumaniter excipit, lætus admodum quod cum filiis in gratiam rediiſſet, quodque Alexander, qui filiam ejus *in matrimonio* habuit, crimina ei objecta diluiſſet: atque munera, quæ regibus convenirent, ſibi invicem largiti ſunt. Inde Herodes in Judæam reverſus, ingreſſuſque in templum, de iis quæ in profectione ſua egiſſet orationem habuit, Cæſaris in ipſum liberalitatem narrando perſequens, ut & præcipua quæque ab ipſo geſta, quæ non neſcire aliorum intereſſe exiſtimabat: & in extremo ſuæ orationis filios ſuos monitis inſtruxit, aulicoſque & reliquum populum admonuit, ut concordiam tuerentur; declaravitque filios poſt ſe regnaturos, primum Antipatrum, deinde Mariamnes liberos, Alexandrum & Ariſtobulum. In

Trachonitæ rebelles domantur.

Herodis poſt reditum concio ad populum.

νδυκήσιν· ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς ἐξ ὧν [x] αὐτὸς ἔπαθεν [y] οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι, [z] διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. Καίσαρι δ' μικρὸν ὀπισχὼν, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πρῶτα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀμφιβολῆς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὑτοὺς παρασχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ γνώσεσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. Ἡρῴδην δ' παρεκάλει, πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, διαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἐ γὰρ εἶναι δίκαιον ἐκ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κατ' ἐξ αὐτῶν· δύνασθαι δ' τῇ μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξῦναι δ' τῇ εὔνοιαν, ἐν ᾧ τὸ περιπεσὸν ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀγαθοῦ πλείονι πρὸς ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι. τοιαῦτα νουθετῶν, [a] ἐνύσσε τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων δ' βουλομένων ὑποπεσεῖν ὑπὲρ δεήσεως, προαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας ἠσπάζετο, παρ' ἕκαστον ἐν μέρει πεπτώκοσιν, ὡς μηδένα τοῦ προσπεσεῖν τυγχάνοντα, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαρῆ γνώσεσθαι.

ε'. Τότε μὲν οὖν εὐχαριστήσαντες Καίσαρι μετ' ἀλλήλων ἀπῆσαν, [b] καὶ σὺν αὐτοῖς Ἀντίπατρος συνακολουθῶν ἐφηδέως τῇ διαλλαγῇ. [c] ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ Ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο Καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, ἄγοντα τε καὶ διανομὰς [d] ποιούμενον τῷ Ῥωμαίων δήμῳ· Καῖσαρ δ' αὐτῷ τε μετάλλου τοῦ Κυπρίων χαλκοῦ τὴν ἡμίσειαν πρόσοδον καὶ τὰ ἡμίσεια τῆς ἀποικίας ἔδωκεν, καὶ πάλλα ξενίαις καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησε, καὶ πρὸς τὰ βασιλείας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐφύλαξεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον [e] καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τὰ τιμῆς εἰς πάντας [ee] διειλυσομένης. ἐκείνου δ' ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, [f] οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τὰ βασιλείας καὶ τὰ παίδων περαίνειν.

ς'. Ἐπὶ τούτοις ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δ', ὀλίγον μέρος ἀπέστη τὰ ἀρχῆς, τὸ περὶ τὴν [g] Τραχῶνα· καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπήκοον ἠνάγκασαν. Ἡρῴδης δ' πολέων σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐλθεῖν [h] καὶ Κιλικίαν ἐν [i] Ἐλεούσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νυνὶ [k] Σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς Καππαδοκίας Ἀρχέλαον, ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς τῶν παίδων διαλλαγῇς, καὶ τῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς εἶχεν αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, [l] τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι· δωρεαῖς τε [m] ἀντιδώκαν ἀλλήλοις ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν Ἡρῴδης, ἐπὶ [n] Ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ γυμνασάμενος [o] ἐν τῷ ἱερῷ, [p] περὶ τῶν πεπραγμένων [q] καὶ τὴν ἀποδημίαν διελέγετο, τὴν Καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφροσύνην, καὶ πάλλα διεξιὼν, ὅσα καὶ μέρος αὐτῷ πραχθέντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ [r] τοὺς ἄλλους εἰδέναι· τέλος ἐπὶ νουθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον, τοὺς μὲν τὴν αὐλὴν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν παρακαλῶν, καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας γνήσους, [s] πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μα-

x Αὐτὸς ἔπαθεν] Ita lego. αὐτὸν (quod tamen abeſt a *Lugd. Bat.*) in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

y Οὐκ εὔλογα κατηγορηκέναι,] Illud οὐκ inſerui è *Cod. Busb.*

z Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν] Διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἐλέγχειν *Busb.* Διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ἁπλ. *Hen.* & *Vat.*

a Ἐνύσσε τοῖς νεανίσκοις.] Apud *Zonaram*, ἔνυσσε τοῖς νεανίσκοις προπεσεῖν τῷ πατρί. atque in forſan *Epiphanius* legebat, qui vertit, *juvenibus innuit ad veſtigia patris ſeſe projicere. qua ſupplicatione pater eos lachrymabiliter & flebiliter complexus* &c.

b Καὶ σὺν αὐτοῖς] Καὶ μετ' αὐτῶν *Busb.*

c Ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ *Busb.* & *Zonar.* ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ *Lugd Bat.*

d Ποιούμενον] *L. B.* ποιούμενος.

e Καθιστάναι,] Καθιστᾶν *Zonar.*

ee Διειλυσομένης.] Ἐλυσομένης *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

f Οὐκ ἐπιτρέψειν] Οὐκ ἐπιτρέψειν ἔφη, ζῶντι δὲ βασιλείας ἔφη κρ. *Hen.* & *Vat.*

g Τραχῶνα·] *L. B.* τραχῶνα.

h Καὶ Κιλικίαν ἐν] Conf. *alter.* lib. 1. c. 22. §. 4. SPANH.

i Ἐλεούσῃ,] Ἐλεοῦσα νῆσος, ἀποκειμένη τῇ Ἠπείρῳ, ἣν συνῴκισεν Ἀρχέλαος, καὶ κατεσκεύασεν βασίλειον. *Strabo*, l. 14.

k Σεβαστῇ,] Νῆσος Κιλικίας, ἡ νῦν Σεβαστή. *Steph. Byzant.* voce Ἐλαιοῦσα.

l Τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι.] Τῆς αἰτίας *Busb.* & *Coccejus.*

m Ἀντίδωκαν ἀλλήλοις] Ita *Vat.* ἀντίδοσιν in *reliquis.*

n Ἰουδαίας ἐλθὼν,] Ἰουδαίων *Busb.*

o Ἐν τῷ ἱερῷ,] Quomodo itaque ante dixit Herodi, quia Sacerdos non erat, non licuiſſe in ullum e tribus περιβόλοις intrare; ubi templum deſcribit. REL.

p Περὶ —— διελέγετο,] Exſtat ea Herodis Oratio infr. *antiq.* lib. 1. c. 22. §. 4. & ſeq. SPANH.

q Καὶ τὴν ἀποδημίαν] Περὶ *Vat* & *Hen.* à prima manu.

r Τοὺς ἄλλους εἰδέναι·] Τοὺς ὅλους *Vat.* & *Hen.* à prima manu. ut & mox κατέστρεφε.

s Πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον,] Πρῶτον μὲν τὸν Ἀντίπατρον, εἶτα δὲ τοὺς ἐκ Μαριάμμης *Busb.*

ss Ἀπο-

Μαρελάμμης Αλέξανδρον καὶ Αριστόβουλον. ἐν ᾧ τῷ τότε πάντας [ss] ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ καταδουλούμενον, ἐν ᾧ ἔτι χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπρόπαλον ἔχειν, ὅτε τοῖς ἄλλοις ἀπιτηδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν καὶ πάντων ἄρχειν· τούς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐτὸν, ἀπήρακτον ἔφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν τὴν ἐκκλησίαν· τοῖς πλείοσι μὲν [t] ἀρεσκὰ [v] διειλεγμένῳ, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἐλπίδων ὰς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζόν τινα, καὶ νεωτέρων ἐφιέμενα.

præsentia autem edixit ut omnes in ipsum intuerentur, eumque pro domino & rege ducerent, nihil senectute impeditum, quæ ex omni vitæ tempore rerum usu aptissima ad imperium exercendum, atque aliis non cedit institutis, quibus possumus regna moderari & liberos regere: duces quoque cum exercitibus, si se unum respiciant, summa tranquillitate vitam acturos esse dicebat, sibique invicem omnino fore felicitatis auctores. His dictis, conventum dimisit: fuitque ejus oratio grata multis, sed aliis non item. jam enim ex contentione & spe quam filiis dederat, multi res novas moliebantur earumve desiderio tenebantur.

ΚΕΦ. ε'.

Ως Ηρώδης ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικὰς ἐπὶ τῇ Καισαρείας κτίσῃ· ὡς τε τόπους πλείους μεγαλοπρεπῶς ᾠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, πολλά τε ἄλλα λαμπρῶς ἔπραξεν.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον [x] συνετέλεσαν Καισάρεια [y] Σεβαστὴ τὴν οἰκοδομὴν, [z] δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς πλήρει ἐληλύθοσι τῷ πάσης κατασκευῆς, ἑβδόμῃ δὲ τῆς προθεσμίας εἰς [a] ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, [b] ἐπ' [c] Ολυμπιάδος δευτέρας καὶ ἐνενηκοστῆς πρὸς τοῖς ἑκατόν. [d] τὴν οὖν εὐθὺς πρὸς τὴν καθιερώσιν μείζων ἑορτὴ, καὶ παρασκευὴ πολυτελεστάτη. καταγγέλλει μὲν γὰρ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ [e] καὶ παρ' ἄλλοις πόνων ἀπιτηδευμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ τὸν ἀγῶνα Καίσαρι, [f] ᾧ πενταετηρίδα παρεσκευασμένῳ ἄγειν αὐτόν· ὁ δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα παρασκευὴν ἀπὸ τῶν οἰκείων διεπέμπετο, τὴν φιλοτιμίαν ἐπιθυμῶν [ff] ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ Καίσαρος [g] Ιουλία, τὰ πολλὰ τῶν ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς [h] μηδὲν ὑστερῆσαι. τὰ πάντα συνετιμώμενα πεντακοσίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πολυτίμου καὶ θεωρίας, [i] καὶ πρέσβεων ἐκ ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεσαν εὐεργεσίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διαιτήσεσιν ἑορταῖς, τε πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῶν θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὰς εὐφροσύνας καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ἀπίστου γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάντα γὰρ, ἅπερ ἂν ἐπιτηδεύσαι, ἐφιλονείκει τὴν τῶν ἄλλων ὑπερβάλλεσθαι. καὶ φασὶν αὐτόν τε Καίσαρα καὶ Αγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ἀποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς Ηρώδῃ τῆς ἴσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας· ἄξιον γὰρ εἶναι καὶ Συρίας ἁπάσης καὶ Αἰγύπτου τὴν βασιλείαν ἔχειν.

CAP. V. IX.

Quomodo Herodes quinquennale certamen ob Cæsaream ædificatam celebravit: utque loca quamplurima magnifice ædificavit ornavitque, atque alia multa splendide gessit.

CIrca id tempus Cæsarea Augusta, quæ ab eo condebatur, perfecta & absoluta est, decimo quidem anno ad finem perducto toto opere, stata autem solennitate in annum ejus regni duodetrigesimum & Olympiadem centesimam nonagesimam secundam incidente. Statim itaque ad eam dicandam magnam adhibuit celebritatem & sumptuosissimum apparatum. Indixit enim certamen musicum, & ludos gymnicos. nam gladiatorum magnum numerum & ferarum præparaverat, cursusque equorum & quicquid ejusmodi studii pretiosius erat & Romæ & alibi uspiam. Quin & hoc certamen Cæsari consecravit: quod ita instituit, ut per singula quinquennia instauraretur. * Ille autem omnem ad istiusmodi spectacula apparatum propriis sumptibus suppeditari voluit, ut inde major esset liberalitatis suæ laus. Verum & de suo †Julia, Cæsaris uxor, multa ex iis, quæ in Italia maximo in pretio habita, mittenda curavit, ut nihil ad *splendorem* deesset. summa omnium efficiebat quingenta talenta. Cum autem in urbem spectatum convenisset ingens multitudo, & legationes, quæ à *diversis* populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu vero lætitiis & sumptibus in eas profusis: adeo ut ab universis extolleretur ob animi magnitudinem. Nam in omnibus, quibus studeret, id agere contendebat, ut quæ prius ostensa erant longe superaret. Atque perhibetur & Cæsarem ipsum & Agrippam aliquoties dixisse, Herodis imperium minime respondere animi ejus magnitudini: dignum enim esse qui totius etiam Syriæ & Ægypti regno potiretur.

Herodes, exædificata Cæsarea, ludos agit.

Ludorum magnificentia.

2. Post

ss Ἀποβλέπειν εἰς αὐτὸν] Confer dictum Severi apud *Spartianum* cap. 18. *Tandem sentitis caput imperare, non pedes.* HAV.

t Ἀρεσκὰ] Ἀρεστὰ *Busb. Hen.* & *Vat.*

v Διειλεγμένῳ,] Ita *Busb.* διειλεγμένῳ. *Vat.* διειλεγμένῳ in *Editis Aldisque.*

x Συντέλειαν —— οἰκοδομῇ,] Conf. supr. lib. xv. c. 9. §. 6. SPANH.

y Σεβαστὴ τὴν οἰκοδομὴν,] Σεβαστὴ abest ab *Epiphanii* libris. καὶ μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ μητροπόλεως εἰς τὸν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπὶ τιμῇ τῶν αὐτοκράτορα Σεβαστοῦ. *Philo* in Legat. ad Cajum, 1034.

z Δεκάτῳ μὲν ἔτει] Lib. XV. c. IX. p. 695, v. 39. ἡ μὲν πόλις (Καισάρεια) ἐξετελέσθη δωδεκάτῳ χρόνῳ. adeo ut forsan hîc rescribendum δωδεκάτῳ. id quod probare conatur *Petitus* in *Animadvers. ineditis*, tom. 3. p. 319.

a Ογδοον καὶ εἰκοστὸν] Anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) XXVIII. *Usser.* ad A. M. 3994.

b Επ' —— ἑκατόν] Alias lib. 1 c. 21. §. 8. ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἐνενηκοστῆς καὶ δευτέρας ὀλυμπιάδος· Olymp. XCV. 11. Harduin. Num. Herod. p. 28. SPANH.

c Ολυμπιάδος —— ἑκατόν.] Anno videlicet illius tertio. *Id.* Vide *Norisii* Cenotaphia Pisana, p. 155.

d Ἡν οὖν εὐθὺς] Ἡν οὖν εὐθὺς καθιερώσῃ μείζονες ἑορταὶ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

e Καὶ παρ' ἄλλοις] Καὶ πολλοῖς τισιν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

f Καίσαρι πενταετηρίδα] Καὶ πεντ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

* *Ille*] Immo Augustus. SPANH.

ff Ιδίᾳ δὲ] In libris ἰδίᾳ, absque puncto subscripto.

g Ιουλία,] Ita Liviam, Augusti uxorem, passim appellat, ut & alii, postquam in familiam Juliam adsumeretur ex testamento Augusti, ut narrat *Tacitus* in *Annalium* libro primo. Vide quæ habet *Casaub.* ad *Sueton.* p. 291. HUDS. Livia, Καίσαρος Ιουλία h. e. Livia. Unde de utroque Augusto & Livia explicandum puto duos hujus Cæsareæ nummos sub Nerone percussos cum Inscrip. ΜΗΤΡ. ΚΑΙΣΑΡΙΑ Η ΠΡΩ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ. non verò de Augusto & Claudio cum Eumenio Pacato, seu P. Harduino. SPANH.

h Μηδὲν ὑστερῆσαι.] In libris, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα &c. nulla distinctione adhibita.

i Καὶ πρέσβεων] Ita *Busb.* & ut puto, *Epiphan.* καὶ πρεσβείας ὡς in *Editis Aldisque.*

Herodes oppida quædam condit.

2. Poſt hanc autem celebritatem & lætitiam aliam urbem condidit in campo qui dicitur Capharſaba, electo ad hoc loco irriguo, & terra arboribus accommodata, & amne urbem ipſam circumfluente, & luco *eam* circumdante pulcherrimo, pro arborum magnitudine. Hanc ab Antipatro patre nominavit Antipatridem. Ædificavit & alium locum ſupra Hierichuntem, magnæ ſecuritatis nec minoris ad habitandum amœnitatis, quem matris ſuæ nomine Cypron appellavit. Porro fratri Phaſaëlo, ex ſuo erga illum amore, monimentum dedicavit pulcherrimum, turrim in ipſa urbe exſtructam, quæ magnitudine Phariam adæquaret, eamque Phaſaëlum nuncupavit, quæ & urbi partim eſſet in ſecuritatem & *fratri* defuncto in memoriam propter appellationem. Itemque urbem ipſi cognominem conſtruxit in valle Hierichuntia, qua itur boream verſus: quæ in cauſa erat, ut terra omnis finitima, *antea fere* deſerta, incolarum induſtria cultior evaderet. hanc autem Phaſaëlidem nominabat.

Antipatris exſtructa.

Cypron conditum.

Phaſaëlus turris & oppidum.

Herodis in exteros liberalitas.

3. Quin & alia ejus beneficia longum eſſet dicere, quæ contulit in civitates, tum in Syria, tum in Græcia, & ubicunque eum verſari contigit. nam & ingentem pecuniæ vim impendiſſe videtur pluribus muneribus publicis, & publicorum operum exſtructionibus, operibuſque non ſatis curatis, exhauſta, quæ jam ante ſuppeditata erat, pecunia. Maxima vero & nobiliſſima ab eo facta erant in Rhodiorum gratiam, quibus Pythium templum ſuis ſumptibus exædificavit, & ad naves compingendas multa argenti millia præbuit. Nicopolitarum autem urbi, apud Actium à Cæſare conditæ, ad pleraque loca publica exſtruenda, plurimum contulit. Antiochenſibus etiam, maximam in Syria urbem habitantibus, plateam, mediam ejus longitudinem ſecantem, porticibus ex utraque parte incluſam dedit, & viam ejus ſubdialem lapide polito ſtravit, ad maximum ejus ornamentum & incolarum commoditatem. Porroque fecit ut ludi Olympiaci, propter pecuniæ inopiam nominis gloriæ haud ſatis reſpondentes, majori in honore haberentur, annuos eis reditus aſſignando: & quoad ſacrificia aliumque apparatum magnum celebritati honorem conciliavit. Ob hanc itaque liberalitatem fere omnium voce perpetuus in tabulas relatus erat Agonotheta.

Pythium templum ab Herode exſtructum.

Ludi Olympii ab eo magnifice inſtaurati.

4. Jam vero alios forſan ſubeat mirari tantam in eo animi ingeniique diverſitatem. Nam ſi ejus liberalitatem ſpectemus & beneficentiam, qua erga omnes uſus eſt, non eſt ſane ut quiſquam, qui vel minimum ei tribuerit, inficias eat, quod natura propenſiſſimus fuerit ad benefaciendum. Sin autem quis reſpexerit ſupplicia & injurias, quibus ſubditos affecit & ſibi conjunctiſſimos, ſecumque perpendat quam durus fuerit & inexorabilem ſe præbuerit, victus fatebitur ipſum videri ferum & immanem & ab omni manſuetudine alienum. unde *plerique* exiſtimant voluntatem ei variam fuiſſe &

Herodis ingenium varium, & hujus diverſitatis cauſa.

β'. Μετὰ δὴ τὸν πανήγυριν τοῦτον καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ [k] Καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμῷ τε περιρρέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστης κατὰ μέγεθος τῶν φυτῶν περιφλοίσβου ἄλσους. τοῦτον ἀπὸ Αντιπάτρου τοῦ πατρὸς Αντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπὲρ Ιερι-χοῦντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διάφορον, καὶ κάλλει ἀγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσε [l] Κύπρον. Φασαήλῳ τε τῷ ἀδελφῷ μνημεῖα διὰ τὸν γεγυμνέναι πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν [m] ἀνεπλήσατο τὸν κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναρίθμου, [n] ὄγδοον ἐλάττω τοῦ [o] καὶ τὸν φάρον, ὃν προσηγόρευσεν [p] Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέρος ὄντα, καὶ μνήμης τῷ τετελευτηκότι διὰ τὸν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πάλιν πρὸς τὸ [q] αὐλῶνα τῆς Ιεριχοῦντος ἔκτισεν, [r] ἀπόνοιαν καὶ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὸν πέριξ χώραν ἔρημον ὄσαν ἐνεργοτέραν ἐποίησεν τῇ ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων. [s] Φασαηλίδα καὶ τοῦτον ἐκάλει.

γ'. Τὰς δὲ ἄλλας εὐεργεσίας ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν τοῖς πόλεσιν, ἔν τε Συρίᾳ, καὶ κατὰ τὴν Ελλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἐπιδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πολέως λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις [t] εἰς ἐπιμέλειαν, τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγοῦσθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα καὶ διασημότατα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, [v] Ροδίοις μὲν τό τε Πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασι, καὶ παρέσχεν δεκαπέντε πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. [x] Νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' Ακτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ Καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. [y] Αντιοχεῦσι δὲ, τοῖς ἐν Συρίᾳ μεγίστην πόλιν οἰκοῦσιν, λίθῳ κατὰ μῆκος πέντε σταδίων πλατεῖα, [z] τοῦτον αὐτὸν στοᾶς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τὸν ὕπαιθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τόν γε μὴν Ολυμπιάσιν ἀγῶνα, πάλαι τῆς προσηγορίας ἀδοξότερον ὑπ' ἀπορημάτων [a] διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταπήσας· καὶ [b] πρὸς θυσίας καὶ τὸν ἄλλον κόσμον [c] ἐσεμνοποίησεν τὸν πανήγυριν. διὰ δὴ τοῦτον τὴν φιλοτιμίαν [d] διὰ βίου ἀγωνοθέτης προσῆν τοῖς πολείταις ἀνεγράφη.

δ'. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεζευγμένον τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀποβλέψωμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ [e] τῶν ἐλαττόνων [f] τετιμηκότων ἡγήσηται μὴ σωμολογεῖν εὐεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς τιμωρίας καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἐχομένους καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπιδείξατο βλέψῃ [g] τις, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ [h] δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν καὶ πάσης με-

[k] Καφαρσαβᾶ,] Lib. XIII. c. XV. p. 598. v. 4. ἀπὸ τοῦ Καφαρσαβᾶ, ἣ νῦν Ανίπατρις καλεῖται. adeo ut idem eſſe videatur nomen urbis & campi. Hic loci etiam Καφαρσαβᾶ habet *Cod. Gall.* HUDS. Καφαρτόβα Urbs Idumææ *alibi.* lib. 4. c. 8. §. 1. SPANH.

[l] Κύπρον.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 4. & lib. 2. c. 18. §. 6. hic de Caſtro condito ab Herode. SPANH.

[m] Ανεθήκατο τὰ κάλλιστα,] Εὐθεῖ *Vat.* & *Busb.*

[n] Ογδοήκοντα ἐλάττω[Ογδοήκοντα ἔλαττον *Hen. Busb.* & *Vat.*

[o] Καὶ τὸν Φάρον,] Tacitus. *procul intuentibus Phari.* de turribus Hieroſolymitanis. vulgo *pares* legitur. REL.

[p] Φασάηλον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[q] Αὐλῶνα τοῦ Ιεριχοῦντος] De hoc Theophr. H. Pl. IX. c. VI. de Balſamo: γίνεται δὲ περὶ αὐλῶνα τὸν περὶ Συρίαν· vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[r] Απιόντων] *L. B.* ἐπιόντων.

[s] Φασαηλίδα] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

[t] Εἰς ἐπιμέλειαν,] Mallem εἰς ἐπιτέλειαν.

[v] Ροδίοις —— ἀναλώμασι,] Munifica opera Herodis apud Rhodios lib. 1. c. 21. §. 10. ἐμπεσόντα δὲ τὸ Πύθιον, ἰδίοις ἀναλώμασι &c. SPANH.

[x] Νικοπολίταις δὲ] Ita *Suetonius* de Nicopoli: *Quoque Actiacæ victoriæ memoria celebratior in poſterum eſſet, urbem Nicopolin apud Actium condidit, ludoſque illic quinquennales conſtituit.*

[y] Αντιοχεῦσι —— πλατεῖα.] Idem *alibi.* lib. 1. cap. 21. §. 10. SPANH.

[z] Τοῦτον αὐτὸν] Hic verbum aliquod excidiſſe ſuſpicor, quod agnoviſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *ex utraque parte porticibus ornavit.*

[a] Διατεθειμένον,] Διαλελειμμένον *Busb.*

[b] Πρὸς] *L. B.* ποῦς τε.

[c] Εσεμνοποίησεν] Ita *MSS.* σεσημνοποίησεν in *Editis.*

[d] Διὰ βίου ἀγωνοθέτης] Vid. *alibi.* lib. 1. c. 21. §. 10. SPANH.

[e] Τῶν ἐλαττόνων] Ita *Gen.* τοῦ ἐλάττονος τετιμηκότων *Baſ.*

[f] Τετιμηκότων] Τετιμημένων *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[g] Τις, καὶ καταμάθῃ] Illud τις è *Cod. Busb.*

[h] Δυσπαραίτητον δὲ τρόπου,] Δυσπαρηγλυπτον *Vat.* & *Hen.* à prima.

ἰ Hr-

μετεμότητος ἀλλότριον. ἔνθεν καὶ διάφορόν τινα τῆς μαχομένου ἐπ' αὐτῷ νομίζειν γνώσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐκ ἄτοπος ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου μᾶλλον πάθους [i] ἡδημένος ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἡ κατὰ τὸ παρὸν εὐφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. τοῖς δὲ δαπάναις ὑπὲρ δύναμιν χρώμενος, ἠναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὸ γὰρ εἰς ὃς ἐδαπάνα πολλὰ γινόμενα, [k] κακὸν ποιεῖν ἐξ ὧν ἐλάμβανεν ἐποίει. καὶ σωφρόνως ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς εἶναι. ἀντεφιλονείκει δὲ τῇ δύσνοιαν αὐτῷ εὐπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. πρὸς μὲν [l] σὲ τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοι δοῦλον ἑαυτὸν ὁμολογούμενος, [m] ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχήν τι προσκινεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτὸν κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθεν ὁμοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ὅσοι πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐκ δὲ μόνου θέλειν τετιμῆσθαι τοὺς τοιούτους ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου δ' πάθους, ὅτι μέγιστον πρὸς αὐτὸν [n] καὶ τὰ γινόμενα πρὸς τοὺς Καίσαρος καὶ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτοις καὶ τοὺς ἡσσονας ἐζήτει θεραπεύειν. [o] καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν, τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου. τόγε μὴν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοτριώτατον νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνείθισται τὸ δίκαιον ἀντὶ δόξης ἀσκεῖν· διόπερ οὐκ ἂν αὐτῷ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν [p] εἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν κολακεύειν δὲ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μὲν αὕτη μοι δοκεῖ τῆς Ἡρώδου πρὸς μὲν τοὺς οἰκείους καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, πρὸς δὲ τοὺς ἔξω καὶ μὴ προσήκοντας εὐεργεσίας.

sibi diſſentientem. Ego vero, ſeorſum ab iis ſentiens, unam eandemque utriuſque cauſam fuiſſe arbitror. Eo enim quod honoris eſſet cupidiſſimus & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis aut in poſterum memoriæ: quare quod profuſior eſſet ſumptibus quam res pateretur, ſubditis aſper & iniquus eſſe cogebatur. nam cum aliis plurimum largiretur, neceſſe erat id aliquando ab aliis male quærere. ſibique conſcius, quod ſubditorum in odium incurrerit ob injurias illis factas, difficile quidem arbitrabatur vitia iſta corrigere *& offenſas lenire* (neque enim fieri potuit niſi reditus ſuos minueret) contra vero nitebatur, ex illorum malevolentia captans occaſionem ſuas augendi facultates. Et quidem ad familiares quod attinet, ſi quis ad ejus voluntatem non loqueretur, ſervum ſe ei *obſequentiſſimum* profitendo, aut aliquid in regnum ejus moliri creditus fuerit, ex impotentis animi effrenatione cognatos ſimul & amicos perſequebatur, tanquam in hoſtes vindicatum eſſet, iſtiuſmodi in ſe peccata admittens, quod ipſe ſolus honorari vellet. Quam vehementi autem hujus rei deſiderio teneretur, mihi teſtimonio ſunt iſti honores, quos Cæſari & Agrippæ aliiſque amicis deferendos curavit. quemadmodum enim majores colebat ipſe, ita ſibi *à minoribus* fieri volebat; & quod ille optimum ſe dare putabat, id *ab aliis* ipſum deſiderare indicio erat. Atqui Judæorum gens lege ſua ab iſtis omnibus abhorrebat, & aſſuefacta erat majorem juſti & æqui quam gloriæ rationem habere. quapropter ipſi non adeo grata erat & accepta, quod non potuiſſet ſtatuis & templis & hujuſmodi rebus *inſanam* regis ambitionem adulari. Mihi quidem hæc cauſa videtur, cur familiares & conſiliorum participes male tractando peccaverit, dum exteros & alienos beneficiis demereri ſtuduerit.

Herodes cum in exteros liberalis, in ſuos ſævus fuerit.

ΚΕΦ. ϛ'. CAP. VI. X.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ Κυρήνης τῆς Ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς Καίσαρα περὶ ὧν ἠτιῶντο τοὺς Ἕλληνας· καὶ ἀντίγραφα ἐπιστολῶν, ἃς Καῖσαρ καὶ Ἀγρίππας ἔγραψαν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς πόλεσιν.

Judæorum Cyrenenſium & Aſianorum legatio ad Cæſarem de iis quorum Græcos accuſabant: & exemplaria literarum quas Cæſar & Agrippa pro ipſis ad civitates ſcripſerunt.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἰουδαίους, καθ' ὅσους [p] ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη κατέχει σκάπτουσι αἱ πόλεις, τῶν μὲν [q] πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἐχόντων τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων [r] ἱερῶν ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταγελᾶσθαι [s] ἐν τοῖς ἴδιοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν εὑρίσκοντες [t] τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο [v] πρὸς Καίσαρα καὶ περὶ τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἰσοπολιτείαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας· ὧν ὑπετάξαμεν τὰ ἀντίγραφα μαρτύρια τῆς διαθέσεως ἣν ἔχον ὑπὲρ ἡμῶν ἄνωθεν οἱ κρατοῦντες.

Cæterum Judæi, qui in Aſia & Lybia Cyrenenſi degebant, à civitatibus vexabantur, cum à ſuperioribus quidem regibus in ſuo jure defenſi fuiſſent, tunc vero per Græcos injuriis afficerentur, adeo ut ſacra pecunia ſpoliarentur, & privatim læderentur. Quapropter cum in ea calamitate eſſent, neque Græcæ crudelitatis finem ullum invenirent, miſerunt etiam iſtis de rebus legatos ad Cæſarem. Ille vero iis eadem jura conceſſit, & ad provinciales ea de re ſcripſit: cujus reſcripti exemplar ſubjecimus, ut nobis teſtimonio ſit, qua in nos voluntate erant imperatores ſuperiores.

Judæorum Aſianorum legatio ad Cæſarem.

β'. "[x] ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΔΗ-"ΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος

2. "CÆSAR AUG. PONT. MAX. TRIB. "POTEST. EDICIT. Quandoquidem Judæo-"rum

Auguſti Cæſaris edictum.

i Ἡδημένος ἰσχυρῶς,] Ἡδιμένος *Busb.*

k Κακὸν ποιεῖσθαι] Κακὸν ποιεῖσθαι ἔξωθεν ὑπελάμβανεν με ποιεῖν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

l Σοὶ τοὺς οἰκείους] Σοὶ deeſt *Vat.*

m Ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχήν τι προσκινεῖν,] Ἢ καῖ τινος ὑπόνοιαν ἔχειν ἐφίεσθαι τῆς ἀρχῆς, ἢ τι σοὶ αὐτὸν προσκινῶν. *Zonaras.*

n Καὶ τὸ κάλλιστον] Plenius in *Cod. Vat.* καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν ἐν τῷ διδόναι τὴν δὲ τυχεῖν τῶν ὁμοίων ἐπιθυμίαν ἐδήλου.

o Εἰκόσιν,] *L. B.* εἰκοῖς *lib. Coccejus* εἴκοσιν *lib.*

p Ἡ πρὸς Κυρήνην Λιβύη] Judæos illic plurimos fuiſſe etiam docemur Act. 2. 10. Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. quare ſæpe junguntur Judæi Libyes, Cyrenenſes & Alexandrini. Syncellus chronographiæ pag. 347. de iis quæ Trajano imperante contigerunt, Ἰουδαίοι κατὰ Λιβύην καὶ Κυρήνην καὶ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν, *Judæi qui in Libya & Cyrene, & Ægypto & Alexandria erant.* Quare quum Act. 6. 9. junguntur Synagogæ Judæorum Λιβυστίνων, Ἀλεξανδρέων, Κυρηναίων, non dubito quin iidem intelligantur, & corrupta ſit ibi in Actis Apoſt. lectio Λιβεστίνων. Notum eſt Libyſtinus formari a Libya æque ac Libys. Catullus epig. 60.

——— *leæna montibus Libyſtinis.* REL.

q Πρότερον βασιλέων] Πρότερον *Busb.*

r Ἱερῶν ἀφαίρεσιν] Illud ἱερῶν è *Codd. Gall. Busb.* & *Vet. Interpr.*

s Ἐν τοῖς ἰδίοις μέρεσι.] Αὐτοὺς ἐπὶ μέρους. *Busb.*

t Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀπανθρωπίας,] Καῖ τῶν Ἑλ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

v Πρὸς Καίσαρα,] Πρὸς τὸν Καίσαρα σοὶ τούτων *Busb.* Σὺ καὶ Καίσαρι καὶ π. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

x Καίσαρ ——— λέγει.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 8. & 13. SPANH.

y Συμ-

"rum gens non ſolum hoc tempore fida & grata "populo Romano inventa fuerit, ſed & multo an- "te, maximeque ſub patre meo Cæſare imperato- "re, & in primis pontifex maximus Hyrcanus: "placuit mihi & conſiliariis meis auctoratis, de "ſententia populi Romani, ut Judæi ſuis moribus "uti ex patria ipſorum lege ſinerentur, quemad- "modum uſi fuiſſent tempore Hyrcani pontificis "ſummi Dei; neque eorum donaria attingerentur, "ſed Hieroſolyma mitti *permitterentur*, & iis tradi "quibus eſſet recipiendi munus Hieroſolymis de- "legatum: neve cogerentur ad vadimonia præſtan- "da Sabbatis, aut quæ ante hæc fuerit præparatio "ab hora nona. Quod ſi quis furatus ſacros eorum "libros aut ſacram pecuniam, ex cella Sabbataria "aut ex cella conclavium virorum, compertus eſ- "ſet, pro ſacrilego haberetur, ejuſque bona in pu- "blicum populo Romano addicerentur. Decretum "etiam quod mei in honorem ſcripſerunt, ob me- "um in univerſum hominum genus pietatem, & "ob Caji Marcii Cenſorini *in illos* merita, una "cum hoc edicto reponendum eſſe jubeo in loco "celeberrimo à communi Aſiæ mihi Ancyræ con- "ſecrato. Si quis contra ea, quæ ediximus, fece- "rit, non levi mulctabitur pœna". Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris.

Auguſti Cæſaris litera.

3. "CÆSAR NORBANO FLACCO S. "Judæis ubicunque gentium degentibus, qui ex "veteri inſtituto ſoliti erant etiam pecuniam ſa- "cram Hieroſolyma mittere, liceat hoc facere ne- "mine prohibente". Atque hæc quidem Cæſar.

Agrippæ litera ad Epheſios.

4. Porro & ipſe Agrippa pro Judæis ſcripſit in hunc modum. "AGRIPPA EPHESIORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, ET PO- "PULO S. Pecuniæ ſacræ, quæ Hieroſolyma "in templum mitti ſolebat, procurationem & cu- "ſtodiam penes Judæos in Aſia eſſe volo more "patrio: & ſi qui ſacram Judæorum pecuniam fu- "rati ad aſyla confugerint, eos inde abſtrahi volo "& Judæis *in ſupplicia* dari, quo jure abſtrahi ſo- "lent ſacrilegi. Inſuper & Silano prætori ſcripſi, "ne quis Judæum Sabbatis compellat ad vadimo- "nia præſtanda.

Ejuſdem litera ad Cyrenenſes.

5. "M. AGRIPPA CYRENÆORUM "MAGISTRATIBUS, SENATUI, POPU-

"τὸ τ Ιουδαίων εὐχάριστον εὑρεθῆ, ὰ μέσον ἐν τῷ ἐνεστῶ- "τι καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προγεγραμμένῳ, καὶ μά- "λιστα ὅτι ἔδοξε ἐμοῖ πατρὸς αὐτοκράτορος Καίσαρος, "τοῖς τ δῆμον τῶν Ρωμαίων, ὅ, τε ἀρχιερεὺς αὐτῶν "Υρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ [y] συμβουλίῳ μὴ "ὁρκωμοσίας γνώμη δήμου Ρωμαίων, τὰς Ιουδαίους "χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις [z] θεσμοῖς κατὰ τὸν [a] πατρῷον "αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο ὑπὸ Υρκανοῦ ἀρχιε- "ρέως Θεοῦ ὑψίστου, [b] τά τε ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ "ἀναπέμπεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, [c] καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ "τοῖς ἀποδοχεύσιν Ιεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολο- "γεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ [d] πρὸ παύτης παρασκευῇ, "[e] ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν ἢ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς "ἱερὰς βίβλους [f] αὐτῶν, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, [g] ἔκ τε "σαββατείου, ἔκ τε [h] ἀνδρῶνος, εἶναι αὐτὸν ἱερόσυλον, "καὶ τ βίον αὐτοῦ ἐκπεσῆναι εἰς τὸ δημόσιον τ Ρωμαίων. "[i] τό τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ὑπὲρ τ "ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ "ὑπὲρ Γαΐου Μαρκίου Κινσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα "κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ [k] γνηθένδε "μοι ὑπὸ τ κοινῶ τ Ασίας ἐν [l] Αγκύρᾳ. ἐὰν ἢ τις πα- "ραβῇ τι τ προειρημένων, δώσει δίκην [m] ὰ μετρίαν". ἐπιλοιφαφήθη ἐν τῷ Καισαρος ναῷ.

γ'. "ΚΑΙΣΑΡ ΝΟΡΒΑΝΩι ΦΛΑΚΚΩι ΧΑΙΡΕΙΝ· "Ιουδαῖοι, ὅσοι ποτ' οὖν εἰσὶν [n] οἱ δ' ἀρχαίαν συνή- "θειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες ἀναπέμπειν "εἰς Ιεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιείτωσαν". καὶ ταῦτα μὲν Καῖσαρ.

δ'. Αγρίππας ἢ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τ Ιουδαίων τ τρόπον [o] τοῦτον. "[p] ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. τ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ "ἐν Ιεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων τὴν ἐ- "πιμέλειαν καὶ φυλακὴν βούλομαι τὰς ἐν Ασίᾳ Ιουδαίους "ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια· τούς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρή- "ματα τ Ιουδαίων, καταφεύγοντάς τε εἰς τὰς ἀσυλίας, "βούλομαι ἀποστᾶσθαι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς Ιουδαίοις, ὥ- "δικαίῳ ἀποστῶν οἱ ἱερόσυλοι. [q] ἔγραψα ἢ καὶ Σιλανῷ "τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασι μηδεὶς ἀναγκάζῃ Ιουδαῖον ἐγγύας ὁμολογεῖν.

ε'. "ΜΑΡΚΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑΣ ΚΥΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΧΟΥ- "ΣΙ, ΒΟΥΛΗι, [r] ΔΗΜΩι ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν Κυρήνῃ "Ιου-

[y] Συμβουλίῳ] Συμβούλως *Hen.* à pr. m.

[z] Θεσμοῖς] *L. B.* ἐθίμοις. in Marg. ἔθιμοῖς. *Cocc.* ἐθισμοῖς. minus recte, ut Legum Græcarum periti norunt. HAV.

[a] Πατρῷον αὐτῶν νόμον,] Πάτριον *Vat.*

[b] Τά τε ἱερὰ εἶναι] Id eſt, ut nemo ἱερόσυλος rapaces in ſacram pecuniam manus injiciat

[c] Καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ] Καὶ ἀποδόσθαι τοῖς ἀποδοχεῦσιν *Vat.* & rectius, ut puto, quam in *Editis Aliiſque.*

[d] Πρὸ ταύτης παρασκευῆς,] Nota παρασκευὴν Judæos incipere pridie Sabbati, ſeu Veneris hora nona, ad Solem occidentem. Παρασκευὴ tamen etiam de tota die Veneris dicta & *Evang. Johan.* vid. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. p. 569. SPANH.

[e] Ἀπὸ ὥρας ἐνάτης.] Vid. infr. ἀλωσ. lib. 6. c. 9. §. 3. & ſupra lib. 3. c. 10. §. 5. καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτῷ καὶ φρουτελάς· *Ruſin.* per contubernia. Aliter Philo de Septen. p. 1190. A. B. qui à Meridie ad Veſperam *Phaſe* ſacrificatum dicit. SPANH.

[f] Αὐτῶν,] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

[g] Ἔκ τε σαββατείου,] *Ex Synagogis* vertit *Epiphanius*; quæ Σαββατεῖα (vel Σαββάτια juxta *Cod. Gall.*) forſan dicebantur, quia ſingulis Sabbatis in eas conveniebant Judæi. Porro in Synagogis erant arcæ, in quas conjiciebant ſtipem, quam ſinguli conferebant, ſive ad levandam tenuiorum inopiam, ſive in uſus ſacros. Harum arcarum formam deſcriptam habes apud Judæorum magiſtros. σαββατεῖον videtur Synagoga eſſe, in quam viri & feminæ communiter in Sabbatis (unde nomen ſuum habet) ſolebant convenire, ἀνδρῶνες vero ſcholæ publicæ, in quibus ſapientiæ ſtudioſi erudiebantur & exercebantur. *Vitringa* de Synagog.

[h] Ἀνδρῶνος.] Ἀνδρὼν, inquit *Suidas*, οἶκος ἔνθα οἱ ἄνδρες εἰώθασιν ἀθροίζεσθαι. Forſan ἀνδρῶνας hic vocat Auguſtus, quæ *Andronitides* appellantur *Vitruvio*, in quibus ſolis erant Bibliothecæ, non in *Gynæconitidibus*. HUDS. Forſitan ſcripſit Ἀρεῶνος. Nam ארון, *armarium*. ἐν τῷ Ἀρεῶν Epiphanius ſcribit ſacros libros ſervari, at hoc erat ἐν σαββατείῳ. & in Gloſſis *Androna*, αὐλὼν exponitur & ἀνδρὼν *Androna*. *Andron* pars eſt ædium. Themiſtius oratione XVIII. ὃς μὲν πρόδομον ἐγείρει, ὃς ἢ θάλαμον ὃς ἢ ἀνδρῶνα, ὃς ἢ ἐπτάκλινον ἢ συνεπάκλινον οἶκον. *Hic prodomon, hic thalamum, hic androna, alius æcon, ſive conclave ſeptem vel novem lectorum capax exſtruit.* Locus a viris ibi congregatis ἀνδρὼν dicitur. Idem orat. XXVI. Τὸν μὲν ἀνδρῶνα ἀνεπίξεστον καλλιπεῖν οὐκ ἀνέχη, πειθόμενος Ησιόδῳ τῷ ποιητῇ. *Androna impolitum non vis relinquere, ab Heſiodo perſuaſus.* Heſiodus δόμον habet, quod Themiſtius reddit ἀνδρῶνα. REL.

[i] Τό τε] *L. B.* τὸ ἢ.

[k] Γενηθένδε] Ανατίθετε malit *Caſaubonus.* Sed vulgata lectio bene ferri poteſt. nam apud *Dionem*, τεμένη χρυσᾶ τῷ Καίσαρι &c.

[l] Αγκύρᾳ.] Ita cum *Scaligero*, *Caſaubono*, *Aliiſque.* ἀργύρᾳ in *Græcis* omnibus. At *Sam. Petitus* (in lib. IV. *Var. Lect.* c. XI. & in *Animadverſ.* ἀνεκδότοις, tom. II. p. 126.) ἐν ἀργυρᾷ pro ἐν ἀργύρᾳ legendum putat, hoc eſt, *argentea* ſeu *ſtela* ſeu *tabella.* Verum iſtam emendationem (tum ob alia tum quod inſolitus ſit vocis illius ἀργυρᾶς uſus) rejicit Ill. *Ez. Spanhemius* in *Epiſtola prima* ad *Mollerum*, quam videſis, p. 91. HUDS. *Ruſinus* ſine ullo loci nomine vertit, *locoque quem omnis Aſia meo nomini dedicavit.* SPANH. Et tamen *Petiti* conjecturam firmat *L. B.* in quo expreſſe ἀργυρᾷ legitur. HAV.

[m] Οὐ μετρίαν".] *L. B.* οὐχὶ μετρίαν.

[n] Οἱ δ' ἀρχαίαν] Voculam οἱ uncis incluſam dedi ad ſenſum ſupplendum, qua non admiſſa, vertendum, *Judæi, quotquot ubilibi gentium ſunt, ſoliti erant ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere. id ipſis facere nunc liceat*; pleniore diſtinctione poſita poſt Ιεροσόλυμα. HUDS. At ego uncinulas delevi, quum jam *L. B.* auctoritate illud οἱ ſeſe ſatis tueri poſſit. HAV.

[o] Τοῦτον.] Τοιοῦτον ſolus *Hen.*

[p] Αγρίππας —— χαίρειν.] Conf. ſupr. lib. 14. c. 10. §. 12. SPANH.

[q] Ἔγραψα ἢ] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & melioribus *Epiphanii* libris. ἔγραψε ἢ καὶ Σιλανῷ in *Editis Aliiſque.*

[r] Δημῷ χαίρειν.] Illud δήμῳ è *Cod. Vat.* & *Hen.* conſentientibus *Epiphanii* libris.

"Ιουδαῖοι, ὑπὲρ ὧν ἤδη ὁ Σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν
"Λιβύῃ στρατηγὸν [s] τότε ὄντα [t] Φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλ-
"λους τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπιμελουμένους, ἵνα ἀνεπικωλύτως
"ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς
"ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νυῦ, ὡς ὑπό τινων
"συκοφαντῶν [v] ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν προφάσει πλῶν
"μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο· οἷς ἀποκαθιστάναι κατὰ
"μηδένα τρόπον [x] ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρή-
"ματα ἁρπάσειεν τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ἀποκεκρι-
"μένους, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ Ἰουδαίοις κε-
"λεύω.

ς'. "ΓΑΙΟΣ ΝΟΡΒΑΝΟΣ ΦΛΑΚΚΟΣ ΑΝΘΥΠΑ-
"ΤΟΣ [y] ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ [z] ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Καί-
"σαρ μοι ἔγραψε κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ἰουδαίους,
"[a] ὅσοι ἂν ὦσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος [b] συνάγα-
"γόντας, χρήματα ἀναπέμπειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἔγραψα
"οὖν ὑμῖν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι Καῖσαρ κἀγὼ οὕτως θέλομεν γί-
"νεσθαι.

ζ'. Οὐδὲν ἧττον δὲ [c] Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος ἔγρα-
"ψεν. "ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι
"ΧΑΙΡΕΙΝ. οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἰδοῖς Φε-
"βρουαρίοις δικαιοδοτοῦντί μοι ἐν Ἐφέσῳ ἐπεδείξαν, Καί-
"σαρα τὸν Σεβαστὸν καὶ Ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς
"χρῆσθαι [d] τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε ἃς
"ἕκαστος αὐτῶν ἐκ τῆς ἰδίας προαιρέσεως εὐσεβείας ἕνε-
"κα καὶ πρὸς τὸ θεῖον [e] ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν
"ἀνεμποδίστως. ἦτταν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ
"Σεβαστοῦ δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βε-
"βαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι εἰδέναι, [f] ἐν τοῖς τοῦ Σε-
"βαστοῦ καὶ Ἀγρίππα βουλήμασιν, σωσπερεῖπεν [g] αὐτοὺς
"χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ.

η'. Ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπει-
δὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πράξεων ἀναγραφαὶ τὸ
πλέον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάν-
της τιμῆς [h] ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν παλαίων
ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πράττειν, [i] ἀλλὰ καὶ
σωσεργούμεθα τὰ τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸ
θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι δὲ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην
ἐπιμελῶς τῶν ἀλλοφύλων τὰ ἤθη, καὶ τὰς ἐμπεφυκυίας [k] ἀλο-
γίσεις ἡμῶν τε [l] κἀκείνοις αἰτίας ὑπεξαιρούμε-
νος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ἔστι γένος ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ
χρῆται, [m] κατὰ πόλεις δ' ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τὰ
διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως [n] ἐ-
πιτηδεύσει λυσιτελέστατον ὂν Ἕλλησίν τε καὶ Βαρβάροις,
οὗ πλεῖστον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡ-
μᾶς, εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, εὐνους καὶ φί-
λους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν
ἀπαιτητέον, καὶ δέον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων οἰητέον τὸ ἀλλότριον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς
καλοκἀγαθίαν ἐπιτηδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν [o] ἅ-
πασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώ-
πων βίον. [p] ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστο-
ρίας.

"LO S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus jam Au-
"guſtus ſcripſit Flavio Libyæ prætori, aliiſque
"iſtius provinciæ procuratoribus, non eſſe vetan-
"dos mittere ex more patrio ſacram pecuniam
"Hieroſolyma, nunc me interpellarunt, dicentes
"ſe vexari à delatoribus quibuſdam improbis, ve-
"tarique hoc facere ſimulatione quorundam tribu-
"torum quæ minime debentur: quibus ſine ulla
"moleſtia in integrum reſtitui jubeo, etiam ſacram
"urbis uniuſcujuſque pecuniam, ſi quæ homini-
"bus erepta fuerit ad eam colligendam cuſtodien-
"damve delectis, curarique *in poſterum* ut res iſtæ
"Judæis, qui illic ſint, in melius cedant.

6. "CAJUS NORBANUS FLACCUS
"PROCOS. SARDIANORUM MAGI-
"STRATIBUS S. Cæſar mihi ſcripſit, jubere
"ſe, ut Judæi, qui more patrio *ſacram* pecuniam
"collegerint, nequaquam vetentur eam Hiero-
"ſolyma mittere. Vobis itaque ſcripſi, ne vos la-
"teat quod & Cæſar & ego hoc ita fieri volu-
mus.

7. Nec aliter Julius Antonius procoſ. reſcripſit *Julii Antonii literæ ad Epheſios.*
"EPHESIORUM MAGISTRATIBUS, SE-
"NATUI, POPULO S. Judæi, Aſiam habi-
"tantes, mihi, idibus Februariis Epheſi jus red-
"denti, indicaverunt, Cæſarem Auguſtum & A-
"grippam ipſis conceſſiſſe, ut ex ſuis legibus &
"inſtitutis viverent, & primitias, quas unuſquiſ-
"que ſponte ſua ex pietate in Deum ſolvet, liceat,
"nemine prohibente, cum comitatu *Hieroſolyma*
"deportare. rogabantque ut ipſe, convenienter iis
"quæ à Cæſare & Agrippa conceſſa erant, meam
"ſententiam decreto ſancirem. Volo itaque vos
"ſcire, Cæſaris & Agrippæ voluntatem eſſe, ut
"permittantur pro libitu vivere atque agere juxta
"patriam conſuetudinem.

8. Et hæc quidem apponere neceſſe habui, ut oſtenderem Græcis, quorum in manus maxime perventura ſunt quæ de rebus noſtris geſtis perſcripſi, quod ſuperiore tempore omni in honore habiti, nequaquam à magiſtratibus prohibiti fuerimus ex patriis legibus vitam inſtituere; ſed eorum etiam auctoritate freti & muniti religionem Deique cultum conſervavimus. Sæpius autem illorum mentionem facio, ut gentes *nobis* reconciliem, odiique in nos & illum cauſas in hominibus nihil penſi habentibus inſitas ejiciam. Nam gens quidem nulla eſt, quæ tota eiſdem utitur inſtitutis, ſed oppidatim *fere* diſcrepatur plurimum. At jus ipſum omnibus ex æquo hominibus accommodatur, tam Barbaris utile quam Græcis: cujus quidem rationem habentes maximam quæ apud nos ſunt leges, faciunt nos, eas recte modo obſervemus, cunctis hominibus benevolos & amicos. Quamobrem par eſt, ut & iſta ab illis expetamus; neque nos arbitrari à ſe alienos debent *alii*, in eo quod inſtitutis differamus, ſed id potius ſpectare an ad virtutem & probitatem comparata ſint. Hoc enim ad omnes communiter pertinet, ſolumque per ſe ſufficit ad tuendam hominum vitam. Sed ad narrationem inſtitutam redeo.

s Τότε ὄντα] Τόν τε ὄντα *Vat.* & *Hen.*
t Φλάβιον,] *L. B.* Φάβιον.
v Ἐπηρεάζοιντο,] Ἐπηρεάζομαι *Vat.*
x Ἐνοχλουμένοις,] Ἐνοχλουμένους *Hen.* & *Vat.*
y Σαρδιανῶν] ΕΦΕΣΙΩΝ apud *Philonem* in lib. *de Legatione ad Cajum*, p. 1036.
z Ἀρχουσι] *L. B.* ἄρχουσι καὶ βουλῇ.
a Ὅσοι ἂν ὦσιν] Forſan ὅ ἂν ὦσιν, ut apud *Philonem.*
b Συναγαγόντας,] *L. B.* συνάγοντας.
c Ἰούλιος Ἀντώνιος ἀνθύπατος] *Rufinus* Proconſul. SPANH.
d Τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε] Deſunt in *L. B.*
e Ἀνακομιδῆς συμπορευομένους,] Rectius forſan ἂν κομίσῃ. Verum hoc non ſufficit ad locum integritati ſuæ reſtituendum. Videſis *Annott.* HUDS. Videntur quædam deeſſe. Fortaſſis hoc modo defectus ſupplebitur: καθιέσθαι, ἀνακομιδῆς χάριν συμπορευομένους ποιῆν. COCC.
f Ἐν] Fortè ἐμοὶ. COCC.
g Αὐτοὺς χρῆσθαι] Αὐτοῖς *Vat.*
h Ἄνωθεν ἐπιτυγχάνοντες,] Αὐτοῖς *Vat.* & *Hen.* à prima manu.
i Ἀλλὰ καὶ] Ita è *Cod. Vat.* vel συνεργούμεθα, quomodo *Epiphanius* legiſſe videtur, qui vertit, *ſed & defendebamur, religiones & honores in Deum ſervantes.* ἀλλὰ καὶ συνεργὸς μαθημάτων θ' θρ. in *Editis Aliiſque.*
k Ἀλογίσεις ἡμῶν] Τοῖς ἀλογίσεις ἡμῶν *Vat.* & *L. B.* τοῖς ἀλογίσεσιν ὑμῶν *Hen.*
l Κἀκείνοις] *L. B.* καὶοῖσιν.
m Κατὰ] *L. B.* καὶ κατ'.
n Ἐπιτηδεύσει λυσιτελέσταον ὄν] Ἐπιτηδεύσεις *Vat.* & *Hen.* à prima manu. HUDS. *L. B.* ὡς ἐπιτηδεύσεις, ſed *Coccejus* ita corrigit ὁμοίως ἐπιτηδεύει); vel ἐπιτηδεύσει) ὡς λυσιτελέσταον. HAV.
o Ἅπασιν,] *L. B.* ἅπασι ὦν.
p Ἐπάνειμι δὲ] Ἐπάνειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ σ. *Vat.*

CAP. VII.

ΚΕΦ. ζ.

XI. *Quomodo, poſt Herodis deſcenſum in ſepulchrum Davidis, ingraveſcebat diſſidium in domo Herodis.*

Ως μὲν τὸν Ηρώδε κατάβασιν εἰς τ Δαυίδε τάφον, μέζονος ἐσασιάσθη τὰ πρὸς τὸν οἶκον Ηρώδε.

Herodes pecunia egens deſcendit in ſepulchrum Davidis.

HErodes vero, qui tum in regno ſuo tum extra ingentes ſumptus faciebat, cum jam ante audiviſſet, Hyrcanum ſuum in regno anteceſſorem, aperto ſepulchro Davidis, inde tria millia talentorum argenti abſtuliſſe, atque ibi multa adhuc plura reſtare, quæ ejus largitioni abunde ſufficerent, multo quidem ante in animo habebat ut idem faceret: tunc vero noctu recluſo ſepulchro, eo cum amicorum ſuorum fideliſſimis intravit, cavens ne id in urbe reſciſceretur. Et pecunias quidem depoſitas ſimiliter ac Hyrcanus non invenit, ſed aurea ornamenta multumque ſupellectilis pretioſæ, quæ omnia abſtulit. Ac, dum accurate rimatur, voluit & ulterius progredi etiam uſque ad conditoria, in quibus ſita erant corpora Davidis & Solomonis. Et duos quidem è ſuis ſatellitibus amiſit, flamma ex adytis (ut ferebatur) prodeunte quæ in intrantes incidit: ille vero perterritus exiit, & placandi numinis gratia, exſtruxit in oſtio ſepulchri magnis ſumptibus monumentum albo lapide. Hujus etiam operis meminit Nicolaus hiſtoriarum ſcriptor, qui eo tempore floruit; non tamen *memoravit* quod *in ſepulchrum* deſcenderit *rex*, ut qui præter decorum id factum eſſe noverit. Quin & in aliis ad hunc modum ſcribit. * Nam cum & in regno ejus vixerit & ſimul cum eo, quæ illi grata eſſent, eique inſervirent, ſcriptis mandavit, ea tantum attingens quæ ad gloriam illius pertinerent: inſuper & multa ejus facinora manifeſto injuſta aliis coloribus depingens, & quantum potuit occultare ſtudens. Ille etiam Mariamnes ejuſque liberorum cædi, crudeliter à rege perpetratæ, ſpecioſam cauſam aſtruere volens, illam calumniatur quod impudice ſe geſſerit, juveneſque quod inſidias ſtruxerint. totoque opere idem fecit, quæ à rege præclare geſta erant nimium extollens, quæ vero improbe egerit excuſare laborans. Cæterum illi, ut dixi, facile quis poteſt ignoſcere. nam id ſibi negotii dedit, non ut res geſtas aliis narraret, ſed ut regi gratificaretur. Nos vero, qui etiam generis propinquitate Aſamonæorum reges attingimus, proptereaque ſacerdotii honore fungimur, minime id nos decere rati ut illorum gratia falſi quid audeamus, incorrupte ſincereque res *ante* actas exponimus, multos quidem è poſteris illius regno potitos adhuc reverentes, ita tamen ut veritatem quam eos pluris fecerimus, † etſi, dum id honeſte fiebat, acciderit etiam, ut eos ipſos nobis iratos habuerimus.

Ο γὰρ Ηρώδης, πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἐπ τάχιον ὡς Υρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ [r] βασιλεὺς, ἀνοίξας τ Δαυίδε τάφον ἀργυρίε λάβοι τρισχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων [s] ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τῆς χορηγίας, ἐκ πλείονος μὲν δ' ἐννοίας εἶχεν τῷ ἐπιχειρήσειν· ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τ τάφον, εἰσέρχε[ται] [t] πραγματ[εύ]σάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πολ[ῇ] [v] φανερῶς εἶναι, παρειληφὼς ᾗ τὰς πιστάτας τ φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἐν χρήματα, καθάπερ Υρκανὸς, οὐχ εὗρεν· [x] κόσμον ᾗ χρυσᾶ καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὃν [y] ἀνείλετο πάντα. ἀπιδὼν δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κ τὰς θήκας, ἐν αἷς τὸν τε Δαυίδε κ τὸν Σολομῶνος τὰ σώματα. κ [z] δύο μὲν αὐτοῦ τ δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς [a] ἔνδοθεν εἰσιᾶσιν [b] ἀπαντήσης ὡς ἐλέγετο. φόβος δ' αὐτὸς ἐχ[ει], κ τὸν δεισιδαίμονα λιθίνης πέτρας [c] ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκεύασε, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ· τοῦτο δὲ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνη[ται] τὸν κατασκεύασματος, ὡ μὲν [d] ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐτρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπιτάμενος. Διαπτελεῖ ᾗ δὲ τἄλλα τὸν τ τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. [e] ζῶντι γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ δὲ σὺν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ δὲ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, [f] μόνον ἀπόμενος [g] τὸν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων· πολλὰ ᾗ δὲ τ [h] ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκεύαζων, κ μὴ [i] πάσης αἰσχύνης ἐπικρυπτόμενος. ὅς γε δὲ τ Μαριάμμης γενάλον, κ τ παίδων αὐτῆς [k] ὡμῶς τῷ βασιλεῖ πεπρα[γ]μένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀναγκὴν βελόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, κ τ νεανίσκων ἐπιβουλὰς κατεψεύδε[ται]. καὶ Διαπτίλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, αἰσχύνης ἄξιον ἐγκωμιάζων, κατὰ ᾗ τ ἀθρόως ἐπανορθωμένων ἐπαινέσας λογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλοὶ ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὸν συγγνώμην. ἀ γὰρ ἰσοτιμίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ᾗ δὲ γένους ὄντες [l] ἀγχοῦ ᾗ ἐξ Ασαμωναίων βασιλέων, καὶ Διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ [m] τὴν ἱεροσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί τι [n] ὑπὲρ αὐτῶν οὐκ εὐπρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐκτίθεμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τ ἐγγόνων τ ἐκείνου βασιλεύοντας ἔτι δ' ἐντροπὴν ἔχοντες, τὴν δ' ἀλήθειαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, [o] ἵν', ὅτε δικαίως ἐγίνετο, [p] συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν.

Ioſephus ex ſtirpe Aſamonæorum.

2. Cæterum Herodis domeſticæ res, poſteaquam ſepulchrum aggreſſus eſt, indies deterius habe-

Herodis domeſtica turbæ.

β'. Ηρώδης ᾗ Διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἣν ἐποίησατο τῷ τάφῳ, χεῖρον ἐδόκει πράττειν ἐν τοῖς κ τὴν οἰκίαν, εἴτε

q Ο γὰρ Ηρώδης,] Ηρώδης ᾗ *Busb.*

r Βασιλεὺς,] Βασιλεῦσαι *Busb.* & *Zonar.*

s Ἔτι, κ δυναμένων] Ita lego cum *Cod. Hen.* πλειόνων ἔτι κ δ. in *aliis.*

t Πραγματ[εύ]σάμενος] Πραγματεύσαμενος *Busb.*

v Φανερῶς εἶναι,] Φανερὸς *Hen.* (*Coccejus*) & *Busb.*

x Κόσμον ᾗ χρυσᾶ] Κόσμον ᾗ πολλὰ κειμηλίων χρυσῶν *Busb.* & *Zonar.* κόσμον ᾗ χρυσῶν κειμηλίων πολλὰ *Vat.* & *Gall.*

y Ανείλετο] Ανείλατο in *Editis Aliisque.*

z Δύο —— ἀπαντήσης] Inde *Zonaras* p. 247. A. B. SPANH.

a Ενδοθεν] Ειδον *Vat.* verum ἔνδοθεν juxta *Epiphan.*

b Απαντήσης ὡς ἐλέγετο.] Απαντησάσης *Zonar.*

c Ἐπὶ τῷ στομίῳ] Ἐπὶ τ στομίων κατεσκεύασε πολυτελεστάτη δ. *Busb.* ἐπὶ ᾗ σ. κατεσκεύασεν πολυτελεστάτη δ. *Gall.*

d Οὐ κατῆλθεν,] Καὶ κατῆλθεν *Busb.* & *Vat.* ἔτι κατῆλθεν *Hen.* à prima manu.

* *Nam cum & in regno eius vixerit & ſimul cum eo,*] *Nam cum vivente illo & regnante ſcriberet, regique, cujus gratiam magni faciebat, obſecutus eſt, eaque tantum attigit, quæ ad ipſius gloriam pertinerent.* &c. *Grot.* in Epiſt. p. 49.

e Ζῶντι] *L. B.* συνὼν ſed *Coccejus* jubet ſcribere ζῶν τε.

f Μόνον] Μόνων legit *Coccejus.*

g Τῶν πρὸς εὔκλειαν] Sic forſan *Epiphanius*, qui vertit, *quæ ad gloriam ejus pertinebant.* τ εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων *Vat.*

h Εμφανῶς] Εμφανῶν ἀδίκων *Hen.* & *Vat.* atque in forſan *Epiphan.*

i Πάσης] Abeſt a *L. B.*

k Ωμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον,] Οὕτως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένον *Vat.* ὅτως ὠμῶς τ. β. πεπραγμένων *Hen.*

l Ασχοῦ ᾗ ἐξ Ασαμωναίων] Ασχοῦ τ ἐξ Ασαμωναίων *Vat.* ἀσχοῦ τ ἐξ Ασαμωναίων *Hen.* & *L. B.*

m Τὴν ἱεροσύνην] *L. B.* κ τὴν ἱεροσύνην.

n Υπὲρ αὐτῶν] *L. B.* καὶ αὐτῶν.

o Ἵν, ὅτε δικαίως ἐγίνετο,] Ita lego, ἵν *Hen.* à prima manu. ἵν in *Editis Aliisque* mox pro συνέβη τε mallem συνέβαινε. HUDS. Forte ὅ εἰ μὴ &c. COCC.

p Συνέβη τε] Fortè ὅ συνέβη. SPANH. *L. B.* συνέβη ᾗ. *Coccejus* συνέβη δή.

† *Etſi,*] Vel, *ſi quid forte, dum honeſte fiebat, ipſos offenderit.* ac ſi lectum fuiſſet συνέβη τι.

εἶπε δὴ ⸗ μιαίνειν ⸗ ὑπόδυσιν ⸗ εἰς ἃ μάλιστα ⸗ πρότερον ἐκόσμ, [q] πλείω ψυέσας [r] πρὸς ἀνηκέστους ἐξελθεῖν συμφορὰς, εἶπε καὶ τ τύχης ἐν [s] ἐκείνοις τῷ ὑπάρξαντι πιεσμένης, [t] ἐν οἷς τὸ κ τῷ αἰτίαν εὔκαιρον ⸗ μικρὰν πίστιν [v] παρῆχε ⸗ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῷ τὰς συμφορὰς ἀπηντηκέναι. στάσις γὰρ ὡς ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου [x] κ τῷ αὐλῷ, καὶ μίσος πρὸς ἀλλήλους ἀνθυπερβαλλομένων τῆς διαβολῆς. ἐστρατήγει δ' ἀεὶ κ τ ἀδελφῶν Ἀντίπατρος ⸗, δεινὸς ὢν, [y] ἔξωθεν μὲν [z] περιβάλλειν αὐτὸς τῆς αἰτίας, αὐτὸς δ' πολλάκις ἀπολογούμενος τόπον [a] λαμβάνῃ, ἵν' ᾖ τὸ δοκεῖν εὔνουν πιστὸν αὐτῷ πρὸς τὰς ὑπαρχούσας ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ποικίλως ἐκπεριελήλυθε τ πατέρα, μόνος ⸗ ὑπὲρ τ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πράττειν αὐτὸς [b] πεπιστευκώς. ὁ δ' κ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν [c] αὐτῷ διοικητὴς τ τῆς βασιλείας πραγμάτων, Ἀντιπάτρῳ συνίστη, καὶ μὴ τ ἐκείνου μηδὲν ὑπὲρ τ ἐπιόντων ἐβουλεύετο. καὶ καθόλου τὰ πάντα ἦσαν ἅττοι, καὶ πράττειν ὅσα ἤθελον, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἔξωθεν [d] οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τ Μαριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διέκειντο, [e] κ τὴν ἀτιμίαν ἐπ' εὐγενείας ἐκ ἔφερον [f] παρεωσμένοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα, θυγατὴρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, καθά πε τὴν πρὸς τ ἄνδρα διάθεσιν, κἀκ τ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον διακεῖσθαι. συνοῦσα μὲν γὰρ Ἀριστοβούλῳ, τὴν ἰσοτιμίαν αὐτῆς [g] ἀνηξιοπαθοῦσα Γλαφύρα.

γ'. Δευτέρας δὲ ταύτης ἔριδος ⸗ ἐμπεπωκυίας, δι' ὃ δ βασιλέως ἀδελφὸς Φερώρας ἐξω παρῆχῆς ἦν. ἰδίαν δ' ὑπόθεσιν ὑποψίας κ μίσους εἶχεν. [h] ἐμπεπτώκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δούλης αὐτῷ γυναικὸς, ἣν ἠγάπησε δ' ἀνθρώπου μεμηνότως ὅτι τοσοῦτον κεραλούμενος ⸗, ὡς αὐτῷ ἐκ τ δ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑπεριφανῆσαι, πρὸς δ' [i] τῇ βουλῇ τ νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ' ἀτιμασθεὶς Ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν εὐεργετῆσαι τ ἀδελφὸν, [k] δυνάμει δ' ἐκ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσυχεῖν ὤετο. κ τὴν μὲν κόρην, μὴ τυχὼν Φερώρα δικαίᾳ, παιδὶ Φασαήλου δίδωσιν· αὐτὸς δ', χρόνου διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τὴν ὀργὴν [l] ταδελφῷ, πρεῖ τε τ πρώτων ἠτιᾶτο, κ τὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν· Κύπρος ⸗ δ' ἐκαλεῖτο. Φερώρα δ' [m] συμβουλεύει Πτολεμαῖος ⸗ ἤδη παυσαμένῳ τ εἰς τ ἀδελφὸν ἀτιμίας, καταβαλεῖν τ ἔρωτα. κ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττώμενον, ὑποστρέψαι μὲν αὐτὸν τ εὐνοίας τ παρὰ βασιλέως, αἴτιον δ' κἀκείνῳ παρασχῆς ἐκ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος ⸗ [n] εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῷ κ πρότερον ἐν Σαβουλαῖς γνώμενος ⸗ [o] συνεγνωκέναι, τὴν μὲν ἄνθρωπον, ἤδη ἐκ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπει· βασιλεῖ δ' ὁμολογεῖ λήψεσθαι τ δευτέραν αὐτοῦ θυγατέρα, κ τριακοστὴν ἡμέραν συνέθετο γάμου, συνεπομνύμενος ⸗ ὡς οὐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἕξει. διελθουσῶν δ' τ τεσσάρων ἡμερῶν, τοσοῦτον ἦν ἥττων δ' ἔρωτος ⸗, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆ-

bebant, five diris ultricibus in eam partem invadentibus qua jam ante maxime laborabat, ut malum ingravesceret ad insanabilem usque calamitatem, sive fortuna eo tempore in illum impetum faciente, quo res opportune adeo ecciderunt, ut fidem haud parvam facerent ipsum propter impietatem in miserias istas incidisse. Dissidium enim erat in regia quod belli civilis speciem præ se ferebat, & mutua crescebant odia, unde alii alios certatim calumniis onerabant. Antipater autem semper aliquid adversus fratres moliebatur, adeoque malitiose versutus erat, ut eos ab aliis insimulandos curaret, & ipse sæpe eos simulate excusaret, ut quoniam benevolus videretur facilius conata sua perficere posset. Atque hoc pacto ita callide patrem circumveniebat, ut crederet unum esse Antipatrum, cui patris salus summæ curæ foret. Quinetiam Ptolemæum, negotiorum regni sui procuratorem Antipatro commendavit *rex*, ac magnis de rebus cum Antipatri matre consultabat. In summa ii omnia erant, ut & quæ vellent facerent, & in alios prout iis videretur regis odium commoverent. Erat autem ea res Mariamnes filiis indies gravior; & quod ad omnia summa nati essent, minimum eos pupugit dedecus, neque se repelli suamque dignitatem minui ferre poterant. Immo & de feminis, Glaphyra Archelai filia Alexandri conjux, simultatem cum Salome exercebat, partim propter suum in maritum amorem, partim quia habita esset paulo insolentior in ejus filiam. nam nupta quidem erat Aristobulo, quam illa pari secum dignitate esse indigne ferebat.

Antipatri callliditas.

Dissidia inter mulieres.

3. Cæterum altera hac lite exorta, etiam turbas ciebat Pheroras regis frater. Illi vero erat privata suspicionis & odii causa. Nam amore quidem captus est servæ mulierculæ, quam habebat, atque ita perdite eam adamavit, ut spreta regis, quam sibi desponderat, filia, servæ totus adhæresceret. Quam rem ægre ferebat Herodes, quasi contumelia affectus, cum frater quem tot beneficiis ornaverat & eo potentiæ evexerat ut pene regni socius esset, sibi in amore parum responderet: atque in eo homine se infelicem esse existimabat. Et puellam quidem, cum parum æquum haberet Pheroram, Phasaëli filio nuptam locavit: tempore vero aliquanto post, arbitratus fratris amores jam refrixisse, de prima apud eum expostulavit, & ut secundam, nomine Cypron, duceret, postulavit. Tum Ptolemæus Pheroræ consilium dat ut omissis amoribus suis * fratri opprobrio esse desineret. Turpe enim esse, servam deperiundo, semet privare regis amicitia, eique molestiam facessere & sibi odium conflare. Ille itaque, id è re sua esse videns, quod sibi ante accusato venia data fuisset, cum muliere, quamvis ex ea jam filium haberet, divortium facit: regique pollicebatur, se filiam ejus secundam ducturam, & nuptias in diem trigesimum constituebat, fide jurejurando data sibi cum repudiata nihil amplius rei fore. Verum præteritis triginta diebus, adeo amore victus erat, ut nihil eorum præstiterit quæ pepigerat, sed iterum servæ adhæserit.

Pheroras in regis odium incurrit, quod servam mulierculam regis filiabus prætulerit.

q Πλείω ψυέσας] Supple ὡς. COCC.
r Πρὸς] *L. B.* κ πρὸς.
s Ἐκείνοις τῷ ἐπιθέσει ποιουμένης] Ἐν ἐκείνῳ *Vat.* & *Hen.*
t Ἐν οἷς] *L. B.* ψυοῖτο.
v Παρῆχε δ'] *L. B.* παρέχετο.
x Καὶ τῷ αὐλῷ,] Καὶ τῷ αὐλῷ τῷ βασιλικῷ Zonar.
y Ἐξωθεν] Δι' ἄλλων μὲ αὐτὸς πρεσβεύων αἰτίας, αὐτὸς δ' πολλάκις ὑποδιαβαλλόμενος ⸗, ἵνα δοκῶν εὐνους ἐκείνοις, ἀνύποπτος ⸗ εἴη τῷ πατρὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, κ μόνος ⸗ τ ἐκείνου σωτηρίας φροντίζων δοκῇ. Zonar.
z Περιβάλλειν αὐτὸς] Περιβάλλων *Busb.*
a Λαμβάνῃ,] Λαμβάνων *Busb.* & *Vat.*
b Πεπιστευκώς.] *L. B.* in *Marg.* πεπφκώς.
c Αὐτῷ διοικητὴς] Ἐπὶ τ σχαλμάτων *Busb.*
d Οἷς] *L. B.* ὅτοις.
e Καὶ τὴν ἀτιμίαν] Καὶ τὴν αἰτίαν ὑπ' ἐυγ. *Vat.*
f Παρεωσμένοι,] *L. B.* in *Marg.* habet παρεωραμένοι.
g Ἀνηξιοπάθει] Ita *Busb.* (& *Cocc. L. B.* ἀνειξιοπάθει) ἰσαξιοπαθεῖ *Hen.* à prima manu. ἀναξιοπάθει in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. sup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.
h Ἐμπεπτώκει —— κεραυνῷ ⸗,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH. *L. B.* ἐμπεπτώκει.
i Τῇ δόλῃ τ νοῦν εἶχεν.] Τῷ δόλῳ *Busb.*
k Δυνάμει δ' κ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 24. §. 5. SPANH.
l Ταδελφῷ,] *L. B.* ταδελφῇ.
m Συμβουλεύει] Ita *Gall.* συμβουλεύῃ in *ceteris.*
* *Fratri opprobrio esse desineret.*] *Al.* fratri obtemperaret. *Vel,* fratrem non amplius contemneret.
n Εἰδὼς λυσιτελήσοντα,] Ἰδὼν *Hen.* à pr. m. εἰδὼν *Vat.*
o Συνεγνῶκε,] *L. B.* in *Marg.* habet συγγνώμης ἠξιῶκε.

ſerit. Quam rem Herodem ægre tuliſſe iratoque animo palam erat: dum ſibi ſemper aliquod ea de re verbum elabi ſinebat; unde multi ab ira regis occaſionem ſumebant de Pherora detrahendi. Jamque eò proceſſum eſt, ut non dies, non hora ulla quieta foret, quin ſemper novæ aliquæ ſimultates intervenirent, quas ejus conſanguinei & ſummi amici inter ſe exercebant. Nam hinc quidem Salome, quæ animo infenſo infeſtoque erat in Mariamnes filios, ne filiam quidem ſuam, Ariſtobuli juvenum alterius conjugem, paſſa eſt ita ſe in maritum gerere ut poſtulabat conjugium, ei perſuadens ut ſecreta illius colloquia renunciaret, ipſique proderet; & cum aliquid (ut fieri ſolet) offenſionis accidiſſet, multas ſuſpiciones injiciens. Quibus factum eſt ut omnia illorum arcana reſciſceret, & filiæ animum alienaret à marito. Atque illa matri gratificans narrabat, illos ſæpiuſcule, dum ſeorſum eſſent, mentionem facere Mariamnes, patrem vero odiſſe, atque identidem denunciare, ſi unquam rerum potirentur, facturos de filiis, quos Herodes ex cæteris uxoribus ſuſtuliſſet, ſcribas paganos; (ad quod munus idoneum fore ſtudium quod tum in literas impenderent) feminis vero, ſi unquam matris ſuæ mundo comptas viderent, minari, facturos, ut pro præſenti veſtitu & deliciis centonibus induti includerentur, ut ne ſolem quidem aſpicerent. Hæc continuo à Salome regi referebantur: atque ille ea dolenter quidem audiebat, operam vero dabat ut omnia componeret. Suſpicionibus autem adeo erat exagitatus, ut deterior indies fieret & omnibus contra omnes crederet. Quanquam tunc filios quidem objurgavit, & audita eorum purgatione, paulo melius in præſentia ſe habuit. at poſtea tamen longe pejora evenerunt.

Salome filiam ſuam eò perduxit, ut ſecreta domus mariti proderet.

Nonnulla à Salomes filia patefacta contra maritum.

4. Nam Pheroras cum ad Alexandrum veniſſet, qui Glaphyram, ut memoravimus, Archelai filiam *in uxorem* habuit, ſeſe ex Salome audiviſſe dicebat, Herodem efflictim amare Glaphyram, nec facile deſiderium ejus leniri poſſe. Qua re audita, ille, ex juventutis fervore & zelotypia vehementer inflammatus erat; & quam comitatem Herodes erga puellam ſæpe honoris cauſa exhibuit in pejorem partem vertebat, ſuſpicione injecta ex iis quæ audierat. Atque doloris ex ea re impatiens, patrem adiit, eique Pheroræ verba non ſine lachrymis refert. Herodes autem multo magis ira percitus, & ſe turpis adeo criminis falſo inſimulari non ferens, turbatus eſt, ſuorumque malitiam ſæpe deplorabat, exprobrans ipſis, quàm magnis eos affecerit beneficiis & quam indigne ab iis acceptus fuerit. Moxque Pheroram evocat, &, cum multis eum opprobriis oneraſſet, "Omnium, in-
"quit, *hominum* nequiſſime, adeone ſupra modum
"& inſigniter ingratus evaſeris, ut talia de nobis
"cogites, talia loquaris? Nonne perſpectam habeo
"quid velis, quod non ſolum ut nobis convicia
"faceres hujuſmodi ſermones cum filio inſtitueris,
"ſed ut ſuaderes mei in interitum inſidias & ve-
"neficia parari? Quis enim, niſi qui Deum præ-
"ſentem haberet ut iſte puer, non ultum iret pa-
"trem ob hujuſmodi criminis ſuſpicionem? Utrum
"tibi videris ſermonem in animum, an in dex-

Pheroras calumniatur Herodem de amore Glaphyræ.

Quod egre fert Herodes.

σαι τ ὠμολογημένων, πάλιν ὃ Δ|ατελεῖν ὀπὶ τῇ πρώτῃ. τοῦτο Φανερῶς ἰδὴ τ Ηρώδῃ ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ [p] ὑποπίπτοντες παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τ βασιλέως ἀφορμὴν τ κ Φερώρᾳ Δ|αβολῶν ἐποιοῦντο. διέλειπε δ' [q] οὐκέτι τὰς ἡμέρας ἀλλ' ὥρᾳ, καθ' ἣν ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσέπιπτεν [r] καινὸν ἀγώνισμα τῶν συγγενῶν & φιλτάτων εἰς ἀλλήλους [s] πεποιημένων. [t] τῷ μὲν γὰρ ἡ Σαλώμη χαλεπὴ & δύσνους ἦσαν τοῖς ἐκ Μαριάμμης, ἅτε τῇ ἑαυτῆς θυγατρὶ συνοικοῦσαν Αριστοβούλῳ πατρὶ τῶν νεανίσκων εἶα τῇ γάμῳ πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγων εἶπε [v] λαλήσειεν κατ' ἰδίαν ἀναπείθουσα καὶ μιμνύειν ἑαυτῇ, κἂν τοῖς προσκρούσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανε, δύσνουν δ' τῷ παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιηκυῖα. χαριζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγεν ὡς μέμνηνται μὲν ἰδιάζοντες ἐκεῖνοι τ Μαριάμμης, ἐσυγήκασι δ' τ πατέρα, σωεχὲς δ' Δ|αβάλλουσιν, εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τ ἀρχῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας Ηρώδῃ γεγονημένους, [x] κωμογραμματεῖς καθίσειν· [y] ἀρμόσειν γὰρ εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ὀλιγωρεῖσθαι αὐτῶν καὶ πρὸς [z] παιδείαν ἐσταδιασμένον· τὰς δὲ γυναῖκας, εἴ ποτε καὶ παύσας [a] εἶδοιεν δι' μητρῴαν κόσμον μεταλλαγὰς, ἀντὶ τ παρούσης ἀβρότητος ἀπειλεῖν ὡς [b] τείχεσιν ἠμφιεσμέναι [c] καθειργνῦσαν, μηδὲ τ ἥλιον βλέπουσαν. ταῦτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλετο Δ|ὰ τ Σαλώμης τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνος ἤκουεν μὲν ἀληθῶς, ἐπειρᾶτο δ' διορθοῦν. σκαιὸς δ' ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν κ πάντων ὀλίσθανεν. ὁ μὲν γὰρ ἀλλὰ τότε μὲν ὀλιγωλήζας τοῖς παισὶν, ὁμολογησαμένων ῥᾴων εἰς τ καιρὸν ἐγένετο. τῆς δ' ἐξῆς πολὺ [d] χείρω προσέπεσεν.

δ'. Ο γὰρ Φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν Αλέξανδρον, ἔχοντα τὴν Αρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, ὡς ἐδηλώσαμεν, Σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τ Ηρώδην ἠγαπηκέναι τοῦ τῆς Γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαρηγόρητον αὐτὸ τὴν ὀπτηυμίαν εἶναι. τῷ οὖν ἐκείνου ἀκούσαντι, ὑπό τε νεότητος καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο· καὶ τὰ κατὰ τὴν τιμὴν εἰς τὴν παῖδα γινόμενα παρὰ Ηρώδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὀπὶ τὸ χεῖρον ἐλάμβανεν, ἐξ ὑποψιῶν Δ|ὰ τὸν σκῆψιν λόγον. οὐκ ἐκαρτέρησέ τε τὴν ὀδυνὴν & πράγματος, ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, [e] καταμανὺς τὰ ὑπὸ & Φερώρα ῥηθέντα μετὰ δακρύων. Ηρώδης δ' πολὺ μᾶλλον ἐκπαγὴς γιγόμενος, καὶ τὸ σὺν αἰσχύνῃ τ Δ|αβολῆς ἐψευσμένον ὑ Φέρων, ἐτετάρακτο. καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πονηρίαν τῶν οἰκείων, οἵος εἰς αὐτοὺς γιγόμενος, οἵων τυγχάνοι. μεταπέμπεται δ' τ Φερώραν, καὶ προσονειδίσας, "[f] κάκιστε ἁπάν-
"των, εἶπεν, εἰς τοῦτο τ ἀμότητος καὶ πρὸς τῆς ἦλθες
"ἀχαριστίας, ὡς τοιαῦτα μὲν περὶ ἡμῶν [g] νοῆσαι, τοιαῦτα δ' λαλεῖν; ἆρ' οὐχ ὁρῶ τὴν σὴν προαίρεσιν, ὡς ὑ
"βλασφημίας ἐσχασμένος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ
"παιδὶ προσήνεγκας, ὀπιθυλλὼν δ' καὶ φάρμακον αὐ-
"τὸς ποιούμενος τ ἐμῆς ἀπωλείας; τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ
"δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ [h] ὅτος ὁ παῖς, ἡνέ-
"σχετο

p Παραπίπτοντες] *L. B.* προσπίπτοντες.
q Οὐκέτι τὰς ἡμέρας] Οὐκ ἔσθ' ἥτις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
r Καινὸν ἀγώνισμα τ συγγενῶν] Ita *Lugd. Bat.* nam Alii exhibent καινῶν ἀγωνισμάτων συγγενῶν, quæ mihi minus recta lectio viſa fuit. HAV.
s Πεποιημένων.] Forte πεπονημένων. COCC.
t Τοῦτο μὲ] Vide *Scheidii* Indicem ad *Herodianum*, voce ὅτος.
v Λαλήσειεν] Ita *Busb. Hen. Vat.* & *Epiphan.* λαλήσειαν in *Editis Aliisque.*
x Κωμογραμματεῖς] Conf. ſupr. lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.
y Αρμόσειν γὰ] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* ab altera manu. ἁρμόσαι in *cæteris.*
z Παιδείαν ἐσταδιασμένον·] Ita *Hen.* & *Busb.* παιδίαν in *Editis Aliisque.*
a Εἶδοιεν & μητρῴαν κόσμον] Ἰδοιεν *Busb.*
b Τείχεσιν] Τειχίοις *Busb.* HUDS. Conf. *Antiq.* lib. 1. c. 24. §. 3. SPANH.
c Καθειργνῦσαν,] Καθειδῆν *Busb.* & *Lugd. Bat.*
d Χείρω προσέπεσεν.] Ita *Busb.* (*Coccejus* χεῖρον) χείρων in *reliquis.*
e Καταμανὺς] Καταμανὼν τὰ *Vat.*
f Κάκιστε ἁπάντων,] Κάκιστε πάντων *Vat.*
g Νοῆσαι,] Νοῆσαί τε κ λαλεῖν. *Vat.*
h Οὗτος ὁ παῖς,] Αὐτὸς ὁ παῖς *Vat.*

"χερῶ τ πατέρα μὴ πίσαδαι Δι' τοιαύτην ὑπονοίαν; "πότερον ἢ λόγον [i] εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν "δεξιὰν ἐμβαλεῖν [k] αὐτῷ δοκεῖς καὶ ἐγχωρήσειν; τί "δέ σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντά τε αὐτὸν καὶ τ ἀδελφὸν "αὐτοῦ, πρὸς μόνην τὴν κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, εὐ- "νοιαν ὑποκρίνασθαι, καὶ σοὶ τούτων λέγειν τὰ τ σῆς "ἀσεβείας καὶ ἐνθυμεῖσθαι καὶ ἐμβαλεῖν; ἔρρε κάκιστε εἰς "εὐεργέτην καὶ ἀδελφὸν ἡμέν, καὶ σοὶ μὲν ἡ σωφρόνι- "σις [l] αὐτὴ συζήσεται· ἐγὼ δὲ [m] νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, "μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν καὶ μείζονος εὐεργετῶν ἢ "τυχεῖν [n] εἰσι δίκαιοι.

ε'. Τοιαῦτα μὲν οὖν ὁ βασιλεύς. Φερώρας δὲ ἐπ' αὐτο- φώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ [o] ἁλούς, Σαλώμην ἔφη ταῦτα [p] συν- ῆθη, καὶ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μό- νον ἤκουσεν, ἐτύχανεν δὲ παροῦσα, πιθανῶς ἀνεβόησεν, ὡς οὐδὲν εἴη [q] παρ' αὐτῆς τοιοῦτον, καὶ ὅτι Δι' ἀπέχθειάν ἐστιν ἅπασιν εἰς μῖσος [r] ἀγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλέως; καὶ πάντα τρόπον [s] ἀνελεῖν Δι' τὴν εὔνοιαν ἣν [t] ἔχει πρὸς τ Ηρῴδην, ἀεὶ προγινώσκουσα τοὺς κινδύνους· ἐν δὲ τῷ πα- ρόντι καὶ μᾶλλον ἐπιβουλεύεσθαι. μόνη γὰρ ἀναπείθουσα τ ἀδελφὸν [x] ἐκβάλλειν ἣν [y] εἶχε γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνης μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λέγουσα, καὶ πολλάκις μὲν ἐπισπωμένης τ τρι- χῶν, πολλάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τὸ πρὸς τὴν ἄρνησιν πιθανὸν, ἡ δὲ κακοήθεια καὶ τρόπῳ τὴν ἐν τοῖς [z] ἠθομένοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δὲ Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν εὔσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰ- πεῖν μὲν ὡμολογηκὼς, ἀκοῦσαι δ' ἃ πεισόμενος. ἐλύετο [a] δὲ ἐπὶ πολεῖον ἥτε σύγχυσις, καὶ ἡ τ λόγων εἰς ἀλλήλους ἀμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς, τόν τε ἀδελφὸν καὶ τὴν ἀδελ- φὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τ μὲν ἐπαινέσας τ ἐγκρα- τείας, καὶ δεῖν αὐτὸν ἀνανεύσειν τοὺς λόγους, οἷς τ ὥρας πρὸς θεραπείαν τοῦ σώματος ἐλύετο. τοιαύτης δὲ τ μάχης ἐμπεσούσης, κακῶς ἤκουσεν ἡ Σαλώμη, παρ' αὐτῆς δὲ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὸ [b] πρὸς τὴν Δι'βολήν· αἵπερ τοῦ βασιλέως γυ- ναῖκες ἤχθοντο, φύσει δυσχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γινομένην ἄλλοτ' ἄλλην καὶ καιροὺς [c] ἔχθραν τε φίλου. ἔλεγον οὖν ἀεὶ τι πρὸς τ Ηρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὑπὲρ μεῖζον [d] ἤγαγον τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν.

ς'. Ἦν μὲν δὴ ὁ τ [e] Ἀραβίας βασιλεὺς [f] Ὀβό- δας, ἀπράγμων καὶ νωθὴς τὴν φύσιν· Σύλλαιος δ' αὐτῷ [g] διῴκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. [h] οὗτος ὑπὸ χρείας οὐκ τινος ἐλθὼν εἰς τ Ηρῴδην, συνδειπνῶν [i] ἴδεν τὴν Σαλώμην, καὶ τ νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτήν· γνόσκων δ' ὅτι καὶ χήρα [k] τυγχάνει, διελέγετο. Σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ τ νεανίσκον οὐχ ἁπαθῶς ὁρῶσα, πρὸς τ γάμον ὥρμητο· [l] τῆς τε με- ταξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ δεῖνον ἐνεφαίνετο πολεῖόν τε καὶ μὴ μέτρια τ ἐκείνων ὁμολογίας. ταῦτα δὲ αἱ γυναῖ- κες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, Δι'αγελῶσαι τὴν ἀχημοσύ- νην

"tram gladium inſeruiſſe, quo parentem confice- "ret? aut quid tibi voluiſti, qui, cum & ipſum "oderis ejuſque fratrem, benevolentiam ſimulaſti, "duntaxat ut in me calumnias projiceres, atque "ea *liberius* diceres, quæ tu ſolus, qua es impieta- "te, in animo & in ore habere potuiſti? Apage; "peſſime de benefactore & fratre meritus, & quam- "diu vivas te angat crucietque ſcelerum conſcien- "tia: ego vero non deſinam meos *benignitate* vin- "cere, & debitas pœnas ab illis non exigendo, & "majoribus quam mereantur beneficiis eos proſe- "quendo.

ς. Atque iſta quidem rex. Pheroras vero, in manifeſto facinore deprehenſus, Salomen iſta com- mentam eſſe dicebat, & ab ea *prima* hæc verba prodiiſſe. At illa, cum præſens adeſſet, ſimulac hæc audivit, exclamavit ratione probabili, nihil tale ab ipſa profectum eſſe, ſed omnes ſtudere eam regi invitam facere, idque modis omnibus agere ut occideretur, propter ſuam erga Herodem benevolentiam, dum ſemper pericula prævidet: ac tunc ſibi multo infenſiores eſſe. ipſam enim ſolam fra- tri ſuadere, ut quam habebat uxorem repudiaret, regiſque filiam duceret; itaque non mirum eſſe, ſi fratri inviſa foret. Hæc dicens, & ſibi capillos ſubinde vellens pectuſque pulſans, ore vultuque fidem faciebat ſe vere omnia negare, ſed ingenii ejus perverſitas ſimulationem in factis eſſe coar- guebat. Interea Pheroras medius tenebatur, nihil quidem ad ſemet excuſandum habens, ut qui ſe iſta dixiſſe non inficias iverit, ſed aliunde audiviſſe non crederetur. Itaque duravit diutius ea perturbatio, & verborum mutua contentio. tandemque rex, & fratrem & ſororem exoſus, *eos* dimiſit, filioque collaudato, qui ita continens fuiſſet, & eos ſermo- nes ad patrem tuliſſet, ſero admodum ad curam corporis ſe contulit. Poſt id diſſidium male audie- bat Salome, quippe quæ prima videretur iſtam confinxiſſe calumniam: & eam regis uxores ode- rant, ſcientes eam natura difficilem eſſe, & quæ ſubinde mutaretur, & modo inimica modo amica, pro temporis opportunitate, fieret. Itaque He- rodi ſemper aliquid adverſus eam dicebant, & ad id majorem audaciam eis addidit caſus quidam.

Culpam in Salomen rejecit Phe- roras.

Salome ſe purgat.

Male ta- men audit.

6. Erat Arabiæ quidem rex Obodas, homo natura ſegnis & tardus: hujus autem negotiorum pleraque adminiſtrabat Syllæus, vir acer & juve- nis adhuc, idemque formoſus. Hic *Syllæus* cum aliquando ad Herodem ob aliquod negotium ve- niſſet, & inter cœnandum Salomen vidiſſet, ani- mum ad eam adjecit: & viduam eſſe cum ſciret, cum ea verba fecit. Et Salome, quæ fratri minus quam antea chara eſſet, neque non juvenem valde amaret, in conjugium conſentiebat: ac ſequenti- bus diebus, cum ad cœnam ibatur, multa magna- que ſigna cernebantur eorum conventionis. Hæc regi referebant uxores, ejuſmodi turpitudinem de- ridentes: & Herodes eadem de re quæſivit etiam

Syllæi & Salomæ a- mores.

ex

i Εἰς τὴν ψυχὴν] Εἰς τὴν ψυχὴν ἢ παιδὸς *Busb.* & *Zonar.*

k Αὐτῷ δοκεῖς] Αὐτῇ *Busb.* & *Zonar.*

l Αὐτὴ συζήσεται·] Ita vel αὕτη (prout expreſſe in *Lugd. Bat.* exſtat) legendum cenſeo pro αὐτῇ, quod præ ſe ferunt libri omnes.

m Νικῶν] *L. B.* νικήσω.

n Εἰσι δίκαιοι.] Εἰσιν ἄξιοι *Vat.*

o Ἁλοὺς,] Abeſt a *Lugd. Bat.*

p Συνῆθη,] Συμπείσειν *Vat.* (ut & *Lugd. Bat.* & in *Marg.* συνθήσειν. *Coccejus* legit συνθῆκαι) *Busb.* & *Hen.* à pr. m. συνθεῖναι *Zonar.*

q Παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον,] Sic *MSS.* Δι' deeſt *Editis.*

r Ἀγαγεῖν αὐτὴν] Καθιστάσειν *Busb.*

s Ἀνελεῖν] Ἐνίσχειν *Vat.* ἀνίσχειν *Hen.* à prima manu. & in *Marg. L. B.*

t Ἔχει] *L. B.* ἴσχοι.

v Τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν] Pheroram. SPANH.

x Ἐκβάλλειν] Ἐκβαλεῖν ἣν ἴσχει γυναῖκα, λαβεῖν δὲ θυγατέρα βασιλέως· Δι' ταῦτα μεμισῆσθαι *Busb.*

y Εἶχε] *L. B.* ἴσχει πω.

z Γινομένοις] *L. B.* συγκαμπτομένοις.

a Δὲ] *L. B.* μὴ οὖν.

b Πρὸς τὴν Δι'βολήν·] Περὶ τ Δι'βολῆς *Busb.*

c Ἔχθραν] *L. B.* ἴσχθραν.

d Ἤγαγον] Ἦρε τὸν κατ' ἐκείνης ἴσχθραν *Busb.*

e Ἀραβίας] *Sc.* Ναβαταίων, ut apud *Strabonem*, l. 16. p. 780.

f Ὀβόδας,] Ὀβάδας *Busb.* perperam, ut conſtat ex *Strabone*, l. 16. p. 781. ubi Ὀβόδας dicitur. HUDS. Conf. ἀλλως. lib. 1. c. 24. §. 6. SPANH.

g Διῴκει τὰ πολλὰ,] Hic Syllæus Ναβαταίων ἐπίτροπος dicitur *Straboni*, p. 780.

h Οὗτος ὑπὸ χρείας] Ὑπὸ χρείας δέ τινος *Busb.* ſine οὗτος.

i Ἰδὼν τὴν Σαλώμην,] Εἰδὲ *Busb.*

k Τυγχάνει,] *L. B.* τυγχάνοι.

l Τῆς τε μεταξὺ] Ita verto ac ſi lectum eſſet τῶν τε ἐξῆς, ſc. ἡμέρας, aut μεταξὺ accipieretur pro *poſtea*. Eſt qui legendum eſſe conjicit, τῆς τε μεταξὺ φοιτώντων, aut τῶν τε μεταξὺ φοιτώντων.

ex Pherora, juſſitque ut in cœna obſervaret, quomodo ſe erga ſe invicem gererent. Ille vero retulit, facile ex eorum aſpectibus & nutibus intelligi poſſe, utrumque ad eam rem proclivem eſſe. Poſtea diſceſſit ſuſpectus Arabs: deinde poſt duos aut tres menſes rediit ob eam rem nominatim, & de ea cum Herode loquutus eſt, ab eo Salomen petens in matrimonium. fore enim ei hanc affinitatem non inutilem, ut commercium habeat cum Arabum * regno, quod & jam, ſi poteſtas ſpectetur, ſibi contigit, multoque magis penes ipſum futurum eſſet. Cum autem hoc ad ſororem referret Herodes, & eam interrogaret an ad nuptias conſentiret, protinus quidem illa annuit. Syllæus vero, cum rogaretur ut ipſe in Judæorum mores concederet, atque tum demum matrimonium iniret, (aliter enim fieri non poſſe) non conſenſit, dixitque, ſi faceret, ſe ab Arabibus lapidatum iri: atque ita diſceſſit. Inde Salome à Pherora, ut mulier intemperans, vituperabatur, magiſque etiam à feminis, quæ eam cum Arabe rem habuiſſe dicerent. Cum autem Salome filio ſuo è Coſtobaro nato puellam peteret, à rege fratri ſuo Pheroræ deſponſam, ei tamen non nuptam, quòd, ut antea dixi, *alterius* uxoris amore captus eſſet, *rex* quidem voluit illam ei locare; ſententiam vero mutavit ſuaſu Pheroræ, dicentis, haud fore ut amaret *eam* propter patris ſui cædem; atque ſatius eſſe ut ſibi *in generum* caperet ipſius filium, qui in Tetrarchiam ſucceſſurus erat. Atque ita *prioris offenſæ* veniam impetravit, ſimulque in ſuam ſententiam regem adduxit. Tum illa quidem, mutatis ſponſalibus, nuptum datur Pheroræ puero, rege centum talentorum dote eam locupletante & ornante.

Non fiunt nuptiæ, quod Syllæus in Judæorum mores concedere noluerit.

Herodis filia Pheroræ filio nupta datur.

ναι· Ηρῴδης δὲ καὶ ᾗδετο τοῦ Φερώρα πεσσεπιωθάνετο, καὶ τηρεῖν ἐξίει ᾗδετο τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλας ἐχήκασιν. σκεῖνος ᾗ ἀπήγγελλεν, ὅτι καὶ νεύμασι καὶ βλέμμασιν οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμᾶς εἰσιν ἀμφότεροι. μετὰ τᾶτο, ὁ μὲν Ἄραψ ὑπεσος ὢν ἀπῆλθ· ἀφαλιπὼν ᾗ δύο μῆνας ἢ τρεῖς, ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τᾶτο, καὶ λόγους Ηρῴδῃ προσέφερεν, ἀξιῶν ὡπῳ τῷ Σαλώμῃ δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔσεσθαι γὰ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ἐπιμιξίᾳ τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς, ἐὰ ὡπῳ καὶ νῦ ἤδη παρῆναι δυνάμῃ, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. ᾧ ᾗ Ηρῴδης τ λόγον ἀναφέροντος, καὶ πυθομένης τ ἀδελφῆς, εἰ πρὸς γάμον ἐπίμως [m] ἔχῃ, ταχέως μὲν ἐκείνη προσήκατο. Σύλλαιος ᾗ, ἀξιουμένων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν Ιουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰ οὐκ εἶναι δυνατὸν, ἀχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλευσθήσεσθαι πρὸς τῶν Ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπεκρίθη. Σαλώμῃ οὖν ὁ, τε Φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γεγενῆσθαι πρὸς τ Ἄραβα. τῷ ᾗ κόρῃ ἐὰ ταδελφῷ κατενεχθήσεσθαι ὁ βασιλεὺς, ἐὰ ὁ μὲν Φερώρας οὐκ ἔλαβεν, ὡς προεῖπον, [n] ἠτιμένος τ γυναικὸς, αἰτήσας Σαλώμης εἰς τ ἴδιον [o] τ οὐκ Κοστοβάρου γιόμενον, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ [p] συνοικῆσαι. μεταπείθει ᾗ ὑπὸ Φερώρα, τ νεανίσκον [q] οὐκ εὔνοιαν ἔσεσθαι λέγοντος, διὰ τὴν ἀπώλειαν Φ πατρὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι λαβεῖν τ αὐτὸ παῖδα τ τετραρχίας ὄντα διάδοχον. ἔτω δὲ συγγνώμην ᾐτεῖτο, [r] καὶ μετέπεσεν ἔτως. [s] ἐκείνη μὲν ἂν, ἀντιμεταθείσης τ ἐγγύης, ἐγαμεῖτο [t] τῷ Φερώρα μειρακίῳ, Φέρνην ἐπιδόντος ἑκατὸν τάλαντα Φ βασιλέως.

CAP III.

Quomodo Heroães Alexandrum in vincula conjecit: quem non multo poſt Archelaus Cappadocum rex patri ejus Herodi reconciliat.

ΚΕΦ. ή.

Ως Ηρώδης συλλαβὼν ἔδησε τ Αλέξανδρον, ὃν μετ' ὀλὺ Αρχέλαος ὁ Καππαδόκων βασιλεὺς Ηρῴδῃ αὐτῷ πατρὶ διήλλαξεν.

Nova turbæ domi Herodis.

ATtamen in tranquillo non erant res domeſticæ, ſed magis magiſque indies creſcebant turbæ. Atque iſtiuſmodi quid accidit, quod ab initiis non adeo honeſtis profectum magnas peperit difficultates. Erant ſpadones *quidam* regi propter formæ elegantiam chariſſimi. quorum unus ei erat à poculis; alter à menſa; tertius ſopiendi regis procurationem habebat, & regni maxima negotia adminiſtrabat. atque hos ab Alexandro *ejus* filio multa pecunia corruptos quidam regi indicavit. Illi vero, cum interrogati eſſent, an cum eo conſueverint & congreſſi fuerint, rem faſſi ſunt; aliud quiddam in patrem flagitium nullum ſcire. Sed cum acrius cruciarentur & in neceſſitatibus eſſent, & à miniſtris in gratiam Antipatri ſemper crudelius torquerentur, *in hanc ſententiam* dixerunt, Alexandrum ſcilicet patri eſſe infenſum, innatumque odium alere; ſeque ab eo monitos, † Hero-

Eunuchorum de Alexandro confeſſio.

ΟΥΚ ἀνεῖτο δὲ τὰ [v] κῆ τῷ οἰκίαν ἀεὶ καὶ [x] μείζως τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. [y] καὶ συμπίπτει τοιῶτον, ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ εὐπρεπῶς, χωρῆσαν δὲ πρόσω κῆ δυχέρειαν. ἦσαν εὐνοῦχοι τῷ βασιλεῖ Φ καλλος ἀ μετρίως ἐσπουδασμένοι. τύτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ [z] κατακοιμίζειν [a] τ βασιλέα πεπίσευτο, καὶ τὰ μέγιστα τ ἐν ταῖς ἀρχαῖς. [b] καὶ τις ἀγγέλλῃ τῷ βασιλεῖ [c] διαφθαρῆναι τύτως ὑπὸ Αλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὑπὲ πολλοῖς χρήμασιν. [d] ἀνακρίνεται δὲ πρῶτ [e] μὲν τῆς γεγενημένης πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὁμολογοῦσι· ἄλλο δὲ ἀδὲν δυχερὲς εἰς τ πατέρα πεισθέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὄντες, ὑπετιθέντων ἀεὶ τ ὑπηρετῶν, καὶ χαριζομένων τῷ Αντιπάτρῳ τὸ τοιῶτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμένεια πρὸς τ πατέρα καὶ μῖσος ἔμφυτον Αλεξάνδρῳ· ᾐνιοίη δ' αὐτοῖς Ηρῴδην

---

* *Regno*,] Principatu, quem jam ſibi nunc adeſſe, magis vero futurum ex plano credebat, *Epiphan.* cum Arabibus, quorum principatum & ſibi deberi & jam magna ex parte contigiſſe, *Gelen.*

m Εχει,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἔχῃ in *ceteris.*

n Ητιμένος τ γυναικός,] Ita *Vat.* & *Busb.* ἠτιμωμένος, forſan pro ἠτιμωμένος (ut vult *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.*

o Τὸν οὐκ Κοστοβάρου] Articulus τ ex *L. B.* acceſſit. HAV.

p Συνοικῆσαι.] Ita *Busb.* (& *Coccejus*) συνοικῆσαι in *reliquis.*

q Οὐκ εὔνοιαν ἔσεσθαι] *Fidam non manſuram* vertit *Noldius* in *Hiſt. Idum.* p. 121. 122. qui negat puellam hanc Herode prognatam HUDS. in *Add.*

r Καὶ μετέπεσεν ἔτως.] Καὶ μὴ πείσας ἔτως *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μετέπεσεν ἔτος *L. B.* ſed ſuperſcribitur ἔτως. Legit autem ἔτος *Coccejus.*

s Ἐκείνη μὲ οὖ,] Ἐκείνης *Hen.* & *Busb.*

t Τῷ Φερώρα μειρακίῳ,] Ita *Baſ.* τῷ Φ Φερώρα μειρ. *Busb.* τῷ Φερώρα μειρ. *Gen.*

v Καθ' τὴν οἰκίαν ἀεὶ] Sic lego (adſtipulante nunc *Lugd. Bat.*) & diſtinguo, quo fere modo *Busb.* qui οἰκίαν habet & κῆ poſt ἀεὶ omittit. κῆ τὴν οἰκείαν, ἀεὶ κῆ in *Editis Aliiſque.*

x Μείζως τὰς ταραχὰς] Μεῖζον *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Καὶ συμπίπτῃ τοιῶτον.] Καὶ συμπίπτῃ τὶ τοιῶτον *Busb.* ἴτιγον τὶ συνίστατο *Zonar.*

z Κατακοιμίζειν] Κατδυνάζειν *Zonar.*

a Τὸν βασιλέα πεπίσευτο,] Illud τ è *Cod. Busb.*

b Καὶ τὶς ἀγγέλλει] Καὶ τις ἀναγγέλλει *Busb.* & *Lugd. Bat.*

c Διαφθαρῆναι τύτως ὑπὸ Αλεξάνδρου] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 7. SPANH.

d Ανακρίνεται] Ita *Vat.* & *Busb.* ἀνακρίνουσι in *Editis Aliiſque.*

e Μὲν τ γεγενημένης] Illud μ è *Cod. Vat.* & *Vet. Interpr.*

† *Herodem imperium abdicaſſe*,] Herodem quidem ſpernere velut ſuperfluum, & cooperientem ſenectutis ſuæ tempora; dum annos ætatis celaret &c. *Epiphan.*

δην μὲν [f] ἀπεγνωκέναι αὐτὸν ἤδη πεπυχηκότα, καὶ [g] τῷ γήρᾳ ὡς ἐγκάλυμμα χρόνῳ πιόμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέπτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. [h] εἰ δὲ αὐτῷ προσέχοιεν τὸν νοῦν [i] πειθομένῳ τῇ βασιλείας, ἑαυτῷ καὶ μὴ βουλομένῳ τοῦ πατρὸς οὐκ ἄλλου τινὸς εἶναι, ταχὺ τὸ πρῶτον ἕξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἀ γὰρ μόνον διὰ τὸ γένος, [k] ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς παρασκευῆς ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν εἶναι. πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεσεσθαι, [l] οὐχ οἱ πονηροὶ, πᾶν ὅτι οὗ δρᾶν καὶ πάσχειν.

β'. Τούτων τῶν λόγων ἀκούσας Ηρώδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας καὶ τοῦ δέους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς ὑποψίαν οὐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών· ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν ἐδεδοίκει [m] μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκευασμένα ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸν καιρόν. [n] ἔνθεν δὴ οὐκ φανερᾷ τινὶ ἔρευναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑποπτευομένων διέπεμψεν· ὑποψία τε καὶ μίσος πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ τινὰ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν, [o] καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων αὐτῆς χρώμενος διετέλει. πέρας τε ἦδεν ἦν, ἀλλὰ μένειν [p] οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί· τοῖς δὲ οἷς οὐκ ἦν σωθῆναι πλείω ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ μέρος εὐθὺς ἀσφαλείας ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρίας, ἐπ' ἀλλήλους ἐτράποντο, [q] νομίζοντες μὲν εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον διαβάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν φέρειν. ὀλίγοι δὲ εἴ ποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν χρώμενοι, καὶ [r] τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν [s] προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲ οἰκείας [t] τινὰς ἐχθρας ἐπέζησαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ, καὶ καταφωραθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον καὶ πόλεμον ὀλεθρίους νοοῦντες, καὶ σφαλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἑτέροις ἐπεβούλευον. ἥτε γὰρ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ διὰ τὸ μὴ φανερῶς [v] ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγένετο, καὶ τούτης τὸ χαλεπὸν, οὐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδειξαμένους ἁρπάζειν.

γ'. Τοιαύτη μὲν οὖν τῷ περὶ τὸν αὐλὸν [x] ἡ ταραχή. [y] πολλοῖς δὲ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν, ὡς δεῖ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, δεῖ [z] εἰς [a] τὸ βασίλειον εἰσιέναι· τούτῳ δὲ τῷ θράσει ἐπιεῖτο, [b] καθὸ ἡ παῤῥησίας ἐλάττονος ἢ πλείονος ἑτεροπῆς μεταλήψει. καὶ γὰρ Ανδρόμαχον καὶ [c] Γέμελλον, ἄνδρας ἄνωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίαις ὑπηρετήσαντας αὐτῷ τὰ οἴκοι, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τί γὰρ ἦν πρῶτον παῤῥησίας τόπον ἐσχηκότας, παρητήσατο τότε· τὸν μὲν, ὅτι Δημήτριος ὁ παῖς αὐτοῦ συνήθης ἦν Αλεξάνδρῳ, [d] Γέμελλον δὲ εὔνουν ὑπισάμενος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν τῷ

dem imperium abdicasse, ut qui jam inutilis esset, & senectuti annorum operimentum faceret, capillos denigrando, occultandoque quicquid ætatem proderet. Quod si ejus partes sequi vellent; fore ut eo regnum adepto (quod vel invito patre ad alium neminem venturum esset) brevi primas in regno tenerent. sibi enim facile esse imperio potiri, non solum propter genus, sed etiam propter apparatum quem haberet. quippe quod multi & ducum & amicorum, nec ii mali homines, ab ipso starent, ad quidvis & faciendum & patiendum parati.

2. His auditis, Herodes iræ timorisque plenus erat, contumeliose dicta ægre ferens, quæque suspicionem movebant pro periculosis habens: adeo ut ex utrisque magis irritaretur, & exacerbatus metuerit nè quid revera gravius contra se conflatum esset, quam ut illo tempore de eo satis cavere posset. Quo factum est ut eam rem aperte non excusserit, sed homines miserit ad observandos eos quos suspectos habebat: atque adeo in omnes suspicione & odio laborabat, ratusque tutius esse ut multos suspicaretur, etiam de innocentium fide magnopere dubitabat. In summa, nullus modus erat: quo quisque magis eum frequentabat, eo magis timebatur, tanquam qui lædere magis posset; qui vero ad eum non itabant, eos plerumque vel tantum nominasse sat erat, statimque ad sui securitatem facere credebatur ut interficerentur. Ad extremum eò versi sunt aulici, quoniam certa spe salutis carerent, ut alii in alios inveherentur, dum pro se quisque cogitat, si alterum accusare anticipet, se posse esse salvum. Deinde, ubi quis alterum oppressérat, invisus erat, adeoque merito ob ea ulciscendus videbatur, quibus alios læserat, solummodo quod eos anteverteret. Quin hac ratione sese nonnunquam de privatis inimicitiis vindicabant: & ipsi vicissim deprehensi similiter pœnas dabant, & occasione tanquam machina & decipula in adversarios utebantur, ac deinde eodem, quem aliis obtenderant, laqueo capiebantur. Nam regem mox pœnitebat, quoniam quos necasset convicti non essent: quodque pejus erat, non utebatur ea pœnitentia ad talia deinceps cavenda, sed ad eos similiter puniendos, qui alios accusassent.

Ex qua ira fit Herodes.

Herodes, calumniis fidem habens, sævit in suos.

3. Hujusmodi quidem turbis agitabatur aula. Quinetiam multis amicorum denunciavit, non fore deinceps cur ad se officii causa ventitarent, aut in regiam intrarent: idque edicti eò fecit, quod propter eorum reverentiam minus peccare licenter audebat. Nam & tunc expulit *aula* Andromachum & Gemellum, qui erant de ejus veteribus amicis, & multum ejus domui, tum curandis regiis negotiis, tum legationibus & consiliis, profuerant, ejusque filios docuerant, * & sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum: & alterum quidem, quod Demetrius ejus filius Alexandrum frequentaret; Gemellum vero, quod illum noscceret animo esse in Alexandrum benevolo. nam & ei pue-

Turbis mirum in modum agitatur regia.

Andromachus & Gemellus regia pulsi.

[f] Απεγνωκέναι] Non de abdicante dici puto ἀπεγνωκέναι, nisi addito ἄρχειν vel tale quid. Verto itaque, *monitos, Herodem omnem vitæ longioris spem abiecisse, utpote ætate provectum*, &c. multo autem facilius flueret sensus, si legeretur, ἀπεγνῶ ἤδη τετυχηκότα τῷ γήρᾳ καὶ ὡς ἐγκάλυμμα. IBBETSON.

[g] Τῷ γήρᾳ —— ἡλικίας.] De tincto Herodis capillitio sic ἄλλως. lib. 1. c. 24 §. 7. ἀναδεῖ γέροντι καὶ βαπτομένῳ τὰς κόμας. SPANH.

[h] Εἰ δὲ αὐτῷ προσέχοιεν] Ἢν δὲ αὐτῷ *Vat.*

[i] Πειθομένῳ] *L. B.* πειθομένου.

[k] Ἀλλ' ἤδη] Ἀλλὰ δὴ *Busb.*

[l] Οὐχ οἱ] *L. B.* in *Marg.* habet οὐχὶ. quasi vellet haud ineptos esse hos duces ad quidvis patiendum vel faciendum. HAV.

[m] Μηκέτι τῆς ἀληθείας] Hic τι post μηκέτι subintelligendum videtur.

[n] Ἔνθεν δὴ οὐκ φανερᾷ] Ἐνθένδε δὴ οὐκ φ. *Busb.*

[o] Καὶ κατὰ τῶν οὐκ ἀξίων] Καὶ deest *Busb.*

[p] Οἱ νομιζόμενοι] *L. B.* ὡς νομιζόμενοι.

[q] Νομίζοντες] Νομίζοντες ἢ εἰ φθ. *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[r] Τῷ δικαίως] Τῷ pro τοῦτο. *L. B.* τὸ.

[s] Προλαμβάνοντες μόνον.] Προλαμβάνοντες *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσλαμβάνοντες *Busb.*

[t] Τινὰς] *L. B.* τινὲς.

[v] Ἁμαρτάνοντας] Ἁμαρτάνοντα ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο *Vat.* ἁμαρτάνοντας ἀνάγειν γίνεται *Hen.*

[x] Ἡ ταραχή.] Illud ἡ præponitur ex *L. B.* HAV.

[y] Πολλοῖς ἢ τῶν φίλων] Πολλοῖς ἢ τῶν φίλων ἤδη καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν *Vat.*

[z] Εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι·] Εἰς τὰ βασίλεια *Busb.* & *Zonar.*

[a] Τὸ βασίλειον] Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 24. §. 8. SPANH.

[b] Καθὸ ἡ παῤῥησίας] Καθ' ὃν ἡ παῤῥησία *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Γέμελλον,] *L. B.* Γέμελλον.

* *Et sane primum tenuerant apud eum auctoritatis locum:*] *Magis ad verbum*, & quid enim aliud quam primum &c.

[d] Γέμελλον] *L. B.* Γέμελλον.

puero adhuc in ludo literario adfuerat, & Romæ commoranti comes adhæserat. Cæterum & hos expulit, porroque graviori pœna libenter affecisset: sed ne licenter grassari videretur in viros tantæ dignitatis, satis habuit honore eos & potestate sibimet peccanti obstandi privare.

Malorum auctor Antipater.

4. Horum autem omnium causa erat Antipater, qui, postquam insanam patris licentiam animadverterat, cum jam diu ei à consiliis fuisset, vehementer eum urgebat, eoque facilius quæ vellet perficere putabat, si omnes qui sibi resistere possent è medio tollerentur. Tunc igitur ejectis Andromacho & Gemello, ut regem alloqui & admonere non possent, cœpit rex in omnes tormentis quæstionem habere, quos Alexandro fideles esse credebat, ut extorqueret si quid ille contra se molitus esset. Illi vero cum nihil dicere haberent, moriebantur. id quod regem reddebat furiosiorem, quia nihil eorum quæ male suspicaretur deprehendi posset: & Antipater ita malitiosus erat, ut cum quis reipsa innocens reperiebatur, negaret innocentiam esse, sed *erga Alexandrum* constantiam atque fidem, regemque instigaret ad quærendum ex aliis de arcanis insidiis. Atque accidit, inter complures qui cruciabantur, ut unus fateretur, se nosse Alexandrum dicere solitum, cum à corporis proceritate & jaculandi peritia cæterarumque virtutum singulari excellentia collaudaretur, eas sibi naturæ dotes magis pulchras esse quam bonas, quippe patri invisas & invidiosas. itaque se cum patre ambulantem seipsum supprimere solere atque demittere, ne illo major videretur: & in venatione cum patre jaculantem data opera aberrare, ut qui patrem gloriæ studiosiorem norit, quam ut alios ferret sibi laudem ex istis comparare. Deinde super ea re tormentis interrogatus, remisso cruciatu illud addidit, Alexandrum cum fratre suo Aristobulo statuisse in venatione patrem insidiis perimere, & tum patrato facinore Romam ad petendum regnum perfugere. Repertæ sunt præterea Alexandri ad fratrem literæ, in quibus de patre conquerebatur, qui inique Antipatro regionem daret, ex qua ducenta talenta ad eum redirent. Hîc continuo sibi visus Herodes certum aliquod habere argumentum suspicionis, quam de pueris conceperat, Alexandrum comprehendi & in vincula tradi jubet. Deinde ne sic quidem molestus esse desinebat, partim quia auditis non multum fidei adjungebat, partim quia rem perpendendo nihil apparebat cur deberet ab illis per insidias appeti, sed videbat querimonias esse & contentiones juveniles, neque credi posse ut qui patrem interfecerat palam Romam proficisceretur. Quapropter majus argumentum culpæ filii habere volebat, & sollicitus erat ne eum inconsideratius in vincula dedisse videretur. Itaque summos amicorum Alexandri eousque excruciavit ut multos ne-

Multi ex Alexandri amicis in tormentis necati.

Quidam, tormentorum vim non perferens, Alexandrum accusat.

Alexander in vincula conjicitur.

τροφαῖς Ϲ τῇ [e] παιδίᾳ ϖϖαγεγονϛ, ϗ τῳ ἐν τῇ Ρώμῃ σωδιέτριϐεν ἀποδημίαν. παρητήσατο ϔ Ϲ τούτους [f] ἡδέως μὲν ἂν ϗ χεῖρον· ὑπὸ ϔ Ϛ μὴ κατ' ἀνδρῶν οὕτω ἀσήμων ἔχϛ τῳ ἀχεῖ τοσούτων παῤῥησίαν, τῷ τε τιμῷ ϗ τὸ [g] δυνασθϛ κωλύϛν [h] ἁμαρτάνοντα παρειμένϖ.

δ'. Ην ϔ τούτων ἀπάντων αἴτι Ανтίπατρ; ὃς, ἐπιδὴ τὸ νενοσηκὸς τ Ϛ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἔκπαλαι μὲν σωεδρεύων αὐτῷ ϖϖοσεκάθητο, ϗ μᾶλλον ἐδόκϛ τι πραίνϛν, εἰ τ ἀντίχϛν δυναμένων ἕκας ὑπεξαιρεθείη. τότε γὰρ τ ϖϖὶ τ Ανδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγϖ καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὥφερ πιστοὺς Αλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν, εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ϔ ἀπέθνησκον, οὐδὲν ἔχοντες λέγϛν. [i] τὸ δ' ἵν' Φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον [k] ἐνοῦ κακῶς εὐρίσκοιτο· ϗ δεινὸς [l] Ανтίπατρ τ μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀναίτιον εἰς ἐγκράτειαν ϗ πίστιν Ϟφαλεῖν, ἀπιστοτέραν ϔ ζητῶν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τ ἀπιχειρήσεως. ϗ τὶς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς [m] εἰδείη τ νεανίσκον λέγοντα πολλάκις, ὅταν ἐπαγόμενον αὐτὸς τύχοι τὸ π σῶμα ὡς εἴη μέγας, ϗ τῷ τοξικῷ εὔσοχον, ϗ ϖάλλα τὰ ϖϖὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἄπαντας, [n] ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἦπερ ἀγαθὰ ϖϖὸ τῆς Φύσεώς ἐστιν· ἄχθεσθαι γὸ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα ϗ Φθονεῖν. αὐτὸς τε [o] ὅταν μὲν ἅμα ϖϖειπᾶν συσέλλειν αὐτὸν, ϗ [p] καθαιρεῖν ὡς μὴ [q] μεῖζον ὀργᾶσθαι· τοξεύων ϔ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνϛ παρόντος [r] ἅπο σκοπο ῥίπτειν. τῷ γὸ [s] Φιλοτιμίαν εἰδέναι τοῦ γεγυμνικότος, [t] τούτων εὐδοκιμούντων. [v] βασανιζόμενϖ οὖν Ϛ λόγϖ, ϗ ϖϖοσγινομένης ἀνέσεως τῷ σώματι, ϖϖοσετίθη, ὅτι, ϗ σωεργὸν [x] ἔχων τὸν ἀδελφὸν Αριστόβυλον, [y] βουλεύσαιτο ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας ἀνελεῖν τ πατέρα, ϗ [z] φεύγϛν εἰς Ρώμην, ἐπειδὰν τοῦτ' αὐτῷ πραχθῇ, τῷ βασιλείαν αἰτησόμενϖ. εὑρέθη ϔ ϗ γράμματα τοῦ νεανίσκου ϖϖὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια [a] ποιῆσαι, Αντιπάτρῳ χώραν δοπονέμοντα ϖϖρόσοδον Ϟφακοσίων παλάντων φέρουσαν. ἐπὶ τούτοις εὐθὺς μὲν [b] ἔδοξε τι πιστὸν ἔχειν Ηρῴδης, ὡς ἔφερ, [c] κατὰ τῆς τῶν παίδων ὑπονοίας· ϗ συλλαϐὼν ἔδησε τὸν Αλέξανδρον. αὐθις ϔ οὐκ [d] ἀνὴρ χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν ὀφ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπισευκὼς· ἀναλογιζομένῳ [e] ϔ ἄξιον μὲν ἐπιϐουλῆς ἐξ αὐτῶν ὀδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ ϗ νεανικαὶ φιλοτιμίαι, [f] ϗ τὸν κτίναντα φανερῶς εἰς τὴν Ρώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίϖ δὲ ϗ μεῖζόν τι λαϐεῖν τῆς ϖϖεὶ τὸν ἰὸν ϖϖλανομίας τιμωρίας, ϗ φιλόνεικϖ ἵν' μὴ δόξαι ϖϖοπετῶς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῶν δὲ φίλων τ Αλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλί-

[e] Παιδίᾳ] Lege παιδείᾳ. COCC.
[f] Ηδέως μ] Ηδέως μ ἂν ϗ τότε, ὑπὸ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δυνάσθϛ κωλύειν] Δυνάσθϛ λύειν *Vat.*
[h] Αμαρτάνοντα ϖϖαρειμένϖ.] Αμαρτάνοντας in *libris.*
[i] Τὸ δ' ἵν'] *L. B.* τῷ δ' ἵν.
[k] Ενός κακῶς εὑρίσκοιτο·] Ενιόσε *Busb.*
[l] Ανтίπατρ τ μ] *Lugd. Bat.* melius videtur legisse Ανтίπ. ἀν, τὸ μ &c. ut ita *innocentia* & *fides* opponantur, non vero *fides* & *innocens*; mavult tamen *Coccejus* Ανтίπ. ἵν' τὸ μ &c. HAV.
[m] Εἰδείη τ νεανίσκον] Οἶδε *Busb.*
[n] Οὐ ταῦτα αὐτῷ καλά] Οὐ ταῦτα αὐτῷ τὰ καλὰ, λυπεῖ μᾶλλον *Busb.* ὅτι ταῦτα αὐτῷ κακὰ μᾶλλον ἦπερ *Vat.*
[o] Οταν μ ἅμα ϖϖειπᾶν] Οταν μ ϖϖειπᾶν *Vat.* & *Hen.* à prima manu. *Lugd. Bat.* ο. μ. α. ϖϖειπᾶσθαι.
[p] Καθαιρεῖν] *Gen.* καθαίρειν· forte καθαιρεῖν à καθαιρέω· καθαίρειν enim à καθαίρω hic non quadrat. SPANH. & COCC. Atque ita edidit *Hudsonus. L. B.* καθαιρεῖν.
[q] Μεῖζον] *L. B.* μείζων.
[r] Απὸ σκοπὸ ῥίπτειν.] Ita edendum censui. ἀποσκοπεῖ in *libris.* si quis ἀποσκοπὸς malit, per me licet.
[s] Φιλοτιμίαν] *L. B.* in *Marg.* habet κενοδοξίαν.
[t] Τούτων] Forte κζ' τ. COCC.

[v] Βασανιζόμενϖ οὖν Ϛ λόγϖ,] Βαζανιζομβρϖ τῷ τι λόγῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. βαζανιζομένω . . . τῷ λιγῳ *L. B.* βασανιζομένου οὖν Ϛ λόγου mavult *Coccejus.*
[x] Εχων τ ἀδελφὸν Αριστόβυλον,] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. ἔχει in *Editis Aliisque.*
[y] Βουλεύσαιτο] Eo modo *Bas.* atque ita fere *Zonaras*, ϖϖοσιλάθει ϔ, ὡς [ὃ' ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.] ϗ βουλεύσαιτο σὺν Αριστοβούλῳ ἐν κυνηγεσίῳ ἀνελεῖν τ πατέρα ϗ εἰς Ρώμην φυγεῖν, τὴν βασιλείαν μετελπισόμενον. *Epiphanius* vertit, *addebat, quod patrem Aristobulum consium haberet, ut in venatione patrem perimentes, ad Romam confugerent, regnumque peterent.* antea editum erat, sensu plane mutilo. Αριστόβυλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσαι φεύγειν εἰς Ρώμην.
[z] Φεύγειν] *L. B.* φεύγει.
[a] Ποιῆσαι,] *L. B.* ποιεῖν.
[b] Εδοξε τι πιστὸν] *L. B.* τι delet.
[c] Κατὰ τ] *L. B.* τ κζ'.
[d] Ανὴρ χαλεπὸς ὢν,] Ανεῖ *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[e] Δι' ἄξιον μ ἐπιϐουλῆς] Γὰρ *Hen. L. B. Busb.* & *Vat.*
[f] Καὶ τ κλεῖναι] Καὶ τ πατέρα κλεῖναι *Busb.* ϗ κλεῖναι legisse videtur *Epiphan.*

ὀλίγως, ὅθεν εἰπόντας [g] ὧν σκεῖν ὥετο. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ τοιοῦτον ἑτοιμότητος ὄσης, καὶ φόβου καὶ παραχῆς ὠφὶ τὸ βασίλειον, εἷς τις τ νεωτέρων, ὡς ἐν τ ἀναγκαίς ἐλέγετο, Ἀλεξάνδρον ἔφη τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις τὴν Αλέξανδρον, ἀξιοῦντα κληθῆναι θᾶττον ὑπὸ Καίσαρος, ἔχειν [h] ἤ αὐτῷ πρᾶξιν ἐπ' αὐτὸν συνιεμένῳ μισοῦσαν, Μιθραδάτῃ τὸν βασιλέα Πάρθων ἀπὸ πατρὸς ἠρημένου κατὰ Ρωμαίων φίλον· εἶναι δὲ αὐτῷ καὶ φάρμακον ἐν Ασκάλωνι [i] παρεσκευασμένον.

ε'. Τύπις ὑπῆδυσεν Ηρώδης, καί τινα θαμυθίαν τῆς περιπετείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακεύομενος. καὶ τὸ μὲν φάρμακον εὐθὺς ἐπιζητεῖν ἐκ εὑρέθη, [k] τὴν δ' ὑπερβολὴν τῶν κακῶν Αλέξανδρος ἐκ φιλονεικίας ὑπῐρῶσαν ἑλῶν, εἰς μὲν ἄρνησιν οὐκ ἐτράπετο· μετὰ ἧ τὴν περιπέτειαν ἐκ πατρὸς ἁμαρτία μείζονι, τάχα δὲ καὶ διὰ τύτο δυσωπήτῳ [l] βυλόμενος τὸ περὶ τὰς ὑποβολὰς ἕτοιμον, ἐκ ἤκιστα δὲ εἰ καὶ ἔτυχεν πιθανθεὶς κακοῦν αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιηρημένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις [m] τέτταρσιν ἀπέστειλεν, ὡς οὐθὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ περαιτέρω χωρεῖν, ψεύδεται γὰρ τὴν ὑπόβολὴν, καὶ [n] ταύτης συλλαμβάνειν τόντε Φερώραν καὶ τὰς πιστοτάτας αὐτῷ τῶν φίλων, Σαλώμῃν δὲ καὶ νυκτωρ ἐπεισελθοῦσαν [o] ἀκονῖ μιγείσας· καὶ πάντας ὑπὲρ ταὐτὸν ἥκειν, ἀπὸ θᾶττον ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τῆς ἀεὶ περιδοκίας ἔχειν. ἐν τύτοις καὶ Πτολεμαῖον διεβέβληντο καὶ [p] Σαπίννιον, οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. [q] καὶ τί γὰρ ἡ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσύσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι περιήρουντο, μήτ' ἀπολογίας μήτ' ἐλέγχε τόπον [r] ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γινομένης ἀφέλτε τινὸς εἰς ἄπαυστας ἀπωλείας. καὶ τῶν μὲν δεσμὰ, τῶν δὲ [s] θάνατον, τῶν ἧ τὸ πάντα μέλλειν ἐπ' αὐτῆς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε καὶ κατήφεια τὸ βασίλειον ἀπεκόσμῃ τῆς πρώτης εὐδαιμονίας. καὶ χαλεπὸς ἦν Ηρώδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκπεπαργμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τῆς περιδοκίας κολαστήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανισταμένου αὐτῷ τ υἱὸν, ἢ καὶ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ἔτως ἡ ψυχὴ, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τύτῳ γινομένη, πάθος ἀνεμάξατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἤττον. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐκεῖνον εἶχεν ἔτως.

ς'. Αρχέλαος ἧ ὁ τ Καππαδόκων βασιλεὺς, [t] ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τ Ηρώδην, ἀγωνιῶν τι ὑπὲρ τ θυγατρὸς ἔτι ἀγάμου καὶ νεαίσκης, καὶ συναλγῶν ἀνδρὶ φίλῳ τῆς ὑπὸ τοσύνδε παραχῆς, ἦκεν [v] οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. καὶ καταλαβὼν ἔτως ἔχοντα, τὸ μὲν ὑπιπιάσαι ἢ φᾶναι γενέσθαι τὶ περιπετὲς αὐτῷ τελέως ἀνοίκτον εἰς τὸν κυρὸν ἠγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κεκακωμένον, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι σπεύδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. [x] μετὰ ἧ πάλιν ἑτέραν [y] εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τ ἡττημένων, [z] ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ὑπεικῆ λέγων, cârit, nec tamen quicquam extorserit eorum quæ exspectabat. Huic ille rei dum vehementer incumbit, & regia timorum turbarumque plena est, fuit juvenis quidam, qui, ubi tormenta ei admota erant, fatebatur, Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, ut se curarent à Cæsare cito accersendum. habere se novas adversus eum res, quas ei indicare vellet, videlicet suum patrem cum Mithradate Parthorum rege amicitiam contra Romanos coiisse: atque illud adjecit, Alexandrum habere paratum venenum Ascalone. *Alteri etiam extorquetur confessio.*

5. His rebus credidit Herodes, & in iis malis nonnullam temeritatis suæ consolationem cepit, sibiipsi assentando & majora esse quam erant mala persuadendo. Verum non est inventum venenum, licet diligentissime quærendum curaverit; neque tamen id negavit Alexander, ut qui de industria malorum magnitudinem augere vellet: sed patris temeritatem majori adhuc crimine incitavit, forsan ut hoc ipso facilitatis in calumniis fidem habendo pudorem ei incuteret, non minima tamen dedita opera, ut, si forte crederetur, ipsum cum tota regia malis exagitaret. Dimisit enim quaternas literas, in quibus significabat, "nihil opus esse "tormentis, neque procedendum ulterius; quippe quod ipse insidias fecerit, & quidem socio "Pherora & regiorum amicorum fidissimis; Sa- "lomen quoque ad se venisse noctu & secum per "vim concubuisse: atque omnium conatus eo "tendere, ut regem de medio tollerent, atque "ita perpetuo metu liberarentur". Inter cæteros etiam accusabantur Ptolemæus & Sapinnius, qui regi fidelissimi habiti sunt. Quid enim multis? haud aliter ac si rabies eos occupasset, in se invicem efferabantur qui aliquando fuerant amicissimi, cum neque sui defendendi neque alios refellendi, ad veritatem patefaciendam, locum haberent, sed omnes nullo judicio neci darentur. atque dum alii vincula, alii necem, vel eorundem exspectationem deflerent, solitudo & mœstitia, pro præteriti temporis felicitate, regiam complebant. Itaque tota Herodis vita ei erat acerba, ut qui *perpetuo* turbaretur, &, quod nemini se auderet credere, tristi futuri exspectatione cruciaretur. Quinimo frequenter animo suo persuadebat, invadi se à filio, & eum stricto gladio astare. adeo ut, dum in ea cogitatione dies noctesque versatur, non secus ac furiosus & mente captus baccharetur. Atque ita quidem ille se habebat. *Alexander, quo magis Herodem irritaret, insidias structas esse fatetur.* *Conjurationis socios indicat, viros regi fidissimos.* *Herodem vita tædet.*

XII. 6. Ubi autem ista de Herode intellexit Archelaus Cappadocum rex, & de filia & de adolescente sollicitus, amicique vicem dolens qui in tantas inciderit turbas, *Hierosolyma* profectus est de industria ut res componeret. Cumque eum *sicut audiverat* affectum inveniisset, tempori nequaquam congruere existimavit, ut eum reprehenderet aut temeritatis argueret. fore enim ut ille æger animi irritaretur, & quo majori studio semet excusaret ira vehementiori exardesceret. Quapropter alia via aggressus est ad ea quæ tam male ceciderant emendanda, adolescenti quidem succensendo, & He- *Archelaus astute agit, ut Alexandrum patri reconciliet.*

g Ων ἐκεῖν ὠφέλ.] Θεὸν ἐκεῖν Zonar.
h Δὲ αὐτῷ] Γὰρ Hen. Busb. & Vat.
i Παρεσκευασμένον.] L. B. κατασκευασμένον.
k Τὴν δ' ὑπερβολὴν] Διὰ ἧ τὴν τ κακῶν ὑπερβολὴν ὁ Αλέξανδρος φιλονεικῶς ἀφειδὴς κ βουλητὴς ἁμιλλᾶσθαι τοῖς ἐχθροῖς, ἵν' αὐτῷ συναπόλωνται, γράμματα ἔπεμψε τῷ πατρὶ Zonar.
l Βυλόμενος] Κατασκευασμένος Busb.
m Τεττάρσιν] L. B. τέτρασιν.
n Ταύτης] L. B. ταύτῃ.
o Ακονῖ μιγεῖσας·] Ita lego (atque huic jam lectioni accedit auctoritas optimi codicis *Lugd. Bat.*) ἀκονὶ in libris *Editis* & plerisque *MSS.* αὐτῷ μιγεῖσαν ἀκονὶ Busb. αὐτῷ μιγεῖσαν κ ἀκονὶ Zonar.
p Σαπίννιον,] Σαπίνιον Busb. Σαπινίου Gall. in *Epiphanii* versione *Sapphinius*.
q Καὶ τί γὰρ] Ita legendum censui, prout supr. §. 3. κ τί γὰρ εἰ in *Editis* & *MSS.* plenius κ τί γὰρ ἄλλο ἤ, *quid enim aliud nisi* vel *quid enim aliud quam*.
r Εως] L. B. ὡς. Cocc. ὑπὲρ.
s Θάνατον,] Θανάτῳ in *libris*. in L. B. θανάτους.
t Ως ἐπύθετο] Illud ὡς abest *Hen.* & *Vat.*
v Οὐκ ἐν] Abest à L. B.
x Μετὰ ἧ] Μετὰ δ' ἑτέρως Busb.
y Εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν] Illud εἰς, quod sensus postulare videtur, clare addit *Lugd. Bat.* itaque ex illo expressimus. HAV.
z Ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ,] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 25. §. 3. SPANH.

Herodem hominem æquum esse pronunciando, qui nihil temere feciſſet. atque illud insuper adjecit, se filiæ suæ & Alexandri matrimonium dissoluturum, ac ne filiæ quidem jure parsurum esse, si quid ea sciret quod Herodi non indicasset. Rex autem ubi Archelaum (quem sibi adversaturum putabat) à se stare vidit, suique in gratiam tantam præ se ferre iracundiam, aliquantulum de acerbitate sua remisit, & dum putaret jure facta videri quæ feciſſet, paulatim animum paternum induit. Jamque in utramque partem miserandus erat. cum quidem nonnulli conjectas in Alexandrum calumnias refellebant, turbabatur; cum vero Herodem defendebat Archelaus, ad fletum convertebatur, graviterque dolore affectus erat: eò usque ut eum oraverit, ne connubium dissolveret, neque adeo juveni ob maleficia irasceretur. Itaque ubi paulo æquiorem factum vidit Archelaus, vertit in amicos calumnias, ab iis dicens corruptum Alexandrum, qui juvenis esset, neque malitiam sentiret: & suspicionem etiam magis in *regis* fratrem detorsit. nam cum Pheroras etiam in Herodis indignationem incurriſſet, ille, cum neminem haberet per quem cum rege in gratiam redire posset, videns magnam esse Archelai auctoritatem, eum adiit atratus, omniaque signa de salute desperantis præ se ferens. Tum Archelaus supplicis preces admisit, fieri tamen posse negavit, ut tantam regis iram cito restingueret; proinde præstare, ut ipse ab illo veniam petitum iret, seque totius mali auctorem esse confiteretur. ita enim immodicam *regis* iram interquieturam, se vero tum in auxilium commode adfuturum. Cum autem hæc ei persuasiſſet, perfecit ut pax utrique componeretur. atque ita juvenis præter opinionem crimine sublevatus est, & Pheroram Herodi reconciliavit: deinde se in Cappadociam recepit, Herodi ut temporibus illis gratior quam quisquam alius. adeo ut cum muneribus pretioſiſſimis honoraverit Herodes, & in aliis magnificus fuerit, eumque pro summo amico habuerit. Pepigit etiam iturum se Romam, quoniam de suis negotiis ad Cæsarem scripsiſſet: iveruntque una Antiochiam usque: & litem ibi composuit Herodes inter Archelaum & Titium Syriæ * præsidem; atque ita in Judæam reversus est.

Archelaus in Herodis amicos Alexandri crimina transfert.

Herodes cum Alexandro & Pherora redit in gratiam.

Herodes comitatur Archelaum Antiochiam usque, & lites componit inter Archelaum & Titium.

τῷ μηδὲν ἐκ προπετείας ἐρᾴσασθαι. τόν τε γάμον Ἀλεξάνδρου ἔφη προὶξ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' ἂν τῆς θυγατρὸς Φείσασθαι [a] δικαίως εἴ τι σωφδὸν τοῦτο ἐκαταμηνύσειν. τοιούτου δ' ὄντος [b] Ἀρχελάου ἐκ κατὰ προσδοκίαν [c] ὧν ὁ Ἡρῴδης ὤετο, [d] τὸ ἧττον ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς ὀργῆς ὑποδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ δικαίου δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεπιηκέναι, κατὰ μικρὸν εἰς τὸ ἧττον πατρὸς ἀντιμεθίστατο πάθους. [e] οἰκτρὸς δ' ἦν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπολύοντο τινὲς τὰς ἧττον νεανίσκου Ἀλεξόλας εἰς ὀργὴν ἐκπαιόμενος, ἐπιδὴ δ' Ἀρχέλαος συνηγόρει, πρὸς δάκρυα καὶ λύπην οὐκ ἀπαθῆ μεθιστάμενος· ἐδεῖτο γοῦν ἐκείνου μήτε Ἀλαλύειν τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. Ἀρχέλαος δ', ὡς ἀλαζὼν ὑπερικέστερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς Ἀλεξόλας, ἐκείνων εἶναι λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀναίσθητον Ἀλεξήσειν· τόν τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. ἧττον γὰρ Ἡρῴδης χαλεπῶς καὶ πρὸς τὸν Φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲν ἀπορίᾳ ἧττον Ἀλεξάνδρου, Ἀρχέλαον ὁρῶν μᾶλλον δυνάμενον, αὐτὸς [f] τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐτράπετο [g] μελανειμόνων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τοῦ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. Ἀρχέλαός [h] τε ἅτε ὑποπτεύων τὴν ἔντασιν, ἔτι ἔφη δυνατὸς εἶναι ταχὺ μεταπείθειν ἕως ἔχοι τὸ βασιλέως βέλτιον εἶναι αὐτῷ πρόσθεν καὶ δεῖσθαι, τῶν πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα. [i] λωφήσειν γὰρ ἕως ἧττον τὸ πρόσθεν, αὐτὸς [k] συλλήψεσθαι παρών. πεῖσαι [l] πειθόμενος αὐτῷ, [m] σὺν ἀμφοτέροις μὴ Ἀλαπεπραγμένον. αἵ τε Ἀλεξόλαι πρὸς δόξαν ἀφήρουν τῇ νεανίσκῳ, καὶ Φερώραν Ἀρχέλαος Ἀλλάξας, ἕως εἰς Καππαδοκίαν ἀπῇρε, κεχαρισμένος, ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ τότε πρόσθεν τῶν καιρῶν, Ἡρῴδῃ γνώμενος. ὅθεν καὶ [n] δώροις αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις [o] μεγαλοπρεπὴς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπηνέσατο δὲ καὶ σωφρονίσας εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπιδὴ πρός τινων ἐγέγραπτο Καίσαρι, καὶ μέχρις Ἀντιοχείας ἅμα τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὴν ἡγεμονίαν Συρίας [p] Τίτιον, ἐκ Διαφορᾶς Ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν Ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς Ἰουδαίαν ὑπεστρέφετο.

CAP. IX.

ΚΕΦ. Θ'.

De Trachonitarum defectione. Quomodo Syllæus Herodem apud Cæsarem accusavit: utque Herodes, iratum habens Cæsarem, Nicolaum Romam mittere decrevit.

Περὶ ἀποστάσεως τῶν Τραχωνιτῶν. ὡς Ἡρῴδῃ κατηγόρησεν ὁ Σύλλαιος παρὰ Καίσαρος· καὶ ὡς Ἡρῴδης, ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἔγνω εἰς Ῥώμην Νικόλαον ἀποστέλλειν.

XIII.

Trachonitarum rebellio, ejusque causæ.

POstquam autem Romam ivit, & inde revenit, bellum ortum est adversus Arabas ob hujus-

Γενομένῳ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς Ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. [q] οἱ κα-

a Δικαίως εἴ τι συνειδυῖα] Δικαίως abest *Vat.* & *Busb.*

b Ἀρχελάου] Ἀρχελάου reposui è *Cod. Busb.* & *Vet. Interpr.*

c Ὧν ὁ Ἡρῴδης ᾤετο,] Ἦν Ἡρῴδης *Vat.* ὃν ὁ Ἡρῴδης *Hen.* à pr. m.

d Τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ αὐτοῦ] Τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτοῦ *Vat.* Ita interpretatur *Epiphanius*, ac si legisset καὶ πλέον αὐτοῦ.

e Οἰκτρὸς δ' ἦν] Ita lego cum *Cod. Busb.* (adstipulante jam *Lugd. Bat.*) οἰκτρῶς in *reliquis*.

f Τυχὼν] Forte τυχὸν. COCC.

g Μελανειμόνων,] *Æschyl Eum.* v. 372. ἡμετέραις ἐφόδοις μελανειμόνων. SPANH.

h Τε] *L. B.* δὲ

i Λωφήσειν γὰρ ἕως] In *Editis Aliisque* ὠφελήσειν. veteri mendo, quod & codices obsedit *Epiphanii*, qui vertit, *quia prodesset hæc ad ejus indignationem mitigandam.* Verum cum ἀφελεῖν habeat *Busb.* ἀφελήσειν reposui, prout legendum esse docuit *Cotelerius* in *Notis* ad *Monumenta Eccl. Gr.* Vol. 2. p. 578. Μαλάξει γὰρ ἕως τὸ σκληρὸν τῆς ὀργῆς *Zonar.* HUDS. Veram lectionem sine dubio repræsentat *Lugd. Bat.* ex quo illam recepimus, atque juxta eandem versionem *Hudsoni* interpolavimus; verterat enim ille: *ita ipsum immodicam* regis *iram diminuturum.* Λωφᾶν autem significat *respiro*, *laxo*, *interquiesco*, ut ita dicat pausam fore iræ regis, illumque a rabie se interim collecturum, atque quieturum. HAV.

k Συλλήψεσθαι παρών.] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Hen.* & *Zonar.* συνήψεσθαι in *Editis*, nullo plane sensu.

l Πειθόμενος αὐτῷ,] Πειθόμενος δὲ Φερώρᾳ *Busb.*

m Σὺν ἀμφοτέροις ὦ] *L. B.* συναμφοτέρου.

n Δωρεαῖς αὐτὸν ἐτίμησε πολυτελεστάτοις,] Vid. *Ælian.* lib. 1. c. 25. §. 6. ἀπιόντα δὲ αὐτὸν Ἡρῴδης δωρεῖται, ταλάντων ἑξακοσίων δωρεαῖς &c. SPANH.

o Μεγαλοπρεπὴς] Ita cum *Cotelerio* in *Notis* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 634. μεγαλοπρεπῶς in *libris* omnibus. & *omnibus magnifice ditavit* in versione *Epiphanii.*

p Τίτιον,] Ita rescripsi, prout exstat in *Cod. Mediceo* & plerisque *Epiphanii* libris *MSS.* atque apud *Strabonem*, l. 16. p. 515. Τίτιον in *Editis Aliisque*, quod male se habere post *Casaubonum* (in *Exercitt.* p. 136.) contra *Montacutium* (in *Apparatu*, p. 154.) ostendit *Ill. Card. Norisius* (adstipulante jam etiam *Lugd. Bat.*) in *Cenotaphiis Pisanis*, pag. 206. &c.

* *Præsidem*;] Procuratorem, *Epiphan.*

q Οἱ —— Ἡρῴδῃ] Conf. sup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

r Τῶ-

καὶ οἰκοῦντες τὴν Τραχωνα, Καίσαρος ἀφελομένου Ζηνόδωρον καὶ προσθέντος Ηρώδῃ τῷ χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. [r] τὸ δ' οὖν ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονουμένοις. ὅμως δὲ [s] κατ' ἀρχὰς μὲν, ὄντος ἔτι βασιλέως, ἀπείχοντο εἰς τοὺς προσοίκους ἀδικημάτων. καὶ πολλὴ διὰ τοῦτο τῷ εὐδοξία τοῦ Ἡρώδου. τελευτήσαντος δὲ εἰς τὴν Ρωμὴν, ὅτε τοῦ παιδὸς Ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ προσδηλουμένου Ἀντίπατρον τὸν ὑὸν παρεληλύθοι Καίσαρι, λόγον ὡς [t] ἀπολωλὼς εἴη [v] διαφθείροντες οἱ τὴν Τραχωνα νεμόμενοι, τὸ πρὶν ἀρχῆς ἀπέχοντο, καὶ πάλιν ἔτι τὴν συνήθη τοῖς πλησιοχώροις [x] ἀδικεῖν ἐτρέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ, τοῦ βασιλέως ἀπόντος, ἐχειρώσαντο. [y] πεὶ παραφκευασμένοι δέ τινες ἀρχιληστὴς, [z] καὶ δὲ τῶν ἀλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὴν χώραν, εἰς ἣν τὴν Ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, Συλλαίου δεξαμένου μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνου δόντος, ὤκησαν· καὶ καταστρέχοντες οὐ μόνον τὴν Ιουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Κοίλην Συρίαν ἅπασαν ἐληίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τοῦ Συλλαίου, καὶ κακῶν [a] ποιοῦσιν ἄδειαν. Ηρώδης δὲ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τῆς Ρώμης, ἔγνω πολλὰ τῶν οἰκείων αὖπω κεκακωμένα· καὶ τῶν μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι διὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἣν ἐκ τῆς Ἀραβων πατρίδος ἐπορίσαντο, χαλεπῶς δὲ ἔχων αὐτὸς τὰ ἀδικήματα, [b] προελθὼν τὴν Τραχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν [c] ἐπεπόνθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον [d] ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυπολήπτως τῷ Ηρώδου πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς [e] Καίσαρος ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ τε καὶ Οὐολομνίῳ, [f] ἔτι κολάσαι τοὺς ληστὰς ἐξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόντων, πολεῖς μὲν ἐγένοντο, πάντα δὲ ἐπέρχεσθον ἐπαναστάσαι, τὸ Ηρώδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας προθέντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῶν ἀνθρώπων [g] ἀποσφάττοντες, ὡς εἶναι πολέμῳ τὴν ἀδικίαν [h] ἐοικυῖαν. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους· ἐφ' οἷς ἀχθόμενος Ηρώδης, τούς τε ληστὰς ἐζήτει, καὶ χρεὼν ὁ διὰ Συλλαίου δανείσας ἔτυχεν Οβόδα, πάλαι [i] ἐξήκοντα, παρηκόης αὖπω τῆς προθεσμίας, ἀπολαβεῖν ἠξίου. Σύλλαιος δὲ τὰ μὲν Οβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς δὲ ἅπαντα διοικῶν, τούς τε ληστὰς ἔφασκεν ἵνα μὴ ἐν τῇ Αραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων ἀνεβάλλετο, περὶ ὧν ἔτι τε Σατορνίνος καὶ Οὐολομνίος τῆς Συρίας ἔτι διεσκοῦτων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δὲ [k] συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τῷ Ηρώδῃ ἀπολαβεῖν, [l] καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ἐφ' μὲν Ηρώδῃ, τῶν Αραβων οὐδεὶς εὑρέθη τὸ σύνολον, ὅτι ἐπ' ἀδικίας, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον· οἱ δὲ Αραβες ἠλέγχοντο τοὺς ληστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

β'. Διελθόντος δὲ τῆς προθεσμίας ὁ Σύλλαιος, οὐδὲν τῶν δικαίων [m] ποιησὼς, εἰς Ρώμην ἀνέρχεται.

modi cauſam. Incolæ Trachonis, poſtquam Cæſar eam regionem, Zenodoro ademptam, Herodi attribuerat, amplius quidem latrocinari nequibant, terram vero colere & quiete vivere cogebantur; id quod eis parum placebat, † nec admodum idoneum agriculturæ ſolum *habebant*. veruntamen à principio, rege eos coërcente, finitimos nullis laceſſebant injuriis. qua ex re Herodes magnam diligentiæ laudem adeptus eſt. Illo autem Romam profecto, cum & puerum Alexandrum accuſabat, & Antipatrum ſuum filium commendaturus Cæſarem adibat, Trachonis incolæ mortuum eſſe Herodem ſermonibus divulgarunt, rebellaruutque, & iterum finitimum agrum, ut ante conſueverant, diripere & vaſtare cœperunt. At tum regii duces, abſente ipſo, eos domuerunt. Cæterum fuerunt circiter quadraginta latronum principes, qui, captorum exemplo territi, ex iis finibus ceſſerunt, ſeque in Arabiam receperunt, & à Syllæo, poſtquam is à Salomes conjugio aberraverat, accepti ſunt, qui eis locum munitum dedit: qua habitatione uſi, cœperunt non ſolum Judæam incurſare, verum etiam univerſam Cœlen-Syriam, receptum & præſidium maleficis ſceleratiſque præſtante Syllæo. *Latrones à Syllæo recepti.*

Herodes autem, Roma reverſus, comperit eos gravia damna ſuis intuliſſe: & quoniam latronibus ipſis potiri nequibat, quippe ſecuritate ex Arabum tutela fretis, eas contumelias ægre ferens, Trachonem obiit, & latronum conſanguineos necavit. Ea res, quam pro gravi injuria habuerunt, tanto reddidit irritatiores, præſertim quod legem habebant, quæ ſuorum interfectores omnibus modis ulciſci juberet: adeo ut, quicunque tandem ſequuturus eſſet eventus, ex univerſa Herodis ditione prædas agere eamque diripere non ceſſarint. Ille vero, hac de re loquutus cum Saturnino & Volumnio, Cæſarianis ducibus, latrones ad ſupplicium depoſcit. Quamobrem latrones ſeipſos magis etiam confirmare, & numero aucti omnia perdere, loca pagoſque Herodiani regni vaſtando, homineſque quos ceperant interficiendo: adeo ut hujuſmodi incurſiones bellicis ſimiles eſſent. homines enim jam circiter mille erant. Quam rem moleſte ferens Herodes latrones depoſcebat, & ſexaginta talenta exigebat, quæ Obodæ per manus Syllæi mutua dederat, quorumque dies tranſacta jam erat. At Syllæus, qui Oboda rejecto omnia regebat, negare in Arabia eſſe latrones, & pecuniæ ſolutionem differre: qua de re coram Saturnino & Volumnio, qui tum Syriæ * præeſſent, diſceptatum eſt. Tandem vero, illis ita decernentibus, convenit, Herodi intra dies triginta pecuniam ſolutum iri, & utrumque alterius homines redditurum, quos in ſuo regno haberet. Atque Herodes quidem neminem omnino Arabem habere compertus eſt, neque ob maleficium, neque ob aliam cauſam: at Arabes convicti ſunt habere in ſuis finibus latrones. *Eos ad ſupplicium depoſcit Herodes.*

2. Cæterum cum jam elapſa eſſet dies præſtituta, Syllæus, antequam aliquid eorum quæ debebat XIV. *Syllæus, cum promiſſis non ſtetiſſet, Romam proficiſcitur.*

[r] Τοῦτο δ' οὖν] Τὸ δ' ἐν Busb. & Vat.

† *Nec admodum idoneum agriculturæ ſolum* habebant.] Neque terra reſpondebat laboribus. *Gelen.*

[s] Κατ' ἀρχὰς μέν,] Διὰ δέος τοῦ βασιλέως Busb.

[t] Απολωλὼς εἴη] Ita reſcripſi è *Cod. Gall.* (corrigente quoque ſic *Coccejo*) cum ἀπόλωλος & mox νεμόμενοι antea editum eſſet. διεδόθη λόγος ὡς ἀπόλωλως εἴη. Διαφθείροντες οὖν οἱ τὴν Τρ. Busb.

[v] Διαφθείροντες] Διαστρέφοντες. COCC.

[x] Αδικεῖν ἐτρέποντο.] Ηθικεν pro ἀδικεῖν ἐτρέποντο in *Cod. Busb.* ἐτράποντο *Gall.*

[y] Περὶ τετταράκοντα] Aliud quiddam in ſuo codice habuiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit. *ex quibus* XL. *principes latronum cum cognatione ſua à Trachone provinc.*

[z] Καὶ δέος] *Gen* καὶ ὅ.

[a] Ποιοῦσιν ἄδειαν.] Ποιοῦντος *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[b] Προελθὼν τὴν Τραχωνα,] Ἐκπροελθὼν *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Επεπόνθεισαν,] Επεπόνθησαν ἠρεθίσθησαν *Busb.*

[d] Επεξιέναι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Coccejo*) ἐπιξιέναι in *Editis Aliiſque.*

[e] Καίσαρος ——— Οὐολομνίῳ.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & infr. c. 10. §. 8. SPANH.

[f] Επὶ κολάσει] Eo plane modo *Vat.* τοῦ ἐπὶ κολ. in *reliquis.*

[g] Επισφάττοντες] Αποσφάττοντες *Busb.* ἀπίσφαζον *Vat.*

[h] Εοικυῖαν.] *Gen.* ἐφικυῖαν.

[i] Εξήκοντα,] Πενταχόσια *Busb.* non ita in *cæteris*, aut in *Epiphanii* libris.

* *Præeſſent*,] *Sc.* non æquata poteſtate & imperio. cum Saturninus id temporis eſſet Legatus Proprætor Syriæ, Volumnius vero tantum Procurator ejuſdem provinciæ, ut oſtendit *Noriſius* in *Cenotaph. Piſ.* p. 206. & *Pagi* ad *Ann. Baronii*, p. 30.

[k] Συνέθετο δι' ἐκείνων] Συνέθετο *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[l] Καὶ τοὺς ἀλλήλων] Καὶ τοὺς ἀλλήλων ἑκατέρᾳ ἀποκαταστῆσαι τῇ βασιλείᾳ *Busb.* quo ſane modo legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& eos qui de utroque regno aufugiſſent invicem reddere.*

[m] Πεποιηκὼς,] Πεποίηται, ἀλλ' εἰς P. *Busb.*

bat feciſſet, Romam profectus eſt. Herodes vero exſequebatur redditionem pecuniarum & latronum qui apud Arabas erant, Saturnino & Volumnio permittentibus ut contumaces etiam armis perſequeretur. Atque exercitum habens in Arabiam eum duxit, ſeptem manſiones triduo emenſus. Et poſtquam ad præſidium, quod latrones habebat, pervenit, omnes primo impetu cepit, & locum *munitum*, qui Raëpta vocabatur, complanavit: aliorum vero nihil violavit. Cumque latronibus Arabes, Nacebo duce, ſubſidio veniſſent, prælium committitur: in quo pauci quidem ex Herodianis *deſiderati ſunt*, Arabum vero dux Nacebus una cum ſuorum circiter viginti quinque ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Iſto autem de illis ſumpto ſupplicio, cum tria Idumæorum millia in Trachonitidem deportaſſet, regionis illius latrones coërcuit: totaque de re literas dedit ad duces qui erant in Phœnicia, quibus eos certiores fecit, quod nihil amplius, quam in contumaces Arabes *fieri* oportebat, ab eo actum fuiſſet. Et iſta quidem illi, cum in ea diligenter inquirerent, vera eſſe comperiebant.

Herodis expeditio in Arabiam.

XV. 3. Nuncii autem Romam celeriter ad Syllæum res geſtas pertulerunt, &, ut fere fit, ſingulas in majus auxerunt. Ille vero, qui jam id conſequutus erat ut Cæſari innoteſceret, & forte tum circa palatium erat, his auditis, confeſtim mutata veſte pullatus Cæſari indicatum ibat: Arabiam bello eſſe vexatam, & univerſum regis exercitum everſum ab Herode, qui regionem vaſtaverat. Ad hæc lachrymans querebatur, duo millia quingentos Arabiæ primarios cecidiſſe: eorumque ducem Nacebum occubuiſſe, amicum cognatumque ſuum: direptaſque divitias, quæ Raëptis eſſent, contempto Oboda ut ad bellum ſuſtinendum inferiore, quoniam nec ipſe Syllæus, nec Arabum exercitus adeſſet. Cum iſtiuſmodi verba faceret Syllæus, &, ut invidioſiorem redderet Herodem, illud etiam adjiceret, ſe eam profectionem ſuſcepturum non fuiſſe, niſi Cæſarem putaſſet daturum operam, ut cum omnibus omnes pacem haberent, neque, ſi ipſum ibi adeſſe contigiſſet, fauſtum Herodi bellum futurum fuiſſe; his verbis irritatus Cæſar, quæſivit ab Herodis amicis qui aderant, & à ſuis, qui ex Syria venerant, hoc ſolum, an Herodes exercitum duxiſſet. id quidem cum illi fateri neceſſe haberent, Cæſar vero quam ob cauſam & quo pacto non auſcultaret, cum ille magis ira exardeſcebat, tum ſcripſit acerbius Herodi, & inter alia, literarum ſumma hæc fuit, "Se eum aliquando in "amicis habuiſſe, nunc pro ſervo habiturum". Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabes. atque illi *literis ejus* elati neque prædones elapſos dediderunt, neque pecuniam ſolverunt, inſuper & paſcuis, quæ Herodis erant & ipſi conduxerant, gratis utebantur, quoniam Judæorum rex eſſet Cæſaris ira dejectus. Item Trachonitæ, hanc occaſionem nacti, in Idumæorum præſidium conſurgunt, atque una cum Arabibus latrocinantes, qui Idumæorum agrum populabantur, non ſolum lu-

Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

Cæſar in Herodem irritatur.

Trachonitæ in eum inſurgunt.

ⁿ ῥύσια ᾗ τῶν χρημάτων καὶ τῶν παρ' ἐκείνοις ληςῶν Ηρῴδης ἐπιεῖτο, καὶ τῶν περὶ τὸν Σατορνῖνον καὶ Οὐολύμνιον ἐπιτρεπόντων ἀγνωμονοῦντας ° ἐπεξιέναι. γραπάν τε ἔχων, παρῆγε διὰ τῆς Ἀραβίας, τρισὶν ἡμέραις ἑπτὰ σταθμοὺς διανύσας. καὶ γινόμενος ἐπὶ ᾗ φρουρία ᾗ τοὺς ληςὰς ἔχοντα, ᴾ αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτούς, καταςκάπτει ᾗ τὸ χωρίον, ᵠ Ραεπὰ καλούμενον· τῶν ᾗ ἄλλων ʳ οὐδὲν ἐλύπησεν. ςυνεπηγομένων ᾗ τῶν Ἀράβων ἡγουμένου Νακέβου, μάχη γίνεται· καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν ˢ τῶν Ηρῴδου, Νάκεβος ᾗ ὁ τῶν Ἀράβων ςρατηγός, καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πίπτουσιν, οἱ ᾗ ἄλλοι πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πεμφθέντες ᾗ τούτους, τετρακιςχιλίους ᵗ Ἰδουμαίων ἐπὶ τὴν Τραχωνίτιδι κατοικίσας, ᵛ ἦρε ληςὰς τοὺς ἐκεῖ· καὶ περὶ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπεν περὶ Φοινίκην οὖσιν, ἀποδεικνὺς ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελθεῖν ἔδει τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγότα. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες εὕρισκον οὐ ψευδόμενον.

γ'. Ἀγγελοι ᾗ Συλλαίῳ καταντήσαντες, εἰς Ρώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστον τῶν γενομένων αἴροντες. ὁ ᾗ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι Καίσαρι, τότε ᾗ περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσεν, εὐθὺς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα, καὶ παρελθὼν ἔλεγεν ˣ ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὰ ʸ περὶ τὴν Ἀραβίαν εἰς κεκακωμένα, ᶻ καὶ πᾶσι ἀνάστατος ἡ βασιλεία ςρατιᾷ πορθήσαιτο αὐτῷ Ηρῴδης. ᵃ δακρύων ᾗ, πενταχοσίους μὲν ὅπλα διχιλίους Ἀράβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἀνῃρῆσθαι ᾗ ᵇ καὶ τὸν ςρατηγὸν αὐτῶν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ καὶ συγγενῆ, πλεῖστον ᾗ διαπράττειν τὸν Ραέπλοις. καταπεφρονῆσθαι ᾗ τὸν Οβόδαν, ὑπὸ ἀσθενείας σὺν ὀχήσασθαι τῷ πολέμῳ, μᾶλλον τὸ μηδ' αὐτὸν, μήτε τῷ Ἀραβικῷ δυνάμιν παρεῖναι. τοιαῦτα ᾗ Συλλαίου λέγοντος, καὶ προσιόντος ὀλοφύρσεως, ὡς ἐφ' ὧν αὐτὸς ᶜ ἀπέλθοι τὴν χώρας μὴ πεπυσμένως ὅτι Καίσαρι μέλοι τῷ εἰρήνην ἅπασιν εἶναι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον Ηρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ Καῖσαρ, ἀνέκρινε τὸν Ηρῴδου τοὺς παρόντας, καὶ τῶν ἰδίων τοὺς ᵈ ἀπὸ Συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον, εἰ τῷ ςρατιὰν Ηρῴδης ᵉ κατάγοι. τὸ ᾗ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ καὶ πῶς σὺν ἀκριβοῦντος, ὀργή τε μείζων ἐγίνετο τῷ Καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν Ηρῴδην, πάντ' ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τὸ ὑπισχνῆς τὸ κεφάλαιον, "ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ "φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται." γράφει δὲ καὶ Σύλλαιος ὑπὲρ τούτων τοῖς Ἄραψιν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες ὅτε τὰ ληςῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, ὅτε τὰ χρήματα ᶠ διελύοντο, νομάς τε ἃς ἐκείνου μισθωσάμενοι διεκάλεῖχον, ἀμισθὶ πάντας ἐχρῶντο, πεπαρῳνωμένου ᾗ τὸν Ιουδαίων βασιλέως διὰ τὴν ὀργὴν ᾗ Καίσαρος. ὑπιόντων ᾗ τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν Τραχωνίτιν ἔχοντες, τῆς τῶν ᵍ Ἰδουμαίων φρουρᾶς κατεξαναςάντες, καὶ ληςεύοις χρώμενοι μετὰ τῶν Ἀράβων, οἱ ἐλεη-

ⁿ Ρύσια ᾗ τῶν χρημάτων] Redditionem pecuniarum. *Ruſinus.* SPANH.

° Επεξιέναι.] Τοὺς Ἄραβας poſt ἐπεξιέναι addit *Busb.*

ᵖ Αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας] Ita *Busb.* αἱρεῖ in *Editis Aliiſque.*

ᵠ Ραεπὰ καλούμενον·] Αιπὰ *Vat.* Ραίπτα *Gall.* & *Lugd. Bat.* in *Epiphanii* libris *Repta.*

ʳ Οὐδὲν] *L. B.* οὐδ' να.

ˢ Τῶν Ηρῴδου,] Illud τῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

ᵗ Ἰδουμαίων] Ἰδουμαίους *Busb.*

ᵛ Ηρε] Lege Εἷρε. atque ita (cum *Coccejo*) *Busb.* IBBETS.

ˣ Ως αὐτὸν,] Illa ὡς αὐτὸν deſunt *Busb.*

ʸ Περὶ τὴν Ἀραβίαν] Καθ' τὴν Ἀραβίαν *Busb.*

ᶻ Καὶ πᾶσα ἀνάσατος] Καὶ πᾶσα ἀνάσατος ἡ βασίλεος ςρατιὰ πορθήσαιτο αὐτῷ Ηρῴδῃ in *Editis Aliiſque.*. καὶ πᾶσα ἀνάσατος ἡ βασιλεία ςρατιὰ πορθήσαιτο αὐτῷ Ηρῴδῃ *Vat.* unde reſcribere non dubitavi, καὶ π. ἀ. ἡ. βασιλεία ςρατιᾷ π. nec aliter, ut puto, legebat *Epiphanius*, qui vertit, *totumque regnum commotum ab Herodis exercitu fuiſſet.*

ᵃ Δακρύων ᾗ] Δακρύων μὲ *Hen.* à prima manu, & *Vat.* qui mox μὲ poſt πενταχοσίους negligit.

ᵇ Καὶ τὸν ςρατηγὸν] Illud καὶ è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

ᶜ Απέλθοι τὴν χώρας] Ita lego pro ἐπέλθοι, quod in *Editis* exſtat & *MSS.* (præter *Lugd. Bat.* tamen, in quo edita hæc nova lectio invenitur) in *Epiphanii* verſione, *quod nec ipſe rediret in provinciam. neque ſi præſens fuiſſet, commodum fuiſſet cum Herode bellum committere.*

ᵈ Απὸ Συρίας ἥκοντας,] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπὶ Συρίας in *Editis Aliiſque.*

ᵉ Κατάγοι.] Καταγάγοι *Busb.* & *Baſ.* ἐξαγάγοι *Lugd. Bat.*

ᶠ Διελύοντο,] Διελύετο *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

ᵍ Ἰδουμαίων] Ἰουδαίων *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

ἐλεηλάτων τὴν ἐκείνων χώραν, οὐκ [h] ἐπὶ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτεροι [i] τὰς ἀδικίας ὄντες.

δ'. Ἡρώδης δὲ τούτων πάντα φέρων ἠνείχετο, μεταβεβληκὼς αὐτοῦ τὴν παρρησίας, ἣν εἶχε πρὸς Καίσαρα, [k] καὶ τὸ μεῖζον [l] ἀφῆρητο θρόνημα. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτοῦ πρεσβείαν ἀπολογησομένου ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς σταλέντας ἀπράκτους ἀνέπεμψεν. ὧν δ' οὕτως ἐπὶ τούτοις ἀθυμία καὶ δέος, ὅ, τε Σύλλαιος ὡς μετρίως ἐλύπει, πιστωθείς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ Ῥώμῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπώμνυεν. ὁ μὲν γὰρ Ὀβόδας ἐτεθνήκει, Αἰνείας δὲ τὸν τῶν Ἀράβων ἔσχεν Αἰνείας, ὁ μετονομασθεὶς [m] αὖθις Ἀρέτας. τὸν γὰρ ἐπιχειρεῖ διαβολαῖς παρωσάμενος αὐτὸς [n] ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ δίδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν, πολλὰ δὲ Καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ τῷ μὴ τὸν Ἀρέταν ἐπιτετιμηκέναι πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ἐπιστολὴν καὶ δῶρα τῷ Καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δὲ ἐπιστολὴ κατηγόρει Σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, Ὀβόδαν [nn] τε φαρμάκοις διαφθεῖραι, καὶ ζῶντος ἔπι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῶν Ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δανειζόμενον, ὡς ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. προσέχειν δὲ οὐδὲ τούτοις ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῶν δώρων λαβών. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἀραβίαν, αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προέσθαι. τῶν γὰρ βασιλέων ὁ μὲν, [o] ὕπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας· Ἡρώδης δὲ, ἐφ' οἷς [p] ἠμύνετο πάσχων ὀργισθέντος αὐτῷ Καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις φέρειν ἠναγκάζετο. πέρας δ' οὐδὲν ὁρῶν τῶν περιεστώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δυνατὸν μετριώτερον εὑρεῖν παρά τε τῶν φίλων, καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν [q] ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῆλθε Νικόλαος.

cri sed etiam ultionis causa miris modis in eos sæviebant.

4. Herodes autem ista omnia ferre cogebatur, perdita, quam in Cæsare habuerat, fiducia, & animum multo quam ante demissiorem gerebat. nam Cæsar legationem missam ab Herode ob causæ suæ defensionem audire nolebat, eamque iterum venientem re infecta remisit. Itaque erat ex istis in magna solicitudine atque metu, & ei permolestus erat Syllæus, tum quod ei crederetur, tum quod Romæ esset, & eo tempore ad majora spiraret. Nam Obodas quidem diem supremum obierat, Æneas vero, mutato deinde nomine dictus Aretas, Arabum imperium occupat. Cæterum Syllæus eum per calumnias deturbare, regnumque invadere nitebatur, magnas largitiones aulicis faciens, multasque Cæsari promittens. Aretæ quoque Cæsar succensebat, quod regnum usurpasset, neque prius ad se scripsisset. Verum & ille literas cum muneribus ad Cæsarem mittit, & in his auream coronam multa talenta pendentem: quibus in literis Syllæum accusabat, ut qui malus servus esset & Obodam veneno sustulisset, quo etiam vivo rerum dominus fuisset, dum & Arabum uxores adulteraret, & pecuniam mutuaretur, ut imperium sibimet vendicaret. Cæsar autem ne hos quidem *legatos* audire dignatus est, sed nullo accepto dono remisit. Judææ vero & Arabiæ regna indies deterius se habebant, tam propter turbas, quibus agitabantur, quam quia nemo erat qui ei malo mederetur. Nam *duorum* regum alter nondum certo rex erat, alter vero Herodes, quod semet vindicatum iverit, Cæsarem iratum habens, omnes contumelias perpeti cogebatur. Cum autem nullum finem videret malorum, qui eum circumsteterant, Romam iterum mittere decrevit, si quid æquius amicorum gratia & precibus apud Cæsarem posset obtinere. Atque istam quidem legationem suscepit Nicolaus Damascenus.

Legatos ad Cæsarem frustra mittit Herodes.

Aretas Obode in Arabum regnum succedit.

Cæsar ei offensus.

Nicolaus Damascenus ad Cæsarem missus.

ΚΕΦ. ι'. CAP. X.

Ὡς Εὐρυκλῆς τοὺς Ἡρώδου παῖδας διέβαλεν· καὶ ὡς ἔδησεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τῷ Καίσαρι περὶ αὐτῶν ἔγραψε. περὶ Συλλαίου τοῦ Νικολάου κατηγορηθέντος.

Quomodo Eurycles Herodis filios ad ipsum calumniatus est: utque eos in vincula conjecit pater, & de illis ad Cæsarem scripsit. De Syllæo à Nicolao accusato.

XVI.

Ἐσεπτέρκλου δὲ τὰ περὶ τὴν [r] οἰκείαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ [s] πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, [t] οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον [v] ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὰ μέγιστον καὶ δυσχερέστατον τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν [x] ἠπείλειτο τῇ βασιλείᾳ διὰ τὴν τύχης· ἐπέβαινε δὲ καὶ μᾶλλον ἠυξήθη τότε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς ἀπὸ Λακεδαίμονος, οὐκ ἄσημος τὸν ἐκεῖ, κακὸς δὲ τὸν ψυχὴν ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ κολακείαν δεινὸς [y] ἑκατέρων αὐτῶν ἔχειν τε καὶ μὴ δοκεῖν, ὑπεδημήσατο ὡς τὸν Ἡρώδην, δῶρά τε δόντα αὐτῷ, καὶ πολλῷ παρ' ἐκείνου λαβὼν, τῆς εὐκαιρίας τῶν συμπτώσεων ἐπραγματεύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γενέσθαι βασιλέως. διὸ δὴ αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς

VErum res suæ domi, filiorumque, qui multo magis in ipsum eo tempore exacerbati erant, valde turbari cœperunt. Omnino enim nec jam ante obscurum erat, fortunam malorum, quæ in homines cadunt, maximum & gravissimum regno *ipsius* minatam esse: tunc autem ingruebat & in majus crevit ex hujusmodi causa. Eurycles *quidam* Lacedæmonius, honesto loco natus, sed homo nequam, voluptatibus & assentationi deditus, ita tamen tecte ut non animadverteretur, cum peregre ageret apud Herodem, multis muneribus ei datis & majoribus acceptis, urbanitate sua sese in intimam regis amicitiam insinuavit. Antipatri quidem hospitio utebatur, ad Alexandrum vero itabat, multumque cum eo erat; ut qui se Archelao Cappado-

Eurycles Lacedæmonius.

Eurycles in Herodis & Antipatri & Alexandri amicitiam se insinuat.

[h] Ἐπὶ ὠφελείᾳ μόνον,] Ἀπὸ ὠφελείας *Hen.* & *Vat.* ἀπεφελείας *Lugd. Bat.* ἀπ' ὠφελείας *Coccejus* mavult.

[i] Τὰς] Lege ὧν τὰς. COCC.

[k] Καὶ τὸ μεῖζον] Καὶ μεῖζον *Hen.* & *Vat.*

[l] Ἀφῆρητο] *L. B.* ἀφῃρεῖτο.

[m] Αὖθις Ἀρέτας.] Ex *L. B.* αὖθις hoc loco inseruimus, & in versione pariter expressimus. Regium enim illud nomen postea videtur assumpsisse, in regno confirmatus ab Augusto. Minus recte verterat *Hudson* cognomento Aretas. HAV.

[n] Ἀναλαμβάνειν τὴν ἀρχὴν,] Ἀναλαμβάνῃ *Vat.* & *Hen.* à prima manu.

[nn] Τε] *L. B.* δ.

[o] Οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν,] Ὃ μὲ οὐδέπω τὴν ἀρχ. *Vat.*

[p] Ἠμύνετο] Ἠμύναλο *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[q] Ποιησόμενος.] *L. B.* ποιησάμενος.

[r] Οἰκείαν] Οἰκίαν *Busb.* & *Zonar.*

[s] Πολὺ χεῖρον ἐσχηκότας] Πολὺ χεῖρον ἐσχηκότα *Busb.* & *Lugd. Bat.* ὡς τὸν in *ceteris.* χεῖρον ἔχει τὰ κ' τοὺς παῖδας *Zonar.*

[t] Οὐδὲ —— Λακεδαίμονος,] Conf. ἄλλως. lib. 1. c. 25. §. 1. SPANH.

[v] Ἀσύνοπτον] Ἀνύποπτον legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet sine suspicione nunquam fuissent, malum tamen plus tunc ex hujusmodi causa prevaluit.*

[x] Ἠπείλει] Ἀπείλει in *Editis* & *MSS.* unde ἠπείλει fecimus.

[y] Ἑκατέρων] Cum in *Editis Aliisque* fuerit ἑκατέρου, rescripsimus ἑκατέρων. in *Cod. Vat.* ἑκάτερον. quod & *Coccejus* malebat.

dociæ regi familiariſſimum eſſe dictitaret. ideoque Glaphyræ honorem ſe præbere ſimulabat: atque in eo totus erat ut omnes clam coleret, & quæ dicerentur & fierent ſemper obſervabat, ut ita calumniis retineret hominum benevolentiam. Poſtremo id conſequutus eſt, ut, cum ſe in familiaritatem alicujus dedidiſſet, ejus amicus eſſe videretur; quod ſi alium frequentaret, id ejus gratia facere putaretur. Alexandrum itaque, ut juvenem, adeo ſibi conciliavit, ut ei perſuaſerit, ſe tuto poſſe ei querelas de iis quæ paſſus fuerat concredere, id quod alii audebat nemini. Suam igitur vicem dolens ei aperuit, ut pater *ab ipſo* alienatus eſſet, narravitque ei cuncta de matre, itemque de Antipatro, quod is, ipſis ab honoribus repulſis, omnem ſibimet poteſtatem arripuiſſet. Atque iſta haud ferenda eſſe dicebat, præſertim quod pater tantum in eos odium jam conceperat, ut cum ipſis, prout adjiciebat, nec convivia nec colloquia communicare ſuſtineat. Talia quidem ipſi, ut veriſimile erat, dolor ſuggerebat. Hæc autem verba Eurycles Antipatro referebat, dicens quidem, non illius gratia hoc ipſum ſe facere, ſed tanti eſſe momenti rem ut tacere nequeat, quò illi ab Alexandro cavendum eſſe putet. neque enim ſingula illorum ſine affectu cum dicere, quin non obſcuram præ ſe ferre nocendi voluntatem. Jam vero Antipater, cum ex iſtis eum ſibi amicum opinaretur, ei ſæpe liberaliter largiebatur: & ad extremum perſuaſit, ut ea referret Herodi. Ille vero, dum ex iis quæ ſe audiviſſe dicebat de Alexandri malevolentia verba faceret, non difficulter fidem inveniebat, atque ita regem affecit, orationis calliditate eum circumagens atque irritans, ut odium inexpiabile *in filium* ſuſciperet. id quod ea ipſa hora oſtendit. nam Eurycli extemplo quinquaginta talenta dedit. Is vero cum iſta accepiſſet, & Archelaum Cappadociæ regem adiiſſet, *ei* laudabat Alexandrum, ſeque ei in componenda cum patre pace magno uſui fuiſſe prædicabat. Hac arte Archelao etiam pecunia emuncto, antequam detegeretur malitia, diſceſſit. Et quidem Eurycles iſte, cum *poſtea* in Lacedæmone improbus eſſe non deſiiſſet, ob multa facinora à patria relegatus eſt.

Ab Antipatro & Herode muneribus donatur.

Archelao etiam pecuniam extorquet.

2. Judæorum autem rex non ut ante ſatis habebat criminationes adverſus Alexandrum & Ariſtobulum audire: verum etiam tam inteſtino in eos odio flagrabat, ut, ſi nemo criminaretur, ipſe ad criminandum induceret, omnia ſpeculando & explorando; & omnibus, ſi quid contra eos haberent, dicendi poteſtatem faciendo: ac perfecit ut ei referretur, Evaratum Coum cum Alexandro conſpiraſſe. Et hoc quidem omnium libentiſſime audivit Herodes.

Herodes filiis fit infenſior.

3. Huc & majus quiddam contra juvenes accedit, dum novæ ſemper in eos excogitantur calumniæ, & omnes ut ita dicam certatim id agunt, ut grave aliquid de iis ad regem deferrent, quod pro ſalute ipſius facere videretur. Erant Herodi ſatellites duo, qui propter corporis fortitudinem

Jucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro; ut inter venandum Herodem interficerent, fatentur.

Αντιπάτρε, πρόσοδος ἦ καὶ συνήθεια πρὸς τὸ Αλέξανδρον· Αρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶναι τῷ Καππαδόκι λόγῳ ἀπορρήτῳ. ὅθεν καὶ τὸν Γλαφύραν ὑπερεφίλουν τιμῇ· καὶ πολὺς ἐν ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις προσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀντιχαρίζεσθαι τὰς λαβολάς. τέλος δὲ [z] τοιοῦτος [a] ἑκάστῳ κατὰ τὰς συντυχίας [b] ἀπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶναι φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ [c] προσεῖναι. [d] τὸ οὖν Αλέξανδρον προσεκτήσατο νέον ὄντα, καὶ πρὶν ὧν ἐπεπόνθει μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδεῶς πεπεισμένον ἐξεῖναι λέγειν· ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ περὶ τὴν μητέρα διηγεῖτο καὶ τὸ Αντίπατρον, ὅτι παρωθούμενος αὐτὸς τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δὲ ἀνεκτὸν οὐδὲν ἔφη, κατεσκευασμένα πρὸς μῖσος ἤδη ἐκ πατρός, [e] μηδὲ συμποσίοις μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκός, ἐφ' οἷς ἤλγει. τὰς δὲ λόγους Εὐρυκλῆς Αντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα σοῦ τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, [f] νικᾶσθαι ὑπὸ σοῦ τιμώμενος τῷ μεγέθει τῶν πραγμάτων, καὶ φυλαττέσθαι παρακελεύόμενος τὸν Αλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀπαθῶς [g] τούτων ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶναι τὴν αὐτοχειρίαν. Αντίπατρος μὲν οὖν οὕτως ὑπολαμβάνων [h] ἐκ τούτων, μεγάλας αὐτῷ παρ' ἕκαστα δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη πείθει πρὸς τὸν Ηρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐπὶ τῷ Αλεξάνδρου δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι διηγούμενος [i] ἀπίθανος, ἀλλ' ἔτυχε διέθηκε τὸν βασιλέα, πειράσας ἀεὶ τοῖς ῥήμασι καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. εὐθὺς γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Αρχέλαον [k] ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆς Καππαδόκων, τὸν Αλέξανδρον ἐπῄνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς Αμμαλαχὰς πρὸς τὸν πατέρα γεγονέναι. χρηματισάμενος δὲ καὶ παρ' ἐκείνου, πρὶν καταφωραθῆναι τὴν κακοηθείας, ἀπῆλθε. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ὢν ἐν τῇ Λακεδαίμονι πανοῦργος εἶναι μοχθηρὸς, ὑπὸ πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη [l] τῆς πατρίδος.

β'. Ο δὲ τῶν Ιουδαίων βασιλεὺς οὐχ ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρός τε τὸν Αλέξανδρον καὶ τὸν Αριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν λαβολὰς, ἀλλ' ἤδη λαβὼν μίσους οἰκείου γεγονημένος αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις, [m] ἐξειργάζετο, πατρῴων ἕκαστα, καὶ πυνθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνιδιδοὺς τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, [n] Εὐάρεστόν τι Κῷον Αλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν ὂν [o] καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον Ηρώδης ἐλάμβανεν.

γ'. Επιγίνεται δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, [p] σκωρυμένης ἀεὶ τὰς κατ' αὐτῶν λαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλα τοῦτο προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων [q] δυσχερές, ὃ πρὸς τὸν βασιλεύοντος ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν Ηρώδῃ δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος

z Τοιοῦτος] Τοιοῦτο in *Cod. Gall.*

a Ἑκάστῳ] Ἐν ἑκάστῳ *Vat.*

b Απέβαινεν,] Ita *Vat.* & *Busb.* ὑπέβαινεν in *Editis Aliiſque.*

c Προσεῖναι.] Προστίναι *Busb.*

d Τὸν οὖν Αλέξανδρον] Οὕτως Αλέξανδρον προσέχθη νέον ὄντα πρὶν ὧν ἐπεπόνθει μὴ ὡς πεπεισμένον μηδενὶ μέν, πρὸς ἐκεῖνον *Vat.*

e Μηδὲ συμποσίοις] Ὡς μηδὲ συμποτίοις ἢ συλλόγοις ἀνέχεσθαι *Vat.*

f Νικᾶσθαι —— πράγματος,] *Non pro mea utilitate tibi hæc nuncio, ſed tuis jam victus honoribus, & rei magnitudine*, vertit *Ruſinus* ut legiſſe videatur, τιμαῖς ἢ ὑπὸ σοῦ νικ. &c. SPANH. Quomodo legerit *Vet Interpres* ſeu *Ruſinus*, apparet ex lectione Cod *Lugd. Bat.* qui diſtincte τιμώμενος exhibet, quod inſerui pro vulgato τιμώμενος; unde patet totum locum ita eſſe legendum, λέγων μὲν ὡς οὐχ ἕνεκα ἐμοῦ (pro vulgato σοῦ) τοῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι ὑπὸ σοῦ τιμώμενος, τῷ &c. i. e. *Dicens quidem, non ſui ipſius gratia ſeſe illud facere, verum illius, quod victus eſſet honore ejuſdem erga ſe, atque ipſius ſceleris magnitudine.* HAV.

g Τούτων ἕκαστον] Ita rurſus ex *Lugd. Bat.* quod fortius quam vulgatum τοῦτο ἕκαστον, & in verſione *ſingula illorum* repoſui pro *hæc* &c. HAV.

h Ἐκ τούτων,] Illa ἐκ τούτων è *Codd. Hen.* & *Vat.*

i Απίθανος,] Πιθανὸς *Vat.*

k Αναβὰς τὸν βασιλέα] Διαβὰς *Busb.*

l Τῆς πατρίδος.] Τῆς ἑαυτῆς πατρίδος.

m Εξειργάζετο,] Περιειργάζετο juxta *Zonaram*, qui hoc ipſum ex *Joſepho* ad hunc modum narrat; Ηρώδης ὁ τοῦτον πρὸς τοὺς παῖδας ἐξώργισε, ὡς μηκέτι δεῖσθαι λαβολῶν, ἀλλ' αὐτὸς περιεργάζεσθαι τὰ ἐκείνων, καὶ παραφυλάττειν ἕκαστα.

n Εὐάρεστόν τι Κῷον] De hoc Eurato Coo. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 26. §. 5. SPANH.

o Καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων] Forſan κατ' ἀκοήν.

p Σκωρυμένης —— λαβολῆς,] Αλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

q Δυσχερὲς,] Δυσχερὲς πρὸς τὸν βασιλεύοντος σωτηρίας *Vat.*

r Τύ-

θος πιμώμενοι, Ιάκυνδον καὶ [r] Τύραννον. ὅτοι, προσκρούσαντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀπεωσμένοι, [s] τοῖς περὶ Αλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κῦρος [t] γυμνασίαν πιμώμενοι, καὶ τὶ χρυσίον καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. εὐθὺς οὖν καὶ τότε ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. [v] οἱ δὴ, μακαρτερήσαντες πολὺ χρόνου, ὕστερον ἔλεγον, ὅπ πείθοι Φονεύειν αὐτὸς Ηρώδην Αλέξανδρον, [x] ἐπεὶ περὶ κυνηγέσιον θηρίων δρώκων [y] προσβάλοι. [z] δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἵππου καπενεχθεὶς [a] ἀναπαρείη τὰ ἑαυτοῦ λόγχαις. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν [b] γεγωνός πάθος. [c] ἐπιδείξαν δὴ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸ ἀρχικυνήγιον ἐξήλεγχον, ὅπ δὴ [d] λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς, καὶ τοῖς Αλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα, κελεύσαντος ἐκείνου.

δ'. Μετὰ τούτους ὁ Φρούραρχος [e] Αλεξανδρείας ληφθεὶς ἐβασανίζετο· [f] καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε [g] δέξασθαι τὴ Φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑποσχέσθαι, τὰ κείμενα τοῦ βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ Φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν οὐδὲν ὡμολόγησεν· ὁ δὲ υἱὸς δὴ αὐτοῦ παρελθὼν ταῦτα ἔφη γνώσεσθαι, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν, [h] ὡς εἶναι εἰκάσαι τοῦ Αλεξάνδρου [i] χειρός. "Τελέσαντες, σὺν Θεῷ εἰπεῖν, ἃ προσεταξάμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ προσέχητε, καθὼς [k] ὑποσχόμεθα, δέξασθαι ἡμᾶς τῷ Φρουρίῳ." μετὰ τοῦτο τὸ γράμματίδιον, ὁ μὲν Ηρώδης [l] οὐκέτι ἐνδοιασμὸς εἶχε περὶ τοῦ τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. Αλέξανδρος δὲ [m] Διόφαντον ἔφη τὰ γραμματεῖα μιμήσασθαι τοὺς τύπους, καὶ δι' Αντιπάτρου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. [n] ὁ γὰρ Διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινὸς· ἐν ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ὕστως ἀπέθανε.

ε'. Τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὸ πλῆθος προήγαγε ἐν Ιεριχοῦντι [o] κατηγορῆσαι τῶν παίδων· [p] καὶ τούτους μὲν [q] ἐκ χειρὸς οἱ πολλοὶ βάλλοντες ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ [r] τοὺς περὶ Αλέξανδρον ὁμοίως κλεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο, διὰ Πτολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ πλῆθος ἀναστέλλας. ἐπὶ δὲ φυλακὴ καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσίει μὲν [s] οὐδείς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. [t] καὶ τί γὰρ ἦν καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν Αριστόβουλος, ἐκ βαρυθυμίας [v] ἐπαγόμενος καὶ πλὴν ἑαυτοῦ [x] πιτθίδα καὶ πενθερὰν συναλγεῖν αὐτῷ τῆς συμφορᾶς καὶ μισεῖν τὸν τὰ τοιαῦτα πείθοντα, "οὐ γὰρ, ἔφη, καὶ σοὶ κίνδυνος ἀπωλείας, "[y] διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ κατ' ἐλπίδα [z] γάμων "ἅπαντα ταῦτα προμηθεύειν"; τούτοις ἐκείνη ταχὺ μάλα τὸν ἀδελφὸν προσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ, οὐκ ἔτι κατασχὼν αὐτὸν, δῆσαί τε κελεύει, καὶ διασήσασθαι ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς ἐποίησαν ὑπὲρ τῷ

& proceritatem habebantur in pretio, videlicet Jucundus & Tyrannus. Ii, offenso rege depulsi, cum Alexandro equitabant, &, quoniam homines exercitati essent, erant in honore, & auri aliquantum, aliaque dona accipiebant. Quapropter rex eos statim suspectos habuit, & in quæstionem vocavit. Illi vero, postquam diu perstiterant, tandem dixerunt, Alexandrum sibi persuadere voluisse, ut Herodem in venatione feras persequentem occiderent. facile enim confingi posse, equo delapsum suismet venabulis transfixum esse. nam & ante pene simile quiddam ei acciderat. simulque indicaverunt aurum in equili defossum esse, & venatorum præfectum convicerunt, sibi regia venabula, & Alexandri aulicis arma, ipsius jussu, dedisse.

4. Post hos comprehenditur & torquetur præfectus præsidii Alexandrii: quippe accusatus, promisisse adolescentibus sese eos castello recepturum, eisque regiam pecuniam, quæ in ea munitione esset, traditurum. Atque ipse quidem *præfectus* nihil confessus est: sed prodiit ejus filius, & ita esse dixit; literasque tradidit scriptas, ut videbatur, manu Alexandri, *in hanc sententiam.* "Perfectis, si "Deus voluerit, omnibus quæ instituimus, venie- "mus ad vos: sed date operam, sicut promisistis, "ut nos castello recipiatis". Post hanc schedam non dubitabat Herodes, quin insidiæ sibi à filiis paratæ fuerint. Alexander autem dicebat, manum suam à Diophanto notario assimulatam, eamque schedam ab Antipatro malitiose effictam. Erat enim Diophantus assimulandarum literarum peritissimus; tandemque alias simulasse convictus morte pœnas dedit.

In Alexandrii præfectum quæstio.

Litera ficta à Diophanto, manum Alexandri assimulante.

5. Eos autem, in quos fuerat habita quæstio, produxit rex Hierichunte ad populum, ut accusarent pueros: atque illos quidem † multi lapidibus obrutos necarunt. cum vero idem Alexandro & Aristobulo facturi essent, hoc ipsum quidem nè fieret prohibuit rex, per Ptolemæum & Pheroram populi impetum reprimendo. at pueros ita concludendos custodiendosque curavit, ut eos adiret nemo, cunctaque eorum facta & dicta observarentur. Et nihil omnino à condemnatis differebant infamia & *futuri* metu. Eorum autem alter Aristobulus tantum animi dolorem concepit, ut Salomæ amitæ socruique suæ persuadere tentaverit, ut ipsius calamitatem acerbe ferret, eumque odio haberet, qui se eò perduci sineret. "Etenim non- "ne tu quoque, inquit, in mortis periculo versa- "ris, cum omnia quæ hîc fiunt Syllæo spe con- "jugii detegere dicaris"? Hæc verba illa protinus *Herodi* fratri narratum it. Ille vero, ut qui non amplius semet cohibere potuerit, eum sine ulla cun-

Alexander & Aristobulus in carcerem conjecti.

Operam dat Aristobulus ut Salomen Herodi infensam reddat.

Aristobulus, Salome ejus consilia Herodi narrante, constringitur.

r Τύραννον.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

s Τοῖς περὶ Αλέξανδρον] Τοῖς deëst *Vat.*

t Γυμνασίαν τιμώμενοι,] Γυμνάσια *Vat. Lugd. Bat. Busb.* & *Hen.* à manu secunda.

v Οἱ δὴ, —— ἔλεγον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

x Επεὶ περὶ κυνηγέσιον] Επειτ' εἰς κυν. *Busb.* atque ita *Hen.* voce περὶ in ora libri posita. ἐπεί περί τι *Lugd. Bat.* ἐπεί τε περὶ καὶ *Vat.*

y Προσβάλοι.] *L. B.* προστάλοει, in *Marg.* προσκαλῇ.

z Δυνατὸν γὰρ εἶναι λέγειν,] Δυνατὸν γὰρ εἴη λέγειν *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

a Αναπαρείη ταῖς ἑαυτοῦ λόγχαις.] Εμπαρείη *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἀναπαρεῖ *Hen.* à pr. m. ἀναπαρείη ταὶς ἑαυτοῦ λόγχαις *Gen.*

b Γεγωνός] *L. B.* γεγέως.

c Επιδείξαν δὴ] Επίδειξαν δὴ καὶ τὸ χρυσίον *Vat.*

d Λόγχας αὐτοῖς δοίη βασιλικὰς,] Eadem *Zonaras* p. 250. D. SPANH.

e Αλεξανδρείας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 26. §. 3. SPANH.

f Καὶ γὰρ ἐκεῖνος] Καίτοι αἰτίαν εἶχεν ὡς ἐπαγγελάμενος δέξασθαι τῷ Φρουρίῳ *Busb.* καὶ ὁ Φρούραρχος δὴ ὃν Αλεξανδρίων ἠπάτητο, ὡς ἐπαγγελάμενος δέξασθαι τοὺς νεανίσκους ἐν τῷ Φρουρίῳ *Zonar.*

g Δέξασθαι] Forte δέξεσθαι.

h Ως εἶναι εἰκάσαι] Ως εἰκάσαι *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

i Χειρός.] Φορίζοντα post χειρὸς addit *Busb.*

k Υπίσχεσθε,] Υπίσχησθε *Vat.*

l Οὐκέτι ἐνδοιασμὸς εἶχε] Οὐκέτι ἐνδοιάσιμος ἦν *Zonar.* HUDS. Ita etiam *Zonaras* p. 251. A. SPANH.

m Διόφαντον ἔφη] Hujus Diophanti meminit *Tzetzes*, Chil. VI.

n Ο γὰρ Διόφαντος] Ο γάρ τοι. Δ. *Vat.*

o Κατηγορῆσαι] Καὶ τοὺς κατηγορεῖντας τῶν παίδων legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, & *accusatores eorum.*

p Καὶ τούτους] Καὶ βάλλοντες ἐπέκτειναν *Busb.*

q Εκ —— ἔκτειναν.] Manu jaculantes multi interemerunt. *Rufinus*, malè *Gelenius*: saxis sunt obruti. Βάλλειν tamen pro *saxis obruere* dictum infra cap. XI. §. 2. ubi *Zonaras* pro βάλλειν habet λιθολῶσιν· & §. 6. in genere τοῖς ἀδικουμένοις βάλλοντες. item ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 5. ξύλοις βαλλόμενοι καὶ λίθοις. SPANH.

† *Multi*] Melius vertas per *vulgus*. HAV.

r Τοὺς περὶ Αλέξανδρον] Id est, *Alexandrum*; ut aliquanto post τοῖς περὶ Ολυμπον, ubi de Olympo agitur §. 9. REL.

s Οὐδείς,] Οὐδεὶς ἔτι *Vat.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ τί γὰρ] Καὶ καταδίκων εἶχον ἀδοξίαν καὶ δέος *Zonar.*

v Επαγόμενος] Υπαγόμενος *Vat.*

x Τιτθίδα καὶ πενθερὰν] Salomen vid. infr. lib. 17. c. 1. §. 1. ubi *Rufinus* male vertit *titthida nutricem.*

y Διαβεβλημένῃ Συλλαίῳ] Ita *Busb. Gall.* & *Zonar.* Διαβεβλημένης in *Editis Aliisque.*

z Γάμων] Γάμοις *Vat.*

a Ταῦ-

cunctatione conſtringi jubet, & utrumque ab altero ſeparatum ſcripto prodere quicquid mali in patrem commiſiſſent. Illi vero, quoniam ita ipſis mandatum eſſet, ſcribunt, ſe in patrem inſidias neque cogitaſſe neque ſtruxiſſe: fugam autem adornaſſe, idque vi coactos, quia ſuſpectam moleſtamque vitam degerent.

Nonnulla ab Alexandro quærit Herodes coram Mela Archelai legato.

6. Eo tempore, cum veniſſet ex Cappadocia legatus ab Archelao, Mela quidam, unus ex illius dynaſtis, volens Herodes ei oſtendere Archelai in ſe malevolentiam, Alexandrum vinctum accivit ad ſe, & ex eo iterum quæſivit de fuga, quonam & quo pacto diſcedere decreviſſent? Ad quod reſpondit Alexander, "ad Archelaum, qui ſe inde "Romam eos miſſurum promiſiſſet: verum in pa- "trem nihil quidem ſceleris aut maleficii conatos "fuiſſe, neque eorum quæ ipſis ab adverſariis ma- "litioſe imponerentur, quicquid verum eſſe. vo- "luiſſe etiam *ſe*, ut de Tyranno & illo altero cir- "cumſpectius haberetur quæſtio, ſed illos celerius "periiſſe, auctore Antipatro, qui amicos ſuos in- "ter multitudinem ſummiſiſſet.

Interrogatur etiam de iiſdem Glaphyra.

7. Hæc eo dicente, juſſit *Herodes*, ut Melas & Alexander ad Glaphyram Archelai filiam ducerentur; & ex ea quæreretur, ecquid inſidias Herodi ſtructas ſciret. Quò ut ventum eſt, Glaphyra, ſimulac vinctum conſpexit Alexandrum, caput ſibi percuſſit, animoque conſternata magnum triſtemque ploratum edit. Quin & juveni manarunt lachrymæ, atque iis qui aderant miſerabile adeo erat ſpectaculum, ut diu id cujus cauſa venerant dicere aut facere nequirent. Tandem vero cum Ptolemæus (huic enim mandatum erat ut illum duceret) juſſiſſet dicere, ecquid ei factorum conſcia foret mulier; "quî potuit, inquit, non con- "ſcia eſſe, quæ mihi ſit vel ipſa anima charior, & "communes mecum natos habeat?" Ad hæc quidem illa exclamavit, "nullius ſe malæ rei con- "ſciam: ſed *tamen* ſi ejus utilitas poſtulet, ut ali- "quid vel contra ſeipſam mentiatur, omnia con- "feſſuram". Tum Alexander, "ſcelus quidem, "inquit, nullum eorum quæ ſuſpicantur quos mi- "nime omnium decebat, neque ego cogitavi, ne- "que tu noſti, niſi quod ad Archelaum nos reci- "pere decreveramus, & inde Romam". Iſta etiam illâ fatente, Herodes, ratus Archelaum malevolentiæ in ſe convictum eſſe, dedit Olympo & Volumnio literas, juſſitque ut inter navigandum ad Eleüſam Ciliciæ * *inſulam* appulſi Archelao ſcriptum de his redderent, &, poſt expoſtulationem quod inſidiarum particeps cum filiis ſuis fuiſſet, recta inde Romam navigarent. & ſi quid illic à Nicolao expeditum invenirent, adeo ut Cæſar † ipſi non ſuccenſeret, literas *ei* & teſtimonia traderent, quæ contra adoleſcentes parata mittebat. Cæterum Archelaus ſeſe purgabat, de ſuſceptione quidem juvenum confitendo, quod è re illorum ipſorum eſſet patriſque, * ne quid præterea du-

De fuga ad Archelaum ſe cogitaſſe fatetur Alexander.

Olympus & Volumnius Romam miſſi.

Archelaus Herodi ſe excuſat.

πατρὶ [a] ταῦτα γεγραμμένους ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὑπὲρ μὲν [b] ὅτι νοῆσαι κατὰ τοῦ γεγυμνηκότος, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμῷ δὲ ὑπεναλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην, ὡσπερ καὶ δυσχεροῦς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου.

ς'. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος [c] ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντος παρὰ Ἀρχελάου, Μήλα τινὸς, ὃς ἐν δυνάσταις τῶν ἐκείνου, βουλόμενος Ἡρῴδης ἐνδείξασθαι τιμὴν δύσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν, ἐκάλεσε τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἐν τοῖς δεσμοῖς, καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπως καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "πρὸς Ἀρχέλαον, ἔφη, [d] κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ὁμολο- "γήσαντας ἀφαπέμψειν· ἀλλ' ἴδεν ὅτι ἄπορον ὅτι δυσχερὲς "ἐντεθυμῆσθαι κατὰ τοῦ πατρὸς, ἴδε ὅσα συνεσκευάσεται κα- "κοηθείας τῶν ἐναντίων ἀληθῆς εἶναί τι τύχοιεν. βούλεσθαι "δὲ [e] ἀνετάζειν καὶ τὸν περὶ Τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀ- "σφαλεστέραν, ἀλλὰ καὶ τούτους [f] ἀπολέσαι θᾶττον, Ἀντι- "πάτρου τῷ πολλοὺς τοὺς ἰδίους [g] ἐγκαθησάμενος φίλους.

ζ'. Τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε Μήλαν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου, καὶ πυθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ὑπουλίαν Ἡρῴδου γεγονότων. [h] ὡς δ' ἦκον, εὐθὺς μὲν ἡ Γλαφύρα, δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν, καὶ καταπλαγεῖσα, μέγα καὶ [i] συμπαθὲς ἀνώμωξεν. ἅμα δὲ καὶ τῶν νεανίσκων δάκρυα, καὶ τῶν παρόντων ὀδυνηρά τις θέα, μέχρι πλείονος ἦν ἐφ' οἷς εἶχον εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι δυναμένων. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, [k] τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὴν ἐπετέτακτο, φράζειν [kk] κελεύσαντος, [l] εἴ τι τῶν πραττομένων ἡ γυνὴ σύνοιδεν αὐτῷ· "τί δ' οὐκ ἂν, ἔφη, "συνέγνω [m] τῆς ψυχῆς ἐμοὶ περιουσίαν, καὶ νοι- "νοῦσα τέκνων;" ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν ἀνεβόησεν, "ὡς συνοίδειν μὲν οὐδὲν ἄτοπον· εἰ δὲ φέροι [n] πρὸς σω- "τηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ καὶ [o] κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, "πάντα ὁμολογεῖν." ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, "ἀσεβὲς μὲν "οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν ἃς ἤκιστα ἐχρῆν, ὅτε "αὐτὸς ἐνένοησα, ὅτι [p] σὺ οὐδὲν οἶσθα, ἀλλ' ὅτι παρ' "Ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην." ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν Ἡρῴδης, Ἀρχέλαον [q] ἐξελεγχθῆναι τοῖς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας [r] ὑπολαβών, δίδωσιν Ὀλύμπῳ καὶ Οὐολομνίῳ γράμματα, κελεύσας [s] ἐν Ζεφύρῳ μὲν [t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρόσχοντας, [v] Ἀρχελάῳ τὰ [x] περὶ τούτων ἀποδοῦναι, καὶ μεμψαμέ- νους ὅτι τὸν [y] ὑπουλῆ ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην πλεῖν. κἀν εὑρωσιν ἀνύποπτόν τι Νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυσχεραίνειν Καίσαρα, δοῦναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοὺς ἐλέγχους, ὃς κατὰ τῶν νεανίσκων [z] κατεσκευασμένους ἀπίσχλεν. Ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέχεσθαι μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας τὰ

[a] Ταῦτα γεγραμμένους] Ταῦτα γεγραμμένους Καίσαρι ἀποφέρειν *Busb. & Lugd. Bat.*

[b] Οὔτε νοῆσαι] Οὔτ' ἐννοῆσαι *Busb.*

[c] Ἀπὸ Καππαδοκίας πρεσβεύοντος] Ἐκ Καππαδοκίας δ' πρεσβεύ- τοῦ δὲ ὄντος *Vat.*

[d] Κἀκεῖθεν] Forte ἐκεῖθεν. COCC.

[e] Ἀνετάζειν] *L. B.* ἂν ἔτι ζῶν.

[f] Ἀπολέσαι] Ἀπολέσθαι *Lugd. Bat. & Vat.*

[g] Ἐγκαθισάν]ος] *L. B.* Ἐγκαθίσαν]ος.

[h] Ὡς δ' ἦκον,] Ita *Vat. & Busb.* nec aliter *Epiphanius*, qui vertit, *qui cum veniſſent.* ὡς δ' ἦκεν in *Editis.*

[i] Συμπαθὲς ἀνώμωξεν.] Πρεσπαθὲς *Busb.*

[k] Τούτῳ γὰρ ἄγειν] Τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἐπετέτακτο *Busb.*

[kk] Κελεύσαν]ος,] Κελεύσα]ος *Vat.*

[l] Εἴ τι τῶν πραττομένων] Εἴ τι τῶν πραττομένων συνοίδε τῷδρὶ *Busb.* quo ferè modo *Epiphan.* qui vertit, *interrogante Glaphyram* [*Ptolemæo*] *ſi quid de his quæ fiebant cognoſceret.*

[m] Τῆς ψυχῆς ἐμοὶ περιουσίαν] Ὑπὲρ τῆς ψυχῆς *Busb.*

[n] Πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου] Πρὸς τοῦ σωτ. *Hen. & Vat.*

[o] Κατ' αὐτῆς] Lege καθ' αὐτῆς. COCC.

[p] Σὺ οὐδὲν οἶσθα,] Illud σὺ è *Cod. Busb. & Epiphan.*

[q] Ἐξελεγ]χθῆναι] Ἐξελεγχθῆναι *Vat.*

[r] Ὑπολαβών,] Καβαλαβὼν *Busb.* Ὑβλαβὼν *Hen.* à pr. m.

[s] Ἐν Ζεφύρῳ μέ] Ἐν Ζεφύρῳ τῇ Κιλικίᾳ πρόσχοντας *Zonar.* unde pro Ἐλεύσης, quod (in *Lugd. Bat.* tamen eſt Ἐλαιούσης) in libris omnibus exſtat, reſcripſi Ἐλεύσῃ. Vide ſupr. c. 4. §. 6.

[t] Ἐλεύσῃ τῆς Κιλικίας πρόσχοντας,] Ἡσιόδου τὸ Κιλικίαν *Gen.* infr. lib. 18. c. 6. §. 4. Ubi *Ruſinus*: Leſidi Ciliciæ civitatis, vel Ἡσιόδου Heſidis. SPANH.

* Inſulam —— *redderent*,] Civitatem *Epiphanio*. Vide *Annott.* ſupr. ad cap. 4. §. 6.

[v] Ἀρχελάῳ] Ἀρχελάῳ τε *Busb. Hen. & Vat.*

[x] Περὶ τούτων ἀποδοῦναι,] Περὶ τούτων ἐντυχεῖν *Busb. & Zonar.*

[y] Ὑπουλῆ ἐφάψαιτο] Ita è *Codd. Busb. & Gall.* ἐπιβουλῆς in *reliquis.*

† *Ipſi non ſuccenſeret*,] *Sc.* Herodi.

[z] Κατεσκευασμένους ἀπίσχλεν,] *L. B.* Καθασκευασμένους ἐπίσχλεν.

* *Ne quid præterea durius in eos ſtatueret.*] Ne quod illi ſuſpicionibus adacti minus ſe obſequentes patri præbuerant, id ipſa ita-

τὸ

τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τῷ πατρὶ, [a] μὴ χαλεπώτερόν τι [b] προσεθῆναι κατ' ὀργὴν ὧν ὑποπτως ἔχοντες ἐφασίαζον, ἃ μὲν οὖν πρὸς Καίσαρα πέμψειν, ἄδηλον· ἄλλο δέ τι κατ' δυσνοιαν τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις.

η'. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχόν τε καιρὸν [c] ἀποδοῦναι τὰ γράμματα τῷ Καίσαρι, διηλλαγμένον εὑρόντες Ηρώδῃ. τὰ γὰρ πρὸς τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πρὸς τὴν αὐλὴν ἐχώρει, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθη μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ [d] οἱ Ἄραβες δὲ ἅμα πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες, [e] ὑποτοησάντων ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ Οβόδα ὡς ἀφ' ἁρπαγέντων πολλῶν σκάφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. διὸ γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων [f] αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπόκρισιν [g] ὑφηρημένα, ἀφ' τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ Νικόλαος [h] ἐπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσηγμένην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς ἀφέλειαν Ηρώδῃ [i] ποιῆσαι Καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἐσεσθαι παρρησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γνήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν. σωζομένων οὖν ἐπ' ἀλλήλοις καὶ δοξείσης ἡμέρας, [k] Νικόλαος, παρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τάτε ἄλλα κατηγόρει τοῦ Συλλαίου, "τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ἐδένι ὑγιεῖ, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, "ἃ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ "γυναικῶν· προσετίθη δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστήσοι "Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ηρώδου "πεπραγμένων". ὡς δὲ ἦκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐξῆρχε αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ηρώδου λέγειν, "[l] ὡς ἃ στρατιὰν ἤγαγε εἰς Ἀραβίαν, "μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, "μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν ἀφανίσας". [m] πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, "ὑπὲρ τούτων, ἔφη, καὶ "μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν, "ἃ γέγονεν [n] ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἐστὶ χα- "λεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν". πρὸς δὲ τὸ εὐδόξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο [o] προσγεγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης οὐσίαν λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, "τήν μὲν [p] στρατιὰν ἃ στρατιὰν ἔλεγε, "ἀλλ' ὅτι [q] δικαίαν τὴν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ "μηδὲ ταχὺ [r] τοῦτο, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγρα- "φαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι [s] Σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ "Οὐολούμνιον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας· τελευταῖον δὲ, "ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τοῦ σοῦ τύχου "ἐπομόσαντος, ἢ μοὶ ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα πα- "ρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς "Ηρώδου πεφυγότας. ὧν οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου

rius in eos ſtatueret, dum illis ſuccenſeret ob ea quorum ex ſuſpicione orta eſſet diſſenſio; non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, neque aliud quidquam ex ſua in illum malevolentia juvenibus promiſiſſe.

8. Cum autem Romam pervenſſent, opportunitatem habuerunt literas tradendi Cæſari, quòd eum Herodi reconciliatum offenderunt. Nam Nicolai legatio hunc in modum ſe habuit. Quamprimum Romam venit & in palatium profectus eſt, viſum eſt ei non ſolum id agere cujus cauſa venerat, verum etiam Syllæum accuſare. Nam Arabes, priuſquam cum iis colloqueretur, aperte inter ſe diſſentiebant, quorum nonnulli cum ſe à Syllæo ſubduxiſſent, ad Nicolaum ſe applicuere, facta omnia injuſta ei indicantes, manifeſtiſque indiciis oſtendentes, eum multos ex Obodæ hominibus interfeciſſe. cum enim diſceſſionem feciſſent ſubreptæ erant literæ, quibus ipſum redarguebant. Quam rem ſibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod ſibi agendum erat, modis omnibus ſtudens ut Cæſarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim ſciebat, ſi vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; ſin Syllæum accuſare conſtitueret, fore ut occaſio ſibi daretur Herodis cauſam *melius* agendi. Conteſtata igitur lite, dictaque die, Nicolaus, adſiſtentibus ſibi Aretæ legatis, & alia Syllæo objiciebat, "& quod regi ſuo Arabumque "multis perniciem attuliſſet, quodque † ad per- "turbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet; "eum etiam arguebat mulieres corrupiſſe, tam "Romæ quam in Arabia: &, quod maximum eſ- "ſet, adjiciebat, Cæſarem alienaſſe, quod *ipſum* "nihil veri de geſtis ab Herode docuerit." ‡ Ubi autem ad hunc locum ventum eſt, eum interpellabat Cæſar, jubens hoc unum diceret de Herode, "annon exercitum in Arabiam duxiſſet, & bis "mille & quingentos homines illic occidiſſet, & "direpto agro abduxiſſet captivos?" Ad hæc Nicolaus, "de his ſe vel maxime, ajebat, docere poſ- "ſe, hæc partim nihil habere veri, partim non ita "facta, ut tute intellexiſti, nec ut ob ea merito "ſuccenſere *Herodi* debeas". His præter opinionem auditis, & Cæſare attentiorem ſe præbente, cum narraſſet de quingentis talentis mutuo datis, & de Syngrapha, in qua cautum fuerat, ut liceret Herodi, ubi dies præſtituta ceſſiſſet, pignora capere ex univerſa *Arabum* terra, "hanc expeditio- "nem non expeditionem eſſe dicebat, ſed juſtis "de cauſis pecuniæ ſibi debitæ exactionem. ne- "que tamen huc feſtinanter decurriſſe *Herodem*, ne "tum quidem cum formula cautionis id permitte- "ret, ſed poſt aditos aliquoties Syriæ duces Sa- "turninum & Volumnium: denique, poſtquam "apud Berytum his coram Syllæus * per tuam "fortunam juraſſet, omnino intra trigeſimum "diem ſe & nomen exſoluturum, & dediturum "qui ex ditione Herodis *in Arabiam* profugerant. "& cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, iterum "ab

Litera ab Olympo & Volumnio tradita Cæſari, Herodi ope Nicolai reconciliato.

Syllæum apud Cæſarem accuſat Nicolaus.

Herodem criminibus ei falſo objectis purgat.

racunde magis quam paterne vindicaret, *Gelenius.*

a Μὴ χαλεπώτερον] Μὴ κὰ χαλεπώτερον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Προσεθῆναι] Forte προστιθῆ. COCC.

c Ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα] Ἀποδοῦναι *Busb.*

d Οἱ Ἄραβες] Illa οἱ Ἄραβες deſunt *Busb. Vat.* & *Hen.* à prima manu. mox autem poſt πολεμοῦντες in *iiſdem* habentur οἱ δὲ Ἄραβες..

e Ὑποτοησάντων] Forte κὰ ὑποτοησάντων. COCC.

f Αὐτοῦ —— ἤλεγχον.] Αὐτῷ ὃ (ſic. ἃ) κὰ τῷ ἀπόκρισιν ὑφηρημένοι ἀφ' τούτων ἤλεγχον *Vat.* Forſan, διὸ γὰρ τὰ γε. ἃ. κ. τ. ὑ. ὑφηρημένα, κὰ ἀφ' τ.

g Ὑφηρημένα,] *L. B.* ὑφηρημένοι & in *Marg.* ἐτύχανον.

h Ἐπιτυχίαν ταύτην] Εὐτυχίαν τινὰ ταύτην ὁρῶν *Busb.* & *Vat.*

i Ποιῆσαι Καίσαρα.] Ποιῆσαι deeſt *Vat.*

k Νικόλαος,] Ο Νικόλαος παρόντων αὐτῷ κὰ τῶν *Busb.*

† *Ad perturbandum ſtatum pecunias mutuo ſumpſiſſet;*] Pro nullo reip. commodo, *Epiphan.*

‡ *Ubi autem ad hunc locum ventum eſt,*] *Vel*, in hac orationis parte interfatus eſt Cæſar.

l Ὡς ἃ στρατιὰν] Εἰ μὴ στρατιὰν, & mox ἀπέκτεινεν, *Busb.* & *Vat.*

m Πρὸς ταῦτα] Ο δὲ Νικόλαος *Busb.*

n Ὡς σύ τε ἀκήκοας,] Ὡς συ ἀκήκοας *Vat.* ὡς σύ τε ἀκήκοας *Hen.* à pr. m. ὡς σύγε ἀκ. ab altera manu.

o Χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς] *L. B* ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς.

p Εἰπὼν τ' πεντακοσίων] Εἴπειν *Vat.*

q Προγεγεγραμμένον.] Προγεγεγραμμένον *Vat.*

r Στρατιὰν ἃ στρατιὰν ἔλεγεν,] Hic στρατιὰ ſumitur pro στράτευσις.

s Δικαίαν τ' ἰδίων ἀπαίτησιν] Ita cum *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ut αἰτίαν aut φάσιν ſubintelligatur. forſan delendum ἐπὶ ante δικαίαν. in *Editis* δικαίων.

t Ταύτην,] Ita *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m. ταύτη in *reliquis.*

v Σατορνῖνον —— ἡγεμόνας.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 2. SPANH.

* *Per tuam fortunam juraſſet,*] *Al.* per tuum Genium.

"ab Herode appellatos duces; cumque hi ei per-
"miſiſſent pignora capere, vix tandem cum ſuis
"profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit,
"eſt quod, tragice exaggerantes bellum appel-
"lant, atque ejuſmodi erat iſta expeditio. At quo
"modo bellum dicatur *hæc juris perſequutio*, poſt
"impetratam à ducibus à te datis veniam, idque
"ex præſcripto cautionis, poſt violatum & Deo-
"rum aliorum numen & tui, Cæſar, nominis ma-
"jeſtatem. Jam reſtat dicere, quæ ad captos ho-
"mines pertinent. Cum Trachonitæ latrocinari
"cœpiſſent, quadraginta primum, mox etiam com-
"plures, ne ab Herode ad ſupplicium raperentur,
"in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus,
"& omnium hominum in damnum aluit, locum-
"que ad habitandum dedit, immo & horum ex
"latrociniis quæſtûs partem in ſe vertit. Eodem
"tamen juramento ſpopondit, hos ſe dediturum
"illa ipſa die, quæ & pecuniæ exſolvendæ erat
"præſtituta. nec poteſt oſtendere in præſenti
"quenquam alium præter hos ex Arabia abdu-
"ctum, ac ne hos quidem omnes, ſed qui latebras
"reperire nequibant. Jam cum videris illud invi-
"diæ plenum de hominibus captis nihil eſſe niſi
"calumniam, rogo aliud, Cæſar, cognoſcas ne-
"quiſſimum figmentum & mendacium, quo uſus
"hic eſt, ut te ad iram concitaret. Pro cognito
"enim affirmo, cum in noſtras partes irrupiſſet
"Arabum exercitus, & eorum qui Herodi pare-
"bant unus atque alter periiſſent, tum demum,
"& non ante, ſua tutante Herode, occubuiſſe Na-
"cebum illorum ducem, & una homines non ſu-
"pra xxv. è quorum iſte ſingulis centenos faciens,
"bis mille & quingentos narrabat occiſos.

Syllæus capitis damnatus.

9. Cæſarem *jam ante nutantem* hæc *maxime* commoverunt; & ad Syllæum verſus, jam manifeſtus iræ, quærit quot Arabes interierint. Illo autem hærente, & male ſe edoctum fatente, lecta eſt rei creditæ cautio, lectæ & ducum literæ, & civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eò perductus eſt Cæſar, ut capitis quidem Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum, quæ calumniis inductus duriora ipſi ſcripſerat; & Syllæo hoc quoque exprobraret, ſeſe ejus falſis verbis adductum † ut in amicum *veterem* amicitiæ officia exueret. In ſumma, remittitur Syllæus jure functurus, & æs alienum ſoluturus, deinde afficiendus ſupplicio. Aretæ autem parum amicus erat Cæſar, quod per ſe non exſpectata ipſius voluntate regnum arripuiſſet. ‡ Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare: ſed huic rei obſtiterunt literæ; quas *de pueris* miſerat Herodes. Nam cum Olympus & Volumnius placatum eſſe Cæſarem audiviſſent, illico eis, prout juſſerat Herodes, viſum eſt, literas de filiis ei reddere & argumenta *ad inſidias illorum patefaciendas*. Quibus lectis Cæſar haud conſultum putavit, alterum imperium & ſeni & circa pueros laboranti addere. Itaque Aretæ homines admiſit: & eo ob id duntaxat reprehenſo, quod temere feciſſet, non exſpectando dum regnum à ſe haberet, munera accepit & ei principatum confirmavit.

Aretæ reconciliatur Cæſar.

"πάλιν ὅπῃ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ηρώδου, κἀκείνων
"ἐφέντων αὐτῷ λαμβανειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξ-
"ελθεῖν σὺν τοῖς ϖερὶ αὐτόν. [x] ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς
"ὅτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὅπλισρα-
"τίας τοιαῦτα. καί τοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὅπ-
"τρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκέναι δὲ τῆς
"σωτηκης, ὑσεθημένης δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ
"τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς
"αἰχμαλώτους ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λησαὶ [y] τῶν τὸν
"Τραχωνα κατοικούντων, πασαράκενσα τὸ πρῶτον,
"εἶτα αὖθις ϖλείονες, τὰς Ηρώδου κολάσεις ἀϕαφεύ-
"γοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Αραβίαν. τού-
"τους ὑσεδέξατο Σύλλαιος ὅπῃ πάντας ἀνθρώ-
"πους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ
"κέρδη τῶν λησῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ
"καὶ τούτους ὅπῃ τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ
"τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου ϖροθεσμίαν. καὶ [z] δυνατ-
"τὸ ἂν οὖν οὐκ ὅπιδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλόν τινα
"τῆς Αραβων χώρας, ἢ τούτους ἐξηρημένους, οὐδὲ
"πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὕτως οὖν
"καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπιφθόνου συκοφαντήμα-
"τος πεφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε
"πλάσμα καὶ ψεῦσμα ϖρὸς τὴν σὴν ὀργὴν [a] αὐτῷ
"ποιηθέν. Φημὶ γὰρ, ἐπελθούσης ἡμῖν [b] τῆς Αράβων
"δυνάμεως, καὶ τῶν ϖερὶ Ηρώδην [c] πεσόντος ἑνὸς
"καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νάκεβον τὸν
"στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ ϖερὶ πέντε καὶ εἴκοσι [d] τοὺς
"πανσας, ὧν ἕκασον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισ-
"χιλίους [e] καὶ πεντακοσίους τοὺς ὀπολωλότας ἔλεγε.

Θ'. Ταῦτα μᾶλλον σκίνη τὸν Καίσαρα, καὶ ϖρὸς τὸν
Σύλλαιον ὅπισραφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκραγεν ὁπόσοι
τεθνήκασι τῶν Αράβων. ἀποροῦντος δὲ αὐτοῦ, καὶ ϖε-
ϖλανῆσθαι λέγοντος, αἴ τε σωθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγ-
νώσκοντο, [f] καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε [g] ὅ-
σαι λησήρια κατηλῶντο. καὶ ϖέρας εἰς τοῦτο κατέση Καῖ-
σαρ, ὡς ϖαραχρῆμα μὲν Συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον, Ηρώδῃ δὲ
ϖαλλάδιον, μετάνοιαν ἐϕ' οἷς οὐκ ἀβούλῃς πικρότε-
ρον ἔγραψεν αὐτῷ ϖεπνθῶς, καί τι τοιοῦτον εἰϖεῖν εἰς
τὸν Σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὸν ψευδεῖ λόγῳ ϖρὸς
ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμϖαν, ὁ μὲν Σύλ-
λαιος [h] ἀνεϖέμϖετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδα-
νεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. Αρέτα δὲ
οὐκ εὐμενὴς ἦν Καίσαρι, ὅτι τὴν δεχλοῦ μὴ δι' ἐκείνου
καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν Αραβίαν Ηρώδῃ
δίδοναι· διεκώλυσε δὲ τὰ [i] ϖαρ' ἐκείνου ϖεμφθέντα γράμ-
ματα. [k] τοῖς γὰρ ϖερὶ τὸν Ολυμϖον καὶ Οὐολούμνιον, εὐμενῆ
Καίσαρα [l] ϖυθομένοις, εὐθὺς ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς Ηρώδου
τὰ ϖερὶ τῶν ϖαίδων γράμματα καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδιδόναι.
Καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν δεχλοῦ ἄλλῳ [m] ϖροσιέναι
γέροντι, καὶ κακῶς ϖεϕρονηκότι τὰ ϖερὶ τοὺς ϖαῖδας, οὐκ
ὠήθη καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς ϖερὶ Αρέταν, καὶ
τοῦτο μόνον ὅπιτιμήσας, ὡς ϖροϖετείᾳ χρήσαιτο, τῷ μὴ
ϖαρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα
ϖροσήκαιτο, καὶ τὴν δεχλοῦ [n] ἐβεβαιώσαιτο.

x Ο μὲν δὴ πόλεμος] Ὁ μὲν οὖν δὴ πολ. *Vat.*

y Τῶν τὸν Τραχωνα κατοικούντων,] Illud τὸν è *Codd. Busb. & Vat.*

z Δυνατὸν ἂν] Notatu dignum, adverbium negativum verbo poſtponi, licet conſtructio & Latinitas exigant ut præponatur. καὶ δυνατὸν ἂν οὐκ ἐπιδεῖξαι κ. τ. παρὸν ἄλλ' ἄλλόν τινα *Vat.* καὶ δυνατὸν ἂν ἐπιδ. κ. τ. παρὸν οὐκ ἄλλόν τινα *Busb.*

a Αὐτῷ ποιηθέν.] Αὐτῷ πεποιημένον *Vat.* αὐτὸ ποιηθέν *Busb.*

b Τῆς Αραβων δυνάμεως,] Τῆς τῶν Αραβων *Vat.*

c Πεσόντος ἑνὸς] Πεσόντων *Busb.*

d Τοὺς πάντας,] Συνέδη πεσεῖν πάντας *Busb.*

e Καὶ πενταχοσίους] Illud καὶ è *Codd. Busb. & Vat.*

f Καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γεγράμματα,] Ita *Hen. Busb. & Vat.* καὶ τὰ ἡγ. in *Editis.*

g Οσαι λησήρια κατηλῶντο.] Οσαι τὰ λησήρια *Vat.*

† *Ut in amicum* veterem *amicitiæ officia exueret.*] *Vel*, ut in amicum delinqueret. *vel*, diſcederet ab officiis amicitiæ. *vel*, virum ſibi amicum offenderet.

h Ανεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα] Diſt. ἀνεπέμπετο, τὰς δίκ. κ. τ. χρ. &c. SPANH.

‡ *Conſtituerat enim & Arabiam Herodi dare:*] *Alii vertunt*, Itaque ſtatuerat &c.

i Παρ' ἐκείνου] Παρ' ἐκείνου pro τοῦ ἐκείνου repoſui è *Cod. Busb.*

k Τοῖς γὰρ ϖερὶ τὸν Ολυμπον καὶ Οὐολούμνιον,] Ita ſupra cap. 10. §. 5. τὰς ϖερὶ Αλέξανδρον, de ipſo Alexandro. REL.

l Πυθομένοις,] Πυνθανομένοις *Vat.*

m Προσιέναι γέροντι,] Προσιέναι *Hen.* à prima manu. προσῶναι *Vat.*

n Εβεβαιώσαιτο.] Εβεβαιώσασθαι *Vat. & Busb.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ια'.

Ως, Καίσαρ ἐξουσίαν δόντ, ἐν Βηρυτῷ τῷ πωεδρίῳ κατηγόρησε τ παίδων Ηρωδης· οἷά τε τύχων, ἀμέτρῳ καὶ ραδιωλικῇ παρρησίᾳ χρώμεν, πέπονθε. περὶ πλούτης νεανίσκων, καὶ ταφῆς αὐτῶν ἐν Αλεξανδρείᾳ.

ΗΡώδη δὲ χράφει διηλλαγμένῳ ὅτι τε τοῖς παισὶν ἀχθεσθαι, λέγων, "καὶ δέον εἰ μὲν ἀνοσιωτερόν τι τετολμήκασιν [o] ἐπεξιέναι [p] παλαιολοίας "ὄντας· [q] αὐτῷ γὰρ ἐφῆναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ "δὲ δρασμὸν ἐνενόησαν, ἄλλως νουθετήσοντα μηδὲν "ἀνήκεστον διαπράττεσθαι. [r] συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐ"τῷ συνέδριον ἀποδείξαντα περὶ [s] Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κα"τοικοῦσι Ρωμαῖοι, καὶ παραλαβόντα τούς τε ἡγεμό"νας, καὶ τ βασιλέα τῶν Καππαδόκων Αρχέλαον, "ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ [ss] ἀξιώμα"τι εἶναι ὑπερφανεῖς, μετὰ τ ἐκείνων γνώμης ὅπ χρὴ "διαλαμβάνειν.". Καῖσαρ μὲν τοιαῦτα [t] ἐπέστελλεν. ὁ δὲ Ηρώδης, τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, περιχαρὴς μὲν εὐθὺς ὑπὲ τῇς διαλλαγῆς ἐγεγόνει, περιχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς [v] τὸ μὲν εὐπραγεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' οὔτε θρασὺν, οὔτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν· ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ἐπιλαβόμενος, τὸ μῖσος [x] ἐκαινοδόξει τὴν ἐξουσίαν. [y] διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, Αρχελάου χωρὶς. ἐκεῖνον γὰρ [z] δι' ἔχθος οὐκ ἠξίου προσυγχαίνειν, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμποδὼν ἔσεσθαι.

β'. Γενομένων δὲ ἐν Βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων [a] ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε, τοὺς μὲν παῖδας, ὑ γὰρ ἠξίου προσάγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ [b] Σιδωνίων εἶχε, [c] Πλατανὴ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθεῖεν πρόχειρα. μόνος [d] δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγορᾷ κατηγορίαν οὐκ ὀθνείαν ὡς πρὸς ἀνάγκῃ ὧν ἠτυχῇ, πλεῖστον δὲ ἀπρεπείᾳ ἢ πατὴρ ὑπὲ παισὶν εἶπεν. βίαιος γὰρ ἦν, καὶ πρὸς τὸν [e] ὑπόδειξιν τῆς αἰτίας ἐπεπαρκὼς, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδείξασθαι σημεῖα, τούς τε ἐλέγχους οὐκ ἐκείνοις ὑπερέπων καταμαθεῖν· ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσθείς, πατρὶ κατὰ παίδων ἀρχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγνώσκων, ἐν οἷς ὑπόβουλή μὲν ἢ τις ὑπόνοια δυσσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαν τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προσέχουσαι διὰ τὴν δύσνοιαν. [f] ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύπει, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ πρεῖον εἰς ὁμολογίαν τ ὑπόβουλῆς δι' ἐκείνων ἤυξανε, ἐπομνύμενος, ὡς ἥδιον ἂν στέροιτο [g] τῆς ζωῆς ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ πλούτου εἰπὼν, "ὅπ καὶ τῇ φύσῃ, καὶ "τῇ Καίσαρος [h] δόσῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι", [i] προσ-

o Επεξέναι] Επεξίεναι *Busb.* (ut & Coccejus. *Lugd. Bat.* ἐφεῖναι.) ἐπεξιέναι ὡς παλαιολοίας *Zonar.*

p Παλαιολοίας ὄντας] Πατραλόας, forsan pro πατραλῴας, *Gall.* & *Vat.*

q Αὐτῷ γὰρ ἐφῶναι] Αὐτῷ γράφῃ εἶναι τ. *Vat.*

r Συμβουλεύειν δὲ ἔχειν] Συνεβούλευεν *Vat.* & forsan *Epiphan.*

s Βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι Ρωμαῖοι,] Romani Beryti habitantes. Colonia enim erat ab Augusto deducta, unde *Ulpianus de Cens. Bel. L. T. xv. Berytensis Colonia Augusto benefactis gratiosa*, ac inde in Nummis Augusti COL. IUL. AUG. FEL. BER. . . . SPANH.

* *In qua Romani degerent,*] *Id est*, quæ esset Romanorum colonia.

ss Αξιώματι ὄντας ἐπιφανεῖς,] Αξιώμασιν *Busb.* ἀξιώματι ἐπιφανεῖς *Vat.*

t Επέστελλεν.] Επέστελλε *Busb.*

CAP. XI.

Quomodo Herodes, Cæsaris permissu, Beryti in Judicum assessu filios accusavit: quæque Teron, immoderata & militari libertate usus, passus est. De morte juvenum & eorum sepultura in Alexandrio.

HErodi autem reconciliatus *Cæsar* ad eum scribit hujusmodi verbis, "Dolere se vicem "ejus, qui tales haberet filios, oportereque in eos, "si quid gravioris sceleris susceperant, ut parrici"das animadvertere: se enim ei ejus rei potesta"tem facere. Sin nihil nisi fugam instituerant, "corrigendos aliter, neque ad extrema veniendum. "Se etiam suadere, ut ea de re judicium haberet "concilio indicto apud Berytum, * in qua Ro"mani degerent, & advocatis ducibus, & Cappa"dociæ rege Archelao, omnibusque reliquis quos "sibi amicos & dignitate illustres putaret, eorum "sententiam in judicio ferendo sequeretur." Ita quidem Cæsar ad eum scripsit. Herodes vero, literis ad ipsum perlatis, lætitia statim gestiens exsultabat, tum quod Cæsar secum in gratiam rediisset, tum propter potestatem sibi factam de filiis pro arbitrio statuendi. Et *nescio* quo modo factum est, ut qui prius in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius, aut præceps ferebatur ad filiorum interitum; nunc rebus suis in melius mutatis & fiducia fretus, novo more laxaverit habenas odiis. Advocavit itaque quos visum est ad concilium; sed Archelaum non advocavit: noluit enim ut is interesset ex suo in eum odio, aut quod vereretur ne voluntati suæ repugnaturus esset. *Cæsaris ad Herodem literæ.* *Herodis in filios immanitas.*

2. Postquam autem duces, atque alii, quos ab urbibus accersivit, Berytum advenerunt, filios quidem (nam in concilium eos adducere noluit) in vico Sidoniorum, nomine Platana, collocavit, prope urbem, ut sisti possent si *forte* vocarentur; soluisque per se *in curiam* ingressus, centum & quinquaginta virorum in consessu usus est accusatione, non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri filios criminanti valde indecora. Nam vehemens erat, & in crimine demonstrando turbidus, & maxima furoris & agrestis immanitatis præ se ferebat indicia; non permittens assessoribus ut argumenta ponderarent atque perpenderent: sed, haud convenienter patri contra filios, ipse ea tuens atque defendens, & quæ ab illis scripta erant legens, in quibus nihil insidiarum inerat, aut sceleris quod machinati fuerant, sed tantum cogitatam fugam continebant, & maledicta quædam in patrem contumeliosa, propter ejus in eos malevolentiam. Ad quæ ubi ventum est, exclamabat etiam vehementius, crimenque exaggerabat, perinde ac si de insidiis confessi fuissent, jurans se vitam amittere maluisse quam talia audire. Postremo autem, cum dixisset, "se tum jure "naturæ, *utpote patrem*, tum permissu Cæsaris po- *Eos accusat in concilio Beryti habito.*

"te-

v Τὸ μὲν οὐκ εὐπραγεῖν] Τὸ μὲν οὐκ εὐπραγεῖν *Vat.* & *Lugd. Bat.*

x Εκαινοδόξει] In *Marg. L. B.* legitur ἐν ἀπ' γρ. ἐκαινοδόξησ.

y Διέπεμπεν οὖν] Εὐθὺς οὖν διέπεμπεν *Busb.* (& *Lugd. Bat.* neque male, nisi ex superioribus influxerit) & *Epiphan.*

z Δι' ἔχθος] Δι' ἔχθρας *Busb.* δι' ἔχθραν *Zonar.*

a Οσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε,] Οσους τῶν πόλεων *Vat.*

b Σιδωνίων εἶχε,] Ita *Busb Lugd. Bat. Vat.* & *Epiphan.* & *lib.* 1. *de Bello Jud.* Σιδωνίῳ in *Editis.*

c Πλαταινὴ καλουμένῃ,] Πλαταιῶ *Vat.*

d Δὲ καθ' αὐτὸν εἰσελθὼν,] Δὲ καθ' αὐτὸν *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

e Επίδειξιν τ αἰτίας ἐπεπάρκηκε,] Απόδειξιν *Vat.*

f Εφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύπει,] Εφ' οἷς *Busb.* & *Gall.*

g Τῆς ζωῆς] Τῆ ζῇν *Vat.* & *Busb.*

h Δόσῃ] In *Marg. L. B.* legitur δόξῃ.

i Προσίθησι] Προσίθησι ὃ κ. *Hen.* à prima manu.

Lex Judeorum de filiis contumacibus.

"testatem habere," addidit & legem patriam quæ jussit, "ut, si parentes filio accusato manus "in caput imponant, necesse habeant circumstan"tes in eum lapides mittere atque ita eum occide"re. quod cum ipse in sua patria & regno facere "potuisset, illorum tamen sententiam exspectasse: "qui tamen eò non ut judices (utpote in tam ma"nifestis *insidiis*, quibus parum abfuit quin ipse "*extrema* passus fuisset à filiis) sed ut iræ suæ ad"jutores opportune venissent, ac si par esset, ne"mini, quamvis remoto, negligendas esse ejusmo"di insidias.

Mitem sententiam ferunt Saturninus ejusque filii.

3. Hæc loquuto rege, & juvenibus ne ad causæ quidem suæ dictionem introductis, assessores, cum eum iratiorem esse percepissent, quam ut ad æquitatem aut concordiam perducere possent, potestatem ei confirmarunt. Et primus quidem Saturninus, vir consularis, & magnæ auctoritatis, sententiam protulit moderatissimam cum pietatis adjuncto. dicebat enim, "se damnare quidem He"rodis filios, non vero justum censere ut morte "multentur, ut qui ipse filios haberet, cum ma"jus esset hoc supplicium, quam omnia quæ ab "ipsis accidere mala potuissent." Deinde Saturnini filii (nam tres una secum legatos habebat) eandem sententiam sequuti sunt. Sed Volumnius è contra morte plectendos pronunciabat, qui se in patrem tam impie gessissent. In eadem deinceps ivit maxima pars reliquorum, adeo ut nil aliud crederetur, quam capite damnatos iri juvenes. Moxque illinc Tyrum proficiscitur Herodes, pueros secum ducens: & Nicolaum ad se Roma reversum interrogat, postquam ei acta Beryti narraverat, quænam fuerit amicorum suorum, qui Romæ essent, de pueris sententia. Cui ille respondit, "videri eis impios quidem esse filiorum in te co"natus, debere tamen eos à te vinculis custodia"que teneri. postea, si severior sententia placue"rit, *morte* posse puniri, ne iracundia magis quam "ratione usus esse videare. sin mitiora malis, posse "absolvi, ne in immedicabile infortunium incidas. "Hæc sunt quæ plerique omnes amici tui Romæ "degentes censent." Tum ille, cum aliquandiu in tacita cogitatione fuisset, Nicolaum secum navigare jussit.

Duriorem Volumnius Alique.

Nicolai responsum ad Herodem.

Herodes filios secum ducit Cæsaream.

4. Ubi autem Cæsaream ventum esset, cœperunt statim vulgo de pueris loqui: atque per regnum ejus suspensi tenebantur, *cunctis* quo tandem res illorum evasuræ essent exspectantibus. metuebant enim omnes ne propter inveteratum dissidium immineret eis exitium, atque vicem illorum graviter dolebant: tamen nec vocem ullam temere vel emittere vel etiam audire ab alio licebat sine periculo; sed misericordiam, *quam de pueris habebant*, clausam tenebant, & tam atrox facinus dolenter quidem, sed taciti ferebant. Unus autem,

Tero verba facit ad populum paulo liberiora.

nomine Tero, regis olim miles, qui filium habebat Alexandro æqualem atque amicum, quicquid alii quieti occultabant, ipse libere eloquebatur, & sæpe palam in vulgus exclamare cogebatur, di-

ἔθηκε καὶ πάτριον αὐτοῖς νόμον, [k] ὃς ἐκέλευσεν, "[l] εἰ "δέ κατηγορηθέντων οἱ γονεῖς ἐπιθοῖεν [m] τῇ κεφαλῇ "τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶναι πᾶσι τοῖς παισὶν [n] βάλ"λειν, καὶ τῶπον ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἔτυ"μον ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποι"εῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν· ἥκειν μέν"τοι, δικασὰς μὲν οὐκ ἄτως ἐπὶ φανεροῖς οἷς ἐκ "τῶν παίδων ὀλίγα πάθοι, [o] σωφρονισθῆναι δὲ καιρὸν ἔχον"τας, ὡς οὐδενὶ καὶ τῶν πρόσω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης "ἐπιβουλῆς ἄξιον.

γ'. Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρηγμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ἐπὶ σικείας καὶ ἀλλαγῶν χεῖρον ἔχοιεν, τῷ ἐξουσίαν [p] ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ [q] πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμῃ [r] αἰδημονεστάτῃ φειστικὴ χρώμενος. ἔφη γὰρ "κατα[s]δικά"ζειν μὲν τῶν Ηρῴδου παίδων, κλείνειν δ' οὐκ οἴεσθαι "[s] δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ [t] πάθος μείζο"νος ὄντος, εἰ καὶ πάνυ δι' αὐτὸς δεδυσχήκει." [t] μετ' ἐκεῖνον οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἶπον γὰρ αὐτῷ [v] τρεῖς ὄντες πρεσβύται, τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀπεφήναντο. Οὐολούμνιος δ' ἄντικρυς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τὸς ἄτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸ πατρῷον. τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῶν ἐξῆς οἱ πλείους, [x] ὥστε μηκέτι ἄλλο τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῷ ὄντι θανάτῳ τὸς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν εὐθὺς Ηρῴδης ἦκεν, ἄγων αὐτὸς εἰς Τύρον, καὶ δή γε Νικόλαον πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ρώμης ἐπανήξοντα, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, εἴ τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ Ρώμῃ [y] αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, "ὅτι δοκεῖ μὲν [z] ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, "χρῆναι μέν τοι αὐτὸς [a] καθείρξαντα, δεσμώτας φυ"λάττειν. καὶ εἰ μὲν [b] ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐ"τούς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· "εἰ δὲ ταναντία, λύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι "τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ρώμῃ τοῖς πλεί"στοις τῶν σῶν φίλων". καὶ ὃς σιωπήσας [c] ἐν πολλῇ ἐγένετο σιωπῇ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ.

δ'. Ὡς δὲ [d] ἦκεν εἰς Καισάρειαν, γίνεται λόγος [e] εὐθὺς ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία, [f] ποῖ ποτε χωρίσῃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πᾶσιν δέος ἐκ παλαιᾶς κατασεσαλευμένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν, καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον· σὺν λύπῃ δὲ εἰπεῖν τις προσποιεῖτο, ὅτι ἄλλα λέγοντος ἀκίνδυνον ἀκούειν, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸ ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὴ τῷ ὑπερβολῇ δὲ πάθους ἔφερον. εἷς δὴ [g] αὐτοῦ πάλαι στρατιώτης, [h] ὀνόματι [i] Τήρων, ἐκ [k] αὐτοῦ καθ' ἡλικίας ὄντος Αλεξάνδρου φίλος, πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυόμενα δι' ἡσυχίας λύπῃ, [l] αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν, ἀπερικαλύπτως λέ-

γων,

k Ος ἐκέλευσεν,] Εκέλευεν *Busb.*

l Εἰ δὲ κατηγορηθέντων] Εἴτε καὶ κατηγορήσαιεν *Busb. Vat.* & *Zonar.* Hac de lege confer *Deut.* c. 21. v. 19, & 20. & *Josephum* in *Antiq.* l. 4. c. 8. p. 168. 169. Videsis etiam *Seldenum* l. 3. de *Synedriis*, c. 13. p. 555. & *Grotium* ad *Deut.* c. 21. v. 20.

m Τῇ κεφαλῇ] Επι τῇ κεφαλῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

n Βάλλειν,] Conf. supr. c. 10. §. 5. SPANH.

o Συνοργισθῶσι δὲ καιρὸν ἔχοντας,] Συνοργισθῶσι δὲ καὶ καιρὸν *Hen.* à pr. m.

p Εβεβαίουν αὐτῷ.] Ανεβιβάσαν *Gall.*

q Πρῶτος μὲν] Πρῶτοι *Vat.*

r Αἰδημονεστάτῳ] Ανδρεστάτη *Vat.* αἰδημονεστάτη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

s Δίκαιον,] Ita *Gen. Gall.* & *Vat.* δικαῖον *Basil. Busb.* & *Hen.*

t Μετ' ——— αὐτῷ] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 2. & 3. SPANH.

v Τρεῖς ——— θανάτῳ] Δύο πρεσβύται hic dicuntur *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 3. &c. SPANH.

x Ωστε μηκέτι] Ωστε καὶ μηκέτι *Vat.*

y Αὐτοῦ] *Gen.* αὐτῷ.

z Ασεβῆ εἶναι] Ανεξῆ μοι εἶναι *Hen.*

a Καθείρξαντα,] Καθείρξας *Hen.*

b Ετερόν σοι δοκοίη,] Ετέρως *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εν πολλῇ ἐγένετο συνοίᾳ,] Εν πολλῇ σιγῇ *Hen.* à pr. m. ἐν πολλῇ ἐγένετο σιγῇ *Vat.*

d Ηκεν εἰς Καισάρειαν,] Ηλθεν *Busb.* & *Vat.*

e Εὐθὺς] *L. B.* ὃς δὴ εὐθύς.

f Ποῖ ποτε χωρήσει] Ita *Busb. Hen.* & *Basil.* ποίπεσε in *aliis.*

g Αὐτῷ πάλαι στρατιώτης,] Αὐτῶν *Busb.* & *Vat.*

h Ονόματι Τήρων,] Ονομα *Busb. Vat.* & *Zonar.*

i Τήρων,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH. Τήρων *L. B.*

k Αὐτοῦ καθ' ἡλικίας ὄντος Αλεξάνδρου] *L. B.* αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος Αλεξάνδρῳ.

l Αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξελάλει,] Αὐτὸς ἐπ' ἐλ. *Vat.*

m Κεκ-

γων, "ὡς ἀπώλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ δίκαιον ὑπ
"τ ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, [m] κρατεῖν δὲ τὰ ψεύσμα-
"τα καὶ ἡ κακοηθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγειν τοῖς
"πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ ἀνθρωπίνων πα-
"θῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν". τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει
μὲν οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ εὔλογον ὑπὲρ
πάντας, οὐκ ἀναύδρως αὐτὸ ποιεῖς τ καιρὸν ἐσημένε.
διὸ καὶ πάντα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν
ὑπ' ἐκείνε λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἀσφαλὲς ἐν
τῷ σιγᾶν προορώμενοι, τὴν ἐκείνε παρρησίαν ὅμως ἀπε-
δέχοντο. τὸ γὰρ προσδοκώμενον πάθος, ἐδιάζετο πάντα
ὅν τινα οἷόν τε ὑπὲρ αὐτὸ λαλεῖν.

δ'. Ὁ δὲ καὶ πρὸς τ βασιλέα μὴ πάσης παρρησίας ὠπά-
μενος, μόνος μόνῳ λέγειν ἠξίε· καὶ συγχωρήσαντος, [n] ἃ
δυνάμενος, εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, [o] Διακαρτερῶ ὅτι τοιά-
"τῳ πάθει, τὴν τολμηρὰν ταύτην παρρησίαν, ἀναγκαίαν
"ἢ σοὶ, καὶ συμφέρουσαν εἴ [p] λάβοις τι χρήσιμον ἐξ αὐτῆς,
"προέμενος τ ἐμῆς ἀσφαλείας. [q] ποῦ ποτε ὤχου[illegible] σε, καὶ
"πεπλώκασιν ἐκ τ ψυχῆς αἱ φρένες; ποῖ ἢ καὶ ὁ πρέπων
"ἐκεῖνος νῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα [r] κατώρθωσας; πῆς ἢ
"ἢ τ Φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημία; κἀγὼ ἢ, οὐδὲ παρόντας
"αὐτὰς εἶναι συγγενεῖς ἢ Φίλους, οἳ πρέπουσι τοιοῦτον [s] μι-
"σος ὑπὲ τῇ μακαριζομένῃ ποτὲ βασιλείᾳ. σὺ ἢ σκέψῃ
"τί πραττόμενόν [t] ἐστι; [v] δύο νεανίσκως ἐκ βασιλίδος [x] σοὶ
"γυναικὸς [y] γεγενημένως, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρως, [z] ἀ-
"ναιρήσῃς, σεαυτὸν ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κα-
"κῶς οἰκονομήσαντι τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγενέσιν ὧν
"αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις [a] κατέγνως θανάτου; οὐκ ἐννοήσῃ ὅτι
"καὶ τ ὄχλον ἡ σιωπὴ τὴν ἁμαρτίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
"πάθος· ἥτε φρὴν πᾶσι, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες, ἔλεον
"μὲν τ ἀτυχούντων, μῖσος ἢ τ ταῦτα διαπραττομένων ἐχή-
"κασιν"; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, ὡς δεχὴ μὲν ἁπλῶς
πασιν ἀγνωμόνως· ἀλλὰ, τί δεῖ καὶ λέγειν, [b] διεκίνησεν ἑαυ-
τὸν ἀψαμένη [c] Τήρωνος ἐναργῶς καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς
οἰκείας ἀπιστίας. αὖθις ἢ ὁ μὲν ἐπεδίδου καὶ μικρὸν ἀμέ-
τρως καὶ φρενιώδη χρώμενος παρρησίᾳ. [d] τὸ γὰρ ἀπρεπὲς
[e] ἐξέπιπτε καιρῷ. παρῆχθη ἢ Ἡρῴδης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ὠφελίζεσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τ
λόγων, [f] ἐπεὶ καὶ τὰς [g] Διακριθείσας φρενίτας καὶ τὰς ἀφανα-
κλήσεις ἡμέρους ἐποίησε, προστάξας [h] τ τε ὀνόμασι δηλω-
θέντων ἅπαντας, καὶ τ Τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ.

ε'. Τούτῳ θυμηθέντος, ὑπετίθετο τῷ καιρῷ Ὁ Τρύφων τὶς
κουρεὺς τ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλά-
κις ὁ Τήρων, [i] ὁπόταν [k] θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ τ λαι-
μὸν [l] ἀποτεμεῖν· ἔσεσθαι γὰρ ἐν πρώτοις [m] τοῖς παρὰ Ἀλέξαν-
δρου, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα συλλαμ-
βάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα βασανίζειν τε τ Τήρωνος,
καὶ τ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τ κουρέως. Διακαθεζομένου τε τ Τή-
ρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τ πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη διακει-
μένου, ἔχοντα ἢ ἠδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, [n] αὐτό τε
τὸ μέλλον ἐκ τ παρόντα δυσχερείας πρεσβύτερον, ἔφη

cens, "interiiſſe veritatem, ſublatum jus ex homi-
"nibus, vigere mendacium & malitiam, & tantam
"nubem rebus inducere, ut à peccantibus ne ma-
"xima quidem mala in homines cadentia cerni
"poſſent." Hæc tam libere diceris, videbatur qui-
dem non ſine periculo facere: ſed movebat omnes
æquitas rei, quod animoſe & fortiter ſe illis tem-
poribus gereret. quapropter omnia quæ ille dice-
ret libenter omnes audiebant ut ab eo dicta, &
cum ſibi cavendum eſſe ſilentio providerent, tamen ejus confidentiam collaudabant. nam tanti mali exſpectatio unumquemque cogebat quodcunque liberet pro eo loqui.

4. Ille vero regem ipſum adiit audaciſſime, & ſolum cum ſolo colloqui velle dicebat: ac facta poteſtate. "Non poſſum, inquit, ô Rex, diutius
"ferre hanc animi anxietatem. Equidem audacem
"hanc confidentiam, ſed tibi neceſſariam & con-
"ducibilem, ſi quid ab ea utilitatis perceperis,
"meæ vitæ antepoſui. Sanuſne es, aut ubi eſt ex-
"cellens illud ingenium, quo tot tantaſque res aſ-
"ſequutus es? quæ eſt iſta amicorum cognatorum-
"que ſolitudo? quos equidem, quamvis præſentes,
"nec cognatos nec amicos judico, qui tantum
"ſcelus in quondam felici regno perpetrari ſuſti-
"neant. Et tu non aſpicies quid agatur? duos ju-
"venes regina conjuge tibi natos, omni virtute
"ornatiſſimos interficies, tuamque ſenectutem uni
"puero committes, qui ſuſceptam de ſe ſpem ma-
"le ſuſtinuit, & conſanguineis, quos ipſe toties
"jam capitis damnaſti? Nonne cogitabis vulgus
"ſilere, tamen peccatum videre, & facinus odiſſe:
"exercitumque univerſum, & maxime præcipuos,
"miſericordia commoveri erga infelices, odio er-
"ga infelicitatis auctores?" Audiebat rex iſta, principio quidem non omnino * intemperanter: ſed ubi ſcilicet Tero facinus & domeſticorum perfidiam aperte taxavit, commovit ſe rex. Et Tero è contra paulatim modum exceſſit immoderata & militari libertate uſus. nec tempus ſatis ſcite & commode cepit. Unde ita turbatus eſt Herodes, ut, ea verba pro conviciis magis quam pro utili admonitione ducens, ubi milites rem ægre ferre & duces indignari audivit, tam eos qui nominati fuerant quam ipſum Teronem in cuſtodia vinctos adſervari juſſerit.

Parrhæſiadu-cis alloquitur regem.

Regem nimia libertate uſus offendit.

5. Hoc facto Tryphon quidam, regis tonſor, arrepta occaſione, regem adiit, eique nunciabat, Teronem ſæpe ſibi perſuadere voluiſſe, ut regi barbam tondens eum novacula jugularet: ita principem locum apud Alexandrum habiturus, & magna præmia conſequuturus. Hæc loquutum juſſit rex comprehendi: ac deinde de Terone & ejus filio & tonſore quæſtio habita eſt. Cumque Tero perſiſteret, juvenis patrem male jam mulctatum, nec ullam ſpem ſalutis habere videns, & quid futurum eſſet ex ſummis ejus angoribus conjiciens

Tryphon Herodis tonſor Teronem accuſat.

m Κρατεῖν] Lege κρατοίη. COCC.

n Οὐ δυνάμην,] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οὐδυνάμην εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Διακαρτερῶ in *Editis Aliiſque*, niſi quod Διακαρτερεῖν habeat *Hen.* à pr. m.

o Διακαρτερεῖν] Ita quoque *L. B.*

p Λάβοις τι χρήσιμον] Ita *Vat.* & *L. B.* λάβοι in *cæteris.*

q Ποῦ ποτε ὤχου[illegible] σε,] Ποῖ ποτε οἴχεταί σοι *Busb.* ποῖ ποτε οἴχεταί σε *Vat.*

r Κατώρθωσας;] *L. B.* κατώρθως.

s Μῖσος] *L. B.* μῦσος.

t Ἐστι;] *L. B.* ἔτι. unde *Cocceius* legit τὸ πραττόμενον ἔτι.

v Δύο νεανίσκως ἐκ βασιλίδος] Ei δύο *v. Busb.*

x Σοὶ γυναικὸς γεγενημένως,] Illud σοὶ deeſt *Vat.*

y Γεγενημένως,] *L. B.* γενομένους.

z Ἀναιρήσεις,] *L. B.* εἰ ἀναιρήσεις.

a Κατέγνως θανάτου;] Κατέγνωκας *Busb.* & *Vat.*

* *Intemperanter:*] *Al.* libenter, *aut* non iracunde, *aut* æquis auribus.

b Διεκίνησεν ἑαυτὸν] Διεκίνησεν αὐτὸν *Vat.*

c Τήρωνος] *L. B.* Τέρωνος.

d Τὸ γὰρ ἀπρεπὲς ἐξέπιπτε καιρῷ] Verto, *rerum enim imperitia mala decori magiſtra*, ut ſumatur γυμνικῶς —— Si ad Teronem —— referatur, ſic potius, —— *præ rerum enim imperitia à decoro deflexit.* IBRETSON.

e Ἐξέπιπτε καιρῷ.] Ὑπεξέπιπτε *Vat.* ὑπερεξέπιπτε *Busb.*

f Ἐπεὶ καὶ τὰς] Ἐπειδὴ *Busb.*

g Διακεκριθείσας φρενίτας,] Ἀπεχθῶς, aut aliud adverbium excidiſſe aut ſubintelligendum eſſe exiſtimo. *Epiphanius* vertit, *quia milites tum abhorrerent, & primates eorum ſibi indignarentur.*

h Τῶν τε ὀνόμασι δηλωθέντων ἅπαντας,] Τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντων *Vat. L. B.* τ τε ὀνόμασι δηλωθέντων ἁπάντων. *Cocceius* μὴ τ ὀνόμασι δηλωθέντων ἁπάντων. τὰς τε ὀνόματι δηλωθέντας ἅπαντας *Busb.*

i Ὁπόταν —— ἀποτεμεῖν.] Conf. ἄλλο. lib. 1. c. 27. §. 4. SPANH.

k Θεραπεύῃ τ βασιλέα ξυρῷ] Θεραπεύοι *Busb.* ὡς πείθοι πολλάκις αὐτὸν ὁ Τέρων, ὁπόταν θεραπεύῃ *Vat.*

l Ἀποτεμεῖν·] Ἀποτέμνειν *Vat.* τεμεῖν *Zonar.*

m Τοῖς παρὰ Ἀλέξανδρου,] Τοῖς abeſt *Vat.*

n Αὐτό τε τὸ μέλλον] Ἑαυτῷ τε τὸ μ. *Vat.* αὐτῷ τε τὸ μ. *Busb.*

cns, dicebat "se regi veritatem patefacturum, si "fore polliceretur ut & ipsi & patri tormenta & "cruciatus remitteret." Ubi autem rex ei fidem dedit, ajebat, "constitutum fuisse, ut Tero regi "manum afferret; ac factu facile esse ut solus solum "aggrederetur: quo perpetrato, si quid ei sinistrum "accidisset, id honori fore, dum Alexandro gra- "tificaretur." Istis quidem ab illo dictis, patrem à necessitate redemit: neque scitur, verumne dixerit vi coactus, an id fecerit ut à semetipso & patre dolorem depelleret.

Confessio filii Teronis.

6. Herodes vero si vel minimam antea de filiis *suis* occidendis dubitationem habuerit, jam ei nullo in anima loco relicto, sed ejectis omnibus quæ sibi vel tantillum melioris consilii suggerere possent, institutum exsequi properavit. Cumque in cœtu produxisset trecentos duces, in reos relatos, & Teronem cum suo filio, & tonsorem indicem, eos omnes accusavit: atque populus, conjectis quæcunque venerunt in manum, eos necavit. Alexander vero & Aristobulus, ducti Sebasten, jussu patris ibi strangulantur: & corpora noctu portantur Alexandrium, ubi siti erant maternus avunculus & multi ex majoribus eorum.

Teron, filius ejus, & tonsor lapidati.

Aristobulus & Alexander jussu Herodis strangulati.

7. Et forsan quidem aliquibus minime mirum videbitur, odium inveteratum adeo crevisse, & eousque processisse, ut ipsam naturam vinceret. Merito autem dubitari possit, an adolescentibus ejusmodi quid vitio vertendum, quod patri justam illis succensendi causam dederint; ac deinde ita eum perversitate sua irritarint, ut implacabilis evaderet: an quod ipse adeo durus fuerit & ferreus, & tam in aliis rebus gloriæ quam dominationis vehementer cupidus, ut neminem sibi *socium* assumendum putaret, quod quicquid ei placeret firmum ratumque haberi voluerit: an *quod dicendum* fortunam vim obtinuisse, omni consilio prudentiæ licet pleno potentiorem; unde & credere solemus, humanos actus à necessitate quadam præsancitos esse ut omnino fiant, eamque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. Cæterum satis erit, ut arbitror, sententiam hanc, *quò refellatur*, cum illa conferre, quæ nobismet aliquid *in agendo* tribuit, nec prohibet quo minus sua cuique imputetur morum pravitas: quæ jam olim ante nos sapienter in *Lege tractata sunt. Ex duabus autem reliquis causis, ea quæ ad filios spectat *merito* culpari potest, tam ex juvenili arrogantia quam fastu regio, quod calumniis in patrem auscultarint, & in acta ejus & vitam parum æqui inquisitores fuerint; malitiose suspicaces, & linguæ temperare nescii, & ob utrumque iis obnoxii qui id egerunt ut eos observarent, & ad gratiam captandam *Herodi*

"ο μλυύην τῷ βασιλεῖ τλὺ ἀλήθειαν, εἰ θαμτήσει. Δι' ἃ δ "φεύσαι τ βασίνε κ τ αἰκίας αὐτόν τε κ τ πατέρα". δόντος δ πίστιν ὑπὶ τύτοις, ἔλεγε "ὡς εἰη σωφκὴ τις "ὑπόθεσις δι' αὐτοχφείας βασιλεῖ τ Τήρωνα. προσελθεῖν "γὰ εὔπορον εἶναι μόνον μόνῳ, κ δράσαντα παθεῖν τι τ "εἰκότων σὺκ ἀγλυνες Αλεξάνδρῳ χαριζόμενον". τότε μὲν P ὧν ἐκεῖνος εἰπών, ἐξαιρεῖται τ πατέρα τ ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τλὺ ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φεύζθαι, εἴτε καὶν θαμγραφλὺ νοήσας τινὰ τύτλυ τ κακῶν αὐτῷ κ τῷ γεγυνηκότι.

5'. Ο δ Ηρώδης, q ὐδὲ εἰ τὶ πρότερον ἐνδοιάσιμον λὺ αὐτῷ πρὸς τ τεκνοκλονίαν, τύτῳ τόπον ἢ χώραν καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένον τὸ δυνάμενον αὐτῷ r ὑπόνοιαν ἀμείνονος λογισμῦ θαμαχεῖν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ὑπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. κ s προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, τριακοσίυς τε τ ἡγεμόνων τὺς ἐν αἰτίᾳ γνωμένυς, κ τ Τήρωνα σὺν τῷ παιδὶ, t κ τῷ πρὸ ἐκείνε διελέγχονλι κυρεῖ, καθηγεμόνα u ἀπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο· κἀκείνυς μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ x τοῖς θαμτυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. Αλέξανδρον δ κ Αριστόβυλος, ἀχθέντες εἰς Σεβαστὴν, ὑπετάχανλο δ πατρὸς, στραγάλῃ κλείνου. τὰ δ σώματα νύκτωρ εἰς Αλεξάνδρειον ἀπήνεγκε, δ τε μητροπάτωρ ἐκεῖ, κ τ πλείσων αὐτοῖς y προγόνων z κμένων.

ζ'. Ισως μὲν ὰν ἀκ ἄλογον ἐνίοις καταφαίνεται, προφόμενον ἐκ πολλὰ τὸ μῖσος ὅτως αὐξηθῆναι, κ περαιτέρω προελθὸν ὑπονικῆσαι τλὺ Φύσιν. ὑπόσασις δ γένοιτ' ὰν εἰκότως, εἴτε εἰς τὰς νεανίσκυς ἀνοιστέον a τλὺ τοιαύτλυ αἰτίαν, b πρὸς αἴτιον ὀργῆς c ἀναγαγόντας τ πατέρα, κ χρόνῳ θαμσκυάσαντας τὸ χαλεπότητος ἀνήκεστον αὐτοῖς, εἴ τε κ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ κ πρεπτὸν ὄντα πρὸ τλὺ ὑπιθυμίαν τ ἀρχῆς, κ τ ἄλλης εὐδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι θαμληπτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βυλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ κ d τλὺ τύχλυ παντὸς εὐγνώμονος λογισμῦ μείζω τλὺ δυνάμιν ἐσχηκέναι, ὅθεν κ πθόμεθα τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ὑπ' ἐκείνης e προκαθωσιῶσθαι τ δ γνέσθαι πάντως ἀνάγκης, κ καλῦμεν αὐτλὺ f εἱμαρμένλυ, ὡς κδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτλὺ γίγνεται. τῦτον μὲν ουὖ τ λόγον ὡς g νομίζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσει κείνεν, ἡμῖν τε αὐτοῖς h ἀποδιδόντα τι, κ τὰς διαφθορὰς τ ὑπιθυμάτων σὺκ ἀνυθύνυς ποιῶντας· ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη πεφιλοσόφηται κ τῷ νόμῳ. τ δ ἄλλων δύο, τλὺ μὲν ὑπὸ τ παίδων μέμψαιτ' ἄν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας i νεωτερικῆς κ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι κ διαβολῶν ἠνείχοντο κατὰ δ πατρὸς, κ τ πεπλομένων αὐτῷ k κατὰ τ βίον σὺκ εὐμενεῖς ἦσαν ἐξεταστὰ, κ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκεχτεῖς δ λέγειν, εὐάλωτοι δ δι' ἀμφότερα τοῖς ὑπτηρέταις αὐτὺς, κ πρὸς χά-

o Μλυύειν τῷ βασιλεῖ τλὺ ἀλήθειαν,] Μλυόειν *Vat.*

p Ουὖ ἐκεῖνο εἰπών,] Illud ἂν è *Cod. Vat.*

q Οὐδὲ εἰ τὶ πρότερον] Οὐδ' εἰ τὸ πρ. *Vat. & Hen.* à pr. m.

r Υπόνοιαν —— θαμχεῖν,] Ita cum *Cod. Vat.* μείζονα in *Editis Altisque.*

s Προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν] Πρεάγων *Vat.* προαγαγὼν *Zonar.*

t Κ τῷ πρὸ ἐκείνε] Κ τῷ ἐκείνυς *Busb.*

u Απάντων αὐτῶν] Απάντων ἐποιεῖτο *Busb.*

x Τοῖς θαμτυχοῦσι βάλλοντες,] Conf. supr. c. 10. §. 5. SPANH.

y Προγόνων κειμένων.] Rufini Versio hujus libri hic desinit in morte & sepultura Herodis filiorum. Reliqua à verbis: *Ἴζως μὲν ὧν* &c ad finem libri & capitis non ibi comparent. SPANH.

z Κειμένων.] Post κειμένων habemus τῦτο τὸ τέλος τ πανίσκων in *Cod. Busb.*

a Τλὺ —— ἀναγαγόντας] Forte τλὺ τοιαύτλυ αἰτίαν, πρὸς ὀτιοῦν ὀργῆς ἀγαγόντας. COCC.

b Πρὸς αἴτιον] *L. B.* προσήκοντα.

c Αναγαγόντας] Εισγόντας *Vat.* forsan pro *ἐναγαγόντας. L. B.* ἀγαγόντας.

d Τλὺ τύχλυ —— γίγνε).] De Fortuna & vi Fati, sine qua nihil fiat, quæ Pharisæorum sententia, è quorum numero Josephus, vid. lib. 8. c. 15. §. 6. & alsor. lib. 5. c. 13. §. 7. SPANH.

e Προκαθωσιῶσθαι] Προσκαθωσιῶσθαι τῇ δ γνώσει πάντως ἀνάγκη. & *Lugd. Bat.* Est qui malit ὑπ' ἐκείνης προκαθωσιῶσθαι τῇ τ. γ. π. ἀνάγκη, per illam (*sc.* fortunam) quod eos evenire omnino necesse sit, à culpa esse præexemptos &c.

f Εἱμαρμένλυ,] Alludere videtur ad notationem Latini nominis potius quam Græci. nam *fatum* à *faciendo* dictum videri potest: at in Græco idiomate, quo usus est *Josephus*, εἱμαρμένη non ab *efficiendo* sed *sortiendo* deducitur. *Salianus* in *Ann. Eccl.* l. 6. p. 386.

g Νομίζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκέσφκεῖνεν,] Ita conjicit vir doctissimus, *T. Terry Gr. L. Prof.* Antea in *Editis* erat, ὡς μείζω π. ἰ. ἀ. κινεῖν, & mox διαφορὰς. nullo plane sensu.

* *Lege tractata sunt.*] *Id est*, in Legis commentariis.

h Αποδιδόντα τι,] Αποδιδόντας τι & mox ποιοῦντας *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ἀποδεχόμενα ἢ ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι &c. legendum censet *Salianus*, vertendumque, *verum hunc sermonem, qui causas humanis superiores attingat, movisse sufficiat; eum autem amplectamur, qui & nobis ipsis aliquid tribuit, nec varietatem studiorum obnoxiam faciat rationi reddendæ.* Vel, certe nihil addendo, ita si placet interpretemur, *hunc ergo sermonem, quem scilicet subjicio, ut illo utiliorem movere sufficiat, qui nobis ipsis tribuat aliquid, & non omnia fato, & multiplices actiones nostras examini subjiciat.*

i Νεωτερικῆς κ βασιλικῆς οἰήσεως,] Vide §. *A. Bosii* dissertationem de νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις ad 2 *Tim.* c. 2. v. 22. in *Thesauro Theologico Philologico*, vol. 2. p. 687.

k Κατὰ —— ἐξεταστὰ,] Περὶ τ βίον *Vat.*

l Τὰ

χάριν καταμωμύσιν. ὁ μέν τοι πατὴρ, ἐδὲ ἐντρο-
πῆς ἔσικεν ἄξιος φαίνεσθαι τοῦ περὶ ἐκείνους ἀσεβή-
ματος, ὃς, ὅτε πίστιν ἁπάσης ἐναργῆ λαβεῖν,
ὅτε εὐθαρσοῦντα ἐπιχειρήσεως ἐλέγχειν ἔχων, ἐτόλ-
μησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φύντας, ἀρίστους μὲν
τὰ σώματα, καὶ εὐπροσηγόρους πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις,
οὐκ ἀποδέοντας ἢ ἐν τοῖς ἁπανταχοῦ σπουδάζουσιν, εἴπερ ἦν
ῥᾴων, ἢ γυμνάζεσθαι [l] τὰ πολέμια, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν
ἐμπεσόντων ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, Ἀλέ-
ξανδρος ὢν καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἤρκει γάρ, εἰ καὶ
κατέγνω, κἂν ζῶντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλην ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβε-
βλημένῳ τὴν Ῥωμαίων δύναμιν, δι' ἣν οὐδὲν οὕτε
[m] ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ δὲ ἀποκτεῖ-
ναι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τοῦ νικῶντος [n] αὐτὸν
πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον ἀναπρεπέστατον. καὶ τῆς
[o] ἡλικίας ἔτι οὔσης σὺν γήρᾳ πρέσβυν ἐξήμαρτεν. ἦν
μὲν [p] παρολκή, καὶ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν
[q] ἂν αὐτῷ τινα φέροι. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι
καὶ κεκινημένον χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀτόπων, εἰ
καὶ δυσχερές, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον· [r] ἐν ἀπιστίᾳ
δ', καὶ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα πολλάκις δ' μελλή-
σαντα, τὸ τελευταῖον δὲ ὑποστῆναι καὶ ἁψασθαι
φονώσης καὶ δυσμεταχινήτου ψυχῆς ἀπὸ τῶν
χρόνων. ἐδήλωσε δὲ καὶ τοῖς αὖθις, οὐκ ἀποχό-
μενος οὐδὲ τῶν λοιπῶν ὅσους [s] ἐδόκει [t] φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλαττὸν ἐποίᾳ συμπαθεῖ-
σθαι τοὺς ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ὠμὸν ὅμοιον λίαν, τῷ
μηδὲ ἐκείνων [v] φεισαμένῳ. διέξιμεν δὲ ὑστέρ αὐτῶν
ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

Τέλος ἕκτης βιβλίου ἐπταικαιδεκάτου.

omnia indicarent. Veruntamen, non eſt ut pater juſtam excuſationem inveniat ſuæ in filios impietatis, qui omni re ad fidem certam inſidiis faciendam deſtitutus, nec aliud habens ad eos convincendos hujuſmodi conatûs in *ipſius perniciem* parati, ſuſtinuit ex ſe genitos interficere; forma egregia *juvenes*, & ab alienigenis omnibus valde expetitos, quibus nihil ad ſtudia & exercitationes deerat, ſi aut venationi ſeſe dare, aut militiæ muneribus vacare, aut pro re nata dicere oporteret. Horum vero omnium gnari erant peritique, præſertim Alexander natu major. Satis enim fuiſſet, etiamſi *eos* damnare libuiſſet, aut vivos in vinclis aſſervare, aut procul à regno relegare, cum abunde tutus ageret Romanorum potentia munitus, qua fretus non erat ut vel repentinum impetum aut vim *apertam* metueret. Tam cito autem eos occidiſſe, & ut impotenti affectui gratificaretur, quid aliud eſt quam argumentum impiæ licentiæ. præſertim quod adeo peccaverit, cum eſſet ætate provectior. Quin & neque mora aut dilatio facit ut ei quodammodo ignoſcatur. Nam ut quis repentino caſu perculſus & commotus ad atrocia facinora impelleretur, utut grave ſit, ſæpe tamen ſolet accidere. Verum ut re perpenſa, cum ſæpe incitaretur & ſubinde cunctaretur, poſtremo tale quidpiam aggrederetur & perpetraret, ſanguinarii animi eſt & obſtinati in deterius. id quod & poſtea declaravit, dum nec reliquis parceret quos chariſſimos habuerit: qui tametſi minus miſerabiles erant, quod jure merito perirent; ſimilem tamen exercuit crudelitatem, eò quod ab illorum cædibus non temperarit. Sed de his dicturi ſumus in ſequentibus.

Finis Libri decimi ſexti.

[l] Τὰ πολίμια,] Τὰ πόλεμα *Vat.*

[m] Ἐξ ἐφόδου καὶ βίᾳ] Vid. alios lib. 3. c. 6. §. 1. ἐξ ἐφόδου αἱρεῖν. & cap. 7. §. 1. καὶ πρώτῃ ἔφοδον. *Julian. Imp. Orat.* 1. p. 48. de Perſis, ὡς ἐξ ἐφόδου τῆς Συρίας ληψόμενοι, ubi *Petavius*: tanquam primo impetu Syria potituri. SPANH.

[n] Αὐτὸν πάθους,] Ita lego. (adſtipulante jam quoque *Lugd. Bat.*) αὐτῷ in libris.

[o] Ἡλικίας ἔτι ὄντος σὺν γήρᾳ] *L. B.* ἡλικίας ὄντος σὺν γήρᾳ.

[p] Παρολκή,] Παρολκὴ de re aliqua ſuperflua Baſil. Epiſt. CCXXXIV. p. 1011. B. SPANH.

[q] Ἂν αὐτῷ τινα φέροι.] Illud ἂν è *Cod. Vat.* Cui jam quoque favet *L. B.* in quo totus locus ita legitur, καὶ τ. χ. ἐὰν ἂν αὐτῷ συγγνώμην τ. φ.

[r] Ἐν ἀπιστίᾳ δ',] Ἐν ἀπιστίᾳ δ' καὶ μιᾷ πολλ. *Vat.* & *Hen.*

[s] Ἐδόκει] *Gen.* ἐδόξει.

[t] Φιλτάτους,] Forte ſupplendum ἴσχειν.

[v] Φεισαμένῳ.] Φεισαμένων *Vat.*

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗι ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗι

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO SEPTIMO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem: utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliare studebat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant.*

α'. Ως Αντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐφιλοτιμήσατο τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασι, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας.

2. *Quomodo Herodes rex, cum vidisset regionem Trachonitidem in tranquillo esse non posse ob crebras Arabum incursiones, Zamarin Judæum, qui Babylone relicta in Antiochia degebat, accersivit, locumque ad habitandum dedit in Trachonitide, eoque usus est propugnaculo contra Arabes.*

β'. Ως Ηρώδης ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τὴν Τραχωνίτιν χώραν μὴ δυναμένην εὐσταθεῖν διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Αράβων, Ζάμαριν Ιουδαῖον, ἐκ Βαβυλῶνος μετοικήσαντα, καὶ ἐν Αντιοχείᾳ διαιτώμενον, μεταπεμψάμενος, [a] ἐγκαθίκισεν αὐτῇ, καὶ ἐχρῆτο αὐτῷ προβλήματι πρὸς τοὺς Αραβας.

3. *Quomodo Antipater, cum Herodes Alexandri & Aristobuli filiorum suorum filios sibi adsumpsisset, eisque Pheroræ filias despondisset, patri suasit, ut illas è contra filiis suis desponsatas daret. utque Antipater Pheroram studiose colebat, eo animo ut ipso ad insidias patri struendas uteretur. utque Salome, regis soror, insidias sibi cognitas clam fratri narravit. utque Herodes Antipatro interdixit, ne ad Pheroram iret, neve arcani aliquid ei nunciaret. atque ille nihil horum palam faciebat, sed remotis arbitris; id quod Herodem non latebat.*

γ'. Ως Ηρώδης τοὺς Αλεξάνδρου καὶ Αριστοβούλου τῶν ἰδίων αὐτοῦ παῖδας προσποιησάμενος, καὶ τὰς Φερώρα θυγατέρας μνηστευσάμενος αὐτοῖς, Αντίπατρος ἔπεισε τὸν πατέρα τὴν μνηστείαν εἰς τοὺς παῖδας μεταθεῖναι τοὺς αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐθεράπευσεν Αντίπατρος τὴν τοῦ Φερώρα, βουλόμενος ἤδη δι' αὐτῶν ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρί. καὶ ὡς γνοῦσα ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Σαλώμη, κρυφαίως ἀπήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ. καὶ ὡς Ηρώδης παρήγγειλεν Αντιπάτρῳ μὴ φοιτᾶν πρὸς Φερώραν, μηδὲ ἀπόρρητον μηδὲν ἀπαγγέλλειν αὐτῷ. ὁ δὲ Φερώρας μὲν οὐδὲν ἐποίει, ἀλλὰ κρυπτῶς, καὶ πόθεν δὲ οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ηρώδην.

4. *Quomodo Antipater ad amicos suos Romæ degentes scripsit, eos obsecrans patri scriberent, ut ei suaderent ipsum Romam ad Cæsarem mittere cum ingenti pecunia: quibus obsequutus Herodes eo misit filium.*

δ'. Ως Αντίπατρος ἔγραψε τοῖς ἐν Ρώμῃ φίλοις, παρακαλῶν αὐτοὺς γράψαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ, πείθοντας ἵνα πέμψῃ αὐτὸν πρὸς Καίσαρα μετὰ πολλῶν χρημάτων· καὶ πεισθεὶς Ηρώδης ἐξέπεμψε τὸν υἱόν.

5. *Quomodo Antipater Pheroræ suasit ut Herodem patrem suum pharmaco tolleret, quod ille Pheroræ dederat. utque Herodes rex jussit fratri ejus Pheroræ, ut uxorem suam repudiaret, aut è regno discederet. cui ille libenter morem gessit, & in suam Tetrarchiam se recepit, ubi non multo post diem supremum obiit.*

ε'. [b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε Φερώραν ἵνα ἀνέλῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ηρώδην φαρμάκῳ, δοὺς αὐτὸς τὸ φάρμακον Φερώρᾳ. καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς Ηρώδης παρήγγειλεν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Φερώρᾳ ἐκβαλεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἢ ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν τετραρχίαν, κἀκεῖ μετ' ὀλίγον τελευτᾷ.

6. *Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.*

ς'. Κατηγορία τῆς γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντος [c] Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐκζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, κατεσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Αντιπάτρου, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρου ἐπιβουλάς.

7. *Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.*

ζ. Καταπλεύσας Αντίπατρος ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπό τε πατρὸς, καὶ ὑπὸ [d] Κοϊντιλίου Ουάρου τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

8. *Legatio ab Herode ad Cæsarem missa de Antipatro: utque Cæsar, accusatione audita, capitis eum damnavit.*

η'. [d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα ὑπὸ Ηρώδου πρὸς Καίσαρα περὶ Αντιπάτρου· καὶ ὡς Καῖσαρ, ἀκούσας τὰς κατηγορίας, κατέγνω αὐτοῦ θανάτου. Θ'. Πε-

[a] Εγκατώκισεν αὐτῇ,] Εγκατώκησεν in *Editis* & *MSS.*

[b] Ως Αντίπατρος ἔπεισε] Illa ὡς Αντίπατρος ἔπεισε &c. usque ad vocem Ηρώδης accepta debemus Codd. *Vat.* & *Gall.*

[c] Κοϊντιλίου Ουάρου] Ita cum *Strabone Aliisque.* Κουιντιλίου in *Editis* & *MSS.*

[d] Πρεσβεία πεμφθεῖσα] Hoc summarium nobis conservatum dederunt *MSS. Vat.* & *Gall.*

θ'. Περὶ τ Ηρώδε νόσε Ꞓ στάσεως τ Ιεδαίων [e] δι' αὐτὸν· καὶ κόλασις τ σασιασῶν.

9. *De Herodis morbo,* motaque ob eam causam seditione: & quomodo puniti erant seditiosi.

ι'. Ως δόξαντος Αντιπάτερε Ηρώδη τετελευτηκέναι, Αντίπατρος Δοκλεχτίη τῷ σωμαλοφύλακι περὶ ἀφέσεως· [f] καὶ Δι' ὃν τρόπον Αντιπάτερε ἀναίρεσις.

10. *Quemadmodum Antipater, cum ei crederetur mortuum esse Herodem, verba fecit ad custodem de liberatione è vinculis: quam ob rem patris jussu interimitur.*

ια'. Ηρώδε [g] τελευτὴ, καὶ Διαθήκη ἣν αὐτὸς ἔγραψε Καίσαρι, καὶ μερισμὸς τῆς τρισὶ υἱοῖς αὐτε, καὶ ὡς Αρχέλαον βασιλέα ποιεῖ τ Ιεδαίας.

11. *Herodis mors, & quænam testamento legavit Cæsari, qualisque facta erat divisio in tres filios, & quomodo Archelaum Judææ regem constituit.*

ιβ'. [h] Επιστολὴ Ηρώδε πρὸς τ στρατὸν, καὶ ἑκάστῳ αὐτῶν δωρεὰ, καὶ παράκλησις πίστεως πρὸς τ υἱὸν αὐτε Αρχέλαον.

12. *Herodis epistola ad exercitum, & munificentia erga milites, & cohortatio ad eos ut fidem Archelao filio suo præstarent.*

ιγ'. [i] Ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ τῷ φρερίῳ, καὶ ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τ υἱὸν αὐτε Αρχέλαον ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ ὡς Αρχέλαος τελιχιλίους αὐτῶν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δ' ἐπλεύσε πρὸς Καίσαρα σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτε Ηρώδῃ εἰς Ρώμην, πιστεύσας τὴν βασιλείαν αὐτε τῷ ἀδελφῷ Φιλίππῳ.

13. *Sepultura Herodis in Herodio castello, utque in festo seditionem movit populus contra filium ejus Archelaum: & ut Archelaus tria seditiosorum millia occidit, atque ipse cum fratre suo Herode Romam navigavit ad Cæsarem, regni cura fratri suo Philippo commissa.*

ιδ'. Ως Σαβῖνος ὁ ἐν τῇ Συρίᾳ Καίσαρος ἐπίτροπος ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, βίᾳ αἰτῶν τὰ Ηρώδε χρήματα Ꞓ φρούρια παρὰ τ Αρχελάε ἐπιμελητῶν. καὶ ὡς ἔπεισαν οἱ [k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ τ λαὸν χωρεῖν ἐπὶ ὅπλα, καὶ πολιορκῆσαι τ Σαβῖνον Ꞓ στρατὸν αὐτε ἐν τῇ Αντωνίᾳ. καὶ ὡς ταῦτα ἀκήκοως ὁ Ουαρος μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀνέβη εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ῥυσάμενος τ Σαβῖνον ἐκ τ πολιορκίας, τὰς αἰτίας τ στάσεως ἐκόλασε· καὶ καλῶς Διαθεὶς τὰ ἐν τῇ Ιεδαίᾳ ἔγραψε Καίσαρι, δηλῶν [l] αὐτῷ τὰ πραχθέντα.

14. *Quomodo Sabinus Cæsaris in Syria procurator Hierosolyma ascendit, vi contendens ut sibi Herodis pecuniæ & munitiones traderentur ab Archelai curatoribus. utque curatores ab Archelao relicti populo suaserunt, ut arma caperent, & Sabinum exercitumque ejus in Antonia obsiderent. & ut Varus, istis auditis, magna cum militum manu Hierosolyma ascendit, Sabinoque ab obsidione liberato in seditionis auctores animadvertit; ac deinde, rebus in Judæa compositis literis Cæsari significavit res a se gestas.*

ιε'. Ως Καῖσαρ τὰς Ηρώδε Διαθήκας βεβαίας ἐποίησε, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτε τὴν Διαδοχήν· καὶ περὶ Ψευδαλεξάνδρε.

15. *Quomodo Cæsar Herodis testamentum sancivit, custodita ejus filiis successione: & de falso Alexandro.*

ις'. [m] Καὶ ὡς κατηγορεῖται Αρχέλαος ὑπὸ τ συγγενῶν αὐτε ἐπὶ Καίσαρος, καὶ νικήσας ἔλαβε τὴν βασιλείαν· καὶ βασιλεύσας μοχθηρῶς δεκαετίαν, πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίενναν, τὴν δ' βασιλείαν αὐτε μετέθηκε Καῖσαρ εἰς ἐπαρχίαν.

16. *Et ut Archelaus à consanguineis suis coram Cæsare accusatur, & illis superatis regnum accepit; cumque decem annos imperasset, accusatione iterum in eum instituta, Viennam relegatus est, quo facto regnum ipsius in provinciam mutavit Cæsar.*

[e] Δι' αὐτὸν·] Ita *Gall.* δι' αὐτὸν *Vat.* desunt *Editis Aliisque.*

[f] Καὶ —— ἀναίρεσις.] Sic *Gall.* Διὰ ταῦτα in *reliquis.*

[g] Τελευτὴ,] Eo modo *Vat.* τελευτὴ, Διαθήκη πρὸς κ. in *Editis Aliisque.*

[h] Επιστολὴ Ηρώδε] Hoc summarium etiam debemus *MSS. Vat.* & *Gall.*

[i] Ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ] Illa καὶ ταφὴ Ηρώδε ἐν Ηρωδίῳ φρουρίῳ, quæ in *Editis* subjiciuntur verbis istis βασιλέα ποιεῖ τ Ιεδαίας, in principio hujusce summarii habent *MSS. Vat.* & *Gall.*

[k] Αρχελάε ἐπιμεληταὶ] Illud Αρχελάε è *Cod. Vat.*

[l] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα.] Αὐτῷ τὰ πραχθέντα desunt in libris omnibus præter *Vat.*

[m] Καὶ ὡς κατηγορεῖ) Αρχέλαος] Illa καὶ ὡς κατηγορεῖ) usque ad vocem πάλιν accepta referimus *Codd. Vat.* & *Gall.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ᵃ ιδ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XIV.

CAP. I.

Quomodo Antipater genti universæ invisus erat ob fratrum ipsius cædem, utque ob hanc causam amicos, qui Romæ erant, ingenti pecunia sibi conciliabat, atque etiam Saturninum Syriæ præsidem, & duces qui cum eo erant. De Herodis conjugiis & liberis.

Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus.

ANTIPATRO autem, postquam fratres sustulisset, & patrem extrema nequitia & furiis illorum injurias ulciscentibus circumdedisset, nihil ad spem, quam de reliqua vita conceperat, firmandam affulgebat. Nam omni de imperio metu liberatus, quod nihil cum fratribus commune habiturus esset, tamen ut regnum adipisceretur opus arduum fore & impeditum sentiebat: odium in ipsum tam inveteratum genti penitus insederat. Cum autem & hoc ei grave esset & molestum, majorem adhuc solicitudinem ei injiciunt milites, animos ab ipso alienos habentes, quorum ex fide pendet omnis regnantium securitas, si quando gens *ipsa* novarum rerum studio teneatur. tantum periculi sibi conflavit ex fratrum interitu. Neque tamen non cum patre regnabat, nihil plane à rege discrepans: & majorem apud eum auctoritatem habebat, benevolentia sibi ex iis ob quæ periisse debuerat firmiori conciliata, quasi in Herodis securitatem fratrum delator exstitisset, non autem ex odio quo illos prosequebatur & in primis patrem. tales ipsum agitabant diræ. Quæ scilicet omnia Antipatro viam sternebant ad Herodem *submovendum*, id agenti ut nemo esset qui ipsum accusaret de iis quæ perpetrare cogitabat, utque Herodes perfugium non haberet aut auxilium, si Antipater semet hostem ei aperte profiteretur. Proinde ex odio in patrem factum est, ut fratribus insidiaretur. Sed tunc longe magis sti-

Cum patre res Judæorum administrat.

Antipater patris necem machinatur.

ΚΕΦ. α'.

Ως Ἀντίπατρος ἐμισήθη ὑπὸ παντὸς ἔθνους διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς διὰ τοῦτο ἐθεράπευσε τοὺς ἐν Ρώμῃ πολλοῖς χρήμασιν, καὶ τὸν πεπιστευμένον τὴν Συρίαν Σατορνῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἡγεμόνας. Περὶ Ηρῴδου γάμων καὶ παίδων.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι δ', ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, [b] ἀσεβείᾳ τι τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ τὸν ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα ἀθεθεβληκότι, εἴ τι [c] κατὰ γνώμην ἡ ἐλπὶς καὶ αὐθις βίᾳ ἰών. ἀπαλλαγὴς γὰρ φόβου καὶ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἀφ' τοῦ τῶν ἀδελφῶν μὴ ὑπηκοινωνῆσον, [d] ἐργωδέστερον καὶ ἄπορον αὐτῷ εὕρισκεν [e] τὸ τὴν βασιλείαν διαπραγμάτευσθαι· [f] τοσοῦδ' ἐφύη τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος δ' [g] αὐτῷ καὶ τῇδε χαλεπῇ, πλειόνως παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν, ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ἃς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα καὶ οἰκεία ἀσφαλῆς, ὁπόταν τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων [h] ὀργιαζόμενον πραγμάτων. τοσοῦδε κίνδυνον ἐμνήσθησεν αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῶν ἀδελφῶν. ἀ μὲν ἀλλὰ καὶ [i] συνῆρχέ τι τῷ πατρὶ, ἀδὲν ἄλλο [k] ἢ βασιλεὺς ὤν· καὶ ὑπιστεύετο παρ' αὐτῷ μειζόνως, ἐξ ὧν ἀποδολέναι καλῶς εἶχεν, εὐνοίας βεβαιώματα εὑρημένος, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τῆς Ηρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς [l] ἐνδεδειχώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους καὶ [m] πρὸς αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα αὐτὸν φειδόμενον ἀρᾶι. ἅπερ δὴ πάντα μηχανᾶι τῆς ὑπὸ τὸν Ηρῴδου ὁδοῦ ἴσχειν Αντιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν [n] κατηγόρων ἐφ' οἷς πράττειν διενοεῖτο, Ηρῴδῃ δὲ αὖ καταφυγῆς, [o] οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ, καὶ Αντιπάτρου φανερῶς πολεμίου καταστάντος. ὥστε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἔπρασσε τὴν ὑπουργίαν τῶν ἀδελφῶν. τότε δὲ [p] ἦπτετο μᾶλλόν-

νως

---

a Ιδ'.] Ita in *Græcis* omnibus & plerisque *Latinis*.

b Ασεβείᾳ τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαστορίᾳ] Ασεβείᾳ τε ὑς. & mox ἀλαστορίᾳ τὸν π. *Busb.*

c Κατὰ γνώμην] *L. B.* κατὰ γνώμας.

d Εργωδέστερον] Εργωδιστέρα ἦν ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιτυχία *Zonar.*

e Τὸ τὴν βασιλείαν διαχειρίζεσθαι.] *L. B.* τὸ τοῦ βασιλέως ὑπεγίνεσθαι.

f Τοσοῦδ' ἐφύη τῷ ἔθνει] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Epiphan.* τοσόνδε φύσει in *Editis Aliisque.*

g Αὐτῷ καὶ τῇδε χαλεπῇ,] Ita ex conjectura. αὐτῷ in *libris.* HUDS. Quam conjecturam verissimam esse, præclari codicis *L. B.* fides docet. HAV.

h Οργιαζόμενον] Euripid Bacch. v. 1253. θηρῶν ὀργιαστ'. infra c 6. τοῖς ἀρετῆς ὀργιωμένοις. & c. 9. §. 2. ὀργιάζεσθαι· & sic *Gen.* h. l. ὀργιάζον. ut & c. 13. §. 3. SPANH.

i Συνῆρχέ] *L. B.* συνῆργε.

k Η βασιλεὺς] *L. B.* ὡς βασιλεὺς.

l Ενδεδειχώς,] Προδεδειωκὼς legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *proditor exstitisset.*

m Προς αὐτῶν] *L. B.* πρὸς αὐτῶν.

n Κατηγόρων] *Gen.* κατηγορῶν.

o Οἱ βοηθοῖεν αὐτῷ,] Η βοηθείας, αὐτῷ &c. Ita lego ex conjectura. εἰ βοηθοῖεν αὐτῷ in *Editis* & *MSS.* in *Epiphanii* versione *non habens qui sibi auxiliaretur.* HUDS. At conjectura doctiss. viri jam opus non est, quum certiorem lectionem nobis suppeditaverit inviolata *L. B.* manus; ex quo Codice distinctionem posuimus post illud αὐτῷ, &c. HAV.

p Ηπτετο μειζόνως] Sic *Hen.* (*Cocceius*) & *Gall.* ἧπτετο in *Editis Aliisque.* ἥπτετο in *L. B.*

q Εσχε-

νως [q] ἐγχειρεῖν μὴ ἀφιξεσθαι τ πράξεως. ἀποθνήσκοντος μὲν γὰρ Ηρῴδου, βεβαίως αὐτῷ τελευτωμένης τ ἀρχῆς· ἐξεταζομένου δὲ εἰς τὸ μέλλον ἀπιέναι, κινδύνων [r] ἂν παντοίων ἐξαγγελτὰ γιγνομένης τ πράξεως, ἧς αὐτὸς αἴτιος γεγονὼς, πολεμιον ἀναγκάζειν τ πατέρα καταστῆσαι. [s] Ὁ δὲ ταῦτα χαριζόμενος πολυτελῶς [t] τοῖς περὶ τ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκώλυσε τὸ τ ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Ρώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν εὖνους [v] καθιστάμενος, πρὸ πάντων δὲ Σατορνῖνον, τ τ Συρίας ἐπιμελητήν. [x] Ὑποδέχεσθαί τε ἐλπὶς αὐτὸν καὶ τ Σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἃ ἐδίδου, καὶ τῇ ἀδελφῇ δὲ βασιλέως, ἀνδρὶ πρώτῳ τ περὶ τ Ηρῴδην συνοικοῦσαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ χαρίζεται. ψυσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἦν πεπιστεῦσθαι, καὶ μίσος ἀφάμενος ἐφ' οἷς πᾶσι ἐπικρύψασθαι συνεπίστατο. ὁ μὲν ἠπάτα γε τὴν [y] πεπαιδευμένην οὐ πλείονος αὐτὸν, καὶ μηκέτ' οἷόν τε ὂν ἀπολογισθῆναι, καὶ διὰ τὸ ἤδη ἀπεσκευῆ τῇ πάσῃ [z] ἀντιτεχνᾶσθαι αὐτὸ πρὸς τὸ κακόηθες· καί τοι συγγενὴς αὐτῆς συνὼν [a] θεῖος πρὸς μητρὸς Αντιπάτρου συνοίᾳ τῇ ἐκείνου δὲ διαφέρει, [b] λαβὼν τὴν κόρην πρότερον Αριστοβούλῳ γεγαμημένην, [c] τὴν γὰρ ἑτέραν οὐ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς [d] Καλλαία παῖς γυναῖκα εἶχεν· ἀλλ' ὅδεν ἀπὸ τῷ μὴ καταγνοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα [e] ἡ ἐπιγαμία τεῖχος, ὥσπερ ἤδη ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ μεμισῆσθαι. τὴν γὰρ Σαλώμην Ηρῴδης, ἐπιτηδεύειν Συλλαίῳ τῷ Αραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν, βιάζεται τῷ Αλεξᾷ συνοικεῖν, συμπροτρέποντος αὐτῷ [f] Ιουλίας δὲ πεῖσαι τὴν Σαλωμην μὴ ἀνήνασθαι τ γάμον, μὴ καὶ [g] ἔχθρα καθίσαιτο αὐτοῖς πρῶτον, [h] ὀμωμοκότος Ηρῴδου μὴ ἂν εὐνοήσειν Σαλώμῃ, μὴ ὑποδεξαμένῃ τ Αλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπιθέτο Καίσαρός τε ἴσῃ γυναικὶ τῇ Ιουλίᾳ, καὶ ἄλλως συμβαλλούσῃ πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ δὴ τὴν Αρχελάου θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ηρῴδης ὡς τ αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν Αλεξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τῶν αὐτὸ τοῦτο ποιήσας δεσμῶν, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι.

β'. Ανέτρεφε δὲ αὐτὸς τ παίδων τὰ τέκνα πάνυ φιλοτίμως· [i] ἦσαν γὰρ τῷ μὲν Αλεξάνδρῳ ἐκ Γλαφύρας ἄρσενες δύο, Αριστοβούλῳ δὲ ἐκ [k] Βερενίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς ἄρσενές τε τρεῖς, καὶ θήλειαι δύο· καί ποτε παρόντων αὐτῷ τ φίλων θρηνήσαντος τὰ παιδάρια, καὶ τ ἡλίκων ἀνακλαύσας τὴν τύχην, εὔχετο μηδὲν τοιόνδε παθεῖν τοῖς ἐκείνων συνελθεῖν· αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ, [l] καὶ συμφορᾶς δὲ δικαίας, τὰς τροφὰς ἀμείψασθαι ἃς [m] ποιοῖτο. [n] ἐνεγύητό τε εἰς γάμον, ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς ἥβην τὸν ἐπ' αὐτῷ, [o] τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τ Αλεξάνδρου παίδων θυγατέρα, τῷ δὲ Αριστοβούλου τὸν Αντιπάτρου, καὶ [p] θυγατέρα τὸν Αριστοβούλου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ Αντιπάτρου, τὸν δὲ ἑτέραν τῶν Αριστοβούλου θυγατέρων, Ηρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ, γήμας δὲ τῷ [q] βασιλεῖ ἐκ τ θυγατρὸς ἀρχιερέως

mulabatur cœptos conatus perſequi. *ſcilicet* quod Herode defuncto pro certo regnum adepturus eſſet: ſin vero diutius viveret, magno in periculo foret, ne patefacto facinore, cujus ipſe auctor erat & machinator, patrem eo adigeret ut hoſtis ſibi fieret. Hac de cauſa nullis ſumptibus parcebat ut patris amicos demereretur, hominum in ſe odium abolere volens magnis beneficiis, præſertimque amicos qui Romæ erant, miſſione ingentium munerum ſibi benevolos reddens, & in primis Syriæ prætorem Saturninum. Fore etiam ſperabat, ut eorum quæ dono dedit magnitudine ſibi conciliaret Saturnini fratrem, iiſdemque artibus & regis ſororem, quæ uni de præcipuis Herodis amicis nupſerat. eratque mirus artifex fidem iis faciendi, quibuſcum verſaretur, veram eſſe quam ſimulavit amicitiam, & ad odium in quoſcunque illud ſuſceperat diſſimulandum callidiſſimus. Non tamen fallebat amitam, quæ eum jampridem explorauerat, nec jam decipi poterat, præſertim quod omnes adhibuerit machinas ad occurrendum ejus malitiæ: quamvis avus maternus Antipatri Salomæ filiam haberet in matrimonio, eam quæ antea nupſerat Ariſtobulo, auctore & conciliatore nuptiarum Antipatro, nam alteram ex ejus marito habebat Callææ filius in uxorem. Sed nec affinitas hæc effecit quo minus perſpecta eſſet ejus malitia, ſicut nec prior illa conſanguinitas odium extinguere potuit. Salomen autem, quæ Syllæo Arabi ex amatoria cupiditate matrimonio jungi ſtudebat, compulit Herodes ut nuberet Alexæ, operam ſuam ei præſtante Julia, & Salomæ ſuadente, ut nuptias non detrectaret, ne apertæ cum ipſa illi intercederent inimicitiæ, utpote quod juraverit Herodes, nunquam ſe eam amaturum, niſi vellet ſeſe nuptum dare Alexæ. Atque paruit Juliæ, & quod Cæſaris uxor eſſet, & quod præterea utilia admodum ſuaderet. Hoc ipſo tempore Herodes regis Archelai filiam, Alexandri uxorem, ad patrem remiſit, eique dotem de ſuo reſtituit, ne quid eſſet inter eos controverſiæ.

In demerendis patris amicis nullis ſumptibus parcit.

Amitam fallere non potuit.

Salomen ad Alexæ conjugium compulit Herodes.

Glaphyra patri ſuo remiſſa.

2. Herodes autem filiorum liberos alebat accuratiſſime (ſuſtulerat enim Alexander ex Glaphyra duos mares, & Ariſtobulus ex Bernice Salomes filia tres filios & duas filias) & cum liberos aliquando, præſentibus amicis, in conſpectum eorum dediſſet, & filiorum fortunam deploraſſet, orabat ne tale quidquam illorum liberis accidat, ſed ut virtute auctis, inſuper & æqui bonique ſcientia, gratiam pro educationis cura dignam rependant. Spoponditque in matrimonium, ubi ad id ætatis adoleviſſent, Alexandri filio grandiori Pheroræ filiam, Ariſtobuli autem filio Antipatri filiam; Ariſtobuli autem filiam *unam* addicebat Antipatri filio, Ariſtobuli vero alteram Herodi filio ſuo, quem ex pontificis filia rex ſuſtulerat. nam mos nobis eſt patrius eodem tempore plures habere uxores.

Herodis progenies.

Nepotibus ſuis ſponſalia fieri curat Herodes.

Hæc

q Εἰσχρεῖν μὴ ἀφίξεσθαι] *L. B.* ἐγχειρεῖν μὴ ἀφίεσθαι. *Coccejus* legit ἐκ χειρῶν non male. HAV.

r Αν ἀβεβαίωτον] *L. B.* ἀνυπερεγγύητον.

s Καὶ ὁ δὲ ταῦτα χαρίζεσθαι] Καὶ ὁ δὲ τ χαρίζεσθαι *Hen.* à pr. m.

t Τοῖς] Forte τοῖς. COCC.

v Καθισάμενος,] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* (imo jam etiam cum *L. B.*) καθισαίνης in *libris.*

x Υποδέχεσθαί τε] *L. B.* in *Marg.* ὑπάρξεσθαι.

y Πεπαιδευμένην] Conf. ſupr. lib. 16. c. 10. §. 5. SPANH.

z Αντιτεχνᾶσθαι] *L. B.* ἀντιτέχθαι. *Coccejus* ἀντιετάχθαι.

a Θεῖος μητρὸς Αντιπάτρου] Salomes filia Berenice & ante Ariſtobuli uxor nupta Antipatri filio Avunculo. Vid. ἀλωτ. lib. 1. c. 28. §. 2. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. & c. 7. §. 1. & lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH. Vertunt *Avus maternus*; ſed θεῖος eſt *avunculus*, non *avus*, vel potius nomen generale, & *patruum* & *avunculum* complectens. Vide *Juſtin.* Inſtit. L. III. Tit. VI. §. 3. IBBETSON.

b Λαβὼν τὴν κόρην] Παραλαβὼν *Vat.* & *L. B.*

c Τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς] Τὴν δὲ ἑτέραν ὁ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς *Vat.* & *L. B.*

d Καλλαία] Καλλαίου legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit *nam alteram Calleas viri ejus filius habebat uxorem.* *L. B.* Καλλία.

e Ἡ δὲ ἐπιγαμία τεῖχος,] Illud ὡς ἐ *Codd. Vat. L. B.* & *Gall.*

f Ιουλίας] Ιουλίας τ Καίσαρος γυναικὸς *Busb.*

g Ἔχθρα καθίσαιτο] Ita *Busb.* ἐχθρὸ in *reliquis.*

h Ὀμωμοκότος —— γάμου.] Jurabat quippe Herodes nunquam ſe circa Salomen benevolum fore, niſi conjugium Alexæ ſuſciperet, & obediret Juliæ &c. *Rufinus.* SPANH.

i Ἦσαν —— δύο.] Tigranes & Alexander Alexandri filii; Herodes, Agrippa & Ariſtobulus; filii Ariſtobuli, Herodias & Mariamnes 2 filiæ Αλωτ. lib. 1. c. 28. §. 1. & lib. Antt. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Βερενίκης τ Σαλώμης θυγατρὸς] Βερενίκης *Vat.* & *L. B.*

l Καὶ συμφορᾶς δὲ δικαίας,] Illud καὶ non agnoſcit *Vat.*

m Ποιοῖτο.] Gen. ποιεῖτο & clarè *L. B.* ποιοῖτο exhibet; neſcio itaque, unde ἐποιεῖτο (quod exſulare juſſi) in *Hudſ. Edit.* irrepſerit. HAV.

n Ενεγύητό τε εἰς γάμον.] Εγεγύητο *Vat.*

o Τῷ —— αὐτοῦ,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

p Θυγατέρα —— αὐτοῦ,] Herodias dicta eſt vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. & ἀλωτ. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

q Βασιλεῖ ἐκ τ δὲ ἀρχιερέως θυγατρός.] Vocem ἑαυτοῦ poſt βασιλεῖ addit *Vat.*

Hæc liberorum ſponſalia faciebat rex pupillorum miſericordia, ut eis Antipatri amorem ex affinitate conciliaret. Antipater autem non ceſſabat eundem animum erga liberos gerere, quem erga fratres habuerat. Patris etiam ſtudium, quod in eos exſtitit, vehementer illum irritabat, cui jam perſuaſum erat, illos fore potentiores ipſius fratribus, præſertim quod, cum forent adulti, Archelaus, vir regiæ dignitatis, nepotibus auxilium laturus eſſet, & Pheroras, qui & ipſe tetrarcha, pupillarum alteram filio ſuo conjugem accepturus. Quin & ipſum provocabat, quod populus miſeratione orbatorum parentis, odioque in ipſum malitiæ in fratres reum, cuncta *demum* patefacturus eſſet. Itaque tentabat ut patrem ad ſua decreta reſcindenda pertraheret, periculoſum ducens, ut eos in ſocietatem adſciſceret qui tanta eſſent poteſtate. Atque Herodes precibus Antipatri flexus à ſententia ſua diſceſſit, ita ut Antipater ducturus eſſet Ariſtobuli filiam, Antipatri vero filius Pheroræ filiam. Et ſponſalia quidem, invito rege, in hunc modum mutantur.

Antipatri odium in Ariſtobuli & Alexandri liberos.

Herodis uxores liberique.

3. Eo autem tempore Herodes rex uxores novem habebat, videlicet * Antipatri matrem; ac pontificis filiam, ex qua filium ſuſtulit ſibi cognominem, ut & fratris ſui filiam & *alteram* ſororis ſuæ filiam, quæ *duæ* liberos non habuerunt. Erat etiam illi inter uxores Samaritana una, ex qua filios *duos* procreavit Antipam & Archelaum, & filiam *nomine* Olympiadem, quæ poſtea Joſepho nupſit regis fratris filio. Archelaus autem & Antipas Romæ apud privatum quendam educabantur. Cleopatra etiam Hieroſolymitana ei nupta erat, ex qua filios genuit Herodem & Philippum; qui Philippus Romæ educabatur. Porro in uxoribus erat etiam Pallas, quæ ei Phaſaëlum filium peperit. Præterque illas habuit Phædram & Elpim, ex quibus duas filias ſuſtulit Roxanen & Salomen. Filias autem ſuas grandiores, Alexandri *filii ſui* ſorores ex eadem matre, quas ducere Pheroras recuſarat, elocavit, alteram quidem Antipatro ſororis ſuæ filio, alteram vero Phaſaëlo, qui & fratris ſui filius erat. Atque hæc fuit Herodis progenies.

γ'. [c] Ηρώδῃ δὲ τῷ βασιλεῖ κ) τῶν τὸ χρόνον σωώκησαν ἐννέα γυναῖκες, [f] ἥτε Ανλιπάτερ μήτηρ, κ) ἡ θυγάτηρ [g] ἔχ Αρχιερέως, [h] ἐξ ἧς Ϲ ὁμώνυμ@ αὐτῷ [i] παῖς ἐγεγόν. ἰῶ ἧ Ϲ ἀδελφῆ [k] παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ) [l] ἀνεψιὰ [m] σὺ αὐτᾶς. κ) ταῦτα μὲν τέκνον ἦδεν [n] ἐφύη. ἰῶ δ' ἐν τ γυναῖξιν κὰκ ἔχ Σαμαρέων ἔθνος μία, κ) παῖδες [o] αὐτῇ [p] Αντίπας κ) [q] Αρχέλα@, κ) θυγάτηρ Ολυμπιὰς. κ) ταύτῃ μὲν ὕστερον Ιώσηπ@ γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδῆς ὤν. Αρχέλα@ ἧ Ϲ Αντίπας [r] ἐπὶ Ρώμης ἐθράπην [s] ἰδιώτῃ τροφὰς εἶχον. Κλεοπάτρα [t] τε Ιεροσολυμῖτις ἐγεγάμηντο αὐτῷ, κ) παῖδες ἐξ αὐτῆς Ηρώδης τε ἐγεγόνεσαν Ϲ Φίλιππ@, ὃς Ϲ αὐτὸς ἐν Ρώμῃ τροφὰς εἶχεν. κ) Παλλὰς ἧ ἰῶ ἐν τ γαμετᾶς, [v] Φασάηλον πεπαιημένη αὐτῷ παῖδα· πρός γε μὴν ταύταις Φαίδρα Ϲ Ελπὶς ἦσαν, [x] ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, Ρωξάνη Ϲ Σαλώμη. [y] τὰς ἧ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομηλίας τ ὡϐὶ Αλέξανδρον, ὧν πρεσβυτέρα Φερώρᾳ τ γάμον, [z] συνῴκισε τῷ μὲν Αντιπάτρῳ [a] ἔχ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, Φασαήλῳ ἧ τὴν ἑτέραν· κ) ἔτ@ Ηρώδῃ ἀδελφῆ παῖς ἐγεγόν. κ) τοῦτο μὲν Ηρώδῃ τὸ γένο@ ἰῶ.

---

r Πάτριον —— συνοικεῖν.] Conf. *ſupr.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

s Ταὐτῷ πλήσιον ἡμῖν συνοικεῖν.] Καθ' ταὐτὸν Zonar.

t Περικαλύμμ@.] Ita cum Cod. *Vat.* & *Lugd. Bat.* περικαλύμμ@ in *ceteris.*

v Γνώμη —— ἔλιπεν] *L. B.* γνῶμα τὴν πρὸς τ. ἀδ. τολυπρόϐλεπτον οὐκ ἔλιπε, pro οὐκ ἐλίπε.

x Πρὸς τὰς ἀδελφὰς πολιτεύειν οὐκ ἔλιπεν] Conf. infr. c. 3. §. 3. SPANH.

y Μείζονας ἔτεσιν τ ἀδελφῶν] Sic *Hen.* à pr. m. μείζονα in *Editis Aliisque.*

z Συλλημψομένῃ] Περισδεχομένῃ in *Editis Aliisque.* περιλημψομένῃ *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *nepotibus auxilium præbiturus* &c. unde συλλημψομένῃ repoſui.

a Τετράρχης ἧ κ) ἔτ@ ἰῶ.] Pheroras Herodis frater τετράρχης, de quo ſupra lib. 15. c. 6. §. 5. SPANH. Vocula κ) ex *L. B.* inferitur. HAV.

b Κακοτροπίας τ ἐπὶ] Κακοτροπίαν τῇ.

c Περιλήψοιτο τοσῆσδε] Εἰ περιλήψοιτο τῆσδε αὐτὰς in *Editis Aliisque.* εἰ περιλάψοι τοσῆνδε αὐτὰς *Vat.* & *Lugd. Bat.* περιλήψοιτο σῆσδε *Hen.* in *Epiphanii* verſione, *adverſum ſibi reputans ſi contra ſe talium adnaretur potentia.*

d Τὴν θυγατέρα Αλεξάνδρ γαμεῖν,] Mariamne vid. infr. c. 15. §. 4. ubi Archelai cum Mariamne uxore divortium. Ariſtobuli filia deſponſa Antipatro ex Pheroræ filia Antipatri filio. SPANH.

e Ηρώδῃ —— γυναῖκες,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 24. §. 2. & c. 29. §. 2. SPANH.

f Η τε Ανλιπάτερ μήτηρ;] Doris. SPANH.

* *Antipatri matrem;*] Scil. *Doridem.* Vide etiam *Petitum* Tomo IV.

g Τῆ Αρχιερέως,] Simon vocatur lib. 18. c. 6. §. 1. ubi & de Herode ejus filio: Neque enim Herodes Tetrarcha ſacerdotis filia genitus *juxta Ruſinum.* SPANH. & ſupr. lib. 15. c. 9. §. ut & *alibi.* lib. 1. c. 3. §. 7.

h Ἐξ ἧς κ) ὁμώνυμ@ αὐτῷ] Ἐξ ἧς δὴ κ) *Vat.* & *Busb.*

i Παῖς ἐγεγόν.] De Herodis poſteris vid. inf. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

k Παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, κ) ἀνεψιὰ σὺ αὐτᾶς.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 28. §. 4. SPANH.

l Ανεψιὰ] Ἐξαδέλφη δηλαδή· τὰς γὰρ ἐξαδέλφας ἀνεψιὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς ἔστιν εὑρεῖν πολλαχοῦ κ) ἐν τῷ Πλουτάρχῳ, κ) ἐν ταῖς βίϐλοις ταῖς νομικαῖς. *Zonar.* HUDS. ἀνεψιὰ —— Sororis filia è *Zonara*, qui per ἐξαδέλφῃ exponit. Verum per ἐξαδέλφῃ videtur intelligi non *ſororis filia* ſed *conſobrina*, vel *patruelis* quo ſenſu interpretatur *Phrynich.* IBBETSON.

m Σὺν αὐτᾶς] Σὺν αὐτῇ *Vat. Busb.* & *Zonar.*

n Ἐφύη.] Ita *Hen.* & *Busb.* ἐφύ in *Editis.* ἔφυε *Gall.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *Busb.*

p Αντίπας κ) Αρχέλα@,] Conf. infr. c. 9. §. 4. SPANH.

q Αρχέλα@,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 31. §. 1. vid. etiam infr. c. 4. §. 3. & c. 8. §. 1. vid. & *alibi.* lib. 2. c. 6. §. 1. ut & Antt. lib. 17 c. 9. §. 4. SPANH.

r Ἐπὶ Ρώμης] Illa ἐπὶ Ρώμης è *Cod. Vat.* & *Epiphan.*

s Ἰδιώτῃ] *L. B.* ἰδίῳ.

t Τε] Δὲ *L. B.*

v Φασάηλον] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

x Ἐξ —— Σαλώμη.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 29. §. 1. & infr. c. 13. §. 5. & *alibi.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

y Τὰς —— γάμον,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 22. §. 2. SPANH.

z Συνῴκισε —— ἑτέραν·] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 28. §. 6. & Antt. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

a Τῆ βασιλίσσ] Ἀδελφῆς αὐτῆ & mox ἔτ@ ἀδελφῆ αὐτῆ *Busb.*

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ζαμάρεω Ιουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος, καὶ ἐπιβουλῶν Αντιπάτρου κατὰ Ηρώδου· καί τινα περὶ Φαρισαίων.

Τοτε δὴ βουλόμενος πρὸς [b] Τραχωνίτας ἀσφαλὴς εἶναι, κώμην, πόλεως μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, ἔγνω [c] Ιουδαίοις κτῆσιν ἐν μέσῳ, δυσέμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτὸ, [d] καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεγγύον ὁρμώμενον, ἐμβαλὼν ἐκ τοῦ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ ἐπιτάξαντος ἄνδρα Ιουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας [e] σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξότας πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότα καὶ τύχας, ἐν [f] Ανιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ τῆς Συρίας διαιτᾶσθαι, Σατορνῖνον τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῷ δεδωκότος χωρίον, [g] Ουαλαθὰ ὄνομα αὐτῷ, μεταπέμπεται τόπον σὺν τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων, παρέξειν ὑπισχνούμενος γῆν, [h] ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ Βαταναίᾳ, ὡρίζετο δὲ αὐτὴ τῇ Τραχωνίτιδι, βουλόμενος προβλημα τῷ κατοίκησιν αὐτῷ κτᾶσθαι· ἀτελῆ τε τὴν χώραν ἐπηγγέλλετο, καὶ αὐτὸν εἰσφορῶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν [i] αἷς εἰώθασιν ἐγκαθοικεῖν, τῇ γῇ [k] ἄπρακτον θαλαττόμενον.

β'. Τούτοις πεισθεὶς ὁ Βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ, λαβὼν τὴν γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην, [l] Βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. προβλημά τε ἦν ἔτι ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς Τραχωνίτας, καὶ Ιουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις [m] διὰ θυσίας εἰς Ιεροσολύμων, ἢ μὴ λῃστείαις ὑπὸ τῶν Τραχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπενθαλχόθη οἷς τὰ Ιουδαίων θεραπεύειν πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία δὲ πᾶσιν ἀπελῶς, ἃ [n] παρέμενεν αὐτοῖς Ηρώδου ζῶντος. [o] Φίλιππος δὲ δεύτερος ἐκείνου, θυγατρὸς τὴν ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἐπ' ὀλίγον [p] αὐτοῖς ἐπέθαξε. Αγρίππας μέντοι ὁ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ [q] καὶ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐκετρύχωσαν αὐτούς, ἀ μέντοι τὰ τῆς ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν Ρωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, τοῦ μὲν ἐλευθέρους δὲ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὑπηκόους δὲ τοῖς φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὑπάγουσιν αὐτούς. καὶ ταῦτα μὲν ἡ καιρὸς ἀκριβώσομαι πρεπόντως τοῦ λόγου.

γ'. Τελευτᾷ δὲ Ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, [r] ὃν ἐπὶ κτήσει τῆσδε τῆς χώρας [s] Ηρώδης [t] προστησάμενος, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας [v] λειπόμενος ἀγαθούς· Ιάκιμον μὲν, ὃς ἀνδρείᾳ γνώμης ἐπιφανὴς ἱππεύειν [x] συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὑτῷ Βαβυλωνίους, καὶ ἴλη τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοῦδε τοὺς βασιλέας. καὶ Ιάκιμος, ἐν γήρᾳ τελευτῶν, Φίλιππον ἄνδρα χεῖρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τἆλλα ἀρετῇ [y] χρήσασθαι [z] παρ' ὃν τινα οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ καὶ εὔνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς Αγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα· στρατιὰν γὰρ, ὁπόσῳ ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ἔτος ἀσκῶν διετέλει, καὶ ὅπη ἐξοδεύειν δέησεν ἡγούμενος.

CAP II.

De Zamari Judæo Babylonio, de insidiis Antipatri contra Herodem; deque Phariſæis nonnulla.

EO autem tempore, cum vellet adverſus Trachonitas in tuto eſſe, ſtatuit vicum, qui urbi magnitudine non cederet, Judæis in medio condere, ut & ſuam terram contra irruptiones muniret, factoque è propinquo in hoſtes impetu, repentina incurſione eos infeſtaret. Cumque intelligeret Judæum quendam è Babylonia cum quingentis equitibus, qui omnes eſſent ex equo ſagittarii, & cognatorum multitudine ad centum homines, Euphrate forte trajecto, degere in Antiochia quæ eſt ad Daphnen Syriæ, eique Saturninum, qui tum prætor erat, locum dediſſe ad habitandum, nomine Valatha, hunc *ipſum* ejuſque comites accerſivit, pollicitus ſeſe ei terram daturum in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis eſt, eo animo ut ejus habitationem propugnaculum *in hoſtes* haberet: promiſitque regionem vectigalibus immunem, utque ipſi incolerent nullis tributis obnoxii, quæ pendi ſolebant, cum terram ab exactionibus liberam *eis* dediſſet.

Herodes urbem condit, quæ Judæis propugnaculo eſſet contra Trachonitas.

Zamaris, Babyloniæ relicta, in Syria habitat.

Eum in Batanæam pertrahit Herodes.

2. His inductus Babylonius venit, terraque occupata in ea caſtella ædificavit, atque vicum, quem Bathyram appellari voluit. Erat & iſte vir præſidio tum incolis adverſus Trachonitas, tum Judæis qui ex Babylonia Hieroſolyma veniebant ob ſacrificia, ne latrociniis eos vexarent Trachonitæ; multique ad eum ſe receperunt, & undique ii quibus curæ erant patria Judæorum inſtituta. Et facta eſt ea regio valde populoſa, quod ſecure ageretur cum immunitate in omnibus, quæ eis Herode vivente *ita* manſerunt. Philippus vero filius ejus, principatum adeptus, pauca & non diu ab eis exegit. Cæterum Agrippa Magnus & filius ejus ei cognominis eos etiam valde attriverunt, tamen libertatem eis adimere noluerunt. A quibus Romani cum accepiſſent principatum, libertatis dignitatem etiam illis conſervarunt, ſed tributis quæ imperarunt in univerſum eos oppreſſerunt. Et iſta quidem ſuo tempore accuratius deinceps perſequar.

Bathyram, aliaque loca condit Zamaris.

Philippus Herodis filius & Agrippa M. Zamaritas duriuſcule tractant.

3. Zamaris autem Babylonius, quem ad hanc regionem poſſidendam accerſit Herodes, moritur, poſtquam cum virtute vitam egiſſet, liberis egregiis poſt ſe relictis, & in his Jacimo, qui, fortitudine illuſtris, Babylonios ſuos ad equitandum inſtituit: atque turma horum virorum reges iſti in ſatellites uſi ſunt. Jacimus, cum ſenex eſſet, moritur, & Philippum filium reliquit, virum manu ſtrenuum, & in cæteris ob virtutem ſupra alium quemcunque memorabilem. quare fidam ei amicitiam firmamque benevolentiam præſtitit rex Agrippa: & milites, quotquot rex alebat, ille ad *militiæ munera* exercebat, & quocunque expeditionem facerent *eos* ducebat.

Zamaris moritur, Jacimo filio relicto.

Philippus Jacimi filius.

4. Cum

b Τραχωνίτας] Conf. *alibi*. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

c Ιουδαίοις] Ita cum *Epiphan.* Ιουδαίων in *Græcis* omnibus.

d Τοῖς —— κακουργεῖν.] Hæc verba in MSS. *L. B.* notulis ∴∴∴ deſuper poſitis expungi videntur, neque etiam in utroque *Vet. Interp.* inveniuntur. Satis apte tamen locum ſuum tutantur. HAV.

e Σὺν ἱππεῦσι πεντακοσίοις] Illud σὺν è *MSS.* ἱππότας deeſt *Vat.*

f Ανιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 12. §. 5. SPANH.

g Ουαλαθὰ] Ουλαθα *Vat.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 10. §. 3. SPANH.

h Ἐν τοπαρχίᾳ] Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Busb.*

i Αἷς εἰώθασιν ἐγκαθοικεῖν,] *Sc.* εἰσφέρειν. antea diſtinctum erat, εἰώθασιν, ἐγκαθοικεῖν τῇ γ. π. HUDS. Forte dicit ἅπερ εἰσφέρειν. COCC.

k Απρακτον θαλαττόμενον.] Fuit cum aut legendum cenſerem γῆν ἄπρακτον, aut vertendum *terram feriatam.*

l Βαθυρὰν] Confer ſcripta ad Joſephi Vitam §. 11. in medio. SPANH.

m Διὰ θυσίας] Καὶ θυσίαν *Vat.*

n Παρέμενεν αὐτοῖς] Παρέμειναν *Vat.*

o Φίλιππος δὲ δεύτερος] Φίλιππος ὁ υἱὸς ἐκείνου *Vat.* & *Epiphan.*

p Αὐτοῖς ἐπέθαξε.] Ita *Busb.* & *Coccejus.* αὐτοῖς in *Editis.*

q Καὶ ὁμώνυμος,] Dele καὶ. COCC.

r Ὃν] *L. B.* ἃς.

s Ηρώδης] *L. B.* Ηρώδη.

t Προστησάμενος,] Sic *Vat.* & *L. B.* ποιεῖ) in *Editis.* προστησᾶ) *Hen.* à pr. m.

v Λειπόμενος ἀγαθούς·] Λιπὼν *Busb.*

x Συνεκρότησεν τοὺς ὑφ' αὑτῷ Βαβυλωνίους,] Συνεκρότησε τὸ ὑφ' αὑτῷ Βαβυλώνιον *Vat.*

y Χρήσασθαι] Χρῆσθαι *Vat.*

z Παρ' ὃν τινα οὐκ ἀξιόλογον.] Ita lego. παρήλικα in *Editis.*

III. *Apud Herodem plurimum valebat Antipater.*

4. Cum autem Herodes in eo eſſet, quem dixi, rerum ſtatu, omnia ſpectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodeſſet rata faciendi poteſtate carebat, id quod & ipſi conceſſerat pater, bene ſperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis poteſtatem ſibi vendicare auſus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter poteſtatis magnitudinem, quam propter verſutam malitiam; maximeque cum colebat Pheroras, & ipſe *viciſſim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater inſtructis in eum feminis callidiſſime irretiverat. erat enim Pheroras uxori ſuæ & ſocrui obnoxius & *uxoris* ſorori, quamvis eas peroſus propter injurias filiabus ſuis virginibus illatas: ſed tamen ferebat, neque quidquam ſine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis eſſet Antipater addictiſſimus, tum per ſeipſum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta eſt inter Pheroram & Antipatrum diſſenſio ob nullius momenti cauſas. Eos quippe diſſociabat regis ſoror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentoſam eſſe ſciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum ſuam concordiam regi non placere cognoſcerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, ſed mutua interdum odia & convicia ſimulare, præſertim præſente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus eſſet: ſecreto tamen conjunctiores fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejuſmodi rebus inſtituerant, neque procul erat cum eadem exſequi cœpiſſent. Sed & omnia perveſtigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congreſſus, & compotationes, & arcana conſilia, "quæ, inquit, niſi in perni-"ciem illius ſtruerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuiſſe. Nunc vero qui coram diſſi-"dent & nihil non conviciorum jactant ad ſe in-"vicem lædendos, ubi ex omnium oculis ſeſe abs-"tulere, benevolentiam profiteri, & cum ſecum "verſentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppu-"gnandis, quibus ſuam benevolentiam occultam "eſſe ſtuduerunt." Et hæc quidem illa perſcrutabatur, fratrique, cum ei adeſſet, accurate referebat, qui & ipſe per ſe magnam jam partem ſciebat, ſed nihil audebat, quoniam ſuſpectos habebat ſermones ſororis. Erat etiam Judæorum quædam ſecta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ea ferociebant, quibus, ſe Deo charos eſſe ſimulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Phariſæi vocantur, *homines* qui maxime regibus auſi ſunt reſiſtere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum univerſa Judæorum natio juraſſet ſe Cæſaris regiſque rebus fauturos eſſe, ii non jurarunt, cum eſſent ſupra ſex millia: cumque eos rex mulctaſſet, Pheroræ

Amicitia inter Antipatrum & Pheroram.

Feminarum ſodalitium.

Salome Herodi mulierum aliorumque conſilia aperit.

Phariſæi fidem regi jurejurando dare recuſant.

Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctam pro eis ſolvit.

δ'. Ηρώδε δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσατε κυρωῦ οὐκ ἀπήλλακτο ἐξουσίας, ὑπεκεχωρηκότος τε τοῦ πατρὸς, ἐλπὶ εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περαιτέρω κατάθοιτο τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, [c] διὰ τὸ ἄδηλος τῷ πατρὶ εἶναι κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴποι πιστὸς. ἦν τε πᾶσι Φόβερος ἐχθρὸς ἰσχύι τῆς ἐξουσίας, ὡς τοῦ κακοήθους τῷ τρόπῳ· μᾶλλον δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου σπουδάζοντος αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν σπουδαζούσης τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδέλητο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, ἃς ταῦται [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πάσχων τε οὐδὲν ἦν δίκαια τῶν γυναικῶν [e] σκωπτικῶν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλαις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ἐπῆκτο αὐτῶν, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν μητέρα. ταὐτὸν γὰρ αἱδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ μὲν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς πίσιν αἱ γνῶμαι διήλλαττον. [f] ἀντίπασμα δ' ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφὴ, σκοπᾶσα τἀκεῖνος τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πάσχουσιν εἰδυῖά τε, καὶ μηνύουσα οὐκ ἀποτραπομένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπορρήτοις βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πάσχουσιν ὄντων, ὑπενόησαν ὡς φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν σπουδὴν, μίσους δὲ λοιδορημάτων [k] εἰ καιρὸς προφασίσαιτο, καὶ μᾶλλον Ηρώδου θαρσαλεώτερον [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἔπραττον ὅτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ Φάσηλος αὐτῶν ὑπὲρ τοιούσδε ὠργισμένων, ὅτε ἐπὶ δὴ τοῖσδε χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο [m] αὐτῇ. πάντα δὲ ἀνίχνευόν τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως σκοπεῖσθαι ἀπεσημαίνεν, σπουδάς τε κρυπτὰς καὶ [n] πότους, βαλανείων τε ἀφανῶς κατασκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου σωτηρουμένων, κἂν πεφανερώ-"σθαι μὴ κεκωλύσθαι. νῦν δὲ τὰς μὲν ἐκ τῶν πρόσθε διαφορὰς "καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγουσας, εἰς δὲ τὸ ἀ-"φανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλή-"λοις συμμονωθεῖεν [o] φιλίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ "τῇ ἀλλήλων ἐπαιδάκθιεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε καὶ ἀκριβῶς σωτηρίᾳ τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωιέναι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὴν, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑπ [p] Ἀρχελάου τῶν οἰκείων. καθισταμένων Ἀρχελάῳ τὴν ἀδελφῆς. καὶ ἦν γὰρ μέρος τι Ιουδαϊκῶν ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβώσει μέγα [r] φρονοῦν τὰ πάτρια νόμιμα, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προῃρημένων [s] ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαῖοι καλοῦνται, [t] βασιλεῦσι δυσάμενοι μᾶλλον ἀνυπεύθυνοι, προμηθεῖς, καὶ τὰ πρῶτα εἰς τὸ πολεμεῖν τι καὶ βλάπτειν ἑτοιμότατοι. παντὸς γοῦν τοῦ Ιουδαϊκοῦ βεβαιοῦσθαι δι' ὅρκων ἡ μὲν εὐνοῆσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιοῦσθαι χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

a Ωφελήσατε] In *Marg. L. B.* ἐθελήσειε.

b Ως καὶ περαιτέρω κ.τ.λ.] Illud ὡς deeſt *Vat.* & *L. B.*

c Διὰ τὸ ἄδηλος] Διὰ τῶν in *Editis* & *MSS.* ut & mox εἴποιεν.

d Μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων·] Μισῶν τὰς *Hen.* μισῶν τὰς *Busb.* μισῶν Ηρώδου τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*

e Σκωπτικῶν] Περιῳδικοί με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.

f Αντίπασμα] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντιπάσματι

g Η βασιλέως ἀδελφὴ,] Salome. SPANH.

h Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Οὐόνοιαν in primo *de Bello.*

i Ἐπὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πάσχουσιν] Absunt hæc à *L. B.*

k Εἰ] *L. B.* ἅ.

l Ἢ εἴ τις] Ἢ οἱ ὡς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*

m Αὐτῇ.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὖτη *Vat.* & *L. B.*

n Πότους,] Κώμους vocat poſtea. REL.

o Φιλίᾳ] In *L. B.* φιλια. An φίλια ſcribendum? HAV.

p Διακειμένων] Διὰ κενῆς ὑποπτῶν *Gall.* & *Vat.* ὑδικενῆς *L. B.* unde ὑ Δακενῆς conjicit *Coccejus.*

q Ἐπ' ἀκριβώσει] Ἐπ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B.* & *Busb.*

r Φρονοῦν] Φρονοῦντων *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*

s Ὑπῆκτο] *L. B.* οἷς ὑπῆκτο.

* *Feminæ*] Gynecæum nempe Herodis.

t Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*

† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; cauti enim aperta vi fere abſtinent, niſi commoda ſe obtulerit occaſio. Totam periodum ſic verto. *Homines ad regibus reſiſtendum maxime validi, circumſpecti utpote, data etiam occaſione ad aperte bellandum lædendumque promti.* IBBETSON.

αὐτῶν εἰσφέρει. οἱ δὲ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προεγνωκότων ἢ [v] ἐπεπιστεύοντο διὰ προφητῶν τοῦ Θεοῦ, προλεγόντων ὡς Ἡρῴδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τὸν ἐκείνου προελεύσεσθαι καὶ Φερώραν, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτῆς. καὶ τάδε, ὃ δὴ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τοῖς τοῦ αὐλικοῦ διαφθείροιέν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τούς τε Φαρισαίων τοὺς αἰτιωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ Βαγώαν τὸν εὐνοῦχον [y] Καρόν τε τινὰ τῶν τότε προύχοντα ἀρετῇ τοῦ εὐπρεπεῖς, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτῷ. κλεινὸς δὲ καὶ πᾶν ὅ, τι τοῦ οἰκείου σωφρονικοῦ οἷς ὁ Φαρισαῖος ἔλεγεν. ἦρτο δὲ ὁ Βαγώας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομασθησόμενος τοῦ ὑπὸ καταπεφθησομένου προρρήσει βασιλέως· καὶ χεῖρα γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντα αὐτῷ γάμου τε ἰσχύν, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis solvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura scire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejusque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos esse: quamobrem rex Pharisæorum nocentissimos interficit, & Bagoam spadonem, & Carum quendam regis pusionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex sua familia omnes, qui cum Pharisæorum dictis consenserant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent eum patrem beneficumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex esset: * habiturum enim eum regem omnium rerum potestatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioque liberos gignendi.

Pharisæorum de novo rege vaticinium.

Bagoas & Carus pluriumque ex Pharisæis eorumque fautoribus occisi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ἡρῴδῃ πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ἡρῴδης ἐπεμψε τὸν Ἀντίπατρον πρὸς Καίσαρα, καὶ τὰ Φερώρας τελευτῆς.

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora intercessit. Quomodo Herodes Antipatrum misit ad Cæsarem. Deque Pheroræ obitu.

Ἡρῴδης ἢ, κολάσας τοὺς Φαρισαίων τοὺς ἐπὶ τοῖσδε ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρᾳ γυναικὸς, τόν τε ὕβριν τῆς παρθένου [a] τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ποιούμενος ἀτιμίαν αὐτῷ ποιήσειν, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν [b] καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἐκ λόγων ἐκ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο, τόν τε διάλυσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλησίσης πέλεσι διαφθαρῆναι τοῖς ἐκείνης, τά τε νῦν πεπραγμένων κρεῖσσον ἦ, εἰ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν [c] Φερώρᾳ καλῶς [d] ἔχειν, "εἰ δεήσοι [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, [f] ἀπολελύσθαι "τὸν ὑπὸ πομπῇ γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρός "με σοὶ αἰτίαν ἐσομένου· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγενείας τῆς ἐμῆς, ἀπίπασαι τήνδε τὴν γαμετήν. εἰ μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἐκ τρόπου σὺν ἀπηλλαγμένῃ "γυναικί." Φερώρας ἢ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθόμενος, "οὔτε συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τῆς πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρότερον [i] θανεῖν, ἢ ζῶν τὴν ἐπιτερπῆ γυναικὸς αὐτοῦ "κεχαρισμένης." [k] Ἡρῴδης ἢ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὴν ὀργὴν, καί περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπραξάμενος· Ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε μηδὲν τῇ ἐκείνης Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, τῶν τε γυναικῶν Φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνιέναι. οἱ δὲ ὡμολόγησαν μὲν, συνῆσαν δὲ ἔνιοτε καιρὸς, καὶ συνεκώμαζον Φερώρᾳ τε Ἀντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν τε Ἀντιπάτρῳ τὴν Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπρασσούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Ἀντιπάτρου μητρός.

β'. Τρομένου δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιότας μὴ εἰς

Ἡρῴδης δὲ, συγκαλέσας τοὺς φίλους, ἐπὶ τοῖσδε τοὺς Φαρισαίων ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τῶν φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς Φερώρᾳ γυναικὸς, τήν τε ὕβριν τῆς παρθένου τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς ἀνατιθεὶς, καὶ ἔγκλημα ποιούμενος ἀτιμίαν αὐτῷ ποιήσειν, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἐκ λόγων ἐκ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο, τήν τε διάλυσιν τῆς ζημίας τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλησίσης πέλεσι διαφθαρῆναι τοῖς ἐκείνης, τά τε νῦν πεπραγμένων κρεῖσσον ἦ, εἰ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν Φερώρᾳ καλῶς ἔχειν, "εἰ δεήσοι οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τῶν ἐμῶν, ἀπολελύσθαι "τὸν ὑπὸ πομπῇ γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρός "με σοὶ αἰτίαν ἐσομένου· καὶ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συγγενείας τῆς ἐμῆς, ἀπίπασαι τήνδε τὴν γαμετήν. εἰ μενεῖς "γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἐκ τρόπου σὺν ἀπηλλαγμένῃ "γυναικί." Φερώρας ἢ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθόμενος, "οὔτε συγγνώμης τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν οὔτε τῆς πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖν, ἢ ζῶν τὴν ἐπιτερπῆ γυναικὸς αὐτοῦ "κεχαρισμένης." Ἡρῴδης ἢ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὴν ὀργὴν, καί περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπραξάμενος· Ἀντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε μηδὲν τῇ ἐκείνης Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, τῶν τε γυναικῶν Φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταὐτὸν συνιέναι. οἱ δὲ ὡμολόγησαν μὲν, συνῆσαν δὲ ἔνιοτε καιρὸς, καὶ συνεκώμαζον Φερώρᾳ τε Ἀντίπατρος. ἐφοίτα δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν τε Ἀντιπάτρῳ τὴν Φερώρᾳ γυναῖκα, συμπρασσούσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν σύνοδον τῆς Ἀντιπάτρου μητρός.

Herodes Pheroræ uxorem accusat, suadetque Pheroræ ut eam dimitteret.

Pheroras uxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pheroræ.

2. Patrem autem suspectum habens *Antipater*, IV. *Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.*

---

[v] Ἐνεπιστεύοντο] Ἐνεπιστεύετο *Busb.*

‡ *Credebantur enim futura scire ex afflatu divino*] Fortasse *eis antea concessa est futuri cognitio ex afflatu divino*, qui sensus verbi πιστεύειν frequens D Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

[x] Αὐτῷ τε καὶ γένει τῷ ἀπ' αὐτοῦ,] Καὶ τῷ γένει τῷ *Busb.*

[y] Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τινὰ non agnoscitur ab *aliis.*

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudſ.* manus *Josepho* admoverunt, quid sibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, prohente illis rege & conjugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* sic: *Prospere enim cessura novo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.* Verum optime Josephi mentem intelliget, qui considerabit nebulones istos impia adulatione in Regem futurum detorsisse vaticinia de Messia agentia; atque in ipsum Bagoam expressa Esaiæ verba, quæ exstant cap. LVI. 1 -- 5. ubi Eunuchis nomen liberis præstantius promittitur. HAV.

[z] Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[a] Τῇ τόλμῃ τῆς γυναικὸς] Καὶ τόλμῃ τῆς γ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

[b] Καὶ πόλιμον] Illud καὶ insertum dedi ex *Epiphanio.* Forsan legendum, καὶ πόλιμον ἐμφύλιον αὖτ.

[c] Φερώρᾳ.] Eo modo ipse: antea erat Φερώρᾳ. in *Cod. Busb.* ὦ Φερώρᾳ.

[d] Ἔχειν,] Εἶχεν *Vat.*

[e] Οὐδὲ γνωμῶν] Forte οὐδὲ γνωμῶν. COCC.

[f] Ἀπολελύσθαι —— ταύτην,] Ἀποπέμπει) de dimissa seu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. §. 2. dimittit seu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκελεύστως τε δὴ τοῦτο τὸ γυμάσιον ἀπέπεμψατο, mulierculam ultro tibi repudianda. SPANH.

[g] Μενεῖς γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένεις μὲν γὰρ οὕτως ἀδελφός τε *Vat.* & *L. B.*

[h] Οὔτε τῆς πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν·] Οὔτε τὴν πρὸς τ. γ. εὐνοιαν *Busb.*

[i] Θανεῖν,] Θανεῖν *Busb.*

[k] Ἡρῴδης δὲ —— συνῆσαν δὲ.] Conf. *alior.* lib. I. c. 29. §. 2. SPANH.

[l] Τὰς

& ne ejus in se odium longius progrederetur metuens, scripsit ad amicos suos Romæ degentes, Herodi significare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæsarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat ut post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius moreretur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus est Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præstitisset quæ Cæsar imperaverat: eumque postulavit apud Cæsarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat postulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum insimulabat interfectorum Petræ, injussu suo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potissimum Soëmi, ob suam in omnibus virtutem honore dignissimi, insuper & necis Fabati Cæsaris servi *eum accusabat*. Et in Syllæum *quidem* instituta erat accusatio ex hujusmodi causa. Habebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui summopere fidebat. Huic suasit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille suscepit. Hoc ubi ipsius Syllæi indicio rescivit Fabatus, regi significavit. Ille vero Corinthum comprehendi jussit, & ab eo quæstione totius criminis confessionem expressit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipsi, quæstionem de eis habente rege, confessi sunt, sese venisse ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum exposuissent Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accusant apud Cæsarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obstinate perseverantem, jussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, cum multa jurasset non se prius rediturum quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curasset ut ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam jam ante mutando sententiam: sed postea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque ingenti prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem persequar, ut in posterum hominum generi documento sit, in omni vitæ instituto adhibendam esse virtutem.

Pheroras, Herodis jussu, in tetrarchiam suam se recipit.

Pheroræ obitus.

τλεῖον προχωροῖεν τὰ ⸗ μίσος ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς [l] τὰς ἐν τῇ Ρώμῃ φίλας, κελεύων ἀπιστεῖλαι Ηρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχ⸗ Αντίπατρον ὡς Καίσαρα. ⸗ ἡγουμένης, ἔπεμπεν Ηρώδης Αντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ Διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Αντίπατρον [m] ἀποδείκνυε βασιλέα, [n] Φθάσαντ⸗ ⸗ πλοῦτᾶν, Ηρώδῃ, τ' ἐκ τ⸗ ⸗ χειρείας ἀγαπητὸν ὑὸν αὐτῷ γεγονημένον. συνεξορμᾷ ⸗ Αντιπάτρῳ καὶ Σύλλαι⸗ ὁ Αραψ, μηδὲν ὢν προσήκων Καίσαρι ἀλλοφυλογενέστατ⸗· καὶ Αντίπατρ⸗ αὐτοῦ κατηγορεῖ ὅτι Καίσαρ⸗, ὡς ὧν πρότερον Νικόλα⸗. κατηγορεῖτ⸗ ⸗ καὶ ὑπὸ Αρέτα Σύλλαι⸗· [o] ὡς πολλὰς ἀπεκτάνει ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων, πρὸς γνώμην τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα [p] Σόεμον ἄνδρα [q] τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαιότατ⸗ ⸗, ἀνῃρηκέναι ⸗ καὶ Φάβατον Καίσαρ⸗ δοῦλον. καὶ [r] Σύλλαι⸗ αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. [s] Κόρινθ⸗ ⸗ τῶν Ηρώδου σωματοφυλάκ⸗ ⸗ βασιλέως μάλιστα πιστευόμεν⸗ ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαι⸗ ὅτι χρήμασι μεγάλοις Ηρώδην ἀποκτείναι, καὶ ὑπέσχετ⸗. μαθὼν οὖν Φάβατ⸗, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότ⸗, δηλοῖ τὰ πρὸς τ' βασιλέα. [t] ὁ ⸗ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα [v] ἀνάπυσε ⸗ αὐτοῦ. συλλαμβάνει ⸗ καὶ [x] δύο ἑτέρους Αραβας κατηγορεύοντ⸗ τῇ Κορίνθου [y] πίθοντ⸗ ⸗, τὸν μὲν Φύλαρχον ὄντα, τὸν ⸗ Συλλαίου φίλον. [z] οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν, ὅτι παρῆσαν ἐξοτρυνόντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἶπε δεῖσθε καὶ συγχωρεῖν τὸν φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ηρώδου γενομένης, εἰς Ρώμην [a] ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ηρώδης κελεύει. ὁ ⸗ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας μὴ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ηρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐκ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ηρώδης γε μιμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] σωφρονοῦντ⸗ ⸗ καὶ ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχεται νοσεῖν, [f] καὶ μεταπλήσεως αὐτῷ μὴ γιγνομένης. διανοίᾳ ⸗ ὠφελείας ὅτι Ιεροσολύμων ἀγόμεν⸗ ταφῆς ἠξίου, καὶ πένθ⸗ μέγα ἐπ' αὐτῷ ποιεῖσθαι. τοῦτο Αντιπάτρῳ καί τοιγε ἐπὶ Ρώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγίνετο ἀρχή, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] τιννυμένου τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι ⸗ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, ὑπόδειγμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

l Τὰς ⸗ τῇ Ρώμῃ φίλας.] Τὰς ἐν Ρώμῃ *Vat.*

m Αποδείκνυε βασιλέα,] Επεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντ⸗ ——— γεγονημένον.] Conf. *Ant.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ως πολλὰς ἀπέκτεινεν] Ως πολλὰς ἀπεκτονὼς τ' ἐν π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόεμον ἄνδρα] Σύνδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόημον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *cæteris.*

r Σύλλαι⸗ ——— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem causas habuit ex iisdem criminibus propogatas. *Rufinus.* SPANH.

s Κόρινθ⸗] Κορίνθι⸗ ᾧ τις Ηρώδου juxta quosdam *Epiphanii* libros. Κόρινθ⸗ ὃ ᾧ Ηρ. *Vat.*

t Ο ⸗ Κόρινθον] ⸗ δὲ τὸν τε Κ. *Vat.*

v Ανάπυσε ᾧ αὐτῷ] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Coccejo*) ἀνάπτυσε perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Αραβας] Δύο Αραβας in *Editis.* δευτέρους Αραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Josepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Αραβας rescripsi.

y Πιθόμεν⸗,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confessioni credens Corinthi.* πυθόμεν⸗ in *Editis Aliisque.*

z Οἱ καὶ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ καὶ αὐτοὶ βασανιζόμενοι ὡμολόγουν.

a Ἐξέπεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Εντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Εντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliisque.* ἐντολῶν, ἢ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) quod non displicet, vocula σφίν subintellecta, aut sine ea εἰ μέλλοι τ'. Verum cum *Josephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τεθνηξόμεν⸗, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Επὶ τῇ τιμῇ ᾧ ὅρκου.] Επὶ τιμῇ *Vat.*

d Σωφρονοῦντ⸗ ᾧ ἔχει·] Περισσοφρονήσαντ⸗ *Vat.* forsan pro σωφρονήσαντ⸗. quod verbum in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem suæ mentis ostendens.*

e Επειδὴ ——— σωθῆναι.] Conf. *Ant.* lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεταλήσεως αὐτῷ] Μεταλήσεως αὐτῷ μηδὲ ἡγουμένης *Busb.*

g Τιννυμένου ᾧ Θεοῦ.] Τιννυμένου *Vat.* perperam in *Editis* τιννυμένου.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπίνῳ γενησόμενον *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. sup. c. 1. §. 2. σὺς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν. SPANH.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορία τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντ Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἀναζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, παρεσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τ ὑέ αὐτ Αντιπάτρε, κ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρε ἐπιβολάς.

CAP. IV. VI.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accuſatur occiſi veneno mariti. utque Herodes, inquiſitione facta, pharmacum invenit ſibi à filio ſuo Antipatro paratum, & quæſtione habita deprehendit Antipatri inſidias.

ΕΠειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] παφαί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τ ἀδελφῷ τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθ τ ἀλόγως τε & δυσχεῶς μεταστάσεως. τ δ' ὑπερηφάνῳ τοῖς λόγοις, πιστὰ μὲν ἐδόκει, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσ, φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τούτ τελευτῆσαι. κομισὸν μέν τοι φασὶ τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ ποσαοίησιν ἐρώτων, φίλτρον μὲν δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρ τελευτῇ. Φαρμακίδες δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἣ ἦ ταῦτα ἐπεκάλουν, κ τ Συλλαίᾳ ἐρωμένης ἐν τ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πεῖσαί τε αὐτὴν ἐπὶ πράσει δ Φαρμάκ, εἰς τὰς τόπ ἐληλύθασιν, ἵνα μητὴρ [m] τ Φερώρ γυναικὸς & ἡ ἀδελφὴ, κ ἐπαυξῆσον αὐτὴν ἀγόμεναι τὰ δεῖπν πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτ ὁ Βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δᾴλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [n] καί τινας ἐλευθέρας, κ ὄντ φανερᾶς δ πράγματ, διὰ τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευτήσ τὴς, πλεῖσσον [o] αὐτῇ τ ἀληθοῦς, ἄλλο μὲν ἔφη εἰδέν, Θεὸν ἢ [p] ὑπακαλεῖσθ παῖσδε αἰκίας δώσειν περιβαλεῖν τῷ Αντιπάτρ μητέρα, κακῶν τ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα [q] εἰς ὑπόνοιαν Ηρώδῃ ἄγει, κ τὰ πάντα βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα ἵστ, οἵ τε κῶμοι, κ οἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ δὴ κ λόγων πρὸς μόνον τ ὧν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρ γυναῖκας· [s] ἵστ ἢ πολλῶν ἕκαστον [t] δωρεὰν ὑπηρούμεθ [v] ὑπὸ τῷ μὴ Φερῆναι πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ δ πλείος· μίσ τι πρὸς τ πατέρα, κ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μείζονι δ πλείος [x] βίᾳ ἐξηλαμένης, κ [y] αὐτὴ μηδὲν ἐλάσσονος δ γήρως ὑπικμένης, [z] ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί πο' αὐτόν. ὡς τρέφεσθαί τε πολλὰς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ & ἀδελφὰς & ἀδελφῶν παῖδας, εὐδαιμοῦς εἶδεῖ τὴν ἐλπίδα [a] παρεχομένας τὰ σφαλᾶς· κ δὴ δὴ & νῦν, εἴ τι [b] πάσχει αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθ. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει δ βασιλέως, κ τὰς σφαγὰς τ υἱέων, φόβῳ τε μὴ & αὐτῶν ἄπλοιτο ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἄραντα τέχνην ὑπονοῆσαι, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ τετραρχίας.

β'. [d] Ταῦτα ἢ συνῆδε τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, κ πολὺ, δ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύειν, [e] σωῆρεν αὐτῆς. ὁ δ βασι-

PO ſt obitum Pheroræ ſolutaſque ei exſequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, ſed de eo ita miſere & infeliciter mortuo quæſtionem haberet. His verbis auſcultante rege (videbantur enim vera eſſe) dicebant illum, pridie quam ægrotaſſet, cœnaviſſe domi uxoris ſuæ, comeſoque pharmaco, quod ei in ferculo inſolito appoſitum fuiſſet, inde interiiſſe. idque pharmacum allatum fuiſſe à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) ſed re ipſa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum inſimulabatur, eam conſtabat amicæ Syllæi eſſe amiciſſimam. eique perſuaſuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuiſſe *ajebant* matrem & ſororem uxoris Pheroræ, & in reditu ſecum illam adduxiſſe, uno die ante iſtam cœnam. His verbis incenſus rex, feminarum ſervas torſit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, niſi ſe Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum cauſa eſſet. Iſta Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quo factum eſt ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandeſtinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipſe ſoli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipſo data*, * ne eum Pherora colloquia miſceret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, ut etiamſi regnum adipiſceretur, nunquam eo tantum delectaretur. eſſe etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una ſecum in ſpem regni nutrirentur, quæ res ſpes ſibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, ſi quid fatale ſibi accidiſſet, fratrem ſuum, non filium, ab Herode regem conſtitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipſe ſibi Romam proficiſcendum prudenter excogitaſſet, Pheroras autem in ſuam tetrarchiam.

2. Conveniebant autem hæc cum ſororis ſuæ dictis, multumque, ad elevandam perfidiæ ſuſpicio-

Pherora liberti uxorem ejus veneficii accuſant.

Narratio de Pherorâ veneno occiſo.

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta detegit.

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

---

k Ταφαί —— προσελθόντες] Ita lego & diſtinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [ſc. *libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, poſtulantes* &c. in *libris* ταφεῖ) [ταφῆ) *Busb.* & *Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῇ *Vat.*] ἀπελεύθεροι δύο τ. Φ. τιμίων, ἅτοι προσελθόντες, Ηρώδῃ [προσ. Ηρώδη *Busb.*] ἤξιον μὴ &c. Si quis ἅτοι retinendum cenſeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

l Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

m Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τῆς δ Φερώρα γ. *Vat.* τ Φερώρα γυν. *Busb.*

n Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας κ ἐλ. *Busb.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *L. B.*

p Ἐπικαλεῖσθ παισὶδε] Ἐπικαλῶν *Busb.* & *Zonar.*

q Εἰς ὑπόνοιαν] Εἰς ὑπόνοιαν *Busb. Hen. L. B.* & *Vat.* εἰς ὑπόνοιαν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad inſtandum*: εἰς ἔξιτον legi poteſt.

r Ἀνάπυστα ἵστ] Ita cum *Epiphanio.* & *Lugd. Bat.* ἀνάπυστα in *Editis.*

s Ἢ ἵστ —— Φερώραν] Conf. ἀλλαχ. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

t Δωρεὰν ὑπηρούμεθα] Sic lego. Δωρεὰς *Busb.* & *Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰν in *Editis Aliiſque.*

v Ἐπὶ τῷ μὴ Φερῆναι πρὸς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ delerant in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inſerta dedi ipſius Joſephi auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) iſta habet, δῶρα γὰρ αὐτῷ πρείττω ἐκείνων τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ λέγειν Φερώρα.

* *Ne cum Pherora colloquia miſceret*] Ut ſecretò Pheroræ perſuaderent quidquid Antipater impetravit *Ruſin.* SPANH.

x Βίᾳ ἐξηγμένης,] Βίᾳ *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Αὐτὴ μηδὲν ἐλάσσονος δ γήρως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ & mox γήρως in *Editis Aliiſque.*

z Ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν] Ὡς μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν *Vat.* & *L. B.* ὡς μηδ' αἰσθέσθαι τ τ βασιλείας ἡδέως, ἔπειτα αὐτῷ ἥξειν), λέγ γῆρας ἤδη αὐτῷ ἐπικύψαν *Zonar.*

a Παρεχομένας τὰ σφαλᾶς] Ita *Busb.* παρεχούσας in *ceteris.*

b Πάσχει αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

c Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

d Ταῦτα] Pro λέγ ταῦτα. COCC.

e Σωῆρεν αὐτῆς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* niſi quod σωῆγεν αὐτῆς in σωῆρεν αὐτῆς mutaverim. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς λογεῖς

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendiſſet Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam ſpoliaverat, poſtea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipſius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dediſſet, eique mandaſſet ut cum peregre profectus eſſet, * ne in minimam rei hujuſmodi ſuſpicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuiſſe id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, miſſum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui ſervandum Pheroras tradidiſſet. Illa vero cum rex eam *iſta de re* interrogaſſet, id quod erat confeſſa eſt; & quaſi venenum petitum ſe foras proripuiſſet, ſeipſam de tecto præcipitat; ſed in pedes delapſa non interiit. Atque ita, poſteaquam ipſam recreaſſet, eique & omnibus domeſticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, ſi obſtinate aliquid reticere decreviſſet; pollicetur, juravitque ſeſe rem omnem uti geſta eſſet dicturam, id quod fecit, nihil niſi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum eſt venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id ſui cujuſdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertuliſſet, ipſa ſervavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adverſum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum veniſſes, ille, animadverſa tua in ſe be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "ſuum ipſius patrem eundemque meum fratrem "conſilia capit mortifera, & quod iis ſubſerviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile oſtendit nihil ſe de priſti- "na ſua erga me virtute diminuere, & ego non "diu ſuperſtitem fore me ſpero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& ſpectante me combure. ſeque, cum illud at- "tuliſſet, ſine cunctatione viri mandatis obſequu- "tam eſſe, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum ſibi reſervaſſe, ut ſi poſt obitum "Pheroræ inclementius ipſam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* neceſſitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accuſat.

Pheroræ uxoris confeſſio.

λεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τ' ὠνὴ αὐτὴν κόσμον πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἔπεμψε αὐτὴν [h] ἀποπέμπεται, καὶ τ' Φερώρᾳ γυναιξὶν φιλίαν [i] ἐπιθέσθαι μᾶλλον ἢ ἐξώτρυνεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὴν βασιλέα, Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ὀπαδὸς τ' ἦν τοῦ βασιλέως Ἀντιπάτρου, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατεῖπεν, καὶ ὅτι [k] φαρμακοῦσθαι μέλλοι Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύσας δοῦναι τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τῶν ἐν τούτοις ὑποτοπασμῶν, τῷ πατρὶ δῷεν· καὶ κομίσαι μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, σκοπεῖσθαι δὲ [n] Θευδίωνα ἀδελφὸν τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παῖδος, ὡς ἔτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρου, δοῦναι δὲ Φυλάσσειν τὸ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δ' ὁμολόγει μὲν ἀνακεῖναι τὸ βασιλέως, [o] καὶ δραμεῖσα ὡς κομίσαι, [p] ῥῖψαι καὶ πεσεῖν αὐτὴν, ὡς μὴ πολυτρόπως, [q] ἐπὶ πόδας τ' πίπτουσα γυνὴ ἀποθανεῖν. καὶ ἔτως ἐπεὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑπισχνεῖται καὶ τοῖς οἰκείοις [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ πολυθρὸς τρεπομένη, τρέψειν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν πεφυκέναι, ὑπισχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὴν [t] ἐρεῖν τὰ πάντα ὃν ἐπέσχηθη τρόπον, λέγουσι μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τ' ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[u] ἐκομίσθη γὰρ ὦν τὸ Αἰγύπτου τὸ Φάρ- "μακον ὑπ' Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν "ἐπορεσε· καὶ Θευδίωνι ὡς ἡμᾶς κομίσοντι, ἐφύ- "λαττον αὐτὴ, ὡς Φερώρᾳ λαβεῖν ὅτι σε ὑπ' Ἀν- "τιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σε τὴν εὔνοιαν "[y] ἣν ὠνὴ αὐτὸν ἔχεις, ἐπεκλάσθη τε τὴν διάνοιαν, καὶ "μεταπαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] περιώδυσέ με "Ἀντίπατρος ὅτι πατρὶ μὲν τῷ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ "τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην πεφυκὼς Φάρμακον ὁ "Διφυλήσιος [b] αὐτῇ πεπεμμένον. νῦν οὖν, ἐπειδὴ ὅ, "τε ἀδελφος ὑδὲν ἀρετῆ ἢ πρόπαρ ἐχέτην [c] περὶ ἐμοῦ "ὑφειμένων ὠφλε, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὸν ἀπίστα- "ξ βίᾳ, Φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] ἀποτιμήμεθα "πατέρας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ Φάρμακον, [e] καῖέ τε ἐμοῦ "βλέποντος, [f] κομίσασάν τε ὑδὲν εἰς ἀναίσχολας πεύσ- "σῃ τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖστον καύ- "σασαν τοῦ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δ' ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστῇ, [g] πεῖσαι κακοῦς αὐτὸν ὁ "βασιλεὺς, [h] μεθίεμαι Διάδρασιν πεισμένη τῶν ἀναγ- "κῶν." ταῦτα εἰποῦσα, τό, τε Φάρμακον ἐκ τὴν πυξίδα εἰς

λόγοις τ' ἀδελφῆς καὶ πολὺ, ὃ μὴ ἀπιστεῖν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ ᾧ Ἀντ. τ. Δ. &c. in *Editis Aliiſque*. *Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoſcebat ſororis ſuæ ſermones, quos ad ſe ſæpius detulerat. Incitabatur autem rex ſuper Antipatri nequitia, juſſitque matrem ejus ornamenta ſua cuncta contradere, quæ multorum conſtabant pretio talentorum. quæ poſtquam abſtulit rejecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδε γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφῆς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφιλόμενος] Ἀφαιρεῖται *Zonar.* qui ad hunc modum rem exponit, τούτοις ἤδη κατηγορὴς Ἀντιπάτρου ὁ βασιλεὺς, ἀφαιρεῖται μὲν τὴν ὁπόσην μητέρα τὴν Δωρίδα τ' ὠνὴ αὐτὴν πάντα κόσμον, τάλαντον ὄντα πολλῶν· αὐτὴν δ' ἀποπέμπεται &c.

h Ἀποπέμπεται] Ἐκπέμπεται (*foras ejicit*) legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 4. item ſupr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπιθέσθαι.] Ita lego cum *Cod. Busb. & Lugd. Bat.* ἐπείσαι in *Editis Aliiſque.*

k Παρασκευασάμενον φάρμακον θανάσιμον,] Παρεσκευασμένον *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὥστε ἀφεστηκὼς τ' ὦ τοιούτοις *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τ' τοιούτων ὑποπτ. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίωνα ἀδελφὸν τ' μητρὸς Ἀντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίων μητρὸς Ἀντιπάτρου ἀδελφὸς in *reliquis.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ δραμεῖσα] Καὶ ἀπιοῦσα κομίσαι *Zonar.*

p Ῥιπὶς κ' πίγης αὐτὴν,] Ῥιπὶς κ' ὃ πίγης ἑαυτὴν *Busb.* & *Zonar.*

q Επὶ πόδας] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτὴν,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσατο αὐτὴν *Salus Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρεῖν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & *Zonar.*

u Ἐκομίσθη γὰρ ὦν τὸ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον] Κεκομίσθαι τε γὰρ ὦν τὸ, & mox ἀδελφὸς ὢν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον,] Ἐθεράπευσαν *Hen.* à pr. m.

y Ἣν ὠνὴ αὐτὸν ἔχεις,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* ὦ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Infra διέχεις lib. 18. c. 4. §. 4. SPANH.

z Περιώδυσέ με] Conf. ſupr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτοῦ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forſan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ὦ Διφυλήσιος τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Cocceius* ᾧ Διφυλησίῳ αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem nundinatus eſt.* HAV.

c Περὶ ἐμοῦ] Περὶ ἐμὲ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Ἀποτισώμεθα] Ἀποτισοίμεθα *Busb.* & *Vat.*

e Καῖέ τε ἐμοῦ βλέποντος,] Καίειν τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασάν τε ὑδὲν] Κομίσασά τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

g Πεῖσαι] Ita *Busb.* πεῖσαιτ' *Hen.* à pr. m. πεῖσαι in *Editis.* HUDS. Πεῖσαιτ' *Gen.* vel πεῖσαιτο SPANH.

h Μεθίεμαι] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθίσα in *Editis.* μεθίσθω αὐτῇ *Vat.* καθίσα *Hen.* à pr. m.

ἐις

εἰς τὸ μέσον παρῆλθ. καὶ ἀδελφὸς ἦ Ἀντιφίλε ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτῶ, ἀναγκαις τι Ϛ βασάνων σφοδρότηλι, [i] ταὐτὰ ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὸν πυξίδα. κατηγορεῖτο ἦ καὶ [k] τῦ ἀρχιερέως ἡ θυγατὴρ, γυνὴ ἦ τῦ βασιλέως, ὡς πάντων τύτων [l] ἴσως ἠμένη, [m] κρύπτειν τι προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ λέγε παῖδε Ἡρώδης ἐκείνῳ τι ἐξέβαλε, καὶ [n] τ ἰδίων αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Ἀλεξικῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνε· καὶ τὸν πενθερὸν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τὸ Βοηθὸ, [p] καθίσᾳ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην ὄντα.

γ'. Ἐν τύτῳ ἦ Ϛ Βάθυλλ Ϙ ἐκ Ῥώμης ἀπελεύθερ Ϙ Ἀντιπάτρε παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὐθέως περὶ φάρμακον νομίζων, δόντ [r] τῇ τι αὐτὸ μητρὶ Ϛ φερνορᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπλοιο ἔ βασιλέως, τύτῳ γ' ἂν μεταχειρίζοιντ αὐτόν. [s] ἀφίκετ ἦ γράμματα παρὰ τ ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρώδῃ, [t] γνώμῃ Ϛ ἐπαναγορεύοντ Ἀντιπάτρε, ὅτι κατηγορεῖα [v] Ἀρχελάε Ϛ Φιλίππε συγκείμενα· ὡς δῆθεν Ἀλεξάνδροι τε τ πατρὸς ὅτι σφαγῇ [x] τ. καὶ Ἀριστόβυλον Ϛ Ἀλέξανδρον, δι' οἴκτε ἦ Ϛ αὐτὸς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ Ϛ ἐκαλοῦντ ἐπὶ ἔ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνυς προαπολωλέναι τ κλήσεως αὐτῶν γινομένης. τύτῳ ἦ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπεισαν. γράφει ἦ Ϛ αὐτὸς Ἀντίπατρ Ϙ τῷ πατρὶ καὶ αὐτῶν ἐπὶ μεγίστοις τ αἰτιῶν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσ [a] φάσκων αὐτὸ μειράκιον, τ ἦ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὸν ἀνάξιον ποιύμεν Ϙ. αὐτὸς ἦ, δι' ὧν τι καὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετ, καὶ καὶ διεφθείρατ τ πρώτων ἀνδρῶν ἐμοὶ γνῶ, [b] κόσμυς τε [c] ἀριπρεπεῖς παλαιῶν ἐώνητ Ἀλεξικοσίων. θαυμάσῃς δ' ἄν τις ὅπ [d] τοσῶνδε ἐν Ἰυδαίᾳ κατ' αὐτὸ κεκινημένων μηδὲ πρότερον ἐπὶ, ἀδὲν αὐτῷ δῆλον ἦν. αἴτιον δ' ἦν ἥτε ἀκρίβεια Ϛ φυλακὴ τ ὁδῶν, καὶ [e] μῖσ Ϙ τ ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· ἀδεὶς γὰρ ἦν ὃς προθύμως, κινδυνεύων τῷ αὐτὸ, πρᾶξις τ ἐκείνε ἀσφαλείων καθίστατο.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attuleranr* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

Mariamnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuisset, eum illo tollerent. Venerunt & Roma literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperassent, eorumque miserescerent: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus; & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere.

Archelaus & Philippus ab Antipatro accusantur.

Καπίτωλις Ἀντιπάτρε ἐκ Ῥώμης πρὸς τ πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάε Ϛ Δαμασκηνῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτ ὑπὸ ἔ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κυϊντιλίε Οὐάρε Ϛ τότε πεπισθμένε τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τ ἐσομένης ἀπαγγέλσεως ὑπὸ Καίσαρ Ϙ.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Ἡρώδης ἦ, Ἀντιπάτρε γραφότ Ϙ πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὂν χρὴ διαπεπραγμένα τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, θαρρυψάμεν Ϙ τὴν ὀργὴν ἀντεπιτίθει, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι πρὸς τὴν ἐκδημίαν αὐτό· καὶ ἅμα τ [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,

Herodes vero, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens sese, postquam ille venisset,

Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.

[i] Ταὐτὰ ἔλεγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτ in *reliquis.*

[k] Τῦ ——— βασιλέως,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

[l] Ἴσως] Σωίσως *alsor.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

[m] Κρύπτειν τι προθυμηθεῖσα αὐτά.] Sic *Busb. κρύπτειν πρ.* in *ceteris.*

[n] Τὸν ——— Ἀλεξικῶν,] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

[o] Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras.* si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσειν μετ' Ἀντίπατρον μέμνημ. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσοι μετ' αὐτὸν, καὶ τ π. in *Editis Aliisque.* εἰς ἃς βασιλεύσοι μ. ἀ. *Hen.* à prima manu. εἰ ὃ βασιλεύσοι μετ' ἐκεῖνον, καὶ τ π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in cæteris permanente.* Est qui μέλλοντα αὐτὸν legendum esse conjicit, è veltigiis *Cod. Vat.*

[p] Καθίσᾳ ἦ Ματθίαν] Καθίσᾳ) solus *Vat.* καθίστ *L. B.*

[q] Τὸν Θεοφίλε,] Τὸν τ Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

[r] Τῇ τι αὐτῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δόντα τι τῇ αὐτῦ in *Editis Aliisque.* δόντα τι τῇ ἑαυτῦ *Vat.*

[s] Ἀφίκετο ἦ γράμματα] Ἀφίκοιτο *Busb. Vat.* & *Hen.*

[t] Γνώμῃ καὶ ὑπαγορεύοντ Ἀντιπάτρε,] Illud γνώμῃ restitui consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dilatione.*

[v] Ἀρχελάε καὶ Φιλίππε] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatrâ Hierosolymitana filii, de quibus supra c. 1. §. 3. SPANH.

[x] Τῶν περὶ Ἀριστόβυλον καὶ Ἀλέξανδρον,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

[y] Ἤδη γὰρ] Ἤδη καὶ παλαῶς *Busb.*

[z] Ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνυς] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς παισὶν ὑποπτολεμοῦσι κατακλήσεως αὐτῶν γινομένης *Vat.* καταπλήσεως hîc loci habet *Cod. Gall.*

[a] Φάσκων αὐτὸ μειράκιον.] Φάσκων τὸ μειράκιον τ ἦ τῇ ἡλ. τ. ἀδ. αὐτὸν ἦ τὸ πρὸς Σ. ἡ. καὶ διεφθείρατ τι πρ. ἐγ. κόσμυς τε ἀξιοσεβασμίς τελέντων ἐώνητο Ἀλεξικοσίων *Vat.*

[b] Κόσμυς ——— Ἀλεξικοσίων.] Conf. *alsor.* lib. 1. c. 30. §. 1. Ἀλεξικοσίων γὰρ ἀναλώματ Ϙ ὑπὲρ ἑνὸς τάλαντα. SPANH.

[c] Ἀριπρεπεῖς] Ἀξιοπρεπῶς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

[d] Τοσῶνδε ἐν Ἰυδαίᾳ] Τοσύτων *Vat.*

[e] Μῖσ Ϙ τ ἀνθρώπων] Μῖσ Ϙ τ ἀν. τὸ πρὸς Α. ἀ. γ. ἐν ᾧ ἐκ πρ. κινδύνῳ ἦ αὐτῷ πορεύεις τ ἀπείνε δοφαλῶν π. *Vat.*

[f] Τὰ πάντα] Τὰ πάντα ἢ χρὴ διαπεπραγμέν Ϙ ἥξειν *Vat.*

[g] Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπιέναι τ εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

[h] Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηκέτι in *ceteris.* HUDS. *Gen.* μηκίτι· Vel μὴ καίτι· Edit. Basil. itidem μηκέτι· SPANH.

[i] Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον,] Μητρὸς αὐτῦ *Vat.*

nisset, querelas illas missum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ se ferebat, ne quid ille suspicatus reditum ad ipsum non maturaret, sed *dictius* Romæ degens regno insidiaretur, & in ipsum etiam aliquid moliretur. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepisset quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, sed quia mortuus esset non interfecto patre, quod se facturum susceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquissime. Atque amicorum quidem alii suadebant ut exitum alicubi exspectaret, alii vero ut sine mora domum rediret: adventu enim suo crimen *matris* omne soluturum, at nunc una ejus absentia confirmatos esse delatores. Ab his persuasus oram solvit, appellitque ad portum nomine Sebastum, quem magno sumptu constructum in honorem Augusti Sebastum appellavit Herodes. Jam mala sua in conspectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, salutaret nemo, ut in ejus discessu factum fuerat, cum quidem ei fausta omnia comprecati fuissent: quin è contra eum, nemine prohibente, exsecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebastum portum appulsus, male excipitur.

Quintilius Varus Syriæ præses.

2. Erat eo tempore Hierosolymis Quintilius Varus; missus Saturnino successor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei super præsentibus negotiis consilium daret. Atque his concilium habentibus, supervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi sinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus esset plane intelligens; præsertim cum à patre, ad quem salutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac postridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *dicente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo distractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem reciviisset, sese ad causæ suæ defensionem præparavit.

Antipater judicio sistitur coram Varo.

3. Postero die confederunt in concilio Varus & rex, advocatis eò utriusque amicis, regisque consanguineis, & ejusdem sorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæstio, & matris Antipatri servis, qui paulo ante ejus adventum comprehensi fuerant, literas ferentes, quarum summa hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "esse factum, jamque hoc unum ei superesse per"fugium, ut ad Cæsarem se reciperet, neve simul "cum ipsa in patris manus veniret." Cum autem Antipater sese patris ad pedes abjecisset, orasset-

---

k Καθθήσεως μίμψεως] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θήσεσθαι μίμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεσθαι in *Editis*, καθῆσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall.* & *L. B.* ἀναθήσεσθαι μίμψεως αὐτῷ ἔπαγε. juxta *Zonaram*. HUDS. Ἀγαθήσεως αὐτὰς h. e. μίμψεις in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

l Μέ καί τι] *Gen.* μηκάσι· Vel μὴ καί τι· SPANH.

m Ενδιατώμενον] Vocem κτίσεις, quæ post ἐνδιατώμενον erat in *Editis Aliisque*, ejiciendam censui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in suo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus versione, *ne Romæ demorans aliquas sibi possibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret minister &c.*

n Καί] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

o Διαπεάσεσθέ τι αὐτῷ] Διαπράσσει τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

p Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῇ.

q Κελίνδιεν] Conf. *alior.* lib. 1. c. 31. §. 3. ὡς ἦ εἰς Κελίνδιεν κατιπλεῖ &c. SPANH.

r Επίχειν,] *L. B.* ἀνίχειν.

s Επὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ Κ. *Busb.*

t Σεβαστόν.] Conf. *alior.* lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

v Οὔαρος Κοιντίλιος,] Quintilius Varus, Præses Syriæ, Saturnini successor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

x Κοιντίλιος,] Ita *Busb.* Κοιντίλλιος in *Editis* omnibus. Κοιντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

y Ηκων ἦ αὐτός] Ἦκεν δὲ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἦκων δὲ αὐτός τε *Hen.* & *Vat.*

z Επισκόπων] *L. B.* ἐπισκέπτων. *Coccejus* ἐπιτηκότων.

a Αὐτῷ ἤτε μητρὶ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτοῦ in *reliquis*, tam *Editis* quam *MSS.*

b Συνήφθαι μὲ Οὔαρός] Συνήφθαιν *Zonar.*

c Εἴ τε τινὲς μαυτεύσειν] Εἴτ' ἄτινες *Vat.* εἶτα αἵτινες *Lugd. Bat.*

d Τινὲς βάτανοι γεγόνασιν,] Vocem τινὲς non agnovit *Vat.*

e Μητρῶοι] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

f Επανιέναι,] Επανεῖναι *Hen.* & *Vat.* ἐπανήκειν *Busb.* & *Zonar.*

g Πύσιν,] Ita ex conjectura. πίειν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non possumus; firmat enim Clariss. Viri sententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

h Αὐ-

---

k καταθήπεως μέμψεις ἐπαγγελλόμενον τὰς πρὸς αὐτὸν, ὁπότε ἐκεῖνον ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς [l] μή καί τι ὑποτοπήσας ὑπερβάλοιτο μὲν ὁδὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ [m] ἐνδιατωμένον ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ [n] καὶ [o] διαπεάσοιτό τι [p] αὐτῷ. τότοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυχάνει, τοῖς δὲ τὴν Φερώρᾳ τελευτὴν διαφανοῦσιν, ἐν Ταράντῳ πρότερον· ὀφθῶς τε ἤνεγκεν ὡς εὐνοίᾳ τῇ Φερώρᾳ, οὐ διότι δὲ ἐξ πατρὸς τὴν ἀναίρεσιν ὑπέμενεν, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέβαινεν. ὡς δὲ [q] Κελένδερι τὴν Κιλικίας γλώμενον ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡς ἐξ οἰκείας τῆς, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τὴν μητρὸς λελυπημένον. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν παρὸν ἐπὶ καραδοκοῦντα [r] ἐπίσχειν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὴν οἰκείας τῆς· λύσειν γὰρ ἁπάντων αἰτίαν πᾶσιν, ὡς [s] νῦν οὐκ ἐπέρασεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνης ἀπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑπάρξειν. τότοις πειθοὶς ἔσπευδε τε καὶ προσίσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασε Ηρώδης πολλῶν χρημάτων [t] ὄντι πλησίον τῆς Καισαρείας, καλεῖ [t] Σεβαστόν. ἐν πρώτοις δ' ἐν Αντίπατρον ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντα αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντα, ὥστε ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἁπάντων ἐπιφημισμάτων· τοῖς δ' ἐναντιωτάτοις ἀρὰς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, ποινὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπειληφότες.

β'. Ετύγχανε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις τότον τὸν καιρὸν [v] Οὔαρος [x] Κυιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνου τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, [y] ἥκων δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος Ηρώδῃ, καὶ τῶν [z] ἐπισκόπων αὐτῷ δεηθέντι. καὶ αὐτῶν συνεδρευόντων, παρῆν ὁ Αντίπατρος εὐθέως αὐτῷ ἐκπόνου γεγενότος. εἰσῆσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἔτι παρφυλάσσοντας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θύραις, ἀνείργυσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὴ ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθη κακῶν, ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα οὐκ ἀπασάμενος ἀπώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βάλλουσιν ὀλέθρῳ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκροατὴν καὶ δικαστὴν ἕσεσθαι Οὔαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα κακὰ ἅμα τε ἀκροαθεὶς καὶ παρὼν τῷ μεγέθει προφερόμενα ὤχετο, ἐπαντιάζουσι δ' [a] αὐτῷ ἥτε μήτηρ καὶ ἡ γυνή· αὕτη δὴ λοιπὸν ἡ γλωμένη Αντιγόνου παῖς τῷ πρὸ Ηρώδου Ιουδαίων βεβασιλευκότι· παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν φυλακικαῖς δὴ ἀγκῶσι καὶ

γ'. Τῇ δ' ἐξῆς [b] συνήφθαι μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, [c] εἴ τε τινὲς μαυτεύσειν ἔμελλον, καὶ ὧν [d] τινὲς βάτανοι γεγόνασιν, δοῦλοί τε [e] μητρῶοι δὲ Αντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἡ ἐκεῖνον ἥκειν, ὑπόπτων φέροντες, ἵνα τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων λοιπὸν, "μὴ [f] ἐπανιέναι, ὡς πάν"των τῷ πατρὶ ἡκόντων εἰς [g] πύσιν, μόνον τε ἂν κατα"φυγὴν αὐτῷ λιπεῖν Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ "πατρὶ ὑποχείριον γένεσθαι." Αντιπάτρου δὲ προπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ πρὸ-

προλεγνωσμένῳ καταξῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκροάσεως [h] αὐτὸν ἡγουμένης ὧδε τῷ πατρὶ, [i] ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύειν Ἡρῴδην ἀπάγειν εἰς μέσον, "[k] αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ἣν ὑπὸ τοιαύτης αὐτῷ τύχης [l] ἡγουμένῳ, εἰς Ἀντίπατρον ἐμβλέπειν αὐτὸν τὸ γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῶν ἐξηγούμενον, καὶ πολλὰ εὐκαιρήσαι ἐν "καιροῖς ὡς ἐβουλήσατο περιθεῖναι εἰς πάντα· ὧν ὀφεῖν ἐπ' ἐμπαδίσματι γνώσθαι τοῦ μὴ οὐχὶ ὑπὸ βουλῇ τῇ "ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ὡς ἂν τοῦ θείου δυσσεβῶς τὴν βασιλείαν ἁρπάσαι, ἢ φύσεως νόμου "μεταστάντος, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν- "τε Ἀντίπατρον θαρσύνειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς "θαρσήσειεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ [m] ἀποτραπῆναι. "Διάδοχον μὲν γὰρ ἀποφήνασθαι διὰ γραμμάτων τῆς "ἀρχῆς, ζῶντος ἢ ἐπ' ὀδενὶ [n] μειονεκτεῖν, ἀξιώ- "ματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντή- "κοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον νομιζόμενον, "δωρεὰν δ' εἰληφότα ὀδῷ τῆς εἰς Ῥώμην τριακο- "σίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικάλει γ' ἢ καὶ τῶν ἀ- "δελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποι- "ούμενον, μιμητὴν γεγονότα· εἰ δὲ μὴ [p] διὰ κε- "νῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συγγενῶν. "τὰ γὰρ πάντα εὐδαιμονεῖν ἀλλὰ μιαιφόνῳ τῇ ἐκείνου "μεμαθηκότα, πράξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμέ- "να γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παν- "τὸς κληρονόμους τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιζά- "μενον.

δ. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἀπορῶν διὰ. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πραγμασιν ὃν πραχθεῖσιν τρόπον ἀπαρτιλόγως, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, [q] ἐλεγχὼ ὅσοις ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχόμενα ἦν. καὶ τοῦ Ἀντιπάτρου κατὰ δικαιολόγιαν πρὸς τὸν πατέρα τετραμμένου, καὶ ὁπόσα ἀποδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τάς τιμὰς αἷς ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, [s] ἃς μὴ ἄν ποτε ἡσθῆναι μὴ οὐκ [t] ἀρετῆς ἀξίῳ περὶ αὐτὸν γενόμενον· "καὶ γὰρ ὁπόσα προιδεῖν δεήσαι πάντων προθεσ- "λοκίναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ "[u] αὐτοῦ σκεπτόμενος τὰ πάντα, εἰκὸς τε οὐκ εἶναι τῶν "ἀλλαχόθεν Ἡρῴδην τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν "Ἡρῴδῃ τιθεμένου κατηγόρημα, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν "ἐπ' ἐκείνοις ἐφαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ὑπὲρ τοῖσδε [x] μελ- "λήσῃ σωιέναι. [y] καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος ἀξίω- "χον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τοῦ σωσαπολωσομένου τιμῶν, "αἳ εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, οὐκ ὑπεκκωλύσαι. εἰκός "τε οὐκ εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς "ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ ψόγων καὶ κινδύνου ἐφίεσθαι "τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένου προιδέσθαι· καὶ πα- "τὸς πεθεσμένου τὴν ζημίαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ μιαιφονίᾳ

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis suis con- *Ab Hero-*
"queri aggreditur, per quos tot infortunia per- *de accusa-*
"pessus, in senectute incidisset in improbitatem *tur.*
"Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ
"illis educandis instituendisque impenderit, quan-
"tumque divitiarum opportune illis, quandocun-
"que voluerint, ad omnia suppeditarit, quibus se
"nihil profeciisse quo minus insidiis illorum in vi-
"tæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata
"sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet,
"scelerate regnum arriperet. Sibique mirum vi-
"deri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave au-
"dacia fretus eo usque procedere non dubitârit.
"Successorem enim imperii jam scripto testamen-
"to designatum fuisse, sibi quoque viventi nec
"dignitatis splendore nec potestatis amplitudine
"cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum
"in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro-
"ficiscceretur, dono accepisse talenta trecenta in
"viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fra-
"trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent,
"accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin
"vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus
"tales consanguineos criminationes ad se attule-
"rat. Se enim nec comperisse de iis quicquam ni-
"si ejus indicio, nec quicquam eorum quæ per-
"pessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & con-
"silio: quos ipsum omni crimine absolvere, quip-
"pe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ fi- *Nicolaus*
nem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, *Damasce-*
qui & regi amicus erat & convictor prope quoti- *nus Anti-*
dianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum age- *patri crimi-*
bantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reli- *na exagge-*
qua adderet, quæ pertinerent ad criminum proba- *rat.*
tionem & redargutionem persequebatur. Tum
Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem
conversus, & quæcunque essent paternæ in eum
benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi *Antipatri*
habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, *defensio.*
nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim
"quæcunque providenda erant solerter prospexis-
"se, & sicubi res manuum operam postularet suo
"labore omnia confeciisse; atque haud verisimile
"esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit,
"ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis op-
"primendis ostenderat, malitia, hujusmodi facino-
"ra comitante, obscuraret. præsertim cum jam
"ante, nemine vetante, regni successor declaratus
"fuerit, & in partes venerit honorum quibus in
"præsens tempus fruitur. atque haud consentane-
"um esse, ut qui rerum omnium dimidium sine
"periculo & cum dignitate teneret, totum cum
"infamia & discrimine cupide appeteret, dum in
"incerto sit an obtineri possit: maximeque, post-
"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;
"quo-

[h] Αὐτῷ ἡγουμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτοῦ, aut ὑπαρχούσης.

[i] Ἀκεραίως] Forte ἀκειραίως. COCC.

* *De* —— *perpessus,*] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam detestit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

[k] Αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωτ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

[l] Γενομένῳ, ὡς Ἀντίπατρος] Γενομένῳ, ἀσθενεῖ ἐκ τῆς δυσμενείας λίαν ἐπαχθοῦς, ἢ ὡς Ant. Busb. ἡγουμένῳ, ἀσθενεῖ ὄ (ἐν L. B. in reliquis cum *Vat.* consentiens) τὸ δυσμενείας ἀντιπάτρου τὴν ἀσθένειαν, ἢ ὡς Ant. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgeret, aut unde tantam divinitatis indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitiæ incidisset.*

[m] Ἀποτραπῆναι.] Ita cum *Cod. Vat.* (& *L. B.* nisi quod ibi legatur ἀποτροπῆναι) ἐπιτραπῆναι in *reliquis.*

[n] Μειονεκτεῖν,] Ita cum *Cod. Vat.* πλεονεκτεῖν in *cæteris.*

[o] Εἰ δ' ἢ μὴ] Deest in *L. B.*

[p] Διὰ κενῆς] Διακενῆς, teste *Suida*, ἀντὶ τοῦ ἀσυφόρως exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hic loci διὰ κενῆς accipio.

[q] Ἐλεγχὼ ὅσοις ἀποδείξεών] Illud ἔλεγχος è *Cod. Basil.*

[r] Ἐχόμενα ἦν.] Supplendum forte παρεισκυκλοῦτο. COCC.

[s] Ἃς μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

[t] Ἀρετῆς] Forte ἀρετῇ. COCC.

[u] Αὐτοῦ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῷ.

[x] Μελλήσῃ σωιέναι.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Cocceius*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & ἢ ante ἀφανίζοντα & ἐπὶ ante τοῖσδε commode satis abesse possunt.

[y] Καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τῷ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύοντος aut βασιλείας reponendum censeo, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus* &c.

[z] Δυναμένου] Forte δυνάμενον. COCC.

"quorum ipſe, cum forſan delituiſſent, index erat "& accuſator, itemque ſupplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem ſceleris convicti fuerunt. "Atque iſtæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento eſſe, quam ſincera fide & "benevolentia in patrem ſe geſſerit. Quæ vero "Romæ egerit, teſtatiſſima eſſe Cæſari, * quem "æque difficile ſibi eſt ac Deum ipſum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo miſſæ, "quas periniquum eſſe hominum, id ſibi propo- "nentium ut ſeditionem turbaſque moverent, ca- "lumniis poſthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos eſſe inimicos, dum "ipſe abeſſet, quod ſe præſente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæſtiones invehebat, quibus factum eſt ut falſa dicerentur, quaſi ea eſ- ſet vis neceſſitatis ut homines ei ſubjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque ſeſe in quæſtionem offerebat.

Nicolaus Damaſcenus accuſationem ab Herode cœptam proſequitur.

5. Cum ex his dictis mutatio facta eſſet totius conſeſſus, (miſerebat enim eos valde Antipatri, qui obſoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adverſarii miſe- ricordia commoverentur; immo & ipſum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius perſequens, argumenta omnia ad accuſationem fir- mandam, quæ ex quæſtionibus aut teſtium fide haberi poterant, denſabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis inſtituendiſque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, ſed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo ſe mirari priorum filiorum temeritatem: fuiſ- "ſe enim juvenes, & à malis conſultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "feſtinatione à naturæ legibus deſciſcerent. At "Antipatri ſtupendum plane ſcelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, niſi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miſeranda exempla abſterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipſe, *inquit*, ô Antipater, index "fuiſti facinoris fratrum, tu argumenta ſuppedita- "ſti, tu in convictos ut animadverteretur feciſti. "Nec id culpamus quod in illis iram ſatiaſti: ſed "hoc miramur te tam ſubito æmulatum ipſorum "improbitatem: & hinc diſcimus quæ feciſti an- "tea, in iis propoſitam tibi fuiſſe non ſalutem pa- "tris, ſed fratrum perniciem, dum inſectando ſci- "licet ipſorum malitiam id conſequutus ut patris "amans filius crederetis, majores inde vires & au- "daciam ad ſcelus aggrediendum ſumeres. id quod "docet res ipſa. Item & fratres ſuſtuliſti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at conſcios "& adjutores eorum non dediſti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accuſationem ingreſſum, eo nimirum animo ut "ſolus parricidii compos fieres, & ex duabus con-

"μὲν καὶ κατηγορητὴν ἡμόμενον λαυθάνειν δυναμένων, "κολακείην τε ἐπὶ φανεροὶ κατίσησαν πονηροὶ τὸ πρὸς "τὸ πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτοὶ τὸ ἐπιτηδεῦσαι ἡγωνι- "σμένων ἀποδείγματα εἶναι, τὸ ἀπεράτῳ εὐνοίας πρὸς "τὸ πατέρα πεπλεῖσθαι. τὰ δὲ ἐπὶ Ῥώμης μάρτυ- "ρα εἶναι Καίσαρα, ὃν ἴσον τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι "οἱ ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμ- "ματα ἐπεσταλμένα, ὧν ὁ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτοῖς πρόθεμέ- "νων, τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθῆναι "σχολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωμένης, ἐν οἷς ἂν αὐτοὺς "ἐπιδημοῦντος πρόσηλθέσθαι." Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τὰς ὑποπιπτούσας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐφιεμένων λέγειν, [b] καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τροπῆς δὲ συνεδρίῳ γενομένης· σφόδρα γὰρ ὤκλαιεν ὁ Ἀντίπατρος, δάκρυσίν τε καὶ [c] αἰκίαις δὲ πρόσωπα χρώμενος, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι, [d] φανερὸν ἦν καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαος δὲ ἐξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο [e] λό- γοις, μείζοσι ἐπέδειν, καὶ ὅσα ἐκ βασάνων ἢ μαρ- τυρίων σωτήρια [f] τῷ ἀποδείξιν δὲ ἐγκλήματος. "μά- "λιστα δὴ τὴν ἀρετὴν ἐπῄνει τοῦ βασιλέως, "[g] ἥτις εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῶν "ἡλικιῶν, [h] οὐδαμόθεν εὑρεῖν ὀνησιφόρον αὐτῷ, πλεί- "ονα ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐχ' ὅτως ἁμαρ- "τάνειν τῶν προτέρων τὴν ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπολεῖψαι τὰ τῆς "φύσεως δικαιώματα, ἐκ τοῦ [i] θᾶσσον ἢ χρὴ μετα- "πεσεῖσθαι αὐθάδους. Ἀντίπατρος δ' ἂν δικαίως τὴν "[k] μιαιφονίαν καταγελᾶσθαι, μὴ μόνον ὑπὸ δὲ παλαιὸς "[l] εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσοδόσιμα τῶν "ἐρπετῶν μὴ μαλαχθῆναι, καίτοιγε κἀκείνοις τινὸς "ἐγγινομένης μαλακίας δὲ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τοὺς τόκους τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι "αὐτῶν καταφρονῆσαι τὴν ὠμότητα ἐμποδὼν στῆναι. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μιαιφονίᾳ τε ὢν "τολμήσας αὐτὸς ἧς, καὶ ἐρινυητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολάσεις [m] τῶν πεφωραμένων. [n] καὶ ἀ τὰ ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλῦμεν ὑμῖν χρῆσθαι μὴ ἐλλείπουσι, ἀλλὰ τὰ μι- "μεῖσθαι τοῦ ἀσέλγειαν [o] αὐτῶν αὐθάδους ἐκπε- "πλήγμεθα, εὐφήμους [p] καὶ ἐκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ "τὰ παλαιὰ, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραγμέ- "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ καταργεῖν [q] δυ- "νάμεις. ὁ δὲ ἐκ τοῖς ἔργοις παρέσησας. [r] ἅ- "μα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς "γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπραγήσαντας αὐτοῖς οὐκ ἐπεδί- "δους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς ὡς ἐκ σωφρονοῦντος πρὸς "αὐτοὺς καὶ τοῦ παλαιοῦ ποιησάμενος, [r] ἐπὰν εἴλω κατη- γορεῖν,

* *Quem —— decipere:*] Inſeruimus vocem *ſibi*, nam *Græca* id docent atque poſtulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ εἰόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo poſſet. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere εἷον ὄντα. Poſſet alius inde facere ὁμοῖον ὄντα, verum nullum mihi ſubeſt dubium, quin οἱ vera ſit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dandi caſu, ut plus ſemel, ab Auctore noſtro uſurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντος.] Paulo aliter legit & diſtinguit *Busb.* ad hunc ſcilicet modum; καὶ τίλος παρέχοντος ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις τροπὴ δὲ συνεδρίῳ γίγνετ. σφόδρα γὰρ &c. deinde ἔκδηλον εἶναι. ὁ δὲ Νικόλαος &c. atque ita fere legiſſe & diſtinxiſſe viſus eſt *Epiphanius*.

c Αἰκίαις δὲ προσώπου χρώμενον.] Ἰατρείᾳ δὲ πρ. *Vat.*

d Φανερὸν δὲ καὶ Ἡρῴδῃ ἤδη.] Φανερὸν δὲ ἤδη καὶ Ἡρῴδου εἶναι *Vat. & Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογίᾳ poſt λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat. & Epiphan.*

f Τῷ ἀποδείξει δὲ ἐγκλήματος.] Mallem εἰς λόγ.

g Ἥτις εἴς τε] *L. B* ἢ πρός τε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quarum rerum labor in nullo ei profuiſſet ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus irruenti *Ruſinus*. SPANH.

i Θᾶσσον ἢ χρὴ] Ita *Vat. & Lugd. Bat.* ἐχρῆν *Coccejus*. Θᾶσσον ἢ χρημάτων μετ. in *Editis Aliiſque*.

k Μιαιφονίαν καταπλαγῆναι,] Μανίαν *Vat. & Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν] Εὐεργετηθεῖσα *Vat.*

m Τῶν πεφωραμένων.] Vocula τῶν non agnoſcit *Vat.*

n Καὶ ἀ δὲ ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ἃ τὰ ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliiſque*.

o Αὐτῶν αὐθάδους] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat. & Lugd. Bat.*

p Καίτοιγε οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ δὲ πραχθὲν,] Καίτοιγέ σοι οὐκ ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφούς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Ἐπὰν εἴλω κατηγορεῖν,] Ἐπὰν εἶπω *Vat.* ἐπαινέλω *L. B.* ἐπαινείλω *Coccejus*.

"γορᾶν, βαλόμενος σοὶ τὴν ἀπιθανίαν τ̃ παλροκτονίας
"κερδαίνειν ἢ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνην κατ-
"πεμένος, τρόπαιά γ̃ σὰ ἀξίαν. φανερᾶ μὲν γ̃ καὶ τ̃ ἀδελ-
"φῶν, ὦ καὶ ἡκάλλιστα ὡς ἀληθῶς τοῖς μεγίστοις, καὶ λίαν ἄξιον ἄτω
"φρονεῖν, εἰ ἦ μήγε, σὺ χείρων [s] οἷς κρυπτὸν δόλον κα-
"τὰ γ̃ πατρὸς [t] συνετίθεις, ἐκείνως μὲν, οὐχ ὡς τῷ
"πατρὶ ἐπιβεβουλευκόσιν μισῶν, ἃ γὰρ ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ἀλλὰ πρᾶξιν ἀσφαλείαν, ἀλλ' ὡς
"διαδόχους τῆς ἡγεμονίας σὺ δικαιότερον ἂν ἡγούμενος·
"τὸν ἦ πατέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ἧττον ὡς ἐκείνων [y] ἐπικαταψεύδηται μὴ ἐλεγχθῇς,
"καὶ ὧν αὐτὸς δίκας ἀσεβεῖν ἄξιος [z] γένοι, τού-
"τῳ ἀσεβὰ τὸ δυσυχὲς [a] εἰσαγάγοις πατρὸς, ἐπι-
"νοῶν πατροκτονίαν ὁ κενὸν, ἀλλ' οἵαν μάχεσθαι νῦν
"ἐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐχ ὡς γὰ μόνον πατρὶ ἐπε-
"βούλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, καὶ
"γνώσεως τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος
"προφανὴς, καὶ τῷ μὲν ἡδονῷ τῆς ἐξουσίας ἤδη
"προλαμβάνειν μὴ ἐπικεκωλυμένος, ἐλπίδα ἦ τῷ
"εἰσαῦθις γνώμῃ τ̃ πατρὸς καὶ χάμμασι προσφα-
"λισμένος. ἀλλ' οὐχ ἅρα τῇ Ηρώδου ἀρετῇ τὰ
"πράγματα, γνώμῃ ἦ καὶ πονηρίᾳ ἔκρινες τῇ ἑαυ-
"τ̃, βαλόμενος τ̃ πάντων σοι [b] ὑπακούσαι πα-
"τρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσποιῇ
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
"καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
"τῷ μητρὶ [c] ὦ ἐπενόεις πιθανὰς, καὶ στασιωτῶν τῷ
"εὐνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν θηρίον δοκαλεῖν τ̃
"πατέρα, πάντος ἑρπετ̃ χαλεπώτερον τῷ διάνοιαν
"κατασκευασμένος, ἢ τ̃ ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τὰς συγγενεστάτας
"καὶ τὰς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν ἐ γυναικῶν φεισό-
"μενος καὶ τ̃ γέροντος, ὥσπερ οὐκ ἀρκούσης σοὶ τ̃ διαφο-
"νοίας μίσος τὸ [d] παροικοῦν ἐφλέξησαν. καὶ νῦν ἐλήλυθας
"μὴ βασιλεὺς ἐλευθέρων οἰκείων ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν διὰ
"σὲ γεγονώς, μιαιφονίας τῶν συγγενομένων, ἀντιλέγων τῇ
"ἀληθείᾳ ψευδῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τ̃ πατέρα ἀναιρῶν
"μεμελετηκὼς σὺ τὸ ἀνθρώπειον, ἀλλ' ἤδη ἐ [e] νόμων τ̃
"καὶ σὸ γεγραμμένων, καὶ τῷ αἰρετῷ τὸ Οὐάρου, καὶ τὸ
"δικαίου τῷ Φύσιν. ἔτως ἄρα [f] τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς
"ὡς καὶ βασιλίζειν ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς
"βασιλεῖς τ̃ προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σε
"τ̃ πατρὸς ἐγκρυφθῶσιν τὸ ἠληθευκέναι· οἱ ἦ σοὶ βά-
"σανοι [g] δοκοῦσι πιστοί; ὁ ῥύσῃ Οὐάρε τ̃ βασιλέα ἐ ἐπι-
"ρείας τ̃ συγγενῶν; ὧδε [h] δοκολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ'
"ὀλέθρῳ μὲν τ̃ ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τῷ πα-
"τρὸς, ἔνθα ἦ μέλλοι καὶ μόνας ταχείας ἀπόσασθαι τὴν
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφανούμε-
"νον; [i] γνῶς ὅτι παλροκτονία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ ἐ
"φύσεως καὶ τῷ βίῳ, [k] πεφυκὼς ὧδέν ἧσσον ὡς τοῦ βε-
"βουλευμένου· καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.

ε'. Προσεπῆλθε [l] δὲ καὶ τὰ τ̃ μητρὸς Αντιπάτρῳ, ὅπως ἐκ

"certationibus duplicem, sed utramque tuo di-
"gnam ingenio, perciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, &
"merito quidem; sin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod
"patri moliti essent necem, odio habens, (nam si
"id esset non te obligasses eodem crimine) sed
"quod regni hæredes essent justiores: patrem au-
"tem interficere voluisti, scilicet fratribus super-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es supplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, sed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius insidiatus es, sed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni,
"& successor etiam designatus, immo & volupta-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, spe futuræ possessionis certissima præmu-
"nitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentissimo par-
"tem quæ ei restabat de imperio auferres, & cu-
"jus conservator volueras dici, eum reipsa cona-
"reris interficere: ac quasi non satis esset temet
"malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
"implesti, atque fratrum concordiam dissociasti;
"ac deinde patrem feram appellare ausus es, ipse
"pessimos serpentes exsuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos sanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato
"satellitiis, armato * astubus, nec virorum tantum
"sed & mulierum adversus senem, quasi tuus ille
"odio tam injusto infessus animus ad maleficia non
"sufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut post
"tortos homines, liberos, servos, viros, feminas,
"tuam unius ob causam, post tot indicia eorum
"qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes:
"quasi quòd patrem rebus humanis voluisti exi-
"mere parum sit, nisi insuper evertas legem in te
"scriptam, & Vari æquitatem, & ipsam vim ju-
"stitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici ve-
"lis, dum prius habitis quæstionibus fidem detra-
"his, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à consanguineorum injuriis? quan-
"do exstingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem fi-
"mulavit, ac deinde cum solus brevi regno esset
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum esse infestum, nec ideo minus esse *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipsi facere injuriam.

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa præterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

s Οἷς, κρύπλειν] *L. B.* ἐς κρυπλῶν.
t Συνετίθεις,] Συνέθεις *Vat.* & *L. B.*
v Αὐτὸς ἐπὶ πρᾶξιν] Αὐτὸς deest *Vat.* & *L. B. Cocceius* vero αὐτοῖς delet. mox αὐτὴν pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius*. Forsan σὺν αὐτοῖς legendum, aut συνεξέπλας αὐτὸς αὐτοῖς.
x Θᾶσσον] In *Editis* θάσσον. sed θᾶσσον malui cum Cl. *Lowthio*. *L. B.* θᾶσθον.
y Ἐπικαταψεύδῃ] *L. B.* ἐπικαλαψεύσασθαι.
z Γένοι,] Γένοιο & mox εἰσαγάγοιο *Busb.*
a Εἰσαγάγοις] *L. B.* εἰσαγάγοιο.
b Ὑπακούσαι] *L. B* in *Marg.* ὑπακούειν. unde *Cocceius* legit ὑπακούειν, sed ego nihil mutandum esse censeo. HAV.
c Ὦ ἐπενόεις] *L. B.* ἃ ἐπενόεις
* *Astubus*,] Vocem illam vix probo. IBBETSON.
d Παροικοῦν] *L. B.* παροικίαν.
e Νόμων τ̃ καὶ σὸ] Inseritur τ̃ ex *L. B.* HAV.
f Τῇ —— ψευδεῖς] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πεποιθὼς ὥστε καὶ βασιλίζειν ἀξιοῖς, καὶ è *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoscit eandem laciniam *Lugd. Bat.* sed ibi πεποιθὼς legitur pro πεποιθὼς.
g Δοκοῦσι πιστοί;] Ita *Vat. L. B.* δόξαζε πιστοί. δοξάσεται in *Editis Aldinaque*.
h Δοκολεῖς] Deest in *L. B.*
† *Et* —— *infestum*,] Est qui vertit, *neque minus naturæ ac vitæ hominum esse infestum, quam ei qui exitium molitur.*
i Γνῶς —— βεβουλευμένου] Vetus scias quod parricidium communis injuria est & naturæ ipsius & totius vitæ hominum, neque minus facinorosus reputandus est qui cogitaverit, tametsi eum effectum non contigerit adipisci. Græca forte sic legenda. παροικοδομία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ̃ φύσεως καὶ ἅ βίου τ̃ ἀνθρώπων, πεφυκὼς παροικοδομία ὧδέν ἧσσον ἅ βεβουλευμένου ὡς ἅ διεπραγμένου. COCC.
k Πεφυκὼς ὧδέν ἧσσον] *L. B.* τῷ πεφυκὼς παροικοδομίαν ὧδέ ἧσσον &c. sed puto esse scholion. HAV.
l Ἤδη] *L. B.* ἦ ἤδη.

m Ku-

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, conſultos vates, & ſacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æſtu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ teſtes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora reſponderant. Homines enim, etiam ſi quid metu Antipatri, cujus facinora ſcire non refugerant, ſilentio premebant, cum viderent ipſum criminationibus eorum, * qui accuſare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulſerat, manifeſto illum inimicis, qui inſatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus eſt *ſuum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accuſandum aggreſſi ſunt, ac magnitudine auſorum & ſcelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratreſque; & quod domum *paternam* ſeditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia juſta exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, ſed prout in rem ſuam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi obſervarint, (qui ſcilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accenſi facta ſuffragiis ſuis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro ſe quiſque ea proferre quæ ſcirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falſitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici poſſet quod periculi metu ſilentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris ſecuritatem quam ſuam nequitiam omni ſupplicio dignum cenſuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex frontiſque perfricatiſſimæ, tamen nec reſpondere ad hæc aut omnino hiſcere auderet. Poſtquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre deſierat, juſſit Antipatro Varus, ut ſemet ad criminationes depellendas accingeret, ſi quid paratum haberet, quo ſe non teneri criminibus quorum accuſabatur, oſtenderet; valde enim & ſe optare, ſcireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omneſque appellabat ut teſtatum fieret, ſe nulli culpæ affinem eſſe, aut ut manifeſtis ſignis oſtenderetur ſe nihil adverſus fratrem molitum fuiſſe. Solent nimirum omnes quibus deeſt virtus, cum ſcelus aliquod aggrediuntur, quaſi Deum rebus humanis præſentem adeſſe negaſſent, ſuopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehenſi in judicii periculum venerint, Deum teſtem invocando *conari* omnia *contra ſe allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Poſtquam enim nefa-

Antipater ab univerſis accuſatur.

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit.

Antipater manifeſtiſſimis indiciis convictus Deum invocat.

πινες λεῖ [m] κυφολογίαι γυναικείως εἰρημένα, μανθάνειας τὰ κ᾽ θυσίας ἐπὶ τῷ βατιλεῖ γενόμενα, κ᾽ ὅπως μὴ τ᾽ φερώρᾳ γυναικῶν Αντιπάτρῳ ἠτέλγητο μὴ οἴνᾳ κ᾽ λύμης ἐρωτικῆς, τ᾽ τε βεβαίων τὰς ἀνακρίσεις ἐ ὅπως μαρτυρῶν ἐχόμενα: πολλὰ ἦ ἐ παντοῖα λεῖ, τὰ μὲν προπεπαρασκευασμένα, τὰ ἦ πρὸς ᾧ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε ἐ βεβαιῶσθαι ἐφορμένα. οἱ γὰ ἄνθρωποι κᾶν [n] εἴ τι κᾷ φόβον τῷ Αντιπάτρᾳ, μὴ λαθραπαίμενοι [o] τὰ αὐτὸ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὑπάτον τ᾽ κατηγορίαις τ᾽ δεξάντων γεγονότα, κ᾽ τὰ τότε πολλῷ αὐτῷ συνῆσαν τύχῃ προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαδεδοκῆσθαι, οἱ ἐ ἀπλήστως μίσους τῷ πρὸς αὐτὸν ἐνεφορουῦτο, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] καπίστασθε ἦ [q] ὁ τοσοῦτον ἔχθρας τ᾽ ὑπερχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγάθη τόλμης ὢν [r] ἐπενόησεν κακιῶν, κ᾽ δυσμενείας τ᾽ πρὸς τ᾽ πατέρα ἐ τὰς ἀδελφὰς, στάσεως ἐ ἀλληλοφθορίων ἀναπεπλησμένος τ᾽ οἶκον, κ᾽ μήτε μίσει κᾷ δίκῃ μήτε φιλίᾳ δι᾽ εὔνοιαν χρώμενος, ἀλλ᾽ ὡς μελλήσει αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ ὀλέγων αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προαισθόμενοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίνειν πέφυκασιν ὑπὲ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ κ᾽ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένως ὑπιψηφίζειν τοῖς γεγονόσι, [t] κ᾽ καταβοὰς ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθεῖσι παιδίαις, προαγομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὅπως εἰδεῖεν. πολύτροπόν τι κακῶν ὑποδείξεις ἦσαν, ἐδαμόθεν ψευδεῖς αἰτίας ἐγκαλεῖσθαι δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ηρῴδην λέγειν τὰς πολλὰς, μήτε ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ᾽ οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἡγεῖσθαι τὰ πράγματα, κ᾽ τ᾽ Αντίπατρον ὄντα ἀσφαλείᾳ τῇ Ηρῴδου, πονηρίᾳ ἦ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε λεῖ ἐ ᾠδᾷ πολλῶν οἷς μὴ παρῆγγελτο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὥστε τ᾽ Αντίπατρον καί περ ὑπὲ τοῦ πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι ἐ [x] ἀπρυθρίαστον, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς [y] ὑπὲ τὸ ἀντιλέγειν τῷ ἰσχυρῷ εἰσφέρεσθαι. Νικόλαος ἦ παυσαμένου τῶν τε λόγων κᾷ τ᾽ ἐλέγχων, Οὔαρος [z] ἐκέλευσεν Αντίπατρον [a] ἐπ᾽ ἀπολογίαι τ᾽ ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴπινες αὐτῷ παρασκευὴ ᾖ μὴ ἐνέχειν τοῖς ὑπιφερομένοις εἶναι· κᾷ γὰ αὐτὸς εὐχόμενος κ᾽ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωρᾶν. ὁ δ᾽ ὑπὲ χόμα ἐκείτο ἀναπεπταμένος, τῷ τε Θεῷ κᾷ πᾶσι [b] προσιθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι παρασχεῖν, μὴ ὂν ὑπόβουλον αὐτὸν ᾧ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν ἐ πάντες οἷς ὑπολείπῃ ἀρετῆς, ὅπου τι μὲν ἐγκλῆμά τινα κακῶν, [c] οἷον ᾧ θεὸς τὸ πᾶσιν ἀδοκήτως ἀποτυγχάνειν ἀφορίσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὅπου ἦ φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκῃ ὑποχεῖν, κατ᾽ ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρῶν τὰ πάντα [d] διαφέρειν. ὃ δὴ κᾷ τῷ Αντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ᾧ θεὸς διαπεπραγμένα, [c] κα-

[m] Κυφολογίαι] Conf. infr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

[n] Εἴ τι] Εἴτι εἰδεῖεν *L. B.*

[o] Τὰ αὐτὰ,] Ita legi & diſtinxi, cum antea eſſet ad hunc modum, Αντιπάτρῳ μὴ διαφθαρέντες τὸ αὐτῷ σιγῇ &c. abſque ulla interpunctione. *L. B.* διαφθαρέντες ἀμύνοιτο αὐτοὺς. *Vetus*: ſilentio prætercunda mandabant.

* *Qui accuſare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

[p] Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis incluſa inſerui non ſine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adverſus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ ſane neceſſario poſtulat ſenſus, niſi οἱ κ᾽ ante ἀπλήστως deleamus.

[q] Οὐ τοσοῦτον] *L. B.* τοῦτο ὅτε τῷ. *Coccejus* τοῦτο ὐχ ὅτο.

[r] Επινόησεν κακιῶν] Ita *Vat.* (& Coccejus) in *cæteris* ἐπινόησεν.

[s] Απηλλαγμένως] *L. B.* ἀπηλλαγμένους.

[t] Καὶ καταβοὰς.] *L. B.* καταβοὰς.

[v] Πολλά ——— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ᾖν κ᾽ ἴτερα ᾧ θεὸς πολλῶν οἷς μὴ παρήγγελτο εἰπεῖν κ᾽ Αντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

[x] Απρυθρίαστον,] Επρυθρίαστον *Vat.*

[y] Επὶ τὸ ἀντιλέγειν] Επ᾽ ἀντιλέξ *Vat.* & *L. B.*

[z] Επέλευσεν Αντίπατρον] Επέλευσε τ᾽ Αντίπατρον *Busb.*

[a] Επ᾽ ἀπολογίαι] Ita *Busb.* ἐπ᾽ ἀπολογίᾳ, aut ἐπ᾽ ἀπολογίᾳ in *Editis Aliiſque.*

[b] Προσιθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι] Προσιθεὶς *Vat.* τ᾽ Θεὸν ὑπομαρτύρῳ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

[c] Οἷον ——— ἀφορίσαντες,] Εἰ ἦν τῷ· εἴη τὸ πᾶσι τὸ θεῖον τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες in *Editis Aliiſque.* εἰ ἦν ᾧ θεὸς τὸ πᾶσι θεῖον τυχόν ἀφορίσαντῳ *Vat.* quam lectionem ſequutus ſum, niſi quod εἰ ἦν in οἷον mutarim, & ἀφορίσαντῳ in ἀφορίσαντες. *Epiphanius* vertit, *ſolent quippe univerſi, quibus juſtitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores exiſtunt dicere, ſibi liberum arbitrium ex divinitate conceſſum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον ᾧ θεὸς πᾶσι θεῖον τυχόν ἀφορίσαντῳ. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι θεῖον τυχόν ἀφορίσαντες. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: εἰ χρεωστὰ τῶν κακῶν εἶν ᾧ θεὸς τὸ πᾶσι θεῖον τὸ τυχὸν (forſan pro θεῖον τυχὸν) ἀφορίσαντες. In *Margine* ejus ita legitur, ἀμυνοῦν ᾧ θεὸς ᾧ πᾶσι θεῖον τυχόν ἀφορίσαντῳ, quod ex gloſſa natum videtur. HAV.

[d] Διαφέρειν.] Ita cum *Cod. Vat.* διαφέρειν in *Editis Aliiſque.* in *Epiphanii* verſione, *per invocationem ejus omnia teſtimonia convertere.*

[e] κατεργάσης αὐτὸν παντάχοθεν τ̃ δίκης ἀποδεῖξαι τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις [g] ἐνεπαροίνῃ τῇ ἀρετῇ τ̃ θείᾳ, μαρτυρίαν ἀπισκήπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου [h] πεισόμενος, εἰς μέσους [i] παραγαγὼν ὅπου πρὸ τοῦ πατρὶ πράσσειν τολμᾶν οὐκ ἐνέλιπεν.

ζ. Ὁ δ̃ Οὖαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τ̃ Ἀντίπατρον, εὗρεν εὐρίσκειν πλέον τ̃ ἀνακλήσεως τοῦ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τίνι πρέπουσαν αὐτῷ δυνάμιν. κ̀ ἠμιδέτῳ, τ̃ δὴ ταναύτῳ τὴς ἑαλωκότων πίνειν κελευσαντι, Οὖαρος, κ̀ παραχρῆμα ἔθανε. τότε δ' ἐξαναστὰς ἀπὴ τ̃ συνεδρίου, κ̀ τῇ ἑξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας· [m] ἔπερ δὴ ϵ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, διὰ τὸ Σύροις τοῦτο βασίλειον εἶναι. Ἡρῴδης δ̃ παραχρῆμα μὲν ἔδησε τ̃ υἱόν. ἄδηλοι δ̃ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, κ̀ τί εἰπὼν ἀπελήλυθε. εἰκάζετο δ̃ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πρόσθεν ὁπόσα πρὸς τ̃ Ἀντίπατρον ἔπραξεν. δήσας δ̃ αὐτὸν εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα σκήπτρῳ γράμματα πρὸς αὐτόν, κ̀ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ̃ Καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ [n] Ἀντιπάτρου. ἁλίσκεται δ̃ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κ̀ ἐπιστολὴ ὑπὸ Ἀντιφίλου πρὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δ̃ αὐτὸς διέτριβε· κ̀ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. "Ἐπεμψά "σοι τὴν παρ' Ἀκμῆς ἐπιστολήν, μὴ φεισάμενός τ̃ "ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης περὶ τὸ πρᾶγμα." κ̀ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ̃ ὁ βασιλεὺς κ̀ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν. ἀ μὲν φανερά γε ἦν· κ̀ ὁ τοῦ Ἀντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν παραλαβεῖν. ἀποροῦντος οὖν ἔχοντος τ̃ βασιλέα, τ̃ φίλων τις τ̃ τοῦ Ἡρῴδου πιεσθέντος τὸν δοῦλον τ̃ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἶκασεν ἐντὸς [p] τ̃ ἐπιπτυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. κ̀ ἦν δ̃ οὕτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολήν, ἐγγεγραμμένα τε ἦν ἐν αὐτῇ τάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Ἔγραψα τῷ πατρί σου "οἵαν ἤθελες ἐπιστολήν, κ̀ ἀντίγραφον ποιήσασα τ̃ [q] πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς παρὰ Σαλώμης ἔγραψα· ἦν ἀναγνοὺς, "οἶδ' ὅτι [r] τιμωρήσῃ Σαλώμῃ ὡς ἐπιβουλον." ἦν δ̃ ἡ παρὰ τ̃ Σαλώμης δοκοῦσα εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' Ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ Δίφνοια θέλοι [s] ὑπαγορευομένη, λέξει δ̃ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ δ̃ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθά- "νειν τ̃ κατ̃ σοῦ γινομένων, εὑροῦσα ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς "τὴν ἐμὴν κυρίαν κατ̃ σοῦ γεγραμμένην, ἐπικινδύνως "ἐμαυτῇ, σοὶ δ̃ ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, [x] κ̀ ἀπέσταλκά σοι. "ταύτην δ̃ ἐκείνη ἔγραψε γήμασα Συλλαίῳ θέλουσα. κα- "τάσχου οὖν τὴν ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζ̃ν κινδυνεύ- "σω." πρὸς δ̃ αὐτὸν ἐγέγραπτο Ἀντίπατρον, [y] Διοσαφοῦσης ὅτι Δίφνοια κελεύσαντι τ̃ ἐκείνου αὐτῇ τι γράψαι πρὸς Ἡρῴδην, ὡς Σαλώμης ἐπιβούλως αὐτῷ πράσσουσαν ἐπιγομένης τὰ πάντα· κ̀ ἀντίγραφον δ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολ̃ ὑπὸ Σαλώμης ὑποπέμψειν αὐτῇ. [z] ἦν δ̃ ἡ Ακμὴ, Ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ̃ Ἰουλίᾳ τ̃

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſupereſſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à regë ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe ullam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam futura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego dans operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita pericli- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva:

Antipater in vincula conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Herodem.

at-

e Κατεργάσης] Ita lego (Legit quoque ità *Cocceius*) κατηγόρους in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

f Οἷς ἀπολύσαιτο] Οἷς τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαφεῖσα τῇ ἀρετῇ *Vat.*

g Ἐνεπαροίνῃ] *L. B.* ἐπεπαρόησε.

h Πεισόμενος,] *L. B.* πεισθεὶς.

i Παραγαγὼν] Παραγαγόντος *Vat.* & *Lugd. Bat.*

k Ἐκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. *Ælian.* lib. 1. c. 32. §. 5. SPANH.

l Ἵν' εἰδῇ τίνι πρέπουσαν αὐτῷ δύναμιν.] Ἵν' εἰδῇ τίνι π. *Vat.*

m Οὗπερ δὴ] Ἦσαν δὲ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ Διατριβαί *Vat.*

n Ἀντιπάτρου. ἁλίσκε.] Inter Ἀντιπάτρου & ἁλίσκε.] verba illa κ̀ Καισαρος γνώμη τίνι (τῇ *L. B.*) Καίσαρος posita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

o Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

p Τ̃ς ἐπιπτυχῆς] Vel ἐπὶ πτυχῆς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

q Πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

r Τιμωρήσῃ] *L. B.* τιμωρήσαιτο.

s Ὑπαγορευομένη,] Ὑπηγορευμένη *Vat.*

t Ακμὴ βασιλεῖ Ἡρῴδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

v Τὴν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

x Καὶ ἀπέσταλκά σοι.] Καὶ ἐπέσταλκά σοι *Vat.*

y Διασαφούσης] Eſt qui malit Διαφούσης.

z Ἦν —— γυνὴ·] Conf. mox ſuprà. SPANH.

atque iſta faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipſum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, ſingulari Antipatri malitia ſtupefactus, impetu ferebatur ad ipſum è veſtigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non ſibi ſolum ſed & ſorori inſidias ſtruxerat, domumque Cæſaris corruperat. Quin & ipſum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, ſeque occidi juberet; ſiquod argumentum iſtis de rebus fide dignum contra ſe afferri poſſit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, juſſitque ut ſine ulla diſſimulatione diceret, ſi quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmuteſcente, petiit ab eo *Herodes*, ut, poſtquam undequaque malus reperiretur, ſaltem ſuos in his ſceleribus *ſocios* & adjutores ſine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem eſſe dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, feſtinavit Romam mittere filium ad Cæſarem, pœnas daturum ſcelerum quæ mente agitaverat.

Legatos literaſque de eo Romam mittit.

Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in cuſtodia, ut antea, habuit: iterumque legatos miſit ad Cæſarem & literas ad filium accuſandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ ſupra poſitæ ſunt*, exemplaribus.

Καίσαρ@ γυναικί· κ) ἔπεισαν τοῦτο φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατά γε δ πατρὸς Ϲ κ) τ [b] πτωδ@.

η'. Ἡρώδης ὁ, ἐκπλαγεὶς μεγέθ τ Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν κ) φόνου χρῆμα αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκνηθρον μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, κ) μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κ) τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, κ) δ Καίσαρ@ διεφθαρκότα τὴν οἰκίαν. ἐξώτρυνε δ αὐτὸν κ) ἡ Σαλώμη, [c] στρνοτυπομένη, κ) κλείουσαν αὐτὴν κελεύουσα, εἴ πν@ ἐπὶ τοιοῖσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γνοίη. Ἡρώδης ὁ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τ ἀδ@ν, κελεύων εἴ τι ἀντιφέρειν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποδειδόμενον. ἐπεὶ δ ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν, [d] ἐπειδὴ παντα χῇ περφώρατο πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [e] συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι [f] κατιδεῖν. ὁ δ Ἀντιφίλῳ τὴν πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα προσίθη. Ἡρώδης δ ταχυλγῶν ὥρμησεν μὲν πέμψειν ἐπὶ Ῥώμης τ ἀδ@ν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τ ἐπὶ τοῖσδε [g] βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας [h] μὴ Ϲ βοηθείᾳ τ φίλων [i] εὐμήχανος τὸν κινδύνου ἀλφυγὼν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς κ) πρότερον ἐφύλαττεν· αὖθις δ [k] πρέσβεις ἐξέπεμψε κ) γράμματα [l] ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ@, ὅπερ τι Ακμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ) ἀντίγραφα τ ἐπιστολῶν.

VIII. CAP VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

De Herodis morbo, motaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.

Περὶ τ Ἡρώδου νόσου Ϲ στάσεως τ Ἰουδαίων δι' αὐτὸν· κ) κόλασις τ στασιαστῶν.

Herodes morbo correptus teſtamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid reſponderent ad interrogata, & literas ſecum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapſus, teſtamentum fecit, in quo filiorum ſuorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias proſequebatur; Cæſarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæſaris uxori & Cæſaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea ſuis pecuniam & penſiones & agros diſtribuebat, itemque nepotibus ſuis: Salomen etiam ſororem ſuam valde locupletabat, quod in omnibus ſummam ei benevolentiam præſtiterit, & nuſquam aliquid adverſus eum moliri auſa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum ſe non ſperaſſet, quippe jam ſeptuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus eſt, & ex ira & acerbitate omnia ſtomachabatur; eoque præcipue nomine, quod contemni ſe gentemque ſuo malo delectari putabat. accedit quod exſtiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam conſurrexerunt ob hujuſmodi cauſam.

Herodis in ſenio amarulentia.

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

2. Erant Judas Sariphæi & Matthias Marga-

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις [m] ἐπὶ τ Ῥώμης [n] ἐπήγοντο, ὁπόσα τι ἀνακρινομένους δεήσοι λέγειν [o] προδιδαχθέντες, κ) τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [p] διαθήκας γράφ@, [q] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν διδοὺς, μίσ@ [r] τῷ πρὸς τ Ἀρχέλαον κ) Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρί τε [s] τάλαντα χίλια, κ) γυναικὶ Ἰουλίᾳ τῇ Καίσαρ@ κ) τέκνοις κ) φίλοις [t] κ) ἐπελεύθεροις Καίσαρ@ πεντακόσια. ἔνεμε δ κ) τοῖς υἱέσι χρήματα κ) προσόδους κ) ἀγροὺς, κ) υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμῃ τε ἐπὶ μέγα [u] ἐωλύτιζεν τὸν ἀδελφὸν, [x] εὔνουν τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμεμενηκυῖαν, κ) μηδαμόθι θρασυνομένῳ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ προσοίκην, [y] κ) γὰ πρὸ ἑτ@ ἑβδομηκοστὸν ὢν, [z] ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ κ) πικρίᾳ [a] εἰς πάντα χρώμεν@· αἴτιον δ ὢν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, κ) ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτῶ τὸ ἔθν@ φέρειν. ἄλλως τε ἐπιβὴ τινες τ [b] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων κ) ἐπανέστησαν αὐτῷ διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

β'. Ἦν [c] Ἰούδας ὁ Σαριφαίου, κ) Ματθίας ὁ [d] Μαργα-

---

a Καθ' γε δ πατρὸς] Καθ' τε δ π. *Vat.*

b Τιτοίδ@.] *L. B.* τηδιδ@.

c Στρνοτυπομένη,] Στρνοτυπυμένη *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.*

d Επειδὴ παντα χῇ] Επειδὲ τὰ πάντα παντα χῇ *Vat.*

e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*

f Κατιδεῖν.] Ανιδεῖν *Vat.*

g Βουλευμάτων.] Βεβουλευμένων *Busb.*

h Μὴ κ) βοηθείᾳ] Illud κ) ex *L. B.* adjicitur. HAV.

i Εὐμήχανον δ κινδύνου] Εὐμήχανος τ κινδύνων ἀλφυγὰς *Busb.*

k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Πρεσβείαν *Vat*

l Επὶ κατηγορίαν δ υἱ@,] Επὶ κατηγορίᾳ *Vat.*

m Επὶ τ Ρωμης] Επὶ τὴν Ρώμην *Busb.*

n Επήγοντο,] Ita *Gall.* ἠπήγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetſonus* & *Coccejus*) ἠπήγοντο in *Editis Aliiſque.*

o Προδιδαχθέντες,] Sic lego, προσδιδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*

p Διαθήκας γράφ@,] Conf. inf. c. 9. §. 4. & alibi. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

q Τῷ νεωτάτῳ τ υἱῶν] Conf. alibi. lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

r Τῷ πρὸς τ Αρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μίσ@ τῷ πρὸς τε τ Αρχ. *Busb.* μίσ@ τότε πρὸς in *Editis.*

s Τάλαντα χίλια,] Ταλάντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B.* & *Busb.*

t Καὶ ἐπελεύθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελεύθέροις περὶ πεντακόσια in lib. 1. *de Bello Jud.*

u Επελύτιζεν τὸν ἀδελφὸν,] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐπελύτιζε *L. B.* ἐπελύτισεν in *ceteris.*

x Εὔνουν τε ὸ πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διαμ. *Vat.*

y Καὶ γὰ πρὸ ἑτ@] Καὶ γὰ πρὸ ἑβδομήκοντα ἐνιαυτῶν *Lū* legendum eſſe contendit *S. Petitus* in *Animadverſionibus antehac editis*, Tom. 1. p. 524. ut & ſupra (lib. 14. c. 9. §. 2.) νέον παιδίσκον ὄντι, ιϛ'. γὰ αὐτῷ ἐγεγόνη μόνα ἔτη.

z Εξηγρίωσεν] Ita in *pleriſque libris.* ἐξηγρίωσε (*Coccejus*, nam inferius quoque ἐξαγριώσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίωσε *L. B.*

a Εἰς πάντα χρώμεν@·] Mallem εἰς πάντας χρ.

b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικοτέρων *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Aliiſque.*

c Ἰούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib.* 1. *de B. J.* Ἰούδας τε υἱὸς Σιπφαίου, κ) Ματθίας Μαργάλου in *Marg. L. B.* Σαπφωραίου. HUDS. Conf. alibi. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

γα-

ηλώθη Ιουδαίων λογιώτατοι, καὶ πατρίους τινας [c] τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ φιλοσοφίας ἕνεκα παιδείαν [f] τῶν νεωτέρων· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς φιλοσοφίσις ἀρετῆς [h] ἐπιτηδευτής. οἵ τε συνῆσθανόμενοι τῷ βασιλέως τὸν νόσον θεραπεύειν ἄπορον ἔχουσαν, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὁπόσοι [i] παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκεύασε ἔργα ὑπὸ τῶν βασιλέως, ταῦτα [k] καθαιροῦντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα φέρεσθαι τῶν πάντων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὴν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τῆς ποιήσεως, πάντα ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς φέρεσθαι τὸ εἰωθὸς τῶν ἀνθρώπων [m] διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἐπὶ γὰρ τῷ Ηρῴδῃ τινὰ πραγματευθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπικαλοῦσι οἱ περὶ τὸν Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκευάκει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τὸν πολῶνος τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς, [o] ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τινὰ ἀνατίθεσθαι ὑπονοεῖν καί τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦσι κατ' αὐτὸν [p] παρημμένοις. " [q] ὥστε σκέλλειν οἱ σοφισταὶ τὸν "ἀετὸν καταπατῶν· [r] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡδοιτο κίνδυνος "[s] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τὸν ἐν τῷ ζῆν ἡδο- "νῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τοῖς [t] παρεθειμένοις ἀρε- "τοῖς ὑπὸ αὐτοῦ, τοῖς ὑπὲ σωτηρίας καὶ φυλακῆς τοῦ "πατρίου [v] μελλήσουσι πολυτῶν, ἀφ' ὃ τὸ αἰώνιον [x] τοῦ "ἐπαινεῖσθαι φήμην καταστησάμενος, ἔν τε τοῖς γοῦν "ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον [y] κα- "ταλιπεῖν τὸν βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως ἀφειτωμέ- "νοις ἄφυκτον εἶναι τοῖς συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν "τοῖς ἀρετῆς [a] ὀφειλομένοις τὸ καταψηφισμένον [b] αὐτῶν "μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπέναι τοῦ βίου. "[c] φέρειν δ' κάφισιν πολλὰ τὸ ὑπὲ καλοῖς ἔργοις, ὧν "μνησθέντα τὸν κίνδυνον εἶναι, πολυτῶν, καὶ ἅμα ὑέσι τοῖς "αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ "γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ "ἀπ' αὐτῶν.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆρον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι [d] φρόνιμον τὸν βασιλέα, καὶ [e] σωφρονέστατα τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀναλθόντες κατίσχυόν τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ παρεστηκότων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος φαντασίας ἢ ἐπρέπετο ὑπολαβὼν, ἄνεσι χείρας πολλῷ [g] ἀγόμενος, ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τῶν ἐπρωμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ὑπίπτεσόν τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἁμαρτεῖν ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὀνήσοντος προσανεστακόσι, τῶν τε νέων σὺν ἐλάσσοις πεντακοσίοις ἀνδρῶν, οἳ θόρυβόν

lothi F. Judæorum eloquentiſſimi & legis patriæ interpretes præſtantiſſimi, virique populo chariſſimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt juventutem, ut, ſublatis operibus quæcunque à rege præter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & ſuper majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex ejus inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium ſimulachris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui ejuſmodi immine- "at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex "re propoſitum illis, qui pro legibus patriis con- "ſervandis tuendiſque morituri ſunt, longe magis "è re ſua eſſe videri quam voluptatem ex vitæ u- "ſura percipiendam, eo quod ſempiterna ſibi lau- "de comparata vitam relicturi ſint, præſenti ſe- "culo celebrandam, futuriſque in omne ævum "memorandam. Et quidem iis, qui ſine periculo "vitam agunt, non effugiendam eſſe mortis cala- "mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de- "fiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit cum laude "& gloria amplectentes, diem obierint ſupremum. "quippe magnum *ſortis* levamen, præclaris operi- "bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex "gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejuſque "in partem tota cognatio tam viri quam feminæ "veniant."

Juventutem concitant ad eam tollendam quæ rex contra Moſis legem fecerat.

3. Dum illi his & aliis ſermonibus juventutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adjuvabat *iſtos* magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus majorem aliquam rem, quam revera eſſet, tentari, eò cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præſumpta quam tuta rerum proviſione adductum) & incompoſitos *adortus*, quique nihil quod in rem ſuam eſſet animo pro-

Aquila aurea dejicitur.

Prætor regis miles ducit in conjuratores.

d Φρόνιμον τὸν βασιλέα] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μαργαλώθ.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῶν νεωτέρων·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri poteſt

g Οἷς φιλοσοφίσις ἀρετῆς] Infra §. 6. φιλοσοφήσεις ἀρετῆς. SPANH.

h Ἐπιτηδεύτ.] *L. B.* ἐπιτετήδ.

i Παρὰ τὸν νόμον] Παρὰ νόμον *Busb.*

k Καθαιροῦντες] Καθαιροῦντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Niſi ſic diſtinguatur poſt αὐτῶν & νόμος, legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος Μωϋσέως. αὐτῷ καὶ τὰ &c. ſcribit *Caſaub.*

m Διετρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνέβη.

n Κατεσκευάκει] Κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασ. *Busb.*

o Ἀετὸν —— φοινικοῦς.] Imagines erigere aut animantium effigies conſecrare, vetitum Judæis. *Ruſinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propoſitiones conſtituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita ſupr. lib. 3. c. 5, §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσασθαι φυτεῦσαι· & Lev. xxvi. 1. Philo: περὶ Γιγ. p. 196. Conf. & *alibi*. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Παρημμένοις.] Ita *Busb.* φοιτημένοις in *Editis Aliiſque.*

q Ὥστε σκέλλειν] Ὥστε ἐξικέλλειν *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡδοῖτο κίνδυνος] Ηυγάς τις κίνδυνος ἅμα τοῦτο ἡδύ) *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτὸν καταπατάσαι *Busb.* HUDS. *L. B.* ἐπ' ἀ. ἀνακειμένων. neque forſan pejus, ut ſignificet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte ſolent eſſe conjuncta. HAV.

t Παρεθειμένοις ἀρετοῖς] Παρεθεμένοις *Vat.*

v Μελλήσουσι πολιτῶν;] Μέλλουσι *Busb.*

x Τὸ ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud ἕ ἐ *Cod. Vat.*

y Καταλιπεῖν τὸν βίον.] Ita *Vat* καταλιπεῖν τὸ καλὸν in *cæteris*,

z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etiamſi quiſquam ſine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, poſt paululum tamen venturam mortem naturæ lege non valebit effugere. Proinde pulchrum eſt his &c.*

a Ὀφειλομένοις] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῷ *Vat.*

c Φέρειν κάφισιν πολλὰ] Φέρειν *Vat.* Φέρειν δὲ *n. Baſ.*

d Φρόνιμον τὸν βασιλέα,] Vocem Φρόνιμον omittit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

e Συνήσθησται τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophiſtis illis admodum ſuffragatus ſit. *Ruſinus.* SPANH.

f Ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν,] Ἐξέκοψεν *Busb.* ἐξῆρεν *Vat.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγόμενος,] Συναγόμενος *Busb.*

h Ἐπιπεσόν τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσὼν μὴ πρ. in *cæteris.*

III. *Apud Herodem plurimum valebat Antipater.*

4. Cum autem Herodes in eo esset, quem dixi, rerum statu, omnia spectabant ad Antipatrum, neque ea quibus *aliis* prodesset rata faciendi potestate carebat, id quod & ipsi concesserat pater, bene sperans de ejus benevolentia & fide; adeo ut majorem in eis potestatem sibi vendicare ausus, quod patri latebat ejus nequitia & verbis facile fidem *ab eo* impetrabat, erat & omnibus formidabilis, non tam propter potestatis magnitudinem, quam propter versutam malitiam; maximeque eum colebat Pheroras, & ipse *vicissim* mirum in modum Pheroram, quem Antipater instructis in eum feminis callidissime irretiverat. erat enim Pheroras uxori suæ & socrui obnoxius & *uxoris* sorori, quamvis eas perosus propter injurias filiabus suis virginibus illatas: sed tamen ferebat, neque quidquam sine his feminis facere poterat, quæ hominem illaqueaverant, & aliæ aliis, omnibus in rebus quibus mutuo adjuvarentur, fideles erant. adeo ut eis esset Antipater addictissimus, tum per seipsum tum per matrem. eadem enim dicebant hæ quatuor feminæ. Sed exorta est inter Pheroram & Antipatrum dissensio ob nullius momenti causas. Eos quippe dissociabat regis soror, quæ jampridem rem totam explorabat, & cum eorum concordiam Herodi detrimentosam esse sciret, eam indicare non detrectabat. Itaque illi, cum suam concordiam regi non placere cognoscerent, ut quæ ei in damnum cederet, cogitarunt palam non convenire, sed mutua interdum odia & convicia simulare, præsertim præsente Herode, aut quopiam qui id ei dicturus esset: secreto tamen conjunctiores fore, quam unquam antea. id quod faciebant. Salomen autem neque latebat quod primum de ejusmodi rebus instituerant, neque procul erat cum eadem exsequi cœpissent. Sed & omnia pervestigabat, & fratri etiam in deterius aucta renuncians *ei* indicabat occultos congressus, & compotationes, & arcana consilia, "quæ, inquit, nisi in perniciem illius struerentur, quo minus palam fierent "nihil prohibuisse. Nunc vero qui coram dissident & nihil non conviciorum jactant ad se invicem lædendos, ubi ex omnium oculis sese abstulere, benevolentiam profiteri, & cum secum "versentur ab arbitris remoti, amicitiæ indulgere, "non refugientes à conjuratione de illis oppugnandis, quibus suam benevolentiam occultam "esse studuerunt." Et hæc quidem illa perscrutabatur, fratrique, cum ei adesset, accurate referebat, qui & ipse per se magnam jam partem sciebat, sed nihil audebat, quoniam suspectos habebat sermones sororis. Erat etiam Judæorum quædam secta, qui legis accuratam cognitionem profitebantur & de ca ferociebant, quibus, se Deo charos esse simulantibus, addictæ erant * feminæ. Ii Pharisæi vocantur, *homines* qui maxime regibus ausi sunt resistere, † cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti. Et quidem cum universa Judæorum natio jurasset se Cæsaris regisque rebus fauturos esse, ii non jurarunt, cum essent supra sex millia: cumque eos rex mulctasset, Pheroræ

Amicitia inter Antipatrum & Pheroram.

Feminarum sodalitium.

Salome Herodi mulierum aliorumque consilia aperit.

Pharisæi fidem regi jurejurando dare recusant.

Mulctantur, & Pheroræ conjux mulctam pro eis solvit.

δ'. Ηρώδης δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς [a] ὠφελήσθε κυρίοις σὺν ἀπήλαχε ἐξουσίας, ὑπερεχωρήσατο τε τῷ πατρὸς, ἐλπίδι εὐνοίας καὶ πίστεως, [b] ὡς καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθιστάμενος, [c] διὰ τὸ ἄδηλον τῷ πατρὶ εἶναι κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴποτε πιστοῖτο. ὧν τε πᾶσι φοβερὸς ἐχ ἧττος ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακηλόπῃ τῷ πρεσβυτῇ· μᾶλλον δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευε, καὶ ἀντεθεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρῳ πρωτοστατῶν αὐτὸν καὶ τὴν γυναικωνῖτιν συνιεμένην τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδεδέλητο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, ἃ ταῦτα [d] μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὑβρεῖ θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων· ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πάσχων τε ὑπ' αὐτῶν ἕνεκα τῶν γυναικῶν [e] ἐκπρεπεστάτων τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλλήλοις εὐνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ αἵδε αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ μὲν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' ἀδαμινοῖς πίσιν αἱ γνῶσιν δηλοῦσαν. [f] ἀντίπασμα δ' ἦν αὐτοῖς [g] ἡ βασιλέως ἀδελφή, φθονοῦσαι τὸ κοινωφελέστατον τὰ πάντα, καὶ [h] τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πραττομένοις εἰδυῖά τε, καὶ μηνύσῃ σὺν ἀποτεραμένῃ. καὶ γνόντες ἐν ἀπεχθείᾳ βασιλεῖ τὴν εὔνοιαν αὐτῶν, [i] ὑπὲρ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πρασσομένοις ἔσαν, ὑπενόησαν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνοδον, μίσους δὲ λοιδορίων [k] εἰ καιρὸς προσποίησιν, καὶ μᾶλλον Ηρώδου φθαρησόμενον [l] ἢ εἴ τις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν· κρυπτῶς δὲ τὰ τῆς εὐνοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἔπρασσον ἔτως. ἐλάνθανε δὲ τὴν Σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῶν ὑπὲρ τοιοῖσδε ὡρμημένων, ὅτι ἐπιδὴ τοῖσδε χρῆσθαι σὺν ἀπήλαχε [m] αὐτῇ. πάντα δ' ἀνίχνευέ τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλῶσαι ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ [n] πότους, βαλανηρεά τε ἀφανῶς κατεσκευασμένα· "ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συντιθεμένων, κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλύσθαι. νῦν δὲ τὰς μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν διαφορὰς "καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ βλάβῃ τῇ ἀλλήλων λέγουσας, εἰς δὲ τὸ ἀ- "φανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν εὔνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπόσα ἀλλή- "λοις συμμονωθεῖεν ὁ Φιλίᾳ πράσσειν, μὴ ἀπηλλαγμένους "ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἃς λανθάνειν χρώμενοι εὐνοίᾳ "τῇ ἀλλήλων ἐπαιδάκνειεν." καὶ ἡ μὲν, ταῦτα ἀνίχνευέ τε ἐκ ἀκριβοῦς συντυγχάνοι τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, συνιέντι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ ἐκ δι' ἑαυτοῦ, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν ὑπ[p] ἀλλοτριωμένου ὑπονοιῶν. καθισταμένων ἀλλοκότως τὴν ἀδελφῆς. καὶ ἦν γὰρ μόριόν τι Ιουδαίων ἀνθρώπων [q] ἐπ' ἀκριβοῦσι μέγα [r] φρονοῦν τῶν πατρίων νόμων, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον προσποιουμένων [s] ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. Φαρισαίους καλοῦσιν, [t] βασιλεῦσι δυναμένοις μᾶλλον ἀνθίστασθαι, προμηθεῖς, κἂν τι πρόσθεν εἰς τὸ πολεμεῖν τε ἐκ βλάπτειν ἐπηρμένοι. παντὸς γοῦν τοῦ Ιουδαϊκοῦ βεβαιοῦσθαι δι' ὅρκων ἡ μὲν εὐνοῆσαι Καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες σὺν ὤμοσαν, ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι· καὶ αὐτὸς βασιλέως ζημιοῦσθαι χρήμασιν, ἡ Φερώρα γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐ-

a Ωφελήσθε] In *Marg. L. B.* ἐθελήσειε.
b Ως καὶ περαιτέρω κτᾶσθαι] Illud ὡς deest *Vat.* & *L. B.*
c Διὰ τὸ ἄδηλον] Διὰ τῷ in *Editis* & *MSS.* ut & mox εἴποιεν.
d Μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὑβρεῖ θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων·] Μισῶν τὰς *Hen.* μισῶν τὰς *Busb.* μισῶν Ηρώδου τὰς ἀνθρ. malit Cl. *Aldrichius*, quem vide in *Annott.* ad l. 1. de *Bello Jud.*
e Εκπρεπεστάτων] Περιόδου με &c. infr. c. 4. §. 2. SPANH.
f Αντίπασμα] Infra lib. 19. c. 1. §. 10. ἀντιπάσματι
g Η βασιλέως ἀδελφή,] Salome. SPANH.
h Τὴν εὔνοιαν αὐτῶν] Ουόνοιαν in primo *de Bello.*
i Επὶ κακοῖς τοῖς Ηρώδου πρασσομένοις] Absunt hæc à *L. B.*
k Εἰ] *L. B.* ἢ.
l Η εἴ τις] Η οἱ ὡσὶς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλον *Vat.*
m Αὐτῇ.] Ita lego pro αὐτῇ *Editorum Aliorumque.* αὖτη *Vat.* & *L. B.*
n Πότους,] Κώμους vocat postea. REL.
o Φιλίᾳ] In *L. B.* φιλια. An φίλια scribendum? HAV.
p Διακεμφέως] Διὰ κενῆς ὑπονοιῶν *Gall.* & *Vat.* ἀδικίας *L. B.* unde ὑ ἀλλοκοτίας conjicit *Coccejus.*
q Επ' ἀκριβοῦσι] Επ' ἐξακριβώσει *Vat. L. B.* & *Busb.*
r Φρονοῦν] Φρονήσαν *Busb.* Φρονεῖν *Coccejus.*
s Υπῆκτο] *L. B.* οἷς ὑπῆκτο.
* *Feminæ*] Gynecæum nempe Herodis.
t Βασιλεῦσι] Βασιλεῖ *Busb. Vat. Epiphan.*
† *Cauti, & ad aperte bellandum lædendumque prompti.*] Quæ non bene conveniunt; cauti enim aperta vi fere abstinent, nisi commoda se obtulerit occasio. Totam periodum sic verto. *Homines ad regibus resistendum maxime validi, circumspecti utpote, data etiam occasione ad aperte bellandum lædendumque promti.* IBBETSON.

αὐτῶν εἰσφέρα. οἱ ἢ ἀμειβόμενοι τὴν εὔνοιαν αὐτῆς, προέγνωζιν ἢ [v] ἐπεπιζεύοντο ὑπὸ Φοιτήσῃ τ Θεοῦ, πρέλεγον ὡς Ηρώδῃ μὲν καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ Θεοῦ ἐψηφισμένης [x] αὐτῷ τε καὶ ἤδη τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τε βασιλείας εἰς τὸ ἐκείνῳ προηξόσης καὶ φερώρᾳ, παῖδάς τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. καὶ τάδε, ὰ ἢ ἐλάνθανεν τὸν Σαλώμην, ἐξαγγέλτα βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τ προῒ τὸν αὐλὸν ἀφθείροιέν τινας· καὶ ὁ βασιλεὺς τ τε φαρισαίων τὰς αἰτιωτάτας ἀναιρεῖ, καὶ Βαγώαν τ εὐνοῦχον [y] Καρόν τε τινὰ τ τότε προέχοντα ἀρετῇ τὰ εὐπρεπῆ, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτῷ. πλείνῃ ἢ καὶ πᾶν ὅ, τε τῷ οἰκείᾳ συνειρήκῃ οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγε. ἦρτο ἢ ὁ Βαγώας ὑπ' αὐτῶν, ὡς πατρί τε καὶ εὐεργέτῃ ὀνομασθησόμενος τοῦ ὑπακατασταθησομένου προῤῥήσει βασιλέως· κ ἔφερε γὰρ ἐκείνῳ [z] πάντα εἶναι, παρέξοντος αὐτῷ γάμου τε ἀξίου, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων.

conjux mulctam pro eis ſolvit. Pro quo beneficio ut ei gratiam referrent ‡ (credebantur enim futura ſcire ex afflatu divino) fore prædixerunt, ut Herodes ejuſque progenies Dei decreto imperium amitterent, idque ad eam & ad Pheroram eorumque liberos deferretur. Atque hæc regi, nam Salomen non fugiebant, nunciata erant, & aulicorum nonnullos ab eis corruptos eſſe: quamobrem rex Phariſæorum nocentiſſimos interficit, & Bagoam ſpadonem, & Carum quendam regis puſionem, eo tempore pulchritudinis primas tenentem. Necavit etiam ex ſua familia omnes, qui cum Phariſæorum dictis conſenſerant. Fuit autem per eos elatus Bagoas, quod dicerent eum patrem beneficumque appellatum iri ejus, qui ex eorum prædictione creandus rex eſſet: * habiturum enim eum regem omnium rerum poteſtatem, & Bagoæ vires conciliaturum cum muliere congrediendi, proprioſque liberos gignendi.

Phariſæorum de novo rege vaticinium.

Bagoas & Carus plurimique ex Phariſæis eorumque fautoribus occiſi.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ ἔχθρας Ηρώδῃ πρὸς Φερώραν ὑπαρχούσης. ὡς Ηρώδης ἔπεμψε τ Αντίπατρον πρὸς Καίσαρα. καὶ τε Φερώρας τελευτῆς.

CAP. III.

De inimicitia quæ Herodi cum Pherora interceſſit. Quomodo Herodes Antipatrum miſit ad Cæſarem. Deque Pheroræ obitu.

Ηρώδης ἢ, κολάσας τ Φαρισαίων τοὺς ὑπὲ τοῖσδε ἐληλεγμένους, συνέδριόν τε ποιεῖται τ φίλων, καὶ κατηγορεῖ τ Φερώρᾳ γυναικὸς, τὴν τε ὕβριν τ παρθένων [a] τῇ τόλμῃ τ γυναικὸς ἀναπηδήσ, καὶ ἔγκλημα ποιοῦμεν ἀτιμίαν αὐτῷ ποιήμενος, "ὥστε ἀγωνοθετεῖν φάσιν αὐτῷ πρὸς τ ἀδελφὸν [b] κ πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ὑπὸ λόγῳ ὲ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο, τήν τε ἀφέλυσιν τ ζημίας τ ὑπ' αὐτῆ ὑπελήφεισης τέλεσι ἀφφόβυχθηναι τοῖς ἐκείνης, τ τε νῦν πεπραγμένων ἥδεν ὅ, τι ἀ μετ' αὐτῆς. ἀνθ' ὧν [c] Φερώρα καλῶς [d] ἔχειν, ἀ δεῖσθ [e] οὐδὲ γνωμῶν εἰσηγήσεως τ ἐμῶν, [f] αὐτοκέλευστον ἀποπέμπεσθ γυναῖκα ταύτην, ὡς πολέμου τοῦ πρὸς με σοὶ αἰτίαν ἐσομένου· κ νῦν, εἴπερ ἀντιποιῇ συζυγείας τ ἐμῆς, ἀπείπασθ τήνδε τὴν γαμετήν. [g] μενεῖς γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε ὲ σπέρμα σὸν ἀπηλλαγμένον." Φερώρας ἢ, καίπερ λόγων ἀρετῇ πειθηνούμενος, "οὔτε συγγνείας τ πρὸς τ ἀδελφὸν ἔλεγεν κινήσειν δίκαιον "οὐδὲν [h] οὔτε τ πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν· αἱρεῖσθαί τε πρότερον [i] θανεῖσθ, ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστερῆσθ γυναικὸς αὐτῷ "κεχαρισμένης." [k] Ηρώδης ἢ Φερώρᾳ μὲν ὑπερεβάλλετο "τὴν ὀργὴν, καί περ ἀνήδονον τιμωρίαν εἰσπεπραγμένος· Αντιπάτρῳ τε ἀπεῖπε ὲ μηδὲ τῇ ἐκείνου Φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν, κ τ γυναικῶν φυλάσσεσθ τὸ εἰς ταὐτὸν συνιόντα. οἱ δ' ὡμολόγουν μὲν, σπανίσπου ἢ καιρὸς, κ συνεκώμαζον Φερώρᾳ ὲ Αντίπατρος. ἐφοίτα ἢ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν ὲ Αντιπάτρῳ τὴν Φερώρου γυναῖκα, συμπεφυτεύσης αὐτοῖς τὰ εἰς τὴν συνοδον τ Αντιπάτρου μητρός.

Herodes Pheroræ uxorem accuſat, ſuadetque Pheroræ ut eam dimitteret.

Pheroras uxorem dimittere recuſat.

Herodes Antipatro interdicit colloquio cum Pheroræ.

β'. Τφορώμενος ἢ τ πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς

2. Patrem autem ſuſpectum habens *Antipater*, IV. & Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

ν Επεπιστεύοντο] Επειθε δοκει Busb.

‡ *Credebantur enim futura ſcire ex afflatu divino*] Fortaſſe *eis antea conceſſa eſt futuri cognitio ex afflatu divino*, qui ſenſus verbi πιστεύειν frequens D Paulo. Sic Rom. III. 2. ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τ Θεοῦ, & alibi. IBBETSON.

x Αὐτῷ τε καὶ ἤδη τῷ ἀπ' αὐτοῦ.] Καὶ τῷ ἤδη τῷ Busb.

y Καρόν] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τινὰ non agnoſcitur ab *aliis*.

* *Habiturum* —— *gignendi.*] Non intellexerunt, qui ante *Hudſ.* manus *Joſepho* admoverunt, quid ſibi Auctor hoc in loco voluerit. Vertit enim *Epiphan.* ita: *In manibus enim ejus cuncta fore prædicabant, prabente illis rege & conjugii firmitatem & filiorum, veluti propriis filiis. Gelenius* ſic: *Proſpere enim ceſſura novo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſionem prolis legitimæ.* Verum optime Joſephi mentem intelliget, qui conſiderabit nebulones iſtos impia adulatione in Regem futurum detorſiſſe vaticinia de Meſſia agentia; atque in ipſum Bagoam expreſſa Eſaiæ verba, quæ exſtant cap. LVI. 1 -- 5. ubi Eunuchis nomen liberis præſtantius promittitur. HAV.

z Πάντα εἶναι,] Τὰ πάντα *Vat.* & *Lugd. Bat.*

a Τῇ τόλμῃ τ γυναικὸς] Καὶ τόλμῃ τ γ. legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& virginum injuriam & audaciam mulieris exponens.*

b Καὶ πόλεμον] Illud κ inſertum dedi ex *Epiphanio.* Forſan legendum, κ πόλεμον ἐμφύλιον αὐτ.

c Φερώρᾳ] Eo modo ipſe: antea erat Φερώρᾳ. in *Cod. Busb.* ὁ Φερώρα.

d Εχειν,] Εἶχεν *Vat.*

e Οὐδὲ γνωμῶν] Forte ἀλλὰ γνωμῶν. COCC.

f Αὐτοκέλευστον —— ταύτην,] Αποκιμπι?) de dimiſſa ſeu repudiata Herodis Uxore, Matre Antipatri infr. c. 4. §. 2. dimittit ſeu repudiat. Eadem quæ hic apud *Zonaram* p. 254. D. αὐτοκελεύστου τε ἀλλὰ ταύτην τὸ γυμνὸν ἀποπέμψασθαι, mulierculam ultro tibi repudianda. SPANH.

g Μενεῖς γὰρ ὕτως ἐμὸς ἀδελφός τε] Μένεις μὲν γὰρ ὕτως ἀδελφός τε *Vat.* & *L. B.*

h Οὔτε τ πρὸς τὴν γαμετὴν εὐνοιῶν·] Οὔτε τὴν πρὸς τ. γ. εὐνοίαν *Busb.*

i Θανεῖσθ,] Θανεῖν *Busb.*

k Ηρώδης ἢ —— σωφρόνως.] Conf. *ſupra* lib. I. c. 29. §. 2. SPANH.

l Τὰς

& ne ejus in se odium longius progrederetur metuens, scripsit ad amicos suos Romæ degentes, Herodi significare jubens, ut Antipatrum primo quoque tempore mitteret ad Cæsarem. id quod Herodes fecit, & Antipatrum magnis cum muneribus misit, necnon testamentum suum, in quo statuebat ut post mortem suam regnaret Antipater, sin vero prius moreretur, filius suus Herodes, quem habebat ex filia pontificis. Eodem autem tempore, quo Antipater, *Romam* profectus est Syllæus Arabs, cum quidem nihil eorum præstitisset quæ Cæsar imperaverat: eumque postulavit apud Cæsarem Antipater eorundem criminum, quorum ante fuerat postulatus à Nicolao. Quin & Aretas eum insimulabat interfectorum Petræ, injussu suo, multorum, & quidem primariorum virorum, & potissimum Soëmi, ob suam in omnibus virtutem honore dignissimi, insuper & necis Fabati Cæsaris servi *eum accusabat*. Et in Syllæum *quidem* instituta erat accusatio ex hujusmodi causa. Habebat Herodes rex satellitem nomine Corinthum, cui summopere fidebat. Huic suasit Syllæus grandi pecunia ut Herodem occideret. id quod ille suscepit. Hoc ubi ipsius Syllæi indicio rescivit Fabatus, regi significavit. Ille vero Corinthum comprehendi jussit, & ab eo quæstione totius criminis confessionem expressit. curavit etiam comprehendendos Arabas duos, fidem habens Corinthi indicio; quorum alter tribûs præfectus, alter Syllæi amicus erat: qui & ipsi, quæstionem de eis habente rege, confessi sunt, sese venisse ut Corinthum adhortarentur, ne animo deficeret, promittentes, si res postularet, ei operam suam ad eam cædem perpetrandam. Hæc omnia cum exposuissent Herodes Saturnino, misit eos Romam Saturninus.

Antipater & Aretas Syllæum accusant apud Cæsarem.

V. 3. Pheroram autem, in conjugis amore obstinate perseverantem, jussit Herodes in suam regionem discedere. Ille vero, cum multa juraſſet non se prius rediturum quam Herodem obiisse intelligeret, libenter in suam tetrarchiam se recepit: adeo ut cum rex ægrotans eum orandum curasset ut ad se veniret, quod ei quasi moriturus vellet aliquid coram mandare, noluit propter jurisjurandi religionem. non tamen in istis eodem animo se erga fratrem gessit Herodes, suam jam ante mutando sententiam: sed postea quam Pheroras ægrotare cœperat, etiam non vocatus, ad eum visendum ibat. cumque mortuum in feretro reponendum curasset, Hierosolyma deportatum sepultura dignatus est, luctuque ingenti prosequendum edixit. Ea res Antipatro, quamvis Romam profecto, malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo fratricidii pœnas. Totam autem de eo narrationem persequar, ut in posterum hominum generi documento sit, in omni vitæ instituto adhibendam esse virtutem.

Pheroras, Herodis jussu, in tetrarchiam suam se recipit.

Pheroræ obitus.

πλεῖον ποιεῖσθαι τὴν ἔφοδον, γράφει πρὸς [l] τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ φίλους, κελεύων ἀπιστεῖλαι Ἡρώδῃ, πέμπειν ἢ τάχος Ἀντίπατρον ὡς Καίσαρα. ὃ δὴ γενόμενα, ἔπεμπεν Ἡρώδης Ἀντίπατρον, δῶρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, καὶ διαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν Ἀντίπατρον [m] ἀπεδείκνυε βασιλέα, [n] φθάσαντος δὲ πλοῦτον, Ἡρώδου, τὸ ἐκ τῆς ἐχθρεύσας γυναικὸς ἐγγονημένου. συνεξορμᾷ δὲ Ἀντιπάτρῳ καὶ Σύλλαιος ὁ Ἄραψ, μηδὲν ὢν προσήκων Καίσαρι διαπεπραγμένος· καὶ Ἀντίπατρος αὐτὸν κατηγορεῖ ὅτι Καίσαρος, ὡς ὢν πρότερον Νικόλαος. κατηγορεῖτο δὴ καὶ ὑπὸ Ἀρέτου Σύλλαιος· [o] ὡς πολλοὺς ἀπεκτονὼς ἐν Πέτρᾳ ἀξιολόγων, ὧν δὴ γνώμῃ τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα [p] Σόημον ἄνδρα [q] τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ πεπαῦσθαι δικαιότατον, ἀνηρηκέναι δὲ καὶ Φάβατον Καίσαρος δοῦλον. καὶ [r] Σύλλαος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. [s] Κόρινθος ὑπὸ Ἡρώδου σωματοφύλαξ δὲ βασιλέως μάλιστα πιστεύομενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει Σύλλαιος ὅτι χρήμασι μεγάλοις Ἡρώδην ἀποκτείναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν Φάβατος, Συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος, δηλοῖ πρὸς τὸν βασιλέα. [t] ὁ δὲ Κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα [v] ἀνάπυσε ὑπ' αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ [x] δύο ἑτέρους Ἄραβας καταγορεύσῃ τῇ Κορίνθου [y] πειθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ Συλλαίου φίλον. [z] οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ὡμολόγουν, ὅτι παρεῖεν ἐξοτρυνόντες μὴ μαλακίζεσθαι Κόρινθον, καὶ εἶπον δείσαντες καὶ συγχαρησόμενοι αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ Σατορνῖνος, δηλώσεως αὐτῷ πάντων ὑπὸ Ἡρώδου γενομένης, εἰς Ῥώμην [a] ἐξέπεμψεν αὐτούς.

γ'. Φερώραν δὲ, ἰσχυρῶς ἐμμένοντα εὐνοίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀναχωρεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ Ἡρώδης κελεύει. ὁ δὲ ἀσμένως ἐπὶ τὴν τετραρχίαν ἀπῆρεν, πολλὰ ὀμόσας οὐ πρότερον ἥξειν ἢ πύθοιτο Ἡρώδην τετελευτηκότα· ὥστε καὶ νοσοῦντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ἐπί τινων πιστεύσειν [b] ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν [c] ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν Ἡρώδης γε μεμεῖται τὴν ἐπὶ τοιοῖσδε ἐκείνου γνώμην [d] συναφηρημένος ἣν ἔχει· ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν Φερώραν, [e] ἐπειδὴ ὕστερον ἄρξεται νοσεῖν, [f] καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ μὴ γενομένης. ἐνόσει δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἕξιν, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ συνέβη. τῷ Ἀντιπάτρῳ καὶ ταῦτα ἐπὶ Ῥώμης πεπλευκότι κακῶν ἐγένετο ἀρχὴ, τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὸν [g] τιννυμένης τοῦ Θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον, παράδειγμα [h] τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τοῦ ἀρετῇ [i] πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.

l Τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ φίλους.] Τοὺς ἐν Ῥώμῃ *Vat.*

m Ἀπεδείκνυε βασιλέα,] Ἐπεδείκνυε *Busb.*

n Φθάσαντος —— γεγονημένου.] Conf. αἰλων. lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν] Ὡς πολλοὺς ἀπεκτονὼς τ' ἐν π. *Vat.* & *L. B.*

p Σόημον ἄνδρα] Σοῖδον *Gall.* & *Epiphan.* Σόημον *Vat.*

q Τῇ εἰς πάντα ἀρετῇ] Ita *Vat.* & *Busb.* τῇ εἰς πάντα *L. B.* τῇ πάντα in *cæteris.*

r Σύλλαος —— ἐγκλημάτων.] Syllæus autem causas habuit ex iisdem criminibus propagatas. *Rufinus.* SPANH.

s Κόρινθος] Κορίνθιος δὲ τις Ἡρώδου juxta quosdam *Epiphanii* libros. Κόρινθος δ' δὲ Ηε. *Vat.*

t Ὁ δὲ Κόρινθον] ● δὲ τὸν τε Κ. *Vat.*

v Ἀνάπυσε δὲ αὐτῷ] Ita lego cum *Cod. Busb.* (atque *Coccejo*) ἀνάπυσα perperam in *aliis.*

x Δύο ἑτέρους Ἄραβας] Δύο Ἄραβας in *Editis.* δευτέρους Ἄραβας *Vat.* & *Hen.* à prima manu. unde cum *Josepho* in l. 2. *de Bello Jud.* δύο ἑτέρους Ἄραβας rescripsi.

y Πειθόμενος,] Ita cum *Epiphanio*, qui vertit, *confessioni credens Corinthi.* πυθόμενος in *Editis Aliisque.*

z Οἱ καὶ αὐτοὶ,] Brevius in *Cod. Busb.* οἱ καὶ αὐτοὶ βασανιζόντες ὡμολόγουν.

a Ἐξέπεμψεν αὐτούς.] Ita cum *MSS.* ἐξέπεμπεν in *Editis.*

b Ἐντολῶν, ὡς ἤμελλε τελευτᾶν,] Ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν in *Editis Aliisque.* ἐντολῶν, ἃ μέλλοι *Vat.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) quod non displicet, vocula ἃς ἐν subintellecta, aut sine ea εἰ μέλλοι τ. Verum cum *Josephus* (in l. 1. *de Bello Jud.*) habeat ὡς τεθνηξόμενος, levicula cum mutatione ὡς ἤμελλε τελευτᾶν reposui.

c Ἐπὶ τῇ τιμῇ δὲ ὅρκου.] Ἐπὶ τιμῇ *Vat.*

d Περαφηρημένος δὲ ἔχει·] Περαποφηνάμενον *Vat.* forsan pro συναποφηναμένου. quod verbum in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *non tamen Herodes in his rebus imitatus illius exemplum, meliorem circa Pheroram voluntatem suæ mentis ostendens.*

e Ἐπειδὴ —— συνέβη.] Conf. αἰλων. lib. 1. c. 29. §. 4. SPANH.

f Καὶ μεταπλήσεως αὐτῷ] Μεταπλήσεως αὐτῷ μηδὲ γενομένης *Busb.*

g Τιννυμένου δὲ Θεοῦ.] Τιννυμένου *Vat.* perperam in *Editis* τιννυμένου.

h Τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον,] Τῷ ἀνθρωπείῳ γενομένου *Gall.* & *Vat.*

i Πολιτεύεσθαι ἐπὶ πᾶσιν.] Conf. sup. c. 1. §. 2. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύειν. SPANH.

ΚΕΦ. δ'.

Κατηγορῆμα τ γυναικὸς Φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων Φερώρα ὡς ἀναιρεθέντ Φαρμάκῳ. καὶ ὡς Ηρώδης ἐπζητήσας εὗρεν τὸ φάρμακον, καὶ εσκευασμένον ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ τ ἰδ αὐτ Αντιπάτρ, καὶ βασανίσας ἔγνω τὰς Αντιπάτρ ὑπεξελάς.

CAP. IV.

Pheroræ uxor à Pheroræ libertis accusatur occisi veneno mariti. utque Herodes, inquisitione facta, pharmacum invenit sibi à filio suo Antipatro paratum, & quæstione habita deprehendit Antipatri insidias.

VI.

ΕΠειδὴ Φερώρας τελευτᾷ, [k] παραί τε ἐγεγόνεσαν αὐτῷ, ἀπελεύθεροι δύο [l] τῶν Φερώρα τιμίων, προσελθόντες Ηρώδῃ, ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον καταλιπεῖν τ ἀδελφῷ τ νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθ τ ἀλόγως τε & δυσχερ μεταστάσεως. & δ' ὑπισχνοῦντ τοῖς λόγοις, πιστὰ μὲν ἐδόκει, δειπνῆσαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον παρὰ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τ νόσ, Φάρμακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώμαλι μὴ πρότερον ἐωθότι ἐμφαγόντα ὑπὸ τότ τελευτῆσαι. κομιδῇ μέν τοι ῥᾳδίως τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τ Αραβίας, λόγῳ μὲν ἐπὶ προσποιήσει ἐρώτων, φίλτρον γὰρ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ἐπὶ τῇ Φερώρᾳ τελευτῇ. Φαρμακίδες δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ τ Αραβίας· ἣν δὴ ταύτ ἐπεκάλεσεν, καὶ τ Συλλαίᾳ ἐρωμένης ἐν τ μάλιστα ὡμολόγητο εἶναι φίλη. πεισθεσά τε αὐτὴ ἐπὶ πρᾶσιν & φαρμάκ, εἰς τὸν τόπ ἐληλύθησαν, ἔνθ μητὴρ [m] τ Φερώρ γυναικὸς & ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτὴν ἀγόμεναι τὸ δεῖπν πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῶν λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν [n] καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντ ἀφανοῦς & πράγματ, ἅμα τὸ μηδεμίαν ἐξειπεῖν, τελευτῶσα τὴς, πρεσβῶν [o] αὐτῇ τ ἀληθῶν, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν δ' [p] ὑπικαλεῖσθαι τιμῶσθ αἰκίαις δώσειν περιβαλεῖν τὸν Αντιπάτρ μητέρα, κακῶν τ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γνωμένην. ταῦτα [q] εἰς ὑπόνοιαν Ηρώδῃ ἄγει, καὶ τὸ πάντ βασάνοις τ γυναικῶν [r] ἀνάπυστα ἐῶ, οἵ τε κῶμοι, καὶ οἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τ ἀδελφὸν εἰρημένων ἐξοίσεις πρὸς τὰς Φερώρα γυναῖκας· [s] ἐῶ δ' παλαίων ἕκαστον [t] δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι [v] ὑπὲ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν τῷ Αντιπάτρῳ κέλευσις ὑπὸ & πατρός· μίσ τε πρὸς τ πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὸν μητέρα, ὡς ὑπὸ μήκιστον & πατρὸς [x] βίᾳ ἐζημένα, καὶ [y] αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος & γήρως ὑπικμένα, [z] ὡς μηδ' ἐλθοῦσα τὸν βασιλείαν ὁμοίως εὐφρᾶναί ποτ' αὐτόν. ὥστε τρέφεσθαί τε πολλὰς ὑπὸ τῇ βασιλείᾳ & ἀδελφὰς & ἀδελφῶν παῖδας, ἁδαμῶς ἀΐδῃ τὸν ἐλπίδα [a] παρεχομένας πασφαλῶς· καὶ γὰρ δὴ & νῦν, εἴ τι [b] πάσχοι αὐτὸν [c] συμβαίη, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτ κελεύειν τὸν ἀρχὴν δίδοσθ. ὠμότητί τε πολλῷ κατηγόρει & βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τ ἰδίων, φόβῳ τε μὴ & αὐτῶν ἄπιοιεν ἤδη, τ μὲν ἐπὶ Ρώμης ἄραι τέχνῳ ὑπενοοῦσεν, Φερώραν δ' ἐπὶ τ αὐτ τὶ ἐφορμίας.

β'. [d] Ταῦτα δ' συνῆδε τοῖς λόγοις τ ἀδελφῆς, καὶ πολὺ, & μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύσας, [e] σωῆρεν αὐτάς. ὁ δ' βασι-

Pheroræ liberti uxorem ejus veneficii accusant.

Narratio de Pheroræ veneno occiso.

POst obitum Pheroræ solutasque ei exsequias, duo Pheroræ liberti, quos habuerat in pretio, Herodem *regem* adierunt, rogantes ne fratris necem inultam relinqueret, sed de eo ita misere & infeliciter mortuo quæstionem haberet. His verbis auscultante rege (videbantur enim vera esse) dicebant illum, pridie quam ægrotasset, cœnavisse domi uxoris suæ, comesoque pharmaco, quod ei in ferculo insolito appositum fuisset, inde interiisse. idque pharmacum allatum fuisse à quadam muliere Arabica, nomine quidem amatorii (philtrum enim appellari) sed re ipsa ad Pheroram *veneno* tollendum. Sunt autem Arabicæ mulieres veneficæ maximæ: & quæ tum insimulabatur, eam constabat amicæ Syllæi esse amicissimam. eique persuasuras ut pharmacum venderet, eò loci *ubi habitaret* profectas fuisse *ajebant* matrem & sororem uxoris Pheroræ, & in reditu secum illam adduxisse, uno die ante istam cœnam. His verbis incensus rex, feminarum servas torsit & nonnullas liberas: cumque nihil appareret, quòd nulla earum quidquam confiteretur, tandem una vehementer cruciata nihil aliud dixit, nisi se Deum precari ut talibus implicaret cruciatibus matrem Antipatri, quæ illorum omnium malorum causa esset. Ista Herodem eò perduxerunt, ut cruciatus intenderet, quo factum est ut omnia, mulieres torquendo, cognita haberet, convivia, clandestinos conventus, atque etiam verba quædam Pheroræ mulieribus enunciata, quæ ipse soli dixerat Antipatro (erant autem quæ pater Antipatro in mandatis dederat, ut celaret centum talenta *ab ipso data*, * ne eum Pherora colloquia miscret) odiumque Antipatri in patrem, & apud matrem querimonias de tam longa vita, dum interim etiam ipse consenescret, ut etiamsi regnum adipiscceretur, nunquam eo tantum delectaretur. esse etiam multos tum fratres tum fratrum filios, qui una secum in spem regni nutrirentur, quæ res spes sibi dubias redderet: quandoquidem jam nunc, si quid fatale sibi accidisset, fratrem suum, non filium, ab Herode regem constitui. Conquerebatur etiam de atroci regis crudelitate, & filiorum cæde; quorum malorum metu ipse sibi Romam proficiscendum prudenter excogitasset, Pheroras autem in suam tetrarchiam.

Herodes Antipatri & mulierum secreta detegit.

2. Conveniebant autem hæc cum sororis suæ dictis, multumque, ad elevandam perfidiæ suspi-

Doridem Antipatri matrem Herodes ejicit è regia.

cio-

---

k Τεθνᾶ —— προσελθόντες] Ita lego & distinguo ex conjectura, firmat *Epiphanius*, dum vertit, *Pherora itaque mortuo, humatoque celebritate magnifica, duo ex liberis* [*scr. libertis*] *ejus, qui in honore habebantur, ad Herodem veniunt, postulantes* &c. in *libris* ταφεῖ [ταφῇ] *Busb.* & *Lugd. Bat.*] ἐγεγόνεσαν αὐτῷ [αὐτῇ *Vat.*] ἀπελεύθεροι δύο τ. Φ. τιμίων, ὅτοι προσελθόντες, Ηρώδῃ [προσ. Ηρώδη *Busb.*] ἠξίουν μὴ &c. Si quis ὅτοι retinendum censeat, aut in αὐτῷ vertendum, non refragabor.

l Τῶν Φερώρα τιμίων.] Τῷ Φερώρα *Vat.*

m Τῆς Φερώρα γυναικὸς] Τὰς & Φερώρα γ. *Vat.* τ Φερώρα γυν. *Busb.*

n Καί τινας ἐλευθέρας,] Καί τινας καὶ ἐλ. *Busb.*

o Αὐτῇ] Αὐτῆς *Vat.* & *L. B.*

p Ἐπικαλεῖσθαι τοιαῦτα] Ἐπικαλῶτο *Busb.* & *Zonar.*

q Εἰς ὑπόνοιαν] Εἰς ἐπίστασιν *Busb. Hen. L. B.* & *Vat.* εἰς ἐπίτασιν *Epiphanius*, ut puto, qui vertit, *ad instandum*: εἰς ἐξέτασιν legi potest.

r Ἀνάπυστα ἐῶ] Ita cum *Epiphanio.* & *Lugd. Bat.* ἀνάπυστα in *Editis.*

s Ηι ζ —— Φερώρα] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

t Δωρεὰν ὑπικρύπτεσθαι] Sic lego. Δωρεὰ *Busb.* & *Vat.* δωρεᾶς *Hen.* à pr. m. δωρεὰ in *Editis Aliisque.*

v Ἐπὶ τῷ μὴ Φοβεῖσθαι πρὸς Φερώραν] Illa ἐπὶ τῷ μὴ (quæ desunt in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*) inserta dedi ipsius *Josephi* auctoritate nixus, qui (in *lib.* 1. *de Bello Jud.*) ista habet, δεινὴ γὰρ αὐτῷ περίλυπε ἐκεῖθεν τάλαντα, ἐπὶ τῷ μὴ ἀλλόγως Φερώρᾳ.

* *Ne cum Pherora colloquia miscret*] Ut secretò Pheroræ persuaderent quidquid Antipater impetravit *Rufin.* SPANH.

x Βίᾳ ἐζημιῶσθαι,] Βιᾶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

y Αὐτῷ μηδὲν ἐλάττονος & γήρως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτᾷ & mox γήρως in *Editis Aliisque.*

z Ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὸν βασιλείαν] Ὡς μηδ' ἂν ἐλθοῦσαν *Vat.* & *L. B.* ὡς μηδ' αἰσθέσθαι & τ βασιλείας ἡδέως, εἴποτε αὐτῷ γήρᾳ] ἅμα γήρως ἤδη αὐτῷ ἐπικειμένου *Zonar.*

a Παρεχομένας πασφαλῶς] Ita *Busb.* παρεχομένην in *ceteris.*

b Πάσχοι αὐτὸν] Forte πάσχοι αὐτὸς. COCC.

c Συμβαίη,] Vocem συμβαίη acceptam debemus *Cod. Busb.*

d Ταῦτα] Pro ἀλλ' ταῦτα. COCC.

e Σωῆρεν αὐτάς.] Ita quidem lego cum *Cod. Busb.* nisi quod συνῆγεν αὐτὰς in συνῆρεν αὐτάς mutaverim. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς λογεῖς

cionem, feminas adjuvabant. Rex vero, cum in Antipatri malitia deprehendiſſet Doridem matrem illius, ubi omni ornatu, qui erat multorum talentorum, eam ſpoliaverat, poſtea dimittit, & cum feminis Pheroræ amicitiæ fœdus iniit. Maxime autem regem in filium ejus exacerbavit Samaritanus quidam *nomine* Antipater, ipſius Antipatri regis filii procurator, qui inter cruciatus dixit & alia, & hæc in primis; paratum ab Antipatro mortiferum venenum, quod Pheroræ dediſſet, eique mandaſſet ut cum peregre profectus eſſet, * ne in minimam rei hujuſmodi ſuſpicionem veniret, id patri porrigeret, allatumque fuiſſe id venenum ex Ægypto per Antiphilum, unum de amicis Antipatri, miſſum inde ad Pheroram à Theudione fratre matris Antipatri regis filii, atque ita perveniſſe ad uxorem Pheroræ, cui ſervandum Pheroras tradidiſſet. Illa vero cum rex eam *iſta de re* interrogaſſet, id quod erat confeſſa eſt; & quaſi venenum petitum ſe foras proripuiſſet, ſeipſam de tecto præcipitat; ſed in pedes delapſa non interiit. Atque ita, poſteaquam ipſam recreaſſet, eique & omnibus domeſticis veniam promittendo, dummodo nihil de veritate celaret, porroque extremos cruciatus *minando*, ſi obſtinate aliquid reticere decreviſſet; pollicetur, juravitque ſeſe rem omnem uti geſta eſſet dicturam, id quod fecit, nihil niſi verum, ut plerique dixerunt, proferens. "Apportatum eſt venenum, inquit, ex Ægypto "per Antiphilum, qui id ſui cujuſdam fratris me- "dici opera habuerat: cumque Theudio illud ad "nos pertuliſſet, ipſa ſervavi acceptum à fratre "meo, paratum ab Antipatro adverſum te. Igi- "tur cum Pheroras ægrotaret, & tu ad eum cu- "randum veniſſes, ille, animadverſa tua in ſe be- "nevolentia, fractus animo me evocat, &, ô u- "xor, inquit, circumvenit Antipater me, dum in "ſuum ipſius patrem eundemque meum fratrem "conſilia capit mortifera, & quod iis ſubſerviat "venenum comparat. Nunc igitur, quandoqui- "dem frater meus facile oſtendit nihil ſe de priſti- "na ſua erga me virtute diminuere, & ego non "diu ſuperſtitem fore me ſpero, age, ne parrici- "dali animo majores meos impiem, affer venenum, "& ſpectante me combure. ſeque, cum illud at- "tuliſſet, ſine cunctatione viri mandatis obſequu- "tam eſſe, maximaque pharmaci parte in ignem "conjecta, parum ſibi reſervaſſe, ut ſi poſt obitum "Pheroræ inclementius ipſam tractaret rex, vita "decederet *patiendi* neceſſitatem effugiens." His dictis pyxidem cum veneno in medium protulit.

Antipater Samarita Antipatrum accuſat.

Pheroræ uxoris confeſſio.

λεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ [f] τῷ Ἀντιπάτρῳ τὴν Δωρίδα τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τ' ἄλλα αὐτῷ κόσμον πολλῶν ὄντα [g] ἀφελόμενος, ἔπεμψε αὐτὴν [h] ἀποπεμπτὴν, καὶ τῷ Φερώρᾳ γυναῖζὶν Φιλίαν [i] ἐπεισάξο. μάλιστα δ' ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν καὶ τὸν παῖδος τὸν βασιλέα, Σαμαρείτης ἀνὴρ Ἀντίπατρος, ὀνόματι τὸν ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως Ἀντίπατρον, ἄλλά τε αὐτοῦ ἐν τοῖς βασάνοις κατέπτων, καὶ ὅτι [k] διδασκαλασάμενον Φάρμακον θανάσιμον, δοὺς Φερώρᾳ, κελεύοις αὐτὸν ἀποδημίαν αὐτοῦ, [l] ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τῶν ἐν τούτοις ὑποπτασμῶν, τῷ πατρὶ δῶσιν· καὶ κομίσαι μὲν [m] Ἀντίφιλον ἐξ Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον, ἕνα τῶν Ἀντιπάτρου φίλων, στελλῶσι δὲ ὡς Φερώραν ἀπὸ [n] Θευδίωνος ἀδελφοῦ τοῦ μητρὸς Ἀντιπάτρου τοῦ βασιλέως παιδὸς, ἔτως ἐλθεῖν τὸ Φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν Φερώρου, δόντος φυλάσσειν τὸν ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δ' ὁμολόγει μὲν ἀνακεκινηκέναι τὸν βασιλέως, [o] καὶ ἀραμένου ὡς κομίσοιτο, [p] ῥίπτει καθ' ἑαυτὴν, ὁ μὴ παθοῦσα, [q] ἐπὶ πόδας τὸ πτῶσιν γενομένης. καὶ ἔτως ἐπεὶ [r] ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἄδειάν τε αὐτῇ ὑποσχόμενος καὶ τοῖς οἰκείοις [s] μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ πάλη δῶς τρεπομένῃ, τρέψειν γε μὴν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονέαν προσδεχομένην, ὑποσχεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὴν [t] ἐρήσειν τὰ πάντα ὃν ἐπράχθη τρόπον, λέγουσι μὲν, ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀληθῆ τὰ πάντα. "[v] κομίζεται γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ Φάρ- "μακον ὑπ' Ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν "ἐπόμενος· καὶ Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσοντος, ἐφύ- "λαξον αὐτὴ, φησὶ Φερώρᾳ λαβόντα ὅτι σὲ ὑπ' Ἀν- "τιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐνόσει Φερώρας, καὶ "[x] ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον, ὁρῶν σε τὴν εὔνοιαν "[y] ἣν περὶ αὐτὸν ἔχεις, ἐπεκλάσθη τε τῇ διανοίᾳ, καὶ "μετακαλέσας με, ὦ γύναι, φησὶ, [z] περιώδυσό μοι "Ἀντίπατρος ὅτι πατρὶ μὲν τῷ [a] ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ "τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμην περὶ σοῦ ἔχοντι Φάρμακον ὁ "διακονήσοιτο [b] αὐτῇ πεπορισμένον. νυνὶ οὖν, ἐπειδὴ ὅ, "τε ἀδελφὸς ὅδεν ἀρετῇ ἢ πρότερον ἔχοντα [c] περὶ ἐμοῦ "ὑφαιρῶν ὑπόνοιαν, ἐμέ τε ἐλπὶς οὐκ εἰς μακρὸν ἀπέστα- "γε βίου, Φέρε, μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ [d] διαπαίσωμεν "προπάτορας τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ Φάρμακον, [e] καίτε μου "βλέποντος, [f] κομίσασαν τε ὅδεν εἰς ἀναβολὰς πρᾶσ- "σειν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖστον κιν- "δυνεύσειν τοῦ Φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δ' ὀλίγον, "ἵνα εἰ Φερώρᾳ μεταστείλοντος, [g] πλείστοι κακῶς αὐτῷ ὁ "βασιλεὺς, [h] μεθίσειεν Διάδρασιν πεισμένην τῶν ἀναγ- "κῶν." ταῦτα εἰποῦσα, τό τε Φάρμακον ἐκ τῆς πυξίδα εἰς

λόγοις τ' ἀδελφῆς καὶ πολὺ, δ' μὴ ἀπιστεῖν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κρατυνάμενος ἐπὶ κακίᾳ δ' Ἀντ. τ. Δ. &c. in *Editis Aliiſque. Epiphanius* vertit, *Quibus Herodes auditis, agnoſcebat ſororis ſuæ ſermones, quos ad ſe ſæpius detulerat. Incitabatur autem rex ſuper Antipatri nequitia, juſſitque matrem ejus ornamenta ſua cuncta contradere, quæ multorum conſtabant pretio talentorum. quæ poſtquam abſtulit rejecit eam, & in amicitiam mulierum Pheroræ pro damnatione dedicavit.* Si quis malit, ταῦτα, συνῆδει γὰρ τ. λ. τ. ἀδελφῆς, πολὺ &c. prout edidi, per me licet. HUDS. Forte συνῆδεν αὐτοῖς. COCC.

f Τῷ —— ἀφελόμενον,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. SPANH.

g Ἀφελόμενον] Ἀφαιρεῖ) *Zonar.* qui ad hunc modum rem exponit, τότοις ἤδη καταγνοὺς Ἀντιπάτρου ὁ βασιλεὺς, ἀφαιρεῖ) μὲν τὴν ἐκείνου μητέρα τὴν Δωρίδα τ' ἄλλα αὐτῇ πάντα κόσμου, πολλῶν ὄντα τῶν πολλῶν· αὐτὴν δ' ἀποπέμπει) &c.

h Ἀποπεμπτὴν] Ἐκπέμπει) (*foras ejicit*) legiſſe videtur *Epiphan.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 4. item ſupr. c. 3. §. 1. SPANH.

i Ἐπεισάξο.] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπεισαγο in *Editis Aliiſque.*

k Διδασκαλασάμενον Φάρμακον θανάσιμον,] Παρασκευασαμένου *Busb.*

l Ἵν' ὡς πλεῖστον] Ἵν' ὅσον ἀφεστηκὼς τῶν τοιούτοις *Vat.* ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστηκὼς τῶν τοιούτων ὑποπτ. *Busb.*

* *Ne in minimam*] Potius, *nec in minimam.* IBBETSON.

m Ἀντίφιλον —— φίλων,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

n Θευδίωνος ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου] Ita cum *Cod. Busb.* Θευδίωνος μητρὸς Ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ in *reliquis.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 27. §. 1. SPANH.

o Καὶ ἀραμένου] Καὶ ἀπιόντα κομίσαι *Zonar.*

p Ῥίπτει καθ' ἑαυτὴν,] Ῥίπτει καθ' ἑ τέγους ἑαυτὴν *Busb.* & *Zonar.*

q Ἐπὶ πόδας] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 30. §. 5. SPANH.

r Ἀνεκτήσατο αὐτῷ,] Ita etiam *Epiphan.* ἀνεκτήσανθ' αὐτῷ ſolus *Hen.*

s Μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ] Μὴ ἐπ' ἀφανισμῷ *Busb.*

t Ἐρήσειν τὰ πάντα] Ἐρεῖν *Busb. Vat.* & *Zonar.*

v Κομίζεται γὰρ ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὸ Φάρμακον] Κεκομίσθαι τε γὰρ ἐκ τῆς, & mox ἀδελφὸς ὢν *Busb.* & *Vat.*

x Ἐθεραπεύες αὐτὸν ἀφικόμενον,] Ἐθεράπευσαν *Hen.* à pr. m.

y Ἣν περὶ αὐτὸν ἔχεις,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* ὧ in *Editis Aliiſque.* HUDS. Infra διέχω lib. 18. c. 4. §. 4. SPANH.

z Περιώδυσό μοι] Conf. ſupr. c. 2. §. 4. SPANH.

a Ἑαυτοῦ,] Αὐτοῦ *Busb.* & *Vat.*

b Αὐτῇ] Forſan αὐτῷ. HUDS. *Lugd. Bat.* locum totum ita legit ᾧ διακονήσει τῇ αὐτῇ. unde emendat Cl. *Coccejus* ᾧ διακονήσοιμι αὐτῇ. *Epiphan.* favet vulgatæ lectioni, rectius: *venenum in ejus perniciem nundinatus eſt.* HAV.

c Περὶ ἐμοῦ] Περὶ ἐμέ & mox ἐμοί τε *Busb.*

d Διαπαίσωμεν] Διαπαισιώμεν *Busb.* & *Vat.*

e Καίτε μου βλέποντος,] Καίπερ τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

f Κομίσασάν τε ὅδεν] Κομίσασά τε *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

g Πλείστοι] Ita *Busb.* πλείστοῖ *Hen.* à pr. m. πλείστοῖ in *Editis.* HUDS. Πλείστοῖ *Gen.* vel πλείστοι SPANH.

h Μεθίσειεν] Sic *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* μεθίσει) in *Editis.* μεθίσειν αὐτῇ *Vat.* καθίσει) *Hen.* à pr. m.

i Ταύ-

εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀδελφὸς ἦν Ἀντιφίλου ἑτέρου καὶ μήτηρ αὐτοῦ, ἀναγκαίως τε ὑπὸ βασάνων σφοδρότητι, [i] ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὸν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ [k] τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγατὴρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων [l] ἴσως γνωμένη, [m] κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ Ἀλκὴ παῖδα Ἡρῴδης ἐκείνῳ τε ἐξέβαλε, καὶ [n] τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῶν Ἀλφθηκῶν, [o] εἰς τὸ βασιλεῦσαι μεμνημένων ἐκείνου· καὶ τὸν πενθερὸν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο Σίμωνα τὸν τοῦ Βοηθοῦ, [p] καθίσᾳ δὲ Ματθίαν [q] τὸν Θεοφίλου, Ἱεροσολυμίτην γένει.

γ'. Ἐν τούτῳ δὲ Βάθυλλος ὁ ἀπελεύθερος Ἀντιπάτρου παρῆν, καὶ βασανισθεὶς εὑρέσκεται φάρμακον κομίζων, δώσων [r] τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρότερον μὴ ἄπιστος ἦν βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. [s] ἀφίκετο δὲ γράμματα παρὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων τῷ Ἡρῴδῃ, [t] γνώμην δὲ ὑποτιθεμένη Ἀντιπάτρῳ, ὅπως κατηγορίαν [v] Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου συγκείμενα· ὡς δῆθεν Ἀλεξάνδρου τε τοῦ πατρὸς ὅπως σφαγῇ [x] τοῦ πρὸς Ἀριστόβουλον δὲ Ἀλέξανδρον, δι' οἰκίας ἦν δὲ αὐτοὺς λαμβάνοιεν· [y] ἤδη γὰρ δὲ ἐκαλεῖτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέροις, [z] ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους προαπολωλέναι τὴν κλήσεως αὐτῶν γενομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ Ἀντιπάτρῳ συνέπεισαν. γράφει δὲ καὶ Ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ μεγίστοις τοῖς αἰτίοις, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει [a] φάσκων αὐτὰ μεμῆσθαι, τοῦ δὲ λόγων τῇ ἡλικίᾳ τὸν ἀνάπλεσιν ποιήμενος. αὐτὸς δέ, δι' ὧν τὰ περὶ Σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ διαφορὰς τῶν πρώτων ἀνδρῶν ἐμηχάνᾳ, [b] κόσμους τε [c] ἀριπρεπεῖς παλαιῶν ἐώνητο διακοσίων. θαυμάσαι δ' ἄν τις ὅπως [d] τοσοῦνδε ἐν Ἰουδαίᾳ κατ' αὐτοῦ κεκινημένων μηδὲ πρότερον ἐπὶ, ὅδεν αὐτῷ δῆλον γένοιτο. αἴτιον δ' ἦν ἥ τε ἀκριβεία ἡ φυλακὴ τῶν ὁδῶν, καὶ [e] μῖσος τῶν ἀνθρώπων τὸ πρὸς Ἀντίπατρον· ἑκὼν γὰρ ἦν ὃς προθύμως, κινδυνεύων τῷ αὐτοῦ, περιῆν τὰ ἐκείνου ἀσφαλειῶν καθίστατο.

Quin & alter Antiphili frater & mater ejus, tormentorum vehementia compulsi, eadem fatebantur, & pyxidem *quam attulerant* agnoscebant. Insuper & pontificis filia, eademque regis uxor, accusata est, ut quæ hæc omnia sciviſſet & celare voluiſſet. Hanc ob causam repudiavit eam Herodes, ejusque filium de testamento suo expunxit, quod ejus, ut qui regnaturus esset, meminerit: socerum quoque suum Simonem Boëthi filium pontificatu abdicavit, & eum honorem ad Matthiam Theophili filium, natu Hierosolymitanum, detulit.

Mariamnem pontificis filiam dimittit Herodes filiumque ejus de testamento expungit.

Simoni pontificatum abrogat Herodes, & Matthiam facit pontificem.

3. Dum hæc fiunt, venit Roma Bathyllus Antipatri libertus: &, quæstione habita, deprehensus est venenum afferre, quod Antipatri matri & Pheroræ traderet, ut si prius in regem vires non habuiſſet, eum illo tollerent. Venerunt & Roma literæ ab Herodis amicis, consilio & rogatu Antipatri, in quibus insimulabantur Archelaus & Philippus, quasi patrem ob interemptos Alexandrum & Aristobulum vituperassent, eorumque miserescerent: seque jam à patre non aliam ob causam accersi dicerent, quam ut evocati ab eo similiter necarentur. obtinueratque ab amicis Antipater magnis largitionibus, ut sibi ad hæc operam suam commodarent. Quinetiam ipse Antipater de illis ad patrem scripsit, atrocibus eos onerans criminibus; & *sub finem* eos omnino excusat, juvenes esse dicens, eorumque verba ætati imputans. ipse interim decertabat contra Syllæum, & colendis primoribus incumbebat, & comparabat splendidis ornamentis ducentorum talentorum pretio. Mirum autem alicui videatur, quod septimum jam mensem tam multa adversus eum moverentur in Judæa, quorum ipse omnium ignarus esset. Verum in causa erat diligens itinerum custodia, atque hominum in Antipatrum odium: nemo enim erat qui suo periculo libenter vellet illius incolumitati consulere.

Καπίτωλος Ἀντιπάτρου ἐν Ῥώμῃ πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ καταγνωσθεὶς θανάτου ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπὸ Κοϊντιλίου Οὔαρου τοῦ τότε πεπιστευμένου τὴν Συρίαν, ἐδέθη μέχρι τῆς ἐσομένης διαγνώσεως ὑπὸ Καίσαρος.

Antipater Româ navigans ad patrem venit. utque à Nicolao Damasceno accusatur, & capitis damnatus à patre, & à Quintilio Varo, tunc Syriæ præside, in vinculis adservatur, donec ea de re certior factus esset Cæsar.

Ἡρῴδης δὲ, Ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν, ὡς [f] τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, παρορμήσαντος τὸν ὀργὴν ἀντεπιθέσθαι, κελεύων [g] μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν, [h] μή καί τι πάθοι πρὸς τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ· καὶ ἅμα τε [i] μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου, Herodes scribit Antipatro ut redire maturaret.

HErodes verò, cum ei scripsisset Antipater, se brevi omnibus rite confectis venturum, rescripsit, ira dissimulata, *cavere* jubens ne diu moraretur in itinere, ne quid sibi eo absente incommodi accideret: simulque leviter conquerebatur de ejus matre, promittens se, postquam ille veniſſet,

i Ταῦτα ἔλεγον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ταῦτα in *reliquis.*

k Τοῦ ——— βασιλέως,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

l Ἴσως] Σαφῶς *alibi.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

m Κρύπτειν τε προθυμηθεῖσα αὐτά.] Sic *Busb.* κρύπτειν πρ. in *ceteris.*

n Τὸν ——— Ἀλφθηκῶν,] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 29. §. 2. SPANH.

o Εἰς τὸ βασιλεῦσαι] Ita plane *Zonaras.* si quis malit εἰς τὸ βασιλεύσειν μετ' Ἀντίπατρον μέμνημ. per me licet. εἰς ὃ βασιλεύσοι μετ' αὐτὸν, καὶ τ. π. in *Editis Aliisque.* εἰς ἃς βασιλεύσοι μ. ἀ. *Hen.* à prima manu. εἰ ὁ βασιλεύσοι μετ' αὐτῶν, καὶ τ. π. *Vat.* quo fere modo legisse videatur *Epiphan.* qui vertit, *filium autem ejus ex testamento delevit in ceteris permanente.* Est qui μὴ μετ' αὐτὸν legendum esse conjicit, è vestigiis *Cod. Vat.*

p Καθίσᾳ δὲ Ματθίαν] Καθίσας δὲ solus *Vat.* καθίσει *L. B.*

q Τὸν Θεοφίλου,] Τὸν τοῦ Θεοφ. *Hen.* à pr. m.

r Τῇ τε αὐτοῦ μητρὶ καὶ Φερώρᾳ,] Ita cum *Busb.* δώσων τε τῇ αὐτοῦ in *Editis Aliisque.* δώσων τε τῇ ἑαυτοῦ *Vat.*

s Ἀφίκετο δὲ γράμματα] Ἀφίκοντο *Busb. Vat.* & *Hen.*

t Γνώμην δὲ ὑποτιθεμένη Ἀντιπάτρου,] Illud γνώμην restitui consentientibus tribus *MSS.* (insuper *Lugd. Bat.*) & *Epiphanio*, qui vertit, *consilio Antipatri & dilatione.*

v Ἀρχελάου καὶ Φιλίππου] Archelaus Herodis à Samaritide, & Philippus à Cleopatrâ Hierosolymitana filii, de quibus supra c. 1. §. 3. SPANH.

x Τοῦ πρὸς Ἀριστόβουλον καὶ Ἀλέξανδρον,] Nota Græcismum pluries in Auctore hoc recurrentem REL.

y Ἤδη γὰρ δὲ] Ἤδη καὶ παλαῖ *Busb.*

z Ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἀκείνους] Ἀλλ' ἐπὶ τοῖς παισὶν προαπολωλόσι κατακλήσεως αὐτῶν γενομένης *Vat.* κατακλείσεως hic loci habet *Cod. Gall.*

a Φάσκων αὐτὰ μεμῆσθαι.] Φάσκων τὰ μεμφόμενα τ' ἦ τῇ ἡλ. τ. ἀπ. αὐτὸς ἦ τὰ πρὸς Σ. ἡ. καὶ διεφθάρθαι τι φησ. ἐγ. κόσμος τε ἀξιοσεμνὸς παλαίστων ἐώνητο διακοσίων *Vat.*

b Κόσμους ——— διακοσίων.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 30. §. 1. διακόσια γὰρ ἀναλώματος ἀνδράγυνα τάλαντα. SPANH.

c Ἀριπρεπεῖς] Ἀξιοπρεπεῖς *Busb. Hen. Lugd. Bat. Vat.* & *Gall.*

d Τοσοῦνδε ἐν Ἰουδαίᾳ] Τοσοῦτον *Vat.*

e Μῖσος τὸ ἀνθρώπων] Μῖσος τὸ ἀν. τὸ πρὸς Α. ὁ. γὰρ ἦν ὃς πρ. κινδύνῳ ἦ αὐτῷ προεῖτο τὰ ἐκείνου ἀσφαλῶν κ. *Vat.*

f Τὰ πάντα] Τὰ πάντα ἦ χρὴ διαπεπραγμένον ἥξειν *Vat.*

g Μὴ βραδύνειν εἰς τὴν ὁδὸν,] Μὴ ἀπιέναι τ' εἰς τὴν ὁδὸν *Vat.*

h Μή καί τι] Ita *Busb.* μήτι *Lugd. Bat.* μηκέτι in *ceteris.* HUDS. *Gen.* μηκίτι· Vel μὴ πάθοι· Edit. Basil. itidem μηκίτι· SPANH.

i Μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγου,] Μητρὸς αὐτοῦ *Vat.*

niſſet, querelas illas miſſum facturum; atque modis omnibus amorem in illum præ ſe ferebat, ne quid ille ſuſpicatus reditum ad ipſum non maturaret, ſed *dictus* Romæ degens regno inſidiaretur, & in ipſum etiam aliquid molireturˑ. Has literas accepit Antipater in Cilicia, cum quidem prius Tarenti eas accepiſſet quæ Pheroræ obitum declarabant: quem quidem obitum doluit, non Pheroræ amore, ſed quia mortuus eſſet non interfecto patre, quod ſe facturum ſuſceperat. Ubi autem ad Celenderim in Ciliciam venit, dubitare cœpit utrum in patriam ire deberet, matris ejectionem ferens iniquiſſime. Atque amicorum quidem alii ſuadebant ut exitum alicubi exſpectaret, alii vero ut ſine mora domum rediret: adventu enim ſuo crimen *matris* omne ſoluturum, at nunc una ejus abſentia confirmatos eſſe delatores. Ab his perſuaſus oram ſolvit, appellitque ad portum nomine Sebaſtum, quem magno ſumptu conſtructum in honorem Auguſti Sebaſtum appellavit Herodes. Jam mala ſua in conſpectu habuit Antipater, utpote quod nemo ei obviam prodiret, ſalutaret nemo, ut in ejus diſceſſu factum fuerat, cum quidem ei fauſta omnia comprecati fuiſſent: quin è contra cum, nemine prohibente, exſecrabantur, putantes venire ad dandas de nece fratrum pœnas.

Antipater, Sebaſtum portum appulſus, male excipitur.

Quintilius Varus Syriæ præſes.

2. Erat eo tempore Hieroſolymis Quintilius Varus; miſſus Saturnino ſucceſſor ad gubernandam Syriam: veneratque Herodis rogatu, ut ei ſuper præſentibus negotiis conſilium daret. Atque his concilium habentibus, ſupervenit Antipater, ignarus totius negotii, & in palatium purpuratus adhuc intrat. Eum janitores ingredi ſinunt, amicos excludunt. Tum vero ille turbari, quò redactus eſſet plane intelligens; præſertim cum à patre, ad quem ſalutandum accedebat, repelleretur, ei fratrum necem perpetratam & patris tentatam exprobrante; ac poſtridie Varum auditurum, & de toto negotio judicaturum *dicente*. Et ille quidem, tanto malo audito pariterque imminente, ad ejus magnitudinem animo diſtractus abiit, moxque ei occurrunt mater & uxor: (illa autem erat Antigoni filia, ejus qui ante Herodem regnaverat in Judæa) è quibus cum rem omnem reſciviſſet, ſeſe ad cauſæ ſuæ defenſionem præparavit.

Antipater judicio ſiſtitur coram Varo.

3. Poſtero die conſederunt in concilio Varus & rex, advocatis eò utriuſque amicis, regiſque conſanguineis, & ejuſdem ſorore Salome, & iis qui crimen aliquod indicaturi erant, & iis de quibus habita fuerat quæſtio, & matris Antipatri ſervis, qui paulo ante ejus adventum comprehenſi fuerant, literas ferentes, quarum ſumma hæc erat: "Ne reveniret, patrem enim de tota re certiorem "eſſe factum, jamque hoc unum ei ſupereſſe per"fugium, ut ad Cæſarem ſe reciperet, neve ſimul "cum ipſa in patris manus veniret." Cum autem Antipater ſeſe patris ad pedes abjeciſſet, oraſſet-

[k] Καταθήσεσθαι μίμψεις ἐπαγγελλόμενον τὰς πρὸς αὐτὸν, ὁπότε ἐκεῖνον ἀφίκοιτο. παντί τε τρόπῳ φιλοτιμία τὸν πρὸς αὐτὸν ἐνδείκνυτο, δεδιὼς [l] μὴ καί τι καταλοπήσας ὑπερβάλοιτο μὲν ὁδὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ Ρώμῃ [m] ἐνδιατρίβων ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ [n] καὶ [o] διαπρεσβεύσοιτό τι [p] αὐτῷ. τότοις ἐν Κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ἐπιτυχάνει, τοῖς δὲ τοῦ Φερώρα τελευτὴν διαφοροῦσιν, ἐν Τάραντι πρότερον· δῆθεν τε ἤνεγκεν οὐκ εὐνοίᾳ τῇ Φερώρα, διότι δὲ ἐκ πατρὸς τοῦ ἀναίρεσιν ἐμηχανήσατο, ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς δὲ [q] Κελένδερι τῆς Κιλικίας ἠγόμενον ἐνεδοίαζεν ἤδη ὡς ἐκ οἴκαδε πλεῖ, δεινῶς τῇ ἐκβολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένον. καὶ τῶν φίλων οἱ μὲν ἐκέλευον αὐτὸν παραπλεῖν καραδοκοῦντα [r] ἐπιχάν, οἱ δὲ μὴ διαμέλλειν τὸν οἴκαδε πλοῦν· λύσειν γὰρ ἅπαντα ἐγκαλούμενον αἰτίαν πᾶσιν, ὡς ἐκ νεῶν ὀχ ἑπόμενον, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐκείνης ἀπουσίαν, ἰσχυὸν τοῖς κατηγόροις ὑπάρχειν. τότοις πειθοῖς ἔπλει τε καὶ προσέσχε τῷ Σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατεσκεύασε Ηρώδης πολλῶν χρημάτων [s] ἕνεκα τιμῆς τῆς Καίσαρος, καλεῖ [t] Σεβαστόν. ἐν πρώτοις δ' ἐνταῦθα Αντίπατρον ἤδη τοῖς κακοῖς, μήτε προσιόντα αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντα, ὥστε ὅπ ἐξήει μετ' εὐχῶν ἐκ ἀγαθῶν ἀπὸ φημισμάτων· πᾶς δ' ἀναλωτάτας ἀρὰς οὐκ ἀπολύοντο αὐτὸν δέχεσθαι, ποινὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπειληφότες.

β'. Ετύγχανε δὲ ἐν Ιεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [v] Οὔαρος [x] Κυιντίλιος, διάδοχος μὲν Σατορνίνου τῆς ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, [y] ἥκων δὲ αὐτὸς τε σύμβουλος Ηρώδῃ, καὶ τὰ [z] ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ διορθούμενος. καὶ αὐτῷ συνεδρεύοντι, παρῆν ὁ Αντίπατρος ἀδεὴς αὐτῷ ἐπιπέσων γεγενότος. εἰσῆσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἔτι παρῳνίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ἐπὶ θυρεῖς, ἀνείργουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὴ ἤδη σαφῶς οἷ ἐληλύθει κακῶν, ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα οὐκ ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ἐπικαλῶν καὶ βάλλουσιν ὀλέθρῳ δὲ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀπροσαύλως καὶ δικαίως ἔσεσθαι Οὔαρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα κακὰ ἅμα τε ἀκροώμενος καὶ παρόντα τῷ μεγέθει προφερόμενον ὤχετο, ἐπαναπαύσασθαι δ' [a] αὐτῷ ἦτε μητὴρ καὶ ἡ γυνή· αὕτη δὲ ἦν ἡ ἡγουμένη Αντιγόνῃ παῖς τῷ πρὸ Ηρώδου Ιουδαίων βεβασιλευκότι· παρ' ὧν τὰ πάντα ἐκμαθὼν ἐν βασκανίᾳ δὲ ἀγόμενον καὶ

γ'. Τῇ δ' ἐξῆς [b] συνήδρευε μὲν Οὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, Σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, [c] εἴ τε τινες μηνύσειν ἔμελλον, καὶ ὧν [d] τινες βάσανοι γεγένασιν, δοῦλοί τε [e] μητρῷοι δὲ Αντιπάτρου, μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι· ἢ ἐκεῖνον ἦκεν, ἀπιόντα Φέροντις, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, "μὴ [f] ἐπανιέναι, ὡς πάν"των τῶν πατρὶ ἡκόντων εἰς [g] πύστιν, μόνῳ τε ἂν κατα"φυγὴν αὐτῷ λιπεῖν Καίσαρα, καὶ σὺν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ "πατρὶ ὑποχείριον γενέσθαι." Αντιπάτρου δὲ προσπεσόντος τῷ πατρὶ περὶ τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προ-

[k] Καταθήσεσθαι μίμψεις] Ita cum *Cod. Busb.* (ut θήσεσθαι μίμψεις in l. 1. *de B. J.*) καθίσεσθαι in *Editis*. καθήσεσθαι in *Vat.* καθήσεσθαι *Gall.* & *L. B.* ἀναθήσεσθαι μίμψεως αὐτῷ ἔπαγε. juxta *Zonaram*. HUDS. Αγαθήσεσθαι αὐτὰς h. e. μίμψεως in narratione hujus facti. *Zonaras* p. 256. B. SPANH.

[l] Μὰ καί τι] *Gen.* μηκάτι. Vel μὴ καί τι. SPANH.

[m] Ενδιατρίβων] Vocem κτίσεις, quæ poſt ἐνδιατρίβων erat in *Editis Aliiſque*, ejiciendam cenſui auctoritate *Cod. Busb.* Quid in ſuo codice habuerit *Epiphanius*, conjiciat, cui lubet, ex ejus verſione, *ne Romæ demorans aliquas ſibi poſſibilitates pararet, & in regno Rom. muneris alicujus fieret miniſter &c.*

[n] Καί] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

[o] Διαπρεσβεύσοιτό τι αὐτῷ] Διαπρεσβεύσοι τι αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[p] Αὐτῷ.] *L. B.* αὐτῇ.

[q] Κελένδερι] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 31. §. 3. εἰς ἢ εἰς Κελένδερι καταπλεῖ &c. SPANH.

[r] Επιχάν,] *L. B.* ἐπίσχοι.

[s] Επὶ τιμῇ τῇ Καίσαρος,] Επὶ τιμῇ δὲ Κ. *Busb.*

[t] Σεβαστόν.] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 21. §. 5. SPANH.

[v] Οὔαρος Κυιντίλιος,] Quintilius Varus, Præſes Syriæ, Saturnini ſucceſſor. vid. infr. c. 9 §. 3. SPANH.

[x] Κυιντίλιος,] Ita *Busb.* Κυιντίλιος in *Editis* omnibus. Κοιντίλιος *Vat.* Vide *Var. Lect.* ad alium hujus libri locum.

[y] Ηκων ἢ αὐτός,] Ηκων δὴ καὶ αὐτὸς *Busb.* ἥκων καὶ αὐτός τε *Hen.* & *Vat.*

[z] Επιτηδεύματα] *L. B.* ἐπιτηδεύσεων. *Coccejus* ἐπιτηδεύσεων.

[a] Αὐτῷ ἦτε μητὴρ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *reliquis*, tam *Editis* quam *MSS.*

[b] Συνήδρευε μὲν Οὔαρός] Συνήδρευον *Zonar.*

[c] Εἴ τε τινὲς μηνύσειν] Εἴτ' ἄτινες *Vat.* εἶτα εἴτινες *Lugd. Bat.*

[d] Τινὲς βάσανοι γεγένασιν,] Vocem τινὲς non agnoſcit *Vat.*

[e] Μητρῷοι] Nota matre adhuc vivente ita appellari. REL.

[f] Επανιέναι,] Επανεῖναι *Hen.* & *Vat.* ἐπανιέναι *Busb.* & *Zonar.*

[g] Πύστιν,] Ita ex conjectura. πίστιν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Conjecturam appellare ulterius non poſſumus; firmat enim Clariſſ. Viri ſententiam optimus ille *Lugd. Bat.* HAV.

b Αὐ-

προδιεγνωσμένῳ καταξῆναι δίκῃ, ἀλλ' ἀκροάσεως [h] αὐτὸν γενομένης πρὸς τῷ πατρὶ, [i] ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, τοῦτον κελεύσας Ηρῴδης ἀπάγειν εἰς μέσον, "[k] αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων τὴν ποίησιν, ἵνα δὴ τοιαύτης αὐτῷ τύχης [l] γενομένης, εἰς Αντίπατρον ἐμβλέψειν αὐτὸν τὸ μῆκος. προφάσει τε καὶ παιδεύσεως εἰς ποίησιν αὐτῶν ἐξηγούμενος, καὶ πολλὰ εὐκαιρίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθελήσοιεν προτιθεῖσαν εἰς πάντα· ὧν ἕνεκεν ἐπ' ἐμποδισμοῖς γενέσθαι τοῦ μὴ σὺν δίκῃ βλαβῆναι τὴν ἐκείνων κινδυνεύουσι τελευτᾶν, ἅτε τοῦ θείου δυσεβῶς τὴν βασιλείαν ἁρπαζεῖν, ἢ φύσεως νόμου μεταστάντος, εὐχῇ τε τοῦ πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε Αντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς ἁρπάσοιεν ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ [m] ἀποτεραπλῶς. Δῆλον γὰρ ἀποφήνασθαι ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι ἐπ' οἴδενι [n] μειονεκτῆν, ἀξιώματός τε ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει ἐξουσίας, πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον λαμβάνοντα, δωρεὰν δ' εἰληφότα ὁδῷ τῆς εἰς Ρώμην τεσσαράκοντα τάλαντα ἀριθμόν. ἐπικάλει τε καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἰ μὲν πατρῶν γεγονότων κατηγορίαν ποιούμενος, μιμητὴν γεγονότι· εἰ δὲ μὴ [p] ἀφ' ἑαυτοῦ κακῆς τοιῶνδε ἐπαγωγὰς ἐπάγοιτο αὐτῷ τῶν συγγενῶν. τὰ γὰρ πάντα ἐδαμόθεν ἀλλαχόθεν τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα, πρᾶξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου· οὓς ἀπολύειν κακοῦ παντὸς πληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον.

δ. Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἀπορῶν διὰ. καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιατρίβων ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πραγμασιν ὃν πραχθεῖεν τρόπον ἐξητάκοι, δεηθέντι τοῦ βασιλέως τὰ λοιπὰ εἰπεῖν, [q] ἐλεγχόν τε ὅπως ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων [r] ἐχόμενα ἦν. καὶ τοῦ Αντιπάτρου κατὰ δικαιολόγιον πρὸς τὸν πατέρα τετραμμένου, καὶ ὅπως ἐνδείγματα τῆς εὐνοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς πηλίκας αἱ ὑπῆρχον αὐτῷ προφερόμενος, [s] ἃς μὴ ἄν ποτε ἡγεῖσθαι μὴ σὺν [t] ἀρετῆς ἀξίῳ πρὸς αὐτὸν γεγονότι· "καὶ γὰρ ὅπου προϊδεῖν δέησαι πάντων προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ [u] αὐτοῦ σκοπεῖσθαι τὰ πάντα, εἰκός τε σὺν εἶναι τῶν ἀλλαχόθεν βλαβῶν τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐνεδρεύσει κατασῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἣν ἐπ' ἐκείνοις ἐφαρτυρεῖτο, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε [x] μελλούσῃ σωίειν. [y] καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος ἀφόδον προαποδεδεῖχθαι, ἢ τοῦ σωαπολαυομένου τιμῶν, ἢ εἰς τὸ παρὸν προῆσθαι, σὺν ὑπερεκβολῇ. εἰκός "τε σὺν εἶναι τῶν ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς "ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μᾶλλον ὀργῶν καὶ κινδύνῳ ἐφίεσθαι "τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ [z] δυναμένου προϊδέσθαι· καὶ τοσοῦτο πεφευγέναι τὴν ζημίαν τοῦ ἀδελφῶν, καὶ μᾶλλον

que ne quidquam de se ex præjudicata opinione decerneret, sed sibi audientiam faceret pater, ut qui integer mansurus sit & incorruptus; Herodes, eo in medio collocari jusso, * "de filiis tuis con- *Ab Herode accusatur.*
"queri aggreditur, per quos tot infortunia per-
"pessus, in senectute incidisset in improbitatem
"Antipatri. Deinde memorabat, quantum curæ
"illis educandis instituendisque impenderit, quan-
"tumque divitiarum opportune illis, quandocun-
"que voluerint, ad omnia suppeditarit, quibus se
"nihil profeciisse quo minus insidiis illorum in vi-
"tæ discrimen adduceretur; ut citius quam fata
"sinerent, aut quam jure liceret paterve vellet,
"scelerate regnum arriperet. Sibique mirum vi-
"deri ajebat, qua spe elatus Antipater, quave au-
"dacia fretus eo usque procedere non dubitârit.
"Successorem enim imperii jam scripto testamen-
"to designatum fuisse, sibi quoque viventi nec
"dignitatis splendore nec potestatis amplitudine
"cedere, talenta etiam quinquaginta, proventum
"in singulos annos, tulisse, cumque Romam pro-
"ficiscceretur, dono accepisse talenta trecenta in
"viaticum. Quin & ipsi objiciebat, quod fra-
"trum, si quidem eorum, ut qui improbi essent,
"accusationem instituisset, imitator exstiterat: sin
"vero ut qui boni fuissent, quod inique adversus
"tales consanguineos criminationes ad se attule-
"rat. Se enim nec comperisse de iis quicquam ni-
"si ejus indicio, nec quicquam eorum quæ per-
"pessi sunt statuisse nisi ex illius sententia & con-
"silio: quos ipsum omni crimine absolvere, quip-
"pe parricidii illorum hæredem constitutum.

4. Hæc dicenti Herodi obortæ lachrymæ fi- *Nicolaus Damascenus Antipatri crimina exaggerat.*
nem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, qui & regi amicus erat & convictor prope quotidianus, & plerisque suis rebus, quemadmodum agebantur, interfuerat, cum eum rogasset rex ut reliqua adderet, quæ pertinerent ad criminum probationem & redargutionem persequebatur. Tum Antipater, ut causam suam defenderet, ad patrem conversus, & quæcunque essent paternæ in eum benevolentiæ exempla percurrens, honores ipsi *Antipatri defensio.*
habitos enumerabat, qui nunquam ei obtigissent, nisi sua in ipsum pietate eos promeruisset: "se enim
"quæcunque providenda erant solerter prospexis-
"se, & sicubi res manuum operam postularet suo
"labore omnia confeciisse; atque haud verisimile
"esse, ut qui patrem aliorum ab insidiis eripuerit,
"ipse ei insidiaretur, & virtutem, quam in iis op-
"primendis ostenderat, malitia, hujusmodi facino-
"ra comitante, obscuraret. præsertim cum jam
"ante, nemine vetante, regni successor declaratus
"fuerit, & in partes venerit honorum quibus in
"præsens tempus fruitur. atque haud consentane-
"um esse, ut qui rerum omnium dimidium sine
"periculo & cum dignitate teneret, totum cum
"infamia & discrimine cupide appeteret, dum in
"incerto sit an obtineri possit: maximeque, post-
"quam vidisset quam gravia perpessi sunt fratres;
"quo-

[h] Αὐτῆ ἡμωμένης] Fuit cum putarem aut legendum esse αὐτοῦ, aut ὑπαμένου.

[i] Ακεραίως] Forte ἀκιρωίως. COCC.

* *De —— perpessus,*] Potius, *suam ipsius in liberis procreandis fortunam defevit, per quos tot calamitates perpessus &c.* IBBETSON.

[k] Αὐτὸς ὠλοφύρατο τῶν παίδων] Herodis Oratio ad Quintil. Varum; infra ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 1. SPANH.

[l] Γενομένου, ἵνα Αντίπατρον] Γενομένου, ὥστε ἐν τῇ δυσμενείᾳ ἐμπεσεῖσθαι, καὶ ἵνα Ant. Busb. ἡμωμένου, ὥστε ἢ (ἐν L. B. in reliquis cum *Vat.* consentiens) ἐν δυσμενείᾳ ἐμπεσόντας τῷ πατρὶ, καὶ ἵνα Ant. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *quod tales illi filios habere contigisset, per quos fortuna tales exsurgerent, aut unde tantam divinitus indignationem comparaverit, ut sua senectus in Antipatri nequitiæ incidisset.*

[m] Αποτεραπλῶς.] Ita cum *Cod. Vat.* (& *L. B.* nisi quod ibi legatur ἀποτερπλῶς) ἐπιτερπλῶς in *reliquis.*

[n] Μειονεκτῆν,] Ita cum *Cod. Vat.* πλεονεκτῆν in *cæteris.*

[o] Ει ἢ μὴ] Deest in *L. B.*

[p] Διὰ κακῆς] Διακενῆς, teste *Suida*, ἀνὴ τοὺς σοφιστὰς exponitur apud *Græcos Bibliorum Interpretes*, in *Ps.* 24. v. 3. atque ita hic loci ἀφ' κενῆς accipio.

[q] Ελεγχόν ὅπως ἀποδείξεών] Illud ἔλεγχόν è *Cod. Busb.*

[r] Εχόμενα lib.] Supplendum forte παρεσκευάζετο. COCC.

[s] Ας μὴ ἄν] Voculas ἃς μὴ restitui è *Cod. Vat.*

[t] Αρετῆς] Forte ἀρετῇ. COCC.

[u] Αὐτοῦ] Ita MSS. *Gen.* αὐτῷ.

[x] Μελλούσῃ σωίειν.] Ita lego ex conjectura. (emendavit quoque ita *Coccejus*) μέλλουσι in *Editis* & *MSS.* Forsan & ἢ ante ἀφανίζοντα & ἐπὶ ante τοῖσδε commode satis abesse possunt.

[y] Καίτοιγε τοῦ βασιλεύοντος] In *Græcis* omnibus, καίτοιγε τῷ μέλλοντος. Verum cum μέλλοντος vox nihili sit, aut βασιλεύοντος aut βασιλείας reponendum censeo, fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *præsertim, cum successor regni fuisset ostensus* &c.

[z] Δυναμένου προϊδέσθαι] Forte δυνάμενον. COCC.

"quorum ipse, cum forsan delituissent, index erat "& accusator, itemque supplicii autor, quampri- "mum nefarii in patrem scelleris convicti fuerunt. "Atque istæ quidem, in quas domi venerat, con- "tentiones argumento esse, quam sincera fide & "benevolentia in patrem se gesserit. Quæ vero "Romæ egerit, testatissima esse Cæsari, * quem "æque difficile sibi est ac Deum ipsum fallere & de- "cipere: quibus fidem faciunt literæ ab eo missæ, "quas periniquum esse hominum, id sibi propo- "nentium ut seditionem turbasque moverent, ca- "lumniis posthaberi, ad quas magna ex parte con- "fingendas otii abunde nactos esse inimicos, dum "ipse abesset, quod se præsente nunquam habere "potuerint." Quinetiam in quæstiones invehebat, quibus factum est ut falsa dicerentur, quasi ea es- set vis necessitatis ut homines ei subjectos adigeret ad multa loquenda in dominantium gratiam: tan- demque se in quæstionem offerebat.

Nicolaus Damascenus accusationem ab Herode captam prosequitur.

5. Cum ex his dictis mutatio facta esset totius consessus, (miserebat enim eos valde Antipatri, qui obsoleto vultu magnam vim lachrymarum profundebat, adeo ut ejus etiam adversarii mise- ricordia commoverentur; immo & ipsum Hero- dem jam flecti apparebat, licet id animadverti nol- let) Nicolaus orationem à rege cœptam atrocius persequens, argumenta omnia ad accusationem fir- mandam, quæ ex quæstionibus aut testium fide haberi poterant, densabat. "Imprimis vero regis "virtutem prædicabat, & merita in bene educan- "dis instituendisque liberis, quorum ille non mo- "do fructum perciperet nullum, sed inde in alias "ex aliis incideret calamitates. Neque tamen ad- "eo se mirari priorum filiorum temeritatem: fuis- "se enim juvenes, & à malis consultoribus corru- "ptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii "festinatione à naturæ legibus desciscerent. At "Antipatri stupendum plane scelus, quem tot pa- "tris merita non flexerint, venenati in morem ani- "mantis, nisi quod hujus quoque generis feritas "aliquid creditur benefactis emolliri; nec *fratrum* "quidem miseranda exempla absterruerint, quo "minus eos imitaretur obfirmato in duritatem "animo. Atqui tu ipse, *inquit*, ô Antipater, index "fuisti facinoris fratrum, tu argumenta suppedita- "sti, tu in convictos ut animadverteretur feci- sti. "Nec id culpamus quod in illis iram satiasti: sed "hoc miramur te tam subito æmulatum ipsorum "improbitatem: & hinc discimus quæ feci- sti an- "tea, in iis propositam tibi fuisse non salutem pa- "tris, sed fratrum perniciem, dum infectando sci- "licet ipsorum malitiam id consequutus ut patris "amans filius crederetis, majores inde vires & au- "daciam ad scelus aggrediendum sumeres. id quod "docet res ipsa. Item & fratres sustulisti ob ea "quæ illos nequam factos redargueras: at consci os "& adjutores eorum non dedidisti, ut facile o- "mnibus appareat, te tacito cum his fœdere inito "accusationem ingressum, eo nimirum animo ut "solus parricidii compos fieres, & ex duabus con- "μὲν καὶ κατηγορητὴν γιγόμενον λαυθάνειν δυναμένων, "κωλασήν τε ἐπεὶ φανερὸν κατέσησαν πονηρὸν τὸ πρὸς "τὸν πατέρα ὄντες. καὶ ταῦτα μὲν αὐτῷ τῷ ἐνταῦθα ἠγωνι- "σμένων φανερὰ δείγματα εἶναι, τὸν ἀπεράτῳ εὐνοίας πρὸς "τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τὸν δὲ ἐπὶ Ρώμης μάρτυ- "ρα εἶναι Καίσαρα, ὃν πίστις τῷ Θεῷ ἀπατηθῆναι "οὐ ῥᾴδιον. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γεγράμ- "μενα ἐπιστάλματα, ἃ καλῶς ἔχειν ἰσχυρότερα "εἶναι τὰς διαβολὰς τῶν κατασκάπτειν αὐτὸν πειρωμέ- "νων, τὰς πλείους ἀποδημίας τῇ αὐτοῦ σωτηρίᾳ "σχολὴν τοῖς ἐχθροῖς ἐγχωρούσης, ἵν' οὐκ ἂν αὐτοῖς "ἀποδημοῦντος πραγματεύσασθαι." Διαβάλλοντος δὲ καὶ τὸν βασιλέα εἰς ψευδολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης Φύ- σιν ἐχούσης διδάσκειν τὸν ὑποπτεύοντας ἡδονῇ τὰ πολλὰ τῶν ἐφεστηκότων λέγειν, [b] καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον.

ε'. Ἐπὶ τούτοις τροπῆς δὲ σωφρίως γιγομένης· σφόδρα γὰρ ὠκλειραν τὸν Ἀντιπάτρου, δάκρυσίν τε καὶ [c] αἰκίαις δὲ προσώπου χρώμενον, ὥστε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καθιστῆναι, [d] φανερὸν ἦ καὶ Ηρώδῃ ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι· Νι- κόλαος δεξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο [e] λό- γοις, μειζόνως ἐνδεινῶν, καὶ ὅσαι ἐκ βασάνων ἢ μαρ- τυρίων σωτηρίᾳ [f] τῷ ἀποδείξει δὲ ἐγκλήματος. "μά- "λιστα ἦ τῷ ἀρετῇ ἐπιπλὺ ἐχαιρεῖτο δὲ βασιλέως, "[g] ἥπερ εἴς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τὸ "ἱκανὸν, [h] ἐδαμόθεν εὑρὼν ὀνησιφόρον αὐτῷ, πρὸ- "παίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε ἐκ' ἔτους ἡμι- "μαζεν τῶν πατέρων τὴν ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ "κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπολεῖψαι τὰ τῆς "Φύσεως δικαιώματα, δεχῆς [i] ἧσσον ἢ χρῷ μετα- "πεσεῖσθαι σπουδάσοντας. Ἀντιπάτρῳ δ' ἂν δικαίως τῷ "[k] μιαρίᾳ καταγλαγῇ, μὴ μόνον ὑπὸ δὲ πατρὸς "[l] εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσοδύναμα τῶν "ἐρπετῶν μὴ μαλαχθῆναι, καίτοιγε κἀκείνοις τινὸς "ἐγγινομένης μαλακίας δὲ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ "μηδὲ τοὺς τόκας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ ἀ μιμητέον "αὐτῶν καταφῆναι τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν στῆναι. καί- "τοιγε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ἐν "τολμήσαι αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρασμωνίας τῶν ἐλέγχων, καὶ "κολάσεως [m] τῶν πεφωραμένων. [n] καὶ ἀ τὰ ἐπ' ἐκείνοις "ἐγκαλοῦμεν ὑμῖν χρῆναι μὴ ἐλλείπειν, ἀλλὰ τὰ με- "μιῆσθαι τῷ ἀσεβήματι [o] αὐτῶν σπουδάσαι. ἐκπε- "πλήγμεθα, εὐεργέτονες [p] κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ "τὰ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπεισμέ- "να, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι "πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ καταργεῖν δύ- "ναμιν. ὁ δὴ ἐν τοῖς ἔργοις παρέσησας. [q] ἅ- "μα γὰρ καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀνήρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηρὰς "γεγονότας, καὶ τὰς ὁμοπαγήσαντας αὐτοῖς οὐκ ἐκδι- "δοὺς, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίστης ὡς ἐν σωφρονεῖν πρὸς "αὐτὰς καὶ τὰ πατρὸς ποιούμενος, [r] ἐπὰν εἴλω κατη- γορεῖν,

* *Quem —— decipere:*] Inseruimus vocem *sibi*, nam *Græca* id docent atque postulant. HAV.

a Οἱ ὄντα.] *Editiones* Vulgatæ οἷόν τε ὄντα Epiphan. *quem juxta ac Deum fallere nemo posset. Lugd. Bat.* οἳ ὄντα unde conjiciebat Cl. *Coccejus* legi debere οἷον ὄντα. Posset alius inde facere ὁμοῖον ὄντα, verum nullum mihi subest dubium, quin οἱ vera sit lectio, non intellecta, quod non adverterint in dandi casu, ut plus semel, ab Auctore nostro usurpari. HAV.

b Καὶ παρέχοντος] Paulo aliter legit & distinguit *Busb.* ad hunc scilicet modum; καὶ τὸν παρέχοντος ἑαυτὸν εἰς βάσανον. ἐπὶ τούτοις τροπὴ δὲ συνεδρίῳ γίγνεται. σφόδρα γὰρ &c. deinde ἔκδηλον εἶναι. ὁ δὲ Νικόλαος &c. atque ita fere legisse & distinxisse visus est *Epiphanius*.

c Αἰκίαις δὲ σώματος χρώμενον.] Ικετείᾳ δὲ ας. *Vat.*

d Φανερὸν ἦ καὶ Ηρώδῃ ἤδη] Φανερὸν ἦν ἤδη καὶ Ηρώδου εἶναι *Vat. & Lugd. Bat.*

e Λόγοις,] Παλιλογίᾳ post λόγοις addunt *Vat. Lugd. Bat. & Epiphan.*

f Τῷ ἀποδείξει δὲ ἐγκλήματος.] Mallem εἰς ἀπό.

g Ηπερ εἴς τε] *L. B.* ἢ ἀφεῖτε.

h Οὐδαμόθεν —— ἑτέρων.] Quarum rerum labor in nullo ei profuisset ac commodo in aliis ab aliis calamitatibus irruenti *Rufinus*. SPANH.

i Θᾶσσον ἢ χρῷ] Ita *Vat. & Lugd. Bat.* ἰχρῷ *Coccejus.* Θᾶσσον ἢ χρημάτων μετ. in *Editis Aliisque.*

k Μιαιφόνου καταπλαγῇ,] Μανίᾳ *Vat. & Epiphan.*

l Εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν] Εὐεργετηθεὶς *Vat.*

m Τῶν πεφωραμένων.] Vocula τὸν non agnoscit *Vat.*

n Καὶ ἀ δὲ ἐπ' ἐκείνοις] Eo modo *Vat.* καὶ ἃ τὰ ἐπ' ἐκ. in *Editis Aliisque.*

o Αὐτῶν σπουδάσαι] Illud αὐτῶν è *Cod. Vat. & Lugd. Bat.*

p Κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ δὲ πατρὸς,] Κἀκεῖνά σοι οὐκ ἐπ' ἀσφ. *Vat.*

q Αμα γὰρ καὶ τὰς ἀδελφὰς] In *Cod. Vat.* ἅμα γὰρ καὶ τ.

r Ἐπὰν εἴλω κατηγορεῖν,] Ἐπὰν εἶπω *Vat.* ἐπαυείλω *L. B.* ἐπαυείλω *Coccejus.*

"γορεῖν, βελόμενος σοὶ τὴν ἐπιβουλὴν τ. πατροκτονίας
"κερδαίνειν καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγῶσιν εὐφροσύνῃ καρ-
"πούμενος, τρόπαι δ' σὰ ἀξίαν. φανερᾷ μὲν δὴ καὶ τ ἀδελ-
"φῶν, ὦ καὶ ἡκάλλυε ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, καὶ λίαν ἄξιον ἄτω
"φρονεῖν, εἰ μήγε, σὺ χείρων [s] οἷς κρυπτειν δόλον κατ-
"τὸ δ' πατρὸς [t] σωπεπιθεὶς, ἐκείνως μὲν, οὐκ ὡς τῷ
"πατρὶ ἐπιβεβουλευκόσιν μισῶν, ἃ γ' ἂν ἐξώκειλας
"αὐτὸς [v] αὐτοῖς ἐπὶ περᾶξιν φθαρτωλησίαν, ἀλλ' ὡς
"διαδόχως τῆς ἡγεμονίας σὺ δικαιότερον ἂν ἡγουμένους·
"τὸν δ' πατέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα
"[x] ἧσσον ὡς ἐκείνων [y] ἐπικατψευδαι μὴ ἐλεγχθῆς,
"καὶ ὧν αὐτὸς δίκας φθάσχειν ἄξιος [z] ἦσθα, τοσ-
"τῶν φθασὰ τὰ δυσυχῆς [a] εἰσπεφάξαις πατρὸς, ἐπι-
"νοῶν πατροκτονίαν ἃ κοινὰ, ἀλλ' οἵαν μάχεσθαι νῦν
"οὐχ ἱκέρησεν ὁ βίος. οὐχ ὅσος γὰ μόνον πατρὶ ἐπε-
"ξῆλθες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, καὶ
"νοὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος
"φανεὶς, καὶ τῶν μὲν ἡδονῶν τῆς ἐξουσίας ἤδη
"προλαμβάνειν μὴ ἐπικεκωλυμένος, ἐλπίδα δ' τῶν
"εἰσαῦθις γνώμης τὰ πατρὸς καὶ χράμμασι προσφα-
"λισμένος. ἀλλ' οὐχ ἅρα τῇ Ηρώδᾳ λοιπῇ τὰ
"πράγματα, γνώμης δ' καὶ πονηρίας ἔκρινες τῇ ἑαυ-
"τᾷ, βελομένῳ τὰ πάντων σοι [b] ὑπακούσαι πα-
"τρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσποιᾷ
"τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν,
"καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ
"τῶν μητέρα [c] ὦ ἐπενόεις πιμπλὰς, καὶ στασιωτῶν τῶν
"εὐνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν ἡμῶν δυσκαλεῖν δ'
"πατέρα, παντὸς ἑρπετοῦ χαλεπώτερον τὴν διάνοιαν
"κατασκδασμένος, ἢ τ ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τοὺς συγγενεστάτους
"καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμα-
"χίαις Φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν ἐ γυναικῶν φεισο-
"σόμενος καὶ τοῦ γέροντος, ὥσπερ σὸν δρκίσας σῶν τ διά-
"νοίας μᾶσον τὸ [d] ἀποικεῖν φθαρῆναι. καὶ νῦν ἐλήλυθας
"μὴ βασιλεὺς ἐλεύθερον οἰκείων ἀνδράσι καὶ γυμνοῖς διά-
"κε γονίας, μιαιφόνους τῶν σπουδαιοτάτων, ἀντιλέγων τῇ
"ἀληθείᾳ ψευδῶν, καὶ οὐχὶ μόνον τ πατέρα ἀναιρεῖν
"μεμελετηκὼς ἐκ τῆς ἀνθρωπείας, ἀλλ' ἤδη ἐ [e] νόμων τ
"καὶ σὲ γεγραμμένων, καὶ τῶν ἀρετῶν τῶν Οὐάρου, καὶ τῶν
"δικαίων τῶν Φύσιν. ἴστως ἄρα [f] τῇ ἀναιδείᾳ πιστεύσας
"ὥστε καὶ βασιλίζειν ἀξιοῖς, καὶ ψεύδεις λέγειν τὰς
"βασάνους τ πεπεισασμένων, ἵν' εἰ μὲν ῥαιμένας σε
"τ πατρὸς ἐκκρεμάσωσιν τῶν ἠληθευκένας· αἰ δ' σοὶ βά-
"σανοι [g] δοκῶσι πιστοί; ὦ ῥᾳδίη Οὐάρε τ βασιλέα σ' ἐπι-
"ρείας τ συγγενῶν; ὧδε [h] ἀπολεῖς πονηρὸν ἥμισυ, ἐπ'
"ἐλέθρῳ μὲν τ ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τῶν πα-
"τρὸς, ἔνθα δ' μέλλοι καὶ μόνας ταχέως ἀπόσεσθαι τὴν
"βασιλείαν, πάντων αὐτῷ ἀνασιμώτατον ἀναφανούμε-
"νον; [i] γνῶς ὅτι παλροκτονία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ
"φύσεως καὶ τοῦ βίου, [k] πεφυκὼς ὧδεν ἥσσων ὡς τοῦ βε-
"βουλευμένου· καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν.

ε'. Προσεπῆλθε [l] δὲ τὰ τ μητρὸς Αντιπάτρου, ὅπως τοῦς

"certationibus duplicem, sed utramque tuo di-
"gnam ingenio, porciperes voluptatem. palam
"quidem confectis fratribus, quo nomine, tan-
"quam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, &
"merito quidem; sin minus, tu illis pejor, qui
"clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod
"patri moliti essent necem, odio habens, (nam si
"id esset non te obligasses eodem crimine) sed
"quod regni hæredes essent justiores: patrem au-
"tem interficere voluisti, scilicet fratribus super-
"additum, ut periculum effugeres, ne quæ in eos
"calumniatus es celeriter detegerentur, & quæ tu
"meritus es supplicia ea de infelici patre exigeres,
"repertor non vulgaris parricidii, sed quale hacte-
"nus ignorat *hominum* vita. Non enim tantum
"patri filius insidiatus es, sed & amanti te, bene-
"ficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni,
"& successor etiam designatus, immo & voluptа-
"tem imperii jam ante capere nequaquam prohi-
"bitus, spe futuræ possessionis certissima præmu-
"nitus, conscripta patris voluntate. At tu non He-
"rodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res me-
"tiebaris, id agens, ut patri indulgentissimo par-
"tem quæ ei restabat de imperio auferres, & cu-
"jus conservator volueras dici, cum reipsa cona-
"reris interficere: ac quasi non satis esset temet
"malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis
"implesti, atque fratrum concordiam dissociasti;
"ac deinde patrem feram appellare ausus es, ipse
"pessimos serpentes exsuperans feritate animi, un-
"de illud virus in proximos sanguine & tantorum
"tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato
"satellitiis, armato * astubus, nec virorum tantum
"sed & mulierum adversus senem, quasi tuus ille
"odio tam injusto infessus animus ad maleficia non
"sufficeret. Et nunc apparere hîc audes, ut post
"tortos homines, liberos, servos, viros, feminas,
"tuam unius ob causam, post tot indicia eorum
"qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes:
"quasi quod patrem rebus humanis voluisti exi-
"mere parum sit, nisi insuper evertas legem in te
"scriptam, & Vari æquitatem, & ipsam vim ju-
"stitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ & impuden-
"tiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici ve-
"lis, dum prius habitis quæstionibus fidem detra-
"his, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum vo-
"luerunt, mendaces habeantur; illis vero credatur
"quæstionibus quas tu rexisti? Quando regem li-
"berabis, Vare, à consanguineorum injuriis? quan-
"do exstingues portentum illud hominis, eum di-
"co qui in fratrum perniciem patris amorem fi-
"mulavit, ac deinde cum solus brevi regno esset
"potiturus, fata ejus maxime omnium præcipi-
"tare voluit? Scis quippe parricidium in omnem
"ferri injuriam, † & naturæ pariter ac vitæ ho-
"minum esse infestum, nec ideo minus esse *parri-*
"*cidium* quia tantummodo cogitatum; & qui non
"punit, naturæ ipsi facere injuriam.

6. Addidit super hæc *Nicolaus* de matre Anti-pa- *Multa præterea contra Antipatrum addidit Nicolaus.*

s Οἷς, κρύπτειν] *L. B.* ἐς κρυπτὸν.
t Συπεπιθεὶς,] Συνεπιθεὶς *Vat.* & *L. B.*
v Αὐτοῖς ἐπὶ περᾶξιν] Αὐτοῖς deest *Vat.* & *L. B. Coccejus* vero αὐτοῖς delet. mox αὐτὸς pro αὐτοῖς malit Cl. *Lowthius*. Forsan σὺ αὐτοῖς legendum, aut συνεξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς.
x Θᾶσσον] In *Editis* Ἧσσον. sed Ἧσσον malui cum Cl. *Lowthio*. *L. B.* Θᾶσσον.
y Επικατψεύδαι] *L. B.* ἐπικαλψεύσασθαι.
z Ἦσθα] Ἦσθα & mox εἰσπεφάξαις *Busb.*
a Εἰσπεφάξαις] *L. B.* εἰσπεφάξασθαι.
b Ὑπακούσαι] *L. B* in *Marg.* ὑποκούσαι. unde *Coccejus* legit ὑποκούειν, sed ego nihil mutandum esse censeo. HAV.
c Ω ἐπενόεις] *L. B.* ἃ ἐπενόεις
* *Astubus*,] Vocem illam vix probo. IBBETSON.
d Παραποικεῖν] *L. B.* φθαρῆναι.
e Νόμων τ καὶ σὲ] Inseritur τ ex *L. B.* HAV.
f Τῇ —— ψεύδεις] Illa τῇ ἀναιδείᾳ πιστεύσας ὥστε καὶ βασιλίζειν ἀξιοῖς, καὶ è *Cod. Vat.* deprompta, & à *Veteri Interprete* confirmata, in textum recepimus. HUDS. Agnoscit eandem laciniam *Lugd. Bat.* sed ibi πιστεύσας legitur pro πιστεύεις.
g Δοκῶσι πιστοί;] Ita *Vat. L. B.* δόξουσι πιστοί. δόξουσαι in *Editis Aliisque*.
h Απολεῖς] Deest in *L. B.*
† *Et —— Infestum*,] Est qui vertit, *neque minus naturæ ac vitæ hominum esse infestum, quam ei qui exitium molitur.*
i Γνῶς —— βεβουλευμένου] Vetus scias quod parricidium communis injuria est & naturæ ipsius & totius vitæ hominum, neque minus facinorosus reputandus est qui cogitaverit, tametsi eum effectum non contigerit adipisci. Græca forte sic legenda. παιδοκτονία κοινὸν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ φύσεως καὶ τοῦ βίου τ ἀνθρώπων, πεφυκὼς παιδόκτονος ὧδεν ἧσσον τοῦ βεβουλευμένου ὡς τοῦ διαπεπραγμένου. COCC.
k Πεφυκὼς ὧδεν ἧσσων] *L. B.* τῷ πεφυκότι παιδοκτονίας ὧδεν ἧσσον &c. sed puto esse scholion. HAV.
l Ἤδη] *L. B.* ἦν ἤδη.

m Ku-

patri nonnulla, quæ illa garrulitate muliebri effutierat, conſultos vates, & ſacra facta quibus rex devoveretur; & quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æſtu proterve fecerat; tum vero repetiit quæ tormentis comperta erant: multa autem & varia erant, & quæ teſtes partim præmeditati partim ex tempore eoque certiora reſponderant. Homines enim, etiam ſi quid metu Antipatri, cujus facinora ſcire non refugerant, ſilentio premebant, cum viderent ipſum criminationibus eorum, * qui accuſare cœperunt, obnoxium, & fortunam, quæ multa ei olim indulſerat, manifeſto illum inimicis, qui inſatiabili in eum odio flagrabant, tradentem, tunc omnia prodebant. Præceps autem actus eſt *ſuum in exitium*, non adeo illorum inimicitiis qui ad accuſandum aggreſſi ſunt, ac magnitudine auſorum & ſcelerum quæ excogitavit, malevolentiæque in patrem fratreſque; & quod domum *paternam* ſeditione & mutuis cædibus impleverat, nec odia juſta exercens, nec amicitiam ex benevolentia colens, ſed prout in rem ſuam fore videretur. Quæ omnia cum jamdudum multi obſervarint, (qui ſcilicet optime comparati erant ad judicandum de rebus, quod & ira non accenſi facta ſuffragiis ſuis confirmarunt) atque antea prohibiti fuerint de iis gravius queri, quam primum tuto licuit, cœperunt pro ſe quiſque ea proferre quæ ſcirent. Cumque varia criminum afferrentur indicia, quæ neque redargui neque falſitatis convinci potuerunt, quod neque ad regis gratiam plerique loquerentur, neque illis objici poſſet quod periculi metu ſilentio quidquam texerant; damnarunt *omnes* nefaria facinora, & Antipatrum non tam ob patris ſecuritatem quam ſuam nequitiam omni ſupplicio dignum cenſuerunt. Multa etiam à multis, qui non interrogati erant, dicebantur, ita ut, licet Antipater callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex frontiſque perfrictiſſimæ, tamen nec reſpondere ad hæc aut omnino hiſcere auderet. Poſtquam autem Nicolaus & dicere & dictorum probationes afferre deſierat, juſſit Antipatro Varus, ut ſemet ad criminationes depellendas accingeret, ſi quid paratum haberet, quo ſe non teneri criminibus quorum accuſabatur, oſtenderet; valde enim & ſe optare, ſcireque patrem quoque idem velle, ut in maleficio non deprehendatur. Ille vero, pronus humi jacens, Deum omneſque appellabat ut teſtatum fieret, ſe nulli culpæ affinem eſſe, aut ut manifeſtis ſignis oſtenderetur ſe nihil adverſus fratrem molitum fuiſſe. Solent nimirum omnes quibus deeſt virtus, cum ſcelus aliquod aggrediuntur, quaſi Deum rebus humanis præſentem adeſſe negaſſent, ſuopte arbitrio ad agendum ferri: ubi vero deprehenſi in judicii periculum venerint, Deum teſtem invocando *conari* omnia *contra ſe allata* evertere. id quod & Antipatro accidit. Poſtquam enim nefa-

Antipater ab universis accusatur.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.

Antipater manifestissimis indiciis convictus Deum invocat.

πινας ἰῶ [m] κυφολογίας γυναικείως εἰρημένα, μανθάνειας τε ἢ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονύιας, ἢ ὁπόσα μὴ τ Φερώρᾳ γυναικῶν Αντιπάτρῳ ἠσέλγησε μὴ οἶνῳ καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τ τι βασάνων τὰς ἀνακρίσεις ὁπόσα μαρτυρίων ἐχόμενα: πολλὰ ἦ παντοῖα ἰῶ, τὰ μὲν προπεπασμένα, τὰ ἦ πρὸς ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τι βεβαιώσᾳ ἐφορμένα. οἱ γὰρ ἀνθρωποι κἂν [n] εἴ τι τῷ Φόβον τῷ Αντιπάτρου, μὴ [o] διαφθαρέντες τὸ αὐτὸ, σιγῇ παρεδίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὑπάτον τ κατηγορίας τ δεξάντων γεγονότα, ἢ τῷ ποτὲ πολλῷ αὐτῷ συσταῖσαν τύχῃ προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς προδεδοκῆσαι, οἱ δ ἀπλήστως μίσους τῷ πρὸς αὐτὸν ἐνεφορεῖτο, [p] [τότε πάντα ἐξέφερον.] καταπροδὺς ἦ [q] ὁ τροπὸν ἔχθρας τ ὑπερχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθη τόλμης ὧν [r] ἐπενόησεν κακῶν, ἢ δυσμενείας τ πρὸς τ πατέρα δ τὺς ἀδελφὺς, στάσεως δ ἀλληλοφθορίων ἀναπεπλησμένος τ οἶκον, ἢ μήτε μίσῃ κῇ δίκῃ μήτε φιλίᾳ δι' εὔνοιαν χρώμενον, ἀλλ' ὡς μελλήσει αὐτῷ συμφέρειν. ὧν ἀπάντων ἐκ πλέον αὐτοῖς οἱ πολλοὶ προαισθόμενοι, οἵπερ δὴ μάλιστα δρετῇ κρίσιν πεφύκασιν ὑπὲ τοῖς πράγμασι, διὰ τὸ ἢ ὀργῆς [s] ἀπηλλαγμένης ὑπιψηφίζειν τοῖς γεγονόσιν, [t] ἢ κατιδοῦσ ἐν τοῖς πρὶν εἰρχθεῖσι πειθοῖ, προαγομένης ἀδείας ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροπόν τι κακῶν ὑποδείξεις ἦσαν, ὑδαμόθεν ψευδῆς αἰτίας ἐγκαλεῖσθ δυνάμεναι, διὰ τὸ μήτε εὐνοίᾳ τῇ πρὸς Ηρῴδην λέγειν τὰς πολλὰς, μήτε ὑπονοίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ' οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυπτομένης. ἀλλὰ τῷ πονηρά τε ἠγεῖσθ τὰ πράγματα, ἢ τ Αντίπατρον δὴ ἀσφαλείᾳ τῇ Ηρῴδου, πονηρίᾳ ἦ τῇ αὐτοῦ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. [v] πολλά τε ἰῶ δ πολλῶν οἷς μὴ παρῆγγέλετο εἰπεῖν ἀγορεύόμενα, ὥστε τ Αντίπατρον καί περ ὑπὲ τολεῖσιν πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθ δ [x] ἀπερυθριάσαι, μηδὲ ὅσον δὸς φωνῆς [y] ὑπὲ τὸ ἀντιλέγειν τῷ ἰσχυῷ εἰσφέρεσθαι. Νικόλαος ἦ παυσαμένου τῶν τε λόγων καὶ τ ἐλέγχων, Οὖαρος [z] ἐκέλευσεν Αντίπατρον [a] ἐπ' ἀπολογίαν τ ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴτινες αὐτῷ προῃρημένοι ἦ μὴ ἐτόχῳ τοῖς ὑπιφερομένοις εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς εὐχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῶν ὁμοίων εὐχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικηθῆναι φωρᾶν. ὁ δ' ὑπὲ σῶμα ἑκεῖτο ἀναπεπταμένον, τῷ τε Θεῷ καὶ πᾶσι [b] προσιθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τιμωρίας ἐμφανέσι προφῆναι, μὴ σὺν ὑπόπλουν αὐτὸν ἦ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν δ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπόταν μὲν ἐγχειρεῖτά τινα κακῶν, [c] οἷον ἦ θεὸν τὸ πᾶσιν προσεπεύχεσθαι ἀφορήσαντες, γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲ τὰ ἔργα χωρεῖν· ὁπόταν ἦ φωραθέντες κινδυνεύοιεν δίκῃ τυχεῖν, κατ' ἐπίκλησιν αὐτὸ μαρτυρεῖν τὰ πάντα [d] ἐκτρέπειν. ὃ δὴ καὶ τῷ Αντιπάτρῳ συμβεβήκει. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ἦ θεὸν διαπεπραγμένον, [c] καὶ

[m] Κυφολογίας] Conf. infr. lib. 18. c. 8. §. 2. SPANH.

[n] Εἴ τι] Εἴτι εἰδεῖεν *L. B.*

[o] Τὸ αὐτὸ,] Ita legi & diſtinxi, cum antea eſſet ad hunc modum, Αντιπάτρου μὴ διαφθαρέντες τὸ αὐτῷ σιγῇ &c. abſque ulla interpunctione. *L. B.* διαφθαῖς ἀμύνοιθ αὐτὸς. *Vetus*: ſilentio prætercunda mandabant.

* *Qui accuſare cœperunt, obnoxium,*] *Al.* qui in imperio erant.

[p] Τότε πάντα ἐξέφερον.] Verba illa uncis incluſa inſerui non ſine auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quod odio ineffabili adverſus eum nitebantur: tunc omnia prodebant.* Quæ ſane neceſſario poſtulat ſenſus, niſi οἱ ἢ ante ἀπλήστως deleamus.

[q] Οὐ τοσοῦτον] *L. B.* τοῦτο ὅτε τῇ. *Coccejus* τοῦτο οὐχ ὅτο.

[r] Επενόησεν κακῶν] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) in *cæteris* ἐπενόησαν.

[s] Απηλλαγμένης] *L. B.* ἀπηλλαγμένους.

[t] Καὶ κατιδοῦσ.] *L. B.* κατιδοῦς.

[v] Πολλά ——— ἀγορεύόμενα,] Πολλὰ ἦν ἢ ἕτερα δ πολλῶν οἷς μὰ παρήγγελτο εἰπεῖν κ' Αντίπατρον ἀγορεύόμενα *Busb.*

[x] Απερυθριάσαι,] Επερυθριάσαι *Vat.*

[y] Επὶ τὸ ἀντιλέγειν] Επ' ἀντιλέξῃ *Vat.* & *L. B.*

[z] Εκέλευσεν Αντίπατρον] Εκέλευσε τ Αντίπατρον *Busb.*

[a] Επ' ἀπολογίαν] Ita *Busb.* ἐπ' ἀπολογία, aut ἐπ' ἀπολογίᾳ in *Editis Aliisque.*

[b] Προσιθεὶς τὸ ὑπομαρτυρῆσαι] Προσιθεὶς *Vat.* ἦ Θεὸν ὑπακαλύμβδ ὑπομαρτυρῆσαι αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν. *Zonar.*

[c] Οἷον ——— ἀφορήσαντες,] Εἰ ἦν τῷ· εἴη τὸ πᾶσι τὸ δ τυχὸν ἀφορήσαντες in *Editis Aliisque.* εἰ ἦν ἦ θεὸν τὸ πᾶσι δ τυχόν ἀφορήσαντ *Vat.* quam lectionem ſequutus ſum, niſi quod εἰ ἦν in οἷον mutarim, & ἀφορήσαντ in ἀφορήσαντες. *Epiphanius* vertit, *ſolent quippe univerſi, quibus juſtitia deficit, quando facinorum aliquorum perpetratores exiſtunt dicere, ſibi liberum arbitrium ex divinitate conceſſum: quando vero* &c. Fuit cum legerem, οἷον ἦ θεὸν πᾶσι δ τυχόν ἢ θελήσαντ. Legendum conjicit *Vir Doctus*, οἷον τὸ θεῖον πᾶσι δ τυχόν ἢ φορήσαντες. HUDS. In *L. B.* ita totus locus concipitur: ἰσχυρὰ τῶν κακῶν εἶν ἦ θεὸς τὸ πᾶσι δ τὸ τυχὸν (forſan pro δ τυχὸν) ἀφορέσαντες. In *Margine* ejus ita legitur, ἀμυνοῦσι ἦ θεὸς ἦ πᾶσι δ τυχόν ἢ θελήσαντ, quod ex gloſſa natum videtur. HAV.

[d] Εκτρέπειν.] Ita cum Cod. *Vat.* ἐκτρέπειν in *Editis Aliisque.* in *Epiphanii* verſione, *per invocationem ejus omnia teſtimonia conantur evertere.*

[e] κατειργάσης αὐτὸν πανταχόθεν τ̃ δίκης ἀποριὰν τῶν ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων, [f] οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκεκλημένα, αὖθις [g] ἐνεπαροίνῃ τῇ ἀρετῇ τ̃ θείᾳ, μαρτυρίαν ἐπισκήπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύι τῇ ἐκείνου [h] πεισόμενος, εἰς μέσους [i] παραγαγὼν ὅσοις πεῖ τῷ πατρὶ πράσσειν τολμᾶν οὐκ ἐνέλιπεν.

ζ'. Ὁ δὲ Οὔαρος, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τ̃ Ἀντίπατρον, οὐδὲν εὑρίσκειν πλέον τ̃ ἀνακλήσεως τ̃ Θεοῦ, ὁρῶν ἀπέραντον ὂν τὸ γινόμενον, [k] ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, [l] ἵν' εἰδῇ τιν πεῖσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τ̃ ἐπὶ θανάτῳ τὶς ἁλωκότων πίνειν κελεύσαντος Οὐάρου, καὶ παραχρῆμα ἔθανε. τότε δ' ἐξανασὰς ἀπὸ τ̃ συνεδρίου, καὶ τῆς ἐξῆς ἐπ' Ἀντιοχείας· [m] ἔνθα δὴ ἦν τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, διὰ τὸ Σύροις τὸν βασίλειον εἶναι. Ἡρώδης δὲ παραχρῆμα μὲν ἔδησε τ̃ υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ Οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπεληλύθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου πράσσειν ὁπόσα πεῖ τ̃ Ἀντίπατρον ἔπεμψεν. δήσας δὲ αὐτὸν εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα σκήπτρῳ γράμματα πεῖ αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ̃ Καίσαρα τὴν κακίαν τ̃ [n] Ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ἐπιστολὴ ὑπὸ Ἀντιφίλου πρὸς Ἀντίπατρον γεγραμμένη· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διέτριβε· καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τ̃ βασιλέως τάδε ἐδήλου. "Ἐπέμψά "σοι τὴν παρ' Ἀκμῆς ἐπιστολήν, μὴ φεισάμενός τ̃ "ἐμ̃ς ψυχ̃ς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο "οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχοίης πεῖ τὸ πρᾶγμα." καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν. ἃ μὲν φανερά γε ἦν· καὶ ὁ τ̃ Ἀντιφίλου δοῦλος, ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἠρνεῖτο ἑτέραν παραλαβεῖν. ἀποριᾶς οὖν ἐχούσης τ̃ βασιλέα, τ̃ φίλων τὶς τ̃ τ̃ Ἡρώδου γεωμένου ὑποερραμμένου τ̃ δούλου τ̃ ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδεδύκει γὰρ δύο, εἰκάσας ἐντὸς [p] τ̃ ἐπιπλυχῆς κρύπτειν τὰ γράμματα. καὶ ἦν ἔτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολήν, ἐγγεγραμμένα τι ἦν ἐν αὐτῇ τάδε. "ΑΚΜΗ ΑΝΤΙΠΑΤΡΩι. Ἐγραψα τῷ πατρί σου "οἵαν ἤθελες ἐπιστολήν, καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τ̃ [q] πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς παρὰ Σαλώμης ἔγραψα· ἣν ἀναγνούς, "οἶσθ' ὅτι [r] τιμωρήσει Σαλώμην ὡς ἐπίβουλον." ἦν δὲ ἡ παρὰ τ̃ Σαλώμης δοκοῦσα εἶναι πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτ̃ς, ὑπ' Ἀντιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῷ Σαλώμης, ὅσα γοῦν ἡ διάνοια θέλοι [s] ὑπαγορευομένη, λέξει δὲ συνέκρυψε αὐτ̃ς. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. "[t] ΑΚΜΗ ΒΑ- "ΣΙΛΕΙ ΗΡΩΔΗι. Ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν σε λανθά- "νειν τ̃ κατ' σοῦ γινομένων, εὑρεῖν ἐπιστολὴν Σαλώμης πρὸς "τὴν ἐμὴν κυρίαν κατ' σοῦ γεγραμμένην, ἐπικινδύνως "ἐμαυτ̃, σοὶ δὲ ὠφελίμως ἐξεγραψάμην, καὶ ἀπέσταλκά σοι. "ταύτην δὲ ἐκείνη ἔγραψε γήμασα Συλλαίῳ θέλουσα. κα- "τάσχου οὖν τὴν ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζ̃ν κινδυνεύ- "σω." πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο Ἀντίπατρον, [u] διαστροφὴν ὅτι διακονουμένη κελεύσματι τ̃ ἐκείνου αὐτή τε γράψαι πρὸς Ἡρώδην, ὡς Σαλώμης ἐπιβούλως αὐτῷ πράσσειν ἐπιχειρούσης τὰ πάντα· καὶ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τὴν αὐτ̃ς πεμφθείσης ἐπιστολ̃ς ὑπὸ Σαλώμης ἀποπέμψαι αὐτή. [x] ἦν δὲ ἡ Ἀκμή, Ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δὲ Ἰουλίᾳ τ̃

ria omnia, tanquam è mundo ſublatum eſſet numen, perpetraſſet, ubi ſupplicii metu undique conſtringeretur plane deſtitutus juris præſidiis, quibus crimina dilueret, Dei iterum virtute petulanter abuſus eſt, eum conteſtans, ut ſuæ potentiæ acceptum tulerit quod adhuc ſuperſit, productis in medium quæ nullo puncto temporis intermiſſo facere auſus eſt pro patris incolumitate.

7. Tum Varus, cum crebris interrogationibus nihil ab Antipatro eliceret præter Dei invocationem, rem infinitam eſſe videns, venenum coram omnibus proferri juſſit, ut quænam ei vis ſupereſſet *è veſtigio* experiretur. Quod ubi allatum erat, Varique juſſu cuidam capitis damnato ut propinaretur datum, confeſtim exſtinctus eſt. Tunc ille ſurgit & è concilio diſcedit, & poſtridie Antiochiam proficiſcitur: ubi plurimum commorari ſolebat, quoniam id Syrorum palatium eſt. Herodes vero filium protinus vinculis aſtringendum curavit: neque vulgo ſciebatur, quid cum eo loquutus Varus fuiſſet, antequam diſcederet: multi tamen opinabantur ex ſententia illius acta eſſe quæcunque in Antipatrum admiſerat *Herodes*. Eo vincto, miſit de eo literas Romam ad Cæſarem, & una homines qui eum verbis de Antipatri malitia docerent. Per eos autem dies interceptæ ſunt literæ per Antiphilum ex Ægypto (ibi enim ille degebat) ad Antipatrum ſcriptæ: in quibus, à regē ſolutis, iſta continebantur. "Mitto tibi Acmes "literas, etiam cum vitæ meæ diſcrimine. noſti "enim mihi rurſus à duabus familiis imminere pe- "riculum, ſi deprehendor. Opto tibi in iſto ne- "gotio ſucceſſum." in hanc ſententiam ſcripta erat hæc epiſtola. Rex autem & alteram epiſtolam requirebat. Nuſquam tamen apparuit: & ſervus Antiphili, qui lectam attulerat, negabat ſe ullam præterea accepiſſe. Cum autem dubius hæreret rex, unus ex amicis ejus, animadverſa quadam futura in interiori ſervi tunica (nam duabus erat indutus) conjectavit in plicatura latere literas. atque ita erat. Epiſtolam igitur arripiunt, quæ *quidem* iſta ſcripta continebat. "ACME ANTI- "PATRO. Scripſi ad tuum patrem quales vo- "lebas literas, eique exemplum mitto fictarum "Salomes literarum ad Dominam meam, quibus "lectis ſcio ſumpturum de Salome tanquam inſi- "diatrice ſupplicium." Fuerant autem literæ hæ, quæ Salomes ad Acmes dominam eſſe videbantur, compoſitæ ab Antipatro Salomes nomine quantum ad ſenſum, ipſius vero Acmes verbis. Literæ autem ſic ſe habebant. "ACME REGI HE- "RODI. Ego dans operam ut nihil te lateat eo- "rum quæ contra te fiunt, nacta Salomes epiſto- "lam ad Dominam meam contra te ſcriptam, eam "mihi periculoſe ſed tibi utiliter exſcripſi, & tibi "miſi. Hanc illa ſcripſit volens nubere Syllæo. "Igitur literas conſcinde, ne ego de vita pericli- "ter." Ad ipſum autem Antipatrum ſcripta erat epiſtola, indicante *Acme* ſe mandatis ejus obſequutam eſſe, & ad Herodem ſcripſiſſe, quaſi Salome ei ut inſidiaretur omnia agere feſtinaret: inſuper & exemplar epiſtolæ ad Dominam ſuam à Salome miſſæ ad eam mittendum curaſſe. Erat autem hæc Acme Judæa genere, Juliæ Cæſaris uxoris ſerva:

Antipater in vincula conjectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Antipatrum.

Acmes litera ad Herodem.

at-

[e] Κατειργάσης] Ita lego (Legit quoque ita *Cocceius*) κατηργάσης in *libris* tam *Editis* quam *MSS.*

[f] Οἷς ἀπολύσαιτο] Οἷς τὰ ἐγκεκλημένα λυθεῖεν ἐπαρθείσῃ τῇ ἀρετῇ *Vat.*

[g] Ἐνεπαροίνῃ] *L. B.* ἐνεπαρθείσῃ.

[h] Πεισόμενος,] *L. B.* πεισθησόμενος.

[i] Παραγαγὼν] Παραγαγόντος *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[k] Ἐκέλευσε τὸ φάρμακον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 5. SPANH.

[l] Ἵν' εἰδῇ τὴν πεῖσαν αὐτῷ δύναμιν.] Ἵν' εἴδῃ τὴν π. *Vat.*

[m] Οὗπερ δὴ] Ἦπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ διατριβαὶ *Vat.*

[n] Ἀντιπάτρου. ἀλίσκε-] Inter Ἀντιπάτρου & ἀλίσκε-] verba illa καὶ Καισαρος γνώμη τὴν (τῇ *L. B.*) Καίσαρος posita habet *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* nullo plane ſenſu.

[o] Οἰκιῶν] *L. B.* οἰκείων.

[p] Τ̃ς ἐπιπλυχ̃ς] Vel ἐπὶ πλυχ̃ς & ita *Edit. Baſil.* SPANH.

[q] Πρὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν] *Liviam* nempe, cujus ſerva aut Liberta Acme, uti mox infra. SPANH.

[r] Τιμωρήσει] *L. B.* τιμωρήσασθαι.

[s] Ὑπαγορευομένη,] Ὑπηγορεύουσιν *Vat.*

[t] Ἀκμὴ βασιλεῖ Ἡρώδῃ.] Nota in ſalutando *Acmes* nomen ipſi præponi nomini Regio. REL.

[u] Τὴν ἐμὴν κυρίαν] Conf. mox ſupra. SPANH.

[x] Καὶ ἀντίγραφα σοι.] Καὶ ἐπίγραφα σοι *Vat.*

[y] Διαστροφὴν] Eſt qui malit διαφθορὰν.

[z] Ἡν —— γυναικὶ] Conf. mox ſuprà. SPANH.

atque iſta faciebat in Antipatri gratiam, qui eam grandi pecunia corruperat, ut ipſum adjuvaret in nece maturanda patri amitæque.

Herodis in Antipatrum odium.

8. Herodes autem, ſingulari Antipatri malitia ſtupefactus, impetu ferebatur ad ipſum è veſtigio tollendum, ut magnarum rerum turbatorem, & qui non ſibi ſolum ſed & ſorori inſidias ſtruxerat, domumque Cæſaris corruperat. Quin & ipſum incitabat Salome, quæ pectus plangeret, ſeque occidi juberet; ſiquod argumentum iſtis de rebus fide dignum contra ſe afferri poſſit. Itaque Herodes filium evocavit & interrogavit, juſſitque ut ſine ulla diſſimulatione diceret, ſi quid contra haberet. Illo autem *ad hæc* obmuteſcente, petiit ab eo *Herodes*, ut, poſtquam undequaque malus reperiretur, ſaltem ſuos in his ſceleribus *ſocios* & adjutores ſine mora nominaret. Ille vero Antiphilum omnium auctorem eſſe dicebat, neque quenquam alium indigitabat. Tum Herodes valde dolens, feſtinavit Romam mittere filium ad Cæſarem, pœnas daturum ſcelerum quæ mente agitaverat. Deinde veritus ne amicorum ope periculo eximeretur, eum in cuſtodia, ut antea, habuit: iterumque legatos miſit ad Cæſarem & literas ad filium accuſandum, indiciaque eorum quæ Acme ad illius maleficia contulerat, adjunctis literarum, *quæ ſupra poſitæ ſunt*, exemplaribus.

Legatos literaſque de eo Romam mittit.

Καίσαρ@ γυναικί· καὶ ἔπεισαν τοῦτο φιλίᾳ τῇ Ἀντιπάτρου, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, μεγάλῃ δόσει χρημάτων, συγκακουργεῖν [a] κατά γε τοῦ πατρὸς ἐπὶ τ [b] πτῶσιν@.

η'. Ἡρῴδης δ', ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς Ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν καὶ φόνου χειρὸς αὐτὸν ἀνελεῖν, ὡς κύκλῳ τῶν μεγάλων γεγονότα πραγμάτων, καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, καὶ τὸν Καίσαρ@ διεφθαρκότα τὸν οἶκον. ἐξώτρυνε δ' αὐτὸν καὶ ἡ Σαλώμη, [c] στερνοτυπουμένη, καὶ κλαίειν αὐτὸν κελεύουσα, εἴ πη@ ἐπὶ τοιούσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν γένοιτο. Ἡρῴδης δὲ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱόν, κελεύων εἴ τι ἀντιφωνεῖν ἔχοι, λέγειν μηδὲν ὑποπτευόμενον. ἐπεὶ δ' ἀχανὴς ἦν, ἤρετο αὐτόν, [d] ἐκδὴ παντὸς πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γοῦν [e] συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι [f] κατιδεῖν. ὁ δ' Ἀντιφίλῳ τὸν πάντων αἰτίαν ἀνετίθη, ἕτερον δ' οὐδένα προὐτίθη. Ἡρῴδης δ' ὑποπτεύσας ὥρμησεν μὲν πέμπειν ὡς Ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς Καίσαρα, λόγον ὑφέξοντα τῶν ὑπὸ τοῖσδε [g] βουλευμάτων. ἔπειτα δείσας [h] μὴ ἡ βοηθεία τῶν φίλων [i] εὐμήχανον τὸν κινδυνεύοντα ἀλλοφυγὰς ποιήσειεν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν· αὐθις δ' [k] πρέσβεις ἐξέπεμψε καὶ γράμματα [l] ἐπὶ κατηγορίαν τοῦ υἱ@, ὅπερ καὶ Ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, καὶ ἀντίγραφα τῶν ὑπογραφέων.

VIII. CAP VI. ΚΕΦ. ς'.

De Herodis morbo, motaque ob eam cauſam ſeditione: & quomodo puniti erant ſeditioſi.

Περὶ τῆς Ἡρῴδου νόσου καὶ στάσεως τῶν Ἰουδαίων δι' αὐτόν· καὶ κόλασις τῶν στασιαστῶν.

Herodes morbo correptus teſtamentum condit.

INterea, dum legati jam ante edocti quid reſponderent ad interrogata, & literas ſecum ferentes, Romam properabant, rex in morbum lapſus, teſtamentum fecit, in quo filiorum ſuorum natu minimo regnum dabat, ob odium quo tum Archelaum & Philippum ob Antipatri calumnias proſequebatur; Cæſarique mille talenta donabat, & Juliæ Cæſaris uxori & Cæſaris filiis & amicis & libertis quingenta. Filiis præterea ſuis pecuniam & penſiones & agros diſtribuebat, itemque nepotibus ſuis: Salomen etiam ſororem ſuam valde locupletabat, quod in omnibus ſummam ei benevolentiam præſtiterit, & nuſquam aliquid adverſus eum moliri auſa fuerit. Cumque *ex eo morbo* convaliturum ſe non ſperaſſet, quippe jam ſeptuaginta circiter annos natus, *mirum in modum* efferatus eſt, & ex ira & acerbitate omnia ſtomachabatur; eoque præcipue nomine, quod contemni ſe gentemque ſuo malo delectari putabat. accedit quod exſtiterunt quidam è maxime popularibus, qui in eum etiam conſurrexerunt ob hujuſmodi cauſam.

Herodis in ſenio amarulentia.

ΚΑΙ οἱ μὲν πρέσβεις [m] ἐπὶ τ Ῥώμης [n] ἐπήγοντο, ὅπου τι ἀνακρινομένους δεήσοι λέγειν [o] προδιδαχθέντες, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπεσὼν [p] διαθήκας γράφει, [q] τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν δίδους, μίσει [r] τοῦ περὶ τ Ἀρχέλαον καὶ Φίλιππον ἐκ τῶν Ἀντιπάτρου διαβολῶν, Καίσαρί τε [s] τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ Ἰουλίᾳ τῇ Καίσαρ@ καὶ τέκνοις καὶ φίλοις [t] καὶ ἐπελευθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια. ἔνεμε δ' καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, καὶ υἱέσι τοῖς ἐκείνων· Σαλώμῃ τε ἐπὶ μέγα [v] ἐπλούτιζεν τὸν ἀδελφὸν, [x] εὔνουν τε ἐν πᾶσι περὶ αὐτὸν ἀφορμενηκῶν, καὶ μηδαμόθι θρασυνομένῳ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' προσοίσειν, [y] καὶ γὰρ ἤδη ἔτ@ ἑβδομηκοστὸν ἦν, [z] ἐξηγρίωσεν ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ [a] εἰς πάντα χρώμεν@· αἴτιον δ' ἦν δόξα τοῦ καταφρονεῖσθαι, καὶ ἡδονὴ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθν@ φέρειν. ἄλλως τε ἐπῆλθόν τινες τῶν [b] δημοτικωτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτὸν ἀφ' τοιαύτῃ αἰτίᾳ.

2. Erant Judas Sariphæi & Matthias Marga-

Judas & Matthias in Herodem conjurant.

Β'. Ἦν [c] Ἰούδας ὁ Σαριφαίου, καὶ Ματθίας ὁ [d] Μαργα-

---

a Καθ' ὑγιὲς δ' πατρὸς] Καθ' ὅτι δ' π. *Vat.*

b Τιτιδ@.] *L. B.* τοῦδ@.

c Στερνοτυπουμένη,] Στερνοτυπουμένη *Busb. Vat. Luzd. Bat.* & *Zonar.*

d Ἐπειδὴ παντὸς] Ἐπειδὴ τὰ πάντα παντὸς *Vat.*

e Συγκακουργήσαντας] Κακουργήσαντας *Vat.*

f Κατιδεῖν.] Ἀνιδεῖν *Vat.*

g Βουλευμάτων.] Βεβουλευμένων *Busb.*

h Μὴ ἡ βοηθεία] Illud ἡ ex *L. B.* adjicitur. HAV.

i Εὐμήχανον δ' κινδυνεύοντα] Εὐμήχανοι τῶν κινδυνευόντων ἀλλοφυγὰς *Busb.*

k Πρέσβεις ἐξέπεμψε] Πρεσβείαν *Vat.*

l Ἐπὶ κατηγορίαν δ' υἱ@,] Ἐπὶ κατηγορίᾳ *Vat.*

m Ἐπὶ τ Ῥώμης] Ἐπὶ τὴν Ῥώμην *Busb.*

n Ἐπήγοντο,] Ita *Gall.* ἠπείγοντο *Busb.* (& ita legi vult *Ibbetſonus* & *Coccejus*) ἤπειγον *Editis Aliiſque.*

o Προδιδαχθέντες,] Sic lego, προδιδαχθέντες in *Libris* tam *Editis* quam *MSS.*

p Διαθήκας γράφει,] Conf. inf. c. 9. §. 4. & *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

q Τῷ νεωτάτῳ τῶν υἱῶν] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

r Τοῦ περὶ τ Ἀρχέλαον] Ita lego cum *Zonara.* Μίσει τοῦ περὶ τὸν Ἀρχ. *Busb.* μίσει τότε περὶ in *Editis.*

s Τάλαντα χίλια,] Τάλαντων χιλίων (χρήματα ταλάντων χιλίων *L. B.*) & mox πεντακοσίων *Vat. L. B.* & *Busb.*

t Καὶ ἐπελεύθέροις Καίσαρ@ πεντακόσια.] Καὶ ἀπελεύθέροις περὶ πεντακόσια in lib. 1. *de Bello Jud.*

v Ἐπλούτιζεν τὸν ἀδελφὸν,] Sic *Vat.* & *Busb.* ἐπλούτιζε *L. B.* ἐπλούτισεν in *ceteris.*

x Εὔνουν τε ὂν πᾶσι] Εὔνουν τε αὐτῷ ἐπὶ πᾶσι διαμ. *Vat.*

y Καὶ γὰρ ἤδη ἔτ@·] Καὶ γὰρ ἔτ@ ἑβδομήκοντα ἔναδον ὢν legendum eſſe contendit *S. Petitus* in *Animadverſionibus ineditis*, Tom. 1. p. 524. ut & ſupra (lib. 14. c. 9. §. 2.) νέον παντάπασιν ὄντι, ις'. γὰρ αὐτῷ ἐγεγόνει μόνα ἔτη.

z Ἐξηγρίωσεν] Ita in *pleriſque libris.* ἐξηγρίωτο (*Coccejus*, nam inferius quoque ἐξαγριώσας) *Busb.* & *Zonar.* ἐξηγρίαν *L. B.*

a Εἰς πάντα χρώμεν@·] Mallem εἰς πάντας χρ.

b Δημοτικωτέρων ἀνθρώπων] Ita *Busb.* δημοτικώτερον *Vat.* δημοτικοτέρων in *Editis Aliiſque.*

c Ἰούδας ὁ Σαριφαίου,] In *lib.* 1. *de B. J.* Ἰούδας τε ὁ Σεπφοραίου, καὶ Ματθίας Μαργάλω in *Marg. L. B.* Σαπφωραίου. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Μαρ-

γαλώθη Ιουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' ὅς τινας [c] τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ φιλοσεβεῖς διὰ παιδείαν [f] τῶν νεωτέρων· ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες [g] οἷς φιλαρετοίησις ἀρετῆς [h] ἐπιτηδευτής. οἵ τε πυνθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὴν νόσον θεραπεύειν ἄπορον ἔσεσθαι, ἐξῆραν τὸ νεώτερον, ὥστε ὅπως [i] φυλάξει τὸν νόμον τὸν πάτριον κατασκεύασε ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα [k] καθελόντες εὐσεβείας ἀγωνίσματα φέρεσθαι τῶν νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ διὰ τὴν τόλμαν [l] αὐτῶν, παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος, τὴν πίστεως, τάττε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς φύσει τὸ εἰωθὸς τοῦ ἀνθρώπου [m] διετρίβη, καὶ δὴ καὶ τὴν νόσον. ἦν γὰρ τῷ Ηρώδῃ τινὰ πεπραγματευμένα φέρεσθαι τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλουν οἱ περὶ τὸν Ιούδαν καὶ Ματθίαν. [n] κατεσκευάκει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τοῦ πολοῦ τοῦ μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτελὲς, [o] ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τι ἀνατίθεσθαι οὐτινοῦν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ἐπιτηδεύεσθαι τοῖς βιοῦ κατ' αὐτὸν [p] πεποιημένοις. " [q] ὥστε ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ τὸν " ἀετὸν καταβαλεῖν· [r] καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡγήσατο κίνδυνον " [s] τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τὸν ἐν τῷ ζῆν ἡδο- " νῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τοῦ [t] πεπαιδευμένου ἀρε- " τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, τοῖς ὑπὲ σωτηρίας καὶ φυλακῆς τοῦ " πατρίου [v] μελλήσουσι πλοῦτον, διὰ τὸ αἰώνιον [x] τοῦ " ἐπαινεῖσθαι φήμην καταβασκευασμένους, ἐν τε τοῖς γιοῦ " ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνημόνευτον [y] κα- " ταλιπεῖν τὸν βίον. [z] καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαιτωμέ- " νοις ἄφυκτον εἶναι τοῦ συμφορὰν, ὥστε καλῶς ἔχειν " τοῖς ἀρετῆς [a] ὀρεγομένοις τὸ καταψηφισμένον [b] αὐτῶν " μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῶν δεχομένοις ἀπέναι τοῦ βίου. " [c] φέρειν δὲ κόφισιν πολλὸ τὸ ὑπὲ καλοῖς ἔργοις, ὧν " μνησθῆναι τὸν κίνδυνον εἶναι, πλοῦτον, καὶ ἅμα ἰέναι τοῖς " αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τοῦ συγγενοῦς καταλείποιντο ἄνδρες ἢ " γυναῖκες, καὶ τοῖσδε περιποιῆσαι ὄφελος εὐκλείᾳ τῇ " ἀπ' αὐτῶν.

lothi F. Judæorum eloquentiſſimi & legis patriæ interpretes præſtantiſſimi, virique populo chariſſimi, quoniam juventutem docerent. qui enim virtuti comparandæ ſtudebant, eos quotidie frequentabant. Hi *duo*, audientes regis morbum eſſe inſanabilem, concitarunt juventutem, ut, ſublatis operibus quæcunque à rege præter patriam conſuetudinem facta fuiſſent, certaminis pro pietate præmia ex legibus ferrent. nam propter audaciam ipſius, & eorum effectionem, quæ lex vetabat, cum alia ei contigiſſe, quibus præter communem hominum morum vexatus fuerat, tum etiam hunc morbum. quippe nonnulla ab Herode contra legem fabricata fuerant, quæ ei crimini dabant Judas & Matthias. Fecerat enim rex & ſuper majorem portam templi dedicaverat ingentem & magni pretii aquilam ex auro. Lege autem vetitum eſt iis, qui volunt ex ejus inſtitutis vitam agere, vel quidquam cogitare de imaginibus erigendis, operamve dare animantium ſimulachris conſecrandis. Atque adeo dictitabant illi magiſtri aquilam iſtam deturbandam eſſe: "quod ſi cui ejuſmodi immine- "at periculum ut morti devoveatur, bonum ea ex "re propoſitum illis, qui pro legibus patriis con- "ſervandis tuendiſque morituri ſunt, longe magis "è re ſua eſſe videri quam voluptatem ex vitæ u- "ſura percipiendam, eo quod ſempiterna ſibi lau- "de comparata vitam relicturi ſint, præſenti ſe- "culo celebrandam, futuriſque in omne ævum "memorandam. Et quidem iis, qui ſine periculo "vitam agunt, non effugiendam eſſe mortis cala- "mitatem, proinde recte facturos, qui virtutis de- "ſiderio tenentur, ſi, quod fors tulerit cum laude "& gloria amplectentes, diem obierint ſupremum. "quippe magnum *ſortis* levamen, præclaris operi- "bus, ad quæ provocant pericula, immori, ut ex "gloria illorum ad filios redundet utilitas, ejuſque "in partem tota cognatio tam viri quam feminæ "veniant.

Juventutem concitant ad eam tollendam quæ rex contra Moſis legem fecerat.

γ'. Καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τὸς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτὸς πεθνάναι [d] φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ [e] συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς. καὶ μέσης ἡμέρας ἀναλαβόντες κατάσπασόν τε, καὶ πελέκεσιν [f] ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατριβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τῦ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις πρὸς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐπέστευτο ὑπολαβὼν, ἄνεισι χῆρα πολλῷ [g] ἀγόμενος, ὅπως ἀντέξοιεν τῷ πλήθει τῶν ἐπιόντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα· [h] ὑπιπτόντων τε μὴ προσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἁμαρτεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τοῦ ὀνήσοντος προενεσκοπημένοις, τῶν τε νέων ὀλίγους παταράσσουσα ἀνδρῶν, οἳ ἥρπασ

3. Dum illi his & aliis ſermonibus juventutem incitant, nunciatur obiiſſe regem. id quod plurimum adjuvabat *iſtos* magiſtros. Itaque illi meridie aquilam demolitum eunt, atque eam ſecuribus diſcindunt, ſpectantibus multis qui in templo morabantur. Hoc ubi regis prætori nunciatum eſt, is, ſuſpicatus majorem aliquam rem, quam revera eſſet, tentari, eò cum magna manu proficiſcitur, ſatis valida ad multitudinis impetum repellendum, quæ *tum* id agebat ut tolleretur quod rex dedicaverat: cumque inopinantes aggreſſus eſſet, (quales plerumque ſolet eſſe vulgus ad audendum aliquid magis opinione temere præſumpta quam tuta rerum proviſione adductum) & incompoſitos *adortus*, quique nihil quod in rem ſuam eſſet animo pro-

Aquilæ aurea dejicitur.

Prætor regis milites ducit in conjuratores.

d Μαργαλάθη] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH. *L. B.* in *Marg.* Μαργάλω.

e Τῶν πατρίων ἐξηγητὰς νόμων,] Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

f Τῶν νεωτέρων·] Τῶν νεωτέρων *Busb.* utraque lectio ferri poteſt

g Οἷς φιλαρετοίησις ἀρετῆς] Infra §. 6. φιλαρέσησις ἀρετῆς. SPANH.

h Επιτηδεύθη.] *L. B.* ἐπιτετήδευθη.

i Παρὰ τὸν νόμον] Παρὰ νόμον τὸν πατρῖον *Busb.*

k Καθελόντες] Καθελόντας *Busb.*

l Αὐτῶν,] Niſi ſic diſtinguatur poſt αὐτῶν & νόμος, legendum, ut me monuit *Vir doctus*, αὐτῶν παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως. αὐτῷ καὶ τὴν &c. ſcribit *Caſaub.*

m Διετρίβη,] *L. B.* in *Marg.* συνίβη.

n Κατεσκεύακει] Κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασ. *Busb.*

o Ἀετὸν —— φιλοπρεπῆ.] Imagines erigere aut animantium effigies conſecrare, vetitum Judæis. *Ruſinus.* Prohibet autem Lex imaginum elevationes vel animalium propoſitiones conſtituere. *Vid.* de Animalium effigie ad cultum prohibita ſupr. lib. 3. c. 5, §. 5. μηδενὸς εἰκόνα ζῴου ποιήσασθαι φιλοπονεῖν· & Lev. XXVI. 1. Philo: περὶ Γιγ. p. 196. Conf. & ἀλωτ. lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

p Πεποιημένοις.] Ita *Busb.* φιλοπρεπῆ in *Editis Aliiſque.*

q Ὡστε ἀπέλευον] Ὡστε ἐξεκόλαφον *Vat.*

r Καὶ γὰρ εἴ τις ἂν ἡγήσατο κίνδυνον] Ηγεμὼν τινι κινδύνου ἀνὴρ τοῦτο ἡδὺ *Zonar.*

s Τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ,] Τῷ αὐτὸν καταπαιδεύσαι *Busb.* HUDS. *L. B.* τὸν ἐ. θ. ἀνακειμένων. neque forſan pejus, ut ſignificet quoddam periculum agnatum iis, quæ cum morte ſolent eſſe conjuncta. HAV.

t Πεπαιδευμένου ἀρετῆς] Πεφιλοτιμένου *Vat.*

v Μελλήσουσι πλοῦτον;] Μέλλουσι *Busb.*

x Τοῦ ἐπαινεῖσθαι φήμην] Illud δὲ è *Cod. Vat.*

y Καταλιπεῖν τὸν βίον.] Ita *Vat* καταλιπεῖν τὸ κλέος in *cæteris*,

z Καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως] Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *Nam etſiamſi quiſquam ſine periculo valeat aliquando præclarum opus efficere, poſt paululum tamen venturam mortem naturæ lege non valebit effugere. Proinde pulchrum eſt his &c.*

a Ορεγομένοις] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

b Αὐτῶν] Αὐτῷ *Vat.*

c Φέρειν δὲ κόφισιν πολλὸ] Φέρειν *Vat.* Φέρειν γὰρ κ. *Baſ.*

d Φεύζων τὸν βασιλέα,] Vocem Φεύζων omittit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

e Συνέπεσε τοῖς σοφισταῖς.] Qui Sophiſtis illis admodum ſuffragatus ſit. *Ruſinus.* SPANH.

f Εξέκοψαν τὸν ἀετὸν,] Εξέκοπτον *Busb.* ἐξῆγον *Vat.* & *Joſephus* ipſe l. 1. de *Bello Jud.*

g Ἀγόμενος,] Επαγόμενος *Busb.*

h Επιπεσόντων τε] Ita *Vat.* & *Busb.* ἐπιπεσόντων μὴ πρ. in *cæteris.*

Judas & Matthias cum aliis ad Herodem perducti.

prospexerant, juvenes ad quadraginta, qui reliquis fuga dilapsis eum animose exspectarant, comprehendit, factique suasores ducesque Judam & Matthiam, qui sibi dedecori esse putarunt ad adventum ejus recedere; eosque ad regem perduxit. Quos, cum rex, postquam ad eum venerant, interrogasset, an quod ipse donasset, id dejicere ausi fuissent? "At nos, *inquiunt*, de iis quæ deliberata

Se se arrogantius excusant.

"erant deliberavimus, & quod factum erat id fe-"cimus, atque ut viros bonos forteque decuit. "Nam & iis succurrimus quæ Dei honori sacrata "sunt, & de lege ex ejus auditione soliciti esse di-"dicimus. nihilque mirum si servatu digniora cre-"dimus jussis tuis ea quæ Moyses Deo docente & "suggerente scripta reliquit. nobisque volupe erit "mortem, etiam quovis supplicio exacerbatam, "obire, ut qui conscii erimus nos cum ea con-"gressuros, non ob maleficia, sed ob pietatis amo-"rem." Atque in istis quidem illi omnes consentiebant, audacia verbis respondente adhibita, qua animati facinus aggredi non dubitarunt. Rex au-

Vincli Hierichuntem mittuntur.

tem, ubi eos colligaverat, Hierichuntem nuncios misit, Judæorum primores eò accersens. Cumque illi convenissent, concione advocata in ipsum theatrum, *is* in lectica jacens, quoniam stare non pos-

De illis queritur Herodes ad Judæorum primores.

set, "enumerabat quot & quamdiu eorum causa "labores pertulisset, utque templum magnis suis "sumptibus exstruxisset, cum Asamonæi nati cen-"tum viginti quinque annis (quibus regnassent) "nullum unquam tale opus ad Dei honorem fa-"cere potuissent. idque se ornasse *adjiciebat* præ-"cellentibus donariis, pro quibus se etiam post "mortem celebratum & collaudatum iri speraret. "Hic vero clamare cœpit, eos ne vivente quidem "illo à contumeliis abstinere, quin luce palam au-"dere suis donariis manus admoliri, eaque detur-"bare, per simulationem eum contumelia afficien-"di, sed reipsa (si res diligenter perpenderetur) "id esse sacrilegium.

4. Illi vero ejus crudelitatis metu, ne forte, efferatus in ipsos, vindictam exigeret, negarunt id factum de sua sententia, ac *sibi* videri facinus vin-

Jozarus pontifex suffectus in locum Matthiæ.

dicandum. Atque ille in alios satis leniter se gessit, sed Matthiam pontificatus honore, ut earum rerum nonnulla ex parte auctorem, abdicavit, & Jozarum uxoris ejusdem *Matthiæ* fratrem pontificem creavit. Hujus Matthiæ pontificatu accidit, ut alius crearetur pontifex, in unam *duntaxat* diem,

Josephus creatur pontifex in unam diem.

qua Judæi *solenne* jejunium agebant, ob hujusmodi causam. Is Matthias, munere sacerdotali fungens, ea nocte, quæ jejunii diem anteceſſit, visus est sibi secundum quietem rem habere cum mu-

ἔμενον ἐπόνλα εἰς φυγὴν ⸗ λοιπὴ πλήθυς κατασκέλ⸗, συλλαμβάνε, ⸗ τὲς εἰσηγητὰς τῆ πολμήμα⸗ Ἰούδαν ⸗ Ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμένης ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῆ, [i] ⸗ ἀνηγάγετο ἐπὶ τ βασιλέα. ἐρομένε ⸗ ἐπὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τῆ βασιλέως, [k] εἰ πολμήσαν αὐτὸ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν; "ἀλλὰ καὶ πεφρόνηκά γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, "[l] καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα, μετ' ἀρετῆς ἀνδρός "[m] πρεπωδεςάτης. τῆ τε γὰ θείᾳ τῆ ἀξιώσει πεπισμέ-"να βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, [n] καὶ τῆ νόμῳ τῆ ἀκροάσει "[o] πεφρονήσμεθα. θαυμαςέν τε ἂν εἰ τ σῶν δογμάτων "ἀξιωτέρας [p] τετηρῆκε [q] ἡγησάμεθα [r] τὲς νόμες, ὲς Μωϋ-"σῆς ὑποφηνεύσε καὶ διδαχῆ τῆ Θεῆ γραψάμεν⸗ κα-"τέλιπεν. ἡδονῆ τε τ θανάτε οἴσμεν, ⸗ τιμωρίαν μᾶλ πι-"να ὑπομένοις, ἢ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις ἀλλὰ φι-"λίᾳ τῆ εὐσεβῆς [s] μέλλειν σωείσεσθαι τὸ ἐφομλῆσαι αὐ-"τῆ." καὶ οἱ μὲν πάντες ἔλεγον, ἧδεν ἐλλειπές-ρα τῆ τόλμη ⸗ λόγῳ χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον πράξειν σφ. [t] ἀπειρώτηνο. [v] βασιλεὺς ⸗ αὐτὲς κατα-δήσας, ἐξέπεμπεν εἰς Ιεριχοῦντα, καλέσας Ιουδαίων τὲς ἐν τέλ. καὶ θορυβομένων, ἐξεκκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὀπὶ κλινιδίε κείμεν⸗ ἀδυναμία ⸗ σῆναι, "τ [x] ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον [y] αἴτινες ἦσαν ἐπ' αὐτὲς γεγο-"νῦαι ἀνηριθμεῖτο, ⸗ ⸗ ναῦ τὸν καταςκεύν ὡς μεγά-"λοις τέλεσι τοῖς αὐτῶ χρῶντο, μὴ [z] δυνηθέντων ἔτεσιν "ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τ Ασαμωναίε ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιόν-"δέ τι ὀπὶ τιμῇ πράξαι ⸗ Θεῆ. κοσμῆσαι ⸗ καὶ ἀναθή-"μασιν ἀξιολόγοις, [a] ἀφ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χρέως [b] καὶ μὴ θνατὸν καταλελείψεσθαι μνήμλν τε αὐτῆ καὶ "εὔκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζεσν "ὑποχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει ⸗ "πολθύ⸗ ὕβρει χρωμένης ἄψασθαι τ τῶ αὐτῆ [c] ἀνα-"κμένων, ⸗ καθαιρήσιν ὑβρίζονλάς τε πειᾶσ, λόγῳ "μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ ⸗ εἴ τις [d] ἐξετάζοι τὸ γεγονὸς "ἱεροσολοιῶτας.

δ'. Οἱ ⸗ διὰ τὴν ὠμότητα αὐτῆ μὴ δὴ ⸗ κατ' αὐτῶν ἐξαχριώσας εἰσπράξοιτο τιμωρίαν, οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπράχθαι τῆ αὐτῶν, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ὃν ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἶναι. ὁ ⸗ τοῖς μὲν ἄλλοις πρωτόπρως ἔχεν, Ματθίαν δὲ τ ἀρχιερέα ποιῆσας ἱερᾶς ὡς αἴτιον τε μέρες τέτων γεγονόλα, [e] καθίσε Ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τ αὐτῆ. ἐπὶ δὲ τε [f] Μα-θίε τέτε ἱερωμένε, συμβαίνῃ καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κα-τασῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν διὰ Ιουδαίοις νησείαν ἄγεσθαι. αἰτία δέ ἐσν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμέν⸗, ἐν νυκτὶ ᾗ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ᾗ ἡ νησεία ἐνίσατο, ἔδοξεν [g] ἐν ὀνεί-ρῳ τι

i Καὶ ἀνεγάγετο] Καὶ ἀπήγαγε *Vat.* & *Busb.* κατήγαγε in *lib.* 1. *de B.* J.

k Εἰ τολμήσειαν] Εἰ ἐτόλμησαν *Zonar.*

l Καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα,] Καὶ οἱ ἄνδρες, πέπρακται, εἶπον, ⸗ θαυμάζειν ὡ χρὴ &c. *Zonar.*

m Πρεπωδεςάτης.] Παρεπωδεςάτης *Gen.* Vel πρεπωδ. SPANH.

n Καὶ τῷ νόμῳ] Καὶ τῷ νόμῳ τε ἀκροᾶσθαι τὸ σῶφρον. θαυμ. *Vat.*

o Πεφρονήσμεθα.] *L. B.* in *Marg.* πεφρονήσμενα.

p Τετηρῆκε] *Al.* τετηρῆκας.

q Ηγησάμεθα] Ita lego cum *Cod. Vat.* ἡγήμεθα *Bas.* ἡγούμεθα *Gen.* & *Lugd. Bat.*

r Τὲς νόμες,] Illud τὲς è *Cod. Busb.*

s Μέλλειν συνείσεσθαι] Ita cum *Cod. Vat.* qui mox habet ἐπομιλῆσαν. Locum hunc corruptum esse suspicor. nec ad eum sanandum quidquam confert *Epiphanius*, qui vertit, *non enim pro injusto facinore sed pro amore pietatis nobis sustinenda sunt.*

t Απειρώτηνο.] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀπειρώτηνο in *cæteris.*

v Βασιλεὺς] Βασιλεὺς τε αὐτὲς καταδήσας μετέπεμπεν εἰς Ιεριχῶνα Ιουδαίων τὲς ἐν τέλ. ⸗ θορυβομένων ἐξεκκλησίαζεν εἰς τὸ *Vat.* βασιλεὺς ⸗ δήσας αὐτὲς, ἐξέπεμψεν εἰς Ιεριχῶνα, ⸗ καλέσας *Busb.*

x Αγωνιῶν τε] Εὐποιῶν *Busb.* & *Zonar.*

y Αἵτινες] *L. B.* ὅτι τινες.

z Δυνηθέντων] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* δυνηθέντες in *Editis Aliisque.*

a Ἀφ' ὧν ἐλπίδα] Ἀφ' ὧν ἐλπίδα χρέως αὐτῷ ⸗ μὴ θνάσιον *Busb.*

b Καὶ μὴ θνάσιον] Καὶ μηδ' ὁ θάνοι *Vat.* quod & voluit *L. B.* in quo exstat μεθοθάνοι.

c Ἀνακειμένων,] Ἀνακειμένων ⸗ καθαιρήσιν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσ, λόγῳ μὲ εἰς αὐτὸν, *Vat.* ἀνατεθειμένων ⸗ καθαιρεῖν ὑβρίζοντάς τε ποιησασ *Busb.*

d Εξετάζοι τὸ γεγονὸς] Sic *Busb* ἐξετάζοι ⸗ γεγονότ⸗ in *reliquis.* Forsan tamen legendum, ἀλήθειαν ⸗ εἴ τις ἐξετάζοι ⸗ γεγονότ⸗.

e Καθίσε Ἰώζαρον] Καθισᾶ *Busb.*

f Ματθίε] De Josepho Matthiæ suffecto, nocturnam pollutionem passo, vide *Miss. tom.* I. 1. Hujus etiam rei exstat memoria in *Talm.* Hierosol. *Horaijoth tom.* fol. 47. col. 4.

g Εν ὀνείρῳ] Hæc adversa videntur iis quæ in Talmude traduntur. Non solebant Pontifices ea nocte quæ antecedebat solemnem expiationis diem dormire, ob metum pollutionis, & in codice Joma cap. 1. mish. 7. diserte legitur בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צררה ואומרים לו אישי כהן גדול יעמוד וחפן אחרת על הרצפה. *Si quærebat se somno dare, sacerdotes juniores digito indice percutiebant coram ipso, & dicebant ipsi: Domine Pontifex Maxime, ita & pelle somnolentiam super pavimentum.* Quodque hæc dicta confirmat, ne quis Judæos finxisse illa autumet & collegisse ita se rem habere debuisse, est quod historica fide tradat Zacharias ben Kebutal, se ipsum legisse sæpius coram Pontifice illa nocte, ne videlicet somnus ei obreperet. Qua ratione ergo Josephus testatur Pontificem ea nocte dormivisse? Nimirum ex testimonio Talmudicorum liquet consuetudinis fuisse, ut Pontifex ea nocte vigilaret: nec longe quærenda est hujus moris ratio, ne videlicet dormiens polluereturi. Verum an inde colligitur nunquam ullum Pontificem in somnum incidere potuisse? Aliud est quum testor quid mo-

ris

ἐχθ[h] ὠμιλῆσαι γυναικί· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δυναμένη ἱερατεύειν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ [i] Ἐλλήμου συνιερέασατο αὐτῷ, συγγυμνὴς ὤν. Ἡρώδης δὲ, τόν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸ ἕτερον Ματθίαν, ὃς ἐγηγέρκει τὼ στάσιν, καὶ ἄνδρας ἐκ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε [k] ζῶντας. καὶ ἡ [l] σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν.

ε'. [m] Ἡρώδῃ δὴ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικραίνετο, δίκην ὧν ἐφαρμόσθεν ἐκπεσασομένῃ τοῦ Θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ [n] μαλακὸν ἦν, [o] οὐδὲ πολλὰ ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπαφωμένοις τὼ φλόγωσιν, [p] ὁπόσα τοῖς ἐντὸς ἐφειστήκει τὼ κάκωσιν. ὄρεξις δὲ δεινὴ [q] τοῦ δέξασθαί [r] τι ἀπ' αὐτοῦ· ἃ γὰρ μὴ ἐᾶν ἐξῆν. καὶ [s] ἑλκώσεις τὰ τε ἐντέρων ἅμα μάλιστα τοῦ κώλου ὀδύναι ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τὰς πόδας ἐδίαιτες· ὑδρωπικὸν δὲ καὶ αἰδοῖα [t] καὶ περὶ τὸ [u] ἦτρον κάκωσις ἦν. [x] καὶ μὴν ἐν τοῖς αἰδοίοις [y] σῆψις σκώληκας ἐμπιποῦσα· πνεύματός τε ὀρθία [z] ἔντασις, καὶ [a] αὕτη λίαν ἀηδὴς ἀφηδόνι τε τῇ [b] ἀποφορᾷ, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ ἄσθματος, [c] σπασμός τε περὶ πᾶν τὸ [d] μέρος, ἰσχνὸν δὲ [e] ὑπομενοῦντι περιστάμενον. [f] ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν [g] θεραπόντων, καὶ ῥᾴς πᾶσι προσαποφέρεσθαι [h] σοφία [i] πεφυκέναι, πονηρὸν τὸ [k] πολλῶν δυσεβῶν ποιητὴν ὁ Θεὸς εἰσπεράσεσθαι παρὰ τοὺς βασιλέως. [l] ὁ δὲ, καίπερ δὴ μειζόνως ἢ ἀντίχοι ἄν τις παλαιπωρούμενος, ἐν ἐλπίσι [m] τοῦ ἀνασῴζεσθαι τὸ, ἰατρούς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσιν χρῆσθαι [n] μὴ ἀποπεπταμένος· [o] πόταμόν τε περάσας Ἰορδάνην, θερμοῖς τοῖς κατὰ [p] Καλλιρόην αὐτὴν παρεδρεύουσιν, ἅπερ καὶ τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ ἐπίσημά ἐστιν. ἔξεστι δὲ καὶ ὕδωρ τοῦτο εἰς [q] λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὥστε ἀναθάλψειν αὐτὸν, καθεθεὶς εἰς πέλον ἐλαίου [r] πλέον, δόξαν [s] μεταστάσεως ἐνέπνευσεν αὐτοῖς. ἐπὶ δὲ οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων ἐκλελοιπότων, καὶ μηδ' ἥντινα ἀμφὶ τοῦ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, ταῖς θαλώταις [t] ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύσας νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρήσατο, καὶ παρὰ τοῦτο

liere: quam ob cauſam cum rem divinam facere non poſſet, ei vicariam operam præſtitit Joſephus Ellemi filius, ejus conſanguineus. Hunc autem Matthiam Herodes munus deponere coëgit: alterum vero Matthiam, qui ſeditionis auctor exſtiterat, & ejus ſociorum nonnullos, vivos igni cremavit. eadem etiam nocte fuit lunæ defectio. *Vivicombustum Judæ & Matthiæ.*

5. Herodi autem morbus magis magiſque ingraveſcebat, Deo pœnas ſcelerum illius exigente. Nam ignis quidem erat eum lente exurens, qui non tantum tactui ardorem prodebat, quantum partibus internis dolorem afferebat. Ab eodem malo erat vehemens aliquid aſſumendi deſiderium, cui quidem non obtemperare non licebat. aderat etiam inteſtinorum exulceratio, maximeque eum vexabant acerbi in colo cruciatus. quin & pedes occupaverat humor aqueus & pellucens, ſimiliſque erat circa abdomen mali labes. porro genitalium putredo gignebat vermes; & laborabat, cum erectus eſſet, gravi ſpirandi difficultate, quæ tum ob anhelitus fœtorem tum ſpiritus crebritatem erat moleſtiſſima. denique convulſiones per univerſa propemodum membra inſuperabile ipſi robur addebant. Ajebant porro divini, & qui in hujuſmodi vaticinandi ſcientia ſtudium ſuum collocaverant, hanc multiplicem impietatis pœnam Deum à rege expoſcere. Ille vero, licet gravius afflligeretur quam ut quis cruciatum ferre poſſe videretur, ſalutem tamen ſperabat, & medicos accerſebat, & eorum conſiliis per omnia obſequebatur: trajectoque Jordane fluvio thermis utebatur Callirhoënſibus, quæ præter cæteras tot dotes etiam potui commodæ ſunt. Hæ aquæ in lacum influunt, qui bituminis ferax eſſe dicitur. Ibi cum medicis viſum eſſet, ut eum refoverent, demiſſus in ſolium olei plenum, *non multo poſt* in eo eſſe credebatur ut animam efflaret. ſed famulis ploratum edentibus ad ſe rediit: ac de ſalute ſua deſperans, quinquaginta drachmas militibus viritim juſſit diſtri-

ris & conſuetudinis fuerit, aliud quid aliquando acciderit. An non recte dico, Levitas ſemper in templo noctu vigilaſſe? Et tamen inventos aliquando fuiſſe qui dormirent, liquet ex Talmude. Unum ejuſmodi factum, labefactare non poteſt auctoritatem dicti de conſuetudine prolati. Et multa eo tempore fiebant, & fieri poterant; quando Pontifices pro arbitrio Herodis mutabantur & homines impii eo munere fungebantur, ſecus ac bene ordinatis omnibus quæ ad ſacra ſpectabant. Illuſtrem dicta exemplo. Clarum eſt ex lege Dei & ſcriptis Judæorum non licuiſſe ante oblatum die 16 menſis Niſan manipulum falcem immittere in ſegetem. Conceſſerunt tamen aliquando ſapientes Jerichuntinis ante illum diem metere. Id ipſi fatentur in Talmude. Quod ſi hoc literis tradere neglexiſſent, ut facile fieri poterat, & Joſephus aut quis alius ſcriptor narraſſet ſe veniſſe octo diebus ante Paſcha Hieroſolymis Jerichuntem, ſed amicos ſuos domi non inveniſſe quoniam in agris metebant fruges, num protinus falſi poſtulandus eſſet Joſephus? Ita quibuſdam in more eſt poſitum. Ego malo judicium ſuſpendere, & quando nulla ratione conciliari poſſunt ſcriptores duo, fidem alterutrius ſuſpectam non reddere. REL.

h Ωμιλῆσαι γυναικί·] Ωμιληκέναι *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

i Ἐλλήμου συνιερέασατο αὐτῷ] Ἐλείμου *Busb.* & *Epiphan.*

k Ζῶντας.] Ζῶσας *Vat.*

l Σελήνη ἦ] Videſis *Scaligerum* in *Animadverſ. ad Chron. Euſeb.* p. 162. *Keplerum* de *Anno Natali Chriſti* p. 80. *Petavium* in lib. X. *de Doctr. Temp.* c. 66. *Uſſerium* ad *A. M.* 4009. *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346. & *Pagi Apparat.* ad *Ann. Baronii*, p. 35.

m Ἡρώδῃ ἦ μείζονος ἡ νόσος ἐπεπικραίνετο,] Hunc locum de morbo Herodis: Ἡρώδῃ ἦ μείζονος ἡ νόσος &c. adducitur ab Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. VIII. p. 25. A. B. ἐπεπικεκράντο *Euſeb.* δικαιοσύνη τι· ὅθεν ὠδὲ ὠμὴ ὑπάρχειν· καὶ ἑλκώσεις *Euſeb.* SPANH.

n Μαλακὸν ὦν,] Μαλθακὸν *Zonar.*

o Οὐδὲ πολλὰ] Οὐχ ὧδε πολλὰ *Vat. Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 8. & *Nicephorus Caliſtus* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. 15. HUDS. Οὐχ ὧδε πολλά &c. *Euſeb.* SPANH.

p Ὁπόσα] Apud *Euſeb.* & *Nimph.* ὅσα. HUDS. Ὅσα *Euſeb.* SPANH.

q Τοῦ —— ὑπάρχειν·] Confer mox initio. §. SPANH.

r Τι ἀπ' αὐτοῦ·] Ita *Vat. L. B.* in *Marg.* nam καὶ ibi eſt in *Textu* & *Niceph.* τὼ ἀπ' αὐτῷ in *Editis Aliiſque.* δικαιοσύνη τι, ὅθεν ὠδὲ μὴ ἐᾶν ὑπάρχειν *Euſeb.* omiſſis ἀπ' αὐτοῦ, quæ ſuperflua eſſe exiſtimat *Valeſius.*

s Ἑλκώσεις] Ita *Busb. Epiphan. Zonar.* & meliores *Euſebii* libri. ἕλκωτις in *Editis Aliiſque*, ut & apud *Nicephorum.*

t Καὶ περὶ τὸ ἦτρον] Καὶ ἡ περὶ *Euſeb.*

v Ἦτρον κάκωσις ἦν.] Ἦτρον, ſpatium inter umbilicum & pubem, quod aliter ὑπογάστριον dicitur Polluci onomaſt. l. 2. §. 170. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

x Καὶ μὴν] Καὶ μὰν καὶ *Niceph.*

y Σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα·] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

z Ἔντασις,] Ἔκτασις *Vat.* & *Busb.* à pr. m. perperam.

a Αὕτη] Αὐτὴ *Euſeb.* & *Niceph.*

b Ἀποφορᾷ,] Ἐπιφορᾷ contra librorum omnium fidem legit *Gregorius* noſter, in tractatu *de Epiſcopo puerorum.*

c Σπασμός τε] Ita cum *Busb.* & *Zonar.* & quibuſdam *Euſebii* libris (*Marg. Lugd. Bat.* σπασμὸς) ἐπασμῷδός τε in *Editis Joſephi.*

d Μέρος,] Μέλος *Busb. Zonar.* & *Niceph.*

e Ὑπομενοῦντι περιστάμενον.] Ita *Vat. Busb. Euſeb.* & *Niceph.* ὑπομενοῦντι in *Editis Aliiſque.*

f Ἐλέγετο οὖν] Ἐλέγετο γοῦν *Euſeb.*

g Θεραπόντων,] Iterum cum iiſdem & *Lugd. Bat.* θεραζόντων perperam in *Editis Aliiſque.* HUDS. Θεραζόντων *Euſ.* SPANH.

h Σοφίᾳ] Ita cum *Euſebii* libris. σοφία πεφύκητο *Niceph.* σοφία πεφύκει in *Joſephi Editis* & *MSS.*

i Πεφυκέναι,] Πεφύκειτο *Euſ.* SPANH.

k Πολλῶν δυσεβῶν] Τῶν πολλὰ καὶ δυσεβῶν in *Editis Euſebii* non ita in quibuſdam ejus *MSS.* quibuſcum conſentit *Joſephus.*

l Ὁ δ',] Ita *Busb.* καίπερ δὴ μειζόνως ſine ὁ δ' in *Editis Aliiſque.*

m Τοῦ ἀνασῴζεσθαι] Τῶ ἀνασῴζῃ *Vat.* HUDS. Ἀνασῴζω, ὑγιάνω *Heſychius.* SPANH.

n Μὴ —— ἔχων,] Καὶ ἀπτόμενος μὴ ἀπαυτόμβου *Busb.* ſimiliſque lectio apud *Zonaram.*

o Ποταμόν τε περάσας] Hic locus de morbo Herodis paullo aliter refertur apud *Euſeb.* H. Eccl. l. 2. c. VIII. p. 25. A. B. C. SPANH.

p Καλλιρόην] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

q Λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 5. SPANH.

r Πλέον,] *L. B.* πλέων.

s Μεταστάσεως] Sic μεθίστασθαι de Morte infr. lib. 19. c. 1. §. 10. SPANH.

t Ἀνὰ πεντήκοντα] Κατὰ π. *Vat.*

tribui. Insuper ducibus & amicis ingentem pecuniæ vim largitus est, ac deinde iterum Hierichuntem revertebatur: ubi atra bile correptus adeo exacerbatus est, ut ad extremum hujusmodi facinus excogitaverit. Cum totius gentis primores, ubicunque degerent, jussu ipsius ad eum convenissent (quæ fuit ingens sane multitudo, tota quippe gente evocata, & universis edicto obsequutis, quòd pœna capitis iis intentata esset qui mandata negligerent) rex, ut qui similiter in omnes insontes sonteſque sæviret, eos in Hippodromum cunctos concluſit, deinde, accersita sorore sua Salome ejusque viro Alexa, dicebat, "se, nimirum quod tantis undique premeretur doloribus, non procul à "morte abesse: quæ res tolerabilis & omnibus o-"ptanda est. ut vero sine ulla lamentatione aut "luctu, qui rege dignus sit, moreretur, hoc sibi "animum urere. Se enim quæ sit Judæorum mens "perspectum habere, nihilque illis sua morte o-"ptatius lætiusque accidere posse, ut qui se viven-"te rebellare ausi fuerint, suoque donario contu-"meliam facere. Itaque illorum officii esse, ut ad "se aliquantulum hoc dolore sublevandum aliquid "decernerent. Nam si secum sentire voluerint, "fore ut justa sibi splendida, & longe alia quam "regibus solent, persolvantur, utque serio per uni-"versam nationem luctu condecoretur, quem alio-"quin non nisi per ludum jocumque deplorarent. "Quare ubi illum animam egisse videbunt, debere "eos collocare circa Hippodromum milites, mor-"tis ejus adhuc ignaros (neque enim eam nisi hoc "perfecto indicandam) jubereque se ut omnes "ibi concluſos missilibus configant: atque ita, cum "isti hoc modo perempti fuerint, ipsum eos bifa-"riam delectaturos esse, dum & illi sui morientis "voluntatem exsequantur, & is luctu memorabili "cohonestabitur." Atque ille quidem eis ista mandavit, plorans miserabiliter, & per amorem consanguinitatis, perque fidem, quam Deo deberent, eos obtestans, ne sibi honorem hunc denegarent: id quod illi se facturos esse promiserunt.

Herodis crudelitas ultima.

Quid auctor de Herode senserit.

6. Jam vero qui fuerit homini isti animus, cui & priora forsan placebant, quod ex vitæ amore acta essent quæ in consanguineos suos perpetraverat, ex iis licet conjicere, quæ modo in mandatis, ab omni humanitate alienis, dederat; *scilicet* ut totam gentem in luctum & charissimorum desiderium conjiceret, jubendo unum aliquem è singulis familiis neci dari, nulla licet ipsum injuria affecerant, nec criminis cujuspiam ab aliis accusati fuerant: cum iis qui vel minimum sibi virtutis vendicant moris sit, in eos, quibuscum illis justæ inimicitiæ, in ejusmodi præsertim tempore odium deponere.

τὴ Ιεριχουῶτ. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἦρε ὅπὶ πᾶσιν ἐξαγριαίνουσα, ὥστε [v] δὴ τελουμένων πρᾶξιν τοιάνδε ὑπονοεῖν. ἀφικομένων προστάγματι τῷ αὐτοῦ Ιουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τοῦ ἔθνους [x] ὁπόσοι ἀξιόλογοι· πολλοὶ ἦ ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους κατακεκλημένου, καὶ πάντων ἀκροασαμένων τοῦ διατάγματος, εἰς γὰ ἱππάσιον ἰὼ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήτοις [y] ὑπισχνῶν· ἐμμεμνημένος πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις & παρεσχημένοις αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν [z] τῷ ἱπποδρόμῳ, τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ Σαλώμην & [a] τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλεξᾶν μεταπέμψας, "τεθνήξομαι μὲν, οὐ πόρρω, ἔλεγεν, ἐπὶ τοσούν-"δε δ' ἀλγηδόνων αὐτὸν [b] περιεχόντων· ἀ τόδε μὲν οἰσόν "τε ἀ πᾶσι φίλον περιτυγχάνειν. [c] ὀλοφυρμῶν ἦ ἄπει-"ρον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὁποῖον ἐπὶ βασιλεῖ πεύσοιτο ἄν, "μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν εἶναι. ἐ γὰ [d] ἀποσκοποῦσι τὴν "Ιουδαίων διάνοιαν, ὡς [e] εὐκτῆ αὐτοῖς καὶ πάνυ "κεχαρισμένον ὁ θάνατος αὐτοῦ, διὰ τὸ καὶ ζῶν-"τος ὅτι δουλεύσει ἐπείγεσθαι καὶ ὕβρει τῶν ὑπ' αὐτοῦ "κατεστραμμένων. ἔργον δ' ἄρα ἐκείνων εἶναι, κήδε-"σθαί τινα αὐτοῦ ψηφίσασθαι ἢ ὅτι τοιῆσδε ἀλγεινοῦ. "τὰ αὐτὰ [f] γὰ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπα-"μένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ὑπατήφιον [g] γνήσεσθαι, καὶ ὁ-"πῶς [h] δ' ἄλλοις βασιλέων, καὶ πάνυ διὰ ἦ ἔθνους ἅπαν-"τος ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων [i] ἐπὶ παι-"διᾶ καὶ γάλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖ θάσσωνται τὴν ψυ-"χὴν ἀφέντα αὐτὸν, περιήσεσθαι τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ "σταλικὸν, ἀγνοοῦν ἔτι τὸν θάνατον αὐτοῦ· μὴ γὰ πρό-"περον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ πάθε [k] πρᾶξαι· κε-"λεύειν ἀκοντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους, καὶ πάντας τῶ-"τον ἀνελόντας τὸν τρόπον διελθεῖν αὐτὸν ἐκ ἁμαρτήσον-"τας ἦ εὐφρανοῦσι, κυρώσαί τι ὧν [l] ὑπισχνεῖτο αὐ-"τοῖς μέλλων τελουμένων, καὶ τῷ πένθει ἀξιόλογον τεπ-"μήσασθαι." καὶ ὁ μὲν μὴ δακρύων κατανιώμενος, καὶ τὸ συγγενὲς τὴν εὔνοιαν καὶ πίστιν τὸ θεῖον [m] προσκαλῶν, ἐπέσκηπτε μὴ ἠτιμῶσθαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ἐ φιλονεικήσεσθαι.

5. Καταγνοίη δ' ἄν τις τὴν Ἀλεξᾶ [n] αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, [o] καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεπραγμένα, ἐκ γοῦν τοῦ ἄρτι ἐντολῶν ἰδεῖν ἀνθρώπου [p] εἰσφερομένου· εἶτα καὶ ἀπιὼν τοῦ βίου πρόνοιαν εἶχεν ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῶν φιλτάτων τὸ πᾶν καθαγισθὲν ἔθνος, ἵνα δὴ τὸ ἐκάστου οἶκον κελεύων [q] μεταχθῆναι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δεδρακότας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασιν κατηγορίας αὐτῶν γνωμένης, εἰωθότων οἷς [r] προσοικήσεις ἀρετῆς καὶ πρὸς [s] τοὺς δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας ἐν τοιῆσδε καιροῖς τὸ μίσος καταπίπτειν.

IX. CAP. VII.

Herodes conatur sibimet manus inferre; & paulo post Antipatrum interfici jubet.

ΚΕΦ. ζ'.

Ηρώδης Ἀλεξᾶ τὸν φόνον αὐτόχειρ γίνεται, καὶ μετ' ὀλίγον Αντίπατρον ἀνωμοτὶ κελεύει.

Herodis legati, Roma venientes, læta nunciant.

INterim, dum ista cognatis suis mandat, adveniunt Roma literæ à legatis, quos ad Cæsarem

Ταῦτα ἦ ὑπεστέλλοντο αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρὰ τοῦ τὰ εἰς Ῥώμην πρέσβεων ἀπεσταλμέ-

ν Δὴ τελουτῶν πρᾶξιν] Ἤδη *Busb.*
x Ὁπόσοι ἀξιόλογοι·] Ὁποῖοι *Vat.* & *Busb.*
y Ἐπισολῶν·] Ἐντολῶν *Busb.*
z Τῷ ἱπποδρόμῳ,] Circus Hierichunti. SPANH.
a Αλεξᾶν] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 6. SPANH.
b Περιεχόντων·] Περιεπιόντων *Vat.*
c Ολοφυρμῶν ἦ ἄπειρον] Τὸ ἦ ὀλοφυρμῶν τε ἄπειρον *Vat.*
d Αποσκοπεῖν] *L. B.* ἀπὸ σκοπῶ.
e Εὐκταῖον αὐτοῖς] Ἐκτὸς *Vat.* forsan pro ἐντὸς.
f Γὰρ δὴ] *L. B.* δεῖ.
g Γνήσεσθαι,] *L. B.* βλαίσεσθαι.
h Οὐδ' ἄλλοις βασιλέων,] Ita cum Cod. *Vat.* οὐδ' ἄλλων in *Editis Aliisque.*
i Ἐπὶ παιδιᾷ] Ita lego. ἐπὶ παιδίᾳ in *Editis.* ἐπὶ παιδὶ καὶ γ. *Vat.* ἐπὶ παιδιᾷ *Busb.* qui & ὀλοφυρμῶν habet.
k Πρόξειν·] Πρόξειν *Vat.* & *Busb.*
l Επισίλειεν αὐτοῖς] Ita *Vat.* ἐπισείλειεν in *Editis Aliisque.*
m Προσκαλῶν,] Eo modo *Vat.* & *Lugd. Bat.* προσβαλὼν in *reliquis.*
n Αὐτοῦ] Abest a *L. B.*
o Καὶ ὅτῳ τὰ πρότερα ἤρεσκεν,] Est qui malit καὶ ὅτῳ. Forsan καὶ ὅτῳ, vel καὶ αὐτῷ, vel καίτοι αὐτῷ τὰ πρ.
p Εἰσφερομένου.] Ita ex conjectura. εἰσφερομένῳ in *Editis* & *MSS.*
q Μεταχειρίσαι,] Lego μεταχειρίσαι. COCC.
r Προσοικήσεις —— καθεῖθεσαν.] Conf. supr. §. 2. SPANH.
s Τοὺς δίκῃ ἐχθροὺς] Ita lego cum Cod. *Vat.* τοὺς δὲ δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας τοιοῖσδε π. in *Editis Aliisque.*

ε Εἰς

ἐπαλμένων [t] εἰς Καίσαρα· καὶ ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον λῦ, ὡς τ' τε Ακμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρ@ ἀνηρημένης, ἐφ' οἷς Αντιπάτρῳ συγκακουργήσειε, αὐτόν τε Αντίπατρον, ὡς ὀλλὰ γνώμῃ τῇ ἐκείνε [y] ποιεῖτο ὡς πατρὸς Ϛ βασιλέως, εἴτε φυγαδα ἐλαύνειν ἐβελήσοιεν, εἴτε [x] καὶ κτανεῖν. τάτων [y] ἀκροασάμεν@ Ηρώδης, βεχρὺ μέν τις ἀνλεύεγκεν ἡδονῇ τ' γεγραμμένων, θανάτῳ τε τ' Ακμῆς ἐπιτρόμεν@, καὶ ἐξυσίας τ' ὀλλὰ τῷ παιδὶ τιμωρίας. [z] ωθιζομῶν ὃ εἰς μέγα τ' ἀλγηδόνων, [a] παείλετο πεπαλαιπωρημέν@ σιτίων· καὶ ἤτησε μῆλον Ϛ μαχαίριον. ἦν γὰ ἐν ἔθι Ϛ πρότερον αὐτῷ, [b] περιελήψαιτο αὐτὸ δι' αὐτῆ Ϛ κατ' ὀλίγον τιμωρία ἐθίειν. λαβὼν ὃ Ϛ [c] ωθισκιψάμεν@, γνώμῃ εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. [d] κὰν ἐπεπρᾶχθαι, μὴ φθάσειε@ αὐτῆ καπιλαβεῖν τὴν δεξιὰν [e] Αχιάβε, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτῆ. καὶ μέγα ἀνακεκράγει@, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, καὶ θόρυβ@ μέγας ὡς οἰχομένε Ϛ βασιλέως. [f] καὶ Αντίπατρ@, πιστεύσ γὰ πάλ@ ἀληθῶς τ' πατέρα ἔχειν, θαῤῥῶν τε [g] ἐχεῖτο ἐπὶ τοῖς λόγοις, ὅλ@ ὡς ἤδη τ' δεσμῶν [h] ἀφειμέν@, καὶ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῆ [i] δεξόμεν@ εἰς χεῖρας· καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι ωθὶ ἀφέσεως ἦν αὐτῆ Διάλογος, μεγάλα ὑπισχνεμένε εἰς τὸ παρὸν Ϛ τὸ αὖθις, ὡς ἂν ωθὶ τοιόνδε τῆ ἀγῶνος [k] ἐνεγκόντος. ὁ ὃ, μόνον οὐκ ἤδη ἦν πεπραγὼς ἐφ' οἷς ἠξίε Αντίπατρος, ἀλλὰ Ϛ τῷ βασιλεῖ ὑποσημήνῃ Διάνοιαν τ' ἐκείνε, πολλοῖς [l] καὶ ωροσφόροις παρ' αὐτῆ χρώμενος. ὁ ὃ Ηρώδης Ϛ πρότερόν ἐχ ἡσυχάμενος [m] ὀδ' εὐνοίᾳ ἔ ἧος, ἐπεὶ ἤκουσε τῆ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε ἀνατυψάμενος τὴν κεφαλὴν, καί περ ἐν τῷ ὑστάτῳ ὢν, καὶ ἐπὶ [n] τ' ἀγκῶνα ωθισάμενος ἑαυτὸν κελεύσ πῆμψας [o] τινὰς τ' δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐπ τῆ ὀξέως [q] κλείσαντας αὐτὸν ἐν [p] Τριχωνίᾳ [r] ταφᾶς ἀσήμους ποιῆσαι.

miſerat, quibus ſignificabatur, Acmen indignatione Cæſaris interfectam eſſe, quod Antipatro facinorum adjutrix fuerit, ipſumque Antipatrum relictum eſſe arbitrio illius, ut patris & regis, ſive in exſilium eum pellere vellet, ſive morte multare. Cum iſta accepiſſet Herodes, meliuſcule ſe habuit ex tam læto nuncio, animis & ex Acmes interitu ſublatis & ex poteſtate de filio ſupplicium ſumendi ſibi permiſſa. Cruciatibus autem in immenſum creſcentibus, langueſcebat inedia confectus: atque pomum popoſcit & cultellum. ſolitus enim erat & antea manu ſua poma decorticare & fruſtatim comeſſe. Ubi id habuit, circumſpexit, & ſeipſum ferire voluit. Quod ſane feciſſet, niſi ejus ſobrinus Achiabus manum ei prehendiſſet, magnumque clamorem edidiſſet. unde tantus repente in regia ululatus & tumultus coortus eſt, quantus ſi mortuus rex fuiſſet. & Antipater, patrem vere mortuum credens cœpit confidenter, quaſi jam ſolvendus & rex nullo negotio futurus, loqui, cumque cuſtode carceris de miſſione agere, multa ei tum in præſens tum in futurum promittens, quaſi jam de re ejuſmodi inſtaret certamen. Ille vero non ſolum id, quod voluit Antipater, facere recuſabat, ſed & voluntatem ejus regi it nunciatum, poſtquam multas ab eo ſolicitationes expertus fuiſſet. Tum Herodes, qui jam ante male affectus erat erga filium, ubi audivit cuſtodem carceris iſta narrantem, cum exclamatione caput ſibi, quamvis in extremis eſſet, percuſſit, erectuſque in cubitum imperat, miſſis quibuſdam ſatellitibus, ut è veſtigio, ſine ulla cunctatione, Antipatrum interficerent, eumque in Hyrcania ignobili funere ſepelirent.

Herodes manus ſibi inferre conatur.

Mors Antipatri.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ Ηρώδε τελευτῆς, διαθήκης καὶ ταφῆς.

CAP. VIII.

De Herodis deceſſu, teſtamento & funere.

X.

Τὰς ὃ διαθήκας αὖθις [s] μετήνεγκε μεταβολῆς αὖτῳ ωθὶ τὴν διάνοιαν γιομένης· [t] Αντίπαν μὲν, ᾧ τὴν βασιλείαν καπελελοίπη, [v] τετράρχην καθιεὶς Γαλιλαίας τε καὶ Περαίας, [x] Αρχελάῳ ὃ τὴν βασιλείαν χαριζόμεν@, τήν τε [y] Γαυλωνῖτιν Ϛ Τραχωνῖτιν Ϛ Βαταναίαν Ϛ [z] Πανιάδα [a] φιλίππῳ, παιδὶ μὲν τῷ αὐτῆ, Αρχελάε ὃ ἀδελφῷ γνησίῳ, τετραρχίαν εἶναι, [b] Ιάμνιαν ὃ Ϛ Αζωτον Ϛ [c] Φασαηλίδα Σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆ κατανέμῃ, καὶ δραχμὰς χρυσᾶς πεντήκοντα πρυνόησε ὃ καὶ τ' λοιπῶν, [d] ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,

DEinde mutata voluntate teſtamentum ſuum denuo mutavit *Herodes*: & Antipam quidem (cui regnum reliquerat) Galilææ Perææque tetrarcham conſtituit, regnum vero Archelao dedit; atque Gaulonitidem & Trachonitidem & Batanæam & Peniadem Philippo filio ſuo, Archelai fratri, tetrarchiæ nomine conceſſit; & Salomæ ſorori ſuæ Jamniam & Azotum & Phaſaëlidem attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. Quin & aliis, quotquot ſibi conſanguinei eſſent, proſpexit atque conſuluit, ſingulos, pecuniam

Herodis teſtamentum mutatum.

---

t Εἰς] *L. B.* ωθὸς.

v Ποιεῖτο] Ποιοῖτο *Busb.*

x Καὶ κτανεῖν.] Illud καὶ è *Codd. MSS.*

y Ακροασάμεν@ Ηρώδης,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀκροώμεν@ in *reliquis.*

z Ωθιζομῶν ὃ] Ita *Busb.* & *Vat.* ωθιδὺς & mox ωθείλο in *Editis.* ωθὶ ὧς ὃ *Gall.* τ' ὃ ἀλγηδόνων εἰς μέγα ἠρμένων, ἀπείχετο βρωμάτων *Zonar.*

a Παείλετο] *L. B.* παείτο. & in *Marg.* παρῆτο.

b Περιελήψαιτο αὐτὸ] Περιγλύψαιτο *Busb.*

c Ωθισκιψάμεν@,] *L. B.* ωθιλαψάμεν@. *Coccejus* ωθιβλιψαμεν@.

d Κὰν ἐπεπρᾶχθαι,] Καὶ πέπρακται ἂν *Busb.*

e Αχιάβε,] Conf. *ἀλλω.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.

f Καὶ Αντίπατρ@,] Καὶ ὁ Αντίπατρ@ *Vat.* & *Busb.*

g Ἐχεῖτο ἐπὶ τοῖς λόγοις,] Ita *Busb. Coccejus* & *Gall.* ἐχοῦτο in *Editis Aliiſque.*

h Αφειμέν@,] *L. B.* ἀφειρέν@.

i Δεξόμεν@ εἰς χεῖρας·] Εξόμεν@ *Vat.*

k Ἐνεγκόντος.] Ita cum *Busb.* ἀνεγκάτ@ in *ceteris.*

l Καὶ ωροσισφορεῖς] *L. B.* καπνισφορεῖς, unde conjiciebat *Coccejus* καὶ μεγάλας ἰσφορεῖς. dubium reliquit *Epiphan.* vertens: & *que ab eo munera ſpondebantur.* HAV.

m Οὐδ'] Abeſt à *L. B.*

n Τὸν ἀγκῶνα ωθισάμενος] Illud τ' è *Codd. MSS.*

o Τινὰς τ' δορυφόρων,] Sic *Busb. Zonar.* & *Joſephus* l. 1. *de Bello Jud.* τινὰ τ' in *Editis.*

p Κτείναντας αὐτὸν] Ita *Busb.* πτειῶντας *Zonar.* κτείνωσι in *Editis Aliiſque.*

q Τριχωνίᾳ] Conf. *ἀλλω.* lib. 1. c. 8. §. 2. SPANH.

r Ταφᾶς ἀσήμους ποιῆσαι.] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ταφὰς in *reliquis.*

s Μετήνεγκε μεταβολῆς αὐτῷ] Μεταγράφει *Busb.*

t Αντίπαν] Αντίπατρον μὲ οὖν ὃ *Busb.* HUDS. Conf. *ἀλλω.* lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.

v Τετράρχην καθιεὶς Γαλιλαίας] Conf. inf. lib. 18. c. 8. §. 1. SPANH.

x Αρχελάῳ ὃ τὴν βασιλείαν] Conf. *ἀλλω.* lib. 1. c. 32. §. 7. & lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

y Γαυλωνῖτιν] Γαυλανῖτιν *Busb.*

z Παιάδα] Παιτάδα *Busb.* videſis *Var. Lect.* ad p. 775.

a Φιλίππῳ, —— γνησίῳ,] Philippus hic Archelai germanus frater, qui tamen non ex eadem Matre natus dicitur. ſupr. c. 1. §. 3. & *ἀλλω.* lib. 1. c. 31. §. 1. SPANH. Abſunt hæc à *Lugd. Bat.*

b Ιάμνειαν ὃ καὶ Αζωτον] *Al.* Ιάμνιαν.

c Φασαηλίδα] Conf. *ἀλλω.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

d Οπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ,] *Epiphan.* verba *Joſephi* ſic vertit. *diſpoſuit autem de cæteris ſuis conſanguineis atque cognatis*, unde ſuſpicatur *Caſaubonus* (in Exerc. contra Baron. p. 282. Edit. *Lond.*) legendum eſſe ὁπόσοι ωθὸς ἅιματ@ ἢ συγγενοῖς ἦσαν αὐτῷ. *quicunque ſanguine junctli erant aut cognatione.* Phraſis ωθὸς ἅιματ@ occurrit apud *Orig. c. Celſum* p. 35. Ed. *Cant.* HUDS. in *Add.*

am iis largiendo redituſve *annuos*, egregie locupletans. Cæſari quoque *legavit* argenti ſignati centies centena millia, ac præterea vaſa *ſua* tam aurea quam argentea, pretiique ſtupendi veſtes. Juliæ autem Cæſaris uxori, & aliis nonnullis quinquagies centena millia. His factis, quinto poſt occiſum Antipatrum die vitam finivit, cum regnaſſet poſt interfectum Antigonum annos triginta quatuor; poſtquam autem à Romanis rex creatus fuerat, triginta ſeptem: vir pari in omnes immanitate, iræ effrenatæ, animoque jus faſque deſpiciente, fortuna autem, ſiquis alius, propitia uſus, ut qui ex privato ad regnum evectus fuerit, & innumeris circundatus periculis ex omnibus effugerit, & non niſi provecta ætate vita deceſſerit. Quod vero ad res domeſticas attinet, præſertimque filios ſuos, hîc quoque felix fuit ſua ſententia, quod ſe de inimicis victoriam reportaſſe exiſtimaverit, meo vero judicio pro miſero admodum & infelici habendus eſt.

Ejus deceſſus.

Auctoris de Herode judicium.

2. Cæterum Salome & Alexas, antequam divulgata eſſet regis mors, concluſos in Hippodromum domum dimiſerunt, dicentes regem jubere ut in provincias *ſuas* diſcederent, reſque domi curarent. ita quidem maximo beneficio ab illis affecta eſt gens *univerſa*. Atque jam mors regis in ore & ſermone omnium cœpit eſſe: ac Salome & Alexas, militia omni in Hierichuntis theatrum coacta, primum ſcriptas ad milites literas legerunt, in quibus rex eis ob fidem & gratum erga ſe animum, gratias agebat, & ut idem Archelao filio ſuo, quem regem inſtituiſſet, præſtarent orabat. deinde Ptolemæus, cui creditum erat regis ſigillum, teſtamentum recitavit, quod ratum eſſe non poterat, niſi prius inſpectum eſſet à Cæſare. Ac ſubito clamor exſtitit in honorem Archelai, eique milites gregatim, nec non duces, eandem, quam patri præſtitiſſent, amicitiam benevolentiamque præſtiterunt, Deumque ei ſecundum exoptarunt.

Salome & Alexas dimittunt Judeos in Hippodromum concluſos.

Archelao, ut regi, acclamatur.

3. At poſt hæc funus parabant regi, id agente Archelao ut pater ſplendidiſſime efferretur, atque omnem ornatum proferente ut *magna* cum pompa comitaretur mortuum. Ferebatur igitur in lectica aurea, multis & variis ingentis pretii lapidibus diſtincta; ſtragula murice fulgebat, & corpus purpura erat amictum, cujus vertici adhærebat diadema, ſupraque corona aurea; & dextra ſceptrum geſtabat. Lectum ſtipabant filii & cognatorum multitudo. His proximi erant milites per gentes ſuas diſtributi earumque nominibus diſtincti, in hunc modum diſpoſiti. Primi incedebant ſatellites; deinde *agmen* Thracicum; poſtea Germani; & deinceps Galli; ornatu omnes militari: reliqua deinde exercitus multitudo, ac ſi in bellum iretur, ſub ſuis ducibus eorumque centurionibus. Hos ſeque-

Exſequiæ Herodi ſolutæ.

[c] χρημάτων τε δόσεσι καὶ πεσσῶν ἀναφορᾶς, ἑκάστης ἐν εὐπορίᾳ καθισαμένῳ. Καίσαρι μὲν ἀργυρίου μὲν ὀπτὸν μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσᾶ, τὰ δ' ἀργύρα, καὶ ἐσθῆτας [f] παμπολυτελῆ. [g] Ιουλίᾳ δὲ τῇ Καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. τοῦτα πρᾶξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ Αντιπατρον κλείνῃ [h] τὸν ὑὸν, τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲν ἀνεῖλεν Αντίγονον, [i] ἔτη τέσσαρα καὶ τριάκοντα, μεθ' ὃ δὲ ὑπὸ Ρωμαίων [k] ἀπεδείκνυτο, ἑπτὰ καὶ τεσσάρακοντα· ἀνὴρ ὡμὸς μὲν εἰς πάντας ὁμοίως, καὶ ὀργῆς μὲν ἥσσων, [l] κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δὲ εἰ καί τις ἕτερος κεχρημένος εὐμενεῖ. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καθεστὰς, καὶ κινδύνοις περισπιζόμενος μυρίοις, πάντων πλείστων ἀφέδρασιν, καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ μήκιστον [m] ἐξίετο. ὁπόσα δὲ τοῦ κατ' οἶκον ὧδε ἡμῖν τοῖς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, [n] καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ κεχρημένος ἀφ' οὗ κρίνας ἐχθροὺς κρατεῖν ἐκ [o] ὑστερήσας, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσμενής.

β'. Σαλώμη δὲ καὶ Αλεξᾶς, πρὶν ἐκπυσθῆναι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον καθαχθέντας ἐκπέμπουσι ἐπὶ τοῖς αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι [p] αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. πράσεσθαί τε [q] αὐτοῖς ἤδη εὐεργεσία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως· καὶ Σαλώμη καὶ Αλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ιεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστεως εὐχαριστίᾳ καὶ εὐνοίας τοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ παρακλήσει τοῦ ὁμοίων [q] παροχῆς Αρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα [r] καθίστη. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος, [s] τὸ σημαντῆρα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος, τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν, αἳ λήψεσθαι κύριαι σὺν ἄλλοις [t] ἔμελλον, ἢ Καίσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ δὲν εὐθὺς ἐπιλαμβάνων Αρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται καὶ πίστη τε αὐτοῖ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὔνοιάν τε ὑπισχνοῦντο καὶ προθυμίαν [v] τῷ αὐτῷ, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεὸν παρεκάλουν.

γ'. Εντεῦθεν δὴ [x] πάσαν ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μεγαλοπρεπῆ Αρχελάῳ πολυτελεστάτῳ γενέσθαι τῷ ἐπιτηδείῳ τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον [y] προπομπεύσειν εἰς ὃ [z] συμπομπεύσε τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὴ ἐπὶ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης· [a] στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς καὶ [b] ἠμπέχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς, διαδήματα ἠσκημένος, ὑπερκείμενα στέφανα χρυσᾶ, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ προκείμενον. ὧδε δὴ τῶν κλίνην οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῶν συγγενῶν· ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν [c] κατ' οἰκεῖα ἔθνη [d] καὶ προσηγορίας διέκειντο, [e] ἕτως πεμπόμενοι. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τὸ Θρᾴκιον, ἐπὶ δὲ τούτοις ὁπλῖται Γερμανοὶ, [f] καὶ τὸ Γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἦδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι

[e] Χρημάτων τε δόσεσι] Χρημάτων δόσ' *Busb.*

[f] Παμπολυτελῆ.] Πάνυ πολυτελῆ *Busb.* & *Lugd. Bat.* πάνυ πολλῷ τέλει *Vat.*

[g] Ιουλίᾳ —— μυριάδας.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

[h] Τὸν —— Αντίγονον,] Duplex Regni ejus Epocha, una ab expulſo Rege Antigono, de quo ſupr. lib. 15. c. 1. §. 1. & 2. Altera, à quo Rex à Senatu declaratus, de quo ſupr. lib. 14. c. 14. §. 4. SPANH.

[i] Ετη τέσσαρα] *Joſephi* numeros hic loci (poſt *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4001.) defendit explicatque *Ant. Pagi* in *Apparatu* ad *Annales Baronii*, p. 35. Videſis *Joſ. Scaligerum* de *Emend. Tem.* p. 433. in *Can. Iſagog.* p. 332. & in *Animadverſ. Euſeb.* p. 163. *Kepplerum* de *Anno Nat. Chriſti*, c. 9. & *Langium* de *Annis Chriſti*, p. 346.

[k] Απεδείκνυτο,] Ita *Vat.* ἀπεδείκνυ *Busb.* ἀπεδείκνυτο in *Editis* & *Zonara.*

[l] Κρείσσων] *Gen.* κρείσσον.

[m] Εξίετο.] *L. B.* ἐξίκετο.

[n] Καὶ τύχῃ πάνυ δεξιᾷ] Ita lego ex *Joſepho* in lib. 1. de *Bello Jud.* deerat vox τύχῃ in *Editis* & *MSS.*

[o] Υστερήσας,] Υστέρησε *Busb.* & mox δοκεῖ *Vat. L. B.* in *Marg.* ὑστερήσας.

[p] Αὐτοῖς] *Gen.* αὐτῶν.

[q] Παροχῆς —— καθίσατο.] Παροχῇ *Busb.* προκοπῇ *Vat.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[r] Καθίσαθ.] *L. B.* καθίσατο.

[s] Τὸν σημαντῆρα] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[t] Εμελλον,] Ελεγον *Vat.* qui mox habet σὺν τ' Αρχ.

[v] Τῷ αὐτῷ] Τῶν αὐτῶν *Vat.*

[x] Πάσαν ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ,] Ταῦτα *Busb.*

[y] Προκομίσαντος ὃς ὁ συμπομπεύσει] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[z] Συμπομπεύσει] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* συμπομπεύσειαν in *Editis Aliiſque.* ἀλλὰ πάντα τὰ βασίλειον κόσμον προάγει, συμπομπεύσοντα τῷ νεκρῷ in lib. 1. de *Bello Jud.*

[a] Στρωμνή τε ἦν ἁλουργὴς] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 33. §. 8. SPANH.

[b] Ημπέχετο πορφυρίδι ὁ νεκρὸς,] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀμπέχετο πορφυρίδι in *Editis Aliiſque.*

[c] Κατ' οἰκεῖα ἔθνη] Ita cum *Cod. Vat. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *per proprias diſtincta nationes & diſcreta nominibus.* κατ' οἰκείας προσηγορίας διέκειντο in *Editis Aliiſque.*

[d] Καὶ προσηγορίας διέκειντο,] *L. B.* προσηγορία τε διέκειτο.

[e] Οὕτως πεμπόμενοι.] Ita lego ex conjectura, favente *Epiphanio*, qui vertit, *erant autem tali ordine diſtributi.*

[f] Καὶ τὸ] *L. B.* καὶ ἀν τὸ.

μένοι καὶ τοῖς παξιαρχάζιν [g] αὐτων. [h] τάτοις εἵπονο πενζακόσιοι τ οἰκετῶν [i] ἀρωμαλοφόροι. ἦεσαν ὃ ὅπι [k] Ηρωδίε [l] σάδια ὀκλω. τῇδε γὰ αὐτῷ ἐγήμοντο αἱ ταφαὶ κελεύσματι τῷ αὐτ. Ηρώδης μὲν δὴ τὸν ἐτελεύτα τ τρόπον.

θ'. [m] Αρχέλαο ὃ, ὅπι μὲν ἑβδόμλω ἡμέραν πένθο [n] τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλ. τόσις γὰ Δξαγορεύ τὸ νόμιμον τοῦ πατρίε. ἐσιάσας ὃ τὸς ὁμίλες, καὶ καπαλύσας τὸ πένθο, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ εὐφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' ἕς τινας ἦσι, ἑκάσων τὰ ωρὸς ἀλλήλες φιλοτιμεμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι [o] χρῆσθαι τῆς εὐφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν ζῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον [p] χρυσοῦ πεποιημένον, [q] ἀντιδεξιοῦτο τὸς ὁμίλες, χάρμαλι τ εὐφημιῶν τὴν εὔνοιαν αὐτῶν ἡδονῇ φέρων· χάριν τε [r] ὡμολόγ, "ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακῆσαν ἀνθ' ὧν ὁ "πατὴρ εἰς αὐτὲς ὠργίσθε, καὶ [s] πειράσεσθαι μὴ "ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ ωρόθυμον αὐτῶν. ἄρτι μέν- "τοι [t] Φειδῶ ποιεῖσθαι ζ βασιλείε ὀνόμαο· τιμᾶσθαι "γὰ αὐτὸν τῇ ἀξιώσ, εἴπερ [v] βεβαίως Καῖσαρ ὅπι- "κυρώσε τὰς Δξαθήκας, αἳ ὑπὸ ζ πατρὸς ἐγράφη- "σαν αὐτ. δι' ἣν αἰτίαν ἤδε ζ σρατεύματο ἐν Ιε- "ρικοῦντι [x] Δάδημα αὐτῷ ωεριτεθῆναι ωροθυμούμενο, "δεξασθαι τὸ ωερικάλλιστον τῆς ἐνθένδε τιμῆς, Δξὰ τὸ "μηδέπω τ κυρίως ἀποδωσόντα φανερὸν εἶναι ωροσχό- "μενον. ωερόντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἐ "λείψειν ἀρετῆς ζ ἀμειψομένο τὴν εὔνοιαν αὐτῶν. ωρο- "δάσειν γὰ ἐν πᾶσι τὰ ωρὸς αὐτὲς φανεῖσθαι ζ πατρὸς "ἀμείνων τὰ πάντα." οἱ δὲ, οἷον ὄχλο εἰώθεν φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς ωρώτας τῶν ἡμερῶν τὰς Δξαγοίας ἐμφανίζειν τῶν παρόντων ἐπὶ τοιάσδε ἀρχάς, ὅσῳ ωρᾴως καὶ θεραπευτικῶς ὁ Αρχέλαο διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐγκῶντο τοῖς ἐπαίνοις, [y] καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν [z] ἐπιγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἀς ἐνιαυσίας Φέροιεν ὑπηκροάζειν βοῇ χρώμενοι· οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οἱ ὑφ' Ηρώδ ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν. εἰσὶν δὲ οἱ ἄρσις τῶν τελῶν, ἃ ἐπὶ ωράσεσιν ἢ ὠναῖς [a] δημοσίαις ἐπεβάλλετο [b] ωραοτόμενα ωικρῶς, ἠτοῦντο. ἀντέλεγέ τι ἠδαμῶς Αρχέλαο, [c] ἐπεὶ ἥρετο ὁμίλοις ωᾶδαῖο ὧν ωοιεῖν ωάντα, Δξὰ τὸ νομίζειν μέγα ωρᾶγμα εἰς τήρησιν τ ἀρχῆς γνώσεσθαι, τὴν εὔνοιαν αὐτῶν τῆς ωληθύο. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ Θεῷ κατ' εὐωχίαν τρέπ) μ τῶν φίλων.

batur quingenti famuli, aromata portantes. Ibant autem versus Herodium octo stadia: ibi enim, ut ipse mandaverat, sepultus est. Et Herodes quidem hoc modo è vita excessit.

4. Archelaus autem luctum dierum septem in honorem patris integravit. tot enim dies postulat patria consuetudo. Deinde cum multitudinem convivio excepisset, luctu finito, in templum ascendit. atque omnes, quaqua transibat, faustis eum ominibus & præconiis prosequebantur, certatim id agentibus singulis ut quam lætissimas edere viderentur acclamationes. Tum vero ille, conscenso suggestu, sublimis in aurea sella residens, populum vicissim excipiebat, ostendens sibi gratam acceptamque esse illorum benevolentiam, lætis gratulationibus expressam, eisque gratias egit, "quod "paternarum in ipsos injuriarum memoriam de- "posuissent, seque sedulo conaturum *pollicebatur* ne "quid sibi desit, quo minus egregiæ illorum vo- "luntati vices rependeret. In præsenti quidem "regio nomine se abstinere: appellationis tamen "honorem consequuturum, si Cæsar testamentum "à patre scriptum auctoritate sua confirmaverit: "quam ob causam ipsum, cum studiose id ageret "exercitus, ut diadema ei imponeretur, honorem "inde adeo expetitum accipere noluisse, quod es- "set adhuc incerta voluntas ejus, qui istum vale- "re ratumque esse jussurus est. Verum, si fuerit "adeptus imperium, sibi non defuturam illius bo- "nitatem qui benevolentiam eorum remunerabit. "operam enim daturum ut in omnibus erga eos "patre melior esse videatur." Illi vero, quo more vulgus solet facere, rati primis diebus aperiri mentem eorum, qui ad tantæ potestatis fastigium provehuntur, quo suavius & humanius eos alloquebatur Archelaus, eo magis eum collaudabant, & scribebant quæ sibi dari postulabant. Alii ut tributa annua diminuerentur clamabant; alii ut vincti solverentur, quos & multos & longo tempore Herodes habebat: erant etiam qui vectigalia, rebus in foro emptis venditisque imposita, & satis acerbe exacta, tolli efflagitabant. ad quæ Archelaus minime contradicebat, quoniam id susceperat ut multitudini in omnibus gratificaretur, quippe quod populi erga se benevolentiam permagni momenti esse existimaret ad confirmationem regni sui. Et hinc, facta re divina, ad convivium cum amicis se contulit.

Luctu finito Archelaus populum convivio excipit.

Ejus concio.

Archelai promissa.

Populi postulata.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως ὁ λαὸς ἐστασίασε ωρὸς τ Αρχέλαον· καὶ ὡς αὐτὸς ἔωλθυσεν ἐπὶ Ρώμης.

CAP. IX.

Quomodo populus seditionem movit contra Archelaum: & ut ipse Romam profectus est.

XL.

ΕΝ τάτῳ ὃ τινὲς τ Ιεδαίων, συνελθόντες νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ ωραγμάτων, ὠδύροντο Ματθίαν καὶ τὲς

Tumultuose agunt Judæi ut occidos ab Herode ultum iret Archelaus.

[g] Αὐτῶν.] *Casaubonus* supplet ἐπόμθοι.

[h] Τάτοις εἵπονο] Τάτοις ἐπετέλλατο π. *Vat.*

[i] Αρωμαλοφόροι. —— ὀκτώ.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. §. 9. SPANH.

[k] Ηρωδίε] Herodium secundum Josephum. l. 14. Antiq. c. 25. & de bell. l. 1. c. 11. & cap. 16. ab Hierosolymis aberat 60. stadiis. quo delatum Herodis mortui cadaver, pompa funebris comitante Archelao processit usque per octo stadia. lib. 17. ant. c. 11. p. 600. Quomodo igitur hic lib. 1. de bell. c. ult. dicitur quod τὸ σῶμα ἐκομίσθη σαδίας Δξακοσίας εἰς ἡρώδιον? nisi fortè postquam desiisset πομπεύειν ipse Archelaus, reliqua pompa per devium vel flexuosum iter ducta, quo pateret neutiquam exequiis spoliatum fuisse cadaver Herodis, 200. stadiorum viam confecerit. COCCEJUS FIL.

[l] Στάδια ὀκτώ] Vide *Annott.* ad extremum lib. 1. de *Bello Jud.*

[m] Αρχέλαο —— πατρίε.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 1. §. 1. SPANH.

[n] Τὸ ἐπὶ τῷ πατρὶ] Sic *Busb.* (& *Lugd. Bat.* licet ibi τῷ legatur) & *Vat.* πένθο τ ἐπὶ τῷ πατρὶ τιμῶν διετέλει *Bas. Aliique* τ ἐπὶ τῷ π.

[o] Χρῆναι ταῖς εὐφημίαις.] Χρῆσθαι *Busb.*

[p] Χρυσοῦ πεποιημένον,] Χρυσῶν *Busb.* & *Vat.*

[q] Αντιδεξιοῦτο τὸς ὁμίλες,] Ita cum *Busb.* & *Vat.* ἀντιδεξιῶτο in *Editis Aliisque.*

[r] Ωμολόγει,] Ομολογῶν διότι μηδὲν *Vat.*

[s] Πειράσεσθαι] Πειράσασθαι *Busb.*

[t] Φειδῶ ποιεῖσθαι ζ βασιλείε ὀνόμαο.] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* Φειδοποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.* HUDS. Φειδοποιεῖσθαι *Gen.* Vel φειδῶ ποιεῖσθαι· sic φειδοῖ χρῆσθαι infr. lib. 19 c. 1. §. 5. & ἀλωσ. lib. 6. c. 2. §. 5. ὑδὲ φειδῶ τινα ζ ναῦ ποιούμο. SPANH.

[v] Βεβαίως —— Δξαθήκας,] Archelaus abstinet Regis nomine, donec à Cæsare confirmatum. SPANH.

[x] Διάδημα αὐτῷ ωεριθέσθαι] Τὸ Δξάδημα *Vat.* & *Busb.*

[y] Καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῶν] Καὶ κ' αἰτήσεις *Vat.*

[z] Επιγεγράφοντο.] Επέφερον *Busb.* ἐπιφέσοντο *L. B.* ἐπιγεγράφατο *Vat.* ἐπὶ τὰς αἰτήσεις δωρεῖν ἐτράποντο *Casaub.*

[a] Δημοσίαις] Ita lego, *Epiphanio* vertente, *alii vero gravedines, quas Herodes in emptionibus & in publicis nundinis constituerat, auferri vociferabantur.* ἡμισείαις in *libris* omnibus, nullo plane sensu.

[b] Πραοτόμενα πικρῶς,] Eo modo *Busb.* πρασοτρόπως in *Editis Aliisque.*

[c] Επεὶ ἥρετο ὁμίλοις] Ita lectum esse volui prout conjecerat

Herode occiſorum, mortem deplorabant, (qui tunc temporis exſequiarum honore privati erant metu Herodis, erant quippe iſti ob dejectam aquilam auream morte multati) magnum edentes clamorem & lamentationem; inſuper & convicia quædam, quaſi in mortuorum ſolatium, in regem *defunctum* jactabant. Cumque in unum locum conveniſſent, ab Archelao contendebant, ut id facinus in eos vindicaret, quos habuerat Herodes in pretio: utque in primis pontificem abdicaret ab Herode conſtitutum, aliumque deligeret magis legitimum & ad munus obeundum puriorem. Iſtis Archelaus, licet graviter illorum impetum ferens, annuebat, quòd illi iter inſtaret quod ad Romam quam ocyſſime facere propoſuerat, ut voluntatem Cæſaris de ſe perſpectam haberet. Miſſo itaque duce qui perſuaſione uteretur, ut omiſſo propter iſta vindictæ ſtudio conſiderarent, & morte pœnas dediſſe illorum amicos ex lege, & poſtulatis eorum magnas ineſſe contumelias, & tempus hoc alia *conſilia* poſcere, opuſque eſſe concordia, donec ad ipſos reverteretur in imperio confirmatus approbatione Cæſaris; tunc enim de iis quæ poſtularent una cum illis conſultaturum eſſe: interim vero quieſcerent ne ſeditionis crimen incurrerent.

Archelaus ad populum ſedandum ducem mittit.

Ducem aliumve quempiam verba facere non ſinit multitudo.

2. Et ille quidem, cum iſta ſuggeſſiſſet edocuiſſetque, ducem miſit ad eos *hæc ipſa loquuturum*. Sed illi clamantes eum ne verbum quidem facere permiſerunt, mortiſque periculum ei intenderunt alterique cuipiam qui palam aliquid dicere auderet, quod eos ad ſanam mentem perduceret, averteretque ab hujuſmodi rerum ſtudio, quod plus ſuæ voluntati tribuerent quam præſidentium auctoritati; grave eſſe exiſtimantes, ſi chariſſimorum, quos vivo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur ultio, animis incitati, atque id demum jus & fas reputantes quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, & periculum ab eo *intentatum* providere neſcientes, etiamſi alicui de eo ſuſpicio foret, præſenti quippe lætitia nimium elato, quod eos ulturi eſſent, quos ſibi inimiciſſimos eſſe crediderunt. Et multis ab Archelao miſſis qui cum eis colloquerentur, quibuſdam etiam non ipſius juſſu ſed ſponte quaſi ſua *ad eos* advenientibus, ut ad mitiorem animum reducerentur, neminem eos vel tantillum alloqui paſſi ſunt. Et ſeditio mota eſt ab iis qui valde iraſcebantur, palamque erat tumultum valde auctum iri, magno hominum numero ad eos confluente.

Seditio mota in feſto Paſchatis.

3. Cum autem ſub id tempus inſtaret feſtum, quo Judæis patrium eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha enim illa feſtivitas appellatur, in memoriam exitus illorum ex Ægypto inſtituta, quam

σὺν αὐτῷ ὑφ' Ηρώδου ἀποθανόντας· οἱ δὴ καὶ χρῆμα τ[d] ἐκ δ' πενθεῖας τιμῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου [e] ἀπεστέρωντο, [f] ἦσαν δ' τ' ὑπὲρ καθαιρέσει δ' χρυσοῦ ἀετοῦ [g] κατεδεδικασμένων· [h] ὑπὲρ μέγα τι τῇ βοῇ ἐ οἰμωγῇ χρώμενοι, καί τινα, ὡς κάφισιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τ' βασιλέα. σωόδου τε αὐτοῖς γνομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Αρχελάου [i] γνῶσθαι κολάσεσι τ' ὑπὸ Ηρώδου τιμωμένων· καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ [k] ἐκδηλότατον [l] τ' ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα [m] παύσασθαι, νομιμότερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερᾶσθαι ἄνδρα [n] αἱρεῖσθαι. τούτοις Αρχέλαος, καίπερ δεινῶς φέρων [o] τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἐπένευεν, [p] ἔχων τὴν ὑπὲρ Ρώμης ὁδὸν ἀνύεσθαι προκειμένου αὐτῷ τάχους, ὑπὲρ πρεσβεύσοντος τ' δοξάντων Καίσαρι. πέμψας δ' τ' στρατηγὸν πείσοι χρῆσθαι, [q] καὶ τ' ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίαις ἀποστάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν [r] συνέλθοι μ' νόμων γεγονότα, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ἐπὶ μέγα δ' ὑβρίζειν πρόσοιεν, τάς τε καιρὰς οὐκ ἐν τοιούσδε εἶναι, [s] μᾶλλον δὲ δ' ὁμονοεῖν ἕως καταγνοίημεν τῷ δράκοντι ὑπατεύοντι τῇ Καίσαρος ἀφίκηται ὡς αὐτὰς, τότε γὰρ καινῇ [t] βουλεύσειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς· ἄρτι δὲ ἀνέχειν, [v] μὴ ἐ στασιάζειν δοκοῖεν.

β'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπετίθετο καὶ διδάξας τ' στρατηγὸν, [x] ἐκπέμπεται πρὸς αὐτάς. οἱ δ' βοῶντες λέγειν τε οὐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον δ' [y] ἀπολυμένοις ἐκείνου τε καθίστασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅστις γε ἐπὶ σωφρονισμῷ καὶ ἀποτροπῇ τῶν τοιῶνδε [z] ὀργιάζεσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἀφ' τὸ πάντα βουλῆσθαι τῇ αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῶν ἐφεστηκότων [a] συγχωρεῖν, δεινὸν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντός τε Ηρώδου [b] στερηθεῖεν τῶν φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνομένης τιμωρίαν τῶν ἐπ' αὐτοῖς, [c] ὠρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅ, τι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κινδυνόν τε τ' [d] ἀπ' αὐτοῦ προφάσθαι τε ἁμαρτεῖς, καὶ [e] εἴτ' ὑποπλαγείη, ὑστερβολῆς αὐτοῦ γνομένης τ' θράσους ἡδονῆς ἐκ δ' τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθίστους [f] δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δ' ὑπὸ Αρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, [g] τῶν δ' ἄχ ὡς ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δ' τῇ αὐτῶν [h] δοκεῖν παρόντων, ὅπως εἰς τὸ πραότερον καταστήσοντας αὐτούς, ἀδενὸς ἠνείχοντο εἰπεῖν. [i] ἀνάστασίς τε ἦν λίαν ὀργῇ χρωμένων, φανερά τε ἦσαν ἐπὶ μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλήθους ὁπισυρέντος αὐτοῖς.

γ'. Ενστάσης δ' κατ' τύνδε τ' καιρὸν [k] ἑορτῆς, ἐν ᾗ Ιουδαίοις ἄζυμα νομίζεσθαι πάτριον· [l] Πάσχα δ' ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα ὂσα τ' ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐ-

Cotelerius in notis ad Volumen ſecundum *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ*, pag. 614. ἐπεὶ ἤρξατο ὁμιλεῖν ἀπαθῶς ὧν ποιεῖ πάντα in in *Editis*. ἐπείρατο ὁμ. απ. ὧν ποιεῖν *Vat.* ἐπῆρτο ὁμίλει απ. ὧν ποιεῖν πάντα *Busb.*

d Εκ δ' πιθοῦς] Ita cum *Cod. Busb.* εἰς τὸ πιθοῦς in *ceteris.*

e Απεστέρωντο.] Sic *Busb* & *Vat.* ἀπεστέρηντο In *Editis Aliiſque.*

f Ἦσαν δ'] Iterum cum *Cod. Busb.* ἦσαν δ' οἱ τ' in *reliquis.* ἦσαν δ' ἤτοι malit *Caſaub.*

g Καταδεδικασμένων·] Καταδεδικασμένων *Busb.* δεδικασμένων *Vat.*

h Επὶ μέγα τε τῇ βοῇ] Ita *Vat.* ἐπὶ μέγα δὲ τῇ βοῇ καὶ οἰμωγῇ χρ. *Busb.* ἐπὶ μέγα τε τ' βοῆς καὶ οἰμωγῆς χρ. in *Editis.*

i Γνῶσθαι] *L. B.* γνώσεσθαι.

k Εκδηλότατον] *L. B.* ἐκδηλότατον.

l Τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα] Illud τ' è *Codd. MSS.*

m Παύσασθαι,] *Al.* παύσεσθαι.

n Αἱρεῖσθαι.] Vocem αἱρεῖσθαι non agnoſcit *Busb.*

o Τὴν ὁρμὴν αὐτῶν,] Illa τὴν ὁρμὴν αὐτῶν deſunt *Vat.* & deerant forſan codici *Epiphanii*, nam vertit, *Archelaus autem, licet iſta graviter ferret, annuebat tamen* &c.

p Ἔχων] *L. B.* ἐπέχων.

q Καὶ —— διαπέμπεται] Καὶ ἐπείλουν ὡς τοῦς ἐπὶ τοιούτοις τιμωρίαις διαπ. *Busb.*

r Συνέλθοι] *Gen.* συνέθλοι.

s Μᾶλλον] Μάλλον δ' ἐν τῷ ὁμ. *Busb.*

t Βουλεύειν] Ita *Vat.* βουλεύειν in *ceteris.*

v Μὴ ἐ στασιάζειν δοκοῖεν] Ως μὴ στασιάζοι *Busb.* atque ita forſan *Epiphanius.*

x Εκπέμπεται πρὸς αὐτάς.] Εκπέμπει *Vat.*

y Απολυμένοις ἐκείνου] Ita *Vat.* ἀπολογουμένοις ἐκείνου καθ. in *Editis Aliiſque.* ἀπολέσθαι οἰκτρῶς καθ. malit *Caſaub.*

z Οργιάζεσθαι] Conf. ſup. c. 1. §. 1. SPANH.

a Συγχωρεῖν,] Ita lego cum *Cod. Vat.* & *Epiphan.* συγχωρεῖν δεῖν in *ceteris.*

b Στερηθεῖεν] *L. B.* στερηθῶν.

c Ωρμηκότες ταῖς γνώμαις,] Ωργικότες *Vat.* Addit *Lugd. Bat.* κωλύοντο.

d Απ' αὐτοῦ] Sic *Vat.* ὑπ' αὐτῷ προϊδίσθαι in *reliquis.*

e Εἴτ' ὑποπλαγείη,] Εἴτε malit Cl. *Lowthius*, ita ut ὑπὸ vel ἕνεκα ante τ' θράσους ἡδονῆς ſubintelligendum ſit.

f Δοκοῦντας αὐτοῖς.] Eſt qui malit δοκεῖν αὐτοῖς.

g Τῶν δ' ἄχ ὡς ὑπ' ἐκείνου,] Τῶν τε ἐκείνου μὲ ὑπ' ἐκείνου, γνώμῃ δ' *Vat.* Lectionem ab hac *Editaque* diverſam habuiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *aliis ex regis perſona loquentibus, aliis autem ex illius quidem ſententia, ſed veluti ex ſua mente monentibus* &c.

h Δοκεῖν παρόντων,] Παρεῖναι δοκόντων *Busb.*

i Ανάστασίς τε λὶ λίαν] Prima vox & ultima in *L. B.* deſunt.

k Εορτῆς, —— γνομένης,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

l Πάσχα] *Al.* Φάσκα.

αὐτῶν ἡρημένης, καὶ θύσιν [m] αὐτῷ προθύμως, πλῆθός τε ἱερείων [n] ὡς οὐκ ἐν ἄλλῃ καταφθῆναι ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι ὁ πλῆθυς ἀναρίθμητος ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορίας διὰ θρησκείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ νεωτερισταὶ τὰς πρὸ τοῦ Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυρόμενοι, συνάπτεις ἐν τῷ ἱερῷ προφάσεις ὑποποιοῦντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ὄν [o] ἐν αἰσχύνῃ μεταλλεῖν [p] αὐτῶν. καὶ δείσας Ἀρχέλαος [q] μήκιστ' δεινὸν βλάψῃσεν αὐτῶν τῇ ἀπονοίᾳ, πέμπει στρατάρχην τε τῶν πολιτῶν χιλιάρχόν τε τῷ ὁρμῷ [r] στασιαζόντων καταστέλλοντα πρὸ τοῦ τὸ πᾶν ὅμιλον καὶ μανιώδεις αὐτῶν [s] πλέον καταφθῆναι· καὶ εἴ τινες ἀφάνδηλοι [t] πολὺ τῶν ἄλλων καθιστάμενοι προθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. [v] διὰ τούτους οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν καὶ τὸ πλῆθος [x] ἐξηρίωσαν, βοῇ καὶ ἀφανελαυσμῷ χρώμενοι· ὥρμησάν τε ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, καὶ προσπεσόντες κατέλευσαν τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν παροῦσι πράξασιν ἀφ' ἁρπῶν αὐτοῖς ἡ θυσία ἦν. Ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, [y] μὴ οὐκ ἀνακόψοντι τὸν ἐπὶ τοῖσδε ὁρμὸν τοῦ πλήθους· σκέπτεται δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τοὺς τε [z] αὐτόθι ἐσκεδασκότας κωλύοιεν τοῖς καὶ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς σκηπίονας ὑπὸ τὸ πεζῶν δέος ἀντεφέροντο καὶ ἀσφαλὲς ἤδη πεπισθότας. καὶ εἰς μὲν τρισχιλίους ἄνδρας ἔκλεινον οἱ ἱππεῖς· τὸ δὲ λοιπὸν ὥχετο ἐπ' ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. σκηνοῦται δὲ Ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τῷ ἑορτῷ καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καίπερ θρασεῖς ὄντες διὰ τὸ ἀπρόσκοπον. Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῆλθε μετὰ τῆς μητρὸς, [a] Νικόλαον δὲ Πτολεμαῖόν τε πολλὰ τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τῷ ἀδελφῷ τὰ πάντα [b] ἐφεὶς καθιππεύσας οἶκόν τε τὸν ἀρχῆς. συνεξῆλθε δ' αὐτῷ καὶ [c] Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ τῷ ψυχὰν ἀγομένη τῷ αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀνλιπεσάξοντες, καὶ μάλιστα τοῖς τῶν πεπρασμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι κατηφοάς. [d] ὑπαντιάζει δ' ἐν Καισαρείᾳ τὸν Ἀρχέλαον [e] Σαβῖνος, Καίσαρος ἐπίτροπος τῶν ἐν Συρίᾳ πραγμάτων, εἰς Ἰουδαίαν ὁρμημένος ἐπὶ φυλακῇ τῶν Ἡρῴδου χρημάτων· καὶ αὐτὸν τὰ ἐπὶ τοῖσδε ὁρμῆς [f] ἐπέσχεν [g] ὁ Οὖαρος παρελθών. ἀφὶ γὰρ Πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' Ἀρχελάου παρῆν· καὶ Οὐάρῳ Σαβῖνος χαλεπαίνοντος, ὅτε τὰς ἄκρας [h] ὅσας γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοὺς θησαυροὺς καλεσαμένου, εἶα δ' ἔχειν Ἀρχέλαον μέχρι Καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῶν, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ Καισαρείᾳ τοῦτ' ὑποσχόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ἐπὶ τὴν Ῥώμης Ἀρχέλαος, Οὐάρῳ δ' ἐπ' Ἀντιοχείας ἐγένοντο κομιδαί, Σαβῖνος ἐπὶ Ἱεροσολύμων χωρήσας παραλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπέμψας δὲ τοὺς φρουραρχοὺς, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν προδήλους ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίστατο ἢ αὐτῷ [i] δοκοῖ. ἀμελοῦσι δὲ οἱ φύλακες [k] ἐν ὀλίγῳ τοὺς Ἀρχελάου ἐντολὰς ἐπιτηρεῖν

quidem agant ingenti lætitia, tumque illis mos est majorem quam in ulla alia solennitate victimarum numerum mactare, atque magna vis hominum ex *universa* regione locisque extra illius fines *ad istam celebritatem* religionis erga convenit) etiam seditiosi illi, Judam & Matthiam *legis* expositores lamentantes, in fano cœtus habuerunt, non deficiente victu, quem perturbatores istos non pudebat mendicato quærere. Itaque Archelaus, veritus ne quid gravius oriretur ex illorum insolentia, misit eò centurionem cum cohorte militum qui seditiosos coërcerent, priusquam cætera multitudo hujus furoris inficeretur contagio: & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos etiam populum irritarunt qui è factione erant *legis* expositorum, clamoribus suis & cohortationibus: adeo ut impetum in milites fecerint, propiusque adstantes maximam eorum partem lapidarint. verum ipse centurio & alii pauci vulnerati effugerunt. Eoque facto manum iterum sacrificio admovent. Archelaus autem de rerum summa periclitari sibi visus est, nisi multitudinis impetum ex hujusmodi occasione retunderet: itaque milites omnes eò misit & equites, qui eos qui foris essent, iis qui in templo forent, succurrere prohiberent, & eos qui à peditibus evasissent, jam in tuto se existimantes, ferro exciperent. Ita occisa sunt ab equitibus circiter tria hominum millia: reliqui in montes qui in propinquo erant se receperunt. Et Archelaus proclamari jussit, ut omnes domum discederent: id quod illi fecerunt, & festum, quamvis audaces propter rerum imperitiam, deteriora veriti reliquerunt. Deinde Archelaus ad mare descendit una cum matre, secum ducens Nicolaum & Ptolemæum, multosque amicorum, relicta totius domus & principatus cura Philippo fratri suo. Eum comitata est Herodis soror Salome, una cum suis natis, multisque consanguineis, per speciem adjuvandi Archelaum ad regnum obtinendum, sed reipsa ad ei adversandum, & maxime ad conquerendum de eo quod in templo factum fuerat. Cæsareæ autem Archelao occurrit Sabinus, Cæsaris in Syria rerum procurator, in Judæam properans ad custodiendam Herodis pecuniam: sed Varus superveniens eum ab itinere avertit. aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum: inque Vari gratiam Sabinus neque Judææ castella occupavit, neque pecuniam consignavit, sed Archelao, donec de ea Cæsar statuisset, reliquit; eoque promisso Cæsareæ remansit. Sed postquam Archelaus Romam solvit, & Varus Antiochiam discessit, Sabinus Hierosolyma profectus palatium occupat. Deinde, accersitis præsidiorum præfectis omnibusque rerum administratoribus, demonstrat se rationes exigere, & de castellis statuit arbitratu suo. non tamen custodes Archelai mandata neglectui habuerunt: sed in tuendo omnia, quæ illis in mandatis dederat, perseve-

Magnam vim militum ad seditiosos coercendos mittit Archelaus.

Tria Judæorum millia occisa.

Archelaus Romam proficiscitur.

Sabinus & Varus in Judæa.

[m] Αὐτῷ προθύμως] Ita *Vat.* & *Busb.* αὐτῇ in *Editis Allisque.*

[n] Ὡς] *Casaub.* ὅσα.

[o] Ἐν αἰσχύνῃ] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* μετ' αἰσχύνης in reliquis.

[p] Αὐτῷ.] Ita legere visum est, quod τῷ αὐτῷ habeat *Busb.* αὐτοὺς in *Editis Allisque.*

[q] Μηκίστ'] Μὴ καί τι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Στασιαζόντων] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente Zonara, qui habet χιλίαρχον μὲν στεῖραν ἐξέπεμψε, τῷ ὁρμῷ καταστελοῦντα δὲ δῆμον ταπεινοῦντος. in *Editis* τῷ ὁρμῷ τῶν συστησόντων σφίσιν. quæ lectio certe manca & vitiosa.

[s] Πλέον καταφθῶσι·] In *Editis* μὴ πλέον, sed μὴ expunxi auctoritate *MSS.*

[t] Πολὺ τῶν ἄλλων] Ita *Vat.* & *Busb.* πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο in *Editis Allisque.*

[v] Ἐπὶ τούτοις] Ἐπὶ τούτοις *Busb.* ἐπὶ τούτων *Vat.*

[x] Ἐξηγείσαν,] Ἐξηγίσαν *Vat.* ἐξαγείσαν in *Editis.* ὅτε καὶ πλῆθος ἐξαγειάσαν *Busb.*

[y] Μὴ οὐκ ἀνακόψοντι] Εἰ μὴ ἀνακόψῃ *Busb.* μὴ οὐκ ἀνακόψειεν *Vat.*

[z] Αὐτόθι ἐσκεδασκότας] Ita in *Cod. Vat.* αὐθις in *Editis Allisque.*

[a] Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον] Conf. *alsos.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

[b] Ἐφεὶς καθίσαθαι] Ἀφεὶς *Busb.*

[c] Σαλώμη Ἡρῴδου ἀδελφὴ] Σαλώμη ἡ Ἡρ. *Vat.* & mox πολλοί τι τῶν συγγ. λόγοις μὲ ὡς σ.

[d] Ὑπαντιάζει] Ita hic loci in *libris omnibus.* Supra tamen (p. 829. §. 3.) ὑπαντιάζω (è *Cod. Busb.*) jungitur cum dativo.

[e] Σαβῖνος, ——— πραγμάτων,] Conf. *alsos.* lib. 2. c. 2. §. 2. SPANH.

[f] Ἐπίσχε] Ita cum Cl. *Lowthio* prò ἴσχυε *Editorum* & *MSS.* in lib. 2. *de Bello Jud.* τοῦτον ἐπίσχε προσωτέρω χωρεῖν Οὔαρος ἐπελθών.

[g] Ὁ Οὖαρος παρελθών.] Conf. supr. c. 5. §. 2. SPANH.

[h] Ὅσας γε ἐν τοῖς Ἰουδαίοις] Ὅσας ἐν τοῖς *Vat.*

[i] Δόκοῖ.] Δοκοίη *Busb.*

[k] Ἐν ὀλίγῳ] Mallem ἐν ὀλιγωρίᾳ. conjecturæ huic favente *Josepho* In lib. 2. de *Bello Jud.* c. 2. ἡμῖν οἱ φρουραρχοι τοῦ Ἀρχελάου κατεμέλλον ἐντολῶν.

verabant, & præ ſe ferebant, quod cuncta Cæſari reſervarent.

Antipas Romam ſe conſert.

4. Eo autem tempore Antipas quoque Herodis filius Romam ad obtinendum principatum profectus eſt, ſpe regnandi elatus ex Salomes promiſſis, ceu longe quam Archelaus dignior imperio, utpote in priore teſtamento rex inſtitutus, quod magis ratum eſſe deberet quam poſterius. Ille vero una ſecum ducebat matrem, & Nicolai fratrem Ptolemæum, quondam Herodi chariſſimum, & tum ſui ſtudioſum. At potiſſimum eum ad appetendum regnum impellebat Irenæus, qui orator erat & ob eloquentiæ exiſtimationem regni procurationem habuerat. unde etiam iis qui conſulebant ut cederet Archelao, qui & natu grandior & ultimo patris teſtamento rex conſtitutus eſſet, auſcultare nolebat. Poſtquam autem Romam pervenit, cognati omnes ejus partibus accedebant, non illi quidem ejus amore, ſed Archelai odio, cupientes ante omnia liberi eſſe, & ſub Romani præſidis adminiſtratione: quod ſi parum ſuccederet, Antipam magis è re ſua fore ſperantes quam Archelaum, operam ſuam Antipæ commodarunt ad regnum adipiſcendum. quin & Sabinus apud Cæſarem literis accuſabat Archelaum.

Ptolemæus frater Nicolai.

Irenæus orator.

5. Cum autem Archelaus literas, in quibus jus ſuum tueretur, Cæſari miſiſſet, necnon patris teſtamentum, & Ptolemæum Herodianæ pecuniæ rationes ſigillumque ferentem, eventum exſpectabat. Ille vero poſtquam ſcripta iſta legerat, Varique & Sabini literas, & quantum pecuniarum annuique redditus eſſet *cognoverat*, utque Antipas regnum appetens literas miſiſſet, amicos convocat ut eorum ſententias audiat, & in his Cajum, Agrippæ quidem natum & Juliæ Auguſti filiæ, ſed ab ipſo *Auguſto* adoptatum, cui primum locum tribuit, imperatque ut qui velit de præſentibus negotiis verba faciat. Et primus quidem Antipater Salomes filius, homo in primis diſertus & Archelai adverſarius, dicebat, "Archelaum nunc per "ludibrium de regno agere, ut qui poteſtatem "ejus prius ſibimet vendicaſſet quam bona Cæſa"ris cum venia licuerit, ei objiciens audaciam qua "impulſus in feſto die tam multos interemerat. "Qui etiam ſi inique egiſſent, oportebat vindi"ctam externæ legitimæque poteſtati reſervari, "& non ab homine exigi, qui, ſi ſpectetur ut rex, "injuriam facit Cæſari, dum adhuc ignoret, quid "ille de ſe ſtatuet, ſin vero ut privatus, multo pe"jus erit, utpote cui, regiam dignitatem quæren-

Antipater Salomes filius Archelaum apud Cæſarem accuſat.

τ· ἀλλ' ἔμενον σώζονλες τὰ πάνλα ἢ πεποιήκλο αὐτοῖς. Καίσαρι δὲ Φυλάσσειν [l] ἔκασλα ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς.

δ'. Πλεῖ δὲ κζ' τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπὶ Ῥώμης ὁ Αντίπας, Ηρώδης μὲν πρῶτος, ἐπὶ ἀνλιποιήσῃ τῆς ἀρχῆς, ὑποχέσεις Σαλώμης γεγενὸς ἐπὶ τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ [m] δικαιότερος Αρχελάου φαινόμενος τὰ πρόσφαλλα, [n] ἀξιωκῶς τὸ κζ' τὰς πρόσθεν διαθήκας βασιλεὺς ἀποφάνσαι, ὡς ἀσφαλεστέρας εἶναι τὰς [o] ὑπογραφῶν. ἐπήγετο δὲ ἔτι καὶ τὴν [p] μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν [q] τὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, Φίλωνά τε Ηρώδῃ πιμιώτατον γεγενημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐκίνει ἐπ' ἀνλιποιήσῃ τῆς βασιλείας Φρονεῖν [r] Εἰρηναῖος, ῥήτωρ ἀνὴρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπισλευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν κελεύοντων εἴκειν [s] Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι, κἂν τῇ διαθήκαις ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἠνείχετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς Αρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ Ρωμαίων στρατηγῷ τεθῆναι· εἰ δ' ἄρα [t] τι ἀνιστείη, λυσιτελέστερον Αρχελάου τὸν [v] Αντίπαν λογιζόμενοι, σωσέπρασσον Αντίπα τὴν βασιλείαν. καὶ Σαβῖνος κατηγόρει πρὸς Καίσαρι διὰ Αρχελάου διὰ γραμμάτων.

ε'. [x] Καίσαρι δ' Αρχέλαος εἰσπέμψας γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τε αὐτοῦ, καὶ τὴν Αθηνᾶν διὰ πατρὸς, καὶ τὰς λογισμὰς τῶν Ηρώδου [y] χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι νομίζοντα Πτολεμαῖον, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δ', πότε τε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, [z] καὶ τὰς διὰ Ουάρου καὶ Σαβίνου ἀπόρρητα, ὅσα τε χρήματα ἦν [a] καὶ τί ἐπ' ἔτεσιν ἑφοίτα, καὶ ὡς Αντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, σωφρόνως ἀπὸ πολλοῦ γνωμῶν τοὺς φίλους, σὺν οἷς καὶ [b] Γάϊον τὸν Αγρίππου μὲν καὶ Ιουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν, πρεσβύτερον δὲ [c] αὐτῷ [d] γεγονότα, πρῶτόν τε καθεδόμενον παρέλαβε, καὶ κελεύσ λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ τῶν ἐνεγκόντων. καὶ πρῶτος ὁ Σαλώμης υἱὸς Αντίπατρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ Αρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγε, "Αρχελάῳ παιδιὰν τὴν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λέ"γον, ἔργῳ τὴν δυνάμιν αὐτῆς πρότερον ἢ Καίσαρος "συγχωρῆσαι παρειληφότι, [e] ἐπικαλῶν τὰ ὑπὸ τοῦ πλήθους "μένα ὑπὸ τοῖς ὑπολωλόσι καὶ τὴν ἑορτήν. ὧν καὶ αὐτὸν "κίνδυνον ἄλλως, [f] ἔχειν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς [g] ἔξω "χρῆσθαι δυναμένους ἀνακειμένην εἶναι, καὶ μὴ τὸν ἀν"δρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲν βασιλέως, ἀδικοῦντος [h] τὸ "Καίσαρος [i] διάνοια τοῦ αὐτοῦ ἔτι χρωμένου, εἰ δ' "ἰδιώ-

l Εκασα] *Gen.* ἐκάση.

m Δικαιότερος] Δικαιότερον in *MSS.*

n Ηξιωκὼς ——— ἐπιγεγραφεισῶν.] Ita cum *Cod. Vat.* ἠξιωκὼς τῷ κζ' in *Editis Aliiſque.* HUDS. Conf. ſupr. c. 6. §. 1. SPANH.

o Επιγεγραφεισῶν.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

p Μητέρα] Samaritidem vid. ſupr. c. 1. §. 3. SPANH.

q Τὸν Νικολάου] Τῶ Νικολάου *Busb.*

r Εἰρηναῖος,] Irenæus Orator. ἀλωσ. lib. 2. c. 2. § 3. SPANH.

s Αρχελάῳ πρεσβυτέρῳ ὄντι,] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. Antipas tamen ante Archelaum nominatur, ſupr. c. 1. §. 3. SPANH.

t Τι ἀνιστείη,] Ita *Vat.* τὶς in *Editis Aliiſque.*

v Αντίπαν λογιζόμενοι] Αντίπατρον hic loci *Vat.* & mox v. 2. Αντιπάτρῳ, & §. ſeq. 5. (poſt καὶ ὡς) Αντίπατρος.

x Καίσαρι δ' Αρχέλαος] Ita *Busb.* Καίσαρ δ' Αρχελάου τε εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθη τὰ αὐτοῦ in *Editis Aliiſque.* niſi quod ὡς pro εἰς & dein τε αὐτοῦ pro τὰ αὐτῷ habeat *Vat.*

y Χρημάτων σὺν τῷ σημαντῆρι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* γραμμάτων αὐτῶ in *Editis.*

z Καὶ τὰς δ' Ουάρου] Καὶ τὰς Ουάρου *Vat.*

a Καὶ τί ἐπ' ἔτεσιν ἑφοίτα,] Ita *Busb.* καὶ τὸ *in ceteris.*

b Γάϊον τὸν Αγρίππου] Videſis *Salianum* in tom. 6. p. 419. *Caſaub. c. Baron.* p. 138. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* part. 1. p. 273. *Keplerum* de *Anno Nat. Chriſti*, p. 90, 91. & *Noriſium* in *Cenotaph. Piſan.* p. 132.

c Αὐτῷ γεγονότα,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτοῦ in *reliquis.*

d Γεγονότα] *Gen.* male αὐτοῦ γεγονότα. SPANH.

e Επικαλῶν ——— ὑπολωλόσι] Illa ἐπικαλῶν τὰ ἐπιτελεσθέντα accepta debemus *Codd. Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* necnon *Epiphanio*, qui vertit, *hujus teſtimonium eſſe dicebat ejus audaciam, quæ præſumpſerat in die feſto Judæos interimere.*

f Εχειν *Vat.* & *L. B.*

g Εξω χρῆσθαι] Fuit cum legerem ἐξουσίᾳ χρῆσθαι δ.

h Τὸ] *L. B.* τὸ ου.

i Διανοία τοῦ αὐτοῦ ἔτι χρωμένου,] Δι' ἄγνοιαν τοῦ αὐτοῦ ἐπιτρέποντος in *Editis.* δι' ἀγνοίαν τοῦ αὐτοῦ ἔτι χρώμενον *Vat.* (ἔτι χρώμενον *Lugd. Bat.*) unde Αβγνοίᾳ (ex Αβγνοέω *ignoro*, ſi *Lexicis* fides) pro δι' ἀγνοίαν ſubſtitui, & χρωμένῳ levicula mutatione pro χρώμενον. Si quis cum *Viro docto* malit, ἀδικοῦντος τὸ Καίσαρος Αβγνοίᾳ τοῦ αὐτοῦ ἐπιτρέποντος, per me licet. *Epiphanius* locum ita vertit, *Qui & ſi injuſtum aliquid geſſiſſent, alios eos debere ulciſci, qui eos poſſint legitima & ordinata poteſtate compeſcere, & non ab illo tantam eadem fieri oportere. qui ſi ut rex illud feciſſet, contumeliam grandem Cæſari intuliſſe firmabat, quod ignorans quid de eo adhuc diſpoſiturus eſſet, regia jam uti poteſtate præſumeret. Si autem uti privatus illa geſſiſſet, amplius eum deliquiſſe narrabat: quod regnum non poſſidens, ſupplicia quibuſlibet intulerit, de quibus decretum Cæſaris debuit expectari.* HUDS. Emendationem licet non reprehendam, verſionem tamen minus probo. an Αβγνοέω *ignoro* ſignificet, mihi non compertum; certe ex analogia idem quod Αβγνοίσκω, i. e. *dijudico, cognoſco, inquiro, ſtatuo* ſignificat, quem ſenſum poſtulat hic locus: ſic igitur verte: *Injuriam facit Cæſari, in cauſa ipſius cognitione*, vel *examine, jam verſato.* Injuria erat, judicio nondum finito, auctoritatem ad ſe non pertinentem arripere. IBBETSON.

k Πο-

"ἰδιώτης, [k] πολὺ χειρόνως, διὰ τὸ μὴ βασιλείας ἀνη-
"πιωμένῳ καλῶς ἂν τι συγκεχωρῆσθαι, διὰ τὸ Καίσαρα
"τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθήψατο δ' αὐτοῦ ἡ-
"γεμόνων τινῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ [l] μεταστάσεις ἀπικαλῶν,
"καὶ ὡς καθίζοιτο ἐπὶ θρόνου βασιλείου, [m] καὶ δικῶν διαλύ-
"σεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γινομένας, κατανεύσεις τε αἰτή-
"σεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων διάψαξιν,
"ὧν [n] οὐδὲν ἂν μειζόνως ὀπτανοῆσαι καθιστάμενον ὑπὸ τὸ
"Καίσαρος εἰς τὸν ἔπειτα. ἀνετίθη δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἐπὶ τὸν
"ἱπποδρόμῳ δεσμωτῶν τὴν ἄφεσιν, καὶ πολλὰ τὰ μὲν γε-
"γονότα, τὰ δὲ [o] καὶ πιστευθέντα δυνάμενα, διὰ τὸ φύσιν
"ἔχειν γίνεσθαι ὑπὸ τῶν νεωτέρων καὶ [p] φιλοτιμίᾳ τὸ ἄρχειν
"προλαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε [q] τοῦ ἐπὶ τὸ
"παρελθὸν [r] ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτὸν νυκτὶ τῇ ἐκείνου πε-
"λάσῃ γεγονότας· ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἄρχειν τὸ
"στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα εὐεργετήσαντος αὐτὸν τὸ
"πατρὸς, καὶ ὅτου μεγάλων ἀξιωτέρου, τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι
"τὸν νέκυν, ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς δακρύσαι μὲν προσποιούμε-
"νον τὰς ἡμέρας, [s] ἀπολαύοντα δὲ ἡδονῇ τῇ ἐπὶ τοῖς ἄρ-
"χῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαί τε καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα τοιού-
"δε ὄντα Ἀρχέλαον συγχωροῦντα τὴν βασιλείαν, ὁ-
"ποῖος ἦν ἐκεῖνος πρὸς τὸν πατέρα. χορεύειν γὰρ ἐκ ᾄδειν,
"ὥσπερ ἐχθρὸν πεσόντα, ἀλλ' οὐκ ἀνδρὸς, ὅτου μὲν
"συγγυῆς, τηλικαῦτα δ' εὐεργετεῖν ἐξηγμένου. [t] δεινό-
"τατόν τε πάντων ἀπέφηνε τὸ νεῦν ἥκειν ἐπὶ Καίσαρα,
"καταγνόντα τῆς ἐκείνου χρησομένου τῇ βασιλείᾳ, πάν-
"των αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γένοιτ' ἂν [v] ὑπ' αὐ-
"τοῦ ἐκ βεβαίως ἤδη καὶ αὐτοκράτορος προσηκόντως
"πραττόμενα. μάλιστα δὲ τὸν σφαγὴν τοῦ τὸν ἱερὸν
"[x] ἐκείνου τῷ λόγῳ καὶ τὸν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε
"ἐνεστηκύιας, καὶ ἱερείων ἐν τρόπῳ σφαχθήσειν, ἔνιοι
"μὲν ξένοι, οἱ δὲ ἐγχώριοι· πληθύειν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν.
"[y] οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων, ἀλλὰ ἐκ νομίμων ὀνομάτων
"τῆς βασιλείας ἐφιεμένης τῆς πράξεως, ὅπως δυνηθείη
"πληρῶσαι τὴν φύσει τυραννίδος τὸν πᾶσιν ἀνθρώποις
"μεμισημένων ἀδικίαν. δι' ὃν μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρέξασθαι τῆς
"βασιλείας αὐτῷ τὸν Ἀρχελάου ἀρετὴ καὶ πατρός· ἐπι-
"στασθαι γὰρ [z] αὐτοῦ τὸν τρόπον, [a] καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ὄντα τὸν
"Ἀρχηλάου τῶν [b] ἰσχυροτέρων [c] Ἀντίπαν καθίσασθαι· κλη-
"θῆναι γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὸν βασιλείαν [d] οὐχὶ νε-
"κρᾷ ὄντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὸν ψυχῇ, ἀλλὰ
"ἀκραιφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένῳ, ἀλκῇ δὲ σώ-
"ματος τοῖς πράγμασιν ἐφεκτόν. εἰ δὲ καὶ πρότε-
"ρον εἰς αὐτὸν ἐπίσης τοῖς υἱοῖς [e] Διατεθεῖσθαι [f] τὸν πα-
"τέρα, [g] ἀποφαίνεσθαι πᾶσιν ἂν γένοιτο βασιλεὺς,
"τὸν μὲν κύριον προσηκεῖν τὴν βασιλείαν Καίσαρα ἀφη-
"ρημένον τοῦ δοῦναι τὴν ἐξουσίαν, τὰς δὲ πολίτας ἰδιώ-
"την ἄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ ἀποτετραμ-
"μένον.

ς'. Καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρ-
τύρων προσγενέσθαι τὰ εἰρημένα [h] κρατυνάμενος πολ-

"ti, haud fas esset quidquam *à Cæsare* concedi,
"quod Cæsarem in ipsos potestate privatum ive-
"rit. Quin & ipsum perstringebat, vitio ei verten-
"do quod duces nonnullos in exercitu mutaverit,
"& in solio regio sese collocaverit, & lites tan-
"quam rex exstitisset dijudicarit, populique po-
"stulatis palam factis annuerit, in summa omnia
"ita fecerit, ut nihil amplius ei in mentem venire
"potuerit, si à Cæsare in imperio constitutus fuis-
"set. Illi quoque imputabat, quod in Hippodro-
"mo vinctos dimiserit, aliaque afferebat multa,
"partim vera, partim verisimilia, quod hujusce-
"modi res fieri consueverint ab adolescentibus, &
"qui regnandi cupiditate imperium festinanter
"præripiunt. Præterea ei crimini dabat neglectum
"patris luctum, & comessationes eadem qua ille
"obiit nocte celebratas: unde coortam esse popu-
"li seditionem. Si, cum pater tanta in eum con-
"tulisset beneficia & tam magna ei præstitisset,
"mortuo talem rependerit gratiam, ut interdiu
"tanquam personam induens lachrymas simularet,
"noctes vero singulas in voluptatibus regiis age-
"ret, non alium sese ostensurum esse erga Cæsarem,
"si ab eo regnum acceperit, quam erga patrem
"*sui amantissimum* se gessit. cantu quippe se oble-
"ctare & choreis tanquam in morte inimici, non
"sibi conjunctissimi & beneficentissimi. Omnium
"etiam indignissimum esse ostendebat, nunc veni-
"re ad Cæsarem, ut regnum ipsius munere & con-
"cessu accipiat, cum jam ante omnia *arbitrio suo*
"egisset, quæ ab ipso fieri poterant, postquam
"validam ea agendi potestatem dedisset rerum do-
"minus. Maxime autem cædem in templo nefarie
"factam verbis exaggerabat: utque festiva solen-
"nitate etiam victimarum more mactati fuerint,
"tam peregrini quam indigenæ; & cæsorum cor-
"poribus fanum fuerit repletum, idque non ab a-
"lienigena, sed qui legitimam regis appellationem
"prætexens ferebatur ad facinus, ut tyrannico suo
"ingenio obsequutus posset explere injustitiam o-
"mnibus odiosam. Quamobrem ne in somnis qui-
"dem spem successionis in regnum à patre habuisse,
"ut qui mores ejus probe norit, & in potioribus
"tabulis ejus adversarium Antipam *successorem* con-
"stituerit; à patre quippe ad regnum vocatum,
"non cum animam pariter ac corpus vires defi-
"cerent, sed dum integra esset mente & ratione,
"eoque corporis robore quod negotiis obeundis
"adhiberi potuit. Immo si jam antea tale de Ar-
"chelao fuisset patris judicium quale in posterio-
"ribus tabulis, ipsum tamen satis declarasse qua-
"lisnam rex futurus sit, qui Cæsarem, cujus erat
"regnum ei largiri, largiendi potestate ademptum
"iverit, & privatus adhuc cives in templo jugu-
"lare non dubitarit.

6. Et Antipater quidem hujusmodi verba lo-
quutus, multisque è consanguineis ad ea quæ di-
xerat

[k] Πολὺ χειρόνως,] Ita cum *Cod. Vat.* πολὺ χεῖρον, ὡς διὰ τὸ μηδεμίας βασιλείας in *Editis Aliisque.*

[l] Μεταστάσεις ἐπικαλῶν,] Ita *Busb.* μεζόσεσιν *Vat.* μεταναστάσεις in *Editis & Aliisque.*

[m] Καὶ δικῶν διαλύσεις] Καὶ δικῶν διάλυσιν ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένην *Vat.*

[n] Οὐδὲν ἂν μειζόνως ἐπιποθῆσαι] Ita *Vat. Lugd. Bat. & Busb.* οὐδὲν μειζόνως in *reliquis.*

[o] Καὶ πιστευθέντα δυνάμενα] Illud καὶ è *Cod. Vat.*

[p] Φιλοτιμίᾳ δὲ ἄρχειν] Ita *Vat.* φιλοτιμίας in *Editis.*

[q] Τῷ ἐπὶ δὲ πατρὶ] Legendum sinè dubio τῷ ἐπὶ τῷ πατρί. IBBETSON.

[r] Ἀμελείας,] Ἀμελείας τε καὶ κώμους αὐτῇ νυκτὶ ἐπὶ τῇ ἐκ. *Busb.*

[s] Ἀπολαύοντα —— νύκτας,] Ita hunc locum ex *L. B.* constituendum esse judico. HUDS. ἀπολ. δὲ ἡδονῆς τὰ &c. *Coccejus* ἀπολαύοντα δὲ ἡδονῆς τὰ &c. *Gen.* ἀπολαύοντα δὲ ἡδονῆς τῇ &c. Verum illud videtur innuere Josephus, totas quidem dies in lamentis & plangoribus consumpsisse Archelaum; verum per noctes singulas recuperasse lætitiam quam per dies amiserat. HAV.

[t] Δεινότατόν τε πάντων] Ita cum *Cod. Vat.* δεινότατόν τε πάντων ἐπέφαινε τὸν νεῦν *Busb.* ἐξηγμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο νεῦν ἥκειν in *Editis.*

[v] Ὑπ' αὐτοῦ καὶ βεβαίως ἤδη] Ὑπὸ τοῦ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[x] Ἐκείνου τῷ λόγῳ] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.* ἐκείνου δὲ in *Editis Aliisque.*

[y] Οὐχ ὑπ' ἀλλοφύλων,] Deest οὐχ in *Cod. Vat.* qui mox habet ἀλλὰ καὶ ἐκ μὲν νομ.

[z] Αὐτοῦ τὸν τρόπον,] Ἐπίστασθαι γὰρ αὐτοῦ τὸν τρόπον, καὶ τὸ ἐχθρὸν αὐτῷ· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ τῶν διαθ. τῶν ἰσχυροτέρων Ἀντίπαν καθίσασθαι. nam videtur aliquid deesse. COCC.

[a] Καὶ τὸν] *L. B.* καί τοι.

[b] Ἰσχυροτέρων] *L. B.* ἰσχυρότερον Ἀντίπατρον.

[c] Ἀντίπαν καθίσασθαι.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 32. §. 7. SPANH.

[d] Οὐχὶ νεκρᾷ ὄντος] Οὐχὶ νοσοῦντος πρὸς τῷ σ. *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[e] Διατεθεῖσθαι] Lege διατεθῆσθαι. COCC.

[f] Τὸν πατέρα,] Ita *Vat.* in *cæteris* deest τὸν.

[g] Ἀποφαίνεσθαι] *L. B.* ἀπεφαίνατο.

[h] Κρατυνάμενος] Ita *MSS.* κρατυνόμενος in *Editis.*

xerat teſtimoniis ſuis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai cauſam egit, dicebatque, "Illa quidem quæ in
Nicolaus pro Archelao reſpondet Antipatro.
"templo facta erant obſtinatis potius eorum animis qui paſſi ſunt imputanda eſſe, quam Archelai poteſtati. qui enim tales res cœptant, non eo "tantum injuſtos eſſe quod innocentes vexant, "ſed & quod pacis & æqui amantes in ultionem "impellunt. Hos autem homines verbo quidem "in Archelaum patraſſe hoſtilia, re ipſa autem in "Cæſarem res aperta eſt. Conſtat enim tumultu-"um auctores, eos, qui ad vim & injuriam propulſandam ab Archelao miſſi aderant, facto impetu occidiſſe, neque Deum neque fas dierum "nobis ſanctiſſimorum reverentes: & hi ſunt quo-"rum non puduit Antipatrum ſuſcipere tutelam, "ſive ut odio in Archelaum ſuo morem gereret, "ſive quod jus & æquum omne averſatur. Certe "qui adoriuntur alios, nihilque mali ſuſpicantes "injuriis laceſſunt, hi ſunt qui nolentes cogunt "ſui cauſa ad arma recurrere. Tum reliquorum "omnium, quæ objecta fuerant, cauſam aſſigna-"vit iis ipſis qui à conſilio erant accuſatoribus. "Nihil referri unde color quæratur injuriæ, quod "non ipſis factum ſit ſuaſoribus. Neque ea per ſe "eſſe improba, ſed in odium Archelai ita referri "ut improba videantur. Tanto illos agi ſtudio "lædendi cognatum hominem, de ipſorum pa-"rente bene meritum & ipſos omnibus amicitiæ "officiis proſequutum. Teſtamentum à patre fa-"ctum bene mentis compote, & haud dubie po-"ſteriores tabulas potiores eſſe prioribus, eoque "magis quod Cæſari omnium, quæ in iis ſcripta "ſunt, pleniſſimum arbitrium relinquitur. Non "timendum ne horum iniquitatem Cæſar imite-"tur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fru-"ctus plurimos cepere, nunc mortui voluntatem "oppugnant; idque ſatis ſibi conſcii, neutiquam "ſe de Herode ita meritos ut Archelaus fuit. "Non is eſt Cæſar qui viri amici, bellorum ſo-"cii, qui in omnibus etiam in hoc ipſo à Cæſare "pendere ſemper voluit, reſcindat teſtamentum "ſuæ commiſſum fidei. Multum ab horum mali-"gnitate abeſt Cæſaris virtus ac fides, toti huma-"no generi teſtatiſſima; neque id in eum cadit, ut "non ſanæ mentis pronuntiet regem, qui primum "filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc "ipſius Cæſaris fidem imploraverit. Quando te-"ſtamentum condidit Herodes, ita ſapuit ut Cæ-"ſaris arbitratui cuncta ſubmitteret: ne in herede "quidem eligendo deſipere potuit.

Cæſar benigne alloquitur Archelaum.

7. Et Nicolaus quidem, cum iſta oratione percurriſſet, finem etiam dicendi facit. Cæſar autem Archelaum, qui ſeſe ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno digniſſimum eſſe dicens: ſeque ſatis oſtendit ſic eſſe affectum, ut non aliter

λοῖς. τῶν συγγνωῶν, παύεται τὸ λέγειν. [i] ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν, "τὰ μὲν ἐν "τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπτεῖσθαι μᾶλ-"λον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε "ἄρχοντας, ἃ μόνον [k] τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσι εἶ-"ναι πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουσι εἰς τιμω-"ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένων. ὡς δὲ προ-"λέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Αρχελάου, τὸ δὲ ἀλη-"θὲς εἰς Καίσαρα φανερὸν εἶναι. τοὺς γὰρ [l] ὑβριστὰ-"ς, κωλύτας [m] παρεληλυθότας [n] καὶ ὑπὲρ Αρχελάου "πεπαυμένους, κλαίοντας ἐπιτιθεμένους, ὅτε τοῦ θεοῦ ὅτε "τοῦ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν Φρουρίδι γινομένους, ὧν Αντί-"πατρον οὐκ αἰσχύνεται συνδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θε-"ραπείᾳ ἔχθρας τῆς αὐτοῦ πρὸς Αρχέλαον, ἢ [o] μισεῖ τοῦ "ἀρετῆ δικαίου. οἱ παρελθόντες γὰρ μὴ πρὸς ἠμυνομέ-"νους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι "καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. ἀ-"νεπεὶ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τοῦ [p] κατη-"γόρων. [q] ἤδειν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μιᾶς γνώμης τὸ αὐτῶν "γεγονὸς αἰτίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ὑπάρξαι. ἐκ τῆς [r] φύσεως "τοιούτους αὐτοὺς γεγονότας πονηροὺς εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλά-"πτειν ἂν δοκεῖν Αρχέλαον. τοσόνδε αὐτοῖς εἶναι βου-"λῇ δ' ὑβριστῶν εἰς [s] ἄνδρας συγγνῶ, καὶ παλαιὸς "μὲν εὐεργέτῃ, [t] συνήθη δ' αὐτοῖς καὶ πᾶσι σοὶ "κείως πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν Αθήνας ὑπό τε "σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ [v] κυ-"ρωτέρας τῶν γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ Καίσα-"ρα δεσπότην τῶν ὅλων [x] καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρί-"σιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἐδαμῶς "Καίσαρα τὴν ὕβριν αὐτῶν, [y] οἳ τὸ Ηρῴδου πανοῖκως "ἀπολαύσαντες παρ' οὗ ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάν-"τα ὅπλοις ὕβριν γνώμης ἐπέγοιντο αὐτοῦ, ἐκ δ' αὐτῶν "ὧδε τὸ συγγνῶναι τοιούτων γεγονότων. ἔκοιμι Καίσαρά τε "[z] ἀνδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεπαιδευμένου τὰ πάντα καὶ φίλου "καὶ συμμάχου καταλύσαι τὰς Αθήνας, ὅπως πίστεως "τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. ἐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τοῦ "ἐκείνων τοῦ Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπα-"σιν τοῦ οἰκειμένου ἀνεπιβούλευτον ὄντα, καὶ μανίαν "καὶ [a] λογισμῷ ἔκστασιν [b] καταγελᾶν ἀνδρὸς βασι-"λέως, ἧς μὲν ἀγαθῷ τοῦ διδαξαμένου καταλελοιπό-"τος, πίστει δ' τῇ αὐτοῦ προαπεφυγότος. ὅπως ἀμαρ-"τάνειν Ηρῴδου ποτὲ ὠφέλησε τὸ διδάξαι, σωφρο-"σύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα "ποιεῖσθαι.

ζ. Καὶ Νικόλαος μὲν, τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καῖσαρ δ' Αρχέλαον, προσπεσόντα αὐτοῦ πρὸς τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε ἀνίστη, φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας· πολλά τε ἀπέφαινε τρόπῳ γνώ-

[i] Ανίσταται ——— πονηρούς,] Ανίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Αρχελάου. τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν εἶναι πονηρούς in Editis. Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπτεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου. τοὺς γὰρ &c. Busb. & Lugd. Bat. Αρχελάου, καὶ ἔλεγεν· τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀναπτεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Αρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας, ἃ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν εἶναι πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζουσι εἰς ἄμυναν τῶν ἐνγν. Vat. in Epiphanii verſione, *Surgit Nicolaus pro Archelao verba facturus: dicebat itaque, Illa quidem quæ in templo contigerant, improbitate potius eorum quæ paſſi ſunt, quam Archelai poteſtate contigiſſe: ſiquidem tantum eos facinus aggreſſos fuiſſe, ut non ſolum injurias contumeliaſque jactarent, ſed etiam eos qui devote humiliterque vivere diſponebant, ulciſci prætenderent.* Ipſe lectionem *Vaticanam*, paucis mutatis, in textu exprimendo ſequutus ſum. Si cui inſolens videatur τῷ ὑβρίζουσι poni pro ὑβρίζειν & τῷ ἀναγκάζοντι pro ἀναγκάζειν, adeat *H. Stephani Append. ad al. Scripta de Dial. Attica* p. 164. Fuit cum pro καθ' αὑτοὺς legerem ἀθρόως vel καθ' ὁμῶς.

[k] Τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσι] Ita quoque exſtat in *L. B.*

[l] Υβριστὰς,] Τοὺς ὑβριστὰς.

[m] Παρεληλυθότας] Παρεληλαμένους *Vat.*

[n] Καὶ] *L. B.* οἳ.

[o] Μισεῖ τοῦ ἀρετῆ] Ita ex conjectura pro φύσει, aut ſane μισεῖ τοῦ δικαίου, ejecta voce ἀρετῇ. In *Epiphanii* verſione, *& odio magis quam natura juſtitiæ judicaret*, ac ſi legiſſet, καὶ μισεῖ μᾶλλον ἢ φύσει τοῦ δικαίου κρίνοντα.

[p] Κατηγόρων.] *L. B.* Ex κατηγόρων. Forte τῶν. COCC.

[q] Οὐδὲν γὰρ ὅ, τι μὴ ἐκ μιᾶς γνώμης τὸ αὐτῶν] Senſus videtur eſſe, *nihil enim eorum eſſe quæ injuſtitiæ inſimulantur, quin ipſis auctoribus ſit factum.* IBBETSON.

[r] Φύσει τοιούτους αὐτοὺς γεγονότας] Φύσει γὰρ ὅπως αὐτοὺς *Busb.* φύσει τῷ ὅτως αὐτοὺς *Vat.*

[s] Ανδρα ——— ἐυεργέτῃ,] *L. B.* ἄνδρας συνηθοῖς, καὶ π. μ. εὐεργέτης.

[t] Συνήθη δ' αὐτοῖς καὶ] Ita è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* συνήθει in *cæteris.*

[v] Κυριωτέρας τῶν γεγραμμένων] Vocem εἶναι poſt κυριωτέρας addit *Busb.*

[x] Καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν] Sic *MSS.* καταλεῖφθαι in *Editis.* Quin & διὰ τὸ Καίσαρα ὡς διαιτητὴν τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι habet *Busb.*

[y] Οἳ τοῦ Ηρῴδου] In *Cod. Vat.* ὅτι τοῦ Ηρῴδου.

[z] Ανδρὸς ὑπ' αὐτοῦ] Ανδρὸς ὑπ' αὐτῷ *Vat.*

[a] Λογισμῷ ἔκστασιν] Λογισμῶν *Vat.*

[b] Καταγελᾶν] Lege καταχεῖν. COCC.

γνώμης τ αὐτ' οὐκ ἄλλα [c] πράξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε Δροῦσκαι ὑπηγόρευον, καὶ Ἀρχελάῳ συνέφερεν. ὁ μέντοιγε συνεκύρωτο ἤδεν, [d] ὡς ἂν ἐχεγγύῳ τῷ δοκιμείγματι χρώμενον ἐπ' ἀδείας Ἀρχέλαον εἶναι. καὶ Δρουσίνης τ ἀνδρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτὸν εἴ τε Ἀρχελάῳ τὴν βασιλείαν [e] εἴη κυρώσων, [f] εἴ τι νομιεῖ αὐτῆς ποιεῖσθαι παντὶ τῷ Ἡρώδου γένει, καὶ [g] τότε πάντων πολλῆς ἐπικουρίας δεομένων.

facturus esset, quam testamentum postularet, & è re Archelai esset. Verum, ubi Archelaum, ut qui *benevolentiæ ejus* indicio satis magno fretus esset, securum esse animadvertit, nihil sanxit. Postea dimisso concilio, dispexit ipse secum, utrum regnum Archelao confirmare deberet, an vero id omnibus Herodis filiis communiter dividere, idque quoniam omnes plurimum egerent auxilio.

ΚΕΦ. ι'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαβῖνον· καὶ ὡς Οὔαρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασεν.

CAP. X. XI.

Seditio Judæorum contra Sabinum: & quomodo Varus in auctores ejus animadvertit.

Πρότερον δ', ἢ κύρωσίν τινα τούτων γενέσθαι, [h] Μαλθάκη τε ἡ Ἀρχελάου μητὴρ νόσῳ τελευτᾷ· καὶ πρὸς Οὔαρον τὸν Συρίας στρατηγὸν παρῆσαν γράμματα τῶν Ἰουδαίων ἀποστασίαν Δραουΐλλα. ἐξ οὗ Ἀρχελάου μὲν τὸ ἐκπολεμεῖν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος· καὶ Οὔαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίαν πρεπούσαν ἐπῆξεν, καὶ τὴν πολλὴν τῆς στάσεως ἐπίσχεσιν ποιησάμενος πολλῆς γενομένης, ἐπ' Ἀντιοχείας τὸν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα ἓν τῆς στρατιᾶς ἐν Ἱεροσολύμοις καταλείπων, τὸν Ἰουδαίων [i] νεωτεροποιίαν [k] ἐπισχεμιοῦντας. ὁ μὲν ἐπεφαίνετό γε οὐδὲν ἐπὶ πολλὴν τὴν [l] μὴ ὁ στασιάσουσιν αὐτῶν. ὅτε γὰρ Οὔαρος ἀπῆλθε, καὶ Σαβῖνος [m] ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος καταμείνας αὐτόθι μεγάλως [n] τοὺς Ἰουδαίους καθεπόνει, στρατείᾳ τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ φειδοῖτο αὐτῶν, καὶ τῷ πλήθει. [o] πολλὰς γὰρ ἐπαλίπας δορυφόρους ἐχρῆτο αὐτοῖς, ἐπείγων τοὺς Ἰουδαίους καὶ σκυθρωπάζοντας ἐπὶ ἀποστάσει. πᾶς τε γὰρ ἄκρας ἐδιάζετο φαλαμβάνειν, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρεύνῃ προθύμως ὥρμητο βίᾳ διὰ [p] κέρδη καὶ πλεονεξιῶν ἐπιθυμίας.

β'. [q] Ἐπιστάσης δὲ τῆς Πεντηκοστῆς, ἑορτὴ δ' ἡμῶν ἐστι πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ἔστι καὶ τοῦ θρησκείας μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τῆς Σαβίνου ὕβρεως, μυριάδες [r] συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαί, [s] Γαλιλαίων τε καὶ Ἰδουμαίων, Ἱεριχουντίων τε ἡ πληθὺς, καὶ ὁπόσοι περάσαντες Ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, [t] αὐτῶν τε Ἰουδαίων πολὺς [u] ὁ πρὸς πάντας [x] συνελέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ τρία μέρη νεμηθέντες ἐπὶ τοιῶνδε στρατοπεδεύουσι χωρίων. οἱ μὲν [y] τὸ Ἱππόδρομον ὑπελαμβάνοντες, καὶ τῶν [z] ἓξ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν [z] τεταγμένοι τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον· μοῖραν δ' αὐτῶν ἡ τρίτη τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον, ἔνθα καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπεκάθηντο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ἐπὶ πολιορκίᾳ τῶν Ῥωμαίων ἀπηναγκασμένοις [a] ἀποκεκλεισμένων. καὶ Σαβῖνος, ἔδεισε γὰρ τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων καὶ τοῦ ἥττασθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς [b] ἀρετὴν κρίνειν [c] αὐτὸ

Antequam vero horum quicquam sancitum esset, obiit morbo Malthace mater Archelai: veneruntque à Varo Syriæ præside literæ, quæ Judæorum rebellionem declararent. Nam post Archelai discessum, seditionem fecit universa natio: & Varus, qui illic aderat, in ejus auctores animadvertit, ac seditione (quæ gravis sane fuit) maxima ex parte composita, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymis una legione ad Judæos reprimendos, si quid moverent. nec tamen quicquam proficiebat ad finem seditioni imponendum. Nam digresso Varo, Sabinus ibi, ceu Cæsaris procurator, manens, multum Judæis negotii facessebat, sperans eos iis copiis, quæ magnæ restabant, cohiberi posse. Circumducebat enim frequentes armatos satellites, per quos Judæos premens atque turbans rebellare cogebat. Etenim castella vi conabantur occupare, & ad pecunias regias vestigandas impetu animi magno acrique ferebantur, lucrorum & rapinarum cupidine incitati.

Malthace mater Archelai moritur.

Varus seditionem Hierosolymis compescit.

Sabinus Judæis molestus.

2. Instante autem Pentecoste, festum enim est nobis patrium ita appellatum, conventum est Hierosolyma non solum religionis gratia, sed etiam indignatione contumeliarum Sabini: coïveruntque plurima Galilæorum & Idumæorum & Hierichuntiorum millia, & omnes Transjordanini, & Judæorum magna vis, qui ad universos sese aggregaverunt, & plus aliis cupiditate incensi in Sabini ultionem festinarunt: atque in tres turmas divisi hoc modo castra metantur. Pars quidem una Hippodromum occupat, reliquarum vero duarum altera à septentrionali templi regione meridiem versus orientalia tenebat; tertia autem illorum pars ad occidentem posita erat, ubi regia locabatur. Atque ista illi agebant, ut Romanos ab illis undique inclusos obsiderent. Tum Sabinus (nam & multitudinem eorum formidabat, spiritusque hominum elatos, qui mori facile maluerunt quam victoriam non reportare, ubi vincere virtutis loco habetur) confestim per literas Varo rem significabat; atque, ut fieri solet, non intermittebat hortari

Turba in festo Pentecostes.

c Πρᾶξειν,] *L. B.* πράξων.

d Ὡς ἂν ἐχεγγύῳ δοκιμείγματι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.* cujus *Margo* præterea exhibet ἂν ἐχεγγύῳ.) ὡς ἀνίγιον in *Editis Aliisque.*

e Εἴη κυρώσων,] Ἐπικυρωτέον *Vat.* ἂν κυρωτέον *Busb.* & *Lugd. Bat.*

f Εἴ τε νομιεῖ αὐτῆς ποιεῖσθαι] Sic *Cod. Vat.* εἴτε νοιεῖ αὐτὴν ποιεῖσθαι in *Editis Aliisque.*

g Ταῦτα πάντων] *L. B.* τούτῳ, *Coccejus* τούτων. sequens vox πάντων abest à *Lugd. Bat.*

h Μαλθάκη] Ita *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* Μαριάμνη perperam in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. *alios.* lib. 1. c. 24. §. 2. SPANH.

i Νεωτεροποιίαν] Lege νεωτερισμοῦ. COCC.

k Ἐπισχεμιοῦντας.] Ἐπισχίσμα infr. lib. 18. c. 10. §. 8. & eodem c. §. 3. σχίσμασι. SPANH.

l Μὴ ὁ στασιάσουσιν] Τῶν μὴ στασιάσουσιν αὐτῶν *Vat.* Ἢ μὴ ὁ στασιάσωσιν αὐτοὺς *Busb.*

m Ὁ ἐπίτροπος] Illud ὁ insertum dedi è *Cod. Vat.*

n Τοὺς Ἰουδαίους κατεπόνει,] Τοὺς σωσιάτας *Busb.* τοὺς σωστιάτας *Vat.* & *Lugd. Bat.*

o Πολλὰς γὰρ ἐπαλίπας δορυφόρους] Πολλοὺς ἦν ὄντας ἐπλ. *Vat.* πολλοὺς ὄντας ἐπλ. *Busb.* πολλοὺς γὰρ ὄντας ἐπλ. *Busb.*

p Κέρδη] *Gen.* κερδῆ.

q Ἐπισάσης] *L. B.* ἐνισάσης.

r Συνηθροίσθησαν] *L. B.* συνελθη.

s Γαλιλαίων —— πλῆθυς,] Conf. supr. lib. 13. c. 9. §. 1. SPANH.

t Αὐτῶν τε Ἰουδαίων πλῆθος] Videsis *Casaubonum* contra *Baronium*, p. 27. *Edit. Lond.*

u Ὁ] *L. B.* οἱ.

x Συνελέγετο,] Συνελίσσετο *Vat.* & *Lugd. Bat.*

y Τὸ Ἱππόδρομον] Hippodromus ad meridiem Templi; ergo Templum cum Hippodromo ad meridiem versum. COCC.

z Τεταγμένοι] In *Editis Aliisque* τεταμένοι, οἱ δ τὸν ἑῷον &c. verum οἱ δ expunximus, sensu ita postulante. Quin & *Epiphanius* & ipse *Josephus* (l. 2. *de Bello Jud.*) nostram lectionem firmant. HUDS. Forte τετραμμένοι. COCC.

a Ἀποκεκλεισμένων] Ita *Busb.* ἀποκεκλεισμένοις in *Editis Aliisque.*

b Ἀρετὴν κρίνειν αὐτὸ νικᾶν,] *L. B.* ἀρετὴ κρίνοιτο ἂν τὸ νικᾶν.

c Αὐτὸ νικᾶν,] Sic *Vat.* qui & κρίνῃ habet. αὐτὸν νικᾶν in *Editis Aliisque.*

d A-

tari ut ſibi celeriter auxilium ferret, legionem quippe ibi relictam in maximo verſari periculo, quod non longe abeſſe exſpectarent quin ipſi capti trucidarentur. Ille vero, arcis excelſiſſima turri occupata, (ea Phaſaëlus appellabatur, in honorem Phaſaëli Herodis fratris exſtructa atque ita nominata, poſtquam à Parthis occiſus fuerat) inde Romanis ſignum dedit, ut Judæos exeuntes adoriantur. & cum ipſe ne ad ſuos quidem amicos deſcendere auderet, poſtulabat ut alii propter ejus avaritiam ſe prius mortis periculo objicerent. Cumque Romani eruptionem feciſſent, commiſſum eſt acre prælium: in quo licet hoſtibus revera ſuperiores eſſent Romani, non tamen animis fracti erant aut deſponderunt Judæi ad conſpectum periculi, poſtquam multi de ſuis ceciderant: quin per circuitum conſcenſis porticibus, quæ circum exterius templi ſeptum erant, magnaque pugna edita, & ſaxa dejiciebant, partim è manibus partim è fundis, utpote in hujuſmodi pugnis bene exercitati. & ſagittarii univerſi illis immiſti Romanis multum nocebant, & quod ſuperiore loco eſſent, atque expugnatu difficiles, ut qui attingi nequirent ab iis qui tela ad eos adigere conarentur, & hoſtes nullo negotio profligare poſſent. Et diu quidem hunc in modum pugnatum eſt. Deinde Romani, * rei indignitate commoti, ignem porticibus (inſciis ipſis qui eò aſcenderant Judæis) ſubjiciunt. atque ignis, eo quod multa apponerentur quæque etiam flammam excitare poſſent, quam celeriter tectum corripuit. Ejus vero materies, quod & pice & cera abundaret, prætereaque auro cera peruncto, confeſtim *flammis* cedebat, atque opera magna & admiratione digniſſima ſenſim evanuerunt, & quotquot ſuper porticus erant improviſo perierunt exitio. nam alios ſecum ruina tecti trahebat, alii ab hoſtibus undique cædebantur: multi, nihil reliqui ad ſalutem videntes, maloque eos circumſtante attoniti, aut in ignem ſe conjiciebant, aut ut flammas effugerent ſeipſos gladiis ſuis occidebant. quicunque vero retro abſcedendo qua aſcenderant evadere conabantur, à Romanis omnes cæſi ſunt, quippe inermes animoſque debilitati, deſperatione nihil eos adjuvante quod armis erant deſtituti. ex iis itaque qui tectum aſcenderant ne unus quidem elapſus eſt. Tum Romani per flammam, quà dabatur, irruentes, theſauro potiebantur in quo recondita erat pecunia ſacra. ejuſque magna parte à militibus direpta, ipſe Sabinus talenta quadringenta palam recepit.

Acre prælium inter Judæos & Romanos.

Ignis, porticibus templi ſubjectus, exitio eſt Judæis.

Sacri theſauri direptio.

3. Interea Judæos magno quidem dolore affecit amicorum calamitas, qui in iſta pugna ceciderunt: illoſque etiam male habuit † *ærarii* & donariorum direptio. veruntamen, conglobatis ſuorum fortiſ-

νικᾶν, ἀλλαχῆμά τε ὡς τ Οὐαρον ἔπεμπε γράμματα· καὶ, τὸ σώηθες, οὐκ [d] ἀνιᾷ κελεύων ἐκ τοῦ οἰκείως βοηθεῖν, ὡς κινδυνῶ μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα ὑπειεχηκότ@, διὰ τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐλπίζειν κατακοπήσειν ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς γ τῷ Φασαήλῳ [e] τ ὑψηλότατον τ πύργων καταλαβόμεν@ [f] Φασαήλου, ἐπὶ πομπῇ τῷ Ηρώδου ἀδελφῷ Φασαήλῳ ᾠκοδομημένου τε Ϲ ἔτους εἰρημένου, τελευτῆς ὑπὸ Παρθιαίων αὐτῷ γνομένης, κατέσπευδε τοῖς Ρωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς Ιουδαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τὰς φίλας τολμῶν καλέναι, τὰς δ' ἄλλας ὑπὲρ αποθνήσκειν αὐτοῦ τ ὠλεσνεξίας δικαιῶν. τολμησάντων δ' εἰς τλὺ ἔξοδον τ Ρωμαίων, μάχη [g] σωνῇ καρτερᾷ· καὶ οἱ Ρωμαῖοι [h] τ πολεμίων ἔργῳ ἐκπάτιον, ἃ μὲν τὰ φρονήματά γε τοῖς Ιουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τὰ δεινὰ πολλῶν αὐτοῖς πεπωκότων, ὑπειοδεύσαντες δ' ἀνιᾶσιν ἐπὶ τὰς στοὰς, αἵπερ ἦσαν τοῦ ἱεροῦ τ ἔξωθεν ὑπέβολον ὑπειέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γνομένης, λίθους τε [i] ἠφίεσαν, τοὺς μὲν [k] ἐκ χερὸς ὑπαίροντες, [l] οὓς δ σφενδονῶν, ἀθληταὶ [m] τρόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ὡδαπεπαρμένοι [n] μεγάλα ἔβλαπτον τὰς Ρωμαίους, διὰ τὸ ὑπερδέξιοί τε εἶναι, καὶ ἀπιχθρεῖας μὲν ἄπροι διὰ τὸ [o] ἀνέφικτοι τοῖς εἰσανιοῦσιν πρωμένοις εἶναι, ῥᾴους δ κρατεῖας τὰς πολεμίας ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη σωέσχε τοιάδε ὖσα. ἔπιπτε Ρωμαῖοι, δεινῶς φέροντες [p] τοῖς δρωμένοις, πῦρ ἐνιᾶσιν τ στοαῖς, λαθόντες Ιουδαίους τὰς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν [q] προσιθεμένων καὶ μᾶ τ ἐγείρειν φλόγα δυναμένων, ἅπερ ὑρόφῳ ἡ πάχ@. ἡ δ ξύλωσις, [r] παρέχουσα πίστης τε καὶ [s] κηρῷ πλέον, [t] ἐπ δ κηρῷ χρυσὸν [v] ἐπαληλιμμένον, εὐθέως [x] εἶκεν· ἔρροί τε μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀξιολογώτατα [y] ἠφανίζετο, καὶ τὰς ὑπὲρ τ στοῶν ὅλεθρ@ ὅτ@ ἀπροσδόκητ@ κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰ τῷ ὑρόφῳ καταῤῥαγέντ@ συγκαταφέροντο αὐτῷ, τὰς δ πλείσταδον ἔβαλλον οἱ πολέμιοι· πολλοὶ δ [z] ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακῷ δ πλείστ@, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ [a] εἰσήεσαν ἑαυτούς· οἱ δ καὶ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διέφθειρον [b] αὐτοὺ ἑπιουῶτ. ὁπόσοι δ [c] εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδῷ ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσώζοντο, οἱ Ρωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας Ϲ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, διὸ τ ἀνοίας διὰ τὸ ἄνοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δ τ ἀνελθόντων ὀλίγ τὸ πᾶν@ διὰ ὀλίγου. καὶ οἱ Ρωμαῖοι, διὰ δ πυρὸς ᾗ παρείκει [d] ὠθέντες, ἐκράτουν δ θησαυρᾶ, [e] καθ' ὃν ἱερὰ ἰδίᾳ χρήματα· καὶ διεκλάπη μὲν πολλὰ ὑπὸ τ σταλιωτῶν, Σαβῖν@ δ περιεπόησεν εἰς τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα.

3. Ιουδαίους δ ἐλύπει μὲν τὸ πάθ@ τῶν φίλων, οἳ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ· ἐλύπει δ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. διὰ μὲν ἀλλ' ὅπερ αὐτῶν ἐτύγχανεν σωσό-

d Ανιᾷ] *L. B.* ἀνίᾳ.

e Τὸν ὑψηλότατον τ πύργων] Τὸ ὑψηλότατον *Vat.*

f Φασαήλου.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 21. §. 9. SPANH.

g Συνῇ καρτερᾷ.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* συνίᾳ in *reliquis.*

h Τῶν πολεμίων ἔργῳ ἐκπάτιον,] Iterum cum *Cod. Busb.* πολλῶν μὲ ἔργων in *Editis Aliiſque. L. B.* πολημίων ἔργων. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *& licet Romani opere bellico & experientia ſuperiores exiſterent.*

i Ηφίεσαν,] Ita *Busb.* & *Joſephus*, l. 2. *de Bello Jud.* ἀφείσαν in *Editis.* ἀφείσαν *Vat.*

k Εκ χειρὸς ὑπαίροντες,] Εκ χειρῶν *Busb.*

l Οὓς δ σφενδονῶν,] Uſitatius τὰς δ σφ. HUDS. Forte τὰς δ ἐκ σφενδονῶν.

m Τρόπῳ τοιαύτης μάχης ὄντες.] Ita *Cod. Vat.* ſi quis malit τρόπῳ τοιούτῳ μάχης, non refragabor. fuit cum legerem, ἀθληταὶ τρόπῳ τοιούτῳ μηχανικῶς ὄντες.

n Μεγάλα ἔβλαπτον] Ita *Vat. Lugd. Bat.* & *Zonar.* μέγα in *Editis.*

o Ανέφικτοι] Ita *Busb.* ἀνέφικτον in *Editis Aliiſque.*

p Τοῖς δρωμένοις,] *Sc.* Ἐπὶ τοῖς δρωμένοις.

* *Rei indignitate commoti*,] Impune ſe talia perpeti non ferentes, *Epiphan.*

q Προσιθεμένων καὶ] Ita *Vat.* σωσιθεμένων *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in quo ſequentia uſque δυναμένων deſunt) σωσιθέμενον in *Editis*: quo modo etiam *Epiphanius.*

r Παρέχουσα πίστης] Ita *Busb.* & *Vat.* παρεῖχεν in *Editis.*

s Κηρῷ πλέον,] Iterum cum *Cod. Busb.* κήρου in *cæteris.*

t Επ δ κηρῷ χρυσὸν] Ergo tectum Porticus fuit inauratum. REL.

v Επαληλιμμένον,] Ita in *Editis.* ἐπαληλειμένον *Busb.* & *Gall.*

x Εἶκεν·] Ita *Busb.* ἧκεν in *cæteris*, nullo plane ſenſu. εἴκειν in *L. B.*

y Ηφανίζετο,] Statim in medio §. 6. πολλάς τε καὶ ἄλλας τ βασιλικὰς οἰκήσεων πολλαχῇ τ χάρας πῦρ ἐνιεὶς ἠφάνιζεν. HAV.

z Απορίᾳ τε σωτηρίας,] Απορίᾳ σωτηρίας τε καὶ ἐκπλ. *Busb.* & *Vat.*

a Εἰσήεσαν] *L. B.* ἐπαφῆσαν. *Coccejus* legit ἐπαφῆσαν.

b Αὐτοὺ ἐπιοῦντ.] Illud αὐτοῦ è *Codd. Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*

c Εἰς κατόπιν χωρήσαντες] Εἰς τὰ κατόπιν *Busb.*

d Ωθέντες,] Σωθέντες *Busb.* παρεκθιωθέντες corrupte in *Cod. Vat.* in *Epiphanii* verſione, *Romani autem per illud incendium in fiduciam ſublevati.*

e Καθ' ὃν] *L. B.* καθὸ.

† Ærarii *& donariorum direptio.*] Vocem *ærarii* ex *Epiphanio* adjectam eſſe volui.

ſ Ma-

σωεσταμένον καὶ [f] μαχιμώταλον, [g] τάτῳ [h] ἐμπεριέχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλων πῦρ τι [i] ἐνίσειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πᾶσιν ἐνδοιαστὸν ἀδειαν καὶ Σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τὸ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον [k] ἠυτομόλησαν πρὸς αὐτούς· Ῥάφος τε καὶ Γράτος τετρακόσιοι [l] τῶν μαχιμωτάτων τῶν Ηρώδου στρατεύματος ἔχοντες, ἄνδρας τοῖς σώμασι δραστηρίους Ρωμαίοις [m] προσεπέμψαντο. καί τι καὶ ἱππικὸν μὲν [n] ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκατο τοῖς Ρωμαίων ἐγένετο. Ιουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίζειν εἶναι [o] ἃ ἀπολαμβανόμενα χρόνος παρέσται αὐτοῖς ἐλευθερίαν τῷ πατρίῳ. Σαβίνῳ μὲν οὖν [p] εὔκολον [q] μὲν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε μὲν ἦν τοῖς πεπραγμένοις, καὶ τὸ [r] λίαν εὔγνωμον τῶν πολεμίων ἐπ' ἀποτροπῇ τοῦ [s] καταφρονούμενος εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸ Οὔαρον ἔχειν [t] προσδοκῶν [u] τὴν πολιορκίαν.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια θορύβων ἐχόμενα τὴν Ιουδαίαν κατελάμβανε, πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ Ιουδαίων ἔχθρας ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. διχίλιοι μὲν τῶν ὑφ' Ηρώδῃ ποτὲ στρατευσαμένων, καὶ ἤδη καταλελυκότες, [x] ἐν αὐτῇ Ιουδαίᾳ συστάντες προσεπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀντιστατοῦντος αὐτοῖς [y] Αχιάβου τοῦ Ηρώδου ἀνεψιοῦ· καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεωσμένοι δι' ἐμπειρίαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσοι δυνατοί.

ε'. [z] Ιούδας δὲ ὁ Εζεκίου τινὸς ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὃν μέγας δυνηθέντος, [a] ὑφ' Ηρώδου μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἦν οὗτος ὁ Ιούδας τότε [b] Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας, συσταμένου πλήθους ἀνδρῶν ἀπονενοημένων, ἐπιθρόμως τῷ [c] βασιλείῳ ποιεῖται· καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ὡπλισε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα [d] καταλείφθη αὐτόθι, φοβερός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προσυχάνοντας, ἐπιθυμίᾳ μειζόνων πραγμάτων καὶ ζηλώσει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, ἀλλ' ὑβρίζειν ἐξουσίᾳ, [e] κτήσασθαι προσδοκῶν χάριτας τὸ ἐντεῦθεν.

ς'. Ην δὲ καὶ Σίμων δοῦλος μὲν Ηρώδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ἐπὶ μέγα πρέχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἔτος δὲ [f] τῇ ἀκριβείᾳ τῶν πραγμάτων, διαδήματά τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καί τινος πλήθους συρρέοντος ἐπ' αὐτὸν βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἶναι ἄξιος ἐλπίσας παρ' ἑαυτῷ, [g] τὸ ἐν Ιερειχοῦντι βασίλειον πέμπεσι δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ [h] ἐγκαταλελειμένα· πολλάς τε δὴ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ δὲ χώρας πῦρ [i] ἐνιεὶς

simis quibusque, hiisce regiam obsident, flammasque ei & extrema omnibus minitabantur, jubentes ut celeriter exirent, quo facto promittebant nihil ipsis & Sabino nocitum iri. Proinde regiorum maxima pars ad Judæos sese contulit. Sed Rufus & Gratus, qui tria millia è præstantissimis Herodis militibus habebant, viros corpore validos strenuosque, ad Romanos transierunt, quin & idem fecerunt equites quidam quibus præerat Rufus, & ipsi facti sunt accessio ad Romanos. Verum Judæi nihilominus obsidionem urgere, & cuniculos agere, atque obsessis clamare *ut exirent*, ne per ipsos stet quo minus tempus jam arripiant patriæ libertatem recuperandi. Et Sabino quidem nihil optatius, quam cum militibus exire; sed Judæis fidere non poterat propter ea quæ perpetraverat: & non vulgaris hostium lenitas, *ipsi utpote suspecta*, in causa erat quod conditiones rejecerit. adde quod à Varo exspectabat auxilium, eamque ob rem obsidionem sustinebat. *Rufus & Gratus ad Romanos transeunt.*

4. Ea autem tempestate existebant in Judæa mille aliæ turbæ, multique plurimis in locis, aut lucri cupiditate aut odio in Judæos, bellum concitabant. Nam duo quidem hominum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, jamque dimissi erant, in ipsa Judæa inter se conspirarunt, & regios oppugnare cœperunt; quibus Achiabus Herodis sobrinus resistebat, & ex agris in editiora loca compulsus (quippe ab hominibus rei militaris scientissimis) difficiles aditus insidendo servabat quæ poterat. *Tumultus in Judæa varii.*

5. Exstitit & Judas, Ezechiæ filius latronum præfecti, qui magnarum erat virium, quemque Herodes ægre oppressérat. Hic Judas apud Sephorim Galilææ *oppidum*, coacta profligatorum hominum caterva, palatium adortus, arma omnia ibi reposita occupavit, iisque suorum singulos armavit, & omnem illic repertam pecuniam abstulit, suique terrorem omnibus injecit, obvios quosque diripiens secumque abducens, rerum majorum desiderio regnandique cupiditate, eam adipisci sperans dignitatem non virtutis peritia sed effrenata nocendi licentia. *Judas latro.*

6. Fuit & Simon quidam regis Herodis servus, homo alioqui formosus, & corporis amplitudine & pulchritudine excellens, † creditusque excellere. Hic, sumpta ex rebus turbidis fiducia & diadema sibi imponere ausus est, & congregata hominum multitudine, cum & ipse rex illis insanientibus salutatus fuisset, seque aliis digniorem imperio existimasset, Hierichuntiam regiam à se direptam cremavit; aliasque multas regis domos in multis regionis locis incendit, omnibus quæ in illis *Simon diadema sibi imponit.*

f Μαχιμώταλον,] Μαχιμωτάτου Busb. ut & mox infra.
g Τούτῳ] L. B. τότε.
h Εμπεριέχοντες τὸ βασίλειον,] Εμπιεζειχόν τε τὸ βασίλειον καὶ ἠπείλων Vat.
i Ενίσειν αὐτῷ,] Ita Busb. ἐνίσειν in ceteris.
k Ηυτομόλησαν πρὸς αὐτούς.] Ita Busb. Zonar. & Epiphan. ἠυτομολήκεσαν σὺν αὐτοῖς in Editis.
l Τῶν μαχιμωτάτων] Τὸ μαχιμώτατον Vat. & Lugd. Bat.
m Προσετίθεσαν.] Προσέθεν) Busb & Vat.
n Υπὸ τῷ Ῥάφῳ] Τῶν ὑπὸ τῷ Ῥάφῳ τεταγμένων Vat. & Lugd. Bat.
o Τὰ ἀπολαμβανόμενα χρόνος] Τὰ ἀπολήψεται χρόνος τὴν ἐλευθερίαν τῷ πατρικῷ Busb. utram harum lectionum mavis per me licet accipias.
p Εὔκολον] L. B. in Marg. ἀκτῶσον.
q Μὲν ἀπιέναι] Εὔκτον ἀπιέναι Vat.
r Λίαν εὔγνωμον] Ita in Cod. Vat. λίαν μὲ εὔγνωμον in Editis Aliisque.
s Καταφρονούμενος εἶχεν.] Καταφαθησομένης Vat.
t Προσδοκῶν ὑπέμενε] Sic MSS. προσδοκῶν in Editis.
u Τὴν πολιορκίαν.] Ita cum Cod. Busb. τῇ πολιορκίᾳ in Editis Aliisque.
x Ἐν αὐτῇ Ιουδαίᾳ συστάντες] Ita cum Cod. Vat. ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ in Editis Aliisque. καὶ τὸν Ιδουμαῖον in l. 2. de Bello Jud.
y Αχιάβου ὃ Ηρώδου ἀνεψιοῦ.] Αλκιβιάδου Vat. HUDS. Conf. ἀλλως. lib. 1. c. 33. §. 7. SPANH.
z Ιούδας ὁ τοῦ Εζεκίου ὃ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς] Non alius fuisse videtur Judas hic, quàm Theudas ille de quo in *Act.* 5. 36. ut inquit *Usserius* ad *An. M.* 4001. p. 538. *Edit. Lond.* quem videsis. Alterius *Theudæ* meminit *Jos.* in *Antiqq.* l. 20. nec mirum est diversis temporibus plures exstitisse factiosos homines ejusdem nominis.
a Υφ' Ηρώδου ὃ μεγάλοις ληφθέντος] Desunt in *L. B.*
b Σεπφώριν τὴν Γαλιλαίας,] Conf. supr. lib. 13. c. 12. §. 5. SPANH.
c Βασιλείῳ ποιεῖται.] Ita ex *MSS.* (*Coccejo* approbante) βασιλεῖ in *Editis*.
d Κατελείφθη αὐτόθι,] Sic *Busb. Coccejus*, & *Epiphan.* κατελίφθη in *reliquis*.
e Κτήσασθαι προσδοκῶν] Κτήσεσθαι *Vat.*
f Τῇ ἀκριβείᾳ τῶν πραγμάτων] Τῇ ταραχῇ τῶν πρ. *Zonar.*
† *Crediteque excellere.*] Cui magna fuerant credita, *Epiphan.*
g Τὸ ἐν Ιερειχοῦντι] Τό, τε ἐν Ιερ. *Vat.*
h Εγκαταλελειμμένα.] Εγκατηλειμμένα *Vat.*
i Ἐνιεὶς ἐφώπιζεν·] Sic *MSS.* ut & *L. B.* οἰκοῖς in *Editis*.

lis erant ſuis gregalibus in prædam conceſſis. Quin & majus quiddam perpetraſſet,* niſi matu-re in eum animadverſum fuiſſet. Nam Gratus, poſtquam regios milites Romanis junxiſſet, cum copiis ſuis omnibus Simoni obviam occurrit: & poſt longum & acre prælium, profligatis Simonianis, quippe Transjordaninis, & nullo ordine, audacia magis quam arte pugnantibus, Gratus nactus Simonem, per anguſtias, ut ſalutem ſibi quæreret, fugientem, caput ei amputavit. Apud Amatha quoque, ad Jordanem fluvium poſita, crematum eſt palatium ab hominum caterva Simonis ſimilium. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eo quòd proprium regem non haberet cujus juſto fortique imperio multitudo regeretur: qui vero alienigenæ ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graves ſuperbia ſimul & avaritia.

Idem facit & Athronges opilio.

7. Deinde & Athronges, vir neque generis dignitate illuſtris, neque magna virtute aut opum abundantia fretus, ſed opilio, cunctis cætera omnia obſcurus *viſus*, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, regnum affectare auſus eſt, cui adeo placebat major nocendi licentia, ut mori certus parvi penderit vitæ jacturam, quam male agendo facturus eſſet. Illi autem quatuor erant fratres, qui & ipſi grandi ſtatura, & ad facinus quodvis arduum manu prompti habebantur, magni momenti eſſe viſi ad conſervationem imperii. atque hi ſinguli ſingulis cohortibus præerant. convenit enim ad eos magna hominum multitudo. Atque illi quidem turmarum præfecti erant, & cum per ſe itarent pro Athronge prælia faciebant. Ipſe autem diadema ſibi impoſuit, & de rebus agendis concilium habuit, omniaque gerebat arbitratu ſuo: & diu in poteſtate permanſit, regio nomine, faciens quæ vellet; magnaſque tum ipſe tum fratres cædes edebant tam Romanorum quam regiorum, utpote utriſque ex æquo infenſi, his propter licentiam qua ſub Herode uſi fuerant, Romanis propter injurias quas tum ab illis acceperant. Tempore autem conſequenti magis magiſque pariter in omnes efferabantur: & vix quiſquam interitum poterat effugere, partim quod quæſtui inhiarent, partim ob interficiendi conſuetudinem. Hi aliquando Romanorum cohortem (qui frumenta & arma militibus ferebant) prope Emmauntem aggreſſi, ita circundederunt, ut Arium centurionem, legionis ducem, & quadraginta ejus peditum fortiſſimos, miſſilibus confixerint. Reliqui, illorum clade attoniti *erant*, auxilio tamen Grati, qui eis cum regiis ſuccurrit, evaſerunt, relictis cæſorum

[k] ἠφάνιζεν, τοῖς ἐνεργοῦσι [l] λείαν ἄγειν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὑπισχνούμενος. ἐπέσχε δ' ἂν τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ [m] μὴ ταχείας ὑπιδοφῆς γενομένης. ὁ γὰρ Γρᾶτος, τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν Ρωμαίοις συνεστηκότων, μεθ' ἧς εἶχε δυνάμεως ἐπαναλίσκει [n] τὸν Σίμωνα. καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὲρ πολλοῦ γενομένης, [o] τό τε πολὺ τῶν Περαίων, ἀσυντάκτους ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸν Σίμωνα, φυγῇ λίαν ἤδη Φάσαηλος σώζοντα αὐτὸν, Γρᾶτος ἐντυχὼν τῷ κεφαλῷ ἀπετέμνει. καλεσχέθη δὲ [p] τὰ ὑπὲρ τῷ Ιορδάνῃ πλησίον [q] ἐν [r] Αμαθοῖς βασίλεια ὑπὸ τινῶν συρφετῶν ἀνδρῶν Σίμωνι ὁμοφρονησάντων. ἔτους πολλὴ ἀφορουσία ἐνεπολίτευσε τῷ ἔθνει, διὰ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον σφᾶς εἶναι [s] τὸν καθεζόμενα τὸ πλῆθος ἀρετῇ· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους [t] ἐπιλθόντας σωφρονιστὰς [v] τῆς ἐπισταμένης τῶν ἀνθρώπων, ὑπερκαυμα αὐτῶν διά τε τὸ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡγέσθη.

ζ. Ἐπὶ δὲ [x] Αθρόγγης ἀνὴρ, ὅτε μὲν ἀπογόνων ὑπεφαίνετο ἀξιώματι, ὅτε δὲ ἀρετῆς οἰκείας, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν ὢν καὶ ἀνεπιφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως δὲ, μεγέθει σώματος, καὶ τῇ χερὶ χεῖρας ἀλκὴν ἐπιδεικνύμενος, ἐπλήμμυρεν ὑπὲρ βασιλείας [y] φρονεῖσθαι, καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν ἧς πλέον ὑβρίσαι, καὶ θνήσκων δὲ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τὸ ψυχῆς τὸ ὑπὲρ τοιοῦσδε [z] ἀνάλωμα ἡγούμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ [a] ὑπὲρ μεγάλα πεφυκέναι τῇ [b] κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, [c] σύστημα εἶναι τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκιμῶντες. λόχους τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγει δὲ μεγάλη πληθὺς περὶ αὐτούς. [d] καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, καὶ [e] ὑπεστράτευον αὐτῷ ὁπόσοι εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ διάδημα περιθέμενος, βουλευτήριόν τε ἦγε ὑπὲρ τοῖς [f] πιστοῖς, καὶ τὰ πάντα γνώμῃ ἀνακείμενα εἶχεν τῇ αὐτοῦ. διέμενέ τε ἐπὶ πολὺ τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἡ ἰσχὺς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, [g] καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερουμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ μέγα προσκείμενοι Ρωμαίων τε καὶ τῶν βασιλικῶν, μίσει [h] πολιτευσάμενοι ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους. [i] τούτους μὲν ὑβρεῖ ἢ χρήσαιντο ἐπὶ τὴν Ηρῴδου ἀρχῆς, Ρωμαίους δὲ [k] ὧν εἰς τὸ παρὸν [l] ἔδοξαν ἀδικεῖν. προϊόντι δὲ χρόνῳ, καὶ ἐπὶ πλεῖον ὁμοίως [m] ἐξηγριώθησαν. [n] διαφθορίς τε σὺν λῷ [o] τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωτηρίας ἕνεκα φονεύειν. ὑπῆρξεν δὲ [p] ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ καὶ [q] Εμμαοῦσι, [r] οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τὴν στρατιᾶς ἔφερον. καὶ προσελθόντες Αρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον, ὃς ἡγεῖτο ἕνεκα τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῶν περὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους [s] κατηκόντισαν. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν, Γρᾶτος σὺν τοῖς βασιλικοῖς οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς [t] γενομένης, σώζουσι τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες.

---

k Ηφάνιζεν,] Superius in medio §. 2. idem verbum in eadem habuimus ſignificatione. HAV.

l Λείαν ἄγειν] Ita cum *Cod. Vat.* λείαν ἀναγαγεῖν in *ceteris.* ut & in *L. B.* in cujus *Marg.* eſt φέρειν.

* *Niſi mature in eum animadverſum fuiſſet.*] Niſi celeriter mutatio contigiſſet, *Epiphan.* niſi mature occurſum fuiſſet, *Gelen.*

m Μὴ ταχείας ἐπισκοφῆς γενομένης·] Verto, *niſi mature cura fuiſſet adhibita.* ἐπισκοφὴ enim non ſolum eſt, *animadverſio*, ſed ſæpius *cura. Ni mature ſubventum foret*, diceret *Tacitus.*

n Τὸν Σίμωνα.] Τῷ Σίμωνι *Busb.*

o Τό τε πολὺ τῶν Περαίων] Τότε πολλοὶ *Busb.*

p Τὰ ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ] Τὰ ὁ Ιορδάνη *Vat.* & *Busb.*

q Ἐν Αμαθοῖς] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

r Αμαθοῖς] Videri poſſet Amathus Joſephi eſſe eadem ac Ramoth in Gilead. Certe eandem urbem quam Αμαθὰ vocat *Antiqq.* 17. 12 alibi (viz. lib. 2. de *Bello Jud.*) Βηθαραμαθὸν vocat, quæ vox clara veſtigia vocis *Ramoth* indicat. *Relandus* in *Pal. S.* p. 560.

s Τὸν] Abeſt à *L. B.*

t Ἐπιλθόντας] *L. B.* ἀπελθόντας.

v Τὴν σανιάσουσαν] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* & μὴ συσασισσον in *Editis Aliiſque.*

x Αθρόγγης] Αθρόγγαιος in l. 2. *de Bello Jud.* Αθρόγγης *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 4. §. 3. SPANH.

y Φρονεῖσθαι, —— ὑβρίσαι,] Φρονῆσαι, τῷ κτάσθαί τε αὐτὸν ἡδονῆς πλέον *Vat.* Φρονῆσαι τῷ κτᾶσθαι ἢ αὐτὸν (αὐτῆς *L. B.*) ἡδονῆς πλ. *Busb.* τῷ κτάσθαι δι' αὐτῆς ἡδονῆ. *Cocceius* mavult.

z Ανάλωμα ἡγούμενον] Αναλώμασι *Vat. Busb.* & *Gall.*

a Επὶ μεγάλα πεφυκέναι] Επὶ μέγα *Vat.*

b Κατὰ χεῖρας] Κατὰ χεῖρα *Busb.* Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 218.

c Πρόσλημα εἶναι] Πρόσλημα mendoſe in *Cod. Lugd. Bat.* & *Vat.* & πρόλημα *Gall.*

d Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν,] Καὶ οἱ ἢ μὲ στρ. *Vat.* & *Busb.*

e Υπεστράτευον αὐτῷ] Υπεστρατήγουν *Busb.*

f Πιστοῖς,] *L. B.* πρωτοιστέοις.

g Καὶ ἃ πράσσειν ἐθέλοι] Καὶ πράσσοιτ' ἄττερ ἔθελον *Busb.* omiſſis μὴ ἀποστερουμένῳ.

h Πολιτευσάμενοι] Τὸν γάμον πολιτεύσῃ τοῦτον ſupr. lib. 1. c. 16. §. 3. SPANH.

i Τούτους] *L. B.* τοῦτο.

k Ὧν εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν.] Illud ὧν inſertum dedi è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* Eſt qui malit ὅτι.

l Ἔδοξαν] *Margo L. B.* ὡοιζ.

m Εξηγελιώθησαν.] *L. B.* ἐξηγελάσαν.

n Διαφθορίς τε] Διαζθορίς *Busb.*

o Τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι,] Τοῖς πᾶσιν ἐμπεσεῖν *Vat.*

p Ποτὲ καὶ Ρωμαίων λόχῳ] Ita *Vat.* & *Epiphan.* τότε in *Editis Aliiſque.*

q Εμμαοῦσι,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 4. §. 3. SPANH.

r Οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τὴν στρατιᾶς ἔφερον.] Οἳ σῖτόν τε καὶ *Vat.* & *L. B.* οἳ σῖτα καὶ *Busb.*

s Κατηκόντισαν.] Κατηκόνισαν *Busb. Vat.* & in l. 2. *de Bello Jud.*

t Γενομένης,] Γενομένων *Busb.*

v Τοιῶν

πόλεις. καὶ πολλὰ μὲν χρόνον [v] τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, Ρωμαίους τε παρελύπησαν [x] οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος σκάκωσαν ἀπὸ μέγα. χειρωθέντες δ' ὕστερον ὕστερον, ὁ μὲν Γράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ Πτολεμαίῳ· καὶ τὸ πεσβύτατον Αρχελάου λαβόντος, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου [y] λελυπημένος, καὶ ἄπορον ἀπὸ πλέον ὁρῶν τὴν σωτηρίαν [z] ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ ψιλωθεὶς τὴν δυνάμεως, ἐπὶ δεξιαῖς καὶ πίστει δὲ θείᾳ Αρχελάῳ ἀποδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται.

η'. Ληστρικὸν δὲ ἡ Ιουδαία ἔμπλεως ἦν, καὶ [a] ὡς ἂν ἀποτύχοιέν τινι οἱ [b] συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς ἀποδεικνύμενος ἐπ' ὀλέθρῳ δὲ καινῷ ἠπείγετο, [c] ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις λυπηροὶ καθιστάμενοι, δὲ ἦν ὁμοφύλων φόνον ἐπὶ μείζονι ἐμποιοῦντες.

θ'. Οὖαρος δὲ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον πυνθάνεται τὰ πραχθέντα, Σαβίνου γράψαντος πρὸς αὐτὸν, δείσας [d] περὶ δὲ τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία δὲ ἐπὶ Συρίας τὰ πάντα ἦν, καὶ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὅπόσαι τε βασιλικαὶ ἦσαν βασιλεῖ ἢ τινες τετράρχαι τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ιουδαίᾳ τότε πολιορκουμένοις. εἴρητο δὲ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπείγεσθαι, ὁπόσοι προεξεπέμποντο. ἀθροίσαι τε αὐτῷ καὶ [e] Βηρύτιοι, ἀπὸ οὗ αὐτῶν τὴν πόλιν, ἀπὸ κώμας πεντακοσίους καὶ χιλίους. πέμπει δὲ καὶ Αρέτας ὁ Πετραῖος, ἔχθρα τε τῷ Ηρῴδου φιλίαν [f] τῶν Ρωμαίων κτώμενος, συμμαχίαν οὐκ ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε καὶ ἱππέων. [g] συναχθείσης δὲ ἐν Πτολεμαΐδι [h] πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως, μέρος τι πούσης [i] τῷ υἱῷ Φιλίππου, καὶ ἐνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, Γαλιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, [k] οἳ ὑπὲρ τὴν Πτολεμαΐδα ἐχόμενοι παροικοῦσιν. [kk] οὓς ἐμβαλὼν τάς τε ἀνλικαταστάσας εἰς μάχην τρέπει, καὶ Σεπφώρην ἑλὼν, τοὺς μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ Οὖαρος ἐπὶ Σαμαρείας τῷ παντὶ στρατῷ πρόσισιν, τὴν μὲν πόλεως ἀπέσχε διὰ τὸ ἀνέγκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερισμοῖς εἶναι· στρατοπεδεύει δὲ ἔν τινι κώμῃ Πτολεμαΐδι κλήματι, [l] Αρους ὄνομα αὐτῇ· καὶ οἱ Αραβες μίσει τῷ Ηρῴδου ἐμπίμπρασιν αὐτὴν, ἐχθρῶς πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προιόντες [m] Σαμφὼ κώμην ἐτέραν διήρπασάν τε οἱ Αραβες καὶ ἔκαυσαν, πάντα ἐρημωθὲν ἔσαν ὑπ' ὀχυρᾶν. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ, ὅδεν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπεται δὲ καὶ Εμμαοῦς, Οὐάρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῶν [n] τελευτησάντων, προεκαλέσατο ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ιεροσολύμοις ἤδη σιτοῦντα, καὶ Ιουδαίων οἱ [o] πολιορκίαν δὲ τάγματος τῆδε στρατοπεδεύοντες, τὴν ὄψιν τοῦ πρόσθεν τῶν στρατευμάτων ἐκ ὑπομείναντες ᾤχοντο, ἡμίεργον τὴν πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις Ιουδαῖοι, δόξαντες δὲ Οὐάρου σφίσιν ἐκκαλέσαντος, ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς τὸ μὲν σφέτερον τοῦ πλήθους ἀπὸ τὴν ἑορτὴν ὁρμώμενος, δὲ ἦν πολέμου μηδαμῇ γνώμῃ τῇ αὐτῶν, τόλμῃ δὲ τῶν ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσαντες Ρωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσπεσόντες δὲ τῷ Οὐάρῳ, Ιώσηπός τε [p] ἀνεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως, Γράτος τε καὶ Ῥοῦφος τοὺς ὑπ' αὐτοῖς

cadaveribus. In hunc modum longo tempore pugnas conferentes, & Romanis magna detrimenta intulerunt & gentem suam valde afflixerunt. Postea tamen subacti sunt, unus cum Grato prælio congressus, alter cum Ptolemæo: natuque maximo in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat, ex fratris casu mœrore confectus, & nullam videns salutis spem reliquam, quod ejus copiæ vel morbo vel continuis laboribus exhaustæ essent, accepta fide & jurejurando ipse quoque Archelao se dedidit. Sed hæc postea facta sunt. *Athronges cum fratribus subactus.*

8. Tunc autem Judæa plena erat latrociniis: & ut quisque seditiosorum cœtus coiverat, reges creabantur, qui omnia agebant in perniciem reipublicæ; ut qui parum admodum & in rebus tenuissimis Romanis nocerent, ipsi vero in populares suos longe lateque cædibus grassarentur. *Latrociniis plena Judæa.*

9. Interea Varus, ubi primum ex Sabini literis quæ gesta erant intelligit, solicitus de legione * *Hierosolymis relicta*, duas reliquas assumpsit, (quippe tres in universum erant in Syria) & quatuor turmas equitum, omniaque regum & tetrarcharum auxilia, atque celeriter obsessis in Judæa subsidio proficiscitur. omnibus autem jussum erat, qui præmittebantur, ut Ptolemaïdem properarent. Dant illi etiam Berytii, cum per urbem eorum iret, mille quingentos auxiliares. Aretas quoque Petræus, ex suo in Herodem odio amicus Romanis factus, alias ei suppetias affert præter pedites equitesque. Coactis itaque ad Ptolemaïdem suis copiis, earum partem filio & cuidam amico tradit, eosque ad bellum Galilæis supra Ptolemaïdem incolentibus inferendum mittit. Atque ille hostes prælio aggressus in fugam vertit, captoque & incenso oppido Sepphori incolas vendidit. Ipse Varus cum universo exercitu ad Samariam profectus, urbi (quod seditionis culpa careret) manus abstinuit: sed castra in vico, cui nomen est Arus, posuit, qui Ptolemæi ditionis erat: eumque vicum Arabes, *Varo ab Areta subsidio missi*, Herodis odio amicis quoque ejus infensi incenderunt. Illinc digressi Arabes, vicum alium, nomine Sampho, munitissimum & instructissimum, diripuerunt atque concremarunt. Quin toto itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Emmaus quoque, sed ab incolis deserta, jussu Vari cremata est, ut iis qui ibi fuerant occisi parentaret. Inde ad ipsa Hierosolyma ducit, ubi Judæi, qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum fugæ se mandarunt, obsidione semiperfecta relicta. Hierosolymitani autem Judæi, graviter à Varo increpati, se purgarunt; demonstrantes ob festa coivisse populum, neque suo consilio bellum, sed externorum audacia susceptum; se quidem cum Romanis magis obsessos fuisse, quam eos obsidere in animo habuisse. Et jam ante Varo se obtulerant Josephus Herodis regis sobrinus, & Gratus & Rufus cum suis militibus; *Sepphoris cremata, ut & Arus, Sampho & Emmaus.* *Varus Hierosolyma venit & legionem obsessam liberat.*

[v] Τοιούτοις τρόποις] Forte τοιουτρόποις. COCC.
[x] Οὐκ εἰς ὀλίγα,] Οὐκ ὀλίγα *Busb.*
[y] Λελυπημένος,] *L. B.* λελυμένος.
[z] Ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ] Ὑπὸ μανίας καὶ καμ *Vat.* & *Lugd. Bat.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *nam se solum mansisse cernens, & omni manu militum spoliatum.*
[a] Καὶ ὡς ἂν ἀποτύχοιέν τινι οἱ] *L. B.* καὶ ὃς ἂν ἀποτύχοι τινῶν οἱ &c.
[b] Συστασιάσαντες] Forte συστασιάσειν. COCC.
[c] Ολίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις Ρωμαίοις] Ολίγα μὲν Ρωμαίοις λυμαινομένων, δὲ ἦν ὁμοφύλων φόνον ἐπὶ μείζοσιν ἐμποιούντων *Busb.* in *Vulgatis* autem *Aliisque* non aliter ac edidimus, *nominativis* pro *genitivis absolutis* more Attico adhibitis.
[d] Περὶ δὲ τάγματος,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* & in l. 2. de *Bello Jud.* περὶ δὲ τρίτου τάγματος in *Editis Aliisque.*
* Hierosolymis relicta,] Ita ex *Epiphanio.*
[e] Βηρύτιοι, —— χιλίους.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[f] Τῶν Ρωμαίων κτώμενος,] Ita *Vat.* τὴν Ρωμαίων in *ceteris.*
[g] Συναχθείσης] *L. B.* συναθείσης.
[h] Πάσης ἤδη τῆς δυνάμεως,] Sic *Vat. Busb.* & *Epiphan.* illa πάσης ἤδη in *ceteris* desiderantur.
[i] Τῷ υἱῷ Φιλίππου, καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[k] Οἳ ὑπὲρ —— καθικνοῦνται] Οἳ τὴν Πτολεμαΐδα ἐχόμενα κατοικοῦσιν. *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[kk] Οὓς ἐμβαλὼν] Οἷς ἐμβαλὼν *Busb.*
[l] Αρους] An *Atharus* sit, cujus meminit *Hieronymus*, judicent alii. HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[m] Σαμφὼ κώμην] Σαπφὼ *Busb.* & *Lugd. Bat.* prout in l. 2. de *de Bello Jud.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 5. §. 1. SPANH.
[n] Τελευτησάντων,] Συντετελευτηκότων *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[o] Τὰ τάγματος] Τὰ τάγματος τὴν δὲ *Vat.*
[p] Ανεψιὸς Ηρῴδου βασιλέως,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 5. §. 2. SPANH.

bus, & Romani qui obsessi erant. At Sabinus in Vari conspectum non veniebat, sed clam ex urbe se subduxit & ad mare profectus est.

Varus in seditionis auctores animadvertit.

10. Tum Varus per regionem copiarum suarum partem ad conquirendos seditionis auctores mittit. factoque indicio, in quosdam ut cæteris nocentiores animadvertit, cæteros vero dimisit; duobus millibus ob eam causam in crucem sublatis. Deinde milites, quod ad nullam rem utiles esse videret, exauctoravit: multa enim peccaverant, Varique præceptis & voluntati non obtemperaverant, cupiditate lucri quod eis ex maleficiis provenerat. Ille vero, cum decem Judæorum millia coiviſſe intellexiſſet, eò celeriter ad eos opprimendos profectus est. atqui illi manus conferere non ausi sunt, sed ex Achiabi sententia omnes sese dediderunt. Atque Varus, data plebejis defectionis venia, eorum duces omnes misit ad Cæsarem. Cæsar autem plerosque ex eis dimittit: at de illis qui ex Herodis consanguineis sese eis adjunxerant, supplicium sumpsit, quod præter jus fasque contra necessarios suos arma tulerant.

τ στραλιωτῶν ἀγονίες, καὶ τ Ρωμαίων οἱ πολιορκούμενοι. Σαβῖνος ἢ σὺν ἀφίκετο Οὐάρῳ εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τ πόλεως [q] ἐπὶ θαλάσσης.

ι'. Οὔαρος δὲ, καὶ τὸν χώραν πέμψας τῆ στρατῆ μέρος, ἐπεζήτη τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως. καὶ σημαινομένων, [s] τὰς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' ἃς ἐ ἀφῆκεν· [t] ἐγίνοντο δ' οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν στραυρωθέντες διχίλιοι. μετὰ δὲ τῆτο τὸν μὲν αὐτῆ στρατιὰν ἀποπέμπει, χρήσιμον [v] μὲν ὁρῶν ἐπ' [x] εὐδαιμονοῖς ἴσαν τοῖς πράξασι. [y] πολλὰ γὰρ ἠπείληντο αὐτοῖς ἐ [z] παρήκουσο τ δογμάτων, καὶ ὧν ἠξίᾳ Οὔαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ σὺν τῷ κακουργεῖν πεελεγχόντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ, μυρίους Ιουδαίους σωεσκευασμένους πωθανόμενος, ἠπείγετο εἰς καταληψιν αὐτῶν. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτὸς γνώμῃ τῆ Αχιάβε σωελθόντες. καὶ Οὔαρος, τῷ πλήθει συγχωρῶν τὰς αἰτίας τ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅπῃ Καίσαρα ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῶν. Καῖσαρ δὲ τὰς μὲν αὐτῶν πολλὰς διῆκεν, ὁπόσοι [a] τε συγγενεῖς ὄντες Ηρώδε σωεστράτευον αὐτοῖς, [b] τὰς δὲ ἐκόλασεν μόνας, οἳ μηδὲν φρονήσαντες τ δικαίᾳ καὶ τ οἰκείων ἐστράτευον.

CAP. XI.

Judæorum legatio ad Cæsarem: & ut Cæsar Herodis testamentum confirmavit.

Archelaus cum Judæis litigat: inde Judæorum legatio ad Cæsarem.

VArus itaque, his perfectis, Antiochiam profectus est, relicta Hierosolymorum ad præsidium priore legione. Romæ vero Archelao novum ortum est negotium ex hujusmodi causis. Judæorum legatio, Varo genti mittendi potestatem faciente, Romam veniebat, ad postulandam suis legibus vivendi libertatem. Et legati quidem, ex decreto totius gentis missi, quinquaginta erant: illis vero Romæ sese adjunxerunt supra octo Judæorum millia. Cumque Cæsar convocasset in ædem Apollinis, quæ ab ipso magnis sumptibus fuerat exstructa, concilium tam amicorum quam primorum Romanorum, venerunt eò legati, eos prosequente Judæorum Romæ degentium turba; Archelaus autem è contra cum amicis *aderat*. Verum regis quotquot fuere consanguinei ab Archelao stare recusabant, quod eum oderant, & tamen in eadem cum legatis contra eum ire illis grave videbatur, id sibi dedecori fore existimantes, velle coram Cæsare adversari homini tam propinqua necessitudine sibimet conjuncto. Philippus quoque eò venit ex Syria, impulsu Vari, maxime quidem ut fratris partes adjuvaret; (nam eum amabat Varus) facta vero regni mutatione (idque suspicabatur Varus fore ut regnum divideretur, quod multi essent qui suis legibus vivendi libertatem desiderarent) ut ipse sibi non deesset quo minus partem ejus aliquam obtineret.

Judæorum legati Herodem & Archelaum accusant apud Cæsarem.

2. Igitur ubi dicendi locus datus est Judæorum legatis, cum de regno dissolvendo verba facere

ΚΕΦ. ια'.

Ιουδαίων πρεσβεία πρὸς Καίσαρα. καὶ ὡς Καῖσαρ Ηρώδε διαθήκας βεβαίας ἐπίησεν.

Οὐαρος μὲν δὴ τοῦτα καταστησάμενος, καὶ φρουρὰν Ιεροσολύμων τὸ [c] καὶ πρότερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' Αντιοχείας ἠπείγετο. [d] Αρχελάῳ δὲ ὑπὸ Ρώμης ἑτέρων πραγμάτων ἐφύοντο ἀρχαὶ καὶ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὴν Ρώμην πρεσβεία Ιουδαίων, Οὐάρου τ [e] ἀποστολον αὐτῶν τῷ ἔθνῃ [f] ἐπικεχωρηκότος ὑπὲρ αἰτήσεως [g] αὐτονομίας. καὶ ἦσαν [h] οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμῃ τ ἔθνους πεντήκοντα, [i] συνίσαντο δὲ αὐτοῖς τ ἐπὶ Ρώμης Ιουδαίων [k] ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους. Καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῶν αὐτοῦ καὶ Ρωμαίων τῶν πρώτων [l] συναγαγόντος [m] ἐν ἱερῷ Απόλλωνος, μεγάλοις πίλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τ πλήθους τῶν [n] αὐτόθι Ιουδαίων ἀφικνοῦντο· Αρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων. ὁπόσοι δὲ συγγενεῖς ἦσαν τοῦ βασιλέως, Αρχελάῳ μὲν συνετάχθησαν διὰ μίσος τὸ πρὸς αὐτὸν ὕστερον, τοῖς δὲ πρέσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰσχύνῃ τῇ αὐτῶν οἰόμενοι γνήσεσθαι τῷ διὰ Καίσαρα κατ' ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσειν [o] προθυμεῖσθαι. παρῆν δὲ ἤδη καὶ [p] Φίλιππος ἀπὸ Συρίας, ἐξοτρυνόμενος αὐτὸν Οὐάρου, τὸ μὲν κεφάλαιον ἐπὶ σωηγορίᾳ τὸν ἀδελφοῦ, πάνυ γὰρ εὐνοῦς Οὐάρος αὐτῷ, [q] γενομένης δὲ [r] τ βασιλείας μεταπλάσεως, καὶ τάδε ὑπῆλθεν Οὐάρον, νέμησιν αὐτῆς γνήσεσθαι διὰ τὸ πολλοὺς εἶναι τοὺς [s] αὐτονομίας ὀλιγομένους, οὐχ ὑστερῶν τοῦ κἂν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθαι.

β'. Λόγου οὖν τοῖς Ιουδαίων πρέσβεσι δοθέντος, οἱ ἐπὶ καταλύσει τῆς βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ἐπὶ κατηγορίᾳ

---

q Επὶ θαλάσσης.] Επὶ θάλασσαν *Busb.* & *Vat.*

s Τὰς μὲ ἐκόλασεν] Ita *Vat.* ὃς μὲ ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτας, εἰσὶ δ' ἃς ἀφῆκεν in *Editis Aliisque.*

t Εγίνοντο] *L. B.* ἐγίνοντο.

v Μὲν ὁρῶν ἐπ' εὐδαιμονοῖς] *L. B.* in *Marg.* ὁρῶν εὐδαιμῶς ἔτι.

x Ουδαιμονοῖς] Ουδαιμοῖς ἴσαν πράγμασι *Vat.*

y Πολλὰ γὰρ ἠπειλήθη] Πολλά τε *Vat.*

z Παρήκουσο τ δογμάτων,] Ita cum *Cod. Vat.* παρήκουσαν in *reliquis.*

a Τε] *L. B.* γε.

b Τὰς δὲ] *L. B.* τοῖσδε.

c Καὶ] Abest à *L. B.*

d Αρχελάῳ —— ἀρχαὶ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

e Αποστολον αὐτῶν] Cum *Casaubono* (in *Exercit.* c. *Baron.* p. 312.) vocem ἀποστολον capimus pro ἀποστολὴ *missio, ipse mittendi actus.* qua fere significatione *literas dimissorias*, quæ aliter *libelli Appellationis* dicuntur, *Paulus* Jurisconsultus aliique Romani vulgo *Apostolos* dixerunt. Est tamen qui malit de viro quodam primario accipere, quem Varus Judæis ceu caput Legationis adjunxit.

f Επικεχωρηκότος] *L. B.* ἐπιχειρήκοτος.

g Αὐτονομίας.] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

h Οἱ] Abest à *L. B.*

i Συνίσαντο δ' αὐτοῖς] Sic *Vat.* συνίσαν) *Busb.* συνίσαθ in *Editis Aliisque.*

k Υπὲρ ὀκτακισχιλίους.] Υπὲρ ὀκταχιλίοις *Vat.*

l Συναγαγόντος] Συναγόντες *Vat.*

m Εν ἱερῷ Απόλλωνος,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

n Αὐτόθι] *L. B.* αὐτόθεν.

o Προθυμεῖσθαι.] Προμηθεῖσθαι *Vat.*

p Φίλιππος ἀπὸ Συρίας,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 1. SPANH.

q Γενομένης] *L. B.* γινομένης.

r Τῆς βασιλείας μεταπλάσεως,] Τῇ βασιλείᾳ *Vat.* & *Busb.*

s Αὐτονομίας] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 2. §. 3. SPANH.

γοείας τῶν Ἡρώδε [t] ἀδικημάτων τρέπονται. "βασι-
"λέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνοντες [v] αὐτὸν, τῶν δὲ ἐν
"ταῖς τυραννίσιν [x] ἑκάστοις τὸ ἀνῆκεστον [y] ἀναδεξά-
"μενον [z] εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Ἰουδαίων συν-
"ῆχθαι [a] χρῆσθαι, τὰ πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ τραχυ-
"καινουργεῖν οὐκ ἀπειλλαγμένον. πολλῶν γοῦν ὄντων
"οἱ ὀλέθροις ἀπολώλοιεν, [b] ὅσους ἔκ ἰσορρόπην [c] τῷ
"πρότερον, πολλῷ δυσχερεστέρους τοῦ παθεῖν ἐκείνων
"τοὺς ζῶντας εἶναι, ἢ μόνον ὧν ὄψει καὶ διανοίᾳ
"ἐπ' αὐτοὺς ἀνιαθεῖεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ταῖς οὐσίαις.
"[d] πόλεις μέν γε τὰς μὲν προσοικίδας, καὶ ἔτι ἀλ-
"λοφύλων οἰκουμένας, κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι, [e] κα-
"ταλύσει τε καὶ ἀφανισμῷ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ
"κατῳκημένων. πενίας δὲ ἀπόρου τὸ ἔθνος ἀνα-
"πεπληκέναι, σὺν ὀλίγοις εὐδαίμον παρειληφότα, τὸ
"τε εὐπατριδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ' ἀλόγοις
"αἰτίαις τὰς οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συγχω-
"ρήσοι τὴν ἄδειαν τοῦ ζῆν, ψήφοις χρημάτων κα-
"ταδικάζοντα. καὶ χωρὶς μὲν πράσσεσθαι φόρους
"ἐπιβαλλομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς δὲ
"[f] εὐπορίας εἶναι σφίσι καταβολὰς [g] αὐτῷ τε καὶ οἰ-
"κείοις καὶ φίλοις, καὶ τῶν δήλων, οἳ ἐπ' ὀκ-
"πράξει τῶν φόρων ἀξιοῖεν, πλὴ τὸ μὴ εἶναι κλῆ-
"σιν τοῦ ἀνυβρίστου, [h] μηδὲ χρυσοῦ μηδὲ ἀργυρίων
"διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναι-
"κῶν αἰσχύνας, ὁπόσας ἐπὶ παροινίᾳ καὶ ἀπανθρω-
"πίᾳ δρωμένας, σιγῶν, πλὴ τὸ [i] ἡδονὴν ἴσην εἶναι
"τοῖς πεπονθόσι, τοῦ μὴ γεγονέναι, [k] τὴν ὀκ τοῦ
"ἀνέκπυστα αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε Ἡρώδην ἐπεισάγε-
"σθαι τὴν ὕβριν αὐτοῖς, [l] ὁπόσην οὐκ ἂν θηρίον,
"ἀνθρώπων ἐπιτρατεῦσαι δυνάμεως αὐτῷ ἀθρηθεῖεν
"γῆς. [m] πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων καὶ μεταστάσεων πα-
"σχαλασσῶν τὸ ἔθνος, δήμοιαν [n] ἰσορρόπησαι πώπο-
"τε τοιάνδε δυσχρίαν [o] ἐπελθοῦσαν αὐτῷ [p] παράδειγμα
"κακώσεως, οἷα [q] αὐτῷ Ἡρώδης ἐπιθεὶς [r] τῷ ἔθνει.
"καὶ πλὴ τοῦτ' εἰκότως ἂν θαυμασθῆναι τὸ αἰσμένως Ἀρ-
"χέλαον βασιλέα προσκυνεῖν, οἰομένους πάντα ὀνή-
"σασθαι τὸν [s] ἐπὶ βασιλείᾳ ἰόντα Ἡρώδου μετελώ-
"τερον [t] φανεῖσθαι, καὶ [v] τόν τε πατέρα σωφρονί-
"σασθαι αὐτῷ θεραπεύοντας, εἰ δὲ μετρίου τυ-
"χεῖν [x] δυνηθεῖεν, καὶ τἄλλα οἰκειωμένους. ἢ δὲ,
"δείσασα μὴ ἔκ Ἡρώδου γνησίου πιστεύοιτο υἱός,
"ὕστερον εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν
"ἂν τῷ ἔθνει τὴν [y] διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μη-
"δέπω πλέον [z] κρατυνάμενον [a] ἡγεμονίαν, διὰ τὸ
"[b] ἐπὶ Καίσαρι δοῦναι, καὶ μὴ, πλὴ ἐξουσίαν εἶναι.
"[c] παράδειγμά τε τῆς εἰς αὖθις ἀρετῆς [d] πρὸς τοῖς

metuerent, ad iniquitatum Herodis accusationem se convertunt. "nomine quidem eum regem ex-
"stitisse indicantes, at *re vera* gravissima quæque
"in omni tyrannide in se recepisse, & in Judæo-
"rum perniciem conflata exercuisse, & à novis ali-
"quammultis suo etiam ingenio excogitatis non
"refugisse. Cum itaque plurimi diversis mortis
"generibus occubuerint, quotquot superiore tem-
"pore nusquam reperire est, multo *tamen* infeli-
"ciores iis qui interierunt superstites esse, non so-
"lum quod ex vultu *illius* & animo in eos ma-
"ligno anxietate laborent, verum etiam quod de
"facultatibus suis in solicitudine versentur. urbes
"quippe vicinas, ab exteris habitatas, ornare non
"desisse, ut quæ in suo regno sitæ sunt sumpti-
"bus exhaustæ funditus perirent: & ad summam
"inopiam gentem suam adegisse, quam cum pau-
"cis florentem acceperat, nobilium, quoties ei vi-
"sum fuerit eos levibus de causis interficere, bo-
"na diripiendo, quibusque vitam concesserit for-
"tunis suis eos spoliando. ac præterquam quod
"annua tributa singulis imposita exigerentur, in-
"super etiam in uberiorem quæstum munera col-
"lata esse & in ipsum & familiares ejus & amicos,
"servosque illos qui vectigalibus colligendis præ-
"fuerint; quippe quod immunitas ab injuriis im-
"petrari non potuerit, nisi auri aliquid argentive
"daretur. Cæterum virginum corruptelas matro-
"narumque pudicitiam summa cum petulantia &
"immanitate attentatam silere necesse habemus,
"quod miseris par fere solamen afferat ut ista la-
"teant facinora ac si nunquam perpetrata fuissent.
"*In summa*, tantas se ab Herode passos injurias
"ut majoribus ipsos afficere non potuisset bestia,
"si in homines imperium accepisset. Itaque cum
"multæ acciderint genti eversiones migrationes-
"que, nullum tamen exstare in rerum monumen-
"tis mali exemplum, cum quo conferri possit
"præsens per Herodem genti illata calamitas.
"Quapropter merito ab eis Archelaum non sine
"lætitia regem consalutatum, quod ita putarent
"fieri non posse, quin quicunque tandem in re-
"gnum succederet, sese Herode moderatiorem
"præstiturus esset, atque adeo in ejus gratiam pa-
"trem publico luctu cohonestasse, alia etiam fa-
"cturos ad demerendam ejus benevolentiam, si
"modo eum aliquanto mitiorem habere possent.
"At ille, quasi veritus ne non germanus Herodis
"filius crederetur, nihil ultra distulit, sed statim
"quo esset in gentem animo ostendit, idque priùs-
"quam principatum firmiter tenuerat, utpote quod
"penes Cæsarem esset *imperium illi* dare negareve.
"Immo & subditis futuræ virtutis, modestiæ sci-
"licet & æquitatis qua in eos uteretur, in ipso sta-
"tim

[t] Παραπομπῶν] Conf. alios. lib. 2. c. 6. §. 2. SPANH.
[v] Αὐτὸν,] Illud αὐτὸν ἐ Codd. *Busb.* & *Vat.*
[x] Ἑκάσαις τὸ ἀνήκεστον] Ita *Gall.* ἑκασοις *L. B.* ἑκάσης in *Editis Aliisque.*
[y] Ἀναδεξάμενον] Sic *MSS.* ἐναδεξάμενον in *Editis.*
[z] Εἰς αὐτὸν ἐπ' ὀλέθρῳ] Εἰς ταὐτὸν *Vat.* & *Lugd. Bat.*
[a] Χρῆσθαι, τὰ] *L. B.* χρῆσθαί τε
[b] Οτους ὐχ ἰσορρόπησεν] Vocem ὅσους inserui, favente nonnihil *Epiphanio*, qui vertit, *& tantos quidem Judæorum ejus crudelitatibus interiisse, quantos nunquam ex historia periisse cognoscerent.* οὐχ ἰσορρόπησεν πω πρότερον *Vat.* qui mox ἐπ' αὐτοῖς habet.
[c] Τῷ πρότερον,] *L. B.* πω πρώτερον.
[d] Πόλεις μέν] Πόλεις τε τὰς *Vat.*
[e] Καταλύσει τε καὶ ἀφανισμῷ] *L. B.* καθαλύσει ὡς τε καὶ ἀφανισμῶ.
[f] Εὐπορίας εἶναι.] Cum *Epiphanius* vertat *lucrandorum gratia*, aut ἕνεκα post εὐπορίας excidisse aut subintelligendum esse existimo.
[g] Αὐτῷ τε καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις,] Ita cum *Cod. Vat.* αὐτῶν τε in *Editis Aliisque.*
[h] Μηδὲ χρυτῷ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων.] In *libris* omnibus (tam *Editis.* quam *MSS.*) μηδὲ ὅτως (in *L. B.* tamen est ὅτως) μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. nullo plane, ut mihi videtur, sensu. unde cum in *Epiphanii* versione habeamus *auri vel argenti*, rescripsi, μηδὲ χρυσῷ μηδὲ ἀργυρίων διδομένων. est qui malit μηδ' ὅτως ἀργ.
[i] Ἡδονὴν] *L. B.* μὴ ἡδονὴν.
[k] Τὴν ὐκ τοῦ ἀνέκπυστα] *L. B.* ἢ ἀνέκπυστα.
[l] Οπόσην οὐκ ἂν θηρίον,] Οπόσην οὐδ' ἂν θηρίον *Vat.*
[m] Πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων] Ita è *Cod. Vat.* καὶ μεταστάσεων desunt in *cæteris.*
[n] Ισορρόπησαι πώποτε] Ισορρόπησαι *Busb.*
[o] Επελθοῦσαν αὐτῷ] Ita *Vat.* ἐπελθοῦσαν αὐτῷ *Bas.* & *Hen.*
[p] Παράδειγμα κακώσεως,] Illa ὡς παράδειγμα κακώσεως omittit *Busb.* & statim habet οἷαν αὐτὸς Ἡρώδης ἐπιλαβὼν τῷ ἔθνει. Sequuti sumus *Cod. Hen.* perperam in *Editis* πῶ αὐτὸ Ἡρώδης ἐπιθεὶς τὸ ἔθνος.
[q] Αὐτῷ] Forte αὐτὸς. COCC.
[r] Τῷ ἔθνει.] Ita in *Marg. L. B.* ipse ut & *Gen.* τὸ ἔθνος.
[s] Επὶ βασιλείᾳ] *L. B.* ἐπὶ πλὴ βασιλείαν.
[t] Φανεῖσθαι,] Ità *Busb.* φαίνεσθαι in *cæteris.*
[v] Τόν τε πατέρα] Τόν γε πατέρα *Hen.*
[x] Δυνηθεῖεν,] *L. B.* in *Marg.* δυνηθεῖεν.
[y] Διάνοιαν αὐτοῦ,] Απόνοιαν αὐτῷ *Busb.*
[z] Κρατυνάμενον ἡγεμονίαν,] Sic *MSS.* κρατυνόμενον in *Editis.*
[a] Ηγεμονίαν,] *L. B.* πλὴ ἡγεμονίαν.
[b] Επὶ Καίσαρι] *L. B.* μήπω Καίσαρος.
[c] Παράδειγμά τε] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in quo τε quoque abest) & *Hen.* καὶ παράδειγμα πλὴ τ' ἐ. ἀ. ἀ. τ. τ. ἀ. μετριότητος καὶ ἐνομίας in *Editis Aliisque.* μετριότητα καὶ εὐνομίαν habet *Busb.*
[d] Πλέναι] *L. B.* πλεῖσθαι.

"tim primordio ſpecimen edidit, eo in cives & "Deum perpetrato facinore, quo tria ſuorum po- "pularium millia in templo necavit. Annon igi- "tur juſtis de cauſis odio habebitur, qui, ut reli- "quæ crudelitati hoc demum accederet, accuſa- "tionem in eos inſtituit, quod circa imperium ei "reſtiterint & contradixerint? In ſumma autem "hoc erat quod poſtulabant, ut regno & hujuſ- "modi principatu liberati Syriæ contribuantur, "prætorumque Romanorum adminiſtrationi ſub- "jiciantur: ita perſpicuum fore, utrum ſeditioſi "ſint rebuſque novis moliendis addicti, an quieti "modeſtique, cum illis contigerit ut moderato "imperio regantur.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

3. Cum autem Judæi hujuſmodi orationem habuiſſent, Nicolaus etiam reges de criminibus purgavit, "Herodem quidem, quod nulla de re ab "illis accuſatus fuerit quamdiu viveret, neque fas "eſſe, ut, qui apud æquos *rerum judices* accuſare "& de vivente ſupplicium ſumere potuerint, mor- "tuo accuſationem conflarent; quæ vero ab Ar- "chelao acta eſſent, ad illorum improbitatem in- "juriaſque referebat, qui cum res contra leges af- "fectaſſent, & illorum cædes facere cœpiſſent "quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc "de injuriis vindicatis queruntur: & illis objicie- "bat rerum novarum ſtudium, quodque ſeditio- "nibus delectarentur, ut qui juſtitiam colere legi- "buſque parere neſcirent, quod in omnibus vince- "re & *ſuperiores eſſe* vellent." Atque hæc quidem Nicolaus.

XIII. *Cæſar Archelaum Ethnarchum facit, regnique dimidium Philippo & Antipæ dividit.*

4. Cæſar autem hiſce auditis dimiſit concilium: at aliquot poſt diebus Archelaum quidem regem non declarat, ſed ejus ditionis, quæ Herodi erat ſubjecta, in partem dimidiam *ipſum* conſtituit Ethnarcham; pollicitus regii nominis honorem, * ſi dignam rege virtutem præſtitiſſet. Alteram vero partem dimidiam in duas partitus, reliquis duobus Herodis filiis diviſit, Philippo & Antipæ, qui cum fratre Archelao de toto regno contenderat. Et huic quidem paruit Transjordanenſis ager & Galilæa, quæ ei quotannis ducenta talenta penſitabant. Batanæa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori, ut appellabatur, domûs Philippo † datæ, ei talenta centum *reddebant*: Archelao autem tributæ erant Idumæa & Judæa & Samaria, quarta vectigalium parte condonata Samaritanis, Cæſaris decreto onere levatis, quod cum cæteris non rebellaſſent. Fueruntque Archelao ſubjectæ urbes, Stratonis turris & Sebaſte, Joppe & Hieroſolyma. nam Gaza & Gadara & Hippos fuere Græcæ

"ἀρχθησομένοις μετριότητα καὶ εὐνομίαν, ἣ χρήσει- "το ἂν πρὸς αὐτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐν πρώτοις ἀποδει- "χθείσης πράξεως, ὅτι τε τοῖς πολίταις καὶ τῷ Θεῷ, "τετραχιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τεμένει "ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη [e] δικαίως μισεῖ χρήσαιτ' "κατ' αὐτῶν, πρὸς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, καὶ ἔγκλημα τὴν "ἀνυπαίτιον ἀνυπολόγιστα ὅτι τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; "ἢ γὰρ κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας [f] μὲν "καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, προθήκην δὲ συμφορᾶς "γεγονότας ὑποπαίσεσθαι τοῖς ἐκεῖσε πεμπομένοις στρατη- "γοῖς· φανερωθήσεσθαι γὰρ ὅτως εἴτε ἀληθῶς στασιώδεις "εἶεν καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσηκημένοι, εἴτε καὶ "εὐπαιδοι μετριωτέρων τυχόντες οἱ ὑπήκοοι αὐτοῖς.

γ'. Τοιαῦτα δὴ τῶν Ιουδαίων εἰρηκότων, Νικόλα- [g] τὰς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τῶν ἐγκλημάτων, "Η- "ρῴδῃ μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον, τυχεῖν "ἀκατηγορήτου, ἐπεὶ γὰρ δεῖν τὰς ἐγκαλεῖν ἐχούσας "ὑπὸ μετρίοις, καὶ μηδὲ ζῶντος πειρᾶσθαι λα- "βεῖν δυναμένας, ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συντιθέ- "ναι, τὰ δὲ ὑπ' Αρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ "ἐκείνων ἀνετίθει, οἳ [h] ἐλεγχόμενοι πραγμάτων "μὲν τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἄρξαντες τῶν κω- "λύειν ὑβριζόντας προσηκόντων, ἀμωμήτου ἡγου- "μένης ἐγκαλοῦσιν. ἐνεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐ- "τοῖς, καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονῇ [i] ἀπαιδευσίᾳ τοῦ "[k] πείθεσθαι δίκῃ καὶ [l] νόμοις, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ "πάντα νικᾶν." ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

δ'. Καίπερ δὲ ἀκύρους [m] ἁμαρτὴ μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον Αρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνει, [m] τὸ δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας ἥπερ Ηρῴδῃ ὑποτετάλχει [n] ἐθνάρχῃ καθίστησι· τιμήσειν ἀξιώσασι βασιλείας ὑπισχνούμενος· [o] εἴπερ τι εἰς αὐτὸν ἀρετὴν προσφέροιτο. τὸ δὲ ἕτερον ἡμίσεως νείμας διχῇ, δυσὶν Ηρῴδαις παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ δὲ [p] Αντίπᾳ, τῷ πρὸς Αρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ [q] τούτῳ μὲν ἥπερ Περαία, καὶ [r] τὸ Γαλιλαῖον ὑποτέλειαν· φορᾶς τι λαμβάνουσα ἑξακοσίας τὸ ἐπ' ἔτους. [s] Βατανέα δὲ σὺν Τραχωνίτιδι, καὶ Αὐρανίτις σύν τινι μέρει [t] οἴκου τοῦ [u] Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ πάλαντα ἑκατὸν προσέφερε· τὰ δὲ Αρχελάῳ συντελοῦντα Ιδουμαία τε καὶ Ιουδαία, τό τε Σαμαρητικόν. [x] τετάρτης μέρους ὄντος τοῦ φόρου προσαπαλλαγέντος, Καίσαρος αὐτοῖς κύρισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναποστῆναι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ Αρχελάῳ ὑποτέλειαν, Στράτωνός τε πύργος, καὶ Σεβαστὴ σὺν [y] Ιόππῃ καὶ [z] Ιεροσολύμοις. [a] Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ [b] Ιππος, Ελληνίδες εἰσὶ [c] πόλεις, ἃς

e Δικαίως μισῇ χρήσαισθαι] Ita *Hen.* à pr. m. δικαίῳ in *Editis.* ἤδη καὶ δικαίῳ *Vat.* & *Lugd. Bat.*

f Μὲν καὶ τοιῶνδε ἀρχῶν] Illud μὲ è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.*

g Τάς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε] Τάς τε βασιλεῖς, δι' ὧν ἔλεγεν, ἀπήλλαττε *Busb.*

h Ὀλιγωρήσει] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

i Απαιδευσίᾳ τοῦ πείθεσθαι] *L. B.* ἀπαιδευσίαν τε τοῦ μὴ ἔπεσθαι.

k Πείθεσθαι δίκῃ] Πείθεσθαι *Busb.* & *Vat.*

l Νόμοις,] Νομίμοις *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

m Τῶ] *L. B.* τὸν.

n Εθνάρχῃ καθίσαι·] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

o Εἴπερ —— προσφέροιτο.] *Epiphanius* aliter legiſſe videtur: ſic enim ille, *ſi laboribus & favoribus circa ſemetipſum meritus appareret.* Liquet codicibus uſum in quibus erat ſcriptum εἰς αὐτόν. quam lectionem inepta verborum ambage ipſe conatus eſt exprimere.

* *Si dignam rege virtutem præſtitiſſet.*] *Vel,* ſi virtutem exhiberet regno convenientem.

p Αντίπᾳ,] Ἀντίπατρῳ *Vat.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

q Τούτῳ —— Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

r Τὸ Γαλιλαῖον ὑποτέλειαν·] Sic infra τὸ Σαμαρειτικόν. Verum τὸ Γαλιλαῖον habet *Busb.*

s Βατανέα δὲ σὺν] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 20. §. 4. SPANH.

t Οἴκου Ζηνοδώρου] Cum dicat partem aliquam οἴκου Ζηνοδώρου (id eſt, *Abilenæ*) Philippo attributam, eo ipſo indicat partem ejus potiorem penes alium fuiſſe. Is autem fuit Lyſanias, cujus *Lucas* meminit, ex poſteritate illius Lyſaniæ qui eandem regionem (*Abylenam* dictam ab urbe Abyla; *Chalcidenen* aliis ab urbe Chalcide) Antonio per orientem imperante obtinuit, poſt patrem Ptolemæum Mennæi filium: à quo Lyſania regio iſta paſſim Ανσανίου dici cœperat. Et ſicut poſt prioris Lyſaniæ mortem dicta eſt *Zenodori Tetrarchia*, ita poſt Zenodori mortem, aut conductione ejus finita, cum alter Lyſanias priori cognominis eandem regionem tenuit, dici iterum cœpit *Tetrarchia Lyſaniæ. Grotius* ad *Luc.* c. 3. v. 1. Vide etiam *Caſaub.* c. *Baron.* p. 239. 240.

u Ζηνοδώρου λεγομένου, Φιλίππῳ] Conf. ἀλωσ. l. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

† *Datæ, ei*] *Reddebant.* IBBETSON.

x Τετάρτης μέρους] Τετάρτη μοίρα *Vat.* τετάρτου μερὶς *Busb.* τέταρτον μέρος in *Editis.* unde levi mutatione reſcripſi τετάρτης μέρους.

y Ιόππῃ] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

z Ιεροσολύμοις.] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

a Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα] Quum *Gaza* tam longe remota fuerit à *Gadaris* & *Hippo*, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quæ urbs utrique vicina fuit. *Relandus* in *Paleſt. S.* p. 773.

b Ιππος,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

c Πόλεις,] Πόλεις, ἀπέρρηξας αὐτὰς τῆς ἄκρας ἕως Συρίας πρ. π. in *Editis Aliiſque.* αὐτὰς τῆς ἀκροάσεως Συρίας *Vat.* in *Epiphanii* verſione, *quas abſcindens a diſpenſatione Syriæ additamento Judææ regioni conjunxerat.* Verum (cum iſta male conveniunt cum ipſo *Joſepho*, in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi habet Ἀντιμήδρου τὴν βα-

ἃς [d] ἀπορρήξας αὐτῷ διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. προσῆν δὲ Ἀρχελάῳ φόρος χρημάτων τὸ καθ' ἐνιαυτὸν, εἰς [e] τάλαντα [f] ἑξακόσια, ἐξ ὧν παρέλαβεν ἀρχῆς.

ε'. Καὶ τάδε μὲν τοῖς Ἡρῴδου υἱοῖν τὰ παλαιῶν παρῆν. Σαλώμῃ δ', πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν τῇ διαθήκαις ἀπονέμει· [g] Ἰαμνία δ' ἦν αὐτῇ καὶ Ἄζωτος καὶ Φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἀπίσημα μυριάδες πεντηκονταί· [h] Καῖσαρ δὲ χαρίζεται καὶ [i] τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἦν δὲ καὶ ταύτῃ πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα [k] ἐπ' ἔτους· καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἦν ἐν τῇ Ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς βασιλέως συγγενεῖς ὅσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. [l] δυσὶ δ' αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις, χωρὶς ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, Καῖσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰν ἐπέθηκε [m] μυριάδας ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἀπίσημα, καὶ [n] συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὅσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα [o] πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑποξελόμενος, οὐχ ὅτω μεγέθει τέλους ὡς μνήμῃ τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

civitates, quas ab ejus diœcesi avulsas Syriæ adjunxit *Cæsar*. Archelao autem ex suo principatu quotannis redibant sexcenta talenta.

ς. Atque hæc quidem Herodis filiis ex patris possessionibus obtigere. Salomæ vero præter ea quæ frater ei legaverat, videlicet Jamniam & Azotum & Phaselidem & argenti signati quingenta millia, Cæsar regiam ei dedit Ascaloniam. Ejusque annui reditus summa erat talenta sexaginta, ac domus ei in Archelai ditione posita erat. Quin & cæteris regis consanguineis reddita erant legata, ita ut testamento caverat. Duabus autem filiabus ejus virginibus, præter illa quæ pater reliquerat *Herodes*, Cæsar utrique dono dedit argenti signati ducenta quinquaginta millia, easque Pheroræ filiis nuptum elocavit. Imo quicquid ei rex legaverat regis ipsius filiis distribuit, mille scilicet & quingenta talenta, paucis aliquot vasis sibimet reservatis, utpote donatis, non tam ob pretii magnitudinem quam ut regis memoriam conservarent.

Cæsaris erga Salomen liberalitas.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filiis elocatæ.

ΚΕΦ. ιβ'.
Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὲ τοῦτον [p] διαταξαμένων ὑπὸ Καίσαρος, [q] νεανίας, Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅπου δὲ τῆς Σιδωνίων πόλεως [r] ἀναπεφαμένος παρά τινι τῶν Ρωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, [s] εἰσῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἡρῴδου συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτῷ τ' [t] ἀνῃρημένον ὑφ' Ἡρῴδου ἐμαρτυρεῖτο πολλοῖς τοῖς θεωροῦσι. [v] καὶ τοῦτο παρόρμημα ἦν αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοπάτριον μὲν Ἰουδαίων ὁμόφυλον ἀνδρα, ἔμπειρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, [x] πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παρέξειν μεγάλα πράγματα [y] φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γιγνόμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν Ἀλέξανδρον, καὶ Ἡρῴδου παῖδα ὄντα διαπεφευγότος [z] ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν αὐτὸν ἐσπουδακότων· κτείναντα γὰρ ἕτερον, οἱ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς [a] θεωροῦντας, αὐτόν τε πεποιῆσθαι καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτὸς τε ἀνεπίφορος, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας οὐκ ἀπήλλακτο ἀπατῶν· ἀλλὰ [b] Κρήτῃ προσενεχθείς, Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων εὐπορηθεὶς δόσει τῇ ἐκείνων, ὅθεν Μήλου διῆρεν. [c] πολὺ πλείονα δὲ ἐνταῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆκε χρήματα, [d] πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας καὶ ἐλπίδι τοῦ ἀπολαβεῖν τὸ πάτριον ἀρχεῖον, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας,

CAP. XII.
De falso Alexandro.

XIV.

HIS ita à Cæsare ordinatis, juvenis quidam, genere Judæus, in Sidoniorum urbe educatus apud quendam Romani civis libertum, semetipsum in Herodis familiam adoptavit, ex formæ similitudine quæ illi erat cum Alexandro Herodis filio, qui fuerat occisus: id quod attestati sunt omnes qui utrumque viderant. atque hoc ei incitamentum erat, ut ad imperium occupandum animum adjiceret. Itaque adjutore in rebus agendis sibi assumpto, homine ejusdem tribûs, rerum aulicarum perito, ac præterea nequam & improbo, & natura comparato ad magnas turbas excitandas, ipsique facto ejusmodi malarum artium magistro, se Alexandrum esse præ se ferebat, Herodisque filium, qui abditus fuisset ab eorum quodam, quibus fuerat ejus interficiendi commissum negotium: qui quidem, ut hominibus imponeretur, alios interfecisset, se vero & fratrem Aristobulum conservasset. Hisce ille rebus elatus inflatusque eos fallere pergebat in quos inciderat: adeo ut, cum Cretam delatus esset, Judæi, quotcunque ibi nactus est, ei fidem habuerint, largiterque illi nummos suppeditarint, quibus fretus se in Melum trajecit. Atque illic ingenti pecunia auctus est, quod regio sanguine ortum crediderint, sperarintque fore ut regnum paternum recuperaret, & de se bene meritis vicem rependeret. Romam itaque propera-

Pseudalexander unde.

Judæis imponit.

βασιλείας προσθήκην Συρίᾳ) non dubito quin scripserit, *quas abscindens ab ejus dispensatione Syriæ additamento conjunxerat* unde ipse in textum reposui, ὡς ἀπορρήξας αὐτῷ τῆς διοικήσεως Συρίας πρ. π. Casaubonus (in Exerc. c. Baron. p. 155.) legit, πόλεις, ἃς προρρήξας αὐτὰς τῇ βασιλείᾳ, Συρίᾳ πρ. π. Forsan voluit τῆς ἀρχῆς τῇ βασιλείᾳ. Est qui αὐτὰς (ut supra post τετάρτῃ μέρει ὄντι) ferendum censet. Si ista displiceant, videsis *Norisium* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 482. & *Petitum* in *Eclogis Chronol.* p. 334 & in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 4. p. 123. 127.

d Ἀπορρήξας —— ποιεῖται.] Casaub. Emendat. Baron. p. 155. ἀποῤῥ. αὐτὰς τῇ βασιλείᾳ, Συρίᾳ προσθήκην ποιεῖται· *Pejus autem Rufinus:* quas abscindens à dispensatione Syriæ, additamento Judææ Regioni conjunxerat. vid. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

e Τάλαντα ἑξακόσια,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

f Ἑξακόσια,] Τετρακόσια in lib. 2. de *Bello Jud.* & *quadringenta* in quibusdam *Epiphanii* libris.

g Ἰαμνία δὲ] *Al.* Ἰαμνεια.

h Καῖσαρ δὲ] Illud δὲ ex *L. B.*

i Τὴν ἐν Ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν.] Quod ut fictum redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 59. SPANH.

k Ἐπ' ἔτους·] Τὸ ἐπ' ἔτους *Vat.*

l Δυσὶ δὲ αὐτοῦ θυγατράσι παρθένοις,] Roxanæ & Salomæ vid. supr. c. 1. §. 3. & *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

m Μυριάδας] Ita lego cum *Busb.* *Alii* μυριάδων. HUDS. in *Add.*

n Συνῴκισεν αὐτὰς τοῖς Φερώρα υἱέσι.] Ita *Busb.* συνῴκησεν in *ceteris.* HUDS. Ita etiam *ἀλωσ.* lib. 2. c 6. §. 3. SPANH.

o Πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων,] In lib. 2. de *Bello Jud.* πεντήκοντα μυριάδας ἀργυρίου. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

p Διατεταγμένων] Διαπεπραγμένων *Vat.* & *Lugd. Bat.*

q Νεανίας, —— ἀπελευθέρων,] Conf. *ἀλωσ.* lib 2. c. 7. §. 1. SPANH.

r Ἀναπεφαμένος] Τεθραμμένος *Vat.*

s Εἰσῴκισεν αὐτὸν] Ita cum *Cod. Busb.* εἰσῴκησεν in *ceteris.*

t Ἀνῃρημένον ὑφ'] Ἀνῃρημένων *Bas.*

v Καὶ τοῦτο παρόρμημα] Καὶ ἀφ' τοῦτο τῆς ἡγεμονίας μεταποιήσατο *Busb.* breviuscule, ut amat.

x Πονηρὸν δὲ ἄλλως,] Πονηρὸν δὲ *Vat.*

y Φύσιν ἔχοντα] Δυνατὸν *Busb.*

z Ὑπό τινων τῶν ἀνελεῖν] Ὑπὸ τῶν ἀνελεῖν ἀ. ἐς. *Vat.* ὑπὸ τινῶν τῶν ἀν. *Zonar.*

a Θεωροῦντας,] Θεωρουμένους & mox πεποιῆσθαι *Busb.*

b Κρήτῃ —— ἀφίκετο] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 7. §. 1. SPANH.

c Πολὺ πλείονα] Ita *Vat.* (volebat idem *Lugd. Bat.* scribens πλέον, pro πλέω fortasse) πλείονα deest *Editis.* πολλὰ δὲ *Busb.*

d Πίστει τῆς βασιλικῆς συγγενείας] Sic cum *Cod. Vat.* & *Epiphanio.* πρόφασει in *Editis Aliisque.*

ε Οὗ-

perabat, hoſpitibus ſuis eum deducentibus; * ac Dicæarchiam appulſo tam bene res ceciderunt, ut in ſimilem fraudem iſtius loci homines impulerit. Immo & ei tanquam regi ſeſe adjunxerunt, tam alii quam quot cum Herode hoſpitium *vetus* fuerat & amicitia. In cauſa erat hominum natura, libenter ea quæ de ſe prædicabat accipiens, fidem iis conciliante forma: quippe qui facile iis perſuaderet, quibus cum Alexandro familiaritas interceſſerat, non alterum eſſe, ſed ipſiſſimum illum; id quod aliis etiam jurejurando firmarunt. Adeo ut, fama de illo *percrebreſcente* & ad Romam perlata, univerſa Judæorum illic agentium multitudo obviam ei prodierit, Deo adſcribentes quod præter omnium opinionem ſalvus & incolumis ſit, magnoque cum gaudio eum excipientes *maxime* propter maternum genus, quacunque per vias in curru ſublimis incederet regio plane apparatu: quæ res fiebat ſumptibus ejus hoſpitum. quin & magnus ad eum factus eſt populi concurſus, fauſtiſque ominibus ei acclamabatur, & nihil non actum fuerat quod iis ſolet accidere qui adeo præter ſpem ſervati ſunt.

Fraudem ſuſpicatur Cæſar.

2. Cum autem hæc de eo Cæſari nunciata eſſent, fidem dicentibus non habebat, quod ſciret Herodem haud facile potuiſſe decipi in re magna, quæ ipſum propius attingebat: nonnihil tamen

Celadus ad rem explorandam miſſus.

ſuſpicans, Celadum unum è ſuis libertis, cum adoleſcentibus familiariter *olim* verſatum, mitti jubet ut Alexandrum ſibi in conſpectum adduceret. id quod ille fecit, non majori tamen quam vulgus ad eum diſcernendum erat perſpicacia. Verum non ita deceptus eſt Cæſar. nam erat quidem ſimilitudo, non tamen tanta ut eis imponeret, quibus paulo acrius erat judicium. Iſte enim falſus Alexander & labore aſperitatem manibus obductam habuit, & pro mollitudine corporis, qua eſſe debuerat, utpote delicatus & ingenuus, contra erat corpore ſcabriore & rigidiore. Poſtquam igitur animadvertit magiſtrum atque diſcipulum in eadem conſpirare mendacia, inque eadem conſentire loquendi libertate, quærebat *ex eo* quid factum ſit Ariſtobulo, ſimul cum eo *è cuſtodia* ſubrepto, & quam ob cauſam ille non veniſſet, ut jus tam præclaris natalibus debitum repoſceret. Cui ille reſpondit, in Cypro inſula, periculorum in mari formidine, relictum eſſe, ut ſi quid Alexandro humanitus accidiſſet, Mariamnes genus non funditus interiret, ſed Ariſtobulus ſuperſtes exciperet inſidiatores. Juvenem hoc affirmantem, cum eo conſentiente qui commenti auctor erat, Cæſar ſeducit, & ita dicit, "ſi mihi verum dicere voles, hoc "tibi præmium erit quod veniam & ſalutem aſſe- "quuturus ſis. age itaque, dic mihi quis tu ſis, "& quis tibi ejuſmodi res audere perſuaſerit. iſta

ἐπὶ Ρώμης [c] οὐ ἠπείγετο, ⸗ ἀποπεμπῇ τῶν ἰδιοξένων· καὶ [f] Δικαιαρχία ⸗ σὺν ἠτύχει καὶ [g] τοὺς τῇδε Ἰουδαίους [h] ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης ⸗ ἀγέσθαι. ⸗ σιτεῖσθαί τε ὥσπερ βασιλεῖ οὔτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία ⸗ Ἡρῴδῃ καὶ εὔνοια ἦν. αἴτιον δὲ ἦν, τῶν ἀνθρώπων [i] τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ [k] φερεγγύῳ τῆς μορφῆς· καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιληκόσιν Ἀλεξάνδρῳ πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίπτει ⸗ μὴ [l] ἄχ ἕτερον, ἀλλ' αὐτὸς εἶναι, καὶ ⸗ τοὺς τὰς ⸗ πολλὰς [m] καὶ ὤμνυσαν. ὥστε καὶ [n] ⸗ προσελθόντα εἰς τὴν Ρώμην [o] λόγον τοῦ ⸗ περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῇδε Ἰουδαίων [p] πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσον, τῷ ⸗ δόξαν τῆς σωτηρίας [q] θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάριτα ποιούμενοι ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ μητρῷον αὐτῶν γένος, ὁπότε [r] χωρὶς κατὰ τοῦ στενωποῦ διφροφορούμενος· καὶ [s] πᾶν τὸ βασίλειον ⸗ περὶ αὐτὸν ὄχημα ἦν ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, [t] μεγάλαι τε ⸗ εἰσάσεις ἐγίνοντο τῆς πομπῆς, ⸗ ἐπιβοήσεις τε εὔφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ὕστερον παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἀνδράσιν, τί οὐκ ἐπράττετο.

Β'. Καίσαρι δ' [v] ὡς ἀφίκετο ἀγγελία ⸗ περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν διὰ τὸ μὴ ἂν ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι Ἡρῴδην ἐν πράγμασιν [x] ὑπὲρ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ· διδοὺς δὲ τῇ ἐλπίδι, Κέλαδον τῶν αὐτοῦ τινα ἐξελευθέρων, ὠμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δ' ἀνῆγε, οὐδέν τι βελτίων ὑπὲρ τῇ κρίσει τῶν πολλῶν νομιζόμενος. [y] ὁ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἦν μὲν ἐμφερὴς, ὁ μὲν ὥστε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. [z] αὐτουργία τε γὰρ [a] ἐπιτεράχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος, καὶ ⸗ τὸ ἑκείνῳ [b] ῥοδαρὸν ⸗ σώματος ὑπὸ [c] τρυφῆς ἧν γυναικώτης ⸗ σωτερχόμενον, ἀφ' ὧν ἐναντία τῷδε ὑπὲρ [d] σκληρότερον ἐξεβεβήκει τὸ σῶμα. θεασάμενος οὖν συμπόσιον ἐπὶ ψευδολογίᾳ διδασκάλῳ ἧν μαθητῇ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐξήπτετο ⸗ περὶ Ἀριστοβούλου [e] τί ἦν γεγονὸς [f] συνεκκλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὁ [g] ⸗ παραγεγονὼς μεταπεμψάμενος τὴν ἀξίας, ἧς ⸗ προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ὕστερον γεγονότας. φαμένου δ' ἐπὶ νήσου τῶν Κυπρίων καταλελεῖφθαι, κινδύνων ὑφορᾶσθαι τὴν κατὰ θάλασσαν, εἰ [h] ⸗ περὶ αὐτὸν συσταίη τι δεινὸν μὴ [i] παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ Μαριάμμης γένος, ἀλλὰ ⸗ περιὼν Ἀριστόβουλος μένοι τοὺς ἐπιβουλεύοντας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ σωτῆρα ⸗ αὐτὸν τῆς μηχανοποιοῦ τῆς πράξεως, Καίσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, "ἀλλά σοι μισθὸς εἶπε προκείσεται "ἢν μὴ καὶ ⸗ σὺ ἐμὲ ἀπάτῃ [k] χρησαμένου τὸ μὴ [l] ἀπο- "λαύοντα τῆς σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτόν τε ὃς ὢν "τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε [m] ἐξετόλμησε διανοεῖσθαι. "μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας χρό-

---

a Οὐκ ἠπείγετο,] Illud οὐκ è Cod. *Busb.* (Coccejo conſentiente) & *Epiphanio.*

* *Ac* —— *ceciderunt,*] Puteolos.

f Δικαιαρχία] Male Διναρχία infr lib. 18. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τοὺς τῇδε Ἰουδαίους] Ita *Vat.* (& *Coccejus*) τοὺς τῇδε Ἰουδαίων in *Editis.*

h Ἐφ' ὁμοίας ἀπάτης] Ita *Vat.* ἀφ' ὁμοίας in *cæteris.*

i Τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους] Eandem locutionem de Chriſto uſurpat. REL.

k Φερεγγύῳ] *Æſchyl. Theb.* v. 612. ὥσπατεῖν φερέγγυος· *Schol.* φερέγγυος, ἀσφαλής, ἀξιόχρεως. SPANH.

l Οὐχ ἕτερον] Οὐχ ἕτερον ἀλλ' αὐτὸν εἶναι *Busb.*

m Καὶ ὤμνυσαν.] Καὶ deeſt *Vat.* & *Busb.*

n Προσελθόντα εἰς τὴν Ρώμην] Ita *MSS.* προσελθόντος in *Editis.*

o Λόγον περὶ αὐτοῦ,] Λόγου περὶ αὐτοῦ *Vat.*

p Πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξήεσαν,] Εθνος *Vat.*

q Θειάζοντες] *L. B.* ἐνθειάζοντες.

r Χωρὶς] *L. B.* χωροίη.

s Πᾶν τὸ βασίλειον] Sic *Vat.* πᾶν βασίλειον in *cæteris.*

t Μεγάλαι τε εἰσάσεις] Μεγάλαι περισάσεις *Vat.* & *Busb.*

v Ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ,] Ὡς ἀφίκετο ἀγγελία ἢ περὶ αὐτοῦ *Vat.* ὡς ἠγγέλθη περὶ αὐτοῦ *Busb.*

x Ἐπὶ μέγα ἀνήκουσιν αὐτῷ.] Ita cum Cod. *Vat.* ἐπὶ μεγάλα in *Editis Aliiſque.*

y Οὐ μὲν Καῖσαρ διηπάτητο.] Οὐ μὲν οὖν Κ. *Busb,* ὁ μὲν Καῖσαρ γε ἠπατᾶτο *Vat.* ὁ μὲν Καῖσαρ οὖν διηπάτητο *Hen.* à pr. m.

z Αὐτουργία τε γὰρ ἐτεπτέραχωτο] Itidem Zonaras p. 263. ὑπ' αὐτουργίας δ' ἐτεπτέραχωτο, de hoc ipſo Pſeudalexandro. SPANH.

a Ἐτεπτέραχωτο ὁ Ψευδαλέξανδρος,] Ἐτέπτυτο *Vat.* atque ita forſan *Epiphanius*, qui vertit, *ex labore & opere valde attritus. Coccejus* ἐτετρύχωτο.

b Ῥοδαρὸν σώματος ὑπὸ] Ita *Gen.* ῥωδαρὸν *Baſ.* ῥάδελον *Vat.* ῥαδινὸν *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

c Τρυφῆς καὶ γυναικώτης συνεχόμενον.] Sic *Busb.* & *Zonar.* & ut puto *Epiphan.* τροφῆς in *cæteris.*

d Σκληρότερον] Πρὸς τὸ σκληρότερον *Busb.* & *Zonar.*

e Τί γὰρ γεγόνοι] Ita *Baſ. Hen.* & *Vat.* τί γὰρ γένοιτο *Busb.* τί δὲ γεγόνοι *Gen.*

f Συνεκκλαπέντος αὐτῷ,] Συνεκκλαπεὶς *Vat. Gall.* & *Hen.* à pr. m.

g Παραγεγονὼς] *L. B.* παραγέγοι.

h Περὶ αὐτὸν] Ita lego. (Ita quoque exhibet *L. B.*) περὶ αὐτῶν in *Editis.* περὶ αὐτὸν σύσαίη *Busb.* περὶ αὐτὸν σαίη *Vat.* αὐτῶν ᾖ σαίη *Hen.* εἴ τι περὶ ἐμὲ συμβαίη *Zonar.*

i Παντελὲς ἐξαλείφοιεν] Παντελῶς ἐξαλείφοιεν *Coccejus.* Παντελὲς ἐξαλείφοιτο *Vat.* παντελῶς ἐξαλείφοιη *Busb.*

k Χρησαμένου] Χρήσασθαι *Busb.*

l Ἀπολαύοντα τῆς σωτηρίας,] Forſan ἀπειλήμενον.

m Ἐξετόλμησε] *L. B.* ἦξε τολμῆσαι.

n Επι-

"χρόνων ὃς γεγονὼς τυγχάνεις." καὶ δὴ, ἃ γὰρ ἂν ἄλλως πεάσσειν, φερόζηλ πρὸς τ Καίσαρα τὸ n ἐπιβούλημα, ὅντι τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι o συγκείμενον. καὶ ὁ Καῖσαρ τ μὲν Ψευδαλέξανδρον, ἃ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δεσπότην ὁρᾶν αὐτεργήσας τῷ σώματι, ἐρέσσειν ἐν τοῖς ναύταις καταλέγει· τ δὲ ἀναπείσασα κτίνει. καταδίκη δὲ ἦρκεν Μηλίοις ὅσον p ἐπεπλέκεσαν εἰς τὸν Ψευδαλέξανδρον δόκησιν q ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς r συνταθέντα οὕτως ἀκλεῶς εἶχεν.

"enim quæ animo agitásti & aggressus es majoris "sunt malitiæ quam pro ætate tua." Tum ille, ut qui non posset aliud, totum commentum Cæsari exponit, & quo pacto, & à quo fuerit compositum. Et Cæsar Pseudalexandrum, nam fidem ei datam fallere noluit, ad remiges relegavit, quod corpore ad tolerandos labores validum videret; & ejus fraudis auctorem interfecit. Cæterum Meliis abunde magna mulcta fuit pecuniarum amissio, quas in fictitium Alexandrum impenderant. Atque ita quidem cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consequutus est exitus.

Pseudalexander à Cæsare ad remiges relegatus.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς Βίεννα.

CAP XIII.

Quomodo Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

XV.

Ἀρχέλαος ὁ, τὴν s ἐθναρχίαν παραλαβὼν, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖτο, t Ἰωάζαρον v τὸν Βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, x ἐπικαλῶν συστάντι τοῖς στασιώταις, Ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου y ἀποκαθίστησι αὐτοῦ ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον σκαφειδῶς, τό τε ὕδατος ὅσον z Νεαρὰν τὴν κώμην a ὠφελεῖ ἐπιῤῥέουσα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν, ἐπαγωγὴν αὐτῷ ποιήσασθαι τῷ πεδίῳ φοινίκων ἐπ' αὐτοῦ πεφυκότων. κώμην δὲ κτίσας Ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθησι· b καὶ δὴ γαμετὴν παραλαβὼν Γλαφύραν μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα, Ἀλεξάνδρου δὲ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην, ἐξ ἧς δὲ παῖδα αὐτῇ, d ἀπώμοσον ἐν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. Διατρίβει δὲ ἔτι ὁ Ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ἐπικατασταθέντος αὐτῷ ζῶντι Ἰησοῦ, e οὗ Σιὲ παῖδος.

Archelaus Ethnarcha factus in Judæam pervenit, Joazarum Boëthi * filium pontificatu privavit, eum cum seditiosis conjurasse criminatus, idque munus Eleazaro ejusdem fratri tradidit. Refecit etiam Hierichuntium palatium magnifice; & dimidiam aquam, qua Neara vicus irrigabatur, ductu ei facto, in campum divertit, quem palmetis totum conseverat. Vicum etiam construxit, quem Archelaïdem nuncupavit: & contra leges patrias Glaphyram, Archelai *regis* filiam, Alexandri sui fratris quondam uxorem, ex quo ipsa liberos habebat, in matrimonium duxit, cum apud Judæos res detestanda sit fratris habere uxorem. Nec Eleazarus quidem in pontificatu permansit, suffecto in ipsius viventis locum Josua Siæ filio.

Joazarus pontificatu privatur, Eleazaro in ejus locum suffecto.

Eleazarus deponitur, eique successit Josua.

β'. f Δεκάτῳ ὃ ἔτει τῆς ἀρχῆς Ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι g τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ὄντι Ἰουδαίοις καὶ Σαμαρείταις, μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ἐπὶ Καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν παραβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐπιεικῶς ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ τοίνυν Καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων, τ ἐπίτροπον Ἀρχελάου τ ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαος ὃ καὶ τοῦτο ὄνομα ἦν, μεταπαλέσας, ὃς, χάριν μὲν Ἀρχελάῳ πατρὸν ἡγεῖτο, οὐ δὲ παρέργημα, φησὶ, πλέον μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐπανάγειν αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὃς ἐκπλοῦν h ἐκ τῆς ὀξέως

Anno autem decimo principatus Archelai, fratres ipsius cum primoribus Judæorum & Samaritanorum, ejus crudelitatem & tyrannidem non ferentes, eum apud Cæsarem accusant, maxime cum intellexissent contra Cæsaris fecisse mandatum, quo jubebatur eos tractare leniter. Quamobrem Cæsar, audita accusatione, cum iratus Archelai negotiorum quæ Romæ essent procuratorem, qui & ipse Archelaus vocabatur, accersivisset, non quidem Archelao quidquam scribere dignatus est, sed tu, inquit, è vestigio conscensa navi, age eum adeas, & nulla interposita mora ipsum

Archelaus iterum accusatur.

---

n Ἐπιβούλημα,] Σκαιώρημα Zonaræ in narratione hujus facti pag. 265. A. SPANH.

o Συγκείμενον.] Συγκεκινημένον *Vat.* forsan pro *συγκεκιημένον*.

p Ἐτετελίκεσαν] Ita *Vat.* & *Lugd. Bat.* τετέλεκεν in *cæteris*. Fuit cum legerem τετελέκεσιν.

q Ἀναλωκέναι.] Ita quoque est in *Marg. L. B.* verum in ipso MS. ἀνηλωκέναι.

r Συνταθέντα] Συνθέντα ἅπαντος ἀκλεῶς ἔχει *Vat.*

s Ἐθναρχίαν Ἡρῴδου,] Archelaus non Ethnarcha, sed Rex ab Augusto constitutus; Harduin. Num. Herod. p. 24. Malè *Tetrarchiam suscipiens* Rufinus. SPANH.

t Ἰωάζαρον τὸν Βοηθοῦ] Ἰάζαρον *Busb.* Hujus in pontificatu Christum natum esse adnotat *Nicephorus*. sub Matthia potius existimat *Petavius* in lib. X. de *Doctr. Temp.* c. 55.

v Τὸν Βοηθοῦ] Vel ex Simone filio nepotem. *Usser.* ad *A. M.* 4002.

x Ἐπικαλῶν] Ἐπικαλῶν ἀεὶ τῷ συστάντι *Vat.* ἐπικ. αὐτῷ ὡς *L. B.* ἐπικαλῶν ὡς συστάντα *Busb.*

y Ἀποκαθίστησι] Ἐπικαθίστησι *Vat.*

z Νεαρὰν τὴν κώμην] Verba ista Νεαρὰν τὴν κώμην non agnoscit *Epiphan.* ὑδάτων ὃ ποὺς Ἀναρὰν τὴν κώμην *Vat.*

a Ὠφελεῖ ἐπιῤῥέουσα,] Ὀφείλῃ in *Editis.* ὀφελεῖ *Vat.* unde ὠφελεῖ (pro ut quoque jam *Lugd. Bat.* expresse habet) rescripsi.

b Καὶ δὴ παῖδα] Τὸν παῖδα νόμων πατρίων *Busb.*

c Γλαφύραν] Γλαφύραν τὴν Ἀρχελάου μὲ θυγ. *Vat.*

d Ἀπώμοσαν ——— ἄγεσθαι,] Judæis lege vetitum fratrum uxores ducere; nempe quæ filios è priori marito seu fratre susceperat. Ita etiam, quem postea consului, *Zonaras* hunc locum exponit p. 264. A. ἀπεγνωκότα τῷ νόμῳ ἀδελφῶν ἄγεσθαι γυναῖκας, παῖδας ἐκ τῶν τεθνεώτων ἐχούσας. Vide simile de Herodiade, quæ duobus fratribus nupsit, judicium infr. lib. 18. c. 6. §. 6. SPANH.

e Τοῦ Σιὲ παιδός.] Σιὲ *Busb.* & *Vat.* Σὲ *Hen. à pr. m.* Σιὲ *Zonat.* In *Epiphanii* libris, *Sea fil.* Abest Σιὲ in *L. B.*

f Δεκάτῳ ὃ ἔτει] At vero in *lib.* 2. *de Bello Jud.* non decem sed novem Archelao tribuuntur anni. Non tamen hoc mirum, (inquit *Is. Vossius* in *Chron. S.* p. 158.) decimus enim Archelai annus non fuit absolutus (sed tantum inchoatus ut dicit *Usserius*, quem omnino vide in *Annalibus* ad A. M. 4010.) Forsan aristæ illæ plenæ, quas in somnis videt, novem tantum fuere numero, decima fracta aut non plena. Vide etiam *Pagi Critica* in *Baronium*, Vol. 1. p. 13. HUDS. Conf. *alios.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

g Τῶν ἀδελφῶν] Ἀδελφῶν deest *Vat.* immo ἀδελφῶν ἀνδρῶν desunt *Busb.* nec ea agnoscit *Epiphan.* Forsan ἀνδρῶν fuerit à manu *Josephi*, sed ἀδελφῶν à margine in textum irrepserit. Verum *Dio* (l. 55. p. 567.) à fratribus accusatum fuisse prodidit, hisce verbis, ὅ, τε Ἡρῴδης ὁ Παλαιστινὸς (ita enim *Archelaum* appellat, nec hallucinatur ut recentes Historici scribunt, sed *Archelaum* duplex nomen tulisse nos edocet, sicut & *Archelaus* junior, qui *Herodes* dictus est. *Pagi* ad *Baron.* p. 13.) αἰτίαν τινὰ λάβῃ τῶν ἀδελφῶν λαβών, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπερωφλήθη. unde rescribendum censet *Petitus* (in *Animad. in Epiphan.* tom. 1. p. 539.) οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν ὄντι Ἰουδαίοις. Forsan distinguendum legendumque, οἱ πρῶτοι τῶν ἀδελφῶν, ἀνδρῶν τε ὄντι Ἰουδ. Ita verto ac si scriptum fuisset, οἱ ἀδελφοὶ σὺν πρώτοις τῶν ἀνδρῶν ὄντι Ἰουδ. HUDS. Dele ἀδελφῶν. SPANH. Deleri idem jubet *L. B.* sed *Hudsonii* lectio sicuti fieri potest, ita facile etiam inde duplex oriri scriptura potuit, quod utraque vox per compendium literarum, in duobus MSS. fuit scripta, ne quid periret, in describendo deinde utraque fuerit posita; vel quod ambigens scriba an ἀνδρῶν an ἀδελφῶν esset in suo exemplari, utrumque expresserit. Nihil certe perit, si ἀδελφῶν cum MSS. & *Epiphanio* deleatur. HAV.

h Ἐκ τῆς ὀξέως] Ὀξέως, ταχέως, *Hesych.* infr. lib. 18. c. 4. §. 1. & c. 5. §. 6. SPANH.

pſum ad nos adducas. Atque ille prima navigatione tranſmiſſus in Judæam venit, & Archelaum cum amicis epulantem deprehendit: cui cum voluntatem Cælaris expoſuerat, ad maturandam profectionem perpulit. Ubi autem *Romam* venit, Cæſar, poſtquam illum cauſam ſuam contra certos accuſatores agentem audivit, eum in exſilium abegit, Vienna Galliarum urbe in commorandi locum ei aſſignata; pecuniaque ſpoliavit.

In exſilium miſſus.

Archelai ſomnium.

3. Antequam autem evocatus Romam iret Archelaus, ſomnium hujuſmodi ſuis amicis narravit. "Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas, tritici plenas, "jam perfectas, quas, ut ipſi videbatur, boves de-"paſcerent." Experrectuſque (putabat enim viſionem magna ſibi portendere) conjectores accerſit, qui in ſomniis verſabantur. Cum autem alii ab aliis diſſentirent (nam una eademque omnibus non erat interpretatio) Simon quidam Eſſæus, poſtulata dicendi venia, dixit Archelao, "Viſione il-"la ſignificari rerum mutationem, idque in de-"terius. Boves enim ærumnam declarare, quippe "laborioſum animal, itemque rerum mutationem, "quoniam humus, quæ ab eis coleretur, eodem "in ſtatu permanere non poſſet: ſpicas autem, "cum decem eſſent, totidem annorum indices eſſe, "quoniam una æſtate proveniat ſpica. itaque Ar-"chelao finem adeſſe imperii." Atque ſic ille ſomnium enucleavit. Quinto autem die, poſtquam hoc ſomnium viderat Archelaus, *alter ille* Archelaus qui eum evocabat, à Cæſare in Judæam miſſus veniebat.

Glaphyræ ſomnium.

4. Simile quiddam & Glaphyræ ejus uxori accidit, Archelai regis filiæ, quam, ut jam ante diximus, virginem in uxorem duxerat Alexander Herodis filius, Archelai frater: poſtea vero, quam Alexander à patre fuerat interemptus, nupſerat Jubæ Libyæ regi, cujus poſt deceſſum, viduam domi patris in Cappadocia degentem, in matrimonium accepit Archelaus, repudiata uxore ſua Mariamne. tantus erat ejus amor in Glaphyram. Igitur cum Archelai conjux eſſet, vidit hujuſmodi ſomnium. "Viſa eſt cernere aſtantem ſibi Ale-"xandrum, qua re gaviſa cupidiſſime eum comple-"xa eſt. At ille de ea queſtus eſt, dixitque, Gla-"phyra, ergo tu vulgare verbum comprobas, quo "feminis fidendum non eſſe dicitur, quæ mihi de-"ſponſa & nupta virgo, genitis ex me liberis, a-"mores oblita meos, alii nupſeris, neque hac contu-"meliâ contenta, cum tertio marito *ſponſa* cubare "auſa ſis, cum dedecore & probro in domum meam "*iterum* ingreſſa; Archelaoque viro tuo, fratri no-"ſtro, nupſeris. Ego vero meæ in te benevolen-"tiæ idcirco non obliviſcar, quin te omni infa-"mia liberabo, meam facturus ut prius fuiſti."

πομπαίμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ιουδαίαν [i] καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον ἐν [k] εὐωχίαις ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τόν τε ὄνειρον ἀποσημαίνει τῷ Καίσαρι, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένου ἐπί τινων κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτὸς λέγοντος, [l] καὶ σκῆνος μὲν φυγάδα εἶναι, δῶρα οἰκητήριον αὐτῷ Βίεννα πόλιν τῆς Γαλατίας· τὰ δὲ χρήματα ἀπενέγκατο.

γ'. Πρότερον δὲ ἢ κληθεὶς [m] ἐπὶ Ρώμης ἀνελθεῖν Αρχέλαος, ὄναρ τοιόνδε ἐκδιηγεῖται τοῖς φίλοις. "[n] Θεα-"σάμενος [o] ἀσταχυας [p] δέκα τὸν ἀριθμὸν, τελείους πυρῷ τῷ "ἰδίαν ἀκμὴν ἀπηλληφότας, δόξαι μοι [q] αὐτὸς βιβρωσκομέ-"νους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν." καὶ [r] διεγρόμενος, φέρειν μὲν εἰς μέγα δόξαι μοι τὸ ὄψιν αὐτὸς, μεταστέλλεται τοὺς μάντεις, οἷς ἐπὶ ὀνειράτων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δὲ ἑτέρων ἀφ' ἑτέρους, ὁ μὲν εἰς ἕνα ἕκαστον πᾶσιν ἀφῆκεν ἀπόκρισις, [s] Σίμων, ἀνὴρ γένους Εσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, "μεταβολὴν "πραγμάτων ἔλεγεν Αρχελάῳ φέρειν τὸ ὄψιν ὡς ἐπ' ἀγα-"θοῖς πράγμασιν. [t] βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ἀποφαίνειν, "ἅμα τε ἔργοις ἀπαλλοτριοῦσθαι τὸ ζῶον, μεταβολὰς δὲ αὖ "πραγμάτων, ἅμα τε τῷ γεωργεῖν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρωμέ-"νων, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι· τοὺς δὲ ἀσταχυας [u] δέκα ὄν-"τας, [x] τοσόνδε ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὀφίζειν, [y] πεπόσθαι γὰρ ἐνιαυ-"σίους θερισμοὺς καρπῶν. καὶ τὸ μὲν ἐνιαύσιον Αρχελάῳ τὴν ἡγε-"μονίας." καὶ ὁ μὲν [z] ταύτην ἐξηγήσατο τὸ ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἡ ὄψις Αρχελάῳ συμβῆναι, ὁ ἀναπαλούμενος Αρχέλαος πομπὸς εἰς Ιουδαίαν ὑπὸ Καίσαρος ἀφίκετο.

δ'. Παρεχωλήσατο δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ [a] τυχάνει, βασιλέως Αρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ἥ, ὡς πρότερον εἴπαμεν, συνῴκει, παρθένον λαβὼν, Αλεξάνδρου Ηρῴδου μὲν υἱὸς, Αρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Αλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς πλαυτῆσαι, [b] Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ), μεταστάντος δὲ ἐξ Λιβύης χρησμὸν ἐν Καππαδοκίᾳ ᾧδε περὶ τοῦ πάλαι Αρχέλαος ἄγει), [c] τῷ [d] συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμμῃ ἐκβαλών. πόσου δὲ τὴν Γλαφύραν [e] ἀνέρρεψεν ἔρως. καὶ [f] συνοῦσα τῷ Αρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ ἰδεῖν) "ἐδόκει, τὸν Αλέξανδρον ἑστῶτα παρεστῶσαν, χαίρειν καὶ προ-"σκαλεῖσθαι προθύμως. τὴν δὲ κατάμεμψιν ποιεῖσθαι, καὶ "φάναι, Γλαφύρα, συνηγορεῖς ἄρα λόγῳ, [g] ὃς ἄπιστα ἐλε-"γεν εἶναι γυναιξὶν, ἢ [h] συνωμολογήσασά μοι καὶ συγκαλου-"μένῃ παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγενότων, λήθην παρεσκε-"δως ἐρωτας τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ἐπιθυμίᾳ γάμων. [i] πλη-"θούσας δέ σοι ἐδὲ ἔτους ὥρεως, ἀλλὰ καὶ τέλειον ἐπάλμησας "[k] σωτῆρα Θεσσαλικαλλίναν νυμφίον, ἀπροσκῶς καὶ ἀναισχύ-"τως [l] ἐπιφυσῆσαι οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ [m] γάμῳ συντιθεμένη "πρὸς Αρχέλαον, ἄνδρα μὲν σαυτῆς, ἀδελφὸν δ' ἡμέτε-"ρον. ἀλλ' οὐκ ἐσῳσα λήθην ποιήσομαι εὐνοίας τῆς σῆς, ἀπαλ-"λάξω δέ σε πάντως ἐγ ὀνειδισμοῦ, ἐμοὶ ὥσπερ [n] ἧς κατα-

Archelai ſomnium.

Glaphyræ ſomnium.

---

i Καταλαμβάνει τὸν Αρχέλαον] Ita *Busb.* λαμβάνει in *ceteris:*

k Εὐωχίαις] Sic *Busb.* & *Vat.* ἀωχίᾳ in *Editis Aliiſque.*

l Καὶ σκῆνος] Καὶ deeſt *Busb.* & *Vat.*

m Επὶ Ρώμης] Εἰς Ρώμην *Busb.*

n Θεασάμενος] Τεθέα) *Busb.*

o Ασάχυας] Ita *MSS.* ut infra mox ἀσάχυς in *Editis.*

p Δέκα τὸν ἀριθμὸν,] Conf. *ſupr.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

q Αὐτῷ βιβρωσκομένους] Αὐτῶν *Busb.*

r Διεγειρομένους,] *L. B.* διεγερόμενος.

s Σίμων, ἀνὴρ γένους Εσσαῖος,] Supra de Juda quodam Εσσηνὸν τὸ γένος lib. 13. c. xi. §. 2. Conf. de Eſſæis *ſupr.* lib. 1. c. 3. §. 5. & lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

t Βόας —— ζῶον,] Conf. *ſupr.* lib. 2. c. 5. §. 6. *ſupr.* lib. 2. c. 7. §. 3. SPANH.

u Δέκα ὄντας,] Alibi novem viſas refert. Sed in lib. *de Vita* decimum annum Archelai memorat, quare hoc vero propius videtur. REL.

x Τοσόνδε ἐνιαυτῶν] Τοσῶνδε *Busb.*

y Πεπόσθαι γὰρ ἐνιαυσίους] Πεπόσθαι γὰρ ἐνιαυσίους θερισμοὺς *Vat.* In *Epiphanii* verſione, *unam quippe futuram æſtatem & tempus ſuppleri aſſeverabat Archelao, quod de principatu ſua poteſtatis exiret.*

z Ταύτην ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον.] Ita *Vat.* & *L. B.* prout ſupr. c. 14. §. 1, initiò. ταῦτα in *reliquis.*

a Τυχάνει,] Συντυγχάνει *Vat.*

b Ιόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖ),] Eadem de tribus his Glaphyræ maritis *alibi.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

c Τῷ συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμμῃ ἐκβαλών.] Conf. *ſup.* c. 1. §. 2. SPANH.

d Συνοικοῦσαν] Συνοῦσαν *Vat.* & mox (h. ead. §.) συνοικοῦσα, ut & *Busb.*

e Ανέρρεψεν ἔρως.] Επέχει *Vat.*

f Συνοῦσα] *L. B.* συνοικοῦσα.

g Ος ἄπιστα ἔλεγεν εἶναι γυναιξὶν,] Poſt γυναιξὶν, diſtinx. ὃς ἀπίστως εἶναι τοῖς ἀνδράσι τὰς γυναῖκας, φησὶ· *Zonaras* p. 265. D. *Rufinus* fidem mulieribus non habendam. SPANH.

h Συνωμολογήσασά μοι καὶ] Συνομόσασά τε *Vat.*

i Πληθούσας] Infr. lib. 18. c. 7. §. 7. πληθυούσας τῷ ὕδατι. SPANH.

k Σωτῆρα Θεσσαλικαλλίναν νυμφίον,] Ita *Busb.* & *Vat.* σωτῆρ *L. B.* αὐτῇ in *Editis Aliiſque.*

l Επιφυσῆσαι οἴκῳ τῷ ἐμῷ,] Ita *Vat.* & *Cocceius.* ἐπιφυσῶσα in *Editis.* ἐπιφύσα *Vat.*

m Γάμῳ συντιθεμένη πρὸς] Γάμων *Vat.* & *Busb.* &, ut videtur, *Hen. à pri. m.*

n Ἧς καταπαυσόμενος.] Ita cum *Cod. Busb.* ἧς in *reliquis.*

a Επὶ

"τὸν κλυσάμενος." τοῦτο διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον.

ε'. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τῶνδε τῷ λόγῳ εἶναι, διὰ τὸ περὶ τ βασιλέων αὐτὸν συνεσπεῦσθαι, κ ἄλλως ο ἴσως προσδιαβεβαιά τι φέρειν, τοῦτο ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἐμφερὲς, κ ὅ θείᾳ προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα περιέπεσθαι τῇ αὐτῇ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν. ὅτῳ δὲ ἀπιστεῖται τὰ παιδὰ, γνώμης ἀνάμενον τ ἑαυτὰ κώλυμα οὐκ ἂν ἡγοῖτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προτιθεμένῳ. p τ δὲ Ἀρχελαὰ χώρας ὑποπλεῖς προσνεμηθείσης τῇ Σύρων, πέμπεται q Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, r ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, κ τ Ἀρχελαὰ ἀποδωσόμενος οἶκον.

Hæc cum apud mulieres ſocias ſuas narraſſet, aliquot poſt diebus moritur.

5. Ego vero, iſta ab hac narratione non aliena eſſe ratus, quod mihi ſermo ſit de *ipſis* regibus, præſertimque quod aliquid in exemplum afferant; & ad probandam animarum immortalitatem, Deique circa res humanas providentiam, commodum eſſe exiſtimavi ut illa memorarem. Cui vero hæc videntur incredibilia, ſua dum fruitur opinione, illi rei non ſit impedimento, quæ ipſi datur pro incitamento ad virtutem. *Cæterum ditione Archelai Syriæ contributa, miſſus eſt à Cæſare Quirinus, vir conſularis, ut cenſum ageret bonorum in Syria, & Archelai domum addiceret. *Archelai Ethnarchiâ in provinciam redacta.*

τέλος τ βιβλίου ἑπταικαιδεκάτου.

Finis Libri decimi ſeptimi.

o Ἐπὶ δεδειγμά τι φέρειν,] Ἐπὶ δεδείγματι Busb.

p Τῆς —— Συρίας] Mox lib. 18. c. 1. §. 1. αὐθὶς τ Συρίας. SPANH.

* *Cæterum —— addiceret.*] Potius, *at regione quæ ſub Archelai ditione —— fuerat vectigali* Syriæ *contributa, mittitur Quirinus à Cæſare, vir Conſularis, tributi penſitationem cenſu habito taxaturus, & ipſam Archelai venditurus domum.* Hac de vide *Poſſini* Spicilegium Evangel. §. XXIV. HUDS. vel IBBETSON. in *Add.*

q Κυρήνιος] Κυρίνιος *Straboni.* in aliquibus *Epiphanii* libris *Cyrinus*, in aliis *Cyrenius.* Verum τ Κυρηνίου nomen fuit *P. Sulpicius Quirinus*, ut monſtrat *Jac. Perizonius* in *Diſſ. de Auguſtea orbis Terr. deſcriptione*, p. 971. Rectius ſane ſcribendum Κυϊρίνιος quam Κυρήνιος, niſi externis uſitatum fuiſſet cognomina Romanorum in ιος efferre. HUDS. Quirinius miſſus, ut cenſum ageret per Syriam. *Ruſino* Cyrinus. De Quirinio infr. lib. 20 c. 4. §. 2. Κυρηνίου τ Ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος· Conf. alſo. lib. 7. c. 8. §. 1. SPANH.

r Ἀποτιμησόμενος] Bis igitur à Cæſare in Syriam miſſus eſt, ſed non ex eadem cauſa. Prioris ἀπογραφῆς (cujus meminit *Lucas*, c. 2 v. 2.) cauſa, ut non tam in Judæa quam in toto orbe Romano omnes deſcriberentur, ut quot & quantos delectus ad bellum populus Romanus facere poſſet, tam ex provinciis quam ex ſociis regibus & civitatibus, ſciri poſſet. Poſterioris ἀπογραφῆς (cujus mentio *Act.* v. 37.) cauſa intra Syriam Palæſtinam, & unius Archelai patrimonium & Tetrarchiam ſtetit; nec mera & nuda erat ἀπογραφὴ, ſed redactio bonorum Archelai in fiſcum, & exactio tributi ſuper provinciales, Judæâ poſt exſilium Archelai redactâ in provinciam & Romanis præſidibus patere juſſa. Qui plura hac de re ſcire deſiderat, & de conciliatione *Lucæ* & *Joſephi*, adeat *Montacutium* in *Originibus Eccl.* parte pr. ſub initium, *Uſſerium* in *Annalibus* ad A. M. 4009. *Caſaubonum* contra *Baronium*, p. 127. *Grotium* ad *Luc.* c. 2. v. 2. *Pagium* in *App. Chronol. ad Baronium*, p. 31. & 32. *Jac. Perizonium* in *Diſſ. de Auguſtea Orbis Terr. deſcriptione.* *Reineſium* in *Epiſt.* LVII. *Ryckium* ad *Tacitum*, p. 38. & *Baſnagium* in *Annalibus Politico-Eccleſ.* p. 108. &c.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO OCTAVO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ

HÆC CONTINENTUR.

α'. Ὡς Κυρηνίου τοῦ Καίσαρος ἐπιμέλη πιμητὴς Συρίας Ἰουδαίας, κ ὁποδοσόμενος τῷ Ἀρχελαὰ ὐσίαν, μεταπιπτούσης τ Ἰουδαίους ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν· κ ὡς Κωπώνιος, ἐκ δ ἱππικῆς τάξεως, ἐπιμέλη ἔπαρχος Ἰουδαίας. καὶ ὡς Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος καί τινες ἕτεροι ἔπεισαν τὸ πλῆθος μὴ ὑποχειρίαν ποιεῖσθαι τὰς ὐσίας, κ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῶν τ γνώμαις, μέχρι Ἰωάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς ἔπεισεν αὐτοὺς μᾶλλον ὑπακοῦσαι Ῥωμαίοις, κ ἀποδόμησαν τὰς βίβας.

1. QUomodo Quirinius ad cenſendam Syriam & Judæam miſſus eſt à Cæſare, & ad Archelai facultates addicendas, Judæa è regno in provinciæ formam redacta: utque Coponius ad procurandam Judæam miſſus eſt. Et quomodo Judas Galilæus & alii nonnulli populo perſuaſerunt, ut bonorum cenſum impedirent, multique in eorum ſententiam iverunt, donec Joazarus pontifex eos adduxit ad obedientiam Romanis præſtandam, & ad cenſum facultatum admittendum.

β'. Τίνες αἱρέσεις, κ ὁποῖαι τοῖς Ἰουδαίοις [a] φιλοσοφίαι, & τίνες οἱ νόμοι.

2. Quænam ſectæ, & quot apud Judæos philoſophandi genera, & quæ inſtituta.

γ'. Ὡς Ἡρῴδης & Φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος.

3. Quomodo Herodes & Philippus tetrarchæ urbes in honorem Cæſaris ædificarunt.

δ'. [b] Ὡς Σαμαρεῖς, ὀστᾶ νεκρῶν διασπείραντες εἰς τὸ ἱερὸν, τ λαὸν ἑπτὰ ἡμέρας ἐμίανεν.

4. Quomodo Samaritæ, mortuorum oſſa paſſim per templum diſpergendo, populum ſeptem dies polluerunt.

5. Quo-

a Φιλοσοφίαι,] Ita lego pro φιλοσόφων.

b Ὡς Σαμαρεῖς,] Hoc ſummarium, & quod ſequitur, erimus è *Codd. MSS.*

5. *Quomodo Salome Herodis ſoror bona ſua cum moreretur Juliæ Cæſaris uxori reliquit.*

6. *Quomodo Pontius Pilatus ſecum ſtatuit Cæſaris effigies in Hieroſolyma clam inferre; populuſque, ea re cognita, à ſeditione in eum movenda non deſtitit, donec imagines Hieroſolymis Cæſaream relatæ eſſent.*

7. *Quænam Judæis Romæ degentibus ſub id tempus acciderint, & de populo corruptela depravato apud Samariam, utque Pilatus complures interemit.*

8. *Pilatus à Samaritis accuſatur apud Vitellium. utque Vitellius eum Romam ad Cæſarem proficiſci compulit, ut factorum rationem redderet.*

9. *Vitellii profectio Hieroſolyma, & quomodo ei ſcripſit Tiberius Cæſar ut Artabano Partho perſuaderet obſides ei mittere, bellumque contra Aretam ſuſcipere.*

10. *Philippi obitus, & quomodo tetrarchia ejus facta erat provincia.*

11. *Herodes Tetrarcha bellum movet contra Aretam, & prælio ſuperatur.*

12. *Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt Philippi tetrarchiæ.*

13. *Quomodo Herodes tetrarcha Romam profectus & ab Agrippa accuſatus in exſilium miſſus erat; utque Cajus tetrarchiam ejus dedit Agrippæ.*

14. *Judæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & legatio utrorumque ad Cajum.*

15. *Judæi ab Apione cæteriſque cum illo legatis accuſantur, quod Cæſaris ſtatuam non haberent.*

16. *Ut Cajus iratus in Syriæ præfecturam mittit Petronium, cum mandatis ut exercitu coacto bellum inferret Judæis, niſi vellent ipſius ſtatuam recipere.*

17. *Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Aſinæi & Anilæi fratrum.*

ε'. Ως Σαλώμη ἡ ἀδελφὴ Ηρώδε πλουτήσαζα τὰ αὐτῆς καπέλιπεν Ιυλίᾳ ☧ Καίσαρ☉ γαμετῇ.

ς'. Ως Πόντι☉ Πιλάτ☉ ἠθέλησε κρύφα εἰσενέγκαι εἰς Ιεροσόλυμα τὰς τιμὰς Καίσαρ☉, γνὺς ☽ ὁ λαὸς ἐτασίασε τὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ Ιεροσολύμων εἰς Καισάρειαν.

ζ. Τὰ συμβάντα Ιυδαίοις ἐν Ρώμῃ κ☽ τῶτον τ̃ καιρὸν, κ☽ πρὸ τ̃ ἐν Σαμαρείᾳ καταφθορᾶς ☧ πλήθυς, Ⓒ ὡς πολλὰς ἀπώλεσε Πιλάτ☉.

η'. [c] Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρέων Πιλάτε ὅτι Ουϊτελλίε, κ☽ ὡς Ουϊτέλλι☉ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἀναβῆναι εἰς Ρώμην πρὸς Καίσαρα, κ☽ ἀποδῶναι λόγον πρὸ τ̃ πεπραγμένων.

θ'. Ουϊτελλίε ἀνάβασις εἰς Ιεροσόλυμα, κ☽ ὡς Τιβέρι☉ Καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ, Αρτεβάνην μὲν [d] τ̃ Πάρθον πίσαι ὁμήρες αὐτῷ πέμψαι, πρὸς Αρέταν ☽ πολεμεῖν.

ι'. [e] Τελευτὴ Φιλίππε, κ☽ ὡς ἡ τετραρχία αὐτ̃ ἐπαρχία ἐγένετο.

ια'. Πόλεμ☉ Ηρώδε ☧ τετράρχε πρὸς Αρέταν τ̃ τ̃ Αρεθέων βασιλέα Ⓒ ἧτται.

ιβ'. Απόστολος Αγρίππα ☧ βασιλέως εἰς Ρώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, κ☽ ὡς [f] κατηγορηθεὶς ὑπὸ ☧ ἰδίε ἀπελεύθερε ἐδέθη· κ☽ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐε μ☽ τὸν Τιβερίε πλοῦτον, κ☽ ἐγένετο βασιλεὺς τ̃ Φιλίππε τετραρχίας.

ιγ'. Ως Ηρώδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς Ρώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ Αγρίππα, ἐξωρίσθη· κ☽ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτ̃ ἐδωρήσατο Γαΐ☉ Αγρίππα.

ιδ'. Στάσις τ̃ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιυδαίων κ☽ Ελλήνων, κ☽ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς Γάϊον.

ιε'. [g] Κατηγορία Ιυδαίων ὑπὸ Απίων☉ κ☽ τ̃ συμπρεσβέων ὅτι τῷ μὴ ἔχειν Καίσαρ☉ ἀνδριάντα.

ις'. Ως [h] ἀγωνακτήσας Γαΐ☉ πέμπει Πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς Συρίαν, δὺς ἐντολὰς συναγαγόντα δυνάμεις πολεμῆσαι Ιυδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτ̃ τ̃ ἀνδριάντα.

ιζ'. Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιυδαίοις, δι' Ασιναῖον Ⓒ Ανιλαῖον τὼς ἀδελφώς.

c Κατηγορία —— Ουϊτελλίε,] Verba iſta, Κατηγορία ὑπὸ Σαμαρέων Πιλάτε ἐπὶ Ουϊτελλίε, accepta debemus *MSS.*

d Τὸν Πάρθον] Ita *MSS.* τ̃ Πάρθων in *Editis.*

e Τελευτὴ Φιλίππε,] Hoc ſummarium habuimus è *MSS.*

f Κατηγορηθεὶς] Κατηγορηθεὶς ὑπὸ τ̃ Ιυλίε ἰδίθ in *Cod. Vat.*

g Κατηγορία Ιυδαίων] Et hoc ſummarium nobis conſervarunt *Codd. MSS.*

h Ἀγωνακτήσας] Vocem ἀγωνακτήσας addidimus è *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν [a] λϚ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS OCTAVUS.

Continet hic liber tempus annorum **XXXII.**

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Κυρήνιος ὑπὸ Καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς Συρίας καὶ Ἰουδαίας, καὶ ὡς Κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος Ἰουδαίας. περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, καὶ περὶ αἱρέσεως παρὰ Ἰουδαίοις.

CAP. I.

Quomodo Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus est à Cæsare, & Coponius ad procurandam Judæam. item de Juda Galilæo, & de Sectis apud Judæos.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ δέ, τῶν εἰς τὸν βουλὴν συναγομένων ἀνὴρ, πάσι τε ἄλλαις ἀρχαῖς ἐπιπεπλεκώς, καὶ δι' ἁπασῶν ὁδεύσας [c] ὑπατικῶν ἀξιωμάτων, [d] πάντα ἄλλα ἀξιώματα μείζονα, σὺν ὀλίγοις δὲ τισὶ Συρίας παρῆν, ὑπὸ Καίσαρος [e] δικαιοδότης καὶ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν οὐσιῶν ἀπογνησόμενος. [f] Κωπώνιός τις αὐτῷ συνεπεπέμπτο, [g] τάγματος τοῦ ἱππέων, ἡγησόμενος Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. [h] παρῆν δὲ καὶ Κυρήνιος εἰς τὴν Ἰουδαίων [i] προσθήκην τῇ Συρίας ἀγομένην, ἐπιτιμησόμενός τι αὐτῶν τοῖς οὐσίαις, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ Ἀρχελάου χρήματα. οἱ δέ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν ἐπὶ τῇ ἀπογραφῇ ἀκρόασιν, ὅμως κατέσχον καὶ εἰς τέλος ἐναντιοῦσθαι, πείσαντος αὐτοὺς τοῦ ἀρχιερέως Ἰωαζάρου· ἦν δὲ υἱὸς Βοηθοῦ. καὶ οἱ μὲν, πιθηνοῖς τοῖς Ἰωαζάρου τοῦ λόγοις, ἀτιμίαν χρήματα, μηδὲν [k] ἐνδοιάσαντες· [l] Ἰούδας δὲ [m] Γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα [n] Γάμαλα, [o] Σαδδοῦκον Φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἐπῆγεν ἐπὶ ἀποστάσει, τὸ μὲ ἀποτίμησιν ἄδεν ἄλλο ἢ ἄντικρυς δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἐπ' ἀνελπίστῳ προκαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς [p] παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ εὐδαίμον ἀνακυμένης τῆς κτή-

NTEREA Quirinius, unus è Senatoribus *Romanis*, vir omnibus magistratibus jam perfunctus, & qui *per omnes honorum gradus ad consulatum usque provectus fuerat, aliis etiam dignitatum insignibus conspicuus, cum paucis militibus in Syriam pervenit, missus à Cæsare, tum ut jus redderet populo, tum ut census facultatum ageret. Mittitur etiam cum eo Coponius, vir ordinis equestris, qui summa cum potestate Judæis præesset. Quin & in Judæam Syriæ additam venit Quirinius, ut eorum bona censeret & Archelai pecuniam addiceret. Judæi vero, quamvis in principio vel nomen descriptionis ægre audire volucrant, paulatim tamen eò venerunt ut huic rei non adversarentur, idque suasu pontificis Joazari, qui Boëthi filius erat. Atque illi quidem, Joazari rationibus assentientes, sine controversia bonorum censum agi permiserunt: Judas vero Gaulanites, ortus ex oppido Gamalis, Sadduceo Pharisæo sibi adjuncto, populum ad defectionem concitabat, *ambo* dicentes censum *eum* nihil minus secum afferre quam manifestam servitutem, & universam gentem ad libertatem vindicandam cohortantes: quasi *ipsis* darent rem quidem bene agere & facultates

Quirinius ad censendam Syriam & Judæam missus.

Coponius Syriæ præfectus.

Judas Gaulanita populum ad defectionem sollicitat.

---

[a] ΛϚ'.] Ita in *Græcis* omnibus. in *Latinis* quibusdam XXXII. in aliis XXXIII.

[b] Κυρήνιος —— ἐπιτετελεκώς, &c.] Conf. *alios*. lib. 2. c. 8. §. 1. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

* *Per* —— *fuerat*,] *Al.* Percurrit omnes magistratus, ut fuerit etiam Consul.

[c] Ὑπατος] Hunc Josephi de Quirinio locum adducit Eusebius H. Eccl. l. 1. c. v. p. 18. ὡς καὶ ὑπατ. *Euseb.* SPANH.

[d] Τάντα ἄλλα ἀξιώματα] Est qui legendum censet, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγιστα, σὺν ὀλ. in *Editis* hoc modo distinctum erat, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγιστα σὺν ὀλίγοις, ἐπὶ Σ.

[e] Δικαιοδότης] Vide *Huet.* in D. E. p. 392.

[f] Κωπώνιός —— ἐξουσίας.] Conf. *alios*. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[g] Τάγματος τοῦ ἱππέων,] In *Editis* talis erat interpunctio, τάγματος τοῦ ἱππέων ἡγησόμενος, Ἰουδαίων τῆς ἐπὶ πᾶσιν ἐξουσίας. nec aliter *Epiphanius* legisse videtur, qui vertit, *ductor totius equestris agminis, potestatemque Judæorum omnium gerens.*

[h] Παρῆν δὲ καὶ Κυρήνιος] *Sc.* secundo missus ad censum agendum, cum antea id munus obiisset Sentio Saturnino Syriæ præside, cui censum priorem adscribit *Tertullianus* (lib. 4. contra *Marcionem* c. 48.) ab aliis Quirinio adscriptum, ut qui Saturnino, quod exacte didicisset res orientis, cum extraordinario imperio adjunctus fuerat. Videsis auctores in Not. mox citatos, ut & *Norisium* in *Cenotaph. Pis.* p. 321. & *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* p. 203.

[i] Προσθήκην τῇ Συρίᾳ] Infr. c. 5. §. 6. & c. 8. §. 2. προσθήκην τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ· vid. & supr. lib. 17. c. 15. §. 5. ubi illam de Antipa mentionem ut falsam redarguit *Harduin.* eundemque fuisse illum Antipam, qui major Agrippa de Num. Herod. pag. 42. SPANH.

[k] Ἐνδοιάσαντες·] Ἐνδοιάσωσις. Γαυλανίτις δέ τις ἀνὴρ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

[l] Ἰούδας δὲ Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Conf. *alios*. lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[m] Γαυλανίτης ἀνὴρ,] Lib. 20. à *Josepho* (qui satis accurate Galilæam & Gaulaniten distinguit) *Galilæus* appellatur. Verum *Judæ* quidni nomen duplex, unum ab urbe natali, alterum à loco educationis aut habitationis; sicuti *Apollonius*, Argonauticôn scriptor, qui patria *Ægyptius* erat, *Rhodius* appellatur.

[n] Γάμαλα,] Conf. supr. lib. 13. c. 15. §. 3. SPANH.

[o] Σαδδοῦκον] Σαδδὲκ *Zonaras* p. 265. SPANH.

[p] Παρέχον] *L. B.* παρὸν.

tates ſuas in tuto reponere, boni vero hiſce majoris ſecuritatem habere, gloriæ *ſcilicet* & laudis ex animi magnitudine comparandæ; Deumque non alia ratione prompte eos adjuturum eſſe, quàm ſi conſultis ſuis ſtrenue operam navarint, præſertim ſi magnis rebus in animo agitatis, iis exſequendis nulli parcant labori. Atque ita (nam ſumma cum aviditate ea quæ dicerent accipiebant homines) in majus provehebatur temerarium quod auſi ſunt incœptum. nihilque fuit malorum, quo non, ex viris iſtis profecto, repleta erat gens, etiam ſupra quam dici poteſt: alioque poſt aliud bello exorto fieri non potuit, quin vi perpetua affligerentur, & amiſſione amicorum, qui ærumnas leviores facerent; accedente, quod frequens erat latronum graſſatio, magnaque primariorum virorum occiſio, prætextu quidem communis libertatis propugnandæ, revera autem lucri privati ſpe. unde coortæ ſunt ſeditiones, & ex his cædes publicæ, partim quidem popularium edita ſtrage, (dum in ſe invicem furerent homines eo animo ut nemo ex parte adverſa relictus eſſet) partim vero hoſtium: deinde ſequuta eſt fames, quæ omnem ad facinus quodcunque verecundiam ſuſtulit, urbium expugnationes, & excidia, uſquedum etiam templum ex iſta ſeditione igne hoſtili deflagraret. Tantum rerum novarum molitio & inſtitutorum patriorum mutatio valuit ad eos, qui in idem convenerant, perdendos. Siquidem Judas & Sadducus, qui quartum philoſophandi genus nobis invexerant & plurimos habuerant ſectatores ejus ſtudioſos, non in præſens tantum univerſam ſeditione rempublicam perturbarunt, ſed & mala futura, quæ tum radices egerant, ſeverunt irrigaruntque ejuſmodi philoſophia, cui non antea homines aſſueverant. De qua paucis volo diſſerere, eoque magis quod juniores iſtis inſtitutis dediti rebus noſtris exitium attulerint.

II. *Judæorum Secta.*

2. Habebant Judæi à priſcis etiam temporibus tres patriæ philoſophiæ ſectas, unam quidem Eſſenorum, alteram vero Sadducæorum, tertiam autem, quam profitebantur Phariſæi nomine. Et quanquam de his egimus in ſecundo libro Judaïci belli, nunc tamen eas ſigillatim attingere non gravabimur.

Phariſæi.

3. Phariſæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam ſequuntur, tuenda omni modo cenſentes quæ ab illa præſcripta ſunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id ſibi ſumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

ὅτως, [q] ἀσφάλισιν [r] ἢ τῦ ταύτης ᾠδιόντες ἀγαθῦ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι τῦ μεγαλόφρονος, καὶ [s] τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ἐπὶ συμπράξει τῶν βελτιόνων εἰς τὸ κατορθῦν [t] συμπροθυμεῖσθαι, μᾶλλον ἂν μεγάλων [v] ἐρασθῆ τῇ διανοίᾳ καθιστάμενοι [x] μὴ ἐξαφίωντα πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς. [y] καὶ, ἡδονῇ γὰρ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὔκοπτεν [z] ἐπὶ μέγα ἡ [a] ἐπιβολὴ τῦ τολμήματος. κακὸν γὰρ οὐκ ἔστιν ὃ μὴ φύεντος οὐκ τῶνδε τ' ἀνδρῶν, καὶ πεφυτέρου ἢ εἰπεῖν, ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος· πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἀχ [b] οἷόν τε [οὐκ] ἄπαυστον τὴν βίαν ἔχειν, καὶ διαφθορῇσιν φίλων, οἳ ἐπελαφρύοιεν τ' πόνον, ληστηρίων τ' μεγάλων ἐπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς ἀνδρῶν τ' πρώτων, [c] δόξαι μὲν ἢ [d] ὀρθυμίαι τ' κοινῶν, ἔργῳ δ' οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσις τε [e] ἐφύησαν, δι' αὐτὰς δ' φόνος πολιτικός· ὁ μὲν ἐμφυλίοις σφαγαῖς, μανίαις τ' ἀνθρώπων εἴς τε ἀλλήλους [f] καὶ αὐτὰς χρωμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τ' ἀντικαθιστάντων, ὁ δ' τῶν πολεμίων· λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀναγκαίμενος ἀναισχυντίαν, καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ [g] κατασκαφαί, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἐνέμετο [h] πυρὶ τ' πολεμίων ἤδη ἡ στάσις. ἔτως ἄρα [i] ἡ τ' πατρίων κίνησις καὶ μεταβολὴ μεγάλας ἔχει ῥοπὰς τοῦ ἀπολυμένου [k] τοῖς συμπεσοῦσιν. εἶχε καὶ Ἰούδας καὶ Σάδδυκος, [l] τετάρτην φιλοσοφίαν ἡπίσωτος ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ τούτοις ἐρασῶν εὐπορηθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τ' αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσωνήθ πρότερον [m] φιλοσοφίας τοιάσδε. ὠφελῆσαι μὲν ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτῶν ἀνδραθέντι τοῖς νεωτέροις ὁ φθόρος τοῖς πράγμασι [n] συνετεύχθη.

β'. [o] Ἰουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τῦ πάνυ ἐρχαίας τ' πατρίων, ἥτε τ' Ἐσσηνῶν, καὶ ἡ τ' Σαδδουκαίων· τρίτην δ' ἐφιλοσόφουν οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μέν σοι περὶ αὐτῶν ἡμῖν εἰρημένα [p] ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ Ἰουδαϊκῦ πολέμου· μνησθήσομαι δ' ὅμως καὶ νῦν αὐτῶν [q] ἐπ' ὀλίγων.

γ'. Οἵτε γὰρ [r] Φαρισαῖοι τὴν δόκησιν ἐξωτερίζουσιν, ἀεὶν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες· ὧν τε ὁ λόγος κρείνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔσονται τῇ ἡγεμονίᾳ, προσέσχηκεν ἡγούμενοι τὴν φυλακὴν [s] ὧν προαγορεύῃ ἡδέλησε· τιμῆς γε [t] τῆς ἡλικίας προήκουσι προσχωρῦσιν, [v] οὐδὲ ἐπ'

Pharisæi. 3. Pharisæi enim tenuiter vivunt, nihil deliciis tribuentes: & quæ * ratio judicavit bona ac tradidit, eorum regulam sequuntur, tuenda omni modo censentes quæ ab illa præscripta sunt. exhibent & honorem ætate provectioribus, non id sibi sumentes arrogantiæ ut contradicant eis rebus quas

q Ασφάλιζειν] *L. B.* σφαλεῖσι.

r Δὲ ἢ ταυτης ᾠδιότος ἀγαθῦ,] Ita in *MSS.* ἢ ἢ οὐ ταύτης in *Editis.*

s Τὸ —— συμπροθυμεῖσθαι,] Idem locus de Juda Gaulonite adductus ab Euſebio H. Eccl. l. 1. c. v. vid. *alibi.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

t Συμπροθυμεῖσθαι,] Antea diſtinctum erat, συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, ἂν μεγάλων.

v Ερασθῆ] *L. B.* ἐρασθαι.

x Μὴ ἐξαφίωντα) πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς.] Iſta verba, μὴ ἐξαφίωντα) ἢ ἐπ' αὐτῆς φόνε, omittunt interpretes, tam *Epiphanius* quam *Gelenius*: forſan quod mendoſa eſſent. cumque ipſe idem ſuſpicarer, mihi placuit φόνε ἢ ἐπ' αὐτῆς mutare in πόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς, duobus Viris doctis in id ipſum mecum conſentientibus. In *Cod. Busb.* καθισάμενοι, ἐπὶ φόνοι τε ἢ ταῦτ' ἐπεγγύητον ἐρεθίζοντες, ἡδονῇ ἢ τὴν ἀκρόασιν ὧν λέγοιεν ἢ ἀνθρώπων διχόμοροι, προὔκοπτεν &c. HUDS. Acquieſcendum credo emendationi *Hudſonianæ*, cui aliquantum favet *L. B.* in quo exſtat μὴ ἐξαφῶνται φόνε ἢ ἐπ' αὐτοῖς. HAV

y Καὶ, ἡδονῇ] Non aliter mihi ſenſus conſtare videtur, niſi ita diſtinguatur. prius erat, καὶ ἡδονῇ γὰρ &c.

z Επὶ μέγα] Ita è *Cod. Busb.* ἐπὶ μεγάλῃ ἐπιβολῇ ἢ τολμήματος in *reliquis.*

a Επιβολὴ] *L. B.* ἐπιβολῇ.

b Οἷόν τε] *L. B.* ἄυτο.

c Δόξαι] Lege δοξῃ. COCC.

d Ορθυμίαι ἢ κοινῶν,] Sic *Busb.* ὀρθορμίαι in *cæteris.*

e Εφύησαν,] Ita diſtinguendum cenſui. prius erat, ἐφύησαν δ' αὐτὰς, καὶ φόνος &c.

f Καὶ αὐτὰς] Ita *L. B.* nam reliqui καὶ αὐτῶν. HAV.

g Κατασκαφαὶ,] Καταφαγὰς in *Editis Aliiſque.* rectius κατασφαγαὶ *Busb.* ipſe tamen, (conſentiente in Ora Codicis mei *Coccejo*) *Zonaram* ſequutus, κατασκαφαὶ prætuli.

h Πυρὶ] *L. B.* πῦρ.

i Η τ' —— συνελθῦσιν.] Ita reſcripſi è *Cod. Busb.* (conſentiente *L. B.* licet ibi perperam κίνησις & in *Margine* ſit κοίνωσις) ἔτως ἄρα τὰς τ' πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει ῥοπὰς ἢ ἀπ' τ. συνελθῦσιν in *Editis Aliiſque*, nullo plane ſenſu.

k Τοῖς συνελθῦσιν] An? *hominibus cum ſeditione concitatis.* vel, *in eandem ſectam coëuntibus.*

l Τετάρτην φιλοσοφίαν] Quarta φιλοσοφία, quarta Judæorum ſecta, præter tres Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſenorum; de quibus vid. lib. 1. *alibi.* c. 5. §. 2. de hoc Juda, σοφισὴς ἰδίας αἱρέσεως *alibi.* 2. c. 8. §. 1. SPANH.

m Φιλοσοφίας τοιάσδε.] Vid. mox ſupr.

n Συνετεύχθη.] Συνεδυάχθη *Hen.* συνετύχθη *Vat.* συνέτυχε *L. B.*

o Ιουδαίοις φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν] Τρία δὲ ἦσαν Ἰουδαίοις αἱδε φιλοσοφαί. *alibi.* lib. 2. c. 8. §. 2. vid. & ſupr. lib. 13. c. 5. §. 9. SPANH.

p Εν —— πολέμῳ·] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 8. §. 2. SPANH.

q Επ' ὀλίγων.] Εν ὀλίγοις *Busb.* & *L. B.*

r Φαρισαῖοι τὴν δόκησιν ἐξωτερίζουσιν,] Conf. *alibi.* lib. 18. c. 5. §. 2. SPANH.

† *Ratio*] Doctrina eorum vel Secta.

s Ων προαγορεύειν ἠθέλησε.] In *Editis* ὧν προσαγ. Verum ὧν pro ὧν repoſui è *Cod. Busb.* qui ὧν ἀπαγορεύειν habet. ὧν ὑπαγορεύειν *L. B.* ὧν ὑπαγορεύειν *Hen.* & *Vat.*

t Τοῖς ἡλικίαις] Ita cum *Cod. Busb. L. B.* τοῖς ἡλικίας. ſ ἡλικίαις *cæ.* in *cæteris.*

v Οὐδὲν ἐπ' ἀντιλέξαι] Οὐδ' ἐπ' ἀντ. *Busb.* & *L. B.*

x Εἰ-

ἐπ' ἀντιλέξει τ [x] εἰσηγηθέντων τούτοις [y] θεσμῷ ἐπαιρόμενοι. πρόσεσθαί τε εἱμαρμένην τὰ πάντα ἀξιοῦντες, ὥδε πως ἀνθρωπείῳ τὸ βουλόμενον τῆς [z] ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται· δοκῆσαι τῷ Θεῷ [a] κρᾶσιν γενέσθαι, καὶ τῷ [b] ἐκείνης βουλητέον καὶ τ ἀνθρώπων [c] τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μὴ ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν τ ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ [d] ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὑπηνθύνθησις ἐν τῷ βίῳ γέγονε· καὶ τ μὲν εἱργμὸν ἀίδιον προσιέναι, τ δὲ ῥᾳστώνην ἀναβιῶναι. [e] καὶ δι' αὐτὰ τοῖς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα [f] εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ ἐκείνων τυγχάνοντα πρασσόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς [g] αὐτοῖς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν ὑπιτηδεύσει τὸ ὑπὲ πάσιν κρεῖσσον, ἔν τε τῇ διαίτῃ τὸ βίῳ Ϲ λόγοις.

δ'. Σαδδυκαίοις δὲ τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. [h] Φυλακῆς δὲ [i] ὑδαμῶν τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τ νόμων. πρὸς γὰρ τὰς διδασκάλους σοφίας, ἃς μετάζιν, ἀμφιλογίαν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν· εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἔτος ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μέντοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι. [k] πρόσεστί τε ἀπ' αὐτῶν ὧδέν ὡς εἰπεῖν· ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκόντως μὲν Ϲ κατ' ἀνάγκας, προσχωροῦσι δέ πως οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει, ὡς τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὸν γενέσθαι τοῖς πολήθεσιν.

ε'. [l] Ἐσσαίοις δὲ ὑπὲ μὲν Θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, σπουδαιότατον ἡγούμενοι τὸ δικαίου τὸν προσοδον. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν [m] ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὑπιτελοῦσι διαφορότητι ἁγνειῶν ἃς νομίζουσιν, καὶ [n] δι' αὐτὸ εἰργόμενοι τὸ κοινὸ τεμενίσματος, [o] ἐφ' αὐτῶν τὰς θυσίας ὑπιτελοῦσι. βέλτιστοι δὲ ἄλλως ἄνδρες τ τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲ γεωργίαν τετραμμένοι. ἄξιον δὲ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τὰς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμῶς ὑπάρξαι Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων τισὶν, [q] ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγους, ἐκείνους δὲ ὀκ παλαιὰ συνελθόν, ἐν τῷ ὑπιτηδεύσαι [r] μὴ κεκωλῦσαι τὰ χρήματα κοινὰ αὐτοῖς εἶναι, ὀκπλαίους δὲ ὧδέν ὁ πλέστος τῶν οἰκείων μείζονας, ἢ ὁ μηδὲ ὅπη ἓν κεκτημένος· καὶ πάδε πρόσεστιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχιλίους τ ἀριθμὸν ὄντες. καὶ ὅτε γαμετὰς εἰσίσιν), ὅτε δούλων ὑπιτηδεύσει κτήσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπολαμβάνοντες, τὸ δὲ τοῖσιν ἐναντίοις πρᾶσιν· αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν [s] ζῶντες ὑπηρεσίαις τῇ ἐπ' ἀλλήλους ὑπηρεσίαις). ὑποδέχεσθαι δὲ τ σπουδὴν [t] χθρωπεύσει καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς [v] ἱερεῖς τε ὑφὸ ποίησιν σίτου τε Ϲ βρωμάτων. [x] ζῶσι δὲ ὧδέν περιπλασμένως, ἀλλ' ὅπη μά-

illi induxere. Cumque dicant fato omnia fieri, voluntatem hominis non privant impetu à seipsa pendente: quippe sic Deo placitum esse, ut certo temperamento miscerentur in unum fati decretum & ratio humana, si quis vellet accedere aut cum vitio aut cum virtute. Credunt etiam animis vim esse immortalem, ac sub terra vel præmiis vel pœnis eos affici, qui in hac vita virtuti se aut vitiis addixerint; & hos quidem sempiterno carcere clausos teneri, illis vero facultatem esse in vitam redeundi. & propter hæc *placita* tantæ apud populum sunt auctoritatis, ut quæcunque ad religionem pertineant, supplicationes & sacrificia, ista ex eorum interpretatione fiant. amplum adeo virtutis testimonium eis dederunt civitates, quod iis quæ optima essent studuerint, tam in vita quam oratione.

4. Sadducæorum vero doctrina facit ut animæ cum corporibus intereant. Nec illi quicquam aliud præter legem sibi servandum vendicant. nam contra magistros quidem ejus quam sequuntur sapientiæ disputare, præclarum ducunt: eorumque opinioni suffragantur pauci, sed dignitate primi. atque ab illis nihil fere agitur: nam si quando magistratus gerunt, inviti & necessitate coacti, Pharisæorum opinioni assentiuntur, quod eos alioquin non ferret populus. *Sadducæi.*

5. Essæni autem omnia Dei in manu relinquenda esse censent. Animas immortales faciunt; fructusque justitiæ magnopere expetendos ducunt. In templum autem donaria dum mittunt, ibi sacra non faciunt, propterea quod lustrationes habeant sanctiores: hac de causa communi delubro arcentur, & † sacra sua seorsum faciunt. Cæterum homines sunt optime morati, & agriculturæ prorsus addicti. Convenit autem illos mirari, supra omnes qui virtutis laudem sibi tribui volunt, propter justitiam, (minime quidem inter Græcos Barbarosque cultam, ab illis tamen non ad breve tempus sed à multis retro annis usurpatam) qua modis omnibus agebant, ne quid eos impediret quo minus habeant bona inter se communia, ita ut dives suis bonis non magis fruatur, quam qui nihil possidet: suntque super quatuor hominum millia qui hæc faciunt. & neque uxores ducunt, neque servos habere student, quod hoc iniquum, illud jurgiosum arbitrantur; sed separati vivunt, & alii aliis ministrant. Quæstores etiam suorum proventuum & terræ frugum creant viros bonos sacerdotes, qui frumentum parant & edulia. Vivunt omnes uno eodemque modo, & quammaxime referunt Dacas qui *Essæni, sive Essæi.*

---

x Εἰσηγηθέντων ταῦτα] Post εἰσηγηθέντων lacuna est in *Cod. Busb.* pro ταῦτα habet ταύτα *L. B. Coccejus* vero αὐθαδείᾳ.

y Θεσμῷ ἐπαιρόμενοι.] Οἱ θεσμῷ ἐπ. in *Cod. Vat.* nec aliter *Hen. à pr. m.*

z Ἐπ' αὐτοῖς ὁρμῆς ἀφαιροῦνται·] Sic *Busb.* & *L. B.* atque ita legendum esse conjecerat *Casaub.* in *Exercitt.* c. *Baronium*, p. 58. ἐπ' αὐτοῖς nempe τοῖς ἀνθρώποις, *impetu qui est in hominis potestate*: ut sit periphrasis liberi arbitrii. ἐπ' αὐτῆς in *Editis.* ἀπ' αὐτῆς *Vat.* ἐπ' αὐτῷ legit *P. Molinæus* in *Vate suo*, l. 3. c. 6.

a Κρᾶσιν] *L. B.* κράτος.

b Ἐκείνης] Ἐκείνῳ malit *Joan. Clericus* in Prolegom. ad Hist. Eccles. p. 7. καὶ τ ἐκείνης βουλητέον *L. B.*

c Τῷ θελήσαντι προχωρεῖν] Τὸ ἐθελῆσαν *Busb.*

d Ὑπὸ χθονὸς] Ὑποχθονίους *Busb.*

e Καὶ δι' αὐτὰ] Vide ejusdem *Clerici* Prolegom. p. 11.

f Εὐχῶν τε καὶ ἱερῶν] Εὐχῶν τε ἵστε] καὶ ἱερῶν π. *Vat.* ἐχῶν τε ἵστε καὶ *Busb.* ἔχων τε ἴχε] καὶ *L. B.*

g Αὐτοῖς αἱ πόλεις] Ita *Hen.* & *Gall.* & *Coccejus.* ἀρετῆς αὐτῆς in *Editis Aliisque.* ἀρετὴν αὐτοῖς *Busb.*

h Φυλακῆς] *L. B.* Φυλακὴ.

i Οὐδαμῶν τινῶν] Οὐδαμοῦ *Busb.* & *Gall.* & *L. B.*

k Προστατά τε] Προστατῶν γε *L. B.*

l Ἐσσαίοις] Confer sup. lib. 15. c. 10. §. 4. SPANH.

m Ἀναθήματά τε] Ἀναθήματα τίθεντες θυσίαν ἐπιτελοῦσι *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

n Διὰ αὐτὸ εἰργόμενοι] Διὰ τοῦτο *Busb.*

o Ἐφ' αὐτῶν] Ἀφ' αὐτῶν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* Cœtera ἀπ' αὐτῶν.

* *Sacra sua seorsum faciunt.*] Vertendum, *in seipsis sacrificia peragunt*, i. e. sese ipsos Deo vovebant & consecrabant, & hoc est quod *Philo* dicit p. 676. *summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suas mentes componendo ad sanctimoniam.* Vide *Cuperum* in Epist. ad *D'outr.* sub finem Dissert. *D'outr.* de *Clangore Evangelii* p. 394. Vide etiam *Petit.* in Var. Lect. p. 203. 795. IBBETSONUS.

p Τὸ δίκαιον, μηταμως] Τόδε, ἀφ' ὃ τὸ μηδαμῶς &c. *L. B.*

q Ἀλλὰ μηδ' εἰς ὀλίγους,] Ita *Busb.* ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγους, ἀλλ' οἷς οἱ π. in *Editis Aliisque.*

r Μὴ κεκωλῦσαι τὰ χρήματα] Iterum è *Cod. Busb.* μὴ κεκωλύσας. τὰ χρήματα ἐστὶ κοινὰ αὐτοῖς ἐστι in *Editis Aliisque.*

s Ζῶντες ὑπηρεσίαις] Sic *Cod. Busb.* ζῶντες ἀπὶ ὑπηρεσίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις in *cæteris.*

t Χθρωπεύσει καὶ] Ita *Busb.* χθρωπεύοντες, in *Editis Aliisque.*

v Ἱερεῖς τε ——— βρωμάτων.] Ἱερεῖς δὲ ἀπὶ ποιήσῃ σίτου τε καὶ βρωμάτων προσχρείζον.) *Busb.* HUDS. Illud τε additur ex *L. B.* HAV.

x Ζῶσι ——— λιγομβρίοις.] *Rufinus*: habitus insumptior est & mundus. Quum ergo Philosophiæ princeps Juda extitit &c. nulla de hujus loco de comparatione cum Dacis mentio. Natum autem de Dacis à Zamolxide Pythagorico, ut perhibetur, prout edoctis de immortalitate animæ, contemptu mortis, &c. De Πλίσιοις inter Dacos vid. Bocharti Epist. Oper. p. 1051. &c. M. Πλίσιος è Strabone lib. VII. p. 296. seu potius apud Strabonem Πλείσιος legendum è Josepho. Πλεῖσθος aliàs fluvius Delphidos, de quo Æschyl. Eum. v. 27. Callim. H. in Del. v.

91;

qui Poliſtæ appellantur.

Judas Galileus quarta Sectæ auctor.

6. Præter has tres ſectas, Judas ille Galilæus quartam introduxit, hominum qui cæteroquin cum Phariſæis ſentiunt, ſed libertatem ſic amant, ut eam mordicus tueantur, Deum unum pro rectore & domino habentes. Varias etiam mortes ſubeundas, cognatorumque ſupplicia & amicorum nihili faciunt, dummodo hominum neminem dominum appellent. Cum autem iſta multis perſpecta fuerint, de firma illorum in ejuſmodi rebus animi præſentia quidquam amplius dicere omiſi. Non enim veritus ſum ne mea de illis verba fidem non inveniant; ſed è contra ne minus quam debuit tam inſignem patientiam & doloris contemptum aſſequatur oratio. Hinc & iſta ex amentia ægrotare cœpit gens, Geſſio Floro præſide, dum poteſtate ſua abutitur, eos ex deſperatione adigente ad defectionem à Romanis. Atque ita philoſophatum eſt à Judæis.

λισται [y] ἐμφέροντες Δακῶν τοῖς [z] Πολισταῖς λεγομένοις.

ς'. Τῇ δὲ πεμπτῃ τῶν [a] φιλοσοφιῶν ὁ Γαλιλαῖος Ἰούδας ἡγεμόνα κατέστη, [b] τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῶν Φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν [c] ὑπολαμβάνοντες. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τιθέμενοι, καὶ συγγενῶν τιμωρίας καὶ φίλων, ὑπὲρ δὲ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἐωρακότι δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν [d] τῆς ὑπὸ τούτοις ὑπομονῆς, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἃ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολημφθῇ τι τῶν λεγομένων ἐπ' αὐτοῖς, τἐναντίον δὲ μὴ [e] ἐλαττόνως δὲ ἐκείνων καταφρονήμασι, δεχομένοις τὴν παλιμπωρίαν τῆς ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγήται. [f] ἀνοίᾳ τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος, [g] Γεσσίῳ Φλώρῳ, ὃς ἡγεμὼν ἦν, [h] τῇ ἐξουσίᾳ δὲ ὑβρίζειν ὑπονοήσαντι αὐτοὺς ὑποζύγιον Ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲν Ἰουδαίοις τοσάδε.

III.

CAP. II.

Quomodo Herodes & Philippus urbes ædificarunt in honorem Cæſaris. De pontificum & præſidum ſucceſſione: & quænam Phraati & Parthis acciderunt.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἡρῴδης καὶ Φίλιππος πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν Καίσαρος. περὶ ἱερέων δὲ ἡγεμόνων διαδοχῆς· ἅ, τε συμβᾶν Φραάτῃ δὲ τοῖς Παρθυαίοις.

Quirinii cenſus finitus.

QUirinius poſtquam Archelai pecuniam addixit & cenſui finem impoſuit, qui factus eſt anno trigeſimo ſeptimo poſt Cæſaris Actiacam victoriam Antonii, Joazarum cui cum plebe contentio fuerat, dignitate atque honore abdicavit, ejuſque muneri Ananum Sethi filium præfecit.

Ananus pontifex.

Herodes & Philippus urbes condunt.

Herodes vero & Philippus in ſuæ uterque Tetrarchiæ poſſeſſionem invaſerunt. & Herodes Sepphorim munivit, & eam totius Galilææ * ornamentum fecit & urbem principem: item cum Betharamphtha (ipſa enim urbs erat) mœnibus cinxiſſet, Juliadem ab uxore imperatoris *eam* appellavit. Philippus quoque Paneadem apud Jordanis fontes poſitam conſtruxit, eique Cæſareæ nomen fecit: vicum etiam Bethſaidam, lacui Genneſaritico adſitum, cum ad dignitatem urbis perduxiſſet, multiſque habitatoribus & cætera opulentia auxiſſet, nomen ei dedit ab Julia Cæſaris filia.

Samaritæ polluunt templum.

2. Cæterum Coponio, quem cum Quirino miſſum diximus, Judæam adminiſtrante, hujuſmodi quiddam accidit. In Azymorum feſto, quod Paſcha vocamus, ſacerdotibus moris erat poſt me-

Κυρήνιος δὲ τὰ Ἀρχελάου χρήματα διοδόμενος ἤδη, καὶ τῶν ἀποτιμήσεων πέρας ἐχουσῶν, αἳ ἐγένοντο [i] τελακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν Ἀντωνίου ἐν Ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ Καίσαρος, Ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσθέντα ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ τιμᾶν, [k] Ἄνανον τὸν [l] Σὴθ ἰσᾶ ἀρχιερέα. [m] Ἡρῴδης δὲ καὶ Φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τὴν [n] ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίστανο. καὶ [o] Ἡρῴδης, Σεπφώριν τε ἰσχύσας, [p] τεῖχημα [q] δὲ Γαλιλαίᾳ πάντος, [r] ἦγε [s] αὐτὴν αὐτοκεφαλοῦσάν [t] Βηθαραμφθᾶ δὲ, πόλις ἦν δὲ αὕτη, τείχει περιλαβών, [x] Ἰουλιάδα ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀγορεύσᾳ τὸ γυναικὸς. Φίλιππος δὲ [y] Πανεάδα, [z] τὴν πηγὰς δὲ Ἰορδάνου καταστησάμενος, ὀνομάζει Καισάρειαν· κώμην δὲ Βηθσαϊδὰν, πρὸς [a] λίμνῃ δὲ τῇ Γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξιόλογον ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, [b] Ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ Καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν.

Samaritæ polluunt templum.

β'. Κωπωνίου δὲ τὴν Ἰουδαίαν διέποντος, ὃν ἔφην Κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, τάδε πράσσεται. [c] τῶ [d] ἀζύμων δὲ ἑορτῆς ἀγομένης, ἣν Πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν

92. Apollon. Rhod. lib. II. v. 713. Πλησίον ἐπιχωρίᾳ Θρῃκὶ Thracum Herodot. lib. IX. cap. CCCLI. p. 556. SPANH.

y Ἐμφέροντες Δακῶν] Ἐμφανεῖς *Busb.*

z Δακῶν] In *Marg. L. B.* ὅτι οἱ καὶ οἱ ἄλλοι.

zz Πολισταῖς] Πλείστοις in *Editis* & *MSS.* Primus (inquit *Scaliger* in *Elencho Trihæreſ.*) odoratus eſt *Ortelius* Κλίσις eſſe *Strabonis.* Verum Πολισταῖς malo. Idem enim Πολισταὶ qui Κλίσεις. Omnes Scythæ & Thraces antiquitus *Nomades* erant, in plauſtris degentes. Primi inter illos φιλοσοφοῦντες quidam vicatim & oppidatim cœperunt habitare, qui ab eo Πολισταὶ & Κλίσεις dicti: quum tamen Ασιοι, in quorum finibus habitabant, palabundi viverent, quod eorum nomen indicat. Adde quod nimis recederetur à veſtigiis corruptæ lectionis: ſi pro Πλείστοις legamus Κτίσεις. Igitur Πολισταῖς veriſſimum. Videſis *Tho. Brunonem* in *Diſſert de Therapeutis*, & *S. Bochartum* ad calcem *Geogr. S.* p. 1052. *Edit. Lugd. Bat.*

a Φιλοσοφιῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* φιλοσόφων in *Editis Aliiſque.*

b Τὰ μὲν λοιπὰ πάντα] Sic & *Zonaras.* Verum haud ita à *Joſepho* manu fuiſſe ſuſpicor: quod οἷς οἱ περίεισι τὸ μὲν habeat *Busb.* & *Epiphanius* vertat, *hujus ſequaces in veſtitu, in habitu, cæteriſque aliis, Phariſæis conſentiunt.*

c Ὑπειληφότι.] *L. B* ὑπειληφέναι.

d Τῆς ὑπὸ τούτοις ὑπομονῆς,] Sic *Busb.* & deeſt *cæteris.* in *L. B.* τοῖς.

e Ἐλαττόνως δὲ ἐκείνων] Ita reſcripſi ex conjectura. prius erat ἐλάσσοσι. HUDS. Atque huic conjecturæ adſtipulatur jam *Lugd. Bat.* HAV.

f Ἀνοίᾳ τε] Ἐντεῦθεν ἤρξατο τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος· τοῦτον ἐξ ἀνοίας ὑπόνοια, Γεσσίῳ Φλώρῳ δὲ ἡγεμόνι, ἐς ταύτην αὐτοὺς ἐρεθίσαντι. ὕβριζεν &c. *Zonar.*

g Γεσσίῳ Φλώρῳ,] Γεσσίου φλόρου *Zonaras* p. 266. SPANH.

h Τῇ ἐξουσίᾳ] Additur τῇ ex *L. B.* HAV.

i Τελακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει] Joſephum hic redarguit Harduin. de Num. Herod. p. 36. SPANH.

k Ἄνανον] Is *Annas* dicitur ab *Evangeliſtis* & *Zonara.*

l Σὴθ ἰσᾶ] Σὴς *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Σεθὶ *Zonar.* Σεθὶ καθίσας *L. B.*

m Ἡρῴδης] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Ἑαυτοῦ παρειληφότες] Παρ' αὐτῷ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Ἡρῴδης,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

p Τεῖχημα] *Sc.* καρτέριωμα.

q Τῇ Γαλιλαίᾳ] Eſt qui malit τὴν Γαλιλαίας ἁπάσης.

* *Ornamentum fecit & urbem principem:*] *Al.* propugnaculum fecit & regiam urbem.

r Ἦγεν] *L. B.* in *Marg.* ἠγέρθησαν.

s Αὐτὴν αὐτοκεφαλοῦσαν] Αὐτοκεφάλου *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

t Βηθαραμφθᾶ] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 4. §. 2. SPANH.

v Αὕτη,] Τοίχῳ post αὕτη addunt *Busb.* & *Vat.*

x Ἰουλιάδα] Male Λιβιάδα apud *Euſeb.* ut oſtendit *Scalig.* in *Animadv. Euſeb.* p. 169. HUDS. Conf. *alibi.* lib. 3. c. 9. §. 7. SPANH.

y Πανεάδα,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 9. §. 1, SPANH.

z Τὴν —— Καισάρειαν·] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 2. §. 1. SPANH.

a Λίμνῃ δὲ τῇ Γεννησαρίτιδι,] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.

b Ἰουλίᾳ] Ἰουλίου *Busb.* & *L. B.*

c Τῶν —— ἐν ἔθει] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 1. §. 3. SPANH.

d Ἀζύμων δὲ ἑορτῆς ἀγομένης,] Videſis *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 17.

ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἰὼ ἀνοιγνύναι τὰς ἱερὰ τὰς πύλας. καὶ τότε [c] ἂν ἐπὶ τὸ πρῶτον γένηται ἡ ἄνοιξις αὐτῶν, ἄνδρες Σαμαρεῖται κρύφα εἰς Ιεροσόλυμα ἐλθόντες διάῤῥιψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν τῇ στοᾷ [f] ποιῶν· [g] δι' ὃ καὶ πάντας τὰς ἱερὰ εἴργαντο, [h] μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, πάντα ἄλλα διὰ φυλακῆς [i] μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ Κωπώνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς Ρώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος αὐτῷ τῆς ἀρχῆς παραγίνεται, Μάρκος [k] Αμβιούιος, ἐφ' οὗ καὶ Σαλώμη ἡ Βασιλέως Ηρώδου ἀδελφὴ μετῳκίσατο Ιουλίαν Ιάμνιάν τε καταλείπει, καὶ πλὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, πλήν τε ἐν τῷ πεδίῳ Φασαηλίδα καὶ Αρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ τοῦτον Αννιος Ροῦφος, ἐφ' οὗ δὴ [l] τελευτᾷ Καῖσαρ, δεύτερος μὲν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ γενόμενος, ἐπὶ δὲ πενταήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πλὴν οἷς [m] μιᾶς ἔδει, [n] ἡμέραιν δυοῖν πλείοσιν· τούτῳ δὲ αὐτοῦ τοῦ χρόνου [o] τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν Αντώνιος· βιώσας ἔτη [p] ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τῷ Καίσαρι τὴν ἡγεμονίαν, Τιβέριος Νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ιουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος [q] οὗτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ [r] πέμπτος [s] ἀπ' αὐτοῦ παρ' ἐκείνοις Ιουδαίοις ἔπαρχος, διάδοχος Αννίῳ Ρούφῳ, Οὐαλέριος Γρᾶτος· ὃς πρώτους ἱερεῖς [t] Ανανον, [t] Ισμαήλου δεχιερέα ἀποφαίνει [v] τοῦ [x] Φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταπέμπεται, Ελεάζαρον τὸν Ανάνου τοῦ δεχιερέως υἱὸν ἀποδείκνυσιν δεχιερέα. ἐνιαυτοῦ δὲ διαγενομένου, καὶ τούτου παύσας, Σίμωνι τῷ [y] Καμίθου τῷ δεχιερωσύνην ἐκδιδώσιν. οὐ πολέων [z] καὶ τοῦδε ἐνιαυτοῦ τῷ τιμῷ ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ Ιώσηπος, [a] καὶ Καϊάφας, διάδοχος ἰὼ αὐτοῦ. καὶ Γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς Ρώμην [b] ἐπανεχώρει, ἕνδεκα ἔτη διατρίψας ἐν Ιουδαίᾳ· [c] Πόντιος δὲ Πιλάτος διάδοχος αὐτῷ ἦκεν.

γ'. Ηρώδης δὲ ὁ τετράρχης, ἐπὶ μέγα δὲ ἰὼ τῷ Τιβερίῳ Φιλίας [d] προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ [e] Τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις [f] ἐπικτίσας [g] αὐτόθι τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ [h] λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι. θερμὰ δὲ σὺν ἄποθεν [i] ἔστιν ἐν κώμῃ, [k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤκησαν, σὺν ὀλίγοις δὲ τοῖς Γαλιλαίων [l] ἰὼ, καὶ ὅσοι μὲν ἐν τῇ [m] ἐπ' αὐτῷ γῆς ἀναγκασθέντες, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὸν κατοικίαν ἀγόμενοι, πένητες δὲ ἐκ τῶν τόπων. ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς πανοίκους ἐκ τῶν πανταχόθεν ἐπισυναγομένους ἄνθρωπους ἀπόρους, ἔστι δὲ οὓς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοῖς ἐκ [n] ἐπὶ πολλοῖς ἠλευθέρωσε καὶ εὐεργέτησεν, ἀναγκαῖον δὲ μὴ ἀποδειλιῶντα τὸν πόλιν [o] ἐπιθεῖς, κατασκευάσας τε οἰκήσεων πλείστας τῷ αὐτῷ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς πρόφασιν τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ δὲ Ιουδαίοις πεdiam noctem aperire templi januas. tunc igitur, quamprimum apertæ sunt, Samaritani quidam clam Hierosolyma ingressi, ossa humana disjiciunt per porticus & per totum templum: ideoque *eos* omnes, præter suam in ejusmodi festivitate consuetudinem, à templo arcebant, cæteroquin & solito majorem fano custodiam adhibuerunt. Non multo autem post Coponius Romam revertitur, eique succedit in prætura M. Ambivius; sub quo etiam Salome Herodis regis soror, vita decedens, Juliæ reliquit Jamniam omnemque toparchiam, & Phasaëlidem in planitie & Archelaïdem, ubi magna palmarum copia quarum fructus erat præstantissimus. Huic successit Annius Rufus, quo prætore mortuus est Cæsar *Augustus*, secundus Romanorum imperator, cum septem & quinquaginta annis imperasset, prætereaque sex mensibus & duobus diebus (quo tempore per quatuordecim annos ei in imperio socius erat Antonius) vixisset annos septem & septuaginta. Cæsari autem in imperium succedit Tiberius Nero, uxoris ejus Juliæ filius. Hic tertius Romanorum imperator, & ab eo post Annium Rufum prætor in Judæam missus est Valerius Gratus: qui Ananum pontificatu privavit, & eum Ismaëli Phabi filio tribuit. atque hunc non multo post abdicavit, & id munus Eleazaro Anani pontificis filio commisit. uno autem post anno, sacerdotium huic ademptum Simoni Camithi filio tradidit: cumque is dignitatem non ultra anni *spatium* tenuisset, Josephus, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ei successit. Et Grato quidem, cum in Judæa annos undecim exegisset, his actis Romam reverso, Pontius Pilatus successit.

Ambivius Judææ procurator.
Salome moritur.
Annius Rufus procurator.
Augusti obitus.
Tiberius Nero imperator.
Valerius Gratus procurator.
Ismaël pontifex.
Simon pontifex.
Josephus Caiaphas, dictus, fit pontifex.
Pontius Pilatus Judææ procurator.

3. Herodes autem tetrarcha, nam magna ei cum Tiberio amicitia intercesserat, urbem ædificavit, ab ipso Tiberiadem appellatam, in parte optima Galilææ positam, ad lacum Gennesareth. Thermæ autem non procul in vico sunt, cui nomen Ammaus. Eamque convenæ habitarunt & quamplurimi ex Galilæa, coactique nonnulli è regione sub illius imperio & per vim eò ad habitandum deducti, quidam etiam ex optimatibus. Quin & pauperes undique collectos ad incolendum admisit, & nonnullos qui an liberi essent non constabat, illisque numero multis magnas facultates & immunitates dedit, utque tenerentur adstricti ad degendum in illo oppido, eorum domos *suis impensis* exstruxit eisque agros è suis assignavit, quod sciret habitationem esse Judaïcis legibus moribusque repu-

Tiberiadem ædificat Herodes.

[a] Οὗ ἐπεί] Illud ἐπὶ è Codd. *MSS.* & *Epiphanio.*
[f] Ποιῶν.] Vox ποιῶν deest *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
[g] Δι' ὃ καὶ πάντας] Ita ex conjectura. antea in libris erat, καὶ διαπαντὸς ἐν ἱερῷ ἤρξαντο. in *Epiphanii* versione, *per templi cunctas porticus & per totum fanum ossa jaciunt mortuorum, & ex illo cæpit in templo custodia major adhiberi.*
[h] Μὴ πρότερον] Verba ista, μὴ πρότερον ἐπὶ τοιούτοις νομίζοντες, desiderantur in Cod. *Busb.* relicta lacuna dimidii versiculi. nec ea quidem agnoscit *Epiphan.*
[i] Μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν.] Ita cum *Epiphanio.* μειζόνως in *libris.*
[k] Αμβιβίου,] Eo modo sane legendum cum *Casaubono*, vel Αμβιβίου. HUDS. Vel Αμβιβίου vel Αμβίβιου M. Ambivius. Casaub. ad Baron. p. 229. SPANH.
[l] Τελευτᾷ Καίσαρ,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 8. §. 1. μετὰ τὸν Αὐγούστου τελευτὴν &c. SPANH.
[m] Μιᾶς ἔδει,] Μιᾶς ἐ. una litera minus malit *Scalig.* in *Animadv. Euseb.* p. 166.
[n] Ἡμέραιν δυοῖν πλείοσιν·] Ita *Busb.* & *Zonar.* ἡμέραις *Cod. Vat.* ut & in *Editis Aliisque.*
[o] Τεσσαρεσκαίδεκα] *L. B.* δεκατέσσαρας.
[p] Ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα.] *L. B.* ἑβδομήκοντα ἑπτά.
[q] Οὗτος ἤδη] *L. B.* ἤδη οὗτος.
[r] Πέμπτος —— Γρᾶτος·] Ita cum *Casaubono.* male antea πέμπτος. HUDS. Πέμπτος *Gen.* Vel πεμπτὸς *missus* ut *Casaub. ad Baron.* p. 229. sic infr. c. 4. §. 4. Valerius Gratus à Zonara etiam p. 166. non dicitur, quod quintus fuerit Judææ Præses, de Grato sub Tiberio Judææ Præfect infr. c 7. §. 5. SPANH.
[s] Ἀνανου,] Ἀνανου *Euseb.* & *Chron. Alex.*
[t] Ἰσμαήλου ἀρχιερέα] Conf. infr. lib. 20. c. 7. §. 8. SPANH.
[v] Τὸν τοῦ Φαβί.] Τὸν τοῦ Βαφὶ Euseb. H. E. p. 283. SPANH.
[x] Φαβί.] Βαφὶ *Euseb.* Βαφεῖ *Chron. Alex.*
[y] Καμίθου] Καμαθεὶ *Chron. Alex.*
[z] Καὶ τοῦδε] *L. B.* ἢ καὶ τοῦδε.
[a] Ο καὶ Καϊάφας,] Ita cum *Euseb.* & *Niceph.* καὶ abest *Josephi* libris.
[b] Ἐπανεχώρει,] *L. B.* ἐπανεχάρη.
[c] Πόντιος ὁ Πιλάτος] Conf. infr. c. 7. §. 5. Josephi testimonium hoc de Pilato, qui XII. Tiberii anno missus sit Judææ Procurator, citat Euseb. H. E. lib. 1. c. IX. p. 27. SPANH.
[d] Προελθὼν,] *L. B.* ἀποστελθὼν.
[e] Τιβεριάδα,] Confer Vitam Josephi §. 9. & infr. c. 7. §. 2. SPANH
[f] Ἐπικτίσας] Ἐπιτειχίσας legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *mœnibus eam firmis fortibusque circumdans.*
[g] Αὐτόθι τῆς Γαλιλαίας,] Ita *MSS.* & *Epiphan.* αὐτόθι abest *Editis.*
[h] Λίμνῃ τῇ Γεννησαρίτιδι.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 20. §. 6. SPANH.
[i] Ἔστιν ἐν κώμῃ,] Ἔστιν in *Cod. Busb.*
[k] Αμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ.] *Al.* Εμμαοὺς. in nonnullis (ut in *L. B.*) *MSS.* Αμμαθούς. De Emmao videsis *Lud. Capelli* Spicileg. ad *Luc.* c. 24. v. 13.
[l] Ἰὼ,] Ita *MSS.* ἰὼ abest *Editis.*
[m] Ἐπ' αὐτῷ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀπ' αὐτῷ *Hen.* ἀπ' αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
[n] Ἐκ πολλοῖς] Ἐπὶ πολλοῖς *Busb.* & *Lugd. Bat.*
[o] Ἐπιθεὶς,] *L. B.* ἐπιθεὶς.

pugnantem, propterea quod, ad Tiberiadem collocandam, ſublata fuerant multa, quæ illic erant ſepulchra, cum lex noſtra hujuſmodi incolas pollutos pronunciet in ſeptem dies.

Phrahates moritur.

4. Sub idem tempus etiam moritur Phrahates Parthorum rex, ex inſidiis illi à Phrahatace filio factis, hujuſmodi de cauſa. Phrahates, cum ei filii eſſent legitimi, ancillam Italici generis, cui nomen

Thermuſa dolo & inſidiis Phrahataces regnum occupat.

Thermuſa, quæ, cum aliis muneribus ei à Julio Cæſare miſſa erat, primum quidem pro concubina habuit; captus vero formæ illius pulchritudine, aliquanto poſt tempore etiam filio ex ipſa Phrahatace ſuſcepto, eam in matrimonium duxit & honoravit. Illa quidem cum univerſa quæ diceret regi perſuaderet, & modis omnibus ageret ut Parthorum regnum filio adſtrueret, nihil ſe effecturam intellexit, niſi viam aliquam excogitaret ad ſubmovendos legitimos Phrahatis filios. Perſuaſit igitur marito ut filios legitimos Romam obſides mitteret. Et illi quidem, nam haud facile erat regi Thermuſæ voluntati morem non gerere, Romam mittuntur. Phrahataces autem, qui ſolus ad res adminiſtrandas educatus erat *& inſtitutus*, moleſtum ſibi reputabat & longum fore, donec regnum à patre traditum acciperet. quo fit ut inſidias patri paravefit, matre eum adjuvante, cum qua rumor erat eum ſtupri conſuetudinem habere. Itaque cum pro utroque in odium veniſſet, ſubditis inceſti cum matre flagitium nihilo minus parricidio habentibus, priuſquam magnis viribus auctus eſſet facta ſeditione regno pulſus eſt, atque ita interiit. Cum autem Parthorum nobiliſſimi in eo inter ſe conſenſiſſent, ſine rege rempublicam adminiſtrari non poſſe, & è *regio* Arſacidarum ſanguine eſſe debere qui regnarent (alios enim imperare haud fas eſſe, ſatiſque habere contumeliarum quas ſæpius & hucuſque pertulit regnum, ex nuptiis cum Italica concubina factis liberiſque inde ortis) Orodem per legatos acciverunt, ut qui è genere regio, quamvis alias populo inviſus culpæque affinis ob immanem ejus crudelitatem, quippe ingenio intractabili & ad iram proclivi. Igitur & hunc quidem, inita conjuratione, interemerunt, ut nonnulli tradunt, inter libationes & epulas, nam moris eſt omnibus gladios geſtare, ut vero plerique dicunt, cum ad venationem eum prolicuiſſent. Itaque legatione Romam miſſa, in regem petierunt unum ex obſidibus: mittiturque Vonones, cæteris fratribus prælatus. videbatur enim iſti fortunæ ſufficere, quam ei duo maxima interris offerebant imperia, ſuum & externum. Sed brevi barbarorum animos ſubiit conſilii mutatio, ut qui natura infidi *verſatileſque*, præſertim cum factis ſuis indigna accipiant. dedignabantur enim facere quæ alienum mancipium imperaret, ita vocantes obſidem, & iſta appellatione exaggerantes ignominiam. non enim jure belli datum eſſe qui Parthis imperitaret, ſed, quod multo pejus, per pacis contumeliam. Confeſtim autem mittunt qui Artabanum accirent in Media regnantem, gene-

Phrahataces regno pulſus.

Orodes, evocatus ad regnandum, non multo poſt occiditur.

Vonones Roma miſſus ad imperandum.

Qui cum Parthis diſpliceret, Artabanus accitur.

τείᾳ, διὰ τὸ ὀπὶ μνήμασιν ἀ πολλὰ τῇδε λῶ ἀνῃρημένοις τλῶ ἴσθυσιν Τιβεριάδι γῆσθαι, μιαρὰς ἢ ὀπὶ ἑπτὰ ἡμέρας εἶναι τὰς οἰκήτορας [p] εἰσαγορεύῃ ἡμῖν τὸ νόμιμον.

δ'. Τελευτᾷ ἢ ϗ Φραάτης ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς κῇ τῶτον τ' χρόνον, ὀπιβελῆς αὐτῷ γιομένης ὑπὸ [q] Φραατάκε ἔ υἱέος, κῇ τοιαύτῃ αἰτίαν. Φραάτης, παίδων αὐτῷ γνησίων γιομένων, Ιταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ [r] Θερμῦσα, ταύτῃ ὑπὸ [s] Ιυλίε Καίσαρ☉ μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀπεσταλμένῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο· καταπλαγεὶς δὲ τῷ πολλῷ τ' εὐμορφίας, προϊόν☉ χρόνε ϗ παιδὸς αὐτῇ τὸ Φραατάκε γιομένε, γαμετλεύ τε τλῶ ἄνθρωπον ἀποφαίνε☉ Ϲ [t] τιμίαν. ἥ γε ὀπὶ πᾶσιν οἷς εἶπει πιθανὴ τῷ βασιλεῖ γεγονῦα, ϗ πρεύθεσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γῆσθαι τλῶ Πάρθων ἡγεμονίαν, ἐάρα ἄλλως γνησομένῳ μὴ ἀποσκῦῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τ' γνησίων τὸ Φραάτε παίδων. πείθῃ οὖ αὐτὸν ἐκπέμπειν εἰς Ρώμλυ ἐφ' ὁμηρείαν τὰς γνησίας παῖδας. ϗ ἔστι μὲν, ὰ γὸ ἀντιπᾶν εὔπορον Φραάτῃ τοῖς Θερμύσης ὀπιτάσμασιν, ὀπὶ δ' Ρώμης ἐξεπέμποῦο. Φραατάκης δὲ μόν☉ ὀπὶ τοῖς πραγμασι τρεφόμεν☉, δεινὸν ἡγεῖτο Ϲ ἅμα χρόνιον τὸ πατρὸς διδάν☉ τλῶ ἀρχλῶ λαμβάνειν. ὥστε ἐπεβάλλε τῷ παλεὶ συμπράξῃ τ' μητρὸς, ἥ δὴ Ϲ [u] σωιέναι λόγ☉. ϗ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, [x] εἶδεν ἥσσον τ' πατροκλονίας [y] τὸ μύσ☉ τ' μητρὸς ἔρῶ☉ πρημένων τ' ὑπηκόων, σεῖσῃ πρεὶς λαθεὶς πρότερον ἢ φῦναι μέγας, ἐξέπιπλε τ' πραγμάτων, ϗ ἔτω θνήσκῃ. συμφρονήσαντες δὲ οἱ γνησιόπαιδες Πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, [z] οἱ δὲ βασιλεύοντες ἐκ τοῦ γένους τῶν Αρσακιδῶν, ὰ γὸ ἑτέροις ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη δὲ πολλάκις καὶ μέχρι νῦν πρεύβεσθαι τλῶ βασιλείαν ἔκ τε γάμων τ' Ιταλικῆς παλλακίδ☉ καὶ γνήσεων, Ορώδλυ σκάλουι πρεσβεύσαντες, [a] λῶ δ' ἂν ἄλλως μὲν ὀπίφθονον ᾤδᾳ τῷ πλήθ καὶ ὑπαίτιον καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητ☉, πάνυ γὸ λῶ σκαιὸς καὶ [b] συνδιάθετ☉ εἰς ὀργλὼ, ἕνα δὲ τῶν ἐκ τοῦ γένους [c] Αρσακιδῶν. τῶτον μὲν δὴ συσκέυτες [d] ἀποκτείνυσιν, ὡς μέν ἔνιοι φασὶν, ἐν σπονδαῖς καὶ τραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὸ ἔθ☉ ἅπασιν, ὡς δὲ ὁ πλείων κατέχῃ λόγ☉, εἰς [e] θήραν πρεπέμποντες. πρεσβεύσαντες δὲ εἰς Ρώμλυ, ἠτοῦντο βασιλέα τῶν ὁμηρεύόντων· καὶ πέμπεται Βονώνης πρεκληθεὶς τῶν ἀδελφῶν. ἐδόκῃ γὸ χωρεῖν τλῶ τύχλῳ, λῶ αὐτῷ δύο μέγιστα τῶν ὑπὸ τ' ἥλιον ἡγεμονίαι πρεσφέρον, ἰδία καὶ ἀλλοτρία. ταχέως δὲ ἀναπεπτὴς τὰς βαρβάρως ὑπῆσιν, ἅτε καὶ σφαλερὰς φύσῃ ὄντας, πρός τε τλῶ [f] ἀναξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὸ ἀλλοτρίων πᾶσιν τὸ πρεστασόμενον [g] οὐκ ἠξίεν, τλῶ ὁμηρείαν ἀντὶ δωλείας ὀνομάζοντες, καὶ τ' ὀπικλήσεως τλῶ ἀδοξίαν. ὰ γὸ ἂν πολέμῳ δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα Πάρθοις, ἀλλὰ, ὃ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρλύης ὕβρει. ᾤδαχρῆμα ϗ Σκάλουι Αρτάβανον Μηδίας βασιλεύοντα, γῆ☉ Αρσακιδῶν. πείθεται δὲ Αρτάβαν☉ καὶ μετὰ τρεῖς ἔπει-

p Εἰσαγορεύῃ] *L. B.* ἀταγορεύῃ. *Coccejus* πρεσαγορεύῃ vel ὑπαγορεύῃ.

q Φραατάκε] Φραάτε *Vat. & Hen.* à pr. m. Φραάτε *Busb. & Epiphan.*

r Θερμῦσα,] Ita ex *Epiphanii* libris. Θερμοῦσα in *Gracis.* HUDS. Excepto tamen *L. B.* qui cum *Epiphanio* conſentit. HAV.

s Ιυλίε Καίσαρ☉] Σεβαστε pro Ιυλίε reponendum cenſet *Bucherius* in *Belgio Rom.* p. 12.

t Τιμίαν. —— γεγονῦα,] *L. B.* τιμίαν ἔχει ε. π. ο. ε. πιθανὴ τ. β. γεγονῦα.

u Συνείναι] *L. B.* συνεῖναι.

x Οὐδὲν ἧσσον] Ita cum *Cod. Busb.* ἔρωτ☉ τιθεμένων etiam habet *Vat.* ὑδὲν ἧσσον ὡς τ' παιδοκλονίας τὸ μίσ☉, τ' μητρὸς ἔρωτα τιθημένων in *Editis.*

y Τὸ μυσ☉ τ' μητρὸς ἔρωτ☉] *L. B.* μῦσ☉ ϗ μητρὸς ἔρωτ☉. *Gen.* μῖσ☉ &c.

z Οἱ ϗ βασιλεύοντες] Οἱ ϗ ϗ βασιλεύοντ☉ *Vat. & Hen.* in *Epiphanii* verſione, *cæperunt inſpicere quiſnam illis ex genere Arſacidarum fieret imperator.*

a Η δ' ἂν ἄλλως] In *Hen.* λῶ δ' ὢν ἄλλως. (in *L. B.* εἰσὰν ἄλλως.) in *Vat.* λῶ δ' ὢν ἄλλως. unde reſcripſi λῶ δ' ἂν ἄλλως. in *Editis* λῶ ϗ κ ἄλλως, & mox ἐπίφθον☉ & ὑπαίτι☉, pro quibus ἐπίφθονον & ὑπαιτιον ſubſtitui è *Codd. Busb. Lugd. Bat. & Hen.*

b Συνδιάθετ☉] *L. B.* δυσδιάθετ☉.

c Αρσακιδῶν.] Vocem Αρσακιδῶν inſertum dedi è *Cod. Busb.*

d Αποκτίνυσιν,] Αποκτίνυζιν *Hen. & Vat.*

e Θήραν πρεσάγοντες.] *L. B.* θύραν (lege θήραν) πρεσαγαγόντες.

f Ανάξιοπάθειαν.] Αξιοπάθειαν *Busb.* Aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *ſiquidem ſunt etiam natura mutabiles, conſuetudinem itaque ejus cæperunt contemnere, indignum putantes ut ſervo ſubjicerentur alieno.* HUDS. Conf. ſup. lib. 15. c. 2. §. 7. SPANH.

g Οὐκ ἠξίεν,] Illud οὐκ, ut ſenſus conſtaret, inſerui, favente *Epiphanio*, ut videre eſt ex ejus verſione jam allata. Si quis

ἔπειζιν. ὑπαντιάζει δὲ [h] αὐτὸν Βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντί τε αὐτῷ ἔ πλήθος τῶν Πάρθων, ὡς συνεταξάμενοι, [i] ἡτιημένοις φεύγειν πρὸς τὰς ὄρας τὰ Μηδείας Ἀρτάβανον· [k] καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ συναγαγὼν πολλὴν στρατιὰν, συμβάλλει τε Βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ Βονώνης εἰς [l] Σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν [m] ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ τροπῇ φόνον ἐργασάμενος, ὑπὲρ ἐκπλήξεως τὰ Βαρβάρων, πρὸς Κτησιφῶντα μετὰ τὰ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν [n] ἐβασίλευεν ἤδη [o] Πάρθοις. Βονώνης δὲ εἰς Ἀρμενίαν διαπίπτει. καὶ καταρχὰς μὲν ἐφίετο τὰ χώρας, καὶ πρὸς Ῥωμαίους ἐπρέσβευεν. ὡς δὲ αὐτῷ Τιβέριος μὲν ἀπῆπτο. πρός τε τὴν ἀνανδρίαν καὶ τὰ Πάρθων τὰς ἀπειλάς· ἀναπρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον [p] ἀνατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ἦν [q] ἑτέρα βασιλείας [r] ἀδεμία, καὶ γὰρ οἱ περὶ Νιφάτην δυνατοὶ τὰ Ἀρμενίων Ἀρτάβανῳ προσῳκείωντο· παραδιδωσιν αὐτὸν Σιλανῷ τῷ τὰ Συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κατὰ αἰδῶ τῆς ἐν Ῥώμῃ νομιδὸς ἐν Συρίᾳ παρεφυλάττετο· τὴν δὲ Ἀρμενίαν Ὁρώδῃ δίδωσιν Ἀρτάβανος, ἐνὶ τὰ ἑαυτὰ παίδων.

re Arsacidem. Illi persuadetur, & cum exercitu venit. Cui Vonones occurrit; & cum primum quidem plerique Parthorum ab ipso stetissent, prælio Artabanus victus in Mediæ montes fugam capessit: & non multo post magno coacto exercitu cum Vonone congreditur, eumque superat, ita ut Vonones cum paucis è suis equitibus in Seleuciam fugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in fusos fugatosque, quod animis consternati erant barbari, cum copiis suis Ctesiphontem se recipit. Et ille quidem jam Parthis imperabat. Vonones autem fuga in Armeniam dilapsus, & statim quidem *ut eò venerat* regionis imperium affectavit, Romamque legatos misit: ut vero repulsam passus est à Tiberio, & propter ipsius ignaviam & Parthi minas (nam per legatos se bellum illaturum minatur, via enim alia ad regnum conservandum nulla erat, nam potentiores Armeniorum Niphatem accolentes Artabano se adjunxerunt) Silano Syriæ præsidi dedidit. Atque ille quidem eum utpote Romæ educatum reveritus apud se in Syria asservabat: Armeniam autem Orodi uni è filiis suis tradit Artabanus.

Vonones ab Artabano fusus fugatusque.

Silano Syriæ præsidi se tradit.

ς'. Ἐτελεύτησεν δὲ καὶ ὁ τῆς [s] Κομμαγηνῆς [t] βασιλεὺς Ἀντίοχος, [v] διέγνωκε δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ πρεσβεύσειν ἀφ' ἑκατέρας μέρας, οἱ μὲν δυνατοὶ μεταβαλλειν τὸ σχῆμα τὰ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος δὲ βασιλεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολὴν, πρασπαζομένης [x] αὐτῷ τὰ τύχης εὐκαιρίαν κατὰ θανάτου. καὶ γὰρ ᾠχόμενος [y] κατὰ ἀνατολὴν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

Sexto. Eo tempestate moritur etiam Antiochus Commagenæ rex: & contentio orta est inter plebejos & nobiles, ita ut utraque pars legationem Romam mitteret; proceribus quidem regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe vero patrio more regum imperio subjici. quapropter Germanicus ex Senatusconsulto ad componendum Orientis statum mittitur, fortuna occasionem quærente illius exitio. Nam cum in Oriente esset, & res illic composuisset, Pisonis *ministerio & opera* veneno sublatus est; sicuti alibi memoratum est.

ΚΕΦ. γ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον. περὶ Χριστοῦ. οἷά τε συνέβη Παυλίνῃ τε Ἰουδαίοις ἐν Ῥώμῃ.

CAP. III.

Judæorum contra Pilatum seditio. de Christo. & quænam acciderunt Paulinæ & Judæis Romæ.

IV.

Πιλάτος δὲ, ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας [z] χειμαδιοῦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅπως καταλύσῃ [a] τὰ νόμων τὰ Ἰουδαϊκῶν, [b] εἰσέφρησε [c] προτομὰς Καίσαρος, αἳ [d] τὰ σημείας προεφοίτων, [e] εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν ἔ νόμου. καὶ διὰ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημείας ἐπισύροντα εἴσοδον τῇ πόλει. πρῶτος δὲ Πιλάτος, ἀγνοίᾳ τὰ ἀνθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων [f] εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πληθὺν παρῆσαν εἰς Καισάρειαν, ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπως πολλὰς ἡμέρας, ὅπως μεταθῆται τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρεῖν

Pilatus autem Judææ prætor, cum exercitum è Samaria eduxisset & Hierosolyma in hyberna transtulisset, ut Judaïcas leges aboleret, * Cæsaris effigiem in militaribus signis *depictam* curavit intra urbem inferendam, cum lex imagines facere nos vetet. quam ob causam ejus decessores prætores soliti erant in urbem intrare cum signis quæ hujusmodi carerent ornamentis. sed Pilatus primus, ignorante populo, quippe noctu facto introitu, illatas imagines Hierosolymis statuit. Quam rem ubi populus rescivit, magno agmine Cæsaream profecti sunt, Pilatumque per multos dies orarunt, ut eas imagines aliò transferre vellet. illoque non con-

Pilatus Cæsaris effigiem in urbem infert.

Inde oritur tumultus.

---

quis malit ἀπηξίωσεν, (prout emendat *Coccejus*) per me licet.

h Αὐτὸν] *L. B.* αὐτῷ.

i Ἡτιημένοις φεύγειν] Νικᾷ καὶ φεύγει *Vat.* & *Lugd. Bat.* forsan pro νικᾷ καὶ φεύγει.

k Καὶ μετ' ὀλίγον πολὺ] *L. B.* μετ' ὀλίγον πολύ.

l Σελεύκειαν] Seleuciæ nempe ad Tigrim. Polyb. lib. v. p. 399. SPANH.

m Ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν.] Λόγοις *Busb.* forsan pro λόχοις.

n Ἐβασίλευεν ἤδη] Ita *Hen.* & *Vat.* ἐβασίλευσεν in *aliis*.

o Πάρθοις.] Πάρθων *Busb.*

p Ἀνατεινόμενος,] Ἀνατείναντας, ἀπειλήσας *Hesychius.* SPANH.

q Ἑτέρα] *L. B.* ἑτέρας.

r Οὐδεμία, καὶ] Ita ex MSS. Editi καὶ ἑδεμία, γὰρ &c.

s Κομμαγηνῆς βασιλεὺς Ἀντίοχος] Conf. *alsew.* lib. 7. c. 7. §. 11. ubi *Gen.* Κομμαγηνῆς Ἀντίοχον. unicô μ. SPANH.

t Βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Vocem βασιλεὺς reposui è *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam) & *Epiphanio.*

v Διέγνωκε δὲ τὸ πλῆθος] Διέγη *Gall. Lugd. Bat.* & *Busb.* διέγνωσι *Vat.* & *Hen.*

x Αὐτῷ τὰ τύχης] Ita è *MSS.* αὐτῶ in *Editis.*

y Κατὰ ἀνατολὴν,] Καὶ τὴν ἀνατολὴν *Vat.*

z Χειμαδιοῦσαν] Χειμαδιοῦντος infr. c. 6. §. 3. SPANH.

* *Cæsaris effigiem*] Vide *Niceph. Callist.* p. 149.

a Τῶν νόμων] *L. B.* τὰ νομίμων.

b Εἰσέφρησε] Εἰσήγαγε *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* forsan pro ἐφόρεσε. ipse, sensu ita postulante, mutavi εἰσφέρειν *Editorum Aliorumque* in εἰσίφρησε. *Lambecius* (in *Commentariorum* l. VIII. p. 19.) μεθιδρύσας pro καθιδρύσας reponit, & quæ sequuntur hoc modo distinguit & interpretatur, χειμαδιοῦσαν· ὃ leg. *i. e. t. v. t. Ἰουδ.* εἰσφρῆσαι, προτομὰς αἳ τ. σ. προεφοίτων εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν· εἰκόνων π. ἀπ. ἡ. τ. νόμ. ᾧ δ. τ. ὁ. π. τ. μ. μ. τ. π. τ. *i. l.* τ. πόλ· περὶ ὃ Π. *Ceterum Pilatus*, Judææ *procurator*, *exercitum Cæsarea adducens*, *eumque insidiose studens cum eversione legum Judaicarum Hierosolymis hybernatum immittere*; *utpote imagines Cæsaris*, *quæ militaribus signis adjuncta erant*, *in urbem introducens* (*cum tamen nostra lege cautum sit*, *ne hujusmodi faciamus imagines*, *ideoque omnes qui ante eum fuerunt procuratores cum signis militaribus absque tali imaginum ornatu ingressi fuerint*) *primus ille*, *ignaris omnibus*, *quia noctu introitus fieret*, *illatas imagines Hierosolymis statuit.*

c Προτομὰς ——— νόμ.] Conf. *alsew.* lib. 1. c. 33. §. 2. SPANH.

d Τὰς σημείας] Ita rescripsi cum *Cod. Busb.* τοῖς σημείοις in *Editis Aliisque.*

e Εἰσαγόμενος] *L. B.* εἰσάγειν.

f Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.] Ὡς τὰ Ἱεροσόλυμα *Busb.*

concedente, utpote quod ea re Cæſari fieret contumelia, poſtquam illi eum urgere non deſinebant, die ſeptimo, cum milites occulte armaſſet, *ipſe* ſuggeſtum in circo factum conſcendit: quæ res collocatum in inſidiis exercitum tegebat. Cumque Judæi eadem rurſus ab eo flagitarent, ſignum militibus dedit, ut eos circumſiſterent, eiſque præſentem mortem minatus eſt, niſi quieti domum diſcederent. At illi humi procumbere, detectiſque cervicibus dicere, ſe longe mori malle, quam ut auderent quidquam contra legum ſapientiam committere. Atque Pilatus, animorum conſtantiam & firmitatem in legibus conſervandis miratus, imagines è veſtigio Hieroſolymis Cæſarcam referri juſſit.

Pilatus imagines Cæſaris ſubmovet.

Aquam Hieroſolyma inductus ſeditionem concitat.

2. Tentavit etiam *Pilatus* aquam derivare Hieroſolyma, idque ſacrarum pecuniarum impenſis, petito fontis capite ducenteſimo ab urbe ſtadio. Sed Judæis diſplicebat quod circa aquam fecerat: coiveruntque hominum multa millia, qui vociferarentur ut ab inſtituto deſiſteret; nonnullis etiam id quod in turba promiſcua fieri ſolet, convicia & contumelias homini dicentibus. Itaque ille magnum militum numerum habitu Judaïco, qui occultas ſub veſte ſicas ferrent, miſit in locum unde poſſent circundare Judæos; deinde Judæis ut ſe inde reciperent imperavit. Cumque Judæi conviciis eum petere inciperent, ſignum quod convenerat militibus dat: illi vero longe atrocius, quam juſſerat Pilatus, quietos æque ac ſeditioſos caſtigarunt. Iſti autem de pertinacia nihil recedebant: adeo ut, inermibus inclementer acceptis ab armatis eos adorientibus, multi ex illis hoc modo perierint, alii ſaucii diſceſſerint. Atque ita compreſſa eſt *hæc* ſeditio.

Magna Judæorum ſtrages.

Illuſtre de Jeſu Chriſto teſtimonium.

3. Eo etiam tempore fuit Jeſus, vir ſapiens, ſi tamen virum eum appellare fas eſt. Fuit enim * mirabilium operum effector, magiſter hominum qui verum cum voluptate accipiunt: multoſque Judæos, multos item † Gentiles ad ſe ‡ pellexit. Hic erat Chriſtus. quem cum Pilatus, ab homi-

---

ρουῦτ@ Δι᾽ τὸ [g] εἰς ὕδωρ Καίσαρι φέρειν, ἐπεί-περ οὐκ ἐξανεχώρουν λιπαρεῖν, κ᾽ ἕκτῳ ἡμέρᾳ ἐν ὅ-πλοις ἀφανῶς ὑπεκθέσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἦκε· τὸ δὲ ἐν τῷ στενῷ κατασκευάσας, ὅπερ ἀπέ-κρυπτε τ᾽ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν δὲ τ᾽ Ἰουδαίων ἱκε-τείᾳ χρωμένων, ἀπὸ σωτηρίας@ παρήσας τοὺς στρατιώ-τας, ἠπείλῃ θάνατον ὑπὲρ ἡσυχίαν ζημίαν [h] οὐκ ἐξ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὑπὲρ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ πρη-νεῖς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, κ᾽ [i] γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ἐδο-κῆ [k] δέξασθ᾽ τ᾽ θάνατον ἕλεγον, ἢ παρὰ [l] τὸν σοφίαν παραβῆσαι τ᾽ νόμων. κ᾽ Πιλάτ@, θαυμάσας τὸ [m] ὀχυ-ρὸν αὐτῶν ὑπὲρ φυλακῆ τ᾽ νόμων, παραχρῆμα τὰς εἰκό-νας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς Καισάρειαν.

β΄. [n] Ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔπραξε, δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, σκολιῶν τὴν ἀρχὴν κ᾽ ῥεύματ@, ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠγά-πων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ [o] θρωμένοις, πολλαί τε μυριά-δες ἀνθρώπων συνελθόντες κατεβόων αὐτοῦ, παύσασθ᾽ κ᾽ ὑπὲρ τοιούτοις παρθυμεῖτε· τινὲς δὲ [C] λοιδορίᾳ χρώ-μενοι [p] ὕβριζον εἰς τ᾽ ἄνδρα, οἷα δὴ φιλεῖ πρὸς τὸν ὅμι-λ@. ὁ δὲ, στολῇ τῇ ἐκείνων πολὺ πλήθει στρατιω-τῶν [q] ἀμπεχόμενον, οἱ ἐφέροντ᾽ [r] σκυτάλας ὑπὸ τ᾽ στολὰς, ἀφεπέμψας εἰς ὃ παρεληλύθειν αὐτὸς, αὐτὸς [s] ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῶν δὲ ἀθρήνητων [t] εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀπεδί-δουσι τοῖς στρατιώταις ὃ παρασυνέκρυ σημεῖον. οἱ δὲ [C] πολὺ μειζόνως, ἢπερ ἐπέταξε Πιλάτ@, ἐχρῶντ᾽ πληγαῖς, τούς τε θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ κ᾽ μὴ κολάζοντες. οἱ γ᾽ [v] εἰσέ-φερον τὸ μαλακὸν ὄδεν, ὥστε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ᾽ ἀν-δρῶν ἐκ παρασκευῆς ὑπαφερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ταύτῃ [C] ἀπέθνησκον, οἱ δ᾽ [C] τραυματίαι ἀνεχώρησαν. καὶ ἕτω παύε᾽ ἡ στάσις.

γ΄. [x] Γίνεται δ᾽ [y] κ᾽ τοῦτον τ᾽ χρόνον [z] Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, [a] εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλ@ ἀνθρώπων [b] τ᾽ ἡδονῇ παλῃῇ [c] δεχομένων· κ᾽ πολλοὺς μὲν [d] Ἰουδαίους, πολλοὺς δ᾽ [e] κ᾽ τ᾽ Ἑλληνικ᾽ ἐπηγάγετο. [f] ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν. κ᾽ αὐτὸν ἐν-δείξ[ει]

---

[g] Εἰς ὕδωρ Καίσαρι φέρειν,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen. à ſecunda manu*, quo fere modo τοῦτο παρὰ πολλῶν ἀδοξίαν σοι οἴσ[ει] apud *Platonem*. Δι᾽ τὸ ὕδωρ in *Ed. Gen.* Δι᾽ τὸ μὴ εἰς ὕδωρ *Vat.* & *Hen.* à pr. m. Legi poteſt, Δι᾽ τὸ ὑδρεῖν Καίσαρι εἰσφέρειν,

[h] Ἐκ ᾧ ὀξέως] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.

[i] Γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς,] Καὶ γυμνώμενοι παρὰς σφαγὰς *Busb.*

[k] Δέξασθ᾽ τ᾽ θάνατον ἕλεγον,] Ita *MSS.* δέξασθ᾽ in *Editis.*

[l] Τὸν σοφίαν παραβῆσαι τ᾽ νόμων.] Inde σοφισταὶ dicti, ipſi νομοδιδάσκαλοι qui aquilam detraxere templo. Ita mox cap. 5. σοφίαν νόμων. REL.

[m] Ὀχυρὸν] *L. B.* ἐχυρὸν.

[n] Ὑδάτων —— χρημάτων,] Aquæductus Hieroſolymis è ſacra pecunia Κορβανᾶς dicti ἄλλοι. lib. 2. c. 9. §. 4. καλεῖ᾽ ᾧ κορβανᾶς &c. SPANH.

[o] Θρωμβόις,] Χρωμβόις in aliquot *MSS.*

[p] Ὑβρίζον εἰς τ᾽ ἄνδρα,] Ὑβρίζειν *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[q] Ἀμπεχόμβρον,] *Gen.* ἀπεχόμβρον. Ἀμπιχόμβρον *Busb.*

[r] Σκυτάλας] Vert. *Sicas.* ſed *fuſtes* vel *claras* potius ſignificat vox Græca. IBBETSON.

[s] Ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν.] Ἐκέλευεν *Busb.*

[t] Εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἀπεδίδουσι] Apud. Euſeb. H. Eccl. lib. 1. c. xi. p. 30. SPANH.

[v] Εἰσέφερον] *L. B.* εἰσφέρειν.

[x] Γίνε᾽ —— Ἰησοῦς,] Γίνε᾽ δὴ *Busb.* & *MS. Iſidori Peluſiota Cæſareus*, quod probat *Lambecius*, ita ut verborum ſenſus ſit, *Fuit porro circa hoc tempus* &c. Sic enim teſtimonium hoc de Chriſto cum præcedente narratione optime ac convenientiſſime connectitur. Tolerari tamen hic poteſt etiam particula ᾧ quia & hæc uſurpatur pro δή. HUDS. Nonnemo hoc teſtimonium de Chriſto ex variante ſcriptura, quæ in Euſebio, Cedreno, Euthymio Zigabeno, Iſidoro & Suida eſt, ita dedit, ut ab hac vulgata recederet quam maxime Γίνε᾽ ᾧ (κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ καιρὸν) Ἰησοῦς (τις) σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν (ἐχρῆν.) ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος τ᾽ τ᾽ ἀληθῆ (σὺν ἡδονῇ) κ᾽ πολλοὺς μὲ (ᾧ Ἰουδαίους, πολλοὺς ᾧ κ᾽ ἀπὸ ᾧ Ἑλληνικ᾽ ἠγάγετο) ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν κ᾽ (αὐτῶν) ἐνδείξ[ει] τ᾽ (παρ᾽ ἡμῖν αἰχόντων) καθήλωσαν σταυρῷ ἐπιτίμησάντ@ Πιλάτου. Οὐκ (ἐξαπαύσαντο οἱ τὸ) πρῶτον (αὐτὸν) ἠγαπήσαντες τὰ αὐτῷ καταλγήσειν, ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς πρίτην ἡμέραν, πάλιν ζῶν, τ᾽ θείων προφητῶν ταῦτα κ᾽ ἄλλα (μυρία περὶ αὐτῷ θαυμάσια κ᾽) εἰρηκότων. (ἴδε τοίνυν) τ᾽ Χριστιανῶν ἔθνος (ἀπὸ τούτ@) τὸ φῦλον. In lib. 11. de bell. c. 9. §. 2. idem hoc teſtimonium de Chriſto legitur in codice Petavii ſed auctum pia fraude. vide quæ infra notamus. REL. Eadem *Rufinus* Interpres c. IX. SPANH. Brevitatis gratia hic nihil dicimus, Diſſertatiunculam de fide Joſephici hujus teſtimonii ſubjecturi ad finem Tomi II. HAV.

[y] Κατὰ τοῦτον τ᾽ χρόνον] *Aliis* κατ᾽ ἐκεῖνον τ᾽ χρόνον, & κ᾽ τ᾽ καιρὸν τοῦτον.

[z] Ἰησοῦς,] Ἰησοῦς τις *Euſebio* in *Hiſt. Eccl.* l. 1. c. XI. HUDS. At Moſen ipſum ſæpe ἄνδρα nuncupat. An Chriſtum Moſi ipſi prætulit? Sunt ab aliena manu. REL.

[a] Εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή.] Verba illa, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή, agnoſcunt noſtri *Codd.* omnes, tam *Latini* quam *Græci*. Itaque *Voſſius* in *Chronol. S.* c. 17. (quod in uno ejus *exemplari Latino* deſiderentur) ſine ratione ſuſpicatur ab aliena manu acceſſiſſe.

* *Mirabilium operum effector*,] Eſt qui vertit *incredibilium*. Sed (ut notavit *Lambecius*) differentiam eſſe inter παράδοξον & ἄπιστον liquet ex *Iſocrate* ad *Nicoclem*, ἐν οἷς ἔστι παράδοξον, ἔστι ἄπιστον &c.

[b] Τῶν ἡδονῇ] Ita in *pleriſque libris*, & ſic loqui amat *Joſephus*, ut paulo ſupra, & alibi. τ᾽ σὺν ἡδονῇ *Busb.* & *Euſeb.* in H E. τ᾽ ἐν ἡδονῇ *Cedren.* omittuntur ab *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* HUDS. Inde *Zonaras* p. 267. τ᾽ ἀχ ἑδον. In MSS. Reg. Gall. apud Huetium Dem. Eu. p. 33. σὺν ἡδονῇ *Euſeb.* SPANH.

[c] Δεχομένων·] Σεβομένων *Euſeb.* in *D. E.*

[d] Ἰουδαίους,] Τῶν Ἰουδαίων in *Euſeb. H. E. Niceph.* & *Suid.* probante *Iſ. Voſſio.* ᾧ Ἰουδαϊκῶ *Euſeb.* in *D. E.*

† *Gentiles ad ſe pellexit*] Omnes *Ethnicos*, qui in Deum verum non credebant, cujuſcunque fuerint gentis, Judæi Ἕλληνας ſive Ἑλληνικοὺς vocabant.

[e] Καὶ ᾧ Ἑλληνικῶ] Ita *Busb. Lugd. Bat. Hen. Vat. Iſidor. Suid.* & *Zonar.* κ᾽ Ἑλληνικῶ *Baſ.* & *Euſeb.* in *D. E.* κ᾽ ἀπὸ ᾧ Ἑλλ. *Euſeb.* in *H. E.* κ᾽ ἀπὸ ᾧ Ἑλληνισμῶ *Niceph.* quod cæteris præfert *Iſ. Voſſius*. πολλοὺς γὰρ κ᾽ ἀπὸ Ἑλλήνων ἠγάγετο Χριστὸς *Niceph.* HUDS. Καὶ ἑλληνικὸς *Gen.* κ᾽ ᾧ Ἑλληνικῶ ibid. κ᾽ ἀπὸ ᾧ Ἑλληνικῶ· *Euſeb.* SPANH.

‡ *Pellexit. Hic erat Chriſtus.*] Sibi adjunxit *Epiphan.* HUDS. Et melius quidem vertit ita *Epiph.* IBBETS.

[f] Ὁ Χριστὸς οὗτ@ ἦν.] Sc. ὁ λεγόμεν@ Χριστός. Sic enim *Pilatus* dixit, τί δὲ ποιήσω Ἰησοῦν τ᾽ λεγόμενον Χριστὸν. *Hieronymus* vertit, & *credebatur eſſe Chriſtus*, unde, κ᾽ ἐπιστεύθη εἶναι Χριστὸς

δείξῃ τ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, φωρᾷ ὑπαλιμηκότος Πιλάτου, οὐκ [g] ἐπαύσαντο [h] οἵγε πρῶτον [i] αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτῃ [k] ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ θείων προφητῶν [l] ταῦτά τε καὶ ἄλλα [m] μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ [n] εἰρηκότων. [o] εἰς ἔτι νῦν τ Χριστιανῶν [p] ἀπὸ τοῦδε [q] ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

4. Circa eadem tempora etiam mali quiddam aliud Judæos perturbavit, Romæque accidit ut in fano Isidis res ageretur, *summa* cum turpitudine conjuncta. Primum igitur facinus in Isiacis commissum memorabo, ac tum demum orationem convertam ad ea persequenda quæ apud Judæos evenerunt. Erat Romæ Paulina & natalium dignitate illustris, & ob studium quod ipsa virtutis decori impenderat magni nominis, porroque divitiis affluens, & forma egregia, ea etiam ætate qua maxime lætitia gestiunt mulieres, ac præter cætera vita ad pudicitiam composita. Nupta autem erat Saturnino, viro cum ipsa in omnibus quibus eminebat conferendo. Hujus amore correptus est Decius Mundus, vir magnæ inter equites *Romanos* dignitatis: qui, cum eam comperisset frustra muneribus solicitari, ut quæ ingentia ab eo missa rejecerat, tanto magis amore accendebatur; ita ut ei pro uno concubitu ducenta drachmarum Atticarum millia polliceretur. At cum *ea* nec hisce animo flecti potuerit, illi, se amore destitui graviter ferenti, optimum visum est, inedia mortem sibi conscisscere propter malum quod ei ex Paulina acciderat. Atque ita quidem ille vitam finire decreverat, nec ei mora quin id continuo faceret. Fuit autem Mundo paterna liberta, Ide nomine, omnium malarum artium perita: quæ, cum ei valde displiceret ut juvenis in obstinato moriendi proposito persisteret, nam palam erat ipsum se perditum ire, ad eum veniebat verbisque afflictum excitabat, fidem ei faciens spem ingerendo fore ut Paulinæ complexibus potiretur. Illoque precibus libenter auscultante, subjiciebat, sibi tantum opus esse quinquaginta drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Et illa quidem, cum istis juvenis animum erexisset, quantumque pe-

Sacra Isidis fadantur.

Paulina Romana fraude sacerdotis Isidis à Mundo stuprata.

Ide patria Mundi liberta.

---

num nostrorum primis delatum, crucis supplicio addixisset, eum tamen amare non desierunt, qui primum amaverant. Apparuit enim eis tertio die redivivus, divinis vatibus & hæc & mille alia de eo miranda effatis. atque ab eo denominata Christianorum natio durat usque ad hunc diem.

δ'. Καὶ κατὰ [r] τὰς αὐτὰς χρόνους, [s] ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε τοὺς Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ Ἰσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πραχθεὶς αἰσχιστων οὐκ ἀπηλλαγμένα συντυχάνουσι. καὶ πρότερον ἔγωγε τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, [t] ἔπειτα μεταδιδῶ τ λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. [v] Παυλίνα [w] τῶν ἐπὶ Ῥώμης προγόνων τε ἀξιώματι [x] τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι, δυνάμεί τε αὐτῇ χρημάτων ἰσῃ, καὶ γενομένῃ [y] τῷ ὄψιν εὐπρεπὴς [z] καὶ τ ὥρας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνεκέκτητο ἡ ἐπιτήδευσις ἔς βίᾳ. ἐγεγάμητο δὲ Σατορνίνῳ, [zz] τῷ εἰς τὰ πάντα ἀντισταμένῳ τῶν περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μοῦνδος, τῶν τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ· [a] καὶ μείζονος γὰρ ὅσης ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ἀφ' ὧν [b] καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος [c] περιιδεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον, ὥστε ἐπὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν [d] Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν ὑποσχνεῖται εὐνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὑπικλωμένης, ὁ φέρων τὴν ἀτυχίαν ἔς ἔρωτος, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὑπὲρ μοῖραν αὐτῷ καλῶς ἔχειν [e] ἐνόμιζεν ὑπὸ Παυλίνῃ καιρὸς ἔς κατάληψιν. καὶ ὁ μὲν ἐπεψήφιζέ τε [f] τοιαύτῃ πλάνῃ, καὶ πράσσειν οὐκ [g] ἀπηλλάσσετο. ἵν' ἡ Ἰδη πατρῷος ἀπελεύθερα τῷ Μούνδῳ, παντοίων ἴδοις κακῶν· [h] ἣ δεινῶς φέρουσα ἔς νεανίσκου [i] τὸ ψήφισμα ἔς θανεῖν, ὁ γὰρ ἀφανὴς ἦν ὑπολύμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικνουμένη ἀφ' οἴκου, πίστιν τε ἵν' ἐλπίδων τινῶν [k] ὑποσχέσει ὡς ἀφαρπαχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν [l] Παυλίναν αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ [m] μόνον ἔλεγεν, [n] ἵνα ἀλόχου τ γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀναγείρεσθαι τ νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα χρυσίον, ὁ πρὸς αὐτὰς ὁδὸς ἐξέλλειν τοῖς προδιαγνωσθεῖσιν, ὁρῶσα τ γυναικὸς τὸ

Paulina Romana fraude sacerdotis Isidis à Mundo stuprata.

Ide patria Mundi liberta.

---

[r] Οὗτω μεταδιδῶ] Οὕτως μεταγάγω τ λ. *Busb.* ὕτως μεταδίδωμι τ λ. *Gall. Lugd. Bat.* ὕτω μεταδίδωμι τ. λ.

[v] Παυλίνα ἵν] Παυλίνα τις legisse videtur *Epiphan.* HUDS. Eadem hinc *Zonaras* p. 268. 269. SPANH.

[x] Τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι] Τὸν καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδευόμενον κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι. δυνάμεί τε in *Editis Aliisque.* τῷ τε καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προϊοῦσα· δυνάμεις τε *Busb.* unde, quam minimum à vestigiis vulgatæ lectionis recedendo, rescripsi, καὶ τῷ καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι κόσμῳ ἀρετῆς &c. in *Epiphanis* versione, *majorum dignitate praclara, studio castitatis intenta, honestatis opinione perspicua.*

[y] Τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς] Τῇ ὄψει *Busb.* & *Gall.*

[z] Καὶ τ ὥρας] Καὶ τ ἡλικίας *Zonar.*

[zz] Τῷ εἰς τὰ πάντα] Ita cum *Cod. Gall.* nec aliter *Busb.* nisi quod τῷ non agnoscat. τ εἰς τὰ πάντα ἀντισυμφέρων τ π. in *Editis Aliisque.*

[a] Καὶ μείζονος γὰρ ὅσης] Καὶ μείονα γὰρ ὄντα ἀλῶναι δώροις *Vat.* & *Hen.* à pr. m. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλ. in *Editis Aliisque.* καὶ μείζονος ὄντος ἀλῶναι, *Busb.* omnibus perpensis rescripsi, καὶ μείζονος γὰρ ὅσης ἢ ὥστε ἀλ.

[b] Καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος] Καὶ παρεμφθέντων *Busb.*

[c] Περιιδεῖν,] Ὑπεριδεῖν *Busb.*

[d] Ἀττικῶν αὐτῇ δώσειν] Ἀττικῶν pro αὐτῇ δώσειν habet *Busb.* Vocem Ἀττικῶν etiam agnoscit *Zonar.* atque *Epiphanius* vertit, *ut etiam viginti myriadas drachmarum Atticarum se daturum pro uno concubitu spopondisset.* quibus factum est ut non dubitarim Ἀττικῶν in textum recipere.

[e] Ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ] Ἐνόμισεν *Busb.* & *Vat.*

[f] Τοιαύτῃ πλάνῃ,] Ita rescripsi pro τοιούτῳ πλάνῃ. Si quis malit τοιούτῳ πλάνῃ, non repugnabo.

[g] Ἀπηλλάσσετο.] Ἀπηλλάττετο in *libris* omnibus.

[h] Ἣ δεινῶς φέρουσα ἔς νεανίσκου] Αὐτὴ *Busb.*

[i] Τὸ ψήφισμα ἔς θανεῖν] Ita in *Editis.* τῷ ψηφίσματι in plerisque *MSS.*

[k] Ὑποχέσει ὡς ἁρπαχθησομένων] Ὑποχέσεσι *Busb.*

[l] Παυλίναν αὐτῷ] *Al.* Παυλίνῃ.

[m] Μόνον ἔλεγεν,] Μόνων *Busb. Hen.* & *Vat.*

[n] Ἐπὶ ἀλόχου τ γυναικός.] Ἐπὶ δόσῃ *Busb.*

---

[g] Επαύσαντο] Εξεπαύσαντο *Eusseb.* in *H. E.* quem sequitur *Voss.*

[h] Οἵγε πρῶτον αὐτὸν] Οἱ τὸ πρῶτον *Busb.* & *Suid.* probante *Vossio* HUDS. Οἱ τὸ πρῶτον αὐτοὶ ἀγαπ. *Eusseb.* οἱ το MS. R. SPANH.

[i] Αὐτὸν] Ita lego cum *Cod. Busb.* & *Eusseb.* in *H. E.* & in *D. E.* assentiente *Vossio.* cæteris deest αὐτόν.

[k] Ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν,] Vox ἔχων abest *Eusebio* in *D. E.*

[l] Ταῦτά τι καὶ] Ita *Busb. Isidor. Eusseb.* in *H. E.* & *D. E.* ταῦτα καὶ ἄλλα &c. in *Editis Josephi Aliisque.* ταῦτα καὶ ἄλλα μαρτυρηθέντων περὶ αὐτοῦ θαυμάσια καὶ εἰρηκότων *Cedren.* HUDS. Ταῦτά τε MSS. & *Eusseb.* SPANH.

[m] Μυρία θαυμάσια] Vocem μυρία omittendum cum nonnullis censet *Vossius.* qui mox etiam cum illis mutato ordine legit περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων.

[n] Εἰρηκότων.] Προφητευόντων solus *Hen.* HUDS. Uti videlicet Christiani credebant: nam Judæus ex sua sententia id scribere nequit. Sed omne hoc de Christo testimonium merito suspectum est corruptelæ, & a Christianis interpolatum: uti & idem in quibusdam (vide infra) MSS tis librorum de bello invenitur, adhuc magis interpolatum. Nam plane nullam fecisse Josephum mentionem Jesu non putem, quum Jacobi fratris Jesu & Johannis Baptistæ cum honore meminerit. REL.

[o] Εἰς ἔτι νῦν] Ita *Busb. Eusseb.* in *H. E. Niceph.* & *Zonar.* εἰς τε νῦν in *Editis Josephi Aliisque.* ἕως εἰς ἔτι νῦν *Eusseb.* in *D. E.* HUDS. Εἰσέτι τε MSS. & εἰσέτι νῦν γε *Eus.* SPANH.

[p] Ἀπὸ τοῦδε] Ἀπὸ τοῦδε ἔς χρόνου οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον *Eusseb.* in *D. E.* cæteris omissis. Verum plura verba in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sed & in hodiernum Christianorum, qui ab ipse nuncupati sunt, & nomen perseverat & genus.*

[q] Ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.] Ita *Hen.* & *Vat.* ὀνομασθέντων *Aliis.*

[r] Τὰς αὐτὰς χρόνους,] Τὰς ἅ αὐτὰς *Busb.*

[s] Ἕτερόν ——— Ἰουδαίους,] Id respicit ad seditionem ortam, quum Pilatus signa Cæsaris inferret Hierosolymis: nec cohæret cum historia de Christo, uti nunc legitur. Et an dixisset de Christo, quem ita laudat, ἱστορῶ; REL. Ita MSS. *Editi* ἕτερόν τι.

petierat pecuniæ accepiſſet, alia ipſam aggreditur via, quam ii quorum opera uſus fuerat & miniſterio, quod mulierem videret majorem quam ut pecunia caperetur. Gnara enim eam vehementer addictam eſſe Iſidis cultui, tale quiddam commini-ſcitur. Conventis aliquot ex ejus ſacerdotibus, verbiſque ultro citroque habitis, ubi fidem quam maxime ſolennem accèperat, &, quod efficaciſſimum, pecuniam oſtentaverat, in præſens viginti quinque millia, & altera totidem re perfecta, indicat eis amorem juvenis, rogans modis omnibus adniterentur ut ei mulieris copiam facerent. Illi autem, auri vi magna inducti, id facturos recipiunt. & illorum natu maximus propere ſe ad Paulinam contulit, atque intromiſſus petiit ut remotis arbitris cum ea colloqueretur. quo conceſſo, venire ſe ajebat miſſum ab Anubide, Deo quippe illius amore capto, jubenteque ut ad ſe veniret. Illi verba iſta grata erant & optata, ſeque apud familiares ſuas jactabat ob honorem quo eam dignabatur Anubis: marito quoque indicat, condicta ſibi cœnam & cubile Anubidis. Ille vero conceſſit, ut qui probe norat pudicitiam uxoris. Itaque it *mulier* in fanum, & cum cœnaviſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis januis à ſacerdote, intus in Sacrario etiam ablatæ erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus conſortio aberravit, totamque noctem illi obſequuta eſt, Deum eſſe rata. Cumque ille abiiſſet, priuſquam moverentur ſacerdotes qui inſidias neſciebant, Paulina mane cum veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud familiares verbis *quam ampliſſimis* ſeſe extollit. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam ſpectantes, partim mirabantur, ut qui non potuerint, id quod æquum, fide indigna judicare, quando ad ejus pudicitiam & nobilitatem reſpiciebant. Tertia autem die poſt facinus patratum Mundus, ipſi obviam factus, "Paulina, inquit, equidem mihi & ducen-"ta millia ſervaſti, quæ potuiſti facultatibus tuis "adjicere, & morem nihilominus meæ voluntati geſſiſti. nihil vero mea refert, quod Mundum "verborum contumeliis oneraſti; ſed *magnæ* mihi "res ipſa voluptati fuit ſub Anubidis nomine la-"titanti." Et is quidem iſta loquutus diſceſſit: illa vero, ut quæ tum primum aliquid de flagitio reſcivit, & veſtem ſibi lacerat, & marito *protinus* indicat omnem inſidiarum turpitudinem, eumque obſecrabat, ut ipſam vindicatum ire non negligeret. Is autem totum negotium imperatori aperit. Atque Tiberius, cum rem omnem, quæſtione de ſacerdotibus habita, probe intellexiſſet, & illos cruci ſuffixit, & Iden exitii illorum cauſam, utpote quæ omnia machinata eſt in mulieris injuriam: inſuper & templum evertit, & Iſidis ſimulachrum in Tiberim fluvium demergi juſſit. Mundum autem exſilio multavit, cauſam ſatis idoneam ratus

Anubis Deus.

Tiberius Iſidis ſacerdotes & Iden in crucem agit, Iſidis templum evertit, & Mundum in exſilium ablegat.

μηδαμῶς χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπείᾳ τ Ισιδ. σφόδρα ὑπηγμένην, ° τεχνᾶταί τι τοιόνδε. τ ἱερέων πισὶν ἀφικομένη P λόγων ἐπὶ πίστει μεγάλαις, τὸ ᾧ μέγιστον δόσι χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν μυριάδων δυοῖν & q ἡμισείας, λαβόντ. δ' ἔκελευσιν ᾧ πράγματ. ἑτέρῳ τοσῷδε, ἀφαιρεῖ τοῦ νεανίσκου τ ἔρωτα αὐτῆς, κελεύουσα παντοίως r ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὸν ἄνθρωπον ὑπερβάσαι. οἱ δ' ἐπὶ s πλήθει τοῦ χρυσίου t θελχθέντες ὑπῳχνοῦντ. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατ. ὡς τὸν Παυλίναν ὠσάμεν., χλιομέναν εἰσιδών, v καταμόνας τε ἀφὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου. καὶ x συγχωρηθὲν, y πεμπὸς ἔλεγε ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ανούβιδ., ἔρωτι αὐτῆς ἁλωμένου τοῦ Θεοῦ, κελεύοντ. τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ ᾗ z εὐκτὸς ὁ λόγ. ἦν, καὶ τῆς τε φίλαυς ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ a τύχῃ ἀξιώσει τοῦ Ανούβιδ., καὶ φέρζει πρὸς τ ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ & εὐνὴν ᾧ Ανούβιδ. εἰσηγήλθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖν., τὴν σωφροσύνην τ γυναικὸς ἐξεπισάμεν. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμεν., καὶ δειπνήσασα, b ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλειθεισῶν τ θυρῶν ὑπὸ ᾧ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ ναῷ καὶ τὰ λύχνα σκοτοῦν ἦν, καὶ ὁ Μᾶνδ., προεκήρυττε γὰρ τῆδε, ἐκ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τ πρὸς αὐτὴν· πανυχίον τε αὐτῷ c διενυκτέρευε, ὑπεληφθὲν Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ d κίνησιν ἄρξασθαι τ ἱερέων, οἳ τὸν ἐπιβεβουλευκότ. ἤδεσαν, e ἡ Παυλίνα, πρωὶ ὡς τ ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὸν ἐπιφάνειαν σκηνηγεῖ ᾧ Ανούβιδ., καὶ πρὸς τὰς φίλας f ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν ᾧ πράγματ. ὁρῶντες· τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσταντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε g εἰς τὴν σωφροσύνην & τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαυλίσασα αὐτὸν ὁ Μᾶνδ., "Παυλίνα, φησὶν, ἀλλά μοι & εἴκοσι μυριάδας "διεσώσω, δυναμένῃ οἴκῳ πλουτεῖν τῷ h ἑαυτῆς, i ἀφ-"κοπεῖσθαί τε ἐφ' οἷς k πρότερον οὐκ ἐνέλιπες. ἀ-"μέλει δὲ εἰς Μᾶνδον l ὕδατ m διεξῶ μηδέν μοι μελήσαν τ "ὀνομάτων, ἀλλὰ τ ἐκ τῆς πράξεως ἡδονῆς, Ανούβιον "ὄνομα ἐμῷ ἐμαυτῷ." καὶ ὁ μὲν ἀπῆλθε ταῦτα εἰπών· ἡ δ' εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τῆς τολμήματ., προῤῥήγνυταί τε τὸν φόλιν, καὶ τἀνδρὶ δηλώσασα τῆς παντὸς ἐπιβεβουλεύμαθ. τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προϊῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δ' τῷ αὐτοκράτορι ἐπισήμηνε τὸν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γιομένης ἐξετάσαι τ ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὸν Ἰδὸν ὀλέθρου γιομένου αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕδατι σωθῆσαν τ γυναικός· τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τ Ισιδ. εἰς τ n Θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. ° Μάνδῳ δ' φυγῆς ἐτίμησεν, P κώλυμα τοῦ μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔρωτ. αὐ-

o Τεχνᾶταί τι τοιόνδε.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphanio*, qui vertit, *tale aliquid machinatur.* τεχνᾶ᾽ τοιόνδε in *cæteris.*

p Διὰ λόγων] Διελέχθη *Busb.*

q Ημισείας,] Ημισείᾳ *Busb.* (ἡμίσει *L. B.*) unde pro ἥμισυ *Editorum* repoſui ἡμισείας.

r Επὶ τῷ ληψομένῳ] Επιλήψεσθ. τ ἀνθρώπ. ων. *Busb.*

s Πλήθει δ' χρυσίου] Ita cum *Cod. Busb.* πλουτῇ in *cæteris.*

t Παρακεχθέντες ὑπῳχνοῦντ.] Θιλχθέντες *Zonar.*

v Καταμόνας] Καθαμόνας infr. c. 10. §. 3. & §. 6. SPANH.

x Συγχωρηθὲν,] Συγχωρεθλῶν *Busb.*

y Πεμπὸς] Conf. ſupr. c. 3. §. 2. SPANH.

z Εὐκτὸς] *L. B.* in *Marg.* εὐκταῖ.

a Τύχοις ἀξιώσει] Τοιούτοις *Busb.*

b Ως ὕπνου καιρὸς ἦν,] Sic in N. T. clauſis foribus ὕπνου καιρὸς ἦν. REL.

c Διενυκτέρευε,] Mox hac ead. §. Διανυκτέρευε eadem de re. SPANH.

d Κίνησιν ἄρξασθ. τ ἱερέων,] Κινήσειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Immo vero (inquit *Petitus* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. IV. p. 196.) ſurrexiſſe jam oportuerat, ut aperirent ei diſceſſuro fores. Adeo ut, cum moris illis fuerit ſummo mane Deam ſalutare, quas *ſalutationes* etiam *excitationes* appellabant, (ut conſtat ex *Arnobio*, l. VII.) non dubitem quin hanc *excitationem* appellet *Joſephus* κίνησιν, & locus hoc modo reddendus ſit, *cumque ille abiiſſet, antequam ſacerdotes doli conſcii excitationem canere cepiſſent.* Verum ipſe ſimplici verborum ſenſu retento, malui cum V. Cl. *J. Clerico* (in *Heſiodum*, p. 136.) voculam οὐκ ante ἤδεσαν inſerere.

e Η Παυλίνα,] Ita *Busb.* Παυλίνα πρωὶ ὡς τ in *Editis Aliiſque.*

f Ενελαμπρύνετο λόγοις] Αντελαμβάνετο *Hen.* & *Vat.*

g Εἰς τὴν σωφροσύνην ᾗ] Illud εἰς ſupplevi è *Cod. Busb.*

h Εαυτῆς,] Σαυτῆς *Busb.* nolui tamen in textum reponere, quod *Budæus* exempla quamplurima afferat ἑαυτῷ poſiti pro σαυτῷ.

i Διακοπεῖσθαί] Conf. mox ſupr. SPANH.

k Προτεκαλύμμαι οὐκ ἐνέλιπες.] Προεκαλύμμαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

l Ὕδατ διεξῶ] *L. B.* ὑθρίζειν ἐπιεῖν.

m Διεξῶ] Conf. ſupr. lib. 17. c. 4. §. 2. ἦν σοὶ αὐτὸς ἐξῶ. SPANH.

n Θύβριν ποταμὸν] *Al.* (ut & *L. B.*) Θύμβριν.

o Μάνδῳ δ'] Μᾶνδον *Busb.*

p Κώλυμα] Κώλυμα δ' μείζονος κολάσεως *Busb.*

q Προ-

αὐτῷ ἡμαρτῆθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενοι. καὶ τὰ μὲν ὠθεῖ τὸ ἱερὸν τ Ισιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἰών. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τ ἐν Ρώμῃ Ιουδαίοις καὶ τότον τ χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ [q] προσῆκεν ὁ λόγος.

ε'. Ην ἀνὴρ Ιουδαῖος, Φυγὰς μὲν τ αὐτοῦ, κατηγορία τε ὠφληθέντος [r] νόμων ὧν δέοι τιμωρίας τ ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. [s] καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ διαιτώμενος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τ Μωϋσέως, προσηκοιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα [t] ὁμοιοτρόπους, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν [v] Φυλβίαν, τ ἐν ἀξιώματι γυναικῶν ὧν νομίμοις προσεληλυθῆαι τοῖς Ιουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν [x] καὶ χρυσὸν εἰς τὸ [y] ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψασθαι· [z] καὶ λαβόντες, ἐπὶ [a] χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιῶνται, ἐφ' ὅπερ ὧν τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἀπαναισθήτῳ γὰρ προς αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνῖνος τ Φυλβίας ἀνὴρ [b] ἀπεκήρυξε τ γυναικὸς, [c] κελεύει πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης [d] ἀπελαθῆναι. οἱ γὰρ ὕπατοι, τετρακισχιλίους [e] ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς Σαρδὼ τὴν νῆσον· πλείους γὰρ ἐκόλασαν [f] μὴ θέλοντας στρατεύειν, ἀλλὰ φυλακὴν τ πατρίων νόμων. καὶ [g] οἱ μὲν, ἀλλὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως.

cur majori pœna non afficeretur, quod amoris vehementia deliquisset. Et ista quidem sunt, quibus templum Isidis dehonestarunt sacerdotes. Nunc autem ad ea narranda revertor, quæ per id tempus Judæis Romæ degentibus contigerunt: id quod jam ante facturum recepi.

V. *Judæi urbe Roma pulsi ob Fulviam pecunia emunctam.*

5. Erat vir genere Judæus, patria quidem sua profugus, ut qui accusaretur quod contra leges fecerat & pœnam *ob maleficia* metueret, in omnibus vero nequam & improbus. Is tum Romæ degens, se quidem legis Mosaïcæ interpretem profitebatur, & tribus aliis per omnia sui similibus in societatem ascitis, Fulviæ, feminæ nobili, quæ, legem Mosaicam amplexa, sese illis in disciplinam tradiderat, persuadent ut purpuram & aurum in templum Hierosolymitanum mitteret: qui cum ea accepissent, in proprios usus verterunt & profuderunt; quem in finem ea etiam ab initio postulaverant. Quo fit ut Tiberius, ei quippe rem indicaverat quo amico utebatur Saturninus Fulviæ maritus ex uxoris instigatione, juberet cunctos Judæos Roma pelli. Ex quibus consules delectu habito quatuor millia militum in Sardiniam insulam miserunt: plurimos etiam, qui ut servarent patria instituta militiam detrectarunt, pœnis affecerunt. Atque ita, propter quatuor hominum nequitiam, Judæi ejecti sunt è civitate.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ἐθορύβησαν οἱ Σαμαρεῖς, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἀπώλεσε Πιλάτος. ὡς κατηγορεῖται ὁ Πιλάτος, οἷά τι Οὐιτελλίῳ πεπραγμένα πρὸς τοὺς Ιουδαίους ὧν Παρθυαίους.

CAP. IV.

Quomodo tumultuabantur Samaritani, multosque ex illis occidit Pilatus. utque Pilatus accusatur, & quæ gesta erant à Vitellio apud Judæos & Parthos.

ΟΤΚ ἀπήλαυσε δὲ θορύβου καὶ τὸ Σαμαρέων ἔθνος. συμφορᾷ γὰρ αὐτοὺς ἀνὴρ ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος [h] πιθόμενος, [i] καὶ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους τιχνάζων τὰ πάντα, κελεύων ἐπὶ τὸ Γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ [k] ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς ὀρῶν ὑπειλῆφθαι, ἰσχυρίζετό τε [l] δηλώσειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῇδε κατορωρυγμένα, [m] Μωϋσέως [n] τῇδε αὐτῶν ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τ λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, [o] Τιραθαβᾶ λέγῃ, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιούμενοι. φθάνει δὲ Πιλάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος [p] ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῶν, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ προπηνθρισμένοις, ἀδιατάξεως ὑπαρχούσης, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέπουσι, ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυγάσι δυνατωτάτους ἔκτεινε Πιλάτος.

INterea ne Samaritani quidem tumultu caruerunt. Concitat enim eos vir *quidam*, qui mentiri pro nihilo ducebat & omnia ad ineundam à plebe gratiam faciebat; jubens ut secum montem Garizim conscenderent, montium apud eos sanctitatis opinione celeberrimum, illisque asseverabat, se ostensurum ipsis, ubi eò pervenirent, sacra vasa à Moyse istic defossa atque recondita. Illi vero, quæ diceret verisimilia esse credentes, *statim* arma sumpserunt; & in vico quodam Tirathaba nomine consedentes sibi adjungebant quotquot sese ad illos aggregarent, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior viam, qua iretur, occupat equitibus quos miserat & peditibus: qui congressi cum illis qui in urbem convenerant, primo conflictu alios occiderunt, alios in fugam verterunt, & multos etiam captivos abduxerunt, quorum præcipuos, & potentissimos eorum quos in fuga ceperant, interfecit Pilatus.

Seditio Samaritana.

Seditiosi à Pilato fusi fugatique.

Β'. Καταστάσης δὲ τῆσδε τ θορύβου, Σαμαρέων ἡ βουλὴ πρὸς Οὐιτέλλιον στρατηλάτην ἔστειλαν ἄνδρα συμμάχους τῷ

2. Sedato autem hoc Samaritanorum tumultu, senatus *eorum* mittunt ad Vitellium, virum consu-

Pilatus cædis accusatus apud Vitellium & Romam missus.

[q] Προσῆκεν ὁ λόγος.] Προσηκόμεν habet *Busb.*
[r] Νόμων ὧν δέοι τιμωρίας] Τινῶν post νόμων addit *Busb.*
[s] Καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ρώμῃ] Καὶ ὃν ποτε *Busb.*
[t] Ομοιοτρόπους,] Ομοιοτέρους *Vat.*
[v] Φυλβίαν,] Φλαβίαν passim *Hav.* & *Vat.*
[x] Καὶ χρυσὸν] Καὶ τὸ χρυσὸν *Busb.*
[y] Ἐν Ιεροσολύμοις ἱερὸν] Vocula ὸν abest plerisque *MSS.*
[z] Καὶ —— ἀναλώμασιν] Καὶ λαβόντες, ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείας οἰκείας ποιοῦνται· καὶ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ὧν Σατορνίνου τ Φυλβίας ἀνδρὸς ἐπισκήψει ταύτης κελεύει πᾶν τὸ Ιουδαϊκὸν τ Ρώμης ἀπελθεῖν *Busb.*
[a] Χρείας] *L. B.* χείρας.
[b] Ἐπισκήψει τ γυναικὸς,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἐπισκήψει perperam in *cæteris.*
[c] Κελεύει —— ἀπελαθῆναι.] Judæi Roma pulsi, & 4000. ex iis in Sardiniam missi. Vid. *Sueton. Tiber.* c. XXXVI. SPANH.
[d] Ἀπελαθῆναι.] Ἀπελθεῖν *Busb.*
[e] Ἀνθρώπων ἐξ] Ἀνδρας ἐξ αὐτῶν *Busb.* ἀνθρώπους in *MS.* quo usus est *Petitus.*
[f] Μὴ θέλοντας στρατεύειν,] Id privilegium sæpe Judæis concessum Josephus memorat à Romanis, ut liberi essent à militia, nam Sabbathi observatio, ciborum delectus & alia in bello nequeunt locum habere. REL.
[g] Οἱ μὲν,] Καὶ οἱ μὲν δὴ πλὴ *Busb.*
[h] Πιθόμενος] Aliquid amplius in suo codice habuisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *vir quidam mentiri pro nihilo ducens, Caphedon nomine.*
[i] Καὶ ἐφ' ἡδονῇ τ πλήθους] Καθ' ἡδονὴν *Busb.*
[k] Ἁγιώτατόν τε αὐτοῖς] Ἁγιώτατον αὐτοῖς *Busb.*
[l] Παρέχειν δηλώσειν δείξειν] Ita cum *Cod. Busb.* Δηλωσομένους in *cæteris.*
[m] Μωϋσέως] Ita etiam apud *Epiphanium* & *Zonaram.* Verum Ωζίου malit Cl. *Relandus* in *Dissert.* de *monte Garizim*, p. 155. & *Dissert. secunda de Nummis Samaritanis*, p. 45. & ex *Chronico Samaritano* recitat traditionem de arca & vasis sacris jussu Dei in monte Garizim reconditis sub pontificatu Oziæ, cujus mentio fit 1 *Chron.* c. 6. v. 6. quam historiam aliter narratam videre est, 2 *Maccab.* c. 2. v. 4. id quod me monuit Cl. *Lowthius.* HUDS. Lege Ωζίου, Ozis. hic Pontifex fuit. Moses autem Jordanem non transierat. REL.
[n] Τῇδε αὐτῶν] Ἐκεῖ *Busb.*
[o] Τιραθαβᾶ] *L. B.* Τιραθανᾶ, uti & statim inferius.
[p] Ἱππέων τε πομπῇ] Πέμψας ἱππεῖς καὶ ὁπλίτας *Busb.*

ſularem & Syriæ præſidem, atque Pilatum cædis eorum qui interîêre accuſabant. non enim ut à Romanis deſciſcerent, ſed ut tutum à Pilati injuriis perfugium haberent, in Tirabatha ſeſe recepiſſe *dicebant*. Tum Vitellius, Marcello amico ſuo ad res Judæorum procurandas miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, ad objecta à Judæis *crimina* coram imperatore reſponſurum. Ita Pilatus, decem annis in Judææ provincia exactis, Romam properabat, Vitellii mandatis, quibus nihil contradicere audebat, obſequutus. At priuſquam Romam appelleret, deceſſit Tiberius.

Tiberius moritur.

VI. 3. Vitellius autem in Judæam profectus, Hie-
Vitellius ab Hieroſolymitanis magnifice excipitur. Ejus erga Judæos liberalitas. roſolyma aſcendit, ea tempeſtate, qua feſtum ageretur quod Paſcha appellatur. Cumque à Judæis magnifice exceptus fuiſſet Vitellius, vectigal fructuum venalium Hieroſolymitanis in univerſum remiſit, & ſtolam pontificis cum omni ejus ornatu paſſus eſt in templo, ut olim, à ſacerdotibus aſſervari. ſed eo tempore in Antonia, quæ turris eſt ita nuncupata, depoſita erat hujuſmodi de cauſa. Pontificum quidam Hyrcanus, ejus nomi-
Stola pontificia in turri Antonia olim depoſita. nis primus, (nam plures erant eo nomine appellati) cum turrim in vicinia templi exſtruxiſſet, illic maxima ex parte vitam agebat, & ſtolam, quæ in ejus cuſtodia erat, eo quod ſibi ſoli licebat eam induere, ibi depoſitam habebat, quandocunque privata veſte reſumpta in urbem iret. idemque filii ipſius eorumque filii facere conſueverunt. Herodes autem, regnum adeptus, & turrim hanc, loco opportuno ſitam, magno ſumptu inſtruxit, Antoniæ nomine ei indito ex Antonio qui ipſi erat amicus, & ſtolam, ita ut ibi reperta eſt, apud ſe retinuit; ratus populum ea de re nihil novi contra ſe moliturum. Deinceps vero ſimiliter ac Herodes faciebat Archelaus, filius ejus, qui ei in imperio ſucceſſit: cujus regnum cum Romani ſibimet aſſumpſiſſent, nacti ſunt ſtolam pontificiam, in domo ex lapide conſtructa repoſitam, ſacerdotum cuſtodumque ærarii ſigillo obſignatam, caſtelli præfecto quotidie eo in loco lucernam accendente. Septem vero ante feſtum diebus illis ab arcis præfecto tradebatur: cumque ea * purificata uſus fuiſſet pontifex, die proxima poſt ſolennitatem rurſus eam in domum reponebat, ubi antea condita erat. idque quotannis fiebat, tribus feſtis & je-

ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ Πιλάτου κατηγόρουν ἐπὶ τῇ σφαγῇ τῶν Σαμαρειτῶν. ὁ γὰρ ἐπὶ Δικαίαρχείᾳ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ Ἀμφυγῇ τῷ Πιλάτου ὕβρεως, [q] εἰς τὴν Τιραθαβᾶ καταφεύγειν ἔλεγεν. καὶ Οὐιτέλλιος, Μάρκελλον [r] τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ἐπιμελητὴν τοῖς Ἰουδαίοις γενησόμενον, Πιλάτον [s] ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης ἀπιέναι, πρὸς ἃ κατηγοροῦσιν Ἰουδαῖοι [t] διδάξοντα τὸν αὐτοκράτορα. καὶ Πιλάτος, δέκα ἔτεσιν Ἀρχιερεύσας ἐπὶ Ἰουδαίας, εἰς Ῥώμην ἠπείγετο, καὶ Οὐιτέλλιον πυθόμενος ἐντολαῖς, [v] οὐκ ὂν ἀντιφέειν. πρὶν ἢ [x] ἢ τὴν Ῥώμην προσσχεῖν αὐτὸν, Φιλῖνος Τιβέριος μεταστάς.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ἐπὶ Ἱεροσολύμων ἀνῆλθε, καὶ ἐν αὐτοῖς ἑορτὴ· Πάσχα δὲ καλεῖται. δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς Οὐιτέλλιος, [y] τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς [z] ταύτην κατοικοῦσι, [a] καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κειμένην ἐπὶ τῶν ἱερέων ἔχειν τὴν ἐπιμέλειαν, καθάπερ ἦν πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ, Φρούριον δ' ἔστιν ἕτως λεγόμενον, ἡ ἀποθήκη αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. [b] Τῶν [c] ἱερέων τις Ἑρκανὸς, πολλῶν δὲ ὄντων οἱ τότε ἐκαλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ [d] βάριν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὸν βίον εἶχεν [e] καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ [f] καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τῶν ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, [g] ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πάλιν καλῶν, ἀναλαμβάνοι [h] τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τὸ ἱερὸν αὐτὸ τοῦτο πεφυλάχασιν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. Ἡρώδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην, ἐν [i] ἀντιπύργῳ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, [k] Ἀντωνίαν καλεῖ [l] ὄνομα, τῷ Ἀντωνίῳ φίλος ὢν, καὶ τὴν στολὴν [m] ὥσπερ καταλαμβάνει τῇδε κειμένην [n] κατεῖχεν, πιστεύων ἀδεῶς νεωτερεῖν ἐπ' αὐτῷ [nn] τὸν λαόν. ὅθεν δὲ [o] ἔπρασσεν ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ, καὶ ὁ ἀποκατασταθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς Ἀρχέλαος υἱὸς ὤν· ὃ Ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐπιστοῦν τῆς στολῆς τὸν ἀρχιερέως, ἀποκειμένης ἐν οἴκῳ [p] λίθῳ [q] οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφραγῖσι [r] τῶν τε ἱερέων καὶ τῶν γαζοφυλάκων, τὸν φρούραρχον τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον [s] ἄπτοντος. [t] ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοσαν αὐτοῖς ὑπὸ τὸν φρούραρχον· καὶ ἁγνισθεὶς χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς [u] μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέ-

q Εἰς τὴν Τιραθαβᾶ] Εἰς τὴν κώμην Τιραθαβᾶ *Busb.*

r Τὸν αὐτοῦ φίλον] *L. B.* τὸν αὐτοῦ φίλων, ut & *Epiphanius*, qui vertit, *Marcellum, unum ex ſuis amicis.* HAV.

s Ἐκέλευσεν ἐπὶ Ῥώμης] Ἐκέλευσεν *Busb.* & *Zonar.*

t Διδάξοντα τὸν αὐτοκράτορα.] Διδάξοντα *Busb.* & *Hen.* à pr. m.

v Οὐκ ὂν ἀντιφέειν.] Οὐκ ἀντιφέων *Gall.*

x Ἢ τὴν Ῥώμην προσσχεῖν] *L. B.* ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσχειν.

y Τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν ἀνῆκεν] Nota quod τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν Romanis ſolvebant Judæi. REL.

z Ταύτην] Ταύτῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Καὶ —— ἐξουσίαν.] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

b Τῶν —— πρῶτος] De Hyrcano ejus nominis primo Pontifice, De Vita ſua §. 1. ὃς πρῶτος ἀρχιερέων Ὑρκανὸς ὠνομάσθη. SPANH.

c Ἱερέων τις] Forſan ἀρχιερέων legendum.

d Βάριν] בירה Talmudicis, apud quos legitur, in monte templi è regione לפני רבירה quædam cremata fuiſſe ex ſacris memoratis. REL.

e Καὶ τὴν στολὴν] Codicem *Epiphanii* uno commate auctiorem fuiſſe ſuſpicor. vertit enim barbare, *in loco templi vicino tabernaculum conſtruxerat, & ibi ex maxima parte degebat, ubi etiam ſtolam pontificalem habuit, ac cuſtos ejus exſtabat, propterea quod eam ſoli licebat induere quando intrabat templum: caterum quando in civitatem privatis indumentis utebatur* &c. Unde locus hoc modo refingi poteſt, καὶ τὴν στολὴν ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι ἐν ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ὁπότε εἰσοίοι εἰς τὸν ναὸν, ὁπότε δὲ εἰς τὴν πόλιν κατ.

f Καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι] Καὶ μόνῳ ἐφεῖσθαι ἐνδιδύσκεσθαι αὐτὴν, ταύτῃ εἶχεν ἀπο. *Busb.*

g Ταύτῃ εἶχεν ἀποκειμένην,] Ita *Busb.* ταύτην in *ceteris.*

h Τὴν ἰδιωτικήν.] Nam in urbe & extra templum στολὴν ἱερατικὴν gerere nec Pontifici licebat nec ſacerdotibus, uti Talmudici contendunt. REL.

i Ἀντιπυργίῳ] *Caſaub.* addit τόπῳ.

k Ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

l Ὄνομα,] Ὀνόματι Ἀντωνίου φ. *Busb.* quo modo forſan *Epiphan.* qui vertit, & *Antoniam ex nomine Antonii, qui ei amicus erat.*

m Ὥσπερ —— κατεῖχεν,] Τὸν ἀρχιερατικὸν λαμβάνει τὸν ἅ . . . . πιστεύων ἀδεῶς νεωτερίζειν δι' αὐτόν. ἔπραξεν ἅ ὁμ. *Caſ.* ex *Euſ.* in D. E. l. 8.

n Κατεῖχεν,] Ita *Busb.* & *Euſeb.* κατεῖχεν, πιστεύων ἅ, ἀδεῶς in *Editis Aliiſque.*

nn Τὸν λαὸν.] Τὸν λαὸν διὰ τάδε· ἔπραασε δ' ὅμοια *Busb.* τὸν λαὸν· ἐπράσσετο δ' ὅμοια *Gall.* τὸν λαὸν δι' αὐτόν. ἔπραασε δ' ὅμοια *Euſeb.* in *Dem. Evangel.* l. 8. p. 399.

o Ἔπρασσεν] *L. B.* διὰ τάδε ἔπρασσε ἅ.

p Λίθῳ] Λίθῳ addidi è *Codd. MSS. Epiphanio*, & *Euſebio.*

q Οἰκοδομηθέντι —— γαζοφυλάκων,] Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 4. SPANH.

r Τῶν τε ἱερέων] Τῶντε ἀρχιερέων malit *Petitus.* Paulo aliter *Epiphan.* qui vertit, *ſub ſigillo ſane pontificum & gazophylacis habebatur, à quo & cetera templi ornamenta & candelabrum quoque ſervabatur, quod tantum per dies feſtos ad uſum pontificum tradebatur. Tranſacta vero feſtivitate iterum in loco proprio reponenda reddebatur, & per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis & per jejunia dabatur atque reddebatur.* Obſervandum itaque *Epiphanium* non legiſſe ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ſed tantum ἡμέρας τῆς ἑορτῆς, neque item agnoſcere τὸ ἁγνισθεὶς.

s Ἅπτοντος.] Ἀνάπτοντος *Busb.*

t Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας] Credibile eſt inquit *Petitus* (in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. IV. pag. 116.) non ſeptimo ante feſtum die, ſed pridie tantum feſti petitam fuiſſe ſtolam: unde reſcribendum cenſeo, ἑπτὰ δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς. HUDS. Id confirmat Talmudicorum traditionem in *Joma* I. 1. & alibi ſeptem diebus ante feſtum Pontificem præparatum fuiſſe & cultum ſacrum peregiſſe. REL.

* *Purificata uſus fuiſſet pontifex,*] Nam non niſi ea luſtrata, ut quæ penes impuros alienigenas fuiſſet, utebatur ſummus Pontifex.

u Μίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν] Is unus dies erit יום dies maxime feſtus præ aliis diebus feſtis, uti dies 15. Niſan, dies Octavus feſti tabernaculorum. REL.

ἡμέραν, ἀπετίθετο αὖθις εἰς τ̀ οἶκον, [x] ἥπερ ἔκειτο πρότερον. καὶ [y] τὸν ἐπέταττε τελεῖν ἑορτὰς ἑκάστῳ [z] ἔτους [a] καὶ τῇ νηστείᾳ. Οὐιτέλλιος ὢν ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖ τιμῇ στολῇ, ἥπερ κείσοιτο μὴ πολυπραγμονεῖν ὅπισχήψας τῷ Φρυγάρχῃ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας [b] ὅτι εὐεργεσίας ἕνεκα ἔθνους, καὶ τ̀ ἀρχιερέα Ἰώσηπον [c] τ̀ Ϲ Καϊάφαν ὀνομαζόμενον ἀπαλλάξας τ̀ ἱερωσύνης, Ἰωνάθῃ καθίζησιν Ἀνάνου ἐκ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' Ἀντιοχείας δ' αὖθις ἐπορεύετο τὴν ὁδόν.

δ'. Πέμπει ὢν καὶ Τιβέριος ὡς Οὐιτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πράσσειν φιλίαν πρὸς Ἀρτάβανον τ̀ Πάρθων βασιλέα· ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὢν, καὶ Ἀρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ ἐπὶ πλέον κακουργῇ· [d] πιστεύῃ ὢν τῇ φιλίᾳ [e] μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων, μάλιστα ὢν ἐκ Ἀρταβάνου υἱέως. ταῦτα ὢν γράφων Τιβέριος πρὸς τ̀ Οὐιτέλλιον, [f] μεγάλων δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τ̀ Ἰβήρων καὶ τ̀ [g] Ἀλβανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρταβάνῳ [h] μηδὲν ἐνδοιάσαι. οἱ ὢν αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον, [i] Σκύθας ὢν, δόδον αὐτοῖς διδόντες διὰ τ̀ αὐτῶν, καὶ τὰς ὕλας [k] τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρταβάνῳ. καὶ ἥτε Ἀρμενία ἀφῃρῆτο αὖθις, καὶ πληθύοντες πολέμων τ̀ Πάρθυαιων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῶν τῇδε ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀναίρετά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ ὁ βασιλέως ὁ υἱὸς [l] ἐκ τούτων τῶν μαχῶν [m] ἔπεσε μετὰ πολλῶν στρατὸς μυριάδων. καὶ αὐτὸ τ̀ πατέρα Ἀρτάβανον [n] Οὐιτέλλιος, πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς [o] καὶ φίλους τοὺς ἐκείνου χωμένῃ, [p] ἐμέλλησε μὲν κλυνύειν διὰ τ̀ τὰ δῶρα εἰληφότων. [q] αἰσθανόμενος ὢν τὴν ὅπιθεν ἦλιν ὁ Ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, διὰ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηρίαν [r] μὴ ἀνείδην ἐκ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὖτ' καθαρῶς σωτηρίαν, καὶ τόδε [s] ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τὴν εὔνοιαν προσποιεῖσθαι, ἢ πείρας αὖτ' χωμένης [t] μεταπέμψασθαι πρὸς τοὺς προσφεύγοντας, ἐπὶ τῶν ἄνω [v] σατραπῶν ἔσωζεν αὐτόν. καὶ πολλὴν μὲν ταῦτα τραπὰν ἀθροίσας [x] Δαῶν τε καὶ Σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθέσηκότας, κατέσχε τὴν ἀρχήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Τιβέριος ἠξίου φιλίαν αὖτ' γενέσθαι πρὸς τ̀ Ἀρτάβανον. ἐπεὶ ὢν κἀκεῖνος [y] προκληθεὶς, [z] ἁσμένως ἐδέχετο τ̀ πρὶ [a] αὐτὸ λόγον, ἐπὶ τ̀ Εὐφράτην

junii die. Vitellius autem facit ut *ſtola*, prout mos patrius ferebat, ſervaretur, dato arcis præfecto in mandatis, ut nec inquireret in locum ubi reconderetur, nec ad diem attenderet quo eâ uti oporteret. Cumque iſta feciſſet ut à gente gratiam iniret, & Joſepho pontifici, cui etiam Caiaphæ nomen fuit, ſacerdotium abrogaſſet, Jonatham Anani pontificis filium in ejus locum ſubſtituit, ac deinde Antiochiam reverſus eſt.

Jonathas pontifex in locum Caiaphæ ſubſtitutus.

4. Tunc etiam Tiberius ad Vitellium literas mittit, cum mandatis ut amicitiam pangeret cum Artabano Parthorum rege. Eum enim territabat, quod inimicus eſſet & Armeniam occupaſſet, ne majora *imperio* damna inferret; eaque ſolum lege ejus amicitiæ credendum eſſe *monet*, ſi obſides illi traderentur, præcipue vero Artabani filius. Cum autem iſta Tiberius ad Vitellium ſcriberet, ille ingentis pecuniæ largitione Iberorum & Albanorum regibus perſuadet, ut ſine mora Artabano bellum inferrent. At illi quidem huic repugnabant, Scythas vero, data illis facultate per provincias ſuas itineris faciundi, pyliſque Caſpiis patefactis, immiſerunt in Artabanum. Quo facto & Armeniam denuo Parthi amiſerunt, belloque per terram illorum pervadente, nobiliſſimi quique ejus gentis ceciderunt, regioque tota *ferro flammaque* vaſtata erat, atque alicubi inter pugnandum filius regis cecidit cum multis copiarum millibus. Porro in eo fere erat Vitellius ut patrem quidem illius Artabanum, pecuniam ad cognatos ejus & amicos mittendo, perimeret, ope illorum qui munera acceperant. Ille vero cum intelligeret ſe inſidias effugere non poſſe, quod neceſſe erat ut quæ à multis viriſque primariis factæ eſſent ex illorum ſententia ſuccederent: cumque numerum iniret eorum qui ſibi adhærere profiterentur, & cogitaret etiam pleroſque ex illis *largitione* corruptos doloſe ſimulare benevolentiam, aut ſi periculum eorum faceret ad eos qui prius deſciverant tranſituros eſſe, *fuga* incolumis evaſit ad ſuperiores ſatrapias. Ac poſtea ex Dahis & Sacis magno coacto exercitu, & debellatis inimicis, imperium occupabat.

Res à Vitellio geſtæ contra Artabanum.

Armeniam amittunt Parthi.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus.

5. Iſtis auditis Tiberius juſſit ut Artabanus ſibi amicitia adjungeretur. Poſtquam autem ille invitatus ſermonem de ſe habitum lubenter accepit, ad

Amicitiam cum Artabano juſſu Tiberii initæ.

---

x Ἥπερ ——— νηστείᾳ.] Ita cum *Cod. Busb.* κ̀ πρότερον. τοῦτο ἔπραττε (*L. B.* ἐπράττετο) πᾶσιν ἑορταῖς. in *Editis Aliiſque.*

y Τὸν ἐπέταττε πᾶσιν ἑορταῖς] Tria nempe Feſta Judæis præcepta Exod. XXIII, 14 15. SPANH.

z Ἔτους. κ̀ τῇ νηστείᾳ] Iterum cum *Cod. Busb.* κ̀ τὴν νηστείαν in *Editis* κ̀ κατὰ τὴν νηστείαν *Coccejus.* κ̀ τὴν νηστείαν *L. B. Vat.* & *Hen.* à pr. m. ſi quis malit κατὰ τὴν νηστείαν, non repugnabo. Ex his intelligimus quibus diebus pontifex indutus eſſet ἀρχιερατικῇ στολῇ *pontificium ornatum*: nempe tribus illis Feſtis ſolennibus; *Paſchatis* ſcilicet, *Pentecoſtes*, & *Scenopegiæ*, itemque die *jejunii*, quam diem *Propitiationum* nominant. Videſis *Bonfrerium* in *Leviticum*, p. 648. & *Petitum* in *Animadv.* ἀνεκδότοις, tom. 4. p. 96. HUDS. Nam tempore jejunii anniverſarii, die X. Tiſri, etiam veſtes has erat indutus P. M. REL.

a Καὶ τῇ νηστείᾳ.] De Pontifice M. amicto ſacram ſtolam Jejunii tempore ἄλλοι. lib. 5. c. 5. §. 7. Lege κ̀ κ̀ τὴν νηστείαν; Nempe Feſtum à tribus illis diverſum poſt Tubarum clangorem celebratum, & omnium Feſtum maximum, *Philoni* Σάββατα Σαββάτων de Septenar. p. 1194. C. 1195. B. Ita etiam hic *Rufinus*, ut poſtea animadverti, & *per tres utique feſtivitates ſingulis quibuſque annis, & per jejunia.* Hunc Joſephi locum κ̀ κ̀ τ. τ. &c. etiam emendare poſtea animadverti *Steph. le Moyne* in Var. S. p. 686. ſed ubi tacet, ita etiam legiſſe *Ruſinum.* SPANH.

b Ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἔθνους,] Vocula *ἐπὶ* abeſt quibuſdam *MSS.* ut & *Editis.*

c Τὸν κ̀ Καϊάφαν ἐπικαλούμενον] Ita *Busb. Epiphan. Euſeb.* & *Zonar.* Ἰώσηπον Καϊάφαν in *cæteris.*

d Πιστεύειν ὢν τῇ φιλίᾳ] Πιστεύσειν τε *Busb.* forſan rectius.

e Μόνως ὁμήρων αὐτῷ διδομένων,] Ita *Baſ. Busb.* & *Hen.* μόνον in *cæteris.* quod bene ferri poteſt.

f Μεγάλων δόσεσι χρημάτων.] Ita cum *Cod. Busb.* μεγάλαις in *Editis.*

g Ἀλβανῶν βασιλέα] Sic *Busb. Epiphan.* & *Tacitus* in *Annalium* l. 6. c. 33. Ἀλανῶν in *Editis Aliiſque.*

h Μηδὲν ἐνδοιάσαι.] Μὴ ἐνδοιάσαι *Busb.* μηδὲ ἐνδ. *L. B.*

i Σκύθας ὢν,] Ita lego cum *Epiphanii* libris, & ex auctoritate *Taciti*, qui dicit, *Hiberos locorum potentes Caſpia via Sarmatas* [*Scytharum gentem*] *in Armenios raptum effudiſſe.* Ἀλανὸς aut Ἀλβανὸς in *Græcis Joſephi.*

k Τὰς Κασπίας ἀνοίξαντες,] Sic *Busb.* τ̀ Κασπίου & mox πλειοθείσης in *Editis Aliiſque.*

l Ἐκ τούτων] *L. B.* ἐν τούτοις.

m Ἔπεσε ——— μυριάδων.] Ἐπέσῃ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. dein μ̀ ποιῶ ſy. Paulo aliter legiſſe viſus eſt *Epiphanius*, qui vertit, *atque ita devaſtatur Armenia, omniſque terra Partherum hoſtibus impletur & cladibus. nam primi eorum paſſim ubique perimuntur, turbis & luctu cuncta complentur. filius etiam ipſius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numeroſo, nam multæ myriades ibi defecere Parthorum.*

n Οὐιτέλλιος] Οὐιτέλλιος ὢν πομπῇ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

o Καὶ φίλους] Voculam τοὺς ante ἐκείνου omittit *Gen.*

p Ἐμέλλησε μὲν κλυνύειν] Ἐμέλησε *Busb. Hen.* & *Vat.*

q Αἰσθανόμενος ὢν] Αἰσθόμενος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Μὴ ἀνείδην] Ita *Busb. Hen. Lugd. Bat. Gall.* & *Vat.* δὴ ἀνείδην in *Editis.*

s Ἤδη] *L. B.* ἤτοι.

t Μεταπέμψασθαι] Ita *Hen.* & *Busb.* μεταπέμψεσθαι *Baſ.* μεταπέμψεσθαι *Gen.* quod ſane interpretamentum vocis μεταπέμψασθαι, ut conſtat ex *Scholiis* in *Thucydidem*, p. 53. n. 26. *Edit. Oxon.*

v Σατραπειῶν] Sic & *Epiphan.* σατραπιῶν *Vat.* & *Hen.* à pr. m. στρατιῶν *Busb.*

x Δαῶν τε καὶ Σακῶν,] Δακῶν *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m. incertum quid legerit *Epiphan.* HUDS. Conf. infr. lib. 20. c. 3. §. 2. SPANH.

y Προκληθεὶς,] Forſan προσκληθεὶς legendum.

z Ἀσμένως ἐδέχετο] Non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Cajo factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. *Uſſe-*

ad Euphratem pervenerunt rex & Vitellius; junctoque fluvio in medio ponte obviam inter se facti sunt, cum suis uterque satellitibus. Et cum de fœdere convenissent, Herodes tetrarcha convivio eos excepit, in medio ubi transiretur magnis sumptibus erecto tentorio. Et non multo post Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis muneribus: in quibus vir erat septem cubitorum proceritate *spectandus*, genere Judæus, Eleazarus nomine, qui ex magnitudine Gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam reversus est, Artabanus in Babyloniam. Herodes autem, volens ut ipse primus Cæsari nunciaret de impetratis obsidibus, tabellarios mittit cum literis, in quibus singula accurate perscripserat, adeo ut nihil reliqui esset quod significaret legatus. Quo factum est, cum ipse etiam misisset literas, eique rescripsisset Cæsar, se omnia, ut qui ex Herode ea prius inaudivisset, *jam ante* resciviſſe, ut Vitellius vehementer perturbatus, ratusque se graviorem, quam re vera erat, passum esse injuriam, iram in animo occultam gereret, usque dum vindictam sumeret, Cajo imperium adepto.

Artabanus Darium filium Tiberio dat obsidem.

Vitellius Herodi tetrarchæ infensus.

6. Tunc etiam Philippus, qui Herodis frater erat, vita decessit, anno quidem Tiberii principatus vigesimo, postquam vero ipse præfuisset Trachonitidi & Gaulanitidi atque etiam Batanææ, * anno trigesimo septimo. Vir suapte natura moderatus erga subditos, quietique ingenii; nam omnem vitam in sua ditione agebat. Quoties autem domo progrederetur, cum paucis delectis incedebat, atque in solio sedens unde jus diceret, quod dum iter faceret subsequebatur, si quis obviam factus ejus ope & auxilio egeret, sine mora & dilatione quà occursus erat posito throno, in eo *sublimis* sedens causam cognoscebat; & fontes pœnis afficiebat, aut iniquis criminibus irretitos solvebat. Diem obit supremum in Juliade, atque illatus in monumentum, quod jam ante sibi construxerat, magnifice sepultus est. Ejus autem principatum, nam sine † liberis decessit, cum sibi accepisset Tiberius, eum provinciæ Syriæ attribuit: tributa tamen quæ in Tetrarchia illius colligerentur, jussit in eadem adservari.

Philippus Herodis tetrarchæ frater diem obit. Philippi elogium.

παρῆσαν, ὅ, τε Ἀρτάβανος ὁ Οὐιτέλλιος· καὶ ζεύξεως ἐν ποταμῷ γιομένης, καὶ τὸ μεσάτιλον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ἐπαλωτιάζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τὸν ἑαυτοῦ [b] αὐτόν. καὶ λόγων αὐτοῖς [c] συμβατικῶν γιομένων, Ἡρῴδης ὁ τετράρχης εἰστίασεν αὐτούς, καὶ μέσον τὸν πορον σκηνίδα ὑπισκηψάμενος τῷ πορῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μετὰ πολὺ πέμπει Τιβερίῳ [d] ὅμηρον Δαρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς ἦν ἄνδρα ἐπιφανῆ τὸ μέγεθος, Ἰουδαῖον τὸ γένος [e] Ἐλεάζαρον ὄνομα, [f] ὃς διὰ τὸ μέγεθος Γίγας ἐπεκαλεῖτο. ἐπὶ τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' Ἀντιοχείας ἦλθε, Ἀρτάβανος δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλωνίας. Ἡρῴδης δὲ, βουλόμενος αὐτὸς πρῶτος γνῶναι [g] πίστιν Καίσαρος τῶν ὁμήρων τὴν λῆψιν, ἐκπέμπει [h] γραμματοφόρους, τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὑπιστολὴν, καὶ μηδὲν ὑπολιπόμενος ἐπὶ μείζονι τῷ ὑπαλικῷ. [i] ὡς Οὐιτέλλιος δὲ ὑπιπεμφθέντων ὑπιστολῶν, καὶ τὸν Καίσαρος ὑπομνήματος ὡς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πίστιν περὶ αὐτῶν Ἡρῴδης προτεθείκοτος, παροξυθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τὰ μείζονος ἢ ἐπιτρεπτὸν ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ μετῆλθε, καίπερ τὴν ἀρχὴν παρληφότος.

ς'. Τότε δὲ Φίλιππος, Ἡρῴδου δὲ τοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, [k] εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ [l] τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος δὲ αὐτὸς [m] ἐπὶ δὲ τριακοντάρ τῆς Τραχωνίτιδος δὲ [n] Γαυλανίτιδος, καὶ δὲ Βαταναίων ἔθνους πρὸς αὐτοῖς. μέτριον δὲ ἐν οἷς ἦρχεν ἐνδειξάμενος τὸν τρόπον δὲ ἀπεράμονα· διαιταν μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόοδοι δέ ἦσαν αὐτῷ σὺν ὀλίγοις τοῖς ὑπιλέκτοις, καὶ δὲ θρόνου εἰς ὃν κρίνων καθιζόμενος ἐν τοῖς ὁδοῖς ἑπομένου, ὁπότε τις ὑπανιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ὑπιβοηθεῖν, ὁδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' [o] ἐκ τοῦ ὀξέως ἱδρύσεως τοῦ θρόνου ἢ δὲ τύχοι γιομένης, καθιζόμενος ἠκροᾶτο· καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ ἠφίει τοὺς ἀδίκως ἐν [p] ἐγκλήμασι γιομένους. τελευτᾷ δὲ ἐν Ἰουλιάδι, καὶ αὐτὸς κομισθέντος ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ᾠκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαὶ γίνονται πολυτελεῖς. τῷ δὲ ἐκλιπόντι, ὃ γὰρ κατέλειπτο παῖδας, Τιβέριος ὑπεξαλαβὼν, [q] προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται τῆς Σύρων. τοὺς μέντοι φόρους ἐκέλευσε συλλεγομένους [r] ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου γιομένῃ καταθεῖναι.

VII. CAP. V.

ΚΕΦ. ε'.

Herodes tetrarcha bellum movet contra Arabum regem, & profligatur: deque morte Joannis Baptistæ. Quo modo Vitellius Hierosolyma ascendit: nonnullaque de Agrippa, & Herodis magni posteris.

Πόλεμος Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς Ἀρέταν [s] τὸν Ἀράβων βασιλέα, καὶ ἧττα· ἐφ' ᾧ τε τοῦ θανάτου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. ὡς Οὐιτέλλιος εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνῆλθε· καί τινα περὶ Ἀγρίππα, καὶ [t] Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου ἐκγόνων.

Dissidium inter Aretam & Herodem.

ΣΥΒ id autem tempus inter se dissidebant Aretas rex Petræ & Herodes, hujusmodi de cau-

ΕΝ τούτῳ δὲ στασιάζουσιν Ἀρέτας τε ὁ [s] Πετραίων βασιλεὺς καὶ [t] Ἡρῴδης, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τε-

---

rius ad *A. M.* 4040. Confer *Basnagium* in *Annalibus Eccles.* p. 489.

a Αὐτῷ λόγοι,] Ita *Busb.* αὐτῶν in *cæteris.*

b Αὐτόν.] Αὐτῷ *Busb.*

c Συμβατικῶν γιομένων] Ita *Busb* & *Lugd. Bat.* συμβιβατικῶν in *reliquis.*

d Ὅμηρον ——— δώρων,] *Sueton. Vitell.* c. 2. Artabanum Parthorum Regem summis artibus, non modò ad colloquium suum, sed etiam ad veneranda legionum signa pellexit. SPANH.

e Ἐλεάζαρον ὄνομα,] Λάζαρον juxta *Epiphanii* libros.

f Ὃς διὰ τὸ μεγεθος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* διὰ μόνον τὸ μέγεθος γίγας ἐπεκαλεῖτο in *cæteris.*

g Πίστιν Καίσαρος] Sic *Busb.* (atque Coccejus) atque ita lego mox hac ead § πίστιν utroque loco in *Editis Aliisque.*

h Γραμματοφόρους,] Γραμματοφόρον *Busb.*

i Πρὸς Οὐιτέλλιον] Πρὸς Οὐιτέλλιον *Hen. à pr. m.*

k Εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ] Ita in *Græcis omnibus* & *Zonara.* εἰκοστῷ καὶ δευτέρῳ ἐνιαυτῷ ex *Epiphanis* libris emendant *Scaliger* & *Petavius.* Ἑκκαιδεκάτῳ ἐνιαυτῷ legendum esse contendit *Chr. Noldius* in *Historia Idumea*, p. 277 & 278. Videsis *Langium* de *Annis Christi*, p. 349 & *Basnagium* in *Annalibus Politico Eccl.* p 445. & *Casaub* c. *Baron.* p. 155. HUDS. *Rufin.* vigesimo secundo, quod tuetur *Scaliger de Emend. Temp.* p. 462. nempe εἰκοστῷ δευτέρῳ· cum vulgat. Casaub. Exercit. adv. Baron. p. 155. SPANH.

l Τῆς Τιβερίου] Καὶ τοῦ *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

m Ἐπτὰ καὶ τριακοντᾷ] Pro ἐπτ. κ. τριακ. in *MSS. Rufin. Anglican.* triginta duo. Pro vulgata lectione *Casaub.* ibid. SPANH.

n Γαυλανίτιδος,] Alibi Γαυλανιτιδος, & forsan rectius. Vide *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* lib. 3. c. 13. p. 385. Est qui malit Αὐρανίτιδος.

* *Anno trigesimo septimo.*] Juxta Cod. Regium vet. versionis, *trigesimo secundo.* sed à vulgata scriptura stat ratio temporum.

o Ἐκ τοῦ ὀξέως] Conf. supr. lib. 17. c. 15. § 2. SPANH.

p Ἐγκλήμασι] Lege ἐγκλήματι. COCC.

† *Liberis decessit*,] *Filiis* non *liberis* vertendum censet *Cellarius* (in *Dissert. de Joanne B.* p. 385.) quia hereditatis causa dixit, sive cur Tiberius ejus provinciam Syriæ adjecerit. Sed quid ita, si Herodias alterius Herodis Philippi fuerit uxor.

q Προσθήκην ἐπαρχίας ποιεῖται] Conf. supr. c. 1. §. 1. SPANH.

r Ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνου] Ἐν τῇ τετραρχίᾳ τῇ ἐκείνου *Vat.* & *Busb.*

s Πετραίων βασιλεὺς] Πετραίων βασιλεὺς *Euseb.* Ἀράβων βασιλεὺς *Niceph.*

t Ἡρῴδης,] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

τε-

τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνοῦ χρόνον ἤδη πολύ. στελλόμενος δ' ὑπὸ Ρώμης, κατάγεται ἐν [x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου· ἐκ γὰρ [y] τῆς Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς Ἡρῴδης ἐγεγόνει. [z] ἐρασθεὶς δὲ Ἡρῳδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ οὖσης Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφοῦ αὐτῶν, [a] Ἀγρίππου δὲ [b] ἀδελφὴ ἦν μεγάλου, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων. καὶ δεξαμένης, συνῆκαι γενόμενα [c] μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ Ρώμης ἀπαλλοίτο. οὗ δὴ ἐν τοῖς συνήκαις, ὥστε καὶ τὴν Ἀρέτα τοῦ θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν εἰς τὴν Ρωμὴν ἔπλει, ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει ἀφικόμενος ἐν τῇ Ρώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, ἡ γυνὴ, [d] πύστεως αὐτῇ τῶν πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνῆκῶν γενομένης; πέμπει [e] ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ Μαχαιροῦντος· μεθόριον δέ ἐστι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς· γνώμην οὐκ ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης [f] ἐξέπεμπε, μηδὲν ἠθηκὼς [g] τὴν ἄνθρωπον ὑποδοχῶν. ἡ δὲ, ὡς ἀπεστάλκει γὰρ ἐκ πλείονος εἰς τὸν Μαχαιροῦντα, [h] τότε παρὰ αὐτῆς ἐπιτελῆ, πάντων εἰς τὴν ἰδιοπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ [i] Ἀρέτα, παρῆν, καὶ [k] ἀφορμᾶται εἰς τὴν Ἀραβίαν κομιδῇ τῶν στρατηγῶν ἐκ μιᾶς ἡμέρας, παρῆν τε ὡς τὸν πατέρα ἦ τάχος, καὶ αὐτῷ τὴν Ἡρῴδου μῆνιν ἔφραζε. [l] ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας τοιαύτην ποιησάμενος, ὡς τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ [m] Γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον [n] καθίστανται, στρατηγὸς ἀπεστάλκοτες ἀνθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, στασιάσας αὐτῷ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων, οἳ ὄντες ἐκ τοῦ Φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει τῷ Τιβερίῳ. ὁ δὲ, ὀργῇ φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει τῷ Οὐιτελλίῳ, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶντα ἐλόντα [o] ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ κτανόμενα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα πρᾶσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ Συρίαν στρατηγῷ.

Β'. Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τὸν τοῦ Ἰωάννου [p] τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστήν. [q] κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης, ἀγαθὸν ἄνδρα, [r] καὶ τοὺς Ἰουδαίους κελεύοντα, ἀρετὴν ἐπασκοῦντας, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένους, βαπτισμῷ συιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸ βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει σα. Herodes tetrarcha uxorem duxerat Aretæ filiam, & cum ea jam longiuscule vixerat. Cum autem Romam proficisceretur, divertit ad fratrem, non tamen ex eadem matre, Herodem. nam Herodes ex Simonis pontificis filia natus erat. Ac Herodiadis hujus uxoris amore captus, quæ filia erat Aristobuli, utriusque illorum fratris, Agrippæque magni soror, ausus est cum ea de nuptiis sermones serere. Cui cum non displicerent, convenit inter eos, illam in ejus domum concessuram statim atque ipse Roma rediisset: insuper pactum erat ut Aretæ filiam ejiceret. Atque ille quidem Romam advehitur, postquam ista pepigisset. Ubi autem reverteretur, rebus Romæ perfectis, quarum gratia profectus est, uxor ejus, fama eorum quæ Herodiadi pactus fuerat ad ipsam perlata, antequam eam ille cuncta resciviisse intelligeret, mitti petiit Machæruntem, *castellum* in confinio ditionis Herodis & Aretæ situm, de suo consilio nihil *ei* indicans. Atque Herodes mittendam curavit, ne quidem suspicans mulieri quidquam innotuisse. Illa vero, (nam aliquandiu ante miserat ad Machæruntem, tunc in patris sui ditione & potestate) omnibus ad iter ineundum ab Aretæ præfecto paratis, eò pervenit, atque inde in Arabiam properat ab uno præfecto ad alium advecta, & quam celerrime ad patrem venit, ipsique Herodis voluntatem aperuit. Inde autem ab eo inimicitiarum facto initio, accedente de finibus agri Gamalitici contentione, postquam utrique erant copiæ conscriptæ bellum inter eos conflatum est, qui vicem suam legatos suos miserunt. Commissoque prælio, Herodes victus est & omnis ejus exercitus cæsus, quippe proditus à quibusdam profugis, qui cum essent ex Philippi tetrarchia merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes Tiberio per literas significat. Ille vero, indigne ferens id quod aggressus est Aretas, scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum in vinculis adducat, aut occisi caput ad ipsum mittat. Atque Syriæ quidem prætori, ut ista ageret, in mandatis dedit Tiberius.

Herodes tetrarcha Herodiadem Herodis Philippi, fratris ejus, uxorem ducit.

Aretas Herodis exercitum cædit.

Tiberius Vitellio scribit ut Aretæ bellum inferat.

2. Erant autem quidam è Judæis qui existimarent, Dei ira periisse exercitum Herodis, qui justas ob interfectum Joannem, cognomento Baptistam, pœnas dabat. Hunc enim Herodes necari jussit, cum esset vir bonus, Judæosque ad virtutis studium excitaret, præcipiens ut juste quidem inter se, erga Deum autem pie agentes ad lavacrum accederent. Deo enim ita acceptum iri lavacrum *ajebat*, cum eo non ad expiationem criminum uteren-

Joannes Baptista ab Herode necatus.

[x] Ἡρῴδου ἀδελφοῦ] Cui etiam nomen Philippus. Immo verissimum (ut inquit *Grotius* ad *Matt.* c. 14. v. 3.) credo inter Herodis Magni filios, qui novem fuere, duos appellatos fuisse *Philippos*: sed horum alterum, qui natus erat ex Simonis pontificis filia, dictum fuisse *Philippum Herodem*, quomodo & iste de quo hæc narratur historia *Antipater* aut *Antipas Herodes* dicebatur; atque isto additamento *Philippum* hunc *minorem* distinctum ab altero *majore*, qui Trachonitidis fuit tetrarcha. Neque duos in tot liberûm numero dictos fuisse Philippos magis mirum videri debet, quam duos itidem eodem in numero dictos *Antipatros* nam *Antipatr* & *Antipæ* idem est nomen. Videsis *Chr. Arnoldum* in *Historia Idumæa*; p. 201, 102, 203, 204. & p. 214, 215. *Montacutium* in *Originibus Eccl.* tom. 1. part. 2. p. 56, 57, 58. *Basnagium* in *Annalibus Politico-Eccl.* tom. 1. p. 446. & *Norisium* in *Paræneſi ad J. Harduinum*, p. 65.

[y] Τῆς —— ἐγεγόνει,] Conf. *alibi*. lib. 1. c. 30. §. 7. & infr. lib. 19. c. 6. §. 2. SPANH.

[z] Ἐρασθεὶς —— καὶ] Clarius aliquanto *Zonaras*, ἐρασθεὶς δὲ Ἡρῳδιάδος τοῦ δὲ ἀνδρὸς γυναικὸς, θυγατρὸς Ἀριστοβούλου δὲ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀδελφῆς δὲ μεγάλου Ἀγρίππα. HUDS. Conf. *alibi*. lib. 1. c. 28. §. 2. SPANH.

[a] Ἀγρίππου δὲ ἀδελφὴ δὲ μεγάλου,] Eadem Herodias Agrippæ Magni soror. *Zonaras* p. 250. C. De Epitheto Agrippæ Magni vid. Harduin. de Num. Herod. ubi & Josephum redarguit, quod Ἀγρίππου pro Ἀγρίππα, ut est in Nummis, dixerit. SPANH.

[b] Ἀδελφὴ] Ita *Hen.* & *Gall.* ἀδελφὴ *Busb.* ἀδιλφῆς in *Editis*.

[c] Μετοικίσασθαι] *L. B.* μεθοικίσασθαι. *Cocceius* μεθοικίσασθαι, vel μεθοικιεῖσθαι.

[d] Πύστεως] Vide supra c. 5. §. 5. πύστεως etiam hic habet *L. B.*

[e] Ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι] Male in *libris* nonnullis ἔκπιστος.

[f] Ἐξέπεμπε,] *L. B* ἐξέπεμψε.

[g] Τὴν ἄνθρωπον] *Gen.* τὴν non agnoscit.

[h] Τότε παρὰ] Τῶτε παρὰ *Busb.* & *Hen.*

[i] Ἀρέτα, παρῆν,] *L. B.* ἅμα τὲ παρῆν.

[k] Ἀφορμᾶται] Ita cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* ἀφορμᾶτο in *Editis Aliisque* pro ἀφωρμᾶτο ut puto.

[l] Ὁ δὲ ἀρχὴν] Nisi dicamus Nominativum pro Genitivo absoluto more Attico poni, rectius forsan, οἱ δὲ ἀρ. ἐ. ταύτην ποιησάμενοι.

[m] Γαμαλίτιδι,] Γαμαλιτικῇ *Gall.* Γαμαλικῇ juxta *Epiphanii* libros.

[n] Καθίστανται,] Iterum cum *Cod. Busb.* καθίσανται in *ceteris*.

[o] Ἀναγαγεῖν] Ἀγαγεῖν *Busb.*

[p] Τὸν ἐπικαλουμένου Βαπτιστήν.] Τὸν καλουμένου *Euseb.* in *Hist. Eccl.*

[q] Κτείνει —— σωτῆρα,] De hoc Josephi testimonio de Joannis Baptismo Origen. adv. Celsum l. 1. p. 35. Ἐν δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ὁ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ τῷ Ἰωάννῃ ὡς Βαπτιστῇ γενομένῳ καὶ καθαρσίου τοῖς βαπτισαμένοις ἐπαγγελλομένῳ· *Hieronymus de Script. Eccles. in Jacobo & Josepho*, & post eum Freculphus Tom. 11. Chr. lib. 11. c. v. & *Suidas*, tradunt Josephum confiteri decimo octavo Antiquitatum libro *Joannem Baptistam verè Prophetam fuisse*; quod hic iis verbis non legitur. Item Euseb. H. E. lib. 1. c. xi. Niceph. lib. 1. c. xix. xx. SPANH.

[r] Καὶ τοὺς Ἰουδαίους] Ita cum *Cod. Busb.* & *Zonara*. nec aliter in *Eusebii Editt nuperis*. nisi quod ἐπασκοῦσας pro ἐπασκοῦντας habeant. καὶ τ. Ι. κ. ἀ. ἐπασκοῦντα & dein χρωμένους in cæteris *Josephi* & *Eusebii* libris, ut & apud *Nicephorum*.

rentur, ſed ad corporis munditiem, utpote mentibus jam ante per juſtitiam purificatis. Cumque multi ad eum undique confluerent (hujuſmodi enim ſermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas ſubditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de conſilio ejus facturi eſſe) ſatius eſſe duxit, priuſquam novi aliquid ex illo oriretur, illum è medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipſe in diſcrimen adductus pœnitentiam ageret. Atque ille quidem ob hanc Herodis ſuſpicionem in vincula conjectus, miſſuſque ad caſtellum Machæruntem, cujus ſupra meminimus, ibidem cæſus eſt: Judæi vero perſuaſum habebant in ultionem necis ejus deletum eſſe exercitum, Deo propterea Herodi infenſo.

Vitellius in Aretam movet.

3. Vitellius autem cum ſe accinxiſſet quaſi ad bellum Aretæ inferendum, aſſumptis duabus legionibus, & quotquot circa illas erant levis armaturæ milites equitesque à ſociis regibus miſſos ſecum ducens, Petram verſus properabat, & Ptolemaïdem pervenit. Cumque vellet per Judæam cum exercitu tranſire, ei obviam facti viri primarii deprecabantur iter per *ipſorum* regionem: neque enim ſui moris eſſe pati ſimulachra per eam ferri. multa autem eſſe *ſimulachra* in ſignis. Atque ille exoratus & mutavit quam ſibi inſtituſmodi de rebus propoſuit ſententiam, cumque per magnam planitiem copias ire juſſiſſet, & ipſe cum Herode tetrarcha atque amicis aſcendit Hieroſolyma, Deo, in feſto Judæis patrio quod inſtabat, ſacrificaturus. Quo tempore cum adfuiſſet, & honorifice à Judæorum populo exciperetur, illic quidem triduum manſit, atque interim Jonatham pontificatu abdicavit, & fratrem ejus Theophilum in eo collocavit: illic vero quarto poſtquam venerat die, cum literas, quæ Tiberii obitum ſignificarent, accepiſſet, populum juramento adegit ut Cajo faverent. Quin & milites ex itinere revocatos in ſua quemque hiberna dimiſit; quod non amplius ei eadem ac antea belli gerendi poteſtas eſſet, rerum ſumma ad Cajum delata. Fertur etiam Aretam, augurio acto quamprimum expeditionis Vitellii nuncium acceperit, dixiſſe; fieri non poſſe, ut iſte exercitus Petram adiret, brevi enim moriturum eſſe ducem, vel qui belligerare juſſiſſet, vel qui illius conſilio morem gerere properaret, vel cum contra quem paratus eſſet exercitus. Et quidem Vitellius Antiochiam ſe recepit. Agrippa autem Ariſtobuli filius, anno antequam Tiberius moreretur, Romam proficiſcitur, de re quadam cum imperatore tranſacturus, ſimulac poteſtas primum ei data eſſet. Volo itaque fuſius aliquanto & uberius agere de Herode, deque illius fatu ortis diſſeminatiſque: & quia magni refert ad hiſtoriam illos percenſere, argumentoque eſt *certiſſimo* numen eſſe *aliquod*, quod nihil profit numeroſa ſoboles,

Vitellius honorifice ab Hieroſolymitanis excipitur.

Theophilus pontifex.

χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, [s] ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ πεφεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ [t] ἤρθησαν ὑπὲρ πλεῖον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ηρώδης τὸ ὑπὲρ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ [v] ὑπὲρ ἀποστάσεώς πινὶ [x] Φέροι, πάντα γὰρ [y] ἐῴκεσαν συμβαλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, [z] πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον [a] ἐξ αὐτοῦ γένεσθαι, [b] πρόληψιν ἀναιρεῖν, ἢ μεταβολῆς γιγνομένης [c] εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὑποψίᾳ [d] τῇ Ηρῴδου, δεσμοῖς εἰς τὰ Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρούριον, ταύτῃ κτίσματι· [e] τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαν ὑπὲρ σωφρονίας τῇ ἐκείνου τὸ ὅλεθρον ἐπὶ τῷ στρατεύματι γενέσθαι, ὃ θεὸς κακῶς Ηρῴδῃ ἐφθόνει.

γ'. Οὐιτέλλιος δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Αρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἵλαι καὶ σπεῖραι συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ρωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ἐπὶ τὴν Πετραν ὑπῆγεν, ᾗ ἔσχε Πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ιουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἐνόμιζον γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, [f] περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας. πολλὰς δ' εἶναι σημαίας [g] ὑπεκκειμένας. καὶ πεισθεὶς μετέβαλε τι τῆς γνώμης τὸ ἐπὶ τοιούτοις προβουλεῦσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ Ηρῴδου καὶ τῆς φίλων εἰς Ιεροσόλυμα ἀνῆκε, [h] θύσων τῷ Θεῷ, ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ιουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ιουδαίων πλήθους [i] εὐπρεπῶς, τρεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διέτριβεν ποιούμενος, ἐν αἷς Ιωνάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ· τῇ τετάρτῃ δὲ [k] καὶ γραμμάτων αὐτῷ σημαινομένων ἃ ἐδήλου τὴν Τιβερίου τελευτὴν, ὤρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ Γαΐου. ἀνεκάλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστα [l] χειμαδιῶντος, πόλεμον ἀφέρειν οὐκέθ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς Γάιον μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ καὶ τὸν Αρέταν οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγγελίαν [m] τῆς Οὐιτελλίου στρατείας φάναι, μηχανὴν οὐκ εἶναι τῷ στρατῷ τῆς ἐπὶ Πέτρας εἰσόδου· τεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, [n] ἢ τὸν γνώμῃ τῇ ἐκείνου ὡρμημένον ἀφικνεῖσθαι, ἢ ἐφ' ὃν ἔμελλε ἡ στρατιὰ ὃ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' Αντιοχείας ἀνεχώρησεν. Αγρίππας δὲ ὁ Αριστοβούλου υἱὸς, ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι Τιβέριον, ἐπὶ Ρώμης ἄνεισι [o] πράξων τι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, δυνάμεώς τινος αὐτῷ προσημαινομένης. βούλομαι δὲ εἰπεῖν ἐπὶ μακρότερον περί τε Ηρῴδου καὶ γένους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν περὶ αὐτῶν λόγον, [p] ἅμα δὲ καὶ σημάσιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ [q] πλῆθος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν

[s] Ατε δὴ καὶ] Οὕτω γὰρ δὴ καὶ *Gall. Euſeb.* & *Niceph.* Verum *T. Faber* malit ἅτε ὄντα τῷ Ψ. Vide *Epiſt.* 44 p. 133.

[t] Ηρθησαν ἐπὶ πλεῖον] Ἡδησαν ἐπὶ πλεῖον *mirifice delectabantur*, in *Euſebii* libris.

[v] Επὶ ἀποστάσει] Ἐπὶ στάσει *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

[x] Φέροι,] Ita *Busb. Gall. Lugd. Bat. Niceph.* & *Zonar.* Φέρειν in *Editis Aliiſque.* HUDS. Φέρειν *Gen.* Φοῖτο Euſeb. SPANH.

[y] Εῴκεσαν συμβαλῇ] Εἰκάζει *Busb. Vat* & *Hen.* à pr. m.

[z] Πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται,] Hæc impari uſu apud Euſeb. SPANH.

[a] Εξ αὐτοῦ] Απ' αὐτοῦ *Euſeb.* & *Niceph* HUDS. Απ' αὐτὸν *Euſ.*

[b] Προλαβὼν ἀναιρεῖν] Ita cum *Euſebii* & *Nicephori* libris. περιλαβὼν ἀναιρεῖν, & μεταβολῆς γιγνομένης, μὴ εἰς τα πρ. in *Zonarae* & *Joſephi* libris, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Nota Joſephum ignoraſſe veram cauſam mortis Johannis Baptiſtæ in Euangelio traditam. At forſitan, ut variæ ſunt opiniones hominum, Joſephus & alii quidam ſibi perſuaſerunt, Herodem ideo in carcerem conjeciſſe Johannem, ne ſeditionem excitaret; aut dici poteſt, eum dicendo regem impium eſſe, ſeditionem potuiſſe concitare. REL.

[c] Εἰς τὰ] Μὴ εἰς τὰ *Gen.* μὴ deëſt *Euſeb.* SPANH. Delet illud μὴ quoque *Coccejus.* In *L. B.* eſt γιγνομένης μὴ εἰς πρ. HAV.

[d] Τῇ Ηρῴδου,] Τῇ Ηρωδ. *Euſeb.* SPANH.

[e] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις] Τοῖς δὲ Ιουδαίοις δόξαι ἐπὶ τ. τ. ἐ. τ. ὄλεθρον τῷ στρατῷ γενέσθαι, ὃ Θεῷ κακῶσαι Ηρῴδην ἐβούλετο *Busb.* atque ita *Zonaras*, niſi quod habeat δόξαν pro δόξα.

[f] Περιορᾶν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας.] Conf. ἀλωσ. lib. 1. c. 33. § 2. SPANH.

[g] Επικειμένας.] Abeſt à *L. B. Coccejus* legit π. δ. ε. σημαίαις ἐπικειμένας.

[h] Θύσων τῷ Θεῷ] Nam holocauſta etiam Gentes offerebant in templo Hieroſolymis. REL. Sueton. in Aug. c. 93. *Sed & Caium nepotem, quod Judæam prætervehens apud Hieroſolymam non ſupplicaſſet, collaudavit.* HAV.

[i] Εὐπρεπῶς,] *L. B.* ἐκπρεπῶς.

[k] Καὶ γραμμάτων] Illud καὶ abeſt à *L. B.*

[l] Χειμαδιῶντος,] Conf. ſupr. c. 4 §. 1. SPANH.

[m] Τῆς Οὐιτελλίου στρατείας] Ita *Busb.* (*Coccejus* τ. Ο. ἐπιστρατειῶν) τῶν Οὐιτελλίου στρατιωτῶν in *reliquis.*

[n] Ἢ τὸν γνώμῃ] Ἢ τὸν κελεύσαντα, ἢ *Busb.* brevius aliquanto.

[o] Πράξων τι] Πράξαι *Hen.* à pr. m. & *Vat.*

[p] Αμα δὲ καὶ σημάσιν] Αμα δὲ καὶ διὰ τὸ π. *Busb.* plenius aliliquanto quam ſolet, forſan ἐξηγήσεως ἕνεκα.

[q] Πλῆθος,] *L. B.* πλῆθος.

τῶν

τῶν ἐν ἀνθρώποις [r] ἐπιπλεγμένων, δίχα τῶν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβειῶν· εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδῳ, σωζόμενοι παλιὼ ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρεῖσαι τὰς Ἡρῴδου ἀπογόνους. Φέροι δ' ἂν τι καὶ σωφρονισμῷ ἐς ἀνθρωπείᾳ ἕξις, τὸ τὴν δυσχέραιαν αὐτῶν μαθεῖν· ἅμα δὲ καὶ τὰ Ἀγρίππου διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγονότα, ὃς ἐκ πάνυ ἰδιώτου, καὶ σχεδὸν πᾶσιν δόξαν τῶν εἰδότων αὐτὸν, ἐπὶ ποσοῦδε ἠυξήθη δυνάμεως. [s] εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον περὶ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς.

δ'. [t] Ἡρῴδῃ τῷ μεγάλῳ θυγατέρες, ἐκ Μαριάμμης τῆς [u] Ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο. [x] Σαλαμψιὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται Φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ, Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ [y] Φασαήλου ἀδελφοῦ Ἡρῴδου, δεδωκότος αὐτῷ τοῦ πατρὸς· Κύπρος δὲ ἡ Ἀντιπάτρῳ καὶ [z] αὐτὴ ἀνεψιῷ, παιδὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἡρῴδου Σαλώμης. καὶ Φασαήλῳ μὲν ἐκ Σαλαμψιοῦς γίνονται πέντε παῖδες, Ἀντίπατρος, Ἡρῴδης, Ἀλέξανδρος, θυγατέρες δὲ Ἀλεξάνδρα καὶ [a] Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ ὁ Ἀριστοβούλου. Ἀλεξάνδραν δὲ γαμεῖ μὲν Τίμιος Κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ· Κύπρῳ δὲ ἐξ Ἀγρίππου μὲν ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, [b] Βερνίκη, Μαριάμμη, Δρούσιλλα. Ἀγρίππας δὲ ὁ Δρούσου τοῖς ἄρσεσιν ὀνόμασεν· ὧν ὁ Δροῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. [c] ὁ δὲ πατὴρ τούτων [d] Ἀγρίππας ἐτρέφετο [c] μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρῴδου τε καὶ Ἀριστοβούλου. ἐκ Βερνίκης [f] καὶ οἵδε παῖδες τοῦ ἡσσονος Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου· [g] ἡ δὲ Βερνίκη [h] Κοσσοβάρου καὶ Σαλώμης παῖς τῆς Ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτους Ἀριστοβούλου νηπίους [i] θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ, [k] καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται, Ἡρῴδης μὲν ἔτους, ὁ δὲ Ἀγρίππου [l] ἀδελφὸς, Μαριάμμιον θυγατέρα Ὀλυμπιάδος τῆς Ἡρῴδου [m] τοῦ βασιλέως θυγατρὸς, καὶ Ἰωσήπου [n] τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς, [o] ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως [p] Ἡρῴδου. ἴσχει δὲ ἐξ αὐτῆς υἱὸν Ἀριστόβουλον. ὁ δὲ τρίτος τῶν Ἀγρίππου ἀδελφὸς Ἀριστοβούλου γαμεῖ Ἰωσήπου [q] Σαμψιγεράμου θυγατέρα τὴν [r] Ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα δὲ τῇδε Ἰωτάπη. καὶ παῖδε μὲν τέσσαρα τέκνα. [s] Ἡρωδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ [t] γήμει Ἡρῴδης Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ Μαριάμμης τῆς τοῦ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς Σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς τὰς γονὰς [v] Ἡρωδιὰς, ὅτε συσχοῦσα φρονήσασα τῶν πατρίων, Ἡρῴδῃ γαμεῖται τῷ ἀνδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ, [x] διαιτῶσα ζωήν.

τῶν δὲ Γαλιλαίων τε-

neque ulla potentia quæ in hominibus dominatur, absque pietate erga Deum: si quidem intra centum annos contigerit, ut Herodis posteri, qui fane permulti erant, fere omnes interierint. Accedit quod humano generi documento sit, illorum perspectam habere infelicitatem: præsertim ubi de Agrippa narrationem fecero, viro admiratione dignissimo, qui ex vita privata, & præter omnium quibus notus erat exspectationem, ad tantæ potestatis fastigium provectus erat. Illorum quidem jam antea mentionem feci, nunc vero de illis agam accurate.

4. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. Altera quidem Salampsio, quæ nupsit Phasaëlo consobrino suo Phasaëli filio fratris Herodis, dante illam patre: Cypros vero *altera* Antipatro & ipsa nupsit consobrino, Herodis nepoti ex sorore Salome. Et Phasaëlus ex Salampsione genuit quinque liberos, Antipatrum, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram vero duxit quidem Timius Cyprius, vir nobilis, cujus in matrimonio sine liberis defuncta est: Cypros vero Agrippæ duos filios peperit, & tres filias, Berenicen, Mariamnen, Drusillam. filii autem Agrippa & Drusus dicti sunt. Ex his Drusus ante quam pubesceret diem obit. Horum autem pater Agrippa cum aliis etiam fratribus educabatur, Herode & Aristobulo. nam & isti filii erant *Aristobuli* filii Herodis magni ex Berenice: Berenice vero Costobari & Salomes sororis Herodis filia erat. Hos Aristobulus infantulos reliquit, à patre cum Alexandro fratre occisus, quem admodum diximus. Postquam autem ex ephebis excesserant, uxores ducunt, Herodes hic, Agrippæ frater, Mariamnen filiam Olympiadis Herodis regis filiæ & Josephi, filii Josephi qui Herodis regis frater erat: & ex ea suscepit filium Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater Aristobulus ducit Iotapen Sampsigerami Emesorum regis filiam, & ipsis nata est filia surda, atque huic nomen Iotape. Et à maribus quidem hæc soboles erat. Herodias vero soror eorum nupsit Herodi Herodis magni filio, quem sustulit ex Mariamne Simonis pontificis filia; illisque genita est Salome, cujus post nativitatem Herodias, ut quæ in animum induxerat leges patrias violare, Herodi nupsit, viri sui, à quo vivo discessit, ex eodem patre fratri. Hic autem Galilææ tetrarchiam habebat. Ejus

Herodis progenies ex Mariamne.

[r] Ἐπιτεθυμένων,] *L. B.* ἐπιτηδευμένων. *Coccejus* ἐπιτηδευμένων.
[s] Εἴρηται] μὲν] Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρ. π. ἀ. λεχθήσεται] ἢ καὶ νῦν *Busb.*
[t] Ἡρῴδῃ —— υἱὸ.] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 3. SPANH.
[u] Τῆς Ὑρκανοῦ θυγατρὸς,] Τῆς Ἀλεξάνδρας καὶ Ἀλεξάνδρας τοῦ θυγατρὸς Ὑρκανοῦ *Busb.*
[x] Σαλαμψιὼ —— ὄντι] Conf. αλλοι. lib. 1. c. 22. §. 2. & c. 28 §. 6 ut & supr. lib 17. c. 1. §. 3. SPANH.
[y] Φασαήλου —— ἀνεψιῷ,] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat Φασαήλου παιδὶ ὄντι τοῦ Φασαήλου (*L. B.* Ἡρῴδου) ἀδελφοῦ διδόντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, *Phasaëli filio dante illam Phasaëlo fratre patris.*
[z] Αὐτὴ ἀνεψιῷ,] Ita in *Editis.* αὐτῇ in *Cod. Hen. & Busb.*
[a] Κύπρος, ἣν Ἀγρίππας γαμεῖ] Conf. inf. c. 7. §. 2. SPANH.
[b] Βερενίκη,] *L. B.* Βερενίκη.
[c] Ὃς —— ἐτρέφετο] Ita ex vestigiis corruptarum lectionum & lib 1. de *Bello Jud.* c. 28. pro modulo restitui, τῷδε πατρὶ τούτων Ἀγρίππᾳ ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρῴδης τε καὶ Ἀριστόβουλος καὶ Βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες Ἡρῴδου, τοῦ μὲν μεγάλου. ἡ δὲ Βερνίκη in *Editis.* τῷ δὲ πατρὶ τούτων Ἀγρίππᾳ ἐτρέφετο μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν, Ἡρῴδης δὲ καὶ Ἀριστόβουλος καὶ ἀδελφὴ Ἡρῳδιὰς Ἀριστόβουλος καὶ οἵδε παῖδες τοῦ μὲν Ἡρῴδου τοῦ μεγάλου. Βερνίκη δὲ Κοσ. *Busb.* in *Epiphanii* versione, *Agrippa autem à patre enutriebatur. Herodes autem & Aristobulus, & Beronice, etiam hi quoque filii fuerunt Herodis majoris.* in *Gelenii* versione, *cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud avum, Herodes & Aristobulus, simulque Bernice. Hi nepotes Herodis magni ex filio: Bernice vero neptis è Salome sorore & Costobaro nata est.* Ἀριστοβούλου δὲ καὶ Βερνίκης τῆς Σαλώμης θυγατρὸς, Ἡρῴδης μὲν καὶ Ἀγρίππας καὶ Ἀριστόβουλος ἦσαν, lib. 1. de *Bello Jud.* Vide etiam *Antiqq.* p. 827. in fine.
[d] Ἀγρίππας ἐτρέφετο] *L. B.* Ἀγρίππου ἐτρέφετο. *Coccejus* Ἀγρίππα ἀνετρέφετο.
[e] Μετὰ καὶ ἑτέρων ἀδελφῶν,] Illa μετὰ καὶ ἑτέρων omittit *Epiphan.*
[f] Καὶ —— μεγάλου.] Conf. αλλοι. lib. 1. c. 28. §. 1. SPANH.
[g] Ἡ δὲ Βερνίκη] Conf. αλλοι. lib 1. c. 28. §. 2. SPANH.
[h] Κοσσοβάρου —— ἀδελφῆς.] Conf. infr. lib. 20. c. 8. §. 4. SPANH.
[i] Θνήσκει λιπών] Λιπὼν] θνήσκων *Busb.*
[k] Καθάπερ εἰρήκαμεν,] Ὡς ἤδη εἶπεν] *Busb.*
[l] Ἀδελφὸς,] Ita *Busb. L. B.* & *Epiphan.* ὡς in *Editis Aliisque.*
[m] Τοῦ βασιλέως θυγατρὸς,] Voculam τοῦ addidi è *Cod. Busb.*
[n] Τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς,] Ista τοῦ Ἰωσήπου παιδὸς restitui è *Cod. Busb.* Τοῦ Ἰωσήπου absque παιδὸς habent *Hen Lugd. Bat.* & *Vat.* Videsis *Chr Noldium* in *Historia Idumæa*, p. 269.
[o] Ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως Ἡρῴδου.] Conf. αλλοι. lib. 1. c. 24 §. 5 SPANH.
[p] Ἡρῴδου.] Ἡρῴδου nobis suppeditant *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* Βασιλέως θυγατρὸς ἦσαν *Hen.* & *Vat.*
[q] Σαμψιγεράμου θυγατέρα] Ita in *Græcis* omnibus *Josephi.* Σιγεράμου juxta *Epiphanium.* Σαμψικεράμου Εμισηνῶν φυλάρχης apud *Strabonem*, l. 16. p. 753. Videsis *Reinesii Var. Lect.* p. 110.
[r] Ἐμεσῶν βασιλέως.] Ἐμισσῶν *Busb.* sic & *Emmesa* apud *Plinium.* ΕΜΙΣΩΝ & ΕΜΙΣΕΝΩΝ in *nummis.* Ἐμισηνῶν ἔθνους meminit *Strabo.* HUDS. Vel Ἐμισῶν. Nummi ΕΜΙΣΑ & ΕΜΙΣΗΝΩΝ Conf. infr. lib. 19. c. 8 §. 1. SPANH.
[s] Ἡρῳδιὰς] Conf. supr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.
[t] Γήμει] —— παιδὶ,] Ita è *Cod. Busb.* & *Epiphan.* γίνεται in *cæteris.*
[v] Ἡρωδιὰς, —— τῷ] Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 2. SPANH.
[x] Διαιτῶσα ζωήν.] Διαιτᾶται ἐν ἀστείᾳ γαμετὴ ζωῆς *Busb.* forsan ἐξηγέσεως ἕνεκα.

Ejus vero filia Salome nupta erat Philippo Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. eoque ſine liberis defuncto duxit eam Ariſtobulus filius Herodis, fratris Agrippæ: illi autem nati ſunt filii tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. Et hæc quidem eſt Phaſaëli & Salampſionis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit; ipſamque duxit Alexas Selcias, Alexæ filius: atque illis filia erat Cypros. Herodes autem & Alexander, quos Antipatri fratres fuiſſe dixi, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis regis filius, qui à patre fuerat interemptus, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit, ex filia Archelai Cappadocum regis. Et Tigranes quidem Armeniæ rex, dum Romæ accuſationem ſubiret, ſine liberis obiit. Alexandro autem Tigranes fratri cognominis naſcitur filius, qui à Nerone ad regnandum in Armenia mittitur: atque Alexandrum filium genuit. Ille vero Iotapen duxit, Antiochi Commagenorum regis filiam: & inſulæ in Cilicia rex à Veſpaſiano factus eſt. Et Alexandri quidem ſoboles fere ab utero deſeruit patria Judæorum inſtituta, ad ritus tranſiens moreſque Gentilium. Cæteris vero Herodis filiabus contigit, ut ſine prole decederent. Cum autem Herodis poſteri, quos percenſuimus, è medio non ſublati fuerint, eo tempore quo Agrippa magnus imperium adeptus eſt; cumque horum genus jam ante declaraverim, ſuperest ut narrem quos in caſus fortuna Agrippam demiſerit, utque ex iis evaſerit, & ad maximam dignitatem & potentiam pervenerit.

τεραρχίαν εἶχεν ἕτ⟨ερ⟩ον. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς Σαλώμη Φιλίππῳ γαμεῖ⟩, Ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ τετράρχῃ τ⟨ῆ⟩ Τραχωνίτιδ⟨ος⟩. καὶ ἄπαιδ⟨ος⟩ τελευτήσαν⟨τ⟩⟨ος⟩, Ἀριστόβουλ⟨ος⟩ αὐτὴν ἄγει⟩, Ἡρῴδῃ παῖς τῷ Ἀγρίππᾳ ἀδελφῷ. [y] παῖδες δὲ ἐγένοντο αὐτοῖς τρεῖς, Ἡρῴδης, Ἀγρίππας, [z] Ἀριστόβουλ⟨ος⟩. τῆτο μὲν δὴ τὸ φασηλὶς καὶ [a] Σαλαμψιῶς ἐστι γένος. Κύπρῳ δ' ἐξ Ἀντιπάτρου θυγάτηρ γίνε⟩ Κύπρ⟨ος⟩, καὶ αὐτὴν Ἀλεξᾶς [b] Σελκίας γαμεῖ τῷ Ἀλεξᾷ· καὶ [c] αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρος. Ἡρῴδης δὲ καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς ἀδελφοὺς ἔφην Ἀντιπάτρου, ἄπαιδες τελευτῶσιν. [d] Ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ Ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως, τῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνῃρημένῳ, Ἀλέξανδρος καὶ Τιγράνης ἐγεννήσαν⟨το⟩ ἐκ τῆς Ἀρχελάου τοῦ Καππαδόκων βασιλέως θυγατρός. καὶ [e] Τιγράνης μὲν [f] βασιλεύων Ἀρμενίας, κατηγοριῶν αὐτοῦ ὑπὸ Ῥώμης γενομένων, ἄπαις τελευτᾷ. Ἀλεξάνδρῳ δὲ Τιγράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνε⟩ παῖς, καὶ βασιλεὺς Ἀρμενίας ὑπὸ Νέρωνος ἐκπέμπε⟩· ὃς τε Ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνε⟩. γαμεῖ δ' ὕστ⟨ερ⟩ον Ἀντιόχου τοῦ Κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα [g] Ἰωτάπην· [h] νησιάδος τε τῆς ἐν Κιλικίᾳ Οὐεσπασιανὸς αὐτὸν [i] ἵστη⟩ βασιλέα. καὶ τὸ μὲν Ἀλεξάνδρου γένος, εὐθὺς ἅμα τῷ φυῆναι, τὴν θεοσεβείαν ἐξέλιπε τῶν Ἰουδαίων ὑπερχωρίων, μεταταξάμενοι πρὸς τὰ Ἑλλήνων πάτρια. τῶν δὲ λοιπῶν θυγατέρων Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνους τελευτὰν συνέπεσεν. τῶν δὲ γνωρίμων Ἡρῴδου ἀπογόνων οὓς [k] κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ Ἀγρίππας ὁ μέγας τὴν βασιλείαν παρέλαβε, τούτων τί μοι τὰ γένη προδεδηλωμένα, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσαι τε Ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὥστε αὐτῶν ἀμφάρασιν ποιησάμενος, ὑπὲρ μέγεθος ἀξιώματός τε ἅμα προκόψας καὶ δυνάμεως.

CAP. VI.

ΚΕΦ. ϛ'.

VIII. *Agrippa rex Romam mari proficiſcitur ad Tiberium Cæſarem, utque à liberto ſuo accuſatus in vincula conjicitur: & quo pacto poſt Tiberii exceſſum à Cajo ſolutus eſt, & rex factus eſt, Philippi tetrarchiæ.*

Ἀπῶλεν Ἀγρίππα τὸν βασιλέως εἰς Ῥώμην πρὸς Τιβέριον Καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπελεύθερος ἐδέθη· καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ Γαΐου μὲν τὴν Τιβερίου τελευτὴν, καὶ ἐβασίλευσε τῆς Φιλίππου τετραρχίας.

Agrippa Romæ degens ad inopiam redactus.

PAulo ante Herodis regis obitum, Agrippa Romæ degens, atque convictore quotidiano & familiari uſus Druſo, Tiberii imperatoris filio, nactus eſt etiam Antoniæ, Druſi majoris conjugis, amicitiam; utpote quæ Berenicen matrem in honore habuerit, filiumque dignitate augere voluerit. Cumque Agrippa natura eſſet magnanimus & munificus, quamdiu mater vixerit, voluntatem ſuam occultabat & diſſimulabat, quod noluerit ut mater ſibi hujuſmodi de cauſa iraſceretur. Poſtquam vero deceſſit Berenice, cum jam ſui eſſet arbitrii, facultates partim luxurioſe vivendo quotidie prodegit, partim immodica largitione profudit, maximos vero in libertos Cæſaris fecerat ſumptus, ſperans fore ut eorum opera adjuvaretur. Brevique ad inopiam redactus eſt, adeo ut non potuerit diu-

Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τ⟨ῆ⟩ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διαιτώμεν⟨ος⟩, καὶ ὁμοτροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τὸν Τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορ⟨ος⟩ υἱόν, καὶ Ἀντωνίᾳ τῇ Δρούσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο, [l] Βερνίκης τὸ μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς, [m] καὶ προαγαγεῖν ἐξιωκυίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τὸ μητρὸς, [n] οὐκ ἐξέφαινε τὸ ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδράσκων αὐτῆς ἐξιωκὼς τὴν ἐπὶ τοιούτοις γενομένην ὀργήν. ἐπεὶ δὲ ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, γενόμεν⟨ος⟩ ὑπὸ τῷ αὐτῷ τρόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν [o] τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης, [p] τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ μέτρῳ τῶν δωρεῶν προϊέμενον [q] ἀναλῶσαι τῶν χρημάτων, τὰ πολλὰ δὲ εἰς τοὺς Καίσαρ⟨ος⟩ ἀπελεύθερους [r] ἐτελέλεστο, ἐλπίδι πράξεως τῆς αὐτῶν. πενίᾳ

y Παῖδες ——— Ἀριστόβουλ⟨ος⟩,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

z Ἀριστόβουλ⟨ος⟩.] Καὶ Ἀριστόβουλ⟨ος⟩ ſolus *Busb.*

a Σαλαμψιῶς ἐστι γένος.] Ita *Gall.* Σαμψιῶς mendoſe in *cæteris.*

b Σελκίας γαμεῖ τῷ Ἀλεξᾷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἐλκίας *Gall.* ὁ Ἐλκίας *L. B.* Σ λκι⟨ος⟩ in *Editis Aliiſque.*

c Αὐτοῖς θυγάτηρ ἦν Κύπρ⟨ος⟩.] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *Alexæ vero hujuſque mulieris filia, fuit item Cypros.*

d Ἀλεξάνδρῳ ——— θυγατρός.] Conf. *alibi.* lib. 1. c. 28. §. 1. & Antt. lib. 17. c. 1. §. 2. SPANH.

e Τιγράνης ——— ἀπέβαν⟨ε⟩.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. xi. §. 6. SPANH.

f Βασιλεύων Ἀρμενίας,] Βασιλέων *Hen.* & *Vat.*

g Ἰωτάπην·] Hujus Iotapes Commagenorum Regis filiæ nummus exſtat apud *Seguinum Select. Num.* p 72. ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΙΩΤΑΠΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ in av. ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. SPANH.

h Νησιάδ⟨ος⟩ τε τ⟨ῆ⟩ ἐν Κιλικίᾳ] Ita lego ex emendatione Cl. *Harduini*, (in *Nummis Antiquis illuſtratis*, p. 150.) quam approbat *H. Noriſius* in *Epochis Syro-Macedonum*, p. 135, 136. Ησιόδις τε τ⟨ῆ⟩ ἐν Κ. in *Editis.* Ησιόδος τε abſunt quibuſdam *MSS.* relicta lacuna. in pleriſque *Epiphanii MSS. Leſidis Ciliciæ civitatis à Veſpaſiano rex conſtituitur:* in nonnullis *Iſiadis* vel *Yſiadis* &c. Ισιαδός τε τ⟨ῆ⟩ ἐν Κιλ. *Poſitus* in *Animadv.* ἀνεκείτοις, tom. 1. p. 541. Utpote quod Iſſus urbs ſit Ciliciæ, Ισιάδ⟨ος⟩ voce omnes illas urbes ſignificari exiſtimans, quæ erant conventus Iſſici. HUDS. Conf. ſup. c. 10. §. 7. SPANH.

i Ἱστη⟩] Καθιστᾷ *Busb.*

k Κατειλέξαμεν ὄντων.] *L. B.* κατέλαξα ἤμβροτ. forte pro κατέλεξα ἤμβροτ.

l Βερνίκης τ⟨ῆ⟩ μητρὸς] Conf. ſupr. lib. 16. c. 1. §. 2. SPANH.

m Καὶ προαγαγεῖν ἐξιωκυίας τ⟨ὸν⟩ υἱόν.] Et venerabiliter appellaret *Rufinus.* SPANH. Ante fuit προαγαγῶν. verum mutari ita juſſit *Hudſonus* in *Addend.* ita quoque in ora Cod. mei correxerat *Coccejus.* HAV.

n Οὐκ ἐξέφαινε τ⟨ὸ⟩ ψυχῆς τὸ θέλον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐξεφαίνετο οὐ ψυχῆς τὸ θέλον in *Editis Aliiſque.*

o Τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης,] Sic cum *Cod. Busb.* τ⟨ὸ⟩ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης. in *cæteris.* Forſan εἰς τ⟨ὸ⟩ καθ' ἡμ. id eſt, εἰς τὸ τ⟨ὸ⟩ καθ' ἡμέραν διαίτης.

p Τὰ δὲ εἰς τὸ μὴ] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ δὲ, οὐκ τῶν δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλῶσαι in *Editis Aliiſque.*

q Ἀναλῶσαι] *L. B.* ἀάλως. forte pro ἀναλώσας. HAV.

r Ετετέλεστο,] *L. B.* ἐτετέλετο.

s Ἐκπο-

νία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸ αὐτὸν ἰών, καὶ τοῦτ' ἰὼν κώλυμα τῆς ἐν Ρώμῃ ἀφίξης. καὶ ὁ Τιβέριος τοῖς φίλοις ἅμα υἱέως τεταλαιπωρηκότος ἀπιστῶν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ, ἀφ' οὗ τὸ ἀνερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων ἅμα παιδὸς ἡσυχίαν τῇ ἐκείνων.

β'. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅπου τῆς Ιουδαίας πλέων ἦλθε κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ τε ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ [s] σκεπτόμενος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ [t] ἀλεωρὰν ἤδη ἰών τινα οὐ ἐνεδίδοσιν. ὥστε ἀπορίᾳ τῶν ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἴς τινα πύργον ἐν [v] Μαλάθοις τῆς Ιδουμαίας, ἐν νοίᾳ [x] τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν ἰών. αἰσθάνεται δ' αὐτοῦ τὴν Ἀφίνοιαν [y] Κύπρος ἡ γυνή, παντοία τε ἰὼν ἀπείργαζα τῶν ὅπου τοιούτοις βουλεύματων. Ἀφ' πέμπεται ἤ καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Ηρωδιάδα, Ηρῳδῃ τῷ τετραρχῃ συνοικοῦσαν γράμματα, δηλοῦσα τό, τε ὅπου τοῖς τοιούτοις τοῦ Ἀγρίππου [z] πρόβαλεῖσαν, καὶ τὴν ἀνάγκην [a] ἣ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγε. συμβουλεύσαι τε συγγενῆ ὄσαν βοηθεῖν, [b] καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο προσκαλέζειν, θεωροῦσαν ὡς αὐτὴ [c] παντοίως κυφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα [d] οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δ' μεταπέμψαντες αὐτὸν, [e] οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα, καί τι καὶ χρήματον ὥρισαν εἰς τὴν δίαιταν, ἀγορανομία τε τῆς Τιβεριάδος ἐτίμησαν. ὁ μὲν ὅπου πολεῖόν γε Ηρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδογμένοις, καίτοι γε, ἤδη ὡς δεκτὰ ἰών. ἐν γὰρ Τύρῳ πρόδηλα συνουσίαν ὑπὸ οἴνου [f] τε γλυκομένων αὐτοῖς λοιδοριῶν, ἀνεκτὸν οὐκ ἡγησάμενος Ἀγρίππας, τοῦ Ηρῴδου τε ἐπονειδίσαντος εἰς δαπάνην καὶ τροφῆς ἀναγκαίας [g] μεταδοσιν, ὡς Φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἴσειζι, Φίλον ὅπου Ρώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γεγονότα πρότερον, συμβαν δὲ ἐν τῷ τότε διεῖπεν.

γ'. Καὶ δεξαμένου Φλάκκου πρόθυμα τούτῳ διήγγελλε, [h] παρακαλεσκότος αὐτοῦ ἐκεῖ Ἀριστόβουλον, ὃς ἀδελφὸς ὢν Ἀγρίππου ἀφόρητός τι ἰών. ὁ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὥστε μὴ φιλίᾳ τῇ ὑπαλικῇ [i] τὰ εἰκότα τιμᾶν φέρεσθον· ὁ μὲν ὅ, γε Ἀριστόβουλος ἀνίᾳ τι τῷ πρὸς τὸν Ἀγρίππαν δυσμενῶς, μᾶλλον ἐς εἰς ἔχθραν αὐτὸν Φλάκκῳ καθίζησιν, αἰτίαν τοιαύτῃ ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ προβαλόν. Δαμασκηνοὶ Σιδονίοις περὶ ὅρων ἀφόρητοι καθεστῶτες, μέλλοντος Φλάκκου περὶ τούτων [k] ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν Ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ [l] μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεμφόμενος τὸν αὐτῶν ἡμέας, δεηθέντα τε πλεῖσον ὁμολογῆσαι αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πάντα ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ τῶν Δαμασκηνῶν ὥρμητο πρόσθεν. Ἀριστόβουλος δ', ὃ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τὸν Φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τῷ πράγματι ἐπεὶ [m] φανερὰ ἦν, ἐξωθεῖ τὸν Ἀγρίππαν φιλίας τὸ πρὸς αὐτόν. ὁ δ', εἰς ὑστάτην ἀποδίαν πρόθυμον, εἰς Πτολεμαΐδα πλοῦν, καὶ κατὰ τὸ ἄπορον τὸ ἀλλαχόθεν ἀφίξης γνώμην ἐποιεῖτο [n] ἐπὶ τὴν Ιταλίας πλεῖν. εἰσβαίνοντος δὲ χρημάτων ἀποδία, ἠξίου Μαρ-

tius Romæ commorari. acceſſit quod Tiberius filii ſui non ita pridem defuncti amicis interdixerat, ne in conſpectum ſuum venirent, ne ex illis viſis renovata filii memoria luctus ſuus redintegraretur.

2. His itaque de cauſis conſcenſa navi in Judæam profectus eſt, male ſe habens, animoque dejecto & quod omnem ſuam pecuniam abſumpſerat, & nihil ei ſupererat unde ſolveret quod creditoribus debebat, qui & multi erant & motus ejus omnes obſervabant ne quà effugeret. Eò igitur redactus, ut quid ageret, neſciret, factorumque eum valde puderet, ſeceſſit in caſtellum quoddam apud Malatha Idumææ, & de manibus ſibi afferendis cogitabat. Subolet autem hoc Cypro uxori quod ille in animo agitabat, atque modis omnibus agebat ut eum ab hujuſmodi conſilio depelleret: ad ſororem quoque ejus Herodiadem ſcripſit, Herodi tetrarchæ nuptam, ſignificans, & quid rebus ita ſe habentibus Agrippa decreverit, & qua neceſſitate adactus eò devenerit: hortataque eſt eam ut pro jure cognationis afferret auxilium, maritumque ad idem faciendum perduceret, præſertim cum cerneret ipſam omnes vias perſequi quibus virum ſublevaret, idque cum opibus non adeo abundaret. Accerſitus igitur à ſorore ejuſque marito, juſſus eſt habitare Tiberiade, aſſignata certa pecunia ut de victu caveretur, datoque ei in cumulum ædilitatis iſtius loci honore. Non tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamvis ne ſic quidem ſatisfieret *Agrippæ* neceſſitatibus. Cum enim apud Tyrum convivium agerent, interque bibendum convicia *hinc inde* jacerentur, atque Herodes inopiam Agrippæ exprobraſſet, quodque victum ei ſuppeditaret, ille hoc nullo modo ferendum eſſe ratus, ad Flaccum virum conſularem ſe contulit, qui tunc Syriam adminiſtrabat, cum quo ſibi Romæ jam ante magna interceſſerat amicitia.

In Judæam reverſus de nece ſibi conſciſcenda cogitat.

Cypros uxor hac de re ad Herodiadem ſcribit.

Agrippam ad ſe accerſunt Herodes & Herodias, eique Tiberiadem ad habitandum dant.

Herodes Agrippæ inopiam exprobrat.

3. A Flacco autem benigne exceptus, apud eum vitam agebat, ibi quoque ſecum Ariſtobulum habentem, fratrem quidem Agrippæ, ab ipſo vero diſſentientem. non impediit tamen hæc ſimultas, quo minus uterque viri conſularis uteretur amicitia, eundemque ut par erat honorem ab eo referret. At vero Ariſtobulus nihil de ſuo in Agrippam odio remittebat, nec quieſcebat donec Flaccum ei infenſum reddiderat, faciens ut ex hujuſmodi cauſa offenſionem exciperet. Damaſceni, orta cum Sidoniis de finibus controverſia, cum litem dijudicaturus eſſet Flaccus, cognito quod Agrippa multum apud eum valeret, rogaverunt ut adeſſet ipſorum partibus, magnam ei pecuniæ vim polliciti. Et ille quidem omnia ſtudioſe agebat ut Damaſcenis auxilium ferret. Ariſtobulus autem, (nam ipſum non latebat pactum de pecunia) *fratrem* apud Flaccum detulit. Quod cum facta inquiſitione ita eſſe deprehenderet, ab amicitia ſua Agrippam repulit. Ille vero in extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaïda, &, quod nuſquam alibi haberet unde viveret, in Italiam navigare decrevit. Cum au-

Ad Flaccum ſe confert Agrippa.

Ariſtobulus Flaccum ei infenſum reddit.

s Ἐκλύσοντες τὰ χρέα] Ἐκλύσας *Busb.* ἐκλύσοντες *Gall.*

t Ἀλεωρὰν] Ἀλεωρὰς, ἀσφυγὰς *Heſych.* SPANH.

v Μαλάθοις] Eo modo *Busb* (*Lugd. Bat.* Μαλάθυς) & forſan *Epiphanius*, qui habet, *Malathoes.* Μαλάθοις in *Editis Aliisque.* Videſis Cl. *Relandum* in *Paleſtina S.* p. 885. HUDS. Malathois *Rufin.* SPANH.

x Τοῦ μεταχήσοντος αὐτὸν ἰών.] Τοῦ μεταξήσαι *Busb.*

y Κύπρος ἡ γυνὴ,] Cypros Phaſaëlis è fratre Herodis filia, uxor Agrippæ ſupra c. 6. §. 4. SPANH.

z Προβεβλῆσαν,] Προβόλημα *Busb.*

a Ἡ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν.] Ἣν ἐπ' αὐτὸ ἐξῆγεν *Busb.* ἣ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν in *Editis Aliisque.* ἣ ἐπ' αὐτὰ ἐξῆγεν *L. B.*

b Καὶ τὸν ἄνδρα] Illa, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τοῦτο προσκαλέζειν, habui è *Cod. Busb.* καὶ τὸν εἰκότον ἄνδρα πρὸς ἐπιμελείαν προσκαλεῖν *Zonar.*

c Παντοίως] Lege πάντως. COCC.

d Οὐκ] Abeſt à *L. B.*

e Οἰκητήριον ἀπέδειξαν Τιβεριάδα,] Galilææ quippe, quæ Herodis Tetrarchia, Herodiadis mariti civitas, vid. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

f Τε] Abeſt à *L. B.*

g Μεταδόσιν,] Ita *Busb.* & *L. B.* μεταδίδωσιν in *Editis Aliisque.*

h Παρακατεσκηκότος] Locum reſtitui ex *Epiphanio*, qui vertit, *retinuit ibi quoque Flaccus Ariſtobulum fratrem Agrippæ*; παρακατειληφότος ἐκεῖ τὸν Ἀριστόβουλον *Busb.* forſan pro Ἀριστόβουλον. in *Editis* προκατειληφότος αὐτὸν ἐκεῖ Ἀριστόβουλον, nullo plane ſenſu.

i Τὰ εἰκότα] *L. B.* in *Marg.* εἰς τὰ εἰκότα αὐτῷ.

k Ἀκροάσασθαι,] *L. B.* ἀκροᾶσαι.

l Μέγα δυνάμενον,] Μέγα δυνάμενος *Busb.* μέγα δυνάμενον ἐν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. a pr. m.*

m Φανερὰ ἦν,] Sc. ὁμολογία. Eſt qui malit φανερὸν, ut ad πράγμα referatur.

n Ἐπὶ τὴν Ιταλίας πλεῖν.] Εἰς Ιταλίαν *Busb.*

o Μη-

Agrippa ope Marsyæ pecuniam mutuatur.

autem ipsum inhiberet pecuniarum inopia, jussit Marsyam libertum suum, ut, omni arte in hujusmodi necessitate adhibita, mutuam alicunde pecuniam sumeret. Atque Marsyas adit Petrum, Berenices Agrippæ matris libertum, ejus vero testamenti jure Antoniæ ditionis factum, eumque hortatur ut pecuniam Agrippæ syngrapha fideque accepta daret mutuam. At ille, (nam Agrippam pecuniæ, quam retinuerat, insimulabat) Marsyam compellit syngraphan dare de viginti millibus drachmarum Atticarum, cum bis mille & quingentis minus accepisset. id quod ille fecit, ut qui ita facere necesse haberet. Accepta itaque pecunia, cum ad Anthedonem pervenisset, navemque nactus esset, in eo erat ut solveret. Quod ubi comperit Herennius Capito procurator Jamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quæ Cæsaris fisco ab eo debebantur dum Romæ ageret; à quibus illic manere coactus est. Et tunc quidem se jussa facturum esse simulabat; de nocte vero, præcisis retinaculis, Alexandriam navigavit. ubi ab Alexandro Alabarcha poposcit ut ducenta argenti millia ei crederet. Ille vero non ipsi se creditum dicebat: sed Cypro * *eadem postulanti* dare non recusabat, ut qui conjugalem ejus amorem cæterasque omnes virtutes obstupescceret. Illa autem cum fidejuberet, mox Alexander, quinque talentis Alexandriæ repræsentatis, promisit se reliqua daturum esse ubi primum Dicæarchiam veniret, de illis metuens quod sui profusum noverat Agrippam. Et Cypros quidem, cum virum in Italiam navigaturum dimisisset, ipsa cum liberis in Judæam reversa est.

Metu Herennii Capitonis Alexandriam navigat.

Pecuniam ab Alexandro Alabarcha impetrat.

Agrippa in Italiam redit.

Benigne à Tiberio excipitur.

4. Agrippa vero Puteolos appulsus literas dat Tiberio Cæsari, qui *tum* sese in Caprearum secessum abdiderat; venisse se officii causa illumque ut viseret significans, roganque ut sibi liceat in Capreas trajicere. Tiberius autem nil cunctatus & alia ad eum summa cum humanitate rescripsit, & quod gauderet ipsum iterum ad se Capreas venire. Cumque ille advenisset, non minore alacritate, quam præ se tulerat literis, eum amplexus est & hospitio excepit. Postridie vero Cæsari allatis ab Herennio Capitone literis, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, è locis suæ ditionis sese fuga propripuisset, ita ut omnem ipsi pecuniam ab eo exigendi potestatem ademerit: cum illas legisset literas, ægerrime rem tulit Cæsar, & Agrippæ omnes ad se aditus præcludi jussit, usque dum debitum solveret. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici &

Postea Tiberius, acceptis ab Herennio Capitone literis, Agrippæ omnem ad se aditum præcludit.

σύαν, ὅντα αὐτὸν ἀπελεύθερον, πρᾶξιν γνώσεσθαι τὸ ἐπὶ τοιούτοις [o] μηχανῶν, δανεισάμενον [p] παρά τινων. καὶ ὁ Μαρσύας [q] Πέτρον κελεύει, Βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς Ἀγρίππα μητρὸς, διαθήκης ἣν [r] τῆς ἐκείνης [s] δικαίως ἐπιτελοῦντα τὰ Ἀντωνίας, αἰτῆσαι μὲν οὐ θαρρεῖν ἐπὶ γράμμασι καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει γὰρ τῷ Ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἀποστέρησιν, [t] ἀναγκάζει τὸν Μαρσύαν [v] δύο μυριάδων Ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ [x] διχιλίας ἐλάττονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος κατὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένων δὲ τοῦ χρήματος τούτου, Ἀγρίππας εἰς Ἀνθηδόνα θαρρυνόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, [y] ἐν ἀναγωγαῖς ἦν. καὶ γὰρ Ἑρέννιος Καπίτων ὁ τῆς [z] Ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξουν αὐτὸν κελεύοντες τριακοσίας μυριάδας ἡσαυρῷ τῷ Καίσαρος ὀφειλομένας ὅθεν Ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπετίθεσαν ἕως [a] μενοῦντος. καὶ τότε μὲν [b] πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις ἔφασκοιητὸς ἦν, νυκτὸς δὲ ἀπηγμένης, κόψας τὰ ἀγκύρια, ὤχετο ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα Ἀλεξάνδρου δεῖται τοῦ [c] Ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι [d] δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἂν ἔφη θαρρεῖν, Κύπρῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τήν τε φιλανδρείαν αὐτῆς [e] καταπεπληγμένος, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν ἀρετήν. ἡ δὲ [f] ὑπισχνεῖτο, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, πέντε τάλαντα αὐτοῖς [g] ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν [h] Δικαρχίᾳ [i] γενομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, δεδιὼς τοῦ Ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἔπιμον. καὶ Κύπρος μὲν, ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα, ἐπὶ τὴν Ἰταλίας [k] πλουσόμενον, [l] αὐτὴ μὲν τὰ τέκνων ἐπὶ Ἰουδαίας ἀνέζευξεν.

δ'. [m] Ἀγρίππας δὲ, εἰς [n] Ποτίολους θαλαττεύσας, ὑπεραλλὼ ὡς Τιβέριον Καίσαρα χαίροντα διατρίβοντα ἐν [o] Καπρέαις, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ἐπὶ θεραπείᾳ ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς Καπρέας θαλαττεῖν. Τιβέριος δὲ, ἰδὼν [p] ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χαίροντα φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, [q] ἔπι τε χαίρειν ἀποσημαίνων ἐπὶ τῷ σῶον ἐπανήκειν εἰς τὰς Καπρέας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται, μηδὲν ὑφελὼν τῶν ἐν ταῖς γράμμασι πεφυμένων, ἠσπάζετό τε καὶ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς [r] Καίσαρι γράμματα θαρρεῖ παρὰ Ἑρεννίου Καπίτωνος ἀφικνεῖται, ὅτι Ἀγρίππας μυριάδας τριακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς ἐκλιπὼν χρόνον τινὰ συγκείμενον ἀπαιτήσεως γινομένης, οἴχοιτο φυγὰς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῷ χωρίων, ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τοῦ ἐπὶ τοῖς [s] εἰσπραττομένοις ἐξουσίας· ταῦτα ἀναγνοὺς τῷ ὑπερόλλῳ [t] προσαλγεῖται ὁ Καῖσαρ, καὶ διὰ κλείσιν γράφει τῷ Ἀγρίππᾳ κελεύων εἰσόδων τε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι δὴ [v] καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ, μηδὲν τῇ ὀρ-

o Μηχανῶν,] Δαπανῶν *Busb.* satis commode.
p Παρά τινων.] *L. B.* θαρρά τινος.
q Πέτρον κελεύει,] Ita *Busb.* & *Zonar.* πρῶτον in *reliquis.*
r Τῆς ἐκείνης] Μητρὸς subintelligendum.
s Δικαίως] *L. B.* δικαίᾳ.
t Ἀναγκάζει τὸν Μαρσύαν] Ἀναγκάζει τὸν Ἀγρίππαν Μαρσύαν *Vat.* & *Hen. à pr.* m.
v Δύο —— λαμβάνειν.] Nota usuræ genus, quale Atticis dicebatur ἐπόγδοος τόκος, qui octavam sortis partem in anno reddit, seu in centum drachmas, duodecim & dimidiam. SPANH.
x Διχιλίας ἐλάττονα λαμβάνειν.] Καὶ χιλίας ἔλαττον *Busb.*
y Ἐν ἀναγωγαῖς ἦν.] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* quo modo apud *Philonem Alioque.* ἐν ἀγωγαῖς in *Editis Aliisque.*
z Ἰαμνίας ἐπίτροπος,] Ἰαμνείας *Busb.*
a Μενοῦντος.] Μένειν *Busb.*
b Πείσεσθαι τοῖς κελευομένοις] Πείθεσθαι τοῖς κεκελευσμένοις *Busb.* & *Lugd. Bat.*
c Ἀλαβάρχου] Ἀβαλάρχου *Busb.* Ἀλαβάρχου in *cæteris* omnibus tam *Gr.* quam *Lat.* atque ita (non Ἀφοβάρχου) scribendum esse docent *Bosius* in l. 2 *Epp. ad Atticum*, Ep. 17. & *Noldius* in *Hist. Idumææ*, p. 458.
d Δάνεια αὐτῷ δοῦναι.] Δάνειον *Busb*
* Eadem postulanti *dare non recusabat*,] Ita *Epiphan.*
e Καταπεπληγμένος,] Τέθυπται *Busb.*
f Ὑπισχνεῖτο,] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Bas.* ὑπισχνεῖ *Busb.* ὑπισχνεῖ τι *Gen.*
g Ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ] Ἐπὶ τῇ Αλ. *Busb.*
h Δικαρχίᾳ] Ita contracte hic loci, alibi (prout etiam hic in *L. B.* invenimus) Δικαιαρχία. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 14. §. 1. SPANH.
i Γενομένῳ παρέξειν] Γενόμενον παρέξειν ἐπαγγείλει *Busb.* γενόμενον παρέξειν ἐπαγγείλει *Hen.*
k Πλουσόμενον,] Illud malui quam Doricum πλουσούμενον, quod in *libris* exstabat.
l Αὐτὴ] Ita *MSS. Gen.* αὐτῇ.
m Ἀγρίππας —— γράφει &c.] Conf. ἀλλοι. lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.
n Ποτίολους] Vel Πουτίολους infr. De Vita (§. 2.) ὧν Πουτίολους Ἰταλοὶ &c.
o Καπρέαις,] Καπρείαις in *libris* plerisque. forsan pro Καπρείαις. HUDS. Vel Καπρείαις· SPANH.
p Ἐνδοιάσας,] Vid. infr. §. 10. SPANH.
q Ἔτι τε χαίρειν ἀποσημαίνων] Ita *Busb.* ἔτι χ. in *cæteris.* HUDS. Ἐκλίνει τε χαίρειν *L. B.* Sed *Cocceius* legendum putat ἐκλίνειν τε χαίρειν αὐτῷ σημαίνων. Vulgatæ tamen lectioni favet *Epiphanius.* HAV.
r Καίσαρι γράμματα] Ita lego cum *Cod. Busb.* Καίσαρος γράμματα αὐτῷ π. in *Editis Aliisque.*
s Εἰσπραττομένων] *L. B.* εἰσπραξαμένων.
t Προσαλγεῖ] ὁ Καῖσαρ,] Προσαλγεῖ τι *Busb.* quod non displicet.
v Καταβαλῇ τὸ χρέος.] Καταβαλεῖς *Busb.* καταβάλοι *L. B.*

ὀργῇ ☧ Καίσαρ☉ καταπαλαγεὶς, Αντωνίας δεῖπνῳ, Γερμανικῆ τε μητρὸς Ⓒ Κλαυδίᾳ ☧ ὕστερον ἡγουμένῃ Καίσαρ☉, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι [x] τ τεμάχους μυριάδων, ἵνα Φιλίας [y] μὴ ἀμάρτοι τ περὶ Τιβέριον. ἡ ☧ Βερνίκης τε μνήμη τ μητρὸς αὐτῷ, σφοδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο. [z] αἵδε γυναῖκες, ☧ αὐτῷ ὁμοτροφίας περὶ τὰς ἀμφὶ Κλαύδιον γεγυμνασμένης, διδῶσι τὸ ἀργύριον, ☧ αὐτῷ ἀποτίσωσι τὸ χρέ☉ ἀνεπικώλυτ☉ ἰδίᾳ ἡ Φιλία ☧ Τιβερίῳ. αὖθις ☧ αὐτῷ Τιβέρι☉ ὁ Καῖσαρ συνίησιν ἡνιόχου τ αὐτῷ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τ ἐξόδοις ☧ παρασχάνῃν. Αγρίππας ☧ Φιλία δεχθεὶς ὑπὸ τ Αντωνίας, ☧ θεραπαίνη τροφὴν) τινὶ Γαΐᾳ ἡνιόχῳ τε ὄντ☉ αὐτῇ, ☧ εὐνοίᾳ ☧ πατρὸς εἰς τὰ πρῶτα τιμωμένῳ. ☧ [a] δή τις ἰδίᾳ Θάλλος [b] Σαμαρεὺς γένος, Καίσαρ☉ ☧ ἀπελεύθερ☉. ☧ παρὰ τούτῳ δάνεισμα [c] μυριάδων ἑπτὰ εὑρόμεν☉, τῇ τε Αντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, ☧ τ λοιπῶν τῷ ἀναλώματι θεραπεύων τ Γάϊον, μείζονος ἐν ἀξιώματι ἰδίᾳ παρ' αὐτῷ.

ε'. Προϊόσης ☧ [d] εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ [e] τ περὶ Γάϊον Φιλίας, [f] αἰωρυμένοις ποτὲ λόγ☉ περὶ ☧ Τιβερίου γίνε), ☧ ☧ Αγρίππα κατ' εὐχὰς τραπομένου, μόνῳ σὶ ἤσην, ἢ πάχ☉ Τιβέριον ὑπεκστῆναι τ ἀρχῆς Γαΐῳ ☧ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι. τούτων ἀκροᾶται τ λόγων Εὔτυχ☉, Αγρίππου σὶ ἰδίᾳ ἀπελεύθερ☉ [g] ☧ ἡνίοχ☉, ☧ παρεσχεῖτο μὲν σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς ☧ ἱματίων αὐτῷ ☧ Αγρίππου ὑπικαλεσμένης, ☧ ἀκριβῶς ☧ σκεκλόφει, φυγὼν Ⓒ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτὸν ὑπὸ Πίσωνα γενομένης, ὃς ἰδίᾳ φύλαξ τ πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τ φυγῆς, Καίσαρι, φησὶν, ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ὑπὲρ ἀσφαλείας τ σωτηρίας αὐτοῦ Φέροντας. ὥστε δέσμας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς Καπρέας· ☧ Τιβέρι☉ τῷ [h] αὐτοῦ τρόπῳ χρώμεν☉, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μελλητὴς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γένοιτο Ⓒ πρεσβειῶν ὑποδοχὰς ἐκ ☧ ὀρθίως ἐποιεῖτο, [i] ἡγεμόσιν τε [k] ἢ ἐπιτρόποις ὑπ' αὐτοῦ στελεῖσιν ἀδημία ἰδίᾳ ἀναβολή, ὁπότε μὴ φθάσειεν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀκροάσεως [l] πρόθυμ☉ ἰδίᾳ. ὥστε Ⓒ τ φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὴν ☧ ὅτι τοιούτοις ὀλκῇ [m] χρώμενος, ἔφη, "τὰς μὲν πρεσβείας τρίβειν "ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτῶν ἐκ ☧ ὀρθίως γενομένης, "ἕτεροι πρέσβεις ὑπερφρονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλ☉ τε "αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ δοχῆς αὐτῶν Ⓒ πομπῆς [n] πρόσκειμέ"νου. τὰς σὶ δοχὰς συγχωρεῖν [o] τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς "ὑπ' αὐτοῦ καταστᾶσιν, αἰδῶς πρόμηθείᾳ τ ὑποπλῶν. "φύσει μὲν γὰρ εἶναι πᾶσιν ἡγεμονίαν [p] ☧ πλεονεκτεῖν. "τὰς ☧ μὴ [q] παγίως, ἀλλ' εἰς ὀλίγον Ⓒ ἄδηλον ὁπότε "ἀφαιρεθεῖεν, ☧ μείζονος ἐξοτρυνόμενον ὑπὸ κλοπῆς τὰς "ἔχουσας. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖκασιν εἰς πλέον [r] αὐτὰς, "[s] ἄδλου τ κλοπῶν ἔχειν ὑπὸ ☧ πολλῶ τ κεκερδημένων "ἀμέλυτίρως τὸ λοιπὸν αὐτῆς χρωμένας. Διδόχῃς σὶ

Claudii, qui postea Cæsar factus est, matre petiit mutuo trecenta millia, ne Cæsaris amicitiâ excideret. Illa vero, Berenices matris ejus memoria (istæ enim mulieres sibi invicem perfamiliares erant) quodque simul ipse educatus fuerat cum Claudio, argentum * *quod postulabat* ei suppeditat; cumque *Agrippa* æs alienum exsolvisset, patefactus est ei aditus ad Tiberii amicitiam. Deinde ipsi Tiberius Cæsar nepotem suum commendat; dato in mandatis ut eum foris egredientem comitaretur. Agrippa vero, quod benigne adeo exceptus fuerat ab Antonia, cœpit Cajum studiose colere, utpote nepotem illius, & in summo apud omnes honore ex illorum in patrem ejus benevolentia. Erat etiam Thallus quidam, genere Samarita, Cæsaris libertus. à quo decies centena millia mutuatus, & Antoniæ solvit quod ei debebat, & cum reliquum in sumptus erogasset quibus Cajum demereretur, majore auctoritate apud ipsum pollebat.

Ab Antonia pecuniam accipit Agrippa, & cum Tiberio in gratiam redit.

Cajum sibi conciliare studet.

5. Agrippa autem plurimum apud Cajum in gratia proficiente, quodam die dum una in curru gestarentur & in sermonem incidissent de Tiberio, accidit ut Agrippa (nam soli erant) *Deum* precaretur, ut Tiberius Cajo omnino digniori quamprimum imperio cederet. Has voces excepit Eutychus, Agrippæ libertus & auriga, & tum quidem silebat. Insimulatus autem ab Agrippa, quod vestem ei surripuerat (id quod revera factum erat) & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem urbis præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam Cæsari enuncianda, quæ salutis ejus interessent. quapropter ipsum in vincula conjectum Capreas mittebat: & Tiberius more suo vinctum servabat, quod cunctator, si quis alius aut rex aut tyrannus, factus esset. nam neque legationes sine mora admittebat; neque curabat ut mitterentur qui præsidibus aut procuratoribus ab eo missis succederent, nisi illi decessissent. unde fiebat ut vinctos quoque audire negligeret. Proinde cum amici causam ipsam quærerent, cur adeo procrastinaret, dicebat, "legationibus quidem se mo"ras nectere, ne illis cito dimissis, alii mox creati "ad ipsum denuo accedant legati, atque ita sibi "continuo incumbat negotium illos accipiendi "ablegandique. Imperia autem illis, quibus semel "ea dederat, diuturna esse sinere, ut aliquo saltem "pudore adhibito consulatur subditis. ingenium "enim omnium hominum in magistratu proclive "esse ad avaritiam. qui vero haud perpetui sunt, "sed ad breve tempus, ut incertum sit quando il"lis auferatur potestas, majori aviditate ad rapinas "ferri. itaque si diutius ea fruantur, furtorum sa"tietate tandem expleti, ut qui satis superque sibi "acquisiverint, deinde tardiores fieri ad rapien"dum.

Tiberii tarditas & cunctatio.

[x] Τῶν τελάκοντα μυριάδων,] Τὰς τελάκοντα μυριάδας Busb.

[y] Μὴ] Οἱ Gen. ἀχ. SPANH.

* Quod postulabat *ei suppeditat*;] Ita *Epiphan.*

[z] Αἵδε γυναῖκες,] Αἵδε αἱ γυναῖκες Busb.

[a] Δή τις ἰδίᾳ Θάλλος] E *Cod. Busb.* scripsi, ☧ δή τις ἰδίᾳ pro ☧ δὲ ἰδίᾳ & pro ἄλλ☉ ex conjectura reposui Θάλλ☉, quem inter Tiberii Augusti libertos fuisse constat ex *Gruteri Inscriptionibus*, p. DXCIX. n. 7. Videsis *Indices* ad *Gruterum* & *Reinesium*.

[b] Σαμαρεύς] Aliàs Σαμαρείτης. SPANH.

[c] Μυριάδων ἑπτὰ εὑρόμεν☉,] Μυριάδας ἑπτὰ εὑρόμεν☉.

[d] Εἰς μέγα τῷ Αγρίππᾳ] Επὶ μέγα Busb.

[e] Τὰς περὶ Γαΐου φιλίας,] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 9. §. 5. SPANH.

[f] Αἰωρυμένοις] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐωρυμένοις π. λ. π. Τιβερίου in *Editis Aliisque*. HUDS. *Gen.* ἐωρυμένοις Infr. §. 6. ἠωρεῖτο ἐπὶ φοβερᾶς ubi *Gen.* ἐωρεῖτο, & mox ἠωρήθη ἐφ' ἁπλῆς, ubi *Gen.* ἐωρεῖτο. SPANH.

[g] Καὶ ἡνίοχ☉,] Illud ☧ insertum dedi, auctoritate *Epiphanii*.

[h] Αὐτῷ] *Gen. Lugd. Bat.* αὐτῷ.

[i] Ηγεμόσιν ——— τετελευτηκότας.] Idem *Tacitus* de eo Annal. 1. cap. LXXX. Ac plerosque ad finem vitæ in iisdem exercitibus aut præfidiationibus habere. SPANH.

[k] Ἢ ἐπιτρόποις] Καὶ ἐπιτρ. παρ' αὐτῷ *Busb.*

[l] Προθυμ☉] Abest à *L. B.*

[m] Χρωμένου,] Χρῆσθαι *Busb.*

[n] Προσκειμένου.] Προσκειμένῳ & mox αἰδῶς non agnoscit *Busb. Lugd. Bat.* προσκειμένων.

[o] Τοῖς ἅπαξ] Τοῖς ἅπαξ ὑπ' αὐτῷ καταστᾶσιν εἰς αὐτὰς *Busb.* HUDS. Suetonius id confirmat lepido Tiberii dicto de homine, qui muscas abigi à corpore suo nolebat. REL.

[p] Τῷ πλεονεκτεῖν,] Ita, ut ellipsis sit præpositionis ἐπὶ, *in libris nostris*, omnibus præter *Busb.* (atque etiam *Lugd. Bat.*) qui habet οἰκεῖον ☧ πλ. quæ sane constructio alibi quod sciam non reperitur. Legi potest οἰκεῖον ἔχειν τὸ πλεονεκτεῖν, omisso εἶναι. aut potius, Φυσει μὲν γὰρ πᾶσιν ἡγεμονίαν ☧ πλεονεκτεῖν ἰδίᾳ.

[q] Παγίως] E *Cod. Busb.* vocabulum παγίως (quod in *Lugd. Bat.* quoque reperitur in *Margine*) restitui in locum ☧ παρὰ ἰσ. quod existimo margini appositum ἐξηγήσεως ἕνεκα, & postea in textum irrepsisse.

[r] Αὐτὰς,] Forte αὐτοῖς vel οἱ αὐτοὶ. COCC.

[s] Ἄδλου τ κλοπῶν ἔχειν] Hic loci structura est perplexe composita, cujus complura exempla videre est apud *H. Steph.* in *Append. de Dial. Att.* p. 127. Alius forsan dixisset, ἄδλου τ κλοπῶν ἔχοντας & mox αὐτοῖς χρήσεσθαι.

"dum. cum autem ocyus illis succedatur, nequa-
"quam fore ut magistratibus sufficiant qui illis in
"prædam expositi sunt, tanto eis tempore haud
"concesso, in quo antecessores sui spoliorum pleni
"de habendi cupiditate remitterent, quod revo-
"cati fuerant antequam satis diu magistratum obi-
"issent. Ac *deinde exemplo* utebatur. Quodam vul-
"nerato humi procumbente, magna vis muscа-
"rum ulcera circumsedebat: ac viator, cum forte
"adesset, vicem ejus miseratus est, languidiorem es-
"se ratus quam ut illas arcere posset, propiusque
"accedens parabat eas depellere. Orante autem
"*saucio*, ut hujusmodi quid facere omitteret: *alter*
"subjiciens causam quærebat, cur ita liberari à
"præsenti molestia negligeret. Cui ille, gravius me
"læsum ibis illas abigendo. nam hæ jam plenæ
"cruoris non perinde ac ante certatim agunt ut mi-
"hi molestiam facessant; sed aliquantulum remis-
"sius insistunt. Quod si *his depulsis* recentes & fa-
"melicæ convenerint, & *me* jam attritum accepe-
"rint, etiam ad interitum usque exsugent. Has igi-
"tur ob causas & ipsum subditis suis, multis expi-
"lationibus male multatis, haud ita frequenter, u-
"num post alium, rectores mittere, qui more mu-
"scarum eos infestarent, præsertim cum natura pro-
"pensis ad lucrum insuper ad cupiditatem augen-
"dam injiciatur metus, ne quæstus sibi adeo jucun-
"dus cito eripiatur." Huic quod dixi de ingenio Tiberii res ipsa testimonio est; quod, duobus & viginti annis rerum potitus, Judæis duos duntaxat miserit qui gentis *illius* res administrarent, Gratum ejusque in præfectura successorem Pilatum. nec talem se gessit erga Judæos, aliumque in cæteros imperio subditos. Quin & vinctorum causas se serius aliquanto cognoscere indicabat, ne capite damnati quibus premuntur malis leventur, id quod facinorosi isti nequaquam meriti sunt; sed ut angoribus præsentibus, dum diutius in custodia morantur, major accedat calamitas.

Agrippa rogat Antoniam, efficeret ut Tiberius Eutychum audiret.

6. Atque ob hanc quidem causam Eutychus ad cognitionem non delatus est, sed in vinculis servabatur: tempore vero aliquanto post Tiberius Capreis venit Tusculanum, stadiis fere centum ab urbe dissitum: & Agrippa rogavit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, de quibus ipsum accusaret. Erat autem Antonia magno in honore apud Tiberium, & cognationis gratia, Drusi enim fratris uxor fuerat, & propter pudicitiam: nam florente adhuc ætate vidua mansit, & secundas nuptias recusavit, quamvis eam hortatus est Augustus ut alicui nuberet, vitamque ab omni probro intactam conservavit. huc accedebat & privatum beneficium quo maxime devinxerat Tiberium. Magna enim conspiratione in eum facta à Sejano, (amico viri Antoniæ, & maxi-

Antoniæ elogium.

"ὑπὸ τῆς ὀξέως, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσαι
"τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι [t] προκειμένας, [v] ἀναφορὰς
"αὐτοῖς [x] ἐ διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προει-
"ληφότες γιόμενοι ὑποδιδοῖεν τ ἀπόδης τῆς ὑπὸ τῶ
"λαμβάνειν, ἀφ' τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γλυκάσαι μεταστῆναι.
"[y] παράδειγμά τε αὐτοῖς φησί. τραυματία τινὶ κειμένῳ
"μυῖαι κ' πλῆθος πὶς ὠτειλὰς [z] προίεσθαι· καὶ τὰς
"τ παρατυχόντων [a] οἰκείρας αὐτ τὸ δυσχέραν, κ νε-
"μίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷός τε ὢν ἀποσοβεῖν
"αὐτὰς παράσας. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τ ἐπὶ τοι-
"οῖσδε, ὑπολαβὼν [b] εἶπε τὸ αἰτίαν τοῦ ἀπρο-
"μηθῆς εἰς τὸ ἀφυγρὸ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος.
"[c] μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης με, εἶπεν, ταύτας ἀπα-
"γαγών. τοῖς μέν γε ἤδη [d] πεπληρωθείσαις τοῦ αἵμα-
"τος, [e] οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι παρα-
"σχεῖν, ἀλλὰ πη καὶ ἀνίσχυσιν. αἱ δ' [f] ἀκραιφνεῖς τῷ
"κατ' αὐτὰς λιμῷ σπουδῇ, κ τετρυμένον ἤδη πα-
"ραλαμβάνουσαι, κ ὁλέθρῳ [g] παραδοῖεν. ἀφ' ταῦτα ἂν
"καὐτὸς ὑπὸ πολλῶν τ κλοπῶν διεφθαρμένους τοῖς ὑπο-
"πλέσιν [h] προμηθὴς εἶναι, μὴ [i] συνεχὲς ἐξαποστέλλειν
"τοὺς χησομένους, οἳ ἐν τρόπῳ μιμῶν σκηπλεμῶεν αὐ-
"τοὺς, φύσει πρὸς κέρδος ὁρωρεσμένοις σύμμαχον πα-
"ραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα κ ταχέως [k] ἀφαιρησομέ-
"νην τὴν ἔνθεν ἡδονήν." μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ, πε-
ρὶ τ ἐπὶ τοιούτοις φύσεως, Τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη
γὰρ δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γιόμενος, δύο τοὺς
πάντας Ιουδαίοις ἐξέπεμψε διοικησομένους τὸ ἔθνος, [l] Γρά-
τον τε, κ [m] Πιλάτον, ὃς αὖθις διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. κ
οὐκ ἐπὶ μὲν Ιουδαίων τοιούτῳ [n] ἑτέρῳ ἢ ἐπὶ τ λοιπῶν
ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τ δεσμωτῶν τὴν [o] ὑπερβολὴν τ
ἀκροάσεως ἀπεσήμηνεν [p] ὑπὸ ξ δικαιωθεῖσι μὲν θανάτου
κρίσιν γνόντ τ ἐνεσκηκότων κακῶν, ἀφ' τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ
τ ἐπὶ τοιούτοις τύχῃ σπουδῆναι· τρεσθέντας ἢ ἀχθηδόνι τῇ
ὑπακουσμένῃ μείζονα προσθήκην τὴν δυσχέραν.

5. [q] Διὰ μὲν δὴ ταῦτα Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε οὐκ
ἐτύγχανε, κ [r] δεσμοῖς ἐνείχετο. χρόνῳ ἢ ὑστέρῳ γενομένῳ,
Τιβέριος τε ἐκ τ Καπρέων εἰς [s] Τουσκλάνον ἀφίκετο,
ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τ Ρώμης. κ ὁ Αγρίππας
ἀξιοῖ τὴν Αντωνίαν διαπεράσαι τ λόγον Εὐτύ-
χῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς πέπρα τὴν κατηγορίαν ποιοῦτο
αὐτός. [v] τιμία δ' ἦν Αντωνία Τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα, συγ-
γνείας τε ἀξιώματι, δρούσῳ γὰρ ἦν ἀδελφῷ ξ αὐτοῦ γυνή,
κ ἀρετῇ τ σώφρονι· νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινε, γάμου
τε ἀπεῖπε τῷ πρὸς ἕτερον, καί περ τ Σεβαστ [x] κελευ-
σθέντος πρὸς γαμετῆς, κ λοιδορίων ἀπαλλαγμένον διεσώ-
σατο αὐτῆς τ βίον. ἰδίᾳ τε [y] εὐεργέτις ἦν εἰς τὰ μέγιστα
τῷ Τιβερίῳ. ὑπεκλῆς γὰρ [z] μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν
ὑπὸ Σηϊάνου, φίλου τε ἀνδρὸς, κ δύναμιν ἐν τῷ τότε

με-

t Προκειμένας,] Προκειμένους *Busb.*
v Ἀναφορὰς] *L. B* ἀναπτοὰς.
x Οὐ διδομένης καιρῶν,] Illud οὐ insertum dedi è *Cod. Busb.* (approbante jam *Lugd. Bat.*) quod agnoviisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *quibus largitas temporis non est attributa.* dein post λαμβάνειν comma (quod in libris deerat) appposui, ut sequentia pendeant ab istis præcedentibus, ἐδαμῶς ἂν ἀρκέσαι τὰς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι προκ.
y Παράδειγμά τε αὐτοῖς φησί.] Ita *Busb.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *exemplum etiam eis proferebat.* in *Editis Aliisque* παράδειγμά τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἔλεγεν, aut τοῦτο ἔλεγεν aut φησὶ redundante. forsan, ὡς φασι τοιοῦτον ἔλεγεν. HUDS. *Lugd. Bat.* haud malè τοῦτον τ λόγον, pro vulgato passim τοιοῦτον ἔλεγεν reponit. HAV.
z Προείσηται.] Προείσασθαι *Busb.*
a Οἰκτείρας αὐτ τὴν δυσχέραν,] Οἰκτήρας in *Editis.* οἰκτείρας αὐτὸν *Busb.* quod sane mox postularet τ δυσχέρας.
b Εἶπε τὴν αἰτίαν] Ηρέῳ *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.*
c Μειζόνως γὰρ ἂν] Καὶ ὡς μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικοίης. & mox ταῦτας μὲ γὰρ *Busb.*
d Πληρωθείσαις] Ita ex *L. B.* reposuimus. *Reliqui* πληθωρείσας. HAV. Conf. supr. lib. 17. c. 15. §. 4. SPANH.
e Οὐκ ἔσθ' ὁμοίως ἔπειξις,] Οὐκ ἔστ' ὁμοίως *Busb.*
f Ακραιφνεῖς] Νεαλεῖς κ λιμώττουσαι *Zonar. L. B.* ἀκραιφνεῖ.
g Παραδοῖεν.] Παραδιδοῖεν *Busb.*
h Προμηθὴς εἶναι,] Ita lego. προμηθὴς in *libris.*
i Συνεχὴς ἐξαποστέλλειν] Συνεχεῖς *Busb.*
k Αφαιρησομένην τὴν ἔνθεν ἡδονήν.] Αφαιρεθησομένην τὴν ἐνθένδε *Busb.*
l Γρᾶτον] Conf. supr. c. 3. §. 2. SPANH.
m Πιλάτον,] Conf. sup c. 3. §. 2. SPANH.
n Ετερος] *L. B.* ἑτεραῖος.
o Υπερβολὴν τ ἀκροάσεως] Αναβολὴν *Busb.*
p Υπὸ ξ δικαιωθεῖσι] Υπὲρ ξ δικ. *Busb.* ὑπὸ τῷ δ. *Gall.*
q Διὰ μὲ δὴ] Διὰ μὲ δὲ ταῦτα κ ὁ Εὔτ. *Busb.*
r Δεσμοῖς ἐνείχετο.] Ita cum *Cod. Busb.* τὰ δεσμὰ λυτίχετο in *Editis Aliisque.*
s Τουσκλάνον ἀφίκετο,] Iterum cum *Busb.* prout apud *Strabonem.* Τουσκολάνον in *Editis.* Τουσκολάνου *Vat.*
t Τὸ ἡδίᾳ τῷ Εὐτύχῃ] Illud τὸ è *Cod. Busb.*
v Τιμία δ' ἦν Αντωνία] Τιμία δ' ἦν αὐτῷ Αντωνία Τιβερίῳ *Vat.* & *Hen.* à pr. m.
x Κελεύσαντ ἀνδρὶ γαμετῇ,] Κελεύσαντ *Busb.*
y Εὐεργέτις] Ita *Gall.* & *Lugd. Bat.* ἐνεργέτης in *reliquis.*
z Μεγάλης συστάσης] Μεγίστης *Busb.*

a Ηγε-

μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων εἶναι ᵃ ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τῆς τε βουλῆς οἱ πολλοὶ, καὶ τῶν ἀπελευθέρων προσέθεντο, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο, προὔκοπτέ τε ἡ ἐπιβουλὴ ἐπὶ μέγα, κἂν ἐπέπρακτο Σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς Ἀντωνίας τόλμῃ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τῆς Σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ἐπὶ τῷ Τιβερίῳ ᵇ συγκείμενα, γράφει πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ ᶜ Πάλαντι ἐπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει πρὸς Τιβέριον εἰς τὰς Καπρέας. ὁ δὲ μαθὼν, τόν τε Σηιανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβούλους· τήν τε Ἀντωνίαν, καὶ πρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπελάμβανε κἀπὶ τοῖς πᾶσι πιθανήν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς Ἀντωνίας ὁ Τιβέριος παρακαλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὔτυχον, "ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσαιτο, φησὶν "ὁ Τιβέριος, ᵈ ὅτι Ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, Εὔτυχος ἀρκοῦσαν "κομίζεται παρ' αὐτοῦ τιμωρίαν ἣν ἐπιτετίμηκα αὐτός· "εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ ᵉ φανείη τὰ εἰρημένα, μήπου "κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ᶠ ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη "τὴν δίκην." καὶ ὁ Ἀγρίππας ταῦτα φαμένης πρὸς αὐτὸν Ἀντωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τοῦ πράγματος· καὶ ἡ Ἀντωνία, οὐ γὰρ ἀνίει πολὺς ὢν ὁ Ἀγρίππας ἐπὶ τοῖσδε δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ᵍ ᾐωρεῖτο μὲν Τιβέριος ἐπὶ φορείου κείμενος, προϊόντων Γαΐου τε τοῦ ἐκείνης υἱωνοῦ καὶ Ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου δὲ ἦσαν, ʰ παραπεριπατοῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, "ἀλλ' ⁱ ἴστων μὲν, εἶπεν, "Ἀντωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκῃ δὲ τῆς "σῆς παρακλήσεως ἐξαγόμενος, πράξω τὰ ᵏ πρασσό"μενα." ταῦτα εἰπὼν κελεύει Μάκρωνα, ὃς Σηιανοῦ διάδοχος ἦν, τὸν Εὔτυχον ἀγαγεῖν. ˡ καὶ ὁ μὲν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς παρῆν. Τιβέριος δ' αὐτὸν ᵐ ἤρετο, τί καὶ ἔχοι λέγειν κατ' ἀνδρὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος. ὁ δὲ φησὶν, "ὦ δέσποτα, ⁿ ᾐωροῦντο μὲν ἐφ' "ἁμάξης, Γάϊός τε οὗτος καὶ Ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, καὶ "σφῶν ἐζόμην παρὰ τοῖν ποδοῖν, λόγων τε πολλῶν "ἀνακυκλουμένων, Ἀγρίππας φησὶ πρὸς Γάϊον, ᵒ εἰ "γὰρ ἀφίκοιτό ποτε ἡμέρα ἣ μεταστὰς ὁ γέρων οὗτος "ᵖ χειροτονοίη σε ἡγεμόνα τῆς οἰκουμένης. οὐδὲν γὰρ ἡμῖν "Τιβέριος ὁ υἱωνὸς αὐτοῦ γένοιτ' ἂν ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ "τελευτῶν· καὶ ἥ τε οἰκουμένη γένοιτ' ἂν μακαρία, κἀ"γὼ ᑫ πρὸς αὐτῆς." Τιβέριος δὲ πιστὰ ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα μῆνιν ἀναφέρων τῷ Ἀγρίππα παλαιὰν, διότι κελεύσαντος αὐτοῦ θεραπεύειν Τιβέριον ʳ υἱωνὸν αὐτοῦ γεγονότα, καὶ Δρούσου παῖδα ὄντα, ὁ Ἀγρίππας ˢ οὐ τιμίως ἦγε παρακρουσάμενος τὰς ἐντολὰς, καὶ πᾶς ὡς τὸν Γάϊον μετεκάθιζε, τοῦτον μὲν δὴ φησὶ Μάκρωνι δῆσον. Μάκρων δὲ τὸ μὲν οὐ σαφῶς ὅντινα ἂν προστάξειεν ἐξεπιστάμενος, τὸ δὲ οὐκ ἂν προσδοκῶν ᵗ περὶ τοῦ Ἀγρίππα αὐτὸν ᵛ βουλεῦσαί τι τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβωσόμενος τὰ εἰρημένα. ˣ ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ περιοδεύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν Ἀγρίππαν ἑστηκότα, ʸ καὶ μὲν δὴ φησὶ Μάκρων τοῦ-

mam eo tempore potestatem habente, quod ipsi mandata erat prætorianorum militum præfectura) & multi è senatoribus cum libertis sese ei adjunxerunt, & corruptus erat exercitus, atque conjuratio non mediocres acceperat vires, resque Sejano *proculdubio* successisset, nisi Antoniæ audacia sapientior superasset Sejani malitiam. quam primum enim intellexit quæ in Tiberium machinati sunt, omnia ei accuratissime perscripsit, traditisque literis Pallanti servorum suorum fidissimo misit eum Capreas ad Tiberium. Ille vero, re cognita, Sejanum occidit & hujusce consilii participes; & Antoniam, quam antea magni faciebat, majore in honore habuit, eique in omnibus confidit. Ab hac itaque Antonia rogatus Tiberius ut Eutychum examinaret, "si quidem, inquit, mentitus fuerit "quod Agrippa iste dixerit, Eutychus pœnam "satis gravem subiit, quam ipse ei constitui; sin "vero quæstione habita vera esse deprehendantur, "*videndum* ne forte dum pœnas expetit à liberto, "faciat ut supplicium in caput suum recidat." At vero Agrippa, cum ista ei narrasset Antonia, eo magis precibus contendebat ut res discuteretur. Atque Antonia (nam rogare non desiit Agrippa, multusque in eo erat) tempus opportunum nacta, (vehebatur enim Tiberius in lectica jacens, præcedente ipsius nepote Cajo una cum Agrippa, cum jam pransi essent) juxta lecticam ambulans, petiit vocari Eutychum & examinari. Ille vero, "Deos, inquit, testor, Antonia, quod non ex mea "sententia, sed precibus tuis coactus faciam quod "facturus sum." Cum ista dixisset, Macroni, qui successerat Sejano, imperat Eutychum adducere. Et ille quidem sine mora aderat. Tiberius autem illum interrogabat, quidnam habeat quod diceret contra virum qui ipsum in libertatem vindicaverat? Cui ille, "Domine, inquit, vehebantur in "curru Cajus hic & Agrippa cum eo, atque ipse "ad illorum pedes sedebam, & post verba ali"quammulta ultro citroque habita, Cajo dixit "Agrippa, Utinam *tandem* veniat dies, quo senex "iste decedens te principem orbis terrarum desi"gnet. nam Tiberius ejus nepos minime nobis "impedimento erit, si à te tollatur: atque orbis "*universus* felicitate fruetur, eritque ut ego ejus"dem particeps fiam." Cum autem verba ista Tiberius credibilia existimasset, simulque ejus in animo vetus in Agrippam ira penitus insideret, quod, jussus ab eo Agrippa ut Tiberium nepotem suum Drusique filium coleret, ipsum contra quam mandaverat minus observasset, totumque se ad Cajum contulisset, ad Macronem versus inquit, huic sane injice vincula. At Macro, partim quod non satis intelligeret, quemnam vinciri juberet, partim quod non suspicaretur ipsum quidquam tale de Agrippa statuisse, cunctabatur donec certius sciret quæ dixerit *Tiberius*. Postquam autem Cæsar, cum in circo per orbem ivisset, Agrippam stan-

Sejani conspirationem Cæsari patefacit.

Antonia obtinet à Tiberio ut Eutychus audiretur.

Accusatio in Agrippam ab Eutycho instituta.

a Ηγεμονίαν αὐτῷ,] Τὴν ἡγεμονίαν *Busb.*
b Συγκείμενα,] Συντιθέμενα *Busb.*
c Πάλαντι ἐπιδοῦσα] Ita *Gall.* nec aliter *Dio Cassius.* Πάλλαντι in *Editis Aliisque.*
d Οτι Αγρίππου τὰ εἰρημένα,] Post Αγρίππου supple ἐστὶ aut simile verbum. nisi malis ἔστι Αγρίππου, cum ἐστὶ forsan pro ἔστι habeat *Busb.* HUDS. In *Lugd. Bat.* ἐστι δὲ. in *Marg.* vero vulgata reponitur lectio. *Coccejus* emendabat ὅ, τι δὴ &c. Ego nihil novandum censeo; est enim locutio ut indignantis & iracundi impetuosior atque abruptior, carens verbo suo relativo, vel sero admodum accidente, videlicet tertio post versu ἀληθῆ φανείη opponuntur enim, quæ *Agrippa* præ se ferebat, quæque ejus libertus, ut dicat Tiberius: *Quid si jam Agrippa verba* vera fuerint; *satis gravem* &c. *Sin vero torti* Eutychi, quæstione de eo habita, *verba vera deprehendantur, ne forte* &c. HAV.
e Φανείη,] Ita *MSS.* φανῇ *Gen*
f Επ' αὐτὸν μᾶλλον] Εφ' ἑαυτὸν *Busb.*
g Ηωρεῖτο] Conf. supr. §. 4. SPANH. *Gen.* habet ἑωρεῖτο. *Lugd. Bat.* αἰωρεῖτο.

h Παραπεριπατοῦσα τῷ φορείῳ,] Ηδε παρ. *Busb.*
i Ιστων μὲν,] Ισασαν εἶπεν *Busb. Gall.* & *Zonar.*
k Πρασσόμενα.] Πραχθησόμενα *Busb.* πραξόμενα *Lugd. Bat.*
l Καὶ ὁ μὲν,] Καὶ ὃς μὲν οὐδὲν *Busb.*
m Ηρετο, τί καὶ ἔχοι,] Ηρετο τί καὶ ἔχει *Busb.*
n Ηωροῦντο] Αἰωροῦντο *Busb.* ἑωροῦντο in *Editis Aliisque.* HUDS. Conf. supr. §. 5. SPANH.
o Εἰ γὰρ ἀφίκοιτο] Εἴθε γὰρ *Zonar.*
p Χειροτονοίη σε] Χειροτονήσει σε *Gall.* HUDS. Χειροτονήσει *Gen.* forte χειροτονοίη σε. SPANH.
q Πρὸς αὐτῆς.] Πρὸ αὐτῆς *Busb. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m. περὶ ταύτης ἐγὼ *Zonar.* quod *Wolfius* vertit, *atque ego in primis.*
r Υἱωνὸν αὐτοῦ γεγονότα] Υἱωνὸν ὄντα *Busb.*
s Οὐ τιμίως ἦγεν παρακρουσάμενος] *L. B.* ἀτίμως ἦγε παρακρουσάμενος.
t Περὶ τοῦ Αγρίππα αὐτὸν] Ita *Busb.* περὶ τῷ Αγρ. in *cæteris.*
v Βουλεῦσαί τι τοιοῦτον,] Πρᾶξαι τι τ. *Busb.*
x Επεὶ δὲ Καῖσαρ] Επεὶ δ' ὁ Κ. *Busb.*
y Καὶ μὲν δὴ φησὶ] Καὶ μὴν δὴ *Busb.*

ſtantem deprehendit, ædepol Macro, inquit, hunc juſſi vinciri. Illo etiam tum requirente quemnam præciperet, Agrippam, inquit. Tum Agrippa ad preces convertitur, filium ei in memoriam revocans cum quo ſimul fuerat educatus, & Tiberium cujus inſtitutionis curam geſſerat. nihil tamen proficiebat, ſed ipſum, ita ut erat purpura amictum, vinctum agebant *ſatellites*. Atque tum, nam æſtus vehemens erat, quod inter veſcendum parum admodum vini ſuppeditaretur, gravis illi accendebatur ſitis. fiebatque ut animi nonnihil diſcruciaretur, remque ferret * indigne. Conſpicatus igitur quendam è Caji famulis, Thaumaſtum nomine, aquam in vaſe portantem, petiit *aliquantulum* ad bibendum. Illoque porrigente, cum bibiſſet, "certe, inquit, *quandoquidem hoc feceris*, tuo bono, "ô puer, factum eſt quod mihi miniſtraſti. cum "ex his vinculis effugero, nulla in me mora erit "quin libertatem tibi à Cajo impetrem, qui mihi "etiam vincto, prout antea cum dignitatis ſpeciem "habuerim, miniſtrare non gravatus es." Neque mentitus eſt cum iſta diceret, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum quam diligentiſſime, à Cajo, ubi Cæſar factus eſſet, impetratum manumiſit, & rerum ſuarum curatorem fecit; morienſque hunc filio ſuo Agrippæ & Berenice filiæ ſimiliter miniſtraturum reliquit. iſque in hoc honore ætate provecta obiit. Et hæc quidem poſtea contigerunt.

Agrippa in vincula conjectus.

7. Tunc vero Agrippa, dum in vinculis teneretur, cum aliquammultis itidem vinctis ante regiam ſtabat, præ languore *paululum* reclinatus in arborem. Cumque ales quidam inſediſſet arbori, in quam ſe rejecerat Agrippa, (alitem hunc Romani bubonem appellant) unus è vinctis *natione* Germanus, viſo alite, quæſivit à milite quiſnam eſſet ille purpuratus. cognitoque eſſe Agrippam quidem nomine, Judæum vero origine, virumque ex ea gente nobiliſſimum, rogavit militem, qui ei *vinculis* copulatus erat, ut propius accederet ut cum eo colloqueretur, velle enim ex eo *nonnulla* de rebus patriis percontari. Quo impetrato, cum ei aſtaret, intercedente interprete, "ô juvenis, in- "quit, te quidem contriſtat tanta ſubito facta mu- "tatio, quæ tibi multam magnamque importavit "calamitatem. nec facile meis verbis fidem habe- "bis, quæ explicant quid Deus tibi providerit, "ut è malis præſentibus effugias. Scito vero, "(Deos meos patrios Deoſque hujus loci *præſides* "teſtor, quorum voluntate in hæc vincula deve- "nimus) me dicturum omnia, nihil ut auribus tuis "darem petulanter loquendo, ſtudiove te vana ſpe "lactandi. nam hujuſmodi prædictiones, ſi hallu- "cinatus fuerit vates, revera *alicui* plus afferunt "triſtitiæ, quam ſi nihil omnino de illis accepiſ- "ſet. itaque æquum duxi vel cum meo periculo "tibi patefacere quid Dei futurum eſſe prænun- "ciant. Fieri *equidem* non poteſt quin tua brevi "ventura ſit ex hiſce vinculis liberatio; dein ad "ſummam dignitatem provectus eris & potenti-

Quæ Germanus quidam prædixerit Agrippæ in carcere.

τον εἶπον δεθῆναι. ἐπανερομένῳ δὲ ὄντινα οὗτος, Ἀγρίππαν γε εἶπεν. καὶ ὁ Ἀγρίππας τρέπεται μὲν κατὰ δέησεις, τοῦ τε παιδὸς ᾧ συνετέθραπτο μνημονεύων, καὶ τοῦ Τιβερίου τῆς ἐκτροφῆς. ἠμέλει ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν [z] πορφυρίσι δέσμιον. καὶ παῦμά τι δὴ σφοδρὸν λαβὼν, καὶ ὑπὸ οἴνου τοῦ [a] ἐπὶ σιτίοις μὴ πολλοῦ γεγονότος, διψῶν ἐξέκαιεν αὐτὸν, καί [b] τι καὶ ἡγωνία, [c] καὶ τὸ παρ' ἀξίαν [d] καταλάμβανε. θεασάμενος [e] οὗτός τινα τῶν Γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα, ἤτησε πιεῖν. καὶ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, "ἀλλ' εἴπερ "ἐπ' ἀγαθοῖς, φησὶν, ᾧ παῖ τὰ τῆσδέ σε τῆς Δά- "κωνίας γέγονε, Δάφυγῆς μοι γιγνομένης τῶνδε τῶν "δεσμῶν, οὐκ ἂν βεβαιώοιμι ἐλευθερίαν εἰσπραττό- "μενός σοι παρὰ Γαΐου, ὃς καὶ δεσμώτῃ μοι γιγνομένῳ "Δάκωνείδῃ καθάπερ ἐν τῷ πρώτερον καθεστηκότι σχή- "μασι τῆς πρὶν ἐμὲ ἀξιώσεως οὐκ [f] ἐνέλιπες." καὶ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τὸν Θαυμαστὸν μείζονος ἐλευθερόν τε ἀφῆκεν παρὰ Γαΐου Καίσαρος [g] γεγονότος λαβών, καὶ τῆς οὐσίας ἐπίτροπον καθίστη. τελευτῶν τε τῷ υἱεῖ Ἀγρίππᾳ καὶ Βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Δάκωνησάμενον κατέλιπεν. ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ γεραιὸς τελευτᾷ. καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

ζ. Ἀγρίππας δὲ τότε δεθεὶς εἰσῆκτο πρὸ τοῦ βασιλείου, πρός πινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας, μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὄρνεως καθεσθέντος ἐπὶ τοῦ δένδρου ᾧ Ἀγρίππας προσεκέκλιτο, [h] βύβωνα δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τοῦτον καλοῦσι, τῶν δεσμωτῶν τις Γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅστις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν Ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, Ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτων, ἠξίωσε τὸν [i] συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν Δάκωνος· βούλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῶν πατρίων ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχών, ἐπεὶ πλησίον ἦσαν, δι' ἑρμηνείας, "ὦ νεανία, φησὶ, [k] κα- "τηχθεῖ μέν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε "ὄντος καὶ ἀθρόαν ἐπαγαγὸν τοῖς τύχοις. ἀπιστία δέ "σοι [l] τῶν λόγων, οἳ ἐπὶ [m] φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστη- "κότος [n] διηρμοῦτο τοῦ θείου τοῖς θεόφοιτον. ἴσθι γε μὴν "θεοὺς τοὺς ἐμοὺς πατρῴους, καὶ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, "οἳ τόνδε ἐπευτάνδουσαν ἡμῖν τὸν σίδηρον, ἐπομνύμε- "νος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ [o] γλωσσάργῳ δι- "δοὺς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, ὅτε Δάκωνος εὐθυμεῖν σε "ἐπαγγελικώς. [p] αἱ γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑσ- "ρηκότος τοῦ [q] ἀποδείξοντος [r] ἔργῳ χαλεπωτέρους "προσίεσθαι τοῖς ἀχθηδόνα, [s] τοῦ μηδ' εἰ τοῖς ἀκολοὺ "ἀκροάσασθαι αὐτῶν. ἀλλά καὶ τὸ ἐμὸν κινδυνεύοις πα- "ραβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι Δάκωνος "τοῖς προαγορεύσιν τῶν θεῶν. οὐκ ἔστ' ὅπως οὐκ εὐ- "θέως ἀπαλλαγή τί σοι τῶνδε τῶν δεσμῶν παρέσται, "καὶ

z Πορφυρίσι δέσμιον.] Πορφυρίδι *Gall.*

a Ἐπὶ σιτίοις] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* ἐπισιτίοις in *Editis Aliisque.*

b Τι καὶ ἡγωνία,] *L. B.* τιγωνία. *Coccejus* mavult ἡ ἀγωνία.

c Καὶ τὸ παρ' ἀξίαν] Καὶ τὸ παρὰ ἀξίαν *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Iſta in ſua verſione omittit *Gelenius*, at *Epiphanius* hoc modo vertit, *unde quoque anxius factus, præter decus atque dignitatem cæpit cuncta reſpicere, unde poſſet ſuis invenire remedium, & conſpiciens quendam ex famulis Caji*, &c.

d Καταλάμβανε.] Προσελάμβανε *Busb.* ἐλάμβανε *L. B.*

e Οὗτός τινα τῶν Γαΐου] Illud ὃν è *Cod. Busb.*

* *Indigne.*] *Vel*, non ex æquo.

f Ἐνέλιπες.] Ἀπέλιπες *Vat.*

g Γεγονότος λαβών] Ita cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγονότα in *ceteris.*

h Βύβωνα] De ſimili, ſed infauſto bubonis augurio infra lib. 19. c. 8. §. 2. SPANH.

i Συνδεδεμένον αὐτῷ] Τὸν δεδεμένον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Κατηχθεῖ] Gloſſa in *Marg. L. B* καθεμένῳ.

l Τῶν λόγων,] Λόγων tantum in *L. B.*

m Φυγῇ κακοῦ] Ἀποφυγῇ *Busb.*

n Διηρμοῦτο τοῦ θείου] Διαιρεῖτο *Gall.* Δῃρεῖτο *L. B.*

o Γλωσσάργῳ] Γλωσσάλγῳ *Busb.* γλωσσαρίῳ *L. B.* atque ibidem in *Marg.* γλωσσάλγου. *Coccejus* cogitabat γλωσσαλγίας.

p Αἱ γὰρ —— ὑστεροκότος &c.] Germani de Agrippæ viſo bubone vaticinium. Alioquin pro infauſto omine habitus viſus bubo. Ovid. Metam. lib. VI. ℣s. 430.

—— *tecloque profanus*
Incubuit bubo thalamique in culmine ſedit.

Item infra pro infauſto omine ſidereque viſus bubo ſupra caput ejuſdem Agrippæ lib. 19. c. 8. §. 2. ubi *Euſeb.* ὑπερπετιζόμενον εἰδεν ἄγγελον, nulla bubonis facta mentione, cæterum ad hunc locum *Euſebii* vide *Valeſii* Notas. SPANH.

q Ἀποδείξοντος] *Gen.* ἀποδείξοντος.

r Ἔργῳ] *L. B.* ἐργω.

s Τοῦ μηδ' εἰ τοῖς ἀκολοὺ] *L. B.* Τοῦ εἰ μηδὲ τοῖς ἀρχὴν.

t Εὐ-

"καὶ πρόσθεν ἐπὶ μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως,
"ζηλωτὸς τε ἂν ἅπασιν οἱ καὶ σὺ δι' οἶκτον τὰς τύχας
"σου λαμβάνουσιν· [t] εὐδαίμων τε ἂν [v] παιδὶ τῷ πε-
"λάτῃ, [x] παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενος.
"[y] μνημονεύειν δ' ὁπότε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο πετόμε-
"νον, πέντε ἡμέραις σοι τῷ πλουτῷ ἐσομένῳ. ταῦτα πε-
"πράξεται μὲν ἅπερ ἀποφαίνει σοι [z] τὸ θεῖον τὸ ἐξα-
"πατῆλαι τοῦτον τὸν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτῶν σώ-
"σιν τῷ φιλουμένῳ δοτοσερεῖν σε, ἄδικον ἡγησάμενος,
"ὅπως ἀπέσεται ἀγαθῶ μέλλοντος λυσιπλεῖν, ἐν
"ὀλίγῳ τῷ ἀχθηδόνα ἔχ παρόντος [a] πάθοις. μνήμῃ δ'
"[b] ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε φιλουμένῳ ἔχ εὐδαίμονος,
"καὶ καθ' ἡμᾶς διαφθείρεσθαι δυσχέρειαν ἢ πανταῦ σώσε-
"σμεν." καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς παιδὸς προφητῶν, εἰς ποσόνδε
ὤφλε γέλωτα τῷ Ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον [c] κατα-
φανὴ τεθαυμάσθαι ἄξιος. ἡ δ' Ἀντωνία [d] χαλεπῶς φέρουσα
[e] τὸν Ἀγρίππαν τῷ δυσχέρειαν, [f] τὸ μὲν Τιβερίῳ πρὸς αὐτὸ
διαλέγεσθαι, ἐργωδέστερον ἐώρα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀπράκτοις
γινόμενον. εὐμοίρει δ' αὐτῷ πρὸς τὸν Μάκρωνος, στρα-
τιωτῶν τε μελέων ἀνδρῶν, οἳ προφυλάξειαν αὐτὸν ἐν
Φορντίσιν, καὶ ἑκατονταάρχαι ἐφεστῶτες καὶ σκηναῖς καὶ σιτω-
δέτοις ἐσομένοις, λαμπρά τε καθ' ἡμέραν συσκηνεῖν, καὶ ἀπε-
λευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους, τῶν τε ἄλλων ῥᾳδίως ἢ τῷ σώ-
ματι ἡδομένοις ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε Σίλας, καὶ τῶν
ἀπελευθέρων Μαρσύας καὶ [g] Στοιχεὺς τροφὰς εἰσκομίζοντες
αἷς ἔχαιρε, καὶ δι' ἐπιμελείας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε
κομίζοντες ἐπὶ προσποιήσει [h] πάσεως, ὁπότε νὺξ ἡδομένοις
ὑπεσφαίνουσαν αὐτῷ συμπράξει τῶν στρατιωτῶν, Μακρώνος
προφήτου. καὶ τοσοῦτον ἐπράσσετο ἐπὶ μῆνας ἕξ, καὶ
τὰ μὲν κατ' Ἀγρίππαν ἐν τούτοις ἦν.

η'. Τιβέριος δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὰς Καπρέας, ἐμα-
λακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως· ἐπιδόσης δ' εἰς
τὸ μᾶλλον τῇ νόσῳ, πανηρὰς ἔχων [i] ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλ-
πίδας, Εὔοδον, ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῶν ἀπελευθέρων,
κελεύει τὰ τέκνα [k] προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν· [l] χρῄζειν
γὰρ ἀφικέσθαι, φησὶ, λόγων πρὶν ἢ [m] τελευτᾶν. ἦσαν
δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν οὐκέτι, Δρῦσος γὰρ δή, ὁ μόνος
αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς· υἱὸς δ' τούτου κατ-
λειπετο Τιβέριος, ἐπικαλούμενος Γέμελλος, Γαΐου τε
Γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ
παιδείαν ἐκπεπονημένος ἐπὶ πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τῇ δήμου
τιμώμενος, διὰ τὴν Γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. ἐπὶ
μέγιστον γὰρ δὴ ἦλθε παρὰ τοῖς πολίταις τιμῆς, εὐσε-
βείᾳ τρόπου, καὶ δεξιότητι καὶ ὁμιλίαν ἀνεπαχθὴς ὢν, καὶ τῇ
ἀξίωσιν κλώμενος [n] τῷ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι. ἐξ ὧν οὐ
μόνον ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ μεζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ὑπερπόντιων ἔθνων, οἱ μὲν [o] ὁμιλητὸν ἀλισκόμενοι
τῇ χάριτι τοῦ εὐτυχεῖν, οἱ δὲ [p] πρὸς τὸ ἐκείνων ἀφηγή-
σεως παραλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτοῦ τελευτήσαντος
πρέπειν πᾶσιν, καὶ θεραπείαν τοῦ λοιποῦ ἐπιψευδομένων τῇ
συμφορᾷ, λύπῃ δὲ ἀληθεῖ οἰκειουμένων, διὰ τὸ ἴδιον τυ-

"am, & omnes beatum te prædicabunt quos tuæ
"jam sortis miseret, felicemque habiturus es exi-
"tum, liberis, qui tibi nati sint, tuas relinquens
"opes. Memento autem, cum istam volucrem de-
"nuo videris, te quinque post diebus moriturum
"esse. Hæc quidem eventura sunt quemadmodum
"Deus significat, qui hunc tibi alitem mittere di-
"gnatus est. cumque ipse ea præsciverim, nefas
"esse putabam, tecum nolle ista quæ intelligerem
"communicare, ut de felicitate futura certior fa-
"ctus, leve esse existimes quod hoc tempore pa-
"tiaris. Cum autem ad hanc felicitatem perve-
"ris, fac nostri quoque memineris, ut calamitatem
"cum qua nunc conflictamur, *tandem* effugiamus." *Agrippæ miseriam in custodia solatur Antonia.*
Hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quam postea admiratione dignum est habitum. At Antonia graviter ferens calamitatem Agrippæ, paulo quidem difficilius esse sentiebat de eo verba facere ad Tiberium, prætereaque nihil apud ipsum precibus loci relictum esse: hoc vero à Macrone assequebatur, ut milites viri essent humaniores & modesti, tam quibus curæ erat excubias agere quam centurio qui illis præesset & ei * copularetur; utque lavacra ei quotidiana concederentur, & liceret libertis & amicis eum adire, atque alia ei indulta essent quæ ad corporis curam facerent. Ingressique sunt ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stœchus, cibum ad comedendum afferentes quo delectabatur, omnemque erga ipsum officiosam sedulitatem adhibentes. quin & stragula quasi venalia apportantes, noctu ea ipsi substernebant, militibus jussu Macronis operam suam conferentibus. Atque hæc facta sunt per sex menses, resque Agrippæ ita se habebant.

8. Tiberius autem Capreas reversus, primum quidem modice cœpit ægrotare, morbo vero ingravescente, cum de salute desperaret, Euodum, quem ex omnibus libertis maximi faciebat, liberos ad se jubet adducere: se enim desiderare, dicebat, ut eos ante obitum alloqueretur. Sui quidem non jam in vivis erant liberi, nam mortuus erat Drusus quem unicum habebat: verum filius hujus Tiberius supererat cognomine Gemellus, & Cajus Germanici fratris filius, jam adolescens, & doctrina liberaliter institutus, & gratiosus apud populum ob Germanici patris virtutem. Hunc enim populus maximo in honore habuit, quod esset moribus bene temperatis, in alloquiis comis & affabilis, quodque princeps dignatione cum omnibus par esse voluerit. Quibus fiebat, ut tam senatus quam populus majorem in modum eum diligerent colerentque; atque etiam è singulis gentibus in provincias redactis, alii quidem suavitate ejus in congressu & colloquiis capti, alii vero, ubi auditione eorum narrationis ea acciperent. ipsoque mortuo luctum omnes ingentem prætulerunt, non * ex observantia in imperium simulate calamitatem lugentes, sed sincero mœrore eam ut suam deplorantes, quod *De Tiberio Gemello & Cajo Germanici filio.* *Germanicus populi delicia.*

unus-

t Εὐδαίμων τε] *L. B.* εὐδαίμονά τε.

v Παιδὶ τῷ τελάτῃ,] Ita cum *Busb. Vat.* & *Zonara*, & *Lugd. Bat.* παισὶ in *Editis Aliisque.*

x Παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενος.] Παισὶν οἷς τὸν ὅλβον in *Editis.* παισὶν οἷς ἔτη τὸν ὅλβον *Vat* Verum cum παῖσιν οἷ εἶεν τὸν ὅλβον habeat *Busb.* & *Epiphanius* in versione sua *divitias tuis filiis qui tibi nati fuerint relinques*: rescribere non dubitarim, παισὶν οἷς εἶεν τὸν ὅλβον καταλειπόμενος. *Lugd. Bat.* τελάτῃ ἐσομένῳ παισὶν, (fortè ἐπὶ παισὶν Coccejus) οἷς ἤτοι τὸν βίον καταλιπόμενος.

y Μνημονεύειν δ' ὁπότε] Μνημόνευε *Busb.*

z Τὸ θεῖον τὸ ἐξαπατῆλαι] Θεῖα τὸ ἐξαπ. *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Θεῶν τὸ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

a Τύθοιο.] *Lugd. Bat.* in *Marg.* τύθοιο.

b Ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας] Ποιῆ εἰς χεῖρας *vel* παρ. *Busb.*

c Καταφάνη τεθαυμάσθαι ἄξιος.] Καταφάνη τὸν θαύματος ἄξιον *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἐφάνη θαύματος ἄξιος *Busb.*

d Χαλεπῶς φέρουσα] Conf. lib. VI. sup. c. 14. §. 3. SPANH.

e Τὸν Ἀγρίππαν τῷ δυσχέρειαν,] Illa τὸν Ἀγρίππαν inserui, auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

f Τὸ μὲν Τιβερίῳ] Τῷ μὲν Τιβ. *Busb.*

* *Copularetur*;] Is *scilicet* cui Agrippas in custodiam traditus erat. nam eadem catena & militem & reum copulabat, teste *Seneca*. Ep. 5. qua de re videsis *Brissonium* de *Formulis*. l. 5. p. 474. *Edit. Francof.*

g Στοιχεὺς τροφὰς] Cum ὁ στοιχεὺς habeant *Codd. Gall.* & *Busb.* & *Stœcheus* ocurrat in melioribus *Epiphanii* libris, placuit Στοιχεὺς pro Στυχεὺς *Editorum* rescribere.

h Προσπάσεως,] *Gen.* προσπάσεως.

i Ἐπ' αὐτῷ] Περὶ αὐτῷ *Busb.*

k Προσαγαγεῖν] *L. B.* Προσαγαγέσθαι.

l Χρῄζειν γὰρ ἀφικέσθαι,] Χρῄζειν γὰρ ἀφικέσθαι σφίσι δ. λ. πρὶν τελευτᾶν *Busb.*

m Τελευτᾶν.] *L. B.* τελευτᾷν.

n Τῷ βούλεσθαι] Ita lego cum *Cod. Busb.* τῷ βούλεσθαι in *cæteris.*

o Ὁμιλητὸν] Scribe ὁμιλητότες. COCC.

p Πρὸς τὸ ἐκείνων] Ita lego. πρὸς in *libris.* HUDS. Præterquam in *Lugd. Bat.* qui clare (ut ubique in hoc verbo) emendationem istam comprobat. HAV.

* *Ex* —— *lugentes*,] Quin & aliter verti potest, si πρὸς referatur ad συμφορᾷ.

unuſquiſque ejus mortem ſemetipſum propius attingere crediderit. Quæ res & filio ipſius plurimum profuerunt ad omnium benevolentiam conciliandam: interque alios maxime etiam milites adeo devincti tenebantur, ut in lucro deputarent vel mortem, ſi neceſſe eſſet, oppetere, modo ei imperium poſſent aſſerere.

Augurium Tiberii de ſucceſſore.

9. Tunc autem Tiberius, cum Euodum juſſiſſet poſtridie filios ſummo mane ad ipſum adducere, Deos patrios precatur, ut eum qui in principatum ſucceſſurus eſſet, manifeſto aliquo indicio ſibi oſtenderent, id quidem modis omnibus agens ut nepoti ſuo imperium relinqueret, plus vero ſigno, quod Deus oſtenſurus eſſet, fiſus, quam ſuæ ſententiæ aut voluntati. Augurium itaque ei propoſitum erat, illi ceſſurum eſſe imperium qui ſequenti die ad ſe prior acceſſiſſet. Cum ita ſecum reputaſſet, mittit ad nepotis ſui pædagogum, jubens ut prima luce puerum ad ipſum perduceret, † exiſtimans Deum inſuper habiturum eſſe imperatoris munus. Deus autem quod ille deſignavit irritum eſſe juſſit. Quippe cum is ita cogitaſſet, ubi illuxit, juſſit Euodum ut puerum qui prior adeſſet intro vocaret. Ille vero egreſſus, cum Cajum pro

Cajus imperium præripit Tiberii nepoti.

cubiculi foribus offendiſſet, (nam Tiberius nondum aderat, cibo ipſi tardiuſcule parato, atque Euodus place neſciverat quid ſibi voluerit dominus) pater, inquit, te vocat, ſimulque eum introduxit. At Tiberius, ubi Caium aſpicit, tunc primum cogitare cœpit de Dei poteſtate, ſuumque ſibi plane ereptum eſſe imperium, ut qui non amplius poſſet quod ſibi viſum eſt ſtatuere. Multis itaque & ſeipſum quidem deploravit, cui adempta erat poteſtas ratum faciendi quod jam ante decreverat, itemque Tiberium nepotem ſuum, ut qui ex augurio acto & omni de ſpe imperii deciderit, vitæque diſcrimen adiret, quod foret ut ejus ſalus ab aliis iiſque potentioribus penderet, qui non ferendum cenſebunt, ut vitam cum illis ageret, nihil ipſi profutura cognatione, quem metuet ſimul & odio habebit rerum dominus, partim quod proximus ſit imperio, partim quod pro incolumitate utque rerum potiatur inſidias contra tendere non

Tiberius genethliacis deditus.

deſinet. Erat autem Tiberius maxime addictus prædictionibus ex natalitiis; ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens, magis quam ii qui ſe totos huic rei dediderant. adeo ut Galbam aliquando ad ipſum venientem conſpicatus, ad quoſdam ei maxime neceſſarios dixerit, ecce homo qui Romanorum imperio aliquando erit honoratus. atque ille maxime *omnium* ex imperatoribus omni quod

χεῖν ἑκάσοις τὴν μετάστασιν αὐτοῦ ὑπωπτεύθη. ἔτως ἀνεπαχθῶς ὁμίλησε τοῖς ἀνθρώποις [q] ἐξ ὧν μέγα ὄφελος τῷ παιδὶ αὐτοῦ πᾶσι [r] κατελέλειπτο· τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν ἦρτο, [s] αἱρετὸν ἀριθμουμένοις τὸ θεῖ τὴν δεξιᾶς ἐκείνῳ θεωρηθησομένης, εἰ δεήσοι καὶ τελευτᾶν.

θ'. Ὁ μὲν Τιβέριος, Εὔοδον πρόσταγμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὔχετο τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι [t] προφανῆσον αὐτῷ δεῖξαι περὶ τῆς τῶν ἡγεμονίαν [v] ἀποδεξαμένης, ἀπεύδων μὲν τῷ ἰδίῳ τὸ παιδὸς αὐτῶν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τε καὶ βουλήσεως τὸ αὐτοῦ πεπιστευκὼς τῇ θείᾳ τὸ ἐπ' αὐτοῖς [x] ἀποφανούμενον. οἰώνισμα δὴ οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν πρὸ τῶν ὀπτάνων ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει πρὸς τὸν ἰωνὸν τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρῶτον [y] ὄρθρον ἄγειν τὸν [z] παῖδα πρὸς αὐτὸν [a] καταμελήσαντα [b] στρατηγίας τὸ θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ ἀντεψήφιζεν αὐτῷ τὴν χρησιμοσύνην. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμησάμενος, ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν Εὔοδον εἰσκαλεῖν τὸν παῖδων τὸν παρόντα πρότερον. ἐξελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ τὸν Γάϊον πρὸ τῶν θυμάτων καταλαβών. ὁ δὲ Τιβέριος ἐν παρέργῳ μετεώρων τὴν τροφὴν αὐτῷ γινομένης, [c] ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος ἐδὲν ὧν ἐβούλετο ὁ δεσπότης· καλεῖ σε, φησὶν, ὁ πατὴρ, καὶ [d] εἰσήγαγεν αὐτόν. Τιβέριος δὲ ὡς θεᾶται Γάϊον, τότε πρῶτον [e] εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν τῆς θείας τὴν ἐξουσίας, καὶ τὴν [f] κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς [g] ἀφῃρημένην, ἀπιχυρουῖς οἷς [h] ψηφίσοιτο δυνάμεως ἐκεῖθεν [i] αὐτῷ μὴ προσηνημένης. πολλὰ δὴ [k] καὶ ἀπολοφύρατο, αὐτὸν μὲν τῶν ἐφ' οἷς προβεβούλευτο κυρωῦν [l] ἀφῃρημένον τὸ κράτος, Τιβέριον δὲ τὸν ἔγονον, ὡς τὴν τε Ρωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ [m] ἐπ' ἄλλων κρειττόνων οὐκ ἀνεκτὸν [n] εἰσηγησαμένων τὴν σωναστροφὴν [o] κεῖσθαι τὴν σωτηρίαν, αὐτῷ τὸ μὴ συγγνῶς ὠφελεῖν δυναμένῃ, φόβῳ τε καὶ μίσει τῶν ἐφεστηκότων χρησομένῃ πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς προσεδρευούσῃ τῇ ἀρχῇ, τὰ δὲ ὡς ἀντεπιβουλεύσῃ ὑπέρ τε τὴν σωτηρίας καὶ τὴν ἀπλήψεως τῶν πραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐν δὲ [p] γενεθλιαλογίᾳ Τιβέριος τὰ μάλιστα προσκείμενος, [q] κατὰ τὰ καλορθούμενα αὐτῆς μειζόνως τοῖς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντως τὸν βίον [r] ἐξησμένος. Γάλβαν οὖν ποτε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὀπιπθοτάτους αὐτῷ, ὡς [s] θεραπεύσει ἀνὴρ τῇ Ρωμαίων [t] ποτὲ τιμησόμενος [v] ἡγεμονίᾳ. [x] τά τε πάντα μαντέων ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔτος, ὑπὸ τῶ

q Ἐξ ὧν μέγα ὄφελος] Μέγα ὄφελος δὲ τούτων *Busb.*
r Κατελέλειπτο·] Καὶ ἐλέλειπτο *Hen.*
s Αἱρετὸν ἀριθμοῦντες] Ἀριστὸν ἀριθμοῦντες Ε τῷ τὸ *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.*
t Προφανῆσον] *L. B.* in *Marg.* προφάτιον.
v Διαδεξαμένης,] Διαδεξομένην *Busb.*
x Ἀποφανούμενον.] Καταφανούμενον *Gall.*
y Ὄρθρον ἄγειν] Ἡμέραν *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Hen. à pr. m.*
z Καταμελήσαντα] Antea diſtinctum erat, παῖδα, ὡς αὐτὸν.
a Καταμελήσασθαι —— ὑπολαμβάνων.] Hujus loci verſionem non aſſequor. itaque & mihi lubet experiri. verto, *ſperans fore ut in hoc ejus artificio conniveret Deus.* ad verbum, *ut hoc ejus artificium negligeret Deus*, i. e. *huic ſe non interponeret, nec impediret, quo minus optatum haberet eventum.* ut στρατηγία ſumatur pro στρατήγημα. IBBETSONUS.
† *Exiſtimans —— munus,*] Putans illa re numinis ſuperare ſententiam. *Epiphan.*
b Στρατηγίας] *L. B.* στρατηγίᾳ.
c Ἤδει δὲ ὁ Εὔοδος] Ita lego cum *Cod. Busb.* favente aliquantulum *Epiphanio.* antea erat, γινομένης ἤδει ὃ ἐδὲν ὧν ἐβούλετο.
d Εἰσήγαγεν] *L. B.* εἰσῆγεν.
e Εἰς ἐπίνοιαν ἐλθὼν] Εἰς ἴδιοιαν *Busb.*
f Κατ' αὐτὸν] *L. B.* κατατὸν.
g Ἀφῃρημένην,] Ita diſtinxi, cum in *Editis* eſſet ἀφῃρημένῃ ἐπικυρῶν οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμεως &c.
h Ψηφίσοιτο δυνάμεως] Ψηφίσαιτο *Gall.* & *L. B.*
i Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.
k Κατωλοφύρατο,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* κατολοφυρόμενον in *ceteris.*
l Ἀφῃρημένον τὸ κράτος,] Ἀφῃρημένην *Vat.*
m Ἐπ' ἄλλων κρειττόνων] *L. B.* in *Marg.* notat ſcribendum forte, ἐπὶ ἄλλῳ κρείττονι.
n Εἰσηγησαμένων τὴν σωναστροφὴν] Ita pro εἰσηγησαμένῳ vel εἰσηγησαμένην ut in *Editis Aliiſque.*
o Κεῖσθαι τὴν σωτηρίαν,] Hoc modo diſtinxi. prius erat, κεῖσθαι, τὴν σωτηρίαν αὐτῷ δὲ μὴ &c.
p Γενεθλιαλογίᾳ] Ideo Juvenalis Sat. 10. *ſ.* 94. ait eum Capreis hæſiſſe, *Cum grege Chaldæo.* REL.
q Κατὰ τὰ καταρθούμενα] Ita legendum cenſui levicula cum mutatione. antea erat, τῇ καταρθούμενα αὐτῇ μειζόνως τ. ἐ. τ. ἀ. ἐκόντων τ. β. ἐξηγμένῳ. nullo plane ſenſu. HUDS. Verſ. *ad eas quæ feliciter evenerant vitam exigens*, quæ perſpicuum non fundunt ſenſum. videtur etiam prior lectio levicula cum mutatione defendi poſſe. τῇ καταρθούμενα αὐτῇ, μειζόνως τὸ εἰς τόδε ἀνακειμένων ἐκόντως, ἐξηγμένῳ. Sic lego mutato ſolum τόδε in τόσδε, & verto, *illius virtutes prolixius etiam iis, qui ad hoc vitæ genus ſe ſponte contulerant, laudans & extollens.* neſcio tamen ân ἐξηγμένῳ in ἐξημένῳ non ſit mutandum. IBBETSON.
r Ἐξηγμένος.] Κατηγμένων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* κατηγμένῳ *Gall.*
s Παραγίνοιτο] *L. B.* Παραγίνοιτο.
t Ποτὲ τιμησόμενος ἡγεμονίᾳ.] Sic *Busb.* προτιμησόμενος in *Editis Aliiſque.*
v Ἡγεμονίᾳ.] Nota quod Imperatores ἡγεμόνες dicantur. REL.
x Τά τε —— ἡγεμόνων] De Tiberio oſtentis tribuente *Sueton. Tiber.* c. 72. SPANH.

ὑπὸ

τῦ ἐπαληθεύσοντος αὐτῶν ἐπὶ τοῖς πεφγμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐν χαλεποῖς ἦν συντυχίᾳ τῦ γεγονότος, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἀχθεινῶς [y] διατιθέμενος, καὶ καταμεμψιν αὐτὸν ποιούμενος, [z] ταύτῃ [a] οἰώνησιν ποησάμενος. παρὸν γὰρ ἂν αὐτῷ λύπης ἀπηλλαγμένῳ τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῦ ἐσομένων, [b] διαφθείρεσθαι τῷ προεγνωκότι τὴν ἐσομένην δυσχίαν τῦ φιλτάτων τελευτᾶν. καίπερ ἢ συντεταραγμένος τῇ ψυχῇ δόξαν τὰ δεχθῆς εἰς ὃς οὐκ ἤθελεν ἀφικέσθαι, ἄκων τε καὶ μὴ βυλόμενος φησὶ γοῦν πρὸς τὸν Γάϊον, "ὦ παῖ, καί περ μοὶ συγγενέσθαι μᾶλλον τὸν Τιβέριον ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ [c] τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῦ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν. [d] ἀξιῶ ἢ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε εὐνοίας τῆς ἐμῆς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς Τιβέριον συγγενοῦς, ἀλλ' ἐπισάμενον, ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτὸν τοιῶνδε σοὶ καταστήσαιμι ἀγαθῶν πορισμὸν, ἀμείβεσθαί με τὸ ἐπ' αὐτοῖς πρόθυμον, καὶ ἅμα Τιβερίῳ φροντίζειν μᾶλλον τὴν συγγένειαν· ἄλλως τε [e] γινώσκειν ὡς τεῖχος σοὶ ἐστὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας πρείων γένοιτ' ἂν Τιβέριος, φροίμιον ἢ δυσχερὲς μεθιστάμενος. [f] αἵ τε γὰρ μονώσεις ἐπικίνδυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πταισμάτων ὄγκον καταστᾶσιν, [h] καὶ θεοῖς οὐκ ἀπιμώρητα [i] ὁπόσα μᾶλλον νίκην πρασσόμενα ἀφανίζοι τὸ νόμιμον τὸ ἑτέρως πρασσόμενον." ταῦτα μὲν ὁ Τιβέριος ἔλεγεν, οὐ μὴν πιθανὸς ἦν τῷ Γαΐῳ καί περ ὑποκρινομένῳ· ἀλλὰ καταστὰς εἰς τὸν ἀρχὸν, τόν τε Τιβέριον μαντείαις [ii] αἱρεῖται τοῖς ἐκείνου, καὶ τοὺς, ἐπιβουλῶν [k] ἐπ' αὐτὸν συντεθεικόσιν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾶ.

ι'. Τιβέριος ἢ [l] τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ἐπιβιοὺς ἡμέρας, [m] ἔθανε, χρόνον αὐτὸς τὸν ἀρχὸν [n] ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μείους, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. Γάιος ἢ ὁ αὐτοκράτωρ τέταρτος. [o] Ρωμαίοις μὲν δὴ, [p] περὶ τὸν Τιβέριον τελευτῆς, [q] εὐφραίνονται μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας· ὡς μὲν πιστεύειν γε ἀληθῆ τοῖς αὐτοῖς, ὡς μὴ βούλεσθαι, [r] πρὸ πολλῶν γὰρ ἂν ἐτίμησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαι τὸν λόγων, δέει ἢ μὴ ψευδοῦς τῆς ἀγγελίας λεγομένης προεξαναστάντες [s] ἐπίδηλοι ὦσι τῆς αὐτῶν χαρμάτος, εἶτ' [t] ἀπόλοιντο διαβολῆς αὐτῶν [v] λεγομένης· πολλὰς γὰρ ἀνὴρ εἰς ἦν Ρωμαίων τοὺς εὐπατρίδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσέρωτος ἅπασιν ὤν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καθίστατο, εἰ καὶ χωρὶς λόγου τὴν αἰτίαν ἐπενέλοιτο ἢ μισεῖν, καὶ ἅπασι μὲν οἷς [x] κέκτηται ἐξαγριωτὴν φύσιν ἔχων, εἰς

vel affine erat vaticinationibus credendum esse ratus, eo quod eum *aliquoties* non fefellerint, eas in rebus agendis adhibuit. Et tunc in angustiis erat propter eventum qui acciderat, graviter dolens ac si nepos jam exstinctus esset, & semetipsum accusans quod de venturis solicitus augurio uti voluisset. cum enim sibi, à mœrore vacuo, liceret è vita excedere futurorum ignoratione, *jam* de se *plane* actum esse, ut qui moriturus esset cum præsensione malorum quæ sibi charissimis eventura erant. Quamvis autem conturbatus erat, quod inopinato adeo alii, quam ipse voluerit, imperii vices habituri sint, Cajo tamen invitus & præter voluntatem dixit, "Fili, etsi Tiberius mihi te genere pro- *Cajo imperium & Tiberium Gemellum commendat.*
"pinquior sit, ego tamen & meopte judicio &
"Deorum suffragiis tibi in manus trado Romano-
"rum imperium. te vero oro atque obsecro, ne
"ei admotus obliviscaris aut meæ benevolentiæ,
"qui te in tantæ dignitatis fastigium provexi, aut
"tuæ cum Tiberio cognationis; sed, intelligens
"quod Diis volentibus & secundum eos tantorum
"beneficiorum tibi auctor fuerim, gratiam mihi
"referas pro mea ad ista propensa voluntate, Ti-
"beriique ut cognati rationem habeas: præterea-
"que scias quod superstes Tiberius tibi erit im-
"perii simul & salutis propugnaculum, interitus
"vero illius calamitatum origo. periculosa enim
"solitudo in ejusmodi rerum celsitudine constitu-
"tis; nec Dii inulta patientur quæ † præter jus fas-
"que perpetrata legem deleant alia agere præci-
"pientem." Ista quidem loquutus est Tiberius, haud tamen Cajo persuadebat, licet ita facturum recipiebat: sed in imperio collocatus, & Tiberium *Tiberii nepotem* juxta illius præsagium tollit, & ipse non multo post ex insidiis in semet structis interemptus est. *Cajus Tiberium nepotem Tiberii tollit.*

10. At Tiberius, cum eo tempore Cajum principatus successorem declarasset, paucis diebus *huic rei* superstes vita decessit, postquam imperium tenuisset annos duos & viginti, ac præterea menses quinque & dies tres. Cajus autem quartus *Romanorum* erat imperator. Cumque Romanis quidem de morte Tiberii allatum esset, ex bono nuncio in sinu gaudebant, vix tamen ausi sunt inducere animum ut crederent, non quod id *magnopere* non vellent, nam verum esse quod nunciaretur vel ingenti pecunia redemptum irent; sed quod vererentur ne vano rumore ante tempus excitati gaudium suum proderent, deinde accusatione in eos instituta male perirent. Ille enim unus omnium patriciis Romanis mala quamplurima intulerat: homo ex qualibet re iracundia inflammatus, & qui ab ea exercenda cohiberi non potuit, etiamsi odii in aliquem temere causam arripuisset, & natura quidem pro- *Ex Tiberii morte magna populi lætitia.*
cli-

---

y Διατιθέμενος] Διακείμενος *Busb.*
z Ταύτῃ] *L. B.* ᾗ τῇ τῷ.
a Οἰώνησιν] Scribe οἰώνισιν. COCC.
b Διαφθείρεσθαι] Ita quoque *L. B.* habet in contextu, sed in *Marg.* Διατελεῖσθαι.
c Τῷ ὁμοψήφῳ] Τῇ ὁμοψήφῳ *Busb.*
d Ἀξιῶ ἢ σὲ μηδὲν ἀμνημονεῖν,] Ἀξιῶ τε σὲ μὴ ἀμνημονεῖν *Busb.*
e Γινώσκειν] *L. B.* γινώσκων. Coccejus ἄλλως τε καὶ γινώσκων.
f Αἵ τε —— πταισμάτων.] De Tiberii Nepote, a Cajo interempto, Philo Legat. ad Cajum p. 995. D. E. & p. 996. SPANH.
g Καταστᾶσιν,] Ita lego. καθίστασιν in *libris.*
h Καὶ θεοῖς οὐκ] Οὐ γὰρ ἀτιμώρητα τοῖς θεοῖς *Busb.*
i Ὁπόσα ——— δίκην πρασσόμενα] Quod contra fas aut jus aut contra fœdus naturæ perpetratum *Rufinus.* SPANH.
ii Αἱρεῖται] ταῖς αὐτοῦ, Αἱρεῖ] *Busb.* (αἱρεῖται) *Lugd. Bat.* Coccejus ἀναιρεῖται) forsan αἱρεῖται ταῖς.
k Ἐπ' αὐτὸν συντεθεικόσιν,] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*
l Τότε τὸν Γάϊον ἀποδείξας] Illud τότε ἐς *Cod. Busb.* & *Epiphan.*
m Ἔθανε, —— εἴκοσι.] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 9. §. 5. Pro πέντε μείοις Zonaras, qui Josephum hic, ut solet, exscribit, habet ἑπτὰ μείοις, sicut Dio, l. LVIII. p 639. B. SPANH.
n Ἡμέρας τρεῖς καὶ πέντε μῆνας,] Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Coss. mortem obiit XVII. Kal. Apr. (*Suet. Tib.* c. 73. *Tacit. Ann.* VI. 50.) seu potius VII. sive Martis die XXVI. quum post Augusti excessum imperasset annos XXII. menses VII. dies VII. ut refert *Dio* in fine libri 58. non menses V. dies III. ut hîc loci. nec menses VI. dies III. ut in *lib.* 2. *de Bello. Usserius* in *Annalibus* ad A. M. 4750. *Zonaras*, qui *Josephum* solet exscribere, habet μείοις ἑπτὰ καὶ ἡμέρας ἴσας. Videsis *Pagi Criticam* ad *Baron.* p. 29. HUDS. At ipse lib. de bell. II. 8. sex menses ei spatio dat. Dio Cassus *septem menses, septem dies* habet. Error itaque est à librariis profectus hic aut illic. REL.
o Ρωμαίοις —— ἀγγελίας·] Ρωμαίοις ἢ ἥκε μὲ πύσις τ. Τ. τ. ἀφραίνοντό τε τῷ ἀγαθῷ τ. ἀ. ὡ μὲν ἐπίστευον, ὡ τῷ μὴ β. *Busb.*
p Πύσις] *Gen.* πίσις.
q Εὐφραίνονται] *L. B.* ἐφραίνοντο.
r Πρὸ πολλῶν γὰρ] Illud πρὸ non agnoscit *Busb.* qui mox habet ἐτιμήσαντο, & dein ἐπαληθεῦσαι.
s Ἐπίδηλοι ὦσι] *L. B.* ἐπὶ δηλόσις.
t Ἀπόλοιντο] Ita *Busb.* ἀπόλοιτο in *ceteris.* in *Lugd. Bat.* ἀπολύοιτο.
v Γινομένης·] Abest à *L. B.*
x Κέκτηται] Videtur κέκτηται legi debere. IBBETSON. Videlicet pro κέκτηται, quod erat in *Hudf.* & omnibus aliis excepto *L. B.* ex quo restituimus. HAV.

τὸ

clivis ad sæviendum pro arbitrio, mortemque vel leviſſimorum ſupplicium conſtituens. adeo ut cum rumorem de eo ſparſum libentiſſime audirent, lætitia perfrui quantum vellent inhibiti fuerint malorum metu, quæ fruſtrata ſpe ante oculos verſabantur. Marſyas vero Agrippæ libertus, audita Tiberii morte, contento curſu Agrippæ nunciatum properabat; cumque ipſum forte offendiſſet in via quæ duceret in balneum admoto ei capite, ſermone Hebraïco, mortuus eſt, inquit, leo. Ille vero, cum probe norit quid ſibi vellet iſtis verbis, & inde lætitia geſtiret, "at tibi, inquit, tum "pro cæteris officiis, tum pro læto hoc nuncio, "gratias omnes & ago & habeo, modo vera ſint "quæ nnncias." Tum centurio, qui præerat cuſtodiæ Agrippæ; cum animadverſiſſet qua feſtinatione accederet Marſyas, & quantum gaudii ex illius verbis obortum eſſet Agrippæ, ſuſpicatus ſermonem illis fuiſſe de re nova, *protinus* eos interrogavit, de ſermonibus quos inter ſe conferrent. Illi vero primum quidem diverticula quærebant, cum autem inſtaret *centurio*, Agrippa ei, ut qui jam amicus eſſet, ſine mora omnia aperit. Atque ille ex iis voluptate cum eo communi fruebatur, quod in rem facerent Agrippæ; eique epulas appoſuit. Cum autem iis adhiberetur, & meliuſcule biberent, aderat quidam, nuncians Tiberium vivere, & cis paucos dies in urbem reverſurum eſſe. Tunc centurio his verbis graviter turbatus, quod ea fecerat ex quibus vitæ diſcrimen adiret, ut qui morte Cæſaris audita hilariter cum vincto epularetur, Agrippam lectulo deturbat, dicitque; "Tu me "impune, ut exiſtimaſti, falles mentitus mortem "imperatoris, & non capite lues hanc linguæ pe"tulantiam?" His dictis, Agrippam, quem prius ſolverat, vinciri jubet, & accuratiorem ei quam antea cuſtodiam adhibet. atque eam noctem Agrippa in his malis exegit: poſtridie vero rumor in urbe de Tiberii morte increbuit, nec ab ea divulganda jam refugerunt homines, quibuſdam etiam *hac de cauſa* ſacra facientibus; moxque allatæ ſunt à Cajo literæ, alteræ ad ſenatum quibus Tiberii mortem ſignificabat ſeque in *defuncti* imperium ſucceſſiſſe, alteræ ad Piſonem urbi præfectum, quæ & hoc ipſum nunciarunt, juſſeruntque Agrippam è militum cuſtodia in eas ædes transferri quas habitabat antequam vinciretur: adeo ut vacuus à timore in poſterum illic ageret. nam in cuſtodia quidem ſervabatur, ita tamen ut remiſſius haberetur viveretque. At Cajus, poſtquam Romam venit; perducto ſecum Tiberii corpore, more patrio magnifice eum ſepelivit, voluitque eadem die Agrippam è vinculis dimiſiſſe, niſi ei obſtitiſſet Antonia, minime quidem ex odio in vinctum, ſed ut decori quod ad Cajum attinet ratio haberetur: ne, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat, cum læ-

Marſyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat.

Rumor it Tiberium adhuc vivere.

Agrippa artiorem in cuſtodiam datur.

Cajus ſenatui & Piſoni ſignificat mortem Tiberii.

θάνατόν [y] τε καὶ τῶ κεφαλαίων ἀναπηδήσας τῷ ζημίαν. ὥστε ἡδονῇ ἅπ' αὐτῷ λόγῳ φέρονίες τῷ ἀκροάσιν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσαι χρῆναι ἐκεκώλυντο δείμασι κακῶν, ἃ προεωρᾶτο ψευδέσι τῆς ἐλπίδος. Μαρσύας ὁ τοῦ Ἀγρίππα ὁ ἀπελεύθερος, πυθόμενος [z] Τιβερίου τὸν τελευτὴν, [a] ἔθει δρομαίῳ [b] τῷ Ἀγρίππᾳ [c] ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνεύσας πρὸς αὐτὸν, γλώσσῃ τῇ Ἑβραίων, [d] τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν. ὁ δὲ συνέσιν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι [e] τῷ ἐπ' αὐτῷ πρεσενεχθείς, "ἀλλά "σοι τὰ ἀπάντων καὶ τὰ δὴ τῶνδε εὐαγγελίας χάριτες ἐν "ἐμοὶ παντοίαι [f] γίνονται, μόνον ἂν ἀληθῆ τὰ λεγόμενα "εἴη." καὶ ὁ ἑκατοντάρχης, ὅς γε τῇ Φυλακῇ ἐφειστήκει τοῦ Ἀγρίππα, θεώμενος τὸν τε παιδιὰν μεθ' οἵας ὁ Μαρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῶν λόγων χάρμα [g] Ἀγρίππα συνελθόν, ὑποπτήσας καινώσιν τινα γεγονέναι τῶν λόγων, [h] ἤρετο σφᾶς πρὸς τοῦ λόγου τὸ ἐφειστηκότος. οἱ δὲ τὸν μὲν παρέτρεπον, ἐγκρυπτόμενοι δὲ ἀποσημαίνει ὁ Ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν [i] ἐνδοιάσας. ὁ δὲ [k] ἐκοινοῦτό τε τὸν ἡδονὴν τοῦ λόγου, καὶ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ Ἀγρίππᾳ φέρειν, πρόθυμός τε αὐτῷ δεῖπνον. [l] εὐωχουμένων δ' αὐτῷ, καὶ τοῦ πότου προϊόντος, παρῆν τὶς λέγων, ζῆν τε τὸν Τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, [m] διὰ τὸ εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχέναι, [n] δεσμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγχόνῃ θανάτου [o] Καίσαρος συνδιῃτῆσθαι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖται τὸν Ἀγρίππαν τοῦ κλινιδίου· καὶ, "ἦπου, φησὶν, "λήσειν με ὑπονοεῖς θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος καταψευ"σάμενος, ἀλλ' ὑ [p] κεφαλῇ τῇ σῇ τοῦτον [q] ἀναμαξά"μενος τὸν λόγον;" ταῦτα εἰπὼν [r] κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν, λελυκὼς πρότερον αὐτὸν, φυλακῇ τε ἀκριβεστέρᾳ [s] αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσαντα. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας ἐν τοιούτοις δὴ κακοῖς· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ λόγος τε [t] πλείων δὴ καὶ τὴν πόλιν ἰσχυρίζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυν τε οἱ ἄνθρωποι φανερῶς ἤδη [v] θρυλεῖν, καί τινες ἐς θυσίας ἐπετέλουν, ὅπισθέν τε ἀφίκοντο πρὸς τοῦ Γαΐου, ἡ μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον τοῦ Τιβερίου διασαφοῦσα [x] τὴν τελευτὴν ἐς τὴν αὐτοῦ προσάγουσαν ἡγεμονίας χρωμένην, ἡ δὲ πρὸς [y] Πίσωνα τὸν Φυλακὴν τῆς πόλεως, τοῦτό τε ἀγορεύουσα, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ σφετέρου μεταχθῆναι εἰς τὴν [z] οἰκίαν ἐν ᾗ [a] πρότερον ἦν δεσμὴν διαίταν εἶχεν· [b] ὥστε ἐν θέρει λοιπὸν ἦγε τὰ πρὸς αὐτῆς. Φυλακὴ μὲν γὰρ ἐς τήρησις ἦν, μετὰ μέντοι ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν διαίταν. Γάιος δὲ ὡς [c] ἐπὶ Ῥώμην παρῆν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ σῶμα, πατρίοις τε αὐτὸ ἔθαψε πολυτελέσι νόμοις τοῖς πατρίοις, Ἀγρίππαν ἦ αὐθημερὸν λύσαι [d] ὄντα πρόθυμον, κώλυμα Ἀντωνία ἦν, [e] ὅ τι μισεῖ τῶν πρὸς τὸν δεδεμένον, προμηθείᾳ ἦ τοῦ Γαΐου εὐπρεπεῖ, μὴ δόξαν ἀπάγοντα ἡδονῇ δεχομένου τὴν Τιβερίου μεταίσασιν, ἄν-

[y] Τε] *L. B.* δὲ.
[z] Τιβερίου τὸν τελευτὴν,] Τοῦ Τιβερίου *Busb.*
[a] Ἔθει δρομαίῳ] Ὠθεῖτο *Busb.*
[b] Τῷ Ἀγρίππᾳ] Ita cum *Cod. Busb.* τὸν Ἀγρίππαν in *cæteris.*
[c] Ἀγγελιάμενος.] Eſt qui malit ἀγγελιάμενος, nihil tamen mutare volui, licet ſimplex ἀγγελίζομαι, à quo ἀγγελιῶμαι, raro occurrat.
[d] Τέθνηκεν ὁ λέων, φησίν.] Familiare erat Judæis tyrannice dominantes appellare *Leones*, ut conſtat ex 2 *Tim.* c. 4. v. 17. *Eſth.* c. 14. v. 13. & *Ezech.* c. 19. Videſis *Grotium* ad 2 *Tim.* c. 4. v. 17. & *L. Capellum* in *Spicilegio* ad *Tim.* loco citato.
[e] Τῶν ἐπ' αὐτῷ] *L. B.* τῷ ἐπ' αὐτῷ. utrumque ferri poteſt. HAV.
[f] Γίνου,] Illud ἂν è *Cod. Busb.* qui etiam γίνοιτο habet.
[g] Ἀγρίππα] Τῷ Ἀγρίππᾳ *Vat.*
[h] Ἤρετο σφᾶς] *Al.* εἴρετο.
[i] Ἐνδοιάσας.] Conf. ſupr. §. 4. SPANH.
[k] Ἐκοινοῦτό τε] *Gen.* ἐκοινοῦντό τε.
[l] Εὐωχουμένων δ' αὐτῷ,] Εὐωχουμένων δ' αὐτῶν *Busb.*
[m] Διὰ τὸ εἰς θάνατον] Ὡς εἰς θάνατον ἀνακείμενα πεπραχὼς *Busb.*
[n] Δεσμώτην ——— χάρματος,] Conf. infr. cap. 9. §. 4. SPANH.
[o] Καίσαρος συνδιῃτῆσθαι] Αὐτοκράτορος συνδιαιτώμενον *Busb.*
[p] Κεφαλῇ ——— λόγον;] Ex Homero Odyſſ. τ. v. 92. ἔρδεσα μέγα ἔργον, ὅ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. SPANH.
[q] Ἀναμαξάμενος τὸν λόγον;] Ἀναμαξόμενος *Gall.*
[r] Κελεύει δῆσαι τὸν Ἀγρίππαν,] Κελεύει δῆσαι, αὐτὸν ἤδη λελυκὼς *Busb.*
[s] Αὐτοῦ ἢ πρότερον καθίσαντα.] Η πρότερον αὐτὸν καθίσαντα *Vat.* & *Hen.* à pr. m. αὐτὸν ἢ πρ. καθίσαντα *Busb.*
[t] Πλείων δὴ καὶ τὴν πόλιν] Πλειόνων *Busb.*
[v] Θρυλεῖν,] Θρεῖν *Busb.* & *Lugd. Bat.* Θρυλλεῖν *Gall.* HUDS. Lege Θρυλλεῖν cum *Gall.* IBBETS.
[x] Τὴν τελευτὴν καὶ τὴν αὐτὸν] Τὸν θάνατον *Busb.*
[y] Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως,] Πείσωνα *Busb.*
[z] Οἰκίαν ἐν] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* οἰκίαν in *reliquis.*
[a] Πρότερον ἦ δεθῶν διαιταν εἶχεν.] Πρότερον ἐν δεθῶν *Busb.*
[b] Ὥστε ἐν θέρει] Ita *Vat. Busb.* & *Epiphan.* ὥστε in *Editis Aliiſque.*
[c] Ἐπὶ Ῥώμην παρῆν,] Ἐπὶ Ῥώμης *Busb.*
[d] Ὄντα προθύμου,] Forte ὄντι προθύμῳ. COCC.
[e] Οὗ τι μισεῖ τῶν πρὸς τὸν δεδεμένον,] Ita etiam *Epiphan.* ὃ τιμᾷ τῇ πρὸς τὸν δ. *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

f Απο-

ἄνδρα ὑπ' ἐκείνῳ δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀχέως. διελθόντων μέντοι ὀλίγων ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὴν οἴκην, [f] ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσιν· εἶτα τὸ διάδημα περιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ [g] βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, [h] δωρησάμενος αὐτῷ ἐπὶ τούτοις Λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σίδηρᾶν ἁλύσιν χρυσῇ ἰσοσταθμον. [i] ἱππάρχειν τε [k] ἔπεμπε τῆς Ἰουδαίας ὀκτήμηνον Μάρυλλον.

ια'. Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς Γαΐου Καίσαρος ἡγεμονίας, Ἀγρίππας ἠξίου συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεῦσαι, τοῦ τε ἄρχειν κατασκευάσας, καὶ τἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενος ἐπανιέναι. καὶ συγχωρήσαντος αὐτοκράτορος παρεῖναι, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλοῦ τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι τοῖς ἀνθρώποις τοῦ ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμῶν ἀπορίας τε τοῦ πρόσθεν καὶ τοῦ παρόντος εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον καὶ μὴ διημαρτῆσθαι [l] χρησαμένης τῆς ἐλπίδων· οἱ δὲ ἐν ἀπιστίᾳ τοῦ τὰ γενόμενα ἦσαν.

titia nuncium Tiberii mortis accepisse videretur. Veruntamen non multis post diebus, domum ad se accersitum tonderi, vestemque mutare jubet: *Cajus Agrippam vinculis solvit, regemque creat.* impositoque deinde in ejus caput diademate, tetrarchiæ, quæ Philippi fuerat, regem constituit, adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia, & auream catenam pro ferrea ei dedit pari pondere. Marullum autem misit, qui equitum magister esset in Judæa.

11. Anno autem Caji Cæsaris imperii secundo petiit Agrippa, id sibi concedi ut in regnum suum ejus ordinandi gratia navigaret, ea lege ut, cum omnia quo oportet modo composuisset, ad eum reverteretur. Et permittente imperatore patriam petebat, & præter exspectationem rex ab omnibus conspectus est, quantaque esset fortunæ potestas ostendebat hominibus, qui secum reputarent superiorem ejus egestatem præsentemque felicitatem. Et alii quidem beatum prædicabant, quod de spe sua non deciderit; alii vero vix poterant animum inducere, ut rem ita esse crederent.

Agrippa in regnum suum navigat.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς Ἡρῴδης τετράρχης ἐξωρίσθη.

Ἡρῳδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀγρίππου, συνοικοῦσα [m] Ἡρῴδῃ, [n] τετράρχῃ ὄντι τῶν Γαλιλαίας καὶ Περαίας, φθόνῳ παθελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδέχετο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγενημένον ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς, διὰ τὸ φυγεῖν μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτους πολλοῦ εὐδαίμονος. [o] ἐλυπεῖτο δὲ οὐ καὶ βαρέως ἔφερε [p] τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τῶν εἰωθότων φορεῖσθαι τοῖς ἐπιφοιτῶντας τοῖς ἐπιθέτοις, [q] ὑπερύφεσθαι δὲ οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέρειαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρε, κελεύσασα ὅτι τὴν Ῥώμης πολεῖν ὅτι μνησείας τῶν ἴσων. "ἐπ' "οὐδὲ ἀνεκτὸν εἶναι, [r] φησὶ, τὸ ζῆν, εἰ Ἀγρίππας Ἀριστοβούλου "μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταγνωσθέν- "τος, πενίᾳ δὲ ὑπάρχῃ σαυτῷ, ὡς πλέως αὐτῷ ὑπαρχού- "σης πανταχοῦ τὰ ἐφ' ἡμέρας, φυγὴν δὲ τὸ δεδανεικό- "των τὸ πολοῦ πεπαιμένος, ἐπανελθόντι βασιλεύς, "αὐτὸς δέ γε ὢν πρὸς βασιλέως, καὶ τῷ συγγενεῖ τὴν ἀρχὴν "καλοῦντος αὐτὸν ὑπὲρ μεταποιήσῃ τοῦ ἴσου, καθέζοιτο "ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ διαβιοῦν. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε, "Ἡρῴδη, μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάττονι τιμῇ πατρὸς ὄν- "τος εἶναι, νῦν γοῦν ὀρέχθητι συγγενοῦς ἀξιώμα- "τος· μηδὲ ὑπόμενε ἡσσᾶσθαι πρόσχοντα τιμῆς ἀνδρὶ, "πλούτου τετραπλασίου τὴν σὴν, μηδὲ πενίαν ὑποφαίνης "τῷ ἐκείνου, τὴν ἡμετέρας εὐπορίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι "δυναμένῳ, μηδὲ δευτερεύειν ἀνεπαίσχυντον ἡγοῦ τοῖς "χθὲς καὶ πρώην ἐλεεῖν τῷ σῷ διαβεβιωκόσιν. ἀλλ' ὑπὲρ "τὴν Ῥώμης ἴωμεν, καὶ μήτε πόνου φειδὼ τις ἔστω, μήτε "δαπάνης καὶ χρυσίου, διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδα- "μαντοις [s] ἐν βελτίοσιν γνώσεσθαι τὴν τήρησιν αὐτῶν ἀνε- "λώσεως [t] τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.

CAP. VII.

Quomodo Herodes tetrarcha in exsilium missus est.

IX.

HErodias autem Agrippæ soror, conjux Herodis tetrarchæ Galilææ atque Perææ, * invidebat fratri hanc potentiam, quod eum in celsiore honoris sede, quam maritum suum, collocatum cerneret, & quod *de provincia* quidem cum fuga discesserit non valens debita dissolvere, reversus autem esset dignitate auctus, adeoque multa felicitate. Itaque dolebat, graviterque ferebat tantam *rerum* mutationem; maximeque cum illum vidisset regiis insignibus ornatum per turbas invehi, non *amplius* sustinuit * invidiæ suæ infelicitatem clam habere, sed virum exstimulavit suo hortatu ut Romam navigaret paremque honorem ambiret. "Sibi enim vitam non vitalem esse, dicebat, si Agrippa Aristobuli, à patre morte multati, filius, "& cum extrema inopia conflictatus, ut omnino "ei ad victum quotidianum necessaria *ab aliis* sup- "peditarentur, postquam metu creditorum fugam "per mare capessiverat, cum regia dignitate re- "verteretur; ille vero, cum esset regis filius, & "cognatio cum imperio eum excitare deberet ad "eundem statum sibimet vindicandum, vita priva- "ta contentus quiesceret. Atqui si antehac nun- "quam tibi, Herodes, molestum fuerit infra pa- "trem è quo ortus es deprimi, nunc saltem digni- "tatem tibi cognatam appete, neque sustine viro "cedere te præeunti in honore, quem non puduit "tuas aucupari divitias, neque facias ut illius ege- "stas plus valere potestate videatur quam nostra "rerum omnia copia atque affluentia, neque non "erubescendum existima illis inferiorem esse qui "heri & nudiustertius tua vixerant misericordia. "Sed Romam eamus, nec labori parcentes, nec "auri argentive impendiis, quod nequaquam me- "lius erit ea servare quam regno parando prodi- "gere.

Herodias maritum suum ad regnum petendum hortatur.

2. Il-

---

f Ἀποκείρει] Zonaras p. 276. A. κείρει τε τὸ πρόσωπον καὶ θριχός. SPANH.

g Βασιλέα —— τετραρχίας,] Conf. ἀλλων. lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

h Δωρησάμενος αὐτῷ] Δωρησόμενος rescribendum esse monuit Cl. *Petitus* in *Animadv. miscellan.* tom. 3. p. 238. utpote quod Lysaniæ tetrarchiam non dederit Cajus, sed se daturum promiserit, id quod postea præstitit Claudius, ut constat ex l. 19. c. 4. Non tamen opus est quidquam in textu mutare, cum familiare sit huic auctori (id quod etiam in *Polybio* observavit Casaubonus) *aoristum* ponere pro *futuris*.

i Ἱππάρχειν] Ita quidem & *Epiphan.* forsan tamen ἵππαρχον legendum. HUDS. Ἱππάρχης in Judæam missus, Magister Equitum *Rufino*. Rectè hic *Gelen.* Præses. SPANH.

k Ἔπεμπε —— Μάρυλλον.] Ex τὸ *Busb.*

l Χρησαμένης τῆς ἐλπίδων·] Χρήσασθαι *Busb.*

m Ἡρῴδῃ,] Conf. ἀλλων. lib. 2. c. 6. §. 3. SPANH.

n Τετράρχῃ ὄντι τῶν Γαλιλαίας] Conf. supr. lib 17. c. 8. §. 1. SPANH.

* *Invidebat fratri hanc potentiam*,] Potestatem fratris ex invidia non ferebat, *Epiphan.*

o Ἐλυπεῖτο δὲ οὖν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἐλυπεῖτο δὲ καὶ in *ceteris*.

p Τῇ ἐπὶ τοσοῦτον μεταβολῇ,] Τῇ αὐτῷ μεταβολῇ solus *Busb.*

q Ὑπερύφεσθαι] Ἐπιφύεσθαί τε *Busb.* quæ lectio satis commoda.

* *Invidiæ suæ infelicitatem clam habere*,] Si quis malit aliter interpretari, nimirum quasi ellipsis esset vocis ἴσον ante τοῦ φθόνου, per me licet.

r Φησὶ,] *L. B.* φρίσι.

s Ἐν βελτίοσιν] *L. B.* ἐν βελτίοσιν ὄν.

t Τῆς ἐπὶ κτήσει βασιλείας ἐσομένης.] In libris τῆς, tam *Editis* quam *MSS.* HUDS. Præter *Lugd. Bat.* qui emendationi huic adstipulatur. HAV.

Fruſtra ei obnititur Herodes.

2. Ille vero interim quidem repugnabat, otium & quietem diligens; † ſuſpectaſque habens res Romæ turbatas, conabatur etiam uxorem meliora edocere. Illa autem, in quantum ipſum videret *ab itinere* refugientem, vehementius inſtabat, jubens ut regnandi cauſa nihil intentatum relinqueret; nec prius deſtitit, quam Herodem, etiam invitum, in ſuam ſententiam pertraxiſſet, ut qui forte defugere non potuerit quod ipſi agere conſtitutum erat. Ac cum omnia, quoad liceret, magnificentiſſime præparaſſet, ut nihil ſumptibus parceret, Romam, Herodiadem ſecum ducens, navigabat. Agrippa vero, intellecto eorum conſilio & apparatu, & ipſe ‡ *ad idem iter* ſe parabat: & quamprimum eos ora ſolviſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum, unum è libertis ſuis ad imperatorem cum muneribus & literis contra Herodem *ſcriptis*, utque iſtis de rebus Cajum ipſum *viva voce*, ſi opportune poſſet, certiorem faceret. Ille Herodem è portu ſubſequutus, & ſecunda navigatione uſus, ab Herode tantum modo à tergo relictus eſt, ut dum ille cum Cajo loqueretur, hic ipſe adveniret & literas *ei* redderet. Uterque etiam Dicæarchiam adpulit, & Cajum apud Bajas reperiunt. id autem oppidulum eſt Campaniæ, quinque ferme ſtadia diſſitum à Dicæarchia. atque illic prætoria ſunt ſplendidiſſime inſtructa & apparata, quod imperatorum quiſque ſuperiorem vincere ſtuduerit munificentia: calidaque lavacra ſuppeditat iſte locus, ſponte è terra ſcaturientia, quæ & utentibus proſunt ad inſtaurandam valetudinem, prætereaque ad vitæ delicias *plurimum* conferunt. Cajus autem, cum eodem tempore Herodem alloqueretur, in ipſum autem primum incidebat, & Agrippæ literas perlegeret, in Herodis accuſationem compoſitas (acculabat autem eum & conſpirationis cum Sejano contra Tiberii imperium, & jam cum Artabano Partho adverſus Caji dominatum, atque hoc unum ad probanda ea quæ narraret afferebat, tantum armorum apparatum in ejus armamentariis eſſe repoſitum, qui ſatis erit inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus) & iſto indicio commotus erat, & Herodem percontabatur, an vera eſſent quæ de armis nunciarentur. illoque arma ſe habere confitente (aliud enim dicere non poterat, ne veritati obloqueretur) *Cajus* credenda eſſe exiſtimans quæ ei de defectione objicerentur, ademptam illi tetrarchiam Agrippæ regno adjecit, itidemque pecuniam Agrippæ donavit, & Herodem perpetuo exſilio damnavit, Lugduno Galliæ oppido ei ad habitandum aſſignato. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, & pecuniam, quæ ad ipſam pertineret, *ei* conceſſit, &, ratus ipſam haud libenter fore calamitatis mariti participem, ipſi præſidio fore fratrem dicebat. At illa, "tu quidem, imperator, magnifice admodum, "ſicut dignitatem tuam decebat, iſta loquutus es,

Tandem precibus Herodiadis victus cum ea Romam proficiſcitur.

Fortunatus Romam miſſus ab Agrippa ut Herodem accuſaret.

Cajus ad Bajas.

Agrippæ literis fidem habet Cajus.

Herodem & Herodiadem perpetuo exſilio multat.

β'. Ὁ μὲν οὖν πῶς ἀπεμάχετο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπεῖχε. ἡ δὲ ἐφ' ὅσον ἐξαναχωροῦντα ἑώρα μειζόνως ἐπῆκτο, κελεύουσα μὴ ἀνιέναι πάντα πράττειν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ· καὶ πέρας οὐκ ἀνῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα [v] αὐτῇ ἀκρισίᾳ ψηφάσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλως [x] ἀποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισάμενον. Παρασκευασάμενός τε ὡς ἐνῆν πολυτελῶς, καὶ φειδοῖ μηδενὸς χρώμενος, ἀνῆγε ἐπὶ τῆς Ῥώμης, ἅμα δὴ καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἀγόμενος. Ἀγρίππας δέ, τήν τε διάνοιαν αὐτῶν καὶ τὴν παρασκευὴν αἰσθανόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκεύαζετο. ἐπεί τε σκαπτολυκότας ἀκριβῶς, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ῥώμης Φορτουνάτον αὐτοῦ τῶν ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ἐπιστολὰς καὶ ἐπὶ Ἡρῴδῃ, ταῦτα καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τὸν Γάϊον. ὁ δὲ ἐπαναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἡρῴδην, καὶ δεξιῷ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσόνδε ἀπελείπετο τοῦ Ἡρῴδου, ὥστε τὸν μὲν [y] ἐντυχεῖν Γαΐῳ, ὁ δὲ ἐπικαταγεται, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἀπεδίδου. καὶ παραπλέουσιν ἀμφότεροι Δικαιαρχίαν, καὶ τὸν Γάϊον ἐν Βαΐαις λαμβάνουσι· πολίδιόν ἐστι καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας [z] ὂν ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς Δικαιαρχίας κείμενον. βασίλειοί τε εἰσὶν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεχρημέναι κατασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκάστου [a] προγεγονότας ὑπερβάλλεσθαι· λουτρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀνιόντα, ἀγαθὰ ἐπί τε ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ ἄλλως τῷ [b] ἀνειμένῳ τῆς ἡδίτης συμφέροντα. Γάϊος δὲ ἅμα τε παρεκωμῴδει τὸν Ἡρῴδην, [c] πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐντυγχανει, ἅμα τε τοῦ Ἀγρίππου τὰς ἐπιστολὰς [d] ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τῇ σκευῇ [e] συγκειμένας. [f] κατηγόρει δὲ αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς Σηϊανὸν κατὰ τῆς Τιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν Πάρθον ἐπὶ βλάβῃ παρόντος κατὰ τῆς Γαΐου ἀρχῆς, παράδειγμά τε λέγων αὐτῷ τὸν λόγον μυρίασιν ἐπλὰ ὁπλιτῶν δεκέσθαι καταστρατοπεδεύσαντα ἐν τῇ Ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἀποκειμένῃ· σκινεῖτό τε ὑπὸ τῶν εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν Ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος. τὸ δὲ, ἃ γὰρ ἄλλα ἕτερα εἰπεῖν ἦν τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, εἰπόντος εἶναι τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος εἶναι τὰ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει κατηγορούμενα, τὴν τετραρχίαν ἀφελόμενος αὐτὸν, [g] προσθήκην τῇ Ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν, αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας [h] οἰκητήριον αὐτῷ [i] Λούγδουνον πόλιν τῆς [k] Γαλλίας. Ἡρωδιάδα δὲ μαθὼν Ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, τά τε χρήματα ἰδίᾳ ὁπόσα [l] ἐκείνη ἴδια ἦν, καὶ [m] τῷ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τῷ ἀνδρὶ τῆς συμφορᾶς, πεῖθει αὐτὴν τὸν ἀδελφὸν ἔλεγχον. ἡ δὲ "ἀλλὰ "σὺ μὲν αὐτοκράτωρ, εἶπεν, μεγαλοφρόνως τε καὶ ἀξιοπρεπῶς τῷ σαυτοῦ πεπόντως ταῦτα λέγεις, κώλυμα δέ "μοι

† *Suſpectaſque habens res Romæ turbatas*,] Moleſtiam Romæ declinans, *Epiphan.*

‡ Ad idem iter *ſe parabat*:] Etiam ipſe ſemetipſum præparat, *Epiphan.* ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum *Gelen.* Ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ὡς τὰ Ῥώμῃ παρεσκεύαζετο, *Zonaras*: ex quo illa *ad idem iter* inſerui. Agrippam animum mutaſſe exiſtimat *Noldius* in *Hiſt. Idumeæ*, p. 263. quod non conſtat eum Romam profectum eſſe: illudque (in lib. 2. *de Bello*, c. 8.) ἠκολούθησε γὰρ αὐτῷ κατήγορος Ἀγρίππας, intelligendum eſſe per *literas* aut *legatos*. Hæc ille. Verum dubito, an ſtatim Herodem ſequi in animum induxerit Agrippa: quem aliquanto poſt, ubi omnia ad iter neceſſaria pro dignitate regia apparaverat, Romam ſe contuliſſe manifeſtum eſt ex cap. ix.

v Αὐτῇ ἀκρισίᾳ ψηφάσθαι,] Αὐτῆς *Busb.*

x Ἀποφυγεῖν αὐτῆς] Ἀποφυγὼ *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod ſane mox poſtularet τοῦ ἐπὶ τοιούτοις ψηφισαμένου. in *Cod. Busb.* μὴ ὄντος ἄλλης ἀποφυγῆς αὐτῆς τὸ &c.

y Ἐντυχεῖν Γαΐῳ,] Ἐντυγχάνει *Busb.*

z Ὃν ἀπὸ] Ita cum *Cod. Busb.* ὄντα in *reliquis.*

a Προγεγονότας] *L. B.* τοὺς προγεγονότας.

b Ἀνειμένῳ τῆς Ἡδίτης συμφέροντα.] Vide *Scholiaſten* ad *Thucydidem*, p. 4. n. 4. *Edit. Oxon.*

c Πρῶτον δὲ αὐτῷ ἐντυγχανει,] Ita in *Editis Aliiſque.* πρῶτόν δὲ *Busb.* πρῶτόν τε *Hen.*

d Ἐπιὼν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ] Ἐπῇ *Busb.*

e Συγκειμένας] Ita ipſe diſtinxi. prius erat, συγκειμένας κατηγόρει &c. dein ὁπλοθήκαις ἀποκειμένῃ σκινεῖτό τε.

f Κατηγόρει δὲ αὐτὸ ὁμολογίαν τε] Κατηγόρει τε αὐτῷ *Vat.* κατηγορεῖ) αὐτῷ *Hen.*

g Προσθήκην ——— ποιεῖ),] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. Herodis Tetrarchia ei ablata & data Agrippæ. vid. Philon. p. 1037. C. SPANH.

h Οἰκητήριον ——— Γαλλίας.] Conf. *alios.* lib. 2. c. 9. §. 6. Hanc de Antipa mentionem, ut falſam redarguit Harduin. eundemque fuiſſe hunc Antipam putat, qui major Agrippa. de num. Herod. pag. 42. SPANH.

i Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας.] Sed in lib. de bello dicit in Hiſpaniam miſſum & ibi mortuum. REL.

k Γαλλίας.] Γαλατίας *Busb.*

l Ἐκείνη ἴδια ἦν,] Ἐκείνης *Busb.*

m Τῷ] *L. B.* Ὦ *Coccejus* tolli vult, vel mox legi κοινῶσας. fruſtra, ſenſus eſt κομίσας μὴ κοινωνῶν τῷ τῆς σ. τ. α. HAV.

n Ἐγκα-

"μοι ἐστὶν χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῆς δωρεᾶς εὔνοια ἡ "πρὸς τὸν γεγαμηκότα, ὃ κοινωνόν με τῆς εὐδαιμονίας "ἡγούμενον, ὃ δίκαιον [n] ἐγκαταλιπεῖν ὀπὶ τῇς τύχας "καθεστάμενον." ὁ δ' [o] ὀργῇ τε μεγαλόφρονι αὐτὸν ποιησάμενος, [p] συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ἡρῳδῃ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππᾳ [q] δίδωσιν. Ἡρωδιάδι μὲν δὴ φθόνῳ [r] πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ Ἡρῳδῃ γυναικείων ἀκροασαμένῳ [r] κυφολογιῶν, δικὴν ταύτην [s] ὀπετίμησεν ὁ Θεός. Γαΐου δ' ἓν τὸ μὲν πρῶτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸ ἑξῆς πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, καὶ μέτριον παρέχων αὐτὸν [t] εἰς εὔνοιαν πρὸς χώρει, ὥστε Ῥωμαίοις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. πρὸ ἐλάσσονος δ' ἐξίστατο τῷ [v] ἀνθρωπίνως φρονεῖν ὑπὸ μεγάθους τῆς ἀρχῆς ἐπηβάλλων [x] αὐτὸν, καὶ [y] τὰ πάντα εἰς ἀτιμίαν τῷ θείῳ πολιτευόμενος ἦρτο.

"sed mihi, quo minus tui muneris gratia uterer, "impedimento est meus erga maritum amor, cui "in secunda fortuna cum fuerim socia, non æquum "esse censeo ut eum in adversa deseram." At ille, ei quod tam elato esset animo vehementer iratus, ipsam quoque cum Herode *in exsilium* abegit, ejusque facultates Agrippæ largitus est. Hanc sane Herodiadi, quod fratri adeo inviderit, & Herodi, quod muliebris orationis vanitati fuerit obsequutus, pœnam intulit Deus. Cajus porro primo ac sequenti *sui principatus* anno *egregia* cum animi magnitudine res administrabat, atque moderate se gerens benevolentiam sibi conciliabat tam apud Romanos quam cæteros ei subditos. Aliquanto autem post imperii magnitudine elatus more humano de se sentire desiit, semet Deum faciens; & in numinis contumeliam nihil non agere ausus est.

Cajus sub imperii initium præclare res gerit.

Postea divinos sibi honores arrogat.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ πρεσβείας Ἰουδαίων πρὸς Γάϊον. καὶ ὡς Γάϊος ἔπεμψε Πετρώνιον εἰς Συρίαν πολεμήσαι Ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὴν ἀνδριάντα.

[z] Καὶ δὴ στάσεως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενομένης Ἰουδαίων τε [a] οἱ ἐνοικοῦσι καὶ Ἑλλήνων, [b] τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας [c] τῆς στάσεως πρεσβεύσαι αἱρεθέντες παρῆσαν πρὸς τὸν Γάϊον. καὶ ὁ μὲν τῶν Ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς Ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἄλλα τε λέγων, καὶ ὡς [d] τοῦ Καίσαρος τιμῶν ὠφειλομένας. πάντων γοῦν [e] ὅσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποπλεῖς εἶεν, βωμοὺς τῷ Γαΐῳ καὶ [f] νεὼς ἱδρυμένους, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένους, μόνους τοῦτο ἀδοξοῦν [g] ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ [h] τὸ ὄνομα πιστεῖσθαι. πολλὰ δὴ καὶ χαλεπὰ Ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν [i] ἀθυμίαν ἤλπιζε τὸν Γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, [k] φίλων ὁ πρεσβεύσων τῶν Ἰουδαίων τῆς πρεσβείας, ἀνὴρ τὰ πάντα ἔνδοξος, [l] Ἀλεξάνδρου τε [m] Ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἵας τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. ἀφικνεῖτο δ' αὐτὸν Γάϊος κελεύσας [n] σκοπὸν ἀπολιπεῖν· [o] πρεσβεύσης τε ὢν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισι πρεσβευσόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν· ὡς χρὴ θαρρεῖν, Γαΐῳ [p] λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δ' ἤδη [q] τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντι.

CAP. VIII.

De legatione Judæorum ad Cajum. Utque Cajus Petronium in Syriam misit, ut bellum inferret Judæis, nisi vellent ipsius statuam recipere.

ORta Alexandriæ seditione inter Judæos qui illic habitabant & Græcos, terni legati ex utraque factione lecti apud Cajum *imperatorem* aderant. atque unus ex Alexandrinorum legatis erat Apion quidam, qui multa acerbe & malitiose in Judæos dixit, tum alia eis objiciens, tum quod Cæsaris cultum aspernarentur. Nam cum omnes qui Romano imperio subditi erant, aras ac templa Cajo statuerent, prorsusque in aliis ei tanquam Deo honorem haberent, solos, *ajebat*, Judæos turpe existimare statuas illi dedicare ac per nomen ejus jurare. Hæc & alia gravissima Apion cum dixisset, quibus Cajum exasperatum iri sperabat, id quod verisimile erat, Philo princeps legationis Judæorum, vir undecunque clarissimus, Alexandrique Alabarchæ frater, & haudquaquam philosophiæ imperitus, ad respondendum ejus criminationibus se parabat. Verum prohibitus est à Cajo, jussusque ut ab ipsius conspectu secederet: tantaque erat *Cæsaris* iracundia, ut nemo dubitaret quin Judæos gravissime esset mulctaturus. At Philo contumelia affectus discessit, Judæisque circumstantibus dixit; bono ipsos animo esse oportere, quod Cajus verbis quidem ipsis succenseat, reipsa vero Deum sibi hostem constituerit.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

Apion & Philo legati ad Cajum.

Philo cum ignominia à Cajo dimissus.

2. Ve-

n Ἐγκαταλιπεῖν ἐπὶ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐπὶ τῆς τύχας καθισάμενον in *reliquis*.

o Ὀργῇ δὲ μεγαλόφρονι] Ita *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.* forsan pro ὁ δ' ὃν ὀργῇ δὲ μ. ἀ. ποιησάμενος. in *reliquis* ὀργῶν. Est qui rescribendum censuit, ὁ δ' ὀργῶν δὲ μεγαλόφρονι αὐτὸς ποιησάμενος.

p Συνήλασε καὶ αὐτὸν τῷ Ἡρῴδῃ] Vid. Philo Legat. ad Caj. p. 1037. C. τὸν Τραχωνίτιν λιγοωρίᾳ τινὶ Γαλιλαίων συναίψας. Eandem in Hispania fugæ mariti sociam tradit *alter.* lib. 2. c. 9. §. 6. SPANH.

q Δίδωσιν.] Δῶρον ἐδίδοτο *Busb.*

r Κυφολογιῶν,] Conf. supr. lib. 17. c. 5. §. 6. SPANH.

s Ἐπετίμησεν ὁ Θεός.] Ἀπῄτησεν *Busb.* HUDS. In *Marg. L. B.* ἀπέτισεν, sed novè hoc, ut plura, à Josepho dictum videtur, atque adnotari debet. HAV.

t Εἰς εὔνοιαν προσηνέχθη,] Εἰς εὔνοιαν προσῆν *Busb.*

v Ἀνθρωπίνως φρονεῖν] Ἀνθρωπείως *Busb.* & *Gall.*

x Αὐτὸν,] *L. B.* ἑαυτὸν.

y Τὰ ——— ἠτίμα.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

z Καὶ δὴ στάσεως] Referuntur hæc ab Eusebio H. Eccl. l. 11. c. v. SPANH. Totum hoc caput ex Josepho descriptum insecuit Eusebius historiæ suæ ecclesiasticæ, lib. 11. c. 5. & quidem ad verbum ἐξ' λέξιν ut ait. sed τοῖς οἰκοῦσι legit Eusebius. & Eusebius. ὧν πᾶσιν Eusb. ἡγεῖσθαι Eusb. πρεσβεύσης Eusebius. λόγῳ deest in Eusebianis, sed apte exprimit acumen dicti. Cajus sermone suo se iratum Judæis ostendit, at revera Deum sibi iratum reddidit. REL.

a Οἱ οἰκοῦσι καὶ Ἕλλησιν,] Τοῖς οἰκοῦσιν *Eusb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 5.

b Τρεῖς ἀφ' ἑκατέρας] Quinque legatos missos dicit *Philo* in *Legatione* sub finem.

c Τῆς στάσεως πρεσβεύσαι αἱρεθέντες] Illud τ' è *Cod. Busb.* & *Eusb.*

d Τοῦ Καίσαρος τιμῶν ὠφειλομένας.] *Al.* τ' Καίσαρος τ.

e Ὁπόσοι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ] Ὅσοι *Eusb.* & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* p. 142.

f Νεὼς ἱδρυμένους,] Ναοὺς *Eusb.*

g Ἡγεῖσθαι ἀνδριᾶσι τιμᾶν,] Ita *Busb. Eusb.* & *Niceph.* ἡγήσασθαι in *Editis Aliisque*

h Τὸ ὄνομα πιστεῖσθαι,] Τὸ νόμισμα *Niceph.*

i Ἀθυμίαν ἤλπιζε τὸν Γάϊον,] Ἀναθυμίαν *Busb.*

k Φίλων ——— πρεσβείας] Vide eund. Philon. de hac Legatione. SPANH.

l Ἀλεξάνδρου τε Ἀλαβάρχου] Ita *Busb. Eusb.* & *Niceph.* Ἀλεξάνδρου in *Editis Aliisque*. HUDS. De Alexandro Alabarcha à Claudio liberato vid. infr. lib. 19. c. 5. §. 1. De hujus Alexandri filio infr. lib. 20. c. 4. §. 2. Idem, cujus mentio Act. IV. v. 6 juxta *Pearson. in Act. Apost.* p. 43. SPANH.

m Ἀλαβάρχου] Summus apud Judæos, in Alexandria jus civitatis habentes, magistratus, qui à *Philone* in *Flaccum* Ἐθνάρχης dicitur. Videsis *Annott.* supr. ad cap. 7. §. 3. & *Valesium* ad *Eusb.*

n Σκοπὸν ἀπολιπεῖν.] *Al.* σὺν ποδῶν.

o Πρεσβεύσης τε ὢν,] Ita *MSS.* (*Lugd. Bat.* etiam; in cujus *Marg.* tamen est πρεσμανὴς) *Eusb.* & *Niceph.* πρεσβεύσεις male in *Editis*.

p Λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ,] Ita *Josephi* libri omnes, & *Niceph.* λόγῳ minus recte omittunt *Eusebii* codices.

q Τὸν Θεὸν ἀντιπαρεξάγοντι.] Male δὲ Θεῷ apud *Nicephorum*. Videsis *Valesium* ad *Eusebium*.

XI. *Petronius in Syriam missus à Cajo, cum mandatis ut statuam ejus in templo Dei erigeret.*

2. Verum Cajus, indigne ferens à Judæis sólis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium, Vitellii in imperio successorem, jubens ut cum magna manu in Judæam irrumpens, statuam ejus, si sponte quidem eam susciperent, in templo Dei collocarent: sin vero detrectarent, postquam eos vicisset id ipsum faceret. Petronius, susceptâ Syriæ administratione, Cæsaris exsequi jussa properabat: contractisque quantum poterat auxiliis, & duabus Romanorum legionibus assumptis, Ptolemaïdem veniebat, ut illic hyberna ageret, ac si *primo* vere bellum gesturus esset; quodque decreverat Cajo per literas significabat. Ille vero collaudata ejus alacritate, hortatus est eum ad agendum gnaviter, bellumque illis inferendum qui imperata non facerent. Judæorum autem multa millia Ptolemaïdem venerunt ad Petronium, orantium ne ad transgrediendum & patria instituta violanda cogerentur. "Quod si, *inquiunt*, tibi omni- "no constitutum sit, statuam afferre & *in fano* col- "locare, nobismetipsis prius interfectis quæ tibi "visa sunt perfice, nam, usque dum vivimus, non "est ut ea fieri patiamur quæ nobis vetita sunt, "& legislatoris autoritate & proavorum nostro- "rum, qui ea ut vetarentur ad virtutem spectare "suffragiis suis confirmarunt." Ad hæc Petronius subiratus respondit: "si ita facere cogitarem mea- "pte auctoritate, meisque ipsius consiliis obsequu- "tus, æqua & honesta videretur vestra postula- "tio. Nunc autem cum Cæsar ista fieri jusserit, "necesse omnino habeo ejus decretis morem ge- "rere, ne illis non obtemperando malum mihi "gravissimum accersam." Cui Judæi. "Quoni- "am itaque hæc tua sententia est, ô Petroni, nihil "eorum quæ Cajus præceperit omittendum esse, "neque par est ut nos contra legis interdictum "quidquam faciamus, qui Dei benignitate freti & "majorum nostrorum perpessionibus hucusque in "obedientia perseveravimus; neque erit ut susti- "neamus adeo nequiter agere, ut quæ Deus, si ea "observemus, statuerit nobis in bonum cessura es- "se, ea mortis metu transgrederemur. Verum "quamlibet calamitatem perferemus, dummodo "leges patriæ maneant incolumes, ut qui certo "scimus effugii spem illos manere, quibus propo- "situm est periculis sese objicere, quod Deus à "nobis erit, si propter ejus honorem gravia patia- "mur, & ancipitem fortunæ aleam experiamur: "sin vero tibi pareamus, magnum ignaviæ dede- "cus admissuros esse, ut qui ex ea id nobis assum- "pserimus ut legem violaremus, simulque Deum "nobis vehementer iratum habituros, qui vel te "judice non potest non esse Cajo præstantior.

Judæi Ptolemaïdem veniunt flagitium istud à se deprecaturi.

Petronii responsum ad Judæos.

Instant & urgent Judæi, ne statua eriga tur.

β'. Γάϊος ὁ ἐν δεινῷ φέρων εἰς τόσονδε ὑπὸ Ἰουδαίων ὠφεῖφθαι μόνων, πρεσβυτὴν ὄντα Συρίας ἐπέπεμπε [r] Πετρώνιον, ἀμφότερον [s] Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς, κελεύων χειρὶ πολλῇ [t] εἰσβαλλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰ μὲν ἑκόντες [v] δέχονται, ἰσᾶν αὐτοῦ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ· εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῶντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ Πετρώνιος, Συρίαν διαλαβών, ἠπείγετο [x] διακονεῖσθαι τοῖς [y] ἐπιστολαῖς τοῦ Καίσαρος· συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠθροίσατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, [z] ἐπὶ Πτολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἔαρ τὸν [a] πόλεμον οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὰ Γαΐου [b] ἔγραφε πρὸς τὸ [c] ἐπεγνωσμένον. ὁ δὲ ἐπήνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ ἀνιέναι, πολεμεῖν δὲ μὴ [d] πεθομένοις ἐντιπολεμίοις. [e] Ἰουδαίων δὲ πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν Πετρώνιον εἰς Πτολεμαΐδα περὶ δεήσεως, [f] μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ σφᾶς [g] ἐπαναγκάζειν, καὶ βλασφήμῳ [h] τοῦ πατρίου νόμου. "εἰ δὲ σοὶ πάντως πρόκειται τὰ ἀν- "δριάντα φέρειν ἐς ἱερὰν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον [i] μα- "χειρισάμενος, πράσσε τὰ δεδογμένα. [k] ἐπεὶ ἂν δυνώ- "μεθα πρὸς ἐκόντες συγχωρεῖν πράγματα ἡμῖν ἀπηγορευμένα "ἀξιώματί τι τοῦ νομοθέτου ἐς προπαλόρων τῶν ἡμετέρων, "εἰς ἀρετὴν ἀνήκειν [l] αὐτὰ κεχφροτονηκότων." Πετρώνιος δὲ, ὀργὴν [m] λαῶν, εἶπεν. "ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ "ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε πράσσειν "ἐπενόουν, [n] κἂν δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς μὲ ὁ λόγος ἔτος· "νῦν δὲ μοὶ Καίσαρος ἐπεσταλκότος, πᾶσα ἀνάγκη ἀφι- "κνεῖσθαι τοῖς ἐκείνου προαιρεθεῖσιν, ἀφ' ὃ εἰς "ὃ ἀνηκεστότερον φέρῃ ζημίαν τὸν βασκράσαντα αὐτῶν. "ἐπὶ τοίνυν ἴστω φρονεῖς, ὦ Πετρώνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, "[p] ὡς μὴ ἂν ὑπερβὰς τὰς Γαΐου παρελθεῖν, ἀφ' ἂν αὐ- "τοὶ βεβαίωμεν τοῦ νόμου τὸν προαγορεύσιν. [q] Θεοῦ πρό- "θέντος ἀρετῇ καὶ προγόνων πόνοις τῶν ἡμετέρων εἰς νυῦν "ἀπαρέγκλητοι μεμενηκότες, ἀφ' ἂν τολμήσαιμεν ὑπὲρ τοῦ- "σῶν κακοὶ φανῆναι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ πρασ- "σόμενα ἀγαθοῦ μέρους ἡμῖν φέρειν, [r] αὐτοὶ βεβαίωσιν "παρ' ἂν ἥκιστα φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν ὃ εἰς [s] τύχας "ἰόντες, ὑπὲρ φυλακῆς τε [t] πατρίου, καὶ κινδυνεύειν προθε- "μένοις ἐλπίδα ἴσαν ἐξεπισάμενοι καὶ σωθήσεσθαι, ἀφέ- "τε τοῦ Θεοῦ τὸ ξηρόμενον μεθ' ἡμῶν, ὑπὲρ τιμῆς τε τῆς ἐκεί- "νου τὰ δεινὰ ὑποδεχομένων, καὶ τὸ τύχης τὸ ἐπ' ἀμφό- "τερα φιλοῦ τοῖς πράγμασι βεβουλεύσθαι. ἐκ δὲ τοῦ "σὺ πείθεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τοῦ ἀνάνδρου προσκε- "σομένου, ὡς [v] δι' αὐτὸ βεβάσιν τοῦ νόμου προστοιχι- "μένους, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργοῦ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐς βεβαίου σοὶ "δικαστοῦ γένοιτο ἂν βελτίων Γαΐου.

γ'. Καὶ

r Πετρώνιον,] Publium Petronium, ut constat ex *Philone* in *Legatione ad Cajum* & ex *Antiquitatum*, l. 19. c. 6. de quo plura apud *Usserium* in *Annalibus*, p. 635. *Edit. Lond.* HUDS. Conf. *alibi* lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

s Οὐιτελλίῳ τῆς ἀρχῆς,] Οὐιτελλίου *Busb.*

t Εἰσβαλόντα εἰς τὴν Ἰουδαίαν,] Ἐμβαλεῖν *Busb.* & mox εἰ μὲν δ.

v Δέχονται,] Δέχουσι *Busb.* & *Gall.*

x Διακονεῖσθαι τοῖς ἐπιστολαῖς] Conf. infr. §. 4. SPANH.

y Ἐπιστολαῖς] Ἐντολαῖς *Busb.*

z Ἐπὶ Πτολεμαΐδος] Εἰς Πτολεμαΐδα παρὰ αὐτόθι χειμάσων *Busb.*

a Πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος,] Πολεμεῖν ἐξόντως *Busb.* cui lectioni in versione adhæsi.

b Ἔγραφε περὶ τοῦ ἐπεγνωσμένου.] Consilium suum per literas intimavit. *Rufinus.* SPANH.

c Ἐπεγνωσμένον.] *L. B.* ἐπεγεγραμένον. forte pro πεπραγμένον. HAV.

d Πεισθεῖσιν ἐντιτολμήσουσι.] Ita *Hen.* (& *L. B.* nisi quod in illo sit ἐντιτολμήσωσι) & *Vat.* πεισθεῖσιν in *reliquis.*

e Ἰουδαίων ——— Πτολεμαΐδα] Vide Philonem Legat. ad Cajum p. 1024. de confluxu Judæorum in Phœniciam ad Petronium tum ibi agentem quoque inf. *alibi*. lib. 2. c. 10. §. 1. SPANH.

f Μὴ ἐπὶ βλασφημίᾳ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ μηδὲ ἐπὶ in *cæteris.*

g Ἐπαναγκάζειν,] Καταναγκάζειν *Busb.*

h Τοῦ πατρίου] Ultima vox ex *L. B.* additur, potest tamen omitti, ut fit in fine hujus paragraphi. HAV.

i Μαχειρισάμενος.] In libris μεταχειρισάμενος. verum Ἀφχειρισάμενος habet *Zonaras.*

k Οὐ γὰρ ἂν δυναίμεθα] Οὐδὲ γὰρ δυναίμεθα ἀθέλητος θεωρεῖν πράγματα *Busb.* receptam lectionem agnoscit *Epiphan.*

l Αὐτὰ κεχειροτονηκότων.] Post αὐτὰ vel subintelligendum ἀπηγορευμένα εἶναι, vel supplendum μὴ ποιεῖν, μὴ πρασσόμενα, aut simile quid.

m Λαῶν,] *L. B.* στρατιωτῶν, forsan ab Auctoris manu. HAV.

n Καὶ δίκαιος ἦν] Δίκαιος ἦν absque καὶ *Busb. Vat.* & *Zonar.*

o Ἀνηκεστότερον φέρειν ζημίαν] Ἀνήκεστον *Busb.*

p Ὡς ——— παρελθεῖν,] Ὡς ἂν τὰς ἐντολὰς Γαΐου μὴ παρελθεῖν *Busb.* HUDS. Conf. infr. §. 4. SPANH.

q Θεοῦ ——— ἡμετέρων] Οὐ πεισθέντες *Vat.* & *Hen.* quo admisso, mox ἐκείνοις pro ἐκείνῳ legendum. HUDS. *L. B.* ita locum concipit Θεῷ πεισθέντες καὶ ἀρετῇ καὶ πόνοις τῶν ἡμετέρων προγόνων. quomodo fere etiam legisse videtur *Epiphan.* vertens: *quo virtute majorum nostrorum & laboribus instituti, nunc usque sine transgressione vivimus &c.* Receptæ tamen lectionis non pœnitet. HAV.

r Αὐτοὶ βεβαίωσιν] Αὐτοὶ *Vat.* & *Hen.*

s Τύχας] *L. B.* in *Marg.* ψυχὰς.

t Πατρίου,] Idem in *Marg.* πατρίων.

v Δι' αὐτὸ βεβάσιν τοῦ νόμου] Δι' αὐτὸν *Vat.* & *Hen.* διαντεῦθεν *Lugd. Bat.* at *Cocceius* δίκει αὐτῶν.

x Θεω-

γ'. Καὶ ὁ Πετρώνιος, ἐκ τῶν λόγων [x] θεασάμενος [y] δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν, καὶ μὴ ἂν [z] ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῷ παρασκευάσαι [a] διακοσιάσαι τῷ Γαΐῳ τὴν ἀνάθεσιν τῶν ἀνδριάντων, πολὺ ἢ ἔσεσθαι [b] φόνον, τῆς τε φίλης ἀναλαβὼν, καὶ θεραπείαν ἣ πρὸ αὐτοῦ ἦν, ἐπὶ [c] Τιβεριάδος ἠπείγετο, χρῆζων καταγνῶναι τῶν Ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχοι. καὶ Ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παρανομεῖν, αὐθις πολλαὶ μυριάδες συνεπιέζον [d] Πετρώνιον εἰς τὴν Τιβεριάδα ἰόντα, καὶ ἱκετείαν ποιούμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθίστασθαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντος ἀναθέσει τὴν πόλιν. "πολεμήσετε ἄρα Καίσαρι, Πετρώνιος ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρασκευὴν λογιζόμενοι, μήτε τὴν [e] ὑμετέραν ἀσθένειαν;" οἱ δὲ, "ἀταμῶς [f] πολεμήσομεν, ἔφασαν, τεθνηξόμεθα "ἢ πρότερον ἢ παραβαίνειν τοὺς νόμους." ἅμα τε πρὸ προσώπου κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι [g] καὶ κτεννύσθαι ἔλεγον εἶναι. καὶ ταῦτα ἐπράσσετο ἐπὶ ἡμέρας τεσσαρακοντα, καὶ τοῦ γεωργεῖν ἀπεῖχοντο [h] τὸ λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τοῦ [i] ὥρας ἔσης πρὸς σπόρῳ· [k] πολλή τις αὐτοῖς προαίρεσις αὐτοῖς, καὶ τοῦ θνήσκειν ἐπιθυμίας πρόθεσις, ἢ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἀνδριάντος ἰδεῖσθαι.

δ'. Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων [l] τῶν πραγμάτων, Ἀριστόβουλος ὁ Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ Ἑλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τῆς οἰκίας, καὶ οἱ πρῶτοι σὺν αὐτοῖς, εἰσιασιν ὡς τὸν Πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, "ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τοῦ "πλήθους, μηδὲν εἰς ἀπόνοιαν [m] αὐτοὺς προκινεῖν, "[n] ἀλλὰ γράφειν πρὸς Γάϊον τὸ ἀνήκεστον αὐτῶν πρὸς "τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀνδριάντος, πῶς τε ἀποστάντες "τοῦ γεωργεῖν ἀντικαθέζονται, πολεμεῖν μὲν ἀβούλο"μενοι διὰ τὸ μηδ' ἂν δύνασθαι, θανεῖν δ' ἕτοιμοι "ἡδονῇ, πρὶν προδοθῆναι τὰ νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε "ἀσπόρου τῆς γῆς γινομένης λῃστείαν [p] ἀναφύσωσι, ἀδυ"ναμίᾳ καταβολῆς τῶν φόρων. ἴσως γὰρ ἂν ὑπιδόμε"νον τὸν Γάϊον μηδὲν ὧμὸν διανοηθῆναι, μηδὲ ἐπ' "ἀναστάσει φρονῆσαι τοῦ ἔθνους. "[q] ἐμμένοντος δὲ τῇ "τότε βουλῇ τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ αὐτὸν ἄπεισθαι "τοῦ πράγματος." καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ἀριστόβουλον ἐπὶ τούτοις τὸν Πετρώνιον παρεκάλουν. Πετρώνιος δὲ, τῶν μὲν τῶν περὶ τὸν Ἀριστόβουλον παντοίως ὑπικειμένων, διὰ τὸ ὑπὲρ μεγάλων ποιεῖσθαι τὴν δέησιν, καὶ πάσῃ μηχανῇ προσχρησαμένων εἰς τὰς ἱκετείας, τῶν δὲ [r] καὶ τῶν Ἰουδαίων θεωμένων τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμενος τοσῇδε μυριάζειν ἀνθρώπων, μανίᾳ τῇ Γαΐου θεωνούμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον, ἐν αἰτίᾳ τὸ πρὸς Θεὸν εὐσεβέσιμον [s] ἔχειν, καὶ μετὰ πονηρῶν τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐλπίδος ἀγαθῆς, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, [t] ἀπιστείλαι τῷ Γαΐῳ

3. Tunc Petronius, cum ex verbis *illorum* perspexisset quam obstinato & pervicaci essent animo, neque sine pugna fieri posse ut Cajo in statua dedicanda operam suam præstaret, sed multam factam iri cædem, assumptis amicis & famulitio quod secum habuerat, Tiberiadem properabat, ea mente ut quo in statu Judæorum res essent *melius* dispiceret. Atque Judæi, secum reputantes magnum sibi ex bello cum Romanis imminere periculum, multoque adhuc majus ex legibus violatis adituros esse, iterum ad multa millia occurrunt. Petronio cum ad Tiberiadem venisset, supplicantes ne se ad ejusmodi necessitatem adigeret, neve statuæ erectione urbem pollueret. "Annon igitur, "inquit Petronius, bellum Cæsari illaturi estis, "neque *bellicos* ejus apparatus, neque vestram im"becillitatem expendentes?" At illi, "minime, "inquiunt, bellum gesturi sumus, sed moriemur "citius quam ut contra legem aliquid faciamus." simulque proni procumbentes, jugulosque porrigentes, ad mortem oppetendam se paratos esse ajebant. Atque hæc per quadraginta dies *continuos* acta erant, ac ab humo colenda interim cessabant, idque cum sementis faciundæ tempus esset: firmiterque permanebant in suscepto consilio propositoque moriendi desiderio, antequam statuam *in urbe* positam conspecturi essent.

Tiberiadem proficiscitur.

Tiberiadem se conferunt Judæi, vehementius cum Petronio agentes.

4. Cum autem res ita essent, Aristobulus Agrippæ regis frater, & Helcias *cognomine* Magnus, cum aliis ejus familiæ optimatibus & primoribus Judæorum, Petronium adeunt, ei supplicantes, "ut, "cum perspectam haberet obstinatam populi vo"luntatem, nihil furiose moveret quo eos in de"sperationem ageret, quin potius Cajo scriberet "quemadmodum Judæi nullis rationibus ad statu"am recipiendam adduci possint; utque terræ cul"tura relicta ex adverso sedeant, bellum quidem "gerere recusantes, quippe quod eis vires desint, "lubentissime vero morituri, prius quam aliquid "contra patria instituta admittant; atque semen"te omissa latrocinia commissuri sint, quod nihil "eis suppetat ad tributa solvenda. Fortasse enim "Cajum de sententia moveri posse, ut nihil sævi"us statuat, neque de gente evertenda amplius co"gitet. Quod si in eo consilio persistat ut bellum "*nobis* inferat, tunc & ipsi licere ad rem aggredi." Et Aristobulus quidem & qui cum eo erant ad ista Petronium adhortati sunt. At Petronio, partim quidem Aristobulo cæterisque vehementius instantibus, ut qui pro rebus magni momenti preces adhiberent, atque omni arte & studio supplicationi incumberent, partim vero quod videret Judæorum in contrario proposito constantiam, *indignumque duceret, tot hominum millia, dum Caji insaniæ gratificatum iret, morte multando, vitio vertere pietatem & religionem erga Deum, ac deinceps magna cum solicitudine vitam agere, longe satius videbatur, ut per literas Cajo significaret,

Petronio etiam supplicant Aristobulus & Helcias & Judæorum primores.

Petronii responsum ad Aristobulum aliosque.

[x] Θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονοῦν.] Vulg. δυσκ. ἀ. τ. φ. κ. μ. ἂν ἀμαχὶ καὶ φόνου δίκα *Busb.* omissis quæ sequuntur, πολὺν ἢ ἔσεσθαι φόνον.

[y] Δυσκίνητον] *L. B.* δυστίκητον.

[z] Ἀμαχὶ] Corrige ἀμαχεί. COCC.

[a] Διακοσιάσαι.] Lege διακοσιοῦσθαι.

[b] Φόνον,] *L. B* φθορον.

[c] Τιβεριάδος] Conf. ἀλλον lib. 2. c. 10. §. 2. ἀφικέσθαι ἢ εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, καὶ τοὺς γνωρίμους πάντας εἰς τὴν Τιβεριάδα· SPANH.

[d] Πετρώνιον] *L. B.* in *Marg.* Πετρωνίῳ.

[e] Ὑμετέραν ἀσθένειαν;] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἡμετέραν in *Editis Aliisque.*

[f] Πολεμήσομεν.] Ita cum *Zonara* πολεμήσωμεν, aut πολεμῆσαι μέ in *Josephi* libris.

[g] Καὶ κτεννύσθαι] Illud καὶ è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* κτεννύσθαι.

[h] Τὸ λοιπὸν] Ex *L. B.* additur τὸ. HAV.

[i] Ὥρας ὕσης] Josephus in hac narratione quædam habet contraria iis quæ tradit *Philo*, p. 1028. J. CLERICUS.

[k] Πολλή τις αὐτοῖς προαίρεσις αὐτοῖς] Πολλή τε ἦν αὐτοῖς ἡ θνησκειν ἐπιθυμία, εἰ μὴ ἀν. τ. ἀν. θεάσασθαι *Busb.*

[l] Τῶν πραγμάτων,] Ita *Busb Hen.* & *Vat.* τῶν abest *ceteris.*

[m] Αὐτοὺς προκινεῖν,] Αὐτοῖς *Busb.* & προκαλεῖς *Lugd. Bat.*

[n] Ἀλλὰ —— αὐτῶν] Quod à Petronio factum *Philo Legat. ad Caium* p. 1027. E. SPANH.

[o] Τὸ] *Gen.* τοῦ.

[p] Ἀναφύσωσι,] Ἀν φύσιν *Busb.* & *Lugd. Bat.* quod forsan rectius.

[q] Ἐμμένοντος δὲ τῇ τότε βουλῇ] Ἐμμένοντος δὲ τῇ βουλῇ καὶ αὖθις ἢ π. *Busb.* οἱ δ' ἐμμένοντες καὶ αὖθις τῇ ψήφῳ *Zonar.*

[r] Καὶ τῶν Ἰουδαίων θεωμένων] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

* *Indignumque duceret,*] Sævum quoque ratus, ut multa millia hominum per ipsum darentur in mortem, si vellet Caji furiæ ministrare: simul etiam se Deum offensurum, & cum pessimis postea spebus advivere, *Epiphan.*

[s] Ἔχειν.] Σχεῖν *Busb.*

[t] Ἀπιστεῖλαι τῷ Γαΐῳ] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπιστέλλαι in *Editis Aliisque.*

caret, quam grave foret ut ei ſuccenſeret, quod non ocius exſequutus fuerit quæ juſſerat, (forſan enim & ipſi quidem perſuaſurum eſſe) dein ſi in eadem ac antea permanſerit mentis inſania, ad bellum cum eis gerendum ſeſe accincturum; ſin vero iram ipſius in ſe convertat, decere virtutis cultores pro tanta hominum multitudine mortem non defugere. ſtatuit itaque ſupplicum orationi auſcultare.

Petronius convocat Judæos ad Tiberiadem.

5. Cum autem Judæos ad Tiberiadem convocaſſet (qui etiam ad multa hominum millia eò veniebant) eiſque circundediſſet totum quem ſecum habuit exercitum; non ſuam voluntatem eſſe declarabat, ſed Cæſaris mandatum, ut ſine mora ſtatim in eos ira effunderetur, qui ea detrectare auſi fuerint quæ facere decreverat: quandoquidem ſibi conveniret, qui illius gratia & beneficio tantum honoris aſſequutus fuerat, ei obſequium præſtare.

Illiſque pollicetur ſe Cajo ſcribere velle.

"Haud tamen *inquit* æquum eſſe arbitror, ut ſalu-
"tem honoremque meum non pro veſtra incolu-
"mitate, qui multi admodum eſtis, impendam,
"dum operam veſtram legi adeo præſtanti addici-
"tis, pro qua utpote patria modis omnibus con-
"tendendum eſſe exiſtimatis. Mihique, ſumma
"Dei auctoritate & potentia freto, religio erit
"templum pati principum licentia profanari. Ca-
"jo itaque mittam, ut eum de veſtra voluntate
"certiorem faciam, quantum poſſum cauſam ad-
"juvans, ne vos negligam paſſuros ob ea quæ ho-
"neſte *vobiſmet* propoſuiſtis. Auxilioque ſit Deus
"(illius enim poteſtas omni arte humana & po-
"tentia ſuperior eſt) & ita pro imperio faxit, ut
"& vos patrios ritus ſervetis, † nec ille, humanis
"cupiditatibus modum tranſgreſſus, etiam conſue-
"tis honoribus excidat. Quod ſi Cajus exacerba-
"tus graviter mihi ſuccenſeat & iraſcatur, quod-
"vis diſcrimen adibo, omnemque feram calamita-
"tem, quæ in corpus animamque inciderit, ne vos
"totidem numero pro iis quæ honeſte facitis per-
"euntes videam. Abite igitur quò ſuum quemque
"vocat negotium, & agriculturæ *ſtrenue* incum-
"bite. Ipſe autem Romam literas mitto: nec quid-
"quam, quod in rem veſtram ſit, tam per me quam
"per amicos, agere recuſabo.

Petronius hortatur Judæos, ad operam agriculturæ impendendam.

6. Cum iſta dixiſſet & Judæorum concionem dimiſiſſet, magiſtratus hortabatur, ut agrorum colendorum curam agerent, & alloquiis ſuis populum ad meliora ſperanda animarent. Et ille quidem multitudinem exhilarare properabat. Deus autem Petronio præſentiam ſuam declarabat, ſeque illi in omnibus adjutorem fore. Simul enim ac ille orationem finierat, quam habuit ad Judæos, Deus pluviam ingentem demiſit præter hominum

τὸ ἀνήκεσον [v] αὐτῷ, [x] ὀργῇ φέρονῖος μὴ ἐκ τοῦ ὀξέως [y] διεϊακονημένα αὐτῷ ταῖς ἐπιϛολαῖς, τάχα μὲν [z] γὰρ καὶ πεισθὲν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώμης ὑπομένον, ἄψαϛος πολέμου ἂν πρὸς αὐτούς· εἰ δ' ἄρα τι καὶ κατ' αὐτοῦ [a] τρέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς ἔχειν [b] τοὺς ἀρετῆς μεϛαπιπτομένους, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀνθρώπων πληθύος πλάϛης. [c] ἐκεῖνο γοῦν πιθανὸν ἡγεῖϛαι τὸν δεομένων τὸν λόγον.

4. Συγκαλέσας [d] δὲ εἰς τὴν Τιβεριάδα τοὺς Ἰουδαίους, οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυριάδες, καϑῆϛο ἐπ' [e] αὐτῶν τὴν τε ἐν τῷ παρόντι [f] στρατιὰν, ἣ γνώμης ἀπέφηνε τὸ αὐτοῦ, τοῦ δ' αὐτοκράτορος τῶν πεπραγμένων, τὴν ὀργὴν ὅδεν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐπιφέρεϑαι τοῖς πράγμασι τοῖς παρὰ γνώμην εἰσφερομένοις· ᾧ καλῶς [g] ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης ὑπὲρ τὸ δυνατὸν συγχωρήσει τῇ ἐκείνου, ὅδεν ἐναντίον πράσσειν. "Ἐμοὶ μὲν δίκαιον ἡγεῖσϑαι, ἀσφα-
"λείᾳ τε καὶ τιμῇ τὴν ἐμαυτοῦ μὴ ἧσσον τοῦ
"ὑμετέρου μὴ ἀπολωλεκέναι τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν,
"[h] διακονουμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάτριον ὄν-
"τα ϖαντὶ μαχητὸν ἡγεῖσϑε. καὶ τῇ μὲν πάσαν ἀξιώσει
"καὶ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, [i] τὸν ναὸν οὐκ ἂν ὀφείλειν
"[k] τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῶν ἡγεμονευόντων ἐξου-
"σίας. [l] στέλλω δ' ὡς Γάϊον, γνώμας τε τὰς ὑμετέ-
"ρας ἀπαιτῶν, καὶ πῆ καὶ σπουδῆς χρώμενος
"[m] ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑμᾶς παρορᾶν πεπομένους ἐφ' οἷς
"πεπείϑεϑε ἀγαϑοῖς. καὶ συμπράσσοι μὲν ὁ Θεός· βελ-
"τίων γὰρ ἀνθρωπίνης μηχανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ'
"ἐκεῖνον ἐξουσία· παρεγγυῶν ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τῶν
"πατρίων, [n] καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείας ἀπὸ
"γνώμης βεβλῆσϑαι τιμῶν τῶν [o] εἰωϑότων ἁμαρτεῖν. εἰ
"δ' ἐκπεπραγμένοις Γάϊος εἰς ἐμὲ τρέψῃ τὸ ἀνήκεσον τῆς
"ὀργῆς, τλήσομαι πάντα κινδύνων καὶ πάσαν παλαιπω-
"ρίαν σωϑῆναι τῷ σώματι καὶ τῇ [p] ψυχῇ, ὑπὲρ τοῦ μὴ
"ὑμᾶς τοσόσδε ὄντας ὑπὲρ ἑνὸς ἀγαϑοῦ πράξεσι βλα-
"βεμένους θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν ὑπὲρ ἔργα τὰ αὐτῶν ἕκα-
"στοι, καὶ τῇ γῇ ὑπιπονεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ἐπὶ Ρώ-
"μης, καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν δι' ἐμαυτοῦ καὶ τῶν φί-
"λων οὐκ ἀπολειφϑήσομαι ἀφικνεῖν.

5. Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἀφανὴς τῶν Ἰουδαίων τὸν σύλλογον, ϖερομηθεῖσϑαι [q] τῶν εἰς τὴν γεωργίαν ἠξίου τοὺς ἐν τέλει, καὶ παϑομιλεῖν τὸν λαὸν ἐλπίσι χρησαῖς. καὶ ὁ μὲν εὐθυμεῖν τὸ πλῆϑος ἐπῳδεν. ὁ Θεὸς δ' [r] παρου-σίαν ἐπεδείκνυε τῷ αὐτοῦ Πετρωνίῳ, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν ϖρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν [s] παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γιγνόμενον, διὰ τὸ ἐκείνῳ τὴν ἡμέ-

[v] Αὐτῷ,] *L. B.* αὐτῶν.

[x] Ὀργῇ φέρονῖος] Ὀργὴν φέροντος *Vat.* & *Lugd. Bat.*

[y] Διεϊακονημένα αὐτῷ ταῖς ἐπιϛολαῖς,] Conf. ſupr. c. 7. §. 10. & infr. c. 9 §. 2. lib. 19. c. 1. §. 1. διεϊακόνησε τὴν ἐπιϛολὴν. & ἐπιϛολαὶ mandata infr. lib. 19. c. 1. §. 10. & alibi. lib. 2. c. 10. §. 5. SPANH.

[z] Γὰρ καὶ πεισθὲν,] Illud γὰρ è *Cod. Busb.*

[a] Τρέποι] *L. B.* τρέποιτο.

[b] Τοὺς ἀρετῆς μεϛαπιπτομένους,] Sic *Busb.* τὸ ἀρετῆς in *reliquis.*

[c] Ἐκεῖνο γοῦν πιθανὸν ἡγεῖσϑαι] Prius diſtinctum erat & lectum ad hunc modum, τελεύτα, Ἐκεῖνο πιθανὸν &c. Cum autem ſenſus mihi haud conſtare videtur, inſertam dedi vocularn γοῦν, plenamque diſtictionem poſui poſt τελεύτα.

[d] Δὲ] Abeſt à *L. B.*

[e] Αὐτῶν] *L. B.* αὐτὰς.

[f] Στρατιὰν,] *L. B.* στρατεῖαν.

[g] Ἔχειν,] *L. B.* Ἔχοι ἴσῃ.

[h] Διακονουμένων τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου,] Ita legendum cenſeo. (ita legit quoque *Coccejus*, vel Διακονούμενον, ut de Petronio. in *Lugd. Bat.* erat Διακονούμενοι) Διακονουμένων in *Joſephi* libris.

[i] Τὸν ναὸν] Forte ſuppl. οὐ. ſ. τ. ν. COCC.

[k] Τολμήσοιμι ὕβρει πεσεῖν] *L. B.* τολμήσαιμι ὕβρει ἐξαπισεῖν.

[l] Στέλλω δ' ὡς Γάϊον,] Ὑπῆχεϑ ἐπιϛεῖλαι Γαΐῳ γνώμας τε τὰς αὐτῶν Διαφόρους καὶ πῆ δ' σπουδὴν χρ. ὑπὲρ. τοῦ κατ' αὐτούς. infr. hinc §. ead. συμπράσσειν μὲ τὸ Θεὸν ἤυχετο, & mox ἐμοὶ δ' μηδὲν *Busb.*

[m] Ὑπὲρ ——— ἀγαϑοῖς.] Ita lego ex conjectura, cui anſam dedit infr. h. ead. §. antea erat; nullo plane ſenſu, ὑπὲρ δ' κατ' ὑμᾶς ἐφ' γνώμῳ πεισομένῳ (*Lugd. Bat.* πεισομένων, *Coccejus* πεπομένων.) οἷς πεπείϑεϑε ἀγαϑοῖς. *Epiphanius* vertit, *cauſam adjuvans & veſtrum in bono propoſitum.*

† *Nec ille*,] Et me tutari ut nec ab ipſis etiam excidam humanis honoribus, *Epiphan.*

[n] Καὶ ——— ἁμαρτεῖν.] Ita *Busb.* καὶ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείους ἀφ' γνώμῳ βεβλῆσϑαι τιμῶν τῶν εἰς ϑεῖον ἁμαρτεῖν in *Editis.* verum εἰωϑώς pro εἰς ϑεῖον omnibus MSS.

[o] Εἰωϑώς] Hoc verbum quoque habet *Lugd. Bat.*

[p] Ψυχῇ,] *L. B.* τύχῃ.

[q] Τῶν ——— τέλει,] Ex hoc ergo oſtendi non poteſt, Autumno ſcriptam eſſe hanc Epiſtolam, neque ex verbis Philoſt. in Legat. ad Cajum (cum ſtatuantur ἐν τέλει) cum maturæ eſſent ſegetes; ac inde utrumque in hujus rei narratione *vehemens* accuſat *Harduin. de Num. Herod.* p. 42. & 43. SPANH.

[r] Παρουσίαν ——— Πετρωνίῳ] Ita *Busb.* & *Epiphanius*, qui vertit, *Deus autem ſuam manifeſtavit repente præſentiam.* παρέπεσίαν ἐπιδείκνυτο in *Editis.* παρέπεσίαν ἐπεδείκνυτο *Hen. Lugd. Bat.* & *Vat.*

[s] Παρ' ——— γιγνόμενον,] Μηδ' ἐν ἐλπίδι τότε τοῖς ἀνθρ. *Busb.*

s Οὖ-

ἡμέραν αἴθριον [t] ἦσαν ἰδεῖν [v] ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῶν περὶ τὸν ἀέρα, [x] καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ἀπαγνώσει παῖσι τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος ἄνωθεν, εἰ καὶ σκοτεινόν ποτε θεάσαιντο τὸν ἀέρα. ὥστε δὴ τότε πολλῆς καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς καὶ [y] παρὰ τὸ ἐπέρας δόξαν [z] ἀφιγμένης ὕδατος, τῆς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν ἀδεμονῶς ἀτυχήσειν Πετρώνιον ὑπὲρ αὐτῶν δεόμενον. ὁ Πετρώνιος ἧττον καταπεπληγμένος μείζονος, ὁρῶν εὐαργῶς τὸν Θεὸν τῶν Ἰουδαίων προμηθούμενον, καὶ πολλὴν ἀποσημαίνοντα τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς μηδεὶ ἂν τοῖς ἔργῳ προθεμένοις ταναντία φρονεῖν ἰσχὺν ἀντιλέξεως καταλελεῖφθαι· [a] ὡς ἥ καὶ [b] πρὸς τὸν Γάϊον σὺν τοῖς λοιποῖς ὅσοις ἔγραφεν. ἐπαγωγὰ δὲ ἦν τὰ πάντα καὶ παντοίως προσκαλούμενα μὴ τοσούτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς εἰ [c] κτείνοι, ἐς δίκας γε πολέμῳ προσχωρήσειν ἢ νομίμων τὴν θρησκείας, προσόδους τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ [d] πρεσβυτέρῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα. [e] καὶ ἄλλως θεία ἦν προεσκηνημένη αὐτῶν τῷ [f] δυνάμει ὡς ἀπρονοήτῳ [ff] ἀπέφαινε, καὶ μηδὲν [g] εὐδοίασεν ἐπὶ [h] δυνάμει τῷ [i] αὐτὸ ἐπιδείκνυσθαι [k] καταλιπόντα. καὶ Πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν.

7. [l] Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ Ῥώμης διατρίβων, πλέον ἔσπευδε φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν Γάϊον μείζονος. καί ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας [m] ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως ἄν τινα τῶν λοιπῶν ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν Γάϊον ποτὲ ἰσωθῆναι [n] θελήσασθαι ἢ ὅπως [o] ὑπερβαλέσθαι· τοσοῦτον ἀνὴρ τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπερῆρεν, [p] καὶ τῷ τὰ πάντα καίσαρι ἐκφρονοῦσιν παρασχεῖν· [q] καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας τὴν τε δόσιν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρετείᾳ τῇ αὐτοῦ βιάζοιτο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῶν χρημάτων ὑπερβάλλεσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὸν Ἀγρίππαν φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ πεπαυμένῳ, ἀνεμνήσθη ὑπὸ οἴνου καὶ τὴν δόσιν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεπταμένος, φησὶν ἐν συμποσίῳ, προσκαλούμενος εἰς λόγον Ἀγρίππαν, "καὶ πρότε-
"ρον μέν σοι τιμὴν ἀνήδεσιν ἢ ἔχρῃν [r] τὰ πρὸς ἐμὲ,
"καὶ πολλὴν σύνοιαν μετὰ κινδύνων [s] ἀποδεδειγμένον,
"οἷς ὑπὸ Τιβερίου πρόκειμαι δι' αὐτὸν, ὑπολείπῃς
"τι ἀδὲν καὶ ὑπὲρ δύναμιν [t] ἀρετῇ χρήσασθαι τῇ
"πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν, αἰσχρὸν γὰρ ἡσσᾶσθαί με ὑπὸ
"τῆς σῆς ἀρετῆς, ἀναλαβὼν βούλομαι τὰ ἐλλελει-

exspectationem, quod illa dies utpote serena admodum nullum pluviæ signum è cœlo dederit, siccitasque magna per totum annum fecerit homines desperare de aqua superne descensura, etiamsi cœlum nubibus obductum cernerent. Quapropter cum largus imber tunc præter solitum & opinionem ingrueret, spes facta est Judæis non irritam fore Petronii pro illis supplicationem. Quin & Petronius eo magis admiratione perculsus est, ubi ei perspicuum erat Deum res Judæorum curare, clareque indicare se illis præsentem adesse, adeo ut qui revera aliter sentire in animum induxerant, quidquam contradicere non valerent: id quod & inter alia quæ scripserat Cajo significabat. omnia autem accommodata erant ad suadendum, eumque modis omnibus hortandum, ne tam multa millia hominum, * si hosce interficeret, ad insaniam adigeret (non enim nisi bello compulsos à religione patria discessuros) neve seipsum multaret reditibus ex ea gente accipiendis, & insigni apud eam maledicto & contumeliæ sese subjiceret in omne ævum. prætereaque Dei, qui illis præerat, potestatem, utpote manifestam, ostendebat, quæque nihil dubium reliquit ad vim ejus demonstrandam. Et in istis quidem totus erat Petronius. *Res Judæorum Cajo repræsentat.*

7. Rex autem Agrippa, qui tum forte Romæ versabatur, magis magisque apud Cajum amicitia proficiebat. Cumque aliquando eum convivio exciperet, idque magno studio curaque ageret, ut cunctos & impensis in epulas factis, & in omnibus ad delicias & voluptates apparandis superaret, ita ut nemo è cæteris, immo nec ipse Cajus de istis æquandis cogitarit, multo minus superandis, (adeo ille universis epularum apparatu facile præstitit, desiderioque omnia Cæsari *ad luxum* suppetandi) tum Cajus animi ergo & magnificentiæ eum admiratus, ut qui etiam supra facultates sumptibus immensis sibi placere contenderit, volensque Agrippæ liberalitatem ad sui oblectationem accommodatam æmulari, cum animus vino laxatus esset & ad multam hilaritatem traductus, dixit in convivio, ipsum ad bibendum invitante Agrippa, "& ipse tibi jam antea conscius eram honoris quo "me prosequutus es, & quantam mihi benevolen-"tiam ostendisti, etiamsi ex ea te circumsteterint "pericula à Tiberio intentata; & *jam* nihil omit-"tis, quo mihi, fere ultra quam possis, gratifice-"ris. Quare, cum turpe mihi sit à te vinci tua "erga me voluntate & studio, omnia quibus antea "tibi deeram jam adjecta esse volo. Quod ad mu-"nera attinet quæ tibi dedi, ea levidensia esse fa-"teor: *Agrippa apud Cajum gratia, cui convivium splendide parat & magnifice.* *Cajus Agrippæ magnificentia delectatus.*

---

t Οὖσαν] *L. B.* ἴωθεν.

v Ὀμβριμον] *L. B.* ὄμβριον.

x Καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ] Τὸ γὰρ παντὸς ἔτους αὐ μ. κατεχημένην, ἐπ' ἀπογνώσει ἦσαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἄνωθεν ὕδατος *Busb.*

y Παρὰ τὸ ἐτέρας δόξαν] Ita *Vat.* (*Lugd. Bat.* quoque, nisi quod habeat ἑτέρᾳ) & *Hen. à pr. m.* καὶ παρὰ τὸ ἑτεροδόξαν in *Editis.* καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν *Busb.*

z Ἀφιγμένης] *L. B.* ἰφιγμένης.

a Ὡς ἦ] Voculam unam & alteram excidisse suspicor.

b Πρὸς τὸν ——— ἀπονοεῖν,] Conf. ἀλλοτ. lib. 2. c. 10. §. 5. ἐνθεν δῆθεν ἐπέγραψε Καίσαρι. Aliter verò de hac Epistola Petronii *Philo* Leg. ad Cajum p. 1027. B SPANH.

* *Si hosce interficeret,*] Ita reposuimus. *Hudsonus* verterat: *ut eos interficeret.* HAV.

c Εἰ κτείνοι,] Κτείνοιο *Gall.* unde pro ἐκτείνοι (tam in *Editis* quam cæteris *MSS.*) haud aliud mihi occurrebat præter κτείνοι. Non dubito tamen quin hic locus in mendo cubet. Si quis malit ἐπινοιεῖν ἀποκτεῖναι, aut ἀπονοηθείσας κτείνειν, per me licet. *Epiphanius* vertit, *postulans ne tanta hominum millia contemneret, quæ non possent sine bello & ingenti cæde ad transgressionem suæ religionis impelli.* HUDS. Interpositione unius voculæ εἰ, quam ex *Lugd. Bat* inseruimus (legitur enim ibi *si* κτείνοι) sanus satis esse videtur locus, si enim hasce myriadas hominum à patriis ritibus discedere nolentium, interfeciisset Petronius, eo ipso infinitam illam reliquorum Judæorum multitudinem ad insaniam redegisset. HAV.

d Πρεσβυτέρῳ] Forte ἀποπροπαίῳ. COCC.

e Καὶ ἄλλως] *L. B.* καλῶς.

f Δυνάμει] Neque hic locus, ut puto, mendo vacat. nam δυνάμει aut hoc versiculo aut in proxime sequenti suspectum habeo. *Epiphanius* vertit, *super hoc quoque virtutem divinam Judæis præbere præsidium. nam exploratum esse firmabat pro Judæis evidenter indicium.* At *Gelenius* hoc modo *id quoque adjecit quam carus sit Deo populus, quamque manifestis signis declaret suam erga illos benevolentiam.*

ff Ἀπέφαινε,] *L. B.* ἀποφαίνει.

g Εὐδοίασεν] Conf. infr. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

h Δυνάμει τῷ] *L. B.* δυνάμῃ τῇ.

i Αὐτὸ ἐπιδείκνυσθαι] Antea αὐτῆς. Forsan τῷ αὐτῷ, deleto δυνάμει.

k Καταλιπόντα.] *L. B.* κατελείπησαν.

l Ἀγρίππας ——— διατρίβων,] Philo p. 1019. C. SPANH.

m Ὑπερβάλλεσθαι,] *L. B.* ὑπερβαλέσθαι.

n Θελήσασθαι] *L. B.* θελήσαντα.

o Ὑπερβαλέσθαι·] Ita MSS. plurimi. *Al.* ὑπερβάλλεσθαι.

p Καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι] In *Editis*, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρος (ἢ Καίσαρος *L. B.*) ἐκφρονοῦσι π. quæ plane omiserunt *Epiphan.* & *Gelen.* Unde, cum ἐκφρονοῦσαν habeat *Hen.* (ἐκφρονοῦσας *L. B.*) & ἐκφορέσαν (forsan pro ἐκφορέσασαν) *Gall.* resarpsi, καὶ τῷ τὰ πάντα Καίσαρι ἐκφορέσασαν δόξαν.

q Καὶ ὁ Γάϊος ἐκθαυμάσας] Ὡς καὶ Γάϊον ἐκθαυμάσαι *Busb.* & mox hac ipsa §. Φάναι pro Φησὶν.

r Τὰ πρὸς ἐμὲ,] Illud τὰ deëst *Busb.*

s Ἀποδεδειχθέναι,] Ὑποδεδειχθέναι *Busb.*

t Ἀρετῇ χρῆσθαι] Fuit cum legendum esse suspicarer ἀρίστοις χρῆσθαι.

τ Τὸ

Quicquid ab ipso petierit, se ei daturum esse pollicetur.

"teor: id autem totum, quod tibi aliquid confe-
"rat ad felicitatem complendam, alacriter & quo-
"ad potero tibi suppeditabo." Et ille quidem ista dicebat, ratus ampla latifundia postulaturum aut urbium aliquarum vectigalia. Is vero, quamvis sibi decretum esset quid peteret, id tamen *in præsens* animo reticebat, & statim Cajo respondet, "quod
"neque prius, contra quam mandaverat Cajus, il-
"lum coluerit, ut qui lucri aliquid exspectaret;
"neque jam in ejus gratiam quidquam agere, ut
"inde vel minimum lucri sibi quæreret. abunde
"autem magna esse priora ejus beneficia, & ultra
"quam speraret quisquam se paulo arrogantior:
"nam etsi minora essent quam quæ dare potueras,
"mea tamen qui ea acceperim exspectatione &
"dignitate sunt majora." Tum Cajus, eum propter animi continentiam admiratus, magis instabat ut diceret, quidnam à se datum iri voluerit? Cui ille,

Agrippa nihil aliud poscit, quam ut mandatum, quod Petronio dederat, revocaret.

"quoniam ex tua in me benevolentia, domine, præ
"te fers me dignum haberi cui præterea aliquid
"largiaris, nihil quidem eorum quæ ad me locu-
"pletandum attinent à te postulabo, quippe quod
"tuæ gratiæ acceptum debeam ut iis rebus præ-
"ter cæteros excellam; illud vero te rogo, quod
"pietatis gloriam tibi conciliabit, facietque ut
"Deus tuæ voluntati faveat & adjutor sit, & mi-
"hi ad existimationem pulchrum erit apud eos
"qui fama id acceperint, ut qui certum habuerim
"omnia propter tuam potestatem impetraturum
"esse quorum opus mihi fuerit. Oro igitur & ob-
"secro te ut de statuæ dedicatione in Judæorum
"templo, mandata Petronio, nolis amplius cogi-
"tare.

Annuit Agrippæ, haud tamen libenter.

8. Et ille quidem licet hoc periculi plenum duceret, (nam quæ persuaderi non poterant Cajo ea mortem certissimam postulanti afferebant) quod tamen ea *quæ peteret* magna existimaret ut revera erant, fortunæ aleam in istis experiri statuit. Cajus autem *simul* officiosa Agrippæ liberalitate *mirifice* captus, pudendumque esse ratus mendacii in istis, ad quæ petenda Agrippam ultro provocaverat, coram tot testibus argui, ac si statim eum promissi pœnituisset, simulque Agrippæ virtutem *egregiam* miratus, quod de imperio suo, aut amplioribus reditibus aut alia potestate augendo, parum solicitus, publicæ tranquillitatis curam ageret, pro legibus intercedendo & numine divino, postulatis annuit: ac scribit ad Petronium, eum collaudans, & quod exercitum collegerat, & ipsum per literas consuluerat quid de Judæis faciendum censeret.

Cajus, Agrippæ virtutem miratus, scribit ad Petronium, in Agrippæ gratiam.

"Cæterum nunc, *inquit*, si contigerit te jam sta-
"tuam erexisse, ne tollatur: sin vero nondum eam
"collocasses, ne quid amplius molestiæ ea de re
"tibi facessas; sed exercitum volo dimittas, disce-
"dasque ad ea quæ primo tibi mandavi exsequen-
"da. nihil enim mihi opus est ut statua erigatur,
"Agrippæ gratificari cupienti, quem virum ma-
"joris facio quam ut ejus desiderio & precibus
"quidquam denegarem." Et hæc quidem Cajus

"μένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὅπόσον σοι δωρεῶν
"ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμενον. [v] τὸ γὰρ πᾶν, ὅπερ σοι ρε-
"πτὸν ἂν [x] προθεῖναι τοῦ εὐδαίμονος, [y] διακονήσε-
"ται σοι προθυμία τε [z] καὶ ἰσχύι." καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος [a] γλίχεσθαί τι πολλοῦ [b] αἰτήσασθαι,
ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δέ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς [c] ἤτησε θαρσυνόμενος, οὐκ ἐφανέρου
τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τῆς ὀξέως ἀμείβεται τὸν Γάϊον,
"ὅτι οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ καταδοκῶν
"ἐπὶ τὰς Τιβερίου [d] ἐπιπλοὰς διεκπύσεται αὐτόν, ὅ-
"τε νῦν πράσσειν τι τῶν εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου χερ-
"δῶν οἰκείων ἔν τισι λήψεσι· μεγάλα δὲ εἶναι τὰ
"προδεδωρημένα, καὶ πραυτέρῳ τῷ θεράποντι χρωμένῳ
"τῶν ἐλπίδων· καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα [e] δωρέ-
"μεως, τῆς γέ μοι σῆς εὐηφότος διανοίας τε καὶ
"ἀξιώσεως μείζονα. καὶ ὁ Γάϊος, ἐκπλαγεὶς [f] τοῦ
διανοίαν αὐτοῦ, πολυπόνως ἐπέκεινα εἰπεῖν, [g] ὅ, τι χα-
ρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσαχθέντι. ὁ δέ, "[h] ἐπί τε,
"ὦ δέσποτα, προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν [i] μὲ ἄξιον ἀπο-
"φαίνεις, αἰτησόμενα τῶν μὲν εἰς ὄλβον φερόντων οὐ-
"δέν, διὰ τὸ μεγάλως με ἐνδιαπεπλῆσθαι, οἷς ἤδη πα-
"ρέχεις· ὅ, τι δ' ἄν σοι δόξαν προσαιτεῖν τοῦ εὐσεβοῦς,
"καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσεως προσκαλῶ,
"[k] καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο προσθήκη τοῖς πιστευο-
"μένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς ὧν χρησαίμην ἄτερ τῆς σῆς
"ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνώμης. ἀξιῶ [l] γὰρ σε τοῦ ἀν-
"δριάντος τοῦ ἀναθέσιν, ἐᾶν ποιήσασθαι κελεύεις Πε-
"τρώνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι πράσσειν δια-
"γοεῖσθαι.

ἡ. Καὶ ὁ μέν, καίπερ ὑπικινδύνων τὸν ἡγούμε-
νον· εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινε Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ
εἰς θάνατον ἔφερεν· διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε κἀ
εἶναι, κύβον [m] ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς [n] ἡγεῖτο.
Γάϊος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ Ἀγρίππου ἐκπλημ-
μένος, καὶ ἄλλως ἀπειρὸς [o] καταλαμβάνων, ὅτι
τοσῶνδε μαρτύρων ψεύδους ἤλεγχον ἔσεσθαι ἐπὶ ὧν προθύ-
μως ἐβιάζετο αἰτεῖσθαι τὸν Ἀγρίππαν, μετὰ τοῦ
ὀξέως μεταμέλῳ χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ Ἀγρίπ-
που τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, [p] ὃς ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν
οἰκείαν ἐσχύν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων ἢ ἄλλῃ δυ-
νάμει, [p] τοῦ κοινοῦ τῆς εὐθυμίας [q] ὀπιμελῶς, πρεσ-
βεύων τοὺς νόμους [r] καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ· καὶ χρά-
φει πρὸς τὸν Πετρώνιον, ἐπαινῶν τε τῆς ἀθροίσεως τοῦ
στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν περὶ αὐτῶν
ἀπεσταλκότος. "νῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδρι-
"άντα ἐστακὼς, ἐστάτω· εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τοῦ ἀνά-
"θεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπαθεῖν. ἀλλὰ τὸν τε
"στρατὸν ἄφελε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτόν σε ἔστειλα,
"ἄπιθι. [rr] οὐδὲν γὰρ ὑπιδέομαι τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνδριά-
"τος, Ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τι-
"μωμένῳ μειζόνως, ἢ ὥστε με χρεία τῆς ἐκείνου καὶ
"οἷς κελεύσεν ἀντειπεῖν." Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα χρά-
φει

---

v Τὸ γὰρ —— δαίμονος] Forte τὸ πᾶν ὡς, ὅπερ σ. ε. ἀ. π. τ. δὲ. αὐτῷ. COCC.

x Προθεῖναι δὲ δαίμονος] Ita è *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἂν ἐμπροθεῖναι *Basil.* ἂν ἐμπροθεῖν in *aliis.* quin & γὰρ, quod antea sequebatur διακονήσεται, delendum esse volui, & paulo ante vocula ἢ inter τὸ & πᾶν insertam dedi.

y Διακονήσεται] *L. B.* διαδιακονήσεται.

z Καὶ ἰσχύι.] Addit *L. B.* τῇ ἐμῇ. quod nescio an sit necesse. HAV.

a Γλίχεσθαί τι πολλοῦ αἰτήσασθαι,] Τήν τι πόλιν τ' προσόδου αἰτήσασθαι ἢ καί τινων *Vat.* τοῦ τι πόλιν τ' προσόδου αἰτήσασθαι *Hen. à pr. m.* τοῦ τι πολλοῦ τ' προσόδου αἰτήσασθαι *Busb.*

b Αἰτήσασθαι,] Forte αἰτήσεσθαι.

c Ἤτησε] *L. B.* αἰτήσας.

d Ἐπιπλοὰς,] *L. B.* in *Marg.* ἐπιστολὰς.

e Δυνάμεως,] *L. B.* γίγνοιτο δυνάμεως.

f Τοῦ διανοίας αὐτοῦ,] Τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ *Busb.* & *Lugd. Bat.* in *Marg.*

g Ὅ, τι χαρίζοιτ' ἂν αὐτῷ προσαχθέντι.] Ita *Busb.* ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

h Ἐπί τε, ὦ δέσποτα,] Hæc Epistola ab Agrippa ad Cajum scripto tradita pluribus refertur à Philone p. 1030. 1331. &c. SPANH.

i Μὲ ἄξιον ἀποφαίνεις,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* ut & mox σὲ post αἰτήσομαι.

k Καί μοι πρὸς εὐκλείας γένοιτο] *Al.* καὶμοὶ πρὸς εὔκλειαν γένοιτο.

l Γὰρ τὸ δὲ ἀνδριάντος] Ita *Busb. Vat.* & *Zonar.* (voluit idem *L. B.* in quo σοι legitur) ἀξιῶ γάρ σοι in *cæteris.*

m Ἀναρριπτεῖν] Forte ἀναβριπτεῖν. IBBETS.

n Ἡγεῖτο.] Forte ἐτέθη. COCC.

o Ἐν ὀλίγῳ] Forte supplendum ὅτι. COCC.

p Τὴν κοινὴν τ' εὐθυμίαν] Τῆς κοινῆς δ' *Lb. Hen. à pr. m.* & *L. B.*

q Ἐπιμελῶς,] Ἐπιμελούμενος καὶ ὡσὰν τ' νόμων σχεσόντος συνεχῶς *Busb.* ἐπιμελὴ τὸ π. τ. ν. κ. τ. θ. συνεχῶς *L. B.* ἐπιμελεῖτο *Coccejus* corrigit.

r Καὶ τὸ —— ἐκεῖνόν] Vide Philon. p. 1038. B. SPANH.

rr Οὐδὲν γὰρ ὑπιδέομαι] Οὐδὲν γὰρ ὅτι δέομαι *Busb. Hen.* & *Vat.*

φῇ πρὸς τ Πετρώνιον, πότερον [s] ἡ ἐντυχεῖν τ αὐτ ἐπιστολαῖς ἐμφανισούσας ὅτι ἀποστασία Ἰουδαίους κ τ ἀνδριάντα ἐπεγεῖραι. [t] μηδὲν δ ἕτερον ἀποσημαίνειν τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ἀλλὰ πόλεμον ἀνῃρῆσθαι [v] Ῥωμαίων ἀπλέων. κ πρὸς ταῦτα λογισάμενος ὡς ὅτι πεῖρα τ ἡγεμονίας αὐτ πεπόλμηκότων, ἀνὴρ ὅτι πᾶσιν ἥκιστα μὲν δ αἰσχρῶν, κρείσσων δ βελτίστ, κ ἐφ' οἷς ποτ κελεύσειν ὀργὴ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' ἂν ἐπιχώμενος, παιδεύσειν [x] αὐτὴ δεῖ μὴ τιν' οὗ προσιτέον, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πέμπεις τῇ ἐκείνης τὴν κρίσιν δ εὐδαίμονος, [y] γράφει πρὸς τ Πετρώνιον. "ἐπειδὴ δῶρα ὅσους σοι οἱ Ἰου-"δαῖοι παρέσχον, ἐν μείζονι λόγῳ τ ἐμῶν πεποίησαι ἐν-"τολῶν, διακονεῖσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων κρί-"νεις, ὅτι θεραπεύσαι τ ἐμῶν ἐντολῶν, κελεύω σε, "σαυτῷ κριτὴν γινόμενον, λογίσασθαι σοὶ δ πιστέον σοι "ἐπιτρεπτα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα [z] ποιοῦμ' "ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι δ ὅσοι ὕστερον γένοιντ' ἂν, μη-"δαμῶς [a] ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.

θ'. Ταῦτα μὲν γράφει Πετρωνίῳ τὸν ἀπιστολὴν, ὃ μὴν φθάνει γε ζῶντος Πετρωνίου δεξάμενος αὐτὸν, βεβαιωθέντος δ ὅλῳ τοῖς φέρουσι εἰς τοσοῦδε, ὥστε Πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τὸν Γάιον πλουτίον. Θεὸς γὰρ οὐκ ἄρ' ἀμνημονήσων ἔμελλε Πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀνειλήφει ὑπὲρ τῆς τ Ἰουδαίων χάριτος, κ τιμῆς τῆς αὐτ. ἀλλὰ τ Γάιον ἀποσκιασάμενος [b] ὀργῆς ὧν ὑπὲρ σεβασμῷ τῷ αὐτ πράσσειν [c] ἐτολμήσαμε, τ μισθὸν [d] χρεωλυτεῖν [e] συνεργεῖ τῷ Πετρωνίῳ ἥ τε Ῥώμη, κ πᾶσα ἡ ἀρχὴ, μάλιστα δ' ὅσοι τ βουλῆς πρώτοις ἀξιώματι, διὰ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τ Γάιον. καὶ πλοῦτα μὲν ὀ μὴ πολὺ χρόνον, ἢ χράψαι τῷ Πετρωνίῳ τὸν ὑπὲρ τοῦ θανεῖν ἀνακρινόμενον ὑπὸ πολλοῦ. τὸν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς πλοῦτα, καὶ τ διβουλῆς τ τρόπον ἀφηγήσομαι ποιούμενος δ λόγου. Πετρωνίῳ μὲν ὕστερα μὲν παρῆν ἡ διασαφῆσαι δ Γαΐου τὸν πλοῦτον αὐτόχειρα. καὶ ἤδη τε τῆς σωτηρίας δ ὀλέθρου, ὃς τ Γάιον κατέλαβε, καὶ δ Θεοῦ τὸν προνοίαν ἐξεθαύμασεν, ὅδεν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ὁπ δ ὀξέως μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τ εἰς τ ναὸν καὶ βοηθείας τ Ἰουδαίων σωτηρίας [f] διδομένης. καὶ Πετρωνίῳ μὲν ὕστως [g] μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος δ γενέσθαι.

ad Petronium scripsit, literis illius nondum lectis, quæ significabant, Judæos ob statuam illam ad seditionem concitatos. quin & ex voluntatis eorum indiciis palam erat eos minitari bellum adversus Romanos. Itaque graviter dolens, quasi id ausi fuissent ut experirentur ejus imperium, homo *scilicet* nihil turpe ducens, nullamque honesti rationem habens, & in quemcunque pro arbitrio ira excandescens, cui nullam moderationem adhibuit, id sibi in felicitatem cedere reputans si iracundiæ maxime indulgeret, *denuo* scribit Petronio *in hanc sententiam*. "Quandoquidem munera, quibuscun- *Non multo post ei literas dat acerbas & minarum plenas.*
"que te donarent Judæi, meis mandatis prætuisti, "illis gratificari ausus alia quam jusseram facien-"do, jubeo te, qui temet judicem constituisti, "quid tibi agendum sit dispicere, cum iræ meæ "onus sustinebis, postquam in te exemplum edam "quod & præsentes & posteros moneat, non ne-"gligenda esse imperatoris mandata.

9. Has quidem literas scribit ad Petronium: *Quæ, postquam de Caji morte aliàs accepisset, ad eum pervenient.* eas tamen, dum in vivis esset Cæsar, non accepit Petronius, retardata eousque perferentibus navigatione, ut aliæ literæ, quibus mortem Caji intellexerit, prius ad manus ejus venerint. Deus utique haud immemor futurus erat periculorum, quæ adierat Petronius in Judæorum gratiam Deique honorem. sed cum Cajum è medio sustulisset, illi infensus quòd cultum *divinum* sibimet arrogare fuerit ausus, Petronio mercedem persolvere annituntur omnes tam Romæ quam per universum imperium, præcipue vero quotquot è senatoribus maxima erant dignitate, quod in eos iram suam effuderit Cajus. Et ille quidem moritur non mul- *Caji obitus.*
to postquam ad Petronium literas scripserat, mortem ei denunciantes. Causam autem propter quam sublatus est *Cajus*, & quemadmodum instructæ erant in eum insidiæ, in sequentibus narrabo. Ad *Petronius, acceptis Caji literis, Dei providentia obstupescit.*
Petronium autem primùm perlatæ sunt literæ Caji mortem significantes, & non multo post ei redditæ sunt illæ, quibus semet sua manu interimere jubebatur. simulque lætatus est quod ita evenerit ut Cajus mortem oppeteret, Deique admiratus est providentiam, quod nulla interposita mora confestim ei præmium dederit pro honore à se templo habito, & auxilio Judæis lato. Et ita quidem Petronius è mortis periculo ipsi non prævisò facile evasit.

s Η ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῆ ἐπιστολαῖς] Ita textum restituendum esse censui ex *Zonara*, qui hìc loci *Josephi* verba exscripsisse videtur. nec longe recedit *Busbequii* Cod. qui habet, πότερον ἡ ἐντυχεῖν ταῖς αὐτῆ ἐπιστολαῖς ἐμφανούσας ἐπὶ ἀποστασίᾳ τὸν Ἰουδαίους κ δόξας αὐτὸς ἐπείγεσθαι. perperam in *Editis Alisique*, πότερον ἡ ἐντυχεῖν ἐπὶ ἀποστάσει αὐτὸς κ δόξας ἐπείγεσθαι. A libris nostris valde discrepat *Epiphanius*, qui vertit, *Hoc enim Agrippæ gratiæ concessum esse volo, viro honorabili mihi semper, sed nunc amplius honorando. Et Cajus quidem talia scribit Petronio, antequam seditio major oriretur. nam ita jam mentes omnium tumebant, atque talia voluntatum eorum indicia monstrabantur, ut si forte contrarium nuncium adveniret, parati essent apertum bellum gerere cum Romanis. Sed Cajus, cujus animus obnoxius erat turpitudini, alienus bono consilio; & in omnibus quæ facienda decerneret, ira magis pertinax ad implendum, moderari se nullo modo sciens, sed beatitudinem judicans, si omne quod sibi esset voluptati perficeret, postea scribit Petronio &c.*

t Μηδὲν κ ἕτερον ἀποσημαίνειν] Μηδὲν δ ἕτερον *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.*

v Ῥωμαίων] *L. B.* Ῥωμαίοις.

x Αὐτῇ] Ita, monente Cl. *Lowthio*, legendum censui. antea erat αὐτῷ. in *Lugd. Bat.* αὐτῆς.

y Γράφει πρὸς τ Πετρώνιον.] Γράφει αὖθις τῷ Πετρωνίῳ *Zonar.* in *Epiphanii* versione, *postea scribit Petronio hujusmodi verba.*

z Ποιοῦμ' ἂν σὲ τοῖς τε νῦν πᾶσι] Ita cum *Cod. Busb.* (quo pacto in *Marg. L. B.* quoque exstat, nisi quod ibi sit οἵ γε pro οἵ τε) antea erat, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιεῖ σε οἵ τε νῦν πάντες, κ ὁπόσοι &c. *Zonaras* habet παράδειγμα δὲ σὲ ποιήσομαι τοῖς τε νῦν κ τοῖς ἔπειτα &c. *Epiphanius* vertit, *jubeo te metipsum judicem fieri, & eligere quid debeas pati, qui me ad tantum iracundiæ concitasti, ut exemplum efficiare cunctis, & præsentibus & futuris, quæ nullus audeat imperatoris mandata contemnere.*

a Ἀκυροῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς.] Eadem Zonaras Annal. p. 278. C. SPANH.

b Ὀργῆς ὧν ὑπὲρ σεβασμῷ τῷ αὐτῆ] Id est, δι' ὀργὰς. HUDS. Forte ὀργῇ. COCC.

c Ἐτολμήσαμεν,] Scribe ἐτόλμητε.

d Χρεωλυτεῖν συνεργεῖ] Conf. lib. VII. c. 15. §. 1. SPANH.

e Συνεργεῖ] *L. B.* συνεργετεῖν.

f Παραχρημένην.] Ita (quomodo & suo codici adscripserat *Coccejus*) ex conjectura. διδαχόμενον in *libris*.

g Μὴ αὐτῷ ὀφθεὶς] Iterum ex conjectura αὐτῷ ὀφθεὶς. antea perperam in *libris* omnibus μὴ αὐθαιρετὸς. in *Lugd. Bat.* est ἀντεπαθεῖς.

XII. CAP. IX.

Quænam Judæis apud Babylonem acciderunt, ex factis Asinæi & Anilæi fratrum.

ΚΕΦ. Θ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Ιουδαίοις, διʼ Ασιναῖον καὶ Ανιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Judæorum in Mesopotamia & Babylonia calamitas unde orta.

CÆterum *sub id tempus* Judæis in Mesopotamia, maximeque apud Babyloniam habitantibus, gravis incidit calamitas, & alia quacunque non minor; multaque facta est illorum cædes, quanta non antea in historia memoratur: de quibus accurate omnia expositurus, cladis illius causas prima ab origine repetam. Nearda urbs est Babyloniæ, & ex se populosa, & fertilem amplamque regionem possidens, quæ cum aliis *plurimis* bonis etiam hominibus abundat: ad hæc non patet hostium assultibus, undique Euphrate & firmis muris circundata. porro & Nisibis urbs * intra fluminis ejusdem ambitum posita est. Quapropter Judæi freti locorum natura, & didrachmum, quod à singulis *Judæis* Deo pendi moris erat, ibi deposuerunt, cæteramque votivam pecuniam. illis enim urbibus tanquam *communi* ærario utebantur: & inde Hierosolyma suo tempore transmissa erat *pecunia*, multaque hominum millia eam deferendam in se recipiebant, metu Parthorum latrociniorum, quibus *tum* vectigalis erat Babylonia. Etenim *ex istis Judæis* erant Asinæus & Anilæus, origine quidem Neardenses, fratres vero germani. atque illis mater, nam patre erant orbati, id negotii dedit, ut velorum conficiendorum artem addiscerent: id quod indigenis adeo non turpe erat, ut etiam viri lanificia exercerent. His *quadam die magister* qui operibus præerat, apud quem etiam artem didicerant, objecit quod tardiuscule venerant, cosque verberibus multavit. Illi vero castigationem sibi contumeliæ esse existimantes, cum arma omnia, quæ in ea domo adservabantur, arripuissent, in locum quendam se conferebant, ubi fluvii divortium est, & magna esse solebat pascuorum copia & ubertas fructuum, qui in hyemem possunt reponi. Atque ad eos mox confluxit juvenum quisque egentissimus: quos cum armis instruxissent, & pro ducibus se gerebant, & haud ægre fiebat quin illis maleficiorum autores & principes se præberent. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, ad pastores è suis dimittebant qui pecorum tributum illis imperarent, quantum satis esset in alimentum, adjicientes, se amicos illis futuros qui morem gererent, & ab hostibus undecunque ingruerent defensuros; sin imperata detrectarent, greges mactaturos. Illi vero, nam haud integrum eis erat quidquam aliud facere, mandatis obsequuti sunt, & oves quotquot poscerent mittendas curabant. Quo factum est, ut vires eorum augerentur, & potestatem haberent patrandi quodcunque illis, ex improviso alios adortis, allu-

Nearda & Nisibis Judæorum gazophylacia.

Asinæus & Anilæus Neardæ profugi.

Inopes & egeni ad eos se recipiunt.

Asinæus & Anilæus, cum magnam ad se concivissent hominum multitudinem, rapturinunt.

Γίνεται δὴ [h] καὶ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα [i] τῶν Βαβυλωνίαν οἰκούντας Ιουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ἀδεμιᾶς ἧς πρὸ ἐλάττων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁποῖος οὐχ ἱστορημένος πρότερον. περὶ ὧν δὴ τὰ πάντα [k] ἐπ' ἀκριβείας διηγησάμενος, ἐκθήσομαι καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. [l] Νεαρδὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανδρεῖσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀνθρώπων [m] ἀναπλέων. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ εὐέμβολος, περιόδῳ τε ἧς Εὐφράτης πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ἀπολαμβάνων, καὶ κατασκευαῖς τείχων. ἔστι δὲ καὶ [n] Νίσιβις πόλις ἧς τὸν αὐτὸν ἔχουσα ποταμὸν πρόσῤῥουν. ὅθεν Ιουδαῖοι, τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπιστευκότες, [o] τό, τε δίδραχμον [p] τῷ Θεῷ καταβάλλειν ὁ ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατατίθεντο, καὶ ὁπόσα [q] ἄλλα ἀναθήματα. ἔκρυπτον [r] δὲ ὥσπερ [s] ταμιείῳ τῇδε τῇ πόλει. ἐντεῦθεν δὲ ὅτε Ιεροσολύμων [t] ἀνεπίμπτο [u] καιρὸς, [v] πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς Παρθυαίων ἁρπαγὰς, ὑποτελεῖς ἐκείνοις ὄντες Βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν γὰρ Ασιναῖος καὶ Ανιλαῖος, Νεαρδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὺς, παῖδας ὄντας ἔτι, ὀρφανοὺς, ἡ μήτηρ παρεσκεύασεν ἐσῶν μαθεῖν ποίησιν· οὐκ ὄντος ἀπεικὸς τοῖς ἐπιχωρίοις, ὥστε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, [x] παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν, βραδυτῆτα ἐπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, σκόλασε πληγαῖς. οἱ δὲ ἐφ' ὕβρει τῷ δικαίωσιν λεγιζόμενοι, καταπαύσαντες τὸν ὄγκον πολλὰ ὁπόσα ἐπὶ τὴν [y] οἰκίας φυλασσόμενα, ᾤχοντο εἴς τι χωρίον, διῤῥηξὶν μὲν ποταμῶν [z] πεμμένον, νομὰς δὲ ἀγαθὰς βοσκεῖν πεφυκὸς, καὶ [a] χιλῶν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα [b] ἀποτίθενται. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀποροπάλοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις φρασσόμενοι στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶναι. [c] προσελθόντες γὰρ ὅτι τὸ ἄμαχον, καὶ καταστασάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὰ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσι [d] ἐπιτροφὴ γένοιτ' ἂν, προσιόντες φιλίαν τε προφερομένοις, καὶ ἅμιλλαν τοῦ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῶν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, ἐπεὶ γὰρ ἦν ἕτερα [e] μηχανὴ ταῦτα ποιεῖν, ἠκροῶντο, καὶ τὰ προβάτων [f] ἔστελλον ὁπόσα κελεύσθειεν. ὥστε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς [g] συνελέγετο ἰσχὺς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν ἐν ᾧ ὀξέως ἐλαύνοντες κακ-

κερ-

h Καὶ περὶ τοὺς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ,] Illud καὶ è *Codd. Busb.* & *Vat.*

i Τῶν Βαβυλωνίαν οἰκοῦντας Ιουδαίους,] Conf. supr. lib. 15. c. 2. §. 2. SPANH.

k Ἐπ' ἀκριβείας] *L. B.* ἐπακριβῶς.

l Νεαρδὰ] Νεάρδα *Busb.* Νεῖρδα *Lugd. Bat.* Ναερδὰ *Steph. Byzant.* Verum e & a apud Orientales facile permutantur, ut notavit *Berkelius.*

m Ἀναπλέων.] Ita lego, nec aliter forsan *Epiphan.* cujus versionem adhibui. ἀνάπλεως in *libris* omnibus. qua lectione admissa, verba ista, καὶ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ ἀνθρώπων ἀνάπλεως redundare videntur, ut quæ in margine olim appositа fuerint, in interpretamentum τῶν, ἅμιλλα τε πολυανδρεῖσα.

* *Intra* —— *est.*] Ita placuit locum interpretari, quod certissimum sit; Nisibin non *flumini Euphrati appositam fuisse*, prout vertit *Gelenius*, sed amni Mygdonio, qui in Tigrim influit.

n Νίσιβις] Νίσιβις· In nummis NECIBI. Infr. §. 9. τὰ Νεαρδαὶ καὶ τὴν Νίσιβιν· & lib. 20. c. 3. §. 2. Νίσιβις δέ ἐστιν ὄνομα τῇ γῇ. SPANH.

o Τό, τε δίδραχμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν] Ita cum *Cod. Busb.* τότε δίδραγμον τῷ Θεῷ καταβάλλειν ἐκ. in *ceteris.*

p Τῷ Θεῷ] *L. B.* ὃ τῷ Θεῷ.

q Ἄλλ'] *L. B.* ἢ ἄλλα.

r Δὲ] *L. B.* τε.

s Ταμιείῳ] Ταμιεῖον *Busb.*

t Ἀνεπίμπτο ἡ καιρὸς,] Ἀνεπέμποντο *Busb.*

u Πολλαί —— χρημάτων] Vid. Philon. Leg. ad Cajum eadem de re. SPANH.

x Παρ' ᾧ καὶ ἐμεμαθήκεσαν] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, *apud quem etiam ipsam artem didicerant.* (*Lugd. Bat.* καὶ γὰρ ἐμ. τ. ἀ.) καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

y Οἰκίας φυλασσόμενα,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.* οἰκείας in *reliquis.*

z Πεμμένον,] *L. B.* λεγόμενον.

a Χιλῶν] Χιλὸς, ἡ τροφὴ· χιλὸν τὸ αὐτὸ, καὶ χόρτος τῶν βοσκημάτων· *Hesychius.* SPANH.

b Ἀποτίθενται.] *L. B.* ἀποτίθενται. *Coccejus* ἀποτίθεῖτο.

c Προσελθόντες] Προστελθόντες *Busb.*

d Ἐπιτροφὴ] *L. B.* ἐπὶ τροφῇ.

e Μηχανὴ ταῦτα] *L. B.* παρ' αὐτά.

f Ἔστελλον ὁπόσα κελεύσθειεν.] Ἐπεμπον *Busb.*

g Συνελέγετο ἰσχὺς,] Συνέπιπτε ἰσχὺς *Busb.*

h Πε-

κυρῆν· ἱερὰ πεύθη τε αὐτὸς ἦρηρ πᾶς ωεοσυγχάνων, καὶ ἦσαν Φοβεροὶ καὶ τοῖς [h] πειρωμένοις. ὥςε ἤδη ωεοῦκθπε λόγ@ ωεὶ αὐτῶν κὰπὶ τῶν Πάρθων βασιλέως.

β'. Ο ὖ τῆς Βαβυλωνίας σατράπης, μαθὼν ταῦτα, καὶ βελθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναρῆναι, συλλέξας ςρατὸν ὅσον [i] ἐδυνάτο πλεῖςον, καὶ Παρθυαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ἤλασεν ωεὸς αὐτὸς, φθῆναι θέλων ωεοσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκευάζων τ ςρατόν. [k] ωρόσκαθιπας ὖ τὸ [l] ἕλ@, ἡσύχαζεν· καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, [m] ἣν ὖ σάββατον ἄργίας παντὸς χρήματ@ Ιουδαίοις ἡμέρα, οἰόμεν@ ὰ τολμήσειν ἀντιςατήσειν αὐτῷ τὰς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, κ᾽ βραχὺ ωεοσιὼ χρήζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπιθεσιν. Ασινάῖ@ ὖ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμεν@, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς, "ἄνδρες, φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων ωεοσέπεσεν, "ὰ φορβάδων, ἀλλ᾽ οἷ@ γοῦν ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπίβε- "ξηκότων· ἐπεὶ καί πιν@ ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χα- "λινῶν, δέδια, μὴ [n] ἐληλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι "ωεριςάντες. ἀλλὰ τις ωεσίτω κατόπης, ἀπαγγελίαν "ἡμῖν σαφῆ τ ἐνεγκόντων ποιησόμεν@. εἰη ὖ ἐπὶ ψυ- "δέσι μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα." κ᾽ ὁ μὲν τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες [o] ωεοσκοπουῶτες τὸ γινόμενον. καὶ ἦ πάχ@ παρελθόντες, "καὶ [p] ὅτε αὐτὸς ψεύδη σαφὴς "εἰκασὴς εἶναι τ πραττομένων τοῖς πολεμίοις, [q] ὅτε "ἐκεῖνοι πλειόνως ἐπιτρέψειν ἤμελλον [r] ἡμῖν ὑβρίζειν. "ωρισληλήμμεθα δόλῳ, μηδὲν βοσκημάτων ἀφαφέροντες, "τοσῶνδε ἵππων πλῆθ@ [s] ἐπελαυνόσης ἡμῖν ἐν δόσ- "ει χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ [t] καθίργεσθαι πα- "ρανομεύσει τῶν πατρώων εἰς τὸ ἄργειν." Ασινάῖ@ ὖ οὐκ ἄρα γνώμη τοῦ καθασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμεν@ τοῦ ἐπ᾽ ἀπράκτοις [u] πλουτῶνδε εὐφραίνειν τὰς πολεμίας, τὸ ἀλκῆς δεξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς ὃ ἐκπεπλώκει, ωροσημαίνειν τιμωρίαν [x] ἀπολαμβάνοντας εἰ δέοι πλούτων, αὐτός τε ἀναλαμβάνῃ τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσ@ ἐκποιεῖ, [y] τ ἐπὶ τὰ ὅμοια [z] ἀρετῆς. ὁμόσε οὖν [a] ἴασι τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλὰς κτείναντες αὐτῶν, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν τρέπονται [b] τὸ λοιπόν.

γ'. Ο ὖ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων· καὶ πέμπει τὸν πιςότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, "ὅτι βασιλεὺς Αρτά- "βανος, καί περ ἠδικημέν@ ὑφ᾽ ὑμῶν ἐπιχειρήσεως "αὐτῷ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τὸν καθ᾽ αὐ- "τὸν ὀργὸν τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμεν@, ἀπό- "σειλέ με [c] δεξιάν τε καὶ πίσιν δώσοντα ὑμῖν, συγχω-

beſceret: atque adeo nemo illis obviam factus officiis eos demereri non ſtudebat, congreſſuriſque terrorem injiciebant. ita ut ſermo de illis increbreſceret & ad Parthorum regem perveniret.

2. Satrapa autem Babyloniæ, poſtquam hæc intellexerit, eos ipſo in ortu opprimere voluit, antequam malum ex illis latius ſerperet & dimanaret: collectoque quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, verſus eos curſu incitato ire contendit, eo animo ut repentina facta impreſſione eos adoriretur, priuſquam aliquid eis nunciaretur de copiarum apparatu. Cum autem juxta paludem *quandam* aſſediſſet, quietem agebat: atque poſtridie, erat autem Sabbatum quo Judæi ab omni opere feriantur, ratus non auſurum hoſtem ſibi congredi, ſed abſque pugna captos vinctoſque ſe abducturum, lento greſſu procedebat, ut in eos ex improviſo impetum faceret. Sed Aſinæus, cum forte poſitis prope ſe armis cum ſociis in otio deſideret, "Viri, inquit, tinnitus equorum ad aures "allapſus eſt, non qualis eſt in paſcuis agentium, "ſed qui ſeſſorem tergo vehant; & quoniam fræ- "norum etiam ſonitum me audire perſuaſum ha- "beam, vereor ne hoſtes nos circumvenientes ag- "grediantur. verum procurrat aliquis ſpeculatum, "qui nobis quid immineat certo renunciet, atque "utinam falſa reperiantur quæ diximus." Ac ille quidem iſta loquutus eſt. & mox certi homines ſpectatum ibant, quid factum eſſet: celeriterque regreſſi, "neque te, *inquiunt*, conjectura fallit de "iis quæ moliuntur hoſtes, neque illi amplius paſſu- "ri ſunt ut nos maleficia impune committeremus. "ex inſidiis circumventi ſumus, pecorum ad in- "ſtar mactandi, tanta equitum multitudine in nos "incurſante, manus à pugna abſtinentes, quod ex "legis patriæ interdicto neceſſitate adacti ſimus ad "quieſcendum." Cæterum Aſinæus non utique ex ſpeculatoris ſententia, quid fieri oporteret, decernebat, ſed æquius eſſe ratus, ut, ſumptis animis ex neceſſitate in quam inciderat, legem violarent, dum injuriam ulciſcantur, etiam ſi mori certum eſt, quam ut nihil agendo morientes hoſtem *morte ſua* exhilararent, & ipſe arma corripit, eamque illis qui ſecum erant audaciam injiciebat, ut pari cum fortitudine ſeſe gererent. pugnam itaque ineunt cum hoſtibus, multiſque cæſis, quod cum contemptu eorum venerant, quaſi victoriam in manibus haberent, reliquos in fugam conjiciunt.

Satrapa Babyloniæ die Sabbati eos adoriri ſtatuit.

Id quod ſuſpicatus Aſinæus quoſdam exploratum mittit.

De Satrapæ incurſu certior factus arma corripit.

3. Parthorum autem rex, ubi de pugna illa *certi aliquid* fama acceperat, admiratus fratrum audaciam, eos videndi & alloquendi deſiderio tenebatur; miſitque ad eos fideliſſimum è ſatellitibus *ſuis*, qui diceret, "regem Artabanum, quamvis à vobis "injuria affectum, ut qui in regnum ejus invaſeri- "tis, virtuti tamen veſtræ iram ſuam condonare, "meque miſiſſe dextram vobis fidemque daturum, "ab ipſo concedi, ut ab omni periculo immunes "iter faciatis, quod *magnopere* vellet vos amicitiæ "er-

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum de ſocietate & amicitia ineunda mittit.

h Πειρασομένοις.] *L. B.* ωειρησομένοις pro πειρησομένοις.

i Εδυνάτο πλεῖςον,] Ηδύνατο *Busb.*

k Παρεκαθίσας ὖ] Ita lego ex conjectura. ωεικαθίσας in *libris.*

l Ελ@, ἡσύχαζεν·] *Epiphanius* vertit, *nemoroſum locum, ibidem latitabat.* ἑλ@ *Heſychio.* τελματώδης κ᾽ σύμφυτ@ τόπ@. Infra locum appellat ὕλλ@.

m Ην —— πολεμίους,] Conf. ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

n Εληλύθασιν ὡς] *L. B.* πεπλήθασιν. Sed in *Marg.* vulgatam habet lectionem.

o Προσκοπῶντες τὸ γινόμενον.] Προσκοπῶντας *Busb.*

p Οὔτε αὐτὸς ψεύδη σαφὴς] Ita *Vat.* & *Hen.* κ᾽ ὅτε αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἰκασὴς εἶναι τ πρ. (*Lugd. Bat.* κ᾽ ὅτε αὐτὸς ψεύδης, σαφὴς τε pro quo σαφὴς ὖ *Coccejus*) in *Editis Aliiſque.* In *Epiphanii* verſione, *neque tu, inquiunt, falleris, ſed integre conjecta ſi quæ adverſum nos geruntur*, quaſi legiſſet, κ᾽ ὅτε αὐτὸς ψεύδεαι, φασὶν, ἀλλὰ εἰκασὴς εἶναι τ πρ. Legi etiam poteſt, κ᾽ ὅτε αὐτὸς ψεύδης φασὶν εἶναι εἰκασὴς τ πρ.

q Οὔτε ἐκείνοι πλειόνως.] Sic legendum eſſe conjicio. ὅτε ἐκείνοις πλειόνως ἐπιτρέψειν ἤμελλον ὑμῖν ὑβρίζειν in *libris* omnibus: nihil de iſtis in ſua verſione *Epiphanius.*

r Ημῖν] *Gen.* ὑμῖν.

s Επελαυνόσης ἡμῖν.] Ita *Busb.* ἐπελαύνουσιν in *ceteris.*

t Καθίργεσθαι —— ἄργειν.] Ita in pleriſque *MSS.* καταργάσθαι in *L. B.* καθάργεσθαι in *Editis* & *Cod. Vat.* HUDS. Conf. ἀλωτ. lib. 1. c. 7. §. 3. & infr. §. 6. ut & ſupr. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

u Τελδυτῶντ@ δύρεαίνειν] Τελδυτῶν εὐφραίνειν *Busb.* & mox διξάμβ@ αὐτὸς ὑπὲρ τ ὠ. *Busb.* & *Vat.*

x Απολαμβάνοντας] *L. B.* ἀπιλαμβάνει.

y Τῆς ἐπὶ] Τῆς ωερὶ τὰ ὅμοια *Busb.*

z Αρετῆς. ὁμόσε ὖν ἴασι] Ita diſtinguo & lego cum *Cod. Busb.* in *Editis Aliiſque*, ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι &c.

a Ιασι] Forte ἴωσι. COCC.

b Τὸ λοιπόν.] Τὰς λοιπὰς *Busb.*

c Δεξιάν τε καὶ πίσιν] Δεξιὰς in quibuſdam *libris.*

"ergo ad illum adire, nihil doli fraudisque metu-
"entes: immo & dona *vobis* polliceri, & honorem,
"qui ex illius potentia multum vobis conferet ad
"præsentis virtutis incrementum." Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem vero Anilæum misit cum ejusmodi muneribus quæ penes ipsum erant. Et ille quidem *recta* ibat, & *facile* ad regem admissus est. Artabanus autem, cum videret Anilæum solum ad se accedere, eum interrogabat quid causæ fuerit, quod Asinæus non simul advenerit. Cum autem audiret illum præ metu se intra paludstria continere, patrios Deos testabatur, se nihil eos læsum ire qui sese ejus fidei commiserant; dextramque ei protinus dabat, id quod apud omnes istius regionis barbaros fiduciam ingerit eos convenientibus. nemo enim fraudem adhibet, ubi dextra ab eo data fuerit; nec est ut quisquam, cui injecta erat aliqua injuriæ suspicio, *de fide* dubitet, qui istud auctoramentum accepe-
rit. Et Artabanus quidem, cum ista fecisset, dimittit Anilæum, persuasurum fratri, ut cum eo reversuro ad regem veniret. Ista autem agebat rex, volens fratrum Judæorum virtute veluti fræno coërcere ejus satrapias, ne amicitiam cum eo *& societatem* violent, ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & *forsan* ad defectionem magis adhuc animis propenderent, si in illos expeditionem susceperus esset. Verebatur enim, ne, dum ille in bello eo occuparetur, quo defectores in potestatem suam redigeret, Asinæus & Babylonii magnum virium incrementum caperent, aut bellum conflaturi cum de istis audiverint, aut, si hoc facere nequeant, opportunitatem captaturi vicina omnia latius depopulandi.

Anilæus, ex consilio fratris, se ad Artabanum confert.

Benigne ab eo exceptus ad fratrem accersendum dimittitur.

4. Et is quidem, cum in ejusmodi mente & cogitatione versaretur, Anilæum dimittit. Anilæus autem persuasit fratri, & regis voluntatem erga eos & studium prolixe commemorans, fidemque jurejurando datam: ac proinde ad Artabanum properabant. Ille vero, ubi eò pervenerunt, læte admodum eos excipit, simulque mirabatur Asinæum, quod tam magno animo res gereret, cum cerneret ipsum videri statura valde pusillum, primoque aspectu facere ut contemptui esset iis qui eum convenirent, ac si eum pro nihilo ducerent; porroque ad amicos ajebat, quod animum præ se tulerit, longe corpore, si ei conferatur, majorem. cumque inter bibendum eum ostenderet Abdagasi, uni è prætorianis præfectis, & qui vir esset ei indicabat, & quam strenue in acie dimicaret. Abdagase autem postulante, ut ei concederetur illum interficere, atque adeo pœnas tot injuriarum ab eo repetere, quas Parthorum imperio intulerat; "atqui non est, inquit rex, ut hoc permittam in
"virum, qui meæ fidei se credidit, præsertim cum
"dextram ei miserim, operamque dederim ut ju-
"rejurando adhibito ei fidem facerem. Quod si

Asinæus una cum Anilæo ad Artabanum proficiscitur.

Asinæum miratur Artabanus.

Ejus saluti prospicit.

"ρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ὅπῃ φιλία
"[d] προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλῳ τε & ἀπάτης χωρίς·
"δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται & τιμὴν, ἥτις ὑμῖν πρὸς
"τῇ νῦν ἴσῃ ἀρετῇ μελλήσει δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφε-
"λεῖν." Ασιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ανιλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὅσους πορίσαι ἐδύ. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. Αρτάβανος δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν Ανιλαῖον [e] καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τοῦ καὶ τὸν Ασιναῖον [f] ἐφυστερηκέναι. ἐπεὶ δὲ πιθήνεται αὐτὸν δείσαντα ἐν τῷ ἕλει ὑπομένειν, ὄδε τέ τε πατρῴους θεοὺς ἐπώμνυτο, μηδὲν κακὸν [g] δράσειν αὐτὸν, πίστει τῇ αὐτοῦ προσκεχωρηκότας· καὶ τὴν [h] δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον πρὸς πάσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις πρόσδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ᾧ γὰρ ἂν ψεύσαιτό τις δεξιῶν ὑπ' αὐτοῦ δόσεως [i] ῥωμένης· ὅδε πιστεύειν ἐνδοιάσειεν εἰ τοσῇσδε ἀσφαλείας δόσις ῥώοιτο, πρὸς τῶν ἐν ὑποψίᾳ ἀλλήλοις καθεσηκότων. καὶ Αρτάβανος μὲν, [k] ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν Ανιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς χρήζων [l] ἐνστόμισμα τῇ ἀρετῇ τῶν Ιουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τῶν ἐκείνου σατραπῶν, [m] ἐν ἀποστάσει τε ὄντων καὶ διανοίᾳ τοῦ ἀποστησομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ & πρεσβευομένου πολέμῳ τῷ [n] ἐκείνῳ κατὰ χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅπῃ μέγα οἱ περὶ τὸν Ασιναῖον & τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοι γε [o] συστάντες ἐπ' ἀκροάσει τῇ αὐτῶν, ἢ & τάττε γε [p] ἀτυχοῦντες τοῦ κακῶσαι μειζόνως ἀμαρτοιεν.

δ'. Ο μὲν δὴ, ταῦτα διανοηθεὶς, ἐκπέμπει τὸν [q] Ανιλαῖον. ὁ δὲ Ανιλαῖος πιθανὸς ἦν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην προθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγενημένον· [r] ὥστε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Αρτάβανον. ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται προσφωνούμενος, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ασιναῖον τοῦ ἐν ταῖς πράξεσιν εὐψύχου, θεωρῶν [s] παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δῆναι καταφρονήματος ἀφορμὰς, ὡς ἐδέν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα [t] πάντα προσδοκῶν παρέχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. προσέτι τε πρὸς τὸν δεικνύς τὸν Ασιναῖον Αβδαγάσην [v] τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν, τό, τε ὄνομα προσφωνῶν, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἣ [x] χρῷτο εἰς πόλεμον. τοῦ δὲ Αβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν [y] ποινὴν ἀπολαβεῖν ὑπὲρ ὧν ὕβρισεν εἰς τὴν Παρθυαίων ἀρχὴν, "ἀλλ' οὐκ ἂν,
"εἶπεν ὁ βασιλεὺς, συγχώρημα δοίην ἐπ' ἀνδρὶ [z] πί-
"στει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ πρόσθεν δεξιάν τε
"πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς γενέσθαι ἀποδόσας.
"εἰ δὲ ἀνὴρ τυγχάνεις, τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπὸ-

d Προσχωρεῖν πρὸς αὐτὸν,] Forsan προσχωρεῖν πρὸς αὐτόν. Vide paullo inferius, ubi quoque προσκεχωρηκότας. HUDS. Recte. Nam & *Lugd. Bat.* adstipulante, moveri sede sua jussimus, quod ante erat editum, προσχωρεῖν. HAV.

e Καταμόνας] Conf. c. 4. §. 4. SPANH.

f Εφυστερηκέναι.] Ita *Busb.* ἐφυστερηκότα in *reliquis.* HUDS. Conf. inf. lib. 19. c. 1. §. 5. SPANH.

g Δράσειν αὐτὸς,] Δρᾶσαι *Busb.*

h Δεξιὰν ἐδίδου,] Hæc certissima fidei apud Persas arrha est. Videsis *Comment.* in *Justinum*, l. XI. c. 15. sub finem.

i Γενομένης·] Γινομένης *Busb.*

k Ταῦτα πράξας,] Οὕτως ἐκπέμπει *Busb.*

l Ενστόμισμα τῇ ἀρετῇ] Ενστομισμάτων τῇ ἀρετῇ *Busb.* ἐνστόμισμα τῇ ἀρετῇ *L. B.* ἐνστομισμάτων τῇ ἀρετῇ *Suid.* qui locum hunc *Josephi* verbis aliquot decurtatum affert in voce ἐνστομισμάτων. HUDS. Conf. supr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

m Εν ἀποστάσει τε ὄντων] Versionem paululum immutatam vellem: *ut quæ tum in eo essent ut deficerent, & quod putaret res ad defectionem spectare, in illos jam expeditionem susceperus esset.* IBBETS.

n Ἐκείνῳ κ' χείρωσιν τ' ἀφεστηκότων,] Ἐκείνων *Vat.*

o Συστάντες ἐπ' ἀκροάσει] Συστάσεσιν ἐπ' ἀκ. τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τότε γε ἀτυχοῦντες *Vat. Lugd. Bat. & Hen.*

p Τοῦ Ανιλαῖου.] Ita rescribendum censui, quamvis ἀτυχοῦντες habeant *libri* omnes. *Epiphanius* locum vertit ad hunc modum, *Agebat autem hæc, opus habens illis fratribus, pro tutamine illius satrapiæ, eo quod in aliena regione facile possent ab imperio suo decedere, ut antequam tale aliquid contingeret, ipse eos per amicitiam occuparet. timebat enim ne in Babylonia plurimi se Asinæo conjungerent, & ille manu valida congregata, præsertim in illis locis tam munitissimis, facile se à Persarum imperio defensaret.*

q Ανιλαῖον.] Accessit hoc ex *L. B.* HAV.

r Ωστε δὴ ἠπείγοντο] Οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἠπείγοντο πρὸς τὸν Αρτ. *Busb.* & mox ὃς δὲ ἡδονῇ.

s Παντελὲς] *L. B.* παντελῶς.

t Πάντα] *L. B.* ἐν τῇ.

v Τῶν αὐτοῦ στρατοπεδαρχῶν,] Τῷ αὐτῷ στρατοπεδάρχῃ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

x Χρῶτο εἰς πόλιμον.] Ita *Busb.* χρῶντο in *reliquis.*

y Ποινὴν] *L. B.* ἀποινα.

z Πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,] Πίστει τῇ ἐμῇ *Busb.*

a Ἐκ-

"ἀπορκίας χρήζων τῆς ἐμῆς Παρθυαίων [a] ἀκδίκῃ τλὼ "δεχλὼ πεῦξεμένλω· ἐπαναχωροῦπι γοῦ ἀπιγέ- "μενθ πειρίνα κρατῇ τῷ σεῖ σὲ, καὶ μετ' ἀγνοίας "τῆς ἐμῆς." ἔωθεν δὴ μεπακαλέσας τὸν Ασιναῖον, "ὥ- "ρα σοι, φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ἀπὶ τὰ σαυτοῦ, "καὶ μὴ πλείοσι τῶν ἐνθάδε στρατηγῶν τλὼ ὀργλὼ ἐρε- "θισθας, ἀπιχθρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης "τῆς ἐμῆς. πεδιακαπήκλω δὴ σοὶ δίδωμι τλὼ [b] Βαβυ- "λωνίων γλῶ, ἀλής θλόν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσο- "μένλω ὑπὸ τῶν σῶν Φροντίδων. [c] ἄξιον δὴ μοὶ τυγ- "χάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπίκλητον σοὶ πεδιαχόμενθ τλὼ "ἐμαυτοῦ πίστιν, σὐκ ἐπὶ κύφοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰς σω- "τηρίαν [d] ἀνακειμένοις." ταῦτα εἰπὼν [e] καὶ δῶρα δὲς, [f] ὁπλοῖκα σκπέμπει τὸν Ασιναῖον. ὁ δὴ εἰς τλὼ οἰκείαν πεδιαγλώμενθ, Φρούρια καταστκδάζει, κὴ ὁπόσα [g] πρότερον ὠχύρα, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγεγόνει, καὶ [h] οἷος σὐκ ἄλλος τῶν πρότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄψασθαι πραγμάτων ἐν τολμῇ γεγονότων. Παρ- θυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπδυον οἱ ταύτῃ καταπεμπόμε- νοι στρατηγοί· μικρὸν γὰρ [i] ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν [k] ἧσσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων πρεῖσθαι τιμή. λὼ δὴ ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει· πάντά τε ἤδη τὰ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο πράγματα, προύκοπτέ τε [l] αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐπ' ἔτη πεντεκαί- δεκα.

ε'. Ακμαζόντων δὴ αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, δέχε αὐ- τὺς ἀπικαταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας, ἐπεί- δὴ τλὼ ἀρετλὼ, ἧ πρύκοψαν ἐπὶ μέγα δυνάμεως, σκιρτέπυζιν εἰς ὕβριν ἐπὶ πλεῖσι τῶν πατρίων ὑπὸ ἀπιθυμιῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν Πάρθων τινὶ, στρατηγὸς δὴ ἀφίκετο τῶν ταύτῃ χωρίων, [m] ὧδε καὶ εἵπετο γαμετὴ, πό τε ἄλλα καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖ- σθαι πρεπειληφῦα πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπλὼ ἐπ' αὐ- τῷ· λαμβάνουσα θαύματι τοῦ εὐπρεποῦς, ταύτης εἴ- τε [n] ἀκοῇ τῆς [o] εὐπρεπείας σκμαθὼν, εἴ τε καὶ ἄλ- λως αὐτόπτης γνόμενθ Ανιλαῖθ, ὁ τοῦ Ασιναίου ἀδελφὸς, [p] ἐρασὴς τ' ἐγεγόνει καὶ πολέμιθ, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν σκπράσεσθαι τλὼ σωόδον τῆς γυναικὸς, μὴ τλὼ ἐξρσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτηθείσῃ πρδιλαβών, [q] τὸ δὴ ὑπὸ τοῦ δυσπαπίλεκτον κρίνειν τλὼ ἀπιθυμίαν. ἅμα τε οὖν πολέμιθ ἐπ' αὐ- τοῖς ἀνὴρ [r] σκεχθροτόνητο, κὴ μάχης ἐπάκλθ γνομέ- νης [s] πεσόντθ, ἀνηρημένῳ ἀλῶσα ἐγεγάμητο ἐρασῇ. ἐμοὶ δίκα γε μεγάλων δυσχλῶν Ανιλαίῳ τε ἅμα αὐ- τῷ κὴ Ασιναίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τ' οἶκον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, διὰ τοιαύτλν αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ πάνδρος τεθνηκότθ αἰχμάλωτθ ἦγετο, ἀφιδρύ- ματα τ' θεῶν, ἅπερ τῷ ἀνδρὶ κὴ αὐτῇ πατρῷα λὼ. ἀπι- χώριον δὴ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσίν ἐστιν ἐπί τε τ' οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, κὴ ἴσασιν ἐπὶ ξένης σωεπάγεσθαι· [t] πρει- σέλλυσι, κὴ ταύτῃ τοῦ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθθ σωαπήγετο. κὴ τὸ μὲν πρῶτον λελησότως αὐτῶν θρη- σκείαν ἐποιεῖτο· γαμετὴ δὲ ἀποδεικθεῖσα, ἤδη πρόπω τῷ αὐτῆς εἰωθότι, κὴ μεθ' οἵων νομίμων ἐπὶ θ πρότε- ρα ἀνδρὸς, ἐθεράπδυεν αὐτάς· κὴ τ' ἐπάρων οἱ μάλιστα

"vir ſis belli ſciens fortiſque, nihil opus eſt ut "meo perjurio utaris ad injurias Parthorum impe- "rio illatas ulciſcendas: revertentem itaque ador- "tus, eum viribus tuis per me licet opprimas, "dum tuum mihi lateat conſilium." Mane dein- de accito Aſinæo, "Tempus tibi eſt, inquit, ad "tuos concedere, ô juvenis, etiam ne plures è du- "cibus meis qui mecum ſunt ad te occidendum "irritentur, me ignaro nec opinante. Tuæ autem "fidei committo terram Babyloniam, ut eam tua "cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. "Æquum autem eſt ut te mihi benignum habe- "am, qui fidem meam tibi inviolatam præſtiti, "cum non de rebus leviculis ageretur, ſed quæ ad "ſalutem tuam ſpectabant & incolumitatem." Cum iſta dixiſſet & Aſinæum muneribus auxiſſet, ſine mora ad ſuos eum dimittit. Ille vero domum reverſus, caſtella partim nova condidit, partim ve- tera munitionibus firmavit: brevique eò potentiæ crevit, quantam alius ante ſe nemo adeptus eſt, qui ex hujuſmodi initiis rerum gubernaculo ſe ad- movere auſus eſt. Parthorum etiam duces, qui in vicinas provincias mittebantur, eum colebant & obſervabant: nam parva res meritiſque ſuis levior *illis* viſus eſt honos, quem à Babyloniis habuit. Erat autem in auctoritate *magna* & poteſtate, jam- que omnia in Meſopotamia negotia ab illius nutu pendebant & arbitrio, ejuſque felicitas per annos quindecim indies magis magiſque augebatur.

Muneribus auctum dimittit.

5. Cæterum cum bonis omnibus florerent *af- fluerentque*, eis adhærere cœpit mali labes ex hu- juſmodi cauſa, poſtquam à virtute deſciverant, qua in tantam provecti ſunt potentiam, eamque in con- tumeliam verterant, à patriis moribus lapſi in vo- luptatum cupiditates. Cum forte veniret ad vici- nam regionem adminiſtrandam Parthorum quidam dux, quem comitata eſt etiam uxor, quæ & cæ- teris dotibus laudes aliis præripuerat omnibus, præcipueque mirabili formæ elegantia, quæ ad hoc efficiendum maximo erat momento, ejus, ſive quod aliquid de pulchritudine illius fama accepe- rat, ſive oculos in eam conjecerat, amator ſimul & hoſtis exſtitit Aſinæi frater Anilæus, partim quidem quod nulla ei ſupereſſet ſpes potiundi mu- liere, niſi eam quaſi vi captam in poteſtatem ſuam redigeret, partim vero quod cupiditati ſuæ ſe reſi- ſtere non poſſe crediderit. Simul itaque ac mari- tus hoſtis illis declaratus fuiſſet, & pugna inita acie cecidiſſet, occiſi *uxor* captiva nupta erat ama- tori *ſuo*. non tamen ſine magnis calamitatibus, & ipſi Anilæo & Aſinæo importatis, in domum illo- rum ingreſſa eſt mulier, ſed cum magno illorum malo ex hujuſmodi cauſa. Poſtquam enim viro *priore* mortuo captiva duceretur, ſimulachra deo- rum ſibi maritoque ſuo gentilitia (moris enim eſt omnibus in illa regione & domi habere numina, ſecumque, cum peregre irent, geſtare) occulta- bat, atque ita patria conſuetudine ſecum aſporta- bat. & primo quidem ea clam omnibus colebat: cum autem facta eſſet uxor, ſuo priſtino more, iiſdemque quibus ſub priore marito aſſueverat riti- bus, Deos venerata eſt. Tunc ſocii eorum, quos maximi faciebant, leviter eum primo reprehende- bant,

Origo calamitatis quæ in fratres invaſit.

Anilæus Parthica mulieris ac more captus.

Nuptiæ Anilæi & Parthicæ mulieris.

Anilæo ob uxoris mores iraſcuntur ſocii.

a Εκδίκῃ τλὼ ἀρχλὼ] Eo modo *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἀδίκῃ in *cæteris*.
b Βαβυλωνίων γλῶ,] Βαβυλωνίαν γῆν *Busb.*
c Αξιον δὴ μοὶ] *L. B.* ἄξιθ δέ μοι.
d Ανακειμένοις.] *Gen.* ἀναπειμένοις.
e Καὶ δῶρα δὲς,] Καὶ δῶρα δίδωσι *Busb.* quæ lectio amplectenda, niſi ὁπλοῖκα *mox* aut *ſtatim* denotet.
f Οπλοῖκα] *L. B.* τὸ πλοῖκα. τὸ πλοῖκα *Coccejus*, vel πλοιαῦτα
g Πρότερον ὠχύρα,] Voculam λὼ poſt πρότερον inſerit *Busb.*
h Οἷος σὺν ἄλλος] Ita lego. ὁπόσα in *libris*.
i Εδόκει] *L. B.* κὴ ἐδόκει.
k Ηττον ἀρετὸς] Forſan ἧσσαν. HUDS. & COCC.
l Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῶν.
m Ωδὲ κὴ εἵπετο γαμετὴ,] Antea erat ᾧ δή.
n Ακοῇ] *L. B.* ἀκολὼ.
o Εὐπρεπείας] *L. B.* in *Marg.* ὁμορφίας.
p Ερασὴς τ' ἐγεγόνει] Ita lego. antea erat, ἐρασής τε γεγόνει. HUDS. Et recte ita legiſſe teſtem produco *Lugd. Bat.* HAV.
q Τὸ δὴ ὑπὸ Τ] *Gen.* τὸ Τ.
r Εκεχθροτόνητο.] Εκεχειροτόνητο πλείων πίσων κὴ μ. depravate in *Codd. Hen. Vat.* & *Gall.* πλείων κὴ πλεῖστα in *Lugd. Bat.* ubi & in *Marg.* πλείονα.
s Πεσόντθ,] Eo modo diſtinguendum cenſui; & in verſione ἡ γυνὴ ſupplevi poſt ἀπηγμένῳ. prius abſque commate poſt πεσόντθ lectum erat.
t Πρεισέλλυσι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐφεισέλλυσι *Coccejus*. ἐφεισέλλυσι in *cæteris* omnibus.

bant, quod nequaquam ex inſtitutis Hebraïcis convenienterque illorum legibus ageret, in uxorem accipiendo mulierem alienigenam, & quæ ſacrificiorum cultuſque religioſi ritus illis accurate præſcriptos violaret. Videndum itaque ne dum nimium concedat corporis voluptati, à principatu excidat formæ cauſa, & à poteſtate quæ jam Dei auſpiciis eouſque proceſſerat. Poſtquam vero nihil proficiebant, acciditque ut quidam è ſuis, quem maximi faciebant, interficeretur, quod paulo liberius loquutus fuerit (qui & ipſe moriens ex ſuo in leges amore precatus eſt Deum ut vice interfectoris pœnas penderent Aſinæus ipſe & Anilæus, cunctique ſocii ſimili ab hoſtibus morte plecterentur, quod illi quidem ſcelerum auctores fuerint, hi vero auxilium ei non tulerint, talia patienti dum leges vindicatum iret) gravi dolore afficiebantur, patienter tamen ferebant, utpote ſibimet conſcii quod in univerſum illorum virtuti præſentem acceptam deberent felicitatem. Cum autem audirent de cultu deorum quos Parthi venerantur, contumeliam Anilæi in legem *ſuam* haud amplius tolerandam eſſe rati, factoque plurium concurſu ad Aſinæum, vociferabantur in Anilæum, dicentes, oportere eum, ſi prius parum potuit quid utile ſit diſpicere, nunc certe quod factum fuerit corrigere & emendare, antequam contigerit ut & ipſe & alii omnes peccati iſtius pœnas ſua pernicie luant; atque exprobrantes *ei* nuptias cum muliere *alienigena*, neque ex illorum conſuetudine neque receptis patriæ legibus congruenter factas, cultumque *deorum*, quem in Dei ab illis adorati opprobrium mulier illa inducere ſatagit. Ille autem & ipſe probe novit, fratris peccatum magnorum malorum cauſam exſtitiſſe, porroque futurum eſſe; veruntamen tolerabat, benevolentiæ cedens ex cognatione ortæ, eique ignoſcens quod mala cupiditate ſe fortiori teneretur. Sed cum plurium indies concurſus ad eum fieret, majoreſque ederentur clamores, tunc demum de iſtis Anilæum alloquitur, & de anteactis eum objurgans, jubenſque ut in poſterum ita facere deſinat, mulieremque domum ad cognatos remittat. Nihil tamen hac admonitione profectum eſt. Mulier autem ſentiens ſui cauſa tumultuari populum, & verita ne Anilæo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno, quod Aſinæo in cibis miſcuerat, hominem ſuſtulit: nec quidquam metuebat ex iis quæ perpetraverat, quod judicem habitura eſſet *virum* ipſam perdite amantem.

Is à ſuis leviter reprehenſus quendam interficit.

Aſinæus ab Anilæi uxore veneno ſublatus.

Anileus apud Aſinæum accuſatur.

6. Cæterum Anilæus, cum imperium jam ſolus ſuſcepiſſet, exercitum educit in vicos Mithradatis, viri apud Parthos primarii, & qui Artabani regis filiam in matrimonium acceperat: eoſque magna præda abacta populatus eſt. & magna quidem pecuniæ & mancipiorum vis in illis reperta eſt, multaque pecora & alia quamplurima quæ ea habentibus vitam faciunt beatiorem. Mithradates vero, qui tum forte in ea erat regione, audita vicorum expugnatione, indigne ferens quod Anilæus, quem non ante laceſſiverat, ipſum injuria afficere cœperit, ſuamque in præſenti dignitatem inſuper habuerit, poſtquam tantum equitatus, quantum poterat, collegiſſet, & ex omnibus eos qui ætate florerent, Anilæo obviam ibat, quaſi cum

Anileus in Mithradatem educit exercitum.

πιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον [v] ἐπέσκηπτον, ὡς ἐδαμῶς [x] πρέποι Ἑβραϊκὰ, ἅδε ὁποῖα νόμοις τοῖς αὐτῶν πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένῳ ἀλλόφυλον, καὶ πρὸς θεοὺς ἀσεβοίνησαν θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τιμᾶν ἀκριβείαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὸ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ἀπολέσῃ τιμὴν ἧς [y] εὐπρεπῶς, καὶ τιμᾶν εἰς νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προελθοῦσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλά τινα αὐτῶν τὸν μάλιστα πιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, ἀπέκτεινε· καὶ ὃς κλεινόμενος [z] εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων τοῦ κτείνοντος αὐτὸν τιμωρίαν ἐπηρᾶσατο αὐτῷ τε Ανιλαίῳ καὶ Ασιναίῳ, [a] καὶ πᾶσιν ἑταίροις ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν ἡμέραν πλούτιλῃ, τοῖς μὲν, ὡς ἠγεμόσι παρανομιῶν γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ [b] βοηθῶεν αὐτῷ τοιάδε πάσχοντι διὰ τὸ σκληκεῖν τοῖς νόμοις· οἱ δ' ἐβαρύνοντο μὲν, ἠνείχοντο δ', μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων, τῇ εὐδαιμονίᾳ σωθέντες. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ θεραπείαν ἀκροῶνται [c] τῶν θεῶν τῶν Παρθυαίοις πιμωμένων, οὐκ ἔτι ἀνεκτὸν ἡγέμενοι εἶναι Ανιλαίῳ τὸ [d] ὑβρίζειν εἰς τὰς νόμους, ἐπὶ τὸν Ασιναῖον ἐλθόντες καὶ πλέονες ἤδη καταβόων ἐπὶ Ανιλαίῳ, φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον [e] κατ' αὐτὸν [f] ἐωρακότα τὸ ὠφελεῖν, ἀλλὰ νῦν γε ὀπισθοφλοῦ ποιεῖσθαι ἐπὶ γεγονότος, πρὶν ἢ τῷ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέραν εἰς ὄλεθρον ἀνακειμένῳ· τόν τε γάμον τῆς ἀνθρώπου λέγοντες ἃ μετ' αὐτῶν, ἅτε αὐτοῖς εἰωθότων τιθεῖσθαι νόμων, καὶ τῷ θρησκείαν ἣν ὀπιτηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει θεοῦ τοῖς αὐτοῖς σεβασμίᾳ πράσεσθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδει μὲν τῷ ἁμαρτάδα ἐπὶ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, καὶ ἐσομένῳ, ἀ μὴν ἀλλὰ καὶ ἠνείχετό γε εὐνοίᾳ ἐπὶ συγγνώστῳ νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ὀπιθυμίας νικωμένῳ. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι [g] συνεσρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τὰ μὲν καῦτα δὴ φησὶ περὶ αὐτῶν πρὸς Ανιλαῖον, τοῖς τε πρῶτον γεγονόσιν ὀπιτιμῶν, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τῷ ἀνθρώπου ἀποπεμψάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπράσσετο δ' οὐδὲν ἐκ τῶν λόγων. καὶ ἡ γυνὴ δ' αἰσθανομένη μὲν δὴ θρᾷ δὴ κατέχουσα τοὺς λαοὺς δι' αὐτῷ, δεδοικυῖα δὴ περὶ τῷ Ανιλαίῳ [h] μή καί τι πάθοι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτῷ, φάρμακον τῷ Ασιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, [i] μεθυσᾷ τὸν ἄνθρωπον, οὐδείς τι ᾧ ἐπὶ κλιτῇ τοῦ περὶ αὐτῷ πραχθησομένων τῷ ἐργασῇ γενομένῳ.

5'. Ανιλαῖος δ', [k] καταμόνας ἤδη τὴν ἡγεμονίαν περιλαβὼν, ἐξάγει στρατιὰν ἐπὶ τὰς Μιθραδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ Παρθυαίᾳ, καὶ βασιλέως Αρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἅμα λείας τε ἦγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα καὶ ἀνδράποδα εὑρέσκετο, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὅσα ἐπὶ πρόσληψει τοῦ εὐδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. Μιθραδάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῇδε [l] ὤν, ἐπεὶ ἀκούει τῶν κωμῶν τὴν ἅλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων [m] ὅπως μὴ προάρξαι τοῦ ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τοῦ ἀξιώματος ὑπερβολὴν, ἱππέας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, παρῆν ὡς προσμίξων τοῖς

[v] Επέσκηπτον, ὡς] Abſunt à *L. B.*
[x] Πρέποι] *L. B.* πρόσκειν.
[y] Τῆς ἐπιτρεπῶς,] Hic ellipſin eſſe puto ἧς ὑπὸ aut ἵνα.
[z] Εὐνοίᾳ τῇ τῶν νόμων] Ita lego cum *Cod. Busb.* Εὐνοίας τι τῶν νόμων κ.τ. in *Editis* Aliiſque Forſan Εὐνοίας τῶν νόμων, ut ellipſis ſit vocularum ἀφ'.
[a] Καὶ πᾶσιν ἑτοίμοις] Sic *Busb.* & *Epiphan.* καὶ πᾶσιν ἑτέροις in *reliquis.*
[b] Βοηθῶεν] *L. B.* βοηθοῖεν.
[c] Τῶν θεῶν] Illud τῶν è *Codd. MSS.*
[d] Υβρίζειν] *L. B.* ὑβείζειν.
[e] Κατ' αὐτὸν] Scribe κατ' αὐτόν. COCC.
[f] Εωρακότα] *L. B.* ἑώρα.
[g] Συνεσρέφοντο,] Συνεστρέφοντο *Busb.*
[h] Μὴ καί τι πάθοι] Ita in *Editis.* μηκέτι *Busb.*
[i] Μεθυσᾷ] *L. B.* μεθίσατο.
[k] Καταμόνας] Conf. ſupr. c. 4. §. 3. SPANH.
[l] Ὢν, ἐπεὶ ἀκούῃ] Voculam ὢν inſertam dedi ex *MSS.*
[m] Ὅπότε μὴ προάρξαιτο] Οὐ μὴ ἄρξαιτο ἀδικεῖν Ανιλαῖος ἤρξατο *Busb.*

n Ma-

τοῖς ΦΕΙ τὸν Ανιλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῶν αὐτοῦ καταχὼν ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑπιούσῃ [n] μαχησόμενος. [o] Διὰ τὸ εἶναι Σάββατον ἡμέραν τοῖς Ιουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένῳ. Ανιλαῖος ὑπὸ τινος πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς Σύρᾳ ἀλλοφύλῳ ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φράζοντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα Μιθραδάτης ἤμελλε [p] δαινυσθαι, δειπνοποιησάμενος καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἁμαξίοις τῶν ποιημένων χρήζων [q] τῆς Παρθυαίοις ὑπιπτεῖν. καὶ ΦΕΙ φυλακὴν τετάρτῃ ὑπιπεσών, τοὺς μὲν ἔτι κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν [r] τρέπει. Μιθραδάτῃ δὲ [s] ζωγρίᾳ λαβών, ἦγε ὡς αὐτὸν ὑπὶ [t] ὄνου γυμνὸν ἀναβέβηκεν, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζεται ΘΕΜΙ [v] Παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς [x] τὴν ὕλην μετὰ [y] τοιούτου ὀχήματος, καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν Μιθραδάτῃ, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπεύδων αὐτὸς ἐναντία· "μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γέ"νους τε ὄντα τοῦ πρώτου ΘΕΜΙ Παρθυαίοις, καὶ "ὑπεραμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως πιω"μένον. νικῶν μὲν γὰρ ἀνεκτὰ εἶναι τὰ πεπραγμέ"να· καὶ γὰρ [z] εἴπερ ὕβρισεν Μιθραδάτης, ἀλλ' οὖν "σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς [a] εὐεργετούμενον χάριτος "μνήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ. [b] πάσχοντος δέ τι ἀνήκεστον, οὐκ ἀτρεμήσειν βασιλέα, [c] μὴ "οὐ μεγάλῳ σφαγὴν Ιουδαίων τῶν ἐν Βαβυλῶ"νι [d] ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, διά "τε τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ μὴ [e] ἀναστροφὴν εἶναι "ἂν αὐτοῖς, πλαίσματός τινος γιγνομένου, [f] τῇ κατ' "ἐκείνους ἀκμῇ πληθύι χρώμενον." καὶ ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς καὶ φράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν· ἀφίεταί τε [g] Μιθραδάτης. [h] ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνή, εἰ μὴ [i] προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ [k] τιμωρήσεται τὴν ὑβρίσασαν εἰς αὐτὸν ΘΕΙΟΤΕΡΟΜΕΝΟΝ, ἀγαπῶν δὲ τὴν σωτηρίαν μετὰ [l] αἰσχμαλωσίας ὑπὸ [m] Ιουδαίων ἀνδρῶν [n] γιγνομένης. "καὶ νῦν ἐπανάδραμε τὴν ἀρε"τὴν, ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους, ἢ μὴν "ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ τῆς πρὸς σὲ ὑπὲρ γάμου κοινωνίας." "ὁ δὲ αὖ, τοῦτο μὲν τῶν ὀνειδῶν τὴν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ τῆς γυναικὸς τὴν μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ αὐτὸ γάμων, ἄκων μὲν καὶ μὴ βουλόμενος σωφρὴ [p] γοῦν τὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖον, [q] καὶ ἐλαυνῇ, οὐκ ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ Παρθυαῖος ὢν ὑπὸ [r] Ιουδαίων ΘΕΙΟΤΕΡΟΙΣ ἀντιπολεμοῖντο.

ζ. [s] Ανιλαῖος δὲ, ὡς μανθάνει ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙΑ δυνάμει πολλῇ τὸν Μιθραδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος

eo acie congreſſurus. Cumque ad vicum quendam è ſuis perveniſſet, illic ſe continuit & quieſcebat, quaſi poſtridie pugnam initurus, utpote Sabbati die, quem fauſtum in otio agunt Judæi. Anilæus autem cum iſta reſciviſſet ex homine alienigena, Syro genere, alterius vici incola, qui & alia diligenter ei narrabat, & locum ubi Mithradates *cum ſuis* epulaturus eſſet, ſumpta tempeſtive cœna, nocte iter faciebat, eo animo ut Parthos omnium quæ agerentur ignaros adoriretur: & circa quartam vigiliam eos adortus, alios quidem dormientes interficit, alios vero in fugam vertit. Mithradatem autem *ipſum* cum vivum cepiſſet, ſecum abducebat, nudum aſino impoſitum, quæ apud Parthos graviſſima habetur contumelia. Cumque in ſylvam tali propoſito cum perduxiſſet, juberentque amici ut Mithradatem occideret, ille ad diverſa contendens eos perdocebat: "nequaquam è "re ſua eſſe ut Mithradatem occiderent, ut qui "primæ eſſet dignitatis inter Parthos, majorique "in honore quod ex nuptiis arctiori neceſſitudine "cum rege conjungeretur. nunc enim toleratu "haud difficilia eſſe quæ fecerant, & licet contu"melia affectus fuerit Mithradates, quòd tamen "vitam conſervatam vobis acceptam debuerit, non "obliturum eſſe gratiam illis referre qui hujuſmo"di beneficium *ei* dederint. Sin vero malorum "graviſſimum patietur, non conquieſcet rex, do"nec magnam Judæorum in Babylonia ſtragem "ediderit, quibus *ſane* ut parceretur bene ſe habe"ret, tam quod conſanguinei ſint, tam, quod nul"lum erit vobis refugium, ſi res male ceciderint, "cum ille juvenum illorum pleroſque in ſuam po"teſtatem redegerit." Et cum ille quidem iſta cogitaſſet & in concione loquutus eſſet, ſuis ea perſuadebat; atque ita dimiſſus eſt Mithradates. Ipſum vero inde egreſſum conviciis excipiebat uxor, quod noluerit, cum & regis gener eſſet, atque adeo ſpretus & contemptus, eos perſequi qui injurias ei fecerant & contumelias, ſed contentus incolumitatis ſorte vivere maluerit, etiam poſtquam à Judæis ductus fuerat captivus. "Et nunc, "inquit, aut forti animo regredere, * aut per deos "patrios juro me nuptiarum tecum ſocietatem "dirempturam eſſe." Ille vero iterum (partim quod ægre ferret quotidianum opprobrium, partim quod veritus eſſet mulieris animum elatum nè cum eo divortium faceret) copias, non ſponte quidem neque volens, quantas potuit maximas, coëgit, & contra hoſtem proficiſcitur, non ferendam putans ſalutem *ſibi conceſſam*, ſi, cum Parthus eſſet, repulſam tulerit à Judæis adverſus eum bellum gerentibus.

Mithradatem captum abducit.

Mithradates ab uxore impulſus ad bellum redintegrandum.

7. Anilæus autem, audito Mithradatem in eo eſſe ut magnam militum vim contra ipſum duceret, *refugium.* Vide Lib. XIX. Cap. I. §. 16. HUDS. vel IBBETS. in *Add.*

Anilæus congreſſui cum Mithradate ſe parat.

---

n Μαχησόμενος] Μαχούμενος *Busb.*

o Διὰ τὸ ——— ἀργομένῳ.] Conf. *alibi* lib. I. c. 7. §. 3. & Antt. lib. 14. c. 4. §. 2. SPANH.

p Δαίνυσθαι,] Ita diſtinguo cum *Cod. Busb.* & *Epiphan.* δαίνυσθαι δειπνοποιησάμενοι, καθ' ὥραν ἤλαυνε in *Editis Aliisque.*

q Τοῖς Παρθυαίοις ἐπιπεσεῖν.] Τοῖς ἀνιλίοις *Busb.* & *Epiphan.*

r Τρέπει.] Τρέπει *Busb.*

s Ζωγρίᾳ] Vel ζωγείαν· *Heſychius* ζωγείαν, ζῶντα· SPANH.

t Ὄνου] Vide *Suidam* in voce ὄνος.

v Παρθυαίοις.] Πάρθοις *Busb.*

x Τὴν ὕλην] Supra p. 907. τὸ ὕλος.

y Τοιούτου] *L. B.* τοιοῦδε.

z Εἴπερ ὕβρισεν] Εἰ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ *Busb.* ὑπερύβρισεν *L. B. Cocceius* εἰ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΙ.

a Εὐεργετούμενον χάριτος μνήσασθαι] Εὐεργετούμενον μνησθῆναι χάριτος τοῖς τοιάδε π. *Busb.*

b Πάσχοντος δέ τι ἀνήκεστον,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc & *Lugd. Bat.*) πάσχοντος δέ τι ἀνήκεστον οὐκ ἀτρεμήσειν βασιλέα in *Editis Aliisque.*

c Μὴ οὐ μεγάλῳ σφαγὴν] Iterum cum *Cod. Busb.* (pariterque *Lugd. Bat.*) non diſſentiente *Epiphanio.* perperam antea erat, μὴ ἂν.

d Ποιησάμενον,] Ποιησόμενον *Busb.* & mox, ἔχοι, λέγει τὴν τ.

e Ἀναστροφὴν] Vide *Suidam* voc. ἀναστροφάδην. *Ita.* ἀναστρέφω

f Τῇ κατ' ἐκείνους ἀκμῇ] In *Editis* τὸ κατ' ἐκ. verum τῇ vel τὸ legendum eſſe monuit Cl. *Lowthius.* atque τῇ prætuli, quod τε (forſan pro τῇ) habeant *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

g Μιθραδάτης.] *L. B.* Μιθριδάτην.

h Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν] Ἐλθόντα *Busb.* & *Lugd. Bat.*

i Προθυμήσεται] Προμηθήσεται *L. B.*

k Τιμωρήσεσθαι τὴν ὑβρίσασαν] Τιμωρῶν τιμωρήσεσθαι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

l Αἰχμαλωσίας] *L. B.* αἰχμαλωσίαν.

m Ιουδαίων ἀνδρῶν] In *Marg. L. B.* Ιουδαίου ἀνδρὸς.

n Γιγνομένης] Γιγνομένου *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

* *Aut per* ——— *eſſe.*] Aut deos teſtor, quibus curæ eſt regum dignitas, *Gelen.*

o Ἄκων μὲν] Ita *Baſ. Vat.* & *Hen.* ἄκων μὲ καὶ βουλόμενος in *Edit. Gen.* qua lectione admiſſa vertendum, *velit nolit.*

p Γοῦν] *L. B.* δ' ὖν.

q Καὶ ἐλαυνῇ,] Καὶ ἤλαυνεν ΑΝΙΛΑΙΟΣ *Busb.*

r Ιουδαίων ΘΕΙΟΤΕΡΟΙΣ ἀντιπολεμοῖντο.] Ιουδαίων ΘΕΙΟΤΕΡΟΙΣ ἀντιπολεμοῖτο *Vat.* & *Hen. à pr. m.* Ιουδαίου ΘΕΙΟΤΕΡΟΙΣ ἀντιπολεμοῖντος *Lugd. Bat.*

s Ανιλαῖος δὲ,] Ειῶν δὲ μαθὼν ὁ ἱππαρ. *Busb.*

ret, inglorium ratus intra paluſtria ſe continere & non occupare illis obviam ire, ſimulque ex priori felicitate ſperans ſe hoſtes ſimiliter ac antea male multaturos, & audaciam *ſuis* audere jam aſſuetis non defuturam, copias eduxit. quin & multi præter ſuum exercitum ei ſeſe adjunxerunt, quaſi res alienas prædatum ituri eſſent, primoque aſpectu terrorem hoſtibus rurſus injecturi. At cum progreſſi eſſent uſque ad ſtadia nonaginta, facto itinere per loca arida iploque meridie, tunc eos & ſitis urgebat & Mithradates conſpectus in eos impreſſionem faciebat, potus inopia laborantes, & ob hoc ipſum & ſolis ardorem arma ferre non valentes. Itaque Anilæus cum ſuis turpem in fugam vertitur, quod viribus defectis res eſſet cum integris, multaque facta eſt cædes, & plurima hominum millia ceciderunt. Anilæus autem & quotquot circa eum erant fuga effuſiſſima in ſylvam ſe receeperunt, facientes ut Mithradates exſultaret gaudio ex victoria ab illis reportata. Cæterum ad Anilæum confluxit ingens multitudo perditorum hominum, ſuam ſalutem parvi pendentium dummodo rerum aſperitate in præſens leventur, adeo ut incrementum quod ex illis ceperit occiſorum numerum adæquaverit: haud tamen conferendi erant cum iis qui acie ceciderant, quod rudes eſſent & inexercitati. Veruntamen cum illis impreſſionem faciebat in Babyloniorum vicos; atque iſthic vi & violentia Anilæi magna facta eſt rerum omnium vaſtatio. Tum Babylonii, cum iis qui bellum ſuſceperant, miſerunt Nearda ad Judæos qui illic erant, Anilæum *ſibi tradi* poſtulantes. Et cum dictis iſtis nollent auſcultare, (neque enim ſi id maxime vellent hominem dedere potuerunt) ad pacem ineundam eos invitabant: atque illi ſe etiam deſiderare dicebant ut de pace convenirent, mittuntque una cum Babyloniis certos homines, qui cum Anilæo hac de re agerent. Tum Babylonii, poſtquam omnia perſpexiſſent, & qualis eſſet locus, in quo caſtra poſuerat Anilæus, exploratum habuiſſent, eos crapula ſomnoque gravatos adorti, impune quotquot nacti ſunt ipſumque Anilæum inter cæteros interficiunt.

Anilæani a Mithradate fuſi fugatique.

Anilæus in Babyloniorum vicos invadit.

Anilæum ex improviſo adoriuntur Babylonii, ipſumque interficiunt.

8. Babylonii autem gravi Anilæi metu liberati, (illis enim obſtabat quo minus ſuum in Judæos odium effunderent, nam perpetuo fere inter eos diſſidia erant ex legum diverſitate orta, & cuicunque parti forte animi creverint prior alteram injuriis laceſſebat) & tunc itaque occiſis qui cum Anilæo erant, in Judæos impetum faciunt. Illi vero graviter ferentes Babyloniorum injurias, cum neque aliquid poſſent contra illos in acie neque ſimul cum illis vivere ſuſtinerent, migrabant Seleuciam, urbem illius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanoris filio conditam. eam autem habitant Macedonum multi, plurimique Græci: quin & Syri

Judæi Babyloniâ Seleuciam migrant.

τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπαιθριάζειν τὰς πολεμίας, εὐτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ὁμοία πράξειν τὰς πολεμίας, καὶ τῷ τε τόλμῃζιν καὶ εἰωθόσι θαρρεῖν ὑπερτυγχάνειν, ἐξῆγε τὴν δυναμιν. πολλοί τε πρὸς τῷ οἰκείῳ στρατῷ προσεγεγένεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοτρίων τραπησόμενοι, καὶ ὄψει πάλιν προσκαλήζοντες τοὺς πολεμίας. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς εἰς σταδίας ἐνενήκοντα, [c] καὶ διὰ τῆς ἀνύδρου τῆς πορείας γιομένης, καὶ μεσημβρίας [v] ὕσης, [x] τότε δειλῶ τε τὸ δίψος, καὶ Μιθραδάτης ὀπιφανεὶς [y] προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ὁποτέρᾳ τὸ πιεῖν, καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὴν ὥραν φέρειν τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. τροπή τε οὖν γίνεται τῶν δειλῶν Ανιλαῖον αἰσχρά, διὰ τὸ ἀπηγοροὺκότας ἀκραιφνέσι προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. Ανιλαῖος δ' καὶ ὅσον περὶ αὐτὸν δὴ σωρηκὼς [z] ἐπὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ, νίκης τῆς ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν Μιθραδάτῃ παρεχηκότες. Ανιλαίῳ δ' προσῆλθε πλῆθος [a] ἄπειρον ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τὴν σωτηρίαν ποιουμένων, ῥᾳδώνης χάριν τῆς εἰς τὸ παρὸν, ὥστε ἀνταγώνισμα τὴν τούτων προσοδον γενέσθαι πλήθους τῶν ὁπολωλότων. οὐ μὴν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπωκόσι διὰ τὸ ἀμελέτητον. ἀ μὴν ἀλλὰ [b] τότοις ὀπιφοίτα τῆς κώμης τῶν Βαβυλωνίων, ἀνάστατά τε ἦν πάντα πάντα ὑπὸ τῆς Ανιλαίου ὕβρεως. καὶ Βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν [c] εἰς τὰ Νεαρδὰ πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ Ιουδαίους Ανιλαῖον ἐξαιτούμενοι. [d] καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τὸν λόγον, ὅθεν γε βουλομένοις ἔκδοτον θεραπεύειν [e] δυνατὸν ἦν, τὴν εἰρήνην [f] προὐκαλοῦντο· οἱ δ' καίτοι χρήζειν ἔλεγον τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συμβάσεων, καὶ πέμπουσι μετὰ τῶν Βαβυλωνίων ἄνδρας, [g] οἱ διελέγοντο περὶ τοῦ Ανιλαίου. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι [h] κατοπτίας αὐτοῖς γιομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένῳ Ανιλαίῳ ἦν, ὑπιππεύοντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον τρεπομένοις, κτείνουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν.

η'. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἀπαλλαγῆτες τοῦ Ανιλαίου βαρύτητος· [i] ὑπερίσμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, [k] ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίας τοῦ ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις [l] παροξύνοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἦσαν· [m] καὶ τότε ἂν ὁπολωλότων τῶν περὶ τὸν Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τιθέμενοι τὴν ὕβριν τὴν ἐκ τῶν Βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τὴν συνοικίαν, ᾤχοντο εἰς Σελεύκειαν τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν ἀξιολογωτάτην, Σελεύκου κτίσμα τοῦ Νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πολῖ-

[c] Καὶ διὰ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν] Καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

[v] Οὔσης,] Illud ὕσης ſupplevi è *Cod. Busb.*

[x] Τοτε δειλῶ τε] *L. B.* τότε ἄλλα περιλῶ τότε.

[y] Προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις] Προσέβαλε *Busb.*

[z] Επὶ τῆς ὕλης ἐπανεχώρουν] Υπὸ τὴν ὑλην *Busb.*

[a] Απειρον ἀνδρῶν ποιηρῶν] Ita *Gall.* (idemque voluit *L. B.* legens ἄπορον) ἄπηρον aut ἄπορον in *Editis Aliiſque.* Ανιλαίῳ δ' αὖθις προσῆλθε πλῆθος δι' ἀπορίαν ἀνδρῶν ποιηρῶν *Zonar.*

[b] Τότοις ἐπιδοιτῷ] Antea erat ταύτῃς, quod in τότοις mutari juſſit Cl. *Lowthius.*

[c] Εἰς τὰ Νεαρδὰ] Ita ut ſupra c. 10. §. 1. Νεαρδὰ hic loci in *libris.* ſed Νέαρδα hic habet *Lugd. Bat.*

[d] Καὶ μὴ δεξαμένοις τοῦτον] Forſan, καὶ μὴ δεξαμένους, & dein οἷς εἰρήνην προὐκαλοῦντο.

[e] Δυνατὸν ἦν,] Δυνάμις ἦν *Busb.* δυνηθῶσιν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[f] Προὐκαλοῦντο·] Προσεκαλοῦντο *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[g] Οἱ διελέγοντο] Ων εἷς διελέξατο *Gall.* οἱ διελέξοντο *L. B.*

[h] Κατοπτίας αὐτοῖς γιομένης,] Κατοπτείας *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[i] Ερισμισμα] Conf. ſupr. lib. 17. c. 12. §. 1. SPANH.

[k] Αει γὰρ] Ante in *Editis* erat, καὶ Ανιλαῖον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ Βαβυλώνιοι δ' ἀπαλλαγῆτες τοῦ Ανιλαίου βαρύτητος, ἐπισμισμα γὰρ ἦν αὐτῶν μίσος τῷ πρὸς Ιουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διάφοροι καθεστήκεσαν αἰτίας τοῦ ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁποτέροις παροξύνοιτο θαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἦσαν. καὶ τότε ἂν ὁπλωλότων τῶν περὶ Ανιλαῖον, ἐπετίθεντο τοῖς Ιουδαίοις οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν δεινῷ τ. In eo diſcrepant *Codd. MSS.* quod ἀπέκτειναν deſit *Gall.* & Ανιλαῖον αὐτὸν κατέλαβον οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἀπαλλαγέντες habeat *Busb.* ἀπέκτειναν οἱ Βαβυλώνιοι. οἱ δ' ἀπαλλ. *Hen.* & *Vat.* in quibus mox εἰ μὴ καὶ τότε ἂν ὁπλ. denique οἱ Βαβυλώνιοι omittit *Busb.* cujus auctoritate & ipſe idem feci, totumque locum aliter quam prius diſtinctum dedi. Quo modo legerit *Epiphanius*, conjiciat cui libet ex ſequentibus prout ille vertit, *ipſumque Anilæum obtruncant. Atque hoc modo Babylonii injuriis Anilæi & gravedine liberati ſunt. Impreſſio namque illis magno conſtabat odio, quod circa eos detinebatur. Nam pene ſemper inimicitias exercebant. Cauſa vero huius iræ fuit lex eorum paterna quam ille oppugnabat: & propterea ſibi ſemper invicem æmulabantur: unde ſi eorum quiſquam opportunitatem invenerat, ab injuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anilæo, cæpere Babylonii Judæis inſtare &c.*

[l] Παροξύνοιτο θαρρεῖν πρότερον] *L. B.* προθαρρύνοιτο θαρρεῖν πρότεροι.

[m] Καὶ τότε ἂν] *L. B.* præfigit εἰ μὴ. in *Marg.* vero vulgata eſt lectio.

[n] Πέρ-

πολεῖσι ἢ Ἕλλωες, ἔστι ἢ καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτδόμενον. εἰς μὲν δὴ παύτλω καταφεύγεζιν οἱ Ιϖδαῖοι, καὶ ἐπὶ [n] πέντε ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ ἢ ἕκτῳ ἔτῃ μετὰ τὸ [o] πρῶτον, φθορὰ ἐν Βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, [p] καὶ καιναὶ μεζοικήσεις ἐκ τ πόλεως· καὶ δι' αὐτλὼ ἄφιξιν εἰς τλὼ Σελεύκφαν, ἐκδέχεται [q] δὴ μείζων αὐτὰς συμφορὰ δι' αἰτίαν λὼ ἀφηγήσομαι.

θ'. Σελδκέων τοῖς Ελλησι πρὸς τὰς Σύρας ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν ϛάσι καὶ διχονοία ἐστὶν ὁ βίος, καὶ κρα[ζ]σιν οἱ Ελλωες. τότε οὖν [f] σωοικησώτων αὐτοῖς Ιϖδαίων ηὐομένων ἐταράζον, καὶ οἱ Σύροι καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ Ιϖδαίων πρὸς αὐτὰς, φιλοκινδώνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμεῖν πρθύμως ἐντεταγμένων. καὶ οἱ Ελλωες πρειωθέμενοι τῇ ϛάσι, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμλὼ ἔ ἀνασώσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ διωηθεῖεν [s] πᾶσαν [t] παύτὸν λέγοντας Ιϖδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο [v] ἕκας[ο] πρὸς τῶν Σύρων τὰς αὐτῶν συνήθεις πρὸ ἔ γεγονότας, εἰρήνλω τε καὶ φιλίαν ὑπισχνέμενοι. οἱ ἢ ἐπείθοντο ἄσμενοι. ἐγένοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' [x] ἑτέροις ἀνδρῶν πρασσόντων ἐπὶ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις [y] ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι [z] ἐνόμιζον παρ' ἀλλήλους πρᾶξαι τὸ πρὸς Ιϖδαίους ἔχθος· ὑπιπεσόντες [a] τε αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνυζι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γιτόνων [b] ὑπεχωρησὲν αὐτοῖς ἔφυγον. [c] τοῦτοις ἢ ἦν εἰς [d] Κτησιφῶνλα ἀποχώρησις, πόλιν Ελλωίδα, καὶ τῇ Σελδκείᾳ πλησίον κφμένλω, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, [e] καὶ πλείστη ἢ ἀποσκδὴς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένη τυγχάνφ. [f] ἀσωΐᾳ ἢ ἦν αὐτοῖς τὴν ἵδρυζιν πεποιημένοις, τιμῆς ἔ βασιλέως Σελδκέων μὴ πφρονλκότων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ τῇδε Ιϖδαίων [g] γένος τε Βαβυλωνίους καὶ τοὺς Σελδκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἦν Σύρων ἐμπολιτεῦον τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς Σελδκείοις ἐπὶ πολέμῳ τῷ πρὸς [h] Ιϖδαίους. καὶ συνελέγησαν [i] ὡς τὸ πολὺ εἴς τε [k] τὰ [l] Νεαρδὰ καὶ τὴν Νίσιβιν. ὀχυρότητι τ πόλεων κλώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἄπασα μαχίμων ἀνδρῶν καθοικεῖτο. καὶ τὰ μὲν κ' Ιϖδαίους τοὺς ἐν Βαβυλωνίᾳ τοιαῦτα ἦν.

Τέλος τῆ βιβλίᾳ ὀκλωκαιδεκάτῃ.

numero non pauci cum illis verſantur. In illam itaque ſe recipiunt Judæi, & per quinquennium nihil mali illis accidit. Sexto autem anno poſt priorem cladem, peſtis in eos graſſata eſt Babyloniæ, & ex urbe novæ factæ ſunt migrationes: &, quod in Seleuciam ſe contulerint, tanc major eos occupat calamitas, propter cauſam quam memorabo.

9. Inter Græcos in Seleucia & Syros plerumque gliſcebat ſeditio & diſcordia, ita tamen ut Græci ſuperiores fuerint. Tunc itaque cum Judæi qui eò venerant ſimul cum illis viverent, orta eſt ſeditio, & Syri vincebant, quod ab illis ſtarent Judæi, viri qui prompte pericula adeunt, ſeque aliis ad bellum gerendum libenter adjungunt. Atque Græci, ex ſeditione male habiti, cum cernerent ſe ex illa una re priorem auctoritatem recuperaturos eſſe, ſi poſſent Judæos Syroſque diſſociare, ſinguli cum Syris illis colloquuti ſunt, quibuſcum antea interceſſerat familiaritas, pacem & amicitiam *facturos eſſe* pollicentes. Illi verò libenter *iſtis* auſcultabant. Poſt verba igitur aliquot ultor citroque habita, primariis ex utraque parte viris de gratia ineunda agentibus, ſtatim reconciliatio facta eſt. Cumque conſenſiſſent, utrique non aliam certiorem amicitiæ teſſeram ſibi invicem daturos eſſe exiſtimabant, quam ut Judæos *communi* odio proſequerentur: eoſque ex improviſo aggreſſi ſupra quinquaginta hominum millia occidunt. atque omnes perierunt, præter eos qui amicorum aut vicinorum miſericordia evaſerunt. Illi autem Cteſiphonta migrarunt, urbem Græcam & Seleuciæ in vicinia ſitam, ubi rex quotannis hyemem agit, & impedimentorum ejus pars magna repoſita erat. Verum certam fidem ſtabilemque ſedem non invenerunt, Seleucenſibus de honore regis minime ſolicitis. Etenim Judæi omnes in eo loco terrore Babyloniorum & Seleucenſium perculſi erant, quippe quod Syri univerſi in ea regione conſpirarint cum Seleucenſibus ad bellum Judæis inferendum. unde factum eſt ut plerique Nearda ac Niſibin ſe receperint, in firmitate & munitionibus urbium *iſtarum* ſecuritatem *ſuam* reponentes: accedente quod viri bellicoſi univerſi illic habitarint. Atque ea quidem quæ ad Judæos in Babylonia ſpectabant, hujuſmodi erant.

Seditio inter Græcos Syroſque in Seleucia.

Facta inter eos reconciliatione, Judæos odio proſequuntur, magnamque eorum ſtragem edunt.

Finis Libri decimi octavi.

n Πέντε] *L. B.* μ πέντε.

o Πρῶτον,] *Sc.* κακόν.

p Καὶ καιναὶ —— ἄφιξιν] Ita lego, antea erat καὶ καιναὶ κλίσεις ἐκ τ. π. Forſan malit aliquis, καὶ κατάπλωσις, aut καιναὶ πτήσεις ἐκ τ π. & mox δι' αὐτῶν ἄφιξιν. In *L. B.* exſtat καὶ καιναὶ κλίσεις (*Coccejus* οἰκήσεις corrigit) τ πόλεως, καὶ δι' αὐτὴ αφιξις.

q Δὴ μείζων αὐτὰς συμφορὰ] Illud δὴ aberat *Hen. à pr. m.* ἔ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

r Συνοικησάντων] Forte σωοίκων. COCC.

s Πᾶσαν —— διελέγοντο] Niſi Judæos à Syris ſeparent *Rufinus.* SPANH.

t Παύτὸν λέγοντας Ιϖδαίους] Ομονοῆλας *Busb.* quod forſan interpretamentum ἔ, ταυτὸν λέγοντας.

v Ἕκας[ο]] *L. B.* ἕκαστοι.

x Ετέροις] *L. B.* ἑκατέροις.

y Ἐγένετο.] Ἐκτελέλεστο *Busb.*

z Ἐνόμιζον παρ' ἀλλήλους] Εὐνοίας ἀλλήλους ἠξίουν ὑπέχειν *Busb.* (ἀξιοῦσιας παρ' ἀλλήλοις ἠξίουν ὑπέχειν *L. B.*) & *Epiphanius* vertit, *atque hoc modo invicem exhortantur ut cum Judæis bellum gerant.*

a Τε αἰφνίδιον αὐτοῖς,] Illud τε è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

b Ἐπιχωρησὲν] Eſt qui ἐπιχωρησάντι malit. τ ὄλεθρον pro ἐπιχωρησὲν habet *Busb.*

c Τούτοις ἢ λῶ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* τούτοις τε in *ceteris.*

d Κτησιφῶνλα] Videſis *Strabonem.* HUDS. Cteſiphon urbs Græca & Seleuciæ vicina. Rex Perſarum ſemper in ea hybernans *Amm. Marcellin.* l. XXIII. c. VI. p. 286 Cteſiphon, quam Varanes priſcis temporibus inſtituit, poſteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco nomine Perſidos effecit ſpecimen ſummum: poſt hanc Seleucia &c. SPANH.

e Καὶ πλείστη] Καὶ ἡ πλείστη *Busb.*

f Ασωΐᾳ ἢ] Ita reſcribendum cenſui, cum antea eſſet, ἀσωΐᾳτα ἢ λῶ αὐτοῖς τλὼ ἵδρυσιν πεποιημένοις, τιμῆ τ βασιλείως Σελδκέων πεφρονλκότων. *Epiphanius* vertit, *nulla tamen jam eis vivendi ſpes fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Judæorum terrore premebatur.*

g Γένος] *L. B.* ἔθνος.

h Ιϖδαίους.] Τὰς Ιϖδαίους *L. B.*

i Ὡς τὸ πολὺ] *L. B.* ὥστε πολύ.

k Τὰ —— Νίσιβιν] Conf. ſupr. §. 1. SPANH.

l Νεαρδὰ καὶ τλὼ Νίσιβιν.] Ita ut ſupra p. 906. in prine Νίαρδας aut Νιαρδὰν in *libris.*

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ [a]ΕΝ ΤΗ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗ

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO DECIMO NONO HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ HÆC CONTINENTUR.

1. *Quomodo Cajus Cæsar, insidiis appetitus à Cassio Chærea, interfectus est.*
2. *Quomodo Claudius avunculus ejus, coactus à militibus, imperium suscepit.*
3. *Seditio coorta inter senatum populumque & Claudium militesque qui cum eo erant.*
4. *Legatio regis Agrippæ ad senatum, utque milites qui cum senatu erant uno consensu discesserunt ad Claudium, summamque rerum ei detulerunt: quo facto senatus derelictus Claudium obsecrabat ut cum illis in gratiam rediret.*
5. *Quomodo Claudius Cæsar reddidit Agrippæ omne regnum paternum; insuper adjecta etiam Lysaniæ tetrarchia.*
6. *Programma Claudii Cæsaris ad Alexandrinos de Judæis qui illic erant & in universo ejus imperio.*
7. *Navigatio regis Agrippæ in Judæam.*
8. *Literæ Publii Petronii præsidis Syriæ ad Doritas pro Judæis.*
9. *Quomodo Agrippa rex Hierosolymorum mœnia magnifice instaurans, morte præventus opus cui studuerat imperfectum reliquit.*
10. *Quæ gesserit per tres annos usque ad obitum, & quo modo vitam finierit.*

α'. [b]Ως Γαΐ☉ Καίσαρ, ὑπὸ Κασσίου Χαιρέα, ἀνῃρέθη.

β'. Ως Κλαύδι☉ ὁ θεῖ☉ αὐτ☉, βιασθεὶς ὑπὸ τ στρατιωτῶν, τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

γ'. Στάσις τ βουλῆς καὶ τ δήμου πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ σὺν αὐτῷ στρατεύματα.

δ'. Πρεσβεία τ βασιλέως Ἀγρίππα πρὸς τὴν βουλὴν, [c]καὶ ὡς σωφρονήσαντες οἱ στρατιῶται οἱ μὲν ἀπὸ βουλῆς ἀπεχώρησαν πρὸς Κλαύδιον, καὶ κύριον αὐτὸν κατέστησαν τ πραγμάτων· ἡ δὲ βουλὴ μονωθεῖσα παρεκάλει Κλαύδιον αὐτῇ διαλλαγῆναι.

ε'. Ως Κλαύδι☉ Καῖσαρ ἀποδίδωσιν Ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτ☉ βασιλείαν ἅπασαν, πρόσθεις αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν.

ς'. Προγεγράμματα [d]Κλαυδίου Καίσαρ☉ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων καὶ ἐν πάσῃ αὐτ☉ ἀρχῇ.

ζ'. Ἀπόπλους Ἀγρίππα τ βασιλέως εἰς Ἰουδαίαν.

η'. Ἡ ὑπατικὴ Πετρωνίου τ Συρίας ἡγεμόν☉ πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.

θ'. Ως βασιλεύσας Ἀγρίππας, τὰ Ἱεροσολύμων τείχη πολυτελῶς κατασκευάζων, ἀτελῆ τὸν ἀγῶνα ἔσχε μεταξὺ πλούτησας.

ι'. Οσα ἔπραξε τρισὶν ἔτεσιν, ἄχρι τ τελευτῆς αὐτ☉· καὶ ὃν τρόπον τ βίον κατέστρεψεν.

a Ἐν τῇ συναπαδικάτῃ] Ita *MSS.* ἐν τῷ συναπαδικάτῳ λόγῳ in *Editis.*

b Ως Γαΐ☉ Καῖσαρ,] Titulos paulo aliter ac in *Editis* constituimus, nonnullos separando qui antea conjuncti erant; idque auctoritate *Codd. MSS.*

c Καὶ ὡς σωφρόνησαν οἱ στρατιῶται] Quæ sequuntur usque ad titulum proximum habuimus è *Codd. MSS.*

d Κλαυδίου Καίσαρ☉] Ita *MSS.* τ Καίσαρ☉ in *Editis.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον [a] ἐτῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM.
LIBER DECIMUS NONUS.

Continet hic liber tempus annorum III. *menſium* VI.

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Γάϊος ὑπὸ Χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους τοὺς ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῇδε οἰκοῦσιν, ἐπεδείκνυτο τὴν ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ διὰ πάσης [b] ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτὴν, ὁπόση Ρωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε ἀνέπλησεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἱστόρηλο πρότερον. μάλιστα δὲ ἠσθάνετο δεινῶς τὴν περιοσομένην ἡ Ρώμη, κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἀγοντα καὶ φέροντα, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων εὐπατρίδαι, καὶ προγόνων ἐπιφανείας τιμῶμενοι. μυρία τε εὑρίσκετο, καθ' οὓς τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοία τοῖς συγκληπικοῖς ὑπὸ τὴν πόλεως οἰκουμένων, [c] ἀφ' οὗ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις, ὧν ἀτίμωσις αὐτῷ καὶ μετανάστασις, κτωμένων τε καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ἀφ' οὗ καὶ τὰς σφαγὰς εἰς τὸ πολὺ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ἐξεθείαζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεῷ τὸν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸν Διὸς Φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ [d] Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι. τιμιώτερον δ' ἄρ' αὐτοῖς [e] ἐστιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε προσαγορεύειν τὸν Δία. καὶ πολλὰ ἔπραττε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένου, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ Δικαιαρχίας τῆς πόλεως ἐν Καμπανίᾳ κειμένης εἰς [f] Μισηνὸν, ἑτέραν πόλιν Ἀμφιθαλάσσιον, [g] καὶ τὸν Αἰσβασον δῆνον ἡγούμενον τεμάχει περιοιῶν, καὶ ἄλλως ἀμβάλλειν ἡγούμενον αὐτῷ δεινότην ὄντι τὴν θαλάσσης ταυτὴν καὶ ὁπόσα καὶ θεῷ γῆς ἁπτεσθαι, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα [h] σταδίους τριάκοντα μέτρον τὴν θαλάσσης [i] ζεύξας, καὶ εἴσω τὸν κόλπον ἀπαλαβὼν πόντου, [k] ἤλαυνεν ἅρμα τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. Θεῷ γὰρ ὄντι τοιούτῳ πρέπειν καλῶς ἔχειν τὰς ὁδούς.

CAP. I.

Quomodo Cajus à Chærea cæſus eſt.

CAJUS autem non in Judæos ſolos qui Hieroſolymis erant, quique in vicinis regionibus degebant, violentiæ ejus inſaniam effundebat, ſed eam per terras omnes & maria graſſaturam immittebat, quam late Romanum patet imperium, atque infinitis malis illud replevit, quot quantaque non antea memoriæ prodita ſunt. At maxime factorum ejus immanitatem experta eſt Roma, cum nihilo magis eam in honore haberet, quam cæteras civitates: tum alios ejus cives agens ferenſque, tum maxime ſenatores, eoſque præcipue qui patricii erant & gloria majorum oculos omnium in ſe convertebant. Quin & innumera excogitabat contra eos qui equites vocabantur, & in civitate, quod dignitate & opibus florerent, pari erant in exiſtimatione cum ſenatoribus, utpote ex quorum ordine in ſenatum habebatur delectus; quos ignominia afficiebat & de gradu dejiciebat, & tam vita quam pecunia ſpoliabat, quippe quod plerumque evenerit cædes illorum fieri ut divitias auferret. Porro divinam majeſtatem ſibi aſſerebat, ipſique honores plus quam humanos tribui à ſubditis poſtulabat; Jovis etiam templum frequentans, quod Capitolium vocatur, adeoque ſanorum omnium apud illos celeberrimum, eſt; Jovem fratrem *ſuum* appellare auſus eſt. Alia quoque agebat ſimiliter ac ſi plane inſanus fuiſſet, quando à Puteolis Campaniæ urbe ad Miſenum uſque, & ipſum Campaniæ oppidum maritimum, gravatus triremi trajicere, & alioqui ad ſe maris dominium pertinere exiſtimans, ut ab eo eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum per triginta in mari ſtadia ponte juncto, intuſque ſinus omnis ſpatio comprehenſo, curru per pontem vectus eſt. ſibi enim utpote Deo convenire ejuſmodi itinera facere. Templorum

Caji tyrannis & ſævitia.

Jovis fratrem ſe appellat.

Cajus Puteoles & Miſenum ponte junxit.

Græcorum templa ſpoliat.

a Ετῶν γ'. καὶ μηνῶν ς'.] Sic *Baſ. Vat. Gall.* 1. 4. & *Epiphanii Codd.* aliquot. *ἐτῶν γ'. μηνῶν ς'. ἡμερῶν ιθ'. Voſſ.* & *Gall.* 2. 3. 5. & in nonnullis *Epiphanii* libris, *annorum* III. *dierum* VIII. *menſium* VI. aut *dierum* VII. *menſium* VI.

b Ἐσομένης γῆς καὶ θαλάσσης] Vocem *ἐσομένης* non agnoſcit *Busb.* Forſan pro ea reponi debet *εἰκουμένης*, vel *βασιλευομένης*.

c Διὸς —— τε] Exciderunt hæc ex *L. B.*

d Καπιτώλιον μὲν καλοῦσι,] Ita *Busb.* Καπιτώλιον in *reliquis.*

e Εστιν ἱερῶν,] Εσι τῶν ἱερῶν *Busb.*

f Μισηνὸν,] Ita reſcripſi prout in aliis auctoribus probatiſſimis. *Μισωνὸν* in *Joſephi* libris. De hoc trajectu videſis *Cluverium* in *Italia Antiq.* p. 1120.

g Καὶ τὸν Αἰσβασον] Καὶ deeſt *Busb.* ut & tota peritope *L. B.* uſque περατῶν.

h Σταδίους τριάκοντα] Intervallum erat *trium millium & ſexcentorum fere paſſuum* juxta *Suetonium*, in *Caligula*, c. 19.

i Ζεύξας,] Illud ζεύξας è *Cod. Busb.*

k Ἤλαυνεν ἐπὶ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα.] Promontorium ad Miſenum cum Puteolis ponte junctum. Vide Dionem l. LIX. p. 650. 651. SPANH.

rum quoque Græcorum nullum inſpoliatum relinquebat, quæcunque picturæ aliquid aut ſculpturæ haberent, reliquoſque ſtatuarum & donariorum apparatus ad ſe deportari jubens. "haud enim de-"cere, *ajebat*, ut quæ pulchra ſint alio in loco "reponantur quam pulcherrimo, hunc autem eſſe "urbem Romam." Inſuper rebus ad ſe illinc advectis domum ſuam exornabat & hortos, ut & alia ſua per Italiam diverſoria. quippe qui & Jovem à Græcis in urbe Olympiæ cultum, atque adeo Olympium cognominatum, Phidiæ Athenienſis opus, Romam transferri jubere auſus eſſet. quod tamen non ſucceſſit, architectis Memmio Regulo dicentibus, cui id negotii datum fuerat, infractum iri ſimulachrum ſi loco ſuo moveretur. Ajunt etiam Memmium propter iſta, editis etiam prodigiis ſupra quam cuique credibile eſt, ab eo tollendo deſiiſſe; quæ & ipſe ſcripſit ad Cajum, ut ſemet excuſaret quod mandatis ejus non fuerat obſequutus. cumque ille propterea ſummum vitæ diſcrimen adiret, evaſit, Cajo utpote morte prærepto.

Jovem Olympium Romam transferri jubet.

Jovi ſe æquat.

2. Eo autem inſaniæ proceſſit; ut, cum filia ei nata eſſet, eam in Capitolium delatam in ſimulachri genua deponeret, communem ſibi cum Jove prolem eſſe dicens, duoſque ſe ei patres conſtituere, adjecto ſe in medio relinquere uter horum major ſit. Atque illum, hæc licet perpetrantem, tolerabant homines. Quin & ſervis permiſit dominos *ſuos* accuſare, & quæcunque vellent eis exprobrare crimina. Gravia autem erant omnia illis objicienda, quod pleraque eorum in ejus gratiam ejuſque hortatu illis crimini vertebantur: adeo ut in Claudium accuſationem inſtituere auſus fuerit Pollux ejus mancipium, & Cajus, cum capitis cauſa contra patruum diceretur, ad eam audiendam venire ſuſtinuerit,* ſperans ſibi datam iri poteſtatem ipſum tollendi. Propoſito tamen ſuo excidit. Cum autem totum ſuæ ditionis orbem calumniis malitiaque repleviſſet, ſervoſque in dominos magna poteſtate armaſſet, tum ſæpius in eum tendebantur inſidiæ: aliis quidem ei ſuccenſentibus ut acceptas injurias ulciſcerentur; aliis vero hominem interficere conſtituentibus, priuſquam ipſi in magnas calamitates incideret. Proinde, ad leges omnium populorum conſervandas & ſecuritatem, feliciter admodum cecidit illius mors, gentique noſtræ præcipue, cui parum aberat quin funditus perierit, niſi mors illum celeriter occupaſſet. Volo itaque ſingula de illius interitu narrando percenſere, præſertim quod & multum fidei afferat Dei potentiæ, & ſolatii illis qui in adverſis ſunt, & admonitionis iis qui perpetuam fore felicitatem putant, non autem in calamitatem tandem deſinere, niſi illi comes adjungatur virtus.

Servis dominos ſuos accuſare permittit.

Cajo ob hæc & alia flagitia ſtructa inſidiæ.

τ̃ τε ἱερῶν τ̃ Ελλ̓ηνικῶν ὠδὲν ἔτι ἀσύλητον [l] κατέλειπεν. ὁπόσα γὰρ ἢ γλυφῆς ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἄγεσθαι κελεύσας [m] παρ' αὐτόν. "ὁ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔ-"χειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἂν τοῦτο ὅσον τῇ Ρω-"μαίων πόλιν." σκόσμῳ τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις τὴν τε [n] οἰκίαν καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσα τε αὐτῷ καταγωγοὶ [o] Διὰ γῆς τ̃ Ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τ̃ [p] Ολυμπάσι τιμώμενον Δία ὑπὸ τ̃ Ελλήνων, καὶ ὕτως ὠνομασμένον Ολύμπιον, Φειδίου τ̃ Αθηναίου πεποιηκότος, ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν Ρώμην μεταφέρειν. ὁ μὲν ἔπραξέ γε, τ̃ δεχιτεκτόνων Φαμένων πρὸς Μέμμιον Ρήγουλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τ̃ Διὸς, ἀπολεῖσθαι τοῦργον κινήσεως αὐτοῦ γενομένης. λέγει τ̃ τε Μέμμιον διὰ ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγενημένων ἢ ὡς ἄν τινα [q] πιστὰ ἡγεῖσθαι, ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀναίρεσιν. καὶ γράφει πάλιν πρὸς τ̃ Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τ̃ σκλιπεῖν [r] ἀδιακοήτου τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε σὺν τούτων αὐτὸν κινδύνῳ γενομένῳ, σώζεται [s] Φθάσαντ@ ἤδη Γαΐου τελευτήσαι.

β'. Εἰς τοῦτο ἦ πρᾶξαι τὸ μανικὸν αὐτὸν, ὥστε δὴ Ϲ Ιουλίους αὐτὸν γενομένης, ἀνακομίσας ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοῖς γόνασι καθίζε) τ̃ ἀγάλματ@, κοινὸν αὐτὸν τε τῷ Διὶ γεγονέναι τὸ τέκνον [t] Φάσκων, καὶ δύο χρότονεῖν αὐτῆς πατέρας, ὁπότερον μείζονα Φαμέν@ [v] ἐν μέσῳ καταλιμπάνειν. καὶ πάλιν ἠνείχοντο πράσσοντα αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι. [x] ἐπέτρεψε ἦ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας ποιεῖσθαι τ̃ δεσπότων ἐφ' οἷς πάσιν [y] ἐθελήσειεν ἐγκλήματος. δεινὰ γὰρ πάντα ἦν ὅσα [z] μέλλοι γνώσεσθαι, διὰ τὸ χαρίσασθαί τε καὶ ὑπαγορεύσασθαι τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γίνεσθαι, ὥστε ἤδη Ϲ Κλαυδίου [a] ἐτόλμα ποιήσασθαι Πολυδεύκης ὁ δοῦλ@ κατηγορίαν, καὶ Γάϊ@ ἠνείχετο καὶ πατρῴου Ϲ αὐτοῦ δίκης θανάτου λεγομένης ἐπ' ἀκροάσει σωεληλυθέναι, ἐλπίδι Ϲ περιλαβεῖν δύναμιν ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεφύετό γε αὐτῷ. [b] ἀναπεπληκότ@ ἦ αὐτοῦ συκοφαντιῶν καὶ κακῶν πάσων τοῦ οἰκουμένου ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλοῦ τοῦ δουλοκρατείαν [c] ἐπηρμένου τοῖς δεσπόταις, [d] ἀπιθανὰ τὰ πολλὰ ἤδη σωίσανλο, τ̃ μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν [e] ὀργὴν ποιουμένων, τ̃ ἦ [f] πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν μεγάλων τιθεμένων τὸ μεταχειρίσασθαι τ̃ ἄνθρωπον. [g] ὅθεν δὴ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις Ϲ τῷ ἀσφαλεῖ μεγάλῳ σωήνεγκεν εὐδαιμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατ@ αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ ὐδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγεγόνει μὴ οὐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς Ϣδαιμονομένης. βούλομαι ἦ δι' ἀκριβείας τ̃ πάντα ὧδε αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε [h] ἐπιδὴ καὶ πολλὴν ἔχει πίστιν Ϲ θεοῦ τ̃ δυνάμεως, καὶ Ϣδαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀΐδιον τὴν εὐτυχίαν, [i] ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μήκιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ [k] μὴ Ϣδαιμονομένης.

γ'. Ο-

[l] Κατέλειπεν.] Κατέλιπεν *Busb.*

[m] Παρ' αὐτόν.] Παρ' αὐτῷ *Busb.* παρ' αὐτὸν *Cocceius.*

[n] Οἰκίαν καὶ τοὺς κήπους,] Ita *Busb.* οἰκείαν in *reliquis.*

[o] Διὰ γῆς τ̃ Ἰταλῶν.] Διὰ τ̃ τ̃ Ἰταλῶν γῆς *Busb.*

[p] Ολυμπιάσι τιμώμενον Δία] Ita ſcribo, prout apud *Clementem Alexandrinum Alioſque.* cum antea eſſet Ολύμπιον. Si quis malit, leviori adhuc cum mutatione, Ολυμπίων, per me licet. Ολύμπιον legiſſe videtur *Epiphan.* omiſſis, quæ ſequuntur, καὶ ὕτως ὠνομασμένον Ολύμπιον.

[q] Πιστὰ] *L. B.* μὴ πιστὰ. deſunt in *Gen.*

[r] Αδιακόητον τὴν ἐπιστολήν.] Conf. ſupr. lib. 18. c. 7. §. 10. SPANH. In *Marg. L. B.* forte τὴν ἐντολήν.

[s] Φθάσαντ@ ἤδη Γαΐου τελευτήσαι.] Ita *Busb.* φθάντ@ in *reliquis.*

[t] Φάσκων,] Illud Φάσκων è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

[v] Εν μέσῳ καταλιμπάνειν.] Sic *Busb.* ὲν μέσῳ τὲ *L. B.* ὲν μέσῳ ϗ in *Editis Aliiſque.* quod ſane poſtularet ut paulo ante legeretur οὐχ ὁπότερον.

[x] Επέτρεψε —— ποιεῖσθαι] Επιχείρησε *Busb. Vat.* & *Hen. à p. m.* quo modo & *Epiphan.* qui vertit, *molitus eſt & ſervos ad accuſationem excitare* &c.

[y] Εθελήσειεν] Lege ἐθελήσειαν. CGCC.

[z] Μέλλοι γνώσεσθαι,] Μέλλοι λήγεσθαι *Busb.* & *L. B.*

[a] Ετόλμα —— ἐνείχετο] Quo ſpectat illud *Suetonii in Claudio* IX. Deinde extraneo vel etiam domeſticorum aliquo deferente, aſſiduè varieque inquietatus. SPANH.

* *Sperans* —— *tollendi.*] *Sperans etiam ipſum, quo faciliorem potentiam adverſus cæteros adipiſceretur, exſtinguere,* vertit *Epiphan.* ac ſi plura verba in ſuo codice habuiſſet.

[b] Αναπεπληκότ@] Αναπεπληκότι ϗ αὐτῷ in *quibuſdam libris.*

[c] Επηρμένου τοῖς δεσπόταις,] In *Editione Baſileenſi* ſic diſtinguitur, ἐπηρμένου, τοῖς δεσπόταις ἐπ.

[d] Επιθελαὶ] Επιθελαῖς *Busb.*

[e] Οργὴν ποιουμένων,] Οργῇ ποιουμένων *Vat.* & *Hen. à pr. m.* quod forſan rectius.

[f] Πρὶν] Forte πρὸ Ϝ. COCC.

[g] Οθεν δὴ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις] Οθεν ἐπειδὴ τοῖς τε *Vat.* & *Hen.* quod ferri poteſt, ſi commate diſtinguatur poſt Ϣδαιμονομένης p. *ſeq. lin.* 3. & ϗ poſt βούλομαι deleatur. Paulo aliter legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *Proinde quoniam corruptis legibus, & hominibus in afflictione conſtitutis, non parvum beatitudinis momentum mors illius hominis apportavit* &c. HUDS. *Lugd. Bat.* ἐπειτηδῆ. Forte ἐπίτηδες. COCC.

[h] Επειδὴ καὶ] Forte καὶ ἐπειδὴ. COCC.

[i] Αλλὰ —— κακὸν] Αλλὰ μὴ ἐπιφέρειν κακῶς *Vat.* & *Hen. à pr. m.* ἀλλὰ ἐπιστρέφειν κακῶς *L. B.*

[k] Μὴ] *L. B.* δὲ.

γ'. Οδοὺς μὲν τρεῖς ὁ θάνατος ἀπὸ παρεσκεύαζε, καὶ τούτων ἑκάστης ἀνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν εἶχον. Αἰμίλιός τε [l] Ῥήγλος, ἐκ Κορδύβης τὸ ἐν Ἰβηρίᾳ γένος, συνεῖχέ τινας, ἢ δι' ἐκείνων ἢ δι' αὐτοῦ τοῦτο πράξων· ὧν ἄρχεσθαι Γάϊον. ἑτέρα δ' αὐτοῖς συνεκροτεῖτο, ἧς Χαιρέας Κάσσιος χιλίαρχος ἡγεμὼν ἦν. Μινυκιανὸς δ' Αννιος οὐκ ὀλίγη μοίρᾳ τῶν ἐπὶ τὴν τυραννίδα παρεσκευασμένων ἦν. αἰτία δ' αὐτοῖς μίσους τοῦ πρὸς Γάϊον συνελθεῖν, Ῥηγέλῳ μὲν τὸ ὀργίλον καὶ μισεῖν χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ εἰκός τι θυμοειδὲς ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ὃ μηδεὶ [m] σεγλῶ προσίεσθαι τῶν βουλευμάτων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις ὁποσοισιν αὐτῷ δραστηρίοις. [n] Μινυκιανὸν δὲ τὰ μὲν Λεπίδου τε ἐκδικίας, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον καὶ τῶν πολιτῶν σὺν ὀλίγοις ἀνῃρῆ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθέντα μὴ καὶ αὐτὸν ἀφὶ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ὑπὸ θανάτου ἀνακειμένῳ ἐπαφιέναι τῷ ὀργῷ, ὑπὸ τὴν ἐγχείρησιν [o] ἐλθεῖν. [p] Χαιρέαν δ' αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη, τὰ εἰς τὴν ἀνανδρίαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου [q] προφερόμενα, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ, τὴν Γαΐου πλοῦτον [r] οὐκ ἀνελεύθερον ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ καὶ πᾶσι κοινῇ [s] προτεθῆναι τὴν ὑπὲρ τῶν πράγματι σκέψιν, τήν τε ὕβριν θεωμένοις, καὶ ὑπεθυμοῦσιν αὐτὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἀφυγεῖν ἀραμένοις τὸν Γάϊον. ἴσως μὲν γὰρ ἂν κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατορθῶσι τηλικούτων ἀγαθῶν σχεῖν, οἱ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἡγεμονίας ποθοῦσι καὶ μετὰ ὀλέθρου ἆσπεσθαι τοῦ πράγματος. [t] ὡδὲ πάντα δὲ Χαιρέαν ἐπείγεσθαι, ὀνόματός τε ὑπεθυμίᾳ μεῖζον, καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδεέστερον [v] προσιέναι τῷ Γαΐῳ ἀφὸ τὴν χιλιαρχίαν ῥᾳδίως αὐτῷ κλείειν ἐσομένης.

δ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομίαι ἦσαν, καὶ παρεσκεύαζεται γὰρ Ρωμαίοις ἥδε ἡ θεωρία δεινῶς. σπουδάζει δὲ προθύμως εἰς τὸν ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζουσιν δέονται τῶν αὐτοκρατόρων κατὰ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δέ, ἀναπλέκτους τὰς δεήσεις [x] κρίνασες, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὴ καὶ τὸν Γάϊον, [y] ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι, [z] τῶν τελῶν ἐπανιέναι, καὶ [a] τῶν φόρων ὑπερφίζειν τι τοῦ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο, καὶ πολέου τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλῃ ἀφιέμενος, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀνελεῖν προαγούσας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἔπρασσον· πολῖταί τε ἦσαν οἱ ὑπὲρ τοιούτοις ἀποθνήσκοντες. [b] καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἠνείχετο δὲ παυσάμενος τὴν βοῆς, ἓν ὀλίγῳ τινὶ ἕνεκα τῶν χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες ὑπὲρ τοιούτοις

3. Tribus quidem viis ad necem ei machinandam itum est, idque trium virorum fortium ductu & auspiciis. Æmilius Regulus, ex Corduba Iberiæ oriundus, nonnullos secum conjunctos habebat, volens aut eorum opera aut sua manu Cajum tollere. Altera conjuratorum cohors conflata erat, duce Cassio Chærea *prætorianorum* tribuno. Annius etiam Minucianus non parvæ præerat manui contra tyrannidem paratæ. Causa autem illis erat odii, quo impulsi in Cajum conspirarunt; Regulo quidem, quod suapte natura iracundus fuerit, oderitque omnia injuste perpetrata. nam fortis erat & animosus, ingenioque liberali, ita ut sua consilia non dissimularet. ea itaque cum multis communicavit, tum amicis, tum aliis, qui sibi visi sunt ad res agendas acres strenuique. At Minucianus partim quidem Lepidum ulciscendi desiderio, quem illi amicissimum & civem cum primis egregium Cajus occiderat, præsertim vero de se metuens, quod moris esset Cajo ira in omnes similiter ad mortem usque debacchari, ad rem aggrediendam se accingebat. Chæreas autem, quod eum valde puderet conviciorum in ipsum tanquam mollem & effeminatum à Cajo jactorum, quodque alioqui periculum adiret ex sua erga Cajum amicitia & observantia, necem ejus fore facinus homine ingenuo non indignum existimabat. Illis autem visum est consilium de re exsequenda cum omnibus communicare, qui injurias spectarent, easque inter se invicem flagrantes effugere desiderarent, Cajo sublato. Fortasse quidem fore ut res ex sententia succedat, pulchrum vero, si successerit, tot viros bonos *secum consentientes* habere, qui pro salute urbis & imperii expetunt etiam cum vitæ discrimine ad rem aggredi. At Cassium super omnia *ad facinus* stimulabat tum melioris famæ cupiditas, tum quod illi in proclivi foret Cajum interficere, cum ei utpote tribuno *prætoriano* liberior ad ipsum pateret aditus.

Conspirationes in Cajum factæ.

Ab Æmilio Regulo.

A Cassio Chærea.

Ab Annio Minuciano.

4. Interea autem ludi agebantur Circenses: cui spectaculo mirifice dediti sunt Romani. Quin & magno studio in Circum concurrunt; factoque ingenti agmine, moris est illis quicquid desiderant ab imperatoribus flagitare. atque illi ejusmodi petitionibus, quod eis contradicere haud æquum censeant, nunquam non concedunt. Tunc itaque summa contentione Cajo supplicabant, ut aliquid de tributis remitteret, & quod grave erat & onerosum in vectigalibus levius faceret. Ille vero haud *æquo animo postulata* ferebat, cumque majori uterentur vociferatione, aliis *satellitum* aliò missis clamatores comprehendi jubet, & absque omni mora & cunctatione ad supplicium duci. Et ille quidem ista imperabat, jussa vero exsequebantur quibus id negotii datum erat; * plurimique hujusmodi de causa interempti sunt. Et ista quidem populus videbat, atque ita tolerabat ut statim à clamoribus ces-

Ludis Circensibus in populum sævit Cajus.

l Ῥήγλος,] Ita cum *Dione Aliisque*. Ῥῆγλος aut Ῥίγλος in *Josephi* libris. Ῥηγῦλος tamen *L. B.* ut & mox Ῥηγύλῳ.

m Στίγλῳ προσιθεὶς] Ita lego. στέγειν in *libris*.

n Μινκιανὸν] Ita rescripsi pro Μινκιανὸς, & φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτόν. HUDS.

o Ελθεῖν.] Forte ἦλθε. COCC.

p Χαιρέαν δὲ αἰσχύνη φέροντα ὀνείδη,] Ita lego ex conjectura. antea erat, Χαιρέαν δὲ αἰσχυνῶν φέροντα ὀνείδη τε ἐ. τ. ἀ. ὑ. τ. Γ. προσφερομένη, καὶ ἄ. τὸ ἐφ' ἡμ. κ. φ. καθ' τ. Γ. τ. ὑ πανταπασιν ὑπολαμβάνειν. οἱ δὲ κ. π. κ. προτεθῆναι [προτεθῶσιν Busb.] τὴν ἐ. τ. πρ. ἐκ. τὸ τε ὑ. θ' κ. ἐπ' ἀκμὴν ἐπ. ἀπ. ἀκ. δ. ἀ. τ. Γάϊον. ἴσως μ. γ. κατορθῶσαι, καλὸν δὲ κατ. τ. ἀ. χρὴν ἐπὶ σ. τ τε π. καὶ τ ἡγεμονίας ποιῆσι, καὶ μ' ὀλ. ἄ. τε πρ. in *Epiphanii* versione, *Chæreas vero confusionem suam & Caji opprobria non ferebat, quibus eum arguebat, quod quasi nihil in se fortitudinis haberet, insuper etiam periculum sibi per singulos dies imminere cernebat. Mortem quoque Caji omnes honestum opus & liberum excipere reputabant: ceteri vero cupiebant super hoc habere commune consilium; videntes tantas injurias, & exemplum pravum dari principatum cupientibus. Omnes ergo, ut tantis cladibus liberarentur, desiderabant adversus Cajum aliquid geri: decere namque ad talia negotia bonos viros accedere, pro salute pietatis & imperii macula auferenda, etiam cum suo discrimine.*

q Προσφερόμενα,] προσφερομένη *Gen.* & *L. B.*

r Οὐκ ἀνελεύθερον] *L. B.* ὑπαυτελεύθερον.

s Προτεθῆναι] *L. B.* προτεθῶσιν.

t Παρὰ πόλιν ὁ Χαιρέας ἐκτίνεται.] Hic ὡδὲ insertum dedi auctoritate *Cod. Hen.* (*Lugd. Bat.*) & versionis *Epiphanii*.

v Προσιέναι τῷ Γαΐῳ] Προσιέναι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

x Κρίναντες,] *L. B.* Κρίνοντες.

y Ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι,] Ἐκθύμως ἱκετείᾳ χρώμενοι *Busb.*

z Τῶν —— ἐπικερφίζειν] Vectigalia nova atque inaudita primum per Publicanos &c. nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. *Sueton.* in Cajo XL. SPANH.

a Τῶν φόρων ἐπικερφίζειν] Illa τῶν φόρων non agnoscunt *Vat. Busb.* & *Hen. à pr. m.* quibus consentit *Epiphanii* versio.

b Καὶ ὁ δῆμος ἑώρα μέ] Καὶ ὁ δῆμος ἐᾶν ἠνείχετο, παυσάμενος τὴν βοῆς, τὸν ἕνεκα τῶν χρημάτων ἀφθαλμοῖς ὁρῶντες παρ. *Busb.*

* *Plurimique hujusmodi de causa interempti sunt.*] Plurimis itaque hac causa morientibus, populus spectans clamare cessavit. Tunc omnibus suæ facultates in contemptu fuerunt, videntibus alios pro suis operibus ad mortem pervenire, *Epiphan.*

ceſſarent, cum ſibi ante oculos verſaretur, ut morte multarentur, qui ejuſmodi pecuniæ exactionem à ſeſe deprecabantur. Hæc magis etiam Chæream incitabant ut ad inſidiandum Cajo aggederetur, faciendumque ut ab immani in homines ſævitia deſiſteret. Et ſæpe quidem cogitavit de ipſo etiam dum epulis accumberet adoriendo, quibuſdam tamen rationibus *ab iſto incæpto* inhibebatur, non quod de illo occidendo quidquam dubitarit, verum ut occaſionem adeo commodam arriperet, ut non vano conatu ſed ad perficienda quæ decreverant *vi* & manibus uteretur.

Chæreas multis de cauſis in Cajum incenſatus.

Tardus in tributis colligendis.

ſ. Jam multum temporis in militia *prætoriana* exegerat, ægre ferens quod *tamdiu* cum Cajo verſaretur. Poſtquam autem eum vectigalibus exigendis præfeciſſet Cajus, aliiſque quæ tempori non ſoluta fiſco Cæſaris debebantur, in iſtis, quod & duplo majora facta eſſent, exigendis dum moratur, ſuæ magis naturæ *bonitatique* obſequens quam Caji mandatis, quodque afflictæ fortunæ poſtularent ut moderatio adhiberetur, vicem illorum, à quibus exigenda erant tributa, miſeratus, concivit in ſe iram Cæſaris, mollitiem ipſi exprobrantis quod tardiuſcule colligeret pecuniam. Contumelias igitur illi & alias ingerebat, & quoties ei daret teſſeram pro eo die quo ille munus obiret, femineum aliquod idque valde probroſum dabat vocabulum. Atque hæc faciebat, non alienus à probro in certis myſteriis celebrandis à ſe inſtitutis; nam cum veſtitum muliebrem ſibi induiſſet & cincinnos quoſdam capiti imponendos excogitaſſet, aliaque quæ vultum femineum ementirentur, ipſe non veritus eſt hujuſmodi probra Chæreæ objicere. At Chæreas, cum teſſeram quidem ab eo acciperet, ira commovebatur, magiſque adhuc cum eam *aliis* traderet, deriſui habitus ab iis qui eam accepturi erant; adeo ut cæteris tribunis ludibrium fieret. nam quoties illius eſſet teſſeram ab ipſo Cæſare afferre, prædicebant fore ut tale aliquod ludicrum, quale antea, afferret. Propterea-que ei fiducia accreſcebat, ſibi ſocios adſciſcendi, ut qui non temere ad iram fuerit concitatus. Atque in his erat Pompedius, vir ordinis Senatorii, omnibus fere *reip.* honoribus perfunctus. Erat autem alias Epicureus, adeoque, à negotiis abhorrens ac otii & quietis amans. Hunc accuſabat Timidius ejus inimicus, quod convicia in Cajum petulantius jactarit; & teſtem adhibebat Quintiliam, feminam ex iis quæ in ſcenam prodibant propter formæ venuſtatem quamplurimos amatores habentem, interque eos Pompedium. Cum autem illa dedignaretur ſui amantem falſo, id quod erat, teſtimonio gravare in cauſa capitis, Timidius urgebat tormentis eam ſubjici. Tum Cajus, animo

Quam ob rem mollitiem ei exprobrat Cajus; & ſignum peſenti Priapum aut Venerem dat.

Conjurationis ſocios ſibimet quærit Chæreas.

Pompedius à Timidio accuſatur.

---

c Εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσιν.] Edidi θάνατον αὐτοῖς φέρουσιν. cum *Cod. Busb.* εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσιν in *Editis Aliiſque.* Forſan, εἰς θάνατον αὐτὸς φέρουσιν. HUDS. Recte & ita exſtat in *Lugd. Bat.* cujus lectionem expreſſimus. HAV.

d Ἐνήγαγε μειζόνως ἄπτεσθαι] Ἀνήγαγε *Busb.*

e Ἐμέλησεν] *L. B.* ἐμέλησεν.

f Ἐνδοιαστὸν] Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 6. SPANH.

g Ἐπισκεπῶν] *L. B.* ἐφεστηκότων.

h Ἰσᾷ τε Γαΐῳ] Ἰσότε *Vat.* & *Hen. à pr. m.* οἷος *Busb.* ἴσα *Voſſ.* nunc *Lugd. Bat.*

i Εἰσαγεξόμενον τάς τε φόρους,] Εἰσαγεξάμενον *Busb.* εἰσαγόμενον *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Ἅλλα ὅσα] *L. B.* ὅσα ἄλλα.

† *Aliiſque —— debebantur*,] Aliiſque quæ Cæſaris erant inferenda theſauris, per illud omne tempus à rato negotio privabatur. in quo tantum majorem ſibi virtutem implendi operis aggregabit, quod more ſuo magis rebus utebatur, quam Caji obediebat imperio: parcebat enim humilibus atque depreſſis. Unde ad iracundiam provoc. *Epiphan.*

l Ἐφυτερήκει] Conf. ſupr. lib. 18. c. 10. §. 3. SPANH.

m Διὸ καὶ] Ita lego cum Cl. *Lewthio*, & mox Διὸ δὴ τὸ φ. Inſertis καὶ & δὴ quæ aberant *Editis* & *MSS.*

n Διπλασιάσασθαι τὴν δύναμιν αὐτῶν] Ἐπιδιπλασιάσασθαι *Busb.* ἐπιδιπλασιάζεσθαι *L. B.*

o Εἰσαγάξει,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* εἰσαγάξει in *cæteris.*

p Τῷ αὐτῷ χρόμῳ] Τὸ αὐτὸ *Busb.* & *Voſſ.*

q Φειδοῖ χρῆσθαι] Conf. ſup. lib. 17. c. 8. §. 4. SPANH.

r Συνάγεσθαι] *L. B.* συνάγεσθαι αὐτῷ.

s Ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* ὑβρίζειν in *cæteris.*

t Παρεῖχεν αὐτῷ] Illud παρεῖχεν è *Cod. Busb.*

v Τὰ ὀνόματα,] *L. B.* τὰ ὀνόματα.

x Ἀπηλλαγμένῳ] *Scilicet*, αἰσχύνης.

y Ἔν τινων —— ἐτῶν,] Cupidinem, aut Venerem, aut aliud quidpiam id genus Chæreæ pro ſigno dabat Cajus apud *Dion. l.* LIX. *p.* 662. *E.* Priapum aut Venerem dare *Sueton. in Cajo* c. LVI. SPANH.

z Συνίσαθε.] Ità lego & diſtinguo cum *Epiphanio*, prius erat, συνίσαθε, τολὺς οὐδυόμενος &c.

a Προσκαλεῖν.] *L. B.* προσκαλεῖν.

b Χαιρέας δ'] Mallem ſane; Χαιρέας δ', & mox ἐγὼ παρεῖτο.

c Τῦ] Abeſt à *L. B. Coccejus* mavult τῷ δ'.

d Ἀλόγοις] *L. B.* ἀλόγοις.

e Καὶ δὲ] Hæ δ' pro καὶ δὲ γδ habet *Busb.*

f Πομπηδίῳ,] Ita vel Πομπαιδίῳ ſcribendum eſſe monet *Voſſius* ad *Paterculum*, l. 2. c. 15.

g Ἐπιμέρος δ' ἄλλως,] In libris ἐπιμέρος.

h Ἐνδείκνυσι] Gloſſa *L. B.* in *Marg.* αὐτῇ ἐπάγει.

ὁ Διεί-

ξυμμένῳ. κελεύῃ τὸν Χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' εὐθέως βασανίζειν τὴν Κυϊντιλίαν, χρώμενος τῷ Χαιρέᾳ πρὸς τε τὰ Φονικὰ, καὶ ὁπόσου στρεβλώσεως δέοι τε, ὑπὲρ τοῦ νομίζειν ὠμότερον ἀφικνήσεσθαι, τὴν λιποψυχίαν φεύγοντα τῆς μαλακίας. Κυϊντιλία δὴ, ὅπερ τὴν βάσανον ἀγομένη, τῶν συνιόντων τινὸς ὑπεβαίνῃ τῷ ποδὶ, ἀποσημήνασα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι· [i] διοίσειν γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας. βασανίζει [k] ταύτην ὡμῶς ὁ Χαιρέας, ἄκων μὲν, κατ' ἀνάγκας δὲ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ μηδὲν ἐνδοῦναι ἦλθε εἰς τὴν ὄψιν [l] τὴν Γαΐου, διακειμένην σῶμα ἐν [m] ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ Γάϊος, παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς Κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων διακειμένης, τοῦ ἐγκλήματος ἠφίη καὶ αὐτὴν καὶ τὸν Πομπήδιον· ἐκείνῃ δὲ καὶ χρημάτων δόσει τιμᾷ ἀθυμίας ἕνεκα ἐσομένων λώβης, ᾗ ἐλελώβητο εἰς τὴν [n] εὐπρεπείαν τοῦ ἀφορήτου τῶν ἀλγηδόνων.

ς'. Ταῦτα δεινῶς ἤνιασε τὸν Χαιρέαν, ὡς αἴτιον ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ Γαΐου [o] παρηγορίας ἀξίοις, κακῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ γιγνόμενον· φησί τι πρὸς Κλήμεντά τε καὶ [p] Παπίνιον, ὧν Κλήμης μὲν ἦν τῶν στρατοπέδων, Παπίνιος δὲ αὐτὸς ἦν χιλιάρχων. "ἀλλ' ἐπὶ "φυλακῇ γε, ὦ [q] Κλήμη, τὰ πάντα ἡμῖν αὐτοκράτωρ "ἡμῖν παρέσχεν [r] οὐκ ἐλλέλειπε. τὸν γὰρ [s] συνωμοτῶν "αὐτοῦ καὶ τὴν ἡγεμονίας πρόνοιαν καὶ πόνοις τοὺς μὲν ἀπε- "κτείναμεν, τοὺς δὲ [t] ἐστρεβλώκαμεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς "ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μὴ πόσης τε ἀρετῆς ἡμῖν "ἐξάγει τὸν στρατιῶν;" σημαίνων δὲ τὸν Κλήμεντα, καὶ τὸ μὲν αἰσχύνη φέρειν τὰ προσταττόμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῷ ἐρυθήματι παριστάντα, [v] λόγῳ δὲ αὐτῷ τῷ μανίαν τὴν αὐτοκράτορος προσκαλεῖν ἄδικον ἡσυχίαν τὴν ἀσφαλῆ, Χαιρέας [x] δὴ ἤδη θαρσῶν χρώμενος ἐν λόγοις τῷ κινδύνων ἀνημένους πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δίκαια τῷ πόλιν καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπεξιών· "καὶ ὅπως λόγῳ μὲν εἴη Γάϊος ὁ τὴν ἐπὶ "τούτοις αἰτίαν [y] προσιθέμενος, τοῖς δὲ ταληθὲς ἐξετάζειν "πρωμένοις, ἐγώ τε, ὦ Κλήμη, καὶ οὗτοι ὁ Παπίνιος, καὶ πρὸ "ἡμῶν σὺ, τοσοῦτος Ρωμαίοις τε καὶ τῷ παντὶ [z] ἀνθρωπίνῳ τὰς "στρεβλὰς προσφερόμενοι, [a] οὐκ ὀπίσασι τοῖς Γαΐου διακο- "νοῦμενοι, γνώμῃ τε τῇ αὐτῶν, παρὸν πάσῃ τοσαύτῃ ἤδη "χρώμενον ὕβρει εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους, διακο- "νούμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθεστηκότες ἀντὶ στρατιωτῶν, "καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας, οὐδὲ "δὲ τῆς Ρωμαίων, ἀλλ' ὑπὲρ σωτηρίας δὲ δεδεμένης τὰ "τε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα, μιαινόμενοι τὰ "καθ' ἡμέραν αἵματι. σφαγῆς δὲ βασάνου τὰ ἐκείνων, "μέχρι [b] δή τις καὶ καθ' ἡμῶν διακονήσηται τοιαῦτα "Γαΐῳ. ὁ γὰρ εὐνοίᾳ τινὶ πολιτευόμενος διὰ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, "[c] δι' ὑποφόβους ἂν μᾶλλον. καὶ ἄλλως δὲ πολλῶν τῶν ἀπολ- "λυμένων ἀποδιδώκοτος· ὁ γὰρ δὴ ἕτερός ποτε Γαΐῳ τὸ

exasperatus, Chæream jubet sine mora & cunctatione torquere Quintiliam: ideo potissimum ei solitus cædes & quæstiones injungere, quod putaret hæc exsecuturum inclementius, quo mollitiei notam effugeret. Quintilia porro, cum torquenda duceretur, consciorum cujusdam pedem inter eundum premebat, innuens ut fiduciam sumeret, neve ad tormenta ipsius expaveseeret. se enim forti animo & invicto ea perlaturam. De illa quæstionem habuit Chæreas acerrimam, non sponte sua sed necessitate coactus: cumque illa ne tormentis quidem victa cederet, duxit eam in Caji conspectum, ita corpore deformatam, ut nemo eam sine doloris sensu aspicere potuerit. Qua visa, uti erat, cruciatuum acerbitate vexata, Cajus, animo nonnihil commotus, & ipsam & Pompedium crimine absolvit: insuper & Quintiliam pecunia donavit, * in læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*, quod dolorem intolerabilem fortiter & animose pertulisset.

Quintiliam torqueri jubet Cajus.

Cum nihil contra Pompedium faceretur, absolvitur à Cajo una cum Pompedio.

6. Ista Chæream vehementer angebant, ac si, quantum in se esset, causa malorum exstitisset hominibus, quibus etiam consolationem adhibere dignatus est Cajus: dicitque Clementi & Papinio, quorum Papinius & ipse tribunus erat, Clemens autem præfectus prætorio: "Nobis vero, ô Cle- "mens, studium non defuit omnia agendi quæ ad "salutem imperatoris spectant. nam ex iis qui con- "tra imperium ejus conjurarunt, alii nostra cura "& opera necati sunt, alii tormentis adeo vexati, "ut ipsi *Cajo* visi fuerint miserabiles. † Annon "interea mira cum virtute educimus exercitum?" Tacente Clemente, quantumque ipsum puderet eorum quæ imperata erant vultus rubore præ se ferente, insaniam tamen imperatoris verbis increpare haud æquum esse censente, si suam salutem respiceret, Chærea jam sumpta fiducia, ad ipsum liberius & audacius loquitur, urbis & imperii calamitates numerando percensens; "quodque horum "causa vulgi sermonibus Cajus haberetur, sin ve- "ro in rei veritatem inquiratur, ego, mi Clemens, "& iste Papinius, & ante nos tu, Romanis & uni- "verso generi humano tormenta admovimus, non "Caji mandata exsequentes, sed nostram potius vo- "luntatem, cum penes nos fuerit facere ut desine- "ret à tantis in cives & subditos injuriis, obsequi- "um ei præstamus pro militibus satellites facti & "carnifices, arma hæc gestantes non pro libertate "aut imperio Romanorum, sed pro ejus incolu- "mitate, qui eorum tam animos quam corpora in "servitutem redigit, fœdati quotidie sanguine illo- "rum quos occidimus aut torquemus, donec ipsius "jussu ab aliis pari modo tractabimur. Non enim "propter ista, dum nobiscum versatur, benevolen- "tia nos prosequitur, sed potius suspectos habet "& invisos. * Præterea cum multa facta fuerit cæ- "des (non enim ab ira conquiescet, ut qui irasci- "tur

Consilium suum iis aperit.

[i] Διοίσειν γὰρ] Οἴσειν *Busb.*
[k] Ταύτην] *L. B.* δι' αὐτὴν.
[l] Τὴν Γαΐου,] Τῷ Γαΐῳ *Busb.*
[m] Ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι.] Ἡδοναῖς *Busb.*
* In læsi corporis solatium & *calamitatis levamen*,] Unde illi solatium esset, propter quod graviter erat debilitata tormentis. nam non solum sanitas ejus corrporis ex suppliciis rupta erat, sed etiam pulchritudo deformata, *Epiphan.*
[n] Εὐπρεπείαν] *L. B.* ἀπρέπειαν.
[o] Παρηγορίας ἀξίοις,] In *Editis*, παρηγορίας ἀξίοις ὡς αἰτίᾳ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένοις. Fuit cum legerem ὡς αἰτίᾳ. Sed, re melius perpensa, voces ὡς αἰτίᾳ, quasi interpretamentum vocabuli αἴτιον, in margine olim appositas, ejiciendas esse censui; & cum γενόμενον pro γεγενημένοις habeat *Cod. Busb.* (qui illa ὡς αἰτίᾳ κακῶν ὅσον ἐπ' αὐτοῖς omittit) locum ita refinxi prout in textu repræsentatum dedi.
[p] Παπίνιον,] Ita pro Παμφίλιον rescripsi. Καμπτήνιον *Busb.*
[q] Κλήμη,] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* Κλήμης in *cæteris.*
[r] Οὐκ ἐλλέλειπε.] Οὐκ ἐλέλειπε.) *Busb. Lugd. Bat.* & *Vat.*
[s] Συνωμοτῶν] Lego συνομοσιῶν. COCC.
[t] Ἐστρεβλώκαμεν] *L. B.* ἐστρεβλώσαμεν.
† *Annon* —— *exercitum* ?] Hæccine sunt nostræ militiæ munia *Gelen.* Ita nostram militiam cum nimia severitate tractamus, *Epiphan.*
[v] Λόγῳ δὲ αὐτῷ] Forsan τὸ δὲ αὐτῷ. αὐτοῖς *Hen. Voss.* & *Vat.*
[x] Δὴ] Abest à *L. B.*
[y] Προσιθέμενος,] *L. B.* προσλαβόμενος.
[z] Ἀνθρωπίνῳ] Ἀνθρωπίᾳ *Hen.* & *Vat.*
[a] Οὐκ ἐπισάγμασι] Ita restituimus ex *L. B.* consentiente *Epiphanio*, qui vertit, *non imperiis compulsi Caji, sed nostra in hoc voluntate progressi.* Editi ante ἐπιτάγμασι. unde & alii, & ipse *Hudf.* verterant: *Caji mandata exsequendo e nostraque voluntate* &c. HAV.
[b] Δή] Αν δὴ *L. B.*
[c] Δι' ὑποφόβους ἂν μᾶλλον.] Ita distinxi. antea erat. δι' ὑποφόβους ἂν μᾶλλον, καὶ ἄλλως τε πολλῶν τῶν ἀπολλυμένων ἀποδιδώκοτος. ὁ γὰρ δὴ ἕτερός ποτε Γ. τ. τ. ὁ. δ. τ. μ. δίκαιον, ἀ. ἡ. π. ἀ. τυγχάνειν, σπάνιοι ἂν π. ἦσαν, δίον &c.
* *Præterea* —— *conquiescet*,] Ad hæc enim cum pereuntium multam stragem fecerit, *Epiphan.*

ἀ Προ-

"tur non ut jus & æquum tueatur, ſed ut animo "gratificetur ſuo) & nos quoque illius ſævitiæ "obnoxii erimus; cum oportuerit & omnibus ſe- "curitatem & libertatem firmatum ire, & conſti- "tuiſſe à nobiſmet pericula propulſare.

Quomodo Chereæ conſilium approbat Clemens.

7. Et Clemens quidem Chereæ ſententiam approbat laudatque, tacere autem jubebat, "ne ſer- "mo in plures dimanaret, & divulgatis quæ ſilen- "tio premi oporteret, antequam res perficiatur "prodito conſilio & patefactis inſidiis, ipſi ad ſup- "plicium rapiantur: tempori autem procedenti & "ſpei in poſterum omnia permittenda, quaſi au- "xilium eis ex inopinato ſuppeditatura eſſet for- "tuna. Sui quidem non eſſe ob ætatem ingrave- "ſcentem tale aliquid audere. verum iis, quæ tu, "Chærea, machinatus es & dixiſti, tutiora forſan "poſſum ſuggerere, honeſtiora nemo quidem po- "teſt." Et Clemens quidem domum ſe recepit, dum mente agitaret ea quæ audierat quæque ipſe dixerat, in contrarias partes diſtractus. Chærea autem ea de re ſolicitus, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem alioqui virum egregium eſſe noverat, & libertatis amantem, ideoque animo infenſo & inimico præſenti rerum ſtatui, quod vellet è veſtigio ad ea quæ decreverant exſequenda aggredi, opportunum eſſe ratus ipſi illa proponere, metuens etiam ne per Clementem proderentur, † ſecumque inſuper reputans quantum temporis cunctando perdituri eſſent.

Corn. Sabinum adit Chærea.

8. Cum autem libenter Sabinus omnia acciperet, ut qui jam ante pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quod neminem habuerit cum quo conſilium tuto communicaret; cumque in hominem incidiſſet, qui non modo reticere, quæ audiret, polliceretur, ſed & ſuam aperiret ſententiam, multo magis animo confirmatus erat, & Chæream orabat & obſecrabat, ne qua mora fieret. itaque *ambo* ad Minucianum ſe conferunt, eodem ac illi virtutis ſtudio accenſum, cognataque animi magnitudine illis ſimilem, Cajo vero ſuſpectum propter necem Lepidi. Magna etenim inter Minucianum & Lepidum interceſſerat amicitia, idque ex communi periculorum metu. Nam omnibus aliquem dignitatis gradum adeptis terribilis erat Cajus, ut qui in eorum ſingulos alioſque pro libitu ſævire non deſineret; ſibique invicem formidini erant quod ægre & iniquo animo res ferrent, quippe qui aperte quæ ſentirent inter ſe loqui, odiumque, quo Cajum proſequebantur, indicare non ſuſtinerent timore periculorum, cum & aliàs ſuum in Cajum odium mutuo intelligerent, atque adeo benevolentiam erga ſe invicem habere non recuſarent.

Ambo ad Minucianum ſe conferunt.

9. Poſtquam autem conveniſſent & ſe mutuo ſalutaſſent (antea enim illis moris erat in congreſſibus primas deferre Minuciano, & ob dignitatis

Sermones de Cajo tollendo ſerunt Minucianus & Chærea.

"τ ὀργῆς, ἀλλὰ τὸ μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτῆς "τυγχάνειν· σκοπεῖ δε [d] προσκεισόμεθα ⸗ αὐτοὶ, δέον ⸗ "τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε ⸗ ἐλεύθερον βεβαιοῦν, "καὶ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφίσασθαι.

ζ'. Κλήμης ὃ τὴν μὲν ἀθρόοιαν τὴν Χαιρέᾳ [e] φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν ὃ ἐκέλευε, "μὴ καὶ φοιτῶν ⸗ "[f] εἰς πλείονας ⸗ λόγους, καὶ διαχεομένων ὅπου κρύπτε- "σθαι καλῶς ἔχοι, περὶ τυχὸν περάξαντας σκοπεῖν τὸ "ὑπὲρ βουλεύματος ⸗ γιγνόμενον, κωλύεσθαι· [g] χρόνῳ ὃ "τῷ αὐθις [h] καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδι προσδιδόναι τὰ "πάντα, ὡς προσγιγνομένης τινὸς αὐτοῖς ὑπουργίας "τυχαίας. [i] αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως [k] ἀφεῖσθαι τὴν "ὑπὲρ τοιούσδε τόλμαν. [l] τὰ μέντοιγε ὑπὸ σοῦ, Χαιρέα, "σωπηθέντων ⸗ ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως [m] ὑπο- "θείμην, εὐπρεπέστερα ὃ πῶς ἄν τις ⸗ δυναίτο." [n] καὶ Κλήμης μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει, [o] διὰ λογισμῶν τὰ τε ἀκροαθέντων ⸗ [p] ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει προφερόμενον. Χαιρέας ὃ δείσας ὡς Κορνήλιον Σαβῖνον ἠπείγετο, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ὃ ἄλλως ἐξεπίστευτο αὐτὸν, καὶ τὴν ἐλευθέρᾳ ἐρασθῆναι, [q] καὶ δι' αὐτὸ τὴν καταστᾶσαν τὰ πραγμάτων πολιτείαν διακείμενον, χρήζων ὅτι τάχους ἔχεσθαι τῶν ἐγνωσμένων [r] ἐγχειρήσεως, ὑπ' αὐτοῦ [s] καλὸν νομίσας εἶναι προσθέσθαι, καὶ δεῖσθαι μὴ ὑπὸ Κλήμεν- τος ἐκφοίτησις [t] γένοιτο αὐτῶν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις καὶ τὰ καιρῶν τὰς ἀναβολὰς [v] πρὸς τὰ ὑπερβαλλομένων πτοούμενος.

Cornelium Sabinum adit Chærea.

η'. Ἐπεὶ ὃ ἀσμένῳ καὶ τῷ Σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὲν οὐκ ὑστερούσῃ ἴσης, [x] ἀποριᾶς ὃ πρὸς ὅν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἴη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ προσδιδόντος, [y] ἐπεί τε ἀνδρὸς ὑπάρχης, ὃ μόνον σχεῖν ὧν πύθοιτο προθησομένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανεροῦντος τῷ αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐδεῖτο τοῦ Χαιρέου. τρέπονταί τε ὡς [z] Μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὑπιτηδεύσῃ ἀρετῆς καὶ τῷ ὁμοζήλῳ τοῦ μεγαλόφρονος συγγνώμῃ, [a] Γαΐῳ ὃ ὕποπτον τῆς [b] Λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, Μινυκιανός τε καὶ Λέπιδος, καὶ δείματα [c] κινδύνων τῶν [d] καθ' αὑτούς. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπὶ τέλει φοβερὸς ἦν Γάιος, ὡς ἐπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ πρὸς ὅς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι [e] μὴ [f] ἀφησόμενος· [g] φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, διαφέρειν μὲν ἀλλήλοις ἄντικρυς τὴν ἀθρόοιαν καὶ μίσος τὸ πρὸς Γάιον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, [h] ἄλλως ὃ αἰσθανόμενοι τὰ ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν Γάιον, καὶ [i] δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ [k] ἀπηλλαγμένοι.

θ'. [l] Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ σωφρονέστατον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τιμίου ἡγεῖσθαι τὸν Μινυκιανὸν, ὑστεροχῇ τε ἀξιώματος, γνώ-

d Προσκεισόμεθα] *L. B.* προσκεισόμενα.
e Φανερὸς ἦν ἐπαινῶν,] Φανερῶς *Busb.*
f Εἰς πλείονας ⸗ λόγους,] Εἰς πλείονας *Busb.*
g Χρόνῳ ὃ τῷ αὖθις] Χρόνῳ ὃ καὶ τῷ αὖθις *Busb.*
h Καὶ τῇ ἀπ' αὐτοῦ] Ita *Vat.* & *Voſſ.* καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt, καὶ τῇ ἐπεισθεὶς ἐλπίδι.
i Αὐτὸν μὲν γὰρ] Αὐτὸς *Busb.* & mox mallem, τὰ ἐπὶ τοῖσδε τόλμης.
k Ἀφεῖσθαι] *L. B.* ἀφηρῆσθαι.
l Τὰν —— διώκειν.] His vero, quæ à te Chærea, tractata dictaque ſunt, cautius fortaſſe aliquid inveniam, decentius autem quis poſſit, invenire *Rufin.* SPANH.
m Ὑποθείμην,] Ὑποθοίμην *Busb.*
n Καὶ —— λογισμῶν τὰ] Et Clemens quidem continuo mutare ſententiam, omnia quæ audiverat, quæque ipſe dixerat, non potuit efferre per plurimos *Rufin. ſed minus accurrate.* SPAN.
o Διὰ λογισμῶν] *L. B.* Διαλογισμῶν.
p Ὁπόσον] Corrige ἐπόσων. COCC:
q Καὶ δι' αὐτὸ τὴν καταστᾶσαν] Ita *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* καὶ τὴν *Busb.* in *Editis* καὶ διὰ τὸ τὴν κ. & mox διαμείνας.
r Ἐγχειρήσεως,] Τῆς ἐγχειρήσεως *Vat. Lugd. Bat.* & *Busb.*
s Καλὸν] *L. B.* καλὰ.
† *Secumque —— eſſent.*] Super hæc etiam dilationes temporum aliquid contrarium reputabat allaturas, *Epiphan.* Et omnem moram periculoſam exiſtimabat in tanto negotio, *Gelen.*
t Γένοιτο αὐτῶν,] Γένηται *Busb.*
v Πρὸς τὰ ὑπερβαλλομένων τιθέμενον.] Καὶ τὰ ὑπ. *Busb.* πρὸς deeſt *Voſſ.*
x Ἀποριᾶς ὃ] *Sc.* δι' ἀπορίας. *L. B.* ἀπορία.
y Ἐπεί τε] *L. B.* ἐπεὶ ὤν.
z Μινυκιανὸν,] Duo Minuciani infr. c. 4. §. 3. SPANH.
a Γαΐῳ ὃ ὕποπτον] Ita *Busb.* Γαΐου in *ceteris.*
b Λεπίδου τελευτῆς.] Lepidi & Gætulici conjuratio detecta ſub Cajo *Sueton. in Claud.* c. IX. SPANH.
c Κινδύνων] *L. B.* κινδυνώδων.
d Καθ' αὑτούς.] Sic *Busb.* καθ' αὐτὸν in *reliquis.*
e Μὴ ἀφησόμενος.] Perperam μὴ ἀφισόμενος in *libris.*
f Ἀφησόμενος·] Fortè ἀφειδησόμενος ab ἀφειδία. SPANH.
g Φοβεροί τε ἀλλήλοις ἦσαν,] Ita *Voſſius, Busb.* & *Epiphanius.* Φανεροὶ in *ceteris.*
h Ἄλλως ὃ αἰσθανόμενοι] Ἄλλως τε *Hen. Busb.* & *Vat.*
i Δι' αὐτὸ εὐνοίᾳ χρῆσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* δι' αὐτῷ in *ceteris.*
k Ἀπηλλαγμένοι.] *L. B.* ἀπηλλαγμένων.
l Γενομένης ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεως] Γενομένων ὃ αὐτοῖς ἀξιώσεων *Busb.* & *L. B.*

m Ἀπο-

ἡγεμονίαν τῶν πολιτῶν, καὶ τῷ ὅτι πᾶσιν ἐπαγωγιμένῳ, μᾶλλον ὡς ἄπιστά τινος [m] λόγοις, φθάσας κἀκεῖνος [n] εἶπε Χαιρέαν, ὅ, τι ἐν Παλατίοις σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀποδίδοται γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀεὶ ἡ εἰς τὸν Χαιρέαν ἀπὸ τῶν σημείων τῆς δόσεως προσιούσης ὕβρεως. ὁ δὲ, χάρμα ἐκ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τοῦ Μινυκιανὸν τὸ ὅτι τοιοῦσδε [o] πιστεῦσαι ὁμιλίας χρήσεσθαι πρὸς αὐτόν. "καὶ "σὺ μοὶ δίδως, εἶπε, σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δὲ "σοὶ [p] ἐκ ἀναγείρειν με μείζονος ἢ περ εἴωθα ἐμαυτὸν ὀρ- "μᾶν, [q] ἐδέ μοι χρεία πλειόνων [r] ἐστὶ λόγων οἳ με παρ- "σιεν, εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, [s] γνώμης γε τῆς αὐτῆς "κοινωνοὶ ἐσόμεθα πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. [t] καὶ ἓν "μὲν ὑποζώσομαι ξίφος, [v] ἀμφοῖν δ' ἂν [x] χρείαν. "ὥστε ἴθι κἀγὼ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμών τ' ἴθι, εἰ βού- "λοιο αὐτὸς, κελεύων με χωρεῖν, [y] ἢ ἐγὼ [z] προείσομαι "θαρραλέα τῇ σῇ, [a] συμπράστολός τε [b] πίσυνος. ἀν- "ὴρ δοτεία σιδήρου τοῖς τὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἔργα "προσφερομένοις, διὸ καὶ ὁ σίδηρος δεσπότης "εἴωθεν εἶναι. ὠμηστά τε εἰς τὴν πρᾶξιν, ἀφ' ὧν ἂν "αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι ἀφιφερόμενος· ἐμὲ γὰρ σχολὴ "κινδύνου μοι καταμανθάνειν τὰς ἐμαυτοῦ, δουλοῦσθαί τε πα- "ρὸν ἐλευθεροστάτης ἐπαλγῆσαι, [c] καὶ τὸν νόμων τὸν "ἀρετῆς ἀφῃρημένης, τὰς τε πάντας ἀνθρώπους ὀλέθρου "ἀφ' Γαΐου καταληφότος. ἄξιος δ' ἂν εἴην ἀφ' ἐμοὶ πί- "στεως ὅτι τοιούτοις τυγχάνειν, [d] ὅτι γε ὁμοία "φρονεῖν αὐτοῖς ἐς σὲ μὴ ἀπηλλάχθαι.

ι'. Μινυκιανὸς δὲ, τῇ ὁρμῇ τῶν λόγων θαρσύμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, καὶ [e] περιπαρέσυρε τὴν τόλμαν αὐτῷ, ἐπαγόμενός τε καὶ ἀσπαζόμενος, μετ' εὐχῶν [f] δὲ καὶ ἱκετείας [g] ἀπέλυεν. [h] καὶ ἰσχυρίζονταί τινες [i] ἅτοις βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον Χαιρέα, φωνὴν [k] λέγεταί τις ἐκ τοῦ πλήθους ῥιφεῖσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος περαίνειν μὲν δὴ τὸ πρακτέον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον· καὶ τὸν Χαιρέαν τὸ μὲν πρῶτον ὑποδέδοχε, μὴ καί τινος τῶν συνωμοσιῶν προδότης γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προτροπῇ φέρεν, [l] εἴ τε προεπινεύσει τῶν συνεγνωκότων ἀντισημαίνουσός τινος, εἴτε δὴ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐφορᾷ τὰ ἀνθρώπινα, αἴροντος αὐτὸν [m] θαρρῆσαι. διελήλυθε δὲ ἀφ' ὅλων τὸ ἐπιβούλευμα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις περῆσαν· οἱ μὲν [n] τῶν βουλευτῶν ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τοῦ στρατιωτικοῦ συνήδεσαν. εἰδὼς γὰρ ὢν [o] ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ ἀνηρέθη τὸν Γαΐου [p] μετάστασιν, καὶ [q] δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο, ὁπόῳ δυνατός τις τρόπῳ, [r] μηδὲ ἐκὼν εἶναι τὸ ὅτι τοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δυνάμεως, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων, [s] ἦλθε ὅτι συγκατοκλονίᾳ. [t] ἔτι

eminentiam, utpote civium nobiliſſimo, & quod omni laude cumulatus eſſet, præcipue vero cum ſermones ſereret) ille dicere orſus Chæream rogabat, quodnam ſignum ea die *ab imperatore* accepiſſet. Vulgatum enim erat per totam urbem quomodo Chæreæ ſoleret teſſeris dandis illudere. Ille vero, verborum ridiculum nihil moratus, gratias agebat Minuciano, quod tantum ei in hiſce fidei habuerit ut cum eo colloqui vellet: "& tu mihi, "inquit, libertatis ſignum da, gratiæque tibi re- "ferantur, quod me magis, quam mea fert natu- "ra, excitaſti, neque mihi pluribus opus eſt ver- "bis ad animum erigendum firmandumque, ſi ti- "bi eadem, quæ mihi, placeant, & ejuſdem etiam "antequam conveniremus ſententiæ fuerimus. "Uno quidem gladio accingor, ambobus vero ſuf- "ficiet. Age itaque & ad opus aggrediamur: tuum "ductum, ſi ita viſum fuerit, & imperium ſequar; "aut ipſe præibo tuo freturus auxilio, tibique adju- "tori fidens. Ferro non egent, qui rebus agendis "fortem animum adhibent, à quo etiam ferrum "ſolet exacui. ipſe certe totus feror in hoc negо- "tium, nullo malorum quæ poſſunt accidere me- "tu ſolicitus. non enim mihi vacat mei periculi "rationem habere, dum patriæ vicem doleo, è "ſumma libertate in ſervitutem datæ, legum vi & "auctoritate ſublata, & omnibus imminente à Ca- "jo pernicie. Utinam autem dignus ſim, qui apud "te judicem tuam in iſtis merear fidem, quando- "quidem aliter ac ipſe de illis ſentire tibi non in- "tegrum ſit.

10. Minucianus autem, cum obſervaſſet quò ferebant verba, libenti animo eum amplectebatur, & laudando ipſum amplexandoque audaciæ ejus ſtimulos addebat, atque ita cum votis eum precibuſque dimittebat. Affirmant etiam nonnulli eum hoc modo in iis quæ dixerat confirmaſſe *Minucianum*. Cum enim in curiam ingrederetur Chærea, vox cujuſdam è turba ad eum impellendum fertur emiſſa, jubens perficere quod agendum erat, juvante Deo: & primum quidem Chereæ obortam eſſe ſuſpicionem, ne ab aliquo conjuratorum proditus caperetur; tandem vero intellexiſſe adhortantis eſſe *verba*, ſive certo quodam, ſuadentibus id conſciis, ſignum ex adverſo dante, ſive Deo, qui res mortalium intuetur, bono animo eſſe jubente. Multi autem jam participes facti erant inſidiarum, omneſque armati aderant, & ſenatores & equites, ſimulque militum quotquot erant conſcii: nemo enim erat qui non pro *magna* felicitate haberet Caji necem, atque adeo omnes, quocunque modo poſſent, ſtudioſe id agebant, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, ſed ſumma alacritate & pro ſua quiſque virili ad tyrannnicidium verbis factiſque parati erant. Quin & Calliſtus

Chæream animos facit Minucianus.

Conjuratorum numerus augetur.

Calliſtus ſemet illis adjungit.

m Λόγοις,] Ita lego & diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, λόγοις φθάσας, κἀκεῖνος &c.

n Εἶρεν] *L. B.* εἴποτε *Cocc.* ἤειτο.

o Πιστεῦσαι —— αὐτόν.] Suſtuli comma poſt πιστεῦσαι, auctoritate *Cod. Busb.*

p Τὸ ἀναγείρειν με] Iterum ex *Cod. Busb.* Ὃ ἀναγείροντός (ἀνεγείροντος *L. B.*) με μείζονος εἴπερ in *Editis Aliiſque.* τῷ ἀναγείροντί με μείζονος ἢ περ legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

q Οὐδέ] Οὐδὲν μοι *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.*

r Ἐστι] *L. B.* ἔτι.

s Γνώμης γε] Γνώμης τε *Busb.* & *Lugd. Bat.*

t Καὶ ἓν μὲν ὑποζώσομαι ξίφος,] Illud καὶ non agnoſcit *Busb.* & commode abeſſe poteſt.

v Ἀμφοῖν δ' ἂν χρείαν.] Ἀμφοῖν δ' ἂρ' χρείαν *Busb.*

x Χρείας.] *L. B.* χρείαιεν.

y Ἢ ἐγὼ προείσομαι] Ita lego. ἢ in *Ed. Baſ. Aliiſque.*

z Προείσομαι] *L. B.* προοίσομαι.

a Συμπράστολός] Eſt qui malit συμπράστολλα.

b Πίσυνος.] *L. B.* ἐπὶ συμοὶ.

c Καὶ] Abeſt à *L. B.*

d Ἐπὶ ὅ] *L. B.* ἀπὸ τοῦ.

e Περιπαρέσυρε τὴν τόλμαν αὐτῷ,] Προσεπέθιζε *Busb.*

f Δὲ καὶ ἱκετείας] Illud ὃ abeſt *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

g Ἀπέλυεν.] Ita cum *Hen. à pr. m. Vat.* & *Epiphanio.* ἀπελύοντο in *Editis Aliiſque.*

h Καὶ ἰσχυρίζονται τινες] Καὶ ſalvo ſenſu abeſſe poteſt, nec (niſi *à ſecunda manu*) habet *Hen.*

i Οὕτως βεβαιώσασθαι τὰ εἰρημένα.] Ita lego ex conjectura. ὡς βεβαιῶν τὰ εἰρ. *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.* ὡς βεβαίως τοῦτα εἰρημένα in *ceteris.*

k Λέγεται] —— ἐξορμήσει.] Vocem λέγεται adjeci è *Cod. Busb.* qui mox legit, ῥιφεῖσθαί τινος ἐπ' ἐξορμήσει, κελεύοντος· πέρανε μ. δ. τ. πρ. κ. προσλαμβάνειν τὸ δ. *Epiphanius* vertit, *vox cujuſdam de populo fertur emiſſa, quæ quaſi admoneret, dicens, perfice quod agendum eſt opitulante divinitate.*

l Εἴ τε] *L. B.* ἐχῶν εἴ τε. ac ſuperiori lineâ.

m Θαρρῆσαι.] Ita *Busb.* θαρρῆσαι abeſt *ceteris.*

n Τῶν βουλευτῶν ὄντες,] Articulum etiam τῶν addidi è *Cod. Busb.* cui adſtipulatur nunc *Lugd. Bat.*

o Ὃς μὴ ἐν εὐδαιμονίᾳ] Ὃς οὐκ ἐνόμιζε *Busb.*

p Μετάστασιν,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 6. §. 5. SPANH.

q Δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο,] Ita *Busb.* δι' αὐτῶ in *ceteris.*

r Μηδὲ ἐκὼν εἶναι] Ὡς μὴ ἐκὼν *Busb.*

s Ἦλθε] *L. B.* ἦλτο.

t Ἔτι ὄ καὶ Κάλλιστος·] Ita diſtinguo & lego, ſola conjectura fretus; cum antea eſſet, ἐπεὶ καὶ Κάλλιστος, ἀπελάθησ ὃ ὑπὸ Γαΐου, καὶ πλ.

ſtus *ſe eis adjunxit*: Caji enim libertus erat, vir unus qui, maxime omnium ad ſummam poteſtatem evectus, æquum fere cum tyranno habebat imperium, ex timore quem omnibus incuſſerat, & opum magnitudine quas ſibi comparaverat. nam munera quocunque modo acceperat, nec ullis abſtinuerat injuriis, præter fas & æquum omnes ſua poteſtate premens; ac præterea noverat Caji ingenium implacabile eſſe, adeoque pertinax ut nunquam ab eo quod ſemel ſtatuerat in diverſum abiret, & ſe ob alia etiam multa in periculo eſſe *ſentiret*, non minime vero ob ingentem pecuniæ vim. Quo factum ut Claudium coleret, & clam ad eum transiret, ſperans, ſi ei cederet principatus, Cajo ſublato ſuam in iiſdem potentiam fore cauſam cur apud eum etiam in honore eſſet, ut qui jam ante eum demeruerit benevoli humanique animi officiis. nam jactare auſus eſt, quod juſſus à Cajo Claudium veneno tollere, id ipſum variis modis diſtulerit. Videtur autem mihi Calliſtus de induſtria iſta finxiſſe, ut à Claudio gratiam iniret. quandoquidem nec Cajus, ſi Claudium perimere voluiſſet, Calliſti excuſationes *æquo animo* tuliſſet: nec Calliſtus juſſus *à Cajo* in re factu expetenda tergiverſatus fuiſſet; neque male agens, ac præter ea quæ dominus imperaverat, ſtatim meritas pœnas non ſuſtinuiſſet. Atque adeo Claudium quidem divinitus Caji furorem & inſaniam effugiſſe; Calliſtum vero finxiſſe beneficium à ſe collatum, ad quod ne minimum quidem contulit.

Simulat ſe à Cajo juſſum veneno Claudium tollere.

Chærea mora impatiens.

11. Cæterum Chæreæ conatus indies differebantur *conſciorum* plerorumque ſegnicie. Nam ipſe invitus moram in re agenda ferebat, ut qui omne tempus facinori patrando opportunum eſſe duceret. * Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium, ad mactandas pro ſalute filiæ victimas, ſæpe tempus oblatum erat, vel eum præcipitandi dum ſtaret in faſtigio baſilicæ (tectum autem ſublime eſt foro imminens) & nummos inde aureos & argenteos ſpargeret populo; vel opprimendi celebrantem arcana ſacra ab ipſo inſtituta. ipſum enim à nemine ſibi cavere, dum ſolicitus eſſet ut omnia in iis rite ſervatoque decoro fierent, minimeque crederet quenquam contra ſe quidquam moliri. Sed ſi nihil indicio ſit, ſibi, quaſi à Diis, datam eſſe necis poteſtatem, ipſum tamen ita viribus valere ut vel abſque ferro Cajum conficeret. Adeo Chærea infenſus erat conjuratis, veritus ne tempus opportunum amitterent. Atque illi quidem

δὲ ϗ Κάλλιστος· ἀπελεύθερος δὲ λῶ Γαΐου, παλαιός τε ἀνὴρ εἰς ἔτος ἐπὶ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, ϗ ἐδόκει ἄλλο ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τὴν δυνάμιν, φόβῳ τε τ̃ πάντων ϵ̓ μεγέθ̃ χρημάτων, ἅπερ ἐήμευε αὐτ̃. ᵛ δωροδοκώτατος γὰρ λῶ ϵ̓ ˣ ὑβριστικώτατος, ʸ παρ' ὄντινα οὖν ᶻ ἐξουσίαν χρησόμενος ὤφελε τὸ εἰκός· ϗ ἄλλως τε ξ̃ Γαΐου τὴν φύσιν ἐξεπισάμενος ἀνήκεστον ὅσον, ϗ ἐφ' οἷς ποτε κρύψειν ἐδυνάμην ἀνταπασάμενα χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν ϗ ἄλλας ξ̃ κινδυνώδους αἰτίας, ἐχ ἥκιστα ὴ τὸ μέγεθ̃ τ̃ χρημάτων. ὥστε δὴ ϵ̓ Κλαύδιον ἐθεράπευε κρυπτῶς ᵇ μεταπαιδίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι ξ̃ κἂν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐου μεταστάντος, αἰτῷ τὴν ὑπόθεσιν τ̃ πηλίκης τὴν ἐφ' ὁμοίοις ἰσχὺν, προκαταθέμενος χάριν ϵ̓ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς ὑφαρπάσαιεν Φαρμάκῳ τ̃ Κλαύδιον, μυρίας εὕρων ξ̃ χρήματος τὰς ᶜ ὑπερβολάς. ᵈ δοκεῖ δέ μοι πρωτοισῶς Κάλλιστος ὑπὸ ὀργὴν τ̃ Κλαυδίου τ̃ λόγον τοῦτον. ᵉ ἐπεὶ ὅτε Γαΐος ὠρμήκως μετεχειρίσατο Κλαύδιον ἠνείχετο τῶν Καλλίστου πρὸς φάσεων, ὅτε Κάλλιστος, κελευσθεὶς πρὸ τὴν πρᾶξιν εὐκλεᾶ ᶠ ὑπερέβαλεν, ᵍ ἢ κακουργῶν εἰς ʰ ξ̃ δεσπότου ⁱ τὰς ὑπουλὰς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ πρόχρημα τ̃ μισθὸν ἐκομίζετο. ἀλλὰ δὴ ᵏ Κλαυδίῳ μέν πνι θείᾳ δυνάμ σώσασθαι ἐκ μανιῶν τῶν Γαΐου, Κάλλιστον ὃ πρόποιήσασθαι χάριτος καταθέσιν μηδαμῶς ὑπ' αὐτ̃ γενομένης.

ια'. ˡ Τοῖς δ' ἀμφὶ τ̃ Χαιρέαν ᵐ ὑπερβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ⁿ ὀκνῷ τ̃ πολλῶν. ὁ γὰρ Χαιρέας ᵒ ἑκὼν ξ̃ πράσσειν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν ὑποτιθέμενος ᵖ τῇ πράξει νομίζων. καὶ γὰρ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνιόντα, ᵠ κατὰ θυσίας ὑπὲρ τ̃ θυγατρὸς ὑπιπλαμένας ὑπὸ τ̃ Γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρὸς, ϗ ὑπὲρ τ̃ βασιλικ̃ ἱσταμένου ϗ δήμῳ χρυσᾶ ϗ ἀργυρᾶ χρήματα διαῤῥιπτοῦντος ὥσαι κ̃ κεφαλ̃, ὑψηλὸν δέ ἐστι τὸ ʳ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρον, ὅθεν τ̃ μυστηρίων τ̃ ποιήσεων α ˢ σωίσαι τότε. πάντων γὰρ αὐτὸν ἀφοβότατον εἶναι προνοίᾳ τ̃ ἐν αὐτοῖς εὐτρεπῶς ᵗ ἀναστρεφομένου, ϗ ὑποψίαν τ̃ ἐν ὑπηχθρήσει ᵛ τινὰ ἡμέας πιστεύειν. εἰ δ' ˣ μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τ̃ θεῶν, αὐτῷ δυνάμιν τ̃ θανάτου προφανῆναι, αὐτὸς δ' ἂν ἐχὼν ἐγγενέσθαι, ϗ μὴ σιδηροφορουμένου διαχρήσασθαι ʸ τ̃ Γαΐον. ὅτως δ' ᶻ ὀργῆς εἶχε τοὺς σωσωμότας ὁ Χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιροὺς ᵃ διαῤῥύην. οἱ δ' ἐώρων μὲν ᵇ νομίμων τι χρῄζοντα ϵ̓ ἐπ' ἀγαθοῖς πᾶς

ν Δυσοδικώτατος γὰρ λῶ ϗ] Et vigorem ultra modum haberet *Ruſin.* SPANH.

ξ Υβριστικώτατος,] Υβριστότατος παρὸν τινα ἂν γένοιτ') *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

ο Παρ' —— εἰκός·] Vel παρόν ἂν ἐξουσίας χρησ. præſenti utique potentia præter fas uſus. SPANH.

ζ Ἐξουσίᾳ] *L. B.* γένοιτ') ἐξουσία.

α Ἀντιστάσεται] Conf. ſupr. lib. 17. c. 2. §. 4. SPANH.

β Μεταπαιδίζων] *L. B.* μεταπαθίζων.

γ Ὑπερβολάς.] Ἀναβολὰς *Busb.* HUDS. Vel ἀναβολὰς, mox tamen ὑπερβολὰς & ὑπερβάλλεσθαι §. XI. & XII. SPANH.

δ Δοκεῖ δέ μοι πρωτοισῶς] Ita cum *Cod. Busb.* quo fere modo legendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius*, δοκεῖν ὃ πρωτοποιεῖσθαι in *Editis Aliiſque.*

ε Ἐπεὶ] *L. B.* ἐπείτα & in *Marg.* ἐπείτε.

ζ Ὑπερέβαλεν,] Sic lego. ὑπελάμβανεν in *Joſephi* libris tam *Editis* quam *MSS.*

η Ἢ κακουργῶν] Ita *Hen. à pr. m.* (ut & *L. B.*) εἰ *ab altera manu.* quo modo, in *Editis* & *MSS.* niſi quod ϗ pro οἱ habeat *Busb.* omiſſis δύνατο ὑπελάμβανεν.

θ Τὰ διατόπου τὰς ἐπιστολὰς,] Επιστολὴ mandata ſupr. lib. 18. c. 9. §. 4. SPANH.

ι Τὰς ἐπιστολὰς] Adjectum ex *L. B.*

κ Κλαυδίῳ μέν τινι θείᾳ] Ut aliquem ex loco, quem corruptum eſſe ſuſpicor, ſenſum elicerem ita reſcripſi, cum antea eſſet, Κλαυδίῳ, μ' ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τ̃ Γαΐου, Κάλλιστον προπροσήσασθαι &c. *Epiphanius* vertit, *ſed Claudium quidem divinitas à Caji veſania liberavit, Calliſtus autem pro commendatione finxit hanc gratiam, quæ ei nequaquam probabatur injuncta.*

λ Τοῖς δ' ἀμφὶ] *L. B.* τοὺς ἀμφὶ.

μ Ὑπερβολαὶ] Ἀναβολαὶ vid. mox ſupr. §. 10. SPANH.

ν Ὀκνῷ τ̃ πολλῶν.] Ita *Busb.* ὀκνήσαντι πολλῶν perperam in *Editis Aliiſque.* ὀκνήσαντι πολλῶν *Gall.* & *Lugd. Bat.*

ο Ἑκὼν ξ̃ πράσσειν ἀναβολὴν] Ἑκὼν εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἔσαι ἑκὼν εἶναι *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

π Τῇ πράξει] *L. B.* πρᾶξιν.

* *Etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium,*] *Epiphanius* vertit, *nam dum Cajus in Capitolium aſcendiſſet, ut pro filia ſacrificaret, venit frequenter ad eum, & in imperialis loci culmine ſtantem, ac populo auri & argenti pecunias diſpergentem: dum hæc miniſteria gererentur præcipitem ex eminenti loco cogitavit impellere, cum ſe à nullo videri putaret, nec inſidias feciſſe crederetur. Et licet non optata mors eveniſſet, ipſi tamen acceſſiſſet audacia, ut prætor ferrum perimeret.*

ρ Κατὰ θυσίας] Ita *Busb.* κατὰ τὰς θυσίας in *cæteris.* εἰς τὰς θυσίας legendum eſſe conjiciebat Cl. *Lowthius.*

σ Στέγος] *L. B.* τέγος.

τ Σωίσαι τότε.] *L. B.* συίσατο.

υ Ἀναστρεφομένου,] Ita lego, potius quam ἀναστρεφομένῳ, quod tamen in *libris* exſtat.

φ Τινὰ ἡμέας πιστεύειν.] Sic *Busb.* τινὶ ἡμέας πιστεύοντα in *cæteris.*

χ Μηδὲν σημεῖον,] Locum hunc pro deploratiſſimo habeo. ut tamen ſenſum aliquem, licet languidum, inde elicerem, mutavi μηδὲν τίμιον, ὡς τ̃ θεῶν αὐτῷ in μηδὲν σημεῖον, ὡς ὑπὸ τ̃ θεῶν, αὐτῷ.

ψ Τὸν Γάϊον.] *L. B.* τότε Γάϊον.

ω Ὀργῆς] *L. B.* ὀχῆς. ſed in *Marg.* ὀργῆς.

α Διαῤῥύην.] *L. B.* διαῤῥυῆναι.

β Νομίμων] *L. B.* νόμων.

τῆς αὐτῶν [c] ἐπιγόμενον. ὁ μὲν ἀλλ' ἠξίουν εἰς ὀλίγον γῆν [d] ὑπερβολὴ χρήσασθαι, μὴ δὲ [e] ἐπισφάλμασι τῇ ἐπιχθρήσει συμβάσῃ παρέξοιεν τὴν πόλιν, ζητήσεων τ' συνεγνωκότων τὴν πρᾶξιν γιγνομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μελλήσουσιν ἐπιχθρεῖν ἄπορον τὴν ἀνδραγαθίαν [f] ποιήσειεν, φοβηθέντες Γαΐου πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ Παλατίῳ ἐπιτελουμένων ἄπασι τὸ χρήσιμον. [g] ἄγον) ἢ ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μεταστησαμένους τὸν ὄχλον τοῦ δήμου Καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τι πρὸ τῆς βασιλείου καλύβης πηγνυμένης, καὶ Ρωμαίων τε οἱ εὐπατρίδαι θεωρήσουσιν ὁμοῦ πᾶσι δὲ γυναιξὶ δὲ ὁ Καῖσαρ· ῥᾳδίως τε αὐτοῖς ἔσεσθαι πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον [h] καθειργνυμένων, ὥστε εἰσιόντι τὸν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυναμένοις τοῖς ὑπασπίσαις, εἰ καί τινες προθυμοῖντο, μὴ [i] βοηθεῖν.

16. Ηνείχετο ἢ Χαιρέας, καὶ τῶν θεωρίων ἐπιλυθεισῶν τῇ πρώτῃ [k] δεδογμένον ἄπεσθαι τῆς πράξεως. ἰσχυρότερον [l] δ' ἐν τῷ [m] κατ' ἐκείνου προσβεβουλευκότι [n] τὸ τ' τύχης συγχωροῦν [o] ὑπερβολάς· καὶ [p] τὰς τρεῖς [q] ὑπερβαλλομένας [r] τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς ἐπεράχθη τὸ ἔργον. [s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας τοὺς συνωμότας, "πολὺς μὲν, "εἶπε, καὶ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος [t] ὀνειδίζει τὸ ἐπι- "μέλλον ἡμῶν ὑπὸ τοῖς ὕστω βουλευθεῖσι μετὰ ἀρε- "τῆς· δεινὸν ἢ [v] εἰ καὶ μεμυημένοις ἡμῖν ἀσφα- "στεῖται ἡ πρᾶξις, καὶ Γαΐου ὑβριεῖ μειζόνως. ἢ οὐχ "ὁρῶμεν ὡς τῆς ἐλευθερίας ἀφαιρησόμεθα [x] ὁπόσοι τῶν "ἡμετέρων, καὶ προσθήκην τοῦ Γαΐου τυραννίδι χα- "ριζόμεθα, δέον αὐτοὺς παύσεως τὸ λοιπὸν εἶναι, καὶ "τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ εὐδαίμονος [y] δι' "αἰῶνος ἅπαντος [z] τοῦ αὖθις ἐν θεωμάτι μεγάλῳ "καὶ τιμῇ καταστῆσαι;" τῶν ἢ οὐδὲ ἀντιφθέγγεσθαι ὡς οὐ [a] καλῶς δυναμένων, ὅτι τὴν πρᾶξιν ἄπιστος δεχομένων, σιγῇ ἢ καταπεπληγότων, "τί φησιν, "ὦ γυναῖοι, διαμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν σήμε- "ρον τῶν θεωρίων [b] ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ Γάϊον "[c] ἐκπλεύσοντα; ὅτι γὰρ Αλεξανδρέως παρασκεύ- "ασται πλεῖν κατὰ θεωρίαν τῆς Αἰγύπτου. καλὸν ἢ "[d] ὑμῖν προϊδεῖν τῶν χειρῶν τὸ ὄνειδος, τῇ Ρω- "μαίων μεγαλαυχίᾳ παμπήδην διὰ τε γῆς καὶ θα- "λάττης; πῶς ἢ οὐκ ἂν δικαίως [e] κρίνοιμεν αὐ- "τοὺς αἰσχύνης τῶν γνησιωτάτων, εἴ τις οὐ [f] αὐτὸν "Αἰγύπτιος κτείνει, τὴν ὕβριν ἐκ νεότητος ἀ- "ναχθεῖσαν τοῖς ἐλευθέροις γεγονόσιν. ἐγὼ μὲν οὖν "οὐκέτι εἰς πλείονα ἀνέξομαι τὰς [g] σκέψεις [h] ὑ- "μῶν, χωρήσω ἢ τοῖς κινδύνοις [hh] ὁμοῦ σήμερον, "ἡδονῇ φέρων πᾶν ὅ, τι καὶ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, ἐσθ'

sentiebant eum justis de causis irasci, atque è re sua esse quod ille adeo festinaret. Veruntamen postulabant paulisper deferri negotium, ne, si quid male succederet, tota civitas turbaretur conscios facinori perquirendo, ipsisque Cajum aggressuris nihil proficeret fortitudo, omnibus ad illum aditibus majori cura præclusis. Satius igitur esse, cum spectacula in palatio ederentur, sese ad rem admovere: (celebrantur autem in honorem Cæsaris, qui primus potestatem populi in se transtulit; fixisque prope regiam tuguriis eò spectatum veniunt patricii Romani cum liberis & uxoribus, necnon & ipse Cæsar) facileque illis fore, tot hominum milibus in locum angustum conclusis, ipsum dum ingrederetur adortum ire, cum ne satellites quidem, si id magnopere vellent, ei auxilio esse possent. *Tandem decretum, dum ludi Palatini aguntur, Cajum tollere.*

12. Chærea ergo *diem ex die* exspectabat, cumque adessent spectacula, primo die ad rem aggredi constitutum erat. sed fortuna, quæ moras interposuit, plus poterat quam consilium, quod contra ipsum ceperant: cumque tres dies stati & solennes nihil agendo tererentur, vix die novissimo obtinuerunt ut res conficeretur. Itaque Chærea, convocatis qui conjuraverant, dicebat, "multum "quidem elapsum est temporis, quod nobis segni- "ciem exprobrat in honestis consiliis exsequen- "dis: grave autem erit, si ex alicujus indicio in "nihilum recidat quod suscepimus, & Cajus inde "exacerbatus magis etiam sæviet *in universos*. "An non videmus, quod nobis nostrisque omnibus "libertatem auferimus, & Caji tyrannidem in ma- "jus augemus; cum debeamus in posterum nobis- "met securitatem parare, aliisque felicitatem lar- "giendo ad secula omnia ventura in admiratione "esse & honore?" Cum autem illi contra ista honeste quidquam dicere non possent, neque *tamen* facinus palam approbarent, sed quasi obstupefacti conticescerent, tum ille, "Quid, inquit, "ô viri fortes, cunctamur & tergiversamur? Non- "ne videtis hunc esse spectaculorum diem ulti- "mum, & Cajum *statim ab eo* navigaturum esse? "comparavit enim se, ut navibus Alexandriam "proficiscatur, Ægypti visendæ gratia. Pulchrum "autem vobis erit è manibus dimittere hominem "propudiosum, cum magnifica Romanorum o- "stentatione terra marique incessurum? Quomo- "do vero non jure accusemur, ut quos pudeat eo- "rum quæ fient, si quis ipsum Ægyptius forte per- "imat, qui injuriarum insaniam hominibus libe- "ris & ingenuis non ferendam existimaverit. Ego "sane consilia vestra non amplius morabor, sed "hodie paratus sum memet periculis objicere, lu- "bentique animo ferre quicquid propterea eve- "nerit; *Chærea conjuratis stimulos subdit.*

[c] Επιγόμενον.] Ita *Gall.* ἐπαγόμενον in *Editis Aliisque.*
[d] Υπερβολὴ] Conf. supr. §. 10. SPANH.
[e] Επισφάλμασι] *L. B.* πρὸ σφάλμ.
[f] Ποιήσειεν,] Ποιήσειεν infertum dedi, sensu illud aut simile verbum postulante.
[g] Αγον) ἢ ἐπὶ τιμῇ] Paulo aliter legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit. *Hæc spectacula in palatio ob honorem Cæsaris, in parvo ejus rotundo templo, aguntur, qui primus* &c.
[h] Καθειργνυμένων,] Καθειργμένων *Busb.*
[i] Παρασυνδρομῆς αὐτῷ βοηθεῖν] Ita cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) συνταξομένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἴχετο ἢ in *Editis Aliisque.*
[k] Δεδογμένον] *L. B.* δεδομένον.
[l] Δ' ἐν] *L. B.* ἐν.
[m] Κατ' ἐκείνου προσβεβουλευκότι] Sic *Busb.* & *L. B.* κατ' ἐκείνους in *cæteris.*
[n] Τὸ τ' τύχης] *L. B.* τ' τύχης.
[o] Υπερβολάς. —— ἡμέρας,] Conf. supr. §. 10. SPANH.
[p] Τὰς τρεῖς ὑπερβαλλομένας] Zonaras in narratione hujus facti p. 559. B. de Cajo, καὶ ἐν τούτοις τρεῖς ἡμέρας προσέγειλε. Adeo ut hic vertendum sit: *tres insuper dies præter legitimos horum ludorum superaddentis.* Non adsecutus est etiam hunc locum *Rufinus.* SPANH.
[q] Υπερβαλλομένας] *L. B.* ὑπερβαλομένας.
[r] Τὰς νομίμους ἡμέρας,] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, τοῖς νομίμοις ἡμέραις in *libris.*
[s] Χαιρέας ἢ συγκαλέσας] Haud aliter *Busb* Χαιρέας ἢ καλέσας *Lugd. Bat.* Χαιρέας δὲ καλέσας in *reliquis.*
[t] Ονειδίζει τὸ ἐπιμέλειον] Ita lego. ὀνειδίσαι τε τὸ in *Editis Aliisque.* ὀνειδίζει τὸ *Busb.*
[v] Εἰ] Abest à *B. B.*
[x] Οπόσοι —— ἀφαιρήσομεν] *L. B.* in *Marg.* ὁπόσους τ' ἡμετέρων, εἰς ἀφαιρήσομεν.
[y] Δι' αἰῶνος] Ita *Hen.* nisi quod δι' αἰῶνος ἀπάντου pro ἅπαντος habeat. & ἅπαντος τ' αὖθις in *cæteris.*
[z] Τὸν αὖθις] *L. B.* τοὺς αὖθις.
[a] Καλῶς δυναμένων.] Ita cum *Cod Busb* & *Lugd. Bat.* qui etiam ὡς ἃ omittit. Forsan τ' ἢ εἰδὶ ἀντιστῆναι ὡς πάνυ καλοῖς δυναμένοις.
[b] Υστάτην ἡμέραν οὖσαν,] Ἡμέραν τελευταίαν *Busb.*
[c] Εκπλεύσοντα;] *L. B.* ἐκπλεύσαντα.
[d] Υμῖν] Vel ἡμῖν legendum vel (ponendo *vobis* pro *nobis*) corrigenda versio. IBB.
[e] Κρίνοιμεν] *L. B.* κρίναιμεν.
[f] Αὐτὸν Αἰγύπτιος] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *nam quo modo non juste erimus confusioni obnoxii, si quis eum Ægyptius occidat, injuriam non ferens libertatis oppressa.* HUDS. Lectionem hanc confirmat *Lugd. Bat.* in quo est αὐτὸν, verum desideratur id quod præcedit ὃν. HAV.
[g] Σκέψεις] Σκέψεις *Gall.* & *Lugd. Bat.*
[h] Υμῶν] Ita cum *Epiphan.* ὑμῖν in *Græcis* omnibus.
[hh] Ομοῦ σήμερον,] Mallem ὁμόσε.

"nerit; neque eſt ut ego, quodcunque ſit, rem "procraſtinem. Enimvero quid forti & generoſo "tam miſerabile, quàm ut alius me vivo Cajum "occideret, mihique laudem iſtam præriperet?

Quenam acciderint, dum ſpectacula ederentur.

13. Et ille quidem, his dictis, impetu animi ferebatur ad facinus patrandum, & reliquis fiduciam ingeneravit, ut omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent; primaque luce ad palatium aderat gladio equeſtri ſuccinctus. nam moris erat tribunis, ut accincti ſignum peterent ab imperatore, & forte ea die vices ſignum accipiendi ad ipſum redierant. Et jam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu, alio alium angente & premente, dum quiſque locum ſpectandi præripere nititur, magna voluptate hanc populi contentionem ſpectante Cajo: quòd nec ſenatoribus aſſignata eſſent loca, nec equitibus, ſed promiſcue ſederent, viri cum mulieribus, & ſervi confuſi cum ingenuis. Cajus autem, via ei patefacta & munita, *egreſſus* rem divinam faciebat Auguſto Cæſari, cujus in honorem ſpectacula edebantur; & cadente victima contigit cruore reſpergi togam ſenatoris cujuſdam Aſprenatis *nomine*. quod quidem à Cajo riſu excipitur, ipſi vero Aſprenati plane ominoſum accidit: ſimul enim cum Cajo cæſus eſt. Dicitur autem Cajum ea die magis quam natura ejus ferebat affabilem exſtitiſſe, eaque ſermonis comitate uſum eſſe ut omnibus miraculo fuerit. Sacro peracto ad ſpectacula ſe convertit, locumque ſuum in theatro occupabat; præcipuis ex amicis cinctus. Eo autem tempore exſtructum erat theatrum, ut quotannis fieri ſolebat, in hunc modum. Duo ei oſtia erant, quorum alterum exeuntibus ſub dium, alterum in porticum euntibus aut egredientibus patebat, ne turbarentur qui intus concluſi erant, & ut actores & muſici ex eodem tugurio, in quo & alterum ſeptis incluſum erat, exeuntes liberum regreſſum haberent. Conſidente itaque populo, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, (dextrum enim theatri cornu Cæſar tenebat) Vatinius ordinis ſenatorii vir & prætorius, Cluvium & ipſum conſularem ſibi *forte* aſſidentem, ecquid rei novæ accepiſſet, interrogabat, ita tamen caute ut nemo vocem *ejus* exaudiret. quo dicente, nihil ſibi nunciatum eſſe, hodie igitur, ô Cluvie, tyrannicidii fabula agenda eſt. Cui Cluvius, "Tace, ô vir fortis, ne quis A- "clivorum ſermonem *iſtum* audiat." Multis deinde in ſpectatores ſparſis miſſilibus, quæ pomis conſtabant & avibus propter raritatem ſummi pretii habitis, Cajo volupe erat videre certamina hac de cauſa inita, utque ſpectatores de iſtis ſibimet

Vatinius & Cluvius conſcii facinoris.

Cajo periculum portenditur.

"ἀν ὑπερβαλοίμην [i] εἴπερ εἴη. τί γὰρ δὴ καὶ χρείη "[k] ἀνδρὶ φρόνημα ἔχοντι τούτου κρεῖττον, [l] Γάϊον "ἄλλον τινὰ ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, καὶ ἐμὲ τὸν ὅτι "τῶνδε ἀρετὴν ἀφῃρημένον.

ιγ'. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, [m] αὐτός τε ὡρμήκει πρὸ ἄλλων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεποίησε θάρσος, πᾶσί τε ἐν ἔρως ἅπασι καὶ σπουδὴ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑπερβαλλομένοις. [n] ἔωθεν τε ὅτι καὶ παλατίου [o] γέγονε τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος [p] ἱππικόν. ἔθος γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τοῦτο, ἐζωσμένοις αἰτεῖν σύνθημα καὶ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, ἐν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τῆς θεραπείας καὶ σημείου. ἄρτι τε σωὶ [q] πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον [r] ὅτι προκαταλήψει θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος Γαΐου τὸν ὅτι τοιοῦσδε τῶν πολλῶν ἀγῶνα, [s] παρὸ καὶ διακέκλειτο ὀθόνη, ὅπως τῇ συγκλήτῳ [t] χωρίον, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δὲ [v] ἔζοντο, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δούλῳ [x] ἀναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. Γάϊος δὲ, [y] προόδων αὐτῷ γινομένων, ἔθυε τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι, ᾧ δὴ ἐς τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο· καὶ πτύελος τοῦ ἱερείων τινὸς, σωέβη [z] αἵματος τοῦ [a] Ασπρηνᾶ στολὴν ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενέσθαι. τοῦτο Γαΐῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν. ἐν δὲ ἄρα εἰς οἰωνὸν τῷ Ασπρηνᾶ φανερόν. ὑπεκαταφάζει δὲ τῷ Γαΐῳ. Γάϊον δὲ ἰσορρεῖν δοκεῖ φύσιν τινὰ ἑαυτῷ εὐπροσηγορώτατον γενέσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας πάνθ' ὅν τιν' οὖν ἐκπλῆξαι τῶν παρατυχόντων. μετὰ δὲ τὴν θυσίαν, ὅτι τὸν θεωρίαν τραπεὶς ἐκαθέζετο, καὶ πρὸς αὐτὸν τῶν [b] ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. [c] καθεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πλοῖον δὲ ἐγίνετο καὶ ἕκαστον ἑκατοντόρων, τοιόνδε τρόπον. θύραι ἔχει δύο φερούσας, τὸν μὲν [d] εἰς αὖθις τὸν δὲ εἰς σφᾶς εἰσόδους καὶ ἀποχωρήσεσιν, ὅπως μὴ παρέσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπαλλαγμένοι. ἐκ δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἑτέρων διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπαλλαγὴν [e] ἐπαναστροφὴν [f] τοῖς ἀντιγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα. συνκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, καὶ [h] ἓξ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις σὺν ἄλλοις ἓξ Γαΐῳ, δεξιὸν δὲ ἓξ θεάτρου κέρας ὁ Καῖσαρ εἶχε, [i] Οὐατίνιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγηκὼς, ἤρετο [k] Κλούϊον ἀναπυνθανόμενον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπάλληλον, [l] εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων [m] ἀναφήνειε [n] πύσις, σεμνὸς γινόμενος ἓξ μὴ ἐξάκουστος εἶναι τάδε λέγων. ἓξ δὲ φαμένου μηδὲν πεπυσμένον. σήμερον τοιαυτοῖ, ὦ Κλούϊε, τυραννοκτονίας ἀγὼν [o] πρόκειται). καὶ ὁ Κλούϊος, "ὦ "γυναῖε, φησὶ, [p] σίγα μήτις ἄλλος Αχαιῶν μῦθον ἀκού- "σῃ." πολλῆς δὲ ὀπώρας ἐμπιπτομένης τοῖς θεωροῖς, καὶ [q] πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τῷ πανίῳ πέμια τοῖς κλωμένοις, ὁ Γάϊος ἡδονῇ τὰς περὶ [r] αὐτῶν ἐθειρῷ μάχας, καὶ ἁρπαγὰς

[i] Εἴπερ εἴη.] Εἰ περίη *Hen. à pr. m.* forſan itaque εἰ παρείη. ſi quis malit ὅ, τι περ εἴη, per me licet.

[k] Ανδρὶ] *L. B.* ὦν ἀνδρί.

[l] Γάϊον —— τοῦ] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, (jam etiam adſtipulante *L. B.*) ſenſu ita poſtulante. antea erat, Γάϊον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὴ τοῦ &c.

[m] Αὐτός τε ὡρμήκει] Αὐτός γε *Busb. Lugd. Bat. Hen.* & *Vat.*

[n] Εωθέν τε ἐπὶ ξ παλατίου] Sic *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἑωθέν τε in *Editis Aliiſque.*

[o] Γέγονε τὸ ξῖφος] Vocem γέγονε acceptam debemus *Codici Busb.* (εἰώθειν *Lugd. Bat.*) ἠπίγνε vel ἐποιεῖτο, aut ſimile quid adjiciendum eſſe conjecerat Cl. *Lowthius.*

[p] Ιππικόν.] Τῶν ἱππικῶν. ἔθος γὰρ ἦν τῶν *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἱππικομῶν pro ἱππικῶν habent *Hen.* & *Vat.*

[q] Πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον] Πλῆθυς *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[r] Επὶ προκαταλήψει] *Gen.* ἐπιπροκαταλήψῃ. Diſt. ἐπὶ προκαλ. SPANH.

[s] Παρὸ καὶ διακέκλειτο ὀθόνη,] Id eſt, παρ' ὃ, quod uſitatius. ὃ γὰρ διεκέκλειτο *Busb.*

[t] Χωρίον,] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Hen.* χωρίων perperam in *reliquis.*

[v] Εζοντο,] Ιζοντο *Busb.*

[x] Αναμεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον.] Αναμιξ *Busb.*

[y] Προόδων αὐτῷ γινομένων, ἔθυε] Cajus proceſſu ſibimet facto *Ruſin.* SPANH.

[z] Αἵματος] Ita *Busb.* αἷμα in *ceteris.*

[a] Ασπρηνᾶ] Ασπρήνα *Busb.* tam hic quam infra.

[b] Ετάιρων οἱ ἀξιολογώτατοι.] Ετέρων *Busb.*

[c] Κατεσκεύασο] In *Marg. Lugd. Bat.* eſt, forte εἰ ἄλλοις ἐ κατεσκεύασο.

[d] Εἰς αὖθις,] *L. B.* εἰς τὸ ἀναύθεσον.

[e] Απαναστροφὴν] *L. B.* ἐπ' ἀναστροφῆ.

[f] Τοῖς ἀντιγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀκροάματα.] In qua luſores exerceri ſolent atque cantores. *Ruſin.* SPANH.

[g] Δὲ τῆς πληθύος,] Δὲ *Busb.*

[h] Τῷ Χαιρέᾳ σὺν τοῖς χιλιάρχαις] Ita *Busb.* ἓξ Χαιρέᾳ σ. τ. χιλιάρχαις σὺν ἄλλοις ἓξ in *reliquis.*

[i] Ουατίνιός] Sic ſcribo, in *Græcis* Βαθύβιος. *Batibius* in *Latinis.* HUDS. Bathybius *Ruſin.* Batibius. SPANH.

[k] Κλούϊον] In *libris* Κλούϊτον vel Κλαύϊτον. HUDS. in *L. B.* Κρύϊτον παρεζόμενον. *Ruſin.* Cludiſus, forte Cluvius, in Sueton. Neron. c. XXI. Cluvium Rufum Conſularem. ſic Cluvii mentio in Epiſtol. Ciceron. Tacito &c. SPANH.

[l] Εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων πραγμάτων] Εἰ δή τις αὐτῷ ν. πρ. *Busb.* εἴ τις αὐτῷ &c. *L. B.*

[m] Παραφήνοιτο] Ita lego. ἀφικοιτο *Busb.* ἐξαφίκοιτο in *ceteris.*

[n] Πύσις,] Sic lego. πύσεις *Voſſ.* πίσις in *reliquis.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet πύσις ut paſſim. HAV.

[o] Πρόκειται.] Ita *Busb.* & *Voſſ.* πρόκειτ') in *Editis Aliiſque.*

[p] Σίγα —— ἀκούσῃ.] Ex *Homeri Iliad.* ξ'. v. 90. ubi legitur, Σίγα, μή τις τ' ἄλλος Αχαιῶν τοῦτον ἀκούσῃ Μῦθον. HUDS. Iliad. ξ'. v. 90. SPANH.

[q] Πολλῶν ὀρνέων] Multa poſtea in Theatro ſpargerentur *Ruſin.* SPANH.

[r] Αὐτῶν ἐθειρῇ] Sic lego. αὐτῆς in *Editis Aliiſque.* αὐτοῖς *Voſſ.*

s Αρ-

παιχὰς οἰκλαμένων αὐτὰ τ̃ ἱερῶν. ἐνθάδε C σημεῖα μαινθῆναι δύο γλιάχ. καὶ γὰ μῖμος εἰσάγει καθ' ὃν χαιρέαν [s] λῃστῶν ἡγεμόνα, ὅ, τε ὀρχηστὴς δράμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἀπολείνεται, [t] καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα, αἷμά τε λίαν τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ σῶμα τ̃ χαιρωθέντα ἀκκεχυμένον, καὶ τὸ σῶμα τ̃ Κινύραν. [v] ὁμολογεῖται γὰ καὶ τὰν ἡμέραν ἐκείνην γλιάχ ἐν ᾗ φίλιππον τ̃ Ἀμύντα Μακεδόνων βασιλέα κλείνει Παυσανίας εἷς τ̃ ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Γαΐᾳ γὰ [x] ἐνδοιάζοντι εἴτε ὥδαμένειν εἰς τέλος τῇ θεωρίᾳ λίαν τὸ πλυνταίαν εἶναι τὰν ἡμέραν, εἴτε λειτρῷ χρησάμενον σίτῳ εἴτε ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, Μινυκιανὸς ὑπὲρ Γαΐᾳ καθεζόμενον, καὶ δεδιὼς μὴ [y] διαχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπιδὴ καὶ Χαιρέαν ἰόντα πρόεξελήλυθότα, [z] ἠπείγετο θαρσύνειν αὐτὸν προσελθών. λαμβάνει γὰ αὐτὸ τ̃ στολῆς Γαΐου κ̃ Φιλοφροσύνην δῆθεν, καὶ πῶ δὴ, φησὶν, ὦ μακάριε; καὶ ὁ μὲν αἰδοῖ [a] δοκεῖ Καίσαρος καθίζειν· κρείσσων δ' ὁ φόβος λύω, ὀλίγον τε διαλιπὼν εἶπε διανίστασθαι. καὶ ὁ Γαΐου [b] ὐδὲν ἐμποδὼν λύω ἐξιόντι, δοκῶν ὅπῃ πῃ τ̃ [c] ἀναπλέκλων πιεῖσθαι τὰν ἔξοδον. [d] Ἀστερίως γὰ, μετῆχε γὰ καὶ αὐτὸς, παρὼν τῷ Γαΐῳ [e] καθὸ πρότερον ὑπεξελθόντα πρός τε λατρῶ καὶ ἀρίστῳ γλιάθαι, καὶ ἅπτεται γὰ εἰσελθεῖν, [f] χρήζων ὅπῃ πέρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα.

ιδ'. [g] Καὶ οἱ πρὶ τ̃ Χαιρέαν ἕπασον μὲν ἀλλήλως ἢ καιρὸς, καὶ ἑκάστῳ ἕκαστα στάντα ἢ προσεχθείη μὴ ὑπολιμπάνεσθαι ὑπιπνοιῶντας. ἤχθοντο δὴ τῇ διατριβῇ, καὶ τῷ μέλλεσθαι τὰ ἐν χερσὶν. ἐπὶ καὶ πρὶ [h] τὰν ἐνάτην ὥραν ἤδη [i] τὰ τ̃ ἡμέρας λύω, καὶ Χαιρέας, βαδίζοντος Γαΐου, προθύμως λύω ἐπισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσπεσεῖν. προῄδει μέντοι τῶτο σὺν πολλῷ φόνῳ τ̃ τε βελτόνων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν· [k] καίπερ ἢ εἰδὼς, προθύμως λύω, καλῶς ἔχειν ἡγέμενος, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνέμενος ἐν ὀλίγῳ τίθεσθαι τὰ κατὰ τὸν [l] ἀπολειμένης. καὶ δὴ πεταμένων [m] εἰς τ̃ θέατρον τὰν εἴσοδον, σημαίνεται Γαΐου ἐξαναστὰς, καὶ θορυβος λύω. ἀνέστρεφον ἢ καὶ σωσωμόται, καὶ [n] ἀνωθοῦντο τὰν πλησὺν, λόγῳ μὲν διὰ τὸ δυσχερέσινειν τ̃ Γάϊον, ἔργῳ ἢ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνομένων καταστήσασθαι αὐτὸν ἄπεσθαι τ̃ σφαγ̃ς. προεξήεσαν ἢ Κλαύδιος μὲν ὁ [o] πατρὼς αὐτ̃, καὶ Μάρκος [p] Οὐινίκιος ὁ τ̃ ἀδελφ̃ ἀνὴρ, ἔτι ἢ [q] καὶ [r] Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, [s] ὃς ὐδὲ βουλομένοις [t] διακωλύσαι δύναμις λύω αἰδοῖ τ̃ ἀξιώσεως, εἴπερ ἢ αὐτὸς σὺν [v] Παύλῳ [x] Ἀρρουντίῳ. ἐπὶ ἢ ἐντὸς λύω τ̃ βασιλείας, τὰς

arripiendis contendebant. Hic etiam duo acciderunt quæ prodigiorum loco habita sunt. Etenim mimus introducitur, in quo cruci affigitur latronum dux, & pantomimus fabulam introducit Cinyram, in qua Cinyras ipse occiditur & filia ejus Myrrha; eratque multus sanguis arte effusus, tum circa cruci affixum, tum circa Cinyram. Constat etiam illum eundem fuisse diem, quo Philippum Amyntæ filium, in theatrum ingredientem, interemit Pausanias ejus amicus. Cum autem Cajus dubitaret, permaneretne usque ad finem spectaculi, quòd dies esset ultimus, an lotus & cibo sumpto reverteretur, uti jam ante solebat; Minucianus, supra Cajum sedens, veritus ne tempus è manibus re infecta elaberetur, surrexit, ubi Chæream egressum viderat, ut ire maturaret ad ipsum confirmandum. Ejus vero Cajus comiter apprehendens *togæ* laciniam, Quonam, inquit, abis, bone vir? Et ille quidem, Cæsarem quasi reveritus, denuo resedit: at superante eum metu non multo post exsurrexit, Cajo eum ab egressu non prohibente, quod exire putaret ad requisita naturæ. Asprenas autem, qui & ipse *consilii* particeps erat, Cajum hortabatur ut clam excederet, quemadmodum solebat, ad lavandum & prandendum, & tum demum reverteretur; utpote quod decretæ rei exitum expediri vellet.

14. Et Chærea quidem atque sui semet opportune disposuerunt; eisque incumbebat, locum, qui singulis obtigit, ne desererent strenue operam dare: & indignabantur moras necti, quodque in manibus erat differri, quod jam esset hora diei nona. Chæreæ itaque, Cajo cunctante *exire*, in animo erat *in theatrum* regredi, ipsumque *illic* sedentem adoriri. Cæterum cogitatione præceperat hoc sine multa equitum qui aderant ac senatorum cæde fieri non posse: quamvis autem id sciret, *Cajum aggrediendi* desiderio ardebat, æquum esse ratus non morari ejusmodi cædem, quæ *cæterorum* omnium incolumitate & libertate rependeretur. Cumque jam in eo essent ut theatrum ingrederentur, subito strepitu significatur surrexisse Cajum. quo factum est ut sese converterent conjurati, & turbam dimovebant, quasi eam ægre ferret Cajus, re autem vera sui in securitatem, ut qui vellent eum nudare præsidiis atque ita cædem patrare. Præcedebant autem eum Claudius patruus, & Marcus Vinicius sororis ejus maritus, ut & Valerius Asiaticus; (quos etiam *loco* depellere, si maxime id voluissent, ex dignitatis reverentia non licebat) Cajus vero ipse sequebatur cum P. Arruntio. Cum autem intra regiam esset, de via recta decedit, ubi con-

Ad facinus se parant conjurati.

[s] Λῃστῶν ἡγεμὼν,] Ita lego. in *libris* λῃσθεὶς ἡγεμών. *Bulengerus* (l. *de Theatro*, in *Append.* p. 250.) legit λῃστὴς ἡγεμὼν, & vertit *latro princeps*. Intelligendus Laureolus, latronum antesignanus, in crucem actus. Vide *Sueton.* in *Cajo*, c. 57. & *Petitum* ad *Leges Atticas*, p. 248.

[t] Καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα,] Καὶ εἰ θυγάτηρ Μύρρα legit *Petitus*, loco jam citato. Sed verius est (ni *Josephus* forsan in historia erraverit) excidisse verbum, quod ad Myrrham pertinebat, nimirum ἔφυγε vel ἐδιώκετο.

[v] Ὁμολογεῖται ——— χρῆναι] Videsis *Usserium* in *Annalibus* ad A. M. 3668. & confer *Petitum* in *Comment.* ad *Leges Attic.* p. 248.

[x] Ἐνδοιάζοντι] Conf. *Æliam.* lib. 3. c. 7. (verè 8.) § 3. SPANH.

[y] Διαχυθείη τὰ τ̃ καιρῶν εἰς κενὸν,] Διαλυθείη *Busb.*

[z] Ἠπείγετο θαρσύνειν] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπείγετο θαρσύνειν in *reliquis*.

[a] Δοκεῖ δ' Καίσαρος καθίζειν.] Δοκοῦν *Busb.* & mox καθίζῃ.

[b] Οὐδὲν ἐμποδὼν λύω ἐξιόντι,] Ita cum *Epiphanio*. id quod me monuit etiam Cl. *Lowthius*. ἐμποδὼν λύω, ἄξιόν τι in *Editis Aliisque*.

[c] Ἀναπλέκλων] Conf. infr. c. 2. §. 5. SPANH. *Lugd. Bat.* ἀναγκαίων.

[d] Ἀστερίως] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.* in *Marg.*) & *Epiphan.* antea erat, Ἀμπίων ἢ, καὶ αὐτὸς παρ. HUDS. Asprenas *etiam Rufin.* SPANH.

[e] Καθὸ πρότερον ὑπεξελθόντα] Sic lego. καθ' ᾧ in *Editis Aliisque*. καθ' ὃς *Hen. à pr. m.* forsan pro καθώς. HUDS. Emendationi huic suffragatur *L. B.* in quo est καθ' ὃ. HAV.

[f] Χρήζων ὅπῃ πέρας ἀχθῆναι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.* χρῆζον in *reliquis*.

[g] Καὶ οἱ πρὶ τ̃ Χαιρέαν] Οἱ ἢ π. τ. χ. *Busb.*

[h] Τὰν ἐνάτην ὥραν] Τὰν abest quibusdam *libris*. ἑβδόμαν pro ἐνάτην juxta *Suetonium*.

[i] Τὰ τ̃ ἡμέρας] *L. B.* ταύτης ἡμέρας. *Gen.* τὰ τῶν ἡμέρας.

[k] Καίπερ ἢ εἰδὼς,] Ita *Busb.* καίπερ δὲ διὼς in *Editis Aliisque*.

[l] Ἀπολειμένης.] Ἀπολυμένης *Busb.*

[m] Εἰς τ̃ θέατρον τὰν εἴσοδον.] Ita lego cum Cl. *Lowthio*. εἰς τὸ θέατρον τὰν εἴσοδον in *libris*. in *L. B.* εἰς τὸ θέατρον εἰσόδῳ.

[n] Ἀνωθοῦντο τὰν πλησὺν,] Ἀνωθοῦντο *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[o] Πατρὼς] *L. B.* in *Marg.* πάτρως.

[p] Οὐινίκιος ὁ τ̃ ἀδελφ̃ ἀνὴρ,] Ita lego. Μινυκιανὸς in *libris*.

[q] Καὶ Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς,] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

[r] Οὐαλέριος] Ita legendum esse suadet *Epiphanius*, qui vertit, *Valerius Asiaticus*. antea autem erat ἀνθυπατικὸς. (*Lugd. Bat.* subindicante veram lectionem, in quo Ἀνθυπατικὸς.) Ex *Dione Cassio* (sub finem lib. LIX.) forsan legendum Οὐαλέριος Ἀσιατικὸς, ἀνὴρ ὑπατικός. HUDS. Valerius Consularis Asiaticus infr. §. 10. SPANH.

[s] Οὓς ὐδὲ] Ita lego pro εἷς, præeunte *Epiphanio*, qui vertit, *quos etiam si voluissent repellere* &c.

[t] Διακωλύσαι] *L. B.* ἀκωλύσαι.

[v] Παύλῳ Ἀρρουντίῳ.] *L. B.* ταλαιπωρουντίῳ.

[x] Ἀρρουντίῳ.] Haud aliter *Epiphan.* & *Dion Cassius*. Παύλῳ Ἀρρουντίῳ, aut Ταλαιπωρουντίῳ mendose admodum in *Josephi* libris.

conſtituti erant famuli, quorum munus erat ipſi miniſtrare, & qua Claudius aliique præceſſerant; & in angiportum inſuetum deflectit, balneas petiturus, ſimulque pueros ſpectaturus, qui ex Aſia venerant, miſſi inde partim ut hymnos canerent in myſteriis quæ celebrabat, partim ut Pyrrhicham ſaltarent in theatris. Ipſi autem Chærea obviam venit, & ſignum petiit. Cumque ille probroſum quiddam & ridiculum daret, nihil moratus *Chærea* conviciis *Cajum* impetit, ſtrictoque gladio vehementem ei plagam inflixit, ſed non mortiferam. Sunt tamen qui dicunt, hoc à Chærea data opera factum eſſe, ut non uno ictu Cajum interimeret, ſed repetitis vulneribns magis eum excruciaret. At mihi parum credibile videtur quod afferunt, haud concedente timore in ejuſmodi rebus exſequendis rationem adhibere. Quod ſi ita exiſtimaſſet, Chæream profecto omnium ſtultiſſimum haberem, qui maluerit indulgere iracundiæ, quam celeriter ſemet & conjuratos è periculo eximere; maxime quando non deerant plurimæ viæ Cajo ſuccurrendi, niſi quam primum exhalaret animam. atque adeo Chæream rationem habuiſſe ſemetipſum & amicos æque ac Cajum affligendi, ſi, cum poſſet re bene geſta clam ſe *Cajum* ulciſcentium iræ ſubducere, nec in incerto eſſet an ex animi ſententia res ſuccederet, temere voluerit ſemet perdere ſimul & tempus. Et in iſtis quidem cuique ſuo uti atque frui judicio per me licet. At Cajus dolore ex vulnere cruciatus (nam enſi, inter humerum & collum impacto, obſtitit os juguli, ne altius penetraret) neque animo conſternatus exclamavit, neque amici cujuſpiam opem imploravit, ſive quod nemini ſatis fideret, ſive ea de re non cogitaret. Sed, cum gemitum expreſſiſſet angoris magnitudo, fuga ſe proripiebat ulterius. cumque eum excepiſſet Cornelius Sabinus, qui jam ante animo erat præparatus, inclinatum trudit in genua: atque multi circumſtantes, una cohortatione excitati, gladiis eum feriebant; atque adhortatio ad invicem erat, repete. In confeſſo autem eſt apud omnes, Aquilam extremum ei vulnus intuliſſe, feciſſeque ut confeſtim animam efflaret. Veruntamen Chærea cædis auctor merito exiſtimandus eſt. nam licet aliquammultos ad facinus patrandum ſibi adjunxerit; primus tamen illud excogitavit, & ante omnes quemadmodum res iſtæ gerendæ eſſent animo deſignavit, primuſque auſus eſt conſilium cum aliis communicare. Cum autem ſermonem probarent quem de cæde habuit, & diſperſos unum in locum congregavit, & omnibus bene ac ſapienter paratis, tum recta conſilia dando omnibus longe præſtabat, & ſcite admodum orationem ad ſuadendum accommodavit; ita ut & omnium animos ad audendum accenderit, &, cum tempus poſceret vim & manus adhiberi, tunc etiam

Cajus truci-datus.

Aquila Cajo extremum ictum inflixit; at Chærea cædis auctor.

μὲν [y] εὐθείας ὁδὸς λείπῃ, καθ' ἃς [yy] δὴ ἐφήκεσαν τῶν δήλων οἱ θεραπεύοντες αὐτὸν, καὶ ἐφέποντο οἱ περὶ τὸ Κλαύδιον· τρέπεται γὰρ μικρὸν στενωπὸν ἠρεμηκότα, καὶ ὅπου τοῦτον ἐς λατρείας ἡγησόμενος, ἅμα καὶ [z] παῖδας οἱ ἥκοντα ἐκ τῆς Ασίας καταυλήσοντας, πομπῆς αὐτῶν ἐκεῖθεν ἡγουμένης ὅπου ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπιτέλῃ, ἔνιοι δὲ κατὰ πυρρίχισμὰς [a] οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσοιντο. Καταυλοῦσι δὴ αὐτὸν Χαιρέας, καὶ ἤτησε σημεῖον. ὁ δὲ τὸ εἰς χλεύην ἀνακείμενον εἶπεν· ὧδέν σε δοιάσας λοιδορίαις τε [b] ἐχρῆτο καὶ ὁ Γάϊος, καὶ ἀπασάμενος τὸ ξίφος ἐπάγει πληγὴν σφοδράν· ὦ μῖσός γε ἐμὸν καίριος. καίτοιγε φασί τινες τὸν Χαιρέα γνῶναι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν Γάϊον, ἀλλὰ πιμπρεῖσθαι μειζόνως πληθεῖ τραυμάτων. [c] ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὑπιχνεῖσθαι ἐν τοῖσδε τοῖς πράξεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν [d] φόβον. Χαιρέαν δὲ, εἴπερ ὅτως ἐφρόνει, πάντων ἥκιστα μοῖρα διαφέρειν, ἡδονῇ τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέως ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ τε καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔτι γνῶναι βοηθῶν Γαΐῳ μὴ φθάσαντι τῇ ψυχῇ ἀφεῖναι. κἀνταῦθα Χαιρέᾳ λόγον ἂν γνῶναι ὁ περὶ τῆς Γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, [e] ὅπως γε καὶ περιφανῶς καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρήζειν αὐτὸν τε ἀποτόλμης καὶ τοῦ καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ καὶ θέλοιεν. ὁ δὲ Γάϊος, ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς [f] φερόμενος· [g] μεσηγὺς γὰρ ἦν τε ὤμου καὶ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος ἐπέσχεν ἡ κλεὶς στενοτέρω χωρῶν. ὅπερ ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ὅπερ ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως [h] ἀφρονήσας. στένων δὲ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀλγηδόνος [i] τὸ πρεπτὸν εἰς τὸ πρόσθεν ἔτρεπε φυγῇ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν Κορνήλιος Σαβῖνος, τῷ Δρύσου ἤδη [k] προκατεργασμένος, [l] ὡθεῖ κλιθέντα ὑπὸ γόνυ· πολλοὶ [m] δὲ πεσόντες ἀφ' ἑνὸς [n] ἐγκελεύσματος ἔκθυμοι ἦσαν τοῖς ξίφεσι, [o] παρακελεύσμός τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς ἐπὶ τύπτειν, ἦν. τελευτῶσαν δὲ Ακύλας ὁμολογοῦσιν ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, [p] ἢ μεθέντα αὐτὸν ἀκεραίως. ἀναθεὶς δ' ἄν τις τῷ πράξαντι Χαιρέᾳ. καὶ γὰρ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν πρῶτός τε [q] ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη παρελαβὼν παρὰ τῶν ἁπάντων, [r] καὶ πρῶτος μὲν παρρησίᾳ ἐξέπεσε τοῖς λοιποῖς. δεχομένων δὲ τὸν ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγον, εὐπορίᾳ τε ἔθρασε, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συγκροτήσας, ἔνθα γνωμῶν [s] εἰσηγητὴς ὡς ἐλευθερίᾳ παρὰ πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθωμίλησε χρησίμοις, ὡς δὲ τολμῶντας ἠνάγκασέ τε τὰς πάντας, ἐπεί τε

y Εὐθείας] Ἐπ' ἀθείας *Busb.*

yy Δὴ ἐφήκεσαν] *L. B.* διεφήκεσαν.

z Παῖδας —— ἔσοιντο.] Pueri ex Aſia evocati ad concinendos Hymnos & ſaltandum Pyrrhicham. Idem Sueton. in Cajo. c. LVIII. pueri ex Aſia nobiles ad edendas in Scena operas evocati præpararentur, Idem in Jul. Cæſ. c. XXXIX. Pyrrhicham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque Principum liberi. & Dio Caſſ. lib. LIX. p. 663. B. ἵνα τοὺς παῖδας διδάσκωσι, ὃς ὠνομάζετο Ελλάδος καὶ Ιωνίας τὰ πάνυ ἀγενῆ &c. SPANH.

a Οἱ] Abeſt à *L. B.*

b Ἐχρῆτο κἀγὼ Γαΐου,] Ita in *Editis.* ἐχρῶτο *Busb.* & *Hen. à pr. m.*

c Ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος] *L. B.* ὦ μοὶ πιθανός.

d Φόβον.] Sic lego cum *Voſſ.* (nunc *Lugd. Bat.*) *Gall.* & *Epiphanio.* τὸν φόνον in *Editis Aliiſque.*

e Ὅπως γε] Ita *Baſ.* & *Hen.* ὅπως δὲ in *ceteris.* niſi quod illud δὲ non agnoſcat *L. B.*

f Φερόμενος.] Περιφερόμενος *Voſſ.* nunc *L. B.*

g Μεσηγὺς —— χωρῶν &c.] Conf. ἀλλοτ. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.

h Ἀφρονήσας.] Ita *Vat. Voſſ.* (nunc *L. B.*) *Hen. à pr. m.* & *Epiphanius*, qui vertit, *ſive incredulitate ſive imprudentia.* Φρονήσας in *reliquis.*

i Τὸ πρεπτὸν] Τὸ πρεῖον *Busb. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

k Προκατεργασμένος,] Προκατειργασμένον *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

l Ὡθεῖ κλιθέντα] Ὡθεῖ κἀκλιθέντα *Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*

m Δὲ] Abeſt à *L. B.*

n Ἐγκελεύσματος] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐγκελεύσματος in *ceteris.*

o Παρακελευσμός τε] In *Editis Aliiſque*, παρακελευσμός τε τοῦ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἔρις αὐτοῖς ἦν. Verum τοῦ delevi auctoritate *Cod. Busb.* reliqua ex conjectura mutavi. Forſan tamen legendum, καὶ ἔρις πρὸς αὐτοῖς ἦν. quod ſimplicius. Phraſis illa πρὸς ἐπὶ τύπτοις occurrit in *Gloſſario veteri.*

p Ἢ μεθέντα αὐτὸν ἀκεραίως.] *L. B.* μεθέντι ἀκεραίως.

q Ἐνεθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθείη παρελαβὼν] Ἐνεθυμήθη δεδιέναι μέντοι αὐτὸ ὡς πραχθείη παρελαβεῖν *Gall.* ἐνεθυμήθη εἶναι μέντοι αὐτὸ (imo μὴ τοιαῦτα ὡ. π. παρελαβεῖν *Lugd. Bat.*) ὡς πραχθείη παρελαβεῖν *Voſſ.* atque ita *Vat.* & *Hen. à pr. m.* niſi quod παρελαβὼν habeat *Vat.* ἃς παρελάβων abſque πραχθείη *Hen.*

r Καὶ πρῶτος μὲν] Αὐτὸς γὰρ πρῶτος. *Busb.*

s Εἰσηγητὴς ὡς ἐχρῆν] Ita lego. εἰσηγήσεως ἐχρῆν in *libris.*

t Χρῆ-

τε καιρὸς ἐλάμβανε χειρὶ [t] χρῆσθαι, φαίνεται πάντων πρῶτος τε ὁρμήσας, καὶ ἀψάμενος [v] ἀρετῇ τῆς φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις εὐεπίβατον παρασχὼν καὶ προθυμοτέρους Γαΐου. ὥστε ἂν δικαίως καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἴη πεπραγμένα, τῇ Χαιρέου γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν καὶ πάνυ τὰ χειρῶν.

ιε'. Καὶ Γάϊος μὲν, τοιούτῳ τρόπῳ χρησάμενος τῇ πλάνῃ, ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν τραυμάτων [x] ἀποψυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Χαιρέαν, ἐπειδὴ κατέργασται αὐτοῖς ἤδη Γάϊος, οὐδὲ μὲν [y] τὰς αὐτὰς ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὅπως τε τῶν γεγονότων· ἅ γὰρ μικρὸν ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα ἀνηρήκοσι τὸ κινδύνημα, ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου τιμώμενον, καὶ ὅσα προσφιλῆ, καὶ τῶν στρατιωτῶν μὴ [z] ἀναιμωτὶ ποιησομένων τινὰ ζήτησιν αὐτῶν· ἄλλως τε στενῶν ὄντων τῶν ὁδῶν καθ' ἃς ἔπραξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαι [a] αὐτὰς τὴν θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τῇ ἡμέρᾳ. [a] οὐδέ τε ἑπέρας χωροῦντες παρῆσαν εἰς τὴν Γερμανικὴν μὲν οἰκίαν τοῦ Γαΐου πατρὸς, ὃν τότε ἀνηρήκεσαν· σεσημασμένη δὲ ἐκείνη, διὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίαις ἐκάστου τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ἀπὸ μέρους ὀνόματι τῶν οἰκοδομησαμένων, ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως δεξάντων τὴν ἐπωνυμίαν παρασχόν. [b] καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον ἐν ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, [c] λανθάνοντος ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τῶν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρῶτοι δὲ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ Γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δὲ ἦσαν [d] αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' οὗ [e] κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα [f] παρεχόμενοι αὐτῶν. θυμῷ δὲ χρῆσθαι πάτριον ἐστὶν αὐτοῖς, [g] ὅπερ ἐστὶ θαυμάσιον ἔν τισιν ἑτέροις βαρβάρων, [h] διὰ τὸ ἡσυχίους λογισμὸν ὑπιδέχεσθαι τῶν πεισμένων, ῥωμαλέοι τε τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ σφοδροὶ τοῖς πολεμίοις, [i] οὐκ ἂν ὁρμήσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔπειτ' ἂν πυθόμενοι τοῦ Γαΐου τὸν σφαγέα, καὶ παραλογήσασθαι τὸ μὴ ἀρετῇ κρίνειν ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντα τῶν αὐτῶν, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς προσφιλῆς τοῦ Γαΐου δόσεσι χρημάτων τὸ εὔνουν αὐτῶν κτώμενος, πασσάμενοι τὸ ξίφη· προῆκεν δὲ αὐτῶν Σαβῖνος χιλιάρχων, ὃ δι' ἀρετὴν καὶ γυναικότητα προγόνων, μονομάχος γὰρ ἦν, ἰσχύϊ δὲ σώματος τὸν ὑπὸ τοιούτοις κτησάμενος [k] δεξιάν· διεξήεσαν δὲ οἰκίας ἀνερευνώμενοι τοὺς σφαγέας τοῦ Καίσαρος. Ἀσπρῆνάν τε κρεουργήσαντες αὐτοῖς, διὰ τὸ [l] πρώτῳ προπεσεῖν, ὃ τὸν γόνυ μιάναν τὸ αἷμα τῶν θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται πρότερον, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῇ συνόδῳ ἀποσημήνας τοῦ γεγονότος, [m] δεύτερος Νωρβανὸς ὑπελύπαζεν, [n] ἐν τοῖς γνωριμωτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλὴν αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπαλόρων, καὶ μηδὲν αἰδούμενος αὐτοῦ τὴν ἀξίωσιν, ἰσχύϊ πρέσχων ἀφαιρεῖται τὸ

primus conſpiciebatur incitari, & ad rem ſtrenue aggrediendam ferri, & Caji cædem facile aliis perficiendam dare, poſtquam vulnus fere lethale ab eo accepiſſet. Adeo ut merito quicquid etiam à ſociis perpetratum fuerit, Chæreæ conſiliis, animi robori, fortique manuum operæ acceptum ferendum ſit.

15. Et Cajus quidem, hujuſmodi morte affectus, exanimis jacebat multis vulneribus confoſſus. At Chærea ſociique, cum ab illis peremptus fuiſſet Cajus, haud fieri poſſe animadvertebant ut incolumes eadem via redirent, ſive attoniti magnitudine facinoris (non enim levis periculi res erat occidiſſe imperatorem, populo inſanienti gratum & acceptum, militibuſque de eo non ſine ſanguine inquiſituris) ſive quod anguſtæ eſſent viæ ubi patrata erat cædes, & magna ſervitiorum multitudo eas obſtruxiſſet, ut & milites qui ea die præſto erant ad cuſtodiam imperatoris. proinde alia via incedentes contulerunt ſe ad ædes Germanici, patris Caji quem tunc occiderant, (erant enim conjunctæ palatio, quod ita unum erat, ut tamen, ædificiis ab iis qui in imperio fuerant adauctum & ornatum, *varias* habuerit appellationes, aut ab eo qui partem aliquam abſolverit, aut ab eo qui partem aliquam ædificare inchoaverit) jamque elapſi è turbæ incurſu ſatis tuti erant pro tempore, dum adhuc in occulto eſſet quod imperatori acciderat. Primi autem Germani aliquid reſciverunt de Caji interitu. erant enim iſti ſatellites genti cognomines, è qua delecti ſunt qui legionem Celticam conſtituunt, homines gentis vitio proni ad iracundiam, id quod commune eſt illis cum cæteris barbaris, ut qui parum admodum conſilii rebus agendis adhibeant, at viribus pollentes ferocesque, & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, in quamcunque partem incubuerint magnum ad victoriam momentum afferant. Iſti itaque, ubi aliquid de cæde Caji acceperant, vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes ſed ſuis commodis, (quod magnam ab iis gratiam inierat Cajus crebris largitionibus conciliatam) ſtrictiſque gladiis perquirentes Cæſaris interfectores, per domos diſcurrebant duce Sabino, qui tribunus illis præerat, non ſua aut majorum virtute (nam gladiator fuerat) ſed corporis robore ad iſtam præfecturam evectus. Cumque illis, poſtquam Aſprenatem in fruſta concidiſſent, (quod in eum primum inciderant, cujus toga, ut jam ante diximus, cruore victimæ reſperſa, ſibi quod evenerat infauſtum fore portendebat) proxime occurriſſet Norbanus, civis cum primis nobilis, & qui inter majores ſuos permultos belli duces habuerit, nihilque ejus dignitatem reveriti eſſent, is, magnis viribus fretus, manibuſque cum eo qui primus ipſum adortus eſt conſertis gladium ei extorſit, & non inultus

Cherea cum ſociis in Germanici ades ſe recipit.

Germani Cæſaris ſatellites.

Legio Celtica.

Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

Aſprenas cæſus.

Norbanus.

t Χρῆσθαι,] *L. B.* χρίσασθαι.

v Ἀρετῇ δὲ φόνου,] Ἀρετῇ deëſt *Busb.* forſan ἀρχῇ.

x Ἀποψυχθεὶς] Sic *Gen.* ἀπὸ ψύχων, vel ἀπὸ ψύχων deficiens, exſpirans, De Maccab. §. 15. SPANH.

y Τὰς αὐτὰς] Ita lego ex *Epiphanio.* (ita & emendavit in ora libri ſui *Coccejus*) τοσαύτας in *Gracis* omnibus.

z Ἀναιμωτὶ] Conf. ἀλλο. lib. 2. c. 18. §. 8. SPANH.

a Οὐδέ τε] *L. B.* οὐδέ γε.

b Καὶ διεκπεσόντες] Ita reſcripſi. καὶ δι' ἐκπεσόντες ἐκ τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον in *Editis.* καὶ διεκπεσόντες τοῦ πλ. *Busb.* HUDS. Atqui lectio *Busb.* eadem eſt cum emend. *Hudſonii*, ut fortè διεκπίπτοντες legerit *Busb.* vel, ut *Lugd. Bat.* διεκπισόμενοι, quod, vel potius διεκπισόμενοι, vera lectio eſſe poterit. HAV.

c Λανθάνοντος ἀκμὴν] *Gen.* λανθάνοντες. brevius aliquamo in *Cod. Busb.* λανθάνον τοῦ ἀκμὴν τοῦ φόνου τοῦ αὐτοκράτορος.

d Αὐτοὶ] Οὗτοι *Busb.* & *Voſſ.* ſeu *L. B.*

e Κατελέχθησαν, —— αὐτῶν.] Quoniam infra (eadem §.) habeamus, πολλὴν αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῶν προπαλόρων, legendum cenſui, κατελέχθησαν, τὸ Κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῶν. Κατελέχατο *Gall.* & *Voſſ.* κατέλεχαν τ. in *Editis Aliiſque.* Forſan ἀφ' ἃ κατέλεχαν τὸ Κελτικὸν τάγμα προπαρεχόμενοι.

f Παρεχόμενοι] *L. B.* τὸ παρεχόμενοι.

g Ὅπερ ἐστὶ θαυμάσιον] Ὅπερ ἐστὶ θαυμάσιον ex conjectura, quod θαυμάσιον οὐ τισιν habeant *Gall. Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à *pr. m.* Conſtat locum minime intelleciſſe *Epiphanium*, qui vertit, *erant autem armigeri, æquivocum gentis ſuæ Celtica habentes tagma, quorum patria mos eſt importabili uti furore, ſicut Hiſpanis & cæteris Barbaris.*

h Διὰ τὸ ἡσυχίους λογισμοὺ] Ita *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* διά τε in *Editis Aliiſque.*

i Οὐκ ἂν ὁρμήσωσι] Sic lego favente *Epiphanio.* ἢ ἂν ὁρμήσωσι in *Editis.* ἢς ἂν τοιήσωσι in *MSS.*

k Δεξιάν·] Δεξιὰν *Busb. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* ἴσθασιν ἀριστὰν *Voſſ.* HUDS. Imo *Lugd. Bat.* habet ἀθρόαν ἀριστὰν unde Cod. meo adſcripſit *Coccejus*, legendum eſſe αἰσθάνεσθαι ἀρχὴν. haud male. HAV.

l Πρώτῳ προπεσεῖν,] Πρῶτον aut πρώτως in aliquibus *MSS.*

m Δεύτερος Νωρβανὸς ὑπελύπαζεν,] Βάρβαρος Νωρβανὸς *Hen.* à *pr. m.* & *Epiphan.*

n Ἐν τοῖς γνωριμωτάτοις] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* (ſeu *L. B.*) antea erat τῶν γνωριωτάτων abſque ἐν.

ultus videbatur moriturus, donec, multis in eum irruentibus circumfusus, plurimis vulneribus acceptis ceciderit. Tertius autem Antejus, ordinis senatorii vir, cum paucis non temere & fortuito, sicuti priores, in Germanos incidit, sed spectandi cupiditate *ductus*, utque lætitiam oculis suis caperet, Cajum prostratum *exanimem* aspiciendo, suum in eum odium ostendebat. Anteji enim patrem, ejusdem cum eo nominis, in exsilium egit *Cajus*, eoque non contentus, milites ad eum occidendum misit. Et ea quidem de causa aderat, ut mortui spectaculo semet oblectaret. Cum autem turbata esset domus, & de se in latebras abdendo cogitarit, non effugit Germanos qui investigarunt & perscrutati sunt omnia, & obvios quosque fontes insonteſque occidere turebant. Atque illi quidem ita interierunt.

Antejus interfectus.

16. Cæterum postquam in theatrum rumor de morte Caji perlatus est, obstupuerunt omnes, nunciatisque fidem habere noluerunt. Alii quidem, etsi cum lætitia interitum ejus acciperent, & vel quodvis darent ut sibi liceret esse adeo beatis, præ timore haud adducti erant ut crederent. Alii vero *rem confectam esse* plane diffidebant, & quod nollent tale quidquam Cajo accidisse, ne veritati quidem auscultabant, rem nulla humana vi confici posse sibimet persuadentes. At isti fere erant feminæ & pueri, aut mancipia, & nonnulli ex militibus. Hi quidem, utpote quod ejus stipendia merentes simul cum eo exercerent tyrannidem, ejusque insolentiæ ministri, & optimum quemque civium concutientes, honore simul & opibus aucti essent. Mulieres vero & adolescentuli, deliniti captique mirifice, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, & viscerationibus: quæ facta erant editaque, verbo quidem ut ista populum oblectarent, at re vera * ut insanientem explerent Caji crudelitatem. Servi autem propter licentiam datam dominos accusandi & contemnendi, ut quibus refugere liceret ad ejus auxilium cum illos injuria affecissent. facile enim erat fidem impetrare improbe confictæ in dominos calumniæ, & indicata eorum pecunia non libertatem solum assequi, sed & divitias ex accusationis institutæ mercede, octava bonorum parte illis in præmium assignata. Cæterum patricii, quibus rumor credibilis videbatur, partim quod de insidiis aliquid præsciverant, partim quod vehementer id cupiebant optabantque, non solum gaudium occultabant quod ex nunciatis perciperent, sed & se nihil audire simulabant. Hi quidem veriti, ne spe falsi ad pœnas cogerentur, ut qui animi sui sententiam aperire nimium festinarint: illi vero qui rem resciverant, quod consiliorum participes essent, eo ma-

Qui homines Caji necem iniquo animo tulerint.

ξίφ[ος] [o] τῷ πρώτῳ ὑπιόντων συμπλακεὶς, φανερός τι ἦν οὐκ ἀπεραγμόνως πεθηξόμενος, μέχρι δὴ πειρχθεὶς πολλοῖς τ' ὑπιφερομένων ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους [p] τραυμάτων. τρίτος [q] ἦν Ἀντήϊος, τῶν ἐκ τῆς [q] βυλῆς, σὺν ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς Γερμανοῖς καθάπερ οἱ πρότερον πεσιπεσών, ὑπὸ [r] φιλοθεαμοσύνης καὶ ἡδονῆς τῆ αὐτόπλης ἡμέρᾳ Γαΐᾳ κειμένῳ, [r] μῖσος [s] ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν. τὸν γὰ πατέρα τῆ Ἀντηΐᾳ, καὶ ὁμώνυμον, φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς κτείνῃ τραλιώτας ἀποπέμψας. καὶ παρὼν μὲν Δι' αὐτὸν [t] εὐφραινόμενος θεωρία τῆ νεκρῆ. [v] θορυβημένης [u] τῆς οἰκίας, κρύπτειν αὐτὸν [x] ἐνθυμησάμενος, ἐ διαφυγὼν τῶν Γερμανῶν τὸ εἰς τὴν ἔρημον ἀκρωβὲς, καὶ ἐπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως τῶν τε [y] αἰτίων καὶ μὴ ἐξαιρεωσαμένων. καὶ οἱ μὲν τότε [z] τεθνήκασιν.

ις'. [a] Εἰς [u] τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος περὶ τῆς Γαΐου πλάνης, ἔκπληξίς τε καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν γὰ καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ' ὄλεθρον αὐτ', κἂν [b] περὶ πολλῆ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν σωτηθῆν, ὑπὸ δείας ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν. [c] εἰσὶ [u] οἷς καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, Δι' τὸ μὴ ἐθέλειν [d] τι τοιόνδε [e] ἐπὶ Γαΐῳ γεγονέναι, μήτι ἀληθείᾳ πεφάσθαι, Δι' τὸ μὴ οἷόν τε [f] ἀνθρώπῳ εἶναι τοιᾶδε ἀρετῇ χρῆσθαι. [g] γύναια δ' ἦν τότε καὶ παῖδες, ὅσοι τε δοῦλοι, καὶ πνες τῆ τραλιωτικῆ. οἱ μὲν Δι' τὸ μισθοφορεῖν, καὶ ἄδεν ἀλλ' ἢ σωτυφαννοῦντες, καὶ Δι' ἀκρασίαν [h] τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως [i] ἐπανασταμένοι τοῖς κρατίστοις τῶν πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελιῶν τυγχάνειν. ἡ [u] δ' αὖ γυναικωνῖτις, καὶ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλ[ος] φιλεῖ, θεωρίαις τε καὶ [k] μονομαχιῶν δόσεσι καὶ πνων [l] κρεαπομιῶν ἡδοναῖς [m] ἀνειλημμένοι· ἃ ἐπεάσατε, λόγῳ μὲν ἐπὶ [n] θεραπείᾳ τῆς πληθύ[ος], τὸ [u] δὴ ἀληθὲς ἐκπιτλάντα τῆς μανίας [o] Γαΐου τὸν ὠμότητα. οἱ δὲ δοῦλοι Δι' τὸ ἐν [p] κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι τῶν [q] δεατῶν, ἀποστροφῆς τῷ ὑβρίζοντι αὐτὸς ἕσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ὑπικρείας. ῥᾴδιον γὰ [r] ψευσαμένοις τι κατὰ τῶν κυρίων πεπίστευτ', καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτῶν, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶναι καὶ πλουσίοις, [s] μισθῷ τῶν κατηγορίων, [t] Δι' τὸ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς ὀγδόας τῶν ὑπαρχόντων. τῶν δὲ εὐπατριδῶν, εἰ καί πισι πιστὸς ὁ λόγ[ος] φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὸν ὑπιόντα, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν εὐκλεᾶ ἡγεμένοις, σιγῇ παρεδίδοτ' ἀ μόνον ἐπὶ τοῖς ἡγελμένοις χαρᾷ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκροάσεως. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ κ' ψευσθεῖσιν ἐλπιδ[ος] [u] πιμορίαι σωέλθοιεν, ὡς [x] προεξορμήσασιν ἀποφήναντ' τὸν Δία τὸν ἑαυτῶν· οἱ [u] δ' ἐξεπισάμενοι, διὰ τὸ [y] ὑπιόντ' τῆς

---

o Τῷ πρώτῳ ἐπιόντων συμπλακείς,] Iterum cum *Busb.* & *Voss.* (sed in *L. B.* est τῷ πρώτῳ τ'. unde corrigebat *Coccejus* τὸ πρῶτον τ') τ' πρώτων in *Editis Aliisque.*

p Τραυμάτων.] Τῶν τραυμάτων *Busb.*

q Βυλῆς,] Vocem ἀπὸ post βυλῆς addit *Busb.*

r Μῖσος ἐνέφαινε πρὸς αὐτόν.] Διὰ μίσους γὰ ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι τ' π. *Busb.*

s Ἐνέφαινε] *L. B.* ἐφερέτην τ. π. α.

t Εὐφραινόμεν[ος]] *L. B.* εὐθρανόμεν[ος].

v Θορυβημένης ἦ τ' οἰκίας.] *Gen.* οἰκείας, Vel οἰκίας *Rufin.* turbataque subitò domo. SPANH.

x Ἐνθυμησάμεν[ος],] *L. B.* ἐνθυμημέν[ος].

y Αἰτίων καὶ μὴ ἐξαιρεωσαμένων.] Ita *Busb.* αἰτιῶν in *reliquis.*

z Τεθνήκασιν.] Ita *Gall. Voss.* τεθνηκάζειν in *ceteris.*

u Εἰς ἦ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετ[ο]] Ὡς ἦ εἰς τὸ θέατρον *Busb.*

b Περὶ πολλῆ ἡγησάμενοι] Πολλῷ ἡγ. *Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) verum περὶ πολλῆ hîc eodem sensu ac περὶ πλείον[ος] & περὶ πλείσ[του].

c Εἰσὶ ἦ οἷς] Εἰσὶ δ' οἳ καὶ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦσαν *Busb.*

d Τι τοιόνδε] Τὸ τοιοῦτον τῷ Γ. *Busb.*

e Ἐπὶ Γαΐῳ] *L. B.* περὶ τ' Γαΐου.

f Ἀνθρώπῳ εἶναι.] Ἀνθρώποις εἶναι *Vat.* & *Hen.*

g Γυναῖα δ' ἦν] Ita *Busb.* γύναιά τε ἦν in *ceteris.*

h Τῆς κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως] Τῆς ἐκείνου ὕβρ. *Busb.*

i Ἐπανασταμένοις τοῖς κρείττοσι τ' πολιτῶν,] Ὑπανασταμένοις *Busb.*

k Μονομαχιῶν δόσεσι] Μονομαχίαις solus *Busb.*

l Κρεαπομιῶν ἡδοναῖς] Videsis *Casaubonum* ad *Suetonium* in *Julio Cæsare*, c. 38.

m Ἀνειλημμένοι·] Ἐνειλημένων solus *Busb.*

n Θεραπείᾳ τ'] Ita *Gall. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) *Busb.* & *Epiphan.* Θεραπείαις in *Editis Aliisque.*

* Ut —— crudelitatem.] *Ad satiandam sua crudelitatis insaniam*, Epiphan. *re autem vera serviebant crudelitati & insaniæ principis*, Gelen.

o Γαΐου τὸν ὠμότητ[α].] Διὰ Γαΐου *Busb.*

p Κατηγορίᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήματι] Ita lego cum Cl. *Leuvenio.* κατηγορίαι in *libris.*

q Δεατῶν] Ita distinguo. antea erat δεατῶν ἀποστροφῆς, τῷ ὑβρ.

r Ψευσαμένοις τι] Ψευσαμένοις, & mox πιστεύειν, dein ἐλευθέρους & πλουσίους *Busb.*

s Μισθῷ —— ὁσίων.] Delatoribus octava confiscatorum bonorum decreta. *Sueton. in Nerone.* c. x. Præmia delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. vid. Tacit. Annal. III. SPANH.

t Διὰ τὸ ἆθλα] Ita *Busb.* & *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* est enim idem Codex) Δι' τὰ in *Editis Aliisque.*

v Τιμωρίαι συνέλθοιεν] Τιμωρίαις in *Editis Aliisque.* quod fane συνέλθοι postularet. τιμωρίαις in *Vat.* & *Hen.* quod in τιμωρίαι mutavi. in *Epiphanii* versione, *metuentes ne pœnæ succumberent.*

x Προεξορμήσασιν ἀποφήναντ'] Ita *Voss.* προσορμήσασιν in *reliquis.*

λῆς μεταχεῖν, μειζόνως ἔκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ πρός τινας εἴποντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῴσατο [y] ὠφέλιμος ἦν, ζῶντος Γαΐου κολασθεῖεν ἐνδείξεως γενομένης. ἐπὶ δ' ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὡμιληκέναι μὲν [z] Γάϊον τραύμασιν, οὐ μὴν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείαις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἦν τε πιστὸς αὐτῷ [a] οὐδείς, ᾧ δ' θαρσήσας τὶς γνώμην ἀποφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ. ἢ γὰρ φίλος ὢν, ὑπῆρ ἐγίνετο εὐνοίας τοῦ τυραννίδος· ἢ δι' μίσος πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἀδαμάθην εὐνοίᾳ χρωμένῳ [b] διαφθείρειν τὴν ὑπὲρ τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο δ' ὑπό τινων, οἱ δὲ μᾶλλον τοῖς εὐπατρίδαις ἠφάνιζον τὸ εὔθυμον τῆς ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνων γεγονότα, καὶ ἄφρονι [c] κομιδῇ τῶν τραυμάτων, ὥσπερ εἶχεν ἡμαλωμένου ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημηγορίαις εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βουλῇ τῇ ἀλογίστῳ τῶν θροεῖν πεφυκότων, καὶ ἐπ' [d] ἀμφότερα δόξῃ τῶν ἀκροάσεων λαμβανόμενα· ὑπὸ μὲν τοῦ γε [e] ἐνέδραν ἐξέλιπον, δεδιότες τὴν ἐπενεχθησομένην πρόφασιν αἰτίαν. ὑπὸ γὰρ [f] ἀφ' ἧς ἐξίσιεν ἀγνοίας γνώσεσθαι πρὸς αὐτὰς τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς [g] εἰκάζειν θελήσαν [h] οἵ τε κατηγορήσοντες καὶ οἱ δικάζοντες.

17. Ἐπεὶ δὲ πλῆθος τῶν Γερμανῶν πρεὶ ἔσχε τὸ θέατρον [i] ἐσπασμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῖς [k] ἐλπὶς μὴ [l] ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν ὅπου εἴσοδον πλοία εἶχεν αὐτὰς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπησόμενα. ἐν ἀμηχάνοις [m] τε ἦσαν, ὅτε ἀπέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκίνδυνον τὴν παρεῖναι τὴν ὑπὲρ τοῦ θεάτρου πεπιστωκότες. εἰσπιπόντων δὲ ἤδη, βοὴ τοῦ θεάτρου ῥήγνυται παρ' ἐκείνων τρεπομένων τῶν σφαλιστῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας [n] αὐτῷ γενομένης δὲ τῶν βουληθέντων [o] καὶ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ δή τις δὲ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῶν γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοτρίας [p] πρὸ τῶν ἰδίων ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, [q] παρέντας ἐν ἐρωτήσει τῶν πεπραχότων, ὅ, τι καὶ πεπραγμένον εἴη, κατασκοπήν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μετὰ δακρύων καὶ τύπτεως προσώπων ὑπερβάλλοντες καὶ [r] πολιώμενοι, ὅπόσα ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγγὺς πλησίον, καὶ ὡς ἄν τις ἀγωνιζόμενος πρὸς τὴν ψυχῆς [s] εἶπόν τι, ἔλεγον. θραύεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν σφαλιστῶν ἡ ὀργὴ, καὶ [t] μετεμέλησεν αὐτοῖς μετὰ τοῖς θεωροῖς βουλεύματος· ὠμόν τε γὰρ ἦν [u] τοῦτο καὶ ἐκείνοις καὶ περ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰς κεφαλὰς τῶν πρὸ τῆς Ασπρήνας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ [x] ἀπερεισαμένοις. πρὸς ἃς μειζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλέῳ τοῦ πάθους· ὥστε [y] παρ' ὀλίγον καὶ αὐτοῖς [z] οὐδὲν ἐλλειπεστέρως τὰ τῶν κινδύνων ὁμιλήσουσα ἐπανασεσεῖσθαι, ὧν ἄδηλον εἶναι τὴν συμφορὰν, εἴπερ εἰς πᾶς φόβος ἦν

gis clam omnia habuerunt, alii alios ignorantes, metuenteſque ne ſi quid dicerent alicui, cui expediebat diuturnam eſſe tyrannidem, Cajo vivente proditi ad ſupplicium depoſcerentur. Nam & alius ſparſus erat rumor, Cajum quidem vulnera accepiſſe, non tamen mortuum eſſe, ſed adhuc vivere, eique à medicis curationem adhiberi. nemoque adeo fidus deprehenſus erat, cui quiſpiam dicere auderet quod ſentiret. ſive enim *Caji* amicus eſſet, ſuſpectæ erat fidei, ut qui tyrannidi faveret; ſive odio eum proſequeretur, id ipſum dictorum ejus fidem imminuebat, quod eum oderit. Alius etiam rumor ferebatur, qui patriciis ſpei ſolatium eripiebat, ipſum *ſcilicet*, periculum deſpicientem & de vulneribus curandis parum ſollicitum, in forum, ut ſe habebat ſanguine cruentatum, evaſiſſe, atque ibi concionari apud populum. Et hæc quidem temere efficta erant ab iis, quibus propoſitum erat tumultus excitare, & in utramque partem pro affectu audientium trahebantur: * haud tamen ſedes ſuas relinquebant, metu criminis primo foras exeuntibus impingendi. non enim ex animo quo exierint factum iri de illis judicium, ſed ex eo quem illis affingere vellent delatores & judices. *De morte Caji rumores diverſi.*

17. Sed poſtquam turba Germanorum ſtrictis gladiis circumdederat theatrum, ſpectatores de vita quiſque ſua metuere cœperunt, & ad cujuſvis ingreſſum expaveſcebant, quaſi jamjam *ferro* concidendi eſſent: hærebantque inopes conſilii, quod nec ſe in tuto eſſe crederent, ſi diutius in theatro morarentur. Atque adeo, cum irrumperent, clamor toto theatro tollitur, ſupplicantium militibus *ſeque excuſantium* ut qui omnium ignari eſſent, tam eorum quæ de ſeditione movenda, ſi qua mota fuerit, erant deliberata, quam eorum quæ patrata erant. illis itaque parcere deberent, nec pœnas aliorum audaciæ ab omni culpa vacuis repoſcere, ſinerentque in facinoris, quodcunque commiſſum eſſet, auctores inquirere. Et illi quidem iſta, multoque plura cum ploratu & planctu Deum obteſtantes & implorantes dicebant, quæ præſentius periculum exprimeret, eoque modo ac quis in extremo vitæ diſcrimine aliquid proferret. Ad hæc frangitur militum ira; ipſoſque ſubpœnituit eorum quæ contra ſpectatores animo agitaverant: nam & *revera* crudele erat illud, ipſiſque licet irritatis *ita* videbatur, cum capita eorum qui cum Aſprenate cæſi erant aræ defixiſſent. quibus conſpectis, majorem in modum commoti erant ſpectatores, cum & virorum dignitatem ſecum reputarent & eorum quæ paſſi ſunt miſeratione tenerentur: adeo ut parum abeſſet, quo minus præſentium periculorum metus illis incuteretur, quibus in incerto erat ſi quo tandem modo calamitatem evitare poſſent. *Germani milites in theatrum veniunt.*

[y] Ὠφέλιμος ἦν.] Ita diſtinxi. prius erat ὠφέλιμος ἦν ζῶντος Γαΐου, κολασθεῖεν &c.

[z] Γάϊον τραύμασιν,] Γάϊον inſerui è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

[a] Οὐδείς,] In quibuſdam *MSS.* οὐδενὶ ὧν, vel οὐδενὶ φ. Hic vulgatam lectionem retinui, vocula τὶς poſt θαρσήσας inſerta ex *Epiphanio*, id quod & Cl. *Lowthio* ſuboluit.

[b] Διαφθείρειν τὴν ὑπὲρ τοῖς λεγομένοις πίστιν.] Διαφθορὰ *Voſſ.*

[c] Κομιδῆς τῶν τραυμάτων,] Ita *Busb.* κομιδὴ in *ceteris.*

[d] Ἀμφότερα] Gen. ἀμφοτέρας.

* *Haud tamen ſedes ſuas relinquebant,*] Neque loca ſua cuſtodiæ relinquebant, *Epiphan.*

[e] Ἐνέδραν ἐξέλιπον,] Forſ. ἐξέδραν ἐπ.

[f] Ἀφ' ἧς ἐξίσιεν ἀγνοίας] Ita placuit reſcribere, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quando non quæ voluntate diſcederent accuſari poterant aut damnari; ſed quemadmodum vellent accuſatores aut judices.* antea erat, ἐφ' ἧς αἰτίσειν.

[g] Εἰκάζειν θελήσειαν] Ἐγκαλίζειν *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

[h] Οἵ τε —— δικάζοντες] Ita lego cum Cl. *Lowthio*, favente *Epiphanio* in verſione jam allata.

[i] Ἐσπασμένων τὰ ξίφη] Ἐσπασμένοι *Busb.*

[k] Ἐλπὶς μὴ ἀπολεῖσθαι,] Ἐλπὶς ἀπολεῖσθαι *pro* metu pereundi. SPANH.

[l] Ἀπολεῖσθαι,] Ἀπολέσθαι *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[m] Τε ἦσαν,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* δὲ in *ceteris.*

[n] Αὐτῷ] *L. B.* αὐτῇ.

[o] Καὶ τὴν ἐπανάστασιν,] Vocem κἀ inſertam dedi, prout monuit Cl. *Lowthius.* Forſan tamen à *Joſepho* ſubintelligenda relicta erat. τοῖς ἐπαναστᾶσιν *Vat.*

[p] Πρὸ τῶν ἰδίων ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων] Παρ' αὐτῶν *Voſſ.* & mox ἰδίοις *Busb.*

[q] Παρέντας ἐν ἐρωτήσει] *L. B.* τι παρέντας ἐρώτησιν. quam lectionem inveniſſe ſe etiam teſtari videtur *Epiph.* vertens: *ſed acquirerent commiſſores, ſi tamen aliquod ſcelus probaretur eſſe commiſſum.* HAV.

[r] Πολιώμενοι,] Conf. infr. c. 2. §. 4. SPANH.

[s] Εἶπόν τι, ἔλεγον.] Lego εἶπειν τι &c. εἴποιέν τι in *Editis* & *MSS.* εἴποι τι conjecerat Cl. *Lowthius.* HUDS. Atque *Lowthii* conjectura confirmata jam auctoritate *Lugd. Bat.* tuto mihi recipienda videbatur. HAV.

[t] Μετεμέλησεν αὐτοῖς] *Epiphanii* auctoritate ductus μετεμέλησεν repoſui. (*Lugd. Bat.* μεταμελήσαν) antea erat μεταμελήσασα.

[u] Τοῦτο καὶ ἐκείνοις καί] Ita *Voſſ.* ſeu *L. B.* ὅτι in *Editis Aliiſque.*

[x] Ἀπερεισαμένοις.] Ἀπερείσασθαι *Hen.* qua lectione admiſſa, locum hoc modo refingerem, ὠμόν τε γὰρ τοῦτο καὶ ἐ. κ. ἐξ. ἰδόκει, ὅτε τὰς κ. τ. π. τ. Α. ἐ. τ. βωμὸν ἀπηρείσαντο.

[y] Παρ' ὀλίγον] Forſan πας' ὀλίγον in textum irrepſerit, utpote oræ appoſitum ad interpretamentum phraſeos οὐδὲν ἐλλειπεστέρως.

[z] Οὐδὲν ἐλλειπεστέρως] Ἐλλειπεστέρως τὰ κινδύνου ἐπ. *Busb.* ἐλλειπεστέρως τὰ τῶν κ. *L. B.*

sent. Quo factum est, ut iis, qui Cajum libenter meritoque oderint, auferrentur lætitia & gaudium, quibus *aliqui* ex eo *mortuo* afficerentur: quod in eo fere erant ut vitam amitterent, nec ulla ejus conservandæ spes fida & firma alicubi effulsit.

Arruntius in theatro Caji interitum proclamat.

18. Erat autem *quidam* Euaristus Arruntius rerum venalium præco, adeoque magna & canora voce, qui Romanorum ditissimos opibus æquabat, quique in quibuscunque voluerit plurimum in civitate pollebat, tam eo tempore quam postea. Ille, cum sese ad luctum quam maxime composuisset, (quamvis enim Cajo erat omnium infensissimus, præsenti tamen voluptati præferebat ea quæ docuit timor, suggessitque astutia quærendi sibimet incolumitatem) lugubri sumpto apparatu, uti mos est in carissimorum desiderio, in theatrum progreditur, mortemque Caji denunciat, non passus multitudinem diutius in ignoratione eorum versari quæ acciderant. Deinde columnas etiam circuibat Arruntius, & milites inclamabat, simulque cum eo tribuni, jubentes gladios recondere, & Caji interitum eis significantes. quæ res manifesto salutem illis attulit qui in theatrum convenerant, cunctisque qui in Germanos quomodocunque incidissent: nam dum spes illis facta erat Cajum adhuc vivere, à nullo abstinebant maleficio. Tantum superfuit illis erga ipsum benevolentiæ, ut contenti fuissent vel vitam suam amittere, si modo potuerint illum ab insidiis immunem præstitisse, & à gravi adeo calamitate liberasse. Cum autem certiores facti essent de morte Caji, statim deferbuit impetus quo in vindictam ferebantur, tam quod minime in rem suam cederet sui in illum animi promptitudinem ostendisse, mortuo eo qui gratiam illis relaturus esset, quam quod timerent, ne in eos injurias facere pergentes animadvertatur à Senatu, si ad ipsos summa rerum administratio perveniret. Atque adeo Germani quidem, licet ægre, à rabie cessarunt, quæ in eos invaserat ex morte Caji.

Germanorum militum rabies sedata.

Chærea de Minuciano sollicitus.

19. Cæterum Chærea, de Minuciano valde sollicitus, ne periret in Germanos furentes incidens, & singulos militum adiens orabat eos atque obsecrabat, ut illius salutis rationem haberent, & ipse diligenter inquirebat ne forte interiisset. Et Clemens quidem Minucianum, ad ipsum adductum, dimittit, cum multis aliis Senatoribus facti justitiæ honestatique testimonium perhibens, virtutique illorum qui illud in animum induxerant, idemque exsequi minime dubitarunt: "nam ita fere esse "tyrannos *dicebat*, ut se efferant voluptati habendo injuriarum licentiam, haud vero inde felicem "sortiri vitæ exitum, ut qui bonis omnibus invisi "in ejusmodi incidant calamitatem qualis Cajo

ναι δυνατ' ἄν. ὥστε, κἂν εἴ τινες τῶν στρατιωτῶν μισούντων καὶ μὴ δίκης τὸν Γάϊον, ἀφαιρεῖσθαι τῶν ἐπ' αὐτῷ εὐφροσυνῶν [a] καὶ τὸ [b] χάρας, ἀλλὰ τὸ ἐν ῥοπῇ μὲν ἅμα σωτηρίας γεγονέναι, τὸ δὲ πιστὸν ἅμα ἀσφαλείας μηδέπω πάνυ ἐχέγγυον [c] συνειληφέναι.

ιή. Ἦν δέ [d] Εὐάριστος Ἀρρούντιος τῶν κηρυττόντων τὰ πωλούμενα, καὶ δι' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάλης χρώμενος, καὶ [e] σχήματα στρατιωτικὰ ἐνδεδεμένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δυνάμεί τε αὐτῷ ἣν ἐφ' οἷς ἐθελήσαι πράσσειν καὶ τὴν πόλιν, ἔν τε τῷ τότε καὶ ὕστερον. ἔτος δὲ ἀμφὶς αὐτὸν ὡς ἐνιαύσιον πενθήσαντα· καί τοι μίσει γε [f] παρ' ὃν ἔσχεν οὐκ ἐχρῆτο πρὸς Γάϊον, ἀλλὰ μᾶλλον χρείσσων ἡ διδασκαλία καὶ φόβος ἢ σπουδὴ τῷ κερδησομένῳ τὴν σωτηρίαν ἐς τὸ παρὸν ἡδονῆς· πάντα κόσμον ὑπιστηδεύσας, ὡς ἄν τις ὑπὸ τοῖς τιμιωτάτοις παρεσκευάσατο ἀπολωλόσιν, [g] ἀποσημαίνει τὸν Γάϊον τὸν θάνατον ἐπὶ τὸ θέατρον παρελθών, καὶ ἔπεισε τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πλέον ἀγνοίᾳ συμφερόντως τῷ γεγονότι. ἤδη δὲ καὶ [h] στήλας Ἀρρούντιος ἐπῆλθε, ἀνακαλῶν τοὺς Γερμανούς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταθέσθαι τὸν σίδηρον, καὶ ἀμφισφύλους Γαΐου τοῦ τελευτοῦντος. τέλος [i] καὶ σαφέστατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένους, καὶ πάντας [k] οἱ καὶ ὅπως οὐ τοῖς Γερμανοῖς ἐπιτύχοιεν. ἐλπὶς δὲ αὐτοῖς ἐφαίνετο, ἔμπνουν κεῖσθαι τὸν Γάϊον, [l] ὃ ἔστιν ἓν πάντων κακῶν [m] ἀνεμπόδιστον. τοσόνδε ἐπεμόσθυσεν αὐτοῖς εὐνοίας [n] πρὸς αὐτόν, ὡς κἂν μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς [o] ἀπολωλότα τὴν ψυχῆς κτῆσιν ἀπροσδόκητον αὐτῷ [p] καὶ τοσαύτην δυσυχίαν μὴ σωζόμενον. [q] παύσαι] ἢ τὰ ὠμότατον εἰς τὴν τιμωρίαν, μαθήσεως σαφοῦς ἐνδεικνυμένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τελευτῇ [r] Γαΐου, ἀλλά τε τὸ εἰς ἀκριβὲς ὑπιδείξασθαι τὸ πρόθυμον τῆς [s] εὐνοίας, ὃς ἀμείψαιτο αὐτοὺς ἀπολωλότος, καὶ δεῖ μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑπερφρονῆ γένοιτο τοῦ βουλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνου πρόσεισι [t] τὸ κράτος τοῦ ὑπατικοῦ ἄρχοντος. καὶ [v] οἱ μὲν Γερμανοὶ [x] εἰ καὶ μόλις, ἀλλ' οὖν ἐπαύσαντο λύσσης τῆς ἐπὶ Γαΐῳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς.

ιθ. Χαιρέας δέ, σφόδρα γὰρ [y] περὶ Μινυκιανῷ ἔδεισε μὴ ἀφθαρείη μανίᾳ τῶν Γερμανῶν πρεσβέων, ἕκαστόν τε τῶν στρατιωτῶν [z] μετιών, προμηθεῖσθαι τὰ σωτήρια αὐτοῦ δεόμενος, καὶ μὴ ἀπολώλοι πολλῷ ἐξέπεσιν ποιούμενος. καὶ Μινυκιανὸν μὲν καὶ Κλήμης, ἀναγκαῖον γὰρ ὑπὸ τοῦτον, [a] μεθίησι, πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιοσύνῃ τῇ πράξει [b] συμμαρτυρῶν, καὶ ἀρετῇ τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ πράσσειν μὴ ἀποδειλιάσασι· "τυραννίδα γὰρ "[c] εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ τε ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, "εὐτυχεῖς δὲ οὐκ ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, "μίσει τε ἀρετῆς πρὸς αὐτὴν χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιαύ- "της δυσχίας, οἵαν δὴ Γάϊον σωνελθεῖν, πρὸ τε ἐπα- "νασεύν-

a Καὶ τὸ χάρας] Illud καὶ insertum dedi, & mox ante τότε delevi, sensu ita postulante, meque id monente Cl. *Lowthio*.

b Χάρας,] *L. B.* χώρας.

c Συνελθεῖν.] Ita *Voss.* seu *L. B.* παρελθεῖν in *cæteris*.

d Εὐάριστος Ἀρρούντιος] Ita rescripsi. Εὐάρεστος Ἀρεύντιος in libris omnibus *Græcis Latinisque*. Erit forsan qui malit, τὸ ἄρεστος aut Εὐάρεστος *facile princeps*.

e Χρήματα στρατιωτικὰ ἐνδεδεμένος] Sic *Herodiano* l. 1. c. 2. πλάτη περιβολή. *Epiphanius* vertit, *indutus vestibus diversi coloris ad instar nobilium Romanorum*, ac si legisset, ἱματίοις πολύχροα στρατιωτικοῖς ὁμοίοις τοῖς Ῥωμαίων εὐπατριδῶν.

f Παρ' ὅττινα δὲ ἐσχήκει] Παρόντινα δὲ in *Editis Aliisque*. παρ' ὃν τιν' ἔσχ *Busb.*

g Ἀποσημαίνει δὲ Γαΐου τὸν θάνατον] Θέλων ἀποσημαίνειν legit *Busb.* ἵνα ἀποσημάνῃ *L. B.*

h Στήλας Ἀρρούντιος στρατιῶν,] Ita *Hen.* & *Epiphan.* qui vertit, *deinde statuas etiam Arruntius & loca singula circuibat.* στείλας in *Editis Aliisque.* στίλας *Busb.* σύλας *L. B.*

i Καὶ σαφέστατα ἔσωσε] Καὶ omittit *Busb.* & commode abesse potest.

k Οἱ καὶ ὅπως ὦν] Οἵπερ ἂν τοῖς *Busb.* οἱ καὶ ὅπως ἂν *Hen. Voss.* & *Vat.*

l Οὐκ ἔστι] Οὐκ ἔσαι *Vat.* & *Hen. à p. m.*

m Ἂν ἀπέχοιτο.] *L. B.* ἂν ἀπέχοντο.

n Επιείσασθαι] *Gen.* ἐπεισεύσειν.

o Απολωμένα] Forte ἀπολωμένῳ.

p Καὶ τοσαύτην δυσυχίαν] Ita ex conjectura lego. antea erat καὶ τοσαύτην δυσυχίαν σωσόμενον. Si quis σωσχόμενον malit, per me licet.

q Παύσαι] ἢ δὲ ὠμότατον] Παύσεται ἢ δὲ ὠμότατος, μαθήσεως *Busb.* & *Hen.*

r Γαΐου,] Γαΐου insertum dedi, fretus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii.*

s Εὐνοίας,] Σωτηρίας *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

t Τὸ κράτος δὲ] *L. B.* τὸ κράτος ἐκ τοῦ δὲ.

v Οἱ μὲν Γερμανοὶ] Voculas οἱ μὲν non agnoscunt *Hen. Vat.* & *Voss.*

x Εἰ καὶ μόλις,] Illa εἰ καὶ μόλις addidi è *Cod. Voss.* seu *Lugd. Bat.* mox ἀλλ' εἰ καὶ σαλῶν ἐπαύσαντο mendose in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

y Περὶ Μινυκιανῷ] Ita lego. περὶ Μινυκιανοῦ in *Editis* & *MSS.*

z Μετιὼν, —— αὐτοῦ] Μάτι οἱ πρ. in *Vat.* & *Hen. à pr. m.*

a Μεθίησι, —— τῇ] Antea, μεθίησι π. μ. ἄ. συγκλητικῶν δ.

b Συμμαρτυρῶν,] Ita in *Editis Aliisque.* μαρτυρῶν *Busb* & *Gall.*

c Εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν] Εἰς ὀόϊν μὲν ἐλθεῖν legisse videtur *Epiphanius*, qui vertit, *tyrannidem dicens ad nihilum fuisse perductum, eo quod injuriarum voluptate fuerit elevata.* Fuit cum legerem, εἰς ὀλιγωρίαν μὲν ἐλθεῖν, aut εἰς ὀλίγον μὲν ἀνθεῖν, aut θάλλειν.

d Συν-

"ναυτίλων καὶ [d] συνηθέντων τῷ ὀπίθεσιν αὐτὸν ὀπίθεν-
"λον αὐτῷ γιγόμενον, καὶ διδάξαντα, οἷς [e] ὑβρίζων
"ἀφόρητον τὸν ἀφανίζων ἔν νόμοις τὸν πρόνοιαν, πολε-
"μῶν πρὸς αὐτὸν ζῆσθαι τὰς φιλτάτας, καὶ νῦν λόγῳ
"μὲν εἶναι τούτους οἱ ἀνηρήκασι Γάϊον, ἔργῳ ἢ αὐτὸν
"ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι διολωλότα.

κ'. Ἤδη ἢ ὁ τὸ θέατρον [f] ἐφυλάσσετο τῶν [g] θείων, καὶ [h] πύ-
ελαι πάνυ πυκναὶ ἐγίνοντο [i] τῶν εἴσω. αἰτία δ' ἦν τὸν ἔν
πρόθυμοι [k] διαφθειρόμενοι τῶν θεατῶν [l] Ἀλκυών ὁ ἰατρὸς,
συναρπασθεὶς ὡς ἐπὶ θεραπείᾳ τινῶν τραυματιῶν, ἐκπέμ-
ψας ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ, λόγῳ μὲν ὡς καὶ μεταδυσομένους ὑπὸ
τὰς εἰς τὸν ἴασιν τοῖς τραύμασιν προσφορὰς, τὸ ἢ ἀληθὲς,
ὡς [m] ἀπέσοιντο κινδύνου ἔν καταφθορᾷ. ἐν τούτῳ ἢ βου-
λῆς τε γίνεται συνοδος, καὶ ὁ δῆμος, ἥπερ εἰώθασιν ἐκ-
κλησιάζειν ἐπὶ τὰς ἀγορᾶς καλούσας, [n] ἐν ζητήσει τῶν φο-
νέων τῶν Γαΐου ἦσαν· ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ [o] ἐκθύμως, δο-
κεῖν ἢ ὁ βουλή. [p] καὶ μὴν [q] Ἀσιατικὸς Οὐαλέριος ὑπατι-
κὸς ἀνὴρ, ἦν ὁ [r] ἐπὶ τῶν δήμων καθιστὰς θορυβούντων,
[s] καὶ ἐν δεινῷ πεφευγότων τὸ ἔπ λανθάνον τῶν τ' αὐτοκρά-
τορα ἀπεκτακότων, ἐπεὶ πρόθυμος πάντες αὐτὸν ἦσαν,
τίς ὁ πράξας τυγχάνοι, [t] εἴθε γὰρ ἔγωγε, φησί. [v] καὶ πρὸ-
σθεσαν ἢ [x] οἱ ὕπατοι Δόγραμμα, Γαΐου μὲν κατηγο-
ρίας ποιήμενοι, κελεύοντες [y] ἢ τῷ [z] τότε δήμῳ ὁ τοὺς
στρατιώτας, ἐπὶ τὰ αὐτῶν ἀπέναι· τῷ μὲν δήμῳ, πολ-
λοῦ ἀνέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα, τῷ στρατιωτικῷ ἢ
τιμῶν, εἰ ἐν κόσμῳ μείναιεν τῷ εἰωθότι, μηδὲν ὑβρίζειν
ἐξαγόμενοι. δέος γὰρ μὴ ἐξαγερωσάντων ὀπολαύσῃ
τὸ κακὸ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτῶν ὁ συλήσεις τῶν
ἱερῶν [a] τρεπομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τῶν βουλῶν τὸ πᾶν
πλῆθος [b] συνειλεγμένον, καὶ μάλιστα [c] οἱ τῷ Γαΐῳ [d] συν-
θέντες τὸν φόνον, θεάσει τε ἤδη χαίρουσι [e] καὶ ἐν [f] φρο-
νήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων [g] ἤδη
τῶν πραγμάτων.

"contigit, qui ante ſeditionem ortam conflatam-
"que conſpirationem ipſe ſibimet factus eſt inſi-
"diator, atque non ferendis injuriis legumque con-
"temptu in cauſa erat aliis quod ex amiciſſimis
"hoſtes evaſerint, & nunc quidem eos haberi Ca-
"ji interfectores, re autem vera ipſum à ſemet per-
"emptum jacere.

20. Tum vero etiam è ſedibus in theatro ſur-rectum eſt, quique intus erant in acerbos incide-runt tumultus: utpote quod ſeſe foras proripere certatim feſtinarent. In cauſa autem erat Alcyon medicus, correptus *à nonnullis* quaſi ut quoſdam vulneratos curaret, dimittenſque qui cum eo erant, ſpecie quidem ut ea peterent afferrentque quibus opus eſſet ad medicinam ſauciis adhibendam, re autem vera ut ab imminente periculo *longius* abeſ-ſent. At interea Senatus in curiam convenit, popu-luſque in foro, ubi comitia haberi ſolebant, congregatur, & interfectores Cæſaris perquirere cœperunt; populus quidem acriter, Senatus vero tantum in ſpeciem. Aderat autem & Valerius A-ſiaticus, vir conſularis. is progreſſus in medium tumultuantium, & indignantium quod laterent qui imperatorem interfecerant, cum multi eum cupide interrogarent, quinam eſſet qui facinus pa-traverat, utinam ego, exclamat. Quin & conſules edictum propoſuerunt, Cajum *graviter* accuſantes, populumque qui aderat militeſque domum ſe recipere jubentes; dum populo quidem ſpem magnam remiſſionis *onerum* facerent, militibus vero præ-miorum, ſi conſuetum ſervarent ordinem, ab o-mni maleficio abſtinentes. nam metus erat, ne, il-lis exaſperatis, clade aliqua urbs multaretur, ſi ad rapinas *faciendas* & templa ſpolianda ſe verterent. Jam enim convenerat omnis Senatorum multitu-do, maximeque ii qui cædi erant conſcii, magna cum audacia animique elatione, quaſi jam penes ipſos eſſet rerum ſumma.

Alcyon medicus.

Inquiſitio de Caji cæde.

Valerii Aſiatici vox libera & honeſta.

ΚΕΦ. β'. CAP. II.

Ὡς οἱ βουλευταὶ δημοκρατικῶς ἐκείνου, οἱ ἢ στρατιῶται μοναρχικῶς. περὶ σφαγῆς Γαΐου γυναικὸς ἔ θυγατρὸς· οἵός τε ἦν Γάϊος τὰ ἤθη.

Quomodo Senatores pro populari republica contende-bant, milites vero pro regio imperio. De cæde uxo-ris filiæque Caji, & de Caji ingenio & moribus.

ΕΝ τούτῳ [h] ἢ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἀπ-
έζ) Κλαύδιος ἐκ τ οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶ), συνό-
δου γιγομένης [i] αὐτῶν ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες
περὶ τοῖς πρακτέοις, εὑρον δημοκρατίαν ἀδυνάτου τε [k] ἐν
ἐκκρατῆ ποιῶνδε ἂν ποτε γιγέσθαι πραγμάτων, ἐξικνουμένου
τε οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ αὐτῶν [l] γενήσεσθαι τὸν ἀρχὸν, εἴτε
τοῖς [m] τῶν ἐν ἀρχῇ κατασχήσει τὸν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα

DUM ita ſe res haberent, repente Claudius è domo extrahitur. Milites enim eòdem con-greſſi, cum ultro citroque de rebus gerendis ſermo-nem habuiſſent, fieri non poſſe comperiebant, ut populus ſufficeret tot tantiſque negotiis ſuſtinen-dis, nec è re ſua fore ut penes ipſum eſſet imperi-um: & ſi quis eorum, ad quos redierat rerum ſumma, factus eſſet imperator, ſibi id magnum in ma-

Claudius è domo extractus.

Milites pro Claudio ſtant.

d Συνιθέντων] *L. B.* συνθέντων.
e Ὑβρίζων ἀφόρητος] Ita *Voſſ.* ὑβρίσαι in *ceteris.*
f Ἐφυλάσσετο τῶν θέατρον,] Ἐφυλάσσετο τῶν φυλάκων, καὶ ταραχαὶ πάνυ πυκναὶ in *Editis Aliiſque.* ἐφυλάσσετο τῶν φυλάκων, καὶ ἀρχαὶ πάνυ πυκναὶ ἐγίνοντο ἔ πᾶν εἴσω *Vat.* & *Hen.* à *pr. m.* & ſimili fere mo-do legiſſe videtur *Epiphanius*, qui vertit, *jam ergo ſurgebant de theatro cuſtodiæ, quæ principio perniciosa fuerant; quando omnes abſ-cedere feſtinabant.* Quæ cum parum ſibi conſtent, ignoſcat lector quod reſcripſerim, ἐφυλάσσετο τῶν θείων.
g Θείων,] *L. B.* φυλακῶν.
h Ταραχαὶ] *L. B.* ἀρχαὶ & in *Marg.* αἱ καταρχαὶ.
i Τῶν εἴσω.] *L. B.* ὑπατείους.
k Διαφθειρόμενοι] *L. B.* Ἀφθιζόμενοι.
l Ἀλκυὼν ὁ ἰατρὸς,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* Ἀρκεὺν in *ceteris.*
m Ἀπέσοιντο] *L. B.* πέσοιτο.
n Ἐν ζητήσει τῶν φονέων τῶν Γαΐου ἦσαν·] Ἐπὶ ζητήσει *Busb.*
o Ἐκθύμως,] Ita in *pleriſque libris.* ἐυθύμως in *Edit. Gen.*
p Καὶ μὴν —— ἀνὴρ] Ἦν ἢ καὶ *Ar. Busb.*
q Ἀσιατικὸς Οὐαλέριος ὑπατικὸς ἀνὴρ,] Conf. ſupr. §. 14. SPANH.
r Ἐπὶ τῶν δήμων καθιστὰς] Ita *Busb.* ἐπὶ τ δῆμον in *Editis Aliiſ-que.* quæ lectio mox poſtularet θορυβοῦντα.
s Καὶ —— ἀπεκτακότων,] Ita *Busb.* καὶ δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐ-πιλανθάνειν τ αὐτοκράτορα διακτεινάντων, vel τῶν διακτενόντων. Quod bene ferri poteſt, διακτεινάντων mutato in διακτείναντας, vel τὸν διακτείναντα, prout conjecerat Cl. *Lowthius.* δεινὸν τιθεμένων τὸ ἐ-πιλανθάνειν τ αὐτοκράτορα διακτεινάντων *Vat.* & *Hen.* καὶ δ. τ. τὸ ἔτι λανθάνοντα τ τ αὐτ. ἀπεκτόνοτα *Lugd. Bat.*
t Εἴθε γὰρ ἔγωγε] Εἴθε ἐγὼ αὐτοῖς ἀπεκτείνειν *Dio* in fine l. LIX. p. 663. SPANH.
v Καὶ προσθεσαν] Illud καὶ abeſt *Busb.* & *Voſſ.*
x Οἱ ὕπατοι] Conſules Sentius Saturninus & Pomponius Se-cundus ἄλλως. lib. 2. c. XI. §. 1. SPANH.
y Δὲ] Τε *L. B.*
z Τότε δήμῳ καὶ τοῖς στρατιώταις,] Τότε non agnoſcunt *Busb.* & *Voſſ.*
a Τρεπομένων.] Τρεπομένων ſolus *Busb.*
b Συνειλεγμένον,] Ita *Busb.* & *Vat.* συνειλεγμένου in *ceteris.*
c Οἱ ἢ] Εἰς ἢ *L. B.* ſeu *Voſſ.*
d Συνθέντες τ φόνον,] Perperam συνειλόντες *Voſſ. Vat.* & *Hen.* à *pr. m.*
e Καὶ ἐν] Καὶ in pleriſque *MSS.*
f Φρονήματι μεγάλῳ ὄντες] Ita in *Editis*, *Busb.* & *Voſſ.* κατα-φρονήματι *Vat.* (certe & *Lugd. Bat.*) *Hen.* & *Epiphan.*
g Ἤδη τ πραγμάτων.] Sic *Busb.* δὲ in *ceteris.*
h Δὲ ὄντων τ πραγμάτων,] Ita *Busb.* δὲ in *reliquis.*
i Αὐτῶν ἀλλήλοις,] Ita cum *Cod. Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliiſque.*
k Οὐ ἐγκρατῆ] Ἐν κρατεῖ *Busb.* & *Voſſ.*
l Γενήσεσθαι τὸν ἀρχὸν,] Sic *Busb.* πτήσεσθαι vel πτήσασθαι in *ceteris.*
m Τῶν —— ἡγεμονίαν,] Τῶν ἢ ἐπ' ἴσα χρόνοι *Vat. Voſſ.* & *Busb.* unde *Coccejus* τ καθ' ἴσα χρόνοι.

malum cedere, ut qui nihil opis & auxilii eò contulerant. optimum itaque esse, cum nondum de rebus aliquid decerneretur, principem eligere Claudium, & defuncti patruum, & nemini eorum, qui in Senatum convenerant, dignitate non præferendum, sive natalium claritatis, sive institutionis *suæ* ratio haberetur; quique factus imperator eos pro meritis honore afficeret & muneribus prosequeretur. Statim ac ista in animum induxerant, ea perfecerunt. quippe Claudius quidem à militibus *paulo post* fuerat abreptus. At Cn. Sentius Saturninus, quamvis istud de Claudio fama acceperat, quódque imperium quasi invitus quidem sibi vindicarit, re autem vera sponte & voluntate sua, in Senatorum tamen consessu surrexit, nihilque attonitus hortationem, viris ingenuis & fortibus accommodatam, adhibet hujusmodi verbis.

Cn. Sentii Saturnini oratio contra Tyrannidem.

2. "Etsi pro incredibili *habeatur*, Quirites, ut-"pote quòd præter omnium spem nobis offertur "post tam longum temporis spatium, tenemus "tamen libertatem, incertam quidem quamdiu "duratura sit, & in deorum, quorum munus est, "potestate sitam; sed quæ satis in se habet ad nos "exhilarandum, &, si de ea decideremus, nonni-"hil *tamen* ad felicitatem conferet. nam & una "hora viris bonis & honestis sufficit, si cum men-"te integra acta sit in patria libera, & legibus, "quibus olim floruit, administrata. De priore li-"bertate, utpote ante me natum amissa, nihil me-"morabo: præsentis autem insatiabili cupiditate "flagrans, illos beatissimos existimabo quibus con-"tigit in ista gigni & institui, proximumque post "Deos *immortales* honorem illis habendum, qui fe-"cerunt, ut, sero licet & hac demum ætate, illam "gustaremus: atque utinam in perpetuum salva "maneat & incolumis. Nobis autem, juvenibus "æque ac senibus vel hæc dies sufficiat. seniori-"bus ævum habebitur, si bonorum libertatis par-"ticipes facti decesserint: junioribus vero docu-"mento erit virtutis, quæ viris istis in emolumen-"tum cessit, à quibus prognati sumus. Nunc ita-"que & nobis in præsens nihil prius esse debet & an-"tiquius quam cum virtute vivere, quæ sola ho-"minibus libertatem parit conservatque. Ex iis "enim quæ olim facta erant auditione accepi, "quibusque ipse interfui satis intellexi, quantum "malorum in civitates invehant tyrannides, omni "virtuti obstando, & magnanimis libertatem aufe-"rendo, hominesque ad adulationem & metum "instituendo, dum res non ex sapienti legum cau-"tione, sed suo ex arbitrio administrant. Ex quo

λυπηρὸν αὐτοῖς εἶναι μὴ ἐ συνεργοῖς τ δεχῆς καταστῆσαι. καλῶς οὖν ἔχειν, [n] ἀκρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθ Κλαύδιον, [o] πάτρωά τε ὄντα ᾧ τεθνεῶτ, καὶ τ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων ἀδενὸς ἥττονα [p] οὐκ [q] ἀξιολογώτερον, προγόνων τε ἀρετῇ, [r] καὶ τ καθ' τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, [s] καὶ σωφρονέστερα αὐτοκράτορος πρήσσειν τε τὰ εἰκότα, καὶ [t] ἀμείψεσθ δωρεᾶς. ταῦτα διανοηθέντ τε, καὶ ἔπραξαν οὐ μόν θᾶσσον ἢ ἔργον. ἥρπασε μὲν δὴ Κλαύδι ὑπὸ στρατιωτικῶν. [v] Γναῖ Σέντ Σατορνῖνος, [x] καί τι πεπυσμένος τὴν Κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπαιθριάζοιτο τ [y] δεχῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ βουλήσ τῇ αὐτοῦ, καταστὰς ὑπὲρ τ συγκλήτου, καὶ μηδὲν καταπλαγείς, [z] ἐλευθέρους τε καὶ γναίοις ἀνδράσι πρεπόντως τοιᾶτα θαρσύνεσιν, τάδε λέγων.

β'. "Εἰ καὶ ἄπιστον, ὦ [a] ἄνδρες Ρωμαῖοι, λαβεῖν τὸ "χρόνῳ πολλῷ ἥκειν ἀνέλπιστον ὅσον ἡμῖν, ἀλλ' οὖν "ἔχομεν δ ἐλευθέρᾳ τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπό-"σον [b] θαρσύνουσιν, καὶ γνώμῃ θεῶν, οἷ ἐκείνου τ "αὐτῷ, κειμένῳ, [c] εὐφρανθῆναι ἢ ἀρκέσουσι, καὶ, εἰ-"περ ἀφαιρεθείημεν αὐτῆς, εὐδαιμονίᾳ σωσάγουσιν. "ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ὥρα [d] τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις, "[e] καὶ μετ' αὐτοδελοῦς τ δικαιοσύνης ἐν αὐτοδίκῳ τῇ πατρί-"δι, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἤνθησε [f] διαιτωμένη, βιω-"θεῖσα. ἐμοὶ μὲν τ μὲν πρότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν "ἐστι, διὰ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι· τ δὲ νῦν ἀπολή-"σως [g] πιμπλημένῳ [h] μακαρίσεώς τε ἡγεῖται τοὺς ἐγγυ-"νηθέντας [i] ἐντραφέντας αὐτῇ, καὶ τ θεῶν [k] ἥδιον [l] μεί-"ονα ἀξίους τιμῆς τοσάδε τοὺς ἄνδρας, οἳ οὐδὲ γοῦν κἂν "τούτῳ τ ἡλικίας ἡμᾶς [m] ἔγλυσαν αὐτῆς· καὶ εἴη μὲν "εἰς πᾶν δ αἰῶνα τὸ ὑπὲρ θαρσεῖναι τῷ ἄδειαν αὐ-"τῆς. ἀρκέσει δ' ἂν ἡμῖν [n] καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς τε "νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι "γεγηράκαμεν. αἰὼν [o] ὑπερεί-"λημμαι τοῖς πρεσβυτέροις, [p] ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν "ὁμιλίᾳ γεγονότες [q] μεταξάγεν· τοῖς δὲ νεωτέροις παιδεύ-"μα ἀρετῆς [r] καταστάσιος ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' "ὧν γεγόναμεν. νῦν δ' [s] δὴ ἐν ἡμῖν, λαβεῖν τὴν ἄρξιν ὥραν, "ἥδεν πρεσβυτέραν εἶη δ' ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐν-"φρονπίζει τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ [t] ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ πα-"λαιὰ οἶδα ἀκοῇ θαλαβὼν, οἷς δ' ὄψῃ [v] ὁμιλήσεις "ἠθόμην, [x] οἵων κακῶν τὰς πολίσεις [y] ἀναπίμπλα-"σιν αἱ τυραννίδες, κωλύσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ δ' "μεγαλόφρονα ἀφαιρούμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δ' "καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, λαβεῖν τὸ μὴ ὑπὲ σω-"φίας τ νόμων, ἀλλ' ὑπὸ τῇ [z] ὁρμῇ τῶν ἐφεστηκότων

"[a] κα-

n Ακρίτων ἔτι ὄντων τ πραγμάτων,] Nondum perfectis rebus *Rufin.* SPANH.

o Πάτρωά τε ὄντα] Πατρῷόν τε in *libris.*

p Οὐκ] *L. B.* οὐ. *Cocc.* οὐ δὲ οὐκ.

q Ἀξιολογώτερον,] Ἀξιολογώτερον *Busb.* omissis ἀδενὸς ἥττονα οὐκ.

r Καὶ τ καθ' τὴν παιδείαν] Καὶ κατ' αὐτὸν τὴν π. *Vat.* & *Voss.*

s Καὶ σωφρονέστερα αὐτοκράτορος] Κατασταθέντα γὰρ αὐτοκρ. *Busb.*

t Ἀμείψεσθ δωρεᾶς.] Ἀμείψασθ *Busb.* & *Hen.*

v Γναῖος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος,] Sic lego. Γνίος ὁ Σέντιος Σατορνῖνος in *Editis* omnibus. νίος ἔτι ὢν Σίσιος *Gall.* νίος ὁ Σέντιος *Vat.* νίος ὁ ἔτι ὢν Σατ. *Busb.* HUDS. Cn. Sentius Saturninus; Alterius Aponii Saturnini mentio apud *Sueton.* in *Cajo c.* XXXVIII. SPANH.

x Καί τι πεπυσμένος] Abest a *Lugd. Bat.*

y Αρχῆς ἄκων] Ita *Busb.* ἀρετῆς in *ceteris.* nullo plane sensu.

z Ελευθέρους τε καὶ γναίοις ἀνδράσι] Eo modo *Busb.* & *Vat.* ἐλευθέρους καὶ γναίοις in *reliquis.*

a Ανδρες Ρωμαῖοι,] Illud ἄνδρες ἐ *Cod. Busb.*

b Παρσυνήσουσι,] Τοίνυν *Voss.* τοίνυσιν *Lugd. Bat.*

c Εὐφρανθῆναι ——— σωσάγουσιν.] Ita lego & distinguo, præsertim quod ἀφαιρεθείημεν habeat *Hen.* (*Lugd. Bat.*) εὐφρανθῆναι ὁ ἀρκέσουσι καὶ ὥστε ἀφαιρεθείη τε αὐτῆς εὐδαιμονίᾳ σωσάγουσιν in *Editis Aliisque.*

d Τοῖς ἀρετῆς αἰσθανομένοις,] Sic *Voss.* ς in *reliquis*: & mox αἰσθανομένης *Gall.*

e Καὶ μετ' αὐτοτελοῦς] Καὶ μὴ ταῦτα τέλως *Voss. Vat.* & *Hen. à pr. m.*

f Διαιτωμένη, βιωθεῖσα.] Ita distinguo. prius erat, λαιτωμένη βιωθεῖσα.

g Πιμπλημένῳ] Πιμπλαμένου in *Editis.* πιπλαμένου *Hen. à pr. m.* πιπλαμένῳ *Lugd. Bat.* πιμπλημένῳ *Vat.* quod in textum recepi.

h Μακαρίσεώς τε ἡγεῖται] Ita cum *Cod. Voss.* (seu *Lugd. Bat.*) μακαρισσῶς τὸ αἰδεῖσθ in *Editis Aliisque.*

i Εντραφέντας αὐτῇ,] Εγγενφέντας αὐτῇ *Voss.* & *Hen. à pr. m.*

k Οὐδὲν] *L. B.* οὐδὲ.

l Μείονος ἀξίους] Μειόνως *Hen.*

m Εγλυσαν αὐτῆς·] Γλύσαντες *Vat. Voss.* & *Hen. à pr. m.*

n Καὶ ἥδε ἡ ἡμέρα] Ex *L. B.* ἡ illud in medio additur. HAV.

o Υπείλημμ τοῖς πρεσβυτέροις,] Præteritum perfectum pro præsenti. de quo *H. Steph.* in *Append. ad Scr. al. de Dial. Att.* p. 142.

p Ἐὰν τ ἀγαθῶν αὐτῆς] Ita ex conjectura. δέοντων ἀγ. ἀν ἐν ὁμ. γεγονότες μεταξάγειν in *Editis* & *MSS.*

q Μεταξάγειν·] Μίγα τι ἐν τοῖς *Hen. à pr. m.* μεταξάγειν μίγα τι ἐν τοῖσδε *Vat.*

r Καταστάσιος ἀγαθὸν ἀνδράσι] Ita, vel καθιστάσης, legendum censui. καταστάσεως ἀγαθῶν in *libris* omnibus.

s Δὴ ἐν ἡμῖν,] Ἤδη *Voss.*

t Ελεύθερον.] In *Marg. L. B.* αἰδέσιμον.

v Ομιλήσεις ἠθόμην,] Forsan ὡμίλησα.

x Οἵων κακῶν] Ita ex *MSS.* οἷον in *Editis.*

y Ανακίμπλασιν] *L. B.* ἀναπιπλᾶσιν.

z Ορμῇ τ ἐφεστηκότων] Sic lego, sola fretus auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *eo quod principum voluntati cuncta subjiciuntur.*

a Κα-

"enim Julius Cæsar in animum induxit populi "potestatem tollere, legumque ratione insuper ha- "bita & violata, rempublicam perturbavit, jure "superior factus, suisque cupiditatibus serviens, "nihil quicquam malorum est quo non attrita fue- "rit civitas, omnibus certatim id agentibus, qui "ei in imperium successerunt, ut patriam consue- "tudinem abolerent, & urbem, quoad ejus fieri "potuit, fortibus & generosis civibus exhaurirent; "quod existimarent hoc ad suam facere securita- "tem, si cum hominibus versarentur vitiosis & "flagitiosis, & eorum, qui virtute præstantissimi "haberentur, non solum spiritus deprimerent, sed "& in universum eos exitio addicerent. Quorum "omnium, etsi multi fuerint numero & intoleran- "dam ostenderint morositatem in imperio exer- "cendo, unus Cajus, hodie vita defunctus, plura "quam cæteri omnes atrocia facinora edidit, non "in cives solum suos, sed etiam in cognatos pariter "& amicos indomitam laxando iracundiam, omni- "bus sine discrimine graviora etiam mala inferens, "ut injustas pœnas exigeret, iræ immanitate effe- "ratus in deos similiter ac homines. Tyrannis "enim non satis est voluptatem sibi acquirere, "etiam cum injuriis conjunctam, neque fortunas "*aliorum* vexare & uxores; sed id præcipue in lu- "cris ponunt, inimicorum totas *è vivorum numero* "exturbare familias. Omnes enim liberi pro ini- "micis habentur à tyrannis: quorum benevolentiam "ne ii quidem sibi conciliare possunt, qui patien- "ter accipiunt quicquid perpessi sunt. Etenim "conscii sibi quam multis malis nonnullos opple- "verint, utque illi magni animi despicientia & con- "temptione fortunam *adversam* ferunt, ipsi, ut "quos sua latere nequeant maleficia, ita demum "securitatem suspicione vacuam sibi pollicentur, "si illos possint omnino tollere. Itaque ejusmodi "malis levati, nullique potestati nisi quæ vestra "est obnoxii, quod genus administrationis reip. "quam maxime valet & ad præsentem concordi- "am, & ad futuram incolumitatem, & ad propri- "am civitati bene constitutæ gloriam, debetis sin- "guli providere quod in commune conferat, aut "è contra etiam, si cui displiceant quæ ante con- "sulta erant & provisa, sententiam proferre, id- "que sine omni periculo; quod ejusmodi dominus "*vobis* non præsit, cui impune licebit civitatem "lædere, eosque qui *libere* sententiam dixerint ar- "bitratu suo è medio tollere. Atque nuper tyran- "nidi nihil majus dedit incrementum, quam isto- "rum segnicies, qui contra voluntatem imperan- "tium ne hiscere quidem ausi sunt. quietis enim "dulcedine deliniti, & mancipiorum more vivere "assueti, quotquot *è nobis* longius disjunctorum "ca-

"[a] καταλείπειν τὰ πράγματα. [b] ἀφ' ἧς γὰρ Ἰάλιος Καί- "σαρ φρονήσας ὅπως καταλύσῃ τὴν δημοκρατίαν, καὶ βίᾳ τὰ "βιασάμενος τὸν νόμων τὴν πολιτείαν [c] διεπά- "ραξε, [d] κρείττων μὲν τῷ δικαίᾳ νομιζόμενος, ἥττων δὲ "τῷ [e] κατιδίαν ἡδονὴν αὐτῷ κομιδῇ, [f] οὐκ ἔστιν ὅ, τι "τῶν κακῶν ἃ [g] διέτριψε τὴν πόλιν, φιλοτιμηθέντων πρὸς "ἀλλήλους ἁπάντων οἱ [h] ἐκείνῳ παρέδοσαν τὴν ἀρχὴν κα- "τίσησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τοῦ πατρίου, καὶ ὡς ἂν μά- "λιστα τὸν πολιτῶν ἐρημίαν τοῦ γένους [i] καταλείποιεν, "ἅμα τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι τὴν αὐτῶν τὸ κα- "θ' ἡδονὴν ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὸν ἀρετῇ προύχειν πεπι- "σθόμενον δὲ μόνον ὑφαιρεῖν τι τῆς αὐχήματος, ἀλλ' "εἰς τὸ πᾶν [k] ἐπιψηφίζειν [l] αὐτῶν τοῖς [m] ὀλέθροις. "ὧν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ βαρύτητα "[n] ἀνύποιστον ἐπιδειξαμένων καθ' ἃ ἕκαστος ἦρξεν, εἷς "ὢν ὁ Γάιος ὁ σήμερον τεθνεὼς, [o] πάλεω τε πάντων δέ- "να [p] ἀπέδειξεν, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ "καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὴν ὀρ- "γὴν [r] ἐπαφιεὶς, ὁμοίως τοῖς ἄπασι καὶ μείζω κακὰ "ἐντρίβόμενος ἀδίκως τὴν τιμωρίαν εἰσπράσσεσθαι, "ὀργὴν ὁμοίως εἴς τε ἀνθρώπους ἐξαγελώσας καὶ θεούς. "τυραννίδι γὰρ οὐ [s] κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ οὐδὲ μεθ' ὕβρεως "[t] ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι καὶ "γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐκ [u] πανοικεσίας "διοχλεμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν γὰρ τυραννίδι πᾶν τὸ "ἐλεύθερον· εἰς εὔνοιάν τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτῇ, καὶ "τοῖς ἐν ὀλίγῳ πρεμένοις ὁπόσα πεπόνθασιν, οὐκ ἔστιν. "ἐξεπισσόμενοι γὰρ ὧν ἀναπαύσασθαι κακῶν ἔστιν οὓς, "κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήσαντες χρῶνται πρὸς "τὴν τύχην, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν πράξειαν "μὴ δυνάμενοι, μόνως πιστεύσι κτήσασθαι τοῦ [x] ὑ- "πόπτα τὸ ἀδεὲς, εἰ παντελῶς [y] αἱρεῖσθαι δυνηθεῖεν "αὐτούς. τοιούτων δὴ κακῶν ἀπογεγονότες, καὶ ὑπο- "πτελεῖς ἀλλήλοις καταστάντες, αἴπερ πολιτειῶν ἐχεγ- "γυώτατον πρός τε τὸ παρὸν εὔνοιαν, καὶ τὸ αὖθις "ἀνεπιβούλευτον, [z] καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τῷ ὀρ- "θωθέντι τῆς πάλεως, [a] δίκαιοί τε ἐστὲ προνοῆσαι ἰδίᾳ "τὸ εἰς κοινὸν αὐτῇ τὴν ὠφέλειαν ἀπαντῶν, [b] ἢ καὶ "ἀντεπιφήνασθαι γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ [c] προ- "σπεσπαγμένα, οὐδαμῶς εἰς κίνδυνον [d] φέρουσα, διὰ "τὸ μὴ δεσπότην εἶναι τὸν [e] ἐφεστηκότα, [f] ᾧ ἀνεύθυνον "ἔστι βλάπτοντι τὴν πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μετασή- "σασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ πέπτωκε τὴν τυραννίδα "οὐδὲν ἕτερον, πλὴν ἥπερ λέγεται καὶ τὸ πρὸς οὐδὲν τῶν "ἐκείνῃ θελομένων ἀντιλογίᾳ χρώμενον. τῷ γὰρ εἰρωνίᾳ "τῷ περπνοῦ ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων δὲ "τρόπῳ ζῆν, ὁπόσοι τε τῶν πάρωθεν [g] ἐπείομεν συμφο-

a Καταλείπειν τὰ πράγματα.] Καταλιπεῖν *Gall.* & *Voss.*

b Ἀφ' ἧς] Ἀφ' ἧπερ *Busb.* & mox βιασάμενος, pro ἁρπασάμενος. & σκηπτοῦχον pro πολιτείαν.

c Διεπάραξε,] Συντάραξε *Voss.* ὑ συντέραξε *Vat.* & *Hen.* à pr. m.

d Κρείττων μὲν] Sic *MSS.* quo modo legendum esse monuit *Cotelerius* ad *Mon. Eccl. Gr.* vol. 2. p. 610. antea erat κρεῖσσον.

e Κατιδίαν] Κατ' ἰδίαν frequentibus occurrit. HUDS. Κατ' ἰδ. SPANH.

f Οὐκ ἔστιν] Οὐκ ἔστι ὅπως ὅτι *Busb. Vat.* & *Hen.* à pr. m.

g Διέτριψε] *L. B.* διέτρεψε.

h Ἐκείνῳ παρέδοσαν] Ἐκείνῃ & σκείνων in *MSS.*

i Καταλείποιεν,] Καταλίποιεν *Vat.*

k Ἐπιψηφίζειν αὐτῶν] Ἐπιφημίζειν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen.* à pr. m.

l Αὐτῶν] *L. B.* αὐτῷ.

m Ὀλέθροις.] Ita cum *Cod. Busb.* antea erat, ὀλέθροις τε ἁπάντων, ἀριθμῷ, & mox εἷς ὢν ὁ Γάιος.

n Ἀνύποιστον] *Gen.* ἀνύπιστον. Vel ἀνύποιστον *Hesych.* ἀνύποιστον, ἀφόρητον, ἀνυποπόητον. SPANH.

o Πλέω τε πάντων] Πλείω *Busb.*

p Ἀπέδειξεν,] Ita *Busb.* ἐπιδείξαι *Voss.* ἀποδείξαι *Vat.* & *Hen.* à pr. m. ἀποδείξας in *Editis.*

q Ὀργὴν] *L. B.* ὠργικότων.

r Ἐπαφιεὶς,] Sic lego, levicula cum mutatione, pro ἐπαφεῖς, quod ἀφιεὶς habeat *Busb.*

s Κερδαίνεσθαι τὸ ἡδὺ] Iterum ex conjectura. in *libris*, κερδαίνειν.

t Ἀποχρῆται,] Forsan ἀπέχρη, καὶ οὐκ εἰς τὰ χρ.

u Πανοικεσίας] Πανοικησίας Thucyd. l. 11. p. 111. B. supr. lib. 9. c. 8. §. 3. πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον· ἀλλαχ. lib. 7. c. 7. §. 1. πανοικησίᾳ· & c. 8. §. 7. SPANH.

x Ὑπόπτα τὸ ἀδεὲς,] Ἀπόπτα *Voss.*

y Αἱρεῖσθαι] In *Marg. L. B.* αἰρέσθαι.

z Καὶ πρὸς] *L. B.* καὶ τὸ.

a Δίκαιοί τε ἐστὲ προνοῆσαι] Ita lego ex conjectura; δίκαιοί τε προνοῆσαι, ἅμα τὸ εἰς κοινὸν αὐτῇ τὴν ὠφέλειαν ἀπαντᾶν in *Editis* & *MSS.*

b Ἢ] Abest à *L. B.*

c Προσπεσπαγμένα,] *L. B.* προσπεπηγμένα.

d Φέρουσα,] Sic legendum sensui. φέρει *Voss.* φέρων in *Editis Aliisque.*

e Ἐφεστηκότα,] Conf. infr. §. 3. SPANH.

f ὯΙ] *L. B.* ὡς.

g Ἐπείομεν συμφορὰς ἀνικήτους,] Ἐπάλομεν *Voss.* & forsan *Epiphan.* qui vertit, *importabiles incurrentes erumnas, & dein, etiam proximis malorum videlamur asperas*; ac si legisset, κακῶν τε τοῖς πέλας αἴτιοι ἐδοκοῦμεν. In *Editis Aliisque*, ὁπόσοι τε ἐπαίομεν συμφορὰς ἀνικήτους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπειδόμεν. Nam illa τῶν πόρρωθεν ex conjectura reposui, & κακοῖς τε τοῖς πέλας in κακά τε τῶν πέλας mutavi.

"calamitates non ferendas audivimus, propinquio-
"rum mala vidimus, metu moriendi cum virtute
"etiam morti ſummo cum dedecore conjunctæ
"occumbentes. Ante omnia autem tyranni inter-
"fectoribus honores quam ampliſſimos habere *fas*
"*eſt*, præſertim vero Chæreæ Caſſio. Nam ille
"erat unus ſecundum deos qui conſilio manuque
"nobis libertatem peperit: cujus haud decet *vos*
"obliviſci, ſed & ei, ut qui ſub tyrannide ante o-
"mnes pro libertate veſtra conſilium ceperit,
"primuſque in diſcrimen ſemet conjecerit, recu-
"perata libertate honores decernere, idque primum
"veſtro conceſſu juſſuque factum oſtendere. Opus
"enim pulcherrimum eſt, & quod viros liberos *in-*
"*primis* decet; benefactoribus gratiam reponere:
"qualis & ille erga nos univerſos exſtitit, Caſſio
"& Bruto qui Cajum Julium peremerunt plane
"diſſimilis; quoniam iſti quidem ſemina diſcordia-
"rum bellique civilis in urbe ſeminarunt, ille ve-
"ro cæſo tyranno malis etiam omnibus inde ortis
"civitatem liberavit.

3. Sentius hujuſmodi orationem habuit, eique magna cum voluptate auſcultarunt & ſenatus & equitum quotquot aderant. Tum quidam Trebellius Maximus exſiliens annulum Sentio detrahit, in quo lapillus incluſus erat inſculptam habens Caji imaginem, quem ille, præ ſtudio dicendi, ut credebatur, faciendique quæ in animum induxerat, ſibi auferre oblitus eſt. Et ſculptura quidem è veſtigio fracta eſt. Cæterum cum in multam noctem res productæ eſſent, tum Chærea etiam à conſulibus ſignum petiit: atque illi libertatem dederunt. Iſta autem, poſtquam facta eſſent, & præſentibus admirationi erant, & vix fidem invenerunt. nam, anno poſt centeſimo, quam illis primo ablata fuerit imperii poteſtas, ad conſules rediit ſignum dare: quippe illi, priuſquam regio dominatu teneretur civitas, in milites poteſtatem habebant. At Chærea, ubi ſignum acceperat, militibus tradidit qui à Senatu ſtabant. erant autem numero ad quatuor cohortes, qui maluerunt eſſe ſine imperatore quam ſub tyrannide. Atque illi quidem cum ſuis tribunis abierunt: pauloque poſt etiam populus lætus admodum diſcedebat, cum ſpei plenus tum multum elatus, quod ſummam poteſtatem ſibimet acquiſiviſſet, nec amplius imperatori ſubeſſet. atque Chærea cum illis magna erat in gratia.

Annulus Sentio, oratione finita, detractus.

Fracta anaglyphe.

Teſſera data à Senatu, libertas.

4. Chærea autem indigne ferens Caji uxorem ſuperare & filiam, totamque ejus familiam non ad internecionem deletam eſſe, (utpote quod foret ut quiſquis ex illo reliquus eſſet, is in perniciem civitatis legumque ſupereſſet) ac præterea perficere feſtinans quod in animo agitaverat, ſuumque in Cajum odium lætitia complere, mittit Julium Lupum, unum è tribunis, qui Caji uxorem filiam-

Chærea Lupum mittit, ut Caji uxorem filiamque interficeret.

"ἐμὲ ἀνηκέστως, κακά τι τῶν πίλας ἐπίδομεν, [h] φό-
"βῳ γὰρ μὴ ἀρετῆς πλῶτῶν μὴ αἰσχύνης τὸ ὑστάτης
"ὑπομένοντες τὰς πλῶτάς. πρῶτον μὲν τοῖς [i] ἀραμέ-
"νοις τὸ τυραννον τιμὰς, αἳ τινες μέγιστοι, τάττας εἰσε-
"νεγκεῖν, μάλιστα δὲ Χαιρέᾳ τῷ Καισίῳ. σοὶ γὰρ τοῖς
"θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔστω πρεσβὺς ἡμῖν καὶ γνώμη καὶ χερσὶ
"τὸ ἐλῶθερίας πέφυκεν· ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ'
"ἀντὶ τὸ τυραννίδος [k] ὑπὲρ ἐλῶθερίας τὸ ἡμετέρας
"προβεβλῶκότος τι ἅμα καὶ προκεκινδυνῶκότος,
"ἀντὶ τὸ ἐλῶθερίας ψηφίσασθαι τάς τε τιμὰς, πρῶτον
"τε ἀνεπιτάκτως τῶτο ἀναφήνασθαι. [l] ἔργον δὲ κάλλιστον
"καὶ ἐλῶθέροις ἀνδράσιν πρέπον ἀμείβεσθαι τὰς εὐερ-
"γέτας, οἵος δὴ καὶ ἀνὴρ ἔστω σοὶ ἡμᾶς πάντας γε-
"γονεν, ὧδεν προφανεστάτως Καισίῳ Β Βρύτῳ τοῖς Γαΐου
"Ἰύλιον ἀνηρηκόσιν· ἐπεί γε οἱ μὲν στάσεως καὶ πολέμων
"ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπτουν τῇ πόλει, ἔστω δὲ μὴ
"τὸ τυραννοκτονίας καὶ τὸ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν
πόλιν.

γ'. Σέντιος μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῶν βελτίστων ἡδονῇ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δέ τις Τρεβέλλιος Μάξιμος προσαιρεῖται τὸν δακτύλιον ἀπὸ Σεντίου· [m] λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος [n] ἐδεσμεύετο αὐτῷ· καὶ [o] αὐτοῦ τι λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει [p] πράξει, ὅπερ ὤετο, ἐν λήθῃ [q] γεγονότος. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ [r] καταρήγυται. προελήλυθει δὲ ἡ νὺξ ἤδη μέγα, καὶ Χαιρέας δὲ σημεῖον [s] αἰτεῖ τὸς ὑστάτους· οἱ δὲ ἐλῶθερίαν ἔδοσαν. [t] ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ [v] ὁμοία ἀπιστία τὰ ὀφθέντα. [x] ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ, μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν, ἐπέστρεψεν ἤδη τοὺς ὑστάτους σημεῖα ἡ παράδοσις. οὗτοι γὰρ, πρότερον ἢ τυραννηθῆναι τὴν πόλιν, κύριοι τῶν [y] στρατιωτῶν ἦσαν. Χαιρέας δὲ, τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδε τῶν στρατιωτῶν τοῖς περὶ τὴν σύγκλητον συνεχῶς. ἦσαν δὲ εἰς [z] στείρας τέτταρας, οἷς τὸ [a] βασίλειον τιμιώτερον τῆς τυραννίδος προσῆκεν. καὶ οἵδε μὲν ἀπῆεσαν μετὰ τῶν χιλιάρχων, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος, θυμηδὴς καὶ ἐλπίδος καὶ φρονήματος, [b] ὑπὲρ τῷ κτησαμένῳ τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, σκέπτ ὑπὲρ τῷ [c] ἐφεῖναι. καὶ τὰ πάντα δὴ ὁ Χαιρέας αὐτοῖς.

δ'. [d] Χαιρέας δὲ, ἐν δεινῷ πεῖσμενος μὴ [e] τὴν τε γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοῖ τὸ ὄλεθρον αὐτῷ σωτυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅ, τι [f] ὑπολείποιτο αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τὸ πόλεως λειφθήσεσθαι, καὶ τῶν νόμων, ἄλλως τε θεσθεσιν ἐπιτηδείως τελειώσασθαι τὴν αὐτὸ, καὶ πάνυ εὐφεῦναι μῖσος τὸ πρὸς Γάϊον, [g] Ἰύλιον ἐκπέμπει Λέπιν, ἕνα τῶν χιλιάρχων, κτενοῦντα τὴν

[h] Φόβῳ —— τολμῶτάς.] Fugientesque cum virtute mori, noviſſima confuſione peribimus *Ruſin.* SPANH.

[i] Ἀραμένοις] Ita *MSS.* ἀρμένοις in *Editis.*

[k] Ὑπ'] *L. B.* ὑπερ.

[l] Ἔργον δὲ κάλλιστον] Ἔργων *Voſſ.*

[m] Λίθος δὲ εἰκόνα Γαΐου ἐγγεγλυμμένος] Solebant enim annulis inſculptas Imperatorum imagines gerere. REL.

[n] Ἐδεσμεύετο] *L. B.* ἐνεδεσμεύετο.

[o] Σπουδῇ τι λεγομένων] Σπουδῇ τῶ λεγ. *Voſſ.*

[p] Πράξει,] *L. B.* πράξειν.

[q] Γεγονότος.] Ita lego. γεγονέτι in *libris.*

[r] Καταρήγυται.] Καθάγνυ') *Voſſ.* κατακάγνυ') in *Editis Aliiſque.*

[s] Αἰτεῖ τὸς ὑστάτους] Ητῇ *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[t] Ἐν θαύματι] Ἐν θαύματί τε ἦν *Busb.*

[v] Ὁμοία] *L. B.* ὅμοια.

[x] Ἔτει γὰρ ἑκατοστῷ,] Ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ τῷ (vel τῶ ut in *L. B.*) μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ἐπὶ τὸς ὑστάτους σημεῖα ἡ παράδοσις in *Editis* & *MSS.* nullo plane ſenſu. ἔτι γὰρ ἑκατοστῷ μετὰ τὸν δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφαιρεθῆναι ἐπὶ τὸς ὑστ. &c. legendum eſſe monuit V. Cl. *Thomas Terry Gr. L. Profeſſor.* Quam ſane conjecturam acutiſſimam in *prioribus verbis* amplector, in *ſequentibus* vulgatam ſcripturam ſequor: ac deinde ἐπέστρεψεν in-ſertum dedi, auctoritate *Epiphanii*, qui vertit, *quia reverſa videretur ad conſules hæc poteſtas.*

[y] Στρατιωτῶν] *L. B.* στρατιωτικῶν.

[z] Στείρας τέτταρας,] Tres tantum Cohortes illæ dicuntur ἄλαι. lib. 2. c. XI. §. 1. περὶ τὰς συμβούσας στείρας· SPANH.

[a] Βασίλειον —— πρῶτον.] Ita *Busb.* (*Lugd. Bat.* in *Marg.* in *Textu* βασιλεῦον) & *Epiphan.* βασιλεῖον in *cæteris.* HUDS. *Gen.* τὸ βασιλεῖον. Nota βασιλεῖον hic dici de regimine Senatus aut Conſulum, & Τυραννίδα de dominatione Cæſarum. SPANH.

[b] Ἐπὶ τῷ —— ἐφεῖναι.] Quaſi ipſi gubernationem Reip. rurſus ei quærerent, & nequaquam ideo ſubjacerent. *Ruſinus.* SPANH.

[c] Ἐφεῖναι.] Conf. ſupr. §. 2. SPANH.

[d] Χαιρέας δὲ,] Ὁ δὲ Χαιρέας *Busb.*

[e] Τὴν τε θυγατέρα Γαΐου,] Ita cum *Cod. Busb.* τὴν θυγ. in *reliquis.*

[f] Ὑπολείποιτο.] *L. B.* ὑπολίποι.

[g] Ἰύλιον —— θυγατέρα.] Periit unà & uxor Cæſonia gladio à Centurione confoſſa, & filia parieti illiſa. *Sueton. in Caio* c. LX. Hic à Joſepho non Centurio, ſed Tribunus dicitur; quod ad Sueton. etiam monuit *Caſaub.* SPANH.

τὴν γυναῖκα Γαΐου καὶ τὴν θυγατέρα. Κλήμεντος ὃ ὄντι συγγενεῖ τῷ Λέπιδι τοιοῦσδε [h] πρόθεσιν λειτουργίαν, ὅπως μεταχὼν κἂν ὀλίγου τοιούτοις τῆς συγκλητικῆς ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο ἀρετῇ πρὸς τὰ πολιτικῶν, ὡς καὶ τοῦ παντὸς ὑπερβουλεύσαι δόξαι κοινωνεῖν τῶν πρώτων συνηρμένων. ἐνίοις δὲ τῶν συνωμοτῶν καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ἐπὶ τῇ γυναικὶ θέσθαι [i] ζητούμενον, διὰ τὸ Γαΐου φύσει τῇ αὐτοῦ χρώμενον [k] ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηγορεύκει τοῖς κατληφόσι κακοῖς, καὶ τῶν πολιτῶν ὅ, τι καὶ ἄνθρωπον ἀπώλεσε. οἱ δὲ καὶ [l] τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις ἐνεκάλουν αὐτῇ γνώμην, τὸ δὲ πᾶν καὶ τοῦ Γαΐου πεπραγμένων κακῶν ἐκείνην τὴν αἰτίαν [m] ἐπέφερον, φάρμακον τῷ Γαΐῳ δόσαν ἐννοιῶν δήλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγὰς [n] αὐτῇ ψηφισάμενον, [o] ὡς εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτὴν εἶναι τὴν νεανιευσαμένην ἐπὶ τῇ Ρωμαίων τύχαις καὶ τὸ ὑποπεσὸν αὐτοῖς οἰκειμένης. καὶ πέρας κυρωθὲν [p] ὥστε αὐτὴν τελευτᾶν, ὅδεν δὴ οἱ ὑποστεύδοντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐξέλειπε ὁ Λέπιδος· ἐβεβαιώσατο δὲ ὅδεν μᾶλλον τῇ κατ' αὐτὸν, ὥστε μὴ ὀκνῆσαι εἰς καιρὸν δεδιακονῆσθαι τοῖς ἀπεστραλκόσι, θέλων ἐπ' ἀδαμοῖς μεμπτὸς εἶναι τὸ ἐπ' ὠφελείᾳ δὲ δήμου πεπραμένων. παρελθὼν δὲ ἐπὶ δὲ βασιλείαν, καταλαμβάνει τὴν [q] Καισωνίαν, γυνὴ δὲ ὧν δὲ Γαΐου, ὡς δὲ κατακειμένῳ τῷ σώματι δὲ ἀνδρὸς χαμαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν [r] ἀτυχίᾳ ὧν χαλέζοιτο ἂν ὁ νόμος τοῖς μεταξύσιν, αἵματί τε ἀναπεφυρμένῳ ἐκ τῶν τραυμάτων, καὶ πολλῷ τῷ παλαιπωρίαν συμφερομένῳ, τὴν θυγατέρα παρερριμμένης· ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῦσδε ὅδεν ἕτερον, ἢ [s] καταμεμψις δὲ Γαΐου, ὡς [t] πιθανῶς ὁ κόντος πολλάκις προηγορεύκοι αὐτῷ. ἐπ' ἀμφότερα [v] αὐτοὺς ὁ λόγος καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ὁμοίοις προκειται τῇ διανοίᾳ τῶν ἀκροαζῶν, πρὸς ὅ, τι θελήσειαν ῥοπὰς τὰς αὐτὸ προτιθεμένων. οἱ μὲν [x] γὰρ ὑποπεμφθῆναι ἔφασαν τὸν λόγον, ὡς συμβουλευομένης, ὑποστένειν μανιῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας ὠμοῦ, μετελθεῖν καὶ μετὰ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῶν πεπραγμάτων, [y] μὴ παρ' αὐτῶν ὑπολέσθαι τρόπῳ [z] τῷ αὐτὸ χρώμενον· οἱ δὲ, ὡς, λόγῳ δὲ τοῦ τῶν συνωμοτῶν ὑπιφοιτήσαντος, Γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἐκ δὲ ὀξέως πάντας μεταχειρισάμενον αὐτὸς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδεεῖ κινδύνων καταστῆναι. καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐπινεύοντα, ὡς προηγορεύκοιεν ἀφεστάναι [a] μαλακῶς γεγονότι. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τῆς Καισωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτῆς ἐφρόνουν παῖδα λύω. ἡ δὲ, ἐπεὶ θεᾶται τὸν πόσθωνα τοῦ Λέπιδος, τὸ, τι σῶμα τοῦ Γαΐου προδείκνυεν, καὶ ἄσσον ἰέναι παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. [b] ἐπί τι τῇ Αἰγυπτίᾳ μὴ συνειληπότα ἰόντα τὸν Λέπιδον, καὶ προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχαρισμένην, γνωρίσασα [c] ἐφ' ὃ ἐχώρει, τὸν τε σφαγὸν ἐγύμνου καὶ πάνυ προθύμως, [d] πεπιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τὰς ἔτι σαφῶς ἐν ἀπογνώσει τοῦ ζῆν γεγονότας, καὶ

que perimeret. Lupo autem, Clementis quippe cognato, id genus officium demandarunt, ut tyranni cædis, licet in re hujuſmodi particeps factus virtutis laude decoraretur à civibus, haud ſecus ac ſi conſiliis eorum omnibus interfuiſſet qui facinus excogitaverant. Quibuſdam autem è conjuratis immanitatis eſſe videbatur in mulierem ſævitiam exercere, quando Cajus magis ex ingenio ſuo quam illius impulſu omnia commiſerit, quæ in cauſa fuerant ut & civitas malis ipſam vexantibus ſuccumberet, & civium quoſque fortiſſimos & nobiliſſimos amitteret: alii contra ejuſmodi quæcunque decreta erant ipſi vitio vertebant, & omnino etiam omnium, quæ à Cajo patrata erant, malorum ipſam inſimulabant, ut quæ philtrum ei dederit, ut animum ejus ſibi obnoxium redderet, & ad amandum eum induceret ſibique devinciret: adeo ut, illo ad inſaniam adacto, ipſam omnia machinatam eſſe in fortunas Romanorum, orbiſque totius in illorum ditionem redacti. Cumque in eam ſententiam itum eſſet, ut morte plecteretur (nihil enim ipſi profuerunt qui *hoc ipſum* diſſuadebant) mittebatur Lupus: nec ulla erat mora tarditate ſua, quo minus imperata faciendi tempus quam primum arriperet, ne ſua culpa fieret ut quidquam omitteretur quod ſalutis communis intererat. Cumque ingrederetnr in palatium, Cæſoniam Caji conjugem offendit juxta mariti cadaver humi proſtratam, & deſtitutam rebus omnibus quas moris eſt exhiberi mortuis, cruore vulnerum ipſamque fœdatam, & miſerandum in modum afflictam, filia propter ipſam procumbente: nec in ejuſmodi luctu & mœrore aliud quidpiam exaudiebatur quam Caji accuſatio, quod ipſi, quæ toties eum præmonuerat, fidem non habuerit. Quæ verba & eo tempore in utramque partem accipiebantur, & nunc ambiguam etiam præ ſe ferunt ſententiam ea audientibus, quippe qui faciunt ut utrinque, prout volunt, propendeant. Nam alii quidem iſta hoc ſibi velle perhibuerunt, ac ſi conſuluiſſet ei ut ad ſaniorem mentem rediret, & in cives *ſuos* ſævire deſineret, ne *male* interiret ab illis ſuo more acceptus: aliis vero perſuaſum eſt, ipſam, cum rumor de conjuratoribus percrebreſceret, Cajum hortatam eſſe, ut omnibus, etiamſi nihil inique egiſſent, nulla mora interpoſita & è veſtigio interfectis, ſeſe extra periculi metum poneret. idque tum exprobratum illi, quaſi ad agendum ſegniori, poſtquam ab ipſa præmonitus fuiſſet. Atque iſta quidem ſunt quæ à Cæſonia dicta erant, quæque de ea ſentiebant *homines*. Illa vero, quamprimum Lupum advenientem conſpicit, oſtendebat ei Caji cadaver, & cum lachrymis & lamentis orabat, ut propius accederet. Cumque eum vidiſſet mente attonitum, & quaſi ad aliquid agendum quod ſibi diſpliceret accedentem, facta ei cognitione qua de cauſa veniebat, prompte admodum jugulum nudabat, deûm hominumque fidem implorans, quemadmodum ii conſueverunt qui vitam

De Caſonia uxore Caji diverſæ ſententiæ.

Cæſonia fortiter moritur.

f *h*, Πρόθεσιν λειτουργίαν,] Πρόθεσιν vel προθέσεις in *libris*, excepto *Lugd. Bat.*

g Χρησόμενον,] *L. B.* χρησάμενον.

h Η συμβουλῇ] Hic μᾶλλον ſubaudiendum relinquitur, ut in locis aliquammultis *N. Fœderis.*

i Τὴν μὲν ἐπὶ τοιούτοις] Τῶν μὲν & mox γνωμῶν in *Editis Aliiſque.* τὴν μὲν & infra γνώμην *Vat.* & *Hen. à pr. m.* unde reſcripſi τὴν μὲν ἐ. τ. ἐ. ἀ. γνώμην.

m Ἐπιφερον,] Ita *Busb.* & *Vat.* ὑπέφερον in *cæteris.*

n Αὐτῇ ψηφισάμενον,] Αὐτῷ *Busb.*

o Ὡς εἰς μανίαν μεταστάντος,] Ita lego è *Cod. Busb.* ὡς deerat in *Editis Aliiſque.*

p Ὥστε αὐτὸν τελευτᾶν,] Ὥστε non agnoſcit *Busb.* & commode ſatis abeſſe poteſt.

q Καισωνίαν,] Ita ſcribo ex *Dione Caſſio.* in *Joſephi* libris Κεσωνίαν vel Κεσσωνίαν.

r Ἀτυχίᾳ ὧν χαλέζοιτο] Sc. λύπῃ.

s Καταμεμψις δὲ Γαΐου,] Ita *Busb.* κατὰ μέμψιν in *Editis Aliiſque.* καθάμεμψιν *Vat.*

t Πιθανῶς ὁ κόντος.] Iterum cum *Busb* aſſentiente *Voſſ.* πιθανὸν in *Editis Aliiſque.*

v Αὐτοὺς ὁ λόγος] Hæ δὲ τοῦ ὁ λ. *Voſſ.*

x Γὰρ ὑποπεμφθῆναι ἔφασαν] Illud γὰρ è *Cod. Voſſ.*

y Μὴ παρ' αὐτῶν] *L. B.* καὶ παρ' αὐτὸν.

z Τῷ αὐτῷ] Abeſt à *L. B.*

a Μαλακῶς] *L. B.* μαλακῷ ſatis bene. HAV.

b Επεί τι τῇ Αἰγυπτίᾳ] Ita lego ex conjectura. ἐπεί τε τῇ Αἰγυπτίᾳ συνειληπότα ἰόντα τὸν Λέπιδον, καὶ μηδὲν προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχαρισμένην in *Editis* & *MSS.* ἐπεί τε Αἰγυπτίᾳ οὐκ αὐτῷ συνειληπότα ἰόντα τὸν Λέπιδον, καὶ μηδὲν προσιόντα ὡς ἐπὶ πρᾶξιν κεχαρισμένῃ δὲ V. Cl. *T. Terry Gr. L. Pr.*

c Ἐφ' ὃ ἐχώρει,] Ἐφ' ὃν *Vat. Lugd. Bat.* & *Hen. à pr. m.* forſan pro ἐφ' ὅ.

d Πεπιωμένη] Conf. ſupr. c. 1. §. 17. πεπιωμένοι. SPANH.

e Αὐ-

tam in desperatis planeque perditis habent, jubensque ut perficere non moraretur quod in ipsam constituerant. Atque illa quidem forti & magno animo moritur hoc modo à Lupo occisa, ac deinde filiola *ejus*. moxque Lupus, ista ut nunciaret, ad Chæream properavit.

Caji elogium.

5. Cajus igitur, cum quatuor annos demptis quatuor mensibus Romanis imperasset, ita moritur. vir, etiam antequam imperium adeptus est, durus & vecors & summe maleficus; voluptatibus deditus, & fautor delatorum. iis quidem quæ terribilia erant obstupescens, adeoque in cædem paratissimus; potestatem vero habens in hoc ipsum, ut stolide ferox & elatus eos quos minime oportet injuriose tractarit, & occidendo & contra leges agendo sibimet quærens divitias. Et diis quidem & legibus superior esse & haberi voluit, populi tamen assentationibus obnoxius. Quibuscunque etiam lex, tanquam factu turpibus, notam inussit, ea omnia majoris æstimavit quam virtutem. Et quidem amicorum immemor erat, summi licet fuerint & in maximis rebus spectati, quibus *forte* irasceretur, pœnas vel ob levissima infligens, atque universos virtute præditos pro inimicis habebat; ac ad omnia quæ sua juberet voluntas, indomita & effrenata ferebatur cupiditate: quo factum ut etiam cum sorore germana stupri consuetudinem haberet, unde & illi maxime apud cives vehementius conflari cœptum est odium, quo *simile quid*, longo tempore non conspectum, & ægre fidem impetrarit, cosque ad inimicitias cum flagitii auctore suscipiendas excitarit. Opus autem ullum, *vere* magnum aut regium ab eo factum nemo memorare potest, quodve præsentis sæculi & futuri hominibus in emolumentum cedat, præter receptacula ab ipso cogitata circa Rhegium & Siciliam navibus frumentariis ex Ægypto venientibus. quod in confesso est apud omnes maximum esse opus & navigantibus utilissimum; haud tamen absolutum, sed imperfectum ab eo, dum segnius construitur, relictum. in causa autem erat rerum inutilium studium, & quod, dum pecuniam in voluptates sibi soli profuturas insumeret, in rebus ex confesso melioribus liberalis & munificus esse desierit. At vero & orator erat optimus, utraque lingua tam Græca quam Latina valde exercitatus, & quicquid diceretur celeriter arripiebat, compositis ab aliis & non mediocriter accuratis ex tempore respondens, ita factus ut majori quam quisquam alius persuadendi vi pollere videretur, tam ex ingenii felicitate, quam quod ad eam augendam multam exercitationem adhibuerit. nam necesse erat illi doctrinæ plurimum attendere, utpote filio nepotis ex fratre Tiberii, cui in imperium successit, quod & ipse, ad summam in ea gloria aspirans,

κελεύσαι μὴ μέλλειν ἐπὶ τελειώσει τοῦ δράματος· ἃ ἐπ' [e] αὐτῆς συνέθεσαν. καὶ ἥδε μὲν εὐψύχως πάσῃ τελούσῃ ὑπὸ τοῦ Λέπιδ, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ Λέπιδος πᾶσα προαγγέλλων ἔσπευδε τοῖς περὶ τὴν Χαιρέαν.

ε'. [f] Γάϊος μὲν δὴ, τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας Ῥωμαίων [g] λείπουσα τεσσάρων μηνῶν, ὕστερον πολλοῖς ἀνὴρ, καὶ πρότερον ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε καὶ [h] κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος καὶ φίλος ἀλόγῳ. καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπεπληγμένος, καὶ ἀλόγως ἐφ' οἷς θαρσήσαι φονικώτατος· [i] τὸ δὲ ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ [k] πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν εἰς ὃς ἤκουσε ἐρρωμένῳ [l] ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ πρώτης ὁπωσοῦν κλείνειν καὶ θαυμάζειν. καὶ ὃ μὲν θεῖος καὶ νομίμως μείζων ἐπαχθῶς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, ἀτιμώμενος ἢ ἐπαίνων τῆς πλησίον. καὶ πάντα ὅσα αἰσχρὰ κείνως ὁ νόμος ἀπιμᾶ [m] τιμιώτερα ἐνόμισεν ἀρετῆς. καὶ φιλίας [n] ἀμνήμων ὢν, εἰ καὶ πολίτη τε καὶ ἀλλὰ μεγίστων ἦν, οἷς [o] ποτὲ ὀργισθείη ἀπωλείας κολάσεως καὶ ἐπ' [p] ἐλαχίστοις, πολέμιον ἢ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀρετῇ συνερχόμενον, [q] ἀνταπολέσων ἀπὶ πᾶσιν οἷς κελεύσαι τὴν ἀπιθυμίαν λαμβάνων· ὅθεν καὶ [r] ἀδελφῇ γνησίᾳ συνὼν, ἐξ ἣ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύναι ἐδόκει τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, ἀλλὰ τὸ πολλὰ χρόνῳ μὴ ἰσορροπούμενον, εἴς τε ἀπιστίαν καὶ ἔχθραν τὴν πρὸς τὸ πρόξενα θαυμαλέων. ἔργον ἢ μέγα ἢ βασίλειον ἴδοι αὐτῷ πεπραγμένον [s] εἴποι ἄν τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σωζόντων καὶ αὔξης ἀνθρώπων ἐσόμενον, [t] πλὴν γε τοῦ περὶ Ῥήγιον & Σικελίαν [v] ἀπονοηθέντος ἐν ὑποδοχῇ τῶν ἀπ' Αἰγύπτου σιτηγῶν πλοίων. τοῦτο ἢ ὁμολογουμένως μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν· ἃ μὴν [x] καὶ ἀπὶ πέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ' [y] ἡμίεργον ὑπὸ τοῦ ἀμελητέρως αὐτῷ ἀπιπονεῖν κατελείφθη. αἴτιον δ' ἦν ἡ περὶ τὰ ἀργεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς ἡδονὰς, αἳ κατὰ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τὴν ἀπὶ τοῖς χρείοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως δὲ ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ [z] τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Ῥωμαίοις πατρίῳ σφόδρα ἠσκημένος· σωίειτε ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων σεσοφισμένοις τε καὶ ἐκ πολλοῦ παρασυγκειμένοις· ἀντειπὼν ἐκ τοῦ ὀξέως, φανλῶν πιθανώτερος ἐν μείζονι πράγματι [a] παρ' ὃν τινα οἰῶ γνώμενος, εὐκολία τε εἰς αὐτὰ τῆς φύσεως καὶ τοῦ [b] εἰς ἰσχὺν αὐτῇ [c] προσλαβεῖν μελέτῃ τοῦ ἀπιπονεῖν. [d] ἀδελφῷ γὰρ παιδὸς ἦν γεγονότι Τιβερίου, ᾧ καὶ διάδοχος γίνεται, μέγα ἀνάγκασμα παιδείας ἀντέχεσθαι, διὰ τὸ καὶ [e] αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα

[e] Αὐτῆς συνέθεσαν.] Ita *Busb.* αὐτοῖς in *Editis Aliisque.*

[f] Γάϊος —— τελούσῃ.] Cajus imperavit Annos III. & Menses VIII. *Dio* p. 669. tribus annis, mensibus novem, diebus 28, & *Sueton. in Cajo* LIX. imperavit triennio & x. Mensibus diebusque VIII. Ita etiam *Clem. Alex. Strom.* l. 1. SPANH.

[g] Λείπουσα τεσσάρων μηνῶν.] Vide *Casaub.* ad *Sueton.* in *Caligula*, c. 59. & *Pagi* Criticam ad *Ann. Baronii* p. 34.

[h] Κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον] Κακοτροπίας *Busb.*

[i] Τῆς δ' ἐξουσίας] Pro τε substitui δ', ut respondeat præcedenti μὲν.

[k] Πιμπλάμενος τῷ ὑβρίζειν] Sic lego & distinguo cum *Cod. Busb.* (accedente nunc *Lugd. Bat.*) antea erat, πιμπλάμενος, ᾧ ὑβρίζειν &c.

[l] Ἀλόγῳ] *L. B.* ἀλόγως.

[m] Τιμιώτερα νόμιζεν] Ita ex conjectura. τιμωρίαν νόμισεν ἀρετῆς in *Editis* & *MSS.* τιμὴν νόμισεν. ἀρετῆς καὶ φ. legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *sua credidit esse ornamenta: virtutis & amicitiarum immemor, quando contra hæc cum illatione supplicii frequenter exorsus est.* Est qui malit, ἐπιλήμων τιμῶν νόμ. δρ.

[n] Ἀμνήμων] Illud μὲ insertum dedi, quod mox sequatur δ'. HUDS. Ediderat itaque V. D. μὲ ἀμνήμων, εἰ καὶ &c. Verum quum illam, quam posuimus, lectionem, exhibeat *Lugd. Bat.* conjectura præstantiorem judicavimus. HAV.

[o] Ποτὲ ὀργισθείη] In libris τότε, & mox ἀπολήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης.

[p] Ἐλαχίστοις,] *L. B.* ἐλαχίσταις.

[q] Ἀνταπολέσων] Conf. supr. c. 1. §. 13. SPANH.

[r] Ἀδελφῇ γνησίᾳ συνὼν] Drusillæ, de qua *Sueton.* in Cajo c. XXIV. qui tamen de aliis etiam Caji sororibus ait: *Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit.* De Caji & Drusillæ sororis amoribus Dio etiam l. LIX. p. 648. & cum reliquis etiam sororibus p. 657. SPANH.

[s] Εἴποι ἄν τις,] Ita *Busb.* εἴποι τις in *ceteris.*

[t] Πλὴν γε —— πλοίων.] Hujus operis non meminit Suetonius in rebus Caji & operum ab ipso susceptorum c. XXI. SPANH.

[v] Ἀπονοηθέντος] Mallem ὑπονοηθέντος ὑποδοχείῳ.

[x] Καὶ] Abest à *L. B.*

[y] Ἡμίεργον] Vid. supr. lib. 3. c. 15. §. 3. οἱ δὲ ἡμιέργους τὰς θυσίας καταλιπόντες· *Hippocrat.* de Arte p. 1. ἡμίεργα. SPANH.

[z] Τῇ Ἑλλάδι] Τῇτε Ἑλλωΐδι *Busb.* Videsis *Suetonium* in *Caligula*, c. 53.

[a] Παρ' ὃν τινα] *Gen.* παρόντινα, Vel παρ' ὅντινα. SPANH.

[b] Εἰς ἰσχὺν] *L. B.* εἰσχύν.

[c] Προσλαβεῖν μελέτῃ δ' ἐπιπονεῖν.] Ita lego. (accedit jam & *Lugd. Bat.* auctoritas) προσλαβεῖν in *libris.*

[d] Ἀδελφῷ —— Τιβερίου,] Tiberii fratris filio natus; nempe Germanico, Drusi Tiberii fratris filio. SPANH.

[e] Αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα] Vide *Suetonium* in *Tiberio*, c. 70. & 71.

[f] Ἐπελ-

πρῶτα ἐν αὐτῇ καταρθῶν διαπρέπειν, καὶ σωφιλοκάλει Γαΐῳ, συγγενῆς τε ἀνδρὸς καὶ ἡγεμόνος εἰκὼν ὀπιθολαῖς. ἐπρώτευέ τε τῶν κατ' αὐτὸν πολιτῶν, ἃ μὲν ἀντιοχεῖν οἷά τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τῆς παιδείας συλλεγόντα ἀγαθὰ πρὸς τὸν [f] ἐπελθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας. ἔτως ἄρα δυσπόριστον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς ἀνυπεύθυνον [g] τὸ πρᾶσσειν ῥᾳδίαν παρεῖχε. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι καὶ [h] τοῖς πᾶσιν ἀξιολόγοις ὑποσπασθεὶς τὸ κατ' [i] ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῶν κρειττόνων, [k] μέχρι δὴ τῷ φθόνῳ τοῦ ὑβρίζειν [l] ἀπαμφιασθείσης εὐνοίας ἣν πρὸς αὐτὸν ἐσχήκεσαν, [m] καὶ μίσους ὑποφυέντος, ὑπ' αὐτῶν ὀπιθουλωθεὶς πλάστα.

excellebat, pariterque ac ille eloquentiæ ſtudebat Cajus, viri neceſſitudine ſecum conjuncti & imperatoris voluntati morem gerens. Primaſque inter ſuæ ætatis Romanos agebat: nec tamen bona ex doctrina collecta quidquam ei proficiebant valebantque contra perniciem, quam ex licentia ſibimet accerſivit. adeo difficile eſt iis ſeſe moderari & regere, quibus ex poteſtate rationi reddendæ non obligata facile & expeditum eſt quidlibet agere. A principio, quod amicos ſibi adjunxerit ex optimis honeſtiſſimiſque, & eruditione & gloria præſtantiores fuerit æmulatus, magno ſtudio *a ſuis* colebatur: poſtea vero depoſita benevolentia quam erga ipſum habebant, quod inſolentius in eos debaccharetur, odioque ſuccreſcente, inſidiis ab illis interfectus eſt.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Κλαύδιος ἁρπάζεται ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπὶ τὰ στρατόπεδα ἄγεται· καὶ ὡς ἡ βουλὴ πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει.

CAP. III.

Quo modo Claudius è domo extrahitur, & in caſtra aſportatur; utque Senatus legatos ad eum mittit.

Κλαύδιος ἦ, καθάπερ [n] ἀνώτερον ἔφην, [o] ἀποβρίξεως αὐτῷ [p] τῶν Γαΐου ὁδῶν γιγνομένης, καὶ ἡ οἰκία θορυβηθέντος πάλαι τὴν Καίσαρος πλάστης, ἐν ἀμηχάνοις ὢν περὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ὑδεμίαν κινδύνων αἰτίαν πλὴν τῆς γυναικότητος ὑφορώμενος. μέτριον γὰρ ἰδιώτης ὢν ἦγε αὐτὸν, καὶ ταῖς [q] παρεῦσιν ἐρήμοις [r] λοῖς, παιδείᾳ τε [s] σωφρόνων, καὶ μάλιστα τῇ Ἑλληνίδι, καὶ πάντας ἐς θόρυβον ἀνακεκινημένους παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε ἦ πλοίας κατειληφυίας τὸν ὄχλον, καὶ ἐς βασιλείους πάντας στρατιωτικῆς μανίας ἀνάπλεω γεγονότος, καὶ δειλίας καὶ ἀπειρίας ἰδιωτῶν οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, [t] οἱ περὶ [v] τὸ στρατηγικὸν καλούμενον, ὅπερ ἐστὶ τῆς αὐλῆς καθαρώτατον, ἐν βουλῇ περὶ τοῖς πρακτέοις ἦσαν. ὁπόσοι ἦ καὶ παρετύγχανον, τὴν μὲν Γαΐου πρωρείαν ὀλίγου πεποιημένοι ἐπὶ τὸ κατὰ δίκην αὐτοῖς τὰς τύχας συνελθεῖν, πάντες περὶ αὐτὸς ἀνασκοπῶντο μᾶλλον, ὃν τρόπον χρήσοιτο καλῶς, καὶ τῶν Γερμανῶν τε ἐν πρωρείαις τῶν σφαγέων ὄντων, ὠμότητι χάριν τὴν ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἁπάντων ὁ Κλαύδιος ἐθορυβεῖτο, δεδιὼς περὶ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπιδὴ τῶν περὶ τῶν Ἀπρηναν ἐπῄεσαν τὰς κεφαλὰς περιφερομένας. εἰσήκει ἦ κατά τι προσκάλιον ὀλίγαις βαθμίσι [x] χωλὸν, ὑποτεταλκὼς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ Γράτος τῶν περὶ τὸ βασίλειον τοῖς τῶν [y] στρατιωτῶν θεασάμενος, καὶ τὸ μὲν [z] ἀκριβωσαμένη τῷ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν διὰ τὸ σκότος, τὸ δὲ ἄνθρωπον εἶναι τὸ ὑπολοχῶντα κρύπτης εἶναι μὴ ἀπηλλαγμένος, προσῆλθέ τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωροῦντι ἠξιώκοτος ἐπίσχειν, καὶ καταλαβὼν ἀπεγνωρίζει, [a] καὶ [b] Γερμανικὸς μὲν ἔστος, φησὶ πρὸς τοὺς ἑπομένους, καὶ [c] θησόμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενα. Κλαύδιος ἦ ἐφ' ἁρπαγῇ παρασκευασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας [d] μὴ κατὰ φόνον

Laudius autem, cum de via, ut ſupra retuli, declinaſſet, qua incedebant qui cum Cajo erant, & turbata eſſet domus ex calamitate quam paſſa eſt morte Caji, de ſalute ſua anxius & ſollicitus, in locum quendam anguſtum deveniens ſemet occultabat, nihil quod ſibi periculo eſſet ſuſpectum habens, præter natalium claritatem. nam vitam privatam agens modeſte ſe geſſit, & præſentibus contentus erat, & ſtudio literarum, Græcarum præcipue, deditus, & modis omnibus turbarum inquietudinem devitans. Tunc autem, cum vulgus conſternatum eſſet animis, & tota regia militum furore compleretur, ſatelliteſque ita ſe haberent ac ſi de pavore & confuſione privatorum participaſſent, illi qui prætoriani appellantur, totius exercitus pars integerrima, in deliberatione de rebus agendis erant. Quotquot autem aderant, Caji ſupplicium parvi pendentes, quod non immerito illud ei accidiſſe crediderint, id potiſſimum agebant, quo modo rebus ſuis optime conſulerent; præſertim cum Germani ab interfectoribus pœnas exigerent, ſuæ magis ut gratificarentur crudelitati, quam ut communi utilitati proſpicerent. Quæ omnia augebant trepidationem Claudii de ſalute ſua ſolliciti, maxime cum videret Aſprenatis & cum eo cæſorum capita circumferri. quodam autem in loco ſtabat, in quem aſcenſus erat paucis gradibus, ut in obſcuritate deliteſceret. Quem ubi conſpexerat Gratus, unus è militibus qui regiam cuſtodiebant, non valens ſatis accurate faciem ejus noſcere præ tenebris, hominem tamen eſſe exiſtimans qui *illic* inſidias locaret, propius acceſſit, ac cum illum rogaret Claudius ut recederet inſtare cœpit; atque apprehenſum eum agnovit, & ſequentibus dixit, & hic quidem Germanicus eſt, agite, eum conſtituamus imperatorem. Tum Claudius, ubi eos animadvertit ad ipſum extrahendum paratos, ve-

Quo ſeretempore Claudius poſt cædem Caji,

Gratus forte incidit in Claudium, loco obſcuro latitantem.

[f] Ἐπελθόντα ὄλεθρον] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐλθόντα in *Editis Aliiſque.*

[g] Τὸ πρᾶσσειν] Antea erat τὸ πράσσειν.

[h] Τὰ πάντα] *L. B.* πάντα.

[i] Ἀπαρχὰς,] *L. B.* ἀρχὰς.

[k] Μέχρι δὴ] *L. B.* μέχρι ᾗ.

[l] Ἀπαμφιασθείσης εὐνοίας] Ita lego cum Cl. *Lowthio.* ἀναμφιάστης in *libris.* in *Marg. L. B.* ἀπαλλοτριώσης.

[m] Καὶ μίσους ὑποφυέντος,] Illud καὶ inſertum dedi.

[n] Ἀνώτερον ἔφην,] *Sc.* p. 926. in princip.

[o] Ἀποβρίξεως αὐτῷ] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* nec aliter, ut puto, *Epiphanius*, qui vertit, *interruptione facta viarum.* ἀποδείξεως in *Editis Aliiſque.*

[p] Τῶν Γαΐου ὁδῶν γιγνομένης,] Τῶν σὺν Γαΐῳ (Γαΐῳ *L. B.*) ὁδῶν *Busb.*

[q] Παρεῦσιν ἐρήμοις] Sic lego cum Cl. V. *T. Terrio*, πᾶσιν ἐρήμοις in *libris.*

[r] Λοῖς,] Illud λοῖς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

[s] Σωφρόνων,] *L. B.* σωφιλῶν.

[t] Οἱ περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενοι,] Videſis Cl. *Perizonium* de *Prætorio* contra *Hubertum*, p. 125.

[v] Τὸ] *L. B.* τὸν.

[x] Χωλὸν, —— σκότῳ.] In Diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. *Sueton.* in *Claud.* c. x. SPANH.

[y] Στρατιωτῶν.] Palatini milites, iidem mox σωματοφύλακες §. 2. SPANH.

[z] Ἀκριβωσαμένη] *L. B.* Ἀκριβωσαμένῳ.

[a] Καὶ] Illud καὶ è *Cod. Busb.*

[b] Γερμανικὸς μὲν ἔστος,] Germanici cognomen Druſo poſteriſque ejus à Senatu datum, memorat *Suetonius* in *Claudio* c. 1.

[c] Θησόμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμενοι.] Ita *Gall.* τιθέμεθα in *reliquis.*

[d] Μὴ κατὰ φόνον] Sic lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *ne*

veritusque ne similiter ac Cajus morte plecteretur, obsecrabat ut sibi parceretur, illis in memoriam revocans, ut vitam aliis quam minime molestus egisset, illoque imprudente & *invito* accidisset quod factum erat. ad quæ Gratus subridens, dextra prehensum sic alloquitur, "Humiliter adeo loqui de-"sine, cum te magno elatoque animo cogitare "oporteat de imperio, quod dii Cajo ablatum tuæ "concessere virtuti, orbis terrarum commoda re-"spicientes. age vero, & proavorum solium tibi-"met vindica." Sustinebat autem ipsum, præ metu simul ac gaudio, ex iis quæ dicta erant, labentem.

Ad Claudium latebris extractum concursus fit militum.

2. Tunc autem ad Gratum jam coacti erant multi è satellitibus; & Claudium abductum videntes, tristem præ se ferebant vultum, existimantes eum rapi ad supplicium ob nuperas damni injurias, cum & à negotiis turbisque per totam vitam abhorruerit, & Cajo imperante in magnis versatus fuerit periculis: quidam etiam censebant, consules decere judicium de illis ferre. Cumque plures ad eos aggregati essent milites, & multitudo *inermis* fuga dilapsa est, & Claudio progrediendi difficultas erat propter virium imbecillitatem: nam lecticarii ejus, dum ipse cum strepitu rapitur, oblata fugæ facultate, se periculo eripuerant, de salute domini desperantes. Cum autem perveniissent in aream * palatii (quem quidem urbis Romanæ locum primum habitatum esse tradunt qui de ejus originibus scripserunt) & jam attentarent curam reipublicæ, multo major fit militum concursus, Claudium oculis suis intueri gestientium; magnoque tenebantur desiderio illum constituendi imperatorem, ex sua erga Germanicum benevolentia. nam frater erat illius, qui sui gloriam ad summam auctam iis omnibus reliquerat quibuscum versatus fuerat. Illis etiam in mentem veniebat, quanta erant aviditate qui in Senatu dominabantur; quæque admiserant & perpetraverant dum imperio potirentur. Insuper, dum ad rei difficultatem attendebant, secum cogitabant, illis, si rerum summa iterum in unius potestatem deveniret, periculum esse ab alio quocunque imperium occupaturo, præter Claudium, qui, cum ipsorum concessu & benevolentia principatum acceperit, recordatione beneficii etiam honorem hujusmodi meritis parem illis retribuet.

Claudius rapitur ad imperium.

3. Ita & inter se solique secum differebant, eademque ad obvios quosque proferebant. qui, cum ista audirent, libenter in eorum sententiam concesserunt, & armatis cinctum sublimem in castra perferebant, ne quid eis festinantibus impedimento esset. Interea autem orta est dissensio inter popu-

ἀποθάνοι τὸν Γαΐου, φειδὼ σχεῖν ἠξίου τοῦ κατ' αὐτὸν ἀνεπαχθοῦς [e] ἀνάμνησιν [f] αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῶν γεγονότων. καὶ ὁ Γρᾶτος μειδιάσας, ὑπασπάζεται τῆς δεξιᾶς, καὶ, "παῦσαι, φη-"σὶ, μικρολογούμενος περὶ τῆς σωτηρίας, δέον σε "μεγαλοφρονεῖσθαι περὶ τῆς ἡγεμονίας, ᾗ οἱ θεοὶ "Γάϊον ἀφῃρημένοι τῇ σῇ [g] συνεχώρησαν ἀρετῇ, πρό-"νοιαν δ' οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι καὶ τῶν προγόνων "ἀπολάμβανε τὸν θρόνον." [h] ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν ὁ πάνυ βαίνειν τοῖς ποσὶ δυνάμενον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῶν εἰρημένων.

β'. Συνεσπέφοντο δὲ περὶ τὸν Γρᾶτον ἤδη καὶ πλείους τῶν [i] σωματοφυλάκων, καὶ θεωροῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον [k] ἐσκυθρώπαζον, δόξῃ δὲ ὅτι κόλασιν ἕλκεσθαι τὸν ὅτι τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀπεάγμονα καὶ βίου παντὸς, καὶ κινδύνοις ὅ τι μετρίως ὅτι τοῦ Γαΐου δεχῆς ὠμιληκότα· τινὲς δὲ καὶ τῶν ὑπάτων [l] ἐμπεσεῖσθαι κρίσιν ἠξίουν τὴν περὶ αὐτῶν. καὶ πλειόνων δὲ στρατιωτικῶν συστρεφομένων, φυγαί τε ἦσαν δὲ ὁμίλου, καὶ [m] πορόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ δι' ἀσθένειαν δὲ σώματος· ἐπεὶ δὲ οἱ τὸ φορεῖον αὐτοῦ φέροντες περὶ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ [n] πύστεως ἀθρόως γενομένης φυγῇ ἔσωζον αὑτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος ἦμενοι τὴν σωτηρίαν δὲ ἀπόνως. ἐν εὐρυχωρίᾳ δὲ δὲ παλατίου γενόμενοι· πρῶτον μὲν οἰκηθῆναι τὴν Ρωμαίων πόλεως τόπον ἀποδίδοσιν ὁ περὶ αὐτῆς λόγος· καὶ ἤδη τοῦ δήμου ἀντιλαμβανομένου, πολὺ πλείων ἡ ἀπιφοίτησις ἦν τῶν στρατιωτῶν, χαρᾷ τὴν ὄψιν [o] δεχομένων τοῦ Κλαυδίου, περὶ πλείστου τε ἦν αὐτοῖς αὐτοκράτορα σῴσασθαι τὸν ἄνθρωπον, [p] εὐνοίᾳ τῇ τοῦ Γερμανικοῦ. ἀδελφὸς δὲ ἦν αὐτοῦ, ὅτι μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπὼς κλέος τὸ αὑτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσήει τῆς τε πλεονεξίας τῶν ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασευόντων, καὶ ὁπόσα ὅτι τῆς περὶν ἀρχῆς ἡμάρτηκε αὐτῇ. ὡς δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατενόουν, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τῶν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν [q] ἀφ' ὅτου κτησαμένου τὴν ἀρχὴν, [r] ὡς δὲ τὸν ὑπεχώρησε καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα Κλαύδιον, μνημονεύσῃ τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμὴν, ἢ ὅτι τοιούτοις ἤθεσιν ἂν ἀρκέσαι.

γ'. Ταῦτα πρός τε ἀλλήλους, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξήεσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι [s] διηρώτων. οἱ δὲ πυνθανόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τὴν πρόκλησιν, συμφράξαντές τε καὶ περικλείσαντες ἦγον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον [t] φοβούμενοι ἀναβασιάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ [v] ἔπειξις.

propter Cajum ipse quoque moreretur. antea erat, μὴ κἀμὲ φυγὴ ἀποθάνοι τὸν Γαΐου. HUDS. Glossa *Marg.* in *L. B.* perperam, φυγὴ εἶπε τὸ φόνου ποιητικῶς. HAV.

e Ἀνάμνησιν] Ἀναμνήσκων αὐτὸς καὶ δὲ ἀπρ. *Busb.*

f Αὐτοῖς ὑποτιθεὶς,] Ita lego. αὐτὸς in *libris.* HUDS. MS. *L. B.* confirmat docti Interpretis emendationem. HAV.

g Συνεχώρησαν ἀρετῇ,] Συνεχωρήγησαν *Busb.*

h Ἀνεβάσαζε δ' αὐτὸν] Ita etiam legisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *supportabatque eum.* Est tamen qui malit ἀνεβάσαζον.

i Σωματοφυλάκων.] Conf. supr. §. 1. SPANH.

k Εσκυθρώπαζον,] Illud ἐσκυθρώπαζον inferui è *Cod. Busb.*

l Εμπεσεῖσθαι κρίσιν] Επιτεθεῖσθαι ἐξίουν τὴν κρίσιν τὴν ἐπ' αὐτῷ *Busb.* ἐπιπεσεῖσθαι κ. τ. π. *L. B.*

m Πορόδων ἀπορία τῷ Κλαυδίῳ] Sic *Busb.* & *Lugd. Bat.* πορόδων δὲ ἀπορία δὲ Κλαυδίῳ in *Editis Aliisque.*

n Πύστεως —— αὐτὸς,] Nolui aliquid in *textu* mutare. licet valde mihi placuerit conjectura acutissima V. Cl. *T. Terrii, Gr. L. Professoris,* πρὸ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ ταραχῆς γενομένης, φυγῇ ἔσωζον αὐτὸς. HUDS. Recte fecit *Hudf.* quod conjecturam, licet probabilem non receperit, illam enim diversam à *Josephi* mente fuisse docet lectio MS. *Lugd. Bat.* quam inseruimus. Ediderant *Hudf.* & alii φέροντες, πρὸ τὴν ἁρπαγὴν αὐτοῦ διαγενομένην· φυγῆς *e. a.* Ipse *Epiphan.* in illis *factaque turba*, nostram lectionem agnoscere videtur, verum in reliquis vel Codex ejus multum variavit, vel ipse potius sensum verborum non est assecutus, vertens: *Pluribus autem militibus aggregatis, factaque turba, fugæ totius plebis exortæ sunt. Tunc Claudio propter corporis debilitatem fugere non valente, eum in vehiculo rapientes, pro ejus incolumitate soliciti, cum fuga ad palatium devenerunt.* Versioni *Hudf.* interposuimus verba *cum strepitu*, illa enim vel similia exigunt Græca, quæ significant lecticarios Claudii in mediis istis turbis, sibi ipsis quoque metuentes, aufugisse. HAV.

* *Palatii* —— *reipublicæ,*] Errat *Josephus*, ut videtur. nam in castra statim delatum esse narrat *Suetonius* in *Claudio*, c. 10. *Casaub.*

o Δεχομένων δὲ Κλαυδίου,] Eo modo *Busb.* δεχομένοις in *Editis Aliisque.*

p Εὐνοίᾳ τῇ δὲ Γερμανικοῦ.] Iterum cum *Cod. Busb.* εὐνοίᾳ τε in reliquis.

q Διά τινος,] *L. B.* δι' ἑνός, quod si non ex εἰς ἑνὸς superiori linea natum est, significat *à singulis illorum* simile illis impendere periculum. HAV.

r Παρὸ τὸν ὑπεχωρήσε] Ita lego ex conjectura. antea erat, καὶ πάλιν εἰς ἑνὸς ἀρχὴν μεθισταμένων τὸν ὅλων κινδύνους αὐτοῖς φέρειν ἀφ' ὅτου κτησαμένου τὴν ἀρχὴν μεθισαμένων τὸν ὅλων, παρὸν ὑπεχωρήσῃ καὶ εὐνοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλ.

s Διηρώτων.] Forte διηγοῦντο. COCC.

t Φοβούμενοι ἀναβασιάσαντες,] Vicissim succollantibus in castra delatus est. *Sueton. in Claud. c.* x. SPANH.

v Επειξις.] *Lugd. Bat.* ἐπίσχεσις.

x Δι-

πειξις. [x] διεξήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι τῶ τε δήμω καὶ τῶν ἐκ τῆς βυλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματ[ος] [y] τε τῶ [z] πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δυλείαν [a] ἐπακτὸν αὐτοῖς ὕβρει τῶν τυράννων γνομένην φιλοπμήμενοι μᾶλλον ἀράσκειν, [b] χρόνω [c] πᾶσαν· ὁ δὲ δῆμ[ος] φόνω τε πρὸς ἐκείνω καθιστάμεν[ος], καὶ τῶν πλεονεξιῶν αὐτῆς ἀπαυσόμισμα τὸν αὐτοκράτορα εἰδὼς, καὶ αὐτὸ καταφυγὴ, ἔχαιρε [d] τῆ Κλαυδίω ἁρπαγῆ, [e] φάσιν τε ἔμφυλον, οἵα καὶ ἐπὶ Πομπηίω γνοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῶν [f] ὑπολαμβανομένων τὸν αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνοῦσα δὲ ἡ βυλὴ τὸ Κλαύδιον ὑπὸ τῶ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει πρὸς ἐκεῖνον [g] ἄνδρας ἀρετῆ τοὺς ἐξ αὐτῶν πρέχοντας, οἳ διδάξειαν "[h] μηδὲν ἐπὶ "[i] καθέξει τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀλλὰ συγχωρεῖν τῆ συγ- "κλήτω, τοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, [k] ἢ ἐσόμενον, καὶ "τῶ νόμω παραχωροῦντα τὰ ἐπὶ τοῖς κοινοῖς κόσμα τιμῶ "πρέποιαν, μνημονεύοντα [l] ὧν τε οἱ πρότεροι τύραννοι "κακώσαιεν τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐω Ϛ αὐτὸς κιν- "δυνεύσαι σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τὴν βαρύτητα τῆς "τυραννίδος, ὑφ' ἑτέρων πεπονομένης τὴν ὕβρεως, αὐ- "τὸν ἐθελοντὶ ἐπὶ παροινίᾳ θαρσεῖν τὴν πατρίδος. καὶ "πιθομένω μὲν, [m] καὶ τὰ πρότερον ἀπράγμονα τὴν "ἀρετὴν ἐπιδεικνυμένω βέβαιον, τιμὰς τε ὑπάρξειν "αὐ ὑπὸ ἐλευθέρων ψηφισθεῖσαν τῶν πολιτῶν, καὶ ὑπεχω- "ρήσειν τῶ νόμω τὸ μέρος ἄρχοντί τε καὶ ἀρχομένω κερ- "δαίνειν ἔπαινον ἀρετῆς. εἰ δὲ ἀπονοοῖτο, μηδὲν ἐκ τῆς "Γαΐω τελευτῆς σωφρονιζόμενος, ἴσθι γε [n] αὐτοὶ ὑπο- "τρέψειν. τὴν τε γὰρ στρατιὰς πολὺ εἶναι τὸ σωφρονοῦν αὖ- "τοῖς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ πληθὺν οἰκετῶν [nn] οἷς "χρήσαιντο αὐτοί. μέγα δὲ μέρος [o] τούσδε ἐλπίδα εἶναι, καὶ "τὴν τύχην, τάς τε θεὰς σὺν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ "τοῖς μὴ ἀρετῆς Ϛ τῆς καλῆς τὰς ἀγῶνας ποιυμένοις. εἶναι "δὲ [p] τοιούτους οἳ ἂν περὶ ἐλευθερίας μάχωνται τῆς πατρίδος.

δ'. Καὶ οἱ μὲν πρεσβευταὶ, [q] Οὐηράνιος καὶ [r] Βρόκχος, δήμαρχοι ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖσδε ἐχρῶντο τοῖς λόγοις· καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸ πρασπίπτοντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δὲ στρατιᾶς πλῆθει τὸ Κλαύδιον περιφραγμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάτους ὄντας συγκρίσει τῆ πρὸς αὐτὸν, [s] ἐπῆγον, "εἰ δὲ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, ἀφ' "τῆς βυλῆς δέχεσθαι διδομένην. αἰσιώτερον γὰρ καὶ εὐδαι- "μονέστερον χρῆσθαι τὸ μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τὸ δι- "δόσθαι παραλαμβάνοντα.

lum ſenatumque: dum illi priſtinam appetunt dignitatem, & inductam à tyrannorum inſolentia ſervitutem effugere cupiunt, cum per tempus liceret; contraque populus, hanc felicitatem eis invidens, & frœnum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe intelligens, ſibique *adverſus potentiorum injurias* perfugium, Claudii raptu gaudebat, quòd exiſtimaret ab ipſo facto imperatore ſublatum iri diſſenſionem civilem, illi non diſſimilem futuram quæ ſub Pompejo exarſit. Senatus porro, cognito quod milites Claudium in caſtra tranſportaverant, ſui ordinis viros *dignitate* præ- *Senatus legatos ad Claudium mittit.*
ſtantes ad eum mittunt, qui monerent, "ne ad im- "perium adipiſcendum vim ullam adhiberet, ſed "Senatui cederet, è tot *tantiſque* viris unus, futu- "ruſve ex illis, legibuſque concedens providere "quod ad reipublicæ ordinem magni interſit, & "in memoriam revocans mala quæ civitati intu- "lerunt priores tyranni, quæque ſub Cajo etiam "ipſe cum eis pericula pertulerat; neque, cum ode- "rit tyrannidis ſævitiam, quam alii inſolenter ex- "ercebant, ipſe ſponte ſua auderet in patriam de- "bacchari. quapropter ſi *Senatui* morem gerat, "oſtendatque ſe prioris vitæ quieti cum virtute "conjunctæ firmiter adhærere, fore ut maximis "cumuletur honoribus à liberis civibus, & optimi "viri exiſtimationem ſibi pariat, qui non grave- "tur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc "ſubjici. Quod ſi ab illis deſciſcere voluerit, me- "liora non edoctus ex Caji interitu, per illos non "licebit. nam & non exiguam militum manum "ab illis ſtare, & armorum ſupereſſe copiam, ſer- "vitiorumque multitudinem, quorum opera in "promptu ſit. Sed hoc præcipue ſpem illis face- "re & fortunam & deos non alios eſſe adjuturos, "quam qui pro recto & honeſto contendunt cer- "tantque. tales autem iſtos eſſe qui pro patriæ li- "bertate pugnant.

4. Et quidem legati, Veranius & Brocchus tri- *Veranius & Brocchus legati.*
buni plebis, hujuſcemodi verba habuerunt: pro- cumbenteſque ad ejus genua ſuppliciter orabant, ne in bellum & calamitates urbem conjiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, *ſentirentque* cum ejus copiis conſulares minime conferendas eſſe, adjecerunt; "ſi concupiſceret "imperium, *debore* à Senatu datum accipere. me- "lioribus enim auſpiciis & majori cum felicitate "eo uſurum eſſe, cui contigerit ut dantium bene- "volentiæ acceptum referat.

x Διεσήκεσαν ἢ αἱ γνῶμαι] Διεσήκεσαν *Busb.*
y Τε ϛ] *L. B.* τὰ ϛ.
z Πρότερον ὀρεγόμενοι,] Πρότερα *Busb.*
a Επακτὸν] *L. B.* ἐπακτλὼ.
b Χρόνω] *L. B.* χρῶ.
c Παρασχὸν·] Ita lego. παρέχον in *Editis* & *MSS.*
d Τῆ Κλαυδίω ἁρπαγῆ,] Τῶ Κλαυδίω τῆ ἁρπαγῆ *Busb.*
e Στάσιν τε] *L. B.* πᾶσί τε.
f Υπολαμβανομένων] *L. B.* ὑπειλάμβανον.
g Ανδρας ἀρετῆ τὰς ἐξ αὐτῶν] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* ἄνδρας αἱρετὰς ἐξ αὐτῶν in *Editis Aliiſque.* ἄνδρας ἀρετῆ τὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ δ. *Vat.*
h Μηδὲν ἐπὶ] Iterum cum *Busb.* & *Epiphan.* μὴ δῶν in *ceteris.*
i Καθέξει] Καθίξει, κρατήσει *Heſychius.* SPANH.
k Ἢ ἐσόμενον] Ησιώδου *Busb.* & *Lugd. Bat.* Hoc modo diſtinxiſſe videtur *Epiphanii* codex. παραχωρεῖν ἢ τῆ συγκλήτω τοσῶνδε ἕνα ὄντα. nam vertit, *ſed magis ut Senatui tantorum virorum unus cederet.*
l Ων τε οἱ πρότεροι] Ita *Busb.* ὧν οἵ τε πρότερον *L. B.* ὧν οἱ πρ. in *reliquis.*
m Καὶ] Abeſt à *L. B.*
n Αὐτοὶ ὑποτρέψειν.] Αὐτοὺς *Busb.* αὐτοῖς *Hen.* à *pr. m.* αὐτοὺς à *ſecunda.*
nn Οἷς χρήσαιντο αὐτοί.] Ita lego. οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς in *libris.*
o Τούσδε ἐλπίδα εἶναι,] Τοῦτο ἐλπίδα εἶναι *Busb.* & *Lugd. Bat.*
p Τοιούτους οἳ] Ita lego. τοὺς in *libris.*
q Οὐηράνιος καὶ Βρόκχος,] Dio l. LX. p. 665. Υπατοι &c. Δημάρχους πέμψαντες, ad Claudium non additis eorum nominibus. *Sueton. in Claudio* c. X. accituſque & ipſe per Tribun. Pleb. in Curiam. SPANH.
r Βρόκχος,] Βρόγχος legendum cenſui. Vèrum Βρόγγος (ut in *L. B.*) & Βρόγχος & Βρῦχος in *Græcis.* Juxta *Epiphanii* libros Βρόκκος aut Βρόκκιος. in ora exemplaris *Caſauboni* appingitur *Brutus*, ac ſi Βροῦτος legiſſet.
s Επῆγον,] Ita *Busb.* in *ceteris* deëſt vox ἐπῆγον, leguntque ἦγε ἀρχῆς. in *Epiphanii* verſione, *ſuadebantque ſimul, ut ſi appeterent principatum &c.*

III. CAP. IV.

Quænam acta erant à rege Agrippa in gratiam Claudii: & quomodo Claudius, imperium adeptus, Caji interfectores necari jussit.

Claudius benigne legatis respondet.

CLaudius autem, ut qui non nesciverit qua arrogantia missi erant legati, ex illorum etiam consilio ad moderatiora conversus est in præsens; non tamen ita quin se ex metu recolligeret, partim quidem audacia militum *animatus*, partim vero

Agrippa: postquam Caji cadaver curasset, ad Claudium se confert.

Agrippæ regis, hortantis, ne tantum imperium ultro oblatum è manibus dimitteret. qui, omnibus quidem Cajo præstitis, prout deceret hominem ab ipso honoratum, (nam & Cajum mortuum complexus est, & collocatum in lectulo operuit quoad ejus fieri potuit, dein ad satellites se recepit, nuncians Cajum quidem vivere, vulneribus vero cruciato medicos accersere dicens) cum audiret raptum esse à militibus Claudium, properabat ad eum; quem cum turbatum offendisset & in eo fere ut Senatui cederet, confirmabat eum, &

Agrippæ, à Senatu acciti, consilium.

hortabatur ut imperium capesseret. Ubi autem ista Claudio dixerat, eodem, unde digressus erat, revertebatur; & accitus à Senatu, delibuto capillo, quasi post compotationem finitam, aderat, & ex Senatoribus quæsivit quid de Claudio factum sit. Quibus id quod erat dicentibus, ac præterea illius sententiam de summa rerum rogantibus: se quidem ajebat, pro Senatus dignitate mori non recusare, dispicere tamen suadebat, quid è re sua esset, procul habentes favorem & gratiam. imperium enim sibimet vindicantibus opus esse armis, atque militibus qui illa induant, ne ab istis imparati *in pericula* labantur. Senatu autem respondente, sibi armorum abunde esse, pecuniamque collaturos, & exercitum non solum jamjam conflatum habere, sed & novum se delectum habituros manumittendo servos: Agrippa subjiciens, utinam, inquit, ô Senatus, res vobis succedat ex animi sententia. Verum non dubitanter mihi dicendum, quoniam in salutem vestram futura est oratio. "Scitote igitur "milites qui à Claudio stabunt veteranos esse, & "in re militari longo tempore exercitatos; nostros "autem, utpote ex convenis & servitiorum turba "quibus inexspectato data est libertas, *novos* fore "& intractabiles; & contra belli scientes peritosque in aciem rudes educemus, & qui gladium "stringere nesciunt. quapropter mihi *optimum* vi"detur mitti ad Claudium qui ei suadeant ut im"perium deponat: & ad legationem *istam* obeun"dam ipse paratus sum.

Agrippa cum aliis à Senatu ad Claudium missus. Claudii responsio ad legatos.

2. Atque ille quidem ita loquutus est, eisque assentientibus, cum aliis missus & Claudio seorsum trepidationem Senatus indicat, autorque erat ut more imperatorio responderet, & ex dignitate sua & potestatis amplitudine. Dicebat itaque Claudi-

ΚΕΦ. δ'.

Οἷα πέπραχεν ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὑπὲρ τῦ Κλαυδίυ· καὶ ὡς Κλαύδιος, τλὼ ἀρχλὼ καταλαβών, τὲς Γαΐυ φονέας ἀναιρεῖσθαι κελεύϛ.

Κλαύδι@ ὴ, ἡπίστει γὰ μεθ' οἵας αὐθαδείας [a] ἀποστείλειαν, καὶ πως τὸ παρὸν γνώμη τῇ αὐτῶν ὑπὸ τὸ μετριώτερον [v] ἐτέτραπτο, ἀ μλὼ ἀλλὰ καὶ τῷ [x] πρὸς αὐτὺ φόβῳ Ἀγρίππα, ἅμα μὲν θάρσει [y] τ στρατιωτῶν, ἅμα ὴ Ἀγρίππυ ϗ Βασιλέως, κελεύοντ@ μὴ πρὸ ἑαυτῦ τ χειρῶν τηλικαύτλω ἀρχλὼ ἥκειαν αὐτόμολον. [z] ὃς, πράξας μὲν καὶ πρὸς Γάϊον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτῦ Ἀγ πιμῆς ἠγμένον· [a] καὶ γὰ τ νεκρὸν [b] περιέπλεξε ϗ Γαΐυ, καὶ ἀναθέμεν@ ὑπὲ κλίνης, καὶ περιστείλας ἐκ τ ἐνδεχομένων, εἰς τὲς σωματοφύλακας [c] ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τ Γάϊον [d] ἀπαγγέλλων, [e] κακοπαθοῦντ ὴ ὑπὸ τραυμάτων ἰατρὲς μεταπέμπεσθαι λέγων· πυθόμεν@ ὴ ϗ Κλαυδίυ τλὼ ὑπὸ τ στρατιωτῶν ἁρπαγλὼ, ὠθεῖτ πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν πεπραγμένον, καὶ οἷόν π ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, ἀνήγαγεν ἀντιλαμβάνεσθ κελεύων τ ἡγεμονίας. ταῦτα ὴ πρὸς τ Κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μεταπαλάσας αὐτὸν τ βυλῆς, [f] χεσσόμεν@ μύροις τλὼ κεφαλλὼ, [g] ὡς ἀπὸ σωσίας, γινομένης [h] ἀναλύσεως αὐτῇ, παρλῶ, καὶ ἤρετ τὲς βυλάς τί [i] πέπραχε Κλαύδι@. τ ὴ [k] τά π ὄντα φαμένων, καὶ προσανερομένων λῶ τινα γνώμλω ἔχοι [l] περὶ τοῖς ὅλοις, τελλᾶν μὲν ὑπὲρ τῦ κατ' ἐκείνλω εὐκλεὲς ἕτοιμ@ λῶ τοῖς λόγοις, σκοπεῖν ὴ ἐκέλευε [m] περὶ τῷ συμφέροντι, πᾶν ὅ, τι ἐς ἡδονλὼ φέροι [n] ὑπεξελομένυς. χρείαν γὰ εἶναι [o] τῆς ἀρχῆς μεταποιυμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φοβήσυσιν [p] αὐτοῖς, μὴ ἐς ἀθρόους καθιστάντες εἰς τάδε σφαλεῖεν. ἀποκεκναμένης ὴ τῆς βυλῆς, ὅπλων τε εὐπορίαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιὰς [q] τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς, "τὸ ὴ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δῆλων γιγνομένης. εἴη μὲν, ὦ βυλή, φησὶν ὁ Ἀγρίππας ὑπατυχὼν, πράσσειν ὅπως ὑμὲς ὑμῖν. λεκτέον ὴ ἤδεν ἐνδιαίσαντί μοι, διὰ τὸ ἐπὶ σωτηρίᾳ φέρειν τ λόγον. "ἴστε δὴ στρατὸν, ὃς ὑ"πὲρ Κλαυδίυ μαχεῖται, πολλῇ χρόνῳ ὁπλιτεύσαν μεμε"λετηκότα· τὰ ὴ ἡμέτερα, συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆ"θος ἔστι καὶ τ ἄσκοπα δόξαν τῆς ἄπλας ἀπηλλαγμένων, "τ δυσκράτητα· πρὸς ὴ τεχνίτας [s] μαχόμεθα πρόσαγα"γόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως [t] ἀπῶσι τὰ ξίφη εἰδότας. "ὥστε μοι [u] δοκεῖ πέμπειν ὡς Κλαύδιον πεισόντας κατα"πλήξαντ τλὼ ἀρχλὼ, πρεσβεύειν τε ἕτοιμός εἰμι.

β'. Καὶ ὁ μὲν τοῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων, πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις τλὼ τε παραχλὼ τ βυλῆς διηγεῖται καὶ μόνας πρὸς τ Κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον [x] ἀποκρίνεσθ, τῷ ἀξιώματι τ ἐξυσίας χρώμενον. [y] ἔλεγεν

[a] Ἀποστείλειαν,] Ita lego. ἀποστείλειεν in *Editis Aliisque.*
[v] Ἐτέτραπτο] Sic *Busb.* τετρόμμ@ in *ceteris.*
[x] Πρὸς αὐτῦ φόβῳ Ἀγρίππα] Ita lego. πρὸς αὐτὺς in *libris.*
[y] Τῶν στρατιωτῶν,] Sic cum *MSS.* τῷ in *Editis.*
[z] Ὃς, πράξας μὲ] Illud ὃς ex *MSS.*
[a] Καὶ γὰ τ νεκρὸν] Καὶ γὰ τ νεκρὸν &c. in parenthesim inclusi.
[b] Περιέπλεξε ϗ Γαΐυ,] Ita lego. περιέπτυσε in *Editis* & *MSS.* Est qui malit περιέπασσε.
[c] Ὑπεχώρει] Ἐπεχώρει *Voss.*
[d] Ἀπαγγέλλων,] Ἐπαγγέλλων *Voss.*
[e] Κακοπαθοῦντ ——— λέγων·] Ita *Busb.* κακοπαθοῦντ ὴ ἀ. τρ. ἰατρὲς μεθιέναι λέγων in *Editis Aliisque.* in *L. B.* κακοπαθοῦντί γε α. τ. ι. μετίσειν (in *Marg.* μετίεσθ) λέγων.
[f] Χεσσάμεν@ μύροις τλὼ κεφαλλὼ,] Ita lego. (& lectionem confirmat *Lugd. Bat.*) χρησάμεν@ in *libris.*
[g] Ὡς ἀπὸ σωσίας,] Hoc modo lego & distinguo. antea erat, ὡς ἀπὸ συνεσίας γινομένης ἀναλύσεως αὐτῷ.
[h] Ἀναλύσεως] Conf. lib. VI. Cap. 3. §. 1. SPANH.
[i] Πέπραχε Κλαύδι@,] Sic *Busb.* & *Voss.* πεπράχθ in *Editis Aliisque.*
[k] Τά τε ὄντα φαμένων,] Iterum cum *Cod. Busb.* τὰ ὄντα φ. κ. προσανερομένων τινα in *ceteris.*
[l] Περὶ τοῖς ὅλοις,] Περὶ τὰς ὅλας *Voss.*
[m] Περὶ τῷ συμφέροντι,] Περὶ & συμφέροντ@ *Busb.*
[n] Ὑπεξελομένυς.] Ita *Busb.* & *Voss.* ὑπεξελόμεν@ perperam in *Aliis.*
[o] Τῆς ἀρχῆς μεταποιυμένοις] Τοῖς ἀρχῆς *Voss.*
[p] Αὐτοῖς,] Forte αὐτὺς. COCC.
[q] Τὸ μέν τι αὐτοῖς εἶναι συνεσηκὸς,] Eo modo *Busb.* τὸ μέντοι αὐτῶν in *Editis Aliisque.*
[r] Δυσκράτητα·] Ita *Busb.* δυσκράτητον in *Editis Aliisque.*
[s] Μαχόμεθα] Sic *Busb. Voss.* & *Gall.* μαχώμεθα in *ceteris.*
[t] Σπάσι τὰ ξίφη εἰδότας.] Ita lego. ἀπάσαι *Voss.* ἀπᾶσιν in *ceteris* omnibus præter *Busb.* qui ἀπάσειν habet, forsan pro ἀπάσειαν.
[u] Δοκεῖ πέμπειν] Δοκεῖν *Busb.*
[x] Ἀποκρίνεσθ,] Ἀποκρίνασθ *Busb. Hen.* & *Vat.*
[y] Ἔλεγεν ——— μισον.] Hæc in Senatu per Agrippam à Claudio missum dicta referuntur πλησ. lib. 2. c. XI. §. 2. SPANH.

πρὸ-

γῶ οὖ Κλαύδιος, "ἀ θαυμάζειν τὴν βελὴν ἡδονῇ μὴ "φέρσαν ἀρχεσ, ἀφ' τὸ ὠμότητι πεφύσ τ [z] πρό- "τερον ὑπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων. γεύσειν ἂ αὐτὲς, "ὑπεικείας [a] τῇ καθ' αὑτὸν, μετρίων καιρῶν, ὀνόματι "μὲν μόνῳ τ ἀρχῆς ἐσομένης [b] αὐτῷ, ἔργῳ ἂ [c] κοινῆς "πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον. Διὰ πολλῶν ἂ καὶ παρι- "λων [d] ὠδύκοπ πραγμάτων, ἐν ὄψι τῇ ἐκείνων, καλῶς "ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν." καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ταῦτα ἀκρο- άσ λόγων [e] καθομιληθέντες, ἐξέπεμπον. Κλαύδιος ἂ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίσι τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ [f] δωρεῖται τὰς σωματοφύλακας [g] πεντακισχιλίαις δραχμαῖς κ̄ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀνάλογον τ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὅπι ποτὲ στρατοπέδοις ὑπισχνεῖται τὰ ὅμοια.

γ'. Συνεκάλουν ἂ οἱ ὕπατοι τὴν βελὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆ [h] νικηφόρα Διὸς, ἔτι ἂ νὺξ ἦν. τῶν ἂ οἱ μὲν, ἐν τῇ πόλι κλείσαντες ἑαυτὲς, ἐνεδοίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν· τοῖς ἂ ὑπὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χωρήσ τὸ πᾶν ἐν δουλείᾳ τῆ ἐλευθέρα [i] γενόμενα, κ̄ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τῆ βουλεύειν ὑπαφληφότες διαβιοῦν ἀσφαλῆ τῆ πονεῖν, ἢ κλώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων περὶ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι καθεσῆναι. συνελέγησαν ἂ ὅμως ἑκατὸν ἃ πλείους, καὶ διαβαλλομένων περὶ τῶν ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τῆ συνεσηκότι αὐτοῖς στρατιωτικῆ, [k] στρατηγικὸν αὐτοκράτορα κελευόντων τὸν βελὸν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν· καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτὲς ἀπεφαίνοντο περὶ τῆ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τινὶ δέχεσθαι ἐφέσιμον εἶναι· ὁρᾶν ἂ ἐκείνοις ὑπετρέπεν, ὁπόσις [l] τοσαύτης προστασίας ἄξιος. [m] ὥστε ἐναντία τὰ τῶν συγκλητικῶν μὲν πολὺ πλέον, [n] δι' ἁμαρτίαν μὲν τῆ κ̄ τὸν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ ἂ τῆ Κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένος τε ἀξιώματι κ̄ οἰκειότητι γάμων. καὶ γὰρ [o] Μινυκιανὸς Μάρκος, [p] κ̄ τῷ καθ' αὐτὸν γνησιότητι ἀξιόλογος ὢν, καὶ ἀδελφῷ Γαΐου γεγαμηκὼς Ἰουλίαν, προθύμως τε ἐπεποιεῖτο τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἀναρπτῶντες. Οὐαλήριόν τε Ἀσιατικὸν [q] Μινυκιανὸς ἐκ τῶν Γαΐου σφαγέων ἀνεῖχε τοιούτων ἀρχηγῶν. ἐγεγόνει δ' ἂν φόνος ἔτι πλείστων, [r] ὑπεχωρηθέντων τῶν ἐπιθυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὥστε ἀντιτάξασθαι Κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ἦ ἐπ' αὐτῶν ἀξιόλογον, καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὑπὲ τ πόλεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέρρεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τ μετιόντων τὴν ἀρχὴν, οἱ μὲν φειδοὶ τ πόλεως, οἱ ἂ καὶ φόβῳ τῷ ὑστέρῳ αὐτῶν ἀπέσησαν.

δ'. [rr] Τῇ ἂ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρας κ̄ Χαιρέας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὑπαιθρίῳ λόγων ἦσαν

us, "se minime mirari, Senatum ægre ferre principis dominatum, quòd attritus fuerit priorum "crudelitate, qui ad imperii majestatem evecti "erant. nunc vero meliorum temporum moderationem degustaturos esse, ipso ad reip. guberna- "cula sedente; cum nomine tantum penes ipsum "foret imperium, re autem vera omnibus secum "commune. Illis itaque convenire ipsi non diffi- "dere, qui illorum in conspectu multa & varia "obiit negotia" Et legati quidem, ubi verba ista auditione acceperant, dimissi sunt. At Claudius exercitum ad se congregatum alloquebatur, militiæ sacramento illos ad fidem sibi servandam obligans: donatque viritim corporis custodes quinis drachmarum millibus, & duces illorum simili ad proportionem numero; parique ratione aliis exercitibus, ubicunque essent, daturum se promittit. *Sacramentum à militibus exigit.*

3. Consules autem Senatum convocabant in Jovis Victoris ædem, cum *multa* adhuc nox esset. quorum alii quidem in urbe sese occultabant, animo vacillantes ubi aliquid *de concione* audiverint: alii vero in prædia sua rustica concesserunt, providentes quónam res evasura esset cum de libertate desperarint; longe satius esse existimantes, in servitute, ab omni periculo vacua, vitam agere inertem & otiosam, quam cum paterna dignitate in ambiguo hærere de salute. Veruntamen haud plures quam centum convenerunt: cumque de iis, quæ in manibus erant, deliberarent, derepente sublatus est clamor militum, qui ab illis stabant, postulantium ut Senatus imperatorem rei militaris peritum eligeret, & multorum dominatu non perditum iret Principatum: & quam maxime potuerunt palam faciebant, non universis sed uni *alicui* imperium deferendum esse; illis autem permittere ut dispicerent, quis tanta præfectura dignus sit. adeo ut res Senatus multo magis inter se contrariæ essent, & quod de libertate glorioſa excideret, & valde metueret Claudium. non tamen deerant qui dominatum affectarent, & propter majorum gloriam & cognationem ex nuptiis. Nam & Marcus Minucianus erat, qui, & sua nobilitate illustris, & in matrimonio habens Caji sororem * Juliam, summa rerum potiundi cupiditate tenebatur; eumque reprimebant Consules, aliam ex alia causationem nectentes. Valerium etiam Asiaticum Minucianus, unus ex interfectoribus Caji, ab ejusmodi cogitatione inhibebat. Fuissetque cædes quanta vix unquam alias edita, si illis, qui principatum appetebant, facta fuissет potestas contendendi cum Claudio. Quin & præsto erant & gladiatores insigni numero, & milites qui in urbe excubias agebant, remigesque qui in castra confluebant; adeo ut ex iis, qui imperium ambiebant, alii quidem, ut urbi parceretur, alii vero, metu de se, à conatu desiterint. *Consules à Senatu convocatus.* *Milites imperatorem à Senatu postulant.* *Nonnulli è Senatoribus dignitatem istam expetunt.*

4. Cum autem diluculo in Senatum venissent Chærea sociique, aggressi sunt orationem habere ad *Chærea militibus stat.*

z Πρότερον ἐπὶ τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* πρότερον in *Editis Aliisque.*

a Τῇ καθ' αὑτὸν,] Τῶν κατ' αὐτὸν *Busb.*

b Αὐτῷ, ἔργῳ ἂ] Illud αὐτῷ è *Cod. Busb.*

c Κοινῆς πᾶσι προκεισομένης εἰς μέσον.] Ita *Busb.* κοινῇ in *reliquis.*

d Ὠδύκοπ πραγμάτων,] Ita lego. ὠδύκοτων πρ. in *libris.*

e Καθομιληθέντες,] Συγκαθομιληθέντες *Busb.*

f Δωρεῖται —— ὅμοια.] Donavitque singulos custodes corporum quinque millibus drachmis, & Ducibus nummorum promeritam posteriorem largitus est: sed & militibus absentibus similia compromisit *Rufin.* omisit hæc pleraque *Gelen.* SPANH.

g Πεντακισχιλίαις δραχμαῖς] *Sc.* Viginti HS. millia. *Suetonius* habet tantum *quina dena HS.* Vide *Scaligerum* de *re Nummaria*, p. 86.

h Νικηφόρα] *Rufin.* Triumphatoris. *Melius* Victoris. SPANH.

i Γεγονότες, —— δουλεύειν] Ita cum *Cod. Busb.* & mox κρεῖττον. (quomodo etiam *Lugd. Bat.* habet) γεγονότα & κρείττω in *Editis Aliisque.*

k Στρατηγικὸν αὐτοκράτορα] Ita lego, favente *Epiphanio*, qui vertit, *petentium ut militaris imperator eligeretur.* στρατηγὸν in *Editis* & *MSS.* HUDS. Nota στρατηγὸν Αὐτοκράτορα, de Imperatore Romanorum, quod alias de summis Exercituum Ducibus à Græcis dicitur. SPANH.

l Τοσαύτης προστασίας ἄξιος.] Τοιαύτην *Busb.*

m Ὥστε ἐναντία τὰ] Ita etiam *Epiphan.* ὥστε ἐν ἀδηνοίᾳ τὰ *Busb.*

n Δι' ἁμαρτίαν] Καὶ ἁμαρτίᾳ *Epiphan.* κ. τ. ἐ. αὐχήματος, κ̄ φόβῳ *Epiphan.* Κλ. *Busb.*

o Μινυκιανὸς Μάρκος,] Μινυκιανὸν Μάρκον —— ἀξιόλογον ὄντα —— γεγαμηκότα —— προθύμως ὄντα ἀν. τ. πραγμάτων κατεῖχον *Busb.* & *Voss.*

p Καὶ τῷ καθ' αὐτὸν γνησιότητι] Ita lego. κ̄ τὸ καθ' αὐτὸν in *Editis* omnibus & *MSS.* præter *Gall.* qui habet κ̄ καθ' αὐτὸν.

* *Juliam*,] *Livillam* vocat Suetonius in vita Claudii cap. 1. COCC.

q Μινυκιανὸς] Conf. supr. c. 1. §. 8. SPANH.

r Ἐπιχωρηθέντων τ ἐπιθυμούντων] Συγχωρηθέντων *Busb.*

rr Τῇ ἂ τὴν πρώτην ἀρχὴν] Illud τὴν inseritur ex *Lugd. Bat.* HAV.

ad milites. quos cum universi viderent manu illis silentium indicere, & in eo esse ut loquendi initium facerent, tumultum movere cœperunt, nec passi sunt eos quidquam dicere; quod omnes unius imperio subesse magnopere expeterent: namque imperatorem sibi dari postulabant, ut qui vel minimam moram ægre laturi essent. Senatus autem dubitabat, & quo modo regeret aut imperio regeretur, & militibus eorum auctoritatem defugientibus, & Caji interfectoribus amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Cumque ita se res haberent, Chærea, accensus in iram, quod imperatorem peterent *milites*, daturum se promisit ducem, si quis signum ei afferret ab Eutycho. erat autem Eutychus iste factionis Prasinæ ut appellabatur auriga, Cajo devotissimus, quique in stabulis equitio ejus exstruendis milites attriverat, viles ab ipsis operas exigendo. quas res & illis exprobrabat Chærea, atque alia multa hujuscemodi, seque Claudii caput allaturum *minabatur*. indignum enim esse *ajebat*, si post insanum stulto imperium committant. At illi, verbis ejus nihil moti, strictis gladiis & sublatis signis se propipiebant ad Claudium, adjuncturi se his qui fidem ei jurejurando dederant. ita Senatus desertus est à suis propugnatoribus, & Consules ferme in privatorum ordinem redacti: quin & consternatio erat ubique & mœstitia, nemine sciente quid de se factum foret, Claudio in eos irritato; aliique in alios convicia jactabant, & ipsos *vehementer* pœnitebat. Tum Sabinus, unus è Caji interfectoribus, in medium progressus, se prius mortem sibimet consciscere edicebat, quam passurum ut Claudius fiat imperator, visurumque civitatem servitute oppressam; simulque Chæream increpabat, quod nimio vitæ amore teneretur, si is, qui primus Cajum contemptui habuit, vitam *jam* vitalem esse existimaret, cum fieri non possit ut vel hac via patria in libertatem restituatur. Chærea autem nihil sibi minus in animo esse dicebat, quam ut de morte appetenda dubitaret, statuere tamen prius Claudii mentem explorare.

Opprobrium in eos jacit.

Senatus desertus à militibus.

Sabini mine.

ς'. Et illi quidem in his erant. In castris autem undique festinatur ad obsequium Claudio præstandum: & Consulum alteri Q. Pomponio, *cum eodem veniret*, crimini milites objiciebant præcipue quod Senatum ad libertatem *asserendam* hortatus fuerat, atque impetum *in eum* fecerunt strictis gladiis; cædemque perpetrassent, nisi Claudius eos cohibuisset. Is consulem periculo ereptum suo lateri assidere jubet: Senatoribus vero qui cum Quinto non idem habitus est honos. nam & quidam illorum plagas accipiebant, repulsi dum illum salutatum irent, & Aponius vulneratus discedebat, omnesque in periculo versabantur. Tum rex Agrippa Claudium adiit, eumque obsecrat ut mitius se erga Senatores gereret: quippe, si male ab eo acciperetur Senatus, non habiturum esse alios quibus imperaret. Persuadetur Claudius, & Senatum convocat in palatium, quò ipse per *mediam* urbem lectica delatus est, deducentibus cum militibus multa sane cum vexatione populi. nam Chærea & Sabinus, *duo* ex interfectoribus Caji, in conspectum omnium processerant, cum cautum esset, ne ipsi in

Consulum alter multique è Senatoribus male tractantur à militibus.

Agrippa suadet Claudio ut mitius se erga Senatores gereret.

πρὸς τὰς φαλάγγας. τῶν δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ [s] πανίστονται αὐτὰς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἵας τε ἄρχεσθαι, ἀνεθορύβησε, [t] μὴ ἐφεῖς μὲν ὅστε εἰπεῖν, ἀφεὶς τὸ ὁρμῆσαι πάντας ἐπὶ τὸ μοναρχεῖσθαι· τὸ δὲ ἡσυχάζοντες κελεύει, ὡς οὐκ ἀνεξόμενοι [v] τὰς τελευτάς. τῇ συγκλήτῳ δὲ ἀπορία ἄρχειν τε καὶ ὃν δέχεσθαι ἂν τρόπον, ὅτι [x] δεχομένων αὐτὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὸ Γαΐου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέντων. [y] ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων, Χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ ἀναχόμενος πρὸς τὴν αἴτησιν ἅμα αὐτοκράτορος, δώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον φέροι. [z] Εὐτύχης κομίσειεν. ἦν δὲ ὁ Εὔτυχος ἔτος, ἡνίοχος τοῦ καλουμένου Πρασίνου, φιλαπόδας Γαΐῳ, καὶ περὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν στάσεων τοῦ περὶ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτρίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπεικόμενον. εἰς ἅπερ ὁ Χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτὰς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τήν τε κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Κλαυδίου. δεινὸν γὰρ εἰ μετὰ μανίαν φρενοβλαβῆ δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετράπησάν γε τοῖς λόγων, ἀλλὰ ἀσπασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν Κλαύδιον, κοινωνήσοντες τοῖς ὀμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ὅτι σύγκλητος [a] ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνούντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἔκπληξίς τε καὶ κατήφεια ἦν, ἀδὲ ὅπως χρήσαιντο αὐτοῖς τῶν ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ [b] ἀνηρεθεῖσθαι τὸν Κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς· ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο, καὶ μετέμελον ἦν αὐτοῖς· καὶ Σαβῖνος, εἷς τῶν Γαΐου σφαγέων, σφάζειν ἑαυτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ Κλαύδιον ἄρχοντα ἡσεσθαι, καὶ δολοκρατίαν ἐπιψευσθαι καταλαβόσαν· τόν τε Χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπληττεν, εἰ καταφρονήσας Γαΐου πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας ἀδὲ ἅπαξ ἐπιδοθείσης δωσομένης τῇ πατρίδι. Χαιρέας μὲν οὖν ἐκεῖ τοῦ θνήσκειν [c] ἐνδοιαστὸν ἀδὲν φρονεῖν ἔλεγε, βουλεύεσθαι μέν τοι [d] διακωδωνίζειν ἀφίστασθαι τὸν Κλαύδιον.

ε'. Καὶ οἱ μὲν [e] ἐν τοιῷδε ἦσαν. ὅτι ἡ [f] πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τοῦ Κλαυδίου· καὶ τῶν ὑπάτων ὁ ἕτερος Κόιντος [g] Πομπώνιος δι' αἰτίας ἣν τῷ στρατιωτικῷ μᾶλλον ὡς [h] ἐπ' ἐλευθερίαν τὸν σύγκλητον ἐκκαλῶν, [i] ὥρμησάν τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη, κἂν ἐπέπρακτο αὐτοῖς, μὴ Κλαυδίου διακεκωλυκότος. ἐκαθίζετο ἡ αὐτῷ τὸ ὕπατον ἐξαρπάσας ἐκ κινδύνου· τῶν δὲ συγκλητικῶν ὁ μὲν σὺν τῷ Κοίντῳ ἐκ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς δὲ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν, ἀνωθέμενοι τὰς πρὸς αὐτὸν ἐντεύξεως, Ἀπώνιος δὲ τραυματίας ἀνεχώρει, [k] μὲν τι κίνδυνος ἦν καὶ πᾶσιν αὐτοῖς. καὶ Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ Κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἡπιώτερον καταχῆναι. ἡμένου γάρ τινος κακῶς περὶ τὸν βουλὴν, ἐκ ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἑτέρων. πείθει δὲ Κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι ἐκ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, προπέμπει αὐτὸν ἐκ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ [l] κακώσει τοῦ πλήθους. προεξῆσαν δὲ τοῦ Γαΐου σφαγέων [m] εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος, εἰργόμενοι προόδων κατ' ὀλιγοστὸν

s Πανίστονται αὐτὰς] Πανσάντας *Voss.*
t Μὴ ἐφεὶς μὲν] Μὴ ἐφιέναι ὅστε εἰπεῖν *Voss.*
v Τὰς τελευτάς.] Τῆς τελείας *Busb.*
x Δεχομένων αὐτὰς] Sic lego. δεχομένας αὐτῶν in *Editis & MSS.*
y Ἐν τοιούτοις δὲ ὄντων,] Ἐν τοιούτοις δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων *Busb.*
z Εὐτύχης κομίσειεν.] Est qui conjicit hunc esse eum, cui libros quatuor priores *Fabularum* inscripsit *Phædrus.*
a Ἐπ' ἐρημίας τῶν ἀμυνόντων,] Ἐν ἐρημίᾳ *Busb.*
b Ἀνηρεθεῖσθαι] *L. B.* ἀνηρεθίσθαι.
c Ἐνδοιαστὸν] *Gen.* ἐνδυασὸν· ἐνδυασμὸς, ἀμφιβολία, ἀπορία· *Hesych.* SPANH.
d Διακωδωνίζειν] Διακωδωνίσαι Porphyr. περὶ Ἀποχ. p. 408.
e Ἐν τοιοῦδε ἦσαν.] Ἐν τοιοῦσδε *Busb.*

f Πᾶς πανταχόθεν ὠθεῖτο.] Illud πᾶς è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*
g Πομπώνιος δι' αἰτίας ἣν] Ita lego. Πομπήιος in *Editis* & *MSS.*
h Ἐπ' ἐλευθερίαν τὸν σύγκλητον] Ita cum *Cod. Busb.* ἐπ' ἐλευθερίαν in *Editis Aliisque.*
i Ὡρμησάν τε ἀπασάμενοι τὰ ξίφη,] Iterum cum *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.* ὁρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη in *Editis Aliisque.*
k Μή τι] *L. B.* μὴ ἦ.
l Κακώσει τοῦ πλήθους.] Quorsum κακώσει dicit; an id populo displicuisse credendum; contrarium huic supra dictum. Fuit cum legerem ἀξιώσει, *desiderio.* Sed locum posse commodum sensum recipere existimo, si ἦ sequens accipiatur pro γάρ.
m Εἰς τὸ φανερώτερον Χαιρέας καὶ Σαβῖνος,] Εἰς τὸ φανερὸν *Busb.*

n Ἠσεί-

σολὰς Πολλίωνος, ὃν μικρῷ πρότερον Κλαύδιος στρατηγὸν [n] ἡρῆτο τ σωματοφυλάκων. Κλαύδιος δ, ἐπείπερ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖτο, συναγαγὼν τὰς [o] ἑταίρας, ψῆφον ἀνεδίδου περὶ Χαιρέου. τοῖς δ τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπίστων δ ἐπεκάλουν τῷ πεπραχότι, καὶ οὕτω τιμωρίαν ἐπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ἀποτροπῇ τ μέλλοντος χρόνου. ἀπῆγε οὖν P. Χαιρέας τὸν ἐπὶ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ Λέπιδός τε καὶ Ρωμύλιος τολεῖος. λέγεται δ Χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὸν συμφορὰν, ὃ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπίστῳ τ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὑπεδείκνυτο Λέπιδον εἰς δάκρυα ἐκπεπταμένον. ἀποπεμένου γέ τοι τὸν τολὸν τ Λέπιδος, [q] καὶ τὸ ῥίγος αἰτιωμένου, φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τ [r] Λέπιδος ποιήσειεν πώποτε ῥίγος. πολλῶν τε ἀνθρώπων ἑπομένων τ θέαν, ὡς ἦκεν ἐπὶ τὸ χωρίον, ἤρετο τ στρατιώτην, εἰ δι' μελέτης αὐτῷ [s] γέγονεν αἱ σφαγαὶ, [t] ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. καὶ σκέλους κομίζειν ᾧ Γάιον [v] μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει δ εὐδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης· Λέπιδος δ ὁ πάνυ δεξιῶς ἐκπεξῆλθον εὐτυμίᾳ, τ πληγῶν πλεόνων γενομένων, διὰ τὸ μαλακῶς τ τραχήλου θιγεῖν.

ε'. Ὀλίγαις δ ὕστερον ἡμέραις [x] ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων, Ρωμαίων τὸ πλῆθος [y] τοῖς αὐτῶν ὑπιφέροντες, καὶ Χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, [z] ἵλεών καὶ [a] ἄμεμπτον εἶναι τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες· καὶ Χαιρέα μὲν τοιαύτη πλοκῇ τ βίου συνέτυχε. Σαβῖνος δὲ, Κλαυδίου μὴ μόνον τ αἰτίας [b] ἀπολύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο [c] ἐκλειπίαν τῆς πρὸς τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζει τε ἑαυτὸν ἐπιπεσὼν τῷ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τῷ τραύματι συνελθεῖν.

publicum prodirent, edicto Pollionis, quem Claudius paullo ante corporis custodibus præfecerat. At Claudius, postquam ad palatium *rex* veniret, convocatis amicis, mittebat eos in suffragia de Chærea. Illis quidem facinus splendidum esse videbatur, perfidiæ tamen auctorem accusabant, & jure merito pœnam ei infligendam censebant, ut aliis in posterum terrori sit. Agebatur itaque Chærea ad supplicium, & una cum eo Lupus multique alii Romanorum. Dicitur autem Chærea magno animo tulisse calamitatem, non solum ex eo quod ne oris quidem colorem mutaverit sed & ex iis quæ Lupo se lachrymis dedenti exprobrârit. Lupo sane, cum vestem deponeret, querenti de frigore, *ille* dicebat, non oportere unquam contra quam lupi solent algescere. cumque eum spectatum sequeretur hominum multitudo, ubi ventum est ad locum, interrogabat militem, num exercitatus esset ad cædes, aut *tum* primum haberet gladium, jubebatque eum afferri quo ipse Cajum peremerat. Uno autem ictu feliciter interiit: at Lupus non adeo commode è vita exiit præ timiditate, ictibus scilicet repetitis, quod parum fortiter collum porrexerit. *In Chæream & Lupum aliosque animadvertitur.*

6. Paucis post diebus, quando *solennia* instarent parentalia, & populus Romanus suorum quisque manibus libamina afferrent, Chæream etiam fertis honorarunt in ignem conjectis, ipsum obsecrantes ut propitius illis non irasceretur, quod animo fuissent in eum ingrato. Et Chæreæ quidem contigit, ut hoc modo vitam finiret. Sabinus autem, non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam ante præfecturam gerere, iniquum ratus ut à fide conjuratis data desciscceret, seipsum interimit gladio incumbens, capulo tenus per vulnus adacto *in corpus*. *Sabinus sibiipsi manus infert.*

ΚΕΦ. ε'. CAP. V.

Ὡς Κλαύδιος ἀπέδωκεν Ἀγρίππᾳ τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐπηύξησεν· καὶ ὡς διαγράμματα προέθηκε τὰ ὑπὲρ τ Ἰουδαίων.

Quomodo Claudius reddidit Agrippæ paternum regnum, ejusque imperium amplificavit: utque edicta proposuit in Judæorum gratiam.

Κλαύδιος δὲ, ἐπεὶ στρατιωτικὴν πᾶν ὅ, τι ἦν ὕποπτον ἐκ τάχους διεσκευασάμενος, [d] διάγραμμα προέθηκε, [e] τήν τε ἀρχὴν Ἀγρίππᾳ βεβαιῶν, ἣν ὁ Γάιος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τ βασιλέα. προσέθηκε δὲ αὐτῷ πλείονα τούτων τὴν ὑπὸ Ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτοῦ, Ἰουδαίαν καὶ Σαμάρειαν. καὶ τούτοις μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι δ ἤθους ἀπέδιδε. [f] Ἀβίλαν δὲ τὴν Λυσανίου, καὶ ὅσαι ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, ἐκ τ αὐτοῦ προσετίθη, ὄρκιά τε αὐτῷ τίμνεται πρὸς τ Ἀγρίππαν ἐπὶ τ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ Ρωμαίων πόλει. Ἀντίοχον δὲ ἣν εἶχεν βασιλείαν ἀφελόμενος, Κιλικίας μέρη τινὰ καὶ Κομμαγηνὴν δωρεῖται. λύει δὲ καὶ [g] Ἀλέξανδρον [h] Λυσίμαχον τ [i] Ἀλαβάρχην, φίλον ὄχαῖον αὐτῷ γεγονό-

Claudius autem, cum è medio fine mora sustulisset milites omnes, quos suspectos habuit, edictum proposuit, quo & Agrippæ imperium, quod ei dederat Cajus, confirmabat, & regem *verbis quam amplissimis* laudabat. quin & adjiciebat quicquid Judææ & Samariæ *olim* ad ejus avi Herodis regnum pertinebat. Atque hæc quidem quasi cognationis jure ei debita restituit. quin & Abilam, quæ Lysaniæ fuerat, & quæcunque erant in monte Libano, de suo adjungebat: fœdusque ab eo ictum est cum Agrippa in medio urbis Romanæ foro. Antiochum etiam, cum ei regnum quod habuerat abstulisset, parte quadam Ciliciæ & Commagena donavit. Insuper & *vinculis* absolvit Alexandrum Lysimachum Alabarcham, cum quo vetus *Claudii erga Agrippam benignitas & liberalitas.* *Antiochus Commagenæ rex.* *Alexander Lysimachus Alabarcha.*

n Ἡρῆτο τ σωματοφυλάκων.] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἡρεῖτο in *Editis Aliisque.*
o Ἑταίρας,] *L. B.* ἑτέρας.
p Χαιρέας τὸν ἐπὶ θεάτρῳ,] Sic *Busb.* & *Epiphan.* in *cæteris* deest Χαιρέας.
q Καὶ —— ῥίγος.] Hoc non exstat in Versione Rufini. SPANH.
r Λέπιδος ποτέ ποτε ῥίγος.] Mallem λύκος αὐτόν.
s Γεγόνοιεν αἱ σφαγαὶ,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* γεγόνειν *Vat.* γιγνέσθαι in *Editis Aliisque.*
t Ἢ] *L. B.* εἰ.
v Μεταχειρίσαιτο αὐτός.] Διαχειρίσαιτο *Busb.*
x Ἐναγισμῶν ἐνεστηκότων,] Romæ ἡμέραις ἐναγισμῶν *Rufin.* imminente festivitate. SPANH.
y Τοῖς αὐτῶν ἐπιφέροντες.] Τὰ αὐτῶν *Busb.*
z Ἵλεων καὶ ἄμεμπτον εἶναι] Conf. sup. lib. 15. c. 3. §. 4. SPANH.
a Ἄμεμπτον] *L. B.* ἄμεμπτον. *Coccejus* ἀμεμπίονα.
b Ἀπολύοντος αὐτὸν,] Ἀπολύοντος *Busb.*
c Ἐκλειπίαν] *L. B.* ἐπικλοπίαν.
d Διάγραμμα] Διάταγμα ἄλλοι. lib. 2. c. 11. §. 3. SPANH.
e Τήν τε —— Σαμάρειαν.] Conf. ἄλλοι. lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.
f Ἀβίλαν —— ὄρει,] Ita scribo. (ita quoque exhibet *Lugd. Bat.*) Ἀβίλαν in *Josephi* libris. Ἀβίλα, ἐπικληθεῖσα Λυσανίου *Ptol.* & apud *Lucam* (c. 3. v. 1.) exstat memoria Λυσανίου Ἀβιλήνης τετραρχοῦντος, quod ab Ἀβίλα non Ἀβέλα. HUDS. Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. & infr. lib. 20. c. 6. §. 1. SPANH.
g Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον τ Ἀλαβάρχην.] Conf. supr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH. Illa Ἀλέξανδρον Λυσίμαχον in *Marg.* modo habet *L. B.*
h Λυσίμαχον] Λυσίμαχον deest *Voss.* agnoscitur ab *Epiphanio*, qui tamen videtur Ἀλέξανδρον in suo *Codice* non habuisse. Vide *Usserium* in *Annalibus* V. T. ad A. M. 1039. p. 623.
i Ἀλαβάρχην,] De *Alabarcha* videsis *Fullerum in Miscell.* l. 4. c. 16. p. 581, & quæ annotavimus ad lib. 18. c. 7. §. 3. & cap. 9. §. 1.

k Καὶ

tus ei interceſſerat amicitia, quique *olim* ſuæ matris Antoniæ procurator fuerat, quem Cajus iratus vinxerat: cujus filius Bernicen Agrippæ filiam duxit uxorem. & hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem ſibi vendicans, Herodi fratri ſuo collocavit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio.

Herodes frater Agrippæ.

Seditio Alexandriæ inter Judæos & Græcos.

2. Per idem autem tempus inter Judæos & Græcos exorta eſt ſeditio in urbe Alexandria. Cajo enim mortuo, Judæorum gens, ſub ejus imperio graviter oppreſſa, & multis injuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat præſidi Ægypti, ut ſeditionem illam compeſceret. quin & edictum, ſupplicantibus ei regibus Agrippa & Herode, mittit in Alexandriam & Syriam, ſcriptum in hanc ſententiam. "TIBE-

Claudii pro Alexandrinis Judæis edictum.

"RIUS CLAUDIUS CÆSAR, AUG. GER-
"MANICUS, PONTIFEX MAXIMUS,
"TRIB. POT. EDICIT. Quoniam jam olim
"cognitum habuimus Judæos, qui in Alexandria
"ſunt & Alexandrini appellantur, ſtatim ab urbe
"condita una cum Alexandrinis habitatum miſſos,
"& civitatis jus ex æquo à regibus conſequutos
"eſſe, id quod palam eſt ex reſcriptis eorum pa-
"riter & edictis, & poſtquam imperio noſtro per
"Auguſtum ſubjecta fuiſſet Alexandria, ſua illis
"integra manſiſſe jura, conſervata per miſſos illò
"diverſis temporibus præſides, nullamque de illo
"jure controverſiam motam fuiſſe, etiam quando
"Aquila præerat Alexandriæ, & cum mortuus eſ-
"ſet Judæorum ethnarcha, Auguſtum non vetuiſ-
"ſe alios deinceps ethnarchas fieri, volentem eo-
"rum quemque ſubjici, ita tamen ut ſuis uteren-
"tur inſtitutis, nec cogerentur patriam religionem
"violare; Alexandrinos autem excitari *contigit* in
"Judæos, una cum illis habitantes, eo tempore
"quo Cajus Cæſar rerum potiretur, qui ex vehe-
"menti inſania & dementia, quod noluerit gens
"Judæorum quidquam contra patriam religionem
"facere, ipſumque Deum appellare, eos *mirum in*
"*modum* depreſſerat: volo *itaque* nihil propter Ca-
"ji amentiam illis detractum iri, quod Judæorum
"genti fuerit conceſſum, ſed jura quibus olim gau-
"debant illis ſarta tecta manere, patriis in moribus
"& inſtitutis perſeverantibus; jubeoque ex utra-
"que parte modis omnibus cavendum eſſe, ne ulla
"moveatur ſeditio poſtquam edictum *hoc* meum
"fuerit publicatum.

3. Et hoc quidem edictum, in gratiam Judæorum Alexandriam miſſum, ita ſe habuiſſe accepimus; quod vero in reliquum terrarum orbem, hu-

Claudii pro Judæis per orbem Romanum edictum.

juſmodi erat. "TIBERIUS CLAUDIUS CÆ-
"SAR, AUG. GERMANICUS, PONTI-
"FEX MAX. TRIB. POTEST. COS. CRE-
"ATUS ITERUM, EDICIT. Quandoqui-
"dem me ſupplices rogarint Agrippa & Herodes
"reges mihi amiciſſimi, ut permitterem etiam Ju-

τοις, καὶ Αντωνίαν αὐτοῦ ἐπιτροπεύουσαν τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ Γαΐου δεδεμένον· καὶ αὐτὸς υἱὸς Βερνίκλῃ τῇ Αγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. [k] καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος [l] ὁ τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβών, [m] ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ Αγρίππας Ηρῴδῃ δίδωσι, Χαλκιδῶν αὐτῷ τὴν βασιλείαν [n] εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.

β'. Στασιάζεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον [o] Ιουδαίων πρὸς Ελληνας περὶ τῶν Αλεξανδρέων πόλεως. πολυτίμητος γὰρ Γαΐου τὸ Ιουδαίων [p] ἔθνος περὶ [q] τὴν ἀρχὴν τὴν ὀφειλὴν πεπαυμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν Αλεξανδρέων [r] βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε· καὶ ἐν ὀλίγοις εὐθέως ἦν. καὶ Κλαύδιος πρεσβείᾳ τῷ [s] ἐπάρχῳ τῆς [t] τῶν Αἰγυπτίων, ὥστε τοῖς σφῶν καταφεύγειν. πέμπει δὲ C Δομίτιος, παρακεκλημένων αὐτὸν Αγρίππα τε καὶ Ηρῴδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν Αλεξάνδρειαν καὶ Συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον· "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑ-
"ΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ
"ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ [v] ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ. Επειγὰς ἀνέ-
"καθεν τὰς ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίους, Αλεξανδρεῖς λε-
"γομένους, συγκαλωκιδέντας τοῖς πρώτοις [x] εὐθὺ καιροῖς
"Αλεξανδρεῦσι, καὶ [y] ἴσης πολιτείας τοῦ τὰ βασιλέων
"τυγχάνειν, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων
"τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ, μὴ τὸ τῆς ἡμε-
"τέρας ἡγεμονίας Αλεξάνδρειαν ὑπὸ δὲ Σεβαστοῦ ὑποτε-
"θῆναι, [z] πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμ-
"φθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε
"ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς
"ἄμα καθ' ὃν καιρὸν Ακύλας ἦν ἐν Αλεξανδρείᾳ, καὶ
"πολυτίμητον [a] δὲ Ιουδαίων ἐθνάρχην τὸν Σεβαστὸν μὴ
"κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτετά-
"χθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ πα-
"ραβαίνειν ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια [b] θρησκεύειν,
"Αλεξανδρεῖς τε [c] ἐπαρθῆναι τῶν παρ' αὐτοῖς Ιουδαίων
"ὄντα τῆς Γαΐου Καίσαρος χρόνους, διὰ τὰ πολλὰ
"δόκησιν καὶ παραφροσύνην, ὅτι μὴ θεοῦ ἠθέλησε
"τὸ Ιουδαίων ἔθνος τὰ πάτρια θρησκείαν καὶ θεὸν
"προσαγορεύειν αὐτὸν, παραινοῦσιν αὐτοῖς· [d] βού-
"λομαι μηδὲν διὰ τὰ Γαΐου παραφροσύνην τῶν δικαίων τῶν
"Ιουδαίων ἔθνει παραπεπωκέναι, φυλάσσεσθαι τε αὐτοῖς
"καὶ τὸ [e] πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς [f] ἰδίοις
"ἔθεσι, ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλεί-
"στην ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία παραχὴ γένη-
"ται τοῦ ποιῆσαί με τὸ [g] διάταγμα.

γ'. Τὸ μὲν οὖν εἰς Αλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων διάταγμα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον γεγραμμένον· τὸ δὲ εἰς [h] τὴν ἄλλην οἰκουμένην εἶχεν ὅτω. "ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΛΑΥ-
"ΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΣΕΒΑΣΤΟΣ, ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, ΑΡ-
"ΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ,
"ΥΠΑΤΟΣ [i] ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΕΙΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ΛΕ-
"ΓΕΙ. Αἰτησαμένων με [k] βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου
"τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσωμι τὰ αὐτὰ δίκαια
καὶ

k Καὶ —— Μάρκος] Vers. *& hanc quidem Agrippa (nam moritur Marcus Alexandri filius) virginem sibi vendicans.* Sed sic distinguendum, καὶ ταύτῃ μὲν, τελευτᾷ γὰρ Μάρκος ὁ τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς παρθένον λαβὼν, ἀδελφῷ —— (*nam moritur Marcus Alexandri F. qui virginem duxerat*) *Usserius* quidem ad annum Christi 41. p. 641. cum versione facit, & ait Marcum, cui desponsa fuit Berenice, ante nuptias defunctum. verum sola *Josephi* auctoritate nititur, cujus verbis vim facit; cum expresse dicat *Josephus* versu superiore —— αὐτῷ υἱὸς Βερενίκλῃ —— γαμεῖ. IBBETS.

l Ο τοῦ Αλεξάνδρου υἱὸς,] Τῷ Λυσιμάχου υἱὸς *Busb.*

m Ἀδελφῷ —— βασιλέων] Conf. *alior.* lib. 2. c. 11. §. 5. SPANH.

n Εἶναι αἰτησάμενος παρὰ Κλαυδίου.] Illud εἶναι non agnoscit *Busb.*

o Ιουδαίων] Ιουδαίοις *Busb.*

p Εθνος ἐπὶ] Γένος *Busb.*

q Τῆς ἀρχῆς τὴν ὀφείλην τετραπεπωμένον,] Illud τὴν è *Cod. Busb.*

r Βιαζόμενον,] Υβριζομένοις *Voss.*

s Ἐπάρχῳ] Est qui malit ἐπαρχοῦντι.

t Τῶν Αἰγυπτίων,] Ita *Vat.* τῶν deest *reliquis.*

v ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΛΕΓΕΙ.] ΥΠΑΤΟΣ post ΕΞΟΥΣΙΑΣ adjicit *Busb.* non ita *Graci* cæteri & *Epiphan.*

x Εὐθὺ] Forte ἀθὺς. COCC.

y Ισης —— τετυχότας.] Conf. supr. lib. 14. c. 7. §. 2. SPAN.

z Πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια] Πεφύλαχε) *Vat.*

a Τὸν Ιουδαίων ἐθνάρχην] Ἐθνάρχαι Ιουδαίων Alexandriæ. REL.

b Θρησκεύειν,] Post θρησκεύειν ista quæ sequuntur, ἴσης πολιτείας τοῖς ἄλλοις Αλεξανδρεῦσι τετυχότων αὐτοὺς, adjicit *Busb.* Verum deerant *Epiphanii* codicibus *nostrisque* reliquis.

c Επαρθῆναι κτλ.] Επαρθῶσι συνίδη solus *Busb.*

d Βούλομαι μηδὲν] Βούλομαι ὧν μηδὲν *Busb.*

e Πρότερον δικαιώματα,] Πρότερα *Busb.*

f Ιδίοις ἔθεσι] Ita *Voss.* Ιουδαίοις in *Editis Aliisque.*

g Διάταγμα.] *L. B.* Διάταγμα.

h Τὴν ἄλλην οἰκουμένην] Οἰκουμένῃ sub Romania. REL.

i Χειροτονηθεὶς] Χειροτονηθεὶς pro inauguratus. REL.

k Βασιλέων Αγρίππα καὶ Ηρῴδου] Ita *Busb.* & *Epiphan.* βασιλίσσης in *Editis Aliisque.*

"ᾗ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ [l] Ρωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ιουδαίοις φυ-
"λάσσειν, καθὰ & τοῖς ἐν Αλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνε-
"χώρησα, ἃ μόνον τοῦτο [m] τοῖς αἰτησαμένοις με χαρι-
"ζόμενος, ἀλλὰ & αὐτοὺς, ὑφ' ὧν παρεκλήθην
"ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς Ρωμαίους πίστιν ᾗ φι-
"λίαν, μᾶλιστα δὴ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ Ελ-
"λωνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων δυστυχῆσαι, ἐπειδὴ
"ᾗ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Θείου Σεβαστοῦ αὐτοῖς δεδιατήρηται· καλῶς
"ἂν ἔχειν & Ιουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ [n] ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ
"τοὺς πατρίους ἔθη ἀνεμποδίστως φυλάσσειν, οἷς & αὐτοῖς
"ἤδη νῦν προσέταξα μετὰ πολλῆς τῆς φιλανθρωπίας ὑπὲρ
"κέρδους χρῆσθαι, καὶ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν θρησκευμα-
"νίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν, τοῦτό
"μου τὸ δόγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων καὶ τῶν κα-
"λωνιῶν & μητροπόλεων, τῶν ἐν τῇ Ιταλίᾳ & τῶν ἐκτὸς,
"βασιλεῖς τε & δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβέων ἐγ-
"γράψασθαι βούλομαι, ἐπειμένον τε ἔχειν, οὐκ ἔλαττον
"ἡμερῶν τριάκοντα, [o] ὅθεν [p] ἐξεστὶ καλῶς ἀναγρω-
"σθῆναι [q] δυνάμ).

"dæis in omni imperio Romano degentibus jura
"eadem ſervare & habere quæ Alexandrinis con-
"ceſſa, libenter eorum precibus annui, nec ſo-
"lum iis qui à me petierunt hoc indulſi, verum &
"ipſos pro quibus rogatus ſum dignos *hoc beneficio*
"judicavi, propter fidem & amicitiam Romanis
"præſtitam; juſtiſſimum etiam cenſens, nullam,
"ne Græcarum quidem, urbem juribus illis pri-
"vandam, quoniam & ſub Divo Auguſto eis erant
"ſervata: proinde æquum eſſe arbitror ut Judæi
"etiam per univerſum noſtrum imperium patrios
"mores ſine impedimento aliquo ſervent, quos
"etiam nunc moneo ut hac noſtra gratia contenti
"modeſtius ſe gerant, nec religiones aliarum gen-
"tium contemnant, ſed leges ſuas cuſtodiant: vo-
"loque ut hoc meum edictum præſides civitatum
"atque coloniarum & municipiorum, tam intra
"Italiam quam extra, uti etiam reges & principes
"per miniſtros ſuos tranſcriptum habeant, & in
"hujuſmodi loco poſitum intra triginta dies, unde
"de plano recte legi poſſit.

ΚΕΦ. ϛ'.

Οἷα ὑπὲρ Αγρίππου εἰς Ιουδαίαν ὑποφρίψαντος ἐπράχθη ἐν Ιεροσολύμοις· καὶ ἃ τὸν Πετρώνιον πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ιουδαίων ἔγραψεν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν, εἰς Αλεξάνδρειάν τε καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσιν, ἐδήλωσεν ὁ περὶ Ιουδαίων [r] ἔχει γνώμην Κλαύδιος Καῖσαρ· αὐτίκα δὲ Αγρίππαν, κομισάμενον τὴν βασιλείαν, ὑπὲρ πλείονος λαμπρότητος [s] ἐξέπεμψε, τοῖς ὑπὲρ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις διὰ γραμμάτων ὑπογείλας [t] ἐφέσιμον ἄγειν. ὁ δ', ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ὑπὲρ πραγμάτων τύχαις ἀνερχόμενον, μετὰ τάχους ὑπέστρεψεν· εἰς Ιεροσόλυμα δ' ἐλθὼν, χαριστηρίους ἐξεπλήρωσε θυσίας, [v] ὧνπερ τῶν καθ' νόμον ἀπολιπών. διὸ [x] καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσοστάθμιον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὸν [y] ἡγεμονίδας χεῖρας εἶδεν, ὑπὸ συγγνῶς εἶναι τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸν [z] ἐπὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς, τῶν ἱερῶν ἔντος ἀνεκρέμασε πυλίδων ὑπὲρ τὸ [a] ναζοφυλάκιον, [b] ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ ὅτι τὰ μεγάλα δυνάσθαι ποτὲ ποιεῖν, καὶ τὸ τὸν Θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα· πᾶσι γὰρ τοῦτο ἐσεφάνιζεν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεὺς Αγρίππας ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτὸν ἀπιὼν τὸ πρὶν ἀξίωμα· καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πέδης ὀκβάς, εἰς βασιλέα τῇ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. διὰ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τὴν ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὀλισθάνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν ἀνορθοῦσθαι ὕψος.

β'. Ἐπιλῶς δ' οὖν θρησκεύσας [c] τὸν Θεὸν Αγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ανάνου τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησεν· τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι, τούτῳ [d] Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν, τοῦ ἐκείνου διαδόχου πέμπει. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ Σίμωνι καὶ πατὴρ Βοηθὸς, [e] ὃς τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς συνῴκησεν

CAP. VI.

Quænam Hieroſolymis acta erant ab Agrippa poſt reditum ejus in Judæam: & quæ Petronius ad Doritas pro Judæis ſcripſit.

HIS igitur edictis, in Alexandriam & totum terrarum orbem miſſis, oſtendit Claudius Cæſar qua erat erga Judæos voluntate: moxque Agrippam, regnum * curaturum, ſplendidioribus auctum honoribus dimiſit, cum per literas provinciarum præſidibus & procuratoribus mandaſſet ut amice eum & benevole exciperent. Ille vero, id quod veriſimile erat homini facere cui proſpere omnia ceſſerunt, cum *magna* celeritate reverſus eſt: cumque Hieroſolyma perveniſſet, victimas pro gratiarum actione immolavit, ita ut nihil à lege præſcriptum omiſerit. unde & multos Naziræos tonderi præcepit; & catenam auream, quam ei dederat Cajus, pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, in triſtis fortunæ monumentum ejuſdemque in melius mutatæ teſtimonium, intra conſeptum templi ſupra gazophylacium ſuſpendit, ut documento eſſet, & maxima poſſe concidere, Deumque ſolere ea quæ ceciderant erigere. omnibus enim oſtendebat catenæ dedicatio, quod regi Agrippæ levicula de cauſa in vincti conditionem mutata fuerit priſtina dignitas; pauloque poſt vinculis laxatus in regem evaſerit *multo* quam ante ſplendidiorem. ut hinc liceat intelligere, ita hominibus eſſe à natura comparatum, ut celſiſſimi quique facile prolabantur, inclinatique iterum provehi poſſint ad illuſtriorem dignitatem.

Agrippam in regnum ſuum remittit Claudius.

Quenam poſt reditum præſtiterit Agrippa.

2. Cum itaque omnia, quæ ad cultum Dei pertinerent, rite præſtitiſſet Agrippa, Theophilum quidem Anani filium ſubmovit à ſummo ſacerdotio; & Boëthi filium Simonem, cognomine Cantheram, in ejus locum ſubſtituit. Erant autem Simoni fratres duo & Boëthus pater, cujus filiam He-

Simon Cantheras pontifex factus vice Theophili.

[l] Ρωμαίοις ἡγεμονίᾳ] Sic *Busb.* Ρωμαίοις in *cæteris.*
[m] Τοῖς αἰτησαμένοις] Αὐτοῖς *Busb.*
[n] Υφ' ἡμᾶς κόσμῳ] Ita *Vat.* ἐφ' ἡμᾶς in *Editis Aliisque.*
[o] Οθεν ἐξεστι καλῶς] Hæc formula (inquit *Seldenus* de *Synedr.* l. 1. c. 8.) Romano in imperio, ut notiſſima, edictis hujuſmodi ſubſcribi ſolebat, literis ſuis tantum initialibus ad hunc modum, U. D. P. R. L. P. *Unde de plano recte legi poſſit.*
[p] Εξεστι] Εξ ἐστιν. SPANH.
[q] Δυνάμ).] Forte *δυνήσ).* COCC.
[r] Εχει] *L. B.* ἔχοι.
* *Curaturum,*] *Al.* recepturum.
[s] Εξέπεμψε,] Εξέπεμπεν *Busb.*
[t] Εφέσιμον ἄγειν] Εφέσιμον αὐτὸν ἄγειν *Vat.* & *Voſſ.*
[v] Οὐδὲν τῶν κατ' νόμον ἀπολιπών.] Οὐδὲν τῶν κατὰ νόμον ὀφείλων παρέλιπεν *Busb.* παρέλιπεν habet *Voſſ.*
[x] Καὶ Ναζιραίων ξυρᾶσθαι] Ναζιραίων μάλα συχνοὺς διέταξε ξυρᾶσθαι, τήν τε χρ. *Busb.*
[y] Ηγεμονίδας χεῖρας ἰδίδη,] Ηγεμονίας *Busb.*
[z] Επὶ τῷ κρείττονι μαρτυρίαν μεταβολῆς,] Επὶ τὸ κρεῖττον *Busb.* & *Gall.* εἰς τὸ κρεῖττον *L. B.*
[a] Γαζοφυλάκιον,] De incenſis ſub Tito Gazophylaciis *ἀλωσ.* lib. 6. c. 5. §. 2. Vide de Gazophylaciis & in iis contentis Ezechiæ Regis 11 Reg. xxxix. 2. SPANH.
[b] Ιν' ᾖ δεῖγμα,] Ιν' εἴη δεῖγμα *Busb.*
[c] Τὸν Θεὸν Αγρίππας,] Ita cum *Busb.* & *Voſſ.* τῷ Θεῷ in *Editis Aliisque.*
[d] Κανθηρᾶς ἐπίκλησις ἦν,] Ita *Busb.* & *Zonar.* Κανθήρας in *cæteris.*
[e] Ὃς ——— θυγατρὶ).] Herodis Magni uxor filia Simonis Pontificis. vid. ſupr. *ἀλωσ.* lib. 1. c. 30. §. 7. SPANH.

Herodes rex uxorem duxerat, quemadmodum ſupra declaravimus. Tam igitur ipſe quam pater & fratres pontificatum adeptus eſt, uti etiam Simonis Oniæ filii tres, ſub imperio Macedonum, quod in ſuperioribus memoravimus.

Agrippa in Hieroſolymitas benignitas.

3. Cum autem res pontificatus ita conſtituiſſet rex, Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit. nam remiſit eis tributum quod pro ſingulis ædibus pendebatur, quod pulchrum eſſe duceret, ſe non pati ab illis amore & benevolentia ſuperari. Silam autem omnibus *ſuis* copiis præfecit, quem multorum laborum ſocium & participem habuerat. At paulo admodum poſt Doritæ *quidam* juvenes, ſanctitati anteponentes audaciam *ſuam*, ita facti à natura ut projectæ eſſent temeritatis, ſtatuam Cæſaris in ſynagoga Judæorum poſuerunt. id quod Agrippam magnopere irritabat. nam idem effecerant, ac ſi patriam legem ſublatum iviſſent. Quare ſine mora Publium Petronium convenit, qui tum Syriæ præſes erat, & in Dorienſium quoſdam accuſationem inſtituit. Ille vero non minus ægre ferens hoc facinus (nam & ipſe pro flagitio habuit quod contra leges factum erat) Dorienſibus, qui defecerant, alperius ſcripſit in hæc verba. "PUBLIUS PETRO-"NIUS, LEGATUS TIBERII CLAUDII "CÆS. AUG. GERMANICI, MAGISTRA-"TIBUS DORIENSIUM EDICIT. Quo-"niam veſtrum quidam eò inſolentiæ proceſſe-"runt, ut, cum edictum propoſitum fuerit à Clau-"dio Cæſare Auguſto Germanico, quo Judæi "ſuis legibus vivere permittuntur, id non egeritis "ut ei obſequium præſtaretis, ſed omnia è contra "feceritis, prohibentes Judæos conventus ſuos a-"gere, in ejuſmodi loco Cæſaris ſtatuam collocan-"do; qua re & maleficium admittitis non ſolum "in Judæos, ſed & in imperatorem, cujus ſtatua "rectius in proprio templo poneretur quam in "alieno, idque in loco ubi cœtus celebrantur, cum "à natura juſtum ſit ut ſui quiſque loci ſit domi-"nus prout decrevit Cæſar, (nam ridiculum eſſet "mea decreta commemorare poſt imperatoris edi-"ctum, quo Judæis permiſit uti ſuis utantur mo-"ribus *& inſtitutis*, ac præterea ſanciit ut civita-"tis jus ex æquo eum Græcis obtineant) eos qui-"dem, qui talia contra Auguſti edictum auſi ſunt, "ita ut & ipſi indigne ea ferant qui ex primoribus "illorum eſſe videntur, non ſuo ex conſilio ſed po-"puli furore facta eſſe aſſeverantes, jubeo per cen-"turionem Vitellium Proculum ad me adduci fa-"ctorum rationem reddituros, primos vero magi-"ſtratuum hortor, ut ſontes (niſi exiſtimari velint "injuriam ſua voluntate illatam eſſe) centurioni "indicent, operam dantes ne quæ turbæ aut rixæ "præbeatur occaſio, (quam quidam mihi captare "videntur ex iſtiuſmodi rebus) utpote quod ni-"hil mihi cariſſimoque regi Agrippæ curæ magis "ſit, quam ne Judæorum gens occaſionem arripi-"ens, ſemet defendendi prætextu congregetur, & "ad inſaniam uſque tumultuetur. Quo autem cer-"tius cognoſcatis Auguſti de toto hoc negotio "mentem & ſententiam, quæ ille non ita pridem

Doritarum audax facinus.

VI. *Petronii contra Doritas edictum.*

Ηρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωϑ. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνος τοῦ [f] Ονία παῖδες τρεῖς ὄντες ὑπὸ τὴν τῶν Μακεδόνων ἀρχὴν, ὅπερ ἐν τῇ προαγούσῃ γραφῇ παρέδομεν.

γ'. Καταϛησάμενος οὖν τὰ περὶ τοὺς ἀρχιερέας [g] οὕτως ὁ βασιλεὺς, τοὺς Ιεροσολυμίτας ἠμείψατο τῇ εἰς αὐτὸν εὐνοίας. [h] ἀφῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάϛης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀντιδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι φορτίον. [i] ἵππαρχον δ' ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος Σίλαν, ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταϛόντα. παντάπασι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, Δωρέων νεανίσκοι τὸ ὁσιότητος [k] προτιθέμενοι τόλμαν, [l] καὶ πεφυκότες εἶναι θρασυτέρους θρέμματος, Καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες εἰς τὴν τῶν Ιουδαίων συναγωγὴν ἀνέϛησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν Αγρίππαν παρώξυνε. καταλύσειν γὰρ τῶν πατρίων αὐτοὺ νόμων ἐδόκει. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς Πόπλιον Πετρώνιον, ἡγεμόνα δὲ τῆς Συρίας ἦτος, ἔπεμψε, καὶ [m] καταλέγει τῶν [n] Δωριέων. ὁ δ' οὐχ ἧττον ἐπὶ τῷ πραχθέντι χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν εἶναι τὴν τῶν ἐννόμων βιάσασιν, τοῖς ἀποϛᾶσι τῶν Δωριέων σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

"ΠΟΥΠΛΙΟΣ ΠΕΤΡΩΝΙΟΣ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ "ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ, ΣΕΒΑΣΤΟΥ, ΓΕΡΜΑΝΙ-"ΚΟΥ, [o] ΔΩΡΙΕΩΝ ΤΟΙΣ ΠΡΩΤΟΙΣ ΛΕΓΕΙ. Επὶ-"δὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινὲς ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, "[p] ὥϛε μηδὲ, διὰ τὸ πεποιθέναι τὸ διάταγμα Κλαυδίου "Καίσαρος Σεβαϛοῦ Γερμανικοῦ περὶ τῆς ἀφέσεως Ιουδαίους "φυλάσσειν τὰ πάτρια, πεισθῆναι [q] ὑμᾶς αὐτοὺ, ταναντία "ἢ πάντα πρᾶξαι, συναγωγὴν Ιουδαίων κωλύοντας εἶναι, "διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν Καίσαρος ἀνδριάντα, "θρασυνομοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς "τὸ αὐτοκράτορα, ὃ ὁ ἀνδριὰς [r] βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ "ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐπίϛητο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συνα-"γωγῆς τόπῳ, [s] τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος ἕνα ἕκαϛον "τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν καὶ τὸ Καίσαρος ἐπικρί-"μα· τὸν γὰρ ἐμὸν ὑπικρίματος μιμνήσκεσθαι γελοῖόν ἐϛι "μὴ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος διάταγμα τοῦ ὑπερέψαντος "Ιουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἔτι μέντοι καὶ συμπο-"λιτεύεσθαι τοῖς Ελλησι κεκελευκότος· τοὺς μὲν οὖν "τὸ διάταγμα τοῦ [t] Σεβαϛοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' "ᾧ καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶν ἐξέχειν, "ἀ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει γεγηθότες λέγουϛες, ἀλλὰ τῇ τοῦ "πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἐκπολεμάρχου Πρόκλου Οὐιτελλίου "ἐκέλευσα ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῶν πεπραγμένων λόγον "[u] ἀποδώσοντας, τοῖς δὲ πρώτοις ἄρχουσι προσαινῶ, εἰ "μὴ βέλον δοκεῖν τῇ τῶν αὐτῶν προαιρέσει γεγηθότες "τὸ ἀδίκημα, ὑποδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῷ ἐκατοντάρχῃ, "μηδεμιᾶς στάσεως μηδὲ μάχης ἐῶντας ἀφορμὴν ἡνέσθαι, "ἵν' ὧν περ δοκοῦσί μοι ἠμελῆσθαι διὰ τοιούτων ἔργων, καὶ "ἐμοῦ καὶ τοῦ τιμιωτάτου μοι βασιλέως Αγρίππα ὑδενὸς "μᾶλλον προνοουμένων, ἢ ἵνα μὴ ἀφορμῆς [x] ἀφαιρεθέντος "τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος, [y] ὑπὸ τῆς ἀμιϖίας προφάσεως "συναθροισθὲν, εἰς ὑπόνοιαν [z] χωρῇ. ἵνα δὲ γνωρισθῇ "ρον ᾖ, τί ὁ Σεβαϛὸς περὶ ὅλης τοῦ πράγματος ἐφρόνησε,

"τὰ

[f] Ονίας παῖδες τρεῖς] Ονίου *Busb.*

[g] Οὕτως ὁ βασιλεὺς,] Ita *Busb.* οὗτος in *Græcis reliquis.* Οὕτως ὁ βασιλεὺς Αγρίππας legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Rex igitur Agrippa hoc modo ſacerdotes inſtituens.*

[h] Αφῆκε γὰρ] *L. B.* ἀφῆκε γάρ.

[i] Ιππαρχον] Επαρχον *Gall.* & *Voſſ.* in *margine.*

[k] Προϑεθειμένοι] *L. B.* προτεθειμένοι.

[l] Καὶ πεφυκότες εἶναι] Ita *Busb.* & *Voſſ.* nec aliter forſan *Epiphan.* qui vertit, *cum natura viderentur audaces.* καίτοι ἀεὶ πεφυκότες in *Editis Aliiſque.*

[m] Καταλέγει τῶν Δωριέων.] Κατηγορεῖ *Zonar.*

[n] Δωριέων.] Vid. mox infr. SPANH.

[o] Δωριεῦσι] Leg. Δωριεῦσιν ut paulo ante Δωριῆ. SPANH.

[p] Ωϛε μηδὲ,] Ita *Voſſ.* ὥϛε ἀφὸ τὸ π. in *Editis Aliiſque.* quæ lectio ferri poteſt, ſi mox legatur, μὴ πεισθῶμεν.

[q] Υμᾶς] Gen. ὑμᾶς.

[r] Βέλτιον ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ,] Iterum cum *Cod. Voſſ.* βελτίων in *reliquis.*

[s] Τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος] Sic lego. Τῇ φύσει δικαιοῦντος in *Editis* & *MSS.* Si quis malit, Τῇ φύσει δικαίᾳ ὄντος, per me licet.

[t] Σεβαϛοῦ τοιαῦτα] Σεβαϛοῦ Καίσαρος Κλαυδίου τετολμηκότας, τὰς τοῦ Ιουδαίων συναγωγὰς μεταθεικότας τὸν ἀνδριάντα, ἐν ᾧ *Busb.* Iſta verò, utpote nec agnita ab *Epiphanio* nec ab aliis, in textum recipere nolui.

[u] Αποδώσοντας,] Παρεμοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ιουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αὐτοκράτορα, poſt ἀποδώσοντας adjicit *Busb.*

[x] Δεχαμένου τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος,] Ita *Busb.* ἀφαιρεθέντος in *cæteris.*

[y] Υπὸ τῆς ἀμιϖίας προφάσεως] Υπὲρ τῆς ἀμιϖίας προφάσεως *Busb.* & *Voſſ.*

[z] Χωρῇ.] Χωρίον *Busb.*

z Προσί-

"τὰ ἐν Αλεξανδρείᾳ αὐτῷ Διατάγματα πεποιήνται [a] πεφυ-
"έηκα, ἅπερ, εἰ καὶ γνώριμα πᾶσιν εἶναι δοκεῖ, τότε καὶ
"ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνέγνω ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς
"Αγρίππας, δικαιολογησάμενος πεῖσαι τοὺς μὴ δεῖν αὐτοὺς
"ἀφαιρεθῆναι τὰ τοῦ Σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἴς τε οὖν τὸ λοι-
"πὸν, ἐπιτάττω, μηδεμίαν πρόφασιν στάσεως μηδὲ τα-
"ραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἐᾶν.

δ'. Πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω πρᾶγμα, διορθώ-
σεως μὲν τὸ παρανομηθὲν ἤδη τυχεῖν, γνήσεσθαι δ' παρασκήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. Αγρίππας δ' ὁ βασι-
λεὺς "ἀφείλετο μὲν τιμὴν ἱερωσύνην τὸν [b] Καντηρᾶν Σί-
"μωνα, Ιωνάθην δὲ πάλιν ἐπ' αὐτιμῇ ἦγε τὸν [c] Ανάνου,
"τοῦτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶναι. τῷ δὲ σὺ
"ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τιμῇ τοσαύτῃ ἀπολαβεῖν τιμήν.
"παρῆτο [d] γοῦν τοῦτο λέγων. "Σοὶ μὲν οὖν, ὦ
"βασιλεῦ, πεπιμημένος χάριν, ἀφ' ψυχῆς ἔχων
"τοῦτ' ὅ μοι γέρας σὴ [e] δίδως βουλήσει, εἰ καὶ πρὸς
"ἐμὲ τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ Θεός. ἅπαξ
"δὲ [f] ἐνδῦναι στολισμὸν ἱερὸν ἠρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν
"ἡμφιασάμην ὁσιώτερον, ἢ νῦν ἀπολήψομαι. σὺ δέ,
"εἰ [g] βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ τοῦ γέρας λαβεῖν, δι-
"δάχθητι. πάσης καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας καὶ πρὸς
"σὲ, βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστί μοι. πρέπουσα τῇ
"τιμῇ τοῦτον συνίστημι." τούτοις ὁ βασιλεὺς χαίρεις τοῖς
λόγοις, τὸν Ιωνάθην μὲν [h] ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ Ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε· καὶ μετ' ὀλίγον, Πετρώνιον μὲν Μάρσος διεδέξατο, καὶ διῆπε Συ-
ρίαν.

"Alexandriæ edixerit hisce adjunxi, quæque licet
"omnibus nota esse videantur, carissimus rex A-
"grippa pro tribunali mihi recitavit, cum con-
"tendisset Judæos privari non debere Augusti be-
"neficio. Quamobrem edico, ut in posterum nul-
"lam quæratis seditionum turbarumve occasio-
"nem, sed liberum sit unicuique suo more rituque
"Deum colere.

4. Atque ita quidem provisum est à Petronio, ut quicquid errati fuerit admissum corrigeretur, & deinceps *caveretur* ne tale quidpiam Judæi paterentur. Tunc autem rex Agrippa pontificatum Simoni Cantheræ ereptum Jonathæ Anani filio restitutum ibat, hunc ipsum honore digniorem es-se præ se ferens. Illi vero haud gratum videbatur, ut tanta augeretur dignitate. eam itaque recusabat, hujuscemodi usus oratione. "Equidem gau-
"deo, ô Rex, quod adeo me honorandum esse vo-
"luisti, mecum grato animo recolens dignitatem
"qua sponte tua & voluntate me cohonestas, etsi
"me Deus pontificatu plane indignum judicavit.
"Mihi autem satis est, semel induisse sacras vestes.
"tunc enim sancte magis eas accepi, quam nunc
"recepturus sum. Tum vero, si modo vis ut *ali-*
"*cui* me digniori deferatur honos, à me edoceri ne
"graveris. Est mihi frater, ab omni & in Deum
"& adversum te, Rex, peccato immunis. hunc
"tibi commendo, ut qui par sit isti dignitati."
His verbis rex delectatus, Jonatham quidem præ-teriit, Matthiæ vero, ex fratris ejus consilio, pontificatum dedit: nec ita multo post Petronio, in Syria administranda, successit Marsus.

Pontificatus Simoni Cantheræ ademptus, Jonathæ offertur.

Is honorem recusat.

Matthias sit pontifex.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τοῦ Σίλα, καὶ διὰ τί ἠγανάκτησε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αγρίππας. ὡς Αγρίππας περιέβαλλεν τοῖς Ιεροσολύμοις τεῖχος, καὶ ὡς Βηρυτίοις εὐηργέτησεν.

CAP. VII.

De Sila, & cur ei succensuit rex Agrippa. Quomodo Agrippa cœpit Hierosolymis murum circundare, quæque in Berytios contulit beneficia.

VII.

Σίλας δὲ ὁ τῆς βασιλέως ἱππαρχίας, ἐπεὶ διὰ πάσης [i] αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰς σφαλερωτάτας [k] ὑποδὺς πολλάκις πόνους, πεποιθήσεως μὲν ἀνάπλεως, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. θαμὴ τοίνυν ὑπανακλίνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ διὰ πάσης ὁμιλίας ἦγε. κἂν τῇ φιλοφρονήσει ἐγίνετο φορτικὸς, σεμνυνόμενος ἑαυτὸν ἀμείτως, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τοῖς ἑαυτοῦ [l] τότε ἀνυδίοις ἐπιδείκνυῃ. συνεχῶς δ' οὖν, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ [m] κάμοι, πολλὰ διεξιών. τούτων οὖν τὸ πλεονάζον ὀνειδισμὸς ἐδόκει, διὸ προσηνῶς ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὴν ἀπαμίδυτον παῤῥησίαν τοῦ φίλου. οὐ γὰρ ἡδεῖαν ἦν τῶν ἀδόξων χρόνων ἀναμνήσις· εὐήθης δὲ ὁ διωκεῖν [n] ἃ ποτὲ ὠφέλησε προφέρων. πάλιν γοῦν ἀνηρέθισε σφόδρα ὁ Σίλας τοῦ βασιλέως τὸν θυμὸν, καίπερ, ὀργῆ πλέον ἢ λογισμῷ δοὺς, ἀπὸ τῆς ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν περὶ τοῦτον κρίσιν ἐφῆκεν, ἐν ᾗ λαμβάνων [o] ὅσους ὑπὲρ ἐκεί-

Silas autem præfectus militiæ regiæ, quia, in omni fortunæ vicissitudine ei fidelis, nullius unquam periculi socius esse detrectaverat, sed & labores difficillimos sæpe subierat, magna *benevolentiæ ejus* fiducia nitebatur, secum cogitans honorem sibi tribui debere amicitiæ suæ constantiæ parem. quapropter regi in omnibus æquari volebat, & quotiescunque cum eo esset summa utebatur dicendi libertate: & in familiaribus colloquiis molestus erat, sese immodice extollens, & regi sæpiuscule tristia fortunæ in memoriam revocans, ut ostenderet quo esset eo tempore in illum animo studioque: tum & frequens erat in memorando, quot labores pro eo pertulerit. Itaque cum in istis nimius fuerit, regi ea exprobrare videbatur; adeo ut hominis effrenem libertatem infeste & iniquo animo tulerit rex. nam res injucunda est temporis inglorie acti recordatio: & insipientis est perpetuo dicere, quot & quæ olim alicui dederit beneficia. Tandem igitur Silas regis animum adeo vehementer irritavit, ut ille, iræ magis quam rationi obsequens, non solum militiæ præfecturam Silæ ademerit, verum etiam in vincula conjecerit & in patriam suam ablegarit. Tempore autem ira mitigata est, & rationem à præjudiciis liberam in con-

Silas Agrippæ in adversis socius.

Silas Agrippam offendit, & in patriam vinctus mittitur.

---

a Περσίθησα, [*L. B.* πεφίθησα.

b Καντηρᾶν Σίμωνα,] Καθυρᾶ in *Edit. Bas.* Verum aut Καυθήρων aut Καυθηρᾶν legendum cum *Cod. Busb.*

c Ανάνου,] Ανανίᾳ solus *Busb.*

d Γοῦν] *L. B.* δ' οὖν.

e Δίδως βουλήσει,] Ita cum *Cod. Busb.* δίδωσι in *reliquis.* δίδωσιν ἡ σὴ βουλὴ *Lugd. Bat.* δίδοῦ) legendum esse conjecerat Cl. *Lowthius.*

f Ενδῦναι στολισμὸν ἱερὸν δρκοῦμαι.] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

g Βούλῃ τὸν ἀξιώτερον] Βούλει *Busb.*

h Ἔασε, γνώμῃ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Ηγάσατο τὴν γνώμης, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ *Busb* & *Lugd. Bat.* in *Marg.* nisi quod τῷ ἀδελφῷ habeat.

i Αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς,] Αὐτοῦ *Busb.*

k Ὑποδὺς πολλάκις πόνους,] Ὑποδὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους καὶ κινδύνους *Busb.* atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *sed cum eo manifestis in laboribus & necessitatibus succubuerat.*

l Τότε ἀνυδίῳ ἐπιδείκνυῃ.] Illud τότε è *Cod. Busb. Zonara* & *Epiphan.*

m Κάμοι,] Σύμοι *Gen.* κάμοι *Ed. Basil.* SPANH.

n Α ποτὲ ὠφέλησε προφέρων.] Ita *Busb.* & *Voss.* ἅπερ ὠφέλησε in *Editis Aliisque.*

o Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου] Ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους αὐτὸς καὶ ταλαιπωρίας *Busb.*

Recusat cum Agrippa in gratiam redire.

consilium de homine adhibuit *rex*, secum animo reputans, quantum ille laborum pro se pertulisset. Itaque cum diem celebraret natalem, quo omnibus qui sub ejus erant imperio læta convivia agitabantur, Silam quamprimum revocari jubet, secum epulis accubiturum. Is autem, cum liberiori uteretur ingenio, se justam irascendi causam nactum esse existimabat, quam non celabat eos qui ipsum accerserent, dicens, "Ad quem me honorem vo-"cat rex è vestigio periturum? neque enim priora "meæ in ipsum benevolentiæ præmia diuturna "esse passus est, sed me illis spoliavit cum contu-"melia. num me loquendi libertatem amisisse cen-"set? quâ, certo quodam conscio, fretus, nunc ma-"gis clamabo, è quibus eum calamitatibus eripue-"rim, quos labores pro ejus salute & dignitate ad-"ierim: pro quibus *officiis* me vinculis & obscuro "carcere remuneratus est. Ego certe horum nun-"quam obliviscar. immo forsan, cum è vita mi-"gravero, mihi manebit præclare factorum me-"moria." Hæc vociferabatur, jubebatque ut eadem regi referrent. Ille vero, cum insanabili eum ingenio esse videret, in custodia reliquit.

Agrippa ab Hierosolymis muniendis desistit, ita volente Claudio.

2. Tum autem Hierosolymorum muros, spectantes ad novam civitatem, publicis sumptibus muniebat, partim eos in latitudinem augendo, partimque in altitudinem extollendo: & fecisset eos adversus omnem humanam vim inexpugnabiles, nisi Marsus Syriæ præses Claudio Cæsari molimen *regis* per literas significasset. Quo factum ut Claudius, suspicatus aliquid innovatum iri, Agrippæ mandarit statim ut à mœnibus ædificandis desisteret: atque ille non committendum esse censuit ut dicto non audiret.

Agrippæ elogium. Comparatio Agrippæ & Herodis Magni F.

3. Erat autem rex iste à natura ita factus, ut muneribus studeret esse beneficus, & populos liberalitate demereri magnopere desideraret, & large effuseque sumptus faciendo sibi pararet nominis celebritatem, dando voluptatem capiens, gaudensque ita vitam agere ut ab omnibus prædicaretur; Herodis, qui ante eum regnaverat, moribus plane dissimilis. Nam huic natura erat prona ad ultionem & in ea inexorabilis, ut qui in vexandis quos habebat exosos modum nullum servaret, quique adeo fateretur majorem sibi ad Græcos quam ad Judæos esse adjunctionem: quippe alienigenarum urbes pecuniæ largitione decorabat. aliis balnea & theatra, atque aliis templa & porticus exstruebat; at Judæorum ne ullam quidem urbem vel minimo cohonestavit ornatu, donove aliquo memorabili *dignatus est*. Agrippa contra miti erat ingenio, in universos ex æquo beneficus. in exteros omnes humanus erat, &, cum illis munificentiam suam ostenderet, popularibus suis * cujusque ratione habita benignus, magisque dolens vicem illorum *in adversis*. Quapropter libenter & assidue Hierosolymis degebat, & patriorum institutorum custos erat religiosus. adeoque seipsum in omnibus mundum purumque servabat; neque diem unquam unum intermittebat, quin rem sacram ex lege faceret.

νε πόνες σκεῖν⊙ ἀνέτλη. [p] ἡμέραν ἂν ἑορτάζων αὐτοῦ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν εὐφροσυνας καθίστατο θαλείας, τ̀ Σίλαν ἀνεκάλει θᾶττον, συνέδριον αὐτῷ γνησιώτατον. [q] τῷ ᾗ τρόπ⊙ ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει προφάσιν δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἣν ὁσὰ [r] ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν, λέγων, "ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, "τὴν μετὰ μικρὸν [s] ἀπολουμένην; οὐδὲ γὰ τὰ "πρῶτά μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας ἐτήρησεν, "ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πεπᾶσθαι νενόμικέ "[t] με τῆς παῤῥησίας, ἣν ἀπὸ [v] τοιοῦ σωτῆρ⊙ "ἔχων [x] νῦν βοήσομαι μᾶλλον, ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-"μην δεινῶν, ὅσους ἤνεγκα πόνους, σκείνῳ [y] χαρι-"ζόμεν⊙ σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἠνεγκά-"μην δεσμὰ καὶ [z] σκότειον εἱρκτήν. οὐκ ἐγώ τι-"τε τούτων λήσομαι. τάχα [a] καὶμοὶ τὴν τῆς ἀφι-"ξείας [b] συνεποίσεται μνήμην καὶ μεταναστᾶσα τῆς "σαρκὸς ἡ ψυχή." ταῦτα ἀνεβόα, καὶ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν [c] αὐτά. ὁ ᾗ ὡς ἀνιάτως ἐῶντα διακείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φρουρᾷ.

β'. Τὰ δὲ τῶν Ιεροσολύμων τείχη, τὰ [d] δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, [e] τῇ μὲν εὐρυώνους εἰς πλάτ⊙, τῇ δὲ εἰς ὕψ⊙ ἐξαίρων· κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ [f] Μάρσ⊙ ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν Κλαυδίῳ Καίσαρι διὰ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα Κλαύδι⊙ ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν Αγρίππα μετὰ σπουδῆς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως· ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἔκρινεν.

γ'. Επεφύκει δὲ ὁ βασιλεὺς [g] ὕτ⊙ εὐεργετικὸς εἶναι ἐν δωρεαῖς, καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη φιλότιμ⊙, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν ἀνισᾶς αὐτὸν εἰς ἐπιφάνειαν, ἡδόμεν⊙ τῷ χαρίζεσθαι, καὶ τῷ βιοῦν ἐν εὐφημίᾳ χαίρων, κατ' ὁδὸν Ηρῴδῃ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τ̀ τρόπον συμφερόμεν⊙. [h] ἐκεῖνο γὰ πονηρὸν ἐῶ ἦθ⊙ ὑπὸ πικρίαν ἀπότομον, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀπαμίδητον, Ελλησι φιλέον ἢ Ιουδαίοις οἰκείως ἔχειν [i] ὁμολογούμενον· ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνυνε δώσι χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς. ἔστιν αἷς ναὸς ἀνέστησε, στοὰς ἄλλας· ἀλλ' Ιουδαίων οὐδεμίαν πόλιν οὐδὲ ὀλίγης ἐπισκευῆς ἠξίωσεν, οὐδὲ δώσεως ἀξίας μνημονευθῆναι. πᾶσι ᾗ ὁ τρόπ⊙ Αγρίππα, καὶ πρὸς πάντας τὸ εὐεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἴσῳ φιλάνθρωπ⊙, κἀκείνοις ἐνδεικνύμεν⊙ τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρησὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. [k] ἠθεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἴσῳ, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. διὰ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ' ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέρα τις παρώδευεν αὐτῷ [l] τῆς νομίμης χρεύσασα θυσίας.

δ'. Καὶ

---

p Ημέραν —— γενέθλιον,] Γενέθλια mos in gente Herodum. REL.

q Τῷ ᾗ τρόπ⊙ ἐλευθερίας ὢν,] Ita ipse distinguo. τῷ ᾗ, τρόπος ἐλευθερίας ὢν, ἐδόκει in *Editis*. τῷ ᾗ, τρόπῳ ἐλεύθερος ὢν *Busb.* forsan pro ὁ ᾗ, (ut corrigit *Coccejus*) τρόπῳ &c. τῷ ᾗ τρόπῳ ἐλευθερί⊙ *Gall.* τρόπον γὰ ἐλεύθερος ἴσῳ *Voss.*

r Απεκρύπτ[illegible]ετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν,] Απέκρυπτε *Busb.*

s Απολωμένην;] Sic *MSS.* & *Zonar.* ἀπολυμένην in *Editis*.

t Με τ̀ παῤῥησίας.] Me deest *Busb.* & *Vat.*

v Ποιοῦ σωτῆρ⊙ ἔχων] Ita lego. ποίου in *libris*. Est qui τοίου malit.

x Νῦν βοήσομαι μᾶλλον,] Voculam νῦν inserui è *Cod. Busb.* & *Zonar.*

y Χαριζόμεν⊙ σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν,] Ποιζόμεν⊙ *Busb.* ποιέζων *Zonar.*

z Σκότειον εἱρκτήν.] *Al.* σκότιον.

a Καὶμοὶ] *L. B* μοὶ.

b Συνεποίσετ᾽] Forte συνεποίσει. COCC.

c Αὐτά.] Αὐτὰ adjectum esse volui è *Cod. Busb.*

d Δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις,] Mœnia urbis sumtu publico vid. Schecalim. REL.

e Τῇ —— ἐξαίρων·] Ita lego. (legerat quoque ita *Coccejus*) antea erat, πλὼ μὲ & mox πλὼ ᾗ.

f Μάρσ⊙ ὁ τ̀ Συρίας ἡγεμὼν] *Sc.* Vibius Marsus.

g Οὗτ⊙.] *Gen.* Οὕτως.

h Εκεῖνο —— ὁμολογούμενον·] De Herodis Magni operibus in Græcis Syriæ & Phœniciæ urbibus supr. lib. 15. c. 9. §. 3. & 6. SPANH.

i Ομολογούμενον·] Ita *Busb.* ὁμολογούμενος in *Editis Aliisque.*

* Cujusque ratione habita benignus,] Pro modo, *Epiphan.*

k Ηθεῖα γὰν αὐτῷ διαίτα] Ιδία *Voss.*

l Τῆς νομίμης χρεύσασα θυσίας.] Ita lego cum *Cod. Busb.* τὰ νόμιμα in *Editis Aliisque.* forsan pro κ τὰ νόμιμα. Est qui τὰ νόμιμα delenda esse censet, quod mox §. 4. post δοκῶν occurrant. HUDS. Uti חמירם singulis diebus sacrificabat. REL.

m Εξα-

δ'. Καὶ δή τις ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἀνὴρ ἐπιχώριος [m] ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, Σίμων ὢν ὄνομα τοῦτο, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, [n] τὴν κάδε τοῦ βασιλέως εἰς Καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτὸν κατειπεῖν, ὡς οὐχ ὅσιος εἴη, δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο τοῦ ναοῦ τῆς εἰσόδου, πεφοσηκούσης τοῖς ἐγχωρίοις. δηλοῦται μὲν δὴ διὰ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τῷ βασιλεῖ δημηγορήσας Σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται δὲ αὐτὸν ὁ [o] βασιλεὺς, καὶ, καθεζόμενος γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καθεζῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἠρέμα τε καὶ πράως, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ παράνομον; ὁ δ', εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδεῖτο συγγνώμης. [p] καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ ἠπροσεδόκησέ τις διηλλάγη, τὴν πραότητα κρίνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμὸν ἥττονα ἐπιεικείας. τὸν Σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεᾶς τινος ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο.

ε'. Πολλοῖς δὲ κατασκευάσας πολλὰ, Βηρυτίοις ἐξαιρέτως ἐτίμησε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, [q] ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖά τε πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς, ἐν οὐδενὶ τῶν ἔργων σπουδὴν δαπανημάτων ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δὲ αὐτῶν τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὁπλιτῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα παράγων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, [r] ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων τὴν αὐτὸ δεικνὺς μεγαλόνοιαν, ἔνθα καὶ τὴν κατὰ πλῆθος ἀντίπαξιν βουληθεὶς ψυχαῖς τῶν θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τὴν τῶν πράξιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πόλεμος δὲ ἔργον γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὲ [s] πάντας συνδιέφθειρεν.

4. Ex eo factum ut Hierosolymitanus quidam indigena, nomine Simon, qui legis peritus habebatur, multitudine in concionem vocata cum rex Cæsaream profectus esset, ausus fuerit eum accusare, quasi non sanctus esset, mereturque arceri ab omni in templum aditu, qui non nisi † indigenis pateret. Per literas igitur regi significatur ab urbis præfecto, quod hujusmodi verba ad populum fecisset Simon. Rex autem illum accersit, sibique proxime (nam eo tempore in theatro sedebat) collocari jussit; moxque sedata voce & placida, dic mihi, inquit, num quid hîc agitur contra leges? Ille vero, cum nihil haberet quod diceret, *præteritorum* veniam rogabat. Tum rex magis quam quisquam opinaretur ei reconciliatus erat, ut qui clementiam magis quam iram regibus convenire existimarit, noritque summos viros plus decere lenitatem quam excandescentiam. Itaque Simonem, etiam munere quodam auctum ornatumque, dimisit.

Simon quidam Agrippam criminatur.

Rex ei veniam dat.

5. Cum autem multa multis exstruxisset, Berytios eximie honoravit. theatrum enim illis exædificavit, quod elegantia & pulchritudine *aliis* multis præstabat; ut & amphitheatrum sumptuosum & magnificum, & ad hæc balneas & porticus, in nullo opere sumptibus parcendo quidquam aut splendori ejus aut magnitudini detrahens. In iis autem magnifice consecrandis profusus erat, exhibitis in theatro quidem spectaculis, traductisque *eò* musicorum omne genus certaminibus, & quæcunque variam delectationem afferrent; in amphitheatro vero gladiatorum numero animi magnitudinem ostendebat, ubi etiam catervatim commissis pugnatoribus spectatores oblectare volens, duas cohortes emisit septingentorum quamque hominum qui prælio congrederentur, maleficis quotcunque habuit in hoc ipsum designatis, ut ipsi quidem pœna afficerentur, quod vero bello geritur in pacis voluptatem verteretur. atque ita quidem hos omnes simul exitio dedit.

Agrippæ in Berytios munificentia.

m Ἐξακριβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα,] Ἐξακριβῶν *Vat.*

n Τὴν κάδε] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* τὴν ἵνα ἢ in *Editis Aliisque.*

† *Indigenis pateret.*] Ἐγχωρίοις lego pro ἀλλοφύλοις, ut opprobrium sit in Agrippam jactum, quod Aliegena fuerit.

o Βασιλεὺς,] Βασιλεὺς, καθεζόμενος δ' ἐν τῷ θεάτρῳ τότε, καὶ καθεζῆναι &c. *Busb.*

p Καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῷ] Ita cum *Cod. Busb.* ut μᾶλλον (aut θᾶττον) subaudiendum relinquatur, prout lib. 19. c. 2. c. 4. atque ita forsan *Epiphan.* qui vertit, *tunc rex circa eum magis placatus quam ab aliquo crederetur* &c. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ πρότ. in *Editis Aliisque.* καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ περιουσίαν διηλλάγη αὐτῷ *Zonar.*

q Ἀμφιθέατρόν τε πολλῶν ἀναλωμάτων,] Ita cum *Cod. Busb.* ἀμφιθέατρον ἢ π. ἀν. βαλανεῖα πρὸς τ. in *cæteris.*

r Ἐν —— μονομάχων] Vid. *Lipsium* Vol. 3. p. 898.

s Πάντας συνδιέφθειρεν.] *L. B.* πάσους διέφθειρεν, quasi respiceret locutionem Homericam Il. λ. 708. 772. pro quo alias idem Poëta dixit πάσσυδίη. HAV.

CAP. VIII.

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ISTIS autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

Agrippa Tiberiadem migrat.

Reges aliquot magnifice excipit.

t Κομμαγηνῶν μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Conf. ἀλλαχ. lib. 2. c. 18. §. 9. SPANH.

v Μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος,] Illud μὲν ut & δὲ post Ἐμεσῶν desumpsi è *Cod. Busb.*

x Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος,] Ita lego ex libro XVIII. cap. 6. §. 4. (adstipulante *L. B.*) & ex *Strabone*, l. XVI. p 753. *Edit. Paris.* antea erat Δαμάσων Σαμψιγέραμος. at in melioribus *Epiphanii* exemplaribus, *Emesorum Sampsigeramus.* HUDS. Damascenorum Rex *Rufin.* pro quo Δαμασκῶν *Gen.* pro quo Ἐμισῶν hîc *Gelen.* lege Ἐμίσων vel Ἐμισλῶν ut Nummi. Conf. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.

y Πολέμων τῷ Πόντου] Hic est Polemon, cujus meminit *Eutropius*, quo concedente Romanis, Pontus provincia facta est. Vide *Scaligeri* Animadvers. ad *Eusebium*, p. 180.

z Οὗτος ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ,] Ὃς ἀδελφὸς ὢν αὐτῷ *Busb.*

a Διαδείσας] Ita *Busb.* Διαδείξεως, (Διαδείκνυσθαι *Coccejus*) nullo plane sensu, in *Editis Aliisque.*

b Φρονήσεως] *L. B.* καὶ φρονήσεως.

c Τῇ τοῦ βασιλέως παρουσίᾳ τελμᾶν.] Sic placuit rescribere. (&

ΚΕΦ. η'.

Ὅσα μὴ πρότερον ἔπραξεν Ἀγρίππας ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ· καὶ ὃν τρόπον τὸν βίον κατέστρεψεν.

ΕΝ Βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ προειρημένα, μετῆλθεν εἰς Τιβεριάδα πόλιν τῆς Γαλιλαίας. ἐνταῦθα δὲ ἄφθονα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι προέβλεπεν. ἦκε γὰρ παρ' αὐτὸν [t] Κομμαγηνῆς [v] μὲν βασιλεὺς Ἀντίοχος, [x] Ἐμεσῶν δὲ Σαμψιγέραμος, καὶ Κότυς, τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ἔτος ἐβασίλευσε, καὶ [y] Πολέμων τοῦ Πόντου κεκτημένος δυναστείαν, Ἡρῴδης τε [z] ὁ τούτου ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, ἦρχε δὲ καὶ Χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι καὶ τὰς ὑποδοχὰς καὶ φιλοφρονήσεις, ὡς μάλιστα [a] ἀφειδείας [b] φρονήσεως ὕψος, καὶ ἀφ' τούτου γε δοκεῖν δικαίως [c] τῇ τοῦ βασι-

Quæ deinceps gesserit Agrippa usque ad obitum; & quo modo vitam finierit.

ISTIS autem, quæ jam memoravimus, apud Berytum celebratis, in Tiberiadem Galilææ urbem migravit. Et quidem ex hisce magna erat in admiratione apud alios reges. Ad eum igitur veniebat Antiochus Commagenæ rex, & Emesorum Sampsigeramus, & Cotys qui in Armenia minori imperitabat, & Polemon qui Ponti regnum tenebat, & Herodes frater ejus idemque Chalcidis rex. Hos autem omnes ita hospitali mensa multaque hilaritate excepit, ut quam maxime animi sapientis altitudinem ostenderit, adeoque non immerito videretur *illustri* regum præsentia cohonestari. Ve-

Agrippa Tiberiadem migrat.

Reges aliquot magnifice excipit.

Verumenimvero, dum illi adhuc apud eum morarentur, Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur debitam Romanis reverentiam, ex urbe usque ad septimum lapidem illi obviam processit rex. *Marsus eos discedere jubet: unde ei Agrippa infensus.* Accidit autem ut hoc simultatis cum Marso initium factum esset, quod alios reges eodem cum eo curru vectos secum adduxerit. Nam Marsus spectam habuit illorum concordiam, & quod tanta invicem conjuncti essent amicitia; existimans tot virorum potentium consensum haud è re esse Romanorum. Mox itaque, certis quibusdam è necessariis suis ad singulos missis, imperavit ut sine mora domum quisque suam discederet. Ista Agrippa ægre accipiebat, & ex eo quidem tempore inter se dissentiebant. Matthiæ autem pontificatu adempto, vice ejus Elionæum Cantheræ filium pontificem constituit. *Elionæus pontifex.*

2. Tertius jam annus effluxerat, ex quo totius Judææ regno potiebatur, cum in urbem Cæsaream ingressus est, quæ antea Stratonis turris vocabatur. Illic autem in honorem Cæsaris spectacula edebat, cum intelligeret pro illius salute hos festos dies institutos fuisse. Ad quam festivitatem frequens numerus eorum, qui honore inter suos ac dignitate pollebant, ex tota provincia confluxerat. *Agrippa Cæsaream edit spectacula.* *Veste splendida indutus theatrum ingreditur.* Secundo autem spectaculorum die, veste indutus tota ex argento admirabili opere contexta, processit in theatrum primo diluculo. Ibi argentum, primis solarium radiorum ictibus illustratum, mirum in modum resplendescebat, metuendum quiddam atque horrendum oculos in id defigentibus incutiens. Moxque adulatores, vocibus ne ipsi quidem bono futuris, alii aliunde acclamare, Deum appellantes, dicentesque, "propitius nobis esto, & licet "hactenus te veluti hominem reveriti sumus, in "posterum vero se eum mortali sorte majorem ha-"bituros." At rex neque illos objurgavit, neque impiam eorum adulationem rejecit. Post paulum vero oculis in altum sublatis, supra caput bubonem funiculo cuidam insidentem conspexit: & statim hunc malorum esse nuncium intellexit, qui *Agrippæ ut Deo acclamatur.* *Conspecto bubone mortem sibi instare intelligit.*

λέων παρρησίαν ἐπιτιθέντες. ἀλλὰ γὰρ, τούτων ἀφειδόντων ἔτι παρ' αὐτῷ, Μάρσος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς Ρωμαίους οὖν [d] τιμητικὸν τηρῶν, ὑπαντήσαντα αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω [e] σταδίοις ἑπτὰ προσῆλθεν ὁ βασιλεύς. τότε δὴ ἄρα ἔμελλε τῆς [f] πρὸς τὸν Μάρσον ἔριδος γνώσεσθαι διαφοράς, [g] συγκαθεζομένους γὰρ ἅπαντας ἐπὶ τῆς ἀπήνης [h] ἐπήγετο τοὺς ἄλλους βασιλέας. Μάρσῳ δ' ἡ τούτων [i] ὁμόνοια, καὶ μέχρι τοσούδε φιλία πρὸς ἀλλήλους ὑποπτεύθη, συμφέρειν οὐχ ὑπολαμβάνουσι Ρωμαίοις δυνάστων τοσούτων συμφρόνησιν. εὐθὺς οὖν ἑκάστῳ τῶν ὑπηκοΐων τινὰς πέμπων ἐπέστελλεν ὅπως τὰ ἑαυτοῦ δίκαια μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα Αγρίππας ἀνιαρῶς ἐξεδέχετο, καὶ Μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφόρως ἔσχε. τὸν δὲ ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος Ματθίαν, ἀντ' αὐτοῦ κατέστησεν ἀρχιερέα [k] Ελιωναῖον τὸν τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.

β'. [l] Τέταρτον οὖν ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης Ιουδαίας πεπλήρωτο, καὶ παρῆν εἰς πόλιν Καισάρειαν, ἣ [m] πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. σωτηρίοις οὖν ἑστιᾶσθαι θεωρίας εἰς τιμὴν Καίσαρος τιμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτήν τινα ταύτην ὑπισχνούμενος. καὶ παρ' αὐτὴν ἤθροιστο τῆς χώρας τὴν ἐπαρχίαν [n] ἐν τέλει ὢν πρόσβεβηκότων εἰς ἀξίαν πολῆται. δευτέρᾳ [o] δὲ τῶν θεωριῶν ἡμέρᾳ σταλὴν [p] ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιημένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον [q] ὑφὴν εἶναι, παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα τῇ πρώτης τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων [r] ὑπιστολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀπέστιλβε, μαρμαίρων τε φόβερὸν καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀπανίζουσι φεικώδες. εὐθὺς δὲ οἱ κόλακες τὰς, οὐδὲ ἐκείνῳ [s] πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλοθεν [t] φωνὰς ἀνεβόων, θεὸν προσαγορεύοντες, "εὐμε-"νής τε εἴης, ὑπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον "ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ [u] τοίνυν [x] κρεῖττονά σε θνητῆς "φύσεως ὁμολογοῦμεν." οὐκ ἐπέσχεν τότε ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν [y] ἀπεβλέψατο. [z] ἀνακύψας [a] δὲ ὀλίγον [b] τὸν [c] βύβωνα τοῦ ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὅπη χοινίκι τινός· [d] ἄγγελόν τε τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν εἶναι, [e] τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν

θῶν

jam huic emend. adstipulatur *Lugd. Bat. Cocceius* cogitaverat ὑποστηγορίαν) antea in *Editis* τῆς βασιλείας παρρησίας τετ. in uno *MS.* τῇ τῆς βασιλείας παρρησίᾳ, in altero τῇ τῆς βασιλείας παρρησίᾳ τετιμημένῃ.

d Τιμητικὸν] Forte præponi debet τὸ. COCC.

e Σταδίοις ἑπτὰ προσῆλθεν ὁ βασιλεύς.] Sic *Busb.* σταδίοις in *aliis.* HUDS. Lapis est 8 stadiorum intervallum. REL.

f Πρὸς τὸν Μάρσον ἔριδος διαφοράς,] Ita *Busb.* πρὸς Μάρσον in *cæteris.*

g Συγκαθεζομένους —— βασιλέας.] Illud ὅτι ex ingenio, in reliquis sequor *Cod. Busb.* συγκαθεζόμενος ἐπὶ τῆς ἀπλοῦς, ἀπηγγείλατο τοὺς in *Editis Aliisque.* ἐπῆγε *Voss.* & *Gall.* qui in *cæteris* cum *Editis* consentiunt. HUDS. Hisce ὅτι præfixerat ex ingenio *Hudsi.* quod videbatur in pristina lectione necessarium. Verum, quum γὰρ eo modo, ut edidimus, interserat *L. B.* ejus auctoritatem sequi maluimus. HAV.

h Επήγετο] *L. B.* ἐπῆγε.

i Ομόνοια,] Vicus Ομόνοια potuit à simili casu nomen accepisse. REL.

k Ελιωναῖον τοῦ Κανθηρᾶ παῖδα.] Ita lego partim ex *Epiphanii* versione, partim ex auctoritate *MSS.* nonnihil favente *Josepho* in superioribus, lib. 19. c. 6. §. 2. & §. 4. Αλιωναῖον τοῦ Κιθαίρα in *Editis Aliisque.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίρου *Busb.* Ηλιωναῖον τοῦ Καθαρᾶ in ora *Cod. Voss.* sive *Lugd. Bat.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίρα *Gall.* Ελιωναῖον τοῦ Κιθαίρου *Zonar.* in *Epiphanii* versione *Elionæum Cantharæ natum.* HUDS. MS. Καθαρᾶ. Scriptoribus Hebræis אליהועני בן הקף memoratur, qui inter Pontifices est, qui stante Templo 11. vixerunt, id est Αλιωναῖος ὁ τοῦ Κάφρα παῖς. In serie Pontificum qui vaccam rufam combusserunt hujus nomen legitur: Sed si illis fides sit vixit tempore Simeonis filiis Shetach. REL.

l Τέταρτον] Referuntur hæc usque ad Verba hujus §. τρεῖς δὲ ἐπιλαβὼν ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορείας· Euseb. H. Eccl. l. 11. c. x. SPANH. Nihil Josephus memoriæ prodidit de Tyriis & Sidoniis quibuscum in gratiam rediit hic Herodes per Blastum, paulo ante illam historiam quæ mox sequitur. uti legitur Act. 12. 20. Sic ut inde colligere liceat non omnia notasse Josephum, nec idcirco de veritate historiarum in Novo Testamento relictarum, uti cæde infantum Bethleemitica & similibus, dubitandum esse, quod Josephus eas omiserit literis mandare. REL.

m Πρότερον Στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο.] Τὸ πρότερον habet *Euseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 10. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 13.

n Εν —— πλήθος.] Οτου ἐν τέλει solus *Busb.*

o Δὶ τῶν θεωριῶν ἡμέρᾳ σταλὴν] Ita *Busb.* & *Euseb.* δὴ in *Editis Aliisque.*

p Ενδυσάμενος —— πᾶσαν;] Ενδὺς *Busb.* & *Voss.*

q Υφὴν εἶναι,] Τὸν ὑφὴν solus *Busb.*

r Επιστολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς] Επιστολαῖς *Busb* & *Zonar.*

s Πρὸς ἀγαθῷ,] Πρὸς ἀγαθὸν τοῦ ἀληθείας ἀλλ. *Gall.* & *Voss.*

t Φωνὰς ἀνεβόων,] Vocem φωνὰς, quæ deërat in *Editis*, insertam dedi ex *Eusebio*, (imo nunc quoque *L. B.*) & *Nicephoro.* HUDS. Apud Eusebium qui verbis Josephi hanc historiam inseruit libro 11. historiæ Ecclesiasticæ cap. 10. legitur φωνὰς ἀνεβόων. REL. Adde φωνὰς, & sic Eusebius. SPANH.

u Τοίντυν] Τοίντυν *Euseb.* SPANH.

x Κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν.] Θνητῆς φύσεως κρείσσονά γε ὁμολογοῦμεν *Niceph.*

y Απεβλέψατο.] *L. B.* ἐπεπείψατο.

z Ανακύψας δ' ὀλίγον] Ανακύψας ὀλίγον μετολίγον, τὸν ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ἄγγελον· τοῦτον αὖθις ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν ἡγούμενον *Euseb.* contra mentem *Josephi*, locique sensum. Sed fortasse (ut notavit *Valesius*) verebatur *Eusebius*, ne *Josephum* & *Lucam* parum inter se consentire lectores judicarent, si quem *Lucas* angelum dixerat, *Josephus* bubonem dicere videretur. quasi vero non utrumque fieri potuerat, ut & bubo supra caput Agrippæ, & ex alia parte angelus eidem appareret. HUDS. Ανακύψας ὀλ. SPANH.

a Δ' ὀλίγον μετ' ὀλίγον] Ita *Busb.* & *Niceph.* in *reliquis* vel ὀλ. vel ὀλίγον omittitur.

b Τὸν βυβῶνα] Τὸν βυβῶνα τοῦ ὄρνιν *Busb.* & *Niceph.* HUDS. Hæc absunt ab Eusebio uti & illa ἐπὶ χοινίκι τινός. Reliqua ita in Eusebio se habent, ut ἄγγελον sententiam claudat, & dein legatur τοῦτον αὖθις ἐνόησε κακῶν εἶναι αἴτιον. Sine dubio bubonis mentio hic fieri debuit cujus & ante meminit & lectorem eo remittit. REL.

c Βυβῶνα] Conf. supr. lib. 18. c. 7. §. 7. SPANH.

d Αγγελον —— εἶναι,] Ita *Busb.* (*L. B.* nisi quod δ' habeat) & *Zonar.* τὸ deëst in *Editis Aliisque.*

e Τοῦ καί ποτε τῶν ἀγαθῶν] Vide lib. 18. c. 7. §. 7. Vide etiam quæ hac de re contra *Josephum* affert *Antonius Van-Dale* in libro de *Orig. & Progressu Idololatriæ*, c. 7. p. 137.

f Γε-

ζῶν [e] ἡδόμενον, καὶ ἀμφικάρδιον ἔχειν ὀδύνην. [g] ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας [b] προσέφυσεν ἄλγημα, μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμενον. [i] ἀναθεωρῶν δὲ πρὸς τοὺς φίλους, "ὁ "Θεὸς ὑμῖν ἐγὼ, φησὶν, ἤδη καταστρέφειν ἀναγκάζομαι τὸν "βίον, ψευδοχρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἀρὰς μου κατα- "ψευσμένους φωνὰς ἐλεγχόμενος· [k] καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνα- "τος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη [l] θνητὸν ἀπάγομαι. δεκτέον δὲ τὰ πε- "πρωμένην, ἢ Θεὸς [m] βεβούληται. καὶ γὰρ βεβιώκαμεν οὐδα- "μῆ φαύλως, ἀλλ' ἀδόξως τῆς μακαριζομένης λαμπρότη- "τος." [n] ταῦτα λέγων ἀναστένειν τὴν ὀδύνης κατεπονεῖτο. μὴ ἀπορρήξας δὲν εἰς τὸ βασίλειον [o] εἰσκομίζεται, καὶ [p] διῆξε λόγος εἰς πάντας, [q] ὡς [r] ἔχοι δὴ πεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὴ [s] αὐτίκα σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν [t] ἀπὶ σάκκων καθεσθεῖσα τῷ πατρίῳ νόμῳ τὸν Θεὸν [v] ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως. [x] οἰμωγῆς δὲ πάντα μὲν [y] ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ δὲ ὁ Βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ [z] κάτω βλέπων αὐτὸς περιῳεῖς περιστιπλουσίας, ἄδακρυς ὁδὲ αὐτὸς [a] ἔμενε. [b] συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ τοῦ χαιρὸς ἀλγήμασι διεραθεὶς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀπὸ γρέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ πέμπτον, τῆς Βασιλείας δὲ ἕβδομον. [c] τέτταρας μὲν δὴ ἐπὶ Γαΐου Καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτοὺς, τῷ φιλίππῳ μὲν τετραρχίαν εἰς τριετίαν ἀρξας, τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ τῷ Ἡρῴδου προσληφθεὶς, [d] τρεῖς δὲ ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος αὐτοκρατορίας, ἐν οἷς τε προστεταγμένων ἐβασίλευσε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν προσέλαβε, Σαμάρειάν τε καὶ Καισάρειαν. προσοδεύσας δὲ ὅτι [f] πλείστας αὐτῶν [g] προσφορὰς, δισχιλίας ἐπὶ χιλίας μυριάδας. [h] πολλὰς μέν τοι προσεδανείσατο. τῷ γὰρ φιλόδωρος εἶναι, δαψιλέστερα τῶν προσιόντων ἀνήλισκεν. καὶ δὴ ἀφειδὲς αὐτοῦ τὸ φιλότιμον.

γ'. Ἀγομένης δὲ καὶ μὴν τῆς τελευτῆς τῆς ἐκείνου αὐτῷ, συμφρονήσαντες Ἡρῴδης τε ὁ τῆς Χαλκίδος δυνάστευων, καὶ Ἑλκίας ὁ ἵππαρχος καὶ [i] φίλος τοῦ Βασιλέως, Ἀριστωνα ἔπεμψαν, [k] τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον, καὶ Σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ καὶ τοῦτοις, ἀπέσφαξαν, ὡς δὴ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος.

& antea bonorum *nuncius* fuerat, moxque cordicitus dolebat. accesserunt autem ventris cruciatus, etiam à principio vehementissimi. Conversis itaque ad amicos oculis, "Ecce, inquit, Deus ego "vester cogor nunc è vita discedere, fati necessi- "tate voces mihi *improbe* affictas *falsi* protinus co- "arguente; & qui immortalis appellabor à vobis, "jam rapior ad mortem. Sed ferenda est fati con- "ditio, quandoquidem sic Deo visum est. neque "enim male & abjecte viximus, sed in eo splendo- "re quem homines beatissimum existimant." Hæc cum diceret, augescente interim vi doloris torquebatur. Ocyus igitur in palatium delatus erat, rumorque continuo per urbem sparsus est, regem in eo fere esse ut vitam relinquat. Statim autem plebs omnis cum uxoribus & liberis, stratis ciliciis more patrio sedens, Deum pro salute regis obsecrabat. atque *loca* omnia ejulatu & lamentis plena erant. Rex vero in excelso quodam solario decumbens, cum eos humi prostratos ex alto prospiceret, ne ipse quidem temperabat à lachrymis. Tandem continuis per quinque dies ventris doloribus confectus vitam finivit, annum agens ætatis quartum & quinquagesimum, regni vero septimum. Quatuor namque sub Cajo Cæsare annis regnaverat, Philippi quidem tetrarchia potitus per triennium, quarto vero Herodis quoque *tetrarchia* adjuncta, tribus porro reliquis sub Claudii Cæsaris imperio exactis; in quibus & imperitabat prædictis regionibus, ac præterea Judæam accipiebat, Samariamque & Cæsaream. Quammaximos ex illis reditus percepit, ad MCC. *drachmarum* myriadas: multas tamen ab aliis mutuatus est. nam cum in dando munificus esset, impensis non sufficiebant reditus: quod liberalitatem, nulla adhibita parsimonia, exerceret.

Populus de Agrippa salute admodum sollicitus.

Mors ejus.

3. Cæterum priusquam rumor in vulgus emanaret, quod animam efflasset *rex*; Herodes dynasta Chalcidis, & Helcias equitum magister regisque amicus, uno consensu miserunt Aristonem, ministrorum fidelissimum, & Silam cui inimici erant occidendum curarunt, quasi rex id jussisset.

Herodes Chalcidis dynasta & Helcias Silam interficiunt.

ΚΕΦ. θ'. CAP. IX.

Οἷα ἐπεσάχθη μετὰ τὸν τελευτὴν Ἀγρίππα. καὶ ὡς Κλαύδιος, διὰ τὸν δὲ Ἀγρίππα νεωτέρου ἀμαθίαν, ἀπέστειλε Κούσπιον Φάδον τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς βασιλείας ἐπιτροπεύσοντα.

Quænam acta erant post mortem Agrippæ. & quomodo Claudius, quòd rerum imperitus esset Agrippa junior, Cuspium Fadum ad Judæam totumque regnum procurandum misit.

Ἀγρίππας μὲν δὴν ὁ Βασιλεὺς [l] τρόπῳ τοιούτῳ καταστρέψας τὸν βίον· γόνῳ δὲ [m] αὐτοῦ καταλέλειπτο

ET quidem Agrippa rex hoc modo vitam finivit: de genere autem suo reliquit filium Agrippam,

Agrippæ progenies.

[f] Γενόμενον, καὶ] Μιωυτὸν *Zonar.*
[g] Ἄθρουν δὲ αὐτῷ τὰ κοιλίας] Ἀθρόοι in *plerisque.*
[h] Προσέφυσεν ἄλγημα,] Προσέπεσεν *Busb.* & *Gall.* in *Marg. L. B.* προσεφήνεν.
[i] Ἀναθεωρῶν] *L. B.* ἀναθορὼν.
[k] Καὶ ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν,] Ita cum *Busb.* & *Niceph.* καὶ deest *reliquis.*
[l] Θανὼν ἀπάγομαι.] Θανεῖν ἀπάγομαι in *Editis.* Θανεῖν ἀπάγομαι *Voss.* & *Niceph.* Θανεῖν ἐπείγομαι *Busb.* & *Gall.* HUDS. Θανεῖν *Euseb.* SPANH.
[m] Βεβούληται.] Βούλεται *Busb.*
[n] Ταῦτα λέγων] Ταῦτ' ἄμα *Busb. Voss.* & *Niceph.* ταῦτα δὲ *Zonar.* HUDS. Ταῦτα δὲ λέγων *Euseb.* SPANH.
[o] Εἰσκομίζεται,] Ita *Busb. Voss. Euseb.* & *Niceph.* ἐξεκομίζετο *Niceph.* συνεκομίζετο *Zonar.* διεκομίζετο in *Editis Aliisque.*
[p] Διῆξε λόγος εἰς πάντας,] Διῆλθε *Euseb.*
[q] Ὡς ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ita *Basil. Busb. Vat. Euseb.* & *Niceph.* ὡς ἔχει τεθνάναι in *Edit. Gen.* quod non improbat *Valesius*, ut ἔχοι positum sit pro μέλλοι: licet magis probet ὡς ἔχει τεθνάναι. quod exstat in aliquibus *Eusebii* codicibus. Si articulus retineatur, ἔχοιτο scribendum esse contendit, aut certe subaudiendum esse ἀπάγγελμα. Hac de re aliorum esto judicium.
[r] Ἔχοι δὴ τεθνάναι] Ἔχοι δὴ τεθνάναι *Euseb.* SPANH.
[s] Αὐτίκα σὺν γυναιξὶ] Αὐτίκα πᾶσα solus *Niceph.*
[t] Ἐπὶ σάκκων καθεσθεῖσα] Ita *Busb.* & *Niceph.* quo modo LXXII. οὐαθίζε ἐπὶ σποδὸν *Jonæ* c. 3. v. 6. ἐπὶ σάκκου *Voss.* ἐπὶ σάκκῳ *Niceph.* ἐπὶ σάκκοις in *Editis Aliisque.* ut & apud *Euseb.*
[v] Ἱκέτευεν] Ἱκέτευον *Busb. Euseb.* & *Niceph.*
[x] Οἰμωγῆς δὲ πάντα μὲν] Οἰμωγῆς τε π. *Niceph.*
[y] Ἀνάπλεα καὶ θρήνων.] Ἀνάπλεω in codicibus *Euseb.*
[z] Κάτω ——— περιῳεῖς,] Κάτω μὲν βλέπων *Busb.*
[a] Ἔμενε.] Διέμβε *Voss.*
[b] Συνεχῶς ——— κατέστρεψεν,] Conf. ἀλλαχ. lib. 2. c. 11. §. 6. SPANH.
[c] Τέτταρας μὲν δὴν] Quatuor sub Cajo, demptis tribus vel quatuor mensibus, neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipse Cajus; & tres sub Claudio tribus itidem aut quatuor mensibus additis. *Usserius* in *Annalibus* V. T. p. 647. *Edit. Lond.*
[d] Τρεῖς ——— αὐτοκρατορίας,] Αὐτοκρατορίας· Hic desinit Eusebius adducto loco H. Eccl. l. 11. cap. 2. SPANH.
[e] Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος] Illud ἐπὶ cum Cl. *Lowthio* adjectum esse volui.
[f] Πλείστας αὐτῶν] Ita *Busb.* πλείους in *ceteris.*
[g] Προσφορὰς,] Πρὸς ἰσοφορὰς *Busb.*
[h] Πολλὰς μέν τοι προσεδανείσατο.] Ita *Voss.* & *Busb.* πολλὰ in *Editis Aliisque.*
[i] Φίλος] *L. B.* φίλους.
[k] Τῶν ὑπηρετῶν τὸν ἐπιτήδειον,] Illud τὸν ἐ *Cod. Busb.* & *Lugd. Batt.*
[l] Τρόπῳ τοιούτῳ καταστρέψας τὸν βίον·] Τῷ τρόπῳ τούτῳ *Busb.*
[m] Αὐτοῦ καταλέλειπτο] *L. B.* αὐτῷ καταλειπτο.

δ Τοῦ

pam, annos natum XVII. & tres filias, quarum una Bernice annorum ſexdecim nupta erat Herodi ejus patruo. duæ autem virgines erant, Mariamne & Druſilla; Mariamne quidem decennis, Druſilla vero ſexennis: erantque à patre deſponſatæ, Mariamne Julio Archelao Chelciæ filio, Druſilla Epiphani Antiochi Commagenorum regis filio. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarenſes & Sebaſteni, beneficiorum ejus obliti, pro inimiciſſimis ſeſe geſſerunt. nam & convicia dictu turpia in defunctum jactabant; & milites, qui tunc forte multi aderant, domum ejus adibant, & filiarum regis ſtatuas abreptas unanimiter in lupanaria deportarunt, & collocatas ſuper tectis modis omnibus ludibrio habuerunt, turpiora quam quæ dici poſſunt patrantes. Quin & locis publicis diſcumbentes magnâ frequentiâ convivia agebant, coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & ſibi invicem propinantes *præ gaudio* quod rex animam egiſſet. Atque ita immemores erant non ſolum Agrippæ, qui multa erga eos uſus eſt liberalitate; ſed & avi ejus Herodis, qui & ipſe urbes illis exſtruxit, portuſque fecit & templa ædificavit ſumptibus ſuis ſplendide & magnifice.

Cæſarenſes & Sebaſteni in Agrippam defunctum contumelioſi.

Agrippa, Agrippæ filius.

2. Defuncti autem filius Agrippa eo tempore Romæ erat, apud Claudium Cæſarem educatus. Atqui Cæſar, cum auditione accepiſſet mortuum eſſe Agrippam, quodque Sebaſteni & Cæſarenſes contumelioſi in eum exſtitiſſent, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem hominibus *vehementer* iratus eſt. Itaque in animo habuit Agrippam juniorem è veſtigio mittere ut in regnum ſuccederet, volens etiam fidem jurejurando datam confirmare. Sed liberti & amici, qui plurimum apud eum poterant, diſſuaſerunt; periculoſum eſſe dicentes adoleſcentulo admodum, & qui nondum ex ephebis exceſſerat, tantæ magnitudinis regnum committere, qui haud ferendo erat adminiſtrationis curas, cum & adulto grave onus ſit imperii moles. Eos igitur Cæſar veriſimilia loqui exiſtimavit. adeoque Cuſpium Fadum miſit, qui Judææ totiuſque regni præſes eſſet; defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum, cum quo Agrippæ erant inimicitiæ, in regnum ejus induceret. Ei autem decretum erat in primis Fado mandare, ut Cæſarenſes & Sebaſtenos ob injurias caſtigaret defuncto illatas; factaſque filiabus ejus adhuc viventibus contumelias; alam vero Cæſarenſium & Sebaſtenorum & quinque cohortes in Pontum trajici juſſit, ut ibidem militarent: militumque è Romanis legionibus, quæ in Syria erant, totidem numero delectum haberi, qui locum eorum ſupplerent. Haud tamen ex juſſu illius migrarunt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium, atque id aſſequuti ſunt ut in Judæa manerent: qui in temporibus ſequentibus maximarum calamitatum Judæis initium fue-

Claudius de eo in patris regnum mittendo cogitat.

Diſſuadent amici.

Vice Agrippæ mittitur Fadus procurator,

Ei mandatum ut pœnas exigeret à Cæſarenſibus & Sebaſtenis.

[a] ὃς μὲν Ἀγρίππας, ἄγων ἔτος ἐπ᾽ ἀκαὶ δέκα ἦν, τρεῖς ἦν θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν Ἡρῳδῃ [o] ᾧ πάτρως ἀδελφῷ γεγάμητο Βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονῖα. παρθένοι ἦσαν αἱ δύω, Μαριάμμη τε ἡ [p] Δρύσιλλα, δεκαετὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ἦν Δρύσιλλα· [q] καθωμολόγηντο ἦν ὑπὸ τοῦ πάτρως πρὸς γάμον, [r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τῷ Χελκίᾳ παῖδι Μαριάμμη, Δρύσιλλα ἦν Ἐπιφανεῖ, τοῦ [t] Κομμαγηνῆς βασιλέως [s] Ἀντιόχου ὃς ἦν ἔτος. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν Ἀγρίππας, Καισαρεῖς καὶ [t] Σεβαστηνοὶ, τὴν εὐπιΐαν αὐτοῦ λαθόμενοι, [v] τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν καλοιχόμενον ἀπρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιώμενοι τόπῳ ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἴκαδε ἀπῆλθον, καὶ [x] τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων [y] ἁρπάσαντες, ἁμαθυμαδὸν εἰσόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ ἡσυχῆς [z] ἐπὶ τοῦ τέγους ὡς δυνάλον ἐπ᾽ [a] ἐφύβριζον, ἀχνημονέστερα διηγήσεως δρῶντες. [b] ἔν τε τοῖς δημοσίοις καταικλινόμενοι τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐπετέλουν, στεφανούμενοι, καὶ μυρίζόμενοι, καὶ αὐτένδοντες τῷ [c] Χάρωνι, ποσπόσις τε τοῦ βασιλέως σκῶπτοι ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες ἦσαν οὐκ Ἀγρίππα μόνον χρησιμέντα πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τοῦ πάππου ἦν Ἡρῴδου, [d] ὅτι τὰς πόλεις οἰκείῳ αὐτοῖς ἔκτισε, [e] λιμένας τε καὶ νεὼς κατασκευάσι λαμπροῖς ἀναθήμασιν.

β΄. Ὁ δὲ πυθόμενος ὡς Ἀγρίππας ἐπὶ Ῥώμης ἦν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, τρεφόμενος παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν Καῖσαρ ὅτι πέπτωκε μὲν Ἀγρίππας, Σεβαστηνοὶ δὲ καὶ Καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ᾽ ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν· ὅτι δὲ τὰς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. πέμπει οὖν εὐθέως ὥρμητο τὸν νεώτερον Ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν παραδεξόμενον, ἅμα βουλόμενος [f] ἐμπεδοῦν τοὺς ὡμομένους ὅρκους. [g] ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ᾽ αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, [h] κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοὺς παῖδας ἐκβεβηκότι χρόνους ἐπιτρέπειν [i] βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τῆς διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ πλείω δ᾽ εἶναι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς εἰκότα λέγειν ὁ Καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς ἀπάσης βασιλείας ἀπέστελε Κύσπιον Φάδον, τῷ κατοιχομένῳ διδοὺς τιμὴν τὸ μὴ Μάρσον ἐπαγαγεῖν [k] εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ πάντων ἀπιστεῖλαι τῷ Φάδῳ, Καισαρεῦσι καὶ Σεβαστηνοῖς ἐπιτελῆξαι τὰ εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως καὶ παροινίας εἰς τοὺς ἔτι ζῶντας, τὴν ἴλην δὲ τῶν Καισαρέων καὶ τῶν Σεβαστηνῶν, καὶ τὰς πέντε σπείρας εἰς Πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύωνται· τὸν δὲ ἐν Συρίᾳ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἀπολέξαι στρατιώτας κατ᾽ ἀριθμὸν, καὶ τὰ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ὁ μὲν οὖν κελευσθέντες μετέστησαν. πεισθεῖσαι γὰρ Κλαύδιον ἀπεμελίξαντο, καὶ μένειν [l] ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον· [m] οἱ καὶ τοῖς ἐπὶσω χρόνοις τῶν μεγίστων Ἰουδαίοις ἠρξαν συμφορῶν ἀρχὴ, ᾗ καὶ

[n] Υἱὸς ——— ἐπ᾽ ἔτη καὶ δέκατον,] Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 11. §. 6. SPANH.

[o] Τῷ πατρὸς ἀδελφῷ γεγαμῆσθαι Βερνίκη,] Τῷ πατρὸς *Busb.*

[p] Δρύσιλλα,] Δρουσίλλα *Busb.* nec aliter *Photius* in *Cod.* 238. *fol.* 796.

[q] Καθωμολόγηντο ——— γάμον,] Καθωμολόγητο *Busb.* & *Vat.*

[r] Ἰουλίῳ μὲν Ἀρχελάῳ τῷ Χελκίᾳ] Ἰουλίῳ non agnoſcunt *Epiphanii* codices. & Ἀρχελάῳ habet *Busb.*

[s] Ἀντιόχου ὃς ἦν ἔτος.] Illud Ἀντιόχου infertum dedimus auctoritate *Cod. Busb.* & *Epiphanii*.

[t] Σεβαστηνοὶ,] Conf. infr. lib. 20. c. 5. (6.) §. 1. SPANH.

[v] Τὰ τῶν δυσμενεστάτων ἐποίησαν.] Ita *Voſſ.* & *Busb.* τὸ in *reliquis*.

[x] Τὰς ἀνδριάντας τοῦ βασιλέως θυγατέρων] *Photius* (*Cod.* 238. *fol.* 976.) ipſas Agrippæ filias ſic raptas fuiſſe dicit.

[y] Ἁρπάσαντες,] *Al.* ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, εἰσόμισαν.

[z] Ἐπὶ τοῦ τέγους] V. *ſuper tectis*. verum τέγος Græcis eſt lupanar, πορνεῖον (vide *Valeſ.* in *Euſ.* H. E. II. 13.) quo ſenſu hic ſumi videtur. IBBETSON.

[a] Ἐφύβριζον,] *L. B.* ἀφύβριζον.

[b] Ἐν ——— τόποις,] Ἐπί τε τοῖς δ. *Busb.* & *Lugd. Bat.*

[c] Χάρωνι,] Σ. Β Χάρωνι.

[d] Ὅτι ——— ἔκτισε,] Ὃς τὰς πόλεις αὐτοῖς ἔκτισε *Busb.*

[e] Λιμένας τε καὶ νεὼς κατασκεύασι] Vide *Antiquitatum* lib. 15. c. 9. & 10. & lib. 1. de *Bello Jud.* c. 16.

[f] Ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμοθμένους ὅρκους.] Ἐμπεδοῦν *Plato de* Legib. lib. VII. p. 823. SPANH.

[g] Ἀλλὰ τῶν ἐξελευθέρων] Multo aliter legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *Et convocatis amicis indicavit, quod deliberaſſet ſuper commendato ſua fidei puero, interrogans quid & ipſis videretur, utrum cogitata de hoc manere vel non decernerent. Qui, perſpecto Cæſaris animo, prudentius aliquid conſiliati ſunt, collaudantes quidem benignitatis ejus propoſitum, voluntatem autem ejus incautam eſſe dicentes, ut puero, qui nec infantiles annos exceſſerat &c.*

[h] Κομιδῇ νέῳ] Vid. ἀλωσ. lib. 1. c. 10. §. 4. SPANH.

[i] Βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος,] Βασιλείαν *Busb.* nec βασιλείαν nec βασιλείαν agnoſcit *Voſſ.*

[k] Εἰς βασιλείαν αὐτῷ διάφορον.] Εἰς τὸ βασίλειον αὐτῷ, ἀπὸ διαφόρου τότου ἐγνώκει. ὃς πάντων ἦν ἐπίσκλε *Busb.* & *Gall.*

[l] Ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἐπέτυχον·] Τοῖς Ἰουδαίοις *Busb.*

[m] Οἱ καὶ τοῖς ἐπὶσω χρόνοις] Ὃ καὶ τ. ἐ. χ. τ. μ. Ἰ. ἐφόρῳ *Busb.*

n Ba-

χ῎ Φλῶρον πολέμιᾳ σπέρματα [n] βαλόντες. ὅθεν Οὐεσπασιανὸς κρατήσας, ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, [o] ἐξήγαγε αὐτοὺς τ῀ ἀρχῆς.

Τέλος τ῀ βιβλίου ἐνεακαιδεκάτου.

runt, jactis ab illis belli ſub Floro ſeminibus. Unde Veſpaſianus, cum Judæam viciſſet, ut paulo poſt dicemus, eos è provincia eduxit. *Belli Judaici ſemina ſub Floro jacta.*

Finis Libri decimi noni.

n Βαλόντες.] Λαβόντες *Busb.* λαβόντος in *Editis Aliiſque*, ipſe vero βαλόντες prætuli.

o Ἐξήγαγεν αὐτοὺς τ῀ ἀρχῆς.] Ἐξέβαλεν αὐτοὺς τ῀ ἐπαρχίας *Busb.* | quod ſuſpicor eſſe interpretamentum vulgatæ lectionis. *Lugd. Bat.* ἐξήγαγεν αὐτοὺς τ῀ ἐπαρχίας.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ῍ ΕΙΚΟΣΤΗ῍

ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΩΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

JOSEPHI LIBRO VIGESIMO
HISTORIARUM ANTIQUITATIS JUDAICÆ
HÆC CONTINENTUR.

α'. [a] Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ μ῎ τὸν Ἀγρίππα πλοῦτον Φάδον ἔπεμψεν εἰς Ἰουδαίαν, ἐπίτροπον [b] πραγμάτων ἐσομένου.

1. *Quomodo Claudius Cæſar poſt Agrippæ mortem Fadum in Syriam miſit, ut res procuraret.*

β'. Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ Περαίᾳ καλουμένους Ἰουδαίους περὶ ὅρων κώμης Μιᾶς· καὶ ὡς ὑπὸ τούτων πολλῶν ἀναιρεθέντων Φιλαδελφίων, Φάδος ἀναστήσας, τοὺς ἐν Περαίᾳ Ἰουδαίων τοὺς πρώτους τρεῖς ἄνδρας λαβὼν ἀπέκτεινεν.

2. *Diſſidium inter Philadelphenſes & Judæos Perææ incolas de Miæ vici finibus: utque Fadus, multis Philadelphenſium ab iſtis occiſis, vehementer iratus, tres primores Judæorum in Peræa comprehenſos interfecit.*

γ'. [c] Ὡς Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς, τοὺς Ἄραβας λῃστεύων. ληφθεὶς ἐπὶ Φάδου ἀχθεὶς ἀνῃρέθη.

3. *Quomodo Tholomæus latronum princeps, dum populatur Arabas, captus & ad Fadum adductus perimitur.*

δ'. Ὡς Φάδος ἐπὶ Καστίου Λογγίνου ὁ τ῀ Συρίας ἡγεμὼν, ἀναβάντες εἰς Ἱερουσάλυμα, τοῖς πρώτοις τ῀ Ἰουδαίων ἐκέλευσαν τ῀ ποδήρη [χιτῶνα] καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐν τῇ Ἀντωνίᾳ κατθέσθαι, [κειμένην] ὑπὸ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ ἐπ' ἔμπροσθεν ἦν.

4. *Quomodo Fadus & Caſſius Longinus Syriæ præſes, cum aſcendiſſent in Hieroſolyma, juſſerunt primores Judæorum in caſtellum Antoniam deponere tunicam talarem & ſtolam pontificiam, ut eſſet in Romanorum poteſtate, quemadmodum olim fuerat.*

ε'. [d] Παράκλησις [e] ἐπὶ τούτῳ τῶν Ἰουδαίων πρὸς Φάδον καὶ Λογγῖνον, αἰτούντων αὐτοὺς ἐπιτρέψαι πέμψαι πρεσβείαν πρὸς Καίσαρα Κλαύδιον περὶ τούτου.

5. *Judæorum hac de re ſupplicatio ad Fadum & Longinum, eos rogantium, ut legatos ſibi liceat ad Claudium Cæſarem mittere de ſacra ſtola ſervanda.*

ς'. Ὡς Φάδος, λαβὼν ὁμήρους, ἐπέτρεψεν.

6. *Ut Fadus, datis obſidibus, illis annuit.*

ζ'. Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ, παρακληθεὶς ὑπ' Ἀγρίππα τ῀ νεωτέρου, συνεχώρησε τοῖς Ἰουδαίοις τὰ αἰτήματα, καὶ πρὸς Φάδον ἔγραψε περὶ τούτων.

7. *Quomodo Claudius Cæſar, ſupplicante ei Agrippa juniore, ceſſit Judæorum precibus, & ad Fadum de illis ſcripſit.*

η'. Ὃν τρόπον Ἑλένη τ῀ Ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς Μονόβαζος καὶ Ἰζάτης καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῶν ἐζήλωσαν τὰ Ἰουδαίων ἔθη.

8. *Quemadmodum Helena Adiabenorum regina, ejuſque filii Monobazus & Izates cum tota illorum progenie Judæorum religionem amplexi ſunt.*

θ'. Ὡς Τιβέριος Ἀλέξανδρος, ἐπίτροπος εἰς Ἰουδαίαν ἐλθὼν, τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τ῀ Γαλιλαίου τ῀ ὄχλον ἀπατῶντας ἐκόλασεν.

9. *Quomodo Tiberius Alexander, cum procurator in Judæam veniſſet, animadvertit in Judæ Galilæi filios, populum decipientes.*

ι'. Περὶ τ῀ λιμοῦ τ῀ γενομένου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους.

10. *De fame quæ regionem pervaſerat.*

ια'. Κουμάνου ἄφιξις εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐπιτρόπου πεμφθέντος ὑπὸ Καίσαρος.

11. *Cumani, procuratoris à Cæſare miſſi, in Judæam adventus.*

ιβ'. Ὡς Ἡρῴδου τελευτήσαντος τ῀ Χαλκίδος βασιλέως, Ἀγρίππας ὁ νεώτερος τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, δόντος αὐτῷ Κλαυδίου Καίσαρος.

12. *Quomodo Agrippa junior, mortuo Herode Chalcidis rege, imperium accepit beneficio Claudii Cæſaris.*

ιγ'. Ὡς ἐπὶ τ῀ Κουμάνου πολλοὶ τ῀ Ἰουδαίων κατ' τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

13. *Quomodo ſub Cumano plurimi Judæorum circa templum oppreſſi ſunt.*

14. *Diſ-*

a Ὡς Κλαύδιος Καῖσαρ] Ita *Vat.* & *Gall.* in *Editis Aliiſque* deeſt hoc ſummarium.

b Πραγμάτων ἐσομένου.] Illa πραγμάτων ἐσόμενον ſolus agnoſcit *Gall.*

c Ὡς Θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς,] Hoc ſummarium debemus *Cod. Gall.*

d Παράκλησις] Ita *Gall.* ὁ Φαδίνης ἐπὶ τ῀ minus recte in *Cod. Busb.*

e Ἐπὶ τούτῳ τ῀ Ἰουδαίων] Ita reſcripſi, ἐπὶ τούτου in *libris.*

14. *Dissensio inter Samaritas & Judæos, atque ut multi Samaritarum occisi sunt.*

15. *Quomodo Ummidius Quadratus Syriæ præses, cum ista audisset & in Judæam ascendisset, primores Judæorum & Samaritarum Romam proficisci jussit; simulque Cumanum procuratorem & Celerem tribunum, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros: Judæorum autem quosdam ipse supplicio affecit.*

16. *Quomodo Claudius, illis auditis, Judæos quidem crimine absolvit, eò adductus precibus regis Agrippæ; Cumanum vero in exsilium egit, & per Celerem tribunum à primoribus Samaritarum pœnas exegit.*

17. *Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium successit.*

18. *Quomodo Felix procurator in Judæam missus, cum regionem offendisset latronibus vexatam, illis peremptis pacem stabiliendam curavit; principem autem latronum, nomine Eleazarum, vinctum Romam misit.*

19. *Quomodo Felix, cum impostor Ægyptius apud Judæos ageret, multosque illorum decepisset, eruptionem in eos fecit, plurimosque eorum occidit.*

20. *Quemadmodum Felix procurator seditionem, inter primos Judæorum & Syros Cæsareæ ortam, compressit.*

21. *Qui contigit Judæam à Sicariis afflictam esse, Porcio Festo in regionem misso procuratore. De porticu exteriori templi, & quomodo ipsam in altum exstruxerunt Judæi.*

22. *Quomodo Festus, cum hanc rem ægre tulisset, primores Judæorum Romam ad Neronem misit, qui omnia recte facta esse ei persuaderent.*

23. *Quomodo Albinus Festo, in Judæa mortuo, successurus veniebat.*

24. *Quomodo sub eo Sicarii regionem infestare desierunt.*

25. *Quemadmodum Florus, factus Albini successor, tot malis afflixit Judæos, ut eos ad arma sumenda compulerit.*

ιδ'. Στάσις Ιουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς, καὶ ὡς πολλοὶ διεφθάρησαν τ Σαμαρειτῶν.

ιε'. Ως [f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος ὁ τ Συρίας ἡγεμὼν, ἀκούσας ταῦτα καὶ ἀναβὰς εἰς Ιουδαίαν, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν ἐκέλευσεν εἰς Ρώμην ἀναβῆναι, ὁμοίως δὲ Κούμανον τ ἐπίτροπον, καὶ Κέλερα τ χιλίαρχον, λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι περὶ τ πεπραγμένων· τινὰς δὴ τ Ιουδαίων αὐτὸς ἐκόλασεν.

ις'. Ως Κλαύδιος ἀκούσας αὐτῶν, τοὺς μὲν Ιουδαίους τ αἰτίας ἀπέλυσε, παρακληθεὶς ὑπὸ τ βασιλέως Αγρίππα, Κούμανον δὲ ἐξώρισε, Κέλερα δὲ τ χιλίαρχον, καὶ τοὺς πρώτους τ Σαμαρειτῶν ἐκόλασεν.

ιζ'. Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο.

ιη'. Ως Φῆλιξ, ἐπίτροπος πεμφθεὶς, καὶ καταλαβὼν τὴν χώραν κεκακωμένην ὑπὸ τ λῃστῶν, πρῶτον μὲν φθείρας αὐτοὺς, εἰρήνην ἐν τῇ χώρᾳ κατέστησεν. τὸν δὲ πρῶτον τ λῃστῶν Ελεάζαρον ὄνομα δήσας εἰς Ρώμην ἀνέπεμψεν.

ιθ'. Ως ἐπιδημήσαντος Αἰγυπτίου γόητος, καὶ πολλῶν Ιουδαίων ὑπ' αὐτοῦ πλανηθέντων, Φῆλιξ, ἐπελθὼν αὐτοῖς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

κ'. Ως στασιάζοντας Ιουδαίων τοὺς πρώτους ἐν Καισαρείᾳ πρὸς τοὺς Σύρους Φῆλιξ ὁ ἐπίτροπος ἔπαυσεν.

κα'. Ως Πόρκιος Φῆστος πεμφθέντος εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπιτρόπου, σωτέον κακωθῆναι τὴν χώραν ὑπὸ τ [g] Σικαρίων. περὶ τῆς στοᾶς δὲ ἔσωθεν ἱεροῦ, καὶ ὃν τρόπον ὕψωσαν αὐτὴν οἱ Ιουδαῖοι.

κβ'. Ως Φῆστος, ἀγανακτήσας ἐπὶ τούτῳ, τοὺς πρώτους τ Ιουδαίων εἰς Ρώμην ἔπεμψε πρὸς Νέρωνα, πείσοντας αὐτὸν περὶ τ πεπραγμένων.

κγ'. Ως, τελευτήσαντος Φήστου ἐν τῇ Ιουδαίᾳ, Αλβῖνος ἦλθε διάδοχος.

κδ'. Ως ἐπὶ τούτου ἐπαύσαντο οἱ Σικάριοι τὴν χώραν κακοποιεῖν.

κε'. Ως Φλῶρος, ἐλθὼν Αλβίνου διάδοχος, τοσαῦτα διέθηκε τοὺς Ιουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

[f] Οὐμμίδιος Κυαδράτος] Ita lego cum Cl. *Norisio* (in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.*) & Cl. *Pagio* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. Νυμίδιος in *Editis Aliisque.* Μόδιος *Gall.* & *Vat.*

[g] Σικαρίων.] Ita distinxi post Σικαρίων, cum antea nulla esset distinctio aut in *Editis* aut in *MSS.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν * κϚ'.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQUITATUM JUDAICARUM
LIBER VIGESIMUS.

Continet hic liber tempus annorum XXII.

ΚΕΦ. α'.

Στάσις Φιλαδελφέων πρὸς Ιουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὴ τοῦ βασιλέως Αγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει Μάρσῳ Διάδοχον Κλαύδιος Καῖσαρ [a] Κάσσιον Λογγῖνον, [c] μνήμης δὲ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ διὰ γραμμάτων ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἠξίωσεν, μηκέτι Μάρσον τὴν τῆς Συρίας πραγμάτων προϊστασθαι. [d] Φάδος δὲ, ὡς εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει ταραττομένους, [e] τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους [f] πρὸς [g] Φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων χώρας [h] Μιᾶς λεγομένης, [i] πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τὴν Περαίαν, χωρὶς γνώμης [k] τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν Φιλαδελφέων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον [l] τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν περὶσιν αὐτῷ προαπολείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν Φιλαδελφέων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' [m] ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειεν. λαβὼν οὖν τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς μὲν τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσας προσέταξεν· εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν ἀνεῖλεν· Αννίβας ἦν δὲ τοῦτο ὄνομα τούτῳ. [n] Αμαράμῳ δὲ καὶ Ελεαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέβαλεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ [o] Θολομαῖος [p] ὁ ἀρχιλῃστὴς, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀχθεὶς [q] δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διαπεφωκὼς μέγιστα κακὰ [r] τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα [s] τοὐνηῦθεν ἡ Ιουδαία, Φροντίδι καὶ προνοίᾳ τῇ Φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρώτους [t] Ιεροσολυμιτῶν, [v] καὶ τὴν κέλυζιν δὲ αὐτοκράτορος, παρῆνεσεν αὐτοῖς τὴν ποδήρη χλαῖναν, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν

CAP. I.

Philadelphenſium & Judæorum diſſidium, deque ſtola pontificia.

EXSTINCTO autem rege Agrippa, quemadmodum in ſuperiore libro narravimus, Caſſium Longinum in locum Marſi ſucceſſurum mittit Claudius Cæſar, memoriæ regis hoc ipſum tribuens; à quo dum viveret ſæpe per literas rogatus fuerat, ut nollet Marſum amplius rebus Syriæ *adminiſtrandis* præeſſe. At vero Fadus, ubi procurator in Judæam veniebat, offendit Judæos Peræam habitantes ſeditionem moviſſe contra Philadelphenſes de vici, Miæ nomine, finibus, referti viris bellicoſiſſimis. immo Perææ incolæ, inſciis primoribus illorum, arma ſumpſerant, multoſque Philadelphenſium occiderant. Iſta Fadum, ubi de iis aliquid reſciverat, valde commoverunt, quod integram illi cauſam non reſervaſſent, ſi putarent ſibi factam à Philadelphenſibus injuriam, ſed temere ad arma concurriſſent. Comprehenſis itaque tribus illorum primoribus, qui & ſeditionis auctores erant, imperavit ut in vincula conjicerentur. deinde horum quidem unum, Annibam nomine, interfici juſſit: Amaramum vero & Eleazarum ambos exſilio multavit. Quin & Tholomæus latronum princeps, qui multa mala Idumæis & Arabibus intulerat, non multo poſt vinctus ad eum adductus ſupplicio afficitur: atque exinde Judæa omnis latrociniis perpurgata eſt diligentia & cura Fadi. Is dein, accitis ſtatim pontificibus & Hieroſolymitarum proceribus, prout ipſi in mandatis dederat imperator, admonuit eos, ut tunicam talarem & ſtolam ſacram, quam ſolum pontificem ſum-

Caſſius Longinus Syriæ præfet.

Lis magna inter Philadelphenſes & Judæos, atque inde ſeditio.

Seditionis auctores pœna afficiuntur.

Fadus à Judæis poſtulat, ut ſtola pontificia in Romanorum poteſtate ſit.

---

a ΚϚ'.] Sic *Baſ. Gen.* & aliquot *Codd. MSS. Græci.* in *Græcis* reliquis & *Latinis* omnibus κϚ'. Videſis *Voſſii* Chronol. S. c. 19. p. 161.

b Κάσσιον Λογγῖνον,] Hac de re velim conſulas *Pighium* in *Annalibus* tom. 3. p. 573. *Uſſerium* in *Annalibus V. T.* p. 648. & *Pagium* in *Critica* ad *Baronium*, Vol. 1. p. 37. col. 1. Αττιον *L. B.*

c Μνήμης βασιλίως τοῦτο χαριζόμενος,] Μνήμη τῆ Β *Voſſ.*

d Φάδος ὁ,] Φάδος ὁ εἰς τὴν Ιουδαίαν ἐ. ἀ. καὶ καταλαμβάνει ſolus *Busb.* HUDS. Conf. ἀλωσ. lib. 2. c. 11. §. 6. SPANH.

e Τοὺς εἰς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας Ιουδαίους] Ita & *D. Matthæus*, c. 4. v. 13. κατῴκησεν εἰς Καπερναούμ. Verum τοὺς τὴν Περαίαν κατοικοῦντας habet *Cod. Busb.*

f Πρὸς Φιλαδελφεῖς] Πρὸς τοὺς Φιλ. *Busb.*

g Φιλαδελφεῖς] Φιλαδελφίαν ſupr. lib. 13. c. 8 §. 1. SPANH.

h Μιᾶς λεγομένης,] Forſan Ζιᾶς legendum; nam *Euſebius* (in voce Σὴμ) dicit, *hodie villam Ziam oſtendi in quintodecimo lapide Philadelphia contra occidentem.* *Relandus* in *Paleſt. ill.* p. 897.

i Πολεμικῶν] *L. B.* πολεμίων.

k Τῶν πρώτων παρ'] Τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' αὐτοῖς *Busb.*

l Τὸν Φάδον σφόδρα παρώξυνεν.] Articulum omittit *Busb.*

m Ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειεν.] Ἀδεῶς non agnoſcit *Voſſ.*

n Αμαράμῳ δὲ καὶ Ελεαζάρῳ] Αμαράμῳ *Busb.*

o Θολομαῖος] Θεόδοτος *Busb.* & *Voſſ.* in margine.

p Ο ἀρχιλῃστὴς,] Ita diſtinguo cum *Cod. Busb.* antea erat, ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀχθεὶς *Busb.*

q Δέσμιος ἐπ' αὐτὸν,] Δέσμιος abeſt *Vat.*

r Τὴν Ιδουμαίαν καὶ τοὺς Αραβας.] Τοὺς τὴν Ιδουμαίαν κατοικοῦντας καὶ τοὺς *Busb.*

s Τοὐνηῦθεν Ιουδαία,] Εντεῦθεν Ιουδαία *Voſſ.* ἐντεῦθεν ἤτε Ιουδαία καὶ Αραβία *Busb.*

t Ιεροσολυμιτῶν] Τῶν Ιεροσολυμιτῶν *Busb.*

v Καὶ τὴν κέλυζιν δὲ αὐτοκράτορος,] Illa καὶ τὴν κέλυζιν δὲ αὐτοκράτορος deſunt *Vat.* & *Voſſ.*

ſummum geſtare moris erat, in Antoniam caſtellum reponerent, ut in Romanorum poteſtate eſſet quemadmodum & olim erat. Illi refragari quidem non audebant, rogabant tamen Fadum & Longinum (nam & ille Hieroſolyma venerat, magnis copiis ſecum adductis, metuens ne quæ injunxerat Fadus Judæorum vulgus ad res novas moliendas impellerent) primum ut legatos ad Cæſarem ſibi liceret mittere, ab eo petituros ut ſacram ſtolam in ſua poteſtate haberent; deinde ut manerent pauliſper dum certiores facti eſſent, quid ad iſta Claudius reſponderet. Illi vero ſe permiſſuros eſſe dixerunt ut legatos mitterent, modo liberos eorum pro obſidibus acciperent. Cum autem Judæi alacriter dicto ſibi audiſſent, & liberos dediſſent, protinus miſſi ſunt legati. Ubi vero Romam pervenerunt, Agrippa junior defuncti filius, qui tum forte apud Claudium Cæſarem agebat, ut jam ante diximus, cum cauſam adventus eorum cognoviſſet, rogavit Cæſarem, ut Judæorum precibus de ſacra ſtola annuere non gravaretur, utque mandata de iſtis quæ *obnixè* petierunt ad Fadum mitteret.

Legati ea de re Romam miſſi.

Judæorum legatis favet Agrippa junior.

2. Tum Claudius, vocatis ad ſe legatis, dicebat ſe iſta eis concedere, illiſque præcipiebat ut Agrippæ gratias haberent, (ſe enim iſta facere ad illius interceſſionem) &, præter reſponſa quæ illis reddidit, hujuſmodi epiſtolam miſit. "CLAUDIUS "CÆSAR, GERMANICUS, TRIB. POT. "V. CONSUL DESIGNATUS IV. IMPE- "RATOR X. PATER PATRIÆ, HIERO- "SOLYMITARUM MAGISTRATIBUS, "SENATUI, POPULO, TOTI JUDÆO- "RUM GENTI S. Quoniam Agrippa meus, "alumnus meus & quem mecum habeo utpote "pientiſſimum, veſtros legatos ad me adduxit, "gratias agentes pro mea de gente veſtra cura & "providentia, & enixe certatimque precatos, ut "ſtolam ſacram atque coronam in veſtra poteſtate "habeatis, concedo *quod petitis*, quemadmodum "vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius fecerat. "Huic autem veſtræ voluntati obſequutus ſum, "inprimis quod id mihi mea ſuaſerit pietas, quod- "que voluerim ut omnes Deum patrio ritu vene- "rentur: dein quod noverim me ita faciendo ma- "gnam ab ipſo rege Herode & juniore Ariſtobu- "lo, quorum in me pietatem & erga vos ſtudium "perſpectum habeo, gratiam inturum eſſe, qui- "buſcum, viris optimis & mihi cariſſimis, multis "officiis mihi interceſſit amicitia. De iſtis autem "ſcripſi & Cuſpio Fado procuratori. Nomina li- "teras deferentium hæc ſunt: Cornelius Ceronis, "Tryphon Theudionis, Dorotheus Nathanaëlis, "Joannes Joannis *filius*. Datæ quarto Kalendas "Julias, Rufo & Pompejo Sylvano *ſuffectis* Con- "ſulibus.

Claudius Judæorum precibus annuit.

Claudii ad Judæos epiſtola.

λῶ φορεῖν μόνῳ ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχῃ, εἰς [x] τὸν Αντωνίαν, ὅπερ ἐστ [y] Φρούριον, καταβέβηκε, κειμένῳ ἐπὶ τῇ Ρωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ κ [z] πρότερον λῶ. οἱ δ' ἀντιλέγειν μὲν [a] οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλεν δ' ὅμως τόν τε Φάδον, [b] κ τ Λογγῖνον· ἀφίκετο γὰρ κ [c] ἦτ εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ δ' [d] μὴ τὰ πρεσβεύματα φάδῳ τὸ πλῆθος τ Ιουδαίων νεωτερίζειν ἀναπείσῃ· πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι πέσσεις ὡς Καίσαρα πέμψαι, τὰς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν τὸ τῶν αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχῃν, εἶπα δ' ἑτοίμως ἔσεσθαι, [e] ἕως ἂν γνῶσι, τί πρὸς ταῦτα Κλαύδιος [f] ἀποκρίνηται. οἱ δ' ἐπιτρέψειν αὐτοῖς ἔφασαν ἀποστεῖλαι τὰς πέσσεις, [g] εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. παρακομισθέντων δ' ἑτοίμως ἐκείνων κ [h] δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πέσσεις. ἀπαγγελθέντων δ' εἰς τὴν Ρώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος Αγρίππας, ὁ δ τετελευτηκότος παῖς, καθ' ὃν ἦκουσιν αἰτίαν· ἐτύγχανε δ' ὢν σπουδῇ Κλαυδίῳ Καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἴπομεν· παρεκάλει τ Καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς Ιουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τ ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ [i] τούτων ἐπιστεῖλαι.

β'. Καλέσας δὲ Κλαύδιος τοὺς πέσσεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς Αγρίππᾳ χάριν εἰδέναι· ταῦτα γὰρ ἐκείνου ποιεῖν [k] ἀξιώσαντος· ὅτι τε τ ἐπικείσει, τοιαύτην [l] ἐπιστολὴν ἔδωκε. "ΚΛΑΥΔΙΟΣ "ΚΑΙΣΑΡ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ, [m] ΔΗΜΑΡΧΙΚΗΣ ΕΞ- "ΟΥΣΙΑΣ [n] ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ, ΥΠΑΤΟΣ ΑΠΟΔΕ- "ΔΕΙΓΜΕΝΟΣ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ "ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ, ΙΕ- "ΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ ΑΡΧΟΥΣΙ, ΒΟΥΛΗι, ΔΗΜΩι, "ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΠΑΝΤΙ ΕΘΝΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Αγρίππας δ' "ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἔθρεψα καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ εὐσεβέ- "στατον ὄντα, παρουσιαγόντων μοι τοὺς ὑμετέρους πέσσ- "εις, εὐχαριστοῦντας ἐφ' ᾗ πεποίημαι δ' ἔθνους • ὑμῶν "πρόνοια, καὶ αἰτησαμένων παρ' ἐμοῦ καὶ φιλοτί- "μως [p] τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, [q] καὶ τ στέφανον σὺν τῇ "ἐξουσίαν ὑμῶν εἶναι, συγχωρῶ, καθὼς ὁ πρόπους "καὶ μοι τιμιώτατος [r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε. συγκαπο- "μαι δ' τῇ γνώμῃ ταύτῃ, πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐμαυτοῦ εὐ- "σεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους [s] κ τὰ πάτρια θρη- "σκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι καὶ οὕτω βασιλεῖ Ηρῴδῃ καὶ "Αρχελάῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν πρὸς ἐμαυτὸν εὐσέ- "βειαν καὶ τὴν πρὸς [t] ὑμᾶς γνώσκω ἀγαθὴν, [v] πάνυ "χαριέμην ταῦτα ποιήσας, πρὸς ἃς ἐσί μοι πολλαὶ δι- "καιαι φιλίας πρότερον ὄντας καμοὶ πιστούς. ἔγραψα "δ' περὶ τούτων καὶ Κασσίῳ Φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ "τὰ γράμματα κομίζοντες, [x] Κορνήλιος Κέρωνος, Τρύ- "φων Θευδίωνος, Δωρόθεος Ναθαναήλου, Ιωάννης Ιω- "άννου. ἐγράφη πρὸ πεντάρων καλανδῶν [y] Ιουλίων [z] ἐπὶ "ὑπάτων Ρούφου Σ Πομπηίου Σιλουανοῦ. γ'. H-

[x] Τὸν Αντωνίαν,] De Antonia Caſtro infr. c. 4. §. 3. SPANH.

[y] Φρούριον,] Τὸ Φρούριον *Busb.*

[z] Πρότερον λῶ.] Vide lib. xv. cap. ult. §. 4.

[a] Οὐκ ἐτόλμων,] Τοῖς ὑπὸ Ε ἡγεμόσι λιγομβρίοις οὐκ ἐτόλμων ſolus *Busb.*

[b] Καὶ τ Λογγῖνον·] Καὶ Λογγῖνον τ τ Αραβίας ἐπίτροπον ſolus *Busb.*

[c] Οὗτος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα,] Αὐτὸς *Vat.* & *Voſſ.*

[d] Μὴ τὰ πρεσβεύματα] Τὸ μὴ λόγῳ τὰ πρ. Φ. τ. π. τ. Ι. ν. ἀναγκαθείη *Busb.*

[e] Ἕως ἂν γνῶσι,] Αχεις ἂν γνῶσιν. *Gall.*

[f] Ἀποκρίνηται.] Ita *Voſſ.* ἀπεκρίνετ' in *Editis Aliiſque.*

[g] Εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας.] Εἰ λάβοιεν αὐτῶν τοὺς π. *Voſſ.*

[h] Δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις.] Δόντων αὐτούς· ὃ δὲ πρεσβεύειν τοῦτ' ἐκείνης δίκαιον λῶ. ἐξεπέμφθησαν *Gall.*

[i] Τούτων ἐπιστεῖλαι.] Τούτων ἐπιστεῖλαι. σφοδρῶς δὲ ἐπικειμένῳ τῇ Θράκλεσι τῷ Καίσαρι Ε Αγρίππα, καλέσας *Gall.* ἐπιστεῖλαι habet *Voſſ.*

[k] Αξιώσαντος·] Παρεισχόμην poſt ἀξιώσαντος addit *Voſſ.*

[l] Επιστολὴν ἔδωκε.] Επιστολὴν κομίσαι Φάδῳ τοῖς πρέσβεσιν ἔδωκεν *Gall.* in *Epiphanii* verſione, *quamobrem hujuſmodi ad Fadum miſit epiſtolam.*

[m] Δημαρχικῆς ἐξουσίας] Ita diſtinguo cum Cl. *Petavio*, lib. xi. de *Doct. Temp.* c. 12. antea erat, δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ὑποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος. nec aliter legiſſe videtur *Epiphan.* adeo vetus eſt hoc interpunctionis mendum.

[n] Το —— πατρίδος,] Aliter habet *Ruſinus*: Quinquies Conſul, Ordinarius quater, Imperator decies, Pater Patriæ. SPANH.

[o] Υμῶν κηδεμονίαν,] Υμῶν διεργεσίαν· ἢ αὐτοκρατορικὴ κηδεμονία *Gall.*

[p] Τὴν —— ἐποίησε.] Conf. ſupr. lib. 15. c. 11. §. 4. SPANH.

[q] Καὶ —— εἶναι,] Καὶ τ στέφανον, τότε ποθέρη, ἢ τὴν ἄπασαν στολὴν *Gall.*

[r] Οὐιτέλλιος ἐποίησε.] Vide lib. xv. cap. 11. §. 4.

[s] Κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν.] Καθὼ τ. π. θρησκεύειν ἔθη *Voſſ.*

[t] Ὑμᾶς γινώσκω ἀγαθὴν,] Ita lego cum *Epiphanii* libris. ἡμᾶς in *Gracis.*

[v] Πάνυ χαριέμην ταῦτα ποιήσας,] Πάνυ χαριέμην non agnoſcunt *Voſſ.* & *Vat.*

[x] Κορνήλιος Κέρωνος,] In *Epiphanii* libris, ita efferuntur, Cornelius Leo; (unde in *Lugd. Bat.* Κορνήλιος ὁ Λέων) *Tryphon Theodionis, Dorotheus Nathelis, Joannes Jovis panis.*

[y] Ιουλίων] Vocem Ιουλίων inſertam dedi ex *Epiphanio*; cujus in libris pleriſque xii *Kalendas Julii*, in nonnullis *Junii.*

[z] Επὶ —— Σιλουανοῦ.] Ita *Voſſ.* & *Gall.* ὑπάτων in *cæteris.*

a Τῶ

γ'. Ητησατο δὲ καὶ Ηρώδης, ὁ ἀδελφὸς μὲν Αγρίππα δὲ τετελευτηκότος, Χαλκίδος δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, Κλαύδιον Καίσαρα τὴν ἐξουσίαν [a] τοῦ νεὼ, καὶ τὰ ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων χειροτονίαν, πάντων τε ἐπέτυχεν· ἐξ [b] ἐκείνου τε πάσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ Ηρώδης μεθίστησι τὸν ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον [c] Καμθηρᾶν, Ιωσηπῷ τῷ τοῦ [d] Καμεὶ αὐτὸν ἐκείνου τὴν Δοξοδοχίου τὸν τιμῆς παραχόμενος.

3. Quin & Herodes (Agrippæ quidem defuncti frater, cui vero illo tempore commissus erat Chalcidis principatus) petiit à Claudio Cæsare templi potestatem sacræque pecuniæ, ut & jus creandi summos pontifices; atque hæc omnia *à Cæsare* impetravit: adeo etiam ut ab illo omnibus ejus posteris ea potestas usque ad belli exitum manserit. Igitur & Herodes à sacerdotio submovit Cantheram ita appellatum, fecitque ut Josephus Cami filius ejus in locum & honorem succederet. *Herodes Chalcidis dynasta jus in templum & pontifices impetrat à Claudio.* *Josephus Cami filius pontifex.*

ΚΕΦ. β'.

Ον τρόπον Ελένη τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης ἐζήλωσαν τὰ Ιουδαίων ἔθη· καὶ ὡς Ελένη, λιμοῦ μεγάλου ἐν Ιεροσολύμοις γενομένου, σῖτον τοῖς ἀπορουμένοις διένειμεν.

CAP. II.

Quo pacto Helena Adiabenorum regina ejusque filius Izates religionem Judaïcam amplexi sunt: & quomodo Helena, magna fame Hierosolymis grassante, frumentum egenis distribuit.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν [e] τῶν Αδιαβηνῶν [ee] βασιλὶς Ελένη καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ιζάτης [f] εἰς τὰ Ιουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον, [g] διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Μονόβαζος ὁ τῶν Αδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ [g] Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν, τὴν ἀδελφὴν Ελένης ἀλλὰ [h] ἐρωτὶ τῇ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγεται, καὶ κατίσχυσεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαστρὶ τὴν γυναικὸς τὴν χεῖρα προσανα-πάυσας, [i] ἡνίκα καθύπνωζε, φωνῆς τινος ἔδοξεν ἀκοῦσαι, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς νηδύος τὴν χεῖρα, μὴ θλίβειν τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεᾶ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχὸν καὶ τέλους εὐτυχοῦς τευξόμενον. παραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, [k] εὐθὺς διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, [l] καὶ γενόμενον τὸν υἱὸν Ιζάτην ἐπεκάλεσεν. ὃν ἦν αὐτῷ Μονόβαζος τοῦτον πρεσβύτερος ὢν τῆς Ελένης [m] γενόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μέντοι πᾶσαν εὔνοιαν ὡς εἰς [n] μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων [o] φανερῶς ἦν. φθόνος δὲ τοῖς ἀδελφοῖς τῷ παιδὶ ἐκ τῶν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, κἀκ τούτου μίσος [p] ἤυξετο, λυπουμένων ἁπάντων, ὅτι τὸν Ιζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα δὴ καί περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, ἐκείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ διὰ κακίαν αὐτὸ πάσχειν, ἀλλ' [q] ἤτοι ἐκ πατρὸς [r] αὐτῶν ἕκαστον [s] ἀξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν. [t] τὸν δὲ Ιζάτην· σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει [v] μὴ αὐτὸ μὴ μισήσειεν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι· [x] πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς [y] Αβεννήριγον ἐκπέμπει [z] τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα, [a] ἐκδεξαπτήσειν ἐκεί-

Per idem tempus Adiabenorum regina Helena, & filius ejus Izates, * religionem Judaïcam amplexi sunt, ex hujusmodi causa. Monobazus Adiabenorum rex, cognomento Bazæus, Helenæ sororis amore captus eo processit, ut matrimonio eam sibi jungeret: nec multo post gravidam reddidit. Aliquando autem cum eo dormiens, manu super ventre illius requiescente, sopitus audire vocem visus est, quæ manum de utero tollere juberet, ne infantulum in eo gestatum læderet, qui Dei providentia ortum habuit finemque felicem consequuturus est. Ea voce turbatus, statimque expergefactus à somno, uxori ista *quæ audisset* narrat, filiumque natum Izaten nomine vocavit. Erat autem ipsi Monobazus eo grandior ætate, quem ex Helena susceperat; aliique filii ex aliis uxoribus. hunc tamen, ac si unicus illi exstitissent, omni sua benevolentia non dissimulanter impertiit. Qua re fiebat ut puero invideretur à fratribus ex eodem patre: atque inde excitatum est odium, omnibus vicem suam dolentibus, quod Izaten illis prætulerit pater. Ista quamvis satis pater intelligeret, illis tamen ignoscebat, quasi non ex malitia ita animo affecti essent, sed à patre scilicet illorum unusquisque diligi vellet. Izaten vero (nam de eo valde metuebat, ne à fratribus odio habitus *mali* aliquid pateretur) cum multa ei donasset, misit ad Abennerigum Spasinæ castri regem, cui salutem pueri commendatam esse voluit. Abennerigus autem libenter excepit adolescentulum, atque illum singulari

Monobazo & Helenæ Adiabenorum regibus nascitur Izates.

Izati invidetur à fratribus natu grandioribus.

Izates missus ad Abennerigum.

a Τῶ νεῶ,] Sic *Voss.* & *Vat.* Τὸ νεῶ perperam in *reliquis.*

b Εκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις] Ita locum verto cum Cl. *Seldeno* lib. 1. *de Success. in Pontif.* c. XI. à *Gelenio* vertitur, *potestatem in templum & sacrum erarium, jusque eligendorum summorum pontificum. Impetravitque hæc omnia, ita ut etiam posteris ejus idem jus manserit usque ad belli exitum.* quod, inquit *Seldenus*, intelligere omnino nequeo. Nam pontificum creatio post ejus excessum ad Agrippam juniorem Regem ejus ex fratre nepotem attinuit, ut in sequentibus videre est: & posteri Herodis illius fuere filii tres, *Aristobulus*, *Bernicianus*, *Hyrcanus*, quorum nemo pontificem omnino creavit. Locus itaque ita vertendus, ut posteris manserit potestas in templum & ærarium; ita ut de jure pontificis eligendi, qua posteros saltem spectat, neutiquam sit capiendus. Verum ne sic quidem omnia plana erunt. Ipse olim lectum fuisse suspicor, μ. τὸν δὲ πολίμου τελευτῆς, πλὴν τὸν ἀρχιερωσύνης.

c Καμθηρᾶν,] Verisimile Simonem Cantheræ fuisse restitutum. IBBETS.

d Καμεὶ αὐτ' ἐκείνου] Hic *Voss.* (qui nunc *Lugd. Bat.* est, ibi enim Καμνὶ in textu, at Καμεὶ in *Marg.*) *Busb. Gall. Zonaram* & *Epiphanium* sequor. Καμεῖ in *Editis Aliisque.*

e Τῶν Αδιαβηνῶν βασιλὶς Ελένη] Adiabenorum Regina Helena *Euseb.* H. Eccl. l. II. c. XII. p. 50. A. SPANH.

ee Βασιλὶς Ελένη] *Talmud Hierosolymitanum* (ad *Succa*, c. 1. & *Nazir*, c. 3.) egregie hanc historiam illustrat.

* *Religionem Judaïcam amplexi sunt*,] *Magis ad verbum*, vitam instituerunt ex legibus Judæorum.

f Εἰς ——— μετέβαλον,] Ita rem exprimit *Zonaras*, εἰς τὰ Ιουδαίων τὸν ἀγωγὴν μετέβαλον νόμιμα.

g Βαζαῖος ἐπίκλησις ἦν,] Sic *MSS.* Βαζίας in *Editis.*

h Ερωτὶ τῇ πρὸς γάμου] Ερωτὶ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἄγει.) *Busb.*

i Ηνίκα] *L. B.* ἐπὶ pro ἐπεὶ.

k Εὐθὺς διεγερθεὶς,] Καὶ διεγερθεὶς *Busb.*

l Καὶ ——— ἐπεκάλεσεν.] Καὶ γε τὸν υἱὸν *Vat.* γενόμενον deëst *Busb.* γονάμβρον *L. B.*

m Γενόμβρος,] *L. B.* γονάμβρος.

n Μονογενῆ τὸν Ιζάτην ἔχων] Μονογενῆ Ιζάτην *Vat.* & *Busb.*

o Φανερῶς ἦν.] Φανερὸς *Voss.*

p Ηυξετο,] In *Marg. L. B.* ἤυξητο.

q Ητοι πατρὸς] Ita *Vat.* & *Voss.* ἀλλ' ἢ πατρὸς τ. π. in *Editis Aliisque.*

r Αὐτῶν ἕκαστον] Sic *Vat.* & *Lugd. Bat.* αὐτὸν in *ceteris.*

s Αξιοῦν εὐνοίας τυγχάνειν.] Ita lego. (legit quoque ita *Cocceius*) ἀξιῶν in *Editis* & *MSS.* πατρὸς αὐτῷ ἕκαστον ἀξιοῦν vel ἀξιῶν conjecerat Cl. *Lowthius.* nec aliter forsan *Epiphanius*, qui vertit, *sed quoniam singuli favorem patris habere desiderabant.*

t Τὸν δὲ Ιζάτην·] Τὸν δὲ νεώτατον σφ. *Voss.* τὸν δὲ νεώτατον σφ. *Gall.*

v Περὶ αὐτῷ μὴ μισήσῃ.] Περὶ αὐτῷ *Busb.* σφόδρα ἰδιοδοικὼς παρ' αὐτῷ *Gall.*

x Πολλὰ] *L. B.* πολλοῖς.

y Αβεννήριγον ἐκπέμπει] Αβενήριγον *Voss.* Σαβεννήριγον *Gall.* Σ forsan attracto ex præcedente vocula πρὸς. Est tamen qui Αβυλμηκάριμον legendum censet, nomine isto apud Arabas usitato, ut constat ex *Elmacino* in *Hist. Saracen.* sub finem.

z Τὸν Σπασίνου χάρακος βασιλέα,] Rex Spasini Castro Pasini *Rufin.* SPANH.

a Παρεκαλέσθη δὲ ἐκείνῳ] Καταλιπόμενον δὲ καταλιπόμενον in aliquot *MSS.*

Filiam ejus in uxorem duxit.

lari complexus benevolentia, filiam ſuam, cui nomen erat Samacho, ei in matrimonium dedit, donavitque provincia, unde luculentos reditus perciperet.

3. Atqui Monobazus jam admodum ſenex, cum videret ſibi non multum vitæ ſpatium ſupereſſe, in conſpectum filii venire, antequam moreretur, deſideravit. Itaque cum illum acciviſſet, ſumma benevolentia eum excepit, eique regionem Carras dictam attribuit. Ea autem eſt terra amomi feraciſſima. ibi etiam ſunt arcæ illius reliquiæ in qua Nochus diluvium evaſiſſe fertur, & etiamnum iſtæ videre *eas* volentibus oſtenduntur. In hac igitur regione commorabatur Izates, uſque dum mortem oppeteret pater. Qua autem die vita exceſſit Monobazus, Helena regina accivit magnates & regni ſatrapas & copiarum præfectos. Cumque illi veniſſent, "Non vos, inquit, latere arbitror, quod "maritus meus Izaten ipſi in regnum ſuccedere "optaverit, illumque *eo honore* dignum exiſtima- "verit: attamen veſtrum quoque *ſuper hac re* judi- "cium exſpecto. Beatus enim eſt, non qui ab uno, "ſed *qui* à pluribus iiſque volentibus regnum ac- "ceperit." Illa quidem iſta dixit, ut experiretur quænam eſſet ſententia eorum qui convocati erant. Illi autem, hiſce auditis, primum quidem pro more ſuo reginam adoraverunt, deinde vero ajebant, "ſe regis judicium firmatum ire, ſeque ultro Iza- "ti, recte à patre & ex votis omnium fratribus "prælato, parituros eſſe." prætereaque dicebant, "ſe velle & fratres & cognatos ejus in primis oc- "cidendos eſſe, ut ſecure regnum teneret Izates. "illis enim peremptis, omnem ſublatum iri me- "tum, qui ex illorum in ipſum odio & invidia ori- "retur." Ad hæc Helena gratias quidem illis agebat, pro ſua in illam & Izaten benevolentia; ſimulque obſecrabat ut ſententiam de nece fratrum differrent, donec Izates veniſſet ac eandem comprobaſſet. Illi vero, qui auctores ipſi fuerant ut occiderentur, cum ei non perſuaſiſſent, interim monebant eos in vinculis habendos eſſe uſque dum ille adeſſet, ſui *præſertim* in ſecuritatem. inſuper ei conſulebant, ut interea aliquem, cui maxime fideret, regni procuratorem conſtitueret. Iſtis paruit Helena, & filium natu maximum Monobazum prorege fecit, impoſito ei diademate, datoque an-

Arca Noëi reliquiæ ubi ſervantur.

Monobazi obitus.

Izates Monobazo in regnum ſuccedit.

Frater ejus Monobazus prorex.

νῳ τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ δὲ Αβεννήριγος, [b] ἀσμένως δέχεται τὴν νεανίαν, καὶ διὰ πολλῆς ἄγων εὐνοίας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, [c] Σάμαχον δὲ ἣν ὄνομα τούτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ [d] χώραν, ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιντο προσόδους.

γ'. Μονόβαζος δέ, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τοῦ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστερα, καὶ χώραν δίδωσι [e] Καρρῶν λεγομένην. φέρει δὲ ἡ γῆ τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι [f] δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, [g] ἣ Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασῶσαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νυνὶ ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ιζάτης [h] ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ Μονόβαζος, ἡ βασιλὶς Ελένη μεταπέμπεται [i] πάντας τοὺς [k] μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τοὺς δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικνουμένοις, "ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ, "εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτοῦ Διάδοχον Ιζάτην ἠύξατο γενέ- "σθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, [l] οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ, πε- "ριμένω δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μακάριος γὰρ "ἐστιν ὁ παρ' ἑνὸς, [m] ἀλλὰ πλείόνων καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν "λαμβάνων." ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν, ἀλλὰ πεῖρα τοῦ τί [n] φρονοῖεν οἱ [o] συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς· εἶτα, ἔφασαν, "τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαίαν, καὶ ὑπατικὸν ὄντα, καὶ χαί- "ροντες Ιζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀ- "δελφῶν καὶ τὰς εὐχὰς τῶν ἀπάντων. βέλτιον δή τι, [p] φασὶ, "προαπολέσθαι πρῶτον αὐτοὺς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὲρ "τοῦ τὴν ἀρχὴν Ιζάτην μετ' ἀσφαλείας καθέξειν. φθαρέν- "των γὰρ ἐκείνων καθαιρεθήσεται πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μί- "σους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον." πρὸς ταῦτα ἡ Ελένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ιζάτην εὐνοίας ἔχειν, [q] παρεκάλει δ' ὅμως ὑπισχεῖν τὸν περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρις ἂν Ιζάτης παραγένηται [r] σωδοκιμάσων. οἱ δὲ ἐπὶ ἀνελεῖν [s] συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, [t] ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ [u] προχειρίσασθαί τινα τῆς ἐχούσης ἐπιτροπὴν, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ Ελένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα [x] Μονόβαζον βασιλέα, θέσθαι τὸ διάδημα, καὶ δοῦσα τὸν [y] σημαντῆρα τοῦ παιδὸς δακτύλιον, τῷ τε [z] σαμψηγὸν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε

[z] τὰ-

[b] Ασμένως δέχεται τὴν νεανίαν.] Ασμενός τε *Voſſ.*

[c] Σάμαχον δὲ ἣν ὄνομα τούτῃ,] Συμαχὼ, vel Συμαχὼς in *MSS. Gr.* in *Epiphanii* verſione *Amachos* dicitur.

[d] Χώραν, —— προσόδους.] Χώραν αὐτῷ *Voſſ.*

[e] Καρρῶν λεγομένην.] Ita cum *Cod. Voſſ.* favente aliquantulum *Busb.* (qui habet Καρεῶν. facili lapſu pro Καρρῶν) ut & *Epiphanio*, cujus in libris *Charrorum* vel *Carrorum*. nec dubito quin locus hic ſit Καρρῶν τῆς Μεσοποταμίας, *Joſepho* alibi (ſc. l. 1. c. 12. §. 1. & l. 2. c. 3. §. 3.) Χαρρῶν. Videſis *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* vol. 2. p. 444. Verum in *Editis Joſephi Aliiſque* Καρεῶν, quod *Bochartus* (poſt *Fullerum* in *Miſcell. Sacr.* l. 1. c. 4.) corruptum eſſe ſuſpicatur ex Chaldæo *Kardon*, ut montes Καρδυαῖοι intelligantur, qui à *Joſepho* memorantur, l. 1. c. 13. §. 1. Adiſis *Bochartum* in *Geogr. Sacr.* l. 1. c. 3. HUDS. Καιρῶν. an forte ex זמנין ? ثمانين nomen vici, in quem Noachus ex arca deſcendit, à numero deſcendentium ex arca dictus: quam vocem Hebraice reddit, uti Hebræis ſonaret, καιρούς, quia זמנין *tempora* notat. In manuſcripto eſt Καρρῶν. REL.

[f] Δ' ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος,] Ita *Busb. Gall.* & *Voſſ.* ἢ αὐτῇ in *ceteris*.

[g] Η Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας] Ita lego. ἣν Νῶχον in *Editis* & *MSS.*

[h] Εν τῇ χώρᾳ ταύτῃ,] Hic lacuna ingens eſt in pleriſque Veteris Interpretis Latini codicibus manuſcriptis & editis, uſque ad *Artabanum Parthum* &c. In vetuſta editione Latina poſt finem libri xx. id monetur, *noviter inventa* hæc fuiſſe *in uno libro antiquiſſimo, quæ in aliis libris omnibus deficiunt*. Ita ſe habent ad patris mortem. Quadam vero die Monobazus evocans Helenam reginam cunctos nobilium petiit ut ſucceſſor ejus Jazetis haberetur: dicens licet hoc ego dignum eſſe confidam, veſtram tamen exopto ſententiam. Beatus enim eſt qui non ab uno ſed à multis etiam volentibus ſumſerit poteſtatem &c. REL.

[i] Πάντας τοὺς] Πάντας, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας, *Voſſ.*

[k] Μεγιστᾶνας,] Qua voce uſum Menandrum pro μέγα δυνάμενος redarguit Phrynichus p. 32. Occurrit vox eadem à LXX. uſurpata in Jeremiæ Prophetia, ut & inferius cap. ſequenti §. 3. & ita in Vita Joſephi §. 23. & 31. Omnia autem hæc de morte Monobazi, ut & verba ejus hodie in Rufino deſiderantur. Conf. infr. c. 3. §. & c. 4. §. 1. SPANH.

[l] Οὐδὲ ὑμᾶς λεληθέναι δοκῶ,] Οὐδαμοῦ λεληθέναι *Busb.*

[m] Ἀλλὰ πλείόνων καὶ θελόντων] Ἀλλὰ πλείόνων *Busb.* & *Voſſ.*

[n] Φρονοῖεν οἱ] Ita *Voſſ.* Φρονεῖν in *Editis Aliiſque.*

[o] Συγκληθέντες.] Μαθησομένη poſt συγκληθέντες addit *Voſſ.*

[p] Φασὶ,] Εφασαν *Voſſ.* & *Busb.*

[q] Παρεκάλει δ' ὅμως ὑπισχεῖν] Ita *Busb.* παρακαλεῖ in *reliquis.*

[r] Σωδοκιμάσων.] Sic *Busb. Voſſ.* & *Gall.* σωδοκιμάσοι in *Editis Aliiſque.*

[s] Συμβουλεύσαντες] *L. B.* ἢ ἐβουλεύσαντο.

[t] Ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους] Vocem ἀλλὰ non agnoſcit *Voſſ.*

[u] Προχειρίσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον,] Προχειρίσασθαί τινα ſolus *Busb.*

[x] Μονόβαζον] In Talmude etiam fit hujus mentio & matris Helenæ. In codice Joma cap. III. 10. כותבו המלך עשה כל כלים של יום הכיפורים ושל הילני אמו עשתה גרשרת של זהב על פתחו של היכל. *Monobaz rex fecit omnes anſas vaſorum quorum uſus erat die expiationis ex auro. Helena mater ejus lychnum aureum fecit qui erat ſupra portam Sancti.* REL.

[y] Σημαντῆρα δ' τοῦ παιδὸς δακτύλιον,] *Sc.* Symbolum poteſtatis. Vide *Kirchmannum* de *Annulis*, c. 22.

[z] Σαμψηγὸν] Σαμψειρὰν *Voſſ.* Σαμψῆρα, σκάφη βαρβαρικὴ *Suid.* Eſt qui vocem iſtam à Perſico *Shamshir* deducit. *Fullerus* (in *Miſcell.* S. l. 1. c. 17. p. 121.) à Syriaca voce quæ *Saphſiras* pronunciatur. *Reineſius* (in *Var. Lect.* l. 1. c. 25. p. 114.) dicit, quod Σάμψα Arabibus *ſol* eſt, ex Hebr. *ſchameſch* pro quo & *ſchamſcha* efferunt. unde Adiabenos exiſtimat ſceptrum ſeu inſigne regium denominaſſe, quod in cuſpide ſolis ſpeciem, ex auro vel alia quavis materia effictam, haberet.

[a] Τὸ-

[a] τέτοις τῷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τ̃ ἀδελφ̃ παρουσίας. ἦκε γ̃ ὅτ῾ τάχους, ἀκούσας τῷ π̃ πατρὸς τελευτῇ, κ̀ παραδέχεται τ̀ ἀδελφὸν Μονόβαζον [b] ὑπερεχόντα τ̃ ἀρχῆς αὐτ῾.

δ'. Καθ' ὃν γ̃ καιρὸν ὁ Ιζάτης ἐν τῷ Σπασίνῃ χάρακι διέτριβεν, Ιουδαῖος τὶς ἔμπορος, Ανανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τ̃ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τ̀ Θεὸν εὐσεβεῖν, [c] ὡς Ιουδαίοις πάτριον ἦν· κ̀ δὴ δ' αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῷ Ιζάτῃ, κἀκεῖνον ὁμοίως συναπήγαγε, μεταπεμψαμένῃ τε ὑπὸ τ̃ πατρὸς εἰς τὴν Αδιαβηνὴν συνεξῆλθε κ̃ πολλὰ ὑπ' ἀκούσας δέησιν. [d] συνεβεβήκει γ̃ [e] κ̀ τῷ Ελένῃ, ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς Ιουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τὰ ἐκείνων [f] μεταπεπτωκυῖαν νόμιμα. ὁ γ̃ Ιζάτης, ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἀφικόμενος εἰς τὴν Αδιαβηνὴν, κ̀ θεασάμενος [g] τὰς ἀδελφὰς κ̀ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τ̃ γεγονότι. κ̀ τὸ μὲν ἀνελεῖν ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ γ̃ μνησικακῆσαι ἔχειν αὐτοὺς μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύσοντας μ̃ τέκνων εἰς τὴν Ρώμην ἐξέπεμψε Κλαυδίῳ Καίσαρι, τοὺς γ̃ πρὸς Αρτάβανον τ̃ Πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλεν.

ε'. [h] Πυθόμενος γ̃ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτ̃ πάνυ χαίρειν τοῖς Ιουδαίων ἔθεσιν, ἔσπευσε κ̀ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθέσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως Ιουδαῖος, εἰ μὴ [i] περιτέμνοιτο, πράττειν ἦν ἕτοιμος. μαθὼν γ̃ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπεχείρει, δεδιέναι αὐτ̃ κίνδυνον λέγουσα· "βασιλέα γ̀ εἶναι, κ̀ καταφρονηθ῾ εἰς πολλὰ δυσμενῆ "τοὺς ὑπηκόους, μαθόντας, ὅτι ξένων δεδιυμήσεται κ̀ "ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν, οὐκ ἀνέξεταί τε βασιλεύον- "τος αὐτῶν Ιουδαίου." κ̀ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, κ̀ [k] πως ἐκώλυεν. ὁ γ̃ εἰς τ̀ Ανανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. κ̀ γ̃ τῇ μητρὶ [l] συμφάσκοντ῾, κ̀ συναπλήσσοντ῾ εἰ μὴ πείθοι [m] καταλιπεῖν αὐτὸν, ἀπῄει. "δει- "δοικέναι γ̀, ἔλεγε, μὴ μ̃ πράγματ῾ ἐκδήλως πᾶσι "ἡμοῦντος κινδυνεύσῃ τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς "αἴτι῾ τούτων, κ̀ διδάσκαλ῾ τῷ βασιλεῖ ἀπεί- "πῶν ἔργων ἡμόμεν῾. δυνάμενον γ̃ αὐτὸν, ἔφη, "κ̀ χωρὶς τ̃ περιτομ̃ τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως "κέκριπε ζηλοῦν τὰ πάτρια τ̃ Ιουδαίων. τ̃τ' εἶναι κυ- "ριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι." συγγνώμην γ̃ ἔχειν αὐτῷ κ̀ τ̃ Θεὸν φήσαντ῾, μὴ πράξαντι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην κ̀ τ̃ ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μέν [n] τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα γ̃, τὴν γ̀ ἐπιθυμίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, Ιουδαῖ῾ τις ἕτερ῾ ἐκ τ̃ Γαλιλαίας ἀφικόμενος, Ελεάζαρ῾ ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβὴς εἶναι, περιστρέψας πρᾶξαι τ̃ ἔργον. ἐπεὶ γ̀ εἰσῆλθεν ἀσπασόμεν῾ αὐτὸν, κ̀ κατέλαβε τὸν Μωϋσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, "λανθάνεις, εἶπεν, ὦ "βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τ̃ νόμων, κ̀ δι' αὐτῶν τὸν "Θεὸν ἀδικῶν. ἃ γ̀ [o] ἀναγινώσκων σε δεῖ [p] μόνον αὐ- "τὰς ἀλλὰ κ̀ φυλάττειν τὰ προστεταγμένα ποιεῖν ὑπ' αὐ- "τῶν. μέχρι τίν῾ ἀπερίτμητ῾ μένῃς; ἀλλ' εἰ [q] μή- "πω τ̃ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ἐστιν ἡ "τούτου ἀσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι." τότε ἀκούσας ὁ βασι-

nulo patris ſigillo, ſimulque ſampſera; ut ipſi vocant; juſſitque eum rempublicam ipſis adminiſtrare, donec frater adveniret. Is autem celeriter venit, audito patris obitu, & Monobazo fratri ultro cedenti in principatum ſucceſſit. *Monobazus regno Izati reducis cedit.*

4. Cæterum eo tempore, quo Izates apud Spaſinæ caſtrum agebat, Judæus quidam mercator, nomine Ananias; qui in domum mulierum regiarum ingredi ſolebat, eas in religione erga Deum, quæ Judæis patria eſt, inſtituebat: atque adeo, cum illarum opera Izati innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem pertraxit; accitumque à patre in Adiabenen comitatus eſt, multa prece & obſecratione eò adductus. Forte autem acciderat, ut etiam Helena, ab alio quodam Judæo inſtituta, ad eorum leges tranſiret. Atqui Izates, cum regno in eum devoluto Adiabenen veniret, & fratres alioſque cognatos in vinculis conſpexiſſet, ægre rem ferebat. & cum occidere hos aut conſtrictos ſervare nefas duceret, memoreſque injuriarum non vinctos ſecum habere periculoſum eſſe exiſtimaret, eorum nonnullos cum liberis Romam ad Claudium Cæſarem obſides miſit, alioſque ad Artabanum Parthum ſimili de cauſa relegavit. *Izates fratres ad Claudium & Artabanum mittit.*

5. Cognito deinde matrem ſuam Judæorum moribus & ritibus valde delectari, & ipſe iiſdem penitius imbui properavit. Cumque arbitraretur ſe non eſſe verum perfectumque Judæum niſi circumcideretur, & hoc obire paratus erat. quod poſtquam mater reſcivit, impedire nitebatur, periculum ſibi conflaturum eſſe dictitans: "regem "enim eſſe, multumque à ſe alienaturum eſſe ſub- "ditorum animos cum audiverint eum mores per- "egrinos & à ſuis abhorrentes affectare; neque ul- "lo pacto laturos Judæum in eos regnare." Et illa quidem iſta dicebat, & aliquantiſper eum cohibuit. Is vero quæ eloquuta eſt cum Anania communicabat. qui cum matris ſententiam comprobaſſet, ſimulque ei denunciaſſet ſe eum relicturum eſſe niſi pareret, ab eo diſcedit. "timere enim ſe, ajebat, "ne, re palam facta & divulgata, ſupplicii pericu- "lum adiret, ut qui horum auctor fuerit, regem- "que docuerit quæ parum ei honeſta erant & de- "cora. Poſſe enim illum, ajebat, etiam ſine cir- "cumciſione numen colere, ſi plane decreverit "patria Judæorum inſtituta ſequi. hoc *enim* eſſe "magis proprium *Judæis* quam circumciſionem." Cumque dixiſſet, Deum etiam ei veniam daturum, ſi rem non feciſſet, quod neceſſitati paruerit, & à ſubditis periculum metuerit; verbis quidem illius ſe perſuaderi ſinit rex. Aliquanto autem poſt, cum nequaquam ſuum deſiderium abjeciſſet, alius quidam Judæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, qui legum patriarum peritus admodum videbatur, ipſum ad rem perficiendam impulit. Poſtquam enim ingreſſus eum ſalutaſſet, atque legem Moyſaïcam legentem deprehendiſſet, "neſcis, in- "quit, ô Rex, quantam injuriam legi, atque adeo "Deo *ipſi* facias. nec enim ſatis eſt eam legere, "ſed in primis te facere oportet quæ ab illa præ- "cepta ſunt. quouſque tandem incircumciſus ma- "nebis? Si nondum legiſti legem quæ circumci- "ſionem injungit, nunc certe lege ut ſcias qua in "im- *Ab iſta re diſſuadetur.* *Izati tandem perſuadet Eleazarus ut circumcideretur.*

[a] Τέτοις τῷ βασιλείαν] Τέτοις deeſt *Basil.* & *Voſſ.*
[b] Υπερεχόντα τ̃ ἀρχῆς αὐτῷ.] Eo modo *Basil.* & *Gall.* ὑστερεχόντ῾ in *reliquis.*
[c] Ως —— δέησιν.] Aliter hæc in *Rufino.* SPANH.
[d] Συνεβεβήκει γ̃] Ita *Voſſ.* συμβεβήκει in *ceteris.*
[e] Καὶ τῷ Ελένῃ,] Nonnullis deeſt vocula καί.
[f] Μεταπεπτωκυῖαν νόμιμα.] Ita *Voſſ.* & *Basil.* μεταπεποιημένα in *ceteris.*
[g] Τὰς —— δεδιμμένους,] Τάς τε ἀδελφὰς *Voſſ.*
[h] Πυθόμεν῾ —— χαίρειν] Ita *Gen.* πεισόμεν῾ in *Edit. Baſ.* & *MSS.* πεισόμεν῾ γ̃ πάνυ τοῖς Ιουδαίων ἤθεσιν *Vat.* & *Voſſ.*
[i] Περιτέμνοιτο,] Sic lego. περιτέμοιτο in *Editis* & *MSS.* περιτέμοιτο τῷ σώματι habet *Voſſ.*
[k] Τίνως ἐκώλυεν.] Παντοίως *Voſſ.*
[l] Συμφάσκοντ῾,] Συμπαχόντος *Voſſ.* συμπαταχόντ῾ *Vat.*
[m] Καταλιπεῖν αὐτὸν,] Καταλιπὼν ἄπεισι in tribus *MSS.*
[n] Τότε τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς.] Τότε deeſt *Voſſ.*
[o] Αναγινώσκων σε] Ita *Basil. Voſſ.* & *Zonaras.* γινώσκων in *ceteris.*
[p] Μόνον αὐτὰς,] Λόγους μόνον, ἀλλὰ *Basil.*
[q] Μέχρι τ̃ περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως,] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* μὴ τ̃ in *ceteris.*
[r] Ασέβεια, νῦν ἀνάγνωθι.] Εὐσέβεια *Basil.* quo modo legerit *Epiphanius*, incertum: utpote qui vertit, *ſed ſi nondum ex hoc legiſti legem: ut ſcias, quapropter hoc geratur, vel nunc lege.*

Izates circumciditur.

"impietate versaris." Cum ista audisset rex, non amplius rem distulit; sed in aliud se recipiens cubiculum, medico accito, quod mandatum erat exsequebatur: deinde accersita matre & præceptore Anania, eis significavit actum esse quod voluit. Illos autem continuo stupor ac metus non mediocris corripuit, ne, si rei indicium in vulgus emanaret, regni amittendi in periculo esset, non laturis subditis ut in eos vir regnaret, morum *qui* inter alios *obtinent* studiosus: & ne ipsi etiam discrimen adirent, quasi illorum culpa factum esset. Sed Deus obstitit quo minus eveniret quod illi metuerant. nam & ipsum Izaten in multis versatum periculis, ejusque liberos incolumes servavit, ex dubiis & desperatis viam *eis* expediens ad salutem, ostendensque quod Deum aspectantes eique uni fidentes pietatis fructu non defraudantur. Sed de *istis* quidem postea narrabimus.

Helena Hierosolyma proficiscitur.

6. Helena autem regis mater, cum videret omnia in regno pacata esse & tranquilla, filiumque suum beatum, & apud universos etiam exteros in admiratione ex Dei providentia, in Hierosolymitarum urbem proficiscendi desiderio tenebatur, ut templum Dei omnium hominum sermone celebratum adoraret, & victimas pro gratiarum actione offerret: filiumque orabat ut *eò ire* permitteret. Cum autem ille libenter admodum matri supplicanti annuisset, & magnos apparatus ad eam profectionem fecisset, multaque pecunia eam instruxisset, descendit ad Hierosolymitarum urbem, filio longe eam deducente. Ejus autem adventu nihil opportunius potuit accidere Hierosolymitis. nam

Et, fame Hierosolymis grassante, egenis cibos distribuit.

fame ipsorum urbem per id tempus premente, multisque alimentorum inopia pereuntibus, Helena regina è suis alios quidem misit Alexandriam, qui vim magnam tritici coëmerent, alios vero in Cyprum qui caricarum sarcinas advehi curarent. Ubi vero reversi sunt, celeriter istis apportatis, cibos egenis distribuit: atque ex hac beneficentia maximam sui

Izates etiam pecuniam misit.

memoriam apud gentem nostram universam reliquit. Quin & filius ejus Izates, fame ista audita, principibus Hierosolymitanis multum pecuniæ misit. Sed enim horum regum beneficia, quibus civitatem nostram affecerunt, postea declarabimus.

λεὺς, ἐχ ὑπερεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μεταπεμψάμενος ἤ εἰς ἕτερον οἴκημα, καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος, τὸ προσταχθὲν ἐτέλει· καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν [s] αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον. τὸς ἤ ἔκπληξις εὐθὺς ἔλαβε Ϲ φόϐος, ὅπως μέτριος, μὴ, τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης, κινδυνεύσῃ μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποϐαλεῖν, σὺν [t] ἀναχομένων τὴν ὑπηκόων ἀρχὴν αὐτῶν ἄνδρα, [v] τὸν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν· κινδυνεύσαι ἤ Ϲ αὐτὸν, τῆς αἰτίας [x] ἐπ' αὐτοῖς ἀνεχθείσης. Θεὸς ἤ ἦν ὁ κωλύσων ἄρχειν τὸς ἐκείνων φόϐους ἐλθεῖν [y] ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰ αὐτὸν τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τὸς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν παρασχών, ἀπιδεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποϐλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν, ὁ καιρὸς σὺν ἀπόλλυ ὁ τὴν εὐσεϐείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

ϛ'. Ἑλένη ἤ, ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν ἤ ἥδιον αὐτῆς μακάριον, καὶ πᾶσι ζηλωτὸν καὶ τοῖς [z] ἄλλοθεν ἀφ' ἑτέρων διὰ τὴν ἐκ Θεοῦ προνοίαν, ἐπιθυμίαν ἔχειν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις προϐόητον ἱερὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστηρίας θυσίας προσενεγκεῖν· ἐδεῖτό τε τοῦ παιδὸς ἐπιτρέψαι. τοῦ ἤ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ προσκαλέσῃ καταπεύσαντος, καὶ πολλὴν προσκυλὴν τοῦ εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένης, καὶ χρήματα [a] πολλὰ δόντος, καταϐαίνῃ εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, προπέμποντος ἐπιπολὺ τοῦ παιδός. [b] γίνε ἤ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ἱεροσολυμίταις. [c] λιμοῦ γὰ αὐτῶν τὴν πόλιν καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον [d] πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ [e] βασίλισσα Ἑλένη πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τὰς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, [f] πολὺν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τὰς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἴσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ [g] μεγίστην αὐτῆς μνήμην τοῦ εὐποιΐας ταύτης εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ Ϲ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὸ ὠφέλιμον τοῦ λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν [h] Ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰ ἃ [i] τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ [k] πέπρακ), [l] μ῀ ταῦτα [m] δηλώσομεν.

CAP. III.

Quomodo Artabanus rex Parthorum, insidias illorum veritus, ad Izaten se recepit; iterumque in regnum illius ope restituitur: & quomodo Bardanes ejus filius bellum indixit Izati.

Artabanus fugit ad Izaten.

PArthorum autem rex Artabanus, cum intelligeret sibi à satrapis compositas *esse* insidias,

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Ἀρτάϐανος, τὰς αὐτῶν ἐπιϐελὰς δεδοικὼς, πρὸς Ἰζάτην ἀπῆρε, καὶ πάλιν δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν καθίστα· καὶ ὡς Βαρδάνης ὁ παῖς ἐκείνου πόλεμον πρὸς Ἰζάτην κατήγγειλεν.

Ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς [n] Ἀρτάϐανος, αἰσθόμενος [o] τὸς σατράπας ἐπιϐουλὴν εἰς αὐτὸν συντιθεμένους,

---

s Αὐτὸν πεπραχέναι τὸ ἔργον.] Αὐτοῖς *Busb.*

t Ἀναχομένων τ῀ ὑπηκόων] Ἀναχθέντων *Busb.*

v Τῶν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν·] Τὸν παρ' ἑτ. *Busb.*

x Ἐπ' αὐτοῖς ἀνεχθείσης.] Ἐπ' αὐτοῖς Ϝ πραχθέντος ἀνεχθείσης *Voss.*

y Ἐπὶ τὸ τέλος.] Ἐπὶ τέλος *Busb.*

z Ἀλλοθεν ἀφ' τὴν ἐκ Θεοῦ προνοίαν,] Ἀλλοίθεσιν *Voss.* ἄλλοις ἐθνεσιν *Gall.*

a Πολλὰ δόντος,] In ora *Cod. Voss.* ἔτ. τὰ πλεῖστα.

b Γίνε ἤ —— Ἱεροσολυμίτας.] Subjungit hisce *L. B.* καὶ εἰς τὰ ϛα (lege μάλιστα) χρησίμη. quod & probum esse potest, & scholion quoque marginale. HAV.

c Λιμοῦ —— Ἀλεξάνδρειαν.] Hæc est fames quam prædixit Agabus, *Act.* XI. quæ accidit, Claudio consule IV. designato, & non altera illa Claudio II. & L. Licinio Cæsina coss. *Scalig.* ad *Euseb.* p. 174. Paulo infra *Josephus* c. 4. 5. §. 2. postquam dixerat Cuspio Fado procuratori successisse Tiberium Alexandrum, statim subjungit, ἐπὶ τούτοις γε καὶ τὸν μέγαν λιμὸν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν συνίβη γενέσθαι, i. e. *horum procuratorum temporibus* &c. Ex quibus constat famem illam pluribus annis duravisse, quippe quæ sub duobus illis procuratoribus sævierit. Missus autem est in Judæam Fadus post obitum Agrippæ regis, i. e. anno quarto Claudii exeunte. Ita fames illa ab Agabo prædicta anno V. & VI. Claudii contigit. *Vales* ad *Euseb.* l. 2. c. 12. HUDS. Adducuntur hæc ab Eusebio, sed aliis verbis H. Eccl. l. 11. cap. XII. SPANH.

d Πιεζῶντος,] Potius πιέζοντος. IBBETS.

e Βασίλισσα Ἑλένη] Βασιλὶς *Voss.*

f Πολὺν σῖτον] Πολλὸν *Busb.* & *Zonar.*

g Μεγίστην αὐτῆς μνήμην] His quoque subjungit *L. B.* εἰς ἃ καὶ ἀφοσιούμενον, quod vix videtur esse ab auctore. HAV.

h Ἱεροσολυμιτῶν.] Τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἃ τοῖς εὐδίοσιν διειμηθέντα πολὺς τ῀ σὺν Ϝ λιμῷ σφοδρότητος καὶ ἀνάγκης ἀνεκτήσαθο. ἅπαξ &c. *Gall.* & *Lugd. Bat.*

i Τούτοις τοῖς βασιλεῦσιν] Illud τούτοις è *Cod. Busb.* & *Voss.* idemque in suo codice habuisse videtur *Epiphan.*

k Πέπρακ), μ῀ ταῦτα δηλώσομεν.] Πέπρακ), καὶ ὅσοι τούτοις ὑπ' ταύτης πόροι συνελέγησαν, μ῀ ταῦτα δ. *Gall.*

l Μετὰ ταῦτα] *L. B.* ταῦτα.

m Δηλώσομεν.] Ubi memoravit? nihil tale, nisi obiter memoratum occurrit. Donorum Helenæ & Monobazi mentio facta est in *Cod. Jomæ*, edito cura Cl. *Sheringhami*, p. 66.

n Ἀρτάϐανος,] Ita *Voss.* (seu *Lugd. Bat.* sed in *Marg.*) & hic & alibi Ἀρταϐάνης in *cæteris.*

o Τὸς σατράπας ἐπιϐουλὴν] Τὸς αὐτῷ σατράπας *Voss.*

κότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς ἀχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ιζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βυλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνηθείη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται [p] ὡς αὐτὸν συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν ἀμὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ιζάτῃ κατ' ὁδὸν, [q] αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος, [r] καὶ ὑπ' Ιζάτου γινωσκόμενος. καὶ πλησίον παρελθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν [s] αὐτὸν, εἶτα, "Βασιλεῦ, φησὶ, μὴ περίδῃς με τὸν σὸν [t] οἰκέτην, μηδὲ ὑπερηφανήσῃς δεομένου. πεπτωκὼς γὰρ ἐκ "μεταβολῆς γενόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς "ἐπικουρίας χρήζω. βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστα- "τον, [v] καὶ κοινὸν εἶναι νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρό- "νοιαν· [x] ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου πρόσφορος, ἔσονταί σοι πολ- "σύτεροι [y] πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων." ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε τὸ ὄνομα, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ [z] παρεστῶτα τὸν Αρτάβανον, κατεπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου [a] ὀξέως, καὶ "θάρσησον εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σὲ συσχείτω τὸ "παρὸν ὡς ἀνήκεστον· ταχέως γὰρ ἔσῃ [b] τῆς λύπης ἐν [c] με- "ταβολῇ. [d] φίλον γὰρ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις πρείττω τῆς ἐλ- "πίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴν Πάρθων σε καταγήσω βασιλείαν "πάλιν, ἢ τῆς ἐμῆς σκηνώσομαι.

β'. Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν ἵππον [e] τὸν Αρτάβανον, παρείπετο δὲ [f] αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ὑπονέμων ἑαυτὸν, ὡς ἂν μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος δὲ ὁ Αρτάβανος, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν [h] ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι, μὴ σκηνὴν πάλιν ἀναβάντος καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πιθεὶς, ἐπὶ τὸν ἵππον [i] ἦλατο· καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν [k] εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἐν τε συνεδρίαις καὶ πρὸς τὰς ἑστιάσεις προκατακλίσεσιν, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτοῦ [l] τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, [m] καί τι λογισμῷ [n] δίδους ὡς κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς Πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν Αρτάβανον ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τε τὸν πεπραγμένων ἀμνησίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῶν δὲ Πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ [o] πεπιστευκέναι· [p] Κίνναμος δὲ ἦν ὄνομα τῷ παρειληφότι· καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ, μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ Κίνναμος πιστὰ, αὐτὸς γράφει τῷ Αρτάβανῳ· πέφραπτο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει ἦν οἱ καλὸς καὶ ἀγαθός· ὃν διδασκάλων [q] αὐτὸν πιστεύσαντα θεραπεύεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπολιψόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ Αρτάβανος πιστεύσας παρῆν. [r] ὑπαντᾷ δὲ [s] αὐτῷ ὁ Κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσαγορεύσας, προτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τὸ ἑαυτοῦ.

γ'. Καὶ Αρτάβανος [t] ἔτη δ' Ιζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσατο, πρότερον αὐτῆς σκεψάμενος διὰ τοὺς

nec tutum putaret apud eos diutius manere, decrevit ad Izaten se conferre; eo animo ut viam ad salutem ex illo inveniret, & si fieri posset etiam reditum in principatum. Itaque ad eum venit, cognatis & domesticis circiter mille numero secum adductis, & Izaten convenit in itinere, cum & ipse illum probe nosset, & Izati plane ignotus esset. Cumque propius adstaret, primum quidem more patrio eum adoravit; deinde, "O Rex, inquit, ne "me despicias famulum tuum, neque contemnas "supplicem. nam ex mutata fortuna depressus, & "ex rege in privati conditionem redactus, tua ope "indigeo. Respice igitur fortunæ instabilitatem, "atque mecum tibi commune esse existima tuæ "saluti providere: nam si me inultum esse patiaris, "multi etiam in alios reges fient audaciores." Ille quidem ista lachrymans dicebat, capiteque demisso. Izates autem, quamprimum nomen ejus audivit, viditque supplicem sibi adstare Artabanum, equo desiluit, ac, "Bono, inquit, animo esto, ô "Rex, nec præsenti turberis calamitate quasi im- "medicabili: brevi enim mutationem habitura est "tua mœstitia, invenieque amicum & socium me- "liorem quam forte sperare poteras. Aut enim in "Parthorum regnum te reducam, aut meo tibi ce- "dam." *Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur.*

2. Hæc loquutus Artabanum in equum sustulit, & ipse pedes sequutus est, hunc ei tanquam regi majori honorem tribuens. Cum autem hoc vidisset Artabanus, molestе rem tulit, & per præsentem fortunam honoremque juravit, nisi & ille equum iterum conscendisset atque anteiret *se quoque* descensurum. Tum ille ei obsequutus in equum insiluit: eoque in regiam perducto omnem honorem ei habuit, in consessibus & conviviis primum ei locum concedens, nec ad præsentem ejus statum respiciens sed ad pristinam dignitatem, animoque secum reputans commune esse omnium hominum adversam quandoque subire fortunam. Scripsit etiam ad Parthos, ut persuaderet eis Artabanum recipere, fidem suam dextra & jurejurando dans, eum anteactorum memoriam oblivione deleturum, seque ipsum sequestrem fore *promittens*. Cum autem Parthi se quidem eum velle recipere non negarent, sed in potestate sua nequaquam esse dicerent, utpote alteri credito imperio, (nam *quidam erat* Cinnamus nomine *qui* regnum susceperat) seque metuere ne inde oriretur seditio; Cinnamus, hac illorum voluntate intellecta, ipse ad Artabanum scripsit (nam ejus alumnus fuerat, quin & ingenio erat bono honestoque) obsecrans ut fide ipsi habita adveniret, regnum suum recepturus. Atque Artabanus, ejus promissis fretus & innixus, rediit. Cinnamus autem ei obviam ibat, &, cum eum salutasset regemque appellasset, diadema suo capiti detractum illius imposuit. *Ad Parthos scribit, & ut suum regem recipient, suadet. Cinnamus Artabano regnum restituit.*

3. Atque ita Artabanus Izatis opera suum in regnum restitutus est, è quo per proceres suos jam an- *Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.*

p Ως αὐτὸν συγγενῶν τι καὶ οἰκετῶν,] Illa ὡς αὐτὸν è *Cod. Voss.* in *Epiphanii* versione, *venit ad regem Izatem.*

q Αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπισάμενος,] Αὐτός τε (δὲ *L. B.*) Αρτάβανος *Gall.* & *Lugd. Bat.*

r Καὶ ὑπ' Ιζάτου ὁ γινωσκόμενος.] Υπ' Ιζάτου ὃν ὁ γινωσκόμενος, πλησίον καταστὰς *Voss.*

s Αὐτὸν, εἶτα,] Αὐτῷ *Voss.*

t Οἰκέτην,] *L. B.* ἱκέτην, forsan melius, nam & inferius, καὶ εἶδεν ἱκέτην αὐτῷ de ipso Izate. HAV.

v Καὶ κοινὸν εἶναι] Καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορὰν τὸν ἐμὸν νόμισον καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν ἔχουσα *Voss.* καὶ κοινὸν εἶναι τὸν συμφορὰν νόμιτον καὶ τὸν ἐμὸν ὑπὲρ σαυτοῦ πρόνοιαν *Gall.*

x Ἐμοῦ] *L. B.* λιμοῦ.

y Πολλοὶ καὶ ἄλλων βασιλέων.] Καὶ πολλοὶ *Voss.*

z Παρεστῶτα τὸν Αρτάβανον,] Παρεστῶτα καὶ ποτνιώμενον *Voss.*

a Ὀξέως,] Illud ἐξέως è *Cod. Voss* & *Epiphan.*

b Τῆς λύπης] Τῆς λύπης παρούσης solus *Voss.*

c Μεταβολῇ.] Μεταβολὴ τῇ ἐπισαγωγῇ τοῦ χρηστοτέρου φίλον ὃν μὲ καὶ *Gall.*

d Φίλον ὃν καὶ σύμμαχον] Ita *Voss.* & *Epiphan.* φίλον ὃν καὶ σ. in *ceteris.*

e Τὸν Αρτάβανον,] Articulum supplevi è *Cod. Voss.*

f Αὐτὸς πεζὸς,] Καὶ αὐτὸς *Busb.*

g Ταυτλωὶ] Ταυτλω μεγίστω *Voss.*

h Επωμόσατο καταβήσεσθαι,] Επωμότατο ἢ μὴ καταβήσεσθαι *Busb.*

i Ηλατο·] Ηλατο *Busb.*

k Εἰς τὰ βασίλεια,] Εἰς τὴν βασιλείαν *Vat.* & *Voss.*

l Τῆς τύχης ἀποβλέπων,] Τῆς τύχης ἀπόπτωμα, ἀλλ' εἰς τὸ πρότερον ἐρῶν ἀξίωμα *Gall.*

m Καί τι λογισμῷ] Καὶ τι καὶ λογισμῷ *Voss.*

n Δίδους ὡς κοιναὶ] Δίδους δὲ μᾶλλα ποιῶν, ὡς *Gall.*

o Πεπιστευκέναι·] Πεπιστευκέναι τὴν βασιλείας *Gall.*

p Κίναμος] Κιννάμωμος passim *Vat.* & Κινάμωμος *Busb.*

q Αὐτὸν πιστεύσαντα] Ita *Busb.* αὐτῷ in *Editis Aliisque.*

r Υπαντᾷ] *L. B.* ὑπαντᾷ.

s Αὐτῷ ὁ Κίναμος,] Sic *Busb.* & *Voss.* αὐτὸν in *ceteris.*

t Δι' Ιζάτου πάλιν] Δι' ἐξαιτοῦς χρόνου πάλιν *Vat.* & *Busb.* χρόνῳ ἐξαιτῆ εἰς τὴν ἀρχὴν *Zonar.*

ante exciderat. Verum illius erga ipsum meritorum non erat immemor: sed Izaten maximis, ut apud ipsos, remuneratus est honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto dormire, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. quin & regionem ei donavit amplam & fertilem, ademptam ditioni regis Armeniæ, Terræ autem nomen est Nisibis: & in ea olim Macedones urbem Antiochiam condiderunt, quam Mygdoniam appellarunt. His itaque honoribus Izates à Parthorum rege cohonestatus est.

Artabanus moritur, eique succedit Bardanes.

3. Non multo autem post moritur Artabanus, regno filio suo Bardani relicto. Is sane, adito Izate, ei suadebat ut cum ipso, bellum Romanis illaturo, in ejusdem societatem veniret, & auxilia pararet. Non tamen ei persuadebat. Nam Izates, ut qui probe noverat Romanorum potentiam & fortunam, cenſebat illum ea aggredi quæ fieri non poterant. Insuper autem, cum filios quinque numero & ætate juvenes misisset, ut linguam nostram vernaculam & patriam disciplinam diligenter addiscerent, simulque matrem ad templum (uti jam diximus) adorandum, segnior erat *ad bellum*, idque agebat ut Bardanem inhiberet, perpetuo ei enarrando quibus erant Romani viribus & quas res gesserant, fore ratus ut istis eum deterreret bellumque gerendi cupiditatem restingueret. At Parthus, hisce irritatus, continuo bellum Izati denunciavit. ex hac tamen in eum expeditione nihil proficiebat, Deo faciente ut spes ejus omnis in nihilum recideret. Nam Parthi, ubi voluntatem ejus rei Bardanis intellexerant, quodque Romanis bellum inferre statuerat, ipsum quidem de medio tollunt, fratri vero ejus Gotarzi regnum detulerunt. quin & huic, non multo post per insidias sublato, Vologases *ejus* frater succedit: qui duobus fratribus, eodem secum patre genitis, suæ ditionis omnia credidit, Pacoro quidem grandiori natu Mediam; Tiridati vero minori Armeniam.

Izates studet eum deterrere à bello Romanis inferendo.

Quam ob rem Izati bellum indicit.

Bardane cæso, Gotarzi regnum defertur.

Illi, insidiis sublato, succedit Vologases.

CAP. IV.

Quomodo Arabes contra Izaten ex subditorum proditione bellum gesserunt: utque Izates Dei providentia ex manibus eorum evasit.

Monobazus frater Izatis Judaïcæ religioni se addicit.

REgis autem frater Monobazus & cognati, cum viderent Izaten ex sua in Deum pietate omnium hominum beatissimum evasisse, desiderio & ipsi tenebantur patrios mores ritusque relinquendi & Judaïcis utendi. Atqui id quod fecerant *sta-*

ΚΕΦ. δ'.

Ως Αραβες επολέμησαν Ιζάτη εκ προδοσίας των οικείων· και ως Ιζάτης κ' Θεου προνοια εκ των χειρων αυτων εσωθη.

Ο δε του βασιλέως αδελφος Μονόβαζος και οι συγγενεις, θεωρουντες τον Ιζάτην παρα τον Θεον ευσεβεια ζηλωτον παντων ανθρωπων γεγενημενον, εσχον επιθυμιαν και αυτοι, τα πατρια καταλιποντες, εθεσι χρησθαι τοις Ιουδαιων. γινεται δε πραξις αυτων κατα-φανης.

ν Μεγισάνας.] Vide quæ notata sunt superiore §. 3.

ξ Αλλα δωρεῖται τον Ιζάτην] Αλλ' αντιδωρεῖται *Voss.*

ο Τιάραν ——— βασιλέων.] Conf. cap. seq. §. 2. SPANH.

π Ορθην επιτρεψαι] *Sc.* apice seu cono in sublime erecto. Reliquorum tiaræ deorsum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque gestandi jus olim fuisse, constat ex *Xenophonte* aliisque Auctoribus, quos adducit *Brissonius* lib. 1. *de Regno Persarum*, p. 8. *Edit. Paris.*

ρ Χρυσῆν καθέδραν,] Hac de re videsis *Brissonium*, p. 68.

σ Γέρας και σημεῖον] Γέρας και σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρα και σημεῖα *Voss.*

τ Καθ' ἡμέραν, και] Ita *Voss.* & *Vat.* και καθ' ἡμέραν *Busb.* και deëst *reliquis.*

υ Αρμενίων βασιλέως] Αρμενίαν αὐτῷ βασιλέως δόντος *Gall.* τῶν Αρμ. βασιλέως *Busb.*

φ Νισίβις] *Al.* Νίσιβις. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

χ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius* ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voss.* Αὐτὴ δὲ Μυγδόνιος ποταμῶν κάλλιστον τῷ αὐτῷ προσῆκεν φέρειν, ὅστις γε καὶ Ἀντιόχου βασιλέως ἐπώνυμος. *ipsi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen suum communicat, & etiam à rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

ψ Επειθεν αὐτόν,] Ηξίου *Busb.*

ν Μεγισάνας.] Vide notata ad §. 3.

ξ Αλλα δωρεῖται τον Ιζάτην] Αλλ' αντιδωρεῖται *Voss.*

ο Τιάραν ——— βασιλέων.] Conf. cap. seq. §. 2. SPANH.

π Ορθην επιτρεψαι] *Sc.* apice seu cono in sublime erecto. Reliquorum tiaræ deorsum vergebant, & in frontem deducebantur. Solis regibus tiaram elatam rectamque gestandi jus olim fuisse, constat ex *Xenophonte* aliisque Auctoribus, quos adducit *Brissonius* lib. 1. *de Regno Persarum*, p. 8. *Edit. Paris.*

ρ Χρυσῆν καθέδραν,] Hac de re videsis *Brissonium*, p. 68.

σ Γέρας και σημεῖον] Γέρας και σημεῖα *Busb.* & *Vat.* γέρα και σημεῖα *Voss.*

τ Καθ' ἡμέραν, και] Ita *Voss.* & *Vat.* και καθ' ἡμέραν *Busb.* και deëst *reliquis.*

υ Αρμενίων βασιλέως] Αρμενίαν αὐτῷ βασιλέως δόντος *Gall.* τῶν Αρμ. βασιλέως *Busb.*

φ Νισίβις] *Al.* Νίσιβις. HUDS. Conf. supr. lib. 18. c. 10. §. 1. SPANH.

χ Μυγδονίαν προσηγόρευσαν.] Μυγδονίαν legendum conjicit Ill. *Spanhemius* ad *Julianum*, p. 190. ἐπὶ Μυγδονίαν *Vat.* & *Voss.* Αὐτὴ δὲ Μυγδόνιος ποταμῶν κάλλιστον τῷ αὐτῷ προσῆκεν φέρειν, ὅστις γε καὶ Ἀντιόχου βασιλέως ἐπώνυμος. *ipsi Mygdonius fluviorum pulcherrimus nomen suum communicat, & etiam à rege Antiocho cognomen accepit.* ita *Julianus* in *Orat. prima.* adde *Strabonem* l. 16. p. 747. & *Polyb.* lib. 5. p. 395.

ψ Επειθεν αὐτόν,] Ηξίου *Busb.*

ω Εξ ἧς] Ita cum *Tacito* (*Annalium* lib. X.) rescribere visum est. Κοθέδη in plerisque *Josephi* libris *Editis* & *MSS.* Ικοτάρδη *Busb. Lugd. Bat.* & *Zonar.* HUDS. *Rufin.* Cotardes. SPANH.

α Ουλογάσης ὁ ἀδελφός·] In hac voce exprimenda nummos sequutus sum, in quibus Οὐολογάσης aut Βολογάσης. in plerisque *Flavii* libris Οὐολογίσης. nec aliter apud *Tacitum.* Οὐλογαίσης solus *Vat.*

β Τοῖς ——— ἐπίσθοσι,] Τοῖς δυσὶν αὐτῷ ἀδελφοῖς δυναστείας μεγάλας ἐπίσθοσι *Busb.*

γ Πρεσβυτέρῳ] *L. B* και πρ.

δ Τιριδάτῃ] Τηριδάτῃ in *Editis* & *MSS.*

ε Πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν] Διὰ τὸ πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν και τὸ ἐθέλειν αὐτῷ τὸν ἴδιον χρησιμώτατον ζηλωτὸν *Busb.* & *L. B.*

ζ Γίνεται δὲ πρᾶξις αὐτῶν] Καὶ τὴν ὕφεσιν εἰς πέρας ἐξήνεγκαν. γίνεται δὲ ἡ πρ. *Busb.* και τὴν ὕφεσιν εἰς ἔργον ἐξήνεγκαν. γίνεται δὲ ἡ πρ. *Zonar.*

φωρᾳ τοῖς ὑπηκόοις, καὶπὶ τούτῳ χαλεπήναντες οἱ [v] μεγιστᾶνες [x] ὰ φέρειν μὲν τὴν ὀργὴν, κ᾽ νῦν ἔχοντες, καιρὸν ἐπιτηδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι [y] ἀπεύδοντες παρ᾽ αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς Ἀβίαν τ᾽ Ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι, [z] στρατεύεσθαι θελήσαντα κ᾽ ᾧ παρ᾽ αὐτοῖς βασιλεύσει. ἐπηγγέλλοντο δ᾽ εὐθὺς τὴν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τ᾽ βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, [a] μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη· καὶ ὅρκοις τοὺς πρὸς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, [b] ἀπεύδειν παρεκάλουν. πείθεται δ᾽ ὁ Ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, [c] ἦκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην. μελλούσης δ᾽ τ᾽ πρώτης συμβολῆς, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ᾽ Ιζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς [d] πανικῷ δείματι καταπεπληγότες, καὶ πρὸ νώτου τοῖς πολεμίοις ἐστρέψαντες, ἔφευγον. ὁ μὲν ὁ Ιζάτης [e] καταπλαγὴς, νοήσας δ᾽ προδοσίαν ὑπὸ τ᾽ μεγιστάνων γεγονέναι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ χαλόπεδον ὑπεχώρησε, κ᾽ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεθειμένους πρὸς τ᾽ Ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ, τῇ δ᾽ ὑπολοίπῃ συμβαλὼν, πολίτας μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δ᾽ φυγεῖν [f] ἠνάγκασεν. αὐτὸν δ᾽ τ᾽ βασιλέα διώκων [g] εἰς τὸ Φρύαιον συνέλασεν Ἀρσαμὸν καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατερῶς, εἷλε τὸ Φρύαιον. [h] διαρπάσας δ᾽ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δ᾽ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀδιαβίνην, τ᾽ Ἀβίαν ὰ καταλαβὼν ζῶντα· περικαταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν [i] ἀνεῖλεν.

β'. Ἀποτυχόντες δ᾽ οἱ τ᾽ Ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ᾽ πρώτης ἐπιχειρήσεως, προδιδόντος αὐτὰς ὑπὸ θεοῦ τῷ βασιλεῖ, οὐδ᾽ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσι πάλιν Οὐολογάσῃ, βασιλεὺς δ᾽ Πάρθων ἦν ὁ ἀδελφὸς, προσκαλοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τ᾽ Ιζάτην, [k] καθίσῃναι δ᾽ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, [l] τῷ γένει Πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τ᾽ ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν [m] τὰ πάτρια, ξένων δ᾽ ἐρασθὲν ἐθῶν ζηλώμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τ᾽ πόλεμον· κ᾽ προφάσεως [n] δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, [o] τὰς ὑπὸ θ᾽ πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς [p] ἔπεμψεν ἀπαιτῶν, ἀπειθήσαντι δ᾽ πόλεμον κατήγγελλεν. περιστὰς δ᾽ τὴν ψυχὴν ἀχὶ μετρίως ὁ Ιζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τ᾽ δωρεῶν ἐξίστασθαι δοκεῖν δι᾽ φόβον τοῦτο πεάξας. εἰδὼς δ᾽ ὅτι ἐ δικαίως ὁ Πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἡρεμήσειν, ἔκρινεν ὑπερθέσθαι τῷ κηδεμόνι Θεῷ τ᾽ ὑπὲρ τ᾽ ψυχῆς κίνδυνον· κ᾽ τοῦτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καταστήσαι μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας [q] εἴς τι τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατον, ὄντον δ᾽ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπίπτῃ τὸν τε χόρτον ἐ τὰς νομάς. ταῦτά τε προδιατιθέμενος, ἐξεδέχετο τὰς πολεμίους. προσμολούσης δ᾽ [r] Πάρθων μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, [s] ὥδωσε γὰρ σπουδῆς, βαλομένης τε χάριτα πρὸς τῷ πατρῴῳ τῷ τῶν Ἀδιαβηνῶν ἐ τῶν Μηδίαν οἰκούντων, πίστει καὶ ὁ Ιζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἀπῆγεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τ᾽ ἀριθμὸν ἐξακισχίλια.

tim deprehenſum eſt, factumque ægre tulerunt magnates, non tamen iracundia efferebantur, ſed eam diſſimulando tempus opportunum quærebant, ſtudentes pœnas ab illis repetere. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum, ſe magnam pecuniæ vim ei daturos promittentes, ſi contra regem illorum vellet expeditionem ſuſcipere; quin & polliciti ſunt ſe primo ſtatim conflictu regem relicturos. eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere, quod mores ſuos odio habuerit; fideque ſua ſibi invicem jurejurando obligata, ne moras necteret obſecrabant. Paret itaque Arabs, magnoque adducto exercitu adverſus Izaten contendit. Tunc ubi primum prælio congreſſuri erant, antequam ad manus ventum eſſet, Izaten ex compoſito omnes ſui deſerunt, quaſi * panico terrore correpti; cumque hoſtibus terga vertiſſent, diffugiebant. Non tamen Izates animo erat conſternatus: ſed gnarus proditionem factam eſſe à magnatibus, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recepit: cumque de *fugæ* cauſa inquiſiviſſet, ut comperit eos pepegiſſe cum Arabe, auctores quidem *ſceleris* ſupplicio afficit; poſtridie vero manibus conſertis, plurimos occidit, & *reliquos* omnes coëgit in fugam ſe conjicere. Regem autem ipſum perſequens, in caſtellum compulit Arſamum vocatum, idemque valide oppugnatum vi cepit. cumque omnem in ea prædam, quæ multa erat, diripuiſſet, in Adiabenen reverſus eſt, Abia vivo in poteſtatem ejus non redacto; quippe qui undique comprehenſus ſeipſum interfecerat.

Inde contra Izaten belli ſocietas cum Abia Arabe initur.

Izates à ſuis in prælio deſeritur.

In proditores animadvertit, Arabes fundit fugatque.

2. Poſtquam autem magnates Adiabenorum primis auſis excidiſſent, à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant, ſed denuo ſcribunt Vologaſi, (ille enim Parthorum rex erat) rogantes *eum*, ut, Izate interfecto, dynaſten alium quempiam, genere Parthum, ſibi præficeret. exoſum enim ſuum regem ajebant; utpote quod patrias leges abrogaret, & alienarum deſiderio teneretur. His auditis Parthus ad bellum *inferendum* excitatus eſt; & cum nullam haberet juſtam quam prætexeret *bellandi* occaſionem, miſit honores repetitum quos pater ipſius ei conceſſerat, & ſi *reddere* recuſaret bellum ei denunciabat. Izates, ubi iſta audivit, vehementer animo perturbatur, ſibi quidem opprobrio eſſe ratus ab iis decedere quæ dono acceperat, quod ex timore hoc feciſſe videretur. Pro comperto autem habito, Parthum ne quidem poſt honores receptos quieturum eſſe, decrevit Deo curatori ſemet committere dum vitæ diſcrimen adiret: atque hunc maximum adjutorem habere arbitratus, liberos & uxores in caſtellum quoddam munitiſſimum concludit, frumentumque in arces *deportat*, ac deinde fœnum & pabulum flammis abſumit. adeoque iſtis in anteceſſum paratis, hoſtium adventum exſpectabat. Cum autem Parthus cum magnis peditum equitumque copiis celerius quam crederetur adeſſet, (magna enim fecerat itinera) caſtraque poſuiſſet ad fluvium qui Adiabenen à Media dirimit; Izates quoque non longe inde caſtra metatus eſt, militibus ad ſex millia

Izates ad bellum contra Vologaſen ſe comparat.

v Μεγιστᾶνες] Conf. ſupr. c. 2. §. 3. SPANH.

x Οὐ φέρειν μὲν τὴν ὀργὴν,] Οὐκ ἐφανέρουν μὲν τὴν ὀργὴν Voſſ. καὶ ὀργίλως· Διατιθέντες οὐκ ἐφανέρουν μὲν τὴν μωρίαν, κ᾽ νῦν &c. Busb. in *Epiphanii* verſione, *in hoc proceres indignati iram quidem retinebant, exſpectantes opportunum tempus* &c.

y Σπεύδοντες παρ᾽ αὐτῶν.] Σπεύδοντες omittit *Busb.*

z Στρατεύεσθαι θελήσαντα] Στρατεύσασθαι *Busb.* & *Voſſ.*

a Μισήσαντα τὰ παρ᾽ αὐτοῖς ἔθη·] Καταλείψαντα τὰ πάτρια αὐτῶν *Busb.*

b Σπεύδειν παρεκάλουν.] Σπεύδειν τοιοῦτος παρ. *Busb.*

c Ηκεν ἐπὶ τ᾽ Ιζάτην.] Ηκεν ἐπὶ Ιζάτην μηδὲν μελήσας. στάτη δ᾽ ᾧ πολέμου σπουδὴ σχεῖν *Busb.*

* *Panico terrore correpti*;] Vide *Politianum* in *Miſcell.* c. 28. & *Barthium* in *Statium*, p. 1296.

d Πανικῷ δείματι καταπεπληγότες,] Πάντες ὡς ἐπὶ συσσίσμῳ καταπεπληγότες legiſſe videtur *Epiphan.* qui vertit, *velut uno vinculi funiculo.*

e Καταπλαγὴς,] Καταπλαγὴ τὸ δεῖμα *Voſſ.*

f Ηνάγκασεν.] Ita cum *MSS.* ἠνάγκαζεν in *Editis.*

g Εἰς τὸ Φρύαιον συνέλασεν] Εἰς τὸ Φρ. *Busb.*

h Διαρπάσας πᾶσαν,] Διαρπάσας τε *Voſſ.*

i Ανεῖλεν.] Ανεῖλεν, πρὶν εἰς χεῖρας συγκλεισθῆναι ᾧ Ιζάτῃ *Voſſ.* & *Gall.*

k Καθίσῃναι δ᾽ αὐτοῖς] Καθίσειαν *Busb. Voſſ.* & *Gall.*

l Τῷ γένει Πάρθον.] Κἂν τῷ γ. *Vat.* καὶ τῷ γ. *Voſſ.*

m Τὰ πάτρια,] Τὰ πάτρια αὐτοῖς *Voſſ.*

n Δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν,] Δικαίαν *Vat.*

o Τὰς —— ἀπαιτῶν,] Conf. ſupr. c. 3. §. 3. SPANH.

p Επεμψεν ἀπαιτῶν,] Sic è *MSS.* antea erat ἔπεμπεν, & mox κατήγγελλεν.

q Εἴς τι τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατον,] Εἰς τὰ τ᾽ Φρυαίων ἀσφαλέστατα *Voſſ.* & *Epiphan.*

r Πάρθων μὴ πολλῆς δυνάμεως] Παρθυαίων βασιλέως *Voſſ.*

s Ωδωσε γὰρ σπουδῆς,] Conf. alibi lib. 1. c. 14. §. 1. SPANH.

lia numero ſecum adductis. *Rebus ita ſe habentibus*, ad Izaten venit nuncius à Partho miſſus, qui Parthi vires, quantæ illæ eſſent, numerando percenſeret, ab Euphrate fluvio uſque ad Bactrorum fines, quique dictitaret quot reges illis ſubjicerentur. Inſuper minitabatur, fore ut ſupplicium lueret, quod erga dominos ſuos ingratus exſtitiſſet; ac ne Deum quidem, quem coleret, poſſe eum regis è manibus eripere. Cum iſta retuliſſet nuncius, dicebat Izates, ſe quidem noſſe Parthorum potentiam ſua longe ſuperiorem: adhuc vero certius ſcire ajebat, Deum hominibus univerſis potentiorem eſſe. atque ejuſmodi dato reſponſo, ad ſupplicandum Deo ſe convertebat; & humi proſtratus, caputque cineribus fœdatus, cum uxoribus & liberis jejunabat, Deum invocans dicenſque, "O Do- "mine qui omnibus dominaris, ſi non fruſtra me "tuæ bonitati dediderim, ſed te merito omnium "ſolum & primum habuerim dominum, veni in "auxilium, non tam mei in gratiam hoſtes ulci- "ſcens, quam quod auſi fuerint contra tuam po- "tentiam ſeſe extollere, & linguam magniloquam "*in te* laxare non horruerint." Et ille quidem cum lachrymis & lamentatione ita Deo ſupplicabat: atque Deus *cum de cœlo* exaudiebat, adeo ut illa ſtatim nocte Vologaſes literis acceptis (in quibus ſcriptum erat, * Dahas & Sacas, contempta ejus dum peregre abeſſet poteſtate, cum magnis copiis expeditionem feciſſe, & Parthiam vaſtare & populari) *cum exercitu* retro ſe *ad ſuos* re infecta receperit. Atque ita Izates Dei providentia Parthi minas effugit.

Vologaſis minæ ſuperbæ.

Izatis ad Deum preces.

Vologaſes re infecta diſcedit.

3. Non multo autem poſt, anno ætatis quinquageſimo quinto exacto, regnique quarto ſupra vigeſimum, moritur, filiis maſculis viginti quatuor relictis quatuorque & viginti filiabus; cæterum ut ſucceſſionem in regnum ſibi vindicaret Monobazus, præcipiebat, referens ei gratiam ob regnum ſibi, domo profecto, poſt patris ipſius obitum bona fide conſervatum. Helena autem mater, ubi de filii morte inaudivit, eam quidem graviter tulit, ut veriſimile erat *laturam eſſe* matrem pientiſſimo filio orbatam: ex eo tamen conſolationem habebat, quod audierit ſucceſſionem in filium ſuum natu majorem devolutam eſſe, adeoque ad ipſum properabat: reverſaque in Adiabenen, non diu ſuperſtes filio Izati vixit. Monobazus autem oſſa ejus & fratris ſui, Hieroſolyma miſſa, in pyramidibus ſepeliri juſſit, quas (numero tres tribuſque ſtadiis ab urbe Hieroſolymitana diſſitas) mater exſtruxerat. Sed poſtea quidem narrabimus quæ Monobazus vitæ ſuæ tempore geſſerit.

Izates moritur, ſucceſſore relicto Monobazo.

Helenæ mors.

Izates & Helena ubi ſepulti.

κιλιάδες. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος παρὰ Γωτάρζου πεμφθεὶς, ὃς τῷ Πάρθῳ δυνάμιν ὅσην τινὰ ἔχουσιν ἤγγελλεν, ἀπὸ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι Βακτρίων τὰς ὅρους αὐτῆς πυθόμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον πρὸς δεσπότας τοὺς ἑαυτοῦ γενόμενον, καὶ ῥύεσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν οὐδὲ τὸν Θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα δ' ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εἰδέναι μὲν τῷ Πάρθων δυνάμιν ἔφη πολὺ τὴν αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἔλεγεν κρείσσω τὸν Θεόν. καὶ τοιούτῳ δοὺς τοῖς ἀποκρίσιν; ὅτι τῷ ἱκετείαν ἐτράπετο τὸν Θεὸν, χαμαὶ τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ [c] σποδῷ τῷ κεφαλῇ καταχύσας, μετὰ [v] γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν, ἀνακαλῶν τὸν Θεὸν καὶ λέγων, "εἰ μὴ μάτην, ὦ δέσποτα κύριε, τῆς "ἐγνώμην χρηστότητος, τῶν πάντων ἢ δικαίως [x] μόνον "καὶ πρῶτον ἡγησάμην [y] κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ "ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' "ὅτι καὶ τῆς δυνάμεως καταπεπολμήκασιν, [z] καὶ με- "γαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφεῖναι οὐ πεφεύκασιν." ὁ μὲν τοῦτο ἐποτνιᾶτο δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἦν ὁ Θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην εὐθὺ [a] τὴν νύκτα δεξάμενος Οὐολογάσης ἐπιστολὰς ἐν αἷς ἐγέγραπτο, [b] Δαῶν καὶ Σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφρονήσαντα αὐτοῦ [c] τῆς ἀποδημίας ἐπιστρατευσαμένην διαρπάζειν [d] τὴν Παρθυηνὴν, ἄπρακτος ἀνέζευξεν εἰς τὰ πάτρια. καὶ ὁ Ἰζάτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοσούτου τοὺς ἀπὸ τῆς Πάρθων διαφυγὴ.

γ'. Μετὰ δὲ πολὺν ἦν χρόνον, πεντηκοστὸν μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἦν [c] πρὸς εἰκοστὸν βασιλεύσας, [f] θνήσκει καταλιπὼν [g] παῖδας ἄρρενας εἴκοσι πέντε [h] καὶ θυγατέρας εἴκοσι πέντε· τῷ μέντοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν Μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμειβόμενος αὐτὸν, ὅτι καὶ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θανάτου, πιστῶς φυλάξειν αὐτῷ τὴν [i] βασιλείαν. ἡ δὲ μήτηρ Ἑλένη, τὸν ἀπὸ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα, βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα τετρωμένην εὐσεβεστάτου παιδὸς, εὐθυμίαν δ' ὅμως εἶχεν τῷ διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸ πρεσβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσπευδεν. εὐφραινομένη δὲ εἰς τὴν Ἀδιαβηνὴν, ὑπὸ πολλοῦ Ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον [k] ἐπεβίωσεν. ὁ δὲ Μονόβαζος τά τε ἐκείνης ὀστᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα θάψαι προσέταξεν ἐν [l] πυραμίσιν, ἃς ἡ μήτηρ κατεσκεύασε, [m] τρεῖς τὸν ἀριθμὸν τρία στάδια τοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ Μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσον καὶ τὸ τῆς ζωῆς χρόνον ἔπραξεν, ὕστερον [n] ἐπαγγελοῦμεν.

---

* Dahas & Sacas,] Dacas *in Vet. Interpr.* & Δακῶν in *Græcis.* Sed vide *Strabonem*, l. XI. p. 511. *Edit. Pariſ.*

t Σποδῷ τῇ κεφαλῇ καταχυσάς,] Conf. infr. c. 6. §. 1. juxta Judæorum ritum. SPANH.

v Γυναικῶν καὶ τέκνων ἐνήστευεν,] Ita ex *Cod. Busb.* & vid. Not. ad lit. q. γυναικὸς in *Editis Aliiſque.*

x Μόνον] *L. B.* μόνον θεατόν.

y Κύριον,] *L. B.* σωτῆρα καὶ κύριον in *Marg.*

z Καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφεῖναι] Illa, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφεῖναι οὐ πεφεύκασιν, omittunt *Voſſ.* & *Vat.*

a Τὴν νύκτα δεξάμενος] Poſt τὴν νύκτα in ora *Cod. Voſſ.* ὃ ἦ ταῦτα ἐκεῖνος ἰδεῖν.

b Δαῶν καὶ Σακῶν] Δακῶν καὶ Σκυθῶν. *Gen.* Lege Δαῶν ut ſupr. lib. 18. c. 5. §. 5. SPANH.

c Τῆς ἀποδημίας] Forte τῇ ἀποδημίᾳ. COCC.

d Τὴν Παρθυλωΐδα,] Τὴν Παρθυλωΐδων *Busb.*

e Πρὸς εἰκοστὸν δωδεκάτους,] Πρὸς εἰκοστῷ *Busb.*

f Θνήσκει καταλιπὼν] Illud θνήσκει inſerui è *Cod. Voſſ.* καταῤῥιφὲν τὸν βίον poſt εἴκοσι πέντε adjicit *Busb.*

g Παῖδας ἄρρενας εἴκοσι πέντε] Viginti quatuor liberis *in Græco*, & ita etiam *Ruſinus.* SPANH.

h Καὶ θυγατέρας εἴκοσι πέντε.] Ita cum *Cod. Gall. Lugd. Bat.* & *Epiphanio*, qui vertit, *relinquens filios maſculos viginti quatuor, & filias viginti quatuor, vita privatus eſt; ſucceſſionemque* &c. καὶ θυγατέρας τοσαύτας *Busb.* καὶ θυγατέρας abſque τοσαύτας aut εἴκοσι πέντε habet *Voſſ.* in *Editis Aliiſque.*

i Δυναστείαν.] Βατιλείαν *Busb.*

k Ἐπεβίωσεν.] Ἐπεβίωσεν, ἀλλὰ τῷ γήρᾳ καὶ τῷ τῆς λύπης ἀλγήματι πιεζομένῃ, ταχὺς ἀπέψυξεν. ὁ δὲ *Voſſ.* (ſeu *Lugd. Bat.*) & *Gall.*

l Πυραμίσιν,] Στήλαις τὸ τοῖς θαυσείοις τῆς Αἰλίας *Euſebio* in *Hiſtoria Eccleſiaſtica*, lib. 2. cap. XII. & *Nicephoro Calliſto* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XI. Vide *Valeſium* in *Euſeb.* lib. 2. c. 12.

m Τρεῖς τὸν ἀριθμὸν] An una eſt quæ ſepulcrum Abſalomi nunc dicitur? REL.

n Ἐπαγγελοῦμεν.] Ἀπαγγελοῦμεν *Voſſ.*

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Θεύδα καὶ τῶν Ἰούδα Γαλιλαίου υἱῶν· καὶ οἷα τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἰουδαίους συμφορὰ μετῆλθεν ἐν τῇ ἁγίᾳ Πάσχα ἡμέρᾳ.

CAP. V.

De Theuda & Judæ Galilæi filiis: & cujuſmodi calamitas Judæos Hieroſolymis ipſo Paſchæ die affixit.

[a] Φάδου δὲ τὴν Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος, γόης τις ἀνὴρ, [p] Θεύδας [q] ὀνόματι, πείθει τὸ πλεῖστον ὄχλον, ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν Ἰορδάνην πορθμὸν αὐτῷ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι, καὶ προστάγματι τὸν ποταμὸν ῥίσας, [r] δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν. καὶ ταῦτα [s] λέγων [t] πολλοὺς ἠπάτησεν. οὐ μὴν ἔπαυσεν αὐτοὺς τῆς ἀφροσύνης ὄναθαι Φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, [v] ἥτις, ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, [x] πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε, πολλοὺς δὲ ζωγρήσαντας ἔλαβεν· [y] αὐτὸν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες [z] ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοὺς Κυπρίου Φάδου τοῦ ἐπιτροπῆς χρόνους, ταῦτα ἐγένετο.

β'. [a] Ἦλθε δὲ Φάδῳ Τιβέριος Ἀλέξανδρος Ἀλαβάρχου, [b] Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς [c] ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, [d] γήρᾳ τε ὢν πλείστῳ πρωτεύσαντος τῶν κατ' αὐτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ καὶ παιδὸς Ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ [e] ἐνέμεινεν ἤθεσιν. [f] ἐπὶ τούτοις δὴ καὶ [g] τὸν μέγαν λιμὸν καθ' ὃν [gg] βασίλισσα Ἑλένη, πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις, ὡς [h] προεῖπον. πρὸς τούτοις δὲ οἱ παῖδες [i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου [k] ἀνῃρέθησαν, ὃς τὸν λαὸν ἀπὸ Ῥωμαίων ἀποστήσαντος, [l] Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίας [m] τιμὴν ὄντος, ὡς [n] ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος δὲ Σίμων, οὓς ἀναστανρῶσαι προσέταξεν [o] ὁ Ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τοῦ Χαλκίδος βασιλεὺς Ἡρώδης, μεταστήσας τὸν ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν τοῦ [p] Καμύδου, τῷ Ἀμδοχλῷ τὴν τιμὴν Ἀνανίᾳ τῷ τοῦ [q] Νεβεδαίου δίδωσιν. Τιβερίῳ δὲ Ἀλεξάνδρῳ [r] Κύμανος ἀφίκετο Ἀμδοχον, καὶ [s] πολὺν τὸν βίον Ἡρώδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως Ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀγδόῳ τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν τρεῖς υἱοὺς, Ἀριστόβουλον μὲν, [t] ὃν

[a] Φάδου ——— ὀνόματι,] Hæc de Theuda ex hoc loco adducit Euſebius H. Eccl. l. 11. cap. 11. Theudas Pſeudopropheta, de quo Act. v. v. 36. Sed ſub Gamaliele, & ita XIII. annis ante Fadum Judææ Procuratorem, de quo hic Joſephus. Vid. Pearſ. in Act. Ap. p. 49. SPANH.

[p] Θεύδας ὀνόματι,] Aut dicendum duos fuiſſe *Theudas* cum *Grotio* (ad *Matt.* c 24. v. 5) *Aliiſque*; aut *Theudam* illum Joſephi eſſe *Theudam* de quo *Gamaliel*; atque *Joſephum* circa tempora ejus erraſſe. *Lightfoot* in *Horis Hebr.* ad *Acta*, p. 11. Verum in *S. Literis* exiſtimat *L. Bos* (ad *Acta*, c. 5. v. 36.) interitus *Judæ* & *Theudæ* impoſtorum non enarrari eo quo contigerunt temporis ordine, ſed retro à proximis & noviſſimis temporibus progrediendo ad ulteriora tempora & antiquiora. Videſis *Valeſium* ad *Euſeb.* l. 2. c. XI. *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36. *Pearſonii* opera Poſthuma, p. 29. & *Simonem* in *Bibl. Crit.* c. 2. ſub finem.

[q] Ὀνόματι,] Τοῦνομα *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XII. ὄνομα *Niceph.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. XI. HUDS. Τοῦνομα *Euſeb.* SPANH.

[r] Δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν.] Δίοδον ἔχειν ἔφη π. *Gall.* & *Voſſ.*

[s] Λέγων πολλοὺς ἠπάτησεν.] Λέγων τε διεσβαίνοντας καὶ ἔπεισε αὐτῷ παρισπόδαστον, οὐ μὴν ἔπαυσεν ſolus *Gall.*

[t] Πολλοὺς ἠπάτησεν.] Act. 5. 36. ubi hæc hiſtoria Theudæ etiam memoratur, dicitur 400. habuiſſe ſequaces; extat & apud Euſebium hiſt. eccleſ. l. 11. c. 11. verbis Flavianis. REL.

[v] Ἥτις ἐπιπεσοῦσα ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς *Euſeb.*

[x] Πολλοὺς μὲν ἀνεῖλε,] Πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε *Busb.*

[y] Αὐτόν τε τὸν Θεύδαν ζωγρήσαντες] Αὐτὸν δὲ *Voſſ.*

[z] Ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν,] Ἀποτέμνουσιν αὐτοῦ τὴν κ. *Euſeb.* τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ *Busb.*

[a] Ἦλθε ——— Ἀμδοχον,] Conf. *alsor.* lib. 2. c. XI. §. 6. ἐπίτροπον πέμπει Κλαυδίου Φάδον, ἔπειτα Τιβέριον Ἀλέξανδρον. SPANH.

[b] Ἀλεξάνδρου παῖς ὃς ὁ ἀλαβαρχήσαντος] Vide lib. 18. c. 7. §. 3. HUDS. Conf. ſupr. lib. 18. c. 9. §. 1. SPANH.

[c] Ἀλαβαρχήσαντος] Vide *Annot.* lib. 18. c. 7. §. 3. & c. 9. §. 1. & præterea *Fullerum* in *Miſcel. S.* lib. 4. c. 16. *Turnebum* in *Adverſ.* l. 27. c. 25. *Voſſii* Etymolog. p. 16. *Cappellum* in *Hiſt. Apoſtol.* p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* XXIX. & *Theſ. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi. ſed & Judæi. vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris ſororem in matrimonio habuit. REL.

[d] Γήρᾳ τε ὢν πλείστῳ πρωτεύσαντος] Ita *Voſſ.* & *Epiphan.* γήρᾳ τε deſunt *cæteris*.

[e] Ἐνέμεινεν ἤθεσιν.] Ἐνίμεινεν *Busb.*

[f] Ἐπὶ τούτοις δὴ] Ita cum *Epiphanio*. ἐπὶ τούτοις γε καὶ *Euſeb.* l. 2. c. 12. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ *Voſſ.* ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ *Busb.* ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ in *Editis Aliiſque*.

[g] Τὸν ——— λοιμὸν.] Act. Apoſtol. Conf. ſupr. lib. 3. c. 15. §. 3. & infr. c 7. § 8. SPANH.

[gg] Βασίλισσα Ἑλένη,] Βασιλὶς *Busb.* ut ſupra cap. 2. §. 3.

[h] Προεῖπον.] *Sc.* ſupr. c. 2. §. 6.

[i] Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 8. §. 1. SPANH.

[k] Ἀνῃρέθησαν,] Ita *Marg. L. B.* ſed in textu ἀπέθανον.

[l] Κυρηνίου τὴν Ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος,] Conf. ſupr. lib. 17. c. 15. §. 5. SPANH.

[m] Τιμητοῦ ὄντος,] *L. B.* τιμητεύοντος.

[n] Ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν,] Lib. 18. c. 1. §. 1. Γαυλανίτης dicitur. Vide *Annott.* ad locum, & *Lud. Cappellum* in *Spicilegio* ad *Act.* c. 5. v. 36.

[o] Ὁ Ἀλέξανδρος.] *Sc.* Lib. 18. cap. 1.

[p] Καμύδου,] In *Græcis* corrupte Κιμηδῆ & Κιμαδῆ. (in *Marg. L. B.* Κιμεδῆ dicitur exſtare in aliis MSS. in aliis vero Καμίδου. in textu eſt Καμοιδῆ.) quin & Κιμηδῆ habet *Zonar.* in *Epiphanii* libris, *remoto à pontificatu Joſeph ſucceſſionem* &c. Vide *Seldenum* lib. 1. de *Succeſſ. in Pontif.* c. XI.

[q] Νεβεδαίου δίδοσιν.] Νεδιδαίου *Busb.* & *Lugd. Bat.* HUDS. MS. Νεδιδαίου. Quæ ſcriptura convenit cum Talmudica. In Gemara enim keraturh fol. 100. 2. memoratur Pontifex nomine יוחנן בן נרבאי *Jochanam ben Nedebai*. REL.

[r] Κύμανος] Ventidius Cumanus, vid. Tacit. Annal. XII. c. LIV. SPANH.

[s] Τελευτῷ ——— ἔτει] Conf. *alsor.* lib. 2. c. XI. §. 6. SPANH.

[t] Ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ] Ἀπὸ τοῦ *Busb.*

Fado autem Judæam procurante, præſtigiator quidam nomine Theudas ingenti hominum multitudini perſuaſit, ut aſportatis opibus *ducem* ſe ad Jordanem uſque fluvium ſequerentur. Quippe ſe prophetam eſſe ajebat, diremptiſque imperio ſuo aquis fluminis, facilem ſe tranſitum ipſis præſtiturum dicebat. & hujuſmodi ſermonibus plurimos decepit. Non tamen eos paſſus eſt Fadus quidquam ex ſua veſania conſequi; ſed emiſit adverſus eos equitum turmam, quæ, ex improviſo illos adorta, multos occidit, multoſque vivos comprehendit. Ipſe etiam Theudas ab iiſdem captus eſt, ejuſque caput præcidunt & Hieroſolyma deportant. Atque adeo hæc ſunt quæ Judæis acciderunt dum Cuſpius Fadus erat procurator.

Fado Judæam procurante, populum decipit Theudas.

Theudas captus & occiſus.

2. Fado autem ſucceſſit Tiberius Alexander, *ejus* Alexandri filius, qui Alabarcha fuerat Alexandriæ, omnium in ea urbe ſuo tempore & genere & divitiis primus, qui pietate etiam in Deum filio Alexandro præſtitit. nam ille in patriis moribus & inſtitutis non permanſit. Horum igitur *procuratorum* temporibus evenit ut magna fames Judæam affligeret; quando etiam Helena regina frumentum, grandi pecunia ex Ægypto coëmptum, egenis diſtribuit, ut *paulo* ante dicebam. Prætera autem & filii Judæ Galilæi interempti ſunt, (qui populum ad defectionem ſollicitabat, dum Quirinus cenſum ageret in Judæa, prout in ſuperioribus indicavimus) Jacobus *ſcilicet* & Simon, quos crucibus ſuffigendos eſſe juſſit Alexander. Herodes autem rex Chalcidis, cum Joſepho Camydi filio pontificatum abrogaſſet, facit ut ei in honorem ſuccederet Ananias Nebedæi filius. Tiberio etiam Alexandro qui ſuccederet, veniebat Cumanus, & Herodes, Agrippæ Magni regis frater, à vita diſceſſit, anno Claudii imperii octavo, tribus filiis relictis, Ariſtobulo quidem, quem ex prima uxore *Ma-*

III. *Tiberius Alexander Judææ procurator.*

Fames in Judæa.

Jacobus & Simon Judæ de Galilæi filii crucis ſupplicio affecti.

Ananias pontifex.

Cumanus procurator.

Herodes Agrippæ M. frater moritur.

Hiſt. Apoſtol. p. 118. *Gyraldum* in *Dialogo* XXIX. & *Theſ. Crit.* tom. 2. p. 450. HUDS. Alabarchæ non Judæi. ſed & Judæi. vid. inf. de Demetrio, qui Judæus, atque Alexandriæ Alabarcha, Mariamnen, Agrippæ Junioris ſororem in matrimonio habuit. REL.

Mariamne ſuſceperat, Bereniciano vero & Hyrcano ex Berenice fratris filia: ejuſque principatum Claudius Cæſar in juniorem Agrippam confert.

Ei ſuccedit Agrippa junior.

IV. 3. Cum autem in Hieroſolymitarum civitate conflaretur ſeditio, Cumano res Judææ adminiſtrante, ea Judæorum multis exitio erat. Sed primum mihi explicanda eſt cauſa, cur iſta acciderint. *Paſcha feſtum.* Cum inſtaret feſtum quod Paſcha appellatur, quo nobis mos eſt panibus non fermentatis veſci, & magna vis hominum undique ad hanc celebritatem convenisſet, veritus Cumanus, ne quid novi ab eis moveretur, juſſit militum cohortem unam ſumptis armis ſtare ad templi porticus, ut ſedarent tumultum ſi quis exoriretur. id quod feſtorum ſolennitate facere conſueverunt & alii ante eum Judææ procuratores. Quarta vero feſtivitatis *Miles ſeditionem concitat.* die miles quidam oſtendit populo nudata genitalia. ad quod *ſpectaculum* cum oculos advertiſſent, *graviter* ſuccenſebant & iraſcebantur; non ſe contumelia affici vociferantes, ſed Deum nefarie dedecorari. & quidam fortius animati in Cumanum jactabant convicia, dicentes, militem *petulantem* ab eo fuiſſe ſummiſſum. Cumanus autem, cum iſta audiſſet, & ipſe non mediocriter eorum maledictis irritatus eſt; attamen eos rogabat ut res novas moliendi cupiditatem reprimerent, nec feſti tempore ſeditionem concitarent. cumque illis non perſuaderet (magis enim eum conviciis urgebant) jubet omnem exercitum ſumptis armis in Antoniam convenire, caſtellum ut ſupra diximus templo imminens. Multitudo autem, ad militum, ubi advenerant, conſpectum, metu perculſa, in fugam propere ſe conjicit: cumque auguſti eſſent viarum exi- *Multi Judeorum pereunt.* tus, rati à tergo hoſtem inſequi, contruſique inter fugiendum, multi mutua compreſſione interibant. Viginti itaque millia exſtinctorum in illo tumultu numerata ſunt: atque in luctum deinceps verſa erat feſtivitas, adeo ut omnes, ſacrificiorum & orationum obliti, lamentationi & ejulatibus ſe dederint. tantas quidem calamitates *Judæis* intulit unius militis petulantia.

Stephanus Cæſaris ſervus pecuniis multatur.

4. At nondum primus hic luctus deſierat, cum aliud ingruebat malum. Quidam enim eorum * qui rebus novandis ſtudebant, in publica via centeſimo ab urbe ſtadio, Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem latronum more aggreſſi, omnia quæ ſecum habuit ei eripiunt. Quod ubi factum audivit Cumanus, confeſtim *eò* miſit milites, juſſos ut vicos *loco* propinquos diriperent, & ex illis nobiliſſimos quoſque in vinculis ad ſe adducerent. Cum autem fieret vaſtatio, miles quidam, leges Moy-

Quam ob rem vicos diripi jubet Cumanus. Miles legis Moyſaicæ libros diſcerpit.

τὴ πρώτης αἰτῶ πεχθέντα γυναικὸς, ἐκ Βερνίκης ἣ τῆς ἀδελφῆ θυγατρὸς Βερνικίαιον καὶ Τρκανόν · [v] τῶ ἢ ἀρχὴν αὐτὸ Κλαυδίῳ Καῖσαρ Αγρίππα τῶ νεωτέρῳ δίδωσι.

γ'. Σπάσεως ἢ ἐμπεσούσης τῆ τ Ιεροσολυμιτῶν πόλει, Κυμάνῳ τὰ κζ τῶν Ιουδαίων πράγματα διοικοῦντι, ἐφθάρησαν ὑπὸ τούτης πολλοὶ τ Ιουδαίων. καὶ πότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη. [x] τῆς Πάσχα πανηγυριζομένης ἑορτῆς ἐνιαύσιος, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρειν, πολλῆ καὶ πανταχόθεν πληθὺς συνηγμένη [y] ἐπὶ τῶν ἑορτῶν, δείσας ὁ Κύμανος μή τι νεώτερον ἐκ τούτων πραγματεύσηται, κελεύει τ σπειρῶν μίαν τάξιν ἀναλαβοῦσαν τὰ ὅπλα ἐπὶ τ τῦ ἱερῦ στοὰν ἑστάναι καταστελοῦντας τ νεωτερισμὸν, εἴ ἄρα τις γένοιτο. [z] τοῦτο ἢ καὶ οἱ πρὸ αὐτῦ τῆς Ιουδαίας ἐπιτροπεύσαντες ἐν τ ἑορτῶν ἔπραττον. τετάρτη ἢ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς στρατιώτης τὶς ἀνακαλύψας ἐπεδείκνυε τῷ πλήθει [a] τὰ αἰδοῖα · καὶ πρὸς τοῦτο [b] θεασαμένων ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐκ ἐαυτῶς [c] ὑβρίζεσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τ Θεὸν ἠσεβῆσθαι. τινες ἢ τῶν θρασυτέρων τ Κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτὸ τὸν στρατιώτην [d] καθίσαι λέγοντες. Κύμανος ἢ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑ μετρίως [e] ἐρεθίζετο πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέντοι παύσασθαι νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, μηδὲ στάσεις ἐξάπτειν [f] ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων ἢ, μᾶλλον δὲ ἐπέκειντο βλασφημοῦντες, κελεύει τὸ στράτευμα [g] πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς [h] τὴν Αντωνίαν, [i] Φρούριον ἢ τοῦτο, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ἐπικείμενον τῷ ἱερῷ. θορυβουμένους ἢ τοὺς στρατιώτας θεασάμενον τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθὲν, φεύγειν ὥρμησε · [k] τ δ' ἐξόδων στενῶν ὐσῶν, διώκειν νομίζοντες ὑπὸ τ πολεμίων, καὶ σωζόμενοι μὴ τὴν φυγὴν, [l] πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβομένους διέφθειρον. [m] δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κζ τὴν σάσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ ἦν τὸ λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ πάντες, ἐκλαθόμενοι τῶν εὐχῶν & τῶν θυσιῶν, ὅπλοις θρήνοις καὶ κλαυθμοῖς ἐτράποντο. [n] τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀσέλγεια στρατιώτου [o] πάθη ὑμῖν παρεσκεύασεν.

δ'. Οὔπω δὲ αὐτῶν [p] τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο [q] προσέπιπτε · τῶν γὰρ [r] ἐφεσιτῶν ὅτι νεωτερισμῷ τινες, κζ τὴν δημοσίαν [s] ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τῆς πόλεως, [t] Στέφανον Καίσαρος δοῦλον ὁδοιπορουῦτα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πραχθὲν ὁ Κούμανος, εὐθὺς πέμπει στρατιώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον [v] κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ἐπιφανεστάτους αὐτῶν [x] δήσαντας ἐπ' αὐτὸν [y] ἄγειν. [z] ἓξ ἢ ἡ παρῆσαν [a] γνωμένης, τ στρατιωτῶν τὶς, τὸν Μωϋ-

---

ν Τῶ ——— δίδωσι.] Conf. *ἀλλαχ* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

x Τῆς Πάσχα προσαγορευομένης] Τῆς Πάσχα γὰρ καλουμένης *Busb.* & mox πολλῆς πάντοθεν πληθύος συναχθείσης, dein μὴ πού τι νεωτερισμόν τι ὄχλος τ.

y Επὶ τῶ ἑορτῶ,] Hinc conſilium illud Matth. 26. 5. *non die feſto, ne ſeditio oriatur.* REL.

z Τοῦτο ——— ἔπραττον.] Conf. infr. c. 7. §. 11. SPANH.

a Τὰ αἰδοῖα ·] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

b Θεασαμένων ὀργὴ] Τῶν θεασαμένων *Busb.*

c Υβρίζεσθαι λεγόντων,] Υβριζομένους *Busb.*

d Καθίσαι λέγοντες.] Καθεῦδε *Busb.* & *Gall.*

e Ερεθίζετο] πρὸς τὰς βλασφημίας.] Ηρέθιζε *Vat.*

f Εν ἑορτῇ.] Καὶ παραχρῆμα. μὴ π. *Busb.*

g Πᾶν, πανοπλίαν ἀναλαβόντας,] Illud πᾶν è *Cod. MSS.*

h Τὴν Αντωνίαν,] Conf. ſupr. c. 1. §. 1. SPANH.

i Φρούριον ἢ τοῦτο,] Τὸ τῷ ἱερῷ φρούριον ἐπικείμενον *Busb.* & *Zonar.* cæteris omiſſis.

k Τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὐσῶν,] Τῶν διεξόδων *Vat.* τῶν δ' ἐξόδων στενῶν ὐσῶν καὶ σὺν εὐρίσι *Gall.*

l Πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων] Ita lego cum *Cod. Busb.* συνθλιβόμενοι κζ τὴν φυγὴν, πολλοὶ ὑπ' ἀλλήλων συνθλιβόμενοι καὶ συμπατούμενοι διεφθάρησαν *Zonar.* πολλοὺς ἀλλήλων (ἀλλήλοις *L. B.*) ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον in *Editis Aliiſque.*

m Δύο γὰρ μυριάδες] Δύο ὧν μυριάδες ἠριθμήθησαν *Busb.* ὑπὲρ τὰς μυρίας in lib. 2. *Bello Jud.* ὑπὲρ πεντμυρίας in ſuo Codice habuiſſe videtur *Ruſinus.* eundem numerum *Euſebio* (tum in *Chronico* tum in *Eccl. Hiſt.*) & *Oroſio* retinentibus. HUDS. Conf. *ἀλλαχ.* lib 2. c. 12. §. 1. SPANH.

n Τοιαῦτα μὲν ἑνὸς ἀσέλγεια] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* τοιοῦτον & mox πάθημα in *Editis Aliiſque.*

o Πάθη] *L. B.* παθήματα.

p Τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο,] Πένθος τοῦτο καὶ ὁ θρῆνος ἐπί. *Busb.*

q Προσεπιπίπτε.] Τῷ προτέρῳ προσεπιγίνεται solus *Busb.* at *L. B.* poſtremum quidem verbum in *Marg.* habet, at in reliquis Vulg. Lect. conſentit.

r Εφεσιτῶν] *L. B.* ἀφεσιτῶν.

* *Qui rebus novandis ſtudebant,*] Qui ex illa turba fugientes evaſerant, *Epiphan.* & *Gelen.* τινὲς γὰρ τ νεωτερισμοῖς ἐδόκουν in *Zonara.*

s Οδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἄπωθεν τ πόλεως,] Conf. *ἀλλαχ.* lib. 2. c. 12. §. 2. κζ τὴν Βαθυρῶ. SPANH.

t Στέφανον Καίσαρος δοῦλον] Στεφάνου τινὸς τ K. *Busb.* & *Zonar.* atque ita in lib. 2. de *Bello Jud.* HUDS. Conf. *ἀλλαχ.* lib. 2. c. 12. §. 2. SPANH.

v Κώμας διαρπάσαι,] Χώρας *Busb.* & *Zonar.*

x Δήσαντας] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* δήσαντες in *Editis Aliiſque*, δεσμίους *Zonar.*

y Αγειν.] Αγεσθῶν *Busb.* & *Zonar. L. B.* ἄγειν λόγον τ τετολμημένων εἰσπραξάντας.

z Τῆς ——— ἡμέρας,] Τῆς ἢ πορθήσεως τ χωρίων ὑπὸ τ πεμφθέντων στρατιωτῶν γινομένης, ἀτάφαλός τις ἐξ αὐτῶν γενέσθαι τὸς M. v. ἔν τινι κ. λ. σεβασμίοις κειμένοις *Busb.* atque ex eodem forſan codice *Zonar.* qui habet, τ ἢ τ χωρίων ὑπὸ τῶν πορθήσεως γινομένης, γενέσθαι τὸς τ στρατιωτῶν θρηνους καὶ ἀτάφαλον, τοῖς Μωϋσέως ὑπηκόοις νόμοις ἔν τινι κώμῃ σεβασμίοις κειμένοις.

a Γενομένης,] *L. B.* γνωμένης τ κωμῶν.

Μωϋσέως νόμως ἔν τινι κώμῃ λαβὼν κειμένως, συγκομίσας εἰς τὴν πάντων ὄψιν, [b] διέρριψεν, ὑπεβλασφημῶν καὶ πολλὰ [c] καθικετευόντων. οἱ δὲ Ιουδαῖοι, πᾶσι ἀκούσαντες καὶ πολλοὶ συνδραμόντες, καταβαίνουσιν εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖ γὰρ [d] ἐτύγχανεν ὁ Κύμανος ὤν, [e] ἱκετεύοντες μὴ αὐτὸς ἀλλὰ τὸν Θεὸν, ὑφ' οὗ οἱ νόμοι καθυβρίσθησαν, ἐκδικῆσαι. ζῆν γὰρ σὺν ὑποπτεύῃ [f] τὰ πατρίων αὐτοῖς ὕπω πεπυβρισμένων. καὶ ὁ Κύμανος, δείσας μὴ πάλιν νεωτερίσῃ τὸ πλῆθος, συμβαλόντων καὶ τῶν φίλων, τὸ ἐνυβρισθὲν τοῖς νόμοις φανερώτερον ποιήσας, ἔπαυσε τὴν στάσιν ἐκ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

saïcas, in vicos quodam repositas nactus, omnium in conspectu eas discerpsit, additis conviciis multisque ludibriis. Judæi autem, istis auditis factoque magno concursu, Cæsaream descenderunt, (illic enim agebat Cumanus) supplicantes, ut non ipsos, sed Deum, cujus leges indigne habitæ erant, vindicatum iret. sibi enim non ferendam esse vitam, patriis legibus tot contumeliis oneratis. Tum Cumanus, veritus ne multitudo denuo res novas moliretur, de amicorum consilio militem, qui legibus contumeliam fecerat, securi percussit; atque ita tumultum sedavit, cum in eo esset ut iterum accenderetur. *Idem securi percussus.*

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως στάσις ἐνέπεσεν Ιουδαίοις καὶ Σαμαρείταις· καὶ ὡς Κλαυδίῳ τὴν ἀμφισβήτησιν διελύθη.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ιουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸ ἱερὸν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῶν Σαμαρέων [g] χώρας. καὶ τότε [h] κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης [i] Γινάας λεγομένης, [k] τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε καὶ [l] Μεγάλης πεδιάδος, τινὲς συνάψαντες μάχην, [m] πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι. πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν Γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς Κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν [n] μετεῖναι [o] τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον. ὁ δὲ, [p] χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. [q] ἀγανακτήσαντες δὲ ἐπὶ τούτῳ Γαλιλαῖοι, τὸ πλῆθος τῶν Ιουδαίων ἔπεμψαν [r] ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τὴν ἐλευθερίας ἀντίληψιν. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸ μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὸ δὲ ἐφ' ὕβρει δι' παντὸς ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταπαύειν [s] αὐτοὺς πρωμένων, καὶ πεῖσαι τὸν Κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας [t] εἰσπράξασθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων, ἐκείνοις μὲν οὐ προσέχον, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, καὶ βοηθεῖν Ελεάζαρον τὸν [u] Δεινάιε παρεκαλέσαντες· λῃστὴς δὲ ἦν οὗτος ἐπὶ πολλὰ τὸν διατρίβων ἐν ὄρει πεποιημένῳ· κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι. Κύμανος δὲ, τὸ πράξεως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν [v] Σεβαστηνῶν [x] εἴλην, καὶ πεζῶν τέσσαρα τάγματα, τούς τε [y] Σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ιουδαίους, καὶ συλλαβὼν [z] πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζωγρίας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι καὶ τιμῇ καὶ [a] ἀξιώματι τῶν Ιεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἷον κακῶν μέγεθος ἥκουσι, [b] μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδὸν τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, πάντῃσι τοὺς [c] ἀφεστῶτας ἀξιοκαλοῦντες

CAP. VI. V.

Quomodo seditio in Judæos invasit & Samaritas: & quo pacto litem dirimit Claudius.

PORro inter Samaritas & Judæos ortæ sunt inimicitiæ hujusmodi de causa. Mos erat Galilæis, in diebus festis Hierosolyma euntibus, per regionem Samariæ iter facere. Atque tum ipsis, cum in itinere essent, quidam è vico, cui nomen Ginæa, (quæ sita est in confiniis Samariæ & Magni campi) prælio congressi, multos eorum perimunt. Primores autem Galilæorum, ubi facinus audiverant, Cumanum adibant, ipsumque rogabant ut occisorum necem ulciscereturque. Ille vero, à Samaritis data pecunia persuasus, eorum nullam rationem habuit. Tunc Galilæi, hac de re indignati, Judæorum multitudinem ad arma conciverunt, & ad libertatem suam defendendam. Servitutem enim etiam ex se quidem acerbam esse dicebant; cum injuriis vero conjunctam, omnino intolerabilem. Cum autem magistratus lenire eos & compescere conarentur, pollicerenturque se Cumano persuasuros, ut pœnas de cædis auctoribus sumeret, illis quidem non auscultabant, sed armis correptis, & in auxilium advocato Eleazaro Dinæi filio, (ille enim erat latro qui multis jam annis in montibus degerat) vicos aliquot Samaritarum diripiunt & incendunt. Cumanus autem, ubi ad eum fama rei pervenerat, assumpta Sebastenorum ala cum quatuor peditum cohortibus, armatisque etiam Samaritanis, contra Judæos proficiscitur; eosque assequutus, multos quidem illorum perimit, plurimos autem vivos cepit. Tum vero Hierosolymitarum primi genere pariter ac honore, ut viderunt ad quam calamitatum magnitudinem ventum erat, saccis indutis, capitibusque cinere repletis, modis omnibus seditiosos obsecrabant & hortabantur, ut, *Dissidium inter Samaritas & Judæos.* *Judæi à Galileis ad arma conciti contra Samaritas.* *Eleazarus latro.* *Cumanus contra Judæos profectus magnam eorum stragem edit.*

---

b Διέχισεν,] Ανασὼς διέχισεν *Busb.*

c Καταικετευόντων.] Καὶ ἀγεφυρῶς καθυβριζόντων post καθικετευόντων addunt *Busb.* & *Gall.*

d Ετύγχανεν ὁ Κύμανος] Ετυχεν solus *Busb.*

e Ικετεύοντες] Ικετεύοντες καὶ σφόδρα συλλιπαροῦντες αὐτὸν *Gall.*

f Τῶν πατρίων] In *Cod. Busb.* τὰ πατρία καὶ δοκίμων. forsan pro δοκίμων.

g Χώρας.] Ita distinxi. antea erat, χώρας, καὶ τότε &c. Vide *Luc.* c. 17. v. 11. & *Joan.* c. 4. v. 4.

h Κατ' ὁδὸν αὐτοῖς κώμης] Sic *Busb.* κάθοδον in *reliquis.*

i Γινάας λεγομένης,] Ita (pro τὴ Ναΐς *Editorum Aliorumque*) rescripsi ex lib. 2. *de Bello Jud.* ubi idem locus describitur hisce verbis, ἡ Σαμάρεια ἀρχομένη ἀπὸ τῆ κώμη τῆ Μεγάλη πεδίῳ κειμένης Γινάαν ὄνομα κώμης &c. & ab hac lectione non longe discedit Γιναῖς *Cod. Busb.* & *Gall.* & Γναΐς *Epiphan.* Νασαὼς *L. B.* HUDS. Conf. *alsw.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

k Τῆς ἐν μεθορίῳ κειμένης Σαμαρείας τε] Illa τὴ ἐν μεθορίῳ κειμένης supplevi è *Cod. Busb.* (adstipulante jam & *Lugd. Bat.*) & τε pro δὲ ex eodem (sic quoque *L. B.*) post Σαμαρείας rescripsi. Mecum sane facit *Epiphanius*, qui locum vertit ad hunc modum, *Dum ergo aliquando iter haberent per vicum nomine Ginais, inter Samariam & campum maximum constitutum.* Vide *Grotium* ad *Luc.* c. 7. v. 11.

l Μεγάλης πεδίου,] De ejus situ, supra lib. 5. c. 1. §. 22. ὅζον λόφου βυθήλου εἰς τὸ μέγα τελούτιον πεδίον. Conf. lib. VIII. c. 3. §. 3. SPANH.

m Πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσι.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

n Μετεῖναι] Lege μετιέναι. COCC.

o Τῶν ἀνηρημένων τὸν φόνον.] Τῶν ἀδίκως ἀνηρημένων τὸν φόνον *Busb.*

p Χρήμασι —— ὠλιγώρησεν.] Χρήμασι πολλοῖς λάθρα φλαθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων κἀκείνοις μᾶλλον πεισθεὶς, τὴ ἀδίκησιν ὠλιγώρησεν *Busb.* consentiente in ultimis *Lugd. Bat.*

q Αγανακτήσαντες —— χωρῆσαι,] Aliter hic in Græco est Textu, quem sequitur *Rufinus.* SPANH.

r Εφ' ὅπλα χωρῆσαι,] Εφ' ὅπλα καὶ φόνους χωρῆσαι *Busb.*

s Αὐτοὺς πεφωμένων,] Αὐτὰς, καὶ συσκιάζειν τὴν παρακλὼ πεφωμένων *Busb. Lugd. Bat.* & *Gall.*

t Εἰσπράξασθαι παρὰ τῶν ἀνηρηκότων,] Εἰσπράξαιτο *Busb.*

v Σεβαστηνῶν εἴλην,] Conf. supr. lib. 19. c. 9. §. 1. SPANH.

x Εἴλην,] Supra ἴλην.

y Σαμαρείτας καθοπλίσας,] Σαμαρεῖς *Busb.*

z Πολλοὺς —— ἔλαβεν.] Conf. *alsw.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

a Γένει τε Ιεροσολυμιτῶν,] Ita *Busb.* ἡλίκης in *Editis Aliisque.*

b Μετενδυσάμενοι —— ἀνεπλήσαντες,] Conf. supr. c. 3. (4) §. 2. SPANH.

c Αφεστῶτας ἀξιοκαλοῦντες ἦσαν,] Sic *Gall. Lugd. Bat. Zonar.* &

ut, ob oculos positis patria diruenda & templo flammis vastando & ipsis cum uxoribus & liberis in servitutem deducendis, consilium mutarent, & abjectis armis qniescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. Cum autem ista dixissent, eos flexerunt. atque illi quidem sese dispersérunt, latrones vero ad loca munita iterum reversi sunt. Atque ex eo tempore Judæa omnis latrociniis infestata erat.

Judæa latronibus vexata.

Samaritæ apud Ummidium Quadratum Judæos accusant.

2. At Samaritarum primates Ummidium Quadratum Syriæ præsidem, tunc Tyri degentem, adibant, & Judæos accusabant; quod vicos eorum diripuerint ac incenderint. &, "non tam se ægre "ferre propriam injuriam, dicebant, quam quod "Romanos contempseriut, ad quos judices, si quid "damni accepissent oporteret eos potius provoca-"re, quam nunc, quasi à Romanis imperio non "regerentur, incursiones facere. quamobrem adi-"psum se venire, *ab eo* hoc demum impetraturos ut vindicarentur." Et quidem hujusmodi accusationem instituebant Samaritani. Judæi vero & seditionis & pugnæ auctores Samaritas exstitisse ajebant, & ante omnia Cumanum ab illis muneribus corruptum, adeoque interfectorum cædem occultasse & dissimulasse. Et Quadratus, cum ista audivisset, judicium distulit, dicens se *ea de re* pronunciaturum esse, postquam in Judæam venerit, & veritatem accurate magis perspectam habuerit. Et illi quidem re infecta discesserunt. Non multo autem post Quadratus Samariam venit, ubi omnibus auditis, in ea erat sententia ut Samaritanos turbarum auctores fuisse existimaret. Quamprimum vero Judæos quosdam res novas molitos esse intellexit, captos à Cumano in cruces egit. Atque inde profectus in vicum cui nomen Lydda, civitati magnitudine non cedentem, cum pro tribunali sedisset iterumque Samaritanorum causam audisset, à Samarita quodam edoctus est, certum Judæorum primatem nomine Dortum, nonullosque cum eo novis rebus studentes, quatuor numero, populum, ut à Romanis deficerent, sollicitasse. Et illos quidem Quadratus occidi imperavit: Ananiam vero pontificem & Ananum *templi* prætorem vinctos Romam misit, factorum rationem Claudio Cæsari reddituros. Porroque Samaritarum & Judæorum primores, & Cumanum procuratorem, & Celerem (is autem tribunus erat) jubet in Italiam ad imperatorem discedere, illius judicio sistendos de iis quas inter se haberent controversiis. At ipse, veritus ne novi aliquid moliretur populus Judaicus, in Hierosolymitarum urbem se confert; ipsamque

Judæi accusationem diluunt.

Samaritas seditionis reos pronunciat Quadratus.

Dortus aliique supplicio affecti.

Ananias & Ananus, Cumanus & Celer cum aliis Romam missi.

ἦσαν, καὶ πείθοντες ποὸ ὀφθαλμῶν [d] θεμένους κατασκαφησομένῳ μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπολησόμενον, αὐτῶν δὲ & γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμὸς ἐσομένους, μεταθέσθαι τὸ λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν, ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅπη τὰς [e] ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. [f] ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων [g] ἐπλήσθη.

Β'. Σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, ποὸς [h] Οὐμμίδιον Κυαδράτον τὴν Συρίας ποοεστηκότα, καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα, ποσαγγελλόμενοι, κατηγόρουν τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσειαν. καὶ, "ποὸς μὲν ὧν αὐτοὶ πέπονθασιν, οὐκ ἄτως "ἀγανακτεῖν, ἔφασκον, ὡς ὅτι Ῥωμαίων καταφρονήσαν, ἐφ' οἷς κερδαίνειν ἐχρῆν αὐτοὺς εἴπερ [i] ἠδικοῦντο "ποσαγγέλλειν, [k] ἢ νυνὶ, ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας Ῥω-"μαίους, καταδραμεῖν. ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτὸν ἐκδικίας "τυγχάνοντες." ταῦτα μὲν οὖν οἱ Σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὴν στάσεως καὶ τὴν μάχης αἰτίους γεγονέναι Σαμαρεῖς ἔφασαν, ποὸ πάντων δὲ Κούμανον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ ποσασιωπήσαντα τὴν τῶν ἀνηρημένων φόνον. καὶ Κυαδράτος ἀκούσας [l] ὑπερτίθετο τῷ κρίσιν, εἰπὼν [m] ἀποφανεῖσθαι ἐπιὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ποσαγγελόμενος ἀκριβέστερον [n] ἐπιγνώμη τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆεσαν ἄπρακτοι. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ Κυαδράτος ἦκεν, [o] εἰς Σαμάρειαν, ἔνθα [p] διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. [q] ὡς δὲ καὶ [r] Ἰουδαίων [s] τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν οὓς Κούμανος ἔλαβεν αἰχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ποσαγγελόμενος [t] Λύδδαν λεγομένην, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὀποδέουσαν, καθίσας ὅπι βήματος καὶ δευτέρᾳ τῶν Σαμαρέων διακούσας, διδάσκεται ποσάπτινος Σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰουδαίων τις πρῶτος, ὄνομα [v] Δόρτος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ νεωτερίσειαν, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον ὅπι τῇ Ῥωμαίων ἀποστάσει. κἀκείνους μὲν ὁ Κυαδράτος ἀνελεῖν ποσέταξεν· τὸν δὲ ποὸ Ἀνανίαν τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν [x] στρατηγὸν Ἄνανον· δύσας, [y] εἰς Ῥώμην [z] ἀπέπεμψε, ποὸ τῶν πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας Κλαυδίῳ Καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν Σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς Ἰουδαίων, [a] Κυμάνῳ τε ὑπατεύοντι, καὶ Κέλερι, χιλίαρχος [b] δὲ ὢν ἔτος, [c] ἐπ' Ἰταλίας [d] ἀπεῖναι ποὸς τὸν αὐτοκράτορα, κριθησομένους [e] ἐπ' αὐτοῦ ποὸ τῶν ποὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ, δείσας μὴ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων [f] πάλιν νεωτερίσῃ, εἰς τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πό-

& *Epiphan.* ἐφεσῶτας in *Editis Aliisque.*

d Θεμένους κατασκαφησομένῳ] Comma post θεμένους sustuli. verum θέμενοι legisse videtur *Epiphan.*

e Ἐχυρὰς τόπους πάλιν ἀπῆλθον.] Ὀχυρὰς *Busb.*

f Ἐξ ἐκείνου ἡ σύμπασα] Ἐξ ἐκείνου τε ἡ σ. *Busb.*

g Ἐπλήσθη.] Ἐπληρώθη *Busb.* & *Lugd. Bat.*

h Οὐμμίδιον Κυαδράτον τὴν Συρίας ποοεστηκότα,] Ita lego (frustra pro *Numidio* contendente *Ryckio* ad *Tacitum*, p. 176.) auctoritate *Vett. Inscriptionum*, quas affert Cl. *Noris*ius in *Diss.* III. *de Epochis Syro-Macedonum*, p. 183. *Ed. Lipsi.* antea erat Νωμίδιον. Videsis *Salmasium* ad *Aug. Hist. Scriptores*, p. 42. *Reinesium* in *Ep.* XXI. & *Pagium* in *Critica* ad *Annales Baronii* p. 37. HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. SPANH.

i Ἠδικοῦντο ποσαγγελίας,] Sic *Busb.* ἠδίκων in *cæteris.*

k Ἢ νυνὶ] Νυνὶ ἢ ὡς *Busb.* & *Epiphan.* Vulgatam tamen lectionem servavi, ut quæ bene ferri possit, voce μᾶλλον subintellecta.

l Ὑπερτίθετο] —— ποσαγγελόμενος] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 5. Κυαδράτος ἢ τότε μὲ ἐκατέρους ὑπερτίθετο· &c. SPANH.

m Ἀποφανεῖσθαι] Ita cum *Cod. Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ἀποφαίνεσθαι in *Editis Aliisque.*

n Ἐπιγνώμη] *L. B.* ἐπιγνῶ.

o Εἰς Σαμάρειαν,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

p Διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς,] Δὴ ἀκούσας *Busb.* Διαγνούς αὐτ. τ. τ. ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρέων ἢ καὶ Ἰουδαίων οὓς τινας νεωτ. *Vat.* in *Epiphanii* versione, *ubi auctores seditionis audiens, & quosdam Samaritanorum ac Judæorum indisciplinatos inveniens* &c. Forsan legendum ὑπέλαβε γεγονέναι Σαμαρεῖς. Σαμαρέων ἢ καὶ Ἰουδαίων &c. ut in *Cod. Vat.*

q Ὡς ἢ] Σαμαρέων ἢ *Lugd. Bat.*

r Ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας] Ἰουδαίους *Busb.*

s Τινὰς] *L. B.* οὓς τινας.

t Λύδδαν] Ita lego cum *Cod. Busb.* assentiente *Epiphanii* versione. in *Editis Aliisque* Κύδδαν, sine λεγομένην. Videsis *Relandum* in *Palæstina S.* p. 878. & *Cellarium* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 3. HUDS. Conf. supr. lib. 13. c. 4. §. 9. SPANH.

v Δόρτος,] Ita in *Ed. Basi.* & plerisque *MSS.* nec aliter in *Epiphanii* libris. Δότας in *Ed. Gen.* Δόητος *Lugd. Bat.* Δοΐτος *Busb.*

x Στρατηγὸν Ἄνανον· δύσας,] Vide *Bessonum* in *Canticum Canticorum*, p. 315. & *Grotium* ad *Matth.* c. 26. v. 45.

y Εἰς Ῥώμην ἀπέπεμψε,] Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 12. §. 6. SPANH.

z Ἀπέπεμψε,] *L. B.* ἀπέπεμψε.

a Κυμάνῳ τε ἐπιτρόπῳ] Κυμάνῳ τε τῷ ἐπιτρ. *Busb.* & *Vat.*

b Δ' ὢν ἔτος,] Ita cum *Busb.* (& *Lugd. Bat.*) ὢν deerat *reliquis.*

c Ἐπ' Ἰταλίας ἀπεῖναι] In *Editis* & *MSS.* ἐπὶ τ βίας, non adeo, ut mihi videtur, recte. in lib. 2. de *Bello Jud.* ubi eadem res narratur, παρήγγειλε ἢ καὶ Κυμάνῳ καὶ Κέλερι τῷ χιλιάρχῳ ἐπὶ Ῥώμης πλεῖν. unde, cum Cl. *Lowthio*, (subscribente in ora Codicis sui *Coccejo*) ἐπ' Ἰταλίας rescripsi. Aliud quiddam in suo codice habuisse videtur *Epiphan.* qui vertit, *justsitque Cumano & Celeri tribuno, & violentiarum inhibitori, ut ad imperatorem pergerent.*

d Ἀπεῖναι] Forte ἀπιέναι.

e Ἐπ' —— ζητήσεων.] Ἐπ' αὐτῷ *Busb.*

f Πάλιν νεωτερίσειεν] Illud πάλιν è *Cod. Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.*

πόλιν ἀφικνεῖ· καταλαμβάνῃ δὲ αὐτὼ εἰρηνευομένῳ, [g] πάτριον ἑορτὴν τῷ Θεῷ πλῶσαν. πιστεύσας δὲ μηδένα νεωτερισμὸν περὶ αὐτῶν [h] γίνεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας [i] ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.

γ'. Οἱ δὲ Κύμανον καὶ τοὺς πρώτους τῶν Σαμαρέων, ἀναπεμφθέντες εἰς Ῥώμην, λαμβάνουσι δίκην ἐπὶ αὐτοκράτορος ἡμέραν, καθ' ἣν δεῖ τοὺς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λέγειν ἔμελλον. σπουδὴ δὲ μεγίστη τῷ Κυμάνῳ καὶ τοῖς Σαμαρεῦσιν ἦν, δίκης τε Καίσαρος ἀπολαύειν καὶ φίλων· καὶ [k] πειρᾶσθαι τοὺς Ἰουδαίων, εἰ μήτε Ἀγρίππας ὁ νεώτερος, ἐν τῇ Ῥώμῃ τυγχάνων, καταπονούμενος ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς Ἀγριππίνης, πεῖσαι τὸν ἄνδρα, [l] δικαιοπραγίᾳ πρέποντος τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ, τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ Κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ προσκρεπισθεὶς, καὶ διακούσας, ὡς εὗρε τῶν κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς Σαμαρεῖς ὄντας, τοὺς μὲν ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῷ δὲ Κυμάνῳ δίκην ἐπέβαλε, Κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν [m] ἄγοντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πάντων ὁρώντων ὅτι τὴν πόλιν πᾶσαν συρεῖν, ἕως ἀποκτεῖναι.

pacatam deprehendit & *tranquillam*, festumque patrium Deo *consecratum* agentem. Credidit itaque nihil ab iis novatum iri, illisque in festivitate relictis Antiochiam se recepit.

3. Cumanus autem & Samaritanorum primores, Romam missi, diem ab imperatore sibi constitutum accipiunt, quo causam acturi essent de rebus inter se controversis. Summoque studio pro Cumano & Samaritis contendebant Cæsaris liberti & amici: & Judæos sane vicissent, nisi Agrippa junior, qui eo tempore Romæ erat, cum intelligeret Hierosolymitarum proceres non mediocriter laborare, multis precibus imploraſſet Agrippinam imperatoris uxorem, ut marito persuaderet, ubi causam cognoscet, à defectionis auctoribus convenienter suæ justitiæ pœnas exigere. Claudius igitur his precibus in anteceſſum instructus & paratus, quæque dicerent utrinque auditis, ut comperit Samaritas malorum duces auctoresque exstitisse, eos quidem qui ad ipsum ascenderant occidi jussit, Cumanum vero in exsilium egit, atque Celerem tribunum Hierosolyma duci præcepit, & omnium in conspectu per totam urbem trahi adeoque enecari.

Magna contentio Romæ inter Judæos & Samaritas.

Agrippæ ab Agrippina precibus obtinet, ut Claudius æquo animo Judæos audiret.

Cumanus in exsilium pulsus.

Celer morte punitus.

ΚΕΦ. ζ'.

Φῆλιξ Ἰουδαίας ἐπίτροπος. καὶ Ἀγρίππα ὁ νεώτερος καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

CAP. VII.

Felix Judææ procurator. De Agrippa juniore, ejusque sororibus.

Μετὰ δὲ [n] Κλαύδιος [o] Φῆλικα [p] Πάλλαντος ἀδελφὸν τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πεποιημένον πλασμάτων. τὴν δὲ ἀρχὴν [q] δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βατανείᾳ, προσθεὶς αὐτῷ [r] τὴν Τραχωνίτιν [s] σὺν [t] Ἀβίλᾳ· [v] Λυσανίου δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. [x] τὴν Χαλκίδα δὲ αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δυναστεύσαντα τοσοῦτος ἔτη τέσσαρα. λαβὼν δὲ τὴν δωρεὰν παρὰ Καίσαρος Ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ἀζίζῳ τῷ Ἐμεσῶν βασιλεῖ, προσπεμψάσης Δρούσιλλαν τὴν ἀδελφήν. Ἐπιφανὴς γὰρ ὁ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως παῖς παρητήσατο τὸν γάμον, μὴ βαπτισθεὶς εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη [y] μεταβαλεῖν, καίπερ τῷ πατρὶ ποτὲ προϋποσχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ Μαριάμμην δὲ ἐξέδωκεν Ἀρχελάῳ τῷ Ἑλκίου παιδὶ, πρότερον ὑπὸ Ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ· καὶ γίνεται γυνὴ [z] αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.

Φῆλιξ Ἰουδαίας ἐπίτροπος. καὶ Ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν.

Claudius deinde misit Felicem Pallantis fratrem, ut rebus in Judæa præesset. atque, imperii sui anno duodecimo completo, Agrippam donavit Philippi tetrarchia & Batanæa, eique in auctarium dedit Trachonitidem una cum Abila, (ista autem fuerat Lysaniæ tetrarchia) Chalcidem vero ei abstulit, cum dynastiam illam tenuisset quadriennio. Agrippa autem, istis muneribus à Cæsare auctus, Azizo Emesorum regi, cum circumcidi annuisset, Drusillam sororem in matrimonium collocavit. nam Epiphanes Antiochi regis filius ejus nuptias recusaverat, ut qui Judæorum religionem sua relicta amplecti noluerit, licet ita se facturum esse puellæ patri olim promiserat. Porroque Mariamnen nuptui dedit Archelao Helciæ filio, cui jam ante ab Agrippa patre desponsata fuerat; illisque nata est filia Berenice nomine.

Felix Judææ procurator.

Claudii in Agrippam munificentia.

Drusilla nupta Azizo.

Mariamne Archelao.

2. Non multo autem post connubium Drusillæ Azizique dissolutum est, hujusmodi de causa. Felix, quo tempore procurator erat Judææ, cum *forte* Drusillam conspexisset, (namque omnes pulchritudine excellebat) mulieris desiderio tenebatur; & ex amicis suis Judæum, homine Simonem, genere Cyprium, qui se magum esse simulabat, ad eam mittens, suadere nitebatur ut relicto marito ei nuberet, beatam facturum esse pollicens, si ipsum non

Felix nititur Drusillam à marito abducere.

[g] Πάτριον ἑορτὴν] Τὴν τῶν Ἀζύμων ἑορτὴν in lib. 2. *de Bello Jud.*

[h] Γενέσθαι,] Γενήσεσθαι solus *Busb.* cui adstipulatur *Lugd. Bat.*

[i] Ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν.] Ὑπέστρεφεν *Busb.*

[k] Πειρᾶσθαι τοὺς Ἰουδαίων,] Ita *Busb.* & *Gall.* πειρᾶσθαι τοὺς in *Editis Aliisque.*

[l] Δικαιοπραγίᾳ πρέποντος] Sic lego cum *Busb.* & *Vat.* Διακούσαντα in *Editis Aliisque* tam *Latinis* quam *Græcis.*

[m] Ἄγοντας] *L. B.* ἀγαγόντας.

[n] Κλαύδιος] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Κλαύδιον in *cæteris.*

[o] Φῆλικα Πάλλαντος] Conf. *alios*, lib. 2. c. 12. §. 8. SPANH.

[p] Πάλλαντος.] Ita in *Josephi* libris plerisque & *Auctoribus Lat.* Πάλλαντος *Busb* & *Dioni Cassio.*

[q] Δωδέκατον ἔτος] Δέκατον juxta *Epiphanii* libros.

[r] Τὴν Τραχωνίτιν] Tetrarchia Philippi his constituebatur & constabat regionibus, Trachonitide, Batanea, Auranitide, Gaulanitide, Paneade, atque illa quæ est τῆς Ἰαμνίας Galilææ parte: itaque nihil opus erat memorare Batanæum aut Trachonitidem. rescribo, δωρεῖται τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου τετραρχίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνίτιν καὶ σὺν Ἀβίλᾳ. *Petitus* in *Animadv. ineditis* Tom. 3. p. 241.

[s] Σὺν Ἀβίλᾳ·] Conf. supr. lib. 8. c. 12. §. 4. SPANH.

[t] Ἀβίλᾳ·] Ita scribo pro Ἀβίλᾳ in *Editis Aliisque.* Ἀβίλα *Busb.* Supra quidem (p. 864. v. 48.) Ἀβίλα pluraliter. Sed vocabulum esse numeri utriusque notavit Cl. *Cellarius* in *Geogr. Antiq.* l. 3. c. 12. p. 269. Videsis *Berkelium* ad *Stephanum* v. Ἄβιλα, & *Relandum* in *Palæstina S.* p. 525.

[v] Λυσανίου δὲ αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία.] Λυσανίᾳ δ' αὐτὴ ἐγεγόνει *Busb.* HUDS. Conf. supr. lib. 19. c. 5. §. 1. SPANH.

[x] Τὴν Χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται,] Conf. *alios.* lib. 2. c. 12. §. 1. SPANH.

[y] Μεταβαλεῖν,] Ita *Busb.* & *Gall.* μεταβαλεῖν in *cæteris.*

[z] Αὐτοῖς ὄνομα Βερνίκη.] Iterum cum *Busb.* nec aliter legisse videtur *Epiphan.* αὐτῇς in *Editis.*

[a] Σίμωνα ὀνόματι] Forte est Simon ille Magus de quo *Act.* 8. 9. non diversum esse contendit *Sam. Basnagius* in *Exercitt. Hist. Crit.* contra *Baronium*, ad ann. xxxv. n. xx.

[b] Ἰουδαῖον,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* Ἰουδαίων in *Editis Aliisque.*

[c] Πέμπων πρὸς αὐτὸν,] Πέμπει πρὸς αὐτὸν, ἔτυχέ τι τῶν ἀνδρῶν καταλιπεῖν in *Cod. Busb.*

[d] Γήμασθαι,] Βέβιον *L. B. Tacitus* (in *Hist.* lib. 5. cap. 9.) Drusillam statuit *Antonii* & *Cleopatræ nepiem.* quo modo autem cum *Actis* & *Josepho* concilietur, laborant eruditi. Dici solet à plerisque Drusillam Judæam, sororem Agrippæ regis, aliam esse à Drusilla, Felicis uxore altera, Jubæ quidem Mauritaniæ re-

Druſilla nupta Felici.

non faſtidiret. Atque illa, haud recte faciens, volenſque effugere ſororis Berenices invidiam (nam propter pulchritudinem *ſuam* non leviter ab ea læſa erat) ut contra patria inſtituta ageret, & Felici nuberet, ſe perſuaderi ſinit. cumque ex eo pepe-

Paritque ei filium Agrippam.

riſſet filium, Agrippam nomine vocavit. Sed quemadmodum is juvenis cum muliere iſta periérit, cum inflammaretur mons Veſuvius tempore Titi Cæſaris, poſtea declarabo.

Berenice Herodis vidua Polemonis nuptias ambit.

3. Porro Berenice poſt Herodis obitum, qui ipſius maritus fuerat idemque patruus, cum longum tempus in viduitate egiſſet, fama percrebreſcente, quod cum fratre ſuo coiret, ſuadet Polemoni (ille enim Ciliciæ rex erat) ut circumciſus eam in matrimonium duceret: nam hoc pacto exiſtimabat ſe redarguturam eſſe mendacia & calumnias. eique obſequutus eſt Polemon, maxime propter illius divitias. Id tamen conjugium non diu irruptum manſit: ſed Berenice ob *libidinis* intemperantiam, ut ferebatur, deſerit Polemonem. Ille vero, ſolutis nuptiis, in moribus & inſtitutis Judæorum perſeverare deſiit. Eodem autem tempore etiam Mariamne, cum repudiaſſet Archelaum, nupſit Demetrio, primo inter Alexandrinos Judæos genere pariter ac opibus: tunc etiam & ipſe Alabarchiam tenebat. cumque filius ei natus eſſet ex illo, Agrippinum appellavit. Sed de horum ſingulis poſtea accurate magis narrandi locus erat.

Poſtea Polemonem deſerit.

Mariamne, repudiato Archelao, Demetrio nubit.

λόμενον, μὴ ὑποφθαίησαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς πράττουσα, καὶ φυγεῖν τὴν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Βερνίκης βυλομένη φθόνον, διὰ δὲ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, ἐξαβῆναι πάτρια νόμιμα πείθεται, καὶ τῷ φιλίκι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσηγόρευσεν Ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπον ὁ νεανίας [c] ἐκεῖνος σὺν [f] τῇ γυναικὶ καὶ τὸν ἐκπύρωσιν [g] Βεσσέως ὄρους ὅτι τὸν Τίτου Καίσαρος χρόνων ἠφανίσθη, μετὰ ταῦτα δηλώσω.

γ'. Βερνίκη δὲ μετὰ τὸν Ἡρώδου τελευτὸν, ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγένητο, πολὺν χρόνον διατρίβουσα, φήμης διαχεθείσης ὅτι τῷ ἀδελφῷ [h] συνῇ, πείθει Πολέμωνα, [i] Κιλικίας δὲ τὸν ἔτος βασιλεύς, περιτεμόμενον [k] ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτὸν, ἵνα δὲ ἐλέγξειν ὡς ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ Πολέμων ἐπείθη μάλιστα διὰ τὸ πλοῦτον αὐτῆς. ὁ μὲν δὴ πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, [l] ἀλλὰ Βερνίκη δι' ἀκολασίαν, ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν [m] Πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ γάμῳ καὶ τοῖς ἔθεσι τῶν Ιουδαίων ἐμμένων ἀπήλλαξε. τῷ αὐτῷ δὲ καιρῷ καὶ [n] Μαριάμμη, παραιτησαμένη τὸν Ἀρχέλαον, συνῴκησε Δημητρίῳ, τῷ ἐν Αλεξανδρείᾳ Ιουδαίων πρωτεύοντι γένει τε καὶ πλούτῳ· τότε δὴ καὶ τὴν ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γενόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου Ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων μετ' ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν.

CAP. VIII.

Quemadmodum Claudio mortuo Nero in imperium ſucceſſit: & quæ crudeliſſime patravit. De latronibus, ſicariis, & impoſtoribus, ſub Felice & Feſto Judææ procuratoribus.

ΚΕΦ. η'.

Ον τρόπον, Κλαυδίου τελευτήσαντος, Νέρων τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· ἃ τε ὠμότατος ἔπραξεν. περὶ ληστῶν, σικαρίων, καὶ γοήτων, τῶν Ιουδαίας ἐπιτροπευόντων Φήλικος καὶ Φήστου.

Obitus Claudii Cæſaris.

ΤΕλευτᾷ δὲ Κλαύδιος Καῖσαρ, βασιλεύσας [p] ἔτη δεκατέσσαρα, [q] μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι· καὶ λόγος ἦν φθαῆναί πινων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἀγριππίνης φαρμάκοις ἀνῃρημένος. ταύτης πατὴρ μὲν ἦν Γερμανικὸς [r] Καίσαρος ἀδελφὸς, ἀνὴρ δὲ [s] Δομέτιος Ἀηνόβαρβος ὁ τὸ ἐπίσημον καὶ τὴν Ρωμαίων πόλιν. ἣ πλουτήσαντος, χηρεύουσαν αὐτὴν ὅτι πολὺν χρόνον Κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, ἐπαγομένη καὶ παῖδα Δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προσαιρήκει δὲ τὴν γυναῖκα Μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες [t] ἐγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Οκταβία. [v] ἦν δὲ καὶ αὐτῷ Αντωνία πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν, ἣν ἐκ Πετίνης τὸ πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν Οκταβίαν ἤρμοσε τῷ Νέρωνι. [x] τοῦτο δὲ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν εἰσποιησάμενος [y] υἱὸν ὁ Καῖσαρ.

Nero imperator.

β'. Δεδοικυῖα δὲ ἡ Αγριππῖνα, μὴ ὁ Βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς μὲν τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἀπολάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ περαρπάσῃ βυλομένη τὴν ἡγεμονίαν, τά τε πρὸς

regis filia, Antonii & Cleopatræ nepte. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, cap. 28. *Simſonum* ad *Annum Chriſti* LIV. Ep. XLVIII. inter *Reineſii* Epp. & *Vetranium* ad *Tacitum*, in *Hiſt.* lib. 5. cap. 9.

e Ἐκεῖνος] *L. B.* ὅτος.

f Τῇ γυναικὶ κ' τὸν ἐκπύρωσιν] Τῇ γυναικὶ, ſc. Βερνίκῃ. ut ita intelligam facit *Zonaras*, hiſce verbis, λέγει δὲ κ' τὰς Τίτου χρόνους ἡ γυνὴ σὺν τῷ παιδὶ νεανίᾳ γεγυμνῷ ἀφανισθῆναι κ' τὸ Βισσῖον ὄρος, πυρφόρον ὄν, καὶ τότε μᾶλλον ἐκπυρωθέν. *Epiphanius* vertit, *juvenis iſte cum uxore* &c. nec aliter *Gelenius*.

g Βισσῖον ὄρους] Ita & *Zonaræ Græciſque Aliis*. Quin & ὄρος Βίσσιον dicitur, & Βισσῶον, & Ουίσσιον, & Ουισσῶον, & Ουισσίον. Vide *Cluverium* in *Italia Antiqua*, p. 1157.

h Συνῇ,] *L. B.* συνείη.

i Κιλικίας δὲ ἔτος βασιλεύς,] *Auctus* juxta libros *Epiphanii*.

k Ἀγεσθαι] *L. B.* ἀγαγέσθαι.

l Αλλὰ] *L. B.* ἀλλ' ἡ.

m Πολέμωνα.] *L. B.* Πολέμονα.

n Μαριάμμη,] Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 7. §. 4. SPANH.

o Τελευτᾷ —— εἴκοσι·] Conf. *ἀλλοι.* lib. 2. c. 12. §. 8.

p Ετη δεκατέσσαρα,] Ita & *Dio*, l. 61. p. 688. Videſis *Caſaubonum* ad *Suetonium* in *Claudio*, c. 45.

q Μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις εἴκοσι·] Καὶ μῆνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέρας εἴκοσι. *Busb.*

r Καίσαρος ἀδελφὸς;] In *Busb.* ὁ Καίσαρος ἀδ.

s Δομέτιος Ηνόβαρβος] Δομίτιος *Dioni Aliiſque.*

t Εγεγόνεσαν Βρεττανικὸς καὶ Οκταβία.] Ita *Busb.* ἐγεγόνησαν in *cæteris.*

v Ην δὲ καὶ αὐτῷ Αντωνία.] Locum hunc mendoſum eſſe deprehenderunt duo viri eruditiſſimi, *Ryckius* & *Aldrichius*. Ipſe emendatum dedi ex *Epiphanio*, qui vertit, *Meſſalinam peremit uxorem, ex qua liberos habuerat Britanicum & Octaviam. Erat autem ei & Antonia filia ſenior, quam ex prima uxore nomine Petina habuerat.* antea erat, Βρεττανικὸς καὶ Οκταυία, ἡ καὶ πρεσβυτάτη. Confer *Suetonium* in *Claudio*, c. 27.

x Τοῦτο δὲ ὕστερον αὐτὸν ἐκάλεσεν] Sic *Busb.* (imo & *Lugd. Bat.*) atque ita, vel ὅτως καὶ ὕστερον αὐτὸν, *Epiphan.* qui vertit, *ſic enim eum poſtea vocavit, cum Cæſar eum filium adoptaſſet.* (Nero enim, qui antea dictus erat *L. Domitius Ænobarbus*, poſtquam Claudius eum adoptaſſet, appellabatur *Nero Claudius Cæſar Druſus Germanicus*,) τοῦτον δὲ ὕστερον αὐτῷ in *Editis Aliiſque.*

y Υἱὸν ὁ Καῖσαρ.] Αὐτὸν *Busb.* & *Zonar.* Forſan, υἱὸν εἰσποιησάμενος αὐτῷ.

τ Φάνιλλον ϑ Κλαυδίε, καθάπερ ἐν λόγος, διεπράξατο, καὶ φάρμακα πέμπει τ τ στρατευμάτων ἔπαρχον Βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τὸς χιλιάρχας, τῶν τε ἀπελευθέρων τὸς πλεῖστα δυναμένος, ἀπάγοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τ Νέρωνα, καὶ προσαγορεύοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. Νέρων δε, τὴν ἀρχὴν ἔτω φαλαβών, Βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ διὰ φαρμάκων, φανερῶς δε σὺν εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτ ϑ Φονεύει· παύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, ὐ μόνον τ ϑ ἡφέσεως, ἀλλὰ καὶ ϑ τ ἐκείνης μηχαναῖς τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν φαλαβεῖν. κλείνει δε καὶ τὴν Ο-πταυίαν ἢ συνοίκει, πολλός τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβολὰς συλλήψεσθαι.

γ'. Αλλὰ περὶ μὲν τύτων, [z] ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ Νέρωνα συντετάχασιν ἱστορίαν. ὧν οἱ μέν, διὰ χάριν, εὖ πεπονθότες ὑπ' αὐτ, τ ἀληθείας ἠμέλησαν· οἱ δε, διὰ μῖσος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὕτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους [a] αὐτὸς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν σὐκ ἔπεισί μοι τὸς περὶ Νέρων ϑ ψευσαμένους, ὅπε μηδὲ τῶν πρὸ αὐτ γενομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τ ἱστορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνος αὐτοῖς ὐδὲν μῖσος ἦν, ἅτε μετ' αὐτὸς πολλῷ χρόνῳ γενομένοις. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ὐ προνοουμένοις τ ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι· τύτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δε, σκοπὸν τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τ προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιῶμεν· τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς Ιουδαίοις συμπεσόντα δηλῶμεν ὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας διασαφεῖν ὀκνοῦντες. [b] ἐπανήξω τοίνυν ὅπι τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν.

δ'. Τῷ γὰρ πρώτῳ τ Νέρων ϑ ἀρχῆς ἔτι πλυτήσαντος ϑ Εμέσων βασιλέως Αζίζε, [c] Σόεμ ϑ ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχε ϑ. τὴν ϑ τ μικρᾶς Αρμενίας προσασίαν Αριστόβυλ ϑ, [d] Ηρώδε τ Χαλκιδ ϑ βασιλέως παῖς, ὑπὸ Νέρων ϑ ἐσχηκέναι ϑ. [e] καὶ [f] τ Αγρίππαν [g] ϑ δωρεᾶται μοίρα τινὶ τ Γαλιλαίας ὁ Καῖσαρ, Τιβεριάδα τε [h] Ταριχέας, ὑπακοήν αὐτῷ κελεύσας· δίδωσι ϑ τε [i] Ιουλιάδα πόλιν τ Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν [k] πεσαρεσκαίδεκα.

ε'. Τὰ ϑ κ' τὴν Ιουδαίαν πεζεύματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ἐπίδοσιν ἐλάμβανε. ληστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τ ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ [l] τύτων μὲν ὁ φῆλιξ πολλὸς καθ' ἑκάστην ἡμέραν σὺν τοῖς ληστοῖς λαμβάνων ἀνῄρει, καὶ Ελεάζαρον ϑ τ Δεινοίε παῖδα, τ συστησάμενον τῶν ληστῶν τὸ σύστεγμα, δι' ἐνέδρας εἶλε ζῶντα· πίστιν γὰρ αὐτῷ προπίνας ὑπὲρ ϑ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας ἀνέπεμπεν εἰς Ρώμην. ἔχων ϑ ἀπεχθῶς πρὸς [m] τ ἀρχιερέα τ Ιωνάθην ὁ φῆλιξ, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτ νουθετεῖσθαι περὶ ϑ κρειττόνως προΐστασθαι τ κ' τὴν Ιουδαίαν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν, [n] αἰτησάμεν ϑ ἐκεῖνον πρὸς ϑ Καίσαρ ϑ πεμφθῆναι τ Ιουδαίας ἐπίτροπον, πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσεται τ συνεχῶς ὀχληρὸν αὐτῷ ὁ γυόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι τὸ συνεχῶς [p] νουθετεῖν.

Claudio necem afferrent, ut fama erat, *ipſa* confecit, atque illico mittit Burrhum militiæ præfectum, & cum eo tribunos & libertos qui plurimum auctoritate valebant, qui Neronem in caſtra *prætoriana* abducerent, ipſumque imperatorem ſalutarent. Nero autem, hoc modo principatum adeptus, Britannicum quidem clam pleriſque veneno ſuſtulit, palam vero matrem ſuam non multo poſt *ferro* peremit; hanc illi vicem referens, non ſolum quod eum genuerit, verumetiam quod illius artibus Romanorum imperium acceperit. Quin & Octaviam uxorem ſuam occidit, multoſque viros illuſtres, quaſi in ipſum compoſuiſſent inſidias. *Tyrannorum crudeliſſimus.*

3. Sed de his quidem plura dicere ſupersedeo. nam multi *admodum* Neronis hiſtoriam conſcripſerunt: quorum aliqui in gratiam ejus, ut bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt; alii vero, ex odio & inimicitiis ſibi cum eo ſuſceptis, inverecunde adeo debacchati ſunt in eum mendaciis, ut digni ſint qui uno hoc crimine condemnentur. Etſi non mihi ſubit eos mirari de Nerone mentitos, quando ne res quidem ab anteceſſoribus ejus geſtas memoriæ mandantes hiſtoriæ veritatem retinuerunt, licet in eos nullum odium habuerint, cum longo poſt eos tempore vixerint. Verum iſtis, qui nullam veritatis rationem habent, liceat pro lubitu ſcribere: nam hujuſmodi licentia delectari videntur. At nobis, quibus propoſitum eſt veritati unice litare, quæ ab opere noſtro aliena ſunt paucis admodum attingere viſum eſt: quæ vero Judæis, popularibus noſtris, contigerunt, ea non perfunctorie narramus, ut quos non piget & calamitates noſtras & delicta *omnibus* declarare. Itaque ad res noſtras narrandas revertar. *Josephus carpit Romanos hiſtoricos.* *Veritatem profitetur.*

4. Primo imperii Neronis anno, Azizo rege Emeſorum defuncto, Soëmus frater ei in principatum ſucceſſit. Armeniæ autem minoris præfecturam Ariſtobulus, Herodis regis Chalcidis filius, à Nerone accepit. quin & Agrippæ donavit Cæſar partem quandam Galilææ, Tiberiadem & Taricheas, ejus imperio parere juſſas: prætereaque Juliada Perææ urbem, & vicos quatuordecim ejus in vicinia poſitos. *Azizo ſuccedit Soëmus.* *Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius.* *Agrippæ ditio ampliatur.*

VI. 5. Cæterum res Judaïcæ indies in deterius prolapſæ ſunt. nam regio iterum latronibus repleta eſt, & impoſtoribus qui multitudinem ſeducebant. Sed horum quidem multos, ſimul cum latronibus quotidie captos, Felix ſuſtulit: inſuper & Eleazarum Dinæi filium, qui latronum agmen collegerat, ex inſidiis vivum cepit: nam fide ei data, quod nihil mali paſſurus eſſet, pellexit eum ut ad ſe veniret, moxque vinctum Romam mittendum curabat. Cum autem Felix odio haberet Jonatham pontificem, ut qui eum ſæpe admonuerit de rebus Judaïcis melius adminiſtrandis, ne ipſe, qui eum à Cæſare in Judæam procuratorem mittendum petierat, populi querelis appeteretur, rationem excogitabat ipſum è medio tollendi qui factus eſt ſibi continuo moleſtus. nam frequens admonitio gravis eſt iis quibus in animo eſt injuſte agere. Itaque hujuſmodi de cauſa Felix amicum Jonathæ fi- *Felix caſtigat latrones.* *Eleazarus latro captus & Romam miſſus.* *Jonathas pontifex Felici inviſus.*

z Εῶ πλείω γράφειν.] Οἱ πλείω, pro ἐῶ πλείω γράφειν, in *Cod. Busb.*

a Αὐτὸς εἶναι καταγνώσεως.] Αὐτὸς abeſt *Vat.* & commode abeſſe poteſt.

b Επανήξω τοίνυν] *L. B.* ἐπανάξω τοίνυν τ λόγον.

c Σόεμ ϑ ἀδελφὸς] Vocem Σόεμ ϑ inſertam dedi è *Cod. Busb.* ἐμὸς ἀδελφὸς in *Cod. Vat.* Οὗτος ἀδελφὸς *L. B.* Σοαίμου meminit *Dion Caſſius*, l. 59. p. 649. & *Sohemum* memorat *Tacitus* in *Hiſt.* l. 12. p. 13.

d Ηρώδε τ Χαλκιδ ϑ βασιλέως,] Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

e Καὶ τ Αγρίππαν] Καὶ τῷ Αγρίππᾳ ἐεδώκη) μοῖράν τινα *Busb.*

f Τὸν —— κελεύσας.] Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 2. SPANH.

g Δὲ δωρεᾶ) μοίρᾳ] Δὲ abeſt *Vat.*

h Ταριχέας,] Ταριχείας *Busb.* (Ταριχαίας *Coccejus*) Vocem non agnoſcit *Epiphanius*, qui hoc modo locum vertit, *ſed Agrippæ donavit Cæſar partem quandam Galilææ Tiberiadis tetrarchiæ, præcipiens* &c.

i Ιουλίδα πόλιν] Λουλίδα πόλιν *Busb.*

k Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατέσσαρας *Busb.* & *Lugd. Bat.* καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δεκάδας apud *Photium* in *Bibliotheca*, Cod. 238. p. 978.

l Τύτων μὲ ὁ φῆλιξ] Sic *Busb.* & *Epiphan.* τύτους in *reliquis.*

m Τὸν ἀρχιερέα τ Ιωνάθην] *Sc.* ἵνα εἰ τ ἀρχιερέων. In *Cod. Busb.* καὶ πρὸς τ ἀρχ. Forſan πρὸς τ Ανανίαν, inquit *Grotius* ad *Act.* 23. v. 1. HUDS. Conf. *alter.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

n Αἰτησάμεν ϑ] *Gen.* αἰτησαμένους. *L. B.* αἰτησάμε ϑ.

o Γυόμενον.] Ita *Busb.* γινόμενον in *cæteris.*

p Νουθετεῖν.] Νυθετεῖν *Busb.* & *Gall.*

fidiſſimum, genere Hieroſolymitam, Doram nomine, hortatur & ſuadet multum pecuniæ promittendo, ut Jonathæ latrones immitteret qui ipſum interficerent. atque ille ei obſequutus, hoc modo per latrones necem pontifici machinatus eſt. Quidam eorum, quaſi Deum adoraturi, in urbem aſcenderunt, ſub veſtibus ſicis ſuccincti; atque Jonathæ famulitio permiſti ipſum occidunt. Cum autem inulta manſiſſet cædes, in poſterum latrones * ſine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt, ferrumque ſimiliter ac antea occultatum habentes, turbæ immiſti, partim è ſuis inimicis quoſdam perimunt, partim aliorum, aliis pecunia operam ſuam præſtantes, idque non modo in urbe reliqua, ſed ipſo etiam in templo nonnullos. nam & illic cædem facere non verebantur, quaſi ita agendo nihil pietatem læderent. Hanc ob cauſam arbitror etiam Deum, impietatis illorum odio, averſatum eſſe urbem, &, cum templum non amplius ſibi purum domicilium exiſtimarit, Romanos in nos adduxiſſe, urbique ignem purificantem injeciſſe, & nobis cum uxoribus & liberis ſervitutem, eo animo ut nos calamitatibus edocti ad ſanam mentem rediremus.

Sicarius à Felice ſummiſſus eum perimit.

Latronum & ſicariorum audacia.

Unde Hieroſolymorum excidium t

6. Et quidem ex iis quæ patrarunt latrones, fiebat ut urbs nefariis ejuſmodi facinoribus repleretur. Impoſtores vero & fallaciis pleni homines ſuadebant multitudini, ut ipſos in ſolitudinem ſequerentur. ſe enim ipſis oſtenſuros dicebant manifeſta prodigia & ſigna, quæ Dei cura & providentia evenirent. multique, fidem habentes, dementiæ ſuæ pœnas pertulerunt. Eos quippe retractos Felix ſupplicio affecit. Eodem autem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma, ſe vatem eſſe ſimulans, ſuadenſque plebejæ turbæ, ut ſecum montem Olivarum aſcenderet, qui è regione urbis ſitus quinque abeſt ſtadia. inde enim ipſis ſe monſtrare velle dicebat, quomodo ſuo juſſu corruerent Hieroſolymorum muri, per quos ipſis aditum ſe patefacturum eſſe promittebat. Fe-

Impoſtores & magi per Judeam.

Ægyptius pſeudo-propheta.

πῶν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν πιστόταλον [q] τῶν Ιωνάθᾳ φίλων, Ιεροσολυμίτῃ τὸ γένος, [r] Δωρᾶν ὀνόματι, πείθῃ, [s] πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενος, [t] ἐπαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. κἀκεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο διὰ τῶν λῃστῶν πραχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. [v] ἀνέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν Θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας [x] ἔχοντες [y] ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες [z] τῷ Ιωνάθῃ κλείουσιν αὐτόν. ἀνεκδικήτου δὲ φόνου μεμενηκότος, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταί, καὶ τὸ σίδηρον ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, [a] ἀνῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς, ὡς δή, ὅτι χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον καὶ τὴν ἄλλην πόλιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τὸ ἱερὸν ἐνίους. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. [b] Διὰ τοῦτο οἶμαι ὁ τοῦ Θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν. τὸ δὲ ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, Ρωμαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, [c] καὶ τῇ πόλει [d] καθάρσιον πῦρ καὶ δουλείαν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων, σωφρονῆσαι τοῖς συμφοραῖς [dd] βουλόμενον ἡμᾶς.

ς'. Τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα τοιαύτης ἀνοσιότητος ἐπλήρωσε τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες καὶ ἀπατεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπεισαν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. [e] δείξειν γὰρ ἔφασαν σαφῆ τέρατα καὶ σημεῖα, καὶ τοῦ θεοῦ προνοίαν γιγνόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, [f] ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. ἀναχθέντας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ κόλασεν. ἀφικνεῖται δὲ τις ἐξ Αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβουλεύων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσαγορεύομενον [g] Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἀντικρυς κείμενον ἀπέχει στάδια [h] πέντε. θέλειν γὰρ, [i] ἔφασκεν, αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδεῖξαι, ὡς, κελεύσαντος αὐτοῦ, [k] πίπτοι τὰ τῶν [l] Ιεροσολύμων τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὲ, ὡς ἐπύθε-

Ægyptius pſeudo-propheta.

τὸ

q Τῶν Ιωνάθου] Quia hic ἀρχιερεὺς appellatur, nec tamen poſtea ei Iſmaël, Phabi filius ſucceſſiſſe dicitur, nec hic ſucceſſiſſe Ananiæ filio Nebedæi, poſſet dubium videri, an hic Jonathas in ſerie Pontificum locum habere debeat, quoniam ἀρχιερέως nomen etiam aliis quam Pontificibus datur. Ita Valeſius ad Euſebii hiſtoriam eccleſiaſticam lib. 11. c. 23 ſcribit, *poſt Joſephum Camæ filium ponendus eſt Ananias Nebedæi filius, de quo Joſephus capite tertio libri viceſimi. Poſt hunc fuit Iſmaëlus Phabæi filius ab Aprippa juniore factus.* Ego tamen hunc Pontificum numero inſerendum exiſtimo. Scribit Joſephus capite ultimo fuiſſe XXVIII. Pontifices ab eo tempore quo Herodes rerum potitus fuit uſque ad templi excidium. Ineatur numerus.

1. Ananelus.
2. Ariſtobulus.
3. Jeſus fil. Phabi.
4. Simon fil. Boethi.
5. Matthias Theophili.
6. Joazar fil. Boëthi.
7. Eleazar fil. Boëthi.
8. Jeſus fil. Sie.
9. Ananus fil. Seth.
10. Iſmaël fil. Phabi.
11. Eleazar fil. Anani.
12. Simeon fil. Camithi.
13. Joſephus Caiaphas.
14. Jonathas fil. Anani.
15. Theophilus.
16. Simon fil. Boëthi.
17. Matthias.
18. Aljonæus.
19. Joſephus fil. Camydi.
20. Ananias fil. Nebedæi.
21. Jonathas.
22. Iſmaël fil. Phabi.
23. Joſephus.
24. Ananus.
25. Jeſus Damnæi fil.
26. Jeſus fil. Gamalielis.
27. Matthias fil. Theophili.
28. Phannias fil. Samuëlis.

Tolle Jonatham ex hac ſerie, non erunt 28. REL.

r Δωρᾶν ὀνόματι,] Ita *Busb.* & *Lugd. Bat.* Δῶρα in *Editis Aliiſque.* Ἰώνατον ὀνόματι juxta *Epiphanium.*

s Πολλὰ χρήματα δώσειν ὑπισχνούμενος] Vocabulum πολλὰ debemus *Cod. Busb.* & *Epiphanio.*

t Επαγαγεῖν τῷ Ιωνάθῃ τὰς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.] Hæc è Joſepho adducit Euſebius H. Eccl. lib. 11. c. xx. SPANH.

v Ανέβησάν τινες αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν] Ανέβησαν γάρ τινες τῶν λῃστῶν ſolus *Busb.*

x Εχοντες ξιρίδια,] Φέροντες *Busb.*

y Ξιφίδια,] *L. B.* ξιφειδια. & in *Marg.* ξιφίδιον ἀπὸ τοῦ ξίφους, ξιφίδιον ἀπὸ τοῦ ξιφιδος.

z Τῷ Ιωνάθῃ κτείνουσιν αὐτόν.] Τῷ πλήθει, κτείνουσιν Ιωνάθαν juxta *Epiphan.* & *Zonaram.* HUDS. Conf. *ἀλωσ.* lib. 2. c. 13. §. 3. SPANH.

* *Sine omni metu in feſtivitatibus aſcendunt,*] *Al.* cum omni fiducia.

a Ανῄρουν μέν τινας ἑαυτῶν ἐχθρούς,] Ανῄρουν δὲ μὲν ἑαυτῶν *Busb.*

b Διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ] Διὰ τὰ εἰς Ιάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, τετολμημένα, ſi fides *Origeni* in hæc verba *Joſephum* (lapſu forſan μνημονικῷ) citanti.

c Καὶ τῇ πόλει] Καὶ τὴν πόλιν καθάρσιόν τε πῦρ καὶ δουλείαν ἐπενεγκεῖν *Busb.*

d Καθάρσιον πῦρ] Conf. *ἀλωσ.* lib. 6. c. 2. §. 1. SPANH.

dd Βουλόμενον ἡμᾶς.] Βουλόμενον *Busb.*

e Δείξειν —— γενόμενα.] Conf. *ἀλωσ.* l. 2. c. 13. §. 4. & 5. SPANH.

f Τιμωρίας ὑπέσχον.] Τιμωρίαν *Busb.*

g Ελαιῶν ἔρχεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως] *L. B.* Ελαιῶν ὃ τῆς πόλεως.

h Πέντε.] Ita in *Joſephi* libris omnibus (quos vidimus) tam *Editis* quam *MSS.* tam *Gr.* quam *Lat.* Locum tamen in mendo cubare ſibi perſuadent *Grotius* ad *Act.* c. 1. v. 12. & *Waſerus* de *Ant. Menſ. Hebr.* l. 1. c. 12. quod mons *Oliveti* ſpatio itineris Sabbatici (quod octo ſtadiorum erat) Hieroſolymis abeſſe dicatur *Act.* c. 1. v. 22. Verum (ne quid dicam de *Theophylacto* & *Chryſoſtomo* qui ἑπτὰ pro πέντε in *Joſepho* legiſſe præ ſe ferunt, aut de *Voigtio* qui in *Codice Wratiſlavienſi* ἑπτὰ reperiri dicit) facile cum *Joſepho* conciliari poteſt *Lucas:* utpote quod primus pes montis ab urbe ſtadiis quinque abfuerit: at Chriſtus aſcenſurus ſcanderit ulterius per tria ſtadia. Videſis l. 6. de *Bello Jud.* c. 3. *Druſium* in *Obſervat.* l. 3. *Gerhardum* in *Harmonia Evang.* c. 144. *Lightfootum* in *Centuria Chronogr.* ad *Matt.* c. 40. & *Relandum* in *Paleſtina* S. p. 449.

i Εφασκεν,] Illud ἔφασκεν è *Cod. Busb.* & *Epiphan.*

k Πίπτοι] Ita *Busb.* πίπτει in *reliquis.*

l Ιεροσολύμων τείχη,] Sic *Busb. Vat.* & *Epiphan.* Ιεροσολυμιτῶν in *Editis Aliiſque.*

m Τὸν

τὸ παῦται, κελεύῃ [m] τὰς σφαλιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ, μὴ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τ Ιεροσολύμων προσβάλῃ τοῖς περὶ τ Αἰγύπτιον· καὶ τετρακοσίους μὲν [n] αὐτῶν ἀνεῖλε, διακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος αὐτὸς [o] διαδράσας ἐκ τ μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. [p] πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τ δῆμον εἰς τ πρὸς Ρωμαίους πόλεμον ἠρέθιζον, [q] μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς [r] λέγοντες, καὶ μὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες [rr] διήρπαζον.

ζ'. [s] Γίνεταί δὲ καὶ τῶν Καισαρειαν οἰκούντων Ιουδαίων στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ Σύρους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ιουδαῖοι πρωτεῖά ἠξίουν, [t] διὰ τὸ τ κτίσην τ Καισαρείας Ηρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι [v] τὸ γένος Ιουδαῖον. Σύροι δὲ τὰ μὲν περὶ τὸν Ηρώδην ὡμολόγουν, ἔφασαν δὲ τὸν Καισάρειαν Στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῶν Ιουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν παραχρῆμα ὕβριν κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ιουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαρροῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῶν Σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίζειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ ξενήμασι μὲν ἡττώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ὅτι τῷ τοὺς πλείστους τῶν κατὰ Ρωμαίους ἐκεῖσε στρατευομένων Καισαρεῖς εἶναι καὶ Σεβαστηνοὺς, μάχεσθαι μέν πνος καὶ αὐτοὶ τοὺς Ιουδαίους λόγῳ ὑβρίζειν. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς [x] ἀμφοτέρους τρωθῆναί τε καὶ πεσεῖν συνέβη. νικῶσι γε μὴν Ιουδαῖοι. φῆλιξ δὲ, ὡς ἐτέρωσε φιλονεικίαν ἐν πολέμου τρόπῳ γιγνομένην, προσπεσόντος, παύεσθαι τοὺς Ιουδαίους παρεκάλει· μὴ πειθομένους δὲ τοὺς στασιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀνεῖλε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στασιώταις. οἱ δὲ τῶν Ιουδαίων ὑπερέχεσθαι τῷ ἀξίωσιν, δεισάντες περὶ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στασιώτας [y] ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δώσειν τε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις. καὶ φῆλιξ ἐπείθη.

η'. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν [z] ὁ βασιλεὺς Αγρίππας δίδωσι τὸν ἀρχιερωσύνην Ισμαήλῳ. [a] φαβεῖ παῖς ὄντος ἔτι. [b] ἐξάπινα δὲ καὶ τοῖς [c] ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἕκαστοι τῶν Ιερουσολυμιτῶν, [d] ἕκαστός τε αὐτῶν, σὺν ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ [e] ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν· καὶ συρραγέντες σκληρολόγουν τε ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ Ανανίας ἦν [f] οὐδείς· ἀλλ' ὡς ἐν [g] ἀνωμοτεύτῳ πόλει πᾶσα ἐπράσσετο μετ' ἐξουσίας. [h] τοσοῦτος δὲ, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς μετ' ἐξουσίας ἐπελθόντας ἀναιρεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν ἦσαν οἱ ἀναιρεθέντες, πολὺ δὲ πλείους οἱ τρωθέντες· καὶ τέλος ἔφυγον πάντες ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐκράτησαν οἱ τὸν Ανανίαν ἔχοντες. καὶ ἐπὶ τοῦτο προῆλθεν ἡ τόλμα τῶν ἀνδρῶν, ὥστε τὰς τῶν ἀρχιερέων δεκάτας ἁρπάζειν τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν· καὶ οὐκ ἦν τις κωλύσων· καὶ πολλοὶ τῶν ἱερατικῶν γενῶν ἀπορίᾳ τροφῆς ἐτελεύτησαν. οὕτω δὲ ἡ τοῦ δικαίου πᾶσιν ἀνθρώποις ἐκλέλοιπε βία, καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐπὶ τὸ κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων ἐπῆρεν.

lix vero, ut ista audivit, jubet milites arma arripere; cumque multis equitibus & peditibus stipatus Hierosolymis eruptionem fecisset, invadit Ægyptium & qui ab eo stabant: ac quadringentos quidem ipsorum occidit, ducentos vero vivos cepit; Ægyptius autem ipse è pugna elapsus *statim* è conspectu evanuit. Rursum vero latrones populum ad bellum Romanis inferendum concitabant, illis nequaquam parendum esse dictitantes, & sibi non assentientium vicos incendebant & diripiebant. *Felix Ægyptium eujusque comites adoritur.*

7. Quin & inter Judæos, Cæsaream incolentes, & Syros, qui in ea erant, orta est seditio, de jure civitatis ex æquo participando. Nam Judæi quidem primas sibi deferri volebant, quod rex illorum Herodes, Cæsareæ conditor, genere fuerit Judæus. Syri vero quæ ad Herodem quidem spectabant non inficiabantur, sed ajebant urbem antea Stratonis turrim appellatam, & tunc Judæorum neminem in urbe sedes habuisse. Cum ista audissent provinciæ præsides, seditionis ex utraque parte auctoribus prehensis, verberibus eos affecerunt, atque ita tumultum ad breve tempus repressérunt. Rursus enim Judæi, qui in urbe erant, opibus freti atque adeo contemptui habentes Syros, conviciis eos incessebant, hoc modo illos se provocaturos esse exspectantes. Isti vero, divitiis quidem inferiores, animis tamen elati, quod maxima illorum pars, qui per ea loca sub Romanis stipendia mererent, Cæsarenses essent & Sebasteni, aliquantisper & ipsi verborum contumelias in Judæos regerebant. Inde eò ventum est ut alteri in alteros lapides jacerent, donec eveniret multos utrinque vulneratos cecidisse. victoria tamen penes Judæos erat. Felix autem, ut vidit contentionem parum admodum ab aperto bello differre, prosiliens obsecrabat Judæos ut quiescerent: cumque non parerent, milites armis instructos in eos immisit, & multos quidem illorum occidit, plures vero vivos comprehendit; nonnullasque eorum qui in urbe erant domos divitiis refertas diripiendas concessit militibus. Sed qui moderatiores inter Judæos erant & dignitate præstantes, de se suisque solliciti, Felicem rogarunt, ut milites tuba revocaret eisque de cætero parceret, & locum daret pœnitentiæ ob ea in quibus deliquerant. Atque Felix flexus est *eorum precibus*. *In apertam pugnam erumpit.* *Seditiosi à Felice castigantur.*

8. Sub idem tempus Agrippa rex pontificatum confert in Ismaëlum, qui Phabi erat filius. Orta est autem & *ingens* seditio pontificum adversus sacerdotes primoresque plebis Hierosolymitanæ: adeo ut singuli illorum, collecta manu perditorum hominum novisque rebus studentium ductores se *palam* ferrent: congressique *interdum* conviciis & lapidibus se mutuo impeterent. cum interim nemo esset qui eos objurgaret: sed tanquam in civitate omni rectore destituta hæc licentius agerentur. Tan- *Ismaëlus pontifex.* *Seditio inter pontifices & sacerdotes.*

m Τὰς σφαλιώτας] Τοῖς σφαλιώταις *Busb.*
n Αὐτῶν ἀνεῖλε] Αὐτῶν deëst *Busb.*
o Διαδράς] Διαδρὰς *Busb.*
p Πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 13. §. 6. SPANH.
q Μηδὲν] *L. B.* μὴ δεῖν.
r Λέγοντες,] Θέλοντες *Busb.*
rr Διήρπαζον.] Διέφθειρον *Busb.*
s Γίνεται] —— καλεῖσθαι] Conf. *alsor.* lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.
t Διὰ τὸ τ κτίσην] Ita cum *Cod. Busb.* Διὰ τὸ in *ceteris.*
v Τὸ γένος Ιουδαῖον] Τῷ γένει *Busb.*
x Παραμφότερον τρωθῆναί τε] Παρ' ἀμφοτέρων *Busb. Lugd. Bat.* quoque, sed in *Marg.*
y Ανακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι,] Ανακαλέσασθαι & mox φείσασθαι *Busb.* & *Gall.*
z Ο βασιλεὺς —— Ισμαήλῳ] Ismaël Pontifex à Rege Agrippa declaratus, de quo supr. lib. 3. c. 15. §. 3. Ισμαήλῳ δὲ παρ' ἐμοῦ ἀρχιερέως ὄντος· ut & lib. 18. c. 2. §. 2. SPANH.
a Φαβεῖ παῖς ὄντος ἔτι.] Φιαβεῖ *Gall.* Φαβεῖ *Niceph. Gall.* in *Epiphanii* versione, *Ismaëli filio Siab.*
b Ἐξάπινα δὲ] Ἐξάπινα δὲ &c. quæ sequuntur citat Eusebius H. Eccl. lib. 11. c. 11. SPANH.
c Αρχιερεῦσι —— πρώτους] Αρχιερέων nomine non tantum eos intelligi volo, qui maximo pontificatu aut fungebantur aut functi erant, eorumque vicarios, sed alios quoque principes XXIV. sacerdotalium familiarum, ut loquuntur LXXII. *Paralip.* c. 24. v. 16. Vide Grotium ad *Matt.* c. 2. v. 4.
d Εκαστός τε αὐτῶν] Εξάπινα δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις π. ἱ. καὶ τ. π. τ. πλ. τ. Ιεροσολυμιτῶν ἔχθρα τις πρὸς ἀλλήλους καὶ διάστασις, ἕκαστός τε αὐτῶν πλῆθος ἀν. τ. θρ. κ. ν. π. ἡγεμὼν καὶ ἰσχὺν εἶχον *Busb* i. δ. καὶ τ. ἀρχ. ἔχθρα τις εἰς ἀλλήλους καὶ στάσις καὶ πρὸς τοὺς πρώτους ἦν πλ. ἐ. τ. ἀ. σ. ἀ. τ. θ. καὶ ν. ε. ποιήσας καὶ καθ' ἑαυτὸν συναγείρας, ἡγεμὼν ἦν *L. B.*
e Ποιήσας,] Ποιήσας, καθ' ἑαυτὸν συναγείρας ἡγεμὼν καὶ ἰσχὺν εἶχον στάσις ἦν *Gall.*
f Οὐδείς·] Οὐδὲ εἷς *Busb. Enseb.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 20. & *Niceph.* in *Hist. Eccl.* l. 2. c. 26.
g Ανωμοτεύτῳ] *L. B.* ἀνωμοτήτῳ.
h Τοσοῦτος —— ὠλῶνας,] Pontifices servos immittunt, qui debitas sacerdotibus decimas auferant. conf. infr. c. 8. § 2. SPANH.

Sacerdotum clades.

Tanta porro pontificibus inceſſit impudentia & audacia, ut non vererentur ſervos ſuos ad areas mittere, qui decimas ſacerdotibus debitas raperent *agerentque.* Unde accidit ut ex ſacerdotibus nonnulli, quibus res familiaris anguſtior, præ alimentorum inopia mortem oppeterent. ita factioſorum violentia jus ſaſque omne penitus opprimebat.

VII. *Porcius Feſtus Judææ procurator.*

9. Porcio autem Feſto, qui Felici ſuccederet, à Nerone miſſo, primores Judæorum Cæſaream incolentium Romam aſcendunt, & accuſationem contra Felicem inſtituunt: dediſſetque omnino pœnas injuriarum, quibus Judæos affecerat, niſi Nero fratris Pallantis, qui tum maxime apud eum in honore erat, precibus ſupplicibus multa indulſiſſet. Quin & duo primores Syrorum, qui Cæſaream incolebant, Burro (ille enim Neronis erat magiſter, idemque ei à Græcis epiſtolis) ingenti pecuniæ vi perſuadent, ut illorum in gratiam literas à Nerone impetraret, quibus Judæis adimeretur jus civitatis illis cum Syris commune. Atque Burrus, cum imperatori ſupplicaſſet, id obtinuit ut hujuſmodi epiſtola ſcriberetur. unde mala, quæ gentem noſtram poſtea afflixerunt, ortum habuere. Judæi enim Cæſarenſes, ubi cognoverunt quæ ſcripta erant ad Syros, eo magis in ſeditionibus perſtabant, donec bellum exarſit.

Felix Romæ accuſatur.

Jus civitatis Cæſarenſis Judæis ademptum.

Judæi à latronibus & Sicariis vexati.

10. Cum autem Feſtus in Judæam veniſſet, accidebat ut Judæa latronibus vexaretur, qui vicos omnes incendebant & diripiebant. Et tunc quidem ii qui Sicarii appellati erant (iſti enim latronum genus) ad maximum numerum excreverant, enſiculis parvis utentes, magnitudine haud multum à Perſarum acinace diverſis, ſed incurvis *paululum inflexiſque*, quales ſunt quæ Romanis appellantur ſicæ; unde & nomen ipſis latronibus, multa cæde graſſantibus, inditum eſt. nam feſtis diebus, ut jam ante diximus, turbæ permiſti, undique in urbem religionis ergo confluenti, quotquot voluerint nullo negotio trucidabant. non raro etiam armati in inimicorum vicos irruebant, direptiſque ignem admovebant. Quin & Feſtus equeſtres peditesque copias contra eos miſit, qui decepti erant ab homine quodam præſtigiatore, ſalutem ipſis pollicente & malorum ceſſationem, ſi ſe uſque ad deſertum ſequi vellent; atque ipſum deceptorem, pariter ac eos qui illum comitati ſunt, interfecerunt milites ab eo miſſi.

Feſtus præſtigiatorem opprimit.

Domum ab Agrippa exſtructam ægre ferunt Judæi.

11. Sub idem autem tempus rex Agrippa ædificium magnitudine inſigni exſtruxit prope xyſtum, in regia Hieroſolymitana *Herodiana*, quæ olim fuerat Aſamonæi filiorum regia: cumque in loco eminenti ſitum eſſet, inde amœniſſimus proſpectus patebat urbem aſpectare volentibus. cujus rei cupidus rex, è triclinio, cum illic decumberet, quicquid in templo ageretur ſpectabat. Illa ubi viderunt Hieroſolymitanorum proceres, vehemen-

σωτη ἢ τὰς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ λωνας ἐπὶ [i] τὰς ἁλῶνας, τὰς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν [k] ὀφειλομένας δεκάτας. καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῶν ἱερέων [l] ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτως ἐκράτει δικαίᾳ παντὸς ἡ τῶν στασιαζόντων βία.

Θ'. [m] Πορκίῳ ἢ Φήστῳ Ἀλβίνος Φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ Νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆς τῶν Καισαρέων κατοικούντων Ἰουδαίων, εἰς τοῦτο Ῥώμῃ ἀναβαίνουσι, Φήλικος κατηγορῆσοντες· καὶ πάνυ ὢν ἐδεδώκει τιμωρίαν τοῖς Ἰουδαίοις ἀδικημάτων, [n] εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ Νέρων τῷ ἀδελφῷ Πάλλαντι χαριζόμενος συνεχώρησε, [o] μᾶλλον ἢ τότε Ἀλβῖνος τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. [p] ἢ τῆς ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἢ οἱ πρῶτοι [q] δύο Σύροι [r] Βῆρρον· παιδαγωγὸς ἢ ἔτος τῷ Νέρωνος, τάξιν τοῦτο τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένος. πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι χαριζόμενος Νέρωνος αὐτοῖς ἐπιστολὰς ἀκυρῶσαι τοὺς Ἰουδαίων [rr] πρὸς αὐτὰς [s] ἰσοπολιτείαν. καὶ Βῆρρος τὸν αὐτοκράτορα χαριζόμενος [t] ἐπέτυχε γραφῆναι τοῦτο ἐπιστολάς. αὕτη τῷ ἔθνει ἡμῶν τὴν μὴ πάσης κακῶν τὰς αἰτίας παρέσχεν. πυθόμενοι γὰρ [v] οἱ ἐν τοῦτο Καισαρείαν Ἰουδαῖοι τὰ γεγραμμένα [x] πρὸς τοὺς Σύρους, σταστικῶς μᾶλλον εἶχον, μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξῆψαν.

ι'. Ἀφικομένου ἢ εἰς τοῦτο Ἰουδαίαν Φήστου, συνέβαινε τοῦτο Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ [y] Σικάριοι ἢ καλούμενοι, λῃσταὶ ἢ εἰσὶν ἔτος, τότε μάλιστα [z] ἐπληθύνοντο, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν [a] ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι ἢ καὶ [b] παραπλησίοις τοῦτο ὑπὸ Ῥωμαίων σίκαις καλουμέναις, ἀφ' ὧν καὶ τοῦτο τὴν φονοτομίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἴπαμεν, τῷ πλήθει [c] τῶν πανταχόθεν εἰς τοῦτο πόλιν ἐπὶ τοῦτο εὐσέβειαν [d] συῤῥυέντων, ἃς βουληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπέσφαττον. πολλάκις ἢ καὶ μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν [e] ἀφικόμενοι, διήρπαζον καὶ ἐνεπίμπρασαν. πέμπει ἢ Φῆστος δύναμιν ἱππικοῦ τε καὶ πεζικοῦ ἐπὶ τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένους καὶ παῦλαν κακῶν, εἰ βουληθεῖεν ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴν ἀπατήσαντας, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες.

ια'. Κατὰ ἢ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ᾠκοδομήσατο μεγάλῃ διάφορον οἴκημα, ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν Ἱεροσολύμοις, πλησίον ξυστοῦ. [f] τὸ δὲ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ δὲ τόπου κείμενον τοῖς [g] κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τοῦτο πόλιν ἐπιτερπέστατον παρεῖχε τοῦτο θέαν· ἧς ἐφιέμενος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ ἱερὸν πραττόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν Ἱεροσολυμιτῶν

i Τὰς ἁλῶνας] Confer lib. VI. c. 13. §. 1. & infr. c. 8. §. 2. τὰς ἅλωνας· SPANH.

k Ὀφειλομένας δεκάτας.] Ἐποφειλομένας *Busb.*

l Ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν.] Ὑπὸ ἐνδείας ἀπομυρομένους θνῄσκειν *Euſeb.* & *Nicèph.* HUDS. Ὑπ' ἐνδείας ἀπομυρομένους θνῄσκειν. è Joſepho Euſeb. H. Eccl. lib. II. c. XX. SPANH.

m Πορκίῳ ἢ Φήστῳ Ἀλβίνος] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 14. §. 1. SPANH.

n Εἰ μὴ πολλὰ] Εἰ μήπερ αὐτῷ ὁ Νέρων συνεχώρησε τῷδελφῷ Πάλλαντι πειθοῖς ἀβδακλίσασι· μᾶλλον ἢ τότε Ἀλβῖνος τιμῆς ἄγων ἐκεῖνον. *Busb.*

o Μᾶλλον ἢ] *L. B.* μᾶλλον δὴ.

p Καὶ τῶν ἐν τῇ Καισαρείᾳ] Καὶ οἱ ἐν Καισαρείᾳ ἢ Σύροι *Zonar.* καὶ οἱ ἐν τῇ Καισαρείᾳ ἢ πρῶτοι Σύρων *Gall. Voſſ.* & *Epiphan.*

q Δύο Σύροι] *L. B.* Σύρων.

r Βῆρρον.] Ita reſcripſi pro Βήρυλλον, voce ſane mendoſa, quæ in *Joſephi* libros (*Gr.* & *Lat.*) dudum irrepſerat.

rr Πρὸς αὐτὰς] Εἰς αὐτὰς *Busb.*

s Ἰσοπολιτείαν.] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 13. §. 7. SPANH.

t Ἐπέτυχε γραφῆναι τοῦτο ἐπιστολά.] Ἔπεισε γραφῆναι *Busb.* ἐπέτυχε γραφῆναι *L. B.*

v Οἱ ἐν τοῦτο Καισαρείαν Ἰουδαῖοι] Οἱ ἐν τοῦτο Καισαρείαν οἰκοῦντες Ἰουδαῖοι τὰ δόξαν Νέρωνος γεγραμμένα *Busb.*

x Πρὸς τοὺς] *L. B.* τὰ πρὸς τοὺς.

y Σικάριοι —— ἀκινάκας,] Conf. ἀλωτ. lib. 2. c. 17. §. 6, & lib. 3. c. 9. §. 5. SPANH.

z Ἐπληθύνοντο,] Ἐπλήθυνον *Busb.*

a Ἀκινάκας,] Vide *Fullerum* in *Miſcell. S.* l. 2. c. 3. §. 165. *Druſium* de *tribus Sectis*, p 119. *Nic. Abramum* in *Ciceronis Oratt.* vol. 2. p. 107. *Kelandum* in *Diſſ.* VIII. *de Veteris Linguæ Perſicæ reliquiis.* & *Burtonum* de *Lingua Perſica*, p. 64.

b Παραπλησίοις] Mallem (cum *Cod. Busb.*) ὁμοίοις, quod vox παραπλησίοις paulo ante occurrat. (ὁμοίοις τοῖς *L. B.*) ἐπικαμπέσι καὶ ὁμοίοις τοῖς ὑπὸ P. *Zonar.*

c Τῶν πανταχόθεν εἰς] Illud τῶν inſerui è *Cod. Busb.* accedente nunc *Lugd. Bat.*

d Συῤῥυέντων,] Συῤῥεόντων *Busb.* & *Voſſ.*

e Ἀφικόμενοι,] Ἀφικνούμενοι *Busb.* & *Voſſ.*

f Τὸ ἢ βασίλειον ἐγεγόνει πάλαι] Ita *Busb. Lugd. Bat.* & *Epiphan.* qui vertit, *quod palatium factum eſt olim à filiis Aſamonæi.* antea erat, τότε βασίλειον ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων.

g Κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις] Ἐποπτεύειν ὑπὸ *Busb.*

h Ἐν-

τῶν οἱ πρέχοντες, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐ γὰρ ἦν πάτριον ἐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ ἔξ τὸ ἱερὸν ὁρώμενα κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοῖχον οὖν ἐγείρασιν ἀντὶ τῆ ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσωθεν ἱερῷ πεφραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μόνον ἦ ἔ βασιλικὸ περιπλίνε τὴν ἄποψιν ἔτ῀ οἰκοδομηθεὶς ἀπετίμητο, ἀλλὰ ἓ τῆ δυτικῆς στοᾶς τῆ κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξωθεν ἦσης, [h] ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ Ρωμαῖοι ἔ ἑορτῆς ἐπιοῦσῃ διὰ τὸ ἱερόν. ἀντὶ τούτοις [i] ἠγανάκτησάν ὅ, τε βασιλεὺς Αγρίππας, μάλιστα ἦ φῆς῀ ὁ [k] ἔπαρχ῀, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθελεῖν. οἱ ἦ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτῆς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτε πρὸς Νέρωνα· ζῆν γὰρ ἔχ ὑπομένειν, καθαιρεθέντ῀ τινὸς μέρες ἔ ἱερᾶ. συγχωρήσαντ῀ ἦ ἔ φήσε, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς Νέρωνα [l] τὰς πρώτας δέκα, καὶ Ισμάηλον τ̀ ἀρχιερέα, καὶ Ελκίαν τ̀ γαζοφύλακα. Νέρων ἦ ἀμαθύνας αὐτῶν, ἐ μόνον συνέγνω περὶ ἔ πεπραχότ῀, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ἵνα ἐᾶν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ [m] Ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ [n] ἦν, ὑπὲρ τ̀ Ιουδαίων δεηθείσῃ χαριζόμεν῀. ἢ τοῖς μὲν δέκα πρόσταξεν ἀπέναι, τ̀ ἦ Ελκίαν καὶ τ̀ Ισμάηλον [o] ὁμηρεύσοντας παρ' ἑαυτῇ κατέχειν. ὁ ἦ βασιλεὺς, ταῦτα ὡς ἐπύθε, δίδωσι τὴν ἀρχιερωσύνην Ιωσήπῳ τῷ Σίμων῀ παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ ἦ [p] Καβί.

ter succenſebant. neque enim patria conſuetudo aut lex noſtra ferebat, ut quæ in templo gererentur, & maxime cum res ſacra fieret, aliquis *præter ſacerdotes* aſpiceret. Quam ob rem altum parietem excitabant ſuper exedram, quæ erat in interiore templo ad ſolem occiduum verſa. Iſte autem *ita* exædificatus non ſolum proſpectum è regio triclinio intercipiebat, ſed & è porticu occidentali extra templum ſita, ubi Romani * propter templum feſtis diebus excubias agebant. Iſta ægre tulerunt & rex Agrippa, & maxime Feſtus præſes, eiſque præcepit ut murus dirueretur. Illi vero rogarunt, ut liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere: vitam enim diutius non ferendam eſſe, parte aliqua templi diruta. Cumque Feſtus, id permiſiſſet, ad Neronem de ſuis ablegarunt decem primores, & Iſmaëlum pontificem, & Helciam ſacri ærarii cuſtodem. Nero autem cum eos audiviſſet, non ſolum quod factum erat eis ignoſcebat, verumetiam conceſſit ut ſtaret maneretque ædificium; gratificatus in hoc uxori ſuæ Poppææ, quæ (femina utpote religioſa) ei Judæorum in gratiam ſupplicaverat. quæ *porro* decem quidem *viros* abire juſſit, Helciam vero & Iſmaëlum apud ſe *tanquam* † obſides retinuit. At rex ubi iſta reſcivit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis *olim* pontificis filio.

Murum altum adificant Judæi.

Quem, contra quam voluerunt Agrippa & Feſtus, manſurum ſtatuit Nero.

Joſephus Cabi pontifex.

ΚΕΦ. ϑ'.

Περὶ Αλβίνε, ὃ ἐπιτροπεύοντ῀ ἀναιρεῖται Ιάκωβ῀· οἷά τε ᾠκοδόμησεν Αγρίππας.

CAP. IX.

De Albino, quo procuratore interficitur Jacobus: deque ædificiis Agrippæ.

VIII.

ΠΕμπτῃ δὲ Καίσαρ [q] Αλβῖνον εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔπαρχον, φήσε τὴν πλησθῆναι πυθόμεν῀. [r] ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ̀ Ιώσηπον τὴν [s] ἀρχιερωσύνην, [t] τῷ δὲ Ανάνε παιδὶ, καὶ αὐτῷ Ανάνῳ λεγομένῳ, τὴν ἀρχὴν τ̀ ἀρχῆς ἔδωκε. τοῦτον δὲ φασὶ τ̀ πρεσβύτατον Ανανον εὐτυχέστατον γενέσθαι. πέντε γὰρ ἔσχε παῖδας, καὶ τούτες πάντας σωίδη ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, αὐτὸς καὶ [v] πρότερον τ̀ πάνυ χρόνε ἀρχιερατεύσας· ὅπερ ἄδενὶ σωίδη τ̀ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. [x] ὁ δὲ νεώτερ῀ Ανα῀, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην [y] ἔφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τ̀ τρόπον, καὶ τολμητὴς ἀφοβερόντως· αἵρεσιν δὲ μετῆλθε τὴν [z] Σαδδουκαίων, [a] οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τὸς Ιουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. [b] ὅτε δὴ οὖν τοιοῦτος

ΑLbinus Judææ procurator. Ananus, Anani filius, pontifex.

Æſar autem, audita Feſti morte, Albinum in Judæam miſit præſidem. Cæterum rex Joſepho quidem pontificatum abſtulit, Anani vero filio, ipſique Anano vocato, conceſſit, ut in iſtum principatum ſuccederet. At ſeniorem hunc Ananum ajunt feliciſſimum exſtitiſſe. nam quinque filios habuit, hiſque omnibus contigit Deo in pontificatu miniſtraſſe, cum & ipſe in primis ea dignitate in tempus longiſſimum functus eſſet: id quod nulli unquam apud nos pontifici contigit. Interea Ananus junior, quem pontificatum accepiſſe jam diximus, ferox erat ingenio & inſigniter audax; ſectam etiam Sadducæorum ſequebatur, qui præ cæteris Judæis in judiciis acerbi & immites, quemadmodum antea indicavimus. Talis igitur cum eſ-

h Εθα —— ἱερόν.] Conf. ſupr. c. 4. (5.) §. 3. SPANH.

* *Propter templum feſtis diebus excubias agebant.*] *Sc.* ad omnes tumultus arcendos.

i Ηγανάκτησαν.] Ηγανάκτησεν ὅ, τι β. Αγρ. καὶ μάλιστα *Busb.*

k Επαρχ῀,] Επαρχ῀ hic dicitur, qui propriè Επίτροπ῀ ſeu Procurator dicebatur. SPANH.

l Τὰς πρώτας δέκα,] Δέκα ἐκ τ̀ πρώτων *Zonar. de ſuis primatibus decem*, ut vertit *Epiphan.* Videſis Cl. *Vitringam* de *Decem-Viris otioſis*, p. 205.

m Ποππαίᾳ,] Ita ex nummis. Ποπαίᾳ aut Ποππαίᾳ in *Joſephi* libris.

n Ην,] Ην αὕτη *Busb.*

o Ομηρεύσοντας] *L. B.* ὁμηρεύσοντας.

† *Obſides retinuit*] Obſequii nempe Judæorum.

p Καβί.] Ita *Busb. Voſſ.* Καβῆ in *cæteris* Gr. in *Epiphanii* libris *Gaddis* aut *Gadis.*

q Αλβῖνον εἰς τὴν Ιουδαίαν ἔπαρχον,] Conf. *ἀλωτ.* lib. 2. c. 14. §. 1. & lib. 6. c. 5. §. 3. SPANH.

r Ο ἦ βασιλεὺς] Ο ἦ Αγρίππας *ἀφ. Busb.*

s Αρχιερωσύνη,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνη in *Editis Aliiſque.*

t Τῷ ἦ Ανάνε παιδὶ,] *Nicephorus* (in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 4.) hunc *Ananum* eundem eſſe dicit cum *Ananiæ* illo, qui *Paulum* colaphis cædi juſſit, *Act.* c. 23. v. 2. Sed eum longe falli oſtendit *Valeſius* ad *Euſeb.* l. 2. c. 23.

v Πρότερον τ̀ τιμῆς] Ita *Busb.* & *Gall.* πρότερ῀ in *Editis Aliiſque.*

x Ο ἦ —— αὐτῷ] Adducuntur hæc ab Euſebio H. Eccl. lib. 11. c. XXIII. p. 65. D. ab iis verbis: ὁ ἦ νεώτερ῀ Ανα῀ &c. SPANH.

y Εφαμεν παραληφέναι,] Εἰπομὲν *Euſeb.* in *Hiſt. Eccl.* l. 2. c. 23. *Niceph.* in *H. E.* l. 2. c. 38. & *Syncell.* p. 339.

z Σαδδουκαίων,] Talmudici etiam in Codice Joma teſtantur adjuratum fuiſſe Pontificem Maximum antequam admitteretur ad miniſterium diei Expiationis, ne placita Sadducæorum ſequeretur in adolendo ſuffitu. Fuere ergo ex Sadducæis ipſis Pontifices aliquando. REL.

a Οἵπερ —— Ιουδαίους,] Sadducæi ſeveriſſimi in Judiciis; Phariſæi contra mites ὡς πρὸς τὰς κολάσεις ſupr. lib. 13. c. 10. § 6. SPANH. Quod hic de Sadducæis notat eos præ aliis Judæis ſeveriſſimos fuiſſe in infligendis pœnis illuſtrat ea quæ in Megillath Taanith leguntur ad diem XIV. Tammuz. Sadducæos codicem conſcripſiſſe סֵפֶר גְּזֵרוֹת quem uti canonem ſequebantur in quo notatum erat quinam pœna lapidationis, qui combuſtionis qui alia plecti deberent אִלּוּ שֶׁנִּסְקָלִין וְאִלּוּ שֶׁנִּשְׂרָפִין, idque adeo ſevere exequebantur, ut dicerent עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן *oculum pro oculo, dentem pro dente*, quem proximo abſtulerant, pendendum eſſe. Hinc etiam videtur eſſe quod Sadducæi in primis commemorentur qui ſeverius etiam animadvertendum cenſuerint in Petrum & Johannem Act. IV. 1. ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς ἦ ἱερᾶ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Ita & Act. 5. 17. E contrario Phariſæi mitiores ſe oſtendiſſe leguntur, uti Act. 5. 34. Gamaliel Phariſæus Apoſtolos dimittendos ſuadebat. Nec deſunt alii loci tum ex corpore juris Phariſaïci, id eſt Talmude, tum aliunde petiti ex quibus docemur Phariſæos lenes fuiſſe admodum in plectendis reis. Adi Lightfootum ad Johann. XVIII. 31. Joſephus etiam in vita ſua (erat autem Phariſæus) manſuetudinem ſuam prædicat & quod non affecerit pœnis quos poterat, idque plus ſemel; quod nefas putet, aliquem ὁμόφυλον interficere. REL.

b Ατε δὴ οὖν] Ατε δὴ τοιοῦτ῀ Ανα῀ *Sync.*

esset Ananus, opportunum sibi tempus adesse ratus, eo quod Festus quidem vita cessisset, Albinus vero adhuc in itinere esset, concilium judicum cogit; inductoque in judicium fratre *illius* Iesu, qui dicebatur Christus (Jacobus ei nomen) & cum eo quibusdam aliis, in eos ut legis violatæ reos cum accusationem instituisset, *statim* lapidandos tradidit. Sed quicunque inter cives modestissimi, legisque observandæ studiosissimi habebantur, graviter hoc tulerunt: atque clam *legatos* ad regem mittunt, hortantes ut Ananum per literas monere vellet, ne quid deinceps simile moliretur; neque enim prius illud recte *atque ex jure* ab eo factum fuisse. Quinetiam nonnulli eorum Albino, ab urbe Alexandria iter facienti, occurrerunt; eumque monuerunt, non licuisse Anano absque ipsius consensu concilium judicum convocare. Horum oratione Albinus persuasus literas plenas furoris & iracundiæ Anano scribit, minatus se de illo pœnas sumpturum. Proinde rex Agrippa, adempto ei pontificatu, quem per tres menses gesserat, Jesum Damnæi filium *pontificem* constituit.

Jacobus, frater Christi, lapidatur.

Ob Jacobi necem Ananum apud Albinum accusant Judæi.

Jesus Damnæi filius, pontifex.

2. Porro Albinus, cum ad urbem Hierosolymitarum venisset, omnem curam & providentiam adhibuit, ut pacatam & tranquillam redderet provinciam, sicarios aliquammultos interficiendo. Ananias autem pontifex ad majorem indies crevit existimationem, atque benevolentiam & honorem amplissimum apud cives *suos* assequutus est. *nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat; atque adeo donis cum Abinum tum & pontificem *ipsum* assidue deliniebat. Habebat autem servos nequissimos, qui, adjuncto sibi audacissimo quoque, areas obeuntes sacerdotum decimas vi rapiebant, nec ab iis verberandis abstinebant qui eas dare recusabant. pontifices etiam similiter ac illius servi faciebant, cum nemo *eos* impedire posset. Quo fiebat ut sacerdotes, qui olim decimis se alebant, tunc cibi penuria morerentur.

Sacerdotum decimæ vi abreptæ.

ὢν ὁ Ανανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἁρμόδιον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν Φῆστον, Αλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν· καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, Ιάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῆ κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ· καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ανάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν· μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν Ανάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Αλβῖνος δέ, πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις, γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ανάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας, διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἄρξαντα μιᾶς ἡμέρας, Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου κατέστησεν.

Β'. Επεδὴ δὲ ἦκεν ὁ Αλβῖνος εἰς τὴν τῶν Ιεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσηνέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίδα, ὡς ἥ τε χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀναιρῶν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ανανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ μέγα προῆλθε δόξης, καὶ τὰ παρὰ τῶν πολιτῶν εὐνοίας τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς. ἦν γὰρ χρημάτων πορισικός· καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Αλβῖνον καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς· οἳ, συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ἐπὶ τοὺς ἅλωνας παρῄσαν τοὺς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπέχοντο τύπτειν. οἵ τε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔπρασσον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας τρεφομένους τότε συνέβαινε θνήσκειν, τροφῆς ἀπορίᾳ.

γ'. Πά-

---

c Τὸν ἀδελφὸν Ιησοῦ] Illa de Jacobo, *Jesu, qui Christus dicebatur, fratre* (licet agnita ab *Eusebio* (in *Eccl. Hist.* l. 2. c. 24.) Aliisque eum sequutis, disertimque à *Photio* in *Bibl.* cod. 238. p. 978.) pro mero adsumento male feriati Christiani habentur à nonnullis. quam recte κρατικωτέρων esto judicium. Quod vero attinet ad ista, ταῦτα συμβέβηκεν Ιουδαίοις τῇ ἐνδίκῳ Ιακώβου τοῦ δικαίου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ιησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, ἐπειδήπερ δικαιότατον αὐτὸν ὄντα Ιουδαῖοι ἀπέκτειναν, quæ, tanquam à *Josepho* prolata in *Antiquitatum* libris, affert *Origenes* (l. 1. contra *Celsum* p. 33. & in *Comment.* ad *Matt.* p. 233.) & ex eo, ut puto, *Eusebius Alique*; verisimile est ea referri debere μνημονικῷ ἁμαρτήματι *Origenis*, ut constare videtur ex ipso *Flavio*, paulo supra, c. 7. §. 5. Certe nullibi (quod sciam) locum habere potuerunt in *Antiquitatibus*; ut quæ non agant de *Hierosolymorum Excidio.*

d Ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν] Ως τοῦ παρανομ. *Sync.*

e Παρῴδησε λευσθησομένους.] Παραδίδωσι καταλευσθησομένους *Sync.* Alia, tanquam ex *Hegesippo*, de morte *Jacobi* tradit *Eusebius* in loco jam laudato: quæ cum *Josepho* conciliare non tentabimus, utpote vel fabulosa omnia (ut dicit *Scaliger* ad *Eusebium* n. MMLXXVII.) vel (prout fatetur *Petavius* in *Epiphan.* ad *Hæres.* LXXVIII.) quædam falsa & subabsurda, genuinis *Hegesippi* addita, complectentia.

f Τὰ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβοῦς,] Illud τὰ insertum dedi auctoritate *Eusebii*, *Niceph.* & *Sync.*

g Καὶ τὸν Αλβῖνον ὑπαντιάζουσιν] Καὶ τῷ Αλβίνῳ ὑ. ἀ. τ. Α. ὁδοιποροῦντι *Busb.*

h Τῆς ἐκείνου γνώμης] Τῆς αὐτοῦ γνώμης *Euseb.* p. 66. B. SPANH.

i Ἐκείνου γνώμης] Αὐτοῦ γν. *Euseb.* & *Niceph.* αὐτῶν perperam *Syncello.* HUDS. Αὐτῶν legit Syncellus, quod mire sensum variat. Sine præsidis consensu, aut sine illorum Judæorum consensu non licuit Pontifici Synedrium convocare. Et quia διδάσκουσιν præcedit, videtur lectio αὐτῶν non rejicienda. Num enim doceri debuit Procurator Judææ; non licuisse Pontifici sine ejus auctoritate id agere? Num id ignorabat? Et quid sibi vult id πεισθείς, persuaderine debuit verbis eorum ut crederet vera illos dicere de eo quod Ananus fecerat? Verum ab altera parte observandum est antea Josephum scripsisse Pontificem ideo Synedrium convocasse, quia tempus videbatur ei opportunum ob absentiam Præsidis. Si Præses licentiam convocandi Synedrium dare non debuit, cur captarit hoc tempus uti opportunum. Porro si in eo peccavit quod absque aliorum Judæorum consensu Synedrium convocavit, quare Josephus post καθίζει συνέδριον non addit χωρὶς τῆς γνώμης horum vel illorum? Præterea illi qui mittebantur ad Albinum erant missi à viris qui in urbe legum patriarum erant peritissimi. Non dicitur eos fuisse in dignitate constitutos, πρεσβυτέρους aut ἡγεμόνας τοῦ πλήθους quod necesse erat, siquidem illorum consensus requirebatur ad convocationem Synedrii. Denique an fuerunt hi nuncii, qui dicunt suum consensum requiri, membra Synedrii, & an interfuerunt? si hoc? cur interfuere Synedrio illegitimo? & an membra Synedrii rogari debuerant a Pontifice an liceret Synedrium convocare? ubi id traditum est? Si non sunt membra, quinam ergo fuerant in populo ea dignitate præditi, ut jus haberent licentiam concedendi Pontifici ipsi convocandi Synedrium? Fuere ergo hi tales, qui Procuratori indicarunt quid actum esset, & eum edocuerunt quomodo res se haberet, & quæ consuetudo obtineret: ideoque iratus scripsit Præses Pontifici persuasus ut hoc faceret ipsorum dictis quibus eum incitaverant & sibi pœnas daturum minatus est: quod Agrippa ablato Pontificatu præstitit. Si tantum in eo peccasset Pontifex, ut inconsultis nonnullis Judæis Synedrium convocasset, putamusne adeo iratum futurum fuisse Albinum, & Pontificatum ei demturum Agrippam? Ne addam codices Josephi constanter ἐκείνου legere, & Syncellum sæpe esse corruptissimum. REL.

k Καὶ ὁ βασιλεὺς Αγρίππας,] Βασιλεὺς ὁ Αγρ. solus *Euseb.*

l Αφελόμενον] Αφελόμενοι αὐτὸν ἄρξαντα *Euseb.* & *Niceph.*

m Αὐτὸν ἄρξαντα] Αὐτὸν ἄρξαντ' *Euseb.* p. 66. C. SPANH.

n Ιησοῦν τὸν τοῦ Δαμναίου] Syncellus ex Josepho profert Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον. Male. Monstro simile est Idumæum videre Pontificem & Agrippam regem in illum qui ne Israelita quidem esset hoc munus conferre. Ignoratio τοῦ Δαμναίου peperit vocem notiorem. REL.

nn Δαμναίου κατέστησεν.] Ita *Busb. Lugd. Bat. Gall.* & *Niceph.* Δαμναίου *Euseb.* Ex *Epiphanii* libris incertum utrum Δαμμαίου an Δαμναίου legerit. Δαμνέως in *Editis*, nec aliter apud *Photium.* Ιησοῦν τὸν Ιδουμαῖον *Syncell.*

o Εἰσηνέγκατο σπουδὴν] Εἰσφέρεται *Busb.*

p Πολλοὺς] *L. B.* τοὺς πολλούς.

q Τῶν σικαρίων ἀναιρεθέντας.] Conf. *Antiq.* lib. 2. c. 17. §. 6. & supr. c. 7 §. 10. SPANH.

r Ανανίας] *Sc.* Nebæi filius. *Usserius* ad *A. M.* 4066. Vide *Gatakerum* in *Advers. Miscell.* p. 78.

* *Nam pecuniam acquirendi rationem probe noverat;*] Nam locuples erat, *Epiphan.*

s Τοὺς ἅλωνας] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH. In *Marg. L. B.* ἅλως.

t Τοὺς —— βιαζόμενοι,] Conf. supr. c. 7. §. 8. SPANH.

γ Κα-

γ'. Πάλιν δὲ οἱ σικάριοι [v] κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνεστήκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου· πᾶσι δὲ ἦν ὅτος [x] Ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως· καὶ θήσαντες ἐξήγαγον. εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν Ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας ἀπολύσαι. καὶ ὁ [y] Ἀνανίας, διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχε. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντως ἐπεμηχανῶντο τῶν Ἀνανίου παῖδας [z] συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ σωτηρίως ζωγρουῦντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ τινας τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. γινόμενοί τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαρρήσαντες, τὴν χώραν ἅπασαν ἐκάκωσαν.

δ'. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ὁ Βασιλεὺς Ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην Καισάρειαν καθασκεύασας, εἰς τιμὴν τοῦ Νέρωνος τιμῶν, Νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ Βηρυτίοις δὲ θέατρον, ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, τὸ κατ' ἔτος θέας ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε. καὶ τὴν πᾶσαν δὲ πόλιν ἀνδριάντων ἀναθέσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀποτύποις εἰκόσιν ἐκόσμησε. καὶ μικρὸν δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ παρὰ τῶν ὑπηκόων ἤνυξεν, διὰ τὸ περιαιρούμενον τὰ ἐκείνων [a] ξένην πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιήλ, τὴν διαδοχὴν τῆς ἀρχιερωσύνης παρὰ τοῦ βασιλέως, Ἰησοῦν ἀφελόμενος τὸν τοῦ [b] Δαμναίου· καὶ διὰ τοῦτο σφῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. [c] συσσήμαντα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ἀπὸ τῶν βλασφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπερεῖχε δὲ Ἀνανίας τῷ πλούτῳ προσιόντας τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. [d] Κοστόβαρος δὲ καὶ [e] Σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰν πλῆθη συνῆγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῶν ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον.

ε'. Ὡς δὲ ἤκουσεν Ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ [f] Γέσσιον Φλῶρον ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεσκῆσθαι, προσαγαγὼν τοὺς δεσμώτας, ὅσοι ἦσαν ἐξ αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀνευρεθῆναι· τοὺς δὲ ἐκ μικρᾶς καὶ τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἰρκτὴν καταπεσόντας, χρήματα λαμβάνων αὐτοὺς ἀπέλυε. καὶ ἔτως ἡ μὲν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν [h] ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ λῃστῶν ἐπληρώθη.

ς'. Τῶν δὲ Λευιτῶν, Φυλὴ δέ ἐστιν αὕτη, [i] ὅσοιπερ ἦσαν [k] ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα, [l] καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐξεῖναι τοῖς ἱερεῦσιν ἐξιερέψαι λινῆν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτὴ τοῖς [m] τῆς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύσεται καινοποιεῖν. καὶ τῆς ἀξιώσεως οὐ διήμαρτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μετὰ γνώμης τῶν εἰς τὸ συνέδριον [n] ἐπιχομένων

3. Rursum etiam sicarii dum festum ageretur, quod tum supervenerat, nocte urbem ingressi, vicum comprehendunt scribam Eleazari templi prætoris (ille enim erat Anani pontificis filius) vinctumque abduxerunt. Deinde, nuncio ad Ananiam misso, dixerunt, se scribam *velle* ad ipsum remittere, si Albino persuaderet, ut decem ex illis, quos captos vinctosque habebat, ipse dimitteret. Atque Ananias, id cum Albino necessitate coactus persuasisset, voti compos factus est. unde majores ortæ sunt calamitates. Nam id modis omnibus agebant, ut aliquem è necessariis atque amicis Ananiæ deprehenderent: cumque frequenter eos vivos caperent, non prius dimittebant quam è sicariis aliquot reciperent. Itaque, ubi rursus eis magnus accrevit numerus, fiducia resumpta totam regionem infestabant. *Sicariorum audacia.*

4. Sub idem autem tempus rex Agrippa, cum Cæsaream quæ Philippi dicebatur ædificiis auxisset, in Neronis honorem *eam* Neroniada appellavit. insuper & theatrum apud Berytios, magnis sumptibus exstructum, annuis spectaculis donavit, multis *pecuniæ* myriadibus *in hunc usum* impensis. Porroque frumentum dedit populo, & oleum distribuit: immo & urbem per omnem statuas dispositi, & imaginibus ad antiqua *clarorum* artificum archetypa expressis eam ornavit; & omnia fere sui regni ornamenta in eam civitatem transtulit. quo factum est ut odium ei apud subditos conflaretur, quòd sublatis quæ illorum erant *universis* externam urbem excoleret. Quin & rex, pontificatum adimens Jesu Damnæi filio, fecit ut Jesus Gamalielis filius ei in *honorem istum* succederet: ac propterea inter eos mutuo orta est dissensio. nam cum hominum audacissimorum cohortem utrinque collegissent, sæpe à conviciis eò deventum est ut lapides in se invicem jacerent. * sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque sceleratorum multitudinem coëgerant; orti quidem genere regio, & propter cognationem Agrippæ in magna *apud populum* gratia: vehementes autem & violenti & ad infirmiores spoliandos prompti paratique. Atque ex illo maxime tempore accidit, ut civitas nostra *malis suis* laboraret, rebus omnibus in deterius ruentibus. *Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias dicta. Berytus ab Agrippa ornamentis aucta. Jesus Gamalielis filius, pontifex.*

5. Albinus vero, cum didicisset Gessium Florum sibi successorem venire, *grati* aliquid videri volens Judæis præstitisse, vinctis productis, eos, qui manifeste necem meruerant, occidi jussit: qui vero levioribus de causis in carcerem conjecti erant, eos accepta pecunia dimisit. atque ita quidem carcer vinctis *maleficis* vacuus est factus, regio vero *tota* latronibus repleta est. *Quæ Judæis præstiterit Albinus ante ejus discessum.*

6. Interea Levitarum (nam & illi in tribum redacti) quotquot erant hymnorum cantores regem orabant, ut coacto synedrio eis æque ac sacerdotibus stolam lineam gestare concederet. illius enim regni temporibus convenire dicebant, ut novi aliquid institueret in perpetuam sui memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Nam rex, cum consensu eorum qui in synedrium venerant, hymno- *Levitis cantoribus stolam lineam gestare permittit Agrippa.*

[v] Καθ' τὴν ἑορτὴν,] Ἑορτὴ γὰρ ἐνεστήκει *Busb.*
[x] Ἀνάνου] *L. B.* Ἀναΐνου.
[y] Ἀνανίας,] Ἀναν solus *Busb.*
[z] Συλλαβεῖν] *L. B.* συλλαμβάνειν.
[a] Ξένην πόλιν κοσμεῖν.] Εἰς ξένην *Vat.*
[b] Δαμναίου·] Δαμνέου in *Editis.*
[c] Συσήμαντα] *L. B.* σύσημα.
* *Sed* —— *concilians.*] Ita cum *Gelenio.* Ananias autem præcellebat eos, quando divitiis suis paratos accipere pecunias redimebat, *Epiphan.*
[d] Κοστόβαρος] Costobarus quidam etiam fuit, Salomes Herodis Magni Sororis Maritus. vid. supr. lib. 18. c. 6. §. 4. SPANH.
[e] Σαυλος,] Ita (suffragante *Lugd. Bat.*) ex *Epiphanii* codicibus. Σάλυλος aut Σαλῦλος in *Græcis.*
[f] Γέσσιον Φλῶρον] Conf. *alsos.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.
[g] Αὐτῶν προδήλως θανεῖν ἄξιοι,] Αὐτῷ *Busb.* & *Vat.*
[h] Ἐκαθάρθη,] Ἐκενώθη *Vat.*
[i] Ὅσοιπερ ἦσαν] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ὅτοι προῆσαν in *Editis Aliisque.*
[k] Ὑμνῳδοὶ,] Qui hymnos ore cantabant. κιθαρισταὶ ita & κιθαρῳδοὶ distinguuntur quod illi cithara modo canerent, hi ore etiam. REL.
[l] Καθίσαντα] *L. B.* καθισάντα.
[m] Τῆς ἀρχῆς χρόνοις] Illud ᾶ è *MSS.*
[n] Ἐπιχομένων,] Ἀφικομένων *Busb.* & *Gall.*

mnorum cantoribus id *privilegii* indulſit; ut, priori veſte depoſita, lineâ, quam voluerant, uterentur. Cumque alia pars tribus *ejuſdem* in templi miniſteriis occupata eſſet, illis etiam permiſit, prout eum rogabant, ut hymnos *canendos* ediſcerent. Illa autem omnia facta erant contra quam patria ferebant inſtituta: quibus violatis fieri non potuit quin meritæ luendæ eſſent pœnæ.

Aliiſque hymnos ſacros ediſcere.

Id agit populus, ut Agrippam ad orientalem porticum inſtauandam moveret.

7. Jam illo tempore abſolutum erat templi ædificium. Populus igitur cum in otio eſſe animadverteret opifices, ultra octodecim millia, atque mercedem deſideraturos eſſe, cum jam antea victus illis ſuppeditaretur ex iis in quibus circa templum elaborarunt; nolletque *ſacram* pecuniam repoſitam habere metu Romanorum, ſimulque operariorum rationem habens, theſauros in iſtos expendere cuperet: (nam, ſi quis unam diei horam operatus eſſet, mercedem pro ea ſtatim accipiebat) regem hortantur ſuadentque, ut orientalem portam inſtauraret. Erat autem porticus exterioris templi, profundæ valli imminens, proinde ſubnixa muris quadringentorum cubitorum, & ſaxis quadratis conſtructa valde candidis. Longitudo quidem cujuſque ſaxi erat cubitorum viginti, altitudo vero ſex. Opus Solomonis regis; qui primus integrum templum exſtruxit. Rex autem (nam à Claudio Cæſare ei demandata erat templi cura) cum ſecum reputaſſet, facile eſſe vel quodcunque opus demoliri, inſtaurationem vero rem arduam *fore*, præſertimque ejuſmodi porticus (utpote quod hoc opus deſideraret tempus longum multumque pecuniæ) illorum quidem petitioni minime conceſſit: urbem vero candido lapide ſterni non prohibuit. Cum autem Jeſu Gamalielis filio pontificatum abſtuliſſet, eundem Matthiæ Theophili filio dedit: quo pontifice bellum inter Romanos & Judæos coortum eſt.

Porticus orientalis deſcriptio.

Eam inſtaurare recuſat Agrippa.

Matthias Theophili filius, pontifex.

νων, σωεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς, ὑπιθεμένυς τὴν ωροτέραν ἐσθῆτα φορεῖν λινῆν ὁίαν ἠθέλησαν. μέρυς δέ τινων τῆς φυλῆς λειτυργούντων κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ τύτοις ἐπέτρεψε τὰς ὑμνυς ἐκμαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα ἦ ἰὼ ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, ὧν ωαραβαθέντων ὀκ ἐνῆν μὴ οὐ δίκας ὑπομεῖναι.

ζ. P Ἤδη ἦ τότε καὶ τὸ ἱερὸν q ἐτετέλεστο. βλέπων ουῦ ὁ δῆμος ἀργήσαντας τὰς τεχνίτας, ὑπὲρ μυρίυς καὶ ὀκτακισχιλίυς ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς ἐσομένυς ἀφ' ὧν τοῖς τεχνίταις ὑπῆρχε ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας r ωερίζεσθαι, καὶ χρήματα μὲν ὀκ ὀπόσα ἀφ' ὧν ὀκ s Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὑ θέλων, ωροσοικέμενος ἦ τὰ τεχνιτῶν, καὶ εἰς τύτυς ἀναλοῦν τὰς θησαυρὰς βαλόμενος· καὶ γὰ εἰ μίαν τις ὥραν τ ἡμέρας εἰργάσατο, τ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης εὐθέως ἐλάμβανεν· ἔπειθον τ βασιλέα τὴν t ἀνατολικὴν ϛοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν ἦ ἡ v ϛοὰ ἔξωθεν μὲν ἔξωθεν ἱερᾶ, κειμένη ἦ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τετρακοσίων πηχῶν τὰς τοίχυς ἔχυσα, ὀκ λίθων ἦ τετραγώνων κατεσκευασμένη καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑκάστυ λίθυ, πήχεις εἴκοσι· τὸ ἦ ὕψος ἕξ. ἔργον Σολομῶνος τυ βασιλέως πρώτυ δειμαμένυ τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ βασιλεὺς ἦ, ἐπεπίσθει γὰ ὑπὸ Κλαυδίυ Καίσαρος τὴν ὑπιμέλειαν τυ ἱερυ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργυ τὴν καθαίρεσιν εἶναι ῥᾴδιαν, δυσχερῆ ἦ τὴν κατασκευήν· ὑπὲ ἦ τ ϛοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνυ τε γὰ καὶ πολλῶν χρημάτων εἰς τὲργον δεησύσης· ἠρνήσατο μὲν ὡς τύτυ δεομένοις, καταστρέσαι δὲ λευκῷ λίθῳ τὴν πόλιν ὀκ ἐκώλυσεν. Ἰησυῦ δὲ τ τυ x Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλυ, καθ' ὃν καὶ ὁ ωρὸς Ρωμαίυς y πόλεμος Ιυδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.

CAP. X.

Summorum pontificum enumeratio.

Recenſio ſummorum pontificum.

JAM vero neceſſarium eſſe exiſtimo, & huic hiſtoriæ in primis convenire, *paucula* narrare de pontificibus, quæ fuerit eorum origo, & quibus conceſſum hunc honorem accipere, & quot uſque ad finem hujus belli fuerint. Et primum quidem omnium Aaronem, fratrem Moyſis, Deo in ſummo ſacerdotio miniſtraſſe ajunt, illique defuncto ſucceſſiſſe mox filios, ac deinde illorum poſteris omnibus hunc honorem conſtitiſſe. unde etiam ex patrio inſtituto, neminem Dei pontificem fieri, niſi ex Aaronis ſanguine; nec licere alicui alterius generis, ne ſi rex quidem fuerit, pontificatui admoveri. Fuerunt igitur univerſi ab Aarone, omnium (ſicut diximus) primo, uſque ad Phanaſum, qui tempore belli à ſeditioſis conſtitutus eſt pontifex, numero LXXXIII. Ex iſtis dum tabernaculum in ſolitudine Moyſis temporibus ſteterit, quod Deo exſtruxit Moyſes *& adornavit*, uſque dum in Judæam ventum eſt, ubi Solomon rex Deo templum erexit, pontificatum geſſerunt

ΚΕΦ. ι'.

Τῶν ἀρχιερέων ἀπαρίθμησις.

z Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ a ωροσήκειν διηγήσασθαι ωερὶ τ ἀρχιερέων, πῶς τε b δεξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστι τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ ὅσοι γεγόνασι, μέχρι τ ϛ πολέμυ πολυτῆς. πρῶτον μὲν ουῦ πάντων λέγυσιν Ααρῶνα τ Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ Θεῷ, τελευτήσαντος δὲ ἐκείνυ διαδέξασθαι τὰς παῖδας εὐθὺς, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς c ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάτριόν ἐστι μηδένα ϛ Θεᾶ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τ ἐξ αἵματος ϛ Ααρῶνος, ἑτέρυ δέ d τις γένυς ἂν βασιλεὺς ὢν τύχῃ e τύχοι τ ἀρχιερωσύνης. ἐμένυν ουῦ πάντες τ ἀριθμὸν, ἀπὸ Ααρῶνος, ὡς ἔφαμεν, ϛ πρώτυ γενομένυ μέχρι f Φανάσυ, τὰ κ' τ πόλεμον ὑπὸ τ στασιαστῶν ἀναδεχθέντος ἀρχιερέως, g τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα. ἐκ τύτων κ' τὴν ἔρημον ὑπὸ τ Μωϋσέως χρόνων τ σκηνῆς ἐσώσης, ἣν Μωϋσῆς τῷ Θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τ εἰς Ιυδαίαν ἀφίξεως, h ἔνθα Σολομῶν ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ τ ναὸν

---

o Υμνυς ἐμαθὼν ὡς παρεκάλυν.] Νόμυς *Busb.*

p Ἤδη —— ἐτετέλεστο.] Ἤδη ἦ καὶ τότε *Vat.* HUDS. Conf. ſupr. lib. 15. c. XI. §. 1. SPANH.

q Ετετέλεστο] Hac de re agit *Scaliger* in lib. de *Emend. Temp.* p. 499. ut & *Langius* de *Annis Chriſti*, p. 344. *Lud. Cappellus* in *Spicileg.* ad *Joannem*, c. 1. v. 20. & *Uſſerius* in *Annalibus* ad A. M. 3987.

r Ποιεῖσθαι] Κομίζεσθαι *Busb.*

s Ρωμαίων φόβον ἔχειν ὑ θέλων,] Τῶν Ρωμαίων *Busb.*

t Ανατολικὴν] Νότιον malint nonnulli. vide *Grotium* ad Joh. X. 22. IBBETS.

v Στοὰ ἦ μὲ ἔξωθεν ἱερᾶ] Vide lib. 8. c. 2.

x Γαμαλιὴλ] Ita *Busb.* & *Zonar.* Γαμαλιέλυ in *Editis Aliiſque.*

y Πόλεμος Ιυδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχήν.] Πόλεμος τοῖς Ιυδαίοις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐπὶ μεγὰ ωροκεχωρήκει *Busb.*

z Αναγκαῖον ἦ εἶναι νομίζω] Confer Hegeſippum II. 13. p. 294. Ed. *Colon.*

a Προσήκειν διηγήσασθαι] Προσῆκον *Busb.*

b Αξιώματι] Ἠξιῶσθαι, & τίσιν ἔξεστι τ τιμῆς *Busb.*

c Εκγόνοις] *L. B.* ἐγόνοις.

d Τις γένυς] Illud τις è *Cod. Busb.*

e Τάξειεν] *L. B* τάξει).

f Φανάσυ,] Φινέσυ *Busb.* Φινέες *Gall.* (in *L. B. Marg.* notatur alios Codd. habere Φλωάσυ) in *Epiphanii* verſione, *Phinaſum* aut *Dinaſum.*

g Τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα.] De numeris in hoc capite videſis *L. Cappellum* ſuſe differentem in *Chronologia Sacra*, p. 274. &c. ὀγδοήκοντα τρεῖς *L. B.*

h Ενθα Σολομῶν ὁ βασιλεὺς] Ὅτε Σολ. *Busb.*

ναὸν ἤγειρεν, ἠρχιεράτευσαν [i] τρισκαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον [k] ἕως τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ καὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν τρισκαίδεκα ὄντες, τοῦ δυὸ παίδων Ααρῶν ὄντες ἔγγονοι, [l] κατὰ Διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐνῆγε δὲ [m] αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ τρίτη. γίνεται δὲ τὸ ἐτῶν ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ [n] τρισκαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον Μωϋσέως ἄγοντος, μέχρι τοῦ ναὸς κατασκαφῆς, ὃν Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν Ιεροσολύμοις ἀνήγειρεν, ἔτη [o] δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τρισκαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν Ιεροσολύμοις αὐτὴν διαδεξάμενοι, [p] μέχρις οὗ Ναβυχοδονόσωρ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα [q] μετήνεγκε, καὶ τὸν ἀρχιερέα [r] Ιωσαδάκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς [s] ἀρχιερωσύνης [t] τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἐτῶν ἐστι, μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, [v] ἤδη βασιλευομένων Ιουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν αἰλώσεως [x] ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης, Κῦρος ὁ [y] Περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ Βαβυλῶνος Ιουδαίους ἐπὶ τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. τότε δὴ τὸν Ἰωσεδεκιψάνου [z] αἰχμαλώτων Ιησοῦς ὁ Ιωσεδεκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. [a] ὅτου δὴ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος [b] ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη [c] τετρακόσια δεκαπέντε. πρῶτος δὴ Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας [d] τὸν Ονίαν, ὃν Μενέλαος ἀπέκτεινε, παύει τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βερείᾳ, καὶ [e] τὸν παῖδα τοῦ Διαδοχῆς ἀπελάσαντες [f] καθιεροῦσιν [g] Ἰάκιμον ἀρχιερέα, γένους μὲν τοῦ Ααρῶνος, [h] οὐκ οἰκίας δὲ τῆς οἰκείας τυγχάνοντος. Διὸ τοῦτον δὲ [i] ὁ Ονίας, ὁ τοῦ τετελευτηκότος Ονίου ἐξάδελφος, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, παραγενόμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους [k] καὶ τὴν [l] Ηλιοπολίτιν νόμον [m] δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν, ὁμοιωθήσιον τῷ ἐν Ιεροσολύμοις, αὐτὸν ἀρχιερέα καθίσησιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ κατασκευασθέντος ἐν Αἰγύπτῳ [n] πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Ἰάκιμος, ἔτη τρία τὴν ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξαντο δὲ οὐδεὶς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐπὶ χρόνοις ἀρχιερέως ἄσυ. πάλιν δὲ οἱ τοῦ Ασαμωναίου παίδων [o] ἔκγονοι, τὴν προσοῦσαν ἔθνους πίστιν λαβόντες, [p] καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ιωνάθην ἀρχιερέα καθιστᾶσιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ ὑπὸ Τρύφωνος

XIII. nam à principio pontificatum habuerunt quamdiu vixerint: postea vero etiam viventibus succedebatur. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, ex successione honorem *ipsum* accipiebant. Erat autem prima quidem eorum administratio Aristocratica, post hanc autem Monarchia, tertia vero Regum. At numerus annorum, dum ipsi XIII. imperio potiti sunt, (ex quo die patres nostri ductu Moysis Ægyptum reliquerunt usque ad templum conditum quod Solomon rex Hierosolymis condidit,) assurgit ad DCXII. Post illos autem pontifices XIII. pontificatum tenuerunt XIIX. qui à tempore Solomonis regis Hierosolymis sibi invicem successerunt, usque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex, contra urbem expeditione facta, templum cremarit, & gentem nostram Babylonem abduxerit, & * Josadacen pontificem captivum fecerit. Tempus autem illorum pontificatus annorum erat CCCCLXVI. mensium VI. dierum X. cum *utique* Judæi jam sub regibus essent. Post tempus vero annorum septuaginta, ex quo *gentis* excidium à Babyloniis factum est, Cyrus Persarum rex Judæos è Babylone in patriam suam remisit, templumque denuo condere *iis* concessit. Tunc itaque Jesus Josedeci *filius*, *unus* è captivis qui reversi sunt, pontificatum accipit. Atque is posterique ejus, quindecim universi, usque ad regem Antiochum Eupatora, liberi populi statum rexerunt, per annos CCCCXII. primusque Antiochus ille, quem memoravimus, & dux ejus Lysias Oniam, cognomento Menelaum, pontificatu privant, quippe Berœæ interfectum; filioque ejus successionis jure depulso, Jacimum faciunt pontificem, ex genere quidem Aaronis, sed non ex Oniæ domo. quamobrem Onias, Oniæ defuncti patruelis, ejusdem cum patre nominis, in Ægyptum profectus, conciliataque sibi Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ conjugis ejus amicitia, persuasit eis ut in Heliopolitica præfectura Deo templum Hierosolymitano simile ædificandum curarent, ipsumque pontificem constituerent. Sed de illo quidem templo in Ægypto exstructo sæpius diximus. At Jacimus, cum triennio pontificatum tenuisset, obiit. ei autem nemo *statim* successit: sed per septennium civitas mansit pontifice destituta. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi (postquam illis mandata esset gentis præfectura, & bellum contra Macedones gessissent) Jonathan pontificem creant, qui septem annis *rebus sacris* præerat. Illo autem dolo è vivis

Conser lib. 10 c. 8.

lib. 11. *cap.* 3. §. 10.

lib. 12. *c.* 5. §. 1. & *c.* 9. §. 7.

lib. 12. *c.* 9. §. 7. *lib.* 13. *c.* 3. §. 2. & *c.* 10. §. 4. & *lib.* 20. *c.* 9. §. 1.

lib. 12. *c.* 11. §. 2. & *lib.* 13. *c.* 1. §. 1. & *c.* 2. §. 2. & *c.* 6. §. 5.

i Τεσσαρεσκαίδεκα.] Δεκατρεῖς *Busb. L. B.* & *Gall.*

k Εως τοῦ βίου τελευτῆς.] Εως βίου τελ. *Vat.*

l Καθ' Διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον.] Καθ' Διαδοχὰς *Busb.*

m Αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ] Ita vertit *Gelenius*, quasi ὑπ' αὐτῶν legisset; *Sub* his [*pontificibus*] *primo penes optimates administratio fuit reipublicæ, post ad monarchas, postremo ad reges transiit. Epiphanius* αὐτῶν sumpsit pro *Hebræorum* gente, adeoque vertit, *Fuit autem Hebræorum resp. primo quidem sub populi potestate* (quasi legisset δημοκρατικὴ) *post hoc autem sub unius potestate sita, tertio vero sub Regibus.* Vide *Seldenum* in libro *de Synedriis*, c. 15. p. 647.

n Τεσσαρεσκαίδεκα,] *L. B.* δεκατρεῖς.

o Δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις.] Alibi *sc.* l. VIII. c. 11. DLXXXII. numerat. Sed hîc (notante *Vossio* in *Chronologia Sacra*, p 170.) addit XX. inter mortem *Heli* & judicaturam *Samuelis* elapsos. quo admisso non opus est emendatione *S. Petiti.* qui (in *Animadv. ἀνεκδότοις*, tom. 1. p. 267.) legit, ἔτη ἑπτακόσια δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα.

p Μήχεις δὲ Ναβυχοδονόσορ] Μήχει Ναβ. *Vat.* μήχει Ναβυχοδονόσορος *Busb.* & *Lugd. Bat.*

q Μετῆγαγε,] Μετηγαγε *Gall.*

* *Josadacen pontificem captivum fecerit.*] *Josadecus*, dicitur l. 10.

r Ιωσαδάκην] *L. B.* Ιοσιδίκην.

s Ἀρχιερωσύνης —— ἐτῶν,] Ita *Busb.* & *Epiphan.* ἱερωσύνης in *cæteris.*

t Τετρακοσίων] Τεσσαρακοσίων *Vet. Interpr.* ut & *Lugd. Bat.*

v Ἤδη] Abest à *L. B.*

x Ἑβδομήκοντα τοῦ ὑπὸ Βαβυλωνίων γενομένης] Τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν ex lib. X. & *Josephi* calculis scribit *Petitus*, p. 270.

y Περσῶν βασιλεὺς] Τῶν Περσῶν *Busb.*

z Αἰχμαλώτων] Αἰχμαλώτων, εἰς ὢν ὁ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Ιωσεδὲχ παῖς Ιησοῦς τὴν ἀρχ. *Gall.* & *Busb.*

a Οὗτος δὴ καὶ οἱ ἔκγονοι] Εἰς οὓς οἱ ἔγγονοι *L. B.* at *Coccejus* Υἱὸς ὢν &c. Οὗτος αὐτὸς καὶ οἱ ἔκγ. ἀ. π. σύμπαντες *Busb.*

b Επολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη] Επολιτεύοντο δὴ δημοκρ. *Busb.* & *Gall.* λαμπρῶς δ' ὅτου καὶ &c. *L. B.*

c Τετρακόσια δεκαπέντε.] Τετρακόσια solus *Busb.* Confer, si lubet, *L. Cappellum* in *Chronol. S.* p. 278. & *Jac. Cappellum* in *Hist. Sac. & Exot.* ad *A. M.* 3824.

d Τὸν Ονίαν, ὃν Μενέλαος ἐπέκλω] Vide l. X. c. 14.

e Τὸν παῖδα] Aliquid deesse videtur. Certe per τὸν παῖδα intelligendus est Oniæ III. filius.

f Καθιεροῦσιν] Καθιεροῦσιν Ιωάκιμον ἱερέα *Busb.* & mox infra Ιωάκιμος & καθιεροῦσιν.

g Ἰάκιμον ἀρχιερέα,] *Al.* Αλκιμον.

h Οὐκ οἰκίας δὲ τῆς οἰκείας ταύτης.] Οὐ τῆς αὐτῆς δὲ οἰκίας, *sed non de recta linea*, (ut vertit *Schottus*) apud *Photium* in *Bibl.* Cod. 238. p. 978.

i Ο Ονίας,] Ita lego ex *Epiphanio*, qui vertit, *Propterea & Onias, defuncti fratruelis, & nomen referens patris* &c. Antea erat ὁ Ανανίας tum in *Græcis omnibus* præter *Busb.* (qui habet ὁ νεανίας) tum apud *Photium.*

k Καὶ —— νεὼν,] Conf. sup. lib. 12. c. 9. §. 7. SPANH.

l Ηλιοπολίτην νόμον] Ηλιοπολίτην *Busb.*

m Δειμαμένους τῷ Θεῷ ναὸν,] Δειμάμβρ *Photius.*

n Πολλάκις ἐδηλώσαμεν.] Conf. supr. lib. 12. c. 9. §. 5. & lib. 13. c. 10. §. 4. SPANH.

o Ἔκγονοι,] *L. B.* ἔγγονοι.

p Καὶ πολεμήσαντες] *L. B.* καὶ πολεμηθέντος καὶ πολεμήσαντες.

lib. 13. *c.* 6. §. 2. & 5. vis ſublato, & inſidiis ei à Tryphone ſtructis, ſicuti jam ſupra alicubi memoravimus, pontificatum
lib. 13. §. 7. obtinet frater ejus Simon. Cui, cum ſacerdotium
§. 4 & *c.* 8. §. 1. tenuiſſet anno amplius quam frater, dolo generi oppreſſo inter epulas, ſuccedit filius nomine Hyr-
lib. 13. *c.* 8. §. 1. canus. At Hyrcanus, per xxx. annos, honore potitus, *ſumma* in ſenectute moritur, ſucceſſione Ju-
lib. 13. *c.* 11. §. 1. dæ relicta, qui & Ariſtobulus dictus eſt. Hunc autem, imperium una cum ſacerdotio adeptum, (nam Judas primus ſibi coronam impoſuit quam uno anno geſſit) morbo exſtinctum in hæreditate
lib. 13. *c.* 12. §. 1. excipit frater Alexander. Alexander autem, cum imperium ſimul & ſacerdotium per xxvii. annos tenuiſſet, vita decedit, relicta Alexandræ uxori poteſtate eum aſſignandi qui pontificatum gereret. Atque illa quidem Hyrcano *ſuo filio* pontificatum dat; illa vero cum regnum novennio adminiſtraſſet, vitam finivit: totidemque annis filius ipſius Hyrcanus ſacerdotium habebat. nam poſt ma-
lib. 14. *c.* 1. §. 2. tris obitum contra ipſum bellum movit Ariſtobulus
ibid. frater, & victo quidem pontificatum ademit, ipſe vero regnavit Deoque in pontificatu miniſtravit. Cæterum cum tertio regni hujus anno, totidem
lib. 14. *c.* 4. §. 1. præterea menſibus elapſis, veniſſet Pompejus, & Hieroſolymitarum urbem vi expugnaſſet, ipſum
lib. 14. *c.* 4. §. 4. cum liberis vinctum Romam miſit; & Hyrcano in pontificatum reſtituto, gentis quidem præfecturam ei permiſit, diademate vero uti prohibuit. Atque Hyrcanus præter ix. primos annos imperavit xxiv. Barzapharnes autem & Pacorus, Par-
lib. 14. *c.* 13. §. 10. & *alibi.* thorum dynaſtæ, trajecto Euphrate & bello Hyrcano illato, ipſum quidem vivum ceperunt, Anti-
lib. 1. *c.* 13. §. 1. & *lib.* 15. *c.* 2. §. 4. gonum vero Ariſtobuli filium regem conſtituerunt. Hunc ipſum, cum tres annos totidemque menſes imperaſſet, Soſius & Herodes obſidione
lib. 15. *c.* 1. §. 1. expugnarunt; abductumque Antiochiam morte affecit Antonius. Herodes autem à Romanis ac-
lib. 14. *c.* 16. §. 4. & 15. *c.* 2. §. 4. cepto regno, non amplius ex Aſamonæi genere creavit pontifices; ſed obſcuris quibuſdam, & à ſacerdotibus tantummodo oriundis, præter unum Ariſtobulum, hunc honorem tribuebat. Ariſtobu-
lib. 15. *c.* 3. §. 1. lum namque Hyrcani à Parthis capti nepotem cum pontificem declaraſſet, ſororem ejus Mariamnen in uxorem duxit; quippe qui multitudinis erga ſeipſum captaret benevolentiam, propter Hyrcani memoriam. Deinde veritus ne omnes ad
lib. 15. *c.* 3. §. 3. Ariſtobulum deſciſcerent, ipſum Hiericunte de medio ſuſtulit, necem ei ita machinatus, ut dum nataret ſuffocaretur, ſicuti jam ante declaravimus. Poſt hunc non amplius ex Aſamonæi prole oriundis pontificatum commiſit. Herodem etiam in conſtitutione pontificum imitatus eſt filius ejus Archelaus; & poſt hunc Romani, qui Judæorum regnum occuparunt. Sunt igitur qui ab Herodis temporibus pontificatum geſſerunt, uſque ad diem quo Titus templum & civitatem captam flammis vaſtavit, in univerſum xxviii. tempuſque illo-

μηχαιηλείους, ὡς ἀνωτέρω πᾶ προειρήκαμεν, λαμβάνᾳ τὴν ἀρχιερωσύνην Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτ. ᾗ τῶτον ᾧ, δόλῳ ᾧ δὲ συμπόσιον ὑπὸ ᾧ γαμβρᾶ Ἀλφθαρίνᾳ, [q] διεδέξατο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα, καταχόντα τὴν ἀρχιερωσύνην πλείονα τἀδελφᾶ χρόνον ὀκταιτῶ. τελάκοντα δ' ἐν ἔτεζι τ τιμᾶς Ὑρκανὸς ὁπλαύσας πλοῦτῳ μὲν πολυτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μ᾽ βασιλείας· ᾗ γὸ Ἀρίσημα προείξερ πρῶτος Ἰούδας ὀκταιτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ᾗ ἱεραλεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταβρέφ τ βίον, Ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταξῆσαι τ ἀρχιεραλευόμενον ὀπτηρεύας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσιν, [s] αὐτὴ δὲ, τὴν βασιλείαν ἐννέα ἔτη καταχέσα, πλοῦτᾳ τ βίον· τ ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς Ὑρκανὸς ἔσχεν. μ᾽ γὸ τ θάνατον αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς Ἀριστόβουλος, ᾗ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ [t] ἐβασίλευσε ᾗ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ. ἔτῃ δὲ τέτῳ τ βασιλείας, κὴ πρὸς μηδὲ τοῖς ἴσοις, Πομπήιος ἐλθὼν, ᾗ τὴν τ Ἱεροσολυμιτῶν πάλιν ᾗ κρατῶν ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην μ᾽ τ πίκνων δήσας ἔπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδὺς, τὸ μὲν ᾧ ἔθνος πρόσοδον ἐπέτρεψε, Ἀρίσημα δὲ Φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐννέα τοῖς πρώτοις ὁ Ὑρκανὸς [v] τέσσαρα ᾗ εἴκοσι. [x] Βαρζαφάρνης δὲ ᾗ Πάκορος, οἱ τ Παρθυλωῆς [y] δυνάσται, Ἀντιγόνου τ Εὐφράτου, κὴ πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ [z] παρέλαβον, ᾧ Ἀριστόβουλε δὲ ὑὸν Ἀντίγονον κατέσησαν βασιλέα. τρία δὲ ἔτη κὴ τρεῖς μηνὰς ἄρξαντα τῶτον Σόσιός τε κὴ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν· Ἀντώνιος δὲ ἀνεῖλεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης πρὸς Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, σχεδὸν τὰς ὅλ ᾧ Ἀσαμωναίου [a] γένους καθέσησιν ἀρχιερεῖς, [b] ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις, κὴ [c] μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι. πλὴν ἑνὸς Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπένεμε. τ ᾗ Ἀριστόβουλον Ὑρκανῷ ᾧ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος ἡνίκα ἦν καταστήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτ σωφρόνησε Μαριάμμῃ, τὴν ᾧ πλῆθος πρὸς ἑαυτὸν ἠρώμενος εὔνοιαν, Ἀρίσημα τὴν Ὑρκανῷ μνήμην. εἶτα, [d] φοβηθεὶς μὴ πρὸς τ Ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἐν Ἱεριχοῖ πιγῆναι μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καθὼς ἤδη [e] δεδηλώκαμεν. μ᾽ τῶτον σχεδὸν τοῖς ἐκγόνοις τ Ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίσευσεν. ἔπραξε ᾗ ὅμοια τῷ Ἡρώδῃ [f] πρὶ τ καταστάσεως τ [g] ἱερέων, Ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτ, ᾗ μ᾽ τῶτον [h] τὴν ἀρχὴν Ῥωμαῖοι τ Ἰουδαίων προσλαβόντες. εἰσὶν οὖν [i] οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδου χρόνων ἀρχιεραλεύσαντες μέχρι τ ἡμέρας, [k] ἡ τ ναὸν ᾗ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες [l] εἰκοσιοκτώ· χρόνος ᾗ τέτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο

ὅτι

q Διεδίξαῦο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα,] Ita lego & diſtinguo, maxima ex parte auctoritate nixus *codicis Busb.* in quo, διεδίξατο πᾶς Ὑρκανὸς καταχόντα τὴν ἀρχιερωσωίλω πλείους ᾧ αὐτοδέλφω χρόνον ὀκταιτῶ. τελάκοντα δ' ἐν ἔτεζι τ τιμᾶς ὁ Ὑρκανὸς ὁπλαύσας &c. Antea erat in *Editis*, διεδίξαῦο πᾶς Ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τὴν ἱερωσωίλω πλείονα τἀδελφῷ χρόνον ὀκταιτῶν τελάκοντα ἓν ἔτος τ τιμᾶς Ὑρκανὸς ὁπλαύσας &c. Quin & τελάκοντα δ' ἐν ἔτεσι habet *Gall.*

r Ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος,] Ita cum *Cod. Vat.* & *Lugd. Bat.* ἀδελφὸς Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς *Busb.* in *Editis Aliisque* deërat Ἀλέξανδρος.

s Αὐτὴ ᾗ,] Αὕτη *Busb.*

t Ἐβασίλευσε κὴ ἱεράτευσε τῷ Θεῷ.] Ita *Busb.* & *Epiphan.* qui vertit, & *Dei pontifex fuit.* ἐβασίλευσε κὴ ἱεράτευσε ᾧ ἔθνους in *Editis Aliisque.* in *L. B.* ἐβασίλευε κὴ ἱεράτευε ᾧ ἔθνος.

v Τέσσαρα κὴ εἴκοσι.] Vide *Uſſerium* in *Annalibus* p. 437. *Edit. Lond.*

x Βαρζαφάρνης ᾗ κὴ Πάκορος] Βαρζαβάρνης *Vat.* & *Busb.* Βαρζαβέρνης *Gall.*

y Δυνάσται,] Nota Dynaſtas hic dici Parthorum Reges. SPAN.

z Παρέλαβον,] *L. B.* σωέλαβον.

a Γένους καθέσησιν ἀρχιερεῖς] Γένους· ἤτοι ᾗ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι· καθέσησιν *Euſeb.* & *Cyrill.*

b Ἀλλὰ τισὶν ἀσήμοις,] Vide *Euſeb.* l. 8. p. 398. D. E.

c Μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι,] Ita in *Joſephi* libris, tum *Græcis* tum *Latinis.* Verum *Euſebius* (in *Demonſtr. Evang.* l. 8. p. 398.) & *Cyrillus Alexandrinus* (in *Comment.* in *Danielem*, p. 662.) κὴ μόνον ἐξ ἱερέων ὄσι habent. Quo de loco videſis *Caſaubonum* in *Exerc.* c. *Baronium*, c. 52. *Edit. Lond.*

d Φοβηθεὶς] Δεδιὼς *Euſeb.*

e Δεδηλώκαμεν.] Εἰρήκαμεν *Busb.*

f Περὶ τ καταστάσεως] Ἐπὶ τῇ καταστάσῃ τ ἱερέων *Busb.* ἐπὶ τῇ Ἰουδαίων ἀρχιερέων *Cyrill.*

g Ἱερέων,] Ἀρχιερέων *Euſeb.*

h Τὴν ἀρχὴν] Τὴν Ἰουδαίων βασιλείαν *Euſeb.*

i Οἱ ἀπὸ τ Ἡρώδου χρόνων] Οἱ ὑπὸ Ἡρ. *Busb.*

k Ἡ τ ναὸν κὴ τὴν πόλιν] Ita lego. ἧς (*Lugd. Bat.* ὡς) ᾗ ναὸν κὴ τὴν πόλιν Τίτος ἑλὼν π. *Busb. L. B.* & *Coccejus.* ἧς εἰς ᾗ ν. κ. τ. π. T. ἑλὼν in *Editis Aliisque.*

l Εἰκοσιοκτώ.] *Sc.* ſi excludatur *Phanaſus* ultimus, qui à Zelotis ſeditioſis ſub finem belli electus eſt, quique propterea inter pontifices non videtur numerandus. *L. Cappellus* in *Chronolo-*

ὑπό τε Ηρώδε [m] βασιλεύοντος, καὶ ὑπὸ Αρχελάε τε παιδὸς αὐτε. μετὰ δὲ τὸν [n] τέτων τελευτὸν, [o] ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὸν δὲ ἡγεμονίαν τε ἔθνες οἱ ἀρχιερεῖς [p] πεπίστευντο. περὶ μὲν οὖν τ' ἀρχιερέων ἱκανὰ τέτοις.

rum pontificatuum anni cv. Et horum quidem aliqui sub Herode rege & filio ejus Archelao res administrarunt: istis autem defunctis administratio quidem erat Aristocratica, gentis vero præfectura pontificibus commissa erat. Atque de pontificibus hæc dicta sufficiant.

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ τε Φλώρε ἐπιτρόπε, ὃς τὰς Ιεδαίας τὸ πρὸς τὸς Ρωμαίες πόλεμον ἀρχὰς ἐβιάζετο. Επίλογος.

CAP. XI.

De Floro procuratore, qui Judæos cogebat bellum Romanis inferre. Peroratio.

IX.

[q] Γέσιος ὁ Φλῶρος, ὁ πεμφθεὶς Αλβίνε διάδοχος ὑπὸ Νέρωνος, πολλῶν [r] ἀνέπλησε κακῶν Ιεδαίες. Κλαζομένιος ἦν μὲν τὸ γένος ἔτος, ἐπήγετο δὲ Κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν Φίλιν ἔσχεν [s] Ποππαίας τε Νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρίας μηδὲν αὐτε διαφέρεσαν, τε δεχῆς ἐπέτυχεν. ἔτω δὴ πρὸς τὴν ἐξεσίαν ἐχρῆτο κακὸς καὶ βίαιος, ὥςε, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τ' κακῶν, Αλβῖνον ἐπήνοιν ὡς εὐεργέτην Ιεδαίοι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ [t] ἐπεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τοῦ μὴ πανταχόσε κατάφορος εἶναι πρόνοιά· Γέσιος δὲ ὁ Φλῶρος, καθάπερ εἰς ἐπίδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας [u] ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπὼν μηδένα τρόπον μήτε ἀδικίας κολάσεως. διὰ γὰρ [x] ἀπεγνωτος [y] μὲν πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδες ἄπληςος, ὥςε μηδὲ τὰ πολλὰ τῶν ὀλίγων διάφορα, ἀλλὰ καὶ λῃσυῆς ἀκοινώνητος. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τέτῳ ἔπραττον, ἐχέγγυον παρ' ἐκείνε τὸ σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχοντες πεπισδικότες. καὶ τέτο μέτριον οὐκ ἦν. ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς Ιεδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς [z] ἀπὸ τῶν λῃσῶν γενομένας περιπετὰς ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων [a] ἐξαναστάντες [b] ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον [c] ὀπυδήποτε πρὸς τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸ γὰρ πρὸς Ρωμαίες πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, Φλῶρος ἦν, κρεῖττον [d] ἡγεμένος ἀθρόως ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ [e] δὴ τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ πόλεμος δευτέρῳ μὲν ἔτι τῆς ἐπιτροπῆς Φλώρε, [f] δωδεκάτῳ δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν [g] δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς βυλομένοις ἐντυχεῖν τοῖς ὑπ' ἐμᾶ περὶ τὸ Ιεδαϊκὸ πολέμε βίβλοις γεγραμμέναις.

GEssius autem Florus, qui missus est à Nerone ut Albino succederet, plurimis Judæos replevit calamitatibus. Hic genere erat Clazomenius, secumque Cleopatram conjugem adduxit, per quam, utpote Poppææ Neronis uxoris amicam, & nihil ab ipso improbitate differentem, rerum *in Judæa* administrationem adeptus est. Ita autem nequiter & violenter potestate sua abusus est, ut, propter insignem ejus maleficentiam, Albinum, tanquam de illis egregie meritum, celebrarint Judæi. nam ille nequitiam suam occultare studuit, & solicite cavebat ne omnibus notus esset & manifestus: Gessius autem Florus, quasi ad malitiam ostentandam missus, ex suis in gentem nostram injuriis pompam agebat & *triumphabat*; nihil sibi ad rapinarum omne genus summamque supplicii iniquitatem reliquum faciens. Erat enim durus quidem & ad misericordiam flecti nescius, cupiditatisque in re lucri inexplebilis, ut qui nullum inter parva & magna discrimen faceret, sed & cum latronibus participaret. Multi enim quæstum istum exercebant, spei pleni nihil ab ipso de incolumitate sua metuendum, quod secum prædarum partes haberet. adeoque nullus erat injuriarum modus; ut miseri Judæi, cum ferre non valerent vastationes à latronibus factas, cogerentur omnes suis sedibus relictis fugam capessere, tanquam ubicunque apud exteros melius vitam acturi. Denique quid multis? Florus erat, qui nos eo adegit, ut bellum Romanis inferremus, satius esse existimantes ut semel universi quam paulatim periremus. Et quidem cœptum est *hoc* bellum anno secundo administrationis Flori, duodecimo vero Neronis imperii: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, sat accurate intelligere possunt, qui legere voluerint libros à nobis de Bello Judaïco conscriptos.

Florus Judææ procurator.

Pejor Albino.

Belli Judaïci causa.

β'. Παύσεται δὲ ἐνταῦθά μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας, μετ' ἐκὼ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη τὸν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπε χρόνον, ἃ μέχρι ἔτες δωδεκάτε τῆς Νέρωνος ἡγεμονίας, τῶν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς Ιεδαίοις κατά τε τὸν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ Ασσυρίων τε καὶ Βαβυλωνίων, τίνα τε Πέρσαι καὶ Μακεδόνες [h] διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνες [i] Ρωμαῖοι. πάντα γὰρ

2. Atque hîc finem dicendi faciam de Anriquitatibus *nostris*, * post quas exorsus sum libros quos de Bello scripsi. Compectuntur autem Antiquitates rerum traditionem à primo homine nato usque ad annum Neronis imperii XII. quæ *scilicet* nobis Judæis acciderunt & in Ægypto & Syria & Palæstina, & quas clades ab Assyriis & *Babyloniis* accepimus, & quibus modis nos vexarunt & attriverunt Persæ & Macedones, & post eos Romani. Atque omnia, ut ego arbitror, exsequutus

Peroratio.

---

nologia Sacra, p. 279. *L. B.* εἴκοσι καὶ ἑπτὰ.

[m] Βασιλεύοντος,] Βασιλεύσαντος *Busb.*

[n] Τέτων] *L. B.* τὸ παιδὸς.

[o] Αριστοκρατία δ' ἦν ἡ πολιτεία,] Vide *Cunæum de Rep. Hebr.* c. 73.

[p] Πεπίστευντο.] *L. B.* ἐπεπίστευντο.

[q] Γέσιος ὁ Φλῶρος,] Conf. *alibi.* Proœm. §. 7. & *alibi.* lib. 2. c. 14. §. 2. SPANH.

[r] Ανέπλησε κακῶν Ιεδαίες.] Ενέπλησε *Busb.*

[s] Ποππαίας] Male in *libris* Πομπηίας. HUDS. Πομπηίας *Gen.* Pompejæ *Rufin.* sicut in Græco. SPANH.

[t] Επεκέκρυπτο τὴν πονηρίαν.] Επικρύπτειν *Busb.* & *Lugd. Bat.* ἐπέκρυπτε *Zonar.*

[u] Επόμπευε,] *L. B.* ἐπόμπευσε.

[x] Ατεγνωτος.] Ατεκτος *Gall.* & in *Epiphanii* versione *inflexibilis.* HUDS. *Sophocl. Oed. Tyr.* v. 344. ἀλλ' ὧδ' ἄτεγκτος Schol. ἄτεγκτος, οὐτὶ ὁ ἀσυμπαθὴς καὶ ἀδάκρυτος. SPANH.

[y] Μὲν πρὸς ἔλεον,] Illud μὲ è *Cod. Busb.* & *Lugd. Bat.*

[z] Απὸ τῶν λῃσῶν γινομένας] Ita *Busb.* ὑπὸ in *reliquis.*

[a] Εξαναστάντες] Sic *Gall.* & *Busb.* ἐξεναστάντες in *cæteris.*

[b] Ηθῶν] *L. B.* ἐθῶν.

[c] Οπυδήποτε] Δήπου δήποτε *Busb.*

[d] Ηγεμένος ἀθρόως] Ita *Busb.* ἠγεμόνος in *Editis Aliisque.*

[e] Δὴ] Abest à *L. B.*

[f] Δωδεκάτῳ ἔτι τῆς Νέρωνος ἀρχῆς.] Conf. *alibi.* lib. 2. c. 14. §. 4. SPANH.

[g] Δρᾶν ἠναγκάσθημεν,] Δρᾶν deëst *Vat.*

* *Quos* —— *scripsi.*] *Sc.* ubi illa desinunt, cœpi aliquot abhinc annis de Bello Judaïco scribere.

[h] Μήδων —— ἡγεμονίας,] Conf. *Proœmii* αρχ. inscript. *alibi.* & Proœmium §. 7. καὶ ὡς ὕστερ δωδεκάτῳ τῆς Νέρωνος &c. SPANH.

[h] Διατεθείκασιν ἡμᾶς,] Δεινὰ διέθετο. *Busb.*

[i] Ρωμαῖοι.] Ρωμαῖοι τὸ ὕστερον *Busb.* Vide *Vossii Chronol. S.* c. 20. p. 170.

tus ſum accurate. Quin & operam dedi ut obſervarem ſummorum pontificum recenſionem, quot per bis mille annos exſtiterunt. Porroque ut reges ſibi invicem ſucceſſerint, abſque errore traditi; quas res illi geſſerint, & quomodo remp. adminiſtrarint *inſuper* narrans, ut & monarcharum potentiam, prout in ſacris libris omnia perſcripta reperiuntur. id quod facere polliciti ſumus, ſtatim ab initio hiſtoriæ. Confidenter autem dico, opere, quod inſtitui, jam ad finem perducto; quod nemo alius, etiamſi *id maxime* voluerit, neque Judæus, neque alienigena, † potuerit commiſſa huic operi accurate adeo Græcis hominibus enunciare.

Joſephus in Hebræis Græciſque literis verſatiſſimus.

nam populares meos confitentes habeo, quod illis in patria diſciplina plurimum præſtiterim: Græcarum etiam literarum ſtudio, poſtquam Grammatices elementa didiciſſem, memet addixi, quamvis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem mihi non licuit. Nullo enim in honore ſunt apud noſtrates, qui multarum gentium linguis loqui didicerunt, quique in ſermone dictionis venuſtatem atque ornatum venantur. eo quod ingenuorum infimis hujuſmodi ſtudium cum ſervis quibuſcunque commune eſſe arbitrantur: illoſque ſolos ſapientes haberi volunt, qui legum ſcientiam conſequuti ſunt, & in ſacris literis rerum verborumque vim ſcite interpretari poſſunt. Quare cum multi operam ſtudiumque ſuum in hac exercitatione poſuerint, vix duo quidem aut tres ad ſummum profecerunt, ſtatimque laborum fructum ceperunt. Fortaſſe autem res erit non invidioſa, ſi de meo etiam genere, deque iis quæ in vita mea geſſi, pauca enarravero, dum adhuc ſuperſunt, qui aut vera dicenti poſſunt teſtimonium perhibere, aut falſa redarguere. Hîc itaque finem imponam Antiquitatibus, libris quidem viginti, verſibus autem ſexaginta millibus comprehenſis; atque, ſi Deus permiſerit, iterum, breviter omnia percurrendo, memorabo & bellum *Romanorum cum Judæis*, & quæ nobis evenerunt in diem uſque hodiernum, qui incidit in annum quidem imperii Domitiani Cæſaris XIII. meæ autem ætatis LVI. Propoſitum etiam mihi eſt quatuor libros conſcribere de Deo deque ejus ſubſtantia, ex opinione Judæorum quam ipſi à majoribus acceperunt; item de legibus, cur earum præcepto quædam nobis permiſſa ſunt, quædam vetita.

Librorum nonnullorum, quos Joſephus ſcripſerit, aut ſcribere propoſuerit, recenſio.

Finis Libri viceſimi.

οἶμαι μετὰ [k] ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι. τηρῆσαι δὲ πεπίεσμαι καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τῶν [l] ἐν διακοσίοις ἔτεσι γενομένων. ἀπλανῆ δὲ πεποίημαι καὶ τὴν τῶν Βασιλέων ἀκριβολογίαν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαρτίσαντα, μοναρχῶν τε δυναστείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι πᾶσι τοῖς πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. τοῦτο γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπηγγειλάμην τῆς [m] ἰσοτιμίας. λέγω δὲ θαρσῶν ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων [n] σωτήλειαν, ὅτι μηδεὶς ἂν ἕτερον ἡδυνήθη θελήσας, μήτε Ἰουδαῖον, μήτε ἀλλόφυλον, τὴν πραγματείαν ταύτην ἄτως ἀκριβῶς εἰς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν· [o] ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενα τῶν ὁμοεθνῶν πολλῷ διὰ τὴν [p] ἐπιχώριον παιδείαν διαφέρειν· [q] καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ [r] γραμμάτων ἐπιστήσασι μεταλαχεῖν, τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀναλαβόντι, τὴν δὲ διὰ τὴν προφορὰν ἀκρίβειαν [s] πάτριον κεκώλυται σπουδήν. παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ εὐγενέσι [t] ἀποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλέκτους ἐκμαθόντας, [v] καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας. διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐπιτήδευμα [x] τοῦτο οὐκ ἐλευθέροις μόνον τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκετῶν [y] τοῖς θέλουσιν· μόνοις δὲ σοφίαν μαρτυροῦσι τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν, καὶ τῶν πόνων τὴν ἐπικαρπίαν εὐθὺς ἔλαβον. ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον [z] ἦν ποιεῖσθαι, περὶ καὶ ἐμοῦ τὰ ἐμά, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ἐπὶ τούτοις ἤδη καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ ἧς μυρίασι [a] στίχων· καὶ τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περίοδον ἐπανήσω πάλιν ἅ τε πολέμους καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, [b] ἥτις ἐστὶ τρισκαιδεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ Καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. περιήρημαι δὲ συγγράψαι, [c] κατὰ τὰς ἡμετέρας δόξας τῶν Ἰουδαίων, [d] ἐν τέσσαρσι βίβλοις περὶ Θεοῦ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

Τέλος τῆς βίβλου εἰκοστῆς.

---

k Ἀκριβείας ἁπάσης συντεταχέναι.] Mediam vocem ex *L. B.* inſerui. HAV.

l Ἐν διακοσίοις ἔτεσι γενομένων.] Ἐν διακ. ὅλοις ἔτεσι *Gall.*

m Ἰσοτιμίας.] Ὁ γὰρ ποιήσειν poſt ἰσοτιμίας adjicit *Busb.*

n Σωτήλειαν,] Ἀνακεφαλαίωσιν καὶ σωτήλειαν *Gall.* & *Busb.* ὑποθέσεων ἀνακεφαλαίωσιν, καὶ *L. B.*

† *Potuerit* —— *enunciare.*] Soli huic *Antiquitatum* libro non apponitur ΤΕΛΟΣ in *Græcis.* quod libellus qui eum excipit, *de Vita Joſephi* inſcriptus, *pars* ejus fuerit, ut *epilogus* ad libros *Antiquitatum.* Videſis quæ annotantur ad pag. 1. ſequentis Voluminis.

o Ἐγὼ γὰρ —— ἀναλαβεῖν,] Ergo linguæ Hebrææ gnarus fuit Joſephus. REL. *L. B.* ἔχω γὰρ ὁμολογούμενον.

p Ἐπιχώριον παιδείαν] Addit *L. B.* καὶ παρ' ἡμῶν, quod videtur ex gloſſa eſſe. HAV.

q Καὶ τῶν —— ἀναλαβεῖν] Conf. Contra Apion. lib. 1. §. 9. SPANH.

r Γραμμάτων ἐπιστήσασι] Καὶ ποιητικῶν μαθημάτων poſt γραμμάτων addit *Busb.* καὶ ποιητικῶν μαθημάτων πολλὰ ποιήσας ἐπιστήσασι *Gall.* & *L. B.*

s Πάτριον κεκώλυται σπουδήν.] Hac de re videſis *Seldenum* fuſe diſſerentem in l. 2. de *Synedriis*, c. 9. p. 399.

t Ἀποδέχονται] Ἀποδέχονται] καὶ ἐπισημότατοι ἐρίζονται τοὺς πολλοὺς *Gall.*

v Καὶ γλαφυρότητι λέξεων τὸν λόγον ἐπικοσμήσαντας.] Hæc verba quum in *L. B.* invenerim, abeſſe nolui, quod huic loco non inepte convenire videantur, quare verſionem itidem interpolavi. HAV.

x Τοῦτο οὖν ἐλευθέρων μόνον] Ita *Busb.* τοῦτο μόνον οὖν ἐλευθέρων τοῖς in *Editis Aliiſque.* Legi poteſt τοῦτο δὲ μόνον ἐλ. atque ita exhibet *Lugd. Bat.*

y Τοῖς θέλουσιν·] Illud τοῖς inſertum dedi è *Cod. Busb.* ut & mox † ante ἱερῶν.

z Γένοιτο,] Γένοιτο, εἰδὲ (εἰδὲ *L. B.*) σαφὲς τοῖς πολλοῖς φαίνοι] καὶ ἀκριβὲς *Gall.* & *Lugd. Bat.*

a Στίχων·] Solebant Græci veteres orationis partes per στίχους, ſeu *verſiculos*, diſtinguere. στίχος autem non integram periodum complectebatur, ſed ejuſmodi particulam, quæ diſtinctum ſenſum in ſe contineret; unde στίχων numerus immenſum exſurgebat. Sed hac de re videſis Cl. *Millium* in *Prolegomenis* ad N. T. p. 100. & *D. Bern. de Montfaucon* in *Palæographia Græca*, l. 1. p. 28.

b Ἥτις ἐστὶ] *Scaliger* erroris arguit *Joſephum*, qui de Vita §. 1. ſe natum dicit anno primo Caji, atque opus ſuum abſolviſſe anno XIII. Domitiani. atque uno anno minus dixiſſe *Joſephum* exiſtimat, & LVII. annos debuiſſe numerare. In quo fruſtra eſt. Cajus enim iniit imperium anno Chriſti XXXVII, Januarii XXIV; Domitiani vero XIII cœpit anno Chriſti XCIII. ex die XIV Septemb. Fingamus natum eſſe *Joſephum* anno ipſo XXXVII Chriſti, Decembri menſe, vel anno XXXVIII ineunte Januario, cum adhuc Caji primus laberetur, annus ipſius LVI incipiet, ab Decembri menſe anni XCII, poſt initium anni XII Domitiani. Quare ut ſcribendi finem fecerit Octobri menſe anni XCIII, id acciderit anno vitæ ſuæ LVI, Domitiani vero XIII. *Petav.* ad *Epiphan.* p. 386.

c Κατὰ τὰς ἡμετέρας] Ita lego ex (*Voſſ.* ſeu *Lugd. Bat.*) *Euſebio* in *Eccl. Hiſt.* l. 3. c. 10. idemque firmare videtur *Niceph.* in *Eccl. Hiſt.* l. 2. c. 18. hiſce verbis, ἐμφαίνῃ δὲ τέσσαρσι συγγράψαι βιβλίοις περὶ Θεοῦ, ὅσην πάτριον δόξαν, καὶ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ νόμων, διὰ τί κατ' αὐτὸς τὰ μὲν ἔξεστι πράττειν, τὰ δὲ κεκώλυται. Antea erat in *Joſephi* libris, καὶ τὰς ἡμετ. In *Epiphanii* verſione, ad hunc modum; *Propoſui quoque vobis conſcribere etiam noſtras, id eſt Judæorum ſectas, in quatuor libris de Deo ejuſque ſubſtantia; & de Legibus &c.*

d Ἐν τέσσαρσι —— ἔξεστιν] Quatuor libros promittit Joſephus, qui non exſtant, de Judæorum Opinionibus, de Deo, ejus Eſſentia, Legibus &c. vid. fin. Præf. §. 4. Item quod ibi mox ſequitur lib. 1. c. 1. §. 1. ἐπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων &c. SPANH.

Aol 1472173